D. FRANCISCI

SALGADO DE SOMOZA,

IVRIS VTRIVSQVE ANTECESSORIS,

& in Amplissimo Regióque Senatu Gallæciæ Aduocati,

TRACTATVS

DE REGIA PROTECTIONE

VI OPPRESSORVM APPELLANTIVM

à causis & Iudicibus Ecclesiasticis.

Vtrique Reipublicæ, tam Ecclesiasticæ, quàm temporali, valde vtilis: necnon supremis regalibus Prætorijs, cunctisque Tribunalibus Ecclesiasticis omnino necessarius.

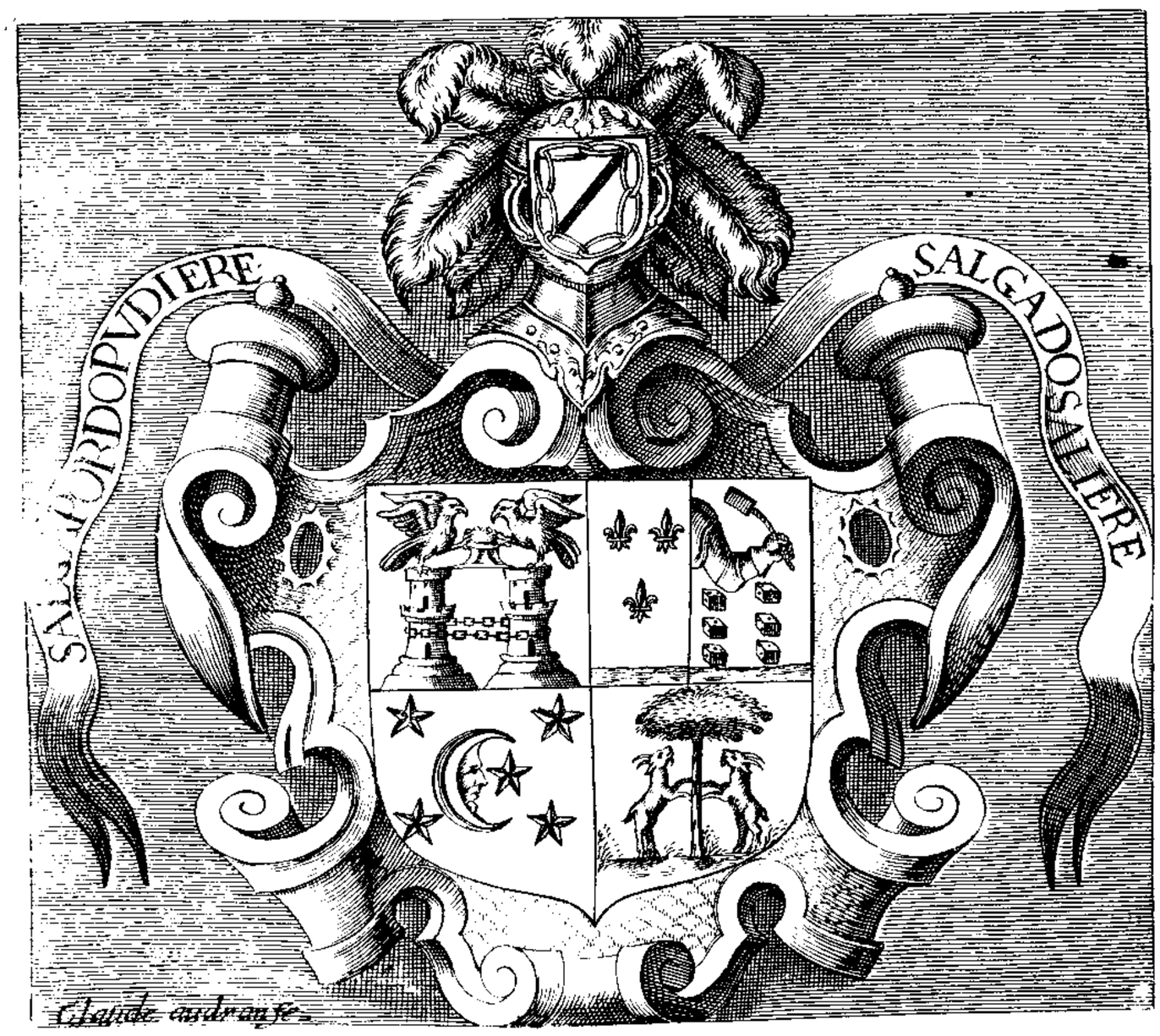
In quo secundùm hùius praxis, præcipuè Ecclesiastica & beneficiaria, difficultates continentur

Opus sanè pulchrum, à plerisque petitum, & ab omnibus in vniuersum desideratum: non sine magno labore & experientia digestum, prouideq; & accuratè illustratum.

TOMVS PRIMVS.

NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODIT.

Cum Summarum, ac duplici Indice, altero Partium & Capitum, altero rerum singularium locupletissimo.

LVGDVNI,

Sumptibus Ludouici Proſt, Hæredis Rouille.

M. DC. XXVII.

CVM PRIVILEGIO.

Approbatio.

VTinam ignorarentur vulnera, ſanè cauterio non eſſet opus: ſuppoſito autem vulnere quod eſſe poſſit, de medela & remediis profectò dicere licuit, & licet. Dixit ſuis Tractatibus *de Regia protectione vi oppreſſorum appellantium*, SALGADO doctè, probátque quod dixit abundè, quos tractatus approbant viri graues, qui & digni ſunt qui in lucem prodeant, quippe quòd nihil contra fidem, contra mores nihil habeant. Actum Lugduni in Carmelo noſtro die 21. Decembr. 1626.

Fr. ROBERTVS BERTHELOT *Epiſcopus Damaſci, & in Archiepiſcopatu Lugdunenſi Suffraganeus.*

Conceſſio.

TRactatus *de Regia protectione vi oppreſſorum appellantium à cauſis & Iudicibus Eccleſiaſticis*, Auctore FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, à Reuerendiſſimo D. Roberto Berthelot Epiſcopo Damaſci & in Archiepiſcopatu Lugdunenſi Suffraganeo approbatos typis mandari, ego Regis Conſiliarius & Procurator non impedio. Lugduni die 1. Martij 1627.

PVGET.

EXCELLENTMO ET ILLVSTRMO
PRINCIPI,

COMITI MONTIS REGII
ET DE FVENTES, &c.

E SVPREMO CONSILIO STATVS, ET BELLI,
Inuictiſſimi PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis Conſiliario
digniſſimo, necnon ſummo Italiæ Senatui
Præfecto præſtantiſſimo,

Don Franciſcus Salgado de Somoza S. P. D.

CVM primùm fuerit (EXCELLENTISSIME PRINCEPS) tanti tractatus fabrica in mea mente concepta, eodem ſimul inſtanti cui ſit eius debita conſecratio, prouidè præueni, intrepidè concepi, & firmiter apprehendi. hæc enim vna me impulit cogitatio, vt vni tibi opus hoc noſtrum (innumeris & immortalibus titulis tibi debitum) officioſa animi ſubmiſſione dicarem. qui maiorum tuorum principatus, pietatis, amoris, honoris, & charitatis hæres proſapiam de los SALGADOS tuæ, tuorúmque ſeruituti ortam & propagatam ſub tua ſemper ſuſcepiſti tutela. Hinc & erga charum Genitorem meum, méque ipſum tui generoſo animo beneficiatum non leuia, ſed ſingularia amoris & animi indicia indies indicaſti. Tibi igitur iure optimo in ſignum velut naturalis tributi hoc munus offero. indubiè etenim debetur tibi (PRÆSES EXCELLENTISSIME) vti præſtantiſſimo, non ſolùm præclari generis nobilitate fulgentiſſimo, & illuſtriſſimo Principi (quis enim antiquiſſimum neſcit ſtemma comitatus Montis Regij præclaris facinoribus decoratum, inter Hiſpaniæ proceres gloria & honore excellere, niſi qui ſolem non noſcit?) verùm etiam & cunctarum virtutum ornamentis, quæ vera eſt tua hæreditas ab optimis quidem proauis longa ſerie tranſmiſſa, & in te abundè aucta, atque temperantiæ cultura conſeruata. Perge porrò (VIR CLARISSIME) ſic itur ad Aſtra, tibi germano fulgore germana: vti enim illa in opaci ſui cæli ſpatiis perpetua luce vibrant, radiiſque obſtanter perfringunt; pariter & fulges lucidiſſimus ſol micans in

Regio Italiæ Conſilio, cui prouidè præes, ac in ſupremo & nobiliſſimo Senatu ſtatus, necnon belli, quibus adeò animi tui experti, ingeniíque clari, prudentiæ fœcundæ raras dotes, vímque conſiliorum in rebus adminiſtrandis, & negotiis expediendis examuſſim oſtendiſti; vt inde Hiſpaniæ & orbis cum tui æterna, & immortali laude effluxerit admiratio; ita vt inter omnes non immeritò dicaris clarum ſpeculum, & vtile conſilium. Tanti igitur ac grati Principis hic labor patrocinium exclamat, quem inſignis hæc Ara tueatur. Proinde enixè exorare non inficior, vt hos primos mei ingenij fructus auctorémque etiam grato animo hilaríque ac ſereno vultu ſuſcipias, & ſub ampliſſimis tuis alis protegas, ne præcoces, ſed peruberes cunctis vndique reddantur, vtque tractatus hic tanto patrono, & protectore munitus, tanta autoritate ornatus, tantóque decoratus fulgore ſecurus in lucem & in publicum prodeat, orbíque illuſtris, ac materiæ grauitati conſonans pariter appareat.

Vale macte virtute cunctæ nobilitatis,
rectíque conſilij ſpecimen,
iterum vale.

LICEN

LICENTIATI

D. GARCIÆ SALGADO A SOTELO,

DOCTISSIMI ET ACVTISSIMI ADVOCATI

in Regio ſupremo Galleciæ Senatu, in germani ſui fratris laudem, perelegans valde & curioſum ſonetum, vtrique linguæ, & Latinæ, & Hiſpanæ, deſeruiens, & in ambabus iſdem ſenſus & ſignificatio.

VNica Phœnix, quæ de vna gloria,
Æternamente viua occupas tantas,
Moriendo viues, quando viua cantas
Doctrinas tales dignas de memoria.
Celebret te perpetuò vna hiſtoria,
Quando tam graues opiniones plantas,
Si produçes, ô Patria, tales plantas:
Produce coronas laureas de victoria.
Præmia, ô ſacra Muſa, triumphos tales,
Celebres de ingenio ſtylo raros,
Publica, ô Fama, da voces immortales,
Quæ reſuſcitent animos auaros.
Tu, ô Iuſtitia, æternamente clama:
Incitent te Fortuna, Patria, Fama.

INSIGNES ATQVE HEROICÆ OCTAVÆ eiuſdem generis ſeu idiomatis D. ALVARI SALGADO de Loſada nepotis ex fratre, Auctoris, in eius laudem, velut iſte loquens.

NOn te turbes Apollo contemplandome,
Ni te encantes, ô Muſa, reprehendendote,
Non lamentes Athenas inuidiandome,
Ni te alteres Natura conoſcendote,
No te indignes, Fortuna, caſtigandome,
Quæ ſi attentamente conſideras;
Diuina Prouidentia ſtat dictando,
Quando ſcribo, doctrinas applicando.
Patria inuictiſsima, tu quæ participas
De tan grande victoria, gloria viua,
Si tan ſubtiles venas multiplicas:
Texe coronas de ſuaue oliua.

Si de tanto præmio Fortuna ni me priuat,
Abſconde te Auaritia, tu, ô Patria,
Si te amo ; me obliga ſolamente,
Si te adoro ; me canta dulcemente.
Si me obligas amor , non me fatigo,
Quando me eleuo , non me præcipites,
Si voluntaria mente me inſtigo,
Inconuenientes , te ſupplico, euites.
Obligat ſe amor , quando te obligo,
Patria, quæ debes ; ſi ſola tu es cauſa,
De induſtria tanta, de tanta diligentia,
Quæ limites excedent de eloquentia.
Prouidentia diuina quæ me incitas
Fomentando diſcurſus ingenioſos,
Si tanto æſtimas tales Margaritas
Priua de ſpiritu mordaces inuidioſos,
Si tam graues perſonas reſuſcitas,
Quales iuncta mente perſuades;
Quæ apurent controuerſias , quæ ſcribant,
Permitte, iuſta, quæ immortales viuant.

Approbatio

Approbatio Licentiati BERNARDI DE LVAZES *Senatoris in Regio Tribunali Galleciæ dignißimi.*

TRactatum de Regia protectione vi oppreſſorum appellantium à cauſis & Iudicibus Eccleſiaſticis, in duos tomos diuiſum, Auctore D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, ex commiſſione Domini, atque Domini Didaci Vela, Vicarij generalis Sereniſſimi Ferdinandi Infantis Archiepiſcopi Toletani, perlegi & examinaui, nihil in eo Catholicæ fidei, Romanæve Eccleſiæ, nec bonis moribus contrarium, quinimo multa eruditionis & doctrinæ plena, valde vtilia & neceſſaria, omnibúſque tribunalibus profutura inueni. Ideo non ſolùm typis poſſe, ſed etiam deberi mandari cenſeo.

Licentiatus Bernardus de Luazes.

HE hecho ver el libro contenido en eſta certification, no tiene coſa contra la fé y buenas coſtunbres y porlo que a mi me toca ſe puede imprimir. En Madrid a 21. de Iunio de 1623. años.

Don Diego de Vela.

Approbatio inſignis, doctißimi, necnon nobiliſſimi D. DIDACI GONZALES DE CVENCA ET CONTRERAS, *digniſſimi Senatoris in ſupremo Indiarum conſilio Catholici Regis* PHILIPPI IV.

HE viſto por comiſſion del Conſejo el libro de Regia protectione vi oppreſſorum appellantium à cauſis & Iudicibus Eccleſiaſticis, diuidido en dos tomos, que preſentó pidiendo licencia para imprimirle el Lic. D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA y no hallo coſa, que impida el dar le la licentia, antes ſegun mi pareſcer ſe le deue dar, porque el libro es muy vtil y la materia eſta muy exacta docta y agudamente tratada de ſuerte que promete conoſcido fructo, y aſegura mejor y mas plena intelligencia en ella. En Madrid a 2. de Nouiembre de 1623.

Licenciado Don Diego Gonzales de Cuenca y Contreras.

Summa Priuilegij Regis Catholici.

PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis auctoritate cautum eſt, ne quis intra proximos decem annos in regnis ſuis excudat *Tractatum de Regia protectione vi oppreſſorum appellantium à cauſis & Iudicibus Eccleſiaſticis, Auctore* D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, præter illum, cui Auctor ipſe conceſſerit, vt latiùs patet in originali diplomate. Datum Madriti 5. Decembris 1623.

Signatum,

Ego Rex.

Et de mandato Regis,

PETRVS DE CONTRERAS.

PErmiſſum eſt inſuper eidem Auctori dictum librum extra regnorum Hiſpaniæ limites imprimendum curare, & in illa introducere, virtute licentiæ Regis Catholici, datæ Madriti 14. Maij 1624.

Signatum vt ſuprà.

DON FRANCISCVS SALGADO DE SOMOZA ceſſit ius ſuum ſupradictorum priuilegij & licentiæ Ludouico Proſt heredi Rouille, Ciui & Bibliopolæ Lugdunenſi, publico inſtrumento coram Santiago Fernandez Notario Regio Madriti 18. Maij 1624.

INDEX

INDEX PARTIVM ET CAPITVM, QVÆ IN HOC PRIMO TOMO continentur.

PARS PRIMA.

Epilogus proœmialis. *pag.*1.

CAPVT I.

VÆ ſit ſupremi Principis poteſtas, quónam iure ſuſtineri valeat in adimenda vi, à iudicibus Eccleſiaſticis illata, & de eius origine, & principio. vbi plura fundamenta(tum vtilia,tum protectionis iuſtificationi omnino neceſſaria)inferuntur,hactenus à nemine conſiderata. 7

Præludium primum. 13
Præludium ſecundum. 17
Præludium tertium. 21
Præludium quartum. 42
Præludium quintum. 44

CAPVT II.

De modo procedendi per regium Senatum in adimenda vi ab Eccleſiaſtico iudice illata,non deferente iuſtæ appellationi.& de variis formulis,quibus decreta concipiuntur. & quid ſi excommunicatum (prout rogatur) recuſet abſoluere,an ad id cogatur;& an actorum inſpectio in Senatu interim impediatur.& quid ſi ſecundæ iuſſioni (quam *ſobrecarta* dicimus) non obtemperauerit. 74

Decretum formulæ. 100

§. *I.*

Per delationem, atque repoſitionem,an & quemadmodum regiæ prouiſioni iudicem Eccleſiaſticum ſatisfeciſſe dicatur. & quid ſi ſemel repoſitum reuocauerit. 111

§. *II.*

De prouiſione proceſſus non integri(*de autos diminutos* à pragmaticis dicta)& quando concedi, & quomodo concedenda. 117

§. *III.*

Quod ius,ſeu ſtylum, an Rotæ,an tribunalis Eccleſiaſtici; quámve opinionem regius Senatus attendere debeat in articulos violentiæ.& an in dubio iudicem vim feciſſe decernatur. 119

§. *IV.*

Prouiſio expedita vigore decreti Regij, quo vim fieri eſt declaratum, quemadmodum intimanda ſit iudici degenti in alterius tribunalis diſtrictu, & à duobus iudicibus adinuicem procedentibus, exiſtentibus in diuerſis tribunalium diſtrictibus, emiſſarum appellationum pro delatione quod tribunal adeundum. 124

§. *V.*

De his cauſis, & negotiis, quibus denegatur recurſus ad ſuprema Prætoria per hanc viam violentiæ. 126

CAPVT III.

Appellanti ab aliquo grauamine, quo finem ſuæ iudex iuriſdictioni imponit,

ponit,vel aliter expirarit ; ita vt ea penitus ad reponendum careat ; vel quádo poſt grauamen illatum iudex abiit, vel obiit : quemadmodum ſupremus Senatus per viam violentiæ aditus, conſulere queat. 136

CAPVT IV.

Ab Eccleſiaſtico iudice aliquid reponente mandato,& virtute prouiſionis regij Senatus , ad quem per viam violentiæ itum eſt;appellationi emiſſæ non deferens an vim faciat. 151

CAPVT V.

Oppreſſus qui vſus eſt regio decreto conditionali (quod pragmatici *tertium genus* vocant) an poſſit poſtmodum ſuam proſequi appellationem,& eius virtute iudex inhiberi inferior, vbi latè de natura decreti conditionalis , & quibus caſibus locum habeat. 154

CAPVT VI.

Appellationis legitimæ denegata delatio,& attenuata exequutio,ſeu ad vlteriora proceſſus præcisè , an ſimul requirantur, vt violentiam adeſſe declaretur. & quid ſi adeſt ſubſequuta exequutio dumtaxat , præcedente tamen delatione appellationis. & quid in actis negatiuis. 167

CAPVT VII.

Regia intimata ordinaria , & pendente recurſu ad Regem an iudex Eccleſiaſticus ſuperſedere teneatur ; ita vt interim ab eo geſta , nulla , & attentata dicantur. & an termini interdum ſuſpendantur. in quo quid Rota cenſuerit refertur. 177

CAPVT VIII.

Dato ſemel in Senatu decreto ſuper violentia ex actorum inſpectione, illis tamen diminutis : an poſtmodum eis integris , poſſit eiuſdem appellationis virtute , ſuper eodem articulo , regius iterum haberi recurſus per hanc viam violentiæ. 187

PARS SECVNDA.

CAPVT I.

A Sententiis merè interloquutoriis, vel vim diffinitiuæ,damnum irreparabile , vel præiudicium cauſæ principali habentibus : an , & quando iudex Eccleſiaſticus vim facere dicatur , appellationi non deferens. ad clariorem intelligentiam legis Regiæ , & decreti Tridentini. 198

CAPVT II.

Appellationi grauamen præcedenti, aut conditionali, niſi,&c. ſeu etiam minus legitimæ , vbi aliàs licitè interponi potuit : an iudex non deferens vim faciet. & quo tunc decreti genere vti ſolet Senatus. 235

CAPVT III.

Quando duo grauamina ita ſe habent , vt vnum veniat in complementum , effectum , ſeu exequutionem alterius , ſi eſt omiſſum appellari à primo : an à ſecundo appellationi interiectæ iudex non deferens vim faciat. 246

CAPVT IV.

Quando & quibus caſibus iudex Eccleſiaſticus vim faciat : non deferens appellationi interpoſitæ à carceratione , ſeu detentatione , vt qualis ea iniuſta ſit , intelligatur. & quid ab eius relaxatione. 249

De indebita incarceratione perſonæ. 260

De

De iniuſta detentatione ratione temporis. 264
De iniuſta detentatione ratione loci. 265
De iniuſta carceratione ratione ordinis non ſeruati. 267
De iniuſta carceratione ratione rei & cauſæ. 271

CAPVT V.

Ab excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto, eorúmque relatione: an iudex committere dicatur appellationi emiſſæ non deferendo. & quid à ſuſpenſione, vel depoſitione beneficij, vel temporalia reſpicientibus. 286

CAPVT VI.

An iudex Eccleſiaſticus vim faciat non deferens appellationi interpoſitæ à ſententia interlocutoria lata ſuper articulis eius cauſæ, à cuius diffinitiua prohibetur appellari. 302

CAPVT VII.

A ſententia aduerſam qualitatem habente, alia quæ prohibet, alia appellationem permittens; ſi appellationi emiſſæ iudex in totum non deferat: an violentiam facere dicatur. & quid quando vna qualitas apponitur conditionaliter ad aliam, aut etiam ſucceſſiuè. 315

CAPVT VIII.

A ſententia lata in caſibus, quibus à iure vel ab homine denegatur audientia, appellationi interpoſitæ: an iudex Eccleſiaſticus vim faciat, ſi non deferat. vbi de aliis diſpoſitionis verbis, ſub quorum inuolucro tacitè appellatio ſublata intelligatur. 336

CAPVT IX.

A compoſitione, ſeu diffinitione, quam facit Ordinarius Eccleſiaſticus in controuerſia ſuper præcedentia in proceſſionibus, tumulandis defunctis, confraternitatibus, & ſimilibus actibus: appellationi emiſſæ an ſi non deferatur, violentia fiat. 355

CAPVT X.

A duobus iudicibus delegatis, ſeu & aliis in eadem cauſa ſe inuicem inhibentibus, hinc inde appellationi emiſſæ quis eorum non deferens, an vim faciat. & quid ſi exiſtant in diuerſis Senatuum diſtrictibus, ad quem ſit recurrendum; vt vter vim faciat, declaretur, & generaliter quid & quando à qualibet inhibitione, ſiue perpetua, ſiue temporali, appellatio legitima dicatur. 369

CAPVT XI.

A ſententia reddendæ rationis contra adminiſtrationem rei piæ, vel profanæ latæ, appellationi emiſſæ non deferens, an vim faciat. 385

CAPVT XII.

A ſententia affirmatiuè, vel negatiuè lata ſuper attentatis appellationi delatio denegari nunquid queat abſque metu violentiæ. 392

CAPVT XIII.

Si à collatione, electione, confirmatione, præſentatione, inſtitutione beneficij, aliiſve actibus extraiudicialibus appellationi interpoſitæ iudex Eccleſiaſticus non deferat; an & quando violentiam facere dicatur. vb exactè quando extraiudicialiter, vel iudicialiter proceſſum fuiſſe, vel debuiſſe dicatur, in prouiſione beneficiorum 400

CAPVT XIV.

A decretis Ordinarij, putà, ſuper alienatione rerum Eccleſiaſticarum, donatione iuris patronatus, & ſimilibus appellationi interpoſitæ: an ſi non deferat, iudex vim faciat. 449

CAPVT XV.

A mandato de reſidendo beneficium,

cium, vel de ordinando de ordine ei neceſſario, ac etiam à viſitatione, an vis fiat; ſi appellationi interpoſitæ minimè ſit à iudice delatum. 456

CAPVT XVI.

A ſequeſtro, eiúſque relaxatione, ſiue etiam à depoſito, vel eius remotione; appellationi interpoſitæ an non deferens vim iudex faciat. 468

CAPVT XVII.

A iudice, cui à ſuperiore appellationis ſemel cauſa (etiam tacitè) remiſſa eſt, ad vlteriora procedente in cauſa principali, appellationi emiſſæ, vis an fiat haud deferendo. vbi an hodie ſtante Tridentini decreto, attribuente primam inſtantiam ordinariis, ſuperior an valeat articulum committere cum clauſula (vnà cum toto negotio principali, quam & quas) & ſimilibus. 481

CAPVT XVIII.

A reſeruatione, quam facit iudex declinatoriæ, ſeu alterius articuli incidentis, ſeu emergentis in cauſa, ad litis diſcurſum, ſiue diffinitiuam: appellationi interpoſitæ, an, & quando ipſe deferre teneatur. vbi etiam obiter, quid ab inordinato proceſſu 485

TRACTA

TRACTATVS
DE REGIA PROTECTIONE
vi oppreſſorum appellantium.

EPILOGVS PROOEMIALIS.

CVM protectio,& ſubditorum defenſio cum ipſo ſit ſimul Regno ab origine orta, ita vt Regni obiectum ſit, & cauſſa finalis *a*: Regnum ſiquidem propter protectionem vi oppreſſorum, non protectio propter Regnum, aut Regem creatum eſt à Rege Regum, & Domino dominantium Deo: ab ipſóque ſupremis Principibus temporalibus ita ſit datum *b*: efficit, vt Vaſſallorum defenſio prouidè meritóque proprium Regis officium dicatur *c*, attributum naturale inhærens viſceribus regiminis, & qualitas infixa oſſibus, ac ſubſtantiæ diademæ, ita vt regimen, & protectio vnum ſit effectum continens, indiſſolubile, & inſeparabile, quæ nec à Rege tolli poſſunt, nec à regimine (cuius eſt anima) ſeparari, niſi ſimul & cum Regno eradicetur *d*. quia de regalibus eſt in ſignum competens ſupremæ poteſtatis, quam ſequitur ſicut vmbra corpus, & qualitas ſubiectum *e*, quam protectionem omni iure, naturali *f*, diuino *g*,& poſitiuo, tam Canonico, quàm Ciuili *h*, Rex ſupremus exhibere, adſtringitur vaſſallis oppreſſis, non ſolùm laicis,ſed multo fortiùs eccleſiaſticis perſonis *i*, tum tanquam Dei Miniſtris, & maiori defenſione indigentibus, non vtentibus materialibus armis, ſed ſpiritualibus tantùm; nempe: lacrymis, ieiuniis, orationibus, carníſque macerationе, & ſui ipſorum abnegationem, nec non modeſtiam & charitatem profitentibus: tum etiam, quia ſunt pars populi, membra, & ciues Reipublicæ temporalis in ordine ad defenſionem, & protectionem naturalem *k*, cuius priuilegiis gaudent, & vt tales tenentur ad obſeruantiam legis politicæ concernentis bonum publicum, ac vniuerſam laicorum ſimul, & Clericorum vtilitatem, ſeu conſeruationem, non vi compulſiua, ſed vi directiua dumtaxat *l*, ad quorum defenſionem, & protectionem ex debito officij, & merito charitatis *m*, & omni iure tenetur Rex, cuius manus murus eſt Eccleſiæ *n*, pax Clericotum, ſalus populi, vita Vaſſallorum, caput ſubditorum, tutor Reipublicæ, & præſidium Chriſtianæ Religionis. *o* ad ipſum igitur omnes promiſcuè, tam Clerici, quàm Laici neceſſitate adſtricti, & vi oppreſſi pro auxilio, & defenſione naturali meritò confugiunt *p*, vt propulſetur, tollatúrque & leuetur violentia, ſibi illata à iudice eccleſiaſtico, denegante legitimæ appellationi delationem,

a *Dixi latè c.1.hac p.1. à n.44. & à n.53. 95. & c.2. à n.26. cum ſeqq.*

b *c.1. præludio 1. à n.40. vſque ad fin. præludij.*

c *à num. 92. in d. cap.1.*

d *d.c.1. à n.43. & ſub n.87. & n.97. & à n.310. & c.2. à n.37. cum pluribus ſeqq. & ſupr.*

e *cap.1. n.97. & cap.2. à n.32. & ſurſum.*

f *Agitur in d.c.1. à n.78. præludio 3. per totum,& præcipuè à n.79. & 88.*

g *à n.95. cum ſeqq. ibidem.*

h *d.c.1. à n.96. cum pluribus ſeqq.*

i *d.c.1. prælud. 2. à n.57. & à n.70.*

k *d. cap.1. à n.58. cum alijs pluribus in d. præludio 2.*

l *Latè diximus d. cap.1. à n.59. vſque ad n.69.*

m *à n.95. ibid. & n.84. & 88.*

n *d.c.1. à num.70. & 75.*

o *De omnib. ijs attributis latè in d.c. 1. præludio 2. à n. 70. vſque ad 77.*

p *Diſputatur in c. 2. à num.46.*

ſuámque ſententiam indebitè, & iure reluctante exequente, ſuis bonis ſpoliante appellantem, carceréque, & cenſuris iniquè plectente, vſurpando ſuperioris iuriſdictionem, & priuando oppreſſum naturali defenſione; ne poſſit ad ſuperiorem recurrere pro medela ſuæ iniquitatis, & iniuſtitiæ *a*. quia quemadmodum ipſi appellanti omni iure præcipuè naturali ſit permiſſum, ac licitum propulſare violentiam, & reſiſtere iudici exequi volenti violenter & de facto contra ius ſuam ſententiam *b*: multo fortiùs ſibi licitum erit, imò vrbaniùs faciet, ad Principem Supremum recurrere *c*. qui abſque vllo ſcandalo violentiæ reſiſtat, præſtet auxilium & defenſionem naturalem, cuius proprium officium eſt. ex hoc enim recurſu ad Regem nullatenus infringitur libertas eccleſiaſtica, prout nec directè nec indirectè in minimo diminuitur, nec impeditur eccleſiaſtica iuriſdictio, ſed imò potiùs augetur, & ampliatur *d*, cùm finis huius charitatiui ſubſidij, & Regij recurſus in totum directè tendat, ac etiam præcipuè in eius conſeruationem, vtilitatem & authoritatem *e*, vt debitus ſuperiori eccleſiaſtico honor deferatur; ne vilipendatur ex impedimento curſus negotiorum ad Sedem Apoſtolicam, vtque omnia conſeruentur in eodem ſtatu, quo reperiuntur tempore prolatæ ſententiæ (appellatione legitima pendente, & iuriſdictione iudicis ſuſpenſa) ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur. Ex quo colligitur, quòd ipſe iudex eccleſiaſticus eſt qui iuriſdictionem impedit *f*, vilipendit, atque infringit iuriſdictionem eccleſiaſticam, qui cùm ſuam habeat ſuſpenſam, velit ſuperioris vſurpare, eáque abutendo vlteriùs contra omnia iuris canonici, & Sanctorum Patrum decreta, nec non œcumenica concilia attentare, vi opprimendo. ad hoc enim exhibendum regium auxilium, & præbendam protectionem vi oppreſſo Rex nullatenus aliquo vtitur veſtigio, ſeu vmbra iuriſdictionis *g*, ſed ſub meris limitibus defenſionis naturalis continetur. nihil enim in huiuſmodi cognitione reperietur iuriſdictionale, quia eſt nuda poteſtas, naturalis defenſio, auxilium politicum, œconomica tuitio, permiſſa facultas, & licita vis, charitatiua protectio, propugnaculum violentiæ, aſylum vi oppreſſorum, tutus acceſſus, legitimus recurſus, vis protectiua, ac propulſiua, qua vis iniuſta à Principe Supremo propulſatur, atque repellitur *h*; cuius proprium officium eſt, vi oppreſſos liberare, de facto quidem nullo iuris, ſeu iudicij ordine ſeruato: ſed extraiudicialiter per rei euidentiam *i* cuncta celeriter expediuntur *k*, cùm Principes & eius ſupremi Senatores non cognoſcant de iuſtitia, aut iniuſtitia grauaminis, & ſententiæ *l*; ſed dumtaxat de natura, & qualitate appellationis: an legitima ſit, & à iure permiſſa, talis, vt vtrumque retineat effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum *m*, præſtétque iudici impedimentum vlteriùs in cauſſa procedendi, ad illúmque dumtaxat finem: vt tollatur violentia facta ab ipſo iudice, violenter exequendo, & attentando *n*. Interímque dum recurritur ad ſuperiorem pro iuris remedio, conquieſcat in cauſſa, donec ſibi illam vlteriùs remittat *o*, vel aliter ſuperior de iure cenſeat, cui tota cognitio ſuper eadem cauſſa tam circa legitimitatem, admiſſibilitatem, vel repulſionem appellationis, quàm ſuper iuſtitia negotij principalis reſeruatur *p*, nullo habito reſpectu ad decretum tribunalis Regij, directum inferiori, quo ſiue dictum ſit, vim non fieri in exequendo, ſiue aliter, quia tale decretum reſpectu ſuperioris

a *Latè præludio 4. d. c. 1. à n. 181. & ſeqq. & de ſupradictis præludio 3. n. 84. & ſupr.*
b *d. c. 1. à n. 85.*
c *Ibidem à n. 90.*
d *Ibidem à n. 149. & à n. 239. & n. 306. & à n. 354.*
e *à n. 238. & 242.*
f *Ibidem à n. 237.*
g *d. c. 1. præludio 5. per totum à n. 193. cum ſeqq. vſque ad fi. & c. 2. à principio cum pluribus numeris ſeqq. vbi multa ſcitu digniſſima.*
h *De iis recurſus cognominib. & qualitatibus cap. 2. n. 3.*
i *c. 2. à n. 95.*
k *Prout clarè appareret ex modo procedẽdi appoſito in c. 2. à principio vbi ſæpe diximus à n. 121. num. 130. & 104.*
l *d. c. 2. à n. 104. & à n 121. & à n. 180. cum ſeqq.*
m *Vt in locis proximè citatis ad num. 180. & à n. 217.*
n *d. c. 2. à n. 186. cum ſeqq.*
o *n. 198. & ſupr.*
p *à n. 183. & 188. & à n. 190. vſque ad n. 198. & c. 8. à n. 38.*

rioris nihil adſtringit *a*, cùm imò in eius fauorem potiùs latum ſit, vt liberè, & abſque inferioris impedimento, queat in cauſſa procedere, & dumtaxat ad illum effectum celerrimam illam Senatus adhibet extraiudicialem cognitionem, (duraturam momento *b*) ex actorum originalium *c* (quæ geſta fuiſſe appareant ab eccleſiaſtico) & non aliorum quorumlibet *d* inſpectione, quantumuis legitimorum. non enim tale decretum, etiam illius articuli violentiæ reſpectu, facit inſtantiam, nec tranſit in rem iudicatam: ſed retinet propriam naturam actus extraiudicialis *e*. Aliter enim dicere, foret abſurdum, & attribuere iuriſdictionem regio recurſui, qui nullo modo iuriſdictionis, aut iudicij capax eſt, nec illa vllo modo indiget, nec ſubiecta materia illam patitur, nec ratione materiæ, nec ratione formæ *f*. Ratione materiæ, quoniam admiſſibilitas, vel non admiſſibilitas appellationis, quatenus tangit iudicem à quo, eſt quid facti, cuius cognitio iuriſdictione non eget, nec circa hoc declaratio inferioris parat partibus præiudicium, nec tranſit in rem iudicatam, quo minus iudex ſuperior de appellatione cognoſcens; queat prout ſibi de iure viſum fuerit, reuocare *g*. & ita de hoc decreto tribunalis iudicandum eſt, quoad iudicem ſuperiorem, ac ſi de facto ab ipſo geſtum ſit iudice inferiori (ceſſante recurſu, & regio decreto) maximè cùm ipſi faciendum ſemper remittat regius Senatus. ac inſuper quoniam ad repoſitionem attentati, & eorum, quæ geſta fuere appellatione pendente: non eſt neceſſaria iuriſdictio *h*, ſed factum ſufficit iudicis attentatis, iuriſdictione carentis, mediante legitima appellatione ab eo interiecta. tum etiam quia Principibus temporalibus Chriſtianis protectio Clericorum, & Eccleſiæ commendata eſt adeò, Summíſque Pontificibus, & ſic non iuriſdictio *i*, cui enim commendata eſt alicuius protectio, non intelligitur conceſſa iuriſdictio in eum, ſed defenſio ab oppreſſionibus dumtaxat. Hæc ſiquidem poteſtas in tollenda vi conſideratur in Principe, ac in tutore, cui minor non ſubeſt iuriſdictionaliter, ſed quoad defenſionem, & protectionem nudam *k*, in Patre reſpectu filiorum, in Domino reſpectu famulorum, quorum eſt poteſtas abſque iuriſdictione *l*. Ratione formæ etiam hæc cognitio per viam violentiæ dicitur extraiudicialis, & abſque veſtigio ſeu vmbra iuriſdictionis à ſui principio vſque ad ſui finem; etenim ad ſimplicem oppreſſi libellum querimonialem, non criminalem (quia nec in punitione, ſed in nuda protectione, & naturali defenſione concludit *m*) permiſſum tàm clerico, quàm laico *n*: expeditur prouiſio ordinaria *o*, quæ certè quædam monitio eſt directa iudici, vt iterum cauſſa meliùs conſiderata, informetur de natura & qualitate appellationis, cui, legitimam ſi repererit, deferat, atque poſt eam, aut intra tempus ad appellandum geſta reponat *p*. quod ſi ſecus putarit, proceſſum mittat originalem, integrum, & ſine diminutione *q*, ex cuius inſpectione manifeſtè & notoriè detegitur violentia iudicis *r*, quia quod ex eo apparet, notoriè apparere dicitur *s*. hæc enim actorum exportatio cùm fiat ad Curiæ inſtructionem, ad animíque ſui motum informandum, iure dicitur extraiudicialis cognitio *t*, in qua nullius requiritur citatio *v*; quæ violentiæ probatio aliter deducenda non eſt, nec vllo pacto à Senatu Regio admittenda *x*. & eadem ordinaria intimatur parti, non in vim citationis *y*, quia illum non arctat, nec cauſſa citationem

a *Ibidem à n.* 194. *& eadem* 1. *p. c.* 8. *à n.* 41. *& ſurſum.*

b *d. c.* 2. *à n.* 104. *& ſeqq. & n.* 91. *& n.* 198. *& ſuprà.*

c *c.* 2. *à n.* 95. *cum plurimis ſeqq.*

d *Ibid. à n.* 120.

e *Loco citato à n.* 191. *& eadem* 1. *p. cap.* 8. *à n.* 28. *cum multis ſeqq.*

f *d. cap.* 2. *latè à n.* 202.

g *c.* 1. *à n.* 211. *cum multis ſeqq.*

h *d. c.* 1. *à n.* 218. *& c.* 2. *à n.* 87. *& latiùs* 1. *p. c.* 3. *à n.* 10. *vſque ad n.* 23.

i *Exactè probatur in d. c.* 1. *à n.* 205. *cum ſeqq.*

k *cap.* 1. *à n.* 203.

l *cap.* 1. *à n.* 278. *& ſuprà.*

m *d. c* 2. *à n.* 54. *& ſurſum.*

n *Ibid. latè à n.* 46. *vbi diſputatur.*

o *Ibi. à num.* 82. *& ſeqq.*

p *à n.* 89. *ibidem.*

q *Exactè tractatur hac* 1. *p. c.* 2. §. 2. *per totum, & cap.* 8. *per totum.*

r *d. c.* 2. *à n.* 95. *cum pluribus ſeqq.*

s *Ibidem à n.* 110. *& 3. p. c.* 9. *à principio & per plures columnas.*

t *cap.* 1. *præludio* 5. *fundamento* 4. *à n.* 215. *& cap.* 2. *à n.* 137.

v *Latè d. cap.* 2. *à n.* 137. *& ſeqq.*

x *Ibidem à n.* 110. *cum ſeqq. & ſupr. & 1. p. c.* 3. *à n.* 29. *cum multis ſeqq.*

y *cap.* 2. *à n.* 129. *& ſeqq.*

tionem requirit *a*, quia nullius allegatio, exceptio, teſtiúmque repulſio admitti poteſt *b*; ſed vtriuſque partis iuſtificatio ex actis geſtis iam coràm eccleſiaſtico iudice detegenda eſt, quod parte abſente rectè geri poteſt; ſed eſt quædam certioratio, & monitio extraiudicialis *c*, & priuata, vt ille certus ſit de traductione, & exportatione proceſſus ad Curiam, vt ſi ſua putauerit intereſſe, poſſit (ſi velit) ad eandem Curiam coïre, *d* quæ certioratio, & monitio adeò extraiudicialis eſt, vt etiam à iudice carente iuriſdictione, & aliàs incapace, reſpectu certiorati licitè geri poteſt *e*; proceſsúſque cùm ad Senatum perueniat, ſtatim, & abſque aliqua dilatione inſpicitur, ex eóque certiorantur Senatores de natura, & qualitate appellationis, an habeat vtrumque effectum, vel non *f*, (ſecundùm quæ nos accuratè per varias quæſtiones in diſcurſu huius tractatus, vbi plus centum, & quinquaginta quæſtiones, à nemine tactæ diſputantur) ex quo detegitur violentia. quia ſi appellatio ſuſpendat, vt legitima eius iuriſdictionem, violenter exequitur, & attentat in procedendo. quare appellatio ipſa eſt præciſum, & neceſſarium principium ac fundamentum huius Regij recurſus *g*. quia vbi deficit, non poteſt cadere nec appellationis delatio, nec delationis negatio, nec attentata exequutio, & per conſequens deficit violentia, ſuper quibus fundatur, cuius mediante non aliter, regia protectio inuocatur, & auxilium exhibetur. Et licèt in exequutione & attentato conſiſtat perfecta vis *h*; tamen ad huiuſmodi recurſum, regiam protectionem, & defenſionem naturalem inuocandam, ſufficit timor ipſius exequutionis & attentati *i*, qui ſatis euidenter detegitur ex denegata delatione legitimæ appellationi, quia ex eo animi deliberatio cognoſcitur, quæ ſola facit licitam defenſionem & propulſionem violentiæ *k*, ſicque pars eſt, principium, & præparatio ad perfectam violentiam, & tandem proceſſu inſpecto multifariam decernunt Senatores, vel vim feciſſe, vel vim non feciſſe iudicem eccleſiaſticum, vel aliter ſecundùm ſtatum proceſſus, & quod ex eo iuſtiùs queat colligi *l*, expeditur prouiſio, quam iudici eccleſiaſtico intimatam ſtatim (prout iaceat) adimplere, & obedire tenetur cum effectu *m*, non verbaliter tantùm *n*, aliàs expeditur oppreſſo ſecunda iuſſio cum comminatione amiſſionis, originis & bonorum temporalium *o*, quæ comminatio & mulcta exequitur in eum; ſi vlteriùs proteruus fuerit & inobediens *p*; cùm eccleſiaſtici teneantur, omninò obtemperare mandatis Principum *q*. Quod ſi huiuſmodi pœnarum comminatio Principi permiſſa non fuiſſet: inutilis foret regij recurſus inuocatio, quia rarò aut nunquam deſiſteret iudex à ſemel illata violentia *r*. Quare cùm ſit penitùs neceſſarium, ad conſequendum permiſſum & ſalubrem finem huius cognitionis & defenſionis naturalis; Principi per conſequens intelligitur conceſſa *s*; tum quia ſecundùm Philoſophum natura non debet eſſe deſtituta remediis ad ſui conſeruationem *t*, tum etiam quia Chriſtus verus Deus, cuius opera perfecta ſunt, imò & quilibet prudens gubernator, qui committit vices ſuas alicui, vel ſuam poteſtatem delegat; conſequenter dat poteſtatem ad omnia, quæ neceſſaria ſunt ad illum finem perfectè conſequendum *u*. Hic inſuper regius recurſus, dum prouenit ex viſceribus, origine, & fonte perenni & incommutabili iuris naturalis, quo vim vi repellere licet; quatenus eſt vera defenſio, & nuda protectio: ſi ſub limitibus

a *Ibi. à n.* 139. *& ſurſum.*
b *d. c.* 2. *num.* 140.
c *d. c.* 2. *à n.* 129. *cum ſeqq.*
d *Ibid. à num.* 133.
e *Ibidem à n.* 131.
f *d. c.* 2. *à n.* 180. *& ſeqq.*
g *Ibi. à n.* 64. *cum aliis pluribus.*
h *Latè tractatur in* 1. *p. c.* 6. *à princ. & præcipuè à n.* 11.
i *d c.* 6. *à n.* 12. *cum multis ſeqq. & c.* 1. *n.* 191.
k *diximus in d.c.* 6. *à n.* 17. *& ſeqq.*
l *Decretorũ formulæ quibus iuxta caſuum varietatẽ vtitur Senatus, plenè & fideliter ſunt deſcriptæ in d.c.* 2. *à n.* 199. *vſque ad n.* 230. *& inferius.*
m *d. c.* 2. *à n.* 263. *& ſeqq.*
n *Latiſſimè hac* 1. *p. c.* 2. § 1. *per totũ.*
o *c.* 2. *à n.* 63. *cum multis ſeqq.*
p *Dixi exactè d. c.* 2. *à n.* 273. *& ſeqq.*
q *Ibidem à n.* 267.
r *Ibi. à n.* 285. *cum multis ſeqq.*
s *Eodem c.* 2. *à n.* 289. *vbi latè probatur.*
t *à num.* 297.
v *Ibidem à n.* 293. *& ad propoſitum multa ſuperiùs & infrà per multos numeros.*

limitibus legitimæ & naturalis defensionis contineatur, atque cum moderamine inculpatæ tutelæ exerceatur *a*; nec repugnat dispositioni Concilij Tridentini *b*, nec Bullæ in Cœna Domini *c*, imò seruata forma miro modo inuenta, ab vrgenti necessitate, & eminenti periculo *d*; statim vt meum & tuum fuit inter homines introductum, & per immemorialem consuetudinem *e* mixtam Clericorum, & laicorum à vi oppressis conseruatam *f*: à pluribus Rotæ decisionibus approbatus hic recursus est, & licitè iudicatus *g*. Imò Martinus V. Pontifex Maximus anno sui Pontificatus 12. expressè per Bullam declarauit ad instantiam Regis Francorum; hunc legitimum casum protectionis & cognitionis per viam violentiæ, esse præseruatum à Bullarum censuris, quibus innodantur iudices seculares cognoscentes de causis clericorum *h*. ac insuper præseruata intelligitur consuetudo immemorialis *i*, quæ super hoc stiterit. quia potiùs declaratiua est iuris naturalis, quàm noui iuris inductiua *k*. Et eodem modo satis fit cunctis difficultatibus, quæ in oppositum refragantur, vt procedant in Principe, & iudice temporali procedente cum iurisdictione & in forma iudicij in causis Clericorum, illam vsurpante, & perturbante: non tamen in hoc charitatiuo subsidio, nuda defensione, & protectione naturali *l*. in qua siquis (suadente diabolo) legitimos defensionis modos excesserit; sciat, se statim incidere in Censuras Bullæ in Cœna Domini, prout expressè declarauit Rot. Romana *m*, & ex eadem Bulla clarè detegitur. quod nimirum est, cùm in re hac defensio naturalis, & Bulla Cœnæ Domini confines sint, & vtranque vnus limes diuidit, scilicet; legitimitas, & debitus protectionis modus, quo sublato, vnum fit contiguum *n*. Qui quidem regius recursus per viam violentiæ illatæ ab ecclesiasticis iudicibus non solùm in his Hispaniarum Regnis practicatur, sed & in cunctis Catholicæ religionis & Christianæ Reipublicæ ditionibus vsitatus est *o*. nullibi tamen meliùs ac perfectiùs tractatur, sicuti nec tractari potest isthæc materia violentiæ, quàm in regio Senatu Galleco, vbi summa perfectione, & curiositate, tum ob magnam harum causarum frequentiam, cursum & experientiam, tum ob continuum & perpetuum laborem Senatorum, & aduocatorum ventilatur, & accuratè discutitur, prout indies testantur Senatores, qui ibi adfuerunt, postmodúmque Cancellarias, & Consilia suprema occupant nunc, & retro. & ob id mirabiliter ibidem scitur, ac digestum reperitur vniuersum ius Pontificium. Sine quo igitur recursu magnas turbationes, iniurias & scandala tota res publica vniuersalis pateretur, valde vtilis & salubertimus in vniuersum dictus, si cum moderamine inculpatæ tutelæ (hoc est, salua semper in omnibus reuerentia sanctæ Matris Ecclesiæ) præbeatur *p*. Caueant igitur supremi Senatores, ne prætextu potestatis licitæ atque permissæ; in reprobam & prohibitam censuris innodati incidant, cuius causa plerique infelices successus & exemplaria horrenda in sacris literis nobis referuntur, vt in 1. Regum cap. 22. quo legimus de Rege Saül, qui occidi fecit Achimelech, & alios octoginta quatuor Sacerdotes, ac etiam se intromisit in officio Samuëlis Sacerdotis, faciendo sacrificium in Galgala, postmodum infelicem finem obtinuit 1. Regum cap. 13. & de Rege Ozias legitur Paralipomenon 2. cap. 23. relato *in cap. nos sti. 2. quæst. 7.*

a *c. 1. à n. 243. cum multis seqq. & c. 2. à n. 6. cum aliis & à n. 285.*

b *De quo c. 1. à n. 28. cui respondetur ibi à n. 222. cũ seqq.*

c *De qua d. c. 1. n. 30. cui satisfit à n. 232. & à n. 309. & c. 2. à n. 280.*

d *c. 2. à n. 19.*

e *c. 1. à n. 121. cum multis seqq. & contra ipsam argumenta à n. 32.*

f *Ibidem latè à n. 140.*

g *Referuntur plures in d. c. 1. à n. 145. & 2. à n. 13. vide etiã n. 31. in d. c. 1. & iterum à n. 234. cum seqq. vbi plurimæ aliæ recẽsentur.*

h *c. 1. n. 291. & à n. 175. vsque ad n. 298.*

i *d. c. 1. à num. 154. & 314.*

k *Ibidem à n. 122.*

l *d. c. 1. à n. 324. & apparet ex responsione ad argumenta, & qua à num. 222. cum multis seqq.*

m *c. 1. præludio 5. à n. 220. & c. 2. à n. 6. & plurib. in locis eorumdem capp. & præcipuè in cap. 1 in responsione ad 3. argum. à n. 254.*

n *d. c. 2. à num. 15.*

o *Et de singulis adnotauimus c. 1. à n. 154. vsque ad num. 174.*

p *c. 2. à n. 1. & seqq. & c. 1. præludio 5. & pluribus aliis locis, vt superiùs hoc proœmio adnotaui.*

qui cùm voluiſſet vſurpare Sacerdotij officium, quod exercebat Azaras; lepra percuſſus fuit, & de Dino maximo Iur.Conſult. dicitur, fuiſſe reuelatum cuidam Eremitæ (vt poſt Angel. & alios Didac. Perez *in l.* 17. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordi. col.*144.) eſſe ad inferos damnatum, eo, quòd non faueret Chriſtianæ Religioni. Varia etiam exempla congerit Bobad. *in polit. lib.*2. *c.*18. *à num.* 8. Contineantur igitur iudices in poteſtate permiſſa, ſcilicet; vbi dumtaxat violentiam notoriam ex actorum inſpectione repererint. & vnum denique ſciendum; quòd licèt vis variis modis applicetur; tamen violentia propriùs quadrat oppreſſioni factæ à iudice litiganti, iuxta ea, quæ latè congerit Card. Tuſc. *practic. concluſ. litera V. concluſ.*214. *à num.*1. *& per totam, tom.* 8.

TRACTA

TRACTATVS
DE REGIA PROTECTIONE
vi oppreſſorum appellantium.

PARS PRIMA.

CAPVT I.

Quæ ſit ſupremi Principis poteſtas, quónam iure ſuſtineri valeat in adimenda vi à iudicibus Eccleſiaſticis illata, & de eius origine & principio; vbi plura fundamenta (tum vtilia, tum protectionis iuſtificationi omnino neceſſaria) inſeruntur, hactenus à nemine conſiderata.

SVMMARIVM.

Recurſus ad Regem ſeu Senatores regios pro euitandis violentijs ab Eccleſiaſticis iudicibus extortis, in triplici eſſe differentia tradit Author. n.1.

Recurſus ad Regem ſeu Senatum Regium pro retentione Bullarum Apoſtolicarum in derogationem patronatus regij, ſeu laicorum, & naturalitatis iuris, ab exteris ſeu naturalibus impetratarum fit. n.2.

Recurſus ad Regem & Senatum quoties Eccleſiaſticus de laico, & cauſa profana cognoſcere vult, quo caſu auto de legos *decernitur. n.3.*

Caſus Mixti fori, & quibus laicus iudex de Eccleſiaſticis, vel Eccleſiaſticus de laicis cognoſcere poſſint, remiſſiuè. n.4.

Recurſus ad Regem & Senatum, quoties iudex Eccleſiaſticus vim fieri proponitur non deferens iuſtæ & legitimæ appellationi, fit. n.5.

Recurſus pro violentia in non deferendo appellationi iuſtæ, eſt caſus intactus dubias continens quæſtiones, non tactas, & aliàs non hucuſque ſecundùm recurſus iſtius naturam applicatas. n.6.

Authoris inſtitutum præcipuum eſt de hac tertia violentiarum ſpecie tractare. n.7.

Nullus hucuſque nec Iuriſta, nec Theologus materiam tangens deſinit in errore inueniri ſiue in principijs, ſiue in terminis, vel natura huius cognitionis. n.8.

Ea quæ domi fiunt, malè probantur per eos, qui à domo abfuerunt. ibidem.

Opus in ſex diuidit partes Author. n.9.

In prima parte agitur de materia & forma huius recurſus, iuſtificatione, modo & ſtylo procedendi, & de his, quæ ad Senatum non trahuntur. ibidem.

In ſecunda parte de violentijs quæ contingunt in denegata delatione appellationis ab interlocutorijs. n.10.

In tertia parte tractatur de violentijs appellationis denegatæ à diffinitiuis, & in 4. parte de violentijs appellationis negatæ in executiuis, & executoribus, & eorum exceſſibus. n.11.

In 5. parte de iuſta Bullarum retentione, & quibus caſibus locum habeat, & de violentijs, admiſſis per conſeruatores, ſiue in procedendo, ſiue in non deferendo iuſtis appellationibus, & de violentijs tangentibus proceſſus, & executiones executorum Apoſtolicorum gratiarum. n.12.

In 6. parte variarum & practicabilium quæſtionum reſolutio tangentium materiam de qua Author, continetur. n.13.

Verb. l. 36. tit. 5. lib. 2. recop. notantur, & explicantur. n.14.

Hoc c.1. ad iuſtificationem tantùm huius recurſus pertinet, non ad modum procedendi, de quo c.2. Author ſcribit. n.15.

Iure & conſuetudine eſt attributa facultas & poteſtas Regibus Hiſpaniæ propulſandi violentias, & tollendi oppreſſiones à iudicibus Eccleſiaſticis factas. n.16.

Doctores materiam attingentes refert Author. ibidem.

Sex annis ante Ceuallos Author hæc ſcripta habebat. n.17.

Ter eandemmet materiam tranſcripſit Ceuallos. ibidem.

Huius Scripturæ teſtimonium quo tempore agitata ſit inuocat Author. n.18.

Doctores licèt iuſtificationem huius recurſus pertractauerint: non tam amplè quin plura neceſſaria, & à quibus tota dependet radix poteſtatis, omiſerint. n.19.

Quæſtiones (quibus ſpecialiter caſibus violentiam adeſſe cognoſcatur) Authores omnes omiſerunt, quas nimio labore, & doctiſſimorum ſuaſione Author deuoluit. n.20.

Ceuallos licèt aliquot violentiæ caſus tetigiſſet; tamen ad caſus de autos delegos, *dumtaxat, quos Author ad plures allegatos Doctores ſuperiùs remiſit, eóſque hîc omittit, noua inducens. n.21.*

Scriptores debent apes imitari ex authoritate Senecæ. ibi. n.22.

D.l.36. recop. declaratur, vt non ſit noui iuris inductiua. n.23.

Qui declarat nihil noui facit, ſed rei exiſtentiam demonſtrat. n.24.

Princeps ſecularis non poteſt legem promulgare circa Eccleſiaſticas perſonas, aut res ſpirituales, ſed in corroborationem iuris Canonici; & naturalis ſeruus. n.25.

L. Regia diſponit in auxilium iuris Canonici, prohibentis violentas oppreſſiones. ibidem.

Rex Hiſpaniæ eſt ſupremus Princeps non recognoſcens Superiorem, nec Imperio ſubeſt. n.26.

Aſſertioni Regis Hiſpaniæ ſtandum eſt, cùm probet in facto proprio. ibidem.

Aſſertio Principis maximè in antiquis probat, etiam in præiudicium tertij. n.27.

Doctori aſſerenti conſuetudinem, credendum eſt. ibidem.

Contraria quæ impugnant ſupremi Regis poteſtatem tollendi violentias ab Eccleſiaſticis factas, referuntur. n.28.

Concil Trid. ſeſſ.25. c.3. verba narrantur. ibidem. circa hunc regium recurſum.

Concil. Trid. ſeſſ.25. c.20. notatur. n.29.

Bullæ in Cœna Domini declarantur verba tangentia violentiarum recurſus. n.30.

Locus Seſe ad intellectum dictæ Bullæ traditur. n.31.

L. Regia refertur, aſſerens conſuetudine immemoriali competere Regis poteſtatem tollendi violentias. n.32.

Conſuetudo immemorialis habet vim tituli & priuilegij, quando non conſtat de iniuſto, ſeu inualido principio. ibidem.

Iuris Canonici decreta diſponunt, vt cauſæ clericorum, & ſuper rebus ſuis temporalibus & ſpiritualibus, ad ſeculares iudices non trahantur. n.33.

Mala fides videtur conſiderari in Principe, & Senatoribus cognoſcentibus per viam violentiæ contra decreta Canonica. n.34.

Laicus poſſidens ſpiritualia ſemper præſumitur eſſe in mala fide. ibidem.

Conſuetudo immemorialis non habet effectum vbi datur mala fides. ibidem.

Conſuetudo præiudicialis ſtatui Eccleſiaſtico, & contra libertatem Eccleſiæ, omni iure prohibita, & reprobata eſt. n.35.

Conſuetudo immemorialis non ſuffragatur, vbi datur in præſcribente incapacitas. n.36.

Laicus non ſe intromittit in ſpiritualibus, & eis annexis niſi de licentia Pontificis, & in caſibus à iure conceſsis expreſsè. ibidem.

Lex, conſuetudo, ſeu ſtatutum regulatur à poteſtate inducentis conſuetudinem. n.37.

Laici non poſſunt inducere legem aut conſuetudinem contra Clericos ex defectu poteſtatis, & iuriſdictionis. ibidem.

Conſuetudo merè ciuilis non poteſt Clericos ad obſeruantiam adſtringere. ibidem.

Immemorialis facit præſumere priuilegium præceſsiſſe, & Principem conceſsiſſe. n.38.

Priuilegium ſponte conceſſum à Principe, poteſt illud reuocare. ibidem.

L. Regiam 36. recop. neruosè defendit Author, & iuris naturalis eſſe declaratoriam, affirmat, iure etiam diuino & Canonico fundatam. n.39.

VIAS tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me: dirige me in veritate tua: & doce me: Pſal.24. Huius recurſus, & Regiæ protectionis extraiudicialem, & extraordinariam cognitionem (tot ſumma difficultate caſuum diuerſorum frequentiæ reſpectu innodatam, & inuolutam) vſibus ſupremi regiminis, ad obuiandas iudicum Eccleſiaſticorum violentias, attriburam, & à neceſſitate miro modo inuentam, in triplici eſſe generica differentia, reperio. *Nu.* 1.

Primo enim modo aditus, & recurſus conceditur ad Principem, eiúſque ſuprema tribunalia, pro Bullarum legitima detentione, quæ in derogationem iuris Regij patronatus, aliorúmque laicorum, ac naturalitatis iuris, extra ſummi Pontificis voluntatem, ſiue ab exteris, ſiue à Regnicolis impetrantur, ne illis vtantur, donec (præmiſſa legitima ab eiſdem ſupplicatione) ſummus Põtifex meliùs de veritate informatus quid ſenſerit, quídve voluerit, aliud prouideat, de qua violentiarum ſpecie variis quæſtionibus, & difficultatum reſolutionibus, ornata, inferiùs ampliſſimè egimus, in 5. parte à cap. 1. cum ſequentibus. 2

Secundo modo, iſte patet aditus, & ſalubre refugium ad ſupremam maieſtatem; quoties iudex Eccleſiaſticus mittens falcem in meſſem alienam, de merè laico, re ſimul merè profana cognoſcens; Regiam temporalem iuriſdictionem vſurpat, propriæ limitibus non contentus, quod querelam *de auto delegos*, practici vocant, de qua violentiæ ſpecie cùm Doctiſſimus Caſtel. à Bobadilla in ſua politica, *lib.2. cap.17. &* 18. latiſſimè etiam per Martam, *tract. de iuriſd.2.p.per tot.* 3

& etiam

& etiam 3. & 4. ac per totum tractatum, qui alios plurimos referunt, præcipuè Bobadil-
4 la, qui cuncta cumulans, infinitos penè casus congessit, tum mixti fori, tum etiam & quando, inter personas, seu res ecclesiasticas laicus iudex cognoscere potest, aut Ecclesiasticus inter laicos, exactissimè, doctéque tractauit; ita vt vix aliquid in huius articuli materia desiderabis; quin eius resolutionem apud illum summa casuum quorumlibet distinctione reperies, quapropter vt iustissimè excusatus ad eum te libentissimè remitto, quia ampliùs non tracto, viderem etenim iam tacta transcribere,& alienos labores surripere, quod à lectoris auribus abhorret, & docto viro alienum est,sed nouas difficultates subuertere & alterare.

Tertio,& frequentiori modo,ad Regem, & eius tribunalia suprema recurritur per
5 hanc viam violentiæ; quoties iudex Ecclesiasticus vim facit non deferens appellationi legitimæ, & iure Canonico approbatæ, interdum ea spreta, superioris, & summi Pontificis iurisdictionem contemnens,contra ius exequitur, partes spoliando, & appellantem excommunicatione violẽter plectendo, quæ violentiarum, & recursus spe-
6 cies quàm vtiles, & practicabiles quæstiones,quàm ingentes difficultates complectatur, siue quia quamplurimæ à Doctoribus sunt omissæ, & intactæ (vt in discursu huius tractatus videbimus) siue quia tactæ violentiarum principiis, regulis & naturæ non sunt applicatæ, & coæquatæ, nemo qui vel iudicando, vel patrocinando supremis tribunalibus indies assistit, ignorare potest;cuius præcipuus hic erit sermo noster,& vtilis-
7 simus summéque necessarius tractatus, cuius materiam (loquendo moraliter) impossibile est, vt alius quantumuis doctus vir, quàm qui longo vsu, & casuum frequẽtium expertus,in supremis tribunalibus continuè versatus militauerit; tractare possit, ciúsque ingentes difficultates, & naturam explicitè callet, prout experimento quotidie cognouimus. Vix etenim aliquis extra Senatores, vel aduocatos Regalium tribunalium (vbi duntaxat hæc materia violentiarum cuditur,& versatur) eam attigit,siue Theo-
8 logus siue Iurista, quin, vel in terminis, vel in principiis, & natura errarit, ac defuerit; eorum enim, quæ in domo fiunt, domi non stantes, quomodo legitimè testes esse possunt?

Hunc igitur nostrum tractatum (vt cum distinctione, & summa claritate procedatur) in sex partes diuidere,melius, ac com-
9 modius censui. In prima enim tractatur de materia, & forma huiusmodi violentiarum recursus, hoc est, de eius iustificatione, de qua in hoc cap. 1. & de modo,formáque, & stylo procedendi, & de difficultatibus,circa processum oriundis,ac de iis, quæ ad suprema prætoria non vehuntur per hanc viam violentiæ à capite secundo, & sequentibus. In secunda tractatus parte agitur de violen- 10
tiis, quæ contingunt in denegata delatione appellationis emissæ præcipuè ab interloquutoriis.

In tertia autem parte tractatur de violentiis cõtingentibus in denegata delatione appellationis,præcipuè à diffinitiuis. In quarta 11
autem discutiuntur violentiæ tangentes denegatam delationem appellationis ab exequutorialibus,exequutoribus, & eorum excessibus; materia quidem subtilissima,& nimis practicabilis, præcipuè in tribunalibus superioribus,dilucidè tractata.In quinta au- 12
tem parte agitur (vt superiùs dixi,ad principium) de iusta Bullarum retentione, & quibus casibus locum habeat, ac etiam de violentiis, admissis per iudices conseruatores, siue in procedendo,siue in non defendendo iustis appellationibus; ac etiam de violentiis tangentibus processus, & exequutiones exequutorum Apostolicorum gratiarum.In sexta autem & vltima huius tractatus parte, 13
variarum ac practicabilium quæstionum resolutiones annectuntur, quæ materiam tangunt, & tractatum perficiunt, illúmque & vtilem,& illustrem reddunt.

Et pro totius operis introductione,vt clariùs cognoscatur, & iustificationis detur fundamentum; præmittenda sunt mirabilis legis Regiæ 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopilationis* verba,quæ ita transcripta recitantur.

Por quanto assi por derecho, como por costum- 14
bre inmemorial, nos pertenece alçar las fuerças, que los juezes Eccleſiasticos, y otras personas hazen en las causſas de que conoscen, no otorgando las appellaciones, que dellos legitimamente son interpuestas. Porende mandamos à nuestros Presidentes, y Oidores de las nuestras audiencias de Valladolid y Granada;que quando alguno viniere ante ellos, quexando se, que no se le otorga la appellacion, que iustamente interpone de algun juez Eccleſiastico, den nuestras Cartas en la forma acostumbrada en nuestro Consejo, para que se otorgue la appellacion; y si el juez Eccleſiastico no la otorgare, manden traher à las dichas nuestras audiencias el processo Eccleſiastico originalmente,el qual trahido, sin dilacion lo vean, y si por el les constare, que la appellacion esta legitimamente interpuesta; alçando la fuerça prouean,que el tal juez la otorgue,&c. & alia prosequitur verba,quæ magis pertinent ad modum procedendi in hac extraiudiciali cognitione recursus, quæ in princ.c.sequentis referentur,

15 referentur, cuius proprius locus est, cùm hoc cap. de iustificatione tantùm, quatenus tangit ad Theoricam,tractemus;& cum hac lege concordat *l.2.tit.6. lib.1. & l.7 tit.2.lib. 3. recopil.* comprobant etiam alia plura iuris Canonici decreta, quorum nomenclatura protinus recensenda erit.

Præcipuã igitur nostræ legis Regiæ conclusionem;vt Regibus Hispanis iure,& con-
16 suetudine sit attributa facultas, & potestas propulsandi violentias, & oppressiones factas à iudicibus Ecclesiasticis, siue inter clericos, siue inter laicos, plurimi nostri iuris professores, tam exteri, quàm Regnicolæ amplissimè exornant iuribus, & rationibus, Aufrer. *in additio.ad repeti.clem.1.de off.ordin. gloss.2 fall.*30.Carol de Grass.*lib.1 regal.Franciæ iure* 7. Rebuf.*3.tom.tit de appella. tanquam ab abusu.* Montal.*in reperto.verb. Rex,in fi fol.* 115.Martinus Nauarr.*in c.cùm contingat,rem.* 1. *colu.* 2. *cum seqq.* idem Nauarr. *in manuali Latino,c.*27.*num.*69.Auenda *in c.1.præt.n.*32. *lib.1. & c.6 num.*12.*lib.*2. Castel.*in l.*49.*Tauri n.*3. Auilesf. *in cap prætor.1.verbo, mandamos, n.*8. *cum seqq.* Villalo. *in Aerario commun. opinio lit.C.n.*25.*fol.*26. defendit Chaqueria. *in decis. Pedemont.* 30. *per totam*, latè Salced. *in additio.ad prax. Bernar. Diaz c.*102.*lit.A.verb. violentiæ illatores.* Paz *in praxi,1.tom.1.temporis c.1.à n.*23. Greg. Lopez *in l.*13.*tit.*13.*p.*2. *verb.ninfuerça,* latissimè Bartholo.Humad.*in eadem l.*3.*d.verb.ninfuerça,gl.*4.*ex n.*1.*p.*2.*fol.* 37. pulchrè Viuald. *in candelabro Ecclesiæ in explanatione Bullæ Cœnæ Domini casu* 14. *ex n.*102.& optimè *casu* 16.*n.*115.Olan.*antinomia iur.litera S.n* 76. Mexia *super l.Tolet. in* 2. *fun.*11.*p.n.*47 *fol.*107. nostras Ioan. Garcia, vir doctissimus,omnique laude dignissimus, *in tract.de nobili.gl* 9.*n.*51.*& seqq.*Segur.*in dict.o. iudi.*2.*p.c.*7.*n.*12. optimè Dominus præsul.Couarr. *in pract.quæstio.c.*35.*vers.cæterum in hac Regia, & Castellana,* &c. *cum seqq. & in vers.*5.allegat Marti ab Espilqueta *in d.c.cùm contingat.*Ioan.Gutier.*practi quæstio.ciui.lib.*1. *q.*20.*per totam.*& idem *de iuram.confirma.lib.*1. *c.*2.*n.*26. Castel à Bobadill. *in sua Polit. lib.*2. *c.*16.*à n.*91.*& seqq.* Azeued. *in l.*2 *tit.*6 *lib.*1. *recopil.* Cæned. *in collecta. ad decret.al. collecta* 17.*per totam.*& idem *ad decret.collect.*5. Axia, *de exhiben.auxil.fundam.*24. Oliuanus, *de iure fisci c.*30.*n.*36.*& c.*11. *num.*54. *&* 36. Sese *de inhibitio.c.*8.§.1.*&* §.2.§.3.*&* §.4. & nouissimè *in* 2. *tom. decis.* scribit vnam Epistolam ad Regem *per totam, & eodem tom. decis.*114. *per totam*, latè etiam Patianus *cons.*164. *à n.* 23. *cum pluribus seqq.* Fontanel. *de pactis nuptia.gl.*3.*p.*3.*concl.*4.*à num.*8.*& n.*17.*& gl.*13. *clausu.*14.*p.*3.*à num.*12.*cum seqq.*Siman.*de Cathol. instit.tit.*45.*n.*45. Didac. Perez *in lib.*2. *tit.*1.*lib.*5. *in gloss. pueden cognoscer, pag.*196. *prin.* Henriq.*in sum.lib.*10.*c.*3.*num.*4. optimè Morla.1.*p.tit.*2.*q.*14.*n.*4. Hierony.Llam.1.*p. method. cap.*19 *pag.*93. *& in* 3.*p.c.*12.§.7.*pag.* 839. optimè etiam, & latè tractat nouissimè Torre-Blan. *tract. de Magia lib.*3.*c.*26.*per tot.* Cæned.*in quæstio.can.*45.*per totam,*idem probat Carolus de Grassis *in tractatu de effecti. cleric.effect.*1.*num.*396.*& seq.* & per Franchis *decis.*193.*num.*11. Carolus de Tapia Regius Consiliarius *in compila.iur. reg. Neapol. rubric.* 4.*n.*11.*lib.*3.*fol.*27. & sex iam transactis annis, post hæc scripta de hac recursus iustificatione, quæ à Doctoribus præfatis dicta 17
erant,recitauit Ceuall.idem,quod in lucem semel,bis,ac iterum, prodiit;prima enim vice, *sub* 4. *tom. suarum communium opinionum* Hispano sermone,quo Epistolam ad Regem vocat; postmodum in eodem volumine, illammet de verbo ad verbum transcribit,ex Hispano in Latinum sermonem traducendo, sub nomine quæstionis 897. quo adhuc non contentus, iterum illud idem *in* 5.*tom. suarum opinionum* repetit (mutato,& variato modo duntaxat) per glossas & apostillas,ad d. l. Regiam 6 distriguendo, quibus omnibus vnum,& idem semper repetitur.Omnia ista igitur (multo post hæc scripta) edita
fuere, cuius veritatis testimonium ab omni- 18
bus ferè huius regni iurisperitis, huiúsque omnibus tribunalis, ac nonnullis Valisoletani, & etiam Regalis supremi consilij Senatoribus, & aduocatis testimonium petere possumus; sed vt cæteros taceam, omni exceptione maior ad hoc esse potest, Dominus ac semper Dominus meus, non satis ab omnibus mundi linguis laudatus, illustrissimus, ac excellentissimus Comes de Monte Rey & de Fuentes, dignissimus potentissimi Philippi IV. præsul supremi Italiæ Consilij.

Igitur præcitati Doctores,licèt in genere, & in communi de Regum recursus iustificatione tractarint (de qua nos in hoc cap. 1. duntaxat tractamus)tamen non tam amplè, quin nostræ continuæ meditationi labore 19
constrictæ,plurima seruarent intacta fundamenta, tum mirabilia, tum omnimodo rei, de qua agimus, necessaria (prout suis locis adnotabo) quibúsque totum huius operis pondus niti apparebit.

Cæteræ autem quæstiones, & difficulta- 20
tes(quæ infinitæ penè sunt,& ingentes) materiam nostram tangentes, scilicet, quibus specialiter casibus violẽtiam adesse cognoscatur,ab omnibus Doctoribus omissæ sunt, tanti operis laborem aufugientibus, quod & ego feciissem,si nimia plurium amicorum doctissimorum persuasione indies non fuis-

fem,

ſem preſſus ; nec immemorem me arguat nemo, cùm Ceuall. *in d 5. tom. communium*
21 *opinio.* aliquos inſeruit caſus violentiæ qui quidem pertinent duntaxat ad violentias *de autos delegos* dictas (prout ipſe in pauca ad principium teſtatur) quas vt ſuperiùs dixi ad principium huius capitis, libenter omitto,ne videar Bobadillam, qui dilucidè illas in vnum congeſſit,& Martam poſt eum *tract. de iuriſd.2. p. & 3. & 4. ac etiam ferè per totum tractatum,* tranſcribere;ſed omnia noua inducere.

22 Et huius prioris capitis materiæ reſpectu, ita me geram, vt eo vtar modo quem tradit Seneca, in Epiſt.85.lib.12. dum loquendo,de Scriptoribus in hæc inquit.Nos quoque apes debemus imitari, & quæcumque ex diuerſa lectione congeſſimus, ſeparare, meliùs enim diſtincta ſeruantur;deinde adhibita ingenij noſtri cura, & facultate in vnum ſaporem varia illa libamenta confundere, vt etiam ſi apparuerit, vnde ſumptum ſit,aliud tamen eſſe,quàm vnde ſumptum eſt,appareat.Quod in corpore noſtro videmus, ſine vlla opera noſtra facere naturam, alimenta quæ accipimus, quamdiu in ſua qualitate perdurant, & ſolida innatant ſtomacho; onera ſunt: at cùm ex eo, quod erant mutata ſunt, tunc demum in vires, & in ſanguinem tranſeunt. idem in his, quibus aluntur ingenia, præſtemus, vt quæcumque hauſimus, non patiamur integra eſſe, ne aliena ſint, ſed concoquamus illa,*&c.*

23 Et in primis pro noſtræ legis Regiæ iuſtificatione duo notanda ſunt, primum, quòd d.l.36. non eſt diſpoſitio iuris noui inductiua, ſed iuris naturalis, & rei exiſtentis declaratiua,cùm vergat ad directionem ſubditorum, & vaſſallorum defenſionem Principis officio inhærentem, & iure naturali inductã,tradunt Aluar.Valaſ.*conſult* 100. Anton. de Petra *de poteſtate Principum cap.3. q.3. num.35.verſ.ex hoc patet n.*39. Couarr.*practi. quæſtio. c.*1.*n.*2. & facit idem Valaſ. *conſ.* 73.
24 *n.*5. Seſe *in deciſ.*113.*n.*2. *&* 3. vbi comprobat, qui enim declarat, nihil noui inducit, ſed rei exiſtentiam demonſtrat; & ſic ceſſat
25 difficultas,quòd Princeps ſecularis non poteſt legem promulgare ſuper Eccleſiaſticas perſonas,aut res ſpirituales; licèt verum ſit; quòd in corroborationem iuris Canonici, & naturalis, & in eius vtilitatem valida erit lex, vt docent Morla. *in Empor. iur.tit.de leg. num.*24.*&*25. Ioan. Gutierr. *lib.*2.*practi.q.*1. *n.*14. & cùm hæc lex Regia diſponat in auxilium iuris Canonici prohibentis violentas oppreſſiones,& ne iudex in cõtemptum ſuperioris exequatur ſententiam, pendente legitima appellatione, ideo validè procedere dicetur, maximè cùm, vt dixi, nihil noui inducat.facit *l.adeò* §.*cùm quis ff.de acquir.rerum domi.* ibi, cùm enim grana, quæ ſpicis continentur, perfectam habeant ſuam ſpeciem, qui excuſſit ſpicas non nouam ſpeciem facit, ſed eam,quæ eſt detegit.) & quæ in eius comprobationem latiſſimè nos adduximus infrà 4.p.c.10.per totum.

Secundò notandum eſt, quòd cùm ſacra Catholica maieſtas ſupremus Princeps ſit, nullum in temporalibus recognoſcens ſu- 26
periorem, nec etiam Imperatorem, quia ipſi non ſubeſt,vt latiſſimè probat pluribus Doctoribus congeſtis Mart. *in tract.de iuriſdict. 1.p.cap* 26. *num.*68. *& ſeqq.* vbi etiam *à n.*96. de regno Portugaliæ, & de aliis ſigillatim regnis, & Regibus *ibi à n* 68. Cardin. Tuſc. *practic. concluſ. litera R, concluſ.*345. & Rege Portugaliæ *concluſ.*348. & Rege Aragonum 341. & de aliis Regibus *à concluſ.*338. *cum ſeqq.*

Eius aſſertioni (ſcilicet Regibus Hiſpaniæ de iure, & conſuetudine immemoriali competere poteſtatem tollendi violentias ab Eccleſiaſticis iudicibus illatas) ſtandum eſt,qui probat etiam in facto proprio,vt per text. *in clem.ſi ſummus Pontifex de ſentent. excommunicat.* & poſt Quintilian. Mandoſ & alios plures probat Menoch.*conſil.*100.*num.*
24 maximè cùm ſimus in antiquis, in qui- 27
bus Princeps fundat intẽtionem ſuam, nam eius aſſertio probat etiam in præiudicium tertij, latè poſt alios plures Crauet. *in tract. de antiquit. tempor.cap.*2.*num.*25. Mandoſ. *ad Lapum allegatione* 7.latè proſequitur Maſcar. *de probat* 3.*tom. concluſ.*1228. *& per totam,* & quid mirum, ſi etiam Doctoribus atteſtantibus de conſuetudine ſit credendum,vt inferiùs dicetur,cùm Princeps ſit lex viua.

Argumenta contra recurſum ad Regem.

SEd contra eiuſdem legis Regiæ principalem intentionem, vt ſcilicet ſupremis Principibus ſecularibus, nec de iure,nec de cõſuetudine competat, nec competere poſſit huiuſmodi cognitio, & poteſtas tollendi violentias ab Eccleſiaſticis perſonis,& iudi- 28
cibus commiſſas, fortia pugnant argumenta; & in primis diſpoſitio Concilij Tridentini *ſeſſ.*25.*c.*3. ibi, Nefas ſit ſeculari cuilibet magiſtratui, prohibere Eccleſiaſtico iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationẽ reuocet,ſub prætextu quòd contenta in præſenti decreto non ſint obſeruata, cùm non ad ſeculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat,*&c.*

neat,*&c.* Quæ quidem Concilij verba directò repugnare videntur huic cognitioni per viam violentiæ, & recursus ad Regem no-
29 strum. Quod etiam confirmatur ex d.Concil.Trid. *sess.*25.*c.*20. vbi hortatur Reges, & principes, ne permittant ecclesiasticos à iudicibus secularibus, in aliquo offendi, vel grauari.

Secundò fortiùs vrget Bulla in Cœna Domini, quotannis promulgata Romæ in Cœna Domini, *scilicet c.* 14. 15. *&* 16. &
30 huius casus verba sunt:Nécnon qui Archiepiscopos,Episcopos, aliósque superiores,vel inferiores,Prælatos, & omnes alios, quoscumque iudices ecclesiasticos, ordinarios quomodolibet impediunt, quominus sua iurisdictione ecclesiastica contra quoscunque vtantur, secundùm quod Canones, & sacræ constitutiones ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini statuunt, aut etiam eos, qui post ipsorum ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, quorumcumque sententias, & decreta,aut aliàs fori ecclesiastici iudicium, illudentes, ad Cancellarias, & alias curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia ordinariis, aut delegatis prædictis,decerni,& contra illos exequi procurant, eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium,consilium,patrocinium, & fauorem in eisdem,*&c.*

Tertiò fortiter pugnat Rotæ decisio resoluta anno 1599. quam referens ad literam transcribit Sese *in tract.de inhibit.iustitiæ*
31 *Aragon. c.*8.§.3.*n.*109. cuius sunt verba, *ibi*, Vtraque parte infirmante, super dubio dato, an Paulus Lecanus fuit excommunicatus ob recursum ad tribunal seculare iustitiæ Aragonum, in quo illius procurator obtinuerat firmam iuris, ad inhibendum iudici Ecclesiastico ne (appellatione pendente) aliquid innouaret; & ibi Domini responderunt illum ipso iure incidisse in sententiam excommunicationis,quia recurrendo ad iudices seculares, causam præbuit, vt immunitas Ecclesiastica violetur, §. 16. Bullæ in Cœna Domini,*&c.*Deinde quia hæc cognitio per viam violentiæ non solùm iure non fundatur,& competit,vt asseuerat d.l.Regia 36.sed imò infinita penè iuris Canonici decreta resistunt,vt statim; aliæ etiam plurimæ sunt decisiones Rotæ eodem modo loquentes, quas literaliter retulimus infrà à n.254. cum seqq.

32 Deinde, & quartò cõtra consuetudinem immemorialem,qua eadem lex Regia affirmat hanc potestatem tollendi violentias inter Ecclesiasticas personas, competere Regi nostro;non minora repugnant iuridica fundamenta. etenim immemorialis consuetudo, & præscriptio (licèt vim habeat tituli, veritatis, & priuilegij,quod ex tanti temporis curriculo præsumitur præcessisse) tamen talis immemorialis non suffragatur, quoties euidenter apparet de inualido, & de iniusto titulo, & iniquo principio, quia sunt immemorialis nullam inducit præsumptionem, quantumuis legitimè sit probata, vt verissimam conclusionem firmant latè post alios Mieres *in tract. de maioratu* 4.*p.q.*21.*num.*58. *& suprà à num.*49.*&* 52.*in* 2.*impress.*Auenda. *in tract.de exequen.manda.*1.*p.c.*12.*n.*6.*fol.*85. Parisius *in tract.de confident.q.*28.Hieronym. Gonzal. *in regul.*8. *de alterna. gl.*18. *num.*48. Triuissa *decis.*55. *n.*69. Aloys. Ricc. *in pract. Eccles.iuris pat.decis.*144.*num.*18. vbi testatur sacram congregationem ita censuisse, Verall. *in decis.*314.*part.*3. Crescent.*in decis.*21. *num.*4.*de præbend.* Cardin.Put. *decis.*189.*n.*5. *lib.*1. *& in decis.*222. *lib.*3. *& decis.*436. *lib.*2. Sed de iniusto titulo, & infecto principio 33
apparet euidenter, & notoriè per innumerosa iuris Canonici decreta, disponentia, vt causæ clericorum super eorum rebus, & temporalibus, & spiritualibus, ad secularia iudicia non trahantur, *c.at si clerici de iud.c.si diligenti.c.si iudex laicus de sententia excommunicationis lib.*6.imò & cùm hæc cognitio per viam violentiæ procedat contra iura illi re-
sistentia, iam in Principe, & eius Senatori- 34
bus, necessariò datur mala fides, *iuxta l. quemadmodum,C.de agricol.& censi.lib.*10.*l.qui contra iura.ff.de regul.iur.l non dubium, C.de legib.cùm concordan.*Vnde laicus possidens spiritualia, semper præsumitur esse in mala fide,vt dicit Innocen.*in c.constitutis de electio.* & Bal. *in l. super longi. colu.*4.*C.de præscrip.*30. *ann.* Mart.*in tract.de iurisd.*4.*p.cent.*1.*casu* 47. *n.*5. sed consuetudo immemorialis non habet iuris effectum,nec locum habet, vbi datur mala fides, Minsinger. *cent.*1. *obserua.*30. Iafred. *in decis.*69. Balb. *de præscript.p.*3.*tit.de bona fide,q.*6. Aloys. Ricci. *in prax. iur.patr.d. decis.*144. *sub num.*18.*vers.secundus est casus,&* nos latiùs diximus infrà 3.p.cap.10. vers. ex quibus deducitur quòd licèt. à n.282. ergo huiusmodi consuetudo procedere non potest.

Quintò, quia huiusmodi consuetudo nimis est præiudicialis statui Ecclesiastico, & contra libertatem Ecclesiæ, quæ quidem 35
omni iure similis consuetudo reprobata est; quia cùm exemptio clericorum sit iure diuino (saltim in spiritualibus) introducta, nulla potest consuetudine tolli, *c. clerici de iudicijs*,ibi, Non debet in hac parte Canonicis præiudicium generare, *&c.* text. *in c.cum terra,*

terra, de electione. vbi damnatur quædam consuetudo contra Ecclesiam, *ibi*, quia in grauamen,& perniciem Ecclesiasticæ libertatis redundat.text.*in c.cùm inter.*text.*in c.ad nostram,de consuetud.*text.*in auth.Cassa.C.de sacrosanct. Ecclesijs.* & quòd talis consuetudo sit nullius momenti, decidit Rota *decis.*804. *de consuetud. in antiq.* quod & probatur ex d. Bull. in Cœna Domini cas. 15. *ibi*, ex quauis causa, & quouis quæsito colore, aut etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij,*&c.* ex qua resultat, quòd non solùm prohibetur consuetudo hoc casu, sed etiam reuocatur priuilegium quodlibet ei contrarium.

36 Sextò, quia vbi datur in præscribente incapacitas, etiam consuetudo immemorialis non suffragatur, latè prosequitur Marta *de iurisdict.* 4. *part. cent.* 1. *casu* 47. *per totum*, vbi alios allegat. quia laicus non potest, se intromittere in spiritualibus, & eis annexis, nisi,aut de licentia Papæ, aut in casibus à iure sibi expressis, gl. *in c.fi.*23.*q.*1. quam ad id dicit singularem Marta ibi *num.*4.ergo cùm in Principe seculari detur incapacitas; non procedet consuetudo etiam immemorialis.

37 Septimò probatur, quia lex,consuetudo, & statutum regulatur à potestate inducentis consuetudinem; sed laici, qui non possunt inducere legem, aut consuetudinem contra clericos,ex defectu iurisdictionis, & potestatis, vt latè plures citans argumentatur Mart. *de iurisdict.*4.*part. cent.*1. *cas.*63. *per totum*;ergo cùm huiusmodi consuetudo cognoscendi per viam violentiæ inter Ecclesiasticos est inducta à laicorum Rege, & eorũ iudicibus, & tribunali supremo;ergo non debet valere, lege resistente, & ex defectu potestatis,cùm talis consuetudo sit merè ciuilis,quæ clericos non potest, ad eius obseruantiam adstringere,Couar. *pract.c.*31. Azor *institu.moral.*1.*tom. lib.*5.*c.*18.*q.*12. latè Carolus de Grassis *in tracta. de effectib. cleric. effectu* 2.*n.*130.*&* 131. vbi de hoc articulo.

38 Octauò & vltimò facit, quoniam si aliqua ratione, hæc immemorialis consuetudo potest sustineri in re sui natura prohibitiua,maximè quia à iure inducitur,ac etiam facit præsumere præcessisse priuilegium, & Principem illum concessisse,vt probant Doctores superiùs citati ad 4.argumentum, sed priuilegium sponte concessum à Principe, potest illud reuocare, vt notat post alios Marta *de iur. cas.*52.*n*6. ergo reuocatum intelligitur, per Bullam in Cœna Domini, *d. casu* 15. ibi, aut prætextu cuiusuis consuetudinis,aut priuilegij,*&c.*

Quibus tamen, & aliis infinitis penè, quæ consulto omitto (cùm omnia & alia, quæ considerari possunt, sub relatis tamen virtualiter comprehẽdantur) non obstantibus, defendenda, & viribus omnibus tenenda est d.l.Regiæ 36. assertio, cùm sit iuris naturalis declaratoria, & ex principio rationis naturalis inducta,iure diuino, Canonico, & positiuo approbata, frequenti, & vniuersali vsu recepta, ac immemoriali consuetudine corroborata;ad cuius cognitionem,vt clarè, & distinctè procedamus, nonnulla necessaria,& vtilia præmittenda sunt. 39

PRÆLVDIVM I.

SVMMARIVM.

*Dominus Deus noster omnipotens vi oppressorum protector, auxilium & recursus dicitur ex sacræ paginæ testimonio. n.*40.

*Hæc potestas tollendi violentias, & protectio vi oppressorum à Domino Deo deriuata, & in Reges non recognoscentes superiores in temporalibus gradatim transfusa. n.*41.

Michaëli Archangelo potestas concessa fuit in cœlo propulsandi violentam superbiam Luciferi thronum Dei altissimi occupare cupientis.ibid.

Reges in temporalibus Vicarij Christi Domini nostri electi fuere, vt in pace vassallos à violentijs defendant. ibidem.

*Non est potestas nisi à Deo, quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt. n.*42.

*Regimen à Deo Reges non simpliciter acceperunt, sed cum qualitate vi oppressorum protectionis naturaliter illis annexa,& indiuisibili. n.*43.

Rex est imago Reipu.& quasi Deus in terra.ibid.

Regis propriũ officiũ est,vi oppressos liberare.ibid.

*Obiectum, & finis supremi regiminis est temporalis pax publica, & vassallorum tranquillitas. n.*44.

Ob bonum commune, & publicam subditorum vtilitatem regimen creatum, & à Deo concessum est. ibidem.

*Deus Principem præfecit,vt homines malos compescat,& bonos tueatur ab oppressis. n.*45.

*Dei potentiam curare regna oriri, & mutare,Regésque reijcere, aliósque creare, & vocare, vt ab aliorum tyrannide, & oppressione populum tueantur, sacræ paginæ testimonio probatur. n.*46.

*Suprema Principum potestas temporalium non recognoscentium superiorem in temporalibus, & eorum iurisdictio non data fuit eis à Pontifice. n.*47.

*Ante aduentum Domini nostri Iesu Christi, summámque Clauium potestatem traditam Pontifici; iurisdictio temporalis vigebat in Regibus immediatè data à Deo. n.*48. *mediante populo & causatiuè. ibidem.*

*Principes temporales in principio non recognoſcentes ſuperiorem, omnia tam temporalia, quàm ſpiritualia regebant. n.*49.

*Exemptio clericorum à iuriſdictione ſeculari fuit deducta à Regibus Chriſtianis, & conceſſa ob reuerentiam ſanctæ Eccleſiæ. n.*50.

*Priuilegium exemptionis clericorum à tempore Conſtantini Imperatoris eſt conceſſum. n.*51.

*Deus in vniuerſo duos conſtituit Vicarios, vt in tranquillitate & pace reſpublica gubernetur. n.*52.

*Poteſtas temporalis habet vt obiectum & finem, felicitatem humanam, hoc eſt iuſtitiam & felicitatem vitæ temporalis; & ſic conſiderata, erit ab ſpirituali diſtincta, & ſeparata. n.*53.

*Duæ poteſtates, vbi ſimul reperiuntur in Republica Chriſtiana, vnum corpus faciunt, ſubeſt tamen temporalis ſpirituali. n.*54.

*Summus Pontifex vtramque habet poteſtatem, ſpiritualem, & temporalem, primam abſolutè, ſecundam in habitu, & potentia. n.*55.

*Summus Pontifex ceſſante cauſa ſpirituali, non vtitur poteſtate temporali contra regimen Regum, & Principum temporalium. n.*56.

40 REx Regum, & Dominus dominantium, qui ſuperiorem nullum, nec in terra, nec in cœlo recognoſcit, nec poteſt, Imperator cœleſtis Deus, vi oppreſſorum protector, auxilium, & recurſus dicitur; cuius omnipotentiam fortem, ac potentiſſimum brachium patientes violentias, & tribulationes implorare, & inuocare, pluribus diuinæ Scripturæ locis legimus, iuxta illud Iſaiæ 38. cap. Domine cùm patior, reſponde pro me, &c. Et illud Habacuc Prophetæ c. 1. Vſquequo Domine clamabo, & non exaudies: vociferabor ad te vim patiens, & non ſaluabis? &c. & factum eſt iudicium, & contradictio potentior. Propter hoc lacerata eſt lex, &c. iuncto Pſal. 70. Eſto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum. & in Pſalm. 26. Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo. Sequitur & facit, Si conſiſtant, aduerſus me caſtra, non timebit cor meum. & in Pſalm. 45. ibi, Deus noſter refugium, & virtus, adiutor in tribulationibus. & Pſalm. 17. Deus meus, adiutor meus, & ſperabo in eum, idem repetitur Pſalm. 27. & 29. Et vlteriùs idem probatur in Pſal. 69. Adiutor meus, & liberator meus es tu: Domine ne moreris. & Pſalm. 21. Tu autem Domine ne elongaueris auxilium tuum à me: ad defenſionem meam conſpice. & Pſalm. 79. ibi, Excita potentiam tuam & veni, vt ſaluos facias nos. & Pſalm. 73. Leua manus tuas in ſuperbias eorum in finem: quanta malignatus eſt inimicus in ſancto? & in Pſalm. 30. Accelera, vt eruas me. eſto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, vt ſaluum me facias: quoniam fortitudo, & refugium meum es tu. & in Pſal. 90. Scuto circundabit te veritas eius, &c. Rectè conuenit illud Pſalmi 33. Iſte pauper clamauit, & Dominus exaudiuit eum: & ex omnibus tribulationibus eius ſaluauit eum. iuncto Pſalm. 34. Eripiens inopem de manu fortiorum eius: egenum, & pauperem à diripientibus eum. Et illud Iſaiæ Prophetæ cap. 25. Super hoc laudabit te populus fortis, ciuitas gentium robuſtarum timebit te. quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione ſua: ſpes à turbine: vmbraculum ab æſtu, &c. Et conuenit illud Exodi c. 3. ibi, Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem eius audiui propter duritiam eorum, qui præſunt operibus, & ſciens dolorem eius, deſcendi, vt liberem eum de manibus Ægyptiorum, &c. Sequitur, & facit Clamor ergo filiorum Iſraël venit ad me: vidíque afflictionem, qua ab Ægyptiis opprimuntur. Sed veni, &c.

Hanc defenſionis, & protectionis natu- 41
ralis facultatem, ab ipſo omnipotentiſſimo Domino gradatim ad omnes Principes, & Reges non recognoſcentes ſuperiorem in temporalibus, deriuatam, & originem traxiſſe apparet. Etenim in cœlo Michaëli Archangelo conceſſa fuit, ad propulſandam violentam ſuperbiam tumidi Luciferi, thronum Dei altiſſimi violenter occupare cupientis, deinde ſtatim poſt mundi, & hominis creationem, vt dicit Eccleſiaſticus c. 17. Et dedit illi poteſtatem eorum, quæ ſunt ſuper terram, & poſuit timorem illius, ſuper omnem carnem, &c. ob delictum eius damnandi, defenſionem conceſſit, *c. 1. de cauſ. poſſ. & proprie.* & ex eo in omnes mundi Reges continuata fuit, per Dei conceſſionem, quos vicarios ſuos in temporalibus elegit, vt in pace vaſſallos à violentiis defendant, & in pace Rempublicam tueantur, eiúſque legitimi imitatores ſint, vt inquit Plutarc. *in libello ad Principem ineruditum*, Iuſtitia finis legis eſt, lex autem officium Principis, at Princeps imago Dei eſt, omnia rectè conſtituentis, & diſponentis.

Non enim eſt poteſtas niſi à Deo, quæ 42
autem ſunt, à Deo ordinata ſunt, vt inquit Paul. ad Roman cap. 13. & infrà. Dei enim miniſter eſt. Et Sapient. c. 6. dicitur: Audite Reges, quoniam data eſt à Domino poteſtas vobis, & virtus ab altiſſimo. & Daniel. 2. Rex cœli regnum, & fortitudinem, & imperium dedit tibi. & Prouerbiorum 8. Per me Reges regnant. Et ſic dicit Diuus Auguſtinus *de Ciuitate Dei* 21. *cap.* Non tribuamus dandi regni, & imperij poteſtatem,

niſi

niſi Deo vero, ob quam rationem rectè dixit D. Paul. ad Roman. 13. Non ſine cauſa gladium portat, Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei, qui malum agit. Vnde Daniel cap. 2. Illius eſt ſapientia & maieſtas, ille tempus, & horam mutat; ille Reges repudiat, & conſtituit. Et probatur idem Prouerb. c. 16. & c. 25. & Leuit. c. 18. & Sapient. c. 5. Malitia euertit ſedes potentum. Et plures elegiſſe Deum Reges ob rectam, & tranquillam populi gubernationem, probatur Exod. c. 3. Deuteron. c. 31. Ioſue c. 1. & Regum lib. 1. c. 3. c. 4. & c. 9. 10. & 15.

43 Hoc inſuper regimen à Deo non ſimpliciter accepiſſe Reges, apparet; ſed cum qualitate, & attributo, naturaliter illi inhærente, ſcilicet; auxilio, & protectione vi oppreſſorum, ita vt in Rege non recognoſcente ſuperiorem in temporalibus, vnum, & idem ſit inſeparabile, & indiuiſibile regimẽ, & refugium, pro quo allego text. *in authen. vt iudices, ſine quoquo ſuffragio in prin. colu.* 2. vbi Imperator in hæc inquit: Omnes nobis dies ac noctes contingit, cum omni lucubratione, & cogitatione degere, ſemper volentibus, vt aliquid vtile, & placens Deo à nobis collatoribus, præbeatur, & non in vano vigilias duximus, ſed ea in huiuſmodi conſilia expendimus, pernoctantibus, & noctibus ſub æqualitate dierum, attẽtis, vt noſtri ſubiecti, ſub omni quiete conſiſtant, *&c.* Et iterum *in verſ. oportet.* ibi, Et noſtros ſubiectos in quiete à prouincialibus iudicibus cõſeruari, propterea feſtinabimus gratis adminiſtrationes eis dare, *&c. authen. de quæſtoribus in princ.* ibi, Dei auxilio, vt ſubiecti ab eius clementia nobis traditi illæſi ſeruentur. *& in auth. conſtitutio. quæ de dignit. atibus in princ.* à Deo traditæ nobis Reipublicæ. *auth. de armis in princ.* ibi, Subiectos omnes, quorum regimen nobis dedit Deus. text. etiam *in auth. de priuileg. dotis, in princ. auth. vt differentes iudices.* ibi, Ex quo nos Deus Romano præpoſuit Imperio, & illius commiſſæ nobis à Deo reipublicæ, *&c.* Et iure noſtro Regio idem probatur, vt in procemio p. 2. ibi, *Eanſi puſſo Dios en la tierra a los Reies y Emperadores, porque deo tranſuerte ſe turbaria la paz de la Republica, y ſe deſminuiria la authoridad y poteſtad del Principe, en gran daño y diminucion de la Republica Chriſtiana.* hinc *l. 1. in fi. tit. 1. & l. 5. eod. p. 2.* dicitur, ibi, *Vicarios de Dios ſon los Reies cada vno en ſu Reyno, quanto a lo temporal.* Probatur etiam iterum *in l. 2. tit. 10. part. 2.* ibi, *Que pues el Principe eſta abeça de todos, que ſe debe de doler del mal que reſcuen aſi como deſus miembros.* Cui conuenit, quod dicit Guirond. *in tract. de Gabell. 1. p. n. 32.* quòd rex eſt imago Reipublicæ, & quaſi Deus in terra. Idem Franchis Topius *in tract. de poteſta. princ. ſeu.*

§. 8 *n.* 14. & Reges dicuntur Dei miniſtri, ſuæ voluntatis exequutores, probat Marta *tract. de iuriſd. 1. p. c. 6. n.* 18. ergo cùm ſit Dei vicarius, & eius vices gerens, illum debet imitari in dies vigilãdo in protectione vi oppreſſorum, prout ipſe Deus facit, vt ſatis probatum reliquimus ad principium huius præludij, aliàs princeps naturale attributũ amittet, cuius proprium officium eſt, vi oppreſſos liberare, & aliud geret, quàm Deus in terris, vt eleganter conſiderat Mench. *lib. 1. controuerſ. illuſtr. c. 1. n.* 10. vt rectè poſſit dici, quòd iſte ſubſtitutus ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatus eſt.

Obiectum enim, & finis ſupremi regimi- 44
nis temporalis, eſt pax publica, & vaſſallorum tranquillitas, Franch. Top. *vbi proximè.* Bellarm. *controuerſ. 5. lib. 3. c. 6. tom. 1.* Axia *de exhibend. auxil.* ob commune enim bonum, & publicam ſubditorũ vtilitatem, omne regimen, & creatum, & à Deo conceſſum eſſe, ex hactenus dictis apparet, & probat B. *in tract. de regimi. ciuitatis n. 27.* Bal. *in l. 2 §. noviſſimè ff. de origine iuris, & in conſ. 335. n. 1. & in conſ. 327. n. 7. lib. 1.* Alberi *in l. princeps legibus, n. 8. ff. de legib. & in l. decernimus. C. de ſacroſ. Eccleſ. & in l. digna vox à n. 1. C. de legib.* Socin. *conſ. 279 in fi. lib. 2.* Grammati *voto 32. n. 16.* Natt. *conſ. 139. num. 13. lib 1.* Alphonſ. Guerr. *in theſauro Chriſtianæ religio. c 54. n 1.* Greg. Lopez *in l. 9. tit. 1 p. 2. verb. Ariſtoteles.* ideóque Deus principem præfecit, vt malos homines compeſcat, & bonos tueatur ab 45
oppreſſis, vt dicit Fulgoſ. *conſ. 20. circa fi.* vbi teſtatur hãc eſſe communem omnium opinionem; ſequitur Cardin. Tuſ. *practi. conclaſ. liter. P, concl. 679. n. 19. & 31. 22. & 23.* idem dicit Ab. *conſ. 20. videtur, n. 2. in fi.* Roland. à Valle *conſ. 1. n. 101. & ſeq. lib. 1.* prout etiam docuit B. *in proœmio ſeu prima conſtitutione ff. in verb. omnem numer. 3. & 7.* vbi dicit, quòd Princeps tenetur protegere, ac defendere ſubditos à violentiis, ſequitur etiam vnico verbo Ab. *in c. qualiter, & quando n. 8. de iudicijs* dicens, quòd Rex, ſi Eccleſiaſticus aliquem grauet, debet monendo, vel iuuando releuare grauatum. quem ſequitur Seſe *de inhibi. c. 8. §. 3. n* 60. vbi *n.* 58. quòd Principes, de iure diuino, & humano poſſunt, imò teneantur, ad conſeruationem pacis, & tranquillitatis Reipubl. Chriſtianæ tollere violentias, & oppreſſiones, omnes violentias factas, tam à clericis quàm à laicis.

In pluribus inſuper diuinarum literarum 46
locis legimus, fæpiſſime Dei potentiã curaſſe, regna oriri, mutari, & interiri, Regéſque deiicere, alios creare, & vocare, vt ab aliorũ tyrãnide, & oppreſſione populum tueantur, & liberent, nec patitur tyrãnos Reges, quos ad caſtigationem ſceleſtorum pacem publi-

cam turbantium vocauerat, vt ſuæ fuiſſent voluntatis miniſtri, vt in 3.lib.Regum c.12. & Iſaiæ c.45.& iterum eodem lib.3.Regum c.11.& lib.2.Paralip.c.9.& c.10.& 3.lib.Regum c.13. & 4.lib.Regum c.16. Hæc autem omnia ordinantur à Deo, ad defenſionem & liberationem Reipublicæ vi oppreſſæ, vt probatur per Iſaiam cap.45.*ibi*,Chriſto meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, vt ſubiiciam ante faciem eius gentes, & dorſa Regum vertam, *&c.* Sequitur & facit in verſiculo Accinxi, & non cognouiſti me,quia in bellando non habuiſti oculum ante Deum, ego tamen totum ordinaui ad liberationem populi mei,*&c.*

47 Ex quibus omnibus illud deducitur,quod ſuprema Principum temporalium non recognoſcẽtium ſuperiorem in temporalibus, politica, & œconomica poteſtas, & iuriſdictio, illis non fuit conceſſa per Summum Pontificem(vt minus bene exiſtimauit Azeued.*in l.*11.*tit.*1.*num.*16.*lib.*4.*recopi.*quem ſequitur Seſe *de inhibitio.c.*8.§.1.*n.*2.)quoniam ante Domini noſtri Ieſu Chriſti aduentum, ſummámque clauium poteſtatem traditam
48 Pontifici;iuriſdictio tẽporalis vigebat in Regibus immediatè data à Deo, vt in quiete Rempublicã conſeruarent,ex hactenus adductis, & tradunt Lancello. Corrad. *in templo omnium iudicum lib.*1. *de Rom. Pontif.cap.*2. §.1.*n.*1. Parla. *lib.*2. *rerum quoti.c.*1.*n.*5. Axia *de exhibend auxil.*6.*fund.*& mediatè à populo *l.*1.*ff de conſtit l.*15 *tit.*13.*p.*2.ibi,*Todo home debe ſerſometido alos Reios, porque ſon pueſtos por mano: de Dios, y el poderio quean dello reſciuen.* Caſtro *lib.*1. *de leg.pœn.c.*1.Couar.*in p c.*2. *n.*2.*&* 6. Molin. *de iuſt.& iur.*1.*tom.diſput.*26. Bellarm. *de laic. lib.*3.*c.*6.*in reſponſ contra Venet. propoſ.* 6. & contra Seſe tenet Ceuall. *in epiſt ad Regem à num.*12.idem etiam affirmat Torre-Blanc. *de Mag.lib.*3.*c.*26 *à n.*55.*&c.*4.
49 Et comprobatur, quia Principes temporales ſuperiorem non recognoſcẽtes à principio omnia regebant, & gubernabant, tam temporalia,quàm ſpiritualia,*l.*6 *tit.*1.*p.*2.ibi, *eporende los llaman Reyes, porque regiam tambien lo eſpiritual como lo temporal.* Nauarr *in c. nouit.nota.*3.*n.*32. Ceuall.*in contra commu lib.* 2 *q.*739.*n.*31.*&* 32.*& lib.*4.*q*1.*n.fi.& in epiſt. ad Regẽ n.*77.*& lib.*5.*in tract.de cogni.per viam violen.in proœmio c* 5.*n.*8. *&* 9.*c.*4.*n.*17.Mori. *in empor.iur.tit. de iur.q.*14.*n.*1. latè cõprobat Torre-Blan. *de Mag.lib.*3.*c.*26.*à n.*55.*cũ ſeqq.*

Et clariùs colligitur ex eo, quòd exemptio clericorum à iuriſdictione ſeculari ab ipſa poteſtate,& iuriſdictione temporali fuit
50 deducta, à Regibus Chriſtianis conceſſa ob reuerentiam ſanctæ Eccleſiæ,vt probat *l.*50. *tit.*6. *p.*1. ibi, *Franquezas muchas han los clerigos mas que otros homes, tambien en las perſo-*

nas, como en ſus oſſas, eſto les dieron los Emperadores, e los Reyes por honrra, y reuerencia de la ſancta Yglesia.c.bene quidem 83.*d.* Axia *de implorand.auxil.fundam.*24. vbi dicit, quòd ciuilis magiſtratus cœpit tempore legis naturæ, à tempore etenim Conſtantini Imperatoris, hoc priuilegium exemptionis à iuriſdictione temporali clericis eſt conceſſum,vt docet Almain. *in* 4.*q.*1.*diſt.*25.& Palacios *in* 4.*d.*25.*diſput.*3. & conſtat *ex l.*1.*C.de Epiſcop. & cleric.& in l.*1.*C.de Epiſcop.audi.* Baroni.*anno* 130.*authent.Caſſa C.de ſacroſ.Eccleſ.authent. ſtatuimus,C.de Epiſcop. & cleri l.*51.*titul.*6.*p.*1. *l.*1.*tit.*3.*lib.*1 *recopil.* 51

Et pro maiore perfectione huius prioris præludij, & clariorem intelligentiã ſequentium breuiſſimè notãdum eſt;Deum in vniuerſo duos conſtituiſſe vicarios, vt in tranquillitate,& pace Reſpublica gubernetur,vt teſtatur Gelaſ. Pap. ad Imperatorem Ana- 52
ſtaſium:Duo ſunt quippe(inquit) Imperator Auguſte,quibus principaliter is mundus regitur,authoritas ſacra Pontificum,& regalis poteſtas.) refertur *in c.duo ſunt* 96. *d.* & Leo IV. Pontifex ad Ludouicum Imperatorem *in c.humanum* 1.*d.c.cùm ad verum* 96. *d. Auth. quomodo oportet Epiſc.* §. 1. *in prin.* ibi, Sacerdotium, & imperiũ,illud diuinis,hoc autem humanis,præſidens. *c.nos ſi incompetenter.*ibi, Sed notandum eſt, quòd duæ ſunt perſonæ, quibus mundus ipſe regitur, Regalis videlicet, & ſacerdotalis, ſicut Reges præſunt in cauſis ſeculisita ſacerdotes in cauſis Dei,*&c. cap.ſolitæ de maiori.& obed.*ibi,Fecit Deus duo magna luminaria,id eſt,duas dignitates,quæ ſunt Pontificalis authoritas,& Regalis poteſtas. *l.*3.*tit* 1.*part.*1.ibi,*epor eſtas dos ſegouiernã el Mundo.* Ab.*in d.c.ſolitæ n.*6.*&* 8.Feli.*num.*4. & cæteri Canoniſtæ. Morla *in empor.iur.*1.*p. tit.*2.*n.*125. Caſſiod. *varia.epiſt.*3. Seſe *de inhibitio.in epiſt. ad Regem à n.*1 *tom.*2.*deciſ.*

Et licèt poteſtas tẽporalis habeat vt obie- 53
ctum,& finem, felicitatem humanã,hoc eſt, iuſtitiam, ac felicitatem vitæ temporalis, vt dicunt omnes Theologi,prout latè doctiſſimus Inquiſitor Paramo *tract. de origine genera. inquiſi. lib.*3.*q.*1.*epin.*4.*n* 37. ita vt hoc modo conſiderata hæc poteſtas temporalis cum ſuo immediato fine felicitatis humanæ; integra erit Reſpublica ab ſpirituali diſtincta, & ſeparata, & non dependens, ad commodiorem,ac meliorem expeditionem politici,& œconomici regiminis,ita latè Ludoui.Param. *vbi ſuprà n.*38. Nauar.*in c.nouit. not... num.*85.*de iudicijs.* Victoria *de poteſt.ciui. num.*8. Couar.1.*part.c.*1.*num.*6. Molin. *de iuſtit. & iur.* 1. *tom. diſputat.*26. Bellarmin. *de laic.lib.*3.*c.*3. & iterum *in reſponſ.contra Venet. propoſ.* 1. *fol.* 3. Petrus à Mont. *de Monarchia concil. tit. de Imperato. in prin.n.*1. *in* 6. *volum.*

tract

tractat Ceuall. *in contra commu. lib. 4. q.899. n.112. & in epist.ad Regem n.1.* Sese *in epistol. ad Regem n. 6. & 7. & seqq.* dicentes, quòd vbi hæ duæ potestates simul reperiuntur vt
54 in Republica Christiana, vnum corpus faciunt, & vnam Rempublicam constituunt; tamen hoc ordine, vt subsit potestati spirituali, prout post D. Thomam explicat Paramo *vbi proximè à n.34.cum sequentibus.*

55 Summus insuper Pontifex vtramque potestatem, & Ecclesiasticam, & temporalem habet, illam scilicet absolutè, absque alterius participatione, & dependentia, temporalem autem in habitu, & potentia in ordine tantùm ad bonum spirituale animarum, & adhunc effectum ea potest vti omni tempore, & occasione necessaria, & aduersus quoscumque fideles legis Euangelicæ professores, Io. Driedo. *lib.1. de libert.Eccles iast. c.15.per totum.* Ludoui. Paramo *in tract.de origine inquisit. lib.3.q.1.opinio.4.* vbi refert quatuor opiniones. Nauar. *vbi suprà.* Couarr. *in regul. peccatum 2.p.§.1.n.7.* Pelagius *de planct. Eccles.lib.1.n.37.* Almarin. *de potest. Eccles.1.p. c.9.* Iacoba. *de Concilijs, lib.1.art.8.* Mench. *controuers.illustr.cap.20.à num.1.* Bobadi *in sua Polit.1.p.c.17.n.6.* qui sic sunt intelligendi, Bellarm. *de Pontific.lib.5.c.1.vers.tertio sententiam,* quam dicit communem opinionem Theologorum, & Iuristarum, & Enri. *quodl.6.q.23.* Dried. *lib.2.de libert.Christ.c.2.* Victoria *de potest.Eccles.q.2.* Soto *in 4.d.25.q.2.art.1.* Vuald. *lib.2.doct.fid.art.3.c.76. & 78.* Ceuall. *in Epistola ad Regem, n.6. & seq.* Sese *in Epist.ad Regem à n.9.cum seqq.* vbi aliqua reddit, & mirabiles comparationes, ac exempla.

56 Cessante autē hac causa spirituali, Summus Pontifex non potest temporali potestate vti contra regimen Regum, & Principum politicum temporalium, Bellarmin. *de laicis lib.3. c.3.* Nauarr. *d.c.nouit.n.21.* Molin. *de iust. & iur.tom.1.disput.29.* Frater Francis. de Sosa *contra incognitum n.52.* Marta *de iurisd.1.p.c.17.* Ceuall. & Sese, *vbi proximè.*

Deficiente igitur in Pōtifice vsu, & exercitio temporalis potestatis, necessarium est, illam habere Reges, & Principes supremos, non recognoscentes superiorem in temporalibus, ad bonum regimen, quietem, & tranquillitatem Reipublicæ, pacem, & conseruationem vassallorum, illis protegendo, tollendo violentias, & oppressiones, quorum proprium officium est, & naturale attributum, inhærens ossibus regiminis, & coronæ, à Deo maximo sibi ab origine traditæ, vt à principio huius præludij latè comprobatam reliquimus.

***

PRÆLVDIVM II.

SVMMARIVM.

Princeps temporalis non recognoscens in temporalibus iurisdictionem, tenetur ita ad protectionem clericorum, sicut laicorum. n.57.

Clerici dicuntur ciues, pars populi, & membra Reipublicæ. n.58.

Ciuium appellatione etiam in statutis clerici veniunt. ibidem.

Parochus est de vniuersitate, & potest vti frui pascuis, & nemoribus ciuitatis, sicut quilibet de vniuersitate. n.59.

Beatus Paulus ciuis populi Romani fuit nuncupatus, quia pater eius cum Romanis ciuilitatem contraxit. n.60.

Prælatos Hispaniæ, & alias personas Ecclesiasticas de consuetudine teneri ad iuramentum fidelitatis Regi præstandum in recognitionem Domini ac capitis in temporalibus. n.61.

Ioannem Pontificem XXII. concessisse Regibus Hispaniæ priuilegium iurandi prælatos fidelitatem. ibidem.

Clerici non tam absolutè exempti sunt à iurisdictione Regia, quin ratione subiectionis, & vicinitatis in temporalibus subsint Principi seculari in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen. n.62.

Priuilegium concessum terræ, patriæ, & Reipublicæ non solùm laicos, sed etiam clericos comprehendit. n.63.

Clerici tenentur ad obseruantiam legis politicæ tangentis bonum vniuersum, & publicum communitatis laicorum, & clericorum. n.64.

Lex temporalis ratione directiua obligat etiam clericos, quatenus vniuersaliter tangit bonum publicum clericorum, & laicorum. n.65.

Leges Regias tangentes bonū totius communitatis tenentur obseruare clerici, cùm non tendunt in præiudicium libertatis Ecclesiasticæ. n.66.

Clerici sicut in spiritualibus tenentur iura Canonica seruare, ita in temporalibus à ciuilibus sanctionibus concernentibus bonum publicum, discedere non possunt. ibidem.

Aliud est condere legem particularem circa bona clericorum; aliud generalem, quæ comprehēdat temporalia tam laicorum, quàm clericorum, cum prima non licet, secunda valet. n.67.

Obseruantia talium legum est necessaria ad pacem Reipublicæ. ibidem.

Clerici tenentur ad obseruantiā pragmaticæ taxæ panis sub pœna peccati, & restitutionis. n.68.

Tamen quoad punitionem, & pœnæ exactionem non iudex secularis, sed Ecclesiasticus competens est. n.69.

Supremus Princeps in temporalibus tenetur clericos ab oppressione, & violentia eis facta à iudi-

cibus Eccleſiaſticis deuitare, quia murus eſt Eccleſiæ. n.70.

Principes temporales tenentur ex debito officij impartiri brachium, auxilium, & protectionem Eccleſiaſticis perſonis. n.71.

Res & Eccleſiaſticæ perſonæ in tuto eſſe non poſſunt, niſi eas regia, & ſacerdotalis regat poteſtas. ibidem.

Reges ad hoc ſunt in terris dati à Deo, vt tueantur Eccleſiam vniuerſalem, & omnes Eccleſias, & Eccleſiaſticam libertatem. n.72.

Eccleſia, & Eccleſiaſtici arma non exercent, & ideo indigent defenſione & protectione. ibid.

Imperator iurat auxilium, & protectionem Eccleſiæ exhibendam. ibidem.

Reges Hiſpaniæ, & cæteri Catholicæ reipublicæ ſupremi Principes ſunt protectores decretorum Concilij Trid. n.73.

Reges Catholici tanquam Chriſtianæ religionis protectores poſſunt aſsiſtere per ſe, & ſuos legatos cõcilio propter quietem reipublicæ. n.74.

Non ſolũ Principi ſed cuilibet licet iniurias & oppreſsiones ſacerdotibus factas, vindicare. n.75.

Principes ſunt tutores reipublicæ. n.76.

Definitio tutelæ traditur. ibidem.

Princeps ſupremus iudex conſeruator ſubditorum dicitur. n.77.

Conſeruatoris officium eſt, violentias & iniurias notorias tollere, & reprimere. ibidem.

57 EX hactenus deductis ſequitur Principem temporalem ſupremum in temporalibus eodem modo teneri ad protectionem vi oppreſſorum clericorum, ſicut laicorum, nam cùm clerici ſint pariter ciues, pars
58 populi, & membra reipublicæ temporalis, docet B. *in l.1. n.11.ff.ad munici.* Bald. *in c.1. de vaſſal qui arma bellica depoſuit.* Oldral. *conſ.* 22. Natt. *conſ.*157. *n.*8. Marſil. *in tract. de bannit. in verſ. ciuitate num.*116. Tiraq. *de primogeneis, q.*94. *n.*9. *& q.*44. *n.*9. latè Petr. Surd. *in conſ.*1. *n.*7. *volu.*3. Franc. Marc. *deciſ. Delphinal.* 456. *num* 9 *p.*1. Vincen. de Fran. *deciſ.*49. *n.*4. *& num.*5. *volu.*1. Gregor. Lopez *in l.*1. *tit.*10. *p* 2. Ceuall. *in epiſtol. ad Reg. ſub n.*22. Aluar. Vallaſ. *conſult.*100 *num.*2. Bobadill. *in Politi. lib.*2. *c.*18. *n.*67. *&* 181. *& n.*308. Mart. *de iuriſd.*4 *p. caſ.*1. *num.*27. Domini. *in c. de his* 12. *diſt.* per text. ibi, dicens, quòd ciuium appellatione etiam in ſtatutis, clerici veniunt. refert Burg. de Paz *in l.*3. *Tauri. n.*40. *fol.*222. allegat. text quem bonum vocat *in l.*5. *in prin. tit.*1. *p.*1. *& in c. ſi in adiutorium* 11. *diſt.* Nat. *in tractatu de ſtatuto excluſi. fœmi. in* 3. *q. prin. cap.* 1. *num.* 85. Cumian. *ſuper ritibus Siciliæ, c.*40. *num.*280. Barba. *in c. Rodulph. num.*137. *de reſcript.* latè Mart. *in tractatu de iuriſdict.*4. *p. cent.*1. *caſ.*49 *fol.*123. *à num.*7. latè Bartholo. de Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, rubric.*13. *de floreſt.* §.5. *colu.*2. Lucas de Penna *in l. ciuis colu.*1. *Cod. de agricol. & cenſit. lib.*10. & facit, quod dicit Alberi. *in l.*1. *col.*2. *& 3. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine,* quòd clericus parochiæ ſit de vniuerſitate, & illum frui poſſe prout alios ciues, paſcuis, & nemoribus vniuerſitatis, Oldrald. *conſil.*32. quem refert, & 59
ſequitur Boëri. *deciſ.*26. *ad hoc num.*21. idem Boër. *in deciſ.*260. *n.*21. Ioann. Becc. *in conſuetud. Aluerniæ fol.*235. *colu.*2. Ab. *conſil.*6. *caſus ſuper quo lib.*1. plures alios refert Burg. de Paz *vbi proximè num.* 403. tenent etiam copiosè Bellarmin. *de cleric. cap.*28. *verſ. tertia propoſitio.* Meno. *conſil.*1000. *n.*27. *lib.*10. *& conſ.*800. *num.*21. *lib.*8. Auen. *de exequen.*2. *p. cap.*14. *num.*19. Ozaſc. *deciſ.*181. Sarm. *lib.*7. *ſelecta. cap.*13. Bobad. *vbi ſuprà, num.*122. Farinac. *tit. de inquiſitio. q* 8. *num.*30. Couarr. *in regul. poſſeſſ.*2. *p.* §.4. *n.*9. Ozaſc. *deciſ.*28. *à n.*6. Qui etiam probant ex hac ratione clericos teneri tanquam vaſſallos legem politicam in bonum publicum ſeruare. Probant etiam Doctores *in c.*1. *de vita & honeſtate cleric. & in c. dilecti. de for. compet. & in l.*1. *ff. ad municip.* ex text. *in aut. de quæſtor. in prin.* & quod dicit text. *in* § *plebiſcitum, inſtit. de iur. natur. gent. & ciuil.* Greg. Lopez *in l.*1. *in verb pueblo claman in fi. tit.*10. *p.*2. & Thomas Gramati. *in deciſ.* 100. *in cauſſa vniuerſitatis, n.*18. & ob hanc rationem beatus Paulus ſe nuncupauit ciuem populi Romani, quia eius pater cum Roma- 60
nis ciuilitatem contraxerat, *c. ſi in adiutorium,* 11. *d.* & ibi gl. & Doctores. Burg. de Paz *in l.*3. *Tauri. n.*332. & quòd veniant clerici appellatione vaſſallorum Principis naturaliter & originariè, latiſſimè comprobat Carolus de Graſſis, *de effecti. cleri. effectu* 2. *à n.*361. *vſque ad n.*379. infinitos allegans, vbi plurima congerit, videndus.

Et ex hac ratione prouenit laudabilis illa conſuetudo regni Hiſpaniæ, Prælatos ſcilicet ac perſonas Eccleſiaſticas teneri ad iura- 61
mentum fidelitatis Regi præſtandum in recognitionem Domini, ac capitis in temporalibus, Aluar. Vallaſ. *conſult.*100. *n.fi.* Franciſ. Top. *de poteſtate Principis ſecularis* §.3. *n.*13. & poſt Barda. *enel fuero de prelatura, n* 10. Carolus de Graſſis *in tract. de effectib. cleric. in præludio n.*376. poſt Valaſcum *ibi. n.*6. tenet Seſe *in epiſtol. ad Regem. n.*114. Oliuan. *de iure fiſci. c.*7. *n* 9. & eſt *l.*5. *tit.*15. *part.*2. ibi, *e deſto deben façer omenaje loſmas onrrados homes del Reyno que y fueren, aſsi como los Prælados, y Rieos homes,* &c. & ibi Greg. *verb. los perlados,* Camil. Botel. *de Reg. Cath. præſt. c.*64. qui referunt hoc etiam priuilegium conceſſiſſe Ioan. Pontificem XXII. Regibus Hiſpaniæ; ac ideo licèt clerici ſint exempti etiã in cauſis temporalibus à iuriſdictione Regia, nihilominus non

tam

62 tam absolutè, quàm ratione subiectionis, & vt ciues reipublicæ temporalis, ac membra illius, subsint Principi temporali in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen totius communitatis, Nauar. *in manual. c.23. num.88.* Soto *in 4.dist.25. quæst 2.* Molin *de iust. & iur. 1. tom.disputat.31. vers.sexta concl.* Bellarm. *lib. 1. de clericis cap.28.* Salced. *in addit. ad Bernard. Diaz c.55. num.5.* Prosp. Farinac. *in tract. criminum tit. de inquisit. q.8. n.30.* ergo Princeps supremus tenetur Clericos defendere, & à violentiis protegere, quemadmodum cæteros iudices, & Reipublicæ Vassallos.

Ex qua ratione prouenit, quòd cùm clerici dicantur ciues reipublicæ, priuilegium concessum terræ, patriæ, & reipublicæ, non solùm laicos, sed etiam clericos compre-
63 hendat, Roma. *in cons.180. num.2.* Feli. *in cap. eccles. S.M. num.76. de institut.* Oldrald. *in cons. 32.* Mart. *de iurisd. 4. p. cent. 1. cas.63. sub n.5. & 6.* latissimè Grassis *de effecti. cleri. effectu 2. n.381.* & latè *à n.361.*

Et ex hac doctrina, & ab omnibus recepta conclusione, vt clerici subiaceant Principi temporali, vt ciues, & membrum reipublicæ; procedit, ipsos teneri ad obser-
64 uantiam legis politicæ tangẽtis bonum vniuersum, & publicum communitatis laicorum, & clericorum prout grauissimi Doctores eam tenẽt, tam Theologi, quàm Iuristæ, Menoch. *consil.1000.* Bellarm. *lib. 1. de cleric. quæst.28. vers.tertia propositio.* Auenda. *de exequend.manda.2.p. cap.14.n.19.* Mexia *ad pragmaticam Regiam. concl. 5. n.43.* Menchaca *lib.1. de succession. creatio. §.10. num.648.* & ita fuisse iudicatum tenet Chaquer *decis. Pedemont. 181.* Menoch *consil. 800. num. 21. lib.8.* & probat *lex 54. tit.6. p.1. & l.52. tit.6. p.1. l.1. tit.25. lib.5. recopila.* ibi, *clerigos y personas eccleſiasticas como Seglares.* probãt etiam DD. supracitati *sub num. 59.* latè plura per Grassis *in tract. de effectib. cler. effectu 2. n.130. & 131. & à n.166 fol.340.* & iterum *à n.265.* plurimos citat.

65 Quia lex temporalis ratione directiua obligat etiam clericos, quatenus vniuersaliter tangit, & respicit bonum publicum, & commune laicorum, & clericorum, quia iustum est, & rationi consonum, vt pars subiiciatur conseruationi, & vtilitati totius vniuersi, prout est respublica temporalis, Couarr. *in regul. possessor. 2.p. §.9. vers.3.* Menoch. *d. consil. 800. & consil. 1000.* Surd. *cons. 301. vol.3.* Gutier. *lib.2. 1.p. quæst.fi.* Sarmient. *lib.7. Selectar. cap.13. num.1.* Mart. *de iurisd. 4.p.q.1. casu 7. num.6.* Hieronym. Gabriel *cons. 37. n.5. lib.2.* Vincent. de Franch. *decis.9. n.3.* vbi allegat Didacum Perez *in l. 2. tit. 2. lib. 1. ordinam.* & post Bernard. Diaz Bobadill. *in politic. lib.2. cap.18. n.122. cum seqq.* & statim citandi probant, & Grassis *in locis proximè citatis.*

Quia licèt clerici exempti sint à seculari Regia iurisdictione, vt notum est; tamen le- 66
ges Regias respicientes bonum publicum totius communitatis tenentur obseruare vi directiua, dummodo non tendant in præiudicium libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ; ita eleganter Victoria *in relectione de potestate Ecclesiæ num.4.* Morla *in empor. iur. 1.p. tit.1. de leg. n.9.* vbi fundat hanc doctrinam, tenet etiam Ceuall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ. in proœmio c.4. in princ. & per totum, præcipuè à n.10.* vbi dicit, quòd ex eo quia clerici sint ciues reipublicæ temporales, tunc lex ciuilis, quæ respicit vniuersum bonum, & commodum reipublicæ; seruanda est ab omnibus, vt tradit Ab. *in c. eccles. n.20. & 21. de const.* Menoch. *d. cons. 1000. volum.10.* Petr. Surd. *cons.1. num.3. volum.3.* Et est ratio, quia sicut clerici in spiritualibus tenentur iura Pontificia seruare; ita in temporalibus, à ciuilibus sanctionibus, concernentibus bonum cõmune omnium ciuium, discedere non debent; ita Diodor. *de doctr. Christian. lib.2. c.1. propos.4.* S. Thom. *de regim. Principum lib.1. cap.12.* Bellarm. *lib.3. c.6.* Salced. *ad Bernard. Diaz c. 55. vers. sed vt liberè dicam.* leges enim & statuta, quæ fiunt ad Regni gubernationem & conseruationem; etiam Clericos adstringunt. Radin. *de Maiest. Princ. verb. non solùm armis decoratam 2.p.num.166. cum seqq.* Deci. *in c. Ecclesia sanctæ Mariæ n. 104. de const.* Christoph. de Paz *de tenut.2.p.c.63. n.14.* plurimos citat Grassis *in locis nuper citatis.* vbi elegantes plures congerit doctrinas ad propositum videndus.

Quia aliud est condere legem particu- 67
larem circa bona clericorum, vel generalem, quæ comprehendat omnia temporalia tam laicorum, quàm clericorum nam in primo casu procedit argumentum, & ratio illius; in secundo verò non, quia lex non respicit in particulari bona clericorum, sed vniuersa bona consistentia in republica temporali, quæ sunt sub dominio & protectione Regis, quoad bonum publicum totius communitatis, & sic valida est talis dispositio, & lex, cùm non concernat personas principaliter nec accessoriè clericorum; sed bonum publicum totius communitatis, ad eorum mutuam societatem, & vniformitatem; & sic in hoc casu omnes clerici obligantur, quoad vim directiuam, in quo omnes Catholici conueniunt, vt tradit Suarez *vbi suprà de leg. lib.3. c.34.* Et ratio est, quia vniformis obseruantia talium legum est necessaria

ad pacem reipublicæ, & ad obſeruandam inter ciues æqualitatem, latiſſimè Graſſis *de effectib. cleric. effectu* 2. *à num.* 166. *&* 265.

68 Ex qua ratione tenendum eſt, clericos ad obſeruationem pragmaticæ taxæ panis teneri ſub pœna peccati, & reſtitutionis, vt docet Ioan. Gutier. *lib.* 2. 1. *p. queſt.* 182. *n.* 1. Soto *in* 4. *ſententia. diſtinct.* 25. *q.* 2. *art.* 2. Morla *in ſuo Empor. iur tit.* 2. *de iuriſdict. q.* 12. *n.* 12. *& in tit. de legib. q.* 16. *num.* 15. Franciſc. Viuius *deciſ.* 18. *per totam*, & Ceual. *in epiſt. ad Regem noſtrum n.* 23. *& in lib.* 4. *com. q.* 899. *n.* 147. quia illa lex obligat omnes ſiue ex vi iuriſdictionis, quia reſpicit bonum publicum, ſiue ex vi rationis directiuæ, vel ex vtraque cauſſa. latiſſimè proſequitur Alder. Maſcar. *de interpret. ſtatu. concl.* 1. *limit.* 6. *à n.* 240. *cum ſeqq.*

69 Et licèt contra hanc rationem, & fundamentum, reprobando Ceuall cenſeat aliud Sese *in epiſt. ad Regem n.* 112. *cum ſeqq.* nihilominus vt vera & recepta ab omnibus tenenda eſt, & licèt clericum obliget in vim rationis directiuæ, tamen quoad punitionem, & pœnæ impoſitæ exactionem, iudex ſecularis non eſt competens, ſed eccleſiaſticus, ita Bellarm. *lib* 1. *de cler c.* 28. *verſ. tertia propoſitio.* Soſſa *vbi ſuprà fol.* 36. Couarr. *in prax* 1. *p. c.* 34. *n* 7 Sarmien. *lib.* 1. *Selectar. c.* 8. Radin. *de maieſtate Principum n.* 175. Surd. *ſuprà n.* 31. Marta *de iuriſd.* 4 *p. cent.* 1. *caſ.* 1. *à num.* 33. *& ſuprà.* Vide optimè Graſſis *de effectib. cler. effectu* 2. *à n.* 130. *&* 131.

Et ex hac ratione præmiſſa, vt Princeps ſupremus in temporalibus alium non recognoſcens teneatur exhibere, & præſtare
70 ſuum auxilium, & protectionem eccleſiaſticis perſonis oppreſſis, & violenter à ſuis iudicibus affectis; ſequitur, vt manus Regia murus ſit Eccleſiæ, ita eleganter Belug. *in ſpecul Princip. rubr.* 11. §. *tractandum.* & eſt text *in l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1 *recopil.* ibi, *y a los Reyes, y Principes encomendo Dios la defenſion de la ſanta Madre Yglesia*, &c. cui conuenit *l. ſi quis in hoc genus* §. *ſitque C. de ſacroſ Eccleſ.* ibi, ſit cunctis laudabile factas Sacerdotibus iniurias, veluti crimen publicum proſequi. *l. Epicopal. C. de Epiſcop. audien.* Mart *de iuriſd.* 1. *p. c.* 49. *à n.* 15. vbi citat *l. Sanctiſſimarum prope fi. C. de Epiſcop. & cler.* vbi Iuſtinian. mandat omnibus ſubditis Imperio ſub pœna, vt auxilium, & opem ferant eccleſiaſticis perſonis, text. etiam *in c. cum ad verum* 96. *diſt.* text. *in c. Maximianus Epiſcopus* 23. *q.* 3.

Ac ideo omnes Principes temporales te-
71 nẽtur ex debito officij impartiri brachium, auxilium, & protectionem eccleſiaſticis perſonis, quia ipſi dicuntur Romanæ Eccleſiæ defenſores, ideo Catholicam religionem armis defendere tenentur. *cap. boni Principes* 96. *diſtinct. c tributum. cap. Principes* 23. *q.* 8. *cap. Chriſtian.* 23 *q.* 1. & probatur etiam *in clement.* 1. *de iur. iur.* vbi iurant adiutores Eccleſiæ Catholicæ, prout latè proſequitur multa adducens Marta, *de iuriſd.* 1. *p. cap.* 49. *fol.* 144. & attributum Principis in protegendo vi oppreſſos, præſertim procedere in eccleſiaſticis perſonis vi oppreſſis, dixit Mart. *de iuriſd. d.* 1. *p. c.* 48. *ſub n.* 26. reddens rationem, quia res, & perſonæ eccleſiaſticæ nequaquam in tuto eſſe poſſunt, niſi eas & Regia, & ſacerdotalis regat poteſtas, *cap. res* 23. *q.* 5. *c. fi.* 96. *d.* quapropter Rex rectè dicitur oppreſſorum recurſus, vt in lib. Regum cap. 22.

Reges itaque, Principes, & Imperatores debent tueri Eccleſiam vniuerſalem, ac ſingulas omnes Eccleſias, & eccleſiaſticam li- 72
bertatem, quia ad hoc ſunt in terris dati à Deo, vt per text. *in cap. ab Imperatoribus* 23. *q.* 3. & per alia iura firmat Cardin. Tuſc. *practic. concluſ. litera R, concluſ.* 333. *num.* 10. & quòd defenſio potiùs conueniat Eccleſiæ, & eccleſiaſticis perſonis, quia arma non exerceant, quàm aliis, & ideo quòd Princeps tẽporalis teneatur Eccleſiam, ſiue particularem, ſiue vniuerſalem, tueri; probat Marc. Anton. Genuenſis *tract. de eccleſ. ſeu praxis eccleſ. q* 63. *n.* 2. *&* 3. vbi quòd ad hoc auxilium, & protectionem exhibendam iurat Imperator, *ex clement.* 1. *de iur iur.*

Hinc eſt, quòd Reges Hiſpaniæ, & cæteri Catholicæ reipublicæ ſupremi Principes ſunt protectores decretorum Concilij Tri- 73
dent. vt ex eo patet *in ſeſſ.* 25. *cap* 20. ibi, ad pietatem, religionem, Eccleſiarúmque protectionem exiſtant.) & conſtat *ex d. l fi. C. de ſumma Trinit & fide Cathol. & in aut. quomodo oport. epiſc. col.* 1. quibus dicitur, Regiam poteſtatem ad hoc inter cætera eſſe inſtitutam, vt Sanctorum Patrum decreta ſaluberrima exequutioni demandari faciant, & inuiolabiliter obſeruari; docet Bellarmin. *lib.* 3. *cap.* 18. *de laicis fol.* 1343.

Et hanc ob fundamentalem rationem, eleganter reſoluit Anton. Cuchus *lib.* 2. *inſtitut. maior. tit.* 3. *de Concil. Oecumenico n.* 36. quòd Principes poſſunt per ſe, & ſuos legatos intereſſe, & aſſiſtere dicto Concilio, pro- 74
pter quietem, & tranquillitatem, ne reſpublica turbetur, tanquã Chriſtianæ religionis protectores, cuius hæc ſunt verba *ibi*: Erúntque hæ Principum ſecularium partes præcipuæ, vt Concilij quietem, & tranquillitatem authoritate, ac, ſi opus fuerit, armis tueantur, foueant, & tegant, turbatores longè ſubmoueant, cui ſi pax, & diſciplina Eccleſiæ ſoluatur, ille à Principibus rationem

ſit

sit exacturus, qui eorum potestati, suam Ecclesiam commẽdauit.) Et quòd sic obseruatum fuit in Conciliis Hispaniæ celebratis, vt in eis ad eius protectionem adstiterit Regum authoritas, singulorum Conciliorum verbis, & testimonio comprobat, & latiùs prosequitur Ceuall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ in proœmio cap. 9. à num. 70. cũ sequentibus.* Sed præ cæteris multis citatis rationibus & authoritatibus exornat Valdesius *in tractatu de dignitate Regis Hispaniæ cap. 1. per totum & n.* 8. Conuocator. Concilij Trident. Pij IV. *sess.* 16. Eugubinus, *de reparatione fidei lib. 5. signo 13. cap. 8. cum sequentibus.*

Si enim ex d. l. *hoc genus.* §. *sitq; C. de sacrosanct. Eccles.* & Mart. *suprà* cunctis sit licitum iniurias, & oppressiones factas Sacerdotibus,
75 (vt ius publicũ) vindicare, & prosequi, quãto magis ipsi Regi hoc permittendum, cui proprium officium est, vi oppressos liberare, & ad hoc, regimen à Deo fuit concessum, vt suprà diximus, cuique principaliter interest ne huiusmodi oppressiones fiant, probat text. *in l. 2. tit. 10 p. 2.* ibi, *que pues el Principe es cabeça de todos, que se debe doler del mal, que resciuen assi como de sus miembros, y que entonees sera fumuro, y amparo de todos.* & *l. 2. tit 1. p. 2.* ibi, *como quier que sea Senor de todos los del Imperio, para ampararlos de fuerça emantenerlos en iustitia.* & probatur *in l. 26. tit. 14. p. 2.* ibi, *el Rey es cabeça, vida, y mantenimiento de los vassallos, y el que ns siruiesse a su Rey, quitaria à Dios Sumicario, y al Reyno sucabeça, y al Pueblo sumida.*

Principes enim sunt tutores reipublicæ,
76 vt dicit Seneca *lib. 1. cap. 4. de clement. ad Neronem,* & Franc Top. *tract. de potest. Princ. secul. §. 5. num. 36.* Plinius Secund. *lib. 10. epist.* si enim tutor est, debet ei tutelæ definitio quadrare, de qua *in §. 2. Inst. de tutel.* ibi, *est autem tutela* (vt Seruius definit) *vis, ac potestas in capite libero ad tuendum eum, qui per ætatem se defendere nequit,* &c. ergo Rex tenetur tam clericos, & Ecclesias, quàm laicos tueri, cùm sint pars, membra, & ciues reipublicæ temporalis, quæ sub tutela Regis est, imò & Princeps vassallos vti filios, & nepotes tractare debet, Ioan. de Platea *in l. neminem in fi. C. de decurionib. lib. 10.* gl. *in l. moueor. C. de seru. export.* Rolan. à Valle *conf. 1. num. 114. lib. 1.* Cranet. *consil. 9. num. 37. & conf. 241. num. 8.* Tusc. *vbi proximè n. 26.* Princeps insuper supremus iudex conseruator
77 dicitur, ad tollendas violentias, & iniurias notorias suorum vassallorum, ita eleganter Tuscus *in tract. de visitatione cap. 31. num. 5.* ibi, Rex est iudex conseruator suorum vassallorum, vt nemini iniuria fiat, & ne aliis iniuria inferatur.) Conseruatoris enim officium est violentias, & iniurias notorias tollere, & reprimere, text. *in cap. 1. & c. fi. de offic. delegati in 6.* Concil. Trident. *sess. 14. c. 5. & c. 14.* de quo latiùs erit agendum infrà 5. p. c. sexto. & meliùs probat ipse Tuscus *in lib. 2. c. 23. num. 15. & 16.* ex Grama. *decis. 78. & alijs* quem sequitur nouissimè Moneta *in tract. de conseruatorib. c. 3. sub n. 2.* vbi alia adducit in proposito vt Princeps dicatur conseruator suorum vassallorum. Et quòd Principes teneantur defendere à violentiis iudicum Ecclesias, ecclesiasticásque personas, iure naturali, diuino, canonico, & consuetudine immemoriali, probabimus in sequenti præludio, quoniam vt suprà diximus, ex Belluga, manus Regia murus est Ecclesiæ, pax clericorum, salus populi, vita vassallorum, caput subditorum, tutor reipublicæ, propugnaculum, & præsidium Christianæ religionis.

PRÆLVDIVM III.

SVMMARIVM.

Princeps temporalis supremus omni iure naturali, diuino, & positiuo, & consuetudine immemoriali tenetur à violentijs personas ecclesiasticas sibi subditas protegere. n. 78.

Verba l. 36. recop. por derecho, *de naturali intelligit, & defendit Author. n. 79.*

Ius naturale dictat, ne alicui in iudicio, & extra iudicium vis fiat. n 80.

Appellatio, quatenus est defensio, à iure naturali prouenit. n. 81.

Appellatio non denegatur excommunicato, quia est defensio. ibidem.

Formalitas, & solemnitas appellationis est inducta à iure positiuo. ibidem.

Appellatio est præsidium innocentiæ, inuenta ad subueniendum oppressis, & corrigendam iniquitatem iudicis. n. 82.

Ecclesia Romana est refugium omnium oppressorum. ibidem.

Recursus ad Regem pro violentia tollenda à nemine impediri valet, cùm sit species defensionis. n. 83.

Prohibita appellatione non censetur prohibitus recursus. n. 84.

Regius recursus dicitur charitatiuum auxilium. ibidem.

Cuilibet licet vim repellere, & oppressus de facto potest iudici iniustè volenti sententiam exequi, non obstante sua legitima appellatione, resistere. n. 85.

Pontifici magis interest conseruatio recursus ad Regem pro tollẽda violentia, facta à iudicibus ecclesiasticis,

ecclesiasticis, volentibus in contemptum appellationis ad summum Pontificem interpositæ; exequi sententiam indebitè. n. 86.

Pro defensione sui, vel suorum potest quis conuocare famulos, seruos, vel amicos, & extraneos, si aliter non possit se tueri. n. 87.

De iure naturali est oppressis concessum ob propugnandam violentiam, supremorum potentiam inuocare. n. 88.

Ex debito sui officij & charitatis tenetur Rex præstare auxilium oppressis. ibidem.

Quando aliquid fieri licet propria authoritate, vt, vim vi repellere; multo magis id licet facere per iudicem, etiam incompetẽtem. n. 89.

Vbi quis potest de facto iudici ecclesiastico exequi volenti sententiam non obstante legitima appellatione, resistere: vrbaniùs faciet, recurrendo ad Regium Consilium, vt violentia tollatur, ex Rota resoluit Author. n. 90.

Exemptio Clericorum à potestate, & iurisdictione temporali in eorum vtilitatem, non in damnum, & detrimentum eorum introducta, vt oppressi per iudices ecclesiasticos non prohibeantur recurrere ad Regem, pro violentia tollenda. n. 91.

Concurrentibus ex vno iure positiuo, & ex altero iure naturali & diuino, præualent ius diuinum & naturale, tamquam potentius. ibidem.

Se se in epistola ad Regem à n. 112. 113. *&* 114. *reprehenditur ab Authore. ibidem.*

Text. in cap. dilecto. de sentent. excommun. lib. 6. *declarat Author. n.* 92.

Princeps temporalis in defectum iurisdictionis ecclesiasticæ, tenetur auxilium suum præstare. ibidem.

Potestas secularis tenetur negare auxilium imploratum à iudice ecclesiastico, pro executione sententiæ appellabilis, & à qua legitimè appellatum est. n. 93. *& etiamsi appellatio non sit admissa à superiore iudice ecclesiastico, & de hoc constet seculari, dummodo de iure deberet admitti. n.* 94.

D. l. 36. *recopil. in illis verbis* por derecho, *interpretatur de diuino ab Authore n.* 95. *vbi plures sacræ paginæ loci referuntur.*

Princeps an peccet negando auxilium violentiæ, remissiuè. ibidem in fi.

D. l. 36. *ibi* por derecho *vt de canonico etiam intelligatur, tradit Author. n.* 96.

Cùm de vno disputatur, cætera supponi debent habilia. ibidem.

c. Regum officium, declaratur. n. 97.

Potestas cognoscendi per viam violentiæ est de regalibus, & reseruatis Principi superiori in signum supremæ potestatis. ibidem.

Suprema Regia tribunalia Principem repræsentant, & ideo eis hæc potestas cognoscendi commissa est. ibidem.

Lex loquens cum aliqua qualitate ad sui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo proposito simpliciter, aut generaliter loquuntur. num. 98.

Ad ea quæ frequentiùs accidunt, iura adaptantur. ibidem.

Defensio, & protectio Clericorum, est causa pia. ibidem.

c. Princeps seculi 23. *q.* 5. *declaratur. n.* 99.

Propter locorum distantiam, aut magnam difficultatem remedij consequendi, adeò quòd ad superiorem recurri non potest, multa prohibita permittuntur. n. 100.

Ex mora regulariter periculum oritur. ibidem.

Longinquitas occurrendi Romam dicitur, quando locus est vltra Italiam. n 101.

Ciuitas oppressa potest alteri Domino se tradere defendendam. n. 102.

Necessitas caret lege, & legem non admittit, & illicitum licitum facit; iudicem incompetentem facit legitimum, alterátque præcepta, etiam diuina, & alia huiusmodi. n. 103.

Rex potest adiri data iudicis ecclesiastici superioris remissione. n. 104.

Recursus ad suprema tribunalia pro tollenda violentia nititur maxima vtilitate, vt experientia demonstrat. num. 105.

Innocentes grauissimè opprimerentur à iudicibus ecclesiasticis, cùm longè distet Curia Romana; si hoc non potirentur auxilio regio. ibidem.

Negantes auxilium vi oppressis videntur quodam modo Christum Dominum nostrum persequi. n. 106.

Regis auxilium implorare contra detinentes decimas, licitum est. ibid.

Reges & Imperatores tenentur præstare auxilium Ecclesiæ. n. 107.

In Lusitania non solùm Regij auditores, sed quilibet Prætor Regiæ Coronæ in sua prouincia cognoscit de violentia inter ecclesiasticos de consuetudine, obseruatúrque decisio textus in c. petimus 11. *q.* 1. *n.* 108.

c. Administratores 23. *q.* 5. *declaratur. n.* 109.

c. Christiani 11. *q.* 1. *declaratur. n.* 110.

Violentia est inimica legibus. ibidem.

c. Filijs vel nepotibus 16. *q.* 7. *declaratur. n.* 111.

c. quidam Monachi. 16. *q.* 1. *declaratur. n.* 112.

l. fi. C. de summa Trinitate & fide Cath. declaratur. n. 113.

Manus Regia manus est Ecclesiæ. ibidem.

Reges defensores Ecclesiæ, & religionis appellantur. ibidem.

Iudex ordinarius tenetur suos subditos defendere. n. 114.

Rex est ordinarius in suo Regno, cùm omnes iurisdictiones ab eo effluxerint. ibidem.

Licet Clericis auxilium legis Imperialis assumere, sicut & Imperatorem ipsum & Principem, tamquam

tanquam legem viuam. n. 115.

Eccleſiaſticis iudicibus exequi volentibus abuſus notorios, à ſe factos, violenter reſiſti per priuatam perſonam. n. 116.

Abuſus notorius dicitur, quoties in actu, qui geritur, vſus nullus eſt. ibidem in exemplis. n. 117.

Recurſus violentiæ iuribus Regijs fundatur. n. 118. *& omni iure conſonus eſt ex pluribus Authoribus. n.* 119.

L. 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recop. verb.* por coſtumbre immemorial *declarat Author. n.* 120.

Aliud eſt acquirere ius, aliud acquiſitum conſeruare. ibidem.

Conſuetudo immemorialis, de qua in d. l. 36. *eſt declaratiua, & inductiua formalitatis, & modi defenſionis extraiudicialis, obſeruati per longum tempus. ibidem.*

Actus determinatio, vbi non apparet, à conſuetudine regulatur. ibidem.

Sicut lex poſitiua interpretatur legem diuinam, ita & conſuetudo. num. 122.

Recurſus violentiæ ex immemorali tempore indubitabilis efficitur. ibidem.

Opinio Doctorum, cui conſuetudo adhæret, præferenda eſt. ibidem.

Conſuetudo eſt legum interpres. n. 123.

Principes Hiſpaniarum non vſi cognitione violentiarum niſi in ſpecie l. 36. *tit.* 5. *recop. per tempus immemoriale, non impediuntur, quin poſſint in alijs cauſis violentiæ, & oppreſſionis, vti citra immemorialem, vt etiam conſuetudo extendatur ad alias. n.* 124.

Quando adeſt ius & cauſa vniuerſalis, per vſum partis conſeruatur ius in toto, & conſuetudo in parte extenditur ad totum genus illius ſpeciei. ibidem.

Conſuetudo immemorialis ſufficiens erat ad procedendum per Principes, in cauſa violentiæ. n. 125.

Conſuetudo immemorialis habet vim tituli, priuilegij, ac veritatis, & ſimilia attributa. n. 126.

Clerici ſunt exempti in ſpiritualibus iure diuino, in temporalibus tamen poſitiuo. num. 127.

Conſuetudo concedens laicis iuriſdictionem in Clericos generaliter, licèt non valeat, valet tamen conſuetudo particularis reſpectu alicuius caſus particularis. n. 128.

Conſuetudo poteſt diſtinguendo, & declarando limitare ius diuinum. n. 129.

Quod poteſt acquiri priuilegio, poteſt etiam conſuetudine immemoriali. n. 130.

Pontifex poteſt in certis caſibus ob aliquam iuſtam cauſſam concedere laico priuilegium cognoſcendi de eccleſiaſticis perſonis. ibidem. & n. 131.

Conſuetudo immemorialis præſcripta, cum qua concurrit fama priuilegij, habet vim priuilegij Papalis. n. 132.

Si cum immemoriali, & fama, concurrat probatio Principis habentis maiora alia priuilegia ſuper eccleſiis, præſumitur iuſto principio fuiſſe introductam. n. 133.

Prælati ante Epiſcopatum, & prælatiarum poſſeſſionem iurant Regi fidelitatem. n. 134.

Princeps Hiſpaniarum ſiue Rex habet facultatem præſentandi Epiſcopatus, & beneficia conſiſtorialia, quæ aliàs erant Pontifici reſeruata, & monaſteria virorum remiſſiuè. n. 135. *& percipiendi partem ſeu tertiam decimarum. num.* 136.

Conſuetudo cognoſcendi per viam violentiæ eſt inducta per Clericos & laicos, & ideo mixta nuncupatur Clericorum & laicorum, & habet magnos effectus. n. 137. *&* 138.

In conſuetudine immemoriali cognoſcendi per viam violentiæ concurrit ſcientia tacita, & expreſſa Pontificis. n. 139.

Scientia officialium in præſcriptione iuriſdictionis Principum, Pontificum, vel Dominorum, eis præiudicat, & ſufficiens eſt, vt eis præiudicium cauſetur. n. 140.

Multi Pontifices ex Hiſpaniarum Regnis, qui habuerunt ſcientiam cognitionis per viam violentiæ. n. 141.

Recurſus ad Regem per viam violentiæ approbatus pluribus Rotæ deciſionibus. n. 142. 143. *&* 144.

Recurſus prædictus expreſsè approbatus à Pontifice eſt n. 145.

Recurſus violentiæ non damnoſus libertati eccleſiaſticæ, ſed vtilis dicitur. n. 146.

Priuilegium laicorum Clericis vtile, præſumitur à Papa approbatum. n. 147.

Patientia & tolerantia Romanorum Pontificum, vel alterius Principis impedire potentis, inducit diſpenſationem, & confirmationem. num. 148.

Si Clericus poſſideat duas Eccleſias ſciente, & patiente Pontifice ſeu ſuperiore, inducitur ex tali patientia vnio dictarum Eccleſiarum, & pœnæ remiſſio. n. 149.

Tolerantia in eo, quod à iure naturali non prohibetur, pro expreſſa diſpenſatione habetur. num. 150.

Præſumptus conſenſus ex ſcientia, & non contradictione, cum temporis diuturnitate inductus, conſenſu expreſſo fortior reputatur. num. 151.

Conſuetudo immemorialis huius recurſus violentiæ ab initio, quo meum & tuum ſibi vſurpare cœptum eſt. n. 152.

Conſuetudo immemorialis non cenſetur comprehenſa in qualibet Pontificia diſpoſitione, vbi conſuetudo ſublata eſt. n. 153.

Concil. Trident. ſeſſ. 22. *de reform. cap.* 8. *declaratur. n.* 154.

Sublata

Sublata potestate seu recursu violentiarum ad Principes seculares, magnæ reipublicæ calamitates insurgerent. n. 155.

Consuetudo immemorialis cognoscendi de violentijs ab omnibus approbata Doctoribus. num. 156.

Reges Christianissimi & sanctæ Sedi apostolicæ obedientes non tolerarent consuetudinem cognoscendi de violentijs ab ecclesiasticis perpetratis, si iniustitiam contineret, nec est præsumendum. n. 157.

Coram iustitia Aragonum in Camera sui Consilij fuisse congregatos triginta & septem aduocatos ex grauioribus Regni, & consultos fuisse super recursibus, & formis ne pendente appellatione violenter attentetur à iudice ecclesiastico, & ab omnibus sine scrupulo iustum videri, resoluitur. n. 158.

Cognitio extraiudicialis per viam violentiæ non est noua in Regnis Hispaniæ introductio, sed in omnibus Regnis & Christianæ religionis prouinciis hæc agitatur defensio. n. 159.

In Regno Portugaliæ id seruatur. n. 160.

In Regno Borgoniæ idem. n. 161.

In Senatu Neapolitano. n. 162.

In Regno Franciæ. num. 163.

In Regno Aragonum. n. 164.

In Regno Nauarræ. n. 165.

In Regno Sabundiæ. n. 166.

In Regno Cataluniæ. n. 167.

In Senatu Sebusiano. n. 168.

In Senatu Pedemontano. n. 169.

In Senatu Milanensi. n. 170.

In Regno Galleciæ non solùm cognoscitur per viam violentiæ à iudicibus ecclesiasticis, non deferentibus iustis appellationibus; sed etiam de omnibus possessoriis super rebus ecclesiasticis, seu spiritualibus, etiam inter ecclesiasticos, in solo tamen Regio Senatu illius Regni, prout cum alijs testatur Author. n. 171. *&* autohordinario *vocatur, & de eius natura remissiuè. n.* 172.

Maximilianus ab Austria Archiepiscopus olim Compostellanus iam defunctus, voluit apud supremum Regis Consilium autohordinario *alterare, & auellere à Senatu Regio Galleco. num.* 173.

Duo aduocati doctissimi quorum vnus Pater Authoris laudabilis Rogati scripserunt pro defensione decreti Ordinarij Senatus Galleciæ apud Consilium contra Archiepiscopum, posteáque dicta scriptura ampliata à quodam Senatore, simúlque ab Authore. n. 174.

Martinus Pontifex hanc extraiudicialem cognitionem per viam violentiæ inter ecclesiasticos approbauit. n. 175.

Nulla Pontificis censura generaliter promulgata intelligitur, velle derogare iuri competenti Regiæ maiestati, tam de iure, quàm de consuetudine. num. 176.

Hæc cognitio per viam violentiæ fundatur iure diuino, naturali & positiuo, canonico, & ciuili, éstque à Sede Apostolica tacitè, & expressè confirmata, & consuetudine immemoriali vsitata. num. 178.

Doctori asserenti consuetudinem, stare credendum est, n. 179. *maximè cùm nullus Doctor contrarium affirmans inueniatur. n.* 180.

QVIA ecclesiasticæ personæ, quatenus 78
ad protectionem tanquam ciues reipublicæ temporalis, & pars, ac membra populi subsint Principi temporali, non recognoscenti superiorem in temporalibus, ab eo debent defendi, atque à violentiis, iniuriis, & oppressionibus liberari, ac protegi, ex debito officij, ad quod tenentur, omni iure naturali, diuino, & positiuo, & consuetudine immemoriali, vallato, frequentíque vsu recepto, sic enim intelligenda sunt, & meritò interpretanda verba illa *l.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* superiùs à nobis relata *n.* 14. ibi, *por quanto assi por derecho, como por costumbre immemorial nos pertenesce alcar las fuerças, que los juezes ecclesiasticos y otras personas hazen en las caussas que conoscen*, &c.

Et illa verba por derecho, *de naturali intelligenda.*

ET hanc explicationem, vt scilicet iure 79
naturali, hæc extraordinaria, & extraiudicialis cognitio pertineat Regi, probant omnes ferè Doctores superiùs citati *n.* 16. & exponit Oliuan. *de iur fisci c.* 3. *num.* 43. Sese *in epistol. ad Regem n.* 70. *in* 2 *tom. decis. ad prin.* & post hæc Ceuall. *in epistol ad Regem num.* 29. *in fi. & in tract. de cognitione per viam violent. in prologo n.* 45. vbi se iterum refert ad gloss. 6. *num.* 135. & optimè explicuit lex Portugaliæ, quæ postquam *in l.* 1. *tit.* 9. §. 12. *ordinam.* dixerat his verbis, *que en estos cassos, el Rey como Señor tiene obligacion de auidir, y defender à sus vassallos,* exponit *in l.* 2. *tit.* 16 *lib.* 1. *eiusdem ordina.* ibi, *faciendo les fuerça, non gardando lles odereito natural*, &c. ius enim naturale dictat, vt alicui, nec in iudicio, nec extra iudicium 80
violentia fiat, eámque oppressus possit licitè propulsare, text. *in c. ius naturale in fi.* 1. *d.* ibi, violentiam per vim expulsio. *l. vt vim. in fi.* vbi communiter Doctores. *ff. de iustitia & iure. clem. pastoral. de re iudi.* text. *in l.* 1. ibi, vim vi repellere licere Cassius scribit, ídque ius natura comparatur, apparet autem (inquit) ex eo arma armis repellere licere, &c. *ff. de vi & vi arma.* text. optimus & mirabilis ad hanc materiam, aureis literis

describendus

deſcribendus *in c. dilecto 6. in princ.* ibi, cùm omnes leges, omniáque iura vim vi repellere, cunctiſque ſeſe defenſare permittant. & infrà *de ſentent. excommunic. lib. 6. c. ſignificaſti 2. de homicid. cap. 3. §. ſi verò. in fi. de ſentent. excommunic. l. 2. tit. 1. p. 1.* ibi, *otro ſi conſiente eſte derecho natural, quejada vno ſe pueda amparar de los, que des honrra o fuerça les quiſieren fazer l. 2. tit. 8. p. 7.* ibi, *canatural coſſa es, emui guiſſada, que todo home aya poder de amparar ſu perſona demuerte, queriendo alguna matar a el. l. 3. tit. 16. p. 2.* ibi, *offendiendole:* vbi Gregor. latè explicat ad noſtrum propoſitum.

81 Et ex hoc iure naturali prouenit appellatio, quatenus eſt defenſio aduerſus oppreſſionem, iniuſtitiam, & iniquitatem iudicij, & ad ſubueniendum oppreſſis inuenta, *l. 1. ff. de appellat. c. cum ſpeciali 61. §. porro de appellat. c. omnis oppreſſus 2. q. 6. cap. ſuggeſtum. de appellatio.* Doctores communiter *in rubr. de appella. in decreta.* præſertim Panormit. *n. 6.* Mant. 13. Philipp. Fran. *n. 24. verſ. ſed tamen dubitatur.* Biſignet. *deciſ. ſi. num. 3. de appella.* Soci. *conſ. 39. capio primo. num. 9. lib. 4.* Alexand. *conſ. 113. viſo themate num. 5. lib. 5.* Marant. *in ſpecul. 6. p. in verb. & quandoque appellatur. num. 247. fol. 496.* Paz *in praxi in proœmio. 6. p. tom. 1. num. 6. & 7.* Eſcacia *de appella. q. 16. num. 4. & in eadem q. 16. limi. 1. à n. 21. & q. 3. ſub num. 1.* Damauder. *in prax. cap. 229. num. 3.* Rebuff. *in 2. tom. de reſcript. in præfatione num. 161.* Couarr. *in practi. cap. 23. num. 6.* Pinel. *in repeti. l. 2. C. de reſcin. vendit. 1. p. rubr. cap. 2. num. 2.* quæ quatenus eſt defenſionis ſpecies, non denegatur, etiam excommunicato, Eſcacia *d. num. 21. verſ. primo quia.* & plurimos citat *q. 5. n. 5. verſ. extende tertiò.* qui omnes probant; appellationem quoad ſubſtantiam eſſe de iure naturali inductam, quatenus continet defenſionem; quoad eius tamen formalitatem, & ſolemnitatem eſſe de iure poſitiuo, vbi diſputant quando per Principem tolli poteſt appellatio; tandem dicitur fundamentum popularis libertatis, & defenſionis naturalis. ita tenet Marta *de iuriſd. 1 part. cap. 43. à numero primo.*

82 Appellatio igitur eſt præſidium innocentiæ, text. *in d. cap. cum ſpeciali §. porrò.* ibi, *ad præſidium innocentiæ.* optimè *in proœmio tit. 23. p. 3.* & eſt inuenta ad ſubueniendum oppreſſis, & corrigendum iniquitatem iudicis, ſcribit Socin. *in conſ. 39. cap. primum num. 9. lib. 4.* Rebuff. *tit. de appellatio. in præfatione. num. 17. & ſequentibus tom. 2.* Eſcacia *de appellat. queſt. 3. ſub num. 1.* Cæſar Contar. *in l. vnica. in ratione dubitandi num. 3. & 5. C. ſi de [illegible] poſſ.* & vt Diuus Bernard. teſtatur *in lib. de conſideratione ad Eugenium,* appellationem eſſe grande, & generale bonum mundo, idque tam neceſſarium hominibus, quàm Sol mortalibus. nam Sol iuſtitiæ eſt pandens, & redarguens opera tenebrarum, & Eccleſia Romana ad hunc effectum eſt refugium omnium oppreſſorum, inſtar Dauid Regis, qui dicebatur oppreſſorum recurſus, lib. 1. Regum cap. 22. Omnis qui opprimebatur à Saüle, recurrebat ad Dauid. & habetur *in c. ad Romanam 2. q. 6.* vbi ad Romanam Eccleſiam ab omnibus, maximè tamen ab oppreſſis appellandum eſt, & concurrendum, quaſi ad matrem, vt eius vberibus nutriantur, authoritate defendantur, & à ſuis oppreſſionibus releuentur, textus etiam *in d. cap. omnis oppreſſus, eadem cauſſa & quæſtione.*

83 Qui quidem recurſus, cùm ſit ſpecies defenſionis naturalis, à nemine impediri poteſt. Minodous *deciſione 27. num. 2.* optimè dicit Marta *de iuriſdiction. 4. part. centu. 1. caſu 56. numero 6. verſ. tamen non poſſit.* ex quo inferas quod in noſtris terminis probat nouiſſimè Torre-Blanca *in tractatu de magia libro 3. cap. 26. num. 5. & ſequentibus.* quòd hæc cognitio violentiæ cùm fundetur in iure naturali immutabili, tolli non poteſt. ex qua etiam doctrina rectè infert Doctor Marta, & Minodous locis citatis, quòd prohibita appellatione, non 84 cenſeatur prohibitus recurſus, idem Minodous *in deciſ. Neapolitan. 42.* Abb. *in cap. 1. de reſcript.* & latè per Lancelot. *de attentat. tit. de attentat. pendente recurſu c. 19.* vbi *n. 21.* poſt alios teſtatur hãc eſſe magis cõmunem opinionem, & per Menoch. etiam *de arbitr. iudi. lib. 1. qu. eſt. 70.* igitur iudicibus eccleſiaſticis impedientibus oppreſſo hunc recurſum ad ſanctam Sedem Apoſtolicam, & tam ſalubri remedio, & auxilio vti, aduerſus iniquitatem ſuæ ſententiæ, in contẽptum eiuſdem ſedis, denegando delationem legitimæ, & iuſtæ appellationi, intentantibus exequi, & interdum de facto, & attentatè exequentibus, vſurpando ſuperioris authoritatem, & iuriſdictionem, cùm ſua per appellationem ſit ſuſpenſa, & in ſuperiorem tranſlata; iuſtiſſimè poterit Princeps ſupremus, & eius tribunalia reſiſtere, vim repellere, & violentiam propulſare, imò ad id tenetur occurrendo oppreſſioni ex debito officij, & charitatis, cuius auxilium, charitatiuũ dicitur. Ozaſc. *deciſ. 116.* Seſe *de inh. c. 8. & 3. n. 20.* & profitentur Doct. ſupracit. n. 16.

Quod & ex eo probatur, nam ſi ex princi- 85 pio iuris naturalis, cuilibet permittentis ſui ac ſuorum defenſionem, & vim vi repellere, vt à principio huius tertij præludij poteſt

oppreſſus de facto reſiſtere iudici iniuſtè & indebitè exequi tentanti ſuam ſententiam, legitima appellatione ſuſpenſam,vt tradunt Bal. *in l. addictos n.2. C. de epiſcopali audient.* Ab. *in cap.ſi quando n.* 2. & Feli. *num.2. verſ. fallit primò.* Decius *num.*13. Bellamera *n.* 1. *verſ.tertio de off. delegati.* per text. & ibi B.*in l.prohibitum C. de iur. fiſci lib.* 10. & Barthol. Humad. *in l.* 13. *tit.*1. *p.2. gloſſ.*5. *num.2. ad med.* Alphonſ.Azeued.*in l.2.tit.*11.*ex num.*3. *lib.2.noui.recopil.* Auil. *in c.3.præt.in gl.* in verbo *iuriſdictio n.*13. *in fi.* pulchrè Lancelot. *de attenta.2.p. c.*12. *ampliatio.*20.*& in limit.* 1. *num.*100. *pag.*218. Marant. *in diſput.*1. *n.*38. Proſper Farin. *in tract. crimin. q.* 32. *n.*88. *& q.*33.*n.*108. Cæned.*in quæſtionibus Canonic.q.* 45. *n.* 22. Aloyſ. Ricc. *in tract. deciſ. implora. brach. ſecul. deciſ.*312. *ſub n.2. verſ. amplia rurſus.* à fortiori, & cum nullo ſcandalo, poterit iudex eccleſiaſticus reſiſti, & impediri à poteſtate Regia (cui ex neceſſitate officij hoc incumbit) ne pendente appellatione legitima, procedat, ad effectum tollendi violentiam, nec alicui fiat iniuria, cenſuris opprimendo, præiudicando, vim inferendo, & ſuperiori reuerentiam denegando, vique oppreſſos liberandi à violentia, potentia iudicum eccleſiaſticorum,ne pax publica turbetur, in maximum Reipublicæ, & Pontificis contemptum, & dedecus, donec ſummus Pontifex debitum auxiliũ præſtet, me-
86 diante appellatione, cuius magis intereſt,vt hic ſaluberrimus recurſus cõſeruetur, iuxta mirabilẽ tex.*in l.2.ff.de ijs,qui ſunt ſui vel alieni iuris,*dum ibi inquit Vlpia.Dominorũ quidem poteſtatem in ſeruos ſuos illibatã eſſe oportet, nec cuiquam hominum, ius ſuum detrahi, ſed Dominorum intereſt, ne auxilium contra ſæuitiam,vel famem,vel intolerabilem iniuriam denegetur,iis,qui iuſtè deprecantur,*&c.* quam rationem conſiderant omnes hanc violentiæ iuſtificationem tractantes ſupracitati num.16.vide Cæned.*vbi proximè,& num.*4. poſt Didacum Perez.

87 Sed hoc argumentum aliter nouiter, & meliùs conſiderandũ erit, nam vim paſſus,ſi per ſe non poteſt violentiæ, & oppreſſioni reſiſtere ex defectu potentiæ, licitè, ac iure permittente, poterit ad eum propulſandum in auxilium conuocare ſeruos,amicos,familiares,& extraneos,in ſui, ac ſuorum defenſionem, hic eſt mirabilis text. *in c.dilecto. de ſent.excomm. lib.*6. gl. *in l.*3. §.*cum igitur de vi & vi arma.*Bal.*in l.*2. *de procurato.* B.*in l.deuotum C.de met.al.lib.*12. *l.*7.*tit.*10.*p.*7. vbi Greg. Lopez, Marant. *diſput.*1. vbi docet, idem etiam procedere contra clericos,& in terminis idem poſt alios probat Torre-Blãca *in tract. de magia lib.*3.*c.*26.*n.*8. ergo à fortiori multo commodiùs, & meliùs poterit inuocare auxilium Regium,cuius authoritate omnes reprimuntur audaciæ, violentiæ leuantur, & oppreſſi proteguntur,cuius proprium,& naturale efficium eſt,infixum, & inhærens regimini commiſſo, à quo auelli non poteſt, niſi ſublato regimine, quod ſequitur ſicut vmbra corpus,viſus oculum, qualitas ſubiectum, eſt enim ſupremæ poteſtati, qualitas naturalis, ſimultaneè orta, ab eadem origine, & fonte procedens.

Hinc etiam prouenit, vt pariter naturale ſit omnibus vi oppreſſis ſupremorum potentiam inuocare,iuxta illud Iſaiæ c.38.Domi- 88
ne vim patior, reſponde, *&c.* & alia diuinæ Scripturæ loca relata ſuprà in primo præludio, ad princip. & quotidie experimur, cùm orta diſſenſione inter quoslibet, etiam pueros, oppreſſum Regis auxilium vocare dicentem, *a qui del Rey*, qui omnino ex debito charitatis, & omni iure,tenetur præſtare, & occurrere. text.eſt *in d.c.dilecto.* ibi, Et quidem cùm liceat cuilibet, ſuo vicino, vel proximo, pro repellenda ipſius iniuria, ſuum impertiri auxilium, imò ſi poteſt, & negligit, videatur iniuriantem fouere, ac eſſe particeps eius culpæ, *&c.* text. *in cap. inferenda cap.* 4. *& ibi gloſſ. de ſentent. excommunic.* ibi; & ad defenſionem clericorum, (quidquid dicas de laicis) quilibet tenetur, quia hoc pertinet ad publicum. *prima d.* & alios concordantes adducit gloſſ. *in d. cap. dilecto. vbi vicino,* &c. & eſt mirabilis gloſſ. *in d. cap. dilecto* verbo *ſibimet*, & verb. *vtrumque* maximè verb. *ſuffragari*, ibi, ſed hîc loquimur de exequutione ipſius gladij, (ſcilicet temporalis) non in modum iuſtitiæ, ſed defenſionis.) quæ ſunt aureis literis deſcribenda verba, de quo tamen inferiùs ſuo loco videbimus.

Et iis adde, quòd quando,aliquid fieri li- 89
cet,propria authoritate, vt vim vi repellere, & propulſare,multo magis licet illud facere per iudicem incompetẽtem, vbi competentis copia haberi non poteſt,vt aliis relatis tradit Cancer 2.*p.vari.c.*10.*n.*31. Cæued.*canoni. quæſt.* 45. *n.*23. & cùm ob longam diſtantiam non poteſt haberi copia Romani Pontificis,ad quem magis frequenter appellatio interponitur, vt inhibeat iudici inferiori, ne ad exequutionem violenter procedat, illa pendente, & attentata reponat, vt inferiùs dicetur, legitimè fiet, hoc violentiæ leuamen, per Regalem poteſtatem, cui hoc munus competit.

Et in noſtris propriis terminis,quòd quan- 90
do pars poteſt iudici eccleſiaſtico de facto exequi volenti, violentérque & indebitè (propria authoritate) reſiſtere, & defendere

vt

vt vrbaniùs facit, recurrendo ad Regiũ consilium, vt protegatur, & faciat deferre appellationi interiectæ; pluries determinasse Rotam Romanam reperio, vt in vna Salmantinen. canonicatus 24. Maij 1515. coram Blanqueto. *Ibi*, Non obstat exceptio excommunicationis propter recursum ad Cõsilium Regium, nam iste recursus hoc casu ad defensionem propriæ possessionis, & appellationis admissionem, nõ est improbatus. Achil *decis.* 36. *de appell.* Vrbaniùs enim aget, cùm possit de facto iudici procedenti de facto resistere, Paris. *consil. lib.* 4. & fuit dictum in illa Tarracon. Villæ de Reus coram R. P. D. meo Decano, *&c.* Hactenus de tam celebri, & mirabili decisione, quam ad literã adducit Sese, aliud agens, *in tract. de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *n.* 174. aliam etiam in terminis adducit Achill. de Graff. *decis.* 34. *attentare noluerunt. fol. t. t. de attenta.* Mand. *tract. de cõmiss. in* 14. *formul. commiss. attentato.* in verb. *revocandi q* 4. optimè, & mirabiliter Lancelot. Robert. *de attenta.* 2. *p. c.* 4. *de attent. lite pruden. à n.* 36. *& seqq.* vbi *n.* 38. testatur ita fuisse declaratum per Rot. in vna Cæsar Augustana iuris eligendi coram Oradino 7. Februarij 1561. & in alia Vercellen. iactationis parochialis. De Aldea corã Paleoto 27 Iunij 1561. vt est in recollectis, per eundem Paleot. *decis.* 362. *incipit, Dubium erat,* &c. & nos latiùs dicemus inferiùs hoc eodem præludio.

Cui conuenit, quod per Oliuanum dicit Sese *in epistola ad Regem sub n.* 70. *in* 2. *tom. decis. ad princ.* quòd data in ecclesiasticis iudicibus, aut personis violentia, cessant omnes iuris regulæ, cùm tendat ad conseruationem pacis, & quietis Reipublicę Christianæ. Cui etiam conuenit, quod Auendanus *de excommend. mand. 1. p. c.* 1. *n.* 32. dicit, quòd violentia illata à iudicibus ecclesiasticis Ecclesiis, aut personis ecclesiasticis, & præsertim laicis, est causa, vt deuoluatur iurisdictio ad iudicem secularem, cuius proprium officium est, violentias tollere. idem etiam affirmat Sese *in tract. de inhibitio. c.* 8. §. 3. *n.* 62. *& in d. epistol ad Regem n.* 71. & quod dicunt, *iurisdictio*, intellige potestas, & cognitio extraiudicialis absque vmbra iurisdictionis, sed dumtaxat de facto.

91 Hoc etiam comprobant Anton. Oliua. *in tract. de iure fisci c.* 3. *n.* 77. Petr. Greg. Tholos. *in Synt. iur. lib.* 47. *n.* 12. *&* 15. dicentes; quòd cùm ab origine creationis Regni sit Regi à Deo commissa omnium vassallorum defensio, ad quam de iure naturali, & diuino tenetur, à qua temporali iurisdictione, deducta fuit exceptio clericorum, vt diximus latiùs in prælud. 1. vers. & comprobatur quia Princeps [illegible] à n. 49. & supra à princip. quæ

inducta fuit ad vtilitatem cleri, & Ecclesiæ, non ad eius ruinam, damnum, & detrimentum, prout contingeret, si per violentias grauatus, & vi oppressus à iudicibus ecclesiasticis, non haberet recursum ad Regẽ, & Principem temporalem, ad cuius exhibitionem tenentur iure naturali, & diuino, quod inuiolabile est. Concurrentibus enim iis duobus præceptis, ecclesiastico petente exẽptionem, diuino autem, & naturali petente defensionem contra violẽtias, & oppressiones; clarum est; quòd ius Pontificium, vt positiuum cedet diuino, & naturali, vt potentiori, & incommutabili, & sic isto casu cessante fini, & intentione exemptionis, potestas, & attributum illud naturale Regibus competẽs, dato casu violentiæ, ecclesiasticorum iudicum, redibit ad suum primum principium, & originem, vnde deductũ fuit, & ad Rempublicam temporalem, cum integra in illo casu, authoritate, & potestate, quãta scilicet, sit necessaria, ad naturalem defensionem dumtaxat, prout eleganter comprobat post Oliuan. & Petr. Gregor. Ceuall. *in epistol. ad Regem. n.* 76. *& seqq* vbi in comprobationem iuridica exempla refert, & iterum *in tract. de cognit. per viam violent. in proœmio c.* 4. *n.* 15. licèt contra ipsum insurgat & improbè, Sese *in epistol. ad Regem à n.* 112. *&* 113. *&* 114.

Insuper pro cõplemento huius iuris naturalis dicendum est, *ex c. dilecto de sent. excom. lib.* 6. ibi, Sitque vtrumque quodãmodo gla- 92
dium & temporalem & ecclesiasticum, alterum videlicet altero adiuuare, maximè, quia ij duo gladij consueuerunt (exigente necessitate) sibi inuicẽ suffragari, & in iuuamen alterius subuentione mutua frequentiùs exerceri, *&c.* qui textus loquitur de propulsanda violentia, quia Princeps temporalis, ibi ob defectum, & impotentiam iurisdictionis ecclesiasticæ, tenetur auxiliũ suum præstare. gl. *in c. statut. in verbo potestatẽ. de maled.* Bellug. *in speculo Princ. rubr.* 11. §. *tractandum n.* 1. Franc. Marc. *in decis.* 269. *in prin. p.* 1. Vnde dicit Innoc. & gl. *in c.* 1. *de off. ord.* quòd per potẽtiam secularẽ adiuuari debet potestas ecclesiastica, vt voluit etiam text. *in cap. administratores cum seqq.* 23. *q.* 5. Archidi. *in c. de person. Presb.* 11. *q.* 1. Bal. *in l.* 1. *C. de his qui lat. occult.* Feli. *in c. significasti, de off. deleg & in c. cùm sit generale n.* 8 *de for. compet.* Franc. Marc. *d. decis.* 269. *num.* 3. *& decis.* 763. *p.* 1. Oldral. *cons.* 86. 89. *&* 319. Federic. de Senis *cons.* 251. *n.* 5. latè prosequitur Aloys. Ricc. *in pract. decis. implorat. brach. secul. decis.* 319. *per totam.* vbi post plurimos, quòd potestas temporalis suum auxilium omnino impartiri debet, & tenetur. ergo cùm iudex ecclesiasticus violat iurisdictionem ecclesiasticam, superiorisque

que, ad quem per legitimam appellationem deuoluta eſt,vſurpet; vim faciendo, & partem grauando; bene poterit Princeps ſuperioris iuriſdictionem adiuuando, & auxilium impartiendo, vim tollere,vt liberè ſuperior eccleſiaſticus adiri poſſit.

93 Maximè quia iudici eccleſiaſtico volenti exequi ſuam ſententiam, à qua legitimè appellatum eſſe conſtat, cuius virtute ſua iuriſdictio ſuſpenſa remanſit;poteſt, imò tenetur ſecularis poteſtas, ſuum auxilium denegare, tenet Oldrad. *in conſ.* 89. *n.*3. Marant. *diſput.* 1. *n.*26. Franciſc. Marc. *deciſ.* 259. *ſub num.*1. *in* 1.*p.* Alberic. *in l.Epiſcopale n.*3. & ibi Paul.de Caſt.*ſub n.*4.*C.de Epiſc.audiēt.*S.Broz. *in tract.de vica.Epiſcop.lib.*2. *c.*190. *n.*11. Gramatic. *conſ.*109. *in cauſſa vertente n.*17. *& per totum in ciuilibus.* Vrſil. *in deciſ.*24. *de materia n.*16.& Decius *in c.ſignificaſti n.*15. *de off. delegat.* Gaill. *obſeruat.*115.*n.*4. *lib.*1. *practic. obſerv.* communem dicit.poſt Abb. & Fel.Afflict. *in proœm. conſt. Reg. ſub n.*54. Menoch. *de retinen.rem.*3.*ſub n.*360.vbi intelligit,quãdo appellationi nihil obſtet.Nauarr. *in c.cùm contingat rem.*1. *ſub n.*5. *de reſcrip.* & Roland. à Valle, *conſ.*37. *n.* 13.*vol.* 1. hoc extendit Alouſ.Ricc. *in prac. deciſſ. implora. brach. ſecul. deciſ*312.*n.*1.*&* 2.vt procedat,etiam ſi iudex
94 ſecularis ſciret, appellationem non eſſe receptam à ſuperiori eccleſiaſtico,cùm tamen eam de iure debebat recipere, & declaratum ita fuiſſe,teſtatur Afflict.*in proœmio conſtitut.Reg ſub. n.*61. ergo illi poterit Princeps reſiſtere, exequenti iniuſtè, abutendo poteſtate, & iuriſdictione eccleſiaſtica competente Pontifici, qui ob longam diſtantiam huic periculo occurrere non valet, eique poteſtas ſecularis debet auxiliari, vt vis tollatur, debitus ordo ſeruetur, & honor iudicibus deferatur.

Por derecho, *de Diuino interpretandum.*

95 NOn ſolùm de iure naturali pertinet ſupremis Principibus, violentias tollere, & vi oppreſſos liberare, atque defendere; ſed etiam mero iure diuino attributum reperitur,iuxta illud Hieremiæ cap.21. vbi Dominus loquens domui Regis Iuda inquit; Iudicate mane iudicium, & eruite vi oppreſſos de manu calumniantium. Et expreſſiùs diſponitur, ex eodem Hierem. c.22 ibi, Audi Verbum Domini, Rex Iuda, qui ſedes ſuper ſolium Dauid, facite iuſtitiam, & liberate vi oppreſſos de manu calumniatoris Et cõprobat illud Dauid.Pſ.81. quo dicitur: Iudicate egeno,& pupillo, humilem, & pauperem iuſtificate. eripite pauperem,& egenum de manu peccatoris liberate.& iterum in Pſal.40. ibi, Beatus vir qui intelligit ſuper egenum, & pauperem,in die mala liberabit eũ Dominus:Dominus cõſeruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra,& nõ tradat eum in animã inimicorum eius,Dominus opem ferat illi,*&c.*

Idem etiam docet S.Leo Papa *Sermone* 2. *de ieiunio* 10.*menſis & collectis*,ibi,Studeamus viduarum defenſioni, pupillorum vtilitati, lugentium conſolationi,diſſidentiũ paci, ſuſcipiatur peregrinus,adiuuetur oppreſſus,vt quicũque noſtrorum de iuſtis laboribus,authori bonorum omnium Deo, ſacrificium huius pietatis obtulerit, ab eodem Regni cœleſtis præmium percipere mereatur,*&c.*

Probatur etiam per Iſaiam c.45.ibi,Chriſto meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, vt ſubiiciam ante faciem eius gentes, & dorſa Regum vertam,*&c.* Sequitur, & facit in verſ.Accinxi te & nõ cognouiſti me,quia in bellando non habuiſti oculũ ante Deum, ego tamen totum ordinaui ad liberationem populi mei.)Sed quid huic immoramur,hũc articulum latiſſimè comprobaui, ſuprà in prælud. 1.per totum,adducens ad idem plures ſacræ Scripturæ authoritates, probantes à Deo datũ eſſe regimen Principibus ſupremis, hoc fine, hac qualitate, & attributo, vt populum,rempublicã,& vaſſallos defẽdant, ab oppreſſionibus & violentiis, & in quiete, & pace conſeruent, & tueantur. & facit *l.*1. *in fi. tit.* 1. *p.*2. *que el Emperador es Vicario de Dios enel Imperio, para hazer iuſticia en lo temporal, bien aſsi como el Papa en lo ſpiritual*,&c. & probatur *in proœmio p.*2. ibi, *eaſsi puſſo Dios en la tierra à los Reyes y emperadores, porque de otra ſuerte ſe turbaria la paz de la Republica*,& quòd Principes tẽporales teneãtur de iure diuino tollere violentias ſuæ reipublicæ etiam inter eccleſiaſticos,tenet Sefe *de inhibitio.c.*8.§.3.*n* 60.*&* 58.Cou.*pract.q.c.*35. Greg Lop. *in l.*13.*tit.*13.*p.*2. Azeu. *in d.l.*36. Gaſp.Rodr.*de annuis redditi.lib.*1. *q.*17 *à n.*8. & ferè omnes Doctores de re hac tractãtes. & quòd Princeps,cùm poſſit reſiſtere,& defendere oppreſſum, ſi non faciat,& deneget hoc charitatiuum auxilium,peccet, conatur poſt hæc probare Ceuall. *in tract.de cognitione per viam violentiæ gloſſ.*5. *à n.*38. *& ſeqq.*

Probatur etiam actuum Apoſtolor. c.23. quo legimus;D.Paulum oppreſſum à Iudæis timentem ab eis in eius necem conſpiratis, occidsmiſiſſe adolẽſcentẽ,qui indicaret tribuno Iudæorũ conſilium perdendi & occidendi eũ, ex quo dicit Mart.*de iuriſ.*1.*p.c.*48. *num.*28.quòd vbi datur moræ periculũ,melius eſt haberi recurſum ad Regem. & alibi etiam euidentiùs apparet actuum Apoſtolorum

lorum c. 25. quo docemur, ipſum Paulum, ob magnas violentias, iniurias, & oppreſſiones, ſibi à Phariſæis illatas, potentiam Cæſaris conuocaſſe, *ibi*, Ad tribunal Cæſari ſto.) Ex authoritate etiam Diui Petri, & Pauli adducunt Octau. Chaq. *in deciſ. Pedem.* 3. *n.* 8. 9. & 10. Azeu. *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *recop.*

Por derecho, *vlteriùs de canonico, & poſitiuo interpretandum.*

96 NOn ſolùm ex principiis iuris naturalis, ac etiam diuini, ſupremæ Regiæ maieſtati facultas, & poteſtas tollendi violentias inter eccleſiaſticas perſonas, & ab eccleſiaſticis iudicibus illatas, competit; ſed etiam iure poſitiuo, & canonico, vt teſtantur omnes Doctores ſupracitati in introductione huius c.n. 16. & in diſcurſu relati, & referendi, quorum fundamenta, non erubeſcam referre, vt in hoc propoſito dixit Cæned. *can. qq. q.* 45. *ſub n.* 3. tum quia ſunt vtilia, & elegantia, tum etiam & præſertim, quoniam cùm de huius materiæ caſibus particularibus, & indiuiduis difficultatibus, ſit præcipuus ſermo, & tractatus noſter, neceſſitate ductus de iuſtificatione poteſtatis Regię erit præmittẽdum, quia cùm de vno diſputatur, cætera ſupponi debent habilia. eſt text. *in c. cùm nuntius. de teſtib. l. Titius ff. de obſequijs libert.* Mant. *tract. de contract. tom.* 1. *lib.* 12. *tit.* 22. *n.* 9. & vbi vnum diſponitur, aliquo ſuppoſito non verificatur diſpoſitio, niſi priùs verificetur ſuppoſitio.

97 Primò enim expendi ſolet à Doctoribus text. mirabilis *in cap. Reguæ officium* 23. *q.* 5. illius determinationem vſque ad ſidera (debito modo) exclamantes, quo ita dicitur: Regum officium eſt proprium, facere iudicium, atque iuſtitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppreſſos, & peregrinis pupillis, & viduis, qui faciliùs opprimuntur à potẽtibus, præbere auxilium.) Ecce textum mirabilem, probantem poteſtatem Principis præſtãtem auxilium vi oppreſſis. ex quo textu iunctis iis, quæ latiſſimè in præludio primo & cæteris diximus, ſatis deducitur proprium eſſe Principis tollere violẽtias, ne pax publica turbetur; vt adhæreat medullis regiminis, & coronæ, itavt vnum ſit effectũ, inſeparabile, & indiuiſibile, à quo nec auelli, nec tolli poteſt (etiã dempto iure, & conſuetudine) niſi ea cauſa, & ratione, qua poteſt Rex ſupremus Regno, & regimine priuari, & tolli, non aliter; quia tunc tanquam quid connexum, vel potiùs eſſentiæ rei inhærens, & qualitas nõ accidẽtalis, ſed omnino naturalis deſinat, ſublato principali, quia Regum eſſentiam eſt proprium, *&c.* ita vt hæc poteſtas

cognoſcendi per viam violentiæ, ſit de Regalibus, & de reſeruatis Principi ſuperiori in ſignum ſupremæ poteſtatis. ita Camill. Borrel. *de Regis Cathol. præſtant. c.* 5. *n.* 7 *& in n* 26. à quo auelli nõ poteſt, nec vſurpari, niſi eius nomine, & conceſſione faciat perſonã ipſius Principis repræſentans, (prout ſunt ſuprema tribunalia, Regia) quibus hæc extraiudicialis cognitio commendata eſt, ex legibus Regiis, vt faciliùs, citiùs, & commodiùs, tolli poſſint violentiæ, ac præ manibus charitatiuum hoc refugium, auxilium, & protectionem, queant vi oppreſſi habere.

Nec obſtat quòd ille textus non loquitur de perſonis eccleſiaſticis, prout de ſecularibus, prout ſunt pupilli, viduæ, & peregrini, qui tantùm exprimũtur in d. text. quia vltra id, quòd alia iura canonica de clericis loquuntur, citanda, ſecundùm quæ hic textus 98
intelligendus, quia quando aliqua lex loquitur cum aliqua qualitate, ad ſui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter, ſeu generaliter loquuntur, Alberi. de Roſſ. *in l. ſi quis. in prin. tituli, n.* 2. *in* 2. *oppoſ. ff. de legat.* 3. quod Socin iun. *in l. cum filiofamil. verſ. venio ad apparatum glaſſæ n.* 46. *de legat.* 1. Card. Mant. *in tract. de contract. tom.* 1. *lib.* 4 *tit.* 23. *n.* 11. Vlteriùs reſpõdetur, quod ratio illius textus eſt generaliſſima, & licèt Hieronymus ponat exemplũ in peregrinis, pupillis, viduis, ex ratione, de qua in eodem text. *ibi*, peregrinis, pupillis, & viduis, qui faciliùs opprimũtur à potentibus.) nam, ad ea quæ frequentiùs accidunt, iura adaptantur: non excluditur, quòd ſi inter eccleſiaſticas perſonas oppreſſio, & violentiæ dentur, non poſſit Rex ſuum charitatiuum auxilium impartiri, ad defendendum vi oppreſſos, maximè, quia vt ſuperiùs latiùs probauimus defenſio, & protectio clericorũ eſt cauſa publica, *ex l. ſi quis in hoc gen. §. ſitq; C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibi, ſit cunctis laudabile factas Sacerdotibus iniurias, veluti crimen publicum proſequi, *&c.* quare *in d. text* clerici excludi nõ poſſũt, cùm eius ratio generalis ſit, nec Regi, cuius propriũ officiũ eſt vi oppreſſos liberare, denegari, quod vniuerſis conceſſum eſt, & permiſſum, *ex d. §. ſitq; cunctis, &c.* cùm murus ſit Eccleſiæ, & protector eccleſiaſticę, & Catholicæ religionis, vt ſuprà diximus latiùs.

Secũdò, & pro hac parte, expẽditur text. *in c. princeps ſeculi* 23. *q.* 5. vbi dicitur, quòd Princeps ſeculi habet intra Eccleſiam pote- 99
ſtatem, vt ſuperborum ceruices comprimat, quãdo nõ eſt prę manibus eccleſiaſticus, qui præbeat auxilium, vt inſinuant eius verba: Vt qui intra Eccleſiam poſiti contra fidem, & diſciplinam agunt, rigore Principum conterantur, ipſamque diſciplinam, quam

vtilitas Ecclesiæ exercere non prævalet, cervicibus superborum potestas principalis imponat, & vt venerationem mereatur, virtutem potestatis impartiatur.) Ex quo text. fatetur Marta, *in tract. de iurisd. 1. p. c. 48. à n. 26. cum sequentibus.* quòd quando facilis non potest haberi authoritas Sedis Apostolicæ, vel propter Pontificis multitudinem negotiorum, vel propter loci distantiam; recurri potest ad Regem; vbi loquitur de ecclesiasticis personis. tenet Sarmient. *in proœmio regul. Cancellar.* quia proprium Regum officium est vi oppressos liberare.

Nam propter longam terrarum distantiam (vnde absque magna difficultate, ac
100 spe opportuni remedij ad superiorem recurri non potest, ad illud consequendum, nempe vt miserabiles tyrannica, & iniuriosa oppressione lacessiti tueantur) multa permittuntur, & licita iudicantur, quæ aliàs nec permitterentur, nec licita dicerentur, quia dilatio, distantia, aut difficultas seu impossibilitas recursus, & medelæ, talem tribuunt effectum, cùm frequenter ex mora periculum soleat oriri, iuxta text. *in cap. pudenda 24. q. 1.* ibi, nempe his mos antiquus fuit, vt quia pro longinquitate vel difficultate itineris ab Apostolico illis onerosum fuerat, ordinarij ipsi se inuicem, *&c.* text. etiam *in cap. cùm longè 63. d.* ibi, cùm longè latéque diffuso tractu terrarum commeantium impeditur celeritas nuntiorum. text. *in cap. 1. 29. d.* text. *in cap 1. & 2. 4. dist.* text. etiam *in leg mediterraneæ* ibi, ac plus haberet dispendij translatio, quàm deuolutionis illatio. *C. de annon.*
101 *& tribut. lib.* 10. quòd tunc dicitur longinquitas, & remotio à curia Romana, quando locus est vltra Italiam, text. *in cap. nihil est, de electione.* & probat gloss. *in d. cap. cùm longè iuxta verb. de longinquo.* & de Hispania, imò & etiam specialiter de nostra hac alma ac dulcissima Patria Gallecia, expressè probat, & decidit tex. *in dict. cap. cum longè.* Cæned. *in quæst. canon. 45. n. 33.*

102 Qua de causa, potest Ciuitas oppressa alteri dominio se defendendam tradere, iuris naturalis permissione, B. *in l. Sodales. in l. 3. num. 10. ff. de collegiis illicit.* Montal. *in reperto. super l. Reg. verb. lig i.* Auiles *in cap 2. prætor. verb. iuntarin.* & alij quos ipse Montal. allegat, ac etiam ratione Monachis, Abbatem suum tyrannum detinere, & detrudere permittitur, aliique non suo iudici se subiicere, argum. text. *in cap. ab Ecclesiarum, iuncta gl. de off. ordina. c. baptisarem 5. d. gl. in c. sacro §. caueat verb. periculo morte. de sentent. excommunic.* tenent Archidiacon. Ancarr. & Philip. Franc. *in c. constitutiones de verb. signif. in 6.* Innocen. *in c. olim de testib. spoliato.* Card. *in clem. 1. n. 16. ad fi. de off. ordin.* latè Tiraq. *in legib. connub. gl. 8. n. 9.* & idem Tiraq. *in tract. de retract. §. 26. gl. 1. n. 28.* Doctiss. Nauarr. *in c. nouit. 3. notat. n. 115. & 114. de iudic.* Octauian. Chaquer. *decis. Pedemont. 68. n. 30.* Matiens. *in gloss. 1. 21. n. 10. & seqq. tit. 10. lib. 5. recopil.* quod etiam procedit in priuato laico, aduersus laicum: vel etiam in iudice laico, contra clericum, vbi periculum est in mora, vt cum infinitis Doctoribus resoluit Bobadill. *in politic. lib. 2.* & latè etiam prosequitur *cap. 17. num. 108.*

Necessitas enim, & periculum moræ, ca- 103
ret lege, legem non admittit, atque legem tribuit, licitum facit, quod non est, ac iudicem incompetentem legitimũ facit, multoties alterat, nõ solùm præcepta humana, sed etiam diuina, atque naturalia, *c. sicut de consec. d. 1. c. licèt de ferijs c. discipulorum de consecr. d. 5. c. anni rumore, & c. si nulla necessitas 23. q. 8. c. secund. de obseruat. ieiunij cap. quanto de consuetud. c. quod non est licitum de regul. iur. in 6. l. nemine C. de religio. & sumpti. funer. l. 2. C. de patr. qui filios distrax. l. vnica, & ibi gloss. expedire, ff. de off. consul.* cum multis congestis à Tiraquell. *de retract. §. 1. gl. 9. n. 32.* & latiùs *§. 26. gloss. 1. n. 18. & seqq.* & iterum *in tract. de pœn. tempor. causſa 33. per totam* Cassan. *in consuetud. Burgun. rubr 1. §. 4. gloss. 1. n. 26. & §. 5. verb. si el neagrace n. 15. & seqq.* Chaquer. *in decis. Pedemont. 68. n. 28.* alios citat. Quest. *diuers. q. c. 4. n. 3.* Petrus Greg. *in Syntag iur. 1. p. lib. 3. c. 8. n. 4.* latè Camil. Gallin. *de verb. sig. lib. 10. ex n. 21* Bobad. *in polit. lib. 2. c. 18. n. 318.* & in nostris terminis Cæned. *in q. can. 45. n. 26.*

Et quòd imminens periculum, & instans necessitas, non recipiat dilationem, attribuat iurisdictionem, etiam non habenti, cùm tunc à iuris regulis meritò recedatur, probat text. *in aut. defens. ciuit. §. audi. l. 2. tit. 9 p. 5.* Ab. *in c. cùm non ab ho. n. 15. cum sequentibus de iudi.* & *in c. constitutus n. 9. de appellatio.* Alex. & Immol. *in l. 2. ff. de iurisd. omni. iudi.* & *in cons. 62. disertis. Doctor. vol. 4.* Suar. *in declaratio. l. 2. for. num. 47. & sequentib.* post repetitio. *l post rem. ff. de re iudi.* Bernard. Diaz *in regul. 496.* Gregor. Lopez *in d. l. par. gloss. 2. decis. Pedemontan. 30. n. 14.* Tallad. *de carcere cap. 11. §. 2. n. 2.* Castell. à Bobadill. *in politic. lib. 2. cap. 21. num. 71.* & *cap. 17. à n. 109. cum sequentibus.* & iterum *d. lib 2. c. 18. n. 318.* Mart. *in tractatu de iurisdict. 1. p. cap. 48. à n. 27.* vbi *à num. 28.* dicit quòd ob moræ periculum, aliquando quem subiici iudici non suo, & ob id non sit consulendus summus Pontifex, Ab *in c. non metus. col penult. vers. putarem. & col. vlt. in verb. puto. de immunit. eccles.*

Quod & idẽ est, quãdo iudicis ecclesiastici superioris

ſuperioris datur remiſſio, vel negligentia,
104 quia tunc rex poteſt adiri, quia in Eccleſiaſticos poteſtatem habet, vt ex Alexan. Decian. Bellug. & aliis tenet Bobadill. *in d.c.* 18. *num.* 93. & Mart. *vbi proximè à num.* 25. igitur cùm in noſtro caſu longa ſit diſtantia, & aditus ad Romanam Curiam, ita vt ab ea defenſio adiri non poſſit, ad impediendum iudicem Eccleſiaſticum, ne ſententiam violenter, & attentatè exequatur, legitima appellatione ſuſpenſam, abſque imminenti periculo poterit recurri ad Principem temporalem, pro tollenda hac vi de facto, extraiudicialiter, & abſque iuriſdictione, quia vt dicit Iſidor. *lib.* 3. *de ſum. bon. c.* 35. Principes ſeculi nonnunquam intra Eccleſiam poteſtatis ademptæ culmina tenent, vt per eandem poteſtatem, diſciplinam Eccleſiaſticam muniant.

Hic autem forenſis vſus, & praxis, qua Regis conſiliarij vtuntur, non ſolùm his ra-
105 tionibus iuſtificatur, ſed præcipuè, propter maximam vtilitatem, quæ Reipublicæ accedit, prout experientia rerum magiſtra docet, & vetuſtas antiquiſſima ſuadet, aliter enim, ſi hoc remedium, & auxilium aduerſus iudices Eccleſiaſticos non adhiberetur, grauiſſimè opprimerentur innocentes à iudicibus Eccleſiaſticis, qui à Romana Curia longè diſtant, & ſic interim contra Canonum ſtatuta, poteſtate, & iuriſdictione Eccleſiaſtica abuterentur, exequendo ſuas ſententias iuſtas, ſeu iniuſtas (ſpreta, & neglecta legitima appellatione) pro qua ſententia etiam expendo text. *in cap. ſi quis pecun.* 79. *d.* ibi, & humano auxilio. dixit Ceual. *in q.* 899. *n.* 140. *&* 148. tenet Nauarr. *in c. cùm contingat* 1. *tom. fol.* 147. *verſiculo ſecundò facit.* plura allegando optimè proſequitur Henriq. *lib.* 14. *c.* 12. *num.* 6. *in gloſſ. in littera S.* Chaqueria. *deciſ.* 3. *n.* 14. Cæned. eleganter *in pract quæſt. cano.* 45. *ſub num.* 33. cui addit, quòd dum remedium à Romano Pontifice adhiberetur fideles periclitarentur, & ſcandalũ ſubirent, ſe & amicos vel vicinos excommunicatos, vbi etiam *num.* 34. refert Didac. Perpulchrè dicentem, *in l.* 6. *lib.* 3. *tit.* 13. *pag.* 716. & Princeps, & eius ſacrum conſilium ſupplet defectum iuſtitiæ inferiorum totius regni, ſiue inferentes vim & oppreſſiones, ſint iudices, & Domini tẽporales, ſiue Eccleſiaſtici, cùm non adeò celeriter ſit aditus ad Papam, pro violentia repellenda, & ſi interim de vi, ac violentia, Rex non cognouiſſet, ac opportunè (prout ſolet) prouidiſſet, plura mala, ac vexationes partium oppreſſarum ſequerentur, & ideo ne vis fiat (dicunt) ſemper recurrendum eſſe ad Curiam Principis.

106 Tertiò comprobatur *ex c. omnis* 7. *q.* 1. vbi negantes auxiliũ vi oppreſſis videntur quodammodo Chriſtum Dominum Deum noſtrum perſequi, *ibi*, omnis qui gemebat, & vexabatur à Saul, fugiebat, & veniebat ad Dauid.) ſi Rex piiſſimus Dauid ſciret peccatum eſſe fugientes perſequutionem, & ſic proprium officium Regis eſt, vi oppreſſos, & eos qui perſequutionem patiuntur liberare, & defendere, cùm ſit talis defenſio naturalis, vt *in l. vt vim ff. de iuſtitia & iure*, pro qua opinione eſt formalis text. *in c. poſtulaſti de homic.* vbi licitum eſt implorare Regis auxilium, contra detinentes decimas, *ibi*, quæſiuiſti præterea vtrùm contra quoſdam debitores Eccleſiæ decimas ſubtrahentes, tibi Regiam implorare liceat poteſtatem.) & licere ſupponit Pontifex ibi. idémque docet Leo Papa *in epiſtol.* 75. *ad Leonem Auguſtum.* ibi, Debes, inquit, Imperator incunctanter aduertere Regiam poteſtatem tibi non ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatum, vt auſus nefarios comprimendo, & quæ bene ſunt ſtatuta defendas, & veram pacem, his, quæ ſunt turbata reſtituas, *&c.*

Quartò facit text. *in c. Maximinianus* 23. 107
quæſt. 3. vbi Reges & Imperatores tenentur præſtare auxilium Eccleſiæ, *ibi*, Maximinianus Epiſcopus Vaſienſis auxilium petit ab Imperatore Chriſtiano, contra hoſtes Eccleſiæ, non tam ſui vel ſciendi cauſa, quàm tuendæ Eccleſiæ, ſibi creditæ, quòd ſi prætermiſiſſet, non eius fuiſſet laudanda patientia, ſed negligentia meritò culpãda, quia manus Regia, & eius auxilium eſt murus fortiſſimus Eccleſiæ, eſt pax clericorum, ſalus populi, propugnaculum, præſidium, & tutela Chriſtianæ religionis.

Quintò facit text. *in c petimus* 11. *q.* 1. ibi, 108
Ad querelam nondum laici, ſed etiam clerici pati violentiam à ſuo Prælato, poteſt tector prouinciæ, & defenſor ciuitatis ſuum officium imponere, vt conſtito de violentia reducat ſpoliatos, & vi oppreſſos ad ſuam poſſeſſionẽ.) Quod audiui ſeruari, de conſuetudine in regno Portugaliæ, vbi non ſolùm Regij auditores, ſed quilibet prætor Regiæ coronæ in ſua prouincia cognoſcit de ſimilibus cauſis per viam violentiæ, quod eſſet maximè conueniens in hac noſtra Hiſpania, ne tot expenſis litigatores vexarentur recurrẽdo ad ſupremum Conſilium, vel ad Cancellarias, ex partibus remotis, ſed iam durum eſſet, ab hac tam vetuſtiſſima praxi recedere, maximè quia illud tangit ſupremam iuriſdictionem, & protectionem, quæ aliis iudicibus inferiotibus non conceditur.

Sextò aſtipulatur hæc opinio, & indubi- 109
tata ſententia, ex text. *in c. ad miniſtratores* 23.

quæst 5. ibi, Administratores secularium dignitatum, qui ad Ecclesiarum tuitionẽ, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapacium̃que refrænationem constituti procul dubio esse debent, quoties ab Episcopis, & Ecclesiasticis viris conuenti fuerint, eorum querimoniis auditis audiant, & secundùm quod necessitas expedierit, absque negligentia examinent, & studio diligenti corrigant.

110 Septimò facit pro hac sententia text. *in c. Christianis* 11. *q.*1. ibi, Deseruientibus beneficium negare non conuenit, Syluester, atque Faustinian. qui se à cunabulis clericos confitentur, à Theodora se opprimi per violentiam conqueruntur, & ibi & per authoritatem Regiam contra leges publicas, cùm clericali cingulo olim tenerẽtur astricti, per Archidiaconum vrbis Grumẽtinæ esse conuentos cùm constet, eum qui cœlestem militem pulsat, non mihi eius forum debere sectari, & ibi sublimitatis tuæ tuitione valeretur, ne quid illis, aut subreptio, aut inimica legibus violentia necessitatis imponat (ecce vbi violentia, de qua Rex potest cognoscere, est inimica legibus) & sic iustis de causis ad tollendam dictam violentiam, vt ius suum vnicuique tribuatur, Rex noster, & sui grauissimi, & integerrimi auditores cognoscere possunt, in dictis causis, ad tollendam vim sine præiudicio causæ principalis, cuius cognitio pertinet ad iudices Ecclesiasticos, & non seculares.

111 Octauò confirmatur ex text. *in c. filijs, vel neptibus* 16. *quæst.*7. vbi constat Episcopis vel Archiepiscopis negligentibus punitionem illorum, qui bonis Ecclesiasticis abutuntur, posse Regem adiri, vt illo malo medeatur, *ibi*, Quòd si alia Episcopus agere tenter, metropolitano eius hæc insinuari procurent, (si autem metropolitanus talia gerat, Regis hæc auribus intimari non differant.) vbi glossa verbo *Regis* intelligit, vbi iudex Ecclesiasticus negligens est, quod contingit, quando non solùm propter negligentiam, sed propter notoriam violentiam procedendo de facto, & contra ius causa defertur ad Regia tribunalia, vbi tollitur vis, donec causa principalis de iure coram Romano Pontifice ventiletur, in quo iurisdictio Ecclesiastica non læditur, imò potiùs augetur, vt suprà probatum est.

112 Nonò fulcitur ista sententia *in c. quidam Monachi* 16. *quæst.*1. vbi aduersus Monachos qui sine licentia superioris vagantur, potest potestas secularis procedere, præbendo auxilium, aduersus perturbationem tranquillitatis Ecclesiæ, *ibi*, Statuit igitur sancta Synodus hos primùm commoueri, vt exeant, ac inde per defensorem compelli, vt ad sua loca redeant.

Decimò etiam iure ciuili probatur, *ex l. fi.* 113
C. de summa Trinit. & fid. Catholi. vbi dicitur Regiam potestatem ad hoc inter cætera esse institutam, vt sanctorum Patrum decreta saluberrima exequutioni demandari faciat, & inuiolàbiliter obseruari. Et hinc est quòd manus Regia manus est Ecclesiæ, vt optimè inquit Bellug. *in specul. Princip. rubr.* 11. §. *tractandum.* & Aristo. ad Alexan. scripsit in hæc, Iustitia regentis vtilior est subiectis, quàm fertilitas temporis. quem refert Roi. *in epitom. succes. c.* 34. *num.* 10. & facit *l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 2. *recopila.* ibi, *Ynlos Reyes y Principes encomendo Dios la defension de la Santta Madre Yglesia.* Reges enim defensores Ecclesiæ, & religionis appellantur, *in d.c Princeps* & secundùm Esaiam cap. 49. nutritij dicuntur. & facit illud Iudæ Regis 4. Reg. cap. 12. qui iussit pecuniam ablatam ad tutelam templi erogari fabris, ac cæmentariis, quia Sacerdotes, quibus id commissum erat, negligentes in erogatione hac stetere.

Vndecimò probatur, quia ordinarius iu- 114
dex subditos suos defendere tenetur. *Lilliet. in prin. & in* §. *ne potentior.* & ibi Bald. *ff. de off præsidis.* vbi notatur ad officium iudicis spectare prouidere, ne alicui violentia fiat, nec potentiores minùs potẽtes opprimant, vbi Bald. *in fi.* inquit, quòd iudex facit magnam eleemosynam apud Deum, quando pauperes tuetur, ne opprimantur, & cùm Rex sit ordinarius in regno suo, quia omnes seculares iurisdictiones ab ipso fluunt, & ab ipso defluunt, sicut flumina ad mare, vt per plurimos Doctores latè comprobat Azeued. *in l.* 3. *glos.* 1. *tit.* 5. *lib.* 3. *recopilatio.* Sequitur inde eum debere violentias excutere, & in tuitione oppressos conseruare, & si in hoc apud Deum facit eleemosynam, ex quo prouenit, quòd hæc extraiudicialis protectio charitatiuum auxilium, & defensio dicatur, secundùm Matthæum de Afflict. *in constitut. Reg. Siciliæ rubr.* 67. *c. fi. num.* 11. *lib.* 1. Auenda. *de exequen. manda.* 1. *p. c.* 1. *n.* 32. *versiculo nam pro violentijs, &c.* & per Afflict. & *d. c. petimus* 11. *quæst.* 1. *& c. quidam Monachi* 16. *q.* 1. idem dicit in terminis Mart. *tract. de iurisdict.* 4. *p. cent.* 1. *cas.* 38. *num* 20.

Duodecimò comprobatur, nam si licet 115
clericis in auxilium legis imperialis assumere ex textu *in cap. si in adiuto.* 11. *d.* cur itidem dicendum non est, sibi licere, cúrque eis non permittendum, Imperatorem ipsum, aliúmve quemlibet Principem adire, cùm sit lex animata in terris, *auth. de consul. b.* §. *omnib.* & ibi glossa.

Decimotertiò probatur, nam in abusibus 116
notoriis,

notoriis, à iudicibus Eccleſiaſticis factis, eis poteſt, ſi exequantur, per quamlibet perſonam priuatam reſiſti, & obuiari. text *in l. prohibitum l. defenſionis C. de iur. fiſc. lib.* 10. *cap. ſi*
117 *quando de reſcript.* & tunc abuſus notorius dicitur quoties in actu qui geritur vſus nullus ſtat, *l. ob quæ vitia. §. idem Pomponi. ff. de ædiliti. edicto.* rectè conducunt per nos infrà 2. *p. c.* 9. *à num.* 21. veluti contra naturam actus ſit, *l.* 1. *§. ſed ſecundum eodem tit.* vel quando actus ſit à non habente poteſtatem, quia non poteſt eſſe maior abuſus, vel nullitas, quàm defectus potentiæ, ſecundùm Innocentium, & Doctores *in cap. cùm olim, de cauſ. poſſ. & proprieta.* quod omne verificatur, in noſtro caſu, cùm denegare oppreſſo appellationem in caſibus à iure permiſſis, contra ius eſt, euidenter tam naturale, quàm poſitiuum, cùm tollat defenſionem, vt latè diximus ad principium huius præludij, & contra naturam cauſæ, cùm ſententiæ effectus iure ſuſpenditur per legitimam appellationis interpoſitionem, ita vt eius exequutio impediatur, vt attentata. & violenta, *l.* 1. *& toto tit ff. nihil nouare appellatione pendente, c. non ſolum, de appellatio. lib* 6. & ſic aliter faciens iudex Eccleſiaſticus, feciſſe dicetur abuſum notorium, in quo ſupremus Princeps poteſt manum imponere, ſecundùm Carolũ de Graſſal. *lib.* 2. *Regal. Fran. iur.* 7. *pag.* 3. *in paruis.* & Rebuffum 3. *tom. conſtitut. Franc. tit. de appella. tanquam abuſu gl.* 1. quia violentia quædam eſt, Nauar. *vbi ſuprà verſiculo decimò facit.* Aufrer. *de poteſt. ſecul. a. ſuper Eccleſt. regul.* 2. *fol.* 30. & poſt Simanc. *de Catholicis inſtit. tit.* 45. *n.* 35. dicit Cæned. *Canoni. q.* 45. *n.* 6.

118 Decimoquartò probatur iure noſtro Regio *in d. l.* 36. 37. *&* 40. *l.* 34. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* 18. *tit.* 7. *lib.* 1. *recopila. in* §. 1. *l.* 8. *tit.* 10. *eodem lib. l.* 5. *lib.* 2. *tit.* 1. *ordin. l.* 13 *tit.* 13. *p.* 2. ibi *para defenderlos que non recibas mal ninfuerça.* & *l.* 19. *tit.* 9. *part.* 1. cum aliis ſuperiùs hactenus allegatis.

119 Et quòd iſthæc extraiudicialis defenſio, & charitatiua protectio iuri conſona ſit, & probabilis, affirmant Portoloes *in ſcholijs ad Molinum in §. appellatio. num.* 31. & optimè *in §. firma. num.* 101. *&* 172. vbi quamplurimis rationibus comprobat. Nauarr. *in c. cùm contingat. de reſcript. rem.* 1. *per tot.* Didac. Perez *lib.* 1. *tit.* 1. *l.* 1. *in gl pueden conoſcer, pag.* 196. *in princ.* Henric. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 30. *num.* 4. Gundizal de Paz *in prax.* 1. *p.* 2. *tom. c.* 6. §. 1. *ex num.* 34. optimè Morl. 1. *p. tit.* 2. *quæſt.* 14. *n.* 4. Bobadill. *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 139. *in litera B.* Salced. *in addit. ad Diaz in prax.* 102. *in litera A, C.* Michaël Axia *de exhiben. auxil. in* 127. *fundam. ex pag. in.* 112. *verſiculo hic poſſet aliquis.* Hieron Llam. 1. *p. method. c.* 7. §. 19. *ex pag.* 93. *& in* 3. *p. cap.* 12. §. 7. *pag.* 839. Carol. Graſſal. *Regal. Franc. lib.* 2. *iur.* 7. vbi optimè id confirmat, & Afflict. *eccleſ.* 24. vbi pulchrè loquitur, & *in conſtitut. regni Siciliæ in conſtitu. Baiuild. locorum. §. de Burgenſaticis lib.* 7. *rubr.* 67. Anto. Scap. *de iur. non ſcrip. lib.* 1. *cap.* 16. *ex n.* 2. Ioan. Gutierr. *de iuram. confir.* 1 *p. cap.* 2. *n.* 26. & *in lib.* 1. *practi. quæſt.* 20. *ex n.* 1. Ioan. Garci. *de nobilit. gl.* 9. *ex num.* 51. Couarr. *in practi. c.* 35. *n.* 2. Azeued. *l.* 1. *tit.* 6. *in d. l.* 2. vbi plura refert iura diuina, Canonica, Regia, & Ciuilia, in huius rei comprobationem, authoritatibus etiam Petri, & Pauli, conatur etiam hanc partem defendere Octauia. Chaqu[illegible]er. *in deciſ. Pedemont.* 30. *ex n.* 8. *fol.* 56. qui duo præſtantiſſimi viri latè fundamenta, & rationes huius opinionis commemorant; eandem etiam opinionem tenet Menoch. *de retinend. poſſ. rem.* 3. *num.* 356. Ioan Segura da Bal. *in direct.* 2. *p. cap.* 13. *num.* 51. & plures retuli *in* 1. *p. collect. a.* 5. *n.* 3. *& in* 2. *p. collect. a* 17. *num.* 2. & tradit Didac. Perez *in d. gl. pueden conoſcer, pag.* 196. *poſt medium* afferens, quòd ſi quilibet tenetur eripere oppreſſum, *ex c. non inferendam* 23. *q.* 3. multo fortiùs tenebitur Rex, qui hoc facere officij ratione tenetur, *ex c. Regum officium* 23. *q.* 5. & habetur *in l.* 13. *part.* 2. & ibi ſingulariter Gregor Lopez *in gl. verbo ninfuerça.* Mich. Axia *de exhiben. auxi. in* 27 *fundam. verſiculo erg i oppreſſos, pag.* 111. Auenda. *lib.* 1. *de exequen. cap. [illegible] num* 32. *verſiculo nam cum.* Morla 1. *p. tit.* 2 *q.* 14 *n.* 5. nouiſſimè, & doctiſſimè Ioſeph. a Seſe regens Cancellariam regni Aragonum in ſuo eleganti tract. inhibitionum & magiſtratus iuſtitiæ Aragonum, *cap.* 8. §. 3. *n.* 25. Cæned. *in Canoni. q.* 45. *per totam*, & alij plures citati ſuprà in introductione huius capit. n. 16.

Por coſtumbre immemorial.

120 NOn ſolùm titulis ſuperioribus, ſcilicet; iure naturali, diuino, & poſitiuo hoc ius, & extraiudicialis cognitio tollendi violentias, & liberandi vi oppreſſos ab Eccleſiaſticis iudicibus, & inter Eccleſiaſticas perſonas; ſed etiam conſuetudine immemoriali, hoc etiam competere affirmat, l. 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* circa quam nonnulla obiter notanda ſunt. Et primò quòd hæc conſuetudo non eſt iuris noui inductiua, ſed iuris naturalis, diuini, & poſitiui, ſupremo Regis regimini inhærentis conſeruatiua, inter quæ longa eſt diſtantia, & differentia, *in l. vna eſt via*, quia aliud eſt adquirere, aliud eſt ius competens conſeruare, iuxta text. *in l. vna eſt via. ff. de ſeruitut. ruſticor. prædior.* vbi gl. verb. *ſeruat.* text. quem dicunt Doctores egregium *in l.* 1. *§. hoc interdictum, ff. de itinere actuque priua.*

prima. Gratus *conf.*61.*num.*28.*lib.*1. Veccius *conf.*217.*lib.*1.*num.*8. Decius *conf.*271.*num.*7. optimè latéque Ioan.Garc.*in tract.de nobilit. gl.*7.*num.*6.*& gl.*1.§.1.*num.*79.*ante fi.* Auendan. *de exequen.manda.*1.*p.cap.*1.*sub num.*25. Riminal. *conf.*358.*num.*25.*lib.*2. & nos diximus infrà 3. p. c.10. versiculo secundò facit quòd Cæsarea.numero .... & versiculo insu-
121 per & quintò sufficit numero .... quẽ vide, estque huiusmodi consuetudo immemorialis declaratiua, & inductiua formalitatis, & modi defensionis extraiudicialis, obseruati per longum tempus, quoniam vbi actus determinatio non apparet, à consuetudine regulatur, recipitque distinctam determinationem, vt latissimè per Mierez *in tract. de maior.*1 *part.quæst.*48. *à n.*71. *vsque ad numerum* 77. omnino videndum, ad quem te libenter remitto.

Secundò, quia in casu dubio an aliquid sit contra ius diuinum, vel non, consuetudi-
122 ni standum est, nam sicut lex positiua modificat, & interpretatur legem diuinam, vt notatur *in cap.quæ in Ecclesia,de constitu.* idem potest consuetudo. ita latè, & mirabiliter prosequitur Io.de Anani.*in c.in Ciuitate,colu.* 6. *in fi. de vsur.* cuius verba omnino videnda refert Sese *decis.*113.*num* 183.*&* 184.*tom.*2. *& in tract. de inhibitio. cap.*8. §.3. *à num.*143. Cravet.*cons.*258.*num.*8. Ab.*in cap.venerabilis, de consuetud.* idem etiam firmant post Ab. Nauar. *in manual.cap.*27.*num.*286. latè Azor *institutio.moral.lib.*2.*cap.*10. optimè prosequitur nouissimè doctissimus Villalob. *in summ. tract.*1. *diffic.*4. *n.*3. & sic quando huiusmodi cognitio extraiudicialis per viam violentiæ, competẽs principibus supremis, ex principiis iuris naturalis, & omni iure admitteret aliquam probabilem dubitationem, per tam longum vsum, ac consuetudinem immemorialem cessaret penitus. Et illa Doctorum opinio, cui consuetudo adhæret, omnino præferenda est; Duennas post Neuiz *in regul.*100 *versiculo fallit primò*, latè plures recensens Alphons. Ojed. *de beneficiorum incompatibilit.*1.*p.c.*19.*num.*46. Anton.Quesada. *diuers.quæstio.cap.*16.*n.*5.*versiculo & it.i.* Iff. *in l.post dotem, num.* 100. *solut.matrimo.* Decius *cons.*131.*iuxta finem.* Decian. *cons.*44.*colu.*2. *ex num.*9. *& cons.*52.*volu.*2. *ex n.*1. Canalin. *in milleloquio* 140. Pulchrè Burg. de Paz *in proœmio legum Tauri ex num.*225. optimè Cæned. *in quæstio. Canon.*8.*num.*10. Gregor. Lopez *in l.*53.*tit.*6.*part.*1.*gl.*1.*in fi.*& rursus *l.*54. Molin.*lib.*2.*cap.*6.*num.*58. Rot.*decis.*574.*n.*3. *p.*1. in nouissimis, & subdit Decius *in cap.at si clerici.* quòd licèt inter Doctores dubium sit, super articulo etiam bonorum Ecclesiæ, valet consuetudo, & opinio ei adhærens, ita mirè loquitur Hippolyt.de Marsi. *in cap.at si clerici de iudi.num.*205. Aretin.*in cons.*11. Alexand. *cons.*107. *penult. colu. lib.*2. Rochus de Curt. *in repeti. rubr.de consuetud. quæst.*4.*prin.* Decius *cons.*43.*colu.*2.*in prin.& in cap.cùm M. Ferrar. de constitutio.* & in nostris terminis post Parlador.*lib.*1.*rerum quoti.cap.*1.§.11 *n.*4. & Diuum Thom.2.2.*quæst.*185.*art.*7. tenet Cæned. *in quæst.*45.*sub num.*29. Cùm con- 123
suetudo optima sit legum interpres, *cap.cùm dilectus, de consuetudine l.si de interpretatione, & l.si minimè ff.de leg.* Tiraquel.*de priuil.causæ pia priuil.*27.*n.*3.*in fi.* Nauarr. *in manuali Latino c.*27.*num.*286. vbi tradit Menoch. *lib.*1. *de arbitr.quæst.*71.*ex num.*3. *& in tract.de præsumptio.lib.*2.*præsumpt.*71.*num.*22. idem Menoch.*cons.*187.*num.*54. latè Gratia. *regul* 94. Cæphal. *cons.*220.*volu.*3.*ex num.*31. relatus à Iosepho Ludouico,*concl.*38.*illatione* 26. Antoni.Marcus Corrati. *lib.*2.*commun.opinio.tit.* 9.*casu* 18.*num.*97.

Tertiò notandum est, quòd licèt Hispaniarum Principes temporales non vterentur sua facultate, & iure illis competente 124
ad tollendas omnes violentias, & oppressiones, sed duntaxat illa fuissent vsi per tempus immemoriale in hac specie violentiæ, scilicet, de qua in lege Regia 36. *Algar las fuerças que los juezes Ecclesiasticos y otras personas hazen en las causas de que conoscen no otorgando las appellaciones,&c. tit.*5. *lib.*2. adhuc tamen posset huiusmodi consuetudo extendi ad alias violẽtiæ species, quia quando adest ius, & causa vniuersalis, per vsum partis conseruatur ius in toto, & tunc consuetudo, ac præscriptio in vna iuris specie, extẽditur ad alios casus, eiusdem speciei, de quo amplissimè vsque ad refectionem plurimas, & elegantes doctrinas adducens tractaui infrà 3. p. cap.10. post principium per aliquot columnas.

Quartò notandum est, quòd licèt Regi Catholico nõ competeret hæc cognitio extraiudicialis iure naturali, diuino, & positi- 125
uo, (vt hactenus dictum est, & altiùs comprobauimus) illis sufficeret consuetudo immemorialis, de qua testatur, cuius assertioni standum est, (vt superiùs diximus ad principium huius capituli) quia immemorialis consuetudo, quæ memoriam hominum excedit, habet vim tituli, priuilegij, ac veritatis, per eamque licitè fit, quod Princeps ex 126
causa poterat concedere, titulúmque confert, cum maiori causa quàm cõsiderari possit, vt post multos resoluit Molina.*de primogeneis, lib.*2. Mascar. *de probatio.* 3. *tom. concl.* 1372. Auenda. *de exequen. manda.cap.*4.2.*p.* qui lepidè 1 *p.cap.*6.*num.*8. quæ consuetudo immemorialis plures sub se cõtinet effectus,

quorum

quorum triginta enumerat, Gaſpar Theſſaur. *in deciſ.* 27. aliquid per Ozaſc. *in deciſ. Pedemon.* 101. Vincent.de Franch. *deciſ.* 166. Ioſeph.Ludouicus *in deciſ.Peruſin.* 106. Aloy. Ricc. *in prax. deciſionum iuriſp.atronatus* 144. & in ſuperioribus. latiſſimè Mier. *in tract.de maior.* 4.*p.quæſt.* 21. *à num.* 50. & pluribus numeris antecedentibus infinitos penè allegans.latè poſt plures Graſſis *de effecti. clericatus effectu* 1.*à n.* 372.*& à n.* 376.

127 Et licèt clerici in ſpiritualibus exempti ſint à iuriſdictione iudicis iure diuino, in temporalibus, tamen iure poſitiuo, vt latiſſimè per Couar. Seſe *de inhibitio.cap.* 8.§.3. *à num.* 31. *& ſuprà,* & ampliſſimè infinitos referens pro vtraque parte Cæned.*in q.Cano.* 4. *per totam,*& poſt hæc Ceuall.*de cognitione per viam violentiæ in proœmio c.* 5.ita vt nec Summus Pontifex poſſit in vniuerſum tollere hanc exemptionem, *in practi. cap.* 31. *num.* 4. *in fi.* Seſe *de inhibitio.d.cap.* 8.§.3. *num.* 131. ita vt conſuetudo dans laicis cognitionem in clericos pariter non valeat,etiam cum tolerantia Pontificis. Carolus de Graſſis *vbi ſuprà à num.* 383.vbi plures citat videndus.

128 Tamen conſuetudo reſpectu alicuius caſus particularis valet, quia per talem conſuetudinem particularem non impeditur finis exemptionis, ſcilicet; ne clerici impediantur, & detrahantur à diuinis officiis; quia tunc ex cauſa publicæ vtilitatis, tendentis ad conſeruationem, quietem, & pacem vniuerſalem, poteſt adquiri iuriſdictio per cõſuetudinem limitatam ad caſum particularem, vt per Iul. Clar. Couar. Io.Garc. & Gaſp. Rodrig. probat & latiſſimè proſequitur Seſe *in tract. de inhibitio. cap.* 8. *d.*§.3.*à num.* 154.*& ſuprà à num.* 146.*& à num.* 130. & quòd conſuetudo in certis caſibus limitatis, non tamen vniuerſalis, & abſoluta,ſi ſit immemorialis, attribuat iuriſdictionem laicis in clericos,concurrente fama priuilegij, tenet poſt Feli.Mart.*in tract.de iuriſd.* 4.*p.cent.* 1. *caſ.* 64. *n.* 13. vbi dicit ita fuiſſe deciſum per Rot. *in deciſ.* 127.*p.* 3. *lib.* 3. *diuerſo.* nam ſicut princeps poteſt ius diuinum interpretari, & declarare, ita vt illud ius ad aliquem caſum particularem non extendi appareat, ex aliqua fundamentali, & probabili ratione,plurimos citat Couar *c.* 31.*num.* 4.*&* 5. Seſe poſt alios *de inhibitio.c.* 8.§.3.*à n.* 151. vbi poſt Decium, quòd humana poteſtas poteſt interpretari, vel declarare ius diuinum in materia ſpectante ad ſuam iuriſdictionem,& poſt plures latè comprobat Graſſis *de effectib. clerica. effectu* 1. *à num.* 381. vbi quando allegatur fama priuilegij.

129 Ita etiam conſuetudo poteſt diſtinguendo, & declarando limitare ius diuinum ex cauſa publicæ vtilitatis,ita Roch.de Curt.*in c.cum tanto gl.* 1.*num.* 6.*&* 8. dicens; quòd in hoc nullus diſcrepat. Sequitur Seſe *d.*§.3.*à num.* 152. ergo in noſtro, immemorialis hæc conſuetudo potuit ex cauſa publicæ vtilitatis,ne pax publica turbetur, hunc caſum reſeruare Principibus temporalibus, dato caſu, quòd ad eos non ſpectaret hæc extraiudicialis violentiarum cognitio, ex principiis iuris naturalis.

Deinde quia, vt tradit Decius *conſ.* 589. *num.* 2.*& conſ.* 649.vt illud quod eſt quæſibile priuilegio, poſſit aequiri conſuetudine 130
immemoriali,ſi enim per priuilegium poſſit Romanus Pontifex concedere Principi laico capacitatem rerum ſpiritualium, in aliquibus certis, & limitatis caſibus, ob rationabilem, & iuſtam cauſam, vt tradit Aufr. *de poteſtate ſeculari ſuper Eccleſiaſticos regul.* 1. *fall.* 12. Grat. *conſ.* 61.*num.* 22.*&* 23. *vol.* 1. vbi dicit, quòd conſuetudo tribuit ius Principibus ſecularibus conferendi beneficia: ergo à fortiori poteſt cauſare conſuetudo in hac cognitione per viam violẽtiæ inter perſonas Eccleſiaſticas, maximè cùm illud non ſit damnoſum libertati Eccleſiaſticæ, ſed valde vtile, vt expreſsè tenet Suar. *lib.* 4. *de immunit. Eccleſ.c.* 34. *num* 43. *in fi.* & in ſimili conſuetudine tradit Chaquer. *deciſ.* 30 *n.* 15. vbi citat Couarr.idem tradit Anton. Theſſ. *deciſ.* 131. *n.* 12. & copiosè poſt plures Graſſis *de effecti. cleric. effectu* 1. *à n.* 372. *&* *à n.* 376. *cum ſeqq.*

Et vlteriùs,quoniam cùm Summus Pon- 131
tifex poſſit Principi ſeculari, vel alteri laico concedere priuilegium procedendi contra clericos in aliquibus limitatim caſibus, aut reſpectu certorum clericorũ, aut etiam delegare, vt teſtantur Decius *in cap. præterea n.* 8.*de off.deleg.& in cap.* 2.*de iudicijs.* Alexan. *conſ.* 74. *n.* 9. *in* 4. Menoch. *de retinen.rem.* 3. *num.* 35.Pacian.*conſ.* 116.*num.* 116.*&* 117. vbi loquuntur etiam de facultate excommunicandi, & conferendi beneficia, ergo idem poterit acquiri, tacito eius conſenſu, conſuetudine immemoriali, cùm priuilegiũ inducat,vt poſt Decium Bellug. Rolan.à Vall. Alexand.Pacian.& alios tenet Seſe *in epiſtola ad Regem n.* 100.*&* *n.* 46.& latiùs *in d.*§.3.*à n.* 152. vide latiſſimè Graſſis *de effectib. cleric. effectu* 1.*à n.* 388.*&* *ſuprà à n.* 383.

Qui quidem Seſe in epiſtola ad Regem *lib.* 2. *deciſionum ad prin. num.* 112. poſt plurimos reſoluit, quòd quando cõſuetudo præ- 132
ſcripta eſt immemorialis,& cum ea concurrit fama priuilegij, *vt in d. l. Regia* 36. habet vim ſicut priuilegium papale, docet Puteus *deciſ.* 365. Paci. *conſ.ſi.num.* 121. Aufrer. *reg.* 1. *num.* 20. *verſiculo duodecimò fallit de poteſtate ſeculari.*

seculari. Benedict.*in cap.Raynut.verbo,& vxorem nomine Adelasiam, decis.*2. *n.*169. Pacian. *cons*166. *num.*120. Rot. *decis.*215.*p.*2. *nouissima* vbi sufficit fama priuilegij vaga & incerta. Rip. *in cap.*2. *num. penult. ad fi.de iud.* plurimos pro hac doctrina citat Carolus de Grassis *in tract. de effectib. cleric. effectu* 1. *à n.*381.*cum seqq.& suprà.*

Et idem quod fama, operatur probatio, Principem habere alia maiora, seu æqualia
133 priuilegia, super Ecclesiis, tunc enim cum immemoriali præsumitur talem consuetudinem legitimo initio esse, vel fuisse introductam,Benedict.*vbi suprà decis.*2.*n.*117.*versiculo ex quibus resultat* Roland.à Vall.*cons.*23. *in fi. lib.* 2. latè prosequitur Sese *in d. epistol. num.*112.& cùm in sacra Catholica maiestate Hispaniarum Rege concurrant tot, tantáque alia priuilegia,prout est vt Prælati an-
134 te Episcopatuum, & prælatiarum possessionem, iurent Regi fidelitatem,de quo suprà; item vt possint præsentare omnes Episcopatus, ac beneficia consistorialia,seu mona-
135 steria virorum, quæ sunt Pontificis dignitati, & eius consistorio reseruata, de quo latiùs infrà 3.p.cap.10.per totum. & alia im-
136 memorialia, & de priuilegio percipiendi tertiam partem decimarum nonnullorum beneficiorum,quod *tertias* diximus,*lib.*1.*tit.* 21.*lib.*9. *recopil.* Lassar. *de gabel. cap.*19.*n.*36. Suar.*allegatione* 28.Puteus *decis.*319.*lib.*3.de quo per Ceuall. *in contra commun. quæst.*822. *à n* 70. ergo nihil mirum vt præsumatur iusto principio fuisse introductam.

Et insuper,quoniam cùm isthæc cognitio extraiudicialis per viam violentiæ sit recepta, & inducta per tam longum vsum, actiuè, & passiuè vniuersaliter per clericos, &
137 Prælatos Ecclesiæ, ac laicos; dicetur consuetudo mixta,clericorum,& laicorum,quæ magnam vim habent, etiam in rebus, & negotiis Ecclesiasticis, vt per text. insignem *in cap. cùm venissent* ibi, *Legi regni inuittenies de eo qui mit.in possess.* & ibi Ab.*num.*3.text.*in cap. cum causa,de re iud.* vbi Ab.*num.*4. Feli.*in cap. Ecclesiæ sanctæ Mariæ num.* 81. *versiculo secundus casus,de constitutio.* Rochus de Curte *in c. fi.sectio.*8. *num.*65. *de consuetud.* Couar.*practi. quæst. c.*31. *num.*5. & Decius *in c.ad nostram, n.*3. *de probatio.* Sese *in epist. ad Regem n.*111. latissimè Ioan.Garci.*de nobilit.gl.*9.*à num.*35. & in simili mixta consuetudine clericorum, & laicorum, idem tenet Barbos. *in l. Titia, num.* 33. *versiculo præterea, ff. solut. matrimo.* qui loquuntur in acquirenda iurisdictione: ergo à fortiori dicendum est de hac cognitione extraiudiciali per viam violentiæ, vbi nulla inest iurisdictio, sed nuda, & absoluta potestas Principis, quantum est necessaria duntaxat ad tollendam violẽtiam,maximè cùm sit vtilis Ecclesiæ, imò quod plus est, hæc consuetudo originaliter fuit introducta ab Ecclesiasticis personis, quæ versantur in iudiciis Ecclesiasticis, pro quorum vexatione, & oppressione habent recursum ad Regem, pro quibus vlteriùs facit quæstio,quam disputat Marc. Anton. Genuens, *in tract. de Eccles. seu prax. Eccles. q.*669. qua post alios resoluit, quòd quando consuetudo fuit primitiua, seu inducta clericorum, 138
& laicorum, dicitur mixta, quæ absque dubio ligat clericos, vt latiùs per eam post Anton. de Butr. Imol. Feli. & Picum latissimè comprobat post plurimos Carolus de Grassis *de effect.cleri.effectu* 2.*à n.*201.*fol.*346.

Maximè quoniam in hac immemoriali 139
consuetudine concurrit Romani Pontificis scientia,non solùm tacita,& præsumpta, sed etiam expressa. Præsumpta, quoniam huius cognitionis per viam violentiæ conscij sunt omnes Nuntij sedis Apostolicæ, qui in Curia Regis Christianissimi, & prædecessorum residere solent, quibus notissimam esse nemo dubitabit, cùm causæ coram eo vertentes in dies per hanc viam violentiæ protrahantur ad suum Regium Senatum,ad quem recurrunt oppressi,in quo vim fieri declaratur,deferri,& reponi iubetur,& insuper Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque Ecclesiasticis prælatis, totius Hispaniæ,eadem ratione, hæc cognitio per viã recursus plusquam notissima, & manifesta est absque contradictione, & vlla repugnantia, & ab eis ad eosdem Nuntios quotidie, & frequenter interponuntur appellationes, ad quos transportantur acta, quibus decreta Regij recursus per viam violentiæ inferta sunt, & sic vtroque modo scire debent Nuntij hãc Regiam protectionem, vt in similibus terminis, iuribus,& Doctoribus hoc probat Narbona, *de appellat.à Vica. Archi.*2 *p.fundam.*5.*n.*13.

Vnde sequitur, quòd in præscriptione 140
contra Principem,& Summum Pontificem, scientia officialium sufficiat ad illius præiudicium, Bal. *in l. si publicanus.*§ *si num.*2.*ff.de publica.* Aymon. *de antiquit. tempor.*4.*p.* absoluti. *num.*23. Balb.*de præscrip.*2.*p.*5.*p.q.*3.*sub num.*8 Tiraq.*de nobilit.c.*14.*num.*3. Couar.*in regul. possessor.*2.*p.in initio, n.*8. *versiculo tertio, circa fi.* Nicol.Garc. *de benef.*5.*p.c.*5 *num.*136. Rota Romana, in vna Reatina beneficij *decisio.*166.*& decis.*600.*num.*5.*p.*1.*diuers.*& iterum tenuisse Rotam, in vna Mediolanen. præeminen. 15. Decemb. 1589. coram Bubal.firmat Nicol.Gar.*vbi proximè*,& ex Alexand. Decio,& aliis tenet Cardin.Tusc.*practic.concl.littera C,conc.*196.*n.*39.Ioan.Narbon. *in tract.de appell.Vicarij ad cons.Archi.Tolet.*2.*p. fundam.*5.

fundam. 5. num. 10. qui loquitur de præſcriptione contra Romanam ſedem in caſu difficili, quod fundamentum elegans eſt, quod nulli Doctorum huius cognitionis iuſtificationem tractantes attigerunt.

141 Et inducitur hæc ſedis Apoſtolicæ ſcientia, quia multi fuerunt Summi Pontifices ex Hiſpaniarum Regnis oriundi, vt de Damaſo I. Alexand. VI. Benedict. XIII. Calixto III. Ioanne XXII. qui tam ſalubrem vſum, & laudabilem conſuetudinem ſciebant, prout teſtatur Cæned. *in q. Cano. 45. num. 27. ad fin.* qui hanc ſcire præſumendum eſt, cùm ex hoc Regno orti eſſent, & tamen illud tolerarunt, hoc enim ita notabile non præſumitur Summos Pontifices ignoraſſe, argumento text. *in cap. cùm illorum de ſenten. excommu.* maximè quoniam cum omni iure naturali, diuino, tot Pontificum decretis, conformitate, & declaratione concordant, quæ omnia Pontificem non cenſetur ignoraſſe, qui omnia iura in ſcrinio pectoris ſui cenſeatur habere, *c. 1. de conſtitutio. lib. 6.*

142 Et hanc conſuetudinem, ac ſalubrem recurſum ad Regem pro defenſione naturali ad tollendam violentiam, vt Iudex Eccleſiaſticus deferat, & reponat attẽtata, & violentiam factam, pluribus Rotæ Romanæ deciſionibus approbatum eſſe reperimus, & teſtatur eleganter videndus Lancelo. *de attenta. 2. part. cap. 4. lite pendente, limi. 1. num. 36. cum ſeqq.* vt in vna coram Proſpero, vt eſt deciſio in recollectis per Achil. de Graſſ. *deciſio. 34. attentare noluerunt, ſub titul. de attenta.* quam etiam refert Mandeſ. *in tract. de commiſſ. in 14. formul. commiſſio. attent. in verbo reuocandi quæſt. 4.* dummodo in huiuſmodi recurſu ad Regem modus defenſionis non excedatur, vt reſolutum fuit in vna Cæſar-Auguſtana iuris eligendi coram Domino Oradino 7. Februarij 1571. ſecundùm quam reſolutionem fuit deinde idem tentum in alia Verſellenſi iactationis Parochianis de Aldea coram Paleoto ſub die 27. Iunij 1561. vt eſt in recollectis per eundem Paleotum, *deciſ. 372.* incipit *diuinum erat*; teſtatur Lancelot. *vbi proximè num. 38.* & pluries etiam ſemper hanc conſuetudinem, & recurſum ad Regem per viam violentiæ, & extraiudicialis defenſionis amplexam eſſe per Rotam, & Curiam Romanam teſtatur doctiſſimus Seſe *in tract. de inhibitio. Magiſtrat. iuſtitiæ Aragonum cap. 8. §. 3. num. 171. cum ſequentibus.* vbi ad literam refert ſequentes deciſiones.

143 Et inprimis ita deciſum fuiſſe in vna Tarraconenſi Villæ de Reus 4. Decembr. 1592. coram R. P. D. Seraphino in hæc verba: Fuit per Dominos conſultum poſſeſſionem captam per Dominum Archiepiſcopum non fuiſſe attentatam, quia Archiepiſcopus habebat facultatem illam capiendi propria authoritate, ſibi conceſſam in breui confirmationis. Vnde licèt vrbaniùs agendo fuerit aditus Iudex ſecularis pro aſſiſtentia, non tamen hoc fecit, quin voluerit vti facultate ſibi competenti. Pariſius *conſil. vlt. libr. 4.* Achil. *deciſ. vlt. de attenta.* per doctrinam Bar. *in l. 2. numer. 26. C. de pignor.* Ruin. *conſil. 252. numero 10. libr. 4.* Socin. *conſil. 82. numer. 8. libr. 5.* Decius *in l. vlt. numer. 5. Cod. de pactis.* Zuchar. *in l. 1. numer. 49. eodem titulo.* & vniuerſitas non poſſidebat, vnde ceſſat doctrina allegata in contrarium. Bart. *in l. creditores Cod. de pignor.* Nec obſtat inhibitio Rotalis, cùm data fuit iuxta formam commiſſionis, quæ habet clauſulam ſine præiudicio exequutionis literarum Apoſtolicarum, Put. *deciſ. 323. libr. 3.* cum aliis allegatis per Modernos, Peruſ. *de attenta. poſt inhibitio. in 3. limit.* Nec obſtat quòd hæc clauſula ſit reſtituta, ita vt non impediat exequutores Apoſtolicos, quia non ideo cenſetur ablata facultas capiendi propria authoritate, cùm exequutio literarum Apoſtolicarum ſit ſimpliciter reſeruata, vltra quod poſſeſſio ita poteſt ſuſtineri, tanquam data ab exequutoribus Apoſtolicis, quia à Domino Amerino exequutore deputato in literis fuit expeditus proceſſus fulminatus, directus omnibus, & ſingulis, qui fuit præſentatus Ioanni Sabales officiali Regio, ad quem vniuerſitas habuerat recurſum; & illius vigore potuit procedere, vti merus exequutor, ad notata *in c. fin. de præſumptio.* & ſic ceſſat quod dicitur inferiores citra titulum attentatorum non potuiſſe ſe in huiuſmodi exequutione intromittere, ex quo Papa dans ſpeciales exequutores videtur hanc exequutionem ad ſe aduocaſſe, *iuxta cap. vt noſtram de appell.* Rot. *3. de appella. in nouiſ.* Felin. *d. c. fin. n. 35.*

Et vlteriùs aliam etiam & mirabilem deciſionem refert Seſe vbi proximè *d. §. 3. à numer. 174.* in vna Salmantin. Canonicatus. 24. Maij 1595. coram illuſtriſſimo Domino Blanqueto; qua determinatum fuiſſe per Rotam Roman. in hæc verba: Reſolutum fuit Antonium de Soria manutenendum, cùm enim per reſignationem Felicis factam in manibus ordinarij vacaret poſſeſſio Canonicatus, de quo agitur, Rot. *de renuntia. in antiquis.* Caſſad. *deciſione 4. num. 3. de reſtitut. ſpol.* potuit illius capere poſſeſſionem Antonius, & eius poſſeſſio eſt manutenibilis.

Non obſtat quòd acta non ſint integra, quo notarius teſtatur de continuato regiſtro

144 fol.42. non obstat exceptio excommunicationis propter recursum ad consilium Regum : nam iste recursus hoc casu ad defensionem propriæ possessionis, & appellationis admissionem non est improbatus, Achil. *decis.* 36. *de appellat.* vrbaniùs enim egit, cùm posset iudici de facto procedenti, de facto etiam resistere, Paris. *consil. vlt. libro* 4. & fuit dictum in illa Tarraconen. Villæ de Reus coram R. P. D. meo Decano; præterea excommunicatus auditur pro defensione suæ possessionis, *cap. intelleximus de iudic.* Menoch. *de retinend. rem.* 3. *numer.* 72. *& sequent.*

Nec refragantur allegata ex defectu tituli, primò, quia in hoc iudicio retinendæ non obstat huiusmodi defectus, vt fuit nouissimè resolutum, coram R. P. D. meo Corduba, in vna Parmen. prioratus : secundò, quia hoc respicit petitorium : tertiò, quia cùm prior secundo loco constitutus priùs resignauerit, primus censetur reuocatus, Cassad. 2. *de appell.* Vant. *de nullita. ex defectu mandati n.* 171. Possessio Didaci non venit consideranda, cùm sit mera turbatio, & iudex nulliter ad eius fauorem processerit, & Antonius nunquam se habuit pro spoliato.

Idem etiam fuerat iudicatum, in alia decisione Rotali, quæ est in recollectis per Roma. P. D. Achil. de Graff. sacræ Rotæ auditorem præstantissimum, *& decis.* 36. *sub tit. de appellat.* cuius verba sunt : Attentare illum noluerunt Domini in vna Eluen. coram Domino Prospero ; qui post inhibitionem à Rota iuit ad consilium Regium, pro manutensione possessionis suæ, quam poterat propria authoritate defendere, quia vrbaniùs egit, per plura quæ ponit Paris. *consil. vlt. volum.* 4.

145 Imò & quod magis est, huiusmodi cognitionem per viam violentiæ qua Principes temporales vtuntur extraiudicialiter ad defensionem vi oppressorum, expressè approbatam fuisse per Romanam sedem tempore Martini Pontificis (cuius Bullam inferiùs referam) testatur Guido Pap. *q. Delphi.* 1. *& q.* 85. Sese *in epistol. ad Regem n.* 97.

Ex quibus Rotæ decisionibus, quæ elegantissimæ sunt, satis scientia Romanæ sedis ac Dominorum Rotæ apparet, & deducitur, & quia cùm Regna Christianissimi Regis Hispaniarum sint amplissima, vt refert eleganter Doctor Didacus à Morla 1. *p. alleg. pro Reg. extran. n.* 5. & Lancello. Corrad. *in templo omnium iudicum* 1. *part. libr.* 1. *cap.* 2. §. 3. *ex num.* 14. & Cæned. *in collect.* 51. 1. *p. num.* 4. Camil. Bornel. *cons.* 74. *volum.* 1. *num.* 37. & Bobadill. *lib.* 2. *cap.* 18. *num* 222. & idem Cæned. *in quæst.* 45. *numer.* 29. & quotidie pluries Regnicolæ in Curia Romana causas agentes assistũt, quæ causæ præsertim de partibus vehuntur ad Romanam Curiam, per viam appellationis, in quorum discursu pluries ad suprema tribunalia Regia, trahuntur per viam violentiæ, vt iudices Ecclesiastici deferant, & reponant, cum quibus articulis, & decretis Regiis, in eis insertis, dictæ causæ ad Curiam Romanam mittuntur, verisimile quidem est, id non esse ignotum aliis Summis Pontificibus, & quia verisimile præsumitur, imò talem recursum censeantur approbare.

Quia cùm cognitio violentiæ, & salubris 146
ad Regem recursus non sit damnosus libertati Ecclesiasticæ, sed potiùs valde illi vtilis, vt in terminis tenet Suarez *lib.* 4. *de immunit. Eccles. cap.* 44. *num.* 43. & post hæc Ceuall *in tract. de cognitione per viam violentiæ, gloss.* 4. *sub n.* 4. Carolus de Tapia *in compila. iur. reg. Neapol. lib.* 3. *rubr.* 4. *super. cap.* 266. incipit *præcepti. num.* 8. *fol.* 28. alios citaui infrà *num.* 239. *& seqq.* Sequitur vt priuilegium laicorum vtile clericis, præsumatur à 147
Papa approbatum. Hostiens. *in cap. fin. de censibus.* Ab. *in cap. Eccles. sanctæ Mariæ num.* 9. *de constitutio.* Sequitur Mart. *de iurisdict.* 4. *part. cent.* 1. *cas.* 59. *n.* 4. *&* 5. maximè vbi ex eo non resultet iurisdictio secularis, prout in hoc recursu, vt declarat Mart. *ibi*, pro quo facit text. elegans *in l.* 1. §. *magistratum autem*, ibi, Cæterum si scit & passus est cum in naue magisterio fungi, ipse eum imposuisse videtur. *ff. de exercitoria actione.*

Et comprobatur, nam patientia, & tole- 148
rantia Romanorum Pontificum, vel cuiusuis alterius Principis, qui prohibere, vetare, siue impedire potuit, dispensationem, confirmationem, & actus validitatem inducit, *l. quid ergo* 13. *versiculo certè, ff. de his, qui not. infam. l. cùm plures* 60. §. *locator. ff. locati. l.* 1. §. *magistratum autem, ff. de exercit. actio. l. an in totum, C. de ædificijs priuat. l.* 1. §. *scientiam. ff. de tributor. actio.* Felin. *in cap.* 1. *n.* 6. *versiculo lex nona de treug. & pace*, Bar. Bal. Angel. & alij relati per Surd. *consil.* 371. *numer.* 58. *volum.* 3. *gloss. fin.* vbi Ab. *num.* 8. Butr. *in cap. quia circa. de consanguinitate & affinitate.* Innocen. *in c. veniens, num.* 4. *de filijs Presbyter.* Alexan. *in l. fin. ff. ad l. Iul. de vi priuat. & in l. fin. ff. de adult. & conf* 1. *num.* 45. *& conf.* 107. *num.* 10. *lib.* 2. Ioan. de Anan. *in cap. sicut Iudæi* 9. *num.* 12. *de Iudæis.* ibidem Feli. *num.* 1. *& in c. quæ in Eccles. n.* 7. *de constitutio. & in d. c.* 1. *de treuga & pace.* Decius *consil.* 326. alias 327. incipit *viso casu proposito. num.* 3. *versiculo* 4. *& vlt.* Iff. *in l. omnes populi num* 48. *ff. de iust. & iur. & in l. vbi pactum num.* 17. *C. de transact.* Guil. de Cun. *in l.* 1. *in princip. ff. de exercit. actione.* Nel. *in tract. locator.*

bannitor.3.p.2. temp.q.84. Hippolyt. Bonac. *quæſt. crimi.verb.de bannit.pag. mihi* 30. Ant. Sola.*vbi ſuprà num.*142.Hippolyt.de Marſil. *ſingul.77. per totum.* Tiber.Decian. *conſ.*124. *numer.*10.*volum.*3. Auguſt.Beroius *conſ.*173. *num.*62.*volum.*1. Caſſanete *conſ.*39.*num.*23. *&* 40. Anton. Sola. *in conſtitutiones antiquas Ducatus Sabaudiæ, gloſſ.*4. *proœmij num.*40. *&* 41. Gonzal. *in regul.*8. *Cancell. gloſſ.*9. §.2. *num.*87. *& ſequent.* Flamin. Pariſ.alios referens *de confident.benef.quæſt.*40. *ex numer.*16. & in terminis noſtris, quòd hæc ſcientia, & tolerantia Romanorum Pontificum habeat vim diſpenſationis, tenent Guillelm. Benedict. *in cap. Raynut. in verb. & vxorem nomine Adelaſiam numer.* 58. *&* 59. optimè Menoch.*in conſ.*1000.*num.*68. Cæned.*in Canon. quæſt.*45.*num.*28. vbi receptiſſimam ſententiam dicit.

Nec à propoſito noſtro diſſentit pulchra & celebris Ancarani doctrina, *conſil.*161.*ad*
149 *fin.* dicens; quòd ſi clericus poſſideat duas Eccleſias patiente ſuperiore, ex huiuſmodi patientia dictarum Eccleſiarum vnio facta, & ob id etiam remiſſa pœna præſumitur, vti refert Decian. *reſponſ.* 4. *num.* 24. *ad fin. volum.*4. Ioan. Narbon. *in tract. de appellat.à Vicario ad conſil. Archiepiſcopi Toletani* 2. *part.*
150 *fundam.*5. *n.*6. *& ſuprà.* & quia Summi Pontificis tolerantia in eo quod à iure naturali non prohibetur, pro expreſſa diſpenſatione habetur, vt poſt Abbatem *in c. clerici el* 2. *num.*4. *de vita, & honeſt. clericor.* Loaz *de matrim.dubita.*12.*n.*32.*in fin.* & Maſcar. *de probatio. volum.*3.*concl.*1153. *num.*1. tenet Cæned. *in quæſt.Canon.*45 *ſub num.*30.

Imò in caſu noſtro ſcientiam, & patientiam Summorum Pontificum conſenſu expreſſo fortiorem eſſe, ex quo ipſi diu tolerarunt, planè eſt, quia præſumptus conſen-
151 ſus ex ſcientia, & non contradictione cum temporis diuturnitate inductus, conſenſu expreſſo fortior reputatur, vt eleganter reſpondit Crauet.*conſ.*640.*num.*10.*lib.*4. quem ſequitur doctiſſimus Caſſanete *conſ.*29.*num.* 40.Narbon.*vbi proximè num.*9.

Et pro huius conſuetudinis immemorialis iuſtificatione,illud erit notandum, quòd eius initium hominum memoriam penitus excedit, quod ab eo ſumendum eſſe neceſ-
152 ſarium eſt, à quo meum, & tuum, ſibi vſurpationes, & violentiæ inter gentes inceptæ fuerunt, ob eorum malitiam, exorbitantiam, & tyrannidem, ad quarum excluſionem, & propulſionem, ac inferiorum defenſionem, Regna creata ſunt à Deo, iuxta ea, quæ ampliſſimè à principio huius capituli dicta ſunt, vt de vtriuſque rei initio,doctè, & exactè videre poteris apud Martam

*de iuriſdict.*1.*p.cap.*1.2.3. *&* 4. *& ſequentibus.* quæ conſuetudo talis eſt efficaciæ,prærogatiuæ, excellentiæ, & virtutis, vt in qualibet 153
diſpoſitione Pontificia (qua ſublata eſt conſuetudo) non cenſeatur comprehenſa, nec excluſa, etiam quibuſcumque verbis generalibus vtatur,vt docet gloſſa recepta *in c.*2. *de præſ. hoc lib.* gloſſ. *verbo præſcriptione in authentico, vt de cætero commutat.* §. *de cætero.* & ibi Angel. *num.*1.*collat.*5. Rip. *in l.nemo poteſt num.*115.*ff.de leg.*1. Carol.Ruin.*lib.*2.*conſ.*13. *num. fin.* Matthæus de Afflict. *deciſ.*254. *n.*5. Bertran.*conſil.*98.*num.*12. Crauet.*de antiquit. tempor.*4.*part.*§.*materia iſta num.*4. Boër.*deciſ.* 39.*num.*12. Ruin. *conſ.*13. *num.*30. *lib.*2. Rochus de Curte *in cap. fin. de præſcript. ſect.*7. *concluſ.*6.*num.*10. Tiraq *de retract.conuent.*§.1. *gloſſ.*2.*num.*12. Couarr.plures referens *lib.*3. *variar. reſolut. cap.*13. *num.*5. Auend. *reſponſ.* 16.*num.*1. Pelaez de Mier. *de maior* 4 *p.quæſt.* 20.*num.*51 Flores de Men. *quæſt.*10.*num.*44. Emanuel Rodrig. *quæſt. regul.*1.*tom. quæſt.*9. *art.*1. Anton.Gab. *lib.*1.*commu.opin.tit.de præſcriptio. concl.*1.*num.*27. *verſiculo contrarium,* & cum aliis pluribus reſoluit Ioan.Gutier.*practic. quæſt.lib.*3.*q.*77. *num.fin.* Tiber. Decian. *tom.*2.*reſponſ.*44.*n.*19. Rolan. à Valle *conſ.*59. *n.*17. *lib.*4. Octalor. *de nobilit.*3 *p.c.*7.*num.*11. Caſſan. *in conſuetud Burg.rub.*9.*de mains mortes,*§.2.*in verbo, porque el quelaps,de temps.n.*1. plures tradit Maſcar. *de probat. concluſ.*1372. *num.*45.*cum ſeqq. volu.*3. & hanc eſſe veriſſimam opinionem teſtatur Andr.Fachin.*lib.*1. *conſ.*87.*num.*22. *cum ſeqq.* Narbon. *de appella. ad conſilium Archiepiſcopi Toletani* 2 *p.fundam.* 3.*num.*9.*&* 10.

Quorum omnium ſententia, vel ex eo 154
ſolùm manifeſtè comprobatur, quod ſcriptum eſt in Sacroſancto Concil. Tridentin. *ſeſſ.*22.*de reformatione cap.*8.*ad finem,* ſub illis verbis : Non obſtantibus quacumque conſuetudine, etiam immemoriali, priuilegio, aut ſtatuto.) Quo in loco ſancta Synod. ad excludendam immemorialem conſuetudinem, non ſolùm ſcripſit, quacumque conſuetudine, quaſi his verbis, licèt generalibus, non comprehendatur, ſed etiam immemorialem expreſſit,vt videretur excluſa. ita & ſimiliter expendit Azeued. *l.*2.*titul.*25. *lib.*4. *recopilat. num.*10. facit declaratio Cardinalium de Sacroſanct. Concil. Tridentin. *ſect.*24. *de reformatione cap.*20. vbi cùm ſancta Synodus diſpoſuiſſet, vt cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticũ quomodolibet pertinentes, etiam ſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram ordinariis locorum duntaxat cognoſcantur, & non coram aliis, licèt quibuſcumque conſuetudinibus fuerint muniti, ſacra inquam congregatio decreuit

d. S. Concil. Tridentin. decretum generaliſſimis illis verbis immemorialem conſuetudinem minimè ſuſtuliſſe, quam declaratione ſæpiſſimè per Rotam obſeruatam teſtatur Hieronym. Gonz. *regul. 8. Cancell. gloſſ. 33. num. 5.* Ex qua doctrina ſequitur, quòd licèt aliqua Pontificali diſpoſitione ſublata ſit conſuetudo, vt iudices ſeculares ea non poſſint adquirere iuriſdictionem in laicos,imò, & quod plus eſt,vt ex eadem doctrina colligitur,ſi expreſsè tollatur conſuetudo recurrendi ad Principem per viam violentiæ,non poteſt comprehendi hæc immemorialis.

155 Et ſi quis contendat à Principibus ſecularibus hanc tollere poteſtatem ex ſententia Couar. *in d.c. 35. num 3. verſ. 5.* non ſerò, ſed ſtatim comperiet experimento manifeſtiſſimo, quantum calamitatis Reipublicæ Chriſtianæ inuexerit, & intulerit. & idem etiam aſſeuerat Azeued. *in l. 1. titul. 6. lib. 2. in verſiculo præſertim pag.* 145. Cæned. *in Cano. quæſt. 45. numer. 35.* & alij moderniores rem hanc tractantes, vnde quamuis à viris ſapientiſſimis optatum eſt,vt ſumma Eccleſiæ poteſtas, id eſt, Summus Pontifex, audita hac Regum praxi,& ratione determinet opportunum remedium pro communi pace & bona gubernatione, vt inquit Nauarr. *in man. cap. 27. num. 69.* & quos refert Henriq. *lib.* 14. *cap.* 12. *numer. 6. in gloſſ. 1.* aſſerit tamen, quòd nullum hactenus inuentum eſt aptius remedium, quàm, vt praxis hæc immemoriali conſuetudine confirmata conſeruetur.

156 Et hanc conſuetudinem Hiſpaniæ immemorialem cognoſcendi inter Eccleſiaſticos ad tollendam vim, defenſionémque vi oppreſſorum, vt legitimam, & immemoriali vſu receptam, & à ſede Apoſtolica approbatam,probant,defendunt,& teſtantur plurimi grauiſſimi Doctores, Auenda. *in capit. prætor. 2. part. num. 12. verſiculo decimus caſus,& in 1. part. cap. 1. numer. 32.* eam etiam conſuetudinem approbat Salced. *in praxi ad Bernard. Diaz cap.* 102. *verſiculo hinc etiam.* doctiſſimus Nauarr. *in manual. cap. 27. à num. 69. & 70.* Cordub. *in ſumma quæſt. 35.* Azeued. *in l. 2. titul. 6. lib. 1. de recopilat. à num. fi. verſiculo ſecus verò.* Lancelot. *2. part. cap. 4. num. 36.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 12. num. 54.* Segur. de Habalos *in director. iudicum Eccleſiaſticorum 2. p. cap. 13. num. 51.* Olan. *litera I, num. 77. & litera C, num. 34.* noſtras Gaſp. Rodrig. *de annu. redit. lib. 1. quæſt. 17. numer. 61. & 63.* Gutier. *lib. 1. Cano. quæſt. cap. 34. num. 25.* Michaël Axia *de exhiben. auxil. fundam. 27.* Anton. Oliuan. *in tract. de iur. fiſci cap* 14. *numer. 15.* doctiſſimus Caſtell. à Bobadill. *in ſua Politi. lib. 2. c. 18. num. 138. & cap. 19. num. 31.* Viual. *in Candelab. aur. in bulla in Cœna Domini caſu* 14. Caſtill. *in l. 49. Tauri num. 3.* Parlardor. *rer. quoti. differ. 9. num. 24.* Veg. *in ſumm. tom. 1. cap. 29. num. 1. in fin. verſiculo nota, que el Rey, & in cap. 85. caſu* 141. *verſiculo nota para eſto.* Mexia *ad l. Tolet. fundam. 11. part. 2. num. 47.* Gratian. *regul. 9. numer. 15.* optimè Seſe *de inhibitio. cap. 8. §. 3. num.* 158. & expreſſiùs *in numer.* 45. vbi allegat Auend. *d. 1. part. cap. 1. à numer. 13. cum ſequentibus.* & Auiles. idem etiam tenet Gregor. Lopez *in l. 13. titul. 13. part. 2. in gloſſ. ninfuerça, litera E.* Humad. latiſſimè *in eadem l. 13. gloſſ. 4. in verbo ninfuerça.* Couarr. *in practi quæſt. cap. 31.* Morla in *empor. iur. 1 part. titul. 2. quæſt. 14. num. 5.* Cæned. *in collect. 6. ad decretum*, & latiſſimè doctiſſiméque multa in comprobationem huiuſmodi conſuetudinis congerit *in Canon. quæſt. 45. à num. 27. cum multis ſequentibus*, & poſt hæc Ceuall. *in epiſtol. ad Regem à num. 66. & in quæſt. 897. commun. contra commu. à n. 222.* & iterum *in tract. de cognitione per viam violentiæ gl. 4.* & talem conſuetudinem probat Marta *de iuriſdict. 1. part. cap. 12. num. 3. & 4.* & nouiſſimè Peguera *deciſ. 9. num. 6.* vbi bene illam defendit.

Nec eſt credendum, Reges Chriſtianiſ- 157
ſimos, fidei zelotes iuſtiſſimos, & ſanctiſſimos Catholicæ Religionis conſeruatores, ſedi ſanctæ Apoſtolicæ obedientes, ſanguine proprio Hiſpaniam à faucibus inimicorum redimentes, ſi eam conſuetudinem iniuſtam, & in Eccleſiæ præiudicium exiſtimaſſent, nunquam toleraſſent, nec peccato, & cenſuris ſe inuoluiſſent, ſi iuſta ratione moti non fuiſſent, cùm ſanctiſſimi ſint, & fuerint, laudabilitérque vixerint. Præſumendum igitur eſt, eos tali conſuetudine vtentes, ſuiſque relicta poſteris, non caruiſſe fundamento, cui fauet quod dicit Bobadill. *in Politi. lib. 2. cap. 18. numer. 139.* & doctiſſimus Seſe *de inhibitio. cap. 8. §. 4. numero 6.* ſcilicet, die 8. Iunij 1568. coram Domino Ioanne de la Naza, in iuſtitia Ara- 158
gonum fuiſſe congregatos in Camera ſui conſilij triginta, & ſeptem aduocatos de grauioribus Regni, qui conſulti fuerunt, ſuper his recurſibus, & formis, ne pendente appellatione violenter attentetur à iudice Eccleſiaſtico, & quaſi omnes dixiſſe firmat, pendente appellatione, abſque ſcrupulo prouideri debere.

Et quod magis rem hanc, & cunctorum conſcientias ſecuras reddit, illud præcipuè, quòd huiuſmodi cognitio extraiudicialis per viam violentiæ non eſt noua horum Hiſpaniæ Regnorum introductio, quoniam 159
in omnibus ditionibus, Regnis, & Prouincijs,

uinciis, & nationibus, Catholicæ Chriſtianæ Religionis,eadem cognitio extraiudicialis,nudáque inter Eccleſiaſticas perſonas ab oppreſſionibus defenſio obſeruaretur,vt teſtatur Couar.*in practi.quæſt.c.*35.doctiſſimus Seſe *tract.de inhibitio.cap.*8.§.4.*n.*6.& iterum §.2.*num.*5.& Caſtel.à Bobadil *d lib.*2.*cap.*18. *n.*139.& multo poſt hæc Ceuall.*in epiſtol.ad Regem n.*96. & iterum *in commun.contra commun.q.*897.*n.*252.& vlteriùs *in tract.de cogni. per viam violent.gl.*4.*n.*7. prout ſeruari in re-
160 gno Portugaliæ teſtatur Nauar.*in c.cùm con-*
161 *tingat.de reſcript.rem.*1. idem in regno Borgeniæ affirmat Boër.*deciſ.*69.*num.*23.hoc idem
162 remediũ in Senatu Neapolitano docet Afflict. *deciſ.*2. *& deciſ.*24. Thomas Gramati. *deciſ.*78. *n.*2. Menoch. *de recuper.poſſ.rem.*15. *n.*120. & Chaquer.*deciſ.Pedemont.*30.& Rebuff.*in commenta.Regal.conſtit.Fran.tit.de poſſ. benefici.gl.*2.*num.*8. Guillel. Benedict. *in cap. Raynut.*1.*p.verb. & vxorem nomine Adelaſiam. n.*39.*de teſtam.* Nauar. *d.rem.*1.*caſ.*16. Carol. de Graſſ. *Regal. Fran. lib.*9. *iur.*7. & in regno
163 Franciæ teſtantur Rebuff. *ibidem.* Oliuan. *tractat.de iur.fiſci c.*3. *num.*36. Michaël Axia *de exhiben. auxil. fundam.*24. Nauarr. & Ca-
164 rol.de Graſſal. *vbi proximè,* & in regno Aragonum teſtantur Seſe *cap.*8.§.2. *num.*5. & 36. Bobadill.*in Polit.lib.*2.*cap.*18.*à num.*319. *& cap.*19.*num.*31.*cum ſequentibus.* Portoloes *in ſcholijs ad Molinum* §. *appellatio. num.* 31. Cæned. *in practi. Cano. quæſt.*45. *num.*49. &
165 ſimilem conſuetudinem habere Nauarr. ex l.Regia confirmatam firmat Olanus *litera I, num.*77. *& litera C, num.* 34. idem in regno
166 Sabundiæ,vt tradit Anton. de Herrer. *in informatione iuris,* quam fecit pro comite Stabilo *cap.* 36. *in fin.* & idem practicari in re-
167 gno Cataluniæ, teſtatur Oliuan. *de iur. fiſci cap.*7.*num.*36.Fontanel.*de pactis nuptial.gl.*3. *part.*3.*concluſ.*4.*à num.*8.*& num.*17. & de Se-
168 natu Sebuſiano teſtatur Anton. Faber *in ſuo Cod.lib.*7.*titul.*24.*de appellatio.*quem ad id refert Fontanel *loco citato* 3.*part gloſſ.*13.*clauſ.*4.
169 *numer.*10.*in fin.* & in Senatu Pedemontano Menoch.*de recuperan.rem.*15.*num.*120. *Pede-*
170 *mont. deciſ.*30. & in Senatu Milanenſi Rebuff.*in comment.Regum Fran.*3.*tom.tit.de poſſ. benefic. gloſſ.*2 *num.*8. Guillel. Benedict. *in d. cap.Raynut.*1.*part.verb. & vxorem num.*39.*de teſtam.* Gaſpar Rodrig. *de annu. redit. lib.* 1. *quæſt.*17. *num.*71. & idem ſeruari in regno
171 Galleciæ tam in violentiis commiſſis inter Eccleſiaſticas perſonas ſuper rebus tam Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus, quàm in temporalibus poſſeſſoriis, & in violentiis factis à iudicibus Eccleſiaſticis, ob non delatam appellationem, & ea pendente violenter attentantibus teſtatur noſtras Gaſpar Rodrig. *vbi proximè*, & ego etiam teſtor, poſt Ioannem Garciam *ibi*, de quo nos teſtamur,vt pariter cognoſcatur,in hoc ſupremo Senatu Gallo-Græco dari recurſus ad propulſandas per viam violentiæ illationes, ab Eccleſiaſticis, & Religioſis,non ſolùm in rebus profanis, ſed & ſpiritualibus, quam cognitionem *autoordinario* pragmatici vo- 172
cant. de cuius natura, & qualitate, proceſſu, & exequutione,latè Rodrig. *ibi.* Et cùm 16. Octobr.anno 1606. illuſtriſſimus, & religioſiſſimus, & non ſatis laudatus Princeps Maximilianus de Auſtria Archiepiſcopus 173
Compoſtellanus, in conſilio Regali voluit altercari, cupiens alterari, & auelli, prædictum *autoordinario*, latiſſimè contra illud inſurgens,per ſuos aduocatos,pro cuius decreti ordinarij de protectione à Senatu Gal- 174
leco rogati fuere doctiſſimi, acutiſſimi, & expertiſſimi duo aduocati, alter chariſſimus Genitor meus, virtute, grauitate, & nobilitate, præclarus, cuius effigies omnium venerabilis, eſt licentiatus Gaſpar Lopez Salgado de Somoza, clarum ſpeculum, & vtile conſilium; alter Doctor doctiſſimus Camero del Villar, ingenij fœcundia, & claritate præditus, cuius ſcientia,continuus, & ſtudioſus labor cunctis notiſſimus eſt, qui quidem in decreti ordinarij praxis, & ſtyli iuſtificatione,eruditiſſimè (vt aſſolent) licèt temporis breuitate, arctati, manum impoſuere; poſtmodum autem creſcente controuerſia, illud ampliare fuit neceſſe, vt integraliter, à Conſilio Regio cognoſceretur, quem laborem Senatus Gallecus meritò commendauit doctiſſimo viro licentiato Aluaro de Paz, & Quinonez, eiuſdem tribunalis meritiſſimo Senatori, qui poſtmodum ad Regalem Cancellariam auditor conuolauit, de cuius literis, prudentia, & virtute ampliora confidi poterant (cui & ego labori etiam adſtiti) is igitur, ampliſſimam informationem iuribus,fortiſſimíſque rationibus fundatam, & authoritatibus ornatam confecit,quæ typis tradita,præ manibus habetur.

Hanc etiam conſuetudinem cognoſcen- 175
di Principes ſupremos per modum defenſionis extraiudicialis, ad tollendas violentias inter Eccleſiaſticos approbauit Martin. Pontifex, cuius Bullam ad literam refert Guido Papæ *in quæſt. Delphina. quæſt.* 1. *& quæſtio* 85. & Seſe *in epiſtola ad Regem numero* 77. *quæ eſt in* 2. *tom. deciſ. in princ.* qua declarauit, quòd nulla Pontificis cenſura generaliter promulgata intelligatur, velle derogare iuri competenti Regiæ maieſta- 176
ti,tam de iure, quàm de conſuetudine, cùm non cenſeatur ad æmulationem iuriſdi- 177

ctionis Eccleſiaſticæ, de qua nos ad reſponſionem Bullæ in Cœna Domini *n.* 291. vbi ad literam refertur.

178 Maximè cùm hæc conſuetudo fundata ſit in iure naturali, diuino, poſitiuo, Canonico, & ciuili, ne pax publica turbetur, & Reſpublica detrimentum patiatur, à ſede Pontificali taeitè, & expreſsè approbata & confirmata, cum tam longo vſu, cuius initium memoriam hominum excedit, vt teſtatur d.l.Regia 36. cuius aſſertioni ſtãdum eſſe omnino probaui ſuperiùs, poſt principium huius cap. de qua etiam teſtantur tot tantíque Doctores fide digni, & doctiſſimi viri, quorum aſſertionibus, & atteſtationibus conſuetudinem ſtare credendum eſt,
179 tradit doctiſſimus, & ſtudioſiſſimus Solis, vir quondam huius Galleciæ tribunalis auditor *in tract. de cenſ.3.p.cap.3. n.9.* Neuizan. *conſ.66.n.31.* Ceual. *in contra commu.lib.1.q.1.* & iterum *q.897. & num.253.* & ampliùs de cognitione per viam violentiæ, *gl.4.ſub n.9.* & repetit *in introductione num.38.* Caualli.*in tract.de euictio.§.3.n.39.* Tobias Nonius *conſ.45.n.11. & conſ.48.n.12.* Moheda. *deciſ.206. aliàs 27.* Hondedeus *conſ.110.n.19.volu.1.*
180 quod maximè procedit,cùm nullus Doctor de contraria conſuetudine diſponat, Gozadin.*conſ.59.* Aymon Crauet. *conſ.166.* & dicit communem Curtius Iun.*conſ.60.* Rolan. à Valle *conſ.71.*

Sed quorſum tendimus, cum tam longa, ac profunda noſtræ conſuetudinis iuſtificatione,cùm ferè omnes doctrinæ à principio præſertim adductæ loquantur in rigoroſis, & fortioribus terminis, ſcilicet;quando tractatur de acquirenda, & præſcribenda iuriſdictione, contra clericos, per Principem temporalem,in aliquo caſu particulari,quod quantum à noſtra conſuetudine, atque intentione, ſit alienum, & abſonum (cùm hic recurſus ad Regem, nec habeat, nec etiam indigeat aliqua iuriſdictione,ſed de facto,& extraiudicialiter cognoſcatur)dilucidè ſummo labore, ac curioſitate, ampliſſimè videbis infrà præludio 5.

PRÆLVDIVM IV.

SVMMARIVM.

Vim fieri, iudicem Eccleſiaſticum non deferentem appellationi legitimæ, & ea non obſtante proeedentem ad executionem, concors omnium ſententia eſt. n.181. in hoc tamen noua Authoris conſideratio. ibidem.

Plures ſunt in iure ſpecies violentiæ,eíſque variæ defenſionis ſpecies applicantur. n.182.

Ad quatuor tamen reducit Author,vt in exemplis. ibidem.

Differentiæ inter ſpecies violentiæ iuris communis,& ſpeciem hanc cognitionis per viam violentiæ traduntur. n.183.

Definitionis deſcriptio huius ſpeciei violentiæ conſtituitur ab Authore. n.184.

Lex lege Iulia 7. ff. ad leg. Iul. de vi pub. declaratur in comprobationem violentiæ illatæ à iudice in non deferendo legitimæ appellationi, declarat & exornat Author. n.185.

L.4.tit.10.p.8.in eundem ſenſum trahit Author. n.186.

Leges debent intelligi ſecundum rubricam ſub qua ſituatæ ſunt. n.187.

Paria ſunt,occidere innocentem,& occidere eum, qui confugit ad iuſtam defenſionem. n.188.

Doctores mentionem facientes d.l.leg. Iulia.referuntur. n.189.

Ceuallos reprehendit Author affirmantem d. l.lege Iulia.à nemine ponderatam. n.190.

Vt habeat locum cognitio hæc violentiæ,an requiratur, vt ſimul adſint & appellationis denegatio,& ea non obſtante attentatum,ſeu executio; traditur remiſsiuè. n.191.

Hæc ſpecies iudicis violentiæ omnibus alijs violentijs maior,& atrocior eſt. n.192.

CONSTITO, Principibus ſupremis 181
temporalibus competere facultatem tollendi quaſlibet violentias ſuæ ditionis,& Reipublicæ, etiam inter Eccleſiaſticas perſonas, tanquam ciues, & membra ipſius, quia ſub Regia protectione eſſe dignoſcitur, & licèt Doctores omnes de huiuſmodi cognitionis per viam violentiæ iuſtificatione tractantes, affirment, vim facere iudicem non deferendo appellationi legitimæ, & eius occaſione, procurantem ad exequutionem procedere, iuriſdictione ſuſpenſa,in quo omnium concors eſt ſententia,quos citauimus ſuprà num.16. & alij plures in diſcurſu : tamen ſpecialiter nihil conferunt, vt indiuiduò probetur, hoc caſu vim adeſſe ob appellationis denegatam delationem : pro cuius declaratione cùm materiæ, & articulo, de quo loquimur, omnino ſit neceſſarium, plura à nemine hactenus de re hac tractante conſiderata, & ponderata, nouiter in medium proferam.

Et in primis, cùm reſpectu rerum, in iu- 182
re plures ſpecies violentiæ reperiantur, quibus variæ defenſionis ſpecies applicantur, ad quatuor tamen reduci poſſe dicit gloſſ. celebris *in l exſtat gloſſ. fin.ff. quod metus cauſa gloſſ.2.in cap.ad audientiam, quod metus cauſa.* & poſt Alciat. & alios tenet, & ſequitur Plot. Nauarr. *in repet. leg. ſi quando numero 63. cum multis ſequentibus, Cod. unde vi.*

prima

prima dicitur vis expulsiua, secunda vis ablatiua, tertia dicitur vis turbatiua, quarta dicitur vis inquietatiua, de quibus latè Menoch. *in remedijs possessorijs.*

183 Nostra autem, de qua loquimur violentia, longè ab illis differens est, & diuersa species, siquidem illis actio, & interdicta iudicialiter exercenda designata sunt, huic nuda defensio, nuda potestas, vis propulsiua, & protectiua, extraiudicialiter à Principe interponenda: illæ à priuatis committuntur, ista à iudicibus tantùm: illæ extra iudicium in bonis, hæc in processibus, & in iudicio, inter cognoscendum iurisdictionis prætextu: quæ ita describi valet, vt sit damnosa
184 quædam, iniuriosa, & violenta oppressio, naturalis defensionis impeditiua, per iudicem illata.

Et inprimis, quòd iudex non deferendo appellationi legitimæ, & à iure deferendæ, & eius occasione tentans suspensam sententiam exequi, committat vim; est mirabilis,
185 & famosus textus *in l lege Iulia 7. ff. ad l. Iuli. de vi publica.* ibi, Lege Iulia de vi publica tenetur, quicumque imperium potestatémve haberet, ciuem Romanum aduersus prouocationem necauerit, verberauerit, iusserítve aliquid fieri.) Et illud verbum *ciuem Romanum*, intelligi idem in quocumque homine libero, *iuxta* §. 1. *de nupti.* Rebuff. proximè citandus & gloss. ibi, *verbo prouocationem.* exponit, id est, qui appellauerat, Reus ab eius iniuria. est etiam text. optimus *in l. 4. tit. 10. p. 7.* cuius elegantissima verba sunt:
186 *Sientense por agrauiados à las vegadas los omes de los juicios de los iudgadores, e piden alçada para delante del Rey: e tales juezes a quecon gran sobervia, o malicia que ay en ellos, o por ser mui des entendidos, que los noquieren dar alçada, antes los desonrran diciendoles mal, o prendiendolos, e porende desemos, que qualquier iudgador que sobre tal raçon como esta fiziesse, o prendiesse, o matase, o desonrrase algun ome, que debe hauer porende otra tal pena, como si ficiesse fuerça con armas, porque mu y fuertes armas han para ficer mal aquellos quetienen vox del Rey: quando quisieren vsar mal del lugar quetienen.* ecce mirabilia non admittentia cauillationẽ, & iura expressè probantia iudices vim facere, non deferentes legitimis appellationibus, sententias exequi curantes.

Quæ iura nihilominus quòd expressè id probant, clariùs comprobatur: quia cùm sint sub titulis de violentiis, tractantibus, prout
187 *dicta l l. Iulia sub rubr. de vi publica, & d. l partitæ sub tit. de las fuerças,* secundùm quas rubricas declarantur, quia leges debent intelligi secùndum rubricam sub qua situatæ sunt. Ioan. Andr. Immol. Anton. de Butr. & Panormit. citati & sequuti ab Euerard. *in locis legalibus, in loco à rubro, ad nigrum* 45 *fol.* 333. *vers. si autem oratio*, quibus iuribus mirabiliter comprobatur *d. l.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* ibi, *alçar las fuerças que los juezes eccleſiasticos, y otras personas hazen en las causas de que cognoscen, no otorgando las appellaciones que dellos legitimamente son interpuestas.* & ex determinatione *d. l. l. Iulia.* dicit Bal. *in l. addictos C. de Episcopa. aud.* quòd paria sint occidere innocentem, & occidere qui confugit ad 188
iustam defensionem.

Et vlteriùs quòd iudex vim faciat non deferens appellationi legitimæ per eandem legem, *l. Iulia.* tenent quamplurimi Doctores, Bar. *in d. l. l. Iul.* optimè & mirabiliter 189
Guid. Papæ *in tract. de appella q.* 600. *n.* 89. & per eandem legem, idem tenet Rebuff. *in tractatu de sentent. exequut. in præfatione n.* 2. *in comment. tom.* 2. *fol mihi.* 307 Mansuer. *in prax. iudic. in tit. de appell. col.* 16 *vers. iudex qui non permittit. fol.* 123. & sentit Lancelot. Corrad. *de præto* § 2. *de off. prætor. in cauſ. ciuil. tit. de appella. num.* 6. & tradit per Ioannem Fabrum *in l. à proconsul. C. de appella.* & Doctores *in l. fi. C. de variis, & extraordin. cognitio.* & Aretin. & Fabr. *in prin. inſtit. de oblig. quæ ex quaſi delicto*, vt Nicol Boer. *deciſ.* 153. *iudex pact. n.* 4. & per eandem legem idem dicit Lancelot. Robert. *de attenta.* 3. *p cap.* 31. *à num.* 242. *cum ſequentibus.* vbi etiam allegat Guid. Pap. *in d. tractatu de appell. quæſt* 2. *& quæſt.* 120. *colum.* 4. *vers. quæro an appellatione interpoſita.* Escacia *de appella. q.* 13. *articulo* 13. *ſub n* 100. Prosper. Farin. *in quæſtion. crim. lib.* 3. *quæſt.* 101. *ampliat.* 3 *num.* 5. Claudius de Seyssello *in repetition. l. vt vim n.* 36. *de iuſtit. & iur.* ibi, quia iudex malè procedendo etiam facit vim.) vt loquitur de exequente, appellatione legitima. & post hæc eadem lege citata idem dicit Sese *tract. de inhibition. cap.* 8. §. 3. *num.* 9. qui in nostris terminis eam ponderat, & allegat, qui omnes ad hoc citant dictam legem *l. Iulia.* quod Lancel. *vbi proximè* post Guid. Pap *quæſt.* 93. idem intelligit, etiam si appellatio ab amico interposita fuisset; & licèt multo post hæc scripta viderim Ceuall. *in tractatu de cognitio. per viam violentiæ gloſſ.* 6. *ſub num.* 9. allegantem d. l. *l. Iul.* nullis citatis authori- 190
bus, *in epistola ad Regem*, nec *in quæſt.* 897. qua epistolam transcripsit, vbi dicit dictam legem à nemine hactenus esse ponderatam, in quo, vt vides, deceptus est, cùm tot Doctorum cateruam retulimus illius legis intuitu affirmantium, vim committere iudicem non deferentem legitimæ appellationi, curantémque sententiam suam exequi, vt ex eis patet.

191 An autem in hoc violentiarum recurſu, & cognitione, ad hoc vt declaretur vim fieri, vtrunque ſimul requiratur,ſcilicet, appellationis denegata delatio, & ſententiæ attentata exequutio ſimul, infrà hac1.p. c.6. commodiùs tractandum eſt.

Igitur ſi iudex hoc caſu infert vim; poterit legitimè oppreſſus ad Regem confugere, vt vis illa propulſetur, & vim paſſus protegatur, & defendatur, cæteris etenim
192 violentiis, hac quæ à iudice fit, maior eſt, & atrocior, cùm ſub ſecuro, & ſuperioritatis, ac iuriſdictionis prætextu, facillimè deliberari poteſt, ad huiuſmodi vim inferendam,quò quidem tendunt,& ponderari debent illa verba *d.l.4.tit.*10. *p.*7. ibi, *Que debe hauer otra tal pena como ſi ficieſſe fuerça con armas, porque mu y fuertes armas han para fazer mal aquellos quetienen vox del Rey: quando quiſieren vſar mal del lugar quetienen.* Cui conſonat illud Eccleſiaſt. cap.12. Iudicium, in quo aliquis condemnatur iniuſtè, ſimile eſt violentiæ latronum. idē docet D.Thom. 2.2. *quæſt.*69. *art.*4. ibi, Principes eius in medio illius, quaſi lupi rapientes prædam ad effundendum ſanguinem;& ideo ſicut licet reſiſtere latronibus, ita licet reſiſtere in tali caſu malis Principibus. Et facit quod habetur Pſal. 103. n.22. & meliùs illud Dauid Pſalm.70. ibi, Eſto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum, vt ſaluum me facias: quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris contra legem agentis, & iniqui, *&c.* Igitur cùm iudices tot intolerabiles violentias, & oppreſſiones ſuæ maioritatis, & iuriſdictionis occaſione committant;iuſtiſſimè multò fortiùs poterit Rex illis reſiſtere, & oppreſſis naturalem defenſionem præſtare, cuius proprium officium eſt. & facit *l.*1. *verſ. item aut.* ibi, Spectat autem ad nos iniuria, quæ eis fit, qui vel poteſtati noſtræ, vel affectui ſubiecti ſunt, *&c.* quibus applica, quæ hactenus dicta ſunt cùm vera vis ſit.

PRÆLVDIVM V.

SVMMARIVM.

*In cognit. violentiæ omniū concors ſententia eſt, vt extraiudicialiter & ſine cognitione iudiciali celeriter & ſine iuriſdictione procedatur, à nemine tamen comprobatur.num.*193.

*Dicta Doctorum in hac cauſſe cognitione extraiudiciali referuntur. num.*194.

Senatus Regius non ſe intromittit de his oppreſſionibus iuriſdictionaliter, & in modo ordinariæ iuriſdictionis, nec vt cauſſam definiat, quæ ad ſe non pertinet; ſed per modum extraordinariæ cognitionis, vt vim repellat, & appellationi iuſtæ deferatur. ibidem.

*Sola cognitio contentioſa in his prohibita eſt ſeculari, non verò extraiudicialis, qua ſecularis poteſtas contra violentiam iudicum eccleſiaſticorum prouidet, non iuriſdictionem impedit,&c. n.*195.

*Conſtito de violentia ſummariè nulla facta citatione per facti notorium, non per cognitionalem indaginem, mandatur cum moderamine inculpatæ tutelæ eccleſiaſtico, vt vis tollatur. num.*196.

*Hæc cognitio debet eſſe extraiudicialis abſque eo, quòd Senatus ſe intromittat in meritis cauſæ principalis, ſed per viam extraiudicialis protectionis. num.*197.

*Senatus in hac cognitione violentiæ nec directè nec indirectè iuriſdictionem habet, principaliter, nec acceſſoriè. n.*198.

*Senatus non cognoſcit tanquam iudex appellationis, nec habet iuriſdictionem de meritis appellationis, & eius iuſtitia. n.*199.

*Senatus Regius pronuntiat per modum cauſæ, ſcilicet, iudicem eccleſiaſticum feciſſe, vel non feciſſe vim in non deferendo appellationi;non verò iuſtè vel iniuſtè proceſſiſſe. num.*200.

*Gloſſ. in cap. dilecto.de ſentent.excommun. lib.6. in comprobationem prædictorum expenduntur. num.*201.

*Huiuſmodi recurſus nec ratione formæ, nec ratione materiæ iuriſdictionem deſiderat. n.*202.

*Vis protectiua in ordine ad tutelam, & defenſionem abſtrahitur, & conſideratur de per ſe extra iuriſdictionem. num.*203.

*Tutor eſt priuata perſona, & ei pupillus non ſubeſt quoad iuriſdictionem, ſed quoad tutelam, & defenſionem, & protectionem. n.*204.

Princeps ſupremus dicitur tutor vaſſallorum quoad protectionem,remiſſiuè. ibidem.

*Principibus Chriſtianis commendata eſt à Deo, ſede Apoſtolica, & Romanis Pontificibus protectio clericorum, & Eccleſiarum. n.*205.

*Commendata protectione per Summum Pontificem, aut alium Principem circa aliquid, non videtur in eo conceſſa iuriſdictio, ſed ſolùm defenſio ab oppreſſoribus. n.*206.

*Nec recommendatus dicitur exemptus à iuriſdictione ſuorum iudicum,nec ſubeſſe iuriſdictioni protectoris. n.*207.

*c. ex parte de priuileg.declaratur.ibid. & n.*208. *ad cauſam violentiæ extraiudicialem ponderatur ab Authore, vbi & c. accepimus eodem tit. expenditur.*

Principes, quibus clericorum & Eccleſiarum defenſio, & protectio committitur, vltra defenſionis legitimos modos ad iuriſdictionem eccleſiaſticam non progrediantur,ne pœnis, & cenſuris

ſuris Bullæ in Cœna Domini inuoluantur. num. 209.

*Principes Chriſtiani ipſo iure ſunt protectores Eccleſiæ, etſi ſpecialiter à Pontifice illis tribuatur protectio alicuius ſpecialis loci, vel hoſpitalis, nec adquirunt iuriſdictionem, nec ex tali protectione poſſunt inducere, aut probare ſuperioritatem in tali Hoſpitali, vel loco, & eius bonis. n.*210.

*Deferre, vel non deferre appellationi, vel abſtineri à receptione appellationis, vel deferri; eſt quid facti abſque adminiculo iuriſdictionis. num.*211.

*Iudex ad quem, non à quo, habet iuriſdictionem pronuntiandi ſuper legitimitate appellationis. n.*212.

*Iudex debet ad ſui ſolam inſtructionem cognoſcere de qualitate appellationis, non verò quoad partes pronuntiare, cùm ſit iuriſdictionale, & ipſe iudex à quo iuriſdictione careat. n.*213.

*Senatus aditus per viam violentiæ, vt appellatio deferatur, & innouata reponantur; ſolùm quoad ſui inſtructionem cognoſcit de qualitate appellationis, quod eſt facti, vt ſuprà num.*214.

*Quando informatio aſſumitur ad ſolam inſtructionem, & informationem Curiæ, cognitio & proceſſus eſt omnino extraiudicialis. n.*215.

*Senatus non defert appellationi negatæ à iudice eccleſiaſtico, ſed eum prouocat, & incitat, vt deferat, quod eſt minus facto. n.*216.

*Secularis iudex de facto etiam rei ſpiritualis incidenter cognoſcit. num.*217. *vt in obſeruatione iuramenti, & in poſſeſſorio rei ſpiritualis. ibidem.*

*Iudex inordinatè procedens & contra ius exequens ſuam ſententiam dicitur priuata perſona, & vt priuatus, & ſine iuriſdictione procedit. n.*218.

*Iudex de facto procedens, de facto & ſine iuriſdictione procedere, & reponere debet. n.*219.

*Recurſus violentiæ à Rota approbatus eſt, n.*220. & 221.

*Trid. ſeſſ.*25. *cap.*3. *declaratur. num.*222.

*Clauſulis ſub generalibus Reges & eorum Regia tribunalia non comprehenduntur. num.*223.

*Salced. & Rodrig. in declaratione Trid. loci refelluntur. n.*224.

*Trid. locus in d. c.*3. *ſeſſ.*25. *nouiter declaratur. n.*225.

*Trid. concilium in multis diſpoſuit idem, quod iure communi erat diſpoſitum. n.*226.

*Confirmatoria lex recipit eandem limitationem, quam confirmata. num.*227.

Lex loquens cum aliqua qualitate, ad ſui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter & generaliter loquuntur. num. 228.

*Trid. d. cap.*8. *ſeſſ.*25. *ſi voluiſſet impedire cognitionem per viam violentiæ, id expreſsiſſet, vt intelligeretur. num.*229.

*Ceuall. in Tridentini loci interpretatione reprehenditur. num.*230.

*Tridentini decretum in d. c.*3. *ſeſſ.*25. *non comprehẽdit recurſum violentiæ ex communi Doctorum. n.*231.

Bulla in Cœna Domini cap. 13. 14. 15. & 16. *declaratur. n.*232.

*Impedientes de facto & contra iuris diſpoſitionem, iuriſdictionem iudicum eccleſiaſticorum dumtaxat, incurrunt in Bullã in Cœna Domini & eius cenſuras. n.*233.

*Præſumere, verbum, poſitum in lege, præſupponit dolum. num.*234. *idem de verbo, audere. ibidem.*

*Recurſus ad Regem, & eius tribunalia per viam violentiæ virtualiter approbatus in Bulla in Cœna Domini, refertur. n.*235.

*Recurſus per viam violentiæ, tanquam defenſio naturalis inductus eſt ad dirigendos iudices eccleſiaſticos, vt legitimè iuriſdictione eccleſiaſtica ſecundùm canones vtantur, non vim facientes exequendo ſententiam, & non deferendo legitimis appellationibus. n.*236.

*Eccleſiaſtici iudices incurrunt in Bulla Cœnæ Domini vim facientes & contra præcepta canonica procedentes ad executionem ſententiæ non obſtantibus legitimis appellationibus. num.*237.

*Miniſter eſt Eccleſiæ ſupremus Princeps, qui occaſione recurſus violentiæ iniuriam tollit, & oppreſſos defendit. n.*238.

*Princeps temporalis ſummo honore proſequitur eccleſiaſticum iudicem appellationis, cùm tractet, vt eius iuriſdictio violentiam non patiatur. num.*239.

*Cognitio violentiæ non reputatur damnoſa libertati eccleſiaſticæ, ſed in totum fauorabilis. num.*240.

*Violentiæ cognitio vergit in magnam vtilitatem libertatis eccleſiaſticæ, eiúſque reſpicit fauorem. n.*241.

*Princeps ſecularis per cognitionem violentiæ interponit ſuum auxilium iudici eccleſiaſtico ſuperiori contra inferiores vſurpantes eius iuriſdictionem, in non deuoluendis iuſtis appellationibus n.*242.

*Poteſtas ſecularis ſolùm tollit violentias per modum extraiudicialis & Chriſtianæ defenſionis, non iudicialis, ideo nec incurrit cenſuras, nec aduerſatur ſacris Canonibus. n.*243.

*Regalis poteſtas in tollenda violentia non ſe intromittit vt iudex, & cum iuriſdictione: ſed vt Canonum & legis miniſter. n.*244.

*Principes ſeculares nec eius conſiliarios nullus iudex eccleſiaſticus, nec Summus Pontifex vt excommunicatos habet per Bullam Cœnæ Domini. num.*245.

Doctores

Doctores vtriusque iuris & sacræ Theologiæ referuntur remissiuè defensores huius cognitionis violentiæ tot per secula vsitatæ ab omnibus Christianæ religionis Principibus. n.246.

Principes & Senatores si Summus Pontifex haberet excõmunicatos, vt pastor exhortaretur, & aliquando moneret, vt desisterent ab excommunicatione & censuris, imò in contrarium suam voluntatem declarauit. n.247.

Recursum regium per viam violentiæ nec Principes temporales comprehendi in censuris Bullæ in Cœna Domini testantur plurimi Theologi & Iuristæ. n.248.

Regium recursum ad tollendum an possit expediri excommunicatio remissiuè. n.249.

Manuel. Rodrig. verba recensentur in interpretatione Bullæ in Cœna Domini. n. 250.

Principes seculares in multis casibus habent potestatem super ecclesiasticos. n.251.

Ecclesiasticos non recurri ad Principes seculares, cùm in iure dicitur, intelligendum est, vbi non patiuntur violentiam, secus oppressi. num. 252.

Recursus per viam violentiæ etiam si pateretur aliquod iuris dubium stante communi Doctorum receptissima, & vsitata sententia, sine scrupulo vsitandus est, etiam stante alia communi in contrarium, cùm recursui faueat consuetudo. num.253.

Respondetur ad decisionem Rotæ declarantis recurrentem ad Principem incidere in censuras. n. 254. & seqq.

Ceuall. responsio ad Rotæ decisionẽ refertur. n.255.

Ceuall. responsio ad d. Rotæ decisionem reprobatur. n.256.

Sese responsio ad Rotæ decisionem approbatur. n. 257.

Rotæ Auditores aliter censuere de recursu ad iustitiam Aragonum, quàm praxis in rei veritate se habet. n.258.

Responsio vera ad Rotæ decisionem assignatur. num.259.

Rotæ Domini non habent excommunicatos recurrentes ad Regem pro tollenda violentia, sed vbi cum iurisdictione seculares procedere intelligunt. n.260.

Recursum ad iudices laicos ad nudam defensionem suæ possessionis Rota semper approbauit. num.261.

Rota non intendit tollere recursum ad iudices seculares pro defensione naturali, sed vbi præsumit, tolli cum causæ cognitione & iurisdictionaliter. n. 262.

Cognitio per viam violentiæ ad illam extraiudicialiter tollendam est inducta, non ad cognoscendum de causæ meritis, vt ne violenter aliquid fiat donec Summus Pontifex de remedio prouideat. n.263.

Recurrentem ad Principes pro tollenda violentia supponente Rota procedi iurisdictionaliter, nihil mirum, vt declaret excommunicatum falso fundamento existente. n.264.

Casus quamplurimi sunt in iure, quibus clerici subiiciuntur iurisdictioni seculari absque excommunicatione, atque immunitatis violatione. n.265.

Rotæ decisio oppugnans recursum regium adducitur, cui satisfit, vt loquatur quando in tollenda violentia proceditur cum iurisdictione. num. 266.

Recursum per viam appellationis ad Regem iustissimè damnauit Rota, & eo vtentem excommunicatum declarat. n.267. & 268.

Recursu ad Regem per viam appellationis si aliquis vteretur, statim Senatores remitterent causam iudici ecclesiastico absque violentiæ cognitione. num.269.

Rotæ decisionis relatæ in casu variè fuit declaratum, quandoque incurrisse recurrentem, quandoque non incurrisse. n.270.

Rotæ decisiones relatæ, casu negato, quòd reprobauerint recursum ad Regem, eis standum non erit, cùm in contrarium plures numero sint illum approbantes, cui fauet consuetudo, & Doctorum caterua. n.271.

Rotæ in eligenda opinione magna est authoritas, imò communem facit. n.272.

Rotam rotare & diuersimodè aliquando iudicare qui dixerint. n.273.

Rotæ tantum esse deferendum, quantum ratio ipsa vrget. n.274.

Rotæ decisio ius non facit; nec ad causarum determinationem est necessaria. n.275.

Recurrentem ad Regem non ideo, quòd Rota reprobet in aliquo casu eò, quòd mutato ordine, & illicitè fuisset aliquis vsus, non erit ad licitos arguendum. n.276.

Rotæ decisio adducitur, quæ reprobat recursum ad Regem iudicialiter procedentem. n. 277.

A nimis breui termino appellationi non deferentem vim fieri, declarat Senatus. ibidem.

Iudices laici non possunt inhibere ecclesiasticis, cum in eos nullam habeant iurisdictionem. num.278.

Iudices laici non possunt prætextu violentiæ iudicibus ecclesiasticis inhibere. ibidem.

Recursum ad Regem præsumi factum ad eius instantiam, qui habet interesse in causa. n.279. & 283. & 285.

Procurator an possit recurrere ad Regem pro tollenda violentia virtute mandati generalis ad illam causam, quæ est clausula, vt queat adire Cancellarias, &c. pro postulandis quibusuis prouisionibus. n.280.

Absolutio generalis non suffragatur violatoribus ecclesiasticæ libertatis. ibidem.

Recursus ad Regem pro defendenda propria possessione Rota non damnat. n.281.

Recurſus ad Regem numquam permiſit Rota tanquam ad iudicem, ad effectum obtinendi inhibitiones, ſed tanquam priuatum & potentem. n.282.

Rotæ deciſio refertur, quæ recurrentes ad iudices ſeculares excommunicatos declarat, cui reſpondetur. n.283.

Rotæ deciſio alia quæ de recurſu ad Regem loquitur refertur. ibidem.

Recurſus ad Regem, & ſententia repoſitionis iudicis eccleſiaſtici probant attentatum coram ſuperiore. n.284.

Rotæ deciſio refertur de recurſu ad Regem diſponens. n.285.

Rotæ deciſio refertur loquens de recurſu ad ſeculares. n.286.

Rotæ deciſio refertur loquens de recurſu ad ſeculares. n.287.

Rotæ deciſio refertur diſponens in recurſu ad ſeculares. n.288.

Reſpondetur ad præfatas Rotæ deciſiones, vt tunc prohibeant recurſum, quando ſupponunt tolli violentiam cum iuriſdictione; non tamen extraiudicialiter. ibidem.

Rotæ deciſio refertur, qua dicitur, licitum eſſe patronis laicis recurrere ad laicos pro tollenda ei, quod nos retencion de Bullas *vocamus. num.289.*

Martinus V. declarauit, ſe non intelligere, excommunicare clericos recurrentes ad Regem in caſibus illi ſpectantibus tam de iure, quàm de conſuetudine immemoriali. n.290.

Martini Bulla refertur ad literam pro omnimoda ſatisfactione cognitionis per viam violentiæ. n.291.

Violentias tollendi in beneficiorum poſſeſſione ex immemoriali conſuetudine, aut iure, competens Regi approbat Summus Pontifex. n.292.

Bulla Martini, licèt fuerit emanata ad inſtantiam Regis Francorum, tamen eius determinatio vniuerſalis eſt ad omnes Principes ſupremos conſuetudinem immemorialem habentes cognoſcendi in certis caſibus de perſonis eccleſiaſticis. n.293.

Conſuetudines rationabiles & immemoriales tollendi violentiam non præſumitur, Pontificem velle tollere. n.294.

Reges in ordine ad ſpiritualia ſubſunt Summo Pontifici, qui etiam temporalem iuriſdictionem habet in ordine ad ſpiritualia. n.295.

Princeps cùm vni præſidi reſcribit, omnibus præſidibus reſcripſiſſe intelligitur. n.296.

Legis ratio generalis licèt vni præſidi directa, ad omnes extenditur. n.297.

Violentiam tollere ex immemoriali Principibus permittitur, dummodo non fiat in contemptum iuriſdictionis eccleſiaſticæ. n.298.

Reſpondetur ad quartum argumentum ſuprà poſitum n.32. contra recurſum regium. n.299.

Conſuetudo immemorialis, qua comprobatur recurſus ad Regem; non habet iniuſtum principium, ſed fundatum in iure naturali, diuino, & poſitiuo. n.300.

Iura prohibentia laicis ne de clericis cognoſcant, loquuntur de cognitione iudiciali, non de extraiudiciali. n.301.

Reſpondetur ad quintum argumentum appoſitum ſuprà n.35. n.302.

Exemptionem clericorum à iuriſdictione temporali eſſe de iure diuino, quam nec Summus Pontifex poteſt tollere in totum. n.303.

Exemptionem in caſu limitato non habere locum, poteſt inducere conſuetudo. n.304.

Iura loquentia de tollenda conſuetudine in cognitione clericorum per laicos introducta, loquuntur de cognitione iudiciali, & de præſcribenda iuriſdictione. n.305.

Conſuetudo tollendi violentias inter perſonas eccleſiaſticas libertati eccleſiaſticæ eſt fauorabilis, & vtilis. n.306.

Reſpondetur ad ſeptimum argumentum, de quo n.39. pro contraria parte adductum. n.307.

Conſuetudo mixta clericorum, & laicorum magnam vim habet etiam in negotijs eccleſiaſticis. n.308.

Reſpondetur ad octauum argumentum n.38. pro contraria parte adductum. n.309.

Bulla in Cœna Domini in illis verbis (aut prætextu cuiuſuis conſuetudinis, ſeu priuilegij) interpretatur. ibidem.

Cognitio & protectio naturalis vaſſallorum vi oppreſſorum non competit ſupremis Principibus priuilegio Pontificali, ſed iuris naturalis inſtinctu, & ratione. n.310.

Cognitio per viam violentiæ, & defenſio naturalis, eſt attributum inhærens regimini, à quo auelli non poteſt niſi ſimul cum ipſo regimine. n.311.

Defenſio naturalis, & extraiudicialis cognitio ſemper reſeruata cenſetur in omnibus priuilegiorum reuocationibus. n.312.

Cognitio per viam violentiæ an reuocari poſſit per Pontificem caſu, quo ex priuilegio Principi competeret dumtaxat. n.313.

Bulla in Cœna Domini quando loqueretur in Regia protectione, non intelligeretur ſublata conſuetudo immemorialis. n.314.

Bulla in Cœna quo anno incepit. n.315.

Et per quos Pontifices fuerit ampliata, & confirmata. ibidem.

Clauſula (ſub prætextu violentiæ) incipit à Bulla Adriani VI. anno 1523. n.316.

l. Regni 36. tit. 15. lib. 2. recopil. fuit condita anno 1525. qua Reges Catholici affirmant habere ius cognoſcẽdi inter eccleſiaſticos per viam violentiæ ex immemoriali retrò. n.317.

Immemorialis ſupponit tempus infinitum. num. 318.

Interruptio

Interruptio & prohibitio non excludit immemorialem. n.319.

Conſuetudo immemorialis cognoſcendi per viam violentiæ formata erat ante promulgationem Bullæ in Cœna. n.320.

Bulla in Cœna reſpectu tollendæ violentiæ (caſu quo de ea loqueretur) non fuit recepta in omnibus Chriſtianæ religionis ditionibus vſitata ſemper cognitione hac. n.321.

Lex vſu populi non recepta, ſed contrarijs actibus reiecta, nec obligat, nec adſtringit. n.322.

c. fi. de conſuetudine non comprehendit tribunal, quo ante eius promulgationem contraria conſuetudo vigebat. n.323.

Recurſui regio, & defenſioni naturali contraria omnia procedunt in iudice ſeculari volente iudicialiter cognoſcere: non tamen in Principe protegente ſubditos vi oppreſſos. n.324.

Doctores Regiæ cognitionis per viam violentiæ terminos confundentes, & abutentes conteruntur. n.325.

Doctores quandoque nonnulli hanc cognitionem extraiudicialem vocant iuriſdictionem, nonnulli quandoque principem habere præſcriptam iuriſdictionem contra eccleſiaſticos, cognoſcendi per viam violentiæ, qui reprehenduntur ab Authore. n.326.

Azorius qui ex proprio Marte inſurgit aduerſus hanc regiam protectionem reprobatur. num. 327.

Azorius fundauit ſuam opinionem in falſo ſuppoſito & fundamento, nempe; Regem in hac protectione vi oppreſſorum procedere cum iuriſdictione. n.328.

Proſper. Farin. reprobatur. num.329.

A Ceuallos cauendum vtente loquendi modo ſcilicet; appellatur per viam violentiæ. n.330.

Appellare per viam violentiæ, duo ſunt repugnantia, ſi enim appellare; quomodo per viam violentiæ? ſi per viam violentiæ: quomodo appellare? n.331.

Ceuallos aſſertio animaduertitur lapſi. n.332.

Iudicialiter cognoſcere, nihil aliud eſt, quàm ſeruatis iudicij ſubſtantialibus procedere. num. 333.

Iudicialiter & extraiudicialiter ſunt contraria. vnum affirmans, aliud negans. n.334.

Ceuallos animaduertitur, dum hanc protectionem extraiudicialem extraordinariam ſimpliciter vocat. n.335.

Ceuall. reprehenditur, dum aſſertionem Gregory Lopez & aliorum reprobat. n.336.

Lex Regia fundat cognitionem per viam violentiæ in iure, & conſuetudine ſuis omnibus requiſitis vallata, & acquiſita. n.337.

Conſuetudo in iuribus incorporalibus requirit præcisè ſcientiam & patientiam eius, contra quem introducitur; aliàs non habet principium, vnde cauſſari poſſit. n.338.

Patientia & tolerantia in iuribus incorporalibus idem operatur, quod poſſeſſio in rebus corporalibus. n.339.

Ceuallos idem quod modò reprobat in Gregorio Lopez, pluribus in locis fuit ſequutus. n.340. & 341.

Ceuallos reprehenditur, dum reprobat opinionem Dominici Bañez. n.342.

Qui proprio ore conuincitur. n.343.

Doctores tractantes de recurſu per viam violentiæ ferè omnes de fama priuilegij teſtantur. n.344.

Sixtum IV. fuiſſe conſultum ſuper hac violentiæ cognitione inſtante D. Franciſc. Gimen. Archiepiſc. Tolet. cámq; approbaſſe, qui affirmant. n.345.

Recurſum Regium ſi alieno priuilegio iuſtificamus, cur non melius cum fama proprij? n.346.

Cognitionem per viam violentiæ conſuetudine & iure vallatam, non erit inconueniens priuilegio expreſſo confirmatam habere. n.347.

Poſſidere quis poteſt ex pluribus cauſſis, & ex vtiliori iuuari. n.348.

Priuilegium Sedis Apoſtolicæ emanatum in confirmationem cognitionis per viam violentiæ, etſi poſtea reuocetur, nihil Regis detrahit iuri. n.349.

Iura duo vbi competunt, vno ſublato actus alio ſuſtinetur. n.350.

Iura plura in vno concurrentia vno ſublato, cætera cum eo non confunduntur. n.351.

Condemnatus ex vna cauſſa, poteſt ex alia iudicium mouere ſuper eadem re. n.352.

Cognitio per viam violentiæ non ſolum fundatur in priuilegio præſumpto ex immemoriali, ſed ex iure regali proueniente à radice, & fonte iuris naturalis. n.353.

Priuilegium conceſſum à Sede Apoſtolica in comprobationem Regij recurſus an poſſit ab eadem Sede reuocari. n.354.

Priuilegium conceſſum in fauorem Eccleſiæ, reuocari à Principe non poteſt. n.355.

Priuilegium conceſſum à Pontifice licèt reuocetur, remanet Regi defenſio vaſſallorum, & cognitio per viam violentiæ extraiudicialis, cuius proprium officium eſt incommutabile. n.356.

Princeps licèt ſit Dominus vniuerſalis quoad protectionem, & iuriſdictionem; non tamen quoad dominium particularium, quod tollere nequit. n.357.

Priuilegium conceſſum non ſubdito reuocari non poteſt. n.358.

Gregorij Sayrij aſſertio reprobatur. n.359.

Ad defenſionem ſui licitum eſt, omnibus modis vti cum moderamine inculpatæ tutelæ. n.360.

Defenſionibus pluribus vti, nemo prohibetur. num.361.

Defenſio non eſt de genere prohibitorum, vt vna via electa, altera tollatur. n.362.

Textus optimus in cap. dilecto. de sentent. excommun. lib. 6. refertur. num. 363.

Theorica huius recursus per viam violentiæ quæ hoc capite dicta sunt; nota, quia à nemine ita considerata & ordinata hactenus fuere, plurimæ essentialissimæ rationes, doctrinæque infinitæ penè sunt nouiter adductæ. n. 364.

Authoris protestatio. n. 365.

MATERIA huius præludij cardo est, seu potiùs columna fortissima, super qua totum huius recursus pondus, onus, virtus, & essentia requiescunt, estque totius contradictionis insidiarum, seu argumentorum fortissimus murus, constans propugnaculum, impenetrabile, & valida resistentia, quáque omnibus penitus satisfit aduersariis oppositionibus, in quo pariter omnes Doctores de iustificatione huius Regalis recursus, tractantes obiter, & nimis genericè attingunt; est etenim omnium Doctorum, quorum nomenclaturam suprà ad principium huius capitis n. 16. & aliorum in dis-
193 cursu citauimus, concors, & receptissima sententia, vt scilicet in hac cognitione per viam violentiæ impartiatur defensio vi oppressis, extraiudicialiter, celerrimè, & absque iurisdictione, nihil vlteriùs probantes, nec fundantes (prout essentialiter requiritur) verificantes à propugnatoribus hoc fundamentum euacuari queat, indeque totum ædificium labatur.

194 Pro cuius declaratione quid in hoc dixerint Doctores præmittendum est, & in primis Oliuan. *in tractatu de iure fisci c. 11. n. 50.* post Couarr. & Afflict. *& c. 14. num. 100. cum sequentibus.* quòd Regius Senatus non se intromittit de his oppressionibus iurisdictionaliter, & in modo ordinariæ iurisdictionis, nec vt causam definiat, quæ ad se fortè non pertinet, sed per modum extraordinariæ defensionis, vt vim repellat, propulset, & oppressum subleuet, & ecclesiasticum quodammodo reducat ad viam iustitiæ & tramites legitimos, deferátque appellationi iustæ. ita Oliuan. *num.* 54. vbi alios allegat, cúmque referens sequitur Sese *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *sub n.* 70. per quem dicit vlte-
195 riùs, quòd sola cognitio contentiosa de iis prohibita est seculari, non verò charitatiua, & extraiudicialis, nam hæc secularis potestas, cautio, & prouisio contra violentiam, & oppressionem iudicum ecclesiasticorum, non iurisdictionem impedit ecclesiasticam, non vsurpat, nihil de causa definit, non cognoscit, sed pro quiete subditorum, pro tranquillo statu prouinciæ, pro æquitate retinenda, pro iniuriis, & oppressionibus reprimendis interponitur, & cum summa reuerentia Ecclesiæ debita, cum maturitate, & monitione permissa, & magis monendo, quàm corrigendo exercetur, vt per eundem Oliuanum *num.* 56. quem sequitur Sese *ibi, & in epistol. ad Regem num.* 22. *&* 73. post Bobadill. & Lucam de Penna *in in l. si coloris. colum.* 11. *C. de agricol. & censit. lib.* 11. vbi hæc elegantissima verba scribit: Nulla alia proinde citatione facta, constito de violentia summariè per facti notorium, non per cognitionalem indaginem, 196
mandatur per iudicem secularem assisti laico, vel clerico, *&c.* cum moderamine inculpatæ tutelæ, *&c.* Idem etiam repetit Sese *in d. epistol. num.* 54. *&* 65. vbi optimè loquitur, quòd hæc cognitio debet esse 197
extraiudicialis absque eo, quòd se possit Senatus intromittere in terminis causæ principalis, sed per viã protectionis extraiudicialis, & œconomicæ potestatis, vbi allegat Menoch. & Pacia. *cons.* 164. *n.* 38. & quòd Senatus in huiusmodi protectione per viam violentiæ non procedat authoritate iudiciali, quia ad id nec habet, nec est necesse, tenet Born. de Laureac. de casibus in quibus iudex secularis iniicit manus in personas cleticorum *num.* 12. Aufrer. *de potestate iudiciali super clericos regul.* 2. Carolus de Grassis *lib.* 2. *regal. Fran. cap.* 16. *in fi.* Oliuanus *de iur. fisc. cap.* 30. *num.* 30. vbi illos refert. *&* 198
cap. 8. *num.* 30. vbi dicit, quòd Senatus in hac cognitione iurisdictionem non habet, directè, nec indirectè, principaliter, nec accessoriè. Sequitur Ceuall. *in epistol. ad Regem num.* 31. Michaël Axia *de exhiben. auxil. fundam.* 26. & idem dicit Humad. *in l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. *in gloss.* 4. *in verbo ninfuerça.* & Couarr. *cap.* 35. *num.* 3. *versiculo. nec Regij*, quòd Senatus non cognoscunt tan- 199
quam iudices appellationis, & habentes iurisdictionem de iustitia appellationis, ad Summum Pontificem deferendæ, ad hoc vt ab ipsis sententia confirmetur, aut reuocetur, quia in eo casu violaretur immunitas ecclesiastica Ecclesiæ. iuxta textum *in c. nouit. & in cap. grauem. de sentent. excommunic.* sed solùm recurritur ad ipsum, vt per modum extraordinariæ, & extraiudicialis defensionis, succurratur oppressis, & ad finem vt tollatur vis illa, quæ à iudice ecclesiastico iniustissimè fit appellanti; quam plurimos ad idem refert Cæned. *canonicarum quæstionum* 45. *numero* 8. *& suprà. & iterum numer.* 18. *versiculo ceterùm.* post Afflict. qui in proposito bene loquitur, *decisione* 24. & Lucam de Penna *vbi suprà.* Menoch. *de recuper. rem.* 15. *num.* 214. hoc idem tenent Siman. *de Cathol. institut. c.* 45. *num.* 35. Nauarr. *in d. c. cùm contingat. rem.* 1. Menoch. *de recuper.*

rem.3. n.356. Segur. de Aual. *in directo. iudi. eccleſiaſt 2.p. c.13.n.51.* Azeued. *in l.2. titul.6. lib.1.recopil.* Gutier. *de iuram.confirm. 1.p. c.2. n.26.* Humad. *in d. l.13. tit.13. part.2.gloſſ.4.* & ibi Gregor. *gloſſ. verb. ninfuerças.* Viuald. *in candelab. aureo in explicatione Bullæ in Cœna Domini in caſ. 14. num. 102.* & idem Cæned. *vbi proximè in n. 25.* dicit quòd iudices
200 Regij pronuntiant per modum cauſſæ, ſcilicet; iudicem eccleſiaſticum vim feciſſe, vel non feciſſe in eo quòd appellationi partis non detulerit,non autem pronuntiare,quòd iudex eccleſiaſticus iuſtè, vel iniuſtè proceſſerit, quod & eleganter declarat Nauarr. *in cap cùm contingat pag.149. verſic. 3. idem non obſtat.* & hoc iure vtimur & quotidie practicamur.

Hæc ſunt, quæ de hoc articulo tractarunt Doctores vni alteros inſequentes vlteriùs non iuſtificantes, nec corroborantes hunc articulum, quibus & tu addere poteris ce-
201 lebrem gloſſam *in cap. dilecto verb. ſibimet. & verb. vtrumque. maximè verb. ſuffragari.* ibi; ſed hic loquimur de exequutione ipſius gladij (ſcilicet temporalis) non in modum iuſtitiæ, ſed defenſionis, *&c.* quæ ſunt notabilia. *de ſentent. excommunic. lib.6.*

Quorum doctrina nouiter à nobis altiùs, & vlteriùs fundatur, quoniam huiuſmodi recurſus nec ratione formæ, nec ratio-
202 ne materiæ, iuriſdictionem deſiderat, nec poteſt, nec ea indiget, quia ſubiecta materia non patitur, nec etiam neceſſaria eſt. ratione formæ, & modi procedendi ipſa demonſtrat apertè,vt in ſæpe repetita lege Regia 36. & nos latiùs cap. ſeq. & quia in clericos iudex laicus exercere non poteſt, vt incapax.

Ratione materiæ ſic probo, primò quoniam hæc cognitio eſt nuda defenſio & abſoluta Regis facultas, vis protectiua, & de-
203 fenſiua. etenim vis protectiua in ordine ad tutelam, & defenſionem abſtrahitur,& conſideratur de per ſe, extra iuriſdictionem, quod mihi probat eleganter textus *in* §. 2.
204 *inſtitu. de tutelis*; vbi tutela eſt ius, ac poteſtas in homine libero, ad eius defenſionem, cui non ſubeſt, quoad iuriſdictionem, quia tutor eſt priuata perſona, ſed quoad tutelam, protectionem, & defenſionem, quod monſtrant illa verba, (in homine libero)quæ ſic interpretor,& intelliguntur (quod & noſtræ conſiderationi rectiùs arridet) ſi memineris, nos ſuperiùs probaſſe à n. 76. Principem ſupremum dici tutorem reipublicæ, & vaſſallorum in hoc ſenſu, vt ſub eius protectione ſint, nc ab aliis vi opprimantur, nec vexentur: ergo ſequitur, quòd vis propulſiua, & protectiua, qua Princeps aliorum vim repellit, iuriſdictione non indiget, & abſque illa eſſe poteſt, quod per Rotæ deciſionem ſtatim citandam vlteriùs corroboratur.

Secundò, quoniam Principibus Chriſtianis,à Deo,Sede Apoſtolica,& Romanis Pon- 205
tificibus, ac legibus poſitiuis commendata eſt protectio clericorum, & Eccleſiarum, vt ex ſacro Concilio Tridentino & ex aliis pluribus iuribus, & authoritatibus abundanter probaui ſuprà in prælud.2.per totum. quod non repeto. & faciunt etiam quæ diximus in prælud. 1. à princ. Sed ſic eſt, quòd 206
cui protectio alicuius commendata eſt per Summum Pontificem,aut alium Principem, non ideo cenſetur conceſſa iuriſdictio, ſed ſolùm defendere ab oppreſſionibus, ergo nec hîc. Minorem elegantiſſimè probat mihi Geminian. *in conſ. 81. per totum.* vbi dicit, quòd protector alicuius vniuerſitatis, vel commendatæ,tenetur recommendatum defendere, ſi iniuſtè opprimatur, prout Principes ſeculares, qui tenentur protegere Eccleſiam,& alia pia loca. ex quo infert, quòd habens aliquem recommendatum, vel ſub protectione, non dicitur habere ſub ſuo gubernio, vel iuriſdictione, quæ eſt ſtupenda doctrina, ad noſtrum propoſitum, quam ad idem referens ſequitur Cardinal. Tuſc. *practi. concluſſ. tom.6. litera P, num. 1. & 2.* vbi dicit idem de verbo ad verbum.

Et quòd quando aliquis ex priuilegio 207
Pontificali recommendatur protectioni alterius, non cenſeatur in protectorem transire ſimul iuriſdictionem, ſed defenſionem nudam ab oppreſſionibus, nec à iuriſdictione ſuorum iudicum intelligantur eximi; optimè notat gloſſ. *in leg. fi. de confirmatione vtili, vel inutili.* & plenè per Bartol. *in l. 1. de excuſat. muner. libro* 10. quos ſequitur Ioan. Petr. Ferrar. *in practica tit. de forma oppoſition. contra inſtrum.* §. *alijs rationibus, & cauſsis, numero 3. fol. mihi* 231. & eſt textus ſingularis *in cap. ex parte.* 18. cuius ſunt verba: Ex parte tua fuit quæſitum vtrùm clerici, & laici, qui literas protectionis oſtendunt, in quibus perſonæ ſuæ, expreſſo nomine, cum omnibus rebus ſuis, ſub apoſtolica protectione conſiſtere declarantur, à iuriſdictione Epiſcopi diœceſani ſint exempti? nos autem reſpond. quòd per literas huiuſmodi ab Epiſcoporum ſuorum poteſtate minimè ſubtrahuntur. Hactenus de inſigni textu de priuilegiis in decretalibus.

Qui text.vtramque noſtram intentionem 208
probat, & quòd per huiuſmodi protectionē clericorum Principibus temporalibus commendatam, non cenſeatur illorum iuriſdi-

ctioni clericos ſubmittere, nec à iuriſdictione eccleſiaſtica extrahere, prout noſtro in propoſito, in quo tantùm ad violentiam tollendam adhibetur cognitio extraiudicialis, an appellatio ſuſpendat, vel non, vt violentia iudicis detegatur, ob negatam debitam delationem appellationis, cuius cognitio, an iuſta vel iniuſta ſit, tam appellationis, quàm ſententiæ ſuperiori eccleſiaſtico præſeruata remanet. & eſt ſimilis text. *in c. accepimus, in fi.* ibi, Si verò ad iudicium perceptæ protectionis, cenſus perſoluitur, non ex hoc iuri diœceſani Epiſcopi aliquid eſſe ſubtractum, *&c.*) *eodem tit. de priuilegijs.* ergo Principes ſupremi, quibus recommendata eſt protectio dumtaxat clericorum vi oppreſſorum, quoad defenſionem ſub protectionis limitibus contineri debent, nec excedendo legitimos protectionis & defenſionis modos; ad iuriſdictionem eccleſiaſticam, & alienam ingrediantur, & inde in Bullam in Cœna Domini, maximè cùm ad tollendum violentias vis protectiua, & nuda Regia poteſtas ſufficiant, iuxta ſubiectam materiam, quæ nec iuriſdictionem patitur, neque ea indiget. 209

Et hoc eodem modo argumentatur Mar. Anton. Marcerat. *variar. reſolu. lib. 1. reſolu. 6. num. 6.* poſt Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 4. caſu 338. n. 7.* Gabriel *conſ. 195. n. 1. cum ſequentibus.* vbi probat, quòd cùm Principes Chriſtiani ſint ipſo iure protectores Eccleſiæ, *clem. 1. §. ergo de iur. iur.* vt alicuius etiam particularis Eccleſiæ, aut Hoſpitalis illis ſpecialiter protectio conceſſa à Summo Pontifice, neque acquirit iuriſdictionem, nec illam tollit iuriſdictionem ſuperioris eccleſiaſtici, nec ex ea poteſt Princeps inducere, aut probare ſuperioritatem aliquam circa eandem Eccleſiam, aut hoſpitale, & eius bona aut iura. quod eſt notandum. 210

Tertiò non minùs ſubtiliter hæc noſtra propoſitio comprobatur, etenim admiſſibilitas ſeu non admiſſibilitas appellationis reſpectu iudicis à quo, eſt quid facti, quia ipſe citra delationem, vel non delationem appellationis iuriſdictione caret, niſi prout eſt quid facti, nam abſtineri à receptione appellationis, vel ei deferri, eſt quid facti, abſque adminiculo iuriſdictionis. ita eleganter dicit Philipp. Franc. *in cap. conſtitutus 45. ſub num. 9. de appella.* quem referens ſequitur Eſcacia *de appella. queſt. 11. art. 1. ſub num. 4. verſ. infero ex hac ſecunda.* quare non poteſt ſe intromittere in appellationis iuſtificatione, vel in iuſtitia, nec pronuntiare, quoad partes an ſit admittenda, vel non, ſed pronuntiare limitatè factum proprium, & reſpectu ſuæ perſonæ, tantum ſcilicet defero, vel non defero, admitto, vel non admitto appellationem, nam in vniuerſum pronuntiare, vt legitimam admittendam, vel non, pertinet iudici ad quem, qui habet iuriſdictionem, non ad eum qui ea caret, per appellationis interpoſitæ effectū ſuſpenſiuum; latiſſimè poſt Contard. & alios proſequitur Eſcacia *vbi proximè à n. 1.* 211

Ex quo infert ipſe Eſcacia ibi *ſub n. 4. verſ. infero ex hac.* cum Philippo Fran. *in d. cap. conſtitutus ſub num. 19. de appella.* quòd cùm iudex debeat ad ſui ſolam inſtructionem cognoſcere de qualitate appellationis, non debet quoad partes (vt faciat ius) pronuntiare, ſed quoad ſe dumtaxat, & ad ſui inſtructionem, quia nō habet iuriſdictionem, niſi prout ſit admiſſibilitas, quid facti, dicendo defero, vel non defero, admitto, vel non admitto, ad quam cognitionem qualitatis appellationis, quoad ſui inſtructionem in hoc caſu (quæ eſt quid facti) non indiget iuriſdictione, nec eſt neceſſaria: quia nihilominus quòd caret iuriſdictione ſuſpenſa per legitimam appellationem, tacitè à iure ſiue ſit ab eo admiſſa, ſiue non. textus optimus *in l. 1.* ibi, appellatione interpoſita, ſiue ſit recepta, ſiue non, medio tempore nihil nouari oportet; ſiquidem fuerit recepta appellatio, quia recepta eſt, ſi verò non eſt recepta, ne præiudicium fiat ei, quoad deliberetur, vtrùm recipienda ſit appellatio, an non ſit, *ff. nihil nouari appellatione pendente.* tamen cognoſcere poteſt de hac admiſſibilitate, & qualitate, ſiue natura appellationis, an debeat, vel non deferre, & ſic extraiudicialiter. 212 213

Ex qua miraculoſa doctrina literis aureis deſcribēda, tres mirabiles & vtiliſſimi oriuntur effectus, quoad hanc noſtram cognitionem extraiudicialem per viam violentiæ, & eius iuſtificationem, cui libenter arridet. Primus; quòd cùm in Senatu adito per viam recurſus, vt deferat iudex appellationi, & reponat attentata, agatur dumtaxat an appellationi debeatur deferri vel non (interim dum ſuperior aditus aliud cenſeat) de cuius qualitate, & natura informatur, extraiudicialiter ad ſui inſtructionem, tantùm per actorum inſpectionem, quod eſt quid facti; ſequitur manifeſtè, vt iuriſdictione non egeat, quia ſubiecta materia, nec patitur, nec illam deſiderat, etiam in eodem iudice, qui ſententiam tulit, ex eodem Franc. & Eſcacia ſupracitatis. 214

Quartò fulcitur noſtra propoſitio ex ſecūdo effectu proximè precedentis doctrinæ, enimuero ſi à Senatu in huiuſmodi ſalubri recurſu cognitio adhibetur ad ſui inſtructionē, & animi informationem ex actorū inſpectione, vt appellationis natura cognoſcatur, 215

vt dictum eſt, ergo ſequitur quòd procedit extraiudicialiter. quoniam incommutabilis eſt, & recepta doctrina; quòd quando informatio aſſumitur ad ſolam inſtructionem, & informationem Curiæ, cognitio & proceſſus eſt omnino extraiudicialis; & in ea, nec ſeruatur, nec attenditur forma, nec ſolemnitas iudicialis, quia totaliter extraiudicialiter, & abſque iuriſdictione proceditur. Bal. *in l. 3. §. ſi tibi col. 2. verſ. ſed pone. iuncto verſ. ſed an iſta. ff. de cond. ob turp. cauſ.* Alberi. *de malef. in tractatu de teſtibus cap. 7. poſt num. 38.* Angel. *tract. de malef. in verbo quod forma publica. num. 11.* Salicet. *in l. fi. in fi. C. de quæſtor.* Marſil. *in l. de vnoquoque. num. 35. verſ. dicas tamen. ff. de re iudic. & poſt num. 81.* Bonifac. de Vitall. *in clem. 2. num. 89.* Marant. *de ord. iudic. 6. p. memb. 1. rubric. de citatio. num. 20.* Maſcar. *tractatu de probatio. lib. 1. in præfatione q. 5. n. 39. & lib. 3. concl. 1366. num. 6.* Flamin. Cartarin. *in tractatu de exequut. ſentent. cap. fi. num. 175. & in practic. interrog. reorum. lib. 3. c. 3. n. 61.* Bertazol. *conſil. 553. n. 4. verſ. ſecundo dato. lib. 2.* & videnda, quæ in hunc ſenſum congeſſit Mareſcot. *variar. reſolu. lib. 2. c. 1. n. 51.* poſt alios, de quo nos latiſſimè infrà 2. p. cap. 14. per totum, & etiam 13. vbi plures doctrinas, & authoritates, in comprobationem reperies. Ergo de primo ad vltimum ſequitur, ſubiectam materiam nõ pati iuriſdictionem, nec ea indigere, cùm ſit quid facti, maximè
216 quia reſpectu Senatus multo inferior, & debilior eſt huius articuli cognitio, quàm in iudice à quo, quia in ipſo non adhibetur ad effectum deferendi appellationi, vel non, quia ipſemet Senatus non defert, ſed prouocat, & incitat iudicem à quo, vt deferat deferendæ, quod longè minus eſt, & ſic multo minùs iuriſdictione eget.

Tertius effectus ex prædicta doctrina Philippi Franc. & Eſcaciæ reſultans ille eſt, quòd cùm admiſſibilitas appellationis, vel non admiſſibilitas, hoc eſt, deferendum, vel non deferendum, ſit quid facti, vt meritò Princeps
217 ſecularis cognoſcere poſſit, quia de facto etiam rei ſpiritualis iudex ſecularis incidenter cognoſcere queat, plures citat Couarr. *in 4. 2. p. cap. 8. §. 12. num. 3. & in practic. cap. 35. num. 1. verſ. quibus.* Natt. *conſ. 411. num. 1.* Caſſan. *in conſuetudin. Burgund. rubric. 1. verſ. Eſdroc. de vellis num. 109. in fi. colum. 8.* Viual. *in explicat. Bullæ Cœnæ Domini num. 103.* Gutierr. *lib. 1. canonic. quæſt. cap. 34. num. 17.* Ceuall. *commun. contra. quæſt. 403. ex num. 1.* Mier. *in tractatu de maiora. 3. p. quæſt. 15. ex num. 19.* Cæned. *in quæſt. canoni. 45. num. 17.* plures congerit Seſe *tractatu de inhibitio. c. 8. §. 3. à num. 4. cum ſequentibus & num 22. & num. 23.* noſtras Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 1. à num. 27.* hinc pro obſeruatione iuramenti iudex laicus cognoſcit *cap. licèt. de iur. iur. lib. 6.* & in poſſeſſorio rei ſpiritualis vt ipſi & alij latè probant, & nouiſſimè Torre-Blanca *in tract. de magia lib. 3. c. 26. à num. 9. & ſeqq.*

Quintò corroboratur noſtra principalis doctrina, & propoſitio. nam ſi iudex inordi- 218
natè procedit, & contra ius exequitur ſuam ſententiam, vt priuatus procedere dicitur, & abſque iuriſdictione, Auenda. *in cap. 2. præto. cap. 12. & c. 11. num. 9.* Azeued. *in l. 31. tit. 6. lib. 3. recopil.* Mexia *ſuper l. Tolet. fundam. 2. p. 11. n. 34. & ſeqq. fol. 106.* vide quæ nos latiùs infrà hac 1. p. c. 3. à n. 12. vbi magnam Doctorum cateruam congeſſi, vbi iudex qui 219
de facto proceſſit, de facto, & ſine iuriſdictione reponere debet, quia ad repoſitionem attentatorum, quæ de facto facta ſunt, & finita iam iuriſdictione; iuriſdictio neceſſaria nõ eſt, ex celebri doctrina Romani *conſ. 320. incipit, hæc iſtorum. n. 4. verſ. quo igitur. & col. fi.* Card. Tuſc. *pract. concl. tom. 3 litera E, concl. 11. n. 22.* quos ſequutus ſum, & comprobaui, *d. c. 3. à n. 15.* & ſuprà, quia facta de facto, de facto reponuntur. ergo cùm in huiuſmodi ſalubri cognitione per viam violentiæ illud dumtaxat quæratur, vt appellationi legitimæ deferatur, & attentata violenter reponantur à iudice: ſequitur, vt ad id iuriſdictio neceſſaria non ſit, ſed politica Principis poteſtas, & nuda defenſio, cuius proprium officium eſt, vt repellatur violentia, prout quilibet priuatus, & ipſa pars oppreſſa poterat licitè reſiſtendo facere, & ſibi ius dicere, quod vt vrbaniùs fiat, & abſque ſcandalo, recurritur ad Principem, ſecundùm ea, quæ exactiſſimè diximus in propoſito ſuprà prælud. 3. per totum, & præcipuè in verſ. quod & ex eo probatur. à num. 85. ergo ſequitur quòd Princeps in tollenda hac vi, extraiudicialiter procedat, & non cum iuriſdictione aliqua, qua ſubiecta materia non eget.

Sextò hanc noſtram doctrinam mihi probat expreſsè Rot. Romana in vna Oſcenſ. Canonicatus Veneris 1. Decẽb. 1596. quam ad literam refert Seſe *de inhibitio. cap. 8. §. 3. num. 109. fol. 599.* qua poſtquam reprobatus 220
eſt recurſus ad Regem ad tollendam violentiam, per modum iuriſdictionis, & contentioſum iudiciũ in hæc inquit: Neque deciſiones Rotales Achillis 6. de appellat. in impreſſis & R. P. D. Decani in illa Tarraconen. Villæ de Reus die 4. Decemb. 1592. & R. P. D. Blancheri in Salmantin. canonicatus die 24. Maij proximè præteriti ſuffragabantur Paulo, quia licèt per illas deciſiones concederetur facultas quãdoque recurrendi

ad

ad iudices laicos, & inuocandi nudum eorum auxilium, ad defendendum propriam eorum poſſeſſionem, qua quis de facto ſpoliatur, & quam quis propria etiam authoritate defendere poſſet; nuſquam tamen dicitur in eis; quòd talis recurſus fieri poſſit ad effectum obtinendi inhibitiones,& mandata contra prælatos, & iudices eccleſiaſticos, hoc enim numquam docuit Rota, quæ optimè nouit, iudices laicos, nec actu nec habitu habere iuriſdictionem in clericos, imò illius eſſe penitus incapaces, arg. *c. cauſſam de reſcript. & canon. Sacerdotibus* 11. *quæſt.* 1. &c. ex qua deciſione apertè probatur, quòd recurſus ad Regem inter eccleſiaſticas perſonas non eſt habilis, nec capax iuriſdictionis, ſed nuda defenſio, & auxilium ad propulſandam violentiam.

Hoc idem apertè probatur ex Rotæ deciſione in vna Cæſar Auguſtana iuris eligendi coram Domino Oradino 7. Februar. 1561. & alia Ver. iactationis Parochialis de Aldea coram Paleoto ſub die 27. Iunij 1561. vt eſt in recollectis eiuſdem Paleoti *deciſ.* 372. *incipit, dubium erat.* quas ſequitur & teſtatur Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 4. *limi.* 1. *num.* 38. quibus in terminis reſolutum fuit, quòd ſi Conſilium Regium, cuius aditus fuit recurſus ad tollendam violentiam, vltra manutenſionem poſſeſſionis (quod eſt merum factum) aliud faciat, puta ſequeſtrando, & ad manus Curiæ rem de qua agitur apprehendendo, nihil agit, quia tunc modus legitimæ defenſionis exceditur, & ad actus iuriſdictionales ſe extendit, vt dictum eſt. quibus omnibus fundamentis ſatis comprobata remanet aliàs ſimplex & nuda Doctorum aſſertio (vera tamen propoſitio) vt in hac cognitione per viam recurſus & nudæ defenſionis ad liberandum vi oppreſſos per eccleſiaſticos iudices extrajudicialiter procedatur, abſque iuriſdictione, nec vmbra illius, quia ſubiecta materia nec ea indiget, nec illam appetat vnquam, vt modus & forma procedendi, de qua in cap. ſequenti eſt agendum, euidenter demonſtrat.

221

Reſponſio argumentorum.

ET licèt ex his quinque præludiis tam dilucidè comprobatis, ac dictinctè & explicitè ordinatis, præ cæteris omnibus Doctoribus huius iuſtificationis articulum tangentibus, vt tibi ad oculum euidenter apparet, facillimè potes deducere, quid cunctis difficultatibus ſit reſpondendum; nihilominus libet breuibus, & ſigillatim explanare.

Et in primis non obſtat primum argumentum pro contraria parte ſuprà adductum à n. 8. ex Concilij Trident. loco *de reformat. cap.* 3. *ſeſſ.* 25. cui reſpondet Salced. *in additio. ad Bernard. Diaz in practic. in cap.* 102. *litera A, verſ. pariq, ratione.* vt procedat quando ſeculares magiſtratus tanquam iudices appellationis, veluti iuriſdictione ſpirituali vtentes, intenderent excommunicationem reuocare, aut temperare, ſecus autem (inquit ille) ſi ad tollendam vim ab eccleſiaſticis iudicibus illatam dicto remedio, & recurſu, vterentur. quem intellectum non admittit noſtras Gaſpar Rodrig. *de annuis reditib. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 73. *ad medium.* ex eo quòd hactenus auditum eſt, ſecularem iudicem in cauſſis eccleſiaſticis in appellationis inſtantia cognouiſſe. nec illa verba dicti Trid. *ibi*, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet.) conuenire interlocutioni, in cauſſa appellationis prolatæ, nam appellationis iudex inferioris ſententiam reuocat, non tamen præcipit, vt iudex inferior reuocet, quod verum eſt, & ideo reſpondet ipſe Rodrig. quòd ea verba videntur pertinere ad violentiæ decreta, niſi dixeris (inquit ille) verba Concilij non comprehendere ſuprema Regia tribunalia, ſed magiſtratus dumtaxat, & iudices inferiores, quibus hæc cognitio per viam violentiæ iure non competit, vt ita intelligantur verba eiuſdem Concilij, *ibi*, nefas ſit ſeculari cuilibet magiſtratui.) quæ non videantur dirigi in Regiam maieſtatem, nec eius ſuprema tribunalia, ex eo quòd Reges ſicut dignitatis altitudine præeminent, ſic prærogatiua gratiæ ipſos conuenit anteferri, *cap. ſi. de off. delegat. in* 6. & ideo ſub clauſulis generalibus ſublimes non continentur, *argum. cap. ſedes de reſcript. cap. de multa de præbendis.* Rebuff. *in practic.* 3. *parte ſignatu. num.* 62. facit regula Cancellar. 40. *de derogatione iuris patronatus.* vbi in diſpoſitione generali non comprehenditur Rex. Mandoſ. *regul.* 13. *de reſeruatione quæſt.* 15. *num.* 3.

222

223

Sed ſalua pace tantorum virorum vtramque interpretationem ciuſdem Concilij verba expreſsè abhorrent, à quibus quidem alienam eſſe apparebit, quia Trident. nec loquitur de magiſtratu, & iudice, vt ſuperiore cognoſcente de excõmunicatione tanquam iudice appellationis, vt putauit Salced. ex eo quòd in eum inſurgit (& bene) Rodrig. non quidem ex prima eius ratione, quia debilis eſt, ſed ex ſecunda; nec etiam loquitur in cognitione per viam violentiæ, vt exiſtimat Rodrig. dum excipit Reges, & ſuprema tribunalia, vt dictum eſt.

224

Quorum Doctorum in modum miror tam clara diſpoſitionis verba interpretari ſeu potiùs cauillari, & in dubium redigere, vel
225 econtra.text. *in l.ille aut ille* 25.*de leg.*3. quid rogo in illius textus litera obſcurum, aut intricatum inuenere, vt quæſtioni locus foret? enimuero textus ille ſic ſimpliciter, & prout iacet adhuc in ſenſu literali nihil addito, nec detracto, intelligendus eſt, nam poſtquam normam excommunicandi iudicibus tradit, ſequitur, & facit, nefas ſit ſeculari cuilibet magiſtratui prohibere eccleſiaſtico iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, ſub prætextu quòd contenta in præſenti decreto non ſunt obſeruata; (reddit rationem) cùm non ad ſeculares, ſed ad eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat; textus etenim generaliter loquitur, vt nullus iudex de facto impediat, perturbet, excommunicationem, non vt iudex appellationis, vt putabat Salced. ſed quomodolibet impedire voluerit, quocumque genere impedimenti, & perturbationis, ſiue occaſione iuriſdictionis, ſiue de facto mittendo falcem in meſſem alienam, aut iuriſdictionem eccleſiaſticam vſurpando, prout indicant illa verba Concilij *ibi*, cùm non ad ſeculares, ſed ad eccleſiaſticos,*&c.* ita vt illius textus deciſio non ſe reſtringat ad aliquam ſpeciem perturbationis, ſed generaliter loquitur, prohibendo, ne ſe magiſtratus intromittat, quo decreto illud idem, quod iure communi diſpoſitum erat, generaliter; vt iudex ſecularis non ſe inſerat in eccleſiaſticis cauſſis,aut ſpiritualibus;ſpecialiter hoc decreto continetur, reſpectu excommunicationis, vt illam nullo modo impediat, non ſe reſtringendo ad aliquam ſpeciem perturbationis, ſed generaliter de
226 quibuslibet omnibus impedimentis; nec eſt nouum vt Concilium Tridẽtinum diſponat idem, quod ius commune, vt illud nouiter ſuſcitetur, renouetur, ac ſit in viridi obſeruantia, vt conſtat ex plurimis decretis Tridentini, prout *in cap.*4.*ſeſſ.*21. quod continet idem quod *cap. ad audientiam de eccleſ. ædifi. & in cap.* 4.*ſeſſ.* 7.*de reform.* idem diſponit, quod *cap.de multa.* & ſic de aliis.

Et ſic ſub tanta verborum generalitate, non eſt comprehendendum tam ſalubre remedium, & charitatiuum ſubſidium, miſeris, & oppreſſis ſpecialiter à iure canonico ex ratione, & principiis iuris naturalis, & diuini permiſſum, longo vſu immemoriali conſeruatum, ſuper quo, cùm Tridentinum nihil ſpecialiter inducat, ſed generaliter potiùs diſponat, hanc limitationem à iu-
227 re approbatã debet accipere, quia lex noua generaliter confirmatoria recipit eam limitationem,quam lex confirmata,iuxta l.*ſciendum.iuncta gl.ibi,vbi commun. notant Doctores ff. qui ſatiſd. cogan. & in l.* 3. *C. de ſilentiarijs lib.*12.*verbo decurionibus.* communiter approbatam. & *in l. hac conſultiſſima. in princ. gl.* 3. *C. qui teſtam. facere poſſ.* B. *in l.ſed & ſi poſteriores.* & ibi Ioan. Oroſius *n.* 12. *ff. de leg. & in l.*1. *n.* 33. *de conſtitu. Princip.* poſt Iſſ. *ibi n.*16. Mencha *de ſucceſſ. creat.* §.3. *n.* 10. Couarr. *in rubr. de teſt.* 2.*p. num.*19. Mexia *in l. Regia Tolet.* 2.*p. in* 6.*fundam. num.*18. *cum ſequentibus.* Gutierr. *practi. quæſt. ciui. lib.*4. *q.*1. *num.*4. Gregor. Lopez *in l.*7. *tit.*13.*p.*6. *gl.*9. & quia quando aliqua lex loquitur cum aliqua qualitate ad ſui intellectum, trahit om- 228
nes alias,quæ in illo propoſito ſimpliciter,& generaliter loquuntur, Alberi. de Roſ. *in l. ſi quis. in princ. tit. n.* 2. *in ſecunda oppoſ. ff. de legat.*3. Socin.iun. *in l. cum filiofamil. verſ. venio ad apparatum gloſſæ n.*46. *de legat.* 1. dicit notabile Cardinal. Manti. *in tractatu de contract tom.*1. *lib.*4.*tit.*23.*n.*11.& ſic cùm Concilium generaliter de omnimodo impedimento loquatur, non debet intelligi in hoc ſaluberrimo recurſu ſpecialiter, à iure canonico pluribus decretis excepto, permiſſo, reſeruato, & exceptuato, ob bonum & vtilitatem reipublicæ Chriſtianæ, ne reſpublica turbetur, & bonum publicum detri-
mentum patiatur. Et ſi iſtud remedium, & 229
charitatiuum ſubſidium voluiſſet Concilium Tridentinum comprehendere, & ſubuertere,expreſſiſſet vtique, iuxta text.*in cap. inter corporalia verſ. vnde.* ibi, vnde ſi citra translationem id fieri voluiſſet,quod de ceſſione dixerat, & de translatione poterat, expreſſiſſet, *&c. de translatione Epiſcopi.* textus optimus *in c.ad audientiam* ibi, nam ſi intelligeremus tantùm de noualibus,vbi ponimus de laboribus, de noualibus poneremus, *&c. de decimis.* text.*in l. vnica.* §. *ſin autem ad deficientis.* ibi, nam ſi conſilium volebat, nulla erat difficultas coniunctim ea diſponere. *C de caducis tol.* ita Ceruantes *in l.*3.*Tauri n.*84. per Bal. *in d.*§.*ſin autem.* latè Gutierr.*conſ.*13. *n.* 17. & ex aliis doctiſſimus Caſtellus *quotidian. controuerſ. lib.* 2. *cap.*4. *à num.*26.

Ex hoc noſtro nouo, & veriſſimo intellectu ad Cõcilium Tridentinum, venit repro- 230
bandus Ceual. *in q.*897. *n.*126.dum reſpondet ad idem Tridentinũ,vt loquatur, quando iudex ſecularis vult cognoſcere de excõmunicatione per viam appellationis principaliter, vel incidenter per modum iuriſdictionis, an ſententia ſit iuſta, vel non,an potuiſſet eccleſiaſticus, vel non potuiſſet excommunicare. quod falſum eſt: nam ſi ille textus de illo impedimento tantùm loque-

retur, ſequeretur abſurdum, quòd potuiſſet de ipſa cauſa cognoſcere quilibet iudex ſecularis, de quo loquitur Tridentinum, extraiudicialiter; ſed hoc eſt falſum, quia etiam extraiudicialiter alius quàm Princeps, & eius ſuprema tribunalia, quod idem eſt, cuius proprium officium eſt; non poteſt de huiuſmodi violentiis cognoſcere, vt diximus latiùs in c. ſeq. ergo dicendum eſt, vt Concilium Tridentinum loquatur de quolibet impedimento facto à iudice ſeculari, ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter, & de facto quomodolibet ſe intromittente.

231 Et ſic cùm Concilium Tridentinum generaliter loquatur, nullo modo intelligitur, nec diſponit de hoc ſpecialiſſimo iuris remedio, & recurſu, nec talis defenſionis facultas omni iure Principi competens comprehenditur ſub tali decreto, tenent Aueued. *in l.2.titul.6.lib.1.recopil.verſiculo item & de vno quarto.* vbi latiſſimè. Bobadill. *in Polit. lib.2.cap.18.num.139.& cap.16.num.90.* Humada *in l.13. tit.13.part.2.in gloſſ 4. in verbo, ninfuerça.* Viuald. *in explicatione Bullæ in Cœna Domi.num.109.* & cum Azeued. Salced. & Bobad. idem dicit poſt hæc Ceuall. *in epiſtol. ad Regem num. 94.* & iterum *in q. 897. num. 133.* & ſuprà idem tenet Viuald. *in Candel. aureo in explica. Bullæ in Cœna Domini part. 2. caſ.16. à num.114.* Barboſ. *in remiſſ. ad Concil. Trident. d. cap.3. ſeſſ.25. de reforma. n.4. ſuper verſiculo nefas autem ſit, &c.* Cæned. *in q. Cano. 45.n.2.& præcipuè ſub n.7.& ſub n.60.*

232 Nec obſtat ſecundum argumentum contra noſtram cognitionem per hãc viam violentiæ ſuperiùs ad principium appoſitum *num.30. ex Bulla in Cœna Domini c.13.14.15. & 16.* quæ magis in ſpecie videntur repugnare huiuſmodi Regio recurſui per hanc viam violentiæ, cui reſpondẽt omnes communiter Doctores, tam Theologi quàm Iuriſtæ ſtatim citandi, vt procedat, & habeat locum, quando Iudex ſecularis, & ſuprema tribunalia volunt; iudices, & cum iuriſdictione ſe intromittere in cognitione rerum ſpiritualium, aut aliàs Eccleſiaſticarum, hoc animo, & intentione vt violetur libertas Eccleſiaſtica, & vſupetur eius iuriſdictio ad effectum impediendi cognitionem, & proceſſus Iudicum Eccleſiaſticorum indebitè, & in caſibus à iure non permiſſis; quia tunc talia facientes in cenſuram eiuſdem Bullæ incidant, vt expreſsè probant eiuſdem Bullæ verba in caſu 14. *ibi*, Excommunicamus & anathematizamus omnes, & ſingulos qui per ſe, vel per alios authoritate propria, ac de facto, *&c.* beneficiales, & decimarũ, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas, ab auditoribus, & commiſſariis noſtris aliiſve iudicibus Eccleſiaſticis, auocant, illarúmve curſum, & audientiam, *&c.* cauſas ipſas proſequi volentes, impediunt, ac ſe de illarum cognitione tanquam iudices interponunt, *&c.*) & iterum, *ibi*, vel aliàs compellunt, vel exequutionem literarum Apoſtolicarum, ſeu exequutorialium proceſſuum, ac decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, *&c.*) ponderatis verbis ſupradictis, *ibi*, auocant.) & *ibi*, impediunt.) & *ibi*, tanquam iudices.) quæ expreſsè denotãt procedere in quibuſcumque perſonis, vt iudicibus tam Eccleſiaſticis, quàm ſecularibus de facto, ſeu vt iudicibus, ſe intromittentibus, & impedientibus curſum cauſarum cum iuriſdictione, & per modum cognitionis, prout inſuper colligitur *ex eodem cap.14. ad finem*, ibi, etiam ſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, commendatarij, ſeu Vicarij fuerint, *&c.*) & probatur etiam manifeſtè *in d.caſ.15. dictæ Bullæ*, ibi, coram ſe ad ſuum tribunal, audientiam, Cancellariam, audientiam, vel Parlamentum, præter iuris Canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, quouis quæſito colore.) & *in caſu 16.* euidenter etiam probatur, *ibi*, Et omnes alios, quoſcumque iudices Eccleſiaſticos ordinarios, quomodolibet impediunt, quominus ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica, contra quoſcumque vtantur, ſecundùm quod Canones, & ſacræ conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini, ſtatuunt, ac etiam eos, qui poſt ipſorum ordinariorum, &c. ſententias, & decreta, aut alias fori Eccleſiaſtici iudicium illudentes ad Cancellarias, & alias Curias ſeculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia, *&c.*

Ex quibus quidem verbis clariſſimè con- 233
ſtat, iniuſtè impedientes de facto, & contra iuris deſpoſitionem impediẽtes iuriſdictionem Iudicum Eccleſiaſticorum dũtaxat: incurrunt in Bullæ cenſuras volentes iuriſdictionem Eccleſiaſticam vſurpare, vt benè declarat Seſe *de inhibitio. cap.8.§.3.num.102.* vbi verba quibus vtitur Bulla, neceſſariò intelligenda ſunt de actionibus iniuſtis, & contra iuris permiſſionem, & denotãt etiam illa verba, præſumunt.) de quibus *in d. Bulla cap.13. ad fin.* quæ præſupponunt dolum, vt 234
per Feli. Marſi. Deci. Crauet. Turre. & Plotum tenet Marcus Antonius Marcerat. *variar. reſolu. lib.3. reſolutione 19.n.9.* qui etiam idem dicunt de verbo, audeant.) At verò quando iuriſdictio Eccleſiaſtica non impeditur, prout non impeditur, ſed potiùs auxi-

liatur, & fauetur, quando recurritur ad ſupremum Principem, & tribunalia pro tollenda violentia facta à iudice Eccleſiaſtico, neque iudex Eccleſiaſticus impediẽdo curſum appellationis legitimæ ad ſedem Apoſtolicam, exequatur ſuam ſententiam, reponúntque omnia attentata violenter, quo caſu Princeps non vt iudex (vt dicit d. Bulla, *ibi*, tanquam iudices, *&c.*) & *ibi*, auocant.) quod non fit abſque iuriſdictione, iuriſdictionaliter, & in forma iudicij procedens; ſed extraiudicialiter, per nudam defenſionem, & abſolutam Principis poteſtatem, abſque vmbra iuriſdictionis, quam forma procedendi, & ſubiecta materia excludit, quia iuriſdictionis capax non eſt, nec ea indiget, de quo latiſſimè præ cæteris altiùs examinaui ſuprà prælud. 3. per totum.

235 Quæ quidem extraiudicialis & nuda defenſio omni iure naturali, diuino, Canonico, ciuili, Regio, ac conſuetudine immemoriali Principi ſupremo commendata eſt & attributa, vt de ſingulis latè in prælud. 3. per totum, ac ideo tantum abeſt quòd fit à Bulla excluſa, quinimo ſit virtualiter in ea approbata, vt apparet ex d. Bulla *caſ.* 15. ibi, ad tribunal, audiẽtiam, Cancellariam, conſilium, vel Parlamentum, præter iuris Canonici diſpoſitionem trahũt, *&c.*) ergo cum hic recurſus ad Cancellariam Regiam ſit ſecundùm iuris diſpoſitionem, non ſolùm Canonici, ſed etiam naturalis, & diuini, *ibi*, non excluditur ſed virtualiter, & quodam modo expreſsè permittitur.) ex quibus verbis expreſsè notat Cardin. Toletus *in ſumma lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 3. quòd iudex ſecularis, qui ſecundùm iuris diſpoſitionem cognoſcit de Eccleſiaſtica perſona, in caſibus à iure ſibi permiſſis non intelligitur per d. Bullam excommunicari.

Quod & etiam inſinuant illa verba d. Bullæ *caſu* 16. ibi, quomodolibet impediunt, quominus ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica, contra quoſcũque vtantur, ſecundùm quod Canones, & ſacræ conſtitutiones Eccleſiaſticæ & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt, *&c.*) quo-
236 niam huiuſmodi defenſio naturalis inducta eſt ad dirigendos iudices Eccleſiaſticos nequaquam vtentes iuriſdictione Eccleſiaſtica, vt dicit d. Bulla, ſed ea potiùs abutentes, vim faciendo, non deferentes appellationi legitimæ, cui ab omni iure tenentur deferre, & ea pendente violenter, & iniquè exequentes ſuam ſententiam, quod omne non ſecundùm Canones eſt, vt dicit d. Bulla, ſed omnino, & directò illi contrarium, & repugnans in magnũ vi oppreſſorum damnum, & Reipublicæ inquietem, & in ſuperioris Eccleſiaſtici dedecus, ac vilipendium, cui per huiuſmodi extraiudicialem, & nudam defenſionem obuiare curant tribunalia, quæ dirigitur ad obſeruationem iuris Canonici, & non ad impediendam iuriſdictonem Eccleſiaſticam, quæ fuit Pontificis intentio *in d. Bulla in Cœna Domini*, vt iudices incurrant cenſuram, *ibi*, quomodolibet impedientes.) & *ibi*, impediunt, *&c.*) & pluries hoc vtitur verbo.

Qui verò impediunt dictam iuriſdictio- 237
nem, ſunt ipſi iudices Eccleſiaſtici, in quibus verificatur, quod dicitur *in d. Bulla c.* 14. *ad fin.* ibi, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, *&c.*) qui cùm debeant procedere ſecundùm ius Canonicum indebitè, non opprimendo litigantes cenſuris, & aliis violentiis, denegando illis appellationis debitam delationem ac defenſionem naturalem, intentando & pariter attentando ſententiæ exequutionẽ per appellationes ſuſpenſam, ideo ne ſuperiorem vilipendat nec eius debito honori aliquid detrahat, charitatiua hæc protectio à Principe ad quem recurrit oppreſſus, interponitur, ne procedatur in cauſa, & quidem in his Princeps ſupremus Ec- 238
cleſiæ miniſter eſt, qui iniuriam nullam facit, ſed potiùs præſidio eſt miſeris, ne violentiam, & iniuriam (quam Eccleſia non vult, ſed odit ratione indiſcreti iudicis) patiantur, vt optimè tradit Llamas 3. *p.* §. 12. *&* §. 7. *pag.* 839. Cæned. *in quæſt. Can.* 45. *n.* 9.

Quapropter ſi bene perpendatur eſſen- 239
tia, veruſque effectus huius defenſionis naturalis, iudicem, ad quem appellatum eſt, ſummo honore proſequitur Princeps ſupremus, cùm reſiſtat violentiis in conſeruationem eius iuriſdictionis, ne iudex à quo aliquid indebitè attentet, pendente appellatione ad ipſum, vt benè conſiderat Cæned. *vbi proximè ſub num.* 9. & ideo hæc cognitio per viam violentiæ meritò damnoſa non re- 240
putatur libertati Eccleſiaſticæ, ſed imò illi valde vtilis, & in totum fauorabilis, vt in terminis dicit Suarez *libr.* 4. *de immunit. Eccleſ. cap.* 44. *num.* 43. Cæned. *quæſt.* 45. *num.* 35. imò vergit in eius ſummam vtilitatem, eiuſ- 241
que reſpicit fauorem, tradit Morl. *in empor. iur. tit.* 2. *de iuriſdict. quæſt.* 14. *num.* 8. Cæned. *vbi proximè num.* 9. & poſt hæc cum Suarez vbi proximè tenet Ceuall. *in libr.* 4. *communi. contra commu. quæſt.* 897. *ſub num.* 152. & iterum *in tract. de cognitione per viam violentiæ gloſſ.* 4. *ſub num.* 4. & poſt Manuel. Rode. Nauarr. Couarr. Pacianum, & Chaquerian. probat nouiſſimè Torre-Blanca *in tract. de magia. lib.* 3. *cap.* 26 *numer.* 32. Carol. de Tapia *in compila. iur. reg. Neapol lib.* 3. *rubr.* 4. *ſuper. c.* 266. *incipit, finis præcepti. num.* 8. *fol.* 28. vnde etiam dicitur,

dicitur, Principem secularem hoc casu interponere, & impartiri suum auxilium superioribus Ecclesiasticis contra inferiores, nolentes deferre legitimis appellationibus illis deuoluentibus iuris dispositione iurisdictionem, ab inferioribus ablatam, vt post alios optimè considerat Morla *in empor. iur. 1.part.tit.2.quæst.14.num.8.* Salced. *in additio. ad prax. Bernar. Diaz c.102. versiculo prætereà rem hanc. pag. 355.* quos referens sequitur Cæned. *d.quæst.45. sub num.9. ad fin.* quibus conuenit, quod dicit Sese *in tractat. de inhibitio. iustitiæ Aragon.cap.8.§.4. à num.3.* quòd
243 cùm fundamentum violentiæ id solùm operetur, & inducat, vt scilicet, secularis potestas vim tollat extraiudicialiter, & per modum extraiudicialis, & Christianæ defensionis, aliqua tamen cognitione adhibita circa violentiam, non autem iudicialis ordinariæ cognitionis; nullas incurrat censuras, cùm id fiat ad nudum auxilium duntaxat, pro tollenda violentia, quod de iure naturali permissum est immutabili, & perpetuo, ob quod non videri praxim hanc ad-
244 uersam esse Canonibus, & Pontificalibus constitutionibus, cùm hoc casu Regalis potestas non se interponat, vt iudex cum iurisdictione, sed vt legis, & Canonum minister, testatur Sese *vbi proximè d.cap.8.§.4.n.5. & sub num.6.*

245 Quare summa cum ratione nullus iudex Ecclesiasticus habet hos Principes seculares, eiúsve consiliarios vt excommunicatos, imò nec ipse beatissimus Papa, nec vllus alius euitat illos, vti intelligendum est, Pontifices maximos noluisse tam ingens damnum per præfatas clausulas ipsis inferre, vt optimè considerat Viuald. *in explicatio. Bulle in Cœna. num.107.* qui *ex num.102.* refert quamplures iuris vtriusque, ac sacræ Theo-
246 logiæ Doctores huius opinionis defensores, per tot secula vsitatæ, & receptæ ab omnibus Christianæ Religionis Principibus. Si enim ex d.Bulla Summus Pontifex illos ex-
247 communicatos haberet, vt pastor Ecclesiæ, & curator animarum, illos exhortaretur aliquando, illos monendo, & suadendo; vt à censuris, & ab hac cognitione desisterent; imò in contrarium suam intentionem declarauit expresse (vt statim dicam) vt scilicet illos non incidisse in censuras præter hanc extraiudicialem cognitionem, in ordine ad tollendam violentiam.

248 Et quòd hic iustus Regis recursus non includatur in d.Bulla, nec sub censuris comprehendantur Principes, nec eorum consiliarij; affirmant vltra citatos Salced. *in additio.ad prax. Bernar.Diaz in cap.102.litera A, ex pag.353. & pag.356. in versiculo nec etiam.* Corduba *in tract. casuum conscientiæ, casu 35. versiculo los egundo.* Humad. latissimè *in l.13. tit.13.part.2. in gloss.4. in verb.ninfuerça.* optimè Bobadill. *in Polit.lib.2.cap.18.num.139. in gl.in litera C,* Viuald. *vbi suprà num.109.* optimè Rodrig. *1.part.cap.156.num.8. & in additioni.ad Bullam §.9.num.87.* Alphonsi à Vega *in summa tom.1.cap.29. casu 1.in fi.versiculo nota que el Rey. & in c.85.casu 141.* pulchrè Azeued. *in l.2.tit.6.lib.1.recopi. ex versiculo item & decimoquartò.* Martinus Nauarr. *in manuali Latino c.27.num.69. & 70.* Cæned. *in collecta. ad decret.al. collecta. 17. & co.4. num.1.* & iterum, & latè *in quæst.Canoni.45. sub n.2. & sub n.7. & sub n.9 n.60. & 61.* nonnullos etiam ad idem citat, & sequitur Iosephus Sese *tractatu de inhibi.iustit. Arago.cap.8.§.3. sub n.82. & 83. & à n.88. cum seqq.* & post hæc scripta cum eodem Sese idem dicit Ceuall. *in epist. ad Regem à num.92. & in q.897. à num.133.* & in cognitione per viam violentiæ pluribus in locis, qui *in d. epistol.d.num.92.* tentauit probare, quòd cùm hic recursus ad Regem per viam violentiæ sit fundatus in iure naturali, & in eius principiis, ac iure diuino, ac ideo non potest contra illud induci, aut expediri excommunicatio iure positi- 249
uo aduersus illum, quia lex inferioris, & sic ius positiuum, non potest reuocare legem superioris, prout est ius naturale, & diuinum, quod ego modò non examino, sed sufficiat cognoscere illa Bulla non esse comprehensum, nec loqui de hoc recursu, & nuda defensione.

Et prædictis etiam addere poteris Ma- 250
nuel. Rodrig. *in additio. ad §.9. num.87.* vbi circa interpretationem Bullæ Cœnæ in hæc verba ait, *Pero quando la persona Ecclesiastica, que su juez Ecclesiastico le haze agrauio y le oprime puede recurrir al juez seglar, para quelle defienda, pues vemos que en muchos casos el Principe secular tiene poder sobre los Ecclesiasti- 251
cos, principalmente quando falta el Superior Ecclesiastico por estar ausente, conforme lo que dizen los sacros Canones, y esto procede con mas Razon quando ay peligro en la tardanza recurriendo al Superior,* &c.) & paulò pòst. *Y ansi quando se dize en derecho, que los Ecclesiasticos no recurran 252
a los tribunales seculares, se a de entender, saluo si recurren por su defension, y para que indeuidamente no sean oprimidos, y esto es lo que hizo San Pablo,* &c.) & idem dicit idem Rodrig. *in quæst.regul.q 6.art.8.* vbi asserit sine timore excommunicationis Bullæ posse Regis consiliarios per viam violentiæ inter Ecclesiasticas personas extraiudicialiter cognoscere. Torre-Blanca. *in tract.de magia lib.3.c.26. num.31.* qui etiam satisfacit dictæ Bullæ.

Igitur existẽte hac communi Doctorum 253
receptissima

receptissima sententia, etiam si ea aliquod iuris dubium acciperet (quod nõ facit, quia est fundata in principiis iuris naturalis, & diuini, ac positiui) cùm sit adiuuata consuetudine, maximè immemoriali per tot secula vsitata; ei standum erit intrepidè, & sine scrupulo, & etiam si alia sit in contrarium opinio, vt latiùs & optimè probauimus suprà prælud. 3. circa iustificationem consuetudinis immemorialis, vbi videre poteris à prin. pluribus citatis Doctoribus. aliæ autem doctrinæ, quæ huius argumenti responsioni cõducunt, videndæ sunt in sequentib.

254 Nec etiam obstat tertium argumentum pro contraria parte suprà adductum *n.* 31. ex Rotæ decisione, de anno 1596. qua stat declaratum recurrentem ad tribunal seculare iustitiæ Aragonum incidisse in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini; cui conatur respondere post hæc Ceual. *in epist.*

255 *ad Regem*, quòd in illa decisione pars præuenit inhibitionem, antea quàm iudex Ecclesiasticus de causa principali cognouisset, nec vim aut grauamen aliquod intulisset, quo casu (inquit ille) iustissimè fuisse per eam declaratũ incurrisse in Bullam Cœnæ.

256 Sed miror tanti viri, verissimum illius decisionis sensum non calluisse, & claram eius determinationis intẽtionem ignorasse, cùm ad oculum sit; contra cuius responsionem directò multa notabilia, ac iuridica congerit doctissimus Sese *in epistol. ad Regem n.77.* cum multis sequentibus, quem meritò carpit, ac euidenter conuincit, dicens deceptum fuisse, vbi refert illius Regni praxim iuris firmiæ ne pendente iusta appellatione Ecclesiasticus exequatur, quæ ferè in nullo discrepat à nostra, prout videbimus latiùs *infrà c. seq.*

257 Et pro illius decisionis declaratione, & responsione plura recensет fundamenta Sese *in tract. de inhibi. cap.* 8. §. 3. *à num.* 115. in comprobationem, & corroborationem eorum, quæ referuntur in d. decisione contra nostrum recursum, & postmodũ alia quamplurima contra illam inserit pro recursus iustificatione, & tandem omnibus satisfacit, & bene, quem tu videre poteris, quia latissimè prosequitur iuxta ea, quæ nos suprà in præludiis scripsimus.

258 Et pro eius verissima satisfactione dicendum est, vt ex ipsius decisionis tenore satis apparet; Dominos de Rota aliter sensisse de recursu ad tribunal iustitiæ Aragonum, quàm praxis illius Regni in rei veritate se habet, vt benè considerat Cæned. *in q. Canon.* 45. *num.* 52. *in prin.* licèt obiter. Supponitur enim in illa iustitia Aragon. per hunc recursum procedere cum plena causæ cognitione iudicialiter, & cum iurisdictione. Etenim cùm prouisio Regia ordinaria, qua 259
nos in Hispania vtimur, in illo Regno inhibitio dicitur, ne lite pendente. *&c.* quæ quidem inhibitio prima quidem facie, nomine attento, sonat in iurisdictionem, quia anima inhibitionis est iurisdictio, quæ à iure Canonico, & Tridentino non expeditur absque legitima causæ cognitione, ab eo, qui super negotio illo iurisdictionem habet; ideo nihil mirum, vt iuris principiis prima facie attentis, tot contra illam applicarent Domini de Rota illa fundamenta, quæ expressè conueniunt inhibitioni, & cognitioni iurisdictionali, non tamen nudæ defensioni naturali, & Regiæ protectioni extraiudiciali. Hunc intellectum mihi probant verba illius decisionis *ibi*, dicebatur enim, talem consuetudinem, tãquam improbam, sacris Canonibus inimicam, quæ clericos iurisdictioni laicorum quandoque supponit, non fuisse attendendam, *cap. qualiter & quando, de iudicijs*, &c.) quod quidem aliud 260
foret iudicandum per ipsam decisionem, si cognouissent illi Domini de Rota naturam, & effectum illius iuris firmiæ, & eius praxis, vt sit quædam nuda defensio, & extraiudicialis cognitio absque iurisdictione ad tollendam violentiam duntaxat, iuxta quæ hactenus dicta sunt in præludiis, prout & manifestissimè adnotauit illa Rotę decisio inferiùs ibi in hæc verba; Nec decisiones Rotales Achill. 6. de appella. in impressis & R. P. D. Decani in illa Tarraco. Villę de Reus die 4. Decembris 1592. & R. P. D. Blancheti in Salmant Canonicatus die 24. Maij proximè præteriti suffragabãtur Paulo, quia li- 261
cèt per illas decisiones concederetur facultas quandoque recurrendi ad iudices laicos, & inuocandi nudum eorum auxilium ad defendendum propriam eorum possessionem, qua quis de facto spoliatur, & quam quis propria etiam authoritate defendere posset; nusquam tamen dicitur in eis quòd talis recursus fieri posset ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos, & iudices Ecclesiasticos; hoc enim nunquam docuit Rota, quæ optimè nouit iudices laicos, nec actu nec habitu habere iurisdictionem in clericos, imò illius esse penitus incapaces, *&c.*

Ex quibus quidem verbis clarè & eui- 262
denter apparet, Rotam in eadem decisione habuisse intentionem tollendi, & reprobandi recursum, & cognitionem secularium per formam iudicialem, & iurisdictionalem, prout ibi putauit, & concepit in illo casu, ac supponit; non tamen cognitionem extraiudicialem, & recursum ad suprema tribu-

nalia per modum extraiudicialis, & nudæ defensionis,conformando se cum aliis similibus Rotæ decisionibus,in confirmationem Regij recursus, & protectionis latis, de quibus nos superiùs in prælud.3. circa iustificationem consuetudinis immemorialis, & in prælud. 5. in fundamento 5. vbi latiùs fundauimus.

263 Hanc etiam nostram interpretationem post hæc scripta inuenio sentire doctissimum Sese *tract.de inhibitio.cap.*8.§.3.qui post longam disputationem super fundamentis ipsius decisionis *à num.*109. *vsque ad n.*197. dicit *in num.* 171. illius decisionis determinationem dubiam iudicandam,& reddi per ab eo dicta. quia hic recursus ad Principem ratione violentiæ, quam committunt iudices Ecclesiastici,attentando legitima appellatione pendente; cùm sit extraiudicialis,vt tollatur violentia,non ad cognoscendum de causæ meritis, nec ad iubendum aliquid fieri, aut reuocare, vt Rotalis illa decisio opinatur,sed solùm ne aliquid fiat violenter in superioris iudicis vilipendium, donec à Romano Pontifice debitum remedium prouideatur, quod Curia Romana semper amplexa est. Hæc ille. idem etiam tenet, & respondit Cæned.*in q.Canoni.*45.*num.*58.

264 Et cum hoc falso supposito, quo opinatur in casu de quo ibi,iurisdictionaliter procedi; nihil mirum, vt ad principium dixerit, illum incidisse in excommunicationis sententiam, quia recurrendo ad iudices seculares causam præbuit, vt immunitas Ecclesiastica violaretur, quia licèt per iurisdictionalem cognitionem (quam supponitur violari) sit fatendum; tamen per hanc cognitionem extraiudicialem, & nudam defensionem, quæ est charitatiua protectio, non solùm non violatur immunitas Ecclesiastica,sed potiùs auxiliatur, & defenditur, vt latiùs in responsione ad secundum argumentum suprà latiùs diximus, & probauimus à num. 289. & probat expressè Bulla Martini Papæ statim referenda.

265 Et ideo bene respondet Cæned.*vbi proximè num.*52.*& seqq.*quòd illa ratio non vrget, siquidem quamplurimi sint casus, in quibus Ecclesiasticæ personæ, eorúmque bona Regiæ iurisdictioni optimo iure subiiciuntur, absque illo censurarum incursu,nec immunitatis Ecclesiasticæ violatione,vt videre licet per eundem *in collecta ad decreta.*37. *ex num.*2. & prosequitur latissimè Bobadill. *in Politi.lib.*2.*c.*18. *à num.*50. *per totum, & à prin.* quam rationem latiùs ibi insequitur.

266 Minùs etiam obstat alia Rotæ decisio Oscensis Pœnitẽtiariæ Lunæ 10.April.1595. coram Blancheto, qua determinatum fuit, recurrentem ad iudicem laicum esse excommunicatum per Bullam Cœnæ. quam decisionem ad literam refert Sese *in tract. de inhibitio.iust. Arago.cap.*8.§.3.*à num.*187. eam etiam refert Prosper Farinac. *in consil.*68.*inter decisiones causarum criminalium*, cui pariter satisfit etiam, prout in casu supradictæ præcedentis decisionis fuit responsum, vt inferiùs patebit, quæ loquitur quando tribunal seculare procedit in tollenda vi per viam, & ordinem iudicialem, vt ex ea patebit.

Et insuper respondetur, quòd in casu il- 267
lius decisionis non fuit interposita appellatio ad Papam, aut iudicem Ecclesiasticum, sed ad ipsum iudicem laicum, vt hac via tolleret violentiam,prout & ego vidi quandam querelam certi aduocati ignari, & non experti in iis violentiarum cautis(quia nunquam vixit in aliquo supremo tribunali vbi duntaxat ventilantur) qua dicebat. *Trauiendo in parte interpuestos su appellacion para deante vuestra Senoria, el dicho juez Ecclesiastico no se la quiso otorgar*, &c. & sic nihil mirum, vt in d. decisione huic similis aduocatus petierit protectionem Regiam per viam appellationis,vt constat ex verbis eiusdem decisionis, *ibi*, Nec excusari potest Paulus à tali recursu, ex eo, quòd postea voluerit prosequi grauaminis causam coram Ecclesiastico, quia talis excusatio non habet locum, quando recurri potest ad Ecclesiasticum,qui tale grauamen impediat,prout poterat Paulus adeundo Metropolitanum,vel nuntium Apostolicum, & illum ad istum effectum non recurrisse,euẽtus docuit. quia neutrum adducit, prouisiones Regiæ multo magis hoc declarant, *&c.* Ecce verba clara quibus dicitur in casu, de quo ibi, per viam appellationis non ad Ecclesiasticum, sed ad secularem recurrisse. quod & manifestant verba, quæ statim sequuntur, *ibi*, Ex quibus nihil aliud inferri potest,nisi quòd ipsi iudices volunt de causa Ecclesiastica cognoscere, quod est admodum absurdum, cùm iudex laicus sit incapax iurisdictionis in personas Ecclesiasticas,& eorum causas,*&c.* Et hoc idem in terminis clarè colligitur ex eodem Prospero Farinacio *in d.cons.*68.*num.*7. qui sic declarauit,& intellexit dictam Rotæ decisionem in hæc verba, *ibi*, Et demum prolata sententia non appellauit ad Papam, ciúsque sanctam sedem Apostolicam, prout regulariter appellari solet, & debet; sed ad superiores, volens intelligere de iudicibus secularibus, prout postea facto se declarauit, affigendo Regias prouisiones in foribus Cathedralis Ecclesiæ.

Quo supposito,quid mirum,vt in eadem 268
Rotæ

Rotæ decisione incidisse in censuras Bullæ in Cœna Domini, declaretur appellans, deuiando legitimos modos recursus, & nudæ defensionis, quia Regius recursus fundatur duntaxat in denegata delatione legitimæ appellationis interpositæ à iudice Ecclesiastico, ad iudicem similiter Ecclesiasticum superiorem, siue vt frequentiùs accidit, ad sedem Apostolicam;in tantum quòd si conquestus protraheret hac via processum ad
269 Curiam Regiam, illum statim remitterent iudici Ecclesiastico absque vlla violentiæ cognitione,iudicantes Senatores de hac appellatione, ac si appellatio nulla fuisset interposita, decernendo non venire in statu, aut per debitum ordinem,de quo nos latiùs infrà cap.2.

270 Est insuper adnotandum, quòd in casu dictæ decisionis variè super illo articulo incursus censurarum fuit determinatum,nam priùs ab auditore Rotæ, deinde à vicario vrbis,in secunda instantia, postmodum appellante ipso condemnato, & causa commissa ad quendam auditorem cameræ, seu eius locum tenentem Prosperum Farinacium in tertia instantia, is reuocauit duas sententias supradictas, immunem eum declarantem, vltima Iulij 1592. cuius sententia transtulit in rem iudicatam, vt testatur, & adnotauit Sese *de inhibitio. d. c.*8. §.3. *à n.*182. *cum seqq.* vbi *à num.* 185. dicit quòd postmodum anno 1593.occasione alterius litis diuersæ illa exceptio fuit opposita,& declaratum,prout in d decis.Oscens.de cuius declaratione hactenus tractaui, & de vario illius decisionis, & casus progressu vide ipsum Sese ibi per multos numeros,ad quem te remitto.

271 Dato casu (quem ego nego) quòd illæ decisiones determinauerint contra nostram consuetudinem laudabilem,& præscriptam legitimè, & quòd in casibus de quibus nos diximus,& probauimus euidēter ex eisdem, non loquerentur;adhuc eorum determinationi standum non esset, cùm plures magis numero alias decisiones in comprobationem huius recursus ad Regem in modum defensionis ad tollendam violentiam sæpè determinauit Rota, vt constat ex iis, quas nos congessimus suprà in prælu. 3. circa iustificationem consuetudinis. & iterum in prælud. 4. & quando inter ipsas decisiones daretur æqualitas contrariæ, & oppositæ opinionis (quòd non datur) illa longè verior, & sequenda foret, cui fauet consuetudo, de quo latissimè plura dixi suprà in d. prælud.3. circa iustificationem consuetudinis à princ.maximè quia pro recursu ad Regem pro tollenda violētia stat maxima Doctorum caterua,& communis opinio nemine ferè dempto (vno tantùm Azore) quos retuli suprà hoc c.n.16. & alios plurimos in discursu huius capitis, & in terminis post hæc scripta vno verbo dixit Sese *de inhibitio. cap.*8.§.3.*num.*95.

Imò facit, quod in terminis pro respon- 272
sione dictæ Rotæ decisionis pulcherrimè considerauit Cæned. *in quæst.Cano.*45.*n.*50. *&* 51. quòd licèt Rotæ in eligenda opinione magna sit authoritas, imò ipsa communem opinionem faciat; tamen (dicit ipse & non cautè) Rotæ tribunal (sub eorum venia) euenire aliquando solet, vt errore decepti labantur (quod ego non dixerim) vt adnotant Doctores citati à Neuiz. *in libr.* 5. *Syluæ Nuptial. num.*62. & Petr. Magdalen. *in* 273
*tractatu de nuncup. testam. p.*2. *cap.* 9. *num.*35. vbi allegat illud prouerbiale dictum, Rota rotat, vel diuersimodè aliquando iudicat,& Rotæ tantum esse deferendum quantum ratio ipsa vrget,ex Menoch. *lib.*2 *præsumpt.*71. *num.*15.& probat insuper ipse Cæned.quòd 274
licèt eius magna sit authoritas, & probabilis; tamen ad decisionem causarum, non est necessaria eius decisio, quia ius non facit, ex quo infert ad responsionem prioris decisionis Rotæ à nobis adductæ, quòd licèt in 275
illo casu non legitimo modo vsus fuisset appellans Regio recursu, & in casu non sibi licito, inde tamen non erit rectè inferendum, quòd omnis recursus ad Regem pro 276
tollenda violentia illata per Ecclesiasticum sit iniustus.

Aliæ etiam nonnullæ Rotæ decisiones sunt,quæ licèt videantur recursum ad iudices laicos reprobare; nihilominus eisdem pariformiter respondetur, vt scilicet, recursum ad Principem non excludant pro defensione naturali, & pro tollenda violentia extraiudicialiter, & absque iurisdictione, vt ex eis euidenter apparet, & inprimis Rota 277
1. April.anno 1604. coram R. P. D. Penna, de qua testatur Torre-Blanca *in tractat. de Magia lib.*3. *cap.*26. *à num.*34. quæ decisio in sequentibus verbis disponit.

Cùm Martinus de Padilla Senior resignasset benef.in manibus S. D. N. Clementis VIII. ad fauorem Martini iunioris anno 1596. & literis super resignatione expeditis, & coram Prouisore Lucens. earum executore præsentatis, opposuit se Petrus Gartis de eodem beneficio prouisus per obitum resignantis, agentis Petri à præfinitione cuiusdam termini, quem nimis breuem esse prætendebant,appellarunt, & recursum habuerunt ad Gubernatorem generalem Regni Galleciæ, & præmissa Narratiua, quòd ad ipsum pertinebat cognitio super violen tiam factam per iudicem Ecclesiasticum,

quam

quam amouere,& tollere debebat,obtinuerunt eidem prouisori mandari sub pœna amissionis temporalitatum,quas habebat in dicto Regno, vt eidem Petro concederet appellationem,aut infra tres dies sequentes transmitteret sibi processum vt eo viso prouideret.

Causa in Rota introducta Petrus nulla facta mentione de recursu, nec obtenta absolutione ab excommunicatione pro prædicto recursu eidem beneficium à sede Apostolica impetrauit. Sed quia Martinus prætendebat gratiam à Petro obtentam, ei non suffragari, dubitaui, an constaret de tali recursu, quia ad prædictum effectum Petro obstaret: & Rota vtraque parte informante ob recursum obstare censuit,quia recurrendo ad iudicem laicum ipso iure incidit in sententiam excommunicationis, cùm causam præbuerit vt immunitas Ecclesiastica violaretur, *cap.nouerit.s.grauamen de sent. excommun.* Et ex textu(quem ignorare non licet) in processu in Bulla in Cœna Domini quæ singulis annis solemniter publicatur *in* §. 16. graui anathemate feriuntur, qui ad Cancellarias & Curias seculares recurrunt pro obtinendis prohibitionibus & mandatis contra Prælatos Ecclesiasticos,cùm iudices laici sint incapaces iurisdictionis in clericos exercendæ, *cap.Sacerdotibus* 11.*q.*1.*c.ita Dominus*, 19. *dist.c.bene quidem*, §. *ista scriptura,cap.denique,cap.si imperator* 96. *d.* & iudicibus Ecclesiasticis sint inferiores, *d.c.denique.*
278 *Clement.Roman. de iur.* ideóque non possunt, nec debent Ecclesiasticos corrigere, aut eis inhibere, aut alia præcepta facere, & præsertim pœnalia prout in casu proposito, Abb. *in d.c.qualiter & quando,num.*2. *de iudi.* Mar. Socin. *in cap. si quis clericus num.*8. *& in c.sanè* 3.*num.*10. *de for.compet.* Rot. *decis.*10. *de consuetud. in antiq.* & dum prætextu violentiæ audent iudices laici iudicibus Ecclesiasticis superioris ordinis præcipere, aut inhibere, audent sacris Canonibus, & perpetuo Ecclesiæ vsui (quæ semper huiusmodi recursus damnauit, & anathemate plectendos censuit) grauiorem violentiam inferre. Et consequenter Petrus non potuit acquirere beneficium impetratum, quorum gratia fuit ipso iure nulla, *cap. postula. de clerico excommun.minist.cap.cum bonæ,de ætate & qualit. ordin.* Innocent. *in cap. post electionem numer.* 21. *de concess. præben.* Selua *part.* 3. *de benef.quæst.*4.*num.*22. facit Couarr. *in c.alma mater part.*1.*relect.*§.3.*num.*3. vbi testatur de communi.

Ad excusationes datas per informantes pro Petro sequentes responsiones dedit Rota. Ad primam quòd recursus fuerit habitus non ab ipsomet Petro, sed Alphonso eius Patre, de cuius legitimo mandato non constabat, fuit responsum, primò istos recursus ad iudices seculares præsumi factos ad instantiam & petitionem eorum, qui habent interesse in causa, vt fuit sæpe in Rota de- 279
cisum, & signanter in causa Carthaginens. portionis die 14.Nouembr.1594. coram R. P.D. Seraphino,& in causa ciuitatis Scholastriæ 24. Martij coram Pamphilio, & nuper coram me in causa Hispalens. beneficij die 22.Martij proximè præteriti.

Sed quia alij ex Dominis dicebant hoc non procedere, vbi agitur de incurrenda pœna inhabilitatis, quo casu requiruntur probationes concludentes,& quòd de mandato recurrentis habeatur fides,vt fuit concl usum in causa Vincent. Cantoriæ die 14. Iulij 1610. coram Domino meo Litta, fuit 2. responsum; Petrum satis habuisse scientiam huius recursus, & illam ratam habuisse, primò quia recursus fuit habitus, & prouisio à generali Gubernatore Galleciæ fuit 280
obtenta in ciuitate Corunniæ die 1. Augusti 1597. & tandem Petrus sub die 18. Iunij præcedentis eiusdem anni 1597. dederat mandatum Petro de Lemos specialiter ad hanc causam ad comparendum coram quibuscumque iudicibus in Regia Curia Vatifoleti, & Regni Galleciæ ad obtinendum quascumque prouisiones. Secundò fuit responsum Petrum vsum fuisse d. prouisione, quia die 3. Augusti eiusdem anni 1597.Notarius ad instantiam partis eiusdem Petri notificauit dictã prouisionem Prouisori Lucensi. Tertiò dicebatur oriri probationem sufficientem ex propria comparitione eiusdem Petri in loco iudicij sub die 14.Octobris eiusdem anni,& ex decreto sibi intimato & ex acta comparitione cum clausula,citra reuocationem sui procuratoris, & ex pluribus aliis comparitionibus, & actis per eundem Petrum factis, ex quibus dicitur sufficienter constare de scientia recursus, & cùm Petrus non reclamauerit, vel renuntiauerit prouisioni iudicis secularis, & reperiretur in processu, ex tot actibus videbatur illam sciuisse,& ratam habuisse.

Ad secundam excusationem deductam ex clausula supplicationis, téque absoluentes, quæ concedi consueuit impetrantibus quascumque gratias ad effectum validitatis,& subsistentiæ illarum,informantes contra Petrum dicebant talem absolutionẽ non prodesse impedientibus executionem literarum Apostolicarum tanquam violatoribus libertatis Ecclesiasticæ, & allegabant Felin. *in c. Apostolicæ in princ. versiculo idem de absolutione,de exceptionibus.*& Rebuff.*in prax.*

tit.de form.& declaratione nouæ prouiſionis verſiculo téque abſoluentes n. 12. *&* 13. Mandoſ. *tract. de ſignat. gratiæ verſiculo abſolutio ab excommunicatione,ad fin.*

Sed hæc reſponſio non ſatisfecit Rotæ, quia Felin. fundauit ſe in concl. Innocent. VIII. & Rebuff. in concluſ. Iulij III. & ſimiliter Mandoſ. in concluſ. tunc vigente, quæ per mortem conditorum expirarunt,& ideo amplexa fuit concluſ.65. S. D. N. Clement. P.P. VIII. qua cauet,præteritam generalem abſolutionem à cenſuris Eccleſiaſticis non ſuffragari violatoribus Eccleſiaſticæ libertatis via facti auſu temerario Apoſtolico mandato non obtemperantibus, & Nuntios vel executores Apoſtolicæ ſedis, & officialium eis commiſſa exeuntes impedientibus, ſi propter præmiſſa, vel aliquod eorum excommunicati à iure, vel ab homine per quatuor menſes ſcienter excommunicationis ſententiam ſuſtinuerunt, cùm non vigente hac clauſula habitus fuerit recurſus,contra Petrũ meritò fuit reſponſum.

281 Ad tertiam excuſationem pro Petro deductam, quòd ille recurrerit in caſu licito, & permiſſo pro defendenda propria poſſeſſione, quem caſum nec Canones, nec deciſiones Rotales damnant,quin potiùs videntur permittere, vt apud Achillem *deciſio.*36. *de appella. in impreſſis*, & etiam in cauſa Tarraconenſ. Villæ de Reus die 4. Decembris 1592. coram D. Seraphino, & in cauſa Salman. Catoriæ die 24. Maij 1596. coram illuſtriſſimo Blancheto, tunc Rotæ Auditore fuit reſponſum, ſicut aliàs Rota reſponderat in cauſa Oxonenſ.die 1. Decemb.1595. coram me per præfatas deciſiones non defendi recurſum ad iudices laicos, & inuocari eorum nudum auxilium ad defendendam propriam poſſeſſionem,qua quis de facto ſpoliatur, & qua quis etiam propria authoritate defendere poteſt, nuſquam tamen
282 legitur in eis quòd talis recurſus fieri poſſit ad tribunalia,ſiue iudices laicos tanquam iudices,ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos & iudices Eccleſiaſticos, & præcepta pœnalia vt in caſu propoſito.

Cæterùm quia nihil eſt tam verè dictum quod non poſſit ſiniſtrè interpretari, & informantes pro Petro vterentur etiam deciſione in dicta cauſa Oxonenſ. coram me, licèt clariſſimè huiuſmodi recurſus deteſtetur, & damnet, ideo ex ſententia Rotæ ad tollendam omnem difficultatem viſum fuit duo adiungere.

Primum, præfatas deciſiones nullã præiuiſſe, nec præbere iſtis recurſibus authoritatem, niſi in caſibus à iure Canonico expreſſis,quamuis Auditores qui præfatas deciſiones compilarunt,viſi interdum fuerunt iſtis recurſibus deferre pro defendenda poſſeſſione, quam quis propria authoritate defendere poteſt, non quòd ad iudices ſeculares tanquam iudices, & ſuperiores recurrere liceat, ſed tanquam ad homines priuatos, iuuare tamen potentes, non ſecus ac ſiquis inuocaret auxilium cuiuſlibet tranſeuntis per vicos,vel plateas,ſi fortè de facto ab alio potentiore de propria domo depelleretur, non tamen vt poſſet à iudicibus laicis defendi per citationes & inhibitiones,& pœnarum comminationes contra iudices Eccleſiaſticos, quia tales recurſus tanquam illicitos Rota ſacrorum Canonum cultrix, & obſeruatrix nunquam probauit, aut tolerauit, quia potiùs in ea re grauiſſimè lapſum Couarr.*practi.c.*35.*n.*3. & cæteros idem opinantes vno conſenſu ſemper cenſuit,& docuit. Alterum fuit, iam ſuperiore ſeculo viros pios tenuiſſe præfatã Achil. deciſionem poſſe ſuſtineri, at id tamen anſam præbere non ſolùm Regibus, ſed etiã Dominis temporalibus quibuſuis circa negotia Rotalia (quæ vt plurimum beneficialia exiſtunt) & circa Sacerdotia, & dignitates, ac perſonas Eccleſiaſticas ſe intromittendi contra text. *in c.nouit.de iudic.* & Domini temporales iſta occaſione, ſeu prætextu manutẽſionum,ſeu defenſionum,ſe & ſuos iudices ſuper Sacerdotiis, & Sacerdotum iuriſdictionibus, & Sacerdotibus,conſtituerunt. Et ego tempore meo propter iſtam cauſam ſemper Achillis deciſionem vidi haberi ſuſpectam.

Quod attinet ad deciſionem D. Cardinalis Blancheti in cauſa Salmantina, ſæpe fuit reprobata, & nulla eius penitus habita ratio; atque ex his fuit concluſum, Petro obſtitiſſe recurſum, vt non potuerit tanquam excommunicatus acquirere beneficium, quod à ſede Apoſtolica impetrauit. Hactenus de dicta deciſione.

Alia etiam eſt Rotæ deciſio in vna Ge- 283
nuenſi Portionis Mercurij 4. Decemb.1613. coram Buratto, de qua teſtatur Proſper. Farinac. *part.*2. *tom.*1.*deciſ.*491. *num.*6. *fol.*541. in hæc.

Accedebat recurſus habitus pro Gomeſio poſt ſententiam ordinarij,ad iudices laicos in hac cauſa, quo fit, vt incideret in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini,& veniat à limine iudicij repellẽdus,*c.exceptionem* 12. *de exceptio.* vbi Doctores *c.*1. *& Clem.*1.*eodem tit.*& notat.*in c.*1.*de reſcript.in* 6. & conſequenter denegãda remiſſoria Rota in Toletan. Parochial. 2. Maij 1597. coram bo. me. Litta. & cùm iſti recurſus ſint facti, nomine Gomeſij habentes intereſſe,

pa ſu

præſumuntur etiam de illius mandato, ad effectum denegandæ eidem audientiæ Rot. in Placent. beneficiorum decimonono Februarij, anno milleſimo ſexcenteſimo tertio, corã illuſtriſſimo Cardinale Mellino,& in Tuden. benef. 5. April. & vigeſimoquinto Iunij,anno milleſimo ſexcenteſimo quarto, coram bo. mem. Penia ex his præcipuè pro denegatione remiſſoriæ reſolutum.

284 Alia eſt deciſio Rotæ in vna Pampilon. attentat. Mercurij primo Iulij, anno milleſimo ſexcenteſimo decimoquinto, coram Pirouan.de qua teſtatur Farina.2.*p.tom.*1.*deciſione* 751.in hæc verba:

Pro Nicolao Solo informante fuit reſolutum, nempe conſtare de attentatis, quæ veniant reuocanda, quia cauſa pendente in Rota, & poſt inhibitionem Rotalem tranſmiſſam iudex delegatus, iam officio ſuo functus ſuper executione literarum Apoſtolicarum in ſpretum iuriſdictionis iudicis, ad quem repoſuit Martinum ab omnibus decretis per eum factis, quod facere minimè poterat, ſtante pendentia cauſæ & inhibitione, quæ omnino erat timenda, Achil. *deciſio.* 19. *de appella.* & coram Accorambon inter impreſſas. poſt tractat. ſalu. D. Statilij, *deciſione* 60.

Non obſtat quòd ad prædictam attentatorum reuocationem deueniendum non ſit, niſi priùs tranſportatis actis ad Curiam, ſine quibus iuriſdictio non dicitur aperta iudici, iuxta decreta Concilij Tridentini, nam vltra quòd adſunt ſufficientia acta ad probandum attentata,nempe,recurſus ad Conſilium, & ſententia repoſitionis contra propriam ſententiam iam latam pro Nicolao, fuit etiam dictum,ſtante impedimento præſtito per Conſilium inſtante procuratore Martini, ne acta poſſent tranſportare, ſolent in odium recurrentium habere pro tranſportatis. Gabr. *de appell. concl.* 5. *num.* 5. & 9. & in his terminis aliàs fuit reſolutum in Callagurita.beneficij,vndecimo Februarij, anno milleſimo ſexcenteſimo octauo, coram R.P.D.Domino Pamphilio.

Aduerterunt tamen Domini, quòd omnia in Conſilio Regio geſta fuerunt per Gabrielem de Eguillis procuratorem Martini, de cuius mandato non conſtat,quæ etſi acta in Corduben. Archidiaconatus de Caſtro, vigeſimoſeptimo Octobris, anno milleſimo ſexcenteſimo ſexto,coram Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Damaſceno,nihilominus ad declarationem cenſurarum maiorem probationem expectare voluerunt,prout etiam dixerunt in cauſa Genuenſ. cenſus coram me 17.Iunij, anno milleſimo ſexcenteſimo tertio,ideo quòd ad cenſuras,vltra principalem pro reuocandis attentatis, nihil voluerunt determinare,& ita fuit deciſum.

Et idem Farina.1.*part.tom.*2.*deciſione* 534. 285 *fol.* 93. teſtatur de alia deciſione in vna Placenti.benef.Mercurij vigeſimo,anno milleſimo ſexcenteſimo decimotertio, coram Vbaldo in hæc.

Fuit reſolutum ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, quia de eius validitate non controuertitur, & in ea interuenerunt omnia requiſita, de quibus Caputaq. *deciſ.* 260. *part.*2. iuſtitia verò deducitur, quia beneficium de quo agitur, vacauit de menſe Februarij, qui ſtante altera conceſſa Epiſcopo, & ab eo acceptata, fit ordinarius, & ideo collatio ab eo facta in perſona Bernardini valuit, gratia verò Ioannis fundata in prætenſa reſeruatione ratione menſis corruit. Roman. *conſilio* 335.*num.*11. & 14. vt latiùs fuit deductum in deciſionibus in hac cauſa factis 29. Nouemb. anno milleſimo ſexcenteſimo decimo, & 1. Iulij, anno milleſimo ſexcenteſimo vndecimo,coram illuſtriſſimo Cardinale Lanceloto, à quo emanauit ſententia prædicta abſolutoria Bernardini.

Contra quam tamen in hodierna cauſæ propoſitione coram me adducebantur multa reſpicientia, tam inhabilitatem perſonæ Epiſcopi conferentis, quàm ipſius Bernardini,cui fuit facta collatio,& quoad Epiſcopum apponebatur ipſum fuiſſe excommunicatum, de tempore factæ collationis propter recurſus ad iudices laicos, & ideo collationem non valere *cap.* 1. *de reſcript. in* 6. etiam ſi excõmunicatus eſſet occultus. Cæſar de Graff. *deciſione* 191.*aliàs* 2.*num.* 12. & *ſeq. de ſentent.excommu.* Sed fuit reſponſum, præterquam quòd non ſatis videbatur conſtare, quòd de mandato Epiſcopi fuiſſent habiti, & executioni demandati dicti recurſus, prout requirebatur mandatum ſpeciale, & in indiuiduo, cùm aliàs nemo præſumatur habere mandatum ad delinquendum *l.*3.§.*ſi Procurator. ff. quod quiſque iur. l. ſi Procurator.* & ibi Bart. *ff. de cond. indeb.* Natt. *conſilio* 538. *num.*15. *libr.*3. & cùm agatur ad effectum incurrendi pœnam inhabilitatis Epiſcopi, requirantur probationes concludentes, & non ſufficiant tantùm præſumptiones mandati, vt fuit dictum, in Tuden. beneficij quinto Aprilis, anno milleſimo ſexcenteſimo quarto, *verſiculo ſed quia aliqui coram bonæ memoriæ Penia exemplo allegarunt.*

Quicquid igitur ſit de hoc, reſpondebatur vlteriùs,quòd cùm Epiſcopus nunquam fuiſſet declaratus excommunicatus,nec pro tali habitus, geſta ab eo, quamuis verè fuiſſet talis, ratione publici officij ſuſtinentur,

l. Barbatius. vbi Doctores *ff. de offic. præt. cap. nonne* 8. *quæst.* 4. *cap. ad probandum.* & ibi Abb. *numer* 3. *& numer.* 14. *in fin. & seq.* Felin. *num.* 5. *& 6. de re iudic.* Innocent. *in cap. veritatis numer.* 1. ibi, quod intelligendum videtur.) & ibi Bellamer. *numer.* 22. Abb. *num.* 42. & cæteri Doctores *de dolo & contum.* Couarr. *in cap alma mater part.* 1. §. 7. *sub numer.* 9. *versiculo ideo, de sentent. excommu. in* 6. Lap. *allegatio.* 89. *num.* 11. *versiculo propterea, & num.* 12. & ibi Mandos. *de commun. in ver. excommunicatus.* Felin. *in cap. Rodulphus, numer.* 39. *de rescript.* & fuit in terminis dictum in causa Iacen. Archidiaconatus vigesimatertia Iulij, anno millesimo sexcentesimo primo, coram bonæ memoriæ Cardinali Pamphilio, & hanc responsionem sequuta est Rota in hac causa in dict. decisio. 1. Iulij, anno millesimo sexcentesimo vndecimo, coram illustrissimo Lanceloto, quæ etiam hodie placuit Dominis.

Non obstat quòd excommunicatio inflicta per Bullam in Cœna Domini ob dictos recursus sit notoria, quia bene respondetur in d. decisione Iacen. sufficere quòd recursus non sint notorij propter quos excommunicatio imponitur, *cap. cùm secundum, de hæretic. libr.* 6. *&c.* (& sequitur dicta decisio & facit.)

Contra personam verò Bernardini, pariter excipiebatur eum fuisse excommunicatum propter recursum ad iudices laicos, & propter declaratoriam Rotæ in alia causa contra eum latam, quoad recursus non videbantur satis probati ad effectum, de quo agitur, qui est vt Bernardinus reddatur inhabilis ad beneficium consequendum, quo casu plena requiritur probatio, & non sufficit præsumptiua, vt fuit dictum in d. Tuden. benefic coram Penia. effertur enim assertio aduersarij Bernardini, quòd sibi fuerunt sublata acta suæ Bullæ ad instantiam Bernardini, quæ Bernardino non videtur potuisse præiudicare *l. Seia mancipia emit. ff. ad Velleian.* necnon prouisio iudicum laicorum, quæ apparet facta ad instantiam procuratoris Fiscalis audientiæ Episcopalis, nec constat de mandato vel ratificatione Bernardini, & quatenus etiam ipse haberet aliquod interesse; tamen, vltra quòd in hac causa non admittitur ista probatio præsumptiua, vt dictum est, nec etiam operatur contra aliquem, quando constat plures habuisse interesse, vt fuit dictum in Callaguritana fructuum 19. Martij, anno millesimo sexcentesimo octauo, coram bo. mem. Scoto.

Nec obstat quòd à Bernardino fuerit petita absolutio, quæ videter supponere excommunicationem, quia potuit peti ad cautelam Rot. *decisione* 11. *de sententia excommunicationis in antiquis.* Cardinal. *in cap. perpendimus sub num* 29. *vers. quæro an ad probandum, de sentent excommunicat.*

Alia etiam est Rotæ decisio in vna Abbatia de Salas Mercurij vigesimo Nouembris, anno millesimo sexcentesimo decimotertio, coram Vualdo, & est Farinacij 529. *numero* 4. *folio* 87. *prima part. tomo secundo,* in hæc. 286

Et facit ad motiuum supradictum simile de supplicationibus factis iudici laico pro habendo brachio seculari aduersus iudicem Ecclesiasticum, quæ præsumitur porrecta ab eo cuius interest, vt sæpe dictum in Rota; & signanter in causa Tuden. beneficij octauo Iunij anno millesimo sexcentesimo septimo, coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno, & tamen hæc præsumptio tendit ad supplicantem afficiendum pœna excommunicationis, vnde multo magis videtur intrare dicta præsumptio, quòd supplicatio fuerit porrecta in hoc casu ab eo cuius intererat, ex quo tractatur de eius lucro.

Idem Farinac. *in eodem tomo secundo, prima part. decisione* 602. *folio* 179. in vna Placentina benefic. Mercurij 21. 1614. in hæc. 287

Impugnabatur decisio in hac causa coram me facta die vigesimaseptima Nouembris præteriti duobus potissimum fundamentis; Primum erat, quòd videbantur sufficienter probati recursus Episcopi Placen. ad iudices laicos ex mandato speciali ad recurrendum acceptatione, & ratificatione ipsius, & proinde tanquam excommunicatus non videbatur capax alternatiuæ, cuius vigore contulit beneficium, de quo agitur. nam alternatiua quam acceptauerat de tempore feli. record. Clementis VIII. expirauerat per obitum Papæ de anno millesimo sexcentesimo quinto, & tempore alternatiuæ concessæ per sanctissimum D. N. quam Episcopus acceptauit de anno millesimo sexcentesimo sexto, iam erat excõmunicatus propter dictos recursus habitos de anno millesimo sexcentesimo tertio, & aliàs certum est excommunicatum esse incapacem cuiuscumque gratiæ, & rescripti. *cap.* 1. *de rescript. in* 6. Butr. *in cap. ad probandum, n.* 11. *versiculo* 29. *casus.* Calder. *consilio* 12. *de reg.* Roman. *consilio* 506. *num.* 12.

Secundò dicebatur ex textibus nouiter examinatis probatum fuisse, Episcopum durante excommunicatione ordines sacros contulisse, & dabatur etiam publicum instrumentum vnius collationis, quo casu Episcopus videbatur factus irregularis. *cap. is qui* 2.

qui 2. respons. de sentent. excommu. in 6. cum alleg. at. quæ irregularitas inducit ſuſpenſionem, & ſuſpenſus, ſiue occultè, ſiue palàm, prohibetur ab exercitio iuriſdictionis, & ſic à collatione beneficiorum, vt etiam diſtinguendo inter excommunicatum, & ſuſpenſum firmatur in d. deciſione huius cauſæ coram me.

Verùm his non obſtantibus Domini non putarunt eſſe recedendum à prædicta deciſione 27. Nouembr. in hac cauſa facta, ex fundamentis ibi relatis. Et quoad primum obiectum conſiderabant, quo in effectu agitur, vt Epiſcopus propter dictos recurſus fuerit effectus inhabilis ad conferendum, & vlteriùs vt ab eo prouiſi priuentur iure ſibi quæſito, & ſic negari non poteſt, quin in vtroque caſu agatur de pœna *l. 1. Cod. de his qui pœnæ nom.* Bald. *in repet. l. ſed & ſi poſt. ſub num. 60. ff. ſi quis cautio. in iudic.* & ideo hoc caſu requiritur concludentiſſima probatio recurſurum, vt fuit firmatum in deciſ. Tudent. beneficij 5. April. 1604. & 25. Iunij eiuſdem anni coram bon. me. Penia & in d. deciſ. coram me.

Quo poſito, ſi examinentur, vel coniunctim vel diuiſim præſumptiones illæ, quæ afferuntur contra Epiſcopum, non putabant Domini eſſe tales, ex quibus Epiſcopus potuiſſet, vel poſſet hodie, ſi viueret, declarari excommunicatus, nam quoad mandatum illud, fuit generale ad faciendas quaſcumque requiſitiones, appellationes, & protectiones, in cauſa Epiſcopi cum Decano, & Capitulo, & ſic potuit intelligi in caſibus licitis, in quibus Eccleſiaſtici poſſunt impunè recurrere ad iudices laicos, vt latè per Menoch. *de retinend. remed. 3. q. 52. n. 354. & ſequentibus.*

Prouiſiones Regiæ, quæ adducebantur, partim emanarunt ante dictum mandatum, partim petitæ fuerunt à diuerſa perſona ab iis, quæ in mandato fuerunt expreſſæ, vt latiùs fuit oſtenſum per informantes, ſed quatenus etiam eſſent probati dicti recurſus, tamen cum Epiſcopus nunquam fuerit declaratus excommunicatus, potuit conferre, cùm excommunicatus non priuetur exercitio iuriſdictionis, antequam declaretur excommunicatus, vt per Nauarr. *in man. cap. 27. ſub num. 1. & num. 152. verſiculo dico.* & latiùs fuit deductum in deciſione huius cauſæ.

Et idem Farinac. *in deciſione 686. num. 2. fol. 287. d. 2. tom. 1. p.* in hæc ibi.

288 Imò non ſolùm fuit probata ſcientia Rectorum, ſed manifeſta, & doloſa contumacia, ex quo ipſi habuerunt recurſum ad Conſilium Regium, & ſub falſo prætextu, quòd prouiſor careret iuriſdictione, extorſerunt prouiſionem Regiam, in qua nihilominus refertur ſtatus cauſæ circa examen, quod per receptorem fiebat, *Summario numero* 4. quo caſu, & qua ſtante contumacia non erat neceſſaria aliqua citatio, etiamſi aliàs de iure foret requiſita iuxta text. *in capit. 2. de dol. & contumac. in 6.* Alexand. *in l. de vnoquoque numero 16. de re iudic.* Gabriel *de citat. conſilio 1. numero 299.* & hinc ceſſabat alia nullitas deducta *ex l. 8. titulo 6. libr. 4. nou. recopil. tio.* vbi antequam receptor literis vtatur, illas debet notificare parti, vt ad locum receptoriæ accedat, & ibi Alphonſ. de Azeued. notat idem eſſe de iure communi, ſcilicet deſumptum *ex l. iudices*, vbi Caſtrenſ. *in princ. & num fin. Cod. de fid. inſtrument.* ille enim defectus fuit ſanatus ex ſuperuenienti ſcientia Rectorum.

Quæ omnes deciſiones tunc prohibent recurſum ad iudices ſeculares, quando ipſi iudicialiter procedunt in tollenda violentia, prout ex eis euidenter apparet, quæ dum dicunt recurrentes ad iudices laicos incurriſſe cenſuras, ſupponunt, iudicium & iuriſdictionem in iudicibus laicis, prout inhibitiones, & alia ſimilia profitentes omnes vnanimiter, rectè poſſe recurri ad iudices ſeculares pro tollenda violentia à iudicibus Eccleſiaſticis illata, nullo dato iuris ordine, ſed extraiudiciali cognitione duntaxat, prout in noſtro recurſu ad Regem euidenter monſtrauimus ſuprà præludio tertio.

Cui fauet Rotæ deciſio in vna Aurienſ. 289
Parochial. de Pao Lunæ ſecundo Decembris 1606. coram D. Ludunenſe, dum permiſit Patronis laicis poſſe recurrere ad ſuprema tribunalia; quem recurſum nos Bullarum retentionem dicimus. de qua deciſione teſtatur Proſperus Farinacius *part. 2. tom. 1. deciſione 191. numer. 5. fol. 205.* quæ in hæc inquit.

Non obſtant recurſus habiti ad iudices laicos *ad Rot. deciſ. 7. de re iudic. in nou.* quia hoc caſu non probantur, & vbi probarentur, potuerunt fieri per Patronos laicos, dum autem recurſus habere potuerunt à pluribus, non probant contra certum aliquem, niſi in illis eſſet nominatus, vt fuit dictum in cauſa Pampilo. prioratus de Arguidas, coram R. P. D. meo Ludouico 5. Martij 1603.

Et vt omnino tollatur in hoc caſu diffi- 290
cultas, ſciendum eſt Romanum Pontificem Martinum V. anno 12. ſui Pontificatus in vna Bulla ſeu Pontificali reſcripto declaraſſe ad inſtantiam Regis Francorum; ſe per

illam suam sanctionem, qua graues pœnas statuerat aduersus clericos se conueniri patientes coram iudicibus secularibus; non intellexisse de casibus pertinentibus Regi tam de iure, quàm de consuetudine immemoriali inter clericos cognoscendi, cùm eo iure nõ vtatur ad æmulationem iurisdictionis Ecclesiasticæ, quam refert ad literam Guid.Papæ *in q.*1.*Delphin.& in q.*85. & eam etiam ad nostrum propositum refert Sese *in epist.ad Regem n.*97. cuius etiam essentialem partem refert idem Sese *tract. de inhibit. c.*8. §.3.*num.*48.*fol.*589. quam hîc inserere libuit pro nostræ consuetudinis,& cognitionis extraiudicialis defensionis, ac cognitionis per viam violentiæ maiori perfectione, ac claritate,quæ sic se habet in hæc verba.

Bulla Martini V. Pontificis Maximi.

291 MArtinus Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuã rei memoriam Apostolicæ sedis,à qua & circumspecta prouisio quorumlibet iura,& tranquillitatem confoueri satagens, cùm verisimiliter timetur, ne cupiditas improba se à vetitis abstinere nesciens statutis, & ordinationibus à se huiusmodi prodeuntibus laxato freno rationis abutatur,nunc per prouisionis debitæ remedium,nunc verò per opportunæ declarationis officium nititur obuiare,dudũ siquidem prouidere considerantes, quòd licèt clerici Ecclesiasticæque personæ, quæ suas causas, & querelas in his præcipuè, quæ de iure,vel consuetudine ad forum Ecclesiasticum pertinere noscuntur, eo tamẽ derelicto,secularibus negotiis se submittere, seu partes sibi aduersas ad forum de iure vetitũ conueniri, vel trahere præsumebant, grauibus proinde pœnis tam in spiritualibus,quàm temporalibus,etiam iure disponente allegarentur;pœnas tamen ipsas nũc sine propriæ salutis periculo sæpiùs habere videbantur in contemptum, nos qui ex debito pastoralis officij salutem quærimus singulorũ,super his opportunè prouidere volentes, authoritate Apostolica statuimus,& etiam ordinamus,quòd quicumque ex clericis, & personis eisdem de cætero reus talis præscriptionis existeret, nisi à præmissis desisteret, omni commodo careret,ipséque in graues,tunc expressas, & alias iuris pœnas incurreret, prout in dictis literis plenius continentur. Cùm autẽ sicut pro parte charissimi in Christo Filij nostri Caroli Regis Francorum illustris,nuper nobis fuit expositum, quòd à nonnullis vertitur in dubium, an per huiusmodi nostram concessionem derogare voluerimus iuri, & iurisdictioni Regiæ, præsertim in causa possessorij retinendæ possessionis super suis Ecclesiis, & beneficiis Ecclesiasticis suorũ Regni Franciæ,& Delphinatus Viennensis,per quam iurisdictionẽ præfatus Rex sibi asserit licere in omni casu etiam iuridicè tueri possessores: nos ad omnẽ ambiguitatis tollendum dubiũ, super his opportunè prouidere volẽtes, eiusdem Regis in parte supplicationibus inclinati authoritate Apostolica tenore præsentium declaramus,nostræ intẽtionis non fuisse, nec esse, per dictam, aut quamcumque aliam constitutionem eidem Regi & eius Regiæ iurisdictioni, per quam, vt asseritur, tam Rex quàm sui progenitores super huiusmodi possessorio à tanto tempore, citra quod de eius contrario memoria hominum non existit, cõsueuerunt cognoscere, & in aliquo derogare voluisse aut velle quoquomodo, ipsósque Reges, & iudices decernentes partes molestatas, super earum conseruatione ad suorum beneficiorũ possessionem ipsius Regis auxilium implorantes, dummodo in contemptum iurisdictionis, & libertatis Ecclesiasticæ, vt partes sibi aduersas in rebus Ecclesiasticis diutius per- 292
turbarent, hoc non fecerint, pœnas in dicta nostra constitutione contentas, nullatenus incurrisse, aut debere incurrere,quouis modo, per hoc autem nullum ius, seu iurisdictionem, in præmissis cognoscendi, eidem Regi de nouo acquiri volumus, sed antiquum (si quod habeat) omnimodo conseruari. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, constitutionis, & voluntatis infringere,& ei ausu temerario contra ire. si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotẽtis Dei, & beatorum Petri & Pauli, Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctos Apostolos Kalendis Maij Pontificatus anno 12.Floruit anno 1431.

Cuius Bullæ determinatio attentè pon- 293
deranda est, & eius verba attendenda, quæ licèt specialiter sit inducta in fauorem Regum Franciæ; tamen eius decisio, & determinatio generalis est, & vniuersaliter comprehendit omnes Reges, & Principes superiores, simile ius, & consuetudinem immemorialem habentes, cognoscendi in aliquibus casibus inter personas Ecclesiasticas, vt tradit Guillel. Benedict. *in c.Raynut.verbo,& vxorem nomine Adelaisiam,decis.*2.*n.*117.*de testament.* quem ad idem sequitur Fuluius Pacian.*cons.fin.num.*12.*& n.*20. & post Couarr. idem tenet Sese *tract. de inhibitio. cap.*8. §.3. *numer.* 85. dum dicit generaliter loquendo ex eadem Bulla Martini V. quòd non præsumitur, Papam velle tollere has immemo- 294
riales

riales consuetudines antiquas, & rationabiles. Idem,& clariùs tenet *in eodem* §. 3. *n.* 50. quòd illius Bullæ determinatio extendatur ad illam consuetudinem similem,quæ habetur in illo Regno Aragonum, recurrendi ad Senatum per viam protectionis, & tollendæ violentiæ, vbi allegat ad id Nauarrum & Salcedum, per quos etiam *in num.* 86. *&* 87. affirmat, quòd Romanus Pontifex per censuras generaliter à se latas, non videtur velle derogare iuri quæsito Maiestati Regiæ, siue de iure, siue de consuetudine, iuxta illam declarationem Martini relatam, & sic omnes ex identitate rationis (quæ generalis est) intelligunt illam Bullam in omnibus Regibus, simile ius, & consuetudinem immemorialem habentibus, maximè Regibus Hispaniæ qui cæteris sunt præstantiores, & maximo amore, & priuilegio sunt semper à Sede Apostolica honorati, prout debetur.

295 Prout & vlteriùs ratione de iure probatur,etenim cùm simus in censurarum incursione,seu absolutione, & sic in spiritualibus, & rebus tangentibus animam, in quorum respectu, & ordine omnes etiam Principes Christianæ religionis professores subditi sũt Romano Pontifici, imò etiam in temporalibus in ordine ad spiritualia, vt latè Ioan. Driedo *lib.* 1. *de libertate ecclesiast. cap.* 15. *per totum.* Paramo *de origine inquisitorum lib.* 3. *quæst.* 1. *opini.* 4. Moli *de iustit. & iur. tom.* 1. *disput.* 29. Marta *de iurisd.* 1. *p. cap.* 17. & nos alibi diximus,& nouissimè probat Torre-Blanca *in tractatu de magia. lib.* 3. *cap.* 26. *à num.* 11. *cum sequentibus & num. fi*

296 Vnde est quòd quando Princeps vni præsidi rescribit, per consequentiam omnibus præsidibus scripsisse intelligitur. ista est mirabilis doctrina B. *in l. relegatorum.* §. *interdicere ff. de interdict. & releg.* Paris de Put. *de syndicatu* §. *officialis cap.* 1. *num.* 14. Iff. *in l.* 1. *num.* 7. *ff. de constitu. princip.* Parlador. *lib.* 2. *rerum quoti. cap. fi.* 5. *p.* §. 10. *num.* 26. *fol* 258.

297 vbi etiam, quòd quando ratio legis est generalis, vni tamen præsidi directa, ad omnes iudices extenditur, & comprehenditur. ergo licèt hæc Bulla specialiter sit directa ad Regem Franciæ, tamen cùm eius ratio generalis sit, ad similes consuetudines, & casus debet extendi, vbi identitas rationis consideratur.

Quare perpetuò attendenda est illius Bul-

298 læ celebris determinatio, præcipuè in illis verbis *ibi*; Nos ad ambiguitatem tollendam declaramus, nostræ intentionis non esse, per quamcumque consuetudinem Regi, & Regis iurisdictioni,per quam à tempore immemoriali consueuit ipse, & sui officiales cognoscere super omni possessorio; in aliquo derogare, ipsúmque Regem, & iudices detinentes partes molestas, super earum conseruatione ad suorum bonorum possessionem ipsius Regis auxiliũ implorantes,dummodo in contemptum iurisdictionis ecclesiasticæ, vt partes sibi aduersas in rebus ecclesiasticis diutius perturbarent; hoc non fecerint, pœnas in dicta nostra constitutione contentas nullatenus incurrisse, nec incurrere quouis modo. Hactenus de satisfactione tertij argumenti.

Nec obstat quartum superiùs appositum 299
num. 32. vbi quòd immemorialis consuetudo non prodest,vbi constat,& apparet de iniusto titulo, & principio, prout in hac nostra, quia omni iure est prohibitum Regi temporali, de ecclesiasticis caussis cognoscere. quia respondetur, quòd huic consue- 300
tudini non solùm non repugnant iura, sed imò cuncta fauent, quia fundatur in iure naturali, diuino, & positiuo, prout nos latiùs diximus,& euidenter comprobatum reliquimus suprà prælud. 3. per totum. & iura prohibentia laicis,ne de clericis cognoscant, loquuntur de cognitione iudiciali, & iuris- 301
dictionali, quod verissimum est, non tamen de defensione naturali, & protectione vi oppressorum appellantium absque vmbra iurisdictionis, cuius cognitio ex materia, & forma extraiudicialis est. vt præ cæteris diximus suprà prælud. 3. per totum, quare in hac consuetudine non datur iniustum principium, sed omnino iustum, & omni iure comprobatum, competens, & inhærens visceribus Regalis regiminis, cuius proprium officium est vi oppressos liberare.

Minùs obstat quintum argumentum, de 302
quo ad principium huius capitis n. 35. vbi quòd huiusmodi consuetudo est præiudicialis ecclesiasticæ libertati, & ideo sustineri non potest, & exemptio clericorum,quæ de iure diuino est, nulla consuetudine etiam immemoriali auferenda. Cui respondetur, quòd licèt verum sit, à iure diuino in spiri- 303
tualibus procedere exemptionem clericorum, quam etiam Summus Pontifex tollere non potest in vniuersum;tamen in casu particulari, & limitato potest induci consuetudo, prout & de aliis pluribus doctrinis, qui- 304
bus hæc opinio, & argumentum repellitur, latissimè videre poteris ex his,quæ congessimus suprà prælud. 3. circa iustificationem huius consuetudinis immemorialis à n. 121. prout passim in iure videmus, plurimis in casibus posse iudicem secularem de clericis cognoscere,& ecclesiastica negotia tractare, vt superiùs diximus n. 251.

Et insuper respondetur, prout superiori- 305
bus argumentis respondimus, vt omnia illa

iura, doctrinæ & authoritates, tam regulæ, quàm limitationes, de quibus nos loco citato;procedunt, & loquuntur in iuriſdictione præſcribenda, & in conſuetudine inducenda contra clericos iuriſdictionaliter, de quo nos non loquimur,nec ſermo noſter eſt, ſed tantùm de nuda defenſione, & protectione vi oppreſſorum, & auxilio Regio extraiudicialiter imploranti exhibendo, prout adnotauimus ſuprà prælud.3. per totum.

Et ideo minùs obſtat, quòd hæc conſuetudo ſit contra libertatem eccleſiaſticam,
306 quia totaliter illi fauorabilis eſt, nimiſque valde vtilis, vt notat Suar. *lib.4. de immunit. eccleſiaſt. in cap.44. num.43.* Cæned. *in quæſtion. canon.45. num.9.* vbi optimè *& n.35.* Mori. *in Empor.iur. tit.2. de iuriſd. quæſt.14. n.8.* & probat expreſsè d. Bulla Martini V. ſuperiùs relata ad reſponſionem tertij argumenti, & nos latiùs comprobauimus ſuprà ad reſpõſionem ſecundi, & poſt Manuelem Roder.Nauarr.Couarr. Pacian. & Cacheria. tenet nouiſſimè Torre-Blanca *in tractatu de magia, lib.3. cap.26. num.32.* alios citaui ſurſum *à num.239.*

307 Nec obſtat ſeptimum argumentum de quo ſuprà num. 37. quo dicitur, quòd laici non poſſunt inducere conſuetudinem ligantem eccleſiaſticas perſonas. Cui reſpondetur, quòd hæc conſuetudo originaliter fuit introducta ab eccleſiaſticis perſonis, quorum frequentia maior eſt in tribunalibus eccleſiaſticis, & ob id magis frequenter violentias reportant, & ab illis opprimuntur etiam laici. & ſic actiuè & paſſiuè per longum vſum à clericis, & ſecularibus introducta fuit, & ideo dicitur conſuetudo mixta clericorum, & laicorum, quam magnam vim
308 habere etiam in negotiis eccleſiaſticis, ex Abbate, Felin. Deci.Couarr.Ioan Gar. Barboſ. Butr. Immol. & Mar. Anton. Genuenſ. latiùs diximus ſuprà prælud. 3. circa iuſtificationem conſuetudinis, verſic. & inſuper quoniam cùm iſtæc. à n.140.

309 Nec obſtat octauum, & vltimum argumentum adductum ſuprà *num.38.* ex quo dicebatur, quòd priuilegium præſumptum inductum ex conſuetudine, potuit tolli, & reuocari à Romano Pontifice, prout in Bulla Cœnæ Domini *caſu* 15. ibi, aut prætextu cuiuſuis conſuetudinis, ſeu priuilegij.) quia reſpondetur, primò quòd Bulla diſponit, vt nullus occaſione, & colore alicuius priuilegij aliquid faciat contra ibi diſpoſitum, ſed Bulla non loquitur,nõ procedat,nec aliquid diſponit ſuper hac cognitione extraiudiciali, & charitatiua protectione, ac nuda vi oppreſſorum defenſione, omni iure naturali, diuino, poſitiuo, & conſuetudine permiſſa, & pertinente Regibus ſupremis(prout latiùs vidimus in ſecundi argumenti reſponſione) & ſic à ſeparatis non fit illatio. Secundò reſpondetur, quòd hæc cognitio, & naturalis 310
defenſio ſubditorum non competit Regibus ſupremis ex aliquo priuilegio Romani Pontificis, ſed ex iuris naturalis inſtinctu, ratione,& principio,naturale attributum eſt,propriúmque Regis officium inhærens regimini, à quo auelli non poteſt, niſi ſimul, & iis cauſſis, quibus regimen, & Regnum tolli poteſt. & tunc non de per ſe toilitur, ſed 311
tanquam ſubſtantia,medulla, anima,& qualitas ſui totius ſubiecti. Et quia hæc iſta cognitio, & extraiudicialis defenſio proueniens à nudo iure naturali, ſemper in omni- 312
bus priuilegiorum reuocationibus præſeruata, cenſetur confirmata, & approbata, eiúſque immemorialis conſuetudo,vt appareret expreſsè ex d. Bulla Martini V. & poſt hæc ſcripta vidimus Ceuall. *in tract.atu de cognitione per viam violentiæ in proœmio cap.10. & gloſſ.6. num.42.* diſputantem, an dato caſu,quòd hæc cognitio pertineat Regi ex priuilegio (cùm præcipuè competit mero iure 313
ex officio regali, & ex fonte iuris naturalis) poſſit per Pontificem reuocari, & quòd tolli non poſſit probat Torre-Blanca *tractatu de magia lib.3. cap.26. à num.3. cum ſeqq.*

Deinde quia in d. Bulla dumtaxat excommunicantur generaliter impedientes,& quoquo modo perturbantes libertatem eccleſiaſticam, ſuper quo tollitur conſuetudo & priuilegium, & caſu negato, quòd illa Bulla in hac cognitione per modum extra- 314
iudicialis defenſionis loqueretur, conſuetudinem immemorialem noſtram non cenſeri ſublatam, diximus latiùs ſuprà d prælud. 3. à num. 155. circa iuſtificationem conſuetudinis,& quia,vt ſuperiùs diximus,non ſolùm non violatur ex protectione Regia libertas eccleſiaſtica, imò applicatur, & augetur, vt tutiori, & ſecuriori modo ius innocentis conſeruetur.

Inſuper vnum notandum eſt, quòd Bulla 315
Cœnæ Domini incipit anno 1499. Kalendis April. tempore Alex. & Martini V. in qua nulla fit mentio tollendæ violentiæ, ſed generaliter excommunicantur impedientes libertatem eccleſiaſticam, poſtea verò Sixtus Papa IV. Bullam Cœnæ ad antiquam illam formam Martini V. reducit, & multas clauſulas à Paulo II. poſitas, abſtulit à prædicta Bulla, vt tradit Angel. *verb. excommunicatio 30. caſ.31.* Sylueſter *verbo excommunicatio 7. num.77. excommunicatione 32.* Tabien. *verb. excommunicatio 6. §.12. verſ.15.* vbi Syluester refert Bullam eiuſdem Sixti IV. ad Ducem Mediol. Galleaceum anno 1479.

Nouemb. 19. poſtea verò ſpecialiter, & in particulari fuit facta mentio in Bulla huius prohibitionis, ſcilicet (etiam ſub prætextu violentiæ) vt habetur in Bulla Adriani Papæ, & Sixti, vt tradit Caietan. *verb. excommunicatio. cap.* 30. idem habetur in Bulla Iulij Papæ III. ſecundùm Ledeſmam 2.*p.q.*26. *art.* 2. idem habetur in Bulla Pauli IV. Soto *in* 4.*d.*22. *quæſt.*2. *art.* 3. & in Bulla Gregorij
316 XIII. anno 1584. tradit Nauarr. *in manual. cap.*27. *num.*69. & ſic dicta Bulla, & clauſula (etiam ſub prætextu violentiæ) incipit à Bulla Adrian. VI. anno 1523.

Hæc adduxi, vt cognoſcatur, quòd quando dicta Bulla Cœnæ Domini comprehenderet (quod negamus) legitimam protectionem, & vi oppreſſorum naturalem defenſionem, & legitimam cognitionem, cùm non fuerit in Hiſpania & in aliis ditionibus Chriſtianæ religionis recepta, non deberet
317 officere. Etenim lex Regni 36. *tit.* 5. *lib.*2. *recopil.* condita fuit anno 1525. quo tempore affirmant Reges Catholici Hiſpani, habere ius, & conſuetudinem immemorialem cognoſcendi per viam violentiæ in cauſſis eccleſiaſticis. quibus eſt credendum (vt diximus ſuprà prope principium huius capitis) quæ immemorialis ſupponit tempus infini-
318 tum, vt docet Corneus *conſ.*22. *num.*5. *lib.*1. vbi dicit, quod interruptio, & prohibitio
319 nõ excludit immemorialem. Sequitur Paul. Caſtr. *conſil.* 27. *num.* 84. *lib.*1. Molina *lib.*1. *de primogeneis cap.*6. *à num.*47. *& cap.*2. *n.*20. & nos latiùs ſuperiùs diximus. & ſic ante prædictam Bullæ promulgationem cauſſata
320 erat, & formata conſuetudo immemorialis, quæ interrumpi non potuit per dictam Bullam, dato caſu (vt dixi) quòd loqueretur de hac violentia. quia reſpectu illarum clauſularum nunquam recepta fuit, non ſolùm in
321 Hiſpania, ſed etiam in aliis Regnis Chriſtianorum Principum, imò poſt eius promulgationem minimè variatum, aut immutatum fuit, continuata ſemper, & frequentata Regij recurſus extraiudiciali defenſio-
322 ne vſque ad præſens tempus. Et ideo lex, ſeu conſtitutio, quæ vſu populi recepta non eſt, ſed imò contrariis actibus reluctantibus, nec obligat, nec aſtringit, quia vim legis promulgatæ leges non recipiunt, niſi dum à populo recipiuntur, & conſenſu ciuium comprobantur, quam ſententiam tenuerunt gloſſa *in cap.*1. *verb. frangere. de treuga & pace.* cuius meminit Iſſ. *in l. rem non nouam C. de iudic.* Enriq. Bot. *in tractatu de Synodo Epiſcoporum. art.*2. *num.* 51. docent Ab. & communis relata à Felin. *in cap.* 1. *à num.* 69. *& num.*12. *verſ. intellige* 4. *de treug. & pace.* Domini. *in c. in iſtis* §. *leges* 4. *d.* Areti. *in conſ.*54. quem ſequitur Anton. Faber *in rubr. inſtit. de teſtamentis num.*11. Dueñ. *in regul.*79. *ampliat.* 5. Martin. Nauar. *in manual. cap.*23. *num.*41. *& lib.*1. *conſilior. tit. de conſtitutio. q.* 5. Guillel. Benedict. *in cap. Raynut. verb. & vxorem nomine Adelaſiam num.*229. Rebuff. *in proœmio Regum Gallicor. tit.*1. *num.*11. *&* 12. communem dicit Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.*76. *n.* 6. *verſ. quinto ſunt.* Caietan. *verb. excommunicatio cap.*75. §. *nota* 2. Manuel Rodr. *q. regul.* 1. *tom. quæſt.* 6. *articul.* 10. Maior *in* 4. *d.* 4 *quæſt.* 4. §. *contra ſecundam.* Driedo *de libert. Chriſtian. lib.*1. *cap.*9. *conſideratione* 22. Summa Armil. *verb. lex.* Manuel Saa *eodem verb. n.*1. cum pluribus aliis relatis à Vaſquez 1.2 *tom.* 2. *diſputat.*156. *cap.*5. *num.*34. *cum ſequentibus.* latiſſimè comprobans Ioan. Narbon. *de appella. à vic. ad conſil. Archiepiſcop. Toletan. p.*2. *fundam.*3. *à num.*12. vbi in ſimilibus terminis hanc doctrinam applicat, dicens text. *in c. fi. de conſuetud.* quatenus prohibet conſuetudi- 323
nem appellandi à Vicario ad Epiſcopum, cùm idem ſit tribunal, non comprehendere illud tribunal, quo ante eiuſdem textus promulgationem conſuetudo contraria vigebat, & poſtmodum vſu receptus non fuit, quia ſemper in contrario vſu continuata fuit conſuetudo.

Et tandem vt dixit & eleganter Azeued. *in l.*1. *tit.* 6. *verſ. nec huic conſuetudini lib.*2. *recopila. pag.* 146. quem referens, etiam ſequi- 324
tur Cæned. *in practic. quæſtion. canonic.* 45. *num.*60. omnia huic Regio recurſui, & legitimæ defenſioni vi oppreſſorum contraria, procedunt in laico iudice, vt iudice iudicialiter cognoſcere volente de cauſſis clericorum; non tamen in Principe protegente ſubditos per hanc viam violentiæ, & extraiudicialis defenſionis, quo cunctis ſatisfit difficultatibus, quod & omnes ferè Doctores hactenus in diſcurſu citati, præcipuè ſuprà n.16. profitentur vnanimiter.

Hinc obiter conterendi ſunt nonnulli 325
Doctores, qui non bene perpendentes hanc noſtram materiam cognitionis per viam violentiæ inaduertenter labuntur magis terminorum iuridicorum ignari, quàm corde, & intentione peccantes, qui quidem legitimos, ac debitos loquendi modos confundentes, vel hanc extraiudicialem protectio- 326
nem, & nudam defenſionem vocant iuriſdictionem. Vel aſſerunt etiam inaduertenter, iudices Regios habere præſcriptam iuriſdictionem aduerſus eccleſiaſticos iudices, ad cognoſcendum per viam violentiæ, inter quos vnus eſt Bobadill. *in polit.*2. *p. cap.* 18. *num.*139. Segura de Habalos *in directorio iudic. eccleſiaſt. cap.*13. *num.*51. quia hîc (vt ſæpe diximus, præcipuè prælud. 3. vbi latè probaui)

baui) nulla datur iuriſdictio, ſed vis protectiua, & propulſiua, nudum auxilium, & naturalis defenſio, ac poteſtas politica, & œconomica ſine vmbra, aut veſtigio iuriſdictionis.

327 Hinc etiam Azor *in Summa inſtitutio. moral. lib. 5. c. 14. num. 1.* (qui ex propoſito tenaciter ſui proprij dumtaxat opinione motus, cõtra huiuſmodi cognitionem per viam violentiæ, & nimis iuſtificatam protectionem latè inſurgit, præcipuè contra Couarr.) meritò reprobatus, reprehenditur per Seſe *tractatu de inhibitio. cap. 8. §. 3. num. 55. & 166.* Ioan. Pet. Fontanel. *in tractatu de pact. nuptial. gloſſ. 13. caſu 14. p. 3. à num. 12. cum ſequentibus.* & eo non citato, Peguer. *in ſuis deciſſ. 92.* & poſt hæc Ceuall. *in epiſtol. ad Regem num. 99. & in lib. 4. commun. opin. quæſt. 1. à num. 327. & iterum num. 273.* & ampliùs *in tractatu de cognitione per viam violent. gloſ. 6. numero 56.* qui falſo ſuppoſito fundamento totam ſuam opinionem fundat, ſcilicet; ſupponendo Regem in hac cognitione, & protectione procedere cum iuriſdictione, & iu-

328 dicialiter, & in forma iudicij, quod quàm falſum ſit, monſtrauimus ſuprà longa manu præ cæteris in prælud. 3. ex quo multas doctrinas mirabiles in iſta materia reperies, quibus facillimè poteris euacuare huius Doctoris fundamenta, & eius ſuppoſitionem falſam oculis monſtrare. cuius fundamentis ſigillatim & ex profeſſo reſpondent præcitati Doctores, illum vnanimiter reprobantes, ad quos te remitto, quia altiori examinatione non indiget; idem etiam penè quod Azor, & contra Couarr. dicit Proſper.

329 Farin. *conſ. 68. inter deciſiones criminal.* eodem falſo ſuppoſito, & fundamento iuriſdictionis, cui pariter vt ſuperiùs reſpondendum, licèt ipſe duobus concurrentibus admittat huiuſmodi recurſum ad Principem.

Eadem etiam ratione cauendum eſt à Ce-

330 uall. dum *in epiſtol. ad Regem num. 8.* & in aliis pluribus ſui operis partibus, hoc loquendi modo vtitur, dum tractat de recurſu Regio, dicit, poteſt vel non poteſt in hoc caſu appellare per viam violentiæ. miror certè tanti Doctoris, duo ad inuicem repugnantia

331 coniungere, etenim ſi appellare, quomodo per viam violentiæ. ſi per viam violentiæ, quomodo appellare? ex hac ergo nefanda mixtura, quid poteſt oriri niſi horror, & ſcandalum vtrique reipublicæ, eccleſiaſticæ, & temporali, idem dicit *in gloſſa 9. n. 8. ad fin.*

Hinc maiori animaduerſione dignus eſt

332 Ceuall. (qui alios reprobat minori cauſa, & occaſione) qui quidem *in tractatu de cognitione per viam violentiæ in proœmio cap. 1. ſub n. 9.* labitur peccans in legitimis iuriſprudentiæ, & huius protectionis extraiudicialis terminis, illos penitus confundens; inquit igitur, loquendo de viribus legis Regiæ *36. tit. 5. lib. 2. recopil.* in hæc: Et ſic nemo poteſt de eius viribus, & potentia dubitare, quia nihil de rebus ad eccleſiaſticum forum pertinentibus diſponit, ſed ſolùm dat formam procedendi iudicialiter in defenſione ſubditorum per viam violentiæ, & extraordinariæ cognitionis.) Quid enim eſt iudicialiter co- 333 gnoſcere, niſi figura, & forma iudicij procedere, omnibus ſeruatis terminis ſubſtantialibus, & cum iuriſdictione, quia alius ea carens, ita procedere non poteſt. Sibi enim inuicem oppoſita ſunt duo hæc, iudicialiter, & extraiudicialiter, quia aliud affirmat, alterum verò negat. de quorum natura, di- 334 ſtinctione, & cognitione, quia latiſſimè tractauimus infrà 2. p. c. 13. per totum, vbi multa ſcitu digniſſima reperies circa hunc modum loquendi, quo lapſus vſus eſt Ceuall. hîc omitto.

Quod vlteriùs declarauit ibidem, dum hanc protectionem, extraordinariam cogni- 335 tionem ſimpliciter vocauit, quia extraordinaria cognitio de per ſe non excludit iudicialem cognitionem, nec ſubſtantialem formam iudicij, nec ab alio, quàm à iudice, & iuriſdictionem habente experiri poteſt, *toto tit. ff. de varijs & extraordinarijs cognitionibus*, quia non dicitur extraordinaria reſpectu formæ, & modi procedendi, ſed reſpectu caſuum, quibus adhibetur, vt ex eodem titulo patet, & ex omnibus practicis Doctoribus, & ſic in hac materia non poteſt dici extraordinaria cognitio ſola, & de per ſe, ſed adiuncta extraiudicialitati.

Vnum tamen diſſimulare non poſſum, 336 quòd poſt hæc ſcripta vidi apud eundem Ceuall. *in tractatu de cognitione per viam violentiæ gl. 6. num. 42.* quo loco reprobat opinionem doctiſſimi Gregorij Lopez, Auenda. Seſe, Azeued. ex eo quòd inter confirmandum hanc naturalem Principis defenſionem aſſeuerant noſtram conſuetudinem, de qua *in d. l. Regia 36.* procedere ex præſumpta voluntate, & tolerantia Pontificis, qui propter bonum publicum toleraui dictam conſuetudinem cognoſcendi per hanc viam violentiæ, perperam enim illos reprobare intendit.

Quærò quid tam docti viri dixere, quòd reprehenſione digni poſſint ab aliquo iudicari? ſiquidem illi (vt aſſolent) iuris notiſſima principia inſequuntur, imò & lex 36. tit. 5. 337 lib. 2. recopil. quæ fundatur in iure, & conſuetudine, quam conſuetudinem aut non legitimè & ſuis debitis requiſitis inductam,

&

& acquisitam fuisse, fatendum est;aut scientiam,vel præsumptam, seu interpretatiuam, & tolerantiam Pontificis interuenisse. Sed illud est falsum, quia dicta consuetudo omnibus suis partibus constans est, & legitimis modis, & requisitis necessariis inducta, prout nos latissimè fundauimus suprà in prælud. 3. circa iustificationem consuetudinis, & probat Doctorum caterua, quorum nomenclaturam ibi adduximus ad fi. ergo remanet verissima illa Doctorum assertio. Et
338 enim notissimum iuris principium est, quòd ad consuetudinem introducendam, & formandam in iuribus incorporalibus scientia, & patientia eius, contra quem introducitur, præcisè, & necessariò requiritur, quia scientia huiusmodi, & tolerantia deficiente, non habet principium, vnde possit caussari consuetudo, quia in corporalibus iuribus tolerantia habet vim possessionis in corporali-
339 bus,& sic deficiente in illis tolerantia deficit possessio, quare sequitur vt sine possessione præscriptio non procedat, de quo articulo quia plurima notatu digna tetigimus infrà 3. p. cap. 10. à princ. & ferè per totum, hîc ampliùs non repeto. ergo cùm Rex noster se fundet in consuetudine, assertio Gregorij Lopez, & sequacium perperam, & nimis præcipitanter & inconsideratè fuit à Doctore Ceuall.reprobata sine ratione,& sine fundamento, maximè quia illud idem quod Gregor.Lopez, asseuerant omnes in vniuersum Doctores de hac consuetudine loquentes, quos citauimus d. prælud. 3. circa consuetudinis iustificationem ad finem.

340 Sed quando hæc ita verissima & notissima non forent, ad effectum tamen vt cognoscatur calumniosa & iniqua reprobatio, quam illorum Doctorum fecit Ceuall. vbi suprà; sufficiet pro comprobatione,quòd illud idem, quod nunc reprobat, ipse sequutus fuit pluribus in locis, etenim *in lib.* 4. *commun.opinion. qu.est.* 1. *num.* 274.impugnando opinionem Azoris dicit in hæc:Sed salua pace grauissimi, & religiosissimi viri, sua opinio generaliter, & indistinctè sumpta, non est vera, nec tenenda, cùm sit singularis, & nullum habeat sectatorem, & loquitur contra communem Doctorum opinionem, & traditionem antiquissimam de iure comprobatam, & confirmatam per tacitum Romanorum Pontificum consensum. Hæc ille, qui proprio ore conuincitur, firmátque perperam reprobari Gregorium. & idem Ceuall. iterum hoc idem,quod Gregor. pro-
341 fitetur efficaciùs *in eadem quæst.* 1. *num.* 251. in hæc verba *ibi:* Maximè cùm ista consuetudo fundetur etiam ex tolerantia Pontificis, qui cùm habeat omnia iura in scrutinio sui pectoris, & videat, & intelligat plures caussas, de quibus in Regiis consistoriis cognoscitur per viam violentiæ, videtur tolerare dictam cognitionem, etiam si aliquantulum deuiaret à tramite iuris propter bonum publicum, *&c.* Quæ verba formaliter sunt eadem, quæ Gregor. Azeued. & Sese, quos ipse modò varius, & inconstans reprobat, palinodiam recantans.

Hinc & vlteriùs reprehensione dignus 342
est Ceuall. qui *in tractatu de cognit. per viam violentiæ gl.* 6. *num.* 57. minùs doctè reprobat opinionem Dominici Bañez,eo quòd *in* 2.2. *quæst.* 67. *artic.* 1. *dub.* 2. *concl.* 6. dixerit, Reges Hispaniæ habere priuilegium Pontificis reuocandi caussas ecclesiasticas ad sua tribunalia per viam violentiæ; in quo enim iste vir peccauit, vt reprobatione dignus sit tam ignominioso epitaphio, quo subscribit Ceuall. *ibi*, opinio Dominici Bañez reprobatur?) nónne consuetudo immemorialis, qua se fundat l. Regia, quæ (vt diximus) caussatur à iure naturali, & corroboratur, seu perficitur Pontificis scientia, patientia, & tolerantia, vim priuilegij habet? præsumeréque facit, priuilegium Pontificis præcessisse, & similes alios effectus, vt latissimè suprà probauimus prælud. 3. circa iustificationem consuetudinis? igitur Bañez nihil dissonans asseruit, sed expressit illud, quod à iurè tacitè inest,quia ex immemoriali potest non solùm allegari priuilegium,sed etiam quilibet alius titulus de mundo. plures ad id citat Rotæ decisio *ante medium*, quam literaliter adducit Nicolaus Garcia *de benefi.* 5. *p. cap.* 1. *sub num.* 452. *ante medium.*

Deinde quia foret scitum confundere 343
Ceuall. & redarguere, qui idem firmauit *in eodem tractatu de violent. gloss.* 4. *num.* 6. vbi alios sequutus in hæc dicit: Et post hæc scripta doctissimus Sese *lib.* 2. *decisio. in epistol. Regia verb. volentes num.* 112. vbi resoluit, quòd quando consuetudo præscripta est immemorialis, & cum ea concurrit fama priuilegij (vt in nostra lege Regni) habet vim sicut priuilegium papale,*&c.* (de quo & ego latiùs suprà suo loco) qui enim de fama priuilegij testatur, plus firmat, quàm Bañez,
si enim adest fama priuilegij, quid illum 344
redarguit, dicentem habere Regem priuilegium, cùm adsit immemorialis, quomodo enim fama priuilegij apparere potest, nisi ij, qui de re hac tractauerint,testẽtur, imò omnes de eo mentionem faciunt, & eos sequutus Bañez. idem dicit Cæned. *in quæstion. canonic.* 45. *num.* 18. *& sub num.* 27. & est videre per doctissimum Humadam *in l.* 1. *tit.* 13. *p.* 1 *gloss.* 4. Vega *in Summa tom.* 1. *cap.* 29. *casu* 1. *in fin. vers. nota que el Rey. & in cap.* 85. *cas.* 141.

vers.

verſ. nota para eſto. imò & quod magis eſt, dicit Cæned. *vbi proximè num.* 18. *ad finem* in hæc: Imò quidem, vt referunt grauiſſimi viri, noſtri Catholici Reges, ſuper hoc Sum-
345 mum Pontificem Sixtum IV. conſuluerunt, inſtigante illuſtriſſimo memoriæ immortalis B. Franciſco Ximeno, Toletano Archiepiſcopo, Cardinali ſanctæ Baluinæ,& dictus Pontifex viuæ vocis oraculo hanc conſuetudinem comprobauit, conferunt conceſſiſſe Bullam ſuper hoc, *&c.* Hæc ille. Ceuall. igitur contrarium quomodo comprobare poterit, ſi iſti viri de actu affirmatiuo teſtantur? & quid mirum, hoc ita fuiſſe, cùm in ſimili caſu ad inſtantiam Regis Franciæ, qui
346 pariter iure,& conſuetudine facultatem habet tollendi violentias, Summus Pontifex Martin. V. illi conceſſit Bullam, de qua ſuprà. qua ſi nos iuuamur (prout & ipſemet Ceuall. *vbi proximè in prœmio c.* 10. *num.* 36.) multo magis hanc conſuetudinem debemus tueri priuilegio expreſſo, & eius fama.

347 Quod enim inconueniens eſſe poteſt, hanc cognitionem per viam violentiæ competentem Regi noſtro de iure, & conſuetudine, priuilegio expreſſo confirmatam, & corroboratam habere? quæ enim abundant,
348 non nocent. Et quia certum eſt, poſſe quem ex pluribus cauſſis poſſidere, & ex vtiliori iuuari. *l. poſſideri* §. *ex pluribus ff. de acquir. poſſ.* vbi B. & Iſſ. textus etiam *in l. paterna*, & ibi Paulus & Bal. *Cod. de re. iudi. hæredi.* tenet Bartol. *in l. gerit verſ. ad ſecundum ff. de acquir. hæredi.* idem tenet Alexand. *in l.* 2. *C. quod metus cauſſa, & conſ.* 32. *volum.* 3. *& conſil.* 8. *volum.* 3. pulchrè & multum ad noſtrum propoſitum noſtras Ioan. Garc. *tractatu de nobilit. gl.* 12. *à num.* 39. *cum ſeqq.*

349 Nec eſt in conſideratione dicere, quòd priuilegium poſſit ab eodem Romano Pontifice iterum reuocari. quia reſpondetur, id parum vrgere, non enim ex hoc impediretur Regi recurſus, & naturalis hæc defenſio competens iure naturæ, diuino, & conſuetudine immemoriali, cuius proprium, & naturale officium eſt, & à diademate inſeparabile, & ſic licèt ceſſet ius ex priuilegio, non ceſſant aliæ cauſſæ, & iura propria. quia
350 vbi concurrunt duo vincula, & iura, vno ſublato, actus ex alio ſuſtinetur, §. *affinitatis. Inſtitutis de nuptijs, cũ concordantibus.* & quando plura iura in vno concurrunt ex diuerſis
351 reſpectibus, vno ſublato, remanent alia, nec cum deficiente cõfunduntur; latiſſimè multa congerens in propoſitum Tiraq. *de retract. conuentio.* §. 2. *gl. vnica per totam, & præcipuè à num.* 18. *cum ſequentibus & iterum à num.* 61. *cum pluribus ſequentibus.* hinc victus in iudi-
352 cio ex vna cauſſa, & iure ſuper aliqua re, poterit ex alia cauſſa,& iure rem iterum petere, & iudicium mouere, *l. ſi mater* §. *ſi quis autem l. & an eadem & l. ſi. cum alijs ff. de excepti. rei iudi. & d. l. ſi mater* §. *ſi quis iter l.* 2. *ff. eodem tit.* & nos latiùs ſuo loco diximus, ergo ſi adeſt priuilegium, quod contingat reuocari, non ideo tollitur Regi noſtro facultas extraiudicialiter defendendi vi oppreſſos, cùm ſuſtineatur ex iure naturali, diuino, poſitiuo & immemoriali, quibus iure proprio competit, quod remanet intactum, & illibatum. quæ iuridica fundamenta & rationes, cùm non conſideraſſet Ceuall. ad vincendum inconueniens reuocationis priuilegij, eo indebitè adſtrictus,& victus,motus fuit à vero aberrare, negans abſolutè priuilegium, de cuius fama ſaltim plurimi teſtantur, & ipſe etiam, cuius contrarium ipſe probare non poterit, maximè cùm veriſimilius ſit adeſſe,imò iuris,& de iure præſumptione inducta ab immemoriali præceſſiſſe confitendum eſt.

Quo ſuppoſito meritò reprobabitur do- 353
ctrina Suarez *lib.* 4. *de immunitate Eccleſiarum cap.* 34. *n.* 33. vbi ſupponit Regem Hiſpaniæ non habere facultatem cognoſcendi per viam violentiæ, nec ſuſtineri niſi Pontificis priuilegio, & tolerantia (quod idem eſt) cui reſpondetur, quòd huiuſmodi cognitio non fundatur dumtaxat in priuilegio Pontificis tacito, aut præſumpto ex immemoriali; ſed in iure Regali proueniente à radice, & fonte iuris naturalis, quo iure proprium officium Regis eſt vi oppreſſos liberare,& protegere.

Maximè quia rectè defendi poteſt, tale 354
priuilegium à Pontifice conceſſum,non poſſe à Sede Apoſtolica amplius reuocari,quoniam huiuſmodi priuilegium magis conceſſum eſt, & principaliter Eccleſiæ, & eccleſiaſticis perſonis, quoniam hæc cognitio illi eſt magis fauorabilis, & nimis valde vtilis, quia per eam iuriſdictio eccleſiaſtica augetur, & tuetur, & potiùs ampliatur, Pontificéſque & aliorum iudicum ſuperiorum debitus conſeruatur honor in tranquillitate, & rempublicam vtranque conſeruans, ne pax publica turbetur, vt ſæpiùs diximus, maximè ſuprà in reſponſione ad quintum principale argumentum, *verſ. & ideo minùs obſtat, à num.* 240. ſed priuilegium conceſ- 355
ſum in fauorem Eccleſiæ reuocari à Principe non poteſt, vt tenent Lucas de Penna *in l. ſi. num.* 64. *C. de locand. prædijs ciuilib. lib.* 11. Innocent. *in c. nouit* pro quo Feli. *in cap. ad Apoſtolicam n.* 1. *de ſimonia*, dicit, eſſe ibi de hoc caſum. Iſſ. *in l. non amplius.* §. *ſi certum. num.* 14 *ff. de legat.* 1. dicens iſtam opinionem in conſulendo, & iudicando eſſe tenendam; cõprobat aliquibus rationibus Marta,

de

de iurisd. 4. p. cent. 1. casu 52. à n. 15. cum seqq.

356 Probatur etiam, quia licèt aliquando priuilegium reuocare possit Pontifex; tamen protectio,& defensio naturalis remanet Regi,cuius proprium est,& immutabile ex iure naturali, & hoc, quod alicuius etiam priuati proprium est,Princeps tollere non potest, quia Imperator,& Princeps, licèt sit Dominus quoad protectionem,atque recognitionem vniuersalem,& iurisdictionem,non au-
357 tem quantum ad dominium particularium rerum,ad particularem spectans,de quo propterea disponere non potest, ita in terminis, vt in vno plures referant latè prosequitur, multa in proposito adducens Marta, *tractatu de iurisd. 4. p. cent. 2. casu 125. à n. 10. vsque ad n. 17.* vbi quòd Princeps in his, aliquid alterare,nec mutare potest,vbi elegãtissimè.ergo licèt fateamur.aliqua iusta de causa priuilegium posse reuocari;tamen nõ ius proprium Regis preueniẽs ex visceribus iuris naturalis.

358 Deinde quia Rex Hispaniæ in temporalibus Põtifici non subest,quia sunt duæ potestates separatæ, & districtæ, (vt notũ est) sed priuilegium concessum nõ subdito,non potest reuocari, vt singulariter voluerit Innoc. *in d.c.nouit.* quem sequitur B. *in l. qui se patris C. vnde liberi. & in l. si cũ mihi ff. de dolo.* Card. *in repet. c. perpẽdimus in prin. de sent. excõ.* Archid. *in c. quicũque* 11. *q.* 1. Castrens. *in cons.* 317. *viso & examinato punctο. col.* 3. *vers. constat autem. vol.* 1. Decius *in cons.* 286. *n.* 6. Iss. *in cõs.* 56 *n.* 2. *vol.* 1. Castr. *in l. digna vox circa mediũ. vers. nota pro terris Ecclesiæ. C. de legib.* Marta vbi proximè *n.* 20. quem(post hæc visus)de verbo ad verbum trãscripsit Ceuall. *de cognit. per viam violen. c.* 10. *in præmio,* tacito tamen authore, apud quem alia etiam poteris videre ad hoc propositum fundamenta,pariter transcripto ipso Marta,eo tamen non citato. Vide etiam nonnulla per Torre-Blanca *in tract. de magia lib.* 3. *c.* 26. *à n.* 3. *cum seqq.* vbi quòd hæc cognitio violentiæ tolli non potest,latè probat.

Miror igitur tanti Doctoris aliorum authoritatibus ex infesto detrahẽtis apponendo epitaphia, & ignominiosas subscriptiones,vt cunctis patens sit, (reprobatur opinio N.)quod quidem alienum est à viro tam docto, maximè nobili, cuius magis propria, & naturalis modestia est, suauissimo artificio aliorum opiniones reprobare, & in receptum redigere, quantum sit dumtaxat necessarium ad veritatem eruendam.

Illud tamen tandem obiter prænotan-
359 dum: non esse audiendum Gregorium Sayrium *in thesauro casuum conscientiæ lib.* 3. *cap.* 18. *n.* 6. vbi approbans nostram cognitionem per viam violentiæ, ex iuris naturalis principiis asserit cessare, quando alia via possit tolli violentia per Romanum Pontificem, ita vt dato recursu ad Pontificem, cessare recursum ad Regem.cui vt theologo parcendum est libentiùs, quia ratione caret. etenim si oppresso per iudicem, licita est ad sui defensionem non solùm propriæ personæ resistentia; sed ad idem amicos conuocare, vt vim propulsent,& auxilientur; quantum securius erit recurrere, & vrbanius iustitiæ ministrorum Regis ipsius (cuius proprium officium est) auxilium inuocare? vt superiùs latè diximus prælud. 3. à princ.

Et quia ad sui defensionem,& propulsan- 360
dam vim licitum est omnibus modis vti, dummodo in eis non excedatur modus legitimæ defensionis, & inculpatæ tutelæ (vt diximus latiùs c.sequenti à princ.) & proba-
tur iuris regulis, & principiis dictantibus, 361
quòd nemo pluribus vti defensionibus prohibetur, vt *in l. nemo ff. de exceptionib. & c. nullus plurib. de regul. iur. in* 6. & quia defensiones
non sunt de genere prohibitorum, vt vna 362
via electa, excludatur altera, vt *in regul. cùm quid.* 84. *eodem tit.* ergo oppressus non est culpandus,si duobus,vel vtiliori,aut faciliori,& vberiori ex his remediis vtatur ad sui defensionem, cùm talia remedia non sint inter se contraria respectu finis.imò tendant ad eundem defensionis, scilicet, & protectionis effectum,vt expressè probat text.optimus *in c.* 363
dilecto. de sent. excom. lib. 6. ibi,sua propria spirituali defẽsione tueri, sicque vtrũque quodãmodo gladium, & tẽporalem, & ecclesiasticum, alterũ videlicet altero adiuuare;maximè quia ij duo gladij consueuerũt,exigente necessitate, sibi ad inuicem suffragari, & in iuuamen alterius subuentione mutua frequẽtiùs exerceri,*&c.*) & eiusdem Sayrij opinionem (post hæc scripta visus) reprobat Ceuall. *de cognit. per viã violent. gl.* 6. *sub. n.* 56.

Hactenus de theorica huius saluberrimi, 364
& charitatiui recursus,seu nudæ defensionis naturalis, & eius iustificatione, quæ omnia nota, & attentè lege, quia à nemine hucusque adeò explicitè,& distinctè,omni resecato superfluo perpẽsa fuere,plurima essentialissima addita,& mirabiliter curiosẽque applicata reperies. & quoniã quæ grauia sunt, nec clausis debent oculis præteriri,vt inquit Pontifex *in c. conquestus. de sentent. excommun.* ideo in prædictorum progressu, & toto tractatu hoc, quidquid dixerim, sanctæ matris Ecclesiæ,limæ,correctioni,& censuræ liben- 365
tissimè,& me submitto,quæ si aliud censeat, alitérve statuat, id ipsum ego censeo, in eáque scripta muto acumentísque desisto, & testor, magis humana debilíque fragilitate, & ignorantia tunc labi deceptum, quàm culpa, cùm sana sit intentio.

G CAPVT

CAPVT II.

De modo procedendi per Regium Senatum in adimenda vi, ab ecclesiastico iudice illata, non deferente iustæ appellationi. & de variis formulis, quibus decreta concipiuntur. & quid si excommunicatum (prout rogatur) recuset absoluere; an ad id cogatur; & an actorum inspectio in Senatu interim impediatur. & quid si secundæ iussioni (quam *sobre carta* dicimus) non obtemperauerit.

SVMMARIVM.

Theoricam cognitionis per viam violentiæ abundè præ cæteris tractauit Author in cap. præcedenti. num. 1.

Cognitio violentiæ fit extraiudicialiter absque vmbra, & vestigio iurisdictionis, quam nec subiecta materia, nec forma procedendi patiuntur. num. 2.

Cognitio violentiæ nihil continet iurisdictionale, quia est nuda potestas,
Naturalis defensio,
Auxilium politicum,
Oeconomica tuitio,
Permissa facultas,
Et licita vis, (*num.* 3.)
Charitatiua protectio,
Propugnaculum violentiæ,
Asylum vi oppressorum,
Tutus accessus,
Legitimus recursus,

Vis protectiua & propulsiua, qua vis iniusta iustè repellitur, & à Principe propulsatur. ibidem.

Violentiæ tractatus ingentes includit difficultates. num. 4.

Author à pluribus doctissimis viris Senatoribus, & aduocatis fuit persuasus, in lucem edere hunc laborem, vtilitatem promittentibus, vt recta praxis in bonum dirigatur, & ne in posterum ab aduocatis ignaris inficiatur. n. 5.

Defensio naturalis adhibenda cum moderamine inculpatæ tutelæ. n. 6.

Defensionis legitimæ modus non exceditur, si id fit, sine quo vis propulsari, nec periculum euitari potest. n. 7.

Princeps in tollenda vi non debet excedere limites legitimæ defensionis naturalis, sed cum moderamine inculpatæ tutelæ. n. 8.

Senatus in tollenda vi eousque suam interponat authoritatem dumtaxat; quantum ad id sufficiat. aliàs si ad non necesse se extendat, non facit sine scrupulo censurarum. n. 9.

Recursus regij fundamentum est, vim tollere per viam extraiudicialis defensionis, adhibita aliqua non iudiciali cognitione, & tunc censurarum incursus euitatur. n. 10.

Defensio ex suo genere omnibus licita est, si necessaria sit, & debito modo fiat n. 11.

Defensio etiam contra Pontificem licita est Ecclesiæ, & Principibus. num. 12.

Rotæ decisiones plures referuntur, quibus recursus ad Regem legitimus dicitur, ad finem propulsandi vim extraiudicialiter, secus si debitus, & solitus excedatur modus. n. 13.

Bullæ in Cœna Domini censuras incidi per excessum legitimæ defensionis, probant Rotæ decisiones plures. n. 14.

Bulla in Cœna Domini, & defensio naturalis vicinæ sunt, & confines, quas sola legitimitas distinguit, & separat. n. 15.

Dictio, sub prætextu) id est, sub colore, & sumpta occasione casus permissi, deuenitur ad prohibitum. n. 16.

Prætextu æquitatis plerumque perniciosè erratur. num. 17.

Dictio, prætextu) est velamen, quo quis simulat, se moueri ad aliquid faciendum. n. 18.

Necessitas, & vtilitas mirabilem, & laudabilem modum præbendæ protectionis contentum sub limitibus naturalis defensionis induxere. num. 19.

Remedium nullum hactenus aptius potuit inueniri, ad sedandas iudicum ecclesiasticorum violentias ob denegatam delationem appellationi, quàm frequenter vsitatum. n. 20.

Instructio procedendi in causis violentiæ è consilio Regio, & eius stylo, cæteris fuit missa tribunalibus. n. 21.

Quam ad literã trahit practicus Monterrosf. ibid.

Instructionis substantiæ qui meminerint Doctores. num. 22.

Instructionis, & praxis substantiam procedendi in tollenda vi à iudicibus ecclesiasticis nõ deferentibus iustæ appellationi recensẽt l. Regia 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *cuius verba referuntur. n.* 23.

Sub l. Regiæ 36. *verbis multæ includuntur difficultates vsu frequentes diluendæ per authorem. n.* 24.

Violentiæ tollendæ an Principibus, & Dominis inferioribus potestas competere potest. n. 25.

c. Regum officium, ponderatur in illis verbis, Regis proprium) vt scilicet, alijs sit alienũ. n. 26.

l. Regiæ 36. *verba ponderantur ibi,* nos pertenece. *n* 27.

Vi oppressos liberare est attributum naturale, inhærens visceribus regiminis, & qualitas infixa ossibus & substantiæ diademæ, inseparabilis & indiuisibilis. n. 28.

Protectio, & regimen vnum iudicatur indissolubile, quæ à Rege tolli non potest, nec à regimine separari. n. 29.

Defensio

Defenſio ſubditorum ſimul eſt orta cum Regno. num.30.

Protectio eſt obiectũ, & cauſſa finalis Regni n.31.

Protectio vaſſallorum à violentijs eſt de regalibus, Regi competens in ſignum ſupremæ poteſtatis. n.31.

Dominis temporalibus, puta, ducibus, & Marchionibus ſuperiorem recognoſcentibus poteſtas tollendæ violentiæ non poteſt competere, & de ratione. n.33.

Princeps concedens aliis Dominis inferioribus iuriſdictionem pleno iure, non intelligitur conceſſa poteſtas, & ſuperioritas inhærens regio diademati. n.34.

Princeps à ſe non poteſt abdicare, quod maieſtati ſuæ adhæret. n.35.

Poteſtas caſtigandi, & iudicandi eſt omnino intrinſeca authoritas Principis reſpectu ſubditorum. n.36.

Poteſtatem ſupremæ iuriſdictionis, aut recurſus in caſibus violentiæ, nullus ſiue ſecularis, ſiue eccleſiaſticus acquirere poteſt titulo donationis, aut præſcriptionis aduerſus Principes ſupremos. num.37.

Regis maioria aut Pontificis nullatenus à Rege alienàri poteſt. n.38.

Iuriſdictio ſuprema adhæret formaliter dominio Regiæ maieſtatis, & viſceribus intrinſecis regiminis. n.39.

Subditum eſſe exemptum à ſuprema protectione, proueniente à fronte perenni iuris naturalis, impoſſibile videtur. n.40.

Dignitas eſt immortalis, & licèt Sũmus Pontifex moriatur, nõ tamen Sũmus Pontificatus. n.41.

In Rege duæ ſignificationes, & perſonæ concurrunt, intellectualis perſeuerans ænigmaticè, & corporalis. ibidem.

Rex licèt deficiat quoad rumbum, remanet perſona Regis quoad organum, quæ eſt publica, principaliter fundans actus, quæ potiùs attenditur, quàm virtus organica. n.42.

Rex ſemper viuit quoad maieſtatem ſupremam, & protectionem ſubditorum, quæ nullo facto auelli poteſt. n.43.

Tribunalia ſuprema Regis perſonam & imaginem repræſentant, in adminiſtratione ſupremæ iuriſdictionis. n.44.

Præcepta ſupremorum Senatorum obſeruãda ſunt, ac ſi ab ipſo Rege dimanarent. n.45.

Recurſus pro tollenda violentia ab eccleſiaſticis iudicibus illata habetur ad ſuprema tribunalia regia. n.46.

l.34. & 36. tit.5. lib.2. recopil. ponderantur. ibid.

Iura, & Rotæ deciſiones in contrariam partem mouentes referuntur. n.48.

Eccleſiaſticæ perſonæ poſſunt ad Regem recurrere pro extraiudiciali defenſione à violentiis iudicis eccleſiaſtici, & ibi querimoniam proponere, multa iura canonica ſuadent. n.49.

Onias Sumus Sacerdos ad Regem recurriſſe pro tollenda violenta ſeditione populi, à Simone Sacerdote illata, legitur. n.50.

Recurrere ad Regem pro protectione violentiæ permiſit Toletanum Concilium. n.51.

Recurſum ad Imperatorem Ludouicum habuit clericus, querimoniam proponendo de Leone Papa. n.52.

Dinus Paulus à tribuno auxilium poſtulauit. num.53.

Querela violentiæ non eſt accuſatoria, in pœna, aut caſtigatione concludens, ſed certioratio querimonialis, in protectione naturali concludens. n.54.

Querela ſupponit iudicem, querimonia autem priuatam perſonam. n.55.

Lex Regia 36. in illis verbis (ante ellos que xandoſe) *ponderatur. n.56.*

Querela omnis dicitur remedium extraordinarium, & nomen commune. ibid.

Regi commendata eſt omni iure maximè clericorum protectio. n.57.

Princeps non poteſt protegere vi oppreſſos, ſi de violentijs notitiam non habet. n.58.

Iura prohibentia, clericum recurrere ad iudicia ſecularia intelliguntur, vt cognoſcant de meritis cauſæ cum iuriſdictione; non tamen pro tollenda violentia extraiudicialiter. n.59.

In quo omnes Doctores tam Theologi, quàm Iuriſtæ conueniunt. n.60.

Bulla in Cœna, ſi maturè perpendatur, nullibi loquitur de parte recurrente pro tollenda violentia illata à iudice eccleſiaſtico, vt illum tueatur. n.61.

Aloyſ. Riccius aſſerens, recurrere pro tollenda violentia ad Regem; eſſe contra canonicas ſanctiones; reprobatur. n.62.

Querelæ tenor ob non delatam legitimam appellationem refertur. n.63.

Appellatio eſt neceſſaria, ad fundandum recurſum per viam violentiæ. n.64.

Recurſus fundamentum deficit, deficiente appellatione, quia non eſt dabile ſubiectum habile, quo cognitio & decretum poſſit cadere. num 65.

Recurſus, finis, & intentio ceſſant deficiente appellatione. n.66.

Qualitas, qua fundatur iuriſdictio, in primis apparere debet. n.67.

Suppoſitum debet verificari priùs. n.68.

Recurſus violentiæ in decretis laicorum declinatoriam appellationem, aut proteſtationem aliquam non requirit, quia tunc principaliter præiudicium Regis attenditur. n.69.

Ceuall. reprobatur, qui pariformiter ad violentiæ recurſum requirit proteſtationem, ſicut appellationem. n.70.

Proteſtatio violentiæ exprimitur in appellatione ab eccleſiaſtico ad eius terrorem & trepidationem.

*tionem, & ad appellantis animi declaratio-nem, & ex ſuperabundanti, non tamen de neceſsitate. n.*71.

Oppreſsus etiam ſi expreſsè renuntiet recurſui violentiæ, illi denegandus non eſt. ibidem.

*Vi oppreſſum defenſuri aduocati velociter confugiunt ad appellationem, quomodo ſit formata. num.*72.

Et ſi appellatio non adeſt, vel minùs legitima, quod remedium ſit adhibendum. ibidem.

*Appellatione conditionaliter propoſita (niſi concedas, &c.) non expectata iudicis interlocutoria, ad Senatum confugiens regium, quod decretum reportabit, & quomodo conſulendus. num.*73.

Recurſus ad Regem pro delatione appellationis à ſententia non intimatæ ex tunc eius ſcientiam arguit. n 74.

*Querela violentiæ propoſita, & eius ordinaria expedita ante grauamen à iudice eccleſiaſtico illatum (iuſtè timeatur tamen) ſuſtinetur. num.*75.

*Occurrere ante tempus melius eſt, quàm poſt illatum damnum remedium quærere. n.*76.

*Violentiæ remedium de facto eſt poſtulanti exhibendum pro inſtante, aut præſumpto periculo. n.*77.

Princeps in cauſsis neceſsitatis extra ordinem occurrit n 78.

Ius ſuperueniens lite pendente an proſit, remiſſiuè. n 79.

*Recurſus adhibitus ante grauamen, & ſententiam latam non arguet notitiam eius, vt currat tempus ad appellandum. n.*80.

*Prouiſio ordinaria oblata violentiæ querela, ſtatim expeditur illa inſerta, & quid contineat. num.*81.

*Prouiſio ordinaria ſola & ex ſimplici querela expeditur. n.*82.

*Prouiſio ordinaria non arctat ad deferendum, ſed eſt exhortatoria, & monitoria, qua ſuſcitatur iudex ad denuo ſe informandum de natura appellationis. n.*83.

*Clericus iuſto timore ductus poteſt recurrere ad Regem, & literas impetrare, ne ſuus iudex eum moleſtet, nec ex obruto procedat. n.*84.

*Prouiſio prima ordinaria monitoria vt deſiſtat à violentia iudex, nullum illi præiudicium infert, ſed eius libertati relinquit. n.*85.

*Oppreſsus ad obtinendam regiam prouiſionem iuris præſumptionem pro ſe habet, cùm omnibus appellationibus ſit regulariter deferendum. num.*86.

Prouiſio ordinaria potiùs dici poteſt iuris exhortatio. ibidem.

*Iudex ad reponendum attentata, etiam poſt appellationem & functus officio ſuo, liberam habet facultatem. n.*87.

*Prouiſione ordinaria intimata iudici eccleſiaſtico ſi deferre recuſet, ſecundam eius partem conditionaliter ſibi appoſitam adimplebit, ſcilicet mittere proceſſum originalem ad Senatum. num.*88.

*Violentiæ cognitionem euitare in libera facultate iudicis eccleſiaſtici eſt, ſcilicet, deferendo. n.*89.

*Prouiſio ordinaria, cognitio, & proceſſus miſsio non eſt præciſa, ſed cauſsatiua. n.*90.

*Cognitio per viam violentiæ tantum durat, quantum violentia, non amplius. n.*91.

l. Regia 36. *interpretatur in illis verbis* para que ſe otorgue la appellaciõn. *n.*92.

*Prouiſioni ordinariæ ſatisfacit iudex per ſolam delationem appellationis abſque repoſitione, vbi quid reponendum non ſit. Secus ſi adſit attentatum. n.*93.

*Denegata delatio legitimè ſicut tacitè conſecutiuum habet ſententiæ executionem; ita legitima delatio executionis repoſitionem. n.*94.

*Prouiſio ordinaria cùm non ſit arctatoria, ſed pronocatoria, licèt ad ſolum partis libellum expediatur: tamen ad effectum adſtringendi iudicem vt deſiſtat à violentia, extraiudicialiter violentia per rei euidentiam, & notoriè debet conſtare. n.*95.

*Proceſſum originalem, ad effectum cognoſcendi ex eo de violentia, poſſe ad ſe exportari facere Principem. n.*96.

*Principem auxilium præbendo ex obruto, antea quam ſibi de violentia conſtet, paſsim contingeret, illud opprimenti præſtare, & vim vi addere. n.*97.

*Proceſſus originalis exportatio ad Senatum, & inde inſtructio, & informatio eſt actus extraiudicialis. n.*98.

*Informatio etiam ex textibus, ſumenda ex ſimplici eorum aſſertione ad inſtructionem Curiæ, eſt actus extraiudicialis. n.*99. *remiſsiuè.*

*Natura humana, nec quælibet ingenij fœcunditas quantumuis experta poterit alium modum ad cognoſcendum de violentia aptiorem reperire, quàm hactenus inuentum, & practicatum. n.*100.

*Acta faciunt rem notoriam, & quod ex eorum inſpectione apparet, dicitur notoriè conſtare. num.*101.

*Ex forma procedendi in tollenda violentia inuenta, maxima omnibus oritur vtilitas, & feſtinanter occurritur oppreſsi neceſsitati. n.*102.

Probatio violentiæ per teſtes, etiam de notorietate probantes, incongrua foret naturæ negotij, quia per negationem offuſcaretur notorietas, & euacuaretur. n 103.

Proceſſus originalis non tranſumptus vehi ad Senatum iubetur, vt breuitati conſulatur & expenſis, cùm proceſſus non ſit retinendus hoc caſu in Senatu, ſed per momentum. num. 104.

Proceſſus

Processus violentiæ statim, & sine dilatione ante alios fori secularis inspiciuntur. n. 105.

*Senatus cognoscens de violentia nullum libellum (dempta querimonia) exceptionem, contestationem, receptionem testium, scripturam, nec aliorum actorum præsentationem admittit, cùm omnia ad violentiæ cognitionem necessaria detegantur notoriè ex actorum inspectione. n.*106.

*Ordo iuris non seruatur in notorijs, sed ordo est, ordinem non seruare. n.*107.

Periculum instans non recipit dilationem, legem non admittit, atque legem tribuit. n. 108.

*l.*36. *ibi,* el qual trahido sin dilacion lo vean, *omnia iuris principia fauent. n.*109. *& sursum.*

*Iudicis iniquitatis inter procedẽdum propria probatio est, actorum inspectio. n.*110. *&* 114.

l. 36. *ibi*, y si del les constare, *&c. interpretatur. n.* 111.

Princeps solet in necessitatibus, non seruato ordine subuenire. n. 112.

*Princeps ex publica vtilitate potest in aliquo casu nouum genus probationis inducere, aliis etiam aliàs licitis reprobatis. n.*113.

*Excessus, violentia, & iudicis iniquitas inter procedendum si arguatur, ex actorum inspectione detegenda est. n.*114.

Violentiæ requisita, puta, denegata delatio, suspecta executio, appellatio an legitima, & legitimè interiecta, &c. *non aliter potest constare (moraliter loquendo) quàm ex eisdem actis. n.*115.

Priuilegiatum iudicium, & sui natura inappellabile, aut executiuum in dies alteratur & variatur ex modo proponendi, aut prosequendi, & efficitur appellabile, & econuerso. n. 116.

*Gallecie Senatoribus, & aduocatis Regij Senatus hæc violentiæ materia præ cæteris patet, & qua de caussa. n.*117.

*Delatio appellationis legitimæ denegata ex actis apparere debet. n.*118.

*Negatiua coarctata ad acta certa ex eisdem probatur, & quod ibi non reperitur, præsumitur non adfuisse. n.*119.

*Acta ea, quæ præsentata non fuere coram ecclesiastico iudice, etiam appellationis iustificationi necessaria, ad violentiæ remedium nihil prosunt, nec in Senatu admittuntur. n.*120.

*Acta coram iudice à quo non visa non prosunt coram iudice ad quem, ad iustificandam appellationem ab interloquutoria, quia ex antiquis, non autem nouis grauamen detegendum est. n.*121.

*l.*36. *ibi,* el qual trahido sin dilacion lo vean y si por el les constare, *&c.*) *interpretatur. num.*122.

*Acta nouiter quando præsentari debent coram iudice ecclesiastico ad effectum reponendi suum grauamen, & adhærendi interiectæ appellationi, & traducendi ad Senatum eadem acta. n.*123.

Prouisionis ordinariæ si iudex neutram partem adimpleat, secunda iussio (dicta sobre carta) *expeditur. n.*124.

Secunda iussio, nempe, sobre carta, *expeditur aliquando (rarò tamen) cum expensarum mulcta soluendarum siue à iudice, siue à notario, per quemlibet steterit, processum non mittere. num.*125.

*Nuntio adducẽti processum ad Senatum in eo salarium taxatum præstari, iubetur procuratori querelantis. n.*126.

*Expensis actum petentis quod petitur faciendum est. n.*127.

*Expensis appellantis sit actorum transportatio ad superiorem, quia ille tenetur ad expẽsas actus, qui instat pro illo actu. n.*128.

Prouisione ordinaria assignatur breuis terminus iudici, & tabellioni ad mittendum processum, & quod certioretur pars aduersa de actorum exportatione, vt intra illum terminum in Senatu compareat si sibi visum fuerit, ad informandum, &c. *n.*129.

*Prouisionis intimatio facta parti non est citatio, sed certioratio, non arctans ad comparendum, quia eius persona in hac cognitione extraiudiciali non est necessaria. n.*130.

*Monitionem simplicem quilibet secularis iudex facere potest clerico, vt de aliquo certioretur, vt constituatur in mala fide, aut mora, & vt certioratio illi præstet præiudicium. n.*131.

*Monitio à citatione differt, quia illa nullam arguit superioritatem monentis, & sic à iudice laico fieri potest clerico. n.*132.

*Citatio, si sua putauerit interesse, potest à iudice laico fieri clerico. n.*133.

*Clericus comparens virtute citationis (si sua putauerit interesse) quæ potiùs est incitatoria, & certioratoria, iudicis laici iudicio, & sententiæ stare cogitur. n.*134.

Clericus citatus (si sua putauerit, &c.) *comparens & docens de suo interesse, & possessione, an efficiatur reus necessarius, remissiuè. n.*135.

*Inuentarij in confectione possunt inter alios legatarij clerici citari per iudicem laicum. n.*136.

*Informatio ad Curiæ instructionem dumtaxat est extraiudicialis, etiamsi ex testium assertione sit facienda, quæ nec citationem requirit. num.*137.

*In informatione ad Curiæ instructionem nudam non proceditur iurisdictionaliter, sed forma iuris omissa. n.*138.

*Citatio partis non est necessaria, quando iudex aliquid facit ad sui instructionem. n.*139.

*Citare non est necesse eum, qui præsens iustè non potest contradicere, nec aliquam potest defensionem allegare. n.*140.

Citatio non est necessaria, quando Princeps extraiudi-

*traiudicialiter procedit. n.*141.

*Intimatio prouiſionis ordinariæ abſque ſcrupulo fatendum eſt, quòd non ſit citatio, ſed ſimplex monitio non ſupponens iuriſdictionem monentis, & à quolibet iudice facienda. num.*142.

*Proceſſus inſpectio in Senatu ſuſpenditur durante termino prouiſionis regiæ, donec pars certiorata veniat intra illum, vel mittat legitimum procuratorem. n.*143.

*Proceſſus inſpectio ſuſpenditur quouſque pars querelata veniat durant termino prouiſionis, quo tranſacto parte appellante præſente, & inſtante inſpicitur proceſſus, ſi ſit traductus. n.*144.

*Prouiſione ordinaria intimata parti appellatæ ipſi comparenti, & tranſacto termino querelans ſit abſens, & ſecum habeat ordinariam, quomodo conſulatur, vt ſit ſemper ſecurus. n.*145.

Et quomodo ei hoc caſu interim ſint reficiendæ expenſæ, ab aduerſario præſtandæ. n. 146.

Querelans de violentia ſi malitiosè nolit vti prouiſione ordinaria, mirificè conſulitur aduerſario comparenti per aliam prouiſionem, & quid contineat. n 147.

*Remedium ad præſidium innocentium inuentum, non debet eſſe præſidium iniquitatis. num.*148.

Iudex eccleſiaſticus rogatur à Senatu, vt per terminum 60. *dierum abſoluat excommunicatos, interim dum articulus violentiæ decernitur. num.* 149.

Cognitio violentiæ, & proceſſus inſpectio an ſit ſuſpendenda, nolente eccleſiaſtico abſoluere. num. 150.

*Appellare licet etiam excommunicato, vti reo neceſſario in appellatione. n.*151.

Extraiudiciali appellatione vti non poteſt excommunicatus. n. 152.

*Recurſus ad Regē eſt actus extraiudicialis.n.*153.

*Rogitus Principis, & ſuperioris inducit mandatum, & præciſam neceſſitatem. n.*154.

*Inſpectionem proceſſus non ſuſpendi ob denegatam abſolutionem, verius defenditur. & an cogi poſſit præcisè eccleſiaſticus adimplere rogitum abſolutionis. n.*155.

*Excommunicatio poſt legitimam appellationem eſt nulla ipſo iure. n.*156.

*Excommunicare poteſt iudex illegitimè appellantem pro executione ſuæ ſententiæ.n.*157.

*Senatus non poteſt ante actorum inſpectionem adſtringere eccleſiaſticum, vt excommunicatum abſoluat, quia interim de violenta excommunicatione non conſtat. n.*158.

*Senatus iudicem eccleſiaſticum nolentem deferre virtute prouiſionis ordinariæ ad id non cogit, cùm nondum de violentia conſtet.n.*159.

*Concil. Trident. ſeſſ.*25. *de reformat. cap.*3. *ponderatur. n.*160.

*Defenſionis legitimæ modus exceditur, ſi fiat id, ſine quo vis tolli poſsit, & periculum euitari. num.*161.

*Abſolutio excommunicati nec conſequenter, nec antecedenter eſt neceſſaria, ad tollendam violentiam, nec in aliquo eſt impedimentum eius negatio. n.*162.

*Defendendo ſe etiam in iudicio admittitur excommunicatus. n.*163.

Excommunicatus ad appellationem iudicialem admittitur, quatenus eſt ſpecies defenſionis. num. 164.

*Recurſu regio pro nuda defenſione violentiæ poſſe excommunicatum vti, determinauit Rota. num.*165.

*Recurſus Regius ſummus eſt gradus defenſionis naturalis, appellatio autem extraiudicialis vim habet conuentionis. n.*166.

*Excommunicatus ſicut non poteſt agere, & conuenire; ita nec appellare extraiudicialiter. num.*167.

*Excommunicatus poteſt appellare extraiudicialiter à iudice, ſecus à parte. num.*168.

Rogitus Principis & ſuperioris inducit mandatum in ijs, in quibus poteſt mandare, non in alijs. n. 169.

Iudex eccleſiaſticus antea quam conſtet notoriè de violentia per actorum inſpectionem, non poteſt cogi, excommunicatum abſoluere. num. 170.

*Rogitus in prouiſione ordinaria ſuam literalem ſignificationem retinet, nec aliam patitur natura negotij. n.*171.

*Rogitus abſolutionis inducit præceptum poſt actorum inſpectionem, & dato decreto violentiæ. num.*172.

*Vrbanitas, & rogantium honor debitus adſtringit iudicem ad abſolutionem, & vti liberalitate propria. n.*173.

Prouiſio de ruego *ad abſoluendum vbi ſit periculum, quando, & quomodo concedenda. num.*174.

*Poteſtati iudicis non quidquid relinquitur, ſubmittitur iuris neceſſitati. num.*175.

Pœnarum inſertio foret contra ſubſtantiam, & naturam prouiſionis de ruego, *ſuo primo mobili repugnans. n.*176.

Senatores, quibus moueantur ad expediendam prouiſionem de ruego, *& quibus etiam ex vrbanitate eccleſiaſticus implere adſtringatur. num.*177.

Prouiſio de ruego *quando ſimulata negatione abſolutionis denegetur, & ad proceſſus inſpectionem deueniat Senatus. n.*178.

Prouiſio de ruego *alia expediri ſolet, quando ſemel abſolutionis lapſus eſt terminus ante actorum inſpectionem, & articuli violentiæ terminationem. n.*179.

d.l. Regia 36. *ibi,* y ſi por el les conſtare, que

la

la appellacion esta legitimamente interpuesta alçando la fuerça prouean, &c. *interpretatur,& multæ difficultates resoluuntur. n.*180.

*Senatores in tollenda violentia, non se intromittunt in causa, & negotio principali, nec circa iustitiam, aut iniustitiam appellationis, sed de illa apparente notoriè actorum inspectione. n.*181.

*Cognitio, an appellationi sit deferendum respectu iudicis à quo, est quid facti separatum à causa principali. n.*182.

*Cognitio, an sit deferendum respectu iudicis à quo,non requirit iurisdictionem. n.*183.

*Iudex à quo iuris ministerio, etiam non deferens iustæ appellationi inhibetur. n.*184.

*Senatores longè minorem cognitionem extraiudicialem habent, quàm iudex à quo carente iurisdictione,quia iste defert, Senatores præcipiunt deferendum ab alio. n.*185.

*Recursus Regij finis est,vt iura, & decreta Canonica seruentur, quo opprimentis impetus detineatur, interim quòd securus queat superiorem adire oppressus. n.*186.

*Cognitio vera super appellatione, & executione attentata propria est superioris ad quem est appellatum. n.*187.

*Deferre, vel non deferre appellationi, non facit ius inter partes, nec quoad iudicem ad quem. n.*188.

*Senatores supremi in tollenda violentia sunt ministri Ecclesiæ, dirigendo iudices indiscretos per legitimos iuris tramites. n.*189.

*Decretum violentiæ, quo vim non fieri declaratur,non impedit iudici superiori appellationis, cognoscere de attentata executione,& circa illam de iure pronuntiare. n.*190.

*Decretum violentiæ non facit instantiam, nec transit in rem iudicatam, sed ei statur, donec superior aliud causa cognita censeat. n.*191.

*Senatus non se intromittit in cognitione iustitiæ, aut iniustitiæ causæ principalis, quæ illibata semper remanet superiori. n.*192.

*d. l.*36. *ibi*, porque las partes puedan seguir su iusticia ante quien, y como deuan. *verus sensus. ibidem.*

*A superiore grauante in reuocatione executionis factæ ab executore (siue super illa sit aditus Senatus,siue non) potest appellari,& pro violentia hac noua recurri ad tribunal, sub cuius districtu hic superior deget. n.*193.

*A Ceuallos cauendum est, dum allucinare videtur, quòd superior non possit reuocare executionem stante decreto Regio. n.*194.

*Decretum Regium super articulo violentiæ non est in consideratione; quominus superior,postquam est aditus, possit de iustitia executionis, & attentati inferioris cognoscere. n.*195.

*Finis dum habetur,non curatur de medio. n.*196.

*Cognitio superioris super attentata executione inferioris nouus est articulus, noua persona, nouum factum, & nouum grauamen, quo noua interpellatione opus est. n.*197.

*Decreti violentiæ effectus durat, donec aditus superior iterum remittat causam inferiori, quo vlteriùs non ligatur; & multò minùs superior,cui non est directum. n.*198.

*Decretorum violentiæ ob non delatam appellationem quintuplex genus reperitur duntaxat, siue iudex sit delegatus,conseruator, executor, aut ordinarius. n.*199.

*Decretorum violentiæ primum genus locum habet; quando iudex non obstante legitima appellatione, vtrumque effectum habente, exequi vult,& negat delationem. n.*200.

*Huius decreti forma inseritur. n.*201.

*Senatores Regij non pronuntiant principaliter de iustitia appellationis,sed causatiuè. n.*202.

*Decretorum violentiæ secundum genus datur, vbi reperitur appellationem non ritè aut non rectè interiectam,& etiam in casu priuilegiato,si tamen eius sit ex progressu natura alterata & variata. n.*203.

*Decreti secundi generis forma inseritur. n.*204.

*Decretorum violentiæ tertium genus est conditionale, seu mixtum,participans ex primo, & secundo,conditionaliter tamen. n.*205.

*Decreti conditionalis forma inseritur. n.*206.

*Decreti conditionalis materia,remissiuè. n.*207.

*Decreto conditionali non dicitur; iudicem vim facere ob non impletum id quod conditionaliter sibi apponatur. n.*208.

*Decreto conditionali vt locus sit; debet pro conditione apponi id, quod etiam cessante decreto, iudex poterat de iure facere licitè. n.*209.

*Decreto violentiæ conditionali vt locus sit,necessaria est legitima appellatio à grauamine, suspendens de iure eius executionem. n.*210.

*Decreti violentiæ quartum genus decernitur, quando deficit appellatio, quæ est fundamentum essentiale, quo fundatur violentia, & recursus,super quo nihil decernit Senatus.n.*211.

*Decreti violentiæ quarti generis forma. n.*212.

*Decreti violentiæ quintum genus datur, quando viso processu reperitur, ordinariam non fuisse intimatam parti,aut iudici. n.*213.

Hoc concipiatur decretum, que no vine en estado. *ibidem.*

Decretum, que por agora no haze fuerça, y se bueluan los autos al notario, &c. *quibus casibus detur. n.*214.

*Ceuallum communiter Senatores, & aduocati conterunt super conceptione decretorum à se facta. n.*215.

Decretum absolutum (vim non fieri) & decretum, el processo no esta en estado,*multum dissimilia sunt, & non idem, vt putauit Ceuallus. n.*216.

Et de ratione differentiæ latè diſcutitur. ibidem.
*Ceuallos reprehenditur dicens, quòd Senatus reuocat executionis acta caſu, quo executio non debuit fieri pendente appellatione. n.*217.
Decreta violentiæ, quæ delegos *dicuntur, annullanda decernunt geſta à iudice Eccleſiaſtico contra laicum, & quare. n.*218.
*Ceuallos reprobatur. n.*219.
Ceuallos in interpretatione l. Regiæ 36. *ibi,* alçando la fuerça, *reprobatur. n.*220.
*Ceuallos in conceptione decreti, de quo ibi, maximum præbuit ſcandalum Senatoribus, & peritis aduocatis. n.*221.222.223.224. *& n.*225.
*Iudicibus duobus ſe ad inuicem inhibentibus ſuper competentia iuriſdictionis, quemadmodum eſt recurrendum ad Senatum per viam violentiæ, & quod decretum detur. n.*226.
*Ceuallos reprobatur in conceptione decreti ſuper appellatione à delatione appellationis in via executiua. n.*227. *& ſeqq.*
*A delatione appellationis in via executiua regulariter appellatio eſt legitima, & quem pariat effectum. n.*228.
*Decretorum tertium genus datur in appellatione à delatione appellationis in cauſa executiua. n.*229.
*Decretorum violentiæ conceptorum per Ceuallos vix aliquod vitio caret. n.*230.
*Decretorum violentiæ nullum genus appellationem, ſupplicationem, etiam ad Principem, nec aliquem recurſum admittit. n.*231.
*l.*35. *tit.*5. *lib.*2. *recopila. refertur prohibens ſupplicari, aut appellari ad Cancellariam Valiſoletanam à decretis latis in Senatu Galleciæ ſuper cognitione per viam violentiæ. n.*232.
*Decreta violentiæ non admittunt reuiſionem ſicut nec appellationem, quia æquiparantur. n.*233.
*Decreta violentiæ non admittunt nullitatis allegationem. n.*234.
*Ceuallos reprobatur in ratione aſſignata, quare à decretis violentiæ non datur appellatio. n.*235.
*Ab actibus extraiudicialibus, & à iudice extraiudicialiter procedente datur appellatio. n.*236.
*Decretorum violentiæ quorum prouiſio expediatur, & quorum ſufficiat certificatio Secretarij Regij tribunalis. n.*237.
Lex Regia, ibi, con condemnacion de Coſtas ſi los pareſciere, *interpretatur. n.*238.
*Expenſarum condemnatio tunc fieri poteſt duntaxat, quando Senatus declarat, vim nullam feciſſe iudicem Eccleſiaſticum, & de ratione. n.*239. *&* 240.
*Expenſarum mulcta eſt quid cõſecutiuum, & acceſſorium ad cognitionem extraiudicialis defenſionis, & ad illius perfectionem. n.*241.
*Iudex ſe incompetentem declarans, poteſt in expenſis condemnare. n.*242.
*Iudex Eccleſiaſticus, qui vim intulit, an poſſit expenſis mulctari. n.*243.
*Qui partem affirmatiuam tenuerunt. n.*244.
*Iudicem Eccleſiaſticum vim inferentem non poſſe in expenſis mulctari; verius oſtenditur. n.*245.
*Expenſarum condemnationem fiendam in decretis violentiæ nullibi ſcriptum reperitur, niſi in d.l.*36. *quæ, vt exorbitans non extenditur vltra caſum, de quo loquitur. n.*246.
*l.*36. *Regia de expenſarum condemnatione loquitur, habet locum contra partem. n.*247.
*Iudex ſecularis poteſt condemnare in expenſis clericum vim inferentem, & ſpoliantem, cuius cognitio in pluribus Chriſtianorum ditionibus practicatur, remiſſiuè. n.*248.
Iudex Eccleſiaſticus inobediens prouiſionibus Regijs ſiue ordinariæ, ſiue a la ſobre carta *mulctatur in expenſis. n.*249.
*Clericus ſi doloſè petat auxilium violentiæ, an poſſit in expenſis mulctari. n.*250.
*Expenſarum condemnatio ſupponit iuriſdictionem. n.*251.
*Clericus ſi vſque ad diffinitiuam diſtulit declinare, quis iudex, an idem ſecularis, an Eccleſiaſticus damnabit in expenſis. n.*252.
*Clericum abutentem Regio recurſu poſſe in expenſis mulctari; probabilius reſoluitur. n.*253.
*In laicorum decreto locum habet expenſarum condemnatio. n.*254.
Prouiſio de autos diminutos, *quando concedatur cum termino, & expenſarum mulcta, niſi adducantur intra illum. n.*255.
*Prouiſione intimata parti appellatæ, & vltra terminum comparens, & reperiens abſentem querelantem, quando expenſarum refectionem petere poterit. n.*256.
*Regij Senatores poſſunt damnare in expenſis impetrantes beneficia iniuſtè. n.*257.
*Expenſarum præſtatio tunc reſpicit iuriſdictionem, quando iudicio formato fit earum condemnatio, ſecus extraiudicialiter. n.*258.
*Iudex incapax non poteſt clericum differentem declinatoriam in expenſis cõdemnare. n.*259.
*Articuli veſtiuntur natura cauſæ principalis, quæ ſi eſt ſummaria, & illi etiam ſunt ſummarij, & inappellabiles. n.*260.
*Appellatio ſui natura ſupponit iudicium, ſi tamen interponatur à iudice extraiudicialiter procedente, dicitur extraiudicialis, & diſtincta à iudiciali. n.*261.
*Ceuallos opinio reprobatur. n.*262.
*Prouiſioni Regiæ inſerto decreto violentiæ intimatæ tenetur iudex, libenter adimplere, deferre, & reponere. n.*263.
*Prouiſioni Regiæ inſerto decreto conditionali iudex obtemperet, cui licebit alterum ex alternatiuis eligere. n.*264.
Iuſſio ſecunda, dicta ſobre carta, *quando expediatur,*

diatur, & cum quibus comminationibus, & expensis. n.265.

Prouisioni secundæ, dictæ sobre carta, *si iudex non pareat, tertia expeditur, vt si adhuc sit contumax, compareat in Senatu, & proceditur vsque ad eius temporalitatum, & originis amissionem. n.266.*

Prouisionibus, & mandatis Regijs tenentur obedire clerici, & Prælati Ecclesiastici. n.267.

Regibus subsunt Ecclesiasticæ personæ in ijs, quæ tangunt regimen, & ordinem potestatis, & ad eorum inuocationem tenentur accedere. num. 268. & n.272.

Regi tenentur Ecclesiastici Prælati obedientiam, fidelitatem, & reuerentiam obseruare. n.269.

Regi ratione domicilij Ecclesiasticæ personæ subditi sunt. n.270.

Consilium supremum Regis solet præcipere Episcopis, Monachis, & alijs Ecclesiasticis personis coram Senatu comparere. n.271.

Principi potiùs, quàm Archiepiscopo tenētur Episcopi obedire, cùm sint Regij Cōsiliarij. n.272.

Prouisionibus mediantibus Rex interponit auxilium suum, & nudam defensionem ad eleuandam vim. n.273.

Prouisionibus Regus violentiæ si iudex adèo sit proteruus, & rebellis, vt non obtemperet, potest Rex illi iubere, vt à suis Regnis exeat, & in amissionem originis, & temporalitatum condemnare. n 274.

Quod in omnibus ditionibus Christianæ Religionis practicari, testātur Doctores citati. n.275.

Rex in executione protectionis naturalis, & nudæ defensionis non procedit ex potentia iurisdictionis contentiosæ, sed potestatis pōlitice, & œconomicæ. n.276.

Rex supremus potest à suo Regno expellere clericos vim notoriam inferentes suis vassallis, & turbatores pacis publicæ, & iurisdictionis, & præcipere, ne ad sua Regna accedant. n.277.

Pater seu Dominus priuatus potest filium, seu famulum suum clericū è domo eijcere ob eius pacē, & quietē virtute potestatis politicæ. n.278.

L. vnica C. de emendatio. propinquorum, ponderatur. n.279.

Nauarri opinio refertur circa interpretationem Bullæ in Cœna Domini. n.280.

Protestatio Authoris. n.281.

Bulla in Cœna Domini interpretatur, & declaratur circa expulsionē clericorū à Regno. n.282.

Verbum (eijcientes) quo vtitur Bulla in Cœna Domini; intelligitur de violenta, & tyrannica eiectione. n.283.

Vna pars alternatiuæ alteram declarat. n.284.

Defensionis modus, quo vtuntur suprema tribunalia, continetur sub limitibus protectionis naturalis. n.285.

Text. mirabilis in c. vt famæ. de sent. excommun. ponderatur. ibidem.

Moderamen inculpatæ tutelæ tunc seruatur, quoties id fit, quo omisso vis tolli nō potest. n.286.

Modo magis suaui ac politico, minúsque damnoso Ecclesiasticæ libertati vti Rex non potest, ad tollendam violentiam cum effectu, si iudex sit rebellis, cùm illum per carcerem compellere non potest. n.287.

Imputari non potest facienti id, si aliter violentiam tollere non poterat. n.288.

Principi concessa violentiarum propulsatio, & vi oppressorum, etiam Ecclesiasticorum protectio naturalis, sibi intelliguntur concessa omnia ad id necessaria. n.289.

Finis cui conceditur, concessa intelliguntur omnia, per quæ deuenitur ad finem. n.290.

Concessio extenditur ad ea, quæ consequutiuè veniunt ad dispositionem. n.291.

Iurisdictione concessa, concessa censentur omnia, sine quibus exerceri non potest. n.292.

Regnū cui conceditur, necessariò conceduntur omnia, sine quibus gubernari non potest. n.293.

Principali concesso, concessum intelligitur quod venit ex natura actus, de quo dispositio loquitur. n.294.

Principali concesso censetur concessum, quod venit consecutiuè, & accessoriè ad illud. n.295.

Principi concessa facultas leuandi violentias, de vento seruiret, si debitum non haberet exitum, & careret effectu. n.296.

Formam qui dat, & ea dat, quæ consequuntur ad ipsam secundùm Philosophum. n.297.

Natura humana non potest esse destituta remedijs ad sui conseruationem necessarijs. n.298.

Fine ex bono bona præordinatio præsumitur. n.299.

Cenalli opinio reprobatur asserentis, Senatores Regios posse vti iurisdictione, quando foret necessaria ad expediendum articulum violentiæ. n.300.

Reponere, & deferre sunt necessaria ad tollendam violentiam, quæ in illis consistit. n.301.

Iudici Ecclesiastico remittit Senatus delationem, & reprobationem faciendam, cui hoc competit. n.302.

Violentia licèt remaneat, & adhuc subsistat ob iudicis proteruiam: tamen Princeps non se intromittit in ea tollenda, deferēdo, & reponendo, licèt iudex è Regno extrahendus. n.303.

Ceuallos opinio si foret vera; omnia in comprobationem cognitionis per viam violentiæ subuerterentur. n.304.

Temporalitates clericorum quæ dicantur, vt occupari possint, ob eorum proteruiam & contumaciam. n.305.

Senatores in executione violentiæ decreti & pœnarum, summa procedant præmeditatione, moderatione, ac modesta consideratione, ne excedendo iustæ defensionis limites, incidant in censuras Bullæ. n.306.

1 DE theorica nostræ Regiæ cognitionis per viam violentiæ amplissimè, & dilucidè suprà c.præcedenti præ omnibus tractaui; quo probaui,præcipuè præludio 3. in ea non procedi iudicialiter, sed extraiudicialiter, & absque vmbra seu vestigio iurisdictionis, quam non patitur, nec indiget
2 subiecta materia, & res de qua agimus, vel potiùs super qua cadit cognitio, nec forma, ac modus procedendi omnibus iudicij substantialibus, & apparatu destitutus, illam admittit;prout de cætero monstrabimus.nihil enim in ea reperitur iurisdictionale,quia
3 est nuda potestas, naturalis defensio, auxilium politicum, œconomica tuitio, permissa facultas, & licita vis, charitatiua protectio, propugnaculum violentiæ, asylum vi oppressorum, tutus accessus, legitimus recursus, & vis protectiua & propulsiua, qua vis iniusta iustè repellitur, ac à Principe supremo propulsatur, cuius proprium officium est,vi oppressos liberare; non quidem
4 iudicij ordine seruato; sed de facto, & per rei euidentiam, vt praxis vulgaris obseruat, de qua,& eius difficultatibus (quæ ingentes sunt, & innumerabiles penè) hoc in capite, & tota hac prima parte erit explicitè tractandum, & quidquid nocibile fuerit sectatum ab aliquibus, eadem praxi, horúmque negotiorum cursu carentibus, & styli ignaris resecandum,& damnandum,ne aliquando forsan nostrum salubrem receptum, & iustissimum procedendi modum inficiat, & detrectet: cuius intentione,& legitima causa à pluribus doctissimis, prouidis, & exper-
5 tis viris, Senatoribus, & aduocatis fui persuasus, vt nostrum hunc in publicum ederem laborem,vtilissimum,& proficuum fore, toti Christianæ Religioni,& vtrique reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporali, atque omnium subditorum paci, & quieti, iudicantibus.

6 Cùm igitur naturalis defensio debeat adhiberi cum moderamine inculpatæ tutelæ, non excedendo limites, & modum legitimæ defensionis; quod tunc accidit quando
7 id fit,sine quo vis propulsari non potest,nec aliter periculum euitari,gloss. *in c.significasti 2.de homicid.* Bart. *in l.1.C.vnde vi.* Ab.*in cap. olim num.15. de restitu.spol.* prout latè prosequitur plures refert Prosperus Farin. *cons. crimi.* 35. *num.*31. *cum seqq.* & nonnulla Tiraquel. *in tract. de pœnis temper.à num.*7. ideo vt hæc nostra cognitio,& naturalis defensio legitima sit in Principe protegente populos sibi subiectos, & oppressos iniustè à iudici-
8 bus Ecclesiasticis, pariter esse debet cum moderamine inculpatæ tutelæ, non excedendo limites,& permissos modos legitimæ defensionis,& protectionis(id est salua semper in omnibus Summi Pontificis authoritate) in terminis probant Simanc. *de Cathol. institutio.titul.*45.*numer.*35.Cæned.*in collecta. ad decret.colum.*5 *num.*3. *lib.*1. & iterum pulchrè *in quæst.Canon.*45.*numer.*6. *& numer.*25. idem probat Sese *tract. de inhibitio. cap.*8.§.4. *num* 3.12.13 *&* 14.vbi dicit quod iudex repellens violentiam, non excedat modum inculpatæ tutelæ; ita vt in repellenda vi de- 9
beat contentari,& eousque suam authoritatem interponere duntaxat, quantum sufficit ad tollendam vim, aliàs autem si vltra quàm ad id necesse sit, se intromittens causam tractet per omnes iudicij tramites, non bene faceret, nec esset sine scrupulo incursus censurarum Bullæ in Cœna Domini. Sicut secus esset (inquit ille) quando tantum cognitionis adhiberet,quantum necesse esset, ad tollendam vim, & ad restituendum negotium, de quo agitur; ad pacificum statum, in quo ante vim erat. qui iterum *d.num.*3.dixerat,fundamentum violentiæ, id solùm operari, & inducere, vt scilicet, secularis vim tollat extraiudicialiter,& 10
per modum extraiudicialis, & charitatiuæ defensionis, aliqua tamen cognitione adhibita circa violentiam, non autem iudiciali, inferens ex hoc post alios, eos qui intra iustos limites hos, recursum habuerint ad secularem,ad nudum auxilium duntaxat,nullas incurrere censuras;idem tenet *in* §.3.*sub num.*85. & Nauarr.*in manuali Latino cap.*27. *numer.*69. hoc idem dixit Suarez *in libr.*4.*de immunita. Eccles.iast.de defensio. fid. Cathol. cap.* 34. *à num.*30. ibi, Sexta & vltima excusatio est, iusta defensio Regni, aut innocentium, vel propria. Et hæc est valde vsitata in Regiis tribunalibus, quia per se & generatim spectata habet magnam quandam speciem illius naturalis æquitatis, qua vim vi repel- 11
lere licet, nam defensio ex suo genere omnibus licita est, si necessaria sit, & debito modo fiat; vnde etiam contra Papam licitam esse Regibus,vel Ecclesiæ, cum Caieta- 12
no *in opusculo de potestate Papæ cap.*27. & Victoria *relectione* 1.*de potest. Ecclesiæ num.*8.*seu proposit.*8.Couar.& multis modernis scriptoribus Hispaniæ. Hæc ille.

Hanc etiam nostram conclusionem pro- 13
bant expressè plures Rotæ decisiones, vt in vna Cæsar-Augustana iuris eligendi coram Oradino 7.Februarij 1561.& idem fuit tentum in alia Vercellensi iactationis Parochialis de Aldea coram Paleoto sub die 27. Iunij 1561. vt est in recollectis per eundem Paleotum *decis.*372.*in princ.dubium erat*,quibus dictum fuit, quòd recursus ad Regium Consilium

Consilium legitimus est,ad finem duntaxat propulsandæ violẽtiæ extraiudicialiter procedendo;secus si in auxilio præstando debitus modus, & solitus excedatur, procedendo ad actus iurisdictionales ; quas referens sequitur ad idem Lancel.Robert. *de attenta. 2.part.cap.4.limi.1.num.38.* videndus *à n.36.*

14 & magis clarè ac expressiùs hoc idem probatur in aliis Rotæ decisionibus citatis *suprà cap.1. in responsione ad 3.argum.à num.254.* & etiam per aliqua in prælud.5.quibus dicitur, quòd per huiusmodi defensionis legitimæ excessum inciditur in censuras Bullæ Cœnæ Domini.

15 Et quid mirum, quia in re hac defensio naturalis, & Bulla Cœnæ Domini vicinæ sunt, & contiguæ, & vna cum altera confinat, & vtraque sub vno, & eodem limite est, scilicet; legitimitas, & debitus modus, quo vtraque distinguitur,& separatur ; quare legitimos limites defensionis excedens indubitabile est, vt ingrediatur, & incidat censuras Bullæ, vt expressè probãt eius verba cap.14.*ibi,*sub prætextu violentiæ prohibendæ,*&c.*) hoc est, si sub colore violentiæ tollendæ, & propulsandæ iurisdictio Ecclesiastica vsurpetur, turbetur,aut impediatur, censuris inuoluantur, & innodentur exce-

16 dentes Senatores. nam dictio *sub prætextu,* qua vtitur Bulla, idem significat quod sub colore, aut sub velamine, quando, scilicet, sumpta occasione casus permissi,deuenimus ad prohibitum. text. *in l.sub prætextu* 19. *& l.sub prætextu* 29. *C.de transactionib.l.prætextu C. de hæreditarijs actioni.* text. *in c.inter monasterium* 20. ibi, sub prætextu nouorum instrumentorum.) *c. subortæ ad fin.* ibi, prætextu priuilegij.) *de sentent.& re iudica.* & hanc dictionem *sub prætextu*, ita etiam exponit Hieron.Gonzal. *in regul.de mens. & alternat. gloss.57. numer.2.* & facit *l.si seruum* 91. *aliàs seruum filij §. quæritur ff. de verbor. obligat.* & quod per eam bene dicit Ioan.Garc.*tract.de nobilit. gloss.1.n.32.* vbi quòd prætextu æqui-

17 tatis plerumque perniciosè erratur. Huc conducit, quod per Villalob. *in sua eleganti summa 1 part.tract.19.difficul.61. sub num.50.*

18 *ante fin.* quòd dictio *prætextu*, est velamen, quo quis simulat, se moueri ad aliquid faciendum, idem affirmat Sousa in explicatione Bullæ Cœnæ Domini *concl.* 30. & bene conducunt alia,quæ ibi ipsi Doctores citati congerunt.

19 Quare mirabilem, & laudabilem modum præbendæ protectionis imploratæ inter Ecclesiasticos necessitas, & vtilitas induxere, omnimodo contentum sub limitibus legitimæ defensionis, & auxilij naturalis ; iuxta illud celebre Marci Tullij in oratione pro Milone, in hæc. Hoc & ratio doctis, & necessitas barbaris, & mos gentibus, & feris natura ipsa præscripsit, vt omnem semper vim,quacumque ope possent, à corpore, à capite, & à vita sua propulsarent. quem refert Valenzuela *in discursu status, & villi.2.part.consideratio.7.num.11.* Imò vt dicit Enriq. *lib.14.cap.12.num.6.gloss.1. & 2.* Azeued.Couarr.& alij sequuti & citati per Cœned. *in pract.Canon.45. sub num.57. & n.36.* Humad. *in l.13.tit.13.part 2.gloss.4. numer.5.* vt hactenus nullum aptius potuit inueniri 20 remedium ad sedandas, & propulsandas iudicum Ecclesiasticorum violentias, negantium appellantibus iustã delationem, quàm quod praxis induxit,& frequenter vtimur.

Cuius institutio deducta fuit ab stylo 21 Regij Consilij supremi,tribunalibus cæteris missa, vt meminere *l.5.tit.1.lib.2.ordinam. & l.36. titul.5. lib.2. nouæ recopil.* Præsul doctissimus Couarr. *pract.quæst.cap.35.num.1. versiculo cæterum.* Chalced. *in additio. ad praxim Bernar.Diaz. cap.102.litera A,versiculo pro quorum interpret.ad med.* eandémque institutionem literaliter refert practicus ille Monterros. *cap.2. de la Remission de los Pleytos Eccleſiasticos y de la instrucion que con ella se inuia,*quam ibi per te videre poteris.

Cuius quidem formam, & substantiam 22 scriptam eiusdem etiam institutionis, & praxis meminere Nauarr. *in c.cum contingat rem.1.in prin.fol.154.* Paz *in prax.1.p.1.tom.1. temp.num.24.* Gaspar Rodrig. *de annu.reddit. lib.1.c.17. num.66.* idem Monterros. *in tract. pract. Cancell. c.2. de la segunda manera en que se traen los pleitos por via de fuerça fol.94.* habemus *in l.Regia 36. tit.5 lib.2. nouæ recopilat.* cuius verba sunt quæ sequuntur.

Por quanto assi por derecho, como por costum- 23 *bre inmemorial nos pertenesce, alçar las fuerças, que los juezes Eccleſiasticos, y otras personas hazen en las cauſſas, de que conoscen, no otorgando las appellaciones, que dellos legitimamente son interpueſtas. Porende mandamos a los nueſtros Preſidentes y oydores de las nueſtras Audiencias de Valladolid y Grenada, que quando alguno viniere ante ellos, quexando se, que no se le otorga la appellacion que iuſtamente interpone de algun juez Eccleſiaſtico, den nueſtras cartas en la forma acoſtumbrada en nueſtro Conſejo,para que se otorgue la appellacion,y ſi el juez Eccleſiaſtico no la otorgare manden traher a las dichas nueſtras Audiencias el proceſſo Eccleſiaſtico originalmente,el qual trahido, ſin dilacion lo vean, y ſi por el les conſtare, que la appellacion eſta legitimamente interpueſta, alçando la fuerça prouean,que el tal juez la otorgue ; porque las partes puedan ſeguir ſu iuſticia ante quien, y como deuan, y repongan lo que deſpues della vuieren*

hecho.

hecho. y si por el dicho processo paresciere la dicha appellacion noser iusta, y legitimamente interpuesta, remitan luego el tal processo al juez Eclesiastico con condemnacion de costas si les paresciere, para que el proceda, y haga iusticia. Ha-
24 ctenus de mirabili lege Regia; sub quorum verborum inuolucro multæ mirabiles, & vsu frequentes difficultates continentur, quas sigillatim libet diluere, & extirpare.

Et licèt circa iustificationem prioris partis huius legis (scilicet de facultate, & Regia potestate in admittenda vi ab Ecclesiasticis illata, quia illi tanquam ciues, & membra reipublicæ temporalis subsunt, quoad protectionem, & defensionem naturalem, cuius proprium officium est, vi oppressos liberare) amplissimè præ omnibus egerim c. præcedenti; tamen hîc primitus, & anteaquam ad praxim deueniam, indagare vtile
25 censui, an hæc protectio aliis etiam Principibus, & Dominis inferioribus, hócque ius, & facultas competat.

26 Quod breuibus resoluam negatiuè, pro quo primò pondero textum *in c. Regum officium 23. quæst. 5.* ibi, Regum officium proprium est liberare de manu calumniantium vi oppressos.) in illis verbis (Regis proprium) quæ maximum in se claudunt ministerium, ac si dixisset, vt aliis sit alienum; quoniam duo non possunt esse eiusdem rei insolidum Domini, nec rem insolidum possidere; quo etiam loquendi modo vtitur nostra l. 36. ibi,
27 *Y por costumbre inmemorial nos pertenesce algar las fuerças*, &c. quasi dicat; aliis non pertinet, non iure, quia eo scriptum non reperitur, non consuetudine, quia non egreditur personam præscribentis, nec ad aliam extenditur (vt est vulgare) & conducunt, quæ latè in cap. præcedenti à prin. vbi docuimus
28 hoc ita proprium Regis esse officium, vt sit attributum naturale inhærens visceribus regiminis, & qualitas infixa ossibus, & substantiæ diademæ, inseparabilis, & indiuisibilis, ita vt protectio, & regimen vnum, &
29 idem iudicetur indissolubile, quod à Rege tolli non potest, nec à regimine separari, nisi Regnum tollatur, cùm protectio, & defen-
30 sio subditorum simul cum Regno orta est, imò protectio obiectum est, & causa fina-
31 lis Regni; Regnum enim propter protectionem vi oppressorum, non protectio propter Regnum, aut Regem, datum est à Deo supremis Principibus temporalibus, prout videbis latissimè d.c. 1. prælud. 1. & seq.

32 Et hinc est, vt hæc Regia protectio, & naturalis subditorum defensio à violentiis, eiúsque extraiudicialis cognitio Regi soli pertineat; etenim est de regalibus, Regi pertinens in signum supremæ potestatis, ita Camill. Borrell. *de Regis Cathol. præstant. cap. 5. num. 7. & num. 26.* & idem dicit cum Didac. Perez *in l. 2. titul. 1. lib. 3. ordin. gloss. 1. versiculo quæro si est dubiũ.* vbi allegat Palac. Rubeum, & cum Azeuedio etiam *in l. 3. in fin. titul. 21. lib. 4. recop.* tenet nostras Gasp. Rodr. *de annu. reddit. lib. 1. quæst. 17. num. 71. ad fin.* póstque Couarr. & Afflict. pulchrè dicit Sese *in tract. de inhibitio. c. 8. §. 3. sub n. 70. prope principium.*

Quare hoc ius tollendi violentias Duces, 33
Marchiones, & alij Domini temporales recognoscentes superiorem in eorum ditionibus, non habent, quoniam quamuis hæc consuetudo tollendi has violentias, & oppressiones vigeat, & toleretur in persona Regis, & eius supremorum Senatorum (quorum tribunal Regis personam repræsentat) ex iure proprio, & principiis iuris naturalis, ac diuini; tamen non habet, nec potest habere locum in aliis Dominis inferioribus, in quibus illa iura non militant, nec rationes; ita Auendan. *libr. 1. de exequen. manda. cap. 1. num. 32. versiculo & cum hæc consuetudo.* Bobadill. *in Polit lib. 2. cap. 16. num. 90.* Cæned. *in pract. quæst. Cano. 45. num. 61. post medium*, quia Principes supremi non recognoscentes superiorem in temporalibus, habent hanc cognitionem per viam violentiæ, & protectionis iure proprio regali.

Quod in tantum procedit, quòd etiam si 34
Princeps inferioribus Dominis concedat iurisdictionem pleno iure, cum mero mixto imperio; non censebitur concessa hæc superioritas, quæ hæret ipsi Regio diademati, in signum Regiæ maiestatis; quia in Principe adhuc remanet hic recursus, per quem subditi liberantur à vi oppressione, quia cùm (vt diximus) proprium sit vim tollere, non potest hæc proprietas ad alium pertinere in damnum subditorum, qui sint sub protectione, & tutela regali, nec ipse Princeps 35
quod maiestati suæ adhæret, à se potest abdicare, *c. super quam §. porrò de off. delegat. c. etsi contra vnum §. vlt. eod. tit. lib. 6.* Parlador. *lib. 1. rerum quoti. cap. 1. num. 15.* Lessius *de iustitia & iur. lib. 2. cap. 6. dubitatione 12.* vbi dicit quòd potestas castigandi, & iudicandi est omnino intrinseca authoritas Principis respectu 36
subditorum, tenet etiam Ceuall. *in tractatu de cognitio. per viam violent. in proœmio cap. 10. num. 38. & 39.*

Et ob hanc rationem nullus potest siue 37
Ecclesiasticus, siue secularis titulo donationis, vel præscriptionis, illam supremam iurisdictionem acquirere in casibus violentiæ, & appellationis, seu recursus protectiui aduersus Reges & Principes supremos, nec in alios trãsferri potest etiam per donationem quantumcũque amplissimis causis fulcitam,

quia

quia ab eius diademate Regio, cui infixa est, nullo modo auelli potest, vt tradunt Lucas de Penna *l. quicumque 2. C. de omni agro deserto. l. 11.* Peregri. *conf. 1. n. 13. col. 1.* Bobad. *in Polit. li. 2. c. 16. n. 83. & 117. & 196.* Escacia *tract. de appellat. q.... n. 111. versiculo oppono secundò.*

38 dicentes, quod maioria Regis nullo modo à Rege alienari potest, & loquendo in Pontifice idem tenet Decius *conf. 307. colum. 3.* Guillel. Benedict. *in c. Raynut. de testam. verb. ad vxorem nomine Adelasiam in 2. decis. n. 319.* Carol. de Grassal. *libr. 2. Regal. Fran. iur. 14.* Anastas. Germon. *de sacror. immunit. in c. de indultis §. Episcopi n. 29.* quia illa suprema iurisdictio adhæret formaliter, & essentialiter

39 dominio Regiæ maiestatis, & visceribus intrinsecis regiminis, & ideo videtur impossibile subditum esse exemptum, & immunem

40 ab illa suprema iurisdictione, & protectione, quæ procedit à fonte perenni, & origine iuris naturalis, *l. vt vim ff. de iustitia & iur.* iuxta text. *in d. c. Regum officium 23. q. 5.* Nauar. *in c. nouit. de iudic.* Couar. *in pract. c. 1. n. 6.* Fuluius Pacian. *conf. fin. n. 61. gl. in c. cum non licet 12. de præscriptio.* docet Lucas de Penna *in l. sacris col. 3. C. de proxim. agror. scrinior. lib. 11.* pro quo facit *l. 1. tit. 15. lib. 4. recopilat.* quam declarat Gutierr. *lib. 1. practicar. quæst.*

41 Cui conuenit, quod pulchrè & subtiliter dicit Bal. *conf. 159. n. 5. vol. 3.* quòd dignitas, seu Imperiũ est immortalis, & licèt Summus Pontifex moriatur, non moritur Summus Pontificatus, & quòd in Rege concurrunt duæ personæ, & significationes, & quòd ipsa significatio (quæ est quid intellectuale) semper est perseuerans ænigmaticè, licèt non corporaliter, & ob hanc causam licèt Rex deficiat quoad rumbum, remanet persona

42 Regis quoad organum & instrumentum, & illius persona intellectualis & publica est, quæ principaliter fundat actus. vnde magis attenditur actus principalis, quàm virtus organica, & quemadmodum mundus non moritur, sed dispositiones mundi, arg. text. *l. propenebatur.* vbi Alberi. *ff. de iudic.* sic

43 Rex semper viuit quoad maiestatem supremam, & protectionem circa subditos, quæ nullo iure, nec facto auelli potest à Regia maiestate, quia aliàs moreretur Rex quoad effectum supremæ potestatis, iurisdictionis, & protectionis, quod deuiat à tramite iuris, & veritatis. de qua Baldi doctrina plures adducens mirabiles, & subtilissimas doctrinas exactissimè tractaui infrà hac 1. p. c. 3.

44 Quare meritò à Principis supremi persona non receditur, *l. si quis arbitratu ff. de verb. l. fin. Cod. de contrahenda emptio. l. in compromissis ff. de arbit. l. fin. ff. de conditio. & demonstra. l. si ea ita ff. pro socio*, cuius suprema tribunalia (cùm eius vices in supremæ potestatis

administratione iustitiæ ac regimine prouinciarum gerunt) personam, & imaginem repræsentãt, vnúmque & idem faciunt consistorium iuxta text. *in l. omnium*, ibi, Inter tot nobiles, & probatas personas, quæ conscientiam Principis tenent, &c.) *C. de testam.* quorum ita quæ præcepta, ita sunt obtemperanda, ac si ab ipso Rege dimanassent, 45 Cassaneus *in Catalogo gloriæ mund. 7. p. consider. 9.* Auend. *in dictionar. verb. Oydores.* Azeued. *in l. 29. titul. 1. libr. 2. recopilat.* ideo meritò ad ipsa suprema tribunalia recurren- 46 dum esse pro tollenda violentia à iudicibus Ecclesiasticis illata, docent omnes Doctores de iustificatione huius recursus tractantes suprà citati *c. 1. num. 26.* & alij in discursu, & probant insuper expressè l. 34. ibi, *Y mandamos a los Presidentes y Oydores de las audiencias, que assi lo cumplan y guarden y que en los dichos processos Ecclesiasticos den las prouisiones y guarden la orden segun que hasta agora se a acostumbrado dar en nuestro Consejo, &c.* & idem probat nostra l. 36. ibi, *porende mandamos a los nuestros Presidentes Oydores de las nuestras audiencias de Valladolid y Granada, que quando alguno viniere ante ellos quexando se que no se le otorga la appellacion, que iustamente interpone*, &c. *tract. 5. lib. 2. recopil.*

Ex quibus verbis, *ante ellos quexando se,* 47 oritur difficultas; an omnes indistinctè tam clerici, quàm laici, possint huiusmodi querelam coram supremo Regio tribunali proponere. & quòd clericis hæc sit denegata facultas, vt non possint recurrere ad secularem, in negotiis vertentibus coram iudicibus Ecclesiasticis, probat text. *in cap. 1. & 2. 11. quæst. 1.* cuius ratio ibi assignatur; Quia 48 de Ecclesia malè sentire, & iudicare videtur is, qui à seculari iudice auxilium postulat.) text. *in c. si quis 23. q. 8. cum pluribus alijs, ibi per gloss. citatis.* vbi punitur clericus qui contempto iudice Ecclesiastico, ad Imperatorem confugit. de quo etiam latè *21. q. 1 per totam.* ergo clericis hæc querelandi facultas denegata censetur. quod etiam tenet Aloys. Ricc. *in collect. decis. 407. 2. p. post medium vers. potest 14. fol. mihi 222.* dicens hoc esse contra Canones, & pro hac parte faciunt esse in terminis decisiones Rotæ adductæ suprà c. 1. n. 31. & ad responsionem tertij argumenti appositi à n. 254. quibus declaratum fuisse apparet clericum recurrentem ad Regia tribunalia pro tollenda vi, incidisse in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini. ergo d. l. 36. sub illis verbis generalibus nõ debet comprehendere Ecclesiasticas personas.

Sed contrarium verius est in nostro casu 49 dicendum, vt pro extraiudiciali defensione, ad tollendam vim illatam à iudice Ecclesiastico, liceat etiam clerico ad Principem

temporalem recurrere, & querimoniã proponere. text.eſt optimus *in c.adminiſtratores*, ibi, Eorum querimonias attentiùs audiant, & ſecundum quod neceſſitas expetierit,&c. 23.*quæſt.*5. text.*in c.filijs vel nepotibus* 16.*q.*7. *cap ſi in adiutorium* 10.*d.cap.petimus* 11.*quæſt.*1. *cap.nos incompetenter* 2.*quæſt* 6.

50 Hinc lib.2.Machabæor.c.4.legitur,Onias ſummum Sacerdotem Ieruſalem recurriſſe ad Regem, vt propulſaret violentiam ac ſeditioſam inquietem in populo cauſatam, & illatam à Simone pariter Sacerdote amicorum conuocatione, iudicantem ſummè neceſſarium ad Regale auxilium,& protectionem cõfugere, vt pax publica turbata quieſceret, *ibi*, Ad Regem ſe contulit, non vt ciuium accuſator, ſed communem vtilitatem apud ſemetipſum vniuerſæ multitudinis conſiderans, videbat enim ſine Regali prouidentia impoſſibile eſſe, pacem rebus dare,*&c.* & in Tolet.Concil.XIII.c.12.permit-
51 titur ad Metropolitanos iudices, vel Regios recurrere, vt protegantur, & à vi oppreſſionibus defendãtur, quæ latè congerit doctiſſimus Bobadil.*in ſua Polit.lib.2.c.*18.*n.*140.*ad*
52 *fin.*vbi etiam illud aſſerit,quòd ad Imperatorem Ludouicum confugiſſet quidã clericus querimoniam proponendo de Leone Papa.

53 Cæterùm quia D.Paulus metuens inſtans periculum, & coniurationem, & oppreſſionem Phariſæorum, licèt Eccleſiaſticus, auxilium à tribuno poſtulauit,vt tutus periculum poſſit euadere,Bobad.*in Polit.lib.*2.*c.*18. *n.*24.*& lib.*2.*c.*23. Mexia *in pragma.pan.concl.* 5.*n.*55. Morl. *in empor.iur.*1.*p.tit.*2.*q.*12. Cæned.*in q.Cano.*45.*ſub n.*9. Manuel Rodrig.*in additio.ad* §.9.*n.*87.& legimus actuum Apoſtolor.c.23.25.& 26.& *ibi*, Ad tribunal Cæſaris ſto. & cap.28.ait,Contradicentibus autẽ Iudæis coactus ſum appellare Cæſarem.

54 Quoniam iſthæc querela non eſt accuſatoria,nec in pœna, aut caſtigatione concludit,ſed eſt quædã certioratio querimonialis, concludens in mera protectione, & in nuda defenſione naturali, & extraiudiciali. quia hæc eſt differentia inter querelam, & querimoniam ſecundùm vulgarẽ loquendi vſum (à quo rectum ſumimus argumentum ex iu-
55 ribus vulgaribus) quia querela ſupponit, & reſpicit iudicium, & iudicẽ,querimonia autem priuatam perſonam, & extraiudicialiter latam, vt bene colligitur ex d.c.14. Machabæor.lib.2.*ibi*, Ad Regem ſe cõtulit,non vt ciuium accuſator, ſed eõmunem vtilitatem,&c. *& in d.c.adminiſtratores.* ibi, Eorum querimonias,*&c.* quo loquendi modo con-
56 ſultè vſa eſt noſtra lex Regia 36. ſuprà relata,ibi,*ante ellos quexando ſe,&c.*non dicit *querellando ſe*, quia reſpicit accuſationem, quæ omnimodo ab hoc inſtituto aliena eſt. Et quia querela eſt nomen generale,commune ciuili,& criminali cauſæ,omnémque querelam dici extraordinariũ remedium,affirmãt Craueta *conſ.*469.*in fi.* & Cuman.*conſ.*42.*viſo proceſſu circa fin.* Iul.Clar.§.*teſtamentũ.q.*40. Angel. *cõſ.pro deciſione,n.*4.*verſ.ſed remedium.* Cardin.Tuſc.*practi.litera Q,concl.*38.*n.*1.*&* 3. Si enim Regi permiſſa eſt, & commendata omni iure maximè clericorum protectio, vt latiùs diximus ſuprà c.1. à princ.& probatur 57
*in l.*51.*titul.*6.*p.*1.ibi, *e como quier que todos los homes de la tierra por derecho deben ſer ſeguros, mucha mas deben hauer eſta ſeguridad los clerigos.*Oliua. *de iur.fiſci,c.*11.*n.*50.*& c.*14.*n.*100. Pacian.*conſ.fin.n.*42. quomodo poterit auxilium ſuũ interponere,ac proprium officium 58
exercere ſi violentiæ notitiam non habet,& ſi Regi licitum eſt, protegere, multo magis licitum erit, protectionem in neceſſitate poſtulare.argum.tex.*in c.debitores de iur.iur.*

Hinc non obſtant iura in contrarium,qui- 59
bus prohibetur clericis ad Regem confugere in cauſis pendentibus coram ſuis iudicibus; quia procedunt, & loquuntur quando occurrit ad ſecularem,vt cognoſcat de cauſa principali iudicialiter, & cũ iuriſdictione; non tamen quando confugit pro tollenda violentia illata ab Eccleſiaſtico iudice eo, quòd debitæ appellationi nõ detulit certans ſententiam exequi,quia tunc valde licitum eſt, protectionem & defenſionẽ naturalem Regiã inuocare,ita pulchrè tenet,& reſpondet Ozaſc. *deciſ. Pedemont.*30. *n.*4. *&* 19. vbi refert Couar. *c.*35.*n.*50. pulchrè etiã & poſt cum tenet Seſe *tract. de inhibit.c.*8.§.3.*n.*105. *cum duobus ſeqq.* bene etiã probat Afflict. *deciſio.*24. Carol.de Graſſal. *lib.*2.*Regal.Franciæ iur.*7. Didac. Perez *lib.*3.*ordin.tit.*3.*pag.*718. Nauar. *in cap. cùm contingat de reſcript.*1.*rem. cauſ.*16.Fuluian.Pacian.*conſ.fin.per totum,præſertim numer.*42. Bartholom. Huma. *in l.*13. *tit.*13.*part.*2. Lancelot.*de attenta* 2.*part.*4.*declaratio. n.*36. noſtras Gaſp. Rodrig. *de annu. redditi. lib.*1.*q.*17.*n.*71. Cæned. *in q.Cano.*45. *ſub num.*9.*& n.*13. poſt Achil. *deciſ.*36.*de appellatio.* & faciunt pulchra verba Manuelis 60
Roderici *in additio.ad* §.9. *numer.*87. vbi circa interpretationem Bullæ Cœnæ Domi. in hæc inquit, *pero quando la perſona Eccleſiaſtica vee, que ſu juez Eccleſiaſtico le haze agrauio, y le oprime, puede recurrir al juez ſeglar para que le defienda,&c.*& iterum paulò poſt, *y aſsi quando ſe dize en derecho, que los Eccleſiaſticos no recurran a los tribunales ſeglares,ſe a de entender, ſaluo ſi recurren por ſu defenſion, y para que indeuidamente no ſean opprimidos, y eſto es lo que hizo San Pablo, &c.* in qua doctrina omnes tam Theologi, quàm Iuriſtæ de hac re tractantes vnanimiter cõueniunt, quorum nomenclatura ſuperiùs c.1. n. 16. & conſonat

Cæned

Cæned. *vbi proximè n.*13. quod ſi Bulla maturè conſideretur nullibi loquitur de par-
61 te, quæ ad euitandam iniuriam iudicis Eccleſiaſtici recurrit ad laicum, vt illum tueatur à tali iniuria animo recurrendi ad ſuperiorem Eccleſiaſticum, ad quem appellauit. Hinc venit reprobandus Aloyſ. Ricci. pro contraria parte ſuprà citatus, vbi referens
62 noſtram doctrinã ex Ozaſco,ipſe dicit, non ſequi,cũ ſit contra Canones;quia ſecundùm Canonicas ſanctiones citatas hoc procedere verius eſſe, oſtendi, ac propterea veriùs rectéque procedit noſtra l.Regia 36. ibi, *que quando alguno viniere ante ellos quexando ſe, que no ſe le otorga la appellacion que iuſtamente interpone de algun juez Eccleſiaſtico, &c.* quæ querimonia forma ſequẽti proponenda erit.

63 *Querela.* Titius Procuratorio nomine Sempronij coram altitudine veſtra comparendo, querello de Licentiato N. Prouiſore ac Vicario generali talis diœceſis,aut de Licentiato N. Canonico talis Eccleſiæ Cathed. iudice delegato, vel executore ſedis Apoſtolicæ, *&c.* dico partem meam coram ſupradicto iudice litem tractaſſe aduerſante F. clerico beneficiato talis diœceſis (vel laico, variata propoſitione) ſuper tali beneficio, vel illa re, *&c.* præfatus iudex in ea tale grauamen parti meæ intulit, vel talem protulit ſententiam,à qua ſentiens ſe nimis grauatum,legitimè ad ſedem Apoſtolicam appellauit, cui præfatus iudex non defert, nihilominus ea vtrumque habente effectum in d.cauſa procedit, & pro ſententiæ vel grauaminis executione magnis Sempronium afficit cenſuris, vſque ad Eccleſiaſticum interdictũ, quo ita facto notoriam vim ac euidentem commiſit iniuriam. ab altitudine veſtra peto, ac ſupplico;vt ſubleuando, & amouendo vim, parti meæ det Regiam prouiſionem ac cartam, vt præd. iudex appellationi, ſeu appellationibus in hac cauſa interpoſitis deferat omnino, geſtúmque poſt appellationem legitimè emiſſam, vel intra terminum ad appellandum reponat;quod ſi non fecerit,ipſe aut tabellio ſiue notarius acta proceſſus habens, ea originaliter ad Regiam veſtram mittat audientiam, vt eo viſo fiat iuſtitia, & interim altitudo veſtra ei iubeat;excommunicatos abſoluat per terminum veſtræ altitudinis placitum, cum cæteris in prædicta prouiſione ordinaria expreſſis, *&c.*

64 Ex cuius querimoniæ conceptione illud præ oculis ſemper habendum eſt, vt legitima appellatio debeat præcedere,interpoſita à iudice Eccleſiaſtico. etenim cùm vis hoc caſu cõſiſtat in denegata iuſta delatione appellationis, ſuſpendentis iudicis iuriſdictionem, ne in poſterum exequatur, ſecundùm ea quæ latè adduximus ſuprà c.1. prælud. 5. à prin. ſequitur, vt debet adeſſe appellatio; quia aliter nõ entis nullæ ſunt qualitates, & delatio,quæ à iudice petitur,debet ſupponere appellationem,qua deficiente,non poteſt dari ſubiectũ habile, nec materia, ſuper qua cadere poſſit violentia, nec fundari hæc extraiudicialis cognitio,nec decretum, *otorgue* 65
y reponga. quia non eſt cui deferendum appellationi, nec eſt quid reponendũ;quia deficiente appellatione, cùm ſententia tranſit in rem iudicatam, licitè proceditur ad exequutionem,in quo non cadit violentia,quia ad exequutionem proceditur iure permittente. & quia quando eſt omiſſum appellari à primo grauamine, non auditur poſtmodum conquerens,de cuius exequutione agitur,vt latiſſimè plures, & curioſas doctrinas congerens,dixi infrà 2.p.c.3.per totum;tunc enim ceſſat finis huius charitatiuæ protectionis, vt ſit tollere impedimentum appo- 66
ſitum per Eccleſiaſticum, vt liberè oppreſſus poſſit adire ſuperiorem ſuum, & coram eo appellationem proſequi, quod verificari non poteſt deficiente appellatione, in quo omnes Doctores vnanimiter conueniunt,& probant, quos retulimus ſuprà c.1. n.16. & in diſcurſu. prout etiã videmus iuriſdictione fundata,& permiſſa ſuper aliqua qualita- 67
te, puta; notoria, aut manifeſta iniuria, *&c.* de qua inprimis conſtare,& apparere debet, Farinac. 1. *tom.q.*8.*n.*86.*& q.*21.*n.*87.*& conſ.* 10.*num.*26. & nos ſæpe diximus. & quando 68
vnum diſponitur, & alterũ ſupponitur,non procedit diſpoſitio, niſi prius appareat ſuppoſitio, quo fit, vt cùm plures ignari aduocati, & negligentes litigantes hoc non præmiſſo neceſſario fundamento, & angulari lapide,proponunt querimoniam,& poſtmodum traducto proceſſu originali, & viſo in Senatu,iuſtiſſimè declaratur,non venire per ordinem, aut in ſtatu,de quo inferiùs.

Ex iis omnimodo cauendus eſt Ceuall.*in tract.de cogni. per viam violent.gl.*16.*ſub n.*20. qui poſtquam dixerat, quòd in recurſu ad 69
Regem ſuper decretis laicorũ,hoc eſt,quando iudex Eccleſiaſticus facit vim cognoſcẽdo de merè laico ſuper cauſa,& re merè profana, vt nõ ſit neceſſaria appellatio,nec proteſtatio à iudice Eccleſiaſtico,nec vlla declinatoria, quia omnibus iis deficiẽtibus datur recurſus,& cognitio violentiæ(quod verum eſt) *per gl.in cap. Imperial.*§ *præterea de prohib. feu.ali per Feder.*B.*in l.*1.§.*poſt operis n.*8.*de noui oper. nunt.* pro quo facit *l.*4.*tit.*7.*p.*3. *l.conſulta diualia. C. de teſtamentis.* & tradit Guillelmus Benedict. *in cap. Raynutius, verſiculo ſi abſque liberis el* 2. *de teſtament. num.* 49. & in terminis noſtris noſtras Gaſp. Rodrig.

*lib.*1.*cap.*17.*versiculo his tamen,de annu.reddit.* quia tunc principale consideratur præiudicium, & interesse Regis.tamẽ constituendo
70 differentiam : subdit ipse Ceuall.*ibi*, Si verò causa sit Ecclesiastica,vel inter personas Ecclesiasticas ; necessaria est appellatio,& protestatio,vt suprà dictum est.) Ex quibus verbis clarè voluit imponere æqualem necessitatem protestationi,sicut appellationi,quod quidem absonum est;quia ad hũc recursum sola appellatio , tanquam præcisum fundamentum est necessaria , protestatio autem coram Ecclesiastico nullo modo,nec hactenus visum,nec auditum est;defectum protestationis impediisse cognitionem , & deter-
71 minationem super articulo violentiæ , quia illud apponi solet in appellationibus à iudicibus Ecclesiasticis,ad animi appellantis declarationem, & iudicis timorem,& trepidationem,ex superabundanti,imò (vt ego opinor)etiam si expressè ipse oppressus huic re-
72 cursui renuntiauerit ; illi denegandus non erit;quia est defensio naturalis,ac etiã remanet ius,& interesse principis,cuius proprium officium est inter vassallos vim non pati , & sic sola appellatio,est præcisa, vt dictum est.

Quare cauti aduocati defensuri vi oppressum , visuri processum inprimis confugiunt, velociter inquirentes appellationem, quomodo sit formata,an legitimè interposita;si autem ipsam deficere,& minimè interpositam repererint ; statim persuadent oppositum , vt omni breuitate mittat ad iudicem Ecclesiasticum , vt coram illo appellatio prorumpatur, ita demum si sit possibile, illam interponere intra terminum iuris, datum ad appellandum , aliter enim inutile erit consilium,non profuturum.

73 Illud insuper animaduertentes , vt cùm multoties soleat , proponi appellatio conditionaliter,scilicet;si hoc non feceris appello, vel peto terminum,& si non concesseris,appello, & alia, non expectata iudicis declaratione , confugiunt ad regale tribunal per viam violentiæ, vbi viso processu,iustissimè declaratur , *por agora no haze fuerça* (de quo exactè explicitè multa dicta sunt vtilissima infrà 2. p. c.2. ad quæ te remitto pro maiori intelligentia proponendæ doctrinæ) ex eo, quia deficit grauamen , & sententia , super qua possit cadere appellatio , nec postmodum sequuto grauamine ipse poterit, illa se appellatione iuuare appellans , secundùm quæ ibi diximus;& ideo litigans debet redire ad Ecclesiasticũ, & expectare grauamen, vel ipso instante pro determinatione articuli , & si neget à se petitum , nouam interponat appellationem omnino ; quia prior nunquam profuit,& nouiter etiã conquerendus est in Senatu , vbi pluribus citatis probaui.

Et insuper attende,quòd si iam illata sen- 74
tentia , nec fuit intimata grauato, nec aliter ex processu detegatur eius notitia & scientia ; querela in Senatu ab eo proposita illi ad hoc nocebit,quoniam cùm debeat referre latam sententiam,& ab ea appellationem interiectã,vt in violentia,& defensione concludatur;euenit,vt ex tunc arguitur eius notitia , & grauaminis, seu sententiæ scientia.

Sed quid dicendum de ea querela,& eius 75
virtute expedita ordinaria,postulata à parte, antea quàm grauamen, seu sententia sit lata ab Ecclesiastico iudice , & per consequens, etiam antea quàm ipsa pars interposuerit suam appellationem , quia hoc remedio solent vti plures timẽtes periculum futurum, scilicet;iudicem Ecclesiasticum illos iniustè condemnaturum, aut grauaturum,ac de facto siue non expectata appellatione , siue ea etiam legitima spreta , violenter exequi , & opprimere , cui fortè periculo opportunè non occurrunt ob distantiam Regij tribunalis;ideo præuentam custodiunt ordinariam, & statim lata sententia festinant, appellationem proponere , & simul ordinariã intimare,vt iudex debito seruato honore Regi protectori,vrbanitatis non oblitus,conquiescat; vt cõmuniter in dies practicari videmus , & testatur Gondizalu de Paz *in prax.*1.*p.tom.*1. *temp.*1.*n.*24.*&* 34.& post hæc scripta per eum idem dicit Ceual. *in commu cõtra commu.tom.* 4.*q.*1.*n.*464.quoniam melius est ante tempus 76
occurrere damno,quàm post illatum,remedium quærere *l.*1.*C.quando liceat sine iudice se vindicare*;alias etiam rationes reddit Paz *ibi.* Sed meliùs dicas,quoniam licèt de iure à futuro grauamine nõ detur appellatio(de quo latiùs nos infrà 2. p. c.2.) tamen id procedit in appellatione,tãquam remedio ordinario, quod iuris suos terminos habet,in quo aliud instans periculum non timetur.sed cum nos simus in remedio extraiudiciali, & de facto 77
exhibendo postulanti pro instanti , aut præsumpto periculo occurrendo,& simus in extraiudicialibus , in quibus omnis ordo iuris postponitur,nam vbi timetur periculum oppressionis,solæ suspensioni,aut minæ occurrendum est,nõ expectato periculi effectu,& operatione, vt latiùs hac 1.p.c.6.diximus,& probauimus. Ex qua ratione prouenit quo ab actibus extraiudicialibus permittitur appellatio à futuro grauamine,quando quis timet grauare,latè probaui infrà 2.p.cap 13.à n.297. & seq. & facit, quia in necessitatibus 78
non seruato ordine iuris occurrit text. optimus *in l.*1.§.*ex hoc rescripto versi.extra ordinem*, ibi, Extra ordinem Princeps in causis necessitatis subuenit, &c.) *ff. de ventre inspiciendo,*

arg. text. *in l.2.* ibi, Damnum infectum eſt, damnum nondum factum, ſed quod futurum veretur.) *iuncta l.1 ff.de dam.infect.* quia damnum timenti ſuccurritur per fideiuſſionis præſtationem. Et facit, quia etiam in iudicialibus actio ſuperueniens poſt iudicium cœptũ, ſine quo experierat actor, illi prodeſt
79 *l.ſi à Titio 73.ff.derei vindica.* facit tex. *in l.cum res C.ſi res aliena pignor. dat. fuer.* & ibi gloſſ. alia iura allegans, de quo vide exactiſſimè Giurba *deciſ.17.per totam.* Ex quo præuento remedio, quo vſus eſt oppreſſus, cõſtito per eiuſdem & ſententiæ datam præceſſiſſe gra-
80 uamen, & ſententiam; non arguetur ſcientia ſententiæ, ad effectũ currendi terminum, excuſatus maximè cõtinuo & frequenti ſtylo.
81 Porrecto igitur, & oblato huius querimoniæ libello in Senatu, prouiſio poſtulata (quam *ordinaria* pragmatici vocant) ſtatim expeditur, & conceditur inſerta prædicto libello de verbo ad verbum, qua exhortatur iudex Eccleſiaſticus, vt appellationi ab eo emiſſæ, ſi legitima ſit, deferat, omniáque attentata poſt illã, aut intra tempus appellandi reponat; ſi autem non deferendum putauerit,
82 mittat proceſſum originaliter, *&c.* quæ ordinaria prouiſio ex ſimplici querela expeditur, vt poſt Couar. *in c.35.n.3.verſ.cæterum,* & Ioan. Gutier *pract.qq.lib.1.q.20.n.7.* Bobadill. *in Politi.lib.2.c.18,n.139.* refert & ſequitur Cæned. *in q.Canon.45 n.39.* & eſt praxis vſitata, de qua noſtra l.36. ibi, *que xandoſe que no ſele otorgue la appellacion, que inſtamente interpone del juez Eccleſiaſtico, den nueſtras cartas en la forma acoſtumbrada en nueſtro conſejo, para que ſe otorgue la appellacion,* &c.
83 Quæ prouiſio ordinaria ita facilè expeditur alio non cognito, tum quia ea non arctatur iudex ad deferendã, ſed eius arbitrio & facultati relinquitur deliberatio, quia non eſt arctatoria, ſed exhortatoria & monitoria, qua ſuſcitatur iudex Eccleſiaſticus, ad hoc vt denuo informetur de natura, & qualitate appellationis, & ſi legitimam eſſe inuenerit, reducatur ad viã iuſtitiæ, & iuris legitimos tramites, deſiſtendo à violentia, & deferendo appellationi coram ſuperiore iudice proſequendæ, vt dicit Oliuan. *de iur.ſiſc.c.11.n.54.* vbi alios allegat. Seſe *de inhibi.c.8.§.3.ſub n.7.*
84 Hæcque prouiſio ordinaria iuſtificatur ex doctrina Octauiani *deciſ. Pedem.30. n.25.* Salced. *in additio. ad praxim Bernar. Diaz litera A, verſiculo quæ alſque adeo fol.* 326. affirmantium, quòd ſi clericus iuſto timore ductus non audens coram ſuo Prælato comparere, poteſt ad Principem recurrere, eiúſque conſiliarios, & ab eo literas Regias poſtulare, ne iudex Eccleſiaſticus illum indebitè opprimat, nec inmeritis violenter afficiat, ſed nec ex obruto iuris ordine poſtpoſito procedat, per Bal. *in l.ſi.col.1.C.de edicto Diui Adri. & ex auth de ſanctiſſ.epiſc.§.omnibus.*

Tum etiam quia ex iſta prima monitione 85
directa iudici, vt deſiſtat, illi nullum præiudicium infertur, cùm eius libertati relinquatur, vt bene aduertit Seſe *in epiſtol. ad Regem n.78.* quæ eſt *in 2. tom. deciſ. ad Prin.* & quia 86
oppreſſus conquerens iuris præſumptionem omnimodam pro ſe habet, cùm in omnibus appellatio admittenda eſt, *l.& in maiorib. C. de appella.* cui in dubio deferendum, vt vulgare eſt, & ſic exhortatio iuris eſt potiùs dicenda, cùm Princeps ſecularis in hoc dicatur miniſter iuris (vt cap. ſuperiori dixi) qua prouiſione Regia iudici Eccleſiaſtico intimata, quandoque facit, quòd ea exhortatus eſt, meliùs perpẽdendo negotiũ, & deferẽdo appellationi; omnia iniuſtè attentata (ſi quæ ſint) reponit, prout de iure tenetur, etiam ſi
iam functus ſit officio iudicis, quia ad repo- 87
nendũ à ſe attentata poſt appellationem legitimam liberam facultatem habet, de quo nos latiùs multa congerentes ſcitu digna infrà c.3. à n.10. vſque ad num.23. & ferè per totum, pro quo expendo textũ famoſum *in c.qualiter el 1.de accuſat.* ibi, Nec inde naſcantur iniuriæ, vnde iura naſcuntur, ideóque mandamus, quatenus ad conſcientiæ veſtræ iudicium recurrentes, ſi contra præſcriptum ordinem, tanquam homines exceſſiſtis, non pudeat vos errorem veſtrum corrigere, qui poſiti eſtis, vt aliorum corrigatis errorem, *&c.*) quem in reuocatione exceſſus exequutoris adduxi infrà 4 p.c.14.ad fin.

At ſi iudex, vt minùs legitimæ appellatio- 88
ni non eſſe deferendũ, putauerit, debet prouiſionis ordinariæ ſecundam partem adimplere, quæ ſibi conditionaliter eſt appoſita, ibi, *e ſi el juez Eccleſiaſtico no la otorgare, mãden traher a las nueſtras audiencias el proceſſo Eccleſiaſtico originalmente* quare ex eiſdem verbis clarè colligitur, vt ſuperiùs probauimus nuperrimè, in facultate iudicis eſſe, euitare cognitionem violẽtiæ & proceſſus expoſtulationem, cùm eius electioni appoſitũ ſit, violentiã tollere, ſcilicet; deferendo appellatio- 89
ni legitimæ ad ſuperiorem, ac omnia in eius præiudicium attentata reponendo, quoniam (vt ſuperiùs probaui) iſthæc violentiæ cognitio cõſiſtit, & fundatur in notoria violentia. at cùm per delationẽ, & conſequutiuè repoſitionem (ſi quid eſt quod reponatur) à violentia deſtitiſſe iudicem euidenter apparet, meritò cognitio ceſſabit, quia ceſſante cauſa cognitionis, ceſſabit cognitio *c.cũ ceſſante cauſa de appella.* & probatur in d.verbis, ibi, *e ſi el juez Eccleſiaſtico no le otorgare la appellacõ,* &c.)

Quare (vt ſuperiùs dixi) iſta prouiſio ordi- 90

naria, imò & cognitio, aut processus remissio, non est præcisa, sed causatiua in iudicis posita facultate, scilicet, aut desistat ab illata violentia, aut remittat originalem processum, vt & post hæc considerat pulchrè Sesse *in tract. de inhibitio. c.* 8. §. 1. *n.* 34. *&* §. 3. *n.* 29. post Affict. *decis.* 24. Menoch. *de recuper. rem.*
91 15. Fuluium Pacian. *cons.* 164. vbi dicit, quod tantùm durat ist hæc cognitio per viam violentiæ, & recursus, quantum violentia, non amplùs; & multo post hæc idem sentit Ceuall. *in tract. de cognitio. per viam viol. gloss.* 10. *n.* 3 nullo tamen citato Doctore.

92 Vnum tamen ex eisdem verbis legis Regiæ notabis, ibi, *para que se otorgue la appellacion.* & iterum *e si el juez Eccleſiastico no la otorgare*, &c. quibus videtur probari sufficere iudicem Ecclesiasticum deferre absque eo, quod reponat, & eo tantùm satisfacere prouisioni Regiæ; quæ verba debes subintelligere, quando non est, quid reponat, puta, quia iudex ad exequutionem non processit,
93 quia tunc sufficiet, deferre, quod secus erit quando aliquid exequutioni tradiderit; quia tunc consequutiuè debet illud reponere, quia aliter non satisfaciet intentioni prouisionis, vt dicit Ceuall. *vbi proximè n.* 1. tradit etiam Villa Diego *in sua Politica c.* 4. *n.* 39. *&* 32. *fol.* 78. Ioan. Gutierr. *lib.* 1. *Canon. quæst. c.* 1. *n.* 90. quæ lex ita debet declarari ex posteriori parte ipsius, ibi, *y repongan lo que des pues della vuieren hecho*, &c. quia non est nouum, vt vna pars legis instrumenti, aut testamenti, alteriúsve dispositionis, ex alia eius parte declaretur (quod non curo probare) maximè quia sicut appellationi tanquam non
94 legitimæ denegata delatio, habet tacitè consequutiuum, exequutionem sententiæ, ita etiam per contrarium eius delatio habet etiam consequutiuum attentatum reuocare, & reponere *c. cum teneamur de appell. cap. non solum eodem tit. in* 6. de quo, & nos latiùs examinauimus infrà hac 1. p. c. 6.

95 Et licèt ad expediendam ordinariam, quæ, vt monitoria, & exhortatoria, non arctatoria ex nulla præcedente causæ cognitione, sed solùm ad simplicis partis assertionem concedatur; tamen ad effectum adstringendi, & arctandi iudicem Ecclesiasticum desistere à violentia. & vt protectio, & extraiudicialis defensio per Principem præstetur, non sola libelli porrectio sufficit, sed priùs debet de ea (non quoquomodo, sed notoriè, & per rei euidentiam) constare, Affict. *in constit. de Burgensat. n.* 3. *versic. sed pro declaratio. col* 2. *rubr.* 67. *de feudum. præst. lib.* 1. Salicet. *in l. adeo. ff. de pignor.* Alexan. *cons.* 131. *n.* 8. *lib.* 4. Pacian. *cons. fi. n.* 69 pulchrè Sesse *resp. fol. ad Regem n.* 77 *&* 78. & omnes etiam Doctores allegati suprà c. 1. n. 16. citati eandem probant conclusionem, ideo dicitur in d. l. *mandan traher a las nuestras audiencias el processo Eccleſiastico originalmente, el qual trahido sin dilacion lo vean*, &c.

Quam actorum originalium exportatio- 96
nem, ad effectum cognoscendi ex eis an violètia facta sit, fieri possit licitè per Principem temporalem, probant Octauian. *decis. Pedemont.* 30. *n.* 18. *versic. non enim ante si. n.* 25. & Bobad. *in Politi. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 139. Gutierr. *in practi. lib.* 1 *q.* 20. *n.* 7. Cæned. *in prælim. q Cano.* 45. *sub n.* 3. *versic. obseruandum tamen est.* non enim ita facile se mouere debet aliter de violentia non apparendo, forétque potius illam inferre; sic ex obruto auxilium imperti- 97
ri, & multoties cõtingeret, vi oppressum ampliùs afficere, & opprimere, & offendentem protegere, & sic an sit violentia perquirat. Iuxta tex. *in c licet Eli.* ibi, descendam (inquit Dominus) & videbo, vtrùm clamorem qui venit ad me, opere compleuerint, *&c.* & iterum, non facile credere debet, nec ad vindictam accedere cùm res est incognita, sed coram senioribus diligenter est veritas perscrutanda, *&c.* de simonia. & Deuteron. c. 13. quære sollicitè, & diligenter rei veritate perspecta, si inueneris certum esse, quod dicitur, *&c.* textus *in cap. inter hæc* 1. *de pœnit. d.* 3. *Clem. pastor. §. rerum de sentent & re iud.* text. *in c. si verò* 86. *d.* ibi, Si verò de quocumque clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iustè possit offendere, facilè non credas, nec ad vindictam, *&c.* optimus text. *in c. Deus omnipotens* 2. *q.* 1. & pulcher text. ad propositum *in c. nos si in prin.* 2. *q.* 7. quem citant, & per eundẽ afferunt Pedemont. *vbi proximè n.* 13. & Bobadill. *d. c.* 18. *n.* 140. hæc enim processus exportatio & ex eo instructio, & infor- 98
matio actus est extraiudicialis, cùm adhuc quando ad Curiæ instructionẽ, & animi motum, est deducenda informatio ex testibus cum assertione simplici tamen, & absque iu- 99
ramento, extraiudicialiter fieri, certum est, & absque partis citatione, vt latiùs probauimus infrà versiculo quod & ex eo iterum cognoscitur à numer. 137. ergo à fortiori dicendum est in hac actorum expotatione, & nuda inspectione.

Nullũ igitur humana natura, nec ingenij 100
fœcunditas, & acumẽ, quantumcumque ornatum literis, & experiẽtia instructũ, meliorem poterit modum magis æquum, suauem, œconomicum, ac politicum naturæ negotij (quod gerimus) inuestigare, & reperire, quã qui ab hac instructione, & praxi est hactenus inuentus, siquidem acta faciunt rem notoriam, & quod ex eorũ inspectione apparet, 101
notoriè & euidenter, constare dicitur. Ruin.

cons. 88.

*conſ.*88. *lib.*4. Guid. Papæ *deciſ.*50. Menoch. *conſ.*110. *n.*72. *lib.*2. Couarr. *in practic.*3. *p.*15. *n.*3. Auenda. *reſponſ.*26. *n.*10. Otalora *de nobilit.*3. *p. c.*5. *num.*3. Didac.Perez *in l.*2. *tit.*15. *lib.*3. *ordinamen. gl.*1. *verſ. intellige & limita.* Mexia *in l. Toleti. in reſponſ. ad primæ part.*2. *fundam. n.*25. Azeued. *in l.*2. *tit.*17. *num.*30. *cum ſeqq. lib* 4. *recopilat.* Gutierr. *practi. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 96. *à num.* 5. Ozaſc. *deciſ. Pedemont.*142. *num.*33. Cæſ.Barz. *deciſ. Bononi.*55. *num.* 5. Rot. *deciſ.*100. *n.*12. *p.*1. *diuerſ.* Caputaq. *deciſ.*266. *p.*2. Petr. Surd. *conſ.*405. *num.*21. *in fi.* Cæned. *in termi. practi. quæſt. canonic.*45. *num.*14. Mareſcot. *vari.lib.*1. *c.*86. *à num.*28. *& cap.* 87. *à n.*29. de qua veritate infiniti penè Doctores teſtantur, quorum nomenclaturam congeſſimus infrà 3. p. c.9. à princ. & per aliquot columnas, vbi plurimæ doctrinæ huius iuſtificationis valde vtiles reperies.

102 Ex hac enim mirifica forma extraiudiciali inuenta omnibus oritur vtilitas, nam per eam diligenter occurritur inſtanti neceſſitati vi oppreſſi,cui non retardatur defenſio, & protectio, quam celerem requirit periculum inſtans, pro quo accuratè & latè conſiderauimus ſuprà cap. 1. prælud. 3. circa iuſtificationem iuris poſitiui in ſecundo fundamento verſ.nam propter longam diſtantiam, à n.100. cum pluribus ſeqq.

103 Nam ſi probatio per teſtes expectaretur, etiam probantes de notorietate (quod hoc caſu foret difficile) per impugnationem alterius partis offuſcaretur notorietas, & eſſentia notorij euacuaretur quouſque iuris terminis ſeruatis agnoſcatur notorietas, vt poſt Abbat. Cardin. Gramati. & Gandin.teſtatur Foller. *in practi. crimin. verbo item quod eſt notorius n.*14. Decian. *conſ.*483. *num.*27. Carrer. *in practi. crimin.tit.de appella* §. *ſecundus erit caſus à num.*111. Boſſ. & alij quos citat Farinac. *in tract. crimin. 1. tom. queſt.* [illegible] *n.*116. & Maſcar. *de probatio. conſ.*1101. *à prin.* & ſic maximum ſequeretur inconueniens, excederetúrque modus legitimæ extraiudi-

104 cialis defenſionis, cùm potiùs iudicialis eo modo dici poſſit, quod abſit. & eadem intentione conſultò iubetur, proceſſum originaliter exportari, vt partium commoditati,& vtilitati, expenſis, & dilationibus conſulatur quæ ſuperuacaneæ forent,cùm proceſſus non exportetur, vt in Senatu retineatur ad cognoſcendum in cauſſa appellationis, ſed de nudo illo articulo naturalis defenſionis,quod momento durat,vt in d.l.36. ibi, *el qual trahido ſin dilacion lo vean* cui con-

105 ſonat l.24. *tit.*5. *lib.*2. *recopil.*ibi, *Se vean antes y primero que otros pleitos algunos, ſin embargo de las ordenanças,que ſobre eſto ay que en quanto a eſto diſpenſamos con ellas,*&c. adeò vt nullus libellus (dempta querela) exceptio, conteſtatio,teſtium receptio,ſcriptura, aut aliorum actorum præſentatio, repulſio, aut im- 106
pugnatio, admittitur, ſed cuncta,quæ excogitari poſſunt, ex inſpectione proceſſus deteguntur, alio iuris ordine non attento, nec ſeruato quem notorietas ex actorum inſpectione reſultans, non patitur.

Et meritò quia in notoriis ordo iuris non 107
ſeruatur, ſed ordo eſt ordinem non ſeruare. *c. peruenit de teſtibus c. conſuluit de appell. c. ad noſtram ſecundo de iur.iur. c. bonæ* 2. *de electione c.manifeſta de pœnitent.& remiſſ. c.cum dilectus de purgatione canoni. c. olim* 1. *de reſtitut. ſpolia. c.ſuper eo de teſt.cogend.c.quanto de tranſlat.prælato.*Bald.*in l.Presbyteri col.penul. C. de Epiſcop. & cleric.* Marſi. *conſil.*5. *num.*2. *& ſingul.*511. Decian. *conſil.*544. *num.*6. Pariſ. *conſil.*111. *num.*8. *lib.*4. Capr. *in tractatu de notor. memb.* 4 *num.*2. *&* 40.Gramati. *deciſ.*36. *num.*41. *&* 56. *& deciſ.*45. *num.* 55. Menoch *de recuper. poſſ. rem.*14. *n.*260. Foller. *in practi. verb. item quod commiſſum crimen notorij num.*1. Boſſ. *in tract.atu quomodo procedatur in crimine notorio.* Anton.Gomez *lib.*3. *de delict. cap.*1. *ſub n.*42. Clar.*in practi.quæſt.*9. *in princ.*Corrad.*in practi. crimin.tit. de notor.crimine num.*1. *in princ.& in fi.* Anton. de Butr. *in tract. de notor. art.*4. *à num.*5.

Neceſſitas enim inſtans, & moræ immi- 108
nens periculum (quod hoc caſu conſideraiumus exactè ſuprà c. 1. prælud. 3. à n.100. circa iuſtificationem iuris canonici & poſitiui fundam.2.) non recipit dilationem,cùm tunc à iuris regulis meritò recedatur,legem non admittit atque legem tribuit, licitum facit aliàs illicitum, text. *in c.aut defenſ. cinct.* §. *audio lib.*2. *tit.*9. *p.*5. *cap.ſicut de conſecrat.d.*1. *cap licet de ferijs cap.diſcipulos de conſecratio.d.*5. *cap.ſi nulla neceſſitas* 23. *quæſt.*8. *l.*2. *C. de patr. qui filios diſtrax. l. vnica.* & ibi gl. expeditè *ff. de off. conſulis l. nemine C. de religioſ. & ſumptib.funer.* Tiraq. *de retract.* §.1. *gl* 9. *num.*32. & latiùs §.26. *gl.*1. *n.*18. *& ſequentibus & in tractatu de pœn.tempor. cauſ.*33. *per totam* Caſſan. *in conſuetud.Burg.rubr.*1. §.4. *gl.*1. *num.*26. Chaquer. *deciſ.Pedemont.*68. *num.*28. alios citat Queſada *diuerſ.queſt. cap.*4. *n.*3. Bernard. Diaz *in regul.* 496. Gregor. Lopez *in d. l.*2. *gl.*2. Bobadill. *lib.*2. *cap.*21. *num.*71. *& c.* 17. *à num.* 169. *cum ſequentibus.* & iterum *lib.*2. *cap.*18. *num.*318. Mart. *tractatu de iuriſd.*1. *p. cap.*48. *à num.*27. *&* 28. *& ſequentibus.*qui quidem alios plurimos referunt. ergo meritò dictus iuris ordo omittitur, quia negotium, de quo agimus non patitur, quare meritò 109
affirmandum eſt noſtram l.Regiam 36. omnia iuris principia fauere, omnimodáque

iustificatione procedere, in prædictis verbis, *el qual trahido sin dilacion lo vean.*

Cùm enim in huiusmodi extraiudiciali
110 cognitione tractetur de detegenda violentia, & iniquitate iudicis, ac de eius calumnioſa oppreſſione inter cognoſcendum de aliqua cauſſa;aliter legitimè apparere non poterit, ſed propria, vera, & indubitata probatio illa eſt quæ fit per actorum inſpectio-
111 nem, & ideo meritò appoſita ſunt in d. l. 36. illa verba, *y ſi del les conſtare.*ac ſi dixiſſet,non aliter conſtet, quia etiam ſi alio modo poſſit conſtare, ad nos non pertinet,nec noſtros conſiliarios, ſed in hoc caſu hæc ſit permiſſa,dumtaxat legitima dicatur probatio, aliis probationis modis, & formulis excluſis, quoniam in neceſſitatibus ſolet Princeps
112 non ſeruato ordine ſubuenire. textus eſt *in l.* 1. ibi, extra ordinem Princeps in cauſſis neceſſitatis ſubuenit.) *ff. de ventr. inſpiciendo*, de quorum verborum intellectu, & interpretatione latiùs egimus infrà hac 1. p. cap. 3.à num. 29. cum pluribus ſequentibus, vbi probauimus, aliud genus probationis ex illis verbis eſſe excluſum, poſſeque Principem ex publica vtilitate nouum in aliquo
113 caſu probationis modum inducere,ita vt aliter probatum,etiã aliàs legitimè, nec admittatur, nec licitum dicatur, de quo articulo accuratè ibi actum eſt, ad quæ te remitto circa interpretationem prędictæ l.Regiæ 36. in verbis relatis.

114 Quod & ex eo comprobatur noſtra l.Regia, etenim iſte modus probationis directus eſt & concludens cæteris longe certior.quoniam quando iudicis dolus & iniquitas in procedendo arguitur, idem proceſſus, eadémque acta per ipſum geſta inſpicienda ſunt, vt iniurioſa iniquitas, exceſſus & violentia detegatur, iſta eſt B. doctrina *in l. ſocietatem* §. *arbitrorum num.*26 *ff. pro ſocio.* Ab. *in conſil.* 2. *lib.* 1. Butrigar. *conſil.* 24. *colum.* 5. Salicet. *in l. cum antea colum. penult. verſ quæro oct.* & *C. de arbitr.* Alex. *conſil.* 101. *in fin. lib.*2. Oria.*in tract.atu de arbitr.col* 4. Menoch. *in tractatu de arbitra. iudicum lib.* 1. *quæſt.*72. vbi adducit fundamenta.

115 Et quia denegata delatio appellationi, & inde ſuſpecta exequutio, an appellatio ſit legitima, legitimeque interiecta, non aliter conſtare, nec apparere poteſt (moraliter loquendo) quàm ex actorum inſpectione, etenim ex eis deducitur quæ actionis natura intenta ſit, & an in eius proſequutione iuris ordo, ac ſolemnitas ſit ſeruata, ſolet enim (prout in dies, immo paſſim accidit) aliqua priuilegiata via intentari, vt alimentorum, exequutionis, aut ex inſtrumento guarentigiato, ſiue ex exequutorialibus remediis, *ex*
116 *l. ſi. C. de edicto Diui Adrian.* petitio, quæ ſui primæua natura attenta, non admittit appellationem ſuſpenſiuam, & per cõſequens, nec iudex denegans delationem vim facit: accidit tamen ex variis cauſſarum figuris, ex ordine, modóque procedendi, intentandi, aut excipiendi (prout in diſcurſu huius tractatus paſſim reperies) alterari, & variari natura iudicij, & qualitas appellationis mutari, & ex priuilegiata, & inappellabili ſententia, & iudicio, non priuilegiatam & appellabilem effici,vt ex iudicio ſui natura appellabili,inappellabile ex proceſſus progreſſu ſit effectum, & violentia in non denegata appellatione detegatur, quod nec nouum eſt, nec rarò, ſed per momentum in diéſque contingit.quia nihil ſtudioſis occultum eſt. maximè Senatoribus, & aduocatis Senatus Regij Galleciæ, quibus certè præ 117
cæteris hæc violentiarum materia (tum ob eius frequentiam, & maximum concurſum, tum ob continuum eorum laborem, & ingenij acumen)clariùs & efficaciùs patet.prout fatentur omnes Senatores, & aduocati ex eo Senatu ad alios, & conſilia conuocati.

Hæc igitur omnia impoſſibile penè iu- 118
dicandum eſt, vt aliter (ſcilicet per teſtes) quàm ipſius proceſſus (& ille integer) inſpectionem queat apparere, & iuſtificari; & quia hæc negatiua, nempe;delatio denegata eſt iuſtæ appellationi, ex actis debet conſtare. etenim negatiua coarctata ad certa acta, per inſpectionem oculorum eſt probanda, 119
id namque, quod non reperitur in eis, præſumitur non factum, nec adfuiſſe. bonus textus *in cap. cum ad ſedem de reſtitut. ſpolia. cap.* 1. *deliet. conteſtatio.l.ſi.C.de rebus credit.* vbi communiter Doctores. Decius *conſil.* 426. *præponitur colum.ſi. lib.*3. Feli. *in cap. illud in fi. de præſumptio.* Alex. *conſil.* 123. *ſcripſit col.* 9. *verſiculo præterea lib.* 4. Caſſiado. *deciſ.*8. *n.*2. *ſuper regulis.* Petr. de Ancarra. *conſ.*207. *in quæſt. col.*2. Angel. *conſil.*138. *viſis col.*2. Lap. *allegatio.*55. *in* 2. *col. circa fi.* & poſt Bart. Ab. Bald. & alios plures probat Vant. *in tract. de nullit. ſentent. tit. à quo & quibus modis,*&c. *num.*18. *& à n.*12. *cum pluribus ſeqq.* & iterum *tit. de inhabilit. ſeu defectu mandati*, &c. *num.* 62. & ſuprà Affict. *deciſ.* 43. *num.* 5. & Mar. de Fan. *in tractatu de probanda negatiua tom.*3. Beſc. *conſ.*40.*n.*2. Herculan.*in tractatu de probanda negatiua num.* 123. *& num.*176. Petr. Surd. *deciſ.*21. *num.* 1. Marcus Anton. Marcerat. *variar.reſolu.lib.*3.*reſolu.*1. *num.*45. de cuius genere probationis exactè & accuratè pluia congeſſimus infra 4.p. cap.3. verſ. quemadmodum autem iſte exceſſus ſit probandus,à n.163. cũ ſeqq. vbi egimus, vt hoc modo ſit probandus exequutoris exceſſus.

Ex

Ex quibus omnibus illud in praxi valde vtile deducendum venit, quod ea acta, quæ coram iudice ecclesiastico præsentata non fuerunt, non possunt ad tribunalia trahi, quantumuis necessaria sint, & vtilia ad appellationis iustificationem, vel impugnationem, vt etiam in terminis aduertit Gasp. Rodrig. *de annu. reddit. lib. 1. quæst. 17. sub n. 66. ad medium*, quoniam cùm ipse illa non viderit, non potest redargui cur aliter iudicauit. quod in fortioribus terminis procedit in iudice, ad quem ab aliquo grauamine, & interloquutoria est appellatum. quoniam
121 grauamen debet verificari ex actis antiquis gestis, & præsentatis coram iudice à quo, non autem ex nouis scripturis, seu actis illi incognitis, & postmodum coram ipso iudice ad quem exhibitis, pulchrè Bal. *in l. societatem §. arbitror. num. 26. ff. pro socio.* Ab. *cons. 2. num. 2. lib. 1.* Butrigar. *cons. 24. col. 5.* Salicet. *in l. cum antea col. penult. vers. quæro octauò. C. de arbitr.* Alexand. *cons. 101. in fin. lib. 2.* Orian. *tractatu de arbitr. colum. 4.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 72.* & post Ioan. Andr. *in rubr. de consuetud.* & alios quos citat, ita tenet Rolan. à Vall. *cons. 48 num. 16. & 23. fol. 173.* & alibi passim per Doctores. quanto magis hoc erit verificandum in ista extraiudiciali cognitione, in qua nec adhuc datur interloquutoria, imo ipsa appellationis delatio interloquutoria dicitur, de quo nos infrà 3. p. cap. 17. ad prin. & c. 18. pariter ad princ. in qua (prout pluries diximus) non datur cognitio super iustitia, vel iniustitia appellationis, nec ad effectum reuocandi sententiam, nec eam annullandi. quare nihil mirum, vt dumtaxat acta gesta, & cognita iudici ecclesiastico attendantur in Senatu Regio, omnimodo exposa aliorum actorum seu scripturarum admissione, ex hactenus dictis, prout communiter practicatur,
122 & ad vnguem obseruatur. cui conueniunt ponderanda verba nostræ legis Regiæ ibi, *el qual trahido sin dilacion lo vean, y si porel les constare*, &c. vt transportatio, seu aduentus actorum, & inspectio vnum sit continuum, nullo mediante, nullóque admisso dilationis vestigio. & fateor tamen quod si
123 simus in appellatione ab iis grauaminibus, quæ iudicis facultati relinquitur, reuocare iuxta notata *in cap. cum cessante de appella.* & quæ nos latiùs infrà hac 1. p. cap. 5. quòd poterit grauatus, & conquestus noua acta coram eodem iudice ecclesiastico præsentare, petendo sui grauaminis reuocationem, adhærens appellationi propositæ à denegata reuocatione, & isthæc acta exportari etiam possunt ad tribunalia, prout fieri assolet in casu, de quo loquimur.

Circa quam prouisionem ordinariã non- 124
nulla adnotanda sunt necessaria in praxi. Et primò quòd si iudex ecclesiasticus neutram eius partem adimpleat, scilicet; nec deferat, & reponat (prout dictum est) nec mittat processum originalem ad partis instantiam; secunda prouisio expeditur (quæ *sobre carta* dicitur) & quandoque cum expensarum condemnatione, soluendarum siue à iudice, siue à tabellione, per quem steterit proces- 125
sum mittere, quia eius culpa factæ sunt, & causatæ vi oppresso, quia ob inobedientiam Regiæ prouisioni siue priori, siue secundæ, & vlterioribus soleat ipse iudex ecclesiasticus aliquando multari in expensis, probant Ioan. Gutierr. *practi. quæst. ciuil. lib. 1. quæst. 21. ad fin. fol. 64. vers. secundò considera.* idem firmat Practic. Monterros. *in praxi de Camell. cap. 2. de la segunda manera de los Pleytos ecclesiasticos que se trahen por via de fuerça, fol. 94.* de quo nos inferiùs, quod & rarò contingit.

Secundò notandum est, quòd in dicta 126
prouisione ordinaria iubetur iudici, & tabellioni (& huic sub certa pœna, in illa incerta) vt mittat processum originalẽ integrum per nũtium, cui in Senatu statim salarium, & stipendium taxatum, secundùm tempus, & loci distantiam præstari, mandatur procuratori querelantis. & quidem iustissimè, nam regula generalis est, quòd quoties aliquid 127
fieri petitur, expensis petentis faciendum est, textus expressus *in l. quoniam liber.* ibi, vel aliis per quos fuerint postulati sumptus competentes dari præcipiat. *C. de testib.* B. *in l. 3. §. defendi. ff. in quibus caus. in poss. atur.* Afflict. *decis. 177.* vbi Vrsill. *n. 2.* Vincent. de Franch. *decis. 332. num. 3.* idem B. *in l. postulauit in princ. de adult.* Bal. *in l generaliter §. is de præsen. C. de reb. credit.* Ioan. Andr. *in additio. ad Specul. tit. de instrum. editione §. 7. in additio. mag. verb. œconomus in 1. colu. vers. si talis scriptura* Hiero. Campa. *diuers. iur. canon. rubr. 7. cap. 6. à num. 132. vsque ad 134.* præcipuè si fortè contigerit postulantem à Principe hanc protectionem in expensis condemnari per Senatum, quod fieri poterit, quando violentiam nullam feciisse iudicem ecclesiasticum, reperiatur ex processus inspectione, si Senatui visum fuerit, vt nostra probat l. Regia ad fi. de quo nos etiam inferiùs dicemus, & loquendo in transportatio- 128
ne processus ad superiorem, vt appellantis expensis debeat fieri, quoniam ille tenetur ad expensas actus, qui instat pro illo actu; probat post alios Sigismund. Escat. *tractatu de appella. q. 20. num. 10. & lib. 1. caus. ciui. & crimin. c. 8. à n. 851. cum pluribus sequentibus*, qui quidem ad plures casus in specie inferunt.

Tertiò

129 Tertiò notandum est, quòd cùm in dicta prouisione apponitur certus terminus iudici, & tabellioni, vt intra illum mittat processum prædictum, dicitur etiam in ea, vt pars appellata (in cuius fauorem iudex vim fecit non deferendo) certioretur de actorum exportatione, vt intra illummet terminum in Senatu compareat, si sibi visum fuerit, ad informandum de appellationis natura, & qualitate, aut mittat procuratorem ad
130 idem instructum. Circa quam intimationem vnum non omittam omnino necessarium in hac materia, vt illa non sit citatio, sed quædã simplex intimatio, & certioratio, quæ nec arctat ad comparendum, nec circumducitur, nec accusatur non comparentis contumacia, quia eius persona in hac cognitione extraiudiciali non est necessaria, quia cùm articulus violentiæ examinetur per actorum inspectionem, & rei euidentiam, ac notorium facti permanentis, quapropter (vt hactenus diximus) nulla admittitur allegatio, exceptio, instrumentorum, seu testium præsentatio, aut redargutio, contestatio, nec conclusio, sed inspectio extraiudicialiter expeditur, ideo alicuius partis præsentia, nec eius procuratoris necessaria est.

131 Ideóque meritò simplex certioratio est, vt huius actorum transportationis notitiam habeat, quam quidem quilibet iudex secularis facere potest, ita eleganter docent Iacob. Butriga. Paul. & Bal. *in l. testamenta omnia* per textum ibi *C. de testament.* Bal. *in l. præscriptione C. si contra ius vel vtili. publi.* Felin. *in c. cum inter. colum. 8. de exceptio.* Iafred. Lanfranc. Balb. *in suis obseruatio. decis. 323. incipit citatio.* Marant. *de ord. iudicio. 4. p. d. 11. num. 36.* pulchrè Bobadill. *in poli. lib. 2. c. 18. n. 131.* vbi affirmant, quòd si quis compareat coram iudice seculari dicens, iuri suo esse consonum, vt aliquid intimaretur alicui clerico, vt certiorato præiudicium fiat, aut interpellatus constituatur in mora, seu mala fide, quoniam ad hunc effectum prædictam intimationem, & certiorationem licitè potest facere iudex secularis. quod valde notabile est ad nostrum propositum, in quo nullum ferè præiudicium illi, etiam ex non certioratione cauffatur, vt dixi.

132 Pro quo facit celebris glossa *in c. cum cauff. de off. delegat.* quæ pulchrè considerat differentiam inter citationem, & monitionem, vt monitio cùm nullam arguat superioritatem monentis; rectè à iudice seculari inter clericos fieri valet, quam glossam in nostris terminis refert, & sequitur Matth. de Afflict. *in decis. Neapol. 24. num. 8.* & idem tenet Paul. Castr. *cons. 44. incipit, in cauffa Aegidij*, cõuenit quod Maria. Soc. *in tra. de citat. art. 5. verf. 23.*

Et insuper facit, quoniam quãdo clericus 133
per laicum non simpliciter citatur, sed dumtaxat vt compareat, si sua putauerit interesse, etiã in iudicialibus potest huiusmodi ci- 134
tatio per iudicem laicũ expediri, ex eo, quoniã huiusmodi citatio potiùs dicitur incitatoria, & certioratoria, quàm arctatoria, qui clericus si corã dicto iudice compareat laico, illius quoque iudicio, ac sententiæ stare cogitur. Bald. *in d. l test. col. fi. C. de testa.* Cæpol. *cautel. 68. n. 3.* Cotta *in memoral. verb. clerici nõ possunt conueniri. pag. mihi. 119.* Marant. *in spec. in 4. p. in 7. distinct. iudicio. in fi.* & hoc latè comprobat Roland. *cons. 29. num. 1. & seqq. vol. 2.* Ioseph. Ludoui. *conclus. 5. versic. ampliantur supradicta*, &c. *in communi opinione lib. 1.* Prosper. Farin. post alios loco citato tra- 135
ctat quid dicendum; quando ita citatus clericus comparet, & docet de iure & interesse suo, puta; de possessione; an efficaciter reus necessarius. & Farina. *ibi num. 89.* latè etiam tractat, quòd in confectione in- 136
uentarij citandi legatarij, possunt etiam aliqui legatarij clerici per laicum citari, quare euidenter patet, vt isthæc prouisionis intimatio non sit citatio, sed monitio, exhortatio, & certioratio.

Quod & ex eo iterum cognoscitur, quia subiecta materia, & res, de qua agimus, citationis non est capax, nec eam requirit, quia 137
cùm cognitio ex actorum inspectione fiat dumtaxat ad nudam Curiæ instructionem, & sui animi informationem, & motum, extraiudicialiter fieri dicitur, adeò vt etiam si ad illam testium assertio sit expectanda, nulla citatio necessaria est, Bal. *in l. 3. § si tibi columna 2. verf. sed pone iuncto versic. sed ante ff. de condictio. ob turpem cauf.* Alberi. *de malef. in tractatu de testi. cap. 7. post n. 38.* Angel. *tractatu de malef. in verb. quod forma publica n. 11.* Salicet. *in l fi. in fi. C. de quæsto.* Marsill. *in l. de vnoquoque n. 35. verf. dicas tamen ff. de re iudi. & post n. 81.* Bonif. de Vitalli. *in clem. 2. num. 89.* Marant. *de ord. iudi. 6. p. memb. 1. rubr. de citatione num. 20.* Mascar. *tractatu de probatio. lib. 1. in præfatione quæst. 5. num. 39. & lib. 3. cons. 1366. num. 6.* Flami. Cartar. *in tractatu de exequutione sententiæ c. fi. num. 175. & in pract. interrogator. reorum lib. 3. cap. 3. n. 61.* Bertazol. *consil. 553. n. 4 lib. 2.* de quo nos latiùs in alio 138
proposito (vt scilicet, hoc casu non procedatur iurisdictionaliter, sed extraiudicialiter, non seruata iuris forma & ordine) suprà prælud. 5. fundam. 4. à n. 215.

Et insuper quòd quando iudex aliquid facit ad sui instructionem, & informatio- 139
nem, vt citatio partis non requiratur, probant Bald. *in l. non dubium vers. iuxta hoc quæro C. de legib.* Innocent. Hostiens. & Ioan.

Andr. *in cap. fin. de præſumptio.* Rom. *in repetit. rubric. ff. de arbitr. verſic. item in officio iudicis.* Barb. *in repeti. cap. teſtimonium, de teſt.* Bal. *in cap. 1. §. ſi duo, de pace tenenda, & eius viol.* Hippolyt. *in l. de vnoquoque ff. de re iud.* Maria. Soci. *in tractatu de citatio. in 10. caſ.* Milis *in reperto. verb. citatio non requiritur, quando iudex.* Nicell. *in tractatu de concord. gloſſ. 52. fall.* 43. & poſt alios Anton. Gabri. *commun. opinio. lib. 2. tit. de citationib. concl. 1. n. 329.*

140 Et vlteriùs quia etiam in iudicialibus, vbi pars ſi fuiſſet præſens, non potuiſſet actum impedire, nec ei iuſtè contradicere, quia nullam poteſt allegare defenſionem, citatio non requiritur, Rot. *deciſ. 58. in nouis.* Milis *in reperto. verb. citari non oportet ad actum.* Albert. Brun. *conſ. 1.* Curti. *conſ. 1.* Hippolyt. *in rubr. de probatio.* Nicell. *in concor. gloſſ. 52. fall. 16. & 26.* Gozadi. *conſ. 92.* Ab. *in c. cum olim de re iudi.* Oldrald. *conſil. 95. in fi.* Paul. Caſtr. *in l. quia poterat in fi. princ. ff. ad tabell.* Felin. *in cap. qualiter & quando de accuſa.* Rom. *in conſ 212.* Carder. *in conſil. 8. tit. de conſtitut.* Hippolyt. *ſingul. 30. incipit tu ſcis.* & idem Hippolyt. *in l. 1. verſ. fiat etiam ff. de quæſtio.* Marian. Socin. *in tractatu de citatio. in ſecundo & 7. caſu.* Pariſ. *conſil. 5. vol. 4.* Maria. Iunior *conſ. 77. num. 110. vol. 1.* Grat. *conſ. 1. volum. 1.* Hanc infiniti penè tenent concluſionem, quos vt in vno referam, ſequitur Ant. Gabr. *lib. 2. commu. opinio. tit. de citationi. n. 332.* qui

141 *in princ. num. 20.* probat, non requiri citationem; quando Princeps procedit extraiudicialiter, poſt Pariſ. *conſ. 1. vol. 1. & in conſil. 101. eodem volum. deciſ. Neapol. 69.*

142 Hæc adduxi, vt depoſito omni ſcrupulo, & difficultate liberè fateatur, vt hæc intimatio non ſit citatio, ſupponens iuriſdictionem, & iudicialem cognitionem, ſed nuda monitio, certioratio, & incitatio extraiudicialis, quam etiam iudex ſecularis expedire poteſt ex hactenus probatis.

143 Quartò notandum eſt, quòd huiuſmodi ordinariæ intimatione facta, adhuc expectanda eſt in Senatu pars appellata, vel eius procurator, per illum, ſcilicet, terminum appoſitum in d. ordinaria, pro exportatione & immiſſione proceſſus, etiãſi hic peruenerit, eo nondum tranſacto, quia illud idem tempus aſſignatum eſt dictæ parti appellatæ, interímque ſuſpenditur proceſſus inſpectio, quod communiter practicamus.

144 At ſi pars appellata poſt ordinariæ intimationem peruenerit ad Senatum, ſi querelans abſens ſit, pariter per illummet terminum expectatur, & actorum viſio, at eo tranſacto, ſi omnia acta in Senatum venerint, & prouiſio cum omnibus diligentiis, ſcilicet; iudicis, & tabellionis intimatione, inſtante parte appellata, ſtatim (etiam querelante abſente,) inſpicitur proceſſus. Si autem dicto termino tranſacto querelans non ſit præſens, & ſecum habeat dictam prouiſionem ordinariam; ſolet Senatus, petente parte præſente, aliam Regiam ei prouiſionem concedere, vt conquerenti intimetur, quòd ſua ordinaria vtatur, & articuli violentiæ cognitio ſuſpendatur, donec eidem appellatæ parti iterum ordinariæ fiat noua intimatio, aut aliquando (rarò tamen) vt illi reficiantur interim expenſæ, præſtandæ per querelantem iuxta ea, quæ inferiùs dicenda 146
ſunt circa declarationem noſtræ legis 36. in fi. ibi, *con condemnacion de coſtas ſi les pareſciere.* & quandoque etiam vtrumque conceditur.

Si tamen conquerens in Senatu noluerit vti prouiſione ordinaria ſibi conceſſa, hoc 147
animo, & intentione differendi, ſcilicet; hac via recurſus, & impediendi curſum negotij coram eccleſiaſtico; tunc ſi appellatus in cuius fauorem iudex dicitur vim feciſſe, compareat in Senatu hoc idem proponens per libellum, ſolet ei dari prouiſio, querelanti intimanda, vt ordinaria ſua vtatur intra breuẽ terminum aſſignatum, *con apercibimiento, que ſi dentro del no vſare della, ſe boluera[n] los autos al notario eccleſiaſtico*, & aliquando ſolum dicitur *con apercibimiento* tantùm non expreſſo. Sed licèt non
citè ſub intelligitur, v[t]
mino ſibi aſſignato,
naria, ad petitione[m]
reddi iubentur acta
abſque eorum inſpectio
lentiæ, nec determina
ſiaſticus in cauſſa pro
mum eſt; ex eo namqu
expeditioni cognitionis pe
iuxta noſtram l. Regiam, *el q*
dilacion lo vean, cuius intentio[n]
rectè ſatisfit. tum etiam commod
ſis querimoniis obuiatur, ne tam
recurſu Regio abutantur, neque rem
ad præſidium innocentium inuentu[m]
vinculum iniquitatis. textus eſt *in cap. ſu[per]*
ſtum. & ibi Philip. Franc. *not. ab. 2.* & cæt
Doctores *de appellatio.* Scacia *eodem tract.*
de appella. q. 3. ſub n. 1. & hoc iure vtimur.

Sed ſucceſſiuè quæro, data prouiſione ordinaria, qua iudex eccleſiaſticus rogatur, vt per terminum 60. dierum abſoluat excommunicatum appellantem, interim dum proceſſus trahitur, & inſpicitur in Senatu ſuper articulo violentiæ, & extraiudicialis defenſionis, & protectionis, (de qua praxi etiam teſtatur Couarr. *in pract. queſt c. 35. ſub n. in princ. verſ. & rogatur iudex.* Gutierr. *de iu[r]*
confir. 1 p. cap. 2. n. 26 Llamas *1 p. method. cap.*

§. 1

§. 19. subdens hoc non esse contra libertatem ecclesiæ, Cæned. *in canon. q.*45. *num.*20. Bobadill. *in polit. lib.*2. *cap.* 18. *num.*63. Nauarr. *in cap. cum contingat rem.*1. *in prin. vers. pro hoc remedio*, &c. an iudice huiusmodi absolutionem recusante, aut etiam differente, aut negante, suspendatur in Senatu
150 actorum inspectio,& violentiæ cognitio,donec absolutionem concedat. insuper an ad id cogi possit iudex ecclesiasticus. & videtur quòd sic. Primò quoniam excommunicatus nec in iudicio nec extra iudicium est communicandus, & participans cum excommunicato declarato incurrit excommunicationem, & ideo in iudicio non auditur maximè agendo, prout hîc, quia ipse proponit querelam, ac ideo actoris vices sustinere videtur. ergo interim hoc stante impedimento, violentiæ cognitio erit suspendenda.

Secundò & vlteriùs comprobatur, quia
151 licèt appellatio iudicialis sit defensio, & per consequens etiam sit excommunicato interponere,vti reo necessario,licitum,vt probat Sigismund. Scacia *tractatu causar. ciuil. & crimin. lib.* 1. *c.* 2. *à n.*179. *& c.*9. *n.* 1024. *& in tractatu de appellatio. q.*5. *num.*6. tamen
152 in appellatione extraiudiciali non procedit, quia ea vti, excommunicato prohibetur, probant Ab. *in c. bonæ memoriæ* 51. *num.* 10. *differen.*8.Philip.Fran.*n.*25. *vers.vndecimò licèt.* Cardin. Alexand. *sub num.* 54. *differen.* 2. Decius *num.*29.*differen.*8. *de appella.* Rebuff. *in tractatu de appella. in præfatio.n.* 61. *tom.*3. *fol.*480. Gregor. Tholos. *in tractatu de appell. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 3. *differen.* 11. *fol.* 91. & Scacia *locis proximè citatis.* ergo à fortiori dicendum est in nostro casu, vbi datur recur-
153 sus ad Regem, quem esse remedium extraiudiciale, nemo dubitabit, & nos probauimus suprà cap. 1. prælud. 5. per totum, ideo excommunicatus, nec eo vti poterit, nec processus inspectio facienda est,interim dum non absoluitur ab excommunicatione.

Tertiò deinde & fortiter pugnat, nam is
154 iudex ecclesiasticus licèt exhortetur ad absolutionem per viam Regitus,scilicet; *Rogamos, y en cargamos,* & non per viam præcepti, sit concepta prouisio Regia; nihilominus ad relaxationem excommunicationis adstringi videtur. quia Rogitus Principis & superioris inducit mandatum,& precisam necessitatem, Salicet. *in l. si verò C. de adulter.* Ab. *in cap. fin. de for. compet.* facit gloss. *in clem. pastoral. verbo de more de re iudicata.* gl. *in verb. pignora in l. vnica C. si rector prouinciæ.* gl. *verb. quemadmodum in l.* 1. *ff. quod quisque iur.* singularis secundùm B. *in tract.atu de tyrannid. n.*23. Innocent. *c. petitio. de iureiur.* Andr. de Isern. *in cap. siquis miles. de feud. sine culp. non amit.* Iss. *in* §. *quadrupli.n.* 58. *Institu. de actio.* Alexand. *consil.* 124. *vol.*1. *num.*4. Barb. *cons.* 60. *colum.* 6. *vers. sic capio nunc. vol.* 1. Auil. *in cap. præto. verbo mandamientos. n.*7. Tiraq. *de pæn.temperan.cas.*35. *num.*1. *cum seqq.* similis gloss. *in l.* 1. §. *quæ onerandæ verb. metu fol. ff. quarum rerum actio non detur. & ibi additio. & in clem.*1. *verb. exhortamur de testibus.* facit text. *in c.beatus* 7.*quæst.*1.*cap.Rogo* 11. *quæst.*3. Azeued. *in l.*1.*tit.*1.*lib.*4 *nouæ recopil. n.fi.* Rebuff. *in concordat. in rubr. de collation.* §. *volumus in princ. pag.* 423. Bartholom. Hum. *in l.*49. *tit.*6. *pag.*1. *gl.*3. *num.*7. *in princ.* Afflict. *decis.*69. *n.* 5. Bobadill. *in politi. lib.*2. *cap.*18. *n.*63. Menoch. *de arbitra. cas.*344. *n.*13. Cæned. *in q. canon. q.*45. *num.* 20. quorum scilicet Bobadill. & Cæned. item & Henr. in Summa post alios *lib.* 14. *cap.*12. *num.*6. *litera T*, tenent in hac prouisione, qua rogatur absolui, ergo sequitur, quòd cùm teneatur præcisè iudex, adimplere Rogitum, debeat etiam expectari, ac suspendi articulus violentiæ.

Contrariam tamen sententiam in vtro-
que esse veriorem,existimo de iure, & stylo. 155
& in primis supponendum est, quòd licèt excommunicatio lata post legitimam appellationem à iudice ecclesiastico interiecta, sit nulla ipso iure, textus est *in c. ad præsentiam.* & ibi Philip. Franc. *de appella. & in c. sæpe in gloss verb. rat.n.*3. *& in c.peruenit in* 3.*nota.eo-* 156
dem tit. Angel. *cons.*188. Lap. *allegatio.*1. *n.*2. Philip.Franc.*in c.solet de sentent.excomm.lib.*6. Rot. *decis.*20. *de appella. in nouis.* Lancelot.*de attent.*2.*p.cap.*12.*ampliat.*8. *n.*3. de quo nos latiùs alibi suo loco tractauimus.

Tamen vbi appellatio legitima non est,
nec vtrunque effectum habens, cùm tunc iudici permittatur à iure, sententiam suam 157
exequi, poterit licitè, contumacem condemnatum pro eius exequutione excommunicare,forma Tridentini seruata,*c.*1.*&* 2. *de adulterijs cap. ex literis cap.sicut & cap.requisiuit de sponsal. cap. de illis c. ex literis.* & Felin. *in c.* 1. *num.* 12. *de pace.* alios citat Rota nouiss. 25. per totam *in recollect. per Prosper Farin. fol.* 10. Thom. Sanch. *de matrim. lib.*1. *disp.* 29. Ioan. Garci. *de matrim.* 1. *p. c.* 15. *à princ.* Franc. Cardi.Manti. *tractatu de cõtract. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 18. Lancelot. *de attent.* 2. *p. cap.*12. *limi.*50. *num.*118. *&* 119. Nicol.Garcia *de benef.* 1 *p. cap.*5. *num.*586. Cæsar Contar. *in l. vni. limi.* 19. *in fi. & num.* 20. *C. si de momen.poss.* Gallesi. ad formã Cameræ oblig. *in* 2. *p.* 3. *princ. in cap. reliqua de processu n.*43. *iunctis ijs quæ scribit num.* 38. *& seqq fol.* 363. Marchetta. *de commiss.* 1.*p.c.* 13.*n.*1. Cardin. Tusc. *practi. conclus. litera A, concl.*4010. *n.*9.

qui

qui loquuntur in optimo caſu Concilij Trident. *ſeſſ.23.de reformat.c.1. ante fin. & ſeſſ.25. de reformat.c.3. per totum.* Marta *de iuriſd.3.p. cap.4.à num.15. & ſeqq.*

158 Quo ſuppoſito, cenſeo dictam ordinariam conſultò vti verbis Rogitus, quoniam cùm vis, & poteſtas huius defenſionis naturalis conſiſtat in violentia notoria, & euidenti, quæ aliter non apparet, quàm per inſpectionem actorum (vt hactenus diximus) ideo non poteſt Senatus, interim dum proceſſus non inſpicitur (*y ſi por el les conſtare que la appellacion eſta legitimamente*, &c. iuxta noſtram legem Regiam 36.) adſtringere iudicem eccleſiaſticum, vt ab excommunicatione (quæ violenta non conſtat) deſiſtat, quia tunc foret excedere modum legitimæ defenſionis, & limites inculpatæ tutelæ.

Et clariùs hoc idem ex eo colligitur,quia
159 etiam eadem ordinaria, qua iubetur iudici, vt deferat,ſi iuſtam appellationem repererit, illum tamen ad id non adſtringit, ſed eius meræ facultati relinquit, nec in illum denegantem delationem emittitur ſecunda iuſſio (quæ *ſobre carta* dicitur) ex eo, quia cùm non conſtat de violentia, non poteſt illi præcipi, ſed exhortari, & monere (vt latiùs ad princ. diximus poſt alios Doctores) ergo minus in abſolutione excommunicationis iuxta Concilium Tridenti-
160 tinum *ſeſſ.25. de reformat. cap. 3.* ibi, prohibere iudici eccleſiaſtico, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, *&c.*) quod procedere diximus, quando non ſeruatur modus legitimæ defenſionis.

161 Deinde quoniam tunc non ſeruari modum legitimæ defenſionis, & excedi limites inculpatæ tutelæ;diximus ſuprà ad princ. huius cap. quando id fit ſine quo poterat vis tolli, & periculum euitari. gl. celebris *in cap. ſignificaſti. 2. de homic.* Bart. *in l. 1. C.vnde vi.* Ab. *in cap.olim n.15. de reſtitut. ſpolia. l. ſciendum* §. *qui cùm aliter ff. ad l. Aquil.* Bal. Cyn. & communiter omnes Doctores *in l. 1. Cod. vnde vi.* Bart. *in l. furem. in fin. ff. de ſicarijs.* communiter per Doctores *in leg. vt vim ff. de iuſt. & iur. & in l. 1.* §. *vim ff. de vi & vi arma.* Angel. *in tractatu de malef. in gloſſ. verbo defendendo.* plenè proſequitur Proſper. Farin. *in conſi.crim.35. num. 31. cum ſeqq.* & latiùs probauimus ſuprà à princ. huius cap. quæ omnia hîc applica.

162 Sed hæc excommunicati abſolutio, de qua iudex eccleſiaſticus rogatur, nec eſt neceſſaria ad tollendam violentiam, nec in aliquo poteſt eſſe impedimento antecedenter nec conſequenter, quominus cognitio, & inſpectio proceſſus per Senatores fiat. ergo illam concedere,iudex aſtringendus non eſt, quia foret excedere limites defenſionis.

Quòd non ſit neceſſaria,nec impedimen-
tum, probatur. quoniam (vt ſæpe diximus, 163
præcipuè cap. 1. prælud. 5. & 2.) hic recurſus Regius eſt naturalis, & nuda defenſio, ſed excommunicatus defendendo, etiam in iudicio, admittendus eſt,nec illum communicans neceſſitate negotij ligatur *c. exceptionem de exceptio.* quod & ideo ad appellatio- 164
nem iudicialem, quatenus eſt ſpecies defenſionis, admittitur excommunicatus, vt probant Scacia,Ab.Philip.Fran.Gregor.Tholoſ. Dec. Rebuff. & Cardin. Alexand.ſupracitati in 3.arg.contrariæ partis,(quidquid ſit in extraiudiciali, vt ſtatim) & in noſtris terminis, vt excommunicatus poſſit vti recurſu Re- 165
gis pro nuda defenſione violentiæ, ſibi illatæ, probat Rot. in vna Salmanti. anno 1595. quam citat Proſper Farin. 68. *n.13. & 14. in deciſ.cauſar. criminal.* quã adduximus ad literam ſuprà c.1.ad reſponſionem tertij argumẽti. quæ in fi. ita ait:præterea excommunicatus auditur pro defenſione ſuæ poſſeſſionis *c. intelleximus de iudic.* Menoch.*de retinen. rem.3.n.711.*cum ſeqq.)ergo cùm non ſit neceſſaria abſolutio ad huiuſmodi defẽſionem, & Regium auxilium impartiendũ, nec ſuſpendenda eſt actorum inſpectio, & violentiæ cognitio, nec iudex eccleſiaſticus ad illam præſtandam recuſans cogendus eſt.

Nec huic obſtat quod ſuprà diximus in ſecundo argumento contrariæ partis, ſcilicet; appellatione extraiudiciali vti non poſſe excommunicatum, quia facilis patet, 166
& elegans reſponſio rationis imparitate,quæ inter illam, & noſtrum Regium recurſum viget. Etenim iſte ſummus eſt gradus naturalis defenſionis. illa autem & ſic appellatio extraiudicialis nihil habet defenſionis, ſed vim habet conuentionis, vt ex Abb. & Gail. probat Scacia *tractatu de appell. d. quæſt. 5. ſub d. numero 6. verſ. confirmatur & quæſt.2. art.3 num.46. different.11. & quæſt.7.num.52. & quæſt.5. ampliat.12. num.43. & 44.* & cùm excommunicatus non poſſit conuenire, & 167
agere, ergo nec ita appellare extraiudicialiter, vt argumentatur Scac.*d.n.6* & maximè quoniam tota hæc doctrina procedit; quando appellatur extraiudicialiter à parte, quia tunc vim habet conuentionis, & citationis, quia dicitur prouocatio; ſecus autem quan- 168
do appellatur à iudice extraiudicialiter,quia tunc permittitur excommunicato,tanquam defenſio, ita latè Scacia *in d. q.5. n.7. & q.2. n.46. & alijs locis citatis*;vbi alios plures citat, quibus directè,& legitimè ſatisfactum eſt 1. & 2. argumento contrariæ partis.

169 Nec obstat tertium, & vltimum, quo dicebamus, Rogitum Principis inducere præceptum, & mandatum; quia respondetur, verum esse, & procedere in iis casibus, in quibus superior potest præcipere, & mandare, non verò in alteris. ita distinguendum esse in hoc articulo, eleganter docet Castell. à Bobadill. *in polit. lib. 2. c. 18. num. 65. ad fin.* sed in isto casu particulari
170 (quando scilicet rogatur iudex ecclesiasticus, absoluere ante actorum inspectionem, & anteaquam de violentia per euidentiam, atque notoriè appareat) cessat potestas Principis, quæ ad solos limites necessariæ, & legitimæ defensionis limitata est, quia tunc non contineret se sub meris limitibus defensionis, sed aliud faceret, quàm quod ad protectionem, & propulsandam vim, fuisset necessarium (vt probatum est) ergo verbum, *rogo*, in dicta prouisione ordinaria suam
171 propriam literalem retinet significationem, cùm aliam non patiatur natura negotij, & subiecta materia, ac Bulla in Cœna Domini *cap. 14.* ibi, sub prætextu violentiæ prohibendæ.) de quo nos suprà à princ. huius capitis. & ideo ad Cæned. Henri. & Bobadill. in fin. 3. arg. citatos respondetur, vt procedant,
172 & loquantur in prouisione, quæ post inspectionem actorum inserto decreto, quo vim fieri, declaratur, & excommunicationum absolutio rogatur iudex. quia tunc cùm cessent prædicta inconuenientia, & Princeps ex debito officij teneatur, obuiare, resistere, & præcipere iudici ecclesiastico, vt omnino desistat à violentia, Rogitus tunc præceptum inducit, vt inferiùs apparebit.

173 Fateor tamen, quòd iudex ecclesiasticus vrbanitate adstrictus, & vt debitus honor tanti Principis regalibus supremis tribunalibus deferatur, teneretur Regio Rogitu moueri, & propria liberalitate vti ad absolutionem præstandam, non secus ac si priuatim per literas missiuas (prout reuera sunt hæ prouisiones *de ruego*) id ei fuisset postulatum, à quo vrbanitas nec liberat, nec excusat, quoniam ad illum rogandum expeditur.

174 Quare vulgaris praxis, & stylus in hoc casu obtinuit, vt denegata absolutione, & suspensione interdictorum ad reincidentiam, de quo iudex rogabatur, si fortè periculum est in mora, secunda solet prouisio (vulgò dicta *sobre carta de ruego*) ad eundem effectum, per viam Rogitus, postulanti concedi, non tamen sub aliqua comminatione, nec etiam expensarum, quia non quidquid iudicis potestati relinquitur, id submittitur
175 iuris necessitati *l. non quidquid ff. de iudic.* & quia liberalitas nullo iure cogitur *l. donatio. ff. de regul. iur. arg. leg. rem legat. ff. de adimen. legat. & leg. in re mandata Cod. mandati.* & ideo pœnarum insertio foret contra sub- 176
stantiam, & naturam actus, & eius primo mobili, & fundamento repugnaret, quod meritò vitari debet. *argum. l. cum precario*, & quæ ibi notant gloss. & Doctores *ff. de precar.* & hoc modo per viam Rogitus moti fuere Senatores, rescribere ecclesiastico, præcipuè propter semetipsos, cùm possent forsan facilè excedere permissos, & neces- 177
sarios communicationis cum excommunicato terminos, & iuridicos limites, attendentes etiam tutius, & securius esse, eundem etiam defendentes, vitari, ne in tribunali degat sic interdictus, & excommunicatus, forsan cum aliorum circunstantium scrupulo, & scandalo, quibus quidem rationibus moueri omnino debet iudex ecclesiasticus, ad huiusmodi absolutionem sibi rogatam, non negandam, saltim (vt dixi) ex vrbanitate. De qua etiam praxi testatur ille Practi. Monterross. *in 5. tract. tu de Chancell. cap. 2. de la segunda manera en que se trahen*, &c. §. *si notificada esta prouision ad med. fol. 93.* attamen si periculum non est in mora, præsertim si iam pro- 178
cessus ecclesiasticus ad Curiam peruenerit, solet aliquando simulari, ita vt vicissim, secunda prouisio negetur, vicissim autem pro temporum, personarum, ac negotiorum qualitate conceditur, & vt plurimum simulata negatione absolutionis proceditur ad inspectionem processus, & secundùm quæ ex eo colligitur, discernitur articulus violentiæ, quam praxim pariter testatur ipse Monter. *loco citato.*

Alia etiam prouisio (*de ruego* vulgo dicta) concedi solet postulanti excommuni- 179
cato, quæ principaliter tendit ad absolutionem rogandam, interim dum processus inspicitur, & articulo violentiæ extraiudicialis cognitio adhibetur, ac denique terminatur, facta accessoriè, & obiter principalis articuli relatione, demonstrationis gratia dumtaxat. quod tunc etiam accidit, quandó, scilicet, tempus pro quo ad reincidentiam semel virtute ordinariæ absolutus fuerat, lapsum fuisset, ante actorum inspectionem, & articuli terminationem, ex eo præcipuè, quia terminatio dilata est, vel quia hæc dilatio contigit culpa negligentis notarij non mittẽtis acta originalia, aut etiam iudicis ecclesiastici, vel ob cõcursum negotiorum litigantium in Senatu, aut negotij difficultatem, & eius difficilem resolutionẽ maturè cõsiderandam. & sic alia iusta de causa, noua hæc prouisio conceditur, & secundùm proximè superiorẽ distinctionem etiam solet

dari,

dari, vel etiam negari ſecunda prouiſio eiuſdem, nempe; *ſobre carta*, & ex eiſdem cauſſis, & qualitatibus cum eadem ſit in effectu.

180 Quibus ſic celeriter, omníque dempta, & ſublata dilatione, expeditis, inſpicitur proceſſus à Senatoribus, *y ſi por el les conſtare, que la appellacion eſta legitimamente interpueſta, alçando la fuerça, prouean, que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir ſu iuſtitia ante quien, y como deuan,* quæ ſunt verba noſtræ legis Regiæ 36. quæ quidem verba magna includit vtiliſſima, ex quibus quidem plura deducenda ſunt notabilia in praxi.

181 Et primùm vt ex eiſdem colligitur, Regij conſiliarij in hac violentiæ extraiudiciali cognitione non ſe intromittunt in cauſſa, & negotio principali, nec circa iuſtitiam, aut iniuſtitiam ſententiæ, à qua eſt appellatum, ad hoc vt ab ipſis ſententia confirmetur, vel reuocetur, nec de iuſtitia, aut iniuſtitia appellationis deferendæ ad Summum Pontificem; ſed dumtaxat de natura, & qualitate appellationis, notoriè apparentibus ex actorum inſpectione, an vtrumque habeat effectum ſuſpendendi, ſcilicet, ſententiæ exequutionem; & deuoluendi ad ſuperiorem, vel vnum tantùm effectum deuolutiuum, ſcilicet, ita vt iudex eccleſiaſticus licitè ad exequutionem queat procedere, ad hoc vt inde detegatur violentia, an iudex illam commiſerit, non deferendo, & exequendo, vtque eadem vis tollatur, quæ aduerſus ſacros Canones, & authoritatem Sedis Apoſtolicæ infertur appellanti, Martin. Nauarr. *in cap. cum contingat rem.* 1. *verſiculo* 7. Couarr. *practic. quæſt. cap.* 35. *ſub numero* 3. *circa prin. & verſiculo nec Regij conſiliarij.* Gaſpar Rodriguez *de annu. reddit. libro* 1. *cap* 17. *num.*74. Oliuan. *tractatu de iur. fiſc. cap.* 11. *à numero* 50. *vſque ad* 54. Seſe *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *ſub numero* 70. & vlteriùs *in epiſtol. ad Regem n.*72. *&* 73. *numero* 54. *&* 65. & idem Oliuan. *d. tractatu de iur fiſc. cap.*30. *num.*80. *& cap.* 8. *n.*30. Bartholom. Hum. *in l.*13. *tit.*13. *p.*2. *in gl.*4. *in verb. ninfuerça.* Michaël Axia *de exhibend. auxil. funda.*26. Cæned. *in q. can.*45. *n.*8. imò hoc idẽ probat Doctorũ caterua de huius cognitionis iuſtificatione tractãtes, quorũ nomenclaturã adduximus ſupr. c.1. n.16.

182 Huius enim articuli cognitio, an appellationi ſit deferendum, vel non deferendum reſpectu iudicis à quo, nihil iuris habet, ſed eſt quid facti, ſeparatum à cauſſa principali. iſtud eſt pulchrum dictum Philip. Fran. *in capit. conſtitutus* 45. *ſub numero* 9. *de appellatio.* quem referens ſequitur Sigiſmundus Scacia *tractatu de appellatio. quæſtione* 11. *articulo* 1. *ſub numero* 4. *verſiculo infero ex hac ſecunda*, quòd cùm hæc admiſſibilitas appellationis reſpectu iudicis à quo ſit quid facti, & ſeparatum à cauſſa principali appellationis, licitè geri poteſt per iudicem à quo, etiam carente iuriſdictione, ſuſpenſa tacitè iure operante, à quo ſtatim inhibetur, etiam ſi non deferat. ex textu *in l.*1. *ff. nihil nouari appellatione pendente.* cuius articuli cognitio, & decretum non facit ius inter partes, nec perpetuum præiudicium, quominus iudex ſuperior de appellatione cogniturus, quid ſibi de iure videatur, decernere queat, vt latè probant Philip. Franch. & Scaci. *locis citatis*, & vide quæ nos latiùs cap. 1. prælud. 5. à princ. & præcipuè fundam. 3. à num. 211. vbi etiam quòd iudex à quo, quoad ſui inſtructionem, & animi deliberationem adhibet cognitionem circa naturam appellationis, ad effectum vt ipſe deferat. 183 184

Secundò notandum eſt, quòd circa hanc admiſſibilitatẽ appellationis, quod eſt quid facti (vt dixi) multominus ſe intromittunt Regij conſiliarij quàm iudex à quo carente iuriſdictione, quia iſte ad ſui inſtructionem cognoſcit, an ipſemet ſit delaturus, vel non delaturus, illi autem ad hunc effectum non cognoſcunt, quia ipſi non decernunt deferendo appellationi, vel delationem denegando; ſed dumtaxat, an iudex à quo debeat, vel non debeat, deferre. & ſic an vim intulerit, denegando delationem, & exequendo appellatione pendente ad Summum Pontificem. quod quidem (vt vides) adhuc eſt multum diſtinctum, & ſeparatum tam à cauſſa principali, quàm ab illa facti cognitione, permiſſa iudici à quo carenti iuriſdictione iuris miniſterio, cuius longè minus eſt, ac ideo per Senatum ſibi ipſi remittitur cauſſa ad deferendum ex noſtra l. Regia ibi, *prouean que tel juez la otorgue*, &c. de quorum verborum mirabili intellectu, & interpretatione latiùs egimus infrà cap. 3. per totum. 185

Tertiò notandum eſt, quòd cùm finis, & intentio huius charitatiuæ protectionis, & recurſus Regij illud reſpiciat, vt iura, & decreta canonica ſeruentur, nihílque contra ius violenter fiat, quo detinetur impetus iudicis eccleſiaſtici, vt liberè oppreſſus appellans queat ſecurus, adire ſuperiorem, interímque omnia ſint in eo ſtatu, quo erant tempore appellationis, donec iudex ſuperior (cuius iuriſdictio & authoritas contempta defenditur, & iuuatur) de debito remedio prouideat, admittendo, vel non admittendo appellationem, infirmando per viam attentati, vel confirmando 186

187 exequutionem, appellatione pendente, factam, cuius vera & propria cognitio est ex iuribus vulgaribus, vt dicit Cæned. *in quæst. canonic.* 45. *sub num.* 22. *ad fin.* Oliuan. *de iur. fisc.* 11. *num.* 54. Sese *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *sub num.* 70. & omnes Doctores citati suprà notab. 1. quoniam (vt modò dicebamus) ad-
188 missibilitas, vel non admissibilitas appellationis, delatio concessa, vel denegata per iudicem à quo, non facit ius inter partes respectu iudicis ad quem, vt post Philipp. Franc. Cæs. Contar. & alios tenet Scacia vbi proximè citatus notabil. 1. n. 184. Etenim hac in cognitione, & recursu, supremi Consilia-
189 rij ministri sunt Ecclesiæ, dirigentes iudices indiscretos per legitimos iuris tramites, vt dicunt Cæned. *vbi proximè. num.* 9. Llam. 1. *part. method.* 3. *p. cap.* 12. §. 7. *pag.* 839. Sese, & Oliuan. modò citati.

190 Sequitur, vt hoc remedium violentiæ, & eius decretum non sit impedimento, quominus iudex superior dum de appellatione cognoscit, queat aliud iudicare, & terminare, secundùm quod sibi de iure videatur, ita vt si ipse declaret tanquam attentata reuocanda gesta ab inferiore post appellationem (non obstante decreto tribunalis Regij vim non fieri cernentis) nihilominus reponenda sunt ex supradictis. & quia tri-
191 bunalis decretum non est sententia, quæ faciat instantiam, sed est actus quidam extraiudicialis, extraiudicialiter actum, quod quidem nunquam transit in rem iudicatam, sed interim ei statur, donec superior de causa cognoscens, aliud censeat, ita docent Immol. *in cap. fin. & 12. de præsumpt.* vbi Ab. *sub num.* 15. *post princ.* optimè Lapus *allegatio.* 61. *num.* 4. *versic. & extraiudicialis.* Cardinal. Tusc. *practic. conclus. littera E, concl.* 5003. *num.* 7. *per notata in dict. cap. fi.* Rebuff. *in tractatu de appellatio. in præfatione n* 69. *&* 70. *tom.* 3. *fol.* 468. idem Abb. *in cap.* 1. *numero* 13. *post princ. de ijs quæ fiunt à maiori parte capit.* Cardin. *consil.* 140. *factum tale est magister.* Felin. *in d. cap. fin. sub numero* 33. *ad finem.* Hieronymus Gonzal. *de mens. & alter. gloss.* 9. *in adnotatio. numero* 31. & quia in ea cognitione Senatus non se
192 intromittit circa iustitiam, aut iniustitiam appellationis, & negotij principalis, quia ipsa reseruata, & illibata semper remanet superiori, prout probant nostræ legis verba ibi, *Prouean que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan seguir su iusticia ante quien, y como deuan.* quæ hoc modo interpretanda sunt, & intelligenda, quorum verus sensus est iste.

193 Illo tamen addito, quòd si iudex superior iniustè reuocauerit hanc inferioris exequutionem (siue circa illam per viam violentiæ aditus fuisset Senatus, siue non, sed illam fecerit ex proprio motu) licitè poterit grauatus, appellare, & eius vigore ad illum Senatum recurrere per hanc viam violentiæ, sub cuius districtu degerit superior, quo declarabitur secundùm naturam, & qualitatem appellationis, an iusta, vel iniusta fuerit ab illo grauamine interposita. & hoc iure vtimur.

Ex iis igitur (quæ verissima sunt, vsu re- 194
cepta, & in dies practicata) cauendus est, vel potiùs cautè legendus, Ceuall. (quem post hæc vidi) *in tractatu de cognition. per viam violentiæ* 2. *p. quæst.* 74. *num.* 74. *& sequentibus.* dum (subobscuris tamen verbis) videtur contrarium allucinare, & sentire, quia imò casus per eum relatus multum conformis est nostræ doctrinæ, opinioni, & praxi, de qua dubium nullum esse potest, quia omnibus iuris, & Regij recursus naturæ, & principiis consona est. quia post-
quam superior est aditus de causa cogni- 195
turus, & eius iustitia principali, non est in consideratione decretum tribunalis eo respectu, vt possit desinere de viribus grauaminis, & attentati cognoscere, quia dum finis habetur, non curatur de medio, *l. mu-* 196
lier ff. ad Trebell. Sese *decis.* 125. *num.* 7. *tom.* 2. quia tunc nouus est articulus, noua persona, nouum grauamen, & nouum factum, quare (vt dixi) noua interpellatione opus 197
est, si fortè ipse superior iniustè reuocauit, vt attentatum, gesta ab inferiori, & ita de nouo potest etiam pars grauata appellare, vt dictum est.

Quod clarè, & pulchrè insinuat Cæned. 198
in canonic. quæst. 45. *numero* 48. vbi dicit, quòd cùm hic recursus sit inuentus, vt iudex conquiescat, donec superior ad quem appellatum est, aliud iudicet, cognoscens de iustitia causæ principalis, quo cognito, si iterum illam remittat iudici à quo, tollitur effectus decreti Regalis, quo illi iussum fuerat deferre, & reponere; quæ doctrina elegans est, per consequens multò magis intelligenda est in iudice superiore, cum quo decretum Regium non loquitur.

Decretorum formulæ.

IN hac igitur extraiudiciali cognitione 199
per viam violentiæ, vbi scilicet, adesse asseritur ob denegatam delationem appellationis, & eius exequutionem, tunc post actorum inspectionem, multifariam solent Senatores Regij decernere. Etenim licèt iudex ecclesiasticus (de cuius violentia con-

queritur

queritur in Senatu ob denegatam delationem appellationis ab eo interpositæ) sit ordinarius , siue delegatus , siue exequutor,
200 siue conseruator , quintuplex reperitur genus decretorum dumtaxat. Et primum genus est , quando inspecto processu , *Y si por el les constare que la appellacion esta legitimamente interpuesta , alçando la fuerça prouean , que el tal juez la otorgue , porque las partes puedan seguir su iustitia ante quien , y como deuan , y repongan lo que despues della vbiere hecho.* quam formam dat nostra l. Regia 36. cuius dicta verba sunt, ex quibus colligitur , quòd si natura appellationis , & qualitas bene perspecta , non alterata , nec variata per modum , & formam procedendi , aut proponendi , dictet , & postulet vtrumque etiam suspensiuum , & deuolutiuum effectum , ita vt suspendat effectum sententiæ siue diffinitiuæ , siue interloquutoriæ (casibus, quibus legitimè appellatur quoad vtrunque effectum , de quibus diximus infrà 2. part. cap. 1. & ferè per totam 2. part. & 4.) siue iudicialis siue extraiudicialis (de quibus omnibus suis locis diximus) quominus iudex ecclesiasticus illam queat exequi de iure ; meritò vim fie-
201 ri in Senatu declaratur hoc modo. *Dixeron , que el juez ecclesiastico en no otorgar la appellacion al dicho N. haze fuerça , la qual alçando , y quitando , mandaron , dar prouision, para que el dicho juez otorgue la dicha appellacion , para que el dicho N. la pueda seguir ante quien debe , y reponga todo lo por el hecho, y executado despues de la legitima appellacion, y en el tiempo que se pudo interponer* , &c.

202 Ex qua decreti conceptione euidenter colligitur , Senatores Regios , non pronunciare principaliter in causa , sed causaliter, & per modum causæ, vt eleganter considerat Nauarr. *in d. repetit. cap. cum contingat vers. tertio ideo non obstat pag.* 194. *de rescript rem.* 1. Cæned. *in pract. quæst. canonic* 45. *num.* 15. eóque decreto simul iubetur iudici, vt tollat censuras , & excommunicatos absoluat pro illa causa ligatos.

203 Secundum genus decretorum dari solet , quando appellatio non ritè , aut rectè, seu intra legitimum iuris terminum , ac aliquo iuris defectu , non seruatis debitis solemnitatibus , est interiecta , vel quando sui natura , & qualitas aliàs postulat suspensiuum effectum dumtaxat , quia à iure priuilegiata est. Quia si eius priuilegium ex progressu litis , ac modo proponendæ actionis fuerit alteratum, variatum , & amissum, quia tunc cùm licitam faciat , & permissiuam exequutionem , vim non fieri declarandum est , iuxta nostram leg. Regiam 36. ibi , *Y si por el dicho processo paresciere la dicha appellacion no ser iusta , y legitimamente interpuesta remitan luego el tal processo al juez. ecclesiastico con condemnacion de costas si les paresciere , para que el proceda y haga iustitia*,&c. in hunc modum.

Dixeron, que el dicho juez no hace fuerça en 204
no otorgar la appellacion en esta causa interpuesta por la parte de N. y le remiten la causa , y processo , para que proceda en ella , y haga iustitia. aliquando in hoc genere decretorum negatiuo fit expensarum condemnatio secundùm d. l. & inferiùs dicenda.

Tertium genus decretorum hac cogni- 205
tione per viam violentiæ , in non deferendo appellationi solet dari, quod conditionale est , aut etiam mixtum dici potest , participans ex duobus prædictis. quia in eo decernitur (conditionaliter tamen,) iudicem vim non fecisse , aut vim fecisse ob denegatam appellationi delationem , quod in hunc modum concipitur. *Dixeron , que el dicho juez ecclesiastico oyendo de nueuo , o dando termino a la parte , o reciuiendo el negocio aprue-* 206
ba, o admitiendole la exception, que oppone,&c. (quæ omnia loco exempli ponuntur) *y reponiendo todo lo hecho despues de la appellacion , no haze fuerça , y se le remite el processo. y no lo haciendo , la haze y otorgue la appellacion y reponga lo hecho,* &c. de cuius decreti natura , quia latè , & accuratè (prout eius 207
natura requirit) infrà hac 1. part. cap. 5. hîc omitto ad illud te remittens.

Non enim dicitur in hoc decreto , vim 208
facere non adimplere, id, quod sibi pro conditione impositum est , sed casu , quo illud non faciat , vim facit, non deferendo appellationi à se interpositæ , pro quo duo notare debes , quæ omnimodo necessaria sunt, vt præcisè concurrant ; vt huic decreti conditionalis generi locus sit de iure. Primum vt id , quod iudici pro conditione appositum est , sit eius naturæ , & qualitatis , quod 209
ipsemet iudex cessante decreto , licitè de per se potuisset facere , vt accidit in iis grauaminibus , & interloquutionibus , quæ iudici licitum est reponere , & reuocare. iuxta textum *in cap. cùm cessante de appella. l. quod iussit ff. de re iudi.*

Secundum est , vt si appellatio , cui dela- 210
tionem negauerat, interposita ab eodem grauamine, fuerit de iure licita, & permissa quoad vtrunque effectum , & suspensiuum , & deuolutiuum, & per consequens ex actorum inspectione euidenter appareat , vim fecisse iudicem , illi non deferendo , & ita iudices supremi iustissima de causa moti ecclesiastico dant modum suauissimum , quo ille sua vtens iuris facultate , possit desi-

ſtere à violentia, & iuriſdictionem, cauſſæque cognitionem re aſſumere, prout ipſe (vt dixi) licitè poterat facere etiam à principio, ceſſante decreto Regio, eóque modo partium ſumptibus, laboribus, & dilationibus conſulitur, ſi iudex (cuius arbitrio, electioni, & poteſtati hoc relinquitur) priori decreti parti acquieſcens, conditionem adimpleat. & tunc ceſſat violentia, cùm ceſſet appellatio ceſſante grauamine, & cauſſa coram eodem proſequitur, prout nos latiſſimè, & vtiliter de hoc diximus infrà 1. p. d. cap. 5. à princ.

211 Quartum genus decretorum in hac ſpecie violentiæ illud eſt, quando ſcilicet nihil decernitur ſuper articulo principali violentiæ, ſuper quo aditus fuit Senatus. ſed dumtaxat decernitur, proceſſum non venire per ordinem (hoc eſt) legitima via, iuxta ordinem, & inſtructionem. & hoc tunc locum habet, quando deficit in proceſſu appellatio. Etenim, cùm in hac materia vis nulla eſſe poteſt, vbi deficit appellatio, quia ſuper eius denegatam delationem, & eius virtute ſuſpenſæ ſententiæ exequutionem, fundatur, & conſiſtit violentia, & recurſus (vt ſuperiùs diximus) ideo deficiente primo mobili, & fundamento ne-
212 ceſſario, nulla vis adeſt, nec ex actorum inſpectione detegitur, ac propterea nihil decernit Senatus ſuper ea, ſed hoc modo, *dixeron que el dicho proceſſo no viene por la orden, y ſe buelua al notario de la cauſſa.*

213 Quintum, & vltimum genus decretorum duobus modis ſolet concipi, aliquando dicendo *dixeron, que el dicho proceſſo no viene en eſtado.* quod tunc accidit, quando proceſſus inſpicitur, & reperitur prouiſionem ordinariam non fuiſſe iudici, aut parti intimatam. Secundo modo iſtud decretum concipitur, quando ſcilicet eſt appellatum conditionaliter, & à grauamine nondum per iudicem illatum, vt puta; ſi non me admiſeris ad probandum, vel, ſi non mihi terminum conceſſeris, & aliis in caſibus, quos latè congeſſimus infrà 2. part. cap. 2. per totum, quibus non expe-
214 ctat appellans iudicis declarationem, aut determinationem periti, vel aliquibus ſimilibus aliis caſibus, & tunc ita decernitur, *dixeron, que por agora no haze fuerça, y ſe buelvan los autos al notario, para que el juez haga iuſticia.* & promiſcuè etiam hoc caſu decernitur, *por agora no viene en eſtado*, &c. & iſte eſt verus decretorum ſtylus, & praxis, quam omnes Senatores, & aduocati ſupremorum tribunalium experti, imò & moderni etiam hoc ſciunt, & aliter dicere foret praxim ignorare, vſitatum ſtylum confundere, & deſtruere.

Hinc Senatores & aduocati communi- 215
ter conterunt Ceuall. qui (poſt hæc ſcripta) aſſerit *in epiſtola ad Regem num.* 80. *ad fin.* in hæc, *y deſte principio naſce bolverſe a remitir muchos proceſſos al tribunal eccleſiaſtico decretando que no haze fuerça, o que no viene el proceſſo en eſtado, que es lo meſmo, que decir, que no ha lugar.* cui quidem vulgaris praxis, iuris principia, & Senatorum & aduocatorum peritia reſiſtit, falſum eſſe probantium.

Etenim multum diuerſum eſt decretum, 216
quo dicitur abſolutè, vim non fieri aut *el proceſſo no eſta en eſtado.* quoniam in priori caſu ſuper eodem articulo non poteſt iterum aliquis haberi recurſus ad Senatum Regium. in ſecundo autem ſic, puta; intimata poſtmodum prouiſione ordinaria parti, aut iudici, aut etiam poſtea facto grauamine per iudicem cum effectu, & etiam quando declaratur non venire per ordinem, eò quia non apparuit appellatio ex actorum inſpectione. quia licèt tunc in actis non adfuerit, potuit legitimo tempore interponi, & in rei veritate adeſſe; ac propterea quando poſtea appareat, quis dubitat poſſe iterum eius virtute ad Senatum per viam violentiæ recurrere? prout in dies fit quod etiam idem poteſt contingere, quando appellatio reuera interpoſita non eſt coram eccleſiaſtico, ſed ramen poteſt eſſe grauamen intra terminum ad appellandum, vel à die intimationis ſententiæ; vel ab eius notitia, intra quem poſtea licet, interiecta appellatione, ad Senatum recurrere. quod oppoſitum totum eſt in primo genere decreti, puta; quando declaratur, vim non fieri. quia tunc nullum habet recurſum conquerens, nec appellationem, nec ſupplicationem, nec nullitatem. & vt tibi clariùs pateat, cupis videre, quæ inter hæc duo decreta ſit differentia, quanta inter ſententiam diffinitiuam abſolutoriam, & ſententiam interloquutoriam ab obſeruatione iudicij, ſeu inſtantiæ, puta; quia ineptus libellus fuit propoſitus, quia prima perpetuum parat præiudicium, ſecunda autem donec rectè denuo proponatur libellus.

Pariter & iterum ipſe Ceuall. corripien- 217
dus, dum in quæſtione 897. ſub numer. 142. auſus eſt in hæc ſcribere: Et ſi facta fuit violentia in cauſſa per iudicem eccleſiaſticum, exequendo ſententiam ſuam, non obſtante appellatione (in caſibus, in quibus non erat exequenda) tunc reuocantur acta exequutionis, & declaratur vim fuiſſe factam, &c.) *ſic que otorgue y reponga y de por ninguno*

ninguno todo lo hecho deſpues de la dicha appellacion, y en el tiempo que ſe pudo appellar. hæc ille. qui nunquam vidit, nec audiuit tam reprobum ſtylum. nónne hactenus nos fuimus profeſſi, cateruam Doctorum ſequuti, vt Senatores non ſe intromittunt in declaratione cauſæ principalis, iuſtitia, aut iniuſtitia ſententiæ, aut appellationis? ſed duntaxat circa qualitatem, & naturam appellationis, quantum ſufficiat ad detegendam vim in denegata delatione, & ſententiæ exequutione? cur igitur modò Ceuall. aſſeuerat acta annullanda declarare Senatum? ipſe autem terminos iuris, & decretorum genera confundit; ſiquidem in decretis laicorum, hoc eſt, *en los autos delegos*, quando 218 ſcilicet, iudex Eccleſiaſticus ſe intromittit cognoſcere de laico reo ſuper re merè profana. quia tunc cùm licitè inhiberi poteſt à Regio Senatu, qui ab illo in totum tunc amouet cauſæ illius cognitionem, & remittit iudici laico competenti. ac ideo meritò decernitur annullanda acta, tanquam, ſcilicet; facta à iudice incompetente, & carente iuriſdictione temporali, quia fidem non faciunt, at vbi pro violentia ob non delatam appellationem in cauſa ad ſe pertinente, aditur Senatus, illa non militant, ſed penitus ceſſant. ac ideo abſurdum foret, acta annullanda declarare contra principia, & fundamenta huiuſmodi cognitionis extraiudicialis per viam violentiæ. quod & iterum dixiſſe reperio, *in tract. de cognitione per viam violentiæ gloſſ.* 18. *ſub num.* 171. *in ſecundo de-*
219 *creto, &c.* quod pariter delendum eſt, tanquam omni ſtylo, & rationi iuridicæ repugnans.

220 In eundem errorem lapſus eſt *in gloſſ.* 12. *ſub num.* 5. vbi verba illa noſtræ legis Regiæ 36. ibi, *alçando la fuerça.* exponit ille, id eſt, reuocando tradita exequutioni, *pro vezes que el tal juez la otorgue, &c.* error enim geminatus indulgentiæ non eſt dignus, ſciant cuncti, nunquam tale genus decreti ita fuit conceptum, vt hactenus ſuperioribus dixi.

221 Sed aliud ipſe Ceuall. *d. gloſſ* 18. *ſub n.* 171. *in ſexta formula decretorum* refert decretum, ex cuius conceptione longè maius ortum eſt ſcandalum Senatoribus, & peritis aduocatis tribunalium, cuius epitaphium ita dicit, *auto entredos jueces Eccleſiaſticos y que vna parte declina y otra ſentencia y conoſce.* Sequitur, & facit.

Dixeron, que el dicho juez Eccleſiaſtico conſeruador, o Apoſtolico en cognoſcer en la dicha cauſſa haze fuerça, la qual alçando, y quitando, remitieron el dicho proceſſo y conoſcimiento al dicho vicario, para que haga iuſticia, y reuocaron, y dieron por ninguno todo lo hecho por el dicho juez Eccleſiaſtico, o Apoſtolico, y que alce las cenſuras y quite el entre dicho. aduertit ipſe ibidem dicens, *y ſi la cauſſa fuere del conſeruador remitir ſela y declararan, que haze fuerça el ordinario.* Hactenus de tam nefando decreto. Si enim ex propoſito aliquis dolo, & malitia tumidus voluiſſet formare aliquod decretum repugnans ex diametro iuſtificationi huius Regij recurſus; certè aliter non poſſet concipere, quàm forma relata. illi 222 etenim huius cuncta cognitionis principia, & elementa reſiſtunt, contra quod, & ſingulas eius partes, tot poſſem ſuſcitare fundamenta, quin hoc omne volumen caperent: ſed breuiter directionis gratia obiter aduertam pauca.

Quid enim ex eo decreto reſeruatur ſu- 223 periori Eccleſiaſtico, terminaturo articulum, cùm totus principalis ibi per tale decretum eſt omnino terminatus? nónne ſuperior Eccleſiaſticus poterit aliter definire, & ſententiare, quantumcumque iuriſdictione prærogatiua vtatur? ibi enim declaratur, iudicem conſeruatorem non potuiſſe procedere, & cognoſcere. ibi remittitur cauſa, & eius cognitio ordinario. ibi reuocatur, & nullum declaratur omne in ea geſtum per conſeruatorem. quis enim talem iuriſdictionem Eccleſiaſticam dedit Principibus ſecularibus? Quis enim Princeps ſecularis Chriſtianus ſaltim Hiſpanus, eiúſque conſiliarij, tam reprobam intentionem habuere, vt vellent Eccleſiaſticam iuriſdictionem tam publicè vſurpare? quo Hiſpaniarum 224 tribunali hactenus eſt auditum, tale decretum ita fuiſſe vnquam formatum? ex eo enim tota cognitionis extraiudicialis per viam violentiæ, atque defenſionis, & protectionis naturalis (quæ abſque vmbra iuriſdictionis Principibus ſupremis duntaxat eſt iure omni conceſſa) iuſtificatio ſubuerteretur; cuius primum principium eſt, & præcipuum fundamentum in hac materia, quo tot impugnationibus ſatisfit. Princi- 225 pem non ſe intromittere in iuſtitia, aut iniuſtitia cauſæ principalis, nec in iuſtitia, aut iniuſtitia appellationis, ſed in cognitione violentiæ per qualitatem appellationis, an debeat deferre, vel non, quod eſt merum factum, & hoc extraiudicialiter, & abſque iuriſdictione, de quo latiùs ſuprà cap. 1. prælud. 5. & ferè per totum illud, & præſens capitulum.

Igitur pro iunioribus aduertendum, quòd 226 quoties inter duos iudices, puta, conſeruatorem, & ordinarium eſt differentia ſuper cognitione alicuius cauſæ, qui adinuicem ſe inhibent, & excommunicant, & vterque cognoſcit, & in cauſa conatur procedere,

& vtriusque iurisdictio declinatur;tunc huius articuli cognitio impossibile est, vt ad Senatum Regiũ possit venire, nisi per viam violentiæ, interposita præcisè appellatione, & tunc si vterque appellat ab alterius processu, & cognitione, vterque potest querelare, & ad Principem recurrere: & tunc ex actorum inspectione quis vim faciat, detegitur, quia constat ex eisdem absque iurisdictione, & per consequens nulliter procedere:& tunc eundem vim facere,non deferendo appellationi ab eo interiectæ, deferat,& reponat,decernitur. alterum autem iudicem, puta, ordinarium in denegando delationem appellationi ab eo interpositæ, nullam vim feciſſe,processũsque sibi remittitur, & sic iuxta primum,& secundum genus decretorum simpliciter declaratur in hoc casu.

227 Aliam etiam decreti conceptionem apponit ipse Ceuall. *d. n.* 171. quod est 12. in ordine, circa cuius impugnationem plura in medium adduci possent, qui in Summario præmittit, *auto quando se appella de otorgar la appellacion en la via executiua.* Sequitur & facit, *dixeron, que no vuo lugar deuenir como vino, y se buelua el processo al notario.* quis enim in hoc casu hoc genus decreti pru-
228 dens concipere poterit ? Siquidem in hoc casu quando appellatur à delatione appellationis in via exequutiua, vt plurimum, & regulariter violentia adest, quia appellatio legitima est, & illum habet effectum, vt iudex,qui contra ius detulit appellationi non suspensiuæ, poterit per actoris contradictionem, & sic per eius appellationem reuocando delationem, reassumere iurisdictionem, & in causa ad suæ sententiæ priuilegiatæ exequutionem liberè procedere, alio non existente defectu, & impedimento, prout nos dilucidè, & amplissimè probauimus post innumeras Rotæ, & Doctorum authoritates, & doctrinas infrà 3.p.cap.18. per totum,& etiam cap.17.

229 Quare minùs rectè percepit Ceuallos decretum illud in hoc casu, cùm potiùs regulariter in eo concipiendum sit ex tertio genere decretorum, puta, *dixeron, que reasumiendo la iurisdiction,y reponiendo lo hecho: no haze fuerça, y sele remite, y no lo haciendo,la haze otorgue y reponga,&c.* & ita tenendum est, quia omni iuri congruum est,& consonum, secundùm quæ nos congessimus dictis ca-
230 pitibus 18.& 17.& tandem cauc omnino ab illius praxi, & decretis, quoniam vix aliquod scripsit, quod vitio careat, vt ex eorum inspectione manifestè cognosces.

231 Aliud insuper meminisse iuuabit, vt à neutro horum decretorum genere in Senatu admittitur supplicatio, nec appellatio etiam ad Principem, nec alius datur vllo modo recursus, vt probant Auenda. *de exequen. mandat.c.1.num.32. versiculo & quia prouisio in prima parte.* Nostras Gasp. Rodrig.de annu. reddit. *lib.1. quæst.17.num.73.* Practicus Monterros. *in 5.tract.at.de Chancellar. tit. Sigueſe el tercero processo que es Eccleſiaſtico,&c. ad fin.fol.93. & sequen ad fin.fol.94.* & est ex- 232
pressa l.35. *tit.5.lib.2 recopil.* vbi cautum est. *que los Pleytos Eccleſiaſticos y negocios que los Alcaldes maiores del Reyno de Galicia mandaren traher ante ſi por via defuerça, ſobre otorgar y reponer, o remitir, que ſi de loque en ellos, o en cada vno dellos, determinaren, ſe appellare por alguna de las partes para la nueſtra Real audiencia de Valladolid, que el preſidente, y Oydores de la dicha audiencia no ſe entrometan a conoſcer, ni conoſcan de las tales cauſas por appellacion, ni en otra manera alguna, ni den prouiſiones, para que los tales Pleytos vingan a la dicha audiencia.* & ita communiter practica- 233
tur, & ad vnguem seruari, certum est vbique tribunalium supremorum, quibus nullatenus tentatur ab huiusmodi decretis supplicari, & si non potest supplicari, nec poterit appellari, quia reuisio appellationi æquiparatur. Lancelot. *de attent.2.p.c.19.num.8.* Gasp.Rodrig. *de annu.vbi proximè d.num.73.* quia hæc reuisio & supplicatio de seipso ad seipsum, prout eleganter probat Mier. *de maior 3 part.quæst.25.num 26.& à num.24.& suprà.* imò dicit Rodrig. *ibi*, ex hoc etiam 234
nullitatis allegationem remoueri, ex regula *l.4 tit.17.lib.4 recopil.*

Hinc audiendus non est Ceuall.(post hæc 235
visus) *in tractatu de cognitione per viam violentiæ gloss.9. sub num.10. versiculo, y en confirmacion deſta verdad,* dum asserit, quod à decreto violentiæ, nec supplicatur, nec appellatur (nullo citato authore, sed notata per Anastas.Germo. *de sacr.immunit.lib.2.cap.13. n.17.*) ex eo quia in hac cognitione proceditur extraiudicialiter,quod secus fuerit(inquit) si foret cognitio iudicialis. quia rationi huic totius iuris principia repugnant, cùm indubitatum sit, ab actibus extraiudi- 236
cialibus, & iudice extraiudicialiter procedente absque vmbra iudicij appellare permitti, quæ dicitur similiter appellatio extraiudicialis, de qua latissimè nos egimus infrà lib.2.cap.13. à princ. quo quidem eius ratio euacuatur.

Quare meritò dictis decretis latis expe- 237
ditur prouisio Regia scilicet primi, & tertij generis, eius tenore inserto,alio autem,cùm scribantur quandoque ad scrapulas eiusdem processus, prouisio expediri non solet, quia cum processu redeunt ad iudicem Ecclesiasticum,

cleſiaſticum, ſi autem ibi non ſint adſcripta, per Secretarium tribunalis dari ſolet ad petitionem partis certificatio, decreti tenore inſerto, vt iudex Eccleſiaſticus certioretur, quia in iiſdem decretis nihil iudici Eccleſiaſtico petitur faciendum, cùm per ea ſibi proceſſus remittatur.

238 Memineris tamen noſtræ l.Regiæ 36. ad finem ibi, *y ſi por el dicho proceſſo pareſciere la dicha appellacion no ſer iuſta, y legitimamente interpueſta, remitan luego el tal proceſſo al juez Eccleſiaſtico con condemnacion de coſtas, ſi les pareſciere, para que el proceda, &c.* ex quibus verbis clariſſimè apparet, hoc genere decreti fieri expenſarum condemnationem duntaxat, ſcilicet; quando in denegata appellatione iudicem vim minimè commiſiſſe de-
239 tegitur, qua ſi temerè, perperam & perluſoriè conquerens, cauſam calumniosè protrahi fecit ad Regium Senatum, abutens ſaluberrimo recurſu ad præſidium innocentiæ inuento, & illum in vinculum, & tutamen malitioſæ iniquitatis aſſumendo, iuxta text. *in cap. ſuggeſtum de appellat.* cùm clauſula in fine poſita debeat ad proxima referri, maximè quia in medio vnius orationis ſit, quia tunc illi duntaxat clauſula appoſita videtur; vt notum eſt, & in terminis bene adnotat Ioan.Gutier. *practi.q.ciuil.lib.*1.*q.*20.*num.*7.*ad*
240 *fin.* quod veriſſimum exiſtimo, & quod in hac violentiæ extraiudiciali cognitione poſſit fieri expenſarum mulcta, & condemnatio, tenent Gregor. Lopez *in l.*13.*tit.*13.*verb. ninfuerça, in fin.part.*2.*verſiculo dubitari tamen vidi in Regali Cancellaria*, quẽ ſequitur Auenda. *de exequen.manda.*1.*part. cap.*1. *numer.*32. *verſiculo nam pro violentijs*, vbi etiam ad idem allegat Guillel. Benedi. Auil. *in capit. prato. c.*1.*gloſſa mandamientos, num.*11.& carn Caſſaneo *in conſuetudi. Burgund. rubr.*1.§.5.*n.*82. tenet Salced. *in additio. ad prax. Bernar. Diaz cap.* 102. *verſiculo quod vſque adeo.* Azeu. *in l.*2. *in fin. verſiculo & ſolent aliquando partem, tit.*6.*lib.*2.*recopilat.* Gaſp.Rodrig. *de annu.reddit. lib.*1. *cap.*17. *ſub num.*73.*verſiculo & quandoquidem.* Seſe *in tract.de inhibitio.iuſti.Arago. cap.*8.§.3.*num.*96. Cæned. *in quæſt.Canon.*45. *num.fin.*

241 Ex eo probantes, quoniam hoc prouenit ex origine, & perfectione illius extraiudicialis cognitionis, & nudæ defenſionis, tanquam quid illius conſequutiuum, & acceſſorium, & quia vbi quis aditur, vt iudex
242 competens, licèt ſe pronuntiet incompetentem, condemnat agentem in expenſis, *l.ſi.*§. *quoniam verò.* vbi Platea *Cod. de re militari.* & & poſt Aua. Anani.& Feli.tenet Marant. *de ordine iudi.*4.*part.prin.d.*8.*num.*3.*fol.*183. & in terminis etiam conſiderant Gregor. Lopez Auend. Seſe, Cæned. *locis proxime citatis.* & Ioan.Gutierr.*lib.*1.*q.*20.*à num.*20.

Sed ſtat difficultas; an iudex Eccleſiaſti- 243
cus, qui vim intuliſſe decernitur, poſſit iuxta noſtram l. Regiam in expenſis condemnari. Et partem affirmatiuam videtur tenere Guillel. Benedict. *in cap. Raynut. verb.& vxorem nomine Adelaſ.num.*320. & cum Gregor. 244
Lop. & Auenda. idem tenet Salced. *in additio. ad prax. Bernar. Diaz d.cap.*102. *verſiculo quod vſque adeò*, vbi dicit. quòd hæc expenſarum condemnatio locum habet contra vim inferentem, qui autem vim facit, iudex eſt Eccleſiaſticus, iuxta noſtram l. 36. imò ita in Senatus decreto expreſsè declaratur, ergo ipſe mulctari poteſt in expenſis ex ipſis Doctoribus. Eodem etiam loquendi modo vtitur, & reſoluit Cæned. *d.quæſt.*45.*n.ſi.* & vt poſſit Eccleſiaſticum vim facientem in expenſis condemnare, firmat Seſe *in tract de inhibitio. cap.*8.§.3.*num.*96. *ad prin.* & in terminis, vt iudex Eccleſiaſticus queat condemnari in expenſis, expreſsè dixit Gaſpar Rodrig. *de annu.reddit. lib.*1.*quæſt.*17. *ſub num.*73. vbi ita intelligit Cæned. poſt alios modo citatos.

Sed contrariam ſententiam, & opinio- 245
nem longè veriorem eſſe exiſtimo, & à praxi receptam; vt ſcilicet iudex Eccleſiaſticus eo, quòd vim intuliſſe decernatur, in expenſis non mulctetur, pro qua expreſſa videtur noſtra l.Regia 36. quia cùm vtrumque caſum decernat, puta quando iudex Eccleſiaſticus vim faciat non deferens, & quando vim non facere, non deferendo appellationi, tanquam minùs legitimæ compertum eſt, & decretum: huic tantùm caſui poſuit expenſarum condemnationis facultatem, prout ſuperiùs ex Gutierr. ponderauimus. Ex quo ſequitur euidenter, vt iudex Eccleſiaſticus, non ſit expenſis mulctandus, ſed pars quæ malitioſè conqueſta
eſt, aſſerens ſe vim pati. & cum nullibi inue- 246
niamus, hãc condemnationem expenſarum faciendam niſi in iſta lege (loquor quando ob non delatam appellationem aditur Senatus iuxta terminos d.l.36.) in qua duntaxat fit earum condemnatio, quando reperitur iudex, vim non feciſſe. & ſic eo, quod abhorret Princeps, vt eius auxilium dolosè, perperam, & fraudulenter imploretur, abutendo tam ſalubri remedio, partẽ ipſam, quæ dolosè ſe fingit oppreſſam, & vim paſſam, mulctari permittit in expenſis; cuius legis nouum, & mirabilem intellectum, tanquam veriſſimum perpetuò tene menti, quæ tanquam exorbitans, non poteſt extra caſum quo loquitur, extendi.

Quare quòd huiuſmodi condemnatio 247
habeat

habeat locum contra partem,tenet expresse Azeued. *in d.l.2.tit.6.lib.2.recopilat.in fin.* ibi, Et solent aliquando partem vnam in expensis condemnare.) & quod iudex Ecclesiasticus non sit in expensis condemnandus, tenet expresse Gregor. Lopez *in d.l.13.titul.13.part.2.verb.ninfuerça ad fin.* & quòd dicta l.36.Regia circa expensas non loquatur,nec procedat in iudice, etiam vim faciente, tenet,& declarat optimè Doctor Ioan.Gutier. *in pract.q.ciui.lib.1.q.20.num.7.ad fin.*licèt ob inobedientiam sic (vt mox dicemus.)

248 Nec obstant Doctores in contrarium citati, scilicet Sese,Rodrig.& Salced.quia,vel intelligẽdi sunt secundùm Benedictum, cuius doctrina fundantur,scilicet; quando iudex secularis cognoscit de aliquo clerico violenter spoliante alterum, siue clericum, siue secularem, cuius cognitio in plurimis Christianorum regnis ex consuetudine pertinet Principibus supremis, prout latè videre est, & copiosè per Gaspar. Rodrig. *de annu. reddit. lib.1.quæst.17.à num.25. cum pluribus seqq.* quo casu bene procedunt Doctores asserentes,contra vim facientem expensarum fieri condemnationem.

249 Vel etiam sunt intelligendi, quando iudex Ecclesiasticus ob contumaciam & inobedientiam Regiis prouisionibus mulctantur in expensis, siue prouisioni ordinariæ, siue secundæ iussioni dictæ, *sobre carta*, quia tunc bene procedere firmat Doctor Ioan. Gutier.*d.quæst.20.ad fi.versiculo secundò considera* & pro praxi idem testatur Practi.Monterros.*in practi.de Chancellar.cap.2.de la segunda manera en los pleytos que se trahen por via defuerça, fol.94.* & vltra hos casus, & Doctores loquentes audiendi non sunt, quia d. l. Regia non procedit in iudice, sed in parte, & tunc non semper, sed quando dolosè, ac ob calumniam inuocauit auxiliũ Regium, & quòd iudex Eccles. inobediens Regiis prouisionibus possit per Senatores mulctari,probat Torre-Blanca *in tract.de magia lib.3.cap.26.num.30.*

250 Sed cùm d.l.36.Regia(vt diximus)loquatur in parte condemnanda in expensis,quæro, an procedat etiam, si pars quæ abusa est hoc recursu, sit clericus. & videtur negatiuè dicendum, tum quia expensarum condemnatio supponit iudicialem, & iurisdi-
251 ctionalem cognitionem *l.sancimus Cod.de iudicijs c.calumniam de pœn.* Aflict.*decis.Neapolita.24.* qua iurisdictione,& iudiciali cognitione caret Princeps in hoc recursu per viam violentiæ, vt latiùs probauimus suprà c.1.prælud.5.& ferè per totum c.à prin.ergo in personas Ecclesiasticas expensarum condemnatio facienda non est.

Deinde quia licèt clericus conuentus 252
coram seculari iudice quando ob malitiam distulit declinatoriam vsque ad finem litis, & sententiam, possit condemnari in expensis, tamen iudex secularis earum condemnationem facere non potest, sed iudex Ecclesiasticus tantùm. Ab. *in cap.si diligenti. de for.compet. col. penult.* Bald. *in l.2. C.de Episcopali audi.& in l.si ex aliena colum.1.ff.de iudic.* Decius *consil.241.* Couarr. pro vtraque parte disputans *pract.quæst.c.33.num.2.& à prin.* plures etiam pro vtraque adducens idem tenet Salced.*in additio.ad Bern.in pract.crimi. cap.62.num.6.fol.222.* Rolan.à Vall.*consil.12. num.38.volum.2.* Gramati. *voto 18. num.17.* Mart.*tract.de iurisd.cas.102.num.18.* Prosper. Farin. *in pract.crim.quæst.8.n.17.* ergo huiusmodi condemnatio facienda non est contra clericum.

Sed contrarium verius esse existimo,tum 253
quia in parte (quæcumque sit)nullus ex supradictis Doctoribus, hactenus de hac re tractantes dubitauit, imò ex omnium mente est, vt in persona Ecclesiastica cadat hæc mulcta, quia proponunt difficultatem supradictam, & nihilominus soluunt, non procedi in earum condemnatione cum iurisdictione, sed extraiudicialiter, tanquam consequutiuum, & sic loquuntur in Ecclesiastica persona. quoniam inter laicos,& super re merè profana, & Reo laico datur de- 254
cretum laicorum, in quo vt habeat locum hæc condemnatio, nemo dubitat, sed probat Gregor.Lop.*in d.l.13.titul.13.part.2.verb. ninfuerça, in fin.* deinde quia dum prædicti Doctores excipiunt tantùm iudicem Ecclesiasticum, firmant regulam in cæteris. tum etiam quia communiter practicatur in dies, vt si aliqua persona Ecclesiastica petat prouisionem, *de autos diminutos*, in hac cogni- 255
tione per viam violentiæ, & Senatus suspicetur fortè calumniosè petitã esse, ad finem duntaxat (prout assolet)suspendendi cognitionem, & processus inspectionẽ,solet concedere illam cum limitatione, quòd si acta, quæ defeciisse asserit, intra assignatum terminum non adducat, præstet tot denarios parti aduersæ pro expensis.item & idem seruatur,cõquerere intimante ordinariam par- 256
ti appellatæ,qua comparente termino transacto, non adest querelans in Senatu, tunc pars appellata vtitur remedio (de quo nos latiùs suprà hoc cap.diximus) & petit,vt sibi reficiantur impensæ, & pluries sic iubetur, ergo à fortiori dicendum est in calumnia super principali,& probatur expresse ex doctrina Flores de Mena *pract quæst.lib.2.q.12. n.8.* vbi dicit posse Regios Senatores con- 257
demnare in expensis iniustè impetrantem

Bullas

Bullas Apoſtolicas,quando ad illos recurritur per viam violentiæ,vt detineantur. quia puta,eſt in derogationem iuriſpatron.Regij, vel laicorum, quas alius,quàm clericus non impetrat, & ſic idem in noſtro caſu reſoluendum ſine dubio.

258 Nec obſtat, quod in contrarium adduximus, quia expenſarum præſtatio ſui natura attenta nõ exigit iuriſdictionem,quia etiam inter priuatos poteſt in pactum deduci, & ab arbitris, ſeu arbitratoribus etiam poteſt condemnatio earum fieri; ſed tunc exigit iuriſdictionem, quando in iudicio formato petuntur,& condemnatio fit,prout loquuntur,contraria.at cùm hæc cognitio ſit extraiudicialis, ad eius perfectionem tanquam quid conſequutiuum, poteſt fieri mulcta hæc. nec obſtat quod ex Couarr. Dec. Rolan.Mart.Fari. & aliis proximè citatis, vt ſecularis non poſſit condemnare in expenſis
259 clericum differentem declinatoriam; quia ibi iudex eſt incapax articuli principalis, de quo non poteſt cognoſcere,& ſic nec de acceſſorio, quia deficit fundamentum, quia qualitas non poteſt eſſe ſine ſubiecto, vt expreſsè dicunt Doctores præcitati, quæ ratio non procedit in noſtro caſu, quoniam Principi competit cognitio extraiudicialis per viam violentiæ omni iure, & ſic multò fortiùs ſibi competens ſuper acceſſorio pariter extraiudicialiter, vt in arbitro, & ſimilibus, quia articuli incidentes veſtiuntur, & aſſumunt naturam cauſæ principalis, & ita ſi
260 hæc eſt ſummaria, omnes eius articuli ſunt ſummarij, ſi eſt inappellabilis, & eius articuli efficiuntur inappellabiles,& cauſa exequutiua ſuper principali,etiam efficitur exequutiua ſuper acceſſorio, de quibus latiſſimè egimus infrà 2.part.cap.6.per totum, & aliis pluribus locis huius tractatus. & ecce comprobatur, quia licèt appellatio, ſua na-
261 tura attenta, ſupponit iudicium & ſententiam iuriſdictionaliter latam;& tamen ſi interponatur ab actu extraiudicialiter celebrato, & iudice extraiudicialiter procedente, eius natura veſtitur, & pariter eſt appellatio extraiudicialis,in plurimis diſtincta à iudiciali, de quibus nos latè infrà 2. part. cap. 13. à princ. ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu.quare audiendus non eſt Ceual. (quem poſt hæc ſcripta vidi) *in tract.at.de cognitio.per viam violent.gloſſ.*16.*num.*7.*&* 8. in
262 hoc articulo contrarium ſentiens, motus ex d. doctrina Decij, Rolan. Farin. & aliis, cui nunc congruam reſpõſionem tradimus: vbi etiam aſſerit ſuam opinionem eſſe de mente Ioan.Gutierr.& Gregor.Lopez,quia contrarium eſt verius, imò eorum, & cæterorum omnium intentio meam fouet omnino.

Igitur expedita præfata prouiſione Re- 263
gia, inſerto de verbo ad verbum decreto tribunalis, lato ſuper articulo violentiæ, intimato iudici Eccleſiaſtico, ſtatim tenetur obtemperare,& deſiſtendo à violentia,omnia in eo contenta debet libenter adimplere. quod ſi deferre, & reponere iubetur, vtrumque faciet, de quo latiùs in hoc c. infrà §. 1. Si autem decretum ſit conditionale 264
(quod tertium genus vocamus) ſibi libet,alterum ex alternatiuis eligere, quod etiam illico complere debet.quæ facere ſi recuſet; expeditur ſecunda iuſſio (quæ *ſobre carta* di- 265
citur) in qua fit comminatio amiſſionis naturalitatis, temporalitatum, quas his regnis habet, & aliquando fit in hac expenſarum condemnatio ſtatim, vt ex Gutierr. & aliis diximus ſuperiùs, verſiculo, vel etiam ſunt intelligendi num.249. cui ſi non pareat, ex- 266
peditur tertia prouiſio, & ſi adhuc contumax ſit, & rebellis,iubetur vt compareat in Senatu vſque ad amiſſionem originis,& priuationem temporalitatum.

Quòd non ſolùm vaſſalli ſeculares, ſed 267
etiam clerici, Epiſcopi, Archiepiſcopi,& alij Prælati Eccleſiaſtici tenentur obedire, & obtemperare mãdatis, & prouiſionibus Regis *l.*29.*tit.*4.*lib.*2.*recopilat. & l.*13.*tit.*3.*lib.*4. *recopil. eadem recopil.* vbi Azeued. qui ſi non præſtiterint eis obedientiam, in eos exequitur pœna amiſſionis temporalitatum, & originis. generale ſiquidem verum eſt, Eccle- 268
ſiaſticas perſonas, quatenus tangit Regem, regimen, regnum, atque ordinem poteſtatis,Regibus ſubeſſe,& ad eorum inuocationem accedere, *c.petimus* 11.*qu.eſt.*1. *cap.principes, & cap.adminiſtratores* 23.*quæſt.*5. *c.tributum,& ibi gloſſ.*23.*q.*8.Petr. Antiboli.*in tract. de muner.*3.*part.num.*97. Dec.*conſ.*72.3.*in fin. & num.*4. *l.*65. *tit.*5.*p.*1. *verb.la quinta,* & ibi Gregor.*verb.el Rey, & l.*2. *&* 8.*tit.*7.*part.*3. *& l.*13.*tit.*3.*lib.*4.*recopilat.l.*11.*tit.*10.*verb.y mandamos al Maeſtre Eſcuela, libr.*5. *recopilat.* & ibi Matienſ. *gloſſ.*7.*l.*29.*tit.*4.*lib.*2.*recopilat.* Azeued.*in l.*1.*num.*5.*titul.*1.*libr.*4.*recopil.*& idem Azeued.*in l.*13.*num.*5.*titul.*13.*libr.*4.*recopil.t.* quia tenentur obſeruare obedientiam, fide- 269
litatem,recurrentiam & venerationem Regi, & domino ſuo,atque tranquillitatem, & pacem publicam, optimè Durand. *de mod. concil.general.celebr.rubric.*71.& quia ipſæ Ec- 270
cleſiaſticæ perſonæ ſubditi Regum ſunt ratione domicilij, vt probant Gregor. Lopez *in l.*4.*tit.*15.*p.*4.*gloſſ.magna ad fin.* Azeued.*in d.l.*13.*n.*5.Bobadill.*in Polit.lib.*2.*c.*18.*num.*62. *ad med.*

A quo fine dubio videtur, ortam fuiſſe 271
practicam hodiernam, qua vtitur conſilium ſupremũ Regium præcipere clericis, Epiſcopis,

pis, Monachis, & aliis Ecclesiasticis personis apud Senatum comparere, vt adnotat Castell. à Bobad. *in Politi. lib.2. cap.18.n.61.*

272 vbi etiam latè comprobat, Episcopos potiùs teneri,obedire Principi supremo,quàm Archiepiscopo, cùm sint ipsi consiliarij Regis. quoniam (vt diximus) in his, quæ tangunt Regem, regimen & ordinem potestatis Regiæ, Regi obediendum est. Diuus Tho. *1.2. quæst.96. art.4.* Soto *de iust. & iur. q.4. art.2. colum.2.in fin.cum seqq.* Roderi. Suarez *in repetit.l.quoniam in prior. limi.2. l.regni num.14. ad fin.C.de inofficioso testam.* Nauar.*in manual. c.25.num.9.* Azeued.*in l.13.num.6.tit.3.libr.4. recopil.*Bobadill.*vbi proximè.*

273 Quibus quidem fundamentalibus rationibus iure procedere videtur quotidianam praxim, vt si iudex Ecclesiasticus,adeò contumax sit,& rebellis,vt à vi illa nolit desistere, imò proteruus, & inobediens monstretur Regiis prouisionibus, & mandatis, quibus mediantibus, ad violentiam eleuandam,interponitur à Rege protectio nuda,& naturalis defensio, cuius proprium officium est,ex quo pax publica turbatur,& læsa censetur authoritas Regia,& Regis subditi violentiam patiuntur:potest Rex,illi iubere, vt

274 à suis regnis, & ditionibus exeat, ipsúmque in amissione originis, & temporalitatum condemnare, eiúsque bona temporalia occupare in pœnam inobedientiæ, ex iuribus, & authoritatibus, in specie rẽ hanc tractantes Doctores fulcire conantur *ex l.fi.ff.de off. procuratoris Cæsaris l. minimè ff. de religios. & sumpti. funer. §. si clericus versiculo si autem. de pace tenenda in vsibus feud.* vbi Bald. *& l.quicumque.* vbi eleganter Paul.de Castr. *Cod. de Episcop. & cleric.l.18. tit.9.part.1.l.8. tit.7 p.3. 1.part. & 2.tit.5.l.11.tit.8.lib.1.recopilat.lib.4. tit.1.l.13.tit.3.lib.4.recopilat.* Archidia. *in c.de form.22.quæst.5.* pulchrè Paul. Castr. *in l addictos supplicio num.6. Cod. de Episcop. audien.* Guillelm.Benedict.*in c.Raynut.verbo & vxorem nomine Adelas. decis.2. num.155.ad fin. & num.161. cum seqq. de testam.* Cassane. *in Catalog. gloriæ mund.5.part.considera.24.cas.138. fol.117.* Auenda. *in cap.6.præto.num.10.versiculo decimus casus 2. part.* Montalb. *in reperto. l.Reg.verb.arma,fol.10.* Auil.*in c.præto.cap.3.gl. verb.iurisdictio. num.3.* Couarr. *in prz.cap.35. num.3.versic.aduersus.* Gregor.Lopez *in l.13. tit 13.part.2.verb.ninfuerça, in fi.& l.17.gl.que se la dio versic.an autem Princeps,tit.6 p.1.* Iul. Clar.*in pract.crimi.§.fin quæst.38 num.24.*nostras Ioan. Garcia *in tract.de nobili. gl.9.n.31. & 32. in fin & seqq.& fol.226. versiculo sexta conclusio.* Segur. *in direct. iudicum 2.p. cap.13. n.53* pulchrè Saleed.*in pract.* Bernard.Diaz *cap 102. litera A, p.13.353.* Barthol. Humad. *in scholiis ad Gregor. Lopez in l.65. tit.5.part.1. gl.8. num.7.* Petr. Cæned. *in collecta.ad decretum cap.37.num.9.fol.54.* Azeued *in l.13.n.10. tit.1.lib.4.recopilat.*Mexia *in pragma.taxæ pan. concl.5.num.37.* & idem *super l.Tolet.2. funda. 11.part.num.47.in fin.*108.Castell.à Bobadil. *in Politi. lib.2.cap.10.n.63.* nostras Gasp. Rodrig. *de annu.reddit.lib.1.c.17.n.67.* Octauia. *in decis.Pedemont.30.num.fin.ad fin.* Carol.de Grassal.*lib.2.regal.Fran.iur.7.col.penult.* idem Bobadill. *in Politi.lib.2. cap.18.à num.60.cum seqq.* Corset.*in tractat.de potest.regal.3.p.q.34. num.60.* Boër.*in tract.de seditio.cap.1.colum.1.* Cassan. *in consuetud. Burgund.rubr.1.§.5.gloss. si el, n.81.* & de hac nostræ Hispaniæ praxi testatur Marta *de iurisd.2.part. c.34. num.42.* licèt ipse (vt assolet) aliud censeat.Ioan.Gutierr. *pract.quæst.lib.2.q.20.* latè Sese *tractat. de inhibitio. cap.8. §. 3. à num.48. cum seqq.* & idem Sese *in cap.9 §.1. à num.22.* Oliuan. *in tract.de iur.fis.c.11.n.37.cum seqq.* Hieronym. Portol.*in scholiis ad Molinum in §.appell.manifestationis ex num.10.* Cæned. *in q:Canon.45. num.62.* Ceuall. post hæc (paucis tamen ex iis citatis) *in cognitione per viam viol. gloss.16. numer.10.* qui quidem omnes, idem in aliis 275 ditionibus, & regnis Christianæ Religionis practicari,testantur,prout & ego iam semel vidi practicatum in Regio Senatu Galleciæ, quibus adde nouissimè Torre-Blanca *tractatu de magia lib.3.cap.26.à n.30. & suprà.*

In hoc enim modo exequendæ protectio- 276 nis naturalis, non procedit Rex ex vi, & potentia iurisdictionis contentiosæ, & iurisdictionalis(quam in clericos exercere non potest) sed ex virtute potestatis politicæ, & œconomicæ,prout Auenda.Azeuedi.Carol. de Grassal.Gutierr.Salced.Ioseph Sese, Oliua. & Cæned. post alios,locis proximè citatis,asserentes ex vi huius œconomicæ,& politicæ potestatis posse Principem supremum 277 clericos inobedientes vim notoriã inferentes vassallis suis, ac turbatores reipublicæ, pacis, & iurisdictionis, à suis ditionibus expellere, & vt extraneos habere,illísque præcipere, ne ad sua regna accedant, iuxta mirabilem text. *in d.l.fi.ff.de off.procurat. Cæsaris.*

Nam sicut ex vi huius œconomicæ pote- 278 statis potest pater, vel Dominus quilibet priuatus filium clericum, aut familiarem Ecclesiasticum sibi inobedientem, è domo sua expellere, & eiicere ob eius pacem, & quietem, ita eius exemplo potest Rex temporalis eiicere à regno suo, & Republica (cuius pater, caput, & tutor est, vt diximus & probauimus latè suprà cap. 1.) clericum turbatorem pacis, & inquietum, rebellem, & inobedientem iustis iussibus regalibus, tanquam membrum putridum,& infectum,

secundùm

ſecundùm illud D. Hieronymi *in c. reſcandæ,& in c.ecce* 24.*quæſt.*3. Hoc exemplum,& ſimilitudinem mirabiliter conſiderauit Carol. de Graff. *libr.*2. *regal. Franc. iur.*16. eandem etiam faciunt Gregor. Lopez *in l.* 57. *gloſſ.*2.*in fin.tit.*6.*p.*1. Azeued. *in l.*4.*num.*12. *tit.*1.*lib.*4 *recopilat.* Caſtell. à Bobadill. *in Politi.lib.*2.*c.*18.*n.*62.*ad medium.*

279 Pro qua doctrina facit *l.vnica C. de emendatio.propinquorum*,ibi, In corrigendis minoribus per qualitatem delicti ſenioribus propinquis tribuimus facultatem, vt quos ad vitæ decora domeſticæ laudis exempla non prouocant, ſaltim correctionis medicina compellat.) & iterum ibi, Nec tamen nos in puniendis vitiis poteſtatem in immenſum extendi volumus, ſed iure patrio authoritas corrigat erratum, & priuata animaduerſione compeſcat,*&c.*

280 Et quamuis inſignis Martinus Nauarr. *in manual.cap.*27.*num.*67. putarit, ex c.10. Bullæ Cœnæ Domini, diffinitum eſſe, non licere ſecularibus iudicibus, Epiſcopis comparentibus, ſuis iuſſibus præcipere, vt à regnis exeant ſub cenſurarum incurſu, quod ſecus eſſe (dicit) ſi iubeant eos à curia Regis exire, vel alio loco, qui non ſit eorum diœceſis, quia tunc non ligarentur dictis cenſuris.

281 Nihilominus (ſalua ſemper correctione, & authoritate ſanctæ Matris Eccleſiæ, cuius limæ, & cenſuræ cuncta mea ſcripta ſubmitto, quæ millies reuocabo, ſi ſemel aliud cenſeat,quia id ipſum pariter ego cenſeo) reſpondendum eſt, prout reſpondent Salced. *in additio. ad prax. Bernard. Diaz in pract.crimin.Canon.cap.*102.*litera A,poſt princ.* quem etiam ſequuntur Bobadill. *in Politi. lib.*2. *cap.*18. *num.*62. *litera A, ad fin.* noſtras Gaſp. Rodrig. *de annu. reddit. libr.* 1. *cap.* 17. *num.*73.*ad medium.*Ioſeph Seſe *in tractatu de inhibitio.cap.*8.§.3.*ſub num.* 100.*& ſequentibus.* idem etiam tenet Cæned.*in quæſt.Canon.*45. *num.*61. Bartholom. Humad. *in l.*65.*titul.*5.

282 *part.*1. *gloſſ.*8. *numer.*3. dicentes, dictam Bullam nihil poteſtati Regiæ detrahere,aut derogare, ſed tantùm procedere, quando prælati iniuſtè, & ſine legitima cauſa expelluntur; ſecus tamen quando iure permittente, prout quando occurritur vi oppreſſis, quod facere Princeps tenetur ex debito officij, cuius proprium eſt, illos protegere per modum naturalis defenſionis, & extraiudicialis cognitionis, œconomicæ, ac politicæ poteſtatis, vt declarat idem Nauar. *num.*69.

283 *verſ.*3 quod & indicat illud verbum(eicientes) eiuſdem Bullæ,quod debet intelligi de eiectione violenta, & iniuſta, ſeu tyrannica, ſicut à principio eiuſdem capitis ſentit Romanus Pontifex, dum loquitur contra percutientes, verberantes, & hoſtiliter inſequentes ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, Patriarchas,*&c.* & protinus continuatiuè ſubiungit (aut eos deiicientes,*&c.*) nam 284
certum eſt quòd vna pars alternatiuæ alteram declarat, *l.*1.*ff.de rebus dubiis*, prout pulchrè in terminis conſiderauit Seſe *vbi proximè num.* 103. pro quo expendo text. (qui ſimili ſtylo vtitur,& ſic communiter intelligitur, & interpretatur per ſcribentes ibi) *in clem.*1.*de pœnis*,ibi, Iniuriosè,vel temerè percuſſerit,aut eiecerit,ſeu banniuerit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta,*&c.*) quibus adde quæ ſuprà diximus cap. præced. poſt 5. prælud. ad reſponſionem ſecundi & tertij argumenti.

Hic enim defenſionis modus, quo vtuntur ſuprema tribunalia, cõtinetur ſub limitibus protectionis naturalis, & nudæ defenſionis,text.optimus *in cap.vt famæ*, ibi, Dum tamen non amplius eorum violentia ſe extendat, quàm defenſio, vel rebellio exigit clericorum.) *de ſentent.excommun.cap.olim de reſt.ſpol. cap.ſignificaſti de homicidio l.*1.*C vnde vi.* quia tunc ſeruari moderamen inculpatæ 286
tutelæ dicitur, quando id fit,quo omiſſo repelli vis non poteſt, prout latè ad princip. huius cap.diximus. Ex quo enim iudici Eccleſiaſtico nimia ſuauitate, & amore prima, & ſecunda monitio per Principem miſſa eſt, vt à violentia notoria patente ex actis deſiſtat,deferendo,& reponendo,ac abſolutionem excommunicatis præſtando; ſi ad- 287
huc rebellis eſt, & inobediens, quo modo magis politico, minúſque libertati Eccleſiaſticæ præiudiciali poterit Princeps temporalis vti, ad tollendam violentiam, & vt ab illa deſiſtat compellendum, vt queat oppreſſo cum effectu occurrere; cùm illum nolit,nec poſſit per corporalem compulſionem,puta;carcerem(cuius perſona exempta eſt)dirigere,& ſic vt tædio affectus à proteruia deſiſtat;occupãtur temporalia, quæ ſubſunt Regi, nulli ſiquidem imputatur, vt fa- 288
ciat aliquid, ſi aliter ſe defendere,& repellere iniuriam non poteſt, iuxta text. *in l. ſciendum* §.*quo cum aliter ff.ad l.Aquil.*

Si enim Principibus ſupremis omni iure 289
naturali,diuino,Canonico, & conſuetudine immemoriali competit protectio vi oppreſſorum, ac violentiarum propulſatio,tam inter clericos tãquam eorum ſubditos quoad protectionem, & membra, ac ciues Reipublicæ temporalis, quàm inter laicos (in quo nemo dubitare poteſt, vt latiùs ſuprà cap. 1. à princip. probauimus) multo magis ſibi intelligitur permiſſa omnia ea, quæ neceſſaria ſunt ad ipſam violentiam effectiuè

repellendam intra limites eiusdem natura-
290 lis defensionis,quia cui cõceditur finis,con-
cessa censentur ea, per quæ deuenitur ad
finem, & cui conceditur antecedens, con-
ceditur etiam consequens, *l.* 1. §. 1. *ff. si vsus-
fruct. petat. l.* 3. §. *qui habet.* & ibi præsertim
Paulus Castren. *ff. de seruitu. rusti. prædio. l. rese-
ctionis gratia, & ibi gl. ff. communia prædio. l.* 2.
& ibi Cynus & alij. *ff. de iurisdict. omni. iudi.
l.* 2. §. *inspectio. ff. quemadmod. testam. aper. l. ad
rem mobilem, ff. de procurator. l. ad legatum eo-
dem cap. quoniam, de sentent. excommunic. lib.* 6.
§. *idem iuris insti. qui & in quibus caus. manu-
mit. non posse. cap. cum infirmitas de pœniten. &
remissio. l.* 3. §. *non perpetuo, ff. de sepulchro. viola.*
latè Euerar. *in loco de conceff. antecedent. ad
concessionem consequentis numer.* 10. *& per to-
tum.* Ripa *in l. si constante numer.* 76. *ff. solut.
matrim.* Crot. *in repeti. l. omnis populi numer.*
179. *in fin. concluf. ff. de iust. & iur.* Aymon Cra-
uet. *de antiq. tempor.* 4. *part. in princ. à num.* 64.
cum seqq. idem Crot. *consil.* 135. *num.* 36. *lib.* 1.
291 vbi quòd concessio extenditur ad ea, quæ
consequutiuè veniũt ad dispositionem, Vil-
lagut. *in tract. de extensione l. rubrica de exten.
leg. correct. numer.* 17. *fallen.* 9. Prosper. Farina.
fragment. crimin. 1. *part. num.* 228. *fol.* 170. quæ
iura, & Doctores plures decidunt in pro-
292 posito casus particulares. inter quos quòd
concessa iurisdictione, videntur omnia con-
cessa, sine quibus iurisdictio exerceri non
potest. Cephal. *consilio* 406. *numero* 20. *vo-
lum.* 3. Morl. *in empor. iur.* 1. *part. titul.* 2. *de le-
gibus numer.* 20. *versiculo quia cum regnum.* vbi
293 dicit, quòd cui conceditur regnum, neces-
sariò omnia censentur concessa, sine qui-
bus regnum gubernari non potest. Suar. *de
immunit. Eccles. & defens. fidei Cathol. aduers.
error. Angliæ libr.* 3. *cap.* 2. *numer.* 42. *in fin.* vbi
dicit quòd non solùm Christus verus Deus,
cuius opera perfecta sunt, sed etiam qui-
libet prudens gubernator, qui vices suas
alicui commisit, vel suam potestatem dele-
gat, consequenter dat potestatem ad om-
nia, quæ ad finem talis commissionis neces-
saria sunt, vt prudens ratio naturalis, & iura
ciuilia, & Canonica disponunt.
294 Cui enim conceditur principale, cense-
tur etiam concessum id, quod venit ex
natura actus, de quo dispositio loquitur, la-
tè Aymon. *de antiq. tempor.* 4. *p. in princ. num.*
70. Farinac. *vbi proximè numer.* 233. & cui
295 conceditur principale, intelligitur concedi
id, quod consequutiuè, & accessoriè ve-
nit ad illud principale, *cap. prudentiam* §. *si
verò.* & ibi communiter Doctores *de officio
deleg.* Alberi. *in l. cum principalis ff. de regul.
iur.* B. Bald. Iff. & Rochus de Curte quos re-
ferens ad idem sequitur Aymon. *de antiquit.
tempor.* 4. *part. in princ. num.* 67. *cum sequentibus,
&* 121. Euerard. *in loco à conceff. anteced. ad
conceff. consequent. numer.* 2. *l. final. Cod. de frum
vrbis Constant.* & ibi Bart. & Platea *libr.* 11.
plures citat Villagut. *in tractatu de exten. leg.
correct. & pœnal. simul à numero* 266. *cum se-
quentibus.*

Igitur dicendum erit, quòd cùm Prin- 296
cipi sit concessa facultas, omni iure, præci-
puè naturali, liberandi vi oppressos, & tol-
lendi violentias extraiudicialiter, debet illi
concedi, & permitti omne quod ad illius
expeditionem, exequutionem, & perfectio-
nem est necessarium intra limites protec-
tionis naturalis, & iuxta naturam principa-
lis concessionis, cui includitur ex supradi-
ctis, quia aliàs superuacanea, & frustratoria
esset, & de vento seruiret cognitionis ex-
traiudicialis per viam violentiæ cognitio, si
debitum non haberet exitum, & necessario
careret effectu. nam vt inquit Philosoph. qui 297
dat formam, dat ea, quæ consequuntur ad
ipsam. maximè vt quia pulchrè inquit Sua-
rez *libr.* 3. *de primatu Summi Pontif. cap.* 1. *num.*
4. *in fin.* quòd humana natura non potest 298
esse destituta remediis ad sui conseruatio-
nem necessariis, & cùm prædictus modus
exequendi decretum, & violentiæ, & tollen-
dæ sit vltimum remedium, magis conten-
tum intra limites naturalis, & extraiudicia-
lis defensionis, quod pro suo obiecto &
fine habet defensionem vi oppressorũ pro-
uenientem ex visceribus iuris naturalis; de-
bet haberi probo, quia ex bono fine bona 299
præordinatio præsumitur. *l. siquis C. de adult.*
Felin. *in cap.* 1. *n.* 14. *de præsumptio.* Ruin. *cons.* 1.
cum seqq. volum. 5. Nell. *tractatu de bannit.* 2.
part. 2. *tempor. quæst.* 13. Iff. *cons.* 20. *colum. fin. &
consil.* 86. *colum.* 1. *volum.* 3. Alexan. *consil.* 111.
volum. 1. Crauet. *cons.* 4. *num.* 15. Mari. Antoni.
Marcerat. *varia resolut. libr.* 3. *resolut.* 19. *nu-
mer.* 11. *&* 12. qui adducunt bona exempla-
ria. itaque necessariò fatendum est, ad con-
sequendum illum finem, & exercitium di-
ctæ cognitionis permissæ inter clericos, vt
Princeps possit exercere omne necessa-
rium, sine quo regalis protectio, & vi op-
pressorum defensio redderetur iutilis, &
frustratoria.

Vnum tamen tolerare non possum, quod 300
Ceuallos (quem post hæc scripta vidi) *in tra-
ctatu de cogni. per viam viol. gl.* 18. *sub n.* 148.
versiculo nec obstat decimum argumen. vbi ex-
cedendo limites Bullæ in Cœna Domini:
dixit, quòd in hac cognitione nullus actus
iurisdictionis exercetur, sed merus actus de-
fensionis. & licèt (inquit ille) esset necessarius
actus iurisdictionalis, possent Senatores Re-
gij illos exercere, si aliter articulus violentiæ

non

non posset experiri.) horribile verbum, quod absit à nobis,& penitus delendum,qui quidem euidenter conuincitur.

301 Etenim defensio, & protectio regalis in nullo alio consistit, quàm in delatione, & repositione attentati, quia in iis etiam consistit violentia. quæ quidem omnino sunt necessaria immediatè ad tollendam illam vim illatam, vt constat ex nostra l. Regia, vel etiam quando conditionaliter apponitur, aliquid faciendum per eundem iudicem, per quod violentia tollitur, vel in decreto conditionali, de quo suprà (quod tertium genus vocamus) & tamen,cùm id pertineat iudici Ecclesiastico, non se in illud
302 intromittit Princeps,imò ad illud reponendum eidem iudici Ecclesiastico remittit, ne videatur iurisdictionem Ecclesiasticam vsurpare, vt probat nostra l.Regia, & hactenus latè diximus, & communiter practicamur. ergo Princeps secularis vti non poterit iurisdictione in clericos, etiam si de necessitate finis, sit necessaria ad tollendam violentiam.

303 Quod & in tantum procedit, nam etiam si violentia non remaneat sublata, sed imò subsistat, tolli non potest directò per ipsum Principem facta, scilicet, per eum reuocatione, & delatione appellationis. quod euidenter probo. Etenim si iudex Ecclesiasticus adeò proteruus sit, & inobediens Regiæ prouisioni, vt nec à violentia desistere velit, nec reponere, & deferre, licèt Princeps supremus temporalis vindicet eius inobedientiam, iudicem expellendo à suis ditionibus(vt hactenus vidimus)tamen quamuis iudex Ecclesiasticus nolit tollere violentiam, ipse Princeps ad illam tollendam, deferendo, & reponendo, non se intromittit,vt hactenus euidenter vidimus; quia nolit, nec potest Ecclesiasticam potestatem vsurpare,etiam si violentia non tollatur; ergo licèt ad tollendam violentiam sit necessaria iurisdictio,ea inter clericos vti non poterit Princeps temporalis.

304 Deinde quia si doctrina Ceuall. (quod absit) vera fuisset,omnia,quæ à Doctoribus dicta sunt in expositionem Bullæ in Cœna Domini, Concilij Tridentini, & Rotæ decisionum, de quibus amplissimè suprà cap. 1. in responsione ad 1. 2. & 3. argum. subuersa, & falsa forent. siquidem Doctores omnes respondent, procedere in hac extraiudiciali cognitione, & absque iurisdictione, habere tamen locum, quando in ea excederetur modus, vtendo, & procedendo iurisdictionaliter, de quo, & nos etiam copiosè suprà hoc cap. à princ. ergo fatendum est, vt si articulus violentiæ iurisdictione indigeat ad eius expeditionem,& rectum finem, ea vti non posset, nec nollet Princeps, maximè quia illi permissa est cognitio rei, quæ nec ex forma, nec ex subiecta materia iurisdictionem appetit, nec eget, & ita tenendum.

Quæ autem in hoc casu dicantur temporalitates clericorum,vt ob eorum proteruiam, & inobedientiam possint occupari,an mobilia, & vtensilia domus,an fructus præbendarum comprehendantur,& de aliis vide Guillelm. Benedict. *in cap. Raynut. verb. & vxorem nomine Adelas. à num. 332. cum pluribus seqq.* Flores de Men. *variar. quæst. libr. 1. quæst. 8. §. 1. n. 25.* Azeued. *in l. 1. per tot. tit. 5. lib. 1. recopilat.* Ioseph. Sese *tract. de inhib. c. 9. §. 1. num. 22.* 305

In his tamen exequendi modis animaduertant Senatores, qua iustificatione procedunt,caueant, ne in censuram Bullæ labantur, quod facilè facere possunt, quia quantum materia hæc periculum contineat, nemo ignoret, in illum errorem ne incidant, excedendo legitimos,ac permissos nudę defensionis modos,cuncta tractantes cum moderamine inculpatæ tutelæ,attento animo, nimia prȩmeditatione,ac modestissima consideratione, quantam grauitas,& periculum rei exigit, prout etiam prudenter aduertit Sese *de inhibitio. c. 8. §. 3. num. 104.*& Bobadil. *in Polit. lib. 2. c. 18. num. 60.* 306

§. I.

Per delationem atque repositionem, an, & quemadmodum Regiæ prouisioni iudicem Ecclesiasticum satisfeciisse dicetur, & quid si semel repositum reuocauerit.

SVMMARIVM.

Reponere tenetur iudex Ecclesiasticus virtute decreti Senatus, inserti in prouisione Regia, omnia attentata post appellationem,& intra terminum ad appellandum,& omnia compellere ad vnguem. n. 1.

Reponere se & deferre,si respondeat iudex prouisioni Regiæ; an dicetur satisfeciisse. n. 2.

Reponere verbaliter, cùm actus reuocatione sufficiet,si attentatum sit verbale. n. 3.

Repositio cum effectu requiritur, quando attentatum consistit in facto, quia non sufficiet tunc verbalis. n. 4.

Verba prouisionis Regiæ debent intelligi cum effectu respectu repositionis. n. 5.

Sententia iudicis,& verbalis iussio non tollit,nec

tradit possessionem, sed actualis executio requiritur. n.6.

Possessio, quæ consistit in facto, non transfertur ex sententia actualiter non executa, cùm non transeat dominium consistens in iure. n.7.

Facto vbi opus est, verba non sufficiunt. n.8.

Factum vbi lex requirit, & actualem redditionem, non statur assertioni. n.9.

Verba (demissione) debent intelligi cum effectu. n.10.

Reponere cum effectu, si iudex recuset, datur oppresso sobre carta, *vt adimpleat prouisionem cum effectu. n.11.*

Casus de facto mirabilis refertur. n.12.

Reponat si iudex in parte, partim verò non, an prouisioni Regiæ satisfecisse dicetur. n.13.

Factum non dicitur, vbi aliquod remanet faciendum. n.14.

Repositum non dicitur attentatum, si repositio non fiat in pristinum statum vsque ad vnum nummum. n.15.

Repositum semel cum effectu vigore prouisionis Regiæ, si iterum iudex reuocet, an noua appellatio, & nouus recursus sit necessarius, an verò sufficiet secunda iussio. n.16.

Repositionem si incontinenti reuocet iudex ipse, secunda iussio sufficiet, hoc est, sobre carta. *n.17.*

Factum non dicitur, quod non durat factum. n.18.

Executione semel facta si res iterum auferatur, potest idem executor eiusdem sententiæ virtute rem restituere. n.19.

Defendisse non sufficit, si defensio nõ durat. n.20.

Repositionis reuocatio si proueniat à nouo articulo incidenti in discursum litis, secunda iussio denegatur in Senatu, quia noua appellatione, & recursu opus est. n.21.

Reponere an debeat indistinctè iudex Ecclesiasticus vigore Regiæ prouisionis omnia à se gesta post appellationem, etiam quæ aliàs sibi licebat facere ea pendente, & deferente. n.22.

Cognitio per viam violentiæ fuit inducta, ne iudex Ecclesiasticus aliquem violenter vexet contra ius. n.23.

Princeps in tollenda vi iuris est minister, & sic non potest iudicem adstringere, vt reponat, quod secundum ius fecit. n.24.

Recursus ad Regem limitatus est ad solam violentiam, quam adesse est impossibile, vbi iure proceditur. n.25.

Recursus Regius non potest plus operari, quàm inhibitio Canonica è superiori emanata. n.26.

Recursus ad Regem nunquam causat attentatum. n.27.

Recursus Regius dirigitur ad iuuamen iurisdictionis superioris, vt nihil in eius præiudicium interim contra ius fiat. n.28.

Inhibitio Canonica non inficit, nec impedit, quæ iure permittente, iudex inferior facere potest appellatione pendente. n.29.

Inhibitio operatur in his, quæ sunt contra ius, & & appellationem. n.30.

Iudex inferior quæ gerere potest appellatione pendente, remissiuè. n.31.

Prouisio Regia, si sub repositione comprehenderet licitè gesta per iudicem Ecclesiasticum, vinculum iniquitatis, non præsidium innocentiæ diceretur. n.32.

Verba quantumcumque præcisa recipiunt interpretationem de iure. n.33.

Et ad terminos suæ potestatis restringuntur. n.34.

Verba generalia restringuntur, vt absurdum euitetur. n.35.

Verba sententiæ impropriantur, vt ad iuris intellectum reducantur. n.36.

Principis voluntas talis præsumitur, qualis est legis scriptæ, & naturalis rationis. n.37.

Verba prouisionis Regiæ debent recipere interpretationem de iure, ne limites protectionis naturalis, & suæ potestatis excedant. n.38.

Verbum respiciens plura determinabilia, ea determinat, prout vniuscuiusque naturæ conuenit. n.39.

Determinatio vna respiciens plura determinabilia pariformiter tunc determinat, si in omnibus eadem sit ratio determinandi. n.40.

Prouisione Regia intimata, an iudex Ecclesiasticus possit taxare expensas contentas in sententia, à qua est appellatum. n.41.

Iussio secunda dicta sobre carta, *deneganda erit in ijs, quæ iudex poterat appellatione pendente licitè facere. n.42.*

Reponere tenetur etiam iudex vigore Regiæ prouisionis censuras, & absoluere, quod non repugnat dispositioni Concil. Trident. n.43.

Absolutio quando data dicatur cum effectu, & an per procuratorem, aut literas sufficiat, & an censuræ aliter quàm per absolutionem tolli possint. n.44.

Absolutio ad reincidentiam ad tempus potest dari. n.45.

Absolutus ad reincidentiam virtute prouisionis, de ruego, *per sexaginta dies, si intra illos decretum violentiæ detur, an illis transactis absolutione egeat. n.46.*

Absolutus ad reincidentiam per sexaginta dies, si violentiam adesse ob non delatam appellationem declaretur intra illud tempus, noua absolutione indiget. n.47.

Superior etiamsi reuocet gesta ab inferiori, vel ipse excommunicatum absoluit, vel remittit inferiori absolutionem. n.48.

Absolutus per sexaginta dies virtute querelæ laicorum, an si vim fieri intra illos sit decretum, termino transacto indigeat noua absolutione. n.49.

Absolutus per tempus ad reincidentiam si intra

illud

illud ſoluere non potuit, an eo tranſacto incidat in cenſuras. n. 50.

Prouiſioni Regiæ quoties iudex non ſatisfecerit cum effectu, integrè reponendo, ſemper in Senatu ſecunda inſtio, hoc eſt, ſobre carta, *conceditur n.* 51.

Cognitio violentiæ, & protectio naturalis tantum durat, quantum ipſa violentia. n. 52.

1 SI autem iudex Eccleſiaſticus (prout protinus tenentur) Regiis prouiſionibus obtemperat, ſciat omnia, prout in decreto dictæ prouiſionis ſcripta ſunt, complere tenetur, ſcilicet; deferre, & reponere omnia attentata, & geſta poſt appellationem emiſſam, vel intra terminum, quo potuit interponi, *iuxta cap. non ſolum de appellat. lib.* 6. *cum concord.* abſoluendóque excommunicatos, cenſuras ac interdicta leuare, de quibus in hoc §. 1. videndum erit.

2 Et in primis vnum valde vtile animaduertam, an iudex Eccleſiaſticus, qui ſtatim prouiſioni Regiæ ſibi intimatæ reſpondet, ſeu etiam poſtmodum per ſuam interloquutoriam, quòd defert appellationi, atque omnia geſta poſt eam, *&c.* prout in prouiſione iubetur, reponit, ſatisfeciſſe dicatur prouiſioni præfatæ, prout affirmatiuè videtur euidenter.

3 Sed aduerte, quòd multi ignari litigantes, & aduocati in hoc in dies decipiuntur, quare in hoc diſtinguendum eſt, nam aut attentatum eſt verbale, puta; quia poſt appellationem legitimam proceſſit ad aliquem actum iudicialem, aſſignãdo terminum, admittendo ſcripturas, vel probationem cauſæ principalis, teſtes, aut eorum repulſas, aut aliquam ſententiam interloquutoriam, vel diffinitiuam proferendo, aut alia ſimilia, tunc verbalis repoſitio ſufficiet, & eorum reuocatio. quia nihil tam naturale eſt, quàm eodem modo quodque diſſolui, quo colligatum eſt aut attentatum non conſiſtit ſolùm in verbis, ſed etiam in facto, puta; quia
4 ad exequutionem de facto proceſſit, tradendo poſſeſſionem beneficij, aut alterius rei actualiter alicui, ſiue vacuam, ſiue ab altero occupatam, quem violenter ſpoliauit, vt alteri traderet in exequutionem ſuæ ſententiæ; & tunc non ſufficit verbalis repoſitio, ſed omnino debet fieri cum effectu. hic eſt text. mirabilis *in cap. ſi à iudice* 10. ibi, & ipſe in termino grauamen reuocauerit cum effectu.) *de appell. cap.* 1. *de eo qui mittitur in poſſ. cauſſ. rei ſer. cap. ad Apoſtolicæ verſiculo cúmque parata de ſentent. & re iudi. lib.* 6. vnde dicit gloſſ. mirabilis *in d. cap. ſi à iudice verb. cum effectu*, quòd ſi grauamen fuit verbale, reuocatio ſufficiat verbalis, vbi ad hoc allegat ibi Archidiac. & Ioan. Andr. quare iudex debet ad actualem ſuæ interloquutionis exequutionem procedere, quia verba eius, & prouiſiones Regiæ debent intelligi præcisè, & cum effectu, *l.* 1. *§. hæc autem verba ff. quod quiſque iur. l. ſi per alium §. docere ff. ne quis eum qui in ius vocat. cap. relatum. de cler. non reſiden.* Decius *conſ.* 385. *col. penult. verſic. iis tamen non obſtant.* idem Decius & Curtius Iun. *in d. §. hæc autem verba.* latè Beccius *conſ.* 14. *num.* 31. Petr. Surd. *deciſ.* 303. *num.* 5. Tiraquell. *in repet. l. boues §. hoc ſermone limi.* 6. *n.* 4. Cardin. Tuſc. *practi. concluſ. litera V, concl.* 90. *per totam, & n.* 13. *&* 17.

Et quia per verbalem repoſitionem nec 6
redditur poſſeſſio vi oppreſſo, nec admitur
à detentatore, quia ſola ſententia iudicis, &
eius verbalis iuſſio nec tradit, nec aufert
poſſeſſionem, niſi actualis traditio, & exequutio ſubſequatur, gl. *in §. fin. inſtitu. de off. iud.* latè Antoni. Gomez *in l.* 40. *Tauri, num.* 24. Auilleſ. *in c.* 1. *prælo. gl. verbales partes.* pulchre etiam Ioan. Garcia *tract. de nobilit. gl.* 8. §. 1. *à numer.* 3. dicentes actualem ſententiæ exequutionem, quæ fit per rei actualem traditionem, eſſe neceſſariam *ex l.* 1. *Cod. de exequut. rei ind. l. ab exequutione C. quorum appell. non recip. l. is cui §. miſſus ff. ex in poſſ. leg.* Doctores *in l. miles §. qui iudicati ff. de re iudica. l. qui reſtituer.* ibi, manu militari. *ff. de rei vindicat. l. traditionibus ff. de pact. iuncta l. quemadmodum ff. de acquir. vel amit. poſſeſſione.* etſi
ex ſententia iudicis non transfertur domi- 7
nium, quod conſiſtit in iure, vt probant latè Doctores citati, & Ioan. Garc. *à numer.* 1. multo minùs transfertur poſſeſſio, non ſequuta actuali exequutione, quæ conſiſtit in facto. text. optimus *in l. cum hæredes ff. de acquir. poſſ. & l. traditionibus.*

Ergo per actualem exequutionem, non 8
autem verbalem repoſitionem in iis ſatisfiet Regiæ prouiſioni, quia vbi facto opus eſt, verba non ſufficiunt, *l. qui decem §.* 1. *verſiculo idem reſponſum ff. de ſolutio. l. ait prætor §. ſi quis ff. de noui oper. nuntia.* alia plura in comprobationem adducit Tiraq. *de retract. §.* 1. *gl.* 20. *ſub n.* 6. *fol. mihi* 131. Roland. à Valle *conſil.* 49. *n.* 52. *vol.* 1. qui ex hoc dicit *num.* 51. quòd
quando lex requirit factum, & actualẽ red- 9
ditionem, non ſtatur aſſertioni, per text. *in l. ſi fortè ff. de caſtrenſ. peculio.* & Cardin. Tuſc. *practi. concluſ. litera V, concl.* 90. *n.* 13. *&* 17. vbi
verba (demiſſione) debeant intelligi cum 10
effectu, quare ſi cum effectu non reponat
iudex, recurrit oppreſſus ad Senatum Re- 11
gium, & ſibi datur ſecunda inſtio (dicta *ſobre carta*) vt cum effectu reponat, & effectiuè prouiſionem adimpleat.

In quo vt negligens minùs ſit deinceps,

hîc obiter in proposito vnum elegantem
12 referam casum, quem de facto habui, vacante beneficio curato merè collatiuo, editis affixis, duo comparuere oppositores examinandi, vni facta est collatio per sententiam iudicialem,& consequutiuè possessio beneficij traditi, alter à sententia appellans, vsus est Regio recursu, & vim fecisse iudicem ordinarium,vt deferat, & reponat, decretum fuit, iudici intimatæ prouisioni respondet, quòd libẽter defert appellationi, & reponit omnia postea gesta, & attentata. Post aliquod tempus quidam tertius impetrauit beneficium prædictum, tanquam sedi Apostolicæ reseruatum, quia in eius mense vacarat;exequutor breuis cameralis, acceptata commissione, cùm vacuam possessionem beneficij inuenerat, & à nemine occupatam,verificata narratiua,& extra-iudicialiter procedens, nemine citato, quia non aderat (vt dixi) possessor;possessionem beneficij tradidit prouiso Apostolico vigore fulgoris, prout est breuis cameralis. ille, cui ordinarius cõtulerat præfatum beneficium, comparuit coram exequutore dicens, possessionem ab eo datam esse reponendam,ex eo, quia ipse non fuerat citatus prout debuerat, quia habebat ius ad illud ex collatione ordinarij, & similia, cuius exequutione appellãs inuocat Regiam protectionem, adducto processu, me informante, cùm cognouissem ex eius inspectione, & relatione petitionis querelantis, legitimè processisse exequutorem,cùm non teneatur aliquẽ non possessorem citare, nec assumere partes iudicis,nisi aliud in breue sit contrarium (iuxta ea quæ infrà Deo dante dicenda latiùs 5. p. tom.3.) adstrictus fui intentiùs in negotio pensare, & inueni repositionis decretum regale verbaliter tantùm fuisse repositum, nulla præmissa actuali exequutione,& auocatione priùs traditæ beneficij possessionis, perperam processisse exequutorem brevis omittentem citationem huius possessoris, quem omnino perquirere debebat, & ad id assumere tenebatur partes iudicis, ac iudicialiter procedere, viriliter defendens, vim fecisse, declaratum fuit, seu potiùs tertium genus decreti, scilicet; *que oyendo denuevo, y citando al querellante y reponiendo*, &c. *y no lo haciendo la haze otorgue y reponga*,&c.

13 Et insuper quæro, quid si reposuit partim effectiuè, partim verò non, an prouisioni Regiæ satisfeciisse dicatur; & dicendum est
14 quòd non, quia non dicitur factum, vbi aliquid remanet faciendum. *l.cùm Syllanian. in fin. Cod. de his quibus vt indignis.* vbi Bald. *num.2. l.soluend.ff.de verbor. significa. cap.1. de baptismo cap.nihil 7. quæst.1.* nec dicitur actus perfectus, quando partim est factus, partim verò non, *l.2.* ibi, Quia ipsi animaduertunt aliquid deesse.) *ff.de orig.iur.* Hierony.Gonzal.*in regul.de mens.& alter.gloss.63.à num.24.* & adde quæ latiùs dixi post alios infrà 4. p. c.14.à n.252.& à n.248.

Nec dicitur purgatum, nec repositum 15
attentatum, nisi omnia sint purgata, & vsque ad vnum nummum in pristinũ statum facta repositio. Achil. de Grass. *decis. 17. de restitu.spol.* Cæsar de Grass. *decis.150. num.4. & 8.p.1.& decis.270.p.2.num.5. & decis.171. & decis.176.p.3.* Put.*decis.56.num.12. lib.1. & decis.298. lib.2.* cum aliis per Lancelot. Robert. *de attent.3.part. cap.fin. numer.78.85. & 176. & num.191.* quare rectè poterit oppressus iterum recurrere ad tribunal Regium pro secunda iussione, hoc est, *sobre carta*, vt in totum reponat, & adimpleat prouisionem.

Et vlteriùs, quid si iudex semel repo- 16
suerit iuxta tenorem prouisionis effectiuè, iterum tamen repositionẽ reuocando,idem-met fecit attentatum; an necessaria noua sit appellatio, eius vigore nouus ad Regem recursus, an sufficiat eiusdem prouisionis secunda iussio. In qua quæstione,& difficultate resolutiuè dico, quòd si ipse iudex statim 17
repositionem reuocauit,absque noui articuli cognitione, vt puta; quia simus in appellatione à sententia diffinitiua, quam violenter appellatione legitima pendente fuerat exequutus,tunc nullum dubium erit, quòd sufficiet secũda iussio,hoc est,*sobre carta*,virtute prioris, quia non dicitur factum, quod 18
non durat factum, *l. idem §.si actor ff.quod cuiusque vniuersit. nom.l.si pro parte §.verum.* vbi gloss.citat concordantes,*ff.de in rem vers.l.3. §.si quis ita.* vbi Imol. *ff.de hæred.institu.* Socin. *consil.91.num.2.volum.1.* Petr.Surd.*cons.* 145 *num.11. part.1.* nec videtur feciisse quod parum durauit. Ioan.Andr.& Panormi per illum text. *in cap. nam & ego de verbor.signi.* vbi gloss.*cap.Rayner.* Aluar.Martin. Lauden. Cardin. Alexand. & cæteri scribentes post gloss.*in cap 1.§.quin etiam,in verbo non admittantur,titul. Episcop vel Abbat.* pulchrè & latè Hippolyt. de Marsil. *in reperit l.vltim.n.155. & mult. seqq.ff.de iurisd.omn.iud. & in l.2.in fin.ff.quibus ex causs. in poss.eatur.* facit *l.qui fi ff.de solutio.*

Et comprobatur, quòd si quis sic con- 19
demnatus ad rei restitutionem, & facta semel exequutione, iterum illi auferatur res, poterit exequutor virtute earumdem exequutorialium, & sententiæ iterum illi rem restituere, tanquam nondum facta exequutione,ita tenent Immol. Paulus Castr. Alexan.& alij recentiores *in l permisceri §.species ff.de*

ff. de acquir. poss. Paul. Roman. Alexand. & Iſſ. *in l. ſed & ſi poſſeſſori ff. de iur. iur.* per text. *ibi.* Caſtr. *in l. Titio centum in princ. ff. de conditio. & demonſtr.* Franc. Areti. *in l. ſi fideiiuſſ. §. meminiſſe eclu. fin. ff. de legat.* 1. Corneus *conſil.* 59. *placet in hac conſultatione colum.* 1. *lib.* 3. Barb. & alij citati per Tiraq. *in repeti. l. ſi vmquam verb. ſuſceperit liberos num.* 183. de quo nos ampliſſimè egimus plura hinc inde adducens infrà 4. p. cap. 14. à num. 217. q. penult. per totam. quare hoc caſu ſufficere ſecundam iuſſionem dubium non eſt, omnino concedendam. quia non ſufficit defendiſſe, ſi defenſio non durat, textus *in l.* 1. §. *ait prætor.* 111. *ff. quorum legat.* ita inquit elegan-
20 ter Hippolyt. de Marſill. *in l.* 2. *in fi. ff. quibus cauſſ. in poſſ. eatur.*

Si autem iſthæc repoſitionis reuocatio
21 proueniat, & deſcendat à nouo articulo, in diſcurſu proceſſus contingente, puta; quando iudex ex iuris rationibus reaſſumpſit cauſſam, vel quia in tribunali datum eſt tertium genus, vel fortè ſuperior de appellatione cognoſcens, ſibi remiſit cauſſam, & ſimilibus; tunc cùm ſemper in nouis articulis eiuſdem litis pro appellationis delatione ſit ad Senatum recurrendum; de nouo, nouæ querelæ virtute, eſt iterum inſpiciendus proceſſus, quia illum articulum poterit iudex ex variis cauſſarum figuris iuſtificare. ideo noua interpellatione opus eſt, ita vt ſecunda iuſſio omnino deneganda ſit, & ita communiter practicatur. Vide quæ nos ſuprà cap. 2. n. 198. & ſurſum.

22 Ampliùs quæri poteſt, an iudex eccleſiaſticus, ad quem deferre, & reponere inſerto decreto Regia prouiſio dirigitur, an indiſtinctè omnia à ſe geſta poſt appellationem legitimam, ſeu tempus ad appellandum datum, reponere teneatur, etiam ea quæ ſibi aliàs licitè iuris permiſſione, & etiam delata appellatione, poterat ipſe iudex facere. Et videtur quòd ſic, quia prouiſio indiſtinctè loquitur, *que reponga lo hecho deſpues de la appellacion*, &c. ergo ſi quid poſt eam factum reperiatur, debet ſub repoſitione includi, quia oratio indiffinita æquipollet vniuerſali, vt vulgare eſt.

Sed contrarium verius eſſe de iure exiſti-
23 mo, ex principiis, & fundamentalibus rationibus huius cognitionis extraiudicialis per viam recurſus. quia vt euidenter apparet, & ſæpe diximus hoc capite, & ſuperiori; hanc eognitionem ortam fuiſſe, & habere locum contra iudicem eccleſiaſticum vexantem, & opprimentem aliquem contra ius, ac contra diſpoſitiones, & decreta canonica; vt ille hac via ad iuſtos iuris tramites reducatur,
24 quia Princeps in hac re iuris miniſter eſt, & iudicis ſuperioris. igitur non poterit facere, vt idem reponat, quod ipſe, iure permittente, ac iuris diſpoſitione, ſibi permittitur, & vt plurimum ad faciliorem cauſæ expeditionem, etiam appellatione pendente, iuxta text. *in cap. cum teneamur de appella.* quoniam, vt ſæpè diximus, hæc Principis extraiudicia- 25
lis cognitio limitata eſt ad ſolam violentiam dumtaxat, imò in ſola violentia habet fundamentum, vt hactenus dixi hoc c. & cap. præcedenti. & in iis, in quibus iure proceſſit iudex eccleſiaſticus, impoſſibile eſt, vt violentia reperiatur, vt probat expreſsè noſtra lex Regia 36. & ad oculum patet, ergo ea reponenda non ſunt. Vide quæ nos probauimus 2. p. c. 4. à n. 253. cum ſeqq.

Inſuper probatur euidentiùs, iſte Regius 26
recurſus non poteſt, pluſquam inhibitio canonica à iudice ſuperiore legitimè expedita, operari, tum quia iſta ſtatim tollit iuriſdictionem inferioris, etiam vbi aliàs appellatio deuolutiuum effectũ habebat dumtaxat, & cauſſat attentata *cap. non ſolum. § ſin* 27
autem, de appellatio. lib. 6. cum vulgatis. recurſus autem numquam cauſſat attentatum, vt infrà diximus latiùs cap. 7. item recurſus dirigitur ad iuuamen iuriſdictionis ſuperioris, vt nihil in eius prejudiciũ interim contra ius 28
violenter fiat per inferiorem eccleſiaſticum, latè ſuprà c. 1. prælud 5. à princ. & pluribus aliis locis, & ſic plus influit cauſſa in ſeipſa quàm in cauſſato.

Sed inhibitio canonica, à ſuperiori ema- 29
nata, non reuocat, inficit, nec comprehendit ea, quæ iudex inferior iure permittente facere poteſt, appellatione pendente, imò & poſt ipſam inhibitionem poſſunt licitè per eum geri, vt poſt Anton. de Butr. & Federic. de Sen. *in conſ.* 93. tradit eleganter Franch. *in cap. cum teneamur. colum.* 4. *verſ. ſecundus intellectus. n.* 21. *de appellatio.* ſubdens rationem, quia inhibitio operatur in iis, quæ ſunt contra ius, & appellationem, ſecus in iis, quæ 30
ſunt in fauorem, quia ad ea ſe non extendit inhibitio, ſequitur Veſtr. *in praxi Roma. Cur. lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 7. *verſ. nec eo minus.* pulchrè Lancelot. *de attenta.* 2. *p. cap.* 20. *de attent. poſt inhibitio. limi.* 4. *per totam.* quos ſequitur & tranſcribit Eſcacia *de appellatio. q.* 3. *à num.* 34. qui *à num.* 20. *cum pluribus ſequentibus.* & Lancelot. *vbi proximè*, & iterum latiùs *ead. 2. p. cap.* 12. *de attenta. appella. pendent. limi.* 4. *princ.* latiſſimè congeruut plures ca- 31
ſus, qui poſt appellationem, & inhibitionem canonicam geri poſſunt per inferiorem, ad faciliorem exitum appellationis. quos omnes per te videre poteris, ergo multo minus poterit prouiſio Regia ſimiles caſus, licitè factos, & non contra ius, nec violenter, com- 32

prehendere, quia tunc talis recursus non præsidium innocentiæ, sed vinculum potiùs iniquitatis diceretur.

Deinde quia verba, quãtumcunque præ-
33 cisa, recipiunt congruam interpretationem de iure, latè Mieres de maiorat. 1.*p.* *q.*10. *à*
34 *num.*153. & ad terminos suæ potestatis restringuntur ibi *à num.* 158. atque etiam ver-
35 ba generalia restringuntur, vt absurdum euitetur, ipse Mieres *d.* *q.*10. *n.*283. *&* *n.*298. & iterum 1. *p.* *quæst.* 60. *à num.* 21. *&* 33. imò verba sententiæ impropriantur, vt ad intel-
36 lectum iuris reducantur, ipse Mier. *d.* *q.* 1. *n.* 269. quibus locis copiosè agit, & *d.* *q* 60.
37 *à num.*9. probat, quòd talis præsumitur voluntas Principis, qualis est legis scriptæ, & naturalis rationis. Bal. *in cap.* 1. *colum.* 2. *n.*3. *apud quem vel ad quos.* idem Bal. *in l.bonorum.* *C. qui admitti.* Innocent. Ioan. Andr. & Anton. *in cap. dudum de decimis.* Decius *cons.*33.
38 *num.*14. *&* *consil.*114.*num.*4. ergo verba prouisionis quantumcunque generalia, debent recipere interpretationem de iure, ne aliàs sequatur absurdum contra naturam rei gestæ. rationem fundamentalem naturalis protectionis, vtque non excedat terminos permissos suæ potestatis, vt gesta contra ius & violenter comprehendat, non autem quæ secundùm illud, & eius permissione gesta reperiantur.

Deinde quia verbum appositum respi-
39 ciens plura determinabilia, ea determinat, prout vniuscuiusque naturæ conuenit, *c. cum dilectus.* vbi Cardin. & Ab. *de consuetud. cap. olim de rescript.* notant Iss. *in l. contra maiores.* *n.* 10. *de inofficios. test.* Simon de Prat. *de interpret. defunct. volunt. lib.* 2. *interpret.* 4. *dubita.* 2 *solut.* 2. *num.*267. *fol.* 173. Mier. *tract. de maiora.* 1. *p.* *quæst.* 22. *num.* 221. qui *à num.*220. infinitos penè citat ad limitationem illius regulæ, qua docemur, quòd vna determinatio respiciens plura determinabi-
40 lia, vt omnia debeat pariformiter determinare, vt scilicet, procedat, quando in omnibus eadem est ratio determinandi. igitur verba generalia nostræ prouisionis Regiæ, scilicet; *reponga lo hecho despues de la appellacion*, &c. licèt respiciat illicita, & violenter gesta, atque etiam permissa & iuste facta, quæ sunt diuersæ naturæ, & rationis, circa illa operentur, non autem circa hæc.

41 Et post hæc scripta in terminis nostris hanc quæstionem tetigisse reperi Cæned. *in collecta. ad decretal. collecta* 17. *num. fi.* vbi ponit casum, postquam iudici ecclesiastico intimata fuit prouisio, an possit taxare expensas, in quibus appellantem in sententia, à qua appellauit, condemnauerat: qui quidem dicit, pro resolutione recurrendum esse ad Capel. Tholos. *decis.* 465. Felin. *cons.* 13. *num.*2. Marant. *de ordin. iudic.* 6.*p.* §. *& quandoque appellatur n.*197. Anton. Gabr. *lib.* 3. *commun.opini. tit. de regul. iur. concl.*3. *num.*54. Guid. Papæ *sing.* 349. latissimè Lancelot. *de attenta.* 2.*part. cap.* 12. *limit.*11. *per totam.* qui quidem tractant, quando licitum est iudici procedere ad ea, quæ tendunt in exitum appellationis, etiam ipsa pendente, de quibus nos hactenus. ergo manifestè sentit ipse Cæned. vt iudex scilicet, stante prouisione Regia, non impediatur, ea facere, quæ aliàs sibi de iure licebat, & quæ etiam ipse iudex 42
superior de causa cogniturus, non debebit, nec poterit, reuocare de iure. quare verissimè puto de istis gestis non intelligatur prouisio Regia, ac per consequens deneganda est secunda eius iussio.

Ex iis etiam patet, teneri iudicem in re- 43
possessione, absoluere excommunicatos, & leuare censuras, tum quia etiam sibi exprimitur in prouisione Regia, tum quia ad id teneretur, etiamsi non exprimatur, quia est attentatum, & quid consequutiuum ad delationem appellationis, & eius accessorium, quod nõ repugnat dispositioni Concilij Trident. quia de hac excommunicatione non cognoscit Princeps principaliter, nec per modum iurisdictionis, sed extraiudicialis protectionis naturalis, & nudæ defensionis. cuius excommunicationis simplex factum dumtaxat in eius consequentiam, & accessoriè venit causatiuè, dum tractatur de principali articulo violentiæ, quod quantum distet à determinatione Concilij Tridenti-ni, latè post alios diximus suprà c. 1. ad responsionem primi argumenti.

Quemadmodum autem hæc absolutio 44
danda sit, vt cum effectu dicatur adimpleri prouisio Regia, & an, & quando per procuratorem, aut etiam per literas, vide pluribus citatis, Zerol. *in prax.* 2.*p.* *verb. absolutio q.*16. & vide etiam 1. *p.* *eodem verbo in prin.* & aliter quàm per absolutionem censuræ tolli possint. Vide latè post alios Iuristas & Theologos Villalob. nouissimè *in sum. tract.* 16. *diffic ult.*17. *per totam.*

Et cùm absolutio ab excommunicatione 45
posit, ob aliquam causam, & rationem, per tempus limitatum dari à iudice ad reincidentiam, vt latè Villalob. *vbi proximè difficult.*23. & Couarr. *in c. alma mater* 1.*p.* §.11. *n.* 6. dubitatur nunc, an oppressus, qui vir- 46
tute ordinariæ *de ruego* absolutus fuit per octuaginta dies ad reincidentiam; an postmodum intra illum terminum si declaratur in Senatu, vim intulisse iudicem: an transacto dicto termino nihilominus reincidat in excõmunicationem prædictam, ita vt egeat

absolutione

absolutione. In quo duo casus distinguuntur. Primus quando recurritur ad Senatum pro
47 tollenda violentia ob non delatam appellationem legitimam; & tunc nullum dubium esse potest, vt absolutione egeat, quia decretum tribunalis nihil ponit in esse circa iustitiam censurarum, sed declarat ab extra, vim feciſſe iudicem, cui tollenda remittitur, vt videmus, vt etiamsi superior reuocet sententiam excommunicationis inferioris, & om-
48 nia ab eo processa, nihilominus indiget absolutione, quam vel ipse præstat, vel iudici à quo remittit præstandam. textus *in cap. per tuas de sent. excomm.* Farin. *quæst. crimin.* 101. *num* 68. Escacia *de appella. quæst.* 17. *limi.* 22. *à num.* 34. *&* 35.

49 Secundus casus est, quando recurrit laicus, de quo reo super causa merè profana iudex ecclesiasticus vult cognoscere, & oppressit censuris, qui virtute ordinariæ *de ruego* fuit ad reincidentiam absolutus, & declaratum est in Senatu intra terminum absolutionis, vim feciſſe iudicem ecclesiasticum in procedendo, & cognoscendo, ac propterea annullantur omnia acta, & rei cognitio remittitur ad competentem secularem; an postmodum reincidat transacto termino, ita vt absolutione egeat, Bobadill. *in politic. cap.* 19. *num.* 46. firmat absolutionem necessariam esse. Ceuall. autem *in tractatu de cognitio. per viam violentiæ. qu. est.* 59. *prope finem.* contrarium tenet, dicens, quòd pendente absolutione, cùm causæ cognitio remissa fuit iudici seculari, inhibito ecclesiastico nulliter procedente, postmodum adueniente termino non reincidit, quia nec adest contumacia, nec peccatum, & sic nec materia, super qua cadere possit excommunicatio.

Cuius resolutio mihi difficilis videtur,
50 cùm negotij remissio, vel retentio non fuerit apposita pro causa absolutionis, prout & in minùs dubitabili casu videmus. Etenim quando datur absolutio ad reincidentiam per certum terminum, intra quem pars satisfacere non potuit; hoc casu dixit Suar. *tractatu de censur. disput.* 7. *section.* 8. *num.* 27. sibi videri, de nouo incurrere, quia ad id non est necessaria noua culpa, nec noua contumacia (sicut quando fit absolutio ad aliquem actum) quia illa, moraliter loquendo, eadem est. Villalob. autem *in Sum. tractatu* 16. *difficult.* 13. *num.* 6. dicit hanc sententiam probabilem, ac etiam contrariam. quia hic terminus fuit datus, vt satisfaciat, & quando non potest, ad id non est obligatus, quare in nostra difficultate tutiorem esse absolutionem censeo.

51 Et pro complemento huius §. primi illud tandem adnotabis, vt quoties per iudicem ecclesiasticum non fuisset satisfactum prouisioni, & decreto Regio, vel integrè aut cum effectu non adimpleat secundùm doctrinas, quæ hactenus scripsimus; potest recurri ad Senatum pro secunda, & vlteriori iussione, donec integraliter, & cum effectu adimpleat. quia tunc adhuc violentia durat, quæ in Senatu denegari numquam solet. quoniam huius extraiudicialis cognitio, 52
nuda protectio, & naturalis defensio Regis tantum durat, quantum violentia, non amplius, prout eleganter considerauit Fuluius Pacian. *consil.* 164. & ex Sese adnotauimus superiùs, & quia non sufficit defendisse si defensio non durat, iuxta textum *in l.* 1. *§. ait Prætor. ff. quorum legat.* Hippolyt. de Marsil. *in l.* 2. *in fi. ff. ex quibus causs. in poss. etur.* & hoc iure vtimur, & est textus mirabilis *in c. vt famæ de sentent. excommunic.* & ea quæ nos suprà cap. 2. à num. 285. cum seqq.

§. II.

De prouisione processus non integri (*de autos diminutes* à pragmaticis dicta) & quando concedi, & quomodo concedenda.

SVMMARIVM.

Acta omnia sunt necessaria, vt de iniquitate iudicis procedentis appareat. num. 1.
Acta integra sunt necessaria gesta à iudice, quia aliter veritas apparere non potest. n. 2.
Actorum partem non sufficit transportare. n. 3.
Acta omnia sunt exportanda. num. 4.
Nullitatem allegans tenetur, omnia acta exhibere, vt possit argui contra sententiam. n. 5.
Violentiæ cognitio aliam ab extra probationem non admittit, vltra processum. n 6.
Asserenti acta esse diminuta, & dismembrata, prouisio de autos diminutos *dicta conceditur in Senatu. n.* 7.
Actus præsumitur perfectus, si aliud è conuerso non appareat. num. 8.
Acta integra præsumuntur transportata, quandiu de contrario non docetur. n. 9.
Acta integra non esse, sed diminuta asserenti incumbit onus probandi. n. 10.
Acta intitulata à Notario sic (copia omnium actorum) præsumuntur integra. n. 11.
Etiamsi ex lectura processus appareat aliquid deficere. num. 12.
Prouisio de autos diminutos *quando inspicitur processus petitur, vel in causa proxima est inspiciendi, quando sit reseruanda eidem inspectioni. num.* 13.

*Prouisio denegatur, si ex inspectione processus conspiciatur, vel non deficere, vel deficere non essentialia ad articulum violentiæ, & proceditur ad eius decretum. n.*14.

Prouisio de autos diminutos *quando concedatur cum termino limitato, & expensis aduersario præstandis, casu, quod non defecerint alia acta. num.* 15.

Prouisio de autos diminutos *conceditur postulanti, quando inspecto processu detegitur, deficere appellationem, & simul datur decretum processum non venire per ordinem. n.*16.

*Acta omnia transportare in causa appellationis, siue à diffinitiua, siue ab interlocutoria; quis teneatur. n.*17. *remissiuè.*

1 VT de iniquitate iudicis perperam procedentis appareat, acta omnia sunt necessaria, quia ex eorum inspectione apparere, suprà diximus latè, & insuper facit *l. eos §. super his C.de appella. cap. cupientes* 16. *vers. cum omnibus actis iuribus de electio. in* 6. Rota coram Gipsio in vna Placentina administrationis Sacram. 1. Decembr. 1567. de qua testatur Gratian. *discept foren. cap.*121. *num.* 19. B. *in aut.de his qui ingred. ad appell. in princ.num.*19. *col.*3. *& in l.hi qui sub num.*4. *C.de appell.* Capell. Tholos. *decis.*341. *ad med. vers.aut vtraque pars.* Guido Papæ *quæst.*436. *num* 9.*concl.*7. Papiens. *in form. appell. in verb. & in quantum.n.*6. Mascardus *de probat.concl.* 115. *num.*5. optimè Bald. *in l.*2. *is apud quem vers. ex quo nota C. de edendo,* & ad effectum cognoscendi naturam appellationis, an admitti debeat, vel non, tenet Anton. Asola. *in comment.ad nouas constit.Sabaud. tit.*28.*gl.*7. *sub num.* 2. optime Crauet. *consil.* 273. *nobilis num.*5. *volum.*2. Veronens. *cons.* 35. *vers. secundò principaliter.* text. *in cap. cupientes.* ibi, omnibus actis. *de electio. l. nec causas. l. à proconsulibus. l.præcipimus. leg.eos. §.super his.C.de appellatio.*

2 Ideò integra omnia acta ab eodem iudice gesta sunt omnino necessaria, quia aliter veritas certè apparere non potest, prout expresè probat Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.*20. §. *præterea:* aliter autem inspectio & gesta actis diminutis ac dismembratis,& non integris, penitus corruunt vt post Rotæ decis.& Marquess. tenet pulchrè Ioan. Hieronym.Campa. *diuers.iur.canonic.rubr.*11. *cap.*13 *sub n.*314. *vers. & si non integraliter exportauerit.* Vbi testatur Rotam iteratis vicibus, ita terminasse, vt testatur Plat. in vna Cortonensi bonor. de Scitillo Merentij 28. Iunij 1589. quæ inter congestas à Prospero Farina. est decisio 104. decis. Fiuz 11. *n.*13. *p.*3. & quòd acta integraliter sunt transferenda, quia aliter non potest causa rectè percipi nec cognosci tenet Marian. Anton. Marcerat.*varia.resolu.*50. *num.*55.vbi allegat Trid. & decisionem Rotæ 64. *num.*7. *p.*1. *in nouissimis.* Marquessan. *tractatu de commiss. deuolut. causs. ad Rom. cur.* 2.*p. cap.*11. *num.*11. *fol.*592.& quod non sufficiat productio actorum nisi integrè facta fuerit,probat Gratian. *discepta.foren.*1.*p.cap.*121.*num.*28.per Rot.coram Cardin. Millin. Placent. Castri 4 Iulij 1601. plures citat Giurba *decis.* 29. *per totam.* & probant iura suprà allegata.

Et quòd omnia acta sunt exportanda, 3
adeò quòd non sufficeret transportatio partis actorum, etiam facientium contra appellantem, tenent Vantius *de nullita. sentent.rubri. à quo & quibus,*&c. *sub num.*20. *&* 21. Sequitur Escacia *tractatu de appellatio. quæst.*20. *num.*8. *in princ.* & quòd omnia acta debeant 4
exportari tenuit Rota per Cardin. Seraphi. Immolens. Castror. 16. Martij 1576. quam referens sequitur Gratia. *discepta.forens. c.*21. *sub num.* 8. *in fi. &* 9. per quam dicit, quòd 5
allegans nullitatem tenetur exhibere omnia acta, vt possit argui contra sententiam, citat Vanti. vbi etiam *n.* 10. dicit, ita seruari in omnibus curiis, siue simus in sententiis diffinitiuis, siue interloquutoriis, vt testatur Ranchi.*in addit.ad Guid.Pap.quæst.*20 & idem etiam quod Gratian. *d. num.* 9. tenent idem Ranchin. Capell. Tholos. *decis.*91. *&* 341. Guid. Papæ *decis.* 431. & per eandem Rotæ decisionem Molendinen. idem dicit Aloy. Ricc. *in prax Eccles.decis.Archiep.Neapol appellationum decis.* 510.*num.*7. *& per totam.* tenet etiam Marescot. *variar. resolut. lib.*2. *cap.* 43. *num.* 1. quare cùm acta omnia sint omnino necessaria, non diminuta, sed integra, vt 6
queat cognosci de iniquitate, & violentia iudicis, præcipuè in hac extraiudiciali cognitione, vbi alia ab extra probatio non admittitur, meritò asserenti acta diminuta, & dismembrata, prouisio, quæ *de autos diminu-* 7
tos dicitur, conceditur, quia inciuile est nisi tota lege perspecta iudicare, *l. inciuile ff. de legib.* quia multoties talis potest particula processus deficere,quæ respectu articuli violentiæ sit multum necessaria, quæ vel iustificet, vel alteret, & variet naturam, aut priuilegium appellationis.

Sed cùm in dubio regula generalis sit, 8
quòd actus præsumatur perfectus, si aliud econuerso non appareat, *l. si is qui.*vbi Bal. & Imol.*ff.de testam.* Iff. *in rubr. ff. de noui oper. nuntia. in fi.* inde similiter acta transportata 9
integra esse præsumitur, quandiu aliud non doceatur, ita tenet Aymon Grauet. *de antiquit. tempor. p.* 2. *n.* 55. Marquess. *tractatu de commiss.d.*2.*p.cap.*11. *num.*11. Gratian.*in discepta.foren. d.c.*121. *num.*28. allegat ad id Rotæ decisionem

decisionem Marescot. *variar. resolu. d. l.* 2. *cap.* 43. *num.* 6. Farinac. *decis.* 884. *n.* 2. Giurba *decis.* 29. *num.* 3.

10 Adeò vt asserenti acta non esse integra, sed diminuta, incumbit onus probandi, tenent ipsi Doctores proximè citati, & fuisse dictum in vna Senogalien. Siluæ 24. Maij 177. coram Cotta testatur Marescot. *vbi proximè*. & in alia Mediolanen. bonorum Emphyteoti. 10. Ianuarij 1602. coram Domi. Ludouic. pariter testatur Gratian. *d. cap.* 121. *n.* 29. idem tenet Escac. *de appella. quæst.* 20. *num.* 15. vbi per Crauet. testatur de communi opini. & ita testatur etiam latè Rot. Roma. *decis.* 64. *fuit resolutum num.* 3. *in fin. & n.* 4. *& 7. p.* 2. *diuersf* Rota *decis.* 63. *n.* 4. *p.* 1. *diuers.* Marquessa. *suprà n.* 12. Giurba *vbi proximè*. vbi extra hos alios citat.

11 Quod maximè procedit, quando simus in copia actorum, & esset adnotatio intitulata (copia omnium actorum) prout ita practicari firmat Escacia *vbi proximè n.* 16. qui vlteriùs *n.* 17 hoc extendit etiam, si ex le-
12 ctura processus appareat, aliquid deficere, quia adhuc asserenti diminutionem actorum incumbit onus illam probandi, & extare alia acta non transportata, Rota *decis.* 64. *sub num.* 8. *vers. quinimo.*

13 Quare cùm in Senatu aliqua non potest admitti probatio, ne differendi occasio detur, aliter consulitur malitiis, & cauillosis dilationibus. etenim si quando tribunal incepit inspicere processum, vel præsto est, aliqua pars asserat, acta deficere, & esse diminuta, nihilominus non suspenditur inspectio, sed illi reseruatur prouisio petita. etsi processu inspecto cognoscatur malitia petentis, sola differendi causa moti, quia vel non deficiunt acta aliqua, vel quæ deficiunt,
14 nihil tangant violentiæ articulum, illique nec prosint, nec noceant, vt tenet Scacia *vbi proximè n.* 13. textus optimus *in l. argentar.* §. *edi autem.* ibi, edi autem ratio ita intelligitur, si à capite edatur, nam ratio nisi à capite inspiciatur, intelligi non potest.) & iterum; sed vt ea sola pars, quæ ad instruendum aliquem pertineat, inspiciatur, & describatur, *&c.*) *ff. de edendo.* tunc denegata tacitè vel expressè prouisione *de autos diminutos* petita proceditur ad decretum.

Si autem tempore, quo petitur prouisio
15 hæc, præ manibus non habetur processus, vt quando petitur die, quo non solent violentiæ inspici, & Senatus præsumit malitiam, & dilationis causam, vel quando aliàs est dubius per processus inspectionem, an sint alia acta, vel non, solet concedere prædictam prouisionem ad breuem, & limitatum terminum, intra quem si acta, quæ deficere asserit, non adducat, soluat expensarum nomine alteri parti tot drachmas in dies, & insuper termino transacto inspicietur processus.

At verò si post inspectionem processus 16
cognoscat Senatus deficere appellationem, decernitur causam nõ venire per ordinem, darique iubetur parti insistenti & postulanti, prouisionem *de autos diminutos*, qua intimata iudici ecclesiastico, & tabellioni, integraliter omnibus actis inspectis, iterum in Senatu datur nouum decretum, an violentia facta fuisset, vel non, & hoc iure vtimur.

Quis autem in causa appellationis siue 17
ab interloquutoriã siue à diffinitiua teneatur omnia acta primæ instantiæ exportare, & quorum expensis, & an dispositio Tridentini procedat in omnibus iudicibus tam delegatis quàm ordinariis vltra Episcopos, de quibus loquitur, & de pluribus aliis mirabilibus difficultatibus huius materiæ exportationem actorum expectantibus, latissimè & copiosè videre poteris per omnes Doctores modernos in hoc §. 2. citatos, apud quos etiam plenè; an sententia lata & processus gestus per superiorem actis non integrè exportatis teneat, vide per eos, præcipuè Scaciam, Marescot. Gratianum, & Ioan. Hieronym. Campanill. & alios ab eis citatos, de quo nos infrà hac 1 p. cap. 7. Marius Giurba *decis.* 29. *à princ.*

§. III.

Quod ius, seu stylum, an Rotæ, an tribunalis ecclesiastici, quámve opinionem, Regius Senatus attendere debeat in articulo violentiæ. & an in dubio iudicem vim fecisse, decernat.

SVMMARIVM.

Senatores inter cognoscendum de violentiæ articulo, præ oculis habere debent ius canonicum, consilia, & decreta ecclesiastica. n. 10.

Iudex superior inter cognoscendum an inferior bene vel malè processerit, attendit statuta, & stylum tribunalis iudicis inferioris. num. 2. *& 3.*

Caussa ecclesiastica vt vsura, iuramentum, &c. si tractetur coram iudice seculari, decidenda erit secundùm ius canonicum, non ciuile. n. 4.

Laicus litigans coram iudice ecclesiastico, iure canonico, & tribunalis stylo adstringitur, & è conuerso. n. 5.

Iudex ecclesiasticus subrogatus in locum iudicis secularis

secularis eodem modo procedit, quo iudex secularis procedere debebat. n.6.

Appellationis delatio, seu non, est de appendicibus primæ instantiæ, & ideo eius statutis, & stylo subiacet. num.7.

Appellatio est de ordinatoriis iudicij, & ideo stylus & ius illius, à quo proponitur, est attendendus. num.8.

Articulus, an appellationi sit deferendum, vel non, respicit ordinatoria iudicij. n.9.

Ordo, & stylus tribunalis, vbi proponitur appellatio, attenditur, in possibilitate appellandi. num.10.

Quod multo magis procedit in appellatione ab interlocutoria ante diffinitiuam. n.11.

Stylum, statuta, & constitutiones iudicij inferioris, tenetur attendere superior, inter cognoscendum, an sit deferendum appellationi. n.12.

Senatus inter cognoscendum, an sit deferendum, attendere debet ius canonicum, & constitutiones Synodales, sed & stylum illius iudicij ecclesiastici, à quo est appellatio emissa. n.13.

Senatores inter decernendum violentiæ articulum deficiente iure canonico, an potiùs attendere debeant ius ciuile, quàm regium. n.14.

Qui teneant affirmatiuè. ibidem.

Iudex ecclesiasticus deficiente iure canonico potiùs debet attendere ius Regni, quàm ius ciuile, & è conuerso num.15.

Laicorum leges non ligant clericos. n.16.

Et quando secus. ibidem.

Laicorum lex si est, vel approbata per Papam, vel tacitè recepta: debet attendi in foro ecclesiastico. n.17.

Stylus tribunalium Regalium multoties practicatur in foro ecclesiastico, & approbatur per Rotam. num.18.

Senatus in cognitione per viam violentiæ an potiùs attendere debeat stylum Romanæ Curiæ, quàm illius tribunalis, de cuius violentia conqueritur. n.19.

Stylus de partibus etiam contrarius stylo Rotæ in ipsa attenditur in litibus, quæ transportantur ad Curiam. n.20.

Stylum iudicis à quo in ordinatorijs iudicij, Rota, & quilibet superior tenetur obseruare, etiam contrarium stylo sui tribunalis, n.21.

Senatus inter decernendum articulum violentiæ, quam opinionem seruare debet. n.22.

Opinio communis Doctorum siue in lecturis, siue in tractatibus, vel in consilijs, sequenda est per iudicem. n.23.

Opinio, quæ plurimorum authoritate comprobatur, præsumitur verior. n.24.

Nec ab ea recedendum in iudicando, & consulendo. ibidem.

Senatus inter decernendum articulum violentiæ, adhærere debet cõmuni Doctorum, quam neglexit iudex ecclesiasticus. n.25.

Opinionibus duabus contrarijs æquè probabilibus, seu communibus, iudex ecclesiasticus potest, quam maluerit eligere. num.26.

Etiam in foro conscientiæ. n.27.

Senatus præcisè tenetur inhærere ei opinioni, quam de iure potuit iudex ecclesiasticus eligere. n.28.

Vim fecisse declarabit Senatus in dubio consistente in subtilitate iuris, aut facti intricatione, &c. num.25.

Violentia sapit odium, & delictum. n.30.

Appellationi in dubio deferendum est. n.31.

Innouare non debet iudex, sed supersedere in executione, vbi est dubium iuris, vel facti, an appellatio teneat. n.32.

Delatio appellationis si patiatur dubium, etiam vbi regulariter est prohibita, deferendam est. num.33.

Prohibitio appellationis in possessorio, &c. est limitatio regulæ, & per admissionem in ea in dubio redimus ad eandem regulam. n.34.

Cassis duabus concurrentibus, alia permissiua, alia prohibitiua appellationis, hæc vt fortior attenditur, quando constat apertè de prohibitione, secus si dubiè. n.35.

Recursus ad Regem est fauorabilis omnino, & omni iure permissus, sub limitibus defensionis naturalis contentus. n.36.

Recursus ad Regem vergit in vtilitatem vtriusque reipublicæ, & iurisdictionis ecclesiasticæ. n.37. & seqq.

In violentiæ cognitione non tractatur de imponenda pœna iuris, sed an sit deferendum, vel non. num.38.

LICET in specie Doctores tractantes de huius recursus ad Regem per viam violentiæ materia nihil de propositis difficultatibus attingant, ex omnium tamen mente clarissimè apparet, quòd Senatores inter cognoscendum de hoc violentiæ articulo, teneantur respicere ius canonicum, statuta, & consilia, & decreta ecclesiastica. Omnes etenim dicti Doctores asserũt, Principem posse vti hac protectione, quoties iudex ecclesiasticus contra decreta ecclesiastica, & sacros canones vim facit, denegando appellationi permissæ, & violenter eadem pendente exequendo. 1

Sed vt articulus iste magis in specie tibi liqueat, notare debes. Primò, quòd quando agitur coram alio iudice de processu alterius, an malè, vel bene processerit, iudex superior debet attendere, & considerare dumtaxat, an inferior seruauerit statuta, & stylum sui tribunalis, vbi iudicauit. ita tenet Alexand. *consil.164. circa dubitationem num.3. & sequentibus. & n.8. lib.6.* Scacia *de appella. quæst.18. sub num.10. versiculo infero secundò.* 2

&

& poſt Ioan. Andr. *in rubr. de conſuetud.* & ex aliis idem firmat Roland. à Valle *conſil.* 48.
3 *n.* 16. *&* 23 *fol.* 173. nam in his, quæ reſpiciũt proceſſum, ſuperior debet attendere ſtatuta, & ſtylum iudicis inferioris. Bal. *in Margarit ad Innocent. in verb. iudex appellatio.* ſequitur Guid. Pap. *tract. de appell. q.* 52. *ſub n.* 40. *tom.* 5. *fol.* 59. Rebuff. *tract. de appell. art. vlt. gl. vnic. n.* 44. Natt. *conſ.* 353. *cum quidem n.* 10. & quibus caſibus dicatur legem ſeu ſtatutum reſpicere ordinatoria, vel deciſoria iudicij, vide latè Graſſis *de effect. clericat. effectu* 2. *à n.* 133 *cum ſequentibus.*

4 Hinc eſt, quòd ſi de re eccleſiaſtica agatur coram iudice ſeculari, prout vſura, iuramento, & ſimilibus; tunc cauſſa decidi debet ſecundùm ius canonicum, non ſecundùm ius ciuile, text. gloſſ. & cõmuniter Doctores *in c. canonum ſtatuta* 1. *in ord. de conſtitut.* per quem text. ita ibi adnotauit Ab. Socin. *in conſ* 77. *n.* 20. *vol.* 1. Marant. *de ordin. iudicio. in* 3. *p. n.* 73. cum aliis, latè per Felin. *in c. cum cauſſ n.* 1. *de teſtib* Afflict. *deciſ.* 322. vbi Vrſill. Cifuent. *in l.* 3. *Tauri n.* 3. Auill. *in cap. præt. c.* 19. *gl. guardar n.* 3. Montalb. *in l.* 4. *tit.* 5. *lib.* 1. *fori verb. acuerden.* Villalob. *in antino. iur. c.* 1. *n.* 14. *&* 15. Placa *de delict. cap.* 1. *n.* 24. Didac. Perez *in proœmio legum ordin. q.* 3. Bernard. Diaz *in pract. c.* 60. *n.* 7. Burgos de Paz *in l.* 1. *Tauri n.* 602. Ioannes Gutierr. *de iuramẽt. confirm.* 3. *p. cap.* 17. *n.* 8. qui alios allegant, Marta *de iurisd.* 4. *p. cent.* 1. *caſ.* 50. *n.* 5.
5 de quo habetur *in c. ſi. de præſcript.* Hinc eſt vt laicus litigans coram eccleſiaſtico iudice, adſtringitur iuris canonici diſpoſitionibus, & iudicij eccleſiaſtici ſtylo, ſicut econuerſo, Philip. Franch. *in cap. ſi duobus* 7. §. *denique num.* 2. *verſic. quid autem ſi laicus & num.* 3. *&* 4. *de appellatio.* Aretinus *in cap. quod clericis* 11. *n.* 9. *&* 10. *de foro compet.* Decius *in cap. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ num.* 151. *verſ. ex præmiſſ. & numer. ſequentibus de conſtitut.* & eſſe communem omnium opinionem refert, & ſequitur Cæſar Contard. *in lege vnica limi.* 4. *numero* 6. *Cod. ſi de momenta. poſſ.*

6 Et facit, quia nam ſi iudex eccleſiaſticus ſubrogatur in locum iudicis ſecularis, debet procedere eodem modo, & eadem forma, qua ſecularis procedere debebat, docet Ab. *in d. c. Eccleſ. ſanctæ Mariæ n.* 31. *de conſtitut.* Rebuff. *in tract. denominat. num.* 23. *pag.* 140. Mandoſ. *conſ.* 65. *n.* 16. Mier *tract. de maior.* 3. *p. q.* 11. *n.* 19. in nouiori impreſſ. ergo econuerſo ex identitate rationis.

7 Et magis in terminis facit elegans doctrina, quia appellationis admiſſio, ſeu non admiſſio, ſcilicet; an ſit deferendum, vel non, eſt de appendiciis illius inſtantiæ, cuius eſt ſententia, à qua appellatur, & ideo ſubiacet ſtatuto, & ſtylo illius loci, & iudicij, in quo eſt lata ſententia, Rota Roman. *deciſ.* 330. *reſoluerunt Domini n.* 1. *&* 2. *part.* 2. *diuerſ.* & quòd appellatio ſit de ordinatoriis 8 iudicij, & propterea in articulo, an cauſſa ſit appellabilis, vel non appellabilis tanquam pariter ordinatoria, ſit attendendus ſtylus, ius, & ſtatutum iudicis, à quo lis tractata fuit, tenuit, & ſæpius Rot. vt teſtatur Achill. de Graſſis *deciſ.* 12. *aliàs* 238. *appellationem eſſe numero* 1. *de appellatio. fol.* 108. quam refert & ſequitur Marqueſſan. *tractatu de commiſſ. part.* 1. *de commiſſ appellat. ſuper diuerſ. cap.* 28. *num.* 5. *fol.* 208. *in ſecunda impreſſione*, & dixit eadem Rot *deciſ.* 181. *in cauſſ. Parmenenſ. ſub numero* 6. *part.* 3. *lib.* 2. *diuerſ.* Scacia *tractatu de appellatio. quæſt.* 18. *num.* 5. vbi etiam dicit, quòd articulus an 9 ſit appellationi deferendum, vel non deferendum, reſpicit ordinatoria iudicij, ſecundùm opinionem magis communem, receptam, & conſequenter litigantes in Rota, etiam ſi in temporalibus nullo modo eſſent ſubiecti Papæ, ligentur conſtitutione Æguidiana, diſponente ſuper delatione appellationis in poſſeſſorio deneganda, idem tenet Cæſar Contard. *in l. vnica in quibus Egidia. quæſt.* 6. *ſub n.* 6. *&* 7. *Cod. ſi de momen. poſſ.*

Et quod in poſſibilitate appellandi at- 10 tendatur ſtylus, & ordo tribunalis, vbi proponitur. Baldus *in lege* 1. *verſicul. extra quæritur numero* 10. *Cod. ne liceat tertiò pronoca.* Alexand. *in l.* 1. *ſub numero* 14. *verſiculo extra gloſſ. ibi, deinde Bart. & ſub numero* 18. *verſus fin. & n.* 19. *ff. de legat.* 2. Feli. *in c. ſuper his* 16. *n.* 13. *limi.* 7. *ſed contrarium, de accuſati.* quod multo magis procedit in appellatione 11 ab interloquutoria ante diffinitiuam, ſcribunt Archidiac. *in cap. non ita* 18. 2. *q* 6. Ab. *in cap. Eccleſ. ſanctæ Mariæ in* 1. *repetit. ſub num.* 25. *de conſtitut.* Philip. Fran. *in c. ſi duobus* 7. §. *denique ſub n.* 4. *de appella.* & poſt Decium Scacia *de appella. q.* 20. *n.* 7. *&* 10. & quòd iudex de grauamine appellationis cogno- 12 ſcens, an ſit deferendum, vel non, & ſimilibus, quæ reſpiciunt ordinatoria iudicij, debeat ſequi, & attendere ſtatuta, ſtylum, & conſtitutiones, iudicis à quo, vide latè per eundem Scaciam *ibi à num.* 1. ergo ſequitur euidenter, quòd cùm in hac extraiudiciali cognitione per viam violentiæ tractetur, an iudex à quo illam com- 13 miſerit, denegando delationem appellationi, & ea pendente violenter proceſſerit ad exequutionem; non ſolùm ius canonicum in genere, ſed in ſpecie ſtatuta, conſtitutiones Synodales, & ſtylum illius iudicij

eccleſiaſtici , debeat Senatus inter decernendum violentiam omnino & præcisè attendere , & præ oculis habere.

14 Sed quid ſi deficit ius canonicum , quod in illo caſu ſpecialiter nihil determinat , an recurrendum erit potiùs ad ius ciuile, quàm Regium? Videtur quod ſic,prout in terminis ſimilibus dicit Præpoſ. *in c. conſuetudo* 1. *d. in 3.col.*& Petr.de Reuena *in Alphabeto aureo in allegatio. in materia conſuetudinum in prin.in* 5. *col. ad fi.* quòd in Hiſpania iudex eccleſiaſticus potius debeat iudicare ſecundùm leges Imperiales,quàm ſecundùm leges Regni,ergo Senatus in detegenda violentia,cùm debeat attendere ius, quod ſequitur iudex eccleſiaſticus,videtur debere attendere ius ciuile , non Regni.

15 Sed contrariũ verius eſt de iure , in vtroque caſu,imò quòd iudex eccleſiaſticus,deficiẽte iure canonico,debeat omnino recurrere potiùs ad ius Regni,(quia eſt ius cõmune ipſius,)quàm ad ius ciuile,& leges Imperiales,ſiue econuerſo,ex ſententia Bal.*in l.* 1. *C.de ceſſio.bonorum.* Ant. & Ab.*in c.licèt de for. cõpet.*tradũt ex noſtratibus latiùs Palac.Rub. *in introduct.ad rubr.de donat. inter n.*15.*&* 16. Villal.*in antinom.iur.litera*....§.1.*n.*14.Didac. Perez *in legib.ordin.in q.*3.*proœmial* Parlador. *in Seſquicentur. differ.* 52.*à n.* 1.*&* 2.vbi alios contrarium tenentes recenſet , hanc tamen veriorem dicit,eam etiam poſt Palac.Rub.& Doctor. Villadieg. tenet etiam & bene probat Salced.*in additio.ad Bernard.Diaz in practic.crimin.canon.cap.*66 *ſub n.*7.*fol.*245.

16 Et comprobatur etiam , quia licèt leges laicorum non ligent clericos (prout tenent nonnulli citati per Mart. *tract. de iuriſd.* 4 *p. cent.* 1.*caſ.*50.*à n.*1.)tamẽ id non procedit,primò quando deficit prouidẽtia iuris canonici , quia tunc recurritur ad leges laicorum. text. *in c.* 1. *de noui oper.nuntia.* & ea,quæ hactenus diximus.

17 Secundò etiam ſi non deficiat;tamen lex laicorum vel eſt approbata per Papam , vel tacitè recepta, quia tunc debet attẽdi in foro eccleſiaſtico,vt firmat ipſe Marta ibi *n.*3.

18 & hinc eſt, quòd quotidie videmus, ſtylum tribunalium Regalium ſeruari, & practicari pariter in iudiciis eccleſiaſticis,qui licèt deuiet à iure, & ſtylo Romanæ Curiæ ; nihilominus ſuſtinetur , & approbatur per Rotam Romanam , prout plures deciſiones citauimus ad idem infrà 3. part. cap.9. ante fin. à n.233.vbi latè.Et pro hac parte facit *l.*1.*in fi. tit.*18.*lib.*6. *recopil.* quia leges Regni,quando practicantur in vtroque foro, debent omnino ſeruari,nec à tali praxi recedendum Cumian.*ſuper Ritu magnæ Cur.c.*40.*n.*279.plures citat Carpan.*ſuper ſtatu Mediolan. in praeludijs n.*600.*&* 601. Alciat.*tract. de præſumpt.reg.*3. *præſũpt.*44 *n.*17.Graſſ.*de effect.cler.eff.*2.*n.*133.

Igitur cùm vt ſuperiùs probatum eſt , Senatus debeat attẽdere ius, & ſtylum iudicis, & fori eccleſiaſtici, quæro, an potiùs debeat 19 attẽdere ſtylum Romanæ Curiæ,proueniẽtem tanquam à fonte,& origine iuris perennis ; an verò ſtylum particularem tribunalis iudicis , de cuius violentia conqueritur. In quo breuiter,& reſolutiuè dico,etiam in eſſentialibus iudicij teneri Senatũ potiùs præ oculis habere ſtylum , & praxim iudicis eccleſiaſtici , quàm Romanæ Curiæ ; etenim ipſe iudex eccleſiaſticus ſui tribunalis ſtylum tenetur ſeruare, in tantum,quòd etiam in litibus,quæ de partibus tranſportantur ad 20 Curiam,etiam in Rota attenditur,& approbatur , quantumuis contrarius ſit eiuſdem, ſcilicet;Rotæ ſtylo,& etiam in eſſentialibus, vt pluries indiéſque terminauit Rota ſecundùm varietatẽ caſuum , vt in vna Pampilonenſi Parochiali 14. April. 1567. vt teſtatur Lancelot.*de attent.*2.*p.c.*4.*in præfatio.n.*312.& in vna Corduben.decimarũ 14.Ianua.1594. corã Seraphino, & in alia Calagurrita. oblatio. 26. Maij 1590. coram Comitulo , & in alia Toletana decimarum,de Sarre 18.Febr. coram Pãphilo,& aliàs fæpius.de quibus teſtatur Hieron.Gonzal.*in regul.de menſ. & alterna. gl.*9. §. 1. *in adnotatio. n.* 55. Cæſar de Graſſ. *deciſ.*6.*n.*6.*de ſentent.& re iudi.*Caputaquen. *deciſ.*165. *p.*3. & fuiſſe determinatum in vna Calagurrita.iuris votandi 19.Ianuarij anno 1590. coram Orano , teſtatur Hieron. Gonzal. *vbi proximè n.* 115. *&* à *n.*154. *&* à 117. idem affirmat fuiſſe per Rotam determinatum , in alia Burgenſ. concedendæ licentiæ, corã Orano de anno 1585. & in alia Pampilonenſi Parochiali 13. Iunij 1600. idem firmat Pute. *deciſ.*258. *n* 3. *lib.* 1.

Quam concluſionem probant Cæſ.Con- 21 tard. *in l. vni.* in quibus Æguidiana *q.* 6. *ſub n.*6. *&* 7.*C.ſi de momen.poſſ.* Rot.Roma. *deciſ.* 330.*reſoluerunt.à prin. vſque ad n.*3. *p.*2.*diuerſ.* Scacia *de appell.q.*18.*n.*5.9. *&* 10.& ſatis clarè probant omnes DD.ſuperiùs à princ.huius §.3. dum affirmant, quòd in ordinatoriis iudicij Rota , & quilibet alius iudex appellationis tenetur ſeruare ſtylũ iudicis à quo, etiã ſi ſit contrarius ſtylo ſui tribunalis,apud quos videre poteris. ſed quia de hoc articulo in multis caſibus ſpecialibus , & ſcitu digniſſimis plura diximus infrà 3.p.c.9. prope fi. verſic.illud tamen valde vtiliſſimum, à n. 233. vſque ad fin. & nonnulla etiam 4.part. cap. 1. ante fi. verſ. at verò notandum eſt, à n.86. ideo ad ea libenter te remitto.

Quid autem vbi contraria eſt DD. opi- 22 nio , quãdo alij faciunt articulum appellabi-

lem.

lem,alij verò non appellabilem.& tunc prima erit concluſio, quòd quando in aliqua difficultate reperiuntur Doctores contrariæ & repugnantis ſententiæ, ſiue id in lecturis, tractatibus, vel conſiliis contingat, illa opi-
23 nio regulariter præferri debet,quæ communis dicitur,vel quæ plurimorum Doctorum authoritatibus corroboratur, vt tradit Bernar. Diaz *in regul.* 107. vbi Salced. *in addit.* Iſſ.*in authenti.nouiſ.n.*22.*C.de inoffic.teſt. & in aut.ſi qua mulier n.*12.*C.de ſacroſ.Eccleſ.* Ab. *in c. prudentiam n.*4. *de off. delegat.* Decius *conſ.* 422. *ex prin. & conſ.* 441. *n.*14. plures refert Ioan. Gratia. *regul.*252. pulchrè & latiſſimè Alphonſ.Oieda *de benef.*2.*p.c.*1. *ex n.*16.Anton. Corrat. *in tract.cõmu. opini.in præfatio. ex n.*27.Montier.*in præfatio.deciſio.n.*31.Tiraq.*de pœnis temp.n.*51.*& n.*64. vbi optimè decidit, quòd quando variæ ſunt opiniones, illã eſſe
24 eligendam, & tenendam, quæ plurimorum Doctorum authoritate comprobatur, præſumitur enim verior ex Menochio de præſumptio. *lib.*2. *præſumptio.*71. *n.*2. Corbantes *in l.*1.*Tauri n.*1. Humad.*in Schol. ad Greg.Lop. in prolog.partit.gl.*18.*n.*1.Maſcar.*de probat.cõcl.* 138. *n.*4. *&* 8.Cæned.*in collect.*2.*p. collect.*84. *n.*4.vbi plures refert *in nouiſſi. in quæſt.canon. q.*8. *n.* 10. ab eáque cõmuni opinione recedere non debemus, nec in iudicando,nec in conſulendo. Morla *in Empor.iur.*1.*p.tit.*2.*q.*5. *n.*6. Burg.de Paz *in proœm. legũ Tauri n.*251. Ceuall.*in proœm. pract.quæſt.ex n.*30.Dec.*cõſ.* 131. *in fi.*Roland.*conſ.*60.*n.*40.*vol.*1.*& cõſ.*16. *ex n.*22. *vol.* 3. ſubdẽs fatuum eſſe recedere ab ipſa communi. & poſt plures alios tenet Cæned. *d.q.*8.*ſub n.*10. quare ſi iudex eccle-
25 ſiaſticus hanc communem DD. neglexerit, ſupremus Senatus,de articulo violentiæ cognoſcens,illi inhærendo(prout tenetur)iuxta illam decernet cùm ſit communis.

21 26 Si autem in aliquo articulo duæ ſint Doctorum opiniones, alia permittens appellationis delationem, alia autem negans, vtraque tamen opinio probabilis ſit, vel æquè communis; tunc cùm iudex eccleſiaſticus poſſit quam maluerit, licitè eligere propter dubium exiſtẽs, & authoritatem Doctorum vnamquamque tenentium, vt ex Gutierr.*in lib.*1.*canonicar.quæſtio.c.*13.*n.*23. Mercad.Sot. & alij citati & ſequuti à Cæned. *in* 1. *p. collecta* 28.*num.*17. Salon.22. *q.*63.*art.*4.*controuerſ.*2.*col.*1093 & ex Neuiz. & aliis reſoluit Cæned. *in d.q.* 8. *n.* 22. videnda ſunt quæ Villalob. *nouiſſ. in Summa tract.* 1. *difficult.* 5. poſt Azor & alios dicentes omnes, hanc
27 doctrinã procedere etiam in foro conſcientiæ.quare hoc caſu præcisè,& neceſſariò tenetur Senatus, eidem opinioni per iudicem eccleſiaſticũ electę inhibere,quoniam nullo modo poteſt de iniquitate redargui. ceſſat enim violentia,vbi ius aſſiſtit,licitè enim & 28
ſibi permiſſum gerit ille iudex,de quo dumtaxat quæritur in detegenda violentia;anne contra ius denegauerit delationem appellationis, & ita tenendum eſt.

Et pro complemento huius §.3. quid di- 29
cendum, vbi ceſſant prædicta, ſed dubietas aliunde prouenit, puta; ex ſubtilitate iuris, aut ex intricatione proceſſus, & ſi quæ ſint alia; an in dubio Senatus debet declarare, violentiam iudicem feciſſe in non deferendo.& partem negatiuam vrget, quia violen- 30
tia ſapit odium, & delictum *l. ſi quis in tantam furoris peruenerit audaciam.C.vnde vi.l.Iulia ff de vi publica,*qui eſt text.expreſſus,ergo in dubio vim non feciſſe decernendum.

Sed contrarium verius eſt, & ſequẽdum, 31
immò in dubio vim feciſſe iudicem non deferentem appellationi, cui de iure in dubio deferendum eſt,probant Speculat. *tit.de appellatio. §. nunc dicamus n.*2.*in fi. & ſub n.*6. *& n.*8.*lib.*2.*fol.*194. Philip.Franch. *in c.de priori.* 31.*ibi,aut ſumus in dubio.& in c.conſtitutus* 45. *n.*18. *& in c.vt debitus ſub n.*43. *verſ.in eadem ibi, in tali dubio de appellat.* Cardin.Alexand. *in c.cum ſpeciali* 61. *§. porro ſub n.*16. *eodem tit.* Rebuff. *de ſentent. exequut. art.*7.*gl.*1. *num.*3. *fol.* 359. Alexan. *in l.* 1. *ff. ſi quis cautio.* Soci. *conſ.*39. *n.*1. *volu.*4. Marant. *de ordin. iudi.tit. de appella.* 6. *p. num.* 267. Tiraq. *tract. le mort ſaiſit. p.*6.*declar.*6.*n.*10. *fol.*120. Angurif.*conſ.* 76. *de trib. ſub num.*1. *&* 2. *lib.*1. Neuizanus *conſil.*44. *n.*9. Crot. *conſil.*124. *n.*11. Roland. à Valle *conſ.*34.*n.*3.*vol.*3.Vincent.de Franch. *deciſ.*120.*n.*4.Cornaz. *in deciſionib.Rot.Lucen. deciſ.*193.*n.*1. Tiber.Decia. *conſ.*44. *num.*32. *vol.*1. Fulu.Pacia. *conſil.*127.*n.*1. *&* 18.Proſp. Fari.*deciſ.*418. *&* 870. Petr.Surd.*tract.de aliment.tit.*18. *priuil.*60. *ſub n.*1. *&* 2. & idem *in conſ.*163. *arbitror n.*5. *verſ.* 3. *vbi lib.* 2. & iterum ipſe Surd. *conſ.*271. *n.*17. *& in deciſ.* 36. *n.*2.Marqueſſan. *tract.de commiſſ. p.*2.*de commiſſ.appellatio.p.cap.*1.*num.*7. *fol.*5. & quòd in dubio fiat interpretatio quòd appellatio deferatur,Alexan. *conſil.* 113. *viſo themate n.* 2. *lib.* 5. & quòd vbi de iure, vel de facto eſt dubium, nunquid appellatio teneat; tunc 32
iudex à quo debeat ſuperſedere in exequutione, ita vt nihil debeat innouare, ſcribunt Specul.*d.§.nunc dicamus n.* 8. Ioan Andr.*in c. paſtoral.*28. *n.*10. *in fi.de off.& poteſt. iud.deleg.* Philip. Franc. *in c. conſtit.* 45.*ſub n.*18. Sigiſmund.Scacia *de appella.q.*17.*amplia.*10.*n.*60.

Quod procedit, etiam in caſu,in quo ap- 33
pellatio ſit regulariter prohibita, puta, in cauſſa poſſeſſoria, quia nihilominus ſi adſit dubitatio circa delationẽ,vel non delationẽ appellationis,debet admitti. Cæſ.Contar. *in*

l. vnica limit.27. numer.1. & sequentibus. & idem *in quæst.1. numero* 43. *in fin. & num.*44. *Cod. si de momen. poss.* Scacia *vbi proximè d. quæst.*17. *amplia.*16. *num.*64. Petr. Surd. *consilio* 163. *arbitror. num.*6. *lib* 2.

Nec obstat, quòd in dubio regulæ est inhærendum,quoniam in causis possessoriis
34 prohibitio appellationis est limitatio regulæ generalis, permissiuæ in omnibus regulariter & per admissionem in dubio, redimus ad regulam, prout etiam dicit Scacia *vbi proximè n.* 64. vbi etiam satisfacit illi diffi-
35 cultati, quòd concurrentibus duabus causis permissiua scilicet, & prohibitiua, hæc vt fortior attendenda (de quo nos latiùs amplissimè infrà 2. p. cap. 7. per totum, & 3.p.c.1.)quia procedit quando constat apertè de prohibitione, secus quando est dubium, quia tunc debemus, regulæ adhærere permissiuæ,vt dictum est.igitur euidenter fatendum est in dubio deferendum, & reponendum debere decernere Senatum.

Nec obstat quòd simus in odiosis, quia
36 imò tota ista hæc extraiudicialis cognitio,& recursus ad Regem, si sub limitibus defensionis naturalis contineatur, est fauorabilis, & ab omni iure, naturali, diuino & positiuo proueniens, & permissus; quare valde vtilem dixit Suarez *lib.* 1. *de immunit. Eccles.iast. cap.*44.*n.*43.Ceuall *in tract.de cognit.per viam viol. gl.*4. *sub n.*4. *& in q.*897. *sub n.*152. Cæned. *in q. canon.*45. *n.*9.35. *& n.*45. Morl *in*
37 *empor.iur.tit.*2.*de iurisd.quæst.*14.*n.*8. qui affirmant,quòd cùm vergat in vtilitatem reipublicę vtriusque,ideo dicitur fauorabilis.Nec obstat, quòd punitur iudex, quia in hac extraiudiciali cognitione nihil de pœna iuris tractatur imponenda,sed dumtaxat de nuda delatione, an debuerit iudex deferre, vel
38 non,& ita tenendum est.Et quòd hic recursus ad Regem sit fauorabilis, & vtilis iurisdictioni ecclesiasticæ, tenet post Manuel. Roder.Nauarr.Couarr.Pacian.& Chaqueri. nouissimè Torre-Blanca *tractatu de magia lib.*3.*cap.*26.*n.*32.

§. IV.

Prouisio expedita vigore decreti Regij, quo vim fieri est declaratum,quemadmodum intimanda sit iudici degenti in alterius tribunalis districtu. & à duobus iudicibus ad inuicem procedentibus,existentibus in diuersis tribunalium districtibus, emissarum appellationum, pro delatione quod tribunal adeundum.

SVMMARIVM.

Leg.Regiæ 36.*tit.*5.*lib.*2.*recopil. verba inseruntur, disponentia tribunal, sub cuius districtu degit iudex ecclesiasticus vim inferens, adeundum esse pro illa tollenda. n.*1.

*D. l. Regiæ determinatio prouidè obuiat pluribus inconuenientibus consideratis. n.*2.

*Violentiæ tempore, & etiam querelæ, & decreti, si iudex ecclesiasticus degat sub vno districtu, & ad prouisionis intimationē in districtu alterius tribunalis absens reperiatur, quomodo intimatio sit facienda. n.*3.

*Citatio ab vno territorio emanata non potest fieri degēti in alio,nisi per literas requisitorias.n.*4.

*Actus extraiudiciales vbique geri possunt, iudiciales non nisi intra territorium. n.*5.

*Prouisionis Regiæ intimatio non est citatio, sed monitio,& certioratio extraiudicialis,quæ geri potest etiam per iudicem incapacem. n.*6.

*Iudex laicus potest aliquid intimare clerico, vt certiorato paret præiudicium, aut constituatur in mora, aut mala fide. n.*7.

*Prouisionem Regiam ab vno tribunali legitimè cognoscente de violentia, vt intimetur iudici postea degenti in districtu alterius, tutius erit, præsentare in altero tribunali. n.*8.

*Prouisione Regia intimata iudici ecclesiastico in alio districtu, non obtemperanti, vbi petenda est secunda,& tertia iussio, ac pœna comminata temporalitatum exequenda. n.*9.

*Tribunal quod adeundum, si à duobus iudicibus ad inuicem se inhibentibus est appellatum, degentibus in diuersis districtibus Senatuum. num.*10.

*Senatus is est adeundus pro tollenda violentia, vbi degit iudex, à quo appellatur, eo quòd dedit se pro inhibito. n.*11.

*Senatus is est adeundus, vbi degit iudex inhibens, à cuius grauamine, & inhibitione appellatur. n.*12.

*Senatus quis adeundus, quando est appellatum à facto vtriusque iudicis inhibentis, & inuicem inhibentium, degentium in diuersis districtibus. n.*13.

*Iudex vterque est competens ad cognoscendum de eo, qui existens in vno territorio occidit alium existentem in altero territorio cum sclopo. n.*14.

*Senatus vterque si à qualibet parte appellante,& concurrente adhiberetur, maxima sequeretur repugnantia, contrarietas & absurdum, alienum à natura Regiæ protectionis. n.*15.

ET pro huius §.breuissima resolutione 1
primitus supponēda sunt verba l. 39. *tit.*5.*lib.*2.*recopil.*cuius hæc sunt:*Otro si porque suele succeder diferencia, aqual de las audiencias han de ir los processos,que se mādan lleuar por via de fuerça,quando los juezes ecclesiasticos que proceden,*

ceden, eſtan o reciden allende, o aquende de tajo, hauemos por bien declarar y declaramos, que los tales proceſſos vayan acada vna de las dichas audiencias, de baxo de cuios limites eſtuuiere el juez eccleſiaſtico, y allaſe determinen por los oydores dellas: ſin embargo de otra qualquier cedula que ſe aya dado para que fueſen a la audiencia, ſo cuyos limites fueſſe el Reo.

2 Neceſſaria fuit valde huius legis tam prouida determinatio, ſiquidem vnaquæque audientia ſuprema certos habet limites, & notorios, aliter enim ſi liberum fuiſſet oppreſſo,quamlibet adire Regiam audientiam ad ſui electionem;intricabilis foret labyrintus,& inextricabilis confuſio. Siquidem duo appellantes,puta; ab eadem ſententia(quod poſſunt inquantum contra, prout alibi ſuo loco latiùs)vnuſquiſque eligeret tribunal,& ſe inuicem impedirẽt, cognitionem,vel magnam parando dilationem,vel ſimul cõcurrendo cum prouiſionibus ordinariis, requirentes notarios pro proceſſus exportatione. Hinc ſi Reus originarius in cauſſa appellationis fiat actor, & an appellans actor, fiat Reus, inde etiam præuentionum diſcordiæ quotidie orirentur, & aliæ innumerabiles confuſiones, & inconuenientia, quæ tacitè ſentit l. Regia ibi, *Suele ſucceder diferencia.*

Hac enim noua determinatione, quæ longè vtilior eſt,prędictis difficultatibus obuians,vnuſquiſque facillimè,& ſine controuerſia aliqua poteſt,ſi vi opprimatur à iudice eccleſiaſtico,illud adire tribunal,ſub quo deget iudex ipſe. in qua quidem inſuper
3 duas difficultates ſubſiſtere reperio, prima quid ſi tempore intimãdæ prouiſionis vnius tribunalis Regij, iudex eccleſiaſticus abſens inueniatur in diſtrictu alterius, quid faciendũ,aut quomodo intimanda, quia iuxta diſpoſitionem text. *in l.à D.Pio.§.ſententiam Romæ dictam ff.de re iudi.*& latè Couarr.*in pract. q.c.*10.*n.*7. *& clem.Paſtoralis.* §. *deſpiceret de re iudi.l fi.ff.de iuriſd.omni.iudi.* Rebuff. *in tract. de liter.requiſito.à prin.*qui plurimos citãt.Paz *in prax.* 4.*p.* 1. *tom. cap.*2. *num.*10. *& per totum cap.* Parlador. *lib.*2.*rer. quoti. cap fin.* 6.*p. n.ſi l* 20.*tit.*21.*lib.*4.*recopil.l.*1.*tit.*27 *p.*3. quòd
4 ſi citatio facienda eſt ei qui ſub diſtrictu, & diuerſa iuriſdictione alterius iudicis exiſtit, debet per requiſitorias literas fieri;item exequutio ſententiæ alibi latæ: ergo idem dicendum videtur in noſtro caſu, vt nullatenus ei intimari debet hæc prouiſio, niſi ad requiſitorias literas, ſeu ſupplicatorias tribunalis, de violẽtia cognoſcentis.

5 Sed contrarium in noſtro caſu verius eſſe exiſtimo;tum quia dictus §.*ſentẽt.Romæ.* procedit in iuriſdictionalibus actibus, exercendis in aliena iuriſdictione,nos autem loquimur in actibus extraiudicialibus, qui vbique geri poſſunt,vt probatur etiã à ratione ceſſante d.§.*ſent.Romæ.* quã Doctores citati reddũt.tum etiam quoniam prouiſionis intimatio non eſt citatio,nec aliquid iuriſdictionale continet, ſed eſt quædam monitio, 6
& certioratio monitorialis,quę nullã arguit, nec ſupponit ſuperioritatẽm, ac propterea à quocumque iudice, carente iuriſdictione etiam aliàs incapace laico, ſcilicet, fieri poteſt clerico, tãquam actus extraiudicialis,ita probat gl.celebris *in c.cũ cauſſ.de off.deleg.*(quę inter vtranque citationem hanc ponit differẽtiam)Matthæus de Afflict. *in deciſſ.Neapol.* 24 *n.*8. docent Iacob. Butriga.Paul. & Bald. *in l.teſtamenta omnia.* per text. *ibi C.de teſtam.* Bald.*in l.præſcriptio.C.ſi contra ius vel vtil.publ.* Feli.*in c.cũ inter col.*8.*de exceptio.* Iafred.Lãfr. Balb *in ſuis obſeruatio. deciſ.*323. *incipit,citatio.* Marant.*de ord.iudicio.*4.*p. d.*11. *n.*36. pulchrè Bobad.*in polit.lib.*2.*c.*18 *n.*131.qui affirmant, quòd ſi quis cõpareat coram iudice ſeculari 7
dicens,iuri ſuo eſſe cõſonum, vt aliquid intimaretur alicui clerico, vt certiorato præiudiciũ fiat,aut interpellatus conſtituatur in mora,ſeu mala fide,vt ad hunc effectũ prædictus iudex ſecularis licitè poteſt facere dictam intimationem, & certiorationem, ſeu monitionem,de quo nos latiſſimè ſuprà hoc cap.à n.129.tractauimus,circa intimationem prouiſionis ordinariæ.ergo ſequitur manifeſtè,vt ad illam prouiſionis Regiæ intimationem non ſint neceſſariæ requiſitoriæ literæ, maximè vt euitentur dilationes, quas violentia pendens non patitur, prout ſuperiùs diximus hoc cap.

Tutius tamen erit, vt ipſa prouiſio præ- 8
ſentetur in eodẽ tribunali Regio, vbi deget iudex vi opprimẽs,ſcilicet;*en el acuerdo*,cum petitione negotij facta relatione, vt iubeat cuilibet tabellioni illam intimare. ſi intimatione facta, prouiſioni non obtemperet, ſecunda iuſſio ab eadẽ audientia Regia, à qua prima emanauit, poſtuletur, & illi prout ſu- 9
prà intimata, vlteriùs illo recusãte à violẽtia deſiſtere,tertia iuſſio cum temporalitatũ occupatione(prout ſuperiùs)expediatur.ad hãc autẽ exequendam vtile iudicarem,vt tribunal,per quod expeditur,reſcribat(nõ per viã requiſitorię,ſed ſimpliciter cũ vrbanitate,facta negotij ſimplici relatione)alteri tribunali Regio, vt comminatas pœnas exequatur.

Secunda autem difficultas, quæ oritur ex 10
d. l. Regia ſuprà citata ad principium huius §.illa ſit, an duobus iudicibus degentibus in diuerſis limitibus dictorum tribunalium Regalium, ſe inuicem inhibentibus, & à quolibet ſit emiſſa appellatio, ad quod tribunal pro tollẽda violentia ſit recurrẽdum,

quam quæſtionem dilucidè tractauimus infrà 2.p.cap.10. verſ. his & ordine ſucceſſiuo difficilis,*&c.* à n.52.cum multis ſequentibus in ſimili propoſito, & n. fi. ex cuius doctrinis rectè ad hanc noſtram tollendam difficultatem inferri poteſt. vbi enim propoſuimus illam quæſtionem; ſi iudex in vno degens diſtrictu, expediat literas inhibitorias contra alium iudicem, in alio diſtrictu degentem, à qua datur inhibitione appellatio, quòd horum tribunal pro illius delatione per viam violentiæ adeundum ſit, in
11 quo tres caſus diſtinximus:quòd aut appellatio emittitur à iudice inhibito, eo,quòd ſe dedit pro inhibito, certans appellans ab eo, vt debeat reaſſumere iuriſdictionem, quia minùs iuſtè inhibitioni non legitimæ acquieuit, & tunc cùm appellatio debeat interponi coram hoc iudice grauante,ſine dubio ad illud tribunal recurrendum eſt, ſub cuius limitibus reperitur iudex opprimens, à quo appellatur.iuxta noſtram l.Regiam ad principium huius §. citatam.

12 Secundus caſus ſit, quando appellatur ab expeditione inhibitionis, & ſic à facto,& grauamine iudicis inhibentis, & tunc ſimiliter non eſt dubium, vt id tribunal pro tollenda violentia ſit adeundum, ſub cuius diſtrictu inhibens deget,prout hoc diſtinctionis membrum, & ſuperiùs latè pluribus doctrinis applicatis in d.c.10.comprobaui. pro quibus mirabilis eſt doctrina Aloyſij Riccij *in prax. deciſ.* 326. *per totam.* & optimè vide quæ nos infrà 4.p. c.4. à n.41.

13 Tertius caſus eſt,quando à facto,& à grauaminibus vtriuſque iudicis, & ſic ab expeditione inhibitionis, & à iudice inferiori, dante ſe pro inhibito, ſimul eſt appellatio emiſſa,& tunc probauimus,& reſoluimus,vt cùm iſtæ cauſſæ ſint effectæ vnum continẽs, ac propterea diuidi non poſſe;tum quælibet Regalis Curia pro tollenda violentia ſuper toto negotio adiri poterit.quod ex identitate rationis idem diximus in d.c.10.ad fi.procedere in duobus iudicibus, adinuicem ſe inhibẽtibus, à quorum ſingulis inhibitionibus, vtraque pars appellauit. quia vt dictum eſt, continentia cauſſæ diuidi non poteſt. & ideo cuilibet Curiæ pertinet cognitio ſuper violẽtia ob denegatam delationem vtrique appellationi, ſi vtraque pars appellans conqueratur,ex rationibus fundamẽtalibus ibidem adductis iuxta ſimilem doctrinam, de qua per Ioan.Andr.& Philip.Frãch. *in regul. in obſcur.de regul.iur.in* 6. Ab. *in c.fi.num.*25.*de for.compet.*Bald.*in l.ſi quis non dicã rapere col.*3. *C.de Epiſc.& cler.* Marſi. *in l.vni. n.*100. *C. de rapt.virg. & in l. fi. n.*110. *C. de iur.omni.iudi.*
14 dum tractant de eo,qui exiſtens in vno territorio emiſit ſagittam, ſiue ſclopum, & occidit aliquem in alio territorio exiſtentem,vt hoc caſu vterque iudex ſit iudex competẽs, ne continentia cauſſæ diuidatur. quam doctrinam eſſe communem teſtantur Ab. *d. n.* 25.Alberi.*in* 4.*p. ſtatuto.q.*79. Nell. *de bannit. in* 2.*p.* 1. *temp. d. q.*8. Clar. *d. q.*28. *verſ. item poſſe.*Practi.Corrad.*tit.de inquiſitio.n.*18.*verſ. Ab.tamen vſque ad n.*17.Proſp.Farin.*in pract. crim.* 1.*tom. tit.de inquiſ.q.*7. *n.*46. aliàs enim 15
maximũ ſequeretur abſurdum, ſi ad vtrumque tribunal recurri poſſet,& deberet,quoniam diuerſa, & cõtraria decreta vtraq; pars reportaret, & pro exequutione magna ſequeretur repugnantia, aliena à natura huius cognitionis extraiudicialis, nudæ protectionis,& defenſionis naturalis, vide latiùs in d. c. 10. & pro omnibus iis caſibus vide mirabiles doctrinas de quibus nos infrà 4. p. c.4. prope finem verſ.vltimò pro neceſſario fundamento à n.41.

§. V.

De his cauſſis, & negotiis,quibus denegatur recurſus ad ſuprema prætoria per hanc viam violentiæ.

SVMMARIVM.

*Iudicare vnum ex pluribus cùm Prætor vetat, cætera committere videtur. n.*1.

Exceptio firmat regulam in contrarium. n. 2.

*Regalia ſpecificata quædam in venditione alicuius terræ à Rege facta, & aliqua excepta, omnia regalia vltra excepta veniunt. n.*3.

*Caſus nonnulli iuris rationibus ſunt excepti, vt trahi non poſſint ad Regia prætoria per viam violentiæ, quidam abſolutè, & quidam deficiente demum qualitate. n.*4.

*Cauſſæ ſpectantes cognitioni ſancti officij ſiue ciuiles, ſiue criminales, non trahuntur per viam violentiæ ad Regia tribunalia. n.*5.

In Regno Aragonum iuris firmia denegatur in cauſis tangentibus ſancto officio. n. 6.

*Manifeſtatio perſonæ occultatæ non datur in Regno Aragonum in cauſis ſpectantibus ſancto officio. n.*7.

*Cauſſæ inquiſitionis plus ſcandali, quàm vtilitatis afferrent; ſi contra earum naturam & ſigillum ad regia prætoria traherentur. n.*8.

*Opprimi potiùs,quàm protegi infideles debẽt.n.*9.

*Regulariũ vtriuſque ſexus cauſæ ſuper correctione & viſitatione non trahũtur ad tribunalia Regia per viã violẽtiæ.& de ratione.n.*10.*&* 17.

*Religioſorum Prælati iuriſdictionem habent ordinariam non delegatam in ſubditos. n.*11.

In religioſos maiorem poteſtatem habet Prælatus, quàm Dominus in ſeruum. n. 12.

Religioſæ

*Religiosorum correctio,& quælibet sententia Prælati, non recipit appellationem regulariter, & vbi admittitur non suspendit. n.*13.
*Religiosorum Prælati vim exequendo non faciunt, quia eorum sententiæ non suspenduntur per appellationem. n.*14.
*Religiosi appellantes à correctione sui Prælati non possunt in Francia recurrere ad parlamentum. n.*15.
*Religiosi non possunt appellare. n.*16.
*A Prælato excedente modum correctionis, & visitationis licita est appellatio. n.*18.
*Ceuallos varius & perplexus, an causæ religiosorum trahantur per viam violentiæ, reprobatur. n.*19.*&* 20.
*Religiosorum causas etiam super electionibus gestas à Prioribus generalibus, & alijs Superioribus inter Monachos,hactenus est inauditum, trahi ad tribunalia per viam violentiæ. n.*21.
*Lex Regia, prohibens causas religiosorum trahi per viam violentiæ,interpretatur. n.*22.
*Actus vbi determinatio non apparet, ab vsu & consuetudine informatur. n.*23.
*Religiosorum causæ quælibet, quæ ex Tridentino tractari possunt coram ordinarijs; per viam violentiæ ad Regia prætoria trahi possunt. n.*24.
*Idem in causis contentiosis pendentibus coram religiosorum conseruatoribus, & alijs iudicibus. n.*25.
*Concil. Trident. sess.*21.*cap.*8. *explanatur. n.*26. *& seqq.*
*Ordinarius, quando in defectum superioris per eum admoniti suos religiosos non visitantis, & corrigentis potest visitare; an ob denegatam appellationem ab ordinario possint religiosi ad Senatum recurrere per viam violentiæ. n.*27.
*Subrogatus an debeat seruare statuta eius, in cuius locum subrogatur,an propria. n.*28.
*Episcopus visitans religiosos in defectum superioris iuxta Trident.obseruat eorum instituta, prout superior. n.*29.
*Causæ, Bullam Cruciatam,subsidium, & excusatum tangentes quomodolibet; non trahuntur per viam violentiæ ad Senatum. n.*30.
*Apostolicæ tres gratiæ, scilicet, Cruciatæ, subsidij,&c. concessæ sunt,vt exercitus Regius fortis reddatur in defensionem Ecclesiæ. n.*31.
*Commissarius generalis Cruciatæ quomodo in dictarum gratiarum executione se habeat, & quam, & à quibus iurisdictionem habeat. n.*32.
*Commissarij generales Ministri, & subdelegati coram quo sunt conueniendi in casibus tangentibus suum munus. n.*33.
*Doctor Perez de Lara Senator ab Authore laudatur. n.*34.
*Commissarius Cruciatæ tenetur in singulis diœcesibus subdelegatos nominare, & cuius qualitatis, & de quibus possint cognoscere, & quomodo. n.*35.*&* 36.
*Tribunalia suprema sunt inhibita,vt nullatenus possint cognoscere, etiam per viam violentiæ de causis vertentibus coram Commissario Cruciatæ,& eorum subdelegatis. n.*37.
*Subsidij repartitio non suspenditur per appellationem, nec contradictionem, sed eius statim fit executio. n.*38.
*Subsidij recollectio,& solutio non recipit appellationem. n.*39.
*Subsidium charitatiuum pro alimentis etiam impositum ab Episcopo,non recipit appellationem. n.*40.
*Scholasticorum causæ vertentes coram Magistro scholarum Salmantino, & eius locum tenente, non trahuntur ad tribunalia per viam violentiæ. n.*41.
*Scholasticus, vt reus, an possit conueniri coram iudice ordinario, si degat vltra duas dietas. n.*42.
*Dieta quid sit,& à quo incipiat loco, & vsque ad quem finiatur, & quid sit stadium. n.*43. *remissiuè.*
*Lex Regia de dieta apposita intelligitur respectu scholastici alium inuenientis coram Magistro scholæ. n.*44.*&* 45.
*Scholastico Salmantino in remotis degenti conuento coram Ordinario dantur conseruatoriæ literæ per suum Magistrum scholarum, vt remittatur. n.*46.*&* 47.
*Casus de facto referuntur circa declinatoriam scholasticorum, & eorum remissionem ad Magistrum scholarum. n.*48.
*Scholarium causæ pendentes coram delegato à Magistro scholarum in remotis, an partes trahi nequeant ad suprema prætoria per viam violentiæ. n.*49.
*A subdelegato delegati cum clausula (appellatione postposita) licet appellare. n.*50.
*Causa sui natura exequibilis ad quemcumque vadat delegata; transit cum sua qualitate. n.*51.
*Qualitas rei inhærens cum ea transit, quocumque vadat. n.*52.
*Scholasticorum priuilegium non propter Magistrum scholarum, sed propter ipsos scholasticos datum est. n.*53.
*Priuilegij durante causa ipsum debet durare. n.*54.
*Senatus Regius à Salmantino Magistro ob incompetentiam, vel ab alio iudice Ecclesiastico excommunicatus, potest cognoscere de causa violentiæ ad petitionem fiscalis Regij eiusdem tribunalis. n.*55.
Secus si iudex excommunicans sit sub alterius tribunalis districtu, quia ad idem erit recurrendum. ibidem.

Causæ, quæ non absolutè, sed deficiente qualitate ad Senatum non trahuntur per viam violentiæ; quæ sint. n. 56.
Et de ratione. n. 57.
Qualitas attribuens iurisdictionem prius debet constare. n. 58.

1 CVM prætor vnum ex pluribus iudicare vetat, cætera committere videtur. Verba sunt Pauli Iurisconsulti lib. 17. ad edictũ relata *in l. cùm prætor ff. de iudic.* etenim per cognitionem earum causarum,& negotiorum, quæ ad tribunalia suprema non vehuntur per viam violẽtiæ,facilè cognoscendum, 2 quæ iure trahi queant, cùm exceptio firmet regulam in contrarium, *l. nam quod liquidè* §. *fin.* 1. *respons. ff. de pœn. legat. l. quæsitum* §. *denique in fin. ff. de fundo instructo.* tex. iunct. gloss. *in authent. de non alien. vel permut. rebus Ecclesiæ collat.* 2. *cap.* 2. de coniug. leprof. cum aliis, ita vt casus specialiter ab hac regula non exceptus à lege, sub ea comprehendi, dubitabit nemo. Cùm enim Princeps hoc regale supremis suis tribunalibus concessisset, à quibus aliquos expressim casus excepit, cæteri omnes censentur commissi vltra exceptos, ex Ludouico Romano *in suo eleganti consilio* 271. *incipiente Vis tota.* vbi dicit, 3 quòd in venditione terræ sancti Lusidij facta per Ladislaum Regem Vngariæ,veneunt gabellæ, & iura exituræ, quæ sunt regalia, ex quo in venditione quædam regalia sunt specificata, & postea quædam excepta, quæ exceptio firmat regulam in non exceptis ex supradictis iuribus, quem refert Euerard. *in locis legali. loco ab exceptione ad regul. fol. mihi* 55. *in princ.*

4 Et quamuis hucusque dictum sit, defensionis remediũ, & recursum saluberrimum, & præstantissimum esse,ad propulsandas,& sedandas iniurias iudicum Ecclesiasticorum iustis appellationibus non deferentium; tamen iure nostro Regio meritò iustísque, & legitimis rationibus aliqui sunt casus excepti,quibus inhibitæ sunt Cancellariæ supremæ, ne ad eas per hanc viam violentiæ traherentur. quidam tamẽ absolutè & sine aliqua distinctione, quidam tamen non absolutè,sed deficiẽte qualitate ex priori genere.

5 Primus ille est, in causis, nempe tam ciuilibus, quàm criminalibus, quarum cognitio pertinet ad Inquisitores Hæreticæ prauitatis, & ad iudices bonorum publicatorum, etiam sub prætextu subleuandi vi oppressos, sed qui appellare voluerint in suprascriptis causis, adire tenentur sacrosanctum Senatum supremum sanctæ Inquisitionis. quod ita ex Regiis decretis prohibitum extat,vt post Iacobum Simancas *de Catholicis institu. cap.* 36. *num.* 2. tradit Salced. *in additio. ad prax. crim. Bernar. Diaz c.* 102. *litera A, pag. mihi* 327. *colum.* 1. vbi refert Regium decretum circa hoc edictum Burg. die 7. Martij anno 1508. renouatum 1553. circa quod legendus est d. Simancas, Cæned. *in collecta. ad decreta. colum.* 17. *num.* 4. *fol.* 128. vbi dicit in his casibus in Regno etiam Aragonum, nec iuris firmiam etiam pendente appellatione, dari, idem tenet Sese *in tractatu de inhibi. cap.* 30. §. 1. *à numer.* 44. *cum seqq.* vbi etiam dicit in illo Regno non habere lo- 7 cum manifestationem personæ, qua vti solet iustitia Aragonum super manifestanda qualibet persona occultata, seu aliter iniustè detenta à quolibet iudice, & quòd in iis causis spectantibus Inquisitorum cognitioni; non habeat locum cognitio per viam violentiæ, tenet idem Sese nouiter *in epistol. ad Regem numer.* 99. quæ est in primo tomo decis. ad princ.Rodrig. *de annu. reddit. libr.* 1. *quæst.* 17. *num.* 75. nam cùm in illis negotiis 8 tanto procedatur secreto,vt nec eidem parti testium copia detur, nefas esset, & minus rationi congruum, tales lites cõtra ipsorum naturam, rectúmque, & necessarium procedendi modum præ oculis tantorum, diuersorum generum, tantique personarum concursus, in supremis regalibus Cancellariis degentibus, publicè referre, imò scandali plus afferret, quàm vtilitatis. pro quo bene facit text. *in cap. resecandæ* 24. *quæst.* 3. cuius verba sunt:Resecandæ sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda, ne tota domus,massa,corpus & pecora ardeant,corrumpantur,putrescant, & intereant. Arrius 9 in Alexandria vna scintilla fuit, sed quoniam non statim oppressus est, per totum orbem eius flamma populata est.)ecce text. qui huiusmodi personarum genus potiùs opprimi,quàm defendi permittit.

Secundus casus eadẽ ferme ratione fun- 10 datur, & non venit ad tribunalia, nempe; à correctione, & visitatione monachorum regularium, & monialium, vt probat l. Regia 40. *titul.* 5. *lib.* 2. *recopila.* in hæc verba: *Porque somos informados, que los negocios Ecclesiasticos, tocantes a visitacion, y correcion de religiosos, y religiosas, que se hazen por sus superiores, trahe inconuenientes,traherse poruia defuerça à las audiencias, assi por razon del Secreto, que conuiene tener se, de lo que en ellos se trata, y por el breue despacho y otras causas: porende mandamos a los Presidentes y Oydores de las audiencias, que no se entremetan, a conoscer de semejantes negocios, ni mandar traher ante ellos tales processos por via defuerça en manera alguna, porque quando en esto vuiere que proueer, los del nuestro Consejo proueeran.* Nostras Rodriguez *de reddit.*

11 *reddit.quæſt.17.lib.2.num.75.* nam cùm à ſuo iudice ordinario nempe Abbatibus, & Prælatis, qui abſque dubio in eos religioſos ſingulos iuriſdictionem ordinariam, non verò delegantem habẽt, qui de eorum religioſorum ſubditorum cauſis cognoſcunt, quemadmodum & clerici Epiſcopum, & prouiſorem eius, vt relato Emanuele Rodrig. 1.*titul. quæſt.Regularium quæſt.65.art.13.* tenet Ioan. Gutierr.*pract.q.ciui.lib.4.quæſt.64.num.2.verſiculo pro quorum, & poſtmodum in verſiculo, in*
12 *2. caſu principali.* imò in eos religioſos maiorem poteſtatem habent, quàm Domini in ſeruos, vt latè comprobat Philip. Franch. *in cap.3. circa princ. de appella.* multum enim indecens videretur, exceſſus religioſorũ (quibus honeſtas, & exemplum magis, quàm cæteris commendatum eſt) in tribunalibus coram ruſticis, & idiotis plurimis ibi frequenter aſſiſtentibus, recitari, quod abſque ſcandalo id fieri, nullo modo poſſet. Et quia ad effectum huius recurſus, & remedij, nullum appellantibus religioſis per Senatum præſtari potuerat, quoniã nihilominus quòd regulariter prohibita ſit appellatio à qua-
13 cumque ſententia lata per Prælatos, & Abbates in ſuos ſubditos. & quando in aliquo caſu permittitur, non ſuſpendit effectum ſententiæ, imò ea non obſtante poteſt procedere ad exequutionem, ex text. expreſſo *in cap. ad noſtram 3. in ordin. de appella.* ex ratione adducta. Quia verò remedium appellationis non eſt inuentum, vt alicui à religionis, & ordinis obſeruantia exorbitanti debeat, in ſua nequitia patrocinium exhibere, *&c.* vbi Ab. latè & Philip. Fran. *num.3.* & quia talis appellatio fruſtratoria iudicatur, vt ex Lancelo. *de attenta. 2. part. cap.12.*
14 *limi.18.numer.8.* eapropter, cùm à tribunalibus iſti Prælati non poſſunt iuberi, deferre, cùm nullam vim committant exequendo; fruſtra traherentur proceſſus, & meritò ad eos trahendos prouiſio negatur, propter circuitus vitandos agitur *clem. audit. de reſcript.* & ita tenet Rodrig. *vbi proxim.* & eadem ratione idem dicit ſeruari in Francia circa appellationem, tanquam ab abuſu non admittatur à Senatu ſeu parlamento. Rebuff. *tit.3. tractatuum titul. de appellat. tanquam ab abuſu art.1.gloſſ.1.n.23.24.& 25.fol.936.*

15 Et quòd in Francia non poſſint religioſi appellãtes à correctione ſui ſuperioris Prælati recurrere ad Parlamentum Regiũ, tanquam ab abuſu, ſed imò potiùs appellatione non obſtante, poſſit Prælatus exequi, tenet Scacia *de appella.quæſt.17.limi.26.num.9. & 10. verſiculo ego non diſcedo.* Gregor. Tholoſa. *in tractat. de appellat.lib.2.cap.10.num.7.*
16 *verſic.in Gallia fol.156.* & quòd religioſi non poſſunt appellare, tenet Couarr. *in pract. q. cap.23. ſub num.6. verſicul.8.* idem tenet Domini. à Soto *lib.5.de iuſti. & iur.quæſt.6.art.3.* dicentes, ſanctè & religiosè in religionibus 17
Monachorum appellandi vſum ſublatum fuiſſe, nam etiam ſi poſſet accidere, Monachum aliquem iniuria læſum affligi à Prælato; tamen multa damna ex appellationibus ſequerentur, quæ religionis neruum, & decus potiſſimum macularent. idem tenent Manuel Rodrig. *quæſt. regul. quæſt.29. art.2.* Aragon *2.2. quæſt.69.artic.3.* Cerol. *in prax. 2. part. verb. regulares verſic.6.* idem Manuel Rodrig. *tom.1.quæſt.29.art.3. & in ſumma, in fin.tit.de ordi.iudic.cap.13.num.5.* idem teſtatur Seſe *tract.de inhibitio.c.29.§.1.ſub num.44.* & idem *in epiſtol. ad Regem num.99.* & ſic ex vtraque ratione, tam ratione ſcandali vitandi, de quo in l. Regia, quàm ratione appellationis prohibitæ nullo modo admittitur religioſus in correctione ad recurſum Regium. Hoc iure vtimur, nam ad ea quæ frequentiùs accidunt, iura adaptantur, *l. nam ad ea ff.de legibus.*

Sed dictam tamen regulam, quam vt fir- 18
miſſimam hactenus firmauimus, appellari non poſſe à Prælato religioſo grauante, & opprimente ſuum ſubditum religioſum; limitandam eſſe, quando in correctione, & viſitatione Prælatus modum exceſſit, quia tũc poteſt licitè appellare. Specula. *tit.de appellat.§.in quibus autem caſibus.* Franch. *in cap. de prior.n.31.ſub n.2 de appella.* Card. Alexan. *in d.c.ad noſtram l.3.num.3. verſiculo nota 2.* & Decius *num.1. & ſeqq.* Marant. *de ordi.iudic. 6.part.actu 2.prin. verb. & quandoque appellatur limi.27. ſub num.333.* Gregor. Tholoſ. *de appellat. lib.2. cap.10.* & apertiùs *à num.8. fol.* 156. Ruginel. *eodem tract.§.2.c.3. num.229.* Scacia *de appella.quæſt.17.limi.26.num.12.* & de exceſſu Prælati in viſitatione vide multa per Pauin. *tract.de viſit. 1.p. quæſt.10. per totam fol.189. & ſequentibus.* & ita intelliguntur, prout loquuntur, Nauar. *lib.2.conſil.tit.de appellat.conſ.4. num.5. & in cap.nullam 18.q.2. num.51.* prout & illum intelligit, & ſequitur Cæned. *in Canoni.q.26. ſub n.22. verſic.aduertendum tamen eſt.*

Quæ limitatio probatur ex text. *in cap. de* 19
prior.31.de appellat. quem ita ibi intelligunt, & interpretãtur Doctores citati, & eſt optima gloſſa ibi *verb. contempſerit.* & eſt text. *in cap. licet de off. ordin.* & ita illum etiam intelligunt Doctores communiter *ibi.* Calderi. *conſil.3. ſub titul. de appella.* Ancarra. *conſ.42.* Ab. *in d.cap.ad noſtram num.7.* & ibi Feli. *n.7.* Decius *numer.1. de appellat.* quare dicendum eſt, perperam intellexiſſe illum Ceuall. *de cognitio. per viam viol.2.p.quæſt.95. à prin.* quo

motus,

motus, nimis variat in huius articuli typis cognita resolutione, ac insuper ad subuertendam l. Regiæ & communis, ac incommutabilis praxis determinationem, qui quidem *à n.* 1. *vsque ad num.* 20. de verbo ad verbum transcripsit (nullo addito, vel dempto verbo) Cæned. *in quæst. Canon.* 16. *à num.* 19. *per quatuor columnas,* eo tamen non citato, & quod ipse vltimo loco addit ex suo Marte vulgari praxi repugnat.

20 Siquidem *in d. q. ad prin.* dicit vim facere religiosos Prælatos, suas in subditos sententias exequi appellatione remota, & postmodum, postquam in articulo nullam firmam assumpsit resolutionem, an debeat admitti appellatio in causis religiosorũ, necne, quia modò vnũ, modò aliud indeterminatè sentit: tandem *in n.* 20. *& seqq.* resoluit, quòd si appellatione non obstante mandetur exequutioni sententia superioris, erit articulus violentiæ, & insuper dicit non obstare suæ resolutioni nostram l. Regiam 4. *tit.* 5. *libr.* 2. *recopil.* quia (dicit) loqui in causis visitationis, & correctionis religiosorum. & postmodum continuatiuè *num.* 24. dicit (& sic non est permissa appellatio, nec cognitio per viam violentiæ, nisi iudex excedat modum) sed miror tanti viri, ex quo si attentè legatur, nulla poterit firma resolutio deduci, quia in tota quæstione variè & contrariè loquutus est.

21 Sed tu (ne fortè decipiaris) scias, causæ religiosorum quæ fiunt, & geruntur per eorum superiores, Priores, Guardianos, Rectores, Generales, Prouinciales, & similes, quia siue directè siue indirectè, semper tendunt ad correctionem, & regimen religiosorum: nullo modo possunt trahi ad suprema prætoria per viam violentiæ, siue in eis prohibita sit appellatio (prout regulariter prohibetur) siue permissa sit (prout quando exceditur) nec hactenus visum nec auditum fuit inter practicos, & expertos tribunalium aduocatos, & Senatores huiusmodi personarũ causas ad illa exportari per hanc viam. imò nec in grauaminibus, & excessibus super electionibus, nec super aliis rebus, quæ (vt dixi) geruntur inter religiosos per eorum superiores; trahi, vnquam permissum est. & sic non video, quomodo ipse Ceuall. deuiare ausus est à tam frequenti, & omnibus tribunalium etiam minimis officialibus notoria, & vsitata praxi.

22 Et quia dicta lex Regia non se fundat tantùm in permissione, aut prohibitione appellationis in similibus causis (quia hæc ratio illius fuit subintellecta) sed in pace, quiete, & conseruatione status religiosi, cùm illius neruus, atque decus consistat in eo, vt ne facilè causæ suæ extra religionis ambitus deducantur, ex quo non leuia iurgia, ac perturbationes orirentur in grauissimum religionum detrimentum, prout considerant Soto, & Couar. *vbi suprà.* & quando circa hoc d. l. pateretur aliquam difficultatem, vniuersalis, perpetua & firmissima, iustissimáque ab vsu, & praxi recepta consuetudo sufficiens fuit, illam legem intelligere, interpretari, & declarare, quia actus vbi 23
determinatio non apparet, ab vsu, & consuetudine informatur, & regulatur, latissimè plura congerens adducit Mier. *tract. at. de maior.* 1. *p. quæst.* 48. *à num.* 71. *vsque ad num.* 77. Sese *decis.* 113. *num.* 183. *&* 184. *tom.* 2. & idem *in tract. de inhibitio. c.* 8. §. 3. *à num.* 143. Parlador *lib.* 1. *rer. quoti. cap.* 1. §. 11. *num.* 4. Cæned. *in q. Canon.* 45. *sub num.* 29. & nos latissimè plures congessimus suprà c. 1. circa iustificationem consuetudinis immemorialis à prin. ergo si hoc obseruat incommutabilis, & iustissima praxis, cur temere d. Ceuall. contrarium firmaturus erit? quia minimè sunt mutanda, quæ certam interpretationẽ semper habuerunt, ex quibus vulgaribus

Vnũ tamen est, quòd in iis casibus, in qui- 24
bus per Concil. Tridentinum permissum est ordinariis, de causis religiosorum cognoscere (de quibus dilucidè per Cened. *in Canon. quæst.* 26. & alios, de quibus nos latiùs infrà 3. tom. 6. p.) poterit licitè per religiosos recurrere ad Regium Senatum per viam violentiæ, qua sunt oppressi ab eisdem ordinariis. quia tunc iam dictæ causæ exeunt ambitum, & claustra religionis, & in illis cessat ratio nostræ legis. item etiam idem di- 25
cendum erit, & à fortiori in causis, de quibus cognoscunt religionum conseruatores in foro contentioso, iuxta Trident. sess. 14. cap. 5. & nos suo loco dicemus infrà tom. 3. 5. p. c. 6. ac etiam alius quilibet iudex extra religiosum, cognoscens de qualibet religionis causa ex identitate rationis, & ita practicatur.

Sed quid dicendum circa dispositionem 26
Concilij Trident. sess. 21. c. 8. dum loquendo de religionibus, in hæc inquit: Et si in eis vigeret obseruãtia regularis, prouideant Episcopi paternis admonitionibus, vt eorum regularium superiores iuxta eorum regularia instituta, debitam viuendi rationem obseruent, & obseruari faciant, & sibi subditos in officio contineant, & moderentur. Quod si admoniti intra sex menses non visitauerint, vel correxerint, tunc iidem Episcopi, etiam vt delegati Sedis Apostolicæ eos visitare possint, & corrigere, prout ipsi superiores possunt iuxta eorum instituta, quibuscumque appellationibus, priuilegiis,

& exemptio

& exemptionibus penitus remotis. & non
27 obſtantibus, *&c.*) an tunc data contumacia procedente ordinario in religioſorum correctione, poterunt ob negatam delationem appellationi ab eo interpoſitæ, confugere religioſi ad Regium Senatum pro violentia tollenda.

28 Et videtur quòd ſic, per doctrinam Bald. *in l. certum cap. 5. ſub num. 22. verſiculo item dubitatur verſus fin. Cod. vnde legiti. & vnde cog.* quem refert & ſequitur Soci. *conſ. 195. circa primum ſub num. 1. verſic. & præmiſſis lib. 2.* dicentes, quòd ſi per ſtatutum ſit aſſignatum vnum tempus Capitaneo,& aliud poteſtati, & in aliquo caſu poteſtas ſit ſubſtituta Capitaneo, debet poteſtas iudicare ſecundùm ordinamenta poteſtatis, & non ſecundùm ordinamenta Capitanei, quia ſubrogatus non tenetur ſeruare ſtatuta eius, in cuius locum ſubrogatur,ſed propria.ſequitur Scacia *de appella. quæſt. 18. num. 15.* ergo tenetur Epiſcopus admittere appellationem,ſicut in cæteris cauſis, & religioſi poterunt vti Regio recurſu.

29 Sed contrarium verius eſt, tum iuxta verba dicti Concilij *ibi*, Prout ipſi ſuperiores poſſunt, iuxta eorũ inſtituta.) quæ eneruant vires doctrinæ Bald.huius caſus reſpectu, & ſic cum omnibus ſuis qualitatibus debet correctionem, & viſitationem gerere, prout religioſi ſuperiores, attenta cauſarum natura propria. tum etiam quia in eadem correctione eadem viget ratio fundamentalis noſtræ legis Regiæ 40. propter quam, in iis religioſorum cauſis recurſus impeditur, & ita firmiter tenendum eſt in præſentis difficultatis reſolutione.

30 Tertius caſus eſt in omnibus cauſis, & negotiis attingentibus quoquo modo, vel attingere valentibus tres gratias, ſeu conceſſiones à Pontificibus conceſſas, multis confirmationibus vallatas, Principibus Catholicis Hiſpaniarum Regibus, nempe Bullam ſanctæ Cruciatæ, ſubſidium, & excuſatum, eo motis, quoniam cùm ipſi Catholici Reges proprium ſuum patrimonium pro Eccleſia, tot deuoto zelo conſumpſiſſent, vt proterui, & infideles, hæretici, & idololatræ ad Eccleſiæ communionem, & conſortium reducerentur, iuxta ea, quæ Iuſtinian. Imperator. inquit in 25. conſtitutione de contributariorum indulgentiis *ibi*, Nam ærarium cùm multis prægrauatum debitis, & ad extremam redactum inueniremus inopiam, ære alieno in nos ſuſcepto, onere pariter,& magna difficultate ſubleuauimus, & rem militarem, quæ iam neceſſariarum rerum inopia defluxerat, vt vndique reſpublica Barbarorum labefactaretur irruptionibus, & incurſionibus.) meliùs dici poteſt hunc exercitum, & prælium Eccleſiæ potiùs, & Eccleſiaſtici ſtatus, quàm Principis ſæcularis, cùm fiat ad exaltationem, & augmentum fidei.

Igitur ne Eccleſia, Chriſtianáque reſpu- 31
blica moleſtias, & incurſiones inimicorum ſanctæ fidei pateretur, tres prædictæ gratiæ eis à ſancta ſede conceſſæ fuere, vt ex proceſſo,& producto ab eis,atque ſimul ex Regio patrimonio fortis reddatur Catholicus exercitus,& vincat Leo.

Ad exequutionem harum conceſſionum, 32
& gratiarum Commiſſarius eſt quidam generalis, qui præeſt omnibus cauſis, & negotiis eas attingentibus,iſteque Commiſſarius Eccleſiaſticam, & ſpiritualem iuriſdictionem exercet, delegatam ſcilicet per Summum Pontificem, cùm res, & perſonas Eccleſiaſticas, & ſpirituales comprehendant gratiæ hæ, & temporalem etiam à noſtro inuictiſſimo Rege conceſſam, ſic per vim auxilij, & brachij ſecularis illam directè, & realiter ſibi dante, & attribuente, vt in conſilio quod vocamus *de la Cruzada*, cauſas dirimat temporales,quæ coram ipſo frequenter inter ſeculares tractantur, in quibus potuiſſet iuriſdictio declinari, qui licèt præſit d. conſilio Cruciatæ, non appellatur præſes, ſed Commiſſarius generalis, sicque 33
dictus,quia commiſſam ſibi iuriſdictionem, & delegatam à Papa, & Rege exercet, & Generalis ad differẽtiam cæterorum Commiſſariorum inferiorum ſubdelegatorum, quibus ipſe immediatè præeſt.qui etiam alibi conueniri non poteſt,quàm coram Summo Pontifice, ac pariter eius miniſtri in his, quæ ſua reſpiciunt officia & munera, alibi conueniri nõ queunt,niſi coram ipſo Commiſſario generali, vt in eadem conceſſionis Bulla, & gratia dicitur. & refertur in compendio 3. gratiarum edito per doctiſſimum 34
virum ſcientia, & experientia decoratum, magnáque ingenij facilitate, & claritate præditum, omni laude, ac ſublimi præmio digniſſimum Licen. Perez de Lar. *fol. 66. in prin. tit. de los priuilegios y e ſentiones*,&c. *lib. 1.* & ibi *fol. 16. tit. del officio del Commiſſario General*, multa de tali officio videbis,& inuenies.

Iſte Commiſſarius generalis tenetur ſuam 35
commiſſionem ſubdelegare in ſingulis diœceſibus, & capitibus Prouinciæ, ſiue partiri his, qui in Cathedralibus Eccleſiis præbendas habuerunt, magiſtratus, & Doctoratus, aut inquiſitoribus, ſi ibi ſint, & in eorũ omnium ſubdelegatorum abſentia, vel impedimento alios ſubdelegatos nominet ipſe Commiſſarius generalis. qui quidem ſint periti, & literati graduatique,ac integeratæ

conſcien

conſcientiæ, & opinionis, dummodo iſti Commiſſarij ſubdelegati in ſingulis diœceſibus duos numero nõ excedant, iuxta *l.*12. §.2. *in titul.*10. *lib.*1. *recopilat.* & in concordia regnorum Caſtellæ,& Leonis ſuper excuſato,quam tranſactionem acceptauit Rex noſter,relata in d.compendio trium gratiarum *libr.*2 *del eſcuſado, fol.*66. §. *itenque por los reuerendiſsimos juezes Commiſſarios,*&c.qui quidem ſubdelegati cognoſcunt de omnibus cauſis quomodolibet contingentibus bona, & adminiſtrationem eorum, & rationum dictarum gratiarum, & compoſitionẽ Bullarum, bonáque etiam eorum, qui ab inteſtato decedunt, ſine conſanguineo intra quartum gradum, & ea, quæ deperdita, & pro derelicto habentur, & ſine proprij Domini cognitione ſunt(quæ nos *moſtrenços* dicimus) quæ ſimul annexa, & applicata ſunt Cruciatæ, de quo & de modo procedendi in his cauſis, & in bonis, & in applicatione bonorum deperditorum, ſiue *moſtrençorum,* & ab inteſtato venientium, vide latiſſimè, & omnia de materia require d. compendium *lib.*1. *fol.*276. *cum ſeqq.* vbi ad amuſſim inſtructiones procedendi, his ſubdelegatis datas, & ad quæ earum extendatur cognitio refert,multáque de iis mentio fit *in l.*10. *tit.*10.1. *lib.recopil.*

36 Quarum omnium cauſarum cognitio ad eos priuatiuè pertinet,ita vt Præſidentes, & Auditores omnium in vniuerſum Cancellariarum, cæterarúmque audientiarum regalium inhibiti ſunt expreſsè, *in l.*9. *titul.*10. *lib.*1. *recopil.* ita vt de eiſdem cauſis, & negotiis cognoſcere non poſſint, nec recipere appellationem ſeu appellationes à ſententiis, decretis, ſeu iuſſibus, & compulſionibus interpoſitas, quas ſi forſan recepiſſent, ſtatim ad d. Commiſſarium generalem ſeu eius ſubdelegatos remittant, nec de his ſententiis, & decretis recurſum aliquem etiam per viam ſupplicationis, grauaminis, nec nullitatis ad ea tribunalia eatur, nec ad alia etiam inferiora, ſed tantùm ad ſupradictum Commiſſarium generalem, ad quem dictorum tantùm cognitio pertinet *ex d.l.*9.

37 Quod adeò verum eſt, vt dicta inhibitio etiam ad noſtrum caſum extendatur, ita vt nullo modo cauſæ prædictæ quomodolibet coram d.Commiſſario generali,ſeu eius Commiſſariis, & ſubdelegatis tractare contigerit, ad prædicta ſuprema tribunalia per viam violentiæ remittantur, *iuxta l.*8. *d. tit.*10. *libr.*1. *recopilat.* quod idem diſponit circa quartas Regibus pertinentes,ibi, *Acaeciendo de algunas perſonas mandan traher los proceſſos,* &c. *ſean ſecho y tratado ante el juez Comiſſario, y executor general, y ante ſus ſubdelegados a las dichas mis audiencias Reales por via de fuerça, y que conoſcen dellos y que les mandan otorgar las appellaciones, que interponen de los dichos Comiſſarios, y juezes generales,particulares, y que los compellen y apremian a ello, y porque eſte es y podria ſer en gran daño y per juizio de las dichas Bullas y ſubſidio,* &c. *mandamos a los dichos Preſidente y Oydores que nouos entrometais, a conoſcer ni conoſcais por via de fuerça, ni en otra manera alguna, de cauſſa proceſſo, ni diferencia tocante a las dichas Cruzadas Bullas y quartas y ſubſidios y quentas dello, ni admitais peticiones,* &c. idem tenet Bobadill.*in Politi.lib.*2.*cap.*16.*num.*9. Rodrig.*de annu. reddit. lib.*1.*quæſt.*17.*num.*75. Azeued. *in l.*2.*tit.*6.*lib.*1.*recopil fol.*146 *in prin.*refertur etiam *in d.compend. libr.*2. *del ſubſidio, titul.de concor. de Caſtill. y Leon,fol.*10. *verſic.otroſi que ſun a geſtad,ad fin.*Ioſeph *tract.de inhibit.c.*30. §.1.*ſub n.*44. & iterum *in epiſt.ad Regem n.*99. *quæ eſt in* 2.*tom deciſ.ad prin.*

Imò in cauſis ſubſidij,nempe,circa repar- 38
titionem,quæ fit per repartitores cuiuſcumque Eccleſiæ, & diœceſis,ſtatim talis repartitio exequitur,vehitúrque ad debitam exequutionem abſque aliqua dilatione,non obſtante quacumque contradictione, aut appellatione, nec poſſint dari prouiſiones Domini Commiſſarij generalis ad effectum impediendi prædictam partitionem, factam exactionem, nec exequutionem eius, quod ſi in contrarium factum ſit, & dari prouiſiones tales contigerit,obducuntur,& non adimplentur, nec eis obſtantibus ceſſat dicta repartitio,exequutio,nec recollectio eius,vt conſtat *ex dicta concordia regni Caſtellæ, & Leonis,* de qua *in d. compendio vbi proximè fol.*11.*verſic.otroſi que el repartimiento que ſe hiziere del dicho ſubſidio,* &c. ita etiam in eorum exequutione, & collectione proceditur appellatione propoſita, & remota,vt probatur ibi *folio* 6. §. *en la Cobrança del ſubſidio*, quod etiam iure communi videtur probari. nam 39
cùm hîc agitur de collectione rerum in ſubſidium militiæ conceſſarum, cùm non requirat altiorem indaginem in eis, recipienda appellatio non eſt,ad effectum demorandi exequutionem collectionis, quoad effectum ſuſpenſiuum ſaltim. de rebus etenim eſt,quæ dilationem non patiuntur.expendo ad propoſitũ text.firmè expreſſum *in l.ſi res delationem fin.* ibi, Si res delationem non recipiat, non permittitur appellare, veluti nec teſtamentum aperiatur, vt D. Adria. conſtituit, ne frumentum in vſum militum in annonæ ſubſidia contrahatur,&c. qui text.ad propoſitum elegans eſt, & quia cùm hoc reſpiciat militum alimenta, & ſuſtentationem, & ad id ſolùm conceſſum eſt à Pontificibus

ficibus ad ſuſtentationem , & alimoniam 100. galearum & triremum contra perfidos. & ideo dicitur,& appellatum eſt ſubſidium, vt expreſsè dicitur *in d.compend.lib.2.del ſubſidio eques ea la gracia y conceſsion del ſubſidio,* 40 *fol.3. ad fi. & fol.1.* quo caſu quòd charitatiuum ſubſidium pro alimentorum nempe, neceſſitate etiam ab Epiſcopo impoſitum habet hoc idem priuilegium, vt in eo minimè appellatio admittatur , vt expreſsè tenet Bellencin. *in tract. de charitatiuo ſubſidio q.55.* Guiganſ. *de penſio.q.95. n.4.* igitur ſi in his cauſis poteſt iudex lege permittente , & abſque vitio attentati ſuam ſententiam exequi,non obſtante appellatione;fruſtra quæreret hoc defenſionis auxilium appellans,cùm iudex nullam vim facit,nec iniuriam exequendo ſententiam priuilegiatam,& ſui natura exequibilem, *arg.regul qui iure ſuo de regul.iur.*quorũ proceſſuum traductio ad ſuprema tribunalia maneret illuſoria, quod euitare iudices , & iura debent, ex text. *in cap. cauſam quæ.* vbi omnes Doctores communiter ſolent adnotare. *l.3. §. plus dicit ff. ad exhibendum , & in §. interdum* ibi, Quia vindicare non poſſum , nec ad exhibendum experiri , *&c.* nec tali appellanti prodeſt proteſtatio violentiæ coram iudice Commiſſario generali vel eius ſubdelegato , quia proteſtatio de illo actu facta, cuius euentus nihil operatur , nihil valet, nec verenda eſt, *l.hæc ſtipulatio §.duus. ff. vt legator. nomine caue.l.non cogendum §. fin. ff. de procur.* omnes Doctores *in l.non ſolùm § morte ff. de oper.non.nun.& in c.cum M.Ferrar.de conſtitutio.*

41 His & proximus quartus caſus eſt , & ab hac regula ſuprapoſita, exceptus, cauſæ nẽpe , quælibet attingentes conſeruatores Salmantinæ vniuerſitatis,nam ab eo quòd Magiſtri ſcholarum,& eius locum tenentes pronuntiant,decernunt,& declarant,ſi appellationibus ſuper ipſo interpoſitis non detulerint,nec deferãt,ſed his propoſitis ad ſententiarum exequutionẽ procedunt;prohibitum ſtat prouiſiones ordinarias à Cancellariis, & audientiis ſupremis dari,vt ad eas proceſſus trahantur, vt conſtat *ex l.Regia* 18. *cit. tit.7. lib.1.recop.*Boba.*in Polit.lib.2.c.16.n.9.*& alij ex rationibus *in d.c.1.l.Regiæ*,à ſcriptis & cæteris motiuis ad priuilegiũ ſtudentibus cõceſſum.

42 Vnum tamen diſſimulare non poſſum, quod frequẽter in tribunalibus verſatur,ſæpéque de ea dubitari vidi ; an *l.20. eod. tit.7. lib.1.* dum diſponit, & reſtringit iuriſdictionem Magiſtri ſcholæ ad duas dietas tantùm , reſtringénſque *l.18. §.2.* qua quatuor dietæ concedebantur , procedat , & habeat locum , non ſolùm quando ſcholaſticus eſt actor , & vult trahere , ad d. iudicem ſuum alium, puta ; ſæcularem, ſed etiam procedat quando ſcholaſticus reus eſt , ita vt ſcholaſticus Salmanticæ matriculatus , & in quo qualitates requiſitæ concurrunt ad vtendum hoc priuilegio , ſi extra duas prædictas dietas degat , & ibi conueniatur, & accuſetur coram iudice ordinario , cuius iuriſdictionem declinauerit,an remittatur ad Magiſtrum ſcholarum. Quid autẽ ſit dieta,quæ 43 ſtadia cõprehendat,& iſtæ duæ dietæ, à quo incipiãt numerari,& vſque ad quem locum vide latiſſimè & ex aliis per Azeue.*in d.l.20.*

Et breuibus ſoluendo dico , & ſuppono 44 *ex d.l.Regia* , ſcholaſticum poſſe , trahere ad ſuum Magiſtrum ſcholarum reum quemlibet,etiam ſæcularem, vel alium ſuum debitorem , vt conſtat *ex d.l.18.* & ibi Azeu. itaque omnes dietæ de quibus loquitur ius Canonicum, *in c.nonnulli de reſcrip. & in c. ſtatutum §.cum verò, & § cum autem eod.tit.in 6. & in c.olim 7. de excep.* & in conſeruatoriis & legibus Regiis, non limitatæ fuere,nec eſſet neceſſariũ , niſi quando aliquis in prima vel ſecunda inſtantia extrahitur à proprio foro, & diœceſi contra regulam iuris, quæ habet, quòd actor forũ rei ſequi debet. & quia priuilegium,quod contra hanc iuris regulã habet ſcholaſticus, vt tradit Rebuf. *in tract. de priuil. ſcholaſt. priuil.61. & 62.* indiſtinctè, & abſque limitatione diſtantię nimis eſſet ipſis reis damnoſum; & ſic *in d.§.2.l.18.* cùm neceſſarium , & rationi congruum viſum fuit, iubetur vt Magiſter ſcholarum, ſeu eius locum tenentem minimè poſſe , ad ſe trahere perſonam aliquam vltra dictas dietas , quæ referenda ſunt ad ſcholaſticum,qui vt actor trahit reum ad ſuum iudicem , ex gloſſ. expreſſa *in c.ſi diligenti. verbo pertrahant, de for. compet.* quæ allegans,*cap.inolita 11.q.1.* dicit, referendum ad actorem ex eius propria verbi ſignificatione *d.cap ſi diligenti.& c.nonnulli c.olim* ſuprà allegata *authen.habita*,ibi,*trahere tentauerint* , quia reum trahit inuitum actor, vt ex Rebuffo *in l.111.de verbor.ſignifi.*

Sicque d.l.videtur loqui in ſcholaſtico,vt 45 actore trahere volẽte alium extra duas dietas coram ſuo iudice ſcholaſtico , & iſta eſt communis praxis Salmantina. At quoties contigerit ſcholaſticum , etiam in remotis, conueniri ſiue in ciuilibus,ſiue in criminalibus coram iudice ordinario illius prouinciæ; à ſuo ſcholaſtico ſtatim vt ipſe poſtulet,ſibi dantur conſeruatoriæ in certis conſtitutionibus vniuerſitatis , & clauſulis Bullæ Innocentij,relatæ ad literam per Azeue.*in d.l.20.* vbi per te videre poteris. d.autẽ l.20. ſolùm venit,ad reſtringendum quatuor dietas prædictas, de quibus *in d.l.18. c.7.* ad ſolas duas vt inquit Azeued. *in d. l.20. à princip.* vbi dicit ſtudentes ſuos trahere debitores vſque 46 ad quatuor dietas , idem dicit Rebuff. *vbi*

proximè priuil. 161. vbi allegat noſtram legem Regiam, dicitque Innocent. VIII. has dictas reduxiſſe ad ius Canonicum decretalium; nempe, *cap. nonnulli* 28 *de reſcript.* & ſic intelligit prout intelligenda eſt d. l. Regia Hiſpana Bulla, & conſeruatoria, quas refert, quando ſcholaſticus actor eſt, & in priuil 165. & 177. mentionem facit de tranſactione concord. & pacto ſanctæ fidei, de qua *in d.l.* 18.

47 Et ſit reſolutio, vt ſcholaſticum Salmantinum in vniuerſitate matriculatum, in quo cætera requiſita *in d l.* 18. concurrunt, quocumque vadat, & vbique locorum, comitatur ſuum priuilegium fori & ſequitur, ſicut vmbra corpus, ita vt conueniatur, vel accuſetur ciuiliter, vel criminaliter coram iudice ordinario etiam extra prædictas duas dietas opponens fori exceptionẽ, ad Magiſtrum ſuum remitti neceſſariò debet cum elogio *l. non dubium* ibi, Illud à quibuſdam obſeruari ſolet, vt cùm cognouerit, & conſtiterit, remittat illum cum elogio ad eum, qui prouinciæ præeſt, vnde is homo eſt, quod ex cauſa faciendum eſt. *ff. de cuſto. & exhi. reorum*, vt in milite *l. de militib.* ibi, Ita ſeruatur, vt ad eum remittantur, ſiquid deliquerint, ſub quo militant, &c.) *ff. eod l. deſertorem. cum alijs pluribus de re milita. & in clerico c. ſi index laicus de ſent. excommu. in* 6. & alibi paſſim. & ita communis ſtylus dictæ vniuerſitatis Salmantinæ d.l. Reg. interpretatus eſt, & declarauit, ſecũdùm quam declarationem, & ſtylum vidi iudicatum fuiſſe in hac alma aula, & Galleco tribunali, vbi ſcholaſticus extra dictas dietas delinquens, & accuſatus hîc,

48 oppoſuit fori exceptionem. replicante verò aduerſario ipſum ſcholaſticum degere vltra dictas dietas, & nihilominus poſt hinc inde longam diſputationem, & controuerſiam negotij, Senatus ſe incompetentem declarauit, dictúmque ſcholaſticum vti in hoc caſu ſuo priuilegio, & ſic remittendum eſſe ad Magiſtrum ſcholarum, vel eius locum tenentem. & in alio negotio huic ſimili Pinſiana Cancellaria dum Burgenſi erat declarauit. & in alio negotio cuiuſdam conſanguinei mei, idem declarauit eadem Cancellaria, licèt antea in hoc Senatu Galleco in eodẽ negotio, ſcholaſtico abſente, & contumace, cõtraria ſententia lata fuit, licèt etiam poſtmodum contingens in priori caſu, magis cognito de cauſa, ſe nõ iudices declarauere.

49 Illud tamen rei, de qua agimus, vtiliſſimum non omittendum eſt, an cauſæ & negotia agitata coram delegato Magiſtri ſcholarum ad partes remotas dari ſolito, eadem prærogatiua fungãtur, qua gaudet ipſe Magiſter, ne poſſint per viam violentiæ ad Senatum trahi, exẽplo res fuit manifeſta, nempe, in caſu ſupradicto, vel quando ſcholaris extra Salmantinam vniuerſitatem degit, & ibi deliquit, accuſatur coram Cancellaria, vel Regia audientia, vel alio iudice, Magiſter ſcholarum emittit inhibitionẽ, vel ſupplicatoriam cum commination cenſurarum, & vt ad eam reſpõdeat Procurator Regius fiſcalis, vel iudex. commodiùs ſolet dictus Magiſter delegare cauſam ſuper illa exceptione declinatoria, alicui in illo eodẽ loco, vt declaret, an gaudere debeat ſcholaris priuilegio, vel non, iudicibúſque, & tribunali imponat cenſuras, & interdicta; nunc quæro igitur, an ſi iudex à declaratione, & interdicto appellauerit, & proteſtatus eſſet auxilium Regium hoc, an eo vti poſſet, & ſic an cauſæ huiuſmodi iudicis delegati poſſint trahi ad Cancellariam per viam violentiæ, quæſtio eſt à nemine tacta, videtur quod ſic. Primò, quoniam quãdo cauſæ committuntur alicui cum clauſula, recurſu, vel appellatione remota, ſi eam ſubdelegauerit, nihilominus à ſubdelegati pronuntiatione, ſententia vel grauamine licet appellare, & habet pars ipſa grauata recurſum, licèt à delegantis ſentẽtia, vel grauamine nullum haberet. text. eſt *in c. ſuper qu eſtio. §. nos autem. de off. & poteſt. iud. delegat.* ergo licèt per d.l. 18 Magiſtro ſcholarum hæc ſit attributa poteſtas, vt ab corũ violentiis, & grauaminibus non habeatur recurſus ad regalia, & ſuprema tribunalia per viam violentiæ, non debet hæc ipſa ad delegatos transferri, & tranſmitti. 50

Contrarium tamen de iure verius exiſtimo, eo fortiſſimo fundamento, quoniam quando cauſa ex natura ſua, & ſui iure communi eſt exequibilis, & nõ appellabilis; tunc in quemcumque delegatum cum illa qualitate tranſit, quia qualitas rei non alteratur ex perſona ſucceſſoris, text. eſt *in l. 2. §. ex his ff. de verb. oblig.* quia omnis res tranſit cũ ſua cauſa, & quia qualitas quæ inhæret rei, trãſit cum ea in quemcumque ſucceſſorem. *l. Imperatores ff. de vectig. & commiſſ.* iuxta quam doctrinã intelligẽda ſunt quæ Ab. *in c. ſignifi. n.* 25. *circa med. de for. compet. & in c. cùm in veteri. de electio* tradidit, quòd delegatus debet cognoſcere de cauſa eo modo, & forma, qua fuiſſet cognita, ſi facta non eſſet delegatio, ſed apud delegantem retenta; nam ſi ſententia, quæ meretur exequutionem, alicui committatur, vel delegetur, minimè ab hoc delegato appellatur, quemadmodũ nec poſſet ab ipſo delegãte, *l. ab executio. C. de appel. l. ab executo ff. eod.* quia hoc prouenit ex natura rei cõmiſſæ, à qua nõ datur appellatio niſi in certis, & limitatis caſibus in d. iuribus expreſſis. Sed his caſibus ſcholaſticorum (de quibus agimus) ex ſua propria natura eo, quod à iure illa eſt qualitas inuẽta, vt pro earum violen- 51 52

tus ad ſuprema tribunalia non eatur, non
53 propter ipſos Magiſtros ſcholarum, ſed propter ipſos ſcholaſticos tantùm, & vniuerſitatem, vt probatur expreſsè *in d. l.* 18. §. 1. *que nos plaze, por hazer fauor a la dicha vniuerſidad, y perſonas della.* & iterum ibi, *no mandeis ſobreſeer la dicha execucion, ni traher ante vos los proceſſos como ſe ſuele hazer en las otras fuerças*, &c. *& in l. eadem* in §. 1. ideo dicit, concedi hoc debere priuilegium, quia aliter, *los eſtudiantes del dicho ſtudio dexan de eſtudiar y an los Doctores de leer, y Chatedraticos ſus Chatedras por ir a poner recaudo en ſus Pleytos y cauſas*, &c. bonus text. *in l.* 4. *Cod. de ſilenti. libr.* 12. *auth. habita Cod. ne fil. pro pat.* & Innocent. VIII. in ſua conſeruatoria *fol.* 171. inter conſtitutiones Salmantinas. Rebuff. *priuil.* 83. ergo cùm hoc priuilegium ipſis ſcholaribus tãtùm abſque alterius contemplatione ſit conceſſum, & ipſi ſunt qui litigant coram delegato. ergo coram ipſo durare debet, *arg. c. cum perſonæ de priuil. in* 6.
54 quia cùm adhuc duret cauſa priuilegij, cum ea debet negotium ad delegatum tranſire. *l. ſi conuenerit* §. *ſi fundus.* ibi, Manere cauſam pignoris conſtitit, quia cum ſua cauſa fundus tranſeat.) *ff. de pignor. actio.* durat enim non autem ceſſat ratio finalis ipſius leg. *arg. cap. cum ceſſante de appella. l. adigere* §. *quamuis de iur. pat. l.* 1. § *huius rei de off. eius cui manda. eſt iur. l. quod dictum ff. de pact. cum alys.* Ad argumentum autem reſpondetur, quòd procedit in prouiſione, & diſpoſitione hominis, non legis, quod paſſim ac frequenter ſolet variari, mutari, & alterari, & pro comprobatione huius difficultatis, & reſolutionis, vide quæ latiſſimè in ſimilibus terminis multis dictis comprobantes congeſſimus infrà 3. parte cap. 11. per totum, quæ omnino hic conducunt.

55 Aliud tamen obiter animaduertere libet, quòd quando hi iudices decernunt cenſuras, vel interdictum contra Auditores alicuius tribunalis ſupremi, vel alij etiam quilibet iudices Eccleſiaſtici pro eo, quod ſcholaſticum, vel qui ſe clericum dicit, idem tribunal detinet, negatque relaxandum, à quibus cenſuris, & interdicto Regius fiſcalis ipſius Audientiæ, vel Cancellariæ defenſor iuriſdictionis regalis, appellet, & proteſtetur auxilium violentiæ, praxis obtinuit, & obtinebit, ipſum idem tribunal cognoſcere de hac eadem vi, ſi ſub eius diſtrictu eſt iudex Eccleſiaſticus, qui idem excommunicauit, vel interdixit, ſin autem, id eſt, non ſit ſub eius diſtrictu, puto recurrendum eſſe ex parte fiſcalis ad id tribunal, ſub cuius diſtrictu iudex deget, *iuxta l.* 39. *tit.* 5. *lib.* 2. *nouæ recopil. fol.* 64.

Hactenus de his cauſis, & negotiis quæ reperiuntur abſolutè prohibita, protrahi ad ſuprema prætoria per viam violentiæ, atque in eis à principio denegantur prouiſiones ordinariæ, prout videre eſt ex iis quæ hactenus dicta ſunt.

Aliæ autem ſunt cauſæ, quæ non abſolu- 56
tè ſunt prohibitæ (vt diximus ad princ. huius §.) ſed deficiente qualitate, prout ſunt appellationes à ſententia merè interloquutoria. quæ nec habet vim diffinitiuæ, nec continet damnum irreparabile, nec præiudicium parat cauſæ principali, de quo *in l.* 37. *titul.* 5. *lib.* 2. *recopil.* ibi, *Para que no otorguen las appellaciones de autos interlocutorios, y eſto es en grande agrauio de las partes, y ſe impide la viſta de otros muchos negocios, mandamos a los Preſidentes, y Oydores de las dichas Audiencias, que de aqui adelante no libren cartas para traher por via de fuerça proceſſos algunos Eccleſiaſticos de autos interlocutorios, ſaluo ſi fueren tales que tengan fuerça de diſinitiua, y que en ella no ſe pueda reparar.*

Et cùm difficile ſit propter varietatem, & 57
intricationem cauſarum, in quarum diſcurſu rei natura & qualitas alterari aſſolet, docere de huiuſmodi qualitate, qua fundatur Regia poteſtas, nec aliter directè, nec indirectè, poſſit cõſtare legitimè, quàm per ipſorum actorum inſpectionem; ideo neceſſe eſt, vt acta exportentur ad tribunalia, vt inde deducatur, an ſit appellatum à ſententia, aliquam ex dictis qualitatibus habente, prout aliàs videmus etiam in iuriſdictionalibus, vbi qualitas attribuens iuriſdictionem, priùs 58
debet conſtare *l.* 2. §. *ſed ſi dubitatur ff. de iudic. l. ſi quis aliena eodem tit. l.* 1. §. *ait prætor ff. ne quid in flumine publico. l. prætor.* §. *docere ff. vi bonorum rapto.* B. *in l. multum ff. de condit. & dem. & in l. ſi finita* §. *Iulianus ff. de damno infecto.* Paris *de ſyndicat.* §. *iudices puras col.* 3. *verſiculo iudice tempor. num.* 13. cum aliis relatis ab Andrea Gaill. *in tract. de pace pub. cap.* 13. *num.* 12. *& ſeqq. lib.* 1. plurima notanda in propoſito congerit Proſper. Fari. *in tract. crimi. tit. de inquiſ. quæſt.* 8. *num.* 85. *& ſeq. & quæſt.* 1. *num.* 87. *& num.* 10. *à num.* 26. maximè vbi non auditur contradictio, nec in contrarium allegatio, vt hîc, de quo latè Fari. *ibi*, Mart. *de iur.* 4. *p. cent.* 2. *caſ.* 129. *à num.* 20. *fol.* 225. *& caſu* 145. *numer.* 3. 4. *&* 8. quare proceſſu adducto cognoſcitur, & inſpicitur in Senatu natura, & qualitas appellationis verè, & euidenter, & ſecundùm eandem decernere ſolent, vel deferre iubere, vel in totum remittere, & ita communiter practicatur dicta lex Regia 37. quia ſtylus, & vſus optimus eſt legum interpres.

CAPVT III.

Appellanti ab aliquo grauamine, quo finem suæ iudex iurisdictioni imponit, vel aliter expirarit, ita vt ea penitus ad reponendum careat ; vel quando post grauamen illatum iudex abiit,vel obiit: quemadmodum supremus Senatus per viam violentiæ aditus, consulere queat.

SVMMARIVM.

*A declaratione iudicis se non iudicem declarantis, vel se inhibentis legitimè appellatur, & Senatus regius appellationi deferendum decernit, vel tertium genus decreti expedit, & ibi exemplum. n.*1.

*Iudex Ecclesiasticus prouisioni Regiæ sibi intimatæ respondens,iurisdictione carere, vt pluribus casibus ibi relatis;quid faciendum, ne inane sit decretum Regium. n.*2.

*Iudex deferens appellationi aliàs non legitimæ, seu non deferendæ, abdicat à se omnimodam iurisdictionem. n.*3.

*Iudex inhibitus ad inhibitionem superioris, vel se inhibens,caret iurisdictione,nec aliquid decernit in sententiæ executione, etiam priuilegiatæ. n.*4.

*Et idem in iudice se declarante non iudicem remisiuè. n.*5.

*Iudex, qui functus est officio suo, non potest se in causa intromittere. n.*6.

*Repositio actorum, seu alij actus iurisdictionales geri non possunt ab alio, quàm à iudice non priuato seu iurisdictione carente. n.*7.

Omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluitur. ibid.

Solemnitas quæ requiritur in construendo, requiritur in destruendo. ibid.

Valet argumentū de contractu ad distractum.ibi.

*Iudex Ecclesiasticus non debet adstringi per prouisionem Regiam ad faciendum id, quod sibi iure prohibitum est. n.*8.

*Reuocare,& reponere attentata appellatione pendente pertinet ad iudicem ad quem, non ad alium. n.*9.

Secunda iussio, vulgò sobre carta, *decernitur in Senatu contra iudices Ecclesiasticos volentes euitare repositionem attentatorum respondentes prouisionibus Regijs,non posse attentata reuocare,quia caret iurisdictione. n.*10.

*Iurisdictio necessaria non est ad effectum reponendi attentata. n.*11.

*Iudex procedens iuris ordine non seruato reputatur priuata persona,& sine iurisdictione. n.*12.

*Quæ de facto fiunt à iudice, de facto per eum reuocari ius est. n.*13.

*Iudex, qui prætermisso iuris ordine, & sine citatione possessionem abstulit, poterit de facto eam reuocare. n.*14.

Iudex facilis in concedendo,ita debet esse in reponendo. ibid.

*Iudex, qui tenutam ,& possessionem abstulit alicui non citato;illam eidem restituere potest,nec sibi obstat,quòd officio suo functus sit. n.*15.

*Iudex reuocando possessionem nulliter datam procedit tanquam persona priuata, & præsumitur facere modo,quo facere potest. n.*16.

*Iurisdictio non requiritur ad reuocandum ea,quæ de facto fiunt à iudice. n.*17.

*Attentata licèt regulariter ad iudicem ad quem reuocare pertineat;tamen potest etiam iudex à quo attentata post appellationem à seipso reuocare. n.*18.

Attentatum à parte, & attentatum à iudice à pari procedant ad hoc, vt iudex attentans possit reuocare. ibid.

*Libera facultas conceditur à iure iudici à quo ad reuocandum attentata, cùm sit ad faciliorem causæ exitum. n.*19.

*Interlocutoriam executioni mandatam non reuocat iudex, nisi nulla sit. nam tunc reuocat & executionem reponit. n.*20.& 21.

*Prouisionibus Regijs quotidie iubetur iudici Ecclesiastico vim inferenti, appellationi deferre, & attentata omnia reponere per seipsum, ipseq; reponit cum effectu. n.*22.

*Violentiarum cognitio inanis esset, si iudex, qui attentauit, non posset reponere attentatum, prout sibi iubetur à Senatu. n.*23.

Iudex Ecclesiasticus ad reponendum non eget iurisdictione, & ideo contra eum secunda iussio vulgò sobre carta *expedienda, ad reponendum cum effectu. ibid.*

*Executor vel alius iudex delegatus Pontificis seu Nuntij ad aliquā causam, si attentat, & dum pars grauata accedit ad Senatum,abijt in longinquo secū acta processus asportando:pars grauata debet occurrere ad superiorem iudicem ipsius grauantis. n.*24.& non ad Senatū. n.25.

*Acta processus sunt necessaria, vt violentia in Senatu detegatur. n.*26.

*Violentia seu iniquitas iudicis allegata in procedendo ex actis ab eo gestis constare debet. n.*27.& 29.

*Defectus processus ex actis eius cōstare debet. n.*28.

*Princeps,& eius Regia tribunalia in eleuanda vi illata à iudice Ecclesiastico, sine iurisdictione, & extraiudicialiter procedunt. & ideo recipere testes, nec alia iudicialia facere absonum esset. d. n.*29.

*l.*3.*tit.*5.*lib.*2. *recopil. explicatur ibidem,in illis verbis*, el proceſſo originalmente el qual trahido ſin dilacion,&c.

*Ablatiuus absolutus importat cōditionem, & formam sine qua nō habet locum dispositio. n.*30.

Processu

Processu originali non adducto, non cognoscitur de violentia in Senatu. ibid.

Dictio, si, in dispositione apposita, illam reddit conditionalem, qua deficiente non verificatur dispositio. n.31.

Lex requirens aliquod genus seu modum probationis in aliquo actu, debet adimpleri specificè, & aliter probari nullo modo potest. n.32.

Lex seu statutum potest, occurrente aliqua vtilitate, aut euidente causa (vt hic) facere, vt probatio valida & perfecta in aliquo actu, sit inualida & imperfecta. n.33.

Lex vel statutum factum ob publicam vtilitatem si requirat certũ genus probationis non admittitur alia probatio simul cum requisita. n.34.

Senatores se abstinere debẽt à violentia, & cognitione, cũ ex defectu processus sibi apparere non posit, cùm nihil certum decernere possint. n.35.

Lex, absentis, de pœnis, declaratur. ibid.

Cognitio violentiæ processu originali adducto ad tribunal Regium rectè procedit, & decretum expeditur in tribunali, prout ex actis adductis colligitur. n.36.

Decretum expeditum in Senatu in causa violentiæ quomodo exequendũ, si iudex Ecclesiasticus, cõtra quem datũ est, absit. remissiuè. n 37.

Notarius apud quem adsint acta gesta per iudicem Ecclesiasticum, contra quem violentia intentata est in Senatu, etiam absentem; compellendus est ad exhibenda. n.38.

Tabellio debet registrum, seu protocollum instrumentorum actuum iudicialium, & extraiudicialium secum retinere, & non potest tradere partibus, nisi iudicis præcepto. n.39.

Regium tribunal quemadmodum se habere possit ad executionem decreti violentiæ latum contra iudicem Ecclesiasticum post grauamen illatum, absentem, & abeuntem. n.40.

d.l.36.ti.5.li.2.recop põderatur. n.41. in illis verbis, proucã que el tal iuez la otorgue, *&c.*

Iudice Ecclesiastico vim inferente mortuo ante repositionem, an euanescere decretum violentiæ debeat, cùm ipse sit grauans, & attentans, & contra eum oppressus in Senatu querelam obtulit, & decretũ contra eum dirigitur. n 42.

Morte omnia cessare debent, cùm culpa sit extincta. n.43.

Decretum Regij tribunalis an intelligatur cum iudice subrogato, & successore in tribunali, & iurisdictione iudicis vim inferentis: & ad delationem appellationis, & repositionem attentatorum cogi possit ipse subrogatus, vel successor virtute dicti decreti. ibid.

Alia est vis defuncti, alia violentia successoris, adeò vt sententia lata contra defunctum pro violentia ab eo illata non exequitur contra successorem, & heredem. n.44.

Aliud est factum defuncti, aliud factum successoris ibidem.

Subrogatus non sapit naturã prædecessoris, quando militat diuersa ratio in subrogato, & in eo in cuius locum subrogatur. num. 45.

Facinus suos habet authores, quos pœna nullo modo egreditur. n.46.

Violentia facinus continet. ibid.

Violentia lata læditur maiestas iudicis, & superioris. n.47.

Contra illum iudicem per viam querelæ agitur, quæ suum authorem comitatur. n.48.

Pœna iudicis est attentatorum repositio. n.49.

Resignatarius non tenetur purgare attentata facta à prædecessore resignante, quia ille in nullo deliquit. ibid.

Subrogatus non sapit naturam principalis, nec fit extensio ad illum, qui verè non sit talis, sed fictè, & repræsentatiuè tantùm in pœnalibus, & odiosis. n.50.

Casus pœnales non recipiunt interpretationem extensiuam seu similitudinariam. n.51.

Decretum violentiæ non cantans de iudice subrogato vel successore eius, qui vim intulit, an exequatur contra eum. n.52.

Judex successor in iurisdictione seu tribunali iudicis vim inferentis, omnino tenetur prouisionem Regij Senatus adimplere, & attentata à suo prædecessore, reponere cum effectu, & appellationi deferre. n.53.

Eadem res esse censetur, quantumcumque circa ipsam materiam aliqua commutatio contigerit. n 54.

Si plures dati sint iudices in aliqua causa, & postea aliqui, vel etiam omnes immutati fuerint; nihilominus eadem dicitur causa. n.55.

Mutatione iudicis eadem non diuersa manet iurisdictio, eademmet causa, idémque iudicium, & idem tribunal. n.56.

Mutatione & ratione personarum, qualitatis, vel accidentis non mutatur res, vt de Ciuitate Collegio, Ecclesia, dignitate, & præbenda, circa declarationẽ l. proponebatur de iudicijs. n.57.

Iudex successor in iurisdictione, & tribunali alterius idem reputatur ac prædecessor, cùm in eius locum subrogetur, & potest idem facere, quod poterat ille, cuius loco fuit subrogatus. n.58.

Terminus, & tempora præstituta primo iudici ad causam determinandam, eadem censebuntur præstituta successori, & subrogato. num.59.

Index non tanquam persona priuata consideratur, sed tanquam minister iustitiæ quam gerit, & administrator dignitatis & tribunalis, quod repræsentat, quisquis sit etiam in infinitum. n.60.

Quamuis in appellatione requiratur expressio nominis iudicis à quo; tamen satis est, vt contineat nomen dignitatis iudicis prout est, appello ab Auditore Cameræ, &c. n.61.

In appellatione licèt requiratur expressio nominis iudicis ad quem; tamen sufficit nomen dignitatis exprimere, vt in exemplis. ibid.

Dignitas, & tribunal, cùm iurisdictio cohæret, potiùs attendi debet, quàm persona administratoris. n.62.

Iudex datus loco demortui illum non repræsentat, sed tantùm dignitatem, quæ est corpus quoddam fictum, quod comprehendit subiecta tanquam membra illius corporis ficti. n.63.

Quandiu supereſt forma corporis ficti, semper censebitur idem corpus, licèt partes mutentur. n.64.

Tutor vel Curator minoris datus in loco demortui Tutoris, vel Procuratoris non gerit vices demortui, nec eius personam repræsentat, sed duntaxat pupillum, aut Dominum constituentem Procuratorem. n.65.

Iudex prædecessor, & successor quamuis diuersi sint personarum respectu, eo tamen habito ad dignitatem & administrationem, & coæqualitatem pótestatis, verè idem sunt. n.66.

Iudex successor verè idem iudex ac prædecessor reputatur, præcipuè quando iudex accipitur pro iurisdictione vel tribunali. n.67.

Iudex successor potest taxare expensas reseruatas taxari in sententia prædecessoris. n.68.

Iudex successor potest sententiam dubiam prædecessoris interpretari. ibid.

Statutum à decurionibus editum, ab eorum successoribus vel à populo est declarandum. n.69.

Ius declarandi seu interpretandi ad heredem, & successorem non transit, cùm ex arbitrio disponentis pendeat. n.70.

Ius concedit facultatem declarandi successoribus in officio vel iurisdictione. ibid.

Iudex successor, vel aliter loco alterius datus, causam assumit in eodem statu, eámque determinat ex eisdem actis. n.71.

Iudex successor procedit eo modo quo & prædecessor processit. n.72.

Acta facta coram vno iudice, fidem faciunt coram alio, si sit successor in eodem tribunali. n.73.

Acta facta in vno iudicio in casibus, quibus probant in alio; intelligi debet, si reproducantur. n.74.

Actorum reproductio non requiritur coram iudice subrogato seu successore, sed visio duntaxat ipsorum actorum. n.75.

Acta coram vno arbitro gesta probant coram successore, in quem partes compromiserũt, quando acta sunt publica, & actum respiciunt. n.76.

Executor successor perficit executionem, quam inceptam reliquit prædecessor. n.77.

Decima seu emolumentum executionis cui executori debeatur, successori aut prædecessori executionem incipienti. ibid.

Iudex successor vel in alterius locum subrogatus, potest ea omnia facere, quæ poterat illius prædecessor. n.78.

Iudex successor ordinarius potest in integrum restituere contra factum sui prædecessoris. n.79.

Iudex successor potest absoluere ab excommunicatione decreta per prædecessorem. n.80.

Iudex prædecessor potest reponere attentata à se gesta, & eodem modo successor. n.81. & 84.

Iudex à quo in casibus, quibus reponit attentata à se, vel alio facta; poterit idem successor. n.82.

Non solùm iudex, cuius fuit læsa maiestas, reuocat attentata; sed etiam eius successor & subrogatus, cùm læsio dicta non personæ, sed dignitati (quæ nunquam moritur) cohæret. n.83.

Quod ampliat, siue subrogatus sit expressè ab homine, siue tacitè à iure. ibid.

Successor in beneficio per resignationem, tenetur purgare attentata per prædecessorem resignantem. n.85.

Attentatis non purgatis per successorem in beneficio per resignationem attentantis, non est procedendum in causa. ibid.

Præceptum impositum prætori, vt tali, & ratione officij, impositum est & successori taliter, quod tenetur adimplere. n.86.

Iudice ab officio remoto, poterit successor eius attentata reuocare ex suo mero officio. ibid.

Episcopus debet adimplere mandatum factum prædecessori sub nomine dignitatis. n.87.

Et idem in executore. n.88.

Successor tenetur exequi mandatum factum per Papam suo prædecessori. n.89.

Literas directas Episcopo prædecessori mortuo sub nomine dignitatis, & habito respectu ad officium; tenetur exequi successor. n.90.

Successor vel nouus executor potest exequi mandatum sui prædecessoris sine nouo mandato. n.91.

l.d.36. recopilat. declaratur. ibidem. & num.93. & 95. in illis verbis, prouean que el tal juez la otorgue, *&c.*

Ad ea quæ frequentiùs accidunt, iura adaptantur. n.92.

Tristes euentus non sunt in consideratione. ibid.

Violentiæ cognitio in procedendo est extraordinaria, & irregularis, pariter & eius executio. n.94.

Iudex vim inferens mortuus, impossibile est, vt reponere queat. n.96.

Casus omissus iuris dispositioni relinquitur. ibid.

Sententia, quæ non potest secundùm eius tenorem exequi propter maximam difficultatem, aut interdum impossibilitatem; exequi debet eo modo, quo potest, ne iudicium reddatur illusorium. n.97.

Condemnatus, vt conseruet indemnem Titium ab obligatione, si interim extinguatur obligatio, quia compulsus Titius soluit; debet Titius ipse relaxari indemnis, vt sibi restituatur solutum,

tum, quamuis hoc non contineatur in ſententia. n. 98.
Condemnatus ad tradendum debitori inſtrumentum debiti, ſi non reperiatur; cogitur creditor eadem ſententia debitorem liberare. n. 99.
Verba adaptantur implicitè. n. 100.
Sententia continens rem, vel animal, vel quid ſimile, ſi propter interitum non poſsit exequi in ipſa re vel animali; exequitur in alia re coæquali, aut æquiualenti. n. 101.
Attentatorum repoſitio ſeu reuocatio eſt actus fauorabilis, & priuilegiatus. n. 102.
Cognitio violentiæ eſt remedium fauorabile, & charitatiuum ſubſidium, quo agitur de vi oppreſſos liberando. n. 103.
Extenſio fit ad ſubrogatos in cauſsis fauorabilibus. ibidem.
Executor ſententiæ pœnalis non participat de illius pœna, ſed honoris & poteſtatis iudicis ſuperioris. n. 104.
Senatus Regius non ſe intromittit in exequenda pœna appoſita iudici pro attentatis à ſe factis. num. 105.
Pœna non tranſit in ſucceſſorem, vel hæredem; ſed tantùm damnorum ſatisfactio de eo quod ad hæredem peruenit. n. 106.
Attentatum à iudice eſt qualitas, quæ liti inhæret, ab eaq; dependet, ſine quo attentata non dantur. n. 107.
Subrogatus ad litem poteſt dicere de attentatis, quemadmodum eius prædeceſſor. n. 108.
Alia eſt poſſeſsio defuncti, alia hæredis, in quem licèt omnia iura tranſeant, non tamen poſſeſsio. n. 109.
Poſſeſsio hæredis eſt noua poſſeſsio & non continuata cum poſſeſsione defuncti. ibidem.
Poſſeſsio iuriſdictionis tribunalis, Eccleſiæ, vniuerſitatis & populi, non finitur morte poſſeſſoris; ſed in ſucceſſore continuatur, cùm perſona ficta poſsideat. n. 110.
Succeſſor adminiſtrationis non accipit nouam poſſeſsionem rerum vniuerſitatis. n. 111.
Poſſeſsio rerum Eccleſiæ non vacat mortuo Prælato. num. 112. & 117.
Poſſeſsio Eccleſiæ in Eccleſia continuatur etiam mutuo Prælato; & dicitur ſimul cum occupatore poſsidere, & eſſe in ſummariiſsimo poſſeſſorio, nec attentat Eccleſia poſsidendo. n. 113.
Prælatus Eccleſiæ non ſuccedit tanquam Dominus ſed tanquam Procurator Eccleſiæ. n. 114.
Poſſeſsio iuris patronatus competens alicui ratione dignitatis, villæ, caſtri, maioratus, aut Eccleſiæ, retinetur per ipſam dignitatem, villam, caſtrum, maioratum, aut Eccleſiam, etiam mortuo Prælato, & adminiſtratore. n. 115.
Nouus poſſeſſor caſtri, villæ, ſeu maioratus, ratione cuius competit ius præſentandi, licèt nunquam præſentauerit, poteſt præſentare. n. 116.
Poſſeſsio iuris præſentandi continuatur in ſucceſſore dignitatis, caſtri, villæ, vel comitatus, ſeu maioratus, ſine noua apprehenſione. ibidem.
Succeſſor ſingularis iudicis attentantis reponit attentata. num. 118.
Sententia ſicut & contractus non comprehendit non nominatos in ea. n. 119.
Prouiſio regalis Senatus in cauſſa violentiæ directa iudici comprehendit ſucceſſorem non nominatum in ea. ibidem.
Et ipſi intimata tenetur reponere, aliàs ſecunda iuſsio vulgò ſobre carta *contra eum decernitur. num.* 120.
Collega iudicis mortui vel abſentis, ſi procedere non valeat (mediante clauſula reſcripti) occurrit pars grauata ad ſuperiorem, vt alius iudex loco mortui ſubrogetur, eiq; intimare debet prouiſio Regia vt attentata reponat. n. 121. 122. & 123.
Subrogatoria commiſsio dicitur, cùm alius iudex in locum demortui impediti vel abſentis ſubrogatur, tenetur q; cauſam in eodem ſtatu manentem proſequi. n. 124.
Subrogatoriæ commiſsiones frequenter dari, animaduerti tamen deberi an in corpore includatur clauſula alterans primum ſtatum litis, quia tunc noua citatio erit neceſsaria. n. 125.

PERDIFFICILEM huius capituli materiam, tot doctiſſimis viris eius reſolutionem incognitam, ſummis difficultatibus inuolutã, accuratè adeò tractare intendo: vt deinceps, dubitatio omnis penitus amputetur. Et circa priorem eius partem attendendum eſt, ſæpiſſimè contingere, vt iudex executor executorialium, ſeu alicuius breuis Cameralis, puta; ad mittendum aliquem in poſſeſſionem alicuius beneficij, id exequitur (iuris ordine prætermiſſo) vel abſque citatione, poſſidentis beneficium, qui poſtmodum comparens ſuas allegat legitimas exceptiones, & ab omni eius proceſſu, & à non reponenda executione appellat, ipſe autem iudex vel ipſi appellationi, vel prouiſioni Regiæ reſpondet, ſe functum eſſe ſuo officio, & ad reponendum iuriſdictione carere. Vel etiam aliter hoc contingere poteſt: iudex ſiue ordinarius, ſiue delegatus (lata ſententia definitiua, vel interloquutoria) appellationi iuſtæ, & legitimè interpoſitæ (prout debebat) detulit: & inſuper, vel minatur, vel vult exequi, aut de facto exequitur, eandem ſententiam: ſupremus Senatus aditus per viam violentiæ declarat; vim facere, quòd deferat, & reponat: iudex autem Regiæ prouiſioni reſpondet, ſe carere iuriſdictione, cùm illam à ſe omnimodam per delationem abdicauerat, ac ideo reponere executionem non poſſe. Vel alio etiam caſu reddi poteſt exemplum:

iudex ecclesiasticus declarauit se non iudi-
1 cem, & insuper ad executionem processit, aut dedit se pro inhibito, à qua declaratione, vt legitimæ appellationi emissæ supremus Senatus deferendum decreuit,& reponendum. Vel (vt frequentiùs accidit) hoc casu tertium genus decreti expediunt,nempe iudicem reassumendo iterum iurisdictionem, & reponendo attentata, vim nullam facere : non deferentem autem eidem appellationi,nec reassumendo iurisdictionem, vim facere : deferat, & reponat,*&c.* ipse autem iudex se iurisdictione carere ad reponendum respondet, Regiæ prouisioni sibi
2 intimatæ. Quibus quidem casibus & multis aliis similibus,in quibus reddi possūt exempla,inanis,inutilis & sine effectu videtur remanere Regia cognitio, & decretum violentiæ, cùm ad effectum perduci non posse, appareat.Siquidem in dictis casibus fortis & efficax reputatur à iure iudicis responsio, iuréque concludens ; etenim per delationem appellationis etiam aliàs non legitimæ & non deferendæ, omnimodam à se iudex abdicat iurisdictionem, & in superiorem
3 transfert.text.est *in cap.cum appellat.friuolis.de appell. lib.6.* Philip.Franc.*in cap.Romana.§ sin autem num.* 5. *de appellat. lib.6.* Carrerius *in practic. crimin.* 1.*p.* 2.*verbo & si non consitebuntur.num.*66.Aufrerius *in additio.ad Capell. Tholosa.decis.*176.*ad medium.* Roland.à Valle *consilio* 77. *viso. num.* 1. *& sequentibus lib.* 2. Antonius Gomez *variar.resolutio. lib.*3.*cap* 13. *num.* 32. Ozascus *decis. Pedemont.*131.*n.*10. Parisius *consil.* 106. *à num.* 5. *& à num.* 24. *lib.*4. Prosperus Farin. *in practic. crimin.quæst.* 101. *num.* 106. *tom.* 3. de quo latiùs egimus in lib. 3. cap. 19. circa appellationem à delatione à principio.

Hoc etiam à pari procedit in iudice dante se pro inhibito, qui postquam à superiori emanauit inhibitio, cùm careat iurisdi-
4 ctione, non potest exequi sententiam,etiam aliàs merentem executionem, vt priuilegiatam. text. *in cap.Romana §.sin autem de appellat. lib.*6. notatur *in cap. non solùm eodem tit.* latè multa ad propositum diximus *d. lib.* 3. *cap.*19. *vers. in delatione autem simpliciter facta*, &c. & de iudice declarante se non iu-
5 dicem, vide ibi *fol.*4. *ad princ.* & est textus *in cap. significantibus de offic. deleg. cap.iudex. eodem tit. lib.*6. *leg. dicere.ff.de arbitris.*

6 Quod & idem est, quando iudex functus est officio suo, quia iterum in causa se non potest intromittere. textus *in leg. iudex posteaquam semel dixit sententiam.ff. de iurisdictione omnium iudicum.* cum concordanti-
7 bus. Sed actus iurisdictionales, prout est repositio ab alio, quàm à iudice non priuato, nec iurisdictione carente geri non possunt, quemadmodum nec ipsa executio,quia omnis res per quascunque causas nascitur, & per easdem dissoluitur, solemnitásque, quæ requiritur construendo ; requiritur in destruendo : & valet argumentum de contractu ad distractum, vt vulgare est. ergo per 8
prouisionem Regiam ecclesiasticus iudex astringi non potest, vt faciat quod sibi ab omni iure est prohibitum ; quod omnino atque præcisè supremus Senatus attendere debet, vt capitibus præcedentibus latè diximus.

Hinc est, quòd ad nullum alium, quàm ad iudicem, ad quem, pertinet reuocare, & 9
reponere attentata facta (appellatione pendente) cùm eius sit læsa maiestas. textus *in cap. non solùm de appell. lib.*6. textus optimus *in c. solicitudinem de appell.* vbi Franc. *num.* 3. *& in dict. cap.non solùm.* Lancelot. Corra. *de Prætore. §.*2 *de offic. prætor.in caussa ciuil. in cap. de appellat. n.* 24. post plures, quos allegat, dicit communem Couarr. *practic. quæst.c.*23. *sub num.* 1. *vers. prima igitur sit interpretatio.* Beroi. *consil.*71. *sub n.*4. *in fine lib.*3.communem etiam dicit Viuius *communium opinio. lib.* 2. *opin.* 30. *incipit attentata post princ.* Masuer. *in praxi iudiciali tit. de appell.col,* 13. *vers. item si agatur vna cum art. appellationis*, &c. latissimè etiam Lancelot. Robert. *de atten.* 3 *p.cap.*27.*à num.*34. *cum pluribus sequentibus. & suprà*; ergo sequitur euidenter, vt nullo modo iudex ecclesiasticus attentans appellatione pendente,possit in hoc casu reponere compelli, cùm eius sit suspē(?) iurisdictio.

Quibus quidem fortibus (apparenter tamen) rationibus intentauere nonnulli iudi- 10
ces ecclesiastici ita respondentes prouisionibus Regiis euitare repositionem attentatorum. Sed vt non omnino concludentes visæ, iterum in eodem tribunali secunda iussio passim conceditur, quæ *sobre carta* dicitur (de qua cap. præcedenti) & quidem meritò ; quoniam ad hunc effectum reponendi attentata, iurisdictio necessaria non est : Tum ex rationibus superiùs adductis, 11
quia omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur.

Tum etiam : quia iudex quando procedit iuris ordine non seruato, de facto attentando, & excedendo : procedit tunc non vt iudex, sed tanquam priuata quædam persona sine iurisdictione, Gramati. *cons. ciu.*150. 12
Bart. *in l. prohibitum. C. de iure fisci.* per illum text. *lib.*10.idem Bart. *in l.deuotum*, & ibi Io. de Plat. per illum text. *C. de metallar. lib.*12. & per Cassaneum ita tenet Anto. Gab. *communi. opinion. tit. de citatio. concl.* 1. *num.*43. Auendan.*in cap.*2. *preto cap.*12. *& cap* 11.*n* 9.

Azeueda

Azeued. *in gl.* 31. *tit.*6. *lib.* 3. *recopil.* Mexia *super l. Tolet fundam.*2 *part.*11. *n.*34. *& sequentibus, fol.* 106. vltra infinitos penè quos in vnum congessimus videndos infrà 4.p. c. 4. post princ.à num. 18.cum sequentibus.ergo vt priuata persona debebit reponere, nec iurisdictio necessaria est.

Quoniã quæ à iudice de facto facta sunt;
13 de facto etiam & per eundẽ reuocari,ius est, glossi.*in l.minor verbo Seius ff. de euict.*Maria. Socin. *in tractatu de cita. casu* 20. Angel. *in l. ea quæ C. quomodo & quando iudex.* Bal. *in l. si pacto quo pœnam C.de pactis.*Angel. & Immola *in l. de vnoquoque ff. de re iudi.* plenè Alexand. *consil.*179. *lib.* 1. Castro *consil.* 412. *visis punctis colum.* 12. *lib.* 2. Gemin. *cons.*43. *num.* 4. Romanus *singul.* 786. *& consil.* 69. Alexand.& Ias.*in d.l. si pacto quo pœnam.* Bal. *in l.*2. *versicul.quarto quæro C.de seruitutibus & aqua. & in l. tale pactum §. qui prouocauit ff. de pactis.* Innocent. *in cap. querelam de electione.* Anton. de Butrio *in c. cum cessante de appell. in l.*1. §.*nuntiatio ff.de operis nun. n.*24. Roma. *consil.*220. *&* consil.68. Calcaneus *consil.*126. Nicel.*in concor.gl.concor.*52 *fallen.*30. *Staphil. de liter. gratiæ & iust. fol.* 151. Felin. *in c. qualiter & quando de accusa.* Rebuff. *in l.quod iussit.num.*60. *ff.de re iudic in primo not.*1. Hippol. *consil.*38.*num.* 14. Bertran.*consil.*172.*volum.*1. *& in consil.* 178. *volum.*1. Ricc. *cons.*209. *vol.* 1. Gramati. *cons.*85. *& sequentibus.* Felin. *in c.*49.*num.*15. plures congerit,& de communi testatur Anton.Gabr. *commun. opinion. tit. de citatio. concl.*1.*à num.*430. Tiraquel. *in tractatu res inter alios act.limi.*39. Asinius *in praxi* §.7. *c.*5. *limi.*134. Lancelot. Rober. *de atten.*3.*p. c.*25.*à num.*44. inferentes ex hac doctrina ferè omnes, quòd si iudex iuris ordine prætermisso, & absque citatione possessionem abstulit,& in alium attẽtando transtulit, quòd poterit, & iterum de facto, &
14 absque citatione illius, in quem transtulit, possessionem eandem reuocare. quia sicut iudex fuit facilis in concedendo, ita debet esse facilis in reponendo. plurimos ad id congerit Cardin.Tusc.*practi. conclusion.tom* 3. *lit. F, concl.*11. *num.*9.

His magis in specie accedit; quod eleganter dicit Romanus *cons.* 320. *incipit hæc istorum à num.* 4. *vers. quo igitur & col. fin.* vt
15 iudex qui tenutam & possessionem abstulit alicui absque citatione; eodem modo potest illam illi restituere, eam à detentatore reuocando, absque eo, quod illi obstet, vt functus iam fuerit officio suo: quia potest
16 vt priuata persona hoc facere, & præsumitur facere eodem modo, quo potest. eundem Roman. referẽs sequitur Cardin.Tusc. *practi. concl. d. tomo* 3. *litera F, concl.*11. *n.*22. quò pertinet, quod nuper dicebamus: iudicem procedentem de facto, non procedere vt iudicem, sed vt priuatam personam, & eodem modo de facto ab eo facta posse reuocare,in quo iurisdictio necessaria non est.
Facit insuper, quia licèt irregulariter atten- 17
tata post appellationem reuocet iudex ad quem, *c.non solùm de appella. lib.*6. & ea quæ latiùs in contrarium suprà adduximus; tamen si ipse iudex à quo aliquid attentat, (non obstante quòd per appellationem eius sit suspensa iurisdictio) potest nihilominus 18
actum à se attentatum reponere, & reuocare, eaque reuocatio licitè sibi permittitur. textus est *in cap. venientes in fin. de iureiuran.* & notat Philip. Franc. *in d. c. non solùm in* 2. *not.vers.*2.*de appell.in* 6.sequitur Lãc.Rober. *de attenta.* 3.*p. c.* 27. *num.* 48. optimè etiam explicat, comprobatque Couarr. *pract. q. c.* 23. *sub num.* 1. *vers. prima igitur sit interpretatio*, plures allegans,vbi quòd ad hoc à pari procedit attentatum à parte, & attentatum à iudice.

Quia ad reuocandum attentata post ap- 19
pellationem libera facultas conceditur à iure iudici à quo, quia tendit in faciliorem causæ expeditionem.textus *in cap.cum teneamur de appellat.* vbi latè Philipp. Franeus & cæteri Doctores & alibi passim.

Et comprobatur etiam, quia etsi interlo-
quutoria, quæ executioni mandata est à iu- 20
dice, vel iure, aut parte, non possit à iudice reuocari; tamen,si nulla est,eam reuocat,& reponit executionem iudex à quo, quantumuis iurisdictione caruerit,prout loquendo in iudice legitimè inhibito,probant Philipp. Franc. *in cap.cùm cessante in* 17. *vers. amplius intellige.de appellat.* Lancelot. *de attent.* 2.*p. c.*12. *limi.*1. *sub num.*22.*vers.etiam intellige fol.*358. Escacia *de appell.quæst.*17. *limi.*47. *membro* 1. *num.*72. prout alias etiam regulare est, vt iudex licèt non possit exequutam 21
interloquutoriam reponere: tamen, si nulla est, potest. Escacia *vbi proximè n.*69. Lancelot. *num.* 21. Hostiens. *in cap. cùm cessante.* & Cardinalis Alexand. *num.* 40. *fall.* 10. *de appell.* Felin. *in cap.qualiter & quando el* 1.*fallen.* 4. *sub num.* 14. *de accusa.* quod in attentatis verificatur, cùm sint nulla.

Quod etiam & nos quotidie practica-
tum videmus in omnibus Regiis prouisio- 22
nibus, in quibus iudici ecclesiastico vim inferenti iubetur appellationi deferre, & attentata omnia reponere.nam ipse statim sibi intimata prouisione, verbaliter defert, & nihilominus postea cum effectu reponit attentata, prout tenetur ordine literæ attentato. foret enim absurdum, si delatio illi repositionem impediret, & foret penitus

inanis

23 inanis violentiarum cognitio & prouisio decreti, cùm nullum effectum sortiri potuisset. quibus quidem satisfactum remanet rationibus & difficultatibus in contrarium adductis : & illis minimè obstantibus neruosè affirmandum est, vt iudex ecclesiasticus ad reponendum iurisdictione non egeat, & secunda iussio contra eum expedienda est vt cum effectu reponat.

In secunda autem capituli parte, nempe, quando iudex post grauamen illatum abiit,
24 minor est difficultas, id quod considerandum venit. nam quandoque iudex executor vel alius à Romana Curia vel Reuerendissimo Nuntio Sedis Apostolicæ ad remotas partes accedit, ad aliquid exequendum, aut de aliquo alio cognoscendum & similibus, & postquam inordinatè attentando, grauamen parti intulit, & interin dum ad Regium tribunal pro protectione accedit grauatus ; iudex abiit secum acta processus asportando. tunc igitur affirmandum erit, vt solus superior ecclesiasticus pro graua-
25 minis repositione adeundus sit, Senatus quippe Regius non potest, parti grauatæ hoc casu in aliquo releuare, & consulere, cùm acta processus deficiant : sunt etenim omnino necessaria, vt violẽtia de qua quæri-
26 tur, detegatur, probat *l. 36. tit. 5. lib. 2. recopil.* ibi, *y si el juez eccleſiaſtico no la otorgare mãden traher a las dichas nueſtras audiencias el proceſſo eccleſiaſtico originalmente*, &c. & insuper
27 probatur, quia vbi iudicis iniquitas & violentia in procedendo arguitur, ex actis ab eo gestis non aliter constare debet, latè post alios Menoch. *de arbit. lib. 1. quæst. 72.* prout & generale est de quolibet defectu proces-
28 sus, qui per eius inspectionem debet apparere, Vantius *de nullitate sententiæ tit. à quo & quibus modis. à num. 18. & infrà à num. 12.* de quo nos latè.

Deinde quia non quælibet probatio sufficit hoc casu, nam cùm suprema tribunalia tractent de leuanda violentia notoria, re-
29 quiruntur acta, cùm hæc notorietas aliter quàm ex actis integrè perfectè apparere non possit, latè diximus cap. præcedenti, & numero 95. cum sequentibus, & à n. 129. & sequentibus. latiùs etiam diximus infrà 4. p. c. 3. à n. 167. & suprà cùm princeps (prout notum diximus suprà. cap. 1.) hoc casu absque iurisdictione procedat, non iudicialiter, sed extraiudicialiter tantùm, testes recipere, foret absonum, & rei, de qua quæritur, impertinens & imperfectum. & insuper si attentiùs d.l. 36. recopil. legamus, eam ferè expressam inueniemus huic casui, inquit autem. *y el juez eccleſiaſtico no la otorgare mandon traher a las dichas nueſtras audiencias el proceſſo originalmente eccleſiaſtico, el qual trahido ſin dilacion lo vean. y ſi porel les conſtare, que la appellacion eſta legitimamente interpueſta, alçando la fuerça, prouean que el tal juez la otorgue*, &c. *y ſi por el dicho proceſſo pareſciere, la dicha appellacion no ſer*, &c. ex quibus verbis nonnulla præcisè ponderanda sunt. & in primis : *el qual trahido*, &c. Quod est ablati- 30
uus absolutus, qui importat conditionem & formam, sine qua non habet locum dispositio *l. ab emptione ff. de pactis l. euictis ff. de euictione. l. à teſtatore, ff. de conditio. & demonſt.* Pedem. *deciſ.* 165. *n.* 12. Rolan. à Valle *conſ.* 30. *num.* 12. *volu.* 4. Surd. *deciſ.* 268. *num.* 11. & *deciſ.* 331. *n.* 11. ita vt processu originali non adducto non cognoscetur de violentia.

Et vlteriùs magis clarè colligitur ex aliis verbis, ibi. *y ſi por el les conſtare*, &c. & iterum, *y ſi por el dicho proceſſo pareſciere*, &c. ita vt sit
sensus : quòd si non constiterit ex dicto pro- 31
cessu originali, nihil decerni posse, quamuis aliter queat apparere ; nam dictio, *si*, in dispositione apposita, illam reddit conditionalem, (qua deficiente) non verificatur dispositio. iura sunt expressa *l. in conditionalibus* 19. *in princ. & §. hæc ſcriptura l. multum intereſt* 21. *l. hæc ſcriptura* 26. *l. hæc conditio.* 29. *l. filiæ ſuæ. l. filio famil.* 42. *l. ſi ciu. libertas* 49. latè gloss. fin *in l. à teſtatore.* 108. & ferè omnes leges *ff. de conditionibus & demonſtr.*

Insuper quoniam quando lex requirit, & de nouo inducit aliquod genus & modum 32
probationis in aliquo actu, aliter probari nullo modo potest. Æguid. *deciſ.* 432. & *deciſ.* 611. & 746. Cassiador. *de prebend. deciſ.* 20. *n.* 21. Bald. *in l. ſi. num.* 14. *de re iudi.* Mascar. *concl.* 1393. hinc est quod concurrente publica vtilitate, aut euidente caussa (vt hic) 33
potest etiam per statutum, aut consuetudinem effici : vt probatio aliàs regulariter valida, & perfecta : in aliquo actu sit inualida, & imperfecta, ita Ioan. de Immola, & alij *in cap. 2. de probat.* Alexand. *conſ.* 170. *viſis ſtatutis prædictis circa princ. lib.* 7. Ias. *in l. admonendi de iureiuran.* Alexand. *conſil.* 68. *viſo proceſſu lib.* 3. *num.* 1. *& per totum.* Castr. *conſ.* 271. *viſis n.* 2. *lib.* 2. vbi Apostilla plures citat. Imò & quando hoc statutum sit ob pu- 34
blicam vtilitatem, alia probatio vltra requisitam, etiam simul admittenda non est, Ias. *in l. certi §. quoniam n.* 10. & *n.* 11. *ff. ſi certum petatur.* Purpu. *in additio. ad ipſum. d. num.* 10. Alexand. *conſil.* 68. *viſo proceſſu lib.* 3. *n.* 2. 3. *& ſequentibus*, quod repetitur *lib.* 5. *conſ.* 36. Card. Tusc. latè *practica. conclu. litera S, concl.* 637. *à num.* 9. *& à princ.* nimis enim absurdum foret, si in re tam graui ac periculosa extra acta processus extrinsecus testes admitterentur ad violentiam deprehendam, ac

ideo ex quo non poteſt de huiuſmodi notorietate legitimè conſtare ob defectũ proceſſus, cùm nihil certum poſſint Senatores aliter decernere; iuſtiſſimè etiam abſtinentur à violentiæ cognitione, cùm de violentia ſibi non appareat, & quidem meritò, iuxta textum *in l. abſentem ff. de pœnis.* ibi, ſatius enim eſſe impunitum relinqui facinus nocentis, quàm innocentem damnare, *&c.*) & ſic ita oppreſſus aliud quærat remedium apud ſuperiorem eccleſiaſticum, de cauſſa & grauamine cogniturum.

Si autem iudex abiit (relicto tamen proceſſu) rectè procedit cognitio violentiæ, cùm eo adducto, ad tribunal Regium, decretum expeditur prout ex illo iuſtiùs colligetur, quis autem, quonam modo, hoc decretum exequendum, cùm iudex abſit; latiùs ex mox dicendis in vltima particula huius capitis conſtabit. Animaduerte tamen, quòd ſi iudice abeunte notarius coram quo acta fuere facta, remanſere; ad ea dimittenda, & exhibenda cogendus & compellendus eſt, ſi ſunt acta quæ de neceſſitate apud eum debeant remanere, iuxta textum *in auth. de tabellionib. §. fin. & l. 6. tit. 19. p. 3. & in l. 2. tit. 8. lib. 1. fori. & in l. 12. & 13. tit. 25. lib. 4. recopil.* vbi gloſſa & Didac. Perez *in l. 2. tit. 5. lib. 2. ordin. verſiculo eſt ſexta alia dubitatio,* & ex aliis optimè Paz. *in praxi. in principio annotatione vlt. num.* 8. vbi probat quòd tabellio debet regiſtrum, ſeu protocollum inſtrumentorum, actuum iudicialium, & extraiudicialium, ſecum retinere, nec partibus concedendum niſi ex iudicis præcepto, ex Doctoribus & iuribus citatis. optimè etiam & de hoc articulo latè per Auiles *in cap. prætor cap.* 36. gloſſ. pub. *ſean guardados per tot. am.* prout & ego paſſim practicari vidi.

Ad tertiam autem & difficillimam huius capitis partem, nempe, quando iudex eccleſiaſticus poſt grauamen illatum obiit; accedo, an & quomodo conſuli poſſit per ſupremum tribunal Regium, ad quod confugit oppreſſus pro tollenda vi, vbi eam feciſſe, & eſſe reponendam, fuit decretum: in qua difficultate nullo poſſe iuuari remedio hunc oppreſſum, videtur dicendum primò eo iure, quo nos vtimur, de quo *in l. 36. tit. 5. lib. 2. recopilat.* & Doctorum caterua ſuprà adducta capitibus præcedentibus, quibus latè probauimus & expreſsè apparet, vt idem iudex, qui vim intulit, & attentauit; ipſemet reponere, ſit cogendus, vt *in d. l. 36.* ibi, *alçando la fuerça, prouean que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir ſu iuſticia ante quien y como deuan, y repongalo que deſſues della aya eſſe hecho*, &c.) ergo ipſo iudice mortuo euaneſcere debet decretum violentiæ. quia cùm ad id eius ſit perſona electa à iure, vt ex d. l. Regia ibi *el tal juez*, &c. ab ea minimè eſſe recedendum probat text. *in l. ſi quis arbitratu* 43. *ff. de verborum obliga. l. in compromiſſis ff. de arbit. l. ſi. C. de contrahenda emp. l. in teſtamento l. multa. de condition. & demonſtr. l. ſi cor. ff. pro ſocio.* & quia ipſe iudex eſt, qui grauauit, & attentauit, de ipſo querelam obtulit oppreſſus, & cum eo decretum loquitur, & prouiſio repoſitionis dirigitur: ergo eius morte omnia ceſſare debent, cùm culpa ſit extincta *l.* 1. ibi, vita functus eſt ac per hoc crimen in perſona eius ſit extinctum, &c.) *& toto tit. C. ſi reus, vel accuſator mortuus fuerit*, & tandem iam eſt impoſſibile ab eo repoſitionẽ expectare.

Nec cum eius ſubrogato & ſucceſſore in tribunali, & iuriſdictione eadem ſiue ordinaria ſiue delegata, decretum violentiæ, & prouiſio hæc poteſt intelligi, nec ad delationem appellationis & repoſitionem cogi. quia ſucceſſor nullam intulit violentiam; nec oppreſſus de eo eſt conqueſtus: ſed de mortuo, de quo tantùm querelam obtulit. Et alia eſt vis defuncti, alia verò violentia ſucceſſoris. adeò vt ſententia lata contra defunctum pro violentia ab eo illata non exequitur contra ſucceſſorem & hæredem, Innocen. *in cap. Abbate colum. 2. de verborum ſignificat.* Butr. Ioan. Andr. & Bal. *in l. de eo §. hæres ff. ad exhibend.* Ioan. Faber *in §. hæc n. 31. verſ. in interdicto nihil. inſtitu. de actio.* Afflict. *deciſ.* 145. *& deciſ.* 345. Capitius *deciſ.* 1. *& n.* 1. Rebuff. *in commentarijs ad reg. conſtit. Gall. tomo* 3. *tit. de accuſ. poſſ. beneficiar. art.* 11. *gloſſ.* 1. Pariſius *in cap. veniens de præſcriptio.* Menoch. *in tractatu de reti. poſſeſſ. rem.* 3. *à n.* 828. Rodrig. *de annuis redditi. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 44. *ad fi.* Vincent. de Frãchis *deciſ. Neapolit.* 199. *per totam* 1. *p.* ex prædicta ratione, quia alia eſt vis defuncti, alia ſucceſſoris, & aliud factum illius, aliud verò factum ſucceſſoris.

Quò pertinet, quòd ſubrogatus non ſapit naturam prædeceſſoris, quando militat diuerſa ratio in ſubrogato, & in eo, in cuius locum ſubrogatur, Gomeſius *in §. fuerat in limit.* 4. *inſtitut. de actioni.* Barba. *in cap. ab excommunicato n.* 33. *de reſcript.* Anton. Gabriel *communium opinionum lib.* 6. *tit. de regul. iuris concl.* 2. *n.* 76.

Deſuper probatur, quia facinus ſuos habet Authores, quos pœna nullo modo egreditur, Farinac. *practi quæſt. crimin.* 1. *tomo quæſt.* 24. *in princ.* ſed violentia, quæ facinus continet. *l. quoniam.* vbi multa facinora ſub vno violentiæ nomine continentur, &c. *C. ad l. iul. de vi publi* qua & iudicis ſuperioris læſa maieſtas conſideratur, ex his quæ latè ſuprà ad princ. huius cap. n 9. & contra illum

iudicem

48 iudicem per viam querelæ agitur,quod eum authorem comitatur *l. 1. & toto tit. C. si reus vel accusatus mortuus fuerit*, eius pœna, prout
49 est attentatorũ repositio, quatenus nullitatem continet *cap. si religiosus, ibi, in pœnam, de electione lib. 6. l. senatus ff. de contrah.empt.* Bart. *in l.turpia.ff.de lega. 1. & in l.prætor ait ff. de noui oper. nun. l. 1. ff. de his quæ pro non scriptis.* Bart. *in l.nemo martyres. C.de sacros.& in l. non dubium C. de legibus.* latè Felin. *in cap. 2. volum. 1. de testam.* post Ab. *in cap. cognoscentes colum.2. de constitut.* latiùs Vantius *tractatu de nullit. sentent. tit. quid sit nullitas. num.14.& 15.*nullo modo potest authorem definitũ egredi, & successorem subrogatum comprehendere: hoc etiam argumento vtitur Flamin.Pari. *de resig.benef. lib. 1. quæst.16. num.39.* ad hoc, vt resignatarius non teneatur purgare attentata facta à prædecessore resignante, quia ille in nullo deliquit, & per consequens pœnam non meretur.

Cæterùm & euidentiùs probatur, quoniam in pœnalibus & odiosis subrogatus
50 non sapit naturam principalis, nec fit extensio ad illum, qui verè non sit talis, sed fictè & repręsentatiuè tantùm,textus est *in l.multa ff. de conditio. & demonst.* Anton. Gabriel *commun.opinion. tit.de regul.iur.concl.2.à n.59. lib. 6.* Prosper. Farinac. *practic. quæst. crim. 1. tomo quæst.24. à num. 28.* Rolan. à Valle *cons. 59.à num.52. volum.3. fol.229.* & dicit Bald. *in l. cum propo. circa fi. Cod. de hæred. instit.* dicens quòd casus pœnales non recipiunt
51 interpretationem extensiuam, seu similitudinariam, *per d. l. multa. & l. in testam. ff. de condition.& demonstr.* Alex. *consil.113. col.fin. vol.2.* Decius *consil.290. colum.penult. & rursus consil.273.colum.fi.in princ.& in consil.406. in fin.* Curtius iunior *cons.119. colum. penult.* optimè etiam idem Bald. *in l. Gal. §. & quid si tantum colum.3. vers. ex hoc infero ff.de liber. & posthu.*& post alios Aimon. *de antiquitat. temp.4 p.num.77.*Ricc.*cons.143.volum.5.* ergo ad iudicem successorem & subrogatum in locum demortui, cùm in rei veritate non sit, qui grauamen & violentiam intulit, sed per fictionem & repręsentatiuè;extendi non debet decretũ violentiæ,& regalis prouisio.

Et vltimò pro hac parte facit. nam in tribunali Regio nulla de hoc successore mentio facta est,sicuti fieri nec debet,nec est ne-
52 cesse: cùm ipse non attentauit, nec decretum violentiæ de eo loquitur, nec prouisio eius virtute expedita iudici grauanti intimanda de successore mentionem facit, nec cantat. ergo in ipsum exequi nefas est, & omni iure oppositum, Corneus *cons.* 131. *in hac consultatione lib. 4. in principio* plenè Ias. *in l.Iulian. in fine prin. ff. de verbor.obligat.* Bal. *in cap. per venerabilem de electione* Alex. *consil. 52. num.13. lib. 4.* Curtius Senior *consilio 55. num.23.* Ias. *consil.29. colum. fi. lib.3.* latè Boërius *decis.221.n.4.* Bald. *in c. Rodulph. de rescrip.* Angel. *in l. fin. C. de falsa caussa adiecta l.*Cardin. Tusc. *lit.I, concl.240. n.48. & 49. & 55. cum sequentibus.* extra quos plures alios adduximus infrà 4.part. cap. 8. à n. 42. cum sequentibus, & à principio per totum illud cap.de re hac agitur, vbi multa ad propositum videnda. ergo iste successor & subrogatus virtute decreti violentiæ & prouisionis Regiæ compelli non potest ad reponendum ea, quæ suus prædecessor attentauit; cum de eo non cantet, nec mentionem aliquam faciat prouisio.

Contrariam tamen sententiam & opinionem, imò quòd iudex successor in iurisdi- 53
ctione, tribunali seu iudicio omnino teneatur tenorem prouisionis Regiæ adimplere, attentatáque à suo prædecessore, reponere cum effectu;& appellationi deferre,libenter amplector, & vt veriorem probabo,tum ex philosophica & fundamentali illa ratione, quam ad plurimos casus decidendos considerauit acutè Iurisconsultus *in l. proponebatur 76. ff. de iudiciis.* nempe; quòd cuius rei species eadem est (hoc est forma,vt explicat gloss.fin. ibi) eadem res esse censetur; quantumcumque circa ipsam materiam aliqua commutatio cõtigerit. hinc que decidit ipse
Iureconsultus; quòd si plures dati fint iudi- 54
ces in aliqua caussa, & postea aliqui vel etiam omnes mutati fuerint, nihilominus eadem dicitur caussa, *ibi*,Ex his iudicibus qui 55
in eadem re dati essent, nonnullos (caussa audita) excusatos esse, inque eorum locum alios esse sumptos, & quærebatur singulorum iudicum mutatio, eandem rem, an aliud iudicium feciſſet: respondi non modò, si vnus, aut alter, sed si omnes iudices mutati essent, tamen & rem eandem, & iudicium idem, quod antea fuisset, permanere, nec in hoc solùm euenire, vt (partibus commutatis) eadem res esse existimaretur, sed & in multis cæteris rebus, &c.) circa quam rationem pulchrè exornat Alciatus *lib.6. Parergon cap.17.* Aristot. *lib.3. polit. c.2.* Cicero *lib.2. academicarum quæstio.* Plutarch. *de sera numin. vindicta & in Theseo.* Cagnolus *in l.2. num.257. de pactis inter empto. & vendi.* gloss. & Doctores communiter *in d.l. proponebatur & in l. properandum, §. sin autem vtraque ad medium C. de iudicijs & in leg. fin. Cod. de sentent. & re iudi.* Bart. *in l.2. num.1. C. de action. & obligatio. & in l. ab executore n.9.ff.de appell.* latè & optimè Petrus Barbosa *in commentar. ad titul. ff. de iudici. circa interpretationẽ d.l.proponebatur.* Burgos.de Pace *in l.1.*

in l. 1. Tauri n. 427. Lancelot. Robert *in tract. de attent. 3. p. cap. 27. n. 52. & sequentibus.* Milanens. *decis. Siciliæ 2. n. 27. & 29.* Felix Phœlanens. *decis. Siciliæ 2. n. 27. & 29.* Felix Phœbus *cons. 118. n. 2. crimi.* qui quidem & infinibus *cons. 118. n. 2. crimi.* qui quidem & infinibus *cons. 118. n. 2. crimi.* qui quidem & infinib

67 reputatur, & per eundem Bart. idem affirmat optimè Auilles *in cap. 1. præto. num. 20. vers sed in contrarium.* vbi dicit, quòd quando accipimus iudicem pro iurisdictione, seu tribunali, vt in his casibus, verè eundem esse iudicem, & iudicium, quia hoc non competit successori, & subrogato, vt priuato, sed vt iudici, ad differentiam hæredis, qui non est verè idem quod defunctus, sed fictè.

68 Ex qua ratione prouenit; quòd iudex successor potest taxare expensas, quas sibi taxandas iudex prædecessor in sententia à se lata reseruauit; item & eundem successorem posse dubiam prædecessoris sententiam interpretari, vt docet Bart. *in d. l. ab executore.* cui plerique alij consentiunt, quorum illic Alexand. *in additionibus*, memor est, & singulariter idem Alexand. *in l. stipulantem* §. 1. *ff. de verbo. oblig. colum.* 3. quo loco recenset tenentem contrariam sententiam, quásque nititur conciliare Burgos de Paz *in l. 1. Tauri sub numero* 427. tenet etiam Ioannes Ferrariensis *in tractatu de appellat. cap. 5. numero* 53. *& num.* 57. cuius est fa-
69 rinæ, statutum à Decurionibus editum, ab eorum successoribus, vel à populo esse explicandum, & declarandum, ita docet Bar. *in l. omnes populi 3. q. 6. prin.* & ibidem palàm placet Ioanni Francis. de Ripa *in l. ex facto colum. 2. ff. de vulgari.* ad quod allegant text. *in leg. ab executore ff. de appella.* & eis lucidè adhæret Carolus Ruinus *in consilio* 38. *numero* 9. *lib.* 1. Burgos de Paz *in l. 1. Tauri numero* 425.

Qui quidem *in num.* 426. *vers. sed tamen* cum Bart. *in l. ab executione in principio col. 3.*
70 *ff. de appella.* respondit mirabiliter, ad illam difficultatem ortam ex illa regula, quòd ius declarandi, seu interpretandi ad hæredem & successorem non transit, cùm ex arbitrio disponentis pendeat, vt *in l. inter stipulantem* §. *Stichum de verbo. oblig.* quia cùm hoc ius declarandi non pertineat ad iudicem successorem, vt priuatam personam, sed tantùm vt officialem iustitiæ ministrum, & iudicem, hoc enim solùm successoribus officium gerentibus, iure concedi videtur, quia successor verè idem iudex reputatur. quod & eandem responsionem repetit *sub num.* 427 *vers. nec obstant iura.* in hæc: Nec obstant iura, quibus cauetur declarandi ius ad hæredes non transire; quia non obtinent, cùm iure proprio hæredibus vel successoribus, ius ipsum declarandi competit, vt *in d. l. ab executore.*) quam doctrinam nota, quia mirabilis est.

Ex quo fonte fluit, quòd iudex successor, seu aliter datus loco alterius, & in eius defectum, causam assumit in eodem statu, eámque determinat ex eidem actis, textus est 71
in l. mortuo iudice. ibi, idem eum, qui subditus est sequi oportet, *&c. ff. de iudi.* & ibi tenet gloss. *verbo idem.* text. *in l. fin.* & ibi gl. optima *Cod. de senten. & re iudi. c. si quis Episcopum. 2. q 3.* glossa *in l. si vt proponis. verbo denuo Cod. quomodo & quando iudex.* gloss. fin. *in l. si expressum ff. de appella.* Iacobinus *in l. si longius in princ. num.* 4. Immola *in leg. cum quærebatur num.* 10. *ff. de re iudic.* Angel. Aretin. *in l. si expressim n.* 45. *de appell.* plura iura allegat Odofredus *in d. l. mortuo iudice.* & eleganter prosequitur Brissonius *in tract. formularum lib. 5. pag.* 513. Barbos. *in d. l. si longius in princ n.* 45. optimè Marquess. *de cõmiss. 1. p. c. 3. à n.* 43. Decius *cons.* 449. *n* 20. & facit in terminis Conc. Trid *sess.* 24. *de reformat. c.* 20. & quæ in eius comprobationem adduxi 4. p c. 2. à n. 65. & Zerola *in praxi Episcop. 1. p. verbo instantia* §. 4.

Et eodem modo procedit successor, quo 72
processit prædecessor *leg. properandum Cod. de iudicijs.* Lancelot. Robert. *de attenta. 3. part. cap.* 27. *numero* 53. quia acta facta coram vno iudice fidem faciunt coram alio, si sit successor in eodem tribunali. ita plu- 73
res referens sequitur Petrus Philipp. Corneus *in leg. gesta numero* 5. *Cod. de re iudi.* Christophorus de Paz *in tractatu de attentat. c.* 32. *num.* 40. cui conducit, quòd acta facta coram vno iudice, in casibus, quibus probant & fidem faciunt coram alio; semper debent 74
intelligi, si reproducantur, aliàs non, secundum Alex. *cons.* 82. *vers. 2. n.* 4. *&* 5. *lib.* 1. Apostilla 1. *ad decisionem Capellæ Tholosa* 198. intelligitur, vt coram subrogato iudice non requiratur huiusmodi productio, sed iussio 75
dumtaxat ipsorum actorum, secundùm Ias. *in l 2. n.* 14. *vers. ex tertia lectura C. de edendo.* sequitur Cardin. Tusc. *pract. conclu. tom.* 1. *litera A, conclus.* 91. *num.* 5. qui etiam *ibi numero* 1. post Bald. *consilio* 147. *inuentarium hæredis in fin. versiculo sequitur videre lib.* 4. inquit; quòd acta coram vno arbitro gesta, 76
probant coram successore, in quem partes compromiserunt; quando acta sunt publica, & actum respiciunt, quare iudex executor successor perficit executionem, quam 77
inceptam reliquit suus prædecessor, secundùm Baldum *in leg. fin. Cod. de fructib. & litium expens.* Bartolus *in leg. successores Cod. de suscepto. & arcar. libro* 10. Auen. *in leg. Fabiana ff. de manumiss.* Guido Papæ *decisione* 535. Montalb. 69. *in l.* 4. *titulo* 17. *libro* 4. *Fori.* Bald. Immola, & Alexand. *in leg. fin. ff. de iurisdictione omnium iudic.* Ias. *in leg. more numero* 22. *eodem* Decius *consil.* 492. *n.* 5. *volum.* 4. Boërius *decis.* 5. *num.* 18. Auill. *in cap. præto.*

præto. cap. 15. *n.* 35. Auenda. *in eodem tractatu 1. p. c.* 17. *n.* 10. Parla. *rerum quoti lib.* 2. *c. fi.* 6. *p.* §. *vnico à num.* 34. qui etiam diſputant, quis eorum, prædeceſſor, an ſucceſſor executor debeat habere, & percipere decimam, & emolumenta ipſius executionis, qui illam incepit, aut qui illam perfecit: hinc meritò iudex ſucceſſor, vel aliter loco alterius ſubrogatus, poterit ea omnia facere, quæ pote-
78 rat ille, cuius fuit loco ſubrogatus *l.* 2. *Cod. de eo qui vicem alter. gerit.* Alexand. *in l.* 1. *numero* 53. *ff. de off. eius cui mandata eſt.* Petrus Barboſa *in l. ſi longius in princ. numero* 44. *ff. de iudicijs.* & facit regul. *is qui in ius ſuccedit alterius de regulis iuris.*

Hinc eſt quòd ſucceſſor ordinarius, & prædeceſſor, (cùm idem iudex reputetur) poteſt ſucceſſor reſtituere in integrum,
79 contra factum ſui prædeceſſoris, Speculator *titul. de reſtitutio. in integrum* §. *videndum reſtat numero* 4. quem referens ſequitur Sigiſmund. Eſcacia *in tractatu de appell. quæſtione* 19. *rem.* 2. *numero* 32. & abſoluere ab
80 excommunicatione emiſſa per prædeceſſorem & ſubdelegantem, ita Felinus per textum *ibi in cap. paſtoralis. in principio ſub numero* 11. *de officio & poteſtate iudicis delegati.*

Cùm igitur iudex prædeceſſor poteſt re-
81 ponere attentata à ſe geſta iuxta text. *in c. venientes in fin. de iureiuran.* & per Philip. Francum, Couar. Lancelot. & alios ſuprà citatos ad priorem partem huius capitis, vbi latiùs de hac re; nihil mirum, vt ſucceſſor in idem tribunal, inſtantiam, & iuriſdictionem ac poteſtatem, queat illa ſimiliter reponere.

Et in ſpecie probatur, quia in omnibus
82 caſibus, in quibus iudex à quo poteſt reponere attentata ſiue à ſe, ſiue ab aliquo facta, pariter & eius ſucceſſor poterit illa reponere, & reuocare, quia eodem modo procedit ſucceſſor, quo prædeceſſor, ita tradit poſt Innocentium ibi Anton. Butrius *in cap. cùm M. Ferrarien. in c.* 58. *colum. antepenult. in princ. de conſtitut.* Lancelot. Rober. *de attentatis* 3. *p. cap.* 27. *numer.* 53. & facit Rota *deciſ.* 55. alias 389. *ſi appelletur de appell. in nouis.* Milis *in repertorio. verbo, attentata lite pendente fol.* 3. *ac in verbo iudex appellationis à grauamine fol.* 175. & idem latè, & optimè Marqueſſan. *tractatu de commiſſio. 1. p. c.* 29. *à n.* 40.

Item & bene Lancelot. *vbi proximè numero* 52. *cum ſequentibus.* dicit; quòd non ſolùm iudex, cuius fuit læſa maieſtas, hanc reuocationem attentatorum facere poſſit, verùm etiam eius ſucceſſor, & ſubrogatus; cùm hæc maieſtatis læſio non dicatur facta perſonæ, nec cohærere perſonæ ipſius iudicis; ſed dignitati, quæ nunquam mori- 83
tur, cùm repræſentatiuè, ſemper duret idem iudex, *iuxta leg. proponebatur ff. de iudicys qui. num.* 56. & hoc ampliat, vt non ſolùm procedat, quando huiuſmodi ſubrogatio facta fuerit expreſsè ab homine; verùm etiam ſi ſit facta tacitè à iure. *ex dict. Rotæ deciſione.*

Et quòd ſucceſſor tenetur reponere, & 84
purgare attentata à ſuo prædeceſſore facta, tenet latè Flamin. Pari. *reſig. lib.* 1. *quæſt.* 16. *à num.* 39. *& ſequentibus.* vbi reſoluit pro veriori opinione, quòd ſuccedens in beneficio per reſignationem, tenetur purgare at-
tentata per prædeceſſorem reſignantem, & 85
ita tenuiſſe Rotam in vna Arimien. nullitatis. & attentationem coram Acorambono 27. Aprilis 1556. teſtatur, qua deciditur; non eſſe procedendum in cauſſa niſi purgatis per eum attentatis. teſtatur de ea deciſione Lancelot. Robert. *in tractatu de attent. cap* 4. *ampliatione* 5. *numero* 3. *& cap.* 29. *numero* 102. & iterum tenuit Rota in vna Camaricenſi Archidiaconus ſub die 13. Nouembris 1558. teſte Cardin. Paleoto *deciſione* 116. *incipit Guti.* quem allegat Pariſi. *vbi ſuprà numero* 42. ergo iudex ſucceſſor in tribunali, aut iuriſdictione, iuſtiſſimè poterit reponere attentata à prædeceſſore facta, quemadmodum, & iſte poterat reuocare prædeceſſor, maximè virtute prouiſionis Regiæ, qua huiuſmodi attentatorum repoſitio iubetur poſt actorum inſpectionem.

Et vlteriùs hæc pars comprobatur, quia 86
quando præceptum eſt aliquid prætori, vt prætori, putà, & ratione officij, tranſit in ſucceſſorem, qui omnino tenetur adimplere, ita tenet Bald. *in leg. tale pactum ff. de pactis leg. ſi communis ſeruus ff. de ſtipulat. ſeruo.* idem tenet Bart. *in leg. à filio in fin. de alimen. & cibariis legatis.* Speculator *in titulo de inſtrument. editione* §. *nunc aliquid verſiculo ſed quid erit,* & idem tranſit gloſſ. *in cap. penult. de teſtamen in* 6. Rota *deciſ.* 412. *in nouis.* probant pulchrè Couarruu. *in practic. quæſtion. cap.* 11. *à numer.* 1. & præcipuè *num.* 2. *verſiculo ſecundò hoc ipſum probatur.* bene etiam Mantica *de tac. & ambig. conuentio. lib.* 7. *tit.* 23. *num.* 49. *&* 50. & nos latiùs infrà 4. p. cap. 6. in vltima difficultate verſ. circa quod nunc primò quæro, *&c.* à n. 66. quibus facit ferè in terminis, quæ Marqueſſ. *tract. de commiſſ.* 1. *p. cap.* 29. *num.* 40. dum inquit; quòd iudice ab officio remoto, alter ei ſuccedat, tunc quia non perſona, ſed dignitas officij, vel maieſtas, in ſucceſſore eadem exiſtens fuit læſa, quia repræſentatiuè, ſemper durat eadem perſona & iudex, *ex d. leg. proponebatur.*

poterit ex suo mero officio attentata à prædecessore reponere, *ex Rotæ decis. 2. de restit.*
87 *spolia. in nouis & 5.n.5.vt lite penden. in antiq. & in d.decis.412. fuit determinatum*, vbi dicitur, quòd Episcopus debet adimplere mandatum factum prædecessori,sub nomine dignitatis, ita per Abb.ibi tenet etiam Feli. *in c.quoniam.* Abb. *n.*10. *de off. delegati.* qui cum
88 Speculatore *vbi proximè* idem intelligit in executore; cui conuenit, quod dicunt Rodoanus *in tract.de rebus Ecclesiæ quæst.57.n.91.* & Zerola *in praxi Episcopali 1. p. verbo successor* §. 5. *fol. mihi.* 334. quòd successor tenetur exequi mandatum factum per Papam
89 suo prædecessori.

Hinc etiam est, quòd literæ directæ Epi-
90 scopo prædecessori mortuo, sub nomine dignitatis, & habito respectu ad officium,illas tenetur successor exequi, & implere, ita tenet Flores de Mena *practic. quæst. q.4. n. fin.* & est text. expressus *in authent. vt nulli iudic. liceat habere loci seruato.* §.*ex hoc verò iubemus.* cuius sunt mirabilia. verba. Ex hoc verò iubemus obseruari ab omni administratore,vt si contigerit, in scriptis nostram iussionem fieri, ad aliquem iudicem, & interea iste quiescat ab administratione: is qui post illum susceperit dignitatem, accipiat eam & insinuet. & siquidem priuata est causa, & implere eam, & assequi, quemadmodum ad eum promeruit rescriptum, *&c.* qui text. mirabilis est & expressus huic difficultati. vbi glossa etiam mirabiliter explicat.

Hinc etiam est,quod eleganter docet doctissimus Auendan *in tract.de exequen.mand. c.17.sub n.10.vers.& nouus executor.* post Angelum *in aut.vt nulli iudicum* §. *& hoc col.9.*& Felin. *in c. cùm contingat de foro compe.* & per notata per Doctores *in l.fundum in prin. ff. de*
91 *acquir. posses.* quòd successor & nouus executor virtute primi mandati, dati suo antecessori, potest illud exequi absque alio nouo mandato.

Ex prædictis igitur euidenter colligitur, tuendam esse, & tenendam in praxi, prout ego tentam vidi aliquoties; vt successor in iurisdictionem sibi prouisionis Regiæ facta intimatione, teneatur reponere attentata per suum prædecessorem; quo supposito, non obstant fundamenta pro contraria parte adducta.

Nec enim obstat primum deductum *ex d.l.*36. ibi in illis verbis, *prouean que el tal juez la otorgue, &c.* cui multipliciter respondetur, tum quia ideo de eodem iudice loquitur, quia assiduè ipsemet reponit, rarò autem, imò & rarissimè, contingit, vt ipse
92 moriatur, eo litis statu,& sic nihil mirum,vt de eo loqueretur l. Regia, cùm ad ea quæ frequentiùs accidunt, iura adaptantur, & tristes euentus non sunt considerandi.

Vel aliter & secundò, & meo videri rectè, respondetur ad d. l. Regiam,vt ideo di- 93
cit *el tal juez*, vt declaretur quòd non idemmet tribunal Regium quod decretum protulit violentiæ, ipsum debeat cum effectu exequi (prout iuris regulæ aliàs in cæteris causis postulant) nec alius quilibet iudex alterius tribunalis, sed ipsemet dumtaxat, qui de causa cognoscit, decretum exequatur, reponendo attentata, ad demonstrandum, quòd cùm violentiæ cognitio in pro- 94
cedendo sit extraordinaria, & irregularis, pariter & eius executio extra ordinem etiam esse debebit.

Et vlteriùs respondetur, vt illa verba, *el tal juez*,intelligantur, id est, iudex talis tribunalis, vt comprehendatur etiam successor,cùm successor & prædecessor idē iudex reputetur, vt latiùs superiùs probatum reli- 95
quimus, *iuxta dict.l.proponebatur de iud & cætera iura*, maximè cùm ita de iure sit,vt præceptū factum prædecessori,vt iudici,debeat successor exequi,& implere,cùm in eo rectè dispositio verificetur,vt paulo antè latè probauimus,præcipuè cùm simus in fauorabilibus, & priuilegiatis, prout est attentatorum repositio,vt statim dicetur.

Deinde, quia cùm ille iudex, qui vim in- 96
tulit,decesserit; impossibile est, vt reponere queat, qui est casus non præuentus, nec decisus à d. l. Regia, & sit relictus dispositioni iuris communis,dictātis, quòd quando sententia non potest secundùm eius tenorem exequi propter maximam difficultatem,aut interdum impossibilitatem, exequi debet 97
eo modo, quo potest,ne iudicium reddatur illusorium, & remaneat sine effectu, latè, & eleganter Angel. Areti. *consil.136. in themate n.4.& seqq. vsque ad fin.* qui loquitur in optimo casu, scilicet, quando quis cōdemnatur, vt conseruet indemnem Titium, ab obliga- 98
tione Caij,si interim obligatio extincta fuit, quia Titius fuit compulsus soluere, debet Titius relaxari indemnis, eodem modo, quo potest, vt solutum sibi restituatur, & idem Aretin.*in d.consil.* 136. *à n.3.* constituit 99
aliud exemplum,scilicet, quando quis condemnatus est,ad tradendum debitori instrumentum debiti,quod si nō reperiatur, cogitur creditor debitorem liberare, & plura similia exempla adducit ibi, quem sequitur Card.Tusc. *pract.concl. tomo 7. littera S,concl.* 126. *à n.* 125. *vsque ad num.*129. quia verba adaptantur saltim implicitè Bertachi. *in* 100
tractatu de Gabellis 2. membro 8. part. pri. de Gabellis rerum animatarum. secundùm gloss. quam dicit notabilem *in aut. generaliter*, &

ibi

ibi Bald. *C. de Episcop. & cleri.* & *per l. si ita fideiussorem accepero ff. de fideiussorib.* vnde euenit,
quòd si sententia non potest exequi propter
101 maximam difficultatem, quia seruus vel res,
ad quam fuit quis condemnatus, ea abest,
aut periit, mortua aut extincta est, loco eius
exequitur in alia re coæquali, aut æquiua-
lenti, & sic in eius valore, aut interesse, text.
est *in leg. qui restituere ff. de rei vind. l. Iulianus ff. de confessis leg. si seruo.* §. *fin. ff. de verbo. obligatione. leg. si longis Cod. de exequutione rei iudica. l.* 5. *ante medium tit.* 27. *part.* 3. *l.* 3. *tit.* 14. *part.* 5. Palacius Rubius *in l.* 63. *Tauri num.* 32. Parladorus *lib.* 2. *rerum quotidianar. cap. fi.* 5. *p.* §. 2. *num.* 7. *& in lib.* 1. *cap.* 6. *numero* 13. Castillo *in l.* 63. *Tauri fol.* 129. *columna* 3. *ad fin. & colum.* 4. Franc. *decis.* 228. *p.* 2. Gregorius Lopez *in dictis legibus Regijs.* & in cæteris communiter Doctores, de quo nos latè egimus infrà in 4. part. cap. 5. à num. 33. & cap. 9. à num. 206. ergo à fortiori idem dicendum est in nostro casu, vt iudex subrogatus loco primi demortui, teneatur exequi, & Regiam prouisionem adimplere, ne illusoriam remaneat tot salubre violentiarum remedium.

Nec obstant, quòd in pœnalibus & odiosis non sit extensio ad subrogatos, & quod facinus suos habet authores, quos pœna non
102 egreditur. quia respondetur, quòd in præsenti non sumus in odiosis, & pœnalibus, sed in re merè fauorabili, & priuilegiata, prout est attentatorum repositio, & reuocatio, quo remedio, nullum fauorabilius in iure reperitur, Franch. *in c. bonæ num.* 13. *& sub n.* 15. *de appellationibus.* Alexand. *consilio* 89. *diligenter in fi. lib.* 1. Decius *in cap. ex parte el secundo columna fin. versiculo* 4. *concl. de rescript.* Rota *decis.* 2. aliàs 14. *fuit dubitatum n.* 3. *de restitut. spoli.* Franch. *in c. consuluit el* 2. *num.* 8. *de appell.* Alexand. *cons.* 99. *visus n.* 4. *lib.* 5. Pet. de Anchara. *in c.* 1. *vt lite pendente in fin.* Oldrald. *cons.* 199. *pro fundamento in prin.* post Innoc. Ripam, *in d c. consuluit sub n.* 10. Eguidius *decis.* 49. *agens, & decisione* 294. *id autem.* Stephanus Aufrer. *in addit. ad decisionem Capellæ Tholos.* 15. *ad fin.* Ruin. *consil.* 76. *in princ. libro* 5. Ioannes Crotus *cons.* 101. *viso puncto numer.* 3. Menoch. *de recuperan. poss. rem.* 17. *n.* 25. Achill. de Grassis *decis.* 24. *attentatorum causa sub rubr. de attentatis.* latissimè prosequitur Lancel. *de atten.* 3. *p. c.* 30. *tit. de priuilegijs attentatorum per totum.*

Et ex alio colligitur esse priuilegiatum, &
103 fauorabile, prout est hoc charitatiuum subsidium, & recursus ad tribunal Regium, quo agitur deliberando vi oppressos à manu calumniantium, & vt superioris authoritas, quæ per attentantem contempta erat, restituatur, liberéque, etsi ne impedimento grauatus illum queat adire, ex his quæ latè nos adduximus capitibus præcedentibus, præsertim c. 1. à n. 149. 239. & 306. & à n. 354. & in epilogo proœmiali. & ita cùm hîc nõ agatur de causa pœnali, sed priuilegiata, & fauorabili, sequitur, vt argumentum retorqueatur, & vt faciat sensum, quòd cùm simus in fauorabilibus, fiat extẽsio ad subrogatos: & insuper quia iudex successor tantum abest, vt aliqua affligatur pœna, sed vt 104
Regij tribunalis ministro sibi causam medẽdam cõmittitur, exequutor enim cui sententia pœnalis exequenda cõmittitur, non participat de illius pœna, sed honoris & potestatis iudicis superioris, non enim hîc agitur de exequenda pœna, apposita à iudice prædecessori iudici, pro attentatis à se factis,
in iudicẽ successorẽ, nec in hoc se potest in- 105
tromittere Senatus, prout diximus infrà hac 1. p. c. 6. à n. 12. quia si hoc esset, rectè procederet argumentum contrarium; sed sumus in longè nimis dissimili casu, vt dictum est.

Imò etiam & adhuc in pœnalibus, & odiosis, (licèt pœna nõ transeat ad successo- 106
rem & hæredem, cùm morte sit extincta) transit tamen, damnorũ satisfactio, in quantum, ad eum peruenit. bonus est text. *in l.* 1. *C. ex delictis defunctorum in quantũ hæredes conueniri.* ibi, quo vim fecit, *&c.* defuncto successoris eius in solidum, alioquin inquantũ ad eos peruenit cõueniri valet.) cùm vt latè superiùs dixi, in successorẽ transeat iudicium, iurisdictio, instantia, acta & lis cuius pars est, attentatum à iudice, quod est qualitas quæ
liti inhæret, ab eóque dependet, sine quo at- 107
tentata non dantur, secundùm Cassiadorum *decis.* 6. *n.* 2. *super Regul.* & dictum fuit in vna Nolanien. Abbatiæ corã Iunio, 20. Octobr. 1557. & in alia Mediolanen. Capellaniæ coram Chisanen. 28. Iunij 1557. & in alia nullius seu Pennen. coram Robusterio, 31. Maij 1568. vt testatur Lancelot. Robert. *de attenta.* 3. *p. cap.* 22. *à num.* 41. *& seqq.* vbi ex hoc in- 108
fert, quòd subrogatus ad litem potest dari de attentatis, quemadmodum eius prædecessor, sequitur euidenter, quòd etiam si essemus in pœnalibus, nihilominus, successor tenebatur reuocare parti damnum, quod fit per attentatorum repositionem, quibus quidem rationibus, omnia ferè cessant argumenta contrariæ partis.

Nec etiam obstat; quòd sentẽtia lata contra vim inferentẽ non exequatur contra successorem hæredẽ, quia alia est vis defuncti, alia hæredis & successoris, quia omissa alia responsione, quæ dari potest, & colligitur ex his quę latè diximus infr. in tract. de exec. c. 8. de excessu de persona ad personã à n. 247.

109 Dices, quòd id procedit in hæredibus, ex ea ratione, quia alia est possessio defuncti, alia hæredis, successoris, in quem licèt omnia iura transeant (adita hæreditate) non tamen possessio, quæ extincta iam fuit, *l. cùm hæredes de acquir. poss.* & possessio hæredis est noua possessio, non autem continuata à defuncto, per cuius mortem fuit extincta, vt dicunt Doctores pro contrario adducti. sed nõ procedit in iurisdictionis, tribunalis, vniuersitatis, dignitatis, Ecclesiæ, populi, & aliorũ similium successore, in quibus non datur huiusmodi possessionis extinctio, & variatio.
110 quoniam ipsa vniuersitas, & persona ficta est quæ possidet, & semper eandẽ possessionem retinet, quia nunquã moritur, sed sẽper eadẽ est, & per variationẽ & mutationẽ; seu mortẽ administrantis non mutatur, variatur, aut in aliquo alteratur, vniuersitatis possessio, quæ nunquã vacat mortuo administratore.

Et ideo successor administrationis nõ indigit de nouo accipere possessionem rerum
111 vniuersitatis. optimè & latè B. *in l.* 1. §. *municipes, ff. de acquir. poss. & in l. cum hæredes, ff. de acquir. poss.* per Innocen. *in c. cum in officiis de testamen.* & loquendo de Ecclesia, quæ cùm
112 nunquam moriatur *cap. liberti* 12. *q.* 2. ita nec possessio rerum Ecclesiæ dicatur vacare, etiam mortuo prælato, ex quo ipse possidet, docent Bal. *in l. fin. C. de edicto Diui Adrian. tol. & in l. vnica in prin. Cod. de caduc. tollen.* Parisius *consil.* 24. *n.* 7. *vol.* 1. Borgni. Caualca. *decis.* 96. *in prin. n.* 5. *& in addit. n.* 54. *& decis.* 74. *n.* 105. *p.* 1. *& decis.* 28. *n.* 12. *p.* 3. vbi ex
113 hoc infert, quòd cùm possessio Ecclesiæ in Ecclesia cõtinuatur, (etiam mortuo prælato) dicitur simul cũ occupatore possidere, & esse in summariissimo possessorio, nec dicitur attentare Ecclesia possidendo. Sequitur Brexianus *in reperto. ad eundem Caualca. verbo possessio Ecclesiæ continuatur.* Marta *in tractatu de iurisdictione* 4. *part. cent.* 1. *casu* 17. *à*
114 *numero* 10. vbi dicit, quòd Prælatus successor non succedit tanquam dominus, sed tanquã procurator Ecclesiæ *c.* 2. *de donat.* vbi ad plura ipse infert, quæ huc conducunt.

Hinc est, vt possessio iuris patronatus
115 competens alicui ratione dignitatis, villæ, castri, maioratus, aut Ecclesiæ, retinetur per ipsam dignitatem, villam, castrum, maioratum, aut Ecclesiam, (etiam mortuo Prælato & administratore) Rota *decis.* 1. *de iure patron.* aliàs 140. *in nouis.* Bellamera *decis.* 70. Paul. *de citat.* Dinus *de iure patron.* 6. *p. art.* 3. *num.* 64. Lamber. *eodem tractatu* 2. *part.* 1. *lib. quæst.* 9. *art.* 3. *num.* 8. *ad fin. &* 1. *p. q.* 3. 2. *lib. quæst.* 3. *art.* 1. *num.* 9. post Card. *in c. ex literis.* 1. *oppositi.* per illũ text. (quem sic intelligit) *de iure patr.* Caietan. *in repetitio. c. fin. de electione in* 6. Nicol. Garcia *de beneficiis* 5. *p. c.* 5. *n.* 9. qui etiam dicunt; quod nouus possessor castri, villæ, seu comitatus, ratione cuius competit ius præsentandi, licèt nunquam an- 116
tea præsentauerit, potest præsentare (quia ipsa dignitas, aut comitatus, videtur hoc ius patronatus semper retinuisse) quia quasi possessio iuris præsentandi, quæ erat apud antecessorem ratione dignitatis, beneficij, castri, villæ, vel comitatus continuatur in successorem, etiam absque alia noua eius apprehensione, d. Rota *decis.* 1. aliàs 140. *in nouis.* Achil. *decis.* 105. *seu* 5. *de caussa poss. n.* 8. Tiraq. *in tract. le mort saisit. in præfatione declaratione* 5. facit *decis. Rotæ* 9. *de caussa poss. in antiq.* latissimè prosequitur Nicolaus Garcia *vbi proximè à num.* 37. *cum sequentibus, & suprà à*
n. 33. reddens rationem; quia possessio re- 117
tinetur per Ecclesiam seu dignitatem, etiam mortuo Prælato, vt per Felin. *in cap. constitutum n.* 19. *de rescriptis.* Rota *decis.* 1. *num.* 14. *de restitutione spoliatorum. in nouis.* Cassiador. *decisione* 7. *numero* 13. *de caussa poss.* Rota *decis.* 390. *part.* 1. *& decis.* 19. *n.* 8. *part.* 2. *diuersorum.* de quo etiam bene per Peregrinum *in tractatu de fide art.* 48. *num.* 79. cum pluribus Doctoribus, vbi aduertit differentiam inter possessionem hæredis, & successoris Prælati, & inter dignitatẽ seu Ecclesiam. & sic non obstat argumentum in contrarium adductum. Maximè quia nos sumus in longè diuerso casu, & extra terminos Doctorum in dicto argumento allegatos, quia sumus in attentatis, in quibus etiam successor 118
singularis illius, qui attentauit, & etiam iudex, vt latè probauimus suprà.

Nec obstat vltimum argumentum, quo dicitur: quòd cùm prouisio Regia de successore non loquitur, de eo non debet intelligi: quia doctrinæ ibi adductæ loquũtur in condemnatis per sententiam, & obligatis per scripturam, quia cùm non nominentur 119
in ea, non debet contra illos exequi, nos autem loquimur, in prouisione directa iudici, qui etiam verificatur in successore in eandem iurisdictionem, cùm idem reputatur secũdùm text. *in c. quoniam Abb. de off. delegati, & in l. proponebatur. de iudicijs.* & ea quæ longa manu suprà congessimus pro huius partis fundamentis, quibus suppositis, licite poterit pars, in cuius fauorem data est prouisio Regia, vt iudex ecclesiasticus deferat, & re- 120
ponat, recurrere ad iudicem successorem, siue in delegatã, siue ordinariam iurisdictionem, siue sit datus ab homine, siue tacitè à iure, eique intimet prouisionem prædictam, quã si nõ adimpleuerit, ad tribunal recurratur, pro secunda iussione, quæ dicitur vulgò *sobre carta*, & ita practicatur; & aliquando

in

in praxi receptum vidi. Præ oculis tamen habeat pars, vt animaduertat, an collega virtute commissionis,& rescripti possit causam ab alio vel mortuo, vel legitimè impedito iam inceptam assumere, & cognoscere,quod ex serie, & tenore clausularum rescripti facilè colligetur iuxta text.*in cap.cùm plures de off.delegati in 6.cap.prudentiam in fine de off. delegati*, & alia plura iura *in titulis de off. & potest. iud. delegati. & de rescript. in decretal. in 6.* ac etiam in iure ciuili, & vbique
121 latè per Doctores, & si fortè collega procedere non potest, recurrat pars ad superiorem, vt alium loco mortui, iudicem nominet,*iuxta l.mortuo iudice ff.de iudicijs.l.fin.Cod. de sententia & re iudicata*, vel loco impediti vel absentis iuxta text. *in l.si longius. ff. de iudicijs*, vbi latissimè per Doctores, & præci-
122 pùè per Petrum Barbosam, vbi latè agit quòd loco iudicis absentis, vel impediti,delegati, vel ordinarij, dandus est successor, vbi quando impedimentum est perpetuum,
123 vel temporale, & de aliis pluribus difficultatibus, hunc articulum concernentibus, adeò vt quisquis subrogetur, in causa loco mortui iudicis, absentis vel impediti, potest & tenetur virtute Regiæ prouisionis attentata à prædecessore reponere,appellationíque deferre,& hoc iure vtimur.

124 Et aduertit quòd ista talis dicitur subrogatoria commissio, quando scilicet absente iudice iam dato, suspecto, impedito, siue mortuo, alter in eius locum datur, & subrogatur, causam ei in eisdem statuet terminis, quibus reperitur de mandando, Decius *consil.449.numer.21.* vtique talem commissionem esse receptam,passimque concedi testatur Marquessa. *de commission. 1. parte cap.3.numer.43.* animaduertens, & bene cir-
125 cumspectè,has subrogatorias commissiones dandas fore, & simpliciter attendendo, ne in corpore inserantur clausulæ statum causæ alterantes, maximè circa substantialia, quia partis citatio tunc foret necessaria, & ab ista praxi antiqua non esse recedendum, testatur post Cranetam *consil.91.num 7.* Rolan.à Valle *consil.4.num.24.volum.3.* Bald. *in l.quicumque num.26.Cod.de seruis fugitiuis.*pro quo facit quæ superiùs num.69. diximus iudicem subrogatum, & taliter successorem assumere negotium & causam, in eodem statu, eámque ex eisdem actis determinare, quare simplicem subrogationem,& non aliud continere debet commissio cui assistit ius commune, cùm subrogatus ad instar antecessoris habetur, dicit Marquessa.

vbi proxime d.n.43.

***

CAPVT IV.

Ab Ecclesiastico iudice aliquid reponente mandato, & virtute prouisionis Regij Senatus,ad quem per viam violentiæ itum est, appellationi emissæ non deferens; an vim faciat.

SVMMARIVM.

Appellare licet à repositione, vel delatione appellationis,quemadmodum à repositione alicuius articuli. n.1.

Tribunalia Regia ius imitantur, & ideo eorum prouisiones iubent iudicibus Ecclesiasticis, vt reponant ea,quæ ipsi de iure reponere debebant. n.2.

Pactum accedens vltra statutum, quo quis iam tenebatur,non mutat qualitatem vel naturam obligationis. n.3.

Iudex Ecclesiasticus adstringitur præcepto tribunalis Regij sub pœnarum incursu, attentata reponere,& appellationi deferre. n.4.

Appellare non licet à iudice faciente id,quod præcisè faciendum compellitur. n.5.

Appellari non potest à permissione data à iudice requisito per literas alterius, vt in sua iurisdictione aliquid exequatur. n.6.& 7.

Faciens aliquid voluntariè, ad quod præcisè faciendum poterat compelli: dicitur necessitate coactus facere. n.8.

Sola potentia cogendi ad actum, quamuis ad actum coactionis non sit deuentum, inducit coactionem. n.9.

Facienti aliquid coactè, & contra suam voluntatem sibi non imputatur. n.10.

Repositio attentatorum facta à iudice Ecclesiastico est in executionem decreti Regij Senatus, vim fieri declarantis, & ibi de intellectu d.l. 36.recop. n.11.

Appellari non potest nec supplicari à decreto Regij Senatus vim fieri declarantis, vel negantis,nec alius datur recursus. n.12.

l.36.tit.5.lib.2.recop.declaratur. ibid.

Appellari non potest ab executione decreti Regij Senatus, & eius executore, qui est iudex Ecclesiasticus, cui decretum dirigitur exequendum. n.13.

Executio non grauat plus quàm sententia, quæ exequitur. n.14.

Appellari non potest ab actu,à quo executio emanat,sicuti nec ab executione. ibid.

Actus duo quando ita se habent, vt vnus veniat in executionem alterius, si non potest appellari à primo,nec poterit à secundo. n.15.

Iudex Ecclesiasticus reponendo attentata virtute decreti Regij Senatus ita mandantis, non

est qui grauat; sed ipse Senatus, cuius decretum exequitur. n.16.

Actus non attribuitur gerenti, sed mandanti, & ordinanti. n.17.

Leges Regiæ in casibus violentiæ veniunt ad euitandum fraudes. n.18.

Quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti. ibid.

Senatus Regius vim non facere iudicem Ecclesiasticum declarat, non admittentem appellationem interpositam à repositione facta virtute aliàs Regij decreti. n.19.

Appellatio à repositione attentatorum non admittitur quoad suspensiuum remissiuè. n.20.

Index Ecclesiasticus superior adhibitus licitè poterit, si visis actibus iustum visum fuerit, reuocare repositionem factam ab inferiore virtute Regij Senatus decreti, cùm ad hoc impediendum, non se extendat. n.21.

1 APPELLARE posse partem, quæ ab huiusmodi repositione, & delatione appellationis censetur grauata, licitè videtur, quemadmodum, & aliis casibus, quibus à repositione alicuius articuli sibi est permissum à iure, secundùm Rotam *in decis.12. aliàs 362. sicut auditor de probatio. in nouis.* Caputaquen *1. part. decis.265. incipit iudex reposuit.* optimè declarat Lancel. Rober. *de atten.2 part. cap.12. limi.1. num.14. & suprà à num.12.* cùm ipse iudex Ecclesiasticus est qui reponit, & qui partem ex repositione grauat. ergo ab eo potest appellare, maximè quia licèt hoc faciat virtute prouisionis Regiæ, nihilominus ipse poterat illud sua sponte facere, quia si non potuisset ipse, absque Regio decreto non etiam po-
2 tuisset, eo mediante, quia tribunalia Regia imitantur ius, & id præcipiunt iudici, quod ipse poterat facere aliàs sine decreto, & sic haberi debet ac si ipse feciisset absque prouisione Regia. quia pactum accedens vltra
3 statutum, quo quis tenebatur iam, non immutat qualitatem, vel naturam obligationis, *l. qui mutuam ff. manda. l. penult. C de pact. iuncta l. quæ dubitationis de regul. iur. l. testamentum C. de testamentis.*

Sed contrarium, vt appellationi à repositione, quam facit iudex Ecclesiasticus virtute prouisionis Regiæ sibi intimatæ, non sit deferendum, verius de iure, & stylo esse
4 censui. Et primò quia iudex Ecclesiasticus illum attentatum reponit, quia ita sibi iubetur per tribunal Regium, & eius præcepto astringitur sub pœnarum comminatione, vt suprà cap.2. diximus latè, & vt plurimum contra suam voluntatem id facit, & sic ab eo non potest appellari, quoniam à iudice faciente id, quod præcisè faciendum compelli, cogique potest, non licet appella- 5
re, Collect. Innoc. & Abb. Panormit. *cap. cùm in iure de off. delegati.* Aufrer. *in decis. Tholos. quæst.42. requisitus.* idem tenet Rebuffus *in commentarijs 2 part. titul. de literis requisitorijs glossa 3. num.10.* vbi dicit, quòd à iudice re- 6
quisito per literas alterius iudicis permittente, vt illæ exequantur in sua iurisdictione, non poterit pars ab hac permissione, & 7
consensu appellare, quia iudex requisitus tenetur omnino obtemperare requisitioni iustè factæ, & ad id potest compelli per superiorem.

Deinde quia faciens aliquid, ad quod ne- 8
cessariò poterat compelli, dicitur necessitate coactus facere, tametsi id sponte faciat, vt per Decium *in consil.22. l nouissimè ff. quod falsò tutore.* & per eundem plenissimè *in cap. cum M. Ferrariens. num.34 colum.10. versiculo sed ista differentia de constitution.* Areti. *in cons.24. quatuor dubia.* optimè Phanuti. *in tract. de lucro dotis glos.8. num.56. fol. mihi 349. in paruis.* facit *l. velle non creditur ff. de regul. iur.* imò sufficit potentia cogendi, quamuis 9
ad actum coactionis non sit deuentum, vt per multa probat Areti. omnino videndus *in d. cons.24. num.9. versiculo præterea.* Decius *in auth. præterea num.10. versiculo finaliter tamen Cod. vnde vir & vxor.* Feli. *in cap. cum M. Ferrari. colum.11. de constitution.* Marsil. *in l. quæstionis numer.20 ff. de quæstioni.* Menochi. *cons.175. num.20.* Gabriel. *cons 92. num.5. volum.1.* Roland. à Valle *cons.2. num.72. vol.1.* Petrus Surd. *in tract. de alimentis, tit.6. quæst.8. num.60.* & idem Surdus *in decis.305. num.28. cum sequentibus.* Gratia. *in disceptati forens. tomo 2. cap.227. per totum,* ad quod est text. *in l. nouissimè ff. quod falso tutore auctore.*

Hinc est, quòd facienti aliquid coactè, & 10
contra suam voluntatem, sibi non imputatur. text. *in c.1. c.2. & c.3. c. ita ne 32. quæst.5.* & est bonus textus *in l. cura. ff. de muneribus & honoribus.* Bal. *in l. eam quam colum.8. Cod. de fideicommiss.* idem Bald. *in l. si qua illustris in versiculo quod si mater C. ad Orficianum.* Hostiens. *in cap. inimicus de accusationibus.* Bart. *in l. post legatum §. his verò in fin. l. verbis ff. quibus vt indig.* Angel. *in l.1. remouit ff. de postlim.* Ludouicus Romanus *cons.252. pro decisione in fin.* gl. *in l.1. Cod. in quibus causis col. libr.11.* Ioan. de Anania. *in c.3. colum.2. de fur. tis* Hostiens. *in cap. super eo. de vsuris.* & ibi Doctores. Archidiaconus *in cap. mouetur 12. qu. est. 1. & in cap. si quis vsuram 24. quæst.4.* Petrus de Ancarrano *in cle.1. de vsuris.* & Ioann. de Immola *in cap. debitores de iureiurand.* Alexand. *consilio 1. colum.2. volum.2. & consilio 107. col.2. volum.2.* Ioan. de Anani *in cap super eo. de vsuris colum.2.* optimè Bald. *in authentica item*

nulla

nulla communitas Cod.de Epiſcopis & clericis, in fine. idem Ioannes de Anania *in cap. excommunicationi colum.penulti. de rapto.* Oldraldus *conſ.* 35. *incipit factum tale eſt, quidam Ioannes,* &c. Barto. *in l. ſi dictum* §. *ſi compromiſero ff.de euictio.* Innocentius *in cap.inter monaſterium de re iud.* Ioannes de Immol. *in l.quidam conſulebant de re iudic.* Angelus *in l.ſi quis maior circa princip.Cod.de tranſactio.* Alexand. *in l.debitori in princ.Cod.de pactis.* Paulus de Caſtro *in l fin.*§.*ſerui ff.de publica.* Angel *in l.quid ſi fugitiuus in princ ff.de ædili.edi.* & Bald. *in l.* 1. *Cod. de naufrag. libr.* 11. & ibi etiam Bart. Ludoui. Roman. *in repetitione l. ſi verò* §. *de viro fallentia* 54.*verſiculo* 23. *probatur,*&c. *ff. ſoluto matri.* Angelus *in l. fin.*§.*ſi propter ff. de publicanis.* Aretinus *conſil.* 87. *in præmiſſa conſultatione,*&c. *circa mediũ,*exactiſſimè,& valdè eleganter per Hippolytum de Marſil.*in titul.de quæſtionibus in l.prima* §.*preterea à num.* 11. *vſque ad num.* 35.*fol.* 31. *& ſequentib.*vbi varia & infinita congeſſit exempla,& authoritates in comprobationem noſtræ doctrinæ omnino videndas,quia omnia conducunt ad propoſitum. Nonnulla etiam congeſſit Petrus Surdus *deciſ.* 305. *à n.* 28. *cum pluribus ſequentibus.* ergo ſi iudex Eccleſiaſticus coactè reponit, nihil ſibi imputatur, & ſic nec ab eo debet appellari, iuxta Aufrerium, Rebuffum & alios ad principium allegatos.

11 Et inſuper euidentiùs probatur,quoniam illa repoſitio fit in executionem decreti Regij Senatus declarantis vim fieri, ad reponendum, *iuxta l.*36.*titul.*5.*lib.*2. *recopilat.*ibi, *mandẽ traher a las dichas nueſtras audiencias el proceſſo Eccleſiaſtico originalmente, el qual trahido ſin dilacion lo vean. y ſi por el les conſtare, que la appellacion eſta legitimamente interpueſta alcando la fuerça, prouean, que el tal juez*
12 *la otorgue,*&c.à quo decreto ſicut non poteſt appellari, nec ſupplicari, nec alius recurſus haberi *iuxta l.*35.*eodem titul. & lib.* Auenda. *de exequendis mand.cap.* 1.*num.* 32.*verſiculo & quia prouiſio.* 1.*p* Gaſpar Rodriguez *de annuis*
13 *redit. lib.* 1.*quæſt.* 17. *numer.*73. & alibi paſſim per Doctores, pariter nec poterit appellari ab eius executione ſeu executore, qui eſt iudex Eccleſiaſticus. ita argumentatur Geminianus *in conſ.* 99. Guido Papæ *conſ.* 574. Corneus *conſ.*71.*libr.* 1. *& in conſ.*221. *in fine lib.*4. Areti. *in l.*5.*in prin.num.*3.*circa medium de verborum oblig.* Alex *conſ.*95.*lib.*2.Socinus *in regul.*26.*appellare.*Felinus *in cap.quoad conſultationem num.* 14.*&* 15.*de re iudicata.* Ruinus *conſ.*78.*num.*1. Socinus Iunior *conſ.*138. *num.*6. *lib.*3. Gratus *reſponſo* 16. *colum.* 1. *n.*2. Rolandus à Valle *conſ.*43.*num.*5.*in prin.* Rota *deciſ.* 100. 1. *parte diuerſorum.* Et ratio eſt, quia ipſa executio plus non grauat, & ſic ab ea non appellatur, ſicuti nec ab actu, à quo emanat; ita hanc rationem reddunt 14
Angel. *in l.ſi cum exceptione* §. *hæc autem actio ff.de eo, quod metus cauſa.* Ioannes Andreas *in additio. ad Speculato.tit.de appellationibus* §.*in quibus verſ.*5. Eſcacia *de appell. quæſt.*17.*limi.* 10. *num.*12. *& num.*6. Felinus *in c.quoad conſultationem,de ſentent. & re iudica.n.*14 *poſt medium.* Rebuffus *in tract.de appell.at.art.*9. *gloſſa vnica à num.*8. *& ſequentibus fol.* 507. Rolandus à Valle *dicto conſ.*43.*num.*3.& tenent etiam omnes Doctores mox citati.

Facit etiam elegans illa doctrina, quòd 15
quando duo actus ita ſe habent, vt vnus veniat in executionem alterius,ſi non poteſt appellari à primo, pariter nec poterit appellari à ſecundo.ita docet Bald.*in dicta l.ſi cum exceptione* §. *hæc autem actio.* Felinus *in d.cap. quoad conſultationem num.*14.*ante fi.*Sigiſmundus Eſcacia *d.lim.*10.*num.*11. Capicius *deciſ.* 1.*num.*17.*& numer.*23.Lancelotus Robertus *de attentatis* 2. *part. cap.*12. *limi.*53. *numer.*36. Cæſar Contardus *in repetitione l.vnicæ Cod. ſi de moment. limit.*19. *n.*16. ſed repoſitio facta per iudicem Eccleſiaſticum,venit in executionem decreti Regij, quo iubetur ita fieri. ergo quemadmodum ab iſto non appellatur,ita nec poterit à repoſitione.

Deinde quia iſte iudex reponendo non 16
eſt qui grauat, ſed tribunal, à quo iuſſus, & decretum emanauit, ita conſiderat Craueta *conſil.*273. *nobilis Domine colum.*2. *numer.*1. *verſiculo* 2. *quia. verſiculo nec obſtat.* Rebuffus *in tract.de appella.art.*7. *gloſſa* 2.*num.*15. *verſiculo quintus tom.*3.*fol.*903. Abb. *in cap.de cætero numer.*10.*de re iudi.*Philippus Francus *in c.nouit. in prin. de appella.* ſi enim admittere- 17
tur ab hac repoſitione appellatio, potiùs diceretur interpoſita à Senatu Regio, quàm à iudice Eccleſiaſtico, quoniam actus non attribuitur gerenti, ſed mandanti & ordinanti. *cap. cum aliquibus de reſcrip.* Petr. Surd. *tract. de alimentis titul.*8.*priuileg.*56. *num.*83. Pelaez à Mieres *in tract.de maioratu* 1.*part. quæſt.*48. *num.*26. *&* 27.*in nouiori impreſſione.* Palacius Rube. *in rub. de donatio inter* §.30. *à n.*7. *cum ſeqq. fol.*83. *l. item eorum* §. *ſi decuriones ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine per c. cum aliquibus de reſcript.lib.*6.vbi DD. Aimon Craueta *conſ.*144.*numer.*3. Tiraque. *in l.connubial.gloſſa* 8.*num.*184.*&* 194. Petrus Surdus latè *conſil.*29.*num.*3.*tomo* 1.& iterum *deciſione* 8. *num.*23. *& deciſ.*292.*à n.*9. quod foret abſonum, quoniam ab huiuſmodi decreto violentiæ, & prouiſionis expeditæ per ſupremum tribunal (lege prohibente) nullum, nec appellationis, nec ſupplicationis, datur remedium,nec recurſus.

Deinde

Deinde quoniam si huiusmodi appellationes à repositionibus virtute prouisionis Regiæ factis,permitterentur, manifesta aperiretur via fraudibus, & hac admitteretur via,quòd tot iustissimis rationibus leges Regiæ verant, quibus fraus fieret, quod non est permittendum, quia quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti, *iuxta l. quod vna via ff.de regulis iuris l. oratio. ff.de sponsalibus cum similibus.*

19 Et ideo quoties pro huiusmodi appellationis, à repositione,delatione recurritur ad Senatum Regium, declaratur vim nullam fieri, causaque iterum remittitur eidem iudici. & ampliùs etiam hoc decretum negatiuum iustum redditur, nam appellatio interponitur à reuocatione, & repositione attentatorum, à qua, vt priuilegiata, licitam non esse appellationem, quoad suspẽsiuum,
20 diximus latè infrà in 2. part. c.12. de appellationibus ab attentatis,vbi latè per te videre poteris, & ita communiter practicatur,in tribunalibus minimè permittentibus huiusmodi appellationes.

21 Sed non negamus posse iudicem Ecclesiasticum superiorem, de causa vt competentem,cognituruum,licitè,liberéque huiusmodi repositionẽ reuocare,quæ,vt dixi,licèt non habeat suspensiuum, deuolutiuum tamen habet, siue alio quouis iuris legitimo remedio, & ideo postquam superior ipse (causa cognita)repererit repositionem reuocandam fore, id omnino sequendum esse, hoc enim charitatiuũ violentiæ remedium, non est inuentum,nisi vt superioris authoritas, & iurisdictio cõseruetur,vt iudex à quo interim nihil attentet,donec iudex superior de causa appellationis cognoscat, & quid in ea sit agendum decernat, vt suprà latè in c.1. & 2. dictum reliquimus à n.194. & infrà c.8.à n 41.& suprà. & in epilogo proœmiali.

Nos tamen loquimur in tribunalibus Regiis, qui appellationi à repositione facta de eorum mandato non esse deferendum, iustè decernunt,cùm careat suspensiuo.& aliis rationibus, & fundamentis in re hac consideratis hactenus.

CAPVT V.

Oppressus, qui vsus est Regio decreto conditionali (quod pragmatici,tertium genus, vocant) an possit postmodum suam prosequi appellationem, & eius virtute iudex inhiberi inferior. vbi latè de natura decreti conditionalis, & in quibus casibus locum habeat.

SVMMARIVM.

De natura decreti conditionalis,quod vulgo (tertium genus) nominatur,& quomodo concipiatur. n.1.

Decretum hoc conditionale locum habet duntaxat in ijs,quæ liberæ facultati, & potestati iudicis iure relinquuntur. n.2.

Actus iure reprobatus, & à iure iudici non permissus, nullatenus potest in Regio decreto conditionaliter apponi. n.3.

Decretum conditionale à Senatu Regio expediri non potest; nisi his casibus, in quibus instè appellatur,vimque fieri delegatur. n.4.

l.quod iussit ff. de re iudi. & cap. cùm cessante de appellat.declaratur. n.5.

Iudex quandocumque etiam post decem dies datos ad appellandum potest reuocare interlocutoriam,dummodo ante diffinitiuam. n.6.

Sententia interlocutoria licèt quoad partes non appellantes transit in rem iudicatam, non tamen quoad iudicem. ibid.

Iudex siue sit ordinarius siue delegatus, suam interlocutoriam reuocat. n.7.

Iudex executor mixtus reuocat etiam suam interlocutoriam. n.8. & arbiter. n.9.

Iudex licèt non possit actum facere nisi ad petitionem partis, potest tamen ijs inuitis, & contradicentibus sententiam interlocutoriam reuocare. n.10.

Iudex an possit reuocare non solùm interlocutoriam,sed etiam ipsam reuocationem, seu reuocatoriam interloquutoriæ. n.11.

Iudex an semel vel pluries possit sententiam interlocutoriam reuocare. n.12.

Iudex semel, & iterum tantùm potest interlocutoriam reuocare, & opiniones communes contrariæ conciliantur.num.13.& exemplum doctrinæ. n.14.

Et vt magis communis opinio resoluitur. n.15.

Illato grauamine per iudicem si ab eo pars appellet,& iudex appellantem reponat;videtur reponendo, grauamen reuocare, & si reponendo altera pars grauetur, à tali repositione licitè appellatur. n.16.

Doctrina relata procedit, non solùm quando iudex expressè reuocauit interlocutoriam; sed etiam tacitè, nempe faciendo actum contrarium. n.17.

Iudex si post factam publicationem testium, si citata parte ante didicita testificata admittat nouos testes, censetur reuocare publicationem. & idem si post conclusionem admittit iura, censetur reuocare conclusionem. n.18. & 19.

Pronocatio interlocutoriæ facta à iudice à quo irritat, & annullat processum per iudicem ad quem medio tempore factum. n.20.

Decretum conditionale, aliàs tertium genus, potest decerni à Senatu Regio in casibus, quibus iudex

iudex Eccleſiaſticus poteſt reuocare interlocutoriam, vt in exemplis relatis. n.21.

Conditio, quæ iuri repugnat, aut illi reſiſtit, in diſpoſitionibus apponi non patitur, & appoſita aut vitiat, vel vitiatur. n.22.

Conditio iuri contraria dicitur impoßibilis. n.23.

Remedium violentiæ ius, & neceſſitas induxit, ad ſedandam violentiam, quam contra ius iudex Eccleſiaſticus perpetraret. n.24.

Senatores caueant in cauſis violentiæ, ne decreta conditionalia perpendant in ijs, in quibus ius non relinquit iudicis poteſtati, & facere non permittit, vt in ſententijs diffinitiuis, quas reuocare non poteſt. n.25.

Sententiam interlocutoriam vim diffinitiuæ habentem iudex non reuocat. n.26.

Declara tamen in interlocutoria, quæ aliam diffinitiuam expectat poſt ſe. n.27.

Sententiam interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ, ſi aliam diffinitiuam expectat poſt ſe, rectè iudex reuocat. n.28.

Sententiam interlocutoriam vim diffinitiuæ habentem reuocat iudex, ſi per partem grauatam fuerit appellatum ab ea. n.29.

Interlocutoriam per quam iudicis officium ſeu iuriſdictio finitur, veluti ſi iudex ſe non iudicem pronuntiat, vel appellationem eſſe deſertam, & ſimilia exempla ibi: non poterit reuocare, nec reponendo eam iuriſdictionem reaſſumere. n.30.

Iudex qui ſe incompetentem pronuntiauit, non poteſt ipſam pronuntiationem reuocare. n.31. & ſi de facto reuocat, non valet reuocatio. n.32.

Iudex delegatus etiam de partium conſenſu non poteſt interlocutoriam, qua ſe non iudicem pronuntiauit, reuocare. n.33.

Secus in ordinario, qui poteſt reuocare. n.34.

Iudex delegatus, qui ſe incompetentem declarauit in articulo dependenti à principali, & non in ipſo principali; poteſt reuocare dictam declaratoriam, quia ſibi remanet iuriſdictio. n.35.

Iudex delegatus reuocat interlocutoriam, per quam finitur iuriſdictio, ſi ab ea fuerit appellatum. n.36.

Iudex, qui detulit appellationi interpoſitæ ab interlocutoria, non poterit eam reuocare. n.37.

Negatio ſeu non datio Apoſtolorum vim habet delationis. n.38.

Iudex poſtquam detulit appellationi, poteſt de conſenſu partium reuocare grauamen. n.39.

Iudex à quo poſtquam detulit appellationi, poteſt (re integra) vel de conſenſu partium reuocare grauamen. n.40.

Iudex poſtquam detulit appellationi, aliàs non deferendæ, ſi à tali delatione eſt appellatum, licitè reuocat delationem, & grauamen. n.41.

Iudex à quo poſt inhibitionem ſibi delatam non poteſt interlocutoriam reuocare. n.42.

Iudex inhibitus, ſi inhibitio eſt nulla, & minùs legitima, poteſt (ea non obſtante) reuocare interlocutoriam. n.43.

Iudex inhibitus poſt inhibitionem reuocat interlocutoriam à ſe latam, ſi eſt nulla. n.44.

Iudex non reuocat interlocutoriam executioni mandatam. n.45.

Iudex qui oppoſita exceptione contra mandatum legitimum, Procuratorem declarauit, & vt talis lis conteſtata eſt, non poteſt talem declarationem reuocare. n.46.

Iudex pronuntians dandum eſſe fideiuſſorem per interlocutoriam, eo dato, non reuocat dictam interlocutoriam, niſi de partium conſenſu. n.47.

Interlocutoriam mandatam executioni à iudice vel à parte, iudex non reuocat. n.48. vel ſi ſit talis, quæ abſque facto hominis habeat ſecum executionem. n.49.

Iudex reuocat interlocutoriam executioni mandatam de conſenſu partium. n.50.

Iudex reuocat interlocutoriam executioni traditam cum cauſæ cognitione. n.51.

Appellatio eſt licita à reuocatione interlocutoriæ executioni mandatæ, abſque cauſæ cognitione facta. n.52.

Iudex reuocat interlocutoriam executioni traditam, ſi ſit nulla ex aliquo iuris defectu. n.53.

Iudex reuocat interlocutoriam latam officio iudicis mercenario actioni deſeruiente, non tamen officio iudicis nobili, vt in decretis interponendis, & ſimilibus. n.54.

Alias limitationes & declarationes ad regulam l. quod iußit. remißiuè. n.55.

Decretum conditionale, ſiue tertium genus, non imponitur iudici Eccleſiaſtico in caſibus, quibus ipſe de iure reuocare, vel reponere à ſe facta non poßit, aliàs ſic. n.56.

Decretum conditionale non datur, niſi in caſibus, in quibus appellatio ab interlocutoria legitima ſit. num.57. & ea legitima non apparente, tribunal proceſſum ſtatim remittit ad iudicem Eccleſiaſticum. n.58.

Principis cognitio fundata eſt in ſola violentia orta ex denegata delatione appellationis legitimæ. ibid.

Quando appellatio ab interlocutoria legitima eſt, commodius remedium eſt decretum conditionale, ſeu tertium genus, proferre à Senatu Regio, quàm ſimplex violentiæ decretum. n.59.

Decreto conditionali lato à Senatu, in arbitrio iudicis Eccleſiaſtici eſt, adimplere conditionem, & vti iuriſdictione, vel ab ea ſe abſtinere, deferendo appellationi in totum, & acta reponendo. n.60.

Cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus. n.61.

In maiore ineſt quod eſt minus. ibid.

Cui permittitur reponere ſententiam interlocutoriam, multo fortiùs licebit illam declarare, & interpretari, quod eſt minus. n.62.

Magis honorificum eſt iudici Eccleſiaſtico decretum conditionale, vt ſit in electione eius an velit procedere, & reaſſumere. n.63.

Minùs verecundum eſt corrigere ſeipſum, quàm corrigi ab alio. ibid.

Sapientis eſt mutare conſilium in melius. ibid.

Non poteſt notari de leuitate vtens ſano conſilio, reuocando quod malè fecit. ibid.

Decretum conditionale imitator eſt iuris, quia non adſtringit iudicem præcisè ad reponendum, cùm iure fieri nequit. n.64.

Non quidquid iudicis poteſtati relinquitur, id iuris neceſsitati ſubmittitur. ibid.

Iudex, quamuis poſsit interlocutoriam à ſe latam reuocare, ad id præcisè cogi non poteſt. n.65.

Decretum conditionale duplicem iudici Eccleſiaſtico oſtendit viam, vt qua malit, vtatur, vtrique tamen ius aſsiſtit. ibid.

Decretum conditionale decernitur in Senatu contra iudicem Apoſtolicum, ſeu executorem gratiæ nulliter procedentem contra non citatos in caſibus, quibus deberent citari, præuiámque cauſæ cognitionem adhiberi. n.66.

Iudex executor data poſſeſsione abſque citatione citandorum, & ſine cauſæ cognitione, ſi amplius audiat, & de nouo citet, debet prius & poſſeſsionem, & attentata antea facta reponere. n.67.

Iudex qui aliàs non poteſt reuocare ſuam interlocutoriam, vt in caſibus relatis, ſi nulla ſit, quocumque modo reuocare poteſt. n.68.

Iudex delegatus ſiue ordinarius, & non alius, cognoſcit de nullitate interlocutoriæ à ſe latæ, etiam vim diffinitiuæ habentis. n.69.

Continentia cauſæ diuidi non debet. ibid.

Iudex poteſt reuocare ſententiam diffinitiuam, quæ non tranſit in rem iudicatam. n.70.

Appellatio ſequitur executionem & acta; ac ea tantùm dicuntur attentata, quæ fiunt poſt appellationem aut intra tempus ad appellandum. n.71.

Tempus ad appellandum currit à die ſcientiæ, vel notitiæ, quæ non præſumitur, niſi probetur. ibidem.

Legitimus contradictor comparens ad allegandum de iure ſuo, petit repoſitionem actorum ob defectum citationis, & inſuper appellat à geſtis. n.72.

Geſta per iudicem ſine partis citatione dicuntur attentata, facta intra tempus ad appellandum. n 73.

Decretum conditionale poſtquam eſt iudici Eccleſiaſtico intimatum, an poſsit ipſe iudex inhiberi virtute appellationis ab interlocutoria, pro cuius delatione oppreſsus occurrit ad Senatum. n.74.

Iuriſdictio eſt anima inhibitionis, & ſine ea inhibitio prolata eſt nulla, & minus canonicè expedita. n.75.

Appellatio cenſetur renuntiata per comparitionem appellantis coram iudice à quo. num.76. etiam ſi iudex nihil prouideat. n.77. declara vt infrà. n.80. & 81.

Cùm principale non ſubſiſtit, nec ea, quæ ſequentur, locum habent. ibid.

Intimato decreto conditionali, & actorum repoſitione ſecuta, acta per iudicem ad quem remanent irrita, & nulla. n.78.

Inhibitio rectè procedit, ſi decreto conditionali intimato iudici Eccleſiaſtico nihil agat, & medio tempore ipſi inhibitio intimetur. n.79.

Appellatio non videtur renuntiata per comparitionem appellantis coram iudice à quo, grauamen reponi petentis, quia non agit actum contrarium. n.80. & 85.

Comparitio appellantis coram iudice à quo, pro repoſitione grauaminis, tendit in augmentum deſiderij appellantis. n.81.

Reuocatio attentatorum facta virtute decreti conditionalis, vel ſimplicis Senatus Regij, nullam requirit cauſæ cognitionem. n.82.

Appellatio non dicitur renuntiare per comparitionem appellantis, ſi comparitio admiſſa non fuerit. n.83.

Appellatio quando cenſeatur per comparitionem renuntiari, vide plures caſus remiſsiuè. n.84.

Appellatus comparens coram iudice à quo ad intimandum decretum conditionale, non renuntiat appellationi interpoſitæ, nec facit actum præiudicij. n.86.

Inhibitio eſt nulla, & ſine effectu intimata iudici Eccleſiaſtico poſt repoſitionem interlocutoriæ, & attentatorum, virtute Regij decreti facta. n.87.

Grauamen eſt cauſa appellationis, quo ceſſante ceſſat & ipſa appellatio. ibid.

Acta per iudicem appellationis ab interlocutoria nulla ſunt, reuocata interlocutoria vigore decreti Senatus, & iudex à quo rectè procedit in cauſa. n.88.

Limita, ſi repoſitio facta ſit ante intimationem inhibitionis. num. 89. nam ſi poſt intimatam, nec repoſitio, nec proceſsus geſtus valent. n.90.

Iudex Eccleſiaſticus inhibitus ante repoſitionem virtute decreti conditionalis, non poterit amplius vti alternatiuis eius decreti. n.91.

Sed vltimam partem decreti, y nolo haciendo otorgue y reponga, *debet adimplere, cùm id*

non

non tollatur per inhibitionem. n.92.
Perempta vna re ex alternatiuè debitis, remanet obligatio in alia præcisè. n.93.
Repositio virtute decreti Senatus facta, suos tollendæ appellationis effectus operatur, nec iudex aliter quàm adimplere potest. n.94.
Senatus Regius post actorum inspectionem decretum conditionale decernens, præuidisse, & cognouisse omnes difficultates, quæ oriri possent, censetur. n.95.
Appellans sicut in multis casibus potest tacitè appellationi renuntiare, ita & eius procurator, licèt expressè non posit. n.96.& 101.
Prælatus Ecclesiasticus potest tacitè non expressè appellationi renuntiare. n.97.
Nec syndicus. n.98.
Renuntiare est donare. ibid.
Procuratores, Syndicos & Prælatos sine speciali mandato ad renunciandum, renunciare non posse, traditur. n.99.
Si causa sit talis, ex qua verisimiliter colligatur dominum renuntiaturum, in ea potest procurator expressè renuntiare. n.100.
Vera contumacia procuratoris non nocet Domino, quominus possit appellare à sententia lata contra procuratorem contumacem. n 102.
Debet tamen Dominus expressè intra terminum ad appellandum appellationem interponere à die latæ sententiæ, & non notitiæ connumerandum. n.103.
Procurator appellans, si compareat coram iudice à quo, post appellationem petens id ex quo renuntiatio inducitur, Domino præiudicat, & appellationi videtur tacitè renuntiasse. num. 104.

1 PRincipalis capituli difficultas, vt veram consequatur solutionẽ, operæpretium duxi, de natura decreti conditionalis (quod pragmatici vocant tertium genus decretorum) nonnulla, quæ & vtilia, & necessaria sunt præmittere. & in primis hoc decretum conditionale hoc modo concipi dixerunt, vt iudex Ecclesiasticus audiens denuo partem, & factum reponendo, non facit vim, sibique causa remittitur, illud autem non faciens, vim infert, deferat, & reponat, *&c.* & sic de aliis similibus ex variis causarum figuris circa quod tres sunt præponendæ conclusiones, & sit

2 Prima conclusio: Regale decretum conditionale locum habet duntaxat in iis, quæ liberæ potestati, & facultati iudicis iure relinquuntur, & permittuntur: ita vt conditio sit potestatiua, hoc est, vt aliàs licitè ipse iudex poterat facere, si voluisset, etiam decreto cessante iuris permissione. Hæc conclusio manifestabitur ex iis, quæ in comprobationem secundæ dicenda sunt.

3 Secunda sit conclusio, huic directò contraria: Actus iure reprobatus, & à iure iudici non permissus, nullatenus potest in Regio decreto conditionaliter sibi apponi.

4 Tertia & vltima sit conclusio: Decretum conditionale à supremo Senatu expediri non potest, nisi in his casibus, in quibus oppressum iustè, & legitimè appellasse, & vim sibi fuisse factam, detegatur.

Quibus suppositis, ad singularum conclusionum exempla deuenire vtilissimum erit valde.

Et vt à priori incipiamus, scire conuenit, quod iussit vetuitve prætor, contrario imperio tollere vel remittere potest, licèt de sententiis contra *l.quod iussit ff.de re iud.* text. *in c. cùm cessante 60.de appellationib.* ibi, Statuimus, 5 vt siue iudex ordinarius, siue delegatus, aliquid comminando, siue interloquẽdo, protulerit, quo executionis mandato alter litigantium grauaretur, & sano vsus consilio ab huiusmodi interlocutionis, vel comminationis effectu destiterit, liberè in causæ cognitione procedat, nõ obstante, si à tali comminatione vel interlocutione fuerit appellatum, &c.) *l.dicetur §.fi.cum l.sequen.ff de arb.* text. optimus *in c.si à iudice de appel.lib.6.* text. *in c.qualiter, & quando el primero de accus.c.fin. de appella.in 6.l.post sententiam.* vbi Doctores, *C.de sentent. & interlocu.iudi.* & communiter Doctores *in dd.iurib.* gloss. *in c.fi.de appel.in 6.* Præpositus *in dicto c.cùm cessante à prin.* & Ripa *in dicta l.quod iussit n.8. & 9.* Cardi. *in cle. sæpe §.& quia in 7.nota.de verbor.sign.* Decius *cons.84. in fin.* Angel. *in d.l.quidquid adstringendæ in fi.de verbor.oblig.* Anto.de Butrio *in dicto c.cùm cessante sub n.10.& per totum.* Abb. Card. Alexan. Dec. Philip. Fran. *de appella.* B. Imola, Alexan. Iaf. Ripa, Rebuffus latissimè *in repetitio.l.quod iussit ff.de re iudicata.* Feli. *in cap.qualiter, & quando n.18.& suprà de accusat.* Corneus *cons.117.col.2.vol.4.* Alexan. *in l.arbitrio num.3.ff.qui satisd.cogan.* Bertr. *cons.136. num.9.vol.8.* Craueta *cons.23. n.8.* Bald. *in l. 2.q.2. C. sententiam rescindi non posse.* Cardin. Zaba. *cons.32. n.2. & 3.versiculo ad secundum.* Alex. plenè *cons.84. consideratis num.9. & sequentibus lib.4.& sequentibus.* Alexand. *consil. 99.lib.5.* Capella Tolo. *dec.185. & ibi additio.* Castrens. *cons.91. in causæ appell.n.11. & in cons.119. videtur dicendum in prin.lib.2.* Ang.de Perusio *cons.200. in ciuitate Lucana n.5.* Zabar. *cons.72.n.13.* latissimè prosequitur per exempla & declarationes. Card. Tusc. *pract.conclu. litera S, concl.115.tom.7.* Sigismundus Escacia *tract.de appell.q.19. remed.1.concl.5.à num.13. cum sequentib.& q.17.limi.47.membr.1.à n.30.* Maranta *in Speculo aureo.6.p.vers.& demũ fertur sententia n.7. & 8.* latè Lancelot. Robert.

de atten.2.p.c.12.limi.1.à n.12.cum sequentibus. Petrus Surdus *consilio* 167.*per totum, tomo* 2. idem Surdus *in cons.*188.*à n.*12.*& sequentibus tomo* 2. Parisius *cons.*107.*n.*103.*volum.*3. Beroius *cons.*19.*num.*23.*&* 27.*volum.*3.*& in cons.*60,*num.*13.*vol.*2. Natta *cons.*336.*num.*1. *& in cons.sequenti.* Gratianus *in disceptatio.foren.*1.*tom.cap.*147.*à num.*7.*cum sequentibus,& cap.* 155. *à num.* 16. qui quidem omnes illud vnanimiter profitentur, vt iudex quandocumque, etiam post decem dies datos ad appellandum possit reuocare, & reponere
6 suam interlocutoriam, ante diffinitiuã,quia licèt quoad partes transeat in rem iudicatam, quoad ipsum iudicem tamen nullo modo. & hoc non solùm iudex ordinarius, verùm etiam delegatus suam interlocutoriam reponere potest,omnes fatentur: & est
7 textus expressus *in dicto cap.cùm cessante.* pariter etiam, & id facere potest iudex execu-
8 tor mixtus secundùm Ripam *in dicta l. quod iussit sub numer.* 14. *ampliat.* 3. Escacia *de appellat.quæst.*19.*remedio* 1. *concluss.sub numer.*22. *folio* 558. & etiam arbiter *l.dicetur* §. *fin. cum*
9 *l.sequenti.ff.de arbi.* & etiam illam interlocutoriam reuocare potest intuitis,renuentibus, & contradicentibus partibus; in iis nempe casibus,quibus sibi reuocare licet de iure,li-
10 cèt aliàs dicatur, quòd iudex nullum possit actum facere,nisi ad petitionem partis,quod per text. *in dicto cap. cùm cessante*, ibi *liberè* probat latè Philippus Francus ibi *notaui li.* 6. *n.*4. & per eundem textum Bar. *in l. quod iussit.* & Bald. *in l.*1. *Cod. sententiam rescindi non posse.* Escacia *de appellat.quæst.*16. *reme.*1. *conclusione* 5. *numero* 17. Gratianus *discept. foren.*1.*tomo d.cap.*155.*numero* 22. Petrus Surdus *consilio* 167.*sub numero* 19.*tomo* 2.& alibi passim.

11 Sed est dubium, an iudex possit, non solùm reuocare ipsam interlocutoriam, sed etiam possit postmodum,reuocare ipsam reuocationem, & sic deinceps, & quòd non possit eam reuocare,nisi semel, tenet Petrus Vezu. *in l. quod iussit.* quem refert ibi Iason *sub numer.*33.*versiculo* 3.*fuit,*qui dicit sustentabilem in iure.refert etiam Tiraq. *in l.vobis* §.*hoc sermone num.*45.

12 Secunda est opinio vt non solùm semel, sed etiam pluries & si millies possit iudex suam interlocutoriam reuocare. tenuerunt Ang. & aliquos refert Ias. *in d. l. quod iussit sub num.*43.*versiculo secunda.*refert etiam Tiraquel. *in dicto* §. *hoc sermone num.* 43. & ita hanc seruare opinionem auditorem cameræ apostolicæ de eius stylo testantur Vestrius *in praxi lib.*8. *c.penul. vt lite pend.* Gallesius *ad formam cameræ obligat. rubric. reliqua de processu num.*29. *to.*6. *part.*2. *fol.*358. Lancelotus *de attentat.*2.*p.c.*12.*limi.*1.*n.*13.*&* 14. Sigismundus Escacia *de appellat. q.* 17. *n.*31. & quod pluries possit interlocutoriam reuocare per Angelum, & alios tenet Petrus Surdus *cons*288.*n.*15.hanc sequitur Cumanus *in l.quod iussit num.*4. *versic.item quærit de re iudi.* & veriorem opinionem esse testatur Mandosius *in forma* 9.*commissio. in verbo admittit in fine.* & Montes. *decis. Arago.*3.*per totam.* vbi latè, quos etiam referens sequitur Gratianus *in discepta.foren.cap.*147.*num.*11.& iterum *cap.*155.*n.*16.*& sequentibus.*

Sed harum opinionum neutram mihi se- 13
quendam debere videtur. non primam,tanquam nimis restringentem, verbum *potest*, positum *in l. quod iussit de re iud.* nec secundam, multum laxantem & abutentem facultate iuris; sed mediam inter ipsas. vt iudex semel, & iterum duntaxat possit interlocutoriam reuocare, ita vt si à grauamine appelletur, illud reponat, & si ab altera parte à repositione appellatio interponatur,iterum repositionem reuocare possit; ista est 14
sententia Bart. *in d. l. quod iussit numer.*17. *colum.*3. *versiculo quæro an iudex possit.* & aliorum *ibi*, Salicetus post Dinum *in l. post sententiam colum.vlti. versiculo* 5.*quæro quoties,C. de senten.* Antonius *in cap fraternitatis colum. penult. versiculo quintò quæro de frigid. & malefic.* post glossam ibi *in verbo fornicatio.in fin.* hanc opinionem communiter tenent Canonistæ *in cap. cùm cessante de appellat.* vt dicit Tiraquell. *in d.* §. *hoc sermone numero* 44. qui licèt refert dictas tres opiniones, nullam tamen eligit. Socin. *in d. l. quod iussit numer.*60. *&* 61. Rebuff. *in l. vnica, nota.*1. *numer.*6. *Cod. de sentent. quæ pro eo quod interest,* *folio* 356. hàncque esse communem, & ma- 15
gis communem opinionem, & Canonistas eam sequi, testatur Iason *in dict. l. quod iussit numer.*43. *versiculo quartò quærit,& numer.*46. *in fin.* eam vt magis communem sequitur Sigismundus Escacia *tract. de appellat. quæst.* 19.*rem.*1. *conclusione* 6.*numer.*63. *versiculo infero ex hac limitatione,& num.*11.nec ab ea recedendum dicit ibi *versiculo non recedas ab illatione folio* 563. & hanc opinionem latè defendit post Doctores *in dict. cap. cùm cessante.* Iaffred.*decisione* 194. & hanc opinionem videtur tenere Lancelotus Robertus *de attentat. secunda parte cap.*12. *limi.*1. *numer.* 13. *&* 14. dum dicit, quòd illato grauamine 16
per iudicem ab eo pars appellet, & iudex appellantem reponat; videtur reponendo reuocare illatum grauamen. quod si reponendo Iudex alteram partem grauet: potest illa à repositione appellare, de qua repositione dicit, loqui Rotam *decisione* 12.*aliàs* 362.*si auditor de prob.in nouis.* Caputà.

puta. 1. *p. decis. 265. incipit iudex reposuit*, non enim ipse Lancelotus loquitur nisi de bina reuocatione tantùm, & remissiuè ad Iason. *vbi proximè*. idem tenet Cardinal. Tuscus *pract. conclus. litera S, conclus. 115. n. 8. tomo 7.*

17 Quæ conclusio, & doctrina hucusque comprobata procedit non solùm quando iudex expressè reuocauit interlocutoriam, sed etiam quando tacitè, nempe si faciat actum ei contrarium. ita Cardinal. Zabar. *consilio 32. numer. 3.* plenissimè Alexand. *in consil. 84. consideratis num. 9. & sequen. versic. 3. principaliter.* Cardinal. Tuscus *in pract. conclus. to. 7. litera S, conclusione 115. à num. 2.* vbi

18 per numeros sequentes plura constituit huius doctrinæ exempla sequendo vel potiùs transcribendo. Alexand. *vbi proximè*; apud quos videbis de iudice faciente publicationem testium, & probationum, si citata parte antequam sint didicita testificata, admittat

19 nouos testes censetur reuocare, vt quando post conclusionem si citata parte admittit iura, censetur reuocare conclusionem.

20 Et his adde quòd huiusmodi reuocatio irritat & annullat processum per iudicem ad quem medio tempore factum, nam si post appellationem, iudex impetretur, & is in causa procedat, talis processus (subsecuta demum reuocatione interlocutoriæ per primum iudicem) gestus dicitur esse nullus, vt post alios tradit Nicolaus Boërius *decisione 256. post princip.* Lancelot. Robert. *de attent. 2. part. cap. 12. limit. numer. 15. & sequentibus.* Sigismundus Escacia *de appellat. quæst. 17. numer. 30.* his igitur, & aliis casibus, de quibus latissimè poteris per te vide-

21 re, per Doctores hucusque relatos, poterit in tribunalibus Regiis expediri decretum conditionale, prout diximus in conclusione.

22 Secunda autem qua diximus, actum à iure reprobatum, & à iure iudici non permissum, non posse in Regio decreto conditionaliter apponi, eo verificatur, quoniam conditio quæ iuri repugnat, aut illi resistit, in dispositionibus apponi non patitur, & apposita, vel vitiat, vel viriatur, secundùm subiectam materiam vltimæ voluntatis, aut aliarum dispositionum. text. *in l. conditiones §. 14.* ibi, Conditiones contra edicta Imperatorum, aut contra leges, aut quæ legis vicem obtinent scriptæ, vel quæ contra bonos mores, *&c.* pro non scriptis habentur, *&c.* text. *in l. conditiones la 1. l. filius 15. cum pluribus alijs ff. de condit. & demonst. l. 3. titul. 4.* & ibi latè Gregor. *p. 6.* text. *in §. impossibilis instit. de hæredibus instit.* Antonius Gomez *tom. 1. variarum cap. 12. num. 66.* latè

23 Petrus Surdus *decis. 68. per totam.* hæc enim conditio iuri contraria dicitur impossibilis, secundùm iura, & Doctores relatos, huiusmodi enim actus, quem ius iudicis potestati non permittit, si ei in conditionem apponeretur, omnino repugnat fini, origini, & ra- 24
tioni, huius charitatiui subsidij; quod ius & necessitas induxit ad sedandam violentiam, quam contra ius iudex perpetraret, foret enim potiùs iudicem Ecclesiasticum prouocare, & cogere ad violentas oppressiones, quàm ad eas eleuandas. Caueant igitur iu- 25
dices supremi de violentiis huiusmodi cogniturí, vt nullo modo expediant decreta conditionalia in iis, in quibus iudicis facultati, & potestati aliàs ius non relinquit, & facere non permittit, prout est in sententiis diffinitiuis, quas reponere, & reuocare non potest ipse iudex, qui ea protulit, *l. quod iussit ff. de re iud.* ibi, Licèt de sententiis contrà.) & est omnium scribentium *ibi, & in d. c. cùm cessante de appel.* notissima conclusio omniũ est.

Pariter etiam sententiam interlocutoriam 26
habentem vim diffinitiuæ iudex reuocare non potest. Phi. Fran. *in cap. cùm cessante num. 6. versiculo sed tamen limita 1. de appell. in.* Lancelot. Conradus *in tract. de prato. § 2. de officio prætor. in causa ciuili, in cap. de sententia, versiculo nisi interlocutoria.* glos. *in cap. olt. verbo in annis, de appellat. in 6.* Anton. de But. *in d. cap. cùm cessante sub numer. 10. versic. ad prim.* Alexand. *in l. quod iussit num. 17. fall. 4.* Socin. *num. 16. nota. 9.* Ias. *sub num. 10 limit. 9.* & Ripa *n. 27. fall. 8.* Felin. *in d. cap. qualiter, & quando 17. num. 7. fal. 1. de accusa.* Roma. *consil. 558. in præsen.* Thomas Triuis. *decisione 4. in vna iustit. Neapo. numer. 28. versiculo vltra quod lib. 1.* Breded. *in tract. de appellat. part 2. titul. 3. colum. 53. versiculo sed tamen lit. B*, & quod ita teneant omnes testatur Abb. *in d. c. cum cessante numer. 11. versiculo hæc regula fallit*, quam sequitur Decius *numer. 36.* Maran. *de ordine iudi. 6 p actu 1. titul. & demum fertur sententia numer. 32. folio mihi 401. & aliàs 438.* Cardi. Tus. *pract. conclu. tomo 7. lit. S, conclus. 115. à n. 19. & sequentib.* post alios. quæ tamen do- 27
ctrina intelligẽda est de interlocutoria, quæ aliam diffinitiuã non expectat post se, secundùm exempla statim apponẽda in versiculo, & ex hoc fonte fluit vt interlocutoriam, *&c.*

Secus autem si aliam sententiam diffiniti- 28
uam expectet post se, quia tunc interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ latam ante eandem diffinitiuam, licet iudici reuocare. ita Alex. *in d. l. quod iussit fall. 4. sub n. 7. vers. dicebat.* Soci *n. 68. & 69.* Maran. *in suo Speculo 6. p. actu 1. in tit. & demum fertur sententia n. 46. fol. 436.* & in nouiter additis *fol. 403.* Escacia *tract. de appel. q. 19. reme. 1. cond. 5. n. 34. fol. 560.* & idem Escac. *in tract. de iud. c. 97. sub n. 105. vers. non obstant.* Felin *in c. qualiter, & quando num. 8.*

*num.*8.*versicul.*2.*limita istam.* Geminia.*in cap. fin.de electione lib* 6. Imola *in d.cap.cùm cessante.* Ioan. Andr. *in cap.peruenit de appellat.* Ripa *in d.l.quod iussit num.*28. & ibi Ias *num.*10. latè & optimè, vbi de ratione videndus Petrus Surdus *cons.*189.*num.*2.3. *tom.*2.*fol.*636.

29 quæ tamen conclusio limitatur, vt non procedat quando ab huiusmodi interlocutoria vim diffinitiuæ habente fuerit per grauatum appellatum, quoniam tunc potest illam reuocare, cùm tunc appellatio addit robur ad reuocandum, & procedendum in causa, vt eleganter considerat Capicius *in decisione* 1.*incipit in causa num.*27.*&* 29. Lancelo. Rober. *de attent.*2.*p.cap.*12.*limi.*1.*n.*18. *&* 53. & hæc fallentia exactè corroborabitur ex proximè dicendis.

30 Et ex hoc fonte fluit, vt interlocutoriam per quam finitur iurisdictio, & iudicis officium,non potest idem iudex reuocare,& reponendo iurisdictionem reassumere, & in causa procedere,veluti si se iudicem incompetentem declarat, aut appellationem esse desertam, aut non iudicem, aut quòd super libello non sit procedendum, vel quando reus absoluitur ab obseruatione iudicij, ita Castren.*cons.*282.*in causa ista num.*2.*vers.nam imò dicitur lib.*1.*&cons.*283.*n.*6.*eod.lib.* Romanus plenè *cons.*358.*in præsenti per totum.* Cardi.Tus. *pract.conclu d tom.*7.*litera S,consil.* 125.*n.*35.*& sequentibus.* Bal.*cons.*144.*in prin. lib.*4.Ang.*cons.*200.*in ciuitate Lucana n.*5.*vers. ad secundum.* qui reddunt rationem quia habet vim diffinitiuæ. & post Bar.& Ab.tenet Phi.Fran. *in d.c.cùm cessante limit.*2.*n.*11. B. *in l.quod iussit n.*9. vbi Ias.& Alexand. qui multa in corroborationem confert *n.*12. *ff. de re iud.*& est text.*in c.significantib.de offic delegati.*

31 Et loquẽdo in iudice pronuntiante se esse incompetentem, vt ipsam interlocutoriam non possit reuocare, tenent Abb. *in d.c.cùm cessante sub n.*11 *&* 12. Cardi.Alex.*sub n.*40. *fall.*2. Feli.*in c.qualiter,& quande* 17.*el primero sub* 9.*num.fall.*7.*de accus.* Guido Papæ *tract. de appell.q* 80.*n.*53.*tom.*5.*fol.*59. Bar. *in repetitione secunda ex quacumque sub n* 13. *ff. si quis in ius vocatus non ierit.* & idem *in d.l. quod iussit.*communiter sequi omnes testantur,Iason *ibi,n.*25.*vers.secundum exemplum.* & Ripa

32 *n.*16.*vers.limita primò* ita vt si iudex de facto reuocet prædictam interlocutoriam, nullter reuocare dicitur. ita Guido Papæ *in loco citato num.præcedenti.* Efcacia *de appell.q.*19. *remedio* 1.*conclu.*6.*num.*52.*&* supra. qui *n.*53.

33 hoc extendit in delegato qui non potest reuocare prædictam interlocutoriam, etiam de partium consensu, secundùm Ias. *in d.l. quod iussit n.*26.*vers.istam conclusionem in fin.* Philipp. Francus *in d.c.cùm cessante sub n.*11.

Illhæc tamen doctrina procedit, in iu- 34
dice delegato,non tamen in ordinario,quoniam ordinarius potest præfatam interlocutoriam reuocare; ita tenet Alex. *in d.l. quod iussit n.*27. *fallen.*12. Philipp. Francus *in c.ex ratione* 8.*n.*82.*vers.c.secundò quæritur.*& Card. Alex. *num.*48.*vers.quinta est quæst.de appella.* idem Francus *in d.c. cùm cessante sub n.*11. *limit.*2.*vers.*2.*aduerte* & ibi Cardi Alexan.*sub n.*40. *fallen.*2. & Decius *n.*43. *ibi prædicta limitatio.* & in hac declaratione refidet Bart. *in repetitione* 2. *ex quacumque sub numer.*13 *ff. si quis in ius vocatus non ierit.*Ias.*sub n.*38 *vers.* 2.*limita.*quando ipsemet Sigismundus Efcacia *de appella.q.*19 *remedio* 1.*conclus.*6.*à n.*55. *fol.* 563. qui alios refert contrarium tenentes, & istam doctrinam latè defendit, & explicat Rebuff *in repetitione l.quod iussit.n.*106. *de re iud.*nos exactissimè infra 3 p.in c.18.de appellatione à delatione,vericulo vltim. & quoad hũc articulum. vbi plurimos pro hac doctrina congessimus, quos omnino videas, & tenet Tuscus *pract. concl.to.*7.*litera S,concl.* 115.*n.*44. cum Romano *cons.*358. *in fin.* vbi Apostilla dat concordantes, & ipse Efcacia 35
post alios *num.* 57. declarat iterum supradictam conclusionem, vt procedat, quando delegatus declarauit se incompetentem,super causa principali, non tamen quando declarauit super aliquo articulo dependenti a principali, quia tunc, cùm non expirauit iurisdictio, poterit reuocare cum Ripa, Alexand.& Felin.

Hoc autem, quod dicimus, vt delegatus 36
non possit reuocare interlocutoriam, per quam finitur iurisdictio, non intelligitur, quando ab ea interlocutoria fuerit appellatum, quoniam tunc poterit reuocare. ita Decius *in cap.cùm cessante de appellat. num.*41. *&* 42. Anton.de Butrio *ibi num.*10.*columna* 4. Abb. *sub numer.* 12. Cardinal. Alexand. *sub numer.* 4. Francus *in cap.ex ratione num.*82. & Cardin.Alexan. *num* 48.*de appella.* Felin.*in c. qualiter el primero sub num.*8. *de accusatio.* Capicius *decis* 1 *numer.*27. *&* 29. Lancelotus *de attent.*2.*part. cap.*12.*limi.*1.*numer.*18. Efcacia *de appellationibus vbi suprà, num.*59. vbi cum Decio dixit communem, quia tunc tendit in faciliorem causæ expeditionẽ. & per Rotam *decis.*42. *de appellat.in antiq. aliàs* 455. & duplicatur *in nouis eodem titulo decisione* 12. *aliàs* 86. Cardinal. Tuscus *pract.conclus.tomo* 7.*litera S,concl.*115.*num.*38. Autferius *in decisione Capellæ Tolosa. quæstio.* 185. Rebuffus *in repetitione l.quod iussit numer.*106 & vltra hos Doctores, plures adduximus infrà in d. cap. de delatione 3. p. cap.18. de quo etiam latè per Ioannem Garcia *in tract. de nobilita. gl.*1. *à num.*24.*&* seqq *fol.*28.

Quò

37 Quò etiam pertinet, vt Iudex,qui appellationem ab interlocutoria detulit,cùm à se abdicet iurisdictionem, saltim quoad exercitium, non potest sententiam ipsam reuocare, & reponendo reassumere iurisdictionem semel abdicatam, Abb. *in c.cùm cessante num.* 15.Philip.Francus *num.* 14.*limi.* 5. Cardin. Alex. *sub num.*40.*fall.*6. & Decius *n.* 50. *fall.* 6. Geminia. *in c.vt super* 4. *sub n.*6.*de appella.in* 6. Alex. *in d.l.quod iussit fallen.*3. *n.*16. Ias. *sub num.*36. Felin. *in c.qualiter, & quando n.*24.*de accusa.* Lancel.Robertus *de atten.*2.*p. c.*12.*limi.*1.*num.*20.Lancel.Corradius *de prætore* §.2.*de offic.prætor.in causa ciuili in c.de sententia limi.*6. Sigismundus Escacia *de appella. q.*17.*à n.*42.*cum sequentib.* qui cum Geminiano, & aliis intelligit, siue ante traditionem apostolorum delatoriorum,siue post,Benintendi *decis.* 1. *circa fin. vers. si verò sumus Romæ vers.*501.*per totum.* Cardin.Tuscus *pract.conclusion.to.*7.*litera S, conclusione* 115. *numer.*28. *&* 29. *& ibi in versiculo subextende secundò.*

38 hoc ampliat etiam post tempus dandorum apostolorum, quorum eorum negatio, aut non datio vim habet delationis, dicit ipse Escacia.

39 Iudex tamen postquam detulit appellationi ab interlocutoria, poterit de consensu partium reuocare grauamen, Cardin. Alexand. *d. num.* 40. qui de communi testatur, Decius & Francus *vbi proximè*, & Lancelotus *d.limi.*1.*sub num.*74. & Escacia post alios *numer.*44. vbi etiam ampliat tam ad ordinarios, quàm ad delegatos, quod fallit, quando res est integra,quia tunc potest illam iudex reuocare, Philippus Francus *in d. c. cùm cessante numer.* 15. *limi* 5. *amplius per prædicta limit. de appella.* Escacia *vbi proximè num.*46. Lancelotus *d. limi.*1. *numer.* 74. per Fran. & Iacob. Enricum *in cons.* 34. *vtrùm iudex libr.*

40 3.*per totum.* vbi eleganter hanc opinionem tuetur,quòd iudex à quo postquam detulit, potest re integra, vel de consensu partium procedere,præsertim *numer.* 17. Alexand. *in cons.*133. *circa executionem in fin. lib.* 6. Card. Tuscus *pract.conclu.to.*7.*litera S,conclusio.* 125. *numer.*48.

41 Quibus autem casibus diximus iudicem post delationem appellationis ab interlocutoria, non posse reponere, eandem fallit, quando deferre non debuit, & minùs legitimè, & ab huiusmodi delatione fuerit appellatum,quia tunc potest,& delationem, & grauem reponere, & in causa procedere, quod & nos latissimè examinauimus infrà p.3. cap. de appellatione à delatione iniusta 18. & per totum capitulum ad quod te remitto,& faciunt ea,quæ hactenus diximus à versiculo pariter etiam vsque nunc.

Insuper quãdo postquam iudex ad quem 42
inhibuerit, iudicem à quo, minimè poterit suam interlocutoriam reuocare, Hostiens. Ioan. Andr. & Immola, Federicus de Senis *consil.*237.*incipit si à sententia,in d.cap.cùm cessante.* & Cardin.Alexand. *sub num.*40.*fallentia* 10.*de appella.* Felinus *in d.cap.qualiter, & quando el primero fallen.*4. *sub numer.* 14. *de accusat.*Lancelotus *de atten.*2.*part.cap.*12.*limi.*1. *num.*21.Lancelotus Corradus *de prætore.*§.2. *de officio præto. in causa ciuili in cap.de sententia limi.* 6. *numer.* 16. qui alios allegat. Lanfrancus *decisio.* 459. *incipit appellatione.* licèt contrarium tenuerunt, licèt sub dubio Ab. *in d. cap.cùm cessante num.*16.& tenet (respondendo contrariis) Philippus Francus *numer.* 16. vbi dicit, posse reuocare non solùm,post inhibitionem, sed & post citationem, Decius *sub numer.* 53. & licèt vtramque opinionem videatur approbare Escacia *de appellat. q.*17. *num.*59.priori tamen videtur inclinari.

Illam tamen dupliciter limita, vt non 43
procedat quando inhibitio minùs legitima est, quia tunc (ea non obstante) reuocare poterit interlocutoriam, vt post Marantam tenet Lancelot. Robertus *vbi proximè n.*22. Escacia,*vbi modò vers.subrestringe.*

Secundò limitatur, quando interlocuto- 44
ria esset valida, secus autem si esset nulla, quia tunc iudex eam poterit reuocare, non obstante inhibitione, Philippus Francus *in d.c.cùm cessante num.*17.*versiculo amplius intellige.* Capicius *decis.*1.*in causa numer.*30. Lancelo. *d.limi.*1.*numer.*22. Escacia *d.q.*17.*num.* 69.*versiculo subrestringe* 2. & faciunt quæ Felin. *in cap. qualiter, & quando el primero fallen.* 5.*numer.*15. *limi.*3. *de accus.* Ias. *in l.quod iussit sub numer.*32.*versiculo limita, & intellige ff. de re iud.* Lancelotus *vbi proximè num.* 27. & nos inferiùs.

Vlteriùs supradictis adde, quòd tum non 45
poterit iudex reuocare interlocutoriam, postquam fuerit executioni mandata, Ba. *in l. quod iussit numero* 16. *versiculo quæro an inuitis.* Alexand. *numer.*24. *limi.*9. Socinus *numer.*30.*& numer.*55. Ias.*sub num.*32. Ripa *sub numer.* 29. *ff. de re iudi.* Philippus Francus *in dicto cap. cùm cessante limi.* 9. *numero* 20. vbi reddit exemplum, vbi contra mandatum procuratoris opponit aduersarius, & iudex legitimum procuratorem pronuntiat, cum quo, vti tali, contestata est lis, quod 46
est declarationis executio, tunc iudex ampliùs declarationem reuocare nequit, & in specie Socin. *suprà numer.* 56. & Francus *vbi proximè numero* 20. Exemplificat insuper, 47
in iudice interloquente dandum esse fideiussorem, quo dato ampliùs non reuocat, nisi de partium consensu, Cardin. Alexand.

*in d.c.cùm cessante sub n.*40. *fall.*12. Decius *n.* 60. Romanus *cons.*226. *vltra prædicta in prin.* Felin. *in rubrica sub num.*15. *vers. non obstat gl. de sententia & re iudi. & in d. cap. qualiter, & quando de accus. fall.*5. *num.*15. Ias. *in l. serui electione* 5. *num.*13. *ff. de legat.*1. Escacia *in tract. de appellat. quæst.*17. *num.*58. *& sequentibus.* Lancelotus *de attent.*2. *part. cap.*12. *limit.* 1. *num.*23. Brededo *in tract. de appella. part.*2. *tit.*3. *colum.* 58 *&* 59. Menochius *in tractatu de retinenda possessione remedio vlti. quæst.*21.
48 *numer.*56. *&* 57. communem opinionem testantur Cardi. Alexand. & Ripa citati, plurimos alios allegat Cardin. Tuscus *pract. conclu.to.*7. *litera S, conclus.*115. *num.*45. quæ ampliatur siue fit executioni mandata à iudice, siue à parte, Cardina. Alexan. Escacia, Francus & Lancelotus *vbi proximè*. vel etiam si talis sit, quæ absque facto hominis secum
49 traheret executionem, quia eam iudex reuocare non potest, Cardi. Alexand. *in d. cap. cùm cessante numer.*40. *fall.*13. Alexand. *in d. l. quod iussit numer.*24. *fall.*9. Ias. *num.*32. Escacia *vbi proximè numer.*62. *cum sequentibus.* vbi reddit exempla, & est gl. *in l.* 1. §. *vltim. in verbo vel adde.* & ibi Rainerius, quam dicit singularem exclamatam à Bar. & Bald. *ibi. ff. de prætor. stipul. at.* Raine. & Imola *in l. penul. eodem titul.* Roman. qui & eam dicit singularem *consil.*226. *vltra pridie allegata in princip.* Panorm. *in d.c.cùm cessante colum. vltima per glossam, ibi.* Philippus *column.*8. Paul. Castrens. *in d.l. quod iussit.* Ias. *in l. cùm procurator* §. *si Dominus column. fin.* & iterum *in l. si opus column.*1. *ff. de operis noui nunc.* Felin. *in cap. si clerici* §. *de adulteriis column.*2. *versiculo fallit* 1. *de iudiciis.* Francus Aretinus *in l. si quis ex pluribus ff de verborum obligat.* Tiraquel. *in repetitione l. si vnquam verbo reuertatur numero* 309. & conducunt quæ ipse ibi *à numero* 307.

50 Quæ tamen propositio limitatur, quia potest de partium consensu reuocari etiam si sit executioni mandata, ex iis, quos latè Escacia *vbi proximè numer.*66. Lancelot. *de attentat. d. limi. prima. numer.*24. *&* 25. & te-
51 nent plures ex allegatis superiùs. fallit etiam nisi reuocaretur cum causæ cognitione, quia tunc possit pariter reuocari, secundùm B. Socin. Ias. Felin. Cardin. Alexand. Decium, Bero. Escaciam *in locis allegatis.* & Lancelo. *num.*25. vt aliter sit quando reuocauerit prædictam sententiam executioni mandatam absque causæ cognitione, quia tunc, à tali reuocatione permittitur appellatio, vt
52 ex Innocentio refert, & sequitur Phili. Francus *vbi suprà limi.*9. *sub num.*20. *&* 22. Escacia *vbi proximè num.*68.

53 Et limitatur vltimò vt non procedat, quando ipsa interlocutoria executioni mandata nulla esset, & inualida, vtputa, si fuisset lata sine causæ cognitione, & sine citatione, aut alium iuris defectum pateretur, quia tunc ipsam poterit iudex reuocare, quantumuis sit executioni tradita, ita Felin. *in d. cap. qualiter, & quando el primero fallen.* 5. *numero* 15. *limi.*3. *de accusa.* Ias. *in d. l. quod iussit sub numer.*32. *versiculo limita & intellige.* Escacia *de appellat. d. quæst.*17. *sub numer.*68. *fol.*484. Augustin. Beroi. *consilio* 16. *in causa. numer.*25. *libr.*3. prout etiam pote- 54
rit iudex reuocare huiusmodi interlocutoriam, latam officio iudicis mercenario propositæ actioni deseruiente, non tamen, quando officio iudicis nobili, puta super decretis interponendis, vt per Francum, & alios dicit Escacia *de appella. quæst.*19. *rem.*1. *concl.*6. *num.*33. *fol.*560.

Et circa alias limitationes, & sublimita- 55
tiones, ampliationes, & exemplificationes huius materiæ vide Doctores omnes, præcipuè Socin. Ias. & Rebuf. *in l. quod iussit de re iud.* amplissimè etiam Philip. Fran. Cardinal. Alex. & communiter omnes Doctores *in d. c.cùm cessante de appella* Felin. *in c. qualiter, & quando el primero in ordine* 17. *de accusa.* Escacia *de appella. q.*19. *rem.*1. *concl.*6. *à num.*13. *cum sequentib. fol.*558. & iterum *q.*17. *à n.*30. *cum pluribus sequentibus fol.*477. (quem post hæc scripta vidi) Lancel. *de atten.*2. *part. cap.*12. *limi.* 1. *à numer.* 12. & Cardin. Tuscus *pract. conclusio. to.*7. *litera S, conclusione* 115. *per totam.* interdum tamen hæc sufficiunt, fre- 56
quentiora, pro exemplis secundæ conclusionis, vt in iis casibus, in quibus iudex non potest reuocare, nec sibi permittitur, minimè ei est repositio ipsorum pro conditione in decretis Regiis apponenda, in aliis verò sic, iuxta priorem conclusionem.

Tertia autem conclusio superiùs appo- 57
sita, nempe, vt huiusmodi decretum conditionale, non possit expediri, nisi in casibus, in quibus appellatio ab interlocutoria legitima reperitur, & violentia detegitur, omnimodo necessaria est, & præ oculis habenda, nam vbi appellatio, pro cuius delatione confugit oppressus ad Regem; minùs legitima reperitur, & extra casus à iure permissos, secundùm ea, quæ nos latè alibi scripsimus, suo loco; Regium tri-
bunal nullatenus se ampliùs in causa intro- 58
mittere potest, sed statim est remittenda ad iudicem Ecclesiasticum l. 36. ibi, *y si por el tal processo pareciere la dicha appellation no ser iusta, remitan luego el tal processo al juez Ecclesiastico,* &c. *tit.*5. *lib.*2. *nouæ recopilat.* quoniam in sola violentia quæ oritur ex denegata delatione legitimæ appellationis fundata est

Principis

Principis potestas,& hoc salutiferum remedium, secundùm d. l. 36. à princ. & quæ nos latè ad cap. primum & secundum huius primæ partis.

At quando appellatio iusta est, & legitimè interpolita, cùm tribunal Regium possit præcipiendo iudici, vt deferat, & reponat, auferre illi iurisdictionem, vt pars oppressa possit iustitiam suam consequi,coram
59 superiore iuxta d. l 36. ibi, *alcando la fuerça prouean, que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan seguir su iusticia, ante quien y como deuan*, &c. melius sibi licebit, decretum hoc conditionale expedire,quo commodiùs consulitur laboribus,& expẽsis litigantis,ne pro quolibet grauamine, cogatur consequi executoriales, absens à suo domicilio, & domo, tot incommoditatibus oppressus. quare in maxima æquitate fundatum appareret huiusmodi conditionale decretum, cùm
60 in facultate & electione iudicis ecclesiastici relinquatur, velit nec ne, vti iurisdictione, & procedere in caussa, quod non potuisset, si decretum Regium purè scilicet, deferat, & reponat, *&c.* expediretur, cùm per delationem amittat omnino iurisdictionem, ac ideo tribunali Regio, cui licet quod est
61 plus, licet vtique quod est minus. *l. in actionibus.* §. 1. vbi Alex. *ff. de in litem iuran. c. cui licet. de Regulis iur. in 6.* vbi Dinus *l. non debet.* vbi Decius *ff. eodem tit.* & maiori inest quod est minus. *c. cùm in cunctis.* vbi gloss. Ioannes Andr. Abb. Imola & alij *de electione. c. quemadmodum de iureiuran.* Euerard. *loco* 65. *in*
62 *princ.* vbi alios, & per hanc rationem dicunt Doctores, quòd cui permittitur reponere sententiam interlocutoriam, multo fortiùs licebit illam declarare, & interpretari,quod est minus,vt cum B.Ang.Imola,& Castrensi *in l. ab executore ff. eo.* latè prosequitur Petrus Surdus *consil.* 288. *tomo* 2. *à num.* 9. *& suprà fol.* 633.

63 Fundatur etiam in maxima vrbanitate, orta ex iuris principiis,dum iudicis ecclesiastici liberæ electioni committat, velit ne (iurisdictionem reassumendo)procedere vlteriùs. imò & ipsi iudici nimis honorificum iudicari debet, cùm minùs verecundum sit corrigere seipsum, quàm ab alio corrigi, *authẽtico de nuptijs circa prin. c. qualiter & quando de accusa. el* 1. *vbi gla.* sapientis enim est mutare propositum in melius,text. est *in cap. cùm cessante de appella.* hinc dicitur quis vti sano consilio, reuocando quod malè fecit, nec potest notari de leuitate, imò potiùs commendandus de sapientia,textus *cap. magn.e* 2. 2. *quæst.* 4. *dict. cap. qualiter & quando & d. c. cùm cessante.* vbi Philip. Franc. *nota.* 3. *sub n.* 3. Decius *nota.* 5. *num.* 20. *&* 19. *&* 22. Petrus Surdus *cons.* 288. *sub num.* 12. *tomo* 2. *fol.* 633. & melius *in cons.* 167. *num.* 9. *eodem tomo* 2.

Hoc insuper conditionale decretum imi- 64
tator est iuris, quia non adstringit iudicem ad præcisè reponendum, cùm iure fieri nequit, iuxta text. *in l. quod iussit.* ibi *potest,* &c. *& d. cap. cùm cessante de appella. & cap. si à iudice eodem tit in* 6. & non quidquid iudicis potestati relinquitur, id subiicitur iuris necessitati, *l. non quidquid ff. de iudiciis,* & quòd iudex qui interlocutoriam tulit, quam potest,si vult, reuocare, ad id facere non possit
cogi, vt ex B. *in l. quod iussit num.* 13. tenet 65
Grat. *in discepta. foren. tomo* 1. *cap.* 147. *num.* 3. & iterum *cap.* 155. *num.* 23. Petrus Surdus *consil.* 288. *num.* 17. *lib.* 2. cum declaratione de qua ibi, per eum, duplex tantùm illi iuris ostenditur via, vt quamlibet eligat, vtrique tamen ius assistit.

Vnum tamen necessarium,& vtile in hac materia omittendum non est, nempe, quòd iudex apostolicus, seu executor gratiæ, qui non citatis præcisè, & de iure, citandis, & sic, nec diffinitiuè, pronuntianit, nec legitima causæ cognitione, secundùm ea quæ latè per Flores de Mena *pract. quæst. q* 14. *num.* 35. 42. 44 *&* 59. *& quæst.* 12. *à num.* 9. *&* 12. Doctores *in cap. fin. de præsumptionib.* latissimè infinitos refert & explicat Nicolaus Gars. *de beneficiis* 6. *p. cap.* 2. *à num.* 110. gratiam exequitur, à cuius processu appellat postmodum legitimus contradictor, & pro delatione confugiens ad Senatum, obtinet
prout ibi frequentius est, decretum condi- 66
tionale,nempe, *que reponendo lo hecho y oiendo de nueuo no haze fuerça,* aliàs eam faciat, deferat, & reponat, quia iudex executor data possessione absque citatione citandi, & absque causæ cognitione, si ipsum audiat, & citet de nouo, priùs debet possessionem, & acta quæ nulla sunt, & attentata reponere,
vt per Cardinalem *consilio* 75. & aliàs Rotæ 67
decisionem declarauit ipsa Rota in vna Maioricensi Parrochia de Campanato 23. Ianuarij 1591. quam ad literam refert Nicolaus Gar. *de benefi.* 6. *part. cap.* 2. *numer.* 125. Roma. *cons.* 320. *incipit hæc istorum. versiculo quo igitur & col. fin.* Cardin. Tuscus *pract. conclusion. tomo* 3. *litera F, conclusione* 11. *n.* 22. & latè quæ diximus suprà p. 1. cap. 3. de iudice carente iurisd. ad reponendum.

Pro quo etiam facit, quoniam iudex interlocutoriam à se latam, siue merè interlocutoriam, siue vim diffinitiuè habentem, 68
seu aliis casibus, quibus hactenus diximus, in prima & secunda conclusione, non posse reponere, non procedit, quando ipsa interlocutoria nulla est,& quia tunc licitè potest

reuocare, ita Felin. *in d. cap. qualiter & quando el* 1. *de accusa. fall.* 5. *num.* 15. *limi.* 1. Ias. *in l. quod iussit sub num.* 32. *versiculo limita, & intellige. de re iudi.* Philippus Francus *in cap. cùm cessante numero* 17. *versiculo amplius intellige de appella.* Lancelotus Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 1. *sub numero* 27. *& numero* 22. Sigismundus Escacia *in tractatu de appell. quæst.* 17. *num.* 72. *&* 68. *versic. tertius casus est fol.* 484. *& sequentibus.*

69 Et rursus, quoniam de nullitate interlocutoriæ, tam delegatus, & ordinarius cognoscit, imò nullus alius iudex, nec continentia causæ diuidatur, & iudicandum est ex eisdem actis, vbi dicitur etiamsi habeat vim diffinitiuæ, ita Philipp. Franc. *in cap. dilecto.* 63. *sub num.* 67. & loquendo de vtroque iudice Cardin. Alexand. *ibi num.* 58. *&* 59. Vantius *in tractatu de nullitate sententiarum rubrica coram quo posit num.* 2. *&* 3. *fol.* 374. dicens, quòd in omnibus, præterquam in diffinitiuis, potest, & debet, tam ordinarius quàm delegatus, iterum reponere, quod minùs ritè fecerat. sequitur Escacia *de appellat. quæst.* 19. *remedio* 1. *conclusione* 6. *à n.* 11. *& suprà à num.* 2. vbi copiosè de hoc articulo. imò, & adhuc sententiam diffinitiuam,
70 quæ non transit in rem iudicatam, potest iudex reuocare, iuxta textum *in l.* 4. §. *condemnatum de re iudi. cap. lator. de re iud.* Philipp. Franc. *in d. cap. cùm cessante de appellat. columna* 3. *versiculo* 2. *limit.* nisi esset talis sententia quæ non transisset in rem iudicatam.

Hoc autem conditionale decretum illud
71 patitur dubium, quoniam appellatio sequitur executionem, & acta ad ea tantùm dicuntur attentata, quæ fiunt post appellationem, aut intra tempus ad appellandum, iuxta textum *in cap. non solùm de appellat. lib.* 6. & sic non veniunt reponenda. quam difficultatem facillimè euitare poteris, si consideras, quòd possessio, & acta ab huiusmodi executore, sequuntur appellationem, seu saltim gesta sunt intra tempus ad appellandum; notum est enim, vt tempus ad appellandum non currat grauato à die, quo fulminatur, sed à die intimationis seu notitiæ, & scientiæ, quæ nunquam præsumitur, nisi probetur. at contradictor legitimus quando
72 comparet, de iure suo allegans petit repositionem ob defectum citationis, & insuper appellat ea de causa, à toto processu, & iustè facit, quæ huiusmodi appellatio capit illum primum actum, quod fieri solet, post citationem, qui quidem cùm ob defectum citationis nullus est, & ab eo legitima appellatio, ac ideo cùm grauatus nunquam fuit citatus, semper reperitur, intra tempus ad appellandum, postquam venerit ad suam notitiam grauamen, quare omnia deinceps 73
per iudicem gesta iustissime dicuntur nulla, & attentata, facta intra tempus ad appellandum, ideo, vt talia, cuncta debet reuocare, & reponere negotium, in illo statu quo grauatus debebat audiri & citari, iuxta Doctores & doctrinas hactenus applicatas.

Quibus sic suppositis faciliùs inueniemus resolutionem principalis partis huius capituli, quo est quæsitum, an postquam in- 74
timatum est conditionale hoc decretum iudici ecclesiastico, possit postmodum inhiberi, vigore appellationis ab interlocutoria, pro cuius delatione oppressus confugit ad Senatum: in quo partem negatiuam, nempe quòd minimè possit inhiberi absolutè, 75
probari breuiter. quoniam iurisdictio est anima inhitionis; ita vt absque ea, inhibitio nulla est, & minùs canonicè expedita, Socinus *consilio* 109. *lib.* 3. vbi alios allegat. latè August. Biso. *consil.* 117. *ex vltima num.* 2. *lib.* 3. latiùs Lancelot. Rober. *de attent.* 2. *part. cap.* 20. *à num.* 22. *cum sequentibus.* sed appellatio cuius vigore superior habet iurisdi-
ctionem in caussa, censetur tacitè renuncia- 76
ta per comparitionem appellantis, coram iudice à quo, est textus *in cap. gratum de officio delegati.* textus *in cap. solicitudinem de appell.* Philipp. Franc. *in cap. cùm teneamur* 17. *sub numero* 4. *& in cap. solicitudinem quæst.* 6. *num.* 10. *de appell.* Rebuffus *in tractatu de appellat. art.* 15. *glossa* 1. *numero* 7. *versiculo tacitè tomo* 3. *fol.* 517. Maranta *in speculo. part.* 6. *actu* 2. *princ. in verbo & quandoque appellatur limit.* 29. *num.* 342. *versic.* 2. *modo & n.* 424. *casu* 10. Antonius Gabriel *in concluf. libro* 2. *titulo de appellat. concluf.* 2. *numero* 1. Caputaq. *decis.* 29. *appellationi num.* 1. 1. *part.* Lancelot. Rober. *tractatu de attent.* 2. *part. cap.* 12. *in præfatione num.* 15. *& sequentibus & ampli.* 2. *princ. num.* 4. *&* 5. Ruginellus *tractatu de appell.* §. 9. *gloss.* 1. *cap.* 1. *numer.* 41. Cæsar Bar. *in decis. Bono. decis.* 154. *alia num.* 2. Montal. Neapol. *tractatu de exception. articulo* 24. *contra appellationes numero* 10. *tomo* 3. *part.* 2. *fol.* 120. quod procedit etiam si iudex nihil 77
fecerit, cùm sufficiat sola comparitio appellantis coram eo, vt censeatur appellationi renunciare, vt ex Felin. *in cap. cùm sit Romana sub num.* 10. *versiculo* 3. *considera. de appell.* Antonius Gabriel *d. concl.* 2. *ampliat.* 2. *n.* 3. *fol.* 264. ergo inhibitio non debet effectum operari (appellatione deficiente) quia cùm principale non subsistit, nec ea quæ sequuntur locum habent.

Deinde comprobatur hæc pars, Quo- 78
niam per intimationem Decreti conditionalis, & eius virtute, repositionem, in tantum deficit appellatio, iuxta textum *in cap.*

cùm

cum cessante de appell. & cap. si à iudice eodem titulo lib. 6. Tiraq. *in tract. tit. causa cessante n.* 41. vt omnia acta per iudicem ad quem vigore ipsius appellationis, nulla, & irrita remaneant, post alios Nicolaus Boër. *decis.* 256. latè Lancel. *de attent. 2. p. cap.* 12. *limi.* 1. *n.* 15. *& sequentibus.* & nos post alios diximus suprà hoc cap.

Harum difficultatum occasione distinctè procedendum est, & capienda est prior earum pars, scilicet quando appellans com-
79 paruit; & intimauit decretum Senatus, ipse tamen iudex nihil gessit, & tunc dico regulariter verius esse, vt inhibitio (si aliàs legitima sit) operetur effectum suum, quoniam oppressus appellans comparet coram iudice à quo, vt grauamen reponat, qua comparitione non inducitur tacita renuntiatio,
80 quoniam non agit actum contrarium suæ appellationi, cùm tam ipsa quàm comparitio tendant ad vnum, & eundem finem, & intentionem, scilicet, ad reponendum grauamen, appellationi, N. *in fi. de renuntiatione in nouis.* Philipp. Franc. *in cap. solicitudinem.* 54. *sub num.* 13. *limit.* 4. *de appellat.* Felin. *in cap. gratum* 20. *sub numero* 8. *versiculo* 2. *limita de officio & potestate iudicis delegati.* Aufrerius *ad Capell. Tholos. decis.* 194. *an pars grauata. sub numero* 4. *fall.* 6. *&* 7. Anton. Gabriel *communium concl. tit. de appella. lib.* 2. *concl.* 2. *limit.* 3. *numero* 14. vbi alios allegat, & hanc esse communem opinionem sequitur, & testatur Socin. *consil.* 21. *abundè & diffusè sub numero* 3. *libro* 4. & Decius *in cap. solicitudinem* 54. *notabili* 6. *sub numero* 13. *de appellat.* Sigismundus Escacia *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 2. *à numero* 21. *fol.* 293. imò iste actus comparitionis pro reuocatione grauaminis rendit in augmentum desiderij appellantis,
81 secundùm Felinum *vbi proximè.* Hanc etiam opinionem tenuit Rota, vt scribit Achilles de Grass. *decis.* 21. *aliàs* 247. *appellationi n.* 1. *de appell.* qui *num* 2. *& sequentibus* reddit rationem *fol.* 313. Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. cap* 12. *de attent. appell. penult. ampli.* 2. *p. in numero* 11. & in hoc casu limitatur doctrina quæ de renuntiatione appellationis ob comparitionem loquitur, de qua suprà in primo fundamento contrariæ partis, maximè cùm huiusmodi reuocatio, cùm fiat
82 virtute decreti Senatus Regij, nullam requirit cognitionem causæ, nec vlteriùs citationem, sed de facto tantùm, vt quotidie videmus, & practicamus, cui conducunt quæ adduxit post Anton. Gabriel Achillem de Grass. Aufrerium, Felin. Rot. & alios, Escacia *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 2. *num.* 22. *&* 23. *fol.* 293.

Et vlteriùs quoniam dum comparitio appellantis grauati (etiam in casibus in quibus videtur aliàs renuntiari appellationi, per
83 comparitionem) non fuerit recepta, non censetur appellationi suæ renuntiasse, vt limitatur text. *in d. c. solicitudinem de appell. & cap. gratum de officio delegati.* vt tenet Anto. de But. *in d. c. gratum not. ab* 4. *in fi.* optima gloss. *in cap. cùm venissent in verbo obtinuit, de eo qui mitt. in poss. causa Rei fern.* Romanus *cons.* 792. Abb. *in d. cap. cùm venissent num.* 8. Felin. *in d. c. gratum* 4. *limit.* & ibi Decius *in* 3. *limi.* Philippus Franc. *in cap. solicitudinem de appellat.* Felin. *in cap. capitulum versiculo confirmatur ista sexta de rescript.* idem Felin. *in cap. cùm venissent in versiculo in gloss. 2. in princ. de testi.* Additio. *ad decisionem Tholos.* 193. *in* 14. *fallen.* Socinus *in Regula* 25. *in* 1. *fallen.* Bal. *in d. cap. cum venissent num.* 7. *&* 8. *de eo qui mitti.* Ioannes Cro. *in cap.* 1. *nota.* 2. *de constitut. lib.* 6. Millis *in Repert. verbo appellationi renuntiasse.* Barba. *in appellata ad Bal. in l. ad solutionem C. de re iud.* quæ omnia Anton. Gabriel *communium concl. lib.* 2. *tit. de appell. conclus.* 2. *num.* 19. qui quidem per totam illam conclusionem adducit multas ampliationes & limitationes ad [illegible] generalem, quando per comparitionem censetur appellationi renuntiari vel non. & etiam per Escacium *in tractatu de appellat. quæst.* 17. *limit.* 2. *à num.* 12. *cum plurib. sequentibus.* ad quos & ad superiùs citatos Doctores potest recurrere, quæ pro nunc non tracto, quoniam vltra prædicta propositæ difficultati non conueniunt. & ita concludo, quòd per comparitionem appellantis & intimantis decretum Senatus iudici ecclesiastico, & petentis repositionem grauaminis, non censetur appellationi interposito renunciare, ex supradictis, & per consequens inhibitio eius virtute emanata, legitima ex hoc capite dicenda est, maximè interim dum recipitur comparitio & petitio.

Hæc autem resolutio quæ loquitur in appellante, multo fortiùs procedit in appellato, in cuius fauorem interlocutoria appellata lata fuit, comparens coram iudice à quo, intimans eidem decretum conditionale Senatus, quoniam in eo cessant omnia inconuenientia, & pericula supradicta, quæ tantùm attenduntur & considerantur in appellante, *ex d. cap. gratum de officio delegati & d. cap. solutionem de appellat.* & Doctores delegati.

Quid autem quando iudex virtute decreti sibi intimati reponit grauamen, discutiamus. in quo illud regulariter affirmandum esse censeo, vt tunc inhibitio virtute
87 appellationis reddatur nulla, & enucuata, ex rationibus & doctrinis in secundo fundamento

mento contrariæ partis adductis, quoniam grauamen est causſa appellationis, quo per reuocationem cessante, cessat appellationis effectus, textus *in d. c. cùm cessante de appella. cap. si à iudice de appell. libro* 6. Philipp. Franc. Abb. & cæteri communiter *in d. cap. cùm cessante.* Tiraq. *in tractatu causſa cessante numero* 41. & Doctorum caterua adducta ad primam conclusionem huius capitis, &
88 etiam ad secundam, ita vt de cætero liberè potest iudex à quo in causſa procedere, vt latè ibi diximus, adeò vt omnia gesta per iudicem interim impetratum vigore appellationis prædictæ reddantur nulla, repetitione grauaminis subsecuta, vt post alios Nicolaus Boërius *decis.* 256. *post princ.* Lancelot. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 1. *à numero* 5. *cum sequentibus.* Sigismundus Escacia *de appellat. quæstione* 17. *numero* 30. quæ doctrina procedit, tam in appellante quàm in ap-
89 pellato intimante decretum. Hanc tamen resolutionem limitandam esse opinor, vt procedat, quando iudex à quo reposuit virtute decreti antequam sibi fit superioris in-
90 hibitio intimata, secus autem erit quando inhibitio præcessit reuocationem grauaminis, quoniam cùm per inhibitionem tollatur iudici à quo facultas, & potentia à iure concessa reponendi, interlocutoriam appellatam, & reassumendi iurisdictionem, secundùm Lancelot. Conrad. *de prætore* §. 2. *de officio prætor. in causſ. ciuil. in cap. decentia limit.* 6. *num.* 16. Lanfranc. *decis.* 459. *incipit appellationem.* Lancelot. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 1. *numero* 21. & alios quos citauimus sub secunda conclusione, numero 42. versus super postquam iudex ad quem inhibuerit, *&c.* cum limitationibus, & declarationibus ibi positis, iam igitur non est in sua facultate alterum ex alternatiuis decreti eligere, cùm
91 vnum ex eis iam sit sublatum, & sic è decreto etiam tollitur illa facultas & conditio, quoniam cùm sit iudici ablata iurisdictio; nullo modo potest ea vti, cùm illa supponat, vt vlteriùs queat iudex in causſa procedere, cui iam locus non est propter inhibitionem.

Alterum autem ex alternatiuis positis in decreto Senatus; nempe: *y no lo haciendo otor-*
92 *gue y reponga*, &c. ex ipso decreto remanet, cui præcisè obtemperare debet, & implere iudex ecclesiasticus, tunc quoniam cùm supponatur appellatio legitima, ei debet deferri, (sublata maximè, iusta iudicis inhibitione) & attentata post eam reponenda ad faciliorem causæ expeditionem, *iuxta cap. cùm teneamur de appellat.* tunc etiam quoniam perempta vna re ex alternatiuè debi-
93 tis, remanet obligatio in alia, & illa tenetur præcisè adimplere. textus est *in l. Stichum aut Pamphilum. ff. de solutio.* textus *in l. non vtique ff. de eo quod certo loco.* text *in l. cum hic ff. de condictio. indebiti.* text. *in l. statuliberum* §. *Stichum aut Pamphilum. ff. de legatis* 2. & idem disponit *l.* 23. *tit.* 11. *p.* 5. latè post alios Anton. Gomez *tome* 2. *vari. c.* 11. *à n.* 40.

Vnum tamen iudex ecclesiasticus atten- 94
dat attentè: vt huiusmodi repositio virtute decreti Senatus facta, suos tollendæ appellationis effectus operetur, licèt aliàs ipsi videatur, vt illud decreuerit Senatus in casu, quo aliàs iudici repositio permissa non fit, secundùm ea quæ diximus suprà in conclusione prima & secunda, quibus casus retuli, quoniam ad se non pertinet illud inquirere, sed huic est tantùm omnino parere, maxi- 95
mè quoniam cùm Senatus post actorum inspectationem ita decreuerit conditionaliter, nemini dubium esse poterit præuidisse omnes difficultates, cognouisséque, sic posse licitè expediri. Illud obiter tamen memineris quæso, quòd in iis casibus, in quibus appellans potest tacitè appellationi suæ renuntiare, secundùm ea quæ latè per ampliationes & limitationes tractant Doctores *in* 96
cap. gratum de officio delegati & cap. felicitudinem de appellat. in l. ad sollationem C. de appellat. exactissimè per Anton. Gabriel. *communium conclus. lib.* 2. *tit. de appellat. concl.* 2. *per totam.* & Escaciam *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 2. *à numero* 12. *cum sequentibus.* iis etiam poterit eius procurator; nam licèt, si procurator non possit expressè appellationi renuntiare, scribunt Bald. *in l. fin.* §. *fin. n.* 7. *C. de temp. appellat.* Philippus Franc. *in cap. ex ratione* 8. *num.* 42. & Cardin. Alexand. *num.* 18. *de appellat.* idem Franc. *in cap. Nicolao* 64. *quæst.* 7. *sub n.* 13. & iterum *in cap. interposita* 70. §. *ille denique quæst.* 6. *num.* 9. *de appell.* Vrsill. *in adnotat. ad Afflict. decis.* 78. *in causſa Firmani. sub num.* 9. Cassiador. post Felin. *decis.* 3 *sæpe contingit sub num.* 2. *de rescript.* etiamsi ipsam appellationem ipse procurator interposuisset, Philipp. Franc. *loco proximè citato.* & etiamsi sit effectus dominus litis, Fran. *in d.* §. *ille denique n.* 9. quod etiam extenditur ad prælatos ecclesiasticos, qui habet medium inter procuratorem sim- 97
plicem, & dominum, quia nec ipsi possunt expressè appellationi renuntiare, ita tenet Bald. *in leg. fin.* §. *fin. sub numero* 7. *versic. fol nunquid Procurator C. de temp. appell.* quem referens sequitur Franc. *in dict. cap. ex ratione sub numero* 24. *& in cap. interpellata* 70. §. *ille denique quæstione* 6. *numero* 9. *de appell.* Escacia *de appell. quæst.* 17. *limit.* 2. *num.* 8. *& supra* qui *numero* 88. hoc extenditur etiam ad Sa-
dicos, vt nec possint expressè appellationi 98
renuntiare,

renuntiare, quia est donare, ita Ruginell. *in tractatu de appellat. §. 9. gloss. 1. cap. 1. numero 13. versiculo Syndicus.*

99 Omnes igitur huiusmodi procuratores & administratores requirunt speciale mandatum ad expressè renuntiandum. Mohe. *decis. 3. aliàs 89. contra capitulum versus finem de appell.* & per Cardin. Alexand. ita tenet Escacia *vbi proximè sub numero 90.* vbi inter alias limitationes, hãc adnectit *in vers. quartus casus est*, quòd ex noua, & magna, & iusta
100 causa, quæ sit talis, quæ verisimiliter dominus renuntiaret, poterit etiam expressæ appellationi renuntiari, tenet etiam Cardin. Alexand. *in cap. ex ratione 8. sub n. 18. versicul. ex prædictis de appellat.* Philipp. Franc. *in d. cap. interposita 70. §. ille denique quæst. 6. num. 9. in fin. de appellat.*

Generaliter tamen tacitè potest procura-
101 tor appellationi renuntiare. Philip. Franc. *in d. c. ex ratione num. 40. versic. circa quartum impedimentum & sub num. 42.* Card. Alexand. *ibi num. 18. versic. ex prædictis.* idem Franc. *in cap. Nicolao quæst. 7. num 13. de appell.* vt loquantur, quando apparet renuntiare non prosequendo appellationem. Vrsill. *in adnotat. ad Afflict. decis. 78. in causa Firmani. n. 9. in fin.* dicens posse tacitè renunciare permittendo labi tempus. Escacia *de appell. q. 17. limit. 2. num. 71.* vbi etiam quòd potest renuntiare tacitè non appellando, infra decem dies, & passus est labi terminus, quia tunc pariter præiudicat domino vt & ipse, 90. *versiculo tertius casus.* & Philipp. Franc. *in dict. cap. interposita §. ille denique quæst. 6. numero 9.* tenent Speculator *in titulo de appellat. §. 1. num. 6. lib. 2. fol. 184.* Salicet. *in authent. hodie num. 1. C. de appellat.* Felin. *in cap. 1. sub num. 6. vt lite non contesta.* Nicell. *tractatu de concord. gloss. concord. 6. fall. 18. num. 54. & sequentibus tomo 18. fol. 193.* Afflict. *decis. 144. fuit dubitatum numero 1.* Lancelot. *de attent. 2. part. cap. 12. limit. 50. numero 80. & sequentibus.* Cephallus *consil. 185. in causa num. 34.* & aliquibus obiectis hanc opinionem tuetur Escacia *de appella. q. 12. à n. 118.*

102 His conuenit quòd licèt vera contumacia procuratoris in causa non noceat domino, quominus possit appellare à sententia, contra eundem contumacem lata, quia dominum hoc beneficio non priuat: tamen,
103 debet ipse dominus appellare, & infra decem dies à die latæ sententiæ, & non à die scientiæ & notitiæ, secundùm Rotam *decisione 27. aliàs 313. nota quòd vbi procurator versus fin. de appellat. in antiquis.* Franc. *in dict. cap. Nicolao sub numero 19.* Speculator *vbi proximè.* Nicellus *vbi proximè & numero 57.* Afflict. *d. decis. 314. num. 2.* Roland. à Valle *consil. 91. num. 8. & suprà lib. 4.* Lancelot. *de attent. d. limi. 50. num. 8.* latè & optimè prosequitur Escacia *d. q. 12. à n. 120.*

Ex hucusque dictis, satis comprobatur, posse procuratorem tacitè renuntiare appellationi, si post eius interpositionem com- 104
paruerit coram iudice à quo, ita vt domino præiudicet, ita tenet in specie Bellam. 137. *procurator.* quem sequitur Anton. Gabriel *communium concl. lib. 2. tit. de appellat. consil. 2. ampli. 3. num. 4.* Felin. *in cap. quoad consultationem 15. sub numero 7. de sententia & re iud.* Antonius Gabriel *vbi prox. concl. 3. num. 2. à num. 19. & 18.* contrà hac in specie tenent Caputaq. *decis. 19. num. 1. & 2. part. 1.* Vrsil. *ad Afflictis decis. 78. num. 9.*

CAPVT VI.

Appellationis legitimæ denegata delatio, & attentata exequutio, seu ad vlteriora processus, præcisè an simul requirantur; vt violentiam adesse declaretur. & quid si adest subsequuta exequutio dumtaxat, præcedente tamen delatione appellationis. & quid in actis negatiuis.

SVMMARIVM.

Vim facit & lege Iulia de vi tenetur, qui prouocatione pendente, sententiam exequitur. num. 1.

l. lege Iulia. ff. ad l. Iuliam de vi public. refertur. ibidem.

l. 4. tit. 10. p. 7. verba adducuntur. n. 2.

Cap. quoties Episcopi 2. quæst. 6. verba recensentur. n. 3.

Recursus an denegetur in denegata delatione appellationis ab actibus negatiuis. n. 4.

Ceuallos refertur asserens violentiam consistere in denegata appellatione, & executione. n. 5.

Decretum violentiæ, que otorgue, y reponga, *an potest verificari, vbi deficit quid reponendum. n. 6. & n. 49. & seqq.*

Dispositio est interpretanda, vt quodlibet verbum aliquid operetur, ne videatur frustra appositum. n. 7.

Verbis dispositionis in dubio est seruiendum. n. 8.

Recursus, vt locum habeat, solam denegatam delationem legitimæ appellationis sufficere absque executione, verius ostenditur. n. 9.

Vis non solùm consistit in hominum vulneratione. n. 10.

Delatio denegata non est violentia perfecta, sed principum præparatio, & animi deliberatio ad illam committendam. n. 11.

Pœna apposita à iure iudici exequenti appellatione pendente, vt insligatur, debet expectari executio, & actus consummatio. n 12.

*l.lege Iulia. ff. ad l. Iul. de vi publ. interpretatur. ibidem. & n.*30.

*Recursus Regius non est introductus ad imponendam pœnam iudici ecclesiastico vim inferenti. n.*13.

Finis recursus est dumtaxat protectio nuda & naturalis, ne quis vi opprimatur à iudice ecclesiastico. n. 14.

*Defensio, vt licita dicatur, non est expectandus violentiæ effectus; sed sufficit animi determinatio, & propositum. num.*15.

*Defensio licita est à violentia, quando probabiliter de periculo dubitari potest. n.*16.

*Animus exequendi & ad vlteriora procedendi appellatione non obstante, satis detegitur ex denegata delatione. n.*17.

*Delationem denegare, vbi iudici permittitur, tacitè permittitur ei sententiam exequi appellatione non obstante. n.*18.

Iudex inferior tacitè est inhibitus à iure interposita legitima appellatione, etiamsi non deferat. n. 19.

*Delatio denegata est pars integralis violentiæ, & animi deliberatio apta ad inuocandum auxilium regium. n.*20.

l. Regia 36.*&* 37.*tit.*5. *lib.*2. *recopila. ponderantur, vt ad inuocandam Regiam protectionem sola sufficiat appellationis denegata delatio absque executione. n.*21.

*Damno à principio resistere, quàm post illatum remedium quærere, melius est. n.*22.

*Recursus regius, vt locum habeat, solus timor futuræ executionis, vbi denegatur delatio, legitimæ appellationi sufficit. num.*23.

Violentia committitur, quando legitima pendente appellatione iudex exequitur, vel quando timetur exequi, quoad auxilium inuocandum. num. 24.

*l.*36. *tit.*5. *lib.*2. *recopil. ibi,* para que el proceda, *ponderatur. n.*25.

*Vim si non adesse reperiatur processus inspectione, iudici remittitur, vt exequatur. num.*26.

Prouisioni regiæ non satisfiet per solam delationem appellationis, si sit quid attentatum, secus si aliquid non sit, quia tunc per solam delationem satisfit. num. 27.

Ceuallos varius adnotatur. n. 28.

*Recursus violentiæ non solùm est inductus in fauorem vi oppressi, sed iurisdictionis ecclesiasticæ superioris, ne illius authoritas vilipendatur num.*29.

*l.*4. *titul.* 10. *p.*7. *& l. l. Iul. interpretantur. n.*30.

c. quoties Episcopi 2. *q.*6. *interpretatur. n.*31.

Iudici exequi volenti suam sententiam appellatione pendente, potest pars resistere, verbanùs tamen Princeps, cuius proprium officium est. num. 32.

*Recursus locum habet in actis negatiuis, vbi non datur executio, sed sola sufficit legitimæ appellationis denegata delatio. n.*33.

*Auxilium imploratum ab ecclesiastico negante appellatur, & adhibetur Senatus per viam violentiæ. n.*34.

*Appellatio est legitima ab Episcopo visitante exemptum. n.*35.

*Ab Episcopo excommunicante iudicem laicum nolentem præstare suum auxilium iniustè petitum, deneganteque censurarum absolutionem, licet appellare, & adire Senatum per viam violentiæ. n.*36.

*Recursum denegare in actis negatiuis, vbi appellatio sui natura vtrumque habet effectum, foret absurdum. n.*37.

*Attentata appellatione pendente plurima sunt alia extra sententiæ executionem, vt in exemplis. n.*38.

*Appellatio legitima suspendit effectum sententiæ, & iurisdictionem etiam in sententia secum habente executionem. n.*39.

*Recursus si conceditur in non delatis appellationibus ab actis affirmatiuis, quia timetur executio, multo magis est concedendus in actis negatiuis, quia illam secum trahant. n.*40.

*Causa plus influit in seipsa, quàm in causato. num.*41.

*Ceuallos vulgariter reprehensus, ab Authore explicatur. n.*42.

Executionem petitam à iudice denegante, appellationiq; deferente, & non exequente, vim non fieri in Senatu declaratur. n. 43.

Delatio vbi adest, & deficit executio, fundamentum recursus deficit. n. 44.

*Ab executione instrumenti puta iniustè denegata, licita est appellatio, & quem producat effectum. n.*45.

Et quo decreti genere hoc casu vtatur Senatus. num. 46.

Iudex ecclesiasticus inhibens seculari, ne exequatur instrumentum, dum cognoscit de eius vsura, si illud non esse vsurarium declaret, & vt secularis possit procedere, an appellatione subsequuta ab hac sententia secularis procedat. num. 47.

*In sententia appellabili sui natura facta condemnatione, & in fine mandare relaxari executoriales, est attentatum pendente termino ad appellandum n.*48.

Decreti violentiæ verba que otorgue y reponga, *& comprehendat attentata, si quæ fuerint sint sine effectu aliquid operandi. n.*49.

Decreti verba otorgue y reponga *fiant conditionaliter. ibidem.*

Decreti verba absuelba los descomulgados *intelliguntur, si adsint excommunicati. n.*50.

Decreti verba otorgue y reponga *veniunt in declaratio*

declarationem eius, quod tacitè meral. n.51.

Verba non dicuntur superflua, si apponantur ad maiorem declarationem. n.52.

Recursum ad inuocandum sufficit solus timor attentati, nec simul executionem Doctores omnes requirunt. n.53.

Delatio appellationis licèt adsit, si tamen iudex ad ulteriora procedat, vis est perfecta, & dabilis est recursus n.54. & 55.

Delatum vbi est appellationi, longè maior violentia est, quia duplex causa iudicis est suspensa iurisdictio. n.56.

Delatio vbi datur intercedente insuper attentato, si non admitteret recursum, duo absurda darentur. n.57.

Recursus si ob solam delationem negatam obtinendam attentatus detur, multò magis in ipso attentato, & executione subsecuta. n.58.

Causa plus operatur in se ipsa, quàm in causato. nam. 59.

Recursus verus duo copulata inl et iudici faciendo, deferre, & reponere, & sic requirit concurrere copulatorum. n.60.

Quando violentia quemadmodum concipienda, quando iudex detulit, tamen antè vel pòst attentatum, & noluit reponere. n.61.

Vbi ponuntur duo remedia mirabilia, & n.62.

Ceuallos propositio reprobatur, cùm in se includat duo absurda intolerabilia. num. 61.62. & 63.

Deferre vel negare delationem, an censeatur, si iudex appellationi respondeat, auditur, quantum de iure, &c. an sufficiat ad inuocandum regium auxil. num. n.64.

Senatus vnde decretum dat que por agora no hazen fuerça *quando appellationi propositæ nihil rescripsit, nec postea prouisioni ordinatiuæ, sed mandauit notario, vt mittat acta. num. 65.*

Vtrum quando in hac casu pronuntiatum, appellationem esse nullam legitimam, &c. an sit ipso iure nulla, vt cognoscatur super articulo violentiæ. n.66.

§. 6. TRISSIMA est huius quæstionis pars declarare, in ea siquidem nonnullos huius ætatis iudices ipsos fuisse, videmus, in eaque varios, licet quid verum sit, tandem fuerint amplexi. ideóque vt penitus dubitatio deinceps amputetur: eam accurate examinemus ad partes.

Et pro negatiua: vt scilicet vim nullam esse possit in sola denegata appellationis legitimæ delatione: sed simul debeat concurrere executio, aut. neatum, seu ad vlteriora processum, fortissima vrgent fundamenta. & in primis expendo textum ferè expressum in l. fin. C. de his qui in hoc verba: Lege Iulia de vi publica damnatus, nec quicquam imperium, potestatemve habeto, neque quicquam iurisdictionis exercebo. *Ceuall. de pretil. Reg. Hisp. I.*

témve haberet: eum Romanum aduersùs prouocationem necauerit, verberauerit, iusserit ve, aliquid fieri, &c.) *ff. ad l. Iul. de vi publ.* ecce igitur violentiam, non solùm consistere in denegata delatione appellationis, sed in sententiæ exequutione potissimùm.

Secundò & pro eadem parte non minùs 2
expressus est text. *in l 4. tit. 10. p. 7.* cuius verba sunt. *Sientense por agraviados algunas vegadas los homes de los juizios de los inferiores, e piden alçada para ecclante el Rey, e tales juezes ha, que con gran soberbia, o malicia que ayen ellos, o por ser muy desentendidos que les non quieren dar alçada, antes los deshonrran, dizendoles mal, o prendiendoles, eporesso decimos, que qualquiera iudgador que sobre tal razon como esta firiesse, o prendiesse, o matasse, o deshonrrasse, algun home, que debe hauer, porende otra tal pena, como si ficiesse fuerça con armas*, &c. ecce textum apertum, requirentem sententiæ exequutionem, vt violentiam adesse dicatur.

Tertiò facit etiam bonus textus *in c. quo-* 3
ties 1 pisscp. 2. q. 6. ibi, Et dum prædictam Romanam Ecclesiam appellauerint, aut ab ea se audiri, popoſcerint; nullus eos aut excommunicare, aut eorum sedes surripere, aut res eorum auferre, aut aliquam vim eis inferre, præsumat, quàm amborum causa Romani Pontificis authoritate terminetur. quod si aliter à quoquam præsumptum fuerit, nihil erit, sed viribus caruit.) Ex quibus verbis apertè colligitur: vim consistere, nõ in denegata delatione appellationis, sed in eo, quòd, ea pendente, in Rom. Curia exequitur ergo aliter Regius recursus interponi non potest.

Quartò & pro hac parte fortiter vrget. et- 4
enim si aliqua ratione in actis negatus denegatur recursus ad Regem; ea potissimùm, quia in eis non datur attẽtatum, exequutio, nec nõ quid reponatur, vt post hęc tenet Ceuall. *in q. 897. n. 902. cum seqq.* vbi ponit casum in denegata exequutione, petita vigore guarẽtigiati instrumenti, aut sententię trãsactæ in rem iudicatam, vt appellãs ab hac denegatione non possit ad Regem recurrere, quia nulla adest violẽtia nec quid exequendum, & per consequens, nec quid reponendum. & ita Ceuall. ibi ad hoc communiter allegatur inter omnes aduocatos, & augetur difficultas ex eo, quòd ipsemet Ceuallus nunc *in gl. 6. sub n. 90.* scripsit, in hæc: Et ratio est, quia tota vis, & potestas huius cognitionis per viam violentiæ consistit in non admittenda appellatione ad superiorem, & in exequendo appellatione remota in casibus, quibus de iure admittenda est. Hæc ille. ergo altero deficiente siue denegata delatione, siue eius exequutione penitus cessat

recursus ad Regem, cùm eius deficiat fundamentum.

6 Quintò,& vltimò facit: nam aliquo prædictorum deficiente,impossibile est,vt possit nec Regium decretum, nec eius prouisio, verificari. concipitur enim, *que otorgue y reponga lo hecho*,&c. & sic vbi non est,quid reponatur: superflua forent, quod negandum est; quia in qualibet dispositione verba non debent esse sine effectu aliquid operandi;
7 imò potiùs debemus,præcisè interpretari;vt quodlibet verbum aliquid operetur, ne videatur fuisse frustra positum. *l. ait prator la primera.* & ibi Paul.Castr. & Alexand.& Ias. *ff.de iur.iur. leg. postliminium* §. *vlt.ff. de capti. & postlimin. reuers. cap. pastoral. & ibi not. de appella.* & in similibus terminis dicit Tiraq. *in repeti. leg. si vnquam verb. omnia, vel partem aliquam numero* 10. *Cod. de reuocand. do-*
8 *nat.* & quia, in re dubia verbis dispositionis est seruiendum, post alios Tiraq. *ibi verbo libertis, sub numero* 4. ergo manifestè sequitur; hanc partem negatiuam probabilem esse, vt vtrunque tam denegata delatio, quàm exequutio, & attentatum fit de essentia huius Regij recursus, ita vt altero deficiente, vim non fieri decernatur.

9 Quibus tamen, & aliis non obstantibus, contrariam sententiam, & opinionem, imò vtrunque non requiri, simul ad inuocandam Regiam protectionem, sed sola sufficiat denegata delatio; veriorem, atque receptiorem esse, manifestè probabo. & primò ex verbis Iurisconsul. *in leg. penult* ibi, Cùm Marti. dixerit, vim nullam feci, Cæsar dixit; Tu vim putas esse solùm, si homines
10 vulnerentur?)*ff.ad leg.Iul.de vi priua.* eadem-met etiam verba repetuntur *in l. extat ff. de eo quod metus causa.* quapropter dicendum est, vt ea quæ dicta sunt *in d. l. leg.Iul. & l.*4. *part.* loco exempli apponuntur, non vt aliter violentia non dicatur. & est textus expressus *in leg. fin. ff. quod metus causa.* vbi timenti violentiam permittitur adire potestatem,vt prohibeat vim pati. de quo post alios Moneta.*de conseruato. cap.*3. *sub n.*2.

11 Secundò probatur ex indissolubili ratione, illo supposito priùs, quòd delatio denegata non est violentia perfecta, sed principium, pars,præparatio, & animi deliberatio, ad illam committendam, quare licèt ad impositionem pœnæ impositam à iure iudici, violenter exequenti,sit necessariò expectan-
12 da exequutio, vt cognoscatur qualitas, & quantitas delicti, vt pœna mensurabilis applicetur;cùm aliter in ciuilibus, aliter in criminalibus,& in istis etiam variè puniatur iudex, ideo expectandus est effectus, & actus cõsummatio,quia regulariter in delictis non punitur affectus, animus, & voluntas, nisi sequatur effectus voluntatis, & animi exequutio, prout apud omnes criminalitas notum est. ac propterea ad imponendam dictam pœnam, facta est mentio exequutionis actualis *in d.l.leg.Iul & in d.l.partitæ.*de cuius 13
pœnæ impositione in hoc Regio recursu nõ tractatur,nec violentiæ cognitio ad illum est effectum introducta,quia id voluntati,& arbitrio iudicis ecclesiastici superioris liberè relinquitur, qui de iustitia causæ principalis, grauaminis, sententiæ, & appellationis, cogniturus est.

At finis huius cognitionis extraiudicialis 14
longè alius est,& diuersus,quia dũtaxat tendit ad nudam protectionem vi oppressi,quæ consistit in defensione naturali, ne aliquis vi opprimatur à iudice ecclesiastico,de quo latè diximus c.1. in prælu.5. & ferè per totum c. à prin. & vlteriùs in c.2.à prin.quæ omnia ibi scripta huc conducunt, & applica. ergo ad defensionem interponendam sufficit violentiæ animi determinatio. & deliberatio, quæ ex denegata delatione apertè colligitur, vt statim probabimus.

Quod quidem argumentum euidenter 15
fulcitur,nam vt defensio licita,& iusta dicatur,& à iure permittatur,non est expectãdus violentiæ effectus, & consummatio:sed sufficit dũtaxat animi determinatio,& propositũ vim inferendi,vt ipsa violentia licitè propulsari queat.ista est elegãs Bartoli doctrina per text. ibi *in l. sed & si quemcumque ff.ad leg. Aquil.& in l.si ex plagijs* §. *tabernarius ff.eodem tit.*Bal. *in l.*2.*ff.ad l. Cornel. de sicar.*Flori. post Ramer.*in l.*1.§.*cum arietes ff.si quadru.paup.feciss.dica.*quem refert & sequitur Cæpol. post Feli.& alios *cons.*28.*&* 29.& Gramat.*cons.*18. *ad fi.in crim.*& post Bal.qui pulchrè loquitur *in l. multa ad fi.C.de liberal.causs.*& alios Alex. *cons.*66.*&cons.*109.*lib.*1. Cornel. *cons.*107.*col.* 2. *n.* 7. *&* *seq.* *&* *cons.* 162. *col.*3. *lib.*1. & latè Moderni *in l. vt vim.* & maximè Ias. *col.*2.*&* 3.Dec. *cons.*676.*&* 670. *lib.*4. Soci.Iun. *cons.* 117.*n.*13.*lib.*3. Marti.*in pract.crim.*§.*quoniam col.*12. *vers. vlterius etiam iudex n.*62. Boss & alij citati, quos referẽs sequitur,vbi pulchrè loquitur,Prosper.Farin. *in cons crimin.*35.*à n.* 15. *cum seqq. fol.*189. *&* *seq.* ergo cùm iudex denegando appellationis delationem animum suum detegat, vim inferendi effectuè:sequitur;vt illa sola sufficiat ad inuocandam Regiam protectionẽ, & defensionẽ naturalem, vt illam propulset, & vi repellat.

Quæ quidem doctrina non solùm proce- 16
dit, quando derectus est animus vim inferendi, sed etiam quando probabiliter de periculo dubitari potest, quia tunc licita est pariter defensio,ac violenta propulsatio,ita

decer

docet Innoc. *in c. ſi verò de ſentent. excommun.* & Angel. Areti. *in §. ius autem gentium inſtitu. de iur. natur. gen. & ciuil.* quem refert & ſequitur Gramat. *d. conſ.* 18. *n.* 5. *& conſ.* 29. *num.* 2. Marſil. *conſil.* 4. 25. *&* 81. & Proſper. Farinac. *d. conſil.* 35. *n.* 22. qui *n.* 23. adducit plures, vt idem ſit quando imminet periculum.

17 Iſthæc enim animi determinatio exequendi, ſeu aliter vlteriùs in cauſſa procedendi, appellatione non obſtante, ſatis euidenter, & manifeſtè detegitur ex denegata delatione. Si quidem in iis cauſſis, in quibus iudici permittitur denegare delationem, ei tacitè permittitur ad vlteriora procedere, & exequi. quia eſt conſequutiuum, & effectus

18 denegatæ delationis, quia cùm non abdicauit à ſe iuriſdictionem, illam retinet, qua mediante vlteriùs in cauſſa procedere quit. Vitalli. *in tract. clauſ. nihil nouare appell. pend. in princ. in prima limit.* plures citat Lancelot. Robert. *tract. de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 25. *& limi* 17. *per totam.* Scaci. *de appell. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 2. *ſub n.* 15 *fol.* 334. *& limi.* 22. *n.* 23. *verſ. ſubextende primò* Petr. Surd. *deciſ.* 225. *n.* 14. Menoch. *de retinen. poſſ rem.* 3. *n.* 849. Mier. *in tract. de maiora.* 3. *p. q.* 24. *n.* 62. *ad ſi.* Cęſ. Contard. *in l. vni. q* 12. *n.* 6. *pag.* 549. *C. ſi de mom. poſſ.*

Igitur eadem quidem intẽtione nolit iudex, à ſe facto proprio abdicare iuriſdictio-

19 nem per delationem, eam vſurpando à ſuperiore, in quẽ tacitè à iure tranſlata eſt, & iudex inferior per legitimam appellationem iuris miniſterio eſt inhibitus, text. *in l.* 1. *ff. nihil nouar. appel. pend.* igitur de primo ad vltimum ſequitur, quòd ex denegata delatione iuſtæ appellationi, manifeſtè deducta, dicitur iudicis deliberatio, & determinatio vim cum effectu inferendi, ac propterea, & quòd ipſa denegatio ſit violẽtiæ pars integralis, &

20 principium violẽtiæ, ſufficiens ad auxilium, & Regiam protectionem inuocandam, non ſecus ac ſi in rixa aliquis apponat enſi manum, aut illam requirat, ſeu pallium brachio inuoluere incipiat, nec non galerum in capite collocauerit, ciúſque verticem leuaret, ex iis enim præparatio ad offenſam colligitur euidenter.

21 Tertio pro hac parte expendo text. expreſſum (qui prorſus omnimodam cauillationem excludit) *in l.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* ibi, *por quanto, a ſi por derecho como por coſtũbre inmemorial nos pertenece ſe, alçar las fuerças, que los juezes eccleſiaſticos y otras perſonas hazen, en las cauſſas que cognoſcen, no otorgando las appellaciones, que dellos legitimamente ſon interpueſtas,* &c.) & iterum ibi, *quexandoſe, que no ſele otorga la appellacion,* &c.) *den nueſtras cartas en la forma acoſtumbrada,* &c.) *para que ſe otorgue la appellacion,* &c.) & *in l.* 37. *ſeq.* ibi, *que a las au-*

diẽcias ſe traben por via de fuerça muchos proceſſos, &c.) *porque no otorgan las appellaciones,* &c.) ecce iura apertè probantia noſtram opinionem veriſſimam, vt ad inuocandam protectionem Regiam, & nudam defenſionem, ſola iuſtæ appellationis attendatur denegata delatio, non etiam expectetur exequutio. quæ quidem iura prouidè diſponunt in præbenda protectione, cùm natura defenſionis ſit, vt præſtetur ante damnum, & vim illatam, & cùm de periculo timetur. quid enim prodeſt iam occiſo defenſio? quomodo etiam occurritur in periculo, iam incidenti, & pereunti in illo? minanti enim periculo, & damno infecto occurrendum, & reſiſtendum eſt. *iuxta totum titulum ff. de damno infecto.* quia melius ſiquidem eſt, in 22 principio damno reſiſtere, & occurrere; quàm poſt illatum, remedium quærere, *l.* 1. *Cod. quando liceat ſine iudi. vind.* quarum legum genuina ratio legitimè deducitur ex iis, quæ hactenus diximus circa naturam defenſionis naturalis.

Quartò & pro harum legum Regiarum, 23 & noſtræ doctrinæ declaratione, facit mirabilis doctrina Fuluij Pacian *in conſ.* 164. *n.* 38. Seſe *tractatu de inhibit. c.* 8. §. 1. *n.* 4. & vlteriùs *in deciſ.* 114. *n.* 4. *tom.* 2. *fol.* 52. qui quidem affirmant; quòd ad huiuſmodi Regium recurſum, tunc vim adeſſe, dicetur, quando ſumus in appellatione, quæ vtrunque habet effectum, deuolutiuum, & ſuſpenſiuum, etenim ſi timetur, quòd iudex à quo vult, non obſtante appellatione procedere, vim infert, & poteſt Senatus Regius ſe intromittere, vim tollendo, & oppreſſum protegendo, impedireque iudicem, ne indebitè exequatur. ergo ſolus timor exequendi ſufficiet, ad auxilium poſtulandum. ideo bene dicit ipſe Seſe *d.* §. 1. *ſub num.* 4. vtrunque caſum amplectens, ſcilicet; quando indebitè appella- 24 tione ſuſpenſiua non obſtante, proceſſerit, vel procedere timeatur. vt in tali caſu dicatur inferre vim, ad inuocandam Regiam protectionem, qui quidem Doctores rectè calluerunt huius recurſus naturam, & ſubſtantiam, quia ex hac denegata delatione iudex minatur exequutionem, & procedere ad vlteriora tacitè proponit, quia eſt vera præparatio ad illam.

Quintò hæc etiam pars ex aliis ipſius l. 25 36. verbis in fi. probatur ibi, *y ſi por el dicho proceſſo pareſciere, la dicha appellacion no ſer iuſta y legitimamente interpueſta, remitan luego el tal proceſſo al juez eccleſiaſtico,* &c. *para que el proceda,* &c.) quæ verba indicant; ante exequutionem ſententiæ, recurſum Regium fuiſſe imploratum; nec nõ poſſe licitè implorari, quoniam ſi facta foret iam exequutio, quid

procedere nihil haberet amplius, & ſic non poſſent illa verba,in ſententia diffinitiua,verificari. quia exequutione ſemel facta functus eſſet iudex officio ſuo. quod eodẽ modo eleganter explicuit Cęned.*in quæſt.canon.*
26 45.*ſub n.* 39. vbi dicit, quòd ſi ex adducto proceſſu ad Regium Senatum fuerit compertum, appellationem eſſe friuolam, cauſſa ad eundem iudicem remittitur, vt exequatur ſentẽtiam. ergo non requiritur,vt facta exequutione, & attentato, conducatur proceſſus ad Regium prætorium.

Pro quo ſextò etiam vrget intellectus, quem aſſignauimus ſuprà hac 1. p. c.2. *ad d.*
27 *l. Regiam* 36. *in prin.* in illis verbis ibi, *e ſi el juez eccleſiaſtico no la otorgare,* &c.) vt ſcilicet ſubintelligantur, quãdo non ſit aliquid exequutioni traditum, quia tunc ſecundùm d.l. ſufficiet ſola delatio appellationis ad tollendam violentiam, & prouiſioni Regiæ ſatisfaciendum. Secus autem ſi aliquid exequutioni iudex tradiderit, quia tunc per ſolam delationem non ſatisfiet ordinariæ Regiæ prouiſioni. Sequitur Villadiego *in ſua polit.c.* 4.*n.* 39.*&* 42.*fol.*78. Io.Gutierr.*lib.* 1.*canon.q.* c.1.*n.*9. & poſt hæc etiã idem dicit Ceuall.*in* *gl.*10.*ſub n.*1.*&* 2.ex quo quidem intellectu apertiſſimè conſtat;ad inuocandũ auxiliũ,& Regiã defenſionẽ, ſufficere ſolam denegatã delationẽ appellationis,& nõ ſimul exequu-
28 tionẽ,nec vlteriùs proceſsũ requiri.quo quidem varius ipſe redditur Ceuall. dũ *in gl.*6. *ſub n.*90. (quem citauimus pro cõtraria parte ſuprà in fundam.4 ad fi.) aliud cenſeat.

29 Septimò comprobatur ampliùs,quoniam hæc Regia protectio ea potiſſimùm ratione in hoc genere violentię fuit inducta,non ſolùm, vt oppreſſo appellanti occurratur, ſed etiã vt iudicis ſuperioris authoritas cõſeruetur,eiúſq; adiuuetur iuriſdictio:neque ipſius honor vilipẽdatur prohibendo appellãti, ne ad illũ recurrat,claudendo illi ianuam iuſtæ defenſionis,ne poſſit oppreſſus coram ſuperiore appellationẽ proſequi, impediẽdo curſum negotij,& iuriſdictionis, à ſe iuris miniſterio abdicatæ,ne ad ſuperiorem trãſmittatur, illã vſurpans,& occupans per delationis negationem, prout ſæpe diximus c.1.& c.2. ſuprà,& paſſim probant DD.de hac materia tractantes,quos retulimus ſuprà c.1.n.16.Sed hoc penitus verificatur in ſola delatione appellationis legitimæ negata,vt ſuperiùs probatũ eſt,& ad oculum patet;ergo in ſola denegata delatione conſiſtit violentia ad hoc ſaltim,vt Regius haberi poſſit recurſus.

Ex quibus clarè cõſtat,quòd licèt ad imponẽdam pœnam condignã generi attentati, requiratur, & expectetur exequutio effectiua,& actualis attentatio,quia non punitur affectus, niſi ſequatur effectus,(vt ſuperiùs 30
dictum eſt) tamen ad inuocandam Regiam protectionem, animi determinatio ſufficit. quia in ea non proceditur ad dictæ pœnæ impoſitionem, quod quidem etiam eſt ex mente d.l.4.p.ſupracitatæ pro 2.fundamento cõtrariæ partis, quæ ſi attentè legatur, videbimus,quòd dum in principio de denegata delatione loquitur, nihil de exequutione apponit. attamen poſtmodum ad pœnæ applicationem præmittit ſententiæ exequutionem,cui quidẽ,& d.l. lege Iulia adductæ ſuprà in prin. pro primo fundamento contrariæ partis reſpondendum eſt,vt procedãt,& loquantur quoad pœnæ cõdignæ impoſitionem,vt ad hunc effectũ expectãda ſit quantitas,& qualitas exequutionis,cùm nõ ſit de delictis, in quibus punitur affectus,& animi determinatio,etiamſi non ſequatur effectus. nos autem loquimur de defenſione naturali præſtãda, ad impediendã violentiam,& vim propulsãdam, ad quod animi determinatio, nec non ſolus timor inſpicitur,vt dictum eſt.

Hoc idem inſinuat text. *in d.c.quoties Epi-* 31
ſcopi 2.*q.*6. quem adduximus pro contrariæ partis tertio fundamento, quo non agitur de impoſitione pœnæ vim inferenti iudici, ſed de actorum annullatione, ac propterea ſola præſumptio, & affectus illo text.prohibetur, & inhibetur, *ibi,* aut aliquam vim eis inferre præſumant.) & iterum *ibi*, quod ſi aliquid à quoquam præſumptum fuerit, nihil erit,ſed viribus caruit.)& ita vbi non agitur de pœna corporali, obuiatur initio, & præſumptioni, & animi deliberationi vim inferendi appellanti. cuius germanus eſt intellectus, & noſtræ doctrinæ conſonus.

Octauò pro hac parte pugnat ratio,quam 32
communiter adducunt Doctores in iuſtificationem huius Regij recurſus,quos citauimus ſuprà c. 1. n.16. quòd licitum ſit parti reſiſtere, & prohibere iudici volenti exequi ſuam ſententiam appellatione ſuſpenſam. Eodem modo, & vrbaniùs poterit ipſe Princeps,cuius proprium officium eſt,vi oppreſſos liberare,prohibere,reſiſtere, & propulſare: ne procedat appellatione pendente, ſcilicet eo tempore, quo poterat oppreſſus; nempe;volẽti exequi.& vltra dictos Doctores vide poſt alios Cæned. *in q. canon.* 45. *n.* 22.*& n.*60.*& ſuprà n.*4.ergo intẽtioni,& animi deliberationi iudicis à principio eſt reſiſtendum, ex ipſorum Doctorum aſſertione, ſatis clarè patet, vt hoc intelligant ante factam exequutionem, & vide quæ nos ſuprà c.1.præl.3.prope principium verſ.quod & ex eo probatur,à n.85. vbi expreſsè docuimus.

Nonò ampliùs noſtra reſolutio comprobatur,quoniã in actis,& ſententiis negatiuis nulla

33 nulla datur exequutio facto iudicis,& tamẽ ob ſolam denegatam delationem emiſſæ appellationi(in caſibus quibus legitima ſui natura reputatur) fundatur violentia,& recurſus Regius per viã violentiæ, ita in terminis poſt Couarr. *pract.quæſt.c.*10.*n.*1.*verſ.eadẽ ratione.* Auil. *in c.* 20. *præto. verb. vſurpan. n.*21. Villalob.*in ærario com.opin.lit.I,n.*165.probant pulchrè Bobadill.*in polit.lib.*2.*c.*17 *ſub n.*129. doctiſſ.Azeued.*in l.*15.*tit.*1.*n.*10.*&* 12.*lib.*4. *recopil.*qui quidem affirmant,quòd ſi in caſu neceſſario iudex ſecularis implorauerit au-
34 xilium à iudice eccleſiaſtico,& ipſe(vt teneatur)prẽſtare recuſet,poterit talis ſecularis ab iſta proteruia, & negato auxilio ad ſuperiorem appellare, & ſi deferre recuſet, poterit recurri ad Regia prætoria ſuprema per viam violentiæ.prout econuerſo etiam ſi coërceatur ſecularis iudex ab eccleſiaſtico per cen-
35 ſuras, petente auxiliũ à laico aduerſus eum, qui prætendens ſe exemptum appellauit ab Epiſcopi viſitatione ex cauſſa probabili.quia (cùm tunc ſecularis non teneatur auxilium ſuum impartiri, vt tradit Michaël Axia *de exhiben.auxil.in* 8.*col.in* 3.*caſ. ex pag.*156.Cæned. *canoni. quæſt.*36. *n.*14.) ideo poſtquam compareat coram eccleſiaſtico petens reuocationem cenſurarũ, & vt abſoluat eum.
36 quod ſi facere recuſet, ab hac denegata abſolutione, & cenſurarum reuocatione petita,poterit appellare iudex ſecularis,eo quòd non tenetur iure, impartiri brachium ſuum petitum, vſque quo videat iuſtè petitũ fuiſſe, & ſi appellationi huiuſmodi non detulerit, poterit pro tollenda violentia recurrere ad Regium Senatum, qui declarabit, vim feciſſe, & deferre appellationi. ita etiã tenet Azeued.*vbi proximè in d.l.*15.*tit.*1.*n.*12.*lib.*4. *recopil.* quem exaggerans ſequitur & bene explicat Cæned. *in quæſtio. canonic.* 36. *n.*14. videndus.

Abſurdum enim foret, dicere, quòd appellationis denegata delatione ab actibus
37 negatiuis,non poſſet ad Regẽ per viam violentiæ recurri, ſi aliàs ſui natura appellatio licita eſt, & vtrunque effectum habens, non ſolùm enim in hac violẽtiæ cognitione conſideranda eſt dumtaxat exequutio eiuſdem ſententiæ, & grauaminis, à quo appellatum eſt;ſed etiam alia attẽtata,quæ deſuper com-
38 mitti poſſunt extra ipſam ſententiam. plurima enim attentatorum genera reperiuntur etiam appellatione pendente, licèt directò non ſit in fauorem ſententiæ. Finge, peto à iudice, vt mihi terminum concedat, vel me recipiat ad probandum;interloquitur negatiuè, mihi eſt licita iſthæc appellatio quoad vtrunque effectum(prout de eis, & aliis pluribus actis negatiuis probaui latiſſimè infrà 2.p.c.1.per totũ)iudex illam ſententiam exequi non poteſt, quia tanquam negatiua non indiget facto hominis.quia non entis nullæ ſunt qualitates;tamen ſi vim non feciſſe declaretur in denegata delatione;poſſet ad vlteriora procedere,& excluſis,nec nõ negatis mihi legitimis defenſionibus, poterit liberè cauſſam proſequi,vſque ad diffinitiuam ſententiam,& eam ad ſui libitum proferre.ſi igitur appellatio eſt legitima, & à iure approbata, ab iis actis negatiuis ſuſpendit iuriſdictionẽ iudicis à quo, eiúſque manus ligat, ita vt ad vlteriora procedere, nequit? quare ſi proceſſerit,omne erit attentatum,quia geſtum appellatione pendente, *l.*1. *& toto tit.ff. nihil nouari appell.pend.cum vulgar.* igitur non valet conſequentia; ſententia negatiua non poteſt exequi,ergo ab ea legitima appellatio non cauſſat attentata,nec quòd poſt eius appellationem pendentem non detur attentatus proceſſus,quia falſum foret.quia certum 39
eſt, quòd appellatio legitima ſuſpendit effectum ſententiæ,& iuriſdictionem iudicis,etiam ſi ipſa ſententia ſecũ trahat exequutionem, notabile dictum vocat Sigiſm. Scacia *tract. de appell.q.*3.*n.*18.*&* *n.*74.pulchrè Phil. Fran.*in c.ad hæc quoniam ſub n.*1.*& ſub n.*5. *de appell.* alias etiam mirabiles deciſiones, & doctrinas in his terminis videndas omnino adduxi 2.p.c.13.à n.206. vbi quòd huiuſmodi appellatio à denegata inſtitutione ſuſpendat, & cauſet attentata.

Igitur ſi appellatio ab actibus negatiuis poteſt cauſſare attentata,quando interponitur ab actibus,licitè appellationẽ permittẽtibus, & appellatio adeſt legitima,cur recurſu ſaluberrimo ad Regiã curiã eſt priuandus vi oppreſſus? imò etiã ſi aliud nõ timeretur attentatum,ſola denegata delatio appellationi 40
ab actu negatiuo fortior eſt cauſſa, vt ad Regem hæ cauſſæ per viam violẽtiæ trahantur, quoniam ſi ob ſolam denegatam appellationi licitæ delationem in ſentẽtia affirmatiua datur recurſus,quia ex ea iuſtè timetur ſententiæ exequutio,cur fortiùs nõ erit concedẽdus in ſententia, quæ ſecũ trahit exequutionem?quia plus grauat, plus ſi quidem in- 41
fluit cauſſa in ſeipſa, quàm in cauſſato *clem.* 1.*de reliquiis & venerat.ſancto.*aut multo magis *C. de ſacroſan. Eccleſ.* propter vnum enim quodque tale & illud magis. Sed quia de hoc articulo latiſſimè egi infrà 3.p.c.13.verſic. hinc incidit excludendus damnandúſque error,à n.74.vſque ad finẽ capitis, & ſuperiùs per plures numeros,quo loci tã explicitè,quàm remiſſiuè cõgeſſimus innumeros caſus negatiuos,à quibus licita eſt appellatio quoad vtrunque effectum, ſuſpenſiuum & deuolutiuum, tã ab interloquutoriis, quàm

à diffinitiuis. & inde inferentes,validiſſimiſ-
que fundamentis comprobantes, nullo mo-
do denegandum recurſum Regium licitè
appellantibus, prout ibi latè videre poteris,
ac propterea hîc omitto.

42 Hinc audiendus non eſt Hieron. Ceuall.
(quem pro cõtraria parte citauimus in quar-
to argumẽto)*q.*897.*n.*902.*cum ſeqq.*qui con-
trarium videtur ſentire, ſi vulgo credamus,
prout à pluribus aduocatis,& Senatoribus in
hoc Senatu communiter citatur,& intelligi-
tur;vt ſcilicet in actis negatiuis ſit denegatus
recurſus per viã violentiæ, omniúmq; com-
muni calculo reprobatur.Sed certè ſi atten-
tiùs legatur Ceuall.in d.loco non probat id,
ad quod(vt dixi)ſolet allegari.quapropter il-
li debitus reddendus eſt honor, ille.n.loqui-
tur in caſu veriſſimo, adeò vt (prout iacet)
indubitabilis ſit, & ſine vmbra difficultatis,
43 nempe quando vigore inſtrumẽti guarenti-
giati actor petit exequutionẽ,& iudex illam
denegat, ab hac denegatione actor appella-
tionem interponit,iudex illi detulit,nec non
exequutionem ſententiæ negauit, quia non
erat quid exequẽdum, cùm ſit actus negati-
uus.inquit igitur hoc caſu tũc,ſi ad ſuprema
prætoria recurratur per viam violentiæ,nul-
lam adeſſe decerni.quia tunc,vt inquit Seſe
44 *de inhib.c.*8.§.1.*n.*5. deficit fundamẽtum,de-
ficit appellationis denegata delatio,& etiam
exequutio, ipſe inſuper iudex eccleſiaſticus
ad primam prouiſionem ordinariam poteſt
reſpondere, vt detulit, & inſuper defert li-
benter,& omnia (ſi quæ ſunt) reponit.

45 Sed adhuc iſte caſus ſic abſolutè intelle-
ctus ab ipſo Ceuall. non magno caret ſcru-
pulo ex ſupradictis, tũ quia licèt iudex ipſe
deferat appellationi, & actus ſit exequutio-
nis negatiuus; tamen cùm à denegato iuris
beneficio, & priuilegio, puta; exequutione
debita guarentigio ſit licita appellatio,prout
latè diximus in d.c.13.p.3.& eadem 3.p.c.4.
à prin.quibus locis plura reddidimus exem-
plaria,tunc ſuſpenſa remanet iudicis iuriſdi-
ctio, & poteſt de facto ad alios actus vltra
exequutionẽ procedere,& deuenire,ideo re-
curſus pro repoſitione attẽtatorum neceſſa-
rius eſt, maximè cùm ex inferiùs dicẽdis ap-
parebit, etiã vbi adeſt delatio appellationis,
dari poteſt ad Regẽ recurſus per viam vio-
lentiæ.tum etiam quia iſte actor cui ex gua-
rẽtigio denegata eſt exequutio,ſtatim quòd
in iudicio inſtrumentũ præſentatum eſt, po-
terit licitè ab huiuſmodi denegatione ap-
pellari (vt dixi) & maximi eſt effectus, quia
cùm ſit actus interloquutorius, poterit iu-
dex reaſſumere iuriſdictionem,appellatione
mediante, & in cauſſa procedere, iuxta do-
ctrinã Fel. *in c.cõſultat.de off.deleg.*per tex.*ibi,*
& quæ nos ſuprà c. præced diximus, & ſæpe 46
in ſuis locis.ac ideo recurri poteſt ad Senatũ
delatione denegata, & ſi inueniatur perpe-
ram denegaſſe exequutionem inſtrumento
debitam, ſolet dari decretum tertij generis,
puta *que reponiendo lo hecho, y oyendo de nue-*
uo no haze fuerça, &c. Sed quid erit dicen-
dum; quando ipſe iudex cauſſa petitæ exe-
quutionis cognita, & auditis partibus reuo-
cando exequutionem, negauit ſententiam
addictionis,quã dicimus,*de remate?* an idem
ſit dicendum, colliges ex iis,quæ diximus d.
c.prẹced vbi latè,quando iudex poſſit inter-
loquutoriam habentem vim diffinitiuæ re-
uocare,& ob interiectam appellationem iu-
riſdictionem reaſſumere, & ſimilia.

Ex noſtra doctrina,quæ circa acta negati- 47
ua ſcripta eſt, illud notabile infero, quòd ſi
iudex eccleſiaſticus cognoſcendo,an inſtru-
mentũ ſit vſurarium,& inhibuerit iudici ſe-
culari, ne interim ad eius exequutionẽ pro-
cedat, poſtmodũ ſi ipſe iudex eccleſiaſticus
negatiuè pronuntiet,non adeſſe vſuram,nec
cõtractum eſſe vſurarium,mandárque iudici
ſeculari, vt ad vlteriorẽ exequutionẽ queat
procedere;ſi pars quæ egit de vſura,appellat
à ſententia huiuſmodi,petátque,reuocari re-
uocationem inhibitionis,inclúſæ in ſentẽtia
diffinitiua, & mandari iudici ſeculari, quòd
ſuperſedeat; debet ipſe iudex eccleſiaſticus
hoc facere, cùm ipſe nullatenus debeat re-
uocare illam inhibitionem pendente appel-
latione ab eius ſententia, vel termino pen-
dente ad appellandum.ab ea iſta eſt pulchra
doctrina Philip.Fran. *in c.cùm teneamur* 17.*n.*
24. *de appell.* explicat & ſequitur Scacia *de*
*appell.q.*3 *n.*24.ecce legitimã appellationem
ab actu negatiuo,& attentatũ ea pendẽte re-
poſitione dignũ.licèt ipſa ſententia negatiua
principalis nihil habeat exequutionis, facto
iudicis, & ideo pro delatione, & repoſitione
poterit licitè(vt diximus)recurrere ad Regia
prætoria ſuprema per viã violentiæ tollẽdæ.

Ex qua doctrina pulchrè infert Scacia *vbi*
*proximè n.*25. malam eſſe formulã ſententia- 48
rum,qua aliqui vtuntur iudices in prima in-
ſtantia, & cauſſa appellabili ſui natura, con-
demnando reum. addunt in fine ſententiæ,
quòd etiam relaxant, & decernunt quod
cumque mandatum neceſſarium, & oppor-
tunum, quia hoc eſt attentare, & decernere
exequutionem pendente termino ad appel-
landũ, quod facere nõ poſſunt, vt dicit Phil.
Franc.*vbi ſuprà*.& ideo illud vti attentatum
eſſe reponendum, & reuocandum,dicit Ro-
ta, quam referens ſequitur Lancelot.Robet.
*de attenta 2.p.c.*11. *de attent.pendente termi.ad*
*appell.ſub n.*42. *verſ. octaua regula.* Scacia *vbi*
proxi. quo loco inſuper aduertit,quòd iudex
ipſe

ipſe debet appellante inſtante, illud decretum incluſum reuocare, dummodo appellauerit infra legitima tempora, ex iis, quæ ipſe ibi *effect.4.num.57.verſic.reſtringe.*

Cum quibus ſimul remanet reſponſum quarto argumento, ſuperiùs pro contraria parte principalis quæſtionis appoſito, vt ſcilicet, falſum ſit affirmare in actis negatiuis non dari recurſum, vbi aliàs ab eis licita legitima, & permiſſa eſt appellatio ſuſpendens iuriſdictionem iudicis, illam ferentis. aliis autem argumentis, ſcilicet, primo, 2. & 3. ſuperiùs etiam directò ſatisfecimus.

49 Reſtat tamen reſpondere quinto, & vltimo argumento, cui facilis patet reſponſio, quoniam prædicta verba, quibus concipitur decretum Regium, *que otorgue y reponga lo hecho deſpuez de la appellacion, &c.* ex quo reſpiciant, & comprehendant attentata, ſi quæ ſint, non poſſunt dici eſſe ſine effectu aliquid operandi, quæ tunc dicerentur talia, quando aliquid reperiatur attentatum, & denegaretur eius repoſitio, exiſtentibus dictis verbis; nam cùm attentatorum repoſitio ſit conſequutiuum, & dependens neceſſarium à delatione appellationis legitimæ, & eius præciſus effectus *cap.non ſolum de appellat. in 6.* & ſæpè diximus, ideo illis verbis datur fœcunda prouidentia, vt ſi quid fortè iudex attentauerit, reponat; de quo enim ſeruiret decernere, vim adeſſe, ſi vis non tollatur ex integro, & ſic illa verba ſtant conditionaliter, ſi adſit attentatum, vt videmus etiam in eodem decreto, quo ſolet po-

50 ni clauſula (vt leuentur cenſuræ, & excommunicati abſoluantur) quia intelligitur ſi fortè excommunicati ſint, vt bene per Cæned. *in q. Canon.45. ſub num.39.* & vt plurimum nulla adeſt excommunicatio. Et quidem in iure talium ſententiarum conceptio non eſt noua, ſiquidem videmus, in rei facta condemnatione cum fructibus, & tamen poteſt eſſe, vt fructus nulli debeantur, nec fuerint percepti. & in remed. *l. fin. Cod. de edict. diui Adri.* quo abſolutè iudex mandat, hæredem mitti in poſſeſſionem omnium bonorum, quæ remanſerint tempore mortis teſtatoris, & tamen intelligitur conditionaliter, ſi quæ remanſerint, operatur enim, & verificatur ſi fructus ſunt percepti, & bona aliqua remanſerint.

48

51 Deinde quia declarante Senatu, vim factam, & appellationi deferendum, tacitè ſubintelligitur attentatorũ repoſitio (ſi quæ ſint) prout ex Villadiego, Ioan. Gutierr. & Ceuall. diximus ſuprà in 6. fundamen. huius reſolutionis num. 27. & ideo illa verba decreti, *otorgue y reponga*, veniunt in eius declarationem. & verba nõ poſſunt dici ſuperflua, ſi apponantur ad maiorem ſpecificationem, & ſatis operari dicuntur, ſi tollunt dubitationem, & magis declarant. Alexan. 52 *conſil.33. viſo themate numer.5. lib.1.* Cravet. *conſil.35. num.31.* Roland. *conſil.56. numer.29. lib.3.* Ruin. *conſil.136. num.10. lib.3.* Tiraq. *de retract.* §. 1. *gloſſ.2. num.28.* Cravet. *conſil.70. num.29. verſiculo ſi dicatur.* Cardi. Tuſc. *pract. conclu. litera V, concluſ.87. num 73.*

Ex prædictis igitur conſtans illa elicitur concluſio, vt ſola denegata legitimæ appellationis delatio, etiam antea quàm iudex deuenerit ad attentatum, & exequutionem, nempe; ex ſolo timore attentandi, ſufficiat ad inuocandum Regiam protectionem, nec non vt decernatur, vim fieri, cùm ad licitam defenſionem interponendam animi deliberatio iudicis (quæ colligitur apertè ex 53 denegata delatione) duntaxat ſufficiat, quæ concluſio ex mente eſt omnium Doctorum citator. ſuprà cap. 1 num. 16. qui quidem, vt plurimum, & frequentiùs loquuntur, vim iudicem facere, non deferendo appellationi legitimæ, adeò vt nullus ad recurſum inuocandum requiri, firmet attentatum, & exequutionem præcedere (dempto vno Ceuall. loco citato ſuprà ad prin. arg. 4.) & pro hac concluſione magis clarè loquitur pulchrè Seſe *tract. de inhib. cap.8. §.3. num.70.* & meliùs *cap.8. §. 1. num.14.* & iterum optimè idem Seſe *tom.2. deciſione 114. num.4.* Pacian. *conſil.164. ſub num.4.* bene etiam ſentit Cæned. *in quæſt. Cano.45. num.39. & ſub num.48. & 49. & ſub num.22.*

Quid autem dicendum eſt econuerſo, 54 quando adeſt attentatum geſtum, præmiſſa delatione legitimæ appellationis, an recurri poſſit ad Senatum per viam violentiæ. & facit difficultas, quia ſi detulit, non poſſunt verificari verba decreti, *que otorgue.* ex quo apparet delatum. Sed contrarium verius eſt, vt licèt deferat appellationi, ſi tamen attentet, & exequatur, poteſt vim fieri, declarari ex iis, quæ à prin. huius quæſtionis diximus, quia licèt delationis negatio ſit apta ad huiuſmodi Regium recurſum poſtulandum; tamen non eſt violentia perfecta, ſed eſt principium, & pars illius, quia eſt actus per quem detegitur voluntas iudicis, violentiam inferendi; at vera vis tunc fit, quando exequitur iniuſtè; ſcilicet, legitima appellatione pendente, quia tunc illa eſt perfecta violentia, ac ideo dum adeſt violentia, durat recurſus, quia non ſufficit verbaliter deferre, niſi ſimul reponat, quia vbi facto opus eſt, verba non ſufficiunt. & propterea videmus dari ſecundam inſtionem vt cum effectu reponat, cùm aliter non tollatur vis, vt ſuprà diximus latè cap 2. §. 1.

& sic quousque reponat recursus locum habet.

55 Si enim aliter dici posset, sequeretur, quòd delatio quæ per Senatum fieri iubetur ad fauorem oppressi, vt abdicata à se per eam iurisdictione, non deueniat ad attentata, illáque reponat: in eius damnum retorqueretur, & contrarium effectum operaretur; imò potiùs delatio ipsa deseruiret, vt posset securè attentare absque metu, & spe Regij recursus, sicque inductum ad omnem finem contrarium effectum operaretur, *iuxta l.quod fauor. Cod.de legib.* hac enim fraudis via aperta, assiduè ea possent vti iudices Ecclesiastici, scilicet; deferendo appellationi, vt sine impedimento possent securi deuenire ad suæ sententiæ exequutionem, & foret verbis, non rebus legem imponere, cui locus dandus non est, nec via fraudibus aperienda, cùm potiùs hoc casu, quando
56 post appellationem admissam, & delatam iudex attentauit, longè maior violentia sit, quia duplici via eius est suspensa iurisdictio, tum iuris dispositione *ex l. 1.ff. nihil nouari appell. pendent.* tunc ex potentia delationis, per quam omnimodam à se abdicauit iurisdictionem,etiam si aliàs ipse licitè potuisset, in causa procedere *cap. cum appellationib. friuol.de appellat. libr.6.* & quæ nos infrà 3.part. cap.17.& cap.18. per totum, & alibi passim. ergo multo fortiùs hoc casu locus est Regio recursui, quia per attentata, & vlteriorem processum, quantum in se est certat de reuocanda delatione per contrarium actum, *iuxta l. quod iussit ff. de re iud. cap. cùm cessante de appellat.* prout dicimus de iudice,qui post conclusionem in causa recepit testes, vel post actum contrarium exceptioni, vt videatur contra illam pronunciare tacitè, & similibus.

57 Sequerentur inde insuper duo absurda, primum quòd postquam vigore Regiæ prouisionis detulit appellationi, non teneretur reponere, tum quia vis sola diceretur consistere in delatione negata, tum etiam quia postquam detulit,non habet iurisdictionem ad reponendum. de quo nos latiùs egimus suprà cap.3.a prine.

58 Deinde quia si per solam denegatam delationem datur recursus ad Regem, ex eo, quia per illam timetur, ne deueniat iudex ad violentiam, & sic ad exequutionem, & attentata, quod est finis Regiæ protectionis, & sic propter illa & eius causa, multo magis debet concedi ipsi attentato, & exe-
59 quutioni, quia causa magis influit, & operatur in se ipsa, quàm in causato, *l. & si non sint clausi 21.§.perueniamus ff.de auro & argento legat.l.nauis onustæ in 1.respons.ff ad l.Rhodi. de pact. l. tempus 29.ff. de re iudi.* omne enim ius potentiùs operatur in causa, quàm in causato, Castrens.*consil.129.volum.1.* vbi allegat *l.digna vox Cod.de leg.* Felin.*in cap.auditis num.20.de præscrip.* decis. Genu.128. *num.* 2. Doctissimus (omni laude, & honorabili præmio digniissimus Regius Senator in Galleco Senatu) Perez de Lar.*insigni suo tract.atu de anniuer. & capell. lib.1.cap.24. à numer.2. cum seqq.* & vlteriùs quòd hic Regius recur- 60
sus in propulsanda violentia duo copulatiuè iubet iudici opprimenti fienda, vt scilicet; deferat, & reponat, & sic non sufficit vnam tantùm partem adimplere, sed requirit concursum copulatorum *l. si hæredi plures ff.de condit.institu.* Thesaur. *decis.189.num.1.* Moron.*in tract.de pace quæst.447.num.1.& 2. fol.330.* Felin. *in cap.2.num.32.in verseculo copula de rescript.* Mandos. *in gloss. facult. §. ac etiam in verb.pro tempore fol.247.colum.1.*Plot. *de in litem iuran.§.6.numer.33.folio* 84. quare concludendum est, quòd quantumuis iu- 61
dex detulerit, si tamen vel ante delationem attentauerit, vel post delationem, & nolit reponere, licitè & absque dubio poterit recurri ad Regia prætoria suprema, pro tollenda violentia. hoc modo conqueratur, vt cùm legitimè appellasset,nolit iudex deferre,& ad vlteriora attentando violenter procedit, datur ordinaria, qua dicitur, *que otorgue y reponga,* si ipse respondeat, se detulisse, & nolit reponere, debet acta omnino remittere, vel erit conquesto in Senatu iterum danda secunda iussio, vt reponat cum effectu, sicut in ordinaria continetur, & ita communiter vtitur,& practicatur apud omnia Regia prætoria. & alia etiam via poterit ad Senatum recurri, scilicet; comparendo coram iudice Ecclesiastico, & ratifica- 62
ta priori appellatione, nouiter etiam toto à processu, & attentato appellare, & adducto processu ad Senatum per viam violentiæ, totum reponi, mandatur, quia cùm sint facta tempore, quo ipse appellans potuit, appellare à primo actu iudicis, totum vt nullum venit in repositione,prout alibi dixi.

Et dum hæc typis dabantur, perlegi Ce- 63
uall. *in commun. contra commun. tom.4.q.897. num.902 fol.166.* qui in hæc inquit: Quam violentiam cùm ipsa consistat in exequendo appellatione remota, non verò in exequendo appellatione admissa.) à qua assertione cauendum est, quia intolerabilia duo in se vitia includit, vulgatissimo stylo, & praxi, nec non iuris dispositioni repugnantia. alterum dum dicit, quòd violentia consistit in exequendo appellatione remota, quasi dicat, quòd sola appellationis denegata delatio,non existente,nec sequuta exequutione,

quutione, non poterit habere locum hæc cognitio per viam violentiæ.quod quàm ingens ſit abſurdum, euidenter probauimus à principio huius capitis.

62 Imò & ipſe ex ipſo conuincitur, dum in eadem q.897.num.464.ſequutus Gondizal. de Paz *in prax.1.part.1. tom.1. temp. num.34.* quòd locum habet hic recurſus, & poteſt, quando timetur de exequutione, & violentia iudicis Eccleſiaſtici, eo vti, anteaquam grauetur, & querimoniæ libello in Senatu præſentato poſtulare ordinariam, vt iudex deferat, & reponat, ex eo, quia melius eſt ante tempus recurrere, quàm poſt cauſam vulneratam remedium quærere, *iuxta l. 1. Cod. quando liceat ſine iudicio ſe vind.* de quo nos alibi latiùs diximus ſuprà cap. 2. à numero 75. quod quidem in fortioribus terminis procedit.

63 Secundum autem dum dicit è conuerſo, quòd violentia non conſiſtit in exequutione appellatione admiſſa, quaſi dicat, quòd dum iudex admiſerit appellationem, & ei detulerit, licèt exequatur ſententiam ſuam, non erit locus recurſui, quia violentia non adeſt. quod quantum à veritate, & à praxi frequenti aberrauerit, hactenus docuimus. quia, quando detulerit, maior violentia adeſt, ſi attentauerit; quia maiorem iuriſdictionis defectum habet, cùm per delationem omnimodam à ſe abdicauit iuriſdictionem. & hæc attende.

64 Aduerte denique, aliquando ad tribunalia exportari appellationem legitimam à iudice interpoſitam cum proceſſu, cui ipſe iudex reſpondit, auditur, quantum de iure locus eſt, & aliqui putarunt, hoc eſſe idem, quod dicere, defero, ſi & in quantum, *&c.* ſed decipiuntur, quia hæc clarè admittit ſecundum iuris diſpoſitionem, illa autem ſub verbis ambiguis potiùs reiicere intelligitur, ac propterea quoad violentiam tollendam, de ea iudicandum erit, ac ſi negauerit, & ſic communiter practicantur in ſupremis tribunalibus, cùm vigore ordinariæ, cui ipſe reſpondere tenetur, animum ſuum detegit, & declarat, de quo ſenſerit, an deferat, vel non. & ſic quod ad hunc effectum inuocandi auxilium Regium, ſufficit dicto modo reſpondiſſe.

65 Aliquando etiam appellans nimis properè,& ante tempus præcurrit ad Regiam protectionem, dum legitimè appellat à iudicis ſententia, tamen præſentato coram iudice appellationis libello, nihil illi reſpondet iudex, & poſtmodum viſo in tribunali, ſolet declarari, *que por agora no haze fuerça, y ſe le remite.* ſed tu aduerte, quòd hoc decreti genus tunc procedet, quando iudex prouiſioni ordinariæ ſimpliciter dixit, quòd intimetur tabellioni, vt mittat proceſſum. at ſi reſpondit appellationem nõ eſſe legitimam, & minùs dignam delationis, vel quòd non poteſt illi deferre, tunc ſine dubio de ea 66
reſponſione iudicandum erit, ac ſi à principio delationem denegaſſet, ac ideo in Senatu idem attendendum eſt, vt directò decernatur, an violentia adſit, vel non,ſecundùm quæ per actorum inſpectionem repererint appellationem eſſe, vel non eſſe legitimam.

CAPVT VII.

Regia intimata ordinaria, & pendente recurſu ad Regem; an iudex Eccleſiaſticus ſuperſedere teneatur, ita vt interim ab eo geſta nulla, & attentata dicantur. & an termini interdum ſuſpendantur,in quo quid cenſuerit Rota refertur.

SVMMARIVM.

Superſedere tenetur iudex interim,dum articulus incidens terminatur ab alio iudice, cui cognitio competit. n.1.

Principe apponente manum in cauſa, iudex inferior debet ſuperſedere,aliàs attentat. n.2.

l.36.titul.5.lib.2. recop. ibi, para que el proceda,&c. *acutè ponderatur. n.3.*

Recurſu ad Regem pendente, iudicem non poſſe ad executionem procedere ſententiæ, qui teneant. n.4.11.& 44.

Quod maximè procedit, quando recurſus intimatus eſt parti, & ſuper eo citata. n. 5. & à num.44.

Proceſſus originalis exportatio ad Senatum, fit ad eius inſtructionem,& informationem.n.6.

Relatione ad Principem pendente,an interim geſta per inferiorem nulla dicantur.n.7.

Aſſertione Octauiani Pedem. dicentis in hoc recurſu ſuſpendi iudicis iuriſdictionem, nunquam fuiſſe ablatam. n.8.

Ceuallos opinio refertur aſſerentis pendente recurſu ad Regem,& facta ordinariæ intimatione, attentatum eſſe, & nullum factum à iudice Eccleſiaſtico. n.9. & à n.51.

Recurſu ad Regem pendente, & intimata ordinaria, non eſſe nulla, & attentata quæ gerit iudex Eccleſiaſticus,veriorem, & receptiorem opinionem eſſe clarè oſtenditur. num.10. & num.44.

Recurſu pendente ad iudicem, non impedit executionem ſententiæ,nec cauſat attentata.num. 11.

Recurſus

Recursus ad Regem, & supplicatio à pari procedunt, & pariter in vtroque inferioris non suspenditur iurisdictio, sed licitè exequitur. num.12.

Recursus, quando prouenit ex suprema iurisdictione, si non suspendit iurisdictionem inferioris; ergo multo minus quando extraiudicialiter protegit per viam defensionis naturalis. n.13.

Querela ad Principem pendente pro tollenda iniustitia, iurisdictio inferioris non suspenditur, quominus ad executionem procedat. n.14.

Querela, & actio nullitatis à pari procedunt, & neutra suspendit sententiæ executionem. num. 15.

Recursus ad Principem non censetur prohibitus, vbi prohibetur appellatio. n.16.

Recursus pro tollenda violentia est quid distinctum, & omnino separatum à iustitia causæ principalis. n.17.

Iurisdictionis ad suspensionem nullus actus fortior appellatione. n.18.

Appellatio, vbi extraiudicialiter apponitur, suspensiuo effectu caret. n.19.

Recursus ad Regem totus est extraiudicialis, absque spe vt aliqua via possit fieri iudicialis. num.20.

Recursu pendente ad Regem si gesta à iudice forent attentata, Senatus ante actorum inspectionem super articulo violentiæ, reuocaret. num.21.

Recursu ad Regem pendente gesta insunt in articulo principali violentiæ, de quibus pariter iudicatur, ac de gestis ante ordinariæ intimationem. num.22.

Reuocatio eorum, quæ geruntur post ordinariæ intimationem; pendet à futuro euentu, & sic regulatur à iustificatione appellationis. n.23. & seqq.

Gesta post appellationem ex natura ipsius dicuntur prouenire, & eorum reuocatio pendet à futuro euentu. n.25. vide ibi.

Incertitudo, quæ verificari, & declarari potest ex futuro euentu, sustinetur. n.26.

De attentatis gestis interim dum disceptatur, an appellatio sit admittenda, vel non, idem iudicatur, ac de cæteris. n.27.

Recursu pendente ad Regem gesta si fuissent nulla, etiam quolibet decreto Regio lato, remanerent nulla. 28.

Attentata durant etiam post appellationis desertionem, aut illius renuntiationem tacitam, vel expressam. n.29.

Decretum violentiæ non facit instantiam quominus iudex superior de appellationis admissione, vel non admissione cognoscat. n.30.

Decretum violentiæ arctat inferiorem, cum eius virtute deferendo abdicauit à se iurisdictionem. n 31.

Acta recursu pendente ad Regem, si fuissent nulla, siue Senatus, siue superior Ecclesiasticus reponeret semper. quod tamen hactenus nec auditum, nec practicatum est, sed pendet à determinatione articuli violentiæ. n.32.

Ordinaria intimata prouisione, an iudex Ecclesiasticus possit taxare expensas, in quibus reum condemnauit. n.33.

Ordinaria intimata, iudex Ecclesiasticus licèt de rigore iuris non teneatur supersedere; tamen ex vrbanitate ob decorem debitum tantæ maiestati, tenetur. n.34.

Recursu pendente ad Regem, gesta licèt vitio attentatorum non subiaceant, nec annullentur; tamen mulctari solet iudex ob eius irreuerentiam. n.35.

Pendente recursu, & actis originaliter transportatis ad Senatum, si iudex actum gerat, requirentem causæ cognitionem, nullus erit, non ex capite pendentis recursus; sed defectu causæ cognitionis. n.36.

Qui comprehenditur sub repositione vigore decreti violentiæ postea lati. n.37.

Recursu pendente, & actis ad Senatum transportatis, si iudex procedat ad actum requirentem causæ cognitionem, quo consulatur litigans, si Senatus decreuerit super articulo violentiæ illam non fecisse iudicem. n.38.

l. Regia 36. tit. 5 lib. 2. recopil. ibi, remitan luego, *&c.* para que el proceda, *mirabiliter interpretatur, & ponderatur. n.39. & 43.*

Recursu pendente ad Regem actis traductis differtur iurisdictionis exercitium, non iure operante, sed accidentia facti. n.40.

Recursus ad Regem non est articulus præiudicialis causæ principali, sed fauorabilis ad eius faciliorem expeditionem. n.41.

Auocatione Principis iurisdictio tollitur. n.42.

l. 36. tit. 5. lib. 2. ibi, para que el proceda, *vlteriùs interpretatur. n.43.*

Recursu pendente ad Regem non suspendi iurisdictionem; veriorem esse opinionem. n.44.

Recursus ad Regem super iniustitia sui primæua natura attentata, non facit litem. n.45.

Attentata regulariter non dantur sine lite. num.46.

Recursus ob iniustitiam natura alteratur per citationem, quia efficitur lis. n.47.

Recursus violentiæ quomodolibet varietur, etiam per intimationem ordinariæ (quæ non est citatio) nullatenus potest effici iudicialis. num. 48.

Processus remissio ad Senatum nullatenus adaptatur naturæ relationis factæ per inferiorem Principi. n.49.

Relatione pendente ad Regem, non suspendi referentis iurisdictionem, patrio iure inductum est, nisi Princeps expressè dicat. n.50.

Ceuallus asserens intimata ordinaria, & pendente

dente recurſu ad Regem, eſſe multa geſta per Eccleſiaſticum, reprehenditur. n.51.& ſeqq.

Recurſus ad Regem ob iniuſtitiam fundatur in circumuentione aduerſarij, recurſus verò violentiæ in vi oppreſſione iudicis. n.52.

Recurſus ad Regem ob iniuſtitiam reuidetur ex nouis productionibus, & nouiter deductis actis. at recurſus violentiæ ex eorumdem inſpectione duntaxat nullis alijs admiſſis. n.53.

Recurſus ob iniuſtitiam, licèt citatione ſequuta, efficitur iudicialis. recurſus autem violentiæ nihil vnquam iudicialitatis recipit, nec poteſt. n.54.

Recurſus ob iniuſtitiam prouenit ex potentia ſupremæ iuriſdictionis. recurſus violentiæ ex poteſtate politica, & œconomica abſque veſtigio iuriſdictionis. n.55.

Recurſus ob iniuſtitiam proponendus eſt intra terminum ad appellandum (iuxta vnam opinionem) recurſus violentiæ nullo termino circumſcriptus reperitur. n.56.

Ceuallos ſibi contrarius, & varius notatur. n.57.

Terminus parti à iure vel iudice aſſignatus ad aliquid gerendum, non currit pendente recurſu ad Regem. n.58.

Terminus parti vel iudici non currit dum diſceptatur ſuper aliquo articulo. n.59.

Terminus non currit appellanti dum diſceptatur, an appellatio ſit nulla. n.60.

Terminus nouem dierum, ad retrahendum rem patrimonialem, non currit durante diſceptatione ſuper venditione. n.61.

Terminus decem dierum ad appellandum non currit dum diſceptatur de nullitate appellationis propoſita. n.62.

Maximè ſi nullitas prouenit ex attentatis. n.63.

Dilationes duæ prouenientes ex eodem fonte diuerſis cauſis ad inuicem, non confunduntur, ſed ſucceſſiuè vtraque operatur. n.64.

Impedito agere non currit terminus. n.65.

Terminus conficiendi inuentarium non currit impedito. n.66.

Impedimentum excuſat à pœna, contumacia, deſertione, ſolutione canonis, & ab obligatione accedendi ad Conſiliam. n.67.

Propter impedimentum receditur à forma. n.68.

Impedito de facto iudicis non currit tempus. n.69.

Impedimentum proueniens ex facto Principis excuſat. n.70.

Violentia excuſat à temporis curſu vim paſſo. n.71.

Terminum non currere pendente recurſu ad Regium conſilium, expreſsè terminauit Rota Romana. n.72.

Impedimentum ob recurſum ad Regem euidens eſt, & patens ex actis, quantum tempus durauerit. n.73.

Ceuallos opinio reprobatur aſſerentis vt terminus ſuſpenſus per Regium recurſum, iterum ſit parti intimandus, vt de nouo currat. n.74.

Terminus remanet ſuſpenſus in hoc ſtatu, quo ſuperuenit impedimentum, & tantum temporis ſuppletur, quantum abſtulit impedimentum. n.75.

Terminus informationis in via executiua ſuſpenditur ex impedimento partis, quo ſublato alius ſuppletur, quantum abſtulit impedimentum. n.76.

VAM ingentem, & inextricabilem difficultatem includat hæc quæſtio, ex vtriuſque partis fundamentis apparebit. Et pro affirmatiua, vt poſtquam iudici Eccleſiaſtico ſit intimata prouiſio, & in Senatu Regio pendeat recurſus, vt debeat in cauſa ſuperſedere, ita vt nulla, & attentata omnia ab eo geſta dicantur; probatur Primò, quando pro articulo decernendo, & 1
determinando incidente in diſcurſu alicuius cauſæ, ſit recurrendum ad alium diuerſum iudicem, in tantum debet, in principali ſuperſederi, vt interim omnia geſta vt nulla, & attentata reuocentur, text. eſt *in cap. latorcum concordantibus*, & quæ ibi communiter Doctores, *qui filij ſint legitimi.* ergo pariter, & eodem modo dum recurritur ad Regem per viam recurſus, cuius eſt violentiæ cognitio, & proprium officium; iudex non debet procedere abſque reatu attentati.

Secundò probatur, quia quando Prin- 2
ceps apponit manus ſuas in aliqua cauſa, iudex, qui de ea cognoſcebat, adeò debet ſuperſedere; vt geſta nulla ſint, & attentata, text. eſt *in cap. vt noſtram de appell.* text. *in cap. paſtoralis de off. deleg.* latiſſimè comprobat, & proſequitur (vt in vno plures referam) Lancelo. Rober. *de attent. 2. part. cap. 10. à prin.* ſed Princeps ſupremus vbi adeſt violentia iudicis, interponit ſuum brachium, & Regiam manum pro illa tollenda, & propulſanda, ergo interim geſta nulla dicenda ſunt.

Tertiò, & pro hac parte expendo l. 36. 3
titul. 5. lib. 2. recopil. in fin. qua videtur probari, vt iudex Eccleſiaſticus interdum debeat ſuperſedere ibi, *y ſi por el dicho proceſſo pareſciere la dicha appellacion noſer iuſta, y legitimamente interpueſta, remitan luego el tal proceſſo al juez Eccleſiaſtico*, &c. *para que el proceda, y haga iuſticia.* quæ verba indicant manifeſtè, vt interim ligatas habebat manus, & illi erat impedimentum appoſitum per recurſus pendentiam, ne poſſet in cauſa procedere, donec ſibi remittatur.

Quartò fortiter vrget, nam recurſu ad 4
Regem pendente, iudicis iuriſdictio ſuſpenſa remanet, qui quidem in cauſa, & ſententiæ

tiæ exequutione quiescere, & supersedere, debet, ac si fuisset appellatio, docet Bald. *in cap. sancimus sub numer 3. quo tempore milites in-nest. petere deb. in vsibus feudorum.* cuius opinionis videtur etiam esse Menoch. *de arbit. iudi. lib. 1. quæst. 7. numer.* 18. & videtur etiam subscripsisse Cephal. *in consil.* 180. *incipit anno num.* 19. *lib.* 2. Afflict. *decis.* 231. *& decis.* 348. *numer.* 8. *&* 9. Carauita *super Ritu magnæ Curiæ* 252. *n.* 5. quod maximè procedit, quando ipse recursus ad Regem fuit parti intimatus, vel pars super eo citata, ita tradit Franc. Marc. *in quæstio. Delphinal.* 83. *num.* 2. ergo cùm recursus ad Regem sui natura suspendat iurisdictionem iudicis, præcipuè facta illi initimatione prouisionis ordinariæ, è curia emanata, debet præcisè in causa supersedere.

6 Quintò vlteriùs probatur, nam illa actorum originalium remissio, & exportatio ad Curiam Regiam, facta per iudicem Ecclesiasticum, postquam sibi est intimata ordinaria, qua continetur, vt videat, si appellatio est legitima, & illi deferat: quid aliud est, nisi quædam relatio, & informatio facta ab ipso iudice, vt Curia instruatur de natura, & qualitate appellationis, & videat ex eisdem, se iustè recusasse delationem. sed sic est, quod relatione ad Principem pendente, omnia gesta dicuntur nulla, & attentata, vt latè per Lancel. *de attenta. 2. part. cap. 8. relatione*
7 *pendente folio* 163. ergo in nostro casu data paritate rationis, debent interim ab Ecclesiastico iudice facta attentata iudicari.

8 Sextò, & pro hac parte facit in terminis doctrina Octauia. *in decis. Pedem.* 30 *num.* 18. *ad fin.* dicentis, in hoc recursu iudicis Ecclesiastici esse dilatam iurisdictionem, licet non ablatam, quia quod differtur non aufertur, *ex l. quoties Cod. de precib. Imperatori offeren.*

9 Et hanc partem audacter tenet Ceuall. nulla ferè adducta ratione, fundamento, nec authoritate (quem multo post hæc scripta vidi) in cognitione per viam violent. 2. *part. quæst.* 14. *à n.* 42. *præcipuè num. fin. fol.* 168. cuius hæc sunt verba: Ex qua resolutione colligitur in practica. circa cognitionem per viam violent. *que despues de notificada al juez Eccleſiaſtico o ſeglar la prouiſion Real de fuerça, no pueden, innouar en la cauſſa ni hazer autos en ella, y todo lo que ſe innouare*, pendente recursu, & facta notificatione, *fere nulla.* idem etiam, & iterum repetere inuenio *in eleg.* 8. *num.* 9. *fol.* 91. ibi, Aduerte tamen qui pendente recursu ad Regia tribunalia, non est innouandum per iudicem ordinarium Ecclesiasticum, vt tradit Francis. Mar. *dec.* 183. *n.* 1. quem nos citauimus supra in 2 fundam. Ex quibus quidem vigentibus fundamentis satis comprobata videtur hæc pars affirmatiua, ita vt ab ea non videatur recedendum. vide infrà à num. 51. cum seqq.

Sed iis, & aliis non obstantibus, contra- 10
riam sententiam, & opinionem veriorem esse, & de iure probabiliorem, nec non communi vsu, & præxi, vniformique Senatorum, & aduocatorum calculo receptam, & vt securiorem, certiorémque amplexã esse, vt scilicet; intimata ordinaria, & pendente recursu ad Regem, non sint nulla, & attentata, quæ gerit iudex Ecclesiasticus, quæ quidem iuridicis, veris, & fortissimis fundamentis fulcitur. Primò, quia pendente recursu ad Regem, iurisdictio inferioris nec suspensa remanet, nec in exequtione sententiæ tenetur supersedere, ac insuper gesta interim attentata non dicuntur. quia hæc est vna ex differentiis inter appellationem, & recursum, seu etiam supplicationem, 11
notant omnes Doctores communiter in authentica, *quæ supplicatio.* & melius *in l. si quis aduersus Cod. de precib. Imperat. offerend.* præsertim Iaſ. *ſub num.* 2. *verſiculo quarto notat* tenet Capic. *deciſ.* 8. *in cauſ. num.* 11. pulchrè Guid. Pap. *deciſ.* 50. *optis hæc Curia in prin.* Afflict. *deciſ.* 213. *dicit Regia, & deciſ.* 358. *ſub numero.* & idem videtur sentire *in deciſ.* 269. *in fi. ſub num.* 3. *& deciſ.* 341. *late*, & iterum *in cauſ. ſub numero* 2. quam conclusionem sequitur etiam expressè Mar. *de ſpecul. p.* 6. *p. princ. queſt.* 1. *num.* 26. Menoch. *de arbit. q.* 6. *num.* 19. *& num.* 23. post Curtium *in l. nendi ff. de iur. iur.* Iaſ. *in d. l. Regia* Corrad. *in prælud. l. naturaliter §. ſed cum hoc ff. de acquir. poſſ.* & Ioan. de Neviz. *num.* 1. quibus adde Francis. Mar. *d. deciſ.* 3. *numero* 2. vbi testatur de stylo. & Ioan. Binsinger. *ſingul. obſer. com.* 1. *deciſ.* 43. *incip. poſtea in fin.* & plenè per Ioan. Baptiſt. & Ant. Nauarr. *iudi.* 8. 31. *can.* 2. *in 9. amplia. verſic. ſecundo notandum*, vbi plurimos allegat alios Ioan. Henrich. *conſil.* 38. *quoniam num.* 3. *& 4. lib.* 3. & hanc opinionem vti veriorem dicit amplectendam, quam optimè comprobat Lancelot. Robert. *de attent. cap.* 19. *à num.* 16. *cum multis ſeqq.* vbi contrariis elegantèr respondet. eam etiam amplectitur Scacia *tract. de appellat. queſt.* 19. *rom.* 2. *numero* 30. *& num.* 37. vbi dicit quòd à pari procedunt, recursus 12
ad Regem, & supplicatio, de qua *in d. authentica quæ ſupplicatio*, & quemadmodum in ista non suspenditur iudicis inferioris iurisdictio, nec impeditur sententiæ exequutio, prout latè ipse ibi *numero* 27. *& ſeqq.* ita pariter nec in recursu debet suspendere, nec cautare attentata. Si igitur vbi Princeps procedit cum suprema iurisdictione, recursus ad illum

ad illum non ſuſpendit iuriſdictionem ſui inferioris, multò fortiùs dicendum eſt, vbi Princeps procedit extraiudicialiter, ad nudam defenſionem, & propulſandam vim abſque vmbra,& veſtigio iuriſdictionis. 13

Secundò,& pro hac parte facit,nam querela oblata Principi pro tollenda iniuſtitia iudicis inferioris, non ſuſpendit interim, dum Princeps de ea cognoſcit iuriſdictionem eiuſdem iudicis, nec impedit ad vlteriora proceſſum, atque exequutionem ſententiæ, tenet Achil. Perſonal. *in tractatu de adipiſcen.poſſ.n.*349.*verſiculo vel & licet,& iterum ſub n.*350.*verſic. & ſupplicatio, & n.*351. *tom.*3.*p.*2.*fol.*270. *diuerſ.* ſequitur Sigiſmun. Scacia *in tract.de appell.d.rem.*3.*n.*30.qui quidem *nam.*31. dicit idem dicendum eſſe de querela,quod de actione nullitatis,quæ non ſuſpendit ſententiæ exequutionem, iuxta quæ ipſe ibi *in rem.*1.*de null.& prob.t.*Felin.*in c.in literis* 9. *ſub num.*5. *declarat.*4. *verſiculo & nota de off. & poteſtate iudicis deleg.* vbi dicit, quòd paria ſunt dicere de nullitate, & adire per viam querelæ. 14 15

Quod & pulchra ratione comprobo, nam recurſus, & querela ad Regem locum habet vbi ſententia tranſlata ſit in rem iudicatam, & vbi appellationi locus non eſt, quia vbi prohibetur appellatio, non tamen per hoc eſt prohibitus recurſus ad Principem, & querela, ita per gloſſ. *in cap. ſtatutum* § *acceſſorem de reſcript. in* 6. tenent Curt. Senior *in l. admonendi numer.* 379. *ff. de iur. iur.* Angel. *de malef. verb. preſente d.Caio,*&c. *num.*32. Boërius *deciſione* 384. *à num.*20.*cum ſequentibus.* Menoch. (qui dicit magis communem) *de arbitrar.queſt.*70 *à n.*18. *& ſeqq. lib.*1. Anchara.Regien. *queſt familiar.*5.*n.*8. *verſic.vlterius quoque dixi.* Boſſ. *in prax.crimi. tit de malt.n.*5. & poſt plures antiquiores de hac regula generali teſtatur Rolan. à Valle *conſ.*94.*à n.*1.*cum ſeqq.libr.*1. Contard. *in l.*1. *q.*8.*per totam C ſi de mumen.poſſ.* Lancelo.Robert. *de attent.appell.pend.c.*19 *num.*21.*&* 25. Cæned *in prælt.queſt.Cano.*45.*n.*59 *pag.*392. Mart. *tract. de iuriſd.*4.*part.cent.*1.*conſ.*56. *num.* 7. *folio* 119. palchrè Proſper. Farin. *in prax. crimi.queſt.*17.*num.*32.*&* 33 *tom.*1. Minadoi. *deciſione Neapolit.*27.*&* *deciſione* 42. Igitur ſi in querela ad Principem, qua tractatur de viſceribus iuſtitiæ, & cauſæ principalis, ad eius reuocationem non ſuſpenditur iuriſdictio iudicis inferioris, quominus in cauſa licitè procedere queat, ergo à fortiori idem dicendum eſt in querela, & recurſu,de quo agimus, vbi quid diſtinctum, & penitus ſeparatum à cauſa principali, agitur, & quidem extraiudicialiter,& abſque veſtigio,ſeu vmbra iuriſdictionis, quam Princeps nec exercet, nec poteſt, nec indiget in hoc caſu, vt ſæpe dixi ſuprà c.1.& 2. 16 17

Tertiò, & indiſſolubili fundamento probatur, quia ad effectum ſuſpendendi, & cauſandi attentata, & nullitatem; nullus actus in iure fortior, efficacior, & potentior eſt appellatione, & inhibitione *cap.non ſolum de appell.at.l.*1.*& toto tit.ff.nihil nouari appellat.* prout vulgare eſt,& probant Doctores citati ſuprà ad prin.4.arg.contrariæ partis,qui plurimos adducunt.Sed appellatio quando extraiudicialiter proponitur, hoc caret effectu ſuſpenſiuo, ita vt iudex licitè procedit in cauſa *c.*1. *de appell.c.conſtitutus el* 2.*eod.tit.* & nos latiſſimè diximus infra 2.p.c.13. per totum. Lancelo. *de attentat.*2.*p.c.*12.*limi.*3.*prin. à prin.* at hic recurſus ad Regem per viam violentiæ totus eſt actus extraiudicialis, & abſque ſpe, vt aliqua via, & occaſione fieri queat iudicialis, prout latè diximus ſuprà cap.1.per totum,præcipuè prælud.5.& c.2.à princ. igitur nullo modo poteſt cauſare attentata,& nullitatem eius pendentia. 18 19 20

Quartò, & pro hac parte fortiter pugnat euidenter,quoniam ſi pendente hoc recurſu Regio,geſta à iudice Eccleſiaſtico attentata, & nulla forent; ſtatim antequam deueniretur ad inſpectionem actorum ſuper articulo principali violentiæ, & ante omnia per ipſum tribunal Regium reuocaretur, & vt violenter factum reponere iuberet, quia hoc eſt priuilegium attentati,vt in primis,& ante omnia ſuſpenſo principali negotio ſiue iuſto, ſiue iniuſto, de eo cognoſcatur, & in priſtinum ſtatum reponatur. text. *in l. ex illo l.nemine Cod. de appellat. l.*1. *C.de bon.poſſ. ſecundùm tabul.l.*1.*ff.nihil nouari appella. pend. cap.an ſit de appella. cap.bonæ memoriæ de confirmat. vti.l.ſciendum ff.de appellat. recip. cap.non ſolum de appellat.lib* 6. Couarr. *in pract.queſt. cap.*23. *per totum*, *& cap.*24. plurimos citat Lancelot. *de attentat.*3.*part.cap.*21. *à num.*14. *&* 3.*part. cap.*30. *numer.*33. *& per totum.* ſed 21

ſic eſt, quod hactenus nec viſum, nec auditum eſt,vt in aliquo Hiſpaniæ tribunali hæc cognitio, & attentati reuocatio præcederet articulum principalem violentiæ, ſed ſemper cum eodem articulo principali, quo virtualiter ineſt, decernitur, de quo attentato quidē iudicatur pariter,ac de aliis, quæ geſſit iudex Eccleſiaſticum ante recurſum Regium inuocatum, & ante ordinariam intimatam. ciúſque reuocatio pendet à futuro euentu, & regulatur à natura, & qualitate appellationis. Etenim ſi appellatio legitimè propoſita reperiatur in Senatu per actorum inſpectionem,cùm declaratur,vim fieri, deferrique, & reponi, quæ poſt appellationem iudex fecerit, hæc attentata 22 23

tanquam gesta post eam includuntur,& eodem iure reponuntur, quo alia attentata, antea gesta, non virtute recursus pendentis, quia id nec operatur, nec potest (vt hactenus satis euidenter probauimus) sed vigore appellationis legitimæ, quæ tacitè illum produxit effectum suspendendi, & faciendi illicita cuncta,quæ post eam gesta fuere.

24 Quia cùm vltra appellationem nihil extrinsecus accedat, quod de iuris rigore suspendat iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, cùm hoc nullo modo operetur querela, seu recursus ad Regem (prout dictum est) debent huiusmodi processus interim per eum gesti iustitia,vel iniustitia,à natura,& potentia appellationis pendere. quia vt elegan-
25 ter dicit Innocent. *in c. dilecti el 3. de appellatio.* quòd gesta post appellationem, dicuntur prouenire ex natura ipsius appellationis, quod menti tenendum dicit Philip. Franc. *ibi n.1.q.1.*notabile dicit Lancelot.*de attenta. 3 p.c.21. n.27.* quare nihil mirum, vt eorum reuocatio pendeat à futuro euentu, vt in similibus terminis docuit Rot. *decis.28. aliàs* 187. licèt fictè *de appellat. in nouis. & decisione* 13.*aliàs* 94.*si iudex de appellat. in nouis. & decisione* 40. *aliàs* 452. *not. si iudex de appellat. in antiquis.* & post alios Philip. Franc. *in cap. personas sub numer.*4. *versiculo septimò aliquando iudex de appellat.* Lanf.*decisione* 30.*incipit si appellans.* Lancelot.Robert.*de attenta. 3 p.d.cap.*21.*à n.*29. *& seqq.* vbi dicunt quòd si iudex præfixit terminum appellanti, ad prosequendum,& docendum de prosequutione,& ille iusto impedimento cessante,infra terminum non docuit, quia exequutio per iudicem interim facta non reuocatur per viam attentati, sed beneficio iustitiæ, & expectatur euentus causę appellationis,quia si obtinuerit, infirmari sententiam, cassabitur exequutio.

26 Interim tamen dum non discernitur articulus violentiæ, hic processus per iudicem gestus est in indifferenti, & in incerto,quod mirum non est. quia incertitudo,quæ verificari,ac declarari potest ex futuro euentu,sustineri non est dubium. text. est *in l. quidam relegati ff de rebus dubijs.* vbi gl.B.& communiter Doctores,& *in l.id quod pauperibus C.de Episcop. & clericis.* quapropter verè affirmandum est,vt recursus Regij pendentia deperse non possit, operari virtutem inducendi
27 attentatum, & nullitatem. Et quia eodem etiam modo iudicatur de iis attentatis, quæ fiunt interdum, medio tempore dum disceptatur, an appellatio sit admittenda, ac de iis,quæ intra terminum ad appellandum, & post appellationem gesta fuere, text. *in l. vnic.in prin.ff.nihil nouar.appel.pend.*ibi,quoad deliberetur, vtrùm recipienda sit appellatio,an non.) per quem text.gloss.*in l.appellatione in verbo deliberationis, C. de tempor.appellat.* Bald.& post eum Ias.*in l.*1.*n.*1.*not.*1.*C.de bonor.poss.secund.tabul.* Lancelot. post alios *de attenta.*2.*p.c.*12.*amplia.*19.*num.*1.ergo eodem tempore reponenda simul.

Quintò,& vltimò pro hac parte facit ele- 28
gans ratio, quoniam si propter Regij recursus pendentiam alio non considerato, scilicet;abstractam à natura,& effectu appellationis;processus factus ab Ecclesiastico nullus fuisset,& attentatus; sequeretur exinde, vt etiam quolibet decreto lato per Senatum,etiam vim non fieri;adhuc ille actus remaneret nullus (pro vt diximus de attentatis pendente appellatione) quia etiam post illius desertionem durant, vel etiam post illius renuntiationem tacitam, vel expressam appellationis,& vt talia attentata reponi,pe- 29
ti potest.latè Lancel. *de attenta.*2.*p.c.*12. *ampliat.*1. *à princip. & ampliat.* 2. *per totam,* vide etiam *ampliationē* 3.quod in nostro casu minus dubium foret, quia Senatus decretum non facit instantiam circa admissibilitatem appellationis (quia de eius iustitia non se intromittit) respectu iudicis ad quem, quo- 30
minus queat iure super illius admissione vel non admissione disceptare; sed tantùm respectu iudicis à quo, qui virtute eiusdem Regij decreti detulit appellationi, & per delationem, siue iustam siue iniustam, abdicauit à se iurisdictionem *cap. cum appellat. friuol. de appellat. libro* 6. ac ideo donec sibi 31
à superiori causa remittatur iterum; non poterit in ea procedere (vt alibi latiùs explicuimus) ac ideo si à principio eius respectu fuisset nullus, semper nullus remansit, nec potuit tractu temporis conualescere, iuxta iuris regulam.

Et sic siue Senatus, tanquam factum in 32
eius contemptum, illum potuisset nihilominus reponere, vel saltem iudex Ecclesiasticus superior,ad quem pro appellatione prosequenda recurritur; potuisset vtique tanquam nullum ipso iure annullare, & reuocare, & de eo inprimis cognoscere ad hunc effectum. sed horum neutrum hucusque auditum, visum, nec practicatum est, nec in supremis Regiis prætoris, nec in tribunalibus Ecclesiasticis de eo articulo dubitatur, opponitur, aut disceptatur. ergo manifestè sequitur de primo ad vltimum,vt gestum recursu pendente per iudicem Ecclesiasticum, nec sit nullum de iure, nec recursus deperse solus consideratus potest iurisdictionis inducere suspensionem. sed totum relinquitur, & attribuitur articulo principali, hoc est, qualitati appellationis,

tionis, vt ſi iuſta, & legitima reperiatur, & vim fieri decernatur, hoc idem tanquam poſt illam geſtum ſub repoſitionis decreto includatur: è conuerſo autem non. Et ita tenendum, prout cõmuniter tenetur, practicatur, & firmiter obſeruatur apud omnia ſuprema Regis tribunalia Hiſpaniarum, à qua
33 tot fulcita inuincibilibus fundamentis, támque iuri conſona recedendum non eſt.

Hoc idem ſentire reperio Cæned. *in collecta. ad decret. al. collect. 17. n. fin.* vbi tractat, an iudici intimata ordinaria Regia prouiſione, poſſit nihilominus taxare expenſas, in quibus Reum condemnauerat in ſententia. qui quidem dicit, pro reſolutione recurrendum eſſe ad Capel. Tholoſ. *deciſ. 405. num. 2.* Anto. Gabriel *lib. 3. commu. opinion titul. de regul. iur. concl. 3. n. 54.* Maran. Guid. Pap. & Lancelot. *de attent. 2. p. cap. 12. limi. 11. per totam,* vbi latè tractant poſt plures alios, an, & quando iudex poſſit, appellatione pendente, expenſas huiuſmodi taxare abſque vitio attentati. ergo clarè ſentit ipſe Cæned. quòd ad iudicandum, an geſta ordinaria intimata, ſint regulanda ex negotio principali, & natura, atque qualitate appellationis; non autem attribui hanc poteſtatem pendenti Regio recurſui; quod verũ eſt, prout probauimus hactenus.

34 Vnum tamen ſcias, quòd licèt proceſſus à iudice Eccleſiaſtico factus, poſtquam ſibi intimata eſt prædicta prouiſio Regia, non ſit nullus, nec vt attentatus deperſe, & principaliter reuocetur, ſed pendeat ex futuro euentu (vt dixi, quia eius iuriſdictio nullo pacto poteſt dici ſuſpenſa de rigore iuris loquendo:) tamen de vrbanitate ipſe iudex tenetur acquieſcere, & ſuperſedere, poſtquam Princeps manum ſuper violẽtiæ cognitione appoſuerit, propter decorem, & honorem tantæ maieſtatis præſentiæ debitum, quod ſi
35 aliter fecerit, licet geſta nõ ſubiaceant periculo attentatorum, nec vt talia reponantur ſtatim, nec reuocentur; tamen frequenter ſolet Senatus ſupremus iudicem mulctare propter eius irreuerentiam, & audaciam, decorem proprium, & reſpectũ amiſſum vindicandi cauſa, prout ego non ſemel practicatum vidi in hoc Regio Galleco Senatu, quod iuſtiſſima ratione fit. Etenim ſi inter duos rixantes quidam nobilis occurrat eorum, & pacem opponendo, ſi inſuper aliquis eorum prolixè perſiſtat, atque tenaciter perſeueret in alterius iniuria, & oppreſſione in dedecorem manum, & pacem apponentis, iuſtè poterit illi nobilis iraſci, & omiſſa principali rixa, & propriam iniuriam vindicando, audacẽ percutere, & caſtigare; prout in hiſ contingere ſolet. ac ideo iudex Ecclẽ ſiaſticus licet de iure eius non ſit ſuſpenſa iuriſdictio; tamen ex vrbanitate ipſe ſe continere debet, ſéque ipſe eadem debet adſtringere, & ligare.

Vlteriùs etiam notandum erit, vt in vno 36
caſu poſſet iſte iudicis Eccleſiaſtici proceſſus pendẽte recurſu, nullus fieri, puta; quando omnia acta integraliter fuiſſent traducta iam ad Regium Senatum (vt aſſolet originaliter) & iudex illis non viſis, proceſſerit ad aliquem actum, qui de neceſſitate requirit cauſæ cognitionem, & actorum inſpectionem, puta; ad ſententiam diffinitiuã, vel quid ſimile; quia tunc non viſis actis (cùm præ manibus non habeat) ſententia eſt nulla ipſo iure, non ex capite recurſus pendentis, ſed ex defectu actorum, & cauſæ cognitionis, laſ. *in l iudices n. 2. C. de iudic.* Federi. Senenſ *in tract. de ſent. à n. 3.* Alexan. *conſ. 123. n. 24. lib. 4.* pulchrè & latè Vant. *de null. ſent. c. penult n. 32. & 33.* exactè Anto. Gabriel *tit. de ſent. concl. 6. n. 5. & 6.* Achil. *deciſ. 2. n. 4. de filys presby.* Put. *deciſ. 344. lib. 1.* Auil. *in cap. 5. præt. gl. verb. trabaje num. 8. & 9.* qui alios plures allegant, qui in fortioribus terminis lo- 37
quuntur, quando iudex protulit ſententiam in tam breui tempore, & tanta feſtinatione, vt veriſimiliter poſſit dici, illam tuliſſe non viſis actis, ac propterea nulla eſt ipſo iure, ac ideo ſi vim fieri decernat Senatus, etiam hæc ſententia reponenda eſt, ſicut alia acta facta poſt appellationem, vt ſuprà diximus.

Attamen ſuper hac nullitate nihil tunc 38
ſe poteſt intromittere Senatus, quando declarauit, vim non intuliſſe in articulo violentiæ, qui tunc pendebat; quia nulla via poteſt, de illius repoſitione tractare, ſed omnino expectat iudici ſuperiori, licèt ſit nulla, & pars, contra quam eſt lata, comparens coram eodem Eccleſiaſtico iudice, ob nullitatem ab ea appellabit, & proteſtatus auxilium violentiæ, iterum traducto denuo proceſſu vim feciſſe, non deferendo indubitanter declarabitur. quoniam ſententia nulla non meretur exequutionem.

Et ad terminos huius proximæ doctrinæ 39
reducenda eſt l. Regia 36. *titul. 5. lib. 2. recopilat.* ſuprà adducta pro fundamento 3. contrariæ partis in illis verbis, *para que el proceda y haga iuſticia.* quoniam licèt de iure non ſit illius ſuſpenſa iuriſdictio; tamen de facto impeditum eſt eius exercitium, quia deficientibus actis, & abſentibus non poterat procedere in cauſa, nec facere iuſtitiam partibus, non ſecus ac ſi tabellio vel litigans, ſeu quidam alius proceſſum detineat, & occultet, ita vt etiã compulſus nolit exhibere; quia hoc impedimentum, quod de facto prouenit, ſufficiẽs eſt, ad differendum

cursum negotij, quia actis non visis ferre non potest sententiam (vt dictum est) eius tamen propterea iurisdictio non est suspensa. & sic rectè dicit d. l. *remitan luego el processo al juez*, &c. *para que el proceda*, &c. hoc est, vt ampliùs actorum defectus non illi impediat, procedere. quæ optima est ad illam legem declaratio, vltra aliam, quam ad argumentorum responsionem reddemus.

40 Quo etiam sensu accipiendus est Ozasc. *d. decis. Pedem.* 30. *numer.* 18. *ad fin.* quem cauimus suprà in 6. argument. contrariæ partis, qui dicit, quòd ex hoc recursu, & actorum traductione ad Senatum non auertur iudici iurisdictio, licèt differatur. quia illius differtur exercitium, non iure operante, sed ex accidentia facti, quia illo medio tempore, quo absunt acta, non potest ad omnes actus indistinctè procedere, quia vt plurimum requirunt eorum inspectionem, quo satisfactum remanet sextum argumentum contrariæ partis.

41 Quibus sic suppositis, non obstant argumenta pro contraria parte adducta. Et non primum *ex cap. Iator qui filij sint legitimi.* Cui respondetur, quòd illa suspensio causæ principalis prouenit ex natura articuli incidentis, qui tanquam præiudicialis operatur suspensionem causæ principalis, etiam si idem iudex de eo sit cogniturus, de quo nos exactissimè egimus infrà 2. parte cap. 18. à princip. vbi multa scitu digna congessimus in proposito; at iste articulus violentiæ non est præcisus, sed est in voluntate partis, illo vti si voluerit, ideo non suspendit causam principalem, nec illi est præiudicialis, sed multum fauorabilis, quia tendit in faciliorem causæ expeditionem, vt sæpe diximus *ex d.c. pastoral.*

42 Nec obstat secundum *ex d.c. pastoral. & d. c. vt nostrum.* quia loquuntur in auocatione iurisdictionis facta per Principem à suo iudice inferiori, quia iudicium soluitur vetante eo, qui iudicare iusserat, *l. iudic. soluit ff. de iurisdict. omn. iud.* ac propterea cùm inferior ex auocatione iurisdictione careat, nihil mirum, vt ab ea gesta subiiciantur vitio attentatorum, vt latè Lancelot. *loco citato in d. arg.* 1. quod multum aberrat à natura nostri Regij recursus.

43 Nec obstat tertium *ex d. l. Regia* 36. in illis verbis ibi, *para que el proceda, y haga iusticia*, quia vltra congruam declarationem, quam illi nuperrimè assignauimus in n. 39. & 40. ampliùs respondetur; quòd cùm in hoc articulo violentiæ non aliud tractetur, nisi an iudex iure processerit pendente appellatione ab eo interiecta; vel an illi sit in posterum impediendus processus, obstante d. appellatione; ideo nihil mirum, vt illa minùs legitima reperta, reddatur processus, vt procedat, quia nullum est inuentum impedimentum. non tamen ex hoc sequitur, quòd interim suspensa eius fuerit iurisdictio, vt superiùs diximus.

Nec obstat quartum, de recursu ad Re- 44
gem pendente, vt suspendat secundum Doctores in eo allegatos; quoniam contraria opinio, vt scilicet; non suspendat, longè verior est, & receptior, prout diximus, & probauimus suprà, in 1. fundam. huius 2. p. & resolutionis, num. 10. Nec obstat quod ibi diximus ex Franc. Mar. *d. decis.* 83. *n.* 1. *&* 2. vt facta citatione suspendatur iudicis iurisdictio, quia verum est, supposito priùs, quod recursus sui primæua natura attenta, non facit litem, vt testatur ipse Francis. Mar. *in q. Del-* 45
phi. decis. 624. *quæritur super literis numer.* 7. post Bald. *in auth. quæ supplicatio. Cod. de preci. Imper offeren.* & alios per eum citatos. idem etiam tenet Lancel. Rober. *de attent.* 2. *p. c.* 19. *n.* 19. *&* 20. ac ideo non considerantur atten- 46
tata, quæ regulariter sine lite non dantur Lancel. *ibi.* Cassiad. *decis.* 6. *voluerunt Domini n.* 2. *super regul. Cancell.* & necessariò præsupponit litem stare. Paleot. *decis.* 222. *Marti. ad med.* at cùm per citationem illius alteretur natura, quia per eam proculdubio regulari- 47
ter inducatur litis pendentia, ex his quæ Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 4. *de attent. lite penden. in præfatio. n.* 28. & nos latiùs diximus infrà 2. p. cap. 13. in discursu. ideo ex hac ratione dicit ipse Lancelo. *d.* 2. *p. c.* 20. *num.* 30. *&* 14. probabilem esse opinionem Francis. Mar. quæ quidē ratio nullo modo vnquam, quomodocumque varietur recursus ad Regem; 48
potest adaptari in hac extraiudiciali omnimodo protectione, & cognitione per viam violentiæ, & vt suprà c. 2. latiùs probauimus, intimatio ordinariæ non est citatio, sed simplex quædam monitio, quæ fieri potest licitè à iudice quolibet, carente aliàs iurisdictione, sed respectu moniti, & certiorati incapace. quare cùm hæc extraiudicialis cognitio remaneat semper in meris terminis nudi recursus extraiudicialis, non potest adaptari limitatio casu, quo ipsa sine scrupulo vera dici possit.

Minus etiam obstat quintum de relatio- 49
ne ad Principem pendente, quia ista processus remissio, nec quadrat, nec potest conuenire aliquo modo naturæ, & qualitati relationis, quam iudex inferior facit Principi, prout latè videre est ex eodem Lancel. *d.* 2. *part. cap.* 8. *à princip.* deinde quia d. relatio, de qua ibi loquitur, respicit merita, & essentiam, seu substantiam causæ principalis, cuius iudicialis, atque iurisdictionalis dere-

lis determinatio expectatur à Rege, & ideo nihil mirum, vt suspendat iurisdictionem inferioris, interim dum illi causa iterum remittitur, aut resolutio expectatur. quod quantum à nostro recursu distet, nemo est, qui non videat. imò vlteriùs habemus legem Regiam expressam 9. *titulo* 14. *libro* 4.
50 *recopilation.* vbi disponitur, quòd quando Princeps mandat iudici inferiori, aut tribunali, vt illi mittat relationem super statu alicuius negotiij, non propterea debeat, in eo supersedere, nisi fortè aliquando ipse Princeps supersedere, mandet simul.

51 Quibus suppositis, audiendus non erit Ceuall. dum contrariam partem audacter, ac temerè sectatur, quia loquitur contra omnia iuridica principia,& notissimam omnium tribunalium supremorum praxim, ac propterea communi Senatorum, & aduocatorum calculo reprehenditur quotidie. fundatur enim in falsa opinione, tenente, recursum suspendere, quia vt vidisti, non est vera, & adhuc dato casu, quòd vera foret, nihilominus ex ea non potuisset in-
52 ferri ad recursum Regium, de quo loquimur, quia longè absimilis est, quoniam querela fundatur in errore partium, & circumuentione aduersarij. Greg. Tholos. *tractatu de appellat. libro* 1. *cap.* 6. *numero* 10. Scacia *tractatu de appellat. quæst.* 19. *rem.* 3. *sub numero* 34. hic noster fundatur in sola violentia, & vi oppressione iudicis (vt sæpè dictum est) ille recursus, & querela reuide-
53 tur etiam ex nouis actis, & nouiter repertis, ac nouis productionibus, Gregor. Tholos. *vbi proximè numero* 11. & Scacia *sub d. numero* 34. at noster recursus, & querela ex eorumdem actorum inspectione duntaxat, nullo modo aliis admissis detegitur, vt probat *l.* 3 6. *titulo* 5. *libro* 2. *recopil ut.* & nos la-
54 tè probauimus suprà cap. 2. deinde ille recursus licèt sit à principio extraiudicialis, tamen in eius cognitione, sequuta (vt requiritur) citatione, efficitur iudicialis, & litis pendentia, vt nuper in responsione ad quartum argumentum numer. 45. post Fran. Mar. Lancelotum, & alios diximus. at noster recursus à sui principio vsque ad eius finem nihil iudicialitatis recipit, nec recipere potest, sed in eo proceditur absque spe illam in minimo recipiendi, vt sæpe suo loco diximus, ille recursus, & querela prouenit ex potentia meræ, & supremæ iu-
55 risdictionis, vt manifestè apparet ex Doctoribus, de illo tractantes, quos citauimus hactenus. at iste noster ex sola potestate politica, & œconomica, & etiam charitatiua absque vestigio, seu vmbra iurisdictionis, quam rei qualitas, & subiecta materia nullo modo patitur. item an ille recursus ad 56
appellandum intra terminum datum est proponendus, si credimus ingenti Doctorum cateruæ, quos congerit Lancelot. *de attentat. 2. parte cap.* 19. *numer.* 11. (quem tamen pro resolutione vide) *à numer.* 24. *&* 25. & vide etiam Scaci. *vbi suprà sub numer.* 27. *versiculo subdeclara primò, & numer.* 28. at noster recursus nullo termino, aut tempore circumscriptus reperitur. Ex quibus omnibus clarè patet, quòd quando fortè verum foret, recursum ad Principem habere effectum suspensiuum; tamen ex rationis disparitate non potuisset, de illo ad nostrum argui, à contrario autem, scilicet; retenta veriori opinione negatiua, quæ habet, carere suspensiuo; recte procedit argumentatio de illo ad nostrum, per argumentum à fortiori, quo nos vsi fuimus superiùs.

Et notandum est, quòd ipsemet Ceuallus contrarium firmauit *in tractatu de cogni. per viam viol. gloss.* 15. *numero* 1. *folio* 97. vbi loquendo de via exequutiua, vt iudex licitè possit in ea procedere, in hæc inquit: Tunc non est reponendum, quod exequutioni traditum est, imò non obstante appellatione, & inuocatione auxilij regalis; iudex Ecclesiasticus licitè procedit in causa, *&c.* Ecce igitur manifestè sentire, quòd recursu pendente ad Regem, processum non fieri nullum, & attentatum ex hoc capite, sed pendere ex natura, & qualitate appellationis principalis. quæ si careat suspensiuo, ille etiam gestus recursu pendente, sit licitus, & non reponendus, prout superiùs resoluimus. nam si ex capite pendentis recursus Regij fuisset attentatus, & nullus, nullo modo potuisset validus reddi, nec reuiuisci, vt suprà probaui. 57

Quoad secundam partem nostri capituli, scilicet; an pendente recursu ad Regem, suspendantur, vel currant termini, parti vel partibus assignati ad aliquem articulum à iure, seu à iudice, & licèt hinc inde plurima possem conferre, breuiter tamen dicendum arbitror, terminos non currere. Finge receptæ sunt partes ad probandum cum certo termino assignato, vna pars vel appellauit à sententia probationis receptæ, vel interim in discursu apposuit contra testem legitimam obiectionem, & à non admissione, vel ab admissione ex aduerso fuit appellatum; vel quis fuit vigore instrumenti exequutus, cui intimatus fuit decem dierum terminus, interim ob aliquam causam appellans. & iis casibus, & aliis similibus ad Senatum Regium recurritur per viam violentiæ, interim dum in Se- 58

natu disceptatur, & cognoscitur de qualitate appellationis, suspenduntur dicti termini. quia processus originalis defectu impeditur eius cursus, & partes occupati sunt, & impediti, dum assistunt in disceptatione articuli violentiæ in Senatu Regio. quare illis non debet obesse terminorum cur-
59 sus. Primò quoniam dum super aliqua re disceptatur, vt ipsa disceptatione pendente terminus non currit partibus, nec etiam iudici. ita eleganter in pulchro casu obtinuisse, testatur Ioan. Baptist. Gener. B. *in tractatu de arbitr. libro* 33. *cap.* 2. *numero* 8. *&* 9. latè prosequitur Lancelot. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *ampliat.* 20. *à numero* 4. *& suprà*, qui *numer.* 6. *& in* 3. *part. cap.* 30. *in priuileg.* 10.
60 firmat fatalia non currere appellanti, donec disceptatur, an appellatio sit nulla, post Paul. Castrens. *consilio* 231. *visis actis numer.* 2. *libr.* 1. Ias. *in l. contra maiores Cod. de inoffic. testam. & in cap. ex ratione de appellat.* & post Bald. *in l.* 2. *Codic. si pendeu. appellat. mors interu. in fin.* tradit Barthol. Socinus *in consilio* 122. *præstantissime n.* 4. *libr.* 1. quia legitimum reputatur impedimentum. ergo hic dum disceptatur coram Principe de legitimitate, & potentia, seu effectibus appellationis, debet suspendi terminus.

61 Cui conuenit, quod dicunt *Montalb. in l.* 13. *titul.* 10. *libr.* 3. *fori*, quem referens sequitur Cifuent. *in l.* 70. *Tauri.* & per eos Mieres *in tract.atu de maior.* 3. *part. quæstio.* 26. *numer.* 60. *in nouiori impressione*; quòd nouem dierum termini, qui dantur ad retrahendum rem venditam, non currunt, durante disceptatione super ipsa re, & eius venditione.

62 Pro quo fortiùs vrget, quòd quando condemnatus vsus est remedio nullitatis, interim dum de ipsa disceptatur, non currunt ei decem dies ad appellandum, etiam si in nullitate succumbat, Cynus *in l. contra maiores* 16. *numer.* 7. *Cod. de inofficios. testament.* Franc. *in cap. dilecto* 63. *quæst.* 6. *numer.* 11. *de appellat.* Hippolyt. de Marsil. *sing.* 152. *succumbens*, quem referens sequitur Thom. Fossan. *consilio* 10. *instantio numer.* 8. *&* 10. & aduersus Guido. Papæ, & Lancelot. hanc sequitur opinionem Scacia *de appellat. quæst.* 12. *num.* 169. & iterum *quæst.* 15. *sub numer.* 91. *&* 98. *& numer.* 95. post Ioan. de Amicis *consilio* 6. *sacr. Regio à num.* 29. *cum sequentibus, &* sub nu-
63 *mer.* 35. vbi de communi omnium consensu procedere, vbi nullitas prouenit ex attentatis. Igitur idem dicendum venit in nostro casu, quòd dum pendet remedium, & cognitio violentiæ, quo aliquis oppressus vsus est; non debet currere terminus, nec aliquod partibus præiudicium generare. Et hinc etiam prouenit, quòd quando 64
duæ dilationes ex diuersis causis, seu actionibus procedunt, vna alteram non confundit, sed successiuè prodest, vna post alteram finitam, latè prosequitur Tiraquel. *de retract. conuentio.* §. 1. *gloss.* 1. *& vnica, gloss.* 18. *cum sequentibus.* & iterum *à numer.* 61. *cum multis sequentibus.* de quo nos alibi diximus latiùs in materia excessus.

Hinc est, vt impedito agere, non currit 65
tempus *l.* 1. §. *fin. ff. de annal. except. l. vt perfecti. C. de annal. exceptio.* Ias. *in l. contra maiores numer.* 6. *Cod. de inofficioso testam.* Riminal. *consil.* 21. *numer.* 29. *lib.* 1. Decius *consil.* 558. *colum. penult.* Cratet. *consil.* 271. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 38. *numer.* 35. *volum.* 1. Bert *quæst. fauril.* 40. *&* 65. Bard. *de temp. vtil. & contin. cap.* 7. *&* 8. *cum seqq.* Ioan. de Lignan. *de consuet. defens.* §. 14. *numer.* 17. ex quo inferunt Rom. *consil.* 435. *incipit quoad primam.* Felin. *in cap. cùm dilecto. colum.* 21. *versiculo limita* 7. *num.* 13. *de refeript.* Rip. *tract. at. de peste* 3. *part. quæst.* 6. Hieronym. Præuid. *in tract. de pest. versiculo videmus num.* 2. Cass. *decis.* 1. *de dilat. & super regul. Cancell. decis.* 22. Saran. *de publican. quæst.* 3. *num.* 2. Rebuff. *in cad. regul.* Marsil. *in l.* 1. §. *preterea num.* 131. *ff. de quæstio.* Moder. Florent. *de fortuit. casi. part.* 2. *quæst.* 6. Cardi. Paris. *conf.* 143. *colum.* 1. *volum.* 4. Nauarr. *conf.* 3. *num.* 3. *de renunt.* Caputaq. *decis.* 73. *part.* 2. Flami. Paris. *de resign. lib.* 11. *tom.* 2. *quæst.* 13. *à numer.* 1. *&* 33. qui loquuntur de impedimento, quod suspendit tempus publicandi resignationem, & ipse Flami. Paris. *ibi à num.* 10. quòd impe- 66
dito non currit terminus conficiendi inuentarium, & quòd impedimentum excusat à pœna, à contumacia, à defertione, à solutione canonis debiti, ab emphyteuta, ab obli- 67
gatione accedendi ad Concilium siue generale, siue prouinciale, & aliis pluribus, vbi latissimè & dilucidè prosequitur hanc materiam. Hinc est, vt propter impedimentum 68
receditur à forma, Cardin. Paris. *consil.* 32. *numer.* 11. 14. *&* 16. *& consil.* 33. *num.* 22. 25. *&* 31. *volum.* 2. Crauet. *consil.* 12. *volum.* 2. Bursat. *consilio* 74. *numer.* 158. *volum.* 1. quia non videtur formæ ac legi contrauenire. Ias. *in l. si quis numero* 7 *ff. de iurisd. omni. iud.* Ægui. Bossi. *in practica crimin. titulo de arcef. fideiuss. numero* 47. Flamin. *vbi proxime numero* 3. *&* 5.

Hinc est, quòd impedito ex facto iudicis 69
non currit tempus. Paris. *conf.* 124. *præcedens num.* 1. *libr.* 1. Balb. *tract. de præscriptio. in* 1. *p. p. princ. quæst.* 6. *numer.* 4. *tom.* 17. *folio* 71. Scacia *de appellat. q.* 15. *num.* 124. *&* 122. *cum sequentibus.* vbi plurimos allegat. plures etiam citat Flami. Paris. *de resign. lib.* 11. *tom.* 2. *q.* 13. *num.* 120. *& numer.* 95. & facit ad propositum

positum quod ipse Flami. *num.* 121. post Sarner. *de public. quæst.* 13. *num.* 3. Rip. *in tractatu de pest. in* 3. *p. q.* 6. quòd si literæ detineantur à iudice, & transeat tempus, excusatur à publicatione.

70 Hinc est, vt impedimentum proueniens ex facto Principis excusat, vt testatur Deci. *in cap. ex ratione num.* 22. *versic. secundus casus.* Scacia *de appell. quæst.* 15. *sub num.* 124. *vers.*

71 *aduerte vnum, ad finem.* imò etiam violentia excusat, & est caussa, vt tempus non currat vim passo, ita post alios Flami. Paris. *vbi proxime à num.* 95. *cum sequentibus.* vbi etiam de impedimento proueniente ex facto aduersarij, quæ omnia optimè conducunt resolutioni nostræ propositæ difficultatis.

72 Et in nostris terminis, quòd termini, & tempora iure præscripta non currunt propter recursum ad Regem per hanc viam violentiæ, expressè determinauit Rot. Romana in vna Longionen. Præstimon. 27. Nouemb. 1592. coram Pamphilo, quam ad literam refert Nicol. Garc. *tract. de benef.* 6. *p. cap.* 4. *sub n.* 42. *fol.* 819. in qua postquam latè tractauerit, an lapsus fuerat terminus exequẽdi exequutoriales quasdam, post medium ita dicitur: Maximè cùm taciturnitas fuerit caussata ex impedimentis, præstitis per Aluarum mediante recursu ad consilium regium, per quod curauit, auferri exequutoriales, *&c.*) quæ mirabilis est ad propositum. & ita etiam declaratum fuit, & practicatum in hoc Se-

73 natu Gallo-Græco. maximè quia huiusmodi impedimentum est notorium, euidens, & manifestum, probatum ex eisdem actis, quibus apparet quantum tempus ipsum durauerit. ex iis, quæ latè prosequitur Flamin. *vbi suprà à num.* 22. *cum seqq. & à n.* 119.

Et nullo adducto fundamento, nec authoritate (multò post hæc scripta) legimus Ceuall. *in tractatu de cognitio. per viam violent. gl.* 14. *numero* 5. *ad* 5. tenentem hanc partem, qui in hoc articulo ita ait: *Y los terminos de la prueua estan suspensos, durante que el processo no se buelue a remitir al eclesiastico, y si fuere executiua la caussa no corren los diez dias de la oppossicion, sino que a de boluer anotificar el termino, si el processo fuere remitido al ordinario sobre algun articulo y assi lo he visto y praticado.*

74 quia impedito agere non currit tempus *l.* 1. § *fi. Cod. de annal. excep.* & est regula iuris dicentis, quod per me non stat, mihi imputari non debet.) Hæc ille in hoc articulo dixit. quantum autem asserit, quòd denuo sit terminus oppositionis intimandus, ita vt de nouo incipiat currere ratione, & fundamento careat, nam terminus suspenditur, & remanet in eo statu, quo superuenit impedimentum, ita vt pars termini iam transacti non renouetur, sed dumtaxat tollitur de medio illud tempus, quo impedimentum durauit. ita Flami. Paris. post alios *vbi sup. à num* 127. *& seq. & n.* 119. pulchrè & plenè Roman. *cons.* 443. *quoad primum. in prin.* Calderi. *consil.* 210. *aliàs* 4. *de appell. circa med. vers. & est danda.* Gemini. *cons.* 42. *num.* 11. *vers. impedimentum plurimam comprobationem* Roman. *consil.* 496. *primus num.* 9. *& seq. vers. quoad secundum.* Cardin. Tusc. *practi. conclus. litera Y, conclus.* 29. *num.* 8. *& num.* 21. *tom.* 4. & alibi passim per Doctores. aliàs enim maximæ potuissent oriri & intolerabiles fraudes ad renouandum terminum transactum, quibus locus dandus non est. & nos pro hac opinione plures citauimus 2. p. c. 13. à n. 253. & eam insuper sequuntur Bald. & eius addit. *in authen. clericus. n.* 9. *C. de Episcop. & cleric.* Amedæ. *de syndicat num.* 76. *fol.* 48. Catal. *eodem tract at. quæst.* 75. *n.* 44. *& seqq. fol* 15. Put. *eod. tract at. verb. instantia syndicat. cap* 4. *fol.* 194. Castel. *in l.* 64. *verb. passidos. fol.* 192. *col.* 3. *in fin.* & ibi Palac. Rub *num* 5. *fol.* 126. *in leg. Taur.* Auenda. *respon.* 2. *fol.* 118. *concl.* 6. Didac. Perez *in l.* 5. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordin. col.* 1111. *vers. intelligenda.* Azeued. *in addit. ad Curi. Pisan. lib* 4. *cap.* 6. *num.* 87. *fol.* 123. *& in d. l.* 7. *num.* 81. *in fin. & seq. tit.* 18. *lib.* 4. *recop.* facit regul. *imputari. de regul. iur. in* 6. *& l.* 1. *& tit. ff. de eo per quem factum erit.*

Et in terminis quando in via executiua 76 ob impedimentum partis non potuit fieri informatio per debitorem, ei non assignetur nouus terminus ex integro, sed suppleatur tantum, quantum abstulit impedimentum. probat post nonnullos ex allegatis Bobadilla *in polit. lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 253.

CAPVT VIII.

Dato semel in Senatu decreto super violentia ex actorum inspectione, illis tamen diminutis: an postmodum eis integris, possit, eiusdem appellationis virtute, super eodem articulo Regius iterum haberi recursus per hanc viam violentiæ.

SVMMARIVM.

Decretum violentiæ per viam nullitatis, appellationis, aut reuisionis, reuocari non potest. num. 1.

Ceuallos refertur asserens decretum violentiæ transire in rem iudicatam, quoad Senatum inferiorem, non tamen quoad consilium supremum, quia illud potest reformare, & reuo-

care. numero 2. vide num. 36.

Sententia lata contra rem iudicatam est nulla ipso iure. num. 3.

Decretum violentiæ que no viene por la orden o en estado, *non impedit, vt iterum ordinato processu, queat oppressus super eodem articulo & appellatione ad Senatum recurrere. n. 4.*

Sententia absolutoria ob ineptum libellum non impedit, alium bene conceptum nouiter proponere. n. 5.

Succumbens ex actione ineptè proposita, iterum aptè agens auditur. n. 6.

Decretorum violentiæ que por agora no haze fuerça, *&c. non impedit, quominus oppressus accedente postea violentia queat super eodem articulo ad Senatum recurrere. n. 7.*

Agens ad debitum conditione non impleta & succumbens, poterit illa impleta iterum agere. n. 8.

Succumbens ob non probatam rei possessionem in aduersario, contra illum denuo possidentem potest iterum agere. n. 9.

Causa defensionis limitata limitatos producit effectus. num. 10.

Decreto, vim non fieri, lato semel in Senatu, essentialibus tamen actis deficientibus, postea tamen integris, posse eiusdem violentiæ respectu iterum haberi recursum, defendit Author. num. 11.

Acta integra facta à iudice ecclesiastico, de essentia sunt recursus Regij, vt vis detegi possit. num. 12.

Sententia lata actis non integris, sed diminutè transportatis, est nulla ipso iure, & quæ executionem non meretur. n. 13.

Et hæc nullitas non excusatur præsumptione boni iuris. n. 14.

Exceptio processus non integri ante omnia per iudicem examinanda. n. 15.

Gratianus reprobatur, & varius arguitur. n. 16.

Decretum violentiæ latum actis non integris, legis forma & ordo omittitur. n. 17.

l. Regia 36. tit. 5. lib. 2. recopi. ibi, en la forma acostumbrada, *&c. & ibi*, manden traher el proceso, *&c. ponderatur & interpretatur. ibidem.*

Sententia actis diminutis dicitur lata ordine perturbato. n. 18.

Actis non visis vel eis non integris, sed diminutis, sententiam ferre, idem est. n. 19.

Causa vera vbi requiritur ad substantiam actus, non sufficit, eam habere pro subsistente. n. 20.

Factum malè aut minùs plenè ex integro est agendum. n. 21.

Dispositio licèt intelligatur de primo actu, non tamen de nullo, & inutiliter gesto, quia iterum vtiliter geri potest. n. 22.

Dispositio licèt intelligatur de primo actu, si ex eo non satisfit intentioni disponentis, alius fit, vt ex integro satisfiat. n. 23.

Per decretum violentiæ actis non integris latum, non satisfiet fini & intentioni Principis, iuris diuini, naturalis, & Canonici, cùm vis subsistat. num. 24.

Dispositio pro certa caussa (prout violentiæ repulsio) durat durante caussa. n. 25.

Caussa durante semper durat, quod ob causam introductum est. num. 26.

Per decretum violentiæ, scilicet, illam non adesse, non integris actis latum, maior iudici datur occasio violentiæ insistendi. n. 27.

Decretum violentiæ nunquam transit in rem iudicatam. num. 28.

Extraiudicialis actus licèt post decem dies per appellationem non reuocetur; tamen sic quandocumque per viam recursus, & querelæ. n. 29.

Actus extraiudicialis numquam transit in rem iudicatam. n. 30.

Condemnatus per tres conformes sententias, quæ non transeunt in rem iudicatam, non auditur vlteriùs appellans. n. 31.

Desertio appellationis ab actu extraiudiciali non præcludit viam querelæ. n. 32.

Decreto (vim non fieri) semel dato ex actus non integris, potest oppressus eis simultaneis ad Senatum recurrere super eodem articulo violentiæ; tamen cum limitationibus. n. 33.

Decreto violentiæ semel dato actis non integris, non adiit oppressus Senatum iterum per viam appellationis, nullitatis, aut reuisionis, sed extraiudicialiter, ac si nunquam datum sit decretum. n. 34.

Remedium salubre violentiæ, non est credendum, velle Principem fictè & apparenter præbere, manente adhuc vi. n. 35.

Ceuallos reprobatur asserens decretum violentiæ transire in rem iudicatam. n. 36.

Ceuallos reprobatur asserens, consilium supremum reuocare, & reformare decretum violentiæ latum à Cancellaria, vel alia audientia inferiori. num. 37. & seqq.

Ceuallos reprobatur asserens Nuntium de appellatione cognoscentem non posse sententiam ferre contrariam decreto violentiæ directo ordinario inferiori. n. 38.

Decretum violentiæ non facit instantiam, nec præiudicium partibus, nec transit in rem iudicatam. n. 39.

Cognitio super iustitia causæ principalis remanet salua superiori per decretum violentiæ, quod cum superiore nec loquitur, nec intelligitur. num. 40.

Iudex superior caussa cognita potest super sententiæ executione & attentatis terminare, nulla habito respectu ad decretum violentiæ directum inferiori. n. 41.

Deferendum, vel non, licèt ad sui instructionem

posit

poßit cognoſcere iudex inferior, tamen ſuperior non impeditur, ſuper admittenda vel reiicienda appellatione & attentatis, terminare. num. 42.

*Superioris interloquutio ſuper admittenda vel non admittenda appellatione, & reuocatione attentatorum, etiam ſtante decreto directo regio inferiori, eſt nouum grauamen, & diuerſa perſona oppreſſa, diuerſus iudex, & noua violentia, & ſic noua appellatione & recurſu indiget. n.*43.

*Auxilio nouo indigent, quæ de nouo emergunt. num.*44.

*Diſpoſitio intelligitur rebus ſic ſtantibus, quæ propter ſuperuenientiam nouæ cauſſæ alteratur. num.*45.

*Decreto violentiæ ſi iudex ipſe per litis diſcurſum contrariam ferat ſententiam, noua appellatio & nouus recurſus eſt neceſſarius, quia noua eſt vis. n.*46.

*Conſilium ſupremum ſe intromiſiſſe vnquam in reformatione decretorum violentiæ Regij tribunalis inferioris, nec viſum, nec hactenus auditum eſt. n.*47.

*Decreto violentiæ ſemel dato, actis tamen diminutis, tunc ad Senatum iterum poteſt recurri, ſi acta quæ deficiebant, erant omnino eſſentialia ad detegendam violentiæ exiſtentiam, non aliàs. num.*48.

*Oppreſſus, qui ex actis diminutis ſemel obtinuit decretum contra ſe, licèt vim non fieri, poteſt eis integris, iterum recurrere; ſecus autem appellatus. num.*49.

*Pars appellata, quæ contra ſe reportauit decretum in Senatu, vim fieri actis diminutis; non poteſt eis integris vlterius recurrere, quia caret appellatione, & ſic fundamento, quo violentia fundatur. n.*50.

*Violentia committitur in non deferenda legitima appellatione, non tamen in deferenda non deferendæ. n.*51.

Iudex non deferens iuſtæ appellationi punitur. num. 52.

*Iudex deferens appellationi minùs legitimæ non punitur. num.*53.

*Oppreſſus affirmans in Senatu, acta eſſe integra, non auditur poſtea ex capite proceſſus diminuti, volens nouiter recurrere ad Senatum ſuper eodem articulo. n.*54.

*Oppreſſus vt iterum poßit recurrere ad Senatum ſuper eodem articulo ex capite proceſſus nõ integri, debet de hoc conſtare notoriè, & euidenter ex actorum inſpectione, aliter non auditur. n.*55.

Et quomodo conſulatur oppreſſus vt hoc modo notoriè appareat. ibidem.

Notarij fides ſtandum eſt aſſerenti alia acta non eſſe ad reſponſionem prouiſionis de autos diminutos, *quo ad proceſſus inſpectionem ſuper violentia procedit Senatus. num.* 56.

*Actis nouis apparentibus facit variare fidem Notarij, contrarium aſſerentis, & ſi eſt laicus, punitur à Senatu. n.*57.

Giurbæ diſtinctio an ſi ſententia ſit nulla ob acta non integra reprobatur. num. 58.

INGENVE fateor, in hac quæſtione plus diſcere, quàm docere me velle. ſiquidem dato ſemel decreto vigore vnius appellationis quoquo modo acta acceſſerint ad tribunal, ſi iterum prætextu proceſſus non integri, velit oppreſſus, alia noua non accedente violentia, ad idem confugere, pro alio decreto obtinendo; videretur, potiùs accedere pro prioris reuocatione, & ſaltim quaſi per viam nullitatis petere reuiſionem iterum, quod nullo modo patitur, vt poſt Auenda. *de exequen. mand. c.* 1. *num.* 32. *verſ. & quia prouiſio in prima parte.* Gaſp. Rodrig. *tractatu de annu. reddit. lib.* 1. *queſt.* 17. *num.*73. Practic. Monter. *in* 5. *tractatu de Chancell. tit. Sigueſe el tercero proceſſo que es eccleſiaſtico ad fi. fol.* 93. *& ſeq. ad fi. fol.* 94. *& l.* 35. *lib.* 2. *recopil.* latiùs diximus ſuo loco, à neutro decretorum genere in articulo violentiæ dari appellationem, ſupplicationem, nec etiam permitti nullitatem, aut alium recurſum. ergo dicendum eſt in hoc caſu; vt nullo modo iterum admittatur oppreſſus, quantumcumque de actorum diminutione ac diſmembratione dixerit.

1

Vlteriùs & pro hac parte negatiua facit, 2
quòniam licèt decretum tribunalis Regij inferioris ſuper cognitione per viam violentiæ reſpectu conſilij ſupremi propter eius ſoueraniam, numquam tranſeat in rem iudicatam; quominus queat ſuper eodem articulo violentiæ datum decretum per Cancellariam, aut aliam Regiam audientiam, reformare, reuocare, ſeu in melius reponere: tamen reſpectu eiuſdem tribunalis, & Cancellariæ, quæ decretum violentiæ protulit, ſiue iuſtum, ſiue iniquum, eo non admittitur appellatio, ſupplicatio, aut alius recurſus: quia reſpectu ſui tranſiuit decretum in rem iudicatam, ita hanc conſiderationem latè proſequitur Ceuall. (quem multo poſt hæc vidi) *in tractatu de cognit per viam viol.* 2. *p. q.* 74. *à num.* 24. *vſque ad fi.* vbi caſum & exemplar recenſet *fol.* 283. igitur oppreſſo ſemel dato vno decreto in tribunali, oſtiũ penitus claudendum eſt, ne aliter recurrere poſſit, cùm decretum iam tranſierit in rem iudicatam, quia ſententia lata contra 3
rem iudicatam eſt nulla ipſo iure. Bal. *in l.* 1. *colum.* 2. *n.* 5. *verſ. ex prædictis C. quando prouo. non eſt neceſſe. & in cap. ſi à nobis* 65. & ibi Philipp. Franch. *n.* 12. *verſ. ſed queritur de*

appellat.

appellat. & hanc esse communem opinionem testatur & sequitur Franc. *in cap. dilecto* 63. *quæst.* 41. *sub num.* 94. *de appellat.* latè prosequitur Scacia *de appella. q.* 11. *à num.* 194 *cum pluribus seqq.*

Sed nihilominus vt in re tam graui, atque difficili cum distinctione procedamus; Tres casus distinguendi sunt: Primus quando in Senatu post actorum inspectionem
4 decretum fuit, processum non venire per ordinem debitum,& statum, puta; quia deficit appellatio. & tunc dubium non est, vt iterum super eodem articulo, & eiusdem appellationis caussa, & occasione, posse iterum ad eundem Senatum recurri, quando processus conduci possit ordinatè, ac debito, seu legitimo modo. quia ex eo decreto nihil super articulo violentiæ decretum fuerat, ad similitudinem sententiæ absolutoriæ ab obseruatione iudicij, vel ab instantia, puta; propter ineptum libellum, vt possit iterum eadem caussa in iudicium refricari, be-
5 ne concepto libello, vt probant text. *in leg. sed & si pupillus* §. *si institoria.* & ibi gl. Bal. & expressiùs Alberi.& Salic. *ff. de institu. & in l. Mœuius in fi.* & ibi quoque Alber. *ff. de pact. dotal. & c. eorum* & ibi Petr. Ancar. *in 4. not. de rescrip. & cap. examinat. de rescrip.* Signorol. *cons.* 142. *in quæst. vertente col.* 2. *vers. præterea in simili.* vbi alia iura citat Ancaran. *in cap. ne captandæ colum.* 1. *in* 3. *not. de conces. præbend. lib.* 6. bonus textus [illegible] *m.* & ibi Card. Flor. *in* 2. *not.* & alij [illegible] *appell.* latè Tiraq. *in leg.*
6 *houes* §. *hoc sermone limi.* 1. *à num.* 16. qui dicunt, quòd ille, qui actionem aut libellum ineptum proposuit, & ob id fuit repulsus, vel succubuit, debet iterum aptè agens audiri de nouo.

Secundus casus est præcedenti similis, puta; quando decretum est in Senatu, *que*
7 *por agora no haze fuerça y se le remite*, &c. quod tunc contingit, quando reperitur in actis, iudicem nihil appellationi respondisse, an deferebat Vel non, vel quando conqueritur de exequutore nolente deferre appellationi per aliquem interiectæ, eo, puta; quia eum citauit, certantem non esse comprehensum, coram quo opposuerat exceptionem legitimam, & nihil contra eam iudex dixerit. Vel quando est appellatum ab aliquo iudice conditionaliter, nisi me admiseris ad probandum, vel concesseris terminum,&c. & non expectata determinatione, & grauamine iudicis, recurrit ad Senatum per viam violentiæ, & pluribus aliis, de quibus per discursum huius operis: quoniam postmodum facta & accedente violentia super eodem articulo,poterit absque dubio, iterum ad Senatum confugere, vt in casu superiori & ex identitate rationis.

Pro quo facit, nam qui nondum condi- 8
tione impleta, egit ad debitum,& ob id succumbit; tamen ea conditione postea impleta, denuo iterum potest agere *l. grege ff. si sub conditione ff. de ædilitio edicto l. mater* §. *eandem vers. & ideo si forte sub conditio. ff. de exequutione rei iudi.* Tiraq. *in d.* §. *hoc sermone limit.* 1. *num.* 16. & melius facit, nam si actor ideo à iudice sit repulsus, quia rem petitam reus non possideret, poterit licitè iterum agere, si reus inceperit possidere, *l. quoties* §. *vlt.* 9
l. sed & si postea ff. de noxal. act. l. si à te in prin. & l. rem meam & l. si quis ad exhibendum ff. de except. rei iud. l. procurator ad exhibendum in prin ff. rem ratam haberi l. neque 3 *ff. ad exhiben.* latiùs comprobat Tiraq. *in repeti. l. boues* §. *hoc sermone limi.* 1. *num.* 17 *ff. de verb. signi. fol.* 232. & quia hoc idem dictat, & indicat similium Doctorum conceptio, quia est limitata, ac ideo limitata caussa defensionis limitatos 10
producit effectus. Maria. Socin. *cons.* 26. *ex his quæ in facto colum.* 3. *versiculo postremo posito lib.* 1. Tiraq *in tractatu caussa cessante sub n.* 147. vbi per totum latè comprobat regulam generalem,quòd caussa limitata limitatos producit effectus.

Tertius, & difficillimus casus est; quan- 11
do directè latum est in Senatu decretum super articulo violentiæ, puta; vim non fieri, sed tamen deficientibus aliquibus essentialibus actibus,quæ sine dubio si simul fierent cum aliis, penitus appellationem iustificarent, manifestamque violentiam detegerent: & tunc si postmodum apparuerint cum processu, opinor, posse denuo iterum eiusdem appellationis virtute, & super eodem articulo ad eundem Regium Senatum, seu audientiam per hanc viam violentiæ recurri, ad quod moueor sequentibus.

Primò, quoniam ad huiusmodi extraiu- 12
dicialem cognitionem per viam violentiæ omnimodo sunt essentialia omnia acta integra, quæ facta fuere coram iudice ecclesiastico, vt aliter veritas rei, qualitas, & natura appellationis deregi non poterit, nec violentia iudicis apparere, vt latissimè suprà c. 2. & præcipuè in §. 2. à prin. adeò vt etiam in iudicialibus si superior actis non integris, sed cum diminutione, & dismembratione transportatis sententiam ferat, nihil agere videtur, sed ipsa sententia est nulla ipso iure, adeò vt exequutioni mandari non possit, 13
ita determinauit Rot. Rom. in vna Certonen. bonorum de Sectilo Mercurij 28. Iunij 1589. quæ inter relatas per Prosper Farinac. est *decis.* 104. *resoluerunt. & decis.* 107 *num.* 2. alteram etiam Rotæ decisionem, quam post Marquesl. citat & sequitur Ioan. Hieronym. Campanil.

Campanil. *diuerſ. iur. canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *ſub n.* 314. *fol.* 367. Fiuiz. *deciſ.* 11. *n.* 13. *p.* 3. *& per l.* 2. vbi gl. & B. *n.* 1. *&* 2. Iaſ. *n.* 15. Decius *n.* 33. *C. de edend.* Felin. qui communem dicit *in cap. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ ante num.* 17. *de conſtitut.* tenet eleganter Mareſcotus *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 43. *à num.* 1. *cum ſeqq.* maximè hodie ſtante Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat.*
14 *cap.* 20. §. *præterea.* quod habet decretum irritans, quæ nullitas non excuſatur præſumptione boni iuris. Socin. Iun. *conſ.* 8. *n.* 3. *lib.* 2. ſed imò parte opponente priùs iudex de ea
15 cognoſcere debet. Pute. *deciſ.* 72. *num.* 6. *lib.* 3. optimè Mareſcot. *vbi proximè n.* 3. vbi teſtatur ſæpe ita tenuiſſe Rot. vt in vna Patauina decimarum 4. Iulij 1576. coram Graſſ. & in Verulla. Spolij 3. Maij 1586. coram Plat. & in alia Venet. legitimitatis 26. Febr. 1597. coram Penia. etiam ſi adſit in commiſſione clauſula (quam & quas, *&c.*) quia poſt Tridentin. Signatura, & Rota intelligunt, vt non operetur, niſi tranſportato proceſſu. prout fuiſſe tentum in vna Valenti. Parrochial. 13. Ianuarij 1580. coram Blancheto teſtatur Mareſcot. *d. l.* 2. *cap.* 43. *n.* 4. qui *n.* 5. ampliat hanc doctrinam, & quòd huiuſmodi ſententia lata actis non integris ſit nulla ipſo iure; tenet poſt Bal. Purpurat. & alios Anton. Gabr. *commu. concluſſ. lib.* 2. *tit. de appellat. concluſ.* 5. *in fi.* & poſt Bart. *in l.* 2. *is apud quem num.* 5. *verſic. tertio modo.* & ibi Bal. *n.* 5. *verſic. ex quo nota C. de edendo.* tenet Caſſiad. *deciſ.* 2. *num.* 10. *de appellat.* Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 37. *alioqui* 9. *opponebatur num.* 5. *de cauſ. poſſ. & propriet.* quos ſequitur Sigiſmun. Scacia *de appell. quæſt.* 20. *num.* 8. 11. *& ſeq.* qui *d. n.* 11. teſtatur, ita fuiſſe deciſum in Rot. die 13. Februar. 1609. in vna Anconita. pecuniar. coram Sacrat. ex quibus quidem clarè conuincitur Gratianus *diſcep. for. cap.* 121. *num.* 26. *&* 27. qui in totum non eſſe nullum puta-
16 uit. Igitur ſi primum decretum latum non viſis actis integris, deficientibúſque eſſentialibus penitus ad articulum, nullum reputatur, nihilque ex eo actum videatur: licitè poterit de nouo ad Senatum recurri, quia non præſtat impedimentum, quod de inde non ſortitur effectum ex regula iuris. Et aduerte quod ipſe Gratia. 4 *part. cap.* 691. *numero* 28. noſtram opinionem tenet abſolutè poſt plures Rotæ deciſiones Farinacij, quas allegat. vide etiam quæ contra Giurbam dixi ad finem huius cap.

Secundò facit, etenim lato decreto actis non integris non eſt ſeruata forma, & ordo
17 datus à l. Regia 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* ibi, *en la forma acoſtumbrada.* & ibi, *manden traher a los dichos nuestras audiencias el proceſſo eccleſiaſtico originalmente, el qual trahido, ſin dilacion lo vean, y ſi por el les conſtare que la appellacion eſta legitimamente,* &c. quæ verba intelligi debent de integro, quia ita iuris intellectus ſuadet, vt latè diximus ſuprà cap. 2. §. 2. à princ. & quia rei appellatione tota continetur, quare per diminutionem actorum 18 decretum latum dicitur ordinis perturbatio. ita docet Bal. *in l. is apud quem* 2. *num.* 5. *verſ. ex quo nota C. de edendo.* ſequitur Scacia *de appell. quæſt.* 20. *ſub num.* 8. *ad princ.* Farinac. *deciſ. crimin.* 122. *num.* 4. Purpurat. & Bal. *n.* 6. *in l.* 2. *C. de edend.* Marius Giurba *deciſ.* 29. *ſub num.* 1. qui etiam dicunt quòd idem eſt ſententiam ferre non viſis actis, vel illis non integris, ſeu eſſentialibus diminutis, prout 19 promiſcuè ſic loquuntur Doctores ſupracitati in primo fundamento, præcipuè videndus Scacia *d. numero* 8. *cum ſequentibus.* poſt alios ibi. Ergo iudicandum eſt, ac ſi proceſſus per ordinem debitum non veniſſet ad Senatum, vel ac ſi nunquam veniſſet, cùm forma non ſit ſeruata, quia quoties vera 20 cauſſa requiritur ad ſubſtantiam actus, non ſufficit, eam habere pro ſubſiſtente, *l. ſi fortè ff. de Caſtrenſ. pecul.* ibi, veritatem enim expectamus, non quod quis finxit.) Alex. *conſ.* 27. *num.* 10. *volu.* 1. tenet Perez de Lara (doctiſſimus, & peritiſſimus quondam aduocatus; nunc meritiſſimus Senator, nec non integerrimus iudex) *in tractatu de anniuer. & Capell. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 109.

Tertiò eſt textus optimus *in l. ſi maritus* §. *fin.* cuius mirabilia verba ſunt: Si quis adulterum, & adulteram ſimul detulerit, ni- 21 hil agit, poteritque quaſi neutrum detulerit, rurſus à quo velit, initium facere, quia nihil prima delatione egit.) *ff. ad leg. Iul. de adult.* quem text. in ſimili propoſito Tiraq. *in leg. boues* §. *hoc ſermone* 1. *ſub num.* 3. qui *ibidem num.* 20. pulchrè inquit, vt id quod male fit, aut minùs plenè, ex integro eſt agendum, cuius dictum fuit gloſſæ *in cap. Dauber[illegible] quæſt.* 1. & ipſe Tiraq. *ibi n.* 20. *&* 21. mirabiliter hoc comprobat ex eo, quòd ſi in baptiſmo, vel in ordinibus non eſt ſeruata forma, atque inutiliter ſemel fiant, licèt ſint Sacramenta nullatenus reiterabilia; tamen poteſt, iterum denuo ſolemniter ritè & rectè celebrari, ac confici, vbi plurima in comprobationem adducit.

Hinc eſt, vt diſpoſitio loquens de actu li- 22 cèt intelligatur de primo *ex l. boues* §. *hoc ſermone ff. de verbor. ſignifi.* tamen non intelligitur de primo actu nullo, inualido, ſine effectu, & aliàs inutili, quia tunc iterum abſque impedimento alius actus vtilis fieri poteſt, ita latiſſimè poſt alios quamplurimas doctrinas multum conducentes huic propoſito, congerit Tiraquel. *dict.* §. *hoc ſermone limitat.* 1.

limit.at. 1. à numero 1. vsque ad finem.

23 Quartò,& pro hac parte facit, quia licèt omnis dispositio simpliciter loquens, debeat intelligi de primo actu, & prima vice, ita vt iterum reiterari, aut repeti non possit, tamen si ex primo actu non est satisfactum legis, aut disponentis intentioni, licitè potest iterum fieri, & celebrari, isque actus repeti, vt ex integro satisfiat disponenti, ita scribit Bal. *in l. fideicommissa §. si quis alicui decem ff de legat. 3.* & idem Bal. post Cyn. *in leg. veluti §. hæc vox.* per illum textum, & ibi quoque Alexand. Ias. & Iacob. de S.Georg. *ff. de edend.* & ipse Bal. *in l. qui per salutem in fi. nouæ lecturæ.* per illum textum,& ibi etiam Alexand. & Ias. *ff. de iur.iur.* latissimè prosequitur pluribus doctrinis, & exemplaribus comprobans Tiraq. *in d.l. Ioues §. hoc sermone limit.6. per totam.* & post Roman. Nat.Felin. Dec. Gramat. Tiraq. & plures alios refert, & sequitur Anto.Gabr. *lib.2. commun opinion. tit. de leg. & constitut. concl.2. limit.2. num.28.* Menoch. *consil.85. num.124. volu.1.* Barbos. *in l.diuor. §. quod in anno num.21. ff. solut. matri.* acutissimus Perez de Lara *in tractatu de anniuers. & Cappella. lib.1. cap.3. num.28.* Igi-
24 tur cùm ex decreto lato in Senatu, actis integris non visis, non satisfiat Principis, & legis, tam regiæ, quàm naturalis, diuinæ, ac canonicæ intentioni, dictanti, vt vi oppressus defendatur, & vis tollatur, vbi iudicem ecclesiasticum perperam processisse,ex actorum inspectione fuerit compertum; etenim certum est deficientibus essentialibus actis (quibus natura appellationis detegitur, siue iustificata, siue etiam alterata) quandoque decerni vim non esse, vbi vis adest euidens ex integris actis, quandoque verò vim adesse; vbi ex eisdem nullam fuisse appareret: ergo ex integro Principis intentioni satisfaciendum est, ne violentia subsistat.

25 Quintò hæc pars probatur, nam hæc cognitio per viam violentiæ inuenta est, & introducta pro certa, & determinata caussa, scilicet; pro tollenda violentia, (vt notum est) sed dispositio pro certa, & determinata caussa, non intelligitur pro primo actu, & prima vice dumtaxat, sed durat durante caussa, vt tenet Felin *in cap 2. de treuga & pace limi.4.* post Bar. *in l.1. colu.fi. ff. ad l. Iul. maiest.* arg. *leg. continuus §. qui insul. ff. de verbor. obligat. leg. veteres cum l. seq. ff. de itinere actuq. priua.* Angel. *in l. vtimur ad fin. vers. item adde ff. de sepulchro. violato.* Panormi. *in d. cap.2. in fin.* Ioan. de Plat. *in l. 1. colu.2. vers. & simplex & determinata C. de nauicul. lib. 11.* & Gregor.Natt. *in repet. clem. sæpe in prin. colu.6. versiculo mihi magis placet de verbor. signif.* Decius *cons. 562. viso puncto colum. 1. vers. ad idem facit.* Tiraq. *in d. §. hoc sermone limit.5.* vbi *num.2.* posuit pro regula generali, quòd 26
durãte caussa, debet semper durare id, quod ob caussam introductum est, & concessum, *l. semper §. negotiator. ff. de iur. immunita. & l. si cui §. 1. ff. ex quibus causs. maior. l.2. §. omnes ff. de iudic. l. Titia. §. vsuras ff. de legat.2. l. qui omnibus ff. de adminis. tuto.* per quæ iura ita tenet Signorol. Homedeus *consil.153. Paterfamil. colum. 1. num.6.* Tiraquell. *in tractatu caussa cessante 1. part. num. 17. incipit & illud.* ergo cùm post dictum decretum inutiliter 27
latum remaneat, & subsistat violentia, ab eáque non desistat iudex ecclesiasticus, imò ex decreto, quo dictum fuit, vim non fecisse, ei datur maior occasio, illi insistendi, & in ea perseuerandi contra naturam, & principalem, ac honestissimum finem charitatiuæ protectionis, & cognitionis per hanc viam violentiæ; ergo recursus denegandus non est, quousque vis tollatur cum effectu.

Sextò,& pro hac opinione fortiter vrget. 28
etenim hoc decretum numquam transit in rem iudicatam, quia violentiæ cognitio à sua origine vsque ad finem est penitus extraiudicialis, prout sæpe diximus,& latissimè suis locis probauimus; sed actus extraiudicialis nunquam transit in rem iudicatam, imò etiam post decem dies, licèt via appellandi sit secluſa; tamen per viam aditus, & 29
querelæ, & recursus, quandocumque constiterit de illius iniquitate, potest denuo peti, reuocari, ac reponi. text. *in cap concertationi. de appellat. lib.6.* probant Immol. *in c fi. num.5. & 12. de præsumptio.* vbi Abb. *sub n.5. post princ.* pulchrè Lapus *alleg.61 num.4 vers. & extraiudicialis.* Cardin.Tuscus *practic. conclus. litera E, conclus. 5003. n.7. tom.2.* Rebuff. *tractatu de appella. in præfation. num.69. & 70. tom.3 fol.468.* idem Abb. *in cap.1. num.13. post princ. de his quæ fiunt à maior. part. cap.* Cardin. *cons.140. factum tale est magister.* & post alios Felin. *in cap. fin. sub num.33. ad fin. de præsumptio.* Hieronym. Gonzal. *in regul. de mens. & alter. gloss.9. in annot. num.31.* faciunt etiam notata per Lancelot. *de attent. 2. part. cap.12. limit.3. num. 1. & 2.* & nos latè diximus infrà 2. part. cap.13. vers. quo cognito nihil mirum à num.21. cum sequentibus.& quòd actus extraiudicialis numquam transeat in rem iudicatam,& ideo possint quandocum- 30
que etiam post decem dies retractari, licèt sit appellationis remedium sublatum, tenet Scacia *de appellat. quæst. 19. rem. 3. n. 19.* & post Fran. & Lancelot. idem *in q.17. n.41. declara.3.* igitur prohibitio appellationis in hoc decreto per viã violentiæ non est in cõsideratione, quominùs iterũ hæc iusta,& legitima caussa poterit denuo ad Senatum recurrere.

Quod

31 Quod comprobatur,& consonat,nam licèt simus in sententiis,quę numquam transeunt in rem iudicatam, & aliquis fuisset per tres sententias conformes condemnatus, non possit vlteriùs audiri per viam appellationis, quia tertiò appellare non licèt, vt loquendo in matrimonio Surd. *cons.*223. *publicatis numero* 31. *lib.* 2. plures citat Anton. Gabr. *commun.conclus. lib.*2. *tit. de exequut. rei iudi. concl.*1. *ampliat.* 6. *n.* 3. & etiam in actis extraiudicialibus,quæ non transeunt in rem iudicatam.Si tamen deferatur appellatio ex-
32 traiudicialis , licèt per viam appellationis non audiatur vlteriùs,vt ex Abb. refert Philipp. Franc. *in cap. cùm sit Romana* 5. *colum.*3. *num.* 15. *de appellat.* & iterum *in cap. directè* 39. *sub numero* 8. *conclus.*6. *versus finem de appellatio.* Scacia *de appella. quæst.*17. *limit.* 1. *num.*6. *&* 7.tamen alia via scilicet ; querelæ, poterit grauatus,de iniquitate actus docere, & audiri, docent Abb. *in cap. fraternitatis sub num.* 21. *vers. vltimo ponderabis de frigid. & maleficia.* & hac via poterit caussam denuo inchoare. idem Ab. *in cap. sua nobis sub numero*7. & Philipp. Franc. *sub num.* 10. *de appellat.* Antonius de Butr. *in cap. lator* 7. *versus finem de sent.& re iudic.*pulchrè Ruin.*cons.*79. *quæritur* 1. *numero* 1. *libro* 5. Scacia *de appellat. quæst.*17. *limi.*1. *n.*8. qui dicunt, non obstante appellationis prohibitione, posse hoc modo, negotiũ inchoari.igitur cùm hoc decretum per viam violentiæ, tanquam extraiudiciale suapte natura, non transeat in rem iudicatam,à prohibitione appellationis,non poterit argumentari ad recursum nouum ex tam iustissima caussa postulatum , vt violentia adhuc existens propulsetur.

33 His igitur suppositis,opinor,hanc partem affirmatiuam fore amplectendam , nempe; semel dato decreto in Senatu Regio super articulo violentiæ , ex processu tamen non integro , atque deficientibus aliquibus actis omnino necessariis,ex quibus veritas rei , & violentia detegi possit , scilicet iudicem vim fecisse : possit iterum oppressus virtute eiusdem denegatæ delationis suæ appellationi, adire Senatum querelam denuo proponendo,& ordinariam postulando,& eius virtute omnia acta integra asportari facere , & ex eis veritas detegenda , & nouum decretum dandum, iuxta quæ, ex nouis & simultaneis actis legitimè , atque iuridicè visum fuerit, cum limitationibus , & declarationibus , de quibus inferiùs à num.48. & sequentibus.

34 Nec obstat primum argumentum contrariæ partis, scilicet , quòd est prohibita reuisio,appellatio, & nullitas in istis cognitionibus per viam violentiæ , quia hoc est verũ. sed hac via nec Senatus aditur per viam appellationis , nullitatis , aut reuisionis : sed denuo extraiudicialiter pariter aditur , ac si nunquam fuisset de illo articulo cognitum, sicut de aliis decretis , quibus non venire in statu , aut per ordinem decretum est. quia primum decretum fingitur non factum , imò caret nomine & effectu , *l.* 4. §. *condemnat. ff. de re iud.* illúdque nec est in consideratione , nec impedimenti : quo- 35
niam non est credendum, vt tam salubre remedium , ad propulsandam vim , velit ius, & Princeps , vt fictè atque inutiliter præbeatur , & dumtaxat apparentur , remanente adhuc violentia , quod præsumendum non est , quia esset verbis impositam esse legem , non rebus.

Minùs obstat secundum ex doctrina Ce- 36
uall. dicentis, decretum super articulo violentiæ transire in rem iudicatam, quia certè præcipitanter loquutus est , immemor eius, quod ipse pluries dixerit , *in eodem tract. de cognit. per viam violentiæ* , hanc cognitionem à sui principio vsque ad finem esse extraiudicialem, & nihil iudicialitatis habere,quod nec ipse , nec alius negare poterit , ex iis, quæ latè diximus pluries suo loco. si ergo est extraiudicialis, quomodo potest compati , vt transeat decretum in rem iudicatam, cùm actus extraiudiciales numquam transire in rem iudicatam , probauimus bene suprà fundam.6. pro hac parte. implicat enim, actum esse extraiudicialem , & transire in rem iudicatam , iuxta ea , quæ nos copiosè infrà 2. part. cap.13. à princ. quia non ex eo, quòd non possit appellari,nec supplicari,nec de nullitate dici, asseuerandum est, transire decretum in rem iudicatam.

Sed & quod peius est,aliud maiori repre- 37
hensione dignum temerè affirmat ille Ceuall. *d.quæst.*74. *à n.*24. 2. *p.* vt scilicet, consilium supremum possit reformare, reuocare, aut corrigere decreta super articulo vilentiæ lata per Cancellariam , aut aliam audientiam regalem. quæ quidem assertio aliena est , & indigna tam docti viri. ipse enim motus est quadam facti contingentia , cuius varietate processus temerariam valde rationem conquisiuit , qua difficultatem euadere potuisset , sed mehercle in alias ingentiores incidit. Et vt tibi docte lector rei veritas lucescat;facti speciem breuiter referam,prout Ceuall.ibi. Visitator ecclesiasticus priuauit administratorẽ officio administrationis, & statim exequutus sententiam, ad illam altero admisso. priuatus appellauit , & ob denegatam delationem recurrit ad Cancellariam Regiam ; cognita caussæ qualitate per actorum inspectionem , decretum fuit vim non facere visitatorem , sibíque remissum

processum. condemnatus coram Nuntio Apostolico prosequutus fuit suam appellationem, qui caussa cognita, citatis partibus, & expedita temporali inhibitione, reuocauit exequutionem per viam attentati, tanquam factam legitima appellatione pendente, Patroni dicti Hospitalis ab hac sententia Nuntij ad Romanam Sedem appellauere,& ob sibi denegatam delationem confugere ad Regium Consilium supremum per viam violentiæ, vbi Senatus supremus, vim non feciſſe Nuntium Apostolicum, decreuit.

38 Ex hac igitur facti specie, quæ facillima est, & frequenter vsitata, & indubitabilis, tot doctrinas à iuris principiis alienas inducit Ceuall. ibi, quæ certè lectoris aures offendunt, & in primis sententiam Nuntij, qui caussa cognita sententiauit : esse contrariam decreto Regio,ac ideo non posse ipsum de eo articulo cognoscere, super quo iam semel iudicatum est per viam violentiæ. Sed euidenter labitur,siquidem notissimum est principium, vt finis huius cognitionis extraiudicialis, nullus alius sit, nisi vt iudex inferior non exequatur, nec attentet contra ius, sed omnia desinat in eo statu, quo sunt tempore prolatæ sententiæ,donec appellans ad superiorem recurrat pro remedio, detinendo interim iudicem, donec consequatur hic finis, & vt liberè caussa in eo statu ad superiorem vadat, vt possit de ea iudicare, secundùm quod de iure visum fuerit.

39 Etenim decretum Regium nullam facit instantiam, nec præiudicium tam partibus, quàm superiori, nec tranſit in rem iudicatam ; sed certat dumtaxat, vt tota iurisdictio, & caussæ cognitio integraliter (prout de iure) ascendat ad Superiorem, cuius fauorem huiusmodi decretum Regium respicit. Tribunal autem de nudo illo facto, an appellatio sit deferibilis, vel non, cognoscit, ad prædictum finem dumtaxat, ita vt tota cognitio super iustitia articulorum per-

40 tinentium ad caussam salua remaneat ipsi superiori, cum quo nec intelligitur, nec loquitur decretum Senatus, de quibus sæpe diximus suprà cap. 1. & 2. à numer. 183. & omnes Doctores de cognitione per viam violentiæ tractantes, vno ore profitentur, nemine dempto.

41 Igitur superior postquam de caussa cognouerit, poterit super illa (prout sibi de iure videbitur) iudicare, nullo habito respectu ad decretum Regium, directum inferiori, & de articulo exequutionis, seu attentati cognoscere, non secus, ac si ipse iudex suo proprio motu, & absque decreto Regio aliquid gesserit, quod & latiùs probauimus suprà cap. 2. verſiculo tertiò notandum est, quòd cùm finis & intentio, *&c.* a numer. 186.& comprobatur expresse,quia licèt iudex inferior quoad se posset de nudo facto cognoscere ad sui instructionem, an appellationi delaturus sit, vel non : tamen ista declaratio non facit ius quoad partes, nec respectu iudicis ad quem, quominus ipse iterum possit, (prout sibi de iure visum fuerit, an sit admittenda appellatio, vel non admittenda) de iure pronuntiare. ista est mirabilis doctrina Philippi Franci *in cap. constitutus numero* 19. *& numer.* 9. *de appellat.* & post Contardum & alios tenet Scacia *de appellatio. quæstione* 11. *à numero* 1. *cum sequentibus.* 42

At si aliquis ex litigatoribus senserit se 43 grauatum ex sententia, & pronuntiatione superioris, poterit appellationem prorumpere ab illa, cui si non deferatur, poterit liberè recurrere ad Senatum Regium, sub cuius districtu degat ipse superior, quo declarabitur violentiam esse, vel non, secundùm quod per actorum inspectionem reperierit. hic enim nouus est articulus, noua violentia,& à diuerso iudice, nouiter perpetrata, diuersus oppressus, & noua adhibita caussæ cognitio. Igitur quid mirũ, vt eo modo, quo potest, & debet de nouo appellare ab hoc nouo grauamine, & articulo, possit etiam liberè eius vigore recurrere ad Senatum Regium per hanc viam violentiæ, in quo nihil attenditur primum decretum Regium, sed qualitas huius appellationis, & eius legitimitas detegenda est,& verificanda ex actis omnibus tam gestis in prima instantia ; quàm & præcipuè ex gestis per superiorem, de appellationis caussa cognoscente. quoniam quæ de nouo emergunt, nouo in- 44 digent auxilio,*l. de ætate ex caussa ff. de interrogat. actio. cap. pastoralis de exceptioni.* notatur per Romanum *in leg. si verò* §. *de viro ff. solut. matrim.* Barb. *in rubr. Cod. qui admitti. num.* 19. Deci. *in d.c. pastoral. n.* 5. Hippolyt. *in l.* 1. §. *vlt. n.* 5 *de quæstio. & singulari* 233. *& singul.* 503. *&* 512. *&* 619. Palaez à Mier. *in tractatu de maior.* 1. *p. q.* 21 *n.* 18. qui etiam *num.* 17. dicit, omnem dispositionem semper intelli- 45 gi rebus sic stantibus, & propter superuenientiam nouæ caussæ alterari, *leg. quod Seruius ff. de condict. ob caussam*, vbi latè Las. qui plura adducit *cap. suggestum de decimis l.* 43. *titulo* 18. *part.* 3. imò & etiam si ipsemet iudex inferior, in quem directum est decretum Regium ex interuallo, per discursum litis, inter cognoscendum de caussa ; ali- 46 quam sententiam tulerit, oppositam decreto Regio semel dato, necessariò debet de nouo recurri ad Senatum eumdem vigore nouæ appellationis non admissæ,

nec

nec delatæ ab eo nouo grauamine. prout latiùs diximus, & probauimus ſuprà cap. 2. §. 1. verſiculo & vlteriùs quid ſi iudex repoſuerit. à numero 16. & ſequentibus. & hæc noua violentia ex nouiter agitatis per eundem iudicem, præcipuè detegenda eſt, & verificanda, quæ quidem in dies contingit,& communiter hæc praxis præ manibus habetur.

Ex quibus deducitur, minùs bene putaſſe Ceuallum *vbi ſuprà*, Senatum in ſpecie illius caſus, à ſe relati, cognouiſſe per viam ſoueraniæ, putánſque quòd eius reſpectu non tranſeunt in rem iudicatam hæc decreta ſuper articulo violentiæ, ſicut nec aliæ ſententiæ, ab aliis tribunalibus latæ: quia (vt diximus) in illo caſu recurſum fuit ad Senatum ſupremum, eodem modo, quo recurreretur ad eundem Senatum, & audientiam Regiam inferiorem, ſi ſuperior eccleſiaſticus, aut Nuntius, qui de appellatione cognoſcit, degeret ſub eius diſtrictu, prout quotidie accidit in iudicibus delegatis Synodalibus, ſeu a[illegible] ad quos dirigitur delegata cauſſa appellationis, ſiue è Romana Curia, ſiue à Nuntio Hiſpaniæ: & hoc iure vtimur, & communiter practicatur. alia enim via ſcilicet ad effectum reformandi decreta per viam violentiæ lata
47 in audientiis, aut Cancellarijs Regijs, hactenus nec viſum eſt, nec auditum, adiri Senatum ſupremum, nec hactenus in ſimilibus caſibus ſe ipſe intromiſit vnquam, nec ego audiui, ab aliquo etiam intentatum, quia qualitas rei, & natura negotij hoc abhorret, imò in contrarium quamplurimæ ſunt Regiæ prouiſiones apud Cancellarias, & Regias audientias emanatas ab ipſo Rege, quare inter vnde Ceuallos deduxit tam ridiculam praxim.

48 Præfatam autem noſtram reſolutionem, qua diximus, poſſe oppreſſum, iterum recurrere ad Senatum prætextu integri proceſſus, vt limites, & declares, velim; tunc procedere, quando acta, quæ deficerent, omnino eſſentialia eſſent qualitati appellationis, ex eiſque deregi euidenter, appellationem eſſe legitimam, quæque ſi adfuiſſent tempore lati decreti Regij, vim feciſſe iudicem decerneretur indubie. alias autem ſi ita eſſentialia non ſunt, non debet admitti oppreſſus nouiter conqueſtus ex hoc capite proceſſus non integri. pro quo facit doctrina Sigiſmundi Scaciæ *tractatu de appellationibus quæſtione* 20. *numero* 13. vbi dicit, vt nunc ſententia dicetur nulla ex defectu proceſſus non integri, quando acta, quæ deficerunt, erant talia, [illegible] ſui natura apta ſunt reddere ſententiam nullam, non aliàs. Eſt etiam etiam ſequitur Giurba *deciſ.* 29. *num.* 5. *ad fin.* poſt Rotæ deciſionem.

Secundò limitanda eſt, vt procedat dum- 49
taxat in oppreſſo appellante, qui ex actis diminutis & non integris ſemel decretum obtinuit in Senatu contra ſe; ſcilicet, vim iudicem non feciſſe, eius appellationi minimè deferentem; quia tunc iterum prætextu proceſſus non integri rectè poterit recurrere: ſecus autem in appellato, in cuius fauorem attentauerat iudex. Et ratio differentiæ eſt euidens. etenim oppreſſus redit ad Senatum virtute ſuæ appellationis non delatæ, & fortè exequutionis ſubſequutæ, quo fundatur violentia, & finis huius cognitionis extraiudicialis, quia deficiente appellatione ceſſat vis, & per conſequens recurſus, prout latiùs ſuo loco diximus. & tunc non habetur reſpectus ad ſemel datum decretum in Senatu, quia illud fingitur numquam adeſſe, nec eſt impedimentum, vt hactenus probauimus, quare dum ſubſiſtit vis, hac de cauſſa poteſt iterum recurrere.

At econuerſo, quando ſcilicet, decre- 50
tum ſemel latum eſt contra appellatum, quia declaratum in Senatu eſt, vim fieri non deferendo appellationi, cum re vera ſi integra acta adfuiſſent, clarè pateret, appellationi vt minus legitimæ non eſſe deferendum: eſt aliter affirmandum. quia in deferendo iudex vim nullam fecit, & quia nulla adeſt appellatio, ſuper qua cadat vis, & ſic non poteſt conqueri in Senatu, quia non habet fundamentum, quo poſſit ad illud redire, cùm non accedat, nec poſſit per viam violentiæ appellatione deficiente. quare ſi ille admitteretur ad reclamationem, directè foret illi permittere viam iuris, & iuriſdictionalem, ſcilicet; querelæ, & nullitatis, reuiſionis, aut ſupplicationis. quod omnino abſit, vt à noſtro inſtituto meritò alienum, quia materia ſubiecta nec patitur, nec eſt capax illius.

Et clariùs comprobatur: quia multo ma- 51
ius damnum, & inconueniens conſideratur in denegata delatione appellationi legitimæ, & ea pendente exequi, & attentare, quia committitur vis notoria, pro qua propulſanda aditur Rex: quàm in deferendo appellationi minimè deferendæ. quia tunc ex ea non committitur violen- 52
tia, quia iudex non deferens iuſtæ appellationi punitur. Specula. *titul. de appellatio. §. nunc dicamus numero* 1. *libro* 2. *fol.* 193. Philippus Francus *in cap. paſcendis* 53. *ſub nume-*

ro 5. verſiculo quintò operatur. & in cap. vt debitus 59. numer. 42. verſicul. in gloſſ. in verb. ex rationabili, & ſub num. 43. & clariùs *in cap. de priori 31. in princ. de appellationib.* Eſcacia *de appellationibus, quæſtio. 13. à numero 100.* (vbi latè de diuerſis pœnis, quibus puniatur) Geminian. *in cap. vt ſuper. 4. numero 5. verſicul. quæro an non tradat de appellationi. in 6.* Marant. *in ſpeculo 6. part. actu 2. principali in verbo, & quandoque appellatur. num. 210. fol. 487. & numero 399. in 6. quæſtione principali fol. 514.* Lancelotus Robertus *de attentatis cap. vlt. de pœnis attent. num. 250. & 251. fol. 465.* Guid. Pap. *tractatu de appellationib. quæſtione 2. num. 11. fol. 58. & quæſtione 120. numero 89. & 94. fol. 61.* Cæſar Contardus *in leg. vni. quæſtione 19. num. 3. verſicul. item punitur.* & iterum *in limitatione 27. num. 8. C. ſi de momentan. poſſeſſio.* qui etiam tractant, quomodo puniatur iure ciuili, aut Canonico.

53 Et tamen ſi deferat appellationi, minimè deferendæ, & minùs legitimæ; non punitur. Philipp. Franc. *in cap. vt debitus ſub numero 43. verſiculo in eadem & in dicto cap. de priori in princ. de appellationib.* Scacia *tractatu de appellationibus, quæſtione 17. ampliatione 16. numero 61. fol. 281.* Cæſar Contardus *in dict. leg. vnica limitatione 27. numero 8. Cod. ſi de momentanea poſſeſſione.* & ſic cùm inter vtrunque ceſum tot detur diſtantia, & diſparitas rationis, nihil mirum, vt oppreſſus ſui appellationis non delatæ vigore iterum, cùm acta ſint iam integra, ad Senatum recurrere queat per viam violentiæ, quæ durat, non ſine inconueniente, & ſcandalo. appellatus autem nullam habet viam, qua poſſit redire, quia illi vis illata non eſt, & cùm per viam violentiæ non recurrit, aliter Senatum adire nullo modo poterit in cauſſis vertentibus coram iudice eccleſiaſtico, quod quidem veriſſimum eſt.

54 Tertiò limitanda eſt, vt non procedat, quando ipſe oppreſſus in Senatu firmauit, atque etiam aſſeruit, acta eſſe integra, quia poſtmodum etiam ſi diminuta reperiantur, nullatenus audietur, ſi vellet iterum recurrere ex capite proceſſus non integri, prout bene probat Scacia *dicto cap. 20. numero 14.* vbi dicit hunc talem non audiri poſtmodum, volentem dicere ſententiam nullam ex cauſſa proceſſus non integri.

55 Quartò limitanda eſt, vt tunc procedat vera, quando ex eiſdem actis euidenter & manifeſtè apparet, illa eſſentialia acta defeciſſe, atque non adeſſe tempore primi decreti, & in hoc cautus debet eſſe oppreſſus, vt illa acta ita de nouo aggregentur liti, eóque modo & aſſutia, vt ex eius petitione, & iudicis, aut notarij reſponſione, tunc defeciſſe, notoriè appareat in Senatu, ex actorum inſpectione. quoniam cùm in Senatu nulla ſit admittenda extrinſecus probatio de eorum actorum defectu, ſicuti nec de aliis ad violentiam attingentibus: ſed omnia notoriè & euidenter patere debent ex eiſdem actis, vt latiſſimè diximus, & probauimus ſuprà cap. 2. ideo aliter oppreſſus audiendus non eſt. quare caueant Senatores, ne aliter illum admittant, ſed ſi ita manifeſtè ex actis non conſtiterit (prout dixi) ſtatim alio non declarato faciant reddi proceſſum notario eccleſiaſtico.

Vnum tamen in hac materia attendere debes, quòd ſi in prieri decreto petita 56
eſt, & obtenta prouiſio *de actos diminutos*, de qua latiùs ſuprà cap. 2. §. 2. & intimata notario fidem faciat, alia non eſſe acta, ſed miſiſſe ſe proceſſum integrum, & non diminutum. Tunc ſtandum eſt eius aſſertioni & certificationi, quia in contrarium alia probatio in Senatu non admittitur (niſi fiat coram iudice eccleſiaſtico prout poteſt) & ſic ad proceſſus inſpectionem deueniendum eſt. ita tenuit Rota Romana in vna Salmantina Canonicat. 24. Maij 1595. coram Dom. Blancheto ibi, Non obſtar, quòd acta non ſint integra, quia notarius teſtatur de continuato regiſtro fol 24. &c. quam deciſionem adducit ad literam Ioſeph. Seſe *tractatu de inhibition. cap. 8. §. 3. ſub numero 174.* eandem etiam ad literam refert Proſperus Farinacius *conſilio 68. in deciſſ. cauſſar. crimin. numero 13. & 14.* bene etiam facit doctrina Sigiſmundi Scaciæ *tractatu de appellatio. quæſtione 20. numero 16.* dum dicit in tantum incumbat onus probandi, acta non eſſe integra, aſſerenti, vt maximè procedat: quando copia proceſſus eſſet à notario intitulata hoc modo (Copia omnium actorum) tenet etiam obiter Giurba *deciſ. 29. ſub num. 13.*

At tum receditur à fide tabellionis, cùm 57
poſtmodum in eodem proceſſu appareant alia acta, quæ verè defuerant, tunc enim oppreſſus non indiget alia probatione, cùm ipſa quidem faciat variare fidem tabellionis, contra quem, cùm ſit laicus, poterit tribunal ob falſitatem procedere, & conuictum punire, & grauiter animaduertere, niſi aliter de ſua innocentia vel appareat, vel doceat, ſcilicet, quia illa acta penes iudicem remanſiſſe, eo tamen inſcio.

Obiter

58 Obiter tamen ex ſupraſcriptis vnum non omittam, quod diſtinguendo aſſerit Giurba *deciſ. 29. numero 7. cum ſequentibus.* ſecutus Muſcatellum *de appellatio. part. 1. gloſſa proſequendum. numero* 57. 58. *&* 59. quòd tunc erit nulla ſententia ex actorum diminuta tranſportatione; ſi appellans ſit in dolo, ſecus ſi in dolo non ſit: ſed miror tantorum virorum loqui aduerſus communem, & abſolutam Doctorum & Rotæ deciſionum receptam ſententiam, de qua nos ſuprà verſiculo primò quoniam. à numero 12. qui omnes profitentur, ſententiam ex capite actorum non integrorum eſſe nullam indiſtinctè ex rationibus, de quibus nos ſuprà cap 2. §.2. à princ. vbi etiam quia abſque integris actis veritas deduci non poteſt, ergo ſententia nulla dicenda erit. & quia ſi etiam omnibus actis integris iudex ferat ſententiam in tam breui tempore, quòd præſumatur acta non vidiſſe; eſt nulla, vt diximus infrà 3. part. cap. 9. à numero 214. abſque diſtinctione an adſit dolus nec ne; multò fortiùs vbi iura non inſpiciuntur, quia deficiunt. & quia paſſim videmus in iure, ſententiam eſſe nullam ex defectu cuiuſlibet ſubſtantialis actus abſque diſtinctione, an adſit dolus vel non. Fateor etiam quòd ſi adeſt dolus appellantis, etiam ex hoc capite ſimul dici nullam ſententiam ex non integris actis, non tamen eſt neceſſarius, & ita prædictorum Doctorum opinio nullatenus admittenda erit ratione carens.

TRACTATVS
DE REGIA PROTECTIONE
vi oppreſſorum appellantium.

PARS SECVNDA.

CAPVT I.

A ſententiis merè interlocutoriis, vel vim diffinitiuæ, damnum irreparabile, vel præiudicium cauſæ principali habentibus; an & quando iudex Eccleſiaſticus vim facere dicatur, appellationi non deferens. ad clariorem intelligentiam legis Regiæ, & decreti Tridentini.

SVMMARIVM.

Lex Regia 37.tit.5.lib.2.recop. declaratur. n.1.

Appellatio à merè interlocutoria ſententia omni iure prohibita eſt. n.2.

Appellatur de iure canonico non ſolùm à diffinitiuæ vim habente ſententia, & damnum irreparabile continente, aut cauſæ principali præiudiciali; verùm etiam à merè interlocutoria. n.3.

Hodie attenta diſpoſitione Concilij Trid. ſeſſ 24. de reform. cap.20. non appellatur à merè interlocutoria, ſed à diffinitiuæ vim habente, damnum irreparabile continente, vel præiudicium gerente cauſæ principali.n.4.

Idem in cauſsis criminalibus diſpoſuit Conc.Trid. ſeſſ.13.de reformat.c.1.in fi n.5.

Diſpoſitio Concil.Trident. cap.20. procedit in interlocutoria lata tam à iudice ordinario,quàm à delegato, & tam in prima quàm in ſecunda inſtantia.n.6.

Omnis diſpoſitio per quam redactum eſt ad ius commune, fauorabilis eſt & ampliandа. ibid.

Appellare non licet de iure ciuili, & regio ab interlocutoria, niſi à diffinitiua, & diffinitiuæ vim habente, vel damnum irreparabile continente. n.7.

Regia maieſtas veſtigijs ſemper Concilij Tridentini decretorum, maximè in violentiarum cognitione, inhæret.n.8.

Appellatione interpoſita ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente, vel damnum irreparabile continente, vel præiudiciali cauſſe principali non ſit delata, proceſſus trahitur ad Senatum permiſſu legis Regiæ dict.e.37. ibidem.

Appellare non licet à citatione valida verbali, etiam iure ciuili. n.9.

Appellare non licet à citatione virtute reſcripti emanata, ſed præcisè citatus tenetur per ſe, vel per procuratorem comparere, ſuas exceptiones allegando. n.10.

Citatio realis dicitur captura perſonæ. n.11.

Quæ in cauſſa ciuili non niſi in caſibus remiſsiuè poſitis fertur. ibidem.

Appellatio à citatione reali non datur ſaltim quoad effectum ſuſpenſiuum. n.12.

Alia eſt appellatio à captura, alia à præcepto de capiendo, quod eſt ipſa citatio realis. ibidem.

Appellatio nullatenus erit admittenda à præcepto de capiendo, ſeu incarcerando ad effectum ſuſpendendi executionem ipſius.n.13.

Iudex, qui reum incarcerare iubet non obſtante eius appellatione; non innouat, ſed ius publicum, vt delicta puniantur, conſeruat. n.14.

Appellatio ſi reum relaxaret à captura, fruſtratorium eſſet, carceres ædificare. n.15.

Quod dilationem non patitur, non ſuſpenditur per appellationem. n.16.

Captura non recipit dilationem, quia periculum eſſet in mora.

Fugæ periculum ſufficiens eſt, ad impediendam, & excuſandam citationem. n.17.

Citatio eſt de iure naturali, & diuino. ibidem.

Appellatio datur à malè formata inquiſitione, videlicet, in caſu, quo non debuit formari; ſecus eſt ſi ex capite ignorantiæ malè formata dicatur, à qua non appellatur. n.18.

Appellare licet à citatione ciuili continente breuiorem terminum, quàm oportebat concedi. num.19.

Citatio continens ita nimis breuem terminum, vt intra eum non poſsit comparere citatus, nulla eſt, & citatum non arctat. ibidem.

Appellare licet à citatione verbali, vel ciuili peremptoria, qua dilationes abbreuiantur. n.20.

Apellare licet à citatione verbali facta ad locum non tutum.n.21.

Appellare licet à citatione reali vel captura, quando captus ducitur in locum ſuſpectum, & non tutum. n.22.

Locus dicitur non tutus, quando quis citatur ad locum peſte, vel aëris contagio corruptum. num.23.

Exceptio citationis loci non tuti poteſt allegari à quocumque nomine grauati ſine mandato, vel ſatiſdatione. ibid.

Appellare licet à citatione verbali, à non citando, veluti quando delegatus cognoſcens virtute reſcripti contra vnum in eo contentum, citat alium non contentum, etiam virtualiter. ibidem.

Iudex tenetur admittere exceptiones dilatorias, vel peremptorias. n.24.

Appellare licet à iudice non admittente legitimas exceptiones. ibid.

Grauamen vexationis ſeu fatigationis dicitur, quando iudex declarat exceptionibus oppoſitis non obſtantibus ad vlteriora procedendum, ſiue ſit declaratio tacita ſiue expreſſa. n.25. & quòd in hoc caſu legitimè appellatur. n.31. & 32.

Iudex cogens litigare tempore indebito, facit grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua. n.26.

Factum infectum eſſe non poteſt. n.27.

A iudice pronunciante nullam ex exceptionibus oppoſitis eſſe admittendam, legitimè appellatur. ibid.

A iudice reijciente exceptionem peremptoriam licitè appellatur, quia talis ſententia vim habet diffinitiuæ. n.28.

Opponens exceptionem litis pendentiæ ſeu præuentionis, iuriſdictionis, vel ſimilium, ſi non admittatur, legitimè appellat. n.30.

Non minus eſt facere, quàm dicere. n.32.

Proceſſus eſt nullus, ſi iudex reijciendo exceptionem oppoſitam, procedit ad vlteriora ſine cauſæ cognitione dictæ exceptionis. num.33. vt in exceptione declinatoriæ. n.34.

Si iudex oppoſita exceptione ſtatim ad vlteriora procedat, vt temporis breuitate videatur non adhibuiſſe cauſæ cognitionem, nouiter procedit. n.35.

A reſeruatione exceptionum oppoſitarum in finem litis, licitè appellatur. n.36.

Iudex non poteſt cognoſcere ſimul de emergenti, & negotio principali, quia eſſet confundere proceſſum. n.37.

A declaratione iudicis ſuper exceptione incompetentiæ vel iuriſdictionis defectus, licitè appellatur, quia habet vim diffinitiuæ. num.38. & 39.

Quod etiam in cauſis ſcholarium procedit. num. 40.

A reiectione exceptionis libelli inepti in quacumque cauſa licitè appellatur. n.41.

Libello inepto, pars non tenetur reſpondere, & à iudice contrarium declarante licitè appellatur. n.42.

Idem in libello obſcuro, & generali reſoluitur. n.43. quia eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ. n.44.

A ſententia, qua iudex reum abſoluit à conteſtatione libelli cùm vim diffinitiuæ habeat, licitè appellatur. n.45.

A ſententia lata ſuper exceptione legitimationis perſonæ, ſiue affirmatiuè ſiue negatiuè lata, vt in exemplis ibi, licitè appellatur. num. 46.

Iudex vim facit non deferens appellationi ſuper articulo præiudiciali interpoſitæ in cauſis etiam ſummarijs. n.47.

Appellatio admittitur in articulo præiudiciali, quando contingit ſiue in litis proceſſu, ſiue in executione. n.48.

Iudex vim facit non deferens appellationi interpoſitæ ab interlocutoria præiudiciali negotio principali. n.49.

Et ab interlocutoria, qua cauſatur difficultas circa cauſæ deciſionem. n.50.

Ab interlocutoria qua iudex declarat fideiuſſores idoneos, vel minùs idoneos licitè appellatur, & appellatione non delata vim fieri declaratur. n.51.

Ab interlocutoria, qua iudex compellit ſiue principaliter, ſiue in conſequentiam debitorem, ſoluere pecuniam debitam minori, ſiue tutoris, aut curatoris authoritate, licitè appellatur. num.52.

A pronuntiatione iudicis declarantis, aliquem minorem, maiorem, ſeruum, habilem vel inhabilem appellationi emiſſæ, ſi iudex non deferat, vim facit. n.53.

A ſententia, qua iudex pronuntiat, aliquem non minorem, vel ei non eſſe concedendam reſtitutionem, appellationi interpoſitæ non deferens vim facit. n.54.

Idem quando pronuntiat, Procuratorem eſſe vel non eſſe legitimum. n.55.

Appellatio licita eſt à non admiſſa exceptione defectus mandati. ibid.

Appellatio licita etiam ab interlocutoria, qua declaratur, tutorem eſſe vel non eſſe legitimum. n.56.

Appellare licet à declaratione iudicis dicentis aliquem eſſe hæredem, vel non, cum beneficio legis inuentarij, aut ſine eo. n.57.

Quod intellige in ſententia, quæ incidenter hoc declarat. ibid.

Appellatio licita à ſententia, qua iudex incidenter declarat, teſtamentum, inſtrumentum, vel proceſſum, vel actum nullum, etſi principaliter declaratur, dicitur diffinitiua. n.58.

Appellatio legitima à declaratione ordinarij declarantis in prouiſione beneficij ſeu capellaniæ

proximioribus consanguineis conferendæ ex ipsa fundatione, non esse oppositorem propinquiorem, vel in eo non adesse qualitates requisitas à fundatore, & non delata, vim fieri Senatus Regius declarat. n.59.

Appellationi interpositæ à denegatione copiæ actorum si non deferat, iudex vim facere declaratur. n.60.

Acta iudicij tanquam publica, & communia vtrique parti edi debent, vt se defendat. ibidem.

Sententia qua iudex pronuntiat, clericum remittendum, vel remittit ad iudicem suum Ecclesiasticum, interlocutoria habens vim diffinitiuæ dicitur, & ab ea appellatione emissa non delata vis fieri declaratur. n.61.

Sententia lata super exceptionibus peremptorijs, de quibus ibi, dicitur interlocutoria habens vim diffinitiuæ, & ab ea licitè appellatur. n.62. quod declara si incidenter proponantur exceptiones dictæ, aliàs si principaliter dicetur diffinitiua. ibid.

Appellatur licitè à sententia, qua exceptiones oppositæ à tutore nominato ad se excusandum reijciuntur, eique non deferens iudex vim facit. n.63.

Ab omni decreto, quo reijcitur beneficium à iure concessum, licitè appellatur. n.64.

Sententia, qua iudex declarat, tutorem interim non administrare, est interlocutoria, & non appellabilis. n.65.

Appellare an liceat à nominatione tutelæ remissiuè. n.66.

Appellatio an licita sit ab exceptionibus oppositis remissiuè. n.67.

Exceptio releuans dicitur, cùm prouenit à causa, iustam causante appellandi. n.68.

Exceptio releuans an sit, arbitrio iudicis relinquitur. ibid.

Appellans à reiectione exceptionis tenetur eam iustificare, & probare, aliàs grauamen non iudicatur. n.69.

Veritate exceptionis non probata, negotium ad iudicem appellationis non deuoluitur. n.70.

Si veritas exceptionis deperse patet, non indiget comprobatione. n.71.

Appellatio dicitur iustificata à denegatione inductarum deliberatoriarum. ibidem. à denegatione copiæ actorum communium. n.72.

Appellatio legitima dicitur à processu ad vlteriora per iudicem recusatum, & iustificata, licèt causæ recusationis probatæ non sint. num. 73.

Appellatio iustificata dicitur à reiectione exceptionis oppositæ, & incontinenti eius probatione oblata. n.74. & 75.

Appellatio interponitur non solùm à reiectione exceptionis, verùm etiam non admissa eius probatione. n.76.

Appellatio iustificata dicitur à reiectione exceptionis peremptoriæ, cuius probatio incontinenti oblata fuit. n.77.

Appellatio à reiectione exceptionis cuius probatio oblata fuit, suspendit, deuoluit, & attentata inducit. n.78.

Sententia diffinitiua, & processus factus à iudice post exceptionem legitimam oppositam, & eius probationem ob eam dicitur attentatum. num.79.

Appellatio non erit legitima in casibus, quibus in arbitrio iudicis est, exceptionem oppositam reseruare, licèt eius probatio incontinenti offeratur. n.80.

Iudex potest reseruare exceptionem oppositam contra testem, quòd sit infamis, vel criminosus ad publicationem, etiam si probatio incontinenti offeratur, & appellatio non erit iustificata. n.81. quia tenetur iustificare, & probare coram superiore. n.82.

Merus executor non recipit probationes exceptionis oblatæ. n.83.

Appellatio interposita à grauamine illato iuris præsumptione, puta, à sequestro (etiam non expressa causa) legitima, & iustificata est. num. 84.

Sequestratio regulariter prohibita est. ibidem.

Appellatio interposita causa probabili, & verosimili, legitima est. n.85.

Appellatio legitima est à reiectione exceptionis recusationis, & à processu ad vlteriora recusatione oppositæ facto. n.86.

Sententia, qua iudex se recusatum vel non, suspectum vel non, declarat, dicitur interlocutoria. n.87.

Recusatio, & appellatio ab interlocutoria æquiparantur respectu formæ, secus tamen quoad alios effectus. n.88.

Ad suspensionem iurisdictionis adæquantur appellatio, recusatio, & relatio. ibid.

Facta à iudice recusato an sint nulla vel annullanda, remissiuè. n.89.

A processu ad vlteriora facto per iudicem recusatum legitimè appellatur. n.90.

A sententia arbitrorum iuris negatiua, scilicet, recusationem non esse admittendam, aut causam non esse legitimam; appellatio legitima. num. 91.

Periculosum est coram iudice suspecto litigare. ibidem.

Ab articulo præiudiciali causæ principali licita est appellatio. n.92.

Supplicatio habet locum in causa recusationis Senatorum. n.93.

In recusatione iudices Ecclesiastici arbitri eligantur, qui de causis recusationum cognoscunt. num.94.

Appellare licet ab arbitris iuris. n.95.

A sententia arbitrorum iuris affirmatiua, videlicet,

lucet, iudicem legitimè recuſatum, non appellatur. n.96.

A ſententia arbitrorum, qua iudex legitimè recuſatus declaratur, poteſt ipſemet iudex recuſatus appellare. n.97.

Recuſatus iudex, quando poſsit ſine metu attentati, & nullitatis ad vlteriora procedere remiſsiuè. ibid.

Pronuntiatio de torquendo reo eſt interlocutoria. num.98.

Continet tamen damnum irreparabile, & ab ea appellatur, & tali appellationi non deferens iudex vim facere, declarat Senatus. n.99.

Siue decretum contineat torturam ſuper principali negotio, ſiue ad habendam reſponſionem affirmatiuam, vel negatiuam. n.100.

Iudex appoſita appellatione à decreto torturæ, ſuperſedere debet in cauſa, etiam ſi non ſit inhibitus, vel inhibitio præſentata. n.101.

Idem ante appellationem ab eo, dum tamen ſit intra tempus datum ad appellandum. num. 102.

Confeſsio emanata à reo extorta per iudicem poſt appellationem à decreto torturæ, eſt nulla, & inefficax ad condemnandum. n.103.

Appellatio à decreto negatiuo torturæ licita an ſit, & non deferre, vim fieri declaretur. num. 104.

In iudicijs actor, & reus æquiparantur, & quod licet reo, actori idem licere debet. n.105.

Appellare non licere à decreto negatiuo torturæ, reſoluitur à nonnullis. n.106.

Iudex hodie rarò pronuntiat, reum non torquendum. n.107.

Appellare licet à decreto negatiuo torturæ pro veriori opinione, reſoluit Author. n.108.

Appellatio omni iure licita eſt à quibuſcumque interlocutorijs reſpicientibus merita cauſæ, & negotium principale. n.109.

Appellatio à torturæ decreto interpoſita tempore executionis, quo ad notitiam peruenit condemnati an ſuſpendat, affirmant nonnulli. n.110. & contrarium Author. n.111.

Appellatio à comminatione torturæ licita eſt. ibid. & n.112.

Appellatio legitima à ſententia interlocutoria, quæ ſecum trahit priuatam executionem, de iure eſt. n.113.

Appellatio legitima à ſententia excommunicationis per decretum interlocutorium prolatæ. num.114.

Appellatio legitima à ſententia, qua pronuntiatur ſuper compromittendo vel non ex forma ſtatuti. ibid.

Appellatio ab interlocutoria grauamen continente reparabile, ſi tamen cum difficultate magna reparatur. n.115.

Idem ſi per appellationem à difficultate non reparetur in totum, nec perfecte. n.116.

Appellatio legitima ab interlocutoria tangente negotium principale, vel ſubſtantiam ipſius. num.117.

Sententia qua terminus aſsignatur, ſeu dilatio, eſt interlocutoria. n.118.

Appellatio legitima ab hac ſententia terminum breuem, ſeu minùs longum aſsignante. num.119.

A ſententia nimis longam dilationem concedente appellatur, ſi excedat terminum inſtantiæ, ſecus ſi non excedat. n.120.

Appellatur legitimè à conceſsione termini, ſi cauſatiuè pars grauatur. ibid.

Secunda dilatio in ſummarijs non datur, nec ſine cauſæ cognitione, aliàs nulla legitimè appellatur. n.121.

Appellatur legitimè à denegatione termini ad probandum, & tali appellatione non deferente iudice vim fieri declarat Senatus. num. 122.

Appellatio legitima à denegatione dilationis petitæ per Procuratorem, nomine filij patrimonialis ſe opponentis beneficio patrimoniali vacato ad certiorandum cum ſit in longinquis, vt veniat ad examen. n.123.

Appellatio legitima à coarctatione terminorum à iure præſcriptorum veluti ad præſentandum patrono datum, vel conſanguineo ad retrahendam rem patrimonialem vel ſimilia. num. 124.

Appellatio generaliter licita ab abbreuiatione termini ſine cauſæ expreſsione. n.125.

Dilationem non petenti iudex dare non tenetur. n.126.

Parti impetratur non appellanti à denegatione dilationis petitæ. n.127.

Dilatione minùs breui conceſsa non datur nullitatis ſed appellationis remedium, cùm dilatio non ſit ordinis ſubſtantialis iudicij. n.128.

Appellare licet à decreto reuocatorio dilationis cùm reuocari valet ſi non appelletur. n.129.

Appellatio legitima ab iniuſta reiectione probationis, vel non admiſsione approbandum. n.130.

Res per negationem efficitur dubia. ibid.

Iudex cui nihil conſtat, nihil diſcernere poteſt. n.131.

Iudex condemnans non admiſsis probationibus dicitur in dolo. n.132.

In quocumque iudicio etiam ſummario, requiritur plena probatio. ibid.

Papa nec alius condemnat abſque debita probatione, cùm ſit contra ius naturale. n.133.

Non probans dicitur carere iure. n.134.

Iudice non admittente probationes ſed ſine eis iudicante nullum dicitur iudicatum. n.135.

Procedit tamen ſi à tali denegatione admiſsionis probationis appelletur, aliàs tenet iudicium. n.136

A iudice negante beneficium legis licitam esse appellationem. ibid.

*Sententia super admittenda vel reijcienda probatione est interlocutoria. n.*137.

*Ab interlocutoria, qua iudex partem excludit approbando, licitè appellatur. n.*138.

*A nimis breui termino dato ad probandum licitè appellatur. n.*139.

In probationibus stat tota virtus causæ. ibid.

*Sententia lata super admittendis vel reijciendis articulis est interlocutoria. n.*140.

*A reiectione vel admissione articulorum pertinentium, vel impertinentium, licitè appellatur, tanquam à præiudiciali. n.*141.

*Articulus est actus præparatorius ad probationem, sicq; de ipso iudicandum est, ac de ipsa probatione. n.*142.

Circa articulos, & probationes impertinentes reiectas non cadit appellatio. ibid.

Articulorum copia danda est ei, contra quem testes producuntur, non tamen copia interrogatoriorum danda est producenti testes. num. 143.

*Appellatio licita à iudice dante copiam articulorum producenti testes. n.*144.

*Appellare licet à denegata remissoria ad testes examinandos. n.*145.

Appellare non licet à concessione remissoriæ ad examinandos testes in ciuilibus causis. num. 146.

*Appellare licet à tali concessione remissoriæ in causis criminalibus. n.*147.

*Appellare non licet à tali concessione remissoriæ in casibus, quibus iudex concedere potest, secus in casibus quibus non potest. num.*148. *& quales isti: sint remissiuè. n.*149.

Appellatio licita ab admissione vel reiectione testium, an scilicet tales testes admittendi, vel non admittendi. num. 150. *quia est interlocutoria continens dammum irreparabile. num.* 151.

*Appellatio prohibita à diffinitiua non censetur prohibita ab interlocutoria recipiente testes, vel admittente. n.*152.

*Licita est appellatio in omnibus casibus, in quibus iudex sua interlocutoria admittit testes post lapsum termini probatorij, vel testes inhabiles. n.*153.

In possessorijs vel alijs causis, in quibus non datur appellatio, ab admissione testium post terminum vel inhabilium legitima est. num. 154.

*Appellatio emissa à iudice non admittente exceptiones, vel repulsas contra personas testium maximè si essent admittendæ, legitima est. num.*155.

Publicatio attestationum interlocutoria est. num. 156. *& processus esse, & de substantialibus processus. n.*157.

Sententia, non facta publicatione, lata non valet. ibidem.

*Appellatio legitima à denegatione publicationis testium. n.*158.

*Appellatione interposita à negata publicatione sententia est nulla, secus si appellatio non sit interposita. n.*159.

Publicatio respectu partis dicitur de ordine iustitiæ, non de ordine substantiali iudicij. ibid.

*A denegatione tacita vel expressa appellare licet. n.*160.

*A denegatione copiæ processus publicati legitimè appellatur. n.*161.

A receptione testium, & probationum post conclusionem in causa appellatio legitima. num. 162.

Parte non opponente valet receptio testium post publicationem. ibid.

Appellatio admittenda est à receptione testium facta post publicationem, partis oppositione non obstante. ibid.

*Iuramentum in litem quando, & quomodo, & in quibus casibus locum habeat, remissiuè. num.*163.

A iuramenti in litem delatione an liceat appellare. ibidem. & affirmatiua proponitur. num. 164.

*A delatione iuramenti delati parti de eius mera consensu an liceat appellare. n.*165.

l. generaliter 12. *§. sed iuramento C. de rebus creditis, & in §. sibi declaratur. n.*166.

Appellare non licet ob eo quod quis præstare iuramentum. ibid.

*Appellatio non admittitur in relatione iuramenti, & sententia diffinitiua super ea lata, quando actor defert iuramentum reo, & reus referens id iuramentum actori refert. n.*167.

*Appellare licet à delatione vel relatione iuramenti à parte parti delati, quando exceptiones legitimæ opponuntur ad non deferendum seu referendum, & tamen compellitur deferre, vel referre. n.*168.

Ab actu, quo non appellatur regulariter, conceditur appellatio allegantibus exceptiones legitimas ad illum actum ne deueniatur. ibid.

A iuramenti delationis negatione cùm in locum succedat probationis legitimè appellatur. num. 169.

*A iuramenti calumniæ delatione non appellatur. num.*170.

A præcepto iudicis de recognoscenda scriptura non appellatur, nec appellationi non deferens iudex ecclesiasticus, non vim facit. num. 171.

Appellatio legitima ab intricatione processus, & prapostera ordinis iudicialis. numer. 172.

Possessorium prius debet terminari, quàm petitorium. ibid.

*Quoties concurrunt duæ cauſæ, criminales videlicet, & ciuiles, priùs de criminali cognoſci, & determinari debet. n.*173.

Cauſa ſtatus, ſeu natalis, & cauſa hæreditatis concurrentibus, priùs de ea, quæ alteram perimit, & ei præiudicium generat, cognoſcendum eſt. ibidem.

*Priùs de hæreditate, rei vendicatione, vel pro ſocio actionibus, cognoſcendum; quàm de diuiſorio iudicio, ſi poſſeſſor cohærens ſeu conſocius ab alio negetur. n.*174.

*Ordo iuris eſt, creditorem priùs principalem debitorem, quàm fideiuſſorem eo non excuſſo conuenire. num.*175.

*Priùs mandatores, & fideiuſſores excutiendi ſunt, antequam deueniatur ad tertios pignorum poſſeſſores. n.*176.

*Appellatur ab interlocutoria ſuper comparatione literarum facienda vel non, cùm concernit articulum probationis amittendæ. n.*177.

*Diſcordiam ortam inter iudices duos ſuper iuriſdictione, ſi ſuperior vel arbitri electi componant, & decernant, à tali pronuntiatione non appellatur. n.*178.

Aliud tamen in arbitris ſuper recuſatione declarantibus, dicendum eſt. ibidem remiſſiuè.

*Ab interlocutoria, qua quis admittitur ad ceſſionem bonorum in caſibus, quibus non debet; licitè appellatur, & quales iſti ſint, remiſſiuè. num.*179.

*Ab interlocutoria reuocatoria alterius legitimè appellatur, vt in exemplo ibi. n.*180.

*Mandatum executorium virtute ſententiæ, vel inſtrumenti guarentigij, eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ. num.*181. *& an ab eo appelletur, remiſſiuè. ibid.*

Appellatio admittitur à decreto expeditionis executorialium ſententiæ tranſlatæ in rem iudicatam, breuiter tamen contradictio diſcutitur. ibid.

*Sententia mulctæ eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, quæ reuocari non poteſt, licèt alij contra, remittitur tamen ob paupertatem. num.*182.

A ſententia mulctæ vel eius exceſſu licet appellare, remiſſiuè. ibid.

*Sententia deſertionis eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, & lata ſuper ſententia diffinitiua, diffinitiua eſt, & an ab ea appelletur, remiſſiuè. n.*183.

Sententia ſuper inſtantia peremptæ lata, eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ. num. 184. *& ab ea appellatur licitè. ibid.*

Sententia ſuper attentatis an ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ diſcutitur, & an ab ea liceat appellare, remiſſiuè. ibid.

Sententia interlocutoria ab obſeruatione iudicij an habeat vim diffinitiuæ, diſcutitur. num. 185.

Sententia, qua quis in expenſis damnatur, eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ, ſi ſeparatim à diffinitiua proferatur, ſecus ſi indiffinitiua. num. 186. *& ab iſta interlocutoria expenſarum appellatur. ibid.*

*Appellatio ab interlocutoria annotationis bonorum legitima eſt. n.*187.

Reus abſens cuius bona deſcripta, & annotata fuerunt, comparens licitè appellat à tali annotatione. ibid.

Contumax non auditur appellans. ibid.

Sequeſtratio prohibita eſt, deſcriptio tamen permiſſa. ibid.

*Reuocatio præcepti de non ædificando dicitur interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, à qua licet appellare. num.*188.

*A præcepto de agendo contra nominatum, non datur appellatio. n.*189.

Præceptum inhibitorium de non ſoluendo factum debitori non valet, niſi pro rata, & concurrenti quantitate creditoris, & vltra partem crediti eius, in cuius fauorem præceptum inhibitorium relaxatum eſt, non intereſt. num. 190.

Exactio præcepti inhibitorij virtute facta, totius debiti ſi impediatur, licitè appellatur. num. 191.

*Accumulatione litium, & proceſſuum an liceat appellare, remiſſiuè. n.*192.

Accumulatio proceſſuum, quando habeat locum, remiſſiuè. ibid.

A ſententia permittente appellationem in caſu prohibito an liceat appellare, remiſſiuè, num. 193.

Sententia, qua declaratur valere appellationem, ſeu poſſe appellare, eſt interlocutoria, habens vim diffinitiuæ. ibid.

*A reiectione vel admiſſione appellationis, an admittatur appellatio, remiſſiuè. ibidem. & admitti reſoluitur. n.*194.

Et diſtinctio proponitur remiſſiuè. ibid.

*Ab actu in quo ſententia non profertur, & ex eo pars grauatur, licet appellare. n.*195.

Veluti à tarditate iudicis in non proferendo, vel procedendo. ibid.

Iudex qui ter monitus, & requiſitus aliquid facere, nihil reſpondeat; videtur negare, & à tali denegatione iuſtitiæ licitè appellatur. num. 196.

*A grauamine illato in non faciendo licitè appellatur. num.*197.

*Qui non loquitur, & obmuteſcit, videtur iuſtitiam denegare. n.*198.

*Monitio ſeu requiſitio vnica vel trina diuerſis vicibus, aut trina vno contextu facta iudicis an ſit neceſſaria, vt videatur iuſtitiam denegare, remiſſiuè. n.*199.

*Iudex poteſt ſuam interlocutoriam reuocare, ſiue ab ea appellatum ſit, ſiue non. n.*200.

*A reuocatione interlocutoriæ, seu grauaminis an licita sit appeliatio, disputatur. n.*201.

*Reuocatio interlocutoriæ seu grauaminis interlocutoria est. ibidem. & num.*202. *contrà num.* 205.

*Quod est de genere prohibitorum, de eo idem iudicandum est, quod de ipso genere. n.*203.

*Regula quòd in dubio censeatur appellatio permissa declaratur, quando sumus in casibus permißiuis appellationis, secus in casibus prohibitis eius, nam tunc in dubio prohibita censetur, vt in exemplis ibi. n.*204.

*Si pars à grauamine reuocato poterat appellare, poterit contrarius à grauaminis reuocatione, cùm idem ius seruetur in eius repositione, quod in reuocatione. n.*206.

Valet argumentum de contractu ad distractum, & constitutio, statutum, seu dispositio loquens de contractu, habet etiam locum in distractu. ibidem.

*Contractus, & distractus iudicantur eiusdem naturæ. num.*207.

*Quando contractus est bonæ fidei, eo casu distractus, seu contractus liberatio erit bonæ fidei similiter. n.*208.

*Habitus si est bonæ fidei, similiter erit priuatio. num.*209.

Solemnitas requisita in contractu, eadem requiritur in distractu. ibid.

*Necessaria in actu producendo seu conficiendo, eadem requiritur in eo soluendo, vel destruendo. num.*210.

Legitimum est argumentum de facto ad distractum. ibidem.

*Quando militat eadem ratio in sententia interlocutoria, quæ in reuocatione eius, legitimè appellatur ab vtraque. n.*211.

*Appellare licet ab interlocutoria siue negatiua, siue affirmatiua, concurrentibus qualitatibus Concil. Trident. sess.*24. *cap.*20. *vt in exemplis ibi. n.*212. *&* 213.

Argumentum de contractu ad distractum validum est cùm identitas rationis concurrit in vtroque, etsi res aliàs diuersissimæ sint. num. 214.

*A reuocatoria interlocutoria grauaminis appellatur, quando ex tali reuocatoria oritur grauamen præiudiciale, non in ipso grauamine, vt in exemplis ibi. n.*215. *&* 216.

A sententia lata negatiua super recusatione licet appellare, secus ab affirmatiua. ibid.

*Arbitri iuris pronuntiantes causam recusationis non esse legitimam, si reuocant postea talem pronuntiationem, à tali reuocatione non licet appellare, secus è conuerso, si declarantes legitimam recusationem, declarationem reuocant, à tali appellatur. n.*217. *&* 218.

Arbitri iuris possunt reuocare suam interlocutoriam. ibidem.

*Appellatur legitimè à repositione seu reuocatoria iudicis non valentis reuocare. d.n.*218.

*Senatus vim non fieri declarat, quando iudex Ecclesiasticus non detulit appellationi interpositæ à reuocatoria, quando in ea non concurrunt causæ grauaminis, aut repositionis, de quibus suprà. n.*219.

Iudex se non iudicem declarans mediante appellatione interposita, à tali declaratione iurisdictionem reassumit, & videtur reuocare declarationem, quæ vim habet diffinitiuæ. num. 220.

Decisio Rotæ 36. *in nouis declaratur. n.*221.

*Senatus qualiter se habere debet, quando negotium per viam violentiæ appellationis non delatæ à repositione seu reuocatione grauaminis. num.*222.

*Appellatio ab interlocutoria eximit appellantem à iurisdictione iudicis à quo. n.*223.

Iudex à quo sine metu attentati procedit ad vlteriora, non obstante appellatione ab interlocutoria, quousque sit inhibitus canonicè. num. 224.

*Appellatio à lege reprobata non iuuat appellantem, nec manus ligat iudicis à quo. num.*225. *& à processu eius non appellatur. ibid.*

*Appellatio ab interlocutoria mera non suspendit iurisdictionem iudicis à quo, vt suprà, secus si non sit merè interlocutoria, sed qualificata qualitatibus Concilij; suprà, quia tunc suspendit. num.*226. *& habet vtrumque effectum. num.*227. *& num.*234.

*Appellans à sententia interlocutoria vim diffinitiuæ habente, tenetur seruare formam c. cordi. sicut appellans à diffinitiua. n.*228.

*Statutum prohibens appellationem ab interlocutoria non censetur prohibere ab habente vim diffinitiuæ. num.*229.

*Appellatio ab interlocutoria continente damnum irreparabile per diffinitiuam suspendit iurisdictionem, & causat attentatum. n.*230. *idem si contineat damnum irreparabile cum difficultate tamen. n.*231.

*Per appellationem ab interlocutoria continente damnum irreparabile, vel reparabile cum magna difficultate, taliter suspenditur iudicis à quo iurisdictio, vt non sit necessaria inhibitio. num.*232.

Iudice à quo procedente non obstante appellatione ab interlocutoria damnum irreparabile continente, potest puniri, & impune resisti. num. 233.

Decretum Senatus primum scilicet, que otorgue y reponga, &c. *continet, iudicem debere omnia reponere facta tempore ad appellandum, vsque ad tempus, quo reponit. n.*235.

*Qui omne dicit, nihil excludit. n.*236.

Dictio omne, vulgò todo, *vniuersalis est, & cuncta comprehendens. n.*237.

Et

Et continet in se vniuersalem significationem. n.238.

Verba decreti Regij, despues de la appellacion, *comprehendunt omnia attentata, quæ ipsam appellationem subsequuntur.num.239. & quæ attentauit iudex iam, & reposuit iterum attentans. ibid.*

Quæ in continenti fiunt censentur inesse. ibid.

Nihil feciſſe dicitur iudex, qui reponit, & ſtatum attentat. ibid.

Decretum Regium non se extendit ad ea, quæ iudex inter procedendum grauauit poſt effectualem repoſitionem virtute decreti. num. 240.

Diſpoſitio adiecta verbo vel participio, debet intelligi ſecundum tempus verbi, ſeu participij. num.241.

Lex vel ſtatutum vtens verbo de præterito, non extenditur ad futurum. num.242.

Quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio. ibidem. & noua res nouum exigit remedium. ibidem.

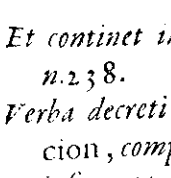
Recurri ad Senatum poſſe appellantem, etiam ſi appellatio delata ſit, dummodo ea non obſtante iudex innouat circa intellectum l.36. tit. 5. lib.2.recop.n.243.244.& n.245.

Violentia conſiſtit non ſolùm in appellatione non deferendo, ſed etiam in ea ſpreta procedendo, & de intellectu legis l.Iulia la 1. ibidem.

Appellatio ab attentatis legitima, & ideo ea interponenda de nouo poſt appellationem à diffinitiua, & vt reponi poſſit Senatum Regium adire cautela traditur. n.245.

Aliæ plures interlocutoriæ, quorum appellationes an recipi debeant proponuntur, remiſſiuè. num.246.

Declaratio ſacræ Congregationis refertur, plura diſponens circa appellationem ante diffinitiuam. num.247.

VPERIVS cap.2. part.1.caſus congeſtimus exceptos, & ſpecialiter à l. Regia eorum prohibita cognitio, per hanc viam violētiæ, præſentem autem, de quo nunc agimus, cùm latiorem examinationem exigat, commodiori loco referuabimus, circa quem in hæc formalia verba diſponit lex Regia 37.tit.5.lib.2.recopil. *Porque ſomos informados, que de las audiencias ſe traben por via de fuerça muchos proceſſos Eccleſiaſticos porque no otorgan las appellaciones, de autos interlocutorios y eſto es en grande agrauio de las partes, y ſe impide la viſta de otros muchos negocios: mandamos a los Preſidentes y Oidores de las dichas audiencias, que de aqui adelante no lieven cartas para traher por via de fuerça proceſſos algunos Eccleſiaſticos de autos interlocutorios, ſaluo, ſi fueren tales que tengan fuerça de* 1

diffinitiua, y que en ella no ſe puedan reparar, &c. quod quidem iuſtiſſimè ſancitum fuiſſe, apparet ex rationibus adductis ſuperiùs cap.2. vbi alias fallentias retulimus, & inter alias 2 hæc eſt: quia omni iure tam ciuili, quàm Canonico prohibita extat appellatio à merè interlocutoria ſententia, vt bene aduertit Gaſpar Rodriguez *de annuis redditibus, lib.1. cap.17.num.75.*

Et licèt iure Canonico poteſt appellari, 3 non ſolùm, à ſententia habente vim diffinitiuæ, damnum irreparabile continente, aut cauſæ principali præiudiciali; ſed etiam à merè interlocutoria, & quocumque grauamine *c.ſuper eo el 2.de appellat.cap.1. eodem tit. in 6.* Petrus de Bellaper. *in l.vnica num.9.verſicul.caueatis ff.nihil innouari appellat.pendente, & in l.inuitus numer.11. in fine, Cod.de procura.* Cynus *in l. ante ſententiæ.* & Paulus de Caſtro *num.1. Cod.quorum appellat. non recipiant.* Bald. *in l.2.num 4.verſiculo quæro modò, Cod.de Epiſcop.audientia.* Angel.Areti. *in l.2.num.23. ff.de appellat.recipien.* Franch. *in rubrica de appellatio. ſub num.17. & in d.c.ſuper eo ſub n.14. & num.16. verſiculo ex prædictis de appellat.* & Maranta *in ſuo Speculo p.6. actu 2. princip.verbo, & quandoque appellatur, limit.14.num.303 & 306.fol.504.* Capella Tholoſ. *deciſione 91. num.2.* Veſtrius *in praxi lib.7. cap.3. ſub num 1.* & Grauat. *in adnotat. ad eum libr.3. cap.10. num.6.* Carauita *in ritu 264. num.6.* & Contard. *in l. vnic.in 3. oppoſitione ſub numer. 4. & limi.3.num. 1.C.ſi de moment.poſſeſſio.*

Tamen nouiori diſpoſitione Concil. Tri- 4 den. *ſeſſ.24.de refor.c.20.* ad ius ciuile redactū fuit, & vtrumque iudicium, tam Eccleſiaſticum, quàm ſeculare, in hoc adæquatum eſt, ex eodem Tridenti. decreto, per quod pariter in foro Eccleſiaſtico ſublata eſt appellatio à ſententia merè interlocutoria, niſi habeat vim diffinitiuæ, vel contineat grauamen irreparabile, per diffinitiuam, vel à diffinitiua non liceat appellari: quod & ad cauſas criminales extendendum eſſe, diſponit 5 idem Tridentin. *ſeſſ.13.de refor.cap.1.in fin.* & circa d.decretum 20. Concilij Trident. *ſeſſ. 24. de reformat.* Videndi ſunt Zerola *in praxi Epiſcopa. 1 part. verbo appellatio §.1. pagi.19.* Gondizaluus de Paz *in praxi tomo 1. part. 6. in proœmio num.25.* Barboſa ſuper remiſſione ad idem Concilium *c.20.n.5.* afferentes, hoc decretum procedere, tam in interlocutoris 6 latis, tam à iudice ordinario, quàm à delegato, tam in prima inſtantia, quàm in ſecunda, quia nō eſt correctorium iuris cōmunis, ſed potiùs declaratoriū, & omnis diſpoſitio, per quam redactum eſt ad ius cōmune, fauorabilis eſt, & amplianda. Et nonnulla in comprobationem adducit Paz *vbi proximè.* Mar-

questa. *de commiss. 1. part. cap. 12. num. 17. & 18. & num. 52.*

Iure etenim communi, & Regio hoc extat dispositum, vt à merè interlocutoria emissæ appellationi non sit regulariter deferendum *l apertissimi Cod. de iudicijs, l. ante sententiæ*, & ibi glossa, Cynus, B. Paulus Castr. omnes *numero 1. Cod. quorum appellat. non recipian.* Speculator *in titulo de appell. § in quibus versiculo 14. sub num. 15.* Bartol. *in l. 2. numero 2. ff. de appellat. recipien. vel non.* Bald. *in l. arbitrio sub num. 4. ff. qui satisd. cog. an.* Papiens. *in pract. in forma appellat. à sententia diffiniti. in gloss. coram vobis sub numero 9. folio 405.* Franc. *in rubrica versiculo 2. est præmittendum, de appellat.* Socinus *in regul. 24. appellatio in quælibet causa. fallen. 1.* Nicellus *tractatu de concord. gloss. fallent. 10. numero 40. fol. 192.* Carauita *Rota 264. numero 7.* Afinius *in praxi §. 1. numero 26. folio 6.* Maranta, & Vestrius *vbi proxime.* nisi dic interlocutoria continent damnum irreparabile per appellationem à diffinitiua, vel eius vim habuerit, aut sit causæ principali præiudicialis *l. 2. de appellat. recipien. l. ante sententiæ Cod. quorum appellatio. non recipian. l. 13. tit. 23. p. 3. & in l. 3. titulo 18. libr. 4. recopilat. l. 10. titulo 7. libr. 2. eadem recopilat.* quæ disponit super interlocutoriis in causis criminalibus. tenet B. *in d. l 2. ff. de appellat. recipien.* Petrus *numero 2.* Præpos. *numero 9. in cap. super eo el 2. de appellatio.* Bal. *in l. 2. numero 5. Codic. de Episcopali audientia.* Cosma. *in pragmati. functio. titul. de causis, versiculo nec quidem columna 3.* Alexan. Striaticus *in prælu. iudi. cap. 4* & communiter Doctores scribentes *in d. l. ante sententiæ, & in d. l 1. & 2.* Rebuffus *in rep. l. quod iussit numero 76. versiculo 3. quando damnum.* Paz *in praxi 6 part. tom. 1. in proœmio, numero 20. cum sequentibus.* Cardin. Tusc. *pract. concl. tom. 1. litera A, concl....* & alij plurimi in discursu passim videndi.

3 Sed quia *in d. l. 35. titulo 5. libr. 2. recopilat.* ad imitationem Concilij Tridentini (cuius vestigijs semper in omnibus Regia Catholica Maiestas, & præcipuè in violentiarum harum cognitione inhæret) permittitur huiusmodi appellationis ab interlocutoria processum trahi ad suprema posse tribunalia, si talis sententia habeat vim diffinitiuæ, continéatve damnum irreparabile per diffinitiuam, nam cùm ipsis non delatis, vim committi certum sit: & vtile, & necessarium erit tunc Principem suo officio vti, ad eam tollendam & tollendam: *iuxta l. 1. cum officium 23. quæst. 5. & cap. admonefratores eadem causa, & quæ pertinent 11. q. 1* cum iis, quæ superius retulimus latè in c. 1. & 2. quapropter non inutile iudicaui; quæ hæc ita qualifica-

tæ sint interlocutoriæ sententiæ in medium proferre. Et imprimis a citatione verbali, vel reali videndum erit, quando sit appellationi deferendum, & amplectens citationem verbalem, hoc est ciuilem; affirmandum esse, regulariter non esse deferendum appellationi interiectæ à citatione valida, etiam iure ciuili. tum, quia est merè interlocutoria; tum quia eius grauamen reparabile est per appellationem à diffinitiua, ita docet Bart. *in l. 2. quæst. 2. num. 12. versus fin. ff. de appellat. recipien.* quem referens sequitur Bellamer. *in cap. super eo quæst. 13. num. 16. de appellat.* Ruginellus *in tractatu de appellatio. §. 2. cap. 3. num. 184.* Zerola *in praxi Episcopali 2. p. verbo appellat. quæst. 6.* Rebuffus *tomo 3. tractatu de sentent. execut. in princ. numer. 3. fol. 218.* vbi exemplificat in referipto, cuius virtute quis citatur, quia ab hoc solùm non poterit appellare, sed debet per se, siue per suum procuratorem comparere, & exceptiones opponere & allegare. & generaliter veram esse hanc doctrinam in omnibus causis ciuilibus dicit Rebuffus *vbi proxime gl 3. fol. 232.*

A citatione autem reali (quæ importet captu- 11
ram personæ, secundum glossam Bartol. Alexan. & Doctores *in l. 2. ff. de iurisd. omnium iudic. & in l. consentaneum, C. quomo. & quando iudex*, quæ regulariter non fit in causibus, nisi in aliquibus casibus congestis à Maran. *de ordine iudicio. 6. part. in princ. numer 58. & sequentibus fol. mihi 365.*) appellatio interposita non suspendit eius effectum (non loquor hac in parte de appellatione ab ipsa captura, & citatione reali, quæ iam fortita est effectum, de qua nos alibi commodiùs egimus) sed loquor de appellatione duntaxat à præcepto de capiendo, & incarcerando expedito à iudice, talium ad hunc effectum, vt captura suspendatur, cùm appellatio nullatenus erit admittenda, vt suspendat capturam, & quominus delinquens carceribus manicipetur, quod obiter tenet Cassi- 13
Rodriguez *de annuis redditibus lib. 1. 17. num. 52.* ex Alciato *cons. 16. num. 14. libr. 7.* & Lancelot *de attent. 2. part. cap. 12. limi. 4. numero 10.* Iulius Clar. *in pract. crimin. quæst. 40. num. 2.* vbi dicit quòd si reus videns se ad carceres conduci appellet, de iure dici posse (stante appellatione) non esse carcerandum, quia nihil nouari appellatione pendente: tamen verum, & certum esse de consuetudine contrarium seruari, vt etiam testatur Gundo Papa *in decisione Delphinal.* 235. quem refert Francis. Marc. *de decis. 15. incipit, quæro in præmissis numer. 4.* nec dicitur 14
iudicem, qui delinquentem iubet carcerari, aliquid contra eum innouare, sed potius vide-

tur tur

tur ius publicum, & ſuum tueri, ne ille fu-
15 giat, pœnámque delicti euadat. Et certè ſi appellatio delinquentem relaxaret, fruſtratorium eſſet carceres ædificare, vt inquit Iulius Clarus, *vbi proximè*, cum quo tranſit Cardinal. Tuſcus *practi. concluſionum litera A, concluſione* 1011. *numer.* 11. mihi autem videtur, & conſuetudine, & iure defendi poſſe, tum quia, quod dilationem non patitur, non ſuſpenditur per appellationem, *l. fin. ff. de*
16 *appellat. recipien.* ſed hæc captura non recipit dilationem, quia periculum eſt in mora, ſecundùm Alexand. & Iaſon. *in l. ſi fidei iuſſor. § ſi ſatisdatum colum. 1. ff. qui ſatisdare cogantur.* Alexand. *in l. de vnoquoque column. 2.*
17 deinde quia hoc fugæ periculum ſufficiens eſt ad impediendam, & excuſandam citationem, ſecundùm Bald. *in l ſi quis curialis in primo notabili, Cod. de Epiſcop. & clericis.* idem *in l. ſi filio in fin. ff. ſoluto matrimonio.* Maranta Robert. *de ordine iudicio. 6. p. titulo de citatione numero* 15. *folio* 317. & alibi paſſim per Doctores, quæ eſt de iure naturali & diuino, ergo nihil mirum vt appellatio etiam minimè admittatur hoc caſu, ſaltim quoad effectum ſuſpendendi capturam. Quod etiam, & idem procedit in inquiſitione malè formata, id eſt, in caſu, quo non debuit formari, quia tunc datur appellatio, ſecus ſi ex cap. innocentiæ malè
18 formata dicatur, ex Bald. *in l. 2. numero* 10. *quæſtio. 4. Codic. de Epiſcopali audien.* ſequitur Ang. Arctinus *in l. 2. numer. 31. ff. de appellat. recipien.*

19 Hæc autem concluſio, quæ dictat, à citatione ciuili minimè appelletur; fallit, quando quis appellat à citatione continente breuiorem terminum, quàm oportebat concedi, quia talis citatio nulla eſt, & minimè citatum arctat ad competendum, nec etiam poſt ipſum terminum, vt ex Caſſiadoro *deciſione 6. de dolo & contumacia.* & per ea, quæ tradit Afflictis *in conſtitutione, incipit. ſi quis veſtrum, in 7. colum. libr. 1. conſtitu. Reg. d. folio* 182. & ſic cùm præbeat iuſtam cauſam appellandi, vim faciet iudex Eccleſiaſticus; ſi appellationem vt legitimam non admiſerit, Anto. de But. *in cap. 1. de dilat.* Bonifa. *in clem. 1. column. 2. 6. not. ab. de iudicijs.* & ex Dominicis, & aliis ita deciſum fuiſſe à Rota; teſtatur Puteus *deciſione* 150. *num. 3. & ſequentibus, libro 3.* Hieronymus Gonzalez *in reg. de menſis, & alterna. gloſſ. 9. §. 1. titulo de nullita. attenta. in cauſ. benefic. numero* 193. Zerola *in praxi Epiſcopa. ſecunda parte*
20 *verſiculo appellatio quæſtio. 6.* vbi idem dicit; quando citatio eſt peremptoria, qua abbreuiantur dilationes. quod & idem firmat Caputaqueus. *deciſione* 38. *capit. 1.* & ibi gloſſ. & Abb. *numer. 7. verſiculo venio ad gloſſam, & numer. 8. verſiculo circa prædicta.* & latiùs *numero* 10. *verſiculo 2. principaliter de dilatio.* Gregor. Tholoſ. *tractatu de appellat. libr. 1. cap. 11. ſub numer. 2. verſiculo ſi quis vocetur.* B. *in l. 2. quæſt. 2. numer. 12. ff. de appellat. recipien.* Rebuffus *in tract. tu de ſentent. execut. articulo 7. gloſſ. 5. numer. 4. tomo 1.* poſt hæc Sigiſmund. Eſcacia *de appellat. quæſt. 17. limit. 47. membr. 1. ſub numer. 7.*

Secundò fallit, quando quis citatur ad 21
locum non tutum, quia ab ea citatione rectè poteſt appellari *cap. ex parte el 1. 47. in ordine de appellat. cap. accedens el 2. vt lite non conteſtata.* Hieronymus Gonzal. *vbi proximè numero* 194. Zerola *d. quæſt. 6.* Ancharra. *conſilio* 158. *numero* 29. *& ſequentibus.* Cardinal. Tuſcus *pract. conclu. ſ. tomo 1. concluſione* 397. *numer.* 8. vbi hanc limitationem ſubli- 22
mitat. & in tantum hæc appellatio eſt legitima à citatione ad locum non tutum; vt procedat etiam in citatione reali, hoc eſt, quando perſonaliter ducitur ad locum ſuſpectum, vt poſſit etiam de iure ciuili appellare, ſecundùm Bartol. quem referens ſequitur Bellamera. *in cap. ſuper eo quæſtio. 13. numer. 16. de appellat.* Bald. *in l. 2. verſiculo Canoniſtæ dicunt, de Epiſcopali audientia.* Eſcacia *de appellat. quæſtio. 17. limit. 47. membr. 1. numero* 22. vbi reddit exemplum, vt tunc lo- 23
cus non dicitur tutus, quando quis fuit citatus ad locum peſtis, aut aëris intemperie contagioſum, Franch. *in cap. ex parte tua numer. 23. verſiculo vltimò quæritur, de appellat.* Hieronymus Præue. *tractatu de peſte, & eius priuilegijs rubrica de iudicijs numero 1. & ſequentibus tomo 8. folio 176. in fine numero 17.* gloſſ. Afflictis, Gail, & alij citati, & ſecuti ab Eſcacia *libr. 1. cap. 32. num. 33.* & iſthæc exceptio poteſt allegati per quemcumque, abſque alio mandato, & ſatisdatione, vt poſt diſputationem concludit Franch. *vbi proximè, numer. 15. quæſt. 2.* & vt veriorem ſequitur Eſcacia *in d. libro 1. tractatu de cauſ. ciuil. & crimin. cap. 9. num. 1912.* vide Gabr. *in pract. concluſ. lib. 2. tit. de except. conclu. 3.*

Quæ concluſio vlteriùs limitatur, vt quando quis citatur non citandus, puta, quando iudex delegatus, cognoſcendo contra expreſſum in reſcripto, vult citare non expreſſum, nec aliter comprehenſum, etiam virtualiter, Guido Papæ *tractatu de appellat. quæſtio. 49. ſub numero* 39. Gregor. Tholoſ. *in tractatu de appellat. libro 1. capit. 11. ſub numero 2. verſiculo ſi quis vocetur folio* 86. Eſcacia *de appellat. quæſtio. 17. limit. 47. membro 1. numero* 24.

Poſtquam autẽ citatus in iudicium vene- 24
rit, ſolet variis ſe tueri exceptionibus, quas

ſi legitimæ fuerint, ſiue dilatoriæ ſiue peremptoriæ, tenetur iudex admittere, quod ſi non fecerit, poterit ab eo licitè appellari, ex capite irreparabilis grauaminis, nam ſi iudex tunc oppoſitis exceptionibus interloquatur, ad vlteriora eſſe procedendum, vel reſpondendum, poteſt appellari, quia grauamen litiganti illatum non poteſt tolli per appellationem à diffinitiua, Bartol. *in l.2.quæſt.4. num.16.ff.de appellat.recipi.* Bellamera *in cap.12. ſuper eo quæſt.16. ſub num.16. de appellat.* Bald. *in l.2.queſt.5.num.11.Cod.de Epiſcopal.audien.* Felinus *in cap.ſuborta 21.ſub num.4.colum.4. de ſententia, & re iudi.* Guido Papæ *deciſione 75.ſed circa,num.3.* idem Guido Papæ *in tract.de appellat.quæſt.60.num.45. folio 59.* Ruginell. *in tractatu de appellat.§.2. cap.3.num.57.* Franc. *in cap.ſignificantibus 49. in ſummario,& in num.3.de appellat.& num.7.* Bartol. & Paulus de Caſtro *in l.eius qui. numer.1.& ſequentibus ff.de appell.recipien* idem Bartol. *in l.ante ſententiam 2. verſiculo 5. quæro numer.17.* quia hoc dicitur grauamen vexationis & fatigationis, & irreparabilis per diffinitiuam, ſiue vexatio hæc tacita ſit, ſiue expreſſa per proceſſum ad vlteriora, vt probant prædicti Doctores, & Eſcacia *in tract.tatu de appellat.quæſt.17.limitatione 47.membr.1. numer.90. & ſequentibus.* affirmantes poſſe appellari, ſi exceptio, quæ apponebatur erat legitima, vt tale grauamen ſit irreparabile, ſi enim iudex cogit me litigare tempore, quo non debeo, talis moleſtia non poterit tolli per appellationem à diffinitiua, quia continet grauamen conſiſtens in facto, cohærénſque perſonæ, Bellamera *cap. ſuper eo. 12 queſt.16.numer.16. in fine.* & clariùs *queſt. 18.de appellat.* Fului. Pacianus *tractatu de approbationibus lib.1.cap.58. ſub num.40.verſiculo ſed ab hoc, & num.41. & 42.* Ruginellus *in tractatu de appellat.§.2.cap.3.numer.299.* quia cùm hoc grauamen conſiſtat in facto, & factum infectum eſſe non poſſit, ideo irreparabile cenſetur, tenet Bal. *in l.2.queſt.5.num. 11. C.de Epiſcop.&.audien.* Felinus *vbi ſuprà.* & Guido Papæ *d.deciſ.75.n.3.* Rebuff. *in tract. de ſententiarum executione art.10.gl.1.num.3. verſic.2.* Lancelo. *de attent.2.p.12.limi.1.n.96.* & ideo, quando iudex pronuntiat, nullam de exceptionibus oppoſitis eſſe admittendam, poſſit ab hoc grauamine appellari, ſcribit Speculator *titulo de appellat.§. in quibus num.30.verſiculo ceterum lib.2.* & quod ſi admittatur vel reiiciatur exceptio peremptoria, poſſit appellari, quia eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ, ſcribit Maranta *in ſuo Speculo in 3 part. ſextæ partis, in verbo, & demum fertur ſententia n.44. fol.438.* Eſcacia *de appellat.queſt.17.limi 47.membr.1.num.94.* qui *n.95.* pariter loquitur tam in oppoſita exceptione dilatoria, quàm peremptoria. quia ſi poſtmodum iudex pronuntiet, eſſe procedendum ad vlteriora, ab hac pronuntiatione datur appellatio, vt de exceptione dilatoria ſcribit. Ange. Areti. *in l.2.numer.36. verſiculo quæro ſi opponatur ff.de appellationibus recipien.* & ſtatim multa huius doctrinæ reddentur exempla, prout eſt in pronuntiatione ſuper competentia iudicis, & iuriſdictionis, & in pronuntiatione, ſuper mandato, & legitimitate procuratoris aut tutoris, & alia plurima, de quibus in diſcurſu, & loquendo in non admiſſione exceptionis litis pendentiæ, ſeu præuentionis iuriſdictionis (vt eius oppoſitione non obſtante) poſſit is qui eam oppoſuit appellare, vt refert, & ſequitur Eſcacia *in tractatu cauſarum ciuil. & crimin. libro 1.cap.12.numero 71.* & iterum *vbi proximè, n.103.* & Marque. *in tract. de commiſſ.1.p.cap.12.n.62.* loquens de tacita, & expreſſa reiectione.

Quæ doctrina non ſolùm procedit, quando iudex reiiciendo exceptiones legitimas, expreſsè declarat, eſſe ad vlteriora procedendum; ſed etiam quando tacitè id facit, procedendo, ſcilicet, ad vlteriora, nam in vtroque caſu licitam eſſe appellationem ob neglectam exceptionem oppoſitam, ſufficit enim quòd tacitè reiiciat procedendo ad vlteriora, licèt verbo iudex nihil loquatur, ſed duntaxat facto compellat, quia non minus eſt facere, quàm dicere. Philip. Fran. *in c. ex parte 67.nota.5.n.4. & 8. de appellat.* communem dicit Gallec. *ad form.Cam.obliga.p.3. c.deliqui.ſub num.18.fol.361.* Eſcac. *d.membr.1. num.96.* qui *num.99.* hoc ampliat, vt non ſolùm hoc caſu detur appellatio, vt dictum eſt; ſed etiam caſu quo ipſe iudex (neglecta exceptione) procederet ad vlteriora, non adhibita cauſæ cognitione ſuper eadem exceptione oppoſita, quia proceſſus erit nullus, & loquendo de exceptione declinatoria, & incompetentiæ oppoſita, ſi non cognouiſſet iudex, non cenſetur pronuntiaſſe ſuper ea, & ideo proceſſus ad vlteriora erit nullus, Iaſ. *in l.2. ſub numer.46. verſus finem ff. ſi quis in ius vocatus non ierit* Philip. Franc. *in cap. ex parte M.67. ſub numer.9.* ibi, Ideo ſi quæſtio emergens ſit ſuper iuriſdictione. *& in cap. ſi duobus column. penultima ſub numero 30.* ibi, Intellige, quando iudex de exceptione cognouit. vbi ſic declarat Innocentium *in c. præterea de dilationibus.* Et quando iudex exceptione oppoſita incõtinenti procedat ad vlteriora, ita, quòd de illa exceptione, in tanta temporis breuitate veriſimiliter cognoſcere non potuerit, dicetur ſuper ea non pronuntiaſſe, & proceſſus ab eo geſtus nullus,

nullus, vti factus fine cauſe cognitione, quæ eſt de ſubſtantialibus iudicij: docet Franc. *in d. cap. ex parte* 67. *ſub numer.* 10. ibi, Super hac difficultate poteſt ſic concludi. Eſcacia *de appellati. quæſt.* 17. *limi.* 6. *membr.* 7. *num.* 60. *fol.* 386.

36 Et tunc præcipuè poterit ab iſta pronuntiatione de procedendo ad vlteriora appellari, quando iudex oppoſitas exceptiones in finem litis reſeruaret, ſcribunt Abb. *conſil.* 14. *inclinidua Trinitatis verſiculo* 2. *probatur num.* 2 *lib.* 1. Fulcius Pacianus *tract. de probationibus lib.* 1. *cap.* 58. *num.* 50. Ruginellus *in tract. de appella.* §. 2. *cap.* 3. *num* 303. & ex Felino, quem refert, & ſequitur Eſcacia *cauſar. ciuil. & crimin. lib.* 1. *cap.* 102. *num.* 2. & iterum *in tractatu de appellat. quæſt.* 17. *limi.* 47. *mem-*
37 *bro* 1. *num.* 97. *fol.* 498. qui *num.* 98. rationem reddit, quia de emergẽte præiudiciali exceptione, & de negotio principali ſimul tractare non poteſt, quia eſſet confundere, & inordinare proceſſum, quæ confuſio, & inordinatio proceſſus non poteſt reparari per appellationem à diffinitiua, Bald. *in authentica habita numer.* 38. *verſiculo quæro nunquid ab iſta, circa medium, Cod. ne filius pro patre.* & aliquos refert, & ſequitur Decius *conſ.* 31. *quod appellari, ſub num.* 2. de quo nos latè diximus hac 2. parte c. fin. vide etiam infrà num. 80. cum ſeqq.

Ex quo fonte fluit, quòd ſi citatus poſt compariſionem allegat in primis exceptionem incõpetentiæ iudicis, aut iuriſdictionis defectus, tunc ſi iudex pronũtiauerit ſe iudicem competentem, vel etiam incompetentem ab iſta interlocutoria, quæ diffinitiuæ
38 vim habet. gloſſ. ſingularis *in authentica habita in fin. Cod. ne filius pro patre.* ſecundùm Roma. *ſing.* 129. Auſi. *in deciſ. Capellæ Tholoſ. qæſt.* 43. Guido Papæ *in deciſ. Delphinal. q.* 10. *ſi iudex.* Corſetus *ſing.* 5. *incipit ſententia.* Felinus *in cap. qualiter el* 1. *colum.* 5. *de accuſati.* Anton. Trim. *in addit. ad Vbert. de Bonacurte. in cap. pervenit in ſecundo de impedimentis, & exceptionibus fol.* 51. & 99. Decius *in cap. pervenit in* 2. *de appellat. in fine.* Doctores *in cap. ſæpiſſimè de offic. deleg.* Iaſon *in l.* 2. *num.* 28. *ff. ſi quis in ius vocatus non ierit.* Bartol. *in l.* 2. *de appellat. recipiend.* Felin. *in rubrica de ſententia, & re iudic.* Rebuffus *in l. quod iuſſit in præfatione numer.* 43. *ff. de re iudi.* quidquid Petrus Ferrarien. *in practic. in forma. ſententia interlocuto. ſuper incompeten.* diſtinguens inter iudicem pronuntiãtem ſe incompetentem, & ſe pronuntiantem competentem, vt in hoc vltimo caſu merè interlocutoria ſit, qui audiendus non eſt, cùm in vtroque diffinitiuæ vim habere, vt vltra ſupradictos Doctores ex aliis pluribus aduertit Valaſc. *con-*

ſultatione 47. & eſt expreſſa *l.* 3. *tit.* 18. *lib.* 4. *recopil.*

Ab hac propterea pronuntiatione expreſſa, vel tacita appellationi interpoſitæ, vti legitimæ, iudex non deferens vim faciet, *c. ex parte* 5. 8. *de appella. cap ſignificaſti de officio delegati. l ait prætor §. permittitur ff. de minoribus l.* 3. *titul.* 18. *lib.* 4 *recopilat.* Ruinus *conſil.* 1. *lib.* 4. *num.* 4. cum aliis per Menochium *de adipiſcenda poſſ. rem.* 4. *n.* 822. & 823. Anton. Gra- 39
natius *in addit. ad praxim Veſtrij lib.* 3. *cap.* 10. *ſub numer.* 6. *verſicalo ſimiliter quando quis iudicem competentem.* Bald. *conſil.* 2. *viſa petitione.* Cardin. Tuſcus *pract. concluſionum tomo* 1. *litera A, concluſione* 359. *numer.* 17. Rebuffus 3 *tomo titul. de ſententiarum executione, articulo* 53. *gloſſ.* 1. *numer.* 9 *fol.* 242. & poſt Angelum, & alios firmat Berta. *in repertorio verbo appellatio ab interlocutoria num.* 15. *poſt princip. num.* 1. Fulu. Pacianus *de probationibus lib.* 1. *cap.* 58. *numer.* 47. & de communi teſtatur Beccius *conſil.* 21. *dubitatum fuit in fine, num.* 42. *& conſil.* 31. *quod appellari num.* 2. *&* 3 *lib.* 1. Ruginellus *in tractatu de appellat. §.* 2. *c.* 3. *in verbo competenti* 1, *ſub numer.* 186. *fol.* 84. Eſcacia *de appell. quæſt.* 17. *limi.* 6. *principali. membr.* 8. *à numer.* 47. *cum ſequentibus.* vbi copioſè proſequitur. Rolandus à Valle *conſilio* 33. *numero* 1. *in fin & numer.* 2 *&* 7 *libr.* 4. Mynſing. *cent.* 3. *obſeruatione* 35. Guido Papæ *d deciſione* 10. Valaſcus *conſultatione* 53. *tom.* 1. Barboſa *in remiſſione ad Tridentinum ſeſſione* 24. *de reformat. cap.* 20. *numer.* 7. Aloyſius Riccius *in collect. deciſio. part.* 4. *collect.* 1306. quod etiam procedit in cauſis ſcholarium, vt per textum *in authentica habita Cod. ne filius pro patre.* reſoluit poſt Abbatem Rebuffus *in tractatu de priuileg. ſcholaſti. priuile.* 163. Hiero- 40
nym. Gonzal. *in regula de menſis, & alternatiuis, gloſſ.* 9. §. 1. *titul. de nullitat. attent. in cauſ. benefic. n.* 196. *& ſequent.*

Si autem pars oppoſuerit contra libel- 41
lum ineptum, quam exceptionem iudex non admiſerit, poteſt à tali reiectione appellari in quacumque etiam cauſa, tenet Bald. *conſilio* 217. *verba libelli numer.* 2. *libr.* 2. Cardinal. Tuſcus *vbi proximè concluſio.* 359. *numero* 38. idem ſi iudex ipſe mandet ſuper 42
tali libello inepto procedere, quoniam pars non tenetur ei reſpondere. & idem eſt af- 43
firmandum in libello obſcuro, & generali, ſuper quo iudex mandat procedi, litem conteſtari, & reſponderi, quia tunc legitima reputatur appellatio. Paul. Caſtr. *conſ.* 194. *in prine. lib.* 2. & iterum *conſ.* 335. *num.* 5. *& ſequentibus libr.* 1. *& in principio conſily.* Cardin. Tuſcus *vbi proximè num.* 37. *& ſequent.* quoniam hoc facit præiudicium cauſæ principali, ſecundùm Bald. *l.* 2. *num.* 12. *ff. de appellat.*

recipien. Felin.*in c.suborta sub num.*4.*de re iud.* Guido Papæ *tract. de appell.quæst.*60.*num.*65. *& decis.*75.*num.*3. Ruginellus *tract.de appell.* §.2.*cap.*3.*n.*57. & faciunt ea, quæ latè suprà diximus, à num. 24. & quia hæc declaratio
44 est interlocutoria habens vim diffinitiuæ, non teneatur reus respondere libello tanquam inepto, vt notant Panor. & alij *in cap. examinate in fi.de iud.* per textum *in l.metum* § *sed quod prætor.ff.quod metus causa.* vbi Bald. Romanus *in rubr.ff. de re iudi.* idem Bald. *in l.2.q.5.C. de Episcop. audien.* Ioan. de Anani. *consil.*93.*viso processu, & ibi in additio.ad eum.* Nicol. Nill. *in repertorio verbo sententia quæst.* 12. Paul. Castr. *in cons.*65. *viso quodam in primo volumine.*Rebuff.*vbi proximè n.*44. quem de materia huius declarationis videre poteris *ibi n.*76.*ad fin.*

45 Similiter vis fiet, si iudex non deferat appellationi à sententia, qua absoluit reum à contestatione libelli, quia talis sententia. licèt sit interlocutoria, habet tamen vim diffinitiuæ, vt tenet Angel.*in consil.*297. *incipit constitutio in princip.*Philip.Franc.*in c.cùm cessante colum. vlti. vers.*24. *dubitatur folio* 74. *de appellatio.*

46 Pariret etiam,si pars opposuerit de legitimatione personarum, puta, non esse quem tutorem, non procuratorem, aut legitimo mandato carentem, non filium, & similia, quia licèt sententia lata super hac exceptione,siue affirmatiue,siue negatiuè lata,sit interlocutoria, secundùm Bald. *in l.2.q.*8.*Cod. de Episcop. audien. cap. ex parte* 3. *de appellat.* vbi Præpositus,Angel.Socinus & Ias. *in l.arbitrio. colum.*1.*ff.qui satisdare cogantur.* Petrus Ferrarien.*in praxi in forma interlocutoriæ super legitimat.personæ.* Ioan.de Anan *consil.*93.*viso processu.* Philip.Franc.*in d.c.cùm cessante in fin. de appell.* Salicet. *in l. post sententiam colum.*2. *versiculo ad quartum, C. de sententijs & interlocutionib.* Ias. *in l.nemo potest n.*58.*in 2.lectu. de legatis* 1.*fol.*92.Paul.Castr.*in d.l.arbitrio.*Philipp. Franc. *in cap.ex parte de appellat.* Natta
47 *cons.*143.*num.*7. *per totum fol.*106. tamen ex articuli præiudicialis permittitur ab ea appellari, qua interposita vim iudex faciet non deferens etiam in quibuscumque summariis iudiciis(de quo alio loco copiosè diximus.)tenet Bal.*in d.l.2.n.*14 *& in Marg.rita decreta verbo appell.q.*8. Petrus Dueñas *in regul.*52.*fall.*6. Capel.Tholosa.*decis.*38. Barbosa *in remiss.ad Trident.sess.*24.*de reform.c.*20. *num.*6.Gama *decis.*159.*n.*2.Viuius *decis.*302. Meno. *de adipisc.poss.rem.*4.*num.*824. *&* 825. Anton.Gratiat.*in addi.ad praxim Vestrij lib.*3. *cap.*10.*sub num.*6. *versiculo item admittitur appellatio.* Pacia. *in tract.de prob lib.*1.*cap.*58.*sub n.*47. Sigismun.Esca.*in tract.de appellat.q.*17. *limi.*6.*num.*7.*n.*7. post Bald.vbi dicit non 48
solùm procedere hanc conclusionem,quando declaratio ista contingit in litis processu, sed etiam in executione, in qua admittitur appellatio hæc. Quod ideo procedit, quia regula generalis est, quòd quando articulus 49
interlocutoriæ præiudicialis esset negotio principali, de quo agitur, iudex violentiam committet, si à qualibet declaratione interpositæ appellationi non detulerit, cum iure permissa sit,text.*in l.intra vtile.*vbi Bart. *ff.de minoribus.* Bald. *in l.arbitrio n.*6 *ff.qui satisdare cogantur.* Feli. *in c.cùm causam n.*6.*vers. limita quartò,de sentent.& re iud.*Magon.*in decisio.Lucana* 23.*num.*6. Bal. *in l.fin.n.*5.*vers.secundus est actus, Cod.de relatio.* vbi idem dicit, 50
quando interlocutoria inierit difficultatem circa causæ decisionem, Gregor. Lopez *in l.* 23 *parti.*3.*glossa Menos de Gran.ad fin.* Hiero. Gonzalez *in regul.de alternatiuis glos.*9.§.1.*in annotatio. num.*178. *fol.*228. quia teste Baldo dicitur grauamen irreparabile, in Margaritis quæst.8.quem refert Rebuff.3.*tomo titulo de sententiarum executione,art.*53. *glos.*1.*num.* 5.*folio* 242. cuius doctrinæ varia inuenies exempla, circa casus speciales in discursu huius capitis, & nonnulla iam superiùs scripta manent. Inde itaque fluit ex hoc eo 51
dem capite, posse quem appellare ab interlocutoria iudicis, qua declarat fideiussores idoneos esse, vel minùs idoneos, quia est irreparabile grauamen, text. est *in l. in arbitro.* ibi, perinde ab eo atque iudicibus appellare licet.) text. *in l.si arbitro.* ibi, cùm potuerit querela ad competentem iudicem deferri.) & glo. *ibi verbo querela inquit, (id est appellatio) ff. qui satisdare cogantur.* Bald. *vbi suprà.* Rebuff.*in d.*1 *tomo titulo de sentent.executione d.num.*5. Bald.*in l.2.sub num.*15.*ff.de appellationibus recipien.* Cæsar Conta. *in l. vnica limi.*5 *sub num* 13.*Cod.si de momentanea possess.*Guido Papæ *decis.*75.*num.*2.Rebuff.*in eodem tract.at. de sentent.executione art.*10. *gl* 1. *numer.*5. Fulu.Pacianus *tract.tu de probat.lib.* 1.*c.*58 *sub numer.*47 cui si iudex non detulerit,violentiam vtique facit. Idem puto di- 52
cendum, si iudex compellat, siue principaliter, siue per consequentiam, vel inciden tiam debitorem minoris,vt ei pecuniam debitam sine tutoris, aut curatoris authoritate tradat, *l.ait prætor §. permittitur.* ibi, nisi fortè quasi aduersus iniuriam appellandum quis ei putet.) *ff. de minoribus.* & vltra Bald. & Rebuff. *d.art.*10. *glos.*1.*num.*5. tenet Guido Papæ, *decisio.Delphina.q.*52.*incipit circa & decis.*75.*sub n.*2. idem Bald.*in l.2.sub num.*15 *de appell.recipien.*

Hinc etiã est,quòd à iudice pronuntiante, 53
aliquem esse minorem, vel maiorem,predi-

gum-

gum, mente captum, seruum, habilem, vel inhabilem, appellationi emissæ deferre iudex tenetur, aliàs autem violentiam facit, hæc quippe pronuntiatio, negotium, & factum principale tangit, & substantiam eius, textus & gloss. *in leg. intra vtile ff. de minorib.* Bartol. *l. 2. ff. de appell. recip.* Salicet. *in l. post sentent. columna 3. versic. sed ego. C. de sentent. & interlocu.* &c. & tradunt Doctores, *in l. ijs qui ff. de verborum obligationibus.* vel quia habet vim definitiuæ hæc pronuntiatio, vt dicit Rebuffus *in dict. leg. quod iussit in præfatione num. 45. de re iud.* & vtraque ratio potest esse vera, cùm in isto casu concurrat. & idem
54 etiam est de sententia, qua iudex pronuntiauit aliquem non esse minorem, vel non habere restitutionem, à qua posse appellari affirmant Barbos. *in remissio. ad Concilium sess. 24. de reformat. cap. 20. num. 6.* Gamma *decis. 159. num. 2.* Viuius *decis. 302.*

Et similiter, quando iudex interloquitur, procuratorem esse, vel non esse legitimum,
55 quia ab ista interlocutoria, tanquam à grauamine irreparabili appellatio admittitur, Bart. *in leg. 2. num. 15. ff. de appellat. recipiend.* Bald. *in l. 2. numero 14. Cod. de Episcop. audien.* Beliapertica *in c. super eo q. 15. sub n. 16. de appell.* Sigism. Efcac. *in tractatu de appellat. q. 17. limita. 6. principali. memb. 7. num. 67.* Menoch. *de adipiscenda poss rem. 4. n. 824.* Fuluius Pacianus *tractatu de probationibus. lib. 1. cap. 58. num. 47.* Ruginel. *in tractatu de appellat. §. 2. c. 3. num. 63. fol. 74.* vbi quòd à non admissa exceptione defectus mandati licita est appellatio, Cæsar Contar. *in l. vnica limit. 5. sub num. 13. versiculo reliquum est. Cod. si de mon. poss.* textus est, & ibi Doctores *in c. significauit 48. de appell.* Philipp. Franc. *in cap. ex parte*
56 *not. 1. 5. num. 4. & 5. de appellation.* qui quidem etiam ibi tractant, & affirmant, idem esse in interlocutoria, tutorem esse, vel non esse legitimum, vti latè per eos.

Idem est, vt omnino admittere debeat
57 appellationem iudex à declaratione eius, an quis sit hæres, vel non, vel an cum beneficio legis, seu inuentarii, vel sine ipso, quia hæc sententia interlocutoria nimis præiudicialis est causa principali, imò, & multis aliis, quæ accidere possunt. loquor de ea sententia, quæ incidenter hoc declarat, ex Bald. *consil. 378. pro parte cuiusdam. lib. 3.* Cardin. Tusc. *d. tomo 1. concl. conclus. 359 litera A, n. 47.*
58 & idem dicendum esse, quando interloquitur iudex, testamentum, processum, vel instrumentum, sententiam, vt nullam esse incidenter, licèt non principaliter (quia tunc esset diffinitiua) & sic ab hac etiam poterit appellari, quoniam eodem modo, & præiudicialis est, & vim diffinitiuæ habet, Panor mit. *in c. audi. colum. 2. de procurato.* Nicolaus Milius *in verbo, sententia quæst. 18.* Guido Pape *in decis. del finali. quæst. 16. incipit, iudex, & quæst. 220. & cons. 78. in causs.* Felin. *in cap. causam. colum. 2. de rescriptis.* Rebuffus *vbi supra num. 57.* qui etiam *in fi* hoc cum Roma. *in rubr. ff. de re iudic. colum. 4.* intelligit; quando incidenter hæc prolata fuit interlocutoria, enimuerò si principaliter, tunc esset diffinitiua.

Quò pertinet, quòd si esset interposita appellatio à declaratione, vel non declara- 59
tione, quòd aliquis, ex oppositoribus, ad aliquod beneficium, vel cappellaniam iuris patronatus, inter consanguineos proximioris gradus, Patroni fundatoris præsentatos, declaretur, se non esse filium patrimonialem, vel non esse proximiorem, aut alias personam legitimam, quia ei non conueniunt qualitates, & conditiones requisitę ad beneficium illud: necessariò admittenda est talis appellatio, aliter atque vim facere in tribunalibus iudicem pronũciabitur. Bal. *in l. 2. C. de Episcopali audientia num. 14. & in margarita decretalium, verbo appellatio. quæst. 8.* Petrus Dueñas *reg. 52 sall. 8.* Anton. Gruuati. *in additione ad praxim Vestrij num. 6. versicul. etiam admittitur appellatio.* Hieronym. Gonzal. *in Regula de alterna. gloss. 9. §. 1. titulo de nullitate attentatorum. n. 188.*

Cui & contiguum est, quòd si iudex ne- 60
gauerit copiam actorum, quia à tali denegatione appellationi delationem negare, vis est, cùm à iusto grauamine emissa intelligatur, textus est *in l. 2. Cod. vt lite pendente.* ibi, nisi vel actorum communium, vel pronuntiationis editio denegetur, &c.) Efficacius *in tractatu caus. ciuilium & criminum lib. 1. cap 100. numero 9.* Petrus Dueñas *in Regula 52. fallen. 5.* Antonius Grauatius *vbi suprà.* Azeuedus *in l. 3. titulo 18. lib. 4. recopila.* Gonzal. *vbi proximè num. 198.* Rebuffus *in 3. tomo. titulo de sentent. executione. articulo 53. gloss. 1. fol. 242. numer. 5.* quoniam ea, quæ fiunt in iudicio, & agitantur, & publicanda sunt, & vti communia vtrique parti edi debent, vt hinc inde, quæ iustitiæ suæ defensionem tangant, allegent. *cap. si perpetuus. de fide instrumen.* & ibi glossa & Doctores, *& in d. l. 2.* circa quod videndus Maranta *de ordi. iud 6. part. act. 3 num. 53. cum sequentibus fol. 485. & sequentib.*

Insuper si iudex pronuntiat remitten- 61
dum, & remittat clericum ad suum ecclesiasticum iudicem, cùm hæc talis sententia interlocutoria est habens vim diffinitiuæ, *cap. si index laicus. de sententia excommun. lib. 6.* & notant Doctores *in c. tuam. de ordine cognit. ator. qui filij sint legitimi.* Doctores *in l. Titia ff. soluto matrimo. & l. quoties C. de iudic.*

Feder. *consil.* 198. *casus talis.* Moderni omnes *in rubr ff de re iud.* Præpositus *in cap. tua nobis in rubr ff de re iud.* Præpositus *in cap. tua nobis in 5. notabi. de appellatio.* Guido Papæ *consilio* 110 *pro declaratione in quarto dubio.* ac ideo in huius appellatione vis committitur.

Quod idem dicendum erit in sententiis interlocutoriis, quæ feruntur super excep-
62 tionibus peremptoriis, puta; rei iudicatæ, pacti de non petendo, præscriptionis, transactionis, & similium, vim habent diffinitiuæ, gloss. 2. *in clementina fin. de appellatio.* textus *in c. si illo tit. 6. lib.* Doctores *in leg. quod iussit ff de re iudic.* Bart. *in d. l. 2. quæst. 5. de appellat. recip.* Bald. *in leg. eleganter.* Roma. *in rubr. ff de testibus §. si quis post colum. penult. ff. de condictione in debiti.* Ancarra. *consil. ... de iuribus Romanis.* cuius ratio ea esse potest, quia non finit directò negotium principale, sed partem substantialem causatiuè, & secundariò, & sic cùm tangat, & referatur ad diffinitiuam, & ad primam actionem de qua agebatur, contendebatúrque, non ad exceptiones naturæ diffinitiuæ sunt, Aufre. *in decis. Capell. Tholosa. quæst. 48. idem,* &c. *an sentent. & quæst. 363.* Cardina. *cons. 72. Titius n. 25. in 5. dubio.* Alex. *cons. 182. in causa volum. 6.* Corneus *cons. 262. pro euidentia.* Præpositus & Philipp. Franc. *in d. cap. cùm cessante de appellation.* Felinus *in cap. qualiter & quando. colum. 5. de accusatio.* quod velim intelligas, quando huiusmodi exceptiones non principaliter, sed incidenter in iudicio sunt propositæ, quia aliàs merè diffinitiuæ sunt, vt bene aduertit Felin. *in rubric. de re iud. col. 6. vt in clem. 1. de sequest. possess. & fruct.*

Item etiam si iudex iustas tutoris (quem
63 ad tutelam administrandam nominauit) exceptiones non admiserit, ab hac reiectione emissæ appellationi non deferens vim facit, & grauamen, text est *in l. 1. §. si quis tutor.* ibi, excusationem allegandam habet, & si fuerit repulsa, tum demum appellare debebit.) *ff. quando appelland. sit l. excusationis.* ibi, nec à decreto prouocaueris, intelligis parendum esse sententiæ.) *C. de excusatio. tutorum. l. quicumque eodem tit. cum aliis pluribus.* Rebuffus *d. 3 tomo de sentent. executione art. 53. gloss. 1. folio 242. num. 5.* cuius ratio ea esse potest,
64 prout pro regula generali traditur in hac materia; quòd quando reiicitur beneficium concessum per ius commune, licita est appellatio, quoniam vbi denegatur obseruantia iuris communis, ibi infertur grauamen, quapropter appellare licet, ita eleganter dicit Speculator §. *in quibus num. 30. vers. caterum si iudex.* & ibi idem *num. 7.* vbi etiam additionator per textum *in l. 1. in fine. C. de in integrum restitutione. l. si quis prouocatione. C. de appella. l. ait prætor §. permittitur ff. de minoribus.* Bald. *consil. 278. num. 2. lib. 3.* Cardin. Tusc. *practica conclusionum. litera A, conclus. 359. tomo 1.* ergo cùm isthæc immunitas à tutelis aliquibus, & priuatis casibus sit inducta, & concessa à iure communi, (vt *ex toto tit. ff. & Cod. de excusationib. tuto. & curato.*) appellatio admittitur. Si autem iudex interloquitur tutorem interim non debere administrare, cùm sit interlocutoria, quia aliam post se expectat, vt dicit Corneus 65
cons. 281. in 2. quæst. vol. 1. Rebuff. *in repetitione legis quod iussit in præfatione num. 9. ff. de re iud.* puto non posse appellari ab ea, *ex reg. l. ante sententiam Cod. de appella.* maximè si se intra tempus à iure præstitum excusauerit. An autem ab ipsa nominatione, & datione 66
tutelæ liceat per tutorem appellari, inferiùs diximus infrà 3. p. cap. 8.

An, & quando, ab exceptionibus oppositis licita sit appellatio, vide Philipp. Franc. *in cap. ex parte el 2. de appellat.* & nos nonnulla diximus suprà hoc eodem capite. & insu- 67
per dicemus in discursu, & iterum infrà hac 2. parte cap. fi. per totum, vide Marquess. *de commiss. 1. par cap. 12. n. 62.*

Vnum obiter attende, quòd exceptio, vt admittatur, debet esse releuans, & tunc releuans, & legitima dicetur, quando prouenit à causa, quæ iustam præbet causam appellandi, Oldr. *cons. 223. circa primum in princ.* Federic. de Senis *cons. 90. vers. dixi. & dico.* Cardin. Tuscus *pract. tomo 3. littera E, concl. 378. à n. 1. & in concl. 377. à princ.* Ancarra, *consil. 416. plures num. 4. versiculo quarta exceptio.* B. *in l. si pupillæ. §. videamus. ff. de negot. gestis & in leg. si vnus. §. ante omnia. ff. de pactis,* & quæ exceptio releuans dicatur, arbitrio iudicis relinqui dicit Cardin. Tuscus *d. conclus. 378. num. fi.* post Ioan. de Anania *consil. 26. num. 10. vers. vltimo, circa intellectum statuti* Marquess. *de commiss. 1. p. cap. 16. num. 44.* optimè explicat. Marescot. *varia. resolutio. lib. 1. cap. 87. à num. 44. cum sequentibus.* verb. quæ dicatur exceptio releuans, & quæ non.

Quibus adde, quòd quando quis opponit aliquam exceptionem, quam iudex non admittit, & à reiectione grauata pars appel- 69
lat, tunc appellans tenetur iustificare, & probare veritatem exceptionis, quando iudex à quo non admisit, qua non probata, non potest dici, quòd iudex ex sola non admissione exceptionis illum grauauit, textus est *in cap. interposita 70. de appella.* vbi Anton. de Butr. *num. 1. & sub num. 5. & sub n. 10.* Abb. *num. 1.* Philipp. Franc. *num. 1. vers. tenementi primò. & versiculo tenementi aliam.* & Decius *num. 1.* & consequenter non deuoluitur negotium ad iudicem appellationis, nisi 70
probetur

probetur veritas exceptionis, Cardin. Alex. *in d. cap. interpoſita nota.* 1. *n.* 1. etiam ſi exceptio legitima videatur, quia licèt reiectio exceptionis apparenter legitimæ, ſit iuſta cauſſa appellandi, tamen ex illa ſola reiectione non probatur grauamen iuſtificatiuum appellationis, niſi aliter doceatur de veritate ipſius exceptionis. Anton. de Butr. *in d. cap. interpoſita ſub n.* 10. *col.* 3. *verſiculo oppono quod ſolo exceptionis obiectu.* & Philipp. Franc. *ſub num.* 1. *verſ.* 3. *tene menti.* & communiter cæteri Canoniſtæ. & Abb ibi *nota.* 1. *num.* 2. & But. *num.* 10. dicunt; poſſe reum opponere exceptionem in ſe legitimam, ſed tamen fictam, & non exiſtentem in caſu ſuo, & ſic foret oppoſitio calumnioſa, & tunc iudex non ſolùm non grauat, ſed prudenter reiicit ſuſpicatus calumniam.

Hæc tamen vera concluſio limitationem
71 patitur, vt nõ procedat in caſibus, in quibus de veritate exceptionis oppoſitę per ſe patet abſque alia probatione facienda, quia tunc appellatio dicitur iuſtificata ex ſola appellationis reiectione, prout, quando iudex denegat inducias deliberatorias, & pars ab huiuſmodi denegatione appellat, quia tunc appellatio dicitur iuſtificata abſque alia probatione, Anton. de But. *vbi proximè ſub n.* 9. *oppoſ.* 3. Philipp. Franc. *ſub numero* 2. *limitatione* 2.

Item & quando iudex negat copiam actorum,vel inſtrumentorum communium, (de
72 quo ſuprà dixi,) Anton. de Butrio & Franc. *vbi ſuprà.* & Decius *ibi ſub num.* 2. *verſiculo* 2. *iſta prima regula.* & tunc etiam ſi de veritate exceptionis conſtet, ſolummodo præſumptiuè, Fran. *vbi ſuprà num.* 2. *limit.* 3. Decius *ſub num.* 2. Cardin. Alex. *ſub num.* 3. *fall.* 4. qui varia huius doctrinæ exempla adducũt.

Secundò etiam d. concluſio limitatur, vt
73 non procedat in exceptione recuſationis, quia quando recuſatur iudex, oppoſita legitima cauſa recuſationis, ſi, ea non obſtante, iudex procedat in cauſſa principali, appellatio ex hoc cenſetur iuſtificata, licèt pars non probet cauſas recuſationis coram iudice appellationis, Fran. *d. c. interpoſita num* 2. *verſiculo in gloſſ.* 2. Cardin. Alex. *ſub numero* 3. *fall* 2. *de appella.* Eſcacia *de appellat. quæſt.* 11. *numero* 67.

At quando quis opponit exceptionem,&
74 inſuper offert ſe incontinenti iliam probaturum, & poſtmodum, propter exceptionem oblatam probationem illius non admiſſam appellat, ſtatim & ipſo facto cenſetur iuſtificata appellatio, ita quòd ſufficiet coram iudice appellationis probare fuiſſe propoſitam legitimam exceptionem, & oblatam probationem, & iudicem noluiſſe admittere, *d. cap. interpoſita in fi. prin.* & ibi Abb. *nota. fi. num.* 3. Fran. *ſub num.* 1. *colum.* 1. *verſiculo quarto & vltimò.* & communiter cæteri Canoniſtæ *de appellat* Lancelotus *tractatu de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 1. *num.* 40. *&* 41. nam iſto caſu appellatio iuſtificatur (conſtito dumtaxat, quòd probatio fuit oblata, & non admiſſa) Lancel. *ibi num.* 38. *&* 39. & Franc. *vbi proximè.* Et ratio eſt, quia iudex à quo non admittendo legitimæ exceptionis probationem, in continenti oblatam, non 75
poteſt excuſari, quòd non grauauerit, quia præſumpta malitia contra excipientem purgatur ex oblata probatione in continenti, quam iudex reiiciendo (ipſo facto) detegit iniquitatem ſuam, & ideo ſiue exceptio ſit vera, ſiue falſa, iudex iam grauauit, vt ſcribit Abb. *in d. cap. interpoſita num.* 4. & Franc. *ſub num.* 1. *verſiculo quarto & vlt. columna* 2. *de appell.* qui *ſub d. num.* 4. *limi.* 9. vnum aduertit, vt ſimul ſit hoc caſu appellandum, à non admiſſa probatione incontinenti, & 76
à reiecta exceptione, quæ concluſio declaratur, vt procedat, quando exceptio requirit altiorem indaginem, non admittitur, quia tunc ad iuſtificationem appellationis, ad eiuſque probationis oblationem incontinenti, adſtringitur opponens, ſecus autem vbi talis exceptio non admittitur, quia tunc ſufficit ad appellationis iuſtificationem offerre probationem incontinenti, vt ſuprà diximus, & latè probat Sigiſmund. Eſcacia *de appella. quæſt.* 11. *num.* 80. Franc. *vbi proximè ſub dict. num.* 4. Præfata concluſio ampliatur, vt habeat locum, non ſolùm in ex- 77
ceptionibus dilatoriis, ſed etiam in peremptoriis, quia ſi opponatur exceptio peremptoria, & offeratur illius probatio incontinenti, & à non admiſſione appelletur, appellatio iuſtificata dicetur, Anton. de Butrio *in d. c. interpoſita ſub num.* 10. *ibi, ſecundo quòd exceptio.* & Philipp. Fran. *num.* 4. *verſic. in gloſſa verbo ſi offerens de appellatio.*

Quibus quidem caſibus, & limitationibus, ſuperiùs adſcriptis, appellationem ob
probationis reiectæ oblationem, adeò iuſti- 78
ficata dicitur appellatio, vt tanquam legitima deuoluit, ſuſpendit, & cauſſat attentata, Anton. de But. *vbi proximè. num.* 7. *&* *ſub num.* 10. *fallen.* 3. Fran. *ſub num.* 4. *colum.* 4. *limit.* 7. Felin. *in cap.* 1. *ſub numero* 2. *de appell.* ſentit Abb. *in cap. interpoſita ſub num.* 6. de communi teſtatur Dec. ibi, *num.* 10. Cardin. Alex. *ſub num.* 4. *fallen.* 8. Lancelot. Rober. *de atten.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 1. *num.* 38. *&* 39. *&* 44. & reddit rationem *num.* 37. *&* 38. hinc eſt, quòd ſi reus opponat exceptionem peremptoriam, & offerat illius probationem 79
(debito tempore) & iudex non admittat, ſed

imò

imò statim proferat sententiam diffinitiuam, reus abhoc grauamine licèt à non admissione exceptionis, & probationis appellet, sententia, & processus tanquam attentata reuocantur, Fran. *d. c. interposita sub n.* 4. *limit.* 8. *columna* 4. *in fin.* & Cardin. Alex. *sub num.* 4. *fallen.* 9. *de appella.*

Et vlteriùs prædicta conclusio declara-
80 tur, seu potiùs limitatur, vt non procedat in omnibus casibus, quibus potest iudex reseruare exceptiones oppositas ad merita causæ, & litis discursum, quia tunc licèt opponens exceptionem, offerat incontinenti illius probationem, & à reiectione appellet, tamen ex hoc solo non dicitur iustificata appellatio, Fran. *in d. cap. interposita sub n.* 4. *lim.* 2. & Card. Alex. *sub num.* 4. *fallen.* 2. *&* 3. *colum* 3. *de appellat.* sequitur Sigismun. Escacia *tractatu de appell. quæst.* 11. *numer.* 76.
1 qui omnes ponunt exemplum, quando opponitur exceptio contra testem, quòd sit infamis, vel criminosus, & offertur probatio incontinenti, quia tunc si iudex non admittat, & ob hoc appelletur, debet in causa appellationis de veritate suæ exceptionis probare, quia iudex si vult, non tenetur recipere exceptiones, contra personas testium, sed potest eas reseruare in tempus publicationis testium; de quo nos latè dicemus infrà cap. 18. de appellatione à reseruatione. quia quoties exceptio probanda relinquitur arbitrio iudiciis, an sit admittenda,
82 vel non admittenda, quia in iure non sit determinatum, si iudex non admittat, tenetur iustificare exceptiones coram superiori Fran. *d. c. interposita sub n.* 4. *limit* 4. Cardinalis Alex. *sub num.* 4. *fall.* 4. *colum.* 3. *de appellatio.* Escacia *vbi proximè num.* 37. qui etiam *num.* 74. dicit, quòd coram mero executore non dicitur iustificata appellatio, per
83 oblationem probationis incontinenti tanquam inutiliter factam, quia executor merus non tenetur recipere probationes, post Franch. *d. c. interposita sub num.* 4. *limit* 5. Decium *num.* 7. *exemplo* 2. vide suprà à num. 36.

Et vnum te admoneo, quòd quando de
84 grauamine, quod infertur per interlocutoriam, constat iuris præsumptione, vt puta; quia iudex mandat rem aliquam sequestrari, vt tunc possit appellari, etiam non expressa causa. Bal. *in l minoribus* 6. *num.* 5. *& n.* 6. *versiculo item sequestratio C. de his quibus vt indignis.* dicens sequestrationem esse regulariter prohibitam, ideo quòd in re tam aperta, superuacuam esse expressionem causæ, Philipp. Franch. *in c. vt debitus* 59. *q.* 11. *num.* 22. & Cardin. Alex. *sub num.* 41. *vers. stat ergo regula fallen.* 3. *de appella.* & rursus Fran. *in c.* 1. *sub num.* 7. *versiculo* 4. *limita, de appell. in* 6. vbi de appellatione à sequestro, & à tortura. Escacia *tractatu de appella. q.* 17. *limitat.* 47. *membro* 1. *num.* 216. & hinc est 85
quod dicit post alios Caualca. *decis.* 33. *parte* 2. quòd appellatio dicitur legitima, quando interponitur ex causa probabili & verosimili.

Insuper exceptionem recusationis contra iudicem à parte oppositam, si ipse non 86
admittat, poterit à reiectione, & à processu licitè appellari, tenet Philipp. Franch. *in cap. nouit* 43. *nota.* 3. *num.* 3. *& in cap. vt debitus honor* 59. *quæst.* 2. *sub num.* 9. *versiculo quarto eadem de appella.* Corneus *consilio* 80. *in decision. sub num.* 3. *lib.* 1. Escacia *de appell. q.* 5. *num.* 116. & iterum *lib.* 1. *cap.* 66. *num.* 13. *& sequentibus. & c.* 101. *num.* 16. *& num.* 20. *& sequentibus.* vbi latè de materia huius articuli, & est textus *in cap. super quæst. §. fi. de off. deleg.* vbi DD.

Quid autem de ipsa interlocutoria, qua
iudex declaratur, iustè fore recusatum, vel 87
non, esse vel non suspectum, nam ea est interlocutoria, secundùm Archidiaconum *in c. iudex de officio delegati lib.* 6. *in fin.* Bald. & alij *in leg. apertissimè. C. de iudicijs.* Præpositus, & Perusinus *in c. cùm cessante de appell.* Philipp. Franch. *ibi colum. antepenult. versiculo quarto sententia.* Rebuff. *in præfatione legis quod iussit numer.* 86. Octauianus (post Alexandrum *consil.* 89. *colum.* 2. *versic. ad secundum argumentum responde.*) *in decision. Pedem.* 84. *num.* 13. cum aliis tenet, quòd respectu formæ, recusatio æquiparatur appellationi, ab 88
interlocutoria, quia sicut appellatio ab interlocutoria debet in scriptis proponi, & cum iniectione causarum *c.* 1. *de appell. in* 6. secus tamen quoad alios effectus, & quoad iurisdictionem suspendendam, circa quod adæquantur appellatio, recusatio & relatio, vt ipse ex Bal. Salic. Ioanne Andrea, & aliis per eum citatis. Paulus de Castro *in l. quia poterit ad Trebellianum.* Geminianus *in cap. legitima col.* 2. *de appella. in* 6. Maranta *de ordine iudicior.*

Et licèt variæ referantur opiniones per
Doctores, quorum meminit ipse Ozascus 89
in d. decis. 84. *per totam,* (an facta à iudice recusato recusatione proposita, aut pendente, sint ipse iure nulla, vel annullanda, de cuius resolutione consule Lancelotum Rober. *de attenta.* 2. *p. cap.* 6. *de attent post recusa.*) omnes tamen, etiam contrarium tenentes, in vnum consentiunt, posse ab hoc processu ad vlteriora appellari, appellationémque vtrumque trahere effectum, deuolutiuum, 90
& suspensiuum, quod indubitati iuris est; vt tenent omnes Doctores citati à Lancelo-
to *vbi proximè* & Parlador. 3. *tomo differen.*

inter

inter sententiam nullam, vel inuſtam.

Item etiam à ſententia lata ab arbitris negatiua, ſcilicet recuſationem non eſſe admittendam, aut cauſſam nō eſſe legitimam,
91 appellari poſſe arbitror, ex illa ratione, quia talis ſententia eſt præiudicialis cauſæ principali,& eius proſequutioni. nihil enim tam periculoſum eſt, quàm coram iudice ſuſpecto litigare *c. quod ſcis cleri 3. queſt. 5. c. ſupra quæſtionum. §. fin. de officio delegati. cap. cùm ſpeciale de appell.* & ſic cùm ex hoc capite artí-
92 culi præiudicialis, cauſæ principali liceat ab interlocutoria appellari *ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reformatione cap. 20. & in regula 36. Cancellariæ l. 3. tit. 18. lib. 4. recopilat.* Petrus Dueñas *regula 52. limitatione 3.* Hieronym. Gonz. *in regula de alterna. gloſſ. 9. §. 1. tit. de nullita. & attent. num. 189.* & ea quæ hucuſque in propoſitum adduximus, & per diſcurſum etiam adducenda copioſè probant, & ſic reſpectu ipſius recuſantis, in cuius fauorem
93 tot ſunt à iure attributa recuſationi priuilegia,ratione tam imminentis periculi,& præiudicij;poterit à dicta ſententia negatiua appellari, prout etiam probatur *in l. 7. tit. 10. lib. 2. recopila.* vbi etiam in recuſatione Præſulis, ſiue prætorio præfecti, & Senatorum, vt ab hac negatiua habeat locum ſupplicatio, idem probatur *in l. 15. eodem titulo.* ergo à fortiori in iudicibus inferioribus, etiam
94 eccleſiaſticis, ad quorum recuſationis examinationem arbitri eliguntur,iuxta textum *in cap. hinc ſi. dicti in princ. de appellati. c. ſi quis contra. de foro competenti. cap. ſufficionis de officio delegati. cap. iudex ab Apoſtolica eodem tit. in 6.* vbi gloſſ. & DD. communiter. & ea quæ late adducunt Cou. *practicarum queſtio. cap 26.* & Pedemon. *in dict. deciſ. 84.*
95 *in princ.* idem ab eiſdem arbitris, cùm ſint arbitri iuris, licitè appellari poſſe diximus, & probabimus in terminis infrà parte 3. cap. 13. 2 num 25. verſiculo quid autem de arbitris iuris, & verſiculo quare ab iſtis arbitris appellari licitum eſt.ad quem te remitto.

Quod peruenſum, & præiudicium negotiatur
96 apelis eam omnino ceſſet in ſententia abſtractiua, quæ interloquitur iudicem legitimè recuſatum, puto non poſſe alteram partem eis ea appellare,ſi vnus quippe amouetur iudex, alius ſibi datur, quem ſi ſibi ſuſpectum iudicauerit, liberè recuſabit, interim tamen cùm hæc ſententia ſit merè interlocutoria, non poterit ab ea appellari,nec negata delatione violentia fiet, ex iis quæ ſupra dicta ſunt, cùm à ratione ceſſante,quæ interlocutoriam reddit appellabilem,in hoc appellante non militet, regulæ interlocuto
[illegible] nulla eſt, in cuius opinionis
[illegible] multa poteras in propoſitum adducere, quæ latè Lancelot. Robert. *de atten. 3. part. c. 28. à num. 43. cum ſequentibus.* Ab hac tamen ſententia, qua iudex, vt re- 97
cuſatus datur, ipſemet valet appellare, ſi poteſt aliquod conſiderabile intereſſe prætendere, vt eleganter tenet Mandelus de Alba *in conſil. 92. in priori. num. 4. & ſequentibus* Lancelot. *vbi ſuprà num. 54.*& per Mandel. Petrus Surd. *conſ. 271. num. 20. lib. 2.* Gratian. *in diſceptatio foren. tomo 1. cap. 100. n. 48.* & an, & quando iudex recuſatus poſſit ad vlteriora procedere abſque reatu attentati, & nullitatis, videndus eſt Lancelot. *vbi proximè à num. 53.*

Inſuper pronuntiatio, de torquendo reo, eſt interlocutoria ſententia, tum quia per eam non finitur,nec terminatur cauſſa principalis,& quia conuenit cæteris cum omni- 98
bus qualitatibus interlocutoriæ ſententiæ, & ex verbis apparebit *l. 2. ff. de appella. recipien.* mox referendis, tum etiam ex iis, quæ dicit, ex plurib⁹ Proſperus Farin. *in praxi crim. tomo 2. queſt. 38. num. 11. & 16.* tamen cùm trahat ſecum damnum irreparabile,per appellationem à diffinitiua, hoc torturæ de- 99
cretum,ſine dubio ab illo appellationi emiſſæ deferendum eſſe, vimque fieri meritò declarant tribunalia: textus eſt *in l. 2. ff. de appell. recip.* ibi, An ne à ſententia appellari poteſt, ſi quæſtionem in ciuili negotio habendus iudex interlocutus ſit, vel in criminali, ſi contra leges iudex hoc faciat.) per quem textum ſic expreſsè affirmarunt Bart. Bald. Angel. & Alberi. & communiter Doctores ibi, gloſſ. ordinaria, vt etiam communiter Doctores *in l. penult. in verbo diffuſore. verſ. ſed fallit in caſu. Cod. quorum appella. non recipien.* gloſſ. *in l. 2. verbo cauſſa.* vbi pariter concurſus Doctorum *Cod. de Epiſcop. audien.* Guid. de Suzzar. *in tractatu de indic. & tortura,num. 23. in medio.* Carrerius *in pract. crimin. in 2. tractatu de indic. tortur. §. circa quintum num. 21.* Marſilius *in pract. §. nunc videndum num. 2. & in §. expedita num 70. & in l. 1. in princ. num. 14 & num. 42. ff. de queſtio.* Caſtelha. Cota *in memorial. in verbo appellatio ne interpoſita nihil.* Foller. *in praxi crim. in verbo & ſi conſtiterit in 3 p. 3 partis num. 50.* Anton Gomez *3. tomo variar. cap. de tortu. reorum num. 23.* Brunor. *de indicijs & tort. 2. p. queſt. 5. num 13. verſiculo & ab illa pronuntiat. queſt. 9. num. 10. verbo ſed ſi non erant purgata.* Aron *d. ſingulari 39.* Franc. Marcus *deciſ. 60. incipit quæritur qualiter ſit peruenien dum. n. 5.*

Quod in tantum à DD. vt verum recep- 100
tum eſt, vt etiam extendatur, non ſolùm quando iudex pronuntiat reum fore tor-
quendum,ſuper principali delicto,ſed etiam quando torquetur ad habendam ſcientiam
[illegible]

nem affirmatiuam, vel negatiuam, vt tenet Fran. Marcus *in d. decis. 60. num. 5.* Carauit. *in ritu magnæ curiæ tit. 259. num. 12.* Prosper. Farinac. *in praxi crimin. 2. tomo quæst. 38. n. 12. ad fi.* qui ibi *à num. 11.* dicit, quòd interposita appellatione à decreto torturæ iudicem
101 debere supersedere in causa, & sententiæ executione, etiam anteaquam sit inhibitus, nec inhibitio præsentata. & idem ante appellationem, intra tempus tamen ad appel-
102 landum, vt ex Lanceloto, & aliis pluribus, ibi dicit. & *num. 17.* etiam confessionem à reo per iudicem interim extorsam prorsus
103 nullam, irritam, & inefficacem esse ad condemnandum, ex Bald. *in rubrica Cod. comminatio Episc.* Catalia. Cota, Foller. Anton. Gomez, & aliis suprà.

Illa hinc quæstio resolutionem requirens ad nos accedit difficilis, an quemadmodum tribunalia suprema vim fieri declarant, ac etiam deferendum esse appellationi à tortura, an idem declarare tenentur in appellatione à decreto de non torquendo, vel à denegatione, seu dissimulatione iudicis no-
104 lentis, per fiscalem promotorem vel accusatorem emissa. Bal. *in l. penul. num. 2.* & ibi Salicet. *in prima oppositione pariter n. 2. C. quorum appella. non recip.* tenent, quòd sic, quia eis licet appellari, quos refert & sequitur Anto. Gomez *3. tomo variarum cap. 13. de tortu. reorum, post numer. 23. versic. ex quo infertur*, vbi reddunt rationem, & quia si hoc li-
105 cet reo, eodem modo debet licere actori, cùm in materia iudiciorum, actor & reus æquiparentur, *l. 3 ff. de re iud. l. solutum ff. de officio proconsulis.*

Contrariam autem partem & opinionem secutus est Areti. *in l. 2. ff. de appella. recip.* quem referens sequitur Brunus *de indicijs*
106 *& tortu. 2. p quæst. 5. num. 13. in fin. vers. sed quid si pronuntiabitur, non esse torquendum. & q. 9. num.* 10. quam etiam veriorem de iure reputat Farina. *in d. q. 38. num. 20.* ea moti ratione, quia hoc grauamen potest reparari per appellationem à diffinitiua, quapropter denegatur ab interlocutoria, quod non accidere dicunt in decreto detorquendo, cùm torturæ iam illatæ, afflictio non tollatur per quamcumque appellationem à diffinitiua, per quam, & per alias rationes contrariis respondens, hanc partem sustinet Auber. de Antramonia *in tract. de quæst. & tortu.* positos inter tractatus criminum diuersorum. Zileti *fol. 410. n. 27.* & quem allegat Pro-
107 sperus *suprà*. Et quia hodie cauti iudices rarò pronuntiant reum non torquendum, nec reperiri animum suum detegunt, nisi simul reum absoluentes, quo casu accusatoribus est consultum per appellationem ab ipsa sententia, absque eo, quòd priùs sibi appellare liceat.

In qua contrarietate priori opinioni, vt veriori de iure, magisque probabili, & iuris regulis conformi, & adhæreo, & insistendum licèt verisimum sit, quòd illud decretum 108
negatiuum torturæ minimè contineat grauamen irreparabile, vt affirmatiuum continet: non ideo sequitur, ab eo minimè appellari licere, quoniam si ex capite grauaminis irreparabilis, & ex ea ratione in hac interlocutoria daremus appellationem, vtique profiteremur contrariam opinionem ex suo fundamento; sed eam ex alio capite nos appellabilẽ facimus, eo scilicet, quia torquere reũ respicit merita causæ principalis, cùm per torturã vel nõ torturã deueniatur in cognitionẽ delicti, de quo agitur, ideo eius appellationi vtique deferendũ esse, iustitia appetit, vt ex hac ratione hanc partẽ veriorem reputarunt Bal. & B. Salicet. *in l. ante sententiæ C. quorum appella. non recip.* quoniã in hac materia regula generalis est, de iure omni licere appellare à quibuscunque interlocutoriis respicientibus merita causæ, & negotium principale, secundùm Bald. & Salicet. *loc. &*
in l. 1. Cod. si de moment. poss. num. 4. Felin. *in* 109
rubr. de re iud. num. 3. Ripa *in leg. quod iussit num. 127. ff. eodem* Ruinus *consil. 157. n. 2.* *& 21. lib. 5.* cum aliis allegatis à Contardo *in d. l. 1. C. si de mom. poss. limitatio. 1. num. 82 & in 5. limi. num. 7. & sequentibus.* Prosperus Farinacius *vbi suprà d. quæst. 38. num. 19.* & faciunt ea, quæ inferiùs circa probationum, vel testium reiectionem dicta sunt, Marqueff. *de commiss. 1. p. cap. 12. num. 52. & 15.*

Huic, & alia proxima succedit quæstio, (cui varietas Doctorum non minorem attribuit difficultatem) an per iudicem vis fiat, non deferentem appellationi à decreto tor 110
turæ latæ, ab eo non palàm reo audiente, sed secretè, quod iudex differt in tempus, quo reus incipit se spoliari, vt torqueatur, & quòd appellationi tunc emissæ non sit deferendum, nec eius virtute executio suspendenda, tenet Iulius Clarus *in praxi crimi. §. fi. quæst. 64. num. 27. & 35.* referens Maran. *in speculo 6. p. in actu 13. rubr. de quæstio. num. 14.* quos referens sequitur Cardin. Tuscus *tomo 1. conclus. 101. num. 11.* & hunc casum semel in praxi habuisse testatur Fran. Personal. *in tract. de indicijs. & tortura n. 11. in fi.* Ioseph Cum. *de syndicatu cap. 21. rubr. de tortura num. 12* quos refert, & sequitur Flami. Cartar. *in praxi interroga. reorum lib. 4. c. 1. num. 68. 69. & 77. in fin.* vbi testatur. etiam ita in statu ecclesiastico seruari.

Sed hæc opinio, quia destituta est ratione, & fundamento, iure caret, ni fallor, quam

(nemine

111 (nemine viſo) damnaui, eò, namque ſi indubitatum eſt, à decreto torturæ licere appellari, & ab eius cõminatione, ex his quos ſuprà citauimus, adeò vt interim ſuſpendatur executio: cur idem effectus negandus eſt à Doctoribus prædictis, ei appellationi, quam emiſit delinquens, quando intellexit, vel ſuſpicatus eſt, ſe torquendum, vel quia ſibi videt comminari torturam? nedum quando videt ſe duci ad locum torturæ, & ibidẽ, vel ſpoliari, vel ligari, ſiue per alios actus exteriores, per quos comminatur reus, deducítque ſe torquendum fore? & cur tunc iudicis manus non erunt ligatæ, cùm etiam à cominatione appellatio emiſſa eas ligat, ſecundùm Aug' ad Angelum *de maleſi. verb. quod fama publica n.* 100. *verſ. aduertas tamẽ.* Brunus *tract. de indicijs & tortu. 2. p q. 5. n.* 14. vbi allegat gloſſ. *in c. cùm in contemplatione. ex reg. iur.* Carauita *ſuper d. ritu magnæ curiæ* 259. *n.* 14. Guido *deciſ.* 136. *n.* 15. *verſ* 7. vbi dicit, quòd ſicut per appellationẽ à decreto detorquendo ligantur manus iudicis, ita etiã per appel-
112 lationem à comminatione, & ita quotidie apud eũ ſeruari, & practicari teſtatur. & idẽ etiam tenet Grama. *ſuper c. regni fol.* 133. *n.* 4. *in fi.* prout illũ citat Clarus vbi ſuprà, ſequitur Brunor. à Sole *in conſ. crimi. n.* 172. Carill. *in ſumma crim. partici.* 3. *rubr.* 31. *de appell.* §. 2. *n.* 3. *verſ. idem fieri poteſt fol.* 169. *col.* 2. idem tenet Card. Tuſc. *concl.* 1D1. *n.* 11. *tomo* 1. Paz *in praxi* 6. *p tomo* 1. *in proœmio n.* 21. Rebuff. 3. *tomo titul. de ſententiarum executione. art.* 53. *gl.* 1. *fol.* 242. *n.* 2. Guido Papæ *quæſt. Delphi. q.* 75. *ſed circa.* ergo cùm nulla detur diſcriminis, & differentiæ ratio inter vtranque appellationem, malefacient iudices, qui hac ineffi-caci cautela, & nullibi iuris approbata, imò temerario auſu, voluerint auferre permiſſos defenſionis, & appellationis huiuſmodi effectus delere, & in re tam graui attentare, & poſtquam hãc opinionem contra prædictos authores electam habui, vt magis iuris rationi, & regulis conſonantẽ perlegi Proſperum Farinac. *in practi crimi. 2. tomo q.* 38. *n.* 21. *&* 22. allegantem Armon. in ſingu. 39. & Baiard. *in addi. ad Cla. vbi ſuprà n.* 65. pariter contrariam reiicientes, & hanc noſtram ſectantes, vide Proſperum ibi.

Rurſus à ſententia interlocutoria, quæ
113 ſecum trahit executionem, etiam iure ciuili libet appellari, Federicus de Senis *conſ.* 66. *incipit cùm ſecundum in prin.* vbi allegat Anchara. *conſ.* 372. *n.* 9. *& ſequenti.* Tuſcus *tomo primo lit. A, conſ.* 350. *n.* 15. & propterea à ſententia excõmunicationis per decretũ interlocutorium prolatæ, minimè denegatur ap-
114 pellatio, ſine reatu violẽtiæ, quia irreparabilis eſt per diffinitiuæ appellationem, Bernar. Diaz *in praxi regul.* 39. Petrus Dueñas *in regula* 52. *fall.* 2. Rebuff. *ad Concordata Franciæ. titulo de friuolis appellatio. in rubr. ſub gloſſ.* 1. *in fi. verſiculo fallit quando grauamen folio mihi* 688. & probatur *ex c. paſtoralis de appellationibus.* quia habet executionem ſecum, & idem Rebuff. *in d.* 3. *tomo proximè relato d. numero* 6. vbi dicit, ſic fuiſſe in Senatu pronuntiatum, contra quendam officialem, & ex eadem etiam ratione dicit ipſe ibidem, *& in d. l. quod iuſſit in præfatione numer.* 55. quòd à ſententia, quæ pronuntiatur ſuper compromittendo, vel non, in aliqua lite, ex forma ſtatuti ita dictantis, & requirentis ſententiam dici, habere vim diffinitiuæ, ex Bal. *in l.* 1. *colum.* 2. *Cod. ſi quacumque præditus poteſtate.* Philipp. Franco *in cap. cùm ceſſante de appellationibus.* Socino *conſ.* 71. *circa num.* 21. *in* 4. *volum.* & videndus Cumanus *conſ.* 17. *incipit Hieronym. in fin.* Barb. *conſ.* 85. *in medium colum. penult. volum.* 3. cuius appellationi ex regula Concilij Trident. & Doctorum in principio huius capitis, deferendum pronuntiabit Senatus.

Idem dicendum eſt, ſi grauamen poſſit reparari, ſed magna cum difficultate, aut 115
præiudicio partis, quia tunc de ea idem eſt iudicandum, ac ſi omninò reparationem non haberet, Panormitan. *in cap. ſuper eo* 2. *de appellat.* Salicet. *in leg. penult. Cod. quorum appella. non recip* Bart. *in l.* 1. §. *quæſitum.* per textum ibi *ſub numero* 6. *in fi. ff. de appellatio.* Felin. *in cap. accepimus numero* 5. *verſ. hinc eſt de fide inſtrum.* Gregor. Lopez per textum ibi, *in l.* 3. *in gloſſa amenos de grandano. titulo* 23. *part.* 3. Dueñas *in d. Reg.* 52. *limi.* 10. Rebuffus *vbi ſuprà in d. tit. de execu. ſententiarum n.* 11. idem eſt ſi poteſt reparari per 116
diffinitiuæ appellationem, ſed non ex toto, nec ita perfectè, quin aliquod remaneat præiudicium parti, Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. §. 1. *num.* 177. Bernard. Greuæ. *ad pract. Came. Imperia. lib.* 1. *concluſione* 129. *num.* 6. Aloyſ. Ricc. *in praxi Curiæ Archiepiſc. Neap. deciſ.* 93. quia tunc etiam appellationi deferendum, declarandum eſt per Senatum, cùm ab ea ſententia (licèt ſit interlocutoria mera) iuſtificata dicitur appellatio. Ex dd. Doctoribus & Felino *in cap. cum ſuper ſub numero* 17. *de ſententia & re iud.* Petrus Surdus *deciſ. Mantuana* 36. *num.* 14. Feli. *in d. cap. accepimus de fide inſtrum.*

Alia etiam concluſio ſit, quando interlo-
cutoria fertur ſuper articulo, à quo pẽdet to- 117
ta cauſſa principalis, tangit factum principale, ſeu ſubſtantiam negotij principalis, quia tunc cùm ſit omnino præiudicialis, admittitur appellatio, Paul. Caſtren. *in l.* 2. *n.* 1. *in fi. ff. de appell. recip.* Maranta *in ſpecul.* 3. *p.* 6. *p. prime. verbo*

verbo & demum fertur sententia. sub numer. 44. *versiculo tertia conclusio. fol.* 438. Rebuffus *in tract. tu de sentent. exec. art.* 10. *glos. f.* 1. *num.* 4. *tomo* 1. *fol.* 403. Contar. *in leg. vni. limi.* 5. *n.* 7. *versiculo limit.* 2. *Cod. si de moment. possess.* Escacia *de appell. quæst.* 17. *limi.* 47. *membro* 1. *num.* 168. Petrus Dueñas *regula* 52. *limi.* 3. Hieron. Gonzal. *in regul. de alter. gloss.* 9. *in annotat.* §. 1. *n.* 189. cuius doctrinæ plurima exempla in specie reddidimus in discursu huius capitis, & specialiter n. 109.

Ex eodem fonte fluit sententia, qua ter-
118 minus, vel dilatio assignatur, quoniam licèt sit interlocutoria, *l. à procedente Cod. de dilationib.* vbi communiter notatur *c.* 1. *extra illo tit.* Socinus *cons.* 99. *col.* 8. *is primum probatur n.* 11. *incipit Serenissimus volu.* 3. Rebuff. *in præ-*
119 *fatione l. quod iussit num.* 90. & nihilominus, si ex assignatione termini pars aliqua senserit se grauatam, appellationi deferendum, Ricard. Malumb. *in cons.* 71. *satis videre inter consilia Federici de Senis*: vel à nimis magna dilatione concessa à iudice, si per eam impediatur, ne lis finiatur, vt pote, quia excedit tempus instantiæ, quia hoc grauamen est irreparabile. secus si non excedat tempus
120 instantiæ, vt ex Bart. & Bald. tenet Guido Papæ *in decis. Delphin. quæst* 336. *num.* 68. & *suprà num* 67. vel etiam, quando ex assignatione termini cautatiuè pars grauetur, ita vt (lapso termino) excludatur, Paulus Castrens. *cons.* 237 *viso processu num.* 1. *vers. dicitur etiam primo per totum lib.* 2. Card. Tusc. *conclus.* 359. *numero* 21. & 22. *tomo* 1. Idipsum dicendum erit, quando iudex in causa summaria semel assignauit terminum, quarum partium altera non probauit intentionem suam, alia sic, vel quoquo modo petat aliquam secundam dilationem, eáque concedatur absque
121 causæ cognitione, quia cùm sit talis concessio nulla, & contra ius, vt probatur *in l. fi. ff. de feriis.* & ibi latè adducunt Doctores; meritò appellatio permittitur, & deferendum esse declarandum est, Bart. *consil.* 97. *lib.* 1 & *consil.* 115. *lib.* 2. Cardin. Tuscus *ubi proximè num.* 43.

Idem etiam declarabit Senatus, quoties
122 coram ipso conqueratur de iudice non deferente appellationi, à denegatione termini ad probandum. Fulgosius *consil.* 165. Tusc. *mox vel ut n.* 40. & alibi passim, quo fit, vt si tempore vacationis beneficij alicuius, & vnus ex filiis patrimonialibus in longinquis partibus absens sit, vel in loco remoto, & illius procurator, (cuius nomine se opposuit,) peteret (secluſa & cessante fraude.) terminum, & dilationem competentem, ad certiorandum dictum absentem, vt venire, & accedere possit personaliter ad se examini subiciendum, & subeundum, in
cuentum, quòd ordinarius, vel nolit, vel non possit remittere examen ad locum, vbi absens tunc deget, aliàs appellaret, & dictus ordinarius non obstante appellatione denegando tacitè, vel expressè, dila-
tionem, procederet ad vlteriora, iusta ap- 123
pellatio hæc iudicanda est, ex eo quod diximus; adeò, vt omnia gesta post eam erunt attentata, & nulla, vt fuit resolutum in vna causa Conchenensi Capellaniæ 16. Octobris coram Fabio Peregrino, quæ est 265. incipit *eadem die numero* 1. 2. & 7. & *per totam lib.* 3. 3. *p. diuersorum.* & refert Gonzales *in regul. de alternativ. gloss.* 6. *n.* 223. & *gl.* 9. §. 1. *titulo de nullitat.* alias similes decisiones Rotales ad propositum hoc refert.

Vim etiam committi verum est, si appel-
lationi emissæ per partem aliquam à coar- 124
ctatione dilationum, & terminorum à iure præscriptorum, (prout in diuersis causis contingit, vel in patrono dato ad præsentãdum, capitulis ad eligendum, consanguineo ad retractandam rem, & generaliter in cæteris omnibus) quia cùm tali casu appellatio ab interlocutoria sit legitima, attentata, & nulla essent omnia, quæ post eam ritè interpositam, facta fuere à iudice. latè per Bertachin. *in reperto. verb. Dilatio ex æquitate. sub n.* 4. *post prim.* & fuit resolutum in Rota teste Caputaquense *decis.* 38. *p.* 1. & *decis.* 37. *n.* 1. & *per totam* 3. *p.* idem dicit Hieron. Gonz. proximiori loco relatus n. 192. vbi idem dicit de appellatione à breui termino dato in citatione, vt ad princip. huius capitis dixi. idem etiam dico appellari posse generaliter ab abbreuiatione termini sine causæ expressione, 125
Vetal. *decis.* 32. *lib.* 1. Tuscus *d. concl.* 359. *tomo* 1. *n.* 30. *lite. A.*

Circa hæc tamen aduertendum est, quòd si dilationes non fuerint petitæ, non esse quid imputandum iudici, quoniam non petenti dilationem, iudex dare non teneatur, rex *in l...* ibi, postulanti dare cõuenit.) & ibi 126
Bal *de dilatio.* & probatur *in l.* 2. *Cod. intra certum tẽpus.* vbi Bal. & alij. Si verò fuissẽt petitæ & denegatæ, procedunt quæ suprà diximus, vt tũc possit appellari, aliàs autem parti imputatur, quæ non appellando acquiescit. pro 127
ut concludit Bart. *in l probatum Cod. si vt omiss.* & contra Bal. & gloss. ibi, defendit ex rationibus per eum adductis Vantius *de nullit. sent. ex defectu process. num.* 42. qui (Bal & glossa) videtur sentire contrarium & insuper, si dilationes postquã petitæ sunt, non dentur, vel detur nimis breues, non nullitatis remedium contra sententiã latam prodi-
tum est, sed appellationis, quoniam dilatio 128
non est de ordine substantiali iudicij, ex c. 1.

de

de dilationibus, & ex rationibus per dictum Vantium adductis, Marquessan. *de commiss.* 1. *part. cap.* 12. *à num.* 59.

Item licebit etiam appellare, si iudex da-
129 tam dilationem reuocauerit, & valet reuocatio, si non appellatur, secundùm Ioan. de Immol. *in cap. significante de appella.* Innoc. *in c. sacro in fin. de sent. excommu.* gl. *in c. excommun. de elect. in lib.* 6. Bertachin. *in reper. verbo dilatio etiam ex æquitate sub n.* 40. affirmans hoc omni casu verum esse, & procedere.

Insuper tribunalia suprema declarant ap-
130 pellationi deferendum ab iniusta reiectione probationis, hoc est, non admittendo partes ad probationem suæ intentionis, quoniam postquam per negationem partis, res efficitur dubia, *vt in l. si quis libertatem. Cod. quibus ad libert. proclamare licet, l. nemo C. de acquirenda possess.* iudex, cui nihil constat, nihil decernere potest, vt probatur *in l.* 1.
131 vbi gl. *C. de secundis tabul.* quem textum in propositum adducit Bald *in leg. fallus col.* 7. *vers. item dubitatur in fi. Cod. de fidei.* imò si (nullis præcedentibus probationibus) iudex aliquem condemnaret, diceretur in dolo
132 verlari, vt voluit Bald. *in l.* 1. *colum.* 8. *C. de his, qui pœnæ nom.* cum aliis de quibus per Alex. *consil.* 131. *incip. in causa colum. penult. versiculo probatur etiam lib.* 2. ideo in quocumque iudicio etiam possessorio, & quantumuis summario, requiritur plena probatio, vt voluit glossa communiter approbata *in l.* 1. *in verbo de filium Cod. quorum bonorum*, prout
133 attestatur Alex. *cons.* 139. *circa fi. in lib.* 6. quod nec ipse Papa posset facere, nempe, condemnare aliquem absque debita probatione, cùm esset contra ius naturale, vel gentium, & eradicare naturalem iustitiam, vt inquit Alex. *cons.* 2. *colum.* 1. *vers. & est ratio lib.* 2. quem sequitur decisio Neap. 91. & qui
134 non probat, dicitur carere iure, tenet Vantius *de nullitate sentent. ex defe. proc. n.* 38. & siue sint de ordine substantiali iudicij, siue de substantia, & ordine iustitiæ, vt latè ibi disputat Vantius ad annullationem sententiæ, tamen quod ad nos attinet, indubitati iuris est, quòd quando iudex probationes admittere nolit, sed (illis non obstantibus) ad causæ decisionem, & expe-
135 ditionem procedat, adhuc, hoc casu, sententia potest dici nulla, prout declarat Alexand post Bald. *in cons.* 105. *colum.* 2. *vers. accedit lib.* 5. putat tamen Vantius *ibi num.* 39. à tali denegatione admissionis probationum
136 huiusmodi appellari debere, alias sententia teneret ipso iure, vt concludunt Antonius, Calderinus, Dominicus, Felin. & alij *in cap. Fe[illegible] sincere Mariæ, de constitut.* per textum *[illegible] argentarios. §. cum autem. ver-*

Salgado de protect. Reg. Tom. I.

siculo si non probauerit ff. de edendo. leg. posthumus. §. si quis ex his. ff. de inofficioso testamento. leg. cùm putarem ff. familiæ ercisc. ita concludit decisio Neapolit. *decis.* 47. *incipit fuerunt.* latè Philipp. Franch. & exactè *in c. dilecto quæstione* 55. *de appellatio.* Capicius *decisione* 1. *columna* 9. *versiculo secundo quod dictum:* & alij plures statim referendi, & probatur etiam ex regula, quam suprà, vt veram scriptam reliquimus, quòd à iudice negante beneficium iure communi concessum, licitam esse appellationem, quam ad hoc propositum trahit Bal. *cons.* 378. *num.* 2. *lib.* 3. Tuscus *vbi suprà num.* 39.

Et quamuis sententia prolata super ad-
mittenda, vel reiicienda iusta probatione, sit 137
interlocutoria, text. *in cap. significantibus de operis noui nuntiatio.* Cardin. *in clem. fin. quæstione* 2. *de appella.* Ioannes de Anania *consilio* 93. *viso in addit. ad Bald.* idem Bald. *in Margarita verbo sententia. quæst.* 20. *in l.* 2. *Cod. de Episcopal. audien. ante fin. leg. ante in fin. Cod. quorum appellatio. non recipiantur.* Marquess. *vbi proximè d.* 1. *part. cap.* 12. *à n.* 59. Tamen ab hac interlocutoria, qua iudex partem ex-
cludit à probando, eiúsque probationem re- 138
iicit, licitam esse appellationem; extra citatos Doctores numer. 136. firmant Bal. *in leg. arbitrio* 9. *sub num.* 4. *vers. Tu ergo scies. ff. qui satisdare cogantur.* idem Baldus *in Margarita, ad Innocentium, in verbo appellatur ab interlocutoria.* Ozascus *decisione Pedemonta.* 25. *mortuo intestato. sub numero* 14. *versiculo contrarium.* Escacia *de appellatio. quæstione* 17. *limit.* 6. *membro* 7. *sub numero* 43. *versiculo & quod ab interlocutoria.* Petrus Surdus *decis.* 36. Stephanus Gratian. *in disceptatio. forens. cap.* 77. *num.* 11. *& sequentibus.* alios citantes. Barbosa *in remissio. ad Trid. sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. *sub num.* 6. & Marquess. *de commiss.* 1. *p. c.* 12. *num.* 59. vbi optimè *&* 57.

Et ex eadem ratione, idem venit dicen- 139
dum, in nimis breui termino dato ad probandum, quia ab eo licita est appellatio, testatur Bal. *in l.* 2. *n.* 8. *vers sed hic quæritur in fi. C. de Episcopali audien.* dicens; quòd in probationibus stat tota virtus causæ, ideóque ille, qui nimis arctatur, potest appellare, quia est grauamen præiudiciale, sequitur Sigism. Escacia *de appella. quæst.* 17. *limit* 47 *principali memb.* 1. *sub n.* 26.

Similiter sententia, qua iudex declarat
admittendos esse articulos, vel non admit- 140
tendos, licèt interlocutoria sit, ex gl. & ibi Bal *in leg. post sentent. in vers. interlocutiones. Cod. de sentent. & interlocutio.* Iason *in leg. si opus in fin. ff. de noui operis nuntiatione.* Rebuffus *in leg. quod iussit in præfatio. n* 97. *ff. de re iudic.* tamen eadem ratione, qua suprà,

141 admittenda est appellatio à reiectione eorum, si legitimi sint, vel etiam ab admissione, si fuerint impertinentes, Bal. *in l. post sentent. 9. num. 4. in fin. Cod. de sentent. & interlocutio. omnium iud. versiculo pone ergo quòd est appellatum.* Paul. Castren. *in leg. ab executo. 4. num. 2. ff. de appell.* Ruginell. *tractatu de appellat. §. 2. cap. 3. num. 85. & 166. & 167.* Escacia *tractatu de appellat. quæst. 17. limit. 47. memb. 1. à num. 137. & 140.* Natta *cons. 172. num. 2.* Hierony. Gonzal. *in regula de mensis. gloss. 9. in annotatio. num. 190.* Geminia. *cons. 24. num. 11.* & loquendo in reiectione articulorum releuantium Paul. Castr. *cons. 335. visa appellatione lib. 1.* vide quæ Cardi. Tus. *pract. conclusionum tomo 1. litera A, concl. 359. n. 32.* & loquendo in appellatione ab iniusta admissione articulorum, tanquam repellente exceptiones partis, Rota *in nouis de testib. decis. 8.* Gonz. *vbi proximè.* & Tuscus *n. 35.* Rota *decis. 44. sub n. 3. appellationib. in nouis.* Philipp. Francus *in cap. interposita sub n. 4. versiculo 7. de appella.* Lancelot. Robert. *de attenta. 2. p. cap. 14. limit. 1. num. 42. & 45. in nouiori impressione.* Corneus *cons. 35. volum. 1.* Petrus Surdus *in decis. Mantuana 36. ex n. 17. & inferiùs numero 267.* Barbosa *in remissio. ad Concilium sessione 24. de reformat. cap. 20. num. 6. ad finem* Stephanus Gratianus *in disceptatio. forensi. cap. 77. num. 15.* optimè Mascardus *de probatio. 1. tomo concl. 131. & 132. & concl. 325. num. 4* vbi latè tractat, quando ab admissione, vel reiectione articulorum licita sit appellatio, vbi multa notatu digna. & facit, quia cùm articulus sit actus præpa-

142 ratorius ad probationem, idem de ipso iudicandum est, quod de ipsa probatione, éstque pars eius participans naturæ totius. Qui quidem præfati Doctores meritò loquuntur, & affirmant procedere, quando articuli sunt omnino impertinentes, quia circa probationes omnino impertinentes, non cadit appellatio, Ruginellus *tractatu de appellat. §. 2. cap. 3. num. 169. fol. 82.* & multo magis hoc procedere affirmat, in appellatione, ab iniusta interlocutoria non admittendorum articulorum.

Hinc fit, quòd quemadmodum pars producens testes dat articulos ad examinan-

143 dum illos, pars autem, contra quem producitur, dat interrogatorios ad eosdem testes interrogandos, quare licèt articulorum copia danda sit ei, contra quem testes producuntur, non tamen illos producenti, est danda copia interrogatoriorum, si enim hoc fieret, esset, ipsi occasionem dare ad testes subordinandos, ad glossam *in cap. præsentium, in verbo interrogatoria. litera N, versiculo & hæc interrogatoria.* vbi quod ita est de iure, & ita seruatur de consuetudine, & ibi Philippus Francus *post numer. 6. de testibus in 6.* Innocent. *in cap. per tuas 2. de testibus.* vbi dicit fatuam esse partem, quæ id consentiat. magis communiter dixerunt Authores *in d. cap. per tuas.* vbi Deresa Pudos. *post numerum 5. versiculo de interrogat. verò.* Ioannes Andr. *numero 7.* Bald. *n. 11.* Bella. *numero 2. in prima quæst.* Butr. *post numerum 6.* Immola *n. 3. in fi.* Anchar. *n. 4* Abb. *num. 2.* Vestrius *in pract. lib. 6. c. 2. rubr. de testi. & eorum inductione. num. 53.* Prac Corra. *rubr. de interrogatorio numero 1. & num. 3.* Lucas Præt. *in pract. capitol. lib. 2. cap. 5. num. 16.* Gail *obseruatione 95. num. 6. lib. 1.* Virg. Boccac. *in tractatu de literis remiss. c. 6. sub num 35.* vbi testatur de stylo nunquam parti producenti testes solere dari copiam interrogatoriorum, siue contineat exceptiones contra testes, & eorum dicta, siue etiam intentionem dantis interrogatoria. Et ideo si iudex vel- 144
let dare hanc interrogatoriorum copiam parti producenti, licite poterit pars dans interrogatoria ab eo appellare idem tenet Abb. *dict. cap. per tuas num. 2.* & ibi addentes *litera C, in verbo interrogatoriorum.* & Felin *num. 3.* quos referens sequitur Prosperus Farinacius *in tractatu de testibus. quæst. 73. sub num. 19.* vbi latè de hac materia per totam quæstionem.

Quibus finitimum est, quòd si iudex in causa ciuili denegauerit remissoriales ad examinandos testes, poterit pars à tali re 145
missoriæ denegatione appellare, secundùm veriorem opinionem, vt Præuenien. post Afflictum, quem allegat *decisione 74. numero 1. ad medium.* Seuerol. *de remissio. cap. 18. numero 3. in fi.* vbi quod si sine iusta causa denegauerit remissoriales illas petenti, succurritur remedio appellationis, & restitutionis in integrum, & idem dicit *in cap. 1. numero 3. in fin. & cap 22. num. 3. & sequent.* Farin. *in tractatu de testibus quæst. 77. num. 4.* Gratian. *in discepta. forensi. tomo 1. c. 199. n. 2.* Econuerso autem, à concessione remissoriæ, 146
quam pars prætendit non esse concedendam, ab isto decreto non dari appellationem in ciuilibus; testantur Seuerol. *in tractatu de remissoriali. c. 21. n. 3.* Prosper. Farina. *vbi proximè sub d. num. 4.* Graria. *d. c. 199. n. 3.* qui quidem omnes affirmant in criminalibus admitti appellationem, ab huiusmodi decreto con-
cessæ remissoriæ, in casu quo pars minimè 147
concedendam prætendit, Montisc. *in tractatu de testibus in verbo examinatio testium an delegabilis in ciuilibus. columna 3. numero 2.* qui omnes affirmant appellationem non esse recipiendam à decreto concedendæ remissoriæ in his casibus, quibus potest,

vel

vel debet per iudicem concedi, vt secus sit
148 à decreto concedente remissoriales casibus, quibus non possunt remissoriales concedi, vt tunc licita sit, & legitima appellatio.

Casus autem quibus potest iudex, vel non, concedere remissoriales ad examinandos testes extra locum iudicij, copiosè, & exactissimè legi potest apud Felinum, & alios *in c. cum causſam de testibus.* Doctores *in l. si quis testium eodem titulo.* Menoch. *de recuper. possſ reme.* 15. *q.* 26. *n.* 336. *vsque ad n.* 363. & latiùs idem Menoch. *in tract. de arbitrarijs*
149 *in addit. ad casum* 250. *n.* 1. *vsque ad n.* 28. bene etiam Gratia. *in disceptatio. forens. c.* 199. *per totum.* Seuerol. *in proprio tractatu de remissio.* Virgin. Bocc. *de literis remissorialt.* latè & optimè etiam Farinacius *de oppositio. contra dicta testium. quæst.* 77. *à num.* 1. *vsque ad numerum* 174. apud quos latè, quando in ciuilibus, aut criminalibus dicta sit remissoria concedenda.

Insuper vim fieri asseuerandum est, quoties iudex non defert appellationi interiectæ ab admissione, vel reiectione testium, an tales testes admittendi sint, vel non admit-
150 tendi. nã licèt adhuc sit interlocutoria iuxta gl. *in l. post sententiam Cod. de sententiis & interlocutionibus.* & ibi Bal. & Salicet. idem Bald. *in margarita quæst.* 89. *verſ. sententia.* & idem *in l.* 1. *colum.* 3. *Cod. de ordine iudiciorum.* & iterum *conſ.* 332. *tria pronuntiantur in* 4. *volum.* Angel. *in leg. arbitro columna fi. ff. qui ſatisdare cogantur. authentica ſi testes productos.* §. *ſi verò dicantur. de testamentis.* nihi-
151 lominus ab ea interlocutoria licita est appellario, tanquam à grauamine irreparabili; ita consuluit Corneus *consilio* 35. *circa primum. in prin. volum.* 1. Rebuffus *in* 3. *tomo titul. de sententiarum executi. articulo* 10. *gloſſ.* 1. *numero* 7. & per Bald. *in leg. post sentent.* 9. *in fin. numero* 4. *verſiculo pone ergo quod est appellatum Cod. de sentent. & interlocutio.* & per Bernard. Diaz, Dueñas, & Menochium tenet Gratianus *in disceptatio forens. cap.* 77. *ſub numero* 13. *&* cap. 74. *ſub numero* 15 Angel. *consilio* 46. *ſtatuto ciuitatis in fine.* Ozascus *decis. Pedemont num.* 25. *numero* 14. *verſiculo contrarium tamen.* Antrerius *ad Cappellam Tholoſ. deciſ' fin. verſiculo idem ſi iudex num.* 8. affirmantes omnes, ab iniusta reiectione testium admittendorum licitam esse appellationem.

Quod etiam procedit in his causſis, in
152 quibus appellatio prohibita est à diffinitiua, quia etiam in his, ab huiusmodi iniusta reiectione, vel admissione testium procedit appellatio, tenet Corneus *conſ.* 35 *lib.* 1. quem refert, & sequitur Petrus Dueñas *regula* 52. *fall.* 9. idem tenet Bartholom. Socinus *in regula* 22. post Bald. *l. per hanc C. de temporibus appellationum*, & per notata *in cap. interpoſita de appellat.* Grauatius *in additionib. ad praxim Veſtrij. cap.* 10. *num.* 6. *lib.* 3. *verſiculo rurſus.* & per Bald. Dueñam, & alios tenet Petrus Surdus *deciſ.* 37. *num.* 18. Gratianus *d. c.* 77. *n.* 10. *&* 11. *tomo* 1.

Et quemadmodum indistinctè, in omnibus casibus loquendo, licita est appella- 153
tio ab interlocutoria, qua iudex admittit testes post lapsum termini probatorij, vel testes inhabiles, quia eius grauamen non potest reparari, vt probant Bartol. *in leg.* 2. *numero* 25. *ff. de appellat. recipien.* Bald. *in l.* 2. *numer.* 19. *Cod. de Epiſcop. audien.* Bellam. *in cap. ſuper eo. num.* 23. *de appella.* Pacianus *in tractatu de proba. lib.* 1. *cap.* 58. *numero* 42. *in fin. & ſub num.* 147. & quòd appellatio licita sit à iudice admittente testes, & probationes, latè pertractat videndus Mascar. *de probatio.* 2. *tomo verbo probatio. concluſ.* 1230. *n.* 5. *& per totam.*

Ita in causſis possessoriis, & aliis, in qui-
bus non admittitur appellatio, tamen ab 154
admissione testium inhabilium, vel post terminum probatorium licita reputatur, vt tenent Bald. *in leg. post sentent. numero* 7. & 8. *verſiculo pone ergo Cod. de sententiis & interlocutio.* Aufrerius *ad Capellam Tholoſ. deciſione fin. num.* 3. Ozascus *deciſ.* 25. *mortuo intestato ſub num.* 14. *verſiculo contrarium.* Vesbius *in praxi lib.* 7. *cap.* 3. *ſub num.* 8. *verſiculo & quamuis.* Cæsar Contar. *in l. vnica limi.* 5. *ſub num.* 13. *Cod. ſi de momentanea poſſeſſ.* & post hæc visus Sigismund. Efcacia *tractatu de appella. quæſt.* 17 *limit.* 6. *principali memb.* 6. *n.* 41. *fol.* 383.

Rursus ex eodem fonte fluit, vt Senatus vtique declarabit, omnino deferendum esse appellationi emissæ ab aliquo ex litigantibus, ex eo quòd iudex in merito non admi- 155
serit exceptiones, & repulsas contra testium personas, & etiam si tales repulsæ essent generales, maximè si essent inimicitiæ, cùm debuissent admitti, Paulus Castrensis *conſ.* 335. *num.* 2. *lib.* 1. quem referens sequitur Cardin. Tuscus *d. t. tomo litera A, concluſ.* 359. *n.* 12. ex ratione eadem, quam superiori casui adaptaui, considerato eodem præiudicio.

Similiter, & eodem modo iudicandum est in publicatione attestationum, quæ licèt interlocutoria sit, ex Bal. *in l. publicato quæſt.* 5. 156
C. de testam. & authentica ſed ſi quis C. de testibus colum. penult. Rebuff. *in præfatione ad l. quod iuſſit numero* 91. *ff. de re iudicata.* tamen quo- 157
niam, vt aliqui dicunt, publicationem processus de substantialibus processus, & sic eius, & testiũ requiri fieri, adeò vt si iudex eã non fecerit, ad vlterioraque procedat, sententia

secundùm ipsos non valeret, vt voluit Hostiensis *in Summa de sentent. §. qualiter colu.3. verbo duodecimus.* & est gl. quæ dicitur singularis *in cap. fin. in verbo iudicij de hæreticis lib.6.* quam in proposito singularem vocat Alexan. *in l.diuus.col.1.de re iud.* quod examinat latiùs Vantius *in tractatu de nullitate sen-*
158 *tentiarum ex defectu processus n.* 4. ab hoc tamẽ nostro proposito nemo deuiare audet, vt à denegata publicatione rectè possit appellari, qua pendente, sententiam prolatam nullam reputari. secus autem si non appellauerit pars, ex eo, quia processus respectu iudicis, semper dicitur publicatus, & respectu
159 partiũ publicatio dicitur de ordine iustitiæ, non de ordine substantiali iudicij, vt est celebre dictum Innocentij *in c. cum I. & A. de re iud.* quem DD. ibi communiter sequũtur. & Immola *in d.l.Diuus.* idem tenet Abb. *in cap. cum dilecti de fide instru.* & Bart. *in l.prolatam. C.de sententijs.* Bal. *in c.1.col.3.si de inuestitu. inter dominum & vassallum,* & latè per duas columnas ponit Feli. *in d. c. cum I. & A.* & Angel. *in d l prolatam.* Lanfranc. *in clement. sæpe. super verbo defensionis num.* 15. *de verborum signifi.* & tenet Guido Papæ *quæstio. Delbpina.* 36. *quæritur & quæst.* 369. *quæ sunt in fi.* Capicius *decis.* 1. *colum.* 9. *volum.2. incipit, quod dictum.* Alex. *consil.* 120. *viso processu, num.7. lib.7* Cassiado. *decis 6.num.2. de appella.* optimè Ancharra. *cons.* 53. *commissio publicationis.* vbi dicit, sic practicasse, & quòd non vitiatur sententia (testibus non publicatis)
160 nisi à non publicatione fuerit appellatum; nam si denegatio, & interlocutio tacita vel expressa sit, appellet pars ab ea, argumento *cap. ex parte de appella. l.* 1. *C. si sæpe integ. rest. pos.* ibi, appellare debuistis, si sententia vobis displicebat.) & probat Bart. *in leg. à procedente Cod. de dilatio.* cui omnino iudex tenetur deferre, aliàs in Senatu violentiam feciſſe meritò declarabitur, quod indubitati iuris est. Et eodem modo licitè admit-
161 tenda est appellatio à denegatione copiæ processus publicati, vt probatur expressè *in leg.3.tit.18. lib.4. recopil.* ibi, *y el iuzgador, que se atenudo de otorgar el alçada*, &c.) & ibi glossa. Marqueff *de commissio.1.p c.12.n* 56. vbi de denegata publicatione testium examinatorum.

Et huic illud etiam conuenit, vt à receptione testium, & probationum facta post
162 conclusionem in causa, appellationi emissæ omnino deferendum. Etenim, testibus post publicationem receptis, parte non opponente licèt valeat, ita vt non sit ipso iure nulla, & consensus partis, idem operatur tacitus, quod expressus, secundùm Hostiensem *in cap. fraternitatis. num.* 5. *de testibus.* rationes, & Doctores allegati per Aretinum *ibidem num.*38. *vers. sed quæritur iuncto num.*39. Marian. Socinus *num.*188. tamen si contra hanc receptionem pars opponat, & si nihilominus testes admittantur, appellauerit, appellatio admittenda est, docet Marian. Socin. *d num.*158. Feli. *in eodem cap fraternitatis n.6.* Parisius *num.* 54. *vsque ad num.* 61. *in d. cap. fraternitatis.* vbi latè comprobat. Immola *in clement. 2. num.* 8. *post medium. vers. item intellige.* Bonifa. *num.*9. *& num.* 141. *versiculo fatetur tamen.* Crotus *in tractatu de testibus. post num.*263. *& sequenti*, vbi quòd ita tenent communiter Doctores. & quinque fundamentis hanc probat opinionem Anton. Gabr. *titul. de testibus conclus.* 21. *num.* 74. *versiculo contrarium tamen iuncto vers. sed tenendo primam.* Alexand. Stiat. *in pract. iudicia. cap.* 18. *numero* 38. *versic. & quod etiam.* Montizellus *in repertorio testium rubr. testes produ. publi. attesta. folio* 111. *columna* 2. *versiculo* 3. Prosperus Farinacius *in tractatu de testibus quæst.*75. *num.*182. qui *num.* 183. nonnullos Doctores recenset affirmantes, nullam esse huiusmodi testium receptionem, ipso iure, etiam parte non opponente.

An autem à iuramento in litem, vel eius delatione, de quo *in titulo ff. & Cod. de in litem iuran.* (de cuius qualitate, & quid ad 163
idem requiratur, & quando procedat, & deferatur, vide Marantam *de ordine iudic. 6.part. §. nonus actus titulo de iuramento folio 466. num.16.*) liceat nunquid appellare, in quo articulo Doctores admodum confusè loquuntur, partem affirmatiuam fauet text. *in l. Creditor. §. iussus à iudice.* ibi, respondi nihil proponi, cui denegandum esset appellandi auxilium.) *ff. de appellatio.* cuius minimè Doctores mentionem fecere, Bart. obscuram distinctionem attribuit, *in leg. in actionibus num.26. ff. de in litem iuran.* ex quo Iaſ. ibi deducit *numero* 47. quòd ab hoc iuramento in litem non licet appellare ante sententiam, post autem eam latam, bene, cuius B. doctrinam sequuntur Salicet. & Moderni *ibi.* Innocentius *in cap. fin. quod metus causa.* & ibi Antonius de But. *in vlt. colum.* & Ioannes de Immola *in* 8. *& 9. colum* & hoc est de iure ciuili, vt bene aduertit Iaſ. *ibi*, non verò de iure Canonico, quia hoc iure licebat appellare à quocunque grauamine.

Contrarium tamen, vt à delatione iuramẽti in litem liceat appellare, quia defertur iuramentum à parte parti authoritate legis, quia est interlocutoria lata virtute iuramen- 164
ti necessarij, tenet Ruginellus *in tractatu de appell. §.2. c.3. n.*522. Gregor. Tholos. *in tractatu de appell lib.2.cap.* 13. *num.*3. *vers. quando*

verò. Sigiſmun. Eſcacia *tract.at.de appell.q.*17. *limit.*34. *num.*7.*&* 8. Menoch. *conſil.*217.*exiſtimauerim ſub n.*25. *lib.* 3. Seraph. *tract.at. de priuile. iuram. priuileg.*102. *numer.*15. *limit.*4. Minſing.*centuria* 1.*obſeruatione* 39. Lancelo. *de attenta.*2.*part. cap.*12. *limit.*50. *numer.*190. Gonzalez *ad reg.*8.*Cancell.gloſſ.*9.*in annotatio. num.*195.Barboſa *in remiſſio.ad Concilium ſeſſ.* 24.*de reformatione c.*20. *ſub num.*6. qui etiam probant, pariter à ſententia diffinitiua lata ſuper iuramento in litem facto, licitam eſſe appellationem, in quo dubium non eſt, quo caſu loquitur textus *in d. l. creditor* §. *iuſſus à iudice.*

165 Quid autem erit dicendum à delatione iuramenti præſtiti à reo, vel ab actore mutuo eorum conſenſu, ſcilicet, altero eorum deferente,qui à tali delatione acceptata, aut à ſententia ſuper ea lata, voluerit appellare. in quo breuiter dicendum erit,in neutro caſu audiendum eſſe, *l.non erit,quinta* §.*dato ff. de iureiuran. & l. generaliter* 12.§.*ſed iuramento.* & ibi Doctores *Cod. de rebus creditis.* ibi,

166 Quis enim ferendus eſt,ad appellationis veniens auxilium, in his, quæ ipſe facienda procurauit.) & paulò pòſt,*in* §.*ſibi autem* ibi, Cùm nimis crudele eſt, parti, quæ hoc detulit, propter hoc ipſum, quòd iudex eius petitionem ſecutus eſt, ſupereſſe prouocationem.) Maranta *in Speculo parte 6. actu* 2. *princip. in verbo.& quandoque appellatur limit.* 26.*num.*332.*fol.*507. Ruginellus *in tract.at.de appellat.*§.2 *cap.*3. *in verbo iuramentum n.*512. *& ſequentibus.* Eſcacia *de appellat. quæſt.* 17. *limit* 34.*num.*1. Menochius *conſil.*217. *exiſtimauerim ſub num* 7.*& ſequentibus, & num.*21. *& ſequentibus,lib.*3. Seraph *tractatu de priuilegijs iuram. priuilegio* 102. *à num.*1. & in terminis huius doctrinæ, quando iuramentum eſt omnino voluntarium,procedunt ea,quæ dicit Ozaſcus *deciſione* 61. *actor iuramentum in principio, & num* 1. *& ſequentibus vſque ad numerum quintum.* Generaliter enim verum eſt, vt ab eo,quod quis procurauit fieri,non poſſit appellari,*ex d.*§.*ſibi autem*,docent Speculator *tit de appellatio.*§.*in quæſtionibus num* 23.*lib.*2 *fol.*186. Nicell.*tract.at.de concor.gloſſ. concor.*6 *fall.*63.*num.*104 *numer.*195. Gregor. Tholoſ. *tract.de appellatio.lib.*2.*cap.*27.*num.*1. Ruginel. *tract.at. de appellat.*§.2.*c.*3. *num.*394. *in verbo factum.* Eſcacia *eod.tract.at. quæſt.*17. *limit* 39.*numer.*1 *fol.*492. & cæteri Doctores modò citati.

167 Quæ quidem doctrina ex identitate rationis locum habet in relatione iuramenti, & ſententia diffinitiua,ſuper ea lata,vt pariter vtro caſu admittatur appellatio,quod tunc procedit, quando actor defert iuramentum reo, & reus recuſat, & ipſum iuramentum actori refert, quia à tali delatione, vt dictum eſt, appellare non poteſt, teſte Maranta *in ſuo Speculo* 6. *part. actu* 2.*princ. in verbo, & quandoque appellatur limit.* 26.*num.* 332.*fol.*507. & ſequitur Eſcacia *vbi proximè d.limit.* 44. *numer.*3. *per totum*, licèt contrarium tenuerit Seraph. *vbi ſuprà,limit.*3. *num.* 14. quem meritò ipſe reprobat; & conducunt quæ Ruginell. *in tractatu de appell.* §. 2. *cap.*3.*numer.*514.*verſus finem.*Menochius *vbi ſuprà ſub num.*19.

Hæc tamen concluſio limitanda eſt, vt 168
non procedat, quando is, cui defertur iuramentum, allegat rationabiles cauſas, & exceptiones, quare non teneatur iurare, nec referre, quibus reiectis, ſi nihilominus iudex præcipit iurari, vel referri, poterit appellari, ab illo præcepto, & à reiectione exceptionum, *l.generaliter* § *ſed iuramento,verſiculo ipſe autem C.de rebus creditis.* Menoch.*d. tract.at.de appellat.*§.9.*gloſſ* 2. *ſub n.*42.*verſiculo appellari.* Eſcacia *vbi proximè ſub n.*3. *verſiculo accedat,quòd is, & num.*5. vbi pro fundamento adducit, quòd licèt quis non poſſit appellare ab aliquo actu, tamen ſi allegat exceptiones legitimas ne deueniatur ad illum actum, poteſt appellare, de quibus rationibus, & legitimis exceptionibus, ac etiam excuſationibus, videre poteris Marantam *locis citatis.* nonnullas alias limitationes videbis per Eſcaciam *vbi ſuprà.*

Ab ipſius tamen delationis iuramenti ne- 169
gatione, poterit licitè appellari, vt ſcilicet quando aliqua pars putat ſibi centum deberi,quæ petit,& ſimul aduerſario iudex deferat iuramentum, an hoc ſibi debere verum ſit,quod iudex deferre neglexerit,& recuſauerit, iuſtum grauamen eſt, aptúmque ad appellandum, nam cùm hoc iuramentum ſit inductum, & directum ad probationem rei dubiæ, vt expreſsè probatur *in d. l. generaliter in prin.* ibi, Neceſſitate itaque rerum coacti,& probationibus pinguibus ſubuenientes, ad huiuſmodi venimus ſanctionem, &c.) *l. in bonæ fidei* ibi, Inopia probationum, per iudicem iureiurando cauſa cognita res decidi oportet) *Cod.eodem titulo de rebus credi.* cum aliis, à iudice namque negante probationem admittere, vel teſtes, licitum eſt appellare,vt tenent Antonius,Dominicus,Feli. & alij *in cap.Eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtitutionibus.* per text. *in l.argentarios* §. *cùm autem verſiculo ſi non probauerit ff. de edendo l. poſthumus* §. *ſi quis ex his, ff. de inofficioſo teſtam. cum alijs deciſ. Neapolita.* 47. *incipit fuerunt latæ.* Philipp. Franchus exactè *in c.dilecto quæſt.*55.*de appellat.* Capicius *deciſ.*1. *column.*9. & ex Vantio, & aliis concluſimus ſuprà. quia alias impediretur examen pro-

cessus, vt in appellatione à negata tortura dicunt Bald. & Sali. & alij, *in l.ante sententiæ n.2.C.quorum appellatio.non recip.*

170 Aliud autem erit dicendum de iuramento calumniæ, quia ab eius delatione à neutra parte appellari potest, nec eius appellationi deferendum, ex iis, quæ tradunt Doctores *in rubrica, Cod.quorum appell.non recipi.* præsertim Salicetus *ibi num.2.* vbi etiam, an à diffinitiua appellari posse, dubitatur, de quo alibi videbimus, faciunt etiam ea quæ Maranta congessit *in 6.part.1.actu à princ.fol.* 423. & Vantius *de nullitate sententiarum titulo ex defectu processus n.29.fol.mihi* 633.

171 Simul etiam, & obiter notabis, vim nullatenus committi posse per iudicem Ecclesiasticum, si non detulerit appellationi emissæ à mandato de recognoscenda scriptura, an iurans, vel alius de eius mandato subscripserit eam, quia est sententia interlocutoria merè Bald.*consil.335.mandato in scriptis lib.*4.latè per Auendanum *de exequend.mand.* 2.*part.c.*30. *num.*2. videndus Gutierrez *quæst. ciuili,lib.*1.*quæst.*124.*numer.*6.*pagi.*226. idem etiam probat in terminis Borgnin. Caualca.*decisione* 27.*num.*56.*part.*2. vbi alios citat. vide *num* 177.

172 At verò si appelletur ab intricatione processus, & à præposteratione ordinis iudicialis, tunc ab hac intricatione, & præposteratione appellationi emissæ deferendum Senatus iubebit, cùm iure legitima reputetur, tenet Ricardus Malumbra *consil.*71. *incipit satis videre.* suprà relatus inter consilia Federici de Senis, quem referens sequitur Cardin. Tuscus, *vbi suprà d.tomo* 1. *litera A, conclus.*359. *num.*21. Et hinc est, quòd cum ordinarij iuris sit, vt possessorium priùs debeat terminari,quàm petitorium,iuxta text. *in l.ordinarij, Cod. de rei vindica.l.incerti Cod. de interdictis l.si de vi ff. de iudicijs l.fin. C quorum bonorum.* maximè vbi ageretur actione spolij, quæ vt priùs cognoscatur priuilegiata est *cap.super spoliatione de ordine cognitio. & 3.q.*1. *& q.*2. *per totam*, si talis ordo, cùm sit de iustitia, si peruertatur, & pars excipiat, audiri debet,Marquessa. *de commissio.*1.*p.c.*12.*n.*51. post alios per eum citatos.

173 Similiter si duæ essent quæstiones,& causæ, quarum vna esset maior, vel alteri præiudicialis, vt dici consueuit de quæstione criminali, & ciuili, quoniam quæstio criminaliter mota ratione maioritatis,priùs quàm ciuilis cognosci, & determinari debet, *vt l. fin.Cod.de ordine iudiciorum.* aut foret quæstio libertatis, seu natalium, & quæstio hæreditatis, nam illa, quæ alteram perimit, priùs terminari debet, cùm ex illius decisione altera multoties decidatur, *vt in cap. tuam, de ordine cognitionum c. l.ator qui filij sint legitimi l. vnica cum ibi notatis Cod. quando ciuilis aut crimina.præiudic.l.*1. *& per totum Cod.de ordine cognit.* quod omne ponit & adducit Bald. *in l.*1.*num.*2.*Cod.qui accusare non poss.* Aymon *consil.*79. *incipit,quædam Catherina col.*3. *versiculo* 3. *redditur nulla.* Ancaranus *consilio* 62. *incipit duplicem per totum.* Idem etiam foret, 174
quando aliquis non possessor, cohæres, vel Dominus, aut consocius negaretur ab alio, priùs enim petitione hæreditatis rei vindicatione, seu actione pro socio contra possessorem, quàm diuisorio iudicio agere oportet, text. est *in l.*1.*ff.familiæ erciscundæ l.fundi quem ff.de exceptionibus,*adducunt cõmuniter gl.& Doctores *in l.si mancipium ff. de euictionibus.* Alexan.*cons.*95. *visis accuratè col.penult. versiculo ergo est lib.* 1. Et similiter si creditor 175
vellet agere contra fideiussorem, non excusso principali debitore, quia ordo est, vt priùs agat contra principalem,si præsens est, *authentica præsente Cod. de fideiussoribus.* prout etiam priùs mandatores, & fideiussores, ex- 176
cutiendi sunt, priusquam ad tertios possessores pignorum deueniatur, *authentica sed hodie Cod.de actionibus,& obligatio.* Alexand. *consil.*137. *in causa column.*3. *in princ.libr.*2. In omnibus igitur ac similibus, de quibus per *§.præiudiciales.* & ibi latè Ang.& cæteri. *Inst. de actio.* à præposteratione, & intricatione, appellationi interpositæ minimè deneganda est delatio absque reatu violentiæ, vt tenet Ricardus de Malumb.& Tuscus *vbi proximè*, & ex his quæ latè tradit Vantius *de nullitate sentent. ex defectu processus à num.*42. *cum sequentibus,& suprà,& num.*49. de cuius materia, & quando ab intricatione processus licita sit appellatio, latè diximus infrà hac secunda p.cap.fin. & latiùs 4. part. c.13. per totum.

Ab interlocutoria lata super comparitio- 177
ne literarum facienda, vel non facienda, licitam esse appellationem, quia ex ea resultat, vel non resultat probatio, vnde concernit articulum probationis amittendæ,vel negandæ, refert & sequitur Ruginel.*tract.at. de appell.c.*3.*numer.*185.*in fin. fol.*84. Efficacia *eodem tract.at.quæst.*17.*limit.*47. *memb.*1.*num.* 142. & isthæc doctrina fraternizat cum illa quam scripsimus *n.*171.

Quando autem orta est discordia, inter 178
duos iudices, ordinarios, vel delegatos, superiórque, vel arbitri electi super ista discordia pronuntiant, quis eorum sit competens, ab hac pronuntiatione partes non posse appellare. Angel.*in l.*2.*num.*8.*versiculo, & an ab hac,ff.si quis in ius vocatus.* Paul. Anton. del Bene.*singulari* 13. *à sententia.* Efficacia *de appellat.quæst.*17.*limi.*6. *memb.*7.*n.*66. & alios

quos

quos refert, & sequitur Ruginell. *tractatu de appell.at.*§ 2.*cap.*3. *num.*188. qua doctrina limitatur illa supraposita,num.38. & sequentibus. aliud tamen in arbitris super recusatione declarantibus,de quo suprà n.91.

179 Similiter ab interlocutoria, qua quis admittitur ad cessionem bonorum in casibus, quibus quis redditur indignus bonorum cessione (qui plures sunt) appellari licitè potest, quia pars grauatur, & habet vim diffinitiuæ, Ruginell.*tractatu de appell.at.*§.2.*c.*3. *num.*183.*&* 3.6.*gloss.*7.*cap.*244.*casu* 40. Parisius *consil.*80. *in hac causa, & controuersia,num.* 49.*lib.*1. Marquef. *de commissio.*1.*p.in commissione dil.at.at.mor.cap.*2.*num* 42.*fol.*142. *in fin.* Escac.*vbi proximè n.*197.*& sequenti.*

180 Non minus deferendum est appellationi interpositæ à merè interlocutoria reuocatoria alterius, à qua prouocauit grauatus, nam si primus iudex noluit deferre appellationi ab interlocutoria per eum lata emissæ, cum putà, non sit de his, quæ hucusque diximus, quibus iure deferri debet, & processit in causa, vsque ad diffinitiuam inclusiuè, altera autem pars grauata suam appellationem reiectam, & refutatam interim prosequens, & obtineat alteram reuocatoriam, prima interlocutoria, hoc casu redditur ratio nulla, omnéque gestum per inferiorem. quòd si diffinitiua sententia est lata in fauorem appellati, poterit appellare ab interlocutoria reuocatoria lata per superiorem in fauorem appellantis, cùm ex ea perdat primam sententiam obtentam in causa principali, ita eleganter tenet Anchara. *consil.*372. *num.*9.*& sequenti.* quem referens sequitur Cardinalis Tuscus 1. *tomo conclus.* 359. *num.*18. cui si iudex Ecclesiasticus non detulerit, vim maximam committit, & quid quando ipse iudex inferior reuocat superioris interlocutoriam, & quando à reuocatione liceat appellari, diximus multa suprà c.5. & etiam cap.4.in prima parte.

181 Supradictis adiunges, præceptum, siue mandatum executorium, virtute sententiæ, vel alicuius instrumenti guarentigiati esse sententiam interlocutoriam habentem tamen vim diffinitiuæ, ita tenet B.& Bald.*in l. ab executione. olum.*1.*cum sequentibus Cod quorum appellat.non recipi. & in l.actori colum.*2.*de rebus creditis.* Alexan.*in l.*1.*colum.*2.*ff.de verborum obligat.* Iaco. *in l.*1. *in fin. in* 2. *lectura, de iurisdictione omnium iudicum.* Barba. *in rubrica ff.de re iudica.col.*11. Angel.*num.*115. *inquiramus.*Cardi *consil.*72.*in causa in* 7.*volumi.* Socin. *consil.*63.*in causa col.fin* 4.*volum.* Guido Papæ *consil.*47.*circa diffinitionem consil.*49. *pro declaratione in* 3. *dubio consil.*83. *non potest Dominus,n.*1. *&* *consil.*117. *ex actis,col.penult. consil.*178.*num.*4.*& consil.*197.*si literæ.* Aretinus *consil.*20 *in quæstione colum.*2. & Felin *in cap. quoad consultationem,colum.*9. *num.*3.*de re iudi.* licèt Guido *in suis quæstionibus,quæst.*12. *præceptum,quæst.*220.*locum tenens,& quæst.*74. *an iudex in fin.* teneat contrarium, videlicet esse merè interlocutoriam. Ang. *consilio* 114. *quidam petit.* Areti.*cons.*75.*diligenter,colum.*2. & alij,sed priorem partem, & opinionem,vt veriorem tenet, & sequitur Rebuffus *in praxi fatione l.quod iussit num.* 56.*ff.de re iud.* sed an ab ista interlocutoria admittatur appellatio quoad vtrumque effectum,tradunt Doctores *in d.l.ab executione Cod quorum appell.at. non recip.* & nos alibi dicemus,4 part.cap 1.à n.9. & post hæc latè examinat Escac. *de appell.at quæst.*17.*limit.*47.*membr* 1.*à num.*191.

Verum tamen est, à decreto executorialium expediendarum sententiæ translatæ in rem iudicatam, rationabilis appellatio interposita expeditionem suspendit, breuiter tamen contradictio examinanda est, ita obseruat Rota *in nouiss.part* 3.*lib.*3. *decisio* 218. *numer.*5.Cardin.Tuscus *in d.*1.*tomo cons* 359. *numer.*40.& ita practicatur in hoc Regio Senatu, & etiam Valisoletum à Cancellaria.de quo vide infrà 4.p.cap.1.per totum.

Supradictis addendum est,sententia, qua 182
quis mulctatur, quæ licèt sit interlocutoria, vt probat Bald. *in l.*2. §. *hoc autem iudicium ff. si quis ius dicenti non obtemperauerit, iuncta clem. appellanti.de appell.* & ibi Alexan. §. *fin. columna.*1. tamen habet vim diffinitiuæ, quia definit negotium ipsum inobedientiæ, propter quam irrogatur, nec subest aliquod principale, quod expectet post se, iuxta notata per glossam *in clem.fin.de appell.* B. *in l. Titia,ff.de accusatio. & l.si cum exceptione* §. *hæc autem actio. ff.quod metus causa.* & per Doctores *in rubrica de re iudi.*latè Antonius de Butrio *consil.*6. *sententia lata* & Bald. *in l.*1.*Cod. quando prouocare non est necess.* Innocen *in c.*19. *cùm cessante de appellation.* quoniam, ex quo hæc talis mulctæ sententia continet aliquid dari, vel fieri, habet vim diffinitiuæ,quæ non reuocari non potest, iuxta Doctores allegatos, & est communis conclusio, quam superiùs retulimus,& tenet Abb.*in cap.cùm cessante colum.*2.*in fin.* & ibi etiam Philip.Franc. *in* 4.*colum. versiculo sed tamen limita, de appellatio.* & Bartol. *in d.l.Titia,in fin.* & hanc esse interlocutoriam vim diffinitiuæ habentem tenet etiam expressè Maranta *de ordine cognit.sextæ partis* 2. *prima de sententia num.*31. *cum seqq. folio* 515. quem vide. tenet etiam Marcus Anton. Nata *consil.*92. *per totum.* & Maran. ibi respondet ad difficultatem,videlicet, hanc posse reuocari, quia dicit non procedere, ex capite interlocutoriæ, sed ex

ipsius

ipsius natura, quia irrogatur secundùm diuitias seu paupertatem contumacis, imò nec reuocatur, sed remittitur ob paupertatem, vt *ex l. illicitas §. fin. ff. de officio præsidis*, imò regulatur secundùm diffinitiuam, vt probat Natta *ibi*. Circa hunc articulum vide multa per Farinacium *quæst.* 101. *ampliat.* 7. *à n.* 16. vbi latè, quòd licet à multæ impositione, & eius excessu appellare.

183 Appellationi autem interpositæ à sententia lata super desertione, licèt sit interlocutoria (ex his quæ allegat Gregorius Lopez *in l.* 2 *titulo* 22. *part.* 3. *gloss.* 4. *deferendum est, post princ.*) habet tamen vim diffinitiuæ, gl. *in clem. vel de appellatio. in verbo repul.* & Bologni. *in secundis interpretationibus.* eam notat Bald etiam *in authentica si quis litigantium, colum. vlt. & in l.* 2. *quæst.* 14. *C de Episcopali audi. & in l. ante sententiæ tempus, in fin. Cod. quor. appell non recip.* & in Margarita *verbo sententia, quæst.* 53. *& cons.* 344. *super eodem in primo volumine.* vbi dicit eam esse interlocutoriam, habere tamen vim diffinitiuæ, natura, ratione, & effectu. Federi. *in consil.* 198. *casus in fin.* Guido *consil.* 38. *nedum inferiores num.* 8. *& consil* 69. *pro declaratione, & cons.* 77. *& 124. colum.* 2 *circa & consil.* 154. *de anno Domini, & consil.* 146. *egregius, colum.* 2. Oldraldus *consil.* 106. *quod litera executoria.* Corneus *consil.* 14. *in hac consultatione, & consil.* 262 *pro euidentia, litera G, in* 4. *volum.* Barbacia *consil.* 31. *bene in* 3. *volum.* Areti. *consil.* 106. Matesi. *nota.* 39. *nota, quòd ab interlocutoria.* Ianfran. *in repetit. cap. quoniam in versiculo interlocutiones, consil.* 29. *in magna impressione de probation.* Nicol. *in reperto in verbo, sententia, quæst.* 11. Domini de Rota *decisione* 86. *si à pronuntiatione, & decisione* 427. *fuit dubitatum, in nouis. & decisione* 125. *in antiq. &* 455. *decisione* 191. *in antiquis.* Ægidius de Bellamera *decisio.* 103. Aufrerius *in suis decisionibus, q.* 363. *item, & an sententia.* Guido Papæ *in suis decisionibus, quæst.* 11. *vtrùm sententia, & quæst.* 220. *locum tenens, & singulari* 13. *sententia super desertione.* quo in loco illud asserit, sententiam latam super desertione non esse purè interlocutoriam, quia expectat aliam sententiam diffinitiuam post senon esse etiam purè diffinitiuam, quia non est lata super negotio principali (cui per eam non imponitur finis) sed super processu, Henri. Boërius *in singular. incipit appellatio quæst.* 15. Bonifac. Vitallinus *in clemen appellanti numer.* 71. *de appellat.* quia alias super vna re duæ possent ferri sententiæ, quod esset absurdum. *l* 11. *C quando prouoca. non est necess. l. nam & postea §. si damnetur ff. de iureur.* Felin. *in rubrica de re iudi. column.* 3. vbi multa vide. quam doctrinam potes limitare, quando talis sententia pronuntiatur super desertione appellationis à diffinitiua, quia tunc diffinitiua esset, vt ex aliis multis notat Rebuff *in d. præfatione num.* 52. & an, & quando liceat appellare, vide Efficaciam *de appell. quæst.* 17. *limi.* 47. *membr.* 1. *à numer.* 185. & nos diximus latè infrà lib. 3. cap. 18.

Idem etiam iudicandum est de sententia 184
interlocutoria (quam sic vocat Gregorius Lopez *in l.* 2. *gloss.* 4. *titulo* 22. *part.* 3.) qua declaratur instantiam esse peremptam, quoniam hæc vim diffinitiuæ habet ex eadem ratione, quæ in superiori casu, tenet Bald. *in l. fin. Cod. si tutor vel curator.* Imola *in l. si finitur §. non autem columna.* 2. *ff. de damno infecto.* Barb. *in rubrica huius tituli column.* 10. Romanus *in rubrica ff. de re iudi.* Bald. *cons.* 344. *super eodem in primo volumine column.* 1. Ioannes de Anania *cons.* 93. *visis processibus colum.* 3. Rebuffus *vbi proximè, num.* 54. quapropter regula succedit, vim fieri à non deferente tali appellationi ab hac sententia emissæ.

Similiter sententiam interlocutoriam super attentatis, nonnulli vim diffinitiuæ habere contendunt, vt videre est ex decisione Rot. *in decisione* 13. *si iudex, & decisione* 83. *si à sententia in nouis, & decisio.* 215. *nota quòd sententia, & decisione* 474. *nota si attentata in antiquis.* Ægidius Bellamera *decisione* 103. *& sententia.* Nicolaus de Milis *in repertorio, verb. sententia, quæst.* 10. Cardin. *consil.* 71. Titius *in* 6. *dubio numer.* 24. Felinus *in rubrica de re iudi. colum.* 3. *& in c. qualiter numer.* 1. *colum.* 5. *de accusatio.* Rebuff. *in præfatione l. quod iussit ff. de re iud. num.* 46. Quod tamen non ita simpliciter, & absolutè verum est, sed post huius articuli longam disputationem, varias inter se pugnantes refert Doctorum opiniones Lancelot. *de attentat.* 3. *part. cap.* 28. *de sententia in causa attentatorum ferenda, à principio*, quas cum variis, & prolixis distinctionibus, licèt veris, ad concordiam, & amicitiam redigit, ex cuius resolutione constat, an à tali sententia, & quando liceat appellari, vt & nos suo loco exactè examinabimus.

Cui etiam proximum est, sententia inter- 185
locutoria ab obseruatione iudicij, an habeat vim diffinitiuæ, & talem esse tenet gl. *in l. harum ff. si seruitus vindicetur l. Iulianus de conditione indebiti in princ. magna gloss. &* gloss. *in authent. de exhibendis reis collat.* 3. *in versiculo repetente.* Bartol. *in l. Titia, columna.* 1. *de accusatio.* Bald. *in l.* 2. *quæst.* 8. *Cod. de Episcopali audi. & l. properandum §. si quidem colum. penult. de iudicijs, authentica qui semel. Cod. quomodo, & quando iudex, colum.* 4 *&* vlt. Bald. *in Magn. verbo sententia, quæst.* 119. Matesi. *notabili* 39. Roma. *in rubric. ff. de re iudi. colum. penult.* Doctores *in c. examinata extra de iudicijs.*

Immola

Immola *in l.si finita §. non autem, ff.de damno infecto.* Barba. *in additio. ad Bal. in l.minoribus, ff.de his quibus vt indignis.* Felin. *in rubrica de re iudi. colum.penulti.* Petrus de Anchar. *consil. 16. viso processu.* Contrarium tenet Ang. *cons. 106. in præsenti, &c. columna. 2.* vbi dicit eam merè interlocutoriam esse, *& consil. 119. in præsenti consultat.* hæc Angeli opinio communis est. idem *in consil. 115. primò inquiramus, in fi. & consil. 190. in fin.* Ioannes de Anania *consilio 93. viso processu, & ibi in additio. ad eum.* Guido Papæ *consil. 77. in causa columna. 2. & consil. 146. & consil. 69. pro declaratione, col. 2. & consil. 154. de anno Domini colum. 3.* Paulus *consil. 272. visis, in fine volum. 1.* Alexan. *in l. 5. colum. 2. de verborum obligatio.* Nicolaus Mill. *in repertorio verbo, sententia §. 17.* Guido Papæ *in decisionibus Delphin. quæst. 16. index, & quæst. 220. locum tenens.* hanc etiam sequitur Rebuff. *in præfatione l. quod iussit, num. 48. ff. de re iud.* Robert. Maran. *de ordine iudi. 6. p. fol. 515. numer. 33.* quia non definit negotium principale, quod patet, quia de nouo potest iudicium inchoari, gloss. 1 *in l. & harum ff. si seruitus vindicetur.* & Bal. *in l. properandum §. & si quidem C. de iudicijs, & in l. 2. C. de Episcopali audientia.* & pulchrè declarat Philip. Fran. *in d. cap. cùm cessante, colum. fin. de appellatio.* vbi etiam exponit, quando talis absolutoria potest esse diffinitiua, & etiam Rebuff. *vbi proximè.* & est item de mente Bartol. *in l. Titia ff. de accusatio* Abb. *in c. examinata, de iudicijs in vlt colum.* & ibi Ioannes Andreas, & Anton. de Butrio, Felinus *in c. qualiter, & quando, versiculo 5. fallit, vbi index num. 34.*

186 His adiunges sententiam, qua quis in expensis damnatur, hæc enim est interlocutoria habens vim diffinitiuæ, Doctores *in cap. auditis de procuratoribus, cap. finem de dolo.* Innocen. *in cap. sacro de sententia excommunicationis.* Bald. *in l. 1. versiculo extra quæro C. sententiam rescindi non posse.* & ibi Salicetus Præpositus *in cap. cùm cessante, colum. 7.* Romanus *consil. 358. in præsenti.* Guido Papæ *consil. 154. de anno Domini colum. 3. versiculo nec obstat, & consil. 69. pro declaratione, & cons. 76. circa.* Antoni. de Trem *in additionibus ad Albertum in rubrica de empt. & vend. in verbo, sine scriptis, fol. 99.* Alex. *in l. errare colum. vlt. C. de testam.* hoc tamen cum distinctione accipias, vt intelligatur, quando separatum a sententia diffinitiua profert hæc interlocutoria, expensarum condemnatoria, secus autem erit, si in ipsa diffinitiua earum condemnatio fieret, quia tunc pars esset diffinitiuæ, gloss. *in l. vt agnitis ff. de exceptio. in verbo præcepto.* Angel. *in l. 18 §. 1. ff. de vsuris.* Præpositus, & alij, *in d. cap. cùm cessante colum. 6.* Roman. *in rubric. ff. de re iudi.* Idem *consil. 358. in præsenti.* Guido *d. consil. 154. colum. 3.* Salicetus *in l. post sententiam C. de sententijs.* & quando fuissent petitæ principaliter, Felin. *in rubric. de re iud. colum. 8.* vbi dicit eam esse in hunc casum diffinitiuam. Petrus *de Anchara. consil. 182. videretur prima facie*, ac propterea eius appellationi deferendum est.

Si iudex Ecclesiasticus non detulerit ap- 187
pellationi, ab interlocutoria annotationis bonorum interpositæ vim faciet, vt nempe, quando propter contumaciam delinquentis fieri iubet iudex descriptionem, & inuentarium bonorum, de qua *in l. 2. C. si pendente appellatione mors interueniat.* vbi gloss. & Doctores, *& l. 1. & toto titulo ff. de requir. reis.* nam postquam comparuerit, potest ab hac sententia appellare, & sic intelligo *d. l. 2.* vbi *num. 2. ad fin.* Salicetum, vbi *num. 1.* reddit rationem, & fundat, quare hæc interlocutoria appellationem mereatur, aliàs autem, dum est contumax, cùm non audiatur, vt probatur in textu, & glossa singulari *in l. sed & si per prætorem §. sed & si dum. ff. ex quibus causis maiores.* & ibi Ang. idem tenet plenè Ias. *in l. iusiurandum & ad pecunias §. ait prætor in secundo nota. ff. de iureiuran.* & Bald. *ibi.* Robertus Maranta *de ordine iud. 6. part. 2. membro titulo de contumacia numer. 15. folio 39.* quo casu, etiam permittitur appellare. Ias. *in l. 1. §. sed & si is cui,* vbi omnes *ff. de noui oper. nuntia.* Rebuff. *3. tomo tit. de appell. art. 8. gloss. 12. num. 36. & 37.* & post Vantium *tract. de nullit. sententiarum ex defectu mandat.* tenet Lancelot. Robert. *de attenta. 3. part. cap. 28. numero 78. & 79.* ergo illa iura intelligenda sunt, post comparitionem ipsius annotati delinquentis, & nota, quòd licèt sequestratio sit prohibita, *vt toto titulo Cod. de prohibita sequestr.* descriptio tamen semper intelligitur concessa, vt per Bart. & Salicetum *in d. l. 1. C. de prohibita sequestratione bonorum.* Bart. & Angel. & moderni *in l. Imperatores §. fin. ff. de appell.* & quod ex practica communi tenet Picus *in l. post contractum, num. 96. cum sequentibus ff. de donation.* Curtius *tract. de sequestr. numer. 15. & 16.* Iacobus de Raven. *de sequestr. num. 20.* Auffrerius *ad quæstiones Tholosinas, quæst. 477.* quam semper posse fieri, ait Corneus *cons. 267. n. 6. volum. 4.* Rebuff. *in consti. regali. lib. 3. de sequestr. & commiss. art. 1. gloss. 2. num. 9.* Pedem. Octauianus Cacher. *decisione 68. num. 26. & sequenti.* Bursatus *cons. 43. numer. 29.* vide etiam quæ scribit post alios Lancelot. *de attentat. 2. part. cap. 5. num. 21. fol. 154.*

Item etiam licitum erit, appellare à reuo- 188
catione præcepti de non ædificando, cùm sit sententia interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, vt testatur post alios Borgninus

Caualca

189 Caualca. *decisione* 23. *num.*2. *p.*2. non tamen licita erit appellatio à pronuntiatione de agendo contra nominatum. idem Borgni. Caualca. *decis.*45. *n.*74. *p.*1.

190 Præceptum autem inhibitorium de non soluendo factum alicui, puta debitori, cùm non valeat, nisi pro sua rata, & concurrenti quantitate, quia vltra suam partem crediti eius, in cuius fauorem præceptum inhibitorium relaxatum est, non interest, vt testatur post alios Borgninus Caual. *decis.* 31. *num.*41. *part.*3. & Brixianus *in eius repertorio,*

191 *verbo, præceptum inhibitorium.* ideo si præcepti vigore exactio totius debiti, & pecuniæ impediatur, hoc est in eo, quod excedit creditum, (cùm præceptum in excessu nullum sit) ab huiusmodi grauamine licita erit appellatio, iuxta regulam legis quartæ, §. *condemnatum ff. de re iudi.*

192 An autem à cumulatione litium, & processuum liceat appellare, vide Villadiego *in Polit. cap.*4. *num.*19. *ad fin. folio* 76. & an, & quando, quibúsve casibus actorum, seu processuum fieri debeat accumulatio, vide Parlador. *lib.*2. *rerum quoti. cap.*9. *per totum.* vide etiam latè per Marquef. *de commiss.* 2. *p. c.*13. *per totum.*

193 Quid autem dicendum est in appellatione interposita à sententia interlocutoria, qua pronuntiatur posse appellari ab aliqua sententia, vel non, quod contingit, quando aliquando prohibetur appellari à iure, vel non licet tertiò prouocare, *&c.* videndi sunt Petrus Philipp. Corneus *consilio* 14. & Bartol. & alij post Marantam *de ordine iudiciorum sextæ partis*, 2. *part. titul. de sentent. num.* 26 *fol.* 512. *colum.*4. quæ sententia licèt sit interlocutoria, habet tamen vim diffinitiuæ, ita tenet Bald. *in l.*2. *colum. penult. in fin Cod. de Episcop. audientia.* Bart. *consil.*220. *appellatum.* Guido Papæ *consil.*154. *in fin.* Calderi. *cons.*6. Ioannes de Anania *consil.* 93. *viso.* & ibi in additionibus. Corneus *consil.*14. *in hac col.*2. *& consil.*262. *in* 4. *volum.* Bald. *in l. vnica. col.* 3. *C. ne liceat tertiò prouocare.* Aufrerius *in decisionibus Capellæ Tholosanæ quæstio.* 48. Ioannes Monachus *in cap. cupientes, in gloss. magn. de electione in* 6 *prouinciale omnium Ecclesiæ, fol.*26. Cardin. *in clem. fin. de appella.* Roma. *in rubrica ff. de re iudi. colum.*2. *cap. sua nobis.* & ibi Bald. *de appellat.* Franchus *in cap. cùm cessante, column.*14. Felin. *column.*7. *ex eodem in rubrica.* Rebuffus *in rubrica præfatione l. quod iussit ff. de re iudi. numer.*53. & sic an à reiectione appellationis, vel ab admissione eius admittatur appellatio, vide vltra aliquos, & suprà dictos Afinium *in praxi* §.31. *cap.*18. *limit.*4. Ruginell. *in tractatu de appella.* §.2. *cap.*3. *n.*74. Bartol. *in l.*1. *in fin. sub num.*3. *quorum appella.* Philip. *in cap. cùm speciali* 61. §. *porrò num.*8. *in fin. de appella.* Capicius *decisio.*34. *in causa magnifici num.*5. *& num.*6. *&* 7. Angel. de Peru. *in l.*1. *in fin. C. quorum appellatio. non recipiantur.* Natta *cons.*528. *index Ecclesiasticus, num.* 30. Angel. Aretinus *in l. eius qui* 4. *num.*9. *ff. de appell. recipi.* Cardinalis Alexandri. *cap.*59. *vt debitus numer.*11. *versiculo, & sic habetis de appella.* Cæsar Contard. *in k. vnica, quæst.*1. *an causa appellationis, sub numer.*30. *versiculo possent tamen Cod. si de momen. possess.* & post hæc Sigismun. Escacia *tractatu de appell. quæst.*17. *limi.*47. *membr.*1. *num.*106. *&* 107. & iterum *num.* 166. qui generaliter, & indistinctè dicunt, appellari licere, siue à receptione appellationis, siue ab eius reiectione. De hoc tamen articulo, vide infrà *lib.*3. *c.*17. vbi copiosè de mirabili distinctione, ad quam Doctores isti referendi sunt. 194

Supradictis adde, vt posset appellari, non 195
solùm à sententia, quæ grauamen inferat, sed etiam à non sententia, quando, eò, quòd sententia non profertur, infertur grauamen, quare potest appellari à tarditate iudicis non procedentis, quia iudex ter humiliter congruo loco, & tempore, requisitus facere, si non facit, dicitur denegare iustitiam, licèt non respondeat, & ideo potest appella- 196
ri à denegata iustitia, Ioan. And. *in cap.*63. *dilecto sub num.*3. *ibi, sed quid si iudex semper est in deliberando, de appell.* Abb. *in cap.*67. *ex parte el* 2. *num.*3. *ibi, quid autem si index.* & Dec. *sub numer.*11. *ibi, & idem si iudex tertiò. eodem titul.* Felin. *in cap.*11. *pastoralis sub num.*6. *vers. considero tertiò, ibi, & vbi Episcopus ter requisitus, de offic. iudic. ordin.* & alij plures quos refert, & sequitur Neuiz. *cons.*97. *quia intelligo, sub num.*15. *&* 16. *versiculo* 7. *facit, ibi, quod puto procedere.* Ozasc. *decis.*12. *appellans vers. in contrarium num.*6. Rot. *diuers. decis.*514. *dubitani de validitate, num.*4. *part.*1. quæ est superfluè duplicata *in decisio.*259. *part.*2. Gregor. Tholos. *tractat. de appell. lib.*2. *cap.*28. *numer.*1. *&* 2. *fol.*265. & Ruginell. *tractat. de appell.* §.2. *cap.*3. *num.*73. *vers. à quocumque.* & ita intelligas Franch. *in cap.*8. *ex ratione numer.*6. *ibi, non tamen propter hoc, de appell.* vbi etsi prima 197
facie videatur loqui sine determinatione, tamen in effectu tenet posse appellari à grauamine illato in non faciendo, subdens, & teneas vt dixi, sic etiam intelligas Cardin. Alexand. *in eodem cap.*8. *ex ratione numer.*23. *vers. sed operæpretium.* dum adductis contrariis subdit, pro ista ampliatione maiores esse auctoritates, & maiori etiam niti ratione, præsertim de iure canonico, inquit enim Bald. *in cap. vnico num.*1. *vers. nota quòd de milit. vassal. qui contum est.* qui non loquitur, & obmutescit, iustitiam denegare videtur, &

ex Bald.

ex Bald.refert,& ſequitur Franch.*in d.cap.ex*
198 *ratione numer.* 49. dicens, quòd ſi iudex eſt requiſitus,de iuſtitia, aut de expeditione, & ipſe nihil reſpondet, aut obmuteſcit, aut nihil facit ad propoſitum, dicitur tunc iuſtitiam denegare, de quo nos capite 17. infrà hac 2.parte.

199 Et an ſufficiat vnica monitio, ſeu requiſitio iudicis, vel trina ſit neceſſaria, diuerſis vicibus, vel an ſufficiat triplex requiſitio vnico contextu facta, ad hoc vt appareat de tarditate iudicis,& de denegatione iuſtitiæ, vide Eſcaciam *de appella.quæſt.* 17.*ampliat.* 16. *à num.* 46.*fol.* 280.

200 Pro maiori rei, de qua agimus perfectione, vnum difficile, & frequens, & vtile diſputare libet, quod quidem materiam interlocutoriarum illuſtrem, & claram reddet, & dato pro conſtanti, iudicem poſſe ſuam interlocutoriam ſententiam reuocare, ſiue ab ea appellatum fuerit, ſiue non, ex text. *in l.quod iußit, ff.de re iudi.c.cùm ceſſante de appella.* & vtrobique claſſici omnes, & repetentes, *& in cap.ſi à iudice de appella. in* 6. qui ſimul regulæ limitationes plures aſcribunt, multas etiam ampliationes, & limitationes potes videre per Lancelot.Robertum *vbi ſuprà in d.limi.* 1. *num.*12. *& ſequentibus.* de quo nos exactè ſuprà 1.part.c.4.per totum.

201 Quæſtio igitur ea eſt,an à tali reuocatione grauaminis, ſeu repoſitione licita ſit appellatio, cui vt tali in Senatu vim fieri deferendum,aut non deferendum declaretur, & pars negatiua,nempe;non licere ab ea appellari, ex eo fulcitur, nam reuocatio, & repoſitio grauaminum dicitur interlocutoria, tenent Doctores *in l. quod iußit, ff. de re iudi.* Dominicus *in cap.vt ſuper colum.*2. *de appellatio.in* 6. *argumen. cap.ſi à iudice illo titulo.* Barbacia *in rubrica extra de re iudi. colum.* 9. Rebuffus *in repetitione d. l. quod iußit in princip.*
202 *numer.*96. qui dicit hoc verum eſſe, etiam ſi quodlibet grauamen non ſit interlocutoria, *cap. eum qui de dolo libr.* 6. & reddit rationem gl. magna circa finem *in c.non ſolùm de appellatio.in* 6. vbi Doctores,& Doc. Flo. *in clem. appellantur eodem titulo in fin.* Philip. Franch. *in d. cap. cùm ceſſante de appella. colum. antepenult. verſ.nonò ſententia fertur ſuper reuocatione fol. mihi* 73. ergo à tali repoſitione appellationem prohibitam eſſe conſtat, *ex d. l. ante ſententiæ tempus C.de appella.recipi. & d.Concilio Tridentino.*

203 Rurſus quia cùm ſit interlocutoria, eſt de genere prohibitorum, ideo idem de ea iudicandum eſt, quod de ipſo genere, cùm hoc valeat argumentum text. *in l. ſi quid earum,§.interemptum.* & ibi notat gl. Bartol. & Doctores *ff. de legat.* 3. & per gloſſam cuius Bart. & Angel.Bald.Paul.de Caſtro, & alios Doctores *in l.fin.Cod.de iure reſtitu.* latè Euerar. *in loc. lega.in loco ab ſpecie ad genus.* Quo caſu tali appellationi deferendum non eſſe, ac vim non fieri per iudicem Eccleſiaſticũ, Senatus declarabit:illa enim regula quæ habet, quòd in dubio appellationi deferendum ſit, intelligenda eſt, quando ſumus in caſibus, in quibus regulariter eſt permiſſa, ſecus tamen eſt in illis, quibus regulariter 204
eſt prohibita, quia in dubio debet cenſeri prohibita, vt in executione, *&c.* Et quia licèt regula prohibitiua, in aliquibus caſibus, non procedat, in dubio tamen debet cenſeri prohibita, ſecundùm regulam, non autem permiſſa ſecundùm fallentias, vt poſt Decium adducit Alciatus *in conſilio* 68. *gubernatorem ſub num.*8.*lib.*6.Lancelot.Robert. *de attenta.*2.*part.cap.*12.*ampliatione* 5.*num.*15. 16.*&* 17.

Contrariam tamen ſententiam, imò ge- 205
neraliter, à qualibet grauaminis repoſitione appellari poſſe conſtat, nam talis repoſitio (vt ſuprà diximus) quamuis ſit interlocutoria,habet tamen vim diffinitiuæ,putant nonnullis,Rota *deciſio.*86.*incipit,item ſi à pronuntiatione.* aliàs *ſi à ſententia in nouis.*per notata *in d. clem. fin. de appella.* quam in genere refert Philipp.Fran. *in d.cap.cùm ceſſante d.colum. antepenult. verſiculo nonò ſententia fertur, ſuper reuocatione de appellationibus.* ergo cùm ſuccedat regulæ limitatio, vim fieri, & à tali repoſitione appellationi emiſſæ per iudicem Eccleſiaſticum deferendum eſſe,declarare debet tribunal, & à repoſitione, ſeu reuocatione grauaminis,appellari poſſe,generaliter præſupponit Lancelotus *vbi ſuprà d.c.* 12.*limi.*1.*num.*14.

Quod quidem maximè procedet,quando 206
à grauamine reuocato pars,in cuius prejudicium erat,poterat ab eo appellare, quoniam idem ius ſeruandum,& admittendum eſt,in eius repoſitione, & reuocatione, valet enim argumentũ de contracto ad eius diſtractum, & conſtitutio,ſtatutũ,ſeu diſpoſitio loquens de cõtractu,habet etiam locum in diſtractu, text. eſt notabilis *in l. item veniunt in princip. iuncto* §.1.*ff.de petit.hæredit.*tex.*in c.de illis primo in princ.de deſponſa. impube.iuncto c.vnico* §. *idẽ quoque eod.tit.in* 6.cùm vtrobique notatis, & ſentit gl. ſingularis *in l.*3.§.*contrarium,ff.de contrar.& vtili actione tute.*Bal.*in rubr.extra de iureiur.* & idem Bal. *in l.pactum in* 21.*queſt.C. de collatio.* Bart. Bald. Ang. & Salic.Iaſon, & Doctores *in authent. ſacramenta puberum C. ſi aduerſus venditionem.* quia contractus, & di- 207
ſtractus iudicantur eiuſdem naturæ, vt affirmat Bartolus *in l.video in princip. ff. de conditione furtiua.* & inde eſt, quòd eo caſu,

quo contractus est bonæ fidei,eo etiam casu distractus, seu liberatio ab eo contractu est
208 bonæ fidei,text.est *in l.ab emptione.*& ibi Bartol. Bald. Angel. & communiter Doctores notant *ff.de pactis*,bonus text.*in l.1.C.quando*
209 *licet ab emp.disced.* & ibi Bald.& Paul.de Castro dicens,quòd vbi habitus est bonæ fidei, similiter eius priuatio, sic etiam solemnitas requisita in contractu,regulariter requiritur in distractu *l.nihil tam naturale ff.de regul.iur. l.si vt proponis C. de nuptijs l.prout quisque ff. de*
210 *solutio.* & hinc etiam est necessaria in acquisitione, seu in actu producendo, vel conficiendo, sunt etiam necessaria in eo resoluendo vel destruendo. text. est singularis *in l.tria prædia.* & ibi notata per gl. Bart. Angel. Paul. & Doctores *ff. de seru. rusti.* & facit *l. quemadmodum ff. de acquir. possess.* quæ omnia ex eo procedunt quòd legitimum est argumentum, de facto ad distractum, ex supracitatis.

211 Vides igitur pro vtraque parte fortissima fundamenta, quæ meritò variare faciunt quæstionis istius resolutionem, qua in re (si mea expetatur opinio) quæ pro vtraque dicta sunt, vera esse sectabor adhibita distinctione iuridica;aut enim eadem,vel alia appellandi ratio,de quibus,*per d.Concil.Trid.sess.* 24. *de reform. c.*20. militat in sententia interlocutoria, quæ in eius reuocatione, & tunc ab vtraque poterit appellari;quod procedet, quando licet appellari tam à negatiua,quàm ab affirmatiua interlocutoria, super aliquo articulo lata, eo quia in vtraque eadem, vel
212 aliqua ex limitationibus Concilij concurrit,puta, quia aut sententia affirmatiua continet grauamen irreparabile, vel reparabile cum magna difficultate, aut habet vim diffinitiuæ, aut à sententia diffinitiua prohibita est appellatio, & similibus, & in sententia negatiua, super eodem articulo aliquod etiam horum grauaminum cõtineat. Exemplum sit in sententia tam affirmatiua, quàm negatiua lata super legitimatione personarum, vel super repulsione, vel admissione testium, vel probationis, aut articulorum, ex quibus, & aliis superiùs exempla reliquimus, in quibus quoniam in vtraque datur causa appellandi, quam ibi reddidimus, tunc si iudex pronuntiat, puta; personam legitimam, & postmodum hanc interlocutionem reposuerit, contrario videlicet imperio, altera pars in cuius damnum reuocata est, poterit appellare ab hac repositione, quemadmodum sibi licebat, si à principio negatiuam sententiam iudex protulisset, quia pariter in vtraque viget ratio ap-
213 pellandi, & quòd petierit pars negatur, & huius appellationis iustificatio, & legitimatio regulatur à natura interlocutoriæ reponentis, ita tamen vt de ea iudicetur, ac si à principio non concessum,sed negatum sit, quod à parte, in cuius damnum reuocatio fit, fuisset petitum, & hoc casu procedit vltimum quæstionis nostræ fundamentum, ex argumento de contractu ad distractum. Enimuerò tunc demum talis procedit ar- 214
gumentatio, quoties identitas rationis concurrit in vtroque, etsi res aliàs diuersissimæ sint, *l. non possunt cum l.sequenti, ff. de legibus.* quo vtitur Alexand. 3. *in cap.2. de treuga, & pace.* & ibi Abb.antiquus, Ioan.And.Anton. de Butrio, & Ioannes de Immol. & Euerar. *in locis legalibus, in loco de contractu ad distractum in princ. & in versiculo procedit hæc argumentatio à contractu,*&c.

Aut enim causa appellandi concurrit in 215
grauaminis repositione, puta; quia ex tali repositione infertur parti grauamen præiudiciale, vel irreparabile, non autem in ipso grauamine, vel è contra, & tunc licebit appellari ab ipsa repositione, licèt non potuisset alia pars à priori grauamine, quod accidere potest, quando super eodem articulo interlocutoria affirmatiua, & negatiua diuersimodè se habent, quoad causam appellandi. Exemplo res fiet manifesta, & 216
fit de recusatione, à cuius sententia negatiua appellationi deferre iubetur in Senatu, ab affirmatiua verò legitimam esse recusationem dictante, nullatenus; ex diuersitate rationis,quam suprà tradidimus: nam si arbitri pronuntiant causam recusationis non esse legitimam, posteáque eandem interlocutoriam reposuerunt (quod facere 217
possunt, etiam arbitri, vt tenet Ioannes Baptista Gener Bartol. *in tractatu de arbitr. libro 9. capite* 15. *numero* 14. & Lancelotus *in dict. limita. 1. numero* 17.) tunc à tali repositione non licebit appellari,cùm etiam non potuisset, si à principio ipsi arbitri declararent affirmatiuè, nempe recusationi locum fore, & licèt etiam à contrario sensu exempli, à repositione licuisset appellari, vt puta, arbitri recusationem legitimam declararunt, postmodum id reuocent, ab hac namque reuocatione, & repositione licebit ap- 218
pellari, quemadmodum, & licebat eidem parti, si à principio negatiuam hanc tulissent, quia idem est in effectu, quam contrarietatem, & varietatem in eodem articulo diuersitas rationis operatur, vt circa distractum, ad contractum considerat Euerar. *vbi proximè versiculo vbi autem non concurrit.* & tenet Ioan. Andr. *in additionibus ad Speculatorem in titul.de instrum. editione,*§.*porrò in versiculo item nota.*& per Salicetum *in l. sancimus in princip. C. de donationibus.* Et hæc doctrina

doctrina procedit etiam in his casibus, in quibus non potest iudex reponere actum (quos retulimus *suprà c.5. 1.part.*) prout est quando sententia habet vim diffinitiuæ, vel sit inhibitus iudex, &c. quia tunc legitimè poterit à repositione appellari, vt & bene declarat, & intellexit Marquessa. *tractatu de commissio. 1.p.cap.29.num.26.*

219 Aut enim in neutro casu tam grauaminis, quàm eius repositionis appellandi ratio viget, & tunc vim non fieri per Senatum declarabitur, ex supradicta regula Concilij Tridentini, & lege *ante sententiæ*, de quibus suprà ad principium huius capitis, quia est interlocutoria generaliter sumpta, ex Barb. Reb. & aliis diximus ad principium quæstio-
220 nis. Potest tamen habere vim diffinitiuæ secundùm casum cui adiicitur, & magis incalescit, variata propositione, vt puta; quando iudex pronuntiat se non iudicem, à quo appellatur, reassumendo iurisdictionem ipsa appellatione mediante, iuxta text. *in c. consultationibus de officio delegat.* reponit interlocutionem, vel etiam è contra, tunc vim habebit diffinitiuæ hæc repositio, quia talis effectum operatur, & sic de aliis exemplis.

221 Ex quo venit intelligenda d. decisio Rotæ 86. *in nouis* suprà allegata, quæ nihil probat, sed decidit quando iudex inferior, qui appellationem desertam pronuntiauit, possit hanc sententiam reponere, & recusare, quia habet vim diffinitiuæ ipsa interlocutio, non autem dicit, de ipsa repositione, & ita Philipp. Franc. qui eam allegauit intelligendus est, secundùm hanc nostram distinctionem. Marquessa. *de commissio. 1.p.c.12.num.12.* post Veral.

222 Similiter Lancelot. *vbi suprà* relatus, & alij qui absolutè loquuti fuerint, appellari posse à repositione alicuius grauaminis, intelligendi sunt, secundùm distinctionem per nos traditam. Sicque hoc in articulo attendere debebit Senatus, quoties ad id per viam violentiæ lis trahatur, super repositione, vt si in ea grauamen sit irreparabile, per diffinitiuam appellationem, vel irreparabile cum magna difficultate, vel habeat vim diffinitiuæ, vel quando à diffinitiua prohibita sit appellatio, quia tunc vim fieri per iudicem non deferentem; vbi autem grauamen non est ita qualificatum, secus declarabit, & iuridicum, & æquum est. ad quam etiam distinctionem omnimodo reducenda sunt, & intelligenda ea quæ superiùs diximus 1.p.c. 5.à n.13.& c.4.n.1.& Veral. *decisio.265.p.1.*

223 Vnum tamen dissimulare non possum valde vtile & necessarium ad ea omnia quæ dicta sunt hoc capite, vt scilicet appellatio ab interlocutoria eximat appellantem à iurisdictione iudicis à quo *c.ad audientiam, c.dilectus de appella. c.tuas de sententia excommu. c. licèt eodem tit.in 6.* Craueta *cons.103.visis n.6. libr.1.* nihilominus tamen in causa bene po- 224
test procedere absque metu attentati, saltim quousque sit legitimè, ac canonicè inhibitus, text. *in c.non solum de appella. in 6.* Guido Papæ *decis.437.num.9.versic.2.quæro.* Fran. *in c.super eo n.6. & sequentib.* post Antonium de Butrio contra Panormit. *ibi de appella.* & ex Lanfran. & aliis tradit Ioannes de Neuiza *in cons.6. non declines, n.15.* & August. Beroius *cons.106.quatuor num.8. & sequentib. lib.3.* & post Socinum *in regula 21.* tradit Lancelot. Conrad. *de prætore §.2. de offic. prætor. in causa ciuili in cap. de appella. num.11.* Felin. *in c. quoniam frequenter num.19. & sequentibus, vt lite non contestata.* Rota *decisio.2.* aliàs *59.nota de testibus in antiq.* Lancelot. *de attent.2.p.c.12. limi.1.à num.1. & sequentibus.*

Nam ex quo appellatio non iuuat appel- 225
lantem, eò quòd vt non legitima est à lege reprobata *ex l. ante sententiæ, & Concil. Trid.* & his quæ suprà in princ. diximus, non suspendit iudicis iurisdictionem, nec eius manus ligat, ac ideo rectè dicetur procedere, propterea à procedente eo appellationi vim non fieri declarabitur. Circa hunc articulum, vide etiam quæ nos ex aliis auctoribus diximus infrà lib.3.c.18.

Quod tamen non ita indistinctè, & absо- 226
lutè à te velim intelligi, vt cuncta ea quæ diximus surSum, destruere, & confundere videar, sed vt hæc doctrina tantùm procedat in meris, & simplicibus interlocutoriis, quibus non quadrant limitationes, & qualitates Concilij Tridentini suprà scriptæ, in quibus iudex potest liberè in causa procedere ex suprà citatis Doctoribus: at verò appellatio emissa ab iis interlocutoriis quibus aliquæ ex qualitatibus requisitis, & limitationibus Concilij, & iuris ciuilis conueniunt, vtrumque habet effectum, & deuolutiuum & suspensiuum, tanquam à iure approbata, & ideo in omnibus interlocutoriis, & his casibus quos hucusque hoc capite retulimus, appellabiles esse, & appellationem appetere, nullatenus hæc doctrina lo- 227
cum habet, imò post appellationem suspensa remanet iudicis iurisdictio, vt vltrà nō procedat, cùm habeat vtrumque effectum, & ita de appellatione ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ, expressè tenet Lancel. *vbi suprà n.51.* qui *n.56.* interpretatur Guido. Papæ *in cons.124. circa materiam.* vbi *n.3.* firmare videtur attentata de quibus ibi post appellationē ab interlocutoria, etiā ibi habente vim

diffinitiuæ non reuocari : nam hæ sententiæ interlocutoriæ habentes vim diffinitiuæ regulantur generaliter secundùm naturam diffinitiuæ, vt tradit post alios Alexand. *in consil.* 182. *in princ. libr.* 6. & post Socinum *in regula* 21. tradit ex recentioribus Lancelot. Conrad. *vbi proximè sub numer.* 21. *versiculo* 20. *quando.* And. Barb. *consil.* 31. *bene cuncta geruntur numero* 3. *libr.* 3. Natta *consil.* 92. *mo-*
228 *tiuum numer.* 2. *lib.* 1. & qui appellat à sententia interlocutoria, vim diffinitiuæ habente, tenetur seruare formam capitis *cordi. de appellatio. in* 6. sicut appellans à diffinitiua, Milius *in verbo appellans ab interlo. vim diffin. habente fol.* 13. & ibi additio elegans Matesila. *in notabili* 39. *incipit nota, quòd ab interlocuto-*
229 *ria.* & statutum prohibens appellationem ab interlocutoria, non intelligitur de interlocutoria habente vim diffinitiuæ, tenent Bartol. & alij, *in l. Titia ff. de accusat.* Bald. & alij quos refert Alciatus *in consilio* 12. *Togatus numero* 5. *libro* 7. Lancelotus *vbi proximè numero* 55.

230 Item etiam in sententiis merè interlocutoriis continentibus grauamen irreparabile per diffinitiuam, quorum appellationi deferendum esse ex Concilio Tridentino, & aliis auctoritatibus, diximus suprà, quæ quidem cùm vtrumque fortiatur effectum suspendit iudicis à quo iurisdictionem, ita vt omnia post illam à iudice gesta, & attentata vt talia reuocantur, absque alia inhibitione, vt tradit Maranta *in speculo quæstio.* 2. 3. *partis princ. numer.* 201. Bald. *in l. generaliter* §. *sed iuramento column.* 2. *versiculo sed quid si est talis interlocutoria Cod. de rebus creditis, & iureiuran.* & tradit Petrus Dueñas *in regula*
231 52. *limi.* 1. vbi reddit rationem, quòd etiam extenditur, non solùm ad grauamen irreparabile, verùm etiam ad reparabile, sed illud cum magna difficultate, vt etiam appellatione ab eo pendente, iudex nihil debeat innouare, nec in causa procedere, ita dicit Bartol. *in l.* 1. §. *quæsitum de appella. & in l.* 2. *Cod. de appella. recipien.* quem sequitur Felinus *in cap. accepimus numero* 5. *de fide instrument.* vt refert Petrus Dueñas *in d. regula* 52. *in* 13. *limitat. numero* 13. & Menoch. *de adipiscen. poss. remc.* 4. *quæst.* 100. *numer.* 866. & in
232 tantum hoc etiam casu ligatæ sunt manus iudicis à quo, vt non sit expectandum, quòd iudex ad quem inhibeat, vt per Marant. *vbi suprà numer.* 21. & eleganter Catelianus Cota *in memoralibus in verbo appellatione interposita.* post Bald. *in rubrica Cod. comminatio. epistol.* Veronensis *cautela* 325. *si quis timet.* & Iason *in l.* 1. *column.* 19. *circa fin. ff. de offic. eius. & in l. de pupillo* §. *si quis vinos ff. de noui operis nuntiatione.* Quo etiam casu volenti ad exe- 233
cutionem procedere (spreta appellatione) potest impunè resisti, vt mirificè dicit Angel. *in l. addictos Cod. de appella.* & vt talem celebrat Veronensis *cautela* 6 *potest adhibere.* & Felinus *in cap. querenti colum. penult. post princip. de officio delega.* quos sequitur Cota *in memoralibus, verbo appellatione inter. nihil innoua. fol.* 39. & Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 1. *à num.* 92.

Igitur in hoc articulo ea eliciatur con- 234
clusio, quòd à sententiis merè interlocutoriis appellatio non suspendat iudicis iurisdictionem, quominus in causa procedat, à sententiis autem interlocutoriis habentibus vim diffinitiuæ, vel damnum continentibus irreparabile per diffinitiuam, vel à quorum diffinitiua non potest appellari, appellatio pendens suspendat iudicis iurisdictionem, & eius manus ligat, ne vltrà in causa procedere queat, absque reatu attentati ex præcitatis authoribus.

Similiter animaduertendum est, in hoc articulo, quòd quemadmodum diuersimodè processus ad tribunalia suprema per viam violentiæ trahitur, diuersimodè etiam sortitur effectum decretum Regium in ea expeditum, nam quandoque omnia innouata reponuntur, quandoque autem non omnia, quæ tempora distinguenda, & consideranda sunt, nam si ab interlocutoria legitimæ appellationis virtute, in Senatu obtineat grauatus primum decretorum genus, 235
scilicet, *que haze fuerça otorgue y reponga.* hoc casu certum est, huiusmodi decreti virtute, debere iudicem cum effectu reponere omnia facta intra terminum ad appellandum, & ea quæ post appellationem attentauit, vsque ad id tempus, quo sibi decretum, & Regia prouisio intimatur, vt insinuant decreti verba generaliter concepta, nempe, *todo lo que a hecho despues de la appellacion, &c.* quæ comprehendunt prædicta 236
tempora, nam qui omne dicit, nihil excludit, *l testatorem* 58. *in princip. ff. de legatis* 3. *l. post contrarium, ff. de donationibus.* Curtius Senior *consilio* 49. Aymon *consilio* 294. Ioannes Gutierrez *numero* 4. & 5. Felinus *in capit. de quarta numero* 15. *de præscript.* Crescent. *decisione* 1. *de priuileg.* Gome. *in regul. de triennali quæstio.* 2. *versiculo tamen his.* Cæsar de Grassis *decisione* 1. *numero* 1. 5. & 6. & *decisione* 2. *num.* 3. & 4.

Rursus quia dictio, *todo*, de qua *in d. de-* 237
creto, quod Latinè, *omne*, est vniuersalis, cuncta comprehendens, *l. omnes populi.* & ibi tradunt DD. *ff. de iust. & iur. l. Gallus*, §. *in omnib. ff. de liber. & posthumis.* & continet in se eni-

xam,

238 xam, & vniuerſalem ſignificationem Abb. *in cap. qualiter, & quando el 2. numer. 8. de accuſat.* Alexand. *conſil. 72. viſis num. 2. poſt princ. libr. 2.* Rolan. à Valle *conſil. 84. num. 22. libr. 1.* & alij quos allegat Hieronym. Gonzal. *de alterna. c. eſſ. 5. numer. 20. & 21.* & illa alia verba eiuſdem decreti, ibi, *deſpues de la appella-*
239 *cion.* comprehendunt omnia attentata, quæ ipſam appellationem ſubſequuntur, *l. ſi cui legetur in verbo poſt biennium.* & ibi Franciſc. Areti. *colum. 2. ff. de legatis 1.* imò etiam (ſumma cum ratione) comprehendunt ea, quæ iudex ſemel repoſuit vigore Regiæ prouiſionis, idémque iterum attentauit in eodemmet articulo, quia cùm in contenenti fiunt, cenſentur ineſſe. & ſic non dicitur cum effectu (vt tenebatur) repoſuiſſe, imò nihil feciſſe videtur, ſi à ſe repoſitum, iterum repoſuerit, *iuxta l. qui ſic ff. de ſolutio.* & ea quæ nos latiſſimè congeſſimus, infrà 4. part. cap. fin. ante finem verſiculo ſed contrariam partem, imò quòd condemnatus, hac ſententia, à numer. 225. & pluribus ſequentibus, vbi multa ad propoſitum reperies; & magis ad propoſitum dixi ſuprà 1. p. cap. 2. §. 1.

240 Ad ea autem, ad quæ circa diuerſos articulos eiuſdem cauſæ iudex poſt effectualem repoſitionem, inter procedendum grauauit, ſeu etiam attentauit, non extenditur prouiſio, & decretum, cùm loquatur expreſsè de his tantùm, quæ attentata fuere
241 à iudice, ibi, *todo lo hecho, &c.* & ſic circa iam facta, non verò facienda, prouidet, quia diſpoſitio adiecta verbo, vel participio, debet intelligi ſecundùm tempus verbi, vel participij, *l. in delictis §. ſi extraneus, ff. noxalibus, l. ex facto § penult. ff. ad Trebel.* Decius *conſil. 662. num. 13.* Crauetta *conſ. 212. num. 3.* Cumanus *conſ. 166.* Gutierrez *conſ. 1. numer. 14.* Ceuallos *pract. commun. opinionum, libr. 6. q.*
242 *652. num. 19.* quare ſi lex vel ſtatutum vtitur verbo, de præterito tempore, non extenditur ad futurum, ſed ad ea tantùm quæ præterita ſunt, & perfecta, ex proprio ſignificato, *l. bona fides.* vbi B. & alij *ff. de legibus*, vt per Iacobum Buttrigar. Bart. Paul. Alexand. & alios late dixit Inſt. *in l. ſi quis id quod, numero 25. ff. de inſtitutionibus inſt.* & propterea alia, & noua interpellatione opus eſt, argumento text. *in l. non poteſt videri, ff. de iudic.* & ſic aliter ad Senatum non trahetur proceſſus, niſi virtute nouæ appellationis, à nouiter attentatis, quia quæ poſtea emerguut, nouo indigent auxilio, *l. de ætate §. ex conſ. ff. de interrog. actis adiectis.* & noua res nouum exigit remedium, *l. 1. in princip. de noua nunciat. inſpiciendo.* & vide quæ latè dixi ſuprà 1. *p. cap. 2. §. 1.*

Vt quando pars appellans ſiue ab inter- 243
locutoria, ſiue à diffinitiua, ad tribunal non accedit pro delatione appellationis nanciſcendo, puta; quia iudex iam ei detulit, ſed quia poſtmodum in cauſa iudex proceſſit, expreto effectu appellationis, cupit attentata reuocari, & reponi, quo caſu licèt alias videatur minimè poſſe tribunal adiri, quia deficit appellatio, cuius virtute, pro eius delatione ad idem recurritur, ſecundùm ea quæ latè diximus ſuprà cap. 2 part. 1. tamen arbitror, virtute eiuſdem appellationis non delatæ, ſi poſtmodum attentauit, poſſe ad tribunal accedere grauatus, quia violentia non ſolùm conſiſtit, in denegata appellationis delatione, ſecundùm legem 36. *titulo 5. libr. 2. recopilat.* ibi, *alcar las fuerças que los jueces Eccleſiaſticos, y otras perſonas hazen en las cauſſas que conoſcen no otorgando las appellaciones que dellos legitimamente ſon interpueſtas.* & ibi, *den nueſtras cartas en la forma acoſtumbrada, en nueſtro Conſejo, para que ſe otorgue la appellacion.* & ibi iterum, *y ſi por el los conſtare que la appellacion eſta legitimamente interpueſta, alcando la fuerça prouean que el tal juez la otorgue,* &c.

Sed etiam eadem violentia conſiſtit in 244
his, quæ (expreta appellatione, eáque pendente) iudex attentando exequitur, iuxta text. mirabilem *in l. Lege Iulia, la primera.* cuius ſunt verba; Lege Iulia de vi publica tenetur, qui cùm Imperium, poteſtatémve haberet, ciuem Romanum aduerſus prouocationem necauerit, verberauerit, iuſſeritve quid fieri, aut quid in collum iniecerit, vt torqueatur, &c. *ff. ad legem Iuliam de vi publica.* de quo nos latiùs in prima parte cap. 1. & 2. diximus. tenet etiam per eandem legem Reb. *in tractatu de ſententiarum execut one, in præfatione num. 22. tomo 1 folio mihi 507.* ſicque cautela erit, vt oppreſſus conque- 245
ratur in tribunali de iudice non deferente (cùm re vera effectiuè non detuliſſe dici poteſt, qui nihilominus attentauit, *l. 1.* tum quoad hunc effectum tollendæ violentiæ, & pro ea recurrendi ad ſuprema prætoria) quod mihi veriſſimum videtur, de qua difficultate vide quæ latiſſime dixi prima parte capite ſexto, per totum. licet etiam cautum erit ab attentatis nouiter appellare, & pro eius delatione, & repoſitione adhiberi Senatus, cùm vtique ab attentatis appellatio legitima ſit, ſecundùm Lancelot. *de attent. 2. parte cap. 8. numer 7. & 3. part. cap. 1. numer. 10. & numer. 25.* & nos latiùs ſuo loco diximus.

Aliæ autem plures interlocutoriæ ſunt, 246
quæ altiorem, & difficiliorem expeditionem exigunt, vt cognoſcatur, an ab eis inter po-

sitæ appellationi deferendum sit, vel non, de quibus in discursu totius huius secundæ partis sigillatim apponuntur.

247 Et pro complemento huius materiæ quid Congregatio censuerit circa dispositionem Concilij Triden.an & quibus casibus ab interlocutoria sit licita apppellatio:vnam referam declarationem Congregationis anno 1600.relatam per Quarantam *in summa Bull. in verb. Archiepiscopi authoritas.* Piasec. *in praxi Episcopali,p.2.c.4.num.*191. Aloys.Ricc. *in praxi Ecclesiastica appellationum decisione* 504.*à numer.*1.*fol.* 533. quæ declaratio tenoris sequentis est.

Ad tollendas ambiguitates,& controuersias iurisdictionales, quæ inter appellationum, & priores instantiæ iudices non sine partium dispendio, cursúsque iustitiæ impedimento, & sæpe cum scandalo oriuntur, sacra Congregatio cum Episcoporum præposito,facta priùs relatione Sanct.D.N.Clement. VIII. ac de Sanctitatis suæ mandato viuæ vocis oraculo de super habito in hunc, qui sequitur modum, ab omnibus, ad quos spectat in posterum fieri, ac seruari debere, mandauit, & mandat, Metropolitani, Archiepiscopi, Primates, Patriarcha, suffraganeos eorúmque subditos non iudicent, nisi in casibus à iure expressis. Item nec alij Superiores, etiam Nuncij, vel Legati de latere specificam facultatem maiorem non habentes, causas in Curiis ordinariorum, vel aliorum inferiorum iudicum pendentes, ad se aduocent, nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum tribunalia deferantur, túncque appellantes ab inferiorum iurisdictionibus,quoad alias causas eximere non possint.

Appellationes nunquam recipiantur, nisi per publica documenta, quæ realiter exhibentur, priùs constiterit appellationem à sententia diffinitiua, vel habente vim diffinitiuæ, aut à grauamine, quod per diffinitiuam sententiam reparari non possit, in casibus à iure non prohibitis per legitimam personam, & intra debita tempora fuisse interpositam,ac prosecutam.

Nec dum causæ coram inferioribus iudicibus pendent, ante diffinitiuam sententiam vel habentem vim diffinitiuæ, de grauamine illato Superiores cognoscere valeant, licèt intra præiudicium cuius causarum, se id facere contestentur, nec ad hunc effectum liceat eis inhibere, aut simpliciter mandare, vt ipsis copia processus transmittatur etiam expensis appellantis.

Inhibitiones post appellationem, sicut præmittitur, receptam non concedantur, nisi cum inscriptione tenoris sententiæ, aut decreti diffinitiui, aut vim diffinitiui habentis, vel damnum per diffinitiuam irreparabile continentis, alias inhibitiones, & processus, & inde sequuta quæcumque sunt ipso iure nulla, eísque impunè non parere liceat.

Si appellare asserat sententiam, aut appellationis exemplum culpa iudicis vel actuarij habere non posse, non ideo recipienda erit appellatio, aut aliqua inhibitio concedenda,sed eis tantùm,ad quos pertinet, iniungi poterit, vt soluta condigna mercede actorum, exemplum authenticum appellanti intra breuem aliquem competentem terminum tradatur.

Ab executione decretorum sacr. Concil. Trident. aut visitationis Apostolicæ appellationes à Metropolitanis non recipiantur, nec si Episcopi virtute eiusdem sacr.Concil. procedant vti sedis Apostolicæ delegati in causis, quæ sub eorum iurisdictione ordinaria non comprehenduntur, salua tamen in hoc casu Legatorum, & Nunciorum Apostolicorum authoritate.

In causis verò visitationis ordinariorum, aut correctionis morum, quoad effectum deuolutiuum tantùm admittantur, nisi de grauamine per diffinitiuam irreparabili agatur, vel cùm visitator citata parte, & adhibita causæ cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit, etiam quoad effectum suspensiuum.

Cum grauamine, quod per diffinitiuam reparari nequit, vt indebitæ carcerationis, vel torturæ, aut excommunicationis etiam comminatæ appellatur, nonnisi visis actis, ex quibus euidenter appareat de grauamine, appellatio admittatur, aut inhibitio vel prouisio aliqua procedatur.

Causa appellationis pendente, appellans in eodem, quo reperitur carcere permanebit, quoad iudex, ad quem appellatum est, visis actis, & causa cognita aliter decreuerit, & tunc si à iudicis, ad quem decreto vim diffinitiuæ habente, fuerit appellatum, nihil mandare, aut pro sui decreti executione attentare poterit, donec per iudicem superiorem aliud fuerit ordinatum.

Acta originalia processus primæ instantiæ ad iudicem appellationis Notarius mittere non cogatur, nisi probabilis aliqua falsitatis causa, & suspicio incidat,quæ iudicialiter obiiciatur, & tunc terminata causa remittenda sunt ad ordinarium, vt in suo Archiuo conseruentur.

Censura ecclesiastica in appellátem prolata relaxari, aut nulla declarari per iudicem appellationis non possit, nisi auditis partibus,

partibus, & causa cognita, tùncque si constiterit eam iustam esse,ad iudicem, qui excommunicauit, appellans remittendus est, vt ab ipso, iuxta sacros Canones, beneficium absolutionis, si humiliter petierit, debitamque emendationem præstiterit, obtineat : si verò iniusta esse, clarè appareat, superior absolutionem impendat; si dubitetur honestius est, vt ad excommunicationem intra breuem aliquem competentem terminum eidem præfigendum, absoluendum remittatur, licèt etiam superior hoc casu id ipsum per se præstare iure possit.

Absolutio ad cautelam, non nisi parte citata, & visis actis cùm dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolata, vel à iure si occurrat dubium facti, vel probabile dubium iuris, concedenda erit,tùncque ad tempus breue cum re incidentia, & præstita per excommunicatum cautione de stando iuri, & parendo mandatis Ecclesiæ tantùm: & si ob contumaciam manifestam, expensas pariter satisfacere,& cauere de iudicio sisti coram excommunicatore quis tenebitur priùs, quàm ad cautelam absoluantur.

A sententia etiam diffinitiua contra verum contumacem prolata,& appellatio non recipiatur,nec inhibitio,aut alia quæuis prouisio, quandiu appellans in huiusmodi vera contumacia perstiterit, concedatur. Romæ in sacra congregatione die 13.Octobr.1600. Alex.Card. Florent.

CAPVT II.

Appellationi grauamen præcedenti,aut cõditionali,nisi &c. seu etiam minùs legitimæ, vbi aliàs licitè interponi potuit; an iudex non deferens, vim faciet. & quo tunc decreti genere vti solet Senatus.

SVMMARIVM.

Aduocatorum error damnatur appellantium conditionaliter, peto hoc, & quatenus non concedas, appello, & iudicis non expectata determinatione recurrunt ad Senatum per viam violentiæ. n.1. & n.6.

Decreti genere quo tunc vtatur Senatus. n.2.

Appellatio conditionaliter, & à nondum illato grauamine non tenet. n.3.

Exceptionem oppono, & si non admiseris, appello, appellatio legitima non est. n.4.

Exceptionem anteaquam iudex, vel admittat, vel reiiciat; pars non dicitur grauata. n.5.

Petens aliquid fieri, & quatenus non fiat, appellat statim, non valet appellatio. n.6.

Grauamen est causa fundamentalis, & finalis appellationis. n.7.

Grauaminis cessante causa, cessat appellatio. n.8.

Appellare non potest non grauatus. n.9.

Grauat iudex tacitè procedendo ad actum quod non compatitur cum iure partis, & eo quod petit. n.10.

Grauamen debet præcedere appellationem, non econuerso, & exceptionis tacita vel expressa expectanda determinatio. n.11.

Præpostera tio vitiat & annullat actum. n.12.

Grauaminis causa expressè est proponenda in appellatione ab interlocutoria. n.13.

Appellare à grauamine & pro eius causa assignare omnes, quæ ex actis possent colligi, non sufficit. n.14.

Causa talis debet appellatione proponi, quæ si foret probata, reputaretur legitima, aliàs non tenet. n.15.

Conditionaliter appellatio emissa non tenet, quia nulla causa grauaminis potest in ea exprimi. num.16.

Conditionaliter emissa appellatio dicitur à futuro grauamine,quæ non admittitur. n.17.

Conditionalis appellatio(si contrarium feceris)non deuoluit causam ad superiorem. n.18.

Conditionalis appellatio non impedit, quominus iudex queat ad vlteriora procedere. n19.

Conditionalis appellationis virtute aditus Senatus, vel decernit, vim non fieri, vel priùs por agora no haze fuerça. *n.20.*

Conditionali appellationi propositæ si subsequatur grauamen, an sit deferendum,vel alia noua sit necessaria. n.21.

Conditionalem appellationem subsequuto grauamine alia non indigere,qui teneant. num.22. & 29.

Conditionalis actus trahitur retro purificata conditione,ac si à principio fuisset purus. n.23.

Conditionalis appellatio accedente grauamine,an deuoluat causam, & currat appellanti tempus ad prosequendum. n.24.

Conditionalem appellationem subsecuto grauamine non sufficere, sed noua alia appellatio sit necessaria, verius putat Author. n.25.

Conditionalis appellatio non deuoluit nec causat attentatum, nec postmodum conualescit. n.26. & 27.

Conditionalis appellatio non sufficit, si post eam iudex per sententiam negauerit, quod in appellatione petebatur, sed noua est necessaria. num.28.

Secundùm communem opinionem. n.29.

Abbas sibi contrarius arguitur. ibidem.

Iudicium non debet esse in pendenti. n.30.

Prohibitum fieri principaliter, non potest fieri per viam conditionis.ibidem.

Conditio vt retrotrahatur ad tempus dispositionis, debet adesse habilitas extremorum. n.31.

Fictio translatiua duo requirit habilia, tempus à quo, & tempus ad quod. n. 32.

Fictio extensiua non potest dari in appellatione conditionali, quoad sui conualescentiam. n.33.

Lex non fingit super impossibili de natura & de iure, ne sibi repugnet. n. 34.

Præsumptio ad id, quod fieri non potest, non porrigitur. n.35.

Ius non fingit, quod sibi ipsi contrarium est. n.36.

Principale si non subsistat, precarium, conditio & alia accessoria euanescunt. n.37.

Conditionalis appellatio (si me grauaueris, &c) non conualescit, etiam si dicat, appello ex nunc prout ex tunc. n 38.

Conditionalis appellatio in extraiudicialibus non impedit translatiuam fictionem adueniente grauamine. n. 39.

Conditionalis appellatio ab actibus extraiudicialibus sustinetur. n.40.

Conditionalis appellatio in extraiudicialibus, non deuoluit causam, anteaquam subsequatur grauamen, etiam cum clausula ex nunc prout ex tunc. n. 41.

Conditionalis appellationis precedentis vertute subsequuto grauamine non recurritur ad Senatum, & quomodo tunc decernat. n.42.

Appellatione deficiente non est dabilis recursus ad Senatum, etiam in ijs casibus, quibus aliàs de iure licita foret. n.43.

Appellatio, peto reuocationem grauaminis, & non nisi reuocet, appello, tenet, si super legitimo grauamine interponatur. n 44.

Grauaminis reuocatio petita est relaxatio, denegatio precedens est grauamen à quo tunc appellatur. n 45.

Grauamen futurum quando trahit originem à grauamine illato, appellatio ratione virtusque valet. n 46.

A grauamine comminato potest appellari. ibid.

Conditionalis sententia licèt interim non possit exequi; tamen quoad appellandum tempus currit statim à tempore scientiæ. n.47.

Condemnatus per scientiam sub conditione ante eius euentum, si efficiatur diuersi fori, ligatur priori aduenientè conditione. n. 48.

Condemnatus per laicum in relegationem effectus, interim clericus si frangat illam, an per secularem puniatur. n.49.

Et quid econuerso si clericus relegatus efficiatur laicus. ibidem.

Conditionalis sententiæ tempus licèt currat ad appellandum, non expectata conditione, non tamen quoad alios iuris effectus. n.50.

Appellationi etiam in casibus aliàs permissis, si nulliter proponatur, non deferetur, & quomodo Senatus decernat. n.51.

Appellatio iuris solemnitatibus carens nec dicitur appellatio, omnibusque iuris effectibus euacuatur. n.52.

Delatio supponit appellationem, super qua tamquam causa materiali firmatur. n. 53.

Qualitas non potest esse sine subiecto. n. 54.

Appellatio nulla sicut caret effectu, ita & nomine. n.55.

Terminus ad appellandum, vt currat à tempore notitiæ, debet condemnatus illam habere, quomodo sententia sit lata. n.56.

Condemnatus debet certificari de tenore & qualitate sententiæ, vt currat tempus ad appellandum. n.57.

Condemnatus donec potuerit habere copiam sententiæ non currit tempus appellandi. n. 58.

Condemnatus semper dicitur esse infra decem dies à tempore notitiæ si scientia sententiæ non probetur. n. 59.

Appellãs absens si post viginti dies à tempore latæ sententiæ appellat, præsumitur esse intra decem. n.60.

Scientia absque sententiæ intimatione sufficit, vt currat tempus. num.61.

Notitia ficta, & præsumpta prout notificatio ad domum, non sufficit vt currat tempus condemnato. n.62.

Citatio ad sententiam facta ad domum, sufficit postea sententiam intimari ad domum, vt currat tempus. n.63.

Condemnatus, si dum notarius se præparat ad intimandam sententiam, non vult audire, alia intimatio non requiritur. n. 64.

Citandus habetur pro citato si non patitur, vt ad illum perueniat citatio, vel aufugiat. n.65.

Citandus si aufugiat, dum citans ad legendum se præparet, habetur pro citato. n.66.

Ratificatio appellationis emissæ per falsum procuratorem debet fieri intra decem dies. n.67.

Procuratori præsenti vel alij facta sententiæ intimatione currunt & domino decem dies ad appellandum. n.68.

Procuratore negligente in appellando, restituitur dominus in integrum, si procurator non fit idoneus. n.69.

Et ipsi domino tunc currit tempus à die notitiæ. ibidem.

Procuratore doloso in appellatione, succurritur domino. n.70.

Appellari potest petendo reuocationem grauaminis, & à denegata appellari, etiam vltra decem dies à tempore grauaminis. n 71.

Appellans in extraiudicialibus debet omnino appellationem interponere intra decem dies. num. 72.

Ab appellatione exclusus in actibus extraiudicialibus ob lapsum decem dierum datur querela immediata. n 73.

Casus, in quibus post decè dies pat. si appellari per limitationes & ampliationes remissiue. n. 74.

*Appellatio ſiue ab interlocutoria, ſiue à diffinitiua requiritur in ſcriptis. n.*75.

*Extraiudicialis appellatio in ſcriptis requiritur. num.*76.

*Appellatio non dicitur in ſcriptis, ſi ad intimationem ſententiæ reſpondeat condemnatus, quòd appellat, & quòd tabellio illud in ſcriptis redigat. n.*77.

*Appellatio ad intimationem ſententiæ aliter in ſcriptis non præſentata, non cauſat attentatum, nec impedit executionem. n.*78.

Senatus in appellationibus ad ſe deuolutis interiectis ad intimationem ſententiæ tantùm declarat, por no debuelto, *& in cognitione per viam violentiæ, vim non fieri. n.*79.

*Libellus appellationis non ſufficit porrigi coram notario dumtaxat, & non coram iudice. num.*80.

Et tunc pronuntiatur non deuolutam. ibidem.

*Libellus appellationis vt legatur iudici, non eſt neceſſarium, licèt ſit vt coram ipſo præſentetur. n.*81.

*Recognitio ſcripturæ priuatæ coram notario ſeu Alguazello de commiſſione iudicis dicitur confeſſio in iudicio, quæ executionem meretur. n.*82. *&* 83.

*Appellatio viua voce coram iudice, niſi incontinenti adhuc ſedente pro tribunali non prodeſt. n.*84.

*Notarius intimans ſententiam de mandato iudicis, nullam recipit iuriſdictionem. n.*85.

*Appellatio illegitimè & nulliter interiecta quando dicatur remiſſiuè. n.*86.

PASSIM contingit inter interponendas appellationes à grauaminibus, decipi aduocatos. aliqui namque proponendo
1 aliquam exceptionem, ſtatim ſimul, & appellationem emittunt, nempe oppono ſubreptionis exceptionem contra reſcriptum, & quatenus iudex procedit in cauſſa, appello. aliqui verò conditionaliter hoc modo, peto terminum, & ſi illum negaueris, appello, vel ſi hoc feceris, vel ſi illud negaueris, appello. & ſimiliter & ſtatim alia iudicis ſuper petitis non expectata expreſſa, vel tacita pronuntiatione, confugiunt ad Sena-
2 tum pro remedio violentiæ. quo quidem poſt actorum inſpectionem Senatores iuſtiſſimè ſolent decernere, quòd vim iudex non fecit, & interdum, vel quòd pro nunc violentiam non intulit, vel, quòd minimè per debitum ordinem venit ad Senatum, hoc eſt, *no viene por la orden.* & quòd iudici remittitur ſecundùm caſus varietatem, de quorum ſingulis, breuiſſimè tamen, noſter erit nunc ſermo. Talis etenim appellatio conditionaliter, vel à nondum illato grauа-
3 mine, ſed inferendo interpoſita, nulla eſt, non valet, nec tenet, ita docent Phili. Fran. *in c. vt debitus honor* 59. *de appella. quæſt.* 2. *ſub num.* 9. *& in c. dilecto* 63. *nota.* 3. *ſub n.* 1. Cor. *conſilio* 80. *in deciſiuis ſub num.* 3. *lib.* 1. qui mirabiliter rem hanc tractant, Innoc. *in c. ſuper eo* 1. *de appell.* & ibi Ioann. Andr. Immola etiam *in eodem cap. ſuper eo.* Speculat. *in titulo de appell.* §. *qualiter columna* 1. *in fi. verſiculo item quod faciat iudicem.* & ibi Bald. *in additionib. verſiculo dubium facit an ſi dicto, &c. columna* 12. idem Bald. *in leg. ante ſententiæ. C. quorum appellat. colum.* 2. *verſiculo quæro an ab interlocutoria.* gloſſ. Ioan. Andr. & Panor. *in princ. in c.* 2. *vt lite non conteſtat.* Innoc. Panor. Ioan. Andr. & Immol. *in c. ſignificauerunt de teſtibus.* Lapus & Geminian. *in c.* 1. *in fi. principij de conceſſ. præben. lib.* 6. Ioan. Andr. & Panor. *in d. c. dilecto.* & ibi plenè Innocent. Geminian. *in c.* 1. §. *quod ſi appellator ſub n.*4. *de appell. in* 6. Eſcacia *tractatu de appell. q.* 5. *articulo* 2. *num.* 103. Guido Papæ *tractatu de appell. quæſt.* 26. *ſub numero* 26. Ruginellus *in tractatu de appell.* §. 2. *c.* 3. *ſub num.* 71. qui omnes affirmant, non poſſe quem hoc modo appellare. oppono hanc exceptionem, 4
quam ſi non admiſeris, vel ad vlteriora procedas; vel, illud facias, & ſi facere recuſaueris, appello: non eſt legitima appellatio, ſed nulla, & inefficax. quoniam opponens exceptionem debet priùs expectare, an iudex admittat, vel reiiciat exceptionem, & poſtmodum ab illato grauamine appellare. quia antequam iudex admittat, vel non ad- 5
mittat, pars non habet grauamen, de quo poſſit ſe conqueri, & eſt textus expreſſus *in c. dilecto* 63. *de appell.* vbi latè Doctores. & poſt Innocentium *in d. c. ſignificauerunt. n.* 3. *verſiculo nota, quòd ab interlocutoria,* & Angelum *conſilio* 188. *ſed nunc videndum in princ.* dicit Cardin. Tuſcus *practic. concluſ. tomo* 1. *litera A, concluſ.* 361. *numero* 6. quòd appellatio à grauamine inferendo non tenet, & ideo ille, qui petit aliquid fieri, & ſi illud non fiat appellat, non valet appellatio. Idem 6
etiam & mirabiliter tenuit pluries Rota Romana, vt teſtatur Iacobus de Puteo *in deciſ.* 311. *& deciſ.* 313. *p.* 3. Achilles de Graſſis *deciſ.* 14. *de appellat.* & per eundem Achillem idem tenet Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 50. *à num.* 192. *vſque ad* 195. Marta *in compilatione deciſionum. tomo* 1. *titulo de appell. cap.* 93. & Geminian. Crauet. Philipp. Fran. Eſcacia *locis ſuperiùs citatis*, & alij per eos allegati dicunt, ignaros aduocatos huiuſmodi appellationes proponere ſolere, nõ expectato grauamine à iudice inferendo.

Quæ concluſio veriſſima eſt, & eo fundata, nam grauamen eſt cauſſa finalis, & 7
fundamentalis appellationis, & hæc propter

illud

illud conceſſa eſt & introducta à iure, *c. vt*
8 *debitus 59. de appell.* adeò vt grauaminis ceſſante cauſſa, ceſſat appellatio. *cap. cum ceſſante de appella.* Tiraquell. *in tractatu cauſſa ceſſante num.41. in princ.tractatus,* & ideo non
9 poteſt, appellare non grauatus. Bal. *in l.vnic. ſub num. 7. C. ne liceat vna eiſdémque cauſſis.* Philipp.Fran. *in cap. ſi duobus 7. n.1. de appell.* Abb. *in c.interpoſita num.76. nota.vlti. ſub n.3. de appell.* Alex. *conſ.89. num.8.lib.1.* Doctores *in cap. vt debitus honor.* per illum textum, & eſt textus *in cap. omnis oppreſſus 2. quæſt. 6.* Cardin.Tuſcus *pract. concluſ. tomo 1. litera A, concluſ.361. num. 1. & ſequentibus concluſione 402. num. 15. & 16. concluſ.347. n.11.* Bald. *in leg poſt ſententiam num.4. verſiculo illud eſto. Cod. de ſentent. & interloc. omnium iud. & in leg.fin. num.2. verſiculo ſed hoc falſum. C. quando prouocare non eſt neceſſe.* Innoc. *in cap. breui de iur.* Nicellus *in tractatu de concord. gloſſ. concord 6.fallen 43. num.84. tomo 18.fol.194.* Gregor.Tholoſ. *tractatu de appell. lib.5.cap.1. numero 1.fol.461.* Ozaſc. *deciſ.61.num.3.* Cæſar Barc. *deciſ. Bononi. deciſ. 62. lata fuit n.10.* & hinc dicunt But. *in c. quoad conſultationem columna 3. poſt medium num. 16. de re iudic.* Petrus Surdus *conſilio 405. numer. 26. lib. 3.* Gratian. *in diſceptatio. foren. 1. tomo. cap. 170. num. 11. & cap. 39.* quòd appellatio ſolùm
10 conceditur conſtito de grauamine per iudicem illato. quod procedit ſiue grauamen ſit expreſſum, ſiue tacitè illatum, vt quia iudex procedit ad id, quod non compatitur cum iure partis, & eo, quod à iudice petit. Bald. *in l.ante ſententiæ num. 6. verſiculo quæro an ab interlocutoria. Cod. quorum appellat.* quam refert & ſequitur Francus *in cap. vt debitus quæſt.2. ſub num.9. verſiculo 3. hanc ſententiam de appella.* Eſcacia *tract.de appell.q.5.articul.2. num. 107.* & poſt Bald. & Iaſ. Mena tenet Philipp. Corneus *conſ. 80. ſub num. 6. ad medium volum.* 1. & facit Putei deciſio 311. *n.3. p 3.* ergo à grauamine nondum illato inanis eſt appellatio.

11 Probatur ſecundò, quoniam grauamen debet præcedere appellationem, non appellatio grauamen. & priùs debet exceptio proponi, atque iudicis determinatio expreſſa, vel tacita expectari, vt dicunt omnes Doctores hactenus citati. & in ſpecie optimè Philipp. Fran. *in d. c. dilecto.* per textum ibi
12 *notabi.3.* vbi etiam vocat huiuſmodi appellationem conditionalem ineptam ob præpoſterationem, ſed vbi præpoſteratio datur, ibi annullatur, & vitiatur actus ſecundùm ea, quæ latiſſimè adduximus infrà 4. p. c. 13. per totum, vbi de hoc articulo, & conducunt in ſpecie, quæ poſt alios cõgeſſit Card. Tuſcus *pract.concluſ. tomo 6. liter.P, concl.* 515. *num.* 4. *&* 5. *& num.* 15. ergo etiam ex hoc capite meritò nulla dicenda eſt huiuſmodi appellatio conditionalis.

Tertiò probatur, quia cauſſa grauaminis 13
debet neceſſariò & præcisè in appellatione ab interlocutoria exprimi, & aliter appellatio non tenet, & hoc non in genere, ſed in ſpecie, Speculator *titulo de appella. §. qualiter autem ſub num. 2. verſiculo hæc eſt vna differentia lib. 2. fol.* 190. Philippus Francus *in cap. conſuluit* 18. *el* 2. *num.* 1. *&* 3. *& in cap. cum in Eccleſia* 38. *num.4. & in d. c.vt debitus. q.8. num.17. & in c. cum cauſſam in fin. ſub num.30. de appella. & in c. 1. n. 3. in fin.* & Geminian. *num.3. de appell. in 6.* Abb. *in d. c. cum Eccleſia ſub n. 6.* & Lucas Pæt. *in pract. cap. lib.5. c.6. num.3. &* 4. Maranta *in Speculatore 6.p. actu 2. princ. in verbo & quandoque appellatur ſub numero* 153. nec ſufficit, dicere, appello ab 14
iniquitate ſententiæ, & pro cauſa grauaminis allego omnes cauſſas, quæ ex actis colligi poſſent, Rota *deciſ.2. aliàs 7. ſi appelletur. de appella. in nouis, ſub num.* 1. Maranta *vbi proximè.* Lucas Pæt. *dict. num. c.* Franc. *in d. cap.conſuluit.num 3. & in c.1.num.6. de appell. in 6.* Lancelot. *de attent. 2.p. cap. 12. limi.53. num.44. & limit.1. ſub num.42.* Capicius *deciſ. 1. num.* 20. latè Cardin. Tuſcus *practic. concluſ. tomo 1. litera A, concluſ.360.* vbi plurimos adduxit. & talis cauſſa debet exprimi in ap- 15
pellatione ab interlocutoria, quæ ſi foret probata, reputaretur legitima, aliàs ipſa appellatio non tenet, nec admittitur. Philipp. Fran. *in c. vt debitus honor num. 1. verſiculo 2. tene menti de appellat.* quem etiam ſequitur Sigiſmund. Eſcacia *tractatu de appellat. q. 2. ſub num.* 48. ſed grauaminis nondum illati nulla poteſt certa, & legitima cauſſa exprimi in appellatione : quia non entis nullæ 16
ſunt qualitates, ergo talis appellatio conditionaliter emiſſa à grauamine inferẽdo, nulla iuſtè reputatur. ita in terminis argumentantur Philipp Fran. *in d.c.vt debitus. quæſt.2. ſub num. 9. & in d. c. dilecto nota.3. ſub num. 1. de appell.* Corneus *in conſilio* 80. *incipit in deciſius ſub num.3. ibi, antequam illatum grauamen lib.* 1. Eſcacia *tract.de appell.q.5.articulo 2. ſub num.*103. qui omnes dicunt, huiuſmodi appellationem nullam ex hac ratione. & in- 17
ſuper etiam ex ea, quoniam iſthæc appellatio conditionalis à nondum grauamine illato, ſed inferendo interponi dicitur à futuro grauamine, quæ minimè admitti debet, comprobant inſuper ex hac vltima ratione omnes Doctores ſuperiùs citati in principio huius capitis.

Quare cùm hæc conditionalis appellatio, ſi contrarium feceris, vel à grauamine nondum illato, ſit nulla, pariter nullos iuris

effectus

18 effectus operatur, tum quia cauſam non deuoluit ad ſuperiorem, ita in terminis tenent Puteus *deciſ.* 311. & 313. *p.* 3. Achilles de Graſſis *deciſ.* 14. *de appellat.* Marta *in compilatione deciſion.* 1. *tomo titulo de appella. c.* 93. ac
19 propterea nec impedit huiuſmodi appellatio iudicem, quominus validè poſſit, ad vlteriora procedere in cauſſa, abſque reatu attentati, ita docet Innoc. *in c. ſignificauerunt ſub num.* 3. *verſiculo ſed ſi Monachi. de teſtibus.* Sigiſmundus Eſcacia *tractatu de appella. q.* 5. *articulo* 2. *num.* 108. optimè Lancelot. Robert. *de atten.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 50. *à num.* 192. Achill. de Graſſis *deciſ.* 14. *de appella.* & ita Rotam tenuiſſe in vna Bacar. monaſ. coram Iunio 15. Decembr. 1597. teſtatur Lancelot.
20 *vbi proximè n.* 194. iuxta iuris regulam, quia non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum. quo attento meritò per Senatum ad quem itur per hanc viam violentiæ: declaratur, vel vim non fieri vel vt plurimum pro nunc vim non feciſſe iudicem, hoc eſt, *dixeron, que por agora no hazẽ fuerça, y ſe le remite*, &c. cùm adhuc grauamen, ſuper quo cadere poſſit appellatio, non apparet.

Sed maior extat difficultas; an interpo-
21 ſita appellatio conditionalis, vel à grauamine inferendo, ſi grauamen poſtmodum ſubſequatur per iudicem illatum, prædicta appellatio præcedens roboretur, ita vt ei deferre teneat iudex, vel an erit neceſſe, aliam de nouo à ſubſecuto grauamine interponere. & quòd huiuſmodi appellatio conditionalis, ſi me grauaueris, appello, ſi illud non facias, &c. ſit valida, & teneat ex eo, quòd non poteſt dici à futuro grauamine, ſed po-
22 tiùs à præterito, quia cùm ſit conditionalis, adueniente conditione trahitur ad tempus exiſtentis conditionis, & habetur ac ſi appellatio interponeretur poſt grauamen, vt affirmant Abb. Panormi. *in c. ſignificauerunt num.* 10. & 11. *de teſtibus.* argumento *cap. ſi propter.* & ibi gloſſa *de reſcriptis. lib.* 6. & idem nititur ſuſtinere Decius *in c. dilecto* 63. *ſub numero* 5. *verſ. ſed tamen iis remotis & num.* 6.
23 & 7. *de appella.* pro quo facit, quoniam actus conditionalis purificata conditione trahitur in præteritum, & habetur perinde, ac ſi à principio fuiſſet purè celebratus *l. neceſſario verſiculo quod ſi pendente conditione ff. de actio. empti* textus *in leg. ſi te ſolum ff. de hæred. inſtit. leg. ſi pupill. ff. de condit. inſtit. l. ſed & ſi de ſententia §. fin. de acquir. hæredit. leg. ſi à reo. §. ſub diuerſis ff. de fideiuſſo. l. ſi. §. ſi. ff. de verborum.* notabilis text. *in l. potior. verſiculo fin. ff. qui potior. hab. leg. qui balneum verſicule fin. eodem tit. l. ſcriptio ff. de contraben. empti. l. ſi quis* [illegible] *§ ſi. ff. de furtis. leg. ſub conditione ff. de ſolutio.* & vtrobique Doctores citati. Tiraquell. *de retra. lignagi. §. fin. gloſſ.* 2. *numero* 27. *fol. mihi*, 34. latiſſimè & optimè proſequitur Anton. Gomez *tomo* 2. *vari. c.* 11. *à numer.* 30. igitur accedente grauamine, prior appellatio tenet, & aliam nouiter interponi, non eſt neceſſe, quia grauamen, quod pro conditione erat appoſitum, retrotrahitur.

Secundò probatur hæc pars, quoniam appellatio conditionalis, puta ſi contrarium feceris, &c. adueniente conditione, hoc eſt 24
grauamine illato per iudicem deuoluit cauſam ad ſuperiorem, & ex eo tempore, quo accedit grauamen, & conditio, currit appellanti tempus ad illam proſequendum. ita tenet in terminis Puteus *deciſ.* 111. & meliùs *deciſ.* 113. Achilles de Graſſis *deciſ.* 14. *de appell.* & illis citatis, idem videtur dicere Marta *in compilatione deciſio. tomo* 1. *titulo de appell. c.* 95. ergo euidenter apparet, aliam nouam appellationem non eſſe neceſſariam à ſubſecuto grauamine.

Sed nihilominus contrariam opinionem; 25
imò quòd conditione, & grauamine ſuperueniente, non reuiuiſcat, nec conualeſcat appellatio præcedens, imò quòd alia ſit neceſſaria à dicto grauamine poſtmodum interponenda, vt veriorem amplector, quo- 26
niam omnes Doctores ſuperiùs ad principium citati ex rationibus, quas in fundamentis ſurſum adduximus, vnanimiter fatentur, appellationem conditionalem, & à grauamine non illato, ſed inferendo, eſſe nullam, non deuoluere, nec cauſſare attentatum, tanquam nullam. ergo poſtmodum, nec poterit conualeſcere, quia quod à prin-
cipio non valet, tractu temporis non firma- 27
tur *l. quod in initio vitioſum. & leg. penult. ff. de regulis iur.* & vtrobique latiſſimè Philippus Decius. plures doctrinas & exempla in comprobationem adducũt, regula *non firmatur. de regulis iur. in* 6. §. 1 *inſtitut. de exhæredat liber. cap.* 1. *de diſpon. impuber. c.* 1. §. 1. *de prohibi. feudi. alien.* ergo per acceſſum conditionis non debet conualidari, prout ad reſponſionem contrariam clariùs apparebit.

Et in terminis, quòd alia appellatio ſit neceſſaria, probat Innoc. *in d. c ſignificauerunt* 36. *numer.* 3 *verſiculo ſed ſi monachi de teſtibus.* quem ſequitur Sigiſmund. Eſcacia *tractatu* 28
de appell. quæſt. 1. *articulo* 2. *n.* 168. dum dicunt, quòd huiuſmodi appellationes conditionales non impediunt, quin valeat, quidquid fit poſt eas, etiam ſi iudex poſtea per ſententiam deneget, quod appellans petierat in appellatione conditionali, quia tunc appellans debet rurſus appellare poſt denegationem, quia antea nullum grauamen, veluti ſa faberat, tempore primæ appellatio-
nis,

quod

quod quidem etiam de mente est omnium Doctorum superiùs citatorum in principio huius capituli, ex quibus quidem non obscurè colligitur, & apparet.

Quibus suppositis non obstant in contrarium adducta fundamenta. Non primum ex doctrina Abbatis, quia est contra com-
29 munem opinionem ab omnibus receptam, de qua suprà ad princ. eam communem etiam testatur Felin. *in d. c. significauerunt sub num. 9. vers. extra glossam.* & quòd communiter sequatur per Doctores, & soleat pro notabili allegari ab omnibus, testatur ipse Ab. *in d. cap. significauerunt sub n. 10. vers. sed quæro quid.* cõmunem etiam dicit Philipp. Fran. *in cap vt debitus honor q. 2. sub n. 9. vers. quartò eandem post medium vers. & ideo tenenda videtur communis opinio, de qua suprà.* qui etiam ibi tenet aduersus Abbatẽ, & sequitur Escacia *de appell. quæst. 5. art. 2. num. 105.* & pariter Abbatem reprobat Aimon *cons. 80. num. 7. tom. 1.* vbi & ibidem illum arguit de contrarietate sui ipsius, cùm aliud ipse Abb. affirmasset *in cap. dilecto in princ. de appella.* & sic tam Abb. sibi inconstans, quàm Decius audiendi non sunt, quia contra communem iure fundatam sectari voluere.

30 Nec obstat secundum, quòd conditio superueniens retrotrahitur, & facit actum purum à principio iuris fictione, quæ etiam est ratio Abb. cui respondet Franc. *vbi proximè.* quòd cùm appellatio à futuro grauamine nondum illato non valeat, iudicium non debet esse in pendenti *l. non quemadmodum ff. de iudicijs.* & quia vbi aliquid prohibetur, fieri per viam principalis dispositionis, nec etiam potest fieri per modum conditionis, iuxta textum *in leg. Seius & Augerius ff. ad leg. fal.* & ibi B. & ipse Franc. *ibi.*

Vlteriùs respondetur magis in specie. nam
31 ad hoc vt conditio retrotrahatur ad tempus principalis dispositionis, debet concurrere habilitas extremorum, secus autem quando aliquod extremum reperiatur inhabile, siue ex parte personæ, siue ex parte rei in dispositione deductæ, quia tunc non retrotrahitur. Enimuerò in materia fictionis, hoc est principale, & substantiale requisitum,
32 quòd omnis fictio translatiua de tempore ad tempus, duo desiderat extrema habilia, scilicet; tempus ad quod extenditur, & tempus à quo incipit extensio. textus est *iuncta gl. in leg donationis, quas parentes. in fi. Cod. de donat. inter virum & vxorem.* textus *in l. 2. Cod. de inoffic. donatio.* & ibi glossa not. *verbo familiæ erciscundæ.* & ibi communiter Doctores. *l. 1. §. si pater filio. ff. de vsucapio. pro donato, iuncta gloss. fi. gl. in l. talis scriptura. §. fi gl. fin. ff. de leg. 1.* text. etiam *iuncta gl. in l. Gallus §. sic ius. ff. de lib. & posth.* & ibi notant B. & communiter Doctores *l. obseruare §. fin. ff. de offi. proconsulis & leg.* & ibi Bald. & Alberi. *ex. de extremo à quo probat.* text. notab. *in l. quoties ff. de nouatio.* quem text. ibi ad hoc notat & commendat Bart. Paul. Immola, & communiter DD. text. *in leg. necessario. versiculo sanè el 1. ff. de peric. & commodo rei vendi.* textus *in l. eum qui. §. fin. ff. de verborum oblig.* text. *in leg. cum hæredes §. 1. ff. de acquir. poss.* textus *in leg. huic scripturæ ff. ad l. aquil. leg. eius qui. ff. de testam.* & vtrobique B. & communiter DD. latè prosequitur & ad plures inde inferens mirabiles doctrinas & quæstiones Anton. Gomez *lib. 2. var. cap. 11. sub num. 30. vers. 3. & principaliter limita.* per tres columnas.

Itaque sequitur, vt in nostro casu non po-
33 test dari hæc fictio translatiua de tempore ad tempus, quia extremum ad quod extenditur, reperitur inhabile, & à iure reprobatum, cuius principio ius resistit, appellationémque conditionalem, & à ferendo grauamine irritans, & annullans *ex dict. c. dilecto & cap. vt debitus honor de appell.* & ex iis, quæ hactenus latè probauimus. ac propterea impossibile est, vt vtrumque extremum coniungatur: cùm alterum non subsistat iuris re-
34 sistentia. quoniam sicut lex non potest fingere super impossibili de facto, vel de natura, ita nec sub impossibili de iure, quia aliàs ius sibi ipsi repugnaret, fingendo valere id, quod aliàs improbat, & annullat, vt notat Paul. de Castro, singulare dicens *in d. l. talis scriptura colum. fin. de leg. 1.* Iason *ibi colum. antepenult. n. 26.* & Bald. *in leg. fin. C. de vsucapi. pro donato colum. 2. & in leg. siue possidetur. Cod. de probatio. colum. 2. & in cap. innotuit de electione columna 2.* pro quo est textus *in leg. ex contrario ff. de acquir. possess.* secundùm communem intellectum, optimè Anton. Gomez *vbi proximè sub d. num. 30. vers. ex quo deducitur & infertur, &c.* & idem dicendum est de
35 præsumptione, quæ ad id, quod de iure fieri non potest, non porrigitur. Signoro. *cons. 259. num. 2.* Corneus *consil. 81. num. 38. lib. 1.* Areti. *in d. l. 1. §. ex contrario nota. 1. & ibi* Soci. *num. 2. ff. de acquir. poss.* Roma. *in leg. si donationem num. 25. versiculo cùm ergo non possit Cod. de collatio.* Mantic. *de contract. lib. 2. tomo lib. 13. à num. 20. cum sequentibus.* & facit *l. 1. C. de natural. liber. & in l. 3. Cod. de donat. inter.* qui etiam dicunt, quod ius non fingit quod iuri contrarium
36 est. faciunt etiam quæ Mascard. *de probationib. tomo 2. concl. 605. n. 2. & à princ.*

Et eo insuper, nam cùm principalis dispositio, hoc est, ipsa appellatio à futuro grauamine, seu conditionalis non subsistat, &
37 annulletur, nec ea, quæ sequuntur, locum habent; ideóque conditio, precarium, & similia

similia euanescunt *l. nihil dolo. §. cùm principalis. leg. cùm principalis ff. de regulis iur.* & ibi latè Philipp. Decius §. *liberis instituta. de vulg. & pup. §. si seruus institut. de lega. l. 2. ff. de pecul. lega. leg. Iulius ff. qui potior. in pign. hab. leg. Aurelius §. legatum de liber. lega. l. non dubium Cod. de leg. c. accessorium de regul. iur.* gloss. *in l. si patronus. §. si patronum si quid in fraudem patro.* Bal. *in l. ex testam. leg. de fideicommiss.* Alex. *consilio* 81. *lecto & discusso colum.* 4. *lib.* 2. B. *in leg. nemo potest de leg.* 1. Roma. *consilio* 246. *clarissimè accessor.* & idem Roma. *consilio* 15. *viso compromisso dubio* 2. Ias. *in l.* 1. *Cod. de iudi. & in leg. huiusmodi §. legatum de leg.* 1. Hippoly. de Marsi. *singul.* 17. *& singul.* 125. Socin. *consilio* 61. *in præsente consultatione. colu.* 6. *volu.* 4. Anchara. *in repetitione d. c. accessorium.* & sic certissimũ est, vt in nostro casu vtrumque extremum deficiat. & ideo meritò dicta conditionalis appellatio non valet. & si in
38 ea dicatur, appello, si me grauaueris, vel si hoc feceris, ex nunc prout ex tunc docent Bald. *in additio. ad Specula. titulo de appellat. colum.* 12. *versiculo dubium fuit, an si dico appello secundò.* Innocen. *in cap. significauerunt. de testibus.* Philippus Franch. *in d. c. vt debitus honor quæstione* 2. *sub num.* 9. *vers.* 2. *quæritur, post princ. de appellati.* optimè Philipp. Corneus *in consilio* 8. *sub num.* 6. *lib.* 1. Achill. de Grassis *decisione* 14. *de appellat. num.* 6. *in fin. &* 7.

Nec obstat vltimum fundamentum contrariæ partis ex Puteo, Iacobo de Grassis,
39 & Marta, quoniam loquuntur in appellatione conditionali interposita in extraiudicialibus, in quibus cùm non detur aliquod extremum inhabile, cùm iure permissum sit, à futuro grauamine appellari in extraiudicialibus (vt statim probabo) appellatio sit à principio valida, pendens à futuro euentu, ideo adueniente grauamine non impedi-
40 tur trãslatiua fictio de vno tempore ad aliud, nec coniungi extrema, quæ habilia sunt. Et quòd in extraiudicialibus appellatio admittatur, & teneat à futuro grauamine, probant expressè *dictæ decisiones citatæ num.* 24. & per d. decisionem Achill. de Grassis *de appellati.* 14. alias 240. *n.* 3. tenet Sigismundus Escacia *in tractatu de appella. quæst.* 5 *art.* 2. dicentis etiam: quòd conditionalis appellatio in extraiudicialibus deuoluit causam
41 nisi secuto grauamine, quoniam cùm sit conditionalis, nihil ponit in esse, nisi secuta conditione, etiam interposita cum clausula ex nunc prout ex tunc, & Puteus *in d. decis.* idem dicit, & ad hunc sensum referendus est Lancel. *de atten.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 50. *n.* 192. *& sequentibus.* dum *ex d. decis.* de Grassis, generaliter, & indistinctè loquitur, & sic secundùm Doctorem, quem allegat, & in quo fundatur, debet omnino intelligi. & quòd in extraiudicialibus teneat appellatio hæc. Natta *cons.* 606. *approbo in fi. n.* 14. idem Philippus Fran. *in c. consuluit el* 2. *sub n* 4. *vers. quid autem sit.* & iterum *in c. dilecto* 63. *not. ab.* 3. *vers. de quo tamen de appell.* Cæsar Contard. *in repetitione leg. vnicæ limit.* 25. *sub n.* 2. *Cod. si de momen poss.* ex quibus quidem comprobata remanet hæc opinio, & conclusio, vt in iudicialibus actibus prima appellatio conditionalis, vel à nondum grauamine illato non valeat, nec teneat, & si postmodum grauamen sequatur, debet omnino post grauamen ab illo de nouo appellare, aliàs si virtute 42
prioris appellationis conditionalis ad Senatum recurratur per hanc viam violẽtiæ; vim non fieri, vel non venire per ordinem, declarabitur, & iustissimè vt ex hactenus dictis apparet. Ex quibus manifestè insuper cõstat, hoc procedere etiam si aliàs grauamẽ sit tale, quòd ab eo legitimè valeat appellari, quia vel habet vim diffinitiuæ, vel continet damnum irreparabile, vel præiudiciale sit cau- 43
sæ principali, de quorum singulis suo loco diximus. quia cùm appellatio non subsistat, nec teneat, nec deuoluat, nec suspendat, nec est cui deferatur, cùm non entis nullæ sunt qualitates: ideo deficiente appellatione ad Senatum trahi prohibetur.

Sed quid dicendum, quando pars termi- 44
num, aut aliquid fieri, petit à iudice, qui declarat non faciendum, & pars comparet, & petit reuocari illud grauamen, & nisi reuocauerit, appellat; an huiusmodi appellatio tanquam conditionalis teneat, & sit deferendum, si super legitimo grauamine sit interiecta. Quam difficultatem rectè explicat Innoc. *in d. c. significauerunt sub n.* 3. *de testibus.* quem ibi refert & sequitur Abb. *sub n.* 10. Escacia *de appellatio. d. q.* 5. *art.* 2. *n.* 109. Ioan. Andreas *in d. c. significauerunt.* Speculator *in tit. de appella. §. qualiter colum.* 1. *in fine versiculo item quod faciat iudicem.* Immola etiam *in d. c. significauerunt.* Philipp. Fran. *in d. c. vt debitus sub n.* 9. *ibi, quando autem iudex denegasset, de appellationi.* dum affirmant, quòd huiusmodi appellatio valet, cùm in effectu interposita sit à grauamine illato, non ab inferẽdo, & futuro, & quòd reuocatio quæ pe- 45
titur, (quę est de futuro) nõ est grauamen; sed est releuatio grauaminis, illa enim denegatio præcedens fuit grauamẽ, à quo potuit appellari, & in maiorem iudicis reuerentiam, & decorem petitur reuocatio. & facit, quòd 46
quando futurũ grauamen trahit originem à grauamine iam illato, & appellatio interponitur ratione vtriusque, valet, & tenet appellatio. Franc. *vbi proximè sub num.* 9. *limit.* 2.

Eſcacia *numero* 113. qui alias ſcribunt limitationes, prout eſt in grauamine comminato, vt tunc poſſit appellari.

Et præfata doctrina adiuuari poteſt, ex eo, quòd licèt ſententia lata ſub conditione
47 interim non poſſit exequi, quia nullum producit effectum ea pendente, quia in ſuſpenſo eſt, & pendet à futuro euentu: tamen ab ea ſtatim appellatur, & à tempore intimationis, vel ſcientiæ currit tempus ad appellandum, quia licèt effectus eſt de futuro, tamen grauamen conſideratur de præſenti. à quo trahit originem *l.* 1. §. *biduum ff. quando appellandum ſit cap. biduum in princ.* 29. 6. & hanc rationem reddunt B & alij *in d.* §. *biduum*. Nicolaus Neapol. *in leg. ſi cui legatur* § 1. *ff. de leg.* 1. bene laſ. *in dict. leg.* 1. *columna vltim.* Bal. *in leg. non dubium colum.* 5. *oppoſi.* 5. *Cod. de legib per l generaliter poſt princ. Cod. de rebus creditis.* gloſſ *in leg. ſi quis iniquum* 3. §. 1. *verbo expeditur ff. quod quiſque iur.* vbi Bald. eam notat Bald. poſt Innocen. *in cap. quoad conſultationem colum.* 2. *verſ. vlteriùs nota de re iud.* Panormit. *in c. præterea colum.* 4. *verſiculo & quamuis hæc opinio.* vbi Philippus Francus *columna* 3. *de appella.* & ibi cæteri Doctores. affirmat Ozaſc. *deciſ. Pedemont.* 146. optimè poſt Franc. & alios Lancelotus Robert. *de attent.* 2. *p. c* 12. *limi.* 50. *à num.* 104. *cum ſequentibus.* latè proſequitur Tiraquell. *de retractu lignag.* §. 1. *gloſſ.* 10. *n* 44. & iterum *à n.* 51. *cum ſequentibus*, qui *n.* 54. affirmat:
48 quòd in tantum ſententia conditionalis lædit de præſenti; vt ſi condemnatus etiam ante conditionis euentum efficiatur de foro alterius iudicis; tamen adueniente conditione manet ligatus, vt tenuit Barthol. Brix *in quæſtionibus venera. q.* 42. de quo tamen & ſimilibus vide gloſſam *in c. à nobis el* 1. *in verbo non niſi ſubditi*, & ibi Panormit. *de ſentent. excommun. & in c. Solenitatæ. verbo ſub excommunicationis* 63. *d.* Archid. *in c.* 2. *de conſtitut. lib* 6. Ioan. Andr. *in c. cùm ſunt de regul. iur. eodem lib.* Bald. *in d. cap præterea col.* 2. *verſ quæro pendente.* & ibi Card. Alexan. *colum.* 2. *verſ. quod ſi lata. de appell.* Lapus *allegatione* 48. Magiſter *columna* 2. Panormit. *in c fin colum. penult.* & ibi quoque Ant. *de officio deleg.* & Petrus de Anchar. *in conſ.* 158. *ex*
49 *narratis col fin* & an iam condemnatus per laicum ad relegationem efficiatur clericus, ſi illam frangat, an debeat per ſecularem puniri, vide Vincent. de Franch. *deciſ.* 395. Marcus Anton. Genue. *in praxi curiæ Archiepiſc. cap.* 9. *à princ.* qui negatiue reſoluunt. facit Vallaſc. *conſult.* 48. *tomo* 1. & quid econuerſo ſi clericus relegatus efficiatur laicus ex identitate rationis. Franchis dicit puniendum à ſeculari. Contrarium tenet ex ſtylo Neapolitano Genuenſ. *ibi*, quod noſtri non eſt examinare nunc.

Vnum tamen obiter (quia huc conuenit) 50
non omittam, quòd licèt quoad appellandum ſententiæ conditionalis tempus ſtatim currat non expectata conditione; tamen quoad alios effectus tempus non currit ante conditionis implementum, vt in pulchro caſu ſingulariter voluit Bal. *in leg. data, columna antepenultima, verſiculo ſed pone aliquis fuit. Cod qui accuſare non poſſunt.* Tiraquell. *de retractu lignag.* §. 1. *gl.* 10. *n* 54. *ad fin.*

Et ex ſupradictis pariformiter vniuerſa- 51
lis deducitur regula, & concluſio, firmiſſimè tenenda: vt etiam in iis caſibus, in quibus iuris permiſſione appellationi ius defert, & ſit à iudice deferendum, ſi ipſa appellatio nuùs legitimè, minúſve ſolemniter, vel aliàs nulliter interponatur, cùm vt non interpoſita iudicetur, delationem non meretur, & eius virtute aditus ſupremus Senatus, vel vim non fieri declarat, vel non venire per ordinem, cauſsáque iudici iterum remitti iubetur. appellatio etenim, quæ iuris ſolemnitatibus caret, vitiúmque nullitatis patitur, non dicitur appellatio, nec iudicis iuriſdictionem ſuſpen- 52
dit, nec cauſſat attentatum, aliiſque omnibus iuris effectibus euacuatur, notat Philipp. Franch. *in cap vt debitus numero* 47. *de appellatio.* Guido Papæ *deciſione* 213. *ſtatuta numero* 6. *& deciſione* 436. *de appellat. numero* 21. *& in conſilio* 124. *circa materiam numero* 3. *verſiculo ad ſecundum.* & iterum idem Guido Papæ *in tractatu de appellatio. quæſtione* 12. *numero* 18. Sebaſtianus Vantius *in tractatu de nullita. quando & intra quæ tempora. numero* 48. *& in titulo de nullit. ex defectu iuriſdictio. ordina. numero* 142. Vitali. *in tractatu de clauſul. in clauſu. nihil nouari appellatio. pendent. num.* 4. vbi poſt Ioan. Monachum *in cap. cupientes* §. *dirigentur*, ſubtiliter & eleganter poſuit Bald. *in conſilio* 367. *ad euidentiam in princ. libr.* 1. Stephanus Aufreri. *in addition ad deciſ. Tholoſ. deciſione vltima circa medium.* Socinus *in conſilio* 45. *viſa ſub numero* 13. *verſiculo* 8. *dubitatio libro* 1. Natta *in conſilio* 606. *approbo libro* 3. *numero* 3. & Pariſius *conſil.* 108. *de bono iure. num.* 26. *lib.* 1. Ioannes de Anania *conſilio* 51. Roman. *conſilio* 2. Corneus *in conſilio* 25. *attentat. litera C, libro* 3. & iterum *in conſilio* 43. *in hac conſultatione poſt principium eodem libro.* Ruinus *in conſilio* 83. *libro* 5. latè Manfred. *libro* 2. *practicar. concluſionum ſuper attentat. concluſione* 177. proſequitur latè Lancel. Rober. *de attent* 2. *p. c.* 12. *limi.* 52. *à princ. & à n.* 205. *& n.* 213. Rota *deciſ.* 3. *aliàs* 11. *fuit dubitatum in ſecunda addit. in princ. de appell. in noui.*

in nouis. Sigiſmundus Iofred. *in conſ.* 20. *in cauſſa notab. num* 13. idem Manfred. vbi proximè *concl.* 188. Rota *decif.* 30. alàs 190. *quoad reuocationem de appellat. in nouis.* Port. Immolen. *in conſ.* 172. *poſteriorís num.* 4. *lib.* 4. Cepola *conſ.* 64. *concluſ.* 1. *in fin.*

53 Delatio enim ſupponit appellationẽ tanquam ſubiectum neceſſarium & præſum, & vbi deficit appellatio, iudex nullo modo poteſt deferre, cum deficiat hoc caſu cauſſa materialis, ſuper qua delatio poſſet ſe firmare, ſiquidem qualitas ſine ſubiecto ſtare non poſſit *l.* 2. *ff. de ſeruit. cum ſimilibus.* ita conſideraunt Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 3. *num.* 38. & vide quæ nos infrà 3. part. cap. 3. n. . . appellatio enim nul-
55 la ſicut caret effectu, ex ſupradictis, ita & nomine appellationis euacuatur, *vt per l.* 4. §. *condemnatorie ff. de re iud l. non putauit* §. *non quæuis ff. de bonorum poſſ contra tab.* latiſſimè proſequitur Tiraq. *in tract. de retract. lignag.* §. 1. *gl.* 2. *à n.* 5. & Petrus Surdus *conſ.* 3. *n.* 12. *cum pluribus ſequentibus.* & iterum *in deciſione* 122. *à num.* 5. multos citauit infrà 1 p. c. 9. à princ. & ad finem. non enim ſufficit, quòd appellatio à iure permiſſa ſit in aliquo caſu, niſi & ipſa appellatio ſolemniter legitimè & abſque iuris defectu proponatur ex ſupradictis Doctoribus.

Et ex hac regula & concluſione inferri
56 poteſt ad aliqua vtilia vſu frequentia. Et primò quòd decem dies dati ad appellandum currunt ſiue à die notificationis, & intimationis ſententiæ latæ, ſiue à die habitæ notitiæ, quæ notitia non ſufficit, vt condemnatus ſciat latam ſententiam fuiſſe, ſed requiritur, vt ſciat quomodo fuiſſet lata, aut pro eo, aut contra eum, & donec hoc ſciat, dicti decem dies ad appellandum non currunt. Speculat. *in titulo de appellati.* §. 1. *verſ. illud autem lib.* 2. *fol.* 184. Rebuffus *in tractatu de appellat. in præfatione n.* 69. *art* 1. *gloſſ.* 1. *ſub n.* 3 *fol.* 480. *&* 482. Cardi. Alex. *in c. perſonas* 4. *ſub n.* 2. *ibi, nec ſufficit vt ſciat. de appell.* Felin. *in c. quod nobis. in numero* 22. *verſ. poſtremò circa carſum.* & clariùs *num.* 22. *verſiculo duodecima concluſio. de ſententia & re iud.* Affict. *in tractatu de iure protomiſ.* §. 2. *num.* 4. *tomo* 17. *fol.* 7. & Vouc. §. 7. *n.* 17. *fol.* 44. Maran. *in ſpeculo* 6. *p. actu* 2. *princ. titulo & quandoque appellatur. queſt.* 3. *princi. verſ. limita. n.* 215. *fol.* 488. Natta *conſilio* 51. *viſo proceſſu n.* 1. *lib.* 1.
57 *&* *conſ.* 348. *videtur* 1. *num.* 1. *&* 2. *lib.* vbi quòd debet certificari de tenore & qualitate ipſius ſententiæ. Marc. Anton. Bald. *tractatu de temp. vtil. c.* 3. *ſub n.* 1. *verſ. hoc autem in ſi. tomo* 5. *fol.* 212. & Doctores *tractatu de reſtitutione in int q.* 69. *art.* 1. *n.* 2. *in ſi.* Lancel. Verb. *de attem.* 2. *part. c.* 12. *limi.* 5. *numer.* 158.

& ideo donec potuerit habere copiam ſen- 58
tentiæ, tempus ad appellandum non currit, Francus *in c. ex ratione* 8. *ſub num.* 2. *de appell.* & quando intimatio fit cum authoritate iudicis, ſufficit intimare; ſententiam eſſe latam contra eum, licèt tenor ſententiæ non inferatur. ſecus verò quando fit abſque authoritate iudicis, teſte Natta *d. conſ.* 348. *n* 2. *in ſi. & num.* 3. *lib.* 2. quem referens ſequitur Lancel. *limit.* 50 *n* 160. *&* 161.

Et ita ſcientia, & notitia non præſumitur, niſi probetur per appellatum, cùm in dubio præſumatur ignorantia, & ſic ſemper appel- 59
laſſe intra decem dies, à tempore habitæ notitiæ. Philip. Fran. *in c. bonæ memoriæ* 51. *n.* 20. *de appella.* Rota *deciſ.* 55. *fuit concluſum in ſi. n.* 3. *p.* 1. *diuerſorum.* Marquellan. *tract. de commiſſ.* 1. *p. de commiſſ. appellat. ſuper diuerſis. c.* 28. *n.* 64. *fol.* 304. *in ſecunda impreſſione.* quare abſens, qui poſt viginti dies à tempore latæ ſententiæ appellat, præſumitur appellaſſe 60
infra decem dies à tẽpore ſcientiæ, quæ cùm non præſumitur, ſemper intelligitur ſtare intra dictos decem dies, dum ſibi contrarium non probatur. latè proſequitur Efficacia *de appell. q.* 12. *à n.* 24. & tenet Bellam. *deciſ.* 149. *ſicut præfertur n.* 1. Feli. *in d. c. quoniam ſub n.* 25. *verſiculo ſecunda concluſio in ſi.* Menochius *in tract. de præſumptio lib.* 2. *præſu.* 95 *verſic. declaratur* 2. *num.* 7. & quod ſufficit 61
ſcientia alàs abſque intimatione. Lancel. *vbi proximè d. limit.* 50. *n.* 162. Frac. *in c. ſi quis ſuſ. num.* 46. *verſic. vlterius dubitatur de appell.* &
non ſufficit notitia ficta, & præſumpta. pro- 62
ut eſt, quæ oritur ex intimatione ad domũ, ſed eſt neceſſaria notitia vera, ita Philippus Frãcus *in d. c. bonæ memoriæ n.* 21. *&* 22. Efficacia *vbi ſuprà ſub d. n.* 24. vbi aliud eſſe, quan- 63
do ad ſententiam quis fuit citatus ad domum, & poſtea intimatio ſententiæ iterum facta eſt ad domum.

Sufficit tamen, quòd dum quis ſe præparat ad intimandam ſententiam, aduerſarius, 64
cui eſt intimanda, non vult audire, tunc alia intimatio non eſt neceſſaria, ei enim tunc imputatur, ex quo per eum & non per denuntiantem ſtetit, quominus intimatio fieret, Efficacia *vbi ſuprà numero* 34. per Philippum Franchum *in cap. fin. numero* 47. *verſiculo quid autem ſi quis, de appellat.* prout & generale eſt, quòd quando quis non patitur, vt citatio ad eum perueniat, vel 65
aufugiat; habetur pro citato. textus *in c. quoniam.* §. *porrò, vt lite non conteſtata.* & voluit Cardi. Flo. poſt Eleaz. *in quæſtione* 13. *in deciment. cauſſam de electione.* & ibi Barba. *columna* 12. *in paruis verſiculo ſed qui ſi tu vis.* Rebuff. *in tractatu nominationum in* 4. *queſt. n.* 85 late Tiraquell. *in tract. de retract. lignag.*

66 §. 1. *gloss.* 10. *num.* 105. qui etiam loquitur, quando quis ad legendum se præpararet, & intimandus continuò aufugeret, facit textus cum glossa *in leg. Labeo scripsit ff. de contrahend. emptio.*

Hinc cùm facultas appellandi non viuat vltra dictos decem dies, & facta nulla sit ex supradictis DD.pariformiter appellationem
67 emissam à falso procuratore si dominus voluerit ratificare, facere tenetur intra dictos decem dies, aliàs ratificatio non valebit, vt post Innoc. tradit Millis *in reperto. verbo ratificatio vers.2.fol.*338. sentit Innoc.*in authentica hodie n.* 4. *C. de appellat.* consuluit Guido Papæ *cons.* 124. *circa materiam sub n.*7. *vers. ad sextum.*post Hostien.Ioan.Monach. & alios, per eum allegatos. & idem *in tract de appell. quæst.*8. *de appell.* Socinus *cons.*45. *visa appellatione. sub num.*10. *versiculo* 5. *probatur.* Corneus *cons.*292. *visis columna* 2. *lib.* 3. Lancelot. Robert. *de attent.*2. *p. cap.* 12. *limit.* 50. *à num.* 53. *& sequentibus.* Anton. Gomez *tomo* 2. *variarum cap.*11. *sub num.*30. *versiculo* 1. *quòd si quis appellauit.* per singularem textum *in leg. bonorum ff. rem ratam haberi.* vbi adducit plures similes, & valde practicabiles casus, & etiam videndus Tiraquell. *de retract. ligneg.* §. 1. *glossa* 10 *à num.* 87. *cum pluribus sequentibus fol. mihi* 176.

68 Et aduerte, quòd hi decem dies currunt procuratori præsenti,vel cui facta est sententiæ intimatio, cum quo lis agitata fuit,etiam domino absenti,& ignoranti, & si prædictus procurator infra illud tempus non appellet, præiudicat iuri domini, & sententia transit in rem iudicatam. licèt verum sit, quod si
69 Procurator non est soluẽdo, succurritur domino per restitutionem in integrum.& tunc currit tempus à die notitiæ sententiæ ipsi domino, vel etiam ei succuritur, quando procurator fuit in dolo,latissimè per ampliatio-
70 tiones, & limitationes prosequitur hunc articulum Lancel.Robert.*de attent.* 2.*p. c.*12.*limi.*50 *à n.*80.*cum pluribus sequentibus.*Efcacia (post hæc scripta visus)*in tract.de appell.q.*12. *à num.*118. *cum sequentibus.*

71 Vnam tamen cautelam in proposito non omittam, quòd cùm terminus ad appellandum currat, etiam intactis interlocutoriis, qui incipit, puta; à reiectione exceptionis per processum ad vlteriora, & aliis tacitis interlocutoriis, siue expressis, in quibus si volueris appellare extra decem dies, petas à iudice repositionem grauaminis, & à denegatione poteris appellare vltra dictos decem dies à tempore primi grauaminis, & interlocutoriæ, intra decem tamen dies à tempore denegatæ repositionis computandos, vt docet Paulus de Castro *in cons.* 334. *visa appellatione n.*6.*lib.*1.& est ex mente Millis post Paulum Abb. & Anton. *in c. dilectus el* 2. *de electione.* tenet Lancel. Robertus *de atten.* 2. *part. c.* 12. *limit.* 50. *à num.*66. & suprà facit Rota *decisione* 5. aliàs 29. *fuit dubitatum, de rescriptis in nouis, quoad tempora.* vt per ipsum Lancel. *ibi.*

Attende etiam, quòd huiusmodi decem dierũ terminus vniformiter procedit in omni appellatione, etiam extraiudiciali, quia 72
qui vti hoc remedio appellationis voluerit in extraiudicialibus, debet illam omnino interponere infra dictos decem dies, text. expressus *in c. concertationi* 8. *de appella. lib.*6. & ibi Anchara.*n.*1.*not.ab.*2. Abb.*in c.bonæ memoriæ* 51. *sub n.*10. *different.*13. & Philipp.Fran. *sub num.* 19. *versiculo* 8. *de appellat. com.* rursus idem Franc. *in cap. cum sit Romana* 5. *versiculo vltimò not.*1.*num.*5.*& in c.*1.*sub n.*10.*versiculo sed dic notabiliter.de appellat.* Minsinger. *singula. observatio. centur.*3. *observatione* 11. *non solum. sub num.* 1. Maranta *in Speculo* 6. *part. actu* 2.*princ.titulo & quandoque appellatur.q.*3. *princ. num.* 213. *in fi. fol.* 488. Ruginellus *in tractatu de appella.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 13. 15. *&* 16. Natta *cons.* 606. *n.*5. Gondizaluus de Paz *in praxi* 61.*p. tomo* 1. *in prowmio n.*16. *fol.*188. Efcacia *de appell.*1.*q.*12. *n.*115.vbi & bene reprobat Rebuffum *tract. de appellat. in præfat. num.*69 *&* 70 *tomo* 3.*fol.*408. & Lancelot.*de attenta. limi.*50. *numero* 137. & nos alibi suo loco diximus. Verumtamen exclusus ab 73
appellatione grauatus in extraiudicialibus propter lapsum decem dierum, poterit recurri ad remedium querelæ, vt bene declarat Fran. *in locis suprà proximè citatis.* & Efcacia *d. num.*105 *ad fin.*

Et de pluribus aliis casibus,in quibus potest,vel non,appellari extra decem dies,exa- 74
ctissimè per ampliationes, & limitationes poteris recurrere ad Lancelotum *de attentat.* 2.*p. cap.* 12. *limit.*2. *à num.* 37. *cum multis sequentibus.* & per Efcaciam (post hæc omnia scripta visus) *in tractatu de appella. q.* 12. *per totum.*

Ex alio etiam capite potest dici appellationem nullam,& minùs legitimam,eo scilicet;quòd non est interposita in scriptis. nam 75
siue sit diffinitiua, siue interlocutoria,nisi in scriptis emittatur, nulla redditur, vt de appellatione à diffinitiua probat practi.Papien. *in forma appellatio. à sentent. diffinitiua, in gl. in ijs scriptis n.*1 *fol.*414. Fran.*in c.cum Ecclesia n.*12. *de appell.* Guido Papæ *tract. de appell. conclusione* 8. *n.* 6. Nicellus *in tractatu de concor.gloss. concor. fall.*69. *n.*110. *tomo* 18. *fol.*196. Lucas Per. *in practica capitol. lib.* 5. *cap.*1. *numero* 1. Cæsar Cont. *in repet. l.vnica.limit.*25. *n.*4.*in fi.C.si de moment.poss.* Ruginell.*tractatu de appellat.*

de appellat. in præfat. n. 38. *fol.* 6. & loquendo de iure Canonico de communi teſtatur Franc. *in cap. vt debitus* 59. *quæſt.* 2. *princ. n.* 11. *verſ.* 2. *quæritur de appella.* & de ſententia interlocutoria, vt pariter requiratur appellatio in ſcriptis, tenent Specula. *in titul. de appell.* §. *qualiter autem num.* 1. *in fi lib.* 2. *fol.* 190. Philipp. Franc. *in d. c. vt debitus q.* 7. *n.* 16. *de appella. & in c.* 1. *ſub n.* 5. *in gloſſ. in ſcriptis. de appellat. in* 6. & Lucas Pet. *in practi. capitol. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 2. *&* 3. & tam de iure Canonico quàm ciuili procedere poſt alios dicit Eſca-
76 cia *de appella. q.* 3. *n.* 9. qui *n.* 4. dicit poſt plures ab eo citatos, procedere etiam in extrajudiciali appellatione.

Hinc eſt, vt non ſufficit, ſi condemnatus voce dicat, appello, vt puta; ad intimationem ſententiæ ſibi factam per tabellionem,
77 & ipſe pro reſponſione dicat, quòd appellat à dicta intimata ſententia, faciatque, & requirat notario, vt illam appellationem, & reſponſionem in ſcriptis redigat incontinenti, quia non dicitur in ſcriptis facta appellatio, cùm aliud ſit quod quis teneatur appellare in ſcriptis, aliud verò quòd appellatio voce facta, per alium redigatur in ſcriptis. ita docet Iacobus de Aren. *in leg. preces. ſub n.* 1. *ff. de re iudic.* Philipp. Franc. *in cap. vt debitus* 59. *in* 2. *princ. quæſt.* 3. *numero* 12. *de appellat. & in cap.* 1. *ſub numero* 10. *verſiculo ſecundo aduerte de appellat. in* 6. Manſuer. *in additio. ad practic. Papien. in forma appella. à ſentent. diffiniti. in gl. in his ſcriptis folio* 415. Ruginell. *in tractatu de appellat. in præfatione num.* 38. *&* 39. optimè Eſcacia *de ap-*
78 *pella. quæſt.* 4. *num.* 5. qui dicunt vlteriùs, quòd hæc appellatio vt non legitimè interiecta non impedit executionem, nam ante omnia debet appellatio eſſe dictata, ſcripta, & data, atque præſentata priuſquam notarius de ea ſit, vel eſſe poſſit, rogatus, & propterea meritò Eſcacia *vbi proximè.* poſt Angelum Areti. *in leg.* 1. §. *fin. numero* 11. *verſiculo vnum tamen nota. ff. de appellat.* inuehunt in errorem aliquorum notariorum,
79 qui dicunt, ſe rogatos de appellatione in ſcriptis interpoſita, & dicunt parti, dabis eam poſtea mihi, & ita ego multoties practicari, vidi in hoc noſtro Senatu Galleco, tam in cauſſis ciuilibus & criminalibus, quæ directò ad illum appellantur, in quibus paſſim declaratur, cauſſam & negotium non deuolutum: quàm in his, quæ ad eumdem trahuntur à tribunalibus eccleſiaſticis per hanc viam violentiæ, in quibus quidem quotidie declarari ſolet, vim non fieri, cauſámque remitti iterum.

Quod & ex eo adiuuatur, nam etiam li-
80 bellus appellationis non ſufficit dari, & porrigi appellationem coram tabellione dumtaxat & non coram iudice, quia talis appellatio nec admittitur, nec valida dicitur, vt teſtatur additio Capellæ Tholoſ. *deciſione* 429. & tum pronunciandum eſſe, nec deuolutam, nec admittendam eſſe, ſecundùm Rebuffum *in tit. de appella. articulo* 5. *gl. vnica. n.* 10. & pluries ita declaratum vidiſſe in tribunali hoc Galleco, teſtatur Gõdizaluus de Paz *in praxi* 6. *p. tomo* 1. *in proœm. ſub n.* 53. *fol.* 192. tũ etiam, quia de neceſſitate libellus appellationis debet porrigi corã iudice à quo, vt probat text. *in clem.* 1. *ibi coram ipſis de appell.* Rota *deciſ.* 50. *de appell. in nouis.* Innoc. relatus à Bald. *in cap. cùm olim columna* 1. *de dolo & contumacia.* & teſtatur cõmunem opinionem Nauarr. *in relect. cap. cum contingat de reſcriptis* 6. *cauſſa muli. numero* 10. Peruſius *in cap. fin. columna* 4. *de appellatio.* Paz & Rebuffus *vbi proximè.* Gutierrez *lib.* 1. *practicar. quæſtion. quæſt.* 102. *num.* 1. *&* 2. non tamen eſt neceſſarium, quòd dictus libellus appellationis legatur, ſeu recitetur iudici. 81
Fran. *in dict. c.* 38. *cum in Eccleſia verſus finem. & in cap. fin. numero* 29. *de appell.* Papiẽn. *in practica in for. appellatio. à ſentent. diffinit. in gl. in his ſcriptis n.* 1. *in fi fol.* 414. Lucas Pet. *in practi. capitol. lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 22. Ruginell. *in tractatu de appell. in præfatione n.* 40. plures adducit Lancelot. *de atten.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 5. *à num.* 184. ſed ſufficit ſola præſentatio, & exhibitio appellationis in ſcriptis, Fran. *vbi proximè d. c. fin n.* 29. *& in c. appell. n.* 2. *eodem tit. de appell. in* 6. vide quæ infrà c. 15. hac 2. p. verſ. & licet de iure in tribunali.

Sed præfatæ noſtræ doctrinæ, qua dicimus, appellationem voce interpoſitam per 82
condemnatum ad intimationem ſententiæ coram Tabellione; non eſſe validam, fortiter obſtare videtur, nam recognitio ſchedulæ priuatæ facta per debitorem coram notario, aut Alguazello de commiſſione iudicis, pro confeſſione facta in iudicio reputatur, quæ executionem meretur vt *per l.* 6. *titulo* 21. *lib.* 4. *recopil.* dicit Gondizal. de Paz *in praxi* 5. *p. tomo* 1. *cap.* 1. *num.* 24. *fol.* 95. ergo idem dicendum venit in huiuſmodi appellatione.

Quoniam reſpondetur, longè diuerſum eſſe vnum caſum ab alio; etenim confeſſio non requirit ſcripturam, ſed tantùm, vt viua voce in iudicio fiat, & cum Alguazellus 83
ſeu tabellio habeat à iudice commiſſionem, ad recipiendam illã debitoris confeſſionem, vt in iudicio facta tenet. at verò noſtra appellatio non ſolùm requiritur vt fiat corã iudice à quo, vt deliberetur an ſit illi deferendũ, vel non; ſed requirit ſcripturam, hoc eſt; vt in ſcriptis à parte præſentetur, & etiam 84

coram iudice in voce prorumpatur in iudicio, non sufficit, ex supradictis Doctoribus, nisi sit incontinenti, adhuc sedente iudice pro tribunali. & aliud est, quòd quis teneatur appellare in scriptis, aliud verò appellare in voce,& facere vt per alium in scriptis redigatur, vt superiùs diximus, vers. Hinc est,vt non sufficit,*&c.*à n 77.& tabellio licèt etiam si de mandato iudicis intimet sententiam, non tamen vllam recipit iurisdictio-
85 nem, sed nudum, & simplex exercet ministerium,vt in casu conuerso,de quo in argumento diximus numero 82. & supponit Paz expressè, quare meritò non obstare satis constat, & vide quæ nos 1. part. cap. 2. à num.130.

Et pro nunc hæc tibi pro exemplis suffi-
86 ciant, si autem alios casus, in quibus appellatio illegitima, & nulla dicitur, latissimè & vsque ad refectionem poteris videre Lancelot. Robert. *de attentatio. 2.part. cap.12. limit.50. per totam.* Sigismundum Escaciam *in tractatu de appellat. quæst.4. per totam & quæst. 12. & quæst. 5. quæst.6. & quæst.7.* & Cardin. Tuscum *practic. conclus. tomo 1. litera A, conclusione* 496. vbi ad plures alias conclusiones ipse se remittit, de huiusmodi nullitatibus appellationum tractantes,apud quos omnes & alios per eosdem allegatos, varios reperire poteris, & practicabiles casus, quos mei non est transcribere. nos latiùs infrà 3. part. capit. 9. per totum, vbi multa.

CAPVT III.

Quando duo grauamina ita se habent: vt vnum veniat in complementum, effectum, seu executionem alterius, si est omissum appellari à primo: an à secundo appellationi interiectæ iudex non deferens vim faciat.

SVMMARIVM.

Pro delatione appellationis à grauamine effectuato, omissa tamen ab eo illato, recurri solet ad Senatum.num.1.

Appellatio si est omissa à iudice mandante deferri iuramentum parti, an ab ipsa delatione poterit appellari. num.2. 10. 11. & 17.

Opponens exceptionem seu articulos admittendos,si omittat appellare à processu ad ulteriora, & postea instet pro admissione illorum à tacita, vel expressa reiectione, an poterit appellare. num.3.

Ab interlocutoria si non est appellatum, an à denegata eius reuocatione petita poterit appellari. n.4.

Contractus aliud est, aliud promissio de contrahendo, aliud promissio de profitendo, aliud ipsa professio. n. 5.

Grauamina diuersa diuerso iure censentur. num. 6.

Actus duo, vbi ita se habent, vt vnus veniat in complementum, & executionem alterius,si est omissum appellari à primo, non poterit appellari à secundo.n.7.

Actus secundus alterum ad effectum perducens, non est, qui grauat;sed primus. n.8.

Ab interlocutoria de admittendis articulis si non est appellatum, non potest postea appellari ab ipsa actuali admissione. n.9.

A delatione iuramenti si non est appellatum intra terminum, non poterit postea appellari ab ipso actuali iuramento. n.10. & 11.

Omittens appellare à sententia intra decẽdium, à citatione ad videndum se declarari, & denuntiari,non poterit appellare. n.12.

A censuris fulminatis per executorem executorialium in earum executionem non appellatur, licèt aliàs appelletur ab excommunicatione. num.13.

A captura in executionem rei iudicatæ aut obligationis in forma cameræ non appellatur, licèt aliàs licita sit à captura. n.14.

Appellari si non potest à prima sententia, ita nec à secunda idem continente. n.15.

Qualitas prioris actus grauantis non secundi in eius effectum gestus inspicitur ad appellandum. n.16.

Respondetur ad Gaill in speciali casu loquens de stylo,non de iure.n.17. & 18.

Sententia interlocutoria quoad iudicem nõ transit in rem iudicatam, quo minus queat reuocare. num.19.

A repositione grauaminis iniustè denegata licet appellari. n.20.

Ita tamen quòd appelletur à causa grauaminis de præsenti, non de præterito, & sic ab ipsa denegatione. n.21.

Appellans à carceratione post decendium, debet allegare causam grauaminis de præsenti non de præterito. n.22.

Promissio de vendendo obligat de futuro ad venditionem faciendam. n.23.

Effectus & executio eiusdem actus non est ab illo diuersa, sed respectu alterius sic. n.24.

EX vera huius difficultatis resolutio- 1
ne, non parum aliæ ingentes euinci quidem possunt. contingit vicissim disputari inter litigatores, an testes, probationes, articuli & similia sint admittenda. Iudex interloquendo, admittenda esse dicit, à quo grauamine pars omittit appellare,post-

modum

modum verò quando in effectu teſtes præſentantur, & probationes, ipſa pars grauata ſolet ab admiſſione appellare, & ob denegatam huiuſmodi appellationis delationem ad ſupremum Senatum confugiunt, vt violentiam feciſſe declaretur.

2 Et pro parte affirmatiua quòd vim faciat, non deferendo, cùm appellatio legitima videatur, primò quoniam ſi iudex alteri parti deferat iuramentum, licèt is, contra quem iuratur, ſtatim non appellet intra decendium, ſed eo elapſo, pars cui delatum fuit iuramentum, parata ſit iurare, & tunc ſi pars grauata appellauerit ab huiuſmodi delatione iuramenti, appellatio recipitur, eique deferendum eſſe, teſtatur Minſinger. *ſingula. obſer.centu.1.deciſione 39. incipit quando à iudice.* & eundem referens in propoſito ſequitur Lancelot. Robert. *in tractatu de attent.2.part.cap.12.limi.50. numer.175. fol.282.* ergo ſequitur euidenter, quòd licèt non appelletur à priori grauamine, poterit appellari à ſecundo, quod veniat in complementum,& executionem eiuſdem.

3 Secundò, & pro hac parte pugnat, nam ſi quis opponat exceptionem, ſeu articulos, & petat admittendos, iudex per proceſſum ad vlteriora contrarium videtur pronuntiare, ſi pars omittat, appellare intra decendium ab hac tacita reiectione, & grauamine, poſtmodum ſi inſtiterit pro iterum admiſſione exceptionum, & articulorum; iudex vel tacitè vel expreſsè iterum illos reiiciat, poterit appellare ab hac vltima reiectione, etiam ſi à prima non poſſit appellari, ob lapſum decem dierum, incipiendo ab illa priori, ita docet Paul. de Caſtro *in conſil.*
4 *334.viſa appellatione numer.6 lib.1.* & iterum iuuatur hoc argumentum ex eo quod dicit; poſt Innocent. *in cap.fin.de noui oper nuntia.* Guido Papæ *in tractatu de appella. quæſt.* 108. quòd ſi quis ab interlocutoria non appellet, ſed petat tantummodo eam contrario imperio reuocari, & iudex illam non reuocet, ſed confirmet, ab huiuſmodi confirmatoria poteſt appellari, etiam poſt decem dies incipiendos, & enumerandos à die primæ interlocutoriæ, & quòd per talem interlocutoriam tota cauſa deuoluitur ad iudicem ad quem, qui poterit cognoſcere de illa interlocutoria, à qua non fuerat appellatum.ergo in noſtro caſu idem dicendum eſt.

5 Tertiò,& vltimo vrget,quoniam pronuntiare teſtes admitti debere,vel non, vel articulos admittendos, diuerſum grauamen eſt ab ipſa actuali admiſſione, poſtmodum facta, ſicut aliud eſt contractus, aliud promiſſio de contrahendo, aliud eſt promiſſio de profitendo, aliud ipſa profeſſio, vt per text. *in l. quod ſi nolit verſiculo illud plenè ff. de edilitio edicto,l.non omnes §. ſi ff. de re milit.* & vt in vno plures taceam, magnam doctrinarum, & Doctorum cateruam congeſſit Tiraquell. *de retract.conuentio.ad fin.tituli,à num.* 42. *cum multis ſequentibus.* ergo ſi ſunt diuer- 6
ſa grauamina, diuerſo iure cenſeri, & iudicari debent, & de vno ad aliud non eſt facienda illatio *l.naturaliter §.nihil commune ff. de acquir poſſ.* quia à ſeparatis non eſt facienda illatio, vbi etenim non datur identitas, non obſtat res iudicata *l. & an eandem cum ſequentibus ff.de re iud.*

His tamen non obſtantibus, contrariam 7
ſententiam, & opinionem longè de iure veriorem eſſe exiſtimo; imò, quòd vbi duo actus ita ſe habent, vt vnus veniat in complemẽtum,perfectionem, effectum,ſeu executionem alterius, ſi non poteſt appellari à primo, puta; quia vel prohibitum eſt à iure, vel ob tranſitum in rem iudicatam, quia lapſus fuerit terminus ad appellandum:pariter nec poterit appellare à ſecũdo, quoniam primus eſt, qui grauat, non ſecundus, qui 8
ad effectum perducit alterum, ita eleganter docet Bald. *in l.ſi cum exceptione §. hæc autem actio. ff. de eo quod metus cauſa.* Felin. *in capite quoad conſultationem num.* 14. *ante fin. de ſententia, & re iudic.* Eſcacia *tractatu de appella. queſt.17.limit.10.num.11.* & poſt Bald.& Felin. tenet Capicius *deciſione 1. num.23.* Lancelot.Robert. *de attent.2.part.cap.12.limi.53. num.36.fol.293.* & iterum ipſe Lancel.*ead p. & cap.limi.50.num.118.& ſequentibus.* Caſar Contar. *in repet.l.vni.C.ſi de momen. poſſ.limi.* 19. *num.16.* optimè Eſcobar à Meinez *in tractatu de ratiociniis c.33.ſub n.25.poſſeſſorium.*

Et ex hac doctrina rectè infert Paul. de Caſtro *in l.ab executore 4. ff. de appellat. recip. num.2.* quòd ſi iudex pronuntiat articulos 9
eſſe admittendos, & poſtmodum illos admittit actualiter, ſi non fuit (inquit) appellatum à pronuntiatione de admittendo,non poterit poſtea appellari ab ipſa admiſſione, cùm admiſſio ſit executio interlocutoriæ prioris, & prima eſt, quæ grauat, non autem ſecunda,ſequitur etiam Ruginell. *in tractatu de appell.§.2.capit.3.numer.85. & numer.167.* & melius poſt alios, quos ipſe ibi citat *in num.* 168. tenet etiam Sigiſmundus Eſcacia *in tractatu de appell.queſt.17.limi.47.num.140. fol.502* & ibi etiam *numer.137.* & ex eodem Paulo Caſtr. & notata *in c. dilecti de renuntiatione.* tenet Ioan. Ferrari. *in tractatu de appellat.cap.5.numer.50.* Ex eodem etiam fonte 10
fluit, vt ſi iudex deferat iuramentum alicui ex litigantibus, ſi alter, contra quem iuratur, non appellauerit ab huiuſmodi interlocutoria, & grauamine delationis iuramenti

intra terminum decem dierum, & post illos pars parata sit iurare, ita vt ad effectum perducatur interlocutoria probationis inratoriæ:minimè poterit appellari ab hac admissione, quia est in executionem prioris, à qua quemadmodum non potest, nunc appellari, quia extra terminum, ita nec ab admissione,ita tenet Escacia *in d.tractatu de appellat.quæst.17.limita.34.numer.8.* Seraphi. *in tractat. de priuil.iura.priuileg.102.num.6.& 7.*

11 Nec obstat Andreas Gaill *in singula.obser. centu.1. decisio.39.incipit quando à iudice.* contrarium tenens in terminis, cui respondemus inferiùs ad responsionem primi argumenti.

12 Inde insuper ex nostra principali doctrina infertur, quòd si iudex tulerit aliquam sententiam siue interlocutoriam, siue diffinitiuam, cuius lapsi sunt decem dies, demum citat illum quem officit sententia, ad videndum se declarari, & denuntiari: tunc ab ista citatione, & monitione non poterit, validè appellari post lapsum decem dierum, à die principalis grauaminis, & sententiæ, cùm ista veniat in illius executionem, ita consuluit Andreas Barba.*in consil.7.visis dubijs colum.2. in princ. lib.3.* post Angelum, & alios per eum citatos, sequitur Lancelotus Robert. *de attent.2.p.cap.12. limitat.50. num.* 119. tenet etiam Nicolaus Gar. *de beneficijs 1.part.cap.1.num.586.*Cæsar Con. *in repetitione l.vnicæ limi.19.num.20.*Gallesad formam Camer. oblig. *in 2.part.3. princ. in cap.reliqua de processu.*iunctis iis quæ scribit *numer.38.& sequentibus fol.363.* Marquessa.*de commiss.1.p. cap.13. num.1.* & vide omnino quæ latiùs in optimo casu dixi (aliis citatis Doctoribus) infrà 4. part. cap. 5. quòd inter se distent à numer. 68. cum seqq. versiculo sed contra-

13 riam sententiam, & opin.*&c.* vbi aliqua vtilissima. vbi quòd licèt aliàs à censuris licet appellari, non tamen à censuris fulminatis per executorem in complementum executorialium breuis, aut obligationis cameralis,quia eius vestiuntur natura,& priuilegio.

14 Et idem dicimus de captura, à qua licèt aliàs licet appellari, tamen à facta in executionem rei iudicatæ aut breuis camæ, aut obligationis in formam camæ. minimè poterit appellari,sicuti nec à re iudicata. Escacia *de appell quæst.17.limit.47.memb.1.n.160.* & vide quæ nos 2.p.c.5. à num.37. & suprà. Ad quod etiam conducit,quod post Bal.tradit Felin. *in cap.quoad consultationem num.14.*

15 *de re iud.* Quòd si à prima sententia appellari non potest, nec etiam à secunda continente idem quod prima,Contar. *in l.vnic.C. si dom. limi.9 numer.16.* Magon *decisione Lucens.48.n.4.* Gonzal.*regul.8.gl.6 sub num.183.*

Et omnium ratio illa est potissimùm,quo- 16
niam iste actus, qui venit in complementum prioris: non est qui grauat, sed prior. & sic ad appellationem interponendam ille prior actus, eius qualitas, tempus, & natura (qui est causa grauaminis,super quo fundatur appellatio de necessitate *cap. cùm cessante de appellat.*) inspici, & attendi debet, non iste secundus, Guido Papæ *consilio 574.* Corneus *consil.71.numer.20.lib.1.* Felinus *in cap.quoad consultationem numer.14. & 15. de re iud.* Gratus *respon.16.colum.1.num.2.* Rolan. à Valle *cons.43.num.5.in prin* Rota *decis.100. ex nouem part.1.diuerso.* & circa hunc articulum & principalem opinionem, & doctrinam multa adduximus infrà 4. part. cap. 1. post princip.quæ vtiliter conducunt ad propositum.

Quibus sic suppositis non obstant in con- 17
trarium adducta fundamenta. Non primum deductum ex Andrea Gaill, quia loquitur de stylo Cameræ imperialis, non tamen de iure communi, & eius dispositione, vt eodem patet,& respondet Escacia *in tract.de appella.quæst.12.num.161.fol.171.* & eundem allegans Lancelotus Robert. loco de quo in argumento *d. numer. 175.* specialiter loquitur de dicto stylo Cameræ Imperialis, vt secus sit de iure, prout ipse Lancel. profitetur *eadem limita.50.num.118. cum sequentibus, & limit.53.num.36.& eadem 2.p.cap.12.*pro quo facit,quæ nos diximus hactenus.

Nec obstat secundum ex Paulo de Ca- 18
stro, & Guido. Papæ, quoniam quando eorum assertio, & doctrina procederet absolutè, & sine limitatione, & scrupulo,de quo per Lancelotum Robertum *in d. tract. de attentatis 2.part.cap.12.limit.50.num.66. cum sequentibus.* & iterum inferiùs *à numer.158.*tamen longè diuersum est à nostro casu, quoniam illic non appellatur à secundo grauamine,veniente in executionem prioris,vt in nostro casu; sed duntaxat appellatur ab alio de nouo illato à iudice, eo quòd perita fuit

19 repositio eius grauaminis, quod ipse poterat reuocare, quia quoad ipsum iudicem interlocutoria non transit in rem iudicatam, quominus eam possit, quandocumque reponere, & reuocare contrario imperio,iuxta text. *in l.quod iussit ff.de re iud.* vbi Iaf. Tiraquell. & cæteri.& Fran. Abb.& omnes canonistæ *in cap cùm cessante de appella.* Felinus *in cap. quoniam. & quando de accusat.* & nos latè suprà *c. p. accedenti.* & ita cum ininstè fuisset grauata pars, iustéque petierit repositionem, iudici iure permissam, à denegatione interponitur appellatio, licèt reperiatur ex- 20
tra decem dies à tempore prioris grauaminis dummodo emittatur intra illos computandos

21 tandòs à die denegatæ repositionis, in tantum quòd iste appellans debet esse cautus, vt non appellet à causa, & grauamine de præterito, sed de præsenti tantùm, hoc est à denegata repositione, vt in simili casu dicit Philip.Fran. *in cap.ex parte tua* 47.*sub n.*9. *de appellat.*quem sequitur Escacia *de appellat. quæst.*12. *num.* 149. vbi postquam dixerunt, quòd à carceratione potest quandocumque appellari etiam post decem dies, quia carcer semper, & continuo ac quotidie grauat:
22 limitant,vt non procedat quando appellaret carceratus præterito grauamine,siue allegaret causam grauaminis de præterito, quia tunc non posset appellare post lapsos decem dies, & sic cautè debet appellari à causa grauaminis de præsenti. sic cùm isthæc negata repositio non sit executio actualis prioris grauaminis, quia ipsa aliter fit; sed aliud, & nouum grauamen,ideo non officit nostræ doctrinæ,& resolutioni.

Nec obstat tertium,& vltimum de l.*quod si nolit versic. illud plenè ff.de ædilit. edict.l.non omnes,*§.*fin.ff.de re milit.*1. & Tiraq.*de retract. conuen.ad fin.tituli à numer.*42.quibus dicitur aliud esse promissionem de vendendo,aliud ipsam venditionem,quia ipsa venditio obli-
23 gat de præsenti, & promissio de vendendo obligat de futuro, hoc est, ad compellendum obligatum ad venditionem sibi faciendam, vt latè ipse Tiraquell. *ibi num.*42. post
24 alios.quia respondetur, quod non propterea vnaquæque est diuersa in se ipsa respectu illius effectus,quem de iure operatur,ac ideo executio ipsius obligationis de vendendo, non est aliud quod ipsa promissio, quia executio est pars dispositionis principalis, quæ illi inhæret, secundùm ea quæ exactiùs diximus infrà 4.part. cap.1. post princ. vbi aliqua (quæ & vtilia, & necessaria sunt) adduxi ad huius capituli materiam, & ideo aliud est executio, & effectus, seu complementum vnius contractus sui ipsius, & respectu eiusdem: aliud verò ipse contractus respectu alterius diuersi, quapropter à separatis non fit bona illatio.

CAPVT IV.

Quando, & quibus casibus iudex Ecclesiasticus vim faciat, non deferens appellationi interpositæ à carceratione, seu detentatione, vt qualis ea iniusta sit intelligatur. & quid ab eius relaxatione.

SVMMARIVM.

*Carceris attributa. num.*1.

*Carcer est inuentus ad custodiam, vt delicta non maneant impunita. num.*2.

*A carceratione iusta appellationi non deferentem vim non facere,decernit Senatus. num.*3.

*A carceratione iniusta, & minùs legitimè facta appellationi deferendum, decernit Senatus. num.*4.

*Carcerationis grauamen continet damnum irreparabile per diffinitiuam. num.*5.

*A carceratione iniusta licet appellare interim reo manente in carceribus iudicis à quo, donec superior aliud censeat. ibidem, & num.*6.

*Carceratio ex quot causis iniusta dicatur. num.*7.

*Carceratio iniusta est facta per iudicem incompetentem, aut aliàs iurisdictione carentem. n.*8.

*Carceratio ab incompetenti facta ad effectum remittendi suo iudici, non tamen cognoscendi iusta dicitur. num.*9.10.& 11.

*Carcerare potest iudex incompetens ad effectum remittendi, etiam si non sit periculum in mora. num.*12.

Carcerare potest secularis iudex clericum repertum in flagranti vel in causa proxima ad delinquendum,& remittendum suo iudici.num. 13.

*Capi potest miles à iudice ordinario ad effectum remittendi num.*14.

*Vicarius foraneus non est ordinarius, sed delegatus. num.*15.

*Vicario generali quando censeantur commissæ causæ criminales, & aliæ requirentes speciale mandatum. num.*16.

*Vicarius foraneus licèt de causis criminalibus non cognoscat; tamen potest carcerare adhibita informatione ad effectum remittendi. num.*17.

A vicario foraneo carcerante clericum, vt remittat appellationi emissæ Senatus, vel non vim fieri, vel remitiendo no haze fuerça, &c. *decernit. num.*18.

*A carceratione facta per delegatum appellationi deferendum,declaratur. num.*19.

*Carcerare potest delegatus, quando de fuga timetur. num.*20.

*Carceratio per iudicem non habentem merum imperium dicitur iniusta. num.*21.

*Carceratio est meri imperij, quo caret delegatus etiam post litem contestatam. num.*22.

*Delegare potest Princeps causas meri, & mixti imperij. num.*23.

*Imperij meri quot sint genera, & quæ delegabilia. num.*24.

*Coërcitionem modicam quilibet delegatus,vel ordinarius recipit. num.*25.

*Delegatoria sunt quæ competunt iure magistratus de iure ciuili. num.*26.

*Causæ meri, & mixti imperij de iure canonico delegari possunt, etiam per inferiorem à Papa. num.*27.

*Carcerare non potest delegatus de iure ciuili cum limitationibus,secus de iure canonico num.*28. 29.& 30.

Delegatus

*Delegatus in ciuilibus an possit testem vacillantem torquere. num.*31.
*Et an tunc illum capere possit. num.*32.*&* 33.
Carceratio dicitur iniusta facta à priuato. num. 34.
*Et quando quis incidat in pœnam priuati carceris. num.*35. *remissiuè.*
*Carceratio dicitur iniusta à iudice Ecclesiastico laici sine brachio seculari, etiam in causis, quibus de illo potest cognoscere. num.*36.*&* 37.
Iudex Ecclesiasticus licèt in spiritualibus habeat in laicos iurisdictionem, intelligitur quoad excommunicationem, & remedia Ecclesiastica, non carcerem nisi inuocato auxilio. num. 38.
*Carceratio in laicos per Ecclesiasticum absque auxilio dicitur iniusta & nulla, & recursis ad Regem legitimus. num.*39.
*Et quibus remedijs. ibidem, num.*40.*&* 41.
*Carceratio dicitur iniusta facta per iudicem habentem iurisdictionem super qualitate, de qua tamen non constat. num.*42.
*Qualitas quæ defert iurisdictionem, ante omnia de fiuti, & probari debet. num.*43.*&* 44.
*Iurisdictionis exercitium, vt attribuatur, satis est qualitatem in libello deducere, licèt de ea queat dubitari. num.*45.
*Qualitas tamen illa si à principio negetur, debet constare summariè, plenè tamen. num.*46.
*Concubinam clerici vt capiat Ecclesiasticus, si sit vxorata; debet esse concubinatus notorius. num.*47.
*Iudex secularis vt de concubinatu cognoscat, debet esse notorius. num.*48.
*Carcerari non potest habens saluum conductum à Principe. num.*49.
*Saluus conductus in epistola Principis habet vim legis. num.*50.*&* 51.
*Captus sub saluo conducto ita debet in pristinum relaxari, vt amplius capi non possit. num.*52.
*Captus in Ecclesia ita debet relaxari, vt iterum capi non possit. num.*53.
*Relaxare obligatus debet captum ponere extra suum territorium in loco, quo capi non possit. num.*54.
*Et vt difficilis sit eius persecutio. num.*55.
*Saluus conductus infringitur per nouum delictum, & etiam respectu antiqui. num.*56.*&* 58.
*Princeps satis offenditur per delictum. num.*57.
*Clericus incarcerari non potest pro debito ciuili. num.*59.
*Secundum magis, & probabiliorem communem. num.*60.
*Clerici non conueniuntur, vltrà quàm facere possint. num.*61.
*Clericus pauper nec carceratur, nec bonis cedere cogitur, sed cautionem iuratoriam præstat. num.*62.
*Fructus beneficij sequestrantur ob debitum decreti, vt satisfiant creditores ad congrua præstanda clerico. num.*63.
*Ludouici Gomesij opinio reprobatur. num.*64.
*Clericum obligatum in forma Cameræ an possit licitè pro debito incarcerari. num.*65.
*Clericus vt gaudeat priuilegio, c. Odoardus, debet esse in sacris, aut altari seu ministerio Ecclesiæ deseruiens. num.*66.
*Clericus pro debito ante ordinum susceptionem an possit carcerari. num.*67.
*Clericus etiam in sacris pro debito potest capi, si subsit fugæ suspicio, & exportat res suas. num. num.*68.
*Clericus vt reddat depositum potest incarcerari. num.*69.
*Clericus iuste capitur pro debito ex delicto etiam ciuiliter tractato. num.*70.
*Clericum conductorem Regij vectigalis posse carcerari, & in carcere seculari. num.*71.
Monachus pro debito ciuili capi non potest. num. 72.
Et quid quando ingressus sit religionem in fraudem creditorum, vel post eius capturam, vel postquam iam petita sit in eum executio. num. 73. *remissiuè.*
*Aduocatus Licentiatus, Doctor aut etiam Baccalaureus an pro debito ciuili possit incarcerari. num.*74.*&* 75.
*Et in Doctore, qui nec legit, nec aduocationis officium exercet. num.*76.*&* 77.
Tutor pro debito sui pupilli capi non potest. num. 78.
*Tutor capi potest pro debito pupilli, si nolit exhibere illius bona, vt fiat executio. num.*79.
*Pupillus pro debito non potest carcerari. num.*80.
*Minor viginti quinque annis pubes an pro debito possit capi. num.*81.*&* 82.
*Mulier pro debito meræ ciuili non carceratur. num.*83.
*Mulier capi non potest pro debito publico aut fiscali. num.*84.
*Mulier succedens laico pro debito fiscali an capi possit remissiuè. num.*85.
*Mulier ratione tutelæ incarcerari non potest. num.*86.
*Mulier pro debito descendente ex delicto capi potest. num.*87.
*Mulier meretrix, & personaliter in iudicio comparet, & pro debito carceratur. n.*88. *& quid in meretrice maritata. num.*89.
*Mulier non cogitur personaliter in iudicio comparere, sed per Procuratorem. num.*90.
*Et quid quando iudicium absque illa exerceri non potest. num.*91.
*Mulier proferendo testimonium in causa carceris personaliter comparere cogi potest. num.*92.
*Capi non possunt, qui inuicti non sedent in iudicio, & quales sint. num.*93.
*Capi non possunt qui vltra quàm facere possunt, non tenentur. num.*94.

*Capi non possunt pro debito qui per infortunium, naufragium, seu incendium bona sua amiserè. num.*95.
*Rusticus quo tempore capi non possit. num.*96.
Nobilis pro ære alieno non incarceratur. num. 97.
*Nobilis conductor vectigalis pro debito carceratur. num.*98.
*Carcerari non debet grauiter infirmus, etiam pro delicto. num.*99.*etiam pro debito ciuili. num.* 101.
*Vulneratus non carceratur, sed præstat fideiussores, alias custodias ei apponit iudex suis expensis. num.*100.
*Incarcerari nequit die feriato ob honorem Dei pro debito ciuili.num.*102. *& quando pro delicto. num.seqq.*
Debitor suspectus de fuga carcerari potest. num. 103.
Hæres durante tempore conficiendi inuentarium capi non potest. num. 105. *qui vltra inuentarium tenetur, si bona in eo contenta abscondat. ibidem.*
Hæres obligatione quoad factum personale qua tenebatur defunctus, capi non potest. num. 106.
*Debitor habens literas dilatorias à partibus, vel à iudice,intra illum terminum capi non potest. num.*107.
*Dilatio, & mora à iudice quando debitori dari possit. num.*108.
*Literarum dilatoriarum debitoribus concessarum qualis sit effectus. num.*109. *& num.*110.
*Creditorum maior pars si inducias det debitori, interim non carceratur. num.*111.
*Literæ dilatoriæ generales an intelligantur in debito iurato, & debitis fiscalibus, & debitis priuilegiatis,& an extendatur ad fideiussores assidati. num.*112. *remissiuè.*
*Confugiens ad locum, quo iure vel consuetudine capi non potest,relaxandus est. num.*113.
*Captus in Ecclesia eidem relaxatus restituitur. ibidem,& num.*114.
Ab Ecclesia extrahens delinquentes publicè excommunicatur,& omnia restituere tenetur, & vim facere declarat Senatus. ibidem.
*Clericus ab Ecclesia inuitus extrahi non potest, sicut nec laicus. num.*115.
*Ab Ecclesia plures particulari ratione extrahi, & capi possunt. num.*116. *remissiuè.*
*Immunitate Ecclesiæ sententiæ non gaudentes si appellent ab extractione,vim non fieri, decernit Senatus. num.*117.
*Captus in Ecclesia an sit detinendus in carcere, interim dum quæstio super restitutione ad illam,decidatur. num.*118.
*Immunitates Ecclesiæ an inuitis rectoribus eius, possit aliquis renuntiare. num.*119.
Carceratio dicitur iniusta, si fiat in carcere obscuro, & atrato, & quando ita dicatur. num. 120.*&* 121.
Carceres subterranei dicti, Suetanos, *ob quæ, & quando sint prohibiti. ibidem.*
*Carcer ita esse debet vt carceratus pœnam non patiatur. num.*122.
*Carceratus quando possit detineri in vinculis simul. num.*123.
*Saluus conductus quanto tempore, & locis duret. num.*124.
*Carceratio iniusta dicitur ratione ordinis non seruati. num.*125.
*Causa ciuilis à captura incipi non potest, nisi debitum sit ex re iudicata. num.*126.
*Capturam pro debito debet præcedere citatio, causæ cognitio, & sententia translata in rem iudicatam. num.*127.
Ante capturam quod non est deductum, non potest postea deduci ad eius iustificationem. ibidem.
*Debitor captus omisso iuris ordine an sit relaxandus si verè debitor apparet. num.*128.
*Carceratus pro debito falso, an possit pro vero detineri. num.*129.*&* 130.
*Debitor ex publico instrumento non carceratur, nisi habeat clausulam guarentigiatam, & sit liquidum. num.*131.
*Capturam debent præcedere legitima indicia. num.*132.
Indicia ad capturam qualia legitima sint. num. 133.
*Iudicis arbitrium circa capturam debet subiacere iuris regulis. num.*134.
Captura ante informationem, & testium receptionem in scriptis, est iniusta. num. 135. *& seq.*
*Ad capturam in delictis grauibus,& pœnam corporis afflictiuam habentibus leuia indicia sufficiunt. num.*137.
*Informatione non recepta in scriptis, sed ext[ra] iudiciali, non potest in quolibet delicto pturam procedi. num.*138.
*Nisi tribus concurrentibus, quia tunc cum [in]iudiciali informatione capi potest delin[quens] num.*139.
*Quod procedit,si procedatur ex officio,secus si [pro]cedatur ex querela partis, nisi duo tunc concurrant. num.*140.
*Confessio vulnerati grauiter quando sufficiat ad capturam delinquentium. num.*141.
*Captus pro vno debito quando possit pro alio recommendari. num.*142.
*Obligatus realiter duntaxat non tamen personaliter,carcerari non potest. num.*143.*& seqq.*
*Hypothecans pro alio rem suam,& non personam, dicitur debitor respectu rei exhibitæ tantum. num.*144.*&* 145.
*Actio personalis limitata ad capturam non extenditur. n*146. *&* 147.

Praxis hodierna tabellionum, y me obligo con mi persona y bienes, *vnde ortum habuit. num.* 148.

Casus de facto refertur, quo executor sententiæ, qua dicebatur, capi bona, processit ad capturam personæ, & vim facere decreuit Senatus aditus per viam violentiæ. num. 149.

Obligatus realiter tantùm tunc capi potest, si bona desierit possidere dolosè. num. 150.

Ita si rem attriuit vel consumpsit. num. 151.

Carceratio iniusta dicitur ratione rei & causæ. num. 152.

Captus pro delicto non infligente pœnam corporalem, relaxandus est sub fideiussione oblata. num. 153.

Aliàs appellationi esse deferendum decernit Senatus aditus per viam violentiæ. num. 154.

Clericus captus pro delicto non infligente pœnam corporalem sub fideiussoribus relaxatur. num. 155. & 156.

Captus pro delicto merente pœnam corporis afflictiuam etiam sub fideiussoribus non relaxatur. num. 157.

Quod etiam obtinet in clericis. num. 158.

Delictum enorme in clerico quale dicatur. num. 159.

Clericus non relaxatus sub fideiussoribus, vbi habet locum de possessionis pœna. num. 160.

Clericus captus non relaxatur si crimen habeat pœnam corporalem, vel delictum sit graue. num. 161. & 162.

Clericus non relaxatur captus pro delicto in quo iure ciuili etiam sub fideiussoribus non relaxatur. num. 163.

Captus pro delicto, quo est appositum exilium, an sit relaxandus. num. 164.

Qui teneant partem negatiuam. ibidem.

Pœnam exilij esse corporis afflictiuam, qui teneant. num. 165.

Et quid iure Regio, & canonico seruandum. num. 166. & 167.

Captus pro delicto, cui apponitur pœna indignationis Principis, an sit sub fideiussoribus relaxandus. num. 168.

Captus pro delicto exigente pœnam palinodiæ non est sub fideiussoribus relaxandus. num. 169.

Palinodiæ pœna non potest exequi in absentem, sed in personam. num. 70.

Palinodiæ pœna clericus sicut nec nobilis non plectitur. num. 171.

Causa omnis tangens famam dicitur grauis. num. 172.

Palinodiæ pœna est infamatoria. ibidem.

Indiciatus ad torturam siue in ciuilibus, siue in criminalibus, non est sub fideiussoribus relaxandus num. 173.

Tortura quando potest dari ad eleuandam varietatem à testibus etiam in causis pecuniarijs, carceratus non est sub fideiussoribus relaxandus. num. 174. & 175.

Carceratus pro crimine falsi, etiam vbi est pœna pecuniaria, non relaxatur sub fideiussoribus, & quid de iure canonico. num. 176.

Captus in flagranti, etiam vbi pœna est pecuniaria, non relaxatur sub fideiussoribus. num. 177.

Et quid in reperto de nocte cum armis. num. 178.

Confessus delictum etiam in pœna pecuniaria an relaxatur sub fideiussoribus. num. 179.

Et quid in solo conuicto licèt non sit confessus. num. 180.

Condemnatus reus non relaxatur sub fideiussoribus, sed solutione liberatur. num. 181.

Condemnatus ad rem vel possessionem tradendam, non liberatur præstando fideiussores. num. 182.

Condemnatus ad pecuniam appellans relaxatur, si deponat pecuniam. num. 183. & 184.

Condemnatus ad pœnam pecuniariam appellans quando sub fideiussione aut deposito sit relaxandus hodie ex bulla Pij V. num. 185.

Captus non relaxatur sub fideiussoribus quando causa in proximo est determinationis si hucusque distulit fideiussores præstare. num. 186.

Captus etiam pro delicto corporis pœnam afflictiuam merente relaxatur post conclusionem, si ex actis appareat de eius innocentia. num. 187.

Reum sine fideiussoribus relaxatum tempore ferendæ sententiæ potest iudex in carcerem reuocare. num. 188.

Carceri se offerens an debeat sub fideiussoribus relaxari. num. 189.

Pœna corporalis quando veniat in defectum pecuniariæ, an reus sit sub fideiussoribus relaxandus. num. 190. 191 & 192.

Pœna vbi relicta est arbitrio iudicis an captus sub fideiussoribus sit relaxandus, & quando non. num. 193.

Reus confugiens à carcere non est sub fideiussoribus relaxandus, etiam vbi aliàs relaxaretur. num. 194.

Aufugiens ad superiorem non dicitur carcerem, homagium, aut iuramentum frangere, quia talis fuga non est punibilis. num. 195.

Illustris etiam in quolibet delicto vel multum diues, & aliàs nobilis quando sit relaxandus sub fideiussoribus, vel custodibus, vel domus, palatium, ciuitas, pro carcere sit assignanda, vel quando sub iuratoria cautione. num. 196. *remissiuè.*

Captus quando sit relaxandus sub fideiussoribus commentariensibus. num. 197. *remissiuè, &* 198. *vbi de praxi.*

Debitor adyciendus creditori torque ferreo an sit sub fideiussoribus relaxandus. num. 199. & 200.

Captus pro delicto casu commisso an relaxandus sub fideiussoribus. ibidem.

*Pœna verberum, aut fustigationis an permittat relaxationem sub fideiussoribus. num.*201. *& seq.*

*Infamia sola deperse non admittit relaxationem fideiussorum. num.*202.

Pœna dicta, de verguenza, *est corporis afflictiua. num.*203.

*Pœna mitræ,quam solet apponere iudex Ecclesiasticus,est corporis afflictiua. num.*204.

*Pœna perpetui carceris dicitur corporis afflictiua, & an de iure ciuili aut Regio imponi possit. num.*205.

*Pœna carceris, quibus casibus iure Regio imponi potest. num.*206.

*Pœna carceris quando imponitur sub fideiussoribus,reus non relaxatur. num.*207.

*Pœna candentis ferri appositionis apponenda secundò nubenti viuente vxore relaxat sub fideiussoribus. num.*208.

*Et hæc pœna iure canonico locum habet. n.*209.

*Iudex Ecclesiasticus pœnam infligentem membri mutilationem vel sanguinem non potest imponere, aliam tamen pœnam corporalem bene imponere queit. num.*210.

Fustigationis pœnam imponit iudex Ecclesiasticus. ibidem.

Exilij pœnam iudex Ecclesiasticus imponit. num. 211.

Item detrusionis in monasterium. ibidem.

Item,& perpetui carceris,& de alijs. ibidem.

*Pœna suspensionis ab officio seu beneficio non admittit relaxationem sub fideiussoribus.n.*212.

*Carceratio etiam pro delicto corporis pœnam afflictiuam merente relaxatur,si sit grauiter infirmus, & commodè in carcere non queit curari. num.*213.

*Et quando secus. num.*214.

*Et quid si infirmus non habet fideiussores, vel minùs idoneos, & sit incarceratus pro delicto ciuili. num.*215.*&* 216.

*Fideiussores sub quibus sit carceratus relaxandus, obligandus erit repræsentare reum, stando iuri,ac iudicato soluendo. num.*217.

*Fideiussor ad relaxationem ob innocentiam, de qua constat,sufficit obligari de repræsentando. num.*218.

*Fideiussorem si reus non inueniat, & pignus offerat, est audiendus, cùm melius consulatur fisco. num.*219.

*Fideiussores si non inuenit carceratus, non relaxatur. num.*220.

*Fideiussores dandi sunt in loco iudicij, nisi ibi non reperiat, quia alibi recipiuntur,dummodo in loco subiecto iudici. num.*221.

Fideiussores non habens,quando sub cautione iuratoria relaxatur reus de consuetudine. num. 222.

*Relaxatus à iudice simpliciter dicens sub fideiussoribus,ad quid isti teneantur. num.*223.

*Fideiussores si non recipiantur, tabellio & iudex quando parti teneantur ad interesse. n.*224.

*Fideiussor non potest obligari pro pœna corporali, quia non est Dominus membrorum suorum. num.*225.

*Reus eadem causa,qua in prima instantia non relaxatur,vel relaxatur sub fideiussoribus,pariter & in secunda,& vlterioribus. num.*226.

*Carceratio, vbi à iure admittitur appellatio,licita non est. num.*227.

*Appellatio ab iniusta incarceratione quandocumque etiam post decendium admittitur. num.*228.

*Carceratio, cùm quotidie grauet, semper carceratus dicitur esse intra decendium. num.*229.

*A carceratione ex eadem causa, & ab eodem iudice, nonnisi semel licet appellare. num.*230. *&* 231.

*Carceratum esse legitimè,vbi est declaratum, debet carceratus appellare ab hac declaratione infra decem dies. num.*232.

*Carceratus in appellatione à carceratione iniusta ex vna causa, si succumbat; poterit postea ex alia appellare, iterum ab ipsa carceratione. num.*233.*&* 234.

*Relaxatus sub fideiussoribus de soluendo, vel redeundo ad carcerem, non appellat à carceratione. num.*235.

*Carceratus pro causa sui natura inappellabili, vt pro executione rei iudicatæ, non potest appellare. num.*236.

*A carceratione appellans post decem dies debet allegare causam grauaminis de præsenti, non de præterito. num.*237.

*Relaxatio carceris an suspendatur per appellationem. num.*238.

*Contrariorum eadem est dispositio. num.*239.

*Carceratio non suspenditur per appellationem à reo interpositam. num.*240.

*Ius idem est in actu conficiendo,quod in destruendo. num.*241.

*A relaxatione excommunicationis non licet appellare. num.*242.

*Relaxationem carceris suspendi per appellationem, immò vim fieri declarandum, defenditur. num.*243.

*Ab articulo præiudiciali causæ principali licita est appellatio. num.*244.

Prohibitam qui dicit appellationem, tenetur probare. ibidem.

*Carceratio iusta à principio, pariter & in causa appellationis ab ea. num.*245.

*Relaxationis carceris reuocatio per superiorem fuisset illusoria, si relaxatus reus fuisset appellatione pendente,& aufugisset. num.*246.

*Ratio quæ vincit regulam contrariam, multo fortiùs eam,quæ pro ratione facit. num.*247.

*Ratio prohibendi appellationem à captura durat, & in eius relaxatione. num.*248.

*Excommunicationis absolutio non suspenditur per appellationem, quia periculum est in mora, carceris autem relaxatio trahit periculum in festinatione. num.*249.*&* 250.

*A relaxatione carceris appellationi nisi deferat iudex vim facere, decernit Senatus. num.*251.

*Quæ doctrina limitatur in relaxatione carceris facta per suprema tribunalia, quæ non suspenditur per appellationem. num.*252.

*Relaxatio rei ob innocentiam non suspenditur per appellationem. num.*253.

*Decretum Senatus, quo vim fieri decernitur ob non delatam appellationem ab iniusta carceratione, an arretet iudicem deferre, & simul relaxare reum à carceribus. num.*254.

*Appellatio à mandato de capiendo non suspendit capturam faciendam. num.*255.

*Captura post appellationem à mandato de carcerando tendit in faciliorem causæ expeditionem. num.*256.

*Gestum in faciliorem causæ expeditionem non venit vt attentatum reuocandum. num.*257.

*A carceratione iniusta appellationi deferendum decernit declaratio Cardinalium, reo tamen interim manente in carcere iudicis inferioris. num.*258.

*Appellatio à carceratione iam facta illam non reddit attentatam, nec ea pendente reus relaxatur. num.*259.

*Condemnatus iam an & quando est relaxandus appellans. num.*260.

*Natura appellationis est omnia in præsenti statu conseruare. num.*261.

*Gestum præcedens appellationem, & eius tempus ad appellandū non dicitur attentatum. n.*262.

*Relaxatio carceris appellatione pendente est attentatum. num.*263.

*Prouisio Regia, & eius decretum non comprehendit in repositione, nisi attentata iniustè facta. num.*264.

*Carceratus appellans si virtute Regij decreti relaxaretur, interim de nihilo seruiret deferre, cùm appellatio grauamine cessante euanescat, & sic nihil superiori relinqueretur cognoscendum. num.*265.266.*&* 267.

*Grauaminis cognitio, & reuocatio pertinet superiori Ecclesiastico, non autem Senatui Regio, cui tantùm spectat determinatio super vi & delatione. num.*268.*&* 269.

1 CVM ille sepulchrum viuorum, qui in omnibus mortui videntur, consummatio bonorum, consolatio inimicorum, & experientia amicorum, species torturæ, mortis similitudo, mala māsio, purgatorium huius vitæ, & locus horribilis, carcer, tum propter priuationem conuersationis, tum etiam propter squalorem, & immunditiam, quæ in carceribus reperitur, assignetur à iure delinquentibus; vt ibi detenti custodiantur, ne fugientes sui facinoris condignam pœnam possint euitare; neque delicta maneant impunita *l.* 1. *& toto titulo ff. & C. de custodia reorum.* & omnes criminalistæ. quapropter si iustè à iudice facta sit carceratio, eo quòd est mera interlocutio, à iure permissa, & causæ necessaria, si ab ipsa per carceratum emittatur appellatio, non cogit Senatus iudicem Ecclesiasticum illam deferre, quia vim non facit; imò sibi causa remittenda est, cùm & ius delationem neget, nec tūc grauat carceratio, ita tenet Philipp. *in c. super eo el* 2. *de appel. in c. ex parte el* 1. *col.*2. *eod. tit.* & Zerola *in praxi Episcopali* 1. *p. verbo appellatio. in q.* 6. *versiculo ad primum dicitur quod non.* & alibi passim per Doctores, argumento text. *in l. ante sententiæ tempus C. quorum appell. non recipi.* & Concil. Trident. *sess.*24. *de reformat. c.*20. & ea quæ in eius declarationem adduximus suprà 1. p. cap. 1. in principio, Campanill. *diuer. iur. rubr.* 11. *c.* 13. *n.*312.

Quæ doctrina tunc vera est, & indubitata, quotiescūque carceratio iusta est, & debitis solemnitatibus facta sit, non tamen quando iniusta est, quia tunc meritò suprema tribunalia vim fieri declarant, si iudex iustæ huic appellationi non detulerit, quia continet damnum irreparabile, ita cēsuit declaratio Cardinalium circa d. c. 20. Concil. Tridentini *d. sess.*24. *de reform. c.*20. *vers. ab ista reparari nequeat,* ibi, Intelligitur etiam de grauamine indebitæ carcerationis, & ordinarius tenetur huic appellationi deferre, & finere processum: interim tamen reo remanente in carceribus, donec iudex appellationis causa cognita aliud iusserit.) Hactenus de declaratione. & idē decisum fuit per interpretes Concilij Trid. 4. *p. decisio. nouissimarum.* quæ cum declarationibus Cardinalium sunt *decis.* 224. *fol.*87. ibi, Congregatio Concilij censuit grauamē indebitæ carcerationis esse ex his, quæ per appellationem à diffinitiua reparari nequeūt, ideóque ab eo ante diffinitiuam appellare licere ex decreto c. 20. circa principiū. & ordinarium teneri huic appellationi deferre, & finere processum trāsferri, ad iudicē appellationis: interim tamen reo remanēte in carceribus; donec iudex appellationis causa cognita aliud iusserit, &c.) Vide igitur iniustam carcerationem causam præstare appellationi, vt ex pluribus Anton. Gomez 3. *tomo variar. cap.* 10. *numer.*10. vterque Barbosa alter *in l.* 2. *in princ. parte* 2. *numer.*33. alter verò *in rem pōs. ad Trident. sess.* 24. *de reformat. cap.*20. *numero* 10. Caldas Pereira *in l. seruatorem habens*

2

3

4

5

verbo

verbo per quod numer. 31. Soarez, & Donat. à Fin. *tom.2. communium opinio. lib.9. tit.3. n.2.* Mainard *decis.25.li.2.* Aloysi.Ricci. *in collect. decis.p.3. colum.642. versic.primo.* Prosper de Aug. *in additio.ad Quarant. in summa Bullarij verbo, Archiepiscopi authoritas, versic.18.authoritas n.20. litera H, pagi.64. & 71.* vbi refert prædictam Cardinalium congregationem, Franch. *in cap.super eo 12.n.2. & 3.de appellat.* Bal. *in l.2.vers.sed incidenter n.6.C.de Episcopa. audien.* Ang.Areti. *in l.2.num.27.ff.de appella. recipi.*& idem Angel. *in tract.de maleficijs verbo præsente dicto Caio n.16. versic. quæro an appellatione.* Guido Papæ *tract. de appellat.q.30. n.29.tomo 5.fol.58.* Lancel. *tract.de attent.2.p. cap.12.limi.33.n.4.*qui quidem,& alij plurimi
6 affirmant, & Campanill. *vbi suprà.* vt quando à carceratione propter iniustè factam,puta,appellatur, ei deferendum sit, reo tamen in carcere manente, donec superior aliud præcipiat, ad cuius delationem, & iudicem omnino teneri, quapropter vt in hoc nullus decipiatur,diligenter festinandum,& declarandũ est, quibus casibus carceratio iniusta sit,in eius appellationẽ vim iudex facere dicatur, de quo vide post alios Marques. *de commiss.1.p.c.12.n.53.*Dueñas *regu.52.limi.1.*
7 Et ad maiorẽ claritatem,& distinctionem captura dicitur iniusta, aut ratione iurisdictionis,aut ratione personę,aut ratione temporis, aut ratione loci, aut ratione ordinis non seruati, aut ratione causæ, & rei de qua agitur,quorum vera, & exacta cognitio tibi aduocato,& honorem,& lucrum,hoc in ministerio nostro degenti in tribunalibus su-
8 premis præstabit. In priori igitur,quoad primum dicitur iniustus carcer, siue in eo detentatio ratione iurisdictionis, & sic ille, qui nõ habet iurisdictionem,vel eam habet, sed est incompetens iudex, carcerare non potest;quod si fecerit,carceratio ab ipso decreta,& inualida,& iniusta reputabitur,ita consuluit Bald. *cons.285.vol.1.col.1.& consil.318. col.4.& in c causam matrimonij circa fi.de off.delegati.* Prospe. Farin. *in praxi crimi.lib.2.q.27. n.3.* adeò vt faciens carcerare aliquem per iudicem incompetentem,perdit causam, secundùm Paridem de Puteo *in tract.at. syndic. verbo captura c.5.n.6.fol.128.* Socinus *cons.99. col.2.vol.3.* Decianus *cons.75.col.fin.* Ananias *cons.55.colum.2.* & ibi Bologninus,Doctores Curt. Iuni. Purpu. & Iacob.de sancto Georgio *in l.magistratibus,& in l.cui iurisdictio ff.de iurisdict.omni.iud.* Curtius *in tract de sequestr. q.27.*Ias. *in §.1.num.95.inst.de actionibus,& in l.2. colum.6. in fin. versic. nota tamen diligenter ff. de iurisd. omni.iud.* Rochus Curtius *in cap. at si clerici in 3.nota.de iudi.* Roland. *consil.65. num.6. versiculo sed præmissis non obst. in vol.3.*

quæ communis opinio est secundùm Bonacosam, de qua testatur *in 1.p. suarum communi.opinio. versic.captura ad hoc in fin. pag.19. colum.2.* secundùm quorum intelligentiam, & doctrinam appellationem iustam esse constat, vimque fieri à non deferente, eo quòd detestatio iniusta est.

Quæ tamẽ regula licèt in se vera sit, non 9
tamen ita procedit, quando iudex incompetens aliquem caperet, non ad effectum cognoscendi de ipsa causa, sed ad remittendum captum suo iudici competenti,quo casu cum nec possit de incompetentia iudicis allegari, & opponi, iusta meritò dicitur carceratio,vt notat Bart. *in d.l.magistratibus 1.q.* receptus communiter ibi à cæteris Doctori- 10
bus, qui dicit municipales magistratus non habentes potestatẽ cognoscendi causas maiores, in quibus corporis ac sanguinis pœna imponitur de iure,posse delinquentes etiam maiori,& corporali pœna dignos,incarcerare,& ad maiorem remittere iudicem,text. *in § iudicem in auth.de defensoribus ciui. collatione* 3.qui quamuis loquatur in defensoribus ge- 11
neraliter, intelligendus tamen est in omnibus iudicibus,vt tenet B. *in d.l.magistratibus.* vbi Purpu. *n.8.& 9.*qui ampliat etiam si non 12
sit periculum in mora *ff. de iurisdictione omnium iudi.* idem B. *in l.si quis in seruitute ff. de furtis,* per text. *in l.fin.ff. de offic. præfecti vigilum.* Boërius *d.decis.315. num.34. ad medium versic.& sic Dominus de Castellario.*Prosper Farin *in 3.tomo pract.crimi.q.27. num.5.* vbi adducit simile de iudice sæculari carcerante 13
clericum deprehensum in flagranti,scilicet; vel causa proxima ad effectum illum remittendi ad iudicem suum Ecclesiasticum, de quo per ipsum *in 1. tomo q.8. à n.116.* & Bobadil. *in Polit. lib.2. c.* & facit etiam,quod de 14
milite delinquente dicimus, captóque à iudice ordinario ad effectum illum remittendi ad suum iudicem militarem,iuxta text. *in l.de militibus, & l. non dubium.* & ibi gloss. & communiter Doctores *ff.de custodia reorum.*

Ex quibus etiam inferri potest ad vica- 15
rios forancos, iudices non ordinarios, sed delegatos ad vniuersitatem causarum, vt ex aliis dicit Zerola *in praxi Episcopali §.vicarius 1.p. vers.2.* iuxta glossam *in clem. 2. verbo foranco de rescriptis.* & ea, quæ ibi communiter Doctores, & quod not. *in l.1. §.1. ff. quis, & à quo appellan.* quibus inter aliquas causas, criminalis non committitur ab Episcopis, imò aliquando specialiter prohibita, vt praxis obseruat. & an & vicario generali hæ causæ criminales sub clausula gene- 16
rali intelligantur commissæ ab Episcopo, addita saltem aliqua particulari causa requirente speciale mandatum expressa, vt

est matrimonialis, beneficialis, &c. secundùm Maran.4.*p.d.*5.*n.*16. vide pro resolutione Zerolam *vbi proximè vers.tertium dubium.* vbi affirmatiuè resoluit post disputationem in prædictis vicariis generalibus Diœcesis.

17 Igitur vicarij foranei vbi iurisdictionẽ non habeant in causis criminalibus,ad hoc vt de eis queant cognoscere,poterũt tamen delinquentẽ carceribus detinere post inquisitionem, seu informationem adductam, non ad effectum cognoscendi de causa, sed remittendi ad vicarium generalem Diœcesis,iuxta doctrinã proximè à nobis relatam, & stylum praximque vulgarem,à qua detentatione si delinquens detentus à carceratione appellauerit, auxiliúmque violentiæ protestatus, minimè in tribunali audiendus est, sed iudici remittendus,vel saltim hoc casu puto tertium genus violentiæ dandum esse,nempe: *remitiendo lo al juez que del puede conoscer no haze fuerça, y no lo remitiendo* vim facit deferat,& reponat.& hoc casu hoc decreti genus,& congruius,& securius est.

19 Rursus, & ex hoc eodem capite, nempe iurisdictionis defectu fluit iniustam dici detentationem, seu incarcerationẽ, si fiat à iudice delegato, qui cùm non habeat merum imperium, ad cuius genus tangit carceratio ab ipso facta, propterea nulla, & iniusta reputatur,ex defectu iurisdictionis,gl.celebris *in l.consentaneum.*& ibi Bal.*in 3.col.versic.quæro nunquid delegatus C quomodo,& quando iud. auth.de exhibendis reis §.si verò etiam colla.5.& in authent.rei qui iurat.*vbi Bal. *colum.5.versic. item nota.*& Bart.1.*not.ab.C.de bonis authoritate iud. possid.* & per Doctores *in l.plerique ff. de in ius vocando.* idem Bal. *in auth.omnino col 3.versic. circa personã iudicis C.ne vxor pro marito.* Alex. *in l.inbemus col.2.ff.de iurisd.omnium iud.* Purpur.*in l.cui iuris col.n.6.ff.eodem.* Marsi. *in praxi crim.§.attingam in fi.n.*78. & idem *in tract. de bannitis in verbo capti.n.*51. Boërius *decisio.* 215.*n.*34. Conradus *in praxi tit.de capturis n.* 21.*versic.hinc est, quod captura pag.* 266. *col.*1. communem dicit Ias.*in l.cui iurisdictio n.*13. & ibi Curtius Iunior *n.*18. *ff. de iurisd.omnium iud.* Diaz *in regula* 179. *incipit delegatus inferioris.*Villalobos *in communi opin litera D,pag.* 218. *incipit delegatus inferioris à parte numer.*

20 27. Quod limitat ex aliis ibi, nili timeatur de fuga, idem tenet Bonacasa *communium opinio.*1.*p.fol.*18.*versic.*2. *incipit c.non potest facere quilibet delegatus,*&c.

21 Quam quidem doctrinam ex eo fundant Doctores prædicti & dicẽdi, quòd cùm carceratio dicatur regulariter iniusta, si fiat iudicis mandato non habentis merum imperium.& non existentis in maiori magistratu, sed simplicem tantùm iurisdictionem habentis,vt tenent Paul.de Castro *in l.cum proponas C. de bonis authori. iudi. possid.* quem sequitur Hippolytus de Marsi. *in pract.crimi.§. attingam n.*77. *& in tract. de bannitis in verbo capti.n.*51. vbi allegat text. *in l.*2.*ff.de orig.iuris.*& Doctores *in l.imperiũ ff.de iur.omn.iudi.* vbi latè hanc materiam, & differentiam iurisdictionum, præcipuè meri imperij adducunt.Boër.*d.decis.*215.*sub n.*34.referens Purpur.*in d. l. imperium n.*226. faceréque dicit tex.*in l.*2.*§.fi.secundum vltimam lecturam glossæ ff.de iudicijs.*Conra.*in d.pract.d.tit.de captura n.*1. *versic.nec dubium erit fol.*266. vbi declarat Decianus *in tract.crimin.tomo* 2.*lib.*7.*c.*10. *n.*23. & cùm delegatus non habeat, nec habere potest prędictum merum imperium,de cuius genere est citatio realis,seu personalis, qualis est carceratio,secundùm Doctores relatos, meritò talem carcerationẽ à simili iudice factam indebitã esse ob defectũ iurisdictionis,profitetur cõmunis,& extẽditur,siue ante litis cõtestationem, siue pòst ex eisdem Doctoribus,præcipuè Ias.& Villalobos ibi. 22

Quæ doctrina sic simpliciter, & indistinctè accepta,nihil mirum,vt intellectum obscurum reddat, siquidem videmus passim, delegatos cognoscere de aliquibus criminibus,delinquentésque detrudũt in carcerem: Quam difficultatem vt euites, dicẽdum est, quod princeps absque dubio potest causas meri, & mixti imperij, delegare indistinctè *l.*1. & ibi gl.& DD. *C.qui pro sua iurisdictione.* & etiam Ias.*in l.*1.*in prin.ff.de offic.eius cui.* & DD. *in l.imperium ff. de iurisd.omni.iu. & in c. quod sedem de off. ordinar.* vbi per alios Abb. *n.*8. & Ias *in d.l.*1.*in prin.ff.de offic.eius,* disputant,an delegatus principis possit has causas subdelegare, quod hoc vtroque iure ciuili autem, ex modis quibus Bartol. diuisit merum imperium *in l.imper.* & ibi Iason,& alij. Abb. *in d.c.quod sedem n.*5.*versic tertia regula,* nempe: in imperium maximum,secundum, merum imperium maius, tertium, merum imperium magnum,quartum,merum imperium paruum, quintum, merum imperium minus, sextum, minimum imperium, quorum omnium exempla ibi exactè videre poteris, & ista duo vltima possunt delegare iudices inferiores à principe etiam de iure ciuili, prout est merum imperium minus, quod est modica coërcitio competens cuilibet magistratui, id est, cuilibet habenti ordinariam iurisdictionẽ, quia iurisdictio sine modica coërcitione nulla esset, *l.* [illegible] *bus ff.de iurisd.omni.iudi.l.fin ff.de offic.eius cui.* & *ex literis de offic.delega. cap.*[illegible] 23

Vnde eo ipso quòd quis recipit potestatem 24 ordinariam, vel delegatam,habet hanc modicam coërcitionem Alterum est merum 25

imperium

imperium minimum,quod consistit in leuiter mulctando *ex l. fi.C.de mo. mulctarum l.2.*
26 *Cod.de sponsi.*& ista duo vltima possunt delegari de iure ciuili, quia competunt cuilibet magistratui, & ea, quæ competunt iure magistratus sunt delegabilia de iure ciuili, *vt in d. l.* 1. *ff. de off. eius.* superiora autem communiter tenent Doctores, quòd non sunt delegabilia de iure ciuili propter grauitatem præiudicij,nisi propter necessariã absentiam, de quo latè *in d.l.*1. *& in authent.de collatio.*§. *ad hæc.* & vbi suprà locis iam relatis, de qua materia videre licet aliquantulum remisiuè per Couar. *lib.3.var.cap.*20. *num.*1.

27 De iure autem Canonico causæ meri, & mixti imperij delegari possunt,etiam per inferiores à Papa, vnde Archiepiscopi, & Episcopi, & alij Prælati, & iudices Ecclesiastici merum, & mixtum imperium habentes,poterunt illa alteri committere, & delegare, sicuti asserunt glossa *in c. in Archiepiscopatu,de raptoribus.* gl. *in d.cap.quod sedem*, item glossa *in cap. prouenit* 95. *d.* quarum sententiarum communem esse fatentur Panorm.Imola,& Alciatus *num.*76. *in d.c.quod sedem,* & iuniores *in d. l.*1. præsertim Curtius Iunior *n.*26. Alex.Iaf.Purp. *n.*492. & Iacob. de Nigris *colum.*13. citantes text. *in d. c. in Archiepiscopatu de rapto.*text.*in cap.aqua de conseruatione Ecclesiæ*, vel alia *c.vel in clem.vel mo.in 6. clem.*1. §.1.*de hæret.cap.licet de offic.vicarij cap.cum opus de offic.ordi.in 6.*quibus iuribus diligenter curat respondere Cou.*vbi proximè.* quam opinionem communem prædictam nec ei placere, nec displicere videtur, sed in eius resolutione,& electione tepidum esse.

28 Igitur hac distinctione supposita, secundùm eam intelligenda est, & reducẽda conclusio,absolutè relata suprà,nempe: delegatum non posse aliquem carcerare, cùm non habeat,nec potest merum imperium;vt procedat iure ciuili, cum suis tamen limitationibus, nempe absentiæ, & quo casu causæ meri imperij delegantur ex dd. Doctoribus
29 *vbi proximè*, iure autem Canonico indistinctè non procedit,attenta communi opinione, iuxta quam merum imperium vtique delegatur. & ideo si eo iure Ecclesiastico committatur,vel delegetur causa aliqua criminalis, cui lex permittit carcerationem,ab ipsa appellatio emissa iniusta, & friuola reputanda est in Senatu, quo vim haud fieri,
30 causamque iudici Ecclesiastico remittẽdam, declarandũ esse,ius est,cùm ius Canonicum quo vti debet iudex Ecclesiasticus, attẽdendum semper est per Senatũ circa has oppressiones, & violentias tollendas, & leuandas, vt suprà 1.part.3.c.latiùs diximus, & probauimus, & meliùs suprà cap.2.§.3.per totum.

Quid autem dicendum est quando sit vera resolutio illius quæstionis, quã Doctores disputant *in l.nullum C.de testibus.*& Iaf.*in l.*1. §.*fi.ff.de off.eius.*vt delegatus in ciuilibus possit testem vacillãtem torquere:an tunc possit ipsum capere,& in carcere detinere ad illum effectũ. In quo affirmatiuè opinor,tum quia vbi est periculum fugæ,vt hîc,potest timeri de teste torquendo, potest etiam infe- 31 32
rioris delegatus capere, vt tenet Villalabos *communium opinio. litera D, fol.*218. *incipit delegatus inferio à princ.n.*27. Iaf.*in l.imperium n.* 15.vbi Romanus *ff.de pur.omnium.* Petrus de Ancharra. *in cons.*184.aliàs 192. *incipit in auxilium veritatis,*quem allegat Alex.*in d l.imperium.* Et vide in cõfirmatione,quæ latè di- 33
cit Iaf.*ibi.*tum etiam quia hæc tortura ad indagandam veritatem si delegato permittitur, necessaria est carceratio,ad eandem deueniendum, ac ideo censetur concessa *l. cui iurisdictio ff.de iurisd.omnium l.fi.in fi.ff.de offic. eius cui manda.c.præterea cap. suspicionis de offic. delega. l.*3. §. *fin. in fin.ff.de penu lega. l veteres ff. de itinere actúque.* sicque talem capturam debitam esse arbitror.

Rursus dicitur carceratio indebita, & in- 34
iusta, si sit à priuato facta, de qua regula, & limitationibus, videndus est omnino infinitos authores, quos in comprobationem adducit Prospe.Farina. *in 3.tomo praxi cri.q.*27. *à num.*7.vbi etiam agit,quando quis incidat, 35
vel non, in pœnam priuati carceris, de quo non curo, quia nostram materiam, & intentionem nihil tangit.

Deinde iniusta dicitur detentatio ex hoc 36
etiam capite iurisdictionis defectus,quoties carceratio fit à iudice Ecclesiastico in laicos, etiam in his casibus,quibus competẽs iudex est,siue in criminalibus,siue in ciuilibus,siue spiritualibus, vel eis connexis (quos summa 37
cum diligẽtia congessit doctissimus Bobad. *in Polit.lib.*2.*c.*17.*per totũ.*) absque inuocatione auxilij brachij sæcularis,Regiæque iurisdictionis. nam licèt prædicti iudices Ec- 38
clesiastici habent iurisdictionem in prædictis casibus in laicos, hoc intelligitur quantum attinet ad cẽsuras excommunicationis, & alia remedia Ecclesiastica, ita tenet eleganter Aufrerius *in cle.*1.*n.*98.*cum* 3.*sequentibus de off.ordi.*Rober.*vbi proximè num.*167. & alij infrà referendi. at quoniam gladiũ temporalem,quantũ ad vsum exercitiuum,& vt residet penes potestatem sæcularẽ, non possunt ipsi iudices Ecclesiastici, nullis in casibus capere personas laicas, & eas incarcerare, nisi priùs inuocauerint auxilium prædictum brachij sæcularis, text. est *in capite* 1.*de officio ordinar. capite postulasti de iudicijs, capite postulasti de homicidio, capite cùm Episcopus*

de offi. ordinarij in 6. l.59. in fin.titulo 6.part.1. l.14. & 15.tit.2 lib.4. & l.6.tit.4. lib.1.recopil. & vltra ordinarios in d. locis latè hanc doctrinam comprobant Boërius *decis.227.num.* 11. Aufre. *in d.clem.1.num.93.cum sequentibus de off.ordinarij.* Lanfran.*in clem.dispendio.num. 9.de iudicijs.* Alexand. *consil.130. num.3. volum.4.* Montal. *in reperto. titul.regni verbo iudex Ecclesiasticus folio 61. colum.* 4. latè Palac. Rub. *super cap. per vestras* §.44. *nota 2. incipit, sed est pulchra dubitatio num.17. & sequentibus pagi.399. de donationibus inter virum & vxorem.* Couar.*in pract quæst.cap.10.num.1.& sequentibus.* Mencha. *de subse.creand.*§.22 *num.* 17. Auenda.*in cap.1.præto.num* 22. Auiles *in cap.* 20. *prætorum gl. vsurpa. num.* 14. *cum sequentibus.* Redim. *de maiestate princ. versiculo sed etiam per legitimos tramites num.* 141.*& sequentibus fol.*32. Iulius Clar. *in pract. crimi.*§. *fin.quæst* 37. *n.*8. qui dicit hanc communem opinionem. Dida Perez *in l.4.tit.1.gl.in verbo, que la a yuda del braco seglar, col.*473. *lib.*3. *ordinam.* idem *in l.*49.*in additione titul.*19 *lib.* 8.*ordin.pag.*396. Rolandus *consil.*37.*numer.*4. *volum.* 4. Paz *in praxi* 2. *tomo prælud.* 2. *num.* 54. *& sequentibus.* & plures refert Salzedo *super pract. Bern. Diaz cap.*122. *litera A, versiculo illud etiam folio* 410. *in cap.* 151. *numer.* 1. *& sequentibus, & num.*16. *pag.*504. *& sequentibus.* & idem Sal. *ad regulam eiusdem Bern.ar. Diaz in reg.* 399. *versic. nouum dubium.* Michaël Timoth *de visitan.Eccles.lib.*2.*tractat.*1. *versiculo secundum est.* Ioan. Garcia *de nobil. gloss.*9.*num.*53.*versic.*6.*conclusio.* Ioannes Gutierrez *lib.*1. *practic.q.q* 45.*fol.*106. per totam & infinitos alios relatos à Bobad. *in d. Polit. lib.*2 *cap.*17.*num.*167.*litera F.*

39 Huius igitur auxilij inuocationis omissio nullam, iniustam, & indebitam reddit carcerationem, pro cuius violentia adhiberi posse suprema tribunalia, vt tenet Ioannes Garcia *de nobilitate d.gloss.*9.*n.*32.*in fi.& numero* 53. *versiculo sexta conclusio.* & Bobadilla *vbi proximè d. n.* 167. quod dupliciter accidere potest: vel vt sibi deferat appellationi à tali incarceratione propositæ, quam emittere legitimè posse arbitror, tum propterea quæ diximus suprà ad princ.huius §.ex decisione Rotæ de declaratione Cardinalium ibi relatis,permittentibus appellationem ab iniusta carceratione, vt ista est, tum etiam ex his, quæ inferiùs dicenda sunt, circa illam partem de carceratione facta non seruato ordine, quo casu deferendum esse tribunal dicit.

40 Alia etiam via potest accedere captus, qua sibi præstantius consuletur;nempe: petendo actum siue decretum laicorum,quod vocant pragmatici, *auto delegos*, & tunc vim fieri declarant Senatores,remitténtque causam, & captum ad suũ iudicem competentem, de ipsa, & ipso carcerato valentem cognoscere, vel etiam multoties retinetur apud ipsummet tribunal, si causa talis est,in qua incompetens Ecclesiasticus iudex est omnino, vel est mixti fori, sed tamen præuenta à iudice laico, secundùm ea, quæ latè dicit cum pluribus Bobad. *vbi suprà n.*163. *cum tribus sequentib.*Si verò causa carceratio- 41
nis est omnino Ecclesiastica, vel mixti fori, & non præuenta à iudice laico, tunc à tali captura facta sine auxilio brachij sæcularis, appellationi emissæ delationem attribuet decretum siue actum tribunalis, vt suprà diximus.

Similiter dicetur iniusta, & indebita car- 42
ceratio facta à iudice,& habente iurisdictionem, ea tamen fundata super aliqua qualitate; puta,notorietate, manifesto, & similibus,si priùs de ipsa qualitate non constat,saltim per informationẽ summariam, carceratio facta non tenet etiam,si alàs de ipso delicto constet,deficiente tamẽ eius qualitate, tanquam fundamẽto suæ iurisdictionis.nam
regula generalis est quòd iurisdictio funda- 43
ta in aliqua qualitate, ipsa non apparente, euanescit,quod quidem latè examinãt multis relatis Abb.*in c.si clericus de foro competent.* & melius plures opiniones diuersas, & contrarias refert Marianus Socinus *ibi versiculo circa ad vndecimum articulum, de quo similiter in rubr.*&c.*per multas columnas.* qualitas enim 44
quæ iurisdictionẽ defert,ante omnia discuti, & probari debet. *l.*2.§.*sed si dubitatur ff.de iudicijs l.si quis aliena eodem titul. l.*1. §. *ait prætor ff. ne quid in flumine publi. l. prætor* §. *decerc ff de vi bonorum rapto.* Bart.*in l.multum ff.de condit.& demonstr.& in l.si finita* §. *Iulianus ff. de damno infecto.* Paris de Put. *de syndic.*§. *iudices puras column.* 3. *versiculo iudicis semper numero* 12. cum aliis relatis per Andream Gaill *in tractatu de pace publi. cap.*13. *num.*12. *& sequentibus libro* 1. Prosper Farina. *tomo* 1. *quæst.*8.*numer.*86. *& quæst.*21.*num.*87. *& consilio* 10.*num.*26. Lapus *allega* 59.*num.*3.*versiculo item Innocent.* Vant. *de nullita. sentent. de defectu iuris num* 53.multa congessit Cardin. Tusc.*practic conclusionum tomo* 6 *litera Q, conclusione* 18 *à num.*1.

Et licèt ad tribuendum iurisdictionis exer- 45
citium, satis sit, quòd in libello deducatur qualitas iurisdictionm etribuens (licèt de eius veritate dubitari possit, prout notat Antonius de Butrio *in capite ceterum versiculo venio ad glossam de iudicijs*, quem sequitur Millius *in repertorio, verbo iudex, qui vult procedere.* Lapus *dicta allegat.* 59. *in Dei nomine versiculo quæritur, & allegat* 65. *incipit*

cipit nunquid post princ. Angel. *consilio* 6. *incipit dictum statutum num.* 2. Anto. de But. *in c. si clericus laicum num.* 3. *de foro competen.* & ibi Abb. *num.* 12. *vers. redeo ad dicta.* Innocent. *in c. cùm sit generale de for. compet.* Roma. *consilio* 208. *hæc interpretatio in fi.* Farin. *d. quæst.* 8. *sub num.* 86. Tuscus *d. concluf.* 18. *num.* 10.) tamen si à principio ex aduerso ipsa qualitas
46 negetur, ad impediendam iurisdictionem, debet, saltem summariè; plenè tamen probari, & de ea constare, secundùm cõmunem Doctorum opinionem, de qua testatur Alex. *consilio* 1. *num.* 8. *lib.* 5. Felin. *in cap. si clericus laicum columna* 2. *versiculo prima conclusio de foro competente.* Aymon *cons.* 196. *& si abunde colum.* 2. *in fi.* Afflict. *decis.* 197. *incipit pluries.* Anton. de But. Farinac. & Card. Tuscus *locis proximè citatis.*

Et an illa dicetur iniusta carceratio & ca-
47 ptura concubinæ alicuius clerici facta à iudice ecclesiastico. nam si ipsa concubina vxorata, & maritata est, ad hoc vt de ea queat cognoscere: debet esse concubinatus notorius, aliàs autem non, iuxta Concilium Tridentinum *sess.* 24. *c.* 8. & ea quæ latè adducit Bobad. *vbi suprà à num.* 53. *&* 54. & quando dicetur notorius, seu publicus concubinarius. vide latè Tiberium Decianum *tomo* 2. *crimi. lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 9. quem vide omnino.

Quò pertinet etiam, vt iudex secularis licèt possit cognoscere de concubinariis;
48 hoc tamen intelligas contra concubinantem non occultè, sed publicè, & manifestè, siue sint soluti, siue coniugati, &c. *l.* 1. 2. *&* 3. *titulo* 19. *lib.* 8. *recopil.* Boërius *decis.* 72. *columna* 1. *numero* 2. *cum sequentibus.* post Anchara. *in regul. ea quæ numero* 28. *versiculo ego tunc distinxi de regul. iur. in* 6. Auenda. *in cap.* 26. *præto.* 2. *part. numero* 7. Anton. Gomez *in l.* 80. *Tauri num.* 20. *&* 21. plures per Salcedam *in praxi Bernard. Diaz cap.* 79. *litera B, pag.* 272. *versiculo, & non solum.* Cenedus *in columna ad decreta. fol.* 154. *numero* 3 & vt cæteros taceam, vide Bob. *vbi suprà num.* 54. *litera C.*

Dicitur etiam iniusta & indebita carceratio, si fiat à iudice aliquo in aliqua persona habente saluum conductum à principe con-
49 cessum, nam tunc eo mediante, incarcerari ac molestari nemo potest. Cynus *in leg. præsenti Cod. de his qui ad Ecclesiam confugiunt.* Angel. *de malefi. in verbo quod fama publica præcedente, &c. n* 60. *versiculo Cynus verò, &c.* Nellus *in tractatu de banni* 2. *p.* 2. *tempore. quæst.* 11. *vers. & circa primum.* vbi plura adducit iura, in quibus de tali securitate tractatur, *& versiculo Cynus vero post Petrum indistinctè.* eandem securitatem seruari debe-
re, concludit Parisius *consilio* 68. *num.* 178. *lib.* 4. Paulus Castrens. *consilio* 423. *in* 5. *dubio columna penult. num.* 9. *versiculo venio ad quintum lib.* 4. Iacob. Nouell. *regul.* 182. *incipit, saluus conductus in princ.* vbi alios adduxit concordantes Cagnolus *in leg. ea est natura cauillationis num.* 19. *ff. de regul. iur.* Nicolaus 50
Moron. *in tractatu de fide treg. & pace q.* 105. *numero* 10. dicens, quòd quando saluus conductus reperitur cõcessus, sub epistola Principis habere, debet vim legis, per *l.* 1. *ff. de constitutionibus Principum.* Franc. Hercul. *in tractatu de caut. non offenden. titulo de saluo conducto cap.* 37. *num.* 10. *& num.* 11. qui etiam dicit obtinere in saluo conducto non solùm ad tempus, sed etiam perpetuo concessu, vt etiam de magis communi testatur Bertazz. *in consilio* 359. *num.* 1. *& sequentibus.* quod etiam procedit non solùm in saluo conducto obtento circa delicta atrocissima, vt de magis communi opinione contra alios contrariam tenaciter amplectentes testatur Prosperus Farinac. *in praxi crimin. quæst.* 29. *à num.* 4. *tomo* 3. & alij plures ab ipso relati, apud quem rationes hinc inde adductas videre latè poteris, quam doctrinam etiam nu- 51
mero 6. ampliat ex Guido. Pap. Bertazz. Bursa. Meno. & aliis ad saluum conductum, & securitatem factam & concessam hosti, & insequentibus numeris alias latè prosequitur ampliationes, ad quem sufficiet lectorem remittere.

Vnum tamen necessarium, & vtile non omittam, nempe; captum sub saluo conduc- 52
cto, eo quòd indebitè & iniustè, incarceratus est, non solùm relaxari debet, & ad pristinam libertatem reduci, sed etiam taliter relaxari: vt capi iterum non possit, aliter namque nõ dicetur liberatus nec relaxatus, vt tenet Bart *in l.* 1. §. *omnia ff. de acquir. rerum domi.* quem allegat Marsil. *in tractatu de bannitis in verbo capti. num.* 7. *versiculo nec poterit capi.* vbi infert ad captum in Ecclesia, qui 53
debuit relaxari tanquam non bene captus, quòd relaxatus non poterit iterum capi, & nos dicemus infrà hoc in cap. circa carcerationem iniustam ratione loci, idem Bart. *in l.* 1. per illum textum *versiculo venio ad versiculum venientes, & c. de nauicula. lib.* 11. Archidia. *in cap. maior.* 17. *quæst.* 4. Felin. *in cap. ego N. columna fi. versiculo item infert de iurei.* dicit etiam Gui. *in tractatu de crimine læsæ maiestatis lib.* 1. *titulo qualiter, & à quibus crimen læsæ maiestatis committatur quæst.* 10. *n.* 27. rationem reddentes, quoniam qui tenetur 54
aliquem relaxare, seu ad pristinam libertatem restituere: non dicitur obligationi satisfeciisse: nisi illum non solùm relaxet, sed etiam eum faciat cõducere extra suum ter-

ritorium, ad locum quod ibi possit securè stare, vt per Abb. & alios *in cap. accedens in 3.nota. & in gl.1. extra de procurato.* Cagnol. *in leg. libertas num. 3. ff. de regul. iur.* Franc. Hercul. *in tractatu de cautelis de non offen. c.37. rubr. de saluo conducto n.23.* Brun. *decis. Bononiensi in 11.q 4. quæst. prin. rubr miles an accedat bonis numer. 39. in fin.* ante quos tenet Paris de Put. *in tractatu de syndica. verbo ca-*
55 *ptura cap. 4. num. 3.* vbi dicit quòd indebitè captus, debet taliter relaxari, vt difficilis sit eius persecutio, secundùm Bartolum *in leg. naturaliter in princ. ff. de acquir. rerum domi. & in leg. qui nec. ff. de verb. signific.* idem Paris de Put. *verbo saluus conductus c.1. post numerum 1.* & faciunt quæ dicit Farin. *vbi suprà quæst. 35. in 2. ampliat. n.5.*

Hæc tamen, quæ diximus de saluo con-
56 ducto obseruando, non habent locum, non solùm in delictis futuris, quibus commissis, de nouo infringitur saluus conductus, non solùm ad ipsa delicta nouiter perpetrata, verùm etiam, ad delicta antiqua, quorum saluus conductus conceditur, non tenetur obseruari, quoniam saluus conductus habet tacitam conditionem in se, nisi assecuratus concedentem offenderit, vel aliàs offensionis causam præbuerit, *leg. quæro §. interlocutorem ff. locuti. l. quid ergo §. si hæres. ff. de legat. 1.* tradit Magalott. *in practica de saluo conducto in 2.p. col. 4. vers. sed hoc limitatur.* Menoch. *cons. 244. n. 31. & 38. seq. vol. 3.* Angelus *de malef. in verbo quod fama publica, &c. num. 68. in fi.* Romanus *in l. possideri. § si seruus.* satis au-
57 tem dicitur offendi concedens per delictum commissum ab assecurato, cùm per delictum offendatur Princeps, & Respublica *leg si quis ingenuum. §. in ciuilibus ff. de captiuis, & postlimin. reuer. l. ita vulneratum. ff. ad leg. Aquil.* ac propterea captura hoc in casu iniusta non dicetur, ex his quæ scripsit Hippolyt. Remi. *in consilio 490. n.24. volum. 5.* vbi dicit, quòd securitas semper in se tacitam
58 habet conditionem, nisi per assecuratum aliquid committatur, propter quod aduersus eum lex permittat capturam *leg. qui seruum.* vbi B. & Ias. *in 2. nota. ff. de verborum obligat.* Bursa. *dict. consil. 345. n.34. lib.4.* Quintilia. Mando. *in pract. commiss. in tractatu de signatura gratiæ rubr. de saluo conducto vers. limita.* quam vt veram contra alios resoluit Farin. *3.tomo crim. c.39. n.54. & sequentibus.* vbi plures alias limitationes prosequitur.

De indebita incarceratione personæ.

59 SEcundò & principaliter dicitur indebita & iniusta incarceratio ratione personæ; scilicet; quando clericus pro debito ciuili à iudice incarcerari contingit, quod omni iure meritò reprobatum est, vt asseuerat Anton. Butrigarius *cons. 41. incipit satis puto, &c. in fin. Regia l.118. styli.* Roderi. Xuarez *ad l.2. lib.2 fi. titulo de los Gouiernos n.14.* & iure nostro Regio probari, clericum pro debito ciuili nullatenus in carcerem detrudendum esse tenet Cels. *in indice Regiarum cõstitut. verbo de arraigar n.25.* Castellus *lib.66. Tauri numero 110. vers. ex quo infero*, quod pro ciuili notat Ioannes Andreas per textum *ibi, in c. si clericum de sentent. excommun. lib.6.* dixit communem Rodericus Xuarez *vbi proximè quæst. 5. col.6. vers. idem dicendum scribit Matesilanus, &c.* hanc tamen opinionem clericum ob æs alienum capi non posse, etiam si inops sit, probat idem Matesila. *in leg. consentaneum columna 2. vers. prædicta omnia fallunt. C. quomodo & quando iudex.* Nicol. Mili. *in Reperto. verbo clericus vers. 6.* Doctores *in c. dilectis de appellat. post gloss 2. ibi.* Innocent. *in c. vt famæ gloss. verbo prælatorum de sententia excommun.* Philippus Decius post Perusinum *in dict. cap. dilectis num. 1. nota.* Calderinus *in c. 1. de officio ordina.* Martil. *in tractatu de bannitis in verbo carcerari n. 11. & in pract. §. attingam n.70.* Menoch. *de arbit. lib.1. quæst. 88. n.8.* & cum Iasone, Angelo, & Cacialupo idem affirmat Parlad. *lib.2. rerum quoti. cap. fi. 5. part. §.7. n.24.* licèt non desint 60
contrariam opinionem sectantes, cõtra quos validis rationibus & fundamentis de magis communi, magisque iuridica hac nostra restatur opinione Baëza de inopi debitore creditori addicendo *cap.17. numero 2. folio 199. columna 4.*

Nam cùm clerici habeant priuilegium à
iure, nec conueniri queant in plus, quàm fa- 61
cere possint gl. B. Ias. *colum. 3.* Ripa *numer.7. ff. in leg. miles ff. de re iud.* gl. *in cap. studeat 50. dist.* Capella Thol. *decis.246.* vbi Aufrer. *in addit.* Feli. *in cap. cùm ex offic.* & reprobata Castrensis & Matesila. contrar. opin. hanc communem vocat, & defendit Couar. *lib.2. variar. resol. cap.1. num.9 post princ.* Parlad. *vbi proximè.* Paz *in praxi 2. tomo 3. p. cap. vnico n.6.* Gutierrez *de iuram. confir. 1.p. c.17. n.34.* propterea si prædicti clerici pro debito ciui-
li conueniantur, quod quidem haud solue- 62
re queunt, nec capiuntur, nec in carcerem mittuntur, nec coguntur bonis cedere, sed iuratoria tantùm cautio ab eisdem præstanda, exigitur, vt id ipsum soluant, cùm ad pinguiorem deuenerint fortunam, iuxta textum expressum *in c. Odoardus.* & ibi Abb. Immola, & Anchara. *de solut.* & de hac etiam magis communi contra alios testatur idem Cou. *loco proxime citato.* sequitur Menoch.

de arbit.

de arbitra. casu 183. *n.*29. *lib.*2. Anto.Gomez *tomo* 2. *varia. c.*13. *n.*18. *in fi.* idem testatur ex aliis Baëca *vbi suprà*. Prosper.Farin. *d.* 3. *tom.*o *crim.q.*27. *à n.*60. qui *num.*68. testatur de pra-
63 xi, quòd quando clericus conuenitur pro debito ciuili, sequestrantur fructus beneficij, qui creditoribus assignãtur vsque ad debitam, & integralem satisfactionem, reseruata tamen eidem clerico congrua portione pro alimentis,& eius sustentatione,habita consideratione, ne egeat, in opprobrium ordinis Ecclesiastici mendicando postmodum, per argumentum text. *in cap. peruenit extra de fideiusso.* allegans Aufrer. *in addit. ad Capellam Tholos. dist.* 245. quem sequuntur etiam Cou. *vbi suprà.* & Menoch. *d.casu* 183. *num.*30. *lib.* 1. si igitur iudex Ecclesiasticus non detulerit appellationi ab hac iniusta detentatione, in carcerem, vim fieri, notabilémque oppressionem declarabit tribunal vt vides.

Hanc tamẽ verissimam resolutionem vo-
64 luit limitare Ludouicus Gomesius *in compendio vtriusque signaturæ colu.fi.* affirmantem, clericum inopem, qui tribus sententiis conformibus fuerit soluere damnatus, non posse allegare beneficium clericis concessum, relatum ex dispositione *c. Odoardus.* atque etiam idipsum censet intelligendum, quoties iureiurando solutionem clericus promisit, imò his casibus non obstante præfato priuilegio incarcerari, & capi clericum posse, quem meritò reprobant Cou. *vbi suprà num.* 9. & Baëza *n.*6. *&* 8. Farinac. *num* 70. qui efficacem reddunt pro sua opinione rationem contra Gomesium, licèt Prosperus Farinac.ibi eam sequatur,stante obligatione
65 camerali, cuius clausularum virtute posse capi clericum dicit, cùm in ea apponatur specialiter, & hæc vt possit obligatus carcerari, & detineri, de quo pacto & quando de iure valeat latè Massa. *de obliga. camerali* 3. *particu.quæst.*4.6.*&* 7. idcirco dicit Prosperus communiter practicari, clericos ita obligatos in forma Cameræ posse capi, & detineri, de iuréque verissimum esse dicit.

Aduertendum tamen est, hanc, quam suprà firmaui regulam; nempe; clericum non incarcerari pro debito ciuili, nec teneri
66 vltra quæ facere possit, *&c.* ex priuilegio *cap. Odoardus de solutionibus.* intelligendam esse, debere de clerico sacris maioribus ordinibus initiato, vel altari, vel Ecclesiæ, proprio ministerio seruiente, non tamen de eo clerico, qui tantùm minoribus est ordinibus initiatus. hic namque vt laicus censendus est, quoad hoc priuilegium, ita docet Cou. *in resolut. lib.*2. *cap.* 1. *num* 9. *vers propter quorum.* Menoch. *de arbit.casu* 183. *in fin. num.*30. *lib.*2. Farina. *in d. quæst.* 27. *num.* 69. Baëca *in d.c.* 17. *n.*20. *& sequenti.* vbi etiam dici putat, an idem sit in debito contractu ante ordinum susceptionem, in quo plura cumulat. 67

Ego autem tunc consentiam, probabóque, clericum sacris maioribus ordinibus insignitum, ob æs alienum posse carceribus mancipari, etiam pro debito ciuili, quando subest suspicio de fuga, & exportat res suas, tunc etiam ex dolo capi poterit,ex Cou. *vbi suprà.* Farin. Baëca & aliis suprà proximè citatis, & Baptista Sanseu. *in tractatu de debito,suspicione & fuga qu æst.* 6. 5. *quæst.princi.* imò 68 etiam si non esset suspectus de fuga, sed tantùm probaretur ipsum bona occultare, nam ex ipso dolo, qui delictum est, & clericus ex delicto,verùm etiam, & ex debito,seu pecunia, ex delicto descendenti, vel quia contra- 69 ctauit depositum, potest incarcerari *c.* 1. *deposito.* & ibi Doctores expositores Matesila. *singulari* 60. *incipit nota quòd clerici.* latè Hippolyt. *in practic.criminal. §.attingam. num.*70. Butriga. *cons.* 41. Boerius *decis.*347. *n.*11. vel 70 etiam quando de delicto ciuiliter tractatur, nam & tunc iustam, debitámque dici capturam, & detentationem in carcerem, tradunt per textum *in cap. dilectus.* & ibi Abb. Philipp. Franc. & Decius *in* 1. *notab.* tradit etiam Diaz *in pract. crimin. verbo capi. c.*114. *in prine.* sequitur Foller. *in practic. crim. canonic. verbo & carceribus mancipatis cap.* 12. *n.*2. *& sequenti.* & aliis citatis à Baeca suprà *n.* 11. & sequenti. Farinac. etiam *n.*75.

Vnum tamen dissimulare non possum ex eo, quòd vtile sit in nostro Regno, scilicet 71 clericum conductorem Regij vectigalis [illegible] se iustè carcerari, non solùm in carcere Ecclesiastico, sed etiam in Regio, ex l. Regia quæ apud nos extat 118. in legibus styli hoc expressè disponens, cuius meminit Baeca *d. cap.*17. *num.* 15. qui satisfacit distinctioni & intellectui Castelli *in l.*66. *Tauri verbo desse a Raigar.columna* 9. *versiculo nisi dicas.* & optima ratione.

Iniusta etiam, & indebita dicitur captura ex hoc eodem capite, & ratione personæ, si 72 fiat namque in monacho, qui quidem pro debito ciuili haud valet carcerari, nec detineri, cuius doctrinæ autor est Bal. *in authẽt. causa quæ fit cum monacho col.* 2. *n.* 3. *versiculo quartum considerandum Cod.de Episcopis & clericis.* Abb. *in cap. cum I. & A. num.*27. *de re iudic.* Rodericus Xuarez *in l.*2. *titul. de los Gouiernos in* 5. *quæst. vers. idem dicendum.* & Baeca *vbi proximè num.* 27. qui ibi & pluribus disputat, an hoc procedat, quando in- 73 gressus sit Religionem fraudandorum creditorum gratia,& quando ingressus est postquam creditor illam cepit, vel aduersus

eum executionem petiuit.

Ex hoc eodem capite, nempe ratione per-
sonæ iniusta est carceratio, facta à iudice
74 pro debito ciuili in personam aduocati, siue Doctor sit, siue Licentiatus, siue tãtùm Baccalaurius, dummodo aduocationis officio actualiter fungatur; in quo nulla, imò captus relaxandus omnino est, etiam non præstito, nec petito fideiussore, Doctorum controuersia est, vt videre est apud Bal. *in l. 1. ff. solu. matr.* Ias. *in l. filiæ licet. C. de collationibus.* Antilo. *de muneribus 3. p. §. 1. n. 56.* communem testatur Petrus Lenauderij *in tractatu de Doctoribus 4. p. q. 3.* & vt cæteros taceam tenet Baeca *de inope debitore cap. 16. num. 137. & n. 147. cum pluribus sequentibus.* vbi in fauorem aduocatorum plura cumulat ad hoc propositum. Parlad. *rerum quotid. lib. 2. cap fi. §. 7. à num. 20.* Farin. *d. quæst. 27. n. 83.* vbi hanc opinionem nouissimè simul cum
75 fundamentis adducunt plures. quod idem intelligunt & magis indubitanter in Doctoribus medicinæ & legum actualiter legentibus docentibúsque iuuenes. Quæstio tamen est, inter nostri iuris professores, valdè altercata, & pro vtraque parte fortissima argumenta adducta, an idem intelligendum
76 sit, & admittendum in Doctore, qui nec legit, nec actualiter aduocationis officium exercet. Negatiuam cum pluribus sequacibus tenaciter validis argumentis defendit eámque veriorem profitetur Baeca *vbi proximè à numero 127. cum pluribus sequentibus.* Affirmatiuam autem de iure veriorem esse, magísque vsu receptam, defendit cum pluribus Doctoribus antiquis & modernis Farinac. *vbi suprà à num. 83.* & Parlador. qui absque vllo scrupulo vniuersaliter de aduocatis, Doctoribus, Baccalauriis, legentibus vel non, opinionem hanc admittit. dubia est ex varietate Doctorum. sed quidquid sit, ego autem numquam vidi Doctorem etsi non legẽtem pro debito ciuili carceratum, quod
77 Parla. *ibi num. 21.* intelligit procedere non solùm, in Doctoribus, & licentiatis Salmantinis, Pincianis, Complutensibus & Bononiensis collegij: sed & in aliquibus omnibus, apud quascumque alias Academias lauream sortientibus ex ratione ibi.

Ex hoc etiam capite fit iniusta detenta-
78 tio, seu captura in personam tutoris pro debito sui pupilli, ex textu *in l. 1. Cod. quando fiscus vel priuatus.* text. *in l. si se non obtulit. §. tutor ff. de re iudicata.* nisi forsan tunc car-
79 ceri mancipetur, eo quòd nolit exhibere bona, quæ pupilli esse probantur, vt in eis executio fieri possit, quæ tunc carceratio iusta censenda est ex Bal. *in d. l. 1. Cod. quando fiscus vel priua.* & cæteri scribentes *ibi.* idem tenet Parlado. *rerum quotidianar. lib. 2. cap. fi. 5. part. §. 6. num. 14.*

Ex hoc eodem capite minor facit iniu- 80
stam carcerationem, si pro debito ciuili in carcerem trudatur. de pupillari ætate nulla dubitatio est. & probatur arg. text. *in l. in eo impuberis ff. de in ius voca.* & ibi not. B. Bal. Roma. Paulus & Alexan. Ias. & Iacobinus, Baptista San-seuer. *in tractatu de debi. suspp. & fugi. in 5. quæst. prin.* Speculator *in titulo de contumacia. §. fi.* Ang. *in l. nemo carcerem Cod. de exact. tribut. lib. 10.* Romanus *cons. 120. colum. 2. num. 3. cum sequentibus.* Boerius *in repeti. leg. consentaneum num. 165. C. quomodo & quando iud.* & dicit Iacobinus *in d. l. nec impuberes* Castellus *in l. 66. Tauri verbo desse arraigar. colum. fi.* not. Bald. *in l. 1. num 20. Cod. qui bonis cedere possunt.* Roderic. Xuar. *in l. 2. titulo de los Gouiernos. lib. 2. fori. colum. fi. vers. limita 6.* & alibi passim per Doctores.

In minore autem pubescente maxima 81
difficultas est, & inter nostros in contrarias itum est sententias; quidam namque minorem 25. annis pro debito ciuili incarcerari non posse, plures affirmant. quidam autem bene posse, vt videre est post longam disputationem apud Gregorium Lopez *in leg. 1. titul. 15. p. 5. verbo todo.* Cassaneus *in consiliis Burgun. titul. des rentes rubr. 5. §. 2.* Dueñas *gloss. 269.* Castellus *vbi proximè.* Socin. *regul. 46 fall. 13. & in d. l. nec impuberes colum. 1.* Rodericus Xuarez *vbi proximè.* Ias. *in d. leg. nec impuberes colum. 1. & 2.* in cuius
controuersiæ varietate & illud, de iure, con- 82
suetudinéque approbante, verius esse censeo: vt scilicet; minorem 25. annis puberem iure posse carcerari, quando suarum rerum habet administrationem sine curatore, si secus autem, carcerari non debet, quod etiam placuit Cacialup. *in tractatu de debi. fugit. quæst. 5.* Marianus Socin. *in rubr. de dilatio 5. p. quæst. 20.* Parlador. *rerum quotid. lib. 2. c. fi. quinta part. §. 7. num. 15.* ad quod reducenda sunt ea, quæ dicit etiam Baeca *vbi suprà n. 14. vers. cæterum quidquid de iure communi & n. 16.* qui hanc rem ampliat, & limitat.

Ratione personæ dicetur etiam iniusta, & 83
indebita incarceratio: quando nempe, pro debito merè ciuili mulier carceratur. text. *in l. 1. Cod. vt omnes Iudices authent. nouo iure Cod. de custodia reorum.* & apud nos *l. Regia 62. Tauri & l. fi. tit. 3. lib. 5. recopil.* Bal. *in l. nemo deinceps. C. de Episcopa. audientia.* Roderi. Xuarez *vbi suprà.* Anton. Gomez *in d. l. 62. Tauri.* Baeca *de inope debitore cap. 15. num. 3.* Dueñas *reg. 6.* Parlad. *vbi suprà n. 13.* Dueñas *reg. 312. in princ.* Cou. *variar. resolutio. lib. 2. c. 10. n. 3. vers. fœminæ tamen pudicam vitam agentes.* Petr. à Placa, *in epito. delict. lib. 1. cap. 34.*

num 10.

num. 10. Menoch. *de arbit. lib.* 1. *quæſtione* 88. *numero* 10.

84 Quod etiam habet locum, non ſolùm in debito priuatæ perſonæ, ſed etiam pro debito publico, & fiſcali, mulier nullo modo incarcerari poteſt, ita probatur *in d. l.* 1. *& in authent. ſed hodie.* ibi, pro fiſcalibus, vel priuatis debitis. *C. de officio diuerſorum iud. d. authent. hodie nouo iure.* ibi, pro pecuniaria fiſcali, ſeu priuata cauſſa *C. de cuſtodia reorum & in §. neceſſarium.* ibi, ſiquidem pro fiſcalibus debitis, aut priuatis pulſetur. *auth. vt nulli iudices*, tenent etiam B. & Ioannes de Platea *in l. nemo carcerē C. de exactor. tri. lib.* 10. Ioannes Baptiſt. de Santo Seuer. *in tractatu de del. ſuſp. & fugit. d. q.* 5. *num.* 22. Afflictis *in cap. vnico verſ. condemnatorum n.* 62. *tit. quæ ſint Regalia.* Nicolaus Boerius *in repetit. l. conſentaneum n.* 139. *C. quomodo & quando* Grama. *deciſ.* 33. *n.* 9. Dueñas *d. Reg.* 312. *in* 2. *ampli.* Placa, & Meno. *vbi proximè.* Sifuentes *in l.* 62. *Tauri.*

Quid autem dicendum eſt: quando mu-
85 lier ſuccedit debitori fiſcali, an tunc ipſa hæres carceranda eſt, quemadmodum carceraretur maſculus, cui ſucceſſit, quam quæſtionem anxiè & accuratè diſputatam diffinit Mencha. *de ſucceſſio. creatione* 1. *part. lib.* 1. §. 6. *num.* 38. Baëca *d. c.* 15 *n.* 4. His ad-
86 de quòd mulier etiam ratione tutelæ capi, & carcerari nō poteſt, Roderi. Xuar. *in d l.* 2. *tit. de los Gouiernos q.* 5. *col.* 4. *verſ. ſecundus caſus, & verſ. aditio.* & contra alios tenet ibi Baeca *n.* 13. *& ſequentibus & in tract. de decima tutoris c.* 4. *n.* 46. Ioan. Baptiſt. de Santo Seuer. *vbi ſuprà n.* 26. Marſi. *in pract.* §. *attingam n.* 65. Dueñas *d. Reg.* 312. *verſ. dico tamen.* Placa *vbi ſuprà n.* 12. & alij plures hanc partem tuentes, quos refert, & ſequitur Proſperus Farina. 3. *tomo pract. crim. q.* 26. *n.* 62. *& ſequentibus*, vbi dicit, ab ea nullatenus in iudicādo, & conſulendo recedi poſſe, tanquam fundata, & iure probabiliori, contra alios Doctores, quos ipſe *num.* 61. refert contrariam ſectantes.

87 Fallit tamen præfata regula, quando mulier carceratur pro debito ciuili, deſcendente ex delicto, in quo nemo eſt qui dubitet, poſſe tunc carceri mancipari, & vt cæteros taceam Baëca *vbi ſuprà n.* 7. *& c.* 16. *n.* 26. *&* 27. omnes Tauriſtæ *in l.* 62. *Tauri* per textum *ibi.* Placa *in epito. delicto. lib.* 1. *cap.* 34. *n.* 12.

88 Dueñas & alij, *vbi ſuprà.* Fallit inſuper in muliere meretrice, vel inhoneſtè & luxuriosè viuente, quæ ad iudicium ad perſonaliter comparēdum vocari poteſt, & pro quacumque cauſſa, tam ciuili, quàm criminali carcerari, vt ex Dueñas, Socino, Marſilio, Paulo Guirlano, Petro à Pach, & aliis pluribus reſoluit Proſperus *vbi ſuprà num.* 55. & an idem ſit in meretrice maritata, hinc inde 89
duas contrarias opiniones, pluribus authoritatibus fulcitas, refert Proſper. Farina. *in d. q.* 27. *n.* 56. *cum ſequentibus*, ex mente plurimorum authorum, ibi relatorum pro concordia, & earum amicitia diſtinguit: an maritus ſciat, & cognoſcat inhoneſtam, & meretriciam vitam ſuæ vxoris, & tunc carcerari mulier poteſt: aut maritus eſt ignorans, & nec particeps meretricij, ac inhoneſtæ vitæ ſuæ vxoris, & tunc illa carcerari non valet ob mariti reuerentiam, imò idem eſſe iudicandum de ea, ac de honeſta, & matrefamilias dicit. quem & multa de hoc videre poteris & ad idem require Baecam *d. c.* 15. *num.* 18. *& ſuprà.*

Supradictis addere vnum potes, pro ani-
maduerſione; nempe mulierem dictis caſi- 90
bus non ſolùm non poſſe carcerari, ſed nec etiam poteſt cogi ad perſonaliter comparendum in iudicio, quia debet per procuratorem audiri, vt probatur *in d. §. neceſſarium in auth. vt nulli iud. in prin* ibi, ſed ſiquidem pro fiſcalibus debitis pulſetur ſecundùm locum mulier, aut per virum ſuum, aut per [illegible] per quam voluerit perſonam legitimè reſpondeat, & tranſigat rem. Quæ verba tranſcripta ſunt & repetita *in d. authentica ſed hodie nouo iure. C. de officio diuerſorum iud. & in auth. hodie nouo iure poſt l. quoniam C. de cuſto. reorum.* Socinus *regul.* 259. Dueñas *reg.* 312. *in* 1. *ampliatione*, etiam quando iudicium ſine mulieris præſentia tractari, ac expediri non 91
poteſt, ſed iudex ad eam accedere debet, vel nuntium mittere, *C. mulieres de iudicijs in* 6. & poſt Bart. *in d. §. neceſſarium.* tradit Boërius *in d. leg. conſentaneum num.* 137. *Cod. quomodo & quando.* reiecta Angeli & ſequacium contraria opinione, relata per Meno. *de arbi. lib.* 1. *quæſt.* 80. *n.* 11. Proſperus Farin. *in d. quæſt.* 27. *num.* 48. & 49. qui *num.* 51. dicit poſſe cogi mulierem, ad perſonaliter com- 92
parendum pro ferendo teſtimonio in cauſſa criminali, ex gl. *in cap.* 1. *de teſtibus cogendis.* Socin. *d. regula* 259. *in* 3. *fallen.* vbi rationem reddunt. Vide quæ nos infrà hac 2. p. cap. 5. n. 113. & ſequentibus.

Iniuſta dicitur etiam carceratio, facta in illos, qui in ius inuicti non vocantur. (quales verò ij ſint refert *l.* 2. *& ſequentibus ff. de in ius vocando*) quorum perſonæ pro debito ciuili capi, & incarcerari non queunt, ſi credimus Maran. *in ſpeculo in titul. de executione num.* 56. Parladoro *lib.* 2. *rerum quotidianar. lib.* 2. *cap. fi.* 5. *p.* §. 7. *n.* 16. quo quidem caſu ſi fiat carceratio à iudice, vim faciet, quemadmodum & in ſuperioribus iam relatis.

Iniuſta, & indebita dicitur ſimiliter carce-

ratio, & detentatio, si à iudice fieri, tentetur
94 in personas eorum, qui iure immunes, & priuilegiati sunt, vt ne possint conueniri pro ære alieno in plus,quàm facere possunt,quales sunt Pater, Mater, Auus, Auia, Socer, Mulier,Patronus,& cæteri alij,si qui sunt,vt Socij, Patronus, Donatores, & miles, &c. *l.Parentes. ff. solu matr. leg. sunt qui l. inter eos. ff.de re iudicata. l. rei iudicatæ. §. si. cum duobus sequentibus. ff. soluto ma. l.1. tit.15. p. 5. leg. in condemnatione ff. de reg.iur.* & quod ij, & alij qui non in solidum, sed in quantum facere possunt, capi personaliter non possint pro debito ciuili, tenet Areti. *in leg. marit. §. eleganter ff. soluto matr.* Angel. *in §. sed & si quis num.1. institut. de actio.* Rodericus Xuarez *in d.tit. de los Gouiernos quæst. 6. n.4.* Cou. *lib. 2. varia.cap.1 .num.4.* Auenda. *respons.8. num.7.* Azeue. *in l.1. titulo 21. lib.4. recopil.* Baeca *de inope debitore d. cap.17. num.33. & cap.3. n.2. & sequentibus.* vbi latiùs hanc rem tractat. & Parlador. *vbi suprà n.17. &* 18. qui etiam *n.* 19. ibi dicit connumerandum esse inter
95 hos illum, qui non sua culpa, seu vitio, sed per infortunium aliquod, bellum,puta,naufragium,incendium,& similes casus,qui humanis rebus solent accidere, ex Ioanne Fabro *in § fi. num.10. institt. de actioni.* & Baeca *vbi suprà n.* 4. *per totum.* latè de hoc vltimo tractat, & numeris sequentibus, accuratè qui sint ij, qui vltra quàm facere possint, non teneantur conueniri, quem videre poteris pro huius articuli expeditione.

Dicitur etiam indebita captura pro ære
96 alieno facta, in personam rustici, & in rebus rusticis occupatam tempore messium, & vindemiarum.vt scriptum reliquit Guillielmus Bened. *in cap. Rainutius verbo & vxorem n.* 906. arguendo de rebus ad personam; ait namque,si rei rusticæ instrumentis hoc conceditur,ne pro debito capiantur; multo magis personis rusticorum id concedendum est. quæ opinio apud nos stat, & probata est *l. Regia* 25. *tit.13. lib.* 8. *recopilat.* quod hodie parum obseruari videmus, vt bene aduertit Parla. *vbi suprà num.* 25. Hodie tamen noua pragmatica renouatum extat, vt pro debito ciuili nullo tempore capi possint.

97 Dicitur insuper indebita captura facta in nobilem, is enim ob æs alienum in carcerem non detruditur. vt argumento *l. medicos C. de professor. & med. lib.* 10. *l.miles ff. de re iudi.* docuit Alex. *in leg. centurio num.* 25. *ff.de vulga.& iuri.* Ias. *in d.l.miles.* Bald. *in l.1. circa fi. Cod. qui bon. cedere poss.* & alij citati à Baeca *de inope c.* 16. *num.* 7. *& sequentibus:* idem tenet Parlad. *rerum quotid. lib.2. cap. fi. 5.p. §.6. num.9.* & apud nos extat lex Regia 4.& 5. *tit.2. lib.4. ordi. l.79. Tauri l.4 titulo 2. lib.6. recopil.* & Ias. & Doctores citati, præcipuè Tauristæ hanc rem extendunt, quæ li- 98
mitatur in nobili conductore regalium vectigalium, nam tunc rectè carcerari posse, dicunt plures citati à Baeca *ibi n.*77. cum aliis, & diximus suprà etiam de clerico.

Ex hoc etiam capite, & sic ratione personæ dicitur iniusta, & indebita carceratio, facta in personam graui infirmitate iacen- 99
tem,quam quidem etiam si de crimine agatur,carcerari non deberi, consuluit Gramati.*in cons.*55. *num.* 9. *& sequentibus.* vt de illo quem curia mittit capiendum, qui tamen vulneratus est,incarcerarique non queit absque suæ vitæ periculo, & dicit, quòd iudex hoc casu debet se assecurari per fideiussoriam cautionem, quam si infirmus non ha- 100
beret, adhibere debet iudex custodias sumptibus, & expensis ipsius vulnerati, quousque conualescat, argumento text. *in l.* 4. *C finium regundor. & l. pœnæ Cod. de statuliber.* & in terminis tradit Paris de Put. *de syndicatu in verbo carcer cap.4.num.3. in fin. versiculo sin autem ipsa custodia.* & ita practicari se vidisse in vrbe, & extra profitetur Prosper. Fari. *in d.3 tom.crimi. q.27.n.87.* vbi dicit idem intel- 101
ligendum esse in caussa ciuili.pro cuius executione executores euntes inuenire reũ executatum in lecto grauiter infirmum, soleréque his casibus iudices Christiana pietate motos, concedere eisdem debitoribus inhibitionem ad tẽpus, intra quod possint domi conquiescentes conualescere,quod& pium, & Christianum est hac iusta caussa factum.

De iniusta detentatione ratione temporis.

TErtiò & principaliter dicitur indebita, & iniusta detentatio, seu carceratio; 102
nempe: ratione temporis, quod contingere potest, quando quis capitur pro debito ciuili in die feriato in honorem Dei, vt probat text. *in l. fi.* & ibi Classici & expositores omnes *C. de feriis.* Paris de Puteo *in tractatu de syndicatu verbo captura cap. 5. incipit captus illicitè num 5. fol.* 138. Bal. *in tractatu de carceribus num.1. 6. & 9.* vbi etiam loquitur in feriis inductis ob vtilitatem hominum,vt messium,vindemiarum, *&c.* de quibus suprà diximus. tenet etiam Farina. *3.tomo crimi.q.27. num.*105.*& sequenti.* qui refert, quòd id decretum Pij V. Papæ renouantis dispositio- 103
nem *d. l. fi.* in desuetudinem abeuntis. Quæ doctrina minimè procedit in debitore suspecto de fuga, qui etiam eo tempore capi potest, nec etiam vltra casum; nempe, debitum ciuile.nam pro delicto potest quis capi etiam die feriato ob honorem Dei, si

tamen

104 tamen delictum est graue, & enorme,atróxve, secus si sit delictum leue, vt latè videre poteris per Farinacium *vbi proximè.*

Ex hoc eodem capite dicitur iniusta ca-
105 ptura facta in personam hæredis durãte tempore conficiendi inuentarium, vt post idem confectum si bona hæreditaria non sufficiant, non enim in plus tenetur, nec pro debitis defuncti debebit duci in carcerem, nisi fortè abscondat bona in inuentario confecto contenta. tunc enim ex propria culpa capi rectè poterit,vt notat Bald.*in leg.fi. §.& si præfatam num.* 3. & ibi Corneus *Cod. de iure deliberan.* Beroius *quæst.* 57. *colum.* 3. *ibi,* Socinus *cons.*120.*num.*18.*lib.*1. Bald. *in dict. §.& si præfatam.*Salicetus *ibi numero* 22. Alex. *in l. postulante n.* 4. Bacca plura referens *de inope debitore c.6.à n.*17. *& supra à n.*15. idem etiam dicitur quando hæres etiam non con-
106 ficiens inuentarium, etiam si defunctus bona reliquit, qui tenebatur ex obligatione ad factum aliquod personale, personæ cohærens, pro quo hæres carcerandus non est, vt notat Bal. Angel.& Ias.*num.*3.*in l.si decesserint.* per text. *ibi ff. qui satisd. cogan.* & Bacca *loco citato num.*18.

Ratione temporis indebita dicitur deten-
107 tatio, facta in personam eius, qui obtinuit literas dilatorias à parte, vel à iudice, vt intra tot tempus,puta; bienniũ,quinquẽnium, seu mensem, à suis creditoribus non molestetur,nec conueniatur pro debitis,quæ quidem literæ omnino obseruari debent à iudicibus, itaut debitor ea dilatione pendente nullomodo capi possit. probat text. *in §.sed nec in auth. de mand. Principum.* qui licèt loquatur in securitate, & dilatione concessa à parte parti secundùm B. *in l. is qui reus n.*12. *ff.de publicis iudi.*idem dicendũ est in dilatione cõcessa à iudice,qui pro bono publico eãdem securitatẽ cõcedit, sicuti declarat Menoch. *de arbitr. iud. lib.*1.*q.*71.*n.*6. & licèt in causis ciuilibus moratorias literas, seu fiduciã,minimè esse concedendã,ex qua dãnum seu iniuria possit oriri creditoribus, arg.text. *in c.cũ dilecta de confirma.vtili & in l.*2.*§.merito & § si quid ff ne quid in loco publico.* quæ iura dubitationis loco ducit Paris de Puteo *de syndicat.in verbo saluus cõductus c.*1.*n.*1.*vers.dic*
108 *quod potest, &c.* quando autẽ iudex concessit hanc securitatẽ,& dilationẽ,aliqua iusta causa animũ suum mouente, & ad breue tẽpus, puta 30.dies,*vt in d.§.sed nec in auth. demanda.Principum.* omnis cessare debet iniuria, & dãnum creditoris, quo casu à iudice cõcessa dilatio, & mora vtique seruanda est,vt dicit Puteus *d.n.*1.*&* 2.*vers.quæ nota.* nec iudex tenetur in syndicatu,licèt debitor afidatus veniat ad ciuitatem intra illud tempus,nec sol-

uat creditori, vt tenet Iacob.Nouell.*gl.*182. *saluis conductis à solo Principe.* & in prima & secunda ampliatione, vbi Alex. Dec.Marsil & alios plures hanc doctrinam adducit affirmãtes,quos allegat etiam Fari. *in* 3.*tomo practica.crt. q.*39. *n.*20. *&* 21. tu adde Rebuff.3. *tomo tit. de literis dilato. annali quinque, &c.* & ibi *in art.*1.*gl.*1.*à n.*70.*fol.*375.*& seqq.* inquit effectũ harum literarum dilatoriarum esse: 109
dilatione,& termino pendente nihil innouari debere, quemadmodum & dilatione & appellatione pendente,nec tunc poterit nec persona,nec bona debitoris capi,quod idem dicit procedere pendente verificatione ipsarum literarum,quia idem iudicandum est de ipso tempore,sicut & de principali post verificationem,per arg. text. *in c.non solùm de appell.in* 6.& intra id tempus ipsa captura, tanquam attentata reuocanda est, vt seruari affirmat Boerius *in decisionibus Burdegalen. q.* 296.*col.*2. per text. *in l.fi.C.qui bon. cedere poss.* nec ita captus tenetur præstare fideiussorem, 110
quia absque eis debet relaxari,cùm iam fuisset indebitè captus. Bal. *in l per diuersas q.*15. *C.mandati.* & Reb. *vbi proximè.* vbi latè agit de natura harum literarum, & à quibus possint impetrari, & quibus iudicibus dirigi, & alias plures quæstiones, quas per te vide.

Idem dicendũ, si maior pars creditorum 111
inducias illi indulserit, *iuxta l. cum matorem cum sequentibus ff.de pactis. l.fi. Cod. de cessio.bonorum l.*5. *titulo* 15. *p.*5. quarum intellectum elucidat Afflict. *decis.*278. Parla. *rerum quotidianar. lib.*2. *c. fi.* 5. *p.* §.7. *num.*8.

An autem hæ literæ dilatoriæ procedant in debito iurato, & ad debita ex causa delicti, eo quòd solùm de debitis in genere loquantur, & an extendantur ad fideiussores 112
debitoris afidati,& assecurati,& an ad debita fiscalia, & ad debita priuilegiata, vt est id quod debetur ex causa locationis,vel cõductionis,vel Ecclesiæ, & pupillare, vel ad debitũ de recẽti contractũ,paulò ante easdem literas, & an saltim ipsa dilatione pendente cogi possit debitor satisdationẽ præstare, & quæ sufficiet, vide Prosper. Farina. *d.* 3.*tomo in practic. crim. q.* 39. *num.*22.23.24.25. *vsque ad trigesimum octauum.* & an iudex inferior à parte possit concedere saluum conductum in criminalibus, & post sententiam latam, & quando adeundum *n.*79. *cum seqq.* & vide de aliis vtilibus quæstionibus.

De iniusta detentatione ratione loci.

QVartò & principaliter dicitur iniusta 113
carceratio ratione loci. generale namque est, quòd in locis, in quibus ius vel statutum, etiam municipale, consuetudóve

(quæ lex est) prohibuerit capturam fieri, vt indebita est relaxandus, qui ad eundem confugerit, aut quomodolibet reperiatur. ita docet Paris de Puteo *de syndicat. in verbo captura c. 5. incipit captus illicitè n. 6. vers. & non solùm capite impugnatur ratione loci fol. 138. B. in l. si quis sit fugitiuus §. Labeonem ff. de ædilitio, & in l præsenti in princ. C de his qui ad Ecclesiam confugiunt, & in l. 1. §. 1. ff de acquir. rerum domino. & in l. si cui §. si. colum. 1. vers. 2. quæro ff. de accusat.* quibus in locis addit captum in locis quibus de iure capi potest, debet relaxari. Idem dicit Bald *in leg. sicuti §. Aristo. ff. si seruitus vindicetur. & in leg requirendi in 2. columna. C. de seruis fugi* Hippolyt. de Marsil. *in tractatu de bannitis verbo capti. numero 6.* ex quo vtiliter inferri potest, quòd captus in Ecclesia vel ab ea exactus statim debet relaxari tanquam indebitè captus, *l. præsenti C. de his qui ad Ecclesiam confug.* ibi, nullos penitus cuiuscumque conditionis de sacrosanctis Ecclesiis orthodoxæ fidei expelli aut trahi vel protrahi confugas. textus etiam *in cap. sicut antiquitus 17. quæstione 4. cap. de raptoribus 36 quæstione 1. cap. inter alia, de immunitate Ecclesiarum.* imò sic extractus eidem Ecclesiæ protinus restituendus est, tanquam spoliatæ *cap. sæpe de resti. spoli.* B *in d. l. præsenti.* Marsilius post Lapũ, Oldrald. & Abb. *in tractatu de bannitis, verbo capti numero 7.* Angel. *de malef. in verbo quod fama publica præcedente num. 59. & ibi in additis litera B,* Boerius *decis. 109. n. 3.* Iodoc. *in prax. crim. tit. de citatione reali, id est captura cap. 15 n. 19.* Ioa. Mar. de Monticell. *in tract. crim. regul. 12. n. 12.* Nicol. Moron. *in tract. de fide, treuga & pace q. 103. n. 1. & seqq.* Dueñas *regul 228. in prin.* Petrus à Placha, *in epitome delictorum c. 34. lib. 1. num. 15.* vbi alios adducit Maria. Soc. *in*
114 *tractatu de citatione in 17. art. prin.* Bossius *in tractatu de captura n. 21.* quæ opinio communiter approbata est per Canonistas, & legistas, vt testatur Maran. Gomez, Remigi. relati à Iulio Claro *in pract. crim. quæst. 10.* quem pariter refert & sequitur Bonacosa *in communi. opinione 1. part. vers. Ecclesia habet immunitatem fol. 59.* Cou. *variar. resol. lib. 2. cap. 20. num. 2.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsump 10. num. 1.* Decianus *in tractatu crim. 2. p. lib. 6. c. 25. rubr. de extrahendis ab Ecclesia n. 1. & sequentibus.* adeò vt ipsi extrahentes publici latrones habendi sunt, & excommunicandi, donec resipiscentes damnũ omne resarciant, & ablata per pœnitentiam restituant, vt declarat bene Iod. *in pract. crimin. rubr. de violat. templ* ac propterea euidentem, & notoriam vim faciet iudex Ecclesiasticus confugientem ad Ecclesiam vi exemerit, ab hácque carceratione, tanquam ab iniusta emissæ appellationi deferendum esse tribunal supremum, cuius auxilium violentiæ protestator declarauit.

Quod extende nõ solùm ad laicum con- 115
fugientem ad Ecclesiam, verùm etiam vt habeat locũ in clerico, vt iste ab ea inuitus extrahi, & capi nec possit, tenet Bernard. Diaz *in praxi cri. canon. c. 115.* Io. de Vischis *in tractatu de immunit. Ecclesiarum.* ab ipso citato, & ex Decia. Cou. Diaz, Claro, & infinitis aliis latè fundat, limitat & extendit Prosp. Farin. *3. tomo crimi. q. 28. n. 7. & 8.*

Et vt cætera in hoc articulo taceam, di- 116
co; quòd multi sunt ad Ecclesiã confugientes, quibus peculiari ratione eius immunitas non fauet. imò iure iustè & lege permittente, ab ea capti, extrahíque possunt inuiti, quales ij sint, accuratè in vnum redegit Remigius *tractatu de immuni. Ecclesiarum.* Decia. *in tractatu crim. 2. part. lib. 6. cap. 25. rubrica de extrahend. ab Ecclesia.* Cou. *lib 2. var. c. 20.* Fari. *in 3. tomo praxi crim. q. 28.* Bobad. *in poli. lib. 2. c. rubr. a quales delinquentes nouale la Yglesia.* & ideo omnes ij qui non gaudent immunitate Ecclesiarum, iustè & debitè à iudice capi possunt, & ab Ecclesia extrahi. qui si appellauerint, sintque protestati regium auxi-
lium violentiæ, causa ad ipsum iudicem re- 117
mittenda est, & vim non fieri declarandum, & an saltim confugientes ad Ecclesiam detinendi sint in vinculis, donec quæstio, causáque decidatur, an gaudere debeãt immu- 118
nitate nunc, nec fugiant, contrariæ sunt opiniones Doctorum, pro cuius resolutione vide Farin. *vbi proximè numero 9. & 10.* & Decian. ad quem remittit *lib. 6. cap. 28. numero 25. in fin. versiculo at insurgit.* & an huic priuilegio immunitatis per confugientem 119
renuntiari possit inuitis Rectoribus Ecclesiæ, vide ibi *cap. 26. num. 12.*

Ex hoc etiam capite iniusta dicitur carceratio, & per consequens iusta, & legitima appellatio, interposita à detento in carcere ob-
scuro, & tetro, non claro, nec illuminato, sal- 120
tim vsurpata luce, & lumine. sed si forsan adueniente nocte ad maiorem cautelam, & tutiorem custodiam in obscuro carcere claudi cõtigerit, orta tamẽ luce, clarescente die inde deduci, & ad clariorem carcerem reddi. ita probat textus *in l. 1. Cod. de custodia reorum.* ibi, nec verò sedis intimæ tenebras pati debebit inclusus, sed vsurpata luce vegetari: id est, subleuari, & vt nox geminauerit custodiam, in vestibulis carcerum, & salubribus locis recipiatur, ac reuertente iterum die, ad primum solis ortum illico ad publicum lumen reduci, nec pœnis carcerum permittatur, quod innocentibus miserum noxiis non satis securum

esse,

esse, dignoscitur, per quem textum affirmat Cardin. *in clem. 1. q. 7. de pœnit. & remiss.* quòd
121 Prælati qui in tetro carcere clericum, seu alium delinquentem claudunt, efficiuntur irregulares, & reputantur homicidæ, quem refert Prosp. *vbi proximè q. 27. n. 97.* per quem textum, & per legem *nemo carcerem Cod. de custod. reorum. lib. 10. l. aut factum §. solent ff. de pœnis*, & per alia iura generalem constituunt regulam Doctores, genus illud ergastorum, quod apud nos *Suetinos* dicitur, carcerésque subterraneos, ac caueas, in quibus verisimiliter cognosci potest, carceratos humiditate, calore, & frigore, sitúque marcescere, vel vitam periclitari, omnino esse prohibitos, Corneus *cons. 325. n. 4. lib. 4.* Bonifac. de Vital. *in titul. de carcere priua. num. 2. vers. nec debet includi.* Marsil. *in tractatu de bannit. in verbo carcerati num. 45.* vbi post Cardi. & Anchara. *in d. clem. 1.* idem tradit Follerius *in pract. crimi. in 1. p. 2. p. prin. versiculo vel carcerentur num. 2.* Parla. *lib. 2. rerum quotidi. cap. fi. 5. p. §. 6. n. 3. & 4.* Iod. *in pract. crim. c. 7. titulo de carcerarijs seu commentar. n. 9.* Bossius *in pract. crim. tit. de car. n. 3.* quæ opinio & charitati, & humanitati, ac Christianæ
122 religioni consona est, & consors. nam carcer non ad pœnam inuentus est, sed solùm ad custodiam, & sic talis esse debet, vt carceratus pœnam non patiatur. *d. l. aut damnum §. solent ff. de pœnis.* Ias. *in l. si vitium n. 1. ff. de re iud.* Puteus *in tractatu de syndica. verbo carceratus c. 5. incip. licet dicatur num. 1.* Angel. *de malefic. in verbo quod fama publica præcedente, & versiculo tenetur menti. num. 80.* & ibi Hieron. *in additio.* Paris *consilio 2. num. 184. lib 4.* Iodoc. *in prax. crimi. titulo de carceribus cap. 16. numero 3.* Foll. *in pract. crim. verbo vel carceratur num. 1. fol. 158.* Paul. Ghirl. *in tractatu de relax. carcera. in rubrica de sentent. & pœnarum executione numer. 5.* Bossius *in titulo de carcere num. 2.* Conrad. *in pract. titulo de carcere. num. 1. fol. 173.* Menoch. *de arbit. casu 305. numero 2. lib. 2.* & alibi passim per Doctores. An autem carceratum in carceribus possit iudex, detinere in vinculis, compe-
123 dibus, vel manicis ferreis. pro vtraque parte sectatores refert Prosper. Farinac. *in d. 3. tomo quæstione 27. num. 98. & sequenti*, vbi arbitrium iudicis in hoc maximè attenditur, qui ex qualitate personæ, vel delicti hoc discernere debet, vbi ad hoc ponit regulas, quibus animus iudicis omnino reduci, & moueri debet, quem omnino vide, quoniam ad hunc articulum multa adducit necessaria. vide etiam Parlad. *vbi proximè.*

Ex eodem capite indebita dicitur incarceratio, facta in personam illius, qui habet
124 saluum conductum legitimè obtentum, pro eundo, vel veniendo ad aliquem locum, & capiatur, vel in itinere accessus, vel recessus, vel etiam domi suæ, vbi est præparans se ad iter, etiam si id expressum non sit; sed generaliter pro eundo, vel redeundo, sibi sit saluus conductus concessus. Et hoc quia saluus conductus vim suam obtinet à die concessionis, & ex aliis rationibus efficaciter à Doctoribus adductis, *l. legato & l. qui mittuntur §. sed & si.* vbi gloss. *in verb. agere.* vbi iidē DD. *ff. ex quibus causis maiores.* ita asserit cum Angel. *cōs. 363. incipit quidquid addo.* & Menoch. *de arbitr. quæst. lib. 2. casu 336. tit. 18. & plurimis seqq.* Afflictis *in cōstit. Reg. lib. 3. rubr. 35. de fide mercatorum in verb. pœnas in fi.* Fran. Hercula. *in tract. de cautela de non offendendo. n. 4.* Iacob. Nouell. *regul. 84. in prima amplia.* Bossius *in tract. de remedio ex sola clemen. prin.* Brunus *in tract. de decisione bono. in 11. q. 4. q princi. n. 34.* Alex. *cons. 46. lib. 2.* Gozadi. *cons. 27. n. 23.* Iul. Ferret. *in tract. de gabellis & publi. numero 95.* & multa ad propositum vide per Menoch. *ibi*, & Farinac. *d. quæst. 39. num. 53. vsque ad numerum 57.*

De iniusta carceratione ratione ordinis non seruati.

QVintò principaliter indebita, & iniusta 125
dicitur incarceratio, seu detentatio, cùm propterea iusta, & legitima appellatio emissa ratione ordinis non seruati, in ipsa enimuerò captura facta, non seruato iuris ordine, & indebita est, & à iudice relaxanda, vt probant Fran. Cason *in tractatu de tormentis in fine tractatus cap. 9. tit. de captura, & carcere num. 23.* Boerius post Bal. quem allegat *in decis. 215. num 34.* Marsil. *in tractatu de bann. in verbo carcerati num. 24.* sequens Ananiam Gemini. Ang. & Areti. quos ipse allegat, quos pariter sequitur Bruno à Sole *suis quæstionibus quæst. 30. num. 39.* Cou. *lib. 1. variarum resolut. cap. 2. numero 15. versiculo ego sanè hanc opinionem.* & suprà Prosper. Farinac. *in 3. tomo quæstion. crim. quæst. 28. num. 111. & q. 30. n. 130. & quæst. 32. num. 97. cum sequentibus.* cui quidem appellationi, si pro eius delatione suprema curia adeatur, vim fieri omnimodo, eique deferendum, vtique iustissimè declarabit.

Ex quo capite iusta dicitur appellatio, & iniusta carceratio, si ab ipsamet in causa ciuili iudex inceperit, quod fieri minimè 126
potest, nisi debitum debeatur iam ex causa iudicati, probat text. *in l. 1.* & ibi gloss. fi. *C. de cessione bonorum.* gloss. *in rubr. ff. eodem tit. & in leg. fi. C. eodem.* docet Bart. *in l. cum eo ff. ad leg. Iul. pecul.* Angel. & Paul. *in d. l. 1. Cod. qui bon. cede.* Bald. *consilio 90. lib. 1.* Roderic.

Xuarez *titulo de los Gouiernos in l.2.columna 1. lib.3.fori.* Ripa *in l. obligatione generali n.25. vers.& si citatus ff.de pignoribus.*debet enim ci-
127 tatio, causæ cognitio, & sententia translata in rem iudicatam præcedere, ad hoc vt debitor capi, & incarcerari possit, *leg. consentaneum.* vbi notat B. *Cod.quomodo & quando.* B. *in l.fi.ff. ad leg. Iul. pecula.* Roma.*consilio 224. incipit ista captura facta.* debita enim summa probanda ante omnia est, postmodum sequenda est sententia eius declaratoria. Nam quod ante capturam non est deductum, nec probatum, non potest postea ad ipsam iustificandam, deduci, quoniam iniuriarum nulla est confirmatio *l.si cum nulla ff.de re iudi.* ita not.Bal. *cons.*318. *ista captura lib.*4. Ripa *in d. leg.obligatione num.*25.*ff.de re iud.* Roma. *cons.* 241. *incipit spectabilis dominus col.*2. Decius *consilio* 75. *pro tenui col.*1. *versic. & ideo.* idem tenet Baeca *de inope deb. cap.*1. *num* 30.

128 Nec obstat contra hanc nostram propositam regulam, illa, quam etiam frequenter deducunt Doctores *in leg. fi.§. fin. ff. quod metus causa*; nempe; debitorem captum non seruato iuris ordine, non esse dimittendum, & relaxandum, si reuera debitor est; quam patrocinatur Bal. *in cap. tuæ in fi. vt lite non contesta. & in cap. conquerente de restit spoli.*Paul.*cons.*472.*in causa capturæ.*Iacob. *lib.*1.*ad finem.*Gomez Arias *in l.*60.*Tauri. n.*11. Alex. *in l. si cum nulla n.*8.*ff. de re iudicata.*

129 Quo etiam fit incarceratum pro debito falso, posse detineri pro vero debito, *vt in d.l.fi §.fi. ff. quod metus causa l.*2. & ibi B. *Cod. de exact. tribu. lib.*10. B. *in l.*2. §. *qui exhibendi. ff. de custodia reorum.* Gomez Arias supracitatus, licèt plures contrariam sententiam tenentes referat Farin. *d.*3. *tomo quæst.* 27.*numero* 152. licèt non sequatur *num.* 53. nec videmus hoc admissum, imò quomodolibet captum iudices detinent pro vero debito, vel delicto, & ita seruatur quotidie, imò non dubitatur vnquam, vbi bene etiam aduertit Fari. *ibi,* licèt duas communes contrarias in hoc referat Farinac. *vbi suprà numero* 151. *& sequent.* qui se inclinat parti contrariæ, & sic vt iudex hoc in casu non tenetur in syndicatu. in qua opinione animus meus, & intellectus nunimè acquieseit,quoniam vtcumque sit,iam iudex quantum ad se pertinet, habuit iniustum principium,quia iuris ordinem non seruauit,& contra legem processit, quæ vtique seruari debet,ex vulgatis,contra quã opinionem multa possem infingere, quæ omitto,quia nostri
130 non est instituti,discutere. Cui respondetur, quoniam etiam probato debito post capturam, debeat detineri debitor in carcere: non ideo dicetur iusta prior carceratio, quia nullo modo iustificatur ex sequenti probatione. imò non ideo minùs iudex desinit esse in culpa, & teneri in syndicatu, vt infrà videbimus. & ipsa captura tenet, non ex vi prioris præcepti: sed postea ex vi secundi præcepti, tacitè per detentationem, vel expresè per declarationẽ inducti probato vero debito, vel ex sententia transacta in rem iudicatam,vel ex obligatione, & instrumento guarentigiato, vt in simili notauit Alex. *in l.*1.*colum.*2. *Cod. de Carboni. edicto.* B. *in leg. creditores in 5.quæst. princ. Cod.de pigno.* Baeca *de inope debitore cap.*10.*n.*30.

Quæ conclusio supra posita vt debitor 131
capi non possit, nisi ex causa iudicati: adeò vera est, vt instrumentum publicum capturam hanc iustam reddere non possit,nisi habeat clausulam guarentigiatam,& liquidum sit, vt latè comprobat Rodetic. Xuarez *in l. post rem in declaratione l. Regiæ* 4. *&* 5. *titulo* 8. *lib.*3. *ordin. l.*64. *Tauri.* vbi omnes *l.*1. *&* 2. *titulo* 21. *libro* 4. *recopil.* Milius *in l.* 5. *titulo* 21. *lib.* 4. *recopil.* Segura *in repetit. leg. si ex legati causa numero* 78.*ff. de verborum obligat.* Cou. *var. resolutio. lib.*2. *cap* 11. *num.*3. *versiculo illud sine.* vtrunque etiam latè comprobat Baeca *vbi proximè num.* 31. vide etiam Parladorum *lib* 2. *rerum quotidian. cap. fin.* 1. *par.* §. *vndecimò per totum.*

Ex hoc eodem capite dicitur iusta appel- 132
lario, & iniusta carceratio, si fiat à iudice ex obruto,de facto,& sua propria ceruice, & in vindictam nullis præcedẽtibus indiciis, præsumptione, vel diffamatione delicti:sed quia in hoc variæ sunt Doctorũ opiniones, quam communis praxis hodierna seruat, hîc ex opinionibus colligam, & sic generale est; vt ad capturam debent procedere legitima indicia, & ita locum habet opinio illorum, quia hoc asseuerarunt, de quorum genere & opinione est Marsil. *in pract. crim.* §. *constante num.* 1. vbi allegat Doctores *in clem.* 1. *de homicidio.* & text. *in l.* 1. *in princ.* vbi hoc idem not. Marsi.*ff.de quæstio. & in l.penul.vbi gloss. Cod. eodem.* & Marsil. refert & sequitur Conrad. *in practic. titulo de captura numer.* 2. Angel. *de malefi. in verbo quod fama publica.num.*4. Roland. *cons.*17.*n.*2.*col.*3. Nouell. *in pract. crim* §. 1. *incipit superioribus annis numero* 27.*fol.*25. vbi etiam adducit plures hoc idem tenentes,& ipse testatur de communi, de qua etiam per Bonacos. *in commun. opin.* 1.*p. versiculo carceratio & retentio pag.* 21.*columna* 1. Clarus *in pract.* §. *fi. q.*28. *vers. scias autem.* Angel. de Castro *inter consilia crimin. diuersorum consilio* 94. *numero* 2. *lib.*1. Marcus Anton. Eugenius Perusinus *in cons.*64. *num.* 14. & licèt hæc opinio æmulos non paucos habeat,

habeat, & verior, & communis & æquior est. & in praxi magis recepta, quam etiam sequitur Farinac. *in 3. tomo pract. crim. q. 26. num. 116. quem vide à n. 112.*

Hîc tamen labor est: qualia sint hæc indicia: vt eis mediantibus rectè possit iudex ad capturam deuenire, in quo varios Authores,
133 varias opiniones sectantes, refert *vbi proximè* Farin. nam alij leuia indicia sufficere, alij præsumptionem, alij verò suspicionem, alij etiam alia dicunt, alij diffamationem, ego autem omnia vera esse posse affirmo, secundùm casus varietatem, & diuersitatem, attentâque causæ, negotij, & personæ qualitate, quod maximè discreti iudicis arbitrio constitutum est, textus *in l. 1. ff. de custodia & exhibi. reorum.* ibi, Proconsulem existimare solere: vtrùm in carcerem recipienda sit persona, an militi tradenda, an fideiussoribus commendanda, vel etiam sibi. hoc autem vel pro criminis, (quod obiicitur) qualitate, vel propter honorem, vel propter ampliſſimas faculrates, vel pro innocentia personæ, vel pro dignitate eius, qui accusatur, facere solet. per quem textum ita firmat Laurent. Kircou. in communi opinione contraria 4. *conclusione* 130. *ante fi. versiculo cæterum, &c. & versiculo quæ quidem regula.* sequitur Clarus *in pract. crim.* §. *ad finem.* quem refert Bonacosa *in commu. opinione* 1. *part. pag.* 16. *vers. captura ad hoc vt committatur, &c. in discursu.* F. Vmbert. Locat. *in practica iudiciaria inquisitorum, in verbo captus, versiculo in criminalibus tamen relinquitur arbitrio iudicis, &c.* quod etiam videtur esse de mente Paridis de Puteo *de syndica. verbo captura cap.* 1. *incipit an iudex n.* 12. nec dissentit Blanch. *in practi. crim.* §. *pro cognitione itaque huius partis fol.* 126. cui etiam adhæret Prosper. Farinac. *vbi proximè num.* 127. *& seqq. & su-*
134 *prà.* qui dicit, hoc iudicis arbitrium non erit, tam absolutum quin iuris regulis (quas referunt Doctores, & ipse prosequitur latè) debeat subiicere.

Ex quo etiam capite iusta dicitur appel-
135 latio, & per consequens iniusta captura, & detentatio facta à iudice, anteaquã redigant indicia. præsumptiones, (vel ea alia quæ insurgunt contra inquisitum vel accusatum)
136 inscriptum ante omnia namque iudex debet examinare testes, subministrantes indicia contra capiendum. ita tenet, & testatur de communi consuetudine totius Italiæ Angel. de Castro *inter consilia criminum diuersorum cons.* 94. *num.* 2. *lib.* 1. quem refert Iulius Clarus *in prax. crimin.* §. *fi. quæst.* 28. *versiculo scias autem ante medium*, vbi etiam allegat Blanch. *in pract. fol.* 25. *n.* 68. *in fi.* & communiter ita fieri, testatur pariter Hippolyt. de Marsil. *in d.* §. *constãte n.* 11. *redeundo modò ad propositum*, qui etiam ponit modum examinandi testes, & hanc magis communem opinionem, & veriorem esse; affirmat, testatúrque Marcus Anton. Eugeni. Perus. *in suo consilio* 64. *n.* 14. *& sequentibus.*

Quod etiam extende, & declara, quòd in delictis grauibus, & inferẽtibus pœnam cor- 137
poris afflictiuam, ad capturam sufficit quale quale indicium, & qualis qualis informatio. si verò delictum leue est, vt dictam pœnam non inferat, verum est, vt ad capturam non procedatur, nisi extantibus indiciis; saltem ad inquirendum sufficientibus, sic enim distinguendo declarant opinionem plurium relatam à Farinac. *vbi suprà numero* 123. Brunus *in tractatu de indi. & tortu. 2. part. quæstione 9. numero 6.* sequitur Ioan. Mar. Monticell. *in pract. crim. d. reg. 12. num. 7. versiculo in hac re fol. 266. columna 2.* Angel. *de malefic. in verbo iudex commisit numero 4.* Clarus *in pract. crim. d. quæst. 28. vers. scias tamen prope finem.* & relata à Bruno à Sole. *d. quæst. 30. num. 10.* sequitur licèt confusè Farin. relatus *n. 127. vers. aduertas primò.*

Extende insuper, quòd in quocunque de-
licto, siue graui, siue enormi, & contra quas- 138
libet personas, nobiles, pauperes, seu viles captura nec solet, nec debet, decerni informatione extraiudiciali, & in scriptis nõ redacta, vt ex Marsil. *in pract.* §. *constante n. 5. & singulari 93. incipit iudex licet sine indiciis.* allegans text. *in c. si clericus de sentent. excom. in 6.* Monticel. *in d. Reg. 12. n. 7.* Conrado *in pract. titulo de captura n. 3. vers. sic secundùm eum fol. 266. colum. 1.* Fran. Casson. *in quæstio. tit. de captura & carce. cap. 9. num. 1.* Brunus *de ind. & tort. 2. p. quæst. 9. num. 4. in fi.* Foller. *in pract. crim. verbo studeat se onerare n. 58.* Rolan. *cons. 17. numer. 6. vol. 3.* Nouello *in practic. crim. in prin.* §. *superioribus annis n. 23. in fi.* & ex Bonacosa, Bossio, Mãdosio, Blanch. Iulio Claro, & Bruno à Sole, & aliis relatis à Farin. *vbi proximè n. 123.* tenet ipse *n. 130.* nisi tribus concurren- 139
tibus: delictum graue, & enorme, carcerandus sit suspectus de fuga, & sic quòd sit periculum, quod aufugiet, dum testes in scriptis redigũtur. tertiò quòd iudex sit securus, testes venire postmodum, ad se examinandos, vt ex Claro ibi dicit Prosperus Farinac. & hoc quando procedit iudex ex officio.

Ex sola autem querela partis, nunquam 140
etiã deuenitur ad capturam in quouis genere delicti, & personę, nisi duobus concurrentibus; nempe: si accusans, vel querelãs probat summariè, querelatũ, suspectum esse de fuga, & post cautionem, seu si dies est, se obligauerit de reficiendo expensas, damna, & interesse in casu non verificatæ querelæ,

vt tenent Iulius Clarus *in pract.q.28.sub vers. suis autem.* Foller. *in practic. crim. in vers. studeant se onerare numero* 58. quos refert Farinac. *in dict.* 3. *tomo practic. crim. quæst.* 27. *numero* 122. & sequitur eam, *num.* 128. & secundùm hanc declarationem, & cum his duobus requisitis, non aliàs, volo vt intelligas, & accipias opinionem Doctorum, affirmantium simpliciter, posse iudicem ad capturam peruenire, etiam non extantibus indiciis, nec informatione in actis, quoties timetur de fuga delinquentis,& multo magis quando est in fuga, cum sola, & simplici informatione capiendum esse suspectum de fuga, cuius authores & sequaces sunt Marsil. Ioan. Mar. Monticel. Iacob. de Bellouiso,Brun.Blanch.Angel.Grama & alij infiniti relati à Prospero Farin. *vbi prox. n.* 125.

141 Vnum tamen est: quod si cum querela priùs concurrit infirmitas querelantis, grauiter in lecto vulnerati iacentis. nam si corã tabellione ipse declaret ab vno, vel à pluribus vulneratum: sufficiet hæc assertio sola ad capturam,vt videmus quotidie, quia isto casu non potest dici, solam esse querelam, cùm concurrat cum ea infirmitas vulnerati, quæ pro se maximam habere præsumptionem veritatis referendæ,latè comprobãt relati à Farin *vbi suprà n.* 128. vbi poteris videre alia,quæ articulum hũc tangant,*& n.* 154. *vsque ad fi.* an & quando captus pro vno de-
142 bito, possit arrestari, seu commendari pro alio,vel pro delicto.& quid de capto pro delicto possit recommendari pro debito.

143 Ex hoc eodem capite legitimam esse appellationem aio, cùm iniusta sit, & indebita carceratio,facta in personã illius,qui tantùm realiter, non autem personaliter obligatus est. is namque in carcerem cõiici,nullo modo potest. not.Ias *in l.*4. §.*si actor n.*25 *ff.de re iud.*& tenet Baeca *de inope debitore c.* 10. *n.*5. & confirmatur ex doctrina Saliceti *in leg.*1. *num.* 7. *vers.& est ratio. Cod. qui bonis cedere poss.* vbi dicit quòd ideo debitor tributi non
144 potest capi, quia tributa imponuntur rebus vel personæ propter res *l. indictiones Cod. de anno. & trib.* & inde est, quòd qui hypothecat pro alio rem suam, & non obligat personam suam, solùm est debitor respectu rei,
145 quam hypothecat, & si eam exhibeat, certè capi non potest. ita dicit Salicetus *in l.* 1. *ff.si certum petatur.* sícque obligatus ratione oneris realis liberatur,relinquendo ipsam
146 rem oneratam, *cap. de terris de iud.eis.* cuius etiam farinæ est; quòd actio personalis limitata, non præstat ius capiendi debitorem, sicuti diximus de hærede conficiente inuentarium, quoniam cùm fecerit inuentarium, non tenetur vltra vires hæreditatis, nec vltra bona, & res in eo contentas,& sic est debitor respectu illorum bonorum, & rerum 147
contentarum in inuentario, ideo capi non potest eius persona, nisi bona abscondat, vt suprà probaui latè. Igitur quanto magis ille qui non obligat personam suam, sed bona tantùm, vt & rectè infert Boeca *de inope debitore d.cap.*1. *n.*5. *ante medium*, & *in num.*1. *in princ.* dicit quòd ille qui non tenetur actione personali, puta is qui res suas mihi, non personam obligauit, non potest capi,vbi per totum caput hãc materiam defendit & tuetur.& pro hac parte facit etiam lex stili 134. cuius verba sunt *es a saber quel fiador no se adado por presso maguer los sus bienes no cumplan a pagar el delicto, saluo; si no obligo su persona y bienes*, & sic textus est expressus, ad hoc; quòd vbi bona tantùm obligantur, non persona, ipsa capienda & carceranda non est, vt indicant verba *saluo si no obligo su persona y bienes*, & ibi, *no se adado por presso*, &c. & ex hoc oritur frequens praxis, qua solent vti tabelliones in conficien- 148
dis obligationibus dicentes: *Y me obligo con mi persona y bienes.* vt hac cautela persona obligata simul, cum bonis eius capi possit, hoc carens recursu. & statim post hæc scripta, hodie declaratum fuit in supremo hoc nostro Galleco, & Regio Tribunali, 149
declaratúmque vim fieri per iudicem quendam commissarium, seu executorem cuiusdam sententiæ Reuerendissimi Nuntij, rescriptúmque siue commissio tantùm continebat, vt executor caperet bona condemnati, & in eis feciſſet executionẽ nihil de persona loquens.& chariſſimus ac dilectiſſimus genitor meus,& praxi & theorica, pariter & prudentia, prouidus, cùm esset Patronus in causſa vim fieri, fundauit ex excessu de personam, vt nos latè Deo dante dicemus infrà lib.4. & ex his quæ diximus possit etiam iustificare suam intentionem.

Vnum tamen est, quod si iste,qui tantùm realiter obligatus est;puta;quia bona sua pro alio hypothecauit, vel bona obligauit, non verò personã, licèt ipsa non capiatur,hoc ta- 150
men fallit:si rẽ ipsam, seu bona dolo defierit possidere, quia tunc non capitur ex obligatione reali, nec ex hypotheca, sed ex dolo,*l. pro possessore ff de reg.iur.l.penult.ff.de dolo.*& licèt etiã ex re iudicata conueniatur:iuste defendi posse, dicit Baeca *vbi proxi. relatus n.*9. vt nec possit capi si rem obligauit non per 151
sonam, vt probatur *in d.l.*134.*styli.* quoniam creditor solùm videtur sequi fidẽ hypothecãtis respectu rei hypothecatæ,eam.n.solùm obligat, non personam,& ita si rẽ consũpsit, attriuit, & corrupit, vel abscondidit,ex dolo ipso ei⁹ persona obligata est,& ideo carceran

valet,ex contumacia.licèt aliàs capi non potuiſſet.B.*in l.penul.ff.de ceſsione bonorum.* & late Baeca *ſuprà numer.*10. & ex aliis *in cap.*16. *num.*19.*&* 7.*&cap.*17.*à num.*11. & ſuprà tetigimus etiam circa articulum de iniuſta detentatione ratione perſonæ in particula de hærede,vbi vide.

De iniuſta carceratione ratione rei, & cauſæ.

152 SExtò principaliter dicitur iniuſta detentatio, & carceratio ratione rei, & cauſæ, de qua agitur. & ſic in ea quandoque rei ſub fideiuſſoribus relaxandi ſunt: quandoque autem ratione ipſius cauſæ ſub eis relaxandi non ſunt. qui articulus latè in genere ventilatus eſt, & examinatus per Rodericum Xuarez *in tractat.de fidei. in cauſa crim. ſuper l.*4.*titulo* 3 *lib.*2. *fori.* conciliando & interpretando leges,quæ in hac materia, modò variæ, modò contrariæ videntur apparere. ideo concluſionem & regulam, quæ ex eius, & aliorum diſputatione reſultat, ſcribam: & loco exempli in ſpecie accuratè inferam caſus, quibus carcerato, carcerum fideiuſſores admittantur, regulæ doctrinam imitans.Et quoniam hic punctus,ſicut & ſuperiores, adeò frequens eſt in tribunalibus, veniens ad ea per viam violentiæ, quàm citiùs potuerim, examinabo. In quo duas elicio concluſiones, & regulas. Prima ſit, appellatio legitima eſt à detentatione in carcerem,in delictis non requirentibus pœnam corporalem, ſed pecuniariam, contempta oblatione fideiuſſionis. quoniam in omnibus delictis, in quibus à iure non infertur pœna corporalis,ſeu corporis afflictiua, reus captus omnino relaxandus eſt ſub fideiuſſoria cautione ab ipſo oblata. text. eſt capitalis *in l.diuus ff de cuſtodia reorum.* text. *in l.*1. *eodem.* in quorum intellectu, & concordia aliis pluribus relatis longum fecit progreſſum Roder. Xuarez ſupracitatus *in d.l. ſtyli.* eandem comprobat B. *in d.l.*1.*num.*1. *in fin.* vbi gloſſ. Bald. *in l.nullus num.*3.*Cod de exhibendis reis. & in l.ſed ſi is numer.*1.*verſiculo aut venit imponenda pœna pecuniaria ff. de in ius vocando.* Ang.*de maleſt.in verbo quod fama publica poſt numer.*66. *verſiculo ſi autem pœna non ſit corporalis, & in verbo pro quibus Anton. fideiuſſit numer.*11. Bonif.de Vital. *in oper. maleficí. ſub titul.de carceribus prima.numer.*2.*&* 11. Ghirlan. *de relaxa.carcer. ſub titulo de fideiuſſo. reorum num.*1.*&* 7. Conradus *in practica titul. de carcera.num.*5 *in fin.fol.*274.Roder.Xuarez *vbi ſuprà.* Bert. *conſil.*12.*numer.*1.*&conſil.*13. *num* 1. Couar.*var.reſol.lib.*2.*cap.*8.*numer.*8.& communem dicit Anton.Gomez,qui pro ea plura adducit iura concordantia,3.*tomo var. reſol. cap.*9. *de captura reorum numer.*8. *in* [illegible] idem tenet Boſſ. *in titulo de carcerat. fideiuſſ. committen. num.*1. *&* 2. Meno. *de arbit. quæſt. lib.*2.*caſu* 303 *.numer.*3. vbi etiam,& pluribus Doctoribus de communi teſtatur, idem tenet Marſ. *in pract.*§.*attingam num.*1. *& in rubrica de fideiuſſ.numer.*247.Iul.Clar.*in practic. crim.*§.*fin. quæſt.*46. *verſiculo in hac autem materia.* Bonacoſ. *in ſuis commun. opin.*1 *p. verbo carceratus vbicumque fol.*20.*colum.*2.& ita pra- 154
cticatur quotidie in omnibus tribunalibus, & in cauſis, quæ ad ſuprema trahuntur per viam violentiæ, eo, quòd iudices nolunt appellationibus huiuſmodi interpoſitis (cùm iuſtæ ſint) deferre, attenditúrque per Senatores ſemper, an pœna ſit corporis non afflictiua, quia tunc abſque dilatione,ſeu retardatione vim fieri, & appellationi deferendum; declaratur, quia hæc concluſio mul- 155
tò magis procedit in clericis,qui quidem, ſi offerant fideiuſſores in delicto non appetente pœnam corporis afflicti, relaxari debebit; ita tenet Foller.*in practic. crim.cano. in verbo,& in carceribus mancipatis cap.*12. *num.*6. ex Feli. *in cap.legebatur in princ.num.*1. *de maiorit. & obed.* quod difficultatem non habet, 156
ad capturam enim clericorum maiori maturitate,maiorique cum temperamento,deueniendum eſt,ita tenet Ber. Diaz *in practic. crim. cano.verbo eos citari perſonaliter cap.*13. *in princip.* & Foller.*vbi proximè numer.*5.*& alibi paſſim.*

Secunda pars huius regulæ,& concluſio- 157
nis ea ſit: vt appellatio interpoſita per carceratum à detentatione in carcere pro crimine, & delicto graui, ſeu atroci,requirente pœnam corporis afflictiuam, etiam oblata fideiuſſ. & cautione, vt non legitima admittenda non eſt, nec tunc iudex non deferens ei, vim faciet, cùm hoc caſu carceratio iuſta, debita & à iure permiſſa, dicatur. text. *in d.l.diuus ff. de cuſto. reorum*, per quem hanc regulam,& concluſionem affirmarunt B.*in l.*1 *ff.eodem titulo.*Boſſ.Cou.Conra.Rod. Xuarez,Mar.Put.Boni. & Vitall.Ghirlan. & alij relati in ſuperiori concluſione, idem tenet Oſaſ. *deciſ.Pedemon.*18.*numer.*4.Quintil. Mandoſ. relatus per Bonacoſam *in communi opini.*2.*part.verſiculo fideiuſſ.non admittitur,fol.* 29. *colum.* 2. *in fin.* licèt hæc concluſio non fuerit à calumniatoribus oblita, prout videre eſt per Meno. *de arbit.q.caſu* 303. *num.*20. *in fin.* non tamen ab ea recedendum eſt. pro qua facit cõcordant. Bullæ Pij V.*incipit cùm ſicut accepimus in ordine* 184.*in* 2.*part Bullary, fol.*639. Vbi Summus Pontifex aufert facultatem excarcerandi, ſeu relaxandi reos ſub fideiuſſoribus,nõ ſolùm iudicibus,ſed etiam

carcerum visitatoribus, quando agitur de capitali delicto, ex quibus regulis multi se nobis casus dubij qui ex conclusione substantiam rapiunt, offerunt examinandi, & ad hanc,& superiorem conclusionem plures citat Balde. *in addit. ad Roder. Xuar.ad titu.de fid.in causa crim.num.*1.*litera A,fol.*72.

158 Quæ conclusio non solùm locum habet in laicis, sed etiam in clericis. quoniam vbi agitur de pœna corporali, certum est eum non esse fideiussoribus committendum.tex. est *in cap.si clericus de sentent. excommun. in* 6. ibi, Eosdem quosque clericos,si de parendo iuri, tibi fideiussoriam dederint cautionem, detinere non debes, nisi excessus enormitas, vel alia causa rationabilis eos suaserit
159 detinendos.) & Doctores ibi explicant, illud enorme dici delictum, si pro eo clericus curiæ sæculari tradatur, prout est crimen falsificationis literarum apostolicarum, hæresis, & homicidij in personam sui Episcopi ex quibus per Farina. *in* 1. *tomo crim. q.* 8. *titulo de inquisitione à num.*75. & Ioan.Andr. *in d.cap.si clericos colum.*1.*verbo enormi.*vbi Archidi.*post num.*3.Franc.*num.*15. & Geminia. 9. Bossius *titul.de carcer. fid.commit.numer.*13. Foller. *in pract.crim.cano.verbo,& in carceribus mancipatis cap.*12. *versiculo sed si veniret imponenda pœna corporalis,*allegans text.*in cap.cùm homo* 23.*quæst.*5. *gloss. in cap.arguta* 2. *quæst.*6. Felin. *in c.legebatur in princ.de maiorit.& obed. & in cap.ex parte num.*3.*de rescriptis.*& vbi habet locum depositionem relaxat, vt tenet
160 Cal. *consil.*21. *titul. de treuga.* & quando imponatur,vide Abb.*in cap.at si clerici in princip. colum.*12.*de iudi.*est enim depositio quædam degradatio verbalis *cap. qualiter el* 2. & ibi Abb *de accusa.* Alexand. *in cons.*174.*volum.*2. ponit pro quibus criminibus fiat depositio. Decius *in consil.*143. *colum.*1.*&* 2. vbi quando clericus sit commit. fideiusso. vbi quando pœna detrusionis venit in monasterium, vel in carcerem perpetuum, & pro declara-
161 tione *cap. si clericus.* quando dicatur crimen enorme, vide Abb. *in cap. tuæ de pœnis.* & sic duo sunt consideranda in hac materia circa clericos. Primùm,an inferatur pœna corporalis (non dico sanguinis, quia illo iure non admittitur *c. sententiam sanguinis de cler. vel mon.*) ita tenet Decius *in d.consil.*143. Se-
162 cundò an sit graue crimen vel non, ita vt in hoc videtur ius canon. securius ciuili, cùm hoc solùm requirat pœnam corporalem, vt tenet Bossius *vbi proximè.*

Ego autem ex mente Doctorum præcipuè Foller. *suprà*, & Farina. *in* 3. *tomo quæst.*
163 33. *numer.* 58. pro euitanda dubitatione dicam in hoc articulo attendendum est,an delictum,pro quo clericus detinetur,de his sit, in quibus ius ciuile fideiussores ad relaxationem admitteret,vel non. licet iure canonico pœna sanguinis non sit, adest tamen corporis afflictiua, adeò vt regula in hoc scripta procedat in clericis.

Ex quo capite imprimis insurgit, an iusta 164
sit, & legitima appellatio, emissa per carceratum à detentatione in carcerem pro delicto pœnæ exilij, & relegationis infringente, oblata per eum fideiussoria cautione. Et videtur affirmatiuè dicẽdum,quoniam pœnam exilij non esse corporalem, nec corporis afflictiuam, & ideo captum pro delicto eam irrogante sub fideiussoribus relaxari debere affirmat Azeue. late hanc rem agens *in l.*8.*titul.*18.*lib.*4.*recopilat. & in l.*2.*titul.*19. *lib.*8.per text. *ibi,*quem ad suum propositum expressum vocat,ibi, *no a de lleuar pena corporal,si no de marco y.d. fierro,*& idem *in additio. ad Curi Pisa.lib.*4 *cap.*6.*num* 14.& idem videtur tenere Iodoc. *in practic.crim.c.*19.*de relax. carcer.num.*4. *versiculo itidem,*&c. contrarium 165
tamen imò in pœna exilij non relaxari sub fideiussoribus: quoniam talis pœna corporalis est, tenet vt expertus Bossius Egidius *in titul.de carcer. sub fide relax.numer.*7. imò si exilium sit perpetuum, capitalem pœnam censeri, dixit communem Eman. Soarez *in collect.a commun opinio.verbo capitalis numer.*8.
& ideo detentum pro delicto tali pœna di- 166
gno, non relaxari sub fideiussoribus, dixit Cason *post tract.at. de indi.& tom.c.*9.*num.de captura, & carcer. num.*8. *versiculo & aduertendum est,*&c. & idem affirmat Bossius *ibi n.*7. & 8. & ab hac vltima opinione non recedendum fore admonet Prosp. Farin. 3. *tomo prax.crim.quæst.*33.*numer.*55. *&* 56. quid dicendum? multum suadet authoritas horum 167
Doctorum, sed maior authoritas est nostræ l.Regni, hanc difficultatem omni modo excludens, & priorem opinionem expressè probans, quæ nullam responsionem habet; maximè,si tota legatur, & eam ciusque opinionem latè fundat Azeued. *ibi*, & sic dico vim iudicem facere Ecclesiasticum, si non detulerit appellationi, ab hac detentatione interpositæ oblatis fideiussoribus. quoniam hoc ius nostrum commune Regium, ipse debet obseruare,cùm in hoc ius canonicum deficiat, secundùm quæ suprà diximus 1.p. in cap.2.&3.

Quid autem dicendum est in capto pro delicto cui per l. pœna indignationis Regis seu Principis imposita est? Et breuiter dico 168
quòd appellatio à detentatione, etiam fideiussoribus oblatis, non inuabit carceratum. quoniam hæc pœna iræ, & indignationis Principis pœna mortis iudicatur iuxta textum *in l.nihil interest in fin. prine. ff. de adulte.*

& [illegible]

& inducit priuationem beneficiorum ſecundùm Barbo. *conſil.* 11. *colum.* 5. *in fin. volum.* 1. Azeued. *in l.* 1. *titul.* 14. *lib.* 4. *recopilat. num.* 18. & 19.

169 Similiter nec admittenda eſt appellatio, interpoſita à detentatione pro delicto, exigente pœnam palinodiæ cantandæ iuxta text. *in l.* 2. *titul.* 111. *lib.* 8. *recopilat.* quam latè exornat Parla. *libr.* 1. *rerum quotidi. cap.* 17. *per totum.* quoniam talis palinodiæ pœna, & ſeuera, & perquam dura eſt. ſiquidem is, qui cantat palinodiam, toto exauctoratur honore, etiam quantumuis dignitate præfulgeat, vt oſtendit *l.* 8. *titul.* 3. *part.* 7. *l.* 2. *tit.* 5. *part.* 7. &

170 *l.* 2. *titul.* 8 *recopilat.* & cùm hæc pœna exequi in abſentem non poſſit, proinde huius criminis reus etiam datis fideiuſſoribus non eſt carcere relaxandus, vt tradit Maran. *in ſpeculo aurco* 4 *part. num.* 10. & Parla. *in d. cap.* 17. *num.* 47. & ita practicatur vbi *num.* 31. &

171 32. ex aliis probat clericum ſicut nobilem hac ignominioſa pœna non plecti; & generaliter idem dicendum eſt in pœna infamiæ, vt tenet Boſſ. *in titul. de carcera. fideiuſſ. commit. num.* 7. & 8. eum referens Farina. *vbi ſuprà d.* 3. *tomo pract. crim. c.* 33. *num.* 55. *ad me-*

172 *dium.* quia omnis cauſa tangens famam dicitur grauis *l. ſi inimicitiæ ff. de his quibus vt indignis.* Azeued. *in l.* 2. *titul.* 10. *lib.* 8. *recopilat. num.* 234. & ideo cùm hæc contradictionis, ſiue palinodiæ cantandæ pœna ſit infamatoria, & diſdicens ſit infamis, ſub fideiuſſoribus relaxandus non eſt, vt etiam tenet Auenda. *in titul. de las iniurias, numer.* 17. ſecundùm quem *num.* 15. & 26. hæc pœna eſt corporis afflictiua, nec per alium impleri poteſt, quæ excludunt fideiuſſorem, & idem tenet etiam Auilleſ. *in proœmio cap. prætorum num.* 20. & Placa *de delictis c.* 1. *num.* 22.

173 Inſuper indebitam eſſe, & legitimam appellationem emiſſam à carcerato, qui ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus indiciatus eſt ad torturam, affirmo, is enim ante torturam inflictam, minimè relaxandus eſt ſub fideiuſſoribus, vt docet Bald. *in l. ſi quis poſt verſiculo item eſt detinendus*, vbicumque eſt torquendus *ff. de teſt.* per text. *in l.* 2. *C. de cuſto. reorum*, ibi, donec reperiatur cognitio celebrata. idem Bald. *in l. nemo demceps n.* 6. *in fin. verſiculo quandoque qui detinetur non ratione pœnæ, ſed ratione torturæ. Cod. de Epiſcopali audien.* dicens, quòd quando rei ad eruendam veritatem ſunt torquendi, nullo modo relaxantur, etiam oblatis fideiuſſoribus. idem dicit noſter Xuarez *in d. tract. de fideiuſſ. in cauſa crim. num.* 18. *verſiculo item eſt detinendus,*

174 *vt torqueatur.* ex qua doctrina idem dicendum eſt in teſtibus, à quibus veritas inquirenda eſt, recuſantibus ipſam manifeſtare, quo caſu torquendi ſunt, & tunc minimè ſub fideiuſſoria hac cautione relaxandi, vt tenet Meno. *de arbit. q. lib.* 2. *caſu* 303. *num.* 25. & 26. pro quibus & faciunt, quæ adducit Paris de Puteo *de ſyndic. verbo carcer. & carcer. num.* 2. *an poteſtas num.* 2. *fol.* 140. Afflict. *in conſ. ſi humanitate ſub rubrica qui fideiuſſ. dare poſſ. num.* 17. & 21. 2. *part.* Paul. Ghirlan. *in tract at. de relax. carcer. ato. rubrica de fideiuſſ. reorum.* & licèt Afflict. Paris de Put. & Ghirl. 175
in locis allegatis videantur loqui in criminibus pœnam corporis afflictiuam exigentibus, idem tamen eſſe ex identitate, & generalitate rationis vtriuſque caſus, etiam in pœnis pecuniariis, ſi ſunt de caſibus, in quibus tortura poteſt dari, de quibus per Farin. *in* 3. *tomo praxis crim. libr.* 2. *ſub titulo de indicijs, & tortura*, qui hanc noſtram principalem opinionem tuetur *in d.* 3. *tomo quæſt.* 33. *n.* 38. & 39. *ad fin.* allegat Bullam Pauli IV. in ordine 50. *incipit licet ex iuris* 1. *p. Bullarij, fol.* 639. vbi expreſsè prohibet relaxationem carcerati ſub fideiuſſione, nedum quando certum eſt locum fore torturæ: verum etiam, quando de hoc dubitatur, & diſputatur.

Similiter vim iudex Eccleſiaſticus non faciet non relaxans carceratum ab hoc appellantem, etiam in cauſa pecuniariæ pœnæ, ſeu corporis non afflictiuæ, non habentem nec præſtantem fideiuſſorem, vt dictum eſt *in d.* 1. *concluſione*, vt tenet, & firmat Bald. *in l. ſed & ſi is in prin. ff. de in ius vocando, & in l. ſi quis poſt ff. de teſtam.* Amad. *in tract. ſind. c. num.* 210. Angel. *in l. nullus num.* 3. *in fin. C. de exhiben. reis.* Angel. *de maleſ. verbo pro qui ius Anto. fideiuſſit numer.* 16. & ibi Angel. *in additio. & in ſequente verbo qui iudex dictam Caium detineri, & carcerare iuſſit num.* 4. Ghirlan. *vbi ſuprà queſt.* 1. *num* 2. Iodoc. *in pract. crim. cap.* 20 *num.* 3. Rode. Xuarez *vbi ſuprà num.* 3. *verſiculo aut non inueniunt fideiuſſorem.* Contra. *in pract. titul. de appellat. num.* 21. *fol.* 207. qui loquitur etiam procedere in cauſa appellationis, per text. *in l. eos §. ſuper his, & in l. minimè in fin. Cod. de appellat.* & plures ad hoc vltimum concordantes adducit Rob Lancelot. *de attenta. cap.* 12. *limi.* 33. *numer.* 1. & *ſequentibus.* Clarus *in pra. §. fin. quæſt.* 46. *verſic. in hac autem materia in fin.*

Item etiam verum eſſe cenſeo, appellationem admittendam eſſe à carcerato pro crimine falſi, quoties eius pœna eſt pecuniaria: quia nec tunc poteſt ſub fideiuſſoribus relaxari, vt defendit Foller. *in practic. crim. verbo examinati ſub fideiuſſ. n.* 19. *verſiculo tu autem adde.* Decius *conſ.* 143. *num.* 5. *volum.* 1. Farina. *d.* 3. *tomo practic. crim. queſt.* 33. *num.* 30. & *ſequenti.* qui omnes tenent hanc opinionem, & defendunt contra Martilium *in practica*

crim. §. attingam num.7. addo etiam Ferrant. Gargiar. *in crim.diuerf.125. num.25.volum.1.* Grama. *conſil. ciui.109.* Hiero. Magon deciſione Lucenſi 42. *num.1.& 2. part.1.* & fundat ſe ipſe Marſil. quoniam in hoc crimine multa ſpecialia à iure inducta ſunt, quia eſt delictum atrox, & enorme vt ipſe dicit etiam *in ſingull. ſingu.163. incipit crimen falſi,* & Nellus *in tract. de bannit.in 3.part.2.temporis in quæſt.12.* & idem Marſi.*in l.1.§.ſi ſeruus in 3.colum. in fin.ff. de quæſtio.* quæ ratio non ſatisfacit, cùm pœna eſt pecuniaria, quæ in abſentem reum exequi poteſt, vel in eius fideiuſſorem, per quem excluditur metus aufugiendi, & condignæ pœnæ euitandæ,& cætera alia,per quam rationem, ſeu occaſionem rei in carceribus cuſtodiuntur.

176 Quæ tamen doctrina, & opinio ſuperior Foller. & Farin. locum habet de iure ciuili, non de iure canonico, quod intueri, & attendere debemus omnino in hoc genere violentiarum. contrarium foret dicendum, imò opinio Marſilij, & aliorum ſeruari deberet, quia iure ciuili magis verior eſt, nam canonico ad detẽtationem in carcerem ſufficit,vt delictum ſit enorme,non tamen pœna attenditur,ex text. *in cap.ſi clericos de ſent. excomm in 6.* de quo ſuperius latiùs diximus. Et ſic cùm falſitatis delictum enorme ſit, meritò iure canonico,etiam ſi pœna eius ſit pecuniaria ex forma ſtatuti, delinquens non foret ſub fideiuſſor. relaxandus, nec iudex delationem appellationis abnegans eſſet in culpa.

177 Appellatio autem emiſſa à carcerato inuento in flagranti, caſibus, quibus delictum ita eſt manifeſtum,vel notorium,licèt in eis pœna pecuniaria imponatur: tunc namque ſub fideiuſſoribus non relaxantur, vt per Angel. de Aret. *in addit ad Angel de maleſi. verbo fama publica folio 11. incipit tu autem in hac materia adde primò,&c.* eleganter Bald.*in l. ſed & ſi is ff. de in ius vocan.* hanc limitationem ad ſupradictam concluſionem ponit Hippolyt.de Marſil. *in pract.§.attingam num. 5. & ſequenti.* & faciunt dicta per Innocent. *in cap.vt fame de ſentent.excommu.*& per Flor. *in l.4 ff.ad l.Aquil.* & per Angel. Felin. Alexand. & alios quos ipſe Hippolyt. ibi refert. idem tenet Fran. Caſon *poſt tract.at. de indicijs, & tortura in quæſtionibus cap.9. rubrica de captura, & carcere numer. 11. verſiculo ſi repertus eſt in flagranti.* Foller. *in pract.in verb.examinati liberentur fideiuſſ.num.7.& 8.*Menoch. *de arbitr. quæſt.lib.2. caſu 303. num.12. & 13.*

178 Repertus tamen cum armis, vbi vel nocte, vel die prohibita ſunt, ſi in flagranti reperiatur, euitat carcerem, nec ad eam vehitur ſi offerat fideiuſſores de præſentando,vt tenet Angel.*in l.ſi verò pro condemnato §.1.num.1.in fin.ff.qui ſatiſda.cogant.* idem tenet Auguſt.ad Angel. *de maleſ. verbo pro quibus Anton. ſideiuſſit num.9.*allegans Bald.& Angel.idem tenet Rode. Xuarez *in ſuo tractatu de fid.in cauſa crim. numer.3. & 4.* quod verius eſt, in cæteris autem venire eſt, quod ſuperiùs diximus.

Deinde iuſtè neganda eſt appellationis 179
delatio ei, qui vel confeſſus eſt delictum, vel legitimè conuictus eſt.nam etſi id ipſum exigat pœnam pecuniariam, vel aliàs corporis non afflictiuam; iuſtè tamen in carceribus detinetur, ad cuius relaxationem non fideiuſſione, ſed ſolutione opus eſt. nullæ enim hoc in caſu ſunt partes iudicis ampliùs quàm vel abſoluere, vel condemnare. textus eſt *in l. ſi confeſſus ff. de cuſtodia reorum.* cuius ſunt verba: Si confeſſus fuerit reus, donec de eo pronuntietur in vincula publica detinendus eſt.) per quem text. hanc doctrinam vt veram firmat B.*in l.1 numer.1. ff de cuſto. reorum.* Bald. *in l.nullus num.3.C.de exhibendis reis.* Marſi. *in practic.crim.verbo attingam num.4.* Rode. Xuarez *vbi proxi. num. 4. verſiculo quod limita, niſi accuſatus confiteri crimen.* Paris de Puteo *in tract.at.de ſyndi.verbo fideiuſſor officialium cap.3. ſi iudex maleficiorum numer.11.*Auguſtinus in Angel.*de maleſ. vbi ſuprà d.verbo pro quibus Anto. ſideiuſſit, poſt princip.* idem ſecundùm Bald. Du. Fran.Caſon *vbi ſuprà num.11.* Paulus Ghirlan *in tractatu de relaxa.car.rubric. de fide reorum num.1. & num.6. in fin.* Foller. *in practic. crim. verbo examinati liberentur ſub fideiuſſ. num.2. & 12.* Iodoc. *in practic.crim.cap.20.numer.1.* Contra. *in practic.rubr.de carcer.num.13. in fin. fol.176.* idem tenet Farina. *in 3.tomo pract.crim.q.33. num.9.* idem tenet Menoch. *d.caſu 303. n.4. & ſequenti.*

Quæ doctrina habet locum non ſolùm 180
in confeſſo, ſed etiam in ſolo conuicto, vt per Ghirl.Iod.Foller. & alios in relatis locis, & in confeſſo non ſolùm ſpontaneo, ſed etiam in confeſſo per torturam: dummodo confeſſio ſponte ſit ratificata. vt probat Farina.proximè relatus *à numer.11.* qui meminit Bullæ Pauli IV. de qua *in prima parte Bullarij conſtitutione 50. incipit licet ex iuris communis diſpoſitione,verſiculo nullus etiam,qui crimen in iudicio confeſſus fuerit folio 639.*& alterius Pij V. *in eodem Bullario 2. part.conſtitutione 184. incipit cùm ſicut accepimus, verſiculo in leuioribus autem delictis fol.1189.* quæ hanc noſtram expreſsè comprobant,& approbant doctrinam. & vide per eundem Fari. *à n.14.* an & quando hæc confeſſio ſufficiat extraiudicialis vel non.

Inſuper appellatio admittenda non eſt, 181
quando

quando reus iam est condemnatus. quia non fideiussoribus relaxandus est, sed solutione tantùm liberatur, argumento text. *in l.4. §. ait prætor ff. de re iudic.* vbi dicitur condemnatum soluere, non liberari dando idoneos expromissores *l. quod si non soluere ff. de pignorat. actione l.ita liberatur §. qui paratus ff.*
182 *quibus mod pign.vel hypoth.sol.* vbi pariter diffinitur condemnatum ad possessionem tradendam minimè liberari fideiussores præstantem, & idem firmat Petrus à Placha *in epitome delictorum lib.1.cap.2.num.18.in princ. vers.huic intellectui facit.* nam si confessus,vel conuictus simpliciter non relaxatur propter proximam spectatã condemnationem:multo minùs post ipsam condemnationem, & sententiam, & idem tenet Prosper Farin. *d.*
183 *quæst.33.num.19.* quod ego intelligo non appellante ab ipsa sententia vel ipsa in rem iudicatam transacta, secus autem dicendum est appellatione ab ea interposita:nam tunc fideiussoribus relaxandum esse condemnatum probat text.argumentum *in l.eos Cod.de appellat.in §. super ijs.* ibi,vt inopia idonei fideiussoris in custodia retenti, &c. *& in l.minimè in fin.* ibi, fideiussoris idonei copiam non
184 habet. *Cod.eodem titul.* sed quidquid de iure communi sit secundùm Farina. proximè relatum, iure nostro Regio illud stat dispositum *in l. fin. tit. 18. lib. 4. recopil.* vbi dicitur, *que quando alguno fuere presso por caussa pecuniaria, no siendo la caussa criminal, si appellare de la sentencia, que contra el fuere dada,que depositando la quantidad en que fuere condemnado, o dando fianças bastantes por ella, sea suelto de la prision, para que pueda proseguir su appellacion.* & sic in causa ciuili iure Regio fideiussor admittitur, in causa autem criminali nullo modo, vt indicant illa verba, *no siendo la causa criminal.* circa quod facere videtur etiam quæ adducit Lancelot. *de attent. lib.2. cap.12. ampliat 4. num.21. & seq. & 23. limit.*
185 *numer.3.* in statu autem Ecclesiastico (quod nos intueri debemus) omnem difficultatem sublatam esse testatur Farin. *d.c.33. num.23.* ex Bulla Pij V. aliarum Bullarum declaratoria,de qua *in Bullario 2.part.fol.1182.* & est in ordine constitutio 180.qua cauetur:quòd si reus carceratus, vel etiam non carceratus (generaliter dicit loqui Bullam) condemnatus sit per iudicem ex sua propria confessione, & tunc nullatenus executionem condemnationis impediat, ex quacumque appellatione interposita fideiussione, seu cautione oblata. sed si ipse reus appellans confessus non sit, in appellatione audiatur si diues est, facto actuali deposito, si pauper, quod iudicis arbitrio remittitur prestita idonea cautione in forma depositi,de soluendo pœnam, in qua condemnatus extitit,seu respectiuè de se repræsentando toties; quæ Bulla in causis criminalibus locum habet, cùm loquatur de pœna, qua reus condemnatur,*&c.* & ideo hanc Bullam Romæ,& in omni statu Ecclesiastico obseruandam esse aduertit Farina. *ibi.* & sic si processus ad curiam per viam violentiæ veniat,vim fieri declarabitur, si iudex non deferat appellationi, per carceratum interpositæ, & offerentem in hoc casu,seu depositum, seu fideiussores secundùm prædictam sententiam.

Cæterùm nec appellatio iuuat appellan- 186
tem carceratum pro causa, seu delicto corporis afflictiuam pœnam, non exigente ex eo, quod sibi ad relaxationem non admittuntur fideiussores;quando de proximo speratur sententia, & causa est in termino determinationis, quos antea ipse carceratus vel distulit, vel recusauit dare vsque ad id tempus, quo sub eorum fideiussorum oblatione relaxationẽ obtineret, vt tenet Angel. *in l.2. colum.1. in prin.Cod.de exhiben. reis.* per text. quem allegat *in l.2. §.1. & in l. si quis ff. de custodia reorum,* dicens, aliàs admittendos esse fideiussores si non esset causa eo statu ferendæ sententiæ. Angelum sequuntur August. *in additio.ad Angel.de malefi. in verbo pro quibus Anton. fideiusit in 1.additione in princ.* & hanc limitationem ad illam conclusionem primam à nobis suprà relatam,expressè proposuit Hippolyt. de Marsil. *in pract.crim. §. attingam num.3.* vbi inter alia fundamenta allegat text.*in cap.1.* ibi, quia si proclamare voluit cur tandiu tacuit, *de frigid. & malefic.* vbi etiam plures adducit ad hanc rem Doctores Rode. Xuarez *in d.tract.de fideiuss. in caussa crim. n.4. versiculo in tantum quod si.* & rationem reddens, quoniam in articulo ferendæ sententiæ, iam constat carceratum reum esse fisci debitorem, hoc idem tenet Franc.Cason *in d.tractat.de indi.& tort.in fin. tractat.in quæst.cap.9.rubr.de captura, & carcere num.11.verfic.2.* idem Menoch.*de arbitr.d.casu 303.num.8.*

Huic & proximum illud esse,quando sci- 187
licet, detentus pro delicto, etiam pœnam corporalem exigente,appellat: eo quòd iudex eum non relaxat, quando ex actis constat post processus publicationem, puta; de ipsius innocẽtia,& absolutione debita,quod iudex facere tenetur, etiam non spectata sententia, vt notabiliter dicit Bald. *in l.sed si is,ff.de in ius vocan.* allegans text.*in l.nullus C. de exhiben. reis in versiculo donec reperierit,&c.* idem Bal.*in l.si quis post accusationem ff.de testa.* pro quo bonus est text. *in l. pro quo pœnæ §.1. ff.de manum.* & idem dicit Ludouicus Roma. *in fin.* 413. *incipit accusatus de crimine capitali,*

in quo

in quo optimè loquitur videndus Hippolytus *vbi proximè num.* 16. vbi pluries de facto vidisse & obtinuisse etiam dicit iudicem relaxare reum hoc casu teneri, quando ex processu de innocentia eius constat. idem tenet Ias. *in l.naturaliter in princip. 22. colum. versiculo si confirma. conclusionem B.ff.de acquir. poss.* vbi plura alia pro huius doctrinæ affirmatione adducit Paris de Puteo *de syndica. versic. fideiussor officialium c. 3. si iudex maleficiorum num. 12. fol.* 188. Paul.Ghirl.*in tract.de relax.carcer.rubrica de fide reorum quæst. 1. num.* 4.& 8. Cyril.*in sua crimin. 1. part. rubrica 12. de custo.reorum* §.1.*numer.3.in fin.* plures etiam allegat Boss. *in tract.de carcer. fideiuss. commit. num.25.ad fin.* Xuarez *vbi suprà numer.25.* & Menoch.*num,34.* Iulius Clar.*in pract.ic.crim. quæst.* 46. pariter etiam & communem vocant Bonacos. allegatus in Hieron. Mago. *decis.Lucens.42.num.12. & seq.* Bertazo. *cons.* 367.*num.1.lib.2.* quæ relaxatio cum fideiussoria cautione esse debet,non aliter, vt contra alios tenet Boss. *in titul.de senten.num.61.* Iul.Clarus *vbi proximè*,vbi plures allegat. & idem dicunt ferè omnes citati Doctores, & vide Farina. *vbi suprà d.quæst.33.à numer.67.* alias annotationes ad hanc doctrinam describentem.Illam non omittam,quam *n.68.*

188 firmat cum Iulio Claro,in omnem, scilicet, euentum & causam tempore ferendæ sententiæ diffinitiuæ reum sub fideiussoribus relaxatum, vt iudex reuocet in carcerem, ne fortè secuta pœna corporali aufugiendo ipsam euitet, dicens,ita passim se vidisse; & ego etiam in hoc nostro tribunali multo-

189 ties. An autem & quando,qui se pro aliquo crimine in carcerem offert, & præsentat, censeatur innocens, & an tunc sit sub fideiussoribus relaxandus, quando crimen requirat pœnam corporis afflictiuam,vide Bobadil.*in Politic.lib.3.c.15.num.*109.

190 Vis tamen nulla esse potest, vbi iudex non deferat appellationi à detentatione in carcerem pro delicto, in quo pœna corporalis veniat in defectum pecuniariæ,vt puta; quia sic dispositum sit ex forma statuti, dictantis: quòd si reus intra tot tempus tot non soluat, ad triremes transmittatur, vel quid simile.quod tamen ita intelligas,quando ita dispositum fuit statutum per verba denotantia actum soluendi, puta;quæ si non sol-

191 uerit, ad triremes transmittatur, &c. tunc enim cùm requirat actualem solutionem, cùm pœna sequuta est, non sufficit satisdatio fideiussoria, nec pignoratitia *l. ita liberatur* §. *qui paratus ff. quib.mod.pign. l.solutum ff. de solutio.l.solutionis verbo ff. de verborū signif.*

192 secus si statutum loqueretur per verba denotantia non actum solutionis: sed potentiam soluendi, & assecurationem, vtputa; quam si soluere non potuerit, transmittatur, &c. tunc enim carceratum posse sub fideiussoribus relaxari,quia iam debitum assecuratur per idoneos fideiussores, secundum B. *in d. l.item liberatur* §.*qui paratus n.3.* & ibi etiam Salicet. quem sequitur Ioan. de Anania *consil.21.* & ibi Ludouicus Bologni. *in addi.ad Angel.de malefic. in verbo quod fama publica præcedente potest num.67. versic. nam in d. quæst. & in verbo quas si non soluerit, num. 9. versic.quid autem.*Felin.*in cap.ad nostram num. 12. de iuriur.* Alex. *in l. si se non obtulit* §. *si ex conuentione 1.nota.ff.de re iud.*Ias.*consil.9 num. 9.lib.1.* Petras *singulari 63. num.3.* Rod.Xuarez *in tract. de fid. in causa crim.numer.23. in fin. versiculo sed hoc intelligo esse verum.* idem tenet Ozasc. *decisione Fedem.18. num.4. versiculo in contrarium verò facit num.* 5. qui cum eleganti fundamento hanc distinctionē non verbalem,sed realiter,& iure veram esse,demonstrat, secundùm quam senatum iudicasse. quem referens sequitur Menoch. *de arbitr.lib.2. d.casu 303.n.36.* Hieron.Magno. *decis.Lucens.42.num.31.p.* & hanc distinctionem communem esse, & receptam testatur Farin. *d.3. tomo pract crim. quæst.33. num.51. cum seqq.* secundùm quam partim vim fieri partim non fieri constat.

Pariter nec vis vlla esse potest: si nec de- 193
feratur appellationi à detentatione pro delicto, cuius pœna relicta est à iure, vel statuto iudicis arbitrio, qui si aliqua causa præuiderit,locum etiam pœnæ corporali, non pecuniariæ, sub fideiussoribus eū relaxare non debet. licet (vt dico) pœna corporalis determinata non sit. Secus autem erit si expressè iudex verisimiliter videat, huic pœnæ locum non fore,sed pecuniariæ,quæ distinctio originalis est. Bald. *in l.nullus in 2.colum. post num.3. versiculo aut pœna est arbitraria, Cod. de exhibend. reis.* quem sequuntur Paris de Put. *in tractatu de syndi. verbo fideiussores officialium cap.3.si iudex maleficiorum n.11 fol.*188. Paul. Ghirlan. *in tract. de rela.carcer.titul.de fideiuss. reorum q.1. num.* 5. & 7. Xuarez *vbi proximè num.4. in fin. versic. sed quid si pœna sit arbitraria, & numer.25.* Conrad. *in pract.ic. titul. de carcer.at. numer.4. in fin.* Hippolyt. de Marsil. *in tit.de fideiusso.num.247 in fin.* Grama *consil. 55.numer.5.& 7.* Menoch. *de arbitr.vbi suprà num.39.& sequentibus.* nam si hoc casu iudex sub fideiussoribus relaxet carceratum, animum suum detegit,& declarat.

Simili modo nec dicitur legitima appel- 194
latio à detentatione, etiam in his casibus,quibus aliàs sub fideiussoribus relaxatur; quando nempe reus in carcere vel simpliciter, vel sub iuratoria cautione, seu sub fideiusso-

ria,relaxatus, vel aliàs à carcere pro tali, vel ſimili delicto detentus in ea aufugiſſet. nam tunc indignum ſe reddit relaxatione. alia ita notanter dixit gloſſ. *in l. lege Cornelia ff. ad Syllanianum.* quam exaggerat Ludou.Romanus, & valde notab. dixit eam Alexand. *in l.1. ff. de cuſtodia reorum in 1. apoſtilla.* Auguſti. *in additio. ad Angelum de malefic. in d. verbo pro quibus Anton. fideiuſſit in 1. additio.* Bart. & Bald. *in l.3. de Epiſcop. audi.* & illam gloſſam referens ſequitur Angel. de Areti. *in d. tractatu de malefic. verbo fama publica in 13.carta in verſiculo 4. notandum.* & ibi etiam Auguſt. additio. & hanc limitationem ad dictam concluſionem generalem ſuprapoſitam aſſignauit Hippolytus de Marſil. *in practic.crimin.§.attingam numer.7.* Xuarez *in dict.tractat.de fideiuſſ. in cauſa crimin. num.33. & ſeq.* qui hanc doctrinam bene comprobat, quam etiam firmant Paris de Puteo *de ſyndicatu verbo carcer, & carceratus cap.1.iudex poteſt de plano numer.2.fol.140.colum.1.& in verbo fideiuſſor officialium cap. 3. numer. 11.* Francus Caſon *poſt tractat.de indicijs,& tortu. in quæſtionibus cap.9. rubrica de captura, & carcere num. 11.* Boërius *deciſione 215. num.22. ante medium.* Foller. *in practic. in verbo examinati liberantur fideiuſſoribus num. 18.* Tiraquell. *de pœn.temp.cauſa 31. num.14.*vbi ampliat etiam ſi reus ſit nobilis, Boſſ. *d.tractat. de car.ſide.com.num.15. in fin.* Maſcar. *de probat.concluſ.1003.num.52.lib.2.* & Menoch.*de*
195 *arbitr.lib.2. d.caſu 303. n.9.* dicens non ideo arbitrium iudicis hoc in caſu eſt ſublatum, quod non procedit, quando carceratus aufugit ad ſuperiorem, & coram eo ſe præſentat,quoniam fuga talis non eſt punibilis,nec damnata,nec dicitur carcerem, homagium, nec iuramentum fregiſſe, vt tenet Belug. *in ſpeculo Principum rubr.31.§.quamuis carcer. n.8. verſic.ſed pone miles.*Boba.*in Polit.lib.3.cap.15. num.10.ad medium.*

196 Quando autem perſona eſt nobilis, & multum diues,& etiam in criminalibus pœnam corporalem exigentibus, debeat ſub fideiuſſoribus relaxari: vel quando illuſtris perſona ſub iuratoria cautione, vel quando pro carcere publico domus, palatium, camera, vel ciuitas cum cuſtodibus, vel ſine cuſtodibus nobilibus, ſeu illuſtribus iudex aſſignare debeat: vide quæ ex pluribus Doctoribus latè ſcribit Proſp.Fari.*in 3.tomo practic.crim.q.33.à num.60.*Boba.*in Polit.lib.1.c...*
197 *à n...* relaxare reum iudicem teneri:quando fideiuſſores tanquam commentarienſes, & cuſtodes carceratum recipiant ſub eorum cuſtodia egregiè dicit Menoch. *de arbitr.lib. 2. d.caſu 303. num.37.* iuxta Saliceti doctrinam *in l.ad commentarienſ.num.3.C.de cuſtodia reorum.* Cepola *conſil.crim.25.*Boſſius *tract.de carcer.fideiuſſ.commiſ.num.62.* & alij per Hippolyt.Remi. *in conſil.crim.diuerſ.82.num.4.& ſeq. iuncto num.20. & ſeq.* & quòd hoc caſu debeat relaxari captus, etiamſi eius delictum exigat pœnam corporalem, tenent Xuarez *vbi ſupra num.26. verſiculo 5. conſidera. & num.28.* Menoch. *d. caſu 303. num.37.* quam tamen doctrinam nunquam in hoc 198
noſtro Senatu practicatam vidi. vti & aliàs huius praxim pariter negat Farinacius *3. to. crim.quæſt.33.numer.76.ad fin.* ex Iulio Claro *in pract. crim. §. fin.q.46. verſiculo ſed nunquid in fin.* licèt Xuarez *vbi proximè*, dicit ſe de facto illam vidiſſe ſeruari.

Vim autem tunc haud fieri affirmo,ſi ap- 199
pellationi non admittatur à reo debitore emiſſæ, carcere detento, qui iure adiiciendus eſt creditori torque ferreo pro debiti ſatisfactione,quando bona non habet: quoniam hęc adiectio,& ignominioſa bonorum ceſſio cenſetur à Doctoribus pœna corporalis, vt ſcribit Petrus Iacobus *tract. de ceſſione bonorum col.2.in praxi.*Paris de Puteo *de ſyndi. §.quia num.10.*Cardi.Florenti.*conſ.94.in prin.* Guido Papæ *deciſ. Delphinal. 343.* cuius ſenſum explicat *additio.litera D.*Tiraq. *in repetit. l.ſi vnquam n.9.C.de reuo.donatio.* Ioannes Paponius *in conſuetud. Barbon.tit.de ceſſion.bonor. §.72.prope fi.*Baëca *de inope debitore c.2. à n.35. & c.4. n.16.* Qui omnes Doctores ſcribunt 200
ceſſionem ignominioſam, loco pœnæ corporalis haberi. tãta enim eſt debitorum miſeria,vt creditori adiiciatur, torques ferreus collo adiectus,vt latè comprobat ibi Bart.& ideo cũ corporis afflictiuam pœnã reus debitor pati debeat indebitè relaxari poſtulat.

Econuerſo autem puto dicendum in carcerato, pro delicto caſu commiſſo; etenim ei, qui ita deliquit, pœnam corporalem minimè imponendam eſſe, probat *l.1. §. diuus ff. ad legem Cornel.de ſicar.l.abſentem §.fin.l.Metrodorum l.reſpiciendum §. delinquunt ff. de pœnis,*comprobat Ioan.Andr. *in reg.pro poſſeſſore col.2.de regul.iur.in 6.* Decius *in c.cognoſcentes col.5. de conſtit.* B. *in l.1.§.1. ff.quis teſt. liber eſſe iuſſ.* Bal.& Ial.*colum.5.in l.in actionibus ff.de in litem iur.* Paul. Salicet.& Alexan. *in l.& ſi ſeuerior C.quibus ex cauſis infam.irroge.* Alexand. *conſil.109.viſis colum.4. lib.1. & conſil.140. colum.2.lib.2.* Baëca *de inope debitore cap.4. num.* 17. ergo vim notoriam iudex faciet, ſi appellationi non deferat, in carcere detento pro delicto caſu commiſſo, quomodo in Curia declarandum cenſeo.

Si autem pro delicto pœna verberũ,fuſti- 201
gationis, ſeu flagelli imponatur, captus non poteſt, à detentatione appellare. quia licèt hęc pœna capitalis non ſit ſecundùm cõmu-

nem, de qua post Bart.& Marantam testatur Iul.Clar. *in pract.§.fin q* 70. *versiculo est etiam pœna in fin.* nihilominus pœna est corporalis,& corporis afflictiua,& multùm ignominiosa, vt ad sensum patet,vt per Diaz *in practica crim.canon.cap.* 133.*num.*4. Clarus *d.q.*8. *versicul.mitræ quoque impositio.* quæ pœna non solùm corporis afflictiua est, & corporalis: sed etiam valde ignominiosa, & infamatoria, cùm nonnisi pro turpibus soleat irrogari.ita probat text.*in l.ictus fustium ff.de his qui*
202 *not. infamia.* etsi vbi de pœna infamiam solam attribuente,non relaxatur carceratus,vt suprà cum Boss.diximus,& Farin.multò minus,vbi ea admixta est cum corporali,vt fustigatio est, & ita in terminis nostris decidit Bal.*in l.si quis post in* 1.*annot ff.de testam.* quem etiam text. notabilem dixit Xuarez *in tractatu de fide in causa crim.numer.* 18.*versic.facit notabilis textus.* Menoch.*de arbitr.d.casu* 303. *num.*25.*&* 24. Prosp. Farin. *in* 3.*tomo practic. crim.q.*33.*n.*57. quod verum, & iuridicũ est.

203 Qua etiam ratione pœnam corporalem, & infamatoriam esse illam quam nos verecundiæ dicimus. qua quis condemnatur, vt publicè per vrbem iumẽto, muló ve impositus circumeat, & in publico præcone eius delictum pandatur, ac manifestetur, quam vocamus, *pena de verguenza*, imponi solitam pro delictis turpibus,& hæc pœna loco coralis habetur, vt notat Baëca *de inope debitore cap.* 2. *num.* 35. qui licèt aliam authoritatem non trahit (sua dempta)ea cum veritate iuris (vt apparet) sufficiet.ac ideo captus tali pœna damnandus,indebitè se conqueret de detentatione, à qua si appellauerit Ecclesiasticus iudex deferre per curiam nõ cogatur.

204 Similiter, & ex eodem fonte fluit pœna mitræ;quam solet apponere iudex Ecclesiasticus, vt tenet Diaz *in practic. crim.cap.* 143. *verbo corporalibus n.* 1. *circa fin.* nam hæc quidem pœna corporalis, seu corporis afflictiua dicitur, imò maior in ea patitur infamia; quàm in proximè præcedente vt tenet Iul. Clar. *in practic. crim.d.quæst.*8. *versiculo mitræ quoque impositio.* & Prosperus Farina. obiter, vbi proximè allegatus *num.* 57.*versicul.negari tamen non potest.* quam pœnam corporalem esse dicit etiam Cardin. *consil.*94.*hæc est quædam, &c.* quia continet corporis coërcitionem,Diaz proximè citatus,& vide Ioannem de Anania *in c. inquisitionis colum.*2. *de accusa.* dicentem, quòd isti,qui fustigantur,mitrantur,vel ponuntur ad catenam,vel quid simile,sint infames.

205 Quoties autem pro aliquo delicto pœna carceris, siue temporalis, siue perpetui assignatur(quã Ecclesiasticus absque dubio imponere potest, quidquid sit de iure ciuili, & Regio) vt tenent Innocent. *in cap.qualiter et secundo de accusatio.colum.penult.versic. & sunt.* latè Bernar.Diaz *in pract.crim.cano.verbo ac in perpetuum carcerem c.*137. Auilef. *in c.*18.*prætorum gl.carcer.num.*1.*ad fin.*Orosius *in l.imperium n.*29.*col.*543. *de iurisd. omnium iudicum, c.forus de verborum signi. c. quamuis de pœnis in*
6. licèt etiam iure nostro Regio carcer pro 206
pœna assignari potest, & debet, vt in casu & delicto blasphemiæ *ex l.*5.*titul.*4.*lib.*8.*recopil.* Azeue.*in l.*15.*tit.*6.*n.*11.*&* 13.*lib.*3.*recopil.& in casu iudi.l.*1.2.*&* 3.*titul.*7.*lib.*8.*recopil.* aut in casu resistentiæ, aut iniuriæ iudicis factæ *l.*4 *&* 5.*tit* 22.*lib.*8.*recopilat.* quos enumerat Boba. *in Polit.lib.*3.*c.*15.*num.*8. quibus in ca- 207
sibus, & in cæteris aliis, quibus hæc carceris pœna adiicitur & debetur: non est sub fideiussoribus relaxandus reus. quod etiam in nobilibus obtinet, & procedit, & an saltim nobilibus,aduocatis,& iudicibus,sit domus, capitulum, & alius locus pro carcere laxior dandus,vide Boba.*ibi num.*11.

Similiter nec appellatio iusta erit à deten- 208
tatione pro delicto merente, vt publicè sibi imponatur in fronte, seu facie litera, vel signum aliud candenti ferro. de qua dignus iudicari solet, qui secundas nuptias cõtraxit viuente prima vxore,iuxta *l.*6.*titul.*15. *lib.*8. *ordinamen.* quam pœnam praxis huius regni adhuc retinet, vt affirmat Couar. *in epito. de sponsalibus* 2.*p.c.*7.§.3.*n.*7. Anton. Gomez *in l.*80. *Tauri n.*27. & licèt hæc pœna capitalis non sit, nec sanguinis, & ideo in ea transigi posse, aduertit Menesius *in l. transigere n.*14. *C.de transactio.* nihilominus non desinet pœnam esse corporalẽ, vti vocat Anto. Gomez *vbi proximè, vers. hodie tamen iste talis punitur corporaliter isto modo, &c.* & hæc pœna fa- 209
ciei candenti ferro maculandæ iure canonico locum habet, & Ecclesiasticus valet vti, text. *in c.ad audient. ibi,in signum maleficij characterem aliquem imprimi facias, quo inter alios cognoscatur,* &c. *de crimine falsi.* ex quo text. hanc pœnam corporalem esse per argumentum ab exceptione probatur, & ea posse vti Ecclesiasticum, tenet Menesius *in d. l. transigere numer.*14.*ad fin.* Quia licèt Ecclesiasticus iudex pœnam corporalem membri mutilationum, vel sanguinis imponere non possit, vt probatur *in cap. sententiam sanguinis ne clerici vel Monachi.* & alibi passim 210
per Doctores: tamen corporali pœna, illud ipsum non dictante, rectè vti valet. vt probatur *in dict. cap. ad audientiam de crimine falsi.* & ideo etiam fustigatio permittitur *cap. in Archiepiscopatu de raptoribus, & in cap. nullus clericus* 11. *quæstio.*1.*cap.cum Beatus* 45. *distinct.* & est Concilium Bracharense III. *in canone* 6. *& in cap.*1. *& fin.* 35. *distinctione.*

& tenet cum aliis Bernar Diaz *in pract. crim.*
211 *cano. verbo verberari, suprà.* inde etiam, & pœna exilij iuxta text. *in cap. 1. de calumniatoribus, & in d. cap. ad audient. & in cap. penult. de pœnit. cap his qui 3. q. 4. & cap. cum Beatus 45. d.* & Diaz *vbi proximè, verbo in exilium mitti, quæst. 134. detrusio in monasterium, cap. Sacerdos 81. d.* & licèt Diaz *in cap. 136.* dicat ab vsu recessisse hanc pœnam: ego non consentio, quoniam de practica testor, & vidisse affirmo in quodam canonico Compostellano. Item & perpetui carceris pœna (licèt capitalis sit) vt probatur *in cap. penult. de hæreti. & in cap. nouimus de verborum signi. extrauag. diuinis exemplis*, quæ est *sub titulo de pœnis in extrauag communibus*, de qua vide quos allegat Diaz *suprà cap. 137. verbo ac in perpetuum carcerem damnatum*, de cuius qualitate vide Salcedum *ibi in additio. litera A.* Item & mitræ impositio, de quo suprà diximus. Item & ad triremes damnare, vt tenet Diaz relatus *quæst. 143. verbo corporalibus*, & eius additionator Salcedus *litera A*, Naua. referens & alios, vbi disputant an & quando clericis, & sacerdotibus sit imponenda. Quas pœnas corporales, & alias quas prudens sciénsque iudex applicare poterit delinquẽti, siue clerico, siue laico, dummodo sanguinis effusionem, aut mutilationem membri non contineant. item quibus sic condemnandus est, ex supradicta conclusione, minimè sub fideiussoribus relaxandus. Item
212 etiam idem est dicendum pro delicto, cui suspensio ab officio, seu beneficio à iudice imponenda est, & etiam in crimine exigente beneficij priuationem, cùm hæc pœna non nisi pro delictis grauibus, & atrocibus à iure imponatur. vt est videre latè per Bernard. Diaz *in practic. crim. c. 130. verbo suspendi, & c. sequenti verbo beneficij priuari*, & vtrobique eius additionator Salcedus.

213 Desuper carceratus etiam pro delicto graui & corporis afflictiuam pœnam merente, si infirmus est, & commodè in carcere curari, ac conualescere non possit; debet sub fideiussoribus relaxari, habita priùs fide de medico, & fideiussor erit, de redeundo recuperata salute, & conualescentia, ita tenet Follet. *in practic. crim. verbo vel carcerem-*
214 *tur num. 16. in fin.* quod ita tenet practicari vidisse concurrente graui infirmitate, & periculo vitæ. nisi grauissimi criminis qualitas, vel indiciorum multitudo repugnaret, Prosp Farin. *in 3. tomo crim. quæst. 33. numer. 78.* Ludouicus Gomez *in practic. super regul. cancell. regula de infir. resignan. in priuilegio 78.*

215 Si autem carceratus pro debito ciuili sit infirmus, qui fideiussores non habet, vel habet, sed non idoneos, dicit Hippolyt. de Marsil. *in practic. crimin. §. attingam numer. 74.* vbi plures allegat, & Foller. *in d. practic. crimin. verbo notatos capiat de persona numero 30. in fin.* vt scilicet iudex intimare faciat creditori, vt illum in eius domo, & custodia recipiat: quod si recuset, illum mittat, vel ad Hospitale, vel fideiussoribus, etiam non idoneis consignet. Iure autem canonico, quod seruare debemus in violentiarum cognitione, stat Bulla Pij V. *in Bullario 2. parte fol. 1197. constitut. 189. versiculo quartò in casu infirmitatis*, &c. illud disponens in isto ca- 216
su, vt debitori per creditorem alimenta, & medicamenta præstentur, aliàs autem recipit ab ipso debitore infirmo sola iuratoria cautione, de redeundo habita conualescentia, relaxetur absque fideiussoris petitione.

Et cum hucusque longum nos fecerimus progressum de his, quibus fideiussoribus relaxandi sint, vel non, per conclusionem & fallentias, nunc videre libet, qui isti debeant esse fideiussores. Et omissa disputatione dico verius esse, debere; vt obligentur ad repræsentandum reum de stando iuri, & iudicato soluendo, vt scripsit Bald. *in l. nullus post numer. 3. versiculo qui erunt fideiussores*, &c. *& versiculo aut non confitetur*, &c. *C. de exhibendis reis.* Baldi opinionem pluribus comprobat Paulus Ghirlan. *de relaxatione carcerato. titulo de fideiusso. reorum numero 7.* Rodericus Xuarez *in d. tractatu de fideiussor. in causa crimin. numero 4. versiculo qui fideiussores debent promittere.* & facit gloss. *in l. 1. verbo vel sibi ff. de custodia reorum.* dum allegat *l. cum clerici §. 1. & §. ipse vero Cod. de Episcop. & cleric.* qui text. si bene inspiciatur, & attendatur; loquitur in fideiussore de se repræsentando, & de stando iuri, & iudicatum soluendo, vt bene considerat Iodoc. in hoc sibi contrarius *in practica crimin. cap. 20. numero 10. versiculo aut si non confiteantur*, Baldum etiam sequitur Boni. de Vitali. *in rubrica de captura pri. numer. 2. versiculo si autem confiteantur numero 11.* & Iul. Clar. *in d. practica crimin. quæst. 46. versiculo vbi vero, &c.* quando autem ex causa innocentiæ, quæ ex actis 218
videtur constare (secundum quæ latiùs dictum reliquimus) tunc fideiussorem sufficere de repræsentando, ad relaxationem dicit Prosper Farin. *tomo 3. crimin. quæstione 33. numero 5.* vbi *numero 6.* latè cum pluribus 219
comprobat his casibus, quando debet relaxari reus sub fideiussoribus, quia argumentatur de pœna pecuniaria si carceratus non habeat, nec inueniat fideiussores, & pignus offerat, sub eo debeat relaxari, cùm per id magis consulatur fisco.

Si autem sic relaxandus sub fideiussoria

220 cautione,fideiussores aut non obtulerit, aut non habuerit:nullatenus excarcerandus est, nec relaxandus. Bald. *in l.sed etsi is in princip. versiculo aut non inuenerit fideiussorem*, &c. *ff. de in ius vocando,& in l.si quis post versicul.item semper est detinendus ff.de testam.* Amad.*in tractatu syndi.num.20. versiculo, & quia non inuenerit fideiussorem.* Angel. *in l. nullus numer.* 3. *in fin.Cod.de exhibend.reis.* pro quo facit text. *in l.eos §.super ijs, & in l.minimè in fin. Cod.de appel.& in l.2 in princ.ff.de custod.reorum.* Angel. *de malefic. verbo pro quibus Anton. fideiuss sit num.*16.Ghirland. *in d.tractat.de relax.carcer.rubrica de fide reorum quæst.* 1. *numer.*2. *versiculo fallit.* Iodoc. *in d. practica crim. cap.* 20. *num.*3. Rodericus Xuarez *in d tractatu num.* 3 *versiculo aut non inueniunt fideiussorem.*Conrad.*in pract.tit.de appella. num.*22. *versiculo* 3. *si condemnatus de crimine.* & plures concordantes adducit etiam in causa appellationis Lancelot. Rob. *de atten. cap.* 12. *limit.*33. *à num.*1. Iul. Clar. *in pra. §. fi.quæst.*46. *versi-*
221 *culo in hac autem materia.* imò tales fideiussores teneatur præstare in loco iudicij, non autem in alio, nisi data impotentia, & difficultate reperiendi eos in loco iudicij, & carceris, dummodo talis locus subsit iurisdictioni, & potestati eiusdem Principis, non autem in extraneo loco alteri Principi subiecto,vt declarat Farin.*vbi suprà num.*41.*cum*
222 *sequentibus.*quo loci etiam & hodie,& quando de consuetudine, non habens fideiussores, relaxatur in criminalibus sub cautione iuratoria.

223 Et secundùm hæc, quæ diximus, inuenies difficultatem,& ambiguitatem:quæ solet causari ex iudicis, siue supremorum tribunalium decreto, dum generaliter concipi solent in incarceratorum excarceratione, dicitur enim relaxetur sub fideiussoribus. simpliciter, & absque declaratione qualitatis fideiussorum, vt debeat præstari fideiussor,de repræsentando,iudicio sisti,& iudicatum solui, iuxta Doctores suprà allegatos, quia cùm non tractetur, nisi de assecuranda pœna pecuniaria,& pro ea tantùm mittitur in assecuratam custodiam,seu carcerem, non autem pro pœna, inde est intentio iudicis, & eius verba generalia debeant referri ad ius, & secundùm eius intentionem regulari, & tunc si principalis aufugiat, rectè in bonis fideiussoris exequitur pœna pecunia-
224 ria. & in casibus quibus fideiussores admittantur, ij debeant esse idonei, aliàs non debere relaxari reum. & si non idonei admittantur, an & quando iudex vel tabellio teneantur ad interesse,vide Fari. *vbi proximè à num* 79.*cum pluribus seqq.*quæ ratio non concurrit, vbi pœna est corporalis, seu corporis afflictiua: quia cùm ad eam fideiussor nullo modo possit obligari; enimuero Dominus 225
non est membrorum suorum,ideo reus non relaxatur sub eo,quia si aufugere contingit: nullus restat qui pœnam corporalem patiatur, & sic iudicium redditur illusorium, & delictum impunitum *l. liber homo.* vbi B. & alij, *ad l.Aquil.* B. *in l.si quis reum C.de custodia reorum.* & in specie ita concludit Romanus *singulari* 129.*incipit tu scis quod in causa.* Paul. Ghirlan.*de rela.carcer.titul.de fi.reorum num.* 3. *in fi.* Hippoly.de Marsilis *in pract §.attingam num.*2.& latiùs *in rubrica de fideiuss.num.*143. *& sequentibus in* 29.*quæst.* Cepola *consilio crimin.*39.*num.*56.Neuiz.*conf.*61.*num.*22. Fran. Cason *post tit.de indicijs, & tortu.quæstion.cap.* 9. *rubrica de captu. & carcere num.*9.*&* 10. Iodoc. *in pract.crim.cap.*30.*num.*4. *&* 6. Anton. Gome. *variar.resolut.*3.*tomo c.*9.*num.*8.*ad medium.* gloss. *in cap. cùm homo verbo supplicium* 23.*quæst.*5.Couar.*vari.resolut.cap.*8.Clarus *in practic.§ fin.quæst.*46. *versiculo sed nunquid poterit.*latè Rode.Xuarez *in d.tractatu de fide.in causa crimi.num.*21. *& sequentibus.* Bonacosa *in commun. opini.*1.*part.fol.*70. Meno.*de arbit. lib.*2.*d.casu* 303. *numer.*16. *&* 21. *cum sequentibus.* & sic cùm pœnæ executio facienda sit in persona delinquentis,ipsa custodienda est, & carceribus detinenda iuxta prædictos Doctores,& *l.*16.*tit.*7 *part.*7 ibi,*si el hierro sobre que fue acusado es de tal natura,que si le fuere probado, debe reciuir muerte, o perder miembro, o receuir otra pena en el cuerpo: el iuzgador debe catar, que el acusado sea guardado de manera que se pueda cumplir en ello iusticia*, &c. quæ lex celebris, & elegans est ad propositum.

Similiter cùm hæc vltima doctrina, & 226
eius ratio vigeat pariter, tam in primo iudicio quàm in 2. & sic in secunda, & cæteris instantiis: propterea sicut in prima instantia reus non relaxatur sub fideiussoribus quando pœna est corporalis, secus si pecuniaria est;ita pariter erit in secunda instantia, & sic in causa appellationis repetendum, & intelligendum, ita tradit Bossius *in tit.de carcerato sub fideiu.commi.num.*1.*versic. quæ conclusio.* allegans Ananiam *cons.*10.*circa prin.*Bal.2 *vol. consil.*337 *in fin.*& Calderinum *in titul.de appella.conf.*3.Menoch.*de arbit.lib.*2.*d.casu* 303. *num.*3. *in fin.* & ita se vidisse seruari dicit Farin.*vbi suprà num.*24.

Igitur ex his,quæ hucusque diximus,col- 227
ligere potes; appellationem iustam esse, & legitimam his in casibus,quibus captura seu detentatio iniusta,& indebita est cui vtique defendendum ei Curiæ declarant.in casibus autẽ,quibus captura,& carceratio à iure admittitur, & approbata est:illegitima, & non

admitten-

admittenda redditur appellatio ipsa,cui nec iudex Ecclesiasticus deferret, nec ab eo deferendum, imò potiùs vim non fieri, suprema prætoria decernũt ad imitationem Concilij Trid.*sess.*24.*de reformatione c.*20. & congregationis Cardinalium, in eius declarationem editæ circa versiculum ab ista reparari nequeat. & per interpretes eius d. Concilij,4.*part.decisionum nouissimarum decis.*224. *fol.*87. quæ simul stant cum declarationibus Cardin. quæ in illis appellationem permittunt, in his prohibent. de quo latè egimus ad prin.huius cap.

128 Quod adeò verum est ab iniusta carceratione appellationem à detentatione legitimam reputari,vt omni tempore,& die possit eam carceratus emittere, & interponere. quia cùm omni die dicatur grauari, & grauamen de his fit, quæ habent tractum successiuum: inde est vt tempus datum à iure ad appellandum currens à tempore sententiæ,seu grauaminis, non procedit,nec intelligitur in appellatione à grauamine carcerationis;quæ emitti potest,non solùm intra decem dies datos ad appellandum à die capturæ: sed etiam post eos,etiam si sint lapsi 30. anni,quia cùm omni die dicitur grauari,omni etiam die,tãquam à nouo grauamine po-
129 test appellari. enimuero sic grauatus semper intra tempus ad appellandum esse, consideratur à iure,ita tenent Specula.*in titulo de appell.in* §.*restat versic.& notat, & versic. & quid dices,&c.* & in simili voluit gl.& Doctores *in l.2.C.de seruitu.& aq.*Bald.*in l.2.in col.2.in fin. versic. secundò quæro C. de Episcopali audientia, & in l.*1. *C.sententiam rescin. non poss.* B.*in l.2. ff.si quis in ius voca.non ierit.* idem Bart. *in suo tractatu de carcer.in* 2. *colum. in princ.* Bald. *in additio. ad Specula.tit.de appella.versiculo à grauamine, & versic.si iudex,&c.* & per eundem *in cap.de testibus tit.de test.* Anton. & Ioan.de Immola *in cap.san.de electione.* & Ioan.Andr. *in cap. dilectus el* 2. *de rapto.* Angel. *in authentica hodie C.de appellat.* Anton.*in c.fin.*4.*colum. de feriis.* latè Alexand. *in l inficiendo* §. *infans ff. de furtis, & in l.*1.§.1.*ff.de feriis, & in l.eum qui* §. *in popularibus.* vbi Paul Castrens. post glossam *ff.de iureiura.* Angel.Aret.*in tractatu de malefic. verbo qui iudex dictum Caium detineri, & carcerari iusserat, in penult. col. versiculo quæro aliquis captus est,*&c. Cardin. Alexand. *in cap.ex parte tua in* 1. *&* 2. *colum.de appellat.* Ias. *in l.erigendi in* 3 *colum. de procur.* Felin.*in cap.exceptionem* 7.*colum.versiculo fallit* 3 *de exceptio.* & ipse *in cap. accedens el* 2. *column.*7. *vt lite non contestata.* qui plura similia adducit. Philipp.Fran. *in cap.super eo el* 2 *num.*4 *versiculo secundo nota.* ex text. *de appellat.* Hippol. de Marsil. *in practica crim.*§.*attingam num.*19. Anton.Gomez *lib.*3.*var.cap.*10.*n.*10.Lancel. *tractat.de attent.*2.*p.cap.*12.*limit.*50.*num.*131. Dueñas *regul.*52.*limit.*1. Marque.*tractat.de commiss.*1.*p.cap.*12.*à n.*53.*fol.*251. & iterum ipse Marquess. *cap.*28.*n.*71. *&* 72.*fol.*305.*in* 2.*impressio.* Escacia *tract. de.appellat.quæst.*12. *num.*145.*& seqq.* Ruginel.*tract.de appell.*§.2. *cap.*3. *num.*17.*fol.*83. Nicel. *tract.de concordia gloss.concord.*6 *fall.*27.*num.*69. Castrens.*consil.* 334.*visa appellat. num.*4.*lib.*1. Fran. *in cap.ex parte tua numer.*9.*de appella.* Vestrius *in praxi lib.*7.*cap.*3.*numer.*23. Cæsar Barz.*decis.Bonon.* 47.*numer.*29.*&* 34. & sic hoc casu quocumque tempore emissa appellatio ab iniusta detentatione, seu etiam captura legitimè interposita, dicetur, etiam post decem dies ex dictis authoribus.

Nec ideo intelligas (vt aliqui ex hoc pu- 230
tarunt) posse captum pluries ab eodem carcerationis grauamine, & ab eodem iudice appellare, sed semel tantùm: nam si captus appellauit ab iniusta captura ratione personæ,puta;dicens,capi nõ posse, & appellationem prosecutus est coram superioribus ex ea causa,& iterum remittatur iudici inferiori:non poterit iterum ex eadem causa, & ratione ab eodẽ iudice appellare: quia ex quo à superiori iusta declarata est detentatio, iusta erit cẽsenda, & transit in rem iudicatam, quoad illud genus grauaminis, si iterum potuisset appellare, redderetur iudiciũ illusorium contra tex.*in c.... de foro competente.*frustra igitur spectaretur iudicis superioris in hoc casu determinatio,vt constat ex eadem Concilij declaratione,& cõgregatione Cardinalium ad princ. huius c.relata, *ibi*, donec 231
iudex appellationis causa cognita aliud iusserit,&c. imò nullibi hoc apud Doctorẽ aliquem inuenitur scriptum, vt pluries possit appellari, imò esset contra iuris regulam, & principia, sed solùm ipsi omnes dicunt, in hoc solùm esse huius articuli priuilegium: vt appellationis emissio non arctetur termino à iure assignato, intra quẽ appellatio debeat proponi, sed etiam post multos dies. in cæteris autẽ (à iure hoc dempto casu omissis) libera remanet iuris communis dispositio: adeò vt in forma proponendæ,in forma prosequẽdæ, in cæterisque,nihil innouatum sit. Et probatur ex similibus, & comparationibus adductis à DD. suprà relatis, præcipuè Felin.& Hippolyt.dicentibus,citatum tempore feriarum qui in prima comparitione non opposuit,posse tamen in secũda opponere de feriis, quia secundùm eos habet grauamen continuum. ergo semel opposita hac exceptione iterũ opponi non posse.ergo eodem modo semel appellans à quodam genere grauaminis capturæ, iterum ab ipso

eadem ratione,nec ab eodem iudice valebit appellare; ſed in eadem victus debet acquieſcere. & facit quod paulò antè dicebamus: carcerationem in prima inſtantia legitimè reputatam, debet in ſecunda', & aliis inſtantiis ſimiliter haberi.

232 Hinc eſt quòd quando quis declaratur ſemel legitimè carceratus, tunc ipſe carceratus debet appellare infra decem dies à tempore declarationis huiuſmodi, vt ſcribunt Franc. *in d.c ſuper eo el 2. & d.c.ex parte el 1.ſub num.9. de appella.* Eſcacia *vbi proximè d.quæſt.12.n.146.* Grauat.*in additio.ad praxim Veſtrij lib.7.cap.3 num.56.* Ruginel. *d.§.2.c.3. num.176.* Lancelot. *d.limit.50. num.134. ibi ſecundò niſi.*

233 Aliter itaque dicendum eſt, ſi ex alio capite,& ex alia cauſa diuerſa à prima appellationis, iterum prætendat ſe iniuſtè captum, & ex hoc iterum appellauerit,vtputa;ſi priùs appellaui à detẽratione ex ratione perſonæ, quia non eram capiendus, licèt ſuccumbam & vincar: nihilominus ex alio capite, & ſic ratione rei de qua agitur, poſſum dicere capturam iniuſtam & ab ea iterum appellare; quia nullus pluribus vti defenſionibus pro-
234 hibetur.*c.nullus de regul.iur.in 6.*& cùm ſit diuerſa cauſa pro qua captus appellat, victus in vna non præiudicat ſibi ex alia appellanti, text. eſt *in l & an eadem cauſa petendi cum ſuis §. §. ff. de executione rei iudicatæ l. ſi mater §.eandem ff. eodem titulo.* ſi autem omnes eaſdem cauſas in principali appellatione deduxit, obſtabit ſibi rei iudicatæ exceptio, volenti poſtea ex aliqua earum à detentatione appellare iuxta ſupradicta iura, & alia plura.

235 Et inſuper notãdum, vt tunc non poterit carceratus appellare à carceratione: quando dediſſet fideiuſſores de ſoluendo, vel de redeundo ad carceres. quia ſic cõſentit carcerationi. Bar. *in q.6.*Lapus *ſub num.18. verſicul.2. caſu.*ideóque non diceretur grauatus. Soci. *conſil.113 quoniam num.3 in fin & 4.lib. 3.* Ruginell. *tract. de appella.§.2.cap 3. n 177.* Eſcacia *de appellat. q.12. n.147.fol.170.* Magon.*in Floren.deciſ.126.num 2.*

236 Pariter nec poterit appellari:quando quis carceratus fuerit pro cauſa ſui natura inappellabili, vt pro executione rei iudicatæ,aut obligationis in forma Cameræ (vbi aliàs de de iure permiſſa ſit captura pro eius executione) Rug.*d.c.3.num.178.* Eſcacia *d.cap.12. num.148.* & vide quæ nos latè ſuprà hac ſecunda part.c.3.per totum,& vide à num.10.

237 Inſuper etiam aduertendum eſt:quòd appellans à carceratione iniuſtã poſt decem dies appellet, allegans tamen cauſam grauaminis de præſenti, non de præterito, quia præterito grauamine non admittitur appellatio poſt decem dies.Phili.Franc.*in c.ex parte tua 47.ſub n.9. de appellatio.* Eſcacia *de appellatio.q.12.n.149.*

Videtur autem,quæſtionem ancipitem,& 238
difficilem ad nos, reſolutionem quærentem accedere,quam apud neminem(ex his,quos in hac materia prælegi) tactam vidi; an iudex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens appellationi emiſſæ à relaxatione carcerati, procedénſque ea non obſtante ad actualem, & effectiuam ſententiæ executionem, & ſic ad relaxationem carcerati detenti. & quòd non obſtante appellatione poſſit carceratus nihilominus relaxari, probatur primò, nam contrariorum eadem eſt diſpoſitio. *l. & ſi contra in fin.ff. de vulg. & pupil. l.penul.* & ibi Bald. *de ſolutio. cum vulga.* & ex his quæ in 239
huius argumenti comprobationem adducit latè Euerard. *in locis legalibus in loco de contrarijs ad diuer. pugnam, ſeu oppoſi.* vbi inter alia dicit Ab. hoc vti argumento *in cap. de priori in 2. notabili de appellat.* ad probandum, quòd ſicut punitur iudex non deferens appellationi iuſtæ *ex l. iudicis Cod.de appellatio.* ita etiam puniri debet deferens appellationi friuolæ *cap. de appellat. in 6.* quia 240
contrariorum eadem eſt diſpoſitio, & alias plures doctrinas quas per te videre poteris. ſed ſic eſt quod captura rei non differtur propter appellationem ab ea emiſſam, imò ea ipſa in carcerem mittitur reus, vt ex Iulio Claro *in pract. crim.quæſt.46. n.2.* Guido Papæ *quæſt. Delphinal. deciſ.232.* relatus à Marco *deciſione 915. incipit quæro an pendente num.4.* Cardin.Tuſcus *conſil.1D1. num.11.* & ex aliis probauimus ſuprà cap. præcedenti circa citationem realem, ergo eodem modo mandatum relaxationis ſuſpendi, non debet per appellationem ſubſequentem inſuper, quia non debet actori licere, quod reo licitum non exiſtat. regul. non debet *de regul.iur.in 6.* ergo vel appellatio à reo emiſſa à captura eam debebit ſuſpendere, vel emiſſa ab actore non debebit relaxationem impedire, vt ideo ius detur in vtroque. Deinde probatur, quia idem ius eſſe de- 241
bet de aliquo actu faciendo, quod de ipſo deſtruendo, & diſpoſitum in vno diſpoſitum cenſetur in alio *l.item veniunt in princip. iuncto §.1. ff de petitione hæredit.* textus *in cap. de illis in princip. de diſpenſatione impuber. iuncto cap. vnico §. idem quoque eodem titul. libr.6.* gloſſ. *in l. 3. §. contrarium ff. de contraria, & vtili actione tutelæ.* igitur pariter dicendum eſt, quòd quemadmodum appellatio non ſuſpendit mandatum capturæ faciendæ,nec etiam ſuſpendat mandatum carcerati relaxandi.

Cæterum

242 Cæterum & pro hac parte facit. excommunicatio etenim & captura à pari procedunt, nam ſicut illa animam detinet alligatam, ita & hæc corpus, & eodem modo appellatio ab excommunicatione non ſuſpendit eius effectum, vt notatur in cap. præterea de appellat. & nos latè egimus Deo dante in cap. ſequenti. à relaxatione autem excommunicationis emiſſa appellatio eius effectiuam executionem non impedit, vt ibi probabimus. ergo eodem modo dicendum eſt in relaxatione carcerationis.

243 Contraria tamen ſententia appellatione pendente, à relaxatione capti, ad eius actualem executionem non eſſe procedendum, imò notoriam vim fieri, & deferendum, declarandum fore per Senatum & iure & ratione verior eſt. Primò, quia ſi hoc caſu appellationem permittimus (vt debemus) quia relaxato reo aufugiendo, nullus eſt in quem executio ſequutæ pœnæ queat fieri, & ſic
244 illuſorium remanet iudicium, & delictum impunitum, ac propterea carcer inuentus eſt propter præſumptionem fugæ, vt ſæpe hoc cap. dixi, & ſic cùm poſſit oriri ex relaxatione præiudicium cauſæ principali, regula eſt vt ab ea liceat appellari. Corneus *conſilio* 35. *circa primum in prin. volu.* 1. Rebuff. *in* 3. *tomo titulo de ſentent. executoria numer.* 7. Petrus Dueñas *in regul.* 52. *fallen.* 9. Barthol. Socinus *in regul.* 22. poſt Bald. *in leg. fi. C. de tempo. appella. & nota in cap. interpoſita de appella.* Grauat. *in addi. ad praxim Veſtrij c.* 10. *num.* 6. *lib.* 3. *verſ. rurſus. Pedemont. deciſ.* 25. *numer.* 14. Iacobus Menochius *in tractatu de adipiſcen. rem.* 4. *n.* 817. Ioſeph. Ludoui. *in deciſionibus Peruſi. deciſ.* 38. *num.* 3. 4. *& ſeqq.* & faciunt quæ circa appellationem à tortura negata, & teſtibus non admiſſis ſuperiori capite dixi. Ergo ſuccedit regula vt ea pendente nihil fit innouandum, nec ad executionem procedendum *l.* 1. *ibi, indiget enim ſtatus, &c. & titulo ff. nihil nouari appellatione pendente.* ſed omnia debent in eodem ſtatu manere *cap.* 1. *appellatione pendente nihil innouetur cap.* 1. *de re iudicata cap. venientes.* ibi, ſententias appellatione ſuſpenſas.) *de iuretur.* inſuper quia nullibi reperitur in hoc caſu appellationis effectus aliquis prohibitus, & qui dicit appellari non poſſe tenetur probare. Gloſſ. *in l. qui reſtituere ff. de rei vindicat.* Philippus Franc. *in rubr. de appellat. colum.* 4. *verſ.* 3. *præmitte.* Socinus *conſ.* 39. *lib.* 4. & alij per Lancelotum Robert. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *ampliatione* 5. *num.* 9. *& ſequenti.*

Et quia eadem ratio quæ militat in caſu
245 concurſo, vt appellatione non obſtante detineatur in carcere ſcilicet; ad faciliorem cauſæ expeditionem, cùm aliàs potuiſſet, aufugiendo pœnam euitare: & ſi antea iuſta erat captura, pariter in appellatione debet reputari, vt tenet Alciatus *conſilio* 16. Rober. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *ampliat.* 4. *num.* 21. *&* 4. *limit. num.* 16. Guido Papæ *deciſ.* 235. *ſi quis incarceraretur, & appellat.* Bald. *in l.* 2. *verſiculo ſed incidenti Cod. de Epiſcopali audient.* Speculator *in titulo de appellat.* §. *nouiſſime colum.* 1. *verſiculo* 39. Farinac. *tomo* 2. *practi. crim. q.* 33. *num.* 21. quæ ratio etiam militat in hoc caſu, 246 ſcilicet, in relaxatione, quam ſi ſuperior iniuſtam eſſe dixerit, & aufugerit, iudicium redditur illuſorium, & impunitum delictum, & ſic hæc ratio operatur contra regulam iuris, dictantem appellatione pendente nihil eſſe innouandum, vt in caſu capturæ: à fortiori, vbi per ea regula iuris eſt, ſicut in 247 noſtro caſu, & ita ratio quæ vincit regulam iuris, & ipſam etiam contrariam ad ſe trahit, multò magis ad ſe trahit eam, quæ pro ſe facit, ipſámque coadiuuat.

Quid dicendum in hac contrarietate? quod ſi veritatem amamus, hæc vltima & poſterior pars iure verior eſt, & probabilior, eiúſque regulis magis inhæret, & ego ei, ex rationibus adductis, & adſcriptis fundamentis. & ſic ea retenta, non obſtant in contrarium adducta. Non primum, ex ratione 248 *l. ſed & ſi contra in fi. ff. de vulgari. & l. penult. Cod. de ſolutio.* nec ſecundum & tertium, quia reſpondeo, contraria fatendo argumenta, quæ procedunt vbi militat eadem ratio contrarietatis. Euerard. *ibi*, & ſic cùm illa propter quam non obſtante appellatione à captura reus detinetur in carcere, ſit perpetua, & duret adhuc in caſu conuerſo relaxationis: nihil mirum, vt duret eius cooperatio, maximè quando conformatur cum iure communi, & ſic appellatione emiſſa à relaxatione detineatur in carcere.

Nec obſtat vltimum ex æquiparatione de excommunicatione ad capturam. quoniam & ſi eam admittamus in genere: nihilomi- 249 nus quoad relaxationem vtriuſque multum abſimilis ratio facit. & nihil mirum vt eadem varietur, variata propoſitione, & contrarium operetur in vtroque nam in illa periculum eſt in mora, quia cùm quotidie morimur, & quolibet momento ſimus in hoc periculo mortis; inde eſt, vt per appellationem non ſuſpendatur relaxatio excommunicationis, nec abſolutio, vt latè in cap. ſequente probabimus Deo dante. & ſic cùm periculum eſt in mora recedimus à regulis iuris vt ibi. at verò in appellatione à relaxa- 250 tione capturæ periculum eſt in feſtinatione, & anterioritate nam ſi anteaquam cauſa per appellationem terminetur, relaxatur reus, poteſt aufugiendo, pœnã eludere, & euitare,

& propterea contraria contrariis curantur.
251 sícque cõclusio sit,iudicem Ecclesiasticum, non deferentem appellationi à relaxatione carceris, ad executionem effectiuam procedentem,notoriam vim facere,& protestatus Regium & salubre auxilium violentiæ, obtinere debebit, nempe vim fieri,& innouata
252 reponere. Limita tamen hanc regulam, vt procedat in foro Ecclesiastico indistinctè, & in seculari quoad iudices inferiores: secus tamen quoad suprema tribunalia,Regiáque prætoria,in quibus praxis & consuetudo obtinuit,vt decretũ relaxationis carcerati non suspendatur per supplicationem emissam, imò ea non obstante reus solet relaxari, & hoc iure vtimur, licèt iuris regulæ sint in oppositum.

Ego autem hanc conclusionem libenter
253 limitarem secundò, etiam in iudice Ecclesiastico, & secularibus inferioribus, vt minimè procedat, quando reus relaxatur ex capite innocentiæ, secundùm ea, quæ suprà hoc in capite diximus *ex leg. nullus Cod. de exhibendis reis. leg.pro quo pœnæ. §.1. ff. de manumissionibus.* Hippolyt. de Marsil. *in pract. crim. §. attingam num.16.* Paride de Puteo *de syndic. versiculo fideiussor officialium cap.3 si iudex maleficiorum num.12.* Roderic. Xuarez *in tractatu de fide in causa crim.num.25.*& pluribus relatis à Menoch. *de arbitr. casu 303. num.34.* Iulio Claro *in practic.crim. quæst.46. verbo pariter, &c.* & ex aliis sursum adductis. nam si concluſa causa & didicita testificata in iudicio reus innocens ex actis ipsis euidenter constat, & apparet innocens, quid spectandum est,nisi vt ipse statim relaxetur? postquam tam clarè de sua innocentia docuit,in quo cessat periculum fugæ, & pœnæ euitandæ, cùm sit in causa absolutionis, potiùs quàm condemnationis.quod æquum & humanum est. Si autem alio capite, aliáve ratione, puta, iurisdictionis, personæ, ordinis,*&c.* relaxatus fuerit, procedat conclusio in regula prædicta, in quibus iuris rigor est seruandus.

Eorum autem, quæ hucusque diximus, non inutiliter hoc in loco praxim offeram, & in dubium reuocabo: an si in casibus, in quibus appellari posse diximus ab iniusta carceratione,& detentatione, quibus omnino debet iudex Ecclesiasticus deferre.quod si secus fecerit,& per viam violentiæ ad curiam causa hæc trahatur, indubitabile est, esse declarandum,vim facere,deferátque,& reponat omnia facta post appellationem, & intra tempus ad appellandum. an iudex ipse
254 Ecclesiasticus, cui Regia prouisio ordinaria huius decreti virtute facta; intimatur, an simul cum delatione debeat captum repo-nere, & sic carceratum appellantem relaxare. & facit dubium, nam cùm hoc genus grauaminis habeat tractum successiuum, & quotidie grauet, inde est, vt etiam post appellationem ab iniusta carceratione emissam grauamen duret, & ita illud, tanquam innouatum & attentatum,debeat reponere, & relaxare, ex qua ratione non defuit, qui hanc partem veram esse dixerit.

Quod tutum mihi nullo modo videtur, nec iure probabile.ad quod suppono: quòd 255
aut appellationem ab iniusta carceratione consideramus,antequam mandatum de capiendo effectum habeat, & isto casu speciale est vt non obstante appellatione ab ipso mandato captura sequatur, nec tunc dicitur aliquid iudicem contra eum nouare,nec attentare, ex eo quòd ius publicum, & suum tueri videtur. Guido Papæ *in decisionib. Delphina. decis.235.* Franc. Marc. *decis.915. incipit quæro an pendente num.4.* Cardi. Tusch. *concluſ. 101. num.11.* & titulum *nihil nouari appellatione pendente*, hoc in casu ex consuetudine locum non habere, tenet Iulius Clarus *in pract. crim. q.46. num.2.* & fauent ea, quæ diximus cap. præcedenti circa appellationem à citatione reali, vbi plures alios recitaui. ita illum titulũ limitat etiam Guido Papæ *decis.25. si quis incarceretur.* dicens, quòd licèt carceratus non conseruetur in eo statu libertatis, in quo erat tempore appellationis, non ideo secuta captura innouatum est, nec vt tale venit reuocandum, idem tenet Lancel. *de attent. 2. part. cap.12. limit.33. post num 4.*idem Lancelotus *ibi dict.* 256
cap.12. amplia.4. in præfatione num.21 & 22. & talis captura & detentatio post appellationem contẽdit ad faciliorem eius, & causæ expeditionem, vt bene aduertit Alciatus *consilio 16. incipit licuerit sub num. 4. lib.7.* & idem Lancelot. *vbi proximè d. ampliatione 4. num.22.* Prosper. Farinacius *lib.2. pract.crim. quæst.33.n.21.* vbi plures refert.

Et quando iudex aliquid post appellatio-
nem fecerit,quod in faciliorem causæ & ap- 257
pellationis tendat, nec est attentatum, nec vt tale venit reuocandum, imò iure optimo sibi permissum est, textus est *in cap. cùm teneamur de appellat.* Petrus Dueñas *in regul. 42. limi.17.* Franc. *in d. c. cum teneamur in 2. nota.* Augustin.Beroius *consilio 45. in causa n.2. lib.3.* textus & reg. *in verbo distinctus in c.2. de matrimonio contra interd.Ecclesiæ.* & ibi Ab. *in vlt. nota.* & Ioan. Andr. facit text. *in cap. tua.* & ibi Ab. *num.2. de sponsa duorum.* Franchus *in cap solicitudinem num.3. de appellatio.* Parisius *num.54. incipit in isto iudicio num.2. lib.3.* Rota *decis.4. aliàs 390. si deferatur de sequestra. possess. & fruct.in nouis & decisione 13.*

aliàs

aliàs 349. *nota quod ſi deferatur.* ergo cùm non ſit hæc ſecuta captura attentatum, nec innouatum, iuxta quæ dicta ſunt, nec aliquo modo reuocatur à iure; imò ab eo permiſſum eſt, minus rectè dicemus, vt virtute prouiſionis ordinariæ debeat reus relaxando reponi, cùm intentio prouiſionis non tendat, niſi ad attentata & innouata in præiudicium appellationis facta, contra canonum & Conciliorum ſtatuta & decreta, vt probauimus in primo & 2. cap. primæ partis. & vide quæ in ſpecie huius difficultatis latè dixi ſuprà prima part. cap. 2. §. 1. à n. 22. cum pluribus ſequentibus.

Pro quo facit declaratio Cardinalium ſuper Concilio Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformatione cap.*
258 20. *verſiculo ab iſta reparari nequeat.* ibi, Intelligitur etiam de grauamine indebitæ carcerationis, & ordinarius tenetur huic appellationi deferre, & ſinere proceſſum, interim tamen reo remanente in carceribus, donec iudex appellationis cauſa cognita aliud iuſſerit. Idẽ deciſum fuit per interpretes Concilij Trident. 4. parte deciſionum nouiſſimarum, quæ ſimul ſunt inter declarationes Cardi. *ibi*, Congregatio Concilij cenſuit grauamen indebitæ carcerationis eſſe ex his, quæ per appellationem à diffinitiua reparari nequeunt: ideóque ab eo ante diffinitiuam appellare licere, *ex decreto cap.* 20. *circa princ.* & ordinarium teneri huic appellationi deferre, interim tamen reo manente in carceribus, donec iudex appellationis cauſa cognita, aliud iuſſerit, *&c.* quæ ad inuicem videntur tranſcriptæ, & pondera, quia ſimul & deferre & detinere iubent, cuius ſpecialitas, & intẽtio ex ſupradictis pendet. & vide Eſcaciam *de appellatio. quæſt.* 17. *membro* 1. *num.* 165. *& quæſt.* 20. *num.* 26.

Aut enim appellationem conſideramus emiſſam, poſtquam eſt decretum capturæ in effectum deductum, & ſic ab ipſa detentione iniuſta, poſtquam ipſe appellans cap-
259 tus fuit, effectiuè. tunc enim minùs dicenda eſt captura attentata, & ideo poſt appellationem reus relaxandus non eſt, vt tenet Speculator *in titulo de appella.* §. *nouiſſimè in princ. verſiculo tertius ſi condemnatus.* quem ſequuntur Vitalis *in tract. de clauſu. in clauſ. nihil nouari appellat. pend. in princ. verſiculo item fallit.* Maranta *in ſpecu.* 103. *parte* 6. *p.* 16. *princip. quæſt.* 2. *numer.* 186. *verſiculo* 1. *limita.* allegans Bartol. *in leg. ab executione Cod. quorum appellationes non recipi.* & Bald. *in l.* 2. *Cod. de Epiſcopali aud.* Petrus Dueñas *in reg.* 42. *numer.* 11. *verſ.* 11. *fallit.* Lancelot. Conrad. *de prætore.* §. 2. *de offic. prætor. in cauſa ciuili. cap. de appellat. ſub num.* 21. *verſiculo* 3. *ſi condemnatus.* & per Lancel. tenet Eſcac. *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *num.* 161. vbi
num. 162. tractat, quòd quando quis eſt iam 260
condemnatus, an & quando ſit relaxandus appellans. hoc tamen velim intelligas, procedere non iure ſpeciali ex rationibus, de quibus in caſu ſuperiori, ſed iure ordinario, vt ita dicam, & communi. ex eo quia natura 261
appellationis ea eſt, vt omnia conſeruet in eodem ſtatu, quo erat tempore appellationis emiſſæ, textus *in l.* 1. ibi, integer enim ſtatus, *&c. ff. nihil nouari appellatione.* textus *in dict. cap.* 1. *vt lite pendent. nihil inno. cap.* 1. *de re iudicata cap. veniens de iureiurando.* ergo cùm appellans tempore appellationis, ſe incarceratum inuenit, à quo emiſit appellationem, ſola ipſa appellatio non erit ſufficiens, & talis potentiæ, vt factum inficiat abſque ſuperioris cognitione, & opere, vt ex pluribus aliis dicit Proſper. Farinac. *d.* 2. *tomo quæſt.* 33. *n.* 21. nulli enim appellationi hæc eſt attributa poteſtas, vt ante eam geſta attentata ius vocet, nec ex ea cauſa reuocet, niſi per viam ordinariam appella- 262
tionis ſecutæ, coram ſuperiori bene appellatũ & malè iudicatum decidatur, & quando factum præcedit appellationem, vel tempus eius proponendæ, non dicitur attentatum. text. *in cap. non ſolùm de appellat. in* 6. & ideo cùm captura præcedat appellationem, iuxta Regulas iuris in eodem ſtatu eſſe debet, quia attentatum non eſt, imò ſi 263
poſt appellationem hoc caſu captus appellans relaxetur à carcere, iſta relaxatio reſpectu promotoris fiſcalis, vel accuſatoris erit attentatum, & innouatum, cùm alteretur natura appellationis, omnia in eodem ſtatu conſeruantis, vt poſt hæc ita ſcripta conſiderata inueni Lancelotum Robertum hæc limitantem *in tractatu de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 33. *numero* 3. qui non immeritò damnat Doctores ſuprà relatos, putantes, hoc etiam procedere iure, & ratione ſpeciali. idémque adſcribentes pro fallentia ad regul. nihil nouari appellatione pendente. cùm imò potiùs detentio in carcere poſt appellationem ab eo emiſſam prædictam regulam per omnia imitetur, quod verum eſt. vide etiam Eſca. *de appella. quæſt.* 17. *limi.* 47. *memb.* 1. *num.* 162. *fol.* 494.

Si igitur vt vides, in vtroque caſu detentio incarcerati poſt appellationem ab iniuſta captura emiſſam, nec attentatum, nec 264
ſpecies eius dicatur: ſed proueniat ex iuris præcepto, & natura appellationis eiuſdem, in ea nullo modo poterit verificari prouiſio ordinaria in illa particula *y reponga lo hecho deſpues de la appellacion*, &c. cùm de attentatis intelligatur non aliter. quod ſi ſecus putaret verum, magnum abſurdum ſequeretur, nam

si appellans relaxatur ex curiæ decreto, ad quid deferre appellationi à captura iubet?
265 quid posset ex ea vlterius consequi coram superiori? & ad quem effectum delatam appellationem prosecuturus est, cùm nullum ex ea potest fructum consequi? & talis appellatio nec admittenda, nec prosequenda est, quia reuocato grauamine, à quo appella-
266 tur per iudicem inferiorem, non interest appellantis appellationem prosequi. textus *in cap. si à iudice.* ibi, & ipse in termino grauamen reuocauerit cum effectu, poterit ex tunc liberè in causa procedere, ac si appellatio interposita non fuisset.) *de appellat. in 6.*
267 dicit ibi gloss. *verbo non fuisset.* quia cessante grauamine cessare debet appellatio, text. *in cap. cum cessante de appellat.* quia interesse non habet. ita eleganter loquitur Philipp. Fran. *in d.c. cum cessante 5. limit. ad finem vers. amplius*
268 *intellige omnia præcedentia fol. 71. à tergo*; generale enim est, vt appellatio emissa per eum cuius non interest, dicatur friuola. ita tenet Fulgo. *cons.* 165. *num.* 2. vbi latè Cardi. Tus. *conclus.* 396.

Cæterum aliud & intolerabile absurdum, vt superioris iurisdictio hac via vsurpetur, intromittentis se de meritis causæ, & eius iustitia directè cognoscere; quod à nobis absit. huius etenim cognitio ad superiorem de appellatione cognoscente pertinet omni iure, & ei in curia attentè reseruanda est, vt indicant illa verba prædictæ declarationis
269 Cardin. & decisionis Rotæ *ibi*, teneri huic appellationi deferre, interim tamen reo manente in carceribus, donec iudex appellationis causa cognita, aliud iusserit.) & sic supremi auditores de appellationis delatione curent, non autem de relaxatione capti, quia hæc debet à superiori appellationis iudice pendere. Laus Deo.

CAPVT V.

Ab excommunicatione, suspensione, vel interdicto, eorúmque relaxatione: an Iudex vim committere dicetur, appellationi emissæ non deferendo. & quid à suspensione, vel depositione beneficij, vel temporalia respicientibus.

SVMMARIVM.

Excommunicatio, suspensio, & interdictum sub censuræ verbo comprehenduntur. num. 1.

Excommunicationis sententia dicitur interlocutoria. n. 2.

Ab excommunicatione appellatio non suspendit eius effectum, quia secum executionem, & ligamen trahit. n. 3.

Declaratio præcedentis excommunicationis etiam post appellationem fieri potest. n. 4.

In prohibenda appellatione ab excommunicatione variè loquuntur Doctores, & cautè legendi. n. 5.

Appellatio ab excommunicatione, & alijs censuris non suspendit, sed deuoluit, & quid deuolutio operetur. n. 6. *&* 7.

Excommunicationis sententia conditionalis suspenditur per appellationem subsecutam. n. 8.

Etiam postea accedente conditione, quia excommunicatus appellans non ligatur. n. 9. *&* 10.

Dictio nisi *posita in sententia illam reddit conditionalem. n.* 11.

Excommunicati declaratio & publicatio fieri potest post appellationem ab excommunicatione pura. n. 12.

Denuntiatio est accessoria, & consecutiua ad excommunicationem, & sic fieri potest appellatione pendente. n. 13.

Excommunicatus purè per denunciationem amplius non intelligitur, nec excommunicationi aliquid addit. n. 14.

Denuntiationis praxis, & affigendi letrones, & & zedulones Romanæ Curiæ. n. 15. *remissiuè.*

Denuntiationem, per quam excommunicatus appellans plus ligetur, prout aggrauatio, & reaggrauatio, facere iudex requirit, numero 16. *&* 17.

A præcepto sub pœna excommunicationis licita est appellatio suspensiua. n. 18.

A comminata excommunicatione licet suspensiuè appellare. n. 19.

A comminatione iudicis executiua grauaminis illati appellatur suspensiuè. n. 20.

Excommunicatio post appellationem legitimam est nulla & attentata. n. 21.

Excommunicatio post legitimam appellationem cùm nulla sit, potest clericus celebrare absque irregularitate. n. 22.

Appellatio à censuris nullis licita est. n. 23.

A monitorijs datis vbi danda non sint, appellatur licitè, quia sit actus per quem futurum designatur grauamen. n. 24.

A repositione petita & negata, & censuris nullis licita est appellatio. n. 25.

Excommunicatio & aliæ censuræ, quibus casibus dicantur nullæ, aut iniustæ. num. 26. *remissiuè.*

Excommunicatio actus est executiuus. num. 27.

Excommunicatio nulla non ligat, & recipit appellationem. n. 28.

A monitorialibus literis ad effectum reuelationis denegatis licet appellare. n. 29.

Monitoriales literæ ad effectũ reuelationis quinque requirũt requisita, vt queãt relaxari n. 30.

Monitorialium literarum ad effectum reuelationis materiam, qui tractent. n.31.

A declaratoria excommunicationis appellatio suspendit, nec appellans interim vitandus est, nec publicandus. n.32.

A declaratoria aliquem incidisse in excommunicationem est licita appellatio. n.33.

A declaratoria appellatio,& ab ipsa excommunicatione in quo differant. n.34.

A declaratoria incursus censurarum appellatio impedit denuntiationem,& publicationem,& causat attentatum,& vim fieri decernendum. num.35.& 36.

A declaratoria super facto notorio, aut in executionem obligationis Cameralis, aut rei iudicatæ appellatio non suspendit. n.38.

A declaratoria incursus censurarum in executionem obligationis cameralis appellatio non impedit denuntiationem, & publicationem, & delationem. n.39.

Interdictum Ecclesiasticum quomodo, & quibus interponatur. n.40.

Interdicta Ecclesiastica quibus priuent. num.41.

Interdictum ingressus Ecclesiæ, quod & cuius effectus. n.42.

Interdictus ingressus Ecclesiæ,an impediat exercitium iurisdictionis. n.43.

Interdictum ingressus Ecclesiæ quando pro contumacia aut pro crimine imponatur, & an ex eo denegetur sepultura. n.44.

Suspensio an maior sit interdicto ingressus Ecclesiæ. n.45.

Suspensio quando absque citatione sicut monitione ferenda non est. n.46.

Suspensio imposita pro delicto necessaria pro alimentis ex beneficio præstatur suspenso, non tamen quando pro contumacia. n.47.

Suspensus ab vsu ordinis an possit cætera exercere. n.48.

A suspensione & interdicto sicut & ab excommunicatione admittitur appellatio. n.49.

Suspensio,interdictum,& excommunicatio,æquiparantur à iure quoad appellationis prohibitionem aut admissionem, & alios effectus. n.50.& quales. n.51.

Absolutio & relaxatio ad cautelam potest fieri in omni sententia censuræ. n.52.

Excommunicatio fertur in personam, non in locum. n.53.

Suspensio & interdictum quoad appellationis effectum easdem ampliationes & limitationes patiuntur, quas excommunicatio. n.54.

Casus duo æqui parati à iure dispositum in vno, in altero censetur dispositum etiam in materia quantumcumque odiosa. n.55.

Aequiparatorum idem est ius, vbi militat eadem ratio. n.56.

Suspensio, aut interdictum conditionale suspendantur per appellationem, & impedit executionem. num.57.& 58.

Conditio non trahitur retrò, quando aliquid resultat contra iuris dispositionem. n.59.

Excommunicatum, suspensum, aut interdictum potest iudex appellatione pendente fructibus, & distributionibus priuare, & an veniant in repositione virtute decreti Regij. num.60. redditur ratio. n.61.

Fructus suos non facit excommunicatus. n.62.

Etiam si in sententia censurarum nihil sit de fructibus dictum, quia adhuc iudex excommunicatum illis priuare potest. n.63.

Excommunicatus priuatus fructibus appellatione pendente illos non recuperat per viam attentati, sed querelæ,etiam si obtineat excommunicationem fuisse iniustam. n.64.

Delegatus postquam detulit appellationi à censuris,non potest procedere ad denuntiationem, nec fructuum priuationem,seu declarationem, vel postquam superior appellationem admisit. num.65.

Absolutio censurarum non suspenditur per appellationem. n.66.& 67.

Per absolutionem ab excommunicatione magis consulitur aduersario, quia præstatur ei cautio. num.68.

Absolutio,& excommunicatio pari passu ambulant. n.69.& 70.

Naturale est quidquid eo modo dissoluitur, quo colligatum est. n.71.

Periculum vbi est in mora,appellatio non suspendit. n.72.

Mori diutius quis præsumitur propter peccatum. n.73.

Mori certius, quàm nasci. n.74.

Mors omni momento speranda est. n.75.

Mortem sacra Scriptura vocat fulgur. num.76 & 77.

A vitijs celeriter exire debemus. n.78.

Hieremiæ locus c.51. ponderatur & interpretatur. n.79.

Peccator in mundo eodem periculo est suppositus, quo nauis in medio tempestatis. num.80.& 81.

Christus cum nolit mortem peccatorum, nec delectetur in viuentium perditione, præsto est infundere gratiæ dulcedinem. n.82.

Alimentorum sententia non suspenditur per appellationem. n.83.

Per absolutionem ab excommunicatione habilitatur quis ad alimenta animæ, quibus erat priuatus. n.84.

Alimenta corporalia non directò sicut alimenta spiritualia vitam præstant directo. num.85.& 86.

Plura sacræ Scripturæ loca adiiciuntur in comprobationem. n.87.

Inter cibum spiritualem, & corporalem differentiæ reddantur. n.88.& 89.

Panis

*Panis de quo in oratione Dominicali, de spirituali intelligitur. n.*90.
*Panis spiritualis quotidie assumendus, vt quotidie prosit. n.*91.
*Ad cibum spiritualem maiori alacritate est accedendum, quàm infantes mammillas arripiunt. num.*92.
*Alimento spirituali animam priuari, maior est dolor, quàm corporali corpus priuare. n.*93.
*Belli subsidium non suspenditur per appellationem. n.*94.
*Homo in perpetuo & in continuo bello est. n.*95.
*Inimici spiritus quot. n.*96.
*Vincenti dabo edere de ligno vitæ, dicit Dominus. n.*97. *vbi quod est figura sacramenti Eucharistiæ. & n.*98.
*Eucharistiæ sacramẽtum proprium subsidium est, & defensio contra animæ inimicos. n.*99.
*Cibus spiritualis est necessarius ad prælium spiritus, quia robur & vim tribuit. n.*100.
*Absolutio ab excommunicatione, qua consequentur alimenta animæ ad bellum spirituale, non suspenditur per appellationem. n.*101.
*Absolutio à suspensione, & interdicto per appellationem non suspenditur, sicut nec ab excommunicatione. n.*102.
*Absolutio præstita cautione non est differenda per appellationem. n.*103. *&* 104.
Quod extenditur & n. 105.
*Absoluere ad cautelam quando possit iudex appellationis. n.*106.
Absoluere ad cautelam an possit delegatus, & quando præstanda ista absolutio cum cautione sola de standoiuri & de alijs. n. 107.
*Supersessoria ad effectum absoluendi quomodo expeditur ex praxi hodierna. n.*108.
*Absoluere superior an possit visis actis. n.*109. *& num.*110.
*Absoluere potest iudex ad quem data contumacia transportandi ad se acta. n.*111.
*Acta quando gratis transportanda sint ad superiorem, & quando non. vbi decreta Concilij adducuntur. n.*112.
*Mulier an cogi posset personaliter comparere pro absolutione. n.*113.
Mulier pro ferendo testimonio, vel alia causa non cogitur comparere personaliter, sed ad eam mittitur tabellio, vel alia persona. n. 114. *&* 115.
*Mulier incidens in canonem, si quis suadente, non cogitur pro absolutione adire Romam, sed ordinarius absoluat. n.*116.
Absolutionem ab excommunicatione alteri potest committere iudex Ecclesiasticus. n. 117.
*Absolutio ab excommunicatione delegata non subdelegatur. n.*118.
*Delegabile est quidquid est cognoscibile iure canonico. n.*119.
*Mulier non cogitur absens ad locum iudicij pro absolutione accedere. n.*120.
*Mulieri est priuilegium iuris communis, ne cogatur personaliter comparere, sed per maritum, aut procuratorem audiri debet. n.*121.
*Beneficium iuris communis à iudice denegante licita est appellatio. n.*122.
*Suspensio vel interdictum respiciens temporalia suspenduntur per appellationem. n.*123.
*Interdictum ingressus ciuitatis, vel palatij, vel suspensus à beneficio suspenditur per appellationem. n.*124.
*Suspensus ab vsu pallij appellatione pendente potest eo vti. n.*125.
*Suspensus ab vsu pallij celebrando nullam irregularitatem incurrit. n.*126. *&* 127.

CVM excommunicatio, suspensio, & interdictum sub eadem verbi significatione, nempe, censuræ, comprehendantur 1
iuxta textum *in cap. quærenti, de verborum sig.* Philipp. Franc. *in cap. ad hæc quoniam de appellat.* & ibi Hostiens. & Ioan. Andr. gloss. *in cap. cupientes. §. cæterum verbo suspensus de sentent. excommunic.* communiter approbata à Panormi. & aliis Doctoribus *in cap. nuper de sentent. excommunic.* Xuarez *de censuris disputat.* 7. *sess.* 3. *num.* 2. Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.* 17. *difficult.* 18. *sub num* 4. Azeuedius *in l.* 1. *num.* 18. *cum sequentibus titulo* 5. *lib.* 8. *recopil.* dicentes quòd cùm istæ omnes sint penè spirituales, meritò sub vno vocabulo, scilicet, censura, omnes tres sententiæ contineantur, quæ quidem eisdem ferè regulis & limitationibus subiiciuntur, ac ideo pariter illas tres sub vno capitulo describendas, & tractandas esse censui.

Et vt cum distinctione procedamus, de singulis tractemus, & priùs de excommunicatione, cuius sententia licèt interlocutoria 2
sit, videatúrque appellationem admittere, quia continet grauamen irreparabile, vt testantur Bernard. Diaz *in regul.* 39. Petrus Dueñas *in reg.* 52. *fallen.* 2. Azeuedius *in d. l.* 1. *num.*18. dicentes quòd hæc sententia magis accedit interlocutoriæ naturæ, & esse sententiam interlocutoriam dicunt gloss. *in summa* 2. *q.* 1. Felin. *in rubrica de re iudi. col* 9. Marant. 9. *part. titulo de sententia n* 40. Abbas *in dict. rubrica de sentent. & re iudi. & in rubrica de sententia excommunicationis.* Geminia. *in cap.* 2. *versiculo nota ergo de constitutio. lib.* 6. ex Immola, Lapo, & Ioan. Andr. & ex communi opinione ibi relata.

Nihilominus tamen peculiari quãdam 3
ratione à iure attenta, appellatio nulla à sententia excõmunicationis ipsius effectum non suspendit, quominus excommunicatus appellãs ea interim ligetur, quia secum executionem trahit, dicunt Abb. *in c. cum in contemplatione*

templatione num.4.de reg.iur. Maran.6.*p.tit.de appellat. n.*216. Ioannes Andr. *in cap. dilectus el 2. de reſcriptis.* Philipp. Fran. *in c. ſuper eo el 2.de appellat. directorium inquiſi. 3.part. numero* 151. Specul. *in titulo de appellatio.* §. *in quibus ſub num.* 16. *verſiculo* 17. *lib.2. fol.*186. Decius *in c. reprehenſibilis* 26. *num.*20. *de appell.* idem Maran. *in d.*6. *p. actu* 2. *principali. d. tit. & quandoque appellatur limi.* 32. *n.*351. *fol.*509. *& limit.* 5. *num.*178. *cum ſequentibus. fol.* 454. Nicell. *in tractatu de concordia gloſſ. concord.*6 *fall.*31.*num.*73 *fol.*194. Philip.Fran. *in rubrica de appellat. num.* 32. *ibi ſed aduerte.* & iterum *in cap. adhæc quoniam num.* 1. *& ſequentibus. & in cap. Paſtoral.*53. §. *verum n.*1. *nota.*1. *de appell.* Eſcacia *de appellat. quæſt.*17. *limit.*22.*num.*1. *& ſequentibus.* Bernard Diaz *in d. reg.* 39. Petrus Dueñas *reg.* 52. *fallen.*2. Rebuffus *ad concordata Franciæ titulo de friuolis appella.in rubr.ſub gloſſ.*1. *in fi. verſiculo facit quando grauamen fol. mihi* 688. & idem Rebuffus 3 *tomo titul. de ſententiarum executione articulo* 53. Gloſſ.1. *n.*6. *fol.*242. Hieronym. Gonzales *in reg. de alternat. gloſſ.*9. § 1. *in annotatio. num.*197. Barboſa *in remiſſio. ad Concilium ſeſſ.*24. *de reformat.cap.*20.*num.*12: Capella Tholoſana *quæſt.*298. & ibi addit. Zerola *in pract. Epiſcopali* 1. *part. verbo appellatio* §. *ad ſeptimum reſpondetur.* idem Zerola 2.*p. verbo appellatio verſiculo non quæritur.* vbi meliùs Roland. à Valle *conſilio* 77. *num.* 22. *volum.* 2. poſt Innocent. Simanc. *de Cathol. inſtit. titulo* 65. *num.*20. Marta *in tractatu de iuriſdictione* 3.*p. cap.*12. *num.*6. Villalobos *in ſumma tractatu* 16. *difficult.*13.*n.*1.& probant iura expreſſa text. *in cap. paſtoralis.* §. *verum & in cap. adhæc de appellat. cap. ad reprimendam de officio ordinarij & in cap. his qui.* §. *fin. de ſentent.excommunic. lib.*6. *lex* 21. *tit.*9. *p.*1.

4 vbi Gregor. Lopez. quod adeò verum eſt vt etiam poſt appellationem emiſſam declaratio ſubſequi poſſit (vt ſtatim videbimus.) Proſper. Farinac. *in practic. crimi. quæſt.* 101. *limit.*13. *numero* 66. *&* 68. Campanill. *diuer. iur. rubr.*11. *cap.*15. *à n.*40. *cum ſequentibus.*

Admonendi tamen ſunt, qui præfatos Doctores perlegerint, vt illos cautè intelli-

5 gant, etenim nonnulli ipſorum dicunt, appellationem ab excommunicatione & aliis cenſuris eſſe licitam.alij verò non eſſe admittendam, alij non ſuſpendere effectum ſententiæ, quo minùs appellans ligetur.

6 Omnes tamen in vnum eundémque finem tendunt, vt ſcilicet; appellatio admittatur quoad deuolutiuum effectum, vt cauſſa transferatur ad ſuperiorem apud quem de iniuſta conquerens excommunicatione, poterit cautione præſtita, de parendo mandatis excommunicatoris à ſuperiore abſol-

ui, vt ſuper cenſurarum iniuſtitia audiri poſſit. quoad ſuſpenſiuum verò effectum non 7
eſſe admittendam appellationem, omnes teſtantur, prout plurimi ex eiſdem Doctoribus ita diſtinctè pariter loquuntur ex ſpecialitate rationis cenſuræ, quæ ideo ſecum trahit executionem, quia cenſurarum ſententiæ ſunt medicinales, & veniunt principaliter ad corrigendum, vnde ne prætextu friuolæ appellationis impediatur correctio, fuit in eis inducta iſta ſpecialitas ſecundùm prædictos Doctores, præcipuè Abb. *in cap. ſæpè ſub numero* 15. & ibi Philipp.Franch. *n.*33. *de appellat.*

Prædicta tamen regula aliquibus modis limitatur,& primò; vt non procedat in ſententia excommunicationis lata ſub conditione;vt puta; quando iudex ita interloqui- 8
tur: excommunico te, niſi ſolueris creditori decem infra triduum, vel menſem, quia interim cùm pendente conditione, vel termino non ſit ligatus:pariter intra illud tempus, vel conditionis pendentiam, appellatio emiſſa, effectum ipſius excommunicationis ſuſpendit, textus eſt *in cap. præterea de appellat.* vbi expreſsè hic modus ſententiæ conditionalis ponitur,vbi Abb. Philip.Franc. & cæteri Doctores, contra gloſſam *in leg. obligationem ferè* §. *placet ff. de obligationibus, & actio.* loquentem contra textum expreſſum *in dict. cap. præterea.* quo probatur, emiſſa appellatione ante euentum conditionis, ſub qua excommunicatio lata eſt, eius ſuſpendit effectum, & ſtatum appellantis conſeruat, vt interim non ſit excommunicatus, non ſolùm ipſa conditione pendente; ſed 9
etiam appellatione, vt probatur *in dict. cap. præterea.* ibi, in diem ſtatutum minimè ſatisfecerit.) & ibi, ſententiam appellationis obſtaculum debeat impedire, *&c.*) quod notandum dicit Franch. *ibi numero* 4. *vltim. nota.* pro cenſuris latis in curia Roma-
na, vbi ferè ſemper ſolent ferri excom- 10
municationes, niſi ad primam diem paruerit, vel niſi infra tres dies, vt tradit etiam ipſe Franch. *in cap. paſtoralis num.*5. §. *verum de appellat.* Ioannes Andreas *in cap. is cui de ſententia excommunicationis lib.* 6. Lancelot. *de attentatis* 2.*part.cap.*12. *in præfatione n.*101. *cum ſequentibus.* & per eum Eſcacia *de appellat.q.*17. *Limitat.*22.*num.*13. Marta *de iuriſdict.*3.*p. cap.*14 *num.*32.*fol.*328. Qui omnes 11
dicunt hanc dictionem;*niſi*: poſitam in ſententiis, facere eas conditionales, ſecundùm Decium *in d. cap præterea notabili* 1. per illum textum Lapum *allegatione* 73. *num.*4. Rotam *deciſ.* 9. *in fi.aliàs* 444. *extra Rotam in finalibus verbis de dolo & contumacia in nouis.*

Secũdò limitatur,quòd licèt iudex Eccle-

fiasticus possit (etiam pendente appellatione ab excommunicatione purè lata , qua est
12 excommunicatus ligatus vt dictum est) deuenire ad denuntiationem , & eius publicationem , nec tunc dicetur attentare iuxta textum *in cap. pastoralis. §. verum.* ibi , ipsum excommunicatum denuntiare potest , vt ab aliis euitetur. *de appellationibus.* vbi latè Philipp.Franc.*num.3.& per totum.* & cæteri Doctores.Specula. *titulo de appellat. §. nouissimè.* Lancelot. Corrad. *de prætore §. 2. de officio præto. in causis ciuilib. cap. de appellat. numero 20. versiculo 5. quando excommunicatus.* Rota *decisione 36. aliàs 426. si Decanus. §. ex eodem facto de procur. in nouis.* & post Abbatem & Franchum *in d. §. verum.* & Ioannem Andream *in cap. venerabilibus de sententia excommunic. in 6.* tenet Marant. *in speculo quæstione 2. 3. part. principali numero 167.* Petrus Dueñas *regul. 42. numero 8. versiculo octauò fallit in 1. part.* Lancelot. Robert. *de attentatis. 2. part. cap. 12. limit. 21. numero 8. & à principio.* Ægidius *decisione 411. denuntiatio partis.* Ioannes Baptista Asinius *in praxi iudiciali §. 7. cap. 5. limit. 136. versiculo 136. citatio num.2.* Romanus *cons.482. num. 5. incipit in casu præmisso.* Cosmas *in pragmat. Sanctio. Gallicana , super extrauaganti ad vitanda scandala in verbo specialiter ,* varias omnes red-
13 dentes rationes , tum quia denuntiatio est consecutiua & accessoria ad excommunicationem , & ex eo etiam interposita appellatione ab excõmunicatione potest ferri : tum etiam quia cùm excommunicatio
14 pura secum trahit executionem , excommunicatus per denũtiationem ampliùs non ligatur, & nihil ad executionem addat,cum respectu ipsius excommunicati,censura repellit eum à communione , celebratione, cæterisque actibus excommunicato vetitis vt notat Feli. *in cap. Rodulphus num. 38. ad finem de rescript.* Cou. *in cap. alma mater 3. p. relectionis §. 2. numero 11.* Ioan. Gutierrez *canonicarum quæstionum c. 1. n. 36. cum sequentibus,* vbi ad hoc propositum alia plura adduc-
15 cit , & *à num. 35.* latè apponit stylum , modúmque proferendi huiusmodi declarationes & denuntiationes, & affigendi letrones seu zedulones Romanæ Curiæ. Vide Marquessan. *de commiss 1. p. cap. 19. n. 17.*

16 Tamen iudex Ecclesiasticus non debet expedire declarationem, & aggrauationem, per quam pars plus ligetur, & grauetur, vltra excommunicationem iam latam , prout est aggrauatio,& reaggrauatio, & illa denũtiatio, de qua *in cap. tua de sentent. excommun.* vbi incendiarij & alij , de quibus sibi per denuntiationem in eo plus grauantur , quia facta publicatione , ab alio quàm à Papa absolui nequeunt , & ideo à tali declaratione licita erit appellatio tanquam excessiua, ex quo tunc cessat ratio textus *in d. §. verum.* vt ex doctrina Immolæ tenet Philipp. Fran. *ibi numero 25. versiculo 4. quæritur.* quam opinionem vt tutiorem , & veriorem contra decisionem Rotæ & Milis ibi citatos tenet Lancelot. *de attentatis. 2. part. cap. 12. limit. 21. num. 14. & 15.* Escacia *tractatu de appellat. quæst. 17. limit. 22. sub num. 6. & num.* 12. & ita intelligendus (qui aliquantulum intricatè loquitur) Marta *de iurisdictione 3. part. cap. 13. per totum.* Multa de hac limitatione Hieronym. Campanill. *diuer. iur. rubrica 11. cap. 15. num. 42.* post Gutierr. Marium, Alter. & alios.

Et idem erit in ignoranter excommuni- 17
cato , nam si talis à die notitiæ appellet , appellatione pendente non potest fieri denuntiatio seu publicatio , iuxta formam textus *in cap. illud & cap. penult. de clerico excommunicato ministrante* , & ideo iudex attentare dicitur , vt tenent post Ioannem Andream , Immolam , Geminianum , & Lapum , Franc. *in d. §. verum quæst. 5. num. 26.* quem referens sequitur Lancelot. *vbi suprà 2. p. cap. 12. limit. 21. n. 20.*

Tertia limitatio erit , vt licita sit appel- 18
latio, quoties emittitur à præcepto facto sub pœna excommunicationis, quia ab eiusmodi præcepto potest appellari iudicialiter , & extraiudicialiter , & appellatio suspendit, in tantum , quòd si iudex excommunicaret , aut declararet , excommunicatio esset nulla , textus *in cap. dilecti 52. de appellatio.* & ibi Abb. *not. 1. numero 2.* idem Abb. *in cap. 18. consuluit numero 8. versiculo ex his eodem titulo de appellat.* Angel. *consilio 88.* & Maran. *in spec. p. 6. act. 2. princip. in verbo & quandoque appellatur limit. 5. n. 181. fol. 484.* & quòd possit appellari à sententia ferenda, 19
& sic à comminata excommunicatione , & appellatio suspendat , referunt , & sequuntur Escacia *de appell. q. 17. limit. 22. num. 47.* Prosperus Farin. *in pract. crimi. q. 101. num. 70.* Marta *de iurisdictione 3. p. c. 12. num. 3. & 2. fol. 323.* vbi alios allegat. & quòd à commination iudicis executiua grauaminis iam illati de præterito,puta ; quando iudex præcepit parti , vt aliquid daret, vel faceret sub 20
pœna excommunicationis , possit appellari scribit Philipp. Franc. *in cap. cùm cessante 60. not. vltim. sub num. 6. de appell.* & facit Cardin. Alexand. *in c. dilecto 63. n. 9. vers. & per istum textum de appellat.*

Quarta erit limitatio , vt tunc sit nulla excommunicatio, & declaratio,seu eius denuntiatio , lata post legitimam interpositam appellationẽ,quia appellatio præcedens sen- 21
tentias

tentias cenſuræ, ſuſpendit eius effectus, eámque nullam reddit. textus eſt *in cap. per tuas de ſentent. excommunic.* vbi omnes Philipp. Franchus *in cap. ad præſentiam n.* 3. 4. *& 5. de appellat. & in cap. dilectis* 55. *nota. vltim. n.* 12. 13. *&* 24. *de appellat.* & idem Franch. *in cap. qua fronte* 25. *num.* 29. *& in c. ſæpe* 44. *ſub num.* 3. *verſiculo in gl. in verſiculo rapta de appellat.* & idem Franc. *in cap. adhæc quoniam num.* 2. *in fi. eodem tit. & in c. dilecti filij* 52. *num.* 2. *& n.* 3. *nota.* 3. *de appellat.* Nauarr. *in c. cùm contingat fol.* 184. multa in propoſitum adducens. Eſcacia *tractatu de appellat. q.* 17. *limit.* 42. *num.* 54. Villalobos *in ſumma tractatu* 16. *difficultate* 13. *n.* 3. *&* 4. per textum *in c. dilectis de appell. & in c. per tuas de ſentent. excommunic. & c. ad præſentiam de appellat.*

22 Adeò vt excommunicatus, aut alia cenſura affectus, ſi clericus eſt, poteſt eadem appellatione pendente, abſque aliqua irregularitate celebrare, & proſequi officium ſuum in diuinis, tenet Eſcacia *vbi proximè.* Franc. *in d. cap. præſentiam. num.* 3. 4. *&* 5. Lancelot. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 26. *num.* 5. & poſt Panormitanum *in c. paſtoralis. §. verum de appell.* Dominicum *in c. ſolet.* Feli. *in c. Rodulphus n.* 43. *de reſcriptis.* tenet Villalobos *vbi ſuprà num.* 3. adducens fundamentum, quare eandem excommunicationem, & inſuper ſubſecutam declarationem vt attentata reponenda, meritò firmant prædicti Doctores.

23 imò potiùs ab ipſa excommunicatione & cenſuris, quæ ſuum non operãtur effectum, appellationi vt legitimæ deferendum eſt, iuxta regulam legis quartæ §. *condemnatum ff. de re iudicata.* & ea quæ nos latè in eius comprobationẽ congeſſimus infrà 3. p. c. 9.

24 Quinta limitatio ſit, vt ſi monitoria concederentur, vbi concedenda non ſint, appellatio licita eſt, quia fit actus, per quem deſignatur futurum grauamen. Feli. *in c. ſignificauerunt n.* 9. *de teſtibus.* Marta *in tractatu de iuriſdict.* 3. *p. c.* 12. *num.* 4. qui poſt Lancelotum *in tractatu de attentatis* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 50. *n.* 71. conſuluit, vt non appellet grauatus ab

25 illo actu, tanquam ab illato grauamine, ſed petat illud reuocari, & ſi non reuocetur, poterit à non reuocatione appellari, & per textum *in cap. ſacro. de ſentent. excommunic.* dixit ipſe Marta *eadem* 3. *p. cap.* 14. *num.* 2. quòd ſi excommunicatio ſeu cenſuræ ſint nullæ, poterit grauatus ab excommunicatione petere, vt cenſuras reponat, & à non repoſitione appellare poterit.

26 Quæ limitatio generaliter vera eſt, & poteſt verificari in quibuſuis cenſuris, nulliter, non canonicè, minúſque ſolemniter, aut iure reſiſtente expeditis, quos omnes caſus, quando ſcilicet excõmunicatio & aliæ cenſuræ ſint iniuſtæ, aut nullæ ipſo iure, ſingillatim congerit Marta *de iuriſdictione d.* 3. *p. c.* 14. *per totum* qui *num.* 15. adducit diſpoſitionem Concilij Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. vbi excommunicationes pro cauſa pecuniaria non niſi in ſubſidium relaxari, iubentur, & 27
pro vltimo remedio executionis apponitur, cùm ipſa excommunicatio & cenſura via ſit executiua, & extraordinaria, vt poſt alios dixit ipſe Marta *d. cap.* 14. *n.* 21. vbi per totum capitulum per te videre poteris, ſpeciales caſus, qui nulli redduntur ex defectu ſiue ſolemnitatis, ſiue poteſtatis, ſiue iuris reſiſtentiæ, ad quos te libenter remitto, in quibus omnibus pariter licitam eſſe appellationem omnino affirmandum eſt, quia quod 28
eſt nullum executione, non meretur, nec tunc excommunicatio ligat, iuxta dicta in antecedenti limitatione.

Sexta erit limitatio, vt ſi Epiſcopus dene- 29
garet literas monitoriales, ad finem reuelationis ſub pœna excommunicationis, quæ fiunt ad finem reuelationis, poterit à tali denegatione appellare ad Metropolitanum, quamuis reſideat in eius arbitrio eas concedere, tenent Proſper de Auguſtino *in additio. ad Quarantam in ſumma Bullarij verbo excommunicatio ad finem reuelationis pagina* 232. *& verbo Archiepiſcopi authoritas verſiculo* 19. *authoritas in fine pagina mihi* 77. Barboſ. *in remiſſio. ad Concilium ſeſſione* 25. *de reformatione cap.* 3. *ſub numero* 1. vbi conge- 30
rit nonnullos Doctores de huiuſmodi literis monitorialibus ad finem reuelationis tractantes, per quos quinque requiſita neceſſaria, vt illæ relaxentur, pernotat, vltra quos etiam de hac materia latè tractãt Xuarez *tomo* 5. *diſputa.* 20. *ſeſſ.* 3. *regul.* 2. Marcus 31
Antonius Genuenſ *in praxi Curiæ Archiepiſcopalis cap.* 2. *per totum.* & plures alios adducit Giurba *deciſ.* 94. *per totam.* vbi latiſſimè tractat de hac materia, & copiosè etiam per Hieronym. Campanill. *diuer. iur. rubr.* 11. *c.* 15. *à num.* 93. *cum pluribus ſequentibus.*

Et ſit ſeptima limitatio; nempe; appella- 32
tionem à prædicta ſententia declaratoria interpoſita omnino ſuſpendere effectum eius, adeò vt interim appellans non debet vitari, nec adhuc publicari, quod dictum attribuit Lapo Cardinalis *in clement.* 1. *§. ſi quis quæſtione* 11. *de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.* & eam valde commendat Felin. *in cap. Rodulphus, columna penultima de reſcriptio.* Decius *in cap. peruenit* 1. *columna* 2. *de appellatio.* & ante omnes Ioannes Andr. *in dict. §. verum cap. paſtoralis.* eo fundamento, nam licèt à pœna legis appellari non poſſit, *leg. ſi quæ pœna ff. de verborum ſignif. cap. quia nos.* vbi gloſſa communiter recepta *de appellat.* gloſſ. *in cap.*

super his de accusatio. verbo arbitrarium. Grati. *discep.foren. c.*232. *à num.*19. *& seqq.* Roman. *singula.*216. *à pœna legis.* & ibi additionator. Franc. *in cap. peruenit in fi, n.* 14. *& in c. consuluit* 29. *n.*4. *de appellatio.* Feli. *in c. cum non ab homine sub numero* 12. *versiculo nota quòd de iudicijs, & in cap.præterea limit.*4. *sub num.*6. *de desponsatio.* Decius *in cap. cum cessante* 60. *numero* 30. *de appellat.* Nicellus *tractatu de concord. glossa concord.* 6. *fallentia* 36. *num.*78. *fol.* 194. Cornaz *in Lucensi decis.* 193. *in causa N. sub numero* 5. *versiculo* 6. Farinac. *in practic. crim. quæst.*101. *limitat.*12. *numero* 65. Capicius *decisione* 1. *num.* 19. à declaratione tamen aliquem in eam incidisse, vel non, & iusta, & vt legitima admittitur. gloss. *in cap. cupientes* §. *insuper verbo priuatos de electione libro* 6. communiter ibi recepta. Ludouicus Romanus *singula.*213. *à pœna.* Felinus *in dict. cap. Rodulphus.* Panorm. cum Parosino & Decio *in dict. cap. peruenit.* idem Panormi. *in cap. super his de causa colum. fi.* & cæteri adducti à Gutierrez *conf.*10. *num.*15. & tenent etiam mox citandi omnes Doctores. latè & optimè prosequitur Hiero.Campa. *diuer.iur.rubr.*11. *c.*15. *à n.*43. plures citãs. 33

Et hinc dicit Cardin. *in d.q.*11. & Bonifa. *ibi* post Lapum, nempe maioris virtutis esse appellationem à declaratoria, quoad vitandam euitationem eius qui declaratus appellauit, quàm appellationem præcedentem ab ipsa excommunicatione, quoniam hæc solùm efficit, vt non debeat vitari in extraiudicialibus, vt latè per Fran. *in d.* §. *verum.* à declaratoria autem sententia efficit, vt appellans non vitetur etiam in iudicialibus. Quam conclusionem longè pulcherrimam, & à nemine recentiorum animaduersam dicit Nauarr. *in prælect. cap. cùm contingat* 15. *causa nullitatis ante finem, & à princ. de appellatione ab hac declaratoria.* quo casu cùm appellatio vtique iusta & legitima sit, si pro eius delatione supremum tribunal adeatur, vim fieri deferre & reponere declarabit. Vide quæ latè Hieronym. Campan. vbi proximè post Couarr. Nauarr. Vgoli. & alios. 34

Quæ cùm omnino suspendat effectum excommunicationis, non poterit in eius preiudicium interim excommunicatum denuntiare. interim enim ligatus non est, & sic denuntiatio & publicatio super ea succedens est nulla, & innouatum, & attentatum esset euidens & notorium, quia id impedit appellatio. Petrus Dueñas *regul.* 42. *numero* 8. Maranta *vbi suprà* 6. *part. actu* 2. *princ. verbo & quandoque appellatur limit.*5. *n.*180. *& suprà numero* 169. Felin. *in c. cùm non ab homine colum.fi. num.*12. *de iudic.* post Roma- 35

num & alios per eum allegatos. Put. *decisione* 271. *Papa num.* 1. *&* 4. *lib.* 3. Rota diuersorum *decis.*100. *ex nouis. num.* 3. *&* 31. *in fi. p.*1. Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.*12. *limit.*21. *n.*21. *& seqq.* Prosper. Farinac. *vbi suprà dict. q.*101. *n.*67. Franch. *in d. c. Pastoralis. n.*27. *col. fi. q.*6. qui allegat textum *in c. peruenit el* 1. *de appellat.* Capicius *decis.*8. *in causa domini Comitis n.*19. Anton. Gabriel *comm. opinio. lib.*6. *de regul. iur. conclus.*3. *n.*59. Naua. *vbi proximè,* qui omnes hanc firmant conclusionem, ex ratione de qua suprà, nempe; appellationem à declaratoria sententia eius effectum suspendere, & sic nuntiationem & publicationem excommunicationis (quæ non est) nullam esse posse, quia qualitas non potest esse sine subiecto, ac ideo cùm sit innouatum, & attentatum, reponere iudex debet virtute prouisionis ordinariæ. 36

Quod fallit tribus modis; scilicet: quando factum est notorium, & in declaratoria sententia, quæ fit in obligationibus in forma Cameræ, & in declaratoria facta vigore executorialium & rei iudicatæ, quibus casibus potest ad denũtiationem deuenire pendente appellatione à declaratoria sententia, quos scribit omnes Lancelot. qui Rotæ decisionem allegat *in tractatu de attenta. 2. p. cap.*12. *limit.*21. *num.*25. *cum sequentibus.* Cæsar Contar. *in leg. vni. limi.*19. *num.*19. *in fi. & n.*20. *C. si momen. poss.* 37 38

Quæ quidem limitatio procedit etiam in declaratoria incursus censurarum contra obligatum in forma Cameræ, quia appellatio à declaratoria isto casu non suspendit denuntiationem, & publicationem faciendam, quia cùm ab ipsa executione non potest appellari, ita nec ab hac declaratione incursus censurarum, quæ pars executionis est. Sigismund. Escacia *de appella. q.*17. *limit.*42. *à numero* 43. *& sequentibus.* Gallesius *ad formam Cameræ obli in* 2. *part.* 3. *prin. in cap. reliqua de processu numero* 43. *iunctis num.* 38. *& sequentibus. fol.*363. quem refert & sequitur Lancelot. *d. limit.*21. *num.*26. quem vide *c.*12. *limit.*50. *n.*118. *&* 119. & nos diximus latiùs infrà in 4. p. c. 5. à n.68. & in hac 2. p. c. 3. per totum & præcipuè à n.12. 39

Nunc autem succedit, inquirere; an à sententia interdicti, vel suspensionis emissæ appellationi, sit deferendum. Pro cuius satisfactione breuibus dicendum est, quòd cùm excommunicatio, suspensio, & interdictum sit censura Ecclesiastica, vt probatur *in d.* 40 *c. quærenti de verborum signi.* & ex authoritatibus infrà adducendis apparebit, & ad princ. huius cap. diximus, interdictum enim duplici modo fieri solet, & emitti, aut in locum, populum, vel ciuitatẽ propter aliquam

personam.

perſonam, & tunc ſuſpenduntur diuina officia, Sacramentorúmque actiua, & paſſiua celebratio, prohibens Eccleſiaſtica ſepultura, de quo interdicto latè videre poteris per Cou. *in c. alma mater 2. p. pro electio.* §. 1. *à num.* 2. & Zerolam *in praxi Epiſcopali 2. p. verbo interdictum.*

42 Aliud etiam eſt interdictum ingreſſus Eccleſiæ, & qui hoc genus interdicti patitur, ſibi cenſetur in ipſa Eccleſia celebratio diuinorum interdicta, qui irregularis efficitur, ſi contra hoc interdictum in ea Eccleſia ſe diuinis ingerat, & ſicut antea ſuum officium miniſtrauerit, vt probatur *in cap. is cui de ſententia excommunicationis lib. 6.* Domi. ibi poſt Calderi. Syluester *in verbo interdictum* §. 6. apud quos de materia multa ſcitu digna cognoſces, & cui ingreſſus
43 Eccleſiæ interdictus eſt, iuriſdictionem Eccleſiaſticam exercere poſſe, ea etenim ſuſpenſus non eſt, gl. eſt memorabilis *in cap. ſacro in verbo interdictum de ſententia excommunic.* quam ibi communiter Doctores ſequuntur, Abb. *in c. ab excommunic. 4. col. de reſcriptis.* Milis *in repertorio in verbo ſuſpenſus.* Salce. *in addit. in practic. crim.* Bernard. Diaz *c. 129. verbo ab ingreſſus Eccleſiæ interdicti lit. A,*
44 quod interdictum pro contumacia ſicut excommunicatio, & pro crimine etiam imponi poteſt. & quando in interdicto negatur ſepultura, vide Bernard. Diaz *vbi proximè.* Cou. *melius in c. Alma mater* §. 2. 2. *p.* apud quos vide de materia huius interdicti ingreſſus, & de interdicto locali latiſſimè rem hanc attingentes.

45 Pœna autem ſuſpenſionis maior eſt & illa interdicti, de qua diximus, vt notat Bernard. Diaz *vbi proximè in princ.* per hãc namque ſuſpẽditur, vel interdicitur officium, vel exercitium competẽs alicui perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ ſuſpenſio aliquando à iure, ali-
46 quando verò à iudice fit. In qua inferenda iudex aduertere debet, ſi eam imponat in pœnam delicti, monitio non eſt neceſſaria, quando autem pro contumacia fertur, abſque ea, ſicut in excommunicatione ferenda non eſt, tenent Abb. *in c. reprehenſibilis de appellat.* per Innocentium *in cap. 1. de exceſſibus Prælatorum.* Cardin. *in clem. fin. de pœnis.* Syluester *in ſumma in verbo ſuſpenſio* §. 4. & quòd propter delictum ferri poſſit ſuſpenſio, probat textus *in cap. tam literis de teſtibus in cap. in loco 5. quæſt. 4.* & Abb. *vbi ſuprà,* & quando pro crimine, & delicto hæc pœna imponitur, prouidendum eſt ſuſpenſo
47 à beneficio, ne cogatur mendicare, quando autem pro contumacia infertur, nullo modo, cùm poſſit ſibi prouidere, ſatisfaciendo, ita notant Abb. *in cap. paſtoralis* §. *verum colu.*

penult. de appellat. & ibi etiam Philipp. Fran. ſic intelligentes gl. *in cap. cum Vintonienſis de electione*, & de aliis qualitatibus quas iudex in infligenda hac pœna ſuſpenſionis præ oculis debeat habere, & quod aliquando eam emittat temporalem, & aliquando perpetuam, & pro quibus criminibus ſit impo- 48
nenda, & an ſuſpenſus ab vnius ordinis puta; ſacerdotalis exercitio poſſit ſuſpenſus cætera exercere, vide Bernardinum Diaz *vbi ſuprà in cap. 130. verbo ſuſpendi.* & ibi eius additionator Salced. vbi alios in materia allegatos, apud quem de pluribus, & vtiliſſimis quæſtionibus videre poteris, quas omitto, quia ad nos non pertinent, vide etiam Zerolam *in praxi Epiſcopali 1. part. verbo ſuſpenſio per totum.*

Cùm igitur hæc tria excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum inter ſe cognationem quandam habere videantur, in omnibus ius quoad appellationis effectum pariter diſponit, & ideo appellationem à ſuſpenſione, ac interdicto admittendam non 49
eſſe, eo modo quo ab excommunicatione, diximus ſuperiùs, ex paritate & identitate rationis, cùm ſanè, ſicut excommunicatio, ſic ab officio, vel ab ingreſſu Eccleſiæ, lata ſuſpenſio ipſiúſque effectus per appellationem ſequentem minimè ſuſpenduntur. Verba ſunt text. *in cap. is cui* §. *ſanè ſicut excommunicatio de ſententia excommunicationis lib. 6.* Adhæc quoniam ſub interdicto aliqui conſtituti appellant, & deinde illud ſeruare contemnunt, quid in hoc caſu ſeruandum ſit, conſulere voluiſti, *&c.* vt inquit text. *in c. adhæc quoniam, de appella.* quæ iura illud decreuere, appellationem emiſſam à purè lata ſententia interdicti ſeu ſuſpenſionis non eſſe talis potentiæ & efficaciæ, vt queat impedire effectum, & executionem, quam ſecum ipſa trahit, adinſtar excommunicationis, Speculator *titulo de appellatio.* §. *in quibus ſub n. 16. verſ. 17. lib. 2 fol.* 186. Decius *in c. reprehenſi. de appella.* Nicellus *tract. de concord. gl. concordi. 6 fall. 31. n. 73. fol.* 194. Maran. *in ſpeculo 6 p. actu 2. prin. verbo & quandoque appellatur n. 351. & n.* 178. Eſca. *de appella. c. 3. n. 65. & 77. & q. 17. limi. 42. à n.* 1. Proſp. Fari. *in practi. crim. q. 101. limi. 13. n.* 66. & 68. & probant communiter DD. *in d. c. adhæc & in d. c. is cui.* & præcipuè Phil. Fran. idem dicit Bald. *in Marga.* Innoc. *verbo interdictum.* Guido Papæ *quæſt. cit. n. 86.* Zerola *in praxi Epiſcopali verbo appell. 1. p.* §. *ad vndecimum dico poſt medium.* Nicolaus Milis *in verbo appellatio.* Lancelot. Robert. *de attentatis. 2. p. cap. 12. in præfatione num. 104.* facit gl. & omnes præcitati DD. hucuſque relati, 50
qui promiſcuè loquũtur de excommunica-

tione,& suspensione, seu interdicto, quia in omnibus parificantur, & facit gl. *in d. c. ad hæc*, ibi, æquiparantur. super qua dicit Innocent. quòd huius sententiæ censuræ æquiparantur inter se primò ibi, in text. *d. cap. ad hæc*, quia sicut appellatio non suspendit executionem, ita nec interdictum, & suspensionem, & *in d. c. is cui*. Secundò æquiparantur, quia sicut excommunicatio lata post appellationem legitimam est nulla, *ex cap. per tuas de sentent. excommu.* ita suspensio & interdictum, vt per textum *in cap. dilectus de appellationibus*. Tertiò, quia omnes hæ sententiæ censuræ requirunt monitionem præcedere, *cap. reprehensibilis de appella.* vbi notatur. 51 Quartò æquiparantur, quia quilibet excommunicatus, suspensus, vel interdictus à diuinis, vel spiritualibus, vt suprà, celebrans interim in diuinis, remanet irregularis, vt probatur *in d. cap is cui & cap. 3. de clerico excommunicato.* à qua irregularitate solus Papa absoluit, *vt in d. cap. 1. & in cap. de-* 52 *rici de cleri. excommunic.* Quintò, quia in omnibus pariter fit absolutio præstito iuramento de parendo mandatis Ecclesiæ, *cap. venerabili de sentent. excommun.* Deinde quia in omni sententia censuræ potest fieri relaxatio, & absolutio ad cautelam *in d. cap. venerabili & in gloss. dict. cap. ad hæc de super.* quia omnes ligant, siue iustæ siue iniustæ *cap. 1. cap. si quis presbyter c. si Episcop. 11. q. 3.* saltim in omnibus æquiparantur, vt notat Philip. Franch. *in d. c. ad hæc circa prin.* & post Innoc. licèt in aliquibus differant casibus, 53 quia excommunicatio fertur in personam non in locum, *vt c. Romana §. in vniuersitatem de sentent. excommun. lib. 6.* sed interdictum potest ferri tam in personam quàm in loca. text. *in cap. non est de sponsa. cap. fi. de sentent. excommun. lib. 6.* & alias dictas differentias videre poteris per Franc. ibi.

Et ideo non sine fundamento dicit Lancel. *de attenta. vbi proximè. limitatione 23. n. 10.* 54 ea omnia, quæ suprà diximus in limitationem, & ampliationem circa appellationem ab excommunicatione intelligenda esse, & repetenda etiam pẽdente appellatione à sententia suspensionis, & interdicti, & in quibus suprà diximus vim fieri erga excommunicationem, & nos diximus id repetens in suspensione, & interdicto, nam sicut æquiparantur, vt non suspendatur effectus per appellationem, ita debent & in limitationibus æquiparari, quod probabile est, quia non apparet diuersitatis ratio vbi per Lan- 55 celotum. Et probatur etiam, quia quando duo casus æquiparantur à iure, dispositum in vno, censetur tacitè in alio dispositum, etiam in materia quantumcumque odiosa, & correctoria, textus est *in leg. si quis seruo iuncta gloss. fin. Cod. de furtis.* & ibi communis textus *in cap. filius de pœnis in 6.* vbi communis, vt latè per Antonium Gomezium *in leg. 4. Tauri, numero penultimo, & vltim. & passim alibi.* quia æquiparatorum idem ius est, maximè vbi militat eadem ra- 56 tio, ex quibus vulgaribus & ex his quæ latè Euerardus *in locis legalib. loco à pari folio* 404. imò potiùs, omnes limitationes & doctrinæ, quæ hactenus dictæ sunt, pariter procedunt, & loquuntur in suspensione, & interdicto prout expressè loquuntur Doctores.

Et ex hac æquiparatione resultat, quòd quemadmodum appellatio ab excommunicatione lata sub conditione suspendat omnes effectus eius, (vt suprà diximus) adeò vt nec ad denuntiationem peruenire poteſt, iuxta ea quæ latè adducit Lancelot. *de attentatis. 2. part. cap. 12. limit. 21. à num. 30.* vbi innouatum, & attentatum, ex pluribus probat esse, quidquid ea pendente iudex gesserit; ita & eodem modo ad eius similitudi- 57 nem appellatio emissa à sententia suspensionis, vel interdicti, sub conditione lata, suspendit omnem effectum eius, ita vt interim nec interdictus, nec suspensus appellans sit; sed potest sicut priùs, se diuinis ingerere, quia tunc sententia non trahit secum executionem, ita probat textus expressus *in d. cap. præterea de appellat.* adeò 58 vt etiam post conditionis euentum non liget, dum ea pendente appelletur, ex quo enim nondum iniecerat vinculum ex impedimento conditionis, quo etiam tempore appellatio proponitur ante perfectum grauamen; nihil mirum, si postea conditione aduenient, non retrotrahatur ad principium grauaminis, & sic ad extremum à quo, quia idem inuenit inhabile, prout suspẽsum per appellationem, argumento text. *in c. venientes de iureiur.* & in simili est text. *in cap. quamuis de rescriptis in 6.* vt dicit & respondet Philipp. Franc. *in d. cap. ad hæc.* vbi respondet ad aliqua iura in contrarium 2. *col. versiculo in eadem gloss. ibi lex potior, &c.* vbi etiam di- 59 cit post Baldum quòd conditio non trahitur retrò, quando aliquid resultat contra iuris dispositionem, *ex l. talis scriptura.* & ibi per glossam *ff. de leg. 1.* & gl. & Doctores *in cap. si propter de rescriptis in 6.* idem tenent Lapus *allegat. 7.* Prælatus *numero 4.* ante quos Ioan. Andr. *in dict. cap. is cui de sentent. excommunic. lib. 6. num. 4.* Rota *decis. 19. aliàs* 444. extra Rotam *in finalibus verbis de dolo & contum in nouis.* Lancelot. *vbi proximè.* Qui omnes hanc tenent conclusionem, quòd in sententiis censurarũ per appellationem nullum habent

habent effectum,nec possint interim ligare, nec etiam conditio tunc trahitur retrò. Et sic etiam omnia gesta à iudice post appellationem vel intra tempus ad appellandum à censuris conditionalibus simul cum delatione, debent reponi virtute prouisionis ordinariæ à Curia suprema emanatæ, prout etiam latè suprà diximus de appellatione ab excommunicatione conditionali, quia omnes Doctores pariter loquuntur in interdicto, & suspensione quæ sub censura continentur.

60 Ex hac etiam censurarum cognatione infertur, iudicem pendente appellatione à sententia purè lata excommunicationis,suspensionis, & interdicti, virtute prouisionis ordinariæ non teneri reponere priuationem fructuum, ad quam deuenit ea pendente, qua non obstante dubium non est posse iudicem absque metu, & pœna attentati sic excommunicatum, suspensum, vel interdictum fructibus beneficij, & distributionibus quotidianis priuare,ex text. *in cap. pastoralis* § *verum.* vbi Abb. Imola, & Fran. *num.*
61 20.*& seq.de appell.* Ratio autem ea est,nam ex quo est diuisus à communione Ecclesiæ, eius prçceptis contumax,& inobediens,non debet fructibus Ecclesiæ alimentari. Quam rationem rectè reddit Maranta *in speculo q.* 2.3.*partis* 6.*part. prin.n.*168. Petrus Dueñas
62 *in reg.*2. *num.* 8. Pro quo etiam facit, quod dicitur excommunicatum non facere fructus suos, vt tenet Puteus *decisione* 1.*in titul. de sent. excommun. in cap. excommunic.* & alia Capella Thosiosa. *decisione* 28. *incipit in vna Brixien.* Rota *decis.*36. quam allegat Milius *in repertorio, verbo, attentata post executionem.* idem Marant. *ead.*6.*part.actu* 2.*prin.verbo, & quandoque appellatur limi.*5.*num.*179.*fol.*484. Lancelot. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *limit.*21. *num.*1. & fusiùs *limit.*22.*num.*1. *& seqq.* Ab. *in c.pastoralis* 53.§.*verum nota.vlti. n.*6. & per omnem præpositum Martam *de iurisd.* 3. *p. cap.*13.*num.*1.

63 Quod procedit, & extenditur etiamsi in sententia censuræ nihil de fructibus dictum sit, Ab. *in dict.cap.pastoralis* §.*verum sub numer.* 17. Maran. *d.limit.*5 *num.*179.*fol.*484. Efcac. *de appell.quæst.*17.*limit.*42.*num.*9. *&* 8. & videndus *quæst.*3.*à num.*76. & facit etiam distinctionem suprà à nobis traditam in sententia suspensionis, vt si pro pœna delicti imponatur, interim prouidetur, & aliter ex fructibus beneficij, si clericus suspensus, ne cogatur mendicare, sin verò, & pro contumacia proponatur nullo modo, aliter nec prouidetur ex ratione à Doctoribus quos ibi adduximus.

64 Quæ doctrina adeò vera est, vt hac via priuatus beneficij fructibus, eos non obtineat, nec consequatur per viam attentati, etiamsi obtinuerit in processu causæ, & declaretur excommunicationem fuisse iniustam, vt tenet Franc. *in d.*§.*verum numer.*21. Lancelot. *de attenta.*2.*part.c.*12. *limit.*22.*n.*4. per viam autem querelæ bene potest, eos recuperare, vt per eos ibi, & decisio. Tho. de Tan. 26.*in c.in vna.* vbi voluit iniustè excommunicatum fructus recuperare; quod intelligendum est per aliam viam quàm attentati, quia illa priuatio, & innouatio fuit legitimè facta, & ex promissione iuris, *vt in dict. cap. verum.* quæ intelligenda sunt in excommunicatione iniusta; at in excommunicatione,suspensione, vel interdicto nullo, iuxta ea quæ adducit Nau. *in prælectione cap. cùm contingat in oppositionibus à prin.*& præcipuè *in versic.decimò infertur,*nullos beneficiorum fructus abstrahi,*&c.*

Omnia sic prædicta, quibus diximus, & 65
probauimus, posse iudicem non obstante appellatione à sententia censuræ, puta; excommunicationis,suspensionis, & interdicti innouare, & deuenire ad denuntiationem, fructuum priuationem, & similia, cum suis declarationibus,de quibus suo loco adduxi, non procedunt, nec locum habent in iudice delegato postquam huiusmodi appellationi à sententia suspensionis, excommunicationis,vel interdicti detulit, vel postquam superior ab ipso appellationem admisit, licèt ei non fuisset per inferiorem delatum, argumento *cap. pastoralis* §. *præterea de officio delegat.* quia quando iudex delegatus appellationi defert, omnimodam iurisdictionem, à se dicitur abdicasse, & hanc limitationem adscribunt Philipp. Franch. post Innocentium per eum relatum *in d.* §. *verum quæst.* 7.*num.*28.& eos referens sequitur Lancelot. Robert.*de attent.*2.*part.cap.*12.*limi.*21.*à num.* 10.*& num.*20. *&* 29. & nos latè Deo lucente suo loco tractabimus infrà 3.p.huius operis dum tractabimus de delatione appellationis latè forsan.

Succedit nunc soluenda difficultas; an 66
iudex vim faciat non deferens appellationi interpositæ à relaxatione excommunica. suspensionis, vel interdicti, & ea non obstante possit, ad effectualem executionem, & sic absolutionem deuenire. in quo articulo omissa disputatione, ita dico, hoc casu vim nullam esse posse, cùm ea appellatione non obstante absolutio acceleratur, etiamsi pars, qui ab huiusmodi sententia, qua quis absoluendus declaratur:appellans allegauerit, se satisfactum non esse,vel aliam iniustitiam,vt probatur ex text. *in c.qua fronte,* ibi, iudex (ne in excommunicatione decedat)

absoluere poterit, etiamsi pars aduersa, ne absoluatur, appellationis obstaculum interponat,&c. *de appellat.*2 5 *.in ordine.* vbi glossa, & omnes hanc firmant conclusionem, præcipuè Philipp.Franc. *colum.*5 *.versiculo ex prædictis omnibus tenementi.* & iterum *col.*7. *q.*4. *num.*3 5. Lancelot. *de attent.*2*.part. cap.*12. *limit.*2 3 *.num.*3. Marant.*de ordine iudiciorum* 6. *part.prin.*3 *.part.quæst.*2 *.num.*180 qui clarè loquitur, licèt neget Lancelot. *ibi*, post Ioan. Andream *in cap. venerabilem* §. *tamen de sentent. excommun. in* 6. Petrus Dueñas *regula* 42 *.num.*8 *.versic.*8 *.fallit in pri.p.regul.* Alciatus *de iudic. titul.de appellat.* §. *in quibus casibus, & ex quibus causis appell. possit,*&c. *num.*8. idem Lancelot. *ibi limit.*2 1 *.in prin.* Zerola *in praxi Episcopali* 2. *parte verbo appellatio* §. 4. si quis
67 namque excommunicatus sit pro manifesta offensa, vel contumacia, qui ad hoc, vt debeat absolui, debet impendere aliquam satisfactionem, qua etiamsi non facta, voluerit iudex illum absoluere, & anteaquam is absoluatur, aduersarius ab hoc grauamine appellet legitimè, nihilominus iudex à quo absolutionem potest impertire absque metu, & reatu attentati, vt probat Zerola, & Lancelotus cæteríque omnes *ibi*, & quòd à sententia absolutionis non detur appellatio vltra relatos, idem probat Guido Papæ *in tractat.de appellat. quæst.*1 10. *versiculo sed an à sententia.* post Innocen. *in cap.ab excommunicato de rescript.* Anton.Nicellus *de concor.gloss. num.*105. Rota *decisione* 8. *de sentent excommun.in nouis.* Marta *de iurisdict.*3 *part.cap* 14. *num.*3 3.*&* 3 4. Rota *decisione* 8.*num.*2 *.de sent. excommun.in nouis.* Philipp. Franc. *in c pastoralis* §.*verum in q.fin.* per illum text. *de appell.* Ab. *in d.cap qua fronte sub num.*1. Decius *sub num.*17. plures allegat Rug. *in tract.at. de appellat.*§.2 *.cap.*3 *numer.*6. & post hæc visus Sigismund. Escac. *tract.de appell.quæst.*17 *.limit.* 42.*à num.*20.*& cap.*3.*à num.*39.cuius doctrinæ nonnullas declarationes, & extensiones statim adiiciendas fore.

68 Rationem huius doctrinæ reddit gloss. *in d. cap. qua fronte, verbo decedat*, quòd iudex à quo ideo absoluit, cùm nihil pereat aduersario, imò magis ei consulitur per præstationem cautionis, quam absoluendus præstare tenetur(de qua dicemus postmodum.) Hanc rationem approbat Philipp. Franc. *ibi* 3 *.colum.versiculo* 3 *.ratio colligi.* Rota *in decisione* 7. *aliàs* 199. *si promittitur de sentent.excom-*
69 *mun. in nouis.* facit etiam, quia sicut excommunicatio etiam iniustè lata, ligat etiã pendente appellatione, ergo eodem modo absolutio licèt iniusta, debet idem operari, & permitti ea non obstante, absolutio enim & excommunicatio pari passu ambulant,vt dicit Lancelot. *in d.limit.*23 *.num.*5. imò fauo- 70
rabilior actus est absolutio, quàm excommunicatio, vel interdictum, *&c.* & vt talis magis sustinendus *l. Arrianus ff. de actio. & oblig.* cum aliis, ideoque pariter debet ope- 71
rari absolutionis sententia, quia nihil tam naturale est, eodem modo quódque dissolui, quo colligatum est *l. nihil tam naturale ff. de regul.iuris cap.*1*.de regul.iuris inde crim.*text. *in* §. *fin. instit. quibus modis tollitur oblig.l.* 1.*C. quando licet ab emptione disced. l. prout quisque ff.de solutionibus,authentica contra filij Cod.de re iudi. in fin.* ergo quemadmodum appellatione non obstante ligatur quis sententia excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, & eodem modo debet dissolui ipsa non obstante.

Et licèt hæc ratio iure probetur,efficacior 72
est, quam reddit text. *in d. cap.qua fronte*, ibi ne in excommunicatione decedat, *&c.* quæ confundatur, nam vbi periculum est in mora,appellatio emissa non suspendit effectum sententiæ, text. est *in l.fin ff de appellat.recipi. vel non.* text. *in cap.ei qui* §.*diffinitiua , &* §. *si quorum versiculo si quis autus* 2 *.quæst.*6 *.l.vlti.C. de sepulchro. violato.* & tunc enim receditur à iuris communis regulis *d l.vlti. & l.* 1.§.*sed excipiuntur l.eadem, & l.solet ff.de feriis, & dilationibus.* de quo nos latiùs infrà suo loco diximus. Sed hoc in casu periculum est in 73
mora (non intelligendo hoc periculũ,prout intellexit gloss.ibi *in d.c.qua fronte.* sequuta à Franc. *vbi suprà*, nempe ; quia propter peccatum diutius homo mori præsumitur, vt ibi comprobat ex aliquibus iuribus)sed quia cùm morte nihil certius sit hominibus, imò 74
magis certius quàm nasci,vt sacra Scriptura clamans dicit, statutum est hominibus omnibus,semel mori,Hebræo.9.quando autem incertum, & sic quotidie, & omni momento speranda est, iuxta illud Ioannis, Sobrij estote & vigilate, quia nescitis qua die nec hora Dominus vester venturus est. & illud diui Gregorij *lib.*6. *Moralium*, dicentis, Au- 75
dire ergo debemus tonitruum sacræ Scripturæ,dicens, vbi te inuenero,ibi te iudicabo. Et inter hanc certitudinem,& incertitudinem, perquam periculum est,quo oppressus Dauid Psalmo 101. dicit ; Paucitatem dierum meorum nuntia mihi.Solet namque subitò Deus venire, iuxta illud quod legimus quotidie. Visitas eum diluculo,& subitò probas illum Iob 7. cap. Scriptura enim sancta,vocat mortem fulgur. Matthæi 24.c. 76
Sicut exit fulgur in oriente. & bene aduertit Franc. Anton. de Rampelo. *in figuris Bibliæ titulo de morte.* super illis verbis *sicut exit fulgur,*&c.*litera E,fol.*109.fiunt enim subitò, & improuiso fulgura, & tonitrua, quos autem

77 tem extra domos pœnitentiæ reperiunt vagantes, per agros vanitatis vitæ præsentis putrescentes,descendit super eos repentinæ mortis tempestas,& subitò extinguuntur,& à dæmonibus eis insidiantibus rapiuntur in hora mortis, vt inquit diuus Gregorius *in d. lib.6. Moralium.*relatus à Franc.Antonio *vbi proximè ante finem.* ergo cùm mors sit fulgur, subitò, & repentè veniat, absolutio excommunicationis differenda non est per appellationem, ne fortè eum inueniat extra domos pœnitentiæ, Ecclesiam & communionem fidelium, qua excõmunicatio eum priuat,& tradit dæmoni,iuxta illud Apostoli; Tradidi eum Satanæ,*&c.* & iste est verus sensus illorum verborum text. *in d. cap. qua*
78 *fronte*, ibi, ne in excommunicatione decedat iudex absoluere potest, *&c.* quia periculum est in mora, dilationem non patitur absolutio, imò acceleranda est, cùm à vitiis, & malis celeriter exire debeamus. Probatur Ecclesiastici 5. Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Pro quo facit illud S. Io.Chrysost. *in homilia 22.in 2.Corinth.in Moralib.*Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: nescis enim quid paritura sit superuentura dies: periculum enim, & metus est in differente, salus verò, certa ac secura, si nulla sit dilatio. Et lib.Ecclesiastici cap.5.legimus ibi, Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem, subitò enim venit ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te,*&c.*

79 Ad quod pondero illud Hieremiæ Prophetæ 51. qui postquam de vitiis, culpis, & mundo loquutus est, Fugite(inquit) de medio Babylonis, non enim dixit *exi*, vel *abi*, de medio Babylonis, ne peccatori videretur permissa dilatio, quam exitus à malis,& culpis, nullo modo patitur, cùm periculum sit in mora.quia nescitis qua die ac hora,*&c.* sed subitò vt fulgur mors venit, secundùm quæ iam diximus, & ideo meritò vsus est Propheta illo verbo, *fugite*;suæ intentioni & breuitati,& rei necessario,cùm omnem cursum præstitum, omnimodámque celeritatem significet. quod confirmatur, nullum enim in mundo maius potest considerari periculum,quàm nauis in medio maris tempestate lacessitæ,quam vndæ tumidæ sorbe-
80 re videntur, eodem etiam periculo peccatorem expositum esse, dicitur. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me Psalmo 68. & ita diuus Isidor. de summo bono inquit: Postquam peccato obligauimus nos in operibus Diaboli, iam nostra virtute surgere non valemus, sed sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur, vbi venti tempestas eam deuoluerit: sic homo diuinæ gratiæ auxilio perdito, non quod vult,agit; sed quod Diabolus persuadet: & nisi valida manus Christi ipsum inde extra- 81
xerit,vsque ad mortem in peccatorum suorum sordibus, & vinculis permanebit,& inde cùm is qui est in hoc periculo, subitò potest perire, subitò etiam & sine dilatione auxilium ei præstandum est; vt ibi prosequitur Isidor.dicens. Sed Christus, qui non 82
vult mortem peccatorum, nec delectatur in perditione viuentium, præsto est, infundere huius gratiæ dulcedinem, vt peccatorem extrahat à peccatorum suorum profundo. igitur peccatori excommunicato, qui tot periculis expositus, impedimento appellationis absolutio differenda non est.

Hæc etiam pars insuper probatur; etenim 83
si verum est, sententiam, qua alimenta corpori humano præstanda fore, iubetur; per appellationem non suspendatur, quominus interim debeant alimenta præstari, ea nempe ratione ne fame moriatur, & perire possit, *l.1. ff. vbi pupillus educari debeat gloss.verbo alimenta in l.2. ff de ferijs, & dilatio.* & ex his quæ latè adducit Bald.Nouellus *de dote parte 9.priuileg.7.*Ozafc.*decisione Pedem.25.num.* 20. Menochius *de adipiscen.possess.rem.4.num.* 829. & ex Lancelot.Lara,Surdo,Gigante,& 84
aliis, dicemus latè infrà suo loco commodiori. ergo à fortiori idem dicendum est, & priuilegium concedendum in absolutione ab excommunicatione,qua quis habilitatur ad participationem Eucharistiæ, & cæterorum sacramentorum, qua priuatus erat per excommunicationem vel interdictum, quæ sunt cibus,& alimenta animæ ei vitam præstantiorem præstantia.

Nam si alimenta corporalia ordinata fue- 85
runt ad viuendum, quæ non directò vitam præstant, sed offeruntur calori naturali, vt in eis occupatus & detentus, his durantibus, interim non deueniat consumpturus humidum radicale,cuius existentia vita durat; at alimentum, & cibus spiritualis directò & immediatè vitam confert, & ideo dicit Dominus Ioan.6.cap. Caro mea verè est 86
cibus, & sanguis meus verè est potus. & iterum: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem,in me manet.& ego in illo. Et facit illud diui Basilij, ad Cæsa- 87
ream patritiam, Participare de sacro corpore & sanguine Christi pulchrum est, & valde vtile,ipso manifestè dicente, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam æternam, *&c.* & ad idem diuus Ambrosius *lib.5.de Sacram.cap.4.*ibi.& panem istum vitæ, *&c.* Et sic meritò differentiam

rentiam inter vtrumque esum, & cibum corporalem, & spiritualem adnotat diuus
88 Gregor. *homil.6. super Euangel.* Hoc distare, fratres(inquit) charissimi,inter delicias corporis, & cordis solet, quòd corporales deliciæ cùm non habentur, graue desiderium in se accendunt, cùm verò habitæ eduntur, comedentes protinus in fastidium per saturitatem vertunt: at contrà spirituales deliciæ cùm non habentur, in fastidio sunt,cùm verò habentur, in desiderio, tantóque à comedente ampliùs esuriuntur,quanto ab esuriente ampliùs comeduntur. Et ibi iterum, In illis appetitus saturitatem,saturitas fastidium generat, in istis autem appetitus saturitatem, saturitas appetitum parit, augent enim spirituales deliciæ desiderium in men-
89 te,dum satiant. Et pariter Ecclesiast.24.Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me adhuc sitient. Et quia supersubstantialis panis est ex Matthæi 6. panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. Sed quid mirum, vt hæc & aliæ plures constituantur differentiæ inter cibum corporalem, & spiritualem, cùm iste sit panis qui de cœlo descendit, & panis Angelorum, & tandem sacrum conuiuium in quo Christus sumitur, vt inquit Ecclesia in officio corporis Christi, Antiphona ad Magnificat,& Paul.1.Corinth.10. panis,quẽ frangimus,nónne partici-
90 patio corporis Domini est?& dicitur panis quotidianus, quem petere nos docet Christus Redemptor noster in oratione Dominica, quæ incipit Pater noster, *&c.* secundùm Lucam 11.Panem nostrum quotidianum da nobis hodie; qui panis de hoc spirituali intelligitur,absque quo anima sicut corporali corpus sustineri,& viuere non potest, & ita quotidianus dicitur in Oratione hic panis, qui de spirituali intelligendus est, secundùm diuum Hiero. *Matthæi 6.& lib.3.aduersus Pelagium.* diuus August. *sermo 28.de verbis Domini, & epistola 121. ad Probam cap.11. & de bono perseuerantiæ cap.4.* diuus Cyprianus *lib. de oratione Dominica.* diuus Chrysostomus *homil.9. ex varijs in Matth.to.2. & homil. de oratione Dominica tomo 5.* diuus Ambros. *lib.5.de Sacram.cap.4.* diuus Athanas. *in lib.1. de incarnatione.* Tertull. *lib. de oratione.*
91 Victo. *lib.3. aduersus Arri.* & ideo dicit diuus Ambros. *lib.5. de Sacram. cap.4.* Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis? quotidie accipe: vt quotidie tibi prosit. & postquam idem dixerat diuus Augustinus *sermone 28. de verbis Domini con. 20.* inquit, sic viue, vt quotidie merearis accipere. Ergo cùm hic panis sit pane corporali supersubstantialis, & cibus seu alimenta animæ, ei per appellationem suspendenda non sunt per appellationis obstaculum, & non solùm sicut in alimentis maioribus præstandis, sed etiam in cibariis, & educationibus, quæ pupillis, & infantibus præstari iubentur, iuxta text. *in l.1. & toto titulo ff. & Cod. vbi pupillus educari vel morari debeat,* vt constat ex exem- 92
plo diui Chrysostomi *homil. 53. super Matth. tomo 2.* ibi, Non videtis quanta infantes animi alacritate mammillas arripiunt?qua pressione papillis infigunt labia?non minori cupiditate nos quoque ad hanc mensam, & ad huius calicis accedamus, spiritualem papillam, imò verò maiori desiderio; quasi lactentes pueri gratiã spiritus fugamus, vnus sit nobis dolor, vna tristitia, si hoc alimento spirituali priuamur. Ecce igitur diuum 93
Chrysostomum;dicentem maiorem esse dolorem alimento spirituali priuari hominem, quàm infantem lacte. ergo eodem modo, & à fortiori dicendum est, quòd quemadmodum appellatio non est impedimentum, quominus alimenta infantibus, & maioribus interim præstentur, nec sententiæ effectus suspendatur, ita in absolutione ab excommunicatione cùm per eam permittatur alimenta spiritualia vesci.

Hinc etiam hæc nostra fulcitur,& corroboratur opinio, nempe iudicem Ecclesiasticum vim non facere, non deferendo appellationi emissæ à sententia, qua quis absolui iubetur ab excommunicatione, vel interdicti vinculo. nam si subsidium, & auxilium, quod ad humanum bellum mitti, per sententiam iubetur: non suspenditur eius effectus per appellationem subsequentem pariter *in l. fin. de appellat. recipi.* ibi, ne frumen- 94
tum in vsum militum, in annonæ subsidium contrahatur, *&c.* quoniam hæc res dilationem non patitur ex ipsa lege, ad quod videnda sunt, quæ circa subsidium charitatiuum suprà diximus cap.2.sed sic est,homi- 95
nem esse in continuo perpetuo prælio spiritus aduersus carnem, caro autem aduersus spiritum, spiritus promptus, caro autem infirma, tres enim sunt animæ fortissimi inimici continuò in statera parati,scilicet mundus,Diabolus, & caro,qui insidiis ipsam minantur, quique frequenter captiuant spiritum in lege peccati. Mundus nunquam solus præliat,sed ducit secum carnem, & Diabolum, & hi tres simul, & semel contra spiritum pugnant, de quibus per Ecclesiast.25.
cap. Tres (inquit) species odit anima mea, 96
pauperem superbum, diuitem mendacem, & senem fatuum,& insensatum; pro quibus intelligit, & optimè, Diabolum, mundum, & carnem, vt ibi latiùs explicatur, à quibus oppressus & defessus, & lacessitus Dauid Propheta Psalmo 37. Inimici autem mei

viuunt.

viuunt & confirmati sunt super me, & multiplicati sunt, qui oderunt me iniquè. Auxilium Dei in hoc prælio necessarium inuocans, inquit ibi, ne derelinquas me Domine Deus meus, ne discesseris à me. quod auxilium præstat Dominus viriliter se gerenti iuxta illud Psalmi 26. Viriliter age, & confortetur cor tuum. & ideo dicit Dominus
97 in Apocalypsi cap. 2. num. 7. Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod lignum vitæ est figura huius sancti Sacramenti Eucharistiæ, corporis & sanguinis Christi, vt ex his quæ in hoc adducit Fran. Dida. Muril. *in suis discursibus prædicabilibus sermone primo, de las figuras del Sacramento de la Eucharistia*, super illis verbis, *caro mea verè est cibus*, &c. *ante fin.*
98 *colum.* 282. quapropter, quia noster primus Pater Adam non se gessit in hoc prælio viriliter, sed victus est à dæmone, cùm eum exulauit Dominus, dixit, ne fortè mittat manum suam, & sumat de ligno vitæ, & comedat, & viuat in æternum, Genesis 3. n. 22.

99 Cuius quidem prælij contra hos inimicos proprium subsidium est, tutela, & defensio, Eucharistiæ Sacramentum, vt probat diuus Cyprianus *in epistola 2. ad Cornel.* ibi, communicatio danda est à nobis, vt quos excitamus & exhortamur ad prælium, non inermes relinquamus, sed protectione sanguinis, & corporis Christi muniamus, & cùm ad hæc fiat Eucharistia, vt possit accipientibus esse tutela, quos tutos esse contra aduersarios volumus, monumento Dominicæ saturitatis armemus, *&c.* Et quemadmodum alimenta, & alia cibaria temporalia admodum necessaria sunt ad bellum, ad victoriam, & ad fortes reddendos homines
100 humanos: panis cor hominum confirmat Psalmo 101. Ita in hoc bello spirituali ad idem necessarius est cibus corporis & sanguinis Christi, cuius præcipuus est effectus, animum & vim attribuere, iuxta illud Dauid Psalmo 22. Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me. & diui Ignatij Epistol. ad Ephesios, Date operam, vt crebriùs congregemini ad Eucharistiam, & gloriam Dei, quando enim sæpius in idem loci conuenitur, labefactantur vires Satanæ, *&c.* & diuus Paul. ad Hebræos cap. 13. num. 9. sicque legitimè certantibus; victoribúsque, & gratiam merentibus, per absolutionem peccatorum offerēda est Eucharistia, ad quod facit illud S. Marci Anachoretæ *in lib. de Melchisedech*, postquam retulit illud Melchisedech, qui panem dedit, & vinum Abrahæ, simul cum absolutione, postquam è bello, quod cum Regibus habebat, victor rediit, vt aduertit S. Cyrill. *lib. 2. in Genesin*, (quod est figura huius Sacramenti Eucharistiæ, vt aduertit S. Marc. ibi,)
dicit sic Christus redeuntibus ex bello spi- 101
rituali, dat panem sanctificatum, dicens, accipite, & manducate de eo omnes, *&c.* ergo dicendum est, quòd cùm anima sit in perpetuo prælio cum fortibus inimicis, à quibus vera defensio verúmque subsidium, & alimentum est Eucharistia, quæ consequitur per absolutionem ab excommunicatione, vel interdicto, minimè differenda, nec suspendenda est per appellationem ab ipsa, vel à sententia qua ipsa fieri iubetur; quemadmodum non defertur, nec demoratur subsidium prælio temporali mittendum, *per d. l. fin ff. de appellat. recipien. vel non.* imò à fortiori in nostro casu, cùm maius periculum immineat.

Et hæc doctrina, nempe; posse iudicem 102
excommunicatum relaxare non obstante appellatione; procedit etiam in interdicto, & suspensione ex æqualitate & æquiparatione à nobis suprà probata, & etiam ex his fundamentis hìc adductis, & desuper idem dicit Lancelot. *de attent. 2. part. cap. 12. limit. 23. à num. 10.* vbi dicit, quòd illæ tres limitationes quas scripserat ibi *limit. 21. 22. 23.* nempe denuntiationem, fructus priuationem, & absolutionem, de quibus etiam nos diximus latiùs hoc eodem capite, quas ipse *in 3.* capitibus diuisit, dicit procedere, & habere locum in suspensione, interdicto, quemadmodum, & in excommunicatione, sequuntur etiam omnes Doctores supracitati, qui de absolutione à quacumque censura expressè loquuntur.

Quæ doctrina, & resolutio in tantum ve- 103
ra est, vt à fortiori procedat, vt non possit appellari à sententia qua dictum sit, excommunicatum pręstita cautione esse absoluendum. Cardin. Alex. *in cap. qua fronte num. 10. ibi not. vlt. de appellat.* Ruginell. *in tract. de appellat. §. 2. cap. 3. numer. 7.* Escacia *de appellatio. q. 17. limit. 42. num. 21.* & non solùm quando appellatio subsequitur absolutionem, sed etiam quando præcedit eandem absolutionem, vt tenet Lancelot. *de attent. 2. p. cap. 12. in præfatione num. 115. limit. 3.* & idem Lancelot. *in eadem 2. p. cap. 12. limit. 23. sub num. 2.*
vbi etiam loquitur, quando quis est excom- 104
municatus, & instat pro absolutione, & aduersarius replicat non esse absoluendum. Decius *in c. qua fronte sub num. 17. de appellat.* qui loquitur, quando quis est excommunicatus, & petit absolutionem ab eodem iudice, qui eum excommunicauit, aduersarius opponit, quòd cùm offensa sit manifesta, absolutio concedi non debet, etiamsi excommunicatus velit præstare cautionem de parendo iuri, iuxta *cap. ex parte 24. de verbo. sign.*

iudex

105 iudex reiicit oppositionem, & aduersarius appellat, nihilominus iudex, non obstante appellatione, absoluit; quia licèt absolutio sit iniusta, tamen tenet appellatione pendente, licèt vti talis potest per superiorem rescindi,Franc. *in d.c.qua fronte quæst.4.n.35. & sub num.38.* Lancelot.*dict.cap 12.limit.21. num.36.& 37.& d.limit.23.sub num.3.* & vide Escac.*vbi proximè à num.22.cum seqq.* qui post Lancelotum, & Philip. Franchum aliquibus modis ampliat, & limitat hanc doctrinam.

106 An & quando iudex superior ad quem appellatum sit,absoluere excommunicatum possit, & debeat ad cautelam (si & in quantum indigeat) ad tollendum murmur, & scandalum populi, vel quoquo modo, vide text. *in c.solet.* & text. *in cap.venerabilibus cum suis §§.de sententia excommunic. libr.6.* & quæ ibi adducunt glossa & Doctores,& interdicto vel suspensione, vide text. *in cap. Apostolicæ.* vbi Ab. Felin. & cæteri latè *de exceptionibus.* & vide latè Couar. *in prælectione c. alma mater,de sentent. excommun.lib.6. 1.p.§.12.*

107 *per totum.* vbi etiam an delegatus possit ad cautelam absoluere, & an & quando absolutio eadem debeat esse cum sola iuratoria cautione, de stando iuri, & casus in quibus fideiussoria requiratur, vide text. & ibi Philipp. Franc. & cæteri *in dict. cap qua fronte de appellat.*

108 Vnum tamen aduertere libet, quòd cùm superiores iudices sic ad cautelam absoluebant, & habilitabant excommunicatos appellantes, ipsi indistinctè non solùm in iudicialibus, sed & in cæteris communicantes cum omnibus non existimantes censuras, & in contemptum suffraganeorum, quod periculosum erat, ideo praxis obseruat, vt iudex ad quem recepta appellatione, inhibeat iudici à quo,vt per aliquos dies non procedat ad vlteriora,& in causa supersedeat (quam nos *sobre cessoria*, appellamus vulgariter) & vt simul acta transmittat, ex quibus superior informatus potest iudicare seruata forma text. *in d. cap. venerabilibus*, & aliorum allegatorum iam:& si inueniat bene appellatum, & malè iudicatum, potest vel ipse absoluere, vel ad inferiorem remittere absoluendum; si autem malè appellatum inueniat, reum remittit ad eum; si autem dubium sit, in arbitrio iudicis est vel absoluere, vel remittere,vt tenet Ancharan. *in d. cap.solet de sententia excommun. libr.6.* & Abb. *in c. per tuas de sentent. excommu. num.2.* & hac praxi vtitur quando appellatur post excommunicationem;si verò antequam incursa sit excommunicatio,facienda est inhibitio eo modo quo sursum posuimus, & cognito de iustitia appellantis, eum remittit ad inferiorem, vt iterum in causa procedere queat, quæ praxis ortum, & fundamentum habet à doctrina Ab. *in cap.per tuas num. 3.de sententia excommun.* quam se multoties vidisse practicari testatur Zerola *in praxi Epi. 1.part.verbo appellatio. §.ad secundum. cap. venerabilibus,&c.*de qua videndus tamen est Couar.*in cap.alma mater 1.part.§.vlt.à num.7.* glos. *in cap.1. verbo prætermissa de foro compet. libr.6.* & glos. *in cap. vt debitus honor versiculo alioquin de appellat. & in cap. Romana §. sententi.de appellatio.in 6.* vbi Geminianus *versiculo quæro an excommunicatus.*

109 Superior igitur non poterit absoluere excommunicatum, nisi priùs visis actibus, & facta inhibitione præcipiens, vt ad ipsum transmittantur, postmodùmque, prout iuris est, iudicare, ad ipsum namque iurisdictio non deuoluitur, nisi priùs probata causa vera, & legitima appellationis,vt secundùm Innoc. *in c.per tuas de sent. excommun. num.4.* tenet Zerola *in d praxi Epis.2. part. versiculo appellatio.§.nonò quæritur,&c* & per Hostiens. *in summa titul.de offic.deleg.§ & qualiter finiatur*, dicentem, malè facere aliquos superiores metropolitanos absoluentes excommunicatum appellantem,anteaquam inhibeant inferiori,vt ne procedat per aliquot dies,secundùm formam iam dictam, & transmittat acta, quod in criminali causa loquendo confirmat, & approbat sacrum Concilium Trident. *sess.13. de reformat.cap.3.* ibi, coram iudice ad quem appellauit, acta primæ instantiæ omnino producat, & iudex nisi illis visis, ad eius absolutionem minimè procedat. & in declaratione Cardinal. eiusdem *cap. 3.4. parte folio 254. verbo causa appellationis,&c.* Congregatio censuit Episcopum ad 110
quem appellatum fuerit,excommunicatum coram se comparentem ad cautelam, posse absoluere, visis actis, quibus iurisdictio sua fundetur, quamuis aliàs de meritis causæ non cognoscat, diffinitiuè tamen, nisi visis omnibus actis primæ instantiæ non posse iuxta hoc caput sententiam ferre.

111 Constito autem de contumacia iudicis à quo, recusantis exhibere acta, partes erunt iudicis ad quem appellatum est, absoluere partem appellantem à molestationibus, & pronuntiare acta, & sententiam iudicis à quo, si vnquam reperiuntur cassa, & vana. ita loquitur eadem declaratio *in princip. ver. acta primæ instantiæ.* ibi, secundum dispositionem cap. ibi, is autem à quo appellatum fuerit, intra triginta dies acta ipsa postulanti gratis exhibeat, alioqui causa appellationis huiusmodi; prout iustitia suaserit terminetur: & ad illud quod idem Concilium dicit

dicit(appellanti gratis exhibeat,*&c.*) intelligenda ſunt de actis in criminali cauſa confectis per iudicem, vel ſaltim per Cancellarium eius Epiſcopi,vel qui acta tunc exhi-
112 bere debet gratis.non tamen intelligendum eſt de notario actuario, cùm omnino ſoluenda eſt merces, iuxta alia Concilij decreta *ſeſſione* 24 *de reform.cap.*20. & alibi paſſim, & ita declarauit congregatio *vbi proximè verſiculo,gratis exhibeat.*

113 Hinc non inutile videbitur,examinare illam quæſtionem, an iudex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens appellationi interpoſitæ per mulierem, quam ad abſoluendum (vel quia ad idem tenetur de iure, vel quia iubetur per ſuperiorem, vel rogatur à tribunali) eo quòd perſonaliter ad abſolutionem nanciſcendam cogit, & compellit, comparere corã ſe, de qua quæſtione ſemel de facto vidi dubitari, licèt apud neminem, necdum tactam, & à iudice vim fieri cõſtat, nam cùm iure prohibitũ ſit, vt mulieres nequaquam debeãt à iudice perſonaliter trahi inuitę,nec euocari cauſa ferendi teſtimonij, aut alia qualibet, quæ in iure non inuenitur expreſsè deciſa etiam authoritate literarum
114 ſedis Apoſtolicæ, vel legatorum ipſius, aut alia quacumque; ſed tenetur ad eandem tabellionem, aut aliam perſonam idoneam tranſmittere, vel ipſe iudex requirente qualitate negotij,text.eſt expreſſus *in c.mulieres.* (quas vagari non cõuenit, nec virorum cœtibus immiſceri) *de iudicijs lib.* 6. text. etiam *in auth.vt nulli iudicum in princ.* ibi, ſed ſiquidem pro fiſcalibus debitis paſcetur ſecundùm legem mulierũ aut per virum ſuũ, aut per ſe,aut per quam voluerit perſonam legitimè reſpondeat,& tranſigat rem,*&c.* & eadem verba ſcripta ſunt *in authent. ſed nouo iure C.de off.diuerſorum iudicum, poſt l quoniam C.de cuſtodia reorum cum alijs.* & latè probaui-
115 mus ſuprà hac eadem p.c.4 à n.90.circa carceratos ratione perſonæ,quod ibi de muliere dixi, vbi ex plurib⁹ comprobaui, quod etiamſi perſona mulieris neceſſaria ſit ad iudicium, ad id vocanda non eſt perſonaliter, ſed ad eam debet iudex aliquam perſonam mittere, iuxta text. diſpoſit. *in d. c. mulieres.* ſecundùm quem, cùm in iure non inueniamus expreſſum, ad abſolutionem nãciſcendam perſonalem requiri præſentiam mulieris,ferè contrarium diſponitur, arg.text. *in c.*
116 *mulieres de ſent.excommun.in decreta.*vbi dicitur quod mulieres, quæ incidunt in canonem, ſi quis ſuadente, ne cogantur Romanam Curiam adire pro abſolutione, abſoluantur à diœceſano ſuo, ergo iudex debet presbytero eam committere & delegare.

117 Et quod iudex Eccleſiaſticus alij poſſit cuilibet cõmittere abſolutionem, ſibi etiam iure ſpeciali competentem in caſibus maioribus,probat text.*in c.ſi.de off.ordinarij,* ibi,his quibus ex off.in certis caſibus competit illos abſoluere, qui per violentam manuum iniectionem incidunt in canonem ſentẽtiæ promulgatæ, licet aliis huiuſmodi abſolutionem committere, cùm viderint expedire.) hactenus. quem text. exornat Cou.& alij ab eo relati *in lib.*3.*variar.reſol.c.*20.*n.*5.& gl. & Doctores *in d.cap.fin.de off.ordin.*text. *in c ſi de off.& pot.iud.delega.* loquentem in his quibus 118
nudum miniſterium cõmiſſum eſt, qui ſubdelegare non poſſunt,vt ibi;& quòd excommunicatio delegari poſſit, probant communiter DD.*in c.quod ſedem,de off.ordinarij,& in l.imperium ff.de iuriſd. omnium iud.* ergo ſimiliter & à fortiori abſolutio, & relaxatio,quæ eſt magis fauorabilior cauſa, vt ſuprà hoc cap.diximus.

Inſuper, nam quia iure canonico quid- 119
quid eſt cognoſcibile, eſt delegabile, ſiue cauſæ ſint mixti, ſiue meri imperij,quemadmodum & ſimplicis iuriſdictionis, gloſſ.*in c. in Archiepiſcopatu de raptoribus.* gloſſ. *in d. cap. quod ſedem* gloſſ.*in cap peruenit* 95.*diſt.* quam communem dicunt Panormi. Immola, & Alciatus *num.*76. *in d.cap.quod ſedem.* Iuniores *in l.*1.*ff.de offic. eius cui mandata eſt iur.*præſertim Curtius Iunior *numer.*26. Alexan.Iaſ. & Purpur.*num.*492. & Iacobus de Nigris *column.*13. per text. *in cap. in Archiepiſcopatu de raptoribus.* textus *in cap. aqua de conſecratione Eccleſiæ vel alta. cap. vel nulli vt Monachus in* 6. *clem.* 1. §. 1. *de hæreticis cap. licet de officio Vicarij cap. cum Epiſcop. de officio ordinar. in* 6. Couarr. *in libr.* 3. *varia. reſolut. cap.* 20. *à princip.* & nos latiùs hunc articulum exa-
minauimus ſuprà p.1. c.4. poſt princip. ergo 120
cum iure non prohibita ſit abſolutionis delegatio, imò ſic permiſſa, debet iudex Eccleſiaſticus alteri eam committere, ne cogatur mulierem perſonaliter accedere, maximè ſi mulier ſit nobilis,& habitet extra ciuitatem & locum iudicij,quia peculiari quadam ratione honeſtatis hoc eſt beneficium, & priuilegium à iure mulieribus inter alia conceſſum,iuxta vtrumque *d.cap.mulieres de iudiciis in* 6.*de ſent.excom.in decret.* & tex.*in d. auth.vt nulli iudicum in princ. & d.auth. ſed nouo iure C.de off.diuerſorum iud.cum aliis.*

Quæ omnia ſatis comprobare videntur 121
noſtram hanc opinionem, detegúntque hac in quæſtione violentiam fieri euidentem à iure,non deferens appellationi interpoſitæ à muliere, iuſſa perſonaliter comparere pr[illegible] abſolutione nanciſcẽda. Quoniam hoc [illegible] uamen talis eſt naturæ: vt ab eo licit[illegible] pellatio. nã cùm hoc beneficiũ à [illegible]

muni sit concessum, vt pro his causis ciuilibus nullo modo debeat, in iudicium trahi personaliter, sed per maritum vel procuratorem quemlibet legitimè constitutum,audiatur,& si causæ qualitas hoc requirat, vt persona eius necessaria sit; debet iudex, vel ire, vel mittere tabellionem personam idoneam,vt actus perfectè expediatur, secundùm text.& gl.*in d.c.mulieres de iudicijs*
122 *in 6.* nam à iudice negante vel non admittente iuris communis beneficium, alicui concessum, licita est & legitima appellatio. ita dicit eleganter Bald.*in cons.*378.*n.*2.*lib.*3. Cardin.Tusc. 1. *tomo conclusione* 359.sui dicti reddentes rationem, quòd vbi denegatur obseruantia iuris communis, ibi inferri dicitur grauamen à quo licita est appellatio, & probatur ex text. *in l.* 1. §. *si quis tutor excusationem ff. quando appellandum sit l. excusationis l. quicumque Cod. de excusationibus tutorum.* vbi probatur appellari rectè posse à iudicis decreto, quo aliquem tutorem vel curatorem minoris nominat non admisso beneficio excusationis legitimæ, à iure sibi concessæ, vt diximus suprà hac part. cap. 1. circa articulum exceptionum, vbi de tutoris nominatione dixi,& quando possit ab ea appellari.

123 Vltimo loco dicendũ est,ea quæ diximus circa effectum sententiæ suspensionis, vel interdicti,intelligi debere in spiritualibus,& diuinis officiis, & in his, quæ concernunt animam, secus autem est dicendum si interdictum vel suspẽsio alia officia, vel alia temporalia respiceret;tũc enim appellatio emissa à tali interdicto, vel suspensionis sententia suspenderet omnino eius effectum. ita tenet Philipp.Franc. *in cap. adhæc quoniam,in princip. de appellat.* vbi etiam Ab. & alij, latè Emanuel Rodriguez *in quæst. regul.quæst.*39.
124 *artic.* 5.*tomo* 1. qui dicunt quod si iudex interdixit alicui ingressum ciuitatis, seu palatij;vel ingressum alicuius possessionis,appellante ipso ab eo interdicto, suspenderetur effectus sententiæ, quod idem dicendum est in sententia suspensionis, vel interdicti à beneficio, vt per argumentum ab speciali text.*in c.is cui de sentent.excommun.lib.*6.tenet gloss. *ibi verbo sequentem.* vbi eam sequitur Archidiaconus, & Ioann. Andr. quam gloss. menti tenendam dixit Philipp. Franch. & Abb. *vbi suprà*, quam ad hoc omnino vide, quoniam singularis est sine dubio, qui omnes hanc partem tenent cõtra Innocentium qui contrarium insinuare videbatur *in dict. cap. adhæc.* vide etiam Lancelot. *de attentat. 2.parte cap.*12.*in præfatione numer.*86.qui confusè multum loquitur, & post Philippum Franc. *in cap. adhæc quoniam sub num.*3. *de appellat.* dicit Escac. *de appellat. quæst.*3. *à n.*67. *& quæst.*17 *limit.*42.*num fin.*

Qui omnes Doctores similiter idem in- 125
telligunt, & probant in suspensione vel interdicto ab vsu pallij, seu à Pontificalibus, cuius effectus per appellationẽ subsequentem omnimodo suspenderetur,qua pendente, & pallio, & Pontificalibus vti poterit, cæteráque omnia facere ex doctrina Innocent. *in cap.* 1. *de sentent. excommunic. in* 6. & ex Speculatore loco per Abb. & Franch. relato, & post Franch. Escac. *d.quæst.*3. *num.* 68. vbi quòd sic suspensus vsu pallij in diui- 126
nis celebrans non incurrit aliquam irregularitatem.

Pariter etiam idem dicendum affirmant Lancelot.*vbi proximè num.*84.*&* 85. ex Decio *consil.* 204. *in causa cathedrali per totum,* & alij, in Episcopo, seu alio clerico depo- 127
sito, quia interim appellatione à talis depositionis sententia pendente, nihil innouatur integer appellantis status, imò conseruatur, vt antea.igitur omnes concludunt reg.text. *in dict.cap.is cui.* & aliorum superiùs adductorum, solùm habere locum in his suspensionibus, & interdictis, quæ concernunt animam, & spiritualia, secus autem in cæteris temporalitatem, & profana respicientibus, in quibus iudex Ecclesiasticus omnino vim fieri declarabitur in tribunalibus supremis, si recuset deferre appellationi interpositæ à tali sententia suspensionis, vel interdicti, omniáque in posterum gesta reponere.

CAPVT VI.

An iudex Ecclesiasticus vim faciat,non deferens appellationi interpositæ à sententia interloquutoria, lata super articulis eius causæ, à cuius diffinitiua prohibetur appellari.

SVMMARIVM.

*A diffinitiua prohibita appellatio siue quoad vnum tantùm,siue quoad vtrumque effectum simul, an prohibita intelligatur ab interlocutoria. num.*1.

*Quod non prohibetur, censetur concessum. numer.*2.

*Analogum per se sumptum stat pro potiori significato. num.*3.

*Sententiæ appellatione de diffinitiua intelligitur. num.*4.

*Appellatio prohibita à sententia intelligitur à diffinitiua,non ab interlocutoria. num.*5.

Statutum prohibens appellationem à sententia potestatis,

poteſtatis, intelligitur de diffinitiua ſtrictè. num.6.

Prohibitio compromittendi ſuper cauſa, intelligitur ſuper principali, non ſuper articulis incidentibus. num.7.

Appellatio prohibita hæretico quoad diffinitiuam duntaxat intelligitur, non quoad interlocutoriam. num.8.

Interlocutoria non reparabilis per appellationem à diffinitiua, recipit appellationem. num.9.

Grauamen non poteſt reparari, quando non poteſt appellari à diffinitiua. num.10.

A ſyndicatu licèt non appelletur; tamen ab interlocutoria incidenti licere qui dicant. num. 11.

Prohibita licèt ſit appellatio in remedio l. fin. de edicto Diui Adria. & l. vni. Cod. ſi de moment. poſſ. ab interlocutoria incidenti licere, qui teneant. num.12.

A diffinitiua licèt prohibita ſit appellatio, admittitur tamen ab inordinato proceſſu. num. 13.

Appellatio vbi à diffinitiua prohibita eſt, pariter cenſeri prohibitam ab interlocutoria, & emergenti, defenditur. num.14.

Pactũ inter partes, ne appelletur in cauſa, intelligitur etiam prohibitio ab interlocutoria. n.15.

Clauſula (appellatione remota) intelligitur etiam reſpectu interlocutoriæ. num.16.

Summaria vbi eſt cauſa, omnes eius articuli ſummarij ſunt. num.17. & 24.

Cauſa, & ratio prohibitiua appellationis in cauſa appellationis militat etiam in interlocutoria. num.18.

Statutum prohibens appellationem à diffinitiua, intelligitur & in interlocutoria, vbi militat eadem ratio. num.19.

Statutum prohibens de nullitate dici, intelligitur etiam in interlocutoria. num.20.

In cauſa quæ conueniant, debent, & in effectu conuenire. num.21.

Caſus, quos nectit æquitatis, & rationis identitas, non ſunt quoad iuris diſpoſitionem ſeparandi. num.22.

Ab interlocutoria facilius ius appellationem tollit. num.23.

Natura eadem eſt quæſtionis incidentis in cauſa principali, quæ de ipſo principali. n.24. & 17.

De parte quoad partem idem eſt, quod de toto quoad totum. num.25.

Prohibita appellatio à cauſa principali, prohibetur etiam ab acceſſorijs. num.26.

Appellatio vbi eſt prohibita ex natura cauſæ prout alimenti, &c. intelligitur prohibita ab incidentibus. num.27.

Prohibetur cùm quid, cenſetur etiam prohibitum omne, per quod peruenitur ad illud. num.28.

Per interlocutoriam peruenitur ad diffinitiuam. num.29.

Appellatio ſi eſt prohibita à laudo, ita prohibetur à præambula compulſione. num.30.

Appellatio vbi eſt prohibita à principali, an ita intelligatur ab interlocutoria varij varia dixere. num.31.

Abbatis opinio refertur. num 32.

Angeli diſtinctio refertur. num.33.

Aegidij Boſij diſtinctio refertur. num.34.

Decij diſtinctio refertur. num.35.

Rebuffi opinio refertur. num.36.

Achil. Perſonal. diſtinctio refertur. num.37.

Scaciæ opinio refertur tenentis abſolutè prohibitam appellationem in cauſa principali, cenſeri prohibitam ab interlocutoria. num.38.

Appellatio vbi admittitur quoad deuolutiuum, non poteſt dici, quòd interlocutoria non poſſit reparari per appellationem à diffinitiua. num 39.

Grauamen in poſſeſſorio reparatur in petitorio, ſecus ſi ſuper petitorio iudicium non expectatur. num.40.

Doctorum omnium reſolutio in quæſtione propoſita, & diſtinctiones non integrè ſatisfaciunt. num.41.

Authoris diſtinctio refertur in propoſita quæſtione. num.42.

Appellatione prohibita quoad ſuſpenſiuum tantùm in cauſa principali, cenſetur prohibita ab interlocutoria ſuper incidenti, aut emergenti articulo. num 43.

Statutum generaliter prohibens appellationem à tali cauſa, intelligitur prohibere à qualibet eius interlocutoria. n.44.

Idem in ſtatuto prohibente compromiſſum. num. 45.

Oratio indefinita negatiuè concepta vniuerſalem ſignificationem habet. num 46.

Negatio appoſita ſubiecto, aut termino communi, facit orationem vniuerſalem. num.47.

Statutum prohibens appellationem ſpecialiter à ſententia, intelligitur de diffinitiua, non de interlocutoria, cùm ſit ſtricti iuris. num.48.

Statutum prohibens appellationem eſt odioſum, & reſtringendum, vt minùs lædat ius commune. num.49.

Ratio per quam ſtatuto prohibetur appellari à ſententia, ſi militet etiam in interlocutoria, de ipſa intelligitur, licèt ſit ſtrictè interpretandum. num.50. & 51.

Prohibita appellatione in cauſa principali, prohibetur ab interlocutoria, etiamſi aliàs ab ipſa licuiſſet appellare. num.52.

A competentia, vel incompetentia appellatio admittitur etiam vbi ſit prohibita à diffinitiua, quoad ſuſpenſiuum tamen. num.53.

A competentia ſeu incompetentia non cenſetur prohibita appellatio, quandoque prohibetur ab interlocutoria. num.54.

Incompetentiæ exceptio quandocumque opponi-

tur, ad impediendam sententiæ executionem. num.55.

Prohibita appellatio per statutum non intelligitur prohibita à sententia super incompetentia. num.56.

Iurisdictionis defectus exceptio non censetur exclusa à dispositione prohibente omnes exceptiones. num.57.

Interlocutoria super legitimatione personarum an admittat appellationem, vbi causa principalis illam non recipit, puta; quia est executiua. num.58.

Legitimatio personarum in quocumque iudicio necessaria est. num.59.

Exceptionem incapacitatis, in quolibet iudicio executiuo admittendam. num.60.

Legitimè actor,& reùs debent comparere in quolibet iudicio. num.61.

Legitimitatis exceptio non censetur excluſa à quolibet statuto, omnes exceptiones aduersus instrumentum excludente. num.62.

Legitimitatis exceptio etiam post tres sententias potest opponi. num.63.

In iudicio ex l.fin. Codice de edicto diui Adriani interlocutoria procuratorem legitimum non esse, vel aliquem non habere legitimam personam standi in iudicio, recipit appellationem. num.64.

Et in pronuntiatione, quem esse, vel non esse tutorem. num.65.

Beneficij curati prouisio non recipit appellationem,& proceditur summariè. num.66.

Oppositer, si declaretur esse vel non esse filium patrimonialem, aut aliàs personam legitimam;licitè appellat in prouisione curati. num. 67.

Appellatio permittitur ab inordinato processu, etiamsi in causa principali non admittatur quoad diffinitiuam. num.68.& 69.

Hieronymus Gonzalez opinio reprobatur. num. 70.

A iudice procedente ordinariè, cùm debeat procedere summariè, tanquam ab inordinato processu licet appellare. num.71.

A iudice procedente summariè, aut executiuè, vbi ordinariè debuit procedere, licet appellare. num.72.

Nisi quando summariè procedere, relinquitur iudicis potestati. num.73.

Ordinem iudiciarium seruare, non potest nocere. num.74.

A iudice non faciente quod eius potestati relinquitur; non licet appellare. num.75.

Ad testium inhabilium seu post terminum probatorium admissionem appellatio admittitur, etiam vbi à diffinitiua prohibetur quoad suspensiuum. num.76.

Sententia interlocutoria, si per dolum, aut iniuriam feratur, appellationem recipit, etiam vbi à diffinitiua prohibetur. num.77.

Idem est in sententia, quæ fertur per latam culpam, cùm dolo æquiparetur. ibid.

Sententia lata per dolum iudicis nulla est, nec transit in rem iudicatam. num.78.

Sententia nulla executionem non meretur. num. 79.

A diffinitiua prohibita appellatio quoad vtrumque effectum censetur permissa à qualibet interlocutoria incidenti. num.80.

Ab interlocutoria appellatur, quando per appellationem à diffinitiua reparari nequit. num. 81.

Grauamen dicitur irreparabile per appellationem à diffinitiua, quando nullo modo ab ea permittitur appellare. num.82.

Appellatio deuolutiua vbi à diffinitiua datur, non potest dici, grauamen interloquutoriæ non posse reparari per appellationem à diffinitiua. num.83.

Concil.Trid.sess.13.de reform.cap.13.ponderatur. num.84.& seqq.

Appellatio, vbi simpliciter à iure reperitur prohibita; intelligitur quoad vtrumque effectum. num.85.

Principis à voluntate quæ pendent, impossibilia iudicantur. num.86.

Appellatio vbi prohibetur in delictis, non intelligitur prohibita ab incidentibus. num.87.

Iura adaptantur ad ea, quæ frequentiùs accidunt. num.88.

Grauamen non reparari per appellationem à diffinitiua verificatur, quando ab ea est prohibita quoad vtrumque effectum, non quoad suspensionem tantùm num.89.

Hæretico licèt prohibeatur appellatio à diffinitiua, non tamen ab interlocutoria,& quare. num. 90.& 91.

l.1.§. quæsitum ff.de appellatio. verba ponderantur. num.92.

Prohibita appellatione à diffinitiua vt causa principali quoad suspensiuum, appellationi à qualibet interlocutoria regulariter deferendum non est. num.93.

Prohibita appellatione à causa principali quoad vtrumque effectum, admittenda est à quolibet grauamine incidenti. num.94.

A possessorijs an sit appellatio prohibita quoad vnum vel vtrumque effectum, duæ sunt contrariæ opiniones. num.95.

A possessorio si fuisset appellatio prohibita quoad vtrumque (vt plurimi putarunt) verum foret, permissam esse à qualibet interlocutoria. ibidem.

VIVS quæstionis vt debitum consequamur exitum, in duas coginmur ius imitantes, partes diuidere, atque distinguere, scilicet, appellationes ab interlocutoriis 1

terlocutoriis latis in cauſa, cuius diffinitiua prohibetur appellatio, quoad effectũ ſuſpenſiuum tantùm, & in appellationes, quę emittuntur ab interlocutoriis, in cauſis & negotiis negantibus à diffinitiua appellationem quoad vtrumque, & ſuſpenſiuum & deuolutiuum ſimul, de quo ad reſolutionem quæſtionis propoſitæ apparebit, & pro parte affirmatiua, nempe; vim iudicem facere huiuſmodi appellationi non deferentem. Probatur primò:

2 Quoniam, quod non prohibetur, cenſetur permiſſum, *l.1.& text.in l.ex eo ff.de teſtib.* text. *in l.inter ſocerum* §. *cum inter ff. de pactis dotal.* ſed appellatio ab interlocutoria non inuenitur prohibita hoc caſu: quando prohibetur à diffinitiua. ergo cenſeri debet permiſſa, & admittenda. & quia analogum per ſe ſumptum debet referri ad potius ſignificatum, §. *ius ciuile inſtit.de iure natur.* & id in
3 terminis dixit Franch. *in c.cum appell.*§. *ſi verò n.3. de appell.in* 6. Ab. *in c.paſtoralis n.6.de ap-*
4 *pellat.* quoniam, appellatione ſententiæ, intelligitur de diffinitiua, tex. eſt *in l.quod iuſſit ff.de re iud.* ibi, licet de ſententiis contra, *&c.* notat gloſſ. *in cap cùm olim, de teſtibus.* & pariter ex text *in c venientes, de iureiuran.* ibi, cùm & leges etiam ſæculares poſt ſententiam etiam beneficium appellationis non denegent à grauatis, &c. *iuncta l. ante ſententiæ tempus.* & ibi Cynus *num.fi.C.quorum appella. non recip* vbi ab interlocutoria prohibetur, & non à diffinitiua, idem docet Bald. *in l.ſi ex cauſa* §. *nunc videndum.* & ibi Albericus *ff. de*
5 *minoribus.* poſt Gulielmum Cumum, quod prohibita appellatione à ſententia intelligitur à diffinitiua, non autem ab interlocutoria, idem Bald. *in l.1.in princ.ff.de off.præfecti præto. & in additio.ad Specula. titulo de ſentent.* Socin. *conſil.*39. *capio primum numer.*12. *libr.*4. Alexand. *conſil.*50. *viſis actis ſub num.*2. *lib.*2.
6 vbi quòd licèt ſtatutum prohibeat appellationem à ſententia poteſtatis, debet intelligi de ſententia, quæ eſt ſtrictè diffinitiua: ergo quando appellatio remouetur à diffinitiua ſententia, non debet extendi ad interlocutoriam.

7 Facit inſuper, quoniam quando in aliqua cauſa, qua per legem vel ſtatutum prohibitum ſit, compromittere, intelligi debere quoad cauſam principalem, & ſubſtantiam negotij, non tamen intelligi quoad articulum emergentem in eo: docet Bald. *in l.cùm proponas in fin. de rebus creditis.* quod etiam affirmant nonnulli Doctores relati à Socino ſeniori *conſilio* 300. *column.*3. *verſiculo circa tertiam lib.*2. Huc pertinet, quod ſcriptum reliquere Archidia. Ioan. Andr. & Geminianus *in c.inquiſitionis, de hereticis lib.*6. quo loci illud affirmant, quòd licèt hæretico 8
prohibitum ſit appellare, intelligitur quoad ſententiam diffinitiuam, non autem quoad ſententiam interlocutoriam.

Vlteriùs probatur, quoniam quando in- 9
terlocutoria non poteſt per appellationem à diffinitiua reparari, licitè admittit appellationem, ſuprà capite primo, latè diximus. Sed vbi prohibetur appellatio in cauſa principali, grauamen interlocutoriæ reparari nequit, ergo ab interlocutoria iis caſibus admitti debet appellatio. ita loquendo de poſ- 10
ſeſſorio argumentatur Ozaſchus *deciſio.*25. *mortuo inteſtato ſub numer.*14. Contard. *in dicta l. vnica limita.*5. *numero* 3. *verſiculo ſed an ratio,* &c.

Deinde, & hæc pars fulcitur, quoniam 11
licèt à ſententia lata in ſyndicatu contra officialem appellari, non liceat, quoniam ea pendente executio fit: tamen bene poterit appellari ab interlocutoria ſententia, ſeu grauamine incidenti, quoniam ab eo officialis in ſyndicatu rectè queit appellare, quamuis ſibi à diffinitiua prohibeatur, vt per Paridem de Puteo *in tractatu de ſyndicatu, verbo appellatio. in verſiculo ſyndicatus, & verſiculo à ſententia lata.* Moderni *in annotat. ad Eguidium num.*195. Maranta *in Speculo aduoca.6.part.princ.*2 *actu titulo de appellat. num.* 193. & alij citati à Lanceloto Roberto *de attentat.*2.*p.cap.*12. *limi.*20. *num.*4. quibus pariter aſſentire videtur.

Cæterùm, & hæc pars tuetur ex his, quæ adducunt Innocen. *in cap.ſignificauerunt, verbo appellaſſe de teſtibus.* Angel. *in conſilio* 46. *ſtatuto ciuitatis Florentiæ, col. fin. verſiculo præterea,* quem ſequuti ſunt Nicellus *in tractatu de concord. gloſſ. ſub numero* 23. *verſiculo* 4. *moderatur.* Stephanus Aufreri. *in additio. ad deciſiones Capellæ Tholoſ.* Decius *in cap. paſtoralis numero* 4. *de appellat.* Blancus *in tractatu de compromi.* 4. *quæſtione princip. numero* 21. *verſiculo quartò deducitur.* Lancelotus Robertus *vbi ſuprà d.limi.*20. *numer.*4. Contard. *in l.vnica limit.*5. *num.*1. *& ſequentibus, & quæſtione* 20. *numer.*1. *Cod.ſi de moment poſſeſſ.* Veſtrius, Grauatius; quos citat Eſcacia *libro* 1. *cauſa.ciuil. & crimin.cap.*97. *ſub num.*981. Petrus Dueñas *in regul.* 44. *fall.*3. Bald. & Albericus poſt Guillelmum de Cumis *in l.ſi ex cauſa* §. *nunc videndum ff.de minoribus.* Zuchard. *in l. fin. Codice de edicto Diui Adriani numero* 436. illud omnes affirmantes, 12
quòd licèt à ſententia lata in poſſeſſorio, *ex l.*1. *Codice ſi de momentanea poſſeſſione.* ſimiliter, & in remedio legis finalis *Codice de edicto Diui Adriani tollendo.* non admittatur appellatio, imò prohibita ſit; nihilominus ab interlocutoria lata ſuper articulis emer-

gentibus in causa, & eius discursu appellatio admittitur vndique.

13 Pariter, & illud hanc partem affirmatiuam defendit; scilicet, quoniam in his, & aliis casibus, in quibus non permittitur appellatio quoad merita, & substantiam causæ, admittitur tamen, ab inordinato processu, & sic à grauamine articuli emergentis, ita docuit Bald. *cap. ex conquestione num. 1. de restitutione spoliat.* Ias. *in l. 1. numer. 5. versiculo limita 2. de bonorum possessio. secundùm tabulas.* & ibi Decius *numer. 6. versiculo quintò, & ab inordinato, &c.* idem Decius *in dict. l. fin. Cod. de edicto Diui Adri. numer. 47. versiculo sed posset.* Couarruui. *in practic. quæst. cap. 23. num. 8. versiculo cæterum licet.* Natta *consilio 121. num. 4 lib. 1.* Ioseph. Ludoui. *decis. 39. num. 8.* Zuchard. *in dict. l. fin. Cod. de edicto Diui Adri. num. 436.* Bellamc. *decisione 347.* Felin. *in cap. suborta num. 4. limit. 1. de re iud.* Veral. *decisione 6. vel 60. numer. 5. & 6. part. 1.* Marquesia. *de commissio. 1. part. cap. 12. num. 51.* & de hac re latissimè agemus infrà 4. part. cap. 13. per totum, vbi plures doctrinas congessimus. Quæ pars, & rationibus, & authoritatibus satis comprobata videtur, vt firmare queat aliquis regulam generalem, appellationem, nempe; prohibitam in causa principali, non censeri prohibitam, in interlocutoriis prolatis super articulis incidentibus, seu emergentibus, & per consequens iudicem, qui ei deferre recusat, vim facere manifestam, sibi nec per Senatum causam remittendam esse videri.

14 Et licèt præfatis Doctoribus hæc & tibi lector candide placeat, multis tamen opinio aliis displicet, probantibus hoc casu, hácque quæstione, vim nullam iudicem committere, si noluerit deferre appellationi emissæ à sententia interlocutoria, vel à grauamine incidenti ante diffinitiuam sententiam, à qua prohibita esset appellatio. Quoniam eo casu appellationem admitti non debe-

15 re, sicut nec à diffinitiua, dicunt. Quod ex eo probatur, primò, quia si inter partes litigantes pactum fiat, vt à sententia in causa lata non appelletur, intelligitur etiam ab interlocutoria hæc prohibitio facta, ita tenent Bald. & Salicetus *in l. fin. § fin. C. de temporibus appellationum*, quos sequutus est Gregorius Lopez *in l. 13. tit. 23. part. 3. in gloss. 6.* allegat ad hoc text. *in l. 1. §. si quis ante sententiam professus ff. à quibus appellare non licet*, ibi, indubitatè appellandi auxilium perdit, *&c.*

16 Similiter quia quando Princeps prohibet appellationem, puta, quando committit causam, ea remota, intelligitur etiam ab interlocutoria remota, atque prohibita, ita contra Bart. tenent Angel. & Immola *in d. l. 1. § fin ff. à quibus appellare non licet.* Gregor. Lopez *in d. l. 13. titul. 23. part. 3. gloss. 9.* rationem reddentes, quia eadem ratio militat in vtroque. Lancelot. *de attent. 2. part. c. 12. limit. 8. num. 20. & 21.*

Deinde facit pro hac eadem parte, quia 17
quando causa est summaria, omnes eius causæ articuli summarij esse debent, vt notat B. *in extrauag. ad reprimendum in verbo summariæ.* quem sequuntur Doctores *in cle. sæpe de verborum signif.* & latè explicat Iason *in l. 2. Cod. de edicto Diui Adrian. tol.* quibus addendus Petrus Anchar. *in cle. dispen. 5. nota. de iudic.* optimè per Anto. Nattam *cons. 121. n. 12. lib. 1.* ergo eodem modo dicendum est, quòd quando in aliqua causa appellatio prohibetur, intelligi etiam debet à quolibet eius articulo.

Desuper quoniam appellatio in causa pro- 18
hibita, siue ratione causæ, puta; quia celeritatem, celerémque executionem requirit, siue propter authoritatem iudicis de ea cognoscentis, quæ est ratio magis frequens, ac fundamentalis, qua regulariter appellatio est prohibita, vt patet ex iuribus, & authoribus rem hanc attingentibus, vt videbimus in discursu huius libri. sed hæc ratio pariter militat in sententia interlocutoria, sicut & diffinitiua, vt etiam considerat Benedictus à Plumbino *in l. etiam §. absens ff. de manumiss. vindicta.* Menoch. *in tractatu de adipiscenda possess. rem. 4. num. 813.* & per Angel. & Immolam *in l. 1. §. fin. ff à quibus appellare non licet.* ita docet Gregorius Lopez *in l. 13. titul. 23 parte 3. gloss 9.* Alexand. *consil. 50 visis actis numer. 12. libr. 3.* latiùs Felin. *in cap. causam quæ sub numer. 27. versiculo dum dicit de rescriptis.* Aquiles Personal. *tractatu de adipiscen. possess. numer. 336. versiculo ego bene fateor.* & quod statutum loquens de 19
appellatione à diffinitiua militet in interlocutoria, quando in casu est eadem ratio, tenet post Paul. Castrens. Franch. *in c. pastoralis quæst. 6. num. 24. de appellat.* Rota *decisio. 100. numer. 20. parte 1. diuersorum.* Cæsar Contard. *in l. vnica limit. 5. numer. 4. versiculo limita modo Cod. si de momen. possessio.* & facit Puteus *decisione 274. die 5. Maij numer 3. lib. 3.* quem sequitur Contard. dicens, *vbi proximè numer. 6.* quòd statutum prohibens dici de nul- 20
litate, interlocutoriam comprehendit. ergo idem quod in diffinitiua dicendum est, quia vbicumque est eadem ratio, eadem est iuris dispositio *l. illud ad l. Aquiliam l. actio. ff. de verborum obligat.* & quæ in causa inueniunt, 21
debent & in effectu conuenire *l. de quibus.* vbi Ang. & Doctores notant *ff. de legib.* casus namque, quos nectit paritas æquitatis, &

identi

22 identitas rationis, non ſunt quoad iuris diſpoſitionem ſeparandi. *d. l. illud.* cum ibi notatis per Bald. & Oldrald. & eſt originale verbum Ciceronis in Topicis.maximè quia
23 faciliùs ius tollit appellationem, ab interlocutoria, cùm ſit minoris præiudicij, tenet in terminis Cæſar Contard. *in repetiti. l. vnicæ limit. 5. num.4. C. ſi de mom. poſſ.* appellationem ab interlocutoria quam à diffinitiua potiùs tolli, quoad appellandi genus & materiam,in illa regula eſt negatiua,ſecundùm textum *in l.ante ſententiæ tempus Cod. quorum appellat. non recipi.*in iſta autem, & ſic in diffinitiua regula eſt affirmatiua, *leg. & in maioribus.* cum aliis.

Quæ pars iterum corroboratur,quoniam eadem natura eſſe ſolet quæſtionis inciden-
24 tis, & emergentis in cauſa principali, quæ eſt ipſius cauſæ principalis,*clem.diſpendioſam de iudicijs.* not.Bald *in l. ſolet num.8 ff. de aliment. & cibarijs legatis* Iaſ. *in l 2. num.6.C.de edicto diui Adri. tol.* Decius *in cap. paſtoralis num.4. in fi. de appell* Iatè Menoch.*de arbitr. iudi. lib.1. quæſt.45. num 9. & 10.* & pulchrè ſcribit ad rem hanc Socinus ſenior *conſilio 30.columna 3. lib.2.*& idem Menoch.ad propoſitum noſtrum *in dict.tractatu de adipiſcen. poſſ.rem.4. num.8 5.* cùm ergo in cauſa principali, atque ita à diffinitiua appellare non liceat, non etiam ab incidentibus. quò per-
25 tinet illud vulgaris regulæ, quod idem eſt de parte quoad partem, quod de toto quoad totum. textus *in l. quæ de tota.* vbi gloſſ. B. & Doctores notant, *ff. de rei vindicatione.* bonus textus *in l.iuris gentium §.adeò.* vbi per Iaſon.*ff. de pactis.* textus *in l. ſi vnus. §. ſi cum tibi cum ſeq. eodem tit.* text. *in l. ſi cui in princ. verſiculo proinde ff. de legatis. 1.* text. *in l. tres tutores in princ. ff. de adminiſtratione tutorum,* bonus etiam text. *in cap.ſuper quæſtionem §.fi. & in cap. paſtoralis §. item cum totum. de officio delegati cap. ſi diligenti de præſcriptio. cum alijs.* ergo dicendum eſt; quòd cùm non appellatur à ſententia totius cauſæ, & ſuper tota cauſa principali, nec debebit admitti à lata in eius parte, & articulis emergentibus, vel incidentibus. & facit quod dicit Eguidius Boſſius *in tract itu var. crim. titulo de appellat. n. 10.* ex doctrina Alexand. *in leg. patris & filij. ff. de vulgari & pupillari. colum. 2.* & per B. *in d. leg. ſolent.* dicens, quòd quando prohibetur appellatio à principali, etiam intel-
26 ligitur prohibita ab acceſſoriis, & impenſis, & idem tenet omne Lancelot. ſibi contrarius *3.p. c.26.à n.130. cum ſequentibus.*

27 Cæterum hæc pars defenditur, quia acceſſorium debet ſequi naturam ſui principalis,*ex reg.vulgari,acceſſorium, de reg.iur.in 6.* & ideo dicit Card.Tuſcus *1. tomo concl.359. num.44. & 45.* ſequutus Angelum *conſ.186.* quòd vbi appellatio prohibetur in aliqua cauſa ex ipſius natura, vt in momentanea poſſeſſione, alimentis, & ſimilibus, pariter nec admittenda eſſe ab interlocutoria eiuſdem cauſæ.

Quò pertinet illa vulgaris regula qua 28
in propoſito vtuntur protinus referēdi Doctores, ſcilicet; cùm quid prohibetur, etiam prohibitum cenſetur omne, per quod peruenitur ad illud.iuxta textum *in l. oratio. ff de ſponſalibus.* & quod ibi adducunt communiter Doctores, & *in leg. ſicut certo. §. fin.* & ibi gl. *verbo dominium ff. commodati.* igitur cùm à diffinitiua appellare non licet, ergo 29
neque ab interlocutoria, per quam ad diffinitiuam peruenire, & deuenire ſolemus, ita in ſpecie hoc argumento ad huius partis negatiuæ defenſionem vtuntur Bald. *in l.vnica num. 4. Cod ſi de moment. poſſ. fuerit appellat.* quo loci reiicit opinionem illam Guillelmi Cu. *in leg. ſi ex cauſa. §. nunc videndum. ff. de minoribus*, quam pro contraria parte ſuprà ab eodem Baldo ſibi parum conſtante, adduximus. eo etiam vſus eſt Menoch. *vbi ſuprà d.rem.4. num.816.* & huc ſpectat Ancharani doctrina *conſilio 78.* dicentis,quòd,vbicunque nō datur appellatio à negotio principali, prout à laudo lato inter conſangui- 30
neos vigore ſtatuti alicuius, ita nec dari à ſententia præambulæ compulſionis, quam referens ſequitur Cardin. Tuſc. *in tomo 1. concluſ.101. poſt numerum 11.* ergo ſimiliter affirmandum eſt in hac quæſtione.

Iam vides, iámque colligere potes, ex tanta rationum, auctoritatúmque varietate, & contrarietate ſimul, quàm ſit anceps, 31
quámque difficilis quæſtio hæc, cuius veram & practicandam iure reſolutionem pollicemur, in qua tradenda & reſoluenda varij varia dixere, & affirmarunt. in primis namque Abb. *in cap. paſtoralis num. 6. de appellat.* dixit; quòd vbicunque per ſtatutum remouetur appellatio à ſententia alicuius officialis; puta;poteſtatis, intelligi ſolùm re- 32
motam appellationem à diffinitiua, non autem ab interlocutoria, quia appellatione ſententiæ intelligi diffinitiuam. & quia ſtatutum debet intelligi,in ſtrictiori modo, ſecus autem (inquit ipſe) vbi ſimpliciter cauetur ſtatuto, vt à poteſtate non poſſit appellari, tunc namque intelligi de qualibet ſententia, ſeu præcepto, per argumentum *leg. primæ Cod. de officio præfecti prætorio.* & ita Bald. conſuluiſſe dicit, licèt conſilium non alleget.

Aliam & ſecundam huic contrariam, & diuerſam omnino diſtinctionem tradit Cardin. Tuſc. per Angel. *conſil. 188.* citatus *vbi* 33

suprà d. 1. tomo conclus. 359. post numerum 11. num 44. & 45. quòd quando appellatio prohibetur ob reuerentiam iudicis, tunc admitti appellationem ab interlocutoria, quando autem eadem prohibita est ex natura causæ, vt in momentanea possessione, admittendam tunc appellationem non esse putant.

34 Tertiam Egui. Boss. *in d. tractatibus variis crimi. titul. de appella. num. 11. & 12.* distinguentem inter causas & negotia ciuilia & criminalia, vt in prioribus appellationē prohibitam à diffinitiua, esse simul & ab interlocutoria prohibitam, ex doctrina Alexandri post Immolam *in leg. patris & filij ff. de vulgari & pupill. col. 2.* & Bart. *in d. leg solent ff. de aliment. & cibarijs legatis.* Bald. *in l. arbitrium in princ. ff. qui satisdare cogant.*

35 Quarta distinctio fuit Decij *in cap. pastoralis num. 4. vers. sed considerandum est, de appellatio.* scribentis, quòd tunc dispositio prohibens appellationem, non prohibet ab interlocutoria, cùm simpliciter de sententia loquitur, vt si dicat, quòd à lata sententia in causa alimentorum, vel simili, non liceat appellari. nam tunc appellatione sententiæ intelligitur de diffinitiua, vt de potentiori. tum etiam, quia minùs læditur ius commune, quo in dubio admittitur appellatio, vt pote quia defensionem continet. at secus est (inquit ipse Decius) cùm dispositio absolutè & simpliciter prohibet tali in causa appellari, tunc enim dicitur prohibita appellatio etiam ab interlocutoria.

Alij autem Doctores simpliciter cum
36 parte negatiua, scilicet; appellationi non deferentem ab interlocutoria vim haud fieri, & vltra suprà relatos, ita affirmant Rebuff. *in commentar. ad Regias constitutiones Galliæ tomo 3. titulo de appellat. in præfatione num. 13.* latè Menoch. (cum tamen tribus declarationibus & aliquibus ex fundamentis, de quibus nos in disputatione mentionem fecimus) *in dict. tractatu de adipiscen. poss. rem. 4. à num. 807. cum sequentibus.*

37 Quintam distinctionem scribit Achilles Personal. *tractatu de adipiscen. sub num. 334. versiculo ego autem.* quem sequitur Ruginell. *tractatu de appellat. §. 2. cap. 3. sub num. 645. versiculo ab interlocutoria in fin fol. 118.*

38 Et post hæc scripta vidi Escaciam *de appell. quæst. 17. limit. 6 membro 6. à num. 18. cum sequentibus*, qui vtriusque partis aliquos ex Doctoribus, eorúmque rationes, ac fundamenta refert, & absolutè huic posteriori parti, & opinioni inhæret, & amplectitur. quam *num. 36. & 37.* non solùm esse affirmat veram, sed seruari etiam in praxi, & post Menoch. *de arbit. lib. 1. quæst. 45. num. 9.* & Zucard. Angel. Anchara. Paulum & alios, hanc etiam partē negatiuam sequitur Marcus Anton. Peregri. *tractatu de fideicommiss. articulo 46. num. 50.* vbi referens aliquos Doctores contrariam opinionem tenentes, semper sibi dubitabilem fuisse eorum assertionem, & plures, ex hactenus relatis Doctoribus, hanc partem negatiuam absolutè, & sine distinctione, tenent cum aliquibus tamen limitationibus, de quibus statim, & in alimentis idem repetit Escacia *quæst. 17. limit. 7. num. 11. & 13.*

Qui quidem post Paul. Castr. suprà *in* 39
consilio 39. quòd à sententia lata lib. 1. Decium *in l. fi. num. 50. Cod. de edicto diui Adri.* Menoch. *tractatu de adipis. poss. rem. 4. quæst. 99. sub num. 817. & 818.* dicunt, quòd vbi appellatio à diffinitiua admittitur quoad effectum deuolutiuum, non potest dici, quòd interlocutoria non possit reparari per eandem appellationem. Et tacitè videntur innuere, quòd vbi datur prohibitio appellationis quoad vtrumque effectum, tunc irreparabilem esse interlocutoriam, & cum 40
Bald. Zucar. Meno. & Maran. locis superiùs citatis dicunt, etiam in possessorio cessare hanc irreparabilitatis considerationem, cùm adhuc remaneat iudicium petitorij, quo grauamen per interlocutoriam illatum reparatur, & sic respondent argumentis in contrarium adductis, & secus foret, quando super proprietate, non expetatur aliud iudicium, vt post Bald. Peregri. *vbi proximè num. 48.*

Sed verum nos amantes cognoscimus,
harum distinctionum neutram adeò esse
vniuersalem, & completam, quin difficulta- 41
tes infinitas quælibet admittat, quas sigillatim in specie, ne prolixus videar, non demonstro, quas quilibet poterit per sui discursum facillimè nancisci, quid sit dicendum in tam vtili, ac quotidiana quæstione.

Ego autem ex mente omnium Docto- 42
rum distinctionem vnā fui meditatus, quæ & copiosa & vniuersalis videtur, cunctas vincens difficultates, & omnia comprehendens, quæ intellectum, & humilem & quietum redditura censeo: Aut enim loquimur in causa, à qua prohibetur appellatio, quoad vnum effectum tantùm; nempe; suspensiuum: aut loquimur de causa, qua appellatio prohibita est quoad vtrumque, & suspensiuum, & deuolutiuum simul, vt in priori li- 43
benter admittamus opinionem illorum, qui affirmant, & absolutè tenent, appellatione prohibita in causa principali, intelligi etiam prohibitam ab incidenti in eam, vel emergenti grauamine, quos retulimus in posteriori parte quæstionis, cuius rationes, & fundamenta huic primo distinctionis membro quadrant,

quadrant.atque conueniunt,& ex his etiam adducendis in ſecundo.

Quo caſu iudex nullam vim faciet, ſi huiuſmodi appellationi negauerit delationem, & per Senatum hoc ita declarandum, cauſam ſibi remittendam eſſe, prout quotidie declaratur, & communiter practicatur,
44 quod extende etiam ad ſtatutum diſponens tamen in genere,& abſolutè, vt ſi dicat,non appelletur à poteſtate,vel à præfecto prætorio, vel non appelletur in tali cauſa. nam tunc etiam ab incidentibus, & emergentibus, & alia qualibet interlocutoria ſententia, vel præcepto cenſetur appellatio prohibita,argumento text.*in l.* 1. *Cod. de officio præfecti prætorio,* quia tunc tangit eius diſpoſitio vniuerſaliter omnes cauſæ articulos, vt per Bart. *in leg. ſolent ff. de aliment. lega.* Bald. *in l.* 1. *in princ. Cod. de ſentent. præfecti prætorio.* idem Bald. *in cap.paſtoralis §. fin. de officio delegati.* ſibi contrarius *in leg.ſi ex cauſa. §. nunc videndum ff. de minoribus.* idem tenet Abb. *in cap. paſtoralis num.* 6. *de appellat.* Philipp. Franch.*in cap.interpoſita. §. ille. col.* 5. *verſiculo quintò pone quod pars vel partes renuntiant,&c. de appellat.* quo loci mordet Bald. *in cap. cau-*
45 *ſam quæ.colum.fin.ante ſi. de reſcript.*& ſimilem cõſiderationem in ſtatuto prohibente compromiſſum, facit Soci. ſenior *conſilio* 300. *columna* 3.*ad finem lib.*2.

Quod etiam probatur, nam oratio indefinita negatiuè concepta vniuerſalem ſi-
46 gnificationem habere,& intelligentiam, dixit textus *in leg. qui ducenta. §. vtrum. ff. de rebus dubijs,* & gloſſ. quam ibi notant Fulgo. *in leg.iuris gentium. §.ſed ſi fraudandi. ff. de pactis.* Decius *conſilio* 3. *columna* 3. idem *in conſilio* 490. *columna* 3. Philip. Probus *in cap. vt circa de electione in* 6. Hieron. Cagnol. *in l.*1. *num.* 8. *ff de regul.iuris.* Decius *in rubrica eiuſd. tituli num.* 8. & eſt ratio, quia negatio appoſita ſubiecto,aut termino communi,fa-
47 cit orationem vniuerſalem, vt comprobat Couarr. *lib* 1. *var. cap.*13. *n.*7.

Si autem ſtatutum non ita abſolutè, & generaliter loquatur in appellatione neganda, ſed magis in ſpecie, vt puta; à ſententia
48 poteſtatis,*&c.* tunc ſolùm intelligi negatam appellationem à diffinitiua, non ab interlocutoria, quia cùm ſtatutum ſit ſtricti iuris, ita ſtrictè interpretandum eſſe, in ſtrictiori, & ſic in potiori ſignificato, prout eſt diffinitiua. & quia ſtatutum appellationem pro-
49 hibens eſt odioſum,& ſic non ampliandum, vt comprehẽdat laxiorem ſignificationem, & tunc etiam quia minùs lædituir ius commune, per quod regulariter permittitur appellatio quæ defenſionem continet, vt in ſpecie: ita hanc limitationem latè compro-
bant omnes Doctores relati, vltra quos, ita etiam affirmant Florin. *in l. proinde §. notandum ff. ad leg. Aquil.* Bald.*in additio.ad Speculato. titulo de ſententiis colum.*2. *verſiculo nomine ſententiæ.* Alex. *in l.*2.*ff.de appella.recip.& in conſilio* 1. 2.*p.*Angel.*in l.fin. in prin.deleg.*1. *& in leg.ſtipulationes non diuiduntur, de verborum obliga. & in reperto. in verbo arbiter ſi ex forma ſtatuti.* & hæc extenſio non proce- 50
dit extra terminos ſtatuti de quo loquitur, cùm, vt diximus, ſit ſtricti iuris, non autem in alia iuris diſpoſitione. quod adhuc etiam declara,niſi identitas rationis aliud ſuadeat, nam ſi ratio, propter quam appellatio prohibetur, per ſtatutum à diffinitiua, ſeu ſen- 51
tentia in cauſa, militat, & viget in interlocutoria, vt puta; quia non recipit dilationem, vel ſit periculum in mora, vel alia ſimilis: tunc etiam ſtatuto prædicto in ſpecie diſponente, appellationis prohibitio extendenda eſt ad interlocutorias, & ad totam cauſam, ac ſi generaliter & abſolutè diſpoſuiſſet, vt in ſpecie hanc declarationem & limitationem ponit Fel. *in d. cap.cauſam quæ colum.fi.circa fi.de reſcriptis.*ſecundùm Benedictum de Plumbino *in l.etiam §.abſens ff.de manumiſſis vindicta* propter gloſſam *in clem.*1. *in verbo ſentent. de re ind.* & per Alex. *in l.* 1. *ad finem princ.ff. quod quiſque iuris,* & allegat Paul. Caſtrenſ. *conſ.* 23. dicentem, & latè probantem,ſtatutum Padicanum loquens de ſententia, habere locum etiam in interlocutoria ob omnimodam paritatem rationis, quod conſilium ego non inueni in meis; tamen doctrina & limitatio Felini optima, & iuridica eſt, quam nota.

Secundò extende, & declara ſupradictam reſolutionem,qua diximus appellationem prohibitam per legem, ſtatutum, vel pactum, aliáve quauis diſpoſitione cenſeri etiam prohibitam ab incidenti, & emergenti,aliáve quauis interlocutoria: vt intelligatur non ſolùm de ea interlocutoria ſimplici, & à qua aliàs non admittitur appella- 52
tio, *ex leg. ante ſententiæ tempus Cod. quorum appell.non recipi. & ex Concil. Trident. ſeſſ.*24. *de reformatio. cap.*20. *& ex eodem Concilio c.* 2. *de reformatione ſeſſ.*13. ſed etiam de ea interlocutoria, à qua aliàs permiſſum eſt appellare,de quibus *in d.capitul.Concilij Trident.* & latiùs per nos in cap. 1. ſuprà hac 2. p. ex rationibus, & fundamentis quæ adduximus, ad corroborationem poſterioris partis noſtræ quæſtionis,quæ omnia hîc ſupplere potes, & quia eſſet aliàs inanis, & ſine dubio ferè Doctorum,diſputatio quæſtionis. quod etiam probatur ex Menoch. *in d. rem.* 4. *de adipiſcenda poſſeſſ. num.* 820. *&* 867. dicente, hanc doctrinam ſupradictam procedere

etiam

etiam in interlocutoria, quæ sapit, & habet vim diffinitiuæ ex Zuchardo *in repetitione l. fi. Cod. de edict. Diui Adri. tol. num.* 439. & ex Bald. *in leg. vnica C. si de momenta. poss. fuerit appell.* & Angel. *in l. fi. §. penult. ff. de appellat.* (licèt rationes quas ipse ibi adducit, nõ multum satisfaciunt) Marant. *in specul. 6. p. actu 2. verbo & quandoque appellatur n.* 312. *fol.* 505. Ozascus *decis.* 25. *num.* 8. Escacia *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 6. *membr.* 9. *à num.* 5. *& sequentibus fol.* 399. & est de mente omnium Doctorum, de re hac tractantium absque aliqua difficultate. Marquessan. *de commiss. 1. p. cap.* 21. *n.* 54. post Rebuff. Contard. & alios.

Illis tamen Doctoribus asserẽtibus appellari posse ab interlocutoria, licèt non appelletur à diffinitiua lata in possessorio, satis respondetur infrà p. 3. c. 15. ad fi. versiculo qui autem contrarium, *&c.* quod vide.

Hoc tamen primum distinctionis membrum, quo dicimus, vim nullam esse posse; si iudex non detulerit appellationi ab interlocutoria, in causa, à cuius diffinitiua prohibetur quoad suspensiuum tantùm, limitandum est. Primò, vt non procedat in interlo-
53 cutoria lata super competentia, vel incompetentia iudicis, quia ab hoc casu etiam in causis, & iudiciis priuilegiatis appellationem vt legitimam fore admittendam, dicit in nostris terminis Iacob. Menoch. *de adipiscend. poss. d. rem.* 4. *num.* 822. siquidem non censetur reiecta appellatio à simili interlocutoria, quanquam regulariter ab interlo-
54 cutoria non recipiatur, vt per Angel. *consilio* 195. *Domina Guillielmina.* idem docuit Bald. *in l.* 2. *num.* 13. *Cod. de Episcop. audi.* ex textu *in authent. habita*, vbi gloss. *Cod. ne filius pro patre & cap. significantibus de officio delega.* & idem tradunt Decius *consil.* 49. *col.* 2. *versiculo tertiò facit.* Guido Papæ *quæst.* 10. Iaf. *in leg. quod iussit num.* 25. *de re iudicata.* Ruinus *consilio* 1. *numero* 4. *lib.* 4. Curtius Iun. *consilio* 124. *num.* 13. Minsing. *in suis obseruationibus centuria* 3. *obseru.* 35. Granut. *in annotat.*
55 *ad Vestrium lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 6. & ideo hæc incompetẽtiæ exceptio quandocumque opponi potest, sententiæ ad executionem impediendam, siue ea procedat ex vi iudicati, siue statuti, vel pacti inter partes initi, tam in actibus iudicialibus, quàm voluntariæ iurisdictionis, ita vt aliter faciens cadat à causa, ac iure suo priuetur, & processus sit ipso iure nullus, quamuis prohibeatur appellatio, quia non censetur prohibita illa, quæ interponitur à iudice incompetente, prout latè deducit, & seriatim explicat Coler. *de processibus execut. cap* 1. *p.* 2. *num.* 7. *vsque ad numerum* 16. *& c.* 1. *p.* 4. *num.* 54. *vsque ad num.* 66. Gratian. *disceptationi. forens.* 1. *tomo cap.* 154. *num.* 9. & magis in specie etiam, 56
quòd quando statutum prohibet appellari, non comprehendat appellationem ab incompetentiæ iudicis sententia, sed imò eo non obstante, appellatio licita reputetur, probant Federicus *consilio* 66. *num.* 1. *incipit cum secundum.* sequitur Decius *cons.* 49. *col. fi. ad medium vers. tertiò facit.* concludit etiam Angel. *cons.* 195. *Domina Guillielm. in fi.* Roland. *cons.* 33. *num.* 6. *lib.* 4. & ab aliquibus fundamentis contrariis hanc excipit, & probat opinionem Gratian. *in d. discepta. forens.* 1. *tomo cap.* 77. *à princ.* licèt de hac limitatione dubitet post hæc Escacia *de appellat. q.* 17. *limit.* 6. *membro* 7. *à n.* 47. *fol.* 584.

Et quoniam iurisdictionis defectus, ex- 57
ceptio & impedimentum cætera omnia excedit, & in generali legis prohibitione, vel exclusione exceptionis, hæc quæ ex iurisdictione prouenit, vt magis fauorabilis, & magis priuilegiata non censetur prohibita nec dempta. Cardinal. & Immol. *in clem.* 1. *de sequestratione poss. & fructuum*, per glossam ibi *verbo non obstante.* ad idem est optima glossa *in cap. nostra verbo momenti de procur.* & similis gl. *in cap. exceptionem verbo condemnatus de exceptionibus.* Barb. *in cap. iurabit columna* 3. *de prob.* Domi. *cons.* 24. *col.* 5. Fel. *in cap. ea quæ col.* 2. *de re iud. & in cap. pastoralis colum.* 4. *de exceptio.* Alex. *in consilio* 77. *n.* 8. *lib.* 2. Anton. Corset. *in suo singula. in verbo statutum incipit statuto cauetur.* Bald. *in l. generaliter colum.* 1. *C. de Episcop. & Clericis* Romanus *cons.* 42. *& consilio* 115. Paul. Castrens. *consilio* 99. *lib.* 2. Hippolyt. *in singulari* 10. idem *in l. vlt. num.* 49. *ff. de iurisd. om. iud.* Ludouic. Gomez *in tractatu vtriusque signaturæ n.* 75. Decius *consilio* 8. *num.* 6. *& cons.* 38. *num.* 7. Paris. *consilio* 45. *num.* 28. *lib.* 1. *consil.* 24. *numero* 102. *lib.* 2. & copiosè Vantius *in tractatu de nullitat. sententiar. titulo de nullitat. ex defectu iurisd. à princ.* Couarr. *in practic. quæst cap.* 25. *num.* 4. ex quibus omnibus constat simul, tale obiectum iurisdictionis, talis esse potentiæ, vt impediat executionem trium sententiarum conformium, ergo multo magis impediet executionem sententiæ primæ, quæ super eo lata est, & per consequens vim fieri, & omnino reponendum fore tribunal per viam violentiæ additum, declarabit.

Secundò limitandum est, & hîc non inutile erit examinare illam celebrẽ frequentémque, & quotidianam quæstionem; an iudex Ecclesiasticus vim faciat, non defe- 58
rens appellationi interpositæ à sententia interlocutoria, lata super legitimatione personarum, an tutor, procurator, hæres, & similes sint legitimæ personæ, vel non, siue

sit

sit in iudiciis summariis, executiuis, & quæ celeritatem requirunt, siue aliis, à quorum principali sententia non licet appellare, quoad effectum suspendendi, & omissa disputatione breuitatẽ profitentes in præsenti quæstione affirmatiuè dicimus: vim hoc casu iudicem facere, quoniam ab hoc grauamine, iusta & legitima reputatur appellatio, supponendo, quòd in iudiciis, quantumuis
59 summariis & executiuis, & extraordinariis personas litigatorum legitimare necesse esse. Bald. *in leg. fi. Cod. de edicto Diui Adri. tollen. quæst. 5. princ. vers.* 8. Parlador. *lib. 2. rerum*
60 *quotidia. cap. fi. 3. part.* §. 1. *num.* 8. & ideo in eis iudiciis incapacitatis exceptionem legitimam esse, & obstaturam, latissimè prosequitur *in remedio leg. fi. C. de edicto Diui Adri.* & explicat Menoch. *de adipiscenda poss. rem.*
61 4. *à num.* 757. pluribus Doctoribus relatis, Pedem. *decis.* 1. *à num* 35. dixit, quòd in quocumque iudicio, etiam summariissimo, & sub quauis forma agitato actor, & reus debent legitimè comparere *ex l. licet C. de procurato.* Bart. *in extraua. ad reprimendum, in verbo vel legitimè.* per text. *in l. quidam referunt ff. de iure codicillorum.* cum aliis allegatis à Vantio *de nullitate sententiar. titulo de nullit. sententiæ ex defectu inhabilita.* Roland. à Valle *cons.* 46. *num.* 1. *&* 2. *volum* 2. & alij plures relati à Pedemont. *vbi proximè.* vbi hanc regulam dupliciter limitat, quem vide, de quibus Deo dante infrà videbimus 4. p.

62 Quæ exceptio & obiectio talis est naturæ, & cæteras exceptiones limitat, vt non intelligantur exclusæ ab statuto, quo exceptiones omnes aduersus instrumentum & etiam guarentigiatum excluduntur, vt scriptum est à Bartol. *in l.* 1. §. *& parui refert ff. quod vi aut clam num.* 6. quam sententiam Bartoli apud omnes probatam esse testatur Parla. *d. lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fi.* 3. *p.* §. 1.
63 *num.* 8. quapropter quandocumque opponi potest, & etiam post tres sententias *l. licet C. de procur* Hippolyt. *in leg. si quis ff. de quæst. num.* 10. Maranta *de ord. iud.* 4. *p. in* 9. *d. n.* 38. *& in eadem parte d. vltim. num.* 16. post Bald. Alexand. & Iasonem per eum allegatos, latè prosequitur Sebastian. Vanti. *vbi proximè, & in titulo an quælibet sententia possit dici nulla. num.* 16. vbi dicit, hoc procedere etiam si causa coram Principe ageretur. idem Pedemont. *vbi suprà num.* 36. itaque nihil mirum vt etiam hoc in ea sit exceptum.

64 Et in specie quando iudex pronuntiat per suam interlocutoriam, procuratorem legitimum non esse, vel principalem non habere legitimam personam standi in iudicio, à simili interlocutoria licere appellare, loquendo in remedio summariissimo *l. fi. Cod. de edict. Diui Adri.* in quo non potest appellare, ita limitat Iacobus Menoch. *de adipisc. rem.* 4. *num.* 824. *&* 825. ex doctrina Bald. *in l. 2. si clericus num.* 4. *C. de Episcop. audientia.* & ex Signolo *consilio* 14. *num.* 5. dicente, ap- 65
pellari posse ab ea interlocutoria, qua pronuntiatum fuit, aliquem esse, vel non esse tutorem, argumento *authent. habita Cod. ne filius pro patre*, & eam esse rationem Bald. & Signol. sentiunt, quòd secum executionem trahit, nec alia diffinitiua speratur, ita etiam solere concedi appellare ab interlocutione lata super legitimatione personarum, scribunt Petrus Dueñas *in reg.* 52. *fall.* 1. & Nicol. Anton. Granu. *in annotatione ad Vestrium lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 6. vltra quos idem tenet Angel. Soci. & Ias. *in l. arbitro columna* 1. *ff. qui satisdare cogantur.* Petrus Ferrariensis *in praxi in forma interlocutoriæ super legitimatione personæ.* Ioan. de Anania *cons.* 93. *viso processu.* Philipp. Franc. per textum ibi *in cap. ex part.* 3. *de appellat. colum.* 2. *& in cap. cum cessante in fin. de appella.* Salicetus *in leg. post sententiam colum.* 2. *vers. ad* 4. *Cod. de sentent.* & nos diximus suprà cap. 1. à num. 46. cum sequentibus in hac 2. p.

Et ideo dixit in beneficio Curato, (in 66
quo proceditur summariè secundùm clem. *dispendiosam de iudicijs*, & non admittitur in eius prouisione appellatio ex Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformatione. cap.* 18. *& sess.* 7. *c.* 13.) inquit igitur Hieronym. Gonzal. *in regul. reserua. titulo in annotatio. nulli. & attent. in causis benefi. num.* 187. *&* 188. quòd hoc casu admittitur appellatio si interponatur à declaratione, vel non declaratione, quòd aliquis ex oppositoribus sit, vel non sit filius patri- 67
monialis, aut aliàs persona legitima, ex Menoch. *vbi proximè*, & Antonio Grauatio, Petro Ducñas suprà relatis, & Bald. *in Margarita decretalium verbo appellatio quæst.* 8. qui Gonzal. ita loquitur retento themate *numero* 187. vbi loquutus est de Parochiali & beneficio curam animarum habẽte. & ideo in quæstione concludo, vim facere iudicem, non admittentem appellationem ab interlocutoria, super legitimatione personæ, etiã in causis summariis & executiuis, & aliis, à quorum diffinitiua non appellatur quoad effectum suspensiuum.

Iterum & nunc alia se offert tollenda difficultas, quæ solet oriri ex illa quæstione; an in his casibus & causis, à quarum diffinitiua non licet appellare, quoad suspensiuum saltim, si appellatio non admittatur ab inordinato processu, vis fiat à iudice. Et no- 68
tabilis oritur difficultas, imò augetur ex resolutione principalis nostræ quæstionis, quã surSum veram vocauimus, ac probauimus

etiam,

etiam, appellationem; scilicet; non admittendam super incidentibus, vel emergentibus, in simili causa non appellabili.ad quam pariter,quod in præcedenti respondeo, vim fieri, scilicet, quoniam hoc casu appellationem permissam esse, omnes fatentur, siquidem Zuch. *in l. fi. Cod. de edicto Diui Adria. tol. numero* 436. affirmat, quòd licèt in iudiciis possessoriis, aliisque similibus casibus non recipiatur appellatio, quoad causæ merita,& substantiam, hoc est, quoad sententiam diffinitiuam, & finalem causæ decisionem;nihilominus tamen ab inordinato processu recipitur. 69

Idem quod Zuch. antè docuere Bald. *in cap.ex conquestione num.* 1.*de restitutione spolia.* cuius originaliter fuit doctrina hæc, vbi reputat notabile dignum, Iason *in l.* 1. *num* 5. *versiculo limita* 2. qui singulare commendat *C.de bonorum poss. secundùm tab.* vbi Decius *num.*6.*versiculo* 5.*& ab ordinato.*idem Decius *in d.limi. fi. num.* 47. *versiculo sed posset.* Bart. *in l.*2. *colum.*2. *ff. de appella. recipi.* idem affirmant Catelianus Cota *in suis memoralibus, verbo appellari non licet*, Couarr. *in practic. quæstio. cap.* 23. *num.* 8. *versiculo cæterum licet.* Natta *consilio* 121. *num.* 4. *lib.* 1. Ioseph Ludouicus *decis.* 39. *num.*8. & idem dicit Ozascus *decis.* 25. *num.* 14. Petrus Surd. *decisione Mantua.*16. *num.*16.*&* 17. Hieronym. Gonzal. *in regul. reseruato. post glossam* 9. §. 1. *in annotation. contra nullita. & attenta. in causis benefi. num.* 202. *& gloss.*6. *num.* 224. *&* 225. de quo articulo quia latè tractauimus infrà 4. p. cap. 13. per totum, hîc omitto.

Nec est ferendus Gonzalez ibi, qui, *nu-* 70 *mero* 222. *cum sequenti.* hac sumpta occasione appellationis ab inordinato processu, de quo loquuntur Doctores,ad grauamina alia voluit eam extendere, citatis aliquibus ex supradictis autoribus, qui omnes solùm loqnuntur vno ore in inordinati processus grauamine, sicque in aliis ab eius doctrina cauendum est, cùm supradictis omnino repugnet. quod autem de appellatione ab incompetentia iudicis dicit, admittendus est ex his, quæ paulò antè diximus, quod veritas est,quod nota ne decipiaris.vide etiam quæ nos suprà cap. 1. num. 46. & sequentibus in hac 2.p.diximus.

Ex qua resolutione infero, vim fieri à iudice non admittente,seu deferente appel- 71 lationi ab eo positæ, eò quòd vbi debeat procedere summariè contra text. *in clem. sæpè de verborum signifi* & seruare ordinem ibi traditum, procedit ordinariè, seruato iuris ordine, & terminis, altera partium contradicente: quia cùm tunc id facere, nec sic procedere valeat, argumento text. celebris *in d.clem.sæpe.* ibi, si tamen in præmissis casibus solemnis ordo iudiciarius in toto, vel in parte non contradicentibus partibus obseruetur, non erit processus propter hoc irritus, nec etiam irritandus.)& ponderando illa verba, (partibus non contradicentibus) quoniam si contradicunt, processus erit irritus. Quam etiam considerationem exigit gloss. ibi *verbo solemnis ordo, & verbo non contradicentibus, in verbo partibus.* vbi circa hæc multa dubia proponens, resoluit; omnino videnda ad propositum, quam sequuntur ibi Cardi. Petrus Anchara. Immola, & nouissimè repetentes. & latè Marant. *in* 4.*disp. per totam.* quapropter ab hoc grauamine appellari licere, appellationémque legitimam esse,rectè affirmat Marc. Anton. *in celeberrimo suo consilio* 121. *num.* 3. *tomo* 1. rationem deducens *numero sequenti,* ex doctrina,quam mox diximus, quia etiam in iudiciis summariis, in quibus licèt aliàs non possit appellari, tamen appellare permitti ab inordinato processu, & quòd etiam idem dicen- 72 dum est, iudicem in viis executiuis iudicij ordinem perturbantem, & procedere velit ordinariè; & idem ego intelligo à fortiori in casibus econtra, quando debuisset ordinariè procedere, vel summaria, vel executiua via rem cognoscat, vt notatur in d. gl. & dicti Doctores, bene probat Bartol. *in const.ad reprimendum inter tractatus eius verbo summariè n.*33. *& suprà.*

Alitérque dicendum erit, quando ita vel à iure,iudice, vel à Papa procedere iubetur, *secundùm dict. clement. sæpè in princ.* non ta- 73 men quando iudicis potestati hoc relinquitur, vt possit sic procedere, iuxta textum *in clement. dispendiosam de iudiciis.* & ibi dicit *verbo valeat.* gloss. quia tunc etiam partibus reluctantibus, potest ordinariè procedere, vt firmat glossa *verbo non contradicentibus in princ. & clem. sæpè.* quia quidquid iudicis potestati relinquitur, id subiicitur iuris necessitati, *leg. non quidquid ff. de iudiciis.* & tenet Catelianus Cota *in memoralibus verbo arbiter cui data est potestas.* per Baldum *in leg. nulla circa fi. ff de legibus.* argumento illius text. & eorum quæ tractat Innocent. *in cap. nouit in* 1.*columna post princ. de iudicijs*, & ex aliis dicentes, quòd arbiter cui data est potestas procedendi summariè, & de plano, potest nihilominus procedere ordinariè, & eius 74 processus valebit,quoniam seruare ordinem iudiciarium, non potest nocere, & idem tenet Maranta *in d.* 4. *disput.* quapropter cùm nullum potest grauamen considerari, appellatio inanis censenda est, nec adm ittenda, quia generale est in omnibus casibus, in quibus aliquid committitur à lege, vel à superiori,

ſuperiori, in poteſtate iudicis, & non in neceſſitate, vt quia poteſt aliquid facere, ſi vult, non tamen tenetur, *iuxta d. l. non quidquid.* quia tunc ſi iudex illud non facit, non poteſt ab eo appellari, ex quo facere non debebat, ſecundùm Felinum *in cap. ſuper his n. 5. de accuſatio.* Marant. *de ordine iudicio. 6. p. titulo de appell n.* 354. pro cuius appellationis delatione, ſi curia adeatur, vim non fieri, iudicíque cauſam remittendam declarabitur, prout etiam & nos latè probauimus infrà 3.p. c. 13. per totum.

Aliam etiam noſtra reſolutio patitur li-
76 mitationem, vt ſcilicet in ſummariis & poſſeſſoriis, aliíſque iudiciis, à cuius diffinitiua non admittitur ſuſpenſiua appellatio, tamen ab admiſſione teſtium inhabilium, vel poſt terminum probatorium, licitam eſſe, ex Bald. Aufrerio, Ozaſco, Veſtrio, Contard. & aliis probauimus ſuprà cap. 1. num. 154. hac 2.p. & ſuprà.

VIteriùs limitatur, quando ſententia eſſet
77 lata per iniuriam, ſeu dolum, quia tunc poteſt appellare ab eadem interlocutoria. Baldus *conſilio* 217 *verba libelli in fi. ſub num. 9. verſiculo concludendo lib.* 2. Nicellus *de concordia gloſſa concord. 6. verſiculo 9. ſub numero* 26. *fol.* 191. Rebuff. *tractatu de ſentent. execut. articulo 9. gl. 5. n. 9. verſ. fallit quando.* Marant. *in ſpeculo p. 6. actu 2. princ. in verbo & quandoque appella. limi.* 10. *num.* 315. *fol.* 506. Eſcac. *de appellat. quæſt.* 17. *limit. 6. membro 7. à numero 76. & ſequentibus. fol.* 338. Brededo *tractatu de appellat. part.* 1. *tit.* 11. *verbo lex columna* 23. latiſſimè Cæſar Contard. *in leg. vnic. limi.* 10. *numer.* 1. 2. 3. *& ſequentibus.* qui *num.* 1. *& ſub num.* 2. quem ſequitur Eſcacia *num.* 77. hoc ampliat in ſententia lata per latam culpam, quæ dolo æquiparatur. quæ nota, quia iam ſic practicaui.

78 Et ratio huius limitationis ea eſt, quia ſententia lata per dolum iudicis, nulla eſt, adeò vt non tranſeat in rem iudicatã, Contard. *ſuprà num.* 7. & Eſcacia *num.* 78. eſt ergo vniuerſalis, & communis limitatio ad omnes ſententias, merentes executionem, vt illam omnimodo amittant, quando ſenten-
79 tia ex aliquo iuris defectu nulla eſt, vel quando ſententia eſt euidenter iniuſta, quæ nullæ æquiparatur, quia quod nullum eſt, executionem non meretur. textus eſt *in l.* 4. *§. condemnatum ff. de re iudic.* Bald. *in l. vni. columna* 2. *num.* 5. *verſ. denuo quæro Cod. ſi de moment. poſſeſſ.* Abb. *conſilio* 15. *in cauſa quæ paulo poſt in princ. lib.* 2. Marant. *in ſuo ſpeculo part. 6. actu 2. princ. in verbo & quandoque appellatur limi. 6. num* 311. *fol.* 505. Veſtrius *in praxi lib. 7. cap. 3. verſiculo ad vbi ſub num. 6. fol.* 195. Eſca. *vbi proximè n. 79. & ſequentibus*

Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. limi. 25. num. 15.* Achilles Perſonal. *tractatu de adipiſ. poſſ. num.* 334. *&* 347. *verſiculo præterea dato tomo 3. p. 2. fol.* 269. Ioan. Baptiſt. Pontanus *tractatu de ſpolio lib. 4.* & ex Bart. mente tenet latè Cæſar Contard. *in dict. leg. vnica limi. 9. num. 2. Cod. ſi de moment. poſſ.* Zuch. *in l. ſi. numero* 447. *C. de edicto Diui Adri.* Menoch. *de adipiſ. poſſ. rem. 4. quæſt.* 100. *numer.* 850. quia diſpoſitio generalis non trahitur ad ea, in quibus eſt euidens iniquitas. plurimos citat Contard. ibi *d. limi. 9. numero 4. & 14.* & nos dicimus latè infrà 3. part. cap. 9. per totum, & variis etiam in locis, vbi quam plures alios Doctores congeſſimus.

Secundo autem diſtinctionis mẽbro quæſtionis principalis propoſitæ, nempe; quando ſumus in cauſis, à cuius diffinitiua ſententia appellatio prohibita eſt, quoad vtrunque effectum, & deuolutiuum, & ſuſpenſiuum ſimul, admitto libentiſſimè opinionem 80
illorum affirmantium, prohibitam appellationem à diffinitiua in aliqua cauſa, prohibitam non cenſeri ab interlocutoria, lata ſuper incidentibus, vel emergentibus articulis in ea, etiamſi ſit quodlibet grauamen, & non qualificatum; nempe; vt non habeat eius interlocutoria vim diffinitiuæ, nec ſit præiudicialis cauſæ principali; quod probo hoc ſo- 81
lido & euidenti fundamento. quoniam tunc permittitur ab interlocutoria mera appellari ante diffinitiuam: inter alias limitationes, nempe, quando grauamen per interlocutoriam illatum, non poteſt reparari per appellationẽ à diffinitiua, probatur in Concilio Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. c. 20.* ibi, niſi à diffinitiua, vel à diffinitiuæ vim habente, vel eius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat, *&c.*) text. etiam *in l. 2. ff. de appellat. recipi. l. 13. titulo 23. part. 3. l. 3. titulo* 18. *lib. 4. recopil.* Bartol. *in d. l. 2.* vbi omnes cæteri Doctores *in leg. Cod. de Epiſcopal. audient.* Rebuff. *in repetit. leg. quod iuſſit. numero 76. verſiculo 3. quando damnum, &c.* Cardinal. Tuſcus 1. *tomo conſilio* 359. Paz *in praxi 6. part. tomo 1. in proœmio numero 20. cum ſequentibus.* Carrer. *in practica crimin. in 2. tractatu de indicijs & tortur. §. circa quintum num. 21.* Marſil. *in pract. §. nunc videndum numero 2. & in §. expedita num.* 70. *& in l. 1. in princ. numero* 14. Catelianus Cota *in memor. verſiculo appellatione interpoſita nihil innoua.* Anton. Gomez 3. *tomo variarum cap. de tortura reorum. num.* 23. Franc. Marc. *deciſ. 60. incipit. quan. qualiter ſit perueniendum. num.* 5. Proſperus Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 38. *numero* 12. *cum ſequentibus.* Bernard. Diaz *regul* 39. Petrus Dueñas *reg.* 52. *fall.* 2. Rebuff. *ad concordata Franciæ titulo de friuolis appellat.*

in rubr.sub gl.prima in fi. vers.fallit quando grauamen. fol. mihi 688. Lancelot. Robert. *de attenta. 2 p. c.*12. *limi.* 1. *n.*92. cum aliis exactissimè adductis in specie suprà hac 2. p. cap. 1. vbi allegaui quamplurimos Doctores alios vltra hîc citatos à princ.

82 Ergo in casibus, in quibus nullo modo à diffinitiua permittitur appellare; grauamen illatum absque dubio dicendum est irreparabile, per appellationem à diffinitiua, cùm nulla expectetur appellatio, nec remedium aliud, quæ ratio non conuenit: vbi tantùm prohibetur appellatio quoad effectum suspensiuum, cui nihil detrahitur, quominus possit de sua iustitia & iniustitia, seu grauaminibus, sibi factis in prima instantia, à iudice inferiore, pars docere coram iudice ad quem, prosequendo suam appellationem, vt omnia vel annullentur, rescindantur, vel reuocentur, licèt interim sententia diffinitiua ad executionem trahatur; non ideo impeditur appellatio, & eius prosecutio. Et sic non possumus dicere tali casu, non esse appellationem, qua possit quodlibet grauamen reparari, quia quoad id, integra manet
83 appellandi permissio, sed tantùm quoad executionem sententiæ, quod est multum diuersum, & nullum inconueniens, quominus appellatio ab ipsa interposita, desinat reparare præcedens grauamen, prout probant manifestè Doctores supracitati, pro parte negatiua huius quæstionis principalis, vbi quamplurimos retuli, hoc ipsum euidenter sentire, dum firmant, quòd vbi datur appellatio deuolutiua, non dici grauamen irreparabile, per appellationem à diffinitiua, vt secus esse videatur, quando quoad vtrunque effectum appellatio est prohibita. Vide quæ diximus suprà à n. 39. cum sequentibus hoc cap.

Et hanc nostram opinionem fert Concilium Trid.
84 *sess.* 13. *de reform. c.* 13. (quod hactenus nunquam vidi ponderatũ, nec etiam allegatũ ad propositum.) quod postquam disposuerat, vt ne in causis criminalibus appelletur ab interlocutoriis, sequitur dicens (nisi grauamen huiusmodi per diffinitiuam sententiam reparari, vel ab ipsa diffinitiua appellari non possit) qui Concil. Trid. locus intelligendus est, quando nullo modo appellari potest à diffinitiua, nec quoad suspensiuum, nec quoad deuolutiuum: non tamen quando appellatio non suspendit effectum sententiæ, & admittitur quoad deuolutiuum. quia tunc non potest dici, non posse appellari, ex his, quæ iam dicta sunt.

Et quoniam Concilium Trid. dixit (vel ab ipsa diffinitiua appellari non possit) & vbi in iure, vel dispositione inueniemus, appellari non posse; intelligere debemus de vtro- 85
que effectu esse prohibitionem, tam deuolutiuo, quàm de suspensiuo, simul & semel; non tamen de suspensiuo tantùm, ita eleganter tenet Decius *in rubr. de appella. num.* 5. Rol. à Valle *consilio* 77. *viso num.* 16. *lib.* 2. Abb. *in cap. ad reprimendum de officio ordinarij.* quos referens sequitur Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *part. cap.* 12. *limi.* 25. *numero* 29. & idem *in eadem* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 53. *num.* 58. & hoc idem non obscurè sentit Petrus Surdus *decis.* 36. *num.* 21. *&* 22. *cum sequentibus.* qui expressè loquitur, quando omnino denegatur appellationis recursus, vbi disputat, quid quando datur ad Principem supplicatio, quo casu ab emergentibus pariter dicit appellationem esse permittendam, quia sup- 86
plicatio pendet à voluntate Principis, quod impossibile reputatur, *iuxta l. apud Iulia. §. fi. de lega.* 1. *l. quis cum maior. in prin. ff. de bonis lib.* quem omnino vide per totam decisionem; ergo de appellatione omnimodo & absolutè prohibita intelligendum est Concilium. Vide quod annotauimus infrà n. fi. hoc cap.

Quod Tridentinum Concilium non sine mysterio id decidit in criminalibus causis, vt ex eo patet, in quibus quando appellatio prohibetur, rarò aut nunquam prohibetur, quoad effectum suspensiuum tantùm, sed quoad vtrumque simul, vt in duce seditionum, notorio criminoso, conuicto confesso, virginum raptore, & similibus suo loco infrà 3. p. dicendis, & sic de his prohibitionibus intelligendum est,

Quo etiam sensu intelligendus est Egidius Bossius *in tractatibus variis crimi. titulo de appellat. num.* 10. *&* 11. vbi dicit, quòd licèt vbi prohibetur appellatio à principali, non etiam intelligitur prohibita ab accessoriis, & impensis, ex Doctoribus ibi adductis 87
per eum. Vbi autem prohibetur appellatio in delictis, non intelligitur prohibita ab incidentibus, seu emergentibus, ex Bart. *in l. arbitrio in primis verbis ff. qui satisdare cogantur,* quoniam quando in istis prohibetur, semper ferè est quoad vtrumque effectum, & sic ad 88
ea, quæ frequentiùs accidunt, iura adaptari debent, *l. nam ad ea. de legibus.*

Quo etiam sensu intelligendi sunt Ang. *consilio* 46. *incipit viso puncto sub n.* 7. *vers. licet autem & consil.* 188. *incipit sed nunc numer.* 2. Marant. *in praxi.* 6. *part. titulo de appellat. numero* 355. Hieronym. Gonzal. *in regul. seruia. gl.* 9. §. 1. *tit. de nullit. & attent. n.* 201. dicentes, ab interlocutoria summa cum ratione posse appellari; quando à diffinitiua prohibitum est, rationem reddentes, quia gra- 89
uamen interlocutoriæ non speratur, posse reparari, per appellationem à diffinitiua, cùm

cùm ab illa non possit appellari. quæ ratio nullo modo conuenit ei appellationi, quæ potest interponi, & sequi coram superiori, licèt interim sententia exequatur, cui appellationi nihil detrahitur quoad hunc effectum, vt possit reparare grauamen, & ita plures DD. intelligendi sunt, non aliter, vt suprà diximus.

Quo etiam modo intelligitur quod dicunt Archidi. Ioan. Anton. & Geminian.
90 *in cap. vt inquisitionis de hæreticis lib. 6.* dicentes, quòd licèt hæreticus non possit appellare à diffinitiua; poterit tamen appellare ab interlocutoria, in eadem causa lata, quia cùm his in casibus appellatio prohibita sit, quoad vtrunque effectum; nimirum; grauato per interlocutoriam permittatur appellatio, quia ex quo nullum habet recursum post sententiam diffinitiuam, æquitas, quam in huius quæstionis membri resolutione sequutus fui, simul cum iuris ratione suadet, vt omnes causæ particulæ rimentur, & iterum ac iterum inspiciantur, & iustificentur eo modo, vt quando deuenia-
91 tur ad diffinitiuam, veritas eluceſcat, & nullum dubium & obscuritatem habeat, eáque prolata, sine scrupulo ad executionem, non admissa appellatione, queat deueniri; pro quo expendo textum famosum *in l. ne causas Cod. de appellat.* ibi, quoniam verendum est, ne his incognito negotio dirimatur, adempta copia conquerendi, *&c.*) *iuncta l. 1. ff. à quibus appellare non licet*, & quæ notant gloss. & Doctores *in d. leg. ne causa*, ideóque prædictorum omnium Doctorum doctrina procedit; quando sibi aliquo appellationis remedio grauato non potest prouideri; secus autem esset, si eo prouidere valuisset; vt bene respondet, & intelligit Menoch. *de arbitr. cas. 280. lib. 2. num. 8.* & præcipuè *n. 819.* quem vide

92 Et tãdem hæc nostra opinio probatur ex text. argumente *in l. 1. §. quæsitum ff. de appellat.* ibi, si quis fortè interloquutus fuerit, Principem se consulturum; cùm possit post rescriptum prouocare) per quem text. & per l. 2. vbi Bal. & Bal. *ff. de appell. recipi.* & Bal. *in l. 2. C. de Epiſcop. aud.* dixit Anton. Natta *in conſ. 121. n. 4.* quod omnino dicitur grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua illud, à cuius diffinitiua non appelletur, quia est prohibitum, & ita à prædicto grauamine appellari posse.

93 Igitur in quæstione principali duæ sunt regulæ constituendæ. Prima regula sit, iudicem Ecclesiasticum vim non facere, non deferentem appellationi emissæ ab interlocutoria, lata super articulis incidentibus, vel emergentibus in causa, à cuius diffinitiua, seu negotio principali non admittitur appellatio quoad vnum effectum, suspensiuum scilicet. quam regulam admittas cum declarationibus suprapositis in primo distinctionis membro quæstionis principalis. Secun- 94
da regula sit, iudicem Ecclesiasticum vim euidentem facere, si negauerit, recusauerítve deferre appellationi ab interlocutoria, quouísve alio grauamine, emissæ in causæ prosecutione, à cuius diffinitiua nullo modo admittitur appellatio, nec quoad effectum suspensiuum, nec etiam quoad deuolutiuum. quæ regula colligitur ex secundo membro distinctionis præfatæ quæstionis nostræ.

Et ad complementum atque omnimo- 95
dam perfectionem nostræ resolutionis, illud debes annotare, quòd inter nostros, in duas itum est sententias, alij vt in possessoriis de iure ciuili appellatio sit prohibita, quoad suspensiuum effectum dumtaxat, alij verò directò contrariam opinionem tenuere, vt scilicet; sit prohibita quoad vtrumque effectum, & deuolutiuum & suspensiuum simul, quam magna Doctorum caterua fuit amplexa, quorum nomenclaturam recensemus infrà 3. p. c. 12. vers. vltra quos hanc insuper à n. 63. quam communem & magis communem esse quam plures affirmarunt, de quo vide ibi. qua opinione attenta nihil mirum, vt nonnulli Doctores assueraſſent, à sententia interlocutoria lata in possessorio appellationem habere vtrumque effectum, ex eo moti, quia à diffinitiua prohibita extat (vt plurimi putarunt) quoad vtrumque effectum, & sic hac opinione attenta, illi Doctores in nostra quæstione rectè procedunt, & loqui dicendum erit, iuxta ea quæ hactenus dicta sunt, & quæ nos aduertimus d. c. 12. in d. 3. p.

CAPVT VII.

A sententia aduersam qualitatem habente, alia quæ prohibet, alia appellationem permittens, si appellationi emissæ iudex in totum non deferat: an violentiam facere dicatur. & quid quando vna qualitas apponitur conditionaliter ad aliam, aut etiam succesſiuè.

SVMMARIVM.

Appellationi à tota sententia an sit deferendũ. quæ partim prohibet, partim permittit appellare. n. 1.

Fauor & odium vbi concurrunt, dispositio an censeatur odiosa in totum. n. 2.

Sententia, quæ partim prohibet appellationem,

partim verò permittit, continet fauorem, & odium. n. 3.
Regula negatiua & permissiua vbi concurrunt, quæ sit sequenda. n. 4.
Priuilegijs duobus concurrentibus, alio permissiuo, alio prohibitiuo, quid attendendum. n. 5.
Obligationes duæ vbi concurrunt in eadem persona, potentior alteram vincit & permut. n. 6.
Negatiuum potentius est affirmatiuo. n. 7.
Negatio plus negat, quàm affirmat affirmatio. num. 8.
Magis dignum trahit ad se minùs dignum. n. 9.
Negatiua præcepta magis efficaciùs obligant, & adstringunt, quàm affirmatiua n. 10.
Qualitas potentior præponderat, & prædominatur. n. 11.
Res à potentiori denominatur. n. 12.
Feudum ex gratia & pecunia, si gratia præponderat pecuniæ, gratiosum dicitur. n. 13.
Qualitatis virtus est, rei naturã immutare. n. 14.
Eamq; in diuersam speciem conuertit. numer. 14. & 15.
Qualitas adueniens enti, reponit illud in diuersam naturam. n. 16.
Qualitas formam ostendit. n. 17.
Alienationis immobilium prohibitio, & mobilium permissio, si simul coniungantur, prohibitio ad se trahit permissionem. n. 18.
Hæreditas, quid est vniuersum, apta comprehendere mobilia & immobilia n. 19.
Tutor an sine decreto possit alienare, & repudiare hæreditatem, quæ habet mobilia & immobilia. n. 20.
Sententia est individua. n. 21.
Sententia non potest pro parte valere, & pro parte non valere. n. 22.
Res vna non potest diuerso iure censeri. n. 23.
Res vna non potest contrarios effectus operari. num. 24.
Causa dicitur criminalis, si pœna pecuniaria applicatur fisco. n. 25.
Prohibitione appellationis & permissione simul in sententia concurrentibus, à tota esse appellationem prohibitam, qui censeant n. 26.
Mixture ratione appellatio multoties permittitur à tota sententia. n. 27. & n. 28.
Prohibitio appellationis & permissio si in sententia concurrant, in totum esse deferendum, probatur. n. 28. & seqq.
Cap. super quæstio. §. si verò de offitio deleg. ponderatur ibidem, & n. 22.
Clausula (appellatione remota) non transfertur ab delegato. n. 29.
Compositum ex diuersis speciebus non habens certam naturam, quandoque recipit naturam vnius, quandoque alterius assumit. n. 30.
Qualitas naturalis & accidentalis vbi concurrunt, illa hanc trahit. n. 31.
Pupillo, cui superuenit furor, non est dandus curator. n. 32.
Appellationis permissio vti qualitas naturalis est cuiusque causæ. n. 33.
Appellationem non esse permissam in aliquo casu, qui asserit, probare tenetur. n. 34.
Fauor & odium quando simul concurrunt, an dispositio tota iudicetur fauorabilis. n. 35.
l. 1. §. veteris ff. de acquir. poss. interpretatur. n. 36. & 37.
Qualitas contraria vbi concurrit, an attendatur potiùs permissiua. n. 38.
Et quid si concurrant in diuersis subiectis. n. 39 & 40.
Statuto disponente non posse inquiri contra aduocatum, alio autem, quod contra militem inquiratur, si aliquis sit miles & aduocatus, an delinquens patiatur inquisitionem. numero 41.
Qualitas negatiua appellationis & permissiua vbi sint complicatæ, esse in vtraque admittendam, qui teneant. n. 42.
Mixturæ ratione in causa possessoria in totum admittitur appellatio. n 43.
Causa negatiua & permissiua appellationis concurrentes in sententia, an sit in totum deferendum, variè & confuse loquuntur Doctores. n. 44.
Qualitas negatiua & permissiua appellationis concurrens circa idem inseparabile, in totum denegatur appellatio n. 45.
Qualitatis diuersitas affirmatiuæ & negatiuæ appellationis concurrens circa diuersa sententiæ, & separabilia capitula, vnaquæque suum effectum operatur. n. 46.
Qualitatis diuersitas appellationis permissiuæ & prohibitiuæ, quando circa idem concurrat, vt appellatio in totum admittatur, redduntur exempla. n. 47. 48. & 49.
Qualitates contrarias circa idem suos effectus operari, monstruosum est. n. 50.
Res vna circa seipsam non potest diuersa iure censeri. n. 51.
Qualitas debilior cedit potentiori, vbi vtraque concurrit. n. 52.
Sententiæ tot, quot capitula, & quando n. 53.
Retractus an locum habeant, vbi simul venduntur res immobiles & mobiles. n. 54.
Condemnatus ad salarium & aliam rem, exequitur sententia pro salario, & non super re. n. 55.
Appellatio à sententia respectu possessionis ex leg. fin. Cod. de edicto Diui Adr. non admittitur. respectu autem fructuum & interesse sic. numero 56. & 57.
Doctoris dicta debent intelligi secundum iura ab eo citata. n. 58.
Fructuum, damni, aut interesse respectu sententia super possessorio non suspenditur per appellationem, sed respectu possessorij duntaxat n. 60.

Quæ opinio communis, & verior est. n.61.

Appellationi à sententia respectu possessionis momentaneæ minimè defertur, licèt respectu fructuum sic. n.62.

Quod extenditur etiam respectu fructuum futurorum, vt in exemplo. n.63.

Sententiæ tot sunt, quot causæ & capitula separabilia. n.64.

Stipulationes tot sunt, quot species separatæ. num.65.

Qualitas vtraque prohibitiua & permissiua appellationis operatur in suo capitulo sententiæ diuerso. n.66.

Sententia potest pro parte valere, & pro parte non, vbi sunt plura capitula separata. n.67.

Summæ ex diuersis causis an coaceruentur, vt faciant sententiam appellabilem. n.68.

Sententiæ tot sunt, quot summæ ex diuersis causis debitæ. n.69. vbi de exemplo.

Sententiæ tot sunt, quot annuæ pensiones & distinctæ in petitione. n.70.

Statuto stante vt bannitus pro centum offendatur, an duæ causæ diuersæ possint coniungi, vt faciant centum, & queat offendi. n.71.

Fructus aut interesse non computantur in sorte principali, vt ascendat ad summam appellabilem, & commissibilem per Rotam. n.72.

Summæ plures petitæ ex eadem causa & obligatione simul coaceruantur, vt ascendant ad summam appellabilem. n.73.

Vtile non vitiatur per inutile in rebus diuersis. n.74.

Fauor & odium vbi concurrunt circa idem, an tota dispositio iudicetur fauorabilis. n.75.

Qualitas fauorabilis, & odiosa qualitas concurrentes circa separabilia, vnaquæque suum effectum operatur. n.76.

Dispositio vna respiciens plures personas ex diuersis capitibus fauorabilis, & odiosa, extenditur, & restringitur iuxta suum caput. n.77.

l. generaliter 5 ff. de fideiussoribus, interpretatur. num.78.

Illatio non fit à separatis & diuersis. n.79.

Communio dissensionem præstat, & pacem turbat. num.80.

Res eadem diuersorum respectu potest diuerso iure censeri. n.81.

Contraria possunt ex eadem re procedere ex diuersis respectibus. n.82.

Causa eadem interdum est diuersorum effectuum diuersis rationibus. n.83.

Reprobare possumus, quod approbauimus diuersis respectibus n.84.

Damnum & præmium potest quis consequi ex eodem facto. n.85.

Appellationi à sententia aduersam qualitatem habente circa idem, non esse deferendum à nemine parte sententiæ, regula constituitur. num.86.

Appellationi à sententia aduersam qualitatem habente circa diuersa capitula, partim deferendum, & partim non, iuxta vniuscuiusque qualitatis naturam; regula proponitur. n.87.

Mixtura super possessoria & proprietate recipit in totum appellationem. numero 88. & sequentibus.

Causa proprietatis absorbet, & supprimit causam possessionis. n.89.

Sententia denominatur à potentiori cui magis incalescit. n.90.

Mixtura possessionis & proprietatis in sententia, siue proueniat ex natura possessorij; siue extrinsecus, quia permittitur agi de proprietate; appellationem permittit in totum. numero 91.

Possessionis causam quando absorbeat causa proprietatis, remissiuè. ibid.

Mixtura possessorij & petitorij quatuor modis potest considerari. n.92.

Mixtura vt admittat appellationem, attenditur sententia dumtaxat. n.93.

Mixtura quæ contingit in sententia, tripliciter consideratur. ibidem.

Sententia lata in possessorio pro actore turbato, & super proprietate pro reo, an sententia possessorij sit exequenda. n.94. & quid in profanis. n.95. & 96.

Sententia in beneficialibus lata super possessorio pro actore turbato, & super petitorio pro reo, si super vtroque est actum, an sententia super possessorio sit exequenda n.97. & 98.

Sententia lata pro reo turbante super possessorio, & pro actore super petitorio; an sententia super possessorio sit exequenda. n.99. & 100.

Qualitatum diuersitas prohibitiua & permissiua appellationis si concurrat circa principale & accessorium; attenditur causa principalis, à qua regulatur accessorium. n. 101.

Sententia lata super principali & fructibus rei, si res non recipiat appellationem, nec fructus aut interesse. ibidem, & n.102.

Appellatio prohibita super principali; intelligitur etiam prohibita super accessorio contento in eadem sententia. n.103.

Articulus incidens regulatur iuxta naturã principalis causæ. n.104.

Mixtura possessorij & petitorij recipit appellationem, quia petitorium vti maius ad se trahit possessorium. n.105.

Possessorium venit accessoriè ad causam proprietatis, vbi simul tractantur. n.106.

Mixtura non operatur permissionem appellationis, quando petitorium incidenter tractatur in possessorio. n.107.

Titulus aut dominium quando limitatè deducitur ad possessionis iustificationem tantùm, appellatio non suspendit possessorium. num. 108.

*Mixtum non dicitur possessorium, sed merum, quando titulus deducitur ad iustificationem eius. n.*109.

*Petitorium intentare aliud est, aliud verò possessorium iustificare cum titulo, vbi causæ natura ita postulat. n.*110.

*Mixturæ ratio cessat, vbi nullitas accessoriè continetur in sententia. n.*111.

*Appellabilitas pendet ab eo, quod principaliter agitur, non ab accessorio. n.*112.

Principaliter quod agitur, semper attenditur, non quod stat accessoriè, & consecutiuè. num. 113.

*Liquidationis articulus vestitur natura executiui iudicij, cui incidit. n.*114.

*Accessoria causa non debet mutare naturam principalis, sed econuerso. n.*115.

*Prohibito aliquo prohibentur omnia, per quæ peruenitur ad illud. n.*116.

De accessorijs idem est iudicium, quod de principali, etiam in ijs quæ sunt stricti iuris. num. 117.

*Fructuum in possessorio, quo non veniunt, vt in leg. fi. Cod. de edicto. Diui Adri. facta condemnatio, veniunt æquè principaliter, non accessoriè. n.*118.

Fructus suapte natura exigunt interdicta. num. 119.

*Et in ijs fructus veniunt accessoriè. n.*120.

*Fructus sequuntur naturam iudicij possessorij, quando veniunt accessoriè ad illud. n.*121.

Fructuum à condemnatione non suspendit appellatio possessorium, quando in diuersis capitulis sunt appositi. ibidem.

*Cap. super quæstionum §. si verò de officio delegati interpretatur. n.*122. *& seqq.*

*Permittitur appellatio, quando cum iudice, à quo non potest appellari; simul iudicat alter, à quo appellatur. n.*123.

*Ab alimentorum sententia continente excessiuam taxationem, an appelletur. n.*124. *remissiuè. & n.*125.

*Liquidum sententiæ aut instrumenti guarentigiati exequitur suspenso illiquido. n.*126.

Tertius, cuius exceptiones iure regio examinantur in via ordinaria; an possit impedire appellans executionem sententiæ de remate latæ, non obstantibus tertij oppositionibus. n. 127. 128. *&* 129.

*Qualitatum diuersitas concurrens circa diuersas personas operatur vnaquæque iuxta suam naturam. n.*130.

*Sententiæ addictionis latæ contra debitorem, executio suspenditur respectu tertij oppositoris, qui ab ea appellauit. n.*131.

*Qualitatum diuersitas prohibitiua & permissiua appellationis concurrens successiuè, quæ sit attendenda. n.*132.

Exhibendi sententia nõ recipit appellationẽ. ibid.

*Subrogatum sortitur naturam eius, in cuius locum subrogatur. n.*133.

*Sententia subrogati in locum eius, à cuius sententia non appellatur; an recipiat appellationem. n.*134.

*Stipulatio aliquid faciendum, est indiuidua. num.*135.

*Subdelegatus à delegato cum clausula (appellatione remota) non potest cum eadem clausula procedere. à n.*136.

*Stipulatio, nauem facere promitto, & si non fecero, centum, duæ stipulationes sunt. n.*137.

*Qualitas appellationis apposita conditionaliter ad aliam diuersa dicitur, tamen vna ab altera dependens, pura prior, conditionalis secunda. n.*138.

*Qualitate priori apposita conditionaliter in sententia non purificata, sola secunda remanet in sententia, quæ sola attenditur. n.*139.

*Causa perempta qualitas ei iuncta non subsistit. n.*140.

*Sententia ita concepta, (si non exhibeat, tot soluat) est conditio protestatiua, cuius defectus per appellationem manifestatur. n.*141.

*Qualitas, quæ ob defectum conditionis sola remanet in sententia; attenditur quoad prohibitionem, vel admissionem appellationis. num.*142.

Natura eius alternatiui, quod solum remanet in dispositione; attenditur. ibidem.

*Petitorium absorbens possessorium attenditur ad effectum appellandi. n.*143.

*Qualitates diuersæ appositæ in sententia operaturæ vna post alteram diuersis temporibus, & respectibus attenduntur, & operantur. num.*144.

*Sententia, qua missio in possessionem ex lege fi. datur, additúrque, vt ea apprehensa pro indiuiso fiat partitio inter cohæredes, non dicitur mixturam continere. n.*145.

*Iudex non potest esse subrogatus, qui principaliter non potest esse. n.*146.

*Subrogati vt idem sit ius, requiritur paritas rationis in vtroque. n.*147.

Exhibere condemnatus, & in defectum iuretur in litem, potest appellare. numero 148. *&* 149.

*Sententia an possit exequi pro pœna apposita in casu non paritionis. n.*150.

*Pœnæ corporalis commutatio ob defectum pecuniariæ, an sit exequenda. n.*151.

*Pœnæ commutatio ob defectum pecuniariæ quando sit facienda n.*152. *remissiuè.*

*Qualitas quæ remanet in sententia, exequitur qualis illa sit, si sententia sit transacta in rem iudicatam. n.*153.

*Sententiæ ad centum; quæ si non soluat intra mensem, condemnet ad triremes, transacto termino fiet executio in pœna corporali. n.*154.

Qualitatis

Qualitatis diuersitas seu mixtura circa admissibilitatem appellationis apposita in libello non attenditur, sed in sententia. num. 155.

A sententia data super possessorio non appellatur, licèt actum fuerit simul de petitorio. num. 156.

Possessorium recuperandæ dumtaxat si sit intentatum, & iudex pronuntiet super l. si quis in tantam, licèt appellari. num. 157.

Qualitas extra sententiam attenditur, quando lata sit simpliciter super remedio possessorio habente indiuisibiliter causſam proprietatis annexam. num. 158.

Sententia lata generaliter restringitur ad prosequuta. num. 159.

Sententia in possessorio regulatur à petitione, quando potest recipere petitionem iuxta formam libelli. num. 160.

Qualitas sententiæ non attenditur, quando appellatio semel fuit facta appellabilis. num. 161.

Doctores vix tangunt quæstionem, an sit appellandum à sententia continente diuersam qualitatem generaliter, sed specialiter tantùm in vno articulo, scilicet, mixturæ possessorij & petitorij. num. 162.

QVM hanc quæstionem loco regulæ scribamus, quæ omnibus sententiarum speciebus valet conuenire: ideo nec inconueniens, nec inutile erit, neque ordinem perturbare videbitur, si eam hoc loco inseramus, & ad partes disputemus. Et pro negatiua: iudicem Ecclesiasticum vim nullam facere, si appellationi huiusmodi recusaret, deferre in totum etiam ab ea parte, à qua appellatio permissa est, probatur primò, quando in aliqua dispositione concurrunt fauor, & odium, ea censetur simpliciter
2 odiosa. tenet Ioannes Andr. *in cap. vlt. super gloss. 5. quæ est in verbo similibus*, & ibi quoque Petrus Ancharra. Domini. Philip. Franc. *super eadem gloss. de verb. signi. libr. 6.* Bald. *in l. 1. colum. 1. versiculo etiam nota quòd priuilegium ff. de consti. Principum.* Nicol. Millis *in suo reperto. in verbo vel dicitur fauorabilis.* & iterum *in*
3 *verbo priuilegium si vnam.* sed sententia, qua concurrunt appellationis permissio & prohibitio, odium & fauorem concurrere constat. fauorem nempe; ex parte permissionis, odium verò ex parte prohibitionis, vt vulgare est, ergo hæc prohibitio simpliciter & in totum sequenda est, ac propterea in totum esse sententiam inappellabilem, & per consequens vim nullam si non deferatur.

4 Secundò & pro hac eadem parte fortiter facit. nam vbi reperiuntur duæ regulæ, vna affirmatiua, & alia negatiua, hanc potiùs sequendam, & attendendam esse, probat textus *in l. tutor quoque 3. in ordine §. liberti versiculo sed si patronum suum ff. de suspectis tutoribus, iuncta l. 1. §. consequens. eodem titul.* per quæ iura ita tradunt hanc doctrinam Iacob. de Areti. Dinus, & Bart. *in priori lectura*, quod etiam sequitur Alexan. *in l. si conuenerit col. 1. ff. de re iud.* & vbi concurrunt duo priuilegia, 5
aliud prohibitorium, aliud permissiuum, illud potiùs prævalere, & sequendum esse *l. si Ruffin. vir clarissimus.* & ibi Bald. *in princip.* Raphaëlis Fulgo. Alexand. Franc. Areti. & Ias. *Cod. de testam. militis.* & idem esse in duobus statutis affirmat Socinus *consil. 79. si essemus in terminis colum. 4. versic. confirmatur, quia hic lib. 4.* Rebuff. *in repet. l. boues. §. hoc sermone 7. limit. num. 6.* ergo in nostro casu similiter dicendum est, prohibitionis sententiæ, non permissionis esse inhærendum.

Probatur tertiò, quando duæ obligatio- 6
nes, vel sententiæ concurrunt in eadem persona circa idem, potentior alteram vincit, & perimit. text. est *in l. generaliter.* ibi, quia rei obligatio plenior est. *quinta in ordine ff. de fideiuss. & mandatori. cum alijs.* Sed robur ne- 7
gatiuæ viribus multo fortius est, & potentius, quàm robur affirmatiuæ, siue permissiuæ, vt dicunt Alberi. & Paul. de Castro *in l. hoc genus ff. de conditio. & demonstratio.* Philip. Decius *in cap. nam concupiscentiam de constitutio. colum. 1. in 3. nota. in 1. lectura*, quia plus 8
negat negatio, quàm affirmat affirmatio *l. quidquid adstringendæ. l. luminum. §. vlti. ff. de serui. vrbanor. prædi.* & quod habetur *in l. is qui ducenta §. sed vtrùm, ff. de rebus dubiis, & l. filiusfamilias donare §. penul. ff. de dona. iuncta l. alienarum §. donationis.* & ibi gloss. *ff de verbo. signif. l. 1. §. editiones.* & ibi Bald. post Raine. *ff. de edendo. l. eum qui §. si libertus de iureiur. iuncta l. si iurauero ff. de iure patrona.* & voluit gloss. *in cap. cum dilectus in verbo à suspensis versic. alij dicunt. & melius.* & ibi Anton. *de consuetudine* Bald. *in proœmio decretalium. column. 4. versicul. item potentius*, vbi & ad hoc allegat legem *Sabinus ff. communi diuidundo* Socinus *in l. serui electione colum. vlt. ff de leg. 1.* Ias. *in l. si arrogator colum. antepenult. versic. 3. contra decisionem.* & ibi ad idem contra. *ff. de adoptionibus.* August Bero. *in cap. 1. col. 1. de rebus Eccles non alienan.* ergo pars negatiua & prohibitiua, in sententia vt fortior atque potentior, in totum debet opprimere, & confundere partem permissiuam & affirmantem appellationis.

Quartò & huic parti proderit, quia ma- 9
gis dignum trahit ad se minùs dignum text. *in cap per tuas. c. contingit de arbi. cap. 2. de consecratione Eccles. vel alta.* Gonzal. *in Regul. de reser. gloss. 18. numer. 9.* iuxta ea quæ adducit Couar. *in præct. quæst. cap. 36. num. 5. versiculo*

10 *tertiò opportunè quæritur*, sed præcepta negatiua magis digniora sunt affirmatiuis, cùm potentiùs & efficaciùs obligent, & magis præcisè adstringant, quàm præcepta affirmatiua, vt tenet Archidiac. *in c. si peccauerit 2. q. 1.* quem sequitur Panormitan. *in cap. nouit column. 12. vers. secundò quæritur an quilibet, de iudiciis*, & quod scribit Raphaëlis Fulgo. *in l. iurisgentium* §. *sed si fraudandi per gl. ibi. ff. de pactis*, & quod notatur *in cap. vt circa de electione in 6.* & per Bartol. *in l. si pluribus ff. de lega. 2.* & est text. *in l. si seruit. ff. de seruitut. vrbanorum prædiorum.*

11 Quibus accedit, quòd qualitas maior & potentior præponderat, & dominatur, vt latè per Hieron. Gonzalez *vbi suprà numer. 15. cum seqq.* & maior pars prædominans magis attenditur *l. quæritur ff. de statu hominum*, argumento l. *quod maior ff. ad municipalem l. sed & si rem* §. 1. *l. quidquid* §. *fin. ff. de a quirendo*
12 *rerum domi.* & quia res diuersæ qualitatis semper à potentiori denominatur, text. *in d. l. quæritur.* Ias. *in l. 1. in princip. num. 21. ff. de verborum obliga.* Roland à Valle *consil. 23. ex numer. 26. volum 1.* vbi ex Bald. & aliis dicit:
13 quòd feudum concessum ex gratia & pecunia, si gratia præponderat pecuniæ solutæ, dicitur gratia, & beneficium, qui alia ad propositum trahit, ergo sententia debet prænominari à prohibitione, vt potentiori, & eam omnino inappellabilem, & prohibitiuam reddere, maximè cùm hæc sit virtus
14 qualitatis cuiusuis, quæ si adiecta sit rei, imitatur eius naturam. *cap. debitores cap. cùm contingat de iureiuran l. quamuis C. de pactis.* Rota *decis. 32. num. 8. de præben. in antiq.* Aflict. *decis. 112. numer. 5 & decis. 248. num 8.* post plures quos allegat Alexan. *consil. 19. num. 2. libr. 1.* Brunus *consil. 112. sub numer. 6.* Ruin. *consil. 20. numer. 7. lib. 1.* eamque in diuersam speciem reponit *l. ius ciuile ff. de iustit. & iu-*
15 *re.* vbi habetur, quòd si ius positiuum addit iuri naturali, facit illud desinere ius naturale, & esse ius positiuum, & ciuile, *l. 1. §. si quis simpliciter versiculo cum additur ff. de verb. oblig.* vbi notat Ias. *num 4.* Bald. *consil. 328. num. 8. libr. 1. l. quæstionum. §. illud ff. de legat. 3. l. 1 ff. de dotatio.* Abb. *in cap. consuluit num. 2. de Iudæis.* Andr. Barb. *in tractatu de præstantia Cardin. parte 1. quæst. 1. numer. 12. cum seqnent.* Natta *consil. 139. num. 6.* Aimon Cra. *consil. 24. num. 54.* Cevadi. *consil 84 num. 12.* Gonzalez *in regul. de mensis, & alterna. gloss. 9.*
16 *numer. 8. cum seqnenti.* Pariter qualitas aduenies enti, reponit illud in diuersam naturam. *cap. statutum de elect. in 6* Bart. Ias. & cæteri *in d. l. ius autem ciuile de iustitia & iure.* Meno. *de arbit. lib. 1. qu. est. 11. numer. 13. cum seqnentib.* qualitatem namque dicimus, quæ formam ostendit, vt bonitas vitium, &c. quas qualitates esse diximus *l. certum*, vbi 17
gloss. & Doctores *ff. si certum petat. & in l. stipula. cum l. seqnenti. de verbor. obligat.* & hanc qualitatem, naturam nostri aliquando appellant, Bald. *in l. etiam Cod. de executione rei iudi.* ex quibus omnibus satis probatum est, appellationi à sententia seu causis, diuersam qualitatem habentibus, alia quæ prohibet, altera quæ permittit appellationem, vim non fieri posse, si iudex Ecclesiasticus nullo modo deferat.

Et quintò probatur, quia prohibitio alie- 18
nationis in immobilibus, & permissio in mobilibus, cùm simul permisceãtur in vnum, prohibitio trahit ad se permissionem, & omnia censentur prohibita, vt tenet Cornel. *consil. 236 & diligenter, colum. penult. versiculo nec etiam obstat, iunctis præcedentibus libro 4.* quapropter cùm tutori prohibitum sit, alienare 19
bona immobilia sine decreto, & permissum mobilia *C. de prædi. min per totum, & ff. de rebus eorum.* & pupillo deferatur hæreditas: quæ 20
est quædam vniuersitas apta comprehendere mobilia & immobilia: non potest sine decreto repudiare, & requiritur eadem solemnitas ex natura propriæ aptitudinis, vt ad verbum scribit Bald. *in l. bonorum, in 3. q. Cod. qui admitti.* ex Bartol. *in l. tutor ff. de bonorum poss.* de quo etiam per Cornel. *suprà aliàs relat. consil. 11. hic libr. 3.* ergo prohibitio omnino alterat naturam permissionis si in vnum concurrant.

Quæ pars fortior & euidentior redditur; 21
maximè cùm ipsa sententia nõ queat diuidi, ad hoc vt pro parte admittatur appellatio, & partim reiiciatur, quia sentẽtia est indiuidua secundùm Bart. *in l. 1. circa medium C. si in communi eadémque causa in integr. restit. & in l. 1. si vnus ex pluribus appellat.* idem *in l. 1. C. si aduersus rem iudi. in prima column.* & Bertachi. *in reperto. verbo sententia prima, num. 10.* & ideo dici solet, sententiam non posse pro parte valere, & pro parte non valere, text expressus *in l. in hoc iudicio*, ibi, quia non po- 22
test ex vno eodémque iudicio, res iudicata in parte valere, in parte non valere. *ff. familiæ erciscundæ.* & faciunt quæ adducit Tiraquel. *de vtroque retract. ad si. num. 142.*

Probatur deinde, quia vna & eadem res 23
non potest diuerso iure censeri, *l. eum qui ædes ff. de vsucapio. l. 1. versiculo nec ratio patitur ff. de rerum permutatione l. pater §. si seruus ff. de castrensi peculio. cap. cognoscimus in fin. 12. quæst. 2. de electione l. iam hoc iure ff. de vulgari & pupi. l. Titiæ ff. de conditio. & demonstr.* & multo minùs poterit duplici, & contrario 24
iure censeri: quia vnum & idem non queit contrarios effectus operari *l. ius nostrum ff. de regul.*

regul.iuris l.1.§ 1.C de Latt.lib tol.cap si quis cum in ægritudine 58.d.distinct.cap.2.versic sed adhuc. & ibi gloss. *verbo incomparabilia de Baptismo.* sed ab vna eadémque sententia admittere appellationem, & reiicere, contrarium est, ergo minimè admittendum.

25 Et hanc partem sequi videtur Papien. *in forma libelli quo agit de turba. possess.colum.2.* & Alex. *in consil.* 82. *columna.1. ad fi.* quos refert Egui Bos. *in tract. variis crimi. tit.de appellat. num.* 8. *cum seqq.* vbi dicit, quòd statute statuto prohibente appellationem in causis criminalibus, (supposita tamẽ vera atque
26 vulgari doctrina, de qua per Doctores passim: causam, cui imponitur pœna pecuniaria applicata fisco, dici criminalem, non ciuilem) ideo si in sententia, quis ad pecuniam condemnetur, partim parti applicata litiganti, partim vero fisco, tunc in totum (affirmat Bossius *vbi proximè*) appellationem prohibitam esse, ex eo, quia magis potens trahit ad se minùs potens *ex d. l. cùm quæritur de statu hominum*, quos in nostris terminis loqui patet, & idem probant Alexan. *cons.*123. *numer.*2. *volum.*5. Bald. *consil.*141. *versic. illud & in omnibus lib.*1. Franch. *in cap. si duobus num.* 7. *de appellatio.* Capicius *decis.* 34. *vers. index.* Miscel. *decis.*14. *& decis.* 17. Veral. *decis.*131. *p.* 2. Marquessa. *de commis-*
27 *sio. p.*1. *cap.*21. *num.*65. *fol.* 239. qui dicunt, quòd si ab vno capitulo denegetur appellatio, tamen extante vnione & connexitate alterius, multoties permittitur appellatio ab vtroque ratione mixturæ, de quo infrà à n.88. cum seqq.

Contra iam tamen opinionem, imò appellationi à sententia diuersam qualitatem habente, appellationis prohibitiuam & permissiuam, penitus & in totum deferendum esse non minus fortia, ingentia, & indissolubilia fundamenta vrgent. pro qua & primò expendo text. *in c. super quæstionum §. si verò duo sunt. de off. & potestate iudicis deleg.* vbi
28 dicitur, quòd si duo sunt à Principe iudices delegati cum clausula (appellatione remota) & vnus impeditus alteri subdeleget causam (nam cùm generaliter in subdelegatum non trãsferatur d. clausula (appellatione remota) *vt ex § nos autem eiusdem c. super quæ-*
29 *stionem.*) pariter inquit text non posse hunc iudicem subdelegatum, & delegatũ à Principe appellatione postposita procedere, licèt alias vt delegatus potuisset, ibi, quia quod potest ex sola iurisdictione sibi à Principe delegata, non potest cum iurisdictione sibi à condelegato commissa.) & ibi fundà, ille nec potest, nec debet appellatione remota procedere, ex quo euidenter probatur, quòd quando in eodem subiecto concurrit prohibitio & permissio, hæc in totum illi præfertur, & attenditur, ex quo text. dicit Ab.Panormit. *ibi num.*4. quòd compositum 30
ex diuersis speciebus non habens per se certam naturam, seu determinationem, quandoque recipit naturã vnius, quandoque alterius ex speciebus, ex quibus componitur. ergo in nostro casu idem dicendum est, qualitatem illam appellationis permissoriam, in totum esse attendendam.

Secundò facit, quia quoties diuersitas 31
qualitatum concurrit in eodem subiecto, potiùs naturalis trahit ad se accidentalem, & in suam naturam conuertit eam, vt in pupillo, cui superuenit furor, non est ei dandus curator iuxta titulum *ff. & Cod. de curatore furioso*, sed solùm tutor, qui vtrique qua- 32
litati deseruiat ex text. *in l. qui habebat ff. de tutelis.* sed appellationis permissio est qua- 33
litas naturalis, in quacumque sententia, à qua in dubio regulariter appellatur *l. & in maioribus* vbi Doctores *Cod.de appellat.& not. in l. à sententia ff.de appellat.* & imò inducta à iure naturali, quatenus est defensio, vt probat text. *in cap. cùm speciali §. porrò de appellat. cap.omnis oppressus 2. quæst.6. cap suggestum de appella. l.1.ff de appella. iunctis cum l.vt vim ff. de iustit. & iure, & cap.pastoralis de re iud.* eius tamen prohibitio est accidentalis, alicuius 34
particularis rationis motu, quam qui asseuerat in aliquo casu non creditur: sed tenetur probare, quia habet regulam permissiuam & genericam contra textum, iuxta gl. *in l.qui restituere ff.de rei vindic.* Fran. *in rubrica de appella colum.4.versiculo 3.premitte.* Socinus *cons.*39. *lib.* 4. & quos allegat Lancelot. *de attent.a.2.part cap.12.ampli.5.numer 9.& sequenti*, & nos superiùs latiùs diximus, ergo naturalis, hoc est, permissiua qualitas in suam naturam qualitatem prohibitiuam debet transferre, & ad se trahere.

Tertiò hæc pars probatur, quando in ali- 35
qua dispositione cõcurrunt fauor & odium, ea dispositio simpliciter censetur fauorabilis, tradit Bald. *in l.2.Cod.qui non poss. ad liber. peruenire.* Petrus de Anchara. *cons* 37. Contra Ioannem post medium, per multa ibi allegata, & iterum *cons.*215. *scripsit Pap.colum. 2. versiculo in contrarium*, & faciunt quæ adducit Tiraquel. *de retract.lignag.in præfatione numer.*56. Panormit. *in cap.in literis num.*34. *de restitutione spolia.* vbi allegat text. *in l.2. C. de in ius vocando*, & dicit. quòd in dubiis via æquior est eligenda, *ex l.placuit Cod. de iudicijs regula odia restringi, de regulis iuris in 6.* quæ adducit circa illam quæstionem, de duobus fratribus habentibus domum communem, an propter delictum vnius venit domus ea destruenda, vbi multa vide circa

eam.

eam,& in apostillis ad ipsum ibi: ergo quando appellationis prohibitio, & permissio in eodem sententia concurrunt,hæc vt fauorabilis,non illa,vt odiosa attendenda est.

36 Quartò fortiter vrget text. difficilis *in l. 1.§.veteres ff de acquir. vel amitten. possess.* vbi dicitur, quod per seruum hæreditarium acquirere quod sit eiusdem hæreditatis, nec quoad possessionem, nec quoad proprietatem possit, licèt per non hæreditarium possit quis ea acquirere. *l. qui absenti §. fin. ff eodem titul.* sed legatus non tamen hæreditarius sic, quando autem partim est hæreditarius seruus, & partim non, quia erat communis testatoris, puta; & hæredis, vel quia erat partim hæreditarius, & partim eidem hæredi legatus, tunc inquit text. (si ex parte hæredi institutus seruus legatus sit propter partem,quam ex causa legati habet,acquiret fundi hæreditarij possessionem, & idem dicendum est, si seruum communem iussero, adire hæreditatem, quia propter meam partem acquiro) vbi gloss. *verbo acquiro,* dicit totam hæreditatem.ex quo text. *ibi num.*4. Ias. *num.*4.*versiculo* 3. *in versiculo si ex parte.* & Socinus *colum.*2.*versiculo* 3. *not.in*

38 *versiculo vt si plures.* illam deducunt regulam, quòd vbi concurrunt in eodem subiecto vtraque qualitas, potiùs attenditur permissiua quàm prohibitiua. vltra quos facit etiam illud Geminia. *in cap. statutum §. cùm verò per gloss. ibi in versiculo eiusdem ciuitatis, de rescript. in 6.* dicentis, quòd vbi in persona vnius resultat dispositio affirmatiua, & respectu alterius prohibitiua,attendenda est dispositio affirmatiua,quoad verificationem dispositionis principalis, & idem dicendum

39 esse, si hæ qualitates concurrant in diuersis subiectis, vt per text. *in l.si is qui dues de liberatione legata.* notat Ias. *vbi proximè*, rationem reddens: quia qualitas permissiua tollit obstaculum prohibitionis per glossam ibi. & quod in simili dicit Bartol. *in l. si quis in graui § fin. ff.ad Senatusconsul. Silania. & lege* 3.*§ si quis pulsum de iure fisci.*

Cui Bart. assentiunt *in l.3. in princip.* per illum text. *ff.de iusp. & his tutoribus.* quòd quando sunt duæ regulæ alia permissiua,alia prohibitiua,potiùs attenditur prohibitiua;quod

40 sic ipse probat. Regula est,quòd quilibet potest accusare tutorem de suspecto *l.1. §. consequens eodem titulo*, & alia est, quod libertus non potest accusare patronum *l. qui accusare ff. de accusat.* & hæ simul tutoris & patroni concurrentes in eodem subiecto, prohibitiua prævalet, vt ibi per eundem Bart.quem pro contraria parte refulimus. cui igitur Ias. *in d.§.veteres*, respondet dicens.de iniper eum reprehendisse, nam ibi ideo id accidit, ex alio capite, scilicet: quia istud de liberto est speciale;alia verò regula est generalis,& generi per speciem derogatur *l. vxorem §. felicissimo de legatis* 3. *cap quamuis tibi, & cap. dudum circa medium de præbend. in* 6. quibus etiam iunge,quod scribit Bald.*in l.si quis decurio in vlti. colum.* per illum text. *Cod.ad leg. Corneli. de falsis*, quem sequuntur Petrus de Anchara. *in comment. cap. canonum statuta, de constit. in versiculo quæro de statuto, quo cauetur quod contra decretum.* Alexand. *in* 100.*cons.*3. *vol.incipit,ex inspectione autem dictorum statutorum, ad fin.* affirmantes, quòd si statutum 41
disponat, quòd contra aduocatum non possit inquiri, quæ est regula prohibitiua, aliud statutum disponat, quòd contra militem possit inquiri, si aliquis fortè sit aduocatus, & miles, si deliquerit, poterit aduersus eum inquiri, tanquam contra militem solum, & sic regula affirmatiua sequatur,& prævaleat. Baldum etiam, & sequaces comitatur Ias. *in d.§.veteres d.l.*1 *ff.de acquir poss.num.*7. *versiculo limita ex eo quod notabiliter decidit Bald.* Rebuf. *in repetitio.l.boues §.hoc sermone limi* 7. *numer.*7. vocat notabilem text. *in d.l.*1.*§.veteres*,ad prædictorum doctrinam,inter quam & contrariam videtur esse in differenti: ergo eodem modo in casu præsentis quæstionis affirmandum est, regulam affirmatiuam perimere negatiuam,& prohibitiuam.

Hanc partem, & opinionem non desunt 42
auctores, qui eam in terminis nostræ quæstionis sequantur, & apprehendant, siquidem Bald. *cons.*141.*incipit præmissis colum.vlt. versiculo illud etiam non omitto lib.*1. affirmat, quòd vbi duæ causæ complicatæ sunt, & vna admittit appellationem, altera non,esse in vtraque admittendam,& idem etiam sentit ipse Bald. *consil.*153. *incipit nouum dubium libr.* 1. per quem dicit Meno. *de recuper. poss. rem.*9. *numer.*321. quòd sic appellatur à sententia in possessorio,quando vnà simul cum possessionis causa lata est sententia super restitutione fructuum,allegans ad hoc Bartol. *in l.creditor § iussus ff. de appellat.* & Bald. *in l. vnica Cod. si de moment. possess fuerit appella.* & alios qui id non probant, vt protinus citabuntur.

Pro qua etiam facit, quod communiter tenent Doctores, quòd cùm à possessorio non appellatur, *ex l. vnica Cod. si de moment. poss ff. fuerit appellat.* à proprietate sic, vt est 43
vulgare. at quando iudicium possessorium cõtinet admixtam causam proprietatis *iuxta l si quis in tantam Cod. vnde vi.* quo casu concurrit regula prohibitiua & affirmatiua, tamen hæc attenditur & præponderat,adeò, vt etiam à possessorio appellatur, ita tenet gloss.*in d.l.vnica in gloss.*2. & ibi Bart. Cyous, Buttius,

Butrius, Alberi. & communiter Doctores Anton. Gomez *in l.45. Tauri num.194.verſiculo quod tamen notabiliter limita.* & alibi paſſim per Doctores, gloſſ. *in d. l. ſi quis in tantam*, quam communem teſtatur Ripa *in cap. ſæpe colum.vlt.verſiculo ſecunda fuit opinio.* Bal. *conſ.141.præmiſſis verbis eiuſdem ſtatuti,colum. vlt.verſiculo,& ad prædicta facit,lib.1.* & idem ſentire videtur Federi. de Senis *conſ.76. Domino auditori in fin.* clarè Decius *conſil.28. num.2. verſiculo hoc in ſimili probatur.* Angel. *in l.incerti Cod.de interdictis.* Socin.*in tractatu fallentia.regula 24.fallen.10.* Beroius *in rubric. de iudicijs numer. 51. verſ. hinc etiam videmus.* Menoch. *de recupe.poſſeſſ.rem.9.num.316. cum ſequentibus.* & alibi paſſim. Cota *in memoralibus verbo mixtum.* Benintend. *deciſ.79.* Polido. Ripa *in tract. de noctur.temp.c.4.num.96. & 97.& ſeqq.*

44 In tanta Doctorum, opinionum, fundamentorum, & authoritatum varietate,quod vt ipſimet cognoſcunt,adeò intricatè in hoc fuiſſe loquutos articulo,vt vix quid certum ſit, & iuridicum,deducatur, quid dicẽdum? ego ſubſiſto: etenim vtriuſque partis argumenta multum ancipitem, & dubiam admodum reddunt quæſtionem propoſitam, quæ ex difficilioribus eſt, quæ in iure poteſt reperiri. cui noſtra diligentia ex mente omnium, non contemnendam adaptat iuridicam diſtinctionem,per modum duplicis regulæ cum ſuis declarationibus, ſeu limitationibus; quas totam hanc materiam ex-
45 ponere apparebit. enimuerò aut diuerſitas qualitatum prohibitiuæ & permiſſiuæ concurrit circa vnum,& idem,vnam,& eandem cauſam inſeparabilem, & indiuiſibilem, & tunc primam partem, & opinionem procedere,obtinere,& habere locum,vt in totum iudex Eccleſiaſticus queat, appellationi delationem negare,nullámque vim faciet omnino, ſed iterum ipſi cauſam fore remittendam: aut verò diuerſitas qualitatum affir-
46 matiuæ & prohibitiuæ concurrit circa plures cauſas,res diuerſas & ſeparabiles, ſeu diuerſa & ſeparabilia capitula, & tunc dicendum verè puto; quòd vnaquæque qualitas in ſua cauſa, vel re iuxta ſuæ naturæ effectum operetur. ita vt qualitas negatiua impediens appellationem, iuſtificet ſententiæ executionem, in illa cauſa tantùm ſeu capitulo,circa quod diſponit. qualitas autem affirmatiua circa ſuam cauſam, & capitulum ſententiæ diſponens, in illo tantùm admittendam eſſe appellationem,cui ſi non deferatur, vim fieri monſtrat, de quo diſtinctionis membro tractatur à numer. 53. cum ſequentibus.

47 De primo diſtinctionis membro, ad claritatem exempla, & rationem reddamus: tunc enim dicetur qualitatum diuerſitatem concurrere circa idem, atque eandem cauſam, quando ſcilicet, per aliquod ſtatutum prohibetur, vt in cauſis criminalibus non appelletur, per aliud autem, vt in ciuilibus appellare liceat, condemnatur quis ad centum partim fiſco, partim parti applicata,tũc in tota centum appellationem prohibitam cenſeri; quia tota eſt vna, & eadem cauſa, ex doctrina, quæ ita intellecta vera eſt, Papienſ.*in forma libelli, quo agitur de turba.poſſeſſ. colum.2.* Alexand. *conſil.82.colum.1.ad finem.* non ex rationibus quibus ipſi mouentur,ſed ex relatis per nos in prima huius quæſtionis parte,& mox conſignandis,quas ſi excogitaret Eguid. Boſſ. *in d. tractat. varijs de crimin. titul.de appella.poſt num.8.* vix contra illos re- 48
ſoluiſſet. Aliud ad idem exemplum ſit, vbi per vnum ſtatutum prohibetur aduocato appellatio, & per aliud ſtatutum militi permittatur, & aliquis ſit miles & aduocatus, tunc prohibitiua in totum attenditur, non affirmatiua qualitas,quia diuerſitas ipſarum concurrit circa vnum,& idem.Contra Bart. qui in ſimili circa inquiſitionem contrarium firmat, Bald. dixit *in l.ſi quis decurio. vlti. colum. Cod. ad leg. Cornel. de falſis,* quem ſequitur Alexan.*in conſil.100.3.vol.incipit ex inſpectu autem dictorum ſtatutorum ad finem.* quos ſuprà citauimus in poſteriori parte quæſtionis ad fin. Et vt exemplis res fiat manifeſta, 49
aliud pono, quod ſi in aliquo ſtatuto clericus permittatur appellare,laicus verò prohibeatur, & vterque rem habeat communem, pro qua conueniuntur, & condemnantur, prohibitio attenditur in totum, quia vna, & eadem eſt cauſa, & res, ſuper qua ſola diuerſitas qualitatum concurrit, vel quando prohibetur appellare in actionibus perſonalibus,& permittatur in realibus,& quis vtraque agat ad rem petendam; quia tunc eadem ratione id cogimur dicendum.hæc doctrina poteſt exemplificari, in alio caſu per nos adducto infrà 3.p.cap.1.per totum, & in alio,de quo in d.3.part.cap.2.

Alia plura ſunt exempla,quibus potuiſſemus verificare noſtram doctrinam, qua affirmamus, quando diuerſitas qualitatum affirmatiuæ & prohibitiuæ concurrit circa vnum, & idem inſeparabile, & indiuiſibile, vnam, & eandem cauſam ſeu capitulum ſententiæ, prohibitiuam attendi, quia cùm tunc illo caſu ſententia ſit indiuidua, ex his quæ ſuprà ex Bartol. & Bertachi. diximus (non tamen quando plures ſunt res diuerſæ 50
in ſententia, & ſeparabilia capitula eius, vt mox monſtrabo) tunc, cùm neceſſarium ſit, vt vna ſola qualitas earumdem tantùm operetur,

retur, & effectum suum sortiatur : quia ambæ non possunt, quia esset monstruosum, vt vnum, & idem circa seipsum diuersum, seu adhuc contrarium operetur, contra text. *in l.ius nostrum ff.de regul.iuris l.*1. §.1. *C. de lati. liber.cap si quis cum in ægritudine* 58.*dist.cap.*2. *versiculo sed adhuc.* & ibi gloss.*verbo incompas-*
51 *sibilia de baptismo.* & quia vna, & eadem res non debet circa seipsam diuerso iure censeri *l. eum qui ædes ff. de vsucapio. l.*1. *versiculo nec ratio patitur. ff. de rerum permutatione l. pater §. si seruus ff. de castrensi peculio.* cum aliis suprà,quas ante fin. prioris partis quæstionis adduximus : tunc necessarium est, vt debilior qualitas cedat potentiori, iuxta text. *in l.generaliter* 5. *in ordine ff.de fideiussor. & man-*
52 *dato.* prout est negatiua, cuius robur magis fortius multóque potentius sit affirmatiuæ seu permissiuæ robore, iuxta ea quæ suprà dixi ex Alberico, & Paulo Castrensi *in l hoc genus ff. de conditio. & demonstratio.* Philippo Decio *in cap. nam concupiscentiam, de constitutio.colum.*1.*in* 3.*notab.*præcipuè in 3.& 4.fundamento prioris partis nostræ quæstionis, & in cæteris omnibus, quæ locum habent, & procedunt in casu, de quo loquimur, ad quem Doctores, & doctrinæ relatæ reducendæ sunt.

Secundo autem distinctionis membro, nempe, quando diuersitas qualitatum affirmatiuæ & prohibitiuæ concurrit circa plures causas, & res separabiles, & diuersas,seu separabilia sententiæ capitula : vt tunc vnaquæque qualitas in sua re, vel causa iuxta suam naturam effectum operetur, ita vt affirmatiua in eo quod disponit id tantùm faciat appellabile,prohibitiua verò in suo prohibito locum habeat tantùm,vt est de mente Doctorum, quos citat Menoch. *de recip. rem.*9. *numer.* 327. qui cum Decio *cons.*344. *n.* 3. *versic. tertius casus.* dixit *l. Cameliam Pia ff. de iure patro* & cætera iura, quæ suprà ci-
53 tati probantia,sententiam esse diuiduam,& tot esse sententias, quot eius capita;dicit:intelligi, & loqui, cùm plura simul per copulam in sententia ponuntur, quæ re ipsa separationem ostendunt.

54 Facit quod in simili dicit Tiraquel. citandus,quòd quando concurrũt mobilia,& immobilia in hæreditate vendita, cùm detur in illis retractus permissio, in istis retractus prohibitio,vtraque qualitas tũc suo iure cẽsetur, vt retractus pro immobilibus permittatur, pro mobilibus verò secus,ita post disputationem resoluit Tiraq. *de retract. lign.*§. 1.*gl.*7.*num.*84 *cum sequenti.* argumento *l.hæreditatis in fin.*& ibi gloss.& Doctores *Cod.de petitione hæredi.* & ex eo quod in simili voluit Bald. *in ipso retractatu in tractatu protomiseos colum. vlt. versiculo item pone quod quis.* & per alium similem Guill.Cu. *in consuetud Burdegalen.* 12. *de feudis* §. 24. ad quod bene facit text. *in l. tutor* §. *curator ff. de minoribus.* Et plures elegantes doctrinas mirificè comprobantes hoc membrum vide omnino infrà 3.p.cap.16. versiculo examinemus nunc à numer. 29. quas omnes hîc applica, quia probant expressè.

Pro quo magis in specie facit, quod in proposito dixit Rebuff. *in tractatu de sententijs prouisio.art.*3.*gl.*7.*num.*6. determinare Se- 55
natum, quòd licèt causa mercedis, & salarij non admittat appellationem (vt per nos latè infrà 3.p.ad fi.)si tamen quis fuerit condemnatus in vna sententia, & ad salarium, & ad aliam rem, quod in salario exequetur sententia, sed non quoad aliam rem infauorabilem,sed postulantem appellationem, quod nota, quia est elegans doctrina in nostræ opinionis comprobationem.

Facit, quæ Doctores dicunt in terminis, & remedio legis finalis *Cod. de edicto Diui Adriani tollen.* in quo non admittitur appel- 56
latio ex infrà citatis Doctoribus, & his, quæ suo loco probabimus, in quo nec interesse, nec fructus vllo modo veniunt, vt ibi dicemus, sed ad eos via ordinaria agendum est. si tamen lata fuerit sententia cum fructuum cõdemnatione & restitutione, vel interesse, tunc enim non ratione possessionis (dicunt Doctores) admittẽdam esse appellationem, 57
sed ratione fructuum vel interesse,recipiendam esse, Doctorum magnus concursus affirmat,quæ doctrina originalis est Bald. *in l. vnica C.si de mom. possess. fuerit appellat.num.*6. *versicul.sed pone,& num.*9 qui non est intelligendus, prout censuit Salicet. *ibi in fin.* scribens ratione fructuum licere etiam appellare à possessorio, sed solùm dixit appellari posse à sententia restitutionis fructuum, vt eius ratio demonstrat, prout declarat Menoch citandus statim. Quocirca dicendum est, à sententia lata in hoc iudicio possessorio cum fructuum vel interesse restitutione, posse respectu fructuum vel interesse appellari,non autem respectu possessionis,ita Bal. intellexit Afflictis *decis.*77. *ad finem.* clariùs Ripa *in cap.sæpe colum.vlti.versic.& propter hoc restitutio spolia.* Rolandus à Valle *cons.*87. *n.* 13.*lib.*2. ita etiam Bald.interpretati sunt doctissimus Couar. *in practicis quæst.cap.*23.*n.*8. *versicul.idem erit quoties.*Franciscus Sarmien. *in tractatu de redditibus Ecclesiast.*3.*part. cap.*2. *num.*28.quo loci rectè reprehendit Augustinum Beroium *in suis quæstio quæst.*91.*num.*4. quem reddidit Bald. præcitato loco scripsisse licere appellare etiam ratione possessionis,quod causa mixta est. Bald. etiam & Salicetus

licetus malè intellexit Nicell. *in tractatu de concordia gloſſa.concord.*1. *num.*26.*verſiculo ſecundo moderatur.* non etenim ita, ſed vt præfatorum Doctorum authoritas ſuadet, ipſe intelligendus eſt. Saliceti doctrinam minus rectam vocat Ripa *in d c.ſæpe.* & Menoch. *de adipiſcen.poſſ.rem.*4.*num.*871. qui ſuprà *à numer.*869. hanc partem tuetur, & viribus defendit,qui licèt ibi *tract.de recuper.rem.*9.*num.*321.in hæc dixiſſet (ſi appellatur à ſententia in poſſeſſorio, quando vnà ſimul cum poſſeſſionis cauſa lata eſt ſententia ſuper reſtitutione fructuum) vbi ad hoc idem Bal.Afflictis,Couarr.Roland. & alios,quos mox citauimus: tamen *in d.rem.*4.*num.*870.*ante fin.* poſtquam relatos Doctores retulit, hæc addit (quos ſequutus ſum *in tractatu de recuper. poſſ.rem.*9. *num.*321. quo loci viſus ſum ſcribere,appellari etiam ratione poſſeſſionis,ſed verè dicere volui,appellari poſſe à ſententia lata in poſſeſſorio ratione fructuũ, cùm Bal.
58 & iam citatos retulerim, & dictum Doctoris intelligi debet ſecundùm iura ab eo allegata, vt inquit Bart. *in l.non ſolùm* §. *liberationis verbo n.*10. *de liberatio.legata*) hactenus Menoch.quo loci vt vides,libentiſſimè diſcedit ab opinione contraria, quam ſequi videbatur *in d. rem.*9. de qua nos mentionem fecimus in diſputatione quæſtionis noſtræ ad fi. poſterioris partis.& huius doctrinæ origo licèt Bal.attribuatur;iam tamen idem docuerat Bart.*in l.*2.*num.*18.*ff.de appellati.recipiend.* vt bene aduertit Menoch. *in d. rem.* 4. *num.* 870. & iterum Bartol. *in l ſi creditor* §. *iuſſus ff de appellat. num.*1. idem Bald. *in conſil.*141. *ad fin. & in conſ.*330.*n.*8. *& conſ.*331.*in princ. lib.*1.Hieron.Gra.*conſ.*35.*num.*3.author commun. opinionum *lib.*7.*tit.*27.*n.*6. refert Cæſar Vrſil.*ad Afflictum vbi proximè,& deciſione* 269 *num.*1. Iaſ. *conſil.*187.*num.*1.*lib.*2. Petrus Surd.*conſ.*102.*num.*12.*lib.*1. Starilius Pacificus *de Saluiano interdicto, inſpectione* 4. *cap.*2. *num.*4.Anton.Gomez *in l.*45.*Tauri,num.*194. *verſic.limit.*2. Matien. *in l.*9.*tit.*7.*lib.*5.*compil. gl* 2.*num.*4. idem *in l.*5.*tit.*9. *gloſſ.*5. *à num.*3. Cæſar Contar. *in l. vnica C. ſi de moment. poſſ. num.*6.*&* 9.*& ex num.*23.*vſque ad* 36.*limit.*1. *principali.* eandem doctrinam,& opinionem ſequitur poſt alios Marant. *de ord.iud.*6.*p.tit.*
59 *de appellati. num.*298. quod poteſt appellari à fructuum, damni, & intereſſe condemnatione in ſententia poſſeſſorij, & tunc eorum reſpectu ſententia ſuſpendatur, non autem reſpectu poſſeſſorij; quia appellatio executionem poſſeſſorij non ſuſpendit, Socinus *reg.*18.*fall.vlt.additio. ad Capel. Tholoſ.vltima.* Iaſ. *conſil.* 178 *colum.*2. *verſiculo item quando.* & cum Ripa,Bal.Rolan & Menochio Chriſtophorus de Paz *in tractatu de tenuta cap.*17. *num.*61. *&* 62. Peregrinus *de fideicommiſ. art.*46.*num.*49.

Qui omnes præcipuè Rolan. Afflictis, & 60
Couar.& Maranta, & denique omnes citati aduertunt, interim hoc caſu ſuſpendendam eſſe executionem ſententiæ pro ea parte, ex qua fructuum reſtitutionem tangit;rectè tamen eam exequẽdam eſſe pro ea parte,quatenus nudam poſſeſſionem tangit. & idem quod de fructibus Doctores dicunt in intereſſe, & de vtroque poſt Creſcẽtium *deciſ.* 5.*aliàs* 120. *de appellat.* Marqueſſanum *tract. de commiſſio.*2.*p.c.*2.*ſub num.*60. Ruginellum *tract. de appella.*§.2.*c.*3.*num* 723. *verſic. in Domini.* Cæſar Barz. *in deciſione Bononien.* 45. *num.*1.*&* 2.ſequutus Multitudinem, & Machinam,Contardus *in l.vnica limit.*1.*num.*28. *& ſub numer.* 36. & alios, hanc ſequutus eſt opinionem Sigiſmund. Eſcacia *de appellat. quæſt.*17. *limit.*6. *memb.*9. *num.*23. qui *à num.* 22. refert in hoc articulo tres Doctorum 61
contrarias opiniones, tamen *num.* 31. hanc noſtram veriorem dixit, & communem, à qua in iudicãdo recedendum non eſſe, quia habet æquitatem, & eſt fauorabilis ad decurtandas lites, dixítque *num.*33. poſt Contardum, *vbi proximè num.*29 *& num.*30. refert ita obtinuiſſe Rotæ ſtylum, vt appella- 62
tioni à ſententia lata in cauſa poſſeſſionis momentaneæ, minimè deferatur, reſpectu autem cõdemnationis fructuum, & intereſſe appellationi deferendum eſſe, executa ſententia poſſeſſionis, idem tener poſt alios, quos citat Marqueſ. *in tract. de commiſſio.*1.*p. cap.*21. *à num.*32. *cum ſequentibus fol.*236. pro quo vide,quæ latè infrà à num.118. vbi hæc communis opinio declaratur.

Quæ doctrina,& opinio ampliatur,vt pro- 63
cedat etiam reſpectu fructuum futurorum, quia ſi quis ita mittatur in poſſeſſionem, vt interim lucretur fructus, poteſt aduerſarius appellare. Eſcacia *vbi proximè num.*34. Angel. *conſil.*253. *viſis ſtatutis ſub num.*2. Maranta *in Specul.p.*6. *actu* 2.*principal.in verbo,& quandoque appellatur,limi.*8.*num.*113.*fol.*505. Mynſing. *in ſingular.obſerua. centu.*6. *obſeruat.* 13.*numer.*8. Achil.Perſonalis *tract.de adipiſc. poſſ.num.*343. *verſiculo redeundo fol.*269. Ruginel. *tract. de appellat.*§.2.*cap.*3.*ſub num.*649. *verſic.appellabitur quoque in fin.*

Quorum omnium virorũ grauiſſimorum 64
authoritas me mouit ad huius diſtinctionis membrum, licèt rationem nullam reddant, ſed ſic ſimpliciter vni poſt alios tranſeunt, ego autem ea potiſſimùm motus fui: nam quando in eadem ſententia plures ſunt cauſæ, & capitula ſeparabilia, & diſtincta, tot ſunt ſententiæ, quot capitula, & cauſæ diuerſæ *l.quædam mulier ff. familiæ erciſcundæ.*

quæ iiſdem verbis tranſcribitur *in l. Camelia Pia ff. de iure patronat. & l.etiam ſi à patre* §. 1. & ibi Alberic. *ff. de minoribus, cap.cùm tempore, & ibi gloſſ. in verbo capitulis.* Innocentius, Hoſtienſis,& alij *de arbitris, & cap.dilectus,el primo.* & ibi quoque gloſſ. & alij *de præben.* voluere gloſſa, Cynus, Bartol. Bald. Salicetus, Angel. & alij *in l.2. Codice de re iudicata.* gloſſ. *in cap.ſi quis in pluribus,in verbo quædam 2.quæſtione ſexta.* Alberic.*in l.Labeo poſt princip. ff. de arbitr. & in l. non eo minus circa medium Cod.de procurato.* Cardinal.Florenti.*conſilio* 74. Dominicus Abb.*colum.vlt* cum concordatis adductis à Rom. *in l.* 1. §.*ſi ſtipulanti.* & ibi Barba. *columna* 14. *verſiculo nunc inducitur ex cæteris recentioribus, ff. de verbo.obligatio.* & idem Romanus *conſilio* 195. *in caſu præmiſſo ad fin.* & Cardinal.Alexand. *in dict. cap. dilecto colum.vlt.in* 17. *quæſtio. de appellat.* Aufrerius *deciſione Tholoſ. quæſt.*215.*item fuit*
65 *quæſitum, ſi fuerunt ab aliquo.* & aliàs diximus de obligatione , quia tot ſunt ſtipulationes, quot ſunt ſpecies ſeparatæ & diuerſæ, & alteri non cohærentes , *ex l.ſcire debemus, ff. de verborum oblig.*

66 Ideo cùm diuerſitas qualitatum non concurrit in vno ſubiecto tantùm , ſed in pluribus diſtinctis , & ſeparabilibus ſententiis, inde eſſe poteſt ; vt vtraque & prohibitiua, & permiſſiua verificetur circa ſuum diſpoſitum,& ambæ procedant iuxta vniuſcuiuſque naturæ motum , quia tunc ſententia principalis non dicitur indiuidua , ſed diuidua ; quia tot ſunt ſententiæ , quot capitula diuerſa, tenet gloſſ. *in l.in hoc iudicio verbo*
67 *non valere ff. familiæ erciſcundæ.* & hoc reſpectu, ſententia poteſt, pro parte valere , & pro parte non valere , vt tenet *ex dict. l. Camelia Pia* , & cæteris iuribus ſuprà allegatis & authoritatibus Tiraquell. *de retractu conuentionali ad fin.numer.*142. *verſicul.vigeſimaquinta quæſtio.* at verò vnumquodque capitulum diuerſum eſt indiuiduum , & ſic illius reſpectu ſententia eſt indiuidua , vel quando ſententia principalis vnum capitulum contineat tantùm ; tunc enim dicitur indiuidua , vt clarè probatur *in dict. l. in hoc iudicio.* ibi , quia non poteſt ex vno eodémque iudicio res iudicata in parte valere , in parte non valere , iunctis iis , quæ ſuperiùs diximus. alio etiam modo conſiderant ſententiam diuiduam Bartol. *in l.*1.*circa medium Cod. ſi in communi eadémque cauſa in integrum reſtitut. & in l.* 1. Socinus ex pluribus appellat. *& in l.* 1. *Cod. ſi aduerſus rem iudica. in prima columna.* & Bertachi. *verbo ſententia in princip.num.*10.apud quos qui voluerit,videre poterit.

68 Hinc eſt , quòd ſi quis vnica ſententia condemnetur pro vna cauſa ad aliquam ſummam inappellabilem , & pro alia cauſa ſeu actione ad aliam ſummam;licèt ſimul coaceruatæ faciant cauſam appellabilem, quia aſcendunt ad ſummam , de qua poteſt ſuperior cognoſcere ; tamen non poterit appellari , nec ad id fit coaceruatio , ita tenent Rebuff. *in tractatu de ſententiar.executione art.*13. *verſiculo quæro,quid ſi quis tomo* 1. *folio* 409. quem referens ſequitur Carauita *ſuper ritu magnæ Curiæ* 257. *numero* 11. *&* 12. *quæſtio.*4.Eſcacia *de appellat.quæſt.*17. *limit.*6. *membr.*9. *numer.*32. rationem reddunt, quia 69
tot ſunt ſentẽtiæ, quot ſunt capita ſeparata, ſeu ſummæ ex diuerſis cauſis ſeu actionibus debitæ. Ex qua ratione deducunt Reb.*in d. tractatu de ſententiarum executione art.*6. *gloſſ.* 5.*numer.*2. *tomo* 1. *folio* 417. quod ſi ego locauerim tibi domum pro tribus annis, & annua penſione ſcutorum nouem pro quolibet anno , & in fine triennij petiero à te penſionem integram triennij;videlicet, ſcutos 27. & ſit ſtatutum diſponens , quòd in cauſis non excedentibus valorem ſcutorum decem,non detur appellatio,& ego in libello diſtinxerim nouem pro primo , nouem pro ſecundo , & nouem pro tertio anno , & iudex vnica ſententia condemnauerit ad integram ſummam 27. ſcutorum , quòd non 70
dabitur appellatio , cùm tunc cenſentur tot ſententiæ , quot ſunt anni , & penſiones diſtinctæ in petitione , & ideo à dicta ſententia non dabitur appellatio , ſed mandabitur executioni pro integra ſumma , quia quot ſunt termini ſolutiones,tot ſunt actiones, & ideo tot ſunt neceſſariæ preſcriptiones,vt ex aliis dicit ibi Eſcacia. pro quo facit quod dicit Iuli.Clar. *libr.*1.*recep. ſententi.* §. *homicidium , verſ. ſed quæritur.* qui teſtatur de com- 71
muni dicens , quòd ſi extat ſtatutum , quòd bannitus in centum poſſit impune offendi, & vnus ex vna cauſa ſit bannitus in quinquaginta, & ex alia cauſa diuerſa in aliis 50. non poterit offendi, idem dicit Alexan.*conſ.* 113 *ſub num.*3. *viſo themate lib.*5.

Facit inſuper , quia ſi ſumma principalis, 72
contenta in ſententia , non ſit appellabilis, aut commiſſibilis in Rota,quia non aſcendit ad ſummam, ad id requiſitam : non efficitur appellabilis per cumulationem , ſeu coaceruationem fructuum , aut expenſarum , quæ in ſententia continentur ; quia non cumulantur , aut coaceruantur tanquam res à principali ſeparatæ, ita tenent Marqueſanus *in tractatu de commiſſion.p.*1. *in commiſſione appell. ſuper diuer.cap.*28. *numer.*20.*folio* 30. *in* 2. *impreſſione.* Eſcacia *vbi ſuprà, ſub numer.*37.*& num.*32. *in fin.* Carauita *ſuper ritu* 257.*num.*4. *in fin.verſ.*2.*& num.*5.

Facit

Facit etiam, quod dicit Cæsar Barz. *in d. Bononien. decisione* 45 *petitæ num.* 1. & 2. dum
73 dicit, quòd licèt sententiæ continerent condemnationem fructuum, nihilominus respectu possessionis non dabitur vlteriùs appellatio. reddit rationem, quia omni casu separationem recipiunt; quod quidem secus est dicendum, quando summæ plures sunt petitæ, ex eadem tamen causa, actione, & obligatione debitæ, quia tunc licèt de per se quælibet non ascendat ad summam appellabilem, coaceruatæ tamen excedant: coaceruantur, vt possit appellari. text. est *in l. si qui separatim* 10. § *si quis cum vna.* & ibi gloss. *in verbo & poterit.* & Petrus de Bellaper. *num.* 10. *ff. de appellat.* Lucas Pæt. *in praxi Capitol. libr.* 4. *cap.* 6. *num.* 4. Escacia *vbi suprà num.* 25. *& num.* 32.

74 Quò pertinet, quod solemus dicere: vtile per inutile vitiari in contractibus: id locum non habere in rebus diuiduis, *l. sancimus* §. *si quis autem Cod. de donatio. l. pecuniæ, & l. placuit ff. de vsuris.* & ex his quæ adducit Tiraquell. *vbi proximè numer.* 143. *& sequenti.* ea ratione, quia circa diuersa vtrumque potest procedere, & operari, & multa etiam alia hanc fauent distinctionem nostram, quæ in satisfactione contrariorum ei obstantium clariùs apparebunt.

75 Cui non obstet illa Doctorum contrarietas, de qua in primo fundamento prioris partis, & in tertio posterioris, alij affirmantes; quòd vbi concurrunt odium & fauor, odium attendi, alij verò contrà putantes; quia respondeo, quòd licèt eorum quæstio ventiletur inter ipsos, quando hæc duo circa vnum, & idem inseparabile concurrunt, vt ex eis apparet, in qua priorem partem, vt veriorem prævalere firmauimus,
76 tamen nulla disceptatio est inter eos: quando circa diuersa & separabilia capitula, seu causas concurrunt fauor & odium: nam tunc vnamquamque qualitatem in sua dispositione operari, latè affirmat Alciatus *in l.* 2. per text. ibi *folio* 205. *versiculo Accursius aliam quoque rationem affert Cod. de in ius vocando.* vbi plura exempla adduxit. idem tenet Ias. *in dict. l.* 2. *numero* 3. *versiculo ex se-*
77 *cunda parte collige.* vbi dicit, quòd vna, & eadem dispositio respiciens diuersas personas ex vno capite censetur fauorabilis, & sic extendenda, ex alio capite censetur odiosa, & sic restringenda, vbi adducit quatuor glossas similes, gloss. *in l sed si hac* §. *fin. in versiculo interueniat ff. de in ius vocan. & l. apud Celsum* §. *aduersus in gloss. vel in versiculo exhiberi ff. de exceptione doli, & in l. qui bona* §. *si alieno in versiculo debet iurare ff. de damno infecto.* & gloss. *in* §. *pœnalis versiculo in ius vo-*

cassetˌcirca fin. inst. de actio. & sic illa argumenta non solùm neutri distinctionis nostræ membro aduersantur, sed imò potiùs fauent vtrique, & prosunt.

Minùs etiam oberit tertium fundamentum prioris partis, *d. leg. generaliter* 5. *ff. de fideiussoribus.* quia loquitur, quando in ea- 78
dem persona, & subiecto se inueniunt, tunc potentior qualitas alteram confundit, & vincit, non autem quando circa diuersas causas & subiecta, nam tunc non possunt, vires suas exprobrare qualitates præfatæ *vt l.* 1. 2. *& sequentibus ff. & C. de fideiussor. & mandato. iuncta l. generaliter.* quia diuersæ sunt 79
& separatæ, à quibus non fit illatio de vno ad aliud, *l. fin. vbi not. ff. de calumniato. l. nec natales Cod. de proba. l. naturaliter* §. *nihil commune ff. de acquirend. possessione.* & alibi passim notatur; deficit enim tunc illa causa 80
propinqua, prout est communio, quæ inter illas contrarias qualitates dissensionem causat, & pacem turbat, per textum *in ratione sui in l. in hoc iudicium* 14. §. *si conueniat ff. communi diui. l. nulla societatis* 71. *ff. pro socio. l. cùm pater* §. *dulcissimis de legat.* 2. *l. sancimus* 34. §. *ne autem Codice de donatio.* & explicat Antonius Pichardus *in rubrica institut. de rerum diui. numero* 3. & 4. copiosè Tiraquell. *de retract.* §. 23. *gloss.* 1. *numero* 7. *& numero* 14. & ideo vnaquæque qualitas in suo se continet subiecto, *ex dict.* §. *nihil commune habet, l. naturaliter.* quæ omnia in totum potius nostram distinctionem comprobant.

Nec obstat illud fundamentum posterioris partis, *ex l. eum qui ædes ff. de vsucapio. l.* 1. §. *nec ratio patitur, ff. de rerum permutatione, dict. cap. cognoscimus, & dict. cap. cùm in tua.* & aliis pluribus dictantibus, vnam & ean 81
dem rem non posse diuerso iure censeri; quia respondeo, rectè in se sola procedere, & circa vnum & idem, at diuersarum causarum, rationum & capitulorum respectu, diuerso queit iure rectè censeri, vt probatur *in l. miles,* §. *pro patre. ff. de legat.* 2. docuit Calderic. per eum text. *in l. filium quem colum.* 3. *in* 4. *oppositione Cod. familiæ erciscun.* & Panormit. *in dict. cap. cùm in tua, paulò ante fin. de decimis.* quin ex re eadem duo contraria pos- 82
se procedere ex diuersis respectibus tradit gloss. *in c.* 2. *in verbo, lex ciuilis in fin.* & Roch. Curt. *columna* 24. *versiculo limita* 3. *de consuetudine.* & Dominicus, qui multa eius rei exempla appositit *in capite illud* 12. *distinctione.* cui astipulatur Aristot. *libro* 3. *Physicorum.* tradens, eandem causam interdum esse con- 83
trariorum effectuum, diuersis rationibus, & Galen. *libr.* 3. *de simplicibus medic. cap.* 13. *& sequenti,* quod & admittunt Bartol. *in l. si pupil.*

in princ. in 2. oppos. & ibi Angel. & Paul. Ca-
84 strens. *ff. ad legem Falc.* Hinc reprobare possu-
mus, quod approbauimus diuersis respectibus *l. Pompo. ff. de negot. gestis l. 3. §. vlti. ff. rem ratam haberi, & l. cùm interdictæ Cod. arbitrium tutelæ*, per quæ iura ita tenet Bald. *in cap. cùm Vintonienſis, paulò ante fin. de electione.* & quis
85 ex eodem facto potest præmium, & damnum consequi diuerso respectu, *cap. inter opera de sponsali. iuncto cap. maritum 33. distin.* & declarat Ioan. Andr. *in cap. imputari de reg. iur. in 6. in mercu.* Tiraquell. *in tractatu de vtroque retract. titul. de retract. lignag. §. 1. gloss. 18. num. 23.* & alia ad propositum vide *num. 21. & 22.* ex quibus etiam dictis aliis fundamentis quæ in contrarium opponantur, rectè valet responderi.

86 Quo supposito, iam in lucem duplex potest edi regula. Prima sit; iudex Ecclesiasticus vim nullam faciet, quando diuersitas qualitatum affirmatiuæ & prohibitiuæ appellationis concurrit circa vnum, & idem, vnam & eandem causam, seu sententiæ capitulum, indiuisibile & inseparabile, in vtraque qualitate, & sic in tota causa si appellationi deferre recusarit, & ita declarandum esse, causamque sibi iterum esse remittendam per Senatum.

87 Secunda regula sit in hac quæstione, quòd quando diuersitas qualitatum affirmatiuæ & prohibitiuæ concurrit circa plures causas, seu res separabiles & diuersas, separabilia've sententiæ capitula, iudex Ecclesiasticus vim non facit, si vniuscuiusque qualitatis naturam in suo dispositio sequatur, & imitetur: ita vt si respectu rei vel capituli, qua prohibetur appellario; ei non deferat, & exequatur, cuius respectu etiam sibi causa ipsa remittenda est; respectu verò causæ vel capituli, pro quo ea permittitur, vim fieri manifestam, si illi haud deferat. & ita declarandum esse in tribunali supremo per viam adito violentiæ, deferre simul & reponere veritas suadet.

88 Istas tamen regulas primò limitari libet in causis possessoris, quæ habent annexam, & admixtam causam proprietatis, *iuxta l. si quis in tant. Cod. vnde vi.* (de pluribus interdictis, habentibus causam proprietatis annexam, per te vide omnino apud Molin. *de primogen. lib. 3. c. 13. à num. 9. cum pluribus sequentibus, & authoritatibus.*) nam tunc nec secundùm primam regulam, nec secundùm secundam regulantur; sed omnino, & in totum admittitur appellatio, tam super possessorio, quàm super petitorio, vt tenent Antoni. Gomez, Ripa, Socinus, Menoch. & alij plures, quos suprà in posteriori parte quæstionis ad fin. adduximus, & idem tenet Petrus de Benintend. *decis. 79.* Et specialitatis 89
ratio est, quia causa proprietatis absorbet, & supprimit causam possessionis, quæ effectum nullum tunc queit sortiri, nec potest executioni mitti, iuxta text. *in cap. cùm super*, & quæ ibi communiter adducitur per Doctores *de caus. poss. ff. & proprietat.* & per Bartol. & Doctores *in l. naturaliter §. nihil commune ff. de acquir. possess. & in l. ordinarij Cod. de rei vindicatione*, idcirco sententia deno- 90
minatur à potentiori, cui magis incalescit, *l. quæritur ff. de statu homi.* & efficitur accessoria causæ proprietatis; quia tunc omnino sequi debet naturam sui principalis, vt mox dicemus, & sic in totum admittendam esse debere appellationem, tenent Bald. *consilio 330. incipit statuto caut. libr. 1.* Tiraquell. *in tractatu le mort 6. parte declaratione 6. num. 1. cum sequent.* Molin. *de Hispano. primogen. libro 3. cap. 13. à num. 17. cum sequentibus.* Mieris *tractatu de maioratu 3. parte cap. 24. à numer. 54. cum pluribus sequentibus.* vbi alios ad idem citat, & latè prosequitur, & per Decian. *consilio 45. numer. 1.* Angust *consil. 2 numer. 6.* & alios, quos allegat Peregri. *de fideicomm. art. 46 num. 47.* Bal *in l. vnic. numer 8. versic. quæro quid per accessorium, & sub numer. 16. Cod. si de moment. possess.* Nicell. *tractatu de concord. gloss. concors. 6 fol. 6. numer. 27. tomo 18. folio 192.* latè scribit Contard. *in dict. l. vnica limit. 2. & limit. 24.* Ruginell. *tractatu de appellat. §. 2. cap. 3. numero 768. versiculo prout etiam,* & eos sequutus latè prosequitur Escacia *de appellat quæstio. 17. limit. 6. membr. 9. per totum.* Corneus *consilio 10 præsuppositio statuto, num. 3. & num. 4. libr. 4.* Rota *decisione 34. concluſum numero 5. & 8 parte 2. diuersorum, & decisione 356. domini erant. sub numero 6. parte 1 diuersorum.* Quod idem dicendum est in 91
cæteris causis possessoriis, etiam sui natura non habentibus admixtam & connexam causam proprietatis, sed simul de vtraque accidentaliter actum est in iudicio, non reluctante spoliato, & de vtraque lata est sententia: nam quando & quoties hoc in casu causa possessionis absorbetur à causa proprietatis, qualitas (quam hæc habeat) siue negatiua, siue affirmatiua appellationis, & prævalere, & sequi debet. (quibus autem casibus causa proprietatis absorbeat causam possessionis, vide omnino Doctores *in dict. §. naturaliter, & in dict. l. ordinarij, & in dict. capite cùm super* & alibi passim, & probant multi ex Doctoribus citatis.) & hanc doctrinam latè prosequitur post Ruginellum, & Contardum, Escacia vbi proximè. quo loci explicat, hanc mixturam quatuor modis posse considerari. Primò per 92
modum cumulationis. Secundò per modum

mixti

mixti iudicij. Tertiò per modum exceptionis. Quartò per modũ mutuæ petitionis,& reconuentionis. Tamen quoad hunc effectum reddendi cauſam appellabilem, mixtura ſolùm conſideratur in ſententia. & huiuſmodi mixtura, quæ contingit in ſententia tripliciter conſideratur, prout Eſcacia poſt Contar. latiſſimè proſequitur *d. memb. 9. fol* 402. quem videbis per te. 93

Hinc eſt, quòd ſi ſimul poſſeſſorio & petitorio eſt actum, & vna eadémque fertur ſententia pro reo turbante in petitorio iudicio, in poſſeſſorio verò in fauorem actoris turbati lata fuerit, an iudex vim faciet non deferens appellationi ab vtroque,puta; reo turbante, & actore turbato in quantum contra ſe erat lata, non ampliùs nec aliàs, vel an interim poſſit, ad executionem eiuſdem ſententiæ poſſeſſorij deuenire. Et noſtram doctrinam imitantes duo caſus diſtinguuntur: nam cùm de rebus profanis agitur, & lata ſit dicta ſententia pro reo turbante in petitorio, quoniam actor turbatus nihil de proprietatis iure ſuo docuit, vel probauit, & vis non fiet. quia tunc ſententia lata ſuper poſſeſſorio poterit iure executioni mandari; nam præfata appellatio non ſuſpendit prædictæ ſententiæ effectum,cùm non ſeruatur per ſententiam latam in petitorio, nihil ſubeſt,quod executioni huic repugnet,ita tenent Butriga. *in dict. cap. cùm dilectus num.* 15. poſt Io. Calde. ab eo relatum *de cauſa poſſeſſ. & propriet.* quos referens ſequitur Menoch. *de reti. poſſ. rem. 3. quæſt.* 105. 94

ſi tamen pariter, & in profanis lata ſit ſententia in petitorio pro reo turbante,probantéque de iure ſuæ proprietatis, tunc ſententia lata in poſſeſſorio pro reo turbato exequenda minimè eſt. ita tenẽt Alberi. & Butri. *in dict. cap. cùm dilectus num.* 15. ex authoritate, & doctrina Speculatoris *titulo de petito. & poſſeſſ.* §. 1. *verſiculo quid ſi pro vno.* & Ioan. Cal. *in dict. cap. cùm dilectus.* Menoch. *vbi proximè num.* 847. rationem reddentes, quoniã hoc modo lata ſuper petitorio ſententia illud facit potiùs, *leg. vti frui. ff. ſi vſus fructus petatur.* quinimò dicit Menoch. *ibi*, adeò hanc rem præferri in ſua proprietate, vt ſuſpenſa executione poſſeſſorij, petitorij ſententia exequenda eſt. intellige ſi eius ſit naturæ & priuilegij, vt appellatione non obſtante exequatur, vel quando ab ea nulla eſt appellatio emiſſa, vel vltima ſit ſententia. 95 96

In beneficialibus autem aliter dicendum eſt; nam ſi lata eſt ſententia in proprietate pro reo turbante poſſeſſionem, ſiue quia actor nihil probauit, vel quia ius ipſe habet, vel non, atque dato quod actor nihil de iure ſuo probauit, executio poſſeſſorij pro eodem lata retardatur, & tunc iudex debet deferre, vt affirmant Calder. & Butri. *in dict. cap. cùm ſuper.* & Menoch. *vbi ſuprà.* cuius rei ratio eſt: quoniam cùm beneficium ſine canonica inſtitutione obtineri non poteſt, nec poſſideri, atque ſine ea iniuſtè procedatur, *cap. 2. de inſtit. cap. 1. de regulis iuris in 6.* latiſſimè Menoch. *de recipien. poſſeſſione remed.* 15. *quæſtio.* 36. vbi multa adducit, & cùm reus ſuper inſtitutione canonica habeat ſententiam pro ſe, ius meritò reſiſtit,& obſtat actori deſideranti executionem ſententiæ poſſeſſorij in ſui fauorem datæ; & licèt præfati Doctores loquantur in iudicio redintegrandæ, eorum ratio, & doctrina pertinet iudicio retinendæ poſſeſſionis,quo caſu in hac omni quæſtione, & proximè ſequenti loquuntur Doctores. 97 98

Secundò quæro: an ſententia lata pro reo turbante in petitorio, & in poſſeſſorio pro actore turbato, qui à ſententia petitorij appellauit: an hæc appellatio ſuſpendat effectum ſententiæ poſſeſſorij, adeò vt eam exequi non poſſit iudex. Et hæc quæſtio à ſuperiori diſtat: quia ibi à poſſeſſorio appellauit reus, imò vterque ab ea parte ſententiæ, quæ contra ſe faciebat: in præſenti autem ſolùm appellatum eſt à ſententia, quatenus tangit proprietatem ab actore, contra quem fertur. 99

In qua ita breuiter reſpondeo,quòd cùm lata eſt ſententia pro reo in petitorio, quia actor non probauit ſe Dominum, tunc ſententiæ poſſeſſorij executionem minimè impediri, tenent omnes Doctores ſuprà relati, quos vide pro ratione. Quando verò ipſe reus probauit ſe Dominum eſſe, duæ ſunt opiniones contrariæ, an poſſeſſorij ſententia ſit exequenda obſtante appellatione emiſſa in petitorio, & eſſe exequendam tenent Butri. *in dict. cap. cùm dilectus ad fin.* ante quem Iacob. de Bellouiſo relatus ab Alberico *in l. ordinarij Codice de rei vindic.* contrariam opinionem ſectante ex authoritate Ioan. Andreæ, & Odofredi, à quibus corúmque ratione diſcedit Menoch. *d. tract. de retinen. poſſeſſ. remedio 3. num.* 840. videndus. 100

Secundò, & principaliter ſupradictæ regulæ limitantur, quando diuerſitas qualitatum prohibitiuæ & permiſſiuæ concurrit circa principale, & acceſſorium, vtputa; ſuper rem, & eius fructus, ſeu intereſſe, quando veniunt acceſſoriè: nam tunc idem de acceſſorio iudicandum eſt, quia acceſſorium ſequitur naturam qualitatis ſui principalis, vt ſi in principali concurrit qualitas negatiua & prohibitiua, ad ſe trahit 101

qualitatem degentem in accessoriis, vt tenent, & ita probant Eguidius Bossius *in tract. variis crimin. titulo de appellatio. num.* 10. ex doctrina Alexand. *in l. patris, & filij ff. de vulg. & pupil.* & per Bartol. *in l. solent ff. de aliment. & cib. legat.* quem Eguid. sequitur Lancelot. Robert. *de attenta.* 3. *parte cap.* 28. *num.* 130. *cum sequentibus*, vt de fructibus respectu rei principalis, dixit Nicol. Mil. *in verbo appellari non potest à sententia lata super fructibus fol.* 17. *in fin.* post Antoni. *in cap. quintauallis colum. antepenult. versic. sed est dubium, de iureiur.* dicentes, quòd quando non appellatur à causa principali, non potest appellari à sententia lata super fructibus, & expensis. vt tenet iterum idem de Millis *in verbo appellari non potest à condemnatione folio* 15.

102 & è conuerso, vt per Lapum *allegatione* 2. *dissutatio. num.* 12. & Lancelot. *suprà n.* 133.

103 Et in specie, quòd appellatio prohibita à sententia lata super principali, intelligatur etiam prohibita ab accessorio, contento in ipsa sententia, probant Anton. de Butr. *in c. quintauallis* 23. *sub num.* 48. *versiculo sed est dubium, de iureiur.* Alexan. *in l. patris sub num.* 4. *ff. de vulgari.* & per Boss. *in tractatu crimin. titulo de appellat. num.* 10. Cæsar Contard. *l. vnica limi.* 1. *numer.* 24. *Cod si de moment possess.* & multa cumular Rugin. *tractatu de appellat.* §.

104 *duodecimo gloss.* 2. *cap.* 5. Ex ea ratione, quia accessorium sequitur naturam sui principalis, & quia articulus incidens, & accessorius, regulatur secundùm naturam sui principalis, & ideo, si causa principalis est summaria, omnes eius articuli debent esse summarij. Contard. *in l.* 1. *num.* 25. Marsil. *singu.* 17. *acesso. numer.* 2. Bartol. *in l. solent numer.* 16. *ff. de aliment. & ciba. legat* Castrens. *consilio* 21. *num.* 14. *volum.* 1. Ripa *l. damnum, numer.* 4. *ff. de damno infecto.* Petrus Surd *de* [illegible] 27 *numero* 2. Natta *consilio* 121. *in causa possessorij numer.* 12. *lib.* 1. Carpan. *ad statu. Mediolan. cap.* 25. *numer.* 18. *fol.* 35. & nos variis in locis diximus.

105 Facit insuper ratio tradita à pluribus Doctoribus, tenentibus, à sententia continente mixturam possessionis & proprietatis, dari appellationem à tota, ex eo scilicet; quia causa proprietatis vti maior trahit ad se causam possessionis, vti minorem. Bald. *in l. vnica Cod si de momentan. possess. numer.* 8. & quia

106 vbi agitur possessorio, & petitorio simul, causa possessionis venit accessoriè ad causam proprietatis, & quòd ideo sequitur naturam petitorij, quod est causa principalis. Hanc reddunt Contard. *in dict. l. vnica limit.* 2. *in princip. numero* 19. & 20. Escacia *de appellat. d. quæstio.* 17. *limit.* 6. *membr.* 9. *sub numero* 1. *versiculo ratio huius sublimitationis est, &c.* Cuius rationis doctrina verissima est, 107 ex qua idem ius obseruandum erit in casu conuerso, vt eleganter docet Paulus de Castro *consilio* 39. *incipit quod à sententia lata, libr.* 1. post plures per eum citatos, vbi affirmat, quòd licèt à sententia mixturæ possessorij & petitorij licitè appelletur: tamen fallit, quando mixtura, & sic causa proprietatis incidenter, & accessoriè tractetur, non æquè principaliter, quia tunc non appellatur ratione mixturæ. Castrensem referens sequitur Polydor. Ripa *in tractatu de nocturno temp. cap.* 4. *numer.* 100. de quo plura dixi infrà 3. p. cap. 12. à num. 105. cum multis sequentibus.

Pro quo ex identitate rationis facit, quòd 108 quando dominium, seu titulus incidenter, & limitatè deducatur respectu possessionis, & ad eam iustificandam, & pro eius colore, tunc appellatio non admittitur à sententia lata in possessorio, tenet Rota vt per Achil. de Grassis *decisione* 20. *aliàs* 246. *appellationi in possessorio de appellat. fol.* 112. Cæsar Contard. *in l. vnica Cod si de moment. limit.* 2. §. 8. *numer.* 21. *in fin. versicul. quibus, & num.* 22. 27. 28. & 29. Escacia *de appellat q.* 17. *limi.* 6. *memb.* 9. *à numer.* 109. & *suprà*. Puteus (qui loquitur in Eguidia) *decisio.* 292. *in causa Placen. in fin. numer.* 6. *libr.* 2. dicentes, tunc hoc 109 possessorium non esse mixtum, sed simplex & merum, & Esca. *vbi proximè*. atque Contar. *d.* §. 8 *n.* 14. dicunt, quòd possessorium in 110 causis beneficialibus non est sui natura mixtum, quia in eis commiscetur quædam iustificatio, seu color ipsius possessionis, quod non facit iudicium possessorium desinere esse merum, aliud enim est intentare remedium petitorium, & aliud possessionem iustificare cum titulo, vbi natura requirit, probat Rota diuersorum *decis.* 34. *concluSum fuit, num.* 16. *in fin. & num.* 17. *par.* 2. & latiùs prosequuntur.

Quò pertinet, quòd in casu, quo nullitas 111 continetur accessoriè in sententia, victus non possit appellare, quia tunc cessat ratio mixturæ, seu compilationis causarum, inter quas non datur cõcursus ad prohibendam, vel admittẽdam appellationem, tenet Contard. *in l. vnica C. si de moment. possess. limit.* 24. *sub n.* 38. quia appellabilitas sententiæ pen- 112 det ab eo, quod principaliter agitur, & non ab eo quod venit incidenter seu accessoriè, docet Paul. de Castro *cons.* 39. *quod à sentent. vers. ex quibus tollitur lib.* 1. Escacia *in tract. de appell. q.* 77. *limit.* 6. *membr.* 9. *à num.* 67.

Reddentes rationem, quia semper atten- 113 di debet, quod principaliter agitur, & non quod fiat accessoriè, consecutiuè & in consequentiam *l. si quis nec causam* 4. & exor-

nat

nat Iaſon *numer.* 3. *& ſequentibus. ff. ſi certum petatur.* Tiraquell. *in rubr. res inter alios acta columna* 1. *&* 2. *verſiculo ſic & ſemper cum ſequentibus, fol.* 104. Eſcacia *tractatu cauſarum ciuil. & crimin. cap.* 2. *num.* 173. *&* 296. facit lex *cùm ex oratione. §. fin. ff. de excuſatio. tuto.* Bald. *in l.* 1. *num.* 5. *Cod. de legibus. & in leg. quod fauore Cod. eodem in* 7. *oppoſitio.* gloſſ. notabilis *in cap. quamuis de pactis in* 6. quam aduertit Geminian. *ibi.* Decius poſt plures alios *in d. l. ſi quis nec cauſam.* Peregri. *in tractatu de*
114 *fid. commiſſ. art.* 37. *n.* 24. & facit ex hac eadem ratione quæ de articulo liquidationis incidentis in ſententiæ executionem exactè diximus infrà 4. part. cap. 10. per totum, vbi quòd eius executionis natura vertitur; & pariter appellationem ſuſpenſiuam non admittit.

115 Nec cauſa acceſſoria debet mutare naturam principalis, *leg. nuda C. de contrahenda ſtipul.* & in ſimili propoſito adducit Menochius *de adipiſcend. remedio* 4. ſed potiùs ipſum acceſſorium à principalis natura immutatur, ex dictis iuribus *leg. ſi plures in fin. ff. de pactis,* cui rectè conducunt ea, quæ adduxit Euerard. plures allegans *in locis legalibus in loco à generalitate fol.* 34. *verſiculo* 2. *d. regula fallit quando illud, &c.*

116 Quia cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ ſequuntur ex illo, *regul. cum quid prohibetur de regul. iur. in* 6. *leg. cui pacto ff. de ſeruis export. cap. denique* 4. *diſt.* bonus textus
117 *in c. paſtoralis in fin. de appella.* de acceſſoriis enim idem eſt iudicium, quod de principali, etiam in his, quæ ſunt ſtricti iuris *cap. de prudentia. de donatio. inter vir. & vxor. l. nihil tol. §. cum principalis. l. cum principalis ff. de reg. iur. cap. & hæc diximus* 16. *quæſt.* 7. *l. non dubium. Cod. de legi. reg. acceſſorium. de reg. iur. in* 6. cum vulgaribus.

Nec enim intelligas, immemorem me eſſe illius doctrinæ, quam modò ſectaui, ſuperiùs à num. 56. ingenti Doctorum authoritate falciam, cùm in poſſeſſorio fructuum vel intereſſe condemnatio fit, licèt à poſſeſſorio non appelletur, à fructuum tantùm & intereſſe condemnatione omnino permittatur. & ſic non ſequuntur naturam ſui principalis contra præcedentem limitationem.

118 Sed pro ſatisfactione attende, quòd dicta Doctorum ſententia & doctrina procedit in illo poſſeſſorio, in quo ſui natura non patitur fructuum condemnationem, *vt in rem. l. ſi. Cod. de edicto Diui Adri. tollen.* vt ibi omnes repetentes latè notant, qui non eo iudicio ſummariiſſimo, ſed alio ordinario petantur, vt conſequantur. Hinc eſt, vt non acceſſorium ſint, ſed æquè principale capitulum
119 ſententiæ, quo ipſi veniunt. At verò nos loquimur in his cauſis, quæ ſuapte natura fructus trahunt, ac ideo cum in interdictis veniant fructus ex eorum natura, *l.* 1. *§. ex die ff. de vi & vi arma. is qui puteum §. quod ait Prætor. ff. quod vi aut clam. l.* 3. *cum ibi nota. ff. de interdictis. l. videamus. la* 2. *§. in Fabiana in fi. ff. de vſuris. cap. grauis de reſtitutione ſpolia. leg ſi duo. §. vlt. ff. vti poſſide.* ibi, *quanti ea res eſt,* latè tradunt relati à Menochio *de recup. poſſ. in rem.* 1. *num.* 6. *cum ſequentibus. & de retinen. rem.* 3. *à num.* 286. *& de adipiſcen. rem.* 4. *num.* 872. Moli. *de primogenijs lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 69. alios referens. alioquin enim ſequeretur abſurdum, vt in omnibus remediis ferè poſſeſſoriis & interdictis admitteretur appellatio, ſi pariter intelligerentur fructus venire in eis æquè principaliter. quod non eſt dicendum, nec affirmandum, vt tenent Franciſc. Sarmi. *de reſtit. Eccleſi.* 3. *p. c.* 2. *n.* 27. *&* 28. omnino videndus, quia loquitur eleganter ad propoſitum, quem per totam illam columnam tranſcripſit verbaliter Chriſtophorus de Paz *in tractatu de tenuta cap.* 13. *num.* 62. & Menoch. *d. rem.* 4. *n.* 872. qui meritò Auguſtinum Beroum aliud ſentientem reprehendunt. quibus conuenit, quod dicit 121
Cæſar Contard. *in repetitione l. vnicæ C. ſi de moment. poſſ. limit.* 1 *ſub num.* 25. *verſiculo in hac quoque,* quòd fructus ſequuntur naturam iudicij poſſeſſorij, quando veniunt acceſſoriè ad illud.

Quò etiam pertinet, quod illa communiter recepta reſolutio, quæ habet, quòd in poſſeſſorio appellatio à fructuum condemnatione, aut intereſſe non ſuſpendat poſſeſſorium, ſed fructuum cõdemnationem tantùm; procedit, quando vtrumque per capitula ſeparata appoſitum eſt in ſententia; ita Veſtrius *in praxi lib.* 7. *c.* 3. *ſub num.* 8. *verſiculo addo.* quem refert & ſequitur Ruginell. *de appellatio. §.* 2. *c.* 3. *ſub num.* 223. *verſiculo ratione,* & apertè Contard. *in l. vnica limi.* 1. *ſub n.* 3. *& n.* 31. *&* 32.

Tertiò principaliter limitantur præfatæ regulæ, vt nec procedant in caſu text. *in cap. ſuper quæſtionum §. ſi verò duo de officio & poteſtate iud. deleg.* (cuius ſuprà in princ. ſecundæ partis quæſtionis princ. mentionem fecimus) vbi qualitas affirmatiua omnino de- 122
bet prævalere qualitati negatiuæ, ſeu prohibitiuæ, quantumuis vtraque concurrat in vna & eadem perſona, propter maximum abſurdum vitandum, quod optimè conſiderauit Abb. Panormit. *ibi num.* 5. *verſ. ſed quæro cur, &c.* poſt Hoſtienſ. quem ibi allegat: ſolemus enim à iuris regulis deuiare propter abſurdum vitandum. textus *in l. ſi. C. de arbitr. præſtan. l. fi. Cod. per quas perſonas nobis acquir. & in l. vnica. §. pro ſecundo C. de caducis*

tollen. leg. si quis iusiurandum, & l. generaliter. C. de rebus credi. §. *fin. instit. qui & ex quibus causis*, & ea quæ adducit Euerard. *in locis legalibus in loco ab absurdo.*

Cui quidem & illud conueniens est,quòd quando cum iudice à quo, ex aliqua iuris
123 dispositione appellari non potest,alter iudex simul iudicaret, à quo possit appellari, tunc quoad potentiam appellationis attenditur persona huius iudicis, à quo appellari potest, tenet Sigismund. Escacia *in tractatu de appellat. quæst.* 16 *limit.* 24. *sub num.* 3. Rebuff. *in tractatu de priuil. scholarium pri.* 106. *vers.* 16. *num.* 16 *fol.* 53. vbi loquitur in sententia lata ab arbitro iuris, à quo potest appellari,vt dixi infrà lib.3.cap.de arbitris. & ab altero iudice, à quo appellari queit.

Pro complemento autem huius quæstionis & materiæ illud ei annexum non omit-
124 tam,quòd etsi à sententia alimentorum non licet appellari, tamen si simul eorum præstandorum fiat condemnatio, & eorundem taxatio, tamen respectu taxationis quantitatis alimentorum tantùm, si nimis taxatur, habet locum appellatio,vt notat Speculator *in titulo de appellat.* §. *in quibus versiculo* 8. Auenda *in dict.io litera G, verbo gouierno versiculo quintò procedit d. reg. fol.* 189.

Vnum tamen est notandum secundùm istos, vt sententia super alimentis non exequitur, sed suspenditur executio,quousque super taxatione articulus terminetur in gradu appellationis, & hoc non alia quàm hac ratione, quia cùm sententia non sit liquida, non potest exequi, ex his quæ latè adduxit Couarr. *lib.*2. *variar. resolut. cap.*11. *per totum.* ac ideo necessarium est, vt eius executio pendeat à futuro euentu, & per consequens in id tempus suspendatur.

125 Sed an isthæc Auendani doctrina vera sit, latiùs examinabimus infrà 3 part cap.1. ante fi. à num.50. cum sequentibus, vbi latè iste articulus examinatur.

Secundò infero ex dictis regulis & conclusionibus, præcipuè ex secunda, vt quan-
126 do in aliqua sententia, puta;priuilegiata,vel confessione partis, vel instrumento guarentigio,detur alicuius quantitatis pars liquida, & alia pars non liquida,tunc cùm concurrat diuersitas qualitatũ prohibitiuæ & permissiuæ appellationis circa diuersa & separata, exequatur liquidum, non autẽ illiquidum, secundùm formam & tenorem d.regulæ secũdæ suprà à nobis traditæ.ita voluit Socin. *cons.*24. *colum.* 11. *vers.& primo volu.* 1.*& consilio* 256. *colum.* 3. *versiculo aliquando volu.* 2. Escouar.*de ratiocinijs cap.*31. *num.*7 & textus est *in leg. quidam existimauerunt, de rebus creditis, & si certum petatur.* & ideo iudex Ecclesiasticus exequẽdo partem liquidam tantùm,non obstante appellatione vim nõ facit.

Et ex nostra distinctione deduces rationem illius difficilis & frequentis quæstionis, quòd quando iudex in eadem sententia 127
pronuntiat in executione instrumenti procedendum,pronuntiando sententiam additionis(quam nos *de remate* dicimus)& simul in eadem sententia declaret;non obstare exceptiones à tertio oppositore, pro suo interesse comparente,oppositas,super quibus cognitum est in via ordinaria, *iuxta l.*41. *tit.*4. *lib.* 3. *recopil.* & latè Gutierrez *in pract. quæstio. lib.* 1. *quæst.* 114. *per totam.* Castellus *in l.*64. *Tauri gl. s'allegue, per totam.* Paz *in praxi* 4. *p.* 1. *tomo. cap.*4. *num.*7. Parlad. *lib.*2. *rerum quotid. cap. fi.* 5 *p.* §.10. *num.*22. quo ca- 128
su diuiduntur qualitates, nam tertius potest appellare à dicta sententia, licèt non possit debitor executatus, & contra quem lata est dicta sententia, de remate. ita eruditè tenet Castell. *vbi proximè versiculo si tamen tertius, & versiculo sequenti.* videndus omnino, & Parlado. qui eum sequitur *vbi suprà c.fi.* 5 *p.* §.15. *num.*2. *&* 3. & ex his,quæ latè adducit Azeue.*in d. l.* 41. & Gutierrez *loco iam relato.* reprobata communiter in tribunalibus om- 129
nibus doctrina Gondizalui de Paz *in praxi d.* 4 *p.* 1. *tomo cap.* 4. *num.*7. contrarium tenentis. nam cùm diuersitas ipsa qualitatum concurrat circa diuersa,hoc est: circa diuersas personas, prohibitiua, scilicet, circa personam debitoris, contra quem sententia additionis lata est: permissiua verò circa ter- 130
tium oppositorem executioni, cum quo non intelligitur appellationis remotio, vt latè præcitati authores comprobant, vltra quos Gutierrez *in d. pract.quæst. lib.*1. *q.*118. *per totam.* vnaquæque qualitas in suo dispositio operatur, & sortitur effectum, iuxta secundam regulam & eius doctrinam à nobis suprà traditam.

Vnum tamen nota, quòd licèt iudex Ecclesiasticus non debeat deferre appellatio-
ni à debitore emissæ; tamen sententia addi- 131
ctionis non exequitur interim,sed suspenditur, quousque terminetur in gradu appellationis causa oppositoris, vt probant Doctoctores *vbi proximè*, quoniam ei esset maximè præiudiciale interim eam exequi,& hoc iure vtimur.

Vltimo loco succedit tollenda difficultas, quæ viget in illa celebri & intacta quæstione, an iudex vim faciat, non deferens
appellationi à tota sententia, quando circa 132
eam concurrit diuersitas qualitatuum prohibitiuæ & permissiuæ appellationis, & vna conditionaliter ad aliam,vt puta;iudex condemnat aliquẽ, vt exhibeat seruum, instrumentum,

mentum, aliúdve quid, quod ſi non exhibuiſſet, cum condemnat in centum, nam ab exhibitione non appellatur. Speculator *lib.2. titulo de appell. §.in quibus autem caſibus. verſiculo ſed numquid in actione ad exhibendum.num.12. ex l.3. §.ibidem, ad exhibendum.* iuxta text. *in l.fin ff de appellation. recipiendis.* Gregor.Lopez *in l.2. titulo 2. p.3. gl.5.* à centum autem condemnatione vtique permiſſum eſt, ex regulis, à iuribus vulgatis.

133 Et quòd ſecunda qualitas, poſita conditionaliter ad aliam, aſſumere debeat eius naturam: probatur primò, quia ſubrogatum ſortitur eandem vim, & naturam illius, in cuius locum ſubrogatum eſt, *l.ſi eum §.iniuriarum ff ſi quis cautio.cap.Eccleſia 1.vt lite pendente clem.1.de ſupplem.negli.Prælat. cum ſimilibus.* Paulus Caſtr. *conſ.73. repetito conſ.265. licèt iſta Domina Liſa, ante fi. lib.1.* Philippus Decius *conſ.190. circa primum dubium col.3. verſic. quartò hoc idem. & conſil.543. in caſu propoſito colum.2. verſiculo tertiò hoc confirmatur.* Ioan. Andr. poſt Ricard. *in additio. ad Specula.p.2 §.nunc breuiter.verſiculo licèt autem detur annus.* Alexand. *in l.ne quis. col.2. in fi. ff. de feriis.* idem *conſilio 42. in cauſa & lite. colum.1. verſ.& latè tempus.lib.2.* latè Felin. *in cap.illud. colum 2.verſiculo circa ciuiles, de præſcriptio.* Iſſ. *in §.pœnalis num.115 inſtit.de actio. & in leg. nemo poteſt, in ſecunda lectura, colum. antepenult. ad ſi. de lega.1.* Balbus *de præſcript. quæſt.28 princip.4.partis 4. item partis princ.* & quos diligenter congeſſit Tiraquell. *de retractu lignagier.§.1. gloſſ.10. num.79.& 80.* ſed ſecunda qualitas deficiente prima ſubrogatur in eius locum.ergo debet effici eiuſdem naturæ ſimul cum prima.

134 Secundò magis in ſpecie probatur, quoniam à ſententia iudicis ſubrogati, in locum eius, à quo non appellatur, pariter appellatio nec admittenda eſt, ita ex doctrina Bart. *in l.2. §. equidem. ff. ad Tertullianum.* & Ioan. Andr. *in additio. ad Speculatorem in titulo de appellat. §.in quibus.verſiculo quid ſi conuenerit.* affirmat latè Alexand. *conſil 20. colum.penult. verſiculo ex quibus mihi videtur, vſque ad fin. lib.4.* dicens, quòd licèt renuntiatio appellationis & reductionis ad arbitrium boni viri, facta inter partes, concernat ſententiam ferendam ab arbitro, ſeu arbitratore: tamen idem eſſe dicendum in ſententia, lata à iudice, ſubrogato in locum arbitri, vel arbitratoris, argumento *l.ſi eum §. iniuriarum ff. ſi quis cautio.* ergo in noſtro caſu idem eſſe dicendum, & affirmandum videtur.

Contrarium tamen videtur ſuadere textus diſpoſitio *in l ſtipulationes non diuiduntur*
135 *in princ.ff.de verbor. obligat.* vbi dicitur, quòd ſtipulatio, aliquid faciendum, eſt indiuidua, & *in verſiculo Celſus*, dicit (vbi quid fieri ſtipulemur, ſi non fuerit factum, pecuniam dari oportere, ideóque etiam in hoc genere diuidi ſtipulationem.) Ex quo patet quòd ſecunda qualitas conditionaliter ſubrogata primæ non mutat ſuam naturam.

Secundò facit text. *in cap. ſuper quæſtio-* 136
num. §. nos autem de officio deleg. vbi delegatus datus cum clauſula (appellatione remota) ſi ſubdelegat, ſubdelegatus non procedit in cauſa cum illa clauſula, ſed emiſſæ appellationi deferre tenetur, licèt ſit in eius locum ſubrogatus. & idem probat text. *in §.ſi verò duo eiuſdem cap. ſuper quæſtionum*, vbi notat Abb. quòd ibi eſt caſus, ſubrogatum non aſſumere naturam eius in cuius locum ſubrogatus eſt. ergo pariter & eodem modo dicendum eſt in noſtra quæſtione, vt qualitas ſubrogata conditionaliter in locum alterius, eius naturam non capiat, nec ſuamat propriam immutando.

Tertiò, quoties aliqua diſpoſitio, ſeu ſti- 137
pulatio ita concipitur: ſi nauem facere promitto, & ſi non fecero, centum, duæ ſtipulationes ſunt, ſeu obligationes. textus eſt *in leg.obligationum fere. §.ſi ita ſtipulatus.verſiculo ſed ſi nauem.ff.de obliga.& actio.* ſed iuxta doctrinam ſecundæ regulæ in quæſtione principali à nobis traditam, vt nempe; quando diuerſitas qualitatum concurrit circa diuerſa & ſeparabilia ſententiæ capitula, vnaquæque qualitas in ſua operetur diſpoſitionem: ergo cùm ſententia hoc modo concepta duplex cenſeatur, vtraque qualitas prohibitiua & permiſſiua, ſortitur effectum ſuum & naturam.

Quid putas, in tam ancipiti quæſtione di- 138
cendum eſſe? illud verius iudicio meo; vt ab vltima qualitate ſententiæ appellationi emiſſæ deferatur. nam licèt duo capitula ſint ſententiæ, tamen vnum eſt ab alio dependens & connexum, vnum purum, aliud conditionale. purum prius, conditionale autem poſterius. & vnius defectus eſt cauſa, vt alterum ſubſiſtat, & ſic ex corruptione vnius, alterum generatur. cùm enim pri- 139
ma qualitas ponatur pro conditione ſecundæ, hinc eſt, vt ea deficiente, ſola ſecunda maneat in ſententia, probat text. in argumento *in d.l.obligationum fere. §.fi.ff.de obliga. & actio.* ad hoc igitur vt ſecunda qualitas attendatur, & vires ſuas habeat, neceſſe eſt, vt prima, quæ eſt poſita in conditione ſecundæ, deficiat. Cùm igitur prior cauſa pereat, qualitas ei adiuncta non ſubſiſtit. quia non entis nullæ ſunt qualitates, nec hæ 140
poſſunt eſſe ſine ſubiecto, quo caſu ſecunda diſpoſitio, conditionis exiſtentia impletur. quod omnimodo contingit: ſi condemnatus

appellat,

appellat, si quidem quando ita sententia concipitur, si non exhibeat, contra eum iu-
141 retur in litem, vel tot soluat, *&c.* est conditio potestatiua, collata in condemnati potestatem, & voluntatem: quam per appellationem demonstrat, & manifestat, vt ei stare non vult, nec parere, textus *in l.1. & toto tit. ff. & C. & decretalibus de appellat.* firmat Natta *consilio* 108. *viso themate num.* 2. *& sequentibus.* Ruinus *consilio* 84. *quæritur vtrum sub num.* 3. *lib.* 5. & est textus *in l.* 1. ibi, appellare enim debuistis si sentẽtia vobis displicebat.)
142 *C. si sæpius in integr. rest. postu.* vnde cùm voluntas per contrarium actum primæ qualitati opponatur, secunda, quæ eius defectum sperat, vt conualescat, & adimpleatur; sola manet in sententia (prima perempta) *ex dict. §. fin. cum iuribus vulgaribus.* Ideóque effectus secundæ qualitatis attendendus est, vt siquidem prohibitionem dictet, prohibitionem operetur. tamen si appellationis permissionẽ, ei deferatur. Quæ resolutio mirificè cõprobatur ex illa doctrina, quòd quando actio competit minori ad mobilia & immobilia alternatiuè, attenditur finis & effectus, ad hoc vt in eius alienatione decretum requiratur, & sic an debitor malit soluere immobile, an mobile, quia exitus, finis, & effectus attenditur. ita resoluit B. Alberi. Angel. Iff. & cæteri *in l. si sic legatum §. si. de legat.* 1. Aretin. *in l.* 1. *C. si aduer. transact.* B. *in l si ex legati causa num.* 6. *de verbor. oblig.* Alexand. *in l. à Diuo Pio §. in venditione not.* 1. *de re iudic.* Cardin. Alban. *in lucubratio. in B. ad d. l. si sic §. fin.* Alexand. *cons.* 126. *visis lib.* 1. *& cons.* 53 *lib.* 3. Turzan. *in suis commu. opi.* 22. *& per l. in l. erit ff. de fundo dota.* Tiraquell *tractatu de vtroque retract. in pri p retract. conuentio. in fin. num.* 22. optimè Simoncellus *tractatu de decretis lib.* 1. *tit.* 3. *à num.* 5. attenditur igitur natura eius alternatiui, quod solùm remanet in dispositione.

143 Quæ doctrina satis etiam comprobatur ex his, quæ suprà hoc capite adduximus circa possessorium habens causam proprietatis annexam, & possessorium simul vna sententia cum petitorio terminatum. quando hoc illi absorbet, ex authoritatibus ibi relatis, quia in præsenti quæstione vna sola qualitas, & sic conditionalis, posterior nempe; quæ sub conditione concipitur, in sententia remanet, ambæ enim minimè simul vigere, & prævalere possunt, sed conditionalis tantùm, pura deficiente. Quam resolutionem veram esse quæstioni tam difficili, & intactæ propositæ, arbitror vniformem doctrinis hoc in capite relatis, quam volo, vt extendas ad cæteras quasuis sententias, quibus diuersitas qualitatum sit apposita, & vna pro conditione alterius. vide inferiùs à n. 148. vbi alia adducuntur in comprobationem.

Et ex hucusque dictis, & præcipuè ex resolutione huius difficultatis, alia frequens vinci potest, ex paritate & identitate rationis, vt scilicet; idem sit dicendum, quando 144
vna qualitas ponitur, non alternatiuè conditionaliter ad aliam: ita vt vna dumtaxat habitura sit effectum (vt modò diximus) sed quando duæ qualitates apponuntur in sententia, ita vt vtraque fortitura sit effectum, successiuè tamen, vna post aliam, vt puta; quando in remedio l. fi. *Cod. de edicto Diui Adri.* lata est sententia, vt hæredes mittantur in possessionem pro indiuiso, ea quæ facta cum effectu inter cohæredes, seu collitigantes, fiat bonorum partitio, seu diuisio. quia tunc cùm vnaquæque qualitas sola exi-
stat deperse, diuersísque temporibus, & re- 145
spectibus operatura, & circa diuersa capitula, vnaquæque etiam operatur respectu appellationis, secundùm vniuscuiusque iuris dictamen, vt appellatio à possessione non suspendat executionem, à partitione autem illam suspendat. quia tunc nulla datur mixtura, sed omnimodo diuersitas, & ita communiter practicatur, prout practicari videmus quotidie.

Non igitur obstant quæ suprà, de subrogatione diximus. cui vno verbo responderi
potest; scilicet: vt illa doctrina procedat, 146
quando in vtroque datur habilitas, & cùm in altero ex his adest prohibitio appellationis, non habilitatur per subrogationem, qui enim non potest esse iudex principaliter, nec esse potest per subrogationem alterius, ita tenent Ioann. Andr. & Geminian. *in cap. statutum §. in nullo de rescript. in* 6. Felin. *in c. olim de exceptioni. in versiculo allegato.* idem Felin. *in cap. si pro debilitate de officio delegati in* 1. *col. versiculo quæro vtrùm delegatus num.* 2. & alibi 147
per Doctores, & sic paritas rationis requiritur in subrogato, & in eo in cuius locum subrogatur, vt eius naturam sapiat, & sortiatur, adeò vt si subrogatus in aliquo discreparet, in eo non sortitur naturam eandem, licèt in aliis sic, ita dicit Paul. de Castro *consilio* 73. *repetito. consilio* 265. *incipit, licèt ista Domina Lisa. paulò ante fi. lib.* 1. Philippus Decius *consilio* 190. *circa primum dubium colu.* 3. *versiculo* 4. *hoc idem. & consilio* 543. *incipit, in casu proposito. columna* 2. *versiculo* 3. *hoc confirmatur.* Tiraquell. *in tractatu de retract. lignag. §.* 1. *gloss.* 10. *num.* 80. & ideo nihil mirum, vt cùm hæ duæ qualitates, vna in locum alterius subrogata conditionaliter, inter se in omnibus discrepent vt contrariæ, quia vnam prohibitio regit, aliam permissio prædominet, alterius naturam non sapiat, nec parti-

cipet,

cipet, ſed in ſuæ propriæ meris limitibus contineantur.

Et noſtram reſolutionem ſuprà traditam
148 quæſtioni à num. 138. videtur probare text. qui ſic poteſt intelligi *in leg. creditor* §. *iuſſus* (omnino videndus.) *ff. de appella. l.9. tit.23. p.3. verſic. pero ſi el demandado*, ibi, *o mas fueſſe deſmandado en no moſtrar, o no entregar aquella coſa que le demandauan en juicio, empero lo condemnaſe el juzgador en tanto quanto iuraſſe la otra parte, que el menos cabaua por no le ſer moſtrada o entregada aquella coſa, aſsi como le demandauan, ſi de tal juicio como eſte aquel contra quien es dado ſe quiſieſſe alçar bien lo puede façer, &c.* vbi dicit Gregor. Lopez *gloſſ.6.* per
149 text. ibi, quòd ſi, qui non exhiberet, condemnaretur ad intereſſe, procederet appellatio, referens Immolam *in d. l. creditor ſi.* §. *iuſſus. columna ſi. ff. de appellat.* idem dicit Speculator *in titulo de appellat.* §. *in quibus verſiculo ſed numquid in actione ad exhibendum numero* 12. qui omnes poſſunt ſic intelligi, vt loquantur; quando in vna eadémque ſententia vna qualitas conditionaliter alterius loco ſubrogatur, vt ſuperiùs probaui.

150 Quibus quidem mirabiliter conuenit, quod per Alexand. *in conſilio* 81. *in ſi.2. volu.* dicit Marant. *in Speculo iudi.6.p. titulo de executione ſententiæ num.62.* vbi affirmat, quòd ſi iudex poſuit pœnam, in caſu quo eius ſententiæ non pareretur, ſi non paretur, non poterit fieri executio ad talem pœnam, vbi loquitur de ſententia, quæ executionem meretur, per totum illum diſcurſum, quæ quidem doctrina non parum hanc opinionem comprobare, & authorizare conſtat. Vide ſurſum à num.138. cum ſequentibus.

151 In commutatione autem pœnæ impoſitæ per vnam ſententiam diffinitiuam, quando propter paupertatem in aliam pœnam, putà; corporalem, commutatur per aliam ſententiam, vt tunc iſta ſententia ſecunda, & pœna eius, quoad appellationem ſortiatur naturam primæ, dicit Bart. *in conſilio* 101. *num.2.* & bene, alia autem cauſa facta commutatione per duas ſentẽtias aliter diſponit, quia eſt noua cauſa, & noua accuſatio. Vide eundem, qui licèt diſtinctè procedat, tandem ita reſoluit, quæ non examino, quia noſtræ quæſtionis non eſt. & de huiuſmodi commutatione condemnationis in pœnam corporalem ob defectum ſolutionis pecuniæ
152 propter paupertatem, vide latiſſimè Proſper. Farinac. *practic. crim tomo 1. quæſt.26. à num.1. cum ſequentibus.* qui caſus difficultatem non habet, cùm alia ſententia ferenda ſit in defectum.

153 Secundò limitatur noſtræ quæſtionis reſolutio, vt procedat quando [illegible] ſententia admittitur appellatio deuolutiua ſaltem: non tamen quando ſimus in ſententia vlteriùs appellationẽ non admittente; puta; quia vel eſt vltima ex tribus conformibus, vel tranſacta in rem iudicatam. quia tunc qualitas conditionaliter appoſita in eadem ſententia non poteſt vltra naturam iudicij, & ſententiæ, operari, quæ nullo modo appellationem admittit. vt puta; quis propter delictum condemnatur in centum, quæ ſi non ſoluerit infra menſem, condemnetur ad triremes, aut exilium: tunc cùm exilium pariter ſit pœna, ac centum condemnatio, ter- 154
mino tranſacto non facta centum ſolutione, in pœnam comminatam exilij, aut triremis fiet executio; multa cumulans latè proſequitur Proſper. Farinac. *practic. crim. tomo 1. cap.26. à num.13. cum ſequentibus, & à princ.* & nos latè etiam diximus infrà 4.part. c.11. à num. 47. verſiculo ſed quid dicendum in ſententia, qua quis eſt condemnatus, *&c.* & probant Angel. *in repet. l. nemo carcerem in 1. colum. C. de exact. tribut. lib.10. per gloſſ. in l. fin. Cod. de iudicijs.* Specul. *in titulo de ſentent.* §. 1. *verſ. ſed numquid, ſi iudex, num.5.* quem refert Abb. *in 1.p. ſtatut. quæſt.93. quæ incipit, quæro an valeant condemnationes, &c.* Auguſti. *ad Angel. de malefic. in verbo, quas ſi non ſoluerit cum quanto pluri. num.* 4. & poſt Auguſtin. pariter refert Clar. *in practi.* §. *fi. quæſt.93. verſic. quæro, numquid valet ſententia. in fine illius verſiculi.* Flamin. Cartar. *in tractatu de executione ſentent. capto bann. c. fi. num.288.* & per Bart. *in l. cum duabus* §. *fin. num.2. ff. pro ſoc. & in leg. ſi frater,* §. *idem reſpondit,* per illum text. *ff. eod.* Angel. *in leg. ſi quando,* §. *hæres, ff. de legat.1. & in l. ſi inſulam, ad fin. ff. de verb. obligat.* Alexand. *in l. non ſolùm,* §. *morte, circa finem, ff. de oper. noui nuntiatio.* Roma. *in l.1.* §. *poſt operis, ff. eodem.* refert & ſequitur Iaſ. *in* §. *pœnales. num.* 47. *&* 48. *& ibi in additio. litera P, inſtitut. de actio.*

Vnum tamen pro complemento & de- 155
claratione huius materiæ non omittam neceſſarium; nempe; quòd ad potentiam vel impotentiam appellandi, non attenditur qualitatum diuerſitas, ſeu earum mixtura contenta in libello, ſeu articulis, & probationibus, ſed tantùm qualitatum diuerſitas, & mixtura contenta in ſententia. optimum Cornei conſilium 10. *præſuppoſito ſtatuto, n.3. verſus finem, & n.4. lib.4.* quem referunt, & ſequuntur Rota *deciſ.* 34. *concluſum num.* 5. *&* 8. & apertiùs *num.9. p.2. diuerſorum,* latiùs Cæſar Contard. *in leg. vnica limi.* 2. §. 5. *ſub num.11. verſiculo aliquando, & num.12. cum ſequentibus.* Eſcac. *tractatu de appellat. quæſt.17. limit.6. memb.9. num.6. fol.*403. inferentes 156
ex eo, quòd à ſententia manifeſtè lata in poſſeſſorio,

possessorio,non posset appellari,licèt vtrũq; petitoriũ,scilicet,& possessoriũ,fuerit intentatũ, in petitione & articulis. subdens rationẽ Rota,quia non appellatur ab articulis seu petitione,sed à sententia,& cùm nõ pronuntiauerit super deductis in articulis & petitione, debeat appellari ab omissione, vt refert Contard.*vbi proximè*.dicẽs,quòd respectu concedendæ vel denegandæ appellationis à sententia lata in iudicio possessorio; non considerantur libellus, aut probationes factæ super dominio, quia non à libello, aut probationibus datur appellatio, sed à sententia. Vnde inquit; licèt in libello vel articulis accumuletur cum possessorio; tamen si iudex pronuntiet super possessorio dumtaxat, non erit admittenda appellatio. &
157 ipse Contard.vlteriùs *num.* 15. *&* 17. inquit, quòd in casu contrario; puta; si esset intentatum solum possessorium recuperandæ, & sententia per iudicem extraheretur ad dispositionem *l. si quis in tantum,* possit appellari, quia sola sententia attendenda est.

158 Hæc tamen conclusio tripliciter fallit, vt nempe,in sequentibus limitationibus magis attendenda sunt ea, quæ sunt extra sententiam, quàm ea quæ sunt expressa in sententia. Et prima est, quando sententia est lata simpliciter super aliquo remedio possessorio, quod habet indiuisibiliter admixtam causam proprietatis, iuxta ea, quæ scribit Contard. *in d. l. vnica limi.* 2. §. 9. *sub num.* 2. *C. si de moment. possess.*

159 Secunda limitatio est, quando sententia est generaliter lata, non se restringens ad vnam qualitatem, possessorium aut petitorium, quia tunc refertur, & restringitur ad prosecuta *l. licèt* 2. *C. de iudicijs.* Philippus Francus *in c. dilecto sub num.* 107. *quæst.* 48. *de appellat.* Cæsar Contard. *in d. l. vni. limi.* 24. *num.* 42. Escac. *d. quæst.* 17. *limi.* 6. *memb.* 9. *sub n.* 8. & faciunt per ipsum scripta *memb.* 6. *sub n.* 59. *&* 60.

160 Tertia limitatio erit, quando sententia potest recipere diuisionem iuxta formam petitionis. quia tunc sententia regulatur à petitione, & idcirco quot sunt capita in petitione, tot censentur sententiæ, vt per Rebuff. *tractatu de sentent. executione artic.* 16. *glosse* 5. *num.* 2. *tomo* 1. *fol.* 417. Caraui. *super ritu* 257. *num.* 10. *quæst.* 3. & faciunt quæ Foller. *tractatu de censibus in verbo census numero* 115. *& sequentibus tomo* 6. *p.* 2. *fol.* 416. & Virgin. Bocc. *tractatu de inter. vti possid. cap.* 18. *num.* 67. *tomo* 3. *p.* 2. *fol.* 321. & hunc articulum,vt attendi debet qualitas sententiæ non iudicij,latè(sequutus Contard.)prosequitur Escac. *quæst.* 17. *limi.* 6. *memb.* 9. *à*
161 *num.* 6. *cum sequentibus,* qui *num.* 18. bene aduertit, quòd qualitas sententiæ non attendatur, quando causa iam est semel effecta appellabilis. quia tunc non ampliùs consideratur qualitas sententiæ, sed attenditur solùm qualitas causæ iam factæ appellabilis, per ea, quæ ipse congerit *limi.* 47. *memb.* 1. *sub n.* 111. *vsque ad num.* 116.

Et ne decipiaris, attendere debes ad ea omnia, quæ in hoc capite dicta sunt, quæ generaliter comprehendunt diuersitatem qualitatum, repertam in sententia, cui me- 162
ritò regulas & limitationes post longam disputationem adiecimus.Quam quæstionem vix tangunt Doctores, cùm omnes ferè loquantur in mixtura dumtaxat possessionis & proprietatis: in qua adhuc nimis varij & confusi monstrantur. (quod nos pro vno quæstionis membro, imò limitatione resolutionis nostræ quæstionis dumtaxat scripsimus suprà) vt vix quid certum sit sequendum, aperiant ipsi.

CAPVT VIII.

A sententia lata in casibus, quibus à iure vel ab homine denegatur audientia: appellationi interpositæ an iudex Ecclesiasticus, vim faciat, si non deferat.vbi de aliis dispositionis verbis, sub quorum inuolucro tacitè appellatio sublata intelligatur.

SVMMARIVM.

Audientia cui à iure denegatur, denegari simul appellationem, qui indistinctè teneant. n. 1.

Et tunc non causare attentata huiusmodi appellationem. n. 2.

Processus in fauorem eius, cui à lege viua, vel mortua denegatur audientia; est nullus ipso iure. n. 3.

Secundùm magis communem opinionem. n. 4.

Exceptio, seu defensio an possit denegari per statutum. n. 5.

Audientiam denegans statutum creditori si non agat intra tot tempus, an valeat. n. 6.

Audientia denegata quoad agendum dumtaxat recipit appellationem. n. 7.

Audientia vbi denegatur in agendo,& excipiendo simul, denegata censetur appellatio. n. 8.

Fundamenta quibus Doctores fundantur, vt denegata audientia in excipiendo & agendo simul, sit denegata appellatio, impugnantur. n. 9. 10. *&* 11.

Audientia denegata quoad agendum tantùm, non censetur denegata appellatio iuxta communem, quæ defenditur. n. 12.

Cap

Cap. pastoralis. §. verum. de appella. interpretatur. num. 13.

Audientia denegata quoad agendum tantùm, non censetur prohibita appellatio quoad alios articulos. n. 14.

Agere impropriè dicitur, qui exceptione vtitur. num. 15.

Verbum videtur *denotat improprietatem. n.* 16.

Audientia denegatur excommunicato, vt actori & vt reo voluntario. n. 17.

Reus voluntarius quis dicatur. n. 18.

Tertius reus voluntarius excommunicatus non potest executioni sententiæ comparere. ibidem.

Nouum opus nuntians excommunicatus an in iudicio comparens audiatur. n. 19.

Audientia si denegetur tam in agendo, quàm defendendo, & excipiendo, appellatio denegata intelligitur, secus quando in agendo tantùm. num. 20.

Audientia vbi vniuersaliter denegatur, censetur etiam denegata appellatio. n. 21.

Generalitas, quæ propter medium habile verificatur in qualibet sua specie, indistincte operatur. n. 22.

Generalis lex comprehendit causas & personas priuilegiatas, quæ specialiter in eo casu non reperiuntur habere priuilegium. n. 23.

Generalis dispositio includit omnes causas, licèt in vno maior reperiatur ratio, quàm in alio. num. 24.

Generalis dispositio etiam odiosa generaliter intelligitur. n. 25.

Et in pœnalibus. num. 26.

Interpretationem latam prouenientem ex proprietate verborum non excludit materia odiosa. num. 27.

A iudice denegante audientiam in agendo à iure denegatam, appellatio non admittitur. n. 28.

Appellatio non verisimilis, & habens contra se ius commune, non causat attentata. n. 29.

Frustra speratur id, cuius euentus nullius est effectus. n. 30.

Demolitiones ædificij constructi post nuntiationem noui operis, sententia an admittat appellationem. n. 31.

Noui operis nuntiationis causa recipit appellationem suspensiuam. n. 32. *&* 33.

Appellatione prohibita à causa principali, censetur prohibita ab incidentibus. n. 34.

Audientia vbi denegatur in agendo tantùm, non censetur denegata appellatio. n. 35.

Operis noui post nuntiationem gesta reuocantur per viam attentati. n. 36.

Attentatorum reuocatoria sententia an recipiat appellationem. num. 37.

A sententia demolitionis noui operis denegatur appellatio. n. 38.

Opus ædificatum post nuntiationem, reuocatur per viam attentati. n. 39.

Attentatorum reuocatio respicit abbreuiationem litis. n. 40.

Operis noui nuntiatio celeritatem desiderat. num. 41.

Operis noui nuntiatio non recipit appellationem suspensiuam. n. 42.

Quam opinionem praxis diu recipit. num. 43. *&* 44.

c. significant. de noui operis nuntiatio. interpretatur. n. 45. *&* 46.

Nuntiatione spreta noui operis, quando quis agi patitur de iure principali, omissa via attentati, cessat attentatum, & appellationis prohibitio. n. 47.

A demolitionis sententia ædificij confecti post nuntiationem appellatio est prohibita dumtaxat, non tamen generaliter in omni materia nuntiationis noui operis. n. 48.

Et tunc in odium ipsius, qui iudicem contempsit. num. 49.

Text. in c. significanti. verus sensus restituitur, reprobato Innocentio. n. 50. *&* 51.

l. 1. *§. sed si is, cui. ff. de operis noui nuntiatio. interpretatur. n.* 52. *& seqq.*

Iudicium non constat ex duobus reis tantùm sine actore. n. 53.

Iudex an vim faciat cognoscens denuntiatione noui operis, quod Clericus nuntiauit. numero 54.

Et quid de milite vel alio priuilegiato nuntiante. num. 55.

Attentatorum à reuocatoria sententia an appellatio suspensiua admittatur. n. 56.

Silentium perpetuum vbi est appositum à denegante audientiam, non est licita appellatio. num. 57.

Clausula (perpetui silentij) præstat exceptionem denegatæ audientiæ. n. 58.

Agendi tempus an iudex possit limitare, & aliter ponere perpetuum silentium. n. 59.

Silentium perpetuum tollit simul appellationem. num. 60.

Fraudem & turpitudinem suam allegans non auditur. n. 61.

A iudice repellente allegãtem turpitudinem suam non admittitur appellatio. n. 62.

Fraus propria in vim exceptionis bene proponitur. n. 63.

A peccato desistens an audiatur suam allegans turpitudinem. n. 64.

Reconuentioni respondere nolenti denegatur audientia. n. 65.

A pœna legis appellare non licet. n. 66.

Contraria allegans non admittitur appellans à reiectione. n. 67.

Contraria & diuersa an actor, & an reus allegans audiatur. & quid incompatibilia, & de aliis remissiuè. n. 68.

Appellans comparens coram inferiori, si protestetur

ſtetur dicto vel facto, non cenſetur appellationi renuntiare. n.69.

cap. ſolicitudinem de appellat. interpretatur. numero 70. & 71.

Creditor non auditur volens impedire ſepulturam cadaueris, donec ſibi ſoluatur, nec auditur appellans à repulſione. n.72.

Cadauer ſepulturam celeriter deſiderat. n.73.

Cadauer non eſt ſequeſtrandum, etiam ſi bona non adſint, quibus ſatisfiat creditoribus. numero 74.

Cadauer vſurarij poteſt ſequeſtrari per iudicem Eccleſiaſticum, donec hæres caueat de ſatisfaciendo. n.75.

Contumax verus non auditur appellans. n.76.

Contumax verus quis dicatur, & in quibus caſibus. n.77.

Procuratore contumace, domino non prohibetur appellare n.78.

Contumax verus de ſtylo Rotæ, appellat intra decem dies à tempore latæ ſententiæ. n.79.

Contumax verus vel fictus non appellat à primo decreto. n.80.

A decreto primo appellatur, quando abſorbet ius partis, nec eſt reparabile per diffinitiuam. num.81.

A denegato primo decreto parti præſentatæ appellare licet. n.82.

Contumax fictus appellat à ſecundo decreto. num.83.

Decretū ſecundum dicitur interlocutoria, continet tamen damnum irreparabile. n.84.

Miſſus à ſecundo decreto facit fructus ſuos, & in eum transfertur præſcribendi conditio. n.85.

Contumax verus non appellat à ſecundo decreto. num.86.

Latitans, aut ſe abſentans, ne citatio ad ſe perueniat, dicitur verus contumax. n.87.

Contumax verus poteſt adire ſuperiorem, & corā eo probare cauſam legitimæ excuſationis, & tūc geſta poſt appellationem reuocantur. n.88.

Contumax verus quando audiatur, vel non, remiſſinè; & quid de ſtylo Rotæ. n.89.

Agens ſine intereſſe non auditur, nec à reiectione appellat. n.90.

Excipienti ſine intereſſe denegatur audientia. num.91.

Appellatio eius, cuius non intereſt, non admittitur. n.92.

Ad exhibendum condemnatus præcisè cogitur, & non auditur appellans. n.93.

Condemnatus ad intereſſe ob non exhibitionem, an appellet. n.94.

A iuramento de calumnia præſtando non appellatur. n.95.

Iuramentum calumniæ recuſans appellat, à ſententia diffinitiua. n.96.

Condemnatus ad cautionē non turbandi poſſeſſionem alterius, an audiatur de nouo turbans & allegans ſe inſiſtere poſſeſſioni ex noua cauſa. num.97.

c. Roma. 5. de appell. in 6. interpretatur. n.98.

Authorem authoris ſui tenentem de euictione laudans in iudicio an audiatur, & quando ſibi cogitur cedere actiones. n.99.

De nullitate dicens poſt ſexaginta dies non auditur iure regio. n.100.

Terminum ſibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittens, cenſetur actui renuntiare, nec poſt illud auditur. n.101.

Oppoſitor poſt lapſum termini edictorum, an ſit admittendus & audiendus. n.102.

Audientia quibus à iure denegatur, quatuor caſus recenſentur remiſſiuè. n.103.

Clauſula (ſententia lata mittatur executioni) cenſetur ſublata appellatio. n.104.

Appellatio non ſolùm verbis expreſsis, ſed etiam tacitis tolli ſolet. n.105.

Clauſula (ſententia ſortiatur effectum ſuum) tollit appellationem. n.106.

Clauſula (non poſsit contradicere) ſeu (ſit remota omnis contradictio) appellationem tollit. num. 107.

Clauſula (nulla exceptione aut oppoſitione) tollit appellationem. n.108.

Clauſula (remota ſit omnis querela) vel (non poſsit querelari) remouet appellationem. n.109.

Clauſula (non admittatur eius defenſio) ſiue (non poſsit ſe defendere) excludit appellationem. n.110.

Appellatio eſt ſpecies defenſionis. n.111.

Defenſionis genere ſublato, eius ſpecies ſublata intelligitur. n.112.

Clauſula (ſine aliqua cenſura & oppoſitione) excludit appellationem. n.113.

Clauſula (ad ſatisfactionem condignam faciat obſeruare) an tollat appellationem. n.114.

Clauſula (liberè procedas) vel (liberè facias, &c.) tollit appellationem. n.115.

Scacia reprobatur. num.116.

Clauſula (abſque lite fiat reſtitutio) tollit appellationem n.117.

Verba (ſine lite) important, vt ſequuta iudicis declaratione nulla admittatur appellatio. n.118.

Clauſula (ſuo libero arbitrio committimus) excludit appellationem. n.119.

Clauſula (procedas de facto) tribuit liberam, & abſolutam poteſtatem. n.120.

Clauſula (procedas de facto) tollit appellationem. num.121.

Clauſula (ſuper quo conſcientiam tuam oneramus) tollit appellationem. n.122.

Et iudex non tenetur iurare quod ita dictauit ſua conſcientia, prout ipſe declarauit. n.123.

Clauſulæ (mox, ſtatim, illico, confeſtim, incontinenti, ſine mora, ſine vlla procraſtinatione, ſine interuallo) excludunt appellationem. num.124.

Dictio

*Dictio (celeriter) & aliæ quæ celeritatem desiderant, tollunt appellationem. n.*125.
*Clausula (paritis literis, parito iudicato, aut sine præiudicio legitimæ executionis) tollit appellationem suspensiuam. n.*126.
Clausula (super quo adhibeas consilium sapientis) non tollit appellationem. n. 127.
Consilium sapientis adhiberi, vbi partes consentiunt, an liceat appellare. n. 128.
Consultore de consensu partium electo, non tollitur appellatio ab eius sententia. n. 129.
*Sapientis consilio sententiæ ferendæ si partes expresè consenserint stare, non tollitur appellatio. n.*130.
*Sapientis consilio si partes promittant stare qualecumque sit; non licet appellare. n.*131.
*Consilium ipsum si feratur per sapientem ad consensum partis, non appellatur. n.*132.
*A pronuntiatione negatiua, causam non esse committendam consilio sapientis; est licita appellatio secus econuerso, quando pronuntiatur, causam illi esse committendam. n.*133.
*Consuetudo potest operari, vt aliqua sententia mittatur executioni non obstante appellatione. num.*134.

1 HIVS quæstionis resolutio altiorem requirit indaginem, siquidem omnes, qui hanc rem tangunt, vno ore profitentur, appellationem prohibitam censeri ei, cui à iure circa aliquam causam, seu articulū audientia denegata est, appellationémque sublatam esse, tenent, & affirmant absolutè, & absque distinctione Speculator *tit. de appell. §. in quibus n.*22. *vers.*32. *secundò fortè non valet in casibus, in quibus audientia denegatur, &c.* Iſſ. *in l.*1. *§. sed si is cui, ff. de noui oper. nuntiatione*, allegans Bal. *in conclusionibus veris, in vers. & non appellatur; cui denegatur audientia.* idem Bald. *in additio. ad Specula. vbi suprà in princ.* Barna. Brixi. *in c. si quis deinceps.* per text. & gl. *ibi in verbo, audientia* 16. *q. vlti.* Butriga. *in c. significauit, in fi. de exceptionibus.* Veroni. *cons.* 64. *col.*2. & remissiuè ad eum Eguidius Bossius *in tractatu crimi. tit. de appella. n.*18. Specula *tit. de appell. §. in quibus sub n.*22. *vers.*30. 2. *lib. fol.*186. Nicell. *tractatu de concord. gloss. concord.* 6. *fall.*62. *n.*98. *fol.*145. Cæsar Contard. *in l. vnica in notabili. sub n.* 20. *vers. ideoque. & n.* 21. *C. si de mom. poss.* & post Felin. *in d. c. significauerunt num.*12. *de exceptio.* Put. *decisione* 417. *num.*4. *part.* 1. tenet Marquess. *in tractatu de commissio. p.*1. *c.*10. *n.*17. *fol.*101. Philipp. Franch. *in rubr. de appellat. n.*25. Lancel. *de attenta.* 2. *p. limi.* 50. *c.*12. *n.*16. & iterum idem Lancel. 3. *part. cap.*28. *n.*78. *&* 79. Auenda. *de exequen. mand. iud. cap.*6. *num.*4. *vers. in ciuilibus autem, & in vers. in criminalibus.* & per Speculatorem ita etiam dicit Re-

buff. *in commentarijs* 3. *p. tract. de appella. art.*7. *gl.*2. *n.*36. Gratian. *disceptati. forensi. tomo* 2. *cap.* 384. *n.*27. nec est audiendus Cæsar Barti. *decis. Bononiensi. decis.*150. *in ardua. sub n.*6. *vers. nam id diluitur.* contrarium tenens.

Et nec tunc dari attentatum, si iudex exe- 2
quatur suam sententiam latam in causa, in qua à iure denegatur audientia, tenent post Bart. Cæpola *in cons* 64. *col.*1. *in fi.* Manfre. *lib.* 2. *practic. conclus. super attent. concl.*188 Lancel. Robert. *de attent.*2. *p. c.*12. *d. limi.*50. *n.*16. *vers. similiter.* & supradictam conclusionē firmat etiā Rebuf. *tit. de appell. art.*8. *gl.*12. *n.*36. *&* 37.

Quæ doctrina in tantum vera dicitur: vt 3
processus agitatus per eum, cui à lege mortua vel viua, hoc est (iure, vel iudice) denegatur audientia (quatenus fauorem illius concerneret) sit ipso iure nullus, tenuit originaliter Iacob. de Areti. quem referens sequitur Bald. *in l. iubemus. §. sanè col.*2. *in princ. vers. quædam est pœna iurisdictionis, C. de sacros. Ecclesiis.* idem *in l. edita. colum. penult. vers. item quando libellus C. de edendo. & in l.*1. *colum. fi. versiculo quæritur. C. de hæredi. instit. & in leg. scire oportet. §. consequens.* per illum text. *ff. de excusat. tutor.* idem *in l. quos prohibet ff. de postulando*, quam doctrinam sequitur Ioannes Andreas *in additio. ad Speculat. tit. de sententia §. iusta vers. est excommunicatus.*

Et est magis communis opinio relata per 4
Immolam *in l.*1. *§. sublata.* & ibi Alex. (vbi multa cumulat, quia testatur de magis communi.) *ff. ad Trebellia.* quam & idem iterū sequitur Alex. *cons.*37. *viso & opportunè, &c. col.* 1. *& cons.*81. *ponderatis. lib.* 2. & Bald. *in l. ita demum vers. sed ponamus quod iudex dum vult, quòd exceptio banni.* (*cui denegata censetur audientia per Prætorem virtute banni*) *reddit iudicium retrò nullum. Cod. de procurato.* & tanquam communem sequutus est Decius *consilio* 275. *in causa, quæ Lucæ colum.* 3. *vers. sed prædictis. lib.*2. vbi de communi attestatur, & Felin. *in cap.*1. *colum.* 1. *vers. amplia.*2. *de re iudica.* Ancara. *consilio* 271. *columna fi* Cassiadorus *decis.*5. *num.*2. *de re iudic. & decis.*2. *de præbendis*, quem allegat Vantius *in tractatu de nullit. sententiarum tit. de nullit. sententiæ ex inhabilit. seu defectu mandat. n.*52. vbi *vsque ad numer.* 58. plura ad propositum adducit, & in eius comprobationem & declarationem etiam, quod probatur *in l. sed & si per Prætorem. §. sed & si dum.* ibi, sed & si dum decreto Prætoris non obtemperat, iurisdictionem suā ei denegauit, non esse eum restituēdum, Labeo scribit, idémque est; & si ex alia iusta causa non fuerit ab eo auditus, *&c.*) *ff. ex quibus causis maiores.* idem probat text. *in l.*1. *§. sed & si is cui. ff. de operis noui nuntia.* textus *in leg.*1. *§. quod autem Prætor negat. ff. de aleæ*

lusu & aleator. textus *in l.scire oportet.* §. *consequens ff. de execut. tuto.*

Et vltra suprà citatos circa id,an & quando per statutum possit negari exceptio, seu defensio,vide Felin.latè *in cap.2. de officio iudicis. in vers.sequitur etiam ex his. n.1. fol.223.*

6 & an statutum denegans audientiam creditori, si non egerit infra decem annos, an valeat, vide eundem Felin. *in cap. venerabilis de iudicijs, versiculo hoc tamen ego limitarem num.18. & in repertorio eius, verbo, statutum, colum.12.* vbi alij allegantur.

Præfatam tamen superiùs à nobis traditam conclusionem; vt iudex Ecclesiasticus vim nullam facere dicatur: si appellationi non deferat ei, cui à iure vel homine est denegata audientia: non ita genericè,& absolutè velim intelligas.Siquidē quando à iure, vel ab homine denegatur audientia solùm

7 in agendo tantùm; tunc nullo modo intelligendum esse, denegatam quoad appellationem: sed imò vtique admittendam fore, probat text.*in c.in nomine Domini 23.dist.* vbi excommunicato videtur denegari audientiam,& tamen non dicitur sibi denegata appellatio. text.*in c.præterea.de appell. c.significauerunt. c. cum inter, de exceptionibus.*

8 At verò quando alicui denegatur audientia in agendo, excipiendo, & defendendo simùl: tunc satis videri prohibitam appellationem. quam distinctionem motu text. *in d.c.in nomine Domini. iuncto d. cap significauerunt* & Immolæ *ibi*, assignauit Philipp. Franch. *in rubr.de appellat.colum.5. vers.sed in contrarium facit,&c.* per Bart. *in leg. perempto rias C.sententiam rescin non posse.col.7. versiculo quæro,vtrùm exceptio.cum vers.sequenti. & in l. cum mulier ff.soluto matri.* & hanc declarationem elegantem vocat eam sequutus Franc. *in rubr.de appellat. n.25.in fi.* Efcacia per eum *tract.de appell.q.16. limi.1.n.31.* Lancel. *de attenta.2.p. c.12. limi.8.n.3.* & ipsemet Lancel. Robert.*eadē 2 p.c.12.lim.50.n.18* & Hieron. Gonzal.*in reg.refer. gloss.9. in annot.num.218.*

Sed certè istæc distinctio attentari (imò & fortiter impugnari) queit, siquidem his iuribus;nempe *c.in nomine Domini. & c.significauerunt*(quibus Doctores citati mouentur) facilis patet responsio, & satisfactio. cur ita? quoniam etsi fateamur, excommunicato audientiam denegādam,*vt d.c.in nomine Do-*

9 *mini,& alijs*,negandum tamen non est,ei appellationem esse prohibitam, imò etiam ea pendente absque metu attentati potest iudex procedere ad eius denuntiationem, publicationem, & fructuum priuationem, & alia de quibus *in c. pastoralis* §. *verum. de appella.* & nos copiosè diximus in c.4. suprà hac 2.p. vbi iudicem huic appellationi haud deferentem, nec vim facere. vbi ad propositum multa adduximus.

Nec obstat huic text.*in cap. præterea de appell.*vbi appellatio,emissa ab excommunicato,suspendit,& deuoluit.quia respondeo loqui in excōmunicatione sub conditione lata,quoniam tempore quo appellatur,non est contumax,nec excommunicatus, nec etiam postmodum adueniente conditione. enimuerò tempore habili,appellatio emissa,& sic nec retrotrahitur ad extremū à quo,quia reperit ipsum suspensum, de quo suprà nos in d.c.4.hac 2.p neq; text.loquitur in casu,quo audientia denegatur. vnde videtur dicendum etiam ei,cui tantùm denegatur audientia,quoad agendum,non etiam quoad excipiendum,& deferendum, appellationem etiam denegatam censeri. 10

Et augetur difficultas,nam licèt dispositio audiētiam denegauerit quoad agēdum tantùm,vt DD. præfati dicūt. nihilominus virtualiter excipere,& per consequens etiā defendere cōprehendit,tex.est *in l.1.*& quæ ibi not.gl.& DD. *ff.de exceptionib.* ibi,agere etiā 11 is videtur,qui exceptione vtitur,nam reus in exceptione actor est.) quapropter difficilis redditur Doctorū distinctio, & nec parum.

Sed nihilominus cōmunem defende, & ab ea nullatenus recedas,vt scilicet dispositio negans audiētiam quoad modum agendi tantùm, nō censeri prohibere appellatio- 12 nem, nec ei audiētiam denegare, ex his,quæ suprà diximus,& Philipp.Fran. vbi suprà, & iuribus mox citandis patebit clarè.

Nec obstat excommunicato audientiam denegatam esse quoad agendum tantùm, & tamen appellationē pariter denegatā censeri,*ex d. cap pastoralis* §.*verum.de appell.*cui vno verbo respōdeo, vt in casu illius textus ideo appellatio subsequens non fortitur vtrūque effectū,& suspensiuum,& deuolutiuū simul, nō ex capite denegatæ audientiæ,sed ex capite executionis, quam secū sententia trahit 13 excōmunicationis, ministerio iuris velocissimi, quod hoc operatur:vt statim excōmunicatus per eam ligetur,ac innodetur,*ex d c. pastoralis.*§.*verum de appell.*vt in pluribus aliis sentētiis hoc contingit,de quibus plenè per DD. *in l.quod iussit ff.de re iudi.& in c.cum cessante.de appell* & hinc nihil mirū est,vt iudex non obstante appellatione interposita, ab ipsa excōmunicatione purè lata,possit deuenire,atque procedere ad actus omnes consecutiuos,& dependentes ab ea; prout est denuntiatio,seu publicatio,fructuū priuatio,& similia,vt c.14.sup.dixim° ac cōprobauimus.

Quod secus in ratione iuris contingit, 14 quando non ab ipsa excōmunicationis sententia appellatum est, sed ab aliis articulis negotij,

negotij, ſeu aliis etiam articulis, in quibus aliàs appellatio permiſſa ſtat, quæ in eis nullo modo cenſetur denegata; quantumuis ab agendo audientia denegetur, ex his doctrinis, quibus rem hanc comprobat Philipp. Franc. *in d. rubr. de appellat. colum. 5. verſ. ſed in contrarium facit, &c.* ſequutus Lancel. *vbi ſuprà in d. 2. p. c. 12. limi. 50. num. 18.* & expreſsè probatur *in c. cum inter. de exceptionibus.* ibi, Porrò cùm excommunicato quando in cauſa abſolutionis extitit, non ſit iuſta deneganda ſententia, nec interdici debet eidem appellationis remedium, ſi contra iuſtitiam cõdemnetur, *&c.*) Melior text. *in c. fi.* ibi, & ſi cauſis aliis tempore impetrati reſcriti vinculo fuerit excommunicationis adſtrictus, *&c.*) Sequitur & facit, appellationem prædictam decernimus admittendam, *&c.*) *eodem titulo de exceptionibus*, videndus omnino, & vtrobique Doctores omnes communiter hoc profitentes, qui alia iura allegant. & probatur etiam *in d. c. ſignificauerunt. eodem titul. de exceptio.* quem D. Franc. citauit, & hæc attentè attende, quoniam iuſtiſſimè quemlibet potuerat mouere difficultas contra DD. diſtinctionem ſuprà poſitam.

Nec obſtat etiam text. *in d. l. 1. ff. de exceptio.* quo probare cõtendimus, diſpoſitionem loquentem in deneganda audientia in agendo tãtùm, exceptionem & defenſionẽ comprehendere, *ex d. l. 1.* cui reſpondent gloſſ. &
15 Doctores ibi *in c. cùm inter. de exceptio.* vt excipiẽs efficiatur actor, quoad onus comprobandi exceptionem, nõ aliàs. & tunc adhuc in proprio & largè ſumpto vocabulo (vt ibi probatur) agere enim videtur, *&c.* quod ver-
16 bum, denotat improprietatẽ. adeò vt actionis verbo non contineatur exceptio. textus eſt *in l. verbum oportebit 8. §. actionis verbo ff. de verb. & rerum ſignifi.* ac ideò licet excommunicato, vt actori, audiẽtia denegetur; non
17 tamen vt reo, & ille neceſſarius, qui tunc poteſt omni exceptione vti in iudicio, & defenſione. text. *in d. c. cum inter & d. c. fi. cum pluribus alijs.* at quando excommunicatus venit in iudicium vt reus voluntarius, tunc audiendus non eſt, ita per Innoc. ibi tenet
18 Abb. *in d. c. cum inter n. 12. de exceptio.* & dicitur voluntarius, quando per iudicem putat; non neceſſitatur ad iudicium venire, ſed ipſe voluntariè comparet pro ſuo, vel communi intereſſe, *vt in auth. ſi omnes C. ſi vt ſe ab hereditate abſtin. dic.* vt latè per Abb. *in d. num. 12. per totum*, vbi declarat & exemplificat. Vide etiam Bart. & latiùs Alexand. *in 1. l. in leg. de pupillo §. ſeruos. ff. de operis noui nuntia.* Roma. *in conſ. 217. incipit res iſta.* latè Paulus de Caſtro, Bart. & Alex. & cæteri, *in leg. teſtamenta omnia Cod. de teſtamentis.* &

Innocent. *in cap. dilecti, de exceptio.* & omnes per text. ibi *in cap. veniens. C. de teſtib.* Angel. *in l. 2. §. hæc ſtipulatio ff. ſi plus quam per l. Fal.* Maranta *de ordine iudi. 4. p. in 11. diſt. n. 36. fol. 221.* Afflict. *in deciſ. Neapoli. deciſ. 24. n. 7. & 8.* & alibi paſſim, de quo nos infrà Deo dante 4. p. dicemus. & etiam diximus ſuprà 1. p. c. 1. quia tunc vt actor, non vt reus cenſetur comparere, quæ eſt ratio, vt nec excommunicatus audiatur, opponens ſe executioni ſententiæ, vt tertius pro ſuo intereſſe, vt per Felin. *in cap. ſignificauerunt n. 10. ad fi. & n. 11. de exceptio.* (& an audiatur, quando 19
in iudicio compareat nouum opus nũtians, ingens eſt difficultas, vt inferiùs apparebit.)

Concludimus igitur cum Philipp. Franco & Lanceloto, ſuprà, quòd quando denegatur audientia alicui, tam in agendo, quàm in excipiendo, & ſe defendẽdo; vt tunc cùm 20
cenſeatur etiam prohibita appellatio, iudex Eccleſiaſticus nullam vim faciat: ſi in his cauſis appellationi propoſitæ, non detulerit, ſin autem audientia tantùm ab agendo denegetur, non intelligi, appellationem prohiberi, cui, ſi emittatur, iudex non deferens, notoriam violentiam committet.

Ex qua vera reſolutione oritur difficul- 21
tas, quid ſit dicendum, quando lex, vel diſpoſitio non ita in ſpecie concipiatur, mentionem haud faciens de agendo, excipiendo, ſeu deferendo, ſed abſolutè & generaliter ita diſponat: denegetur illi audientia, vel, in tali cauſa, vel caſu nõ audiatur talis, quam breuibus reſoluo, vt tunc appellatio pariter cẽſeatur denegata virtute generalitatis. quia 22
quando generalitas propter medium habile, verificatur in qualibet ſua ſpecie, generalitas indiſtinctè operatur. *l. emptor §. Lucius, iuncta gl. ff. de pactis.* quam reputat ſingularem ad hoc Ioan. de Immola *in c. de tranſactio.* & Euerard. *in locis legalibus in loco à generalitate.* & quia lex ſeu ſtatutum generale, gene- 23
raliter comprehendit etiam cauſas, & perſonas priuilegiatas, quæ ſpecialiter & in caſu illius non reperiuntur habere priuilegium, per textum notabilem *in l. in fraudem. §. vlti.* ibi, quia generalis eſt iſta determinatio.) vbi notabiliter idem notat Bald. *ff. de militari teſtamento.* idem Bald. *in leg. omnes populi ante fin. verſiculo item nota, quod generale ſtatutum. ff. de iuſtitia & iure.* Philippus Decius (qui meritò illum textum dixit eſſe notabilem) *in l. 1. col. 2. verſ. & ampliatur ff. de reg. iur. & in l. nemo poteſt in princ. eodem tit. & in l. quo tutela. §. 1. eodem tit. ipſe in l. 1. colum. 2. in 3. nota.* per textum illum *C. de edendo*, & aliis locis, de quibus per Tiraquellum *de retract. lignagier. §. 1. gloſſ. 14. n. 96. cum ſeqq.* vbi adducit plura exempla.

24 Et quia generalis dispositio legum, vel statutorum includit omnes casus, licèt in vno maior ratio esse videatur, quàm in alio, *l. 1. §. & generaliter. ff. de legatis præstan. l. 1. §. quod autem. ff. de aleato. l. vlti. §. vxori ff. de auro & argento legato.* voluit Philipp. Decius *locis suprà citatis*, & insuper *consilio 20. in causa statutorum, col. 2. vers. 4. vt suprà dixi, & cons. 29. cuius suprascriptio incipit. an detur restitutio, colum. 2. vers. 1. hoc probatur.* & alibi passim. Ludouic. Gozadi. *cons. 35. breuiter colum. 2. num. 6. & consilio 51. in hac causa, columna 7. num. 24. & cons. 103. videtur 1. n. 3.*

25 Quæ omnia procedunt in odiosis, vt scilicet generalis dispositio odiosa generaliter intelligatur, ex sententia Angeli *in l. vlt. col. vel vers. 3. quæritur ff. de constitutio. Princip.* Philipp. Decius *in c. sedes col. 2. in 3. nota. de rescriptis.* Ludou. Gozadi. *cons. 50. prima facie,*
26 *colum. 3. n. 13. & cons. seq. col. vlti. n. 23.* imò etiam non solùm in odiosis, sed & in pœnalibus simul, vt per Immol. Alex. Gozadi. & alios tenet Tiraquell. *vbi proximè num. 102.*
27 Enimuerò materia odiosa non excludit latam interpretationem, quæ ex proprietate verborum procedit. text. nota. *in l. cum lege.* & ibi Franc. de Areti. *ff. de testam.* cum aliis. Quominus dispositio, quæ generaliter loquitur, generaliter etiam desinat intelligi, vt scribit Angel. *in l. vlt col. vlt. vers. 3. quæritur ff. de constitutionibus Princip.* Anton. *in c. olim de verb. signifi.* Philipp Dec. *in cons. 5. in causa Domin. ante fi.* & declarat Tiraq. *in repetitio. l. si vnquam in princ. n. 15. C. de reuocan. donatio.*

Et magis in specie per text. *in l. licèt 2. C. de iudicijs*, dicit Philipp. Franc. *in c. dilecto, sub num. 107. quæst. 48. de appellat.* Cæsar Contard. *in repetit. l. vni. C si de moment. possessione. limit. 24. n. 42.* Efcac. *de appellat. q 17. limi. 6. memb 9. sub n. 8.* & nos c. præcedente ante fi. vers. hæc tamen conclusio n. 159.

Ex eadem Doctorum distinctione vnum tamen libet aduertere, quòd licèt dispositio negauerit audientiam ab agendo tantùm, non censeatur denegata appellatio, imò iu-
28 dex ei non deferens, vim faciat: non tamen id absolutè intelligas, quia si iudex ius exequens noluerit audire aliquem in casibus, quibus denegatur audientia ipsi, & ab hac denegatione, & reiectione appellauerit, delationem appellationi pariter negando vim non faciet. text expressus *in leg. eius, qui*, cuius verba sunt; Eius, qui ideo causam agere, frustratur, quòd dixit, se libellum Principi dedisse, & sacrum rescriptum expectare, audiri desiderium prohibetur. & si ob eam causam prouocauerit, appellatio eius recipi, sacris constitutionibus vetatur.) Hactenus de lege eleganti *ff. de appell. recip.*

Enimuerò hæc talis appellatio esset fri- 29
uola, & frustratoria, per quam nihil aliud consequi poterit, cùm absque iusta causa sit interposita, quæ nullum potest iuris effectum sortiri, quæ est ratio, vt aliqua cognoscatur appellatio friuola, ita declarat Geminia. *in cap. cum appellationibus friuolis, colum. 2. vers. quæro, quid importet. de appella. in 6.* Manuelis Rodriguez *quæstio. regul. tomo 1. q. 8. articulo 13. circa princ.* & faciunt ea quæ adducit Philip Franch. *in cap. cum cessante 5. limi. ad fin. vers. amplius intellige omnia præcedentia. fol 71. à tergo de appellat.* & Natta *consilio 32. num. 8.* & nos Deo dante dicemus infrà 3. p. in cap. 6. de friuolis appellationibus. & facit quod dicit Abb. *in cap. 1. n. 7. de appellat.* quòd appellatio non verisimilis, & 30
quæ habet ius commune contra se, non facit attentata, frustra enim spectatur id, cuius euentus nullus est effectus, *l. aliquando ff. ad Velleianum.* cũ vulgaribus. ideóque cùm appellationibus friuolis nec ius deferat, nec sit à iudice deferendum, text. *in d. cap. cum appell. friuolis. de appellat. in 6.* vis nulla fiet.

Ex hac sic declarata doctrina & conclu- 31
sione, nunc indagare conueniens est, an à sententia lata super demolitione ædificij constructi, atque confecti post noui operis nuntiationem, appellationi emissæ, iudex vim committat, si minimè detulerit. & caufatur difficultas ex text. *in l. 1. §. si is ff. de operis noui nuntiatione*, vbi tunc audientiam sic ædificanti, post denuntiationem sibi factam, denegari constat. *ibi*, prætor actionem ei denegare debet, & interdictum in eum de opere restituendo redderetur.

Et pro parte affirmatiua vim fieri euidentem, nisi appellationi deferatur, facit, primò text. *in cap. significantibus, de operis noui nun-* 32
tiatione, vbi appellatio in causa noui operis nuntiationis admittitur quoad vtrunque effectum, & deuolutiuum, & suspensiuum. qua pendente, facta à iudice vt attentata reponuntur, & reuocantur. *ibi*, prædicti Canonici ad nostram audientiam appellarunt. & infrà: ideóque mandamus, quatenus si est ita, reuocato in irritum, quidquid post appellationem huiusmodi inueneris attentatum, *&c.*

Secundò & iterum probatur *ex eodem cap.* 33
sign. vbi altera pars appellauerat ab eo, quod decreuit iudex, probationes admittendas esse, vt cõstat ex eo, *ibi*, idem N. ad Senonienf. Ecclesiã prouocauit, *&c.* Ex quo vltimo cre-
scit difficultas, & efficitur ingens. nam si cen- 34
seretur prohibita appellatio in causa principali noui operis, censeretur etiam prohibita in incidentibus, & emergentibus in eis articulis, vt tenent Bald. & Salicet. *in l. fin.*

l.fin. §. fin. Cod.de temporibus appellat. quos ſequitur Gregorius Lopez *in l.13. titul.23.p.3. gloſſ.6.* Angel. & Immol. *in l.1.§.fin.ff. à quibus appellare non licet.* Eguid. Boſſ. *in tractatibus varijs crim. titul. de appellat. num.10.* & infiniti alij, quos nos citauimus in diſcurſu cap.6.ſuprà hac ſecunda parte:ergo cum ex eodem text. pateat appellationem emiſſam fuiſſe à decreto, ſeu interlocutoria iudicis, admittentis probationes in cauſa vni ex partibus; euidenter ſequitur in cauſa principali denuntiationis non eſſe prohibitam.

35 Tertiò probatur ex doctrina ab aliis tradita, & à nobis defenſata ſuprà in quæſtione principali, quòd quando à iure alicui denegatur audientia in agendo tantùm, non cenſetur tunc appellatio prohibita, nec denegata; ſed in hoc caſu audientia denegata eſt ædificanti poſt nuntiationem ab agendo tantùm, vt probatur *ex dict.§.ſi is.* ibi, deinde cœperit agere, ius ſibi eſſe, ita ædificatum habere, prætor actionem ei denegare debet.) manifeſtum eſt ergo,appellationem hoc caſu, de quo loquimur, non eſſe prohibitam,imò potiùs admiſſam fore expreſsè.

36 Quartò, & pro hac parte facit, id quod fit poſt noui operis nuntiationem, per viam & remedium attentati reuocatur. Baldi eſt doctrina *in conſil.245. proponitur verſiculo ſecundò præmitto, ſub num.2. libr.2.* quia ſi poſtquam ſibi eſt facta nuntiatio, ædificat: dicitur attentare, ac ideo eius demolitio per viam attentati fit, Baldum ſequuntur Iſſ. *in l.1.numer.3. verſiculo 4.limita.* vbi etiam Vincentius Hercula.*colum.8.ff.de noui operis nun-*
37 *tiatione.* ſed à ſententia attentatorum reuocatoria appellatio emiſſa, quoad vtrumque admittitur, vt videre eſt ex his,quæ copioſè adducit Lancelot. Robert. *de attent. 3.part. cap.28.à numer.44 cum pluribus ſequentibus.* quod tunc maximè procedit, & locum habet; quando attentatum non eſt appellatione pendente factum, vt eo caſu permiſſam eſſe appellationem, pro vero firmat Lancel. *vbi proximè num.227. & 228. verſiculo ſecundò crediderim.* ergo pariter in noſtro caſu dicendum eſt; maximè cùm non appellatione, ſed denuntiatione tantùm ædificando, attentetur.

Quis eſt humanus intellectus, qui non ingentium fundamentorum horum viribus & roboti cedet? quémve ſui opinioni non reducet? ipſi meum cederet certè: ſi quorumdam authoritas nec adfuiſſet; ſiquidem
38 Iſſ.*in d.§.ſed is cui.* ex doctrina Baldi loco per eum citato profitetur in caſu illius text.pariter cenſeri,appellationem prohibitam *in numer.2. verſiculo 3. adde.* idem & in ſpecie affirmat Lancelot. Robert. *de attentatis 3.part. cap.28.num.78.* dicens, quòd à ſententia demolitionis noui operis non appellatur, quia denegatur audientia, per Iſſ. loco proximè citato, & per ea, quæ ipſe dixerat poſt alios *in 2. part.cap.12.limit.50. num.16.cum ſequentibus.* & faciunt in genere Doctores,quos ad principalis quæſtionis princip. adduximus ſuprà.

Pro qua opinione illud ſuadet,quòd cùm 39
ad operis noui demolitionem, fabricati poſt denuntiationem eandem,per viam,& remedium attentatorum meritò deueniatur, ex his, quæ nos in quarto fundamento contrariæ partis: reuocatio autem attentatorum reſpiciat abbreuiationem litis,vt firmat Ro- 40
ta *deciſione 5. aliàs 433. notat. numquid reo. ſub num.5.verſiculo ſed an talia attentata ad fin. vt lite pendente in antiq.*quæ repetita eſt apud Biſignetum,quam etiam ſequuta eſt moderna Rota in vna Nolan. Abbaniæ regalis vallis coram Paleoto,vt eſt in reſolutione ipſius 115. Ioannis Michaël. *ad fin.* quos allegat Lancelot. loco proximiori citato *à num. 60. & ſuprà,* qui *numer.63.* affirmauit, materiam 41
noui operis nuntiationis proculdubio celeritatẽ deſiderare, quapropter, omnibus diebus etiã feriatis,omnibúſque perſonis,etiam fabris, & pupillo fieri nuntiationem poſſe, *iuxta l.primam §. nuntiatio & §.ſeq.ff.de noui oper. nuntia.* quibus caſibus appellationem 42
non admitti; ſaltim quoad effectum ſuſpenſiuum, probat text. *in l.fin.ff.de appellat.recip. & l.1 cum ſeqq.ff.de ferijs, & dilatio.* Speculator *in titulo de appellat. §. in quibus verſiculo 8. num.10.* Iſſ. *in dict.l.1.ff.de ferijs colum.1.* Maranta *in ſpeculo in 3.part.6.part.princ.q.2. num. 319. verſic.24.limit.* & alij plures à nobis ſuo loco citandi.

Quid tenendum in tanta contrarietate,in 43
qua licèt contraria pars mihi magis probabilis ſit in iure,quæ longè verior videtur (vt de perſe patet) hanc tamen iam diu praxis elegit, tuetúrque Doctorum authoritas, & nos fundamentis iuuare,curauimus; ac propterea ab ea non audeo recedere, illud ſequens: vt iudex Eccleſiaſticus vim nullam 44
faciat: ſi non deferat appellationi emiſſæ à ſententia demolitionis operis, conſtructi poſt factam denuntiationem.

Cui reſolutioni nec obſtant,quæ pro contraria parte adduximus fundamenta.Et non primum ex text. *in dict.cap.ſignifi.de noui operis nuntiatio.*quem Lancelotus *ſuprà num.97. & 98.* aliud agens,dupliciter conatur intelligere. Tu autem, certiùs reſponde, textum 45
illum non procedere, nec loqui in caſu, de quo nos; ſcilicet, in ſententia reuocationis ædificij conſtructi poſt nuntiationem noui operis, & ſic in demolitione operis, quod

ædificans prosequutus est, attentans spreta, & contempta denuntiatione, & anteaquam sibi fuerit à iudice, vel à parte facta remissio, iuxta text. *in l.prætor ait,§.ait prætor ff. de operis noui nuntiatione.* quod causa est,non aliud audientiæ denegandæ, vt constat *ex dict.l.*1.
46 §. *sed si is cui.* (de cuius intellectu protinus agendum erit)sed tantùm in casu illius text. *in cap.significs.* causa noui operis simpliciter tractabatur,cessantibus fabris,& vacantibus à labore in ædificio , postquam sibi denuntiatum fuerat à canonicis ; nihil aduersus denuntiationem conficientibus insuper , vt ex textu colligitur. quod etiam procedit:
47 quando quis spreta nuntiatione passus fuit, agi de iure principali, omisso iudicio , & via attentati , & fuit per iudicem admissus ad probandum parte non opponente;quia tunc cum cessat contemptus denuntiationis , & iudicis , cessat etiam per attentatum demolitio operis.ita firmant Iss. *consilio* 168.*colum.* 2.*in princip. versiculo item licèt ædificans,libr.*2. Plotus *in l.si quando numer.*121. *verbo, quarto ibi nuntians, C.vnde vi.* Carpanus *ad constitu. Mediolan. cap.*140. *num.* 31. *lib.*2. Gratian. *in disceptatio.forens.tomo* 2.*c.*384.*num.*28.

48 Hinc est regula, quæ dicit,vt à causa, & à sentẽtia lata super iudicio noui operis nuntiationis,siue proferatur affirmatiuè,vt nuntiato nuntiatio remittatur , liceátque ædificium prosequi ; siue negatiuè , vt nuntiantis iure attento opus demoliatur, appellatio emissa vtrumque sortitur effectum ; éstque ei omnino deferendum , cùm nullibi inueniamus prohibitum , nec tunc denegata audientia, sed tantùm , quando denuntiationi contraueniatur, vt constat *ex dict.* §. *sed si is cui.* ibi, cui opus nouum nuntiatum est,ante remissionem ædificauerit , *&c.* Quo etiam casu loquuntur Iss.& Lancelot.*vbi suprà numer.*78. Bald. *consil.*245. *ad medium,versiculo secundò præmitto.*Iss *in l.*1.*num.*3.*versiculo quartò limita.* & ibi Herculan. *column.*8. *ff.de oper. noui nuntia.* optimè Gratian. *in disceptat.foren.*
49 *cap.*384.*à num.* 25.*tomo* 2. in odium ipsius, qui iudicem offendit , argumento *c. cordi de appell.in* 6. text. *in l. fœd etsi per prætorem,* §.*sed etsi dum decreto, ff. ex quibus causis maiores l.*1. §. *quod autem prætor negat , ff. de aleatori. cum alijs.* Quod nec valet, nec debet in simplici & vulgari iudicio nuntiationis ; quo agitur, cui sit ius vel ædificandi , vel prohibendi, quo casu non solùm denegatur audientia, nec prohibetur appellatio : imò expressè permissa est , & talis vt operetur , attentata subsequens executio ipsius , est text. *in dict. cap.significantibus.* ibi , prædicti canonici nostram audiẽtiam appellarunt. & infrà:ideóque mandamus,quatenus si est ita,reuocato in irritum,quidquid post appellationem huiusmodi repereris attentatum,*&c.*

Qui text. iuncto intellectu assignato, qui 50
est veritas , & verus sensus illius , hanc facit suauem consonantiam , non audito Innocentio ibi post princip. intelligens text. illum in attentante post nuntiationem procedere. Respondet ad text. priori appellationi , de qua ibi , fuisse per iudicem delatum, & à superiori admissam,sícque de facto,non de iure procedere illam appellationem, qui intellectus facili queit impugnari, cùm omnibus difficultatibus pateat. Et primò quia secunda appellatio subsistit, cui non respondet : imò ea cùm legitime fuerit à Pontifice approbata , priorem iustificat. Secundò, quia diuinatorius est ; etenim solùm dicitur quod appellauit ab inferiore , qui reuocato grauamine processit in causa, quare & vltra citatos , & quòd à sententia demoliendo ædificatum post nuntiationem noui operis, eo quia denegatur audientia ; prohibeatur simul appellatio,per text.*in dict.l.*1.§.*sed si is.* tractat, & defendit Ruginell. *tractatu de appellat.*§.2.*cap.*3.*num.*262.*fol.*91.Escacia *de appellat.quæst.*17.*limit.*31.licèt nullus ita distinctè prout nos.

Nec obstat secunda difficultas pro con- 51
traria parte , adductáque ex eiusdem text. priori parte , dum appellatio permittitur à probationum admissione , & sic ab incidentibus : quapropter non censeri prohibitam appellationem à causa principali,ex Doctoribus ibidem allegatis.quę doctrina quando verè procedat copiosè dixi suprà c.6. hac 2. part.vbi mirabilem assignauimus distinctionem , quæ ad hæc non pertinet : siquidem huius responsio pendet à superioris argumenti resolutione, nam causa principalis,de qua in casu illius text. appellationem admittit quoad vtrumque (vt modò probaui) ac ideo nihil mirum, vt ab incidentibus , & emergentibus articulis in ea detur appellatio : maximè iure canonico,quo à quocumque grauamine libeat appellari,& hodie per Concilium Trident.à grauaminibus qualificatis, quæ ipsum refert. Quorum vnum est illud, de quo in casibus text. extitit appellatum, prout est admissio, seu reiectio probationum,vt nos latè probauimus suprà cap. 1. num. 130. quo satis vtrique eius parti satisfactum est.

Nec obstat tertium magis difficile *ex dict.* 52
*l.*1. §. *sed si is cui.* vbi actio,& agere denegatur procedenti per opus post eius denuntiationem : & sic appellationem non prohiberi ex distinctione Doctorum , quam suprà defendimus;quia respondeo,illum text.non de actore , & actione verè & propriè stri-

ctéque

étéque ſumpta intelligi, ſed de exceptione
53 proponenda, quod ſic probo. Subſtantiale eſt iudicij, ídque conſtat ex reo & actore, non de duobus reis, nec de duobus actoribus, *cap. vt forus de verborum ſignific. l. ſed cum ambo ff. de iudicijs*, & in communibus magis placuit, eum videri actorem qui priùs ad iudicium prouocat, *l. in tribus ff. eodem.* at in caſu illius text. ædificans venit ſe defendendo à denuntiatore, qui priùs ad iudicium eum prouocauit, *ibi*, ſed ſi is cui opus nouum nuntiatum eſt, ante remiſſionem ædificauit, deinde cœperit agere, ius ſibi eſſe, ita ædificatum habere.) Quæ verba clarè demonſtrant, ædificantem vt reum ſe defenſurum accedere, cùm denuntians iam actoris vicem in iudicio occupaſſet, text. eſt *in l. de pupillo* §. *qui remiſſionem*, ibi, ſuſtinet enim partes defenſoris.) *ff. de oper. noui nuntia.* vbi gloſſ. *verbo defenſoris*, id clariùs explicat gloſſa celebris *in dict. l. de pupillo* §. *meminiſſe, verbo eum.*

Nec obſtant verbum, *agere*, & verbum, *actionem*, quibus vſus eſt conſultus in caſu illius text. quoniam agere etiam is videtur, qui exceptione vtitur, quia reus in exceptionibus actor eſt; text. eſt formalis, & expreſſus (de cuius intelligentia ſuperiùs egimus) *in l. 1. ff. de exceptio.* & ſic illis verbis largè non ſtrictè, & in ſua proprietate vtitur conſultus ibi. tenementi hunc intellectum, quia mirificus eſt text. prædicto deſideranti pugnantique fortiter, Doctorum diſtinctam reſolutionem euertere.

54 Cui obſtare videtur reſolutio illius celebris, & difficilis quæſtionis; ad ſuprema noſtra tribunalia paſſim accedentis per viam violentiæ, pro laicorum decreto nanciſcendo (quod *auto delegos* dicimus) an iudex Eccleſiaſticus vim faciat, cognoſcens in cauſa noui operis: in qua laicus denuntiatus eſt à clerico, & an ſuper nuntiatione nuntiati, vel potiùs nuntiantis forus ſequendus, & addendus ſit; de quo articulo videndum eſt copioſè per Ioannem Gutier. *in conſil. 49. per totum conſilium.* quod modò non diſputo, nec examino, ſed fortè commodiori loco infrà 6. p. tomo 3. propediem edendo.

55 Interim tamen dico praxim obtinere, vt forus denuntiati ſequatur; non verò denuntiantis, etiam militis, capitaneíque, ſeu alterius priuilegiati, aliàs tanquam actoris vices ſuſtinentis, vt dictum eſt; & vide quæ poſt alios Caſtellus à Bobadil. *in Polit. lib. 2. c. 18. num. 137. & lib. 3. cap. 5. num. 3.* de quo nos altiùs infrà 6. p. c. 11. per totum.

56 Nec obſtat quartum & vltimum, quia reſpondeo, non eſſe illam veriorem opinionem: vt à ſententia lata ſuper reuocatione attentati appellatio emiſſa habeat vtrumque ſuum effectum, infrà hac 2. p. cap. 12. reſoluimus, vbi latè videre libet. vbi etiam agendum: an à ſententia, tam negatiua, quàm affirmatiua lata in remiſſione attentati, poſt nuntiationem noui operis, & ante remotionem eius, habeat hoc priuilegium, nec poſſit appellari ab ea.

Ex hoc capite audientiæ denegatæ infer- 57
tur: iudicem Eccleſiaſticum vim non facere; ſi non deferat appellationi à denegatione audientiæ in caſu, quo eſt alicui impoſitum perpetuum ſilentium; puta, *in rem. l. diffamari Cod. de ingenuis, & manu. & alijs.* poſtquam ipſa ſententia tranſlata eſt in rem iudicatam, quia ab ea non eſt appellatum, vel quia in omnibus inſtantiis confirmata eſt, ſeu quia ipſa ſententia ſui natura eſt priuilegiata aliàs, quia ſi intra terminum in ea aſſignatum non egerit, poſtmodum non audietur; quoniam tunc audientia denegata cenſetur. ita tenent plures relati à Nicolao Boërio *in deciſione 255. à princip.* & præcipuè *à num. 12.* vbi etiam ex aliis firmat in iudicio *l. diffamari.* poſſe appellari à prima, puta, & ſecunda ſententia, quia eſt diffinitiua. tenent etiam Franc. *in c. Nicolao 64. in fin. num. 23. de appellat.* Alexan. *in l. properand. 11. §. ſin autem reus ſub num. 21. concluſ. 10. Cod. de iudicijs.* & quòd ex dicta clauſula perpetui ſilen- 58
tij dicatur, oriri exceptio perpetuæ denegationis audientiæ; probat *cap. in præſentia*, vbi Barb. *numer. 36. de probatio* Boërium & Capicium, & alios per eum allegatos ſequitur Burſatus *in conſilio 78. viſis, num. 21. lib. 1.* Lancelot. *de attent. 3. part. cap. 28. numer. 84.* quapropter ſi is cui ſilentium impoſitum eſt, voluerit agere, & iudex eum noluerit audire, à quo ſi appellauerit, iudex ei haud deferens, nec vim committet, ex his quæ ad principium quæſtionis principalis diximus.

An & quãdo iudex poſſit imponere ſilen- 59
tium parti, vt vltra tale tempus agere non poſſit, vt in matrimoniali, in impugnatione reſcripti, ſeu etiam inſtrumenti, vide latè per Felin. *in cap. accepimus de fide inſtrum. à numer. 6 & ſuprà.* vbi agit inter alia plura. vtrùm requiratur bina monitio, & an Prælatus cum conuentu diſtulit comparere, an noceat Eccleſiæ hoc ſilentium, & an non Eccleſiæ noceat, vide etiam Bart. *in l. Titia circa fi. ff. de accuſa.* & quod perpetui ſilentij impoſitio tol- 60
lat appellationem ſimul, tenent vltra citatos Nicellus *tractatu de concord. gloſſ. concord. 6. numer. 100. in princip. & vltimis verbis tomo 18 folio 195.* Ruginell. *tractatu de appellat. §. 9. gloſſ. 2. num. 7. verſiculo 4.* Capicius *deciſione 69. in cauſa Ioannis ſub num. 13. in tertia reſponſione.*

Pariter

61 Pariter idem videtur repetendum in allegante fraudem,& turpitudinem suam,qui quidem nec auditur, tenent Bartol. *in l. post contractum colum.3 .versiculo sed an venditor ff. de donatio.* & idem *in consil. 56. Petrus Nicolæ in princip.*Bartol.*in l.emptione circa medium C. plus valere quod agitur.*Petrus Anchara.*consil. 226.ad corroborationem colum.*1.scribitur enim *in l.cum profitearis C.de reuocan. dona.* ibi, cùm profitearis, te in fraudem alterius donasse, professionem inhonestam continere,intelligis.) *& in l.si creditoribus Cod.de seruo pigno.dato manu.* vbi ita scribitur, nam ipse manumissor si fraudem se fecisse creditoribus, vt reuocet libertates, audeat dicere,audiri non debet, nec hæredes eius.) & optimè etiam ad propositum facit text.*in l.transactione finita, Cod. de transactionib. in l.filios Cod. de reuocan. his, quæ in frau.credi.* text. *in cap.inter dilectos, de donationibus,* cum concordantibus, vbique à glossatoribus adductis,& ibi etiam ordinarij repetentes.idem tenet Tiraquel.*de retractu lignag.*§.1.*gloss.*18.*num.*20.propterea,

62 si hoc allegantem repellat iudex denegando ei audientiam, à tali repulsione, & denegatione, appellationi non deferat, vim non facit, quia iniusta est, & minùs legitima. enimuerò appellari minimè potest ab actu, quod fit secundùm iuris dispositionem, & canonicas sanctiones, nec à iudice iuris dispositionem,& decretum exequente. vt per Marant. *de ordine iudi.6.part.princ. titul.de appellat.num.*345. tenet Ioan. Gutierrez *in suis consilijs consil.* 10. *num.*21. & probatur *in cap. consuluit* 3. ibi, non conuenit, vt pro huiusmodi appellationibus ab obseruatione decreti,debeas obtinere.) *de appell* iudex enim tunc non grauat;nihil ipse potest per appellationem consequi,vt suprà diximus.

63 Aliter atque dicendum est, si turpitudo seu propria fraus, non in vim allegationis, sed in vim exceptionis, proponatur; quia tunc audientia non censetur denegata, vt videre est ex his, quæ referens sequitur Tiraquell. *d. tract. de retractu* §.1. *gloss.*11. *num.* 15.*ad fin.*& idem *in* §.1.*gloss.*18.*numer.*72. &

64 an quando quis vult desistere à peccato, audiatur allegans suam turpitudinem,vide per Abb.*in cap.ex diligenti num.*2.*de simonia,& in cap.tua nos num.*7 *de sponsalibus.*

65 Similiter audientia denegatur à iure ei, qui reconuentioni nollet respondere, nam quousque respondeat,patitur hanc pœnam, vt supersedeatur in causa conuentionis, & denegetur sibi audientia,ita firmat Speculator *in titul. de reconuentione* §.*videndum,versiculo sed quid si actor nolit, &c.* per argumentum *cap.fin.*§.*pœna. de iuramen.calumn.c.si qui Episcop.* 1.*quæst.* 1.*l. mutus* §.*pœna ff. de procurator. l.nec scriptura C.de compensatio.* idem tenet ipse Specul. *eodem titulo de reconuentione* §.*fin.incipit,restat vt de pœna actoris,per totum.* idem tenet Maranta *de ordine iud.* 4.*part. q. primæ princip.titulo de reconuentione num.*7.*fol. mihi* 140. & à tali denegatione audientiæ 66 deferendum non est appellationi propositæ, tanquam minùs legitimæ, ex iam dictis. & quia hæc audientiæ negatio est pœna à iure imposita, vt hi omnes Doctores affirmant, & de se patet, à qua minimè appellari licet, vt tenent Arias *in l.*2.*Tauri num.*18. Gutierrez *consil.*10.*numer.*16. Bobadil.*in Polit.lib.*3. *cap.*8.*num.*278. Nauar. latè *in prælect.cap.cùm contingat* 15.*causa nulli.fol.*151.Bernard.Diaz *in regula* 675.Gratianus *in regula* 35. Bald.*in marg. sua in verbo appellari à pœna potest.* Doctores *in c.ad nostram de appellatio.*

Ex hoc eodem capite audientiæ denega- 67 tæ pariter oritur, iudicem Ecclesiasticum, nec vim facere, si non deferat appellationi ab eo emissæ, quem ipse reiecit, tanquam contraria in iudicio allegantem, & aduersa petentem, quia tunc ius huic tali habet denegatam audientiam, ita probatur *in cap. solicitudinem.* ibi,non est tanquam aduersa petens,& sibi contrarius audiendus.) *de appell.* idem probat text. *in cap. quod autem* 23. *q.*7. & ibi gloss. *verbo contraria.* text. etiam *in cap. quàm præposterum* 13. *quæst.*2. text. *in cap.literas de præsumptioni.* text. *in cap. gesta* 74. *dist.* text.est *in l.*1.*Cod.de furtis,& seruo corrup.*text. *in l.professio.C.de muner. patrimo.lib.*10. & vbique gl.& Doctores, hanc doctrinam communiter profitẽtur, vnanimitérque firmant. ibíque latè de materia,præcipuè per Doctores *in dict l.*1.*C.de furtis.* maximè per Bal.vbi 68 an & quando actor possit allegare contraria, & an his possit fortè reus vti, & an saltim in nouo iudicio contraria proponenti, aduersáque petenti, fit denegata audientia, & distinctè, quæ & quando in iure dicantur contraria, & quæ vt incompatibilia non admittantur in iudicio, & de pluribus aliis materiam concernentibus, cum conclusionibus,& limitationibus videre poteris (quæ omitto quia ad nos non pertinent.)

Vnum tamen rei de qua agimus commodius non omittam, quod colligitur ex dispositione text. *in dict.cap solicitudinem de appellat.* scilicet; appellans ab inferiori ab ali- 69 qua eius sententia, siue interlocutoria, siue definitiua, comparens postmodum coram ipso, aliquid, negotium tangens, petendo, fuerítque verbo, vel facto protestatus: se prosequi velle appellationem, non censeri, nec intelligi appellationi renuntiare per talem comparitionem, cum protestatione, & non auditur in petitione tanquam sibi

ipsi

ipſi contrarius, ſeu aduerſa petens.

Quod & expreſsè probatur in illo text. in quo exactiùs videre poteris per DD. Abb. & Felin. Franch. & cæteros, Ioan. Andr. *in fin. de appellat. in 6. & in cap. cum veniſſent de eo qui mitt. in poſſ.* Alexan. *conſil.* 107. 4 *parte.* Bertachin. *in reperto. verbo, appellatio tollitur*
70 *num.* 10. *circa fin.* & contrarietatis ratio in hoc conſiſtit, nam cùm per appellationem emiſſam omnimoda ſit ſuſpenſa, & abdicata in illa cauſa ab inferiori iuriſdictio, & in ſuperiorem integraliter tranſlata, ex iuribus vulgaribus, quę per proteſtationem ſequentem conſeruatur, hinc ineptum eſt velle, vt alius habeat iuriſdictionem totalem, & alius
71 abſque ea cauſæ cognitionem. & ideo cùm appellans per proteſtationem inſiſtat in appellatione, per conſequénſque in tranſlatione iuriſdictionis ad ſuperiorem; cui non intelligetur renuntiatum: non auditur, in quo poſtulat ab inferiore carente iuriſdictione, ipſi actui & petitioni neceſſaria, quam ab eo ipſe aliàs habet per appellationem ablatam, & ſic nimirum, vt tanquam contraria petens non audiatur in petitione.

72 Ex hoc enim fonte fluit, atque emanat: iudicem Eccleſiaſticum nullam vim facere: ſi nec deferat appellationi emiſſæ à creditore, eo quòd non vult detinere cadauer debitoris mortui ad eius petitionem, neque ſepeliatur, quouſque ſibi ſatisfiat, vel ſolutione, vel ſatiſdatione, ſeu fideiuſſoria cautione, quoniã iſte creditor ita poſtulans nullo modo acceditur appellans: ita probant expreſsè gl. & Doctores *in cap ex parte el 1. de ſepulturis.* Specula. *in titulo de appellat. §. in quibus verſiculo* 8. Hippol. *ſingulari* 199. Bened. *in cap. Raynut. verbo, mortuo itaque teſtatore num.* 56. *de teſtam.* Felin. *in cap. ſicut Iudæi colum.* 1 *de Iudæis.* Bertach. *in tract. de Epiſcopo. §. videmus num.* 24. Baëca *de inope debitore, cap.* 1. *num.* 20. talique creditoris appellationi minimè deferendum eſſe probat Viuius *lib.* 2. *communium opin. opinione* 78 Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fin.* 5. *p. §.* 4. *num.* 26. & probatur apud nos *in l.* 11. *titulo* 16. *libr.* 3. *ordinam.*
73 quod etiã ratione probo. Quoniam inſtantanea corporis corruptio & putrefacto rem citò perfici, & abſolui poſtulat, non enim patitur dilationem, quo caſu appellatio emiſſa non ſuſpendit actum, nec delationem præbet, ſed celerem executionem requirit, text. *in l. fin. ff. de appella. recip.* vulgatis, quod & in ſubſtantia conſiderauit Speculator vbi ſuprà citatus.

74 Bene enim verum eſt, vt etiamſi non adſint bona, vnde æs alienum creditoribus exſoluatur: nullo modo cadauer ſequeſtrandum, pignorandum, nec detinendum eſt. text. *in l. fin. Cod. de ſepulchro. viola. & authent. item qui domum eodem titul.* & vtrobique Doctores, etiamſi debitum pluſquam liquidum ſit, cuius opinionis eſt Felin. *in dict. cap. ſicut Iudæi col.* 1. *de Iudæis.* Roder. Xuarez *in repetitione l. poſt rem. in* 5. *amplia. ad legem Regiam ff. de re iud.* Couarr. *variarum libr.* 2. *cap.* 1. *numer.* 10. Grammaticus *deciſione* 82. Bened. *in dict. cap. Raynut. verbo, mortuo itaque num.* 56. *de teſtament.* Caſtellus *in l.* 30. *Tauri verb. Gaſtos.* Parl. *in dict. lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *part.* §. 4. *n.* 26. & magis communi teſtatur Baëca *de inope deb. cap.* 1. *à numer.* 19. vbi pluribus authoritatibus, & rationibus tam diuinis quàm humanis.

Hanc opinionem, vt veriorem comprobat, & vt æquiorem & certiorem reſoluit, iuſtè meritóque abominans, reprehenditque Angel. *in authent. vt defuncti ſeu funera eorum column.* 1. Seguram (de quo dicit aliàs libenter iudicio labi ſolere *in repetitione l. ſi ex legati cauſa numer.* 37. *ff. de verb. obliga.*) & Caruaia. Regium Senato. *in repetitione l.* 1. *column.* 3 *ff. de verb. obliga.* Præpoſ. *in cap. præterea* 51. *diſt.* & Bertolo. Belenzi *in additio. in cap. ex parte, de ſepultu.* contrariam opinionem ſectantes, & idem quod Baëca contra Angel. tenet Parla. *vbi ſuprà*, quem in rationibus & authoritatibus prædominat, & præcellit. Quæ doctrina limitatur, & fallit in cadauere vſurarij, quod à iudice Eccleſiaſtico ſequeſtrari poteſt, ne ſepeliatur: donec hæres caueat de reſtitutione, vt ex aliis firmat Zerola *in praxi Epiſcop.* 1 *p. verbo funus verſiculo* 3. *cadauer*, &c. 75

Hinc pariter oritur, vim nullam eſſe poſſe 76
in denegatione delationis appellationis interpoſitæ à vero contumace, cùm ſiquidem non audiatur appellans in cauſa, in qua contumax fuit, text. eſt *in l. & poſt edictum* 73. §. *fin.* ibi, ſciendum eſt, ex peremptorio abſentem condemnatum, ſi appellet, non eſſe audiendum.) *ff. de iudicijs.* text. etiam *in l.* 1. ibi, eius qui per contumaciam abſens, cùm ad agendam cauſam vocatus eſſet, condemnatus eſt, negotio priùs perſcrutato appellatio recipi non poteſt.) *Cod. quorum appellat. non recipi.* text. etiam *in l. ex conſenſu* §. *fin.* ibi, placuit, non prouocare, &c.) *ff. de appellat.* Bart. Immola, & cæteri Doctores *in dict. l. conſenſu* §. *fin.* Specul. *titulo de appellat.* § *in quibus num.* 1. *libr.* 2. Rota *deciſione* 16. *aliàs* 364. *cum iura num.* 1. *de dolo & contumac. in nouis.* Ripa *in practic. in forma appellat. à ſentent. diffinit. in gloſſ. coram vobis ſub num.* 9. *verſiculo quæritur vltrà fol.* 405. Maſuer. *in additio. ad eum in* 1. *additio in verbo, in vero contumace, fol.* 406. Franch. *in cap. Nicolao num.* 18. *de appellat.* Socin. *in regul.* 24. *appellat. in qualibet cauſa, fol.* 6. Nicell.

tract

tract.concord. gloss concor.6. fall.18.num.51.fol. 193. Curtius Senior *tractat.de iureiur.propter calum.dan.§.quod si actor.sub num.12.& 13.tomo 3.part.2.fol.*134. Decius *consil.34. num.1. & seqq.* Rebuff.*tractatu de appellat.art.7.gl.2. num.7.& seqq.* Capicius *decisione* 139.*num.2.* Rota *decisione* 22. *aliàs* 137. *appellatus de appellat. in nouis.* Maran. 6.*part.titulo de contumacia* 2.*memb.num.*17. vide Paz *in praxi* 2.*p. tomo* 2.*cap.vni.à num.9.cum sequentibus.* idem Maranta *in speculo aduoca.* 3.*part.6.part. princ. quæst.2.tit.de appellat.num.*273.Lancelot.Robert. *de attenta.*3.*part. cap.*28. *num.*50. *&* 51. ea potiùs ratione sibi denegatur audientia, quia non comparendo videtur iudicem contemnere, vt notat *in dict. l.*1. & per Robert. *ibi,* qui loquuntur quando appellare desiderant ab ipsa sententia diffinitiua.

77 Et licèt longè à Doctoribus disceptetur, quando quis dicitur verus contumax, vt videre est per Bart. *in l fi. ff.de in integrum restitutione.*& Bart.& Alexan. *in d.l.ex consensu* §. *fin.* Alexan. *in l.properandum* §.*sin autem reus, Cod.de iudicijs.*quantum autem attinet ad nostram materiam, vt non audiatur appellans, ita potest esse, ac constitui vera conclusio, vt ille dicatur verus contumax, qui personaliter fuit citatus, potuítque in termino venire, & non venit; vel si fuit citatus ad domum,postmodúmque ipsa citatio ad eius notitiam perueniat, qui cùm potuisset in termino comparere,& non comparuit;quod intelligendum est, quando legitimè ad sui notitiam perueniisse constat;vtputa, per scripturam citationis visam postea per eum, vel per relationem nuncij. aliter atque dicendum est, si per appellationem vxoris vel cuiusuis alterius domestici, nam tunc non dicitur verus contumax, ita concludit Alex. *in dict.*§.*sin autem reus colum.*2. *&* 3. sequitur Escacia *tractatu causar. ciui. & crimin.c.*97.*sub num.*101. éstque de mente Bart. *in dict.*§.*fin.* idem affirmat Marant. *vbi proximè d.titulo de appellat. num.*274. & verus contumax etiam dicitur ille, qui curat, ne citatio ad eum possit peruenire,vt scribit Alexand. *in dict.l. properandum* § *sin autem reus num.*14.*conclusione* 5. *de iudicijs.* & ex Marant. & Tiraquell. Escac.*de appellat.quæst.*17.*limit.*3.*sub numer.*3. *& quæst.* 12. *numer.* 19. vbi etiam post alios, quòd citatio debet esse peremptoria. & lege Marant. *vbi suprà num. sequenti.* ex Alexand. in pluribus locis tenente, quòd quoad hoc vt verus contumax non audiatur appellans, sufficiet vt contumax sit in sententia audienda, postquam peremptoriè est citatus, licèt in toto processu præsens fuisset, quem vide. tenent Paul.de Castr. *in authent. principal.*§.*quod si actor numer.*6. & ibi Curtius Senior *num.*13.*inter tractatus diuerso.tomo* 3.*p.*2. *fol.*134.*Cod.de iureiur.propter calum.*Alexan.*in l.properandum* §. *sin autem reus,sub num.*18. *C. de iudicijs.*

Hæc tamen conclusio fallit, quando pro- 78
curator est verus contumax, quia tunc Dominus poterit regulariter appellare, ex eo, quia vera contumacia est delictum, sed ad delinquendum non præsumitur procurator habere mandatum, quia prohibitio appellationis datur pro pœna. Rebuff. *tractatu de appellat. art.*7. *gloss.*2. *num.*10.*tomo* 3.*fol.*503. altiùs Bartol. *in l.*1. §.*si aduersus sub numer.*2. *versiculo quæro circa, ff quando appellandum sit.* Franc. *in dict. cap. Nicolao numer.* 18. *& seqq. de appellat* Felin. *in cap.*1 *num.*6. *versic. si procurator vt lite non contestata.* Alexand. *in dict.* §.*sin autem reus, numer.*24. Nicell. *de concord. gloss.concord.*6.*fall.*18.*num.*61.*& seqq.*& id ita tenent Bart. Butri. Abb.Cæpola,& communiter omnes,vt testatur additionator ad Felin. *vbi suprà*, Guido Papæ *tractat.de appellat. q.*87.*num.*56 *fol.*59.

Vlteriùs & secundò fallit hæc conclusio, 79
vt non procedat de obseruantia Rotæ, secundùm quam potest appellare etiam verus contumax, dummodo appellet infra decem dies à die latæ sententiæ, testatur Rota *decisione* 16. *aliàs* 364. *in fin.de dol. & contum.in nouis.*Felin *in dict.cap.*1.*sub num.*7. per quem Nicellus *concord.*6.*fall* 6. *sub numer.*58. idem Felinus *in c. quoad consultationem num.*28. *de sententia, & re iudi.* Ferretus, *consil.*216.*vertitur quæstio.num.*3.

Hinc facilùs intelligemus resolutionem 80
illius quæstionis,quam Doctores disputant, an à primo, vel secundo decreto liceat appellare,per Dinum *in tractatu missionis.* Bart. *in l.ante sententiæ ff.de appella.recipi.* Anton.& Abbatem latè *in cap. cùm ad sedem numer.*31. *per totum de rest.tutione spoli.* & ibi *in additio. ad cum litera B.* & alibi passim. & ex mente omnium, ita distingue, quòd à primo decreto tam verus contumax,quàm fictus,non admittitur ad appellandum, tum quia est sententia interloquutoria, à qua nullus potest appellare de iure ciuili,*dict.l.ante sententiam,& l.ante sententiæ tempus C.de appellat.*& ex ratione ita tenet Dinus *iam citato loco,* quem sequitur Abb. *in dict cap cùm ad sedem num.*31. qua etiam motus Paz *in praxi* 2.*part. tomo* 2. *cap. vnicum num.*106. *cum sequentibus.* affirmat, à tali sententia non posse appellari, iuxta dispositionem Concilij Trident.*sess. sione* 24. *de reformatione c.*20. prohibentis appellationem ab interlocutoriis, & idem tenet Auendan. *in titulo de primo & secundo decreto* 3.*part num.*18. cùm possit quandocumque à iudice reuocari, licèt missio nonnisi

citato

citato eo, qui rem detinet, vt ex Panormita. & aliis probant Paz & Auend. *ibi & l.2. titulo 8.part.3.*

Deinde,& alia ratione mouentur Doctores; quia hæc ſententia primi decreti, nec eſt magni præiudicij, nec tollit vel abſorbet ius alterius, contumace enim ipſo veniente poſtmodum,& comparente infra annum, ante ſecundum decretum, ſolutis expenſis, vel præſtita cautione de ſtando iuri, illa reuocatur, ipſéque recuperat poſſeſſionem per text. & ibi Bartol. *in l. ſi quis, & in §.ſed ſi quis Codice de præſcriptio.30.anno.* idem Bart. *in l. conſentaneum Cod. quomodo & quando iudex.* Speculator *in titulo de primo & ſecundo decreto* § 5.text.*in cap.quoniam §.in alijs, vt lite non conteſtata. authentica ei qui iurat C. de bonis authoritate iudi. poſſiden.* & vtrobique Doctores, ac ideo cùm per comparitionem & purgationem contumaciæ decreti fit reuocatio, potiùs videtur dependere ab eius poteſtate,quàm à iudicis.

81 Hæc tamen limita ſecundùm Bartol. *in dict. l. ante ſententiam*, quam ſequitur Abb. *in dict. cap.cùm ad ſedem num.21. verſiculo ſed tu limita.* quando primum decretum abſorberet ius partis, idque non reparabile per diffinitiuam, vt contingit, quando iudex adiudicat miſſo ex primo decreto fructus medij temporis, quod facere poteſt iuxta textum *in l.Ful.inius §. fi.ff.ex quibus cauſis in poſſeſſionem eatur*, & latè per eumdem Abb. *in dict. cap. quoniam frequenter vt lite non conteſtata.* qui vbi ſuprà *in d.num.31.* alia exempla reddit.

82 Vnum tamen eſt, quòd quamuis contumaci ab hoc decreto non liceat appellare, à denegatione verò eius parti præſenti omnimodo permiſſum eſt, ita elegantèr animaduertit Auenda. *in dict. titulo de primo & ſecundo decreto 3. part. numer.* 11. quem referens ſequitur Gondizal. de Paz *vbi ſuprà in d.praxi 2. part. tomo 2.cap.vni.numer.*108. quæ omnino vide, qui per totum illud caput copioſiſſimè congeſſit modos, & remedia procedendi contra contumacem actorem vel reum, & de primo & ſecundo decreto in actione perſonali, ſiue reali, in ſpiritualibus, & beneficialibus, vbi etiam de praxi, quæ circa hoc habetur in tribunalibus Eccleſiaſticis, vbi perfectè inuenies hanc materiam.

83 A ſententia autem ſuper ſecundo decreto fictus contumax bene poteſt appellare, etiam de iure ciuili,ſecundùm Dinum,Ioan. Andream,Bartol.& alios,tenet Abb. *in dict. cap. cùm ad ſedem numer.31. verſiculo in poſſeſſione autem 2. decreti, &c.* & per conſequens etiam hodie de iure canonico per Concilium Trident. & eius limitationes. & quòd poſſit appellari,etiam docet Innocent.*in cap. dilecto de verborum ſignific.* Bald. *in l.non videtur 1.ff. de iudi.* Romanus *in ſuis ſingularibus in verbo decretum,in verſiculo quæro vtrùm.* quod probatur, tum vero non ficto negatur audientia, & prohibetur appellatio, vt conſtat ex iuribus & Doctoribus iam citatis, quia in eo non arguitur dolus, vt in vero, & in ſpecie quòd iſte talis fictus contumax rectè poſſit appellare, Bald. *in l.ea quæ Cod quomodo & quando iudex.* Bart. *in l.fin ff.de in integr. reſtit.* Alexan. *in l.properandum §. ſin autem reus verſiculo 2.concluſio,&c.* Marant. *vbi ſuprà in d.titul. de appell.num 277. cum ſequentibus.* vbi in ſpecie ponit, quis dicetur fictus contumax.

Tum etiam probatur,quia licèt ſecundum 84
decretum ſit interlocutoria, vt ex additione ad Abb. *vbi proximè litera B, ad medium,* & Paz *loco ſuprà citato num.110. ad fin. verſic. ſententia interlocutoria, del ſegundo decreto*, tamen eius damnum eſt irreparabile, quo- 85
niam miſſus in poſſeſſionem ex ſecundo decreto efficitur verus poſſeſſor,qua poſſeſſione mediante transfertur in eum,vſucapiendi, ſeu præſcribendi conditio, vt poſt longum diſcurſum contra communem (quæ maius ius miſſo concedebat) reſoluit cum aliis Paz *ſuprà num.93.cum ſeqq.*

Cæterum quia hic miſſus facit fructus ſuos, ſecundùm gloſſam, Bartol. & cæteros communiter *in l.ſi finita §.Iulianus ff.de damno infecto.* nam ratione veræ poſſeſſionis, quam acquirit, fructus veniunt *ex §.ſi quis à non Domino inſtit. de rerum diuiſione.* Paz *ibi numer.97.* deinde, quia actor originarius efficitur reus, & reus originarius efficitur actor, quod eſt non modicæ & magnæ vtilitatis,vt probat text. *in §.commodum inſtitut. de interdictis, l.is qui deſtinauit ff.de rei vindic.* & in ſpecie Panormitan. *in dict. cap.quoniam frequenter §. in alijs numero 4. vt lite non conteſt.* quapropter ſi miſſus ex ſecundo decreto ſuper proprietate tantùm tenetur reſpondere, & conueniri, non autem decreto ſuper poſſeſſione,vt expreſsè probatur *in dict. §. in alijs.* licèt in aliquibus caſibus non ſolùm ſuper poſſeſſione, ſed nec etiam ſuper proprietate, quos congeſſit Gondiz. de Paz *vbi ſuprà numer.10. cum ſequentibus.* ideóque cùm ſecundum decretum continere dicatur damnum irreparabile, & ficto contumaci nullo iure ſpeciali denegetur appellatio, quid mirum, vt iure communi vtatur ſecundùm legem communem *ff. de appellatio. recipiendis.* & Concilium Tridentin. *ſeſſione 24. de reformatione cap.20.* & ea quæ latiùs congeſſi in cap. 1. ſuprà hac 2. part. 3 principio.

86 De vero autem contumace aliud est sentiendum, enimuerò is nullo modo appellat,quia absolutè sibi denegatur audientia à iure. text. *in l.post edictum* 73.*§.fin. ff. de iudicijs,l.consensu §. fin.ff.de appellat.l.*1.*Cod.quorum appellat. non recipi. cum alijs suprà.* & quia si à diffinitiua sibi non admittitur,vt suprà dixi,vt constat *ex dict.§.fin.*ibi,absentem condemnatum,&c.)*& in l.* 1.*condemnatus est,iuncta l.* 1.*ff.de re iudi.*ibi,quod condemnatione, vel absolutione contingit, *&c.*) & quod dicitur *in rubrica de re iu.*& aliis locis,quæ continet plenum iuris præiudicium tam in possessione, quàm in proprietate, ergo multo magis idem firmandum est in secundo decreto, vbi non plenum præiudicium, sed tantùm respectu possessionis,& fructuum,& aliorum quæ diximus,reseruato sibi iure super proprietate,*vt in d.c.*1.*quoniam frequenter §.in alijs.*ibi,verus constituetur possessor,super proprietate duntaxat, aduersæ parti defensione legitima reseruata, *&c.*) & in specie, quòd verus contumax à sententia secundi decreti non audiatur appellans; tenet ex mente aliorum Ab. Panor. *in dict.cap.cùm ad sedem numer.*31.*versiculo etiam in quantum dixi, &c.* vbi idem intelligit, & rectè in latitante, quia vero contumaci æquiparatur.

87 idémque extendendum ad eum, qui procurauit, ne citatio perueniret ad eius notitiam, vt si quis latitauit, vel aliter se absentauit hac de causa, quia pariter pro vero contumace habetur, secundùm Alexan. *in dict. §. sin autem reus versiculo quinta conclusio, &c.* & per ea quæ habentur *in clement.* 1. *vt lite pendente*, & in specie firmat Marant. *de ordin. iud.6.part. titulo de appellat. num.*279.

83 Attende tandem pro huius articuli perfectione,quòd licèt iudex à quo,non teneatur vero contumaci deferre, etiamsi excusationem alleget, non tamen præcluditur ei via, quin possit ad superiorem confugere, & allegare causam suæ excusationis, & probare, se non esse verum contumacem, & si coram eo de vera causa excusationis doceat, iudex superior ipse reuocat attentata post appellationem, non aliter,vt docet Salicet. *in l generaliter numer.7.ad fin Cod.de rebus creditis, & iureiurand.* Videndus item *in l. properandum §. cùm autem Cod. de iudicijs.* & Abb.*in dict.cap.cùm ante fin.de restit.spoli.* Plu-

89 ra etiam alia circa hunc articulum an verus contumax appellans audiatur, vide latè per Gregorium Lopez *in l. 9. titulo 23. parte 7. gloss.* 2. vbi dicit, hunc rigorem non seruari in curia Romana, allegans ad id decisionem Rotæ 364.*in nouis*, (quam ego in meis non inueni) reperio tamen decisionem 49. *in nouis titulo de appellat.* quæ ad vnguem approbat nostram doctrinam contrariam Gregorio, nec de aduerso stylo mentionem facit, imò fortiùs ea procedet de iure canonico, quia magis odit, & abhorret contumaciam, inobedientiæ proximam, ex iuribus vulgatis, & titulis *de sententia excommunicationis,& de dolo & contumacia.*

Ex hoc capite denegatæ audientiæ fluit, 90 iudicem vim non facere appellanti, eo quòd ipsum reiecit in iudicio, nec admisit agentem sine interesse,quoniam iste de nullo modo auditur, si credimus authoritati diligentissimi Tiraquelli *de retract. lignag. §. primo glossa secunda numer.*51.*ex l.si Patroni §. fideicommissariam*, ibi (secundùm quæ) Angel. Alexand. *ff. ad Senatusconsul. Trebellian. & l. sed nec legatarios, cum l. sequen. ff. de condictione furtiua, l.qui fundum ff. locati, l. sin autem §. si homo ff. de rei vindi. l. si quis ex argentarijs §.ex hoc edicto.* & ibi Alberic.*ff.de edendo l.* 1. *§. reus vbi notatur, ff.eodem per quem factum erit.* Bartol. *in l. si vnus §. ante omnia* 3.*nota. ff. de pactis.* Petrus Ancharan. *consilio* 119.*pluribus post princip.* & vbique Doctores, & nil mirum: nam quando definit sua interesse, definit actio competere, *l. procuratorem §. mandati actio, ff. mandati, l. si seruus ff. de condictione furtiua l. ex conuentione.* & ibi Alexand. & Philippus Decius *ff.de pactis.*

Super hoc tamen distinguens Bartol. *in l.qui autem §. illud ff. si qui cautio.* quod maximè procedit, cùm etiam excipienti sine in- 91
teresse, audientia denegetur quoque *l. ille à quo §. si de testament.*1. vbi Alexand. *in princip.ff.ad Trebellian. l.qui liberis in fin.ff.de bonorum possessione secundùm tabul.* Angel. *in l.exitus versiculo quinimò.* & ibi etiam Alexand. *columna 2.versiculo & subdit,ff.de acquir. possessione.* idem Alexand. & Philippus Decius *in dict. l. ex conuentione.* Decius *consilio* 418. *visa columna 3. versiculo in quarto.* & Doctores vbique, quod propemodum generale est, vt nemo audiatur sine interesse, vt firmat Tiraquell. proximo loco citatus, quia nemo sine actione experitur,ex iuribus vulgaribus.

Et in specie, vt illius cuius non interest, 92
non recipiatur appellatio,probat text. *in l.*1. *non solent audiri appellantes, nisi ij quorum interest ff. de appellatio. recipi. & in cap. cùm inter de electione.*& quòd alicui actui,vel liti se opponens non audiatur sine interesse, probatur *in cap. veniens el secundo versiculo cùm igitur. de testi.* quod & voluere Immola, Ioannes Andreas *in cap. super his, in verbo, excludatur, de accusatio.* Petrus Ancharanus *consilio* 297. *efficacibus columna 4. versiculo est ergo videndum.*

videndum. & Paul. Caſtrenſ. *in l.2.col.1.verſiculo alij vero caſus, Cod. de edicto diui Adrian.* & Tiraquell *in d. tractatu de vtroque retractu* §.1. *numer.*51. vbi aliqua exempla reddit rei iſtius.

93 Pariter etiam,& ex eodem capite audientiæ denegatæ infertur, vt iudex nullam violentiam committat, circa appellationem interpoſitam ab eo, qui conuentus actione ad exhibendum, *iuxta tit.ff.ad exhibendum,* condemnetur rem exhibere, quamque rem, facultatem habeat,exhibendi,& propterea ad id cogi præcisè poteſt, nec appellans audiendus eſt, ita ex Bartol. *in l. creditor §. iuſſus ff. de appellat.* vbi etiam Ioan. de Immola *column. fin.* & Angelus, tenet & firmat Gregor. Lopez *in l.9. titul.25. part.3. gloſſ.6.* li-
94 cèt aliud ſit dicendum, quando condemnetur ad intereſſe, eo quòd rem non exhibeat, nam tunc eius intereſſe, ſcilicet, reſpectu,procedere poſſit appellatio,vt tenent Immola & Gregorius citati iam. & probatur *in dict. l 9.* de quo nos ſuprà latiùs diximus, & de eius ratione, & theorica ſuprà in cap.7.ad fin hac 2.part.

95 Hinc etiam fluit, vt iudex vim non faciat, ſi non deferat appellationi emiſſæ à compulſione, & præcepto eius, vt iuret de calumnia, ex his,quæ diximus hac 2.part.in cap. 1.à num. 63. cum ſequentibus. cùm ad hoc tam actor,quàm reus omnino,& in omnibus cauſis iuramentum præſtandum teneatur, ſecundùm iuris diſpoſitionem, & præcepta,*l.*1.ibi,in omnibus cauſis,*&c.*)cum omnibus legibus ſequent. *C.de iureiuran propter calum. dando.* & cæteris titulis *in ff.& decretalibus concordantibus.* nequit enim appellari ab actu, quod fit ſecundum iuris diſpoſitionem, & præcepta, nec à iudice id exequente, vt latiùs probauimus nuper ſuprà hoc eodem capite, ex his, quæ colligitur ex Doctoribus protinus citandis.

96 Aliud autem determinandum eſt, circa appellationem interpoſitam à ſententia diffinitiua, contra contumaciter recuſantem hoc iuramentum præſtare, nempe; contra actorem, vt actionem perdat, contra reum verò, vt pro confeſſo habetur, iuxta text. *in l.2.§ quod ſi actor.* vbi Doctores, *Cod.de iureiur. propter calum. dando.* nam tunc audientiam non cenſeri denegatam appellanti hoc caſu, docet gloſſ. *in l.creditor §.iuſſus ff.de appellat.* per text. *ibi*, quam ſequitur Bart. *numero* 1. *eodem.* defendit Salicetus *in dict. §. quid ſi actor verſiculo quæro an ab huiuſmodi ſententia,&c.*ex authoritate Iacobi de Aretino,quem ibi allegat. vbi notatur communiter,quod & ipſe Salicetus intelligit,& bene, *in l.1.num.2 C quorum appellationes non recipi.*

dummodo ſuam contumaciam condemnatus excuſet, aliàs autem omnino cenſeatur ſibi appellanti audientia negata, quod & ipſe libenter admitto.

Deinde ad hoc capitulum confert illud, 97
quod Faber tractat *in §. retinendæ. inſtitut. de interdi. numer.*29.& Iacobus Menoch *in tractatu de retinen poſſ.ff.remed* 3. *quæſt.*97. *num.* 819. affirmantes, quod ſi contra quem lata eſt ſententia, quia alium turbauit in poſſeſſione, præſtitit cautionem, moleſtiam ſe ampliùs poſſeſſori non facturum, qui nihilominus adhuc poſſeſſorem perturbet, aſſerénſque ſe noua ex cauſa poſſidere, atque ita velit illi poſſeſſioni incumbere, in quo nullo modo audiendum eſſe hoc allegare, probat Faber & Menoch. iam citati; reddentes rationem, nam ſententia, quæ pro poſſeſſore turbato lata eſt, futuram turbationem, ad quam ſe refert, prohibere dicitur, poſſeſſorémque tuetur, eique vim fieri vetat, atque ſilentium quoque perpetuum aduerſario imponit, *cap. licet cauſam de probationibus.* fruſtratoria & inutilis, falſáque & eluſoria foret; ſi noua vis aut conturbatio permitteretur. alias etiam rationes adducunt, ad idem, citantes etiam *l.ſi quis reum. l.ſi à te §.ſi quis fundum ff. de exceptione rei iudic.* iuxta ſuum verum ſenſum. Eſt igitur ſecundùm eos in hoc caſu concluſio dicenda, quòd iſte qui ſuccubuit, donec viuit, compeſcetur à moleſtia, nec agendo, nec excipiendo audietur. ad quod etiam facit, quæ ſuprà de impoſitione perpetui ſilentij dixi, quod vno modo declarat Menoch. vt hæc doctrina non procedat, cùm elapſo multo tempore, hic hac exceptione vteretur,cuius probationem paratam,& in promptu habeat, offeràtque. Quo ſuppoſito, nec prædicto caſu appellationi emiſſæ deferre iudex cogetur, cùm in totum audientia denegetur ei.

Ex huius capitis principalis doctrina, 98
idem inferre poteris ad diſpoſitionem text. *in cap. Romana 5. in ordine de appellat.* vbi in negotio denegatur audientia ei, qui appellationem proſequutus non eſt, intra tempus & terminum à iure præſtitum ad proſequendum, *ibi*, & à cauſa ſua cecidiſſe videtur, nec ampliùs ſuper eodem negotio audietur ipſe appellans, *&c.*) vbi vide Franch. & Doctores.

Inferri etiam pariter poteſt ad id, quod 99
dicit Marant. *de ordine iudicior.6.part de laudatione 5. memb. numero 5. folio* 399 vbi per *l.ſi res ff. de euictionibus.* & doctrina Baldi *in l. 1. column. 2. Cod. communia de legatis*, ſcilicet; quod conuentus ſuper aliqua re, ſi voluerit laudare auctorem auctoris ſui, vt ſibi

de euictione teneatur, non debeat audiri, nisi cessisset sibi actio per suum authorem contra illum, ad quam cessionem faciendam cogi potest auctor, quia sibi non nocet, *ex l.creditore ff.de euictionibus*, vt per Marant. *ibi*, qui bene de materia laudationis in iudicio tractat.

100 Inferri etiam potest ad legem Regiam 2. *titul.*17.*lib.*4 *recopilat.* & *l.*2.*titul.*15. *lib.*3.*ordin.* vbi latissimè, verbo *no sea oido despues*, quibus iuribus probatur hodie in nostro regno partem dicere volentem de nullitate sententiæ post sexaginta dies, non esse audiendam, *vt in dict. tit.* ibi, *y si en los sesenta dias no lo dixere, no sea oido despues sobre esta razon,&c.* vt scilicet à iudice facta repulsione eius non admittatur appellatio, nec supplicatio.

101 Cuius etiam est farinæ, vt qui terminum sibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittit, censetur renuntiare, & non potest, nec agendo, nec excipiendo audiri, vt loquens de præfixione termini ad dicendum de nullitate, tradit Ioan.Cephal.*in consilio* 201 *num.*4.*lib.*2.*&* *consil.*202.*num.*18.*eodem lib.*2. Cassiad. *decisione* 4. *in attentatis de dilationibus numer.*5. Vestrius *in praxi Romanæ Cur.lib.*8.*cap.*4. *num.*21. *annotat. ad Equid. numer.*108. Lancelotus Robertus *de attenta.* 2.*part. cap.*12.*limit.*19.*per totam,& cap.*18.*à num.*98.

102 Alium etiam casum,quo audientia denegata videtur, perlege apud S. congregationem Concilij Trident. super cap. 18. de reform. sessione 24. loquens de oppositoribus in his verbis inquit : alius non descriptus petens admitti ad examen iam peractum, sed beneficij nondum facta collatione, non est audiendus, nec si non est factum examen,sed terminus tantùm lapsus, nõ est admittẽdus cum descriptis) De cuius materia vide latissimè per Nicolaum Garc. *de beneficijs* 2.*tomo* 9 *p.c.*11.*num.*102 *&* *suprà à num.* 200.vbi latè *folio* 137. & vide Barbosf. *in remissio. ad d cap.*18.*num.*16. vide alium casum per text.*in c.is cui* 19.*de electione lib.*6.

103 Alios quatuor casus, in quibus à iure alicui denegatur audientia, refert glosf. *in cap. in nomine Domini,in verbo audientia* 25.*distinctione.* & habetur *in cap. ad abolendam, de hæretic.* vide etiam Speculatorem *in titulo de petitor. & possessor. in* §. 2. Anton. de Butrio *in cap. dilectus el* 1. *de rescriptis.* Ludouicus Romanus *in l.*1. *in* §. *sublata ff. ad Trebellian.* alium casum vide etiam *in cap. fin. de ordine cognit.* vbi pariter audientia negatur, *ibi*, super spoliatione conuentus aduersus restitutionem petentem, non est (nisi super quæstione spoliationis) si eum reconueniat, audiendus,*&c.* vbi vide Doctores pro eius explicatione.

Aliæ etiam plures clausulæ sunt, quibus 104
iuris dispositio,vel princeps inter rescribendum vti solent, sub quarum verborum inuolucro tacitè appellatio intelligitur sublata;vtputa, si dispositio his verbis vtatur ; scilicet (sententia lata mittatur executioni.) quia tunc quamuis non aperiat, & declaret quod fiat(apellatione remota,& non obstante) nihilominus tacitè, & virtualiter subintelligitur, Iff. *consilio* 187.*incipit circa primum sub numer.*2.*ad medium versiculo similiter lib.*2. Lancelot. Robert. *de attenta.*2.*part. cap.*12.*limit.*53.*num.*63. Ruginel.*tractat.de appell.*§.2. *gloss.*2. *num.*2. *versiculo primò igitur.* Hieron. Gonzalez *in reg.de men gloss.*9 *in annotatio.sub num.*28. Efcacia *de appellat.quæst.*16.*limit.*1. *numer.*28.*fol.*257. Cæsar Contard.*in l.vni.in notabi.num.*20.*C.si de mom.poss.* Angui.*cons.*76. *de tribus n.*9.*lib.*1. Grarian. *discepta.foren c.*40. *num.* 9. dicentes, quòd appellatio censetur 105
prohibita, quando statutum disponit, quòd sententia mandetur executioni generaliter, nempe verum est,appellationem non solùm intelligi remotam verbis expressis,sed etiam tacitis, & æquipollentibus, tenent ipsi Doctores, & præsertim Lancelot. *de attenta.*2.*p. cap.*12.*limit.*8.*num.*2.*in fin.& num.*3. Gonzalez, *vbi proximè numer* 218.*in princ.* & probatur ex dispositione text. §. *fin autem de concessio. præbendæ, ibi,* Episcopus hoc cum religiosorum virorum consilio exequatur.) *de conces. præbendæ,* iunctis iis,quæ in eius comprobationem, & intellectum conduximus latè infrà 3 p.cap.11. versiculo probat etiam text.in cap.nulla,*&c.* num.39.vbi in optimo casu loquuti fuimus.Gratianus *disceptatio.forens.cap.*4.*num.*9.

Alia etiam clausula est præcedenti simi- 106
lis, quæ idem operatur, & importat; puta (sententia sortiatur effectum suum) quoniam sententiæ effectus alius non est, quàm ipsa executio, Ioseph. Ludoui. *decisio. Perusi.* 20. *Domina Martiana, numero* 17. vbi quòd nostris temporibus important illa verba, appellationis amotio, quoad effectum suspensiuum,non tamen quoad deuolutiuum, Ruginellus *tractatu de appellatio.* §.9. *gloss.*2. *numero* 4. Escacia *de appellat. quæstio.* 16. *limit.* 1. *numero* 29. *folio* 257. Cæsar Contard. *in dict. l.vnica in notabilibus.* vbi latissimè *à numer.*18.19.*&* 20. *&* *sub numer.*23.*&* 25. quem vide.

Altera etiam clausula est, qua tacitè sub- 107
intelligitur sublata appellatio; puta (non possit contradicere) seu (sit remota omnis contradictio) docet Decius *in cap. personas nota.*4.*num.*6.*de appellat.* vt post Bald. Franc.

& alios

& alios tenet Lancelot.*de attenta.2.p.cap.12. limit.8.numer.45.* & poſt Caſtrenſ.Ruginell. *tractat.de appellat.§.9.gloſſ.2.num.14.* Eſcacia *tract. de appellat.q.17.limit.1.num.36. & ſeqq.* Hieron.Gonzal.*in regula de men. & alternati. gl.9. in annot. ſub num.218.* Cæſ. Contard. *in dict.l vnica in notabil.num.23.* & probat text. *in cap perſonas de appellat.* text. *in dict.c.nulla, §. ſin autem, de conceſſ. præbendæ.* & nos diximus in eius comprobationem infrà 3. part. cap.11. verſic.probat etiam text.in cap.nulla,ſub num.39.

108 Idem pariter operatur illa clauſula ſub his verbis concepta (nulla exceptione vel oppoſitione, *&c.*) quibus ſublatam eſſe appellationem affirmat Ruginell.*tractat.de appellat.gloſſ.2.num.37. verſiculo duodecimò quæro.* ſequitur Eſcacia *de appellat. d.quæſt.17. limit.1. numer.38. & à numer.45.* vbi latè proſequitur. Gratianus *in diſcept.forenſ. tomo 1. cap.4.num.9.*

109 Quibus & finitima eſt illa clauſula (remota ſit omnis querela)vel (non poſſit querelari) quibus verbis ſublatam cenſeri appellationem, affirmant omnes, Decius *in d. cap.perſonas nota 4.in fin.num.7.de appell.* Lancel.Robert.*de attent.2.p.cap.12.limit.8.num.4.* Ruginell.*de appellat.d.§.9.gloſſ.2.num.8.* quos referens ſequitur Eſcacia *d.quæſt.16. limit.1. num.35.* Hieron.Gonzalez *in reg.8.de men.gl. 9.in annotat.218.* Cæſar Contard. *in d.l.vnica in notabilib. ſub num.23. C.ſi de mom. poſſeſſ. fuerit appellat.*

110 Et prædictis adde illa clauſula (non admittatur eius defenſio) ſeu non poſſit ſe defendere) quia his verbis euidenter appellatio ſublata cenſetur,Ruginell.*tract.de appell. § 9 gloſſ.2.num.9.verſiculo 6.* Eſcac.*de appellat.*

111 *quæſt.16.limit.1.num.4.* ex eo,quia appellatio eſt ſpecies defenſionis, vt illi probant, *l.1.ff. de appella. cap cum ſpeciali.61.§.porrò de appell.* Biſſignet. *deciſione vlti.num.3.de appellat.* Socin.*conſ.39.capio primum,num.9.lib.4.* Alexan. *conſil.113. viſo themate numer.1.lib.5.* Maran. *in ſpecul.6.part. verbo & quandoque appellatur, num.247.folio 496.* Philipp.Franc. *in rubrica de appellat numer.24. verſiculo ſed tamen dubitatur.* Alberic. *tractatu de ſtatu.lib.4.quæſt.53. num.3.& num.4.tomo 2.fol.74.* Abb.*in rubrica de appellat. ſub numer. 7.* Felin. *ſub numer. 3.* Franc. *in cap. paſtoralis,quæſt.4. num.20. de appellat.* Rebuff.*tract.de appell in præfatione num.*

112 84. ergo ſublato genere defenſionis, eius ſpecies ſublata intelligitur, vt dicunt Eſcacia,& Ruginell *locis citatis.*

113 Et conuenit illa clauſula(ſine aliqua cenſura, & oppoſitione) quibus verbis ſublatam eſſe appellationem.ſcribit Ruginel. *tractatu de appellat.§ 9 gloſſ 2.ſub num.17.* ſequitur Eſcacia *de appellat.q.16. limit.1. num.43.* & licèt Rugin.*d.numer.17.verſiculo decimam;* dicat, idem eſt, quando dicitur (ad ſatisfactionem condignam faciat obſeruari, &c.) ego multum dubito, niſi illa clauſula ſit appoſita,re iam iudicata. 114

Altera clauſula erit,nempe (liberè procedatur)vel(liberè facias,&c.)quia ex maxima efficacia, & natura huius dictionis (liberè) (de qua nos latè egimus loco modo citato) inter alios eius effectus, hic non minor eſt, vt tollat appellationem à diſpoſitione, cui adiicitur Bald. & Anton. de Butrio *in c.irrefragabili in princ.de offic.ordina.* Iſſ.*in l.ſi filium 19. ſub num.9. verſiculo ſecundo facit C. de inoffic. teſtam.* & contra Franc. contrarium tenentem *in rubrica de appellat.num.26.verſiculo ſed quid ſi.* dicentémque licere appellare,vbi ſubſit iuſta cauſa appellandi,inſurgit Decius *in cap.1.num.77.verſiculo nam dictum eorum de reſcriptis.* Ruginell. *tractatu de appellat. §.9. gloſſ.2.numer.11.& 12.* quem ſequitur Eſcacia *de appellat.quæſt.16.limit.1.num 41. & 42.* Hierony. Gonzal. *in regul.de menſib. & alter. gloſſ.53.num.11.*& per text.*in cap.cum in cunctis §. cum verò.* text. *in cap. extirpandæ §. qui verò, eodem titulo.* & in eorum interpretationem, & declarationem exactiſſimè de natura huius clauſulæ, & dictionis (liberè) egimus infrà 3. part. cap.7. à num.22. verſiculo ſecundò, & pro hac mea opinione, vbi de priuatione beneficij incompatibilis appellatione non obſtante tractaui. 115

Nec eſt ferendus Eſcacia vbi proximè, dum videtur innuere: hanc clauſulam tunc habere hunc effectum tollendi appellationem, quando alia ex ſupradictis vel dicendis ei adiicitur. ſed fallitur; quoniam virtus, & natura præfatæ dictionis (liberè) deperſe magna eſt ex adductis per nos d. cap. 7. & Doctores citati: & quia tunc iam non ei,ſed potiùs clauſulæ adiectæ attribueretur effectus. 116

Pariter etiam clauſulâ (abſque lite fiat reſtitutio) intelligitur ſublata appellatio. Bald.& Boſſius,quos citat & ſequitur Contard. *d.l.vnica in notabilibus num.22.* & quòd verba(ſine lite)importent,quòd ſequuta declaratione iudicis, nulla detur appellatio, ſcribit Corneus *in deciſione Lucen.193.in cauſa N. num.2. in fin.* ſequutus Bald. *conſil.330. lib.1.* Eſcac.*de appellat.quæſt.16.limit.1.numer. 34.* Ruginell. *tractatu de appellat. §.9. gloſſ.2. quæſt.16.num.46.*vbi etiam de his verbis(ſine lite & litigio) vt tollant appellationem, tollit teſte Carpan. *ad ſtatut. Mediolan. ad cauſas criminal. cap.368.numer.9.* Cornaz *d.deciſione 193.num.3.* quod idem important verba(procedatur de plano) Celſ.Vgon.*tract.de* 117 118

clauſu.num.8.folio 495. Rodoanus *tractatu de ſpol.Eccleſ.quæſt.*11.*num.*17.*tomo* 14.*fol.*253. & de clauſula(ſine te,ſtatim,& ex officio)idem dicit Lancel.Robert. *de attenta.*3.*part.cap.*28. *num.*69.

119 Similiter etiam clauſula (ſuo libero arbitrio committimus, *&c.*) important appellationis prohibitionem,quia à iudice habente liberum arbitrium,non libet appellari, Feli. *in cap. ſuper his el* 1. *numer.*8. *& ſequentibus de accuſa.* Menoch. *tractatu de arbit. iudic. libr.*1. *quæſt.*70. *num.*13. Simoncell. *tractatu de decreto lib.*1.*titul.*1.*num.*8.*tomo* 6.*part.*2. *fol.*291. Eſcacia *de appellat. quæſt.*17. *limit.*15. *num.*1. *fol.*451.Magonius *deciſ.Lucenſ.deciſ.*42.*ſtatuto. ſub numer.*21. *verſiculo quia quid.* plures citat Rugin. *tractat de appellat.*§.9.*gloſſ.*2. *quæſt.*14. *num.*43.*verſiculo ſecus autem,& ſeq.* vbi etiam loquitur de mero arbitrio, & de pleno arbitrio,Farinac.*in pract.crimin.lib.*1.*q.*17.*num.*50. *verſic. amplia igitur.* & nos latè diximus infrà 3.p.cap.13.

120 Et ex identitate rationis idem dicimus de clauſula (procedas de facto) quæ tribuit liberam , & abſolutam poteſtatem, refert & ſequitur Menoch. *tractat.de arbitra.lib.*1.*q.*7. *num.*69. *verſiculo nonò liberan.* & comprobat Eſcac. *de appellat.quæſt.*16.*limit.*1.*num.*65. *&*
121 *ſequentibus.* & quod hæc clauſula (procedas de facto) tollat appellationem,tenet Eſcacia *ibi numer.*64. Bald.*conſ.*330.*ſtatuto cauetur,ſub num.*7.*lib.*1. Anguiſ.*conſil.*76.*de trib.num.*12. *& ſeq.lib.*1.Cornaz.*dicta deciſione* 193.*in cauſa ſub num.*2.*verſic.*1.*quia.* Ruginell.*tractat.de appellat* § 9.*gloſſ.*2.*quæſtio.*21.*numer.*66. & ita communiter tenent Doctores, quia clauſula (procedatur de facto) excludit litem , & ſic non excluderetur,ſi admitteretur appellatio.

122 Et eodem modo clauſula (ſuper quo conſcientiam tuam oneramus)quæ omnino tollit appellationem. Fran. *in rubrica de appellat. num.*11. Felin. *in cap.ſuper his num.*15.*limit.*4. *de accuſa.fall.*13. Nicell. *tract.de concord.gloſſa concor.*6.*fall.*22.*num.*63.*tomo* 18. *fol.*193. Rebuff.*tractat.de appellat.art.*3.*gloſſ.vni.numer.*2. *&* 3.Tiraquell.*de retract.lignagier* §.4.*gloſſ.*1. *numer.*11.Gregor.Tholoſa.*tractat.de appellat. lib.*3.*cap.*15.*num.*1.*& ſeqq.fol.*347. Marqueſſ. *de commiſſ cap.*6.*num.*53.*&* 55.*fol.*74. Lancelot. *tractat de appellat.*2.*part.cap.*12.*limit.*10. *verſicul.*1.*& ſequentibus,& num.*10. Ruginel. *tractat.de appellat.*§.2.*cap.*2.*numer.*67.*verſicu-*
123 *lo dabitur appellat.* abſque eo , quòd teneatur iurare iudex , quòd ita ſua dictat conſcientia,prout de ſtylo teſtatur Gregor. Tholoſa. *tractat.de appellat.lib.*3.*cap.*15.*ſub num.*5.*verſiculo ego dubito.* quem ſequitur Eſcacia *de appellat.q.*17.*limit.*15.*ſub num.fin.*

Ac iterum verba illa (mox,ſtatim, protinus,incontinenti, illico, confeſtim,ſine mora , ſine interuallo , ſine vlla procraſtinatione) vt quolibet iſtorum verborum ſublatam eſſe appellationem, ſcribit Ruginel. *tractatu de appellat.* §.9. *gloſſ.*2. *quæſt.*18. *num.*49. vbi mirabiliter de his clauſulis , & aliis omnibus, quem ſequitur Eſcacia *de appellat.quæſt.* 16.*limit.*59. vbi *num.*61. de verbo, celeriter, 125 ſiue aliis ſimilibus , quæ celeritatem deſiderant,quæ excludunt appellationem,vt ex Caſtro, & aliis, refert, & ſequitur Ruginell. *vbi proximè, quæſt.*17. *numer.* 48. Bald. *conſil.* 330.*ſtatuto cauetur ſub num.*7. *lib.*1. Cornaz. *in Lucenſ. deciſione* 193. *in cauſa N, ſub num.*2. *verſic.*1.*quia,& numer.*4.& nos variis in locis diximus, præſertim infrà 3. part. cap. 11. de deuolutione , verſiculo rurſus , & ad idem plura iura num.42. 124

His adde clauſulam in reſcripto appella- 126 tionum appoſitã,nempe (paritis literis,parito iudicato , ſine præiudicio legitimæ executionis) quæ tunc ſolent apponi , quando ſimus in caſibus merentibus executionem, à quibus eſt appellatum per condemnatum, quia eiuſdem clauſulæ virtute conſeruatur iudicis inferioris iuriſdictio , qua quidem licitè poteſt ad executionem effectiuam deueniri non obſtante appellatione , abſque reatu attentati , de quibus clauſulis latè Marqueſſa. *de commiſſio.*2.*part. cap.*5. *de commiſſione appellatio.numer.*12. Hieronym.Gonzalez *in regul.de menſ.gloſſ.*9. *in annota.à num.* 221. *&* 247. vbi latè & optimè poſt plurimos , quos citat, de quibus etiam vide Eſcaciam *tractatu de appellat. quæſt.*19.*rem.*1.*conſil.* 4.*numer.*9. *& quæſt.*19.*rem.*2.*à numer.*71. *cum infinitis ſequentibus vſque ad* 129. & idem *in quæſt.*17. *limit.*6. *memb.*7. *numer.*22. *&* 142. *& ſequentibus,& limit.*9.*num.*51.& nos etiam diximus infrà 3. part. cap.2. à num.. . & aliis locis,ampliſſimè Mareſco. *variar.reſol. lib.*1. *c.*86.*&* c.87.*per totum.*

Quid autem erit dicendum de clauſula 127 (ſuper quo adhibeas conſilium ſapientis) vel(pronunties ſecundùm conſilium ſapientis) an à ſententia lata de conſilio ſapientis liceat appellari, omnes tamen affirmant;dubitant tamen,quando partes conſentiunt,vt feratur ſententia ſecundùm conſilium ſa- 128 pientis , & Nicell. *de concord. gloſſ. concord.* 9. *fall.*11.*num.*45.*tomo* 1.*fol.*192.negatiuam amplectitur. ſed contraria opinio verior eſt, ſecundùm B. *in l.*1. §. *quæſitum eſt, in fin.numer.* 7. & ibi Alexand. *in additio. ff. de appellat.* idem Bartol. *in l. ex conſenſu ſub numer.* 3. *ff. eodem in l. ſi conuenerit verſus finem numero* 5. *ff. de re iudica.* Abb. *in cap. cauſam quæ numero* 4. Felin. *numero* 2.*verſiculo non prohibentur*

de ſenten

de ſententia & re iudic. Franch. *in c. intimaſti n.* 11. *in fi.* & Decius *n.* 19. *de appell.* Catald. *tractatu de ſyndicatu n.* 165. *verſiculo primus. tomo* 7. *fol.* 359. Socin. *conſilio* 24. *viſis ac diligenter, ſub num.* 1. vbi de communi teſtatur.

129 qui etiam loquuntur, quando conſultor de conſenſu partium ſit electus. Nicell. *tractatu de concord. gloſſ. concord.* 6. *fall.* 73. *ſub num.* 119. *fol.* 196. de communi teſtatur Alex. *in d. l. ſi conuenerit num.* 13. Marqueſſan. *tract. de commißio. appella. pen. ſuper diuerſ. capi. c.* 28. *n.* 46. *fol.* 302. latè Pac. Scal. *tractatu de conſilio ſapient. lib.* 4. *c.* 15. *tomo* 3. *p.* 1. *fol.* 349. Ruginell.

130 *tractatu de appell.* §. 2. *c.* 3. *n.* 220. & etiam ſi partes expreſsè conſenſerint, de ſtando ſententiæ ferendæ de conſilio ſapientis, quia adhuc datur appellatio, latè poſt alios Pac. Scal. *vbi proximè lib.* 4. *cap.* 15. *tomo* 3. *part.* 2. *fol.* 349.

131 Quod fallit, niſi partes promiſiſſent, ſtare conſilio ſapientis, qualecumque ſit. Bald. *in l. tale pactum.* §. *qui prouocauit. colum.* 10. *verſiculo item ex prædictis. ff. de pactis.* Franch. *in c. intimaſti in fi. num.* 11. & Decius *num.* 20. *de appell.* Alex. *in d. l. ſi conuenerit. num.* 13. *de re iudic.* Felin. *in c. cauſam quæ num.* 2. *de re iud.* Nicell. *tractatu de concord. gloſſ. concord.* 6. *fall.* 102. *num.* 142. Catal. *tractatu de ſyndic. num.* 169. *fol.* 360. facit doctrina Lanceloti *de attenta. appellatio. pend. amplia.* 2. *n.* 14. *&* 15. & Ruginell. *tractatu de appellat.* §. 9. *gl.* 1. *c.* 1. *num.* 25.

132 Fallit ſecundò, quando relatio conſultoris, ſeu conſilium ſapientis ſtet facta de voluntate partium, ſcilicet; quando partibus eſſet apertum votum, ſeu ſententia, vel eis eſſet notus eius tenor, & nihilominus conſentiunt, vt iudex ſententiam ferat ſecundùm illud conſilium, quia tunc non poterit appellari, Scal. *tract. de conſil ſapien. lib.* 4. *c.* 19. *verſiculo cæterum, ſi lata ſententia. tomo* 3. *p.* 1. *fol.* 305. & ſentit Socin. *conſilio* 24. *ſub n.* 4. *verſiculo quæ concluſio. lib.* 1. Catal. *tractatu de ſyndica. ſub num.* 168. *ibi, certè ſi partes. tomo* 7. *fol.* 360. & ita eſſe intelligendum Nicell. *de concord. gloſſ* 6. *fall.* 73. *num.* 119. *fol.* 196. dicit Eſcacia *de appellat. quæſt.* 17. *limi.* 12. *num.* 12. *& ſequentibus.*

133 Et ſupradicta declara, vt à pronuntiatione, qua committitur cauſa conſilio ſapientis, à tali pronuntiatione affirmatiua non eſt licita appellatio., ſecus à pronuntiatione negatiua, puta; cauſam non eſſe committendam conſilio ſapientis, quia tunc poſſet appellari, optimè Scal. *tractatu de conſilio ſapien. lib.* 3. *c.* 1. *verſiculo præterea quod magis eſt. tomo* 3. *p.* 1. *fol.* 342. Ruginell. *tractatu de appell.* §. 2. *c.* 3. *numero* 19. *fol.* 84. Eſcacia *eodem tractatu quæſt.* 17. *limi.* 12. *numero* 14. *&* 15. vbi ſecus dicit poſt Scal. à grauamine in formatione puncti remittendi.

Quas quidem clauſulas omnes hactenus dictas in diſcurſu huius capituli digito ligatas habe, quia paſſim deſeruire ad plurium iurium poterunt, & diſpoſitionum interpretationem & declarationem, prout & per nos videbis in diſcurſu huius tractatus.

Illud non omittam, quòd conſuetudo 134 poteſt inducere, vt ſententia aliquo caſu de iure communi non priuilegiata poſſit exequi, appellatione non obſtante, Antoni. Auguſtin. *deciſ.* 3. *lib.* 1. Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 64. *à num.* 16. latiùs de hac re egimus infrà hac 2. p. cap. 13. à num. 275. cum ſequentibus.

CAPVT IX.

A compoſitione ſeu diffinitione, quam facit Ordinarius Eccleſiaſticus in controuerſia ſuper præcedentia in proceſſionibus, tumulandis defunctis, confraternitatibus, & ſimilibus actibus; appellationi emiſſæ; an ſi non deferatur, violentia fiat.

SVMMARIVM.

Controuerſiæ in proceßionibus, & ſimilibus actibus componuntur per iudicem Eccleſiaſticum appellatione non obſtante. num. 1.

Controuerſias ortas in confraternitatibus tam laicorum, quàm clericorum, poteſt componere Ordinarius Eccleſiaſticus appellatione non obſtante. n. 2.

Actiones ſpirituales ſunt ordo incedendi in proceßionibus, ferendi Crucem, & ſimilia. n. 3.

Argumentum de præparatorijs ad præparata valet. n. 4.

l. æquißimum. ff. de vſufruct. & eius remedium multùm conſonat diſpoſitioni Concil. Trident. ſeſſ. 25. *c.* 13. *n.* 5.

Compoſitio controuerſiarum ex Concilio Tridentino prouenit ex mero iudicis officio inter contendentes, ſe debere eſſe potiori loco, armiſq; defendentes ſuam quaſi poſſeßionem. n. 6.

Compoſitio ex Concil. Trid. controuerſiarum durat pro illo inſtăti, dum lis ſiue cæpta, ſiue incipienda diſceptatur, tam ſuper poſſeßione quàm ſuper proprietate. n. 7.

A compoſitione per Ordinarium facta controuerſiarum iuxta Trident. appellationi non deferens vim non facit. n. 8.

Compoſitio controuerſiarum ex Trident. magis eſt actus extraiudicialis. n. 9.

(Controuerſia) dictio verificatur in extraiudi-

*cialibus. num.*10.

*Compositio controuersiarum iuxta Trid. nullum requirit libellum. n.*11.

Compositio controuersiarum secundùm Concilium Tridentinum non requirit iudicialem informationem, sed extraiudicialem partibus ad id non citatis. n. 12.

*Extraiudicialis actus non recipit appellationem. num.*13.

*Compositio controuersiarum in processionibus, tumulandis defunctis, & similibus celerem expeditionem desiderat. n.*14.

*Compositio controuersiarum ex Trident. debet fieri breui manu, summariè, sine strepitu, & figura iudicij. n.*15.

*De quarum clausularum natura qui videndi, remissiuè. n.*16.

*Compositio controuersiarum ex Tridentino nullum præstat præiudicium, sed est remedium præparatorium iudicio petitorio, aut possessorio. num.*17.

*Compositio ita fiet, vt religiones siue Confraternitates consuetum locum habeant. n.*18.

In honorarijs potissimum locum obtinet consuetudo. ibidem.

Consuetudo designat locum cedendi, eundi, & standi. ibidem.

*Præcedendi tam in publicis, quàm in priuatis actibus quasi possessio attendenda est in controuersiarum compositione, appellatione remota. num.*19.

*Quasi possessio eundi & cedendi honorabiliori loco, & in aliis actibus spiritualibus acquiritur per vnicum actum. n.*20.

Solitum esse dicitur per duos actus. n. 21.

*Solitum concedi, vt dicatur, an requirantur duæ concessiones. n.*22.

Insolitum dicitur, quod numquam factum fuit, solitum autem quod aliquando. n 23.

Actus mercantiæ quot requirantur, vt mercator quis dicatur. ibidem remissiuè.

*Prælatio offerendi prius vel respiciendi pacem, vel sedendi excelsiori loco, & aliorum spiritualium de iure acquiri potest. n.*24.

*Prælatiam aut scamnum in Ecclesia mulier an & quando acquirere possit. n.*25.

*Præcedentia quasi possessione cessante, confraternitates, quæ prius sacris vsæ sunt, præferuntur. n.*26. *&* 27.

*Religiosi non mendicantes præcedunt mendicantes. n.*28.

*Religiosi mendicantes præcedunt alios mendicantes, qui postea in illa Ciuitate sua monasteria construxere, cessante quasi possessione inter eosdem. n.*29.

*Bulla Pij V. per quam Fratres ordinis Prædicatorum præcedere omnes mendicantes, erat dispositum, reuocata est. n.*30. *&* 31.

*Mendicantium mentio vbi fit, semper præmittitur ordo Prædicatorum, qui inter mendicantes connumerantur. n.*32.

*Ordo Prædicatorum fuit ante omnes minorum approbatus. n.*33.

*Præcedent digniores vbi de quasi possessione non appareat. n.*34.

*Præcedunt Canonici regulares omnes monachos in sedendo, aut loquendo in publicis aut priuilegiatis actibus. n.*35.

*Vita actiua an excedat vitam contemplatiuam. num.*36.

De prælatione inter monachos quis videndus. ibidem.

*Præferendi an sint clerici seculares regularibus aut religiosis. n.*37.

*Clericorum cœtus dignior an sit cœtui monachorum. n.*38.

Præfertur clericus secularis in processionibus, &c. cum antiquitas status inspiciatur. n. 39.

*Religio quanto magis arcta maioris humilitatis intuitio debet aliis præstantiorem locum cedere. n.*40.

Controuersia maioris humilitatis intuitu inter quasdam religiones refertur. n. 41.

*Controuersia refertur inter Capucinos & Iesuitas, contendentes humiliori loco se omnes stare debere. num.*42. *vbi Christi authoritate comprobatur.*

Canonici Cathedralis præferuntur canonicis collegiatæ Ecclesiæ. n. 43.

Canonici Cathedralis dicuntur clerici primi gradus, Canonici collegiatæ clerici secundi gradus. n. 44.

Etiam si sint clerici Capellæ Regiæ. ibidem.

*Canonici secundi gradus præferuntur Parochis. num.*45.

Parochus præfertur clericis mercenariis, & Capellanis. n. 46.

Clerici seculares præferuntur religiosis. n. 47.

*Confraternitas dignior præfertur minùs dignioribus cessante anterioritate & quasi possessione. n.*48.

*Confraternitas habens statutum nobilitatis aut puritatis sanguinis, aliis in dubio præfertur. num.*49.

*Nobilitatis ratio etiam in spiritualibus habetur. num.*50.

*Confraternitas Aduocatorum, & Doctorum præfertur aliis in dubio. n.*51.

*Confraternitas Aduocatorum quæ præfertur militum. n.*52.

*Præcedentiæ causæ & rationes apud quos videndæ sint, tam inter Ecclesiasticas personas, quàm seculares, & de varijs quæstionibus. n.*53.

*Rectores Ecclesiæ parochialis in sua Ecclesia in iis, quæ suum munus attinent, omnibus indistinctè præferuntur, cessante consuetudine. n.*54.

Rectores in sua Parochia præferuntur Canonicis collegiatæ accedentibus processionaliter ad Parochiam

Parochiam certis diebus. num.55.

Rector in propria Ecclesia veluti in propria domo dicitur Imperator, & Rex. n.56.

Maior debet cedere minori dum est in domo minoris. n.57.

Archiepiscopus in diœcesi Episcopi debet hanc onerare. n.58.

Aequales in dignitate in proprio territorio sibi inuicem præferuntur. n.59.

Rector in sua Parochiali Prælatus dicitur. n.60.

Rector in sua Parochiali tantam habet potestatem, quantam Prælatus collegiatæ cum capitulo. n.61.

Beneficium Curatum magnam dicitur habere præeminentiam. n.62.

Parochialis in impetrationibus, & aliis requiritur specialis mentio. n.63.

Rector in sua Parochiali non præfertur capitulo Cathedralis. n.64.

Canonici Cathedrales præferuntur Abbatibus regularibus in processionibus. n65.

Ecclesia Cathedralis exercet Sacramenta omnia, & pro eisdem quilibet potest accedere absque licentia, seu iniuria sui Parochi. n.66.

Episcopus cum omnibus Parochis concurrit, habétque curæ animarum exercitium. n.67.

Abbates in sua Ecclesia non præcedunt capitulum Cathedrale. n.68.

Religiosi in sua Ecclesia præferuntur Canonicis collegiatæ circa officia defunctorum, non autem Cathedralis processionaliter congregatio. num.69.

Monachi an possint cum capa & Cruce processionaliter ingredi Parochiam, ad exportandum cadauer eligens apud ipsos sepulturam. n.70.

Monachi non habent territorium nisi intra ambitum sui monasterij. n.71.

Processiones non possunt facere regulares extra claustra sui conuentus. n.72.

Religiosi in tantum eximuntur à iurisdictione Ordinarij, quantum sibi conceditur in priuilegijs, non aliter. n.73.

Processiones regularium extra claustra potest Ordinarius impedire, cessante consuetudine, aut priuilegio. n.74.

Parochiam alienam ingredi quis non potest ad aliquod officium diuinum exercendum sine licentia Rectoris. n.75.

Parocho proprio pertinet portare cadauer eligentis sepulturam in alia Ecclesia. n.76.

Processionaliter cum capa & Cruce posse religiosos intrare parochiam alienam ad exportandum cadauer apud eos eligens sepulturam, qui affirmant. n.77.

Quæ magis vera opinio sit, & vsu receptior. num.78.

Rector cum capa & Cruce præest in exportando cadauer in Ecclesiam Religiosorum, in qua elegit sepulturam, & in monasterij porta accipit à Parocho vltimum vale. num.79.

Consuetudo potest operari, vt religiosi vocati ad funus portent Crucem, quamuis apud se cadauer non sepeliatur. n.80.

Parochi absque licentia funus leuari non potest, anteaquam per eum dicatur antiphona Subuenite. *n.81.*

Stola est significatiua potestatis Rectoris, quæ idem operatur in Rectore, quod pallium inter Episcopos. n.82.

Rector vel alter, qui defert stolam in tumulandis defunctis, aliis præfertur. n.83.

Rectoris substitutus deferens stolam in tumulandis cadaueribus, aliis præfertur. n84.

Parochi absque licentia non potest funus leuari nisi iubente ipso per aspersionem aquæ. n.85.

Parochus potest surripere Cruces, & alia processionalia tollere, religiosis processionaliter accedentibus ad suam parochiam, pro tollendo cadauere eligentis sepulturam apud religiosos. num.86.

Parochus primò facit officium in Ecclesia dicendo orationes, & intonando primos versus. num.87.

Parochus præfertur, quando defertur funus extra suam Parochiam. n88.

Parochi præferuntur etiam Canonicis collegiatæ ibidem.

Parochus in præiudicium Ecclesiæ, aut successorum an possit amittere, vel non vtendo, vel consentiendo renuntiari iuri Prælationis. numero 89.

Parochi successores possunt contrauenire facto inualido antecessoris. n.90.

Parochus potest præcedentiam perditam per prædecessores recuperare n.91.

Finis cui conceditur, censetur concessum necessarium ad finem consequendum n.92.

Sepeliendi ius habens potest etiam per alienos fundos & territoria deferre cadauer. n.93.

Casus de facto refertur, de quodam subdito mortuo in alterius parochia, vt sit à proprio Parocho extrahendus, si commodè fieri queat. num.94.

Inter Parochos duos quando sit locus præuentioni in funerando corpus Parochiani vtriusque. num 95.

Et quid si præuentio nulla sit, quomodo controuersia diffiniatur. n96.

Componi controuersia non potest in tumulandis defunctis, vt cadauer exhumetur, etiam per attentatum, cùm sit expectanda diffinitiua. num 97.

Compositio Ordinarij iuxta Concilium, etiam si non habeat præ oculis, quæ hoc capite dicta sunt, non desinit habere executionem. n.98.

Compositio ex Trid. sess. 13. c. 25. de regular. super controuers. non recipit appellationem suspensiuam, secus deuolutiuam. n.99.

Componere

Componere potest Ordinarius controuersias in processionibus, sed non punire delicta, & vulnera commissa per exemptos, aut laicos. n. 100.

Componere controuersias iuxta Tridentinum ortas inter Religiosos potest Episcopus, si ex eisdem oriatur scandalum, secus si non oriatur. num. 101.

Ad processiones publicas omnes exempti etiam vocati accedere debent, nisi strictiori clausura viuentes. n. 102.

Ad processiones publicas etiam clerici seruientes in Ecclesiis equitum Hierosolymitanorum compelluntur per Ordinarium, accedere. n. 103.

Ad processiones publicas non compelluntur regulares, qui absunt à Ciuitate vltra dimidium miliare. n. 104.

Ad processionem non coguntur exempti, qui sunt nullius diœcesis, vel extra Ciuitatem in loco habente plebem. n. 105.

Ad processiones non compelluntur regulares, vbi non accedendi consuetudinem habent legitimam. n. 106.

Ad processionem publicam clericos seculares, etiam exemptos, si habeant beneficium simplex in diœcesi, compellit Ordinarius. n. 107.

Et quid in clericis nullum habentibus beneficium, sed officium in Ecclesiis. n. 108.

Ad processiones generales an possint regulares compelli per censuras, & alias pœnas. num. 109.

Ad processiones alliciuntur, & incitantur confraternitates laicorum, non tamen compelluntur, nisi ex voto teneantur. num. 110.

Contraria opinio verior. ibidem.

Processiones ad publicas tantùm potest Ordinarius accedere, compellere aliquos. n. 111.

Processiones publicæ quæ sint, & quales particulares, & de materia processionum, remissiuè. num. 112.

Processiones, vt Religiosi compellantur accedere, debent fieri ex graui causa. num. 113.

CONTROVERSIAS omnes de præcedentia, quæ persæpe cum scandalo oriuntur, inter Ecclesiasticas personas tam seculares quàm regulares, cùm in processionibus publicis, tum in iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda vmbella, & aliis similibus, Episcopus amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque componat, &c. ita disponendo decreuit sacrum Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 13. *incipit controuersias omnes, &c.* hoc idem tenent Gratian. *decis.* 232. *num.* 3. *cum duobus sequentibus.* Perez de Lara *in suo celebri, & vtili tractatu de anniuersarijs & capella. lib.* 1. *cap.* 24. *num* 29. *& num. fi.* Anton. Gama *decis.* 1. *num* 8. Zerola *in praxi Episcopali verbo processiones, versiculo ad tertium principale, in princ. prima parte, fol.* 286. decisio Rotæ nouissima in declarationem Concilij edita 88. & melùs decisio 1. quæ decisiones inter declarationes Concilij sedent recollectæ per Farinacium, Emmanuel Rodriguez *nona regula, tomo* 3. *quæst.* 37. *articulo* 3. per eum Barbosa *in remissio. ad idem c.* 13. *n.* 2. & per idem Trid. ac declarationem Cardin. firmat Ioan. Hieron. Campanill. *diuersor. iur. canon. rubr.* 12. *c.* 13. *n.* 120. *& c.* 12. *n. fi.*

1

Quod quidem Trid. capit. & decretum omnes intelligunt, & extendunt ad confraternitates quascumque, etiam laicorum, vt 2
in eis Ordinarius Ecclesiasticus possit pariter componere controuersias, & tumultus incidentes & contingentes, & quod inter eos definierit, esse appellatione remota, cessantibúsque reclamationibus, subterfugiis, & aliis huiusmodi executioni mandandum, ita decreuit Gregorius XIII. *in sua Bulla* 86. *fol.* 132. Zerola *loco proximè citato d. versiculo ad tertium principale, per totum.* dictam Bullam referens ipse ibi Gratian. *in decisio.* 232. *num.* 1. quem ad id referens etiam sequitur Perez de Lara *dict. cap.* 24. *numero* 29. *&* 31. quibus congruit Ioan. Gutierr. *pract. quæst. canon lib.* 1. *cap.* 35. Campanill. *diuers. iur. cano. rubr.* 12. *cap.* 13. *num* 122. & magis in terminis de appellationibus sublatis hoc casu. idē Campanill. *d. rubr. cap.* 12. *num.* 13. ad quod adducit in terminis constitutionem Gregorij XIII. quam sine ratione in contrarium sensum curat deuiare. vide Campanill. *dict. cap.* 12. *num. fi.*

Ex quo enim modus & ordo incedendi in processionibus, ferendi Crucem, & simi- 3
lia sint actiones spirituales, vt affirmat Nauarr. *consil.* 3. *numero* 6. *de foro competen lib.* 2. quem sequitur Lara *d. numer.* 9. in quibus iudicio Episcopi laici subsint, cùm in earum cognitione rebúsque & actibus spiritualibus iudices laici vt incapaces nullam habent potestatem, *cap.* 2. *& cap* 3. *de iudiciis cap. benequidem* 96. *dist.* ideò nihil mirum. vt hæc compositio vt præparatorium ad actionem, siue possessorio, siue in petitorio intentatam, vel intentandam, eidem pariter compete- 4
re, & pertinere dicatur, ex argumento de præparatoriis ad præparata, quod solēt communiter deducere Doctores *ex cap. cum infirmitas, de pœnitentiis & remissio. leg. ad legatum & leg. ad rem mobilem, cum ibi nota. ff. de procurator. & c. quoniam, de sententia excommunic. lib.* 6. *cum vulgaribus.* & ideo iudex præparati debet esse iudex præparantis. Bald. & reliqui *in l. Ordinarij num.* 2. 3. *&* 4. *C. de rei vindicatio.* Giurba *decis.* 113. *num.* 7. *&* 8. Gratian. *discept. for.* 175. *à num.* 25.

Cum decreto autem d. Concil. Trident. 5
nihil

nihil in iure magis concors esse potest, quàm text. *in leg. æquissimum*, & eius remedium *ff. de vsufruct. iuncto* §. *fi. l. antecedenti*, à qua ortum habet, & dependet, vbi quærit, *ibi*, sed si inter duos fructuarios sit cõtrouersia.) Respõdet *in d. l. æquissimum*. sequi, *ibi*, Cur enim, inquit Iulianus, ad arma & rixam procedere patiatur Prætor? quos potest iurisdictione sua componere. Quam sententiam Celsus quoque lib. 18. Digestorum probat, & ego puto veram, *&c.*) à quo text. plura remedia huic similia originem traxisse, probant Doctores protinus allegandi. ad idem etiam text. *in cap. fi.* ibi, poteris ad componendum interponere partes tuas.) *de transactionibus*. ad idem etiam *cap. placuit c. si quis c. fi.* 90. *dist.* text. etiam *in cap.* 1. & ibi gl. *de mutui petition.* & vbique glossæ, & Doctores notant.

Remedium igitur dicti Concilij decreti prouenit à mero iudicis officio ob rectam
6 gubernationem, & tranquillitatem, ad sedandas rixas, tumultum, & controuersias, & vitanda scandala, quæ in similibus actionibus & publicitatibus solent oriri frequentiùs, dum contendunt inter se nonnullæ communitates, honorabiliori loco stare solere, & in eius quasi possessione esse, vel etiam sibi de iure digniorem sedem competere, alicuius prærogatiuæ prætextu, singulis contendentibus, se esse in hac quasi possessione, armisque (vt sæpius accidit) eam tuentibus, ius suum conseruandi causa, conantibus propria authoritate, manúque violenta id se tueri, atque defendere, quod omne illam appetit, & requirit compositionem, de qua in dicto Tridentini decreto, & in d. l. *æquissimum*, & Doctores suprà citati, & in terminis Ioan. Faber *in* §. *aliam num.* 1. *instit. de bonorum possessio.* Hieron. Campanill. *diuers. iur. canon. rubr.* 12. *c.* 13. *num.* 8. Gratian. *discept. forens. cap.* 298. *sub num.* 11. vbi optimè. pro illo instanti, siue lis nondum in iudicio cœpta sit, vel super proprietate, vel super
7 quasi possessione, vel quodlibet sit iam in iudicium deductum, cùm vtroque tempore hæc contingere soleant, vt ex B. *in cap. licèt causam num.* 35. vbi Barba. *num.* 102. *de probat.* & Bero. *consilio* 45. *num.* 2. *lib.* 3. Castren. *consilio* 3. *in causa, quæ vertitur. lib.* 2. colligere licet, & vtroque hoc tempore hoc posse interponi iudicis officium, docuit expressè Lanfr. Orianus *in rubrica de causa possess. & proprie. colum.* 9. *vers.* 1. *conclusio.* Capi. *in decis. Neapolit. decis.* 6. *num.* 10. *& sequentibus.* Gramatic. *consilio* 64 *in simulibus.* Menoch *de reti. poss. rem. vlti. per totum*, Gaspar Rodriguez *de annu. reddit. lib.* 1. *q.* 17. *n.* 43.

8 Iudex igitur Ecclesiasticus vim nullam facere, & committere poterit, si ab hac tempositione interpositæ appellationi non detulerit, ex d. Trid. decreto motus. Enimuerò 9
hæc compositio magis est actus extraiudicialis ex his doctrinis, quas deduximus in
cap. 1. & 2. suprà in 1. p. & demonstrat illa dic- 10
tio *controuersias*, qua vtitur Concilium Trident. & §. fi. quæ verificatur in extraiudicialibus, secundùm Bald. & communiter omnes *in l. causas C. de transactio.* Maranta *de ordine iudi.* 5. *p. num.* 68. Paz *in pract.* 2. *annot. de instantia num.* 5. probatur *in cap.* 1. ibi, concordia, vel iudicio negotium vtriusque terminetis, *&c.*) *de mutui petitio.* Ex quo patet ad concordiam & compositionem non iudicio, nec iudicialiter procedendum esse, in qua iudex Ordinarius ita se habere debet, vt arbitrator quidam, & amicabilis compositor, qui extraiudicialiter, & non seruato iuris ordine procedit, vt probat Baptista de sancto Blasio *in tractatu de arbitris & arbitra. quæst.* 2. & notat Anton. de Butrio, Innocent. Abb. & cæteri *in cap. quinta vallis de iureiur. & in l. societatem* §. *arbitrorum ff. pro socio, & in l. si domus.* §. *recepisse ff. de arbitris.* & quia 11
in eo non requiritur libellus, nec est de necessitate offerendus, vt in iudicis officio *d. l. æquissimum.* respondit Bald. *consilio* 338. *præmittendum est ad euidentiam. lib.* 5. Marsilius *in pract. cri.* §. *opportunè. num.* 70. Zuchardus *in l. vltima. num.* 133. *C. de edicto Diui Adria.* & Neuiz. *conf.* 80. *num.* 3. *&* 4. *& consil.* 81. *num.* 3. & ex aliis ita tenet Menoch *in d. rem. vltim. num.* 27.

Et quoniam, nec in hac nostra iudicis of- 12
ficij compositione requiritur iudicialis informatio, sed interdum inter partes præsentes, interdum absentes à iudice ordinario facienda est, & absque partium citatione, cùm periculum sit in mora, ex his, quæ adduxit Zuchard. *in d. l. fi. num.* 130. *&* 133. & ex aliis tenet Menoch. *vbi suprà num.* 31. & faciunt ad propositum multa omnino videnda per Baptist. *in d. tractatu de arbitr. quæst.* 27. *cum multis sequentibus*, quem vide. Sed appellatio 13
emissa ab actibus extraiudicialibus, non suspendit actus executionem, vt suo loco diximus, ergo nec hîc.

Deinde quia compositio hæc non patitur dilationem, quoniam processio, vmbellæ delatio, cadauerum mortuorum tumulatio, & 14
sepultura, anniuersarium, & similia, non sunt differenda, nec suspendenda, quousque à superiori de iure partium cognitum sit per appellationem, hæc namque celerem executionem requirunt. *l. fi. ff. de appella. recipi. l.* 1. 2. *&* 3. *ff. de feriis & dilatio.* & ex aliis iuribus vulgaribus, imò & etiam cùm periculum est in mora, cùm vnusquisque pro suo iure seu quasi possessione conseruanda, & defendenda

defendenda à iam dicto tumultu, scandalo & controuersia non cessabit, nec desistet in magnum Dei, diuinæ religionis & Reipublicæ dedecus, cum persæpe hæc soleant cum scandalo fieri, ex d. Concilij Tridentini decreto,& experientia docet, vt quotidie videmus. quibus cassa appellatio non suspendit effectum, & executionem actus, à quo emittitur. Et confirmatur declaratione
15 Cardin. super Concilij Trid. decreto verbo componant, *ibi*, Breui manu, summariè, ac de plano,sine strepitu,& figura iudicij expediat, *&c.*) circa quarum clausalarum naturam
16 videde(vt cæteros taceam)allegatos à Maran.*de ord. iudi. 4. part. 9. dist. prim. per totam. fol. 186. cum sequentibus.* & relatis verbis dictæ declarationis Cardin. notat Campanll. *diuers. iur. rubr. 12. cap. 13. n. 120.*

Deinde quia hæc diffinitio & compositio non est diffinitiua sententia, sed interlocu-
17 toria merè, quia aliam sententiam spectat post se in plenario iudicio in possessorio vel petitorio, nec affert secum damnum irreparabile, nec negotium definit,sed solùm præparatorium quoddam est ad dictum iudicium principale, cui nullum præiudicium præstat ex his,quæ dicit Menoch. *in dicto remedio, numer.3. & 46.* & quia hæc compositio sine solemnitate fertur,ex quo cognoscitur interlocutoriam esse, vt tenet Craueta *in consilio 181. & consilio 273. colum. 4.* quem sequitur Menoch. *ibi num. 47.* & in expresso circa officium iudicis, nempe; proueniens ex remedio *d. l. æquissimum*, cui istud assimilatur,esse interloquutoriam, tenẽt Paul. Castrens.*in consilio 3. lib.2. versic.pronuntiatio autem.* Felin.*in rubr.de treuga & pace in fi.* Riminald.*in l. si super possess.C.de transactio.* Beroius *consil.45. col. 1. vers.2. de iure, lib. 1.* Antonius Capicius *decisione 55.ad fi.* Zuch. *in l vltima, num. 133. C. de edicto D.Adri.* Natta *cons.121. num.9. lib.1.* Craueta *consilio 140. n. 4.* Cou. *in practi. quæst. cap. 17. num.2.* Petrus Beneintendi *conclus.79. num.3.& 7.* Ioseph. Ludo. *decis.20. num.8.* & alibi passim.

Nonnulla tamen præ oculis ordinarius
18 habere debet, vt animum suum mouere, rectúmque reddere possit. & in primis curaturus, vt siue Religiones, siue confraternitates in processionibus, cæterisque actibus coniunctum locum seruent, cùm hæc, quæ sunt in honorariis, potissimum locum obtineat consuetudo,vtique attendenda, ita notat Bal.*in cap.causam. num.6. de probatio.* idem Bald *in cap.cum olim de consuetudine* Rota *decisione 4. in fi. de electione in nouis.* Menoch. *consil.126. num.3. lib.2.* Nauarr. *cons.2.de maioritat. & obedien.* Purpura. *in l. 1. n.200.ff.de officio eius.* post And.Sicul.*cons.5.lib.2.* Decius *in cap.cùm accessissent,colum.penult.ante fi. vers. & hæc comprobatur. de constitutionib.* latè Gratian.*disceptati.forens.c.298.à num.8.* & pluries ita fuisse decisum in Rota, cuius decisiones adduxit, affirmat ipse ibi iterum *numer.99.* Medici.Marchiæ *decis.21.* Seraphi.*decis.335. & decis.663.* Aloysius Ricc. *in collecta decis. p.4. colum. 1069.* Hieron. Campanill. *diuers. iur.canon. rubr.12. cap.12. sub num.12. fol.717.* & melius *num.56.& 9.* Man.Roder.*in quæst. regul. quæst.37. art. 1.* Anania *cons.40. num. 1. volum. 1. & cons. 122. num. 1. volum. 2.* Surd. *tractatu de alienan. tit.2. quæst. 15. num.86.* & multorum authoritatibus Molfert. *in comment. ad consuetudinem Neapolit. p. 1. cap.5. sub num. 21.* Franchis *decis. 253. num.2.* & probat text. *in cap. cum olim, de consuetudine.* per quem ibi dicit Bald. *in 1. nota.* quòd consuetudo signat locum sedendi,eundi, & standi. ita etiam tenent Franchis *in decis. 388. n. 4.* Tiberius Decianus *cons.21. num 6. volum. 1.* plures (vt de more habet) cumulat diligentissimus Tiraquell. *in tractatu de nobili. cap.2. num.55. vers. sed in hoc.*

Vnde Gregor. Papa XIII. *in sua Bulla 86. fol. 1323.* dedit modum ordinario decidendi, ac componendi confraternitatum differentias circa præcedentiam: vt illi, qui sunt 19
in quasi possessione præcedant omni appellatione remota. cuius bullæ mentionem facit Zerola *in praxi Episcopali 1. p. verbo processiones. vers.ad tertium principale*, quæ Bulla etiam disponit circa religiones habentes hanc quasi possessionem præcedendi, vt ea attendatur omnino tam in publicis, quàm in priuatis.vt notat Campanill. *d. c.12. n.12.* Perez de Lara *in tractatu de anniuers. & capellan. lib. 1. cap. 24. num. 26.* vbi ex Bartoli doctrina *in l. 1. §. hoc interdicto ff. de itinere actuq. priuat.* aduertit,sufficere vnicũ actum, 20
vt acquiratur quasi possessio eundi, vel sedendi in digniori loco,vt etiam quod magis est in spiritualibus, procedit ex his, quæ notat glos. *verbo trium in cap.cum Ecclesia Sutrina de causa poss. & propri.* quam ibi sequuntur Abb.Ioann.Andr.& communiter Doctores. Balbus *de præfer. 1.part. 5.p. quæst.8. numer.2. vers.& quod sufficiat vnicus actus.* Ripa *de communi opinione testis in d.c. cum Ecclesia num.91.* Couarr. *in practi quæst. 14.num.2.* alios refert Flami. *de resign. benef. lib.7. quæst. fi. numer.9.* Mascard.*de probation.concl. 118.n.12.*

Quod verum est, licèt aliàs solitum esse, 21
dicatur, si bis fiat, scilicet; per duos actus,vt notat Iulius Clarus §. *emphyteosis. q.6. vers. si verè,& § feudum.quæst.3.* vbi multi etiam tenent, requiri dictas concessiones vniformes 22
ad effectum,vt dicatur solita concedi,refert Alex.Raud. *consil.17.* contrarium tenentem,

&

& sentientem vna sola vice factum dici solitum, *vt in l. Mela, §. sed si alimenta ff. de alimen. & cibarijs legatis.* vbi Bart. & Doctores. tradit Petrus Surdus *de aliment. titulo* 4. *quæst.* 16. *numero* 26. nam cùm insolitum di-
23 catur, quod nunquam factum fuit, sequitur, quòd sit solitum, aliquando factum, vt dicit Curtius iunior *consilio* 19. *numero* 4. Gozadinus aliquos referens *cons.* 23. *n.* 5. dicens communem esse opinionem ex vnico actu solitum induci, alios etiam refert Brunor. à Sole *in compendio, verbo, solitum, & in quæstione legali quæst.* 32. circa quod etiam videndus Anton. Gabriel *lib.* 3. *conclusi. titulo de locatione*, *conclusione* 1. per quot autem actus mercantiæ, quem esse mercatorem dicatur, vide ex aliis Laram *de anniuers. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 41. *& sequentibus* maximè cùm vt indubitatum suppono, etiã in spiritualibus, ipsis-
24 que annexis hanc eandem prælationem, scilicet; priùs offerendi in Ecclesia Sacerdoti, & recipiendi pacem, excelsioríque loco sedendi, posse iuridicè acquiri, vt probat vterque Lara, alter *in l. si quis à liberis, in princ. n.* 32. *cum pluribus sequentibus ff. de liber. agnoscendis.* alter *in d. tractatu de anniuers. d. l.* 2. *cap.* 24. *num.* 20. Ioan. Garcia *de expens. cap.* 8. *n.* 5. *vers. adcoq.* Francisc. Marcus *decis.* 275. Guilliel. Benedic. *in cap. Raimutius, verbo duas*
25 *habens filias, n.* 21 *de testam.* & quando possit acquiri seamnum in Ecclesia, & quando mulier prelationem acquirit, & de pluribus aliis circa præcedẽtias quæstionibus, vide Laram vtrumque; præcipuè *in d. l. si quis à liberis in princ. à n.* 32. *cum pluribus sequentibus*, & Ioannem Garciam *loco iam citato.*

Si autem inter cõfraternitates contẽdentes nulla sit consuetudo demonstrans præ-
26 lationem, nullàque quasi possessio præcedentiæ; antiquiores confraternitates, & quæ priùs sacris vsæ fuerint, meritò præferendæ sunt. ita tenet Gratianus *decis.* 232. *numer.* 2. Lara *de anniuersa. lib.* 1. *cap* 24. *num.* 27. facitque text. *in l.* 1. *ff. de albo scribendo.* ibi, Antiquissimus quisque prior.) & expressè probatur ex Bulla 86. Gregorij Papæ XIII. *fol.*
27 1323. disponente, quòd si de quasi possessione probari non possit, illi, qui priùs vsi sunt sacris, præferantur, atque præcedant, idem etiam probat, & affirmat Zerola *in praxi Episcopali, verbo, processiones, versiculo ad tertium principale.* ex qua Gregorij XIII. constitutione relata à Ioan. Hieron. Campan. *diuers. iur. canon. rubrica* 12. *cap* 12. *sub num.* 12. *versiculo sed cum in processionibus.* idem etiam inter religiones dispositum est; vt quòd non
28 mendicantium, vt Diui Benedicti, & sancti Basilij, & cæteri præcedent mendicantibus. quod ex pluribus cõprobat rationibus,

Salzado de protect. Reg. Tom. I.

& authoritatibus Nicolaus Boërius *in tractatu de authoritate magni consilij n.* 86. *&* 87. vbi etiam an ordo S. Basilij præferatur sancti Benedicti, vide prædictam constitutionem Gregorij, & Campanill. *vbi proximè.*

Ex eadem autem Bulla Gregorij constat, 29
vt inter eosdem mendicantes quasi possessio præcedentiæ attendatur, sin minus de hac quasi possessione constiterit; illi præferan- 30
tur, qui priùs in illa ciuitate, villa, seu loco suum monasterium habuerunt, per quam Bullam alij Pij V. 69. *fol.* 1026. derogatur, qua cauebatur, fratres ordinum Prædicatorum præcedere omnes mendicantes, teste Zerola, cuius meminit *vbi proximè, versiculo ad quartum Pius V.* & Campanill. vbi modò 31
citauimus. vnde fit, vt non procedat Abbatis doctrina relata *in cap. nimis praua, de excessibus Prælatorum. num.* 1. ordinem loci & prælationem concedendam Religioni Prædicatorum in honoribus deferendis, per textum *ibi*, quem notat, quia vbi fit mentio de mendicantibus, & minoribus; semper in or- 32
dine scripturæ præmitti prædicatores. vbi docet, etiam horum ordinem inter minorum ordines connumerari, inde rationem 33
reddens, quia ordo Prædicatorum fuit ante omnes minorum approbatus, licèt paulò antea, vt per Ioan. Andr. hîc latè relatum, circa quæ vide etiam Guidonem Papæ *decis.* 502. & Felin. *in rubr. de maior. & obed. col.* 5. *vers. fratres prædicatores, &c.*

Si verò de prioritate nec posteritate constiterit; digniores præferendos esse, docet 34
gl. *in §. aliam. institu. de bonorum possessio.* quam ex pluribus aliis authoribus exornat copiosè Lara *de alimentis. in prin. à n.* 24. *& suprà l. honor. §. gerendorum. ff. de minoribus & honoribus.* gloss. *in l. quisquis C. de postulando. c. licèt el* 2. *dist.* 45. Leo Papa *epistola* 82. quam in idem refert Campanill. *diuerso. iur. cano. rubr.* 12. *c.* 12. *n.* 1. *& sequentibus.* Emmanu. Rodr. *quæstio. regul. quæst.* 37. *art.* 2. *tomo* 3. *& art.* 1. opitulatur Decius *in l. cùm quid. sub n.* 7. *ff. si certum petat.* multa latè Cassaneus *in catalogo gloriæ mundi in* 7. *part. in consideratione* 14. 26. 33. 38. 40. & iterum *part.* 9. *consideratio.* 1. Freccia *tractatu de subfeudis in lib.* 2. *verbo, quis dicatur dux, à numero* 47. Hinc indéque præ oculis habebit Prælatus Ordinarius in controuersiarum compositione; vt Canonici Regulares (cùm digniores reputentur) Monachos præcedent, non solùm sedendo, lo- 35
quendo, generalibus & synodalibus, seu prouincialibus consiliis, in processionibus, sed in omnibus aliis actibus publicis & priuatis, ita docet Nauarrus *in cap. statuimus* 90. *quæst.* 3. *numero* 5. Zerola *in loco proximè citato, versiculo ad quartum Pius V.* pro qua stat

Bulla Pij IV. sub data Romæ die 18. Ianuarij 1564. quod procedit cum conditionibus appositis in d. Bulla quas etiã refert Zerola *ad fin.* Gama *decis. 1. num. 7.* circa quæ etiam videndus est Gemini & gl. *ibi in verbo prædicatorum. in cap. quosdam declaratione in 6. vers. & nota ex ista gloss.* Felin. *in rubrica de maioritate & obedientia, columna 5. numer. 6.* vbi latè hoc disputat. & an vita actiua, de qua participant Canonici, excedat vitam con-
36 templatiuam Monachorum, vbi ex Diuo Thoma & aliis pluribus Theologis & Canonistis Doctoribus, hinc inde disputatam, & controuersam quæstionem resoluit. Sed quantum ad nos attinet, iam eam diremit Pius IV. in sua relata Bulla, & de hac prælatione inter Monachos vide latè post alios Campanill. *diuers. iur. canon. rubrica 12. c. 13. à num. 121. fol. 550.*

Quæstio autem viget inter clericos seculares, & regulares, aliósque Religiosos, qui
37 eorum aliis præferantur. Ad cuius resolutionem solent in medium proferre illam aliam Doctores nostri quæstionem; an cœtus cle-
38 ricorum dignior sit cœtu Monachorum, vt videre licet per Ioan. Andr. *in regula, delictum de regul. iuris, in 6. colum. 3.* & gloss. fin. *in cap. qualiter & quando in 2. de accusat.* Domi Cardin. Alex *in cap. Episcopos. 17. dist.* gloss. *in versiculo religioso versiculo exhiberi. de sententia excommun.* Diuum Thom. *in quodlibeto 3. articulo 17.* pro quo etiam vide Felin *in rubr. de maiorit. & obedientia. num. 5.* vbi *ad fi.* dicit, quòd non sequitur; talis status est perfectior, ergo honorabilior, vnde quoad prælationem in processionibus, & similibus, clerici sæculares attenduntur, cùm eorum ori-
39 go anterior sit, & antiquitas status inspiciatur ad hoc, & idem etiam tenet Nicol. Boërius *in tractatu de authoritate magni consilij. numero 84.* imò quia religio quantum magis arctæ, atque strictæ regulæ, ratione maioris humilitatis & paupertatis, quam profitetur; tanto magis se, debet abstinere à vani-
40 tate, & humiliori loco se conscribi, altiorem etiam & honorabiliorem aliis cedendo, vt aliàs legimus apud Albert. de Ros. *in suo dictionario* relatum à Boërio *vbi proximè nu-*
41 *mero 87. ad medium*, diu durasse in Curia Romana quæstionem inter Ordinem humiliatorum, & quosdam alios Monachos. & Religiosos, virtute & humilitate ductos, qui priùs forent pulsaturi matutinas, & consonat quod Campanill. *diuers. iur. canon. rubrica 12. cap. 13. numer. 8.* & in nostris tempo-
42 ribus vnum vidimus mirabile, & execrabile humilitatis exemplum Salmanticæ in exequiis Margaritæ nostræ Hispaniæ Reginæ (vniuersitatis seu scholarum expensis factis) inter Capucinos, & Iesuitas, qui dum inter alias religiones, collegia, & scholasticorum nationes contendebatur pro altiori, & honorabiliori loco, inter se virtutis amore magna lis orta fuit, qui infimiori, & humiliori magis digni sunt, quem vtraque Religio appetebat, vnamquamque pro suæ intentionis fundamẽto humilitatis maioris rationes in medium proferentem, inter quos Capucinorum vicit intentio, quæ lis & controuersia admodum laudabilis fuit in tota Hispania, & vbilibet ita videbitur. Quibus conuenit illud Lucæ cap. 22. *ibi*, Facta est autem controuersia inter eos, quis eorum videretur esse maior, dixit autem eis, *&c.* Vos autem non sic: sed qui maior est in vobis, fiat sicut minor; & qui præcessor est, sicut ministrator, *&c.*

Ex superiori à nobis tradita regula, & 43
doctrina attendat Ordinarius, vt Capitulum & Canonici seculares Ecclesiæ Cathedralis præferantur Capitulo & Canonicis alicuius Ecclesiæ collegiatæ, licèt in reditibus, æquales sint, pro quo facit *cap. statutum* §. 1. *de rescript. lib. 6.* & not. Dominicus *in cap. Episcopos. 17. distinctione.* Felin. *in dict. rubrica de maiorita. & obedient. columna 3.* Boërius *vbi suprà num. 78 & numero 15. suprà.* Innocent. *in cap. fraternitatem, versiculo frequentius de sepultur.* pro quo etiam facit *cap. quamuis. 1. de præben. in 6. & regula Cancellariæ 12. incipit, item quod prouisiones.* quia illi 44
dicuntur clerici primi gradus, hi autem dicuntur clerici secundi gradus, vt per Innocentium *in cap. sedes de rescriptis & in c. fraternitatem in fi. de donatio.* Cardin. Alexan. *in d. cap. Episcopos*, etiam si sacræ Capellæ Regalis Palatij sint. *cap. cum capella Burgundiæ, de priuilegijs.* Abb. Siculus *in cap. cùm non liceat in 2. notab.* & ibi Felin. *columna 1. versiculo Iusta Benedicta, &c. de præscriptio.* & tenet etiam Boërius *ibi.* Deindéque hi clerici se- 45
cundi gradus præferri debent Rectoribus Parochialium Ecclesiarum, vt per arg. *cap. licèt canon. iuncto cap. statutum. de electione in 6.* & Rectores cæteris Clericis mercenariis, 46
seu Capellanis secundùm Cardinalem Alexand. *in d. cap. Episcopos.* & Boërium *vbi proximè, num. 83.* & hi seculares clerici præfe- 47
runtur, præcedúntque regulares clericos, & omnes religiosos, vt superiùs dictum, & probatum reliquimus.

Ex superiori doctrina, nempe; quando non appareat de prioritate, seu posteriorita- 48
te digniorem præcedere debere, quam hucusque extendimus, & ampliauimus; deducitur, & infertur; vt idẽ repetamus in confraternitatibus circa præcedẽtiam certantibus, vt in specie firmat Perez de Lara *in tract. de*

anniuers.

*anniuerſ. & Capellan. lib.*1. *cap.*24. *num.*28. &
49 hinc fit, vt confraternitas habens ſtatuta nobilitatis,& puritatis ſanguinis, in hoc dubio præferatur aliis, vt per Marcar. *conſ.*25. & Mincha *controuerſi.illuſtri.in præfatione.* Tiberius Decian. *conſ.*21. *per totũ volum.*1.*& alijs.*
50 tenet Perez de Lara *proximo loco citato*, cùm in ſpiritualibus etiam habetur ratio nobilitatis,vt videre eſt per eundem *in lib.*2. *cap.*4. idem etiam extendendum eſt ad confrater-
51 nitates Doctorum ſeu Aduocatorum ex his, quæ latè congeſſit, & dicit alter Lara *de alim. in princ.num.*24.ex Caſſaneo Tiraquello, & Oralora, quòd nobiles & literati viri celſioribus ſedibus & locis ſedere debent, quia cæteris ſunt digniores, & tradit etiam Didacus Perez *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *ordina. co-*
52 *lumna* 2. adeò vt horum Doctorum ſeu literatorum confraternitas præferatur militum confraternitatibus. ex his, quæ adduxit ex aliis Boërius *in tract.de authoritate magni Conſilij n.*93. *cum ſeqq.* & Boba. *in polit.*

Alias cauſas præcedentiæ videre poteris
53 per Marcarium *d.conſ.*25.Tiberium Decian. *conſilio* 21. *volu.* 1. Boërium *in tractatu de authoritate magni Conſilij.* Caſſaneum *in catalogo gloriæ mundi* 4. *part. conſideratione* 7. *cum ſequentibus.* Felin. latè *in rubrica de maioritate & obedientia, colu.* 5. *cum ſequentibus.* & varij alij, Lancelot. Conrad. *in templo iudi. lib* 2. *cap.*9. Paul.Fuſc. *de viſita. lib.*2. *c.*15. *n.*66. & plurimos etiam Card.Tuſc.*lit.P,concl.*477.*&* *lit.D, concl.*430. *& lit. C, concl.*377. & de aliis circa præcedentias difficultatibus, & quæſtionibus, & quis maior ad hunc effectũ eſſe dicatur tam inter Prælatos, aliáſque perſonas Eccleſiaſticas,quàm ſeculares ac confraternitates, aliáſque vniuerſitates, & Principes titulares. & de aliis plurimis penè infinitis conſulere etiam potes latiſſimè ſcripta per d.Caſſaneum *vbi ſuprà in* 7.*p.* in pluribus eius conſiderationibus, præſertim 14. 26.*&* 33.*& ſeq.*38.*&* 40.*& aliis omnibus ſeqq.* nec nõ *p.*9.*conſideratione* 1. Frecciam de ſubfeudis *lib.* 2. *in verbo, quis dicatur dux à numero* 47. Gratian *in diſceptatio. forenſi.* 2. *part. cap.* 298. *per totum.* Perez de Lara *loco citato ſuprà.* Ioannem, Hieron Campanill.*diuerſor. iur.canen rubri.*12.*cap.*12. *per totum & cap.*13. *à num.* 40. & remiſſiuè per Cened. *queſt canon.*26. *n.*15. latè Riccius *in pract. Eccleſ.præcedentiarum deciſ.*577. *cum multis ſeqq.*

Deſuper in hac compoſitione Ordinarius habere debet præ oculis circa Rectores
54 Parochiarum & curæ animarum,dum in ſua Parochia ſunt, vt ipſos omnibus præferat,& anteponat eo loco, & quod de his ſuprà diximus, intelligitur, dum extra ſuam Eccleſiam ſunt. Enimuerò verum eſt, quantum attinet ad ius commune, dempta conſuetudine, ſeu præſcriptione,vel etiam quaſi poſſeſſione (quoad compoſitionem de qua agimus) Rector intra propriam Eccleſiam Parochialem debet præcedere omnes, quoſcumque alios maiores, & ſuperiores in dicendis miſſis ſolemnibus, & aliis rebus, & præeminentiis quibuſcumque, tangentibus, & concernentibus ipſius Rectoris officium & munus,ita docet Caſſaneus *in catalogo gloriæ mun.*4.*p.conſideratione ſi.*vbi plures authoritates diuinæ Scripturæ allegat. & ita fuiſſe determinatum in Roma.Curia in vna deciſione Calagurritana præeminẽtiarum debitoria 16. Nouembris 1592. teſtatur Hieron. Gonzal. *ſuper regula* 8. *Cancellar.de menſibus alternat gloſſ.*6 *num.*105 vbi dicit, fuiſſe reſolutum, quòd Rector in ſua propria Eccleſia, inſpecto iure communi,erat præ- 55
rendus decano, & omnibus capitularibus collegiatæ, ad eam Eccleſiam proceſſionaliter certis diebus ex antiqua conſuetudine accedentibus, qui quidem Gonzalez dicit ibi, ſe informaſſe pro quodam procuratore, ad fauorem Rectorum prouinciæ de Guipuzcoa, contra Archipresbyterum eiuſdem prouinciæ, prætendentem & intentantem præcedere debere dictos Rectores intra proprias illorũ Eccleſias, tamquam caput eiuſdem prouinciæ. in quo quidem, licèt dictus Archipresbyter priùs in iudicio ſummariiſſimo,puta; manutentionis, ſeu vt aliter dicitur tenutæ,& ſimilium:tamen iterum tandem ipſe ſuccubuit Archipresbyter, contra quem & in fauorem Rectorum in petitorio reſolutum fuiſſe,coram R.P.D. Litta iudice illius cauſæ ſub die 22. menſis Martij anni 1604.& multa in propoſitum & comprobationem mirabiléſque doctrinas adducẽs vidẽdus eſt Gratia.*diſcept.forenſi.c* 298. *per totũ.*

Rector namque in propria Eccleſia,velu- 56
ti in domo propria, dicitur Imperator, & Rex.*c.duo* 23. *q.*4. Abb. *in cap.venerabilem ſub num.* 19. *de electione*, qui ibi poſt Ioannem Andream ad propoſitũ hoc illud de Ricardo Rege Angliæ narrat,& Ruſtico, qui quidem eundem Regem alapa percuſſit ex eo, quòd in domo ipſius Ruſtici illi cedere, atque obedire, recuſarat, vnde dicit Lucas de Peña, & Ioannes de Platea *in l.nihil C. de palatijs lib.*12. Decianus *conſilio* 67. *incipit, dico ergo, num.*12. *& ſequentibus,lib.*2.quòd maior 57
debet cedere minori, dum eſt in domo minoris. & ita dictum fuiſſe *in d. deciſ. Rotæ proximè citata*, affirmat Gonzalez *in d. regul.* 8. *gloſſ.*6.*num.*107.& facit ad propoſitum,quod dicit Caſſaneus *in catalogo gloriæ mundi.* 4. *part.* 22. *conſideratione*, quod Archiepiſcopus 58
in terra,& diœceſi Epiſcopi,debet honorare

Epiſcopum, per gloſſam *in d. l. nihil.* vbi dicitur, quòd reuerentia non ſolùm ab inferioribus debetur ſuperioribus, ſed quandoque etiam à ſuperiori debetur inferiori, fa-
59 cit gl. *in l. apud eum ff. de manumiſſionibus.* & quia quando ſunt duo æquales in dignitate, quilibet in ſuo territorio eſt maior altero, faciunt quæ dicit Cæpola *in tractatu de Imperatore mili. eligendo, verſ. pro Imperatore. col.* 12. & Caſſaneus *loco citato.* referens Gonzalez. tenet Gratian. *diſcepta. foren. cap.* 298. *n.* 89. *cum ſequentibus.*

60 Maximè cùm Rector in ſua propria Eccleſia Parochiali Prælatus dicatur, textus eſt
61 *in cap. in apibus* 7. *q.* 1. nec non habet tantam poteſtatem, quantam habet Prælatus cum Capitulo in ſua Eccleſia collegiata, vt mirificè dicit, & aduertit Abb. Panormi. *in cap.* 1. *ſub num.* 28. *verſ. ſi verò in Eccleſia. de dolo & contumacia.* cuius dictum ſumma cum ratione laudat Gregor. Lopez *in l.* 2. *gloſſ. fin. titulo* 16. *part.* 1. ad quod bene etiam facit *ead. lex* 2. *in fin.* imò Rectores in ſuis Parochiis Apoſtolorum vices ſuſtinent, vt tenet Roma. *in verſiculo fin. ſeu ſermone incipiente, vos*
62 *eſtis ſal terræ. num.* 11. quapropter Beneficium Curatum magnam dicitur habere præeminentiam, vt per Rotam *deciſione* 1. *num.* 11. *de officio Archipresbyteri in antiquis.* & Gonzal. *in d. gloſſ.* 6 *num* 108. *& numero* 4. *ſuprà.* qui eadem gloſſa ibi copiosè agit, vt propter horum Beneficiorum magnas ſpecialitates,
63 & pericula, ſpecialis eorum requiritur mentio facienda, in impetrationibus, & ſpectatiuis, & aliis, de quibus per eundem, ibi à princ. & ex iuribus vulgaribus, & ſequutus in totum Gonzal. idem dicit Gratianus *vbi proximè.*

64 Hæc tamen annotatio, vt Rector in ſua Eccleſia, velut domo propria, aliis debeat, etiam maioribus. præeſſe, dempta conſuetudine; fallit in Canonicis Cathedralis Eccleſiæ collegialiter, & in forma Capituli ſtantibus, & procedentibus, nam cùm tunc Eccleſiam Cathedralem repræſentēt, quæ plus aliis honorari debet, vt notanter dicit Dominicus de ſancto Geminiano *in c. quamuis in princ. §. quanquam in* 3. *not.* 1. *de præbendis. lib.* 6. Felin. *in cap. poſtulaſti colu.* 7. *de reſcriptis. & in cap. meminimus in fi* 2. *colum. de accuſatio.* dicentes, quòd Canonici Cathedralis Eccleſiæ præcedunt Abbates regulares in proceſſionibus, & facit illud Abb. *in cap. cùm non*
65 *liceat, in prin. de præſcript.* dicentis, Eccleſias inferiores debere reuerentiam Epiſcopo, & ſic Eccleſiæ Cathedrali, vt argumentatur Caſſaneus *in dict. tractatu ſeu catalogo gloriæ mundi* 4. *part.* 32. *conſideratione, verſ. ſed intellige prædicta, &c.* & Boërius *in tractatu de authoritate magni conſ.* 15. *ad fi.* vbi hoc ea ratione dicit, quia Eccleſia Cathedralis eſt maior & 66
communis omnium diœceſanorum, adeò vt ad eam finguli vtriuſque ſexus clerici & laici, pro ſacramentis recipiendis, & diuinis officiis audiendis, recurrere poſſunt, ſine proprij Rectoris licentia, ſeu iniuria, cùm tota diœceſis ſit Parochia Epiſcopi, & Epiſcopus cum omnibus curatis & Parochis diœceſanis concurrat, habeátque curæ ani- 67
marum exercitium. & facit quæ dicit Caſſaneus *ibi conſideratione* 25. multa cumulat Gratian. *diſceptati. forenſ. cap.* 298. *à num.* 89. & magis in ſpecie *à num.* 73. qui poſt alios hanc intelligit doctrinam, quando Epiſcopus eſt præſens, & inter Canonicos collegialiter congregatos, vt tunc capitulum Parocho præcedat, vt latè ibi comprobat.

Hinc eſt, vt ipſe Caſſaneus *in dict. conſi-* 68
deratione 32. *verſiculo ex quibus conſtat.* meritò reprehendat quoſdam Monachos, qui in obitu cuiuſdam nobilis viri appetentes, & certantes vltimum locum habere cum capa, in ſua propria eorum fratrum Eccleſia, etiam poſt Epiſcopum & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, reddens rationem, quia etiam Abbas eorum non poteſt prætendere maiorem locum in præſentia Epiſcopi & Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis collegialiter procedentibus, vt iam dictum eſt. cui reducenda eſſe puto quæ Zerola *in praxi Epiſcopali* 1 *p. verbo funus. verſ.* 9. aſſeuerans, cadaueribus defunctorum ad Eccleſiam fratrum mendicantium delatis officia mortuorum, reliquáque munia, quæ in hu- 69
iuſmodi monaſteriis ſolent adhiberi, non à Canonicis, ſeu clero, ſed ab eiſdem fieri ac peragi debere, ad quod allegat S. Congreg. declarationem. 320. (quam in meis inuenire non potui) cuius aſſertio intelligenda eſt, quoad Canonicos Eccleſiæ collegiatæ, & cæteros clericos; non tamen quoad Canonicos Eccleſiæ Cathedralis collegialiter, & in forma Capituli congregatos ad funus, ſeu cadauer ſepeliendum, ex ſuprà dictis rationibus, & authoritatibus, contrarium etenim nec ius, nec ratio patitur.

Quonam modo Ordinarius ſe queat ha- 70
bere in definiendis controuerſiis ortis inter Rectores Paroch. Eccleſiæ, & inter fratres Religioſos cum capa & Cruce, proceſſionaliter ingredi volentes, ad portādum cadaueris illius, qui apud eos ſepulturam eligit, in cuius quæſtionis reſolutione duplicem debet controuerſiam Ordinarius componere, altera inter Rectores & fratres; altera inter Rectores ipſos. veritatem indagantes, ſiquidem ipſos inter ſe pugnantes reperio. Et oritur difficultas, quòd Monachi non habent

territo

71 territorium niſi intra clauſtra, & ambitum ſuorum monaſteriorum. Cardin. *in clement. 1. num. 1. de ſtatu monacho.* vbi dicit monaſteria eſſe territorium Abbatis, non extra, Caputaquenſis *deciſ 225. 2. part.* quos ad id ſequitur Zerola *in praxi Epiſcopali. 1. parte, verbo proceſſiones. verſiculo ad quartum extra clauſtra.*

72 qui ex hac ratione dicit; regulares non poſſe extra clauſtra ſui conuentus facere proceſſiones, argumento *cap. certum eſt quidem. 7. de conſecratione diſtinct. 1.* vbi multa fundamenta ad hoc adducit, affirmans, ſe ita in omnibus ciuitatibus vidiſſe practicari, & ſemel de eo dubitari, fuiſſéque dictum, Monachos non poſſe ſine Ordinarij licentia, niſi intra clauſtra & ambitum ſuorum

73 monaſteriorum proceſſiones facere. quia in tantum eximuntur à iuriſdictione Ordinaria Epiſcopi, quatenus eis conceditur in eorum priuilegiis. *cap. porro. cap. & cum plantare de priuilegijs cum aliis,* ideóque eorum priuilegia inſpicienda fore, an hoc ſibi concedatur, vt abſque Ordinarij licentia extra clauſtra queant facere proceſſiones, quod non credo ſibi conceſſum eſſe, cùm quotidie videmus vt ambitum non exeant. Quod etiam aduertit Zerola *proximè citato loco,* quem vide. quod verum eſſe, ſempérque ſe ita vidiſſe ſeruari, teſtatur Campanill. *in diuerſ. iur. canon. rubrica 12. cap. 13. ſub numero 18. ante fin.* expoſita ſententia Graffij *conſilio 20.* opinantis, illis licere per triginta paſſus extra ambitum monaſterij iuxta textum *in cap. ſicut antiquitus 17. quæſtio. 1.* cui

74 & ipſe reſpondet, & ſatisfacit. & quòd tunc hoc caſu poſſint regulares impediri, & puniri per Ordinarium (niſi conſuetudine aut priuilegio, id fuerit ab eis obtentum) tenet relato Zerola, Cænedus *canonica. quæſtio. 26. num. 18.*

75 Secundò, quia non debet quis alienam Parochiam ingredi, ad aliquod officium diuinum exercendum, competens Epiſcopo, ſeu Rectori, vel ibi aliquid diſponendum contra voluntatem eorum, *c. Epiſcopi & cap. ſeq 7. quæſt. 1. c. nullus 9. q. 2. cap. ſcriptum 6. q. 1.* & cùm ad hoc Parochiæ factæ fuerunt, & vt ſinguli exercitiũ diuinorum officiorũ commodiùs poſſint adimplere, *toto tit. de Parochis.* & ibi Doctores *cap. 1. 13. q. 1.* & ſingulæ ſint ſingulis commiſſæ Rectoribus *ex toto tit. de decimis.* & quæ not. *in cap. de multa, de prebendis. & in cap licèt Epiſcopus, eodem tit. in 6.* licitè poterit Rector volentes ſuam Parochiam ingredi, ibique diuina exercere; prohibere, tranſire namque per agrum alienum ius non eſt *cap. 1. 1. diſt.* maximè vbi tranſitus domino noxius eſt, vbi notat. *& in cap. vlt. ead. 1 diſt.* quod probatur etiam ex text. *in §. ferè; inſti de rerum diuiſione. leg. per agrum. C. de ſemita. & aqua.* quibus & aliis iuribus probatur, nulli venatori licere alienum fundum ingredi pro aucupatione, ſeu venatione, vel pro aue ibi exiſtente capiẽda, inuito, & prohibente domino fundi, licèt aliàs cuilibet ſit licita, liberéque permiſſa earum aucupatio, *l. 3. l. naturalem. §. apium quoque ff. de acquirendo rerum domi.*

Ergo eodem modo in præſenti quæſtione videtur dicendum, quòd licèt permiſſum ſit Monachis, vt appellare poſſint cadauer eius, qui apud eos eligit ſepulturam; non cenſeri debet ſibi permiſſum, id ferre cum Cruce, & capa, proceſſionaliter per alterius Parochiã, & in eius præiudicium. nam licèt quis in ſuo poſſit facere, non tamen in alienũ immittere. *l. licet ſicuti. §. Ariſto. ff. ſi ſeruitus vindicetur. l. 1. §. idem ait ff. de aqua pluuia arcenda,* ius enim tertij in omnibus genericis conceſſionibus ſemper illibatum remanet.

Quod maximè procedit, cùm portare fu- 76
nus ad Eccleſiam, etiam aliam, Rectori eidem proprio Parochiali iure communi competit, vt expreſsè probat text. *in c. cum liberum, de ſepulturis.* ibi, Quod cùm Presbyteri quidam corpus cuiuſdam mulieris, prout in vltima voluntate diſpoſuit, ad eandem Eccleſiam ſepeliendam, deferrent, *&c.*) & ita tenet ibi Ioan. Andreas, confirmat Oldrald. *in conſ. 82. num. 2. verſ. nam & portare,* & eſt reprobanda gl. *ibi, verbo diſpoſuit,* quæ ſentire videtur; mulierem eſſe Parrochianam Monachorum ſancti Vincentij, ſpoliantium fratres ſancti Martini, apud quos elegerat ſepulturam, quoniam dicti Monachi ſancti Vincentij in ea ratione alios ſpoliauere, ſed de facto potiùs, & ſic de facto emolumenta reſtituere coguntur, vt patet ibi in textu, cuius iſte verus ſenſus eſt. Hanc partem in quæſtione propoſita tenet, & defendit ſimilibus, ex relatis fundamentis, vbi ſingulariter Oldraldus *in conſilio 82. per totum.* Cardi. *in clem. dudum. §. huiuſmodi, circa finem, de ſepulturis.* quam veriorem & tutiorem dicit Euerard. *in locis legalibus, in loco à conceſ. conſeq. ad conceſſion. anteced. poſt princ. verſ. limitatur tamen dicta regula.* pro qua dicit, ſe conſuluiſſe pro euitanda rixa, ſeditione, & aliis malis, quæ ex hoc proueniri poſſunt, & idem tenet gl. *in d. clem. dudum. § verum, ſuper verbo integrè, &c.*

Contrariam autem partem, vt Monachi 77
poſſint proceſſionaliter cum Cruce, capa, & aliis neceſſariis, inuito Rectore intrare eius Parochiam, & accipere ſeu exportare funus, & alia conſueta facere; tenent Oldral. ſibi contrarius *in conſilio 225. numero 13. & 14. verſiculo circa ſecundum, &c.* Geminianus

*in cap. vt animarum.de constitut lib.*6. Ioannes de Ligna.*in d. clem. dudum.* & Petrus de Anchara. *ibi*, & idem defendit Sylvest. *in sua summa, verbo sepultura. colum.*4. *vers.*4. *quæritur, &c.* Sed à priori opinione,vt de iure veriori magisque fundata non recedas, cui adiungere poteris, quæ superiùs dicta sunt pro rectoribus, respectu suæ Ecclesiæ, & Parochiæ, eam vniuersalis Hispaniæ consuetudo elegit. nam quando defunctus eligit sepulturam apud Religiosos regulares,Rector Parochianus cum capa, cruce, & processione, præest religiosis, ipséque cantat responsum defuncto, & similia consueta facit ceremonia, præcedendo, comitatur vsque ad monasterium, in cuius porta, seu ambitu de manu Rectoris cadauer recipit vltimum vale, aliúdque responsum, iuxta text.*in d. cap. cum liberum, de sepulturis*, & Doctores in eius confirmationem allegatos, postmodúmque illud recipiunt monachi, cui vigiliam seu missam ipsi celebrant, cæteráque defunctorum officia faciunt, quæ consuetudo, vt vides, rationibus & authoritatibus vallatur. 78 79

In quo omnino seruãdam esse dicit Abb. *in cap.cum liberum num.*4. *versic.& nota hoc vltimum. ad medium. de parochiis.* & Ioannem Andr *in cap.certificari, eodem tit.* & quæ suprà hoc capite diximus, & inferiùs dicemus, quæque etiam operatur, vt ipsi religiosi ferant Crucem, quoties ad aliquod funus vocantur, quamuis apud eos cadauer minimè sepeliatur, síque Ordinarius in controuersiis,circa hæc ortis, rem potest componere. 80

Comprobatur, quia propter iurisdictionem,quam habet Parochus in sua Parochia, non potest funus leuari sine illius licentia,& anteaquam per eum dicatur antiphona *Subuenite.*vt declarat Immola *clem.dudum col.*16. *ante medium vers. nota bene num.* 66. & ibi Cardinal.*in §.huiusmodi in fi.de sepulturis.* Oldraldus *cons.*82. *ante fratres n.*2. *vers.ante portare.*Gratia.*disceptat.foren.cap.*298. *à n.*12.*cum sequẽtibus.&* 79. quod etiam dicit post alios, hoc procedere, quamuis aliis Ecclesiis extra Parochiam liberè sepultura concedatur, vt per gl.*in clem. dudum §. verum ne Parochiales, in verbo interdì, de sepultur.* Abb. Anchar. & sicut Parochus præfertur cunctis in administratione Sacramentorum Parochiani, ita etiam erit præferendus in sepultura,quasi illa magis videatur accedere ad communionem diuinorum officiorum, nam licèt septem sint Sacramenta Ecclesiæ; tamen etiam vltra ea dicuntur largè Sacramenta, omnes res sacræ, vt post Federicum Geminianum *in cap. alma mater. §. in festiuitatibus. num.* 8. *ad fi. vers. & ista videtur verior opinio,* & ibi latè Costa *num.* 7. *vsque ad num.* 10. *de sentent.excommun. lib* 6. 81

Et quòd Parochus in funeralibus debeat omnes præcedere, quia ipse fungitur officio suo in habitu Sacerdotali,videlicet;cum oratorio, & stola, prout in omnibus Sacramentis; quæ stola significatiua est potestatis præcellentis, ac iurisdictionis, vt multa scitu digniſſima congerit Gratianus *vbi proximè, à num.*54. *cum pluribus sequentibus.* qui *numer.* 64. post sanctum Anton. *in summa* 8. *part.tit.*20.*cap.*4. §.2. & Cassaneum, dicit, vt quod operatur pallium inter Episcopos, operatur etiam stola inter Sacerdotes, & *num.* 81. adducit rituale Romanum in terminis probans præcedentiam Parochi, & *num.* 84. adducit in terminis decisionem sacræ Congregationis Rituum in hæc verba: (Prior Ecclesiæ sancti Angeli terræ Saxoferaren. petiit declarari an Canonicis Ecclesiæ collegiatæ eiusdem terræ, quando associant mortuos sepeliendos in Ecclesia Parochiali ipsius Prioris, debeant ipsum Priorem, qui defert stolam, præcedere. Congregatio Sacramentorum rituum respondit, illum Presbyterum,seu Curatum,aut Priorem,qui defert stolam, ad eius Ecclesiam funus defert, alios omnes præcedere debere, & ita declarauit die 14. Octobris 1609. & bene aduertit Gratian. *d.cap.*298. *distinctio.n.*84.*vers.vbi est aduertendum,* quòd prædicta congregatio non se fundat in persona seu dignitate personæ,quia sit Prior,vel Curatus, sed in delatione stolæ, notãdo illa verba:(Presbyterum illum,qui defert stolam) quasi honor, & reuerentia debeatur huic signo Sacerdotali, siue qui eam defert, sit Prior, siue Curatus, siue quisuis alius presbyter;sæpè enim accidit, vt Parochus propter aliquod impedimentum, non possit adesse funeralibus, illúdque munus simplici committit Sacerdoti, deferenti stolam, ac ideo d. congregatio istum aliis præferendum esse dicit, vt Gratianus *ibi.* 82 83 84

Et confirmatur, quia cùm Parochus in sua Parochia iurisdictionem habere dicatur;non potest leuari funus, nisi iubente Parocho, per aspersionem aquæ benedictæ, ita quòd alij fratres in illa Parochia non possunt processionaliter efferre mortuum, qui elegit sepulturã extra Parochiam, & si aliter faciant,licitum est Parocho, surripere, & tollere cruces, & alia processionalia monachus id facientibus.Oldrald.*cons.*82.*an fratres,*vbi multa,Cardin Zaba.*in d.clem.dudum* § *si eiusmodi n* 3. *vers. secundo quæro.* Gratian. *disceptat.forens.c.*298.*num.*78. vbi meminit Oldraldi, contrarium dixisse *alio consilio* 225. *num.*13. contra quem insurgit, qui *num.* 79. aduertit, 85 86

87 aduertit, Parochum primum esse, qui facit officium in Ecclesia, dicendo orationes, & intonando primos versus. citat S.Damascenum *in sermone de morientibus*, vbi Parochus per aspersionem aquæ exercet iurisdictionem contra dæmones, quòd, vt dictum est, idem præcedit, quando defertur funus extra Parochiam, vt ita fuisse determinatum
88 à Rota in vna Lucana beneficiorum, & aliis pluribus decisionibus, quas citat, testatur Gratian. *in disceptatio. forens. d. cap. 298. num. 85. & sequentibus.* Parisius *consil. 4 num. 36. lib. 4.* de hac prælatione Parochi cæteris omnibus, etiam Canonicis collegialiter latissimè multa scitu dignissima congessit Gratian. *discept. forens. d. c. 298. per totum.*

89 Qui quidem *à num. 9. & suprà num* 8. tractat latè, quòd non poterit amitti ius prælationis, illa non vtendo, aut patiendo Parochum alios præcedere, quia cùm non possit expressè tali iuri renunciari in præiudicium Ecclesiæ, & successorum, nec poterit tacitè, vt in puncto consuluit Decia. *cons. 21.*
90 *num. 74. lib. 1.* & successores poterunt contrauenire de facto inualido antecessoris, Socinus *consil. 79. num. 47 lib. 4.* Menoch. *consil. 1. num. 102. & consil. 264 num. 18. vsque ad n. 24.*
91 post Aimon. *consil. 241. num. 17.* & quòd possint huiusmodi præcedentiam recuperare successores perditam à prædecessoribus. Bald. *cons. 487. colum 2. in princ. lib. 2.* Purpur. *versiculo 540. in fin. num. 19. lib. 2.* Menoch. *consil. 902. num. 78. lib. 10.* Gratian. *vbi proximè, & in addit. ad decis. March 238. n. 1. & seqq.* conducunt, quæ dixi 3. p. c. 3. sub n. 42.

92 Nec obstant argumenta, quæ in contrarium prioris opinionis solent Doctores relati adducere, quibus breuiter respondetur. Et primum est, quòd cui conceditur finis, concessa videntur ea per quæ peruenitur ad finem; & cui conceditur consequens, videtur sibi concedi præparatorium ad id, seu antecedens. ex iuribus vulgaribus allegatis ab Euerardo *in locis legalib. in dict. l. à concessione consequentis ad concess. anteced. suprà citato loco*, qui eidem fundamento debitè satisfacit, sequutus Oldraldi doctrinam *in d. consilio 82.* & aliorum.

Aliud autem fundamentum est *ex l. 3. §. non perpetuo ff. de sepul. viola.* quo cauetur,
93 quòd his, qui sepeliendi ius habent, ius competat etiam per alienos vicos, & territoria, funera ipsa deferendi, ad quod facit etiam *l. 1. §. vsufruct ff. vsusfructus quemad. caueat. l. damnas esto. ff. de vsufruct. legato*; quibus respondetur, procedere, quando aliter ad sepulchrum non possit aditus adhiberi, quàm per fundum seu agrum alienũ, quod nos monachis non negamus, sed tantùm in modo ducendi, an ipsi, vel potiùs Rector processionaliter cum capa, & cruce, præcedens (cui de iure competit) queant exportare cadauer.

Ex quibus aliam poteris vincere difficul- 94
tatem, quam paucis antea diebus habuimus in hac ciuitate inter duos Parochos eiusdem, dum Parochianus vnius subitò in Parochia alterius transeundo obiit; & vterque Parochus pro cadauere sepeliendo, non parum certabat. Quos igitur breuiter compono; nam cùm Parochianus non mutasset domicilium, nec Parochiam propriam, nec eo animo in alienam vt obiret recessit, ideo non mutat sepulturam, maximè quando commodè ad eam exportari potest cadauer, vt in fortioribus terminis probat text. *in cap. is qui habet de sepultu. lib. 6.* & notat *in cap. fin. eodem titul. & lib.* & ex his quæ Abb. & cæteri communiter notant *in cap. 1. de sepultur.* & Sylvest. *in summa verbo sepultura, §. 8. quæro, versiculo ad peregrini & aduenæ, §. priuilegium.* & ea quæ Burgos de Paz latè *in 3. Tauri à num....* quod non examino, quia mei non est; sed illud tantùm aduertam, vt Parochus proprius, licèt ad eius Ecclesiam pertineat cadauer; non tamen poterit cum capa, cruce, & processionaliter alterius ingredi Parochiam, vbi decessit, altero prohibente Parocho, ex his quæ hucusque superiùs dicta sunt circa monachos, quod in quibuscumque obtinet, sic in hoc solet extrahi corpus sine solemnitate, secretè putas & in propria domo poni, indéque solemniter à proprio Rectore deferri. & hoc iure vtimur.

Quando autem vnus in vna Parochiali 95
Ecclesia audiuit diuina, & in alia percipit sacramenta, vel est Parochianus duarum Ecclesiarum, si vtraque Ecclesia habet ius funerandi, inter Parochos ipsos locus erit præuentioni, argumento text. *in cap. si duobus 14. de rescript. in 6.* sed obuentiones quærtæ diuidentur, text. est *in cap. cùm quis, de sepultu. lib. 6.* & ibi not. sed quæstio est quan- 96
do nulla adfuit præuentio; sed inter vtrosque Parochos contendentes controuersiam istam decidit Sylvest. *vbi proximè d. quæst. 8. versiculo si autem in vna Ecclesia.* Diœcesanũ, hoc est, Ordinarium ipsos ad concordiam reducturum, sic eius arbitrio relinquit compositionem, quod nota.

Vnum tamen Ordinario aduerto, vt dum 97
componit has controuersias ortas in tumulandis defunctorum corporibus, ea iam sepulta (etiam de facto, & ab eo Rectore vel religiosis, quibus id non competebat) nullo modo faciat ea exhumare, & à sepulchro transmutare, quia maius consideratur à iure

scandalum, cùm eorum exhumatio, etiam in his, quibus ius maximum attribuit priuilegium, vt in attentatis nullatenus, etiam labe attentati verè & clarè existente, & inrentata, pars obtinere potest, quominus cadauer attentando sepultum, in eadem remaneat sepultura, vsque ad sententiam diffinitiuam in principali ferēda, propter scandalum in hoc consideratum, vt censuit Rota *in decisione* 853. *in antiquis*, & ad longum comprobat Lancelot. Robert. *in tractatu de attenta.* ad id text.expressus *in cap.ex parte de sepulturis.* vbi non per viam attentati, restituitur cadauer sepultum post appellationem, etiamsi idem iudicium fuit propositum, sed per sententiam diffinitiuam in iudicio ordinario,& principali latam.

98 Animaduerto etiam,ea quæ hactenus cōgesta sunt,ex quibus diximus, debere Ordinarium in controuersiis componendis, & in processionibus, & similibus ortis (præ oculis suis habere, vt suum animum & arbitrium meliùs possit informare) non ita necessitare ipsum, vt si omittat, suam queat compositionem executioni mādare absque metu violentiæ,ea namque pertinent ad iustitiam principalem, seu iniustitiam, iudici superiori de appellationis causa cognituro reseruatam,& pertinentem, non tamen ipsa nullam compositionem reddere queunt, vt locus sit regulæ *l.* 4. § *condemnatum, ff. de re iudicata,*scilicet sententiam nullam non mereri execution em, & iudex qui eam exequitur,deferendo appellationi,ab ea vim facere, de quo latiùs suo loco agendum est Deo dante 3.p.cap.9. à princ.

99 Insuper vnum porrò necessarium est aduertere; vt appellatio, quæ prohibita extat per d. Concilij Trident. 13. *sect.*25. *de regularib.* de quo ad principium à compositione supradictarum controuersiarum,non ita absolutè intelligenda est; sed tantùm quoad vnum effectum suspēsiuum. ita probat Cardinalium declaratio super eodem capitulo, *verbo, amota omni appellatione.* in hæc verba: intellige ad effectum suspensiuum, sed cùm prouenit sententiæ Episcopi, bene appellari poterit ad effectum deuolutiuum, ex congregationis sententia in vna Hieracensi,*&c.*) Hactenus de declaratione *fol.mihi* 436.

100 Vltimo loco pro huius capitis complemento animaduerto, quòd licèt Ordinario talis compositio sit concessa super controuersia in processionibus, aliud erit dicendum de maleficiis,vulneribus, & delictis ibi commissis; putà, inter exemptos, vel laicos, quia tunc Iudex, qui aliàs debet de eis cognoscere,& animaduersio pertinet; punitio competit:ita in simili dicit Oldral.*in suis consilijs*, quem vide *in repertorio,verbo, compositio facta de controuersia,&c.* & per id inquire consilium, quia in meis & alijs nunquam reperire potui, sed nihilominus doctrina in se iuridica est.

Vlteriùs circa hoc caput 13. *de reformatione sect.*25.de regula,vt quamuis ex eo detur Episcopo facultas ad sedandas controuersias ortas inter ipsos regulares, intelligi tantùm deberi, dicit Decianus *lib.* 2. *consil.* 63.*num.*10.quando ex ipsis controuersiis sequitur scandalum,si autem illud non sequatur, non cognoscet Episcopus, quem etiam sequitur Cænedus *in q.cano.*26. *num.*17. pro quo sunt ponderanda illa verba eiusdem Concilij *ibi*, quæ perspæpè cum scandalo oriuntur. 101

Vnum tamen quotidianum obiter non omittam, vt exempti omnes tam seculares, quàm regulares quicumque, etiam Monachi, ad publicas processiones vocantur, accedere compelluntur, iis tamen exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, iuxta Concilij Tridentini dispositionem *cap.* 13.*sess.*25. *de regularibus.* tenent etiam Zerola *in praxi Episcopali* 1. *part. verbo processiones* §.2. Emanuel Rodrig. *quæstio. regula. tomo* 3. *quæst.*36. Barbosa *in remiss. ad idem Concilium n.* 4. Aloysius Riccius *Curiæ Archiepisc. Neapol.decis.*9. Gratian.*decis.*232. Bald.*decis.*339. *par.*2.chariſſimus mihi,ac doctissimus Perez de Lara *in tract.at. de anniuersa. & Capella.*1.*p. cap.*24.*num.*14.Ioan Franc.Leo *in thesauro fori Ecclesiast.*1.*p.c.*8 *num.*18. Ioan. Hieronym. Campan.*diuer.iur canon.rubric.*12.*c.*13.*n.*117. Marc. Anton. *institut. maior lib.*2. *tit.*1. *n.*55. idem Zerola *in praxi* 1. *part.* 9. *excommunicatio causa materialis, ibi, secundò fallit.* Viuald. *in candelabro* 1.*part tit.de absolutione c.*13. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 3. *quæst.*11. *numer.*18. Paul. Fusc. *tractatu de visita. lib.*2. *cap.*8.*numer.*12. *& cap* 15. *numer* 64. Cæned. *in quæstio. canoni.*26. *numer.*15. qui *numer.*17. *ad fin.* adducit sacræ congregat. declarationem 360. qua disponitur, sacerdotes etiam seruientes in Ecclesiis equitum Hierosolymitanorum, posse similiter compelli ab Ordinario,vt interfint iis processionibus. Quo quidem sublata fuit antiqua Doctorum controuersia *in c. nimis el* 2. *de excessibus prælato.* Felin. *in cap.dilecto de offic.ordina.* an scilicet,& quando potuisset Episcopus regulares vocare ad processiones,necne. 102

Regulares autem, qui absunt à ciuitate vltra dimidium milliare compellendi minimè sunt,vt declarauit sancta Congreg. teste Gratiano *vbi proximè n.*9. Aloysius Riccius *Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.*131. Barb. *in d. remiss.n.*7. Lara & Campan.& Leo *vbi suprà,* 103 104

& hi

105 & hi duo vltimi idem dicunt de exemptis, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatem in locis, in quibus habent plebem, qui cum illa plebe debent facere proceſſionem iuxta alteram eiuſdem Tri. declarationem relatam ab eodem Ioanne Franci. Leone,
106 veluti etiam hi regulares compelli non poſſunt ad proceſſiones accedere eo in loco, in quo habent conſuetudinem legitimè acquiſitam, non accedendi,prout ſic declaratum à ſacra congregatione rituum, ſe vidiſſe teſtatur Ioan. Hieronym. Campanilla *diuerſ. iur.canon.rubric.*12.*cap.*13. *ſub numer.*117. *poſt medium.*

107 Et nota,quòd per idem Tridentinum,*ibi*, tam clerici ſeculares, quàm regulares, *&c.*) ſacra congregatio, clericos omnes Diœceſanos, quantumuis exemptos, ſi beneficia etiam ſimplicia in Diœceſi obtineant, teneti, & compelli poſſe ab Epiſcopo, vt accedant ad proceſſiones firmant Aloyſius Riccius *in collecta deciſio. part.* 4. *collecta* 882. *in princ.* Barboſa *in remiſ. ad Tri. ſuper d.cap.*13. *ſeſſ.*25.*de regula.num.*6. Bald.*deciſ.*339.*part.*2.
108 & hi duo vltimi quærunt an procedat in clericis nondum beneficiatis, ſed tantùm obtinentibus officium in Eccleſiis, & affirmatiuè reſpondent.

109 Sed maior extat difficultas, an religioſi poſſunt ab Epiſcopo compelli, & cenſuris diſtringi, vt vadant ad publicas proceſſiones? Et pluries per ſacram congregationem fuiſſe deciſum, non poſſe compelli, ſed aſciſci, vocari, & allici, refert Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo, procedentia in fin. fol.* 339. & tenent Thomas Sanch. *tractatu de matri. lib.*7.*diſput.*33. *num.*23. Emanuel Rodrig. *in ſumma,tomo* 1.*cap.*74.*num.*4. allegans Gambar. *de offic. legati lib.*8.*cap.vltim.num.*7. Sed contrarium verius exiſtimo, vt poſſint cenſuris compelli, tenent Gratianus *deciſione* 232. *num.*13. quem refert,& ſequitur Perez de Lara *de anniuer. & Capell.lib.* 1. *cap.*24. *num.*14. Marcerat.*deciſ.*35.*dubio* 2. Barbo.*in remiſ.ad d.cap.*13.*num* 5. optimè latéque Zerola *in praxi Epiſcopa.*1.*part. verbo proceſſiones, ſub* § 1.*& verſiculo ad ſecundam,& iterum verbo excommunicatio, de cauſa materiali* §.4. *verſiculo* 2. qui loquuntur de compulſione per cenſuras, pœnas pecuniarias, aliiſque iuris opportunis remediis,optimè Enriquez *lib.*7. *cap.*25. *verſiculo vt ſi vocati,& num.*7. *verſiculo hinc ſequitur.* aſſerentes non ſolùm poſſe Epiſcopum in hoc caſu procedere cenſuris Eccleſiaſticis, ſed etiam aliarum pœnarum punitione. Paul.Fuſcus *tract.at.de viſita.lib.*2. *c.*8.*num.*12. Cænedus *in quæſtio. canoni.q.*26. *numer.* 16. qui poſt Zerolam refert ſacram congregat. Cardin.declara.32. ita cenſuiſſe, regulares qui non accedunt ad proceſſiones ab Epiſcopo indictas, poſſe ab eo puniri per cenſuras, & pœnas arbitrarias, & alia iuris remedia.

Confraternitates tamen laicorum ne- 110
queunt compelli,ſed allici,& incitari,vt tradit Gratianus *d.deciſ.*232. *num.*13. Perez de Lara *vbi proximè numer.*16. *&* 17. affirmantes, ita fuiſſe deciſum à ſancta congregatione, ſed ſi fecerint votum eundi, poſſunt compelli ad obſeruantiam voti *l. profanos, C. de paganis l.*2. §.*ſi decimam, ff.de pollicitationibus cap. ex parte de cenſibus.* Sed contrariam, imò quòd confraternitates laicorum eodem modo poſſint compelli ad proceſſiones accedere, teſtatur, deciſum fuiſſe Papiæ Marcerat. *eiuſdem curiæ deciſione* 66. Barboſa *in remiſſio. ad Concil. d. cap.*13. *ſeſſ.*25. *de regulari num.* 5. *ante finem*, & vide Sair.*deciſione* 5.*de officio ordina.*

Hæ tamen proceſſiones, ad quas accede- 111
re,poſſit Epiſcopus compellere ſupradictos, debent eſſe publicæ, vt declarauit ſancta congregatio, de qua, & quales publicæ dicantur proceſſiones, & quales particulares, & de natura proceſſionum, & aliis difficultatibus, vide Capell. Tholoſa. *deciſione* 485. 112
latè & optimè Zerola *in praxi Epiſcopa.* 1.*p. verbo proceſſiones.* Campanill. *diuerſ.iur.canon. rubrica* 12.*cap.*13. *à num.*117. *fol.*749. ad quos te remitto;cui conſonat,quod dicit Felin. *in cap.dilectus num.*7. *de officio ordi.* vt huiuſmo- 113
di proceſſiones, ad quas religioſi compelluntur, debent fieri ex graui,& vrgenti cauſa, quod etiam cenſent Abb. *in c.nimis praua. num.*3. & ibi optimè Marian.Soci.*ex num.*7. *de exceſſibus prælatorum.* Cæned.*quæſt.cano.*26. *ſub num.*15.

CAPVT X.

A duobus iudicibus delegatis, ſeu & aliis, in eadem cauſa ſe inuicem inhibentibus, hinc inde appellationi emiſſæ, quis eorum non deferens vim faciet.& qui ſi exiſtant in diuerſis Senatuum diſtrictibus, ad quem ſit recurrendum, vt vter vim faciat declaretur. & generaliter quid, & quando à qualibet inhibitione, ſiue perpetua, ſiue temporali appellatio legitima dicatur.

SVMMARIVM.

*Inhibitionis materiam qui tractent. num.*1.
*Ab inhibitione appellationi ſi non deferatur, an vis fiat. num.*2.

Inhibitio

Inhibitio dicitur sententia merè interlocutoria. num.3.

Ab interlocutoria non licet appellari. num.4.

Inhibitio an sit interlocutoria habens vim diffinitiuæ. num.5.

Interlocutoria qua iudex se competentem, aut incompetentem declarat, habet vim diffinitiuæ. num.6.

Interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ iudex reuocare non potest. num.7.

Inhibitionem potest idem iudex reuocare, & reformare. num.8.

Inhibitionis reuocatæ & repositæ effectus quales. ibidem.

Inhibitionis reuocatio an suspendatur per appellationem, ita vt gesta à iudice inhibito sint attentata. num.10.

Et quid si contineat damnum irreparabile, aut ipsa reuocatio haberet vim diffinitiuæ. num. 11.

Inhibitionis reuocatio siue expressa, siue tacita per remissionem causæ inferiori, non suspenditur per appellationem. num.12.

Inhibitio non causat grauamen irreparabile. num. 13.

Ab inhibitione expedita absque causæ cognitione appellatio licita est. num.14.

Ab inhibitione canonicè expedita, siue ab eius reuocatione appellationi non deferens vim non facit. num.15.

Inhibitio non canonicè expedita iustam reddit appellationem suspensiuam. num.16.& 17.

Sententia nulla siue interlocutoria, siue diffinitiua, etiam aliàs priuilegiata executionem non meretur. num.18.

Inhibitio minùs canonica nulla est, & inferiorem iudicem non arctat. num.19.

Inhibitio canonica fit per causæ cognitionem, & partis citationem. num.20.

Causæ cognitio ad inhibitionem expediendam quemadmodum per superiorem sit adhibenda. num.21.

Inhibitio quibus de causis nulla reddatur. num. 22.

Inhibitio quòd non causet attentata in notoriis, & in confesso, & conuicto, & quòd illa causet etiam, vbi sententia sit priuilegiata, quomodo intelligendum. num.23.

Inhibere potest superior etiam in causis non appellabilibus, quando simul cum causæ cognitione cognoscit de natura appellationis, an sit priuilegiata. num.24.

Secus si huiusmodi causæ cognitio sit omissa. num. 25.

Concil.Trid sess.25.de reform.cap.14. declaratur. num.26.& à num.81.

Inhibitionem non canonicam, & nullam de stylo Rotæ causare attentata quomodo intelligatur. num.27.& seqq

Stylus Rotæ extra Rotam non attenditur. num. 28.

Inhibitio temporalis quæ. de qua in l.55. titul.5. lib.2.recop. num.29.

Supersessoria vtuntur iudices Ecclesiastici omnes, vt per aliquot tempus inferior supersedeat in causa, donec exportentur acta, & ex eis se informet ad inhibendum, vel remittendum. num.30.

Inhibitio temporalis per aliquot dies an recipiat appellationem. num.31.& seqq.

Forma inducta ad actum perpetuum, non extenditur ad temporalem. num.32.

Iurisdictio dilata non dicitur ablata. num.33.

Supersessoria ad quem effectum sit inducta, & quibus casibus locum habeat. num.34.

Inhibitionem temporalem non posse expediri absque causæ cognitione, fundatur. num.35.

Inhibitio temporalis quod pariat inconueniens. num.36.

Inhibitionem temporalem prohibet lex Regia etiam auditoribus. num.37.

Ad absolutionem appellantis non debet procedere superior nisi visis actis. num.38.

Inhibitio temporalis eamdem de iure solemnitatem requirit, quam inhibitio perpetua. num. 39.

Inhibitio etiam temporalis, qua seruatur forma, appellationem non recipit. num.40.

Formæ omissio reddit actum sui natura priuilegiatum appellabilem, & attentatum inducit. num.41.

Inhibitionis requisita habentur pro forma ipsius iuxta Trident. num.42.

Formæ omissio vitiat actum. num.43.

Actis ad principem exportatis per viam recursus iudex Ecclesiasticus ex vrbanitate tenetur supersedere. num.44.

Inhibitio virtute appellationis à diffinitiua requirit causæ cognitionem, & in appellatione ab interlocutoria. n.45.& 46.

Supersessoriam requirere causæ cognitionem in puncto iuris, verius est. num.47.

Supersessoriæ stylus apud omnia iudicia Ecclesiastica præualuit, & vim non fieri decernit Senatus. num.48.

Supersessoriam expedit iudex contra partem, vt in aliquo actu supersedeat, quæ parte non citata reuocatur; reuocatio tamen intimatur. num. 49.

A iudice dante se pro inhibito virtute inhibitionis legitimæ appellationi non esse deferendum, Senatus decernit. num 50.

A iudice dante se pro inhibito vigore inhibitionis nullæ, & non canonicæ, appellationi vel defertur, vel tertium genus datur. num.51.

Inhibitione expedita ab vno iudice degente in vnius Senatus districtu contra alium in alio districtu existentem, quis Senatus pro tollenda violentia

violentia sit adeundus, vbi tres casus distinguuntur. num.52.

Senatus is adeundus, sub cuius districtu est iudex à cuius inhibitione appellatur. num.53.

Appellatio proponenda est coram eo iudice, à quo appellatur. num.54.

Appellationem an sufficiat præsentare in officio notarij, postea legendam iudici. num.55.

Inhibens iudex, à cuius facto duntaxat appellatur, vim facit absque alterius dependentia, cuius districtus attendendus est ad recursum Regium. num.56.

Mandans committi delictum in alio territorio, quo districtu sit puniendus. num.57.

Senatus is adeundus, sub cuius districtu stat iudex, à quo appellatur, quia iniustè dedit se pro inhibito. num.58.

Senatus quis adeundus, quando est appellatum à facto simul duorum iudicum inhibentis, & inhibiti obtemperantis, existentibus tamen in diuersis districtibus. num.59.

Causæ continentia diuidi non potest. num.60.

Senatus duos de eadem violentia cognoscere, foret absurdum, & inconueniens. num.61.

Senatus quilibet pro tollenda violentia adiri potest, vbi appellatur à facto duorum iudicum inhibentis, & inhibiti existentium sub diuersis districtibus. num 62.

Declaratur quomodo sit intelligendum. ibidem.

In vno districtu existens si emissa sagitta occidat existentem in alio territorio, ab vtroque iudice potest puniri. num.63.

Mandatarius, & mandans delictum committi in diuerso districtu, vbi non punitur affectus, ab vtriusque districtus iudicibus possunt puniri. num.64.

A conseruatore inhibente ordinario appellationi emisse, an non deferens, vim faciat. num.65.

Ab inhibitione per conseruatorem expedita, nulliter tamen appellationi deferendum. num. 66.

Conseruatoris iurisdictio fundatur in notoria & manifesta iniuria, & violentia. num.67.

Qualitas attribuens iurisdictionem prius apparere debet. num.68.

Qualitas iurisdictionis sufficit, quod in libello deducatur ad tribuendum iurisdictionis exercitium. num.69.

Qualitatem iurisdictionis non sufficit deducere in libello, etiam quoad eius exercitium, si à principio sit negata. num.70.

Quia tunc debet summariè, plene tamen, probari ipsa qualitas. ibidem.

Iurisdictionis defectus alijs maior reputatur. num.71.

Inhibitio non expeditur à non habente iurisdictionem. num.72.

Ab inhibitione non canonica appellatio legitima dicitur. num.73.

Conseruator si orta controuersia iurisdictionis non conquiescat, vt arbitri eligantur, & illam dirimat; vim facit, si appellationi non deferat. num.74.

Concil. Trident. sess.13. refertur, quòd si ponitur competentiam iurisdictionis ortam inter conseruatorem, & ordinarium, arbitri dirimant, interímque in causa conquiescatur. ibidem.

A iudice conquiescere debente, & procedente ad vlteriora licita est appellatio. num.75.

A iudice procedente post oppositam declinatoriam appellari licet. num.76.

Inhibitio expedita tempore, quo iudex debet conquiescere, est nulla. num.77.

Inhibitioni de facto expeditæ per conseruatorem ordinarium parere non tenetur. num.78.

De inhibitione minùs canonica, & de iniusta contra ius idem est iudicandum. num.79.

Iudex quilibet an possit cognoscere, an sua sit iurisdictio, & an queat ab alio inhiberi. num. 80.

Inhibitionibus friuolis, & contra ius expeditis, non est per iudicem parendum. num.81.

Tridenti. plura decreta determinantia in aliquibus casibus esse exequendam sententiam inhibitione non obstante declarantur. num.82.

Tridenti. decretum in aliquibus casibus non solùm permittit executionem, tollendo appellationem, sed vltrà procedit tollendo inhibitionem. num.83.

Inhibitio non arctat, vbi princeps aliquem actum permittit non obstante inhibitione. num.84.

Dictio (nulla) negatiua vniuersalis omnia excludit num.85.

Dictio (quicumque) est apta comprehendere casus omnes etiam expressis maiores. num.86.

Dictio (quoquo modo) includit ea, quæ aliàs non comprehenderentur. num.87.

A duobus iudicibus se inuicem inhibentibus appellationi emissæ per vtramque partem, quis non deferens vim faciat. num.88.

Rescripto alterius præualente, alter iudex in eadem causa inhibere non potest, nec iurisdictione vti. num.89.

Inhibitionis anima est iurisdictio. num.90.

Rescriptis à duobus iudicibus pro vtraque parte impetratis, qui valido vtitur, potest inhibere, & vim nullam facit inhibendo, sed alius. num.91.

Rescriptorum duorum ab vtraque parte impetratorum quod præualeat. num.92.

Rescriptum secundum vt priori præualeat, triplex prioritas requiritur. num.93.

Competentia inter duos delegatos ad inuicem se inhibentes diuersorum rescriptorum virtute ab eis simul dirimitur, qui si discordent, arbitri eliguntur. num.94.

Iudex quilibet etiam delegatus cognoscit, an sua sit iurisdictio. num.95.

Violentia à duobus delegatis ante competentiæ determinationem, & post eam potest deduci per Senatum ex rescriptorum inspectione.num. 96.

Senatus quis pro violentia adeatur, quando appellatur à duobus iudicibus se inuicem inhibentibus degentibus in diuersis districtibus. & quid quando ab vno tantùm appellatur. num.97.

1 NON minùs vsitatæ sunt in supremis tribunalibus perdifficiles præsentis capituli quæstiones, nam licèt inhibitionum materiam latè sint prosequuti nonnulli, vt videre libet per Vestrium *in praxi Rom. Cur.* Vitalli. *in tract.clau.in clau.appellat.rem.*Mandos.*in tractat.de inhibitio.*Lancelot. Robert. *de attenta.2.part.cap.20.* Marta *in compilatio. decisio. titulo de inhibitionibus tomo 1.* Cardin. Tusc. *practic. conclusion. tomo 3. litera I, à conclusione 140.* & nonnullæ declarationes Cardina. *super cap.1.sessione 13.de reformatione*, quas adducit Barbosa *in remissio. ad idem per totum*, & alij passim : nihilominus tamen nullus difficultatum, de qui-
2 bus agimus, meminit. Quapropter non inutile videbitur, in medium priùs illam præmittere generaliter,an ab inhibitione appellationi emissæ iudex non deferens vim faciat, & vt iudex Ecclesiasticus vim nullam inferre queat, si ab inhibitione superioris appellationi interpositæ non deferat : probatur fortiter. nam inhibitio à iudice expe-
3 dita dicitur sententia interlocutoria merè. ita tenent Panorm.& alij *in cap.tuam,col.2.de ordine cognit.* optimè Philipp. Franch. *in cap. cùm cessante n. 46. vers.10. inhibitoria seu,&c. de appellat.* & ibi etiam Præpos. Federicus Senen. *in consil.96. factum, & aliàs 93. incipit factum.* Doctores *in cap.etiam de ordine cognitio.* Socin. *consil.99. Sereni.num.11.in 3.volumine.* quod etiam dicit Areti. *consil.75. diligenter column.4.sub versiculo his præmissis.* Rebuff. *in repetitione l. quod iussit in princip. num. 85.ff.de re iudic.* Lancelot.Robert.*de attentat. 2.part. cap.20. post inhibitionem in præfatione, quæst.1.numer.30.* & ita nempe, interlocutoria appellatur inhibitio in sui descriptione, quam videre est per eumdem Lancelotum *ibi num.7.* Quintilian.Mandos. *tractat.de in-*
4 *hibitio quæst.17 num.4.* sed ab interlocutoria non licet appellare iuxta dispositionem sacri Concilij Trident. *sess.24 de reform.cap.20.* de cuius declaratione latè egimus & curauimus suprà cap. 1. hac 2.p.per totum,& ibi in eius corroborationem multa adduximus. ergo si appellatio emittatur, iustè potest ei iudex delationem denegare.

Et post hæc omnia scripta hoc solo fundamento inueni Quintilianum Mandos. *in tractatu de inhibit.quæst.76.* dicentem, ab inhibitoria non appellari,vel appellari eo modo, quo ab interlocutoria mera de iure ciuili, cuius effectus non suspenditur per appellationem. Et confirmatur cùm nec valet, 5 dici talem interlocutoriam vim habere diffinitiuæ,quatenus iurisdictionem iudicis inhibitio tollit, vel suspendit, eiúsque manus ligat; adeò vt ad vlteriora valeat procedere absque metu, seu reatu attentati, iuxta quæ latè Lancelot. Mandos. suprà citati dicunt argumento illius doctrinæ, qua con- 6 stat, illam dici sententiam interlocutoriam vim habentem diffinitiuæ, qua iudex se competentem,vel incompetentem pronuntiat, *ex gloss. singulari in auth.habita in fin.C.ne filius pro patre.* Roman *singulari 129.* Aufrer. *in decisione Capellæ Tholosa quæst.* 48. Guido Papæ *in decisione Delphinali quæst.10. si iudex.* Corneus *in singulari 5.incipit sententia.* Felin. *in cap.qualiter in princ. colum.5. de accusa.* Decius *in cap.peruenit 2.de appellat.in fin.*Doctores *in cap. significanti. de officio delegati.* Iss. *in l.2. numer.38. ff. si quis in ius vocatus non ierit.* Rebuff. *in l.quod iussit in præfatione n.43. de re iudi.* Valasc.*cons.47.per totum,* & alibi passim. quoniam si propterea inhibitio diceretur 7 habere vim diffinitiuæ : sequeretur exinde reuocari,nec reponi,possit iterum à superiore, ipsam expediente, iuxta ea, quæ vulgariter expendunt Doctores *in cap. cùm cessante de appellat. in d.l.quod iussit*, & nos latè suprà 1.p.c.5. à num.26. iudicem reuocare grauamen seu interlocutoriam, habentem vim diffinitiuæ, nequaquam valere, sicuti nec ipsam diffinitiuam.

Sed hoc est falsum, quia iudex superior, 8 qui inhibitionem expediuit, ipsam queit iure optimo iterum reponere,& reformare,ita consuluit Federicus de Senis *in suo consil.84 quod incipit, factum sic se habet.* sequitur Butriga. *in cap. cùm teneamur.* vbi Panormit. *ad fin. de appellat.* Philip. Franch. *in d.c.cùm cessante,num.46.versiculo 10. inhibitoria,&c.* vbi dicunt, quòd inhibitio, quæ fit per iudicem ad quem,est interlocutoria, & ideo posse reuocari, & mutari per eundē iudicem quandocumque. idem tenet etiam Rota *in decisione 1. aliàs 138. si appellatur de effic. delegati, in nouis, & in decisione 65. aliàs 461. si appelletur, de appellat. in nouis*, quales autem sint ef- 9 fectus inhibitionis repositæ & moderatæ,vide latè per Lancelot. *de attenta. cap 20. limitatione 2. per totam.* quod maximè procedit, cum & ipsa reuocatio,seu moderatio inhibitionis adhuc dicatur interlocutoria, quemadmodum & ipsa inhibitio, tenent Federi. Butriga. Franch. & cæteri modò relati. Socinus

cinus *consilio* 99. *Serenissimus num.* 11. *in* 3. *volum.* Rebuff. *in d. repetitione l. quod iussit in præfatione num.* 85.

Qua de causa rectè puto, procedere Rotæ doctrinam *in dict. decisione* 1. *aliàs* 138. *si appellatur, de officio delegati, in nouis.* & decisionem 65. aliàs 461. *de appellat. in nouis*, sequutæ per Lancelot. *loco nuperrimè citato numero* 5. affirmantes contra Alexand. sequutus Federi. de Senis contrarium illos sentire, iste *in consilio* 98. *incipit, Nicol.* ille *in consilio* 63. *in causa numero quarto libro tertio.* quod etiamsi ab huiusmodi reuocatione fuisset appellatum, nihilominus sententia, & processus factus per primum iudicem inhibitum, dicuntur esse validi. quia talis appellatio, tanquam à merè interlocutoria emissa non suspendit inhibitionis repositionem, & moderationem, imò ea non obstante potest ad vlteriora, ad eiúsque executionem procedere, absque metu attentati, ex Lanceloto, & aliis ibi, & iuxta doctrinam seu dispositionem Concilij Tridentini *sessione* 24. *de reformatione capite* 20. *& l. ante sententiæ ff. de appellati. recipien & l. ante sententiam Cod. quorum appellatio. non recipia.* quod aliud foret dicendum, si huiusmodi reuocationis sententia haberet vim diffinitiuæ, vel damnum irreparabile *ex dict. cap.* 20. *Concil. Tridenti. & l. 2. ff. quorum appellat. non recip.* & nos copiosè supra secunda parte in capite 1. per totum.

Et non solùm à reuocatione expressa, sed nec etiam à tacita, quæ fit per remissionem causæ factam à superiore inferiori inhibito (puta ob non iustificatam appellationem) quia talis appellatio à remissione causæ, & sic consequenter à tacita reuocatione inhibitionis appellatio interposita non suspendit, nec obstat, quominus inferior inhibitus in causa queat procedere, vt tenet Lancelotus iam citato loco limitatione tertia numero quarto & quinto Mando. de inhibitione quæstione trigesimasexta, imò, & quòd grauamen illatum per inhibitionem non sit qualificatum, scilicet, irreparabile, & similiter sentit bene Mando. *loco supra citato dict. quæstione* 76. *à numero* 9.

Facit insuper ad propositum, quod dicit Fran. *in cap.* 1. *numero* 14. *de appellat.* & Lanfranc. *decisione* 466. *si iudex.* Lancelotus *in dict. cap.* 20. *in præfatione numero* 120. Cardin. Tusc. *in practica conclusion.* 141. *numer.* 4. & 5. & per Philippum Franc. *in cap. dilecti numero* 14. *de appellatio.* dicit Fracia *de appellat. quæst.* 3. *numer.* 11. quibus locis illud determinant, quòd si iudex omissa causæ cognitione, deueniat ad inhibitionem, esset tunc iusta causa appellandi, possétque ab eo appellari, ergo sequitur per argumentum ab speciali, & à ratione cessante quod ipsius inhibitionis expeditio sola & per se (illis non concurrentibus) non est sufficiens iusta, nec legitima causa appellandi, Felin. *in cap. dilectus* 2. *de rescript.*

Ex quibus, quæ singularia verissimáque sunt, & aliis (quæ omitto, ne te detineam diutiùs) illam in hac materia regulam deduco: iudicem Eccles. violentiam nullam facere, nec committere si appellationi interpositæ ab expeditione canonica inhibitionis, seu eius reuocatione, tanquam à merè interlocutoria sententia non detulerit; quam regulam vltra fundamenta à nobis tradita praxis supremorum tribunalium ita confirmat, & approbauit vt praxim. Et quotidie videmus hoc in casu vim non fieri, declarari, iudicique causam remitti, & hoc iure vtimur.

Hanc tamen regulam velim intelligas: vt procedat, quando ipsa inhibitio, seu eius repositio, & reuocatio canonicè facta sit; secus autem quando inhibitio non canonicè expediatur à superiori; quia tunc vim faciet iudex, si appellationi ab ea interpositæ non deferat; cùm eo casu iusta censenda erit appellatio. Quo sensu accipiendam puto Abbatis Panormitani doctrinam *in capite cùm venissent numero quinto de restitutione in integr.* dicentis, inhibitiones contra ius facta inducere nullitatem actus, quantumcumque ab ipsa inhibitione non fuerit appellatum, quatenus supponit à tali inhibitione non canonica posse appellari. Idem tenet Decius *in consilio quadringentesimo sexagesimo viso numero vigesimo libro tertio.* Parisius *consilio* 108. *diuino iure numero decimo, & sequenti libro primo.* Lanceletus *vbi suprà limita.* 1. *numero* 8.

Comprobatur fortiùs isthæc nostra limitatio ex his, quæ nuper diximus per Francum *in capite primo numero decimoquarto de appellatio.* & Lanfran. *decisione quadringentesimo sexagesimosexto, si iudex* Lancel. Robertum *in dict. capite vigesimo in præfat. quæstione quarta numero centesimo vigesimo.* Cardinal. Tuscus *practic. conclusione centesima quadragesimprima, numero quinto, tomo quarto.* quòd si iudex omissa causæ cognitione peruenerit ad inhibitionem; iustam tunc esse, & legitimam causam appellandi ab ipsa inhibitoria, quatenus minus canonicè à iudice expedita fuerit (vt statim videbimus) quibus quidem euidenter probatur, à non canonica inhibitionis expe-

ditione legitimam esse appellationem, eique à iudice necessario deferendum, licèt à sola inhibitione, cui hæc qualitas deficit, appellari non possit.

Cuius rei ratio pendet *ex regul.l.4. §. condemnatum, ff. de re iudicata.* & quæ nos Deo dante in sui comprobationem cumulauimus infrà 3. p. cap. 9. quam etiam illustrant Doctores ibi, & Gratian. *in regula 326.* Afflictis *decisione 823.* Capicius *decisione 167. numero 3.* Guido Papæ *decisione 50. numero 2.* Menoch. *de adipiscenda remedio 4. à numero 844.* idem *de arbitra. iudic. quæst. 98. à numero 6.* Octaui. Caqueria. *in decision Pedemontan. decisione 142.* & alibi passim, ex qua omnes vno ore profitentur, sententiam siue diffinitiuam, siue interlocutoriam, quantumcumque aliàs priuilegiatam à iure, vt non obstante appellatione exequatur non procedere, nec intelligi quando ipsa sententia aliquo defectu siue iurisdictionis, siue citationis, siue ordinis omissi, alterius cuiuscumque actus substantialis iudicij, vel actus necessarij, nullam esse constet; quia lex vel dispositio de ea exequenda mentionem faciens, semper intelligenda est de sententia valida; non autem de nulla ex præfatis Doctoribus, & latè à nobis explicatur dicta tertia parte capite nono à principio. 18

Cùm igitur verum sit, inhibitionem minùs canonicè expeditam, nullam esse & nullius effectus, inferiorémque nullo modo arretet, vt constat ex dispositione sacri Concilij *sessione 22. cap. 7.* cuius sunt verba: Legati & Nuncij Apostolici, Patriarchæ, Primates, & Metropolitani in appellationibus, ad eos interpositis, in quibusuis, tam in admittendis appellationibus, quàm in concedendis inhibitionibus post appellationem seruare teneantur formam & tenorem sacrarum institutionum, & præsertim Innocentij IV. quæ incipit Romana quacumque consuetudine etiam immemoriali, aut stylo, & priuilegio in contrarium non obstantibus, aliter inhibitiones & processus, & inde sequuta quæcumque sint ipso iure nulla. idem etiam probat textus *in cap. Romana cum §. si verò, & §. si autem*, (renouatus per Tridentini decretum) *de appellationibus in 6.* notant Speculator *titulo de appellat. §. de officio versiculo sed quæritur.* Felinus *in cap. dilectus el secundo columna penult. de rescriptis.* Geminianus *in dict. cap. Romana §. si autem, & §. si verò.* Maranta *de ordine iudic. sexta parte titulo de appellat. numero 196. folio 595.* & in terminis d. Concilij eius mentionem faciens tenet Gratian. *in regul. 40. in princip.* Gondizaluus de Paz *in praxi quinta parte tomo 2. cap. vnico numero 24.* Lancelotus Robertus *de attent.at. secunda p irte cap 20. in præfatione quæstione 5. numero 165.* qui omnes dicunt, hoc decreto renouatum esse in totum, & per omnia *dict. cap. Romana cum suis §.§ de appellat. in 6.* Rota *decisione 6. de appellat. in antiq.* Matta *in compilati. decision. tomo 1. titulo de inhibition. cap. 10. & 11.* Ioachi. Minsing. *decisione 87. parte 3.* Gaspar Guillelm. *in Rotæ decisione 81. & 130. & decisione 219. parte 3.* Marquessan. *de commissio. secunda parte cap. 1. numero 52.* 19

Tunc namque dicitur secundùm magis receptam, & communem sententiam canonica inhibitio: quando facta fuit præuia causæ cognitione, & citata parte, vt testatur Couarruuias *in practicis quæstio. cap. 24. numero 3.* vbi alios ad id allegat Robertus Marant. *vbi proximè in dict. titulo de appellat. numero 196.* decisio Rotæ 54. aliàs 412. *si appelletur numero 2. de appellat. in nouis*, & decisio 75. aliàs 357. *nota quod attentata, de appellat. in antiquis.* Parisius *consilio 372. in causa numero 15. libro quarto.* Roland. à Valle *consilio 77. viso numero 24. libro secundo tomo primo.* Ruinus *consilio 61. in lite numero 28. lib. 5.* vbi alios allegat Ozascus *decisione Pedemontan. 5. certo die sub numero septimo.* Felinus *in capite dilectus el secundo numero 24. de rescript.* Vitall. *in tractatu clausul. in clausula nihil nouari.* 20

Quonam modo hæc causæ cognitio sit adhibenda à superiori, anteaquam inhibeat in appellatione ab interlocutoria, vel à diffinitiua, vide exactè per Lancelotum *de attentat. d. parte cap. 20. in præfatione à numero 112. & à numero 133.* vbi circa interlocutorias. & per Gondizaluum de Paz *in dict. cap. vnico à numero 24.* vbi ad amussim in praxi, & in theorica. multa videbis Marantam locis suprà citatis, & Tuscus *pract. concl. tomo 4. litera I, conclusione 144. per totam*, & aliis locis vbi suprà. 21

Quam plures insuper sunt causæ, quarum defectu inhibitio nulla redditur de iure, congessit Lancelotus Robertus *in sæpe relato loco 2. part. cap. 20. à numer 6. cum plurib. sequentibus, & in limitationibus principalib. prima & septima.* & alibi passim, quas omnes per te videre poteris: sufficiet enim ita clarè diceretum lectorem in via ponere, qua queat facillimè huic nostræ easdem doctrinas applicare. itaque vbicumque inueneris inhibitionem non canonicè expeditam, vel aliàs nullam de iure reputatam, quæ scilicet, peccat in aliquo, quod de sui natura esset necessarium, ibi debes appellationem 22

tionem admittere, cùm iusta & legitima reputetur; poteſque applicare regulam *d.l* 4.§. *condemnatum ff. de re iudicata.* ex his quæ ſatis ſurſum comprobaui.

23 Et priùs vt hinc ad alia abeamus, vnum porrò erit neceſſarium in materia inhibitionis concordare, quod quemadmodum apud Doctores inuenitur ſcriptum, magnam parit confuſionem; dicitur enim per allegatos à Lanceloto *in prima limit. princ. d. cap.* 20. quòd inhibitio minùs canonica non facit, nec cauſat attentatum, vel quando fiat, & expediatur contra ius, vt quando appellationis friuolæ virtute decernitur, vel aliàs in caſu in quo à iure appellatio prohibetur, vt in conuicto & confeſſo, & in notoriis, & ſimilibus; aliter etiam videmus, quòd in his caſibus inhibitio attentata faciat, & cauſet, vt probatur *in cap. Romana §. ſi autem poſt ſententiam in caſibus à iure prohibitis*, &c.

24 *de appellat. in 6.* renouatum per Tridentinum ſuprà, quod ſic explica, vt textus procedat quando vltra cauſæ cognitionem, quæ in cæteris adhiberi debet, alia adhibetur cognitio de cauſa iuſta vel iniuſta appellationis, & an appellatio recipienda ſit, vel non, per acta proceſſus, quia tunc quando iudex ſuperior ita cœpit cognoſcere, poteſt etiam in caſibus non appellabilibus inhibere inferiori, quia omnino debet in executione ſuperſedere ſententiæ, vt aduertit ex aliis Gondizaluus de Paz *in praxi* 5. *parte tomo* 2. *cap. vnico numer.* 14. Maranta *titulo de appellatio. numer.* 196. & 197. quomodo accipienda ſunt quæ dixit Lancelotus etiam *in dict. præfatione quæſtione* 5. *numer.* 150. *cum ſequentibus*, & idem Lancelotus *vbi ſuprà ampliatione* 1. *per totam.*

25 ſecus autem eſt dicendum, quando præfata cauſæ cognitio omiſſa fuit, quia tunc inhibitio non facit attentata, ob quod ei ius reſiſtit, vt tenet Paz & alij citati, & ſic procedant quæ Lancelot. cumulat *in dict. cap.* 20. *in prima limit.* & ita ſunt intelligenda quæ infrà lib. 3. cap. fin. & in terminis huius declarationis expreſsè faciunt etiam, quæ dixi eodem libro 3. cap. 15. à numero 68. vbi tractaui de iudice ſuperiori, quando poſſit cognoſcere an appellatio ſit legitima, & admittenda nécne, vbi in hoc propoſito plurimos Doctores citaui, quos vide.

26 Et in hunc ſenſum accipienda Concilij Tridentini decreta *ſeſſione* 24 *de reformat. cap.* 10. *& ſeſſione* 25. *de reformat. cap.* 14. vbi diſponitur, quòd non obſtante quacumque inhibitione ſuperioris ſententia Epiſcopi ſuper viſitatione, aut morum correctione, aut concubinatu executioni mandentur, quia debent ea decreta intelligi, quando inhibitio à ſuperiori data eſſet abſque eo, quòd appellatio priùs iuſtificata eſſet ex actis proceſſus primæ inſtantiæ, ſecus autem ſi ea præmiſſa expediretur inhibitio, quia tunc rectè decerni poteſt, vt tenet, intelligítque & explicat d. Conc. decreta Gondizaluus de Paz *in dict. cap. vnico num.* 14. *per totum.* quod an verum ſit, inferiùs apparebit à numer. 81. cum ſequentibus, vbi conſideraui, eſſe ſpecialiſſimum in caſibus Tridentinorum decretorum, vt nulla inhibitio obtemperetur, imò ea non obſtante ſit Ordinario permiſſa innouatio, ſeu executio.

Declara inſuper ea, quæ cumulat Lance- 27
lotus *in ſæpe citato loco ampliatione* 11. affirmans, quod de ſtylo Rotæ inhibitionem non canonicam, ſeu aliàs nullam & iniuſtam facere attentata, reddens ibi rationem ſtyli, de quo etiam per Marqueſſanum *tract. atu de commiſſio. ſecunda parte cap.* 1. *num.* 53. vt hic ſtylus quantum ad nos attinet, non eſt inconueniens, quominùs procedat regula ſuprà tradita, vim ſcilicet fieri, ſi non deferatur appellationi ab inhibitione non canonica, & inualida. imò potiùs etiam ſtante dicto ſtylo appellatio ſuſpendit talis inhibitionis effectum, deuoluítque ad ſuperiorem cauſam iuxta titulum *ff. nihil nouari appellatione pendente*, & ea quæ ſuprà diximus. Deinde quia dictus ſtylus proce- 28
dit in Rota, non autem extra ipſam, vt tenet & aduertit Lancelotus *prima limitatione princip. numero* 1. *& ſequenti.* vbi etiam inquit ex aliis authoritatibus, quòd ſtylus Rotæ non attenditur extra curiam in lite vertente in partibus, vbi allegat ad hoc plures deciſiones Rotæ. vide quod latè ſuprà 1. p. §. 3. à num. 19.

Hodie tamen ex noua diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini *dict. ſeſſione* 22. *de reformatione cap.* 7. hic ſtylus non poteſt procedere, nam cùm per ipſum renouatum ſit *cap. Romana de appellationibus in* 6. ídque in omnibus, & per omnia cuſtoditi decernitur, omnino ad ius commune redactum eſt, facta expreſſa derogatione cuiuſcũque conſuetudinis ſtyli, & priuilegij, *ibi*, ſeruare teneantur formam, & tenorem ſacrarum conſtitutionum, & præſertim Innocentij Quarti, quæ incipit Romana, quacumque conſuetudine etiam immemoriali, aut ſtylo, & priuilegio in contrarium non obſtantibus, *&c.*) & hoc ita etiam, licèt in caſu quodam particulari, animaduertit Lancelot. *dict. cap.* 20. *in præfatione quæſtione* 5. *numero* 165. & probatur etiam expreſsè in noua Cardinalium declaratione ſuper eiuſdem Concilij decreto *ibi*, cap. *Romana de appellatio. in* 6. ſeruari debet etiam in appel-

lationibus ad sedem Apostolicam interpositis,*&c.*

29 Hæc omnia, quæ hactenus dicta sunt, locum tantùm obtinent in inhibitionibus perpetuis (vt vides) nunc autem inquirendum esse,quid in temporalibus dicendum,necessitas,& vtilitas suadent. Et quoniam est frequens quæstio, imò de tali inhibitionis genere rarò apud Doctores mentio fit, eam ad partes, quàm citiùs potuero,examinabo. Et in primis, huius duplicis generis inhibitionis temporalis, scilicet; & perpetuæ meminisse reperio legem Regiam 55.*titulo* 5.*lib.*2. *recopilation.* ibi, *no se de inhibicion alguna aun que sea temporal,&c.*)& iterum,ibi,*que ningun Oydor semanero pueda dar inhibicion perpetua*
30 *ni temporal,&c.*) & ista temporali inhibitione vtuntur nonnulli superiores iudices Ordinarij vel delegati, de causa appellationis cognituri, qua præcipiunt inferiori, vt per aliquot tempus necessarium ad transferendum processum, & se ex eius actis informandum de legitimis appellationibus, in causa & sententiæ executione supersedeat, vt notat Paz & Zerola statim citati, de quo idem in lege 54. antecedenti *d. titulo* 5. *eodem lib.*2 .*recopilat.* ibi, *y mandar sobre ser en la execution.* & iterum, *y que antes de inhibir mandar sobre ser, &c.*) & idem probatur *in l.* 11.*titulo* 2. *lib.*3 .*recopilation.* quapropter non abs re est, vt hoc genus inhibitionis temporalis, *sobre cessoria*, à nonnullis pragmaticis appellata, sumpto vocabulo à supersedere, quod significat dilationem, donec aliquid fit. text. est *in cap.* 2. ibi, donec Romanum Pontificem consulant, executioni supersedeant vtrarumque,&c.) *de offic.delegati.*

31 Quo cognito videtur iudicem Ecclesiasticum vim non facere, si ab hac temporali inhibitione, à superiori expedita, appellationi emissæ non detulerit. Primò, quia talis inhibitio per aliquot dies nullius, vel saltim modici, & parui præiudicij esse potest. textus est *in l. si debitori.* ibi, nec enim damnum magnum est in mora modici temporis.) *ff. de iudicijs.* sed vbi consideratur modicum, & temporale præiudicium non plenum, minimè etiam admittitur appellatio,*l.* 1 .*cum ratione.Codice si de momentanea possessione fuerit appellat.* vbi ideo in possessorio negatur appellatio, quia non perpetuum, sed temporale, & momentaneum est eius præiudicium, interim dum super proprietate, & iudicio plenario terminatur lis. ergo idem dicendum venit in appellatione ab hac inhibitoria.

Secundò, quia forma & solemnitas in iure descripta inhibitionibus, prout est causæ cognitio, & citatio partis, locum habet in perpetuis, de quibus tantùm loquuntur iura, & Doctores hucusque à nobis relati, non verò in temporalibus, vt ex his patet; sed forma & solemnitas requisita & tradita 32
à lege, seu dispositione alicui actui perpetuò adhibenda, non extenditur ad eumdem actum temporalem, seu ad modicum tempus celebratum. textus est *in clem.* 1. ibi, ad tempus modicum faciẽdas declaramus non extendi,&c.)*de rebus Ecclesiæ non alienan.*vbi, & alibi passim Doctores notant. ergo præfatæ formæ omissio inhibitionis non debent vitiare temporales, quo casu cessat iam regula *l.*4. §. *condemnatum, ff. de re iudicata*, de qua suprà dixi ad inhibitionem perpetuam, imò manet talis inhibitio in meris terminis interlocutoriæ sententiæ, à qua regulariter non appellatur, vt in perpetua diximus solemniter expedita.

Maximè quia per talem inhibitionem ad 33
tempus, & cui satisfieri statim potest, non dicitur ablata iurisdictio, quia quod differtur, non aufertur. textus est *in l. quoties Cod. de precibus Imper. offerendis.* ita in similibus terminis (nempe dum acta ad principem trahuntur, ad quem clericus oppressus confugit) dicit Octauianus Cacherian. *in decisionibus Pedemontanis decisione* 30. *numer.* 18. *ad fin.*

Et huic praxi, & generi inhibitionis as- 34
sentitur Gondizaluus de Paz *in praxi* 5.*part. tomo* 2. *cap. vnico numer.* 14. *versiculo solent tamen nonnulli folio* 58. vbi dicit, quòd nonnulli superiores eo ipso, quòd appellans coram ipsis præsentatur cum Apostolis, si est excommunicatus, solent eidem dare mandatum, quo præcipiunt iudici inferiori, vt per quindecim dies, vel aliud certum tempus excommunicatum absoluat. Vel quando causa est criminalis, vt supersedeat executioni sententiæ per aliquot certum tempus, interim dum acta processus ad ipsos transportentur, quibus visis & inspectis, vel ad inhibitionem perpetuam, vel ad remissionem causæ deueniant, cuius etiam ad idem meminit Zerola *in praxi Episcopali secunda parte verbo appellatio.* §.*nouò quæritur.*

Hanc etiam partem defendere curant nonnulli ex doctrina Andreæ Gaill *lib.* 1. *obseruatione* 144.constituente differentiam inter appellationem à diffinitiua, & ab interlocutoria, vt in illa iudex superior statim cum citatione possit inhibitionem expedire, in ista autem non cuiuis reddit rationem ibi. ex quo constat ante citationem, actorum exportationem, & causæ cognitionem posse inhibere. idem etiam probant ex Staphileo *de literis gratiæ, & iustit. versiculo in commissionibus iustitiæ folio* 333. *versiculo*

nihilomi

nihilominus hoc non obſtãte. qui idem indiſtinctè tenet, itaque practicari affirmat, quibus omnibus conſtare videtur, ab hac inhibitione temporali tanquam ab interlocutoria (ex his quæ ſuprà de perpetua dixi) & maximè cùm canonicè expediri dicatur, etiam non adhibita cauſæ cognitione, appellari non poſſe.

35 Sed his non obſtantibus, contrariam partem de iure veriorem eſſe videtur, vim fieri declarandum, à temporalique inhibitione appellationi deferendum fore, ex d. diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini *ſeſſione 22. cap. 7.* quæ generalis eſt, apta apprehendere quodcumque inhibitionis genus, *ibi*, inhibitionibus poſt appellationem.) & iterum *ibi*, aliter inhibitiones, *&c.*) ac ideo cùm generaliter loquatur, & abſque diſtinctionis fœlere, iſta determinatio, ita intelligenda eſt, *l. emptor §. Lucius iuncta gloſſ ff de pactis l. in fraudem §. vltimo ff. de militari teſtamento.* & quia generalis legum diſpoſitio, & ſtatutorum includit omnes caſus, licèt in vno maior ratio eſſe videatur, quàm in alio. *l. 1. §. quod autem, ff. de aleatori. l. vltima §. vxori, ff. de auro & argent. legato,* & quæ nos latè adduximus ſuprà in c.... quæ huic omnia adiicere poteris. Ergo forma illa deſcripta à iure inhibitionibus cum clauſula irritante; ſcilicet, cauſæ cognitio ex actis proceſſus cum citatione partis, *&c.* pariter adaptatur inhibitionibus temporalibus, cùm ab vtraque idem oriatur inconueniens, quod ius excludere intendit, ne ita de facili inferioris iuriſdictio vilipendatur, tollatur, vel ſuſpendatur, pro quo præſumit ius attentè, & iuridicè proceſſurum; ac
36 ideo maturitas in ſuperiori deſideratur per idem Concilium, tam in admittendis appellationibus ab eo, quàm in decernendis inhibitionibus, vt priùs ex actis cognoſcat, an iure vel iniuria petatur inhibitio. potuiſſet enim hac captioſa via aperta, paſſim & aſſiduè iuris intentio tranſgredi, multoties cupientis, nonnullas ſententias debitæ executioni pertrahi appellatione non obſtante, quæ vix compleretur, niſi huiuſmodi impertinens, cauteloſa & calumnioſa rimula clauderetur, vt conſtat *ex dict. l. Regia 54. titulo quinto, libro ſecundo recopilation.* ibi, *que muchas vezes ſe ſiguen muchos inconuenientes,* &c.

37 Idem etiam expreſsè comprobo ex authoritate ſaltim legis Regiæ 55. & *l. 54. titulo 5. libro 2. recopilat.* vbi diſponitur, quòd etiam auditores ſupremorum tribunalium non expediant inhibitiones, etiam temporales ante exportationem actorum, & cauſæ cognitionem, vt conſtat *ex dict. l. 55.* ibi, *no ſe de inhibition alguna aunque ſea temporal, haſta tanto que el proceſſo ſe trayga a nueſtra audiencia, y ſea viſto en ella, &c.* & iterum, *que ningun Oydor ſe manero pueda dar inhibition perpetua, ni temporal, y ſi ſe lleuare a el en prouiſion la remita a la ſala, para que alli ſe vea portres Oydores.* & *in l. 54.* ibi, *quecantes que los dichos nueſtros Preſidente y Oydores ſobre ello prouean lo miren mucho, y que antes de inhibir, o mandar ſobre ſer, manden nueſtros Corregidores,* &c. *que inbien la raçon dello, &c.* Ex quibus iuribus ſatis matuè à tam grauiſſimis condictoribus latè clarè patet, eandem formam, & eandem ſolemnitatem fore neceſſariò adhibendam inhibitionibus temporalibus, quæ in perpetuis, quæ leges ſatis ſaltim declarant ius commune, & Tridentinum, ſi fortè foret obſcurum hac in parte.

Quod etiam probari videtur ex decreto 38
Concilij Tridentini *ſeſſione 13. de reformatione cap. 3.* vbi prohibetur ad abſolutionem appellantis non procedi, niſi viſis actis ſuperiorum, *ibi*, appellans coram iudice ad quem appellauit, acta primæ inſtantiæ omnino producat, & iudex niſi illis viſis ad eius abſolutionem minimè procedat, *&c.*)

Quo ſuppoſito rectè infertur, vim fieri, 39
ſi appellationi interpoſitæ à temporali hac inhibitione non deferatur, nam cùm formæ, & ſolemnitatis in ea expedienda requiſitæ omiſſio ipſam vitiare conſtet, reddatque nullam; ſequitur, vt exequi non poſſit, ex regula *l. 4. §. condemnatum de re iudic.* ac proptereà appellatio legitima reputatur, & vt tali ei deferendum, vt ſuprà dixi, inhibitione perpetua minùs canonicè expedita, quod omne in hac temporali locum habet. quo ſatisfactum remanet ſecundo argumento contrariæ partis, quo dicebatur, formam à iure requiſitam tantùm obtinere in perpetuis inhibitionibus, quia iura de temporalibus mentionem non faciunt, quia contrarium verius eſſe, probauimus ex ſui generalitate, & virtute, modóque diſponendi.

Nec etiam obſtant cætera, & non pri- 40
mum, cui fateor ea ratione, nempe; modici, & temporalis præiudicij inhibitionem temporalem reddi inappellabilem, quando, ſcilicet; in ea ſeruatur forma à iure inducta, & ſic quando expeditur viſis actis proceſſus, & cauſæ cognitione adhibita, quæ in ea requiruntur, vt dictum eſt; ſecus autem quando in d. forma peccatur, quæ formæ omiſſio reddit actum appellabilem, licèt 41
aliàs inappellabilis eſſet, vt in eodem iudicio momentanæ poſſeſſionis, & remedio *dict. l. 1. Cod. ſi de momentan. poſſeſſione,* &c. in argumento allegatæ, & probant multi relati

à Menochio *de adipiscenda possess.remedio* 4. *à numer.* 844 *cum sequentibus*. Pedemont. *decis.* 25. *num.cr.* 22. Rodriguez *de annuis reditibus lib.*1.*cap.*17.*à num.*66.idem Menoch.*de arbitr. q.*18. *à num.* 6. & in aliis etiam pluribus casibus, vt videre licet per Capicium *decis.* 167.*num.*3. Guido Papæ *decisione* 50. *num.*2. Gratian.*in regula* 326. Afflictis *decisione* 823. cum pluribus aliis infrà suo loco citandis.

42 Et quòd illa requisita pro forma inhibitionis requirantur, probat d.Tri.decretum, *ibi*, seruare teneatur formam, & tenorem sa-

43 crarum constitutionum, *&c.*) cuius omissio generaliter assolet actum vitiare, text. *in l.cum hi §. prætor ff.de transactio.l.hac consultissima circa prin C.de testament. authentica porrectum Cod.de sacrosan.Eccles.cap.cùm dilecta de rescript.cap.Pisanis de restitut. spolia.cap.venerabili de officio delegati*, & latè prosequitur, explicat, & declarat Vantius *de nullita. sententiarum titulo quot & quibus modis nullitas*, &c. *à num.* 48. *cum pluribus sequentibus*, & in specie probat Trident *ibi*, aliter inhibitiones, & processus, & inde sequuta, quæcumque sint ipso iure nulla.) Igitur licèt de per se talis temporalis inhibitio canonicè expedita, ea ratione, de qua in argumento, fiat inappellabilis, tamen si minùs canonicè & absque causæ cognitione expediatur, cùm nulla reddatur, appellabilis efficitur, ex his authoritatibus relatis per regulam *l.*4.*§.condemnatum ff. de re iudi.* de quo latè infrà 3. p. cap.9.à principio.

44 Et minùs obstat quod ex Pedemont. diximus *d. decisione* 30. quia loquitur in multò diuerso casu, scilicet; quando acta transportantur ad Principem de violentia facta à iudice Ecclesiastico cogniturum, in quo extraiudicialiter proceditur, & non seruato iuris ordine, & omnibus eius solemnitatibus postpositis, vt latè probaui suprà cap.1.& præcipuè cap.7 in 1 part quia cùm tunc hæc extraiudicialis defensio illi permittatur, nihil mirum, vt saltim ex vrbanitate, & debita reuerentia Ecclesiasticus interim conquiescat.

45 Nec obstat vltimum ex Andreæ Gaill doctrina constituente differentiam inter inhibitionem emanatam virtute appellationis à diffinitiua, & ab interlocutoria, quæ quidem fallax est, quia in vtraque causæ cognitio requiritur, vt de diffinitiua probat Aretin. *in consil.*75 *diligenter colum.*4. Lapus *allegatione* 161. Roland. à Valle *consil.* 77. *visò numer* 24. *lib.*2. Vitallinus *in tractatu de clausulis, in clausula nihil noua.appell. pendent. num.*23.*versiculo superest nunc.*Couarruuias *in practic. cap.*24. *numer.* 3. Minsingerus *singul. observ. centur.*1.*decisione* 31. Augustt. Beroius *cons.*117. *ex vltima num.*4. *lib.*3. & alij plures relati, & sequuti à Lanceloto Robert. *de attenta.*2.*part.cap* 20. *in præfatione quæst.*4. *num.* 112.*cum pluribus sequentibus.* De inhibitione 46 autem emanata vigore appellationis ab interlocutoria (in qua etiam exactior requiritur causæ cognitio) videre est cæteros tacendo, per Lancelotum proximè loco relato, *numer.*133. *cum sequentibus.* Minùs obstat Staphlei doctrina de stylo testantis, is enim abrogatus stat hodie expressè per dictum Concilij Tridentini decretum cap. 7. sæpe relatum, vt & nos iam probauimus suprà.

Et licèt in puncto iuris resolutio huius 47 quæstionis verissima sit, in disputando, pro qua quondam vti obseruata, vidi pluries in hoc Senatu vim fieri, appellationi à supersessoria,ac inhibitoria temporali vim facere non deferentem, declaratum, postmodum autem cùm inter omnes iudices Ecclesiasticos Ordinarios,& delegatos frequentatus est,& prævaluit stylus huiusmodi inhibitionis temporalis, per Rotam pariter approba- 48 tus,non immeritò etiam illum attendentia suprema tribunalia, vim non fieri quotidie declarant, illi omnino inhærendo, quoad violentiæ cognitionem, de quo stylo inter iudices Ecclesiasticos testantur decisiones Rotæ 402. incipit, *si acter præsens in nouis.* Paul. Æmil. Verall. *decisio.*13.*numer.*4. *lib.*2. Camill. Borell. *in summa decis. titulo de citatione. num.* 497. Zerola *in praxi, verbo, appellatio.* §.2. 1. *p.* Marquessan. *de commiss.* 1.*part. cap.*1. *num.* 32. *cum sequentibus.* Paz *in praxi cap. de forma procedendi in foro Ecclesiastico* 5.*p. tomo* 2.*cap.vnico.num.*14 *fol.*58. Marc.Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. cap.*69. *num.*6. *in fi.*& idem Marquessan. *vbi proximè* 1.*part. cap.*27.*à num.*56 apud quos latissimè de materia supersessoriæ videre poteris. ac propterea vim nullam facere iudicem Ecclesiasticum,negantem delationem appellationi interiectæ ab huiusmodi inhibitione temporali,decernitur in Senatu.

Alia etiam est supersessoria, quæ datur 49 à iudice contra partem, vt interim supersedeatur in aliqua re, seu articulo, quæ etiam absque partis citatione potest reuocari, dùmodo reuocatio intimetur, de qua latè videre poteris Gratian. *disceptat. forensi.* 2. *part. cap* 322.*à num.*1.*cum duobus sequentibus.*& nos suprà c.4.num.101.hac 2.part.

Vnum tamen notandum in hac materia 50 non dissimulabo, vt omnia ea, quæ hactenus dicta sunt circa vtramque inhibitionem, & perpetuam, & temporalem, quæ vt vides, procedunt in appellatione emissa ab earum inhibitionum expeditione, & sic

à iudicibus

à iudicibus eas expedientibus, volo;vt repetas, & pariter extendas in appellationibus interpositis à iudice inhibito, qui virtute alicuius inhibitionis se pro inhibito habet, nam si propterea ab ipso appelletur, & pro delatione appellationis Regia curia adeatur,dupliciter declarari solet. nam siquidem ipse iudex se pro inhibito det virtute inhibitionis à iure permissæ, & solemniter canonicéque expeditæ;tunc vim non fieri declaratur, quemadmodum si appellaretur à iudice expediente, diximus; cæterum si se inhibitum dicat virtute inhibitionis nullæ,
51 & minùs legitimæ, ac non canonicè expeditæ, tunc tertium genus decreti solet decerni, nempe, *que reassumiendo la iurisdiction no haze fuerça, y no la reassumiendo la haze otorgue y reponga,&c.*) iuxta ea quæ notant communiter Doctores, præcipuè Abb. & Felin. *in cap. significantibus de officio delegati.* & Capicius *decisione 1.num.27.cum sequentibus,* vbi latè tractatur, quando possit iudex, qui à se iurisdictionem abdicauit, iterum reassumere. Et nos copiosè suprà c.5. in 1.p.

52 Hic & ordine successiuo difficilis illa se offert discutienda quæstio; ad quam namque curiam supremúmque tribunal ipse appellans debeat confugere, ac recurrere pro delatione appellationis emissæ ab inhibitione expedita ab vno iudice Ecclesiastico,existente sub districtu vnius tribunalis Regij contra alium iudicem, degentem in districtu alterius,& vt in re hac perfunctoriè agatur, tres casus debes distinguere, siquidem namque appellatur ab expeditione inhibitionis tantùm, aut à dante se pro inhibito, aut ab expeditione, & datione se pro inhibi-
53 to simul.Primo casu dicendum esse puto,ad eam curiam recurrendum esse,sub cuius districtu inhibens deget. enimuerò si ab expeditione inhibitionis ab ipso facta appella-
54 tur,& non ab effectu; coram ipso necessaria appellatio proponenda est, & præsentanda, vt notat Philipp. Franch. *in cap.si iussus. col.4. de appellat.* Bald. *in l. apertissimi. columna 1. Cod. de iudiciis.* & alij relati per Marant. *de ordine iudic.6.p. titulo de appellat. num. 121. cum sequentibus.* Innocent. *in cap. fin. in fi. de appellatio.* Abb. *in cap. suggestum 15. sub n. 4. de appellat.* Franch. *in cap.vt debitus, de appell. sub num.1. nota. 3. & quæst. 3. num. 12.* & ibi Cardin. Alexand. *num.* 8. latè ipse Franch. *in d.c.fi. sub num.17.* Card. Alexand. *sub n.11. de appellatio.* Speculator *titulo de appell.§.nunc dicamus. num.* 10. *lib. 2. fol.* 194. Papiens. *in forma appellat. à sententia diffiniti in gl. coram vobis num. 11. versic. quinto queritur. fol.406.* Socin. *cons.39.capio primum.sub num.32. lib.4.* Rota *decis.* 50.*aliàs* 29 *si appelletur sub num.1. de appell. in nouis.* Gramatic. *decis.* 36. *solen. num.76.* Ioan.Ferrat.*tractatu de appellat.lib.2. cap.3.num.*130. *tomo* 5. *fol.*68. Nicell. *tractatu de concord. glossa concor.* 6. *fallen.* 44. *num.* 85. *tomo* 18 *fol.*195. Vestrius *in praxi lib.7. cap.3. num.27.* Grauatius *in additio.ad cum num.57.* Lancelot. *de attenta.2.part.cap.12. amplia.15. num.1.d.limi.50.n.*184. Petrus Surd.*cons.*228. *num.1. lib.2.* Escacia *de appella. q.6. num.1.* qui *num.6.* dicit aliter nullam esse appellationem, nec suspendere.tenet Franch.*in cap. cum sit Romana 5. num.6. & cap.fi. sub n.17.* Cardin. Alexand.*sub numer.11. de appellat.* Grama.*d.decis.36.num.77.* Lancelot.*de attenta. d. cap.12. ampliatione 5.n.2.& 3.& lim.50. num.7. & n.*184.

Et licèt de iure in tribunali, & præsentia 55
iudicis debeat præsentari secundùm Surdum *cons.*228. *sub numero 1. lib.2.* & alios passim: tamen de stylo sufficit, vt in officio notarij schedula appellationis præsẽtetur,postmodum legẽda iudici, de quo testatur Escacia *vbi proximè num.* 40. & passim alibi, vide cap.2. n 80.suprà hac 2.p. cui appellationi si non defert, subintrat violentia, de qua sola, & de quo solo oppressus appellans conque- 56
rendus est in tribunali, actúsque oppressionis, & violentiæ integer & perfectus est tunc absque alterius dependentia, quia ab eiusdem iudicis facto tantùm appellatur, ab expeditione, scilicet, & eius tantùm facto, prout est violentia,conqueritur. ergo de primo ad vltimum sequitur,vt curiæ,sub cuius districtu hic degit,de cuius violentia tractatur, pertineat ista cognitio, *iuxta l.39. tit.5. lib.2. recopilati.* ibi, *declaramos que los tales processos vaian acada vna de las dichas audiencias, debajo cuios limites estubiere el juez Eccleſiastico, y alli se determinen por los Oydores della,*&c. *iuncto c.fin. & ibi gloss.de foro compet.c.si peccauerit 2.quæst.1.c.placuit 6.quæst.3. c.1.* vbi gloss. & omnes *de raptorib.* text. *in l.1. Cod.de iurisd. omnium iudic. l.1. & l.si cui §.penult.ff.de accusatio.authentica qua in prouincia Cod vbi de crimine agi oporteat cap.1. l. solent ff. de custodia reorum l.1. vbi senato. vel cleri.* cum aliis, maximè cùm delinquere dicatur iudex appellationibus legitimis non deferens *c. de priore de appellatio.* & vt delicto infligitur à iure pœna, scilicet, depositionis in criminalibus causis, in ciuilibus arbitraria, gloss. *verbo de tanto excessu. in d.cap.de priore.* per text. *in cap. aut decreto 2.q.2.*text.*in l.quoniam iudices C.de appellationibus,* Philipp. Franc. *in d.c.de priore colum.fin.* Ludouicus Romanus *cons.*5001.*colum.1.* Marant.*vbi proximè n.*199. & ad propositum mirabilis est doctrina Aloys. Riccij *in praxi d.*326 quæ attendenda est pro huius membri resolutione.

57 Et mirificè magísque in specie facit ad propositum resolutio illius celebris quæstionis, quam latè tractant Albericus *in l. hæres absens §. Labeonem.* & ibi Iacobinus de sancto Georgio *num.* 1. Curtius iunior *num.* 2. & Lancelot. Deci *ff. de iudic.* Paul. Castren. *in leg. si vt proponitur,* & ante eum Bar. & Iacob. de Aren. *num* 2. *ff. de fideiussio.* Marsilius *singulari* 404. *incipit forum. & in l. vnica n.* 252. *C. de raptu virgi.* Angel. *de malefic. in verbo existens Florentiæ. num* 2. & ibi Angel. *in additio.* Felin *in c. fi. de foro compet. n.* 15. Gabriel *conclus.* 1. *lib.* 7. *num.* 27. *in* 8. *ampliat.* Marsil. *in l. si. num.* 209. *ff. de iurisd. omn. iudic.* Abb. *in d. cap. si num.* 27. Marian. Socin. *in cap. postulasti, de foro compet. num.* 4. Dueñas *regula* 378. *in* 3. *ampliatione.* Placa *in Epitome delictorum c.* 15. *num.* 16. *&* 17. *lib.* 1. Prac. Conna. *tit. de inquisitione num.* 16. *vers. subiungit tamen alio casu.* Remigius *de immunit. Ecclesiæ fol.* 116. *in* 5. *full. num.* 3. Clarus *in practi. crimi. quæst.* 38. *versiculo item quæro.* Bonacosa *in commun. opin.* 1. *part. vers. mandans fieri delictum, pag.* 109. *in* 4. *colum.* Foller. *in pract. crim. verbo, audiantur excusatoris, num.* 103. scilicet; quo districtu punitur, & conuenitur, is, qui existens in vno territorio mandat alicui, vt delictum committat in alio, in quo stat, resolutio est secundùm Prosperum Farin. *in pract. crim q* 7. *num.* 48. *vers. quid tandem dicendum.* 1. *tomo*; quòd quando sumus in casibus, in quibus affectus puniatur, etiam si non sequatur effectus, & sic vt in solo mandato sit perfectus actus delicti, etiam si nondum in effectum, & executionem mitteretur; tunc ad iudicem degentem in districtu, vbi mandatum gestum est, vbi est mandans, delicti cognitio pertinet, Prosperus in hoc sequutus est Angelum, *de malefic. d. verbo, existens Florentiæ, num.* 2. *in fi.* Petrum à Placa *in Epitome delictorum d. cap.* 15. *num.* 16. *&* 17. vbi hanc opinionem communem dicit, & sequitur Practi. Conradi *d. titulo de inquisitione. num.* 17. *in fin.* Alexand. *consilio* 126. *num.* 13. *volum.* 3. Igitur quando appellatur à mandato de inhibendo, facto iudici existenti in alio districtu, quantumuis nondum sit in executionem, & intimationem missum, quia ab expeditione sola posse appellari aliquando, diximus suprà, & si non deferat, ipse iudex inhibens dicitur vim commisisse, & sic hic articulus violentiæ de per se perfectus est, sine commixtione, & continentia alterius alibi facti. ergo cum totum inueniatur gestum sub illo districtu, vbi iudex inhibens est, eius suprema Curia erit adeunda pro tollenda violentia. Riccius *vbi suprà. in num.* 56.

58 In secundo autem casu, quando scilicet tantùm appellatur à iudice inhibito, qui postquam sibi inhibitio intimata fuit, dixit se inhibitum, idem quod in proximè præcedenti respondendum est, ex eisdem rationibus, & authoritatibus, quæ pariter in vtroque militant, nempe; vt tribunal sub cuius deget districtu, de eius violentia cognoscat, solùm enim quæritur, vt vis tollatur, & hæc à nullo alio commissa reperitur, quàm ab hoc inhibito tantùm, qui legitimæ appellationi ab eo emissæ deferre, recusauit, & sic ab eo solo actus hic pendet, isque solus, non alius cogendus est, deferre. Hic enim articulus violentiæ perfectus inuenitur, & simplex nullo alio admixto, & absque continentia alterius, ergo ei soli tribunali supremo pertinebit cognitio violentiæ, sub cuius districtu, & territorio stat iudex Ecclesiasticus illam committens. videnda doctrina Riccij *in praxi Eccles. d. decis.* 326.

Tertio autem casu, quando scilicet vnus 59
iudex existens in vno territorio, effectualiter expediuit inhibitionem contra alium iudicem existentem in alio, qui inhibitioni obtemperauit, & ab vtriusque iudicis Ecclesiastici inhibentis, & inhibiti facto simul appellatur; tunc maior extat difficultas; ad quam namque supremam curiam pro tollenda violentia recurrendum sit. Siquidem ad vtrãque nullo modo possit, cùm illa duo commixta, & complicata habent necessariam consequentiam ad principium, vt causa scilicet, à causato, effectaque sunt vnum continens, & vna causa, cuius continentia 60
diuidi non potest. *l. nulli. C. de iudiciis.* text. *in cap.* 1. *de causi poss. & propriet.* text. *in c.* 1. *§. Papa, de sequestratione poss. & fruc.* & quòd vtrobique notatur per Doctores, maximùmque sequeretur absurdum si in diuersis tribunalibus singula diuisione facta vehementur. potuisset namque, ex eadem causa & negotio diuersas, & contrarias declarationes fieri, cõcurrerétque vnius tribunalis decre- 61
tum cum alio alterius, quod magnum foret inconueniens, ortúmque, & non admittendum absurdum, secundùm tradita per Felinum *in c.* 1. *de præscript.* Socinus *in cap.* 2. *de mutuis petitionibus, versiculo octauò fallit.* & per Isi & Decium *in l. si mancipati. C. de collatione bonorum.* & latè traditis per Bossium *de foro competen. num.* 110. *cum sequentibus.* Prosperum Farinac. *in pract. crim.* 1. *tomo, titulo de inquisitione q.* 7. *n.* 48. *vers.* 3. *est ratio.*

Propter quod vitandum affirmandum ar- 62
bitror, vtranque curiam supremúmque tribunal competens esse cognoscendi infolidum, de violẽtia super toto negotio, & causa, & vtriusque iudicis Ecclesiastici facto, à quo simul appellatio emittitur, ita vt sic sensus, quòd idẽ tribunal cognoscat, & adeatur,

cuius

cuius diſtrictu degit iudex Eccleſiaſticus à quo appellatio proponitur, & ſic ſi coram iudice inhibente contingat eam interponi ab expeditione inhibitionis,& à datione pro inhibito, eius virtute iudicis inhibiti ſimul pro delatione ea curia adeunda eſt pro tota cauſa, ſub cuius diſtrictu deget, & econtra, iuxta doctrinam huic ſimilem relatam per Ioan. Andr. & Philipp. Franch. *in regula in obſcu.de reg.iur.in* 6. Abb. *in cap.ſi. num.*25. *de for.compe.* Bald. *in leg.ſi quis non dicam rapere, colum.*3.*C.de Epiſcop. & cleri.* Marſil. *in l.vnica num.*100. *C.de raptu virgi. & in l.ſi. num.*110.

63 *ff. de iuriſd. omnium iudic.* de eo nempe; qui exiſtens in vno territorio,ſeu diſtrictu,emiſſa ſagitta,ſeu ſclopo,aliquem in alio territorio occidit, vt hoc caſu vterque iudex ſit competens, ſecundùm præfatos Doctores, & contra Bartol. & Felin. aliud ſentientes communem eſſe opinionem teſtantur Abb. *dict.num.*25. Alberi.*in* 4.*p.ſt.at. quæſt.*79. Nillus *de banni. in* 2.*p.* 1.*temp. quæſt.* 8. Clarus *d. q.*28. *verſ. item pone.* Practi.Conradi.*titulo de inquiſitione n.*16. *verſ Ab.tamen vſque ad num.*

64 17. Farin.*vbi proximè. num.*46. & facit etiam illud mandantis & mandatarij delictũ committi in diuerſis territoriis exiſtẽtibus,quando ſcilicet; non ex ſolo mandato perficitur delictum, vt ſuperiùs diximus; ſed quando poſtquam illud cum effectu commiſſum eſt, vt tunc vtriuſque territorij iudex competens ſit ad cognitionem delicti, vt videre libet.per Proſperum Farin.loco proximè citato *num.*48. *ad ſi. & per totum.* Quid autem ſit dicendum de violentiis commiſſis à duobus iudicibus ſe inuicem inhibentibus in diuerſis territoriis, ſeu diſtrictibus exiſtentibus, inferiùs dicemus commodiori loco.

65 Succedit nunc,vt inquiramus de violentiis contingentibus circa inhibitiones inter ordinarios Eccleſiaſticos,& cõſeruatores delegatos,ſiquidẽ inter ipſos lis, & controuerſia oritur ſuper competentia iuriſdictionis, cui nam alicuius rei,vel cauſæ cognitio pertineat? In quo maxima confuſione reperio, fuiſſe loquutum Ceuallos, à quo vix veritas deduci poteſt, quatenus attinet ad articulum violẽtiæ. Nos autem diſtinguentes conſideramus, aut inhibitio expeditur à conſeruatore,cognoſcere volente de aliquo negotio contra iudicem ordinarium, qui pariter cauſam ad ſe pertinere,dicit,à qua inhibitione appellauerit pars certans circa conſeruatorem non compariturum, vel non conueniendum, & ſic eius iuriſdictionem declinans. In quo abſolutè loquendo Ceuallos 4.*p. communium opin.quæſt.*897.*num.*441. *cum duobus ſequentibus*; affirmat, vim fieri, nulla facta mentione appellationis,an ſcilicet; appellatum, vel appellandum ſit ab inhibitione, nec aliquo probato circa illegitimitatem appellationis, cùm vt omnibus notum eſt, ſit, pars magis eſſentialis ad hunc articulum violentiæ(de quo agimus.)nam ad hoc vt vis detegatur; priùs inquiritur an fuiſſet appellatio legitima, legitiméque interpoſita necne, vt in cap. 2. à num. 64. ſuprà hac prima parte probaui, & in proœmio, & conſtat ex diſcurſu operis totius. quapropter abſolutè & genericè loquendo,ſi appellationi ab huiuſmodi inhibitione emiſſæ iudex conſeruator non detulerit, vim nullam facere affirmo, cùm à ſententia merè interloquutoria proponatur abſque aliqua qualitate à Conc. Trid.appellationi requiſita,à qua minùs eſſe legitimã appellationem ad principium huius quæſtionis, ſeu capituli, ſatis probatum reliquimus,quod non repeto,ſed potiùs quæ ibi adduximus, pro repetito habeas.

Quod tamen fallere, aio, ſi aliqua nullitas in ipſa inhibitione expedienda,interceſſiſſe, dicatur, vt ſurſum tam circa inhibitionem perpetuam, quàm circa temporalem diximus. quo caſu illa conſiderari queit, quando ſcilicet, ipſe iudex conſeruator nullam priùs, vel non ſufficientem, (prout neceſſarium eſt) fecit probationem, ſeu informationem qualitatis ſuæ iuriſdictionis,nempe; manifeſtæ & notoriæ iniuriæ, & violentiæ, in quo ſolo eius iuriſdictio fundatur. text. *in cap.*1. *de officio & poteſtate iudicis delegati lib. 6. cap. ſi. eod. titulo.* Concil. Trident. *ſeſſ.7. cap.*14. *& ſeſſ.*14. *cap.*5. *& l.*1.*&* 2.*tit.*8. *lib.*1. *recopil.* non autem aliter, aliàs, vel alio modo, vt probat text. *in d. cap.ſi.* ibi, decernimus, vt ſi de aliis, quàm de manifeſtis iniuriis, & violentiis ſcienter ſe intromiſerint, ſeu ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo per vnum annũ ab officio ſunt ſuſpenſi,*&c.*) 66 67

Et idem probãt cætera iura,qualitas namque attribuens iuriſdictionem (velut eius fundamentum)ante omnia neceſſariò diſcuti,& probari debet. *l.*2. §. *ſed ſi dubitatur. ff.de iudicijs. l.ſi quis aliena, eodem titulo l.* 1. §. *ait prætor ff.ne quid in flumi.pub. l.*1. §.*docere, ff. vi bonorum raptorum.* Bart. *in l.multum ff. de conditionib.& demonſtra.& in l.ſi finita.*§. *Iulianus. ff.de damno infecto.* Paris de Puteo *de ſyndicatu.* §. *iudices puras, columna* 3. *verſ. iudici ſemper,num.*3. cum aliis relatis ab Andrea Gaill *in tractatu de pace publica cap.*13. *num.*12. *cum ſequentibus, lib.*1. imò & quod magis eſt, licèt ad tribuendum iuriſdictionis exercitium ſatis ſit,quòd in libello deducatur qualitas iuriſdictionem tribuens, licèt de eius veritate dubitari poſſit,prout notat Anton.de Butrio *in c. caterum, verſ. venio ad gloſſam de iudicijs,* 68 69

ſequutus

sequutus à Nicolao Milis *in repertorio, verbo, iudex, qui vult procedere.* Lapo *allegatione* 59. *in Dei nomine. versiculo quæritur, & allegatione* 65 *incipit, nunquid post princ.* Angel. *consilio* 6. *incipit, dictum statutum. n.* 6.

70 Quod quidem non procedit, nec sic allegata qualitas in libello attenditur, etiam ad iurisdictionis exercitium; quando à principio qualitas huiusmodi ad impediendam iurisdictionem ex aduerso negata sit, quia tunc debet saltem summariè, plenè tamen probari, secundùm communem Doctorum opinionem, de qua testantur Alex. *consilio* 1. *num.* 8. *lib.* 5. Felin. *in cap. si clericus laicum. columna* 2. *versiculo prima conclusio, de foro competenti.* Aimon Craueta *cons.* 196. *& si abunde. colum.* 2. *in fi.* Aflict. *decis.* 197. *incipit, plures.* Prosp. Farinac. *in pract. crim.* 1. *tomo quæst.* 8.

71 *num.* 85. *cum sequentibus.* iurisdictionisque defectus nullitas maior, aliis omnibus semper reputatur, *clem. vni. de sequestr. poss. & fruc.* Angelus *in l. non erit.* §. *dato ff. de iureiuran.* Feli. *in cap. ex parte el* 2 *fall.* 7. *de officio delegati, & in rubr. de foro competen. versiculo tertium fundamentum, & in cap. pastoralis. versiculo amplia etiam de exceptio.* Alexan. *cons.* 79 *in causa & lite. in fi. lib.* 7. Dominicus *in cap. tua.* per text. ibi *de officio Vicarij.* Abb. *in cap. causam quæ. in* 3 *. nota. de rescriptis.* Eguidius *cons.* 207. *auditor circa fin.* Felin. *in c. cùm olim, col.* 7. *de re iud.* dicitúrque incurabilis & insanabilis defectus secundùm Staphileum *in tract. de literis gratiæ & iusti. fol.* 145. & alios relatos per Vantium *de nullitate sententiarum ex defectu iurisdictio. & vnde, &c. à princ.* vbi plurima huic nullitati attributa congessit, ergo si de ea debet priùs constare, vt dixi, si non con-

72 stat, inhibitio non valet, nec canonica dici potest, cùm ab eam non habente expediri, non possit ex his, quæ latè Lancelot. *de attenta.* 2. *p. cap.* 20. *in præfatione à principio.* & probatur expressè *in d. Trident. decreto sess.* 14. *cap.* 7. ibi, priuilegiis, exemptionibus, conseruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus, aduersus præmissa nequaquam valituris, *&c.*)

73 Igitur euidenter procedit regula, seu potiùs limitatio, quam superiùs ad inhibitionem perpetuam, & temporalem posuimus; vt per inhibitionem nullam ex aliquo iuris capite, & sic non canonicam, iustificetur appellatio, eáque legitima reddatur, etiam in casibus aliàs non appellabilibus, *ex l.* 4. §. *condemnatum ff. de re iudi.* vt latè ibi probaui. faciatque attentatum iudex, qui eam sententiam exequitur ex his, quæ tradit Lancelot. 2. *part. c.* 12. *de attenta. limit. ... per totam.* Curiáque suprema pro violentia adhibita, eam interuenisse, declarabit, appellationique esse deferendum. Aliter etiam hoc eodem themate retento isthæc appellatio consideratur legitima, si orta controuersia competentiæ iurisdictionis, iudex conseruator minimè 74 conquiescens in causa de facto procedat ad vlteriora, inhibendo anteaquam iuxta Concilium Trid. ab arbitris hæc competentia terminetur, nam cùm eius decreto expressè disponatur, tradatúrque pro forma, vt inter ordinarium & conseruatorem orta controuersia per arbitros electos terminetur, & interim quiescant in causa, *in sess.* 13. *cap.* 5. ibi, aut si qua inter ipsos iudices, conseruatorem, & ordinarium controuersia super competentia iurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec super suspensionis, aut iurisdictionis competentia fuerit iudicatum, *&c.*)

Et tunc à tali inhibitione emissa appellatio dupliciter potest legitima reputari. Primò, quia à iudice conquiescere debente, & ad vlteriora procedente, appellatio etiam iure ciuili admittitur. text. est *in l. siue pars,* 75 vbi notatur *C. de dilationibus.* text. *in c. significante, de appella.* vbi Philipp. Franch. & alij. Et quia à iudice, qui post oppositam sibi exceptionem declinatoriæ ad vlteriora procedit, licitè posse appellari, notant omnes *in authentica habita.* per glossam ibi *C. ne filius* 76 *pro patre.* & notat Philipp. Franc. *in cap. ex parte,* vbi latè, *de appella.* ergo in nostro casu idem est dicendum. Et probatur etiam ex his, quæ latè prosequuti sumus suprà hac 2. p. c. 6. num. ... & infrà 4 p. c. 13. per totũ de appellatione ab inordinato processu emissa, iunctis verbis Concilij Tridentini *in d. c.* 5. (nequaquam in causa procedatur, donec super suspensionis vel iurisdictionis competentia fuerit iudicatum, *&c.*) quibus verbis ordinem procedendi describi constat.

Deinde quoniam isthæc sic expedita in- 77 hibitio est nulla, cùm expendatur tempus, quo iudicis officium debet conquiescere, & est actus attentatus, ita tenent Philip. Franc. *in d. c. significante de appell. num.* 5. decisio Rotæ 37. aliàs 406. *nota, quòd si iudex. num.* 2. *de appellati. in antiq.* Nicolaus Milis *in Repertorio, in verbo, iurisdictio sicut. fol.* 194. & quod sit ipso iure nullus, sicut gestus post appellationem legitimam, vel recusationẽ, tradit Probus *in addi. ad Ioan. Mona. in rubr. vt lite penden. in 6.* & est decisio inter resolutas per Thomam de Tanis 108. incipit *in eandem.* Parisius *consilio* 106. *Bonifacius num.* 14. *lib.* 4. Bald. & Cinus *in d. l. siue pars C. de dilation.* Lapus *allega.* 2. *sub num.* 7. Rota *in decis.* 37. ergo cùm sit inhibitio nulla; appellatio ab ea legitima debet reputari, & per consequens vim fieri manifestam, si ei non defe-

ratur,

ratur, in Senatu declarandum, ex his, quæ dicta sunt hoc capite millies.

78 Quod adeò procedit, vt iudex Ordinarius nullo modo teneatur, parere huic inhibitioni, sic de facto expeditæ, cùm conseruator dubiam, delegatus verò fundatam, & radicatam habeat à iure iurisdictionem, ita Rota *decis. 58. de appellatio. in nouis. & decis. 75. eodem titulo in antiquit.* Surdus *cons. 424. numero 35. lib. 3.* Decius *consilio 460. num. 20. lib. 3.* Corneus *numero 25. lib. 3.* Parisius *consilio 168. num. 9. & 21. volum. 3. num. 1.* Socinus iunior *cons. 43. volum. 4.* Mandos. *in tract. de inhibitio. quæst. 28. num. 2.* Roland. *cons. 77. num. 26. volum. 2.* Vantius *de nullita. ex defect. iurisdi. num. 142.* Cou. *in practicis.*
79 *quæst. 24. num. 3.* cùm idem sit iudicandum de inhibitione nulla, minùs solemniter & minùs canonicè expedita, sicut de iniusta, & contra ius, vt ista, est euidenter text. *in cap. 2. de in integ. resti.* & ibi Abb. *num. 5.* Paul. Parisius *loco proximè citato. num. 11.* Surdus *consilio 224. cons. 34.* Marta *de iurisdictione 2. part.*
80 *cap. 4.* vbi explicat, an quilibet iudex possit cognoscere, an sua sit iurisdictio, & an possit ab altero inhiberi, tenet in terminis huius fundamenti Ceuallos 4. *p. communi. opinion. quæst. 897. num. 855. cum sequentibus.*

Ad id etiam bene ponderanda loca Concilij Tridentini *sess. 7. cap. 4.* ibi, inhibitionibus aduersus præmissa nequaquam valituris.) *& in d. c. 10. sess. 24.* ibi, nulla inhibitio executionem quoquo modo impediat.) *& in cap. 1. sess. 13.* ibi, nec Episcopus, seu Vicarius appellationi huiusmodi tanquam friuolæ deferre teneantur, sed ea, ac quæcumque inhibitio ab appellationis iudice emanata, non obstante, ad vlteriora valeat procede-
81 re, *&c.*) Ex quorum iurium & decretorum verbis expressè constat, friuolis inhibitionibus, & contra ius expeditis nequaquam parendum esse; quod etiam aduertit Ceuallos loco citato. quæ decreta, vel saltim alia similia eiusdem Trid. nempe; *cap. 10. sess. 24. de reformat. & cap. 14. sess. 25. de reformatione*, voluit intelligere, & interpretari Gondizalu. de Paz *in praxi 5. part. tomo 2. cap. vnico nu-*
82 *mero 141.* secundùm intellectum & interpretationem à nobis suprà num. 26. traditam textui, *in cap. Romana. § sin autem post sententiam, de appella. in 6.* dum probauimus, textum illum, dum disponit, inhibitione expedita à superiori in casibus à iure aliàs inappellabilibus parendum esse, & supersedendum in executione sententiæ, à qua appellatum est; procedere, quando iudex superior vltra causæ cognitionem requisitam a iure quibuslibet inhibitionibus; in his, quæ expediuntur in casibus, quibus à iure prohibetur, appellari simul cognouit; an appellatio admittenda sit, vel non, secus autem quando iudex superior, hanc causæ cognitionem simul non adhibuit.

Quæ interpretatio verissima est, & te- 83
nenda generaliter. de quo 3. part. cap. 14. à num. 68. tamen quatenus Gondizal. de Paz ibi affirmat, illa decreta Concilij pariter esse intelligenda, iuxta illam, ita vt Episcopus, vel eius Vicarius supersedere teneantur in executione illarum sententiarum, (de quibus in d. Trident. locis) intimata sibi inhibitione cum præfata causæ cognitione, expedita; ille nimis perperam fallitur, cùm illis decretis, & casibus permissum sit, Ordinario exequi, & non obtemperare inhibitiones ob illorum decretorum specialitatem, & expressam prouidentiam.

Etenim licèt singula iura tam Concilij, quàm cap. *Romana* procedant inhibitionibus, & casibus prohibitis appellare, diuersa tamen sunt in dispositione. quoniam Tridentini decreta non se continuêre sub terminis & limitibus *d. cap. Romana §. sin autem.* sed vltrà procedunt, clarissimè prouidentia, vt his in casibus nulla inhibitio executionem impediat, quominus ad vlteriora procedatur ex his, quæ adducit Lancel. Robert. *de attentat. 2. p. cap. 20. num. 11.* vt quando 84
Principes mandant, quòd non obstante inhibitione aliquis reintegraretur in possessionem, vel aliquis alius actus explicaretur, nulla inhibitio arctat, sed amittat vires suas, & ea expressa ad vlteriora valet procedi absque metu attentati, vbi in id rectè nonnullas applicat doctrinas, & fundamenta, quæ dispositio cùm non inueniatur in casu text. *in d. §. sin autem*, nihil mirum, vt diuerso iure censeatur, & inhibitio canonicè, & debita causæ cognitione expedita suum debitum effectum fortiatur, vt dictum est.

Ideoque omnes inhibitiones, quantum- 85
uis canonica causæ cognitione expeditæ, cõprehensæ, & exclusæ censentur in dictorum decretorum casibus, vt clarè demonstrant. Maximè ex natura & virtute dictionũ, quibus vtũtur, prout est dictio (nulla) dictio (quęcunque) & dictio (quoquo modo) vt de dictione (nulla) quæ cùm sit negatiua vniuersalis, seu generaliter concepta, totum excludit, latè dicit Decius *in consilio 3. diligenter, columna 4. num. 4.* latiùs Tiraquell. *in l. boues. § hoc sermone in 7. limitatione, num. 4. ff. de verborum signifi.* Rolandus à Valle *in tractatu de lucro dotis, quæst. 31. num. 7.* & Alciat. *cons. 6. num. 17. lib. 4.* & de dictione (quicunque:) 86
quæ est apta comprehendere omnes casus, etiam expressis maiores. Felin. *cap. de quarta num. 15. de præscription.* Gome. *in reg. de triennali, quæst. 2.*

quæst. 2. versiculo tamen is, Crescentius *decis. 1. de priuilegijs.* Cæsar de Grassis *decis. 1. & 6. & decis. 2. num. 3. 4. & 5.* cum allegatis per eum
87 *eodem tit. de priuilegijs*: dictionem autem (quoquo modo) includere ea, quæ aliàs non comprehenderentur, affirmat Decius *cons.* 373. *num. 5.* per textum *in cap. ad nostram.* vbi gl. *de probationibus. verbo, quoquo modo fecit. l. penultim. de testam. mili. l. his solis de condictione indebiti. cap. si perfodiens, de homicidio.* & idem Decius latè *in d. c. ad nostram.*

88 Nunc & alia inest intricata tollenda difficultas, quisnam iudicum, quibus diuersa rescripta Romana è Curia emanata, super causa appellationis, per vtramque partem in eadem causa, ab eadem sententia, vel à diuersis interpositæ, séque inuicem inhibentium, violentiam facere dicatur, appellationi à tali inhibitione interpositæ non deferens, (de materia hac in genere huius quæstionis videndi sunt scribentes *in c. vt debitus honor. de appellationibus. & in cap. 1. de rescriptis. & in cap. pastoralis eodem titulo.* & alibi passim.)

89 Ad eius tamen veram cognitionem notandum esse moneo, vni tantùm ipsorum iurisdictionem in totum, & in solidum pertinere, cúmque tantùm de causa cognituru, vt notatur ab omnibus *in d. cap. vt debitus & d. c. 1. & c. pastoralis*, ipsum igitur, qui iurisdictione caret, eo quòd suo rescripto vti non potest, quia alterum prævalet, inhi-
90 bere nullo modo potest, cùm deficiat anima inhibitionis, iurisdictio, iuxta ea quæ latè per Lancelotum *de attenta. 2. p. cap. 20 in præfatione. quæst. 1. à num. 22.* Gaspar Guill. *in Rotæ decis. 219. part. 3.* Marta *in compilat. decis. tomo 1. titulo de inhibit. cap. 7. & c. 8.* & post alios Cardi. Tusc. *pract. conclu. tomo 4. littera I, conclus. 141. num. 6.* Alexand. *cons. 60. lib. 7.* eiúsque inhibitio nulla sit ex huiusmodi iurisdictionis defectu, & eodem Lanceloto, & his, quæ suprà hoc c. dixi, succedit, cùm appellatio legitima sit, quam iustificat nul-
91 litas, vt vim faciat manifestam, instando pro actus nulli executione, ideo deferendum declaratur. Econuerso autem, cùm apud alium iudicem tota remaneat iurisdictio, ac totius causæ in solidum cognitio, nulli fit iniuria, nec violentia, ea vtendo, & canonicè inhibendo, iuxta regulam, *qui iure suo, de regulis iur. in 6.* quare huic iudici causam remittendam, vt ad vlteriora procedat, in Senatu declarabitur, pariter & vim non facere appellationi ab eo, eiúsque inhibitoria interpositæ non deferente, cùm à iusta, & canonica inhibitione, tanquam ab interlocutoria mera non appellare, probati surfum à principio huius capituli.

92 Quomodo autem cognoscetur, quis iudicum habeat iurisdictionem, qualéque horum duorũ rescriptorum prævaleat, an fortè temporis anterioritati sit standum? Et breuibus resolue: quòd ad hoc vt secundum rescriptum etiam de priori non faciens mentionem, ei prævaleat. Tria simul circa ipsum concurrere debent necessariò: prior, scilicet; præsentatio coram suo iudice, prior citatio eius virtute emanata, & prior citati exceptio; nempe; quando citatus virtute se-
93 cundi rescripti excipit de suo rescripto, allegando aliud se habere, & hoc anteaquam illud suo iudici præsentaret, quia his tribus requisitis, simul concurrentibus in secundo rescripto, ipsum prævalebit, *iuxta c. vt debitus honor. de appellat.* eiúsque communem intelligendi modum, communémque conclusionem quam sequuntur ibi Abb. Panormit. Perusinus, Prepositus, & Decius, & hos Martinus Nauarr. *in prælectione cap. cùm contingat 13. causa multa. in princ.* quam etiam probant Panor. Immola, Felin. Deci. & Ripa *in cap. 1. de rescriptis.* & an etiam vera sit, quando rescriptum primum præsentatum erat generale, secundum verò præsentatum speciale, vide eundem Nauarr. *ibi*, vbi etiam de aliis dubiis videbis.

94 Supradicta resolutio à nobis tradita, vt ille iudex vim faciet, cui iurisdictio non competit, eiúsque rescriptum reuocatum; non solùm verissima est, quando iam determinatum sit, quale eorum debeat prævalere, quod ita fieri solet, vt si sunt diuersi iudices impetrati, & primi declarauerunt, ad se spectare iurisdictionem, secundi etiam idem fecere, vel quia primum rescriptum reuocatum est per secundum, vel alia causa, siue dubium sit in facto, siue in iure, poterunt simul, & semel cognoscere, an sua sit iurisdictio, si neuter eorum alteri vult, hanc competentiam terminandam cedere; si autem ita simul cognoscentes discordant, eligendi sint arbitri, vt hoc faciat, text. *in cap. pastoralis de rescriptis.* per quem ita tenent Innocent. Antonius de Butrio, Abb. Felin. & Decius *in eodem cap. pastoralis.* quos etiam sequitur Marta *de iurisdictione 2. part. cap. 4.*
95 *num. 13. & 14.* cùm generale sit, vt quilibet iudex possit cognoscere an sua sit iurisdictio, vt de delegato probatur *in l. præscriptione C. si contra ius vel vtilitatem publicam*, vbi Bart. & est casus *in cap. super literis de rescriptis in fi. & d. c. pastoralis*, vbi Innocent. *& in cap. ex parte.* vbi Abb. *in 3. nota. eodem titulo.* de quo & aliis cæteris iudicibus Marta videndus *loco proximè relato à prin.* Sed etiam procedit adhuc præfata resolutio, quando nondum ita determinatum sit, quia ex referi-
96 ptorum

ptorum,& proceſſus inſpectione ſatis notoriè apparebit in Curia, cuius iuriſdictio ſit, qui nam ea careat, vt articulus violentiæ, & detegi,& determinari, queat,quale ſit anterius reſcriptum, quale prius præſentatum, quale prius exceptum, quale generale,quale verò ſpeciale, & quale alterius mentionem faciens.

97 Vltimo loco ſe offert, ad quam curiam recurrendū ſit pro tollenda violentia, quando iſti iudices ſe ad inuicem inhibentes degunt in diuerſis diſtrictibus, in quibus ſingula tribunalia ſuprema reſident. Et ne lectoris animum ſuſpendam, breuibus reſoluo, vt ad hanc quæſtionem trahamus omnes doctrinas, & diſtinctiones, quas in hoc capite in alio ſimili propoſito adduxi, illud præ oculis habendo, vt inſpiciatur à cuius iudicis ſolo facto, & grauamine appellatur. Nam ad curiam tunc, ſub cuius diſtrictu ipſe iudex deget, recurrendum eſt, pro violentia tollenda; ſi autem vtraque pars appellat à cuiuſlibet iudicis inhibitione,quia tunc hic articulus effectus eſt vnum continens, quælibet curia adiri poteſt, pro vtriuſque iudicis violentia cognoſcenda, ne continentiæ cauſæ diuidantur, iuxta ea,quæ latè ſurſum probaui, & ſic de ſingulis.

Cæteras autem difficultates, quæ circa inhibitiones accidunt,cognitis & vtiſ principiis & doctrinis hoc in capite adſcriptis, facillimè per te ſolum vincere potes. vide circa hanc difficultatem mirabiles doctrinas,quas adduximus infrà 4.part. cap. 4. ante fin. verſiculo vltimò pro neceſſario complemento. à num. 41. & vide ſuprà c.2. §. 4. ad finem. 1.p. à n. 10.

CAPVT XI.

A ſententia reddendæ rationis contra adminiſtratorem rei piæ, vel profanæ latæ,appellationi emiſſæ non deferens, an vim faciat.

SVMMARIVM.

Trident. ſeſſ.22. de reform. c.9. circa reddendam rationem ſingulis annis per adminiſtratores Eccleſiæ etiam laicos. n.1.

Ad rationem reddendam ſi ex fundatione, aut conſuetudine aliqui ſint deputati rei piæ, Ordinarius etiam adhibetur. n.2.

Ratio reddenda Ordinario adminiſtrationis rei piæ etiam ſi in fundatione prohibeatur expreſſe. n.3.

Rationis reddendæ ſententia contra adminiſtratorem mere interlocutoria eſt. n.4.

Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei vel loci pij appellationi non eſſe deferendum, omnes conueniunt. n.5.

Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei profanæ an appellationi non deferens,vim faciat. n.6.

Ratio reddenda coram proprio Epiſcopo, nec antea ad metropolitanum permittitur reddere. num.7.

A cauſæ piæ ſententia an appellatio admittatur. n.8. & n.25.

Appellationis prohibitio ex natura cauſæ, vt in alimentis,&c. eſt priuilegium: quando verò ex odio, vt in contumace, confeſſo,&c. eſt pœna. n.9.

Rationem non reddentes debito tempore odio letx habet. n.10.

Omiſſum ab ſtatuto habetur pro omiſſo, maxime in diſpoſitionibus ſtrictis. n.11.

Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei profanæ, appellationi non eſſe deferendum, verius defenditur. à n.12.

Rationem ſuæ adminiſtrationis iure diuino reddere, adminiſtrator tenetur. n.13.

Rationem adminiſtrationis reddere obnoxius eſt omnis adminiſtrator ſiue neceſſarius, ſiue voluntarius, ſiue à iure, ſiue à iudice, vel homine conſtitutus, & etiam ſine mandato. n.14.

Rationem reddere tenetur etiam ſummus Pontifex, ſi ſit adminiſtrator. n.15.

A ſententia lata in obſeruantia iuris ita diſponentis, appellationi non defertur. n.16.

Appellari nequit, ne fiat, quod de iure fieri debet. num.17.

Appellari nequit à iuris diſpoſitione. n.18.

Rationis reddendæ à ſententia appellatio friuola eſt, quia nullum iuris effectum ſortiri poteſt. num.19.

Rationis reddendæ ſententia eſt merè interlocutoria, aliam expectans poſt ſe calculationibus peractis, & de praxi. n.20.

Ex calculatione & computatione rationis adminiſtrator creditor poteſt apparere, interim autem nullus debitor iudicatur. n.21.

Rationis reddendæ ſententia vtrique parti & communis & fauorabilis eſt. n.22.

Auth.de ſanctiſ. Epiſcop.§.œconomos.collat.9. interpretatur. n.23.

Adminiſtratoribus appellatio denegatur à ſententia reddendæ rationis propter odium, quo habentur à iure ob non redditam debito tempore. n.24.

Et in fauorem adminiſtrationis reddendæ à iure conſideratum. ibid.

Pia cauſa non prohibet appellationem de per ſe. num.25.

Ratio eadem quando eſt in pluribus caſibus, pariter deciduntur non per extenſionem. n.26.

Etiam in diſpoſitione odioſa & pœnali. num.27.

*Retracta permisso inter coniuges etiam extenditur ad socios extraneos. n.*28.

A sententia reliquatorum, hoc est, de alcance, *appellatio non datur. n.*29.

*Rationes reddendæ à præcepto contra administratorem rerum profanarum non potest appellari. num.*30.

*Tutor seu eius hæres non potest appellare à sententia de reddenda ratione tutelæ. n.*31.

*Dispositio continens fauorem & odium, tota iudicatur fauorabilis. n.*32.

*Casus omissus similis expresso ex identitate rationis pariter in dispositione cõprehenditur. n.*33.

*Rationis reddendæ sententia contra administratorem rei piæ vel profanæ, excludit appellationem, si appareat illum administratorem fuisse, non aliàs. n.*34.

*Dispositio non verificatur nisi priùs verificetur qualitas, super qua fundatur. num.*35.

*Rationem reddere, qui de iure non tenentur, vel qui tenentur, si ante tempus compellantur, possunt appellare suspensiuè. n.*36.

*Rationum calculatio & computatio postquam calculatores sua dederunt vota priuatim tamen, an appellatione suspendatur ante partium recognitionem & approbationem coram iudice. num.*37.

*Rationes & calculationes, si transeant in contractum, executionem habent, sicut cæteri contractus. n.*38.

Rationum computa, hoc est, el final alcance, *quomodo sint coram iudice recognoscenda per debitorem; & de praxi. n.*39.

*Rationes & computa priuatim si pars coram iudice non recognoscat, & appellet, erit deferendum. n.*40.

*Et quid in computationibus rei piæ, etiam priuatis. n.*41.

*Calculum reuidetur per alium calculatorem reclamantem aliqua parte, quòd tertius se conformet, exequitur. n.*42.

*Liquidatio sententiæ reddendæ rationis, non recipit appellationem suspensiuam. n.*43.

Executor sententiæ de reddenda ratione non excedit si exequatur computa, hoc est, los alcances. *num.*44.

*Rationis reddendæ sententia, qua tutor seu alius administrator condemnatur, non suspenditur per appellationem. n.*45.

1 ADMINISTRATORES tam Ecclesiastici, quàm laici fabricæ cuiuscus Ecclesiæ etiam cathedralis, hospitalis, confraternitatis, eleemosynæ, montis pietatis, & quorumcumque piorum locorum, singulis annis teneantur, reddere rationem administrationis Ordinario, cõsuetudinibus & priuilegiis quibuscunque in contrarium sublatis, nisi secus fortè in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ expressè cautũ esset, quòd si consuetudine, aut priuilegio aut ex constitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum iis adhibeatur etiam Ordinarius, & aliter factæ liberationes dictis administratoribus minimè suffragentur.) Verba sunt Concilij Tridentini *sess.*22. *de reformatione cap.*9. super quod multa in declarationem dixere Cardinales, quæ per te videre poteris, exornant Barbosa *in remiss.io. ad illud.* Ioan. Gutierr. *canonic. q. lib.* 1. *cap.*35. Flores de Mena *practi. quæst. lib.*3. *quæst.*21. *n.*180. *cum multis sequentibus.* Gratia. *in disceptat. forensib. c.*395. *à n.*1. *cum seqq.* idem Gratian. *decis.* 188. Aloysius Riccius *in collecta. decisio. p.*3. *collecta.*714. & 2 alij citandi, omnes vnanimiter profitentes, confirmationem dicti decreti Tridentini, vt existente consuetudine, aut fundatione, qua aliqui sint deputati, quibus administrationis locorum piorũ ratio reddatur, nihilominus cum eis Ordinarius omnino debet adhiberi.

Illud tamen ego, licet obiter, aduerto, in- 3
tantum verum esse, ad Ordinarium pertinere, harum administrationum redditionem rationis; vt etiam si fundator in fundatione, hoc expressè prohibuisset Ordinario, ne se intromittat in regimine, & administratione, adhuc conditione tanquam turpi, & contra substantiam, & naturam actus apposita, explosa, & reiecta, liberè poterit se in administratione intromittere, vt per Ioannem Gutierr. *in repetitione l. nemo potest numer.* 449. *de legat.*1. contra Mincha. *de successorum creatione,* §.7. *num.*17. Abb. *in c. requisisti de testam.* & Innoc. (cuius originalis est hæc opinio *in c. Lateranensi, n.*5. *de præbend. & in c. cùm dilectus, n.*24. *de consuetudine.* vbi Immola *n.*22. resoluit, vt verissimam Ceuallos *pract. quæst. com. opin. q.*282. *à n.*19. *cum seqq. & suprà.* vide quæ Barbos. *in remiss. ad dict. cap.*9. *Trid.*

Quo cognito, notandum est, hoc capitu- 4
lum cum aliis huius prioris partis posse sedere. Etenim sententia, qua Ordinarius, seu iudex profert aduersus aliquem administratorem de reddenda ratione, non diffinitiua est, sed merè interloquutoria, vt dicit & rectè Muñoz de Escobar *in tract. de ratioci. c.*4 *n.*5. *in prin.* quoniã hęc non definit negotium principale, sed solùm principiat, cùm alia expectet post se, vt mox probabimus latiùs.

A qua interloquutoria de reddendo ra- 5
tionem, appellationi interpositæ an deferendum sit, reperio; vt si ab administratore rei, vel loci pij emittatur concordes esse iuris Doctores; iudicem denegata delatione, rectè posse procedere, ea postposita, & remota appellatione, absque metu & reatu attentati, dummodo constet administrasse,

pro

pro quibus est text.*in auth.de sanctissimis Episcopis §.œconomos, collatione* 9. ibi, œconomos autem & xenodochos, nosocomos, ptochotrophos, & aliorum venerabilium locorum gubernatores, & alios omnes clericos,iubemus pro creditis sibi gubernationibus apud proprium Episcopum,cui subiacent,conueniri, & rationem suæ gubernationis facere, & exigi, quod ex ipsis debentes ostenduntur, illi venerabili reddendum domui, ex cuius ordine debitum apparuerit ; si verò putauerint, se grauari post repetitionem, metropolitanus causam examinet.)vbi glossa *verbo, repetitionem,* exponit, id est, redditionem, cùm idem sit, quia anteaquam causam appellationis prosequatur, mandatur executioni prima sententia,pro qua glossa etiam facit *dict.* §. *œconomos. ad finem.* ibi, non enim concedimus prædictis personis pro memoratis causis ante examinationem, & exactionem debiti proprios Episcopos declinare, & ad alia venire iudicia, *&c.*) quem text. ita ad hoc propositum intelligit ibi Angel.post dict. glossam.ipsum etiam pariter intelligit Maranta eiusdem motus authoritate *de ordine iudi. 6 part. titulo de appellatio. num.* 187. vbi solùm loquendo de administratore loci pij dixit, quòd si is fuerit condemnatus ad reddendum rationes, & appellauerit,posse interim iudicem ipsum cõstringere ad reddendum eas.Petrus Dueñas *in regula* 42. *limitatione* 21. & cum Angelo & Maranta idem firmat Manfred. *in lib.2. practicarum conclusio. super attent. conclusione* 112. ante quos, & hoc dictum Angeli (cui originem attribuunt Doctores cùm penitus esset glossæ) allegauit Firma. *in suo repertorio, in verbo, appellatione pendente post executionem.* idem etiam (& de administratore loci pij mentionem tantùm faciens) sequitur Lancelot Robert. *in tractatu de attenta.2.p.cap.* 12. *appellatione penden. limi.* 19. per quem idem tenet Escacia *de appellat.quæst.*17. *limi.* 29. *num.* 1. Ruginell. *tractatu de appellat.* § 2. *cap.*3. *sub num.* 56. *vers. idem.* & ita in administratore loci pij tenendum esse tenaciter, & vt verissimum indubitabiléque obseruandum (prout obseruatur) quando Curia adeatur pro tollenda violentia,quæ cùm nulla appareat, iterum etiam non deferenti iudici ipsi causa retinenda est, Barbosa *in rem iff. ad Trid. sess.*22. *de refor. c.*8. *num.* 12.

6 Difficultas tamen in eo consistit, eadem an sit trahenda doctrina generaliter ad omnes administratores etiam rei profanæ, prout sunt tutores, negotiorum gestores,Consules, & Rectores ciuitatum, & villarum, & similes. Et partem negatiuam ad illos non extendi, videtur probabilis, imò vt appellatio suspendat ab illis emissa, primò ex regula generali, quod non prohibetur, censeatur permissum, *ex toto titulo ff. nihil nouari appellatione, &c.* sed hoc casu appellatio administratoribus nec etiam loci pij prohibita inuenitur,nec id probat text.*in d.*§ *œconomos d.auth.de sanct.Episcop. collat.*9. cuius dis- 7
positione moti fuere Doctores relati, quoniam ibi tantùm disponitur, vt administratores coram ordinariis Episcopis in prima instantia teneantur reddere rationem, nec possint eius iurisdictionem declinare,nec ad metropolitanum pro ipsa reddenda ire, vt probant verba illa (& alios omnes clericos iubemus, pro creditis sibi gubernationibus apud proprium Episcopum, cui subiacent conueniri,& rationem suę gubernationis facere.) Sequitur, & facit ad finem (non enim concedimus prædictis personis, pro memoratis causis ante examinationem, & exactionem debiti,proprios Episcopos declinare,& ad alia venire iudicia,*&c.*) & illũ text. etiam summauit in hunc sensum Bart.ac generaliter etiam nouiter disposuit Concil.Trident. *sess.*24. *de refor. cap.*20. vt omnium causarum in prima instãtia cognitio ad proprium Episcopum omnino pertineat, prout de iure est *ex toto tit. de foro cõpeten.*ergo cùm text.ille,in quo fundãtur DD.nec in genere,nec in specie prohibeat appellationẽ,sed diuersimodè disponat, nec alibi inueniatur in hoc casu prohibita,regulæ permissiuæ inhærendũ est.

Secundò, quia quando concedamus dictorum DD. intentionem, vt prohibeat appellationem quoad vnũ saltem effectum suspensiuum, ex illo tex. si emittatur ab administratoribus loci pij,ratio fundamentalis tamen illius textus non est realis, ita vt valeat adaptari omni rationem reddendi sentẽtiæ, & contra quoscunque administratores latæ, sed specialis est,& peculiaris cõueniens tantùm causis piis,quibus,quia propter sui prærogatiuam hoc à iure inductum est priuilegium, vt à quarũcumque causarum suarum 8
sententiis non sit admittenda appellatio ex his, quæ dixit, & adduxit Tiraquell.*in tract. de priuileg.piæ causæ priui.* 153. *in princ.*

Tertiò, vt in hoc casu appellatio legitima 9
sit quoad vtrumque effectum,facit,quia prohibitio appellationis tunc est priuilegium, quando prouenit ex natura causæ, vt in alimẽtis,beneficio curato,possessorio,& similibus, quando autem prouenit ex odio, vt in atrocitate criminis, seu in conuicto, & confesso, vero contumace,& similiter, quia priuat beneficio iuris communis, est pœna, ita docet eleganter Bald. *in leg. obseruare numero* 12. *Cod. quorum appellat. non recipi.* sed quando confiteamur text. *in d. §. œconomos.* 10

prohibere appellationem administratoribus loci pij,nulla alia est ratione,quàm in odium eorundem sub debito tempore rationem non reddentium, vt rectè aduertit Escobar *de ratiociniis cap.* 4. *numer.* 5. *&* 1. ergo cùm sit dispositio pœnalis, non debet extendi vltra casum in ea expressum, vt vulgare est.

11 Quartò & vltimò pro hac parte facit, quia omissum ab statuto, habetur pro emisso. *c. penult. de iureiur. cap. in nostra. de iniuriis.* Alexand. *cons.*13. *circa primum. colum.* 5. *vers. bene facit. lib.* 5. Barba. *cons.* 35. *clementissimi. colum. penult. lib.*1. Philipp.Decius *cons.* 188. *in casu proposito.*quod semper procedit in dispositionibus strictis. Petrus de Ancara. *consilio* 1. *pro isto circa medium.* prout hæc(de qua agimus) est, cùm sit odiosa auferens & priuans defensionibus, vt probat Philipp.Fran. *in cap. pastoralis. columna penult. versiculo sextò quæritur. de appellatio. cap. odia restringi. de regul.iur. cum concorda. lib.* 6. ergo cùm solùm disposuerit circa administratores piæ causæ, omiserítque profanæ administratores, pro omissis habendi sunt.

Sed his non obstantibus contraria opinio mihi, & verior & probabilior videtur, nempe; appellationem emissam à quibusuis ad-
12 ministratoribus, etiam rei profanæ, non obstare, quominus ea pendente, ad redditionem rationis cogantur absque metu, & reatu violentiæ. Primò, quia cùm omni iure tam diuino, quàm humano aliena gerens negotia in calce suæ administrationis eius
13 reddere rationem, teneatur omnino, iuxta illud Lucæ c. 6. Redde rationem villicationis tuæ. cuius meminit Pontifex *in c. qualiter & quando de accusa.* probatur etiam *in cap* 1. *de obligatis ad ratioci.& l.*23.*tit.*6.*p.*1.vbi Gregorius Lopez, plures refert Baëca *in tractatu de decima tuto. præs. c.*1. *num.*154. alios per Rolandum *cons.*49. *num.*1. Menoch. *lib.*2. *de*
14 *arbitr.cent.*2.*colum.*109.*num.*1. ad quam obligationem tenetur omnino, & erit obnoxius omnis quilibet administrator, siue necessarius, siue voluntarius à lege, iudice, vel homine constitutus (etiamsi sine mandato administrauit) Damauderus *in tractatu de tutore, & curatore,fol.*66. *num.*17. Escobar *de ra-*
15 *tiociniis cap.* 3. *num. fi.* quod verum adeò est, vt etiam si summus Pontifex fuerit administrator, eodem iure teneretur, vt tenet per Boërium *quæst.familiari* 15. Ioseph.Ludo.*decis.*4. *num.*4. Romanus *cons.*414 *in princ.*Decius *cons* 90. *vers. circa secundum.* constat appellationem à sententia lata pro obseruantia & conformitate iurium esse illicitam, & il-
16 legitimam.text.celebris arg.*in c.consuluit el* 3. *de appell.* ibi,non conuenit,vt pro huiusmodi appellationibus ab obseruatione decreti debeas obtinere, *&c.*) ex quo text. singularem quandam conclusionem deduxere Doctores, præcipuè Maranta *de ordin. iudiciorum* 6. *p.tit de appella.n.*345. quem referens sequitur Gutierrez *vers.* 10. *n.*21. videlicet, ab actu gesto secũdùm legis seu iuris dispositionem, & canonicas sanctiones, à iudicéque exequente, non esse licitam appellationem.

Nequit enim appellari, ne fiat, quod de 17
iure fieri debet, aut potest *l.ex consensu §.fi.ff. de appell.c.cum nobis olim de electione c.*1. *ex ore in fi.de his, quæ fiunt à maiori parte. capi.* Archidiac. *in cap. decernimus. in vers. offerantur.*16. *q.*7. & Doctores mox citandi, qui omnes ad propositum conducunt illud Christi Domini,quod dixit Saulo Actuum Apostolor.c.9. Durum est contra stimulum calcitrare.Paulus de Citadinis *in tract. de iur. patr. in* 6.*p. in* 8.*q.*sequutus Abb. *in c pastoralis.* per text.ibi *de iure patr.* & aliis relatis,Lamber.*de iure patro.*2.*p.lib.*2. *art.*10.7. *q.*1. & facit,quod in simili habetur *in l.postquam,vt legatorum nomine caueatur.* ex quo namque constat, ipsum administratorem fuisse, potiùs videretur appellare à legum dispositione, quàm à sen- 18
tentia iudicis,quod fieri nequit, *l.fi.*vbi Bar. & alij *ff.de appellat.recipi.* Bar. *in l. si qua pœna ff. de verborum signif. & in l. omnes populi* 5. *q. prin.in fi.de inst.& iure.* Alex. *cons.*190.*maturè ff.col.*3.*lib.*2. Decius *in c.quæ in Ecclesiarum. de censi.* Bar. specificè *in l. nemo. exterus.C.de Iudæis.*Natta *cons.*11.*num.*10.*tomo* 1. vbi dicuit, quòd à legis, vel statuti generalis etiam iniquitate nõ potest appellari. Igitur nulla violentia à iudice non deferente committitur, maximè quia hæc talis appellatio omnino 19
friuola debet reputari, ex quo namque constat ipsum administratorem fuisse,quem potest isthæc appellatio iuris effectum sortiri, cùm iure omni ad rationis redditionem sit obnoxius,aut quid ex ea(iure attento)potest sperare? nihil. Ergo friuola notoriè, secundùm Geminianum *in c. cum appellationib. friuolis col.*2.*vers.quæro quid importent.de appellat. lib.*6. quem referens sequitur Manuelis Rodriguez *in q.reg. tomo* 1. *q.*8. *art.*15. *circa princ.* & frustratoria etiam quia frustra speratur id, cuius euentus nullus est effectus. igitur ei non deferendum est, *c. cum appellat. friuolis.* nec ius deferat,nec sit à iudice deferendum, *de appella.*6.*lib.*

Secundò & pro hac eadẽ parte facit, quia 20
hæc sentẽtia de rationibus reddẽdis est merè interloquutoria.vt dicit Escobar *in d. c.*4. *n.*5.aliam iudicis spectans post se.nam nominantur calculatores ad dispungendum, & calculandum rationes, quibus peractis producuntur coram iudice, vt super dubiis

iuris

iuris quæstionibus suam sententiam proferat, secundùm Castellum *in l.27. Tauri vers. quæro an isti.* Ioan.Gutierr.*in quæst.ciuil. q.37. num.1.& 3.*Escobar *de ratio.cap.9. num.25.* & antea dixerat Paul.Castrens *in l. cui libertas ff.de conditio. & demonstra.* & probatur etiam *ex l. instar C.de iure fisci.* ibi, instar rei iudicatæ obtinere minimè potest computatio à tabulariis facta,nisi sententia procuratoris fue-
21 rit comprobata.) & ibi glossa & Doctores. Nec damnum illius in ea considerari potest, nihil enim ab eo exigitur, nec aliud quàm recta administratio spectatur,cùm incertum sit debitum.imò & debitor etiã incertus est, cùm ex calculatione & computatione potest administrator creditor apparere, domi-
22 nus verò debitor. Et quia hæc sententia de rationibus reddendis vtrique parti & communis, & fauorabilis est, ergo ab ea appellationi interpositæ minimè deferendum est, *ex leg. ante sententiæ ff de appellatio. recip. & leg. ante sententiam. C. quorum appellat. non recip.* & Concil. Trident. *sess.24. de reformatione cap.20.*

23 Tertiò confirmatur, supponendo text. *in d. §. æconomos.* quo nostri fundantur, verè & realiter probare sententiam, ad quam illum allegant; nam licèt principalis eius disponat intentio, causas rationum in prima instantia ordinariis Episcopis pertinere, coram eisque omnino tractari debere; vltra tamen procedit, hæc extendens ad realem, & effectiuam exactionem,vt monstrant verba illa, ibi, apud proprium Episcopum, cui subiacent, conueniri, & rationem suæ gubernationis facere, & exigi, quod ex ipsis debentes ostenduntur,*&c.*) & ibi, ita vt ad metropolitanum superiorem causa non trahatur ante exactionem, & rationis redditionem.) ibi, si verò putauerint se grauari post repetitionem,metropolitanus causam examinet, *&c.*)& clariùs etiam apparet *ex vers.non enim.* ibi, non enim ante examinationem & exactionem debiti proprios Episcopos declinare,& ad alia venire iudicia,*&c.*) sícque inter cætera hoc simul disponit.

Qui quidem textus licèt mentionem tantùm faciat de administratoribus loci pij; tamen ratio fundamentalis eius est realis, cæteros comprehendens administratores, & administrationes,ea namque illa est,propter
24 odium nimium, quo iura habent administratores,debito tempore non reddentes rationem, vt probat Escobar *de ratioci. d. c.4. n.5.* & propter nimium fauorem, quem rationis dispunctio à lege diuina, humana, & Canonicis institutis accipit, per quæ omnia alia priuilegia specialissima, & à iure communi exorbitantia ipsi cõceduntur, vt vide-

re est ex his,quæ latè Escobar ibi *à num.1.& à n.6.*& etiam aliis rationibus illius text. dispositio mota est inductis à iure communi, quas tradidimus in primo, & secundo fundamento huius secundæ partis.quæ quidem omnes militant pariter in omnibus administratoribus & administrationibus, tanquam reales, & genericæ, sícque text. ille non fuit motus speciali, & peculiari ratione in solius piæ causæ fauorem inducta, maximè quoniam verius est de iure,vt sola piæ causæ ra- 25
tio appellationem non prohibeat,secundùm Roman. *in auth. similiter in 6. speciali.* Alex. *in additio. ad Bar. in l.Mela ff.de ali. & cibariis legatis.* voluit gl.ordin. *in cap. tua nobis*, dum loquitur circa decimas, quæ est pia causa, & in fauorem animæ.ex quibus,& aliis rationibus, & authoritatibus hanc sequitur opinionem Tiraquell. *in tractatu de pri. piæ causæ priui. 153. fol. 124.* & nos latiùs infrà Deo dante dicemus.

Quapropter certum est, textum illum etiam habere locum in cæteris quibuslibet administratoribus, nam quando in pluribus 26
casibus eadem est ratio,ea decidit omnes casus, non quidem per extensionem, sed sicut genus comprehendens species, sic generalis ratio comprehendit diuersas species casuum emergentium,vt voluerunt Petrus & Linus *in l. iura non in singulas ff. de legibus. & in leg. quod verò contra rationem ff. eodem.* Bal. *in l.de quibus eodem titulo & in auth. post fratres l.2. C.de legiti.hæredib.& in c. quia verò ante fin. de iudicijs.* Quod quidem contingit non per extensionem, sed veriùs per tacitam dispositionem eiusdem, vt ipse Bald. dicit ibi notari *in l. his solis Cod.de reuocan.donatio.* Petrus Ancar.*cons.46. super d.colum.1.*Paul.Castrens. *cons.83. præsens casus colum.2. lib.2.* Hieron. à Laudentiis *in repetitione l. si emancipati. q.5. num.54.C.de collation.*Surd.*cons.302. num.22. volum.3.*adeò vt etiamsi sit constitutio odiosa, non dicitur extendi, quando ex rationis identitate, & mente eius extenditur, vt not. Bald. (in re omnino huic simili) *in d. leg. de quibus. columna 11. versiculo item nota, quod non dicitur.* Ioan. Andr. *in cap. si postquam de electione lib.6.* ipsúmque dictum Baldi non 27
solùm procedit in dispositione odiosa, sed etiam pœnali.vt per Alexand *in l.vxorem. columna vltima C. de his, quibus vt indign.* quæ ratio à nobis suprà tradita *dict. §. œconomos*, & solida, & vera sit, habetur pro expressa, à qua potest sumi argumentum à simili, à contrario sensu, & alia huiusmodi, ac si expressa fuisset, ex sententia glossæ,quam omnes ibi & vbique sequuntur *in leg. quamuis Cod. de fidei.*

Quibus adiunge doctrinam Andr.Tiraq. 28

de retr. ligna. §. 40. *gloss. vnic. num.* 1. & huic nostro casui similem, dum dicit, quòd statutum permittens retractum inter coniuges, cùm eius ratio sit societas, habeat etiam locum in cæteris sociis extraneis, licèt tantùm de coniugibus mentionem feciſſet, ex identitate rationis.

29 Pro qua etiam parte in quæstione proposita facit, quod dicit Ioan. Gutierr. *in practi. quæst. ciui. quæst.* 37. *num.* 1. vbi loquendo de administratoribus rerum profanarum, vt villæ, vel ciuitatis, an habeat locum appellatio à sententia reliquatorum, hoc est, *de alcance*, & pro negatiua (quam vt veram resoluit) allegat pro expresso text. *in d.* §. *æconomos. auth. de sanctis Episcop. colum.* 9. idem etiam sentit Escobar suprà *d. cap.* 4. qui postquam per eius discursum loquutus est de omnibus admi-
30 nistratoribus profanæ rei, dicit *num.* 5. ipsos eosdem administratores non posse appellare à præcepto de reddendo rationem, allegando *d.* §. *æconomos*, nulla constituta differentia, sed potiùs idem in eisdem sentit, & licèt ipse *in cap.* 13. *num.* 6. videatur prima facie tenere contrarium, vt illius textus dispositio sit specialis in ratione, scilicet; cultus diuini, qui quidem debet intelligi in casu, de quo argumentatur, nempe; post calculationem, & rationem redditorum, ac vota calculatorum. Nos autem loquimur in sententia interloquutoria lata, aduersus administratorem de reddenda ratione, quod est multum diuersum, vt postmodum apparebit. Et illum §. *æconomos.* intelligit in administratoribus profanæ rei post alios, quos citat Auendanus *de exequen. mandatis. 2. part. cap.* 12. *n.* 37. idem & expressè Escac. *in tract.*
31 *de appell q.* 17. *lim.* 29. *n.* 1. *ad fi.* dicens, quod executio sententiæ, qua tutor, vel eius hæredes condemnantur ad reddendam rationem tutelæ, non suspenditur per appellationem, id in terminis tenet Borginius Caualcanus *in tract. de tutor. & curator. n.* 113. *tomo* 8. *part.* 2. *fol.* 340. In quem etiam sensum accipiendum est quod Caualcan. *tenet in tract. de tutore à num.* 222. & cæteri Doctores, quos suprà retulimus, mentionem facientes tantùm de administratoribus loci pij. Similem hunc casum non negant, sed omittunt transeuntes, & inhærentes verbis *d.* §. *æconomos*, & sic hanc secundam partem ego vt veriorem, & magis probabilem, iuríque consonantem sequor libenter, ex rationibus relatis. vt rectè possit procedi ad cõpulsionem pendente appellatione, emissa à quolibet administratore rei profanæ, emissa nempe à sententia interloquutoria de reddenda ratione villicationis. Et in terminis etiam tutoris idem affirmat Marquesl. *de commiss.* 1. *p. c.* 16. *num.* 69. & *seqq.* vbi alios citat, de quo nos infrà num. fi.

Nec obstant quæ pro contraria parte adduximus, nec primũ fundamẽtum, cui directò responsionem reddimus in tertio fundamento huius secũdæ partis, vbi probauimus, *d.* §. *æconomos.* vtrũque casum prouidisse, permisisséque executionem sententiæ de rationibus reddendis appellatione pendente.

Nec etiam obstat secundum, quia veram & fundamentalem rationem assignaui, in d. fundamento huius secundæ partis. & hanc generalem, omni administrationi conuenientem, non verò specialem pietatis intuitu (vt argumentum supponit) quia etiam tunc verius est esse appellationẽ permissam quoad vtrunque, ex Tiraquell. *in tractatu de priuil. piæ causæ.* aliisque resolui.

Nec obstant tertium & vltimum, quia li- 32
cèt in odium administratoris sit executio permissa sententiæ de reddendo rationem; tamẽ etiam inductum est in fauorem & priuilegiũ causæ dispunctionis rationis, vt sursum diximus, & quando dispositio continet fauorem & odium, tota ea dispositio simpliciter censetur fauorabilis, vt tenet Bald. *in l.* 2. *C. qui non poss. ad liber. pro.* Ancara. *cons.* 37. *contra Ioannem, post medium. & cons.* 215. *scribit Papa. colum.* 2. *vers. in contrarium*, & aliis quos suprà adduximus latiùs in c. 2. huius secundæ partis. & quando tota diceretur odiosa adhuc non procedit argumentum, quando fit extensio ex identitate rationis ad similes casus omissos etiam in dispositione odiosa, per doctrinam Bald. *in leg. de quibus. col.* 11. *vers. item not. quod dicitur.* & Ioan. And. *in c. si postquam. de electione, lib.* 6. diximus suprà in tertio fundamẽto huius secundæ partis, & etiam in dispositione pœnali, vt ibi per Alexand. notaui.

Et huic obiectioni in aliam quæstionem 33
adductæ respondit & satisfacit Andreas Tiraquell. *de retr. lignag.* §. 20. *gloss. vnica num.* 11. dicens, quòd quando in dispositione omittitur casus similis expresso, aut sit in vtroque eadem ratio, vtrumque comprehendat dispositio, nec pro omisso habeatur *l. si extraneus ff. de condictio. ob cau. & leg. vltim.* §. *vltimo. ff. mandati. l. si quis mihi bona.* §. *sed si mandaui.* & ibi Bald. & cæteri *ff. de acquir. hæred.* Gloss. *in leg. si cum dotem in princ. in verbo mulieri. post principium. ff. soluto matrim.* vbi in id alias plures authoritates adducit.

Præfatam tamen resolutionem tam pri- 34
mæ quàm secundæ quæstionis, & sic in quibusuis administratoribus tam piæ, quàm profanæ rei, libenter limitarem; vt non procedat, quando negatur, nec constat conuentum administratorem fuisse, quoniam cùm

d. §.

d.§.*œconomos*.& cætera iura ſuprà circa hanc materiam adducta, diſponant ſuper certo, & cognito adminiſtratore, recuſante tamen debito tempore ſuæ villicationis rationem reddere, vt ex eis patet, & præcipuè ex Eſcobar *dict. num.* 5. qui hoc expreſsè videtur ſentire, dum dicit, dummodo conſtiterit adminiſtraſſe,ſequitur,quòd ſi de eo probabiliter dubitetur, & nihilominus ad reddítionem rationis condemnetur, legitima reputabitur appellatio, cui ſi delatio dene-
35 getur, vim fieri in Curia declarari, quia quando lex fundatur ſuper aliqua qualitate eius non procedit diſpoſitio, niſi priùs de qualitate appareat, gloſſ. *in verbo mancipia, verbo aduocandum,C.de ſeruis fugi.* not.Iacob. Butri. Bald.Fulgo.Paul.& Salicet ibi Roma. *ſingula.*459. & alij, quos citat Ioan. Garcia. *de coniugali acqueſtu numer.* 33. *&* 120. Gutierrez *conſilio* 1. *numer.* 16. Roland. à Valle *conſil.* 10. *num.* 14. *lib.*4. & conducunt quæ Fari. *quæſt.crim.tomo* 1. *quæſt.*21.*à num.*87. *& quæſt.*21.*num.... & quæſt.*8.*numer.*86. Cardin. Manti. *in tractatu de contractib. tomo* 1. *lib.* 4. *titulo* 26. *numer.*11. vbi plures citant,& priùs de legitimatione perſonæ etiam in executiuis conſtare debet, aliàs appellatio legitima eſt,vide quæ latiſſimè dixi ſuprà hac 2.p.c.6. limit.2.à num.58. cum ſequentibus,vbi latè de hac materia.

36 Secundò pariter limitarem,vt nec procedat præfata reſolutio in his perſonis, quæ ad ratiocinia excuſatæ ſunt de iure, vt ea reddere non teneãtur,vel ſi tenentur, debitum ante tempus compelluntur, de quibus latiſſimè Eſcobar *d.tractatu de ratio. in cap.* 5. *&* 6. nam ſi huiuſmodi excuſationem, & exceptionem non calumnioſam, ſed à iure approbatam allegauerit, non autem ſi non allegatur, ſed ſi allegata repellatur, vel admiſſa non obſtante condemnentur ad reddendum rationem, libebit appellare, eíque deferendum,argumento celebris text. *in l.*1. §. *ſi quis tutor.* ibi, non oportet enim prouocare.) & ibi, ſed inter tempora præſtituta excuſationem allegandam habet, & ſi fuerit repulſa, tunc demum appellare debebit, cæterum ante fruſtra appellatur, &c.) *ff. quando appellandum ſit.*cum aliis.

37 Hucuſque diſputauimus de appellatione à mandato de reddenda ratione adminiſtrationis; nunc obiter inquirendum eſt de appellatione,quæ emittitur à calculatione iam facta, & in eſſe deducta, hoc eſt, poſtquam calculatores ſua vota, & computa protulere,fecerúntque. In quo breuiter dicendum eſt,quòd ſi priuatim, & per particulares calculatores rationes diſpungantur, & quantum ſit reliquatum finale appareat, minimè executioni mandantur, niſi quando partes iam illis acquieuerint, eáſve coram iudice approbauerint,& recognouerint partes,tanquam priuatam ſcripturam; ita poſt alios Auilles *in cap.præt.cap.* 30.*gloſſa verbo,fuga pagar.* Parla. *lib.*2. *rerum quoti.cap.fin.* 1.*part.*§.6. *num.*1. *& ſeqq. & in l.inſtrumenta domeſtica C. de fin.inſtru.& in l.*5.*tit.*21.*lib.*4.*recopil.* idémque in terminis noſtris firmat Bartol. *in l. inſtar numer.*16. *Cod.de iure fiſci lib.*10. ſi verò in contractu huiuſmodi rationes, & reliqua 38
tranſeunt, hoc caſu, vt quilibet alius contractus executionem meretur,vt tenet Guiron.de Gabell.2.*part.*§.1.*num.*10. Gutierr.*in practi.lib.*1 *cap.*37.*num.*2. Azeued.*in l.*22.*tit.* 6.*lib.*3.*recopil.* Bobad.*in Politi.lib.*5.*c.*4.*n.*84. Parla.d. *vbi proximè.*

Igitur peractis ac confectis priuatis his 39
rationibus pars, quæ alteram reliquauit, petat, vt calculatores illas coram iudice producant, coram quo petitur, vt pars debitrix iuret; an in illa quantitate fuerit reliquata, íſque recognoſcat, hæque rationes propter inſtrumentum priuati recognitum merebuntur executionem, vt reaſſumendo materiam dicit Eſcobar *ſuprà d. cap.*31. *à princip. & num.* 6. ſi tamen pars reliquata non reco- 40
gnoſcat, ſed imò ſe grauatam dicat in ratociniis, & calculationibus appellauerit, appellationi deferendum erit, vt per gloſſ. *in* §.*œconomos*,tenet Eſcobar *ibi d.num.*6.Quod tamen limitatur ſecundùm ipſum in piis 41
cauſis, in quibus ſpeciali ratione, ſcilicet, cultus diuini non minuendi ſemota appellatione, ad executionem priuatarum rationum proceditur,pro quo allegat *d.* §. *œconomos in verſic.non enim.*quam rationem in hoc caſu reprobo, cùm ius commune ſit in contrarium,vt dixi.

At verò in-caſu ſuperiùs à nobis diſputato eſt diuerſum, nempe; quando appellatur, ſcilicet, à ſententia interlocutoria, qua iubetur quis reddere rationem, quo caſu appellationem generalibus omnibus adminiſtratoribus negauimus, ex ratione à iure communi inducta, & ſic diſpar ratio militat in vtroque. nam in ſupradicto caſu generaliter prohibetur appellari ab adminiſtratoribus quibuſuis, à ſententia de ratione reddenda, quia nullum præiudicium ibi conſideratur. nam ex quo conſtat, ipſum fuiſſe adminiſtratorem, eſſet friuola, & fruſtratoria appellatio, & potiùs videretur interpoſita à lege, eiúſque diſpoſitione, quàm à ſententia illa.

At verò in iſto proximo ſuperiori caſu, nempe; facta calculatione, & reddita ratione, cùm poteſt in eadem eſſe grauamen, error, vel aliud præiudicium, ius commune

permittit generaliter, omnibus adminiſtratoribus reclamantibus, aduerſus ipſas calculationes priuatas appellationem quoad vtrumque effectum, & ſic ſubintrat prædicta limitatio fundata in ſpeciali ratione piæ
42 cauſæ nempe. Quando igitur pars reclamat per alterum calculatorem petitum calculum reuidetur, & quod iſte approbauerit iudicis confirmatione ſequuta, executioni demandabitur, vt per Parlad. & Eſcobar ſuprà relatos.

43 Quid autem erit dicendum, vbi in executione huiuſmodi ſententiæ, qua adminiſtrator ſimpliciter, & genericè condemnatus fuit ad reddendam rationem adminiſtrationis, an à facta liquidatione per calculatores, quid, quantúmve ſit reliquatum, appellationi emiſſæ iudex non deferens, vim faciat? Et partem negatiuam, vt vim non faciat, quia à tali liquidatione non admittitur ſuſpenſiua appellatio, poſt diſputationem concludunt Ozaſcus *deciſio. Pedemont.* 129. *per totam.* Franciſc. Muños de Eſcobar *in d.tract. de ratiocinijs, cap.* 33. *num.*22. quem ſequitur diſputans Gratian. *diſcepta. forenſ.* 1. *tomo cap.* 183. *à num.*40. *& ſeqq. & ſuprà à n.* 1. pro quo etiam vide quæ nos latè infrà 4. p. cap. 10. à princ.

44 Amplùs quæri poteſt, quid de executore dato pro executione huiuſmodi ſententiæ, qua quis condemnatur ad reddendam rationem, an excedat ſi facta calculatione illam extendat ad reliquatorum, hoc eſt (*los talcanes*) executionem, & ſolutionis compulſionem. Pro qua difficultate multa ſcitu digniſſima congeſſimus infrà 4. p. cap. 9. de exceſſu de re ad rem, verſiculo rurſus quæri poteſt an executor, à num.... vbi concludimus, nec excedere, nec appellationi à tali grauamine deferendum eſſe. Et idem etiam in terminis affirmat poſt alios, quos citat Cardin. Tuſc. *practic. concluſ. tomo* 1. *litera A, concluſ.* 210. *à princ.* plures citauimus d. c. 9. & iis adde quod *per l. cum ſervus*, vbi Caſtrenſ. *ff. de conditio. & demonſtr.* Socin. *conſil.* 82. *ſub num.* 1. *vol.* 4. Roland. à Valle *conſ.* 49. *num.* 41. *volum.* 1. Afflict. *deciſione* 147. *num.* 2. *deciſio Genuenſ.* 209. *ſub numer.* 2. Marqueſſan. *tractatu de commiſſio. appellat. à Cameral.*
45 *oblig.* 1. *part. cap.* 16. *num.*69. quo etiam loco loquitur de ſententia, qua tutor ſeu alius adminiſtrator condemnatus eſt ad reddendam rationem, vt non ſuſpendatur eius executio per appellationem, ita intelligens, poſt Angel. *in* §. *œconomos, in fin. authentica de ſanctiſſ. Epiſcopis*, Borgninum Caualca. *tractatu de tutorib. & curat. n.*22. de quo nos ſuperiùs.

CAPVT XII.

A ſententia affirmatiuè vel negatiuè lata ſuper attentatis appellationi delatio denegari nunquid queat abſque metu violentiæ.

SVMMARIVM.

Attentatorum ſententia eſt merè interlocutoria. num. 1.

*Attentatorum reuocatio non recipit appellationem ſuſpenſiuam. num.*2.

*Operis noui poſt denuntiationem qui ædificat, attentat & per attentatum demolitur ædificium. num.*3.

*Aedificium poſt nuntiationem, & præceptum iudicis reuocatur eodem priuilegio, quo attentata appellatione pendente. num.*4.

*Nuntiatio noui operis habet vim inhibitionis. num.*5.

*Demolitionis operis attentati ſententia non recipit appellationem. num.*6.

*c. ſignificantibus. de noui operis nuntiatio. interpretatur. num.*7.8. *&* 9.

*Ius omne potentiùs operatur in cauſa, quàm in cauſato. num.*10. *&* 11.

*Cauſæ magis ſeruitium præſtatur. num.*12.

*Cauſa plus influit in ſeipſa, quàm in cauſato. n.*13.

*Attentati ob ſuſpenſionem non admittitur appellatio ab articulo connexo. num.*14.

*Contemplatione alicuius quod fit, ipſi fieri cenſetur. num.*15.

*Interlocutoria ſententia prout eſt attentatorum reuocatio, non recipit appellationem. num.*16.

*Attentata ante omnia reuocantur. num.*17.

*Ab attentatorum reuocatione appellatio eſt contra ius. num.*18.

*Ius quæſitum facilius amittitur, quàm ius quærendum. num.*19.

*Attentatum & innouatio priuant appellantem ab appellatione cui ex eo facto cenſetur renuntiare. num.*20.

Etiamſi attentatum poſtmodum purgetur, ipſa durat renuntiatio appellationis. ibid.

*A grauamine momentaneo non licet appellare. num.*21.

*Attentatum magis fauorabile eſt, quàm ſpolium, & interdictum vnde vi. num.*22.

*Attentatorum remedium ſi cadat ſuper poſſeſſione attentata, ſapit naturam veri poſſeſſorij. num.*23.

*Attentati ſententia reuocatoria non recipit appellationem, etiam reſpectu expenſarum, quarum condemnatio fit. num.*24.

*Attentatorum reuocatio plura continet priuilegia, pluréſque pœnæ inductæ ſunt in odium attentantis. num.*25.

Attenta

*Attentatorum reuocatio celerem expeditionem desiderat,& litis abbreuiationem. num.*26.
*Lancelotus Robertus trepidè resoluit quæstionem, an attentatorum reuocatio admittat appellationem. num.*27.
*Attentatæ possessionis reuocatio non recipit appellationem. num.*28.
*Attentatorum appellatione pendente reuocatoria sententia non admittit appellationem. num.*29.
*Attentati lite pendente reuocatoria sententia non recipit appellationem, quando à causa principali non licet appellare. num.*30.
*Attentatorum reuocatio generaliter appellationem non admittit. num.*31.
*Ab attentati reuocatione denegatur appellatio in odium, & pœnam attentantis, & in fauorem attentatum passi. num.*32.
*Attentans hanc patitur pœnam, vt non audiatur appellans. num.*33.
Attentatorum reuocatio non recipit appellationem suspensiuam, sed deuolutiuam sic. num. 34.
Et qui teneant hanc opinionem mediam. num. 35.
*Attentatorum reuocatoriam sententiam semper exequitur nuntius Hispaniæ. num.*36.
*Attentatorum reuocatio magis fauorabilis iudicatur, quàm causa pensionis, etiam cum clausula (sine retardatione solutionis,&c.) num.*37.
*Attentati sententia reuocatoria an sit interlocutoria,vel habeat vim diffinitiuæ. num.*38.
*Attentatorum iudicium potest tres habere sententias conformes,prima exequuta. num.*39.
*Attentati à reuocatoria sententia appellationi si non deferat iudex Ecclesiasticus, vim non facit. num.*40.
*Attentati sententia lata in fauorem attentatum passi non recipit appellationem, secus si contra ipsum lata sit. num.*41.
*Appellatio prohibita in fauorem alicuius, ipsi intelligitur permissa, si aduersam sententiam obtineat. num.*42.
Cuius doctrinæ varia redduntur exempla. ibid.

1 QVANTAM cognationem cum cæteris huius secundæ partis habeat quæstio hæc, ex eius fundamento parum hauc clarè apparebit, siquidem supponi libet, sententiam super causa attentatorum latam non diffinitiuam, nec vim eius habere, sed merè fore interlocutoriam,receptius quidē est. Enimuero illam interlocuteriam esse dicitur, quæ fertur super his articulis, quæ incidunt, seu emergunt in causis,gloss. *in clem.ad compesc. de sequest poss.* Philip.Fran. *in cap.cum cessante num.*36.*de appellat.* sequutus Archidiac. & Speculat. sed articulus attentatorum nihil aliud est, quàm incidens, & emergens in causa, & processu, vt patet in recollectis. Moëda.*decisione* 100.*commissio. sub rub.de iudicijs.* quo etiam argumento vsus est Rota *in decis.* 10. *aliàs* 215. *nota quòd sententia, de re iudi. in antiq.* ad id etiam hoc & alio vti solet fundamento. Sententia diffinitiua est, quæ definit negotium, & causam princip. vt post gloss. *in d.clem.ad compescend.* & alios per eam citatos docet Franch. *in d. num.*36. Guido Papæ *in consil.*104. *numer.*2. sed hæc sententia id non operatur, vt probat eadem decisio, ergo est interlocutoria, quod etiam probat post Rotam Marquess. *de commiss.*1.*part.cap.*29.*numer.*23. Quibus & aliis fundam. quæ apud eos videre poteris, hanc doctrinam veram esse profitentur Alexand. *consil.*99.*visis num.*5.*lib.*5. gloss.& Doctores *in cap.non solùm de appell.in* 6. Franch. *in dict.cap.cùm cessante num.*45.*versic.*9. quòd sententia fertur super reuocatione attentatorum *de appellat.* idem post Rot. *decisio.* 11. *aliàs* 85.*in nouis.* tenet Bald. *in sua practic.sub rub.de appellat.quæst.*2.*num* 2. Guido Papæ *in tractatu de appellati.quæst.* 121. Ioan. Andr. *in dict. cap.non solùm de appellat. in* 6. Rota *decisione* 1. *aliàs* 15. *si iudex, vt lite pendent. in nouis,* dicens, quòd re vera est sententia interlocutoria. Rota etiam *in decisione* 474.*de officio iudi. in antiq.* Craueta *consilio* 171. & vt magis communem,magis veram atque probabilem hanc esse amplectendam opinionem, dicit Lancelot. Robertus *de attent.*3.*p. c.*28. *num.*19. vbi *à num.*30. aliquas declarationes annectit.

2 Quo præmisso, ne in hac quæstione detineamur, affirmo hanc conclusionem in ea cum declarationibus inferiùs apponendis; vt à sententia lata pro reuocatione attentatorum appellationi emissæ minimè deferendum fore, nec vim fieri, ad quam primò, eo 3 moueor,quòd qui post denuntiationem noui operis ædificat, innouat, & attentat, ædificiúmque per viam demolitur attentati, ita tenet Bald. *in consil.* 245. *proponitur numer.* 2 *lib.*2. sequutus à Iasone *in l.*1. *num.*3.*versiculo* 4. *limita.* vbi etiam Vincentius Herculanus *col.*8.*ff.de operis noui nuntiatione.*

4 Vnde si nuntiatus procedit in opere post præceptum iudicis nulliter agit, & omnia sunt reuocanda eodem priuilegio,quo gaudent attentata, pendente iudiciali appellatione, gloss per illum text.*in cap.non solùm* 7. *versiculo reducendum, post medium versiculo nisi prohibitio.de appellatio.in* 6. Philipp. Franc. *in c.bonæ* 51. *colum.*5.*num.*19.*concl.*7.*eodem titulo.* Ruinus *in l.*1.*in princ.num.*14. & 15.*colum.* 6.*in fin. versiculo vel dic, quod licèt de noui oper. nuntia.* Lancelot.*de attentat.cap.*18.*de sentent. in causa attenta forens.n* 63. & 64.Bal.*cons.*245.

proponitur

propositiue num. 2. versic. 2. præmitto lib. 2. Ias. *in l. 1. in princip. num. 1. & 3. versiculo 4. limita. de noui oper. nuntia.* Ferrar. *cautela* 58. *colum. fin.* Petrus Surdus *cons.* 154. *num. 9. lib. 2.* Gratian. *discept. fori. 1. p. cap. 84. à num. 1. & sequentibus*, dicentes, quòd ista nuntiatio habet vim inhibitionis inducens priuilegium attentatorum.

5

6 Sed à sententia demolitionis operis attentati, & innouati non admittitur appellatio, quia denegatur audientia. text. est *in l. 1. §. sed si is.* vbi Ias. *num. 1. ff. de noui oper. nunti.* ex qua deducunt Doctores regulam generalem, quòd in causis, & casibus, in quibus à iure seu à lege viua vel mortua denegatur audientia alicui, ei etiam denegatur appellatio, quia censetur remota. ita tenent Speculator *in titul de appellat. §. in quibus numer. 32. versiculo* 30. & Bald. *in addition. ad eundem in princip.* Barnabas Brisso. *in cap. si quis deinceps*, per text. & glossam ibi *verbo, audientia.* 16. *quæst. vlti.* Butrigarius *in cap. significauit in fin. de exceptio.* Veronien. *consil.* 64. *colum. 2.* & Eguidius Bossius remissiuè ad eum *in tract. crimin. titulo de appella. num.* 18. quæ sententia absque reatu attentati rectè à iudice posse exequi non obstante appellatione, firmat Rebuff. *titul. de appella. art. 8. gloss. 12. num. 36. & 37.* Cepola *in consil. 64. colum. 1. in fin.* post Bart. & Manfre. *lib. 2. pract. conclus. super attenta. conclus.* 188. Philipp. Franch *in cap. de appella. colum. 5. versiculo sed in contrarium facit*, per Bartol. *in l. peremptorias, Cod. sententiam rescin. non posse*, & alios à nobis accuratè congestos suprà *in cap. 13. à principio.* ergo euidenter probatur, appellationem emissam à sententia lata in reuocatione attentatorum, non esse admittendam.

7 Cui fundamento quod (vt vides) legitimum est, non obstat text. *in cap. significantibus de operis noui renuntiatione*, vbi expressè videtur probari, in causa noui operis nuntiationis admitti appellationem, eáque quoad vtrumque effectum, adeò, vt quidquid post eam à iudice factum est, vt attentatum

8 reuocatur. Cui respondeo; textum illum, licèt procedat in causa operis noui nuntiati, intentatur ad reuocationem, & demolitionem operis noui constructi ante denuntiationem, cui & pars, & officiales cessantes in ædificio acquieuerunt, minimèque in opere vlteriùs processerunt post ipsam nuntiationem, & sic procedit, quando contenditur an quis ius habeat ædificandi vel ne, quo casu siue detur sententia affirmatiua, siue negatiua, cum scilicet, iure carere ædificandi, ab ea appellatio vtrumque habet effectum.

9 Non tamen procedit ille text. quando agitur ad reuocationem, & demolitionem ædificij cõstructi, postquam sibi facta est denuntiatio, imò ea spreta, & in contemptum eius ad vlteriora ædificando procedit, quod est innouatum, & attentatum. & quando pro eius reuocatione tantùm agitur suspensa, & pendente causa principali, cui sit ius ædificandi, *&c.* tunc lata sententia contra innouantem, ei denegatur audientia, & appellatio, quo casu procedit, & loquitur text. *in dict. l. 1. §. sed si is cui, ff. de operis noui nuntiatione*, & quæ nos hactenus diximus, non tamen text. *in dict. cap. significantibus.* de cuius intellectu latiùs egimus in c. 8. suprà hac secunda parte, quem quoniam ibi comprobaui non libet repetere.

Secundò pro hac nostra opinione facit, 10
nam omne ius potentiùs operatur in causa, quàm in causato. Paul. Castrens. *consil. 129. volum. 1.* vbi allegat text. *in l. digna vox Cod. de legi.* nam quando quid est propter aliud, 11
potiùs consideratur id, propter quod est. *l. & si non sunt clausi. 21. §. perueniamus ff. de auro & argent. legato.* & magis causæ seruitium præstatur *l. tempus 29. ff. de re iudic.* propter enim 12
vnumquodque tale, & illud magis *clem. 1. de reliquiis & vener. sanct. auth. multo magis C. de sacrosanct. Eccles.* nam plus influit causa in se ipsa, quàm in causato. Felin. *in cap. auditis numer. 20. de rescript.* decisio Genuensis 128. *n. 2.* 13
& probat text. *in l. nauis onustæ in primo responso ff. ad l. Rhodiam de iactu.* sed sic est, quòd appellatio, quę emittitur ad differendum re- 14
uocationem attẽtatorum, siue in causa connexa, siue diuerso articulo, non admittitur, vt tradunt Doctores *in cap. an sit 42. de appellat.* præsertim Franch. *numer. 7.* post Ioan. Andr. & Specula. ergo multò fortiùs hæc debet denegata censeri appellatio in se ipsa causa, & sententia reuocationis attentatorum, cùm directò tendat ad differendum eandem, cùm hoc operetur in causa diuersa, & separato articulo; quod namque con- 15
templatione alicuius fit, ipsi fieri censetur. text. *in l. additio versiculo vltimo* ibi, propter me.) *ff. de acquir hared. l. fed & si quid 26. ff. de vsufruct. l. sed si plures §. is arrogato ff. de adoptionibus.* latissimè infinitis Doctoribus relatis nostras Ioan. Garcia *in tract. de coniugali acquestu à num. 101. cum pluribus sequentibus.*

Tertiò facit, quoniam sententia lata su- 16
per reuocatione attentatorum (vt ad principium huius capitis comprobatum reliquimus) est merè interlocutoria, ergo nec iure ciuili, nec canonico appellatio ab ea admittenda est, *ex l. 1. Cod. quorum appellat. non rec. l. ante sententiam ff. de appella. recip.* Concil. Trident. *sessione 24. de reformatione cap. 20.* & quia istiusmodi appellatio est contra ius ex mente

Decij

Decij *in cap.an sit,sub num.2.col.2. versiculo secundus tamen fuit intellectus de appellat.* quia
17 attentata ante omnia reuocantur,per text.*in c.non solùm de appellat.lib.6.*

Et quia si attentè attendantur decretales loquentes de huiusmodi attentatorum reuocatione, assiduè inuenies, tum Papam ante omnia mandare in commissione innouata reuocari, & reponi,tum etiam vt nullibi legamus appellationem ab huiusmodi reuocatione fuisse interpositam, & admissam, licèt aliàs in longa facti serie mentionem fieri, assiduè soleat cuiuslibet appellationis etiam à minimo interpositæ, de hac autem nullibi, vt videre est per text. *in cap. ad præsentiam cap. constitutus c.significauit, cum pluribus alijs de appellat.cap.signific.de oper.nou. nuntiatione cap. venientes de iureiur.c.1. vt lite pend. in 6. c. exhibita de iudi.* & aliis infinitis, quos potiùs laborioſum esset, quàm subtile
18 cumulare. Quod si foret permissum appellare, fortè aliquis eo remedio vsus fuisset, sícque contra ius meritò isthæc appellatio iudicanda est, secundùm Decium *in d. cap. an sit*, ac per consequens nullatenus admittenda. text.est *in cap.consuluit el 3. de appellat.* quia durum est contra stimulum calcitrare, *Actuum Apostol.cap.9.* & quæ in hoc proposito congessimus suprà cap.præcedenti,quæ enim de facto, & contra ius fiunt, de facto rescindere ius est.

19 Desuper & quartò probatur, namque faciliùs amittitur ius quærendum, quàm ius quæsitum. Ias.*cons.*236.an Rex Roma.*colum. 4.lib.4.* Philipp. Decius *in l.seruus Cod.de pactis, & consil.*269. *Consultus,colum.4.* Bald. *in l.illud colum.3. in 3. quæst. C. de sacrosanctis Eccles.* Anchar. *consil.*371. Tiraquell. *in l si vnquam verbo donatione largitus numer.*147. *& in legibus connubia gloss.3 in prin.quæstione versic. illud igitur pro constanti.* sed innouatio priuat appellantem ab appellatione proposita, & iam in esse deducta, ex text. *in dict cap.an sit*
20 *de appellatio.* secundùm alium intellectum, vt quia appellans aliquid appellatione pendente (puta aduersarium spoliando) innouauit censetur suæ appellationi renuntiasse, gloss. magna *in cap. non solum circa fin. de appellat. in 6.* & post Anton. Hostiens. Panormit. & Immolam latè declarat Franch. *in dict. cap. an sit in gloss.1. num.8.* & ibi Decius *num.1. & consil.*103. *in causa post princ.* Bald. *in cap.ex parte Ade,colum.7 de testib.* Angel.*in l.fin. Cod.de temp.appell.* Matesila. *in singulari suo* 28. Menoch. *de recuper.rem.17.numer.*39. Lanfran. *decisione* 443. *appellans.* & Ripa *in l. naturaliter §. nihil commune num.*159. *ff.de acquir.* Mynsinger *singul. obseru. centuria 2. decisione* 50.Ioa.de Neuiza.*in consil.*36.*num.*10. *& consil.*82.*n.*12. Quod extenditur etiam si postmodum purgetur attentatum, quia adhuc durat ipsa appellationis renuntiatio, vt communem dicit Fran. *in dict. cap. an sit.* & Lancelot. *de attenta. 3. part. cap.* 31. *de pœnis attenta. numer.* 237. *cum 4. sequentibus.* ergo eum fortiùs videbitur priuare à proponenda, & nondum in esse deducta, quia cui licet quod est plus, vtique licet quod est minus, & in maiori semper inest minus ex iuribus vulgatis.

Quibus adde & quintò, quia quando 21
grauamen in aliqua sententia illatum est momentaneum, instantaneum, & per modicum tempus,ab ipso non appellatur. text. est *in l.*1.*C.si de mom.possess.fuer.&c.* quia possessorij remedium momentaneum est, & in alio iudicio, nempe, proprietatis potest reparari, & reuocari, vt & nos suo loco infrà 3. part. & suprà cap.6. diximus. Sed hoc re- 22
medium attentati huius est naturæ, vt tantum duret,quantum peruenitur ad diffinitiuam; ergo nec in eo debet appellatio admitti, maximè quia hoc remedium attentatorum adhuc est magis priuilegiatum,quàm spolium, & interdictum vnde vi, secundùm communem opinionem, de qua testatur Decius *in cap.ex parte 2.colum.fin.versic.quarta conclusio de restitutione spol. & in consil.*200. *in causa circa medium,* pro qua est decisio Rotæ 2. aliàs 14.*fuit dubitatum,numer.3.de restitutione spolia. in nou.* Franc. *in c.bonæ num.*13. *& sequenti. de appell. & in cap.consuluit num.*8. *eodem titulo.* Alexand. *consil.* 99. *visis num.*4. *lib.* 5. Anchara. *in cap.*1. *vt lite penden. in fin.* Mandosius alios allegans *in tract. commissio. in* 14. *form. commiss. attentato. in verbo causas, colum.*8.*sub versiculo circa quartum priuilegium.* Ripa *in cap. sæpe num.*10. *de restitutione spoliat.* Eguidius *decisio.*49.*& decis.*294.*id autem.*Stephan. Aufre. *in additio.ad capell. Tholos.*15. *ad fin.* Ruinus *consil.*76.*lib.*5. Menoch. *de recuperan. in remed.*17. *numer.*25. sed in possessoriis his remediis minimè appellatur, *ex d.l.*1. *Cod. si de moment. possess.&c.* vbi omnes Do- 23
ctores. ergo à fortiori nec in isto remedio reuocationis attentati, tanquam magis priuilegiato;maximè quoniam quando hoc remedium cadit super possessione attentata, sapit naturam veri possessorij, vt expressè dicit Rota *decisione* 1. *aliàs* 13.*si iudex sub numer.*3.*in fin.vt lite penden.in nouis, & decis.*2. *aliàs* 113.*tres sententiæ de re iud.in nouis,& decisione* 28. *aliàs* 517. *de re iudi. in antiquis.* & alibi passim.

Sextò probatur,quia appellatio à cõdemnatione expensarum in tantum licita est, vt admittitur generaliter,vt aliquando etiam si fiat earum condemnatio in sententia, super negotio

negotio principali, à qua aliàs non admittitur appellatio, vt in possessorio operatur, vt non solùm à condemnatione expensarum, sed etiam à tota sententia super principali admittatur, secundùm Lancelot. *de attentat.*
24 *3.part.cap.30. num.146.* sed sic est, quòd appellatio etiam à sola condemnatione expensarum facta in sententia reuocationis attentati, non admittitur, secundùm Innocent. *in cap. sæpe de appellat.* quem refert & sequitur Rota *decisione 1. aliàs 13. si iudex vt lite pendent.in nouis.* & Milis *in reperto.verbo appellari non potest à condemnatione fol.15.* Lancelot. *loco relato numer.147.* ergo dicendum est, vt hoc attribuatur maximo priuilegio attentati, & sic vt in eo non admittatur appellatio, & in eo seruetur regula iuris, vt accessorium sequatur naturam principalis sui, de quo latè diximus suprà hac 2.part. c.7. in secunda limitatione principali à numer.101. cum seqq.& à num.122.cum seqq.

25 Præfatis etiam omnibus addendum, quòd quanta specialissima priuilegia à iure in fauorem huius remedij sint concessa, & introducta, quantæque pœnæ in odium attentantis, prout ad longum congessit Lancelot. *de attenta 3.part.cap.30. titul.de priuil. attenta. & cap.31. de pœnis attenta.* quæ solet esse efficacior ratio ad prohibendam appellationem, vt latiùs diximus in cap. superiori. & in c.8.
26 hac p. circa contumacem. & quia hæc causa celerem expeditionem requirit, secundùm Rotã Modernam in vna Nolani. Abatiæ, Regalis vallis coram Palcoto, vt est in collectis ipsius *decisione 115. Ioan. Michaël.ad fin.* qua dicitur, quod attentatorum reuocatio respicit abbreuiationem litis, ac in ea proceditur summariè, iuris ordine non seruato, vt per Lancelot. *de attenta.3.p.c.25.*

27 In resolutione huius quæstionis Lancelot. Robert. timidè, & non multùm constans loquutus fuit, etenim *in 3. part. cap.28. à numero 43. quæstio.3.* tetigit, vbi arguit, & posuit fundamenta, vt à sententia reuocationis attentati omnimodo licuisset appellari, & quoad suspensiuum & deuolutiuum; mox alia adducit fundamenta pro directò contraria opinione; postmodum alia adduxit, vt appellari liceret, sed quoad deuolutionem tantùm, vt sententiæ executio minimè impediatur, & hanc *à numer.91. vsque ad 98. per totum.* & ad medium *numer.95. versiculo quod si quis.* dicit, fortè si quis voluerit tenere alteram opinionem, aut absolutè affirmatiuam, aut absolutè negatiuam, quòd ipse magis adhæret negatiuæ, tanquam magis probabili, & fundatæ, in punctóque iuris veriori ex fundamentis superiùs per eum adductis à numer. 49. dicítque (& renendo eam non obstant ea, quæ in contrarium pro prima opinione fuerunt considerata) quibus sigillatim respondet nulla suprà scripta limitatione.

Sed adhuc ipse ibi *numer.98. versiculo verùm quia veritas nouarum opinionum, &c.* dicit, quòd si aliquis voluerit sequi opinionem, quæ habet, appellationem admitti à reuocatione attentatorum absolutè, & quod ad vtrumque, quæ tacitè (vt ipse dicit) colligitur ex nonnullis authoritatibus (de quibus per nos protinus) necessariò tamen eam debet limitare & declarare tripliciter, non verò aliter simpliciter admittere. Prima au- 28
tem limitatio est in attentatis, quæ fiunt circa possessionem. & per sententiam reuocationis attentatorum veniret restituenda possessio, quia tunc non admittitur appellatio, vt ipse latè probando prosequitur à numer.99. Secundam verò limitationem appo- 29
suit *numer.127.* vt in attentatis appellatione pendente, eius reuocationis sententia non sit licita appellatio. Tertia limitatio est, vt in 30
attentatis factis lite pendente, quãdo à causa principali non admittitur appellatio, nec etiam à sententia reuocationis attentatorum admittenda est, & hanc scripsit *à num. 130. cum sequentibus.* Tu autem adde aliam, 31
vt in cæteris attentatis omnino prohibitam inueniamus, *ex l.1. §. sed si is ff. de noui operis nuntiatione,* de cuius intellectu suprà egimus.

Ecce igitur quòd hæ limitationes extenuant regulam penitus opinionis affirmatiuæ, & admissis his limitationibus nullas ferè alias species inuenies sub ea regula comprehensas, & propterea potiùs ipsas regulam negatiuam constituere, affirmare rectè queit. Et sic etiam ipse Lancelot. in ista secunda opinione etiam adhibitis dictis limitationibus, nunquam pedes suos firmauit; sed semper in priori omnino negatiua appellationis, quam veriorem de iure, & certiorem vocat ibi, eámque semper sequutus fuit, & in aliis diuersis locis constanter, tenaciter, & absque varietate, vt videre est *in 3.part.cap.30. à num.105. cum pluribus sequentibus.* inter alia priuilegia attentatorum hoc 32
describit, scilicet; vt ratione attentatum passi hoc sit inductum à iure priuilegium, & ratione attentantis hæc pœna, vt attentans prohibeatur appellare, & regulæ generalis, vt appellatio non impediatur etiam Diabolo. ista sit limitatio in attentante, maximè appellatione pendente, vt ipse non audiatur appellans. Et *in eodem tractatu de attenta.3.p. cap.31. num.218. cum pluribus sequentibus.* inter alias pœnas, quæ in odium attentantis à iure inductæ sunt, hanc pariter refert, saltim in attentantis appellatione pendente eius;

scilicet,

ſcilicet, reuocationis ſententia non admittat appellationem ex d.c.an ſit; de appellat. de quo per nos ſuprà in ſecundo fundamento. Et hanc opinionem omnino negatiuam ſequitur etiam, & comprobat Cæſar Contard. *in l.vnica in ampliatio. num.*37. *C. ſi de moment. poſſeſſ.* quem refert & ſequitur Ruginell. *tract.at.de appell.*§.2.*cap.*3.*num.*684. *folio* 123.

33 Ex quo text.*in d.cap.an ſit.* & eius intellectu ſecundùm Anton.Panor.Fran. Decium, & alios, hanc deducit ibi *num.*124 regulam, & concluſionem, quòd attentans appellatione pendente in pœnam, excluditur à beneficio appellationis, quæ probatur ex text. ibi, ex quo primo loco hanc concluſionem elicere. Franch. ibi *num.*1. *verſiculo* 1. *regula.* & clariùs *num.*7. & aſſentitur vltra iam citatos Lanfran.*deciſione* 443.*appellans.*& Decius *in cap. ex parte el* 2. *num.*6. *de reſcriptis.* & Ripa *in l. naturaliter* §. *nihil commune ſub numer.* 159. *ibi.* Ioan. Corraſ. *numer.*102. *de acquir. poſſeſſione.* qui omnes hoc loquendi modo vtuntur, attentantem appellationis beneficio priuari, quæ pœna illam declarationem admittit, vt non perpetuò cenſeatur prohibita appellatio, ſed pro prima vice tantùm, vt per Franch. *in d cap.an ſit.ſub num.*2. *verſiculo quartus caſus.*& Lancelot.*loco proximè relato num.*230. *& ſequenti.* & vide *numer.*227. *cum duobus ſequentibus.* vbi dicit ex aliis hoc non procedere in cauſa diuerſa, niſi appellatio interpoſita per attentantem, etiam in cauſa diuerſa, tenderit ad differendam reuocationem attentati.

34 Ego verò medius inter partes æquiſſimam, veram, & probabilem reſolutionem apprehendam, adeò vt nec in totum ſequar opinionem affirmatiuã, abſolutè appellationem quoad vtrumque effectum permittentem; nec in totum alteram pariter abſolutè appellationem prohibẽtem, quoad deuolutiuum & ſuſpenſiuum; ſed vt admittatur appellatio à ſententia reuocationis attentati, non tamen retardata eius executione, & ſic quoad effectum deuolutiuum ſit permiſſa appellatio, quoad effectum verò ſuſpenſiuum penitus denegata. Quæ opinio ex mente omnium eſt comprobata ex fundamentis ſuperiùs adductis, conueniẽnſque intentioni, etiam tacitæ, quæ deducitur ex aliquorum Doctorum doctrinis, mentionẽ facientibus de appellatione ab hac attentatorum reuocatione (vt protinus videbimus) & hanc in praxi quotidie videmus aſſequi vt æquiorem, & ſeruari; ac propterea ſuſpenſio negata appellationi à reuocatione attentatorum probatur ex omnibus, & ſingulis fundamentis ſuperiùs hucuſque à nobis adductis, quæ omnino concludunt, & probant expreſsè: deuolutio autem præfatæ appellationi permiſſæ atque conceſſæ inuitat æquitatem. Satis namque attentatum paſſo ſibi à iure conſulitur: vt poſſeſſionem ſibi ablatam cum fructibus, & expenſis recuperet, reponatúrque contra ius attentatum ante omnia celeri expeditione, nulla dilatione admiſſa, nec iuris ordine ſeruato, vt per Lancelot. *de attent.*3.*part. cap.*25. neque hoc appellatio impediat: ſummus enim fauor, maximúmque iſtud eſt attentatum paſſo priuilegium; nimis etiam odium attentanti. & tandem omnes effectum ſuum conſequuntur, omniúmque hoc modo intentioni ſatisfit, atque conſulitur, tam iudici exequendo, quàm parti attentatum paſſæ recuperando, & attentanti condemnato, qui mediante appellationis effectu deuolutiuo, quandocumque ſic fuerit grauatus, indebitæ ſententiæ retractationem appetere poteſt, & ius quod hoc modo ſibi incolume, & ſaluum eſt, conſequi. Et hanc diſtinctionem 35
ſequitur Lancelot *de attenta.*3.*p.cap.*28.*n.*91. *& ſequentibus*, cuius meminit etiam Eſcacia *de appellat.queſt.*17.*limit.*6.*membro* 6.*num.*75. *verſiculo pro concordia adducuntur*, &c. *fol.*376. licèt ipſe affirmatiuam, ſcilicet; videatur ſequi, tepidè tamen ex praxi vrbis. Et de communi opinione huius diſtinctionis teſtatur Lancelot. *vbi proximè num.*17. *folio* 446. Ad hanc concordiam reducẽdus etiam eſt Ruginellus *tract.at. de appella.* qui ex Mandoſio, & Lanceloto tenet, *in* §.2.*c.*3.*num.*86. quòd à ſententia lata ſuper reuocatione attentatorum licet appellari, vt intelligatur: quòd procedat quoad effectum deuolutiuum, ne videatur ſibi ipſi contrarius, cùm ipſemet *in eodem* §.2. *cap.* 3. *numer.* 684. expreſsè affirmarit, appellationem non admittendam ab huiuſmodi ſententia ſuper attentatis lata, quia debet intelligi quoad ſuſpenſiuum effectum. Et hanc opinionem communiter 36
etiam ſeruat, & ſequitur tribunal reuerendiſſimi Nuncij horum regnorum, quotidiéque videmus, eius ſententias, quibus reuocantur attentata, exequi appellatione pendente.

Deinde quia præfata fundamenta negatiua à nobis ſuprà adducta, prout eſt, vt hæc reuocationis attentati ſententia ſit interlocutoria, & quòd celerem expeditionem deſideret, & ſimilia, eorum appellatio non vtrumque effectum habet, ſed vnum & deuolutiuũ, vt ſuis locis dicitur, maximè quia cùm attentatorum remedium vtique poſſeſſorio aſſimiletur, vt dictum eſt, ſicut in hoc appellatio emiſſa vno tantùm effectu potitur, vt ex his, quæ latè per Cou. *in pract.c.*24.

à num. 8. ergo pariter, & in illo dicendum
37 eſt, deinde cùm cauſa attentatorum aliàs iudicata eſt tam fauorabilis, & magis quàm cauſa penſionis, etiam cum clauſula ſine retardatione ſolutionis, vt per Rotam in vna Taruiſen. coram Proſpero inter recoll. per Achil. de Graſſ. *deciſ.* 24. *attentatorum cauſa ſub rubric. de attent.* & dicit Lancel. *de attent.* 3. *p. c.* 28. *n.* 57. ac ideo cùm in penſionis ſolutione appellatio non habeat vtrũque effectum, ſtante dicta clauſula; ergo & ita in noſtro caſu, & hanc noſtram opinionem æquiſſimam fatetur Lancelot ibi amplectendam.

38 Hæc ſic ampliùs ſuaderi videtur ex reſpectiue à nobis adiguanda quibuſdam Doctorum, ex quorum tacita intentione videbatur deduci, ab hac ſententia reuocationis attentatorum licitam eſſe appellationem abſolute. Et primò quoniam in illa quæſtione, quæ ab aliquibus diſceptatur; an hæc præfata ſententia ſit interlocutoria, vel diffinitiua, plures dicunt vim diffinitiuæ habere, quoad effectum, *clem. appellanti, de appellat.* vt appellans poſſit ex nouis cauſis appellationem iuſtificare, inter quos Author eſt Cardi. *in d. clem. appellanti num* 9. *queſt* 9. & Petrus Ducñas *in regul.* 47 *num.* 3. *verſic.* 3. *fallit.* Rota *deciſione* 1. *vt lite pend. poſt princ. verſiculo nec obſtat.* ergo tacitè ſequitur appellationem eſſe permiſſam, dum ſupponunt appellationem ex nouis actis iuſtificari poſſe. Quia reſpondeo veram eſſe ſuppoſitionem, & ſequelam tacitam; ſed in hunc tamen ſenſum accipiendos fore, vt appellatio admittatur, & ſequatur etiam non retardata ſententiæ executione, qua non obſtante cauſa appellationis deuoluatur ad ſuperiorem, & coram eodem tractatur, rectè verificatur, & cadit omnino doctrina dictorum Doctorum, quæ in hunc ſenſum recepta nihil detrahit noſtræ.

39 Nec ſecundo loco obſtant Rotæ deciſiones, 2. aliàs 113. *de re iudi. in nouis*, & deciſio 28. aliàs 517. *eodem titulo in antiquis*, ſupponendo in attentatis tres fuiſſe latas ſententias conformes, ac per tres inſtantias itum, quod non poteſt eſſe abſque appellatione à prima, & ſic ſucceſſiuè à ſecunda, quibus facilè patet reſponſio, etiam noſtra opinione retenta, cùm in ea appellatio permittatur, vt dictum eſt, & ſic bene poteſt peruenire ad tres inſtantias, & tres conformes, præcedente executione prioris, appellatione non obſtante, imò multi poſſunt dari caſus, nihil intentioni noſtræ, & æquæ reſolutioni detrahentes, quibus attentatorum reuocatio non fiat, niſi poſt tres conformes, prout contingit, quando prima ſententia, & ſecunda latæ ſunt contra attentata paſſum, éſtque reuocatio denegata, à quibus poteſt ipſe appellare quoad vtrumque effectum, vt mox dicetur, & ita neceſſariò debet ire per tres inſtantias, & tres conformes, anteaquam attentati reuocationem conſequatur, vt aliàs diximus, inſtrumento Camerali, quia ſi in prima ſententia denegata eſt eius executio, & ſic contra creditorem feratur, tenetur ſpectare tres conformes, anteaquam inſtrumentum exequatur, niſi ſit poſtmodum aliqua pro ſe lata, qua recuperet priuilegium executionis; quia ſemel prohibitionem euaſit. Idem eſt dicendum in iudicio legis fi. *C. de edicto diui Adri.* & in alimentis, multis, & ſimilibus, quia lata prima ſententia contra poſſeſſionem, alimenta petentem, admiſſa appellatione quoad vtrumque effectum, & in tota cauſa tres ſententiæ neceſſariò executoriales ſpectãdæ ſunt, quouſque aliquam fauorabilem actor conſequatur, vt nos latè Deo dante de hac quæſtione agemus infrà parte 3. multis capitibus, & præcipuè in cap. 4. per totum, vbi latiſſimè de hoc articulo tractatur, cum diſtinctione iuridica procedendo.

Alios etiam caſus poſſumus conſtituere, vt verificentur præfatæ Rotæ deciſiones, adeò, vt in nihilo noſtra opinio lędatur, quos ad id propoſuit Lancelot. *de attenta.* 3. *p. c.* 28. *numer.* 96. *verſic. ad tertium ſimiliter* quòd poſſunt dari tres ſententiæ in cauſa attentatorum, vel quia paſſus attentata, in cuius fauorem fuit lata prima ſententia, minimè attendit in huiuſmodi priuilegio, & ſic negligens vel ignarus non petiit eius executionem; ſed curando tantùm eam defendere, ne ſibi reuocetur, eundo in ſequelam appellationis, vt multoties contingit.

Poteſt in hoc etiam euenire, vel expreſſo accedente partium conſenſu; vel tacito, vt quia etiam is, qui eſt attentata paſſus, hoc ſuæ ſententiæ priuilegio abuti malit, pro tam breui tempore, ne fortè ipſa poſtmodum reuocata ſententia, per alias tres patiatur grauamina, & incommoda, quæ accidere ſolent in repoſitione executionis erga reſtitutionem poſſeſſionis adeptæ. fructuum, & expenſarum, qui, vel quia multum confidens de ſua iuſtitia cauſæ principalis malit, litium anfractus, & dilationes ſubcindere pro ea diffinitiuè conſequenda; prout ego vidi non paucos litigatores hanc facere conſiderationem; ac ideo quod tacitè ex mente prædictorum Doctorum, & Rotæ deciſionum deducitur, non vrget, quoniam non debet attendi quod de facto factum eſt, ſed quod de iure fieri debet. Rota *de iſtone* 58. *aliàs* 412. *ſi appellatur de appellationi' us in nouis.* quia cum noſtra opinione rectè poteſt

concur

concurrere, eique omnino adaptari, & quod magis eſt, in fauorem retorqueri ſecundùm intelligentiam à nobis aſſignatam.

40 Quibus ſuppoſitis in hac quæſtione poteſt conſtitui regula, iudicem nullo modo vim facere, ſi appellationi emiſſæ à ſententia lata pro reuocatione attentatorum non detulerit, cùm tunc à iure non cogatur deferre, imò ſententiam ſuam abſque metu, & reatu attentati poſſit ad effectuam, & actualem executionem trahere; quæ regula adaptatur tam noſtræ æquiſſimæ opinioni, vt quoad ſuſpenſiuum hoc caſu cenſeatur prohibita appellatio, quàm abſolutè negatiuæ quoad vtrumque, quam ſequi a temeritate non differet, cùm nimis rigoroſa ſit.

41 Quam regulam loco limitationis, vt declares, volo; vt ſcilicet intelligatur, quando ſententia lata eſt in fauorem attentatum paſſi, non tamen quando contra ipſum, & in fauorem aduerſarij attentantis lata ſit, quia cùm hoc appellationis prohibendæ priuilegium inter cætera à iure in fauorem paſſi inducatur, in eius damnum retorqueretur, ſi à reuocatione attentati negata non ſibi permitteretur appellatio quoad vtrumque, iuxta regul. text. *in l. quod fauore C. de legibus*, imò loco priuilegij pœnam conſequeretur, quod abſurdum eſt, quia ordinata ad vnum finem contrarium non debent operari, & attentatus, in cuius odium appellatio non ſuſpendit, ex ſuo dolo, & malitia reportaret commodum, & ſic fieret vt ordinata ad vnum finem, contrarium effectum operarentur. Itaque dicendum eſt, vt appellatio emiſſa à ſententia reuocationis attentati non ſuſpendat, à denegatione autem reuocationis, & ſic contra attentatum paſſum, & in fauorem attentantis, poſſe paſſum appellare quoad vtrumque effectum. Pro quo facit in his terminis proprius, quod ita conſuluit Auguſtin. Beronus *conſil. 51. in hac cauſa, verſiculo ſecunda concluſio num. 5. & ſequentibus lib. 3.* vbi dicit, & probat, quòd à denegata reuocatione cuiuſdam ſequeſtri, quod procedebatur attentatum, & ex eo capite petebatur remouere, validè poſſe appellari ab eodem ſequeſtrum attentatum paſſo, cui reuocatio denegata eſt, ita vt præfata appellatio ſuſpenſiua ſit, & ſic tenendum. Et facit [illegible] *conſil. 51. in appellatus.* dum ibi ſuppoſuit, quòd à ſententia lata in [illegible] poſſe [illegible] quod aliud foret dicendum [illegible] ſolummodo [illegible] & hoc eſt notorium & vul[illegible] eſt, quod quando in fauorem alicuius [illegible] appellatio prohibetur, vt ipſi priuilegiato non cenſetur prohibita, ſed per

miſſa, quando aduerſus illum ſententia fertur, ſed integraliter ſuos effectus habeat, vt in pronuntiatione negatiua hæredem non mittendum in poſſeſſionem, vtentem remedio l. fin. *Cod. de edicto.* iuxta ſtupendum dictum (quod vocant) Angeli *in l. quiſquis num. 3. Cod. quorum appellat. non recip.* & in ſententia lata in poſſeſſorio contra ſpoliatum, iuxta ea quæ latè Lancelot. *in tractatu de appell. a. perm. vel prohib. in poſſeſſor. 25. limit. regula per eum ibi poſita.* Iacob. de Sanc. Georgio *in l. fin. num. 30.* & Zuchard. *num. 443. Cod. de edicto diui Adrian. tollen.* Ruginell. *tract. de appellat §. 2. cap. 3. ſub numer. 649. verſus finem verſiculo appellabitur.* Lancelot. *tractatu de attent. 3. part. cap. 28. num. 89.* Efficacia *tract. de appellat. quæſt. 17. limit. 6. membro 6 numer. 38. fol. 55.* Petrus Duenas *regul. 44. fall. 1.* Menoch. *tract. de adipiſcen. remed. 4 queſt. 100 verſ. 56. verſiculo ſecundus fol. 54.* Achil. Perſonal. *tractatu de ad piſ. poſſ. ſſ. num. 344. verſ. vel & quæque fol. 269.* Petrus Surd. *tractatu de aliment. titul. 8. priuileg. 60. numer. 26. & 27.* Tiraquell. *tract. de cauſ. ſtatut. ſtatut. 6. declara. 6. num. 3. verſiculo id autem.* Cæſar Contar. *in l. unica, in ampliatione numer. 113. verſiculo non eſſe Cod. ſi de moment. poſſeſſ.* & loquendo in ſententia negatiua alimento 25. petitorum, vt appelletur quoad vtrumque, tenet Angel. *in l. fin. ſub numer. 1. ff. de appellatio. recip.* quem referunt, & ſequuntur Contar. *vbi proximè limita. 17. numer. 19.* Petrus Surd. *d. priuilegio 60. num. 24. in fin. & num. 25. & ſequentibus.* & ſignantur *numer. 23. in fin.* Ruginell. *tract. de appellat §. 2. cap. 3. num. 68.* Efficacia *de appellat. queſt. 17. limit. 7. numer. 19. & ſeqq.* qui *numer. 20.* confirmat ex doctrina Angeli *in d. l. fin. ſub numer. 1.* quem referens ſequitur Contard. *vbi proximè*, & Ruginell. *d. cap. 3. numer. 7.* quòd poteſt appellari à ſententia, qua pronuntiatur, annonam non eſſe diſtribuendam in vſum militum (licèt loquendo in poſſeſſorio Marqueſſan. *tractatu de commiſſio. cap. 21. numer. 28. fol. 235.* poſt Puteum, affirmare contrarium auſus fuerit.) Et idem contingit in ſententia negatiua, vel contra creditorem executionem inſtrumenti Cameralis ſeu guarentigiati, ſeu ſententiæ etiam petentem, quia tunc à lata ſententia negatiuè concepta conceditur appellatio, licèt ab affirmatiuè lata non admittatur iis in caſibus, quoad ſuſpenſiuum, vt ſuis locis commodiùs latiùs Deo dante diximus; præcipuè infrà 3. part. cap. 4. per totum, vbi multa circa hunc articulum congeſſimus omnino videnda.

***

CAPVT XIII.

Si à collatione, electione, confirmatione, præsentatione, institutione beneficij, aliisve actibus extraiudicialibus, appellationi interpositæ iudex Ecclesiasticus non deferat : an, & quando violentiam facere dicetur. Vbi exactè, quando iudicialiter, vel extraiudicialiter in prouisione beneficiorum processum fuisse, vel debuisse dicatur.

SVMMARIVM.

Extraiudicialis actus non recipit appellationem, nec causat attentatum. num.1.

Extraiudicialis actus est beneficiorum prouisio, & collatio sui primæua natura attenta. num.2.

Examen ad beneficium est actus extraiudicialis. num.3.

Extraiudicialis prouisio beneficij non est interlocutoria, sed pro interlocutoria habetur. num.4.

Extraiudicialis institutio, aut confirmatio loco interlocutoriæ habetur. num.5.

Examen ad beneficium tanquam actus extraiudicialis non requirit citationem. num 6.

Prouisio parochialis iuxta formam Tri.non est iudicialis, sed extraiudicialis. num.7.

Informatio qualitatum ad prouisionem beneficij fit extraiudicialiter nullo citato. num.8.

Prouisio vbi extraiudicialiter fit, collator non tenetur testes comparere, nec processum formare, nec illum publicare, sed extraiudicialiter animum suum informat. num.9.

Extraiudicialis prouisio non requirit alicuius citationem. num 10.

Extraiudicialiter procedit executor ad beneficium, & de qualitatibus, moribus, & vita, seu habilitate prouisi informatur extraiudicialiter nemine citato. num.11.

Executor non tenetur citare volentem opponere impetrantem non esse idoneum. num.12.

Extraiudicialiter procedunt regulariter executores ad beneficia. num.13.

Dispensationes matrimoniales committe ordinario iuxta earum clausulam, extraiudicialem informationem appetunt. num.14.

Executor dispensationis matrimonialis potest testibus non stare, si aliter de veritate sibi constet, & executionem suspendere. num.15.

Extraiudicialis prouisionis, & processus difficile est probare iniustitiam, cùm tam per scripta, quàm per non scripta iudex animum suum informat. num.16.

Extraiudicialem processum qui iniustum dixerit, aliunde tenetur verificare iniustitiam; quia pro actu extraiudiciali præsumitur, non verò grauamine. num.17.

Extraiudiciali in prouisione conferens non vt iudex, sed vt priuata persona procedit. num.18.

Executor collatoris non habentis iurisdictionem, potest se extraiudicialiter informare. num.19.

Extraiudicialis appellatio est si interponatur à parte, vel à iudice ante iudicium cœptum. num.20.

Extraiudicialis actus nunquam transit in rem iudicatam. num.21.

Executio executoris extraiudicialiter procedentis de iure non citatis saluum ius reseruat. n.22. & num.23.

Ab extraiudiciali grauamine duo oriuntur remedia, appellatio intra decendium, & recursus extra illud. num.24.& 25.

A grauamine peræquatorum, hoc est, repartidores depechos, *appellatur intra duos menses à die notitiæ grauaminis. num 26.*

Sententia non profertur, vbi deficit iudicium, & litis pendentia. num.27.

Extraiudicialiter procedens executor gratiæ nullam fert sententiam, sed gratiosam executionem. num.28.

Extraiudicialiter facta institutio, collatio, seu prouisio beneficij fieri potest die feriato, secus si iudicialiter. num.29.

Forma iuramenti de qua in ext circa, de electio. lib.6. seruanda in appellatione, procedit, quando electio fit extraiudicialiter, secus si iudicialiter. num.30.

Extraiudicialiter potest Episcopus extra diœcesim instituere & confirmare, secus si iudicialiter. num.31.

Actus quales geri possint extra iurisdictionem, diœcesim, seu prouinciam. num.32. remissiuè.

Prouisio beneficij facta seruata sua primæua natura, non recipit appellationem. num.33.

Prouisio beneficij iudicialis fit cum contradictore legitimo, & requiritur diffinitiua pronuntiatio. num.34.

Iudicialiter proceditur in prouisione beneficij, vel ex voluntate collatoris, vel ex iuris necessitate, prout natura negotij postulat. num.35. & seq.

Executor ad beneficium regulariter non tenetur partes iudicis assumere, si non vult, secus si vult, quia tunc potest iudicialiter facere prouisionem. num.36.

Extraiudiciales actus potest iudex vel executor iudicialiter celebrare, si vult. num.37.

Iudicium mutare in maiorem causæ cognitionem parte non contradicente nullam causat nullitatem, secus si in minorem. num.38.

Iudicis partes assumere in prouisione beneficij, quibus casibus iudex ex necessitate tenetur iuris. num.39.

Iudicis partes assumere tenetur iudex in prouisione beneficij, quando commissio aut dispositio vtitur verbo (iudicium) quod in iudicialibus, non in extraiudicialibus verificatur. num.40.

Extraiudicialia,& iudicialia sibi inuicem contraria sunt,& repugnantia. num.41.

Extraiudiciales actus nunquam transeunt in rem iudicatam, ex quo in eis iudicium deficit. num.42.

Dictio (iudicium) quam habeat significationem. num.43.

Iudicis partes assumet iudex in extraiudicialibus, si commissio faciat mentionem dictionis (lis) quæ verificatur in iudicialibus, & lite contestata. num.44.

In extraiudicialibus actibus non dicitur lis introducta. num.45.

Per extraiudicialem actum beneficium nec res dicitur litigiosa. num.46.

Ab extraiudiciali actu per appellationem etiam coram superiori præsentata non dicitur beneficium litigiosum,nec litem pendere. num.47.

Iudicis partes assumere tenetur executor siue dispensationum, siue gratiarum, si contineant clausulam (vocatis vocandis) vel quòd citetur aliquis. num.48.

Executor merus tenetur assumere partes iudicis, si adsit clausula (citatis citandis.) num.49.

Executor merus vigore clausulæ (citatis citandis) efficitur mixtus. num.50.

Executor vigore clausulæ (vocatis vocandis) non tenetur assumere partes iudicis,si nullus appareat contradictor. num.51.

Informatio sumenda pro habilitate prouisi ad præbendam sit absque partis citatione. num.52.

Informatio pro habilitate prouisi fit absque testium iuramento, & absque processu iudiciali. num.53.

Informatio vbi sit sumenda inhabilitatis, iam electi aut promoti, vt priuetur, debet fieri iudicialiter,& eo citato. num.54.

Iudicis partes tenetur assumere executor, si mandatur procedere cum causæ cognitione. n.55.

Causæ cognitio vbi requiritur citatio necessaria est. num.56.

Iudicis partes tenetur iudex assumere in prouisione beneficij, si compareat legitimus contradictor opponens legitimas exceptiones,qui iudicialiter audiri debet. num.57.

Iudicialiter fiet institutio, & præsentatio, si proposito edicto compareat aliquis de iure patronatus opponens,vel contra præsentatum.n.58.

Et quibus temporibus hæ exceptiones opponantur, vt primæua natura prouisionis alteretur,& iudicialis efficiatur. num.59.

Institutio, & confirmatio fiet extraiudicialis, si apparcat legitimus contradictor, vel compræsentatus aliquid obijciens. num.60.

Et idem si promotor fiscalis opponat contra præsentationem,vel præsentatum. num.61.

Institutio si fiat cum legitimo contradictore, sententia fertur diffinitiua,secus nullo comparente contradictore. num.62.

Confirmationi petitæ si nullus se opponat, non requiritur libellus, nec litis contestatio, nec diffinitiua sententia. num.63.

Executor beneficij non tenetur iudicialiter procedere, secus si comparet aliquis prætendens aliquod præiudicium, qui iudicialiter auditur. num.64.

Executor gratiæ siue cum clausulis sonantibus monitionem,siue conditionem,tertium comparentem audire tenetur saltim in via summaria. num.65.

Executor tenetur citare, & iudicialiter audire existentem in possessione etiam de facto. n.66.

Executor tenetur citare, & audire iudicialiter, quem commissio præiudicat, vt si dicatur, si tibi constiterit N. esse bigamum, beneficium eius conferas. num.67.

Executor gratiæ tenetur iudicialiter procedere, si adest intrusus,aut alius contradictor appareat. num.68.

Executor non tenetur amouere possessorem non citatum,etiam si commissio careat clausula (citatis citandis.) num.69.

Per executores data possessio non citato possessore dicetur intrusa. num.70.

Executor ad dispensationes matrimoniales tenetur iudicialiter procedere, si compareat contradictor. num.71.

Etiamsi aduersarius ipse existat à principio, quia citandus est. num.72.

Extraiudicialis prouisio qualiter per contradictorem reddatur iudicialis,redditur ratio. n.73. & seqq.

Libellus oppositionis contra prouisionem beneficij non est prouocatiuus,sed excluſiuus. num.74.

Contradictio vbi datur,& ibi necessariò instantia datur. num.75.

Instantia quid sit. num.76.

Lis quando efficiatur ex comparitionibus per præsentatos coram ordinario. num.77.

Iudicialiter fuisse factam prouisionem, cognoscitur, quando adest concursus oppositorum formantium inter se contradictionem. num.78.

Contradictio, & instantia in articulo data, ibi etiam causæ cognitio danda est. num.79.

cap.vt circa, & cap.constitutio.de electio.lib.6 interpretantur. num.80.

Prouisio beneficij à quo tempore per oppositionem incipiat effici iudicialis. num.81.

Concil. Compostellanum loquens de obiectionibus oppositis electoribus in prouisione Doctoralis,Magistralis,&c.declaratur. num.82.

Executor beneficialis per citationem an videatur iudicialiter procedere. num.83.

*Citatio non pertinet naturæ actus extraiudicialis. num.*84.
*Citatio non expeditur nisi à iudice iurisdictionem habente. num.*85.
*Iudicialiter tunc in prouisione processisse cognoscitur; quando collator fecit actum, qui à priuato fieri non potest, sed à iudice tanquam iudice. num.*86.
*Citatio est actus de processu iudicij,& inter iudiciales actus computatur. num.*87.
*A citatione processus tanquam à capite substantiali exordium sumit. num.*88.
*Iudicialis actus est interloqui, non extraiudicialis. num.*89.
*Iurisdictionem supponit interlocutoria. num.*90.
*Citatio est sententia interlocutoria. num.*91.
*Citatio nõ expeditur à iudice in die feriato. n.*92.
*Effectus quando non solùm prohibitus,sed & ipse actus, non sufficit effectum conferre in tempus permissum. num.*93.
*Citatio litis pendentiam inducit, ad hoc etiam vt nihil pendente eo innouetur. num.*94.
*Potentia magis in effectu monstratur. num.*95.
*Citationis intimatio est actus extraiudicialis. num.*96.
*Extraiudicialiter qui potuit procedere, si partes iudicis semel assumat, an possit ad extraiudicialem processum redire. num.*97.
Summariè qui potest procedere,si procedat via ordinaria, an possit redire ad summariam. num. 98.
*Felini opinio refertur circa executorem, qui potuit procedere extraiudicialiter,& iudicialiter processit, an possit redire ad viam extraiudicialem. num.*99.
*Arbiter & arbitrator datus an possit iudicialiter, & extraiudicialiter simul procedere, & variare. num.*100.
*Extraiudicialiter qui potuit procedere, si iudicialiter incipit, non potest variare, vt verius resoluitur. num.*101.
*Vt arbiter, & arbitrator simul electus, si semel partes iudicij assumat, non potest redire ad viam extraiudicialem arbitratoris.num.*102.
*Viam semel electam per arbitratorem, & arbitrum simul,sibi debet patere. num.*103.
*Variatio præcipuè personis Ecclesiasticis prohibetur. num.*104.
*Electio expressa iudicis assumpturi partes iudicis,non potest variare, & redire ad extraiudicialem cognitionem. num.*105.
*Renuntiatio tacita resultans ex facto contrario maximè in iudicio, idem operatur quod expressa. num.*106.
*Arbiter iudicialiter, arbitrator extraiudicialiter debet procedere. num.*107.
*Arbiter, & arbitrator simul electus ex modo procedendi detegitur, qua vti velit potestate. num.*108.
*Potentia causæ efficientis arguitur ex efficacia effectus. num.*109.
Ad viam executiuam non potest redire, qui semel intentauit ordinariam. num. 110. *nisi aliter protestetur creditor. ibid.*
*Causa semel effecta ordinaria,semper remanet ordinaria,& appellabilis. num.*111.
*Iudex qui potuit procedere summariè, si procedit ordinariè,valet processus. num.*112.
*Exequi non potest obligatio in forma Cameræ aperta semel via, vt de falsitate cognoscatur. num.*113.
*Natura rei semel alterata,semper remanet alterata. num.*114.
*Citatio facit legitimam personam citatum, etiam non citandum, saltim vt ante executionem de suo iure audiatur,& expectetur. num.*115.
*Citatus non citandus fit legitimus contradictor, vt audiatur. num.*116.
*Extraiudicialis,& iudicialis processus sunt ad inuicem repugnantes, & incompatibiles. n.*117.
*Processus totius vnum dicitur continens, etiam si plures contineat articulos. num.*118.
*Potestas vtraque iudicialiter, & extraiudicialiter procedendi concessa siue per copulatiuam, siue per disiunctiuam, non potest eodem tempore simul ita procedere,nec variare. n.*119.
*Copulatiua apposita inter incompatibilia, resoluitur in disiunctiuam. num.*120.
*Executor beneficij si assumat partes iudicis, vbi ad id non tenebatur, omnino debet seruare formam iudicij. num.*121.
*Executor licèt admittat articulos, & iuxta illos examinet testes,non dicitur iudicialiter procedere. num.*122.
*Constitutio Pij IV. super apponendo sequestro beneficio reseruato iudicialiter, & extraiudicialiter,interpretatur. num.*123.
*Dictio (constiterit) poterit sui natura ad extraiudicialem cognitionem referri. num.*124.
Dictio (summariè) ad iudicialem refertur. ibid.
*Sequestrum beneficij reseruati iuxta constitutionem Pianam, non potest iudex apponere via iudiciali,& extraiudiciali simul. num.*125.
*Tridenti. sess.*22. *de reform.c.*5. *dum de dispensationibus ordinarijs committendis loquitur, dicitque procedere posse summariè,& extraiudicialiter,interpretatur. num.*126.
*Executor dispensationis matrimonialis tunc tenetur citare, quando adest contradictor, non aliter. num.*127.
*Clausula (vocatis vocandis) non arctat procedere iudicialiter, nec citare, vbi non comparet contradictor. num.*128.
*Arbiter effectus vt possit iudicialiter, & extraiudicialiter procedere simul,vtraque non vtitur potestate. num.*129.
cap. nisi essent, de præbendis, interpretatur. num. 130.

Argumen

Argumentum valet ab etymologia vocabuli. num. 131.
Delegata & ordinaria poteſtate poteſt quis ſimul vti. n. 132.
Executor ſimul procedens iudicialiter etiamſi ad id non teneretur, non poteſt variando ad viam iudicialem redire, nec vtraque ſimul vti. n. 133.
Secus ſi cœpit procedere extraiudicialiter, quia poteſt ad iudicialem viam procedere. n. 134.
Extraiudicialiter & iudicialiter ſimul procedendi ſi in commiſſione, lege, aut compromiſſo facultas detur, vel vna via electa poſſit ad aliam redire; tum iudex poterit variare, & ſimul vtroque modo procedere. n. 135.
A iudice procedente extraiudicialiter, cùm debeat procedere iudicialiter, vel ab ipſo ſimul vtraque via procedente, appellationi deferendum eſt. n. 136.
Ab inordinato proceſſu & eius intricatione appellatio licita eſt quoad vtrumque effectum. num. 137.
Inſtitutio & confirmatio facta cum legitimo contradictore non adhibita cauſæ cognitione; nulla erit. n. 138.
A iudice procedente iudicialiter, & extraiudicialiter ſimul (in caſu quo ſic procedere queit) appellationi emiſſæ an ſit deferendum. n. 139. 140. *& n.* 141.
Variare modum procedendi iudicialiter partim, & partim extraiudicialiter in eodem articulo non permittitur, etiam habenti facultatem ſimul procedendi. n. 142.
Iudicialiter quando executor ſeu collator tenetur procedere in prouiſione beneficij, ſiue ſua ſponte, ſiue ex neceſſitate iuris; debet omnino ſeruare formam iudicij, ſummarij tamen. num. 143.
In prouiſione beneficij iudiciali præ oculis habere debet iudex Clem. ſæpe de verbor. ſignif. & de natura clauſularum ſummariè, ſimpliciter, &c. n. 144. *& ſeqq.*
Stylus curiæ vbi cauſa tractatur, non curiæ delegantis attenditur. n. 146.
Stylus Romanæ Curiæ ad alia loca in partibus non extenditur. n. 147.
Summariè vbi procedi debet, proceſſus formandus eſt in forma iudiciali, quia ſubſtantialia iudicij non tolluntur. n. 148.
Iuramentum de calumnia eſt actus iudicialis, non extraiudicialis. n. 149.
Materia appoſita ſub aliquo rubro, iudicatur eius eſſe naturæ, cuius eſt rubrum. n. 150.
Caſus violentiæ de facto refertur. n. 151.
Verba iudicis debent intelligi ſecundùm mentem iuris. n. 152.
A prouiſione beneficij appellationi emiſſæ an ſit deferendum, diſceptatur. n. 153.
Lambertini opinio refertur. ibidem.
Ceuallos opinio refertur circa appellationem admittendam à prouiſione Capellaniæ. n. 154.
A prouiſione beneficij extraiudicialiter facta, appellationi emiſſæ deferendum non eſt. n. 155.
A prouiſione beneficij iudicialiter ſua primæua natura alterata, facta, appellationi deferendum, quia cauſat attentata. n. 156.
Qui hanc teneant diſtinctionem in omni prouiſione, præſentatione, ſeu inſtitutione, referuntur. n. 157.
A prouiſione ex ſententia, qua declaratur ius patronatus, appellatio & eſt licita, & cauſat attentata. n. 158.
Prouiſio beneficij an iudicialiter, an extraiudicialiter fuerit facta præ oculis habet Rota, ad admittendam, vel denegandam appellationem. n. 159. *&* 160.
A prouiſione omnium beneficiorum, collatione, electione, confirmatione, inſtitutione, appellationi deferendum quoad vtrumque effectum, ſi iudicialiter ſit actum. n. 161.
Capellaniæ à prouiſione facta iudicialiter, appellationi deferendum, & vim fieri paſſim decernunt Senatus Regij. n. 162.
Senatus aditus per viam violentiæ ob appellationem à prouiſione Capellaniæ, quandoque vim fieri, quandoque verò vim non fieri, decernit, attentata natura prouiſionis extraiudicialis, aut iudicialis. n. 163.
Ceuallos communiter à Doctoribus reprobatur. ibidem.
Lambertini opinio notatur, & animaduertitur, literam eſſe corruptam. n. 164.
c. conſtitutis el 2. *de appellat. interpretatur, vt loquatur in prouiſione beneficij extraiudiciali. num.* 165.
Actus conſecutiui non cauſant attentata. n. 166.
Parochialis prouiſio quoquo modo facta, non ſuſpenditur per appellationem iuxta Trident. & motum proprium Pij V. n. 167.
Parochialis prouiſio per ſententiam iudicialem, qua declaratur ius patronatus, non ſuſpenditur per appellationem. n. 168.
Trid. & motus proprius declarantur circa prouiſionem Parochialium. n. 169.
Periculum infertur animabus ex longa Parochialis vacatione. n. 170.
Parochiali multæ aſſignantur ſpecialitatis rationes animarum periculi n. 171.
Animarum cura continet magnum periculum, cùm ſit ars artium. n. 172.
Trid. & motus proprius ſi intelligerentur de tollenda appellatione in Parochialis prouiſione extraiudiciali dumtaxat, nihil ſpecialitatis continerent vltra ius commune. n. 173.
Celeritatem quæ deſiderant, appellationem non recipiunt. n. 174.
Dictio (nulla) eſt diſtributiua pertinens ad plura, nec poteſt de vno tantùm prædicari. n. 175.

Appellationis prohibitio in Parochialibus, est priuilegium. n. 176.

*Priuilegij ita facienda interpretatio, vt aliquid specialitatis contineat. n.*177.

*Et vt aliquid addat iuri communi. n.*178.

*Interpretari ita debet omnis dispositio, ne superflua reddatur, etiam in materia stricta, & pœnali. n.*179.

*Tridenti. dispositio circa prouisionem appellatione non obstante est specialis in Parochialibus, quæ ad cætera beneficia non trahitur. num.*180.

*Appellari prohibens statutum ab interlocutoria aliqua intelligitur, etiam quando iure communi licita erit appellatio. n.*181.

*Aegidiana prohibens appellationem in possessorio, intelligitur etiam, vbi aliàs permissa erat. n.*182.

Appellatione remota si committatur causa possessoria, intelligitur etiam remota in casibus specialibus, quibus licita erat appellatio. num. 183.

*Appellationem prohibens statutum in possessoriis, operatur in casibus, quibus iure communi permissa erat. n.*184.

*Clausula (appellatione remota) in possessorio operatur etiam in casu speciali, quo erat aliàs appellatio permissa. num.*185.

Parochialis prouisionem & collationem si aliqua de causa Ordinarius non fuerit executus; poterit superior de appellationis causa cognoturus suam sententiam exequi, licet sit in contradictorio iudicio lata. n. 186.

A collatione, electione, præsentatione, institutione, confirmatione quorumlibet beneficiorum, etiam simplicium extraiudicialiter facta appellatio emissa non suspendit possessionis traditionem, nec in denegata delatione violentia adest. n. 187.

*Ab extraiudiciali prouisione cuiusuis beneficij appellatio sicut non admittitur, ita nec ab articulis in ea incidentibus, & alijs grauaminibus ab ea dependentibus. n.*188.

*Extraiudicialis si est prouisio, omnes eius articuli extraiudiciales sunt. n.*189.

*Appellatio ab articulo incidente in prouisione simplicis beneficij vt admittatur, inquirit Rota an lis fuisset introducta. n.*190. *&* 215.

*A prouisione quorumlibet beneficiorum simplicium iudicialiter facta appellationi interpositæ non deferens, vim facit. n.*191.

*A prouisione beneficij simplicis iudicialiter facta sicut appellatur; ita à grauaminibus incidentibus, si sint sui natura qualificata. n.*192.

*A Parochialium prouisione siue iudicialiter siue extraiudicialiter facta, appellationi emissæ non deferens vim non facit. n.*193.

*A Parochialis prouisione etiam iudiciali appellatio sicut prohibetur quoad suspensiuum, ita non admittitur ab articulis incidentibus in ea. num.*194.

*A Hieronymo Gonzalez cauendum asserente in Parochiali admitti appellationem ab articulis incidentibus. n.*195.

*Ab examinatorum relatione, & mala Episcopi electione in Parochialibus an, & quomodo admittatur, vel prohibeatur appellatio. n.*196.

*Trident. & motus proprius circa prohibitionem appellationis à prouisione Parochialium declarantur. n.*197.

*Examinatorum relatio quælibet & Ordinarij electio ad Parochialem non suspenditur per appellationem, quæ deuolutiuum dumtaxat habet. n.*198.

Examinatorum à reprobatione appellatio licita est quoad deuolutiuum, non quoad suspensiuum. num. 199.

*Nicolas Garcia reprobatur asserens appellationem esse prohibitam à reprobatione examinatorum quoad vtrumque effectum. n.*200.

*Ad Parochialem prouisus non est à possessione amouendus, etiam si iudex appellationis contrariam ferat sententiam, donec contra illam tres sint conformes. n.*201.

*Ab electione ad Parochialem discordantibus examinatoribus appellationi an sit deferendum. num.*202.

Et qui affirmatiuam teneant. ibidem.

*Ab electione ad Parochialem etiam discordantibus examinatoribus appellationem suspensiuo carere; verius resoluitur. n.*203.

*Examinatorum concordiam Ordinarius non expectat, sed plurimum tunc operatur suum arbitrium in Parochialibus. n.*204.

*Ordinario assignantur quatuor menses in Parochialibus reseruatis ad significandum concursum Pontifici. n.*205.

Præsentatus vnus solus ad Parochialem iuris patronatus laicorum si sit ab examinatoribus reprobatus, an poterit appellare suspensiuè. num. 206.

*Reprobatus habens gratiam in forma dignum, ad Parochialem appellare potest suspensiuè. num.*207.

*Appellatio per vnicum præsentatum ad Parochialem laicorum reprobatum in examine causat attentatum. n.*208.

Parochialis prouisio nulliter facta, vel ex defectu formæ Tridentini, vel aliam nullitatem contineat; suspenditur per appellationem. & idem in simplicibus beneficiis. n. 209.

*Ad examen vocatus ad simplex beneficium non potest appellare iuxta Trid. n.*210.

Et etiam in Curatis. n. 211.

*Reprobatus ab examinatoribus ad beneficium simplex an possit appellare quoad vtrumque effectum. n.*212.

Examen ad beneficium & concursus est actus extraiudi

extraiudicialis. n.213.

A termino tacitè vel expreſsè denegata, petito ad accedendum ad examen per procuratorem filij patrimonialis abſentis, cuius nomine ſe oppoſuit, an appellationi interpoſitæ ſit deferendum, & quando. n.214.

In ſimplicis beneficij prouiſione appellatio admittitur ab incidentibus, ſi proceditur iudicialiter, non aliter. n.215.

Renuncians ſemel ſuo beneficio, an poſsit iterum ei ſe opponere, & an ab electione de eo facta poſsit appellari. n.216.

Renuntians ſuo beneficio non poteſt illud repetere, nec ad id regreſſus datur. n.217.

Renuntiantibus actiones ſuas non eſt ad illas dandus regreſſus. n.218.

Renuntians electioni de ſe factæ non auditur appellans, quo minus alius eligatur ad illud beneficium. n.219.

Renuntiantem ſemel poſſunt electores iterum eligere ad idem beneficium. n.220.

Renuntians beneficium poteſt ad idem denuo præſentari, eligi, & ſe opponere. n 221.

Renuntians beneficio ob crimen, non poteſt iterum eligi, nec præſentari ad illud. numero 222.

A ſententia, qua elector ſuſpenditur à voce actiua & paſsiua, an appellari poſsit, ita vt interim eius votum ſeu ſuffragium valeat. numero 223. & 224.

Suſpenſionis violatio in ſpiritualibus inducit irregularitatem, ſecus in temporalibus, quæ ſuſpenditur per appellationem. n. 225.

Electori oppoſita exceptio excluſiua ſuffragij, ſi probatio præmanibus non habeatur, poteſt, ne tempus labatur, reiici cum clauſula præſeruatiua. n. 226.

Appellatio non admittitur ab eo, quod facit maior pars Capituli. n.227.

Etiam ſi iuſtificationis probatio incontinenti offeratur. numero 228. & quibus rationibus. ibidem.

Electiones Magiſtralium & Doctoralium quam formam requirant ex Bulla Sixti IV. & Leonis X. & de variis dubus, remiſsiuè. n 228.

Epiſcopus ſolus an ſimul cum Capitulo poſsit cognoſcere de exceptionibus oppoſitis perſonis eligendorum, vel electorum ad Magiſtrales, vel Doctorales. n. 229.

Actus iuriſdictionales in electionibus incidentes Epiſcopo duntaxat pertinent. n. 230.

Niſi conſuetudine illud ſimul acquiſiuerit Capitulum. n.231.

Ab Epiſcopo exiſtente electioni vt Canonico ad eundem appellatur, ſi verò vt Epiſcopo & Prælato, ad eius ſuperiorem appellandum erit. num.232.

A Rege ſententiante vt Comite, ad Superiorem Comitis appellatur. n. 233.

Legatus in partibus habet facultatem cognoſcendi de appellationibus interpoſitis ad Papam, & ab appellationibus à legato poteſt ad eundem redire. n.234.

Prælatus præcedens ſemel vt iudex ad eum non appellatur, ne dentur duo gradus iuriſdictionis in eadem perſona. n.235.

Epiſcopus in electionibus Doctoralium, &c. aſsiſtit vt Prælatus, non vt Canonicus. n.236.

Appellantes ab electione opponentes contra perſonam electi, eligentis, vel eligendi præ oculis habeant formam cap. vt circa. de electio. lib.6. num.237.

Iuramentum de quo in c.vt circa. de electio. in 6. debet eſſe corporale tactu Euangeliorum, non aliter. n.238.

Aliàs nullum erit iuramentum. n. 239.

Iuramentum per tactum Euangeliorum non requiritur de conſuetudine, ſed ſufficit tactus cuiuſuis libri, vel tabulæ. n.240.

Quæ conſuetudo procedit, quando ius requirit iuramentum corporale, ſecus quando ſpecialiter diſponit ſuper tactu Euangeliorum. n.241.

c.vt circa.de electio.in 6.diſpoſitio procedit in omni prouiſione beneficij, in quo obiicitur defectus contra aliquem. n. 242.

Iuramentum iuxta cap. vt circa. de electio. lib.6. requiritur, quando obiicitur, & appellatur in prouiſione extraiudiciali, non tamen à iudiciali. n.243.

Iuramentum & forma cap. vt circa. non requiritur, quando obiectus & crimina oppoſita ſunt notoria, vel opponenti non incumbit onus probandi n.244.

Forma non adimpletur per æquipollens. n. 245.

Forma requiſita pro certo fine & effectu ſecuto fine per æquipollens, formæ ſatisfit. n.246.

Circa materiam cap.vt circa, & de alijs limitationibus remiſsiuè. n. 247.

c. vt circa.omiſſa forma ſemel appellans, an poſsit iterum ea ſeruata appellare, ſi intra terminum ſit. n.248.

Impedimentum legitimum ſuperueniens oppoſitori ad beneficium intra terminum edictorum, quominus locum examinis adire queat, an appellationi à termino denegato non deferens, vim faciat. n.249.

Examen & concurſus ſuſtinetur, ſi termino deſignato quidam ex oppoſitoribus apparuerunt, quidam verò non. n.250.

Edictum non prorogatur, licèt ex oppoſitoribus vnus ſolus compareat examini, cui idoneo facienda erit collatio, niſi cæteri legitimo impedimento detineri, ſe excuſent. n. 251.

Et quid in prouiſione Doctoralium diſponat Concilium Compoſtellanum. n.252.

Impedito legitimè non currit tempus. n. 253.

Impeditus legitimè excuſatur à publicanda reſignatione, & contumacia. n. 254.

Impeditus

Impeditus non dicitur negligens. n.255.
Ob impedimentum recedituꝛ à forma. n.256.
Terminus is est nouiter dandus, quantum abstulit impedimentum non ex integro. n.257.
A dilatione breui appellatur regulariter. n.258.
A termini denegatione appellatio datur. n.259.
Appellari licet à denegata dilatione legitimè impedito, quominus queat locum examinis adire. num.260.
Dummodo impeditus intra terminum edictorum se opposuerit. n.261.
Et dummodo impedimento legitimo coram Ordinario doceatur per testimonium, puta. n.262.
Impedimentum, quod potuit remoueri, non excusat. n.263.
Impedimentum propriè illud est, quod euitari non potest. n.264.
Impedimentum vt excuset, debet probari, fuisse causam immediatam, ne aliquid fieret. num.265.
Impedimentum non sufficit probare, sed etiam diligentiam pro illo remouendo. n.266.
Impedimenta legitima quæ dicantur. num.267. remissiuè.
Impedito dilatio danda est in Parochiali reseruata minor, quàm in aliis causis, necessaria tamen. n.268.
Concursus ad Parochialem reseruatum debet fieri ab Ordinario infra quatuor menses, & intra illos significari Pontifici, aliàs concursus, & prouisio cessat. n.269.
Termino appositio actui gerendo, dilatio parti ita limitanda erit, vt reguletur à principali, ne actus pereat, sed perficiatur. n.270.
Opponens se beneficio post terminum edictorum ante tamen perfectum examen, videtur an possit appellare suspensiuè. n.271.
Licet sit interest, plures adesse oppositores. num.272.
Terminus edicti non apponitur, vt alij venientes admitti, sed vt sciatur, non esse ampliùs expectandum. n.273.
Appellationi ab eo, qui re integra Parochiali se opposuit termino edicti transacto, non deferens an vim faciat, & an tertium decretorum genus detur. n.274.
Consuetudo an possit operari, vt sententia in beneficij simplicis prouisione exequatur appellatione pendente. n.275.
Beneficia si diu vacent, reipublicæ laditur. n.276.
Sententiam in beneficiis simplicibus exequendam appellatione pendente, potest constitutione Synodali induci. n.277.
Debet tamen eadem constitutio esse clara, & non turbida. n.278.
Statuto, quo remouetur audientia in agendo, & defendendo, censetur appellatio sublata. n.279.
Item quando remouetur querela omnis, & contradictio. n.280.
Vel si dixerit, quòd sententia executioni mandetur. n.281.
Sententiam exequi in prouisione capellaniæ, an in fundatione queat disponere fundator. n.282.
Fundator beneficij quascumque conditiones, & leges in fundatione potest apponere. n.283.
Appellatio ab actibus extraiudicialibus, an illos reddat iudiciales, ita vt per eam res efficiatur litigiosa. n.284.
Commissio, & rescripti appellationis impetratio est actus extraiudicialis. n.285.
Apostolorum datio non est actus iudicialis, sed extraiudicialis. n.286.
Lis dicitur pendere per impetrationem rescripti vigore appellationis extraiudicialis secutæ eius vigore citatione. n.287.
Extraiudicialem per actum non dicitur lis introducta, nec pendere. n.288.
Actus extraiudicialis non interrumpit præscriptionem. n.289.
Extraiudicialis denuntiatio non interrumpit præscriptionem, nec protestatio. n.290.
Auto ordinario, *quo vtitur Senatus Gallicus in tollenda vi, non interrumpit præscriptionem cœptam. n.291.*
Extraiudicialis appellatio cum habeat citationis, & eius virtute appellatus compærere teneatur absque alia citatione. n.292.
Extraiudicialis appellatio quando cesset lite pendente iam, remissiuè. n.293.
Extraiudicialis appellatio non est propriè appellatio, sed pronocatio. n.294.
Extraiudicialis appellatio est velut præcia ad litem ineipiendam, & ideo habet vim citationis. n.295.
Extraiudicialis appellatio à parte interponitur ad iudicem ipsius partis, à iudice vero extraiudicialiter procedente ad Superiorem ipsius iudicis. n.296.
Extraiudicialis appellatio an interponi possit à futuro grauamine. n.297.
Extraiudicialem appellationem sufficit proponere ex causa verisimili. n.298.

DE vtilitate huius quæstionis, eius frequentia, eiusque difficultate (quæ quotidie in supremis tribunalibus contingens creuit) testantur: quapropter plura circa eam in lucẽ edere, & declarare intendo. Pro cuius principio Regulam in hac materia generalem, & vniuersalem constituo: Iudicem Ecclesiasticum regulariter nullam violentiam committere, si ab actu extraiudiciali emissa appellatione, non detulerit, quia etiam ipsa pendente, & postposita, licet ad vlteriora procedere absque metu attentati, quod nec reuocatur, cùm huiusmodi appellatio eius iurisdictionem non suspendat, ad id est gloſſa ab omnibus recepta *in cap. non*

solum

ſolùm de appell. in 6. Abb. *in c.cum nobis,col.*5. *de electione.* Franch. poſt alios *in c.bonæ de appellat.* vbi Præpoſitus affirmat, hanc opinionem communem eſſe, quam etiam ſequitur Guido Papæ *conſilio* 138. Rota *deciſ.*34. *aliàs* 344. *licèt de appellat.in nouis.* Nicolaus Milis *in reperto.verbo attentata poſt appellationem. fol.* 30 Veltrius *in praxi Roma.Curiæ,lib.*8.*c.penul.* [illegible] *pendente. & de attenta. ſub num.*9. *verſ.* [illegible] *ſi poſt appellationem extraiudicialem.*Cou. [illegible] *practi quæſt cap* 24.*num.*5.Mareſcot.*variar.* [illegible] *lut. lib.*2. *c.*64. *à num.*20. *cum ſeqq.*

2 Hinc eſt quòd omnis collatio, & prouiſio beneficiorum ſit actus extraiudicialis ſui natura primæua attenta, & in ea extraiudicialiter proceditur. textus eſt *in c. conſtitutio* 41. *& c. vt circa de electione in* 6. (de quorum intellectu protinus latiùs agendum) textus eſt *in c. concertationi.* ibi, vt ab electionibus, poſtulationibus,& quibuſlibet extraiudicialibus actibus.) *de appellationibus. eod. lib. cap. cùm inter. de electione.* text. *in cap. conſtitutis el* 2. 46 *in ordine.de appellatio* (ſecundùm interpretationem à Doctoribus aſſignatã, qui ſtatim ſunt allegandi in illa quæſtione,an in prouiſione beneficiorum liceat appellari. ex qua apparebit etiam, vt in prouiſione beneficiorum extraiudicialiter procedatur) & notat etiam Domi. Geminia. *in numer.*3. & Philipp.Franch. *num.*3. *in dict.cap.concertationi* Mareſcot.*variar.reſolut.lib.*1.*c.*52.*num.*30.

3 & examen eſt actus extraiudicialis, Theſaur. fori Eccleſiaſt. *c.*17.*num.*14.*& c.*22.*n.*10.*p.*2. Marius Antoni.*vari reſol. lib.*1. *reſolu.*39. *n.*3. poſt plures quos citat.

4 Ex quo plures effectus reſultant, & ad multa vtiliſſimum eſt ſcire, & cognoſcere, quando ita in prouiſione procedatur, nam tunc non erit interloquutoria, tamen habetur loco ſententiæ interloquutoriæ, ita tenet, & declarat Philipp. Franch. *in d. c. conſtitutis. el ſegundo, colum.*4. *verſiculo & aduerte quia, &c.* poſt Hoſtienſem, & Immolam *ibi*

5 *in dict. c.conſtitutis.*vbi Panormi. etiam. & in confirmatione,& inſtitutione idem dicit, & longè proſequitur Lamber. *de iure patr.art.*4. 11. *quæſt princ.* 2. *part. lib.*2. Philipp. Franch. Gay. & omnes *in cap. fi. de electione, lib.* 6. cum gl. ibi *verbo inanes.* & in hunc ſenſum accipienda eſt Rota *deciſ.*226. *num.*7. *lib.* 3. *part.* 3. *diuerſorum.* & Gonzal. *in regul. reſer. gloſſ.* 9. §.1. *in annot. contra nullit. &c. n.*208. vbi allegat aliam deciſionẽ Calaguritanam & ita 27.Ianuarij anno 1604.dicentes,quòd quando alia non adeſt ſententia, ipſa collatio, inſtitutio, ſeu confirmatio habeat vim

6 ſententiæ. quod ſecundùm prædicta intelligi omnino debet. & quòd examen ad beneficium tanquam actus extraiudicialis non requirat citationem, probat poſt alios Theſaurus fori Eccleſ. & Mari. Antoni. *vbi proximè.* Flam. Pariſ. *lib.*10. *quæſt.*3. *n.*69. Anna. *in c.licèt, num.*14. *de tranſ.*

Ex quibus fluit, veriſſimum & firmiſſimum eſſe, quod dicit Rota in vna Mediolanenſ. Parochi. 19. Iunij 1599. coram reuerendiſſimo Patriarcha Seraphino, & in aliis 7 pluribus cauſis, ſcilicet, prouiſionem Parochialium per cõcurſum iuxta formam Concilij Tridentini *ſeſſ.*24. *de reformatione cap.*18. non eſſe iudicialem, ſed extraiudicialem omnino,nam cùm beneficia per concurſum prouidentur, vt magiſtrales, Doctorales, nihil aliud accidit niſi affigere edicta cum certo termino,admittere, & ſcribere oppoſitores,& eos examinare,& de eorum habilitati- 8 bus, & idoneitatibus quærere, per cognitionẽ extraiudicialem, abſque aliqua citatione partis,vel contentione,per viſũ,& inſpectionẽ titulorũ, ordinum & graduũ,& ſimilium qualitatum, præfatis beneficiis requiſitarum, vt ſolùm animus certior fiat, & illa indagatio tantùm adhibetur, quæ ſufficiat ad animi motum informandum,quibus peractis, illi de beneficio prouidetur, qui magis cenſetur idoneus; quapropter tunc nulla forma iudicij tali prouiſioni attribui poteſt certè, prout nec attribuitur. Mareſcot. *vari. reſolut. lib.*1. *c.*52. *num.*30.

Inſuper & illud adnotandum eſt, vt in 9 prouiſione extraiudiciali, & ſic quando in ea extraiudicialiter proceditur, collator ſeu iudex non tenetur teſtes comparere, nec proceſſum formare,nec illum publicare,ſeu alicui manifeſtare, quia quando ita proceditur, cùm nullus adeſt contradictor,ſeu aduerſarius; iudex ita animi ſui motum informare tenetur,quantum & quomodo ſolummodo ad eius ſatisfactionem ſufficere,magis ſibi viſum fuerit extraiudicialiter, ita dicit eleganter Abb. *in conſ.*41. *incipit, videndum. ſub num.*1. *verſ. ex quibus verbis,* & ſuprà paululum antè,1.*part.* cuius doctrina fuit canonicata per Rotam in vna Leodicenſi prætẽſi cenſus coram Orano 20.Ianuarij 1596. nec non allegatur à Rota *in deciſ.* 160. *ſub num.*7. *&* 8. *part.*2. *diuerſorum,* Hieronym. Gonzal. *in regula de menſi. & alternati.* §. 7. *proœmiali num.*227.*&* 233. plures citat Mareſcot.*vari. reſolut. lib.*2. *c.*1. *à n.* 151. & faciunt omnino videnda quæ nos infrà hoc c. à num. 52. cum ſequentibus.

Nec tunc quando in prouiſione beneficij 10 proceditur extraiudicialiter, tenetur iudex, ſeu collator aliquem citare,vt notant omnes communiter *in c. fin. de præſumptio. & in c. de cætero, de re iudic.* & ideo dicunt Dominicus *in cap. ſi ſortè in fin.de electione in* 6. Cardin. *in clem.*1.

clem. 1. in 3. nota. de officio delega per Innocent. *in cap. fin. in fi. de translatione Episcopi*, & per eos, & modernos *in cap. per venerabilem, qui filij sint legit.* & alios. Felinus *in dict. cap. fin.*

11 *num.* 36. quòd executor ad beneficia, cùm in examinatione,& inquisitione idoneitatis, habilitatis, seu legitimatione prouisi impetrantis extraiudicialiter procedat,non tenetur citare ipsum, sed adhuc eo absente, nec copia actorum data, potest seipsum per testes, vel aliter se informare de vita & mori-

12 bus prouisi. Quod etiam procedit,vt nec teneatur citare aliquem, qui velit opponere, impetrantem non esse idoneum, quia tunc procedit extraiudicialiter,de quo etiam per Flores de Mena *in pract. quæst. lib. 1. quæst. 4.*

13 *num. 29. cum duobus sequentibus*,prout regulariter procedunt executores in prouisione beneficiorum, vt latè *in d. cap. fin. de præsumptionibus.* per Doctores communiter, & nos Deo dante cap. 7. in 5. p. 3.tomo huius operis propediem edendo latè dicemus. quod mirabiliter examinat & defendit Farinac. *quæst. crimin. tractatu de testibus. quæst. 72. à numero* 51. & loquendo in examine ad beneficium,vt fiat sine citatione, Thesaur.fori Eccles. *cap. 7. num. 14. & c. 22. n. 10. 2. p.* plures per Marium Antoni. *variar. resolut. 39. num. 3. lib. 1.*

14 Hinc etiam est, vt dispensationes matrimoniales, & simules aliæ, quæ hodie committuntur ordinariis cum clausula (quòd diligenter se informent, & si repererint preces veritate niti,dispensent,*&c.*) de qua per Thomam Sanch. *de matr. lib. 8. disput. 27. numero* 43. desuper in aliis locis. Nicol. Garcia *de benefi. 6. p. cap. 2. dubio 8. num.* 105. & tunc non erit necessarium, testes in forma recipere, sed sufficere, iudicem se extraiudicialiter informare, vt ex aliis affirmant Puteus *decis. 473. num. 1. lib. 2. ordi. conf. 93. à num. 1.* Garcia *dict. cap. 2. num. 249.* & Hieronymus Gonzal. *in regula reser. gloss. 9. in annot. at. con-*

15 *tra nullit. num 2.* Quod adeò verum est,quòd etsi per testes præsentatos, seu adhibitos ad huiusmodi informationem extraiudicialem probaretur idoneitas impetrantis, seu veritas precum dispensationis; ipsi tamen executori contrarium constaret, non liceret exequi cõmissionem,cùm eius iudicio & informationi extraiudiciali relinquatur, onerando conscientiam ipsius, vt ex ipsa commissione dispensationis, *ibi*, de præmissis te diligenter informes,& si per informationem repereris preces veritate niti,super quo conscientiam tuã oneramus, tunc dispẽses,*&c.*) & ita poterit ex officio examinare alios testes, per quos veritas sibi commissa,& commendata patefiat, quam potest quomodo libet,& aliunde exquirere, & indagare,vt per Nicolaum Garciam *loco proximè relato n.* 151. *&* 252.

Quò pertinet, quod alias dicunt DD. vt 16
per Puteum *decis.* 113. *num. fi. lib.* 3. & Hieronym. Gonzal. *in dict. regul.* §. 7. *proœmiali, à num.* 228. vt in prouisione beneficiali, & aliis processibus extraiudicialibus, difficile sit,opponere de iniustitia eius, nec per viam appellationis, nec alio modo, tum quoniam iudex iustificat animum suum siue ex actis in scripto deductis,siue non scripto; etenim non ad vnam solam speciem probationis mentem suam applicat, sed ex variis causarum figuris, quas eius præsentia offert, & protegit,animi sui motum format,*cap. in præsentia, de renuntiatione. cap. pastoralis in fi. de causa possess. & propriet.* tum etiam quia nec eorum adhuc actorum alicui copia dari debet. tum etiam quia quando absque contradictore procedatur, nulla alia pars maius interesse habere dicetur, quàm ipsa iudicis conscientia, nec alia attenditur, nec alia est in consideratione, inter quam & iudicem tunc extat controuersia, pro cuius tantummodo satisfactione extraiudicialis informatio isthæc desideratur Quapropter qui huic 17
processui voluerit contrauenire, appellando, vel aliter, tenetur aliunde de iniustitia & grauamine docere,& ex nouis actibus, & probationibus suam appellationem iustificare, vt etiam constat ex his, quæ latissimè per Lancelot. *de attentatis 2. p. cap 12. limi. 3. à num. 15. cum pluribus sequentibus*,& per Nattam *consilio 606. approbo num. 12. lib. 3.* Cou. *in practic. quæstio. cap. 24. num. 5.* vbi dicunt, quod pro actu extraiudiciali præsumitur, non verò pro causa grauaminis in appellatione ab eo expressa, quousque iustificetur coram superiore; interim tamen non reuocantur, quæ iudex à quo attentauerit medio tempore, & conferunt etiam quæ Hieron. Gonzal. *gl. 4. à num.* 124.

Aduertendum insuper est, quòd in hoc 18
procedendi modo conferens vel prouidens non vt iudex, sed vt priuata quædam persona inquirit, cui aliquod ministerium committitur ab habente potestatem, vt extraiudicialiter perficiat, quemadmodũ ipse committens poterat facere secundùm ea, quæ Abb. *in dicto consilio 41. sub numero 1. lib. 1.* & Hieronym.Gonzal. *in annot. d. gloss. 9. n. 36.* & quæ ex Felino,Innoc & aliis affirmat Flores de Mena *in pract quæstio. q. 4. n 20.* dicens,
quòd executor alicuius collatoris non ha- 19
bentis iurisdictionem in prouisione beneficij, poterit etiam se extraiudicialiter informare,apparet etiam ex loquendi modo,quo in hac materia vtuntur Doctores *in d. cap. fi.*

de

de præſumptio. & alibi paſſim. quòd quando executor ad prouidendum non tenetur procedere in forma iudicij, ſed extraiudicialiter; dicunt, non teneri aſſumere partes iudicis: econtra verò quando iudicialiter, debet audire, & procedere, teneri, dicunt, aſſumere partes iudicis. Ex quo conſtat, quando extraiudicialiter procedit, nihil iudicis habere, ſed totaliter priuatæ perſonæ, nec tunc pars adeſt vti litigans, vt tendit Lancel. *de attent. 2. p. cap. 12. limit. 3. num. 47. & limi. 5. num. 4.*

20 Pro quo facit, quia appellatio extraiudicialis illa dicitur, quando interponitur à parte, ſeu à iudice extraiudicialiter procedente, & ante iudicium cœptum, Franch. *in c. bonæ memoriæ 5. ſub n. 16. col. 5. verſ. in gl. in ſi de appella.* Marant. *in ſuo Speculo 6. p actu 2. verbo & quandoque appellatur. n. 278 fol. 501.* Lancelot. *tract. de attentatis. 2. p. c. 12. limi. 3. n. 2.* Ruginell. *tractatu de appellat. §. 2. c. 3. n. 14. verſiculo interponitur.* & quòd appellatio ante iudicium cœptum, & ante citationem iudicis dicatur extraiudicialis, ad differentiam iudicialis, tenent Innocen. *in c. cum ſit Romana 5. n. 1.* Abb. *ſub n. 21. de appell.* Domini. de ſancto Gemini. *in cap. 1. num. 4. verſ. quæro quando.* & ibi Fran. *num. 1. in ſi. de appella. in 6.* Ioan. Ferrari. *in tractatu de appellat. c. 3. n. 17. tomo 5. fol. 64.* Gregor. Tholoſ. *titulo de appell. lib. 1. cap. 11. ſub num. 3. verſ. prima differentia, fol. 36.* dicens, quòd appellatio extraiudicialis eſt, quando non adhuc cauſa eſt introducta in iudicium. faciunt quæ Eſcacia *de appellationib. quæſtione 2. à numero 33. & 38.*

21 Quo cognito, nihil mirum, vt actus extraiudiciales nunquam tranſeant in rem iudicatam, cùm deficiat in eis iudicium, & per conſequens quòd eſt neceſſarius finis ipſius, vt mox dicemus: ita probant Immola *in cap. ſi. n. 5. & 12. de præſumptio.* vbi Abb. *ſub n. 15. poſt princ.* probant etiam optimè Lapus *alleg. 61. n. 4. verſ. & extraiudicialis.* & Cardi. Tuſc. *3. tom. lit. E, conſ. 5003. n. 7.* per notata *in c. ſi. de præſcript. & in clem. iudex. de off. delega.* vbi

22 dicunt, quòd licèt executor poſſit extraiudicialiter procedere, quando, ſcilicet; non requiritur cauſæ cognitio, & valeat executio prædicta; tamen non præiudicat non citatis, quia eorum ius ſaluum remanet, nec res iudicata his obeſſe poteſt, tenet etiam Rebuff. *tractatu de appell. in præfatione n. 69. & 70. tomo 3. fol. 418.* idem Abb. *in cap. 1. num. 12. poſt princ. de his quæ fiunt à maiori parte capi.* vbi dicit, quòd cùm vniuerſitas, ſeu capitulum in his quæ gerunt, procedit extraiudicialiter, nec geſta hæc tranſeant in rẽ iudicatam, ideo minor pars non tenetur appellare ab eo, quod maior fecerit, ſiue tractetur de præiudicio ſuo, ſiue tertij, ſiue vniuerſitatis, quia tunc ex ſola contradictione poterit proſequi coram ſuperiori, vt geſta minùs rationabiliter per maiorem partem retractentur, motus ex doctrina Innocentij, per quem *in d. cap. ſi. de præſumpti.* idem dicit Cardina. *conſ. 140. factum tale eſt, magiſter Bart.* quòd executor beneficialis poteſt procede- 23
re tanquam iudex, item etiam poteſt procedere extra iudicium & parte non citata, ſed ſi procedit primo modo, fit præiudicium parti, niſi appellet intra decem dies, ſecus ſi procedit ſecundo modo, & ſic extraiudicialiter, quia tunc auditur etiam ſine appellatione, etiam poſt decem dies, Cardinalem, & alios referens, ſequitur Felinus *in d. cap. ſi. ſub num. 33. ad ſi.* & Hieronym. Gonzalez *in dict. annot. n. 31.* & facit etiam, quod adducit Lancelot. *de attenta. 2. p. cap. 12. lim. 3. n. 1. & 2.* quòd à grauamine extraiudiciali 24
duo oriuntur remedia, aliud per viam appellationis, ſed hoc debet eſſe infra decem dies, aliud autem per viam recurſus, & querelæ ad ſuperiorem, etiam poſt dictum tempus, vt *in c. concertationi* ibi, infra decem dies, poſtquam ſciuerit, ſi velit, appellet, poſt decendium verò eidem aditus non pateat appellandi, & iterum per contradictionem debitã, vel alia iuris remedia petierit reuocare grauamen, *&c.*) *de appell. in 6. cum aliis.* per quem tex. ita probant Ancara. *ibi n. 1. notab. 2.* Abb. *in c. bonæ memoriæ ſub n. 10. differentia 13.* & ibi Philipp. Franc. *ſub n. 19. verſ. vlt. nota. n. 5. & in c. 1. ſub n. 10. verſ. ſed die notabiliter. eodẽ tit. de appell.* Eſcac. *tract. de appell. q. 12. n. 105. fol. 164.* Minſing. *ſingular. obſeruat. centu. 3. obſeruatio. 11. ſub n. 1.* & poſt Marãt. & alios, tenet Ruginell. *in tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 13. 15. & 16. fol. 72.* Natta *conſ. 606. approbo. n. 5. verſ. circa aliud fundamentum*, & poſt gl. Dominicum, Abb. & alios tenet Ayora *tract. de partitionibus. 1. p. c. 4. n. 17. & 18. fol. 31.* Ioan. Garcia *tract. de nobili. gloſſ. 5. à n 9.* licèt Rebuff. *tract. de appellat. in præfatione, n. 69. & 70. tomo 3. fol. 408.* contrarium teneat, qui audiendus non eſt, cùm loquatur contra textum expreſſum.

Grauatus tamen ſemel excluſus ab appel- 25
latione; puta; quia omiſit eo vti remedio intra decendium, adhuc tamen non eſt excluſus à via, & remedio querelæ, quo etiam vti poteſt vltra illum terminum, Philippus Franch. & Eſcacia, *locis proximè citatis*, & eſt text. expreſſus *in d. cap. concertationi.* per quem & gloſſam, Ioan. Andr. & communiter ſcribentes ibi tenent. Ayora *de partitio. 1. p. dict. cap. 4. n. 19.* latè proſequitur Ioannes Garcia *d. gloſſa 5. à num. 9.*

26 At in cauſis immunitatis & à grauaminibus factis per peræquatores,(hoc eſt,*Repartidores depechos y tributos reales:*) poterit appellari intra duos mẽſes à die notitiæ grauaminis, ita veriorem dicit ſententiam ipſe Ioan. Garcia *vbi proximè ſub n.* 11. *& ſeqq.* cùm ſic à iure iis caſibus ſpecialiter ſit prouiſum, & determinatum, per text. expreſſum *in leg.* 1. *ff.de vacat. muner.* Gloſſa *verbo, præſcriptione. & verbo, præfinita. in leg.* 1. *ff. de vacatio.mune.* idem Accurſius *in l.* 1. *C. de tempor. appellatio.* quæ ad propoſitum magis expreſſa eſt,& iterum ipſe Accurſius *in l.* 1. §. *quod in ſententijs ff. quando appellat. ſit* & huius caſus ſpecialitatem latiùs proſequitur Ioannes Garcia *vbi proximè.*

27 Ex quo igitur deficit iudicium, litis pendentia,litigium,ſeu res litigioſa (vt protinus dicetur) fruſtra quæritur ſentẽtia,argumento totius tituli, *vt lite non conteſtata, non proceedatur ad teſtium receptionem, nec ſententiam diffinitiuam.in decretali.* & in terminis, quan-
28 do per executorem procedentem extraiudicialiter nulla ſit ferenda ſententia,ſed gratioſam executionem commiſſam, tenet Lapus *allegatione 6. num.* 5. *verſiculo nec eſt opus.* ſequitur Cardin. Tuſc. *tomo* 3. *litera E, concluſione* 5002. *num.*2. & per conſequens, nec res iudicata, ex titulis *de ſententia & re iudicata in ff. C. & decretal.* & probat text. *in l* 1. *C.de executione rei iudicatæ,cum concordantibus,* vbi Doctores communiter; nihil mirum, vt nec tranſeant in rem iudicatam geſta extraiudicialiter, ſed eorum remedia reſeruentur, velut aduerſus alia facta à priuata perſona in alicuius damnum, argumento *cap. conquerente de reſtitutione ſpoliat.* & quæ ibi Doctores,& Menoc.*de recuper. rem.* 1. *n.* 111. *& de arbitrarijs iudi.lib.*1. *q.*7. *à n.*74. Nauarr. *in cap. cùm contingat de reſcript.* 7. *cauſa nulli. verſ. hæc autem cauſa.*

29 Ex hac declarata & expedita natura,modóque procedendi extraiudicialiter tam in genere,quàm in ſpecie,circa prouiſiones,abſoluere poteris illã ventilatam quæſtionem, in qua nõ paucum laborem conſumit Lambert. *de iure patro.* 3.*art.* 2.*quæſt.prin.*2.*p. lib* 2. *fol. mihi* 117. *& ſeq.* an collatio, electio,præſentatio, inſtitutio, ſeu aliter beneficij prouiſio,in die feriato in honorẽ Dei fiat,in qua multis authoribus relatis cõcludit,quòd aut in illis proceditur extraiudicialiter, & tunc omni tempore,& die feriato,etiam ob honorem Dei poſſe fieri prouiſiones, & celebrari omnia acta extraiudicialia, at verò quando in his proceditur extraiudicialiter,& in forma iudicij(quando id accidat inferiùs declarabo) contrarium ſit dicendum, vt latiſſimè per eundem Lambertinum videbis.

Quò pertinet diſpoſitio text. *in cap.vt circa de electione, lib.*6. dum diſponit quòd nullus audiatur appellans ab electione facta,vel facienda obiiciens exceptiones contra perſonam electi, vel eligendi abſque forma iuramenti (de qua ibi) quia procedit quando ab electione extraiudicialiter facta appellat obiiciens, ſecus autem quando iudicialiter de ea cognoſcitur, per text. *in c.conſtitutio.*4. *de electione, eodem lib.* de cuius intellectu nos infrà latiùs. 30

Et ex hoc eodem fonte fluit alterius reſo- 31
lutio; an præſentatio poſſit fieri extra territorium habentis inſtituere, & an Epiſcopus poſſit confirmare electionem, vel præſentatum inſtituere extra diœceſin, vt affirmatiuè reſpondeatur, ſi extraiudicialiter procedatur,text. *in cap. poſt electionem de conceſſione præbendæ.cap.qua fronte de appella.*quando verò iudicialiter & in contradictorio iudicio procedi contigerit, ſecus, vt per eundem Lambertinum *in* 6. *art. d.* 2. *quæſt. princ.* 2.*p. lib.* 2. & vide alia per eum *in art.* 5. *& art.*7. *ibi.* & infinitos actus, qui poſſunt celebra- 32
ri, & fieri extra diœceſin, prouinciam, vel iuriſdictionem, longa manu congeſſit Hieron.Gonzal. *in regul.de menſi.alterna.gloſſ.*62. *à princi.* alios etiam caſus, quibus procedi- tur extraiudicialiter, vel quibus ita procedi mandatur, in diſcurſu huiuscapitis apparebit, & de aliis eorum effectibus, inter quos & illum,quem hîc indagamus, vt quando in eis,& in electione, confirmatione, inſtitu- 33
tione, & prouiſione beneficiorum proceditur, conſeruata ſua natura primæua, & ſic extraiudicialiter, vt appellatio emiſſa non ſuſpendat effectum prouiſionis, nec violentia committatur ex denegata delatione per Lancel.Hieron.Gonzal.Nicolaum Garc.Larã, & alios vltra allegatos in princ. huius capi.ad regul. generalem inferiùs probabimus.

Secundo modo proceditur etiam in col- 34
latione, præsẽtatione,inſtitutione,electione, ſeu confirmatione, & prouiſione beneficiorũ iudicialiter, in forma iudicij & iuris ordine ſeruato,cũ contradictore:& tunc requiritur diffinitiua pronuntiatio, tex.expreſſus *in c.conſtitutio* 41.*in ordine de electione,lib.*6.text. *in cle.diſpendioſam de iudicijs.*tex.*in c.dudum* 2. *de electione.* text. *in c. exhibita de iudiciis,* cum aliis pluribus,tam iuribus quàm authoritatibus,quæ in diſcurſu apparebũt,quòd vt plurimum,& frequentiùs ſolet iis caſibus ita iudicialiter, ſcilicet; cum cauſæ cognitione, & in contradictorio iudicio procedi, vel ex 35
voluntate collatoris prouidentis, vel ex neceſſitate iuris,quod ita cognoſci,impellit ſecundùm caſus,& occaſiones occurrentes, & prout natura negotij poſtulat, vt dicit Hier. Gonzal.

Gonzal. *gloss.9. in annotat. num.* 43. *&* 44.

Sed vt clariùs procedamus, exempla de-
36 super constituere libet,& primò tunc ex voluntate prouidentis prouisionem fieri iudicialem accidit; quando iudex executor literarum apostolicarum super collatione alicuius beneficij vult assumere partes iudicis, & iudicialiter in prouisione procedere, cum citatione, & audientia aliquorum, & alterare naturam eiusdem, ad quod nullo modo tenetur regulariter, si non vult, nisi in certis, & limitatis casibus, in quibus ad id iure cogitur, & adstringitur, vt per Doctores *in cap.fin. de præsumptio.* & præsertim Feli. *à numero* 16. Flores de Mena *in pract. quæst. q.* 4. *à num.*21. & per nos latiùs infrà 5. p. & constat *ex decis.*4.*de sentent. & re iudi. in antiq. & de rescript. decis.* 7. etiam si sit ei onerata conscientia. Gloss. *in clem. vni. de off. delegati.* & ex Bald. Alex. Alua. & aliis tenet Menoch. *de arbitr. lib.*1. *q.*17. *à n.* 14. *& suprà.* & quod executor gratiæ si vult possit iudicialiter partes audire, & citare, tenet Mandosius *in tractatu de monito. q.* 60. *num.* 16. *& in regul.*34. *quæst.*32.& ex aliis latè Flores de Mena *suprà*
37 *n.*33.*&* 34 Quod ex identitate rationis extendo, & intelligo, locum habere in cæteris actibus extraiudicialibus, dummodo celebrentur ab his,qui aut delegatum,aut & fortiùs propriam iurisdictionem aliàs habent, vt colligitur ex his,quæ Abb. *consil.* 41. 1.*p. sub num.*1. & per Puteum *decis.*144. *à num.*1. *incipit.fuit dictum in vna Conchen.& decis.*473. *num.*1. *lib.*2.

38 Quoniam,vt inquit gl. *in clem.sepè de verborum. verbo, irritandus*, & ibi Doctores, & Ias.*in l. si vnus* §. *pactus ne peteret. ff. de pactis & consilio* 174. & alibi passim per ordinarios ibi, quòd mutare formã iudicij in minorem causæ cognitionem non possit, etiam partibus consentientibus; & tunc processus est nullus:at verò econuerso, & sic in maiorem cognitionem,cõtrarium est dicendum, nam vbi non requiritur figura iudicij, & iudex procedit plena causæ cognitione adhibita, non cõtradicente parte aliqua,valet. & reddit rationem gl. quia in isto vltimo casu res redit ad ius commune & suam naturã,quod facilè fit,*ex exordio* 35.*dist.l.si vnus* § *pactus ne peteret. ff. de pactis.* latissimè post plurimos de hoc tractat Giurba *decis.*74. *n.*12. vide infrà n.134.In priori autem casu est contra ius commune, & quod naturali rationi conuenit, vt in omnibus, vt priùs quis cognoscat id, super quo iudicare debet, & propterea dici consueuit, quòd causæ cognitio à iure diuino descendit,vt inquit Abb *in c.*1.*de causa poss.& propriet.* Feli. *in c.*1.*n.*1.*de cens.col.*12. *vers.*2. *not.de constitutio* adminicula ad naturalem iu-

stitiam conseruandam, & ideo sentẽtia causæ cognitione non præmissa, ipso iure nulla est,vt ex aliis latè Vantius *de nullit.sententiarum ex defectu processus n.*30.*&* 31. in velocitate autem, & breuitate magis se demonstrat,& signat iniquitas,secundùm text. *in c. inter hæc & hircum. in prin. de pœnit.*

Quando autem iudex ex necessitate iu- 39
ris adstringatur,etiam eo inuito, in prouisione beneficij, & in aliis actibus assumere partes iudicis,& iudiciũ formare,ex variis causarum figuris demonstrabitur, & imprimis, quando ius, vel aliqua alia dispositio vtitur hoc verbo,(iudicium,)prout; (iudicium fiat; 40
formetur iudicium) & similibus:tunc iudex debet procedere iudicialiter ex virtute, & propria significatione verbi (iudicium) quod in iudicialibus actibus, non autem extraiudicialibus potest verificari. Quod probatur primò,*ex c.constitutio* 41. *de electione in* 6. vbi ad faciendam distinctionẽ inter appellationem interpositam in electione iudiciali, vel extraiudicialiter facta, vtitur hoc verbo (iudicium,) &(extra iudicium.) & idem probat text.*in c.*1. *de appella. lib.*6. iuncta gl. *verbo,in iudicio, verbo,vel extra iudicium.* vbi ad denominandam appellationem iudicialem, & ab actibus iudicialibus interpositam, dicitur in iudicio factam,appellationẽ verò extraiudicialem, & ab extraiudicialibus actibus contrario vtũtur, extra iudiciúmque interpositã vocant,& hoc idem suadent DD qui in proposito,eodem loquendi modo vtuntur,præsertim Lamber.*de iur.patr.*3. *art.*2. *q.prin.* 2.*p. lib.*2.*fol mihi* 117 *n.*11.vbi referens vnum casum, in quo iudex debet beneficium prouidere cum causæ cognitione iudicialiter; dicit, quòd tunc iudicium debet fieri inter partes. & iterum, efficitur iudiciarius, iudicij tamen summarij, *&c.* & probatur ex vniuersis titulis *de iudiciis.* qui iudicialibus tantùm actibus sunt adscripti.

Cõtraria enim sunt,& sibi inuicem repu- 41
gnantia iudicialia, & extraiudicialia, quemadmodum sibi ipsis forent contrarij testes, si alius diceret;Petrũ hoc feciſſe in domo;alter verò extra domum feciſſe affirmet. & ideo dicit Gonzalez *in d gl.*9.*in annot. n* 31. quòd 42
actus extraiudiciales nunquam transeunt in rem iudicatã, ex quo in eis deficit iudicium: ex quo namque remouetur nomen, remouetur titulus, vigor, & effectus, *l. à nullo*, & ibi Odofredus, & Baldus notant, *Cod. de feriis l. diuinos*, iuncta gloss. *Cod. de frument.* Alexand. *lib.* 11. *& l. si* & ibi Bald. & Salic. *Cod. de inoffici. testamento.* iudiciale enim à iudicio dictum est, extraiudiciale verò ab eo deriuatur, non quod in iudicio, sed extra id celebratur, & ita notoriè suadet ipsa

verborum significatio, à qua non est recedendum, *l. non aliter. ff. de lega. 3.* & ipsa verborum etymologia, à qua rectè argumentatur, prout iustus à iustitia, iniustus ab iniustitia, de quo per Euerardum *in locis lega. in loco ab etymologia.* eo namque ipso quòd aliquid gestum in iudicio testamur, extra iudicium gestum fuisse negamus, faciunt expressè quæ suprà diximus versiculo, pro quo facit quod appellatio, *&c.* num. 20. vbi probauimus aliis citatis, appellationem extraiudicialem eam esse, quia fit ante iudicium cœptum, & ante citationem; ad differentiam appellationis iudicialis, quæ necessariò proponitur intra limites iudicij, eo cœpto, & fulminato.

43 Et suadetur ex significatione propria huius dictionis (iudicium) secundùm S. Thom. 2. 2. *q.* 60. *art.* 1. Nauarr. *in rubr. de iudiciis, n.* 14. Asinius *in praxi iudi. in princ.* Paz *in praxi in* 1. *annotatione de iudiciis n* 2. iudicium significare, discussionem causæ, vel processum iudicialem *per cap. forus de verborum signific.* propriè enim & originaliter significare dictionem iuris, id est, actum iudicis, quatenus est iudex, & ius inter litigantes dicens, seu discernens, & probat etiam diffinitio dictionis (iudicium) quam ex Abbate refert Parlador. *in sesquicenturia. different.* 128. *num.* 1. & facit quæ deduxit Paz *vbi suprà num.* 35. *&* 39. vbi quòd propriè incipiat iudicium à litis contestatione, impropriè verò à citatione.

44 Quò insuper pertinet, quòd si aliqua dispositio iuris, Principis, vel iudicis, vtatur hac dictione (lis,) vt puta; (super lite procedas; vel procedatur; litem dirimas; lis definiatur; litem confecit; litem abbreuies) vel quid simile; tunc tacitè censetur velle, vt in forma iudiciali procedatur, ex propria significatione dictæ dictionis (lis) quæ propriè dicitur causa ipsa deducta in iudicium, ante litis cõtestationem, text. *in l. litis nomen, ff. de verborum signific. l. nullæ, C. de procurato.* & multa, quæ in huius rei comprobationẽ faciunt, adducit Maranta post alios *de ordine iudi.* 5. *part. art.* 63. Paz *in praxi in* 2. *annotat. de instantia n.* 4. & licèt verificetur etiam in extraiudicialibus secundùm Panormit. & Decium *num.* 7. *de appellatio.* quod impropriè sic dicitur. Quod autem attinet ad iuris peritos tam Cæsareos, quàm Pontificios, lis non dicitur nec verificatur, nisi in iudicialibus, & lite contestata iam, probat text. *in cap. ex parte* 30. *de verborum signifi.* & tradunt Felin. & cæteri scribentes *in cap. super quæstionum in prin. de officio delega.* & sequitur Parlador. *in sesquicentu different.* 128 *num.* 4. imò litem non aliter, quàm per cœptum iudicium, & litem contestatam dici, affirmat, & communiter ita tenent post Minsin. & alios Lancelot. *de attenta.* 2. *p. c.* 4. *in præfatione n.* 155. ideo quando verbum (lis) profertur à lege, intelligitur *post litem contestatam. l.* 3. *& ibi not. C. fin. regund.* & Bart. *in l. amplius non peti. ff. rem rat. haberi.* Socinus *cons.* 244. *considerato, numero* 13. *lib.* 2. & vide latè Lancelotum proximè relatum *n.* 7. *&* 8.

Et quia in actibus extraiudicialibus non 45
dicitur lis introducta, vt not. Doctores *in c. fi. de electione lib.* 6. Lambertin. *de iure patron. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 2. *prin. art.* 3. *n.* 3. *& per totam. & art.* 6. *n.* 3. Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 4. *in præfatione num.* 275. *in nouiori impressione.* Gonzalez *in regula de men. gloss.* 6. *in annotatio. n.* 32. nec 46
per actum extraiudicialem beneficium, nec res dicitur litigiosa, vt per Bart. doctrinam *in lege* 6. *res litigiosa. C. de litigio. num.* 1. pluries canonicaram per Rotam in locis relatis ab ipso Hieronym. Gonzal. *loco relato, n.* 18. & quod magis est, nec etiam per appellatio- 47
nem subsequutam, & etiam præsentatam coram Superiore ab ipso actu extraiudiciali efficitur litigiosum beneficium, nec lis dicitur pendere, vt ex his, quæ latè per Lancelotum Robertum *de attentat.* 2 *p. cap.* 4. *in præfatione, à n.* 188. *cum pluribus sequentibus, &* 1. *part. cap.* 3. *à n.* 132. vide Gratian. post alios in disceptatio. foren. 1. *tomo cap.* 66. *à numero* 38.

Tunc similiter etiam cognosces, teneri iu- 48
dicem omnino iudicialiter in contradictorio iudicio procedere, & partes iudicis assumere; quando in literis ad prouidendum de beneficio, vel ad dispensandum, aliisve in quibusvis dispositionibus adest clausula (vocatis vocandis) vel (vt aliquis citetur) vt post Innocentium, & alios concludunt plenè Immol. *num.* 12. *&* 13. Abb. *num.* 3. *cum sequentibus.* Feli. *num.* 22. *vsque ad numerum* 29. multipliciter declarant post alios Anto. Gabriel *lib.* 2. *de citationi. conclus.* 1. *ex n.* 291. *cum sequentibus.* Puteus *decis.* 473. *n.* 1. *lib.* 2. Rota *in formis decis.* 368. *incipit, in forma communi.* Abb. *in c. exhibita de iudicys* per illum textum *in vltim. nota.* Card. *consil.* 63. *incipit, Dominus noster Papa,* idem Cardin. (singulare hoc reputans) *in consilio* 92. *incipit Nobilis viri domini Vinsigeria. in* 1. *columna.* vbi dicit, quòd ista clausula est tanti vigoris, quòd etiam si adiiciatur executori, qui alias esset me- 49
rus, operatur, vt teneatur assumere partes iudicis, & dicit probari *in dict. cap. exhibita,* & quod ibi habetur *super gloss.* 3. & idem etiam dicit, illum sequutus Felin. *in d. cap. fin. n.* 23. *& in d. c. exhibita n.* 4. vbi multa elegantissima dicit.

Et idem pro conclusione euidenti firmant Zabarel. *cons.* 92. *faciendo n.* 2. Rota *decis.* 349.

aliàs 12. *n.* 2. *de officio delega. & decis.* 30. *rescrip. in nouis.* Hugo Celsus *in tract. clausula. n.* 65. Borgnin. Caualc. *decis.* 46. *n.* 415. *p.* 1. Beroi. *cons.* 14. *n.* 13. *lib.* 1. Aldobrand. *decis.* 202. *sub n.* 1. *p.* 1. *diuerso.* Caputaquen. *decis.* 284. *volumi.* 2. *verbo Ordinarius p.* 2. Ioan. Baptista Ferret. *cons.* 247. *n.* 9. Marius Ant. *variar. resol. lib.* 1. *resolut.* 39. & ita resolutum fuisse in Rota in vna Piscien. 21. Febr. 1378. & in causa Giennens. 21. Octobr. 1552. testatur Aldo-
50 bran. *vbi suprà*. dicentes, quòd etiã meri executores virtute dictæ Clausulæ fiũt mixti, & coguntur assumere partes iudicis, plures citat Hierony. Campani. *diuer. iur. can. rubr.* 11. *c.* 13. *à n.* 260. & pro euidenti scribit Flores de Mena *in pract. q. q.* 4. *n.* 32. Hieron. Gonzal. *in d. tract. de mens. alter. gl.* 9. *in annota. n.* 19. & 21. idem Feli. *in c. exhibita d. n.* 4. *de iudiciis, & in c. de cætero n.* 10. *de re iudi.* Staphileus 8. *forma mandati. de prouiden. n.* 8. additio Rotæ *decis.* 12. *de off. delegati in nouis. n.* 2. Marchesan. *de commissio.* 2. *p. c.* 3. *de commissio. appell. ex n.* 21. Gomesius *in cap. statutum de rescript. in* 6. *numero* 77. Nicolaus Garcia *de benef.* 6. *p. cap.* 2. *num.* 111.

51 Quod limitandum est, quando nullus apparet, nec reperitur contradictor, seu aduersarius, quia tunc etiam stante dicta clausula (vocatis vocandis) non tenetur iudex executor assumere partes iudicis, citare, nec iudicialiter procedere, vt statim infrà dicetur. vide quæ Maresc. *vari. resol. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 80. vbi bene de hac clausula.

52 Et his conuenit, quod quando examinantur testes, & sumuntur informationes super habilitate, vel inhabilitate alicuius personæ ad aliquam dignitatem promouendæ; tunc enim nec etiam partis citatio requiritur, secundùm Immol. *in cap.* 2. *num.* 9. *versiculo limita vltimò*, & ibi etiam Anton. de Butr. *numer.* 13. *in fine, vers. idem vbi agitur*, Abb. *num.* 7. *vers. secundus casus*, Aretin. *n.* 8. *post med. vers. nam informatio.* Felin. *versiculo secundo limita.* Decius *n.* 45. *extra de testibus.* Roman. *singul.* 369. *fuit vnus ex nobis. vers. quartò fallit*, Socin. *regula* 406. *in* 2. *fallentia.* Campeg. *de testibus regula* 164. *in* 16. *fallen.* Iacob. Nouell *regul.* 215. *in* 2. *fallent.* Crotus *in tractatu de testibus, num.* 352. Marsil. *in dict. l. de vnoquoque, num.* 66. *ff. de re iudi.* Practic. Corradi. *de officio prætor. in causa ciuil. rubr. de testibus, n.* 9. *in secunda limitatione fol.* 67. *col. secunda.* Mascard. *de probat. lib.* 2. *conclus.* 682.
53 *num.* 17. Imò & adhuc sine citatione, & sine iuramento testes sumendi sunt, prout diximus de testibus recipiendis ex officio pro informatione, & instructione Curiæ, quia hæc instructio & informatio non habet formam iudicij, vel processus. Bald. *in l.* 3. §. *si tibi colum.* 2. *versic. sed pone. ff. de condictione ob turp. caus.* Alber. de Malet. *in tractatu de testib. cap.* 7. *num.* 38. *& sequentibus.* Angel. *de malefi. in verbo quod fama publica, num.* 11. & post Salicet. Marsy. *in leg. de vnoquoque, num.* 75. *versiculo dicas tamen.* Maranta *de ordine iudici.* 6. *p. memb.* 1. *rubr. de citatione, n.* 20. Foller. *in pract. crimin. in verbo, & si confitebuntur in* 3. *part. tertiæ partis. num.* 40. *& in verbo & demum repetantur testes, num.* 1. Arnald. Albert. *in tractatu de hæret. dict. quæst.* 34. *n.* 16. *ante finem.* Anton. Gabr. *lib.* 2. *titulo de citatione, conclus.* 1. *num.* 328. vbi alios refert, Graual. *ad Vestr. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 30. Clar. *in pract. §. fin. quæst.* 45. *vers. cæterum si reus.* Mascard. *de probat. lib.* 1. *in præfatione, quæst.* 5. *num.* 39. *versiculo* 2. *sed hoc intellige, & lib.* 3. *conclus.* 1366. *num* 6. Franc. Personal. *de indicijs, & tortu. num.* 18. *in fine*, vbi quòd ita Doctores communiter tenent, *n.* 19. *etiam in fin.* Flami. Cartarius *in loco præcitato.* ita communiter seruari. & etiã in statu Ecclesiastico, testatur, *& in pract. interrog. reorum, lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 61. & ex recentioribus consulendo tradiderunt Bertazz. *cons.* 553. *n.* 4 *vers.* 2. *dato, lib.* 2. Decianus *cons.* 92. *n.* 33. *vers. & licet, lib.* 2. Hondede. *cons.* 101. *n* 21. vbi testatur de generali consuetudine, quam etiam dicit vigere in Curia Perusina Prosp. Farin. *in pract. crimin. tractatu de testibus, q.* 72. *n.* 135. & superiùs *n.* 51. & nos diximus superiùs à n. 6. cum multis seqq.

Tamen præfata doctrina procedit in statu, & terminis, de quibus loquitur; nempe; anteaquã quis sit promotus ad dignitatem, & quando de eius habilitate sumitur extra-iudicialis informatio; secus autem si iam 54
quis esset electus ad dignitatem, & ageretur de illum remouẽdo à tali dignitate, tunc enim iudicialiter agendum est, & in tali informatione, procul dubio partis citatio requiritur, prout declarant Abb. *in d. c.* 2. *n.* 7. *in fin. versiculo, & intellige hoc.* & ibi etiam Aretin. *n.* 9. *versiculo* 2. *fallit iuncto n.* 10. vbi etiam alio modo declarat, cum omnino videas, Felin *n.* 8. *vers. non credas, quod istis, &c.* vbi etiam bene declarat Decius *num.* 45. *& seqq extra de testibus*, Mascardus *d. conc.* 682. *n.* 18. latè prosequitur Prosp. Farin. *in tract. de testibus, q.* 72. *à n.* 52. vide etiam Maresc. *varia. resol. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 80.

Hæc autem, quæ diximus, de clausula (vo- 55
catis vocandis) pariter & ex identitate rationis extendenda sunt ad dispositionem, mandantem procedi cum causæ cognitione, prout (adhibeas) vel (procedas cum causæ cognitione, *&c.*) quoniã vbi causæ cognitio requi- 56
ritur, ibi necessariò debet interuenire citatio eorum, quorum interest, vt probant Aretin.

in l. Gallus §. & quid ſi tantùm. columna ff. de liberis.& poſth. Cardin. Ruinus *conſ.*96. *n.*10. *lib.*3. Portius *conſ.*106 *n.*34. Molina *de Hiſpan. primogeniis. lib.*3. *cap.*3. *num.*13. ex his quos ad naturam cauſæ cognitionis ſuprà citauimus, quia tunc omnino debet, in forma iudiciali procedi, cùm debeat citare, ex iam dictis,& ex his,quæ de citatione dicemus,& conducunt bene quæ per Mareſcot. *var. reſ. lib* 2. *c.*1. *n.*57 & quoniam cauſæ cognitio ad iudicem, vt iudicem & iuriſdictione vtentem, non autem ad merum executorem vel eius officium ſpectat, vt omnibus notum eſſe,dicit Sebaſt. Vantius *in tract. de nullit. ſententia.ex defectu citationis,n.*33.& probat tex. *in l* 3. *§.cauſa cognita ff.de bonorum poſſ.*

57 Deſuper & alio modo cognoſces,iudicem in actibus extraiudicialibus ſui natura,teneri partes iudicis aſſumere, iudicialitérque & in contradictorio iudicio,cũ cauſæ cognitione procedere;tunc ſcilicet; quando cõparet aliquis cõtradictor,& opponit legitimas exceptiones,& rei de qua agitur neceſſarias vel ex eius natura prouenientes, vt ſi tractatur de collatione, electione, inſtitutione,vel aliter de prouiſione beneficij, & alter oppoſitor,vel cõtradictor cõparens,opponat,illum non clericũ,vel malè ad ordines promotum, irregularem,aut bigamum,& ſuper irregularitate vel bigamia malè diſpenſatum ſubreptitiè,vel eſſe excommunicatum, intruſum, aut ſimoniacum, aut criminoſum, vel quod ad Ordinarium non pertinet beneficij collatio,quia eſt iuris patronatus,& ſibi cõpetentis. vel quia eſt in eius poſſeſſione, vel eſt aliàs litigioſum,& aliter is,qui comparet,aliquod præiudicium prætendit.quia tunc omnimodo alteratur natura prouiſionis,& actus extraiudicialis, ex hoc in iudicialem transfertur, & comparens debet iudicialiter,& in contradictorio iudicio audiri.

58 Pro quo primò expendo doctrinam Lambertini *in tract. de iur. patr. in* 3. *art.* 2. *q. princ.* 2. *p. lib.*2. vbi poſt longam diſputationem; an præſentatio,electio, ſeu inſtitutio poſſit fieri die feriato ob honorem Dei; reſoluit multis aliis Doctoribus relatis; quòd licèt iſti actus ſui primæua natura ſint extraiudiciales, & per conſequens quocunque tempore celebrari poſſe conſtat (& nos diximus ſuprà;) tamen ſi propoſito edicto ad beneficij prohibitionem comparent aliqui, & ſe opponunt dicentes proprietatem iuris patronat. vel quaſi poſſeſſionem præſentandi non pertinere ad illos, qui priùs præſentauerant, nec ad aliquem alium, ſed ſibi comparenti tantùm, (iuxta ea, quæ ipſe Lamberti. *in eodem tractatu de iure patr.* 8. *&* 9. *&* 10. *art.* 1. *quæſt.princ.* 2. *p. lib.*2.) vel aliàs præſentatum ab alio compatrono criminoſum eſſe, quòd tunc non procederetur extraiudicialiter in examinatione harum præſentationum, & prohibitione beneficij, ſed fieri debere iudicium inter partes ex vi & potentia iuris patron. in dubiam contradictionem redacti, & criminum oppoſitorum.

Et vt ipſe Lambertin. aduertit (& rectè, 59
confusè tamen) in ſuperiori loco citato, & *articulo* 3.2. *q.princ.*2. *p. lib.*2. *verſ. bene dicerem vnum iſtas.* iſtas exceptiones,& obiectus dupliciter poſſe proponi, aut in ipſo actu præſentandi, vt contingit, quando Patronus dicit, præſento perſonam Franciſci Clerici ad gubernationem huius beneficij vacantis, qui ſcientia, moribus, vita & ætate habilis eſt,præſentatum verò ab aliis eſſe indignum, & criminoſum, vel ad eorum præſentationem non eſſe inſtituendum, quia nihil iuris patronatus habent,*&c.* aut tunc litem hanc, & iudicium in ipſo,ſcilicet; actu præſentandi non deducunt, ſed poſtmodum in diſcurſu negotij, & in iſto vltimo caſu, cùm præſentatio cõſeruet,& retineat ſuam propriam naturam, poterit fieri quocumque die etiam feriato ob honorem Dei, cùm ſit extraiudicialis, quouſque in ipſam incidat quæſtio iuris patronatus, & iudicium exceptionum cæterarum, quibus mediantibus, alteratur, & variatur natura præſentationis & proceſſus, qui erat extraiudicialis, efficietur iudicialis. in priori autem caſu, cùm à principio eius ſit alterata natura, & effectus iudicialis;quæ aliis actibus iudicialibus deſcripta ſunt, ſeruari debent, argumento text. *in cap. conſtitut.*41. *de electione, lib.*6.

Facit etiam ad articulum,de quo agimus; 60
quod dicit idem Lambert *in* 12. *art.*9. *q.princ.* 2. *p. lib.*2. *fol. mihi* 166. *in magnis, columna* 4. quòd licèt proceſſus præſentationis, & inſtitutionis ſit extraiudicialis; tamen ſi appareat aliquis contradictor, vel compræſentatus aliquid obiiciens, efficitur iudicialis, vbi alia in propoſitum adducit. Et plus dicit *in* 4. *art.* 11. *q. princ.* 2 *p.* 2. *lib. n.*67. *& ſeqq. fol. mihi* 172. ex Gai. *in repetiti. cap. fin. de electione, lib.*6. vbi communiter ab omnibus ſcribentibus ibi notatur, loquendo in inſtitutione, & confirmatione, quod ſi in eis comparcat contradictor, ſine dubio interueniet cauſæ cognitio, & inſtitutio dicetur vera ſententia diffinitiua,maximè ſi cognoſceretur de iuribus præſentantium, quia per eam cognoſceretur verus Patronus, cæteris perpetuum ſilentiũ imponendo. Et idem omnino eſſe affirmandum, quando nullus cõparuit contradictor, ſed ſuperior diſcuſſit negotiũ ex officio cũ vera cauſę cognitione, dãdo coadiutorẽ Curiæ, hoc eſt,Promotorẽ fiſcalem,

fiſcalem, qui contra iura præſentantium Patronorum, vel merita præſentati, aut formam præſentationis,& ſimilia alleget,& opponat. Quod ita in practica ſeruandum,dicit ipſe Lamber. *ibi, & in pluribus locis ibi citatis.* ſecundum Gay.*dict.cap.fin.in 2.& 3.col. de electione lib.6.* & idem quod Lamber. dicit Philipp.Franchus, *in cap.conſtitutis el 2.de appellat.columna 4. verſiculo ſed certè meliùs loquendo in confirmatione*,ſequutus Hoſtienſ.& Immolam, Anton. de Butr. *ibi*, & Ioannem Andream *in c.auaritiæ de electione lib.6.*quòd
62 quando adeſt contradictor opponens, cùm tunc debeat procedi in ipſa cum cauſæ cognitione in contradictorio iudicio, & iudice iudicialiter confirmante,confirmatio erit ſententia diffinitiua, ſecus autem quando nullus adeſt contradictor, quia tunc ſuperior confirmat non præmiſſa cauſæ cognitione, ſed cum ſimplici informatione animi ſui, & extraiudicialiter; habet vim interloquutoriæ confirmatio, vt ſuprà diximus, & idem dicit Bertachi. *in reperto. verbo confirmatio poteſt, ſub numer.80. ad medium,* quòd confirmatio prælatorum facta in contradictorio iudicio eſt ſententia diffinitiua, & confirmat electionem aliàs nullam, ſecus ſi fiat de plano, & non contradictorio iudicio, ſed extraiudicialiter, quia tunc eſt interloquutoria, allegat ad hoc Bald. *in additio. ad Speculat. de appellat. verſiculo pro diffinitiua.* & gloſſ. *in cap.fin. verſic.inanes de electione in 6.* & ad id facit etiam, quod ipſe Bertach. *loco citato numer.100. ad medium*, dicit,
63 quòd confirmatio, cùm petitur, & nullus ſe opponit; non requirit libellum, nec litis conteſtationem, ſecundùm Specula. *in improuiſione titulo de libelli conceptione §. nunc videndum n.6. & verſic.33.* facit etiam quod eleganter dicit Franciſc. Marcus *deciſio. Delphinal. 1357. lib. 1.* vbi latè, quem ſequitur Cardin.Tuſc. *tomo 3.litera E,concl.90 num.5.* quòd confirmatio electionis ſi eſt facta ſolemniter,& in contradictorio iudicio,habet vim ſententiæ diffinitiuæ; ſi verò fiat ſine contradictore, habet vim interloquutoriæ, & ad hos terminos eſt reducendus Zabar. *conſil.112. verſiculo ad ſecundum*, dum dicit, quòd confirmatio electionis debet fieri per modum ſententiæ.& vide eundem Tuſcum *concluſione 711.verbo,confirmatio quando habet vim diffinitiuæ.*

64 Facit etiam doctrina Felin *in c.fin.de præſumptio.num.27.* vbi regulam firmat, quæ dicat; executorem beneficij non teneri iudicialiter procedere, ſi non vult, ſed extraiudicialiter; limitat, quando comparet aliquis, qui prætendit aliquod præiudicium, quia ipſe debet iudicialiter audiri, & idem probant Innocentius,& Hoſtienſ. *in cap.propoſuit de collectione præbendæ*, idem Hoſtienſ. *in cap.de cætero de re iudic.*idem & Ioan.Andr. *in cap. accepimus de ætate, & qual.* Petrus de Anchara. *in clem.1. de officio deleg.* & Anton. Abb. & Immola *in dict. cap. fin.* quos ſequitur ipſe Felin. reddens inde rationem, quia cùm iſte contradictor poſſit aſſumere in ſe onus probandi, impetrantem non eſſe idoneum, debet audiri. & idem dicit *in num.* 26.quòd executor datus,ad compellendum ordinarium collatorem, vt conferat alicui beneficium, ſi ipſe opponit aliquas exceptiones legitimas, quæ eum excuſent à collatione,debet iudicialiter illum audire, maximè cùm priùs debeat collatorem monere.

Hæc doctrina Felin. & aliorum, ab om- 65
nibus modernis recepta, & infallibilis & indubitata eſt, vt conſtat ex Flores de Mena *in pract. q.q.4. num.31.* dicens ex Ab. & Felin. quòd executor gratiæ, ſiue cum clauſulis ſonantibus monitionem,ſiue conditionem ſonantibus, ſi tamen tertius appareat ante perfectam executionem, teneatur eum audire, ſaltim in via ſummaria, & inquit ipſemet Flores *in numer.22.* quòd ſi aliquis 66
ſit in poſſeſſione alicuius rei, vel beneficij, etiam de facto, quòd executor tenetur aſſumere partes iudicis, & eum citare, & audire in forma iudiciali, quòd ſic hæc audientia intelligitur, argumento text. *in cap.licet Epiſcopus de præbendis in 6.* Innocent. *in cap. fin. de præben. & in cap.propoſuit de collectione præben.* & aliis pluribus relatis à Nauarro *in cap. cùm contingat 3.nulli cauſa,per totam,de reſcript.* Euerar.*conſil.114. num.2.fol.114.* Celſus *conſilio 89. numer.4.* Quintilia.Mandoſ.*in regula 42.num.3.2.part.regularum.* Abb. & Felin. *num.24. in d.cap.fin.* & ideo quando ex com- 67
miſſione reſultat aliquod præiudicium alicui poſſidenti, vtputa; ſi ita concipiatur (ſi tibi conſtiterit, Franciſcum eſſe ſimoniacum, bigamum irregularem, & ſimilia, beneficium conferas Petro) quia tunc debet iſte executor omnimodo partes iudicis aſſumere, citare, & audire in forma iudiciali alterata natura primæua prouiſionis, ita Ab. *in clem.vni. de officio delega.* Felin. *in dict.cap. fin.num.25.* Auguſtin. Beroius *in cap. conquerente num.11. de reſtitutione ſpoliato.* & ita ſentit etiam Caualca. *deciſione 22. num.3.1.part.* & Flores de Mena *in dict.quæſt.4. num.28.& ſurſum 41.& 42.& 43.*vbi deſuper alia exempla conſtituit, quæ quoniam nos latè ſumus tractaturi in 5. parte infrà tomo 3. cuius propius locus erit executorum gratiarum Apoſtolicarum,hîc omittimus.

Et idem etiam, quòd quando aliquis in- 68
truſus adeſt,vel aliàs legitimus contradictor

apparet,executores teneantur assumere partes iudicis, & iudicialiter procedere cum causæ cognitione, & diffinitiuè sententiare. tenent extra relatos Beroi. *consil.*13.*volum.*1. Flami.Paris. *lib.*11.*quæst.*10.*num.*15.*num.*33. *&* 34. Marc.Anton.Genuens. *cap.*83.*num.*4. Rota in Pampi.benef.de Allo de anno 1578. quæ habetur 1.*p.diuerso.decisione* 202. Nicolaus Garcia *de benefi.6.part.cap.2.num.*110. *&* 106.*&* 141.*vsque ad* 145.

69 Qui etiam affirmant, quòd si in literis Apostolicis directis executoribus, omissa sit dicta clausula (citatis citandis) tamen si adsit possessor non est amouendus,nisi præcesserit citatio,suadet text.*in cap.licet Episcopus, de præbend. in 6.* Paris. *de resig. benefic. locis supra citatis.* & Marius Anton. *variar.resolutio. resolu.*58.*sub num.*8.*lib.*1.ac rectè probatur *in decis.*802.*Domini tenuerunt num.*8.*p.*1.*diuerso.* Hieronymus Campanil. *diuers.iur.canoni. rubrica* 11.*cap.*13. *à num.*220.*fol.*351. suppetitque imprimis assertio illa ab omnibus vno ore probata, ne possessio facti tradi debeat ab executore,non vocato possessore, & sine causæ cognitione,& videre licet apud Ioannem Andr. *in cap. ordinarij de officio ordinarij in 6.* Ab.Gemin.Io.Monachum,& alios relatos per eundem Paris. *d.quæst.*11. *num.*15. & alios quamplures Doctores citatos per Marium Anton.*variar.resolutio.d.resol.*58.*num.*8. Mascard. *quæst.*1523. *num.*25. *part.*3. suppetunt etiam per plures Rotæ decisiones, illa præsertim Aldobran. decisio, quam superiùs citaui,quæ est decisio 202.*part.*1 *diuersò.* vbi resolutum attestatur in vna Pistorien. fuisse mixtum executorem illum datum ad
70 prouidendum in forma dignum, de Capellania, in cuius possessione erat Præpositus, & Capitulum Piscien.siue sacristia,quæ erat citanda ab ipso executore, qui tenebatur assumere partes iudicis, & audire possessorem, qui non erat obnoxius solo verbo executoris stare, & parere, suúmque ius dimittere, sed resistere,nec illius potestatem contra ipsum locum fore, quia illum executoris potestas compescere non valebat, cùm aduersus resistentes de facto, non de iure, excandescere valeat,per decis.4. Achillis *de sentent.excommunic.*Ioan.Hieron.Campanill. *diuers.iur.cano.rubrica* 11.*cap.*13.*sub num.*220. vbi *num. sequenti,* dicit, quòd propterea possessio alio modo adepta decernenda est intrusa secundùm Felin. *in cap.constitutus n.*18. *de rescript.* Ripa *in l naturaliter §.nihil commune num.*25. *de acquir. possessio.* & in his terminis censuit Rota in vna Senen.Pontis,Arrigi. coram Decano, sub die 12.Iunij 1573. & in alia Barchinonen.præceptoriarum 10. Iunij 1578 quarum meminit Lancelot.*decis.*423. *proposita causa num.*4.*d.p.*1.*diuers.* & alibi passim per Doctores.

Et similiter idem dicendum est in execu- 71
tore ad dispensationes matrimoniales, in quarum verificatione ordinarius (cui solent committi) extraiudicialiter potest procedere, vt superiùs dictum reliquimus; qui omnimodo tenetur assumere partes iudicis, & iudicialiter procedere, quando adest aduersarius, & contradictor,vt latè per Nicolaum Garcia *vbi proximè à n.*249. *&* 250. & Hieronym.Gonzal.*in annotation.*

Quæ omnia extendenda sunt, quando à 72
principio stat aduersarius, quia tunc pariter, & à fortiori de eo iudicandum est, ac de eo, qui postmodum comparuit, præiudicium, & interesse suum allegans, pro quo facit decisio Rotæ in causa Reginen. parochialis 8.Febru.1557. coram D. Chisanens. vbi dicitur, quòd dispensatio facta à iudice commissario, cui erat commissa cum clausula ista (super quibus conscientiam tuam oneramus, *&c.*) valet, licèt non constet de processu.Rota *decis.*4.*de filijs presbyt.in antiq.* & quòd stylus est in dispensationibus, quòd si ab initio est aduersarius, tunc pars est citanda, & in scriptis acta reducenda, & vbi non est aduersarius, tunc sufficit informatio iudicis, *&c.* Thom. Sanch. *de mat. lib.*8. *disput.*35.*numer.*15. & Garcia *si.prà num.*247. vbi alios allegat ad id, & dictam decisionem Regin. & alteram refert, quæ hanc conclusionem comprobat.

Igitur hæc est omnium scribentium tam antiquorum, quàm modernorum concors sententia, & resolutio; quòd vbi in extraiudicialibus, & sic in collatione, institutione, electione, & prouisione beneficij, quæ sui natura extraiudicialis est, per compartitionem contradictoris exceptiones legitimas non friuolas, nec calumniosas opponentis, efficiatur iudicialis, & alteretur eius natura, ac in ea procedi debere in contradictorio iudicio, cum causæ cognitione, & proferenda sententia diffinitiua, vt probat text. *in clem. dispendiosam, de iudicijs, & clem. sæpe de verborum signifi.* & Doctores superiùs citati. Et vnum te admoneo,vt Doctores in rem hanc citati loquentes in executoribus, & iudicibus delegatis,disponunt in fortioribus terminis,quam hi,qui loquũtur in iudicibus ordinariis,propriam & radicatam,non alienam iurisdictionem habentibus, executores autem cùm delegatam, non suam, sed alienam exerceant,contentam sub limitibus intentionis, & voluntatis delegantis, quam tenor scripturæ demonstrat, cuius est stricta interpretatio, sub qua & cum timore loquuntur Doctores relati, inquirentes priùs

de

de voluntate ſuperioris, & an habeat executor iuriſdictionem, vt ex his latè videre poteris, qui timor omnino abeſt in ordinariis collatoribus, & iudicibus ex propria perſona iuriſdictionem exercentibus, quapropter quæ Doctores affirmant circa hanc materiam in iudicibus executoribus; à fortiori & maiori cum ratione ſunt accipienda, & intelligenda in ordinariis iudicibus.

73 Rationem autem, quare oppoſitio exceptionum hanc faciat proceſſuum transformationem, alterétque actus extraiudicialis naturam, Doctores nec aperiunt, nec reddunt. Mihi autem meditanti, quæ occurrit, referam. Etenim contradictio ipſa (ſi bene perpendamus) facit conteſtationem litis, ſiquidem edictum quod beneficio proponitur, vim habet citationis. text. *in c fin. de electione lib. 6.* & ibi à Doctor. notatur. & oppoſitor mediante ſua oppoſitione comparet, & ipſam ſuam intentionem deducit, demonſtrat petendo, ſcilicet; beneficium, quod quidem ad actoris officium pertinet, cuius vicem ſuſtinere videtur, ad inſtar communium iudiciorum, argumento text. *in l. in tribus ff. de iudicijs*, ibi, ſed magis placuit eum videre actorem, qui priùs ad iudicium prouocat, &c.) *l. qui prior.* & quæ ibi nota. *ff. eodem titulo.* & quæ notantur *in* §. 1. *inſtitut. de actio.* itaque hæc comparitio habet vim prioris libelli.

74 Et quando alter comparet contradicens, & opponens exceptiones, ſuſtinet partes rei *ex l. 1. ff de exceptio.* ex d. iuribus; maximè, quia iſte libellus non eſt prouocatiuus, ſed excluſiuus iuris alterius, qui cùm contineat contradictionem, & exceptiones negatione præmiſſa, in eo eſt ſtatu, vt operetur litis conteſtationem, *l. rem non nouam §. patroni C. de iudi. l. 1 C. de litis conteſtatione l. 2. C. deiura. calumniæ cum vulgatis.*

75 Diſcurſus iſte & euidens, & legitimus redditur, ex eleganti doctrina Afflictis *deciſione* 346. *ſub numer.* 2. affirmantis, quòd in omnibus actibus & articulis, in quibus adeſt contradictio, ibi neceſſariò danda eſt inſtantia, eum ſequitur Muños de Eſcobar, *de ratiocin. cap.* 31 *ſub numer.* 17. inſtantia autem
76 nihil aliud eſt, quàm exercitatio actionis à litis conteſtatione vſque ad ſententiam diffinitiuam, certo tempore coarctata, vt per Alciatum, Afinium, Didacum Perezium, & alios declarat Paz *in praxi in ſecunda annot de inſtantia num. 6 fol. 6.* & Parla. *in reſquentur. differen. cap.* 128. igitur ſi contradictio facit inſtantiam, quæ includit in ſe litis conteſtationem, ipſam litem à fortiori operari debere confirendum eſt.

Quò pertinet illud, de quo aliàs dubitauit Rota in vna Calagurit. beneficij coram D. Auguſtino 25. Ianuarij 1554. ex comparitionibus factis per præſentatos coram ordinario (præſertim ante inſtitutionem) eſſet talis lis inducta (vt poſſeſſio poſtea per Ioannem vigore inſtitutionis facta diceretur attentata) & fuit per Dominos reſolutum, quòd non eſſet lis inducta, nec per comparitiones prædictas facta litis conteſtatio, niſi demum per vtramque partem facta inſtantia pro conſequenda inſtitutione, non aliter, quæ inſtantia ex eo inducitur, ſcilicet; per contradictionem alterius, mediantibus exceptionibus (quarum exempla ſuperiùs reddidimus) & dictæ deciſionis Rotæ mentionem facit Lancelot Robert. *de attentat 2. p cap. 4. de attent. at. lite pendent in præfatione num.* 155. *ad fin.* 77

Et confirmatur ex eo, quòd in hunc ſenſum aduertit Hieronym. Gonzal. *in reg. de men. & alter gloſſ. 9. in annot. at. num.* 37. quòd 78
tunc cognoſcetur, fuiſſe proceſſum in electione, & prouiſione beneficij iudicialiter; quando in ea adeſt concurſus oppoſitorum, qui formant inter ſe contradictionem, quia tunc nihil deficit, ad hoc vt ſit lis introducta, & iudicium formatum, ex quo inuenitur in eo actor, reus, & iudex, *iuxta cap. forus, de verborum ſignific.* nam vt inquit Bald. *in l. 1. Cod. de iuram. calum.* idem Bald. *in l. & ſi non cognitio. num. 1. Cod. ſi contra ius vel vtilitatem publicam.* & Eſcobar *in tractatu de ratio. cap. 31. num.* 17. ex quo adeſt in articulo con- 79
tradictio, & inſtantia, ibi danda eſt & cauſæ cognitio, quibus adde Doctores omnes, quos in comprobationem huius articuli contradictoris comparentis hucuſque adduximus.

Contra quos & communem reſolutio- 80
nem eorum fortiter obſtare videntur text. *in cap. vt circa.* & text. *in cap. conſtitutio.* 41. (in eius declarationem editus) *de electione lib. 6.* quibus habetur, quòd quando in electione beneficij proceditur extraiudicialiter, quòd tunc comparens, & opponens exceptiones, contra perſonam electi vel eligentis, ipſas tenetur iurare, ſe illas poſſe probare, *&c.* Quando autem in electione proceditur iudicialiter, ius cõmune ſeruetur in ipſis proponendis, dum ſupponunt, quòd contradictor, & exceptiones cadunt item in extraiudicialibus actibus. & ſic quòd per eas non alteratur natura eorum, contra Doctores & doctrinas ſuperiùs congeſtas.

Sed nihilominus defende communem, 81
contra quam non vrgent illa iura, quibus vt reſpondeas, diſtingue; quòd aut loquimur in ipſorum obiectionum actu proponendi, & tunc ipſa iura procedere, aut loquimur

ipſis

ipſis exceptionibus iam oppoſitis, & poſtquam in eſſe deductæ ſunt, & tunc Doctores procedunt, non iura. Quoniam quantum attinet ad prius membrum, ſcilicet; ad proponendi modum, & formam, attendenda eſt natura proceſſus, cui obiiciuntur, quia ſi electio, ſeu prouiſio incepit eſſe extraiudicialis; dum quis comparet, & docet de ſuo iure, & exceptionibus, debet ſequi naturam, & ſtatum proceſſus. Si verò incipit proceſſus eſſe iudicialis, ius commune obſeruatur & in hunc ſenſum loquuntur text. *in dict.cap.vt circa de conſtitutio.* vltrà non procedentes, vt ex eis euidenter conſtat. Secundum autem diſtinctionis membrum ad nos attinet, ſiquidem conſideraudæ ſunt exceptiones, & obiectiones, poſtquam appoſitæ ſunt iam, & in eſſe deductæ, notæque fiunt iudici; quia tunc, non antea incipiunt operari ſuum effectum transformationis, quem illi Doctores attribuunt, quia in poſterum deinceps iudex in earum cognitione, tenetur aſſumere partes iudicis, iudicialiter audire, & cum cauſæ cognitione procedere, quia tunc, non antea incipiunt alterare, & variare naturam proceſſus electionis, & prouiſionis, ſi illum fortè inuenerunt extraiudicialem. Et in hoc ſtatu de præſumptis exceptionibus procedit communis Doctorum, arg. celebris text. in ratione ſui *in l.1. §. ſi minor ff. de rebus eorum.* iunctis etiam quæ in eius interpretationem latè adducunt Tiraquell. *in tract.ut.de retract.conuentio.ad fin.à numer.17.& ſuprà.* Pinel. *de bonis mater.l.1.3.p.cond.52.*

Et hanc diſtinctionem, & intellectum (ſi diligenter quæramus) inuenietmus *in d. cap. conſtitutio & d.cap.vt circa* facta habilium terminorum ſuppoſitione. Clarum enim eſt in prouiſione beneficiorum, quando extraiudicialiter proceditur, non dari appellationem, quãdo iudicialiter autem, contrà. *c.conſtitutis,2.de appell.* iuxta eius verum ſenſum, & intellectum, de quo nos protinus ex Lancelot. Perez de Lara, Nicolao Garcia, & aliis.

Sed ſic eſt, quòd illa iura poſtquam ſunt exceptiones oppoſitæ, & iuratæ propter calumniam, à non admiſſione, & receptione earumdem, admittunt, ac permittunt appellationem quoad vtrumque effectum, vt ex eis patet; ergo cum euidentia ſequitur, quòd ipſæ exceptiones in eſſe deductę, & iam propoſitæ, incipiunt alterare, & variare electionem extraiudicialem, ſuum effectum operantes, facientéſque illam iudicialem de cætero, *ex d.l.ſi minor.* & hic intellectus ad illa iura proprius, & verus eſt, qui totaliter illis conuenit. & ſic intellecta pro communi retorquent.

Quibus inſuper adde Concilium prouinciale Compoſtellanum actione 2.c.34. dum dat formam electioni præbendarum Magiſtralium, Doctoralium, & lectoralium ſacræ Scripturæ, aliqua ipſis electoribus & oppoſitoribus prohibita inhibens, dicit *in verſiculo quod ſi aliquis, &c.* in hæc: Quod ſi aliquis de his ſufficientiſſimis probationibus fuerit infamatus, aut notabiliter ſuſpectus, Epiſcopus vel eius Vicarius in abſentia diligenter cauſæ merita inquirat, & quem reum inuenerit, pro illa vice inhabilem ad eligendum actiuè, vel paſſiuè declaret, aliàs cum cæteris admittat, *&c.*) vt intelligatur hæc inquiſitio iudicialiter, vt denotant verba Concilij. & probatur ex text. *in cap.exhibita de iudicijs.* ibi, ſuper propoſitis, & aliis negotium contingentibus inquirerent veritatem.) & iuncta gloſſ. *ibi verbo, inquirerent.* quoniam agitur de magno eius præiudicio ſecundùm ea, quæ ſuprà dixi. ſine dubio tamen procedit, quando aliquis oppoſuit dictas Concilij Compoſtellani exceptiones. 82

Nunc reſtat, vt illud abſoluamus, an citatio ſit actus iudicialis, adeò vt iudex, qui cùm poſſit procedere ſine ea, & extraiudicialiter ſuper aliquo negotio, ad quod citauit aliquem, intereſſe prętendentem, cognoſcatur iudicialiter procedere, & aſſumere partes iudicis. In qua difficultate, ne te detineam diutiùs, affirmatiuè reſoluo. Moueor primò ex doctrina Baldi *in l.nec natales in colum.vltim. Cod.de probatio.* & Felin. *in cap.fin. de præſumptio. num.22. & num.34.* alios allegantes, qui omnes, dum aliud quærunt, hoc fatentur, vt iudex executor, qui aliàs non tenebatur procedere iudicialiter, ſi tamen aliquem citauit, videtur aſſumere partes iudicis. 83

Quoniam citatio non pertinet naturæ actus extraiudicialis. Paul. Caſtren. *conſ.338. volum.1.* poſt Innocen. *in cap.cùm olim el 2.de electione.* Bald. *in l.nec natales Cod. de proba.* Roma. *conſil.212.* Cardin. *conſil.32.* Decius *in cap.2.de teſtament.* Felin. *in cap.fin. de conſuetudine.* Rota *in nouis 356.* imò eſt actus iuriſdictionalis, quæ nullo modo poteſt expediri niſi à iudice, & iuriſdictionem habente, vt notant Abb. *in cap. ſuper quæſtionum §. verum num. 1. de officio delegati.* Doctores *in cap. prudentiam in cap. ex literis de officio delegati, & in cap.ſi duobus de appellat. & in l. contumacia ff.de re iudi.* Speculator *in titulo de citat.§ tam de citati.colum.5. verſiculo hoc autem nota.* & aliquid per Vantium *in tractatu de nullit.ſententiar. ex defectu citat. num.27. & 31 cum ſequentibus.* Et vt inquit Hiero. Gonzal. *in d.reg.de mens.gl.9 in annot.n 35. & 37.* 84 85

poſt

post Lancelot. *de attenta. 2. part. cap. 12. limit. 5. à num. 3.* & Vitalli. *in tract. de clauſu. in clauſ. nihil nouari appellat. pend. ſub num. 3. colum. 89.*

86 Angel. *in l. 1 ff. nihil nouari appell. pend.* vt tunc cognoſcitur in collatione, & prouiſione fuiſſe proceſſum iudicialiter, quando actum fecit collator ſeu prouidens, qui fieri non poteſt à priuata perſona, ſed à iudice tanquam iudice, & à parte vti litigante, vel quando adeſt aliquis actus de proceſſu, & pertinens ad proceſſum, & quod tunc dicetur actum pertinere ad proceſſum, quando non poteſt expediri à priuato, ſed à iudice tanquam iudice.

87 Et cùm citatio, vt dictum eſt, non poſſit expediri niſi à iudice, tanquam iudice, & cum iuriſdictione, meritò eam vocant Doctores actum de proceſſu, & pertinentem ad proceſſum iudicij; ita tenet Speculator *in titulo de citatione §. contra verſiculo excipitur quod citatio eſt de proceſſu.* Maria. Socin. *in vberrimo tract. de citatione art. 4. prin. in princip. verſiculo primò inf rtur, quod cùm citatio talis ſit de proceſſu.* & ipſe *in art. 19. in princ. verſiculo & idem eſt, ſi dicatur.* vbi alios allegat. *& in primo articulo principali, verſiculo deinde ſubijciuntur, &c.* imò & citatio inter actus iudiciales computatur, text. expreſſus *in cap. quoniam contra*, ibi, iudex ſemper adhibeat, aut publicam ſi poteſt adhibere perſonam, aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuerſa acta iudicij conſcribant, videlicet, citationes, dilationes, *&c.*) *de probationibus*, & ita eam meritò in eius deſcriptione vocat ipſe Socin. *in d. 1. art. in prin.* vt fiat iudicialiter iudicis mandato.

88 Eſt etenim principium, & fundamentum actus iudicialis, vt tenet Speculator *in dict. titulo de citati. in cap. princ.* not. Cynus *in l. & quia ff. de iuriſdict. omnium iudic.* Maria. Socin. *vbi proximè verſic. deinde ſubijc untur*, à qua quidem omnis inſtitutio proceſſuum exordium ſumit, tanquam à ſubſtantiali capite iudiciorum, vt colligitur *ex §. fin. inſtit. de pœna temer. litig.* & gloſſ. *in rubric. ff. & Cod. de in ius voc.* gloſſ. *in clem. 1. verbo, citationes, de iudi. l. 1. titul. 7. part. 3.* Didac. Per. *in l 1. titul. 2. lib. 3. ordinamen fol. mihi* 8 3. Damauderius *in praxi cap. 54. numer. 1.* Gondizal. de Paz *in praxi 2. tom. cap. 2. num. 1. & 2* vbi nonnullos alios ad id citat, & in actibus iudicialibus ſpectamus, & attendimus initium, vt dicit Oldral. *in conſil. 88.* quem refert & ſequitur Socin. *in dict. tract de citatio. articulo 19 in prima quæſtione paulo ante fin.* per text. *in l fin. Cod. qui legiti. perſon habeant. & l. 5. §. ſcio ff. de minor. & l. in vniuerſ. Cod. qui dare tutores vel curat.* imò in hoc diſtinguitur appellatio extraiudicialis à iudiciali, vt illa à iudice ante citationem interponatur, hæc poſt citationem, de quo latiùs ſuperiùs diximus, & inferiùs dicemus.

Deinde facit, quia in actibus extraiudi- 89
cialibus non datur ſententia, etiam interlocutoria, nec iudex, qui extraiudicialiter in negotio procedit, interloquitur in eo, quia interloqui, eſt actus iudicialis, non verò extraiudicialis, ita docet Bald. *in additio. ad Specula. titulo de arbitr. §. 1. verſiculo ab interlocutoria.* quem ſequitur Baptiſta de ſancto Blaſio *in tract. de arbitro, & arbitratore, quæſt. 32. per totam inter tractatus Doctorum*, vbi dicit, quod cùm arbitrator procedat extraiudicialiter, non iudicialiter, *l. ſi de meis §. recepiſſe ff. de arbitr.* & habetur per Innoc. & cæteros ſcribentes communiter *in capite, quinta val. de iureiur.* non poteſt ferre ſententiam 90
interlocutoriam; rationem reddens, quia interloqui eſt actus iudicialis, maximè quòd interlocutoria requirat, & ſupponat omnino iuriſdictionem, vt per notata *in l. iubere cauere ff. de iuriſdict. omnium iudic. & in l. 1. ff. ſiquis ius dicenti non obtemperauerit.* & per Socin. Beroium, & alios latè probat Lancelot. Robert. *in tractatu de attent. 2 part. cap. 20. in præfatione quæſt 1. à numer 22. cum pluribus ſequentibus.* ſed citatio, & eius expeditio ex 91
quo habet in ſe annexum præceptum, eſt ſententia interlocutoria, vt per Dynum, Cynum, ac itidem per notata *in cap. expoſuit de dilation.* & per Innocent. *in cap. præterea eodem.* tenet Socin. *in tractatu de citati. articul. 1. ad fin. verſiculo 2. nota. & in artic. 19. poſt princ.* & probatur *in l. cùm clericis Cod. de Epiſc. & cleric.* ibi, ſententiarum tuarum authoritate pulſantur.) vbi gloſſ. *verbo ſententiarum*, & Bald. *ibi* affirmant, citationis decretum eſſe interlocutorium. idē dicit Sebaſtianus Vantius *de nulli. ſententiarum ex defectu citat. num. 35.* & Maranta *de ordin. iudic. 6. part. 3. part. de ſententia num. 27.* & nos *ſuprà cap. 6.* diximus aliis citatis authoribus. ergo neceſſariò affirmandum eſt, quòd cùm citatio ſit interlocutoria, ſit actus iudicialis, non extraiudicialis, quæ nullo modo poteſt expediri, & ſic interloqui à iudice, vti priuata perſona, ſed vt iudice iuriſdictionem habente.

Deſuper, quia tanquam actus iudicialis, 92
& proceſſalis iudicij, ac etiam iuriſdictionalis non poteſt fieri, nec expediri à iudice in die feriato, ex text. *in l fin. Cod. de ferijs*, ibi, taceat apparitor, *&c.*) & ibi, nulla quemquam vrgeat admonitio, *&c.*) & iterum ibi, ſileat horrida vox præconis, *&c.*) & vt veriorem, & certiorem de iure hanc reſoluit Socinus *in dict. tractatu de citatio. art. 19.* per Specula. *in titulo de citat. §. contra, verſiculo excipitur.* Oldral. quem ſequitur Bart. *in l. 1. §. nuntiatio. ff.*

de

de noui oper. nuntia. Bald. *in l. 2. Cod. in quibus causis in integr. rest. non est necessaria, & in l. 1. ff. de ferijs.* Ioan. Cald. Anton. Zabar. & alios modernos *in cap. fin. de ferijs.* & per alios plurimos, quos ibi à prin. per eum videbis citatos, & idem Socin. *ibi articul. 4. in princip. versiculo primò infertur.* vt citatio commissa, & decreta à iudice in die feriato ob honorem Dei, ad diem non feriatum non valeat, quia ius prohibens citationem, non solùm
93 habuit respectum ad effectum, & quando prohibetur non solùm effectus, sed etiam ipse actus, non sufficit, effectum conferri in tempus permissum, cùm actus sit gestus in tempore prohibito, vt argumẽto *c. fi. de restit. spolia. & l. Eulcinius post prin. ff. quibus ex causis in possess.* & quòd prohibeatur principium, probant præfati Doctores *ex dict. l. dies festos.* & hanc opinionem communiter à Doctoribus teneri post multa adducta probat Vantius, *de nulli. sentent. ex defectu cita. à n. 46.*

94 Nimis etiam fortiter probatur, nam per citationem litis pendentia inducitur etiam ad hoc vt ea pendente nihil debeat innouari, ita probant iura expressa text. *in clem. 2. vt lite pendente, & in cap. cùm Ab.* Ferrariensis *de constitu. & in cap. Ecclesiæ sanctæ Mariæ, vt lite penden. cap. ad dissoluendum, de despons. impuber.* & vt infinitos ad id Doctores taceam, videndus est Lancelot. Robert. *de attentatis 2. part. cap. 4. in præfatione à numer. 28. cum pluribus sequentibus,* asseuerantes omnes, vt statim transmissa citatione vitium litigij contrahatur, & ibi aliquas declarationes adducit, omnino videndus, & alia in comprobationem, quæ rei, de qua agimus, satis conueniunt, quæ nullatenus operatur actus extraiudicialis, vt superiùs diximus, quibus adde, quæ de significatione huius verbi *lis*, congesta remanent.

95 Vltimo loco isthæc nostra doctrina comprobatur ex eo, quod suprà diximus, de dispositione iubente, aliquem citari, scilicet; in clausula (vocatis vocandis) nam si sola eius appositio facit causam iudicialem, & alterat naturam causæ, cùm eius clausulæ virtute iudex, qui aliàs poterat in negotio extraiudicialiter procedere, omnimodo tenetur assumere partes iudicis, & in tela iudiciali de causa cognoscere, vt latè vidisti; multò ergo fortiùs hoc debet attribui ipsi citationi iam expeditæ, exequutæ, & in esse deductæ, secundùm ea, quæ latè Lancelot. *loco proximè relato à numer. 29. & 30.* potentia namque rei magis in effectu monstratur, *l. rem non nouam, circa fin. Cod. de iudic. §. quorum vtramque, versiculo & bellicos in proœmio instit.* cum aliis.

96 Hinc intelligendi sunt quidam Doctores, qui dum defendunt, citationem posse fieri in die feriato ob honorem Dei, dicunt; quòd citatio est quid facti, & actus extraiudicialis, quia loquuntur in executione, & intimatione citationis tantùm, facta à nuntio, non tamen in ipsius expeditione, vt videre est per Vantium *de nullit. ex defectu citat. num. 46. versiculo idem dicitur de executione,* & ex aliis suprà, quia quantum attinet ad illud nudum factum Ministri, potest esse, vt sit extraiudicialis actus; quatenus verò attinet ad ipsam citationem intimatam, eius expeditionem, & ad iudicem committentem, cùm tot requiratur iudicij, omnimodo fatenda est actus iudicialis, minimè enim forent audiendi ipsi Doctores, si aliter intelligerent, tot iuribus efficacibus, & euidentissimis rationibus, atque authoritatibus conuicti, de quibus hactenus.

Sed ille casus est difficilis, an ille, qui 97
poterat procedere extraiudicialiter, & partes iudicis assumat, iudicialiter procedendo; possit iterum ad extraiudicialem cognitionem redire. In qua quidem & rationes, & authoritates inuicem inuenio pugnare. & imprimis reperio Bald. *in l. nec tales num. 10. Cod. de probationibus.* asseuerantem, quòd officium executoris, qui datur ad prouidendum de beneficiis, censetur extraiudiciale, & ideo neminem tenetur citare, & si fortè citauit, non tenetur expectare; quia licèt assumpserit partes iudicis in citãdo, potest ab hac via recedere, & assumere partes executoris, nam cùm habeat duplicẽ potestatem, & vtraque sit publica, non potest alteri renuntiare, iuxta notata *in l. cum qui ff. de iurisd. omnium iudic.* & ipse Bald. idem dixit *in c. fin. de præsumptio.* quòd vbi executor incipit cognoscere tanquam iudex, possit omissa via iudicij transire ad aliam viam, argumento *cap. pastoralis de causa possess. & proprieta.* potiùs enim videatur citare ad cautelam, quàm vt præcludat sibi viam potestatis, argumento *l. 3 ff. de milit. testam.*

Pro qua facit opinione, quod ipse Bald. 98
inquit *in l. 3 ff. de milit. testam.* vbi dicit, quòd si is, qui potest procedere summariè, & de plano, incipit procedere ordinariè per libellum, potest omittere viam ordinariam, & reliquum processum expedire summariè. vnde infert ibi Bald. quòd si est compromissum in aliquem tanquam arbitrum, & arbitratorem (cùm ille iudicialiter, hic extraiudicialiter procedat) & tunc si incepit procedere, vt arbiter, & in forma iudicij, & processit inordinatè, valeat nihilominus eius laudum tanquam arbitratoris. Et mouetur argumento *eiusdem l. 3.* vbi miles, qui poterat testari iure militari, si voluit testari

iure

iure communi, & adhuc iuris communis omisit solemnitates, valet testamentum, iure militis saltim, quia eligendo ius commune, non videtur priuilegio renuntiare, vide infrà num. 135.

99 Econtrario autem Felin. *in c. fin. de præsumptio. numer. 22. post medium,* allegat Anton. de Butr. *in cap. cùm contingat col. vlt. de rescript. & num.* 34. allegat Immol. contrarium sentientes, vt executor, qui non tenebatur assumere partes iudicis, si assumpsit, & iudicialiter processit, non possit variare. ipse tamen Felin. in vtroque non tangit quæstionem, in num. 22. non resoluit, in numero verò 34. distinctionem adhibuit, sequutus authoritatem Immolæ. idem in inuentis vt tunc non possit executor variare, quando expressè dicit se velle iudicialiter procedere, sed si nihil dixit, sed processit in aliquo actu iudiciali, non teneatur in aliis ita procedere.

100 Ab. *in cap. quinta vallis n. 42. de iureiurando,* contra Inno. ibi, Bart. *in l. societatem §. arbitrorum ff. pro socio*, & Dynum ibi, quòd quando fuit compromissum in aliquem, tanquam arbitrum, & arbitratorem, quòd licèt poterit eligere à principio alteram viam, an iudicialiter vt arbiter, an extraiudicialiter vt arbitrator; tamen si non elegerit, quòd poterit procedere vtraque potestate, & authoritate ex eo, quod dicit Innocent. *in cap. cùm ex officioso de rescriptis*, de habente delegatam & ordinariam potestatem, qui simul possit vtraque vti, & quòd tunc vt arbitrator processisse intelligitur. Et hinc inferens cum Hostiens. quòd si compromissarius hoc modo electus, processit partim iudicialiter, partim extraiudicialiter, & non seruato iuris ordine, vt quia fecit libellum dare, litem contestare, & non in scriptis, nec partibus citatis, testes recipit, nec eos publicauit, & laudum sine scriptis dedit; quòd licèt videatur sententiam non valere, quoniam eligendo à principio viam iudicialem, censeatur alteri renuntiare; tamen esse dicendum, vt valeat processus ab arbitratore, tanquam ex quo potuit procedere vtraque potestate.

Et ad Bart. & Dynum, qui in hoc contrarium dicit tenere, vt compromissarius electa via iudiciali non posset, ad extraiudicialem redire; respondet, procedere, vbi habet necesse eligere alteram viam, argumento *l. si cui ff. de ser.* secus si potuit procedere vtraque via, nec specificè procedit à principio. Vides igitur quam variè loquuntur, quàmque difficilis sit resolutio huius quæstionis.

101 Ego autem nec priorē affirmatiuam Baldi opinionem *in d. l. neque natales.* nec distinctionem Felini, & si qui sunt alij. sed absolutè negatiuam, vt veriorem, probabiliorem de iure, maioribúsque, & fortioribus rationibus vallatam amplector, nempe; iudicem, qui non tenebatur procedere iudicialiter, si partes iudicis incepit assumere; non posse variare, & ad extraiudicialem viam redire.

Moueor primò ex eo, quod magis receptum 102
est inter Doctores, quòd quando compromissum est in aliquem, vt arbitrum, & arbitratorem simul, qui si assumpserit partes iudicis, & iudicialiter procedendo, intelligitur viam arbitri elegisse, ac ideo non poterit variare, nec redire ad naturam arbitratoris, extraiudicialiter volens procedere; ita tenent Specula. *in tract. de arbitr. §. fin. versic. sed pone sicut quotidie.* Dynus, & Bart. *in l. societatem §. arbitrorum ff. de arbitr.* Alex. *in l. si seruus §. fin. ad fin ff. de legatis primo.* Bart. *in l. si dominium ff. de furtis.* idem Bart. *in l. 3 ff. de re milita.* Ludoui. Romanus *in rubr. de arbitr. col. 21.* Felin alios allegans *in cap. ex officij num. 23. de præscript.* nonnullos alios referens sequitur Mascard. *de probatio conclus. 125. tomo 1. per totam.* & communem dicit Baptista de sancto Blasio *in tract. de arbitro, & arbitratore in 4. quæstione versic. 12.* quando compromittitur, *& quæst. 48. ante fin. & quæst. 67.*

Rationem ibi subdentes, & præcipuè Ba- 103
ptista de sancto Blasio in locis relatis. ex quo enim procedendo iudicialiter eligere maluit viam iudicij, sibi debet via patere, quam semel elegit, textus *in l. si mulier §. fin. ff. quod metus causa.* textus *in leg. quod in hæredem §. eligere ff. de tributoria actione leg. si duo actu ff. de noxali.* & sic variando non potest illam viam mutare, *leg. si dominium ff. de furtis. leg. siquis iusiurandum Codice de rebus creditis, & iureiur. leg. sicut Codice de actio. & obligatio. clemen. cùm illusio. de renuntiatione.* & not. *in leg. quod semel placuit de regul. iur. lib. 6.*

quod maximè procedit in Ecclesiasticis iu- 104
dicibus, quibus fortiùs prohibita stat variatio *cap. cùm autem, de iure patron. clemen. prima de renuntia.* vbi aduertit Felinus *in cap. ex parte decani de rescriptis versiculo dict. clemen. prima.* Felin. *in cap. 1. de præsumptio. num. 34. ad medium.*

Secundò facit, nã si expressa electio, quam 105
iudex facit viæ iudicialis, se assumpturum partes iudicis, hoc operatur, vt nõ possit ampliùs variare, ex Feli. & Immol. suprà: pariter, & eodem modo idem operari debet electio tacita, quæ resultat, & deducitur ex modo procedendi, & via quam assumpsit, quia tacita renuntiatio, quæ resultat ex facto contrario, idem quod expressa operatur, maximè in 106
iudicio, eius calore, text. *in l. ad solutio. C. de re iudicata c. solicitudinem de appell. c. gratum de off. & potestate iudi. deleg.* per actum enim cõtrarium à iure suo contrario recessisse videtur,

text.*in cap.cùm veniſſet de teſtibus,cap.ex ore de his quæ fiunt à maior. pa. capit. c. vlt. de vita & honeſt. cleri. l.2. Cod.de iure domi. impetr.l.ſi exhæredatus ff. de inofficioſo teſtamento, & l.ſi proponas* §. 1. *eodem titulo cum alijs.* & quæ vbique locorum Doctores adducunt.Par enim iudicium,& virtus eſt taciti,& expreſſi *l.cùm quid ff. ſi certum petatur.* ſiquidem tacitum, & expreſſum procedunt ex eadem potentia cauſæ efficientis ; ergo idem debent operari, vt dicit eleganter Bald. *in l. 3. ff. de teſtamen. tute. l.de quibus in fin. ff. de leg. l.triticum ff.de verborum oblig.* & infinitas quæſtiones exempli loco erga hanc doctrinam congeſſit Euerard. *in locis legalibus in loco ab expreſſo ad tacitum.*

107 Satis enim & clarè inſinuat, & demonſtrat in iudice, iudicialiter & extraiudicialiter valente procedere ; voluntatem ſuam & electionem modus procedendi,vt à prin.huius capituli vſque modò diximus,& in arbitro, & arbitratore, quorum ille ordinem iuris, & iudicialem debet ſeruare, *l prima ff.de arbitr.* iſte autem non, ſed extraiudicialem, *l.ſi de meis* §.*recepiſſe ff.de arbitr.*& de vtroque Baptiſta de ſancto Blaſio *in dict. tractatu de arbitr. quæſt.2.ante fin.* & in ſupradictis locis, & omnes *in cap. quinta vallis de iureiur. & in l. ſocietatem* §. *arbitrorum ff. de arbit. & in d.*§. *recepiſſe.* & quando in aliquem compromittitur vt arbitrum, & arbitratorem per modum procedendi manifeſtatur, & cognoſcitur ; an arbitratoris poteſtate vtatur, an arbitri. nam ſi procedit in forma iudicij, & iuris ordine, arbiter erit, ſi extraiudicialiter verò,arbitrator,vt notat Inno.Anto.de Butr.

108 Ab. & cæteri communiter omnes *in c. quinta vallis de iureiur.* Bart.& cæteri Doctores *in d.*§.*arbitrorum.* Blaſius *ſupra in quæſt.*4.45. *& ſeqq.* Maſcard. *de probatio.concluſ.*125. *tomo* 1.

109 quia cauſas cognoſcimus per effectus, & ex eorum efficacia arguitur potentia cauſæ efficientis, *l.rem non nouam circa fin.Cod.de iudicijs,* §. *quorum vtramque verſiculo, & bellicos,in proœmio inſtitutæ c.vbi periculum, in prin.c.fundamenta,circa medium,de electione.*

110 Secundò probatur hæc opinio, nam ille, qui potuit agere via executiua, ſi cœpit ſimul agere via ordinaria, non eſt dandus regreſſus ad viam executiuam, nec pœnitentiæ locus eſt, quia non poteſt variare, *l. minor. annis cui fideicommiſſum, ff. de minoribus.* Bal.*in l.per diuerſos q.*10.*C.mandati.* Paul.Caſtrenſ.*conſ.*78 *lib.* 1. Decius *conſ.*146. *&* 400. plures citat Burgos de Paz *conſ.*39.*n.*7. Azeuedius *in l.* 1.*num.*144.*tit.*21.*lib.*4.*recopil.*Parla. *lib.*2.*rer.quotid. cap.fin.*5.*part.*§.11.*num.*20. (dicens audiendum non eſſe Gondizal. de Paz *in practic.*5.*p.tomo* 1. *cap.*3. *num.*31 contrarium tenentem)& huius noſtræ eſt etiam ſententiæ cum pluribus relatis, Cæſar de Graſſis *deciſione* 2.*num.*2. *&* 3.*de ſententia excommun.* Lancelot.*de attenta.*2.*p.c.*4.*limit.*30. *ex num.*9. Rota *deciſione* 551.*num.*5.*lib.*3.*p.*3. *diuerſorum.* & conſtanter fuiſſe reſolutum in vna Romana pecuniaria 28. Iunij 1593. reiecta opinione contraria affirmat, & ſequitur Gonzalez *in regul.de men.al.gloſſ.*6.*n.*192. tenet Gutierrez *lib.*3.*pract.quæſt.*39. Eſcacia *de iudicijs lib.*1.*cap.*62.*num.*33. *& de appellatio. quæſt.*17.*limi.*9.*num.*45. Gratianus *diſceptat.* 118.*à num.*43.*cum ſeqq.*Felicianus *de cenſibus c.*2. *num.*9. Molina *de primogen.in additio.ad fin.operis ad cap.*13.*numer.*31.*lib.*3. Giurba *deciſione* 100.*num.*53. *& deciſ.*74.*numer.*11. niſi cum viam ordinariam intentauerit, proteſtetur creditor, ſi viæ executiuæ præiudicare nolle,Giurba, Molina, Burgos de Paz, & Azeuedius poſt alios citati affirmant.

Hinc etiam fit, quod cauſa quæ ſemel ef- 111
fecta eſt ordinaria, ſemper remanet ordinaria,& appellabilis. Lancelot.Robert.*in tract. de atten.*2.*p.cap.*4. *in præfatione n.*172. *& c.*12. *limit.*24.*num.*18. Rota *deciſ.*132.*num.*1.*part.*1. *diuerſorum.* Pontanus *de alimentis cap.*19. *numer.*17. *& ſeqq.* & Gonzal. *ſuprà numer.* 191. pro quo optimè facit, quod eleganter dicit gloſſa *in l. proinde* §. *notandum ff. ad l. Aquil.* quòd quando in cauſa non requirebatur libellus, ſi interueniat libellus,& ſic ſit cœpta via ordinaria,debet determinari, vt per eam dicit Franch.de Cur. *in additio.*poſt Alexan. *in l.vinum, colum.fin. ff. ſi certum petatur,in additione, quæ incipit tamen fallit, &c.* vbi dicit, quòd tunc non valet ſententia ſuper libello inepto. Maranta *in diſput.*4.*num.*2.quod nec negauit in reſponſione *num.*12.videndus ad propoſitum.

Quò etiam pertinet,ponderandũ dictum 112
Bal. *in l.nulla ff. de legi.* & meliùs *in l.quod fauore colum.* 1.*Cod.de legibus.* docentis, quòd ſi Princeps cõmittit cauſam iudici, vt ſummariè in ea procedat, & ille procedat ordinariè, valeat proceſſus tanquam ordinarius, & ordinariè factus, idem tenet etiam Lanfr. *in clem.ſæpe colum.*3.*in prin.*15.*concluſione,de verborum ſigni.*Marant.*vbi proximè num.*3. *&* 11. quod dictum intellige ſecundùm *d. clem. ſæpe.* & gloſſ. ibi *verbo contradicentibus, &c.* & quæ latiſſimè Marius Giurba *deciſio.*74. *numer.*12.vide ſuprà n.38 & infrà n.134.& facit ad propoſitum, quod dicit Quintilia. Mandoſ. *in tract.de monitorijs q.*65.*n.*2 *&* 3. quòd ille,qui potuit eligere viã executiuam iuxta tenorem reſcripti ; tamẽ ſi elegit viam ordinariam,incipiens ea agere,ei via præiudicat, quia via,quã ſemel elegit,patere debet. Pro quo allegat textus *in l.quod in hæredem* §. *eli-*

gere

gere ff.de tribu.l.si duo actu.ff.de noxali. Bart. *in l societatem §.arbitrorum ff pro socio.* Innocent. Bart.Alexan.& alios,locis,quibus nos suprà.

113 Et facit pro hoc etiam illud, quòd obligatio in forma Cameræ non debet exequi pro summa in ea contenta,postquam aperta fuit via, vt de falsitate instrumenti cognoscereture.Caputaquens.*decisione* 274.*num.*1.*part.*2. Hieron.Gonzales *in regul.de men. & alter.gl.* 6.*num.*193. de quo nos diximus latiùs infrà 3.p.cap.4.

114 Tertiò, & pro hac nostra opinione facit, quòd semel alterata natura rei, semper remanet alterata. Alciatus loquendo in feudo *cons.*19.*n.*8.*lib.*2. Vrsillus *ad Afflictum decis.* 338. *sub n.*6. *vers. item alia ratione*, & conferunt quæ dicit Moli. *de Hispanor. primogeneis lib.*3.*c.*4.*n.*13. Ruinus *cons.*19.*num.*6.*lib.*2. & conferunt quæ adducit Gonzalez *suprà in gl.*24.*n.*94.*cum seqq.& gl.*6.*n.*200.& hinc est quòd merum imperium, quod non est sui natura delegabile,si incipiat semel delegari, sustinetur factum delegabile. Bartol *in l.pater filium §. quindecim sub num.*4. *ff. de lega.*3. & plures (vt assolet) congessit ad id Tiraq. *de retract.lignagier.*§.32.*glos.*1.*sub numer.*6.*& num.*8.quem vide omnino.

115 Et facit quartò, quoniam quando iudex assumserit partes iudicis citando aliquem (licèt ad id non teneretur) huiusmodi citatio talis est naturæ, & qualitatis,vt illum faciat legitimum contradictorẽ, & personam saltem ad hæc,vt de iuribus citatis discutiatur, anteaquam ad executionem deueniatur,& spectandus est Innocen. *in cap.cùm inter colum.*1.*de exceptionibus*, & per Iacobinum Zuchard.Marsil.& alios latè, & optimè prosequitur Menoch. *de adipiscend. possess remed.* 4.*num.*611.612. 613. *& vsque ad numer.*622.

116 ergo si hoc operatur citatio in personam eius,qui alias citari non tenebatur,vt debeat audiri, & de eius iuribus discuti; ergo non poterit iudex variando ad extraiudicialem viam redire;maximè quia cùm efficiatur legitimus contradictor virtute citationis, vt vltra relatos docent Bartol. *in l. fin. Cod. de edict. diui Adri.num.*21.*versic.quandoque venit post iussum.*& etiam Bald.*numer.*42.Ias.*numer.* 23.Iacobi.*numer.*45.*& seq.*Decius *numer* 45. Zuchard. *numer.* 450. Marsil. *in l. siquis nec quæstio num.*3339.*ff.de quæstio.* succedit doctrina latè à nobis suprà comprobata, vt quando iudex poterat procedere extraiudicialiter, teneatur necessariò assumere partes iudicis, & in forma iudiciali audire, & procedere; quando adest legitimus contradictor, & sic quod à principio erat voluntarium, cùm per huiusmodi factũ sit effectum necessarium, nõ poterit pœnitendo variare,

Insuper, & ad supradicta moueor, quo- 117
niam(vt suprà diximus) processus iudiciales & extraiudiciales sunt directò contrarij, & adinuicem oppositi, quemadmodum albedo, nigredini, & latè docet Baptista de sancto Blas.*in d.tract.de arbitro,& arbitrar.à prin.* & per totas quæstiones, & incompatibiles esse docet Bal.*in l.3.ff de milit.test.*non potest simul procedi, & cognosci, & in aliqua causa vtraque & via, præsertim, & in vno articulo iudiciali & extraiudiciali, nisi etiam quando compromittitur in aliquem vt arbitrum & arbitratorem, quia duo contraria non possunt cõcurrere simul in eodem subiecto, vt probant iura in secũdo fundamento huius partis suprapositio,& quia quis non potest esse in duplici statu contrario, *l. vni. §.cùm quæritur ad fin. Cod.de lati. lib toll.* quia
tota causa, & processus dicitur vnum, & 118
idem continens, cuius continentia diuisionem non recipit. text *in l.nulli Codice de iudicijs cap.* 1. *de causa possess. & propriet.* & quæ vtrobique notant Doctores,qui licèt diuersis articulis componatur,vnum & idem censendum est, & id non debet diuerso iure censeri,*l.eum qui ædes ff de vsucapi.*monstruosum foret namque,hominem membra quadrupedum habere; ac ideo si incepit agere via iudiciali, meritò denegandus recursus ad extraiudicialem; quia ad positionem vnius contrariorum, sequitur remotio alterius, *leg.illud ff. de acquir. hæred. leg.sed si pupillus, §. si instit:toria. ff. de institoria actione leg. hæc verba, ff. de verborum significatione, leg.*1. *Codice de furtis cap. cùm teneamur* 31. *quæstione* 1. *cap. quicumque ab origine de pœnitentia distinct.*2.

Quod non solùm procedit,quando rescri- 119
ptum,compromissum,vel alia quæuis dispositio in dando alicui has duas procedendi vias,vtitur disiunctiua (vel,seu) & similibus, sed etiã pariter procedat, etiamsi vtatur copulatiua,vt si dicatur(procedas summariè,& extraiudicialiter;eligimus in arbitrum & arbitratorem;procede de iure,& de facto.) ex quibus verbis significatur iudiciale, & extraiudiciale,vt per Doctores latè *in dict.l.societatem §. arbitrorum ff.pro socio, & l.si de meis §. recepisse ff. de arbitris, & in c.quinta vallis de iureiur.* Baptist. de sancto Blasio *in locis suprà relatis.* quia tunc adhuc vna tantummodo via procedere debet, non vtraque simul
iudiciali & extraiudiciali. Quando etenim 120
dictio copulatiua ponitur inter contraria, seu incompatibilia, mutat suam propriam naturam, quæ est copulare etiam diuersa, & resoluitur in disiunctiuam. textus est notab *in l.Titio fundus ff.de vsufruct. legato.* per quem ibi decidit Bartol. quòd si testator in

testamento dicat,quòd vult suum testamentum valere iure testamenti,& codicillorum, illa copula resoluitur in disiunctiuam, vel. *iuxta l.fin. Cod. de codicillis.* Bald. *in l.quod locum circa fin. Cod.si secund.nupti.muli.* Paul.de Montepico *in repetitione leg. Titia cum testamento §. Titia columna 32.ff.de legatis 2.* Bald. & Salicet. *in l.multum interest Cod. siquis alteri vel sibi.*

121 Et tandem pro hac nostra opinione facit, quod eleganter, & bene aduertit Hieronym.Gonzal. *in regula de mens.alter.gloss.9. in annota. numero* 44. dicens, quòd executor Apostolicus super collatione beneficij procedit extraiudicialiter, & potest etiam assumere partes iudicis, non tamen ad id tenetur, si non vult (nisi in certis casibus) si autem procedit iudicialiter in prouisione beneficij, diligenter cauendum est, vt omnino seruetur forma iudiciaria, quod idem etiam dicit Felin. *in cap. dudum numero* 34. *de præsumptio.folio* 193. Bened. Bendo. *in repertorio ad eum, verbo executor datus ad beneficia columna 5. in princip. folio* 52. ergo si tenetur omnino tunc iudicialiter procedere formam iudicij seruando, sequitur euidenter, vt non possit in aliquo extraiudicialiter procedere, nec variando redire ad extraiudicialem viam; maximè quoniam ius admodum reprobat, & abhorret intricationem processus,vt est statim dicendum.

122 Et hoc idem voluisse, reperio Rotam in vna Hispalen.Canonicatus die decima Aprilis, anno millesimo sexcentesimosexto, coram Ludouisio teste Maresco. *variar.resolut. lib.2.cap.1.numer.* 154. qua fuit dictum,quòd etiam si executor admiserit articulos super iustificatione narratorum, super quibus aliqui fuissent testes examinati, non propterea dicitur fecisse se mixtũ, ad hoc vt iustificatio narratiuæ iudicialis sit necessaria, tanquam si dixisset, quod si per illum actum admittendorum articulorum intelligeretur mixtus fieri executor, necessariò teneretur, etiam facere iustificationem iudicialem, & formam iudicij semel electam continuare, & non alterare, quæ mirabilis est ad hanc resolutionis comprobationem.

123 Et ex proximè dictis primò infertur ad constitutionem 142. Pij Quarti de apponendo sequestro in beneficiis seruatis,quam ad literam refert Hieronym. Gonzal. *in regula de mensibus in §.septimo proœmiali in princip.* per quam statuitur, quòd quando beneficia ratione mensium, seu aliàs sunt reseruata, seu inter prouisum Apostolicum, & ab ordinario prouisum desuper litigare contigerit; iudex statim quod parte legitimè citata, & citatione reproducta, cognouerit præfatam reseruationem, etiam summariè, & extraiudicialiter,quantum sibi, & pro rei qualitate videbitur sufficere; fructus,redditus, & prouentus beneficiorum sequestrari mandet,ac faciat,&c. *ibi,*etiam summariè,& extraiudicialiter, quantum sibi pro rei qualitate sufficere, parte legitimè citata, videbitur, constiterit.) ex qua dispositione, licèt extraiudicialis, & iudicialis cognitio committatur, vt de primo constat ex verbo (extraiudicialiter) in ea appositio, & ex verbo (constiterit,&c.) quod potest ex illius natura referri ad extraiudicialem cognitionem, *cap. cùm contingat de rescript.* & ibi Felin. *n. 6. & in cap.fin.numer.* 18. *in fin. & numer.* 28. *sub fallentia 6. & sub numer.* 33. *ad medium, versiculo adde etiam.in l.non dubium, de præsumptio.* idem Felin. post Bald. & alios, quos allegat *in cap.si constiterit sub numer. 5. de accusatio.* Abbas *in dict. cap. fin. sub numero* 13. *ante finem versiculo extra prædictos casus, de præsumptio.* de secundo autem, & sic de cognitione iudiciali,docent verba illa appositia in d.cõstitutione Piana,scilicet(summariè)quæ id denotant iuxta text. *in clem. dispendiosam, iuncta rubrica de iudicijs.* & ex aliis verbis parte legitimè citata, quæ id etiam significat iuxta ea,quæ de clausula (citatis citandis) & iterum de citationis natura superiùs dicta reliquimus hoc in capite. 124

Non tamen illa intelligenda est,vt videatur iudici concedere simul posse vtraque via vti in appositione sequestri, sed altera tantùm, ac ideo cœpta via iudiciali non poterit variare (licèt summariam cognitionem adhibere poterit) adeò vt illa dictio copulatiua, &, appositia in d. Piana, resoluatur in disiunctiuam iuxta modò dicta. Et licèt sic posset procedi extraiudicialiter, vt notat Gonzal. *loco proximè relato num.227.cum duobus seqq.*& suprà *n.56.& 57.* hoc tamẽ facere non poterit,quando semel assumit partes iudicis,& cœpit in forma iudiciali procedere. 125

Hinc etiam pariter infertur ad Concilium Trident. *sess.22.de reformatio.c.*15.quòd,dum loquitur de dispensationibus matrimonialibus, hodie Ordinariis locorum committendis,vt se informent,si preces veritate nitantur, de quo superiùs dixi. his vtitur verbis, *ibi*, summariè tantùm, & extraiudicialiter cognoscatur, *&c.*) & declaratio sanctæ Congregat.Cardin.ibidem dicit: requiritur tamen citatio)pariter quod in superiori casu intelligendum, & declarandum est, vt possit procedere iudicialiter,& extraiudicialiter, non simul, sed electiuè, siue tacitè, siue expressè, nec Doctores constituunt aliquam differentiam inter hanc commissionem sic conceptam,& alia,puta;mandata de prouidendo, 126

prouidendo, quibus nihil exprimitur de iudiciali, seu extraiudiciali vltra id, quod tacitè intelligitur à iure, vt videre est per ea quæ pluribus Doctoribus relatis adducit Nicolaus Garcia *in tractatu de beneficijs 6. p. cap.8.à num.249.& suprà.*

127 Et illa verba declarationis S. Congregat. requirentis citationem non coarctant iudicem, vt omnimodo teneatur assumere partes iudicis, & iudicialiter procedere, quia intelligenda sunt, quando adest aduersarius, & contradictor. ita decisum est à sacra Rota in vna Reginensi Parochiali die octauo mensis Februarij, anno millesimo quingentesimo quinquagesimoseptimo, coram Domino Chisanien. cuius suprà mentionem feci. & ita etiam intelligit, & interpretatur verba illa Gonzal. *vbi proximè nu-*
128 *mero 250.* nam adhuc ipsa commissio habens clausulam (vocatis vocandis) non astringit iudicem ad procedendum in forma iudicij; quando nullus adest contradictor, nec debeat vocari, ex quo etiam tunc procedi potest extraiudicialiter Rota *decisione 636.* & in vna Anconi. terrarum de anno millesimo quingentesimo septuagesimoseptimo, coram Seraphino, quæ habentur *in prima parte diuersorum.* Nicol.Garcia *de beneficijs 11.part.cap.11. num.139.* & ex his potest etiam intelligere, & interpretari rescripta,& alias commissiones,quibus passim describitur hac eadem clausula, vt procedat summariè,& extraiudicialiter.

129 Et idem quod nos sentit,& probat etiam Baptista de sancto Blas.*in dict. tractatu de arbitro, & arbitratore quæstione 4.versic.9.* quando compromittitur in aliquem dicens,quòd quando compromittitur in aliquem copulatiuè vt arbitrum, & arbitratorem, & amicabilem compositorem, ac etiam vt procedat iuris ordine seruato, vel non seruato, dicit, quòd si eligat viam iudicialem, & arbitri, quod tunc procedere censetur vt arbiter, alias secus, per Innocentium *in dict. cap. quinta vallis.* & quod à principio habet mixtam naturam, cùm postmodum possit eligere viam arbitri, vel arbitratoris, quod idem sit ac si disiunctiuè compromissum concipiatur, de quo per eundem Baptistam *in versiculo proximè sequenti, incipit, decimò, quando compromittitur in aliquem disiunctiuè.*

130 His accedit medò interpretandus, & declarandus textus *in cap nisi essent de præbendis,& dignita.* vbi delegatus, in quem à partibus fuit compromissum, simul delegata & arbitraria potestate,vsus est,& sic iudicialiter, vt iudex delegatus, & extraiudicialiter vt arbitrator; quoniam respondeo illum text. non esse intelligendum in arbitratore, sed in arbitro, quod colligitur primò, quia ibi compromissum fuit in delegatum simpliciter super lite, non expressè, an sit arbiter, vel arbitrator; quia tunc in dubio censeri debet arbiter, quando super lite assumitur. Ita tenent Anton. de Butrio, & Ioannes de Immola *in cap quinta vallis de iureiur.* quos referens sequitur Baptista de sancto Blasio *loco suprà relato quæstione 4. in princip. versiculo secundò,quando,&c.* Deinde quia in eiusdem text. dispositione illud adijcitur, *ibi*, intelligitur esse præceptum, & arbitraria potestate.) non enim ibi dicitur ex arbitratoria, & sic non de arbitratore, sed de arbitro intelligi oportet, quia arbiter non dicitur arbitrator, nec econuerso, vt aduertit Baptista *suprà in prima quæstione.* imò à iure pro differentia diuersis nominibus nuncupatur vterque *l. societatem §. arbitrorum, ff.pro socio, & in titulo toto, ff. & Codice de arbitr.* textus *in l.fin. Cod.de contraben. emptio. & l. siquis arbitratu ff.de verb. obliga. cap. quinta vallis de iureiuran.* & vtrobique Doctores. & sic pro vno alius minimè nuncupatur argumento *l. si idem Cod. de codicillis.* ac propterea cùm dixerit textus *arbitraria potestate, &c.* deductum vocabulum ab arbitro, de eius potestate intelligi necesse est,
131 ab etymologia enim vocabuli rectè arguitur, *l.notionem §. instrumento. in verbo proprie. l. quibus præcipua l.tugurij l. vt Alphenus, & l. pupillus §.territorium.* cum vtrobique not.per glos. *ff. de verbo.signific.cap.forus eodem titulo.* textus cum glos. *in §. fin. titulo per quos fiat inuestitu. in vsibus feudorum.* cùm sit etymologia resolutio vocis in proprium effectum rei, quæ demonstratur, secundùm Baldum *in cap. 1. §. siquis de manso.in vltim.columna de controuersia inuestitu. in vsi.feudi,* & quia analogum per se sumptum stat pro potiori significatu.

Nec enim in iuribus ille sequendus est intellectus, ex quo sequeretur absurdum, prout in illo text. si admitteremus duas naturas contrarias simul in eodem subiecto, & processu,prout est iudex delegatus, & arbitrator, quorum ille cum iurisdictione, & in forma iudicij, hic vt priuata persona, & extraiudicialiter procedat,propter quod vitandum, id fatendum non est, *l. prima §.vnde quæritur ff. de publicanis l. nam absurdum, cum l. præcedenti ff. de bonis liber. l. obseruare §. fin. ff. de officio proconsul. & legat. l. siquis ex argentarijs §. fin. ff. de edendo l. scire oportet §. aliud ff de excusatione tutorum l. secunda §. sed si agant, & in §. sed si dubitetur ff. de iudicijs, leg. eum qui ædes, ff. de vsucapionibus.* delegati verò, & arbitri potestate

rectè potest,quis simul vti, quia arbiter non extraiudicialiter, sed in forma iudicij procedit, *l.1. ff. de arbitris cum vulgatis*, sicut delegatus cuius iurisdictio ex arbitrio cumulatur, augetúrque potestas ex mixtura; ac ideo cùm non sint contraria, sed diuersa, rectè insimul concurrunt, & vtraque pro-
132 ceditur, *cap. cùm olim de arbitris.* prout etiam delegata,& ordinaria iurisdictione idem iudex potest simul vti, text. *in cap. cùm ex officij.* & ibi notant Doctores *de præscriptioni.* & ita etiam illum text. de delegato arbitro intellexit Blasius *in dict. tractatu de arbitro quæstione* 15. *versiculo* 4. *fallit*, ex Hostiens. *in titulo de arbitris* §. *secundò facit.* Abb. *in cap. exhibita, de rerum permuta.* per gloss. *in l. sed & si seruum* §. *siquis iudex ff. de arbitris.* & ex his non est audienda gloss. *in dict. cap. nisi essent, verbo arbitraria*, quæ in eius intellectu variauit.

133 Et ex hac quæstione illa elicienda est resolutio, vt is qui non tenetur assumere partes iudicis, si eas assumpserit faciendo actus iudiciales, non possit variare, & redire ad extraiudicialitatem, nec simul vtraque via iudiciali, & extraiudiciali vti, sed omnimodo teneatur seruare formam iudicialem à iure requisitam, & ita teneo prout hactenus latè probauimus satis.

134 Eam tamen ex mente omnium Doctorum (quorum in hac quæstione mentionem fecimus) declara; vt procedat, quando iudex assumendo partes iudicis, elegit partem iudicialem, vt non possit variare, secus autem econuerso, ita vt si cœpit extraiudicialiter procedere, bene possit redire ad viam iudicialem, quia ius fauet causæ cognitioni ob suam iustificationem, iuxta ea, quæ leguntur, & notantur *in clem. sæpe.* per gloss. & Doctores ibi *de verbo. signific.* & quæ nos suprà hoc capite diximus versiculo quoniam vt inquit gloss. *&c.* num. 38 & à 112. Vltra quæ faciunt etiam ad propositum quæ dicit Bald. *in l. nulla circa fin. ff. de leg.* Innocent. *in cap. innotuit in prima columna de iudic.* dicens, quòd seruare ordinem iudicialem, non potest nocere. Bald. *in l. testament. in* 3. *nota. Cod. de testament.* & quæ latè Felin. *in cap. cùm dilecta columna* 4. *ampliatione* 5. *de rescript.* & Cotelian. Cota *in memoralibus verbo arbiter cui data est potestas, &c.* & vide dictum Bald. *in l. obseruare* §. *proficisci quæstione* 14. *columna* 5. *ff. de offic. proconsul. & leg.* & Marant. *in* 4. *disputatione numero* 14. & huic nostræ limitationi rectè conuenit quod pluribus citatis Doctoribus affirmat Marius Giurba *in decisione* 74. *numero* 12. quòd causa summaria sui natura potest,consensu partium fieri ordinaria. Ordinaria autem non potest fieri summaria, quos vide. Et ad hanc doctrinam reducendi sunt Doctores, qui affirmant, arbitrum habentem simul potestatem arbitratoris, ac executorem, qui potest extraiudicialiter, & iudicialiter procedere, si vult; vt vna via electa possint ad aliam redire, procedant, & habeant locum; quando ceperint procedere extraiudicialiter, vt possint rectè redire ad iudicialem cognitionem, non tamen econuerso, quia militat diuersa ratio, & iuris regulæ repugnant, & ita accipienda sunt etiam, quæ de vtroque arbitro,& executore congerit Marescotus *variar. resolut. lib.* 2. *c.* 1. *à num.* 151. *& seqq.*

Secundò declara dictam resolutionem, 135
vt non procedat, quando in commissione, lege, compromisso,seu alia dispositione aliter disponatur expressè, veluti, vt procedat iudex iudicialiter,& extraiudicialiter simul, vel quòd possit etiam vna via electa, ad alteram redire, vt pro cautela dat dubitationis tollendæ causa. Bald. *in l. 3. ff. de milit. testament.* loquendo in compromisso alicui facto tanquam arbitro, & arbitratori, quo insuper loco sentit,vt tanquam incompatibili non possit alias vtraque via vti compromissarius, nec variare,& sic eum intelligunt, & allegant multi ex Doctoribus superiùs allegatis, & in contrarium eius,pro quo illum ad principium huius quæstionis citaui numer. 98. Faciunt etiam ad hanc limitationem & declarationem resolutionis, quæ Baptista de sancto Blasio *in dict. quæstione* 4. *à prin.* quia tunc bene poterit variare,& simul vtraque via iudiciali, & extraiudiciali procedere, quando hæc sibi potestas à dispositione data est.

Ex hucusque dictis vtilis suboritur quæ- 136
stio, an in casibus, quos diximus, iudicem teneri omnino iudicialiter procedere, vel quia adest clausula (vocatis vocandis) vel comparet legitimus contradictor,vel quando semel cœpit iudex in forma iudiciali audire, & an procedendo extraiudicialiter, vel intricatè simul iudicialiter, & extraiudicialiter; sit licita appellatio, eiúsque denegata delatio vim detegat. In qua quidem, ne detineam diutius, affirmatiuè respondeo, vt iusta sit, & legitima hæc appellatio. Pro qua primò pondero textum expressum (si bene perpendamus) *in cap. exhibita 1. de iudicijs.* vbi super electione causa appellationis fuit commissa, quibusdam iudicibus cum clausula (vocatis vocandis) ipsi autem, siue moti ex natura electionis, quæ erat extraiudicialis, siue propter verbum (inquirerent) in commissione appositum, vt dicit ibi glossa, *verbo, inquirerent,*

rent, non processerunt in forma iudiciali, sed extraiudiciali, nolentibus hac de causa exceptiones, nec probationes oblatas recipere, à quo procedendi modo parte grauata appellante, cùm deberet iudicialiter procedere, tum ex d.clausula (vocatis vocandis:) tum quia aderant aduersarij contradictores, nimis iusta, & legitima reputata fuit appellatio hæc à Rom. Pontifice, cùm fuisset ab inordinato processu emissa, ac ideo omnia post eam facta, vt attentata reuocari, mandatur, pro quo facit etiam glossibi *in d. verbo inquirerent.*

137 Pro quo secundò facit, quod ex d. text. cõmuniter deductum est à Doctoribus vulgare velut axioma; quòd ab inordinato processu, & eius intricatione licita fit appellatio quoad vtrumque effectum deuolutiuum simul, & suspensiuum, Ricard. Malumbra *consilio 7. incipit satis videre*, inter consilia Federici de Senis, Cardin. Tuscus *consilio 359. tomo 1. num. 21.* & nos latè in cap. 6 suprà hac 1. part. vbi de præposteratione processus, & in locis modò citandis. Quod adeò generale est, & absolutè procedit, vt locum habeat non solùm in causis ordinariis, in quibus appellatio permittitur à diffinitiua; sed etiam ab interloquutoriis, à quarum finali determinatione prohibetur, siue quoad vtrosque effectus, deuolutiuum & supensiuum, siue etiam quoad vnum suspensiuum tantùm, vt tenent Catelianus Cota *in memoralibus, verbo, appellari non licet.* Cou *in practic quæst. c. 23. num. 8. versiculo cæterum licet.* Ozaschus *decis. 25. num. 14.* Natta *consil. 121. num. 4.* Zuchar. *in repet. l. fi. C. de edicto Diui Adri n. 436.* & nos latè suprà hac 2. p. cap. 6. à num. 68. vbi plurimos alios adduximus. & multa ad propositum nostrum inuenies infrà 4. p. c. 13. per totum.

138 Pro quo facit doctrina Lambert. *in tract. de iure patr. 3. artic. 11. quæst. princ. 2 p. lib. 2. num. 1. vers. Lapus autem dicit, &c.* vbi sequutus Innocent. Abb. Lapum, & alios inquit, loquendo in confirmatione, & institutione; quod si pars comparet super ea, vult iudicium ordinare, & contentiosè agere, quod tunc necessariò est causæ cognitio adhibenda, quia minimè adhibita, institutio & confirmatio non teneret, ergo tanquam ab actu nullo lata & legitima appellatio erit, cum exceptionem non mereatur, iuxta regul. *l. 4. & secundum naturam ff. de re iud.* & quæ nos latissimè infrà 3. p. c. 9. à principio.

139 Maior tamen difficultas est, an iudex vim faciat non deferens appellationi eo casu, quo simul potest procedere in aliqua causa vtraque natura simul modò, scilicet, & in aliquibus articulis iudicialiter, modò & in aliis articulis extraiudicialiter, quod contingere potest, quando ita in dispositione, seu commissione expressè dicitur, vt paulò antè diximus num. 135. Et stat difficultas, nam pugnat duplex natura contraria, alia & sic extraiudicialis, negans appellationis delationem, alia verò iudicialis eam concedens, & permittens. Et quia hanc quæstionem saltim in regula latè disputaui suprà cap. 7. vbi egi de sentẽtiis, seu causis ad diuersam qualitatem habentibus, aliam permittentem, aliam prohibentem appellationem, ex cuius resolutione, cui adhibui distinctionem; præsenti respondeo: quòd aut loquimur, quando appellatur à toto processu, ita compositoputa; sententia super eo lata, & tunc prævalet qualitas prohibitiua, quia totus iste processus est vnum corpus, & vnum continens, cuius continentia non diuiditur, *l nulli C. de iudicijs cap. 1. de causa poss. & propri.* & faciunt quæ latè adduximus in dict. cap. 7. hac 2. p.

Aut enim non appellatur à toto ipso pro- 140
cessu, seu sententia, sed tantùm ab aliquo articulo emergenti, vel incidenti ipsius processus, & tunc appellatio regulabitur iuxta naturam ipsius articuli, vt si in eo fuit processum extraiudicialiter, minimè deferatur, si verò fuit processum iudicialiter, & ipse articulus est aliàs qualificatus, vel quia habet vim diffinitiuæ, vel quia continet damnum irreparabile, & similiter aliàs sit appellabilis, deferẽdum est omnino appellationi, aliàs secus, ex iuribus vulgaribus. nam licèt tota causa, & processus sit vnum corpus, & continens inseparabile; tamen articuli eius separati ab alteris censentur, ita docet Immola *in cap. fi. columna 25. versiculo tu potes concludere, de præsumptio.* per gloss. *in clem. saepè ad fi in verbo partibus, de verborum signifi* Feli. *in d. cap. fi. sub num. 24.* & ipse Feli. *in cap. cum ex officij, sub num. 23. de præsumptio.* maximè cùm inter ipsos causæ articulos, quoad appellationem adsit differentia. Siquidem videmus alij, & sic qualificati eam permittentes, alij negantes, vt merè interloquutoriæ ex toto discursu huius primæ partis *ff. de appella. recipi. l. ante sententiam Cod. quorum appell. non recip.* Concil. Trident. *sess. 24. de reformatione, cap 20.*

Ex quo enim simul iste procedendi mo- 141
dus cum mixtura est in dispositione permissus, vnusquisque articulus causæ admittat, vel prohibeat appellationẽ, secundùm quod dictat sua propria natura, maximè, quia licèt tota causa ex permissione dispositionis admittat hanc mixturam, vt in vno articulo eius queat iudicialiter, & variando in alio extraiudicialiter procedi; tamen vnus, &

idem articulus eam mixturam non patitur, nec hoc modo potest in prouisione procedi (quando expressè alteram viam non eligit)
142 vt intelligatur hæc variatio in diuersis articulis causæ, non in eodem, vt est videre per Felin. *in d. cap. fin. sub num.* 34. *de præsumptio.* motus Immol. ibi *d. colum.* 25. *vers. tu potes concludere.* & ipse Felin. *in d. cap. cum ex officij. sub num.* 23. & vide hanc quæstionem & resolutionem eius quæ latè adduximus suprà in d. cap. 7. hac 2. p.

143 Et priùs quàm hinc abeamus, non incongruum, nec inutile erit, animaduertere in hac materia, vt iis in casibus, in quibus iudex super electione, collatione, institutione, confirmatione, seu prouisione beneficiorum, & similibus, iudicialiter procedere cœperit, vel ex sua voluntate, vel ex necessitate iuris (vt suprà diximus) diligenter cauere debet, vt omnimodo seruetur forma iudicialis, iudicij tamen summarij, cùm ita in causis beneficialibus sit procedendum, iuxta textum *in clem. dispendiosam de iudicijs,* & in terminis docent & aduertunt Felin. *in cap. fi. de præsumptio. num.* 34. dicens quòd eo casu, quo exequutor assumit partes iudicis, debet iudicialiter procedere *secundùm clem. sæpè, de verborum signifi.* & Lamberti. loquendo in ordinariis iudicibus collatoribus *in tractatu de iur. patro.* 3. *art.* 2. *quæst. princ.* 2. *p. lib.* 2. *n.* 11. dicens, quòd in causis beneficialibus vbi apparet contradictor exceptiones opponens, ipsæ efficientur iudiciales, sed tamen iudicij summarij, in quo procedi debet summariè, simpliciter, & de plano, sine strepitu & figura iudicij, *vt in clem. dispendiosam de iudi.* in idem facit etiam (nullum allegans) Hieron. Gonzal. *in regul. de men. & altern. in annotatio. gloss.* 9. *post princ. n.* 44.

144 In huiusmodi tamen processu summario iudex præ oculis habere debet omnino *dict. clem. sæpè. de verbor. signifi.* quæ dat formam huic procedendi modo, designans requisita necessaria, quæ in eo interuenire requiruntur, ad cuius, & dictæ clem. *dispendiosam* maiorem declarationem, videndus Bart. *in extrau. ad reprimendum.* Georgius Natta *in repetitione ipsius clem.* & ibi etiam Lanfranc. Marant. *de ordine iudi.* 4. *p.* 9. *dist. à princ fol. mihi* 186. optimè Octauian. Cacheran. *in decisionibus Pedem. decis.* 1. *per totam.* & Perez de Lara *in tractatu de anniuers. & Capella. lib.* 1. *cap.* 10. *à num.* 46. *cum pluribus sequentibus,* quibus locis exactè tractant de natura & qualitate dictionis summariè, simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura iudicij, de quibus in dictis clem. & quid vnaquæque appetat in iure.

145 Et de practica & de modo procedendi in causis beneficialibus iuxta tenorẽ *d. clem. dispendiosam & d. clem. sæpè,* vltra prædictos latè tractat & seriatim Lambert. *in tractatu de iure patro.* 12. *art. cum sequentibus. & suprà* 9. *q. princ.* 2. *part. lib.* 2. *& per totam quæst. princ.* 10. *&* 12. cum omnibus suis articulis *eadem* 2. *p. lib.* 2. & stylum Rotæ in causis beneficialibus, & spiritualibus quæ ibi agitantur, latè ponit, ex aliis pluribus Sebastian. Vantius *in tractatu de nullit. sententiarum ex defectu processus à numer.* 57. *vsque ad* 66. in quo 146
quidem aduertit, quòd cùm stylus curiæ, seu loci, in quibus causa agitur, non autem curiæ delegantis seruandus sit, vt per Eguidium *concl.* 78. *super appellatione.* & quæ ipse Vant. *ibi num.* 56. idcirco si Papa causam alicui iudici in partibus cum potestate summariè procedendi, commiserit, talis iudex non cogeretur, seruare stylum, & terminos Romanæ curiæ, sed iuris communis dispositionem sequi deberet, ex Eguidio *concl.* 81. *si Papa.* nam talis stylus ad alia loca non se 147
extendit. Roma. *consil.* 367. *colum.* 3. Aimon *consil.* 121. *scripsi, columna penult.* prout nec stylus palatij, non extrà egreditur, nec ad alia se extendit, Eguidius *conclus.* 277. etiam vbi, quod & ex aliis authoritatibus nos suprà cap. 10. hac 2. part. n. 27. probauimus, quòd stylus Rotæ non attenditur extra curiam in lite vertente in partibus diffusè etiam dixi suprà 1. p c. 2. §. 3. à principio.

Vnum tamen non dissimulabo, quòd 148
quando in sententia, rescripto, vel quauis alia dispositione, summariè procedi iubetur; processus formandus est in forma iudiciali, vt constat ex Doctoribus in toto hoc articulo supracitatis, dictio enim (summariè) aliter quàm in iudicialibus actibus non verificatur, nam in processu summario, & etiam si in eo procedatur simul, simpliciter & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, licèt ordo iudicij tollatur; non tamen substantialia iudicij, ac ideò causæ cognitionem adhiberi, necesse est, nec legitimæ probationes, prout causarum qualitas exposcit, sublatæ censeri debent, latè pluribus relatis Pedemont. *vbi suprà d. decis.* 1. *sub num.* 1. *&* 2. & Perez de Lara *in d. cap.* 3. *num.* 46. *cum tribus sequentibus.* & quia quãdo sic procediturrequiritur citatio, iuramentum calumniæ, 149
& similia, qui actus sunt iudiciales non autem extraiudiciales, vt expressè ex aliis dicit Baptist. de S. Blas. *in tract. de arbitro & arbitr. q.* 30. *&* 31. & sic quòd coram eo, qui extraiudicialiter procedit, non iuratur de calumnia, vbi etiam *q.* 29. 30. 36. 39. *&* 40. quòd libellus, litis contestatio, recusatio, interlocutio, ac processus publicatio & similia, sunt actus iudiciales, non extraiudiciales.

Et

150 Et quoniam d. clement. *diſpendioſam*, quæ ita ſummariè,& in beneficialibus procedendum, diſponit, ſituatur ſub titulo ſeu rubrica *de iudicijs*, ergo eius proceſſus pertinet ad iudicium, & in iudicialibus verificari debet. Etenim quando aliqua materia ponitur ſub aliquo rubro, ex hoc iudicatur eſſe illius naturæ, cuius eſt rubrum, ita vult gl.notab. *in cap. 1. & in cap. ſi ſuper gratia.* & ibi Dominicus *de offi. delegati, lib.6.* & Gloſſ. *in cap. tibi qui de reſcript. eodem lib.* Gloſſ. *in clem. vnica de offi. delegati.* quas commendat ad id Panormit. *in proœmio decretal. & in cap. ſuſpicionis de offi. delegati.* Ioan. de Immola *in rubr. ff.de verbor. oblig.* latè Euerard. *in locis legalibus,in loco, à rubro*, quia lex,vel canon, debet intelligi ſecundùm Rubricam, ſub qua ſituatum eſt ex eiſdem authoritatibus. Et ita conſultus ſemel reſpondi, dum ſuper electione præbendæ Doctoralis Tudenſis Eccleſiæ ad quam Licenciatus Ferdinand. de Mera ac Carbajal oppoſitor comparuit, coram Capitulo exceptiones irregularitatis, bigamiæ, ordinum, & alias legitimas opponens, contra perſonam alterius, pariter oppoſitoris ad præbendam,& à Capitulo recuſante eas examinare, & de his cognoſcere,
151 appellauit ipſe Licent. Mera, & proteſtatus auxilium Regium violẽtiæ, & adductis actis ad hanc Curiam almam Gallogræcam, me patrocinante, informante, & inſiſtente appellationem legitimam, forétque neceſſarium ſuper exceptionibus iudicialiter procedi, decretum eſt à toto Senatu, ac datum tertium genus violentiæ. Nempe *que oyendo el Cabildo y el obiſpo, o el que dellos pudieſſe y deuieſſe conoſcer,al Licenciado Mera ſobre ſus exceptiones, y procediendo en ellas conforme a derecho, no hacia fuerça, y no lo haciendo la hacia, otorgaſſe y repuſieſſe, &c.* & huius decreti intimata Regia prouiſione Epiſcopo, & capitulo, quod cùm voluiſſet, extraiudicialiter de dictis exceptionibus cognoſcere, licèt Epiſcopus contra; iterum D.Ferdi. de Mera appellans proteſtatur & viſo proceſſu per totum Senatum me informante, ac iterum inſiſtente, ius eſſe, vt omnino de earum deberet fieri iudicialis examinatio, licèt in iudicio ſummario ex ſuprà dictis authoritatibus, & Clementinis; iterum tertium genus datum eſt in Senatu vt, *procediendo ſummariamente, y dando al Licenciado Mera dies dias mas de termino, no hazia fuerça, y no lo haciendo, la hazia otorgaſſe, &c.* ita intelligi in iudiciali cognitione iuxta clem. *diſpendioſam* reſpondi,cùm ita ius dictet,quando in electione comparet, contradictor legitimas exceptiones opponens, vt hactenus dictum eſt
152 ſuperiùs,& quia verba iudicis debeant intelligi ſecundùm mentem iuris, text. *in c. cauſam,de reſcriptis. l.ſi ſtipulatus,in prin. de vſuris. l. Gallus. §. quidam rectè, de liberis & poſthum.* Alexand. *conſil. 2. num.2. lib. 3.* & ita intelligẽdum eſſe, omnes Senatores nemine dempto,non aliter;affirmarunt.Melius tamen & commodius erit, pro huiuſmodi ſubtilitatibus vitandis, aut parcendis litigantium expenſis,vt clara decreta concipiantur propter cauillationes excuſandas, quæ ex verbis obſcuris, & ſubtiliſſimi iuris ſolent deduci, & altercari. multa etiam alia, quæ ad extraiudiciales ſpectant quæſtiones,inferiùs dicemus.

Huius ſic expeditæ materiæ præparatio; principalis noſtræ quæſtionis reſolutioni locum facit: an iudex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens appellationi interpoſitæ 153
à prouiſione cuiuſuis beneficij. in qua partem negatiuam,nempe;vim non fieri tenent Lambert. *de iure patr. p.2. quæſt. 11. art. 5. n.2. verſ. bene verum*, dicens, quòd quando inſtitutio facta eſt, poſſeſſionem adeptam non eſſe attentatam,appellatione pendente,cùm ſuſpẽſiuo careat,ſed imò poſſe exequi,mandari inſtitutionem, pro qua etiam parte videtur text. expreſſus *in c. conſtitutis el 2. 46. in ordine de appellat.* vbi dicitur, quòd contra electum, vel confirmatum non admittitur exceptio, vel appellatio ad impediendum electionis, vel cõfirmationis effectum, ſed demum poſſe habita poſſeſſione,pro quo ſolet etiam citari Philipp. Franch. *ibi.*

Et in terminis, vt nulla violentia fiat in 154
prouiſione Capellaniæ, ſi appellationi non deferatur;videtur affirmare Ceuallos *in contra commu. q. 693. n. 31. in 1. tomo.* per text. *in d. c. conſtitutis*, vt huiuſmodi Capellaniæ prouiſio nõ impediatur,vel ſuſpendatur, etiam ſi fuerit appellatio interpoſita, & ſuprema Cancellaria, ad quam vehitur per viam violentiæ, aliquando vim fieri, aliquando verò non fieri, arbitrari, licèt melius eſſe(dicat,)appellatione ſpreta, vt tales prouiſiones exequantur, ne vltima teſtatorum elogia, & animarum eorum ſuffragia ſuſpendantur, bonaque lite pendente diſſipentur. ex quibus ipſe videtur probare, appellationem interpoſitam in prouiſione beneficiorum admittendam non fore, quoquo modo emiſſa, ſiue extraiudicialiter procedatur, ſiue in contradictorio iudicio.

Sed ne te detineam diutiùs, illa eſt con- 155
cors, ac receptiſſima omnium Doctorum, & Rotæ ſententia, omni iure probabilis ac vera in hoc articulo circa prouiſionem quorumcumque beneficiorum. quod ſi in ea procedatur ſua primordiali natura retenta, hoc eſt extraiudicialiter, appellatio emiſſa

ab illa

ab illa nullatenus suspendat, nec impediat possessionis beneficij, seu Capellaniæ adeptionem, nec violenta, nec attentata dicetur, nec vis in delationis denegatione committitur, quemadmodũ nec in cæteris actibus extraiudicialibus, de quibus suprà ad princ.huius capitis dixi.textus est expressus, (sic etiam à Doctoribus statim citãdis, communiter intellectus) *in cap.constitutis el 2. 46. in ordine de appellat.* suprà citatus.

Aut enim ipsa beneficiorũ prouisio amissa primæua & alterata sua natura, iudicialiter celebretur, in contradictorio iudicio
156 cum contradictore, & causæ cognitione iudicij ordine seruato, & per diffinitiuam sententiam (secundùm quæ hucusque dicta sunt) tunc ab ea emissa appellatio suos effectus retinet. ita vt possessio adepta,& omnia postmodum gesta sint attentata,& nulla,ante omnia reuocanda,& reponẽda, quia vtrique & licita est, & permissa,text.*in cap. à collatione beneficij, de electione lib.6. iuncto c. non solùm. de appell.* text. *in clem. dispendiosam de iudicijs.iuncta clem.sæpe.de verborum signif. c.2. vt lite penden. in 6.*

157 Et huius articuli istam diuisam resolutionem probant Abbas *in d. cap. constitutis n. 6. 14. & 15.* Philipp. Franch. *ibi num. 9.* & Immola *num.6.& 13.* Anton. de Butrio *num.9. 10.& 11.* Decius *num. fi.* Lambert.*de iur.patr. lib.2. part. 2. quæst.11. articulo 5. num.2.* Lancelot.Robert.(qui in hac dist.optimè,& cum maxima claritate multis in locis loquutus est) *de attentat. 2.p. cap. 12. limit.4. n.11.* dicens,sic per Dominos de Rota,pluries fuisse iudicatum, quòd quando institutio habet vim interloquutoriæ, & sic quando extraiudicialiter efficitur (vt suprà per nos) appellatio non admittatur,at verò quando diffinitiuè pronuntiatur, & per sententiam celebratur, appellatione ab ea pendente, nihil esse innouandum,per eundem Lancelotum *de attentat. 2. p. cap.12. limi. 49. num.3. & 5. & limi.5. num.14. & 5.* & loquendo in institutione facta pendente appellatione iudiciali, hoc est, quando proceditur iudicialiter, vt sit attentata possessio, ipse Lancelot. *2. p. in præfatione num.298. & 603. & sequentibus.* Natta *consilio* 568. Calderi. *consil. 1. vt lite penden.* & idem cum Lanceloto locis superius allegatis tenet Azeuedus in Curia Pisa. *lib.2. cap. 4. num.14.* cum quibus hanc doctrinam optimè adeptus est noster Perez de Lara *de Capellan. lib.2. cap.11. à princ.* dicens, quod à sententia lata in fauorem alterius ex litigantibus, cui iubetur Capellaniæ collationem fieri, altero appellante, non possit sententia præfata, & in contradictorio iudicio lata exequutioni demandari. Secus autem quando prouisio habet vim interloquutoriæ, hoc est extraiudicialis, optimè & meliùs quàm alibi præfatam distinctionem probat,explicat, & declarat Hieronym.Gonzal. famosus aduocatus *in regula.de men. & alter. gloss. 9. in annotatio. à num.27. cum sequenti.* & iterum inferiùs *à num.203.vsque ad n.208.* hoc itidem affirmat Cuchus *in institutio.maiori. lib.4. tit.4. num. 67.* Nicolaus Garcia *de benef. 9.p. cap. 4. à num.16.* dicens institutionem præsentati factam pendente appellatione,per alterum interposita à sententia ordinarij, & possessionem subsequutam, & à præsentato instituto captam, pendente appellatione iudiciali, interposita ab institutione facta in sententia;esse attentatam,cùm tunc causa appellabilis sit, allegat in id Ioan. Andr.Lapum, Domini. *num.7.* & Franch. *in cap.auaritiæ de electione in 6.* idem etiam probant Brededor. *in tractatu de appellationi. 1.p. à quibus actibus titulo 20. vers. ab institutione præsentati,pagi.419.* Marcus Anton.Genuensis *in praxi Archiepiscop. Curiæ Neapol. cap 61. num.19.* affirmans in d.Curia esse receptum; quòd vbi post sententiam est facienda institutio, vt sit attentata, quando pendet appellatio, per quos & Perez de Lara, Lancelot. & Azeuedi. ita firmat Nicolaus Garcia loco relato *num.12.* idem etiam probat Borgninus Caual. *decis.26. num.56. p.3.* & eius additionator Brixian. *in repertorio, verbo, appellatio interposita.* dicentes, quòd appellatio interposita à prouisione, & institutione beneficij facta extraiudicialiter, nec suspendit exequutionem, nec impedit administrationem lite durante. Secus si iudicialiter est facta, quia tunc admittitur, & causam suspendit.

Et loquendo in prouisione beneficiorum facta per sententiam,& contradictorem,qua 158
etiam declaratur, beneficium esse iuris patronatus,vt possit quoad vtrunque effectum appellari, post Lancelot. & alias Rotæ decisiones, atque Doctores tenet Ioan. Hieron. Campanill.*diuers.iur.canon. rubrica 11.cap.13. num.476. fol.398.* & ita pluries tenuisse Rotam, firmat Maresc ot. *var. resolut. lib.2. c.64. à num.20.* eandem distinctionem à Rota re- 159
ceptam esse,passim reperio,ipsámque huiusmodi in appellationibus recipiẽdis, vel non, & deducendis attentatis: præ oculis semper habere, vt in terminis videre est per vnam Zamoren. beneficij coram Cotta 20. Iunij 1575. & alia Calaguritana beneficij 7. Maij 1574. coram Blanqueto. Alia Compostellana parochial. 9. Decemb. 1592. nouiter fuit resolutum in alia Calaguritana beneficij. 18. April. 1603. & in alia etiam Calaguritana, de Ollauari. 28.Ianuarij, & 22.Marci 1604

qua

quarum meminit Hieron. Gonzal. loco citato ſuprà *num.* 203. & iterum *num.* 27. quo loci dicit, in hac vltima deciſione ipſo informante, deciſum fuiſſe, quandam conſtitutionem diſponentem inſtitutionem, quòd præſentante à maiori parte Capitularium, præſentato ſtatim fiat collatio, & traditio poſſeſſionis, de qua conſtitutione fuit oppoſitum per quendam præſentatum, de quo ibi, cui per Rotam fuit reſponſum, vltra alias rationes, non excuſaſſe attentatam poſſeſſionem, & inſtitutionem ſubſequutam, quia dicta conſtitutio eſſet intelligenda, quando extraiudicialiter proceditur ad inſtitutionem, non autem quando iudicialiter, quia tunc appellatio emiſſa habet vtrunque effectum ſuſpenſiuum, & deuolutiuum. ita vt ea pendente, vel termino ad eam proponendam, non poteſt fieri actualis collatio, & inſtitutio. imò facta foret attentata, & nulla, vt per eundem *in dict. num.* 203. & Doctores ſuprà citatos.

Eiuſdem etiã diſtinctionis ſequutus meminit optimè Marqueſſ. *in tractatu de commiſſionib. 1. p. cap.* 13. *num.* 90. vt ab inſtitutione extraiudicialiter facta appellationi emiſſæ deferendum non ſit. Secus autem appellationi interiectæ ab inſtitutione facta, & celebrata in forma iudicij contradictorij, quia tunc vt licitæ deferendum eſt, & quidquid ea pendente, fuerit attentum, tunc vt nullum protinus reuocandum, allegat Rotam *deciſ.* 30. *de appell. in nouis.* & Achill. *deciſ.* 26. *de appell.* qui ita nuperrimè fuiſſe deciſum per Rotam coram Domino Perma in vna Aurienſ 1. Iulij 1596. teſtatur, allegat etiam Lancelot. ad id.

160 Pariter etiam hanc doctrinam amplexa eſt Rota pluribus cauſis, ſignanter in vna Neapolitan. Capellaniæ de menſe Decemb. 1562. & in alia Calaguritana portionis, de Amarita. 27. Iulij 1575. quæ eſt deciſio 6. 2. part. diuerſorum, & alias plures, quas allegat Nicolaus Garcia *dict. 2. tomo 9. p. cap.* 4. *à num.* 17. & ibi *à num.* 24. *verſiculo non refragatur vſque ad num.* 26. alias deciſiones Rotæ ad literam refert, expreſsè tenentes, Doctores & iura prohibentia appellationem à prouiſione beneficiorum, & Capellaniarum procedere, & debere intelligi; quando extraiudicialiter in illa procedatur: ſecus autem quando iudicialiter proceſſum eſt, quia tunc appellationem admittendam eſſe, & attentatum facere, quæ deciſiones præcipuè allegatæ *ibi, num.* 25. alios extra iam à nobis citatos, Doctores allegat, alias etiam deciſiones plures Rotæ videre poteris per Lancelot. Robert. & Perez de Lara in locis ſuperiùs allegatis, & plures alias Rotæ deciſiones & Doctores pro hac diſtinctione adduxi 3. part cap. 11. à num. 31. quos omnino vide. & teſtatur etiam Mareſcotus *var. reſolut. lib. 2. cap.* 64. *à num.* 20.

Quam doctrinam & diſtinctionem, vt 161
admittas, velim generaliter in omni, omniúmque Beneficiorum, prouiſione, collatione, confirmatione facta ad electionem, & inſtitutione facta ad præſentationem alterius, vt extra Doctores proximè ita loquentes ſupracitatos, tenent Franchus *in cap. fi. de electione lib. 6. num. 9. & in d. cap. conſtitutis 2. de appella.* Sarnerius *deciſ.* 31. Guido Bonus *deciſ.* 104. & fuit reſolutum in vna Neapol. Capellaniæ de mẽſ. Decemb. 1602. & Rota *deciſ.* 266. *num.* 1. *lib.* 3. *diuerſo. & in deciſ.* 6. *num.* 1. *cum ſequentibus. part.* 2. *diuerſ.* Lancelot. Robert. 2. *part. cap.* 4. *in præfatione, num.* 725. *& cap.* 12. *dict. limi.* 49. *num.* 1. *& per totam*, & ex ſuprà relatis DD. id poteſt etiam colligi. & optimè animaduertit Gonzal. *d. gloſſ.* 9. *in annota. n.* 206. qui *num.* 207. rectiſſimè damnat aliquos, præcipuè Azeuedium in Curia Piſana *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 14. dicentem, aliud eſſe ad impediendam exequutionem in confirmatione, & inſtitutione, & aliud in collatione. Eundem etiam in hoc damnat Garcia *d* 9. *part. cap.* 4. *num.* 26. maximè cùm ſuperiùs probauimus, hoc in cap. in omnibus his caſibus dupliciter etiam procedi ſolere, quandoque extraiudicialiter, quandoque verò iudicialiter.

Iſthæc noſtra reſolutio omnino practi- 162
canda eſt, quemadmodum paſſim, & quotidie practicatam vidi in hac noſtra alma Regia Galleca Curia, in cauſis, quæ ad eam trahuntur per viam violentiæ: & ſic etiam in terminis noſtræ quæſtionis dicit Perez de Lara *in d. tractatu de anniuerſ. & Capell. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 8. quòd ſi de facto Ordinarius exequitur ſuam ſentẽtiam latam ſuper prouiſione Capellaniæ, appellatione ſpreta, & cauſa feratur ad Regiam Cancellariam prætextu violentiæ auferendæ, iubetur ab auditoribus, omnia reponi eo in ſtatu, quo erant tempore prolatæ ſententiæ. quem ad id referens, etiam ſequitur Nicolaus Garcia *proximè relato num.* 27. vbi deſuper etiam affirmat, quòd ſuperior ad quem appellatur, reuocat omnia geſta, appellatione iudiciali pendente, vt attentata.

Et vterque, Lara, ſcilicet, & Garcia, ille 163
num. 10. iſte *num.* 26. reprobant Ceuallos *in d. quæſt.* 693. *num.* 31. qui dum in contrarium videtur ſe inclinari (vt ſuprà ad princ. huius quæſtionis diximus) ex eóque mouetur, quòd ſupremi Cancellariæ auditores diuerſimodè declarare ſolent, aditi pro delatione appellationis à prouiſione Capellaniæ,

modò

modò vim fieri, modò verò nullatenus, ex quo quidem nulla arguitur contrarietas nostræ doctrinæ, & distinctioni. Enimuerò, quandoque ad eas vehuntur causæ huiusmodi retenta sua primæua natura, & sic extraiudiciales omnino, quo casu nihil mirum, vt vim non fieri declarent, cum appellatio non suspendat. quandoque verò causæ prædictæ accedunt alterata natura prouisionis, & sic iudiciales omnino, & ideo vim fieri, non deferendo loquuntur. & saluando D. Ceuallos dico, quòd ipse nihil loquatur, quando prouisio Capellaniæ facta est, vel mandatur fieri per sententiam, & in contradictorio iudicio, nec id ex eius verbis colligitur, sed loquatur generaliter, vt prouisio fieri debet appellatione spreta, qui assumendus est in hunc sensum, scilicet; in prouisione Capellaniæ retinente suam primæuam naturam, & sic quando est extraiudicialis. & ad hoc suadeo, cum alleget text. *in d. cap. constitutis 2. de appella.* qui (vt diximus, & dicemus) loquitur in extraiudiciali prouisione. Opinionem tamen Ceuallos falsam vocat Aloys. Riccius, *in praxi decis. iur. patron. dec. 229. num. 351. cum sequentibus.* culpabilis quippe redditur cùm genericè, & indistinctè loquatur.

164 Et ideo nec etiam debent obstare cætera, quæ adduximus pro contraria parte huius quæstionis. non Lambert. dum dicit, institutum posse pendente appellatione ab institutione capere possessionem, quia est quid facti & effectus consequutiuus institutionis, cui respondet Azeued. Lara, Gonzal. *n. 207.* Garcia *num. 20.* dicentes, literam Lambertini esse corruptam, & ita à Rota in vna Neapolitana fuisse declaratum, cùm debeat intelligi, quando institutio facta non habet vim diffinitiuæ, sed fuit facta extraiudicialiter, & sine contradictore, vt colligitur ex his, quæ ipse dicit ibi *num. præcedente*, quo casu appellatio tanquam ab interloquutoria non debet facere attentata. Pro quo etiam vide Aloys. Ricc. *vbi proximè.* & quæ nos 3. p. cap. 11. à num. 31.

165 Et ita etiam ad text. *in d. cap. constitutis 2. de appellat.* dum dicit, appellatione pendente possessionem beneficij adeptam, non esse attentatam, eo modo respondetur, loqui in extraiudiciali prouisione, quod latè tradit Lancelo. *de attent. 2. part. cap. 4. numer. 614. & 627. & cap. 12. in præfatione num. 79.* & præsertim *limi. 40 & 49.* suprà allegatus, & vltra eum Ioan. Andr. Lapus, Dominic. & Franc. *in d. cap. auaritiæ*, Cuchus *in instit. maiori. lib. 4. tit. 4. num. 67.* & Garcia *d. num. 19.* Hieron. Gonzal. *suprà num. 207. versiculo & ad tex.*

Vnum tamen vtile aduerte, quod scribit Lancelot. in suprà dictis locis, & præcipuè *in dict. 2. p. cap. 12. limi. d. 49. num. 4.* Doctores hac in re loquentes, esse reducendos, & intelligendos secundùm terminos nostræ resolutionis, quapropter asserentes præsentatum, electum, seu aliàs prouisum de beneficio, posse pendente appellatione à tali prouisione; capere possessionem, & non esse attentatam; intelligi debere in appellatione extraiudiciali, & quando in prouisione extraiudicialiter processum est.

Hinc intelligenda veniunt, quæ ipse dicit 166
Lancelot. loco proximè citato *limitatione 4.* gesta post appellationem, quæ sunt consequutiua ad actus factos ante appellationem, non esse attentata, nec vt talia reuocanda, cuius inter alia hoc exemplum reddit, quod inuestitura, & traditio possessionis esset actus consequutiuus ad ipsam collationem, & electionem celebratam ante appellationem, quia ea ratione hoc fieri licitum esse appellatione pendente, dicunt Doctores ab eo citati ibi *à num. 5.* quia hoc est intelligendum, & præfati Doctores, quando ipsa prouisio beneficij facta est extraiudicialiter, quia tunc possessio non suspenditur per appellationem subsequutam, non autem quando iudicialiter facta fuit prouisio, quia tunc sententia non exequitur, sed per appellationem suspendit eius effectus. quod ita hanc doctrinam intelligit, & declarat expressè idem Lancelot. *ibi à num. 10. & 11. cum seq.*

Huius tamen nostræ quæstionis resolu- 167
tio, & doctrina, cui dicta distinctio inest, licèt iure communi generaliter procedat, & habeat locum in quorumcumque beneficiorum collatione, institutione, electione, confirmatione, vel quauis prouisione; in parochialibus tamen fallit, in quibus speciali prærogatiua, peculiarique ratione, vt animarum saluti meliùs consuleretur, nouiori inductum est à sacrosancto Tridentini Decreto *sess. 24. de reformatione cap. 18. ante finem. versiculo nec prædictorum examinatorum*, & in constitutione motu proprio edita Pij V. sub 15. Kalend. Aprilis 1566. incipienti, *in conferendis beneficijs.* & sæpe censuit Sacra Concilij Trident. congregatio, & Rota resoluit, vt in collationibus, & possessionum traditionibus Ecclesiarū Parochialium, per nullam appellationem suspendantur, quoquo modo, nulla adhibita distinctione, an extraiudicialiter an iudicialiter sit processum.

Quod ita expressè limitauit præfatam doctrinam Hieronym. Gonzal. *in d. gloss. 9. in annotat. num. 213. cum sequentibus*, constituit regulam generalem, quòd quando in prouisione

prouisione beneficiorum proceditur iudicialiter, appellatio habeat vtrimque. Eam *numero* 208. limitat in Parochialibus, & specialiter declarat ipse in annotatione quam habet in margine *ibi, penes dict. numer.* 263. ita (à collatione, vel prouisione iudiciali regulariter datur appellatio, nisi in casibus declaratis vsque ad finem, *&c.*) quorum casus prior est iste de Parochialibus, qui ha-
168 betur *dict. numero* 208. & loquendo in prouisione Parochialis iuris patronatus facta per sententiam, qua etiam declaratur beneficium iuris patronatus esse, tenet idem, vt non possit appellari quoad suspensiuum. Ioann. Hieronym. Campanill. *diuers. iur. canon. rubrica* 11. *cap.* 13. *numero* 476. pariter & eodem modo Perez de Lara *vbi supra dict. l.* 2. *cap.* 11. qui postquam à principio resoluit permissam esse appellationem, quando per sententiam diffinitiuam iubetur fieri institutio, seu collatio beneficij, dicit *numero* 7. ex d. Trident. decreto, prædictam doctrinam non habere locum in Parochialibus,allegans ad id Rotæ decisionem 6. 2. *part. num.* 3. *in nouissimis.*

169 Et ita omni modo, non aliàs, intelligendus est prædicti Tridentini locus & motus proprij, vt in Parochialium prouisione, siue extraiudicialiter siue iudicialiter procedatur, possessio per appellationem non suspendatur, peculiari ratione, qua fundantur ea iura, quæ non viget in cæteris beneficiis fauore animarum, cùm expediat earumdem saluti celerrima Parochialium
170 prouisio, cùm aliàs ex longa vacatione Parochialium periculum sequatur animabus, textus *in cap. si Apostolica* 35. *de præbend. in* 6. ibi, ne ipsarum vacatio diutina periculum valeat animabus afferre, *&c.*) & in motu proprio Pij V. in conferendis probatur ad medium, *ibi*, Ne Parochiales Ecclesiæ diu in suspenso maneant, in maximum ani-
171 marum periculum, *&c.*) quæ est ratio, vt multoties recedatur à iuris communis regulis, & dentur in Parochialibus specialitates aliquæ extra citráque beneficia, quæ simplicia sunt,vt videre est ex his,quæ Gonzal. *de mensi.* §. 5. *proœmiali à numer.* 125. &
172 *in glossa* 6. *per totam* & sic dicitur, quòd curæ animarum exercitium continet in se magnum periculum, cùm sit ars artium, *cap. penultim. de ætate & qualitate.* Bonifac. Vitallinus *in clem.* 1. *num.* 29. *de præbendis.* vbi *n.* 30. *&* 32. dicit quòd cura est tanto pretiosior, quanto periculosior, & quòd non omnis Sacerdos est ad curam animarum idoneus,
173 & sic si intelligerentur dictæ nouæ dispositiones de appellatione extraiudiciali tantùm, nihil specialitatis, nec fauoris continerent vltra ius commune, quòd eo casu omnibus aliis beneficiis quibusuis,& parochialibus licet adimere appellationem *ex d. cap. constitutis*, & Doctorum caterua; dixi. & sic vt de dubio seruiat, illorum iuris dispositio *iuxta leg. Labeo de Carbonia. edicto*, intelligenda, & trahenda est,vt disponat in casu, quo aliàs erat ei permissa appellatio,vt est in processu iudiciali.

Quod nouum non est, quia quando pe- 174
riculum est in mora, recedimus à regulis ordinariis, ac ideo ea, quæ celerem expeditionem desiderant, appellationem non admittunt, Speculator *de appellat.* §. *in quibus. versiculo* 8. Franchus *in cap. qua fronte. sub numero* 18. *de appellatio.* per illum textum, & Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 43. *numero* 1. *cum sequentibus, & vltim. & penultim.* Ergo cùm immineat animabus periculum, ex Parochialis longa vacatione, & morosa prouisione, prout foret, si tres sententiæ exequutoriales esque ad eius prouisionem expectarentur : nihil mirum, vt consilium omnem appellationem, & extraiudicialem, & iudicialem adimeret periculi, & specialitatis ratione attenta.

Desuper suadetur, quoniam Concilium 175
ita disponit : (nec prædictorum examinatorum relationem, quominus exceptionem habeat, nulla deuolutio aut appellatio, etiam ad S. Apostol. *&c.* impediat, aut suspendat, *&c.*) quibus verbis omnem appellationem tam iudicialem, quàm extraiudicialem excludit, quia dictio (nulla) est distributiua, pertinens ad plura, nec potest de vno tantùm prædicari,ita Ias. *in leg. quemadmodum numero* 3. per illum textum. *ff. de acquiren. possess.* Alexander *in lege* 1. *ff. eodem titulo.* Zenedus *in singular. singul.* 67. *numero finali.* vbi *numero* 1. ex pluribus dicit, quòd est negatiua vniuersalis, omnia excludens.

Deinde probatur ex eo,quòd licèt quan- 176
do appellatio prohibetur in odium alicuius, & atrocitatem criminis, sit pœna, tamen quando prohibitio appellationis prouenit ex natura causæ, vt in possessorio, alimentis,& hoc casu,*&c.* tunc est priuilegium inductum ipsi causæ. ita eleganter Bald. *in l. obseruare num.* 12. *Cod. quorum appellat. non recipi.* sed priuilegij ita debet fieri interpreta- 177
tio, vt aliquid specialitatis contineat, *cap. in his* 30. *de priuilegijs.* Hostiens. per textum ibi *in cap.* 1. *numero* 9. *de rescriptis.* Anastasius Germin. *in tractatu de indultis.* §. *etiam si secularia num.* 14. & vt aliquid addat iuri com- 178
muni, vt in simili dicit Purpuratus *consilio* 371. *in fi.* Socin. *cons.* 84. *n.* 6. *vers. confirmantur*

præmissa. Barba. *consilio* 44. *numero* 9. *in fine.* Petrus Surd. *decisione* 123. *num.* 11. & probant textus *in leg.* 1. *ff. ad municip. l. si quando ff. de leg.* 1. *l. fin. de constitution. Princ. l. si quando Cod. de inoffic. testament.* & vbique gloss. & Doctores, ne inane, & superfluum dica-
179 tur. & omnis dispositio ita debet intelligi, & interpretari, ne reddatur superflua. Castrens. *consilio* 175. *numero* 4. *volum.* 1. Socinus *consilio* 33. *numero* 14. *volum.* 1. Crauetta *pro gener. numero* 46. *& sequentibus.* etiam in materia stricta, & pœnali, Baldus *in cap.* 1. *de capt. qui cur. vend.* Abbas *consilio* 32. *columna* 1. *in fine volum.* 2. Surdus *decisione* 195. *numero* 1. plures allegans *in consilio* 127. *numero* 9. ergo cùm in Parochialibus iure communi, quando proceditur extraiudicialiter, appellatio non admittitur, & hoc nouiter priuilegio inducat Trident. & motus proprius, vt nulla in eis appellatio admittatur, debet intelligi vltra ius commune, & sic in casu, quo aliàs admittebatur.

180 Aliter enim minimè posset verificari doctrina suprà tradita à Doctoribus, præcipuè Lara *dict. cap.* 11. *numero* 7. & Gonzalez *dict. glossa* 9. *in annotatio. numero* 209. *& iterum* 184. *cum sequentibus.* pro quibus est decisio Rotæ 10. *numero* 2. *part.* 2. *diuersorum*, & decis. 6. *sub numero* 1. *& suprà cum sequentibus. part.* 2. *diuers.* Trident. disposition. *dict. cap.* 18. quoad appellationem esse specialem, quoad Parochiales tantùm, & ita nullo modo esse trahendam, nec intelligendam in cæteris beneficiis simplicibus, quæ si in appellationibus iudicialibus non loqueretur, idem vtique contineret, quod ius commune, & ita necessariò trahi deberet ad alia beneficia simplicia, quod esset absurdum & non speciale.

181 Et facit ad propositum ferè in terminis, quod dicit Aretin. *in consilio* 106. *num.* 7. *&* 11. quòd statutum prohibens appellari ab interloquutoria, puta; locum habeat, etiam quando ex iure communi permissa est appellatio, & dicit Negusantius *de pignor. in* 1. *membr.* 8. *part. princ. num.* 3. quod Ægidiana constitutio prohibens appellationem
182 in causis possessoriis, obtinebit etiam, quando licita esset appellatio, latè Surdus *decisione* 164. *num.* 18. vbi dicit, quòd etiam procedit in rescripto ex infinitis decisionibus, & doctrinis, quas ipse ponit *in consilio* 252. *num.* 24. *& sequentibus.* vbi latissimè. Adde quod dicit Bald. *in l.* 2. *Cod. de appella.*
183 quòd si causa possessorij, in qua est prohibita appellatio, committatur appellatione remota, non poterit appellari in illis etiam casibus specialibus, quibus erat permissa. Sequitur Ruinus *consilio* 82. *num.* 4. *volum.* 5. Rolandus à Valle *consilio* 7. *volum.* 3.

Ex qua ratione dicunt Ioseph. Ludoui. 184
decis. Perus. 20. *Domina. num.* 22. *&* 23. Ioan. Baptist. Ponta. *tractatu de spolio. lib.* 4. *cap.* 3. *sub numero* 42. *folio* 305. Negusantius *de pigno. part.* 8. *memb.* 1. *num.* 3. *fol.* 252. Pute. *decisione* 293. *in causa Placenti. sub numero* 2. *lib.* 2. Contardus *in l. vnic. in ampliatio. numero* 131. *Cod. si de moment.* dicentes, quòd statutum prohibens appellationem in possessoriis, debet intelligi, vt illam prohibeat in casibus, quibus aliàs iure communi erat permissa, ne redderetur superfluum.

Et confirmatur, quia si clausula (appel- 185
latione remota) apponatur in rescripto possessorij, operatur, vt nullatenus appelletur, etiam vbi aliàs appellaretur in aliquo casu speciali. Ampliat autem naturam possessorij, & remouet obstaculum, vt sic aliquid vltra ius commune operetur, Franch. *in cap. pastoralis* 53. *num.* 12. *in fin. quæst.* 17. *de appellati.* Contard. *vbi proximè in ampliationib. num.* 134. licèt aliter intelligat Escacia *de appell. quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 7. *n.* 114. *& sequentibus.* & iterum *quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 6. *sub num.* 24. *&* 25.

Et denique hoc idem probatur ex reso- 186
lutione illius quæstionis, de qua per nos infrà 3. part. cap 4. & per Hieronym. Gonzal. *de alternat. gloss.* 6. *à num.* 226. *& suprà.* quòd quando Ordinarius aliquem elegit ad Parochialem, cuius sententiam, seu iudicium aliqua iusta causa non fuit exequutus, & postmodum iudex superior per appellationem ab altero oppositore aditus, eam reuocauit. Sed tunc suam secundam sententiam, qua iussit alicui fieri collationem, possit exequutioni mittere appellatione ab ea interposita non obstante. quia par ratio in ista secunda sententia ad executionem viget, quæ in prima, quando non est exequuta à primo iudice Ordinario, cui rectè conducunt quæ latè dixi infrà 3. part. cap. 11. per totum. Vides igitur & in fortioribus terminis, prout est secunda sententia, quòd appellatio non admittitur in Parochialibus, emissa à sententia lata in contradictorio iudicio cum causæ cognitione, & processu iudiciali, quia (vt inferiùs probabimus) appellatio postquam legitimè intimata est, beneficium faceret litigiosum. & ita ista nostra sententia, & intelligentia ad Concilium Tridentinum, & motum proprium Pij V. communiter practicatur in supremis tribunalibus aditis per viam violẽtię, vt si aliàs seruata est forma prædicti decreti Tridentini, motus proprij, aliarúmque Canonicarum constitutionum, ordine non omisso, & iuridicè ab Ordinario processum esse

esse inueniant ; vim nullam fieri appellationi huiusmodi non deferendo, indistinctè declarant. & insuper pro huius quæstionis nostra resolutione vide quamplures doctrinas, & fundamenta adducta per Rotam, cuius decisio literaliter est apposita infrà 3. p. cap. 4. à num. 67.

Igitur in prædicta quæstione, & limitatione tres sunt deducendæ cõclusiones, cum aliis tribus declarationibus pariter deducendis ex resolutione à nobis tradita circa illam altercatam quæstionem, an quando prohibita est appellatio à causa principali, censeatur etiam prohibita à grauaminibus incidentibus, & emergentibus, de qua nos suprà hac 2. p. cap. 6. à num. 42. vbi latè. Ex quibus faciliùs apparebit resolutio ad nonnulla dubia, circa hanc materiam in discursu agitanda.

187 Prima sit conclusio, si in prouisione quorumcunque beneficiorum simplicium, puta; collatione, electione, præsentatione, institutione, seu confirmatione, proceditur sui primæua natura retenta, hoc est, extraiudicialiter; appellationi ab his actibus, tanquam extraiudicialibus, emissæ ab aliquo iudex non deferens, sed ea non obstante, ad exequutionem, & possessionis traditionem deueniat; vim non facit, quam probant Doctores superiùs citati.

188 Hanc conclusionem declara, seu extende, quòd cùm in his actibus appellatio vnum habeat effectum, deuolutiuum scilicet; non suspensiuum, pariter procedat, & habeat locum in his grauaminibus, quæ accidere solent in discursu ipsius prouisionis, etiam si de qualificatis sint. qualificata grauamina voco, quæ vel habent vim diffinitiuæ, vel contineant damnum irreparabile, vel præiudiciales sint principali negotio, secundùm Concilium Tridentinum, & ea quæ latè in eius explicationem congessimus suprà 2. parte cap. 1. nam hoc casu prohibita appellatione in negotio prin. censeri etiam prohibitam ab incidentibus articulis, probauimus latè in dict. cap. 6. in 1. distinctionis membro dict 2. part. à numero 42. cum sequentibus, quia accessorium sequitur naturam causæ principalis, & quia articuli causæ eiusdem naturæ sunt, cuius est causa. & cùm quid prohibetur, prohibitum censetur omne, per quod peruenitur ad illud. de quibus per nos latè in dict. cap. 6. à num. 42.

189 Et illud magis præcipuè vrget, quia quando prouisio est extraiudicialis, singuli eius actus, & articuli de per se sunt necessario extraiudiciales, & sic à nullo tanquam ab actu extraiudiciali appellatio emissa suspendit, & hoc optimè probatur in duabus decisionibus Rotæ, in declaratione secundæ conclusionis infrà adductæ. in quibus ad iudicandam appellationem habere vtrumque effectum, interpositam à quodam legitimo 190
grauamine incidente in prouisione cuiusdam beneficij simplicis, fuit necessarium, vt constaret, in prouisione litem esse introductam, & iudicium formatum, vide infrà à numero 192. vbi dictæ decisiones adducuntur, & num. 215. & suprà.

Secunda sit conclusio, generaliter ab omni prouisione quorumcumque beneficiorum simplicium, in qua proceditur alterata sui primitiua natura, & sic iudicialiter 191
iudicij forma seruata, cum contradictore & causæ cognitione: appellationi interpositæ non deferens iudex, vim facere, declarandum, & possessionis traditionem, omniáque reponenda in eodem statu, quo erant tempore appellationis emissæ, vel emittendæ. quam comprobant Doctores suprà in ista quæstione adducti.

Et istam conclusionem declara, quòd 192
cùm à diffinitiua hoc in casu sit admissa appellatio quoad vtrumque; minimè deneganda est ab incidentibus, seu emergentibus grauaminibus, quando, scilicet, sunt qualificata, vel quia vim habent diffinitiuæ, vel quia damnum continent irreparabile, vel præiudicialia sint causæ principali, quemadmodum in cæteris casibus; secus autem quando qualificata non sint, secundùm Concilium Tridentinum *sessione 24. de reformatione cap. 20.* textus *in leg. 2. ff. de appelatio. recipi. leg. ante sententiam. Cod. quorum appellatio non recipi.* & quæ latè congessimus suprà hac 2. parte cap. 1. Et hanc declarationem probant duæ Rotæ decisiones, altera 265. *libro 3. part. 3. diuers.* alia verò 227. *part. 3. libr. 2. diuers.* vbi appellatio ab incidenti grauamine, nempe; iniusta denegatione termini petiti à quodam oppositore cuidam Capellaniæ, & sic beneficio simplici, & sic emissa à quodam grauamine irreparabili, & iusta, ac legitima in Rota fuit iudicata appellatio, habens vtrumque effectum, inquisito & constito priùs; quòd præfata appellatio esset iudicialis, quia erat prouisionis processus iudicialiter inchoatus, & lis introducta, cùm esset edictum propositum, & facta oppositione, & opposita legitima exceptione, quia erat in proximiori gradu consanguineus ad Capellaniam, allegãdo ad hoc Lambert. *de iure patronatus, art. 9. quæst. 4. princip.* quem nos in id multis in locis superiùs citauimus, de quibus decisionibus mox est tractandum.

193 Tertia ſit concluſio, à prouiſione Parochialium, ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter procedatur; appellationi emiſſæ iudex non deferens, ſed exequutioni ſententiam mittens, vim nullam facit, cùm hoc caſu appellatio non ſuſpendat, ex dict. Trid. motu proprio, & Doctoribus ſuprà, & ex infrà dicendis.

194 Hanc concluſionem declara pariter, quo prima concluſione, vt cùm ſit prohibita appellatio, non quoad vtrumque effectum; ſed ſuſpenſiuum dumtaxat, (vt mox apparebit)minimè admittenda eſt ab incidentibus, & emergentibus in ipſa prouiſione, ſiue iudicialis ſit, ſiue extraiudicialis, ex his, quæ reſoluimus ſuprà hac 2. p.c.6. à num.42. vbi diximus, quòd quando appellatio prohibetur quoad vnum effectum tantùm, cenſeatur etiam prohibita ab incidentibus, ſeu emergentibus, cui adiecimus nonnullas limitationes, quas hîc repetere potes. At verò quando in negotio principali appellatio prohibita ſit quoad vtrumque; tunc appellatio admittenda eſt ab incidentibus, ſeu emergentibus quibuſuis grauaminibus, etiam non qualificatis. quia tunc quodcumque grauamen ſit, iam eſt irreparabile per appellationem à diffinitiua ex Concil. Tridentino *ſeſſ.*13. *de reformatione. cap.* 20. & nos latè probauimus ibi in 2. diſtinctionis membro à numero 8. ad quæ te remitto, & ita confœderandas & conciliandas illas duas contrarias Doctorum opiniones, firmauimus ibi.

195 His ſic propoſitis & declaratis concluſionibus, facillimè deuenies in cognitionem difficultatum, quæ circa hanc materiam accidunt, quarum nonnullas in ſpecie reſoluam. Et primitus ex his, quæ in hac tertia concluſione cum declaratione diximus, cauendum eſt omnino à Hieronym. Gonzal.*num.*223.*&* 224. quem ſimiliter reprobando citaui ſuprà 2.p. cap.6. à num.70. dum dicit,loquendo in Parochialibus,quòd licèt in eis non appelletur, poterit appellari à denegatione termini ad probandum, non admiſſione articulorum, & ſimilibus grauaminibus incidentibus in cauſa, motus ex doctrina aliquorum Doctorum tenentium, prohibita appellatione in cauſa principali, ſic cẽſeri prohibitam in incidente,à me cum aliis in d.c.6. hac 2.p.ad n.70. & ſuprà adductis,quos ibi procedere,& intelligi dixi,quãdo appellatio in principali prohibetur quoad vtrumque effectum. aliqui verò loquuntur in terminis aliquarum limitationũ, quæ communes ſunt omnibus negotiis, & cauſis à iure priuilegiatis, reſpectu ſuſpenſiui effectus, quas ibi probauimus, ſcilicet, in interloquutoria ſuper legitimatione perſonarum, in inordinato proceſſu, in defectu iuriſdictionis, ſeu aliorum defectuum, & nullitatum, & aliis, quibus caſibus permiſſam eſſe appellationem quoad vtrumque, diximus, etiam ſi à principali cauſa prohibita ſit quoad vnum deuolutiuum, nempe; ex nonnullis ex his Doctoribus, quos ipſe Gonzalez citat abſolutè, & indiſtinctè, qui omnino eſt reducendus ad terminos huius concluſionis cum declaratione, vt etiam latiùs adnotaui iam in d.c.6.hac d.2.p.ad n.70. & ſurſum per multos numeros.

196 Illud etiam libet declarare, in quo nimis variè & confusè loquutum fuiſſe Nicolaum Garciam reperio, quomodo negata intelligatur, vel permiſſa appellatio à relatione examinatorum,& electione Epiſcopi ad Parochialem, in quo Nicol. Garcia *de beneficiis 2.tomo 9. p. cap. 2. num.* 240. *&* 242. *&* 246. hoc diuiſit in duas partes, ſcilicet; in reprobatione, ſeu quauis alia relatione examinatorum, vt in illa ſit per conſilium prohibita appellatio quoad vtrumque effectum, deuolutiuum, & ſuſpenſiuum ſimul, vt *ex dict. numero* 242. conſtat. & repetit iterum *in numero* 252. *prope finem.* & in mala electione Ordinarij, quòd in illa appellatio quoad vnum tantùm, ſuſpenſiuum effectum eſt prohibita, de quo *in dict. numero* 246. quibus ita declarat, quod antea *numero* 239. dixerat abſolutè, vt à reprobatione examinatorum non dari appellationem, à mala autem Ordinarij electionem dari.

197 Sed vt tibi clarior iſte articulus liqueat, ſuppono; quòd Concilium Tridentinum *dict. ſeſſione* 24. *de reformatione cap.* 18. dum formam aſſignat Parochialium prouiſionibus, ita dicit poſt medium (nec prædictorum examinatorum, quominus exequutionem habeat, nulla deuolutio, aut appellatio, etiam ad Sedem Apoſtolicam,*&c.* impediat aut ſuſpendat, *&c.*) & in conſtitutione motu proprio Pij V. poſt medium ita legitur (quod ſi Epiſcopus minùs habilem poſthabitis magis idoneis elegerit, poſſint hi, qui reiecti fuerint, à mala electione huiuſmodi ad metropolitanum, *&c.* vel ſi ipſe eligens metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem Ordinarium, vti noſtrum, & Sedis huiuſmodi delegatum, aut aliàs ad ipſam Sedem Apoſtolicam appellare, *&c.*)

Sequitur & facit (hæc tamen appellatio interpoſita interim non impediat, aut ſuſpendat, quominus electio per Ordinarium primo loco facta, interim debitæ mandetur exequutioni, & prouiſus ab eadem Eccleſia

cauſa

causa appellationis huiusmodi pendẽte,non amoueatur,*&c.*) Ecce igitur quanta hæc iura claritate procedunt in amouenda appellatione in prouisionibus Parochialium, vt scilicet; relatio quælibet, siue reprobando,
198 siue approbando; examinatorum Synodalium, quam faciunt Ordinario, eiúsque arbitraria electio mandentur exequutioni,huius virtute possessio Parochialis tradatur, quam nulla appellatio impedit, nec suspendit. Ex quo euidenter colligitur, & apparet, solum suspensiuum effectum esse in huiusmodi appellationibus sublatum.ita comprobant Flamin. Parisius *de resign. beneficij lib.* 8. *quæst.* 9. *numero* 104. Cechus *de re. Ecclesia. cap.*28. *de Parocho n.* 6. *&* 7. Marc. Anton.Genuens. *in prax. Archiepiscop. cap.*65. *numero* 5. Zerola *in pract. Episcop.* 1 *part. verbo, Parochia.* §. 2. *dubio* 9. Hieronymus Gonzal. *de men. alter. glossa* 6. *numero* 163. & idem *in glossa* 9. *in annotat. numero* 209. dicens ibi, ita pluries sensisse sacram Concil. Trident. Congregationem.ex quibus parem vim habet appellatio à reprobatione, quam ab electione, virtute eius facta ab Ordinario,Ioan. Hieronym.Campanill.*diuers. iur.canon. rubrica* 11. *cap.*13. *num.* 476. *post medium.*

199 Et ita minùs rectè loquutum fuisse Nicolaum Garciam suprà in distinguendo hos casus, apparet, qui conuincitur tam ex dict. Doctoribus, quàm ex duabus Rotæ decisionibus, interpretum Concilij Tridentini congestis à Farinacio 4. *part.* quarum altera est 23. in ordine edicta 4. Maij 1592. quæ sic ait (congregatio Concilij censuit, à reprobatione examinatorum dari appellationem ad effectum deuolutiuum à die scientiæ.) altera 256. in ordine, die 7. Augusti 1600. in hæc verba (congregatio Concilij censuit, à reprobatione examinatorum, qui aliquem ex concurrentibus ad Parochialem Ecclesiam vacantem, minùs idoneum renuntiarunt; dari appellationem ad effectum deuolutiuum, non autem suspensi-
200 uum) ergo à reprobatione examinatorum non est prohibita appellatio quoad vtrumque, vt perperam intellexit Nicolaus Garcia *suprà dict. num.*242.

201 Est desuper aduertendum, quòd cùm in Parochialibus non detur appellatio suspensiua, sed deuolutiua dumtaxat, prouisus in possessionem missus interim pendente dict. appellatione coram superioribus ab ea amouendus non est, iuxta dictam constitutionem Pij V. supra relatam; & notant Zerola Cech. Genuens. Gonzal. *vbi suprà*, & Nicolaus Garcia *numero* 246. & idem dicens declaratio Concilij *in dict. cap.*18. *super verb. poterit Ordinarius, versiculo si Episcopus minùs*

habilem, & versiculo sequenti, pro quo facit elegãs Rotæ decisio omnino videnda quam adduxi infrà 3. part. cap.4. à numero 76. vsque ad finem, numero 88. etiam si à iudice appellationis contra ipsum sententia lata sit, qua reuocat primam, & iudicium ordinarij, adhuc ista secunda non est executioni demandanda, nec eius virtute amouendus possessor pendente appellatione, ab hac secunda sententia interposita per ipsum emissa, sed sunt expectandæ exequutoriales ex eisdem authoribus, & Gutierr. *lib.*2. *canon. quæstion. cap.* 11. *numero* 25. *& practic. quæstio. lib.*1. *quæst.* 146. & nos hanc latiùs, & alias similes infrà 3.part. commodiori loco examinauimus, nempe in cap. 4. & ita in terminis pluribus comprobãs fundamentaliter determinauit Rota, vt testatur Farin. *decis.* 537. *tomo* 2. 1. *p. fol.* 98. quam vide ad literam, d. cap.4. num.507.

Quibus proximum est, quærere; an exa- 202
minatoribus deputatis ad concursum Parochialis in relatione discordantibus,appellatio ab electione Episcopi habeat vtrumque effectum, ita vt impediat prouisio beneficij possessionem. In quo partem affirmatiuam amplexus est Hieronym. Gonzal. *d. glossa* 9. *n.* 209. *ad fi.* motus ex sententia sanctæ congregationis, & per Flaminium Parisium *de resignatione lib.*8. *q.* 9. *n.* 104.

Sed contrariam, eodem modo huiusmo- 203
di appellationem suspensiuo carere, veriorem existimo, quoniam Flamin. Paris. illud ait dumtaxat, in vna Vicentina fuisse resolutum, in congregatione Concilij pridie Kalendis Septembris 1570. quòd datur appellatio à mala electione, quam fecit Episcopus, quoties examinatores sunt discordes. Quod non sine magna difficultate potest pro sua opinione Gonzal. inducere. siquidem prædicta Congregatio idem, quod motus proprius, sentit, quo disponitur; vt quomodocumque detegatur mala electio ordinarij, appellatio detur, quod intelligitur de deuolutiua, vt suprà diximus. ita etiam ex eodem motu proprio dicit Ioan. Hieronymus Campanill. *diuers. iur. canon. rubrica* 11. *cap.*13. *num.* 476. *ad finem.* dari ab Episcopi electione in Parochialibus appellationem, sed postmodum dicit intelligendam quoad deuolutiuum tantùm,& hoc etiam loquendi modo vtuntur præfatæ Rotæ decisiones Farinacij suprà relatæ, num. 199. *ibi* (à reprobatione dari appellationem.) quod de deuolutiua ibi declaratur. & sic præfata sententia congregationis, ex quo aliud non aperit; debet de deuolutiua intelligi, non de suspensiua, & referri ad mentem iuris, quam ita intelligendo aliis

rationibus adductis hanc partē contra Gonzal.defendit Nicolaus Garcia *dict. 9. part. cap. 2. sub num. 247.*

204 Imò potiùs inter examinatores discordes potissimum est arbitrium Ordinarij, vt videre est ex his, quæ ipse Garcia *ibi, sub numero 252. versiculo cum autem ipsorum vota, &c.* non enim in culpa est ordinarius, si discordant, sed ex relatione sibi à quolibet facta, quod sibi sanctius sit, & rectius visum fuerit, arbitrabitur. si enim teneretur spectare concordiam eorum, perpetua foret Parochialium vacatio, in maximum animarum, & diuini cultus dispendium, & periculum, vt diximus suprà. & vix prouideret beneficium aliquod cùm spectans laberetur terminus sex mensium, datus ad
205 perficiendum concursum. vel quatuor in reseruatis ad significandum intra illos Romano Pontifici, iuxta eōstitutionem in conferendis, d. Pij V. & sic prouisiones passim ac quotidie deuoluerentur.

206 Deinde disputatur,an dispositio Trident. *dict. cap. 18.* & motus proprij, dum prohibent appellationem suspensiuum à reprobatione examinatorum in Parochialibus,locum etiam habeat in Parochiali iuris patronatus laicorum, quando vnus solus ad eandem est à patronis præsentatus. quo casu non habet locum concursus, vt alibi dicetur, an si iste reprobatus sit ab examinatoribus, possit ab huiusmodi reprobatione appellare quoad vtrumque, ita vt appellatio causet attentata. In quo partem affirmatiuam, scilicet; vtrumque effectum operari, magis me mouet: quia iste ex præsentatione ius habet acquisitum ad Parochialem; & appellatio ab eo recipienda, sicut in habente gratiam informatiuam ad Parochialem,
207 qui si reprobetur, & appellauerit, appellatio suspendit, vt probat Garcia *de beneficijs 6. part. cap. 2. numero 76.* Et quoniam in appellatione ab vno dumtaxat præsentato, & reprobato, non viget ratio impeditiua Concilij, & motus proprij disponentium, appellationem à relatione non impedituram exequutionem, & possessionis traditionem prouiso, quia cùm nullus alter est in examine, nullus est prouisus, & electus, nulli impeditur exequutio, imò ipsa reprobatio, cum sit actus negatiuus, secum trahit exequutionem ex his, quæ Iff. & cæteri *in leg. quod iussit ff. de re iudicata.* & omnes *in cap. cùm cessante. de appellat.* ac ideo nihil mirum, vt ius, quod habet ad Parochialem per suos & legitimos tramites;consequatur. & pro hac doctrina faciunt plurimæ aliæ, de quibus nos suprà 1. part. cap. 6. à num. 33. & 3. part. cap. 13. à num. 74.

Et hæc opinio placet pariter Gonzal. *in* 208
dict. glossa 9. in annotatio. numero 187. vbi testatur de Rotæ decisione ipso patrocinante, in qua fuit iudicatum, talem appellationem causasse attentatum; eandem etiam sequitur Nicolaus Garcia *de beneficiis dict. 9. part. cap. 2. numero* 245. & sic tenendam, videtur ex horum Doctorum & Rotæ authoritate, pro quo conducunt, quæ nos latissimè congessimus dict. 1. part. cap. 6. à numero 33. & 3. part. cap. 13. à numer. 74. & sequentibus.

Quid autem si in prouisione harum Pa- 209
rochialium peccatum sit in forma, in Concilio Tridentino, & motu proprio descripta,vel quia ius patronatus contemptū fuit, vel quia aliàs in processu interuenit aliqua nullitas. an iudex vim faciat, non deferendo appellationi,tunc emissæ à sententia vel prouisione.In quo affirmatiuè resoluo,quia nulla prouisio pro infecta habetur, & ideo nullam exequutionem meretur, *iuxta l. 4. §. condemnatū ff. de re iudic.* & hanc limitationem extende etiam, & intellige in beneficiis simplicibus ex idētitate rationis, de quo nos latiùs egimus infrà 3. p. c. 9. & ideo hîc omitto, quia copiosè ibi tractatur, quibus casibus nulla reddatur prouisio tam in simplicibus, quàm in curatis, vt tunc appellatio legitima reputetur.

Nunc de aliis violentiis, quæ in appella- 210
tionibus à beneficiis simplicibus accidunt, tractemus; & imprimis an committatur ab ordinario non deferente interpositæ ab eo, qui ad examen vocatur. Et breuiter respondetur, in hoc casu nullam vim esse, siquidem præsentati, seu electi, vel nominati à quibusuis Ecclesiasticis personis, etiam Sedis Apostolicæ Nunciis, ad quæuis Ecclesiastica beneficia non instituantur, nec confirmentur, nec admittantur etiam prætextu cuiusuis priuilegij, aut consuetudinis, etiam ab immemoriali tempore præscriptæ, nisi fuerint priùs à locorum ordinariis examinati, & idonei reperti, & nullus appellationis remedio se tueri possit, quominus examen subire teneatur. Ita disponendo decreuit sacrum Concilium Tridentinum *sessione 7. cap. 13.* & obiter Nicolaus Garcia *de beneficijs 9. part. cap. 2. numero* 243. quod etiam intellige in Curatis, ex 211
verbis Concilij ibi (ad quæuis Ecclesia beneficia) & vide Cardinalium declarationem ibi circa v. instituantur, *&c.*

Cæterum dubitatur, an à reprobatione 212
examinatorum in beneficiis simplicibus,appellationi emissæ sit deferendum, tamquam suspensiuum habenti. In quo Garcia *suprà num.* 244. referens Gonzal absolutè dicit

cit ſine diſtinctione appellationem vtrumque habere effectum. Sed Gonzal. *in d. gloſſ. 9. num. 184. cum ſeqq.* non magis in genere locutus eſt, ſiquidem cum deciſione Rotæ *10. num. 2. part. 2. diuerſ.* ait, quòd datur appellatio à mala relatione, & grauamine examinatorum, in non approbando aliquem ex oppoſitoribus ad beneficium patrimoniale, & ad Tridentinum *ſeſſione 24. de reform. dict. cap. 18. verſiculo nec prædictorum examinatorum, &c.* reſpondet, prædicta deciſio, vt procedat in parochialibus, non autem in beneficiis ſimplicibus patrimonialibus, quæ remanent ſub diſpoſitione iuris communis. & ideo nos, vt ab eo non recedamus, de quo in prima & ſecunda concluſione ſuprà, ad quos omnino hanc doctrinam reducere, & intelligere debemus, vt admittatur quoad vtrumque, quando prouiſio iudicialiter, & in contradictorio iudicio fit, prout frequentiùs ſolent huiuſmodi patrimonialia beneficia prouideri, ob varias filiorum obiectiones, exceptiones, & contradictiones in ius deductas, aut quoad vnum & deuolutiuum duntaxat effectum; quando extraiudicialiter proceditur, iuxta d. c. *conſtitutis el 2. de*
213 *appella.* & alia, quæ ad primam concluſionem adduximus, quia examen ſui natura eſt actus extraiudicialis, vt in princ. huius capitis latè probatum eſt n. 3. & n. 6.

214 Sicut aliàs ipſe Hierony. Gonzal. ibi num. 180. nimis abſolutè, & in genere dixit; admitti appellationem, & tamen deciſio, quam allegat, limitatè procedit. Siquidem dicit ipſe, quòd ſi de tempore vacationis vnus ex filiis patrimonialibus eſſet abſens in longinquis partibus, Curia, vel quouis alio loco remoto, & eius procurator, cuius nomine ſe oppoſuit; peteret ſecluſa fraude terminum, & dilationem competentem ad certiorandum d. abſentem, vt accedere poſſit perſonaliter ad examen in caſu, quòd ordinarius vel nolit, vel non poſſit remittere examen ad locum, quo abſens degebat, aliàs appellabit: dictus ordinarius denegando expreſsè vel tacitè ad vlteriora procedat, quòd omnia geſta poſt d. appellationem eſſent attentata, & nulla, prout reſolutum eſt in vna Capellaniæ Conchenſ. 18. Octobris 1569. *num. 1. 2. & 3.* & per totam *lib. 3. p. 3. diuerſ.*
215 in qua deciſione ideo illa appellatio fecit attentata, in prouiſione illius ſimplicis Capellaniæ, quoniam reperiere Domini de Rota, in ſecundo caſu fuiſſe litem formatam tempore appellationis, & litem cœptam & introductam, & ſimul à legitimo grauamine præiudiciali & irreparabili, vt expreſsè conſtat ex d. deciſione. Quod iterum dixit Rota in alia deciſione *227. p. 3. lib. 2. diuerſ.* cuius non meminit Gonzal. ibi, qui quidem tacuit cauſam eſſentialem, quæ reddidit illius ſimplicis beneficij prouiſionem appellabilem. & eundem ibi cautè legas *à num. 175. cum ſeqq.* quia loquitur in beneficiis ſimplicibus, vt conſtat ex Doctoribus ab eo citatis, & declarat ipſemet ibi *num. 184. & ſeqq.* excepto num. 187. quia ibi loquitur in parochiali ſpeciali ratione, de qua nos ſuprà, & num. 183. quod poteſt etiam in parochiali intelligi, vt inferiùs latiùs.

Dubitatur inſuper, ſi is qui ſemel ſuo be- 216
neficio, aut præbendæ renuntiauit, & ob ſuam nimiam peritiam, puta; maximámque Eccleſiæ vtilitatem, vel aliam demum iuſtam cauſam mouentem electorem, iterum velit ad illud, ſeu illam eligere; an poſſit appellari, quominus eligatur. Pro cuius re- 217
ſolutione breuiter ſuppono, quòd licèt renuntians ſuo beneficio non poſſit ad illud redire, repetere, nec regreſſus dari, Craueta *conſ. 511. num. 3. & conſ. 856. num. 12. conſ. 959. num. 1.* Iacobus Ermil. *conſ. 92. num. 1. & ſequentibus, & conſ. 100. num. 4. & conſ. 121. num. 9. 11. 12.* Gigas *conſ. 20. num. 10.* Menoch. *conſilio 187. num. 87. volum. 2.* Naua. *in cap. acceptæ oppoſitione 7. num. 10. cum ſeqq. de reſtitut ſpolia.* Cardinal. Pariſ. *conſ. 69. titul. 21. num. 3.* idem Pariſ. *conſ. 5. num. 165. volum. 4.* Rebuff *conſil. 36. num. 12.* Cephal. *conſ. 137. n. 56. & conſ. 284. num. 6. & conſ. 192. num. 16. & conſ. 127. n. 17.* Grabi. *conſ. 127. num. 6. volum. 1.* Socinus Iunior *conſ. 94. num. 31. & conſ. 129. num. 1. volumine 3.* renuntiantibus ſiquidem actiones 218
ſuas, non eſt dandum ad illas regreſſus, *c. ille 23. quæſt. 4. l. 1. §. qui ſemel, ff. de ſucceſſorio edicto, l. poſtquam Cod. de pactis, l. quæritur §. ſi venditor, ff. de ædilitio edicto cap. ſiquis Epiſcop. diſtinctione 92. cap. dudum 18. quæſt. vlt. cap. deniq. 6. quæſt. 3.*

Adeò vt renuntians electioni de ſe factæ, 219
non poteſt appellare, quominus electores de nouo alium eligant ad illud beneficium, cùm iuſtiſſimè poſſint, nec ſic appellans auditur, text. eſt *in cap. cùm inter R. 16. in ordine de electione.* ibi, Nos attendentes, quòd ex conſenſu compoſitionis receptæ ius, ſi quod ſibi competierat, R. Senior amiſiſſet, ac per hoc, ne Monachi ad electionem procederent, de iure minimè appellare potuiſſet, cùm niſi quorum intereſt, audiri non ſolent appellantes, appellationem illam diximus legitimam non fuiſſe, vnde per eam electio non potuit impediri, *&c.*) Flamin. Pariſ. *in reſignatione benefic. lib. 1. q. 13. num. 20.*

Tamen ſi electores velint eum iterum eli- 220
gere ad beneficium ſemel renuntiatum, aliqua cauſa moti, bene poterunt, vt docet Anchara. communiter receptus *in d. c. cùm inter*

Ro. num.1. de electione. cùm in iure non prohibeatur, argumento *l.illam C. de collationib.* adeò vt ipse non potest appellare, quominus de nouo iterum eligatur. Anchara.*dict. cap.cùm inter Ro.d.num.1.* vbi etiam alij, & vt valde notabile dicit, & reputat Flamin. Paris. *loco proximè citato num.21. & 22. & n.23.* dicit cum Ancharan. *in cap. per suas numer.4. & 5.* locato, quòd si contigerit eundem de nouo eligi, potest huic secundæ electioni consentire.

221 Et præfata doctrina maximè procedit, cùm ille sic renuntians possit beneficium resignatum habere, & repetere ex noua causa accedente, prout si data vacatione posset se iterum de nouo opponi, ad illud præsentari, eligi, ex noua postulatione, confirmatione, seu collatione,glossa communiter recepta *in cap. ad nostram el 2. verbo probarent, versiculo si enim aliquis, de iureiur.* Doctores *in cap.2. de renunt.* vbi Abb.*num.1.2.nota.* Anton.de Butrio *num.4.*quod ita quotidie practicari, affirmat Flamin. Paris. *d.cap.13.num.*
222 43.*& seq.* qui *num.51.*cum pluribus aliis hoc limitat, vt non procedat in renuntiante ob crimen aliquod, quod nota,quia de iure satis probabile est.

223 His & proximum est, quærere, an appellatio emissa à sententia, qua Canonicus, vel alius elector, suspenditur à voce actiua, & passiua, vtrumque habeat effectum, ita vt ea pendente, possit Capitulum, seu Collegium ingredi, ibidémque suum suffragium præstare; in quo negatiua pars videtur probari, *ex cap.15.is cui §. fin.de sententia excommun. lib.6.* ibi, sicut excommunicatio, sic ab officio vel ab ingressu Ecclesiæ lata suspensio, aut ipsius suspensio per appellationem subsequentem, minimè suspenduntur, *&c.*) & idem probatur *in cap. ad hæc quoniam de appellat.*

224 Sed contrariam sententiam verissimam esse de iure, rectè defendit Manuel Rodrig. *in quæst. regul.1. tom.quæst.29.art.5.* & melius hinc inde multa adducens fundamenta, insignis Nauarr. *consil.8.per totum lib.1. folio 29. & 30.* qui respondent ad præfata iura, quòd illa sola suspensio effectum habeat, etiam non obstante appellatione, cuius violatio inducit irregularitatem, ex mente *d. c. is cui, & c.is qui*, iunctis glossis. at sola violatio suspensionis ab officio diuino, & sacramentis, duntaxat facit quem irregularem, cuius naturæ hæc nostra à voce actiua & passiua non est, secundùm glossam communiter receptam *in dict.§. fin. dict. cap. ad hæc.* quæ gloss. relatis Inno. & Hostiens. concludit prædictum §. non habere locum à beneficio, vel perceptione fructuum,quæ pœna maior est, quàm suspensio à voce actiua & passiua,quia vt dicit gloss. illum §. non procedere, nisi in suspensione ab spiritualibus,quæ ligant animam, cuius non est naturæ nostra suspensio, cùm ea obstante possit exercere omnia, diuina officia ministrare, & recipere omnia sacramenta, & sicuti vsus pallij suspensio, & à Pontificalibus, quæ magis suspensioni ab officio videtur adhærere, & tamen suspenditur per appellationem legitimè subsequutam,secundùm Panormi.communiter receptum *in dict.cap.adhæc primo notabili,* ita cùm præfata iura in spirituali suspensione, cuius 225
violatio inducit irregularitatem, procedant tantùm; ad nostram suspensionem minimè esse trahenda tanquam diuersam, sicuti nec ad illam, qua alicui interdicitur ingressus possessionis agri, vel beneficij, vel collationis eius, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam, in qua appellatio legitima eius effectum suspendit,vt & omnes notant communiter *in dict.§. fin.& dict.cap.adhæc.*& firmant etiam Manuelis Rodriguez latiùs ac vtiliùs Nauarrus *dict.cons.*8.concludentes appellatione non obstante posse suffragium præstare.

His & illud accedit, si contra volentem 226
votare in Capitulo, obiiciatur aliqua exceptio incapacitatis, vel quæuis alia exclusiua à suffragio, propter quam reiiciatur, ne tunc tempus labatur, quia fortè probationes præ manibus non sunt; inquit Azeued. *in additio.ad Cur.Pisa.lib.2.cap.4.num.11.* alios referens in hoc casu, admittendum esse ad suffragium cum clausula, si & in quantum de iure valeat,nec nocebit comminationi,si postmodum certior fiat obiectio, vt per Ab. *in cap. Cumana de electione.* Cepola *cautela* 232. & idem Azeued. *in l.2. num.12. & seq. titul.7. lib.3. recopilat.* an ab eo quod facit, & 227
decernit maior pars Capituli, appellationi emissæ si non deferatur, vis fiat. Negatiuè respondent text. *in cap.1. & cap. ex ore de ijs, quæ fiunt à maiori parte capi.* imò ea non obstante, nec contradictione minoris partis, omnino exequendum esse: *vt in dict. cap.1.* ibi,appellatione remota prævalet semper, & suum consequatur effectum,quod à maiori, & saniori parte Capituli fuerit statutũ,*&c.*) *& in dict.cap.ex ore,* ibi, nos attendentes, sibi de iure non potuisse competere, vt per appellationem ob id interpositam, communem ordinationẽ Ecclesiæ impediret.) quod adeò procedit, vt etiamsi probatio iustifica- 228
tionis incontinenti offeratur, nihil obstat executioni tres, & elegantes reddit rationes Immola *in dict.cap.1.colum.1. & 2.* & iterum *in cap. cùm inter canonicas colum. penult. in fin. cum seqq de electione,*contra Innocent.*in dict.*

cap 1.

cap. 1. *prior*, quia in extraiudicialibus non fuit obiectus contradictionis vel exceptionis legitimæ, etiamsi illius fiat oblata probatio; quia extraiudicialia non suspenduntur appellatione. tum etiam, quia cùm procedendum sit hoc casu appellatione remota, tollitur facultas iustificandi appellationem, per probationem oblatam ad impedimentum. tum etiam quoniam cùm sit interim præsumptio pro factis à maiori parte, nihil obsit d.oblatio, quas rationes comprobans Azeued. *in additio. ad Curiam Pisan. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 12. sequitur etiam aliis ad id citatis.

Sed quoniam in electionibus factis à Capitulo circa beneficia Doctoralium, Magistralium, & similium, iuxta Bullam Sixti IV. & motum proprium Leonis X. quas adducit ad literam Nicol. Garcia *de beneficijs* 5. *part. cap.* 4. *à numer.* 168. eásque optimè declarat, & multa dubia frequentia circa earum præbendarum electiones agitat, & resoluit, & ideo te ad illum, & per eum allegatos libenter remitto, quoties id necessitas suadeat.

229 Vnum tamen non omittam, de quo iam non parum dubitari vidi, de controuersiis occurrentibus circa electiones huiusmodi, nempe; an aliquis oppositor sit inhabilis, an concurrant in eo qualitates à iure illis requisitæ, gradus, seu etiam ordinis, vel aliqua alia exceptio, seu subiectio, seu recusatio apposita contra personas eligendi, vel electorum, quis ad cognoscendum de eis debeat esse iudex, an solus Episcopus, an cum Capitulo simul.

230 In quo breuiter resoluo, huiusmodi cognitionem ad solum Episcopum pertinere, quemadmodum quando occurrit aliqua alia lis, super electionibus, quia vti ordinaria sibi competunt actus iurisdictionales, quos non possunt capitulares exercere, cùm iurisdictione careant, quæ omnino necessaria est in litibus exercendis. Pro quo facit expressè Concilium prouinciale Compostella. *actione* 2. *decreto* 34. vbi habetur, quòd Episcopus solus, vel eius vicarius declaret, & iudicet electores inhabiles, & eligendos ad Doctoralem seu Magistralem præbendam, seu scripturæ, & in concordia confirmata
231 per Pium V. declaratur, vt hoc ita procedat, nisi in contrarium sit alicuius Ecclesiæ consuetudo, vt in harum inhabilitatum cognitione, & determinatione concurrere debeant Capitulũ, & Vicarius Generalis, quia vbi hæc viget consuetudo, ipsa seruetur, & sic Capituli debet adesse consuetudo ad huiusmodi iurisdictionem acquirendam. Probatur etiam ex ratione text. *in cap. à collatio-*
232 *ne, de appellat. lib.* 6. vbi à collatione beneficij, quam communiter per Episcopum, & Capitulum factam fuisse proponitur, non ad ipsum Episcopum, si in ea vt prælatus interfuit, sed ad superiorem appellandum est, aliàs si vt canonicus interfuisset in ea, posse appellari licitè ad eundem per quem, ita etiam Abb. *in cap. dilecti* 66. *el* 3. *numer.* 17. *de appellat.* Cardin. Iacobat. *tract. at. de conf. lib.* 10. *art.* 1. *sub num.* 8. *tomo* 13. *part.* 1. *fol.* 351. Euerar. optimè *in locis legali. in loco de tanquam num.* 8. *versiculo sextò facit fol.* 696. multa adducens in propositum Escacia *tract. at. de appellat. quæst.* 8. *à num.* 60. *& num.* 92. & comprobatur ex eo, quod dicit Bartol. *in l.* 1. §. *siquis in appellatione ff. de appellatio. & in l. si quando num.* 1. *Cod. eodem.* Franch. *in rubric. numer.* 38. *de appella.* Barbatia *tract. at de præstant. Cardin. quæst.* 1. *num.* 32. *tomo* 13. *part.* 2. Henri. Boër. *singula.* 9. *titul. de appellat. fol.* 203. *tomo* 1. Guido Papæ *tract. at. de appellat. quæst.* 36. *num.* 33. *tomo* 5. *fol.* 58. Craucta *de antiq. temp. rubrica antiquum in præscriptione sub numer.* 34. *tomo* 17. Brædedorius *tract. atu de appellat. p.* 1. *titulo* 10. *verbo Regibus colum.* 167. Esca. *de appellat. quæst.* 16. *limit.* 5. *num.* 9. Contar. *in l. unica limit.* 3. *num.* 11. *C. si de moment. poss. fol.* 270. Ruginell. *tract. de appellat.* §. 2. *cap.* 2. *num.* 19. dicentes, quòd Rex sententians tanquam 233
Comes, appellatur ad Ducem, vel alium superiorem Comitis, & idem de duce iudicante vti præside, quia quando vna persona gerit vicem duarum, potest ab eadem, ad eandem appellari.

Prout quando iudex à quo gerit etiam 234
vicem iudicis ad quem, qualis est legatus in partibus, qui ex priuilegio habet facultatem cognoscendi etiam causas appellationum interpositarum ad Papam, & sic appellans à legato, potest ad eundem redire, tanquam iudicem ad quem, ita Felin. *in cap. gratum sub num.* 10. *limit.* 8. *de officio delegati.* Aufrer. *in additio. ad Capell. Tholos. decisione* 194. *an pars grauata sub num.* 4. *fall.* 8. Escacia *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 2. *num.* 66. Anton. Gabri. *commun. conclus. lib.* 2. *titul. de appellat. conclus.* 2. *limit* 8. *num.* 22.

Cuius rei rationem ibi. Iterum aliam red- 235
dunt rationẽ Doctores superiùs citati communiter cum glossis relatis; quia quando prælatus adest vt ordinarius iudex, semel vsus est iurisdictione, ac ideo iterum de causa non potest cognoscere, ne dentur duo gradus in vna & eadem persona, & iurisdictione, contra text. *in cap. secundo de consuetudine lib.* 6. *& l. eos Cod. de appellati. cum vulgatis*, sed Episcopus in huiusmodi electioni- 236
bus assistit vt Prelatus, & non vt Canonicus. tenet expressè Nicolaus Garcia *de benefic. d. p.* 5. *cap.* 4. *num.* 224. ergo actus iurisdictionales,

nales, & in quibus iudicialis processus requirendus est in prima instantia, ad ipsum duntaxat, vel eius vicarium pertinere debebit duntaxat, cùm tunc ab ipsis actibus emissæ appellationi sibi non pertineat cognitio,ex d.iuribus.Et hanc opinionem aliis ad eam applicatis fundamentis, veram reputat, & resoluit Nicolaus Garcia *loco proximè citato à numer.* 214. *cum seqq.* vbi etiam respondetur ad illam difficultatem,quæ resultat ex eo,quòd electio simul pertineat ad Episcopum,& Capitulum,quòd ex hoc non possit inferri ad actus iurisdictionales, vt latè per eum.

Quod scire, non parui est effectus, nam cùm solet frequenter appellationem emitti à declarationibus huiusmodi habilitatis, qualitatis, & recusationis, ac similium, & cùm pro eius delatione aditur Curia suprema, constito de defectu iurisdictionis, qui facit nullitatem,rectè declarant,vim fieri,& reponi,vel saltim tertium genus.

237 Vnum porrò in hac materia scire, est necessariũ,in quo passim aduocati errant conficientes appellationes, quibus inserunt aliquas obiectiones,crimina,vel defectus contra personas eligentium, eligendi, seu electi, non attenta, imò neglecta forma tradita *à c.vt circa 4.in ordine de electione lib.*6. qui ita disponit: vt circa electiones, postulationes, & prouisiones Ecclesiasticas, viam malitiis (prout est possibile) præcludamus, ne diutius periculosè vacent Ecclesiæ, vel personarum,dignitatum,& aliorum Ecclesiasticorum prouisio differatur, edicto perpetuo prouidemus; vt si quando aliqui electionibus, postulationibus, vel prouisionibus se opponunt, proponendo aliqua contra electionis, postulationis, seu prouisionis formam, aut personam eligentium, vel electi, siue illius, cui erat prouisio facienda, siue facta, & propter hoc contigerit appellari, appellantes in instrumento publico, seu literis super appellatione confectis, omnia, & singula exprimant, quæ in formam intendunt obiicere, vel personas, coram personis authenticis, aut persona, quæ super hoc testimonium perhibeant veritati, corporali præstito iuramento, quod credunt ea, quæ sic exprimunt, esse vera, & posse probare, *&c.*) qui insuper ad alia pergit. Eadem etiam constitutio expressè renouatur, declaratur, extenditur, & confirmatur aliis pluribus canonum decretis, ex text. *in cap.is qui* 19. *in cap.qui contra* 20. text. *in cap.constitutio.*41. *de electione lib.*6. text. *in clem. constitutionem vt circa de electione.* eius etiam meminit, & decidens Rota *decisio.*261. *de exceptio.& 269.de appell.in antiq.* Doctores communiter *in l.*1.*ff.de lib.*& post Euerar.& Doctores infrà citandos, Nicol.Garcia *de benef. 3.p.cap.3.à num.*71.*cum sequentibus,* vbi plurimos allegat.

Adeò vt præfatum iuramentum de ne- 238
cessitate requiritur, vt fiat corporali tactu Euangeliorum, non autem aliter, satisfit illius constitutionis formæ, & intentioni. ita expressè per iura probant communiter glossæ, & Doctores in eis. Doctores etiam expressè,præcipuè Ias. *in l.*1.*ff.de liberis & posth.* gloss. *in clem.*1. *de hæret.* not. Antonius Corsetus *in singularibus suis singulari* 270.Euerar. *in locis legali.loco ab effectu eorum,quæ simul requiruntur ad ea, versiculo hinc etiam est quod si ad validitatem Ecclesiæ,&c.* aliàs iuramentum aliter præstitum nullum est, & non valet, vt 239
vltra supradictos probat gloss.1. *in princip.* §. *item sacra.de pace iuramento firm.* Bartol.*in authent.sacram.puberum num.*7. Bald.*num.*7. Salicetus *columna* 2. & alij posteriores ibi sequuntur, *Cod. de rescind. vend.* Anton. Gab. *commun.conclus.lib.*2.*tit.de minoribus conclus.*5. *à num.*34. vbi latè declarat complures ad id adducens *cap.laudabile.* vbi Abb. *in* 2.*nota.de frigi.& malefic.* Simoncel.*in tractatu de decretis lib.*3.*titul.*8.*num.*187. vbi post alios dicit, de consuetudine hodie non seruari tactum Euangeliorum, vel aliarum sacrarum Scripturarum,vt statim dicemus;qui quidem,& Antonius Gabriel latè prosequuntur hunc articulum, & materiam, præcipuè respectu minorum iuramento firmantium alienationes, vbi requiri de iure iuramentum corporale,vt Simoncellus vbi proximè.

De consuetudine tamen nõ requiritur ta- 240
ctus Euangeliorum,vel sacrarum Scripturarum, sed sufficit tactus cuiuscumque libri, vel tabulæ, secundùm glossam *in authentica insiuran. quod præstatur ab his,verbo quatuor, & in* §. *item sacram.* gloss.1. *titulo de pace iura. fir.* Immola *in cap. cùm contingat,de iureiur.* Abb. *in cap.fraternitatis, verbo & aduerte.* & ibi Felin.*versiculo in gloss.fin.* Abb.*in cap.fin.*2.*not.de iur.calum.* Guid.Papæ *quæst.*35. Iacob. Butr. *in d.authentic.sacram.puberum in* 3.*quæst.* & ibi Alber Rossa. & ibi Bald.& Salic. 3.*q.* Isernia *in* §.*item sacram.* Alberi.*versiculo in hac gloss.*& ibi Præpos. & Afflict. *numer.*21. Anton. Gabriel. *lib.*2. *commun.conclus.tit.de mino.concl.*5. *num.*36. sequitur Simoncellus *d.tract. de decretis lib.*3.*tit.*8.*num.*188.

Quæ consuetudo limitatur, vt procedat, 241
quando in dispositione requiritur iuramentum corporale, secus verò quando iura expressè dicũt, quòd interueniat tactus Euangeliorum, Petrus de Ancharan. *in d. c.vt circa versiculo item nota.* Cardinal *in clem.*1.§.*porrò in* 4.*quæst.de hæret.*Felin.*in d.c.fraternitatis,*

loco

loco proximè allegato, sequitur Anton. Gabriel. *d. conclus. 5. num. 37.* quæ nota ad intellectum *d. c. vt circa*, & aliorum.

242 Quæ iura procedunt non solùm in electionibus, sed generaliter in prouisione beneficij, vt eis patet expresse. hinc igitur deinceps præ oculis habe illius constitutionis formam, quando aliquos defectus, vel crimina contra aliquem opposítorem, vel conferentem velis obiicere, quia vidi periclitari tres appellationes emissas in tribus electionibus Doctoralium, cùm ad hanc nostram Curiam supremam pro earum delationibus processus adducti fuere; nam cùm ad obtinendum auxilium Regale, principale fundamentum sit appellatio, illa verò quæ peccat in forma, nulla est, & pro infecta, seu non emissa habetur, facillimè iustéque vim non fieri declarabitur, iuxta ea, quæ inferiùs dicenda sunt 3. parte cap. 9. à principio.

Hæc tamen constitutio non ita absolutè procedat, quin aliquas limitationes patiatur, quarum seriatim nonnullas annectam.

243 Et prima sit, constitutio felicis recordationis Gregorij Papæ prædecessoris nostri edicta in Concilio Lugdunen. formam exprimens, secundùm quam ab his, qui in electionibus, postulationibus, seu prouisionibus se opponunt, debeat appellari, locum sibi non vendicat, nisi solùm cùm in his extra iudicium appellatur, quando verò in iudiciis in huiusmodi negotiis appellari contingit, anteriora iura (cùm per eam mutata non fuerint) obseruari oportet. Ita præscriptis verbis probat text. (in declarationem *cap. vt circa*, edictus) *in cap. constitutio. 41. in ordine eodem titulo de electione*, qui, vt vides, disponit, quando in prouisione beneficiorum proceditur propria natura retenta, & sic extraiudicialiter, etiam procedat *d. cap. vt circa*, si autem lis cœpta est, & processus formatus, tunc appellatio, & obiectio formantur à iure communi.

244 Secundò limita, vt præfatæ constitutionis forma vti excusatur in opponendis prædictos defectus, & crimina contra personas electi, eligendi, vel eligentis, aut formam electionis, ille, qui aliàs non astringitur ad præfatorum defectuum probationem, vel quia sint defectus notorij, vel resultantes ex confessione partis, vel ex sententia, iuxta text. *in cap. fin. de cohabitatione cleri. & mulierum*, vel quia aliàs legitimè probati sunt, text. *in clem. constitutionem §. fin.* ibi, probationem tamen factam super his per aduersarij confessionem, vel aliàs legitimè, non infirmat, *&c.*) vel quando non opponenti, sed aduersario incumbit eorumdem probationis onus, ita probat Bonicontus *in tractat. de appellat. tomo 5. inter tractatus nouissimorum Doctorum num. 26. versiculo scire autem debes*, & iterum & meliùs inferiùs *versiculo 4. quæro an sufficiat*, vbi alios ad id allegat.

Nam cùm ad euitandas calumnioſas ex- 245
ceptiones, requiratur illa forma iuramenti continentis, quod credunt ea, quæ si exprimunt esse vera, & se posse probare, *&c.* vt ex d. iuribus constat, in supradictis casibus nimirum cessare, quoniam licèt forma specifica sit adimplenda, & non per æquipollens, iuxta notata *in l. 1. ff. de liberis, & posth.* tamen quando forma requiritur propter 246
certum finem, & certum effectum, sequuto fine, & effectu, per æquipollens satisfit formæ, & principali legis intentioni, ita tenet Rota apud Farinacium *decisione 272. à numer. 19.* vbi plures authoritates adducit Flamin. Paris. *de resignan. benefic. lib. 11. secundo tomo quæst. 13. à num. 35. vsque ad 39.* vbi infinitos allegat.

Aliam etiam limitationem deduces ex 247
text. *in dict. clem. constitutionem*, vbi de materia apud repetentes, & glossam inuenies. alias plures, & declarationes, seu annotationes ad præfata iura poteris exactiùs videre apud D. Bonicontum *in dict. tractatu de appellatio. per totum*, qui integer duntaxat continet huiusmodi appellationes in beneficialibus causis, vbi de materia multa inuenies, vltra glossas, & ordinarios in d iuribus, vbi d. Bonicont. *in quæstione 1. versic. ad quæstiones igitur veniamus*, resoluit post alios, quòd si sic appellans omittit d. formam in casibus, quibus tenebatur ea vti, licèt sit intra terminum ad appellandum, non potest aliam appellationem iteratò proponere, seruando 248
formam in ea, quia iam ex prima aduersario erat ius quæsitum, iuxta text. *in d. clem. constitutionem §. penult.*

Nunc & illud, de quo iam vidi dubitari 249
examinemus; an oppositor ad beneficium vacans, siue curatum, siue simplex, qui se intra terminum edictorũ oppositit, & dum intra illud voluerit ire ad se subiiciendum examinationi, ei legitimum impedimentum superuenit, vt locum examinis adire non potuerit, vel in itinere, vel ob aquarum inundationes, vel quia aliàs ei transitus fuit impeditus, puta; propter pestem, aut graui infirmitate est detentus, & is, vel eius procurator petit dilationem ab ordinario, & à denegatione appellationem emisit, an ei deferendum esse, omniáque postmodum subsequuta, vt attentata reponenda; declarandum sit in supremo prætorio per viam adito violentiæ, in quo breuibus affirmatiuè respondetur.

Nam

250 Nam licèt declaratio Cardinalium circa d.c.18.Concil.Trid.*ſeſſione* 24.*de reformat.*in hæc diſponat: Epiſcopus, vacante Eccleſia propoſuit edicta ex hoc capite, & infra decem dies quatuor comparuerunt,qui adſcripti fuerunt iuxta formam Concilij; ſed in die pro concurſu, & examine deputato, ex ipſis quatuor duo tantùm comparuerant, qui examini ſe ſubiecerunt, & idonei reperti ſunt; dubitatum fuit, an examen prædictum ſubſiſtat, ex quo duo alij adſcripti non fuerunt examinati,congregatio cenſuit,ſubſiſtere, quia verba Concilij intelliguntur, quatenus veniant ad examen, aliàs in poteſtate vnius eſſet nolle venire, impediréque, ne vlteriùs procederetur,*&c.*)

251 Tamen eadem congregatio ſuper eodem decreto, *verbo per edictum publicum,* ita quærit (an vno comparente,poſſit prorogari terminus, & proponi aliud edictum? Congregatio cenſuit, aliud edictum non eſſe proponendum. Sed ille, qui comparuerit, examini ſubiiciendus, & ſi idoneus repertus fuerit,eidem beneficium eſſe conferendum, niſi qui deſcripti fuerint excuſent ſe legitimo impedimento detineri, quominus valeant ad concurſum accedere, tunc enim poterit Epiſcopus legitimè terminum prorogare, *&c.*) cuius etiam mentionem fecit Nicolaus Garcia *de benefic.9.part. cap.2. à numer.*214.

252 Et ita Concilium Compoſtellanum prouinciale *actione* 2. *decret.* 32. loquendo in prouiſione prębendarum Doctoralis,& Magiſtralis, in hæc diſponit (nullus tamen ad electionem de eo faciendam admittatur,niſi ad examen prædictos actus publicè fecerit, aut morbo ſontico laboret, quem ſufficienti teſtimonio coram Epiſcopo, aut eius Vicario comprobare teneantur.)

253 Igitur vbi adeſt legitimum impedimentum, terminus competens prorogandus eſt, quoniam legitimè impedito nõ currit tempus *l.vt perfectius Cod.de anna.excep.* Crauetta *conſil.*271.*col.*2. Menoch. *conſ.*38.*num.*35. *volum.*2. Riminal.*conſ.*21.*num.*29.*lib.*1. Ripa *in tractatu de peſte in* 3.*p.quæſt* 6. Hieronym. Preuidon. *in eodem tractatu de peſte verſic. vidimus.* Pariſius *conſ.*143.*colum.*1. *vol.*4. Caſſador. *deciſione* 1.*de dilat.* Caputaq. *deciſ.*73.

254 *part.*2. hinc impeditus reſignatarius propter legitimum impedimentum excuſatur à publicatione facienda de beneficio ſibi reſignato, Roma. *conſ.*433. Felin. *cap.cùm dilecti colum.*2 1.*num.*13.*de reſcript.* Sarner. *de publicand.reſign.quæſtione* 13.*num.*2. Rebuff. *in eadem regula.*

Et legitimè impeditus excuſatur à contumacia,ſi citatus intra terminum non ierit. Butri.*in cap.cùm dilectus num.*26.*de dolo.*Boër. *deciſ.*40. *num.*4. idem Boër. *conſil.*60. *num.*1. *lib.*10.Pedem.*deciſione* 20. Socin.Iunior *conſilio* 120. *num.*2.*vol.*3. Bertran. *conſ.*15.*n.*12. *volum.*2. nam impeditus non dicitur negligens, *c. quia diuerſitatem de conceſſione præbendæ.* Staphileus *de literis gratiæ ſpect. tit.de varijs modis.* Baëca *num.*53. & impedimentum excuſat à mora.Alb.*in tractat.ſta.q.*11.*num.*1. Dueñas *regula* 199. 255

Ac ideo propter impedimentum recedi- 256
tur à forma. Pariſ. *conſ.*32.*num.*11.14. *&* 15. *& conſ.*33. *num.*25. *&* 31. *volum.*2. Crauet. *conſ.*12. *num.*2. Burſat. *conſ.*74.*num.*153. *volum.*1. nec impeditus videtur formæ, ac legi contrauenire. Iaſ.*in l.ſiquis num.*7.*ff.de iuriſd. omni.iud.* Eguid. Boſſ. *in pract.crim. de carceribus fideiuſſor.num.*47.

Igitur cùm legitimè impedito omnia ſibi ſint iura reſeruata, vt ex citatis, & citandis apparet, ſecunda dilatio ei danda eſt, & hæc regulata per impedimentum, & ad id tan- 257
tùm,in quo in prima fuit impeditus, *l.admonendi verſic.quibus ſolis,*& ibi Iacob.& B.2.*colum. de iureiur.* Alexan. *ibi* 3.*nota.* Butriga. *in cap.vltra tertiam de teſtibus.* Paul. Caſtren. *in l.ſi ita ſtipulatus eſſem abs te.ff.de verbo. oblig.t.* Bartol. & Alexand. *in l.fin.ff.de ferijs.* Lanfr. *in cap. quoniam contra verbo dilationes, de probatio.* quia tempus impedimenti non computatur in termino ex ſupradictis; ideo re- 258
gulare eſt, vt dilatio breuis patiatur appellationem,*cap.*1.*de dilation.* Ioan.Andr. *in c.*1. *de dilat.* Bartol. *in l.*2.*ff.de re iudi.* Bald.*in l.*2. *Cod.de Epiſc.audient.* Bertachi.*in reperto.verbo dilatio peremptoria intelligitur, verſiculo* 14. & multò magis à denegatione eius licita erit 259
appellatio, Fulgoſ. *conſ.*165. Cardin. Tuſc. *concl.*399.*num.*4.*tomo* 1. quibus adde ea quæ dixi ſuprà 2.part.cap.1. Et quoniam cùm ex conſilio & motu proprio, declarationibúſque Congregationis ſuprà, non ſit ad examen deueniẽdum, niſi ita demum tranſacto termino edicti, intra quem iſte legitimè impeditus mediante impedimento, reperitur, in forma conſilij peccatur ad vlteriora procedendo eo excluſo, de impedimento conſtito, ac propterea nulliter, & ſic licebit appellare.

Et in terminis noſtræ quæſtionis tenuit 260
Rota in vna Calaguritana beneficij de Branteuilla 8.Martij 1604.vbi cùm quidam P.ſe oppoſuiſſet ad quoddam beneficium patrimoniale vacans.& accedens ad ſe ſubiiciendum examini, fuit prohibitus ingredi in ciuitate Calicat. eo prætextu, quòd eſſet ſuſpectus de peſte, & cùm per ſuum procuratorem peteret dilationem competẽtem, fuit ei denegata, à quo appellauit, & ordinarius

ad

ad vlteriora procedendo contulit cuidam oppositori beneficium, ac eum in possessionem immisit, & cùm dubitaretur, an dicta acta gesta post appellationem essent attentata, & nulla, fuit affirmatiuè resolutum; quam referens sequitur Hieronym.Gonzal. *gloss.9. in annota. numer.* 183. & ita etiam in hoc Gallæco Senatu vim fieri, declaratum fuit in quodam beneficio curato de Nigran. diœcesis Tudensis, ex hoc eodem impedimento, de quo in decisione relata, & ita tenendum est,dum aliàs omnis omnino dolus abfit, & fraus.

261 Quod declara, vt hæc resolutio procedat dummodo sic impeditus reuocationem prætendens, intra terminum edictorum se opposuerit, vt constat ex declaratione, *ibi*, nisi, qui descripti fuerint,excusent se legitimo impedimento,*&c.*) vt constat *ex d. decisione*,& Gonzal.*ibi*.

262 Secundò declara,dummodo impedimentum fuerit probatum, & constiterit ordinario, vt probat dict. Concilium Prouinciale Compostell.*d.actione* 2.*decreto* 32. (aut morbo fontico laboret, quem sufficiēti testimonio coram Episcopo, aut eius Vicario comprobare teneatur, *&c.*) probant etiam Caputaq. *decis.*71. *part.*2. *& l.vltima* §.*illud*,*C.de tempor.appell.l.in except.ff.de proba.* Abb. *in cap. plerumque n.*6. *de rescript. & in cap. transmissa n.*6.*de præscriptio & in cap.suscitatus de rescript.* Angel. *in l.eius num.*2. *C.quorum appellat. non recipian.*Decius *cons.*554.*num.*6. Parisius *consilio* 108.*num* 11.*vol.*4.decis.Pedem.9.*num.*4. Curtius *in l.admonendi numer.*280. *ff. de iureiuran.* Corneus *cons.*56.*lib.*1. Oldral.*cons.*60. *colum.*2 *num.*4.

263 Debet tamen, qui vult prætextu impedimēti se adiuuari, duo probare,scilicet;quòd impedimentum fuerit tale, vt illud remoueri non potuerit, *leg.sed etsi* §.2. *ff.ex quibus causis maior.* Decius *cons.*677.*num.*4. Socinus Iunior *cons.*76.*num.*79.*volum.*1.Craueta *consilio* 270.*num.*2.Gozadi.*consil.*38.*numer.*11. & est Doctorum communis opinio;quia regula vulgaris est impedimentum non excusare, cùm posset remoueri, Bartol. *in l. sed etsi* §.2. idem *in l.quibus diebus.* vbi Socin.Senior 3. *not. ff. de conditio. & dem.* cum aliis à Menoch.*de arbitr.iudic.casu* 118.*& consilio* 1101.

264 *numer.*116.*volum.*1. impedimentum propriè est,cum euitari non potest,non aliter. Paris. *cons.*67.*num.*64.*vol.*3. Flamin.Paris. *de resign. benef.lib.*11.*tom.*2.*qu. fi.*13 *num.*29.

265 Secundum, quod debet probare est; impedimentum allegarum fuisse causam immediatam non faciendi illud, de quo quæritur.Innocent.*in cap.transmissa de præscript.* vbi Felinus *num.*7. Decius 557.*colum.*2.Craueta *cons.*151.*num.*22.Boërius *decisione* 40.*num.*4. Menoch.*d.casu* 128.*ad fin.*Caputaq.*decis*72. *numer.*5.*part.*2.*& numer.*7.refert ita decisum fuisse in vna parochiali Toletana prima Iu- 266
nij coram Achille de Grass. & sic non satisfacit simpliciter probare impedimentum, sed debet quis probare diligentiam suam, quam fecerit pro illo remouendo, *l qui commeatus.* vbi Bart.*ff.de re milit.*text *in cap.fin.de electio.*Alex.*cons.*4.*lib.*2. Afflictis *decisione* 29. *numer.*1. latè Contard. *in repetitio.l.diffamari num.*117.*Cod.de ingenuis,& manu.* Rebuff.*in tract.at.de execut. num.*48. Ceuallus *cons.*304. *num.*123.Crotus *cons.*181.*num.*24.*lib.*3.Natta *cons.*258.*num.*6. & ita fuisse resolutum in Rota in d. parochiali Toletana testatur Caputaq. *d.decis*72. *part.*2. & ita etiam fuit resolutum in vna Lucanen. Abbatiæ coram Thom.de Thanis 16.Martij 1556. teste Puteo *decisione* 8. *sub rubrica de restitut. in integ.* ex ratione scripta, quia non dicitur quis aliquo modo impeditus,si impedimentum potest remoueri.

Qualia autem ad hæc dicantur legitima 267
impedimenta,vide textum *in l.2.cum suis* §§. *ff.siquis cau. dict.l.qui commeatus*,*ff. de re m.lit. cap.fin.de electione.* latè Mascard. *de proba.concluf.*884. optimè per Menoch. *de arbitr. casu* 118 *per totum.*meliùs & magis ad longum Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.*11. *tomo* 2. *q.*13. apud quos,quæcumque quæsieris,circa impedimentorum materiam,inuenies ad refectionem,vltra suprà relatos.

Cæterum circa prædicta nota, quòd or- 268
dinarius in prouisione parochialiū ob eius, & animarum periculum,& præcipuè vacantium in mensibus reseruatis impedito danda est dilatio multum taxata, & moderata, necessaria tamen, & minor, quàm si in aliis causis contingeret impedimentum allegatum; tum ex ratione periculi, de quo superiùs, tum etiam quia parochialium vacantium in mensibus reseruatis, debet fieri concursus ab ordinario intra quatuor menses, à die vacationis, seu saltim habitæ notitiæ, & infra illosmet quatuor menses, mitti 269
literas commendatitias, seu fidem approbationis Romano Pontifici significare, aliàs corruit prouisio, vt constat *ex d. constitutione motu proprio Pij V. versiculo ac illarum etiam quarum collatio, &c.* vt fuit resolutum in vna Toletana beneficij 28. Nouemb.1578. quæ est in impressis decisio 481. *pag.* 1. *diuers.* & tradunt Flamin. Paris. *de resignat. lib.*8. *quæstione* 9. *numer.* 107. Hieronym. Gonzal. *de mens.alter.gloss.*6.*num.*131.*cum sequentibus*, *& suprà numer.* 111. *cum seqq.* & quando alicui 270
actui gerendo, seu celebrando terminus appositus est, dilatio à iudice parti assignanda,

ita limitanda,& regulanda est,vt actus principalis tempestiuè & perfectè celebretur, & ne pereat; ita probant eleganter Bartol. & omnes, *in l.1. ff. de glande legenda.* Menoch. *de arbit.iud.dict.casu* 118.*num*.... & probatur text. argumento *in l.2.§.omnes.* & ibi Petrus de Su. *ff. de iudicijs*, & notat. *in l. quoties Cod. de precibus Imper.offer.* Speculator *titulo de dilatio.versiculo nunc videamus,versiculo sed nunquid.* & Bartol. *in l. fin. de dilat.* Bertachi. *in verbo dilatio noua. versiculo* 38. *& versiculo dilatio etiam versicul.*49. quibus addes quæ nos 4.part.cap.13.à num,62,

271 Sed iam ille me inuocat,qui iam transacto termino edictorum se opponit, petens, admitti ad examen, & concursum, cum iam descriptis, tamen nondum perfectum, & non admissus à denegatione emittens appellationem; an si ei non deferatur, vim fieri,declaretur.Pro cuius resolutione vnum suppono; quòd ille,qui se opponit post terminum ab edicto designatum, re tamen integra, id est, ante factum, & peractum examen, vtique sit omnino cum descriptis admittendus, vt censuit sancta Congregatio in his verbis: An occurrente vacatione beneficij in concursu prouidendi, ad quod intra terminum in edicto præfixum plures sint oppositi, si dicto termino elapso, alter superueniat re integra,debeat admitti;Congregatio Concilij censuit, re integra, esse vtique admittendum.) iuxta quam, & alias Rotæ decisiones, ita resoluit Hieron. Gonzalez *de altern. gloss.9.* §.1. *numer.*115. *cum sequentibus.* & post longam hinc inde disputationem, multa adducens ita pariter resoluit Nicol. Garcia *de benef.9.part.c.2. à num.*200.

272 vbi ad literam refert decisiones Rotæ inhærentes præfatæ declarationi Congregationis; dicentes, vt ad hoc æquitas, & fauor Ecclesiæ suadere videtur, cuius interest plures oppositores concurrere, ex quibus possit eligi commodior,iuxta text. *in cap.de quibus* 20.*dist.cap.noscitur in fin. de his quæ fiunt à Prælato.* Cæsar de Grassis *decisione* 2. *numer.* 10. *de iureiuran.* nec cæteri oppositores descripti possunt conqueri, cùm principaliter

273 agatur de re, & vtilitate Ecclesiæ, quia edicti terminus non præfigitur, vt postea alij nequeant admitti, sed vt sciatur, non esse ampliùs expectandum. pro quibus etiam facit Concilium prouinciale Compostel.*actione* 2. *decreto* 3. cuius verum intellectum assignat Garcia *suprà num.*204. *& sequenti.* vbi etiam aliis,quæ in oppositum afferuntur, satisfacit.

Igitur cum forma Concilij Tridentini *d. cap.* 18. sit, vt edicta proponantur, vt omnes illi, qui velint se opponere, admittantur, & omnes, qui velint, se examinari, & descripti fuerint, examinentur, vt constat ex d. constitut. *motu proprio*, & declarationibus Car- 274
dinalium, & iste comparens re integra,intra limites sit Concilij constitutus;sequitur,vt à sibi denegata admissione,& prouisione,tanquam nulla, & irrita, eo, quòd peccatur in forma; appellationi sit interpositæ deferendum. Et hanc opinionem vt possit ab huiusmodi admissionis denegatione appellari, loquendo in parochialibus à principio quæstionis,tenet Nicol. Garcia *de benef. d.9. part.cap.2. num.*206. *prope finem,* eandem esse opinionem comprobat Gonzalez *d. gloss.9. in annota. numer.* 183. qui pariter potest intelligi in parochialibus, tum quia se refert ad gloss.9. *num.*115.vbi de his loquitur,tum etiam ex ratione modò tradita à nobis, & in hoc casu commodius erit, tertium genus violentiæ concedere, nempe;reponendo attentata, & admittendo oppositorem, vim nullam esse; sin minus ita fiat, vim esse deferendum,ac reponendum.

Et pro perfectione huius materiæ circa illud,quod in secunda conclusione superiùs tradita, qua firmauimus; appellationem interpositam in beneficiorum simplicium prouisione, in contradictorio iudicio & iudicialiter per sententiam diffinitiuam facta; 275
habere vtrumque effectum: nunc quærere libet: an consuetudo in aliqua Ecclesia vigens, possit contrarium operari, ita vt debeat sustineri. Hanc quæstionem latè tractarunt Lancelot Robert. *de attenta. 2. part. cap.12. limit.* 48. Gonzalez *suprà à num.* 211. Perez de Lara *de anniuer. & Cap. lib.2. cap.11. num.*15. Rota *decisione* 1155.3.*p.lib.*10. *diuers.* Nicol. Garcia *de benef.9.part.cap.4. à num.*27. resoluentes vnanimiter, huiusmodi consuetudinem exequendi sententias virtute earum, & mittendi in possessionem Capellaniæ, seu cuiusuis alterius beneficij simplicis, illos, in quorum fauorem latæ sint; esse omnino validam, & tolerabilem, quam reuera stare,& de ea legitimè constiterit; quia tunc cessant attentata,& ita fuisse decisum in Rota, in vna Pampilonen. parochiali 16. Iunij, anno millesimo quingentesimo nonagesimoseptimo,testatur Gonzal.suprà, & in alia Compostellana, de qua Garcia *d.n.*29. cùm sat sit talis consuetudo laudabilis ad euitandum præiudicium,imminens Ecclesiæ periculum ex diuturna vacatione, *cap. si Apostolica* 35. *de præbend. lib.6. cap.quam sit* 6. *cap.vt circa* 4. *de electione lib.6. cap. nuper defectu cap. cùm inter vniuersas de electione in decret. cap. postquam* 50.*distin.* nam res publica læditur, 276
si diu beneficia vacant. Ioan.Monach. *in c.1. num* 25. *de concessione præbendæ.* & ideo si pro huiusmodi

huiuſmodi appellationis delatione Curia Regia adeatur, ſi ex actis apparuerit de huiuſmodi conſuetudine exequendi ſententias, vim nullam adeſſe, declarabitur, alios Doctores citauimus in propoſito hac 2. p. c.8.num.fin.

277 Pariter & idem dicendum eſt,& probandum in ſtatuto ſeu conſtitutione Synodali, diſponente huiuſmodi diffinitiuas ſententias executioni mandandas, vt Lancelot. *de attenta.2.p.cap.12.limit.48.num.7.* Hieronym. Gonzalez *ſuprà num.* 213. Nicolaus Garcia *d.c.2.n.30.*& pluries ita ſenſiſſe Rotam,cuius deciſiones referunt, teſtantúrque ipſi, dummodo talis conſtitutio Synodalis, ſeu ſtatutum foret authoritate Apoſtolica confirmatum,ſeu confirmata, aut longo tempore obſeruata, vt probat Gonz. *ibi num.*214. *& ſeq.* quidquid cenſeat Garcia *d.num.*31.*ad fin.*

278 Qui tamen in hoc libenter conueniunt, vt ſtatuti, vel conſtitutionis diſpoſitio debeat eſſe clara, non dubia, nec turbida, ſed clarè diſponens *ex Rotæ deciſione ibi per eos.*

279 ſufficit tamen ſi ſublata fuerit appellatio per verba æquipollentia; vtputa, quòd denegetur audientia in agendo, & deferendo,

280 de quo nos hac 2.p. cap.8. per totum ſuprà, vel quòd ſit remota contradictio, & omnis querela,vt poſt Bald.Franchum,Decium,&

281 alios,concludit Lancel. *de attent.2.p.c.12.limit.8.num.4.& 5.* vel ſi dixerit,quòd ſententia lata executioni mandetur, quamuis non declaret appellatione remota. Iaſ. *conſ.*187. *circa primum ſub n.2. ad medium verſiculo ſimiliter lib.2.* Lancel. *d.2.p.cap.12.limit.53.n.63.* an autem huiuſmodi Synodalis conſtitutio, ſeu ſtatutum clara dicentur,ſi diſponant per dictionem (ſtatim) vide latè per Gonzal. *d. n.216.& ſeq.*vbi cum Rota & rationibus ibi negatiuè reſoluit, de quo nos alibi, vbi quid verius ſit,diximus 3.p.cap.7.à num.39. cum ſequentibus.

282 Huius etiam farinæ eſt, an appellatione pendente ab huiuſmodi ſententiis diffinitiuis, latis in prouiſione beneficiorum, & Capellaniarum, dicetur attentata executio, & poſſeſſio, & cætera poſtmodum geſta,quando fundator Capellaniæ, & beneficij remouiſſet appellationem,in fundatione. Et dico quòd non, quia fundatoris diſpoſitioni omnimodo eſt ſtandum,vt ſcilicet,non obſtante appellatione, ſentẽtia lata exequatur abſque reatu violentiæ; ita in terminis reſoluit Lancelot.*de attenta.2.part.cap.12.limit.8 n.7.* quem ſequuntur Gonzalez *d. gloſſ.9. num.* 216. & Garcia *d.num.*31. *ad fin.* nam funda-

283 tor beneficij in fundatione poteſt apponere, quaſcumque voluerit leges, & conditiones, *cap.præterea el 2. de iure patron c.quanto de rer-*

ſibus. & Trid.*ſeßione 25.de reformat.c.5.& ſeſſione 22.cap.9.de reformatione.*Rota *deciſione 2. de teſtam. in antiq.* Rochus de Curte *de iure pa. verbo pro eo quod num.25. & ſeq.* Rota *deciſione 1. de præbend. in nouis.* Ioan. Gutierr. *conſ.1. num.1. & conſ.2.num.1.* bene Nauar. *in conſ.8. de præben.incipit,Eccleſia collegiata.* Caputaq. *deciſione 290. part.2.* Lamberti. *de iure patron.lib.1.q.6.prin.à num.49. & per totam.*

Illud tandem ad materiam huius capitis 284 reſtat ſcire, an per appellationem emiſſam ab actibus extraiudicialibus, negotium fiat iudiciale,& litigioſum,vel quando poſt eius interpoſitionem litis pendentia inducatur; & facit difficultas, quia cùm per appellationis interpoſitionem non inchoatur proceſſus, nec ſuper appellationem, ſed eſt quoddam præparatorium ad illum, Bartol. poſt gloſſam *in l. inuitus in 2. colum. in princ. verſiculo oppono 3.Cod.de procura.* Bertach.*verbo appellatio dicitur ſub numer. 10. ad medium.*

imò & ipſa commiſſionis, & reſcripti im- 285 petratio, eſt actus extraiudicialis, Rota *deciſione 6. ſub numer. 2. verſiculo & quia reſcripti impetratio non eſt actus iudicialis, ſed extraiudicialis.* Felin.poſt alios *in cap.quoniam contra. ſub numer. 8. de probationibus.* item nec datio 286 Apoſtolorum eſt actus iudicialis, ſed extraiudicialis. Rota *deciſ.*82. *& deciſ.*88. *de appellat. in antiq.* Hieronym. Gonzal. *de menſ. altern.gloſſ.9.in annota.numer.22.&* 23. Hinc eſt, vt in difficultate propoſita variæ ſint contrariæ,atque diuerſæ opiniones, quas ad longum videre poteris per Lancel. Robert. *de attent.2.p.cap.4. lite pend. in præfatione num.* 187.*vſque ad num.*107.vbi quinque ad id re- 287 fert opiniones. Illud tamen eſt apud omnes indubitatum, vt per appellationem extraiudicialem impetrationem reſcripti ſeu commiſſionis, & citationem eius virtute legitimè exequutam, lis dicatur pendere, & res effici litigioſa, definátque actus extraiudicialis eſſe, vt & hæc etiam deduces ex his, quæ latè ipſe Lancelot. poſt alios loco proximè citato *à n.28.cum pluribus ſeqq.*

Aduerte denique,quòd cùm actus extra- 288 iudicialis non dicatur lis introducta, nec pendere, vt notant communiter Doctores *in c.fin. de electione lib.6.* Lamber. *de iure pat. lib.2.p.2.q.2.prin.art.3.num.3. & per totum, & art.6.n.3.* Lancelot.Robert. *de attent.2.p.c.4. in præfatione n.275.* poſt alios, quos ipſe alle- 289 gat, & nos etiam diximus ſuprà ad prin. huius capitis, ſic nec actus extraiudicialis, vel declaratio interrumpit præſcriptionem regulæ de triennali, Puteus *deciſione* 174. *numero* 4. *&* 3. nec vllam aliam præſcriptio- 290 nem interrumpit denuntiatio, aut proteſtatio extraiudicialis, *leg. alienam ff.pro emptore,*

cap. nihil de præscriptio. vbi latè Felin. *num.*5. & idem Felin.*in cap.illud sub num.*17.*versiculo decimaquinta conclusio, eodem titulo de præscriptio.* Franciscus Balb.*in tractatu de præscriptio. 3.part.6.part.princ.quæst.*4.*num.*18.*&* 19. *cum sequentibus*, vbi multis aliis modis declarat Gonzalez *suprà numer.*33.*&* 34. ex quo ego
291 dum aliquando in hoc tribunali dubitatum fuisset, an decretum ordinarium, quo vtuntur supremi eius auditores in adimenda vi illata, siue personis sæcularibus, siue Ecclesiasticis, siue in profanis, siue in spiritualibus, & religiosis, vt videre est de eius natura apud Rodri. *de annuis reddi.lib.*1.*cap.*17. cuius & mirificum, & longum libellum confecit doctissimus,& prudentissimus Lincen. Aluarus de Paz de Quinones meritissimus olim huius Regalis, & supremæ Curiæ Senator amplissimus, postea in Vallisoletana cancellaria auditor, vel dum ipsius cognitio pendet, interrumpat præscrptionem; respondi interrogatus, quòd non, ex proximè dictis, iuncto eo, quòd in præfato decreto non proceditur iudicialiter, sed extraiudicialiter, per modum extraordinariæ, & extraiudicialis defensionis, vt per Rod. *suprà*, & Doctores ab eo citatos, & est notissimum apud nos, & maximè, quia hoc decretum nullum gerit præiudicium, nec quoad possessionem, nec quoad proprietatem, vt ex eius conceptione detegitur, ibi, *consienta de no le molestar*, &c. *sin perjuicio de su derecho, assi en possession como en propriedad.* & hoc iure vtimur.Hactenus de actibus extraiudicialibus, alios autem nonnullos poteris videre in duobus his proximis sequentibus capitibus.

292 Vnum tamen obiter est notandum, quòd vt memorabile mirum in modum intulit,& exclamant Marant.& Vestrius statim citandi, quòd in causis beneficialibus appellatio extraiudicialis vim citationis habet, adeò vt appellatus comparere tenetur coram iudice ad quem, absque alia aliqua citatione, aliàs in eius contumacia procedi poterit, in quo & non paucos decipi,spectantes, & putantes iterum citari debere,ideóque in iudicio sui copiam facere neglecti, lis absque contradictore agitur, faciléque appellans obtinet, sícque pluries se in Romana Curia decisum vidisse, testatur ipse Maranta *in praxi 6.part.prin. versiculo & quandoque appellatur numer.*258.*&* 279 *fol.*1501. eleganter post eum Anton.Grauat.*in additio.ad praxim Vestrij lib.*3.*cap.*7.*num.*4. post Abb.*in cap.cùm sit Romana numer.*10.*de appellat.* & per eundem Marant.Escacia *de appellat.quæst.*17.*ampliat.*16.*à num.*44. Philipp. Franc.*in cap.bonæ memoriæ* 51.*sub num.*17.*versiculo sed concludesic,de appellat.* Gregor. Tholosa.*tractat.de appellatio. lib.*1.*cap.*11.*sub num.*3.*versiculo* 1.*differentia fol.* 86. & quòd huiusmodi appellatio extraiudicialis in beneficialibus habeat vim citationis, & deuoluat causam ad Curiam, tenet Rota, teste Caputaq. *decisio.* 35. *appellauerat num.*1.*part.*1. Achilles de Grassis *decisione* 14.*petebat num.*2.*de appellat.& decisione* 5.*aliàs* 231.*appellatio extraiudicialis numer.*1.*&* 2.*de appellatio. fol.*106. Sarnerius *de triennali quæst.*54. *volum.*4. *in fin.* Gratianus obiter *disceptatio.forens. tomo* 1.*c.*66.*sub n.*38. vbi tractans, an & quando appellatio extra- 293
iudicialis inducat lis pendentiam,ex Sarnerio excipit appellationes extraiudiciales in causis beneficialibus.

Quibus conuenit, quòd appellatio ex- 294
traiudicialis non est propriè appellatio, sed prouocatio secundum Innocent. *in cap. cùm sit Romana numer.*1.& Abb.*numer.*21.*in fin.*& rursus ipse Abb.*in c.bonæ memoriæ* 51.*num.*5. *&* 8. Decius *num.* 20. *in condifferentia de appellat.* Cæsar Contard. *in leg. vnica limit.* 25. *num.*3.*Cod.si de moment.possess.* & ex hoc prouocatio hæc, siue appellatio extraiudicialis cùm proponatur in iudicio, causa non cœpta, sed ante illam, vt suprà diximus, ideo dicitur prouocatio ad causam incipiendam, Innoc. *in dict.cap.cùm sit Romana* 5.*sub num.*1. Abb. *num.*21.*in fin.* Ioan.Ferrar.*tractat.de appellat. cap.*3. *numer.*17. *tomo* 5.*folio* 64. & est veluti præuia ad litem incipiendam, ideo 295
habet vim citationis,tenent Geminia. *in c.*1. *numer.* 5. *versiculo nota incidenter de appellat. in* 6. Gregorius Tholosa. *tractatu de appellat. lib.*1. *cap.*11.*sub numer.*3.*versiculo prima differentia folio* 86. Escacia *de appellat. quæstione* 2. *num.* 34. *num.* 39. *&* 46. vbi quòd quando 296
prouocatur ab actu partis, appellatur ad iudicem ipsius partis superiorem, quando autem à iudice extraiudicialiter procedente, appellatur ad superiorem ipsius.

Et iis adde,quòd licèt appellatio iudicia- 297
lis non interponatur à grauamine de futuro,sed de præterito,vel præsenti illato,extra ea,quæ latè diximus suprà c.2.à prin.2.p.extraiudicialis tamen interponi potest à grauamine de futuro, quo, scilicet, quis timet grauari,Philip.Franc.*in cap.bonæ memoriæ,sub numer.*16.*&* 17.*versic.sed concludes* 11. & idem Franch. *in d.c.consuluit el* 2. *sub num.*4. *versic. quid autem sit.* & iterum *in cap. dilecto* 63.*notab.*3. *versiculo de quo tamen de appellat.* Natta *cons.*606.*approbo in fin.num.*14. Escacia *de appellat. q.*2. *num.*43. Cæsar Contard. *in l.vnica limit.*25. *sub num.*2.*C.si de momen. possess.* & nos diximus suprà d. c.2. à num.39. & sufficit etiam, quòd hæc extraiudicialis appellatio non proponatur à præcedẽti grauamine, 298

ex causa

ex cauſa vera & legitima, prout in iudiciali; ſed ſufficit quòd cauſa ſit veriſimilis & probabilis, Eſcacia *vbi proximè num.*41. Franch. *in dict.cap.bonæ memoriæ ſub num* 7.& ibi Decius *ſub num.*17. *nota.vltim.* Felinus *in cap.*1. *ſub num.*3.*conſideratione* 2.*de appellat.* Gregor. Tholoſa.*titul.de appell.lib.*1.*cap.*11.*num.*8.*differentia* 6.

CAPVT XIV.

A decretis Ordinarij; puta,ſuper alienatione rerum Eccleſiaſticarum, donatione iuriſpatronatus, & ſimilibus appellationi interpoſitæ, an ſi non deferat iudex vim faciat.

SVMMARIVM.

*Decreta iudicis ſunt actus extraiudiciales.n.*1.

*Decreta ſuper alienatione rerum,aut Eccleſiæ,aut minoris extraiudicialiter abſque alterius citatione, eſt extraiudicialis informatio. n.*2.

*Idem & in delegato, cui dirigitur commiſſio, vt ſe informet de vtilitate ad alienandum.n.*3.

Teſtes pro ſola inſtructione iudicis, & eius animi motu ſine partis citatione poſſunt recipi. num 4.

*Informatio pro iudicis inſtructione nullam habet formam iudicij. num.*5.

Informationis ſummariæ receptio ſuper infamia delicti ad effectum relaxandi mandatum de perſona liter comparendo, eſt omnino extraiudicialis. num 6.

*Ad informationem pro inſtructione iudicis, & eius animi motum teſtes non iurati recipiuntur. num.*7.

*Teſtibus non iuratis poteſt credere iudex deputatus ad conferendum beneficium cum clauſula (ſi idoneum inueneris.) num.*8.

*Ex teſtibus non iuratis informatur conſcientia iudicis. num.*9.

*Teſtes requiruntur iurati, ſi princeps mandat alicui,vt ſe diligenter informet. num.*10.

*Decretum ſuper alienatione rei Eccleſiæ, aut minoris, & ſuper tranſactione, aut confirmatione alicuius actus,&c.eſt extraiudicialis.n.*11.

Decreta iudicis in quibus caſibus ſint neceſſaria, & quando in eis procedatur, remiſtuè. num. 12.

*Extraiudicialis actus non recipit appellationem ſuſpenſiuam. num.*13.

*A decretis ſuper alienatione,&c. appellationi non eſt deferendum.vt ſuſpendat. num.*14.

*Ab inſinuationis donationis decreto appellari non licet. num.*15.

*Ab inſinuationis decreto donans appellare non poteſt. num.*16.

*Decretum in iudicio eſt interlocutoria. num.*17.

Decreta ſuper alienatione, &c. *non ſunt interlocutoriæ,ſed vim earum obtinent. num.*18.

Decreta ſuper alienatione, &c. *nullius ſunt præiudicij, ſed ſemper intelliguntur abſque tertij præiudicio. num.*19.

*Confirmatio non tollit defectum rei confirmatæ extra confirmationem. num.*20.

*Decreta ſuper alienatione,&c. non impediunt,vt aliter poſſit contra eam venire. num.*21.

Decreta ſuper alienatione, &c. *non tranſeunt in rem iudicatam. num.*22.

*Solemnitates, & decreta enuntiata in alienatione rerum Eccleſiaſticarum probant, donec de contrario doceatur. num.*23.

*Solemnitatibus enuntiatis in ſpecie per tabellionem ſtatur,licèt non in genere. num.*24.

Solemnitatum enuntiatio per iudicem in ſpecie an requiratur,vel in genere an ſufficiat. num. 25.

*Executio non impeditur ob modicum præiudicium. num.*26.

Decreta ſuper alienatione, &c. *expenduntur per modum voluntariæ iuriſdictionis. num.*27.

*In his, quæ voluntariæ ſunt iuriſdictionis iudici permittitur innouare. num.*28.

*A facto merè voluntario appellatio non permittitur. num.*29.

Decreta ſuper alienatione, &c. *expedita in contradictorio iudicio, recipiunt appellationem. num.*30 & 31.

*Actus voluntariæ iuriſdictionis per comparitionem contradictoris efficiuntur contentioſæ. num.*32.

*Aſſertioni executoris ſe informaſſe de vtilitate Eccleſiæ pro alienatione ſtatur, & pro eius decreto præſumitur. num.*33.

*Dummodo tempus præceſſerit, quo veriſimiliter capi potui extraiudicialis informatio.num.*34.

Vel dummodo contrarium non probetur. num. 35.

*Executor ſuper alienationis vtilitate ſi non adeſt contradictor, poteſt ſine citatione procedere, etiamſi adſit clauſula(vocatis vocandis.)n.*36.

*Executor ſuper alienatione,&c.cum clauſula (citatis citandis) eſt mixtus, ſi adeſt contradictor,& cuius intereſt,eſt citandus. num.*37.

*Executoris ſuper alienatione proceſſui facto, & formato abſque tamen alicuius citatione, quia nullus adeſt contradictor,nec ad id tenetur,an ſit ſtandum. num.*38.

*A confirmatione donationis aut conceſſionis iuriſpatronatus, appellationi non deferens ordinarius,an vim faciat. num.*39.

*Iuriſpatronatus donationi ſi ordinarius non præſtet aſſenſum, poteſt per ſuperiorem ad id compelli. num.*40.

*Ab eo licet tunc appellare. num.*41.

Confirmatio donationis iuriſpatronatus recipit appellatio

*pellationem, si fiat cum legitimo contradictore. num.*42.

*Executor datus pro confirmatione donationis iurispatronatus procedit extraiudicialiter, & tunc ab eo non appellatur. num.*43.

*Secus ab eo procedente iudicialiter. num.*44.

1 HÆc quæstio licèt eiusdem sit farinæ & materiæ, cuius & est proximè antecedens, quoniam tamen specialem requirit mentionem, eius & nos sequimur appetitum,in cuius implemẽtum suppono;quòd omnia iudicis decreta sui sunt natura actus extraiudiciales, in quorum dispositione, ac interpositione iudex extraiudicialiter procedit; ita affirmant Decius *in rubric. de iudicijs in decreta.lectura* 1.*num.*4.*& lectura* 2.*n.*3. sequitur Paz *in praxi* 1.*tom. annotatione* 1. *de iudicio num.*9. dicentes decreta iudicis super prædiis minorum, vel Ecclesiarum distrahendis, pro exequendis sententiis contra eos latis; esse actus extraiudiciales, ac præterea nec eis conuenire iudicij diffinitionem,de quorum decretorum natura tractat Bald.*in l nequicquam* §.*vbi decretum ff.de offic. proconsulis, & lega.* Matthæus de Afflictis *decis.*261.

2 Et propterea in eorum expeditione, ac interpositione non adhibetur causæ cognitio iudicialis, sed extraiudicialis informatio tantùm absque alicuius citatione, vt probat celebris doctrina Abb. Panorm. *in eleganti cons.*41.*incipit videndum num.*1. *ante fin.versiculo ex quibus verbis part.*1. quod consilium commendat Decius *cons.*341.*n.*12.Capicius *decis.*16.*num.*4.Puteus *decis.*432.*lib.*2. & Rota in vna Ragusina Emphyteusis 20. Iunij 1578. quæ habetur 1. *p. diuers.decisione* 479. & præfatam Abbatis doctrinam iterum canonizauit Rota in vna Leodicen. prætensi census coram Orano 20. Ianuarij 1596. vt testatur Hierony.Gonzal. *in reg.de mens.*§.7. *proœmia. numer.*233. eius etiam meminit, & mouet Rota *in decis.*166.*sub num.*7. *&* 8.*p.*2. *diuersorum.*

3 Et cùm hoc demus in iudice ordinario, meliùs & commodiùs præmittendum est in delegato,cui restrictæ iurisdictionis potestatis semper interpretationẽ faciamus,ac ideo delegatus, cui aliquis actus extraiudicialis committitur, eadem potestate in eo vti debet, qua vteretur committens, vt in his terminis probat Abb.*in d.cons.*41.propterea delegatus cui Papa committit, vt se diligenter informet de vtilitate Ecclesiæ,& si repererit in euidentẽ vtilitatem Ecclesiæ cedere alienationem, eam confirmet,seu licẽtiam alienandi concedat,satis est, vt adhibeat cognitionem extraiudicialem absque citatione,& pro eius decreto præsumitur absque processu,maximè si assueueretur adhibuisse causæ cognitionem, seu se infamasse, vt ex eodem Ab. consilio vltra superiùs citatos probant Hieron.Gonzal.*suprà*, & optimè determinauit Rota in d. Ragusina Emphyteusis, & in vna Anconitana terrarum de anno 1577. & in vna Romana deuolutionis 20. Maij 1580.quæ est 636.*num.*1.*&* 4.*p.diuersorum.* & in alia Auersana Tenimenti, 15. Februarij, & 5. Maij 1582.quæ est in impressis 716.*n.*4.*d.*1.*p.diuersor.*Ex quibus constat cauendum esse à Rotæ decisione, cuius suprà meminimus, dum innuere videtur,non sufficere extraiudicialem informationem rerum Ecclesiæ secundum constitutionẽ Paulinam,nisi in rescripto (si incuidentem) illi derogetur, & specialiter concedatur facultas extraiudicialiter se informandi,cui standum non est, cùm tot decisionibus contrarium sit decisum, authoritatibus vallatum, & ex infrà dicendis apparebit.

Et cùm vt vides, in huiusmodi decretis 4
procedatur extraiudicialiter,nimirũ, vt partis citatio nulla requiratur, quia hîc agitur de solo superioris formando animo,& satisfaciendo propriæ iudicis conscientiæ,in quo articulo illa est inter Doctores immutabilis regula, quòd testibus receptis pro informatione, & institutione iudicis,aut curiæ; possunt sine dubio absque partis citatione recipi,& examinari.Bal.*in l.*3.§.*si tibi col.*2.*versic. sed pone, iuncto vers. sed an ista compulsione debeat pars citari.ff.de condictionib.ob turp.causam,* sequitur Alber.de Malet. *in tract.de testibus, c.*7.*post* 28.38.*& seqq.* Et reddunt rationem, 5
quia hæc informatio, & instructio Curiæ, seu iudicis, non habet in se formam iudicij, vel processus, ideo citationem non requirit. Angel. *de malefic. in verbo quod forma publica n.*11.vbi quòd cauti iudices antea quàm forment inquisitionem, recipiunt informationem à testibus inscriptis,non citata parte,ne postea dicant contrarium,quod & ante eum dicit Salicet.*in l.fin.in fin.C.de quæst.*Marsil.*in l.de vnoquoque n.*75. *vers. dicas tamen ff. de re iudi.& post n.*81.Bonifac.de Vitalli.*in clem.*2. *num.*89. Maranta *de ordine iudic.*6 *p.memb.*1. *rubric.de citatione n.*20. Mascar.*de probat.lib.*1 *in præfatione q.*5.*n.*39. *& lib.*3. *concl.*1366.*n.*6. & ita seruari etiam in statu Ecclesiastico testatur Flamin. Contar. *in tract at. de executione sententiæ cap. fin. num.*175. *& in practic. interrog.rerum,lib.*3.*c.*3.*num.*61. Bertazzo. *cons.* 553.*num.*4.*vers.*2. *dato lib.*2. videnda etiam, quæ in hunc sensum post alios congerit Maresc.*variar.resolut.lib.*2.*c.*1.*num.*151.

Et hinc intelligitur doctrina,quam docuit 6
Rota, 16.*sub num.*1.*de iudicijs in nouis*, cuius

meminit

meminit Gonzal. *in regula de mensib. alter. gloss.9. in annotat. num.24.* dicens, quòd informationis summariæ receptio super infamia delicti, ad effectum relaxandi mandatum de personaliter comparendo, sit omnino actus extraiudicialis,non iudicialis,quam ex proximè dictis intelligere, & declarare potestis.

7 Quod & in tantum præfata doctrina est vera, & recepta communiter, vt in huiusmodi informatione pro satisfactione, & institutione iudicis,seu eius animo informando testes recipi possint absque iuramento, quod & generaliter verum est, vt per gloss. *in cap. 1. §. si duo in vers. testamentum. de pace iur. firm.* addition. ad Bart. *in l. iusiurandi in additione magna. vers. quid autem informationes C.de testibus.* Iss. *in l.admonendi in 2.lectura, num.220.& seqq. & num.223. ff. de iur.iuran.*

8 vbi infert, ad iudicem deputatum ad conferendum beneficium,cum clausula (si cum idoneũ inueneris,)quod potest tunc credere testibus non iuratis, quod & idem voluerunt addition.ad Abb. *in cap.tuis el 3.in 1.additione litera A, vers.item adde de testibus.* Crotus *de testibus.num.234.* Mascar.*de proba.lib.3. conclusione 1362. num.16.*

9 Nam ex testibus non iuratis informatur conscientia iudicis. ita docet Ripa *in leg. admonendi num. 197. de iur. iura.* Romanus *ibi num 99.versiculo sed si non deponunt.* vbi quòd testes non iurati recipiuntur,non ad plenam informationem, sed ad iudicis informationem, Feli. *in d. cap.tuis post numerum 2. versic. aliud est quando agitur.* Campegi. *de testibus, regula 167.post versiculum testis si non fuerit iuratus, in 7. fall.* Cattelia.Cotta *in memoralibus versiculo testi non iurato, ad finem vers. notandum est vnus casus,* Socinus *in regul. 424. in 4.fallen.*

Hæc tamen vltima doctrina & conclusio de testibus non iuratis videtur, non posse adaptari ad commissiones, de quibus nos agimus super alienationem rerum Ecclesiasticarum,& similium,cum magis frequenter

10 soleant his verbis concipi, nempe; (vt te diligenter informes de vtilitate,*&c.*) nam his inspectis,si his verbis concipiantur,non procedit Enimuerò quãdo Princeps mãdat alicui,vt se diligẽter informet; tunc necessariũ est iuramentũ in testibus, vt tenet Socin.*loco proximè citato.* Blanc. *de indiciis num.328.*practica Conrad. *rubrica de testibus num.11. vers. & quando Pontifex.* Monticell. *in reperto.testium rubrica iurare debet testis,fol.127.colum.1. vers.3.* Alex. Stiatic. *in practic. iudic. cap. 16. num.80.* Mascar. *de probatio. lib.2. concl.1362. num.14. & 15.*

11 Cùm igitur appareat, esse actus extraiudiciales, puta; decretum super alienatione rerum Ecclesiasticarum, & minoris, vt *l. 1. & l. ob æs alienum C. de prædiis mi. l.quæ tutores C. de admin. tuto.* decretum quod interponitur in translatione rei stabilis minoris, per Bald. *in leg.præses C.de transact.* decretum ad confirmationem alicuius actus,de quo Bald. *in l.non aliter C.de adoptio.* idem *in l. 1. nequidquam § vbi decretum ff.de officio proconsu. & legati colum. 1.sub vers. sexto, & vers. decimò & vltimò dicitur decretum, confirmatio,* & iterum *num.2. ad finem.* per textum *in l.in hac consultissma §. penult. vers.decernimus C.de testamentis.* Matthæus de Afflict. *decis. 261. vers. item decretum ad confirmationem actus,* qui quidem ibi per totam illam decisionem alia plurima decreta super alimẽtorum futurorum transactione, *iuxta l.cum hi. ff. de transactio.* & de decreto in inuentario tutoris; decretum insinuationis, *&c.* coniicit in vnum, vt per te videbis, & de variis decretorum speciebus, & in quibus casibus locum habeant, & de singulorum natura, & modo procedendi vide latissimè per Simoncelum *in speciali tractatu de decretis,* & præcipuè *in præfatione,* sunt necessariò regulãda secundùm naturam extraiudicialium, & sub ipsorum regulis continenda,dictantibus ab actibus extraiudicialiter gestis,appellationem suspensiuo effectu carere, secundùm glossam ab omnibus receptam communiter *in cap. non solum de appellat.lib.6.* Abb.*in cap. cum nobis. colum.5. de electione.* Philipp. Franch. post alios *in cap. bonæ columna 5. de appellatio.* vbi etiam Præpositus qui de communi testatur, Guido Papæ *consilio 138.* Rota *decis. 34. aliàs 344. licèt de appella. in nou.* Nicol.Milis *in repertorio verbo, attentata post appellationem, fol. 30.* Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ, lib.8. cap. penult. vt lite pendente.* & iterum *de attenta.sub num.9.vers. idem si post appellationem extraiudicialem.* Cou. *in practic.quæstio. quæst. 24.num. 5.* Lancelot. Robert. *de attent 2.part. cap. 12. limit. ....* & alij plures ab eisdem relati, & quos nos suprà in cap. præcedenti à princ. & per totum discursum congessimus. 12 13

Et in terminis, vt à præfatis decretis iudicum, & eorum expeditione non liceat appellari,saltim quoad hoc,vt ea appellatione non obstante exequutioni demandentur absque reatu attentati, probant Nicolaus de Afflict.*decis.261.*in princ.cuius superiùs meminimus, idem tenet etiam Marant. *de ord. iudicio.6.part. tit.de sentent.n.29 fol.mihi 514.* licèt eorum neuter dictas iam, & dicendas rationes considerauit. 14

Et comprobatur,quòd à decreto insinuationis donationis nullus potest interponere appellationem, scilicet, non consanguinei, 15

quia non grauantur, nec ex eo, quod consanguinei sint donatoris, grauamen aliquod recipere possunt, nã potest quis de re sua liberè disponere, *l. in re mandata C. manda.* etiam abutendo. *l. sed & si §. consuluit de petitione hæredi.* & iudex ex illa ostensione donationis nihil contra partem agit, ergo cùm eam non grauat, non appellet, quod si fecerit, perperam appellari dicetur, *l. 1. in princ. ff. de appell. recip* quia non habent interesse,
16 nec donans appellabit, quia donando actui consentit, *l. generaliter §. 1. de rebus creditis.* quapropter nec iste, nec illi appellare possunt ab hoc decreto, ita Anton. de Canario *in tractatu de insinuatione quæst. 2.* sequitur Rebuff. *in commentar. tractatu de dona. insinuatione art. 1. gloss. 1. num. 11. 2. part.*

17 Desuper comprobatur, quòd licèt decretum, quod à iudice in iudicio interponitur, sit vera interloquutoria, adeò vt quoquo tempore possit eam reuocare, *vt in l. si opus ff. de operis noui nunti.* & quod notatur *in leg. præsenti. Cod. de his qui ad Ecclesiam confug.* & declarat Philipp. Franch. *in cap. cum cessante, colum. 3. versiculo 15. decretum. de appellatio. fol. 73.* Meliùs & latiùs Iff. *in l. nequicquam §. vbi decretum colum. 1. ff. de off. procon.* Franchus de Areti. *in l. is ad quem, ff. de acquir. hæred.* & exactè explicat Marant. *de ordine iud. d. 6. part. tit. de sententia num. 29.* Pro quibus est text. *in l. qualem in fi. ff. de arbit.* & gloss. *in §. si quis autem in auth. de hæredi. & falci.* cuius reddunt exempla, ipse præcipuè Marant. tamen hæc, de quibus nos agimus, decreta super alienat. rerum Ecclesiæ, vel minoris, confirmatione donationis, & simili.
18 quæ interponuntur à iudice extraiudicialiter pro solemnitate tantùm actus, & contractuum, adhuc non sunt verè interloquutoriæ, sed eius vim habent, quemadmodum cæteri actus iudiciales, vt de extraiudiciali confirmationis decreto, ita declarant Philip. Franch *in cap. constitutis el 2. colum. 4. versiculo aduerte quia*, &c. post Hostiens. & Immol. *ibi, de appellat.* exactiùs Lamberti. *de iure patro. art. 4. 11. quæst. princ. 2. part. lib 2.* Philipp. Franch. Gaia, & omnis *in cap. fin. de electione, lib. 6.* cum gloss. ibi *verbo, inanes.* quæ minoris effectus sunt, cùm habeant se respectiuè respectu interloquutoriarum, quòd interloquutoriæ habentes vim diffinitiuæ, ac ideo quemadmodum interloquutoriis appellatio non est licita, vt text. *in l. ante sententiam, & l. ante sententiæ tempus*, & Concilium Tridentinum *sess. 24. de reformatione cap. 20.* pariter imò fortiùs in his decretis affirmandum est.

19 Cæterùm quia ista decreta nullius sunt præiudicij, cùm semper intelligantur concessa cum clausula absque præiudicio tertij, vt de decreto confirmationis docet Bal. *inl. 1. in princ. ff. de constitu. Principum.* Andreas Barbas. *consil. scripsit penult. col. post consilium 103.* Alexand. 4. *part.* Barthol Socinus *consil. 164. visis Bulla Bonifacij versiculo sed ad hanc obiectionem in 3 p.* & hinc est, vt confirmans nihil noui dat, & si aliter actus aliquem patiebatur defectum vltra confirmationem, post eam etiam intelligitur durare, & afferri, ita Bald *in cap. dudum de decimis*, vbi Abb. *n. 11.* dicit hanc esse huius vocabuli (confirmatio) 20
significationem, vt quod firmum erat confirmetur, & ideo firmitas debet præcedere confirmationem, sequitur Alexan. *in consilio 122. num. 32. volum. 4.* Craueta *in consilio 425. num. 72.* Petrus Surdus *decis. 289. num. 8. & 9.* qui plures alios concordantes congessit *consil. 47. num. 19.*

Et ideo quandocumque de læsione, & 21
præiudicio doceatur, reponuntur, & reuocantur, vt in minore probat text. *in cap. 1. de in integ. resti.* Couarru. post alios latissimè *lib. 2. vari. cap. 17. à numer. 2.* per multas columnas plures referens, tenẽtes, quòd quantumcunque adhibeatur decretum, & solemnitates in alienatione rerum immobilium minorum, & Ecclesiarum, non impeditur eisdem, vt suo iure, & restitutionis remedio vtantur, probata læsione, & damno, prout aliàs etiam aduersus contractus authoritate tutoris, vel curatoris celebratos potest reclamare, si se læsum putauerit, vt latè per Ioannem Mauricium *in tractatu de restitutione in integ. cap. 143.* post alios.

Nam cùm ista decreta sunt actus extra- 22
iudiciales, vbi interponuntur non transeunt in rem iudicatam, quia nec sunt sententiæ, nec acta iudicij, nec continent condemnationem, seu absolutionem, vt suprà latissimè, cap. præcedenti diximus, & euidenter probabilibúsque rationibus, & authoritatibus, verum resoluimus, nec interueniunt in vim iudicij, sed in vim cuiusuis alterius solemnitatis alicuius contractus, seu actus, prout testis, tabellio, præsentia consanguineorum, licentia patris, *&c.* ac ideo nihil mirum, vt illæsum, & integrum ius interesse, & præiudicium putantium, iuxta tex. *in leg. & si præses.* ibi, Et si præses prouinciæ decreuerit alienandum, vel obligandum pupilli suburbanum, vel rusticum prædium; tamen actionem pupillo si falsis allegationibus circumuentam religionem eius, probare possit, Senatus referuauit, quam exercere, tu quoque non vetaueris.) *C. de prædiis.* & aliis rebus mi. idem probat *l. 1. in fin. princ.* ibi manente pupillo actionem si postea potuerit probare, *&c.*)

Et

23 Et quamuis pro huiuſmodi decretis iudicum auctorantium in alienationibus Eccleſiæ rerum, & aliorum actuum, in quibus enuntiantur ſolemnitates interueniſſe, præſumatur, omnia ita fuiſſe ſolemniter acta; tamen, hoc eſt interim, & donec contrarium probetur. Felin. *in cap. quoniam contra numero 27. concluſ. 7.* & Decius *à num. 187. de probatio.* Alciatus *regul. 3. præſumptione 10.* Aimon *de antiquit. tempor. 2. part. §. 1. à num. 14.* Ang. Gabr. *de ſententiis concluſ. 5. in princ. & num. 37. & 38.* Maſcard. *de probatio. concl. 487. & concluſ. 489. & concluſ. 1321. num. 21.* Menoch. *de præſumptio. lib. 2. præſumpt. 75. à n. 12.* dicens magis receptum, vbi plures allegat. idem etiam probant Simoncellus *de decretis lib. 3. titul. 7. numer. 41.* Achilles *deciſ. 199. aliàs 2. de decretis.* Puteus *deciſ. 410. lib. 2.* & Rota *deciſ. 598. ex num. 3. part. 1. & deciſ. 72. n. 34. & 36. & deciſ. 178. num. 4. & deciſ. 193. & 316. num. 7. p. 2. diuerſorum.*

24 Et quando ſolemnitates requiſitas, & cauſæ cognitionem adhibitam fuiſſe, & interueniſſe enuntiatur à tabellione, & exprimuntur in inſtrumento decreti nominatim, & in ſpecie, procedat etiam d. doctrina, licèt ſecus ſit, quando in genere exprimuntur, vt tenent Pariſius *conſilio 12. num. 58. lib. 2. & conſil. 85. num. 39. lib. 3.* & Anton. Gabriel, Achilles, Rota, Menoch. Alciat. & alij relatis in locis, Oldrald. *conſilio 262. n. 4.* Quando autem enuntiantur ab ipſo iudice præfatæ ſolemnitates in inſtrumento, & ſic quando inſtrumentum nomine iudicis concipi-
25 tur, etiamſi in genere non in ſpecie ſolemnitates cauſa legitima, & his cauſæ cognitionem adhibuiſſe, pro eius decreto eſt præſumendum, donec de contrario doceatur, vt id conciliando duas opiniones contrarias in hoc, an ſit nominatim, vel ſufficiat in ſpecie ſolemnitatum enuntiatio facienda, ex pluribus Doctoribus comprobat Nicol. Garc. *de beneficijs 11. part. cap. 2. §. 2. num. 129. & ſeqq. & ſuprà à num. 121.*

26 Igitur vbi paruum, imò nullum præiudicium generatur, ſed integrum & perfectum ius maneat illæſum, illud habentibus, ſeu prætendentibus, nihil mirum, vt decreta non ſuſpendantur per appellationem ſubſequutam, imò ea pendente exequutioni mandentur, iuxta ea, quæ communiter annotantur *in leg. vnica Cod. ſi de moment. poſſ. fuerit appellatum*, & nos latè infrà 3. p. maximè cùm adſit iuris præſumptio, pro huiuſmodi iudicis decretis, quod eſt non paucum conſiderabile ad exequutionem eorum, quæ iudex ſtatuit, vt eſt videre per Rotam *deciſione 234. aliàs deciſ. 35. de appellat. in nouis.* Caputaq. *deciſ. 328. 1. part. num. 2. & per totam.*

Deſuper quoniam hæc decreta interpoſi- 27
ta ſuper alienatione rei Eccleſiæ, aut minoris, tranſactione alim. adoptione, & ſimilibus expediuntur per modum voluntariæ iuriſdictionis, vt docet Felin. *in cap. quoniam contra ſub num. 27. verſic. ſeptima concluſio, de probatio. l. ab ea parte ff. de probatio. l. 2. ff. de offi. proconſulis & legati.* cùm inter volentes tantùm exerceantur, & expediantur, *ſecundùm dict. leg. 2.* & ibi gloſſ. *verbo contentioſam*, & vt inquit Bald. *in leg. nequidquam §. vbi decretum. verſ. tertio modo*, quòd decretum iudicis ob hoc ipſum dicatur permiſſio, vel diſpoſitio condemnationem vel abſolutionem non continens, quod iſtud reperitur in iuriſdictione omnino voluntaria, vbi nemo eſt citandus, *vt in d. l. ab ea parte. & leg. 3.* 28
§. penult. ff. de bonorum poſſeſſio. Sed in his quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, iudici appellatione pendente, permittitur innouare, tenet Iſſ (qui meliùs illum text. Alexan. intellexit & interpretatus eſt) *in l. 1. verſiculo ſecundò & pulcrius. C. de bonorum poſſ. ſecundùm Tabul.* ibi adde etiam Decium. quos referens in hoc ſequitur Bertachin *in repertorio. verbo, appellatione pendente, colum. 2. ad fin.* quoniam 29
à facto merè voluntario appellatio non admittitur, *l. fi. ff. de appella. recipi.* ibi, item quominus pignus vendere liceat, appellari non poteſt.) *& l. ex conſenſu §. fi. ff. de appella.* faciunt quæ adducit poſt alios Lamberti. *de iure patron. art. 20. q. 7. princ. 2. p. lib. 2. fol. 156.* & quod ita tenendum eſt. licèt Lancelot. *de attentat. 2. p. cap. 12. ampliatione*, ſequutus contrarium tenuerit, nempe; in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis licitè appelletur, nulla adducta ratione nec fundamento, ſed ex Alexan. & aliis moti omnes ex textu *in l. 1. C. de bon. poſſ. ſecundùm Tabu.* ſed ille text. nihil ſuæ intentioni probat, quia & poſſ. ex illo titulo ſit voluntariæ iuriſd. ſua natura attenta, quia in non volentes expeditur, tamen quando comparet contradictor, iam deſinit eſſe voluntariæ & fit neceſſariò contentioſæ, vt dictum eſt, & notatur *in d. l. 2. per gloſſ.* & Doctores & ſic in caſu illius text. comparens arguit de falſitate contra teſtamentum, & contra ipſum per ſententiam in contradictorio iudicio pronuntiatum eſt, & iudicialiter, vt ex adductis in hoc articulo apparet euidenter, ex tot efficacibúſque rationibus, quarum aliquam ſi præfati Doctores conſiderarent, contrarium dixiſſent.

Et ex his, quæ hactenus dicta ſunt, potes formare vnam reſolutiuam concluſionem, vt à decretis interpoſitis extraiudicialiter à iudice, vt in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, vel minoris, vel confirmando aliquem actum, & ſimiliter, appellationi emiſ-

ſæ

ſæ iudex Eccleſiaſticus non deferens, nec vim facit.

30 Hæc tamen concluſio probabiliter limitatur,vt intelligatur prout loquitur, quando ſcilicet; decreta expedita ſunt extraiudicialiter, vt aliter ſit affirmandum, quando iudicialiter præſtantur, cum contradictore. nam veriſſimum eſt, actus extraiudiciales effici iudiciales per comparitionem legitimi contradictoris opponentis ad illos legitimas exceptiones, ita vt tunc debeat omnino iudicialiter audiri, & de exceptionibus oppoſitis, in forma iudiciali cognoſci, adeò vt actus qui aliàs erat extraiudicialis ſui natura,per comparitionem legitimi contradictoris; efficiatur iudicialis,& cauſæ cognitio adhibenda, ita exactiſſimè authoritatibus validis, & rationibus, probaui ſuprà cap. præcedenti à princ. vbi videre poteris. vbi etiam, quòd tunc eſt neceſſariò negotium per ſententiam diffinitiuam terminandum,& ſic appellationi omnino locum fore quoad vtrumque effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum.

31 Quod in decreto confirmationis hanc diſtinctionem conſtituere expreſsè Philipp. Franch.*in cap.conſtitutis el 2. colum.4. verſiculo ſed certè melius loquendo in confirmatione, &c. de appellatio.* Hoſtienſ. Anton. de Butrio *ibi,* & Ioannes Andreas *in cap. auaritiæ de electione,lib 6.* idem etiam dicit Bertachi. *in reperto.verbo, confirmatio poteſt. ſub num.* 80. *ad medium.* allegat Bald. *in additio. ād Speculato. de appellation. verſiculo pro diffinitiua.* idem & latè probat Lamberti. *de iure patro. in 3.articulo quæſt.princ. 2. p. lib.2.* idem Lambert. 8. 9. & 10.*art.1.quæſt.prin.2.part. lib.2.* & notant omnes,Abb.Felin. & cæteri *in cap.fin.de præſumptio.* & alios plures citaui ad id ſuprà d. cap. ſuperiori.

32 Et his conuenit,& illud,vt actus, qui ſunt voluntariæ iuriſdictionis ſui natura, quando apparet contradictor, efficiuntur iuriſdictionis contentioſæ, vt per text.*in l.1. C. de bonorum poſſ.ſecundùm Tabul.* docent Odofr. Salic.& Paul.de Caſtro *ibi,*& Bal. *in §. ſi cauſa cognita ff. de bonorum poſſ.* Iſſ. *in d. l. 1. ſub num.3. verſiculo ſecundò pulchrius. & verſiculo ſecundò & fortiùs,* & per ſententiam diffinitiuam terminantur data copia actorũ iudicij eidem. quod ſecus eſt, quando nullus comparet contradictor in his actibus voluntariæ iuriſdictionis, quia tunc nullius adhuc citatio requiritur, vt optimè aduertit Bald. *in d. l.ne quicquam.§.vbi decretum. verſ.tertio modo, ff.de offic. præfecti prætoris & legati.* & prædictam doctrinam, etiam latè in exequutoribus probauimus, *cap. ſuperiori.* ſuccedit ad propoſitum noſtræ quæſtionis, vt delegatus, cui Papa committit, vt ſe diligenter informet de vtilitate Eccleſiæ, & ſi repererit in euidentem vtilitatem Eccleſiæ cedere; alienationem confirmet, ſeu licentiam alienandi concedat, cùm ſat ſit, vt ſe extraiudicialiter informet abſque citatione, vt ad principium huius capitis probauimus; procedit, quando Papa ita ſimpliciter committit alicui, vt ſe informet, & tunc circa informationem ſtatur eius aſſertioni, & pro eius decreto præſumitur abſque proceſſu, Rota *deciſ.*716. *num.*4. *& deciſ.* 160. *num.*8. *part.*2. *diuerſ.* Proſper de Auguſt. *in appendi.adſummam Bullarÿ. verbo, alienatio. ſub num.*12. *pagin.*498. etiam ſi non appareat, Compoſtellanus *in cap. capitulum num.* 25. *verſ. nunquid creditur, de reſcript.* Puteus *deciſ.*144. *num.* 2. *lib.*2. Mareſcotus *variar. reſolution. lib.*2. *c.*1. *num.* 152. dummodo tantum tempus præceſſerit, quòd veroſimiliter præſumatur,potuiſſe extraiudicialis informatio per iudicẽ exequutorem capi Mareſcotus *vbi proximè num.*153. Achill. *deciſ.*2. *de filÿs presbyter.*vel etiam dummodo contrarium non probetur, ſcilicet; nullam fuiſſe captam extraiudicialem informationem, & indagationem. ita tenuiſſe Rotam Romanam in vna Spalen. canonica. 10. Aprilis 1606. coram Ludouiſio teſtatur Mareſcot. *vbi proximè dict. cap.*1. *num.*154.

Quod non ſolùm procedit, vbi non eſt clauſula (vocatis vocandis) vel & nullus eſt contradictor, vt per Puteum *deciſ.* 144. *n.* 1. & 2. ſed etiam quando in commiſſione adeſt clauſula (vocatis vocandis) nullus tamen eſt contradictor,nec qui debeat vocari, nam adhuc in his caſibus omnibus procedere poteſt exequutor delegatus extraiudicialiter, vt per Rotam in vna Romana deuolutionis 20. Martij 1580. quæ eſt 636. *num.*1. & 4.1.*p. diuerſo.* & alias,quas allegat. Sequitur Nicolaus Garcia *de benef. in part.* 11. *c.*2. *num.* 138. & 139.

At verò quando commiſſio fit cum clauſula vocatis vocandis, quoniam cùm tunc faciat exequutorem mixtum, vt per Felin. *in cap. exhibita num.* 4. *de iudicÿs. & in cap. de cætero num.*10. *de re iudic.* per ipſum & omnes *in cap. fi. de præſumptioni.* & per alios reſoluimus ſuprà cap. præcedenti, à num. 48. cum ſequentibus, & tunc neceſſariò intereſſe habens eſt citandus, & vocari debet, ſeu etiam aliàs adeſt contradictor, nam tunc omnino debet procedere in forma iudicij contentioſè, formaríque proceſſus, & acta iuris ordine ſeruato, requiritur receptio teſtium, & probationum ſuper veritate narratorum, de quo proceſſu debet doceri, & conſtare. Æguid. *deciſ.*617.Puteus *d. deciſ.*144. *num.*4.

Nicolaus

33 34 35 36 37

Nicolaus Garcia *loco proximè relato num.* 140.

38 Quid autem venit dicendũ, vbi huiuſcemodi decreti interpoſitio commiſſa eſt cum prędicta clauſula(vocatis vocãdis)qua,vt diximus, vti non debet,vbi nullus eſt,qui poſſit citari, ſi fortè ipſe exequutor delegatus formauit proceſſum, & recepit teſtes cum iuramento & in forma iudicij, de quo proceſſu conſtat, non tamen de partis citatione, nec alicuius vocatione,& apparet de decreto interpoſito à iudice delegato, & exequuto; an ei ſit ſtandum, donec contrarium non probetur;& reſpondendum eſt affirmatiuè, vt colligitur ex Rota in vna Auerſana Tenimenti 15. Februarij & 5. Martij 158. quæ habetur in impreſſis *deciſ.* 716. *ad finem* 1. *part. diuerſor.* Garcia *d.* 11. *part. cap.* 2. *n.* 141. vbi citat ad id Oldraldum, Corneum, Couarruu. Hoiedam, & alios.

Et ita ex hac limitatione, ſeu potiùs declaratione appoſita cõcluſioni ſuperiùs præmiſſæ in hac materia, aliam deducamus, & illam; vt appellationi interpoſitæ à decretis ſuper alienationis confirmatione & ſimilibus,vbi proceſſum eſt iudicialiter,& in contradictorio iudicio; ſi iudex Eccleſiaſticus ordinarius, vel delegatus non deferat, vim faciat.

39 Et ex his quæ hucuſque adducta ſunt, facilè poteris abſoluere dubium vnum,de quo iam ſemel fuit interrogatus, & conſultus: an à decreto confirmationis factæ ab ordinario ſuper donatione iuris patronatus; appellationi emiſſæ non deferens,vis committatur. Circa quod ſuppono, quòd donatio, legatum, ſeu conceſſio iuris patronatus facta à laico, vel clerico pio loco, non indiget confirmatione ordinarij.at donatio ſeu aliàs particularis conceſſio iuris patronatus facta clerico,vel, laico recipienti nomine proprio, non valet, nec tenet, niſi demum accedente conſenſu, ſeu cõfirmatione Epiſcopi diœceſani,de quo cum variis & multis aliis quæſtionibus vſque ad refectionem inuenies per Lamberti. *in tractatu de iure patronat.* 2. *part. lib.* 1. per cunctos articulos & quæſtiones eius à principio, & alibi paſſim etiam per Doctores.

Hinc ſuccedit, & poteſt, prout in cæteris decretis, de quibus ſuprà, reſponderi, præſertim ex his, quæ de decreto confirmationis latè diximus; vt ſcilicet, cum ſui ſit natura primæua attenta, actus omnino extraiudicialis, & voluntariæ, non contentioſæ iuriſdictionis, quia celebratur inter volentes, non inuitos, & quia nedum eſt interloquutoria, ſed vim habens, & ad eius ſimilitudinem inuentum pariter, & eodem modo minimè ſit in huiuſmodi confirmationis decreto appellationi deferendum, quominus exequutioni actus confirmatus mandetur.

Nec omiſſa conſideratione paruitas nimis præiudicij,& iuris proprij conſeruatio,quod ex decretis præcipuæ confirmationis huiuſmodi aſſolet,vt diximus iam,& quod in propoſitum ait Lambert. *ſuprà citato loco* 9. *art.* 1 *quæſtionis princ. d.* 2. *part. d. lib.* 1. præcipuè *num.* 6. *& ſequentibus.* dicens, quòd quando aliquis laicus donat aliquã Eccleſiam,quam nec detinebat, nec ius patronatus in ea habebat, vt tunc eius donatio, legatum, vel conceſſio non eſt in conſideratione; etiam ſi conſenſus Epiſcopi intercederet:& reddit ipſe rationem, quia nemo dat quod non habet, vnde cùm iſte nihil dare poterat, nec Epiſcopi conſenſus aliquid operabitur, quia confirmat actum, quem ille facit; ſed ille nihil agit, nec conſenſus aliqualiter ſuffragabitur,quia confirmans nihil de nouo agit, ſed tantùm authorizat rei exiſtenti, & ſic non exiſtenti non prodeſt, *cap. inter dilectos, de fide inſtrumento. & per totum tractatum de confirmatione vtili vel inutili.* Conferunt huc etiam quæ nos ſuperiùs adduximus, vbi etiam quòd per hoc confirmationis decretum extraiudicialiter expeditum, nihil iuri alterius detrahatur, imò maneat illæſum, iſtúd- 40
que decretum nihil ponit in eſſe, quantum ad ius tertij: ſed ſolùm eſt quædam authoritas,quam præſtare nullo modo poteſt Epiſcopus,ſe excuſari. quod ſi fecerit & abſque iuſta & rationabili cauſa, poteſt adiri ſuperior, qui aut eum compellat, ad conſentiendum, aut vel ipſemet conſentiat,de quo eſt text. *in cap. nullus de iure patrona.* vbi Doctores omnes & præcipuè Abb. ita exactè Lamber. (plures & vtiles ex eo deducens quæſtiones) *in* 20. *art.* 1. *quæſt. princ.* 2. *p. dict. lib.* 1. qui *ibi num.* 36. hoc declarat, vt in caſibus, in quibus poteſt adiri ſuperior,propter denegatam confirmationem, conſenſum, conſilium, licentiam, authoritatem, abſolutionem, & ſimilia (ad quæ extenditur diſpoſitio *d. cap. nullus*,vt poſt alios ipſe *ibi num. fi.*) ſit omnino adeundus per viam querelæ, & non per viam appellationis, ita etiam tenet Barba. *in cap cæterum in* 11. *colum. verſiculo tu adde, de iudicijs*, vbi adducit plura iura, quæ per te ipſum vide. ſed contrarium verius eſt, imò 41
per viam appellationis poſſe adiri, vt ex multis probauimus infrà cap. ſequenti circa licentiam denegatam beneficiato, vt poſſit abeſſe à beneficio, vt ibi latiſſimè videbis à num. 27. & ſurſum.

Hæc tamen doctrina eandem diſtinctio- 42
nem, ſeu declarationem pati, dubium non eſt, quam cætera decreta, & præcipuè confirmationis

firmationis patiuntur, prout satis remanet probatum superiùs, dum firmauimus, vt scilicet; procedat, quando expediatur sua primæua natura retenta, scilicet, extraiudicialitatis, & absque contradictore, si verò contradictor apparet, allegans legitimas exceptiones, cum iudicialiter super eis debeat procedere ordinarius, & causa per diffinitiuam terminanda, vtique appellatio suos habet effectus, multæ enim sunt legitimæ exceptiones, quæ huiusmodi confirmationis decreto possunt opponi ab interesse habente, vt quãdo facta fuit donatio iuris patronatui sine dicto Episcopi consensu, & postmodum facta est alteri, illo interueniente, vt primus si petat confirmationem; secundus possit legitimè contradicere, cùm sua donatio prævaluisset, de quo per Lambert. *suprà* 19. *art.* 1. *quæst. princ. d.* 2. *p. d. lib.* 1. & de aliis exemplis videre poteris *ibi art.* 18. & per totos articulos, vbi de legitimis exceptionibus tibi constabit.

43 Et in terminis nostri dubij vltra doctrinas, & authoritates suprà adductas, magis in specie probatur in vna Rotæ decis. Lucana plebis seu Parochialis 8. Iunij 1571. coram Domino Lanceloro, seu Benarino, ex qua apparet, quòd cùm fuisset datus delegatus à Papa, vt confirmaret donationem iuris patronatus, & ipse ad eam processisset iudicialiter, voluerit confirmationis, & institutionis sententiam exequi appellatione pendente, & Rota decreuit in hæc verba: Domini dixerunt possessionem esse attentatam, quia captam appellatione pendente. non obstat quòd ordinarius processerit tanquam exequutor deputatus in confirmatione donationis, quia hoc non procedit, quando assumit partes iudicis. Felin. *in cap. fin. de præsumptio.* & pronuntiauit parte citata institutionem faciendam, nonobstat, *&c.*) & *ibi*, secus in casu isto in quo agitur de iure patronatus, & institutione facienda vigore illius, *&c.*) quam decisionem aliud agens adducit ad literam Nicolaus Garcia *de benef.* 9. *p.c* 4. *num.* 18.

44 Ex quo duo vtiliter colliguntur simul ad nostrum propositum, vt exequutor datus ad confirmationem huiusmodi donationis, procedere potest extraiudicialiter, & de facto, & ob id ab illo minimè posse appellari. Secundum; vt quando procedit iudicialiter cum partis citatione, & cum diffinitiua in contradictorio iudicio, & ob id causa effecta fuit appellabilis, quæ decisio rectè probat huius dubij resolutionem, conuenitque cum aliis decisionibus, quas ad eandem doctrinam suprà adduximus, & ita deregenda est iudicis violentia in huiusmodi decreti appellatione, ex modo etiam procedendi. quo fuit vsus, an iudiciali, vt tunc appellatio delationem desideret, an extraiudiciali absque contradictore, vt tunc vim non fieri declaretur, prout etiam præfatum dubium, quando de eo fui consultus; resolui, respondens.

CAPVT XV.

A mandato de residendo beneficium, vel de ordinando de ordine ei necessario, ac etiam à visitatione. an vis fiat, si appellationi interpositæ minimè sit à iudice delatum.

SVMMARIVM.

Residentiæ beneficij præceptum est sententia interlocutoria, habens vim diffinitiuæ. n. 1.

Residentiæ præceptum si expediatur absque causæ cognitione, est actus extraiudicialis. n. 2.

Residentiæ præceptum non requirit citationem iudicialem. n. 3.

Residentiæ præceptum non suspenditur per appellationem, sed ea non obstante apponitur beneficiato substitutus. num. 4.

Concil. Trident. sess. 23. *de reform. cap.* 1. *circa residentiæ præcepta exequenda explanatur. ibid.*

Residentiæ ab ipso præcepto non datur appellatio, quominus absens compellatur residere, & detur substitutus congrua portione. n. 5.

Residendi à præcepto appellatio dicitur frustratoria. num. 6.

Appellatio si negetur à causa principali, pariter negata censetur à præambula compulsione. num. 7.

Residentiæ pœna per diffinitiuam imposita in contumaces absentes non recipit appellationem. num. 8.

Trident. sess 23. *cap.* 1. *circa non residentes loquens, declaratur. n.* 9.

Residentiæ neglectæ pœnam, appellatione & inhibitione non obstantibus, exequendam contra absentes siue contumaces, siue non contumaces, decreuit Senatus supremus. n. 10.

Non residentiæ pœna imposita Parochis, non extenditur ad non residentes beneficia simplicia. num. 11.

Residentia est de iure diuino in animarum curam, seu gubernationem habentibus. n. 12.

Non residentiæ pœna non recipit appellationem quoad suspensiuum, secus quoad deuolutiuum. num. 13.

Trident. remouens appellationem intelligi quoad suspensiuum, sæpe declarauit S. Congregatio num. 14.

Residentiæ monitorium, & præceptum extraiudicialiter

dicialiter expeditur, pœnarum verò impositio per diffinitiuam iuris ordine seruato. n.15.

Non solùm in Parochialibus, sed in alijs simplicibus beneficijs. n.16.

Contra non residentem, siue sciatur vbi sit, siue non, ad beneficij priuationem quomodo sit procedendum, & quod tempus absentiæ requiratur. n.17.

Monitio trina non est necessaria contra non residentem, siue absentem siue præsentem, si commodè citari potest personaliter. n.18.

Et tunc quod tempus absentiæ requiratur. n.19.

Non residentis citatio vbi agitur ad priuationem an sufficiat extraiudicialis. n.20.

Contra non residentem vbi agitur ad priuationem fructuum & alias pœnas arbitrarias, an & quando trina citatio sit necessaria. n.21.

Determinatio vna respiciens plura determinabilia, illa debet pariformiter determinare. n.22.

Non residente monito à quo incipiat currere tempus, quo debet expectari, anteaquam ad priuationem deueniatur. n.23.

Contra non residentem sententia priuationis, qua non est seruatus iuris ordo, exequi non potest appellatione pendente. n.24.

Non residens ex iusta tamen causa aut impedimento, seu licentia condemnatus ad priuationem, &c. an queat appellationem suspensiuam interponere. n.25.

Residentiæ materia, & quæ beneficia illam exigant; & quæ personæ excusentur, & de licentia quando concedenda, vel non, & qui sine ea possunt abesse, & de alijs, remissiuè. n.26.

Licentiam absentiæ ab ordinario negante appellationi emissæ, an sit deferendum. n.27.

Abesse an possit beneficiatus pendente appellatione à denegata licentia. n.28.

Licentiam absentiæ non sufficit petere, sed & obtinere. n.29.

Appellatione pendente parti & iudici non permittuntur, quæ ante appellationem non poterant geri. n.30.

Fructibus & re, non priuatur quis appellatione pendente. n.31.

Licentia absentiæ expressè concedenda. n.32.

Actus negatiuus secum trahit executionem. n.33.

Ab ordinis requisiti suscipiendi præcepto appellationi emissæ per beneficiatum an sit deferendum. n.34.

Annus ad ordines suscipiendos à quo tempore currere incipiat. n.35.

Ordines quales, & quæ beneficia requirant, & qua pœna plectantur beneficiati ob non receptos intra annum, & quæ impedimenta illos excusent, & de alijs huius materiæ quæstionibus, remissiuè. n.36.

Canonici non ordinati non habent vocem in Capitulo. n.37.

A præcepto de suscipiendis ordinibus necessarijs appellationi deferendum non est. n.38.

In spiritualibus iudex potest incipere à præcepto. n.39.

Monitorium de ordinibus suscipiendis est actus extraiudicialis. n.40.

Appellationi à mandato de suscipiendis ordinibus deferendum non est. n.41.

Ecclesiæ fauor aut cultus diuinus suspendunt appellationis effectum, quæ non causat attentatum. n.42.

A sententia diffinitiua, qua quis priuatur beneficio ob non susceptos ordines necessarios, appellationi emissæ an sit deferendum. n.43.

Ab eo, quod fit in executionem canonicorum decretorum non licet appellare. n.44.

Sententia priuationis, & aliarum pœnarum ob non susceptos ordines intra annum appellatio non suspendit. n.44. & 45.

Sententia priuationis vel compulsionis suscipiendorum ordinũ suspenditur per appellationem, vbi allegatur de legitimo impedimento. n.46.

Quod procedit, quando ex actis euidenter de legitimo impedimento constat. n.47.

Ab ordinibus susceptis suspensus an pendente appellatione possit accedere ad alios, & an illis possit interim vti. n.48. & 49.

A visitatione & morum correctione appellatio, nec inhibitio executionem suspendit. n.50.

Trid. sess.24. de reform. c.10. explanatur. ibidem.

Trid. sess.13. c.1. explanatur. n.51.

Remedio ad innocentiæ præsidium institutio, ad iniquitatis defensionem non est abutendum. num.52.

Visitationis, & correctionis causa ante diffinitiuam non recipit appellationem. n.53.

Visitationis causa non suspenditur per appellationem. n.54. & 55.

Visitationis diffinitiua admittit appellationem deuolutiuam, non suspensiuam. n.56.

Residentiæ mandatum in visitatione edictum non recipit appellationem. n.57.

Visitatio recipit appellationem, vbi priuilegium exemptionis quis docet. n.58.

Trident. sess.24. de reform. c.10. declaratur. n.59. & seqq.

Priuilegium exemptionis, si proueniat ab immemoriali, an admittit appellationem à visitatione. n.60.

Visitationem extraiudicialem, & eius executionem an impediat appellatio vigore priuilegij, & quid in iudiciali. n.61.

Visitatio citata parte & cum causæ cognitione facta recipit appellationem. n.62.

In visitatione extraiudicialiter facta ordinarij recusatio non admittitur, secus vbi agitur iudicialiter. n.63.

Cultus diuinus celerem executionem exigit, & non recipit appellationem. n.64.

Visitatio & morum correctio propter excessum admittit appellationem. n.65.

Extraiudicialiter proceditur in visitatione & correctione sui primæua natura attenta. n.66.

Visitationis materia remissiuè. n.67.

Episcopo asserenti in aliquo casu se procedere per visitationem, statur quoad appellationis receptionem. n.68.

Trident. sess.22. de reform. c.1. circa renouandas pœnas decretorum tractantium de honestate Clericorum appellatione remota. n.69.

A visitatione casibus, quibus appellatio permittitur, causa grauaminis erit exprimenda. n.70.

1 CIRCA prioris huius capitis partis, de residentia, inspectionem, notandum censeo, vt licèt præceptum iudicis iubentis, clericus vt resideat in beneficio, residentiam sui natura requirente, sub pœna, & comminatioñe priuationis eiusdem: sit interloquutoria sententia vim diffinitiuæ habens. *cap.1.* & ibi notat. *de cleric. non resid.* Panormitan. Decius & alij *in c. peruenit 2. de appella.* Barba. *in rubrica de sentent. & re iudic. in clem. col.2.* Rebuff. *in præfat. l. quod iussit. n.50. de re iudica.* à quibus posse appellationem emitti, latè diximus suprà, cap.1. hac 2.p. à principio.

2 Quod intellige, & declara, tunc hoc præceptum seu monitionem vim habere diffinitiuæ, quãdo, scilicet, expediatur cum causæ cognitione, aliter nãque istud præceptũ, seu monitorium est omnino extraiudicialis actus, & extraiudicialiter expeditur, ita tenet Philip. *in c. peruenit 2.3. not. de appella.* dicens, quòd quando fit præceptum, vt aliquis resideat in eius beneficio, nõ requiritur mo-
3 nitio, seu citatio iudicialis, sed sufficiat extraiudicialiter, & *ante fin. ibi in d. cap. peruenit,* quòd quando fit præceptum cum causæ cognitione habeat vim diffinitiuæ, non aliter, & ibi not. Ioan. Andreas per ea, quæ habentur *in c. dudum, el 2. de electione.* Bart. *in l. non fatetur ff. de confessis.* & est de mente gl. *in c. ex parte in Christo de verbo. signif.* & Specul. *in tit. de appell. §.1. vers. in quibus.* bene Abb. *in rubr. de sent. & re iud. n.8.* post alios.

Tamen iustissimæ rationis motu Alex. III. *in cap. peruenit. el 2. de appellat.* respondit,
4 appellationi à monitorio facto absenti canonico, vt in Ecclesia resideret, minimè esse deferendum, sed ea non obstante, posse procedere ordinarium ad compulsionem, & appositionem vicarij, substituti, vt admoniti vices sustineat, assignata ei de fructibus beneficij congrua sustentatione, & si monitus nihilominus nolit monitoriis acquiescere, priuetur eodem, & alteri personæ idoneæ conferatur. Idem etiã renouatum fuit sacro Tridẽtino decreto *sess.23. de reform. c.1. vers. quod si.* in hæc: Quod si per edictum citati, etiam non personaliter per cõtumaces fuerint; liberũ esse vult ordinariis, per censuras ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionẽ fructuum, aliaq; iuris remedia, etiam vsque ad priuationem compellere, nec exequutionem hanc quolibet priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione, cuiuscunq; beneficij pactione, statuto, etiam iuramento, vel quacunque authoritate confirmato, consuetudine, etiam immemoriali, quæ potius corruptela censenda est, siue appellatione, aut inhibitione, etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ constitutionis, suspendi posse, *&c.*)

Circa quorum iurium dispositionem duo sunt nobis distinguẽdi casus, vt facilè queat cognosci, quando vis in huiusmodi exequutione cõmittatur spreta appellatione. alter; considerantes ipsa monitoria simpliciter & de per se, cum pœnarum cõminationibus, & compulsione anteaquam ad pœnarum exequutionem, scilicet; fructuũ subtractionem, aut beneficij priuationem; alter est ipsa priuatio, seu pœnarũ exequutio. Et quoad pri- 5
mum dico, quòd quando clericus monitus est ab ordinario, vt infra aliquem competentem terminũ accederet ad residendum beneficium quodlibet, residentiam desiderãs, appellationi ab hoc monitorio interpositæ minimè vim fieri, non deferendo, imò ea reclamatione, & recursu non obstantibus, potest ordinarius ad actualem compulsionem procedere, & vicariũ deputare de fructibus beneficij sustentandus, absque reatu attentati, ita probat text. *in d. c. peruenit el 2. de appellat.* & ibi Ab. & cæteri. & ita per illum text. affirmant Maranta *in speculo aduocat. 3 p.6. p. princ. q.2. nu.184.* Petrus Dueñas *in regul.42. n.19.* Cardi. *in cle.1. nota.9. vers. quartus in appellante de sequestrati. posse. & fructuum.* Pauinus *in tract. de visitatione q.10.1. p. n.7.* Manfr. *lib.2. pract. concl. super attenta. conf.50.* Lancelo. Robert. *de attenta.2 p.c.12. limi.18. nu.1. & 3.* Menoch. *de arbitra. iudi. lib.2. cent.1. casu 69. n.11.* Marq. *in tract. de commiss. appellat. extra Rom. Cur.1. p.c.6. n.77. fol.77.* Quintil. Mando. *in tract. de monitorijs q.77.* quæ est finalis, vbi hoc constanter affirmat, licèt nec iura, nec aliquem, ex authoritatibus dictis alleget.

Et huius rei rationem reddunt Doctores, 6
præcipuè gl. *in d. c. peruenit.* Franch. *ibi in fin.* Pręposit. & alij, post quos & Lancel. *n 5. & 6.* vt hoc inducat fauor Ecclesiæ & diuini cultus, & ex eo, quia ab hoc præcepto appellatio præsumitur à iure frustratoria, quam expresè reddit *d. cap. peruenit.* ibi; frustratoria dilationis causa videatur dictus Canonicus appellasse) quibus illam adde, quæ conuenit

præcepto

præcepto extraiudicialiter expedito, prout fui eſt primæua natura, ad principium dixi, ac ideo tunc, & ex hac ratione appellatio non ſuſpendit, vt latè probauimus ſuprà cap. 13. in hac 2.p.& c.14.à principio.

7 Quod & eo etiam probatur, quia quoties in aliquo principali negotio non datur appellatio, cenſetur etiam negata à præambula compulſione, vt eſt celebris doctrina Ancar. *conſil.* 78. quem referens ſequitur Cardinal. Tuſcus *in tomo 1.conſ.* 101.*poſt num.* 11. ſed in noſtro caſu non admittitur appellatio ab ipſa ſententia principali, qua pœnæ imponuntur non recedentibus, vt ſtatim videbimus; ergo nec ab hoc præambulo monitorio & compulſione.

8 Circa autem alium caſum, quãdo ad ſubtractionem fructuum,& beneficij curati priuationem deuenitur, & reſidere recuſantes ordinarius dictis pœnis per diffinitiuam ſententiã coërcet, dico: appellationem effectum ſententiæ non impedire, nec in denegatione delationis violentiam adeſſe. id probãt text. in d.Concil.Trid. *d.ſeſſ.*23.*c.*1. vbi de curam habentibus beneficiis dumtaxat diſpoſuit. text. etiam *in c.relatum.* ibi, nec patrocinari debet eis appellationis diffugium, ſi contra huiuſmodi intentionem decreti fuerit interiectum,*&c.*) *de Clericis, non reſiden.*text.etiam *in c.conquerente.*ibi,vel quod eidem Eccleſiæ nõ deſeruiat, ſibi ſuper præſcripto beneficio ſilentium ſublato impedimento appellationis,imponas, *&c.*) *eodem tit.* quorum iurium nullus ex præfatis Doctoribus meminit,nec
9 recenſet. ita in id etiam expendentes Trid. illud intelligentes tantùm in Parocho D.Io. Ocon. Regius Senator *in c.1.de Cleric.non reſid.* Licenciat. Anton. Gomez *in explicatione bullæ c.7.ad 4.clauſulã n.35. & 36.* D.Saagum *in repetitione c.2.de ſequeſtra. poſſ. & fruc.n.54.* Nicol.Garcia *de benef.3.p.c.2.n.161.*dicentes præfatum Tridentini decretum,dum diſponit; exequutionem ſententiæ priuationis,&
10 ſimilium pœnarum per appellationem, ſeu inhibitionem nõ impediri, generaliter accipiendum, & intelligendũ eſſe contra abſentes,ſiue inobedientes, ſiue cõtumaces,& ita in ſupremo Senatu fuiſſe obtentũ,& ita etiã text. *in d. c.relatum.* gloſſ.ibi *verbo diffugium,* intelligit & interpretatur de beneficio curato loqui dumtaxat, text. verò *in d.c.peruenit el 2.de appell.*loqui in ſimplicibus,curam animarum non habentibus,ac etiam omnes declarationes factæ ſuper dicto Tridentini de-
11 creto, nominatim & in ſpecie loquuntur de Parochis dumtaxat,& ſic extra illum caſum ius commune omnino ſeruandum eſt, *l.præcipimus C.de appellatio.*quia diſpoſitio limitata ad vnum caſum nõ ad alios eſt extendenda.

l.age cum Geminiano.C.de tranſactio. cum vulgatis. & reſtringetur ad ſuam cauſam, *l.cum Pater §.dulciſſimo ff.de lega.2.l.1.in fin.ff.de fonte.*Crauet.*conſil.*16.*n.*5. Petrus Surd.*deciſ.*95.*n.*28.*& conſ.*150.*n.*58. & faciunt & omnino, quæ in ſimilibus terminis dicit Perez de Lara *de anniuerſ. & Capell. lib.2.cap.fin.* quod eſt *c.*11.*n.*7. & Gonzal. *de menſi.alter. gl.9.in annota.n.*209.*& num.*184.*ſuprà* & quæ ipſe §.5. *proœmiali à num.*125.& nos ſuprà hac p.c.13. erga Parochiales à n.180.

Cùm præcepto diuino ſit in Parochialibus, & his, quæ habent animarum regimen, curam, & gubernationem, ſacramentorúmque adminiſtrationem,perſonalis reſidentia neceſſaria. Ioan.XXII. c.paſce oues meas. *act.*20. *c.Epheſios* 43. *c.ſicut* 7.*q.*1. *c.qui Epiſcopatum* 8.*q.*1.*c.præcipuè* 11.*q.*1.*c.gloria Epiſcopi* 12.*quæſt.*2. & expreſsè probat Trid. *in d.c.*1. *d.ſeſſ.*23.*de reform.in princ.* cùm præcepto diuino mandatũ ſit,*&c.*) & imò omni iure non ſolùm canonico, & diuino; ſed etiam naturali hæc inducta ſit in Parochialibus reſidentia,ex quo tenentur paſcere greges. Probatur iterum Trid. *ſeſſ.*6. *c.*1. *de reformatione,* & poſt alios docent Caietanus 2.2.*q.*185. *art.*5.*& in ſumma verbo,beneficium Eccleſiaſticum,*Carranca,& Franc.Torren.*de reſidentia, & comm.Regis. c.*2. Soto *de iuſt. & iure lib.*10. *q.*3.*per totam,& in Apologia contra Catharinum c.*1. Alphonſus de Caſtro *de iuſta hæret. puni. c.*4.*lib.*3. Cordub.*lib.*1.*quæſtio.q.*19. Vallent. 3.*tom.diſp.*10.*q.*3.*pun.*5. Paul.Griſal. *in deciſ. Catholicis,verbo,Epiſcop.* Bott.*de Synodo* 3.*part. art.*1.*n.*150. Couarr.*lib.*3.*variar.c.*13.*n.*9. vbi alios refert.Nauarr.Vargas *de Epiſcoporum iuriſdictione axiomate* 12. Ferretus *conſil.*32.*ex n.*32. Azeued. *in l.*27.*tit.*3.*lib.*1.*recopi.num.*8. Melchior Gallego *in tract.de Parochorum obligatione tempore peſtis* 1.*p.diſp.*1.*à n.*46. Quintana Dueñas *Eccleſiaſt. lib.*4.*n.*50.*&* 51. Cenedus *in collecta* 30.*ad* 6.*n.*2.Ceuallos *q.*585. *à n.*1. Viuald.*in appendice ſui Candel. aur.c.*9. *n.*6.*&* 7. Zechus *de caſib.reſeru.caſu* 6.*& tit.de beneficiatis n.*6.*& de munere Epiſcopali c.*5.*n.*3. Vega *in Eſpeio de curas c.*17. & ideo nihil mirum, vt eis in hoc etiam ſpecialiter conſulatur, & propter ſpeciale maius & ingens periculum imminens, præſtantius remedium præſtetur. 12

Hoc tamen, quod diximus; per Concilium eſſe prohibitam appellationem ab hac ſententia priuationis beneficij, & aliarum pœnarum iuxta Concilium;euidenter intelligendũ eſt de appellatione quoad effectum ſuſpenſiuũ,non autem quoad deuolutiuum, vt probatur ex eodem Conc.*ibi:*nec exequutionem hanc priuilegio, *&c.* ſuſpendi poſſe, *&c.*) & ſic ſuſpenſionem tantùm prohibet,& 13

14 ex aliis Concilij capitibus remouentibus appellationem sæpe sacra congregatio censuit, quarum nonnullas in c.81. suprà adduxi, & aduertit Nicol.Garcia *de benef.3.p.c.2.n.162.* quod sine dubio est.

15 Et in hoc etiam constitui potest differentia inter vtramque ex duobus præfatis casibus suprà, vt scilicet, in simplici præcepto, & monitorio, quod expeditur extraiudicialiter, nullo iuris ordine seruato, prout dictũ est superiùs. at verò ad priuationem beneficij vel fructuum detractionem,debet omnino fieri iuris ordine seruato in cõtradictorio iudicio, & cum plena causæ cognitione, vt ita declarauit sancta Congregatio Concilij *in d.c.1. sess.23.de reformat. super verbo,quod si per edictum,* vbi in hæc dicit: (Parochus, qui non vult in sua Parochiali residere; debet ea seruato iuris ordine priuari.) & *in eodem c.1.* ibi (causa priùs per Episcopum cognita,*&c.*) præcedente legitima citatione, causamque per sententiam diffinitiuam condemnatoriam,non declaratoriam terminandam, non

16 solùm in Parochialibus; sed etiam in cæteris beneficiis simplicibus, & dignitatibus, residentiam requirentibus, vt videre est ex his, quæ Nicol. Garcia aliis relatis, disputat *in d.3.p.c.2.n.135.cum seqq. & suprà.*

Illud est igitur obseruandum ab ordinario,dum velit, contra non residentes procedere ad priuationem beneficij. & in primis si beneficiatus sit absens, & ignoretur vbi,

17 vel etiam si sciatur, commodè tamen citari non potest personaliter;debet ante priuationem adesse absentiam semestrem, & priùs trina monitio per edictum cum competenti termino procedere, alioquin priuatio nulla erit. ita sæpè Congregatio Concilij censuit *super d.c.1.ibi,* quod si per edictum citati,*&c.* respuit modum procedendi cõtra absentes.) & *ibi,* vsque ad priuationem, *&c.* intelligendum excluſiuè, vsque ad priuationem, dum tamen præcesserunt tria edicta publica, & lapsi sint sex menses, iuxta *c.ex tua, de clericis non residentibus.)* hoc idem probant Abb. & Doctores *in c.quoniam frequenter §.porro,n.10. & 11.vt lite non contest.*Selua *de benef.4.p.q.5.* Marant. *in speculo aduocatorum 6.p. de citatione n.91.*Zerol.*in praxi Episcopali.1.p.verbo priuãt, n.3.&* 4.Lechus *de repub.Ecclesiast.tit.de beneficiatis,n.6.vers.quod attinet verò ad praxim.*

18 Quando autem proceditur contra beneficiatum non residentem,præsentem tamen, vel absentem, & scitur, vbi sit, & commodè personaliter citari potest; tunc omnimodo citandus est personaliter, nec est necessaria, nec requiritur tũc trina monitio supradicta; quod dumtaxat procedit,& locum habet in processu contra absentem, vt ex dictis apparet, & ita pluries decisum fuit in sacra Rota, vt in vna Guienen.Canonicatus de Vbeda 11.Decembris 1587. coram Mantica. & in vna Zamorensi Capellaniæ 12.Iunij 1589. coram eodem. & in causa Terdomensi præposituræ 17.Maij,& 5.Iunij 1600.coram Serafino. & tenet etiam Garcia *suprà n.154. & seq.* resoluentes, quòd tunc Ordinarius non 19 teneatur, expectare sex menses prædictos, sed tempus erit arbitrarium.

Ab isto tamen, scilicet, Garcia, omnimo- 20 do cauendum est; dum dicit ibi, vt isthæc vnica citatio possit esse extraiudicialis; quoniam nullo modo potest,iure probari. siquidem licèt monitio de residendo possit, & sit extraiudicialis, vt dictum est; tamen quando proceditur ad priuationem, *&c.* iudicij forma est seruanda, iurísque ordo simul, vt ex declarationibus suprà apparet, & simul procedere iudicialiter, & extraiudicialiter oppositum est sibiipsi contrarium, & ideo citatio iudicialis tunc est, imò præfatæ decisiones proximè allegatæ, expressè dicunt; sententiam priuationis huiusmodi esse nullam, cùm citationes non fuissent legitimæ, vt debuerant,& circa hæc vide,quæ diximus latè in cap.3.suprà,vbi de modo procedendi in iudicialibus & extraiudicialibus, & in quibus vnum ab aliis cognoscatur,& distinguatur,docuimus, quæ huc cõueniunt. Imò vbi beneficium vacat ipso iure, vt ab illo eiiciatur possessor; debet citari, & præcedere causæ cognitio,text.capitalis *in c.licèt Episcopus,de præbend.in 6.*& quæ copiosè dixi infrà 3.p.c.7.per totum.

Dubium tamen est, quando proceditur 21 contra absentes ad alias pœnas,puta: detractionem fructuum,& similium,quæ arbitrio ordinarij relinquuntur à Trid. & declaratione sacra Cardi. præter priuationem;dicta citatio trina per edictum (de qua diximus) sit necessaria. In quo affirmatiuè respondeo,vt expressè decidit Rota in vna Caurien. fructuum coram Domino Orano 10. Aprilis 1592. vt testatur Garcia *suprà n.160. d.3.p. cap.2.* idem tenet Abb.*cons.67.p.1.* & Feli. *in cap.consuluit n.13.de off.delegat.*aduersus quos ipse Garcia ibi nulla adducta authoritate, doctrinã, nec ratione in oppositum se inclinat, addens, vt tunc nec esset necessarium, expectare prædictos sex menses. Qui audiendus non est, siquidem Concilium Tridentinum, & declarationes indistinctè dum requirunt edicta, loquendo in omnibus prædictis pœnis, insimul & vno contextu sub vniúsque orationis sensu procedunt, & ideo communis debet esse omnibus casibus dispositio, cùm vna determinatio respi- 22 ciens plura determinabilia, illa debet pariformiter

formiter determinari,*l.iam hoc iure ff.de vulgari.*

23 Duo tamen te velim admonere, quæ ex ſupradictis tribus Rotæ deciſionibus colliguntur, quas ad literam refert Garcia *ibi à n.156.* Primũ,vt dicti ſex menſes,quibus tenetur Ordinarius expectare abſentes, incipiant currere poſt vltimũ edictum,vt cõſtat ex d. decis. canonicatus de Vbeda ad medium. *ibi,* debet in eius Eccleſia trinæ citationis edictum publicari, & poſt vltimum edictũ per ſex menſes expectari,*&c.*) & omnes firmant, non expectato dicto tempore, proceſſum non excuſari à nimia feſtinatione,& præcipitatione. Secundum autẽ,quod ex d. deciſionibus notandum eſt, & præci-
24 puè ex d. decis. Terdonen. præpoſituræ,vt in caſibus,quibus non eſſet aliàs licita appellatio à priuatione beneficij, & eius alteri facta collatione,ſed ea non obſtante poſſit appellari;non procedat,nec locũ habeat; quando nulliter proceſsũ eſt,& iuris ordine non ſeruato,defectu citationis,ſeu edictorum,quoniam tunc ipſa priuationis ſententia nõ merebitur exequutionẽ, appellatione pendente,quod enim nullum eſt, nullum parit iuris effectum,de quo nos latiùs infrà 3.p.ex quo limitabis Tridenti. decretum in d. c.1.

25 Vltimò circa illud quæro, an Parochus, qui abeſt ex iuſta cauſa,vel licentia,aut aliàs eſt legitimo impedimento detentus, an dictæ priuationis, ſeu detractionis fructuum, *&c.* à ſententia appellans, ſit deferendum. In quo,libet diſtinguere,quòd cùm(vt dictũ eſt,) ad huiuſmodi pœnarũ imponendarum proceſſum ordo iuris ſit ſeruandus,& cauſæ cognitio adhibenda ſuper legitimatione exceptionum beneficiati,& impedimentorum licẽtia,natura,& qualitate beneficij,& ſimilibus,tũc ſi nihilominus Ordinarius ſententiam condẽnatoriam proferat,pro ea eſt prę-ſumendũ,& ſic appellatio non impedit exequutionem,& illud non nullitatem,ſed attineat iuſtitiam, vel iniuſtitiã partis,cuius cognitio ſemper ſuperiori Eccleſiaſtico pertinet,ad quem reſeruanda eſt,vt in alimentis, poſſeſſoriis,& ſimilibus.& probant expreſſa verba Concil.Trid.*d.c.1.ſeſſ.*23. ibi, nec exequutionem hanc quolibet priuilegio,licentia,familiaritate,exemptione, etiam ratione cuiuſcumq; beneficij, pactione,*&c.* ſiue appellatione,& inhibitione,*&c.* ſuſpẽdi poſſe.) Quæ verba cùm clara ſint, cauillationem ſubterfugiunt. Si verò dictæ exceptiones licitæ, & excuſantes à reſidentia euidenter, & notoriè ex actis appareant, ſecluſa omni fraudis,& doli ſuſpicione,cùm tunc hęc notoria iniuſtitia nullitati æquiparetur, quoad impediendum ſentẽtiæ cuiuſcunque, etiam priuilegiatæ exequutionem, vt dicemus infrà 3.p.c.9.hinc eſt,vt omni modo eſſet eius appellationi deferendum à iudice, declarandúmque in Senatu; & ita interpretandus,& intelligendus eſt text.*in cap.inter quatuor.* ibi,poſſunt eis iuſtè priuari, dummodo non ſint iuſto impedimento detenti, *&c.*)*de clericis non recipien. iuncto etiam cap.relatum & cap.conquerente, eodem tit.*

De materia autem reſidentiæ, quæ bene- 26
ficia illam exigant,quæ perſonę excuſentur, quando licentiæ proſint, quæ ſint à iure iuſtæ & legitimæ cauſæ ad illam concedendam,& quæ ſine ea abeſſe poſſunt, & quanto tempore, & qui à iure habentur pro præſentibus, & per quod tempus poſſit licentia dari, & de pluribus aliis quæſtionibus, quæ noſtri non ſunt inſtituti, nec ad nos attinent,videre poteris ex d.conſilio & eius declarationibus,ex DD. adductis,& aliis,quos in idem congeſſit Nicol. Garcia *de benefic.3.p.c.2. à princ. cum omnibus ſuis* §§. ad quos te remitto. hactenus de reſidendi præcepto.

Et tandem vnum, quod nos attinet, non 27
omittam;an ab iniuſta denegata licentia per Ordinariũ petenti illam appellationi emiſſæ deferendum ſit,ita vt interim ea pendente, poſſit abeſſe abſque licentia obtenta. In quo die, quòd quando Parochus ex iuſta cauſa poſtulat ab Ordinario licentiam; eo recuſante, poſſit ad ſuperiorem recurrere, & appellare,ex Abb.*in cap.relatum num.6. & in cap.... & c. tuæ num.3.* & ibi Butrigarius *de cleric.non reſid.* Felin.*in c fi.de magiſtris n.3. verſ. ſextò limita.* Selua *de benef.* 4. *p. quæſt.7. num.29.num.*171.Horatius Lucius *princ.*99. Zerola *in praxi Epiſcop. verbo ſtudium.* §. . *& verbo reſidentia.*§.3. Zech.*de repub.titul.de beneficiatis num.6.*

Et ſic reſpondeo à non obtenta licentia 28
appellans, non poteſt abeſſe, vt in terminis dicit Nicol.Garcia *ſuprà n.* 39. contra Ioan. Ocon.*in repetitione c.* 1. *de cleric. non reſiden. n.*56.& Anton.Gomez *in explicatione d.Bullæ num.*32. (qui contrarium videntur tenere) Pro quo ſuppono,quòd Parochus nõ poteſt abeſſe abſque licentia, & ea obtinenda eſt, vt abeſſe poſſit, non autem ſufficit eam petere, niſi expreſsè ſibi cõcedatur, vt reſpondit S.Cõgregatio Concil. his verbis:Ne Pa- 29
rochus habens iuſtã cauſam abeundi extra Parochiã per duos mẽſes,aut tres,ſatisfaciet ſuæ conſcientiæ,ſi petat licentiam iurans,ſe grauẽ habere cauſam,quã non expediat manifeſtare, vt ſi petita licentia abeſſe poſſit,licèt Epiſcopus nõ concedat. Similiter abeſſe nõ poteſt in caſu, quo cauſam rationabilem expreſſerit;quã vir bonus,& æquus rationabilem iudicaret,ſed rigidus Prælatus minùs

æquam iudicat, & licentiam deneget, vel quia mouetur suspicione, quòd ficta sit, cùm tamen sit vera, sed habere potest recursum ad superiorem, *&c.*) cuius meminit Gonzalez *vbi suprà num.* 37.

30 Et tunc sic, appellatione pendente, ea dumtaxat permittuntur parti, & iudici fieri, quæ possunt fieri ante appellationẽ, *l. si post-quam ff. vt legat. nomi. caue.* & ibi Bart. per illum text. 1. *oppos.* Corsetus *in singula. suis in verbo appellatio incipit regul. est in* 6. *limit.* & potest formari exemplum ex eodem text. vt cautio, quę exigi potest ante appellationem, pendente causa principali, potest etiam exigi post appellationem, quem text. alibi non esse, dicit Dynus, & etiã notat. per B. vbi Vitallinus *in tract. clausularum, clausula, nihil nouari appellat. pendent. sub n.* 1. *vers. item fallit,* & iterum, *sub n.* 9. *vers. vnum tamen.* Alex. *in rub. nihil nouari, appellatione pendent.* Marant. *in speculo* 3 *part.* 6. *p. princi. n.* 164. Firmian. *in reperto. verbo appellatione peden. colum.* 1. *versic. item nisi attentetur.* Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limita.* 14. Franchus *in cap. cum speciali* §. *porrò, colum.* 2. *de appellat. in* 1. *gl.* Æguid. Bellamera *cons.* 18. *incipit ecce col.* 3. *in princ.* Manfred. *lib.* 2. *pract. conclusio. super attenta. conclus.* 61.

31 Et hinc est, vt appellatione pendente à sententia contra illum lata, potest interim continuare suam possessionem, & eius, & rei commodo frui, fructus percipiendo, quemadmodum poterat ante appellationem, & lite pendente, *l. sciendum.* § *penult. ff. qui satis. cogant.* gl. *in l. Imperatores* § *fi. verbo, aduersario ff. de appellat.* Iff. *in cons.* 187. *circa primum col.* 7. *vers. quintò facit lib.* 2. Rota *decis.* 10. *aliàs* 89. *nota. quòd vbi, de appell. in antiq.* Rota *decis.* 24. *aliàs* 615. *nota quòd licèt. de dolo & contum. in antiq.* Patisius *cons.* 38. *non poss. n.* 3. *lib.* 1. alios per eum citatos Mandos. *in regul. de subrogand. collitiganti. q.* 8. *n.* 4. *& in tract. de inhibitio. q.* 23. *per totam.* Æmilian. *cons.* 72. *viso processu. n.* 8. Robert. Lancelot. *loco suprà citato, limitatione* 26. apud quos plura alia exempla reperies. Sed sic est, quòd iste Clericus beneficiatus ante appellationẽ, seu etiã denegationẽ ordinarij non poterat abesse absque expressa licentia; ergo nec post appellationẽ.

32 Deinde, quoniam beneficiatus ad se absentandum expressa indiget licentia, vt sibi expressè concedatur, vt dictum est, & probant Trid. & declarationes Cardi. tũc sic licet appellationis effectus sit, suspendere actũ, *l.* 1 *ff. nihil nouari appell. pende.* & sic licèt suspẽdat effectum negationis expressæ, non tamen præbet licentiã, quia inter concedere expressè licentiã, & denegare expressè licentiã, est dabile medium, scilicet; nec dare, nec negare, & in hoc medio remanet appellãs, quia non potest plus operari appellatio, imò maior eius effectus est, conseruare appellantẽ in eo statu, quo appellantẽ inuenit ante sententiæ probationem, *l.* 1. ibi, integer enim status esse videtur prouocatione interposita, *&c.*) *ff. nihil nouari,* sed eo tempore appellationis, & antea ipsum inuenit & absque expressa licentia, ergo per solam appellationem, vel recursum non potest abesse.

Deinsuper quia iste est vnus actus negatiuus, qui secum trahit exequutionem, iuxta ea quæ communiter notantur *in l. quod iussit ff. de re iud. & in c. cum cessante de appellat.* foret nãque absurdum dicere, quòd quando pars petit à iudice, vt sibi concedatur terminus, vel admittatur ad probandũ, & illud iudex neget. Et quod per interpositionem appellationis à negatione, occupet terminum petitũ, vel faciat probationẽ negatam, ideo datur appellatio, seu recursus ad superiorẽ propter denegatã ab inferiori licentiã, vt examinata causarũ legitimitate, & ratione, reuocet negationẽ, & compellat illum ad concedendum, vel ipse cõcedat, frustra enim foret superioris cognitio, si sufficeret appellatio sola, cùm nihil ampliùs sibi facere, remaneat; & ita libenter in re hac recedo ab opinione dictorum DD. prout etiã facit Nicol. Garcia superiùs citato loco, licèt nullas considerauit, nec adduxit rationes, nec fundamenta, nec contra ipsos, nec in comprobationem & iustificationem huius nostræ opinionis. 33

Circa inspectionem autem illius, quod secundo loco nostri principalis capituli continetur; an à mandato, seu præcepto, de ordinando emissæ appellationi à beneficiato cõpulso non deferens vim faciat Ordinarius, prẽmitto vt (ij, qui dignitates, personatus, officia, præbendas, portiones, aut quælibet alia beneficia in Ecclesiis obtinẽt, aut in posterũ obtinebũt, quibus onera varia sunt annexa, videlicet; vt alij missas, alij Euangelium, alij epistolas dicãt, seu cantent, quocũque ij priuilegio, exceptione, prẽrogatiua, generis nobilitate, sint insigniti; teneantur iusto impedimẽto cessante, infra annũ ordines suscipere requisitos, alioquin pœnas incurrãt iuxta constitutionẽ Concil. Viẽnensis, *quæ incipit, vt ij qui,* quã præsẽti decreto innouat, cogátque Episcopus eos diebus statutis dictos ordines per se ipsos exercere, ac cætera omnia officia, quæ debent in cultu diuino prẽstare, sub eisdẽ, & aliis grauioribus pœnis, arbitrio eorum imponendis.) ita in hæc verba decreuit sacrum Trident. Concil. *sess.* 22. *c.* 4. idem probat tex. *in c. cõmissa* 35. *in ordine de electione lib.* 6. ibi, annus autem huiusmodi, qui à tempore illo incepit, quo ipsius Ecclesiæ regimẽ 34 35

commissum

commissum sibi exiſtit,& poſſeſſionem eius pacificam habuiſti, vel per te ſtetit, quominus haberes eandem, tibi nec currit, ſi promoueri iuſto impedimento detentus, infra tempus huiuſmodi nequiuiſti,&c.) idē probat etiam text. *in cap.licet canoni. eodem tit. & lib. cle. vt ij, qui de ætate, & qualitate*, circa
36 quam materiam, quòd parochi ſint ipſo iure beneficiis priuati, ob non ſuſceptos ordines infra annum, cæteri verò ita demum moniti, priuari poſſint, & quæ legitima ſint impedimenta ſuſcipiendorum ordinum, & quòd canonici interim vocem non habeant in Capitulo, & qua fructuum parte ſint priuati, & de ſingulis beneficiis, ſingulos ordines requirentibus. De aliis pluribus quæſtionibus, quæ ad nos non attinent, vide ex his, quæ in vnum congeſſit longa manu Nicola. Garcia *de benefic.3.part.cap.*4. & iterum *7.part. cap.*1. *cum ſuis* §§. apud quem, & cateruam Doctorum ab eo allegatorum videre poteris,ne in aliquo à noſtro propoſito recedamus.

37 In eo igitur illud opinor; appellationem emiſſam ab hoc præcepto,ſeu monitorio de ſuſcipiendis ordinibus ad beneficium, quod quis poſſidet requiſitis, minimè ſuſpenſionem habere, quominus ordinarius ad compulſionem procedere queat, nec ei denegans delationem vim faciet; quod ex eo probatur, quia iudex Eccleſiaſticus, in his, quæ concernunt, & tangunt animam, & in ſpiritualibus generaliter expendit præceptum,& ab ipſo rectè incipere poteſt,*cap.per-*
38 *uenit 2. de appellat.* circa reſidentiam beneficij, etiam circa ſolutionem decimarum, vt abſque mora ſoluantur.hanc doctrinam docet Cardinal. *in cle.2.quæſt.23.de iudicijs.* Petrus Pariſ. *conſil.*113. *monitorium in quarto volumine*,quos ſequitur Rebuff. *in tractat.de literis obligatorijs artic.6. gloſſ.2. numer.27. fo-*
39 *lio* 87.*&* 88. iſtud autem monitorium, cùm expediatur abſque cauſæ cognitione,eſt extraiudicialis actus, prout ſuprà latiùs in quæſtione præcedenti hoc in cap. diximus ex Authoribus citatis, & ſic ab eo tanquam actu extraiudiciali appellatio carere debet ſuſpenſiuo.

40 Et quando hæc ratio ceſſet,& expediatur cum cauſæ cognitione, regulariter verum eſt, vt ab iſtis monitoriis ſimplicibus non ſit appellationi deferendum,text.*in d.cap.peruenit 2.de appellat.* & in terminis ita tenet Hugo de Celſo *in reperto. legum regni verbo ap-*
41 *pellatio.n 6.in fin.fol.*34 & quia quando verſamur circa fauorem Eccleſiæ, cultus diuini,aut animarum, appellatio non cauſat attentata, Rota *deciſione* 35.*de appellat.in nouis.* Eſcacia *de appellat. quæſt.*17. *limit.*26. *num.*1. Rebuff. *tractat.de ſententprouiſio.in præfatione num.*37.*& ſub num.*38.*in fin.tomo* 1.*folio* 229. Marqueſſa. *tract.de commiſſion.de appellat. extra Roman. Curi.*1.*part.cap.*6.*num.*78.*fol.*78. & huic adiunge, applicáque omnes rationes, quæ ad præcedens monitorium adduximus, quia idem ſunt, & etiam ex dicendis apparebit, & facit Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *de reformatione c.*10.& vide infrà *num.*50.*& ſeqq.*

Quid autem eſt dicendum, quando non 42
parito monitorio, ſeu præcepto, ordinarius ad priuationem,ſeu pœnarum executionem vult procedere in contradictorio iudicio, ſiue quia allegans in contrarium monitorij comparuit monitus, quia tunc reſoluitur in ſimplicem citationem, vt reſoluunt proximè citati Doctores, de quo latiſſimè plures allegans proſequitur Mieres *in tract. de maioratu 3.p.quæſt.*16. *num.*40.*fol.*74. in nouiori impreſſione,nos 4.p.cap.8. num.37. nihilominus quòd etiam generaliter certum ſit; præceptum reſoluatur in eam per comparitionem, vel quia eſt abſens, & contumax, proceditur aduerſus eum per audientiam contradictorum, ſeu contumaciam, & tunc cognito de cauſa in ea diffinitiua pronuntiatur, qua aliqua ex dictis pœnis, ſeu alia etiam arbitraria applicatur, an ab ea appellationi propoſitæ ſit deferendum, & nullam vim adeſſe, ob denegatam delationem, probatur.

Tot enim eſt iuris decretis, & conſtitu- 43
tionibus ſancitũ, validíſque rationibus vallatum, vt clericus beneficiatus ordinem annexum à beneficio intra annum recipere, omnimodo teneatur, qui quidem beneficiatus hac illud obligatione, & conditione ingreditur, de quo etiam iuramentum præſtat in pœnam priuationis eiuſdem,hócque perpetuo edicto continetur, *d. cap.commiſſa*, ibi, tibi Eccleſia ipſa,qua dicti ſtatuti authoritate iam priuatus exiſtis, ne ſtatutum ipſum fiat ludibrio, debitóque fruſtretur effectu, & non rebus, ſed verbis,cum ſit potiùs contrarium faciendum, lex impoſita videtur.) text.*in d.cap.licet canon.*ibi,quia tamen in obſeruatione canonis memorati ſe multi exhibent negligentes,*&c.*) *& d.cle.vt ij.qui ad fin.* ibi, pœnis aliis quæ contra tales promoueri ad ordines recuſantes,ſtatuũtur in iure,*&c.*) & etiam Trid.*d.ſeſſione* 22.*cap.*4.ibi,alioquin pœnas incurrãt iuxta conſtitutionem Concilij Viennenſis, *quæ incipit, vt ij qui*, quam præſenti decreto innouat, *&c.*) ſed ab eo quod fit ſecundùm iuris diſpoſitionem, & canonicas ſanctiones, nec à iudice eas, & decreta exequente,non admittatur appellatio, text. optimus *in cap. conſuluit in cap.*3. *de appellat.* ibi, nec conuenit, vt pro huiuſmodi

appellationibus ab obseruatione decreti debeas abstinere.&c.) text. etiam *in c. relatum, ad fin.* ibi, nec patrocinari debet eis appellationis diffugium,si contra huiusmodi intentionem decreti fuerit interiectum, &c.) *de cleric. non residentibus.* text. etiam *in l. fin.* ibi, item si ex perpetuo edicto aliquid deeernatur, id quo minus fiat, non permittitur appellare,&c.) *ff.de appell.recipien.*& facit illud, quod Christus Dominus noster dixit Saulo, Durum est cõtra stimulum calcitrare.) quia talis appellatio friuola iudicatur. & faciunt ea, quæ latè diximus infrà 3.part. cap.6. per totum. ergo cùm huiusmodi sententia detur ab ordinario in conformitatem, & executionem tot canonum, decretorum, canonicarum constitutionum, ab illa minimè est admittenda appellatio.

44 Et hanc sententiam tenet Hugo de Celso *in d. reperto. verbo appellatio num.*60. *ad fin. fol.* 34. meliùs Gregor.Lopez *in l.*31. & iterum *in l.*30.*titulo 6.part.* 1.hoc idem meliùs, & in nostris terminis probant text. *in c. cùm in cunctis 7.verbo cùm autẽ,* ibi, & reliqui admoniti nõ fuerint,præfixo à canonibus tempore in Presbyteros ordinati, & ab illo remoueantur officio,& aliis conferatur,qui & velint, & possint illud conuenienter implere, nec prosit eis appellationis refugium, si fortè in constitutionis istius transgressionem per appellationem voluerint se tueri, &c.) *de electione.* text.etiam *in cap.quæris 6.in ordine,de ætate, & qualitate,* ibi, ad maiores ordines recipiendos per amissionem locorum.& beneficiorum substractionem appellatione cessante, compellas,&c.) probant etiam expresse *l.*30.*titul.6.p.*1. ibi, *e si por ventura por esto no se quiere ordenar, deben le toller la dignidad.e darla a otro, que sea conueniente para ello, e si alçare sobre tal razon teniendose por agrauiado, no deue dexar de lo façer por aquella alçada,*&c.) & idem probat etiam *l.*31. *eodem tit.& p.*1.*ante fin.* ibi, *debelo el obispo apremiar que lo faga tollendole el beneficio,si entonces no le embargaria a su fecho alçada, que el otro ficiesse sobre tal razon,* &c.) quæ licèt cùm non sint contra libertatem Ecclesiæ, sed omnimodo in eius auxilium,& expressum fauorem,seruandæ sunt, & absque dubio eis standum, prout nos latè suprà 1.part.cap.1. à num.25. & sursum.

45 Et ita concludendum est in hac quæstione, vt appellationi emissæ à sententia priuationis beneficij, vel subtractionis fructuum, & similium, lata in contradictorio iudicio, & iuris ordine seruato; ordinarius non deferens, violentiam nullam facere, dicetur. Hæc tamen appellationis prohibitio de suspensiua tantùm intelligenda est, vt constat ex dictis iuribus, quæ tantùm suspensionem adimunt.

Hanc tamen resolutionem vno modo li- 46
mitabis,nisi (secluſa fraude) de legitimo impedimento ordinum suscipiendorum doceatur, nam si de eo constat, appellationi non deferens violentiam facere, quia tunc licitam esse asseuerat Gregorius Lopez *in d. l.*31.*gloss.*3. *verbo, puedesse alçar.* & expressè etiam *eadem l.*31. ibi, *mas si el clerigo se excusasse por razon de otro embargo, assi como por enfermedad, o por otra cossa, que le embargasse a tiempo, o para siempre, que le vuiesse acaecido por mal que vbiesse fecho, entonces no le deben apremiar, e si le ficiessen premiar, puede se alçar, e valdra su alçada,*&c.)& facit text.*in d.c.quæris* §. *quod si,* in illis verbis; quod si pro sua voluntate renuerint, ordinarij,&c. appellatione cessante compellas,&c.)& fauent verba text. *in d.cap.commissa* 35.*de electione lib.6.* ibi, tibi non currunt, si promoueri iusto impedimento detentus, infra tempus huiusmodi nequiuisti, &c.) & facit etiam text. *in l.*1. §. *si tutor,* ibi, excusationem allegandam habet, & si fuerit repulsa, tunc demum appellare debebit, cæterùm antè frustra appellatur,&c.) *ff.quando appellandum sit.*

Quod ita debet intelligi, & declarari, vt 47
procedat, quando de impedimento constat euidenter, non turbidè, intricatè, nec confusè, vt ex eiusdem iustificationis euidentia euidenter ex ipsis actis notoria ordinarij iniustitia detegatur,quæ cùm nullitati æquiparetur, executionem impedit, si autem ita non constiterit, cùm in dubio pro sententia iudicis, & eius iudicio præsumat ius, prohibens etiam appellationem, tangit iniustitiam principalis negotij, reseruata superiori appellationis iudici,multum distincta, & separata ab hoc, de quo in tribunali tractatur articulo violentiæ, tantùm circa appellationis delationem, & sic de eo tribunal non potest se intromittere, de quo latè dixi suprà 1.part. cap.2.à n.183. & 188. & à n.190. cum seqq. & cap.8.à num.38. erit tamen iustum grauamen, vt superior reuocare possit sententiam inferioris Ecclesiastici, quemadmodum autem, & cum quibus qualitatibus debeat probari impedimentum,diximus suprà cap.13. hac part.à num. 249. cum pluribus sequentibus.

Et pro huius articuli complemento quid 48
quæro dicendum;quando Prælatus aliquem suspendit ab ordinibus iam susceptis, ac ita hic suspensus, aut interdictus sit, etiam à suscipiendis,adeò vt ad alios non possit ascendere; ex aliqua causa etiam ob occultum crimen, quomodolibet etiam extraiudicialiter, si fuerit interdictus, cùm omnimodo

huius

huius prohibitioni, & ſuſpenſioni eſt ſtandum, de quo latiùs per Concilium Tridentinum *ſeſſ.*14. *de reform. cap.*1. & de eius materia agitur per iura ipſa *in cap. ex tono. & c. ad aures, de temporibus ordinandorum*, an non obſtante dicta ſuſpẽſione appellationi emiſſæ ab ea poſſit ordines recipere,& miniſtrare ſeu exercere ſuſceptos, adeò vt ei non deferens ordinarius vim faciat.

49 In quo breuiter negatiuè reſpondetur, vt tali appellationi deferendum non ſit, nec tunc vis fiet, & probatur text. expreſſo *in c. is cui* §. *fin. de ſenten. excomm. lib.*6. text. *in cap. ad hæc quoniam, de appellatio.* Manuel Rodrig. *quæſt. regul.*1. *tom. q.*29. *art.*5. Nauarr. *conſ.*8. *per totum lib.*1. *fol.*29. *&* 30. & vide quæ nos circa c. de excommuni. & ſuſpenſione ſuprà hac p. diximus,& c.13. à num.223. circa ſuſpenſiuum à voce actiua, vel paſſiua. & magis in ſpecie & in terminis d. cap.1. Concilij Trid. ita declarauit ſancta Congregatio ſuper ipſo, *ibi*, in ipſiſque poteſtatem appellandi ademptam eſſe, *&c.*) & iterum *ibi*, quod ſi adimat appellationem non recurſus, *&c.*) quam omnino vide ad declarationem d. Concilij, cuius etiam meminit, & ad literam refert (aliud tamen agens, non hanc quæſtionem) Nicol. Garcia *de benef.* 3. *p. cap.*4. *num.*8.

50 Circa inſpectionem autem vltimæ huius capituli partis; an à viſitatione,& correctione morum appellationi emiſſæ iudex ordinarius deferre teneatur, vel negans violentiam inferat,tractaturus reſoluo: Epiſcopi, vt aptiùs, quem regunt populum,poſſint in officio atque obedientia continere: in omnibus his, quæ ad viſitationem, ac morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, ius & poteſtatem habent, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi iuxta canonum ſanctiones, quæ illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione, ac diœceſis ſuæ vtilitate neceſſaria videbuntur,nec in iis, vbi de viſitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut vlla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad ſedem Apoſtolicam interpoſita: exequutionem eorum, quæ ab his mandata, decreta, aut iudicata fuerint; quoquo modo impediat, aut ſuſpendat.) ita ſalubriter ſacrum Concilium Trid. *ſeſſ.*24. *de reformatione c.*10. *incipit, Epiſcopi vt aptiùs*, &c.

51 Eadem ſacroſancta Tridentina Synodus, præſidẽtibus in ea eiſdem ſanctæ ſedis Apoſtolicæ legato & nuntiis, intendens nonnulla ſtatuere, quæ ad iuriſdictionem pertinent Epiſcoporum,vt iuxta proximè ſectionis decretum illi in commiſſis ſibi Eccleſiis eo libentiùs reſideant, quo faciliùs, & commodiùs, ſibi ſubiectos regere, & in vitæ ac morum honeſtate continere potuerint; illud primum eos admonendos cenſet, vt ſe paſtores, non percuſſores eſſe meminerint, atque ita præeſſe ſibi ſubditis oportere,vt non in eis dominentur, ſed illos tanquam filios & fratres diligant: elaboréntque,vt hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coërcere cogantur. quos tamen ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apoſtoli eſt ab eis ſeruanda præceptio, vt illos arguant, obſecrent, increpent, in omni bonitate, & patientia, cùm ſæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quàm authoritas, plus exhortatio,quàm comminatio,plus caritas, quàm poteſtas. ſin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tũc cum manſuetudine rigor, cũ miſericordia iudicium, cum lenitate ſeueritas,adhibenda eſt,vt ſine aſperitate diſciplina populis ſalutaris, ac neceſſaria conſeruetur, & qui correcti fuerint emendentur,aut ſi reſipiſcere noluerint,cæteri ſalubri in eos animaduerſionis exemplo à vitiis deterreantur. cùm ſit diligentis & pij ſimul paſtoris officium, morbis ouium leuia primùm adhibere fomenta, pòſt, vbi morbi grauitas ita poſtulet, ad acriora, & grauiora remedia deſcendere. Sin autem ne ea quidem proficiant, illis ſubmouendis cæteras ſaltem oues à contagionis periculo liberare. Cùm igitur rei criminum plerumque ad euitandas pœnas & Epiſcoporum ſubterfugienda iudicia, querelas & grauamina ſimulent, & appellationis diffugio iudicis proceſſum impediant, ne remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto, ad iniqui- 52
tatis defenſionem abutantur, atque & huiuſmodi & eorum calliditati, & tergiuerſationi occurratur, ita ſtatuit & decreuit. In cauſis viſitationis & corruptionis, ſiue habilitatis, & inhabilitatis, necnon criminalibus ab Epiſcopo, ſeu illius in ſpiritualibus vicario generali ante diffinitiuam ſententiam ab interloquutoria,vel alio quocunque grauamine non appelletur, nec Epiſcopus 53
ſeu vicarius appellationi huiuſmodi tãquam friuolæ deferre teneatur, ſed ea,ac quacumque inhibitione appellationis iudice emanata, nec non omni ſtylo & conſuetudine etiam immemorabili contraria non obſtante; ad vlteriora valeat procedere,niſi grauamen huiuſmodi per diffinitiuam ſentẽtiam reparari, vel ab ipſa diffinitiua appellari, non poſſit: quibus caſibus ſacrorum & antiquorum canonum ſtatuta illibata perſiſtant.) ita in hæc ſtatuit pariter ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.*13. *cap.*1. *quæ incipit, eadem*

eadem sancta Tridentina Synodus.

54 Quæ decreta tot spiritu, tótque verborum efficacia, dum in concedenda exequutione, actibus visitationis & correctionis morum, & amouendis appellationibus seu inhibitionibus loquentes statuunt. idem etiam probat text. *in cap.reprehensibilis de appellat.* text. *in cap. ad nostram eodem tit.* cum aliis pluribus.probant etiam Oldraldus *cons.* 89. *colum.* 1. Alciatus *cons.*68. *incipit gubernatorem num.*9.*lib.*6. *tomo* 2. Pauinus *in tract. de visitatione q.*10. 1. *p. num.*7. Manfred. *lib.*2. *practi. cons. super attenta. cons.*50. Ab. Philip. Franch. & cæteri omnes Doctores *in cap. ad nostram, & in d.cap.reprehensibilis.* Rota *decis.* 35.*aliàs* 234.*si Rector,de appella.in nouis.* Anto. Gabriel *commu.concl.lib.*5. *de acquir. vel amit. possess. cons.*6. *num.*5. *vers.*1. *limita.* Nauarrus *cons.*1.*de appella.*Zerola *in praxi Episcopali* 2.*p. verbo visitatio. vers.*3 *incipit* 2.*& vers.*5. *an detur.*Caputaq.*decis.*361.*p.*2. Lancelo. *de attenta.*2.*p.cap.*12. *limi.*18. *num.*5.*&* 6. per quem etiam Escacia *de appella.quæst.*17. *limi.*26.*n.*1. Ruginell. *eodem tract.de appella.* §.2. *c.*3.*n.*46. Marquessa. *tract.de commissio. appella.extr.Roma. Cur.cap.*6.*num.*78. *fol.*78.

55 Hanc eandem conclusionẽ pluries declarando docuit sacra Cardinalium cõgregatio in declarationẽ Cõcilij,vt est videre, *super d. c.*1.*sess.*13.*super vers.in causis visitationis & correctionis.* vbi ita dicit (appellatio à correctione non est admittẽda per Metropolitanum) & ibi *versic. nisi grauamen,*&c. ita (post diffinitiuam sententiam in causa visitationis, & correctionis appellari potest, ita tamen, vt
56 appellatio non suspendat exequutionem) & super verbis(non appelletur) iterum ait:(appellatio in diffinitiua in causa correctionis non suspendit exequutionem in nonnullis casibus veluti in materia correctionis morum.) Vbi Concilium expresè sustulit appellationem sublatam, intelligi quoad effectum suspensiuum, non autem deuolutiuum,*&c.* Pariter etiam decisum fuit à Rota 8.Iunij 1595. quæ est decis. 140. in recollectis per Farina. 4.*p.* in hæc verba (Congregatio Concilij censuit, à mandato de resi-
57 dendo in visitatione edito non dari appellationem ad effectum suspensiuum,sed deuolutiuum tãtùm,)& iterum eadem declaratio Cardinalium *super d.c.*10. *sess.*24.*de reformat.* super illis verbis (quæ ad visitationem, ac morum correctionem, *&c.*) inquit (ea quæ ad visitationẽ & morum correctionem subditorum spectant, non possunt per appellationem impediri, vel suspendi, *&c.*) & facit etiam Bulla Pij IV. quæ est 17. *incipit,de salute gregis.*

Hanc tamen conclusionem videtur limitandam,vt non procedat,quando appellans se tueri velit priuilegio exemptionis,de quo docet, & verificat, eiúsque ratione appella- 58
tionem emittit. quoniam tũc admittendam esse, probant Pauinus *vbi suprà d. q.*10. 1.*p. num.*7. & Manfr. *loco citato, & lib.*2. *practica. concluf. super attenta. concl.* 50. Rota *decis.*35. *aliàs* 234. *si Rector, de appellat. in nouiss.* Alciat. & Antonius Gabriel *suprà.* Lancelo. *de attenta.*2.*p.cap.*12. *limit.*18. *n.*3.*&* 4. Escacia *tract.de appella. quæst.*17.*limi.*26. *num.*4. Michaël Agia *tract.de exhiben.auxili.in* 8.*conclu. in* 3. *casu pag.* 136.& per eum Cened. *quæst. cano.*36.*n.*13. *ad fin.* Marquess. *tract. de commiss.appellatio. extra Roma.Cur.c.*6.*n.*78.*fol.*78. dicentes etiam, quòd si Episcopus procedat in exemptis, seu aliàs priuilegiatis, & vltra priuilegiorum normam, dabitur appellatio, & attentata, secus autem si aliter allegetur exemptio, de qua nec appareat, nec docea- 59
tur, quo casu loquitur Trident. *sess.*24. *de reformatione cap.* 10. de quo statim: etiam si ipsum priuilegium & exemptio proueniat à 60
præscriptione immemoriali, cùm (vt diximus) eam probauerit,etenim aliàs non præsumitur. Caputaq. *d.decis.*361. 1.*p.* Zerola *in praxi Episcopali* 2.*p.verbo,visitatio vers.*7.*an aliqui sunt exempti.*

Sed huic limitationi contrauenire videtur Concilium Trident. *d.sess.*24.*de reformatio.cap.*10.*vers. nec in iis* ibi, nec in iis, vbi de
visitatione, aut morum correctione agitur, 61
exemptio, aut vlla inhibitio, appellatio, *&c.* quoquo modo impediat,aut suspendat,*&c.*) Sed vt huius decreti difficultatem euites, respondendum est; Trident. in hoc cap. 10. locum habere, quando ordinarius in his visitatione & correctione procedit extraiudicialiter,non autem iudicialiter, & processu formato; quia tunc exemptio non impedit appellationem. Ita declarauit illud sacra Congregatio Cardin. super illis dictis verbis (nec in iis vbi de visitatione)in hæc verba, (Congregatio censuit, habere locum, quando non fuit processum iudicialiter.) & iterum super illis verbis (quoquo modo impediat, aut suspendat) & in hæc inquit (in causis visitationis, & correctionis appellari potest post diffinitiuam, ita tamen vt appellatio non suspendat exequutionem) prout sancitum est suprà *cap.* 10. *sess* 22. (quod si Episcopus compilato processu, formato iudicio,seruatis seruandis,prout iuris fuit procedat, veluti ex causa blasphemiæ, & adulterij, aut restitutionis fructuum beneficiorum, ob non recitatum Diuinum officium, & similium, non habet locum hæc Decretalis.)& ideo cùm in solo hoc cap.exemptio eneruetur, non verò in cæteris, sequitur, vt

cùm

cùm illud locum habeat dumtaxat, quando proceditur in visitatione extraiudicialiter, non tamen iudicialiter: ita etiam ipsa exemptionis admissio regulanda est, itaque in visitatione,& correctione iudicialiter gestis procedit limitatio suprà propositа, & Doctores ibi citati.

62 Et ideo etiam rectè dicit quoddam decretum sanctæ congregationis Cardina.prolatum die 18.Octob.anno 1600.Alex. Cardi. Florenti. Hieronym. Agucchius secreta. quem referens, sequitur Barbosa *in remissio. ad Concilium Trident. sess.*13. *cap.*1. *num.*15. in hæc inquit d. decretum: In causis verò visitationis ordinariorum, aut correctionis morum, quoad effectum deuolutiuum tantùm admittitur, nisi de grauamine per diffinitiuam irreparabili agatur, vel cùm visitator citata parte, & adhibita causæ cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit, etiam quoad effectum suspensiuum,*&c.)* Et facit cõgregatio Cardi quam refert ipse Barbo. *super sess.*7. *de reforma.cap.*8.
63 *num.*1. in hæc:Sacra congregat.Cardin.censuit, non posse Episcopum in visitatione recusari tanquam suspectum, dum tamen in ea processum non compilet & se intra visitationis terminos contineat.)referunt etiam Vallascus *consul.*70.*n.*7. Curia Phili. *p.*1. §.7. *num.*10. & alia etiam adducit idem Barbos. *super d.cap.*10.*num.*5.

His conuenit, quod dicit Escacia *de appell.*1.*quæst.*17. *lib.*26. *num.*10. quòd in visitatione proceditur per modum prouisionis,& tunc ius remanet integrum parti, si autem agitur de re, quæ nullum, aut paruum præiudicium infert, requirit celerem exequu-
64 tionem, cùm agatur de cultu diuino, quibus casibus prohibita est appellatio suspensiua. Si autem de re graui tractatur,in visitatione diffinitiuè tractari non potest, quia si determinaretur diffinitiuè solemnitatibus omissis, retenta scilicet, natura visitationis, daretur excessus, & tanquam ab excessu in visitatione hoc casu sequutam esse appella-
65 tionem, tenet Escacia *vbi proximè.* & quando in visitatione & correctione datur excessus, vt sit licita appellatio quoad vtrumque. Speculato. *tit. de appella.* §. *in quibus sub num.*14. Franch.*in cap.de Priore num.*2. *de appella.* Cardi. Alex.*in cap. ad nostram num.*3. *eodem tit.*ibi Decius *num.*1. *& seqq.* Maranta *in spec.*6. *p. tit. & quandoque appellatur limi.* 27.*sub num.*333.Gregor. Tholo. *tit. de appellat.cap.*1. *num.*1. *& num.*8. *fol.*156. Ruginell. *eodem tract.*§.2.*cap.*3.*num.*229. multa per Pauin.*tract.de visitati.p.*1.*q.*10.*per totam fol.*189. *& seqq.* reddunt rationem, quia nulla est causa mundi in qua possit prohiberi appellatio ab excessu. Et hoc ex eo corroboratur, quia in visitatione & correctione morum, sui primæua natura attenta, proceditur etiam extraiudicialiter per modum fori 66
pœnitentialis, vt vltra supradictas authoritates, tenet etiam Ioan. de Immola *in cap.*1. *de excessibus lib.*6. Socinus *super decreta. in tract. de visitatione decimo principali libro, post medium,sub vers.quintò quæro.*nõnullos etiam refert Marescot. *Var. resolutio. lib.*2. *cap.*35. *à num.*129.

Et de multis & variis quæstionibus attin- 67
gentibus hanc materiam visitationis & correctionis, & de quibus casibus, & moribus, seu criminibus, an occultis, an publicis, queat procedere, & quando pœna imponenda delictis commensuranda est, & aliis pluribus, integrum tractatum feci de visitatio. Socinus Pauinus etiam *in eodem tract.* & Zerola *in verbo,visitatio.*1.*&* 2.*p.*& post Concilium Trident. in dictis locis, & aliis, declarationes Cardinalium super his, & Doctores superiùs relatos, apud quos omnes de difficultatibus materiæ tibi satisfacies, quas omitto, quia nostri instituti non est vltra iam dicta.

Vnum tamẽ non dissimulabo, quòd Epi- 68
scopo visitanti asserenti, se super aliquo casu processisse, seu procedere per visitationem,quando de contrario non apparet,creditur,vt appellatio non faciat attentata,quia hoc pertinet ad officium suum, & conuenit hæc interpretatio subiectæ materiæ visitationis, vt ita fuit tentum per Rotam in vna Concordien. Decanatus 16. Iunij 1570. Quam sequutus Lancelo. testatur, *de attent.* 2.*p. cap.*12. *limi.*18. *num.*8. ex qua etiam deducit, vt hæc non solùm procedant in iis, quæ actuali visitatione per ordinarium gesta sunt, verùm etiam in iis, quæ ratione visitationis per eum dicerentur fieri, à quibus si appellatur, & appellatione pendente, ad exequutionem deueniat, non dicentur attentata, & probant etiam d. Trid. decreta, vbi de visitatione aut morum correctione agitur, *&c. d.cap.*10. & vide etiam suprà citatos Authores.

Horum autem morum, quæ sub hac fraterna & pœnitentiali correctione, & emendatione cadere assolent, exempla nonnulla constituere poteris, bonum exemplum, & scandalum fugiendum,respicientia. Etenim nihil est quod alios magis ad pietatem & Dei cultum assiduè instruat, quàm eorum vita & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt; cùm enim à rebus seculi in altiorem subleuati locum conspiciantur, in eos tanquam speculum reliqui oculos configunt, ex eísque sumunt, quod imitantur,

quapropter

quapropter sic decet omnino clericos in sortem Domini vocatos,vitam, moréſque ſuos omnes componere,vt habitu,geſtu, inceſſu, ſermone, aliiſque omnibus rebus, nihil,niſi graue , moderatum , ac religione plenum, præſeferant, leuia etiam delicta(quæ in ipſis maxima eſſent) effugiant , vt eorum actiones cunctis afferant venerationis motum.

69 Cum igitur quo maiore in Eccleſia Dei & vtilitate,& ornamento hęc ſunt,ita etiam diligentiùs ſint obſeruanda; ſtatuit ſancta Synodus,vt quæ aliàs à ſummis Pontificibus & ſacris Conciliis de clericorum vita , honeſtate , cultu , doctrináque retinenda , ac ſimul de luxu , comeſſationibus , choreis, aleis, luſibus,ac quibuſcumque criminibus, vel ſecularibus negotiis fugiendis , copiosè ac ſalubriter ſancita fuerunt , eadem in poſterum iiſdem pœnis , vel maioribus , arbitrio ordinarij imponendis, obſeruentur,nec appellatio exequutionem hanc,quæ ad morum correctionem pertinet , ſuſpendat. Si qua verò ex his in deſuetudinem abiiſſe compererint , ea quamprimum in vſum reuocari , & ab omnibus accuratè cuſtodiri, ſtudeant, non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcumque , ne ſubditorum neglectæ emendationis ipſi condignas Deo vindice, pœnas perſoluant. Ita decreuit ſacroſanctum Trid.Concilium 22 .*de reform.c.* 1. Alia etiam exempla apud Doctores relatos inuenies,& poſui in vnum compilata.

70 Et illud obiter notandum , quòd quando eſt appellatio permiſſa à correctione, ſeu viſitatione, puta , propter exceſſum (vt ſuprà diximus) debet exprimi cauſa grauaminis, ſiue agatur in iudicio , ſiue extra iudicium, ſiue ante ſententiam , ſiue poſt ſententiam, Eſcacia *in tract. de appella. quæſt.* 17. *limit.* 36. *num.* 13. Philip. Franch. *in cap. ad noſtram* 3. *ſub num.* 3. *&* 4.*de appella.*illam reddentes rationem : quia quando ius reſiſtit appellationi niſi in certo caſu ſpeciali , tunc appellans debet illum exprimere caſum , vt ſic appareat , appellatum eſſe in caſu permiſſo , cui regula non reſiſtit.

CAPVT XVI.

A ſequeſtro, eiúſque relaxatione : ſiue etiam à depoſito, vel eius remotione;appellationi interpoſitæ an non deferens vim iudex faciat.

SVMMARIVM.

Sequeſtrationis decretum eſt interlocutoria.n. 1.
*Sequeſtratio regulariter eſt prohibita.n.*2.
*Sequeſtrum regulariter recipit appellationem, etiam abſque cauſæ expreſſione.n.*3.
*Grauamen ſi conſtat iuris præſumptione, ſeu allegatione iuris , appellatio non requirit aliam cauſæ expreſſionem.n.*4.
*Sententia vbi demonſtrat cauſam iure reprobatam , aliam appellans non tenetur exprimere, cùm illa notoriè conſtet.n.*5.
*Actus contra legem prohibentem eſt nullus ipſo iure.n.*6.
*Iuris reſiſtentia efficax eſt ad prohibendam appellationem n.*7.
*Legitimum dicitur , quod lege probatur , & fauet.n.*8.
*A ſequeſtri attentati denegata reuocatione appellationi deferendum eſt.n.*9.
*A ſequeſtro attentato appellatione pendente licita eſt.n.*10.
*A poſſeſſione & fructuum perceptione non debet quis deſiſtere lite pendente.n.*11.
*Sequeſtrum quando neceſſitatur iudex , apponere plures referunt caſus,remiſſiuè.n.*12.
*Sequeſtrum ex iuſta cauſa ex officio poteſt iudex apponere etiam in caſibus , quibus denegatur ad inſtantiam partis.n.*13.
*Sequeſtrum apponitur in beneficialibus, maximè etiam inſtante dilapidationis ratione,quando timetur vt ne fructus poſint recuperare. n.*14.
*A ſequeſtro non datur appellatio , quando rex apponi iubet præceptiuè,non permiſſiuè.n.*15.
Clem. 1. *de ſequeſt. poſſ. & fruct. & eius materia & intellectu,remiſſiuè.n.*16.
*A ſequeſtro imponendo vigore d. Clem.*1. *de ſeq. poſſ.appellari non licet.n.*17.
*Sequeſtrum quando ſit apponendum in beneficijs reſeruatis ab ordinario prouiſis.n.*18.
*Sequeſtrum apponendum in beneficijs reſeruatis non ſuſpenditur per appellationem.n.*19.
*Sequeſtrum appoſitum legis præcepto potiùs ab ipſa , quàm à iudice appoſitum cenſetur. & à legis diſpoſitione non licet appellare.n.*20.
*Sequeſtri remedium dicitur cautio , per quam regulariter ceſſat.n.*21.
*Sequeſtrum non euitatur per cautionem, quando à lege apponi mandatur, ſecus quando ſimpliciter permittit.n.*22.
*Grauamen legis non eſt grauamen, à quo non appellatur.n.*23.
*Sequeſtrum ex Clem.*1.*de ſequeſt. poſſ non recipit appellationem , quia à lege non iudice iuris executore impoſitum intelligitur.n.*24.
*Sequeſtrum vbi permittitur , iudicis arbitrio appellationem admittit.n.*25.
*Sequeſtri mandatum ob periculum fugæ debitoris non ſuſpenditur per appellationem.n.*26.
*Periculum vbi eſt in mora, appellatio non ſuſpendit.n.*27.
*Periculum quando eſt in mora , receditur à iuris regulis.n.*28.

Sequeſtri

Sequestri decretum requirit partis citationem, & causæ cognitionem. n.29.
Sequestrum reuocatur de facto, si ex obruto fuit appositum. n.30.
Sequestrum vbi apponitur ob periculum in mora, citatio non est necessaria, nec iuris solemnitates. n.31.
Sequestrum ob periculum appositum sine citatione, non potest reuocari, & relaxari absque ea. num.32.
Sequestrum appositum propter scandalum, & rixam vitandam non recipit appellationem, nec per eam suspenditur. n.33.
Ob sequestrum possessio non amittitur, sed retinetur. n.34.
Sequestrarius ex consensu partium posidet, datus autem à iudice nullatenus. n.35.
Sequester depositarius, aut conductor ad longum seu modicum tempus, an & quando possit præsentare. n.36.
Sequestratæ rei aut beneficij fructus reseruantur vincenti in fine litis. n.37.
Damnum magnum non est in mora modici temporis. n.38.
Sequestratis fructibus non sequestratur possessio, quæ per alios actus potest continuari. n.39.
Descriptio bonorum non suspenditur per appellationem, & ad quem effectum fiat. n.40.
Descriptio bonorum nemini præiudicium facit, & sic facile fit. n.41.
Descriptio bonorum permittitur, etiam quando sequestrum prohibetur. n.42.
Descriptio, per quam bona incorporantur fisco, non permittitur lite pendente, secus de descriptione ad probandum, & liquidandum. n.43.
Descriptio bonorum contra delinquentes hodie non est in vsu. n.44.
Actus, qui licitè geri possunt lite pendente, possunt & post appellationem. n.45.
Descriptio bonorum permittitur appellatione pendente, vt facilius fiat executio, & probatio fructuum. n.46.
Descriptio bonorum non aufert possessori liberam eorum, & fructuum dispositionem, cùm solùm tendat ad probationē & liquidationem. n.47.
Descriptio bonorum debet fieri, vbi est periculum dilapidationis, & subtractionis, etiam vbi sit prohibita sequestratio. n.48.
Sequestri restituendi sententia non recipit appellationem. n.49.
Sequestri reddendi decretum est interlocutoria merè. n.50.
Sequestrum relaxatur, & tollitur statim, quod aliquis possessor declaratur. n.51.
A depósito facto per iudicem appellationi non deferens an vis fiat. n.52.
Depositum, & sequestrum idem & promiscuè vsurpatur in iure. n.53.
Sequestrum est iudiciale depositum. n.54.
Inter sequestrum iudiciale & depositum extraiudiciale quæ sit differentia. ibidem, remissiuè.
Sequester in omnibus depositario equiparatur. num.55.
Sequester ad restitutionem sequestri actione depositi tenetur. n.56.
A sequestri, aut depositi denegata reuocatione appellationi an sit deferendum. n.57.
Distinguitur. n.58.
A sequestri reuocatione legitimè facti licita est appellatio. n.59.
Secus vbi nulliter factum sit. n.60.
Prohibetur cùm quid, prohibentur omnia, per quæ peruenitur ad illud. n.61.
Solemnitas requisita actui construendo, eadem requiritur ei destruendo. n.62.
Sequestri reuocatio non suspenditur per appellationem, quando cessat causa sequestri, aut depositi. n.63.
Sequestrum appositum iuris dispositione, non finitur nisi per sententiam transactam in rem iudicatam. n.64.
Sequestrum vt tollatur, requiritur sententiæ executio, cùm aliter lis non dicatur finita. n.65.
Et quid quando sequestrum apponitur iudicis officio, & eius arbitrio. n.66.
Sequestri loco data cautio de re non varatanda, & restituenda, durat post rem iudicatam. n.67.
Sequestrarius semel electus non potest remoueri, nisi ex noua causa. n.68.
Depositarius munus suscepti sequestri non potest deponere, nisi iussu iudicis, aut alia iusta causa superueniente. n.69.
A sequestrario compulso ad depositi reddditionem, appellationi an sit deferendum. n.70.
Verbum compelli, aut cogi, ad executionem pertinet. n.71.
Depositi causa est priuilegiata & celeris solutionis. n.72.
Dispositio non verificatur nisi verificetur suppositio. num.73.
Dispositio supponens non per relationem, disponit etiam in suppósito. n.74.
Compelli non dicitur, si condemnatio præcedat. num.75.
Dictio (illico, quàm celerrimè) non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem. num.76.
Appellatio remouetur etiam per verba æquipollentia. n.77.
Contra depositarium aut sequestrum agitur actione ad exhibendum. n.78.
Dictioni (illico) attribuitur executionis significatio. num.79.
Dictio (omnibus modis) importat ipso iure. n.80.
Depositum confessatum an reijciat appellationem, sicut depositum verum. n.81. & seqq.
Depositum confessatum inter easdem partes vim depositi retinet priuilegium. num.82.
Depositarius seu sequester potest appellare, vbi depositarius ipse non apparet. n.83.

*Sequester compulsus ab executore rei restituendæ vincenti in lite an possit appellare, eò quòd in sententia non nominetur. n.*84.

*Instrumentum factum in iudicio paratam habet executionem. n.*85.

*Fideiussio iudicati soluendi purificatur per rem iudicatam, & exequitur etiam non nominatus in sententia. n.*86.

*Sequester ad mandatum iudicis tenetur sequestrum restituere vincenti. n.*87.

*Executio directè fit aduersus tertium rei litigiosæ possessorem. n.*88.

*Sequester, & depositarius potest vrgeri quandocunque ad rationem reddendam. n.*89.

*Sequestri remotione intimata statim sequestrum est restituendum. n.*90.

*Depositarius condemnati etiam non nominatus in executorialibus potest directò exequi & compelli. n.*91.

*Tertio cui ex obligatione aliquid resultat, competit executio instrumenti. n.*92.

*Administratio condemnati non exhibens rem, in quem executio est facienda, compellitur omni iuris rigore. n.*93.

*Depositarius seu sequester compulsus à iudice, vt alteri tertio restituat sequestrum, an teneatur appellare. n.*94.

*Debitor compulsus soluere minus legitimæ personæ appellare potest. n.*95.

*Debitor compulsus soluere minori sine tutoris authoritate, potest appellare. n.*96.

1 LICET quamuis verissimum sit, vt sequestratio, seu decretũ de sequestrando merè interloquutoria sit, secundùm Bal. *in additio. ad Specula tit. de sequestr. poss. & fruct. vers. fin.* Bertach. *verbo sequestratio. ad princip. vers.* 2. Philip Franch. *in c. cordi.* 4. *limita. de appellat. lib.* 6. Cassiador. *decis.* 5. *de sequestrat. poss. & fruct. n.* 1. 2. *&* 3. & per Rotam Maresçotus *variar. resolut. lib.* 2. *c.* 77. *n.* 12. Escacia *tract. de appell q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 2. *n.* 17. *ad fin. & n.* 2. vbi allegat Cæsar Bar. *decis.* 71. *n.* 1. à qua interloquutoria, regulariter prohibetur appellari. *l.* 2. *ff. de appella. recipiend. l. ante sententiam C. quorum appellat. non recip.* Conc. Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 20. *& in regul.* 36. *cancellariæ.*

2 Tamen ex quo sumus in materia prohibitiua, prout sequestratio, quæ omni iure Canonico, & Ciuili prohibita est regulariter, vt in rubro & nigro. *C. de prohibita sequestratione pecuniæ. l. nimis properè. ff. de exequutione rei iudic. c.* 1. *de sequestratione possess. & fruct. c.* 1. *vt lite pendente.* Franciscus Curtius *in tract. de sequestro, n.* 6. appellationem admittẽdam, non prohibendam esse regulariter, affirmandum
3 ex statim dicendis. adeò vt tunc procedat absque expressione causæ, licèt interposita dicatur ab interloquutoria, secundùm Bald. *in l. minoribus, n.* 5. *vers. sed in appellatione.* Philip. Franch. *in d. cap. cordi.* 4. *limit.* quos refert Cassiadorus *vbi proximè, sub n.* 2. rationem reddentes, quia quando constat de grauamine 4
ne iuris præsumptione, vel per allegationem iuris, vt si iudex mandat sequestrum fieri (quod est regulariter prohibitum) nõ requiratur causæ expressio, vt ex Bald. *in d. l. nimis.* vbi Paul. Castrens. *col.* 1. *in fin. vers. & dicitur hic n.* 7. Philip. Franch. *in c.* 1. *col.* 3. *ad medium. vers.* 4. *limit. n.* 7. *de appell. in* 6. Gratian. *in disceptat. forens.* 2. *tom. c.* 232. *n.* 27. *& seqq.* Franch. *in c. vt debitus q.* 11. *n.* 22. Cardin. Alexandrinus *sub n.* 41. *vers. stat ergo regula, fallen.* 3. *de appellat.* & idem Franch. *in c.* 1. *sub n.* 7. *eodem tit.* Escacia *eodem tra. q.* 4. *n.* 34. *vers. amplia hanc restrictionem, & q.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *n.* 216. *sub limi.* 6. Cæsar Contard. *in l. vnica q.* 1. *n.* 49. *vers. si declara. C. si de momentanea poss.* Lancelo. *tract. de atten.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 1. *n.* 33. *& limit.* 53. *n.* 42 *&* 43. dicentes, quòd cùm de hoc grauamine constet per allegationes iuris, & eius præsumptione (cùm regulariter sit sequestratio prohibita) ideo alia grauaminis expressio nõ est necessaria, cùm in re tam aperta, & euidenti superuacua sit, licèt aliqui contrarium dicant, vt est videre per Escaciã *d. q* 4. *à n.* 34.

Et comprobatur, quia quando ex tenore, 5
forma, & inspectione sententiæ verè constat de grauamine, puta; quia in ea exprimitur iusta causa, vel reprobata à iure, tunc isto casu notorietas excusat etiam ab onere proponendæ causæ, Franc. *in c. vt debitus q.* 10. *n.* 21. & ibi Cardi. Alexand. *n.* 41. *fallen.* 2. *de appell.* & ipse Franch. *in d. c.* 1. *sub n.* 7 *de appellat. in* 6. Lucas Pæt. *in practica Capitol. lib.* 5. *limit.* 4. Capicius *decis.* 1. *sub n.* 21. *&* 22. Lancelo. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 53. *n.* 40. *&* 41. Escacia *vbi proximè d q.* 4. *n.* 34.

Primò probatur, quando lex resistit ali- 6
quid fieri, prohibendo, si actus sequatur aduersùs legem prohibentem; est nullus ipso iure. *l. non dubium. ibi*, vt ea, quæ lege fieri prohibentur, si fuerint facta non solùm inutilia, sed pro infectis etiam habeantur.) & *ibi*, nullum cõtractum inter eos videri volumus subsequutum, qui contrahunt lege contrahere prohibente) *& l. iubemus* §. *sanè C. de sacrosanct. Eccles. l. prohibitum C. de iure fisci lib.* 10. *gl.* licèt sententia de sequestrando sit interloquutoria, & propterea non appelletur, imò exequutionem mereatur: tamen quando nulla est, ipsum penitus priuilegium amittit, *l.* 4. §. *condemnatum, de re iudicata*, appellationéque ab ea pendente attentatum exequendo fieret violentia, iuxta ea, quæ exactè dixi infrà 3. p. c. 9. à principio.

Deinde quia sicut resistentia iuris apta est, 7
& efficax causa prohibendæ & emendandæ appellationis, Rota *decis.* 234. *aliàs* 35. *de appellat. in nouiss.* Caputaq. *decis.* 228. 1. *p. n.* 2. *&*

per

per totam. ita similiter, & à fortiori per contrarium ipsa iuris resistentia eam debet admittere,quando, scilicet; in fauorem appellantis resistit contra factũ & grauamen, quia contrariorum eadem est disciplina, & ita in simili casu argumentatur Marquessa.*tract.de commissio.1.p.c.22.n.36.fol.249.* promptior siquidem lex est in appellatione admittenda, quã regulariter & in dubiis semper admittit; quàm in prohibenda,maximè quoniam hæc talis appellatio iuris habet præsumptionem pro se,vt dictum est,& ideo omnimodo licita iudicanda erit. 8 Enimuerò legitimum id dicitur, quod lege approbatur, & fauet lex *legitima.ff.de pactis l.3.§.fin.ff.pro socio.*Decius *cons.258.vol.2.n.4.* Parlad. *lib.2.rerum quotid. c.fin. 5.p.* §.11.*n.4.* vbi de simili nostro argumentum facit,vt illa erit legitima admittenda exceptio,quam lex approbat,sicut è conuerso illegitima,& non admittenda erit illa, quam lex reprobat, & resistit, & aliud simile facit Bertach. post Cardi.*in reperto.verbo, sequestratio. vers.28.* quòd sicut impediens iustum sequestrũ punitur *ex cle.1.§.1.de sequest. possess.* & sicuti permittitur iniustũ impediri; 9 ac sicuti prohibita est sequestratio,facta à iudice attentante;ita licita est appellatio à non reuocatione ipsius sequestri attentati, latè Afflictis *decis.98.pulchrum n.1.vsque ad n.5.* Escacia *de appellat.q.17.limit.6.memb.2.n.17. fol.334.* Maranta *de ordine iudi.6.p.actu 2.tit. de appell.n.296.sub 15.limit.*Lancel.Robertus *de attent.a.2.p.c.12.limit.12.in princ. & n.25.* vbi solùm Cardinalẽ refert,dicit attentatam 10 esse sequestrationem factam regulariter appellatione pendente, & quòd appellatio ab hac interloquutoria de sequestrando licita sit, tenet Hieron.Gonzal. *in regul. de men. & alter. in 7.§.proœm. n.89.* Barbosa *in remiss. ad leg.Lusit.tit.de partit.lib.4.tit.96.§.13.fol.206.* Gratian.*in discept.forens.tomo 1.c.232.n.23.*

11 Prætextu enim litis motæ,non debet quis à sua possessione, & fructuum perceptione desistere,nec eiici. ita Eguid.*decis.701.si possessor.* Lanfran. *decis.447.possidens.* Capicius *decis.72.sub n 2.* Franch. *in c.cùm teneamur in 1.notab.de appell.* Parisius *cons.41.n.38.limit.1.* Gozad.*cons.75.* Bellon.*cons.18. perpensis,n.24. & seq.* Menoch. *de recuperanda possess.rem.17. n.49.q.17.*(vbi nullum ex præallegatis citat.) Bertran.*cons.41.n.2.1.p. lib.1.* Natta *cons.606. approbo n.13.lib.3.* apud quos ne te allegationum mole grauare velle videamur, alios innumeros inuenies,quam & communem esse testatur Castrens.*cons.346.forma ampliori col. 1.lib.1.* loquens in eo,qui erat in quasi possessione eligẽdi, testatur etiam Probus ad Monachum *in c.1.vt lite pendente in 6.* à qua nemo discrepare,affirmat Anton.Gabriel *communium opinionum lib.5.concl.6. in princ.* apud quem alios videbis.Quò pertinet,quod dicimus, lite seu appellatione pendente, omnia esse in suo integro statu debere, cõtinuando suam possessionem,& fructus percipiẽdo, & legitimã administrationẽ conseruãdo,prout antea, vt superiori capite circa quæstionem residentiæ beneficij ante fi. diximus, à n.30.

Sed isthæc conclusio aliquot modis de- 12
clarari conuenit;quòd licèt ita verum sit, vt regulariter prohibita sit sequestratio,aliquibus tamen casibus, vel ex permissione iuris, vt quia lex permittit iudici,secundùm quod sibi necessarium esse videatur, vt tunc possit sequestrum apponere, vel præceptione & mandato præciso iuris,vt quia lex statuit, & mandat necessitatiuè, vt aliquo in casu apponatur aliqua sibi iusta & rationabili causa motus, qui casus plures sunt, quorum quatuor meminit gl. 2. *in l.1. C.de prohibit. sequestratione.* Vndecim ponit gl.fin.*in cap.2.de sequestrat.possess. & fruct.* eosdem ponit Angel. de Perusio *in tract.de sequestro, ex n.4. cum sequentib.*Sexdecim confert Abb.*in d.c.2.à n.7. vsque ad n.10.* quos omnes reducit ad sex.*l.1. tit.9.p.3.* vt dicit Gregorius Lupus *ibi gl.1.* Lancel.*de attenta.2.p.c.12.limit.12.ex n.19.* & viginti & octo casus in vnum cõgessit Iacobus Sahagum primariæ Cathedræ Salmanticæ canonũ Professor, Doctor & præceptor *in repetitione c.2.de sequestrat. poss. & fructuum à num.26. cum pluribus seqq.* alios ponit etiam Gõzal.*regul.8.de men.in* § *7.proœmiali,à n.21.* & de materia tractantes extra Doctores omnes supradictos, & communiter *in c.examinata de iudicijs,& in l.interesse puto.ff.de acquir. poss.* Iacob.de Arena. Franc. Curtius *in tract. de sequestris,& sequestrationibus,*qui habentur inter tract.dictos assecurationis & de pigno. & nouissimè Corrasius *in tract. de sequestro,* quos tui est videre,mei non transcribere.

Adeò vt iudici à iure permissum est ge- 13
neraliter ex iusta causa sibi bene visa,ex officio apponere sequestrum, etiam in aliis cæteris casibus, in quibus sequestratio ad instantiam partis apponi non potest. Bart. *in l.Imperatores §.fin.n.3.ff. de appellat.* Beroius *cons.116.num.6.lib.3.*Caualcan.*decis.Fluizana 23.sub n.34. vers.iudex tamen ex officio.* Lancelo.*de attenta.2.p.c.12.limit.12.n.26.* & idem *in 3.p.c.29. num.148.& 149.* vbi dicit,quòd Rota generaliter ex causa sibi bene visa solet deuenire ad appositionem sequestri:præsertim quando constat de attentatis; tenet etiam Caputaq.*decis.151.& 157.p.3.* Rota *decis.10.num.4.ad medium & per totam, vt lite pendent. in nouis.* Moëda *decis.1.num.3.de sequestrat.possess.& fructuum.* Cassiador.*decis.3. num.6. de restitutione spoli.* Cæsar de Grass.

deciſ.2.de appellat.& fuiſſe ita deciſum in cauſa Vrgelia. Archidiaconatus 24. Octob. 1582. coram Gypſio, & aliàs ſæpius teſtatur Mareſco. *variar.reſolutio.lib.2.c.77.n.58.& 59.* &
14 interdum etiam ceſſante fructuum dilapidationis ratione, generaliter poteſt apponi ſequeſtrũ, in cauſa, ſcilicet; beneficiali, quando timetur, quòd non poſſit commodè fieri exequutio, & recuperatio fructuum, Puteus *deciſ.150.n.3.lib.2.& deciſ.249.n.3.p.3.* Rota *deciſ.1.num.3.& per totam p.2.diuerſorum.* vbi multa in propoſito adducuntur.

15 Prædicta tamen regula, ſcilicet; appellationem licitam eſſe, vimque, ſi à ſententia de ſequeſtrando appellationi nõ deferatur; fallit in aliquibus caſibus, vt primò, ſcilicet; non procedat, nec locum habeat, quando lex vel canon præcipit & mandat, ſequeſtrum apponere in aliquo caſu, hoc eſt; quando ius diſpoſuit præceptiuè, non permiſſiuè. Et ſit exemplum in caſu text. *in cle.1.de ſequeſt.poſſ. & fruct.* qua eſt ad cõpeſcendas litigantium malitias, ita diffinitum. (Vt vna contra poſſeſſorem diffinitiua ſentẽtia ſuper beneficio apud ſedem Apoſtolicam dumtaxat in petitorio, vel poſſeſſorio promulgata, beneficiũ ipſum, etiã ſi dignitas, & perſonatus exiſtat, & curam habeat animarum, à poſſeſſore huiuſmodi (dum tamen triennio pacificè antea ab eo poſſeſſum nõ fuerit) per loci ordinariũ apud aliquã perſonam idoneã ſequeſtretur, quæ plenam de ipſo & debitã curam gerens,
16 id quod de fructibus ipſius (debitis eiuſdem ſupportatis oneribus) ſupereſſe cõtigerit, illi reſtituat, qui finalem in cauſa victoriam obtinebit, *&c.*) de cuius intellectu latè videndus eſt Mareſcot. *variar.reſolut.lib.2.c.77.per totum.* & Gratia. *in diſcept.in capiti.citandis.*

17 Et ſic ab hoc mandato de ſequeſtrando, non eſſe licitam appellationem, quominus exequutio locum habeat, nec ſuſpẽdi queat; notant communiter Doctores *in d.clem.1.* præſertim Cardi. *ibi notab.9.* Afflict. *deciſ.152. n.6.* Caſſiador. *deciſ.5.de ſequeſtr.poſſ.& fruct. per totam,* & præſertim *verſ.ſed maior pars Dominorum.* Maranta *de ordin.iudic.6.p.tit.de appellat.n.182.* Lancelo. *de attenta.2.p.c.12.limita.12.n.4.* Veſtrius *in praxi lib.7.cap.2.num.5.* rationem huius limitationis ſtatim reddemus, quam ſimul reddẽs ſequitur Mareſcot. *vbi proximè d.c.77.n.9.10.11.& 12.*

18 Secundum exemplum huic doctrinæ potes inuenire in Pij IV. Pontificis maximi Bulla ſub die 26. menſis Octobr. anni 1560. quæ in bullario eſt 142. inter eiuſdem Papæ conſtitutiones, qua ſtatuitur; quòd quando beneficia ratione meſſium, ſeu aliàs ſunt reſeruata, & inter prouiſum Apoſtolicũ, & ab ordinario prouiſum deſuper litigare cõtigerit, iudex ſtatim, quod parte legitimè citata, & citatione reproducta, cognouerit, præfatã reſeruationem etiam ſummariè & extraiudicialiter, quantũ ſibi pro rei qualitate ſufficere videbitur; fructus, redditus, & prouẽtus beneficiorũ ſequeſtrari, mãdet, ac faciat, *&c.*

Pariter in hoc caſu ſicut & in ſuperiori 19
appellatio nulla impedit huiuſmodi ſequeſtri appoſitionem ex identitate rationis, vt per Veſtrium *in praxi d.lib.7.c.2.n.9. verſ.ſed præcipitur,* &c. Hieron. Gonzal. *d.§.7.proœmiali num.83.& ſeqq.*

Aliud etiam poteſt cõſtitui exemplum in caſu text. *in c.cum vos de off.ord.* de quo nos alibi. Et quartum poteſt exemplum reddi *in l.Imperatores §.idem reſcripſerunt ff.de appellat.* vbi mandatur res ſequeſtrari, quando aliquis appellat ab exequutione, ſeu exequutoris exceſſu, etiam ſi non ſit ſuſpectus propter magnam præſumptionem, quæ eſt contra hunc appellantem, vt faceret cauſa differendæ exequutionis. Cardi. *in d.clem.1.q.22.* vt poſt Immol. *in d.§.reſcripſerũt,* declarat Æmilian. *conſ.77.Diui n.4.7.& 8.* Panormit. *in c.2. de ſequeſt.poſſ.& fructuum.* Curtius *in tract.de ſequeſtro q.1.limit.1.* Rebuff. *in 3.tomo tract.de ſententiæ execut.gl.4.n.5.fol.232.*

Et huius rationem ipſimet reddunt Do- 20
ctores, quia cùm lex mandat apponere in aliquo caſu ſequeſtrum, quia potius impoſitum dicitur ab ipſa lege, quàm ab homine, & iudex apponendo id, legem exequitur obtemperans tanquam eius exequutor, à legis autem diſpoſitione non eſt licita appellatio, nec à iudice eam exequente. *l.fin.ff.de appella. recipi.c.conſuluit 3.de appellat.* text. *in c.relatum de cleric.non reſiden.* Naua. *in repetitione c.cum contingat 15.cauſa nulli fol.mihi 151.* Bernard. Diaz *regula 675.* Gratian. *regul.35.* Bobad. *in poli.lib.3.c.8.n.278.* & diximus *in c.præceden.* & pluries in diſcurſu, & propterea nec à pœna legis appellatio admittitur. *l.ſi qua pœna 244.ff.de verbor.ſignif. c.quia nos.32.* & ibi gl. *in fin.de appellat.* gl. communiter recepta *in c.cupientes de electione lib.6. in §.quod ſi, verbo priuatos.* Bald. *in l.1.C.ne ex delict.defuncto.*

Et hinc fluit, quòd licèt regulariter ſit ve- 21
rum, vt ſequeſtrum euidenter ceſſet oblata, & præſtita cautione, quæ dicitur medicina ſequeſtri, *l.ſenatus in fin.ff.de off.præſidis. l.ſi fideiuſſor. §.fin.ff.qui ſatiſdare cogantur,* quia cautio ſubrogatur loco ſequeſtri. Cæſar de Graſſis *deciſ.3.n.5.de fideiuſſor.* Bernard. Diaz *in regula 685. ſequeſtrum euitatur.* Azeuedius *in l.1.num.4.& 5.tit.12.lib.4.recopilat.* text. *in c.1.de ſequeſtra.poſſ.& fruct.* cum ibi notat. ab Ab. Sahagum & aliis, Mareſcotus *variar. reſolutio.lib.2.cap.77.num.16.* tamen locum habet dumtaxat, quando ſequeſtratio à lege,

vel

22 vel canone iudici apponenda permittitur; non verò procedit, quando à lege præcipitur, & fieri mandatur, vt in casibus d.Cle.1. & Piænæ constitutionis, quæ incipit, *cordi nobis est*,quæ est in bullario 67.quæ est inter constitutiones Pij V. mandantis sequestrari fructus in casu, de quo loquitur. aduertunt expressè Nicolaus Milis *in repert.verbo sequestrum, vbi est fiendum,* allegat Ioan.Andream *in addit. ad Specul.in rubr.de sequest. poss.& fru. vers.& nota, quòd licèt regulariter.* Vestrius *in praxi lib.7.c.2.num.9.* Hieron.Gonzal. *d.§.7. proœmiali n.97.* loquendo in terminis constitutionis Pij IV.superiùs allegatæ,& loquendo circa dispositionem cle. 1. vltra citatos, quòd in casu illius text. non possit impediri sequestrum per cautionis oblationem; tenet expressa ratione hac Cardi. *ibi n.29.* Puteus *decis.311.n.1. lib.1.* Gratian. *in discepta. foren. tomo 2.c.232.n.16.* & post Ioan.Andream *in additio. ad Specula.in rubrica de sequest. poss. & fruct.vers.& nota,quòd licèt regulariter.* Millis & Vestrius *locis proximè citatis.* Maresc*ot.variar.resolut.lib.2.c.77.num.17.*

Et ideo concludere potes, quòd appellationi emissæ à mandato de sequestrando eo casu,quo à lege fieri mandatur, seu præcipitur, non deferens iudex vim facit vt ex adductis rationibus. Et quia cùm huiusmodi sequestrum imponatur potiùs ab ipsa lege, quàm ab homine:& iudex nihil aliud facit, quàm legem exequi; ideo appellatio ab eo non suspendit exequutionem sequestri, tanquam ab exequutore.

23 Etenim grauamen legis, non est grauamen.Bal.*in c.ad nostram,col.2.de appellat.* quia leges omnes obedire debent. §. *arripiat, authent. vt omnes obedire iud. prouin.* vnde non mirum,si appellatio prohibeatur. Rebuff. *in l.si qua pœna in prin vers.namque harum,de verbor.signific.* Et in terminis,hac nostra ratione hoc ipsum affirmat Gratia. *in disceptat. foren. tom.2.cap.232.à n.19.* vbi dicit, quòd in casu *d.Cle.1.de sequest.poss.& fr.*ideo appellatio non
24 impedit sequestrum, quia tunc illud sequestrum imponitur potiùs à lege, quàm ab homine, & ideo iudex vt legis exequutor procedit,à quo iustè denegatur appellatio,optimè & de hac ratione in terminis etiam per Marescotum *vbi proximè n.9. 10. 11. & 12.* at in cæteris casibus, etiam vbi sibi sit permissum, cùm hoc permittatur quantum sibi
25 visum fuerit arbitrari,iusta & legitima causa existente, inter arbitrandam iustam causam potest pars cẽseri se grauatã,ac ideo superior per appellationem aditus de eius legitimitate grauamen an sit, iudicabit; quia à iudice cuius arbitrio aliquid relinquitur,& grauat, & potest licitè appellari regulariter. & ex his,quæ latè Farin. *in tract.crim.tomo 1.q.17. à num.27. cum pluribus seqq.* & nos late infrà 3.p.c.13.per totum.

Secundò præfata regula & conclusio ad- 26
huc fallit in aliquibus casibus, in quibus licèt nõ mandetur,nec præcipiatur à iure fieri sequestrum; sed solùm permittitur,appellatio admittenda est suspensiuè ex alio capite, seu aliis specialibus iuris rationibus vigentibus peculiariter in illis. Et horum vnus sit: quãdo propter suspicionem fugæ probatam sequestrum fieri permittitur;de quo fit mentio per Doctores suprà inter casus cõgestos. nam in hoc casu imminet periculum per moram; nam si appellatio suspenderet effectum mandati de sequestro, ea interim pendente aufugeret. Et confirmabuntur suspiciones in maximum periculum iuris petentis. quod illusorium maneret, & inane id, & præiudicium propter difficultatem exequutionis,& hac fugæ suspicionis ratione multa sunt à iure permissa specialissima, quæ aliàs non permitterentur aliquo modo, vt est videre apud Villalo. *commun. opin. litera D. fol.* 218. *n.27.* Iss. *in l.imperium,n.15.ff. de iurisd. omn.iudic.* & ibi Roma.Ancara.*cons.184.aliàs* 192. Farinac. *in pract.crim.3.tom.q.28.n.130.* vel alios. Azeued. *in l.15.tit.9.lib.3. recopi. in pri.* Escacia *de appellat. q.17. limit.6. memb.2. n.30.& q.13.n.100.& lib.1.c.58. sub n.2.*

Et vbi est periculum in mora, appellatio 27
nullatenus suspendit, *l.fin.ff.de appellat.recip.* Ripin.*in l admonendi,n.193.ff.de iureiur.*Ioan. Baptist.Asinius *in praxi iud.* §.32. *c.2.limit.2. n.7.*Franc.*in c.qua fronte in gl.in verbo decedat col.5.ad medium sub n.18.* Iss. post alios *in l.1. n.5.ff.de feriis.* Hippoly.de Mars. *singul.87.&* 258.Manfred.*in lib.2.cons.356.*Ozas.*decis.Pedemont.86.* facit quod Bart. & Salicet.*in l.generaliter in fin.prin.C.de rebus credi.*quia quando periculum est in mora, meritò à iuris re- 28
gulis recedimus,de quo per Doctores, præsertim Decium *in c.dilecta ad fin. vers & hoc verum,de cõfirmatione vti.vel inuti.*& per Hippolytum de Marsi. *in l.1. C. de probat. col.40.* Mandos. *super regul.31. quod commissio causarum,q 3.n.2. & seqq.* ergo nihil mirum, vt licèt in hoc casu cesset ratio illa legis mandantis fieri sequestrum,cùm hæc altera periculi imminentis vigeat in eo, appellationi non deferendo,vim nullam adesse,dicatur.

Et comprobatur, quoniam licèt ad expe- 29
diendum decretum sequestrationis,necessaria sit partis citatio,& causæ cognitio,Angel. *cons.107.n.1.& 3.* Alexan.Stiat. *in pract.iudic. c.12.n.5.* Achil.Personal. *de adipiscend. n.23. vers.& iudex tomo 3.p.2.fol.246.* Beneintendi.*decis.73.orta,n.3.*& Contar.*in l.vnica,limit. 16.n.10.*Gratian.*discepta.forens.c.114.num.36.*

Curtius *de sequestro cap.2. num.* 59. dicentes
30 quòd reuocatur de facto sequestrum, quando ex obruto fuit concessum. Virginius de Boccat.*tract.de inter.vti possi.cap.*14.*de probati. n.*44.*vers.*& Menoch.*tomo* 3.*p.*2.*fol.*309. ta-
31 men quando periculum esset in mora; tunc citatio non est necessaria, nec iuris solemnitates requiruntur in sequestri appositione, Beneintendi *decis.* 73.*orta n.*14. Ioseph. Ludouic. Perusi. *decis.*20. *sub num.*2. Escacia *de appella q.*17.*limi.*6.*memb.*2. *à n.*28. Menoch. *de adipis.rem.*6.*num.*19. Achil.Person.*d.tract. de adipis.sub num.*24.*vers.quod ego. tom.*3. *p.*2. *fol.*246. *&* *num.*38. Alex. Stiat. *vbi proximè, sub num.*2.& loquendo in periculo fugæ, tenet Escacia,*vbi proximè, sub num.*30.Alexan. *cons.* 6. *num.*10. *lib.*4. ex supradicta ratione, quia tunc receditur à iuris regulis,& solem-
32 nitatibus. Quando autem ex hac vrgenti causa sine citatione appositum est sequestrum; non erit relaxandum, nec reuocandum absque ea, Contard. *in l.vnica,num.*16. *n.*14.*&* *seqq. C.si de moment. poss.* aliàs autem factum, nõ seruatis seruandis etiam de facto potest reponi, Achil. Personal. *de adipiscend. n.*35.36.*&* 37. Escacia *vbi proximè n.*7.

33 Tertiò limitatur, & sic alius sit,casus ad tollenda scandala & rixam, ne partes ad arma deueniant,iuxta *l.æquissimum ff.de vsufructu*, cum pariter (vt in superiori casu dixi) multa à iure specialia sunt inducta & permissa propter id vitandum. Etenim hanc esse permissam, & legitimam causam apponendi sequestrum, non obstante appellatione, ab eo interposita, seu aliàs pendente, tradit Augustinus Beroius *cons.*116. *appellatione penden. in prin.* & *per totum* ita vt à sequestro in hoc casu non admittatur appellatio, ne eius exequutio impediatur, tenet Tiraquel. *in tract. le mort.* 6. *p. de electione* 6. *num.*6 *pagina* 270. Mieres (loquendo in bonis maioratus) *in tract.de maiora* 3. *p.q.*7.*n.*4. alios etiam per Gratia.*in regul.*413.*n.*4. (qui licèt loquatur absolutè, ita est intelligendus) Bald. *in l. vni. sub num* 3. & ibi Salicet. *sub num.*3.*C.si de momen.poss.* Alexan. Stiat.*in pract.iudi.cap.*12.*sub num.*3. Escacia *de appella. quæst.*17.*limi.*6.*membro* 2.*num.*14. *&* *seq.* Ruginel. *eodem tract.* §.2. *cap.*3. *verbo sequestrum num.*877. Carrocius *tract. de sequest. p.*4. *q.*8. *vers. contrarium* Pedemonta. *decis.*25. *n.*141. Beneintendi *decis.*79.*num.*2.*&* *seqq.* Asini.*in tract.de exequutione num.*122. *cum plurib. seqq.* Marquessa.*tract.de commiss.*1.*p.cap.*22 *à n.*32.

34 Præsertim cùm in hoc, & aliis casibus, quibus per appellationem sequestrum non impediri; dixi, attentis rationalibus causis, & legitimis rationibus,leue ac paruum præiudicium adest, cùm is, cuius res sequestratur; non amittat, sed retineat, suam possessionem, seu detentationem, sicut antea,*l.licet* § *rei depositæ ff depositi.*gl.2. *in c examinat.i de iudicijs.* vbi Abb. *num.*13. Cardi. *num.*25. Immola *num.*6.*in d. cle.*1. Feli *num.*14. *d.cap. examinata.* Curtius *tract.de sequest. quæst.*20. *num.*71. Guido Pap.æ *decis.*246. *num.*6. & ibi additionator. Gramatic. *decis. Neapolita.*51. *num.*2 Cassiador *decis.*14.*super regul.num.*12. Moëda.*decis.*14 *de rest.spol.* Farnerius *in regul. de annali quæst.*46.& Mandos.*eadem regul.*34. *quæst.*43. *num.*5 *&* 6. Tiraq. *de iure constitu. limi.*17. *num.*6. Grego. Lopez *l.*1. *tit.*9. *p.* 3. *verbo.por auenença.*Corrasius *de sequestro.c.*6. *& lib.*3.*Miscel.c.*2. Menoch. *de retinen. rem.*3. *num.*86. Grauatius ad Vestrium *lib.*7. *cap.*2. *num.*17. Rota *decis.*46.*p.*1.*diuerso.&* 273.*n.*1. *p.*2.Doctor Sahagum *in repetitione d.cap.*1.*de sequest.num.*9.qui omnes illud in hac re con- 35
stituunt discrimen inter depositarium, seu sequestrum voluntarium, qui ex voluntate ambarum partium præponitur & necessarium,qui iudicis authoritate datus est,vt ille possideat, hic autem nullo modo.

Et an, & quibus casibus sequester, depo- 36
sitarius,creditor bonorum seu conductor ad modicum tempus, vel in perpetuum possit præsentare, vide latissimè ex his, quæ congessit Nicol. Garcia *de benef.*5.*p. cap.*6. *à prin.* & Cened. *in cano. quæst. q.*10. *per totam*, vbi quid in pignoribus.

Ex quo namque fructus rei, vel beneficij 37
reseruantur Domino vincenti, in tempus & euentum litis finitæ,in casu quo illi pertinere declaretur; non illi auferuntur, sed differuntur dumtaxat, nam quod differtur non aufertur.*l.quoties C. de precibus impera. offeren. c.ancillam* 32.*quæst.*2.*c. nemo desperandus est de pœnit.d.*7. & præiudicium dilatiuum non est
in consideratione, cùm magnum damnum 38
non sit in mora modici temporis *l. debitoribus ff. de re iud.* Caputaq. *decis*61. *num.*3. *p.*2. vbi plures allegat. Pute. *decis*245. *in medio lib.*1.*&* *decis.*68.*lib.*2. *&* *decis*141. *sub num.*4. *eodem lib.*2. Abb.*in cap.*2.*n* 28 *de seq.poss & fr.* sed in hoc casu appellationem minimè esse admittendam, probauimus suprà hac 2. parte circa inhibitiones temporales cap.10. à num.31.

Quod maximè procedit in his, in qui- 39
bus solummodo fructus sequestrantur, non etiam res, cùm propterea nihilominus potest continuare suam possessionem per se ipsum, per alios actus possessorios, dempta fructuum perceptione, nam limitata sequestratio limitatos producit effectus. *l. age cum Geminiano C.de transactio.l.in agris ff.de acquir. rerum domi.* & ita sentit, quando possessio non esset sequestrata, vt per se possit alios actus

actus poſſeſſionis exercere. Vitallinus *in d. cle. 1. num. 67. & num fi.* ibi Veſtrius *in praxi lib. 7. cap. 2. num. 1. in fi. & num. 2.* & tenet Azeued. *in l. 1. ſub num. 17. verſ. quoad fructus tit. 10. lib. 4. recopil.*

40 Quid autem nunc dicendum venit in deſcriptione bonorum, an à præcepto iudicis, eam mandante fieri, vt licitæ ſit appellationi deferendum? Et negatiuè reſpondeo. Siquidem cùm huiuſmodi deſcriptio bonorum ad finem fiat dumtaxat, vt habeatur illorum notitia, ne ſubtrahantur: nulli poteſt dici fieri præiudicium, nec in re, nec in poſſeſſione, nec in proprietate, nec in fructibus eius. & ſic tamquam à mera interloquutória non qualificata, ſed omni legitimo grauamine deſtituta, nec damnum irreparabile, vim diffinitiuæ, nec præiudicium aliquod ex ea poteſt oriri negotio, ſeu cauſæ principali, & ſic omnimodo hanc eſſe permiſſam deſcriptionem bonorum, probat text. *in l. fi.* vbi Bart. *ff. de requir. reis. & in l. 1. ff. de ventre in poſſ. mitten. l. fi. ff. de bon. authoritate iudi. poſſ.* Vitall. *in tract. clauſula nihil nou. accuſatione pen. ſub num. 20.* & tradit Bal. *in l. defenſio. C. de iure fiſci lib. 10.* Bart *in l. poſt contr. ff. de dona.*

41 Quod ex eo probatur, nam deſcriptio bonorũ ex eo facilè conceditur, quia nemini præiudicium affert, vt videre eſt apud deciſ. Pedem *fol. 112. in conſ. ibidem impreſſo n. 26.* Sequitur Ariſmin. Tepat. *1. tomo tit. de deſcriptione bonorum. in prin. fol. 332.* adeò vt in caſi-

42 bus, in quibus ſequeſtrum prohibitum eſt, deſcriptio bonorum (ne bona pereant, ſed appareant) fieri poteſt. Bart. *in l. fi. §. fi. de requir. reis.* nam licèt ſit prohibita ſequeſtratio, non tamen eſt prohibita deſcriptio, idem Bart. *in l. 1. §. eligitur. ff. de ventre in poſſ. mit.* Ariſmin. Tepat. *ſupra ad fi.* niſi in certis caſibus, de quibus per Bart *proximè citato loco,* & per Bal. *in l. vnica C. de prohib. ſeq. pecun* tenet Gratia. *diſcepta. forenſ. c. 14. n. 28.*

Qui *num 26 & ſeqq.* reſpondet *ad l. defenſionis facultas C. de iure fiſci lib. 10* vbi controuerſia pendente fas non eſt, deſcribi facul-

43 tates poſſeſſoris, aut inquietari, vt intelligatur de tali deſcriptione, per quam res incorporantur fiſco, non autem de ſimplici inuentario, & deſcriptione. Bart. *in l. 1. verſ. eligitur num. 1. ff. de ventre in poſſ. mitten.* Curtius *tract. de ſequeſt. in prin. num 15. verſ. prædictam tamen.* Matthias Coler. *de proceſſ. exequut. cap. 2. p. 1. num. 180. in fi.* & voluit Bal. *in d. l. vnic. n. 6.* vbi diſtinguit inter deſcriptionem ad probandum, & liquidandum, & deſcriptionem ad incorporandum, cùm iſta non admittatur, illa autem ſic, tanquam non præiudicialis etiam in caſu, in quo aliàs ſequeſtratio non permittitur, & hanc diſtinctionem inter vtramque deſcriptionem ſequuntur Marſi. Laud. *de fiſco quæſt. 142. tomo 12. fol. 4.* Immol. *in l. Imperatores. § reſcripſerunt. colum. 1. ff. de appella.* Menoch. *de arbitra. caſu 457. n. 2.*

Et quamuis annotatio bonorum contra 44 contumaces iuxta *l. 1. ff. de requi. reis.* hodie non ſit in vſu, deſcriptio tamen, & adnotatio, de qua *in l. ſi quis intra prouinciam. C. de bonis præſcriptorum.* hodie ſeruatur, poſt alios teſtatur Iul. Clar. *pract. crimi. quæſt. 44. verſ. ſed hodie.* vide quæ nos hac 2. p. c. 1. à num. 187. qui ſuprà citati Doctores communiter probant, quòd huiuſmodi deſcriptio bonorum, cùm nullum afferat præiudicium, nec damnum queat cõſiderari, licitè poſſe fieri, etiam lite pendente ſuper accuſatione. quod etiam probat Lancelot. *de attent. 2. p. c. de attenta. accuſatione penden. n. 21. limi. 11.* abſque reatu attentati, ergo ſequitur euidẽter, quòd poſ- 45 ſint fieri etiam poſt appellationem ab illo, quia eſt regula generalis, vt omnes hi actus, qui licitè poſſunt fieri lite pendente, item appellatio ipſa interpoſita impedimẽto non eſt, quominus gerantur, text. celebris *in l. ſi poſtquam ff. vt legat. ſeu fideic. nomine caueat.* & nos diximus ſuprà c. præcedenti circa reſidentias ad fin. à num. 30. & ſurſum.

Et in expreſſo vt etiam poſt appellatio- 46 nem, & ipſa pendente, poſſit fieri bonorum deſcriptio, conſtanter tenet Lancelot. *de attenta. 2 p. c. 12. limi. 12. num. 26.* vt is, qui non poteſt obtinere ſequeſtrum; poteſt appellatione pendente, petere à iudice hanc fructuum deſcriptionem, ſperans ſibi pertinere, & reſtituendos, vt poſtmodum lõga euitetur confuſio, & obſcuritas, quæ oritur ex difficultate probandi per teſtes, quot fuerit fructuum perceptio; & tandem finita lite ſententia habebit meliorem & faciliorem exitum, quia actor releuabitur per huiuſmodi bonorũ deſcriptionem ab onere probationis per teſtes, quantitatem fructuum recollectorum, & iuſtitia facilius expeditur, & commodiùs miniſtrabitur, & ita propterea permittitur innouare id, quod fit in meliorem cauſæ expeditionem, text. *in c. cùm teneamur de appella.* & ibi Franch. & communiter Doctores.

Et cùm hæc deſcriptio bonorum non au- 47 ferat poſſeſſori liberam poteſtatem diſponendi de rebus, & fructibus ſic deſcriptis & in inuentario poſitis, cùm etiam illorũ alienatio permittatur ex eo, quod dũtaxat fiat, vt ſciatur quid ſteterit tempore litis motæ, & quid collectum fuerit, pro faciliore eorum probatione, & liquidatione, vt poſt Bart. *in l. poſt contractum num. 19. de donatio.* Butriga. *in c. fin. num. 6. de ſequeſt. poſſ. & fruct.*

Iſſ. *in l.ſi fideiuſſor.7.§.fin.n.28.qui ſatisd.cogan. & per l.ſi quis intra C.de bon. præſcript.* Immol. *in l. Imperatores. §. idem reſcripſerunt in princ. verſ.adde quod licet.ff.de appel.* Bald. *in l.vnica, nu.6.C.de prohibit.ſequeſtr.pecun.* optimè Gratia. *in diſcept.foren.tom.1. cap.114.à num.24.&* facit text. *in l. cum Domini horreorum 58.ff.locati.* iudicémque abſque attentato poſſe ſibi illa concedere. Eſt etiam opinio iſta Anton. de But Bart. & aliorum, quos modò citaui. imò dicit Bertach. *in repert.verbo,ſequeſtratio.*
48 *verſ.72.* quòd quando ſequeſtratio eſt prohibita, debeat fieri deſcriptio bonorum, ſi timor ſit ne diſſipentur,vel ſubtrahantur,vt facilior eorum pateat probatio, vt ipſe *in verbo,annotatio.verſ.2.ad quem refert.* vbi plurimos in id refert. Sed etiam Rebuff. *in conſtit.reg.tomo 3.tract.de ſequ.art.1.glo.2.num.9.*

49 Sed quid dicendum, quando appellatio emittatur à relaxatione, ſeu mandato de reſtituendo ſequeſtro, an ſi ei non deferatur à iudice, vis fiat, in quo breuiter reſpondeo negatiuè, ſcilicet; vim non fieri, cùm huius decreti exequutio per appellationem impediri nequeat, tum quia hoc decretum eſt ſententia merè interloquutoria, ita probat text. *in l.fin §.ſin autem per medium,verſ.* (per
50 ſuam autẽ interloquutoriã creditorem præcipiente ſecundùm modum debiti ex depoſitis pecuniis ſuum accipere debitum) *C. de bonis authori.iudi. poſſ.* & expreſsè Ludoui. *in l. ſi finita §. ſi quis autem ff. de damno infecto,* vbi reputat ad hoc illum text. ſingularem. Felinus etiam *in rubr.de ſentent.& re iudic.ſub num.21.* idem etiam tenet Bald. *in l.fin.ad fi. verſ.item not. C. de ordine cognitio.* quem allegat ad id Bertachi. *in repertor.verbo ſequeſtrat. verſ.56.* ergo appellari non debet ex Concil. Trident. *ſeſſ.24.de reform. cap.20. d. l.2. ff. de appel.recip. l. ante ſententiam C. quorum appel. non recipiantur.*

51 Deinde quia hæc interloquutoria ſecum trahit exequutionem paratam,nam quando iudex lite pendente, & appellatione ſequeſtrat; auocat ad ſe poſſeſſionem ad euitanda ſcandala, vt diximus, & per partes inſtetur, vt ſumpta à iudice informatione, quis tempore litis eſſet in poſſeſſione, & tunc iudex per ſuã interloquutoriam declaret aliquem poſſeſſorem, & ſequeſtratam poſſeſſionem relaxaret, ille declaratur poſſeſſor, appellatione pendente poterit ſe in poſſeſſionem relaxatam mittere, ita tenet ex hac ratione Auguſt. Beroius *in conſil.45.in cauſa num.25. lib.3.* quem ſequitur Lancelot.Robert. *de atten.2.p.cap.11.num.36. & ſequenti.* vbi dicit, quòd cùm per huiuſmodi ſequeſtrũ factum iudicis authoritate poſſeſſio non perdatur (vt diximus *ex l. licet ff.depoſiti,*) ſtatim, vt à iudice declaratur poſſeſſor,relaxetur,& tollitur impedimentũ illud, & continuat ſuam poſſeſſionem, quod fieri poteſt etiam pendente appellatione, nec dicetur attentare, cùm continuatio eius ſit permiſſa non obſtante appellatione, de quo etiam per nos ſuprà, ex quo namque iudex ante ſequeſtri appoſitionem ſemel cognouerit de cauſa,ac iterum ea cognita reuocat,maxima erit pro illo præſumptio, inueniſſe, ipſam ceſſare, & ideo pro eius decreto præſumendum eſt.res enim faciliùs & abſque minori impedimento debet reuerti ad ſuam naturam, quàm ab ea diſcedi. *l. ſi vnus §. pactus ne peteret ff. de pactis.*

Et ex hucuſque deductis ſatisfacies ſe- 52
cundæ parti huius capituli, dum quærit an à depoſito vis fiat, ſi appellationi non deferatur. nam idem in totũ, & per omnia quod de ſequeſtro diximus; de hoc depoſito à iudice facto pariter & neceſſariò intelligendum eſt, cùm idem ſit in effectu ſequeſter, & depoſitarius, depoſitarius & ſequeſter. hoc dempto,vt depoſitum vnus, ſeu plures facere poſſunt: ſequeſtrum autem non niſi à pluribus. nam tunc id fit, cùm aliqua res in controuerſiam deducitur, in cæteris au- 53
tem omnibus nulla adeſt differẽtia, ſed imò idem eſt, & promiſcuè in iure accipitur, & apud ſequeſtrum deponi dicimus, non aliter,text.eſt(qui hoc probat) *in l.ſequeſter.ff.de verborum & rerum ſignif.l.ſi oleum.ff.de dolo.in l.licet.in princip.& in §.rei depoſitæ.ff.depoſiti.*& vt vides, illa lex ſedet ſub tit.& rubr.*depoſiti,* & ideo omnimodo & ſecundùm eam intelligenda eſt. nam quando aliqua materia ponitur ſub aliquo rubro,ex hoc iudicatur eſſe illius naturæ, cuius eſt rubrum, vt notabiliter voluit glo. *in c.1.& in c.ſi ſuper.* Gratia.& ibi Domini. *de off.delega.lib.6.*glo.*in c.tibi qui de reſcript.eod.lib.* gl.*in cle.vnica de off.delegati.* quas commendat ad id Panormit *in proœmio decretal.* Euerard. *in loc. legalib. in loco à rubro,* vbi latiſſimè. & nihil aliud eſt ſequeſtrum, 54
quàm iudiciale depoſitum,vt latè per Anto. Pichar. *in §. prætcrea 3.à num.17. & num.21.* ponit differentias inter hoc depoſitum iudiciale, ſeu ſequeſtrum, & id quod fit extra iudicium inter priuatas perſonas, ſcilicet; abſque iudicis authoritate; vide ad id per Azcued. *in l.13. tit.9. lib. 3. recopi. à princ.* & ita etiam d.conſtitutio Pij V. ſuprà adducta, dum mandat fieri ſequeſtrum, dicit fructus, *&c.* penes perſonam idoneam deponantur, *&c.* & quòd ſequeſter in omnibus & per 55
omnia æquiparetur depoſitario, probat deſuper expreſsè Ioſeph Ludoui. *deciſ.51.n.15. & 16.* quem ſequitur Ariſmin. Tepat. *tit. de ſequeſt.7.colu.ante fi.fol.331.tom.1.*

Hinc

56 Hinc ſequeſtrarius ad reſtitutionem ſequeſtri tenetur actione depoſiti, *l. ei, apud quem*, §. 1. *ff. depoſiti* gl. *in l. ſequeſter ff. de verborum ſignifi.* Salicetus *in l. vnica. num.* 15. vbi Curtius Senior *num.* 55. *C. de prohibi. ſequeſtr. pecuni.* Alexan. *in l. intereſſe num.* 6 *ff. de acquir. poſſ.* Bart. *in l. ſi oleum ff. de dolo malo.* Iſſ. poſt alios, *in l. ſi fideiuſſor* §. *fi. num.* 3. *ff. qui ſatiſ. cogant.* Grauat. *ad praxim Veſtrij lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 20. Petrus Surdus *conſ.* 28. *n.* 10. *tomo* 2. qui etiã præſcriptis verbis teneri affirmant, & propterea cùm idem ſint omnia, quæ ſuperiùs dicta ſunt cum regulis, diſtinctionibus, & limitationibus, nullatenus ab hoc depoſito ſeparanda ſunt, tam de mandato de deponendo, ſeu ſequeſtrando, quàm de eius relaxatione, aut remotione.

57 Quid autem reſpondendum ſit, nunc quæro, an ſi appellationi interpoſitæ à denegata depoſiti, ſeu ſequeſtri relaxatione; iudex non deferat, vim faciat. In quo inuenio Auguſtinum Beroium *conſ.* 51. incipit. *in hac cauſa. verſ. ſecundò conclu. num.* 5. *& ſeqq. lib.* 3. vbi conſuluit, quòd à non reuocatione cuiuſdam ſequeſtri, quod tanquam attentatum prætendebatur reuocari, validè appellari poſſet, ita vt tali appellatione pendente nihil ſit innouandum; & per eum idem dicit Lancelo. *de attenta. 3. p. cap.* 28. *num.* 90. Idem tenet Eſcacia *de appella. quæſt.* 17. *limi.* 6. *membro* 2. *num.* 17. *fol.* 334. Afflictis *deciſ.* 98. *pulchrum, à n.* 1. *vſque ad n.* 5. & faciunt, quæ ſuprà diximus hoc capite poſt principium.

58 Quam doctrinam omnino accipe cum diſtinctione, de qua ſuprà, vt ſcilicet, non procedat; quando ſequeſtrum, ſeu depoſitum mandatur, ſeu præcipitur, fieri à lege vel canone, ſed tantùm in iis, quæ fieri permittuntur iudici, demptis limitationibus ſupradictis, & ſit in iis caſibus, in quibus appellationem permiſſam eſſe ſuperiùs diximus, hanc Beroij, & aliorum doctrinam procedere, vt ex ea colligitur, quia prætendebatur attentata. At verò in iis, quibus appellationem non admiſimus, pariter, & à denegata remotione, & à relaxatione negamus appellationem, cùm eadem duret cauſa. & hanc intelligẽtiam apertè ſentit Marqueſſa. *tract. de commiſſio* 1. *p. cap.* 22. *num.* 35. *&* 36.

59 *fol.* 249. dicens, quòd quando ſequeſtrum legitimè & iuſtè factum eſt à iudice, tunc à reuocatione illius datur appellatio, reddens rationem; tum, quia idem eſt grauamen, & tum, quia contrariorum eadem eſt diſciplina, *iuxta l.* 1. *ff. de ijs, qui ſunt ſui vel alieni iur.* Ex qua doctrina ſequitur alia limitatio ad principalem concluſionem noſtram, & regulam, vt quando iudex in apponendo ſe-

60 queſtro nulliter, & in debitis ſolemnitatibus proceſſit, appellatio licita eſt, & ſuſpendit, rectè conducunt, quæ poſt alios Eſcacia *de appella. quæſt.* 17. *limi.* 6. *memb.* 2. *à num.* 4. *cum ſeqq.* Et iterum apertè dicit Marqueſſa. *vbi proximè num.* 34. poſt Marant. *de ordine iudic.* 6. *p. actu.* 2. *num.* 191. ita etiam Angel. *conſ.* 107. & foret notabile inconueniens, vt ſtatim facto ſequeſtro in his caſibus, in quibus non appellatur, appeteretur relaxatio eius, à denegationéque appellare, conſequeretur enim ſuam intentionem hac via, in fraudem & contra intentionem legis, & foret ad id admiſſus altera via, quod ſibi vna 61
erat prohibitum, nam cùm quid prohibetur, prohibetur omne per quod peruenitur ad illud, *iuxta l. oratio ff. de ſponſalibus.* & quæ ibi adducunt Doctores *in l. ſi vt certò* §. *fi.* vbi gl. *verbo dominium ff. commodati*, quo fundamento vtuntur etiam Doctores ad illud, quòd quando vna via prohibetur appellatio, ad eam alia via admittendus nullus eſt, vt per Bart. *in l. vnica num.* 4. *C. ſi de mom. poſſ. fuer. appellat.* Menoch. *de adipiſcenda poſſ. rem.* 4. *num.* 816. & conducunt, quæ adducit Ancaranus *conſ.* 78.

Et vbi eſt rationis identitas, eiuſdem eſt 62
qualitatis & naturæ, eadémque ſolennitas requiritur, paritáſque iuris in aliquo actu celebrando, & conficiendo, & in ipſius reuocatione, & remotione. text. *in l. item veniunt in prin. iuncto* §. 1. *ff. de petit. hæredit.* bonus text. *in c. vnico.* §. *idem quoque, de deſponſatio. impube. lib.* 6. *iuncto c. de illis. in prin. eodem tit. in decreta.* gl. *in l.* 3. §. *contrarium iudicium ff. de contraria, & vtili actione tut.* Bal. *in rubr. extra de iureiur.* idem *in l. pactum in* 21. *quæſt. C. de collati.* Bart. Bal. Alexan. & Salicet. Iſſ. & Doctores communiter *in l. ſi vnus.* §. *pactus ne peteret. ff. de pactis* glo. Paul. Car. & cæteri *in l. de tutela. C. de in integ. reſtitutio.* & latè per Euerard. *in locis legali. in loco de contract. ad diſtract.* ac propterea cùm in hac remotionis negatione duret adhuc illa cauſa primæua, & ratio prohibitiua appellationis; pariter de ea iudicandum eſt.

Secus autem eſſet affirmandum, quando 63
ipſa cauſa non viget, ſed ceſſauit iam, puta; quia finita iam lis ſit, propter quam ſequeſtrum appoſitum fuit, vel præſtita eſt cautio, ſeu oblata cum effectu in iis caſibus, in quibus per illam tollitur, vel aliter ceſſauit cauſa, propter quam hoc depoſitum iudiciale fuerit appoſitũ, vel accedit dies, ad quem collata eſt reſtitutio, nam tunc cùm ceſſante cauſa, omnes ceſſent effectus, *c. cum ceſſante de appella. l. age cum Geminia. C. de tranſact.* & conſiderentur diuerſæ naturę depoſitum, & remotio, iuſtiſſimæ huic appellationi deferendum fore, declarabitur, conducunt

optimè

optimè quæ Gratia. *discept. foren. cap.* 232. *num.* 31.

64 Hinc est quòd sequestrum appositum iuris dispositione, & vbi fieri iubetur, non relaxatur, nec reuocatur; nisi causa iam finita per sententiam transactam in rem iudicatam,& donec duret causa appellationis,siue sit primæ siue secundæ instantiæ. Bal. *in l. fideiuss. §. fi.num.2. vers.adde hic vtrum, qui satisd. cogant.*per text. *in l.litibus.* 19.§.*sin autem fideiußiones. C.de agricol.& cens.lib.* 11.Puteus *decis.*77.*lib.* 1.*&* *decis.*256.*lib.*2. & de veriori opinione(quidquid alij contrariũ censeant) testatur Angel. Areti. *in l.Imperatores* 21.§. *idem rescripserunt,colum.penult.ante fi.vers.fortiùs dico, quòd talis sequestratio. ff. de appellatio.* Gratia. *discepta.forensi.tomo* 1.*cap.*114. *à n.*30. Curtius *tract.de sequ. cap.*2. *quæst.*18. *num.*65. *tomo* 3.*p.*2.*fol.*147. qui ibi *num.* 67. *vers. ego*

65 *sequor.*& Gratian.*num.*34.*&* 35. quòd requiritur exequutio, vt sequestrum reuocetur, cùm aliter non dicatur lis finita. hoc tamen

66 non procedit, quando sequestrum apponitur iudicis officio, & pro eius arbitrio, quia tunc hic rigor non attenditur, nec expectatur, vide latè Gratia. *d. cap.*114. *à num.*36. *cum seqq.*

67 His adde, quòd quando cautio fideiiussionis præstita est loco sequestri, non tamen simpliciter, sed de re non baratanda, aut restituenda, hæc satisdatio durat post rem iudicatam, vt in specie declarat Curtius *d. tract. de sequestro. quæst.* 18. *num.* 66. *&* 67. *tomo* 3.*p* 2.*fol.*147.Gratia.*discept.foren.tomo* 2. *cap.*348.*num.*25.

68 Quò pertinet, quòd sequestrarius, qui loco depositarij est, semel electus, non potest mutari sine noua causa,latè Surdus *cons.* 411.*in fi.*Gratia.*discepta.foren.tomo* 1.*cap.*167. *num.*28. quemadmodum nec ipse sequester,

69 aut depositarius non posset deponere munus susceptisequestri, sine iussu iudicis, aut eius interloquutione,vel nisi alia iusta causa superuenerit, Iff. *in l. si fideiussor* §. *fi. num.*4. *&* 5.*ff.qui sat.cogant.* Matthias Coler. *de proceff.exequut p.*3.*cap.*11.*num.*5. per text. *in l. ei apud quem* §. *fi.ff. depositi.* Gratia. *suprà n.*29. vbi per totum c. latè de aliis officiis etiam ad beneplacitum non reuocandis sine iusta causa.

Hæc procedunt, vt vides; quando à partibus appellatur à remotione depositi iudicialis, vel à denegatione remotionis, & re-

70 laxationis. nunc tractemus de depositario, apud quem res sequestrata reponitur, an à sibi facto præcepto per iudicem de restituendo depositum relaxatum, appellationi interpositæ itidex haud deferens vim faciat. In quo breuibus resoluo, nullam vim adesse ob denegatam delationem. Quod probatur primò *ex l.penultima ff.depositi,*qua probatur, instrumentum depositi exequutionem paratam habere contra depositarium, quemadmodum & res iudicata, vt ex illius text. verbis clarè patet. *ibi*, illico reddere & omnibus modis compellantur.) & *ibi,*quàm celerrimè,*&c.*ex quibus verbis clarè patet,exe- 71
quutionem significare, nam illa verba, scilicet, (compellatur, cogatur, *&c.*) pertinent ad viam exequutiuam, exequutionémque significant, ita docet Bart. *in l.*1. *C. de exequutione rei iudi.*& Panormi.*in c.olim.num.*23. *de litis contestatione.* Parlador. *rerum quoti. lib.*2.*c. fi.*5. *p.* §.1. *num.*18. & quod causa de- 72
positi sit priuilegiata, & celeris solutionis, tenet Boërius *decis.*296. Petrus Surd. *decis.* 323.*num.*6.

Et ideo cùm compulsio non possit verificari,nisi exequutiuè procedatur,quia cõpul- 73
sio ipsa,cùm non demus nisi in exequutiuis; supponit exequutionem, quia non verificatur dispositio, nisi verificetur suppositio,gl. *in l.mancipia.vers.auocandum C.de seruis fugiti.* Roma.*singulari* 495.Ripa *in cap.*2. *num.*39.*de rescript.*Ruin.*consil.*83.*num.*5. *volum.*1.Socin. iunior *cons.*114. *num.*22.*vol.*3.*&* *in cons.*150. *n.*7.vbi alios allegat.Decius *cons.*251.Petrus Surd. *in consil.* 50.*num.*78. vbi plurimos refert. *&* *in decis.*289. *n.*4. imò lex vnum supponens non per relationem, & alterum dis- 74
ponit, disponere censetur etiam in eo,quod supponit,vt ex d.gl.& Romano probat idem Surd. *decis.*114. *n.*22. & dicit Bart.*ibi*, quòd non compelleretur illico si cõdemnatio deberet præcedere,antequam perueniretur ad 75
compulsionem, quod est verum, quoad ordinem iudiciorum,probatio verò debet esse plenaria, vt per eum defendit constanter doctissimus Roderic. Xuarez *in repetitione l. posteaquam not.*5. *ff. de re iudi. sub num.* 1. vbi constanter defendit Bart. in hac sententia & opinione contra Bald. & Salicet. qui tamen fundamentis efficacibus Bart. non respondent. Moueor etiam, quoniam d.l.fin. celerem expeditionem desiderat, prout important verba illius, (illico,quàm celerrimè, quàm citiùs) quæ significant summariam 76
causæ cognitionem, & reiecta exceptione altiorem indaginem requirente. ita Bart. *in l.vnic.* loquendo in dictione,mox,per gl.ibi, *C. si de mom poss fuer. appell.* quem sequitur Xuarez *suprà num.*2.quod maximè procedit in casu nostro, vbi tot verba celeritatem,& exequutionem significãtia geminata apponuntur, imò expressè lege illa remouentur omnes exceptiones habentes altiorem indaginem ad iudicium ordinarium.

Nam non solùm verbis claris censetur re- 77
mota

mota appellatio, ſed etiam per verba æquipollentia, vt quando eſt in aliquo caſu remota contradictio, vel querela, quia horum remotione cenſetur remota appellatio, vt poſt Bald. *in l.1.1.verſic. ſed an remota ff.de off. præfecti præto.* qui loquitur de querela. & text. *in c.perſonas de appellatio.* qui loquitur de contradictione,not.Decius *in eod.c.perſonas in 4.not.num.4.* Lancelot.*de attenta.2.p.c.12.limi.8.num.3. & 4.* Hieron.Gonza. glo.9. *in annota. nu.2.14. & ſeq.* prout latè probaui ſuprà hac 2.p.c.8. ante finem,à num.114. &
78 illud etiam,qui contra depoſitarium,ſeu ſequeſtrum agitur ad exhibẽdum depoſitum, text.eſt *in l.3. §.ſi tabulæ 2.ff. ad exhibendum,* vbi Bart. & Alexand. & notat. *in l.ſi oleum ff.de dolo.*Bald.*in l. fin. vltim. colu.C.de edendo.* Bertachi.*in repertorio, verbo, ſequeſtratio, verſ.* 19. quo caſu celeriter agitur, & exequitur iudicium reiectis omnibus exceptionibus quæ illud differunt. Parla. *lib.2.rerum quoti. c.5.2. concluſione circa finem*, Ioannes Garcia *de expenſis c.6.n.19.* & alibi paſſim.

79 Prædictam inſuper Bart. opinionem extra Xuarez & relatos defendunt Alexand. & Immol.*in d.l.penult.* Andreas Siculus *in c. bona fides,depoſiti in 4.colum.*vbi huic dictioni (illico) attribuit exequutionis ſignificationem,& verbum(omnibus modis) importare
80 ipſo iure, vt dicit glo. nota. *in §. ſancimus. in authent.vt defunct.ſeu fune.eorum in parte, omnibus modis.*Sequuntur etiam Angel.*in l.ſi depoſiti ff.depoſiti.* Alexand.*in d.l.penult.* Segura *in l.ſi ex legati cauſa. ff. de verborum obligatio. carta 101.colum.4.verſ. alius & ſecundus caſus,* eundem ſequitur etiã hinc inde aliqua adducens fundamenta Zuchar. *in repetitio. l.ſi. C.de edicto diui Adria. à n.138.* ac propterea appellationem ab eo ſuſpenſiuo carere.

81 Qui quidem num. 142. limitare voluit, vt procedat in depoſito actualiter, & realiter facto, non verò in depoſito confeſſato, de cuius numeratione non apparet, ſed per confeſſionem ſolam depoſitarij. Mouetur ex Socino *conſil.171.col.penult. verſ. confirmatur,volum.2.* pro quo facit & dicit Additionator ad Rodericum Xuarez *in d.notabili 4.* ex Bald. *in conſil.384. in 1.volum.conſil.dicentibus*, quòd vbi non apparet de numeratione depoſiti, ſed tantùm de confeſſione depoſitarij: non habeant locum leges dicentes, depoſitum eſſe priuilegiatum, quia eius priuilegiis non gaudet,& adde Iſſ.*in l.1.C.de edendo in 3. nota.* vltra quos idem affirmat Socin. *conſil.143.diu profectò. colum. vlti.verſ. confirmantur prædicta lib.3.*Quod idem repetiuit *in d.conſ.171.lib.2.*mouentur ex eo,quia dos ſimiliter cõfeſſa non habet priuilegium veræ dotis.

Sed contrariũ mihi longè verius de iure 82
videtur, nam licèt verum ſit, vt depoſitum confeſſatum nõ gaudeat priuilegio veri depoſiti, hoc procedit in præiudicium tertij, non tamen inter eaſdem partes, deponentem & depoſitariũ,ita expreſsè diſtinguunt, & loquuntur Doctores omnes allegari, & infiniti alij, quos in id congeſſit Tiraquel. *de retract. conuent.§.4.gl.6.à num.14.cum ſeqq.* nam quoad ipſum depoſitarium virtute ſuæ confeſſionis, quæ veram numerationem probat, præfata doctrina non procedit, ita probant expreſsè text. *in l. Publia, §.vltim.ff. depoſiti. l. in contractibus de non numerata pecunia.*

Quod maximè procedit in noſtro caſu, dum loquimur de depoſito iudiciali, cuius confeſſio de per ſe, & etiam abſtracta à depoſito, paratam exequutionem habere, nemini dubium eſt, *l.1.ff.de confeſſ.l.1. C.eod.tit. l.poſt rem ff.de re iudi.l.7.tit.3.p.3.* & ita ex ſupradictis libenter recede à limitatione Zuchar. ſiquidem ex nõ abſoluta doctrina, nec perpetua motus fuit,& ideo reſolue in vtroque caſu, appellationi emiſſæ à depoſitario deferendum non eſſe.

Secundò limitatur, ſeu declaratur, vt 83
tunc non poterit à ſequeſtro, ſeu depoſito appellari;quando apparet ſequeſtrarium acceptaſſe ſequeſtrum;non tamen quando ipſe ſe depoſitarium negauerit, & aliter non apparet,quia tunc admittitur appellatio, vt in terminis loquitur, & declarat Marque. *de commiſſio.1.p.c.22.num.33.*quo loci ſequitur, quando creditor exequitur, & in pignus capitur debitum ſibi ab alio, qui conſtituitur ſequeſter, & debiti depoſitarius, quia ſi negando debitum non acceptat munus; poteſt appellare, & in alia re exequutati fit exequutio.

Sed nunc quæro, an facto ſequeſtro ali- 84
cuius rei apud depoſitarium, illam reſtituẽdam victoriam habenti in lite *iuxta cle. 1. de ſequeſt.poſſ.& l.licet §.rei depoſitæ.ff. depoſiti & ſimilibus,* ſuper qua obtinuit aliquis exequutoriales, vt ſibi res reſtituatur; an depoſitarius poſſit appellare ab hoc exequutore tanquam excedente eum exequendo, cùm in exequutorialibus expreſsè non contineatur? In quo minimè tali eſſe appellationi deferendum opinor, ad quod moueor extra ſupradicta; nam inſtrumentum depoſiti iudi-
cialis paratam habet exequutionem, quia 85
factum eſt inſtrumentum in iudicio, vel apud officium, fori & iudicij calore & authoritate efficiente, exequutionem meretur.B.*in l.qui tale pactum § qui prouocaut ff.de pactis.* Vbi Paul.& Iſſ. *n.8.* idem Bart. Bal. & Paul.*in l.cum pro quo,de in ius vocan.* Alex.*in l.diuo*

l.diuo Pio,in prin.ff.de re iudi. Aflict.*decis.*387. *num.*1. vt scilicet;quando per viam contentiosæ iuris, fit non voluntariæ. Bal.& Xuarez,quos allegat Parla.*lib.*2.*rerum quoti.lib.*2.*cap.fi.*§.10.*pr. par.* Et ideo cùm dilatio apposita restitutioni fit per sententias exequutoriales purificata, & liquidata, contra eum exequutio locum habet.

86 Et probat, quòd in simili habetur *in l.* 1. *ff. iudicatum solui*, vbi fideiussor de iudicato soluẽdo statim cedit dies obligationis,quòd res iudicata sit, & condemnatio sequuta, & virtute huius sentẽtiæ seu exequutorialium, per quas declaratur & liquidatur obligatio absque nouo processu, fit exequutio contra fideiubentem, licèt in sententia expressè non contineatur,nam cùm ista obligatio facta apud acta, dicatur appendix ipsius iudicij, ita Odofred. *in l.*2. *C. de vsuris rei iud.* Guido de Suza. Guillel.de Cunis, & alij relati à Bal.*in l.*2. §. *in fideiussorem ff. qui satisda. cogant.* Angel. Peru. *in d.l.*1. exactè Roderi. Xuarez *in repetitione l.post rem.in declar.l.Reg. fol.*81. sed pone quæstionem quotidianam, vbi ex Bal. dicit *in n.*10. quòd ista obligatio apponitur ad soliditatem ipsius iudicij,& sic erit pars intrinseca ipsius iudicij, secundùm quod ista sententia non meretur de per se sola exequutionem, sed stipulatio iudicatum solui declarata per sententiam, & sic illa iuncta cum sententia est, quæ exequutionem habet, quia tunc per sententiam liquidatur, vt aduertit, & idem Bald. *in l.*1. vbi etiam Angel. de Perusio. quæ quidem omnia faciunt ad propositum nostrum.

87 Deinde & hoc est potissimum fundamẽtum, nam litigium est super hac re deposita & sequestrata, quæ per sententiam à iudice vincenti reddi iubetur, ad cuius mandatum debet restituere, *ad l.penult. C.deposit.si oleum ff.de dolo l.*2.*tit.*9.*p.*3. & ibi Gregor. *& l.*5 *tit.* 3.*p.*5. Albericus *in dictionario. in verbo, sequestratio.l.licet* §.*rei depositæ ff. eodem.* sed aduer-

88 sus quemlibet etiam tertium, in quem res litigiosa peruenit, etiam non comprehensum in sententia directa exequutio fit,*l.*2.*& l.fi. C.de litigio.l. mater* §. *fi. ff. de exceptione rei iudi.l.si superatus* §.1.*ff.de pignoribus.*& nos latè infrà 4.p.cap.8.à n.168.cum seqq.ergo aduersus eum tanquam detentatorem rei adeptę lite pendente exequutio rectè procedet.

89 Cui conuenit, quod dicunt Bal. *in l. fi. ff. de bo.autho.iudic.possid.* Ab.*in cap.*1.*n.*1.*de deposito.* Franciscus Curtius *in tract.de sequestro quæst.*26.*num.*81.*volu.*4. vt ab istis depositariis quandocumque iudici visum fuerit, vel ad petitionem partis, vel ex officio rationem exigi posse, maximè si causa propter quam fuit factum sequestrum, cessauerit; quia eo ipso quòd remotio sequestri per iu- 90
dicem fiat, illis intimata, celeriter sequestrum restituere tenentur, vt latiùs probat Escobar, *de ratiocin. cap.*6.*à num.*85. vbi ex Bald.Afflicto,& aliis firmat teneri ex illa intimatione, per quam in mora constituitur, ad interesse parti læsæ. & in terminis, quòd aduersus hunc sequestrum exequutio locum habeat absque nouo processu, probat Hierony.de Monte *in suis quæst.q.*323.quem referens sequitur Arisminus Tepatus *to.*1. *tit.de sequestris,fol.*331.*colu.*2.*circa medium.*

Quod euidenter probatur, nam si obti- 91
nui contra te exequutoriales, vel habeo instrumentum guarantigij ad præstãdam rem vel pecuniam; possum directò exequi depositarium, apud quem rem vel pecuniam deposuisti,licèt ipse nihil mecum contraxerit,nec fuerit ad exequutoriales citatus,text. est *in l.à Diuo Pio* §.*fi. ff.de re iudi.* Parla. *lib.*2. *rerum quoti.c.fi.*5.*p.*§.3. *à num.*45. ergo à fortiori potero exequi depositarium, qui rem meam tenet, & nomine mei victuri factum est depositum; & quia tertio, cui ex obli- 92
gatione aliquod commodum resultat, exequutio competit aduersùs obligatum, ita ex aliis probat Parla.*lib.*2.*rerum quoti.cap. fi. p....* §.... latè Gratian.*in disceptat.foren.c.*49. *à n.*1. *& à num.*23.*vsque ad fi. & cap.*332. *à prin. tomo* 2. & nos alibi latiùs.

Et quia licèt contra tutorem vel administratorem alicuius, aduersus quem decretæ sunt exequendæ exequutoriales,non possint in administratores dirigi directò, tamen si 93
penes administratorem res sit, in quem facienda est exequutio,& non exhibeat,potest omni iuris rigore compelli,etiam per capturam personę vt exhibeat,ita ex pluribus probauimus infrà lib.4.cap.8.de excessu de persona ad personam, à n.165.& sursum.

Vnum,& quod solet à Doctoribus adno- 94
tari, non omittam, vt scilicet; depositarius quilibet,vel apud quem res sequestratur,si à iudice compellatur depositum alteri restituere,quam ei,cui de iure tenebatur,vt possit,imò debeat iste depositarius appellare ab hac iniusta compulsione, ad hoc vt possit liberari. quod ita procedit, vt quando talis iussus esset notoriè iniustus, quia tunc non excusaretur ab appellatione depositarius, quando vel est clarum mandatum iudicis compellentis reddere depositum alteri, esse iustum, à iuréque approbatum, vel saltim est hoc sub dubio, quo stãte pro iudice præsumendum; tunc & depositarius ab eo non appellauerit,liberabitur depositarius,parendo eius iussui,& obtemperando mandatum, iuxta text. *in l.Imperatores ff. ad municip.l.non videtur* §.*qui iussu ff. de regul.iuris. l.liberorum.*

in fi

in fi. de ijs qui not. infa. quibus probatur ſoluentem iuſſu iudicis liberari. de quo articulo vide ad longum per Afflict. *deciſ.*150. *num.*19. Didac.Perez *in l.*1. *tit.*10. *lib.*3.*ordi. quæſt.*15. *colu.*1144. Faciunt quæ Ripa *in c. ſi quando num.*17. *de reſcript.* & Gregor. Lopez *in l.*5.*tit.*15.*p.*7. Oroſius *in l.vt vim num.*16. *colu.*21. *ff. de iuſtitia & iure*, Paul. de Caſtro *in l.*2.*ff. de iudicijs.* Hippolyt.*in pract. crim.* §. *nunc vitandum num.*41. exactiùs de hoc artic. per Azeued. *in l.*13 *tit.*9.*lib. recopi. à num.*17. *& ſeqq.* & vltra eos id, loquendo in depoſitario iudiciali,ſeu ſequeſtro,dicunt ex Bart. *in l. mulier ff. de lege commiſſo.* & Guid. Pap. *q.*340. & Franciſc.Curtius *de ſequeſtris q.*16. Auenda. *in dictionario. verbo, fuerça.* de qua quæſt. vide latè 4.p.c.7.à n.151.cum ſeqq.

95 Debitori autem cui iudex iubet ſoluere debitum minus legitimæ perſonæ,quia cùm tunc minimè liberetur, & tot hic ſit præiudicij iuſſus & irreparabilis, appellationem ab eo omnes permittũt, vt videre eſt ex his, quæ latè in vnum congeſſit Gregor. Lopez *in l.*4.*tit.*14.*p.*5.*glo.*4. & vltra Azeued.& Didacum Perez ſuprà Gutierrez *practic. q. lib.*1.*q.*113. & per Parla. *lib.*2. *rerum quotid. c. fi.*5.*p.*§.17.*à n.*7. quando autẽ ad appellandum ipſe debitor coactus neceſſariò teneatur, vt ſe liberet,coſdem Doctores lege,& quòd ab
96 hoc compulſione, puta:quando iudex iubet debitori ſoluere debitum minori ſine curatore,tanquam legitimo grauamine liceat appellare, probat *l. ait prætor* §. *permittitur, ibi,* niſi fortè quaſi aduerſus iniuriam appellandum quis ei putet,*&c.*) *ff.de mino.*circa quam vide latè per DD.citatos & præcipuè Greg. Lop. *in d. gl.*4. & de hoc articulo latiùs dixi, poſt plurimos 4.p.c.7.ad n.151.cum ſeqq.

CAPVT XVII.

A iudice, cui à ſuperiore appellationis ſemel cauſa (etiam tacitè) remiſſa eſt, ad vlteriora procedente in cauſa principali, appellationi emiſſæ, vis an fiat haud deferendo. vbi an hodie ſtante Tridentini decreto,attribuente primam inſtantiam ordinariis; ſuperior an valeat articulum committere cum clauſula(vnà cum toto negotio principali) (quam & quas) & ſimilibus.

SVMMARIVM.

*Cauſa in prima inſtantia in aliquibus caſibus iure communi Metropolitanis & Nuncijs eſt permiſſa. n.*1.

*Cauſæ omnes in prima inſtantia ſunt tractandæ coram ordinarijs, nec ſuperiores poſſunt adiri, niſi per legitimam appellationem,ex Trident. num.*2.

*Cauſa vbi in prima inſtantia auocatur ab ordinario,caſus violentiæ eſt legitimus. n.*3.

*Iuriſdictionis defectus inſanabilis, præſtat cauſam appellandi. n.*4.

*Cauſa in prima inſtantia quando per ſuperiorem tractatur, violentiæ decreti tertium genus datur in Senatu. n.*5.

*Iudicem ordinarium Eccleſiaſticum ex quibus rationibus dici. n.*6.

*Superior ad quem declarans bene appellatum, & reuocato grauamine an poſſit cauſam in prima inſtantia retinere, vel remittere ordinario. num.*7.

*Grauamine iuſtificato per ſuperiorem inuento poteſt cauſam retinere, aliter autem remittit inferiori. n.*8.

*Cauſa non deuoluta vel malè appellata ſtatim redit ad primum iudicem. n.*9.

*Delegatus ſuper grauamine incidente in prima inſtantia tantùm, an poſſit ſe intromittere in negotio principali, quomodolibet grauamen declaret. n.*10.

*Appellatio limitata ab vno articulo ſeparato, non deuoluit totam cauſam. n.*11.

*Delegatus quando poſſit de cauſa principali ſe intromittere. n.*12.

*Reſcriptum interpretatur ſecundùm ius. n.*13.

*De cauſa principali poteſt ſuperior cognoſcere, ſi à grauamine legitimè appellatum reperiatur. num.*14.

Cauſæ grauaminis appellatio quando committitur cum clauſula (vnà cum toto negotio) quam & quas, &c.) *operatur indiſtinctè principalis negotij retentionem. n.*15.

*Cauſa principalis quando committi videtur æquè principaliter cum cauſa grauaminis, poteſt de ea cognoſcere delegatus quomodolibet, ſecus ſi acceſſoriè. n.*16.

*A remiſſione negotij principalis facta per ſuperiorem inferiori appellatio non ſuſpendit, quominus interim inferior queat validè procedere. num.*17.

*Etiam ſi iudex inferior fuiſſet inhibitus, quia per remiſſionem totum amouetur impedimentum. num.*18.

*Cauſa ſtatim redit ad inferiorem, vbi ſuperior declarat, non eſſe deuolutam, vel malè appellatum. n.*19.

Et tunc virtus inhibitionis etiam expirat, ibidem.

*Remiſſio tacitè facta idem operatur quod expreſſa. n.*20.

*Etiam ſi adſit inhibitio. n.*21.

*Et etiam ſi adſit deſertio. n.*22.

*Remiſſio expreſſa non eſt neceſſaria,quando iudex à quo non detulit appellationi. n.*23.*& ſeq.*

*Inhibitio acceſſoria, & ex cauſa appellationis tollitur ſublata appellatione. n.*24.

*Abſque remiſsione expreſſa inferior non poteſt procedere in cauſa, ſi appellationi detulerat. num.*25.

*Proceſſus iudicis à quo pendente appellatione à remiſsione tacita vel expreſſa pendet à futuro euentu. n.*26.

*Ab inhibitionis moderatione per quam remittitur cauſa alteri iudici, appellatio non admittitur. num.*27.

*Inhibitione expedita per ſuperiorem cognoſcentem de appellatione à tacita, vel expreſſa remiſsione cauſæ, inferior non poteſt interim validè procedere. n.*28.

*Trident. ſeſſ.*24.*de reform.c.*20.*concedens in prima inſtantia cognitionem ſuperiori ob negligentiam ordinarij ipſo priùs requiſito, declaratur. n.*29.

*Monitio trina an vnica ſufficiat vt negligentia inferioris arguatur. n.*30.

*A tarditate & negligentia iudicis in adminiſtranda iuſtitia appellationi eſſe deferendum. num.*31.

*Negligentiæ & tarditatis grauamen poſt appellationem an inferior poſsit reuocare. n.*32.

*Cauſa in prima inſtantia etiam per Sedem Apoſtolicam committitur ordinario. n.*33.

*Cauſæ prima inſtantia in beneficijs reſeruatis tractatur in Romana Curia. n.*34.

*Cauſa in prima inſtantia an poſsit per ſuperiorem agi, ſi per iudicem ſeu partium cauillationes, aut qualitatem cauſæ ſtetit, quominus intra terminum Concilij terminetur. n.*35.

*Clauſula (quam & quas) eiuſdem naturæ & efficaciæ eſt, cuius clauſula (vnà cum toto negotio, &c.) & qui de his clauſulis ſint videndi. num.*36.

*Et idem eſt de clauſula (cum omnibus ſuis incidentibus, dependentibus, & emergentibus, annexis, & connexis) de cuius materia qui videndi. num.*37.

1 CVM Legatis,Nuntiis,Metropolitanis, & aliis ſuperioribus iudicibus à iure ſit communi in prima inſtantia multoties cognitio permiſſa, eorúmque (ordinariis omiſſis) pariter ſit ſubditis inhibitio conceſſa, ſiue per viam appellationis, ſiue querelæ, auocationiſve, vt notatur communiter per gloſſam & Doctores *in cap.*1.*ex toto tit.de off. legati. in decretali. & in* 6. exactè etiam per Doctorem Sahagum in explicatione horum titulorum de offic. legati à princ. vbi multa fert,Cou.*in pract.q.c.*9.*à princ.*

2 Sed hæc ita receptiſſima fuere vſque ad nouiſſimum ſacri Concilij Tridentini decretum, in quo *ſeſſ.*24.*de reform. c.*20. interdictum eſt omnibus ſuperioribus, etiã Nuntiis Apoſtolicis, Metropolitanis,Legatiſque de latere, quaſlibet cauſas in prima inſtantia audire, ſed in ea earum cognitio, & examinatio ad ordinarios locorum pertineat omnimodo, itaque omnes cauſas Eccleſiaſticas ad forum Eccleſiaſticum quomodocunque ſpectantes, etiam beneficiales experiendas eſſe in prima inſtantia coram iudicibus ordinariis, terminãdáſque eſſe infra biennium connumerandum à die motæ litis:nec ſuperiores iudices poſſe de eis cognoſcere ante appellationem à diffinitiua, vel ab interlocuutoria habente vim diffinitiuæ, vel continente grauamen per diffinitiuam irreparabile, etiam ex mandato Apoſtolico, niſi vrgenti & rationabili cauſa tale mandatum manu propria Romani Pontificis fuerit ſubſcriptum,vel cauſa fuerit de eis, quæ ſecundùm Canonicas ſanctiones ſunt tractandæ apud Sedem Apoſtolicam, de quibus habetur *in c.nec licuit* 17.*d.& in c.maiores,in prin.de baptiſmo*, nec etiam Legatos de latere Nuntios & alios quoſcunque iudices quacunque facultate fulgentes poſſe in prædictis cauſis,quantumcunque grauiſſimis in prima inſtantia præcipere, impedire, ſeu turbare, iuriſdictionem ordinariorum, niſi priùs fuerit requiſitus ordinarius & negligens, vt & latiùs in eodem Tridentini decreto continetur.

3 Cuius in id rectè meminit Doctor Sahagum vbi proximo loco *ſub n.*14. Gondizaluus de Paz *in praxi tomo* 2. *præludio.*11. vbi mirificè ad violentiam applicat,vt ſcilicet, ſi ſecus factum fuerit,& aliquis coram alio iudice non ſuo,hoc eſt,ordinario,præterquam in prædictis caſibus exceptis & permiſſis appellari poterit, & inuocare protectionẽ Regiam, & auxilium violentiæ eo, quòd violatur Concilij Tridentini decretum, hócque auxilium minimè huic oppreſſo denegandũ eſt in ſupremis tribunalibus, cùm iſthæc appellatio ſit licita omnibus ſuis partibus conſtans;nam actus iudicis ſine iuriſdictione nulli ſunt, quia nulla maior nullitas, nullus 4 magis inſanabilis defectus,quàm iuriſdictionis. Feli.*in c.ea quæ col.*2.*de re iudic.* Alexand. *conſ.*77.*n* 8.*lib.*2.Antonius Corſetus *in ſingulari verbo ſtatutum*,incipit.*ſtatuto cauetur.* Bal. *in l. generaliter colum.*1. *C. de Epiſcop. & cleric.* Roma. *conſil.*42. *& conſil.*115. Paul.Caſtren. *conſil.*99. *lib.*2. Hippoly. *in ſingula.*10. *& in l.vlt.num.*49.*ff.de iuriſd.omnium iudic.* Ludouic. Gomez *in tract. vtriuſque ſignaturæ n.*75. Decius *conſ.*8. *num.*6. Pariſius *conſil.*45.*num.* 28.*lib.*1. Couarr.*in pract.quæſt.cap.*25.*num.*4. Vantius *de null. tit. de nulli. ex defectu iuris à princ.*ſed actus nullus quantumcunque aliàs priuilegiatus, exequutionem non meretur,

*l.*4.

l.4.§.condemnatum ff.de re iudic. ergo cùm superiores in prima instantia careant penitus iurisdictione, vim facient manifestam, aliquod decretum huic contrarium exequutioni mittẽtes,& ita posset hoc casu tertium genus violentiæ concedi,scilicet; *reponiendo lo hecho,y remitiendo la causſa a qui en della deba y pueda cognoſcer*, &c. non vim faciet, aliter autem vim adesse, deferat, & reponat.

6 Proprium iudicem ordinarium alicuius illum dici,vel ratione originis, domicilij vel beneficij,*vt in cap.ſin.de foro compet.* vel ratione contractus, si ibi inueniatur, *vt in cap.dilecti eodem tit.& in cap.Romana §.contrahentes de foro compet. in 6.* vel ratione delicti, *vt in c.cùm ſit generale,de foro compet.in decretal.* vel ratione rei ſcitæ, quæ petitur, *vt in c.ſanè,eodem.* quibus modis plures quis habere potest iudices ordinarios, sed coram vno tantùm conueniendus reus est, quem actor ex eis elegerit, & qui præuenerit iudex per citationem, ordinarius erit in causa, *vt in cap.propoſuiſti. de foro compet.* vbi latè notant Doctores.

7 Circa quæ multoties dubitatum vidi,minus tamen digestum, an hodie stante dicto Tridentini decreto, superior ad quem, de aliquo grauamine incidẽti super causa principali appellatum est,& cognito de causa inuenit bene appellatum,& iniustè grauatum; an possit causam principalem retinere, & auocare antea quàm prima instantia coram ordinario finiatur,seu terminetur,sed ei omnino terminato grauaminis articulo, teneatur remittere.In quo affirmatiuè respondeo. nam Tridentini decretum circa hoc nihil statuit, sed omisit illud iuris cõmunis dispositioni,illud seruans illæsum,ita declarauit S.Congregatio Concilij super d.cap.20. sub die 4. Augusti 1588. in hæc: quòd quando fuit appellatum à diffinitiuæ vim habente, cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat, & grauamen fuerit iustificatum, tunc Cõcilium non disponere, an causa principalis remittenda sit ordinario, sed remanere in dispositione iuris communis.)& iterum super illis verbis Concilij, (& cuius grauamen per appellationem, *&c.*) ita decreuit:an iustificato coram Metropolitano,nihil innouare Concil.Tridentinum.)

8 Illud autem iure communi inductum est, vt iudex ordinarius aditus per appellationem ab interloquutoria possit iustificata appellatione, causam principalem retinere, si autem iniustã declarauerit, negotium principale ad inferiorem à quo redit, ita probat text. *in cap.vt debitus honor.de appellat. c.exhibita de iudicijs.* & notatur *in c.1.de foro compet. in 6.& c.cum appellationibus friuolis de appellat.*

lib.6. Couarr.post alios *in pract.quæst.c.9.n.1. & 5. concluſione.* & hoc etiam, obiter tamen, citato Couar. tetigit circa appellationem ab interloquutoria in curatis beneficiis Hieron. Gonzal. *in regul. 8. de men. gl. 6. n....* & tunc quando vel non deuolutum, vel malè 9
appellatũ, statim causam redire ad primum iudicem, affirmant Specul *in tit.de exeq ſententt.§.1.num.11.* vbi Ioan.Andr. Abb. *in cap. paſtora. §.præterea n.7. de off.delegati.* Præpos. *in d.c.vt debitus n.10.* Petrus Surd. *deciſ.175. num.3.* Lancelo. *de attentat. 2.p. c.12. limit.2. ſub num.28.& limit.29.n.1.* Rota *deciſ.1.alias 138.ſi appelletur de off.delega.in nouiſſ.* Escacia *de appellat. q.17. limit.47. memb.2. n.9.* Marquessa. *tract.de commiſſio.2.p.c.1. n.40.* Cinus *in l.per hanc quæſt.7. ſub num.11. C. de tempor. & repar. appell.* Bart. *in l.intra vtilem in princ. ff.de minori.& in l.4 quæſt.6. num.10.ff. de appellat.* Franch. *in cap.accepta.33.ſub num.1. de appellat.* Decius *in cap.vt debitus num.7.18.& 19.de appell.* Guido Papæ *tractatu de appellat. concl. 9. num. 7. fol. 57.* Escacia *vbi proximè memb.3.num.19.fol.518.* ex ea ratione, quia causa in prima instantia debet terminari coram iudice à quo.

Quid autem in delegatis ab eis sit dicen- 10
dum, ad Reuerendissimum Nuntium solet recurri per appellationem à grauamine, cuius cognitionem alteri ipse delegat, qui quidem delegatus multoties se intromittit in examinatione causæ principalis, à quo appellatur,& pro delatione abnegata,suprema tribunalia adhibentur per viam violentiæ,& actus aliàs inappellabiles arguunt aduocati ex iurisdictionis defectu, instantes hoc capite appellationem saltem fuisse licitam, & vim esse manifestam. Pro cuius claritate libet distinctè procedere, vt aut grauamen tantùm, à quo fuit appellatum, delegatum est,& tunc siue iustum, siue iniustum declarauerit, ad inferiorem causæ principalis cognitio redit,*vt per d.cap.vt debitus,& d.c.examinata*, hanc firmauit post alios resolutionem Philip.Franch. *in d.c.vt debitus num.40. ſuper gloſſ. penult.* quæ illud innuit, iudicem, ad quem fuerit ab interloquutoria appellatum, teneri, eandem causam remittere ad iudicem à quo, vbi appellatio apparet iniusta,erit remissio huiusmodi omnino necessaria, si inferior iudex appellationi detulerit, *c.cum appellat.friuolis de appellat. lib.6.* explicant Doctores maximè Philip. Franch. *in d. c.vt debitus n.42.* sequutus gl. *ibi*, quæ idem docet. hanc conclusionem firmat etiam doctissimus præsul Couarr. *in pract. d.cap.9. ſub n.5.verſ.1.concluſio.*

At causa solet vnà cum toto negotio prin- 11
cipali committi,in quo suppono, quòd cùm

appellatio interpoſita deuoluit illum ſolum articulum,ſuper quo fuit interpoſita,ac ideo quando fuit appellatum ab vno articulo ſeparato, iuriſdictio primi iudicis non ſuſpenditur in tota cauſa, ita determinauit Rota *deciſ.436.nota actio. in antiq.* & Beſig. *deciſ.2. de cauſa poſſ.& propriet.* Decius *in c.bonæ n.19. de appellat.* Doctores communiter *in c. ſuper eo el primero de appellat.* Sebaſt. Vantius *de nulli. ſententiarum ex defectu iuris. ordin. n.87.* Pariſius *conſ.66.n.8.volum.1.* quia appellatio ad vnum articulum limitata, limitatum parit pariter effectum, & probatur *in l. appellanti.in princ.*& ibi Bart.*ff.de appellat.* niſi modo,& forma ſuperiùs dicta,quando legitima declaratur appellatio.

12 Et ideo iudex ſuperior appellationem ab interloquutoria delegans,cùm vult hęc prę-uenire,committit examinationem grauaminis, vnà cum toto negotio principali, quod & rectè & iure procedit, quia hic delegatus non poteſt de cauſa principali cognoſcere,ſi appellatio minimè iuſtificetur,& iniuſta detegatur,quia tunc,ea ſcilicet,iuſtificata benè in ea valebit ſe intromittere, quia cùm iudex appellationis ita demum cognoſcit de ipſa,quando bene fuiſſe appellatum,apparet ex ſupra dictis, & cùm reſcriptum & com-
13 miſſio debeat intelligi,& interpretari ſecundùm ius commune,ad illúdque referri,*c.cauſam quæ de reſcriptis.* Decius *in cap. vt debitus n.18.& 19. not.7. de appell.* Veſtrius *in praxi lib.3.c.9. ſub n.11.* qui in terminis hanc clauſulam interpretantur. Romanus *conſ.392. in 2. dubio.* ſtatim citandi. hæc ita in ea tacitè
14 ineſt ſubintellecta dictio & interpretatio, vt poſſit de principali cauſa cognoſci,ſi iuſtè & legitimè fuiſſet appellatum,ita probant Feli. *in d.c.cauſam quæ,de reſcript. n.6. col.7. in princ. verſ.& dicit Rota.* Præpoſit. *in c.vt debitus n.9.* Decius *num.6.de appellat.* Beroi. *familiaribus quæſt.120.n.8.* Romanus *in d.conſ.397.dubio 2.* Carol. Ruinus *conſ.114.* Rota *deciſ.237.ordinauerunt in nouis*, Staphilius *de literis gratiæ & iuſti.fol.271.* Bellamera *deciſ.419.ſi Auditori,& deciſ.ſequenti.* Couarr *in pract.q.19. ſub n.5.verſ.2.concluſio,* (vbi reprobat Franchum contrarium tenentem) idem etiam tenet Vanti. *de nulli. ſentent. ex defectu iuriſd.ordin. n.65.* Put. *deciſ.278. lib.2.* Petrus Surd. *deciſ. 175. per totam,* dicens *ſub n.8. vt reſcripta* interpretantur ſecundùm ordinem iuris. Alex. *conſ.98.vol.5.* Burſatus *conſil.234.n.31.* Rota *deciſ.237.* & quia poteſtas delegati regulatur à iuriſdictione & poteſtate delegantis. Nos latè diximus infrà 4.p.c.4.per totum.

15 Hæc tamen concluſio fallit, quando fit commiſſio in Romana curia cum prædicta clauſula (vnà cum toto negotio principali) vel cum clauſula (quam & quas) (de qua ſtatim) quia tunc indiſtinctè operatur retentionem cauſæ in eadem Curia,non tamen fit eius remiſſio ad iudicem à quo. Marqueſſa *de commiſſio. 1.p. de commiſſione appel.ab interlo. c.22.n.22.fol.247.& p.2.de commiſſio. ſan. nullitat.c.1.n.40.in fin.& ſeqq.fol.335.* Eſcacia *de appellat.q.17.limit.47.membro 3.n.31.fol.319.*

Quando autem Princeps cauſam huiuſ- 16
modi committit,& ex eius commiſſionibus, verbiſque apparet de Principis voluntate, cauſam grauaminis & principalem cauſam voluiſſet committere, quia tunc etiam ſi iniuſtè fuiſſet appellatum, benéque iudicatum,poterit delegatus de negotio principali cognoſcere,quando,ſcilicet, cauſa principalis videatur cõmiſſa æquè principaliter, non acceſſoriè, & modo, quo de iure accedebat cauſæ appellationis,& eius cognitioni, *iuxta l.1.& 2.ff.de pecul.lega.*& ex his quæ Bart.not. *in l.Titiæ §.nihil.ff. de legatis* 1. & optimè explicat Ruinus *conſil.114. lib.4. col.2.* Couarr. *d.c.9.ſub n.5.in 3.& 4.concluſione.*idem Sebaſt. Vantius *de nulli.ex defectu iuris ordin. d.n.65.* Quintilia.Mandoſ.*in praxi commiſſionum forma.17. verſ.vna cum toto negotio.* Ciotus *conſ. 27.per totum.* Surd.*d.deciſ.175.ſub n.8.* cuius redde exemplum,ſcilicet; quando Principis reſcriptum nõ cõmittit cauſam principalem acceſſoriè vnà cum toto negotio principali,*&c.*ſed æquè principaliter,puta;cognoſcas de cauſa appellationis à grauamine,& de toto negotio, & cauſa principali; vt declarant Doctores ipſi,præſertim Couarr.apud quem & Surdum alia rei huic attingentia, & circa auocationis materiam videre poteris latè.

Hinc facilius cognoſcetur quæſtio du- 17
biúmque noſtrum principale, an iudex ſuperior,quia malè appellatum vidit in articulo, illum remittit, nunquid iudex inferior poſſit non obſtante appellatione à remiſſione huiuſmodi, vel ab eo procedente interpoſita ad vlteriora in negotio procedere, abſque reatu violentiæ, & attentati. In quo breuiter affirmatiuè reſoluendum eſſe, arbitror. ſiquidem appellatione pendente à remiſſione cauſæ facta per iudicem ad quem, iudici à quo fuerat appellatum à grauamine, poteſt iudex à quo procedere ad vlteriora;ſententiam ferendo,quæ & eius proceſſus valida reputantur, nec aliquid ex eis tanquam attentatum venit reuocandum,vt notabilis eſt deciſ. Rotæ 1.aliàs 138. ſi appellatur de off. delegati *in nouiſ.* poſt quam id ipſum notat Nicol. de Milis *in ſuo repertorio, verbo, iudex à quo appellatum eſt. fol.* 125. & meliùs multo hoc probat deciſ. Rotæ 65. aliàs 461. incipit *ſi appelletur de appellatio. in antiq.* idem etiam probat Lancelo. Robert.

de

de attent.2.p.c.12.limi.26.num.1. Marqueſſa. *tract.de commiſſ.1.p.cap.22.n.31.* poſt Abb. *in c.cum tua de ordi.cognit.*

18 Quæ doctrina in tantum vera eſt, vt pariter procedat, etiam quando hic iudex inferior fuiſſet à ſuperiori illius interloquutoriæ appellationis virtute inhibitus, nam adhuc facta ſibi remiſſione per iudicem illi inhibentem, quia per remiſſionem cenſetur ſimul inhibitio, & omne impedimentum ſublatum, vt ex eiſdem duabus deciſionibus Rotæ tenet idem Lancelo. *ſuprà.2.p.c.20. limi.2.num.15.* Mandoſ. *in tract.de inhibitionibus quæſt.36.*

19 Et facit, quia vbi iudex appellationis declarat appellationem non deuoluere, vel malè appellatum, ſtatim cauſa redit ad primum iudicem, vt voluit Speculator *in tit. de exequutione ſententiæ §.1.num.11.* & ibi Ioan. And. Ab. *in cap. paſtoralis §. præterea num.7. de off.delegati.* Præpoſi. *in c.vt debitus num.10. de appellatio.* Petrus Surd *deciſ.175.num.3.* qui ex Præpoſito *num.9.* dicit hoc ita procedere, etiam ſi priùs appellationis iudex inhibuiſſet, quia virtus inhibitionis expirat, ſequuta illa declaratione, tenent etiam alij ſtatim citandi.

20 Et ex horum vltimo loco relatorum Doctorum præfatam doctrinam poteſt extendere, & ampliare, vt non ſolùm habeat locum in huiuſmodi remiſſione expreſsè, & verbaliter facta, ſimul cum declaratione appellationis illicitæ; ſed etiam in tacita remiſſione, nam quando ſecundùm terminos *d.c. vt debitus honor* (eſt inuenta & declarata appellatio legitima) debuiſſet ad inferiorem remitti, vt dixi ſuperiùs. nam etiam tunc poteſt non obſtantibus inhibitione, & appella-
21 tione in cauſa ad vlteriora inferior procedere, vt vltra modò citatos authores ita notabiliter habetur per Rotam *deciſ.3. aliàs 11. fuit dubitatum, in additione verſ. ſed ijs oritur ſubdubitatio. de appella. in nouis.* Vltra quos expreſsè hanc declarationem, & ampliationem adducit Lancelo. *de attenta.2.p. cap.20. de attenta.poſt inhibi.limi.3.num.3.* quæ declara-
22 ratio, & extenſio eo vſque procedit, vt locum habeat, quando appellatio fuiſſet deſerta, quia etiam tunc negotium deuoluit ad primum iudicem, vt inquit Bal *in l. eos n.7. C.de appella.* Beroi. *in quæſtio. famili.120. num.5.* Petrus Surdus *d.deciſ.175. num.4.* & ipſe iterum *in conſ.139.num.11.* & hoc modo ſunt intelligendæ doctrinæ & Doctores aſſeuerantes, vt inferior non poſſit ſe intro-
23 mittere de negotio, poſtquam ſuperior in eo manum impoſuit.

Quoniam eo ipſo quòd iudex à quo non detulit appellationi, ſufficit, quòd dumtaxat declaretur malè appellatum, ad hoc vt poſſit procedere, quia expreſſa remiſſio non eſt neceſſaria, vt tenet Cardina. Alex. *in c.vt debitus honor num.28. verſ. gl. in verbo, alioquin.* & ibi Franch. *n.47.* additio. ad Rotam *deciſ.3. verſus fi. de appella. in nouiſſ.* Imò iſto caſu iudex à quo poterit ſine alia remiſſione procedere, etiam ſi fuiſſet vigore appellationis inhibitus, quia inhibitio erat acceſſoria appellationi, cuius ſequitur naturam, qua defi- 24
ciente corruit meritò inhibitio, & ſic rectè poterit procedere, nõ moderata inhibitione, tenent vltra Doctores citatos Franch. Card. Alexan. *in additio. ad Rotam, vbi proximè.* tenet etiam Eſcacia *de appella.q.17.limi.47.memb.3. ſub num.34.* vbi quòd multo magis dicetur reuocata inhibitio, ſi cauſæ expreſsè fiat remiſſio, Rota *deciſ.1. aliàs 138. ſi appelletur. in fi. de off. delega. in nouiſſ. & deciſ.65. aliàs 411. ſi appelletur. verſus fi. de appella. in nouiſſ.* qui
omnes contrarium affirmant, vbi iudex à 25
quo appellationi detulit, quia tunc non poteſt procedere, etiam ſi malè appellatum pronuntiatur, niſi expreſsè cauſa iterum ſibi remittatur.

Et ad intelligentiam prædictorum obiter 26
aduerte, quòd iudex à quo poteſt validè in cauſa procedere, pendente appellatione, ab interloquutoria, etſi iterum ſibi vel tacitè vel expreſsè remittatur, & iterum à remiſſione appelletur, interim per eum geſta valent, non obſtante appellatione à remiſſione tacita, vel expreſſa, pendet tamen validitas à futuro euentu, quia ſi tandem grauatus obtinuit bene appellatum, per vltimum appellationis iudicẽ reuocabitur totus proceſſus primi iudicis, factus poſt appellationem, latè explicant diſtinguendo inter cauſas connexas & ſeparatas, Philip. Franch. *in c.ſuper eo, n.8. & ſub n.9. de appella.* Lancelo. *de atten.2.p.cap.12 limi.2.ſub 28. & limit.29.n.1.* latè etiam Eſcacia, *de appella.quæſt.17.limi.47. memb.2. à num.9. cum ſeqq.* quod corroboratur ex eo, quod dicit Marqueſſa. *tract. de commiſſ.1.p.cap.22.num.31.fol.248.* poſt Abb. & Doctores, *in c. cùm in tua, de ord. cognit.* & regulam Cancel. 44. Lancelo. *de attent. 2.p. c.20.limi.2. in prin.* Rota *deciſ.1. de off.delega. in nouis.* dicentes, quòd appellatio non datur à 27
moderatione inhibitionis, per quam moderationem alteri iudici cauſa remittitur, licèt contrarium videatur tenere Capicius *deciſ. 144.num.6.* Rota *deciſ.46. de appella. in nouis,* quos reprobat Marqueſ. *vbi proximè.*

Iſthæc noſtra reſolutio limitatur, vt mi- 28
nimè procedat, quando tertius iudex, hoc eſt, ille, qui adeptus eſt ſuper cognitione appellationis interpoſitæ ab hac tacita vel expreſſa remiſſione, & reuocatione inhibitio-

nis, nam ſi hic tertius iudex inhibuiſſet primo inferiori poſtmodum nullatenus poterit procedere in cauſa, ſed in ea ſuperſedere virtute huius vltimæ & nouæ inhibitionis, cuius proceſſus & ſententia nullatenus valerent, ſed viſio attentatorum ſubiicerentur, vt per Rotam *deciſ.1.aliàs 138. ſi appelletur de off. delegati in nouiſſ. & deciſ. 65. aliàs 461. de appella. in nouiſſ.* Tenet Lancelo. pluribus locis ſui tractatus *de attenta. 2.p.c.12. limi.20.num.2.ad fi.* & iterum *eadem 2.p.c.20. de attentatis poſt inhibitionem limi.2.ampliatione 4.num.17. & limitatione 3.num.5.* Sequuntur Eſcacia *vbi proximè ſub num.11. & n.27. & quæſt.17.limi.47 membro 2.*

29 Et vltimo loco pro declaratione præfati Concilij Tridentini. *d. ſeſſ.24. de reformatio. cap.20.* vbi principalem ſententiam, & diſpoſitionem, ſcilicet; vt nullus ſuperior de prima inſtantia cognoſcat reſeruata ordinario; limitat *in verſ. niſi Epiſcopo*, ibi, niſi Epiſcopo propriùs requiſito, eóque negligente procedat, *&c.*) quibus verbis datur facultas ſuperioribus, vt ob negligentiam, & tarditatem adminiſtrandæ iuſtitiæ, cauſas in prima inſtantia terminandi Epiſcopo requiſito, aduertendum eſt, circa iſtam requiſitionem vt Ioan. Andr. *in c. dilecto, de appella.* videtur velle, hanc monitionem trinam eſſe debere, dum dicit quòd ſi iudex tertiò monitus non pronunciat ſuper exceptionibus, aut non procedit in cauſa, cauſa fortè ve-
30 xandi excipientem ſuperſedet, poſſe ab hoc grauamine licitè appellari, quod videtur etiam probari *in cap. 1. de ſupplenda negli. Prælato.* cum quo etiam reſidet Panor. *in cap. ex p 2. de appellatio.*

Sed contrarium, imò vt vnica monitio, ſeu requiſitio ſufficiat, & trina procedat ad maiorem cautelam, & ex ſuperabundanti, videtur verius, namque ſemel iudicem requirere ſufficit, *l. Titia Seio*, §. *vſuras.* & ibi etiam Bart. *ff de legat.2. & in l. mora ff de vſuris*, & hanc etiam opinionem ſequitur contra intentionem tacitè inductam à Ioanne Andrea, affirmat Philip. Franch. *in d. cap. ex parte el.2. de appella. poſt prin. verſ. quid autem ſi iudex.* tamen ad maiorem cautelam, & vt magis indubitanter appareat de negligentia iudicis; ſecurius erit, & commodius trina aduerſus cum monitione, & requiſitione vti, de quo articulo & ſequenti exactiùs videre poteris infrà lib.3.c. de arbitra.13.verſ. quibus conuenit, *&c.* à num.69.

31 Ex his nec inutile erit, ſcire; an ab huiuſmodi tarditate, & negligẽtia iudicis in non adminiſtrando parti iuſtitiam appellationi emiſſæ non deferens violentiam adeſſe dicitur. In quo affirmatiuè reſpondeo, ſcilicet, vim eſſe, & appellationi deferendum, vt per glo. *in c.2. de appella. ad fin. in 6. & in c. ad aures de ſimonia.* Philip. Franc. *in c. ex parte el 2. de appella. ſupra citato lo. o l. fin.* §. *illud C. de temporibus appella.* & ibi Bal. facit *c. nullus de iure patro.* Innocent. *in cap. ex conqueſtione in princ. de reſtitutione ſpol.* & ſequitur B. *in l. quamuis colu penult. ff. de damno infecto, & in auth. vt differentes iudices per totum.* & facit Concil. Trident. *ſuprà*, apud quos etiam videre poteris, an poſtquam ſic ob iudicis tar- 32
ditatem & negligentiam grauatus ſuperiorem adhibuit, an inferior poſſit huiuſmodi grauamen reponere, & reuocare reſoluentes negatiuè, ex quo iam alteri cauſa commiſſa eſt. vide Franch. *loco relato ad finem.* & quòd à iudice negligente ſeu negante iuſtitiæ adminiſtrationem, vel cauſam diffinire, licita ſit appellatio, probat glo. *in c. 1. de confeſſis lib.6.* Bart. *in l.1.n.7.ff. de iuriſdict. omni. iudi.* Menoch. *de arbi. iudicum lib.1. quæſt.70. à num.15.* plurimos Doctores de hac re tractantes congeſſimus ſuprà hac 2.p.c.1. à nu. 195. cum ſeqq.

Vnũ non omittã, vt ſcilicet illius decreti 33
Tridẽtini diſpoſitio, licèt habeat locũ etiam in cauſis delegatis ab Apoſtolica ſede, nam in prima inſtãtia ordinario venit commiſſa, vt conſtat ex declaratione Cardinalium ſuper verbis (cauſæ omnes, *&c.*) *ibi*, Cauſæ omnes ad forum eccleſiaſticum pertinentes, & beneficialibus in prima inſtantia nunquam per ſignaturam iuſtitiæ, aliis committuntur, *&c.*) tamen Concilium limitatur in beneficiis reſeruatis ſedi Apoſtolicæ, nam virtute breuium Cameralium citantur poſſeſ- 34
ſores beneficiorum, vt etiam in prima inſtantia compareant Romæ circa cauſam tractandam, expreſsè declarauit eadem Cardinalium congregatio ſuper eodem cap. 20. Concil. Trid. in ſequentia verba: Item prouiſi per ſedem Apoſtolicam de beneficiis reſeruatis poſſunt virtute breuium in fauorem literarum ſeu nomine Cameræ Apoſtolicæ, ad accipiendam poſſeſſionem & auditori eiuſdem Cameræ directarum, citare, & ad iudicium coram eodem auditore Cameræ vocare poſſeſſores talium beneficiorum occupantes, & detinentes, ac ſi coram ordinario ſuper poſſeſſorio tantùm cauſæ ventilarẽtur, & cùm ſententia ſuper eodem poſſeſſorio prolata fuerit, poteſt pars aduerſa cauſam in Curia committere, *&c.*) de quo etiam nos dicemus infrà 5. p. tomo 3. propediem edendo. & alias limitationes ad dictum Concilium videre poteris ex eadem declaratione.

Vnam tamen Cardin. declarationem, & 35
illam, quæ ibi apponitur ſuper illis verbis

(infra

(infra biennium, *&c.*) afferam, in ſequentia: An hoc cap. quo cauetur, eas à locorum ordinariis eſſe intra biẽnium terminãdas, alibquin poſt id ſpatium liberum eſſe partibus, vel alteri illarum iudices ſuperiores adire; habeat locum, ſi non ſteterit per iudicem, quo minus infra dictũ tempus cauſam diffiniat, ſed vel ob qualitatem cauſæ, vel partium cauillationes? Congregatio cenſuit, ſi per iudicem non ſtetit, partes alios ſuperiores adire non poſſe. facit *c. venerabili. de iudicijs.* vbi Abb. & alij *l. properandum* §. *ſin autem. &* §. *de illo C. de iudicijs.)* Et hactenus de declaratione, quam digito ligatam habe.

36 Vltimò eſt aduertendum, quòd omnia, quæ diximus de clauſula (vnà cum toto negotio principali) eadem ſunt repetenda in clauſula (quam & quas) quia eiuſdem eſt naturæ, & effectus, de qua latiſſimè videndi ſunt Achilles *deciſ.* 14. *num.* 1. *de reſcriptis & deciſ.* 22. *num.* 2. Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 10. *de iudicijs num.* 2. *&* 3. Mohedanus *deciſ.* 162. Sarner. *in regula cancel. de infir. reſig quæſt.* 34. *num.* 4. Graſſis *deciſ.* 1. *à num.* 1. *cum ſeqq. de iudicijs, & deciſ.* 2. *à num.* 6. Veralli. *deciſ.* 125. *num.* 2. *p.* 3. Staphileus *de literis iuſtitiæ cap* 8. *per totum.* Peregrin. *deciſ.* 94. *lib.* 1. Achil. de Graſſ. *deciſ.* 8. *de reſcriptis.* Gomez. *in regul. de infirm. reſig. quæſt.* 34. *num.* 4. Menoch. *conſil.* 166. *à num.* 8. *cum ſeqq. vol.* 2. Mandoſ. *in forma cõmiſſio appella* §. *vnà cum toto negotio verſ.* 2. *quæro.* & idem Mandoſſ. *in commiſſio.* 9. *admiſſio. pro intereſſe. verſ. quã & quas.* Papazon, *ad deciſ. Rotæ* 23. *voluerunt ſub num.* 3. *de reſcriptis in nouiſſ.* latè Marqueſſa. per ampliationes & fallentias *in tract. de commiſſio.* 1. *p. c.* 5. *de commiſſione appel. in Romana Curia à nu.* 39. *cum ſequent. fol.* 48. *&* 2. *p. c.* 1. *de commiſſ. ſanatio. nullitat. à num.* 40. *& ſeqq. fol.* 335. Ioan. Hieron. Campanil. *diuerſ. iur. cano. rubr.* 11. *c.*

37 13. *à num.* 206. *fol.* 349. Et idem etiam dicendum de clauſula (cum omnibus ſuis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis) de quibus clauſulis videndi ſunt Mandoſ. *ſuper regul Cancel. de ſubrog. quæſt.* 14. *num.* 7. latiſſimè Marqueſſa. *d. c.* 5. *à num.* 54. *cum ſeqq. & num.* 64. Bellamera *deciſ.* 619. Caſſiador. *deciſ.* 9. *num.* 3. *de cauſa poſſ. & propriet.* Achilles, *deciſ.* 7. *de attentat.* Rota *deciſione* 187. *num.* 6. *&* 7. *p.* 2. *diuerſorum.* & de clauſula (cum toto negotio principali) latè ipſe Marqueſſ. *d.* 1. *p. cap.* 5. *à num.* 65. vbi plurimos citat.

CAPVT XVIII.

A reſeruatione, quam facit iudex, declinatoriæ, ſeu alterius articuli incidentis, ſeu emergentis in cauſa; ad litis diſcurſum, ſiue diffinitiuam; appellationi interpoſitæ an, & quando ipſe deferre teneatur. vbi etiam obiter, quid ab inordinato proceſſu.

SVMMARIVM.

Reſeruationis articuli decretum an recipiat appellationem. n. 1.

Et quid ſi non eſt additum, quòd ex diffinitiua reſultabit articuli reſeruati expeditio, an admittatur ſupplicatio. n. 2.

Exceptiones quæ ſtatim poſt oppoſitionem requirunt examen, & cognitionem, quæ ſint. n. 3.

Exceptiones ſeu articuli præiudiciales quales ſunt. n 4.

Præiudiciales articuli priùs examinandi, ita vt in cauſa principali ſit interim conquieſcendum. n. 5.

Præiudiciales exceptiones ad ſeipſas, vel reſpectiuè ad alias quales dicantur, remiſſiuè. n. 6.

A reſeruatione articuli anteriorem cognitionem requirentis, an ad finem litis, ſeu diffinitiuam, appellationi vt licitæ deferendum. n. 7.

Reſeruatio exceptionis rei iudicatæ ad diffinitiuam eſt nulla. n. 8.

Reſeruatio ad finem litis exceptionis, tranſactionis, aut iuramenti, eſt nulla. n. 9.

Reſeruare ad litis diſcurſum non poteſt iudex exceptionem declinatoriæ. n. 10.

Reſeruare poteſt iudex præſcriptionis exceptionem ad cauſæ diſcurſum. n. 11.

Reſeruari quæ poſſint exceptiones, & quæ non, remiſſiuè. n. 12.

Reſeruari non poſſunt exceptiones declinatoriæ, & ex quibus ordo iudicij peruerteretur. n. 13.

Articuli reſeruatio peruertentis ordinem iuris, præbet cauſam appellandi. n. 14.

Exceptio declinatoriæ priùs diſcutienda, & à proceſſu ad vlteriora licet appellare. n. 15.

Exceptio declinatoriæ an expreſſam exigat pronunciationem, vel tacita ſufficiat. n. 16.

Super exceptione declinatoria an expreſsè teneatur pronunciare delegatus, ita vt per proceſſum ad vlteriora non ſufficiat. n. 17.

Super exceptione ſurrectionis poteſt delegatus expreſsè & tacitè per proceſſum ad vlteriora pronunciare. n. 18.

Exceptio incompetentiæ recipit appellationem, ita vt ſi ab interlocutoria non appelletur, tranſit in rem iudicatam. n. 19.

Incompetentiæ interlocutoria tacita per processum ad vlteriora transit in rem iudicatam, si non appelletur ab ea.n.20.

Incompetentiæ interlocutoria iudicis omnimoda carentis iurisdictione an transeat in rem iudicatam, siue opponatur, siue non, siue tacita, siue expressa.n.21.

Litterarum falsarum virtute processus factus est nullus ipso iure.n.22.

Iudex habens iurisdictionem, sed est omnimodo incompetens in aliquo casu, si sè expresè declarat competentem, sententia transit in rem iudicatam, si non appelletur, & processus tenet.n.23.

Idem si citatus nihil opposuit, quia de cætero non potest de incompetentia tractari.n.24.

Iudex delegatus prout ordinarius cognoscit de articulo an sua sit iurisdictio.n.25.

Incompetentia eius, cuius iurisdictio per exceptionem eluditur, non requirit expressam declarationem, sed tacitam per processum.n.26.

Recusationis exceptio ante cæteras debet proponi, & cognosci, aliàs in iudicem videtur consentire alia priùs opposita.n.27.

Exceptiones generaliter oppositæ, debet priùs proposita intelligi exceptio contra iudicem, & cæteræ conditionaliter.n.28.

De exceptione declinatoriæ & contra rescriptum, remissiuè.n.29.

Ab inordinato processu appellatio legitima est. n.30.

Etiam in casibus, quibus à diffinitiua est prohibita appellatio, siue quoad vnum, siue quoad vtrunque effectum.n.31.

Ordinis præposteratio appellationem permittit. n.32.

Ordinem executionis præposterans executor illam reddit appellabilem.n.33.

Exceptio contra testes eius examen non impedit regulariter, sed in finem potest reseruari.n.34.

Reseruare quas exceptiones contra testes non possit iudex in finem litis.n.35.

Reseruare vel cognoscere de exceptionibus contra testes in finem litis iudicis est arbitrium.n.36.

Et ex quibus moueri debet iudex reseruare, vel cognoscere.n.37.

Reseruare vel non exceptiones contra testes grauatur pars, à quo erit necesse appellare.n.38.

A iudice vbi tenetur procedere iudicialiter, si simul extraiudicialiter tantùm, licita est appellatio.n.39.

Reseruare exceptionem nullitatis oppositam, non potest, sed ad omnia determinare.n.40.

Exceptio nullitatis dicitur præiudicialis, & plus quam possessorium.n.41.

Casus de facto refertur, quo à reseruatione appellationi non deferentem vim feciſſe, fuit obtentum.n.42.

Exceptio inhabilitatis est præiudicialis negotio principali, quo suspenso, debet priùs examinari. n.43.

Processus gestus tempore, quo iudex debet conquiescere, nullus est ipso iure.n.44.

Reseruari potest in finem litis in summarijs exceptio requirens altiorem indaginem.n.45.

A reseruatione exceptionis requirentis altiorem indaginem in iudicijs summarijs, appellatio non est licita.n.46.

Reseruare exceptiones requirentes altiorem indaginem disponens statutum, à reseruatione non admittitur appellatio.n.47.

Reseruandi ad effectum iudicis statur arbitrio, quæ exceptiones requirant altiorem indaginem. n.48.

Reseruata non intelligitur per statutum exceptio clara, quæ in continenti potest constare.n.49.

Exceptio iuris an possit reseruari, quòd de ea priùs debet cognosci.n.50.

Ordo iudiciarius non requiritur super disputatione iuris.n.51.

Reseruanda exceptio iuris dubij an sit.n.52.

A reseruatione non appellatur, quando contra opponentem articulum iuris est præsumptio. n.53.

Nisi tunc offeratur probatio incontinenti, ibidem.

Reseruari non potest exceptio contra testem examinandum, si eius probatio offertur incontinenti, etiam si requirat altiorem indaginem. n.54.

Et multo magis quando exceptio per ipsum ius est probata.n.55.

Et an sufficiat verbo simpliciter offerri incontinenti.n.56.

A reseruatione exceptionis contra testem oblata incontinenti appellari licet.n.57.

Reseruatio exceptionis in finem litis in tribunalibus Regijs non admittit supplicationem. n.58.

Reseruata exceptio in finem litis operatur, vt postea probata legitima corruant omnia gesta antea.n.59.

Reseruati iuris causa in aliud iudicium coram eodem potest tractari, quia ad illam efficitur competens.n.60.

Reseruata exceptio in finem litis an priùs sit terminanda.n.61.

Exceptiones liquidæ dicuntur, quorum probatio in promptu est, vt per instrumenta, &c.n.62.

Exceptiones altiorem requirunt indaginem, quæ intricatæ sunt, & in facto & in iure sunt dubiæ.ibidem.

Reseruari non possunt ad finem litis exceptiones requirentes altiorem indaginem. n.63.

Reseruari tamen possunt, quæ illam requirunt. ibidem.

A reseruatione prædictarum exceptionum non licet appellari.n.64.

Reseruationi iudicis de facto statur, quando exceptio sit intricata. n.65.

Reseruatio

Reſeruatio operatur, vt probata demum exceptione geſta omnia retro ſint nulla. n.66.
Dummodo exceptio reſeruata opponatur proceſſui, ſecus ſi ſubſtantiæ negotij. n.67.
Reſeruata exceptio ſi obſtet, expenſæ reficiendæ ſunt.n.68.
Reſeruatas exceptiones decidi non petente parte, ſententia eſt valida.n.69.
Sententia lata parte non inſtante eſt nulla ipſo iure.n.70.
Acta non debet quærere iudex, ſed debet expectare ſibi deferri, aliàs redditur ſuſpectus.n.71.
Exceptioni competenti renuntiare cenſetur pars, ſicut & non opponens.n.72.
Reſeruatas exceptiones omittere poteſt pars, & principale terminare, quas tacitè videtur tunc reijcere. n.73.
Reſeruatis exceptionibus non deciſis ſi iudex ad diffinitiuam procedat parte opponente, ſententia eſt nulla ipſo iure.n.74.
Actus tendens ad fauorem alicuius intelligitur parte opponente.n.75.

1 FREQVENS eſt huius quæſtionis dubitatio, non tamen eiuſdem reſolutio, ac propterea accuratum examen deſiderat, & negatiua pars, vt nulla vis adſit in denegata huius appellationis delatione; multum ſuadet regula *l.2. ff. de appella.recipi. & l.ante ſententiam C.quorum appella.* Concil. Trident. *ſeſſ.24.de reform. cap.20.* quod interloquutoriis & ante diffinitiuam appellare, impedit.

Secundò & pro hac parte negatiua in terminis vrget, quod Gratia. dicit in regul.33. *ſub num.5.* vbi ait, quòd à decreto, vt articulus cauſæ reſeruetur diffinitiuæ, ex qua eius iuſtitia, & determinatio reſultabit, non poſſe appellari, nec ſupplicari.

Tertiò, tertiam etiam & mediam partem in huius articuli reſolutione amplectitur practicus Monterroſo (aut quis ille ſit ſuppreſſo proprio nomine) in practica *tractatu 5.de Cancellaria, c.2. de las ſupplicaciones n.21.*
2 vbi dicit, quòd à mandato interloquutorio, quo decernitur, articulum cum proceſſu trahi in diffinitiua, & quod ex ea reſultabit eius articuli expeditio, nunquam ſoleat admitti ſupplicatio, ſecus autem quando iſte articulus diffinitiuæ reſeruatur non addito, quod ex ea reſultabit, quoniam tunc, ait ille, ſupplicari poſſe, affirmat.

3 Sed ne magis immoremur, triplex eſt in hac materia conſtituenda concluſio, & illa prior ſit, vt in omnibus his articulis, & exceptionibus, quæ ſtatim, vt opponantur, & deducantur proceſſui, requirunt ante omnia examinationem & cognitionem, prout ſunt exceptiones dilatoriæ, aliàs emergentes veluti recuſationis, declinationis, ſeu incompetentiæ, defectus mandati, & ſimilium, ſecundùm gl. *in c.1. de ord.cognitio.* & ibi Panormi. *num.22.* & communiter Doctores omnes ibi ex Immola *n.6.* Cynus, & Paul. Caſtren. *in l.1.n.9.C.de ordi.iudicio.* Gondizal. de Paz *in praxi 1.p.tomo 1.tempore 5.n.84.*

Et generaliter etiam & vniuerſaliter de omnibus exceptionibus, & articulis prejudicialibus ad alteram cauſam, qui tunc dicun- 4
tur, ratione, ſcilicet, excluſionis, quia vna eſt excluſiua alterius, ita quòd ſententia lata in vna cauſa ſeu articulo, parat præiudicium in altera, ſeu articulo *l.1.C. ſi quis alterum teſta. prohib.§.præiudiciales,* vbi Doctores, *inſtitut.de actio.l.ſi quis libertatem ff.de petitione hæredi.l.ſi crimen.l.ſi conteſtatus. C. de ord. cognitionum. l. quoniam.* vbi Alex. *C.ad legẽ Iuliam de adulter. l.præſens.C.ad legem Flauiam de plagiarijs.* quĩ quidem præiudiciales articuli, ſiue per viam exceptionis, ſiue reconuẽtionis proponãtur, adeò neceſſariũ eſt, vt priùs de eis cognoſcatur; vt interim debeat conquieſcere cauſa, & 5
negotium principale, probant expreſsè iura relata & ex Doctoribus adductis latè Ceuallos *in contra commu. opin. q.818. per totam,* & præcipuè *à num.7. & ſeqq.2. tomo.* apud quem plura inuenies exempla harum exceptionum præiudicialium, & exactiùs vbi de materia per Marantam *de ordine iudicio. 4. p.20. d. per totam* cum maxima claritate & diſtinctione procedentem, vbi quales dican- 6
tur exceptiones præiudiciales ad ſeipſas, & quales dicantur præiudiciales reſpectiuè, hoc eſt, ad alias cauſas, de quibus omnibus prejudicialibus ante omnia debeat fieri examinatio, & proceſſus, & interim ſuperſedendum eſt principalibus cauſis. de quo latè etiam per nos infrà 4.p.c.13. per totum.

In omnibus igitur exceptionibus & arti- 7
culis, quæ ſui & iudicij natura, & ordine anteriorem cognitionem, ſeu determinationem exigunt ante cauſam principalem, de quibus per Doctores citatos, tunc ſe iudex illos ad proceſſus diſcurſum, ſeu diffinitiuam reſeruauerit, à tali reſeruatione appellationi emiſſæ iudex deferre tenetur, quoniam licita eſt, text. expreſſus *in C. exhibita, de iudicijs,* vbi Ab. text. *in c. cum ad diſſoluendum, de diſpenſatione impub.* latè, quia dicitur partem grauare, ex hac reſeruatione, & ſecundum gl. & Doctores *in c.cum contingat de off.delegati.* Bal. *in l.1. C.qui accuſare non poſſ.c. ex parte vlt.de appella.* Bart. *in l. ait prætor. §. permittitur ff. de minori.* exactiſſimè concludit Felin. *in d.c. exhibita num.6.* Vbi latiſſimè diſputat per totam. an & quando harum exceptionum reſeruatio ſit nulla, multis ad id citatis Authoribus. inter omnes tamen receptiſſimum eſt, appellationem licitam eſſe.

esse. idem etiam probat Domini. *in c. exceptio 3. q. 6.* idem Felin. *in c. exceptionem num. 25. de exceptio.* Feli. *in c. cùm contingat de off. delega. num. 18. vers. an autem iudex*, vbi Hostiensis & alij.

8 Hinc etiam est, quòd exceptio rei iudicatæ, qua apposita ad processum iudex non potest vlteriùs procedere reseruando eam, & si contrarium facit, non valet processus. Castrens. *cons. 247. colum. 3. in fi. libro* 1. vbi additio. plures adducit concordantes. Card. Tuscus *3. tomo littera E. concl. 379. n. 9.* idem repetit *in n. 10.* in exceptione transactionis, &
9 iuramenti. Sequitur Signorolus *cons. 148. n. 7. & 8.* vbi loquitur in delegato, Alex. *cons. 183. num. 5. lib. 6.* Hinc etiam est, quòd exceptiones declinatorias iudex ad litis progressum,
10 & post litis contestationem reseruare non potest, Alex. *cons. 182. in causa & lite num. 5. vers. ad idem adduco lib. 6.* Tuscus *vbi proximè*
11 *n. 4* licèt exceptio præscriptionis, quæ potiùs respicit merita causæ, ad eius discursum iudex poterit reseruare. *l. nam & postea §. 1. de iureiur.* Castren. *cons. 247. in causa quæ vertitur,*
12 *col. 3. lib. 1.* & quæ exceptiones possint reseruari, vel non, vide Cardi. Tuscum *d. conclusio. 379. per totam.*

13 Quæ comprobantur, quia statuto, quo cauetur exceptiones requirentes altiorem indaginem, iubetur in finem reseruari, non intelligitur de illis, quibus omissis peruerteretur ordo iudicij, prout de exceptione declinatoriæ, aut incompetentiæ, & exceptione defectus mandati, quia istæ tales priùs sunt indistinctè discutiendæ, vt per Feli. *in c. exceptione in n. 24. de exceptionib.* optimè etiã & in terminis Gratian. *disceptat. forens. 1. tomo c. 170. num. 1. & num. 12.* post Bal *in l. 1. colum.*
14 *penul. in fi. in verbo, altiorem, de iureiur.* dicentes, quòd à reseruatione articuli, peruertentis ordinem datum à iure, licet appellari. tenent etiam Ab. *cons. 14. indiuiduæ Trinitatis vers. 2. probatur n. 2. lib. 1.* Fulu. Pacianus *tract. de probatio. lib. 1. cap. 53. n. 50.* Ruginel. *tract. de appella. §. 2. cap. 3. n. 303.* Et ex Feli. refert & sequitur Escacia *eodem tract. q. 17. limi. 47. memb. 1. num. 97. fol. 498.* dicentes, posse appellari ab exceptionũ reseruatione in finem litis, quia de emergenti præiudiciali & de negotio principali simul tractari non potest, quia esset confundere & inordinare processum, de quo nos latiùs suprà cap. 1. num. 36. & 37. hac p.

15 Et illud obiter attende, quòd declinatoria adeò discutienda est, & non reseruanda, vt etiam tacitè per processum ad vlteriora videatur declaratio facta super illius reiectione, tãquam incompatibilem cum processu, à qua licitam esse appellationem, diximus latè suprà hac 2. p. cap. 1. à num. 88. & licèt Ioan. Garcia *de nobilitate gl. 1. sub num. 25.* dicat post Iss. super declinatoria opposita esse expressè pronuntiandum, super quo duas opiniones contrarias recensет Escacia *tit. de* 16
appella. quæst. 17. limitatio. 6. memb. 7. à num. 58. fol. 386. tamen illi, vt veriori, indistinctè inhæret, vt communi, vt sufficiat declaratio tacita per processum ad vlteriora. Gabriel. *commun. opinio. lib 2. tit. de exceptioni. concl. 1. num. 2. ampliat. 1. & num. 6.* Beccius *cons. 31. sub num. 6.* Felin. autem in delegato firmat non sufficere tacitam pronuntiationem per processum ad vlteriora, in aliquibus casibus non absolutè, de quo articulo per regulam & limitationes ampliss. infinitis penè citatis Austroribus ipse videndus Felin. *in c. suborta num. 6. vers. limita 4.* nisi contra delegatum fit apposita exceptio iurisdictionis *&c. de sententia & re iudi.* quem omnino vide, 17
& quod à tacita, vel expressa pronuntiatione super declinatoria appellationi si non deferatur, vim fieri declarari communiter in tribunalibus, dicit in terminis Ioan. Garcia *vbi proximè sub d. num 25.* circa doctrinam autem Feli. *vbi proximè* dicentis, delegatum non intelligi tacitè super declinatoria opposita pronuntiasse per processum ad vlteriora, non caret scrupulo, tum quia plures Doctores adducit in contrarium, tum etiam quia pro concordia tot tantásque suæ resolutioni apponit fallentias, vt vix regula vim fieri verificari possit aliquo in casu, vt per te videre potes.

Tum etiam facit in contrarium, quoniam 18
si iudex delegatus opposita surrectionis exceptione non cogitur pronuntiare super illa, sed tacitè per processum ad vlteriora, vt post Beroium *in c. super litteris 1. lectu. num 21. & 2. lectu. n. 31.* Guido Papæ *singula. 747. sententia*, Muscatellus *in praxi Regij Consilij p. 5. glo. reseruatis. num. 36. & 37.* & nunquam ab hac profiluisse opinione, quam vsu receptam vidisse, vt siue expressè siue tacitè validè & iustè pronunciare iudicem, affirmat Ioan. Hieron. Campanil. *diuerso. iur. cano. rub. 11. c. 13. num. 191. fol. 345.* Escacia hanc sequitur sine distinctione delegati, aut ordinarij, & cæteri etiam Doctores vltra alios, quos allegat Feli. *vbi suprà in d. c. suborta.*

Et pro complemento obiter attende, quòd 19
adeò est licita appellatio ab interloquutoria super incompetentia, vt non appellando, transit in rem iudicatam Philip. Fran. *in c. si duobus 7. num 22. vers. quæritur, quid si iudex. de appella.* Rolan. à Valle *cons. 33. articulus iste num. 5. lib. 4.* Francis Beccius *cons. 31. quod appellari num. 3. in fi. & num. 6. lib. 1.* Escacia *de appellatio. quæst. 17. limi. 6. sub num. 51. fol. 385.*

qui

qui ibi, *verſ. amplia,* hanc firmat, id procedere etiam in tacita pronuntiatione per proceſſum ad vlteriora, quia non appellando ſimiliter tranſit in rem iudicatam, tenet Decius *in conſ.* 107. *in cauſa quæ nomine, in prin.* Beccius *d. conſ.* 31. *ſub num.* 6. *lib.* 1. 20

Quæ doctrina declaratur tres caſus diſtinguendo, primò quando is, qui pronuntiat ſe competentem iudicem, caret omnimoda iuriſdictione, & nullum eius genus habet, & hoc caſu ſiue appelletur, ſiue non, ſiue opponatur, ſiue non incompetentia, ſiue tacitè ipſe iudex, ſiue expreſsè pronuntiet, proceſſus eſt ipſo iure nullus, Innocen. *in cap.* 20. *ſuper literis num.* 5. *verſ. forſan in fi. & 7. de reſcriptis.* Eſcacia *vbi proximè num.* 52. Afflictus *deciſ.* 354. *in cauſa reuocationis n.* 14. *verſ. nec obſtat, & ſub num.* 15. ita intelligendus eſt Muſcatellus *in praxi ciuili p.* 2. *gloſſ. competentes num.* 41. Ioan. Hiero. Campanil. *diuerſo. iur. cano. rub.* 11. *c.* 13. *num.* 186. *fol.* 344. dicentes quod nullum parat proceſſus præiudicium ex defectu iuriſdictionis. quod comprobatur ex doctrina Bart. *in repetit. l.* 2. *ex quacumque ſub num.* 16. *verſ. vos Domini ff. ſi quis in ius vocatus non ierit,* dicentis, quòd ſi litteræ impetratæ veræ non ſint emanatæ à Principe, ſed ſint falſæ, earum vigore proceſſus eſt ipſo iure nullus, & ſemper de falſitate poteſt obiici. idem dicit Innocent. *vbi proximè.* 21 22

Alius eſt caſus, quando iudex habet aliquam iuriſdictionem, ſed tamen in cauſa de qua agitur, eſt omnino incompetens, iſto caſu ſi iudex ſe competentem pronuntiet expreſsè, pronuntiatio tenet, & tranſit in rem iudicatam, ſi non appelletur, & proceſſus & ſententia validi erunt, ita Innocent. *in d. cap. ſuper litteris ſub num.* 5. *& 7. verſ. forſan de reſcript.* latè proſequitur Franch. *in cap. ſi duobus num.* 22. *& num.* 30. *verſ. ex quibus de appella.* Inno. *in cap. præterea in fine verſ. ſed ſi poſtquam. de dilatio.* B. *in l.* 2. *num.* 7. *in fi.* Iſſ. *ibi num.* 39. *verſ. in quarta parte.* dicentes, quod ſi partes citentur, & iudex ad vlteriora proceſſit, quia nihil fuit oppoſitum, vel oppoſita exceptione pronuntiat ſe competentem, de cætero ampliùs non poteſt de incompetentia opponi, ſi non fuit appellatum, latiſſimè proſequitur per ampliationes, & limitationes Eſcacia *de appella. quæſt.* 17. *limi.* 6. *memb.* 7. *à num.* 54. dicentes omnes, quòd cùm iudex ſemel pronuntiauit ſe competentem, à quo non eſt appellatum, non poterit poſtmodum hæſitari de incompetentia, aut errore, cùm ſub hoc articulo ſit iudex competens, ſcilicet; an ſua ſit iuriſdictio, & ſic facit ius inter partes. Et comprobatur, quia cùm opponitur declinatoria aduerſus reſcriptum, ob ídque negatur, poſſe iudicem in cauſa ſe intromittere, circa dubium cognoſcit idem iudex, tam ordinarius quàm delegatus, an ſua ſit iuriſdictio. text. inſignis paſſim ad hoc probandum in curia citatus *in cap. ſuper literis, de reſcriptis.* & ſuper eo Doctores omnes. Gloritius *num.* 115. *cum multis ſeqq.* Iſſ. *in l.* 1. *num.* 6. *ff. ſi quis in ius vocatus non ierit.* Ioannes Hieron. Campanil. *diuerſ. iur. canon. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 190. vide latè Eſcaciam *vbi proximè* per ampliationes & limitationes, ſequendo Franchum *in d. c. ſi duobus.* 23 24 25

Tertius caſus eſt, quando iudex eſt ipſo iure competens, ſed eius iuriſdictio poteſt per exceptionem elidi, & iſto caſu expreſſam pronuntiationem ſuper competentia nullo modo eſt neceſſaria, & tacitam per proceſſum ad vlteriora ſemper ſufficere, & eſſe appellandum. Franch. *in d. cap. ſi duobus num.* 30. *ibi, ſecundo caſu prin.* Eſcacia *vbi proximè num.* 65. 26

Et quod hactenus diximus de exceptione declinatoriæ, vt non poſſit reſeruari, ſed priùs de ea cognoſci, aliter appellatio licita ſit, multo fortiùs procedere intelligo in exceptione recuſationis, cùm declinatoriam & alias exceptiones debeat antecedere & præponi, de eáque priùs cognoſci, adeò vt ſi aliqua alia priùs ſit propoſita, non poterit ampliùs de recuſatione pars opponere, quia dicitur in iudicem conſentire, nec ampliùs ſuper recuſatione locus erit, Doctores omnes per gloſſ. *exceptionem. num.* 3. vbi latè tractat Ioan. Hieron Campanill. *diuerſ. iur. cano. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 187. *fol.* 344. quo loci hoc declarant, vt ſi generatim oppoſitæ fuerint exceptiones, intelligitur priùs & primo loco exceptio contra iudicem oppoſita, & reliquæ ſub conditione, ſi conſtiterit ipſum eſſe iudicem, & de hoc articulo, ſcilicet, recuſationis & declinatoriæ oppoſitæ, tam contra iudicem, quàm reſcriptum, vide nonnulla vtilia per Campanill. *vbi proximè.* 27 28 29

Et huius concluſionis illa fortis eſt, & potiſſima ratio, quam communiter Doctores omnes deducunt *ex d. cap. exhibita de iudicijs,* nam cùm à iure hic ſit ordo præſcriptus, vt priùs & de his articulis cognoſcatur, & in principali ſuperſedeatur, ordinem iuris peruertere, eſt intolerabile grauamen, & ideo ab inordinato proceſſu eſſe licitam, & permiſſam penitus appellationem, vltra relatos Doctores *in d. c. exhibita.* repetentes, fatentur Zuchardus *in repetitione l. fi. C. de edicto diui Adri. tol. num.* 436. ante quem & Bal. *in cap. ex conqueſtione num.* 1. *de reſtitut. ſpoli.* Iſſ. *in l.* 1. *num.* 5. *verſ. limita* 2. *C. de bonorum poſſ. ſecundum tabul.* & ibi Decius *num.* 6. *verſ.* 5. *& ab inordinato,* 30

*inordinato,*idem Decius *in l.fi.num.*47.*verſ.id poſſet.*Bart *in l.2.volu.2.ff.de appella.recip.*idem etiam tenet Catelianus Cota *in ſuis memoralib.verbo,appellari non licet.* Couar. *in pract. q. c.*23.*num.*8.*verſ.cæterum licet.* Natta *conſ.*121. *num.*4.*lib.*1. Ioſeph Ludouic.*deciſ.*39.*num.*8. Ozaſcus *deciſ. Pedemon.*25. *num.*14. Petrus Surd.*deciſ.Mantuana deciſ.*16.*num.*16. *&* 17. Hiero.Gonzal.*in regul.*8.*de men.& alter.gl* 9. *in annotatio. num.*202. *& gl.*6. *n.*224. *&* 225. ex quibus & aliis Authoribus latiùs probauimus infrà 4. p. cap.13. per totum, & alibi paſſim, & ſuprà hac p.cap.6.à num.68. hanc
31 concluſionem non ſolùm procedere, & habere locum in iudiciis & cauſis, à cuius diffinitiua permittitur appellatio;verùm etiam in omnibus, in quibus non permittitur, ſiue quoad vnum ſiue quoad neutrum effectum, prout ibi potes videre : & vide quæ nos latè infrà 4.p.d.cap.13.à prin.& ex hac ratione & fundamento tenent hanc doctrinam plures Doctores ſuperiùs relati.

32 Et quoniam à prępoſteratione ordinis iudiciarij appellationem licitam eſſe omnimodo, eíque eſſe deferendum,probant Ricard. Malumb. *conſ.*71. incipit *ſatis videre*, inter conſilia Federici de ſenis.Cardinalis Tuſcus *tomo* 1.*concl.*359.*num.*21. & nos latiùs vbi ad alios caſus fecimus illationem, d. cap.13. & cap.6.quæ omnia huc quadrant.

33 Quo & eo fortiſſimo iſthæc concluſio corroboratur fundamento , nam ſi in exequutorialibus omiſſio ordinis , & eius præpoſteratio facit negotium appellabile , vt puta ; quando ſententia & exequutoriales dicunt , reſtituas prædium tertio refuſis priùs expenſis , ſi exequutor procedat ad compulſionem reſtitutionis ante expenſarum ſolutionem ; excedit ; & ab hoc exceſſu appellatur , probat latiſſimè Neguſantius *in tract.de pignori.*4.*memb.*5.*partis num.*10. *& ſequentib.verſ. tertia concluſio,* multi etiam relati à noſtrate Ioanne Garcia *in tract. de expenſ.& meliora.*6.*p. num.*18. *cum ſeqq.* & nos exactiùs examinauimus & declarauimus etiam infrà 4.p.d.cap.13.vbi plurimos, concludentes omnes , quòd exequutor præpoſterans ordinem exequutionis excedit,eámque facit appellabilem,ergo à fortiori in noſtro caſu dicendum eſt admittendum , & probandum.

34 Hinc & ex eo etiam fulcitur , quoniam licèt regulariter exceptio contra teſtes oppoſita, eius examen non impediat , ſed poſſit in finem litis reſeruari, vt per Bart.*in auth. ſi dicatur. num.*3.2.*notab.* & ibi Bal.Salicet.& Ioan.Fioar.*in ſummario.* Caſtren. *num.*4.*verſ. regulariter autem. C.de teſtibus.*gloſſ. *in cap. ex parte. in verbo infames ,* & ibi Felin. *num.* 12. *verſſi autem non eſſet caſus, iuncto num.*13. Ancarra. *num.* 1. *&* 12. *verſ. regulariter exceptio, iuncto num.*13. Ioannes Andreas *num.*1.*in fi. verſ. probatio exceptionis , & num.* 15. *ad fi.* & ibi additio *litera G. in verbo excipitur.* Bald. *num.* 11. *verſic. ſi autem opponitur crimen occultum.* Abb. *in princ. num.*8. Immola *in ſummario, & colum.*5. *poſt medium, verſic. exceptio quæ opponitur. & colum.*6.*in princip. verſic. præterea etiam.* Anton.de Butrio *num.*2. *& n.*15. Anania *num.*1. *extra de teſtib.* Alber. *in tract. de teſti.cap.*3.*num.*52.*ad fi.* Socin. *regul.*129.*in princip.* Conrad. *in pract.* §.2. *de off. prætor. in cauſis ciui. tit. de teſti. rubr. perſonas teſtium , in princ.n.*9. *fol.*76. *col.*2. Lanfranc. *de teſti.n.*49. Viu. *in ſuis commu. opinio. in materia teſtium, verbo contra teſtes exceptio , verſic. item videtur dicendum.* Maſcard. *de probat.lib.*2. *concl.*694. *num.*1. alios referens.

Tamen cùm hæc regula multas patiatur 35
exceptiones , & limitationes , in quibus iudex omnimodo tenetur ſtatim de exceptionibus teſtium ante examen cognoſcere , & admittere;non tamen reſeruare in finem litis , vt latiſſimè videre per te poteris apud Farina.*in tract de teſtibus quæſt* 62.*à num.*330. *cum ſeqq.* vbi plures allegat. Imò & in hoc 36
plurimùm poteſt iudicis arbitrium , an debeat , reſeruare in finem litis exceptiones contra teſtes oppoſitas , vel non reſeruare, ſed admittere, & cognoſcere de eis , ſecund Bart. *in auth.ſi dicatur num.*9. *C.de teſti.* Ioan.Andr. *in c.ex parte num.*15. Abb.*num.*8. Immol. *colu.*6.*ad fi.* Anto.de Butrio *num.*15. *verſic.opinio extra de teſti.* Alberi.de Malet.*in tract. de teſti.cap.*3. *num.*52. Socin. *regul.*129. *in vltima fall.* Conrad. *vbi ſuprà fol.*76.*colu.*2. *verſ.*2. Menoch. *de arbi.caſu* 339.*num.*9.*lib.*2. Maſcar. *de probatio. concl.*694. *num.*2. *verſ.cæteris melius.*

Circumſtantias autem ex quibus moueri 37
poteſt iudex ad reſeruandum,vel admittendum,vide vltra dictos Doctores And. *in d.c. ex parte num.* 16. *verſ. in arbitratu autem iſto.* Ab. *ibidem num.*8.*verſ.& iudex arbitrando.* & Anto.de Butrio *num.*15.*verſ.in arbitrio autem informando* , & vide etiam dictas fallentias poſitas per Farinacium loco proximè citato, quæ quidem debeant mouere iudicem , ad admittendum præfatas exceptiones , non autem reſeruandum in finem litis.

Et quamuis Ioan.Andreas *in d.cap.ex parte* 38
*num.*6.*verſ.& ſi prius & ſequent.de teſtibus.* dicat, quòd iudex in reſeruatione huiuſmodi, vel non reſeruatione in finem litis , has exceptiones contra teſtes , oppoſitas in nihilo parti præiudicat. tamen contrarium verius eſt, imò vt iudex reſeruando, vel non reſeruando,poſſit partem grauare aliquã, ex quo

aliqui

aliqui ſunt caſus, in quibus de eis debet cognoſcere,& regulariter reſeruare, vt dictum eſt. propter quod poſſe imò ſit neceſſe parti ex hoc grauamine appellationem interponere, comprobat Ab. *in d. cap. ex parte n. 8. verſ. ego tamen, vſque ad num.* 9. ſequitur Alber. de Malet. *in tract. de teſtib. cap. 5. n.* 54. poſt Speculatorem, quem ibi allegans ſequitur; quos etiam & contra Ioannem Andream ſuprà,pariter ſequitur Proſperus Farinac. *in praxi crimi. tit. de teſtibus quæſt.* 62. *num.* 365. *& num.* 366. quæ reſolutio ex ea pendet doctrina, à nobis ſuperiùs hucuſque trãdita, quoniam in his caſibus, in quibus debet iudex ſtatim de exceptionibus contra teſtes oppoſitis cognoſcere, eas reſeruando peruertit, & præpoſterat ordinem iuris, & iudicium, à quo appellationi eſſe vtique tanquam licitæ deferendum, probauimus ſurſum, vt probant Doctores citati, & ſequuti à Farinacio loco modò citato.

39 Et ex hac noſtra doctrina pendet reſolutio vera ad illam quæſtionem celebrem, an in caſibus extraiudicialibus, in quibus iudex tenetur omnino iudicialiter procedere, quando ſcilicet, vel adeſt legitimus contradictor, vel adeſt clauſula in commiſſione (vocatis vocandis) à iudice procedente ſimul iudicialiter, & extraiudicialiter, vel extraiudicialiter tantùm, omiſſæ appellationi non deferendo vis fiat, in qua affirmatiuè, nempe, appellationem eſſe licitam, & ei ſi non deferat iudex, violentiam ferat, probaui ſuprà poſt latam examinationem hac p. cap. 13. à num. 136. & ſuprà, per text. *in d. cap. exhibita, de iudiciis*, quia ab inordinato proceſſu omnino licita reputetur appellatio, vbi & rationibus, & authoritatibus id ipſum affirmauimus, ponderando ac interpretando *d. cap. exhibita.* & ſic illuc te remitto.

40 Quod & noſtræ concluſioni pertinet, quòd cùm exceptio nullitatis ab aliquo oppoſita, eius ſit naturæ & qualitatis,vt requirat ſtatim examinationem & determinationem, adeò vt non poſſit in diſcurſum proceſſus reſeruari, imò foret nullitati nullitatem addere, ſi ſtante hac oppoſitione nullitatis non pronuntiaretur ante omnia ſuper illis, ita decreuit Rota teſte Puteo *deciſione* 150. *lib.* 1. *& deciſ.* 72. *num.* 2. *& num.* 3. *lib.* 3. Caputaq. *deciſ.* 60. *num.* 1. *&* 2. *p.* 2. & fuiſſe pariter deciſum in vna Tiracon. conſtruendæ Capellæ 25. Iunij anno 1597. teſtatur Hieron. Gonzal. *in regul.* 8. *de men. & alter. gl.* 9. *in annotatio. num.* 171.

41 Namque quoniam nullitatis iudicium dicitur præiudiciale, & magis præiudiciale, quàm poſſeſſorium, vt docet Bald. *in l. ordinarij num.* 13. *C. de rei vindicatione.* Cæſar de Graff. *deciſione* 8. *num.* 7. *de ſenten. & re iudic.* Hieron. Gonzal. *proximè citato loco num.* 173. nulla ſiquidem maior eſt iniuſtitia, quàm nullitas, Eguid. Bellamera *deciſione* 343. incipit, *appellans.num* 2. & iudex nulliter procedendo ſpoliat. Aymon *conſilio* 140. *num.* 2. *& 3. & conſ.* 24. *num.* 4. Caputaq. *deciſ.* 112. *num.* 1. *p.* 2. *& deciſ.* 186. *p.* 3. & ſic ab eius articuli nullitatis reſeruatione appellationis interpoſitæ delatio ſi negetur, vis fiet ex doctrina in noſtra concluſione, & Doctoribus adductis hucuſque, & ex regul. *l.* 4. §. *condemnatum ff. de re iudic.* vt nulla diſpoſitio diſponendo de alicuius actus executione,in actu nulliter geſto non procedit, prout longum fecimus ſermonem infrà 3. p. cap. 9. à princ.

Huius etiam farinæ eſt, quod aliàs de- 42
claratum fuit in hac alma Galleca Curia Regali, dum adhibita fuit per viam violentiæ in prouiſione Doctoralis Tudenſis Eccleſiæ Cathedralis pro delatione appellationis emiſſæ à Licentiato Mera de Carbajal (hodie meritiſſimo Collega Valiſoletani Collegij S. Crucis) oppoſitore à reſeruatione quarumdam exceptionum habilitatum aduersùs perſonam alterius oppoſitoris oppoſitas, quas Capitulum & earum cognitionem reſeruauit in diſcurſum proceſſus, at me informante,& inſiſtente vim feciſſe non deferendo, eo quòd appellatio legitima eſſet omnimodo, quoniam cùm præfatæ ex- 43
ceptiones habilitatis, & incapacitatis reſpiciant, & afficiant legitimationem perſonæ, ſint præiudiciales cauſæ principali, deberet ante omnia de eis cognoſci, principali ſuſpenſo, per text. *in l.* 1. *C. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit. l. ſi cum teſtibus C. de ordine cognitionum, l. quoniam C. ad legem Iul. de adulte. l.præſens. C. ad legem Flauiam. l. ſi quis libertatem. ff. de petitione hæredit.* §. *præiudicialis*, *Inſtitut. de actionibus.* Maranta pluribus relatis ad id Authoribus, *de ordinatione iudicior.* 4. *p.* 20. *deciſione à numero* 16. Ceuallos 3. *tomo commun. opinio. quæſtione* 818. *à numero* 7. ac ideo appellationem à tali reſeruatione licitam eſſe. illud inſuper in confirmationem adducens, omne geſtum à iu- 44
dice tempore, quo in caſu debet conquieſcere, nullum eſt ipſo iure, vt tradunt Probus *in additionibus* ad Ioan. Monach. *in rub. vt lite pendente lib.* 6. Pariſius *conſ.* 106. Bonifacius *num.* 14. *lib.* 4. Bald. & Zinus *in l. ſiue pars C. de dilatio.* omnes not. *in cap. exhibita, de iudiciis.* vbi Abb. & Felin. Caputaq. *deciſione* 37. *ſub num.* 7. *p.* 2. ac ideo talem interlocutionem Capituli executionem non

mereri, licitámque appellationem, vímque fieri, in quo tertium genus violentiæ datum est, in tribunali (*oiendo denuebo al Licenciado Mera sobresus exceptiones opuestas, nohacia fuerza, nolo haziendo, la Haze, o torgue y reponga*, &c.) quod in his casibus iustissimum & proprium decretum est.

45 Secunda sit conclusio in hac materia, vt cùm in iudiciis summariis exceptio, & articulus requirens altiorem indaginem reseruari possit in finem litis, *l. 3. §. ibid. ff. ad exhibendum. l. penult. C. depositi. l. ille à quo. §. testamento. ff. ad Senatus Consul. Trebell. l. vlt. C. de compensatio.* quia cùm eas possit reiicere iudex, multo magis reseruare, Bar. *in extrauag. ad reprimendum, in verbo summariè. num.* 4. Angel. Areti. *in §. in bonæ fidei. n. 2. Institut. de actio.* Marsil. *singulari 365. exceptio.* ac propterea dicit Felin. *in cap. exceptionem, de exceptio. num. 25. ad fin. & num. 24. per totum*, quòd licèt queat appellari ab exceptionibus reseruatis in finem litis, fallit in duobus casibus.

46 Et primus hic est, quando exceptiones requirunt altiorem indaginem, quarum cum sit licita reseruatio, vt ex aliis Doctoribus ibi probat; licita non dicetur ab ea appellatio, & quòd sit sententia de iure, tenet post Menoch. *de arbitrar. casu 20. in fi.* Gratian. *discepta. forens. 1. tom. cap. 170. à num. 1.* vide etiam alios Doctores infrà à n. 62.

47 Et ista in terminis etiam statuti mandantis exceptiones requirentes altiorem indaginem posse, & debere reseruari diffinitiuæ (cùm iuri communi sit conforme) si iudex reseruauerit exceptiones, tanquam indaginem altiorem requirentes, non posse appellari defendit, & latè probat Gratian. *discepta. forens. d. cap. 170. à num. 4.* quia cùm stetur dicto iudicis reseruantis, quando exceptio dicatur intricata, & requirere altiorem indaginem, eiúsque sit arbitrio relictum,

48 prout & tenet Tiraquel. *in l. si vnquam, in verbo omnia, vel partem num. 31.* Menoch. *de arbitra. casu 20. numer. 3. & de recuper. rem. 1. num. 260.* Matthias Coler. *in cap. cum venerabilis. num. 72. vsque ad n. 78. de exceptioni. & in tract. de processib. executiuis. 4. p. cap 2. num. 3. cum seqq.* & ita etiam omnino intelligendus est ipse Gratian. *ibi numero 12. cum seqq.* vbi loquitur intricatè, & potiùs lapsu scribentis, vt ex eius rationibus, discursu, & Doctoribus citatis colligitur. Facit etiam,

49 quod ipse dicit *num. 3.* quòd huiusmodi statuto non intelligitur reseruata exceptio clara, de qua incontinenti potest constare; quia hæc non intelligitur ab statuto reseruata, quemadmodũ exceptiones iuris etiã dubij.

50 Quæ quidem conclusio ita admittenda est, vt tunc exceptio talis reseruari potest, quando est facti, & sic intelliguntur Doctores citati, cùm secus sit dicendum, quando exceptio iuris est, quia tunc nec reiici, nec reseruari debet; cuius est ratio, quia ius est certum, nec aliquam probabilem dubitationem recipit, ac propterea statim super illa tali exceptione cognoscendum est, nec debet reseruari, ita docet Bal. *in l. ancillæ. C. de furtis.* Menoch. *de arbit. iudic. lib. 1. quæst. 53.* 51
n. 4. & 5. quia super disputatione iuris ordo iudiciarius non requiritur, & vna semper esse debet apud iudicem determinatio, siue modò, siue imposterum. Bal. *in l. postquam liti col. 2. vers. septima exceptio. C. de pactis.* Marianus, Socinus senior, *in cap. 1. num. 51. & 52. de litis contestatione*, Blancus *in tract. de compromisso quæst. 4. princ. n. 102.* Alex. *in additio. ad Bart. in l. vir bonus, in verbo impedit. ff. iudica. solui.* Felin. *in cap. exception. num. 40. de exceptio.* Menoch. *loco proximè citato num. 6. & 9.* vbi dicit, quòd cùm à iudice super exceptione iuris iudicandum est, vnam semper sententiam, vel affirmatiuam, vel negatiuam amplecti teneatur. reseruatio nihil præstat, quia illud præiudicium super illa exceptione, quod in fine causæ facere potest, & tenetur, ita potest & debet tempore, quo obiicitur, debet enim semper pronuntiare vno & eodem modo, vel pro actore, vel pro reo excipiente, vbi etiam latè disputat, quid dicendum sit quando ius non sit 52
clarum, sed dubium & perplexum; & tandem pluribus hinc inde adductis idem quod de iure claro respondit, qui & *in d. q. 53.* ad hoc alias ponit declarationes. Fusiùs etiam ipse Menoch. *cons. 125. num. 13. lib. 2.* quem sequitur Gratian. *discepta. forens. tom. 1. c. 170. num. 3.* licèt Capicius *decis. 10. num. 19. & 20.* & Aretin. *in §. in bonæ fidei num. 2. Institut. de action.* tenuerint contrarium. vide etiam infrà num. 62.

Istæ autem duæ conclusiones possunt vno 53
modo limitari, vt à reseruatione non possit appellari, quando contra excipientem & proponentem articulum iuris foret præsumptio, probat Hostiens. *in cap. cùm contingat. de off. delegati.* per text. *in cap. nullus, de præsumptio.* Felin. *in d. cap. exceptionem, de exceptioni. num. 24. vers. secundus casus est.* vbi hoc declarat, nisi tunc offeratur probatio exceptionis incontinenti, prout ad id adducit plures Doctores. Vitra quos & eo potest confirmari, nam licèt, vt superiùs dictum est, regulariter exceptio contra testes opposita non impediat eorum examen, sed reseruetur in finem, & discursum litis, cui adiecimus aliquas limitationes remissiuè, earum tamen vna hæc est, vt exceptio contra testes

ſtes debeat ſtatim, & admitti, & de ea cognoſci, non tamen reſeruari, quoties etiam
54 ſi altiorem requirat indaginem, offertur probatio incontinenti, hoc ita probatur per Doctores *in auth. ſi dicatur C. de teſtibus.* vbi præcipuè Bart. *poſt num. 3. in eius ſummario. verſ. breuiter litera hoc dicit*, iuncto *num. 9. in fi. & num. 10.* & ibi Bal. *num. 2. verſic. niſi probetur incontinenti.* Salicet. *num. 2.* & bene ibi comprobat Ioan. de Sicar. *num. 2. verſ. verumtamen.* gloſſ. *in cap. ex par. verbo infames. verſic. ſed ex hoc etiam.* vbi Innocent. *num. 1.* Felin. *num. 15.* Ioan. And. *num. 15. poſt medium.* Bal.
55 *num. 10.* vbi etiam multo magis, quando exceptio eſt ipſo iure probata. Immol. *colum. 6. in fi. verſ. ſed iſte intellectus. & col. 7. in princ. verſiculo alius fuit intellectus*, vbi quod ſufficit verbo ſimpliciter offerre ſe probaturum, quia intelligitur incontinenti, licèt ad cau-
56 telam melius ſit adiicere etiam incontinenti. Anton. de Butr. *num. 15. verſ. 3. fuit opin. eod. tit. de teſti.* Alber. de Mallet. *in tract. de teſtib. cap. 13. num. 51. & 53. & num. 55.* vbi de veriſſima concluſione teſtatur Soci. *regul. 129. in 7. fall.* Lanfr. *de teſtib. num. 49. verſic. item fallit.* Grammat. *deciſ. 86. num. 2. & ſeqq.* Conrad. *in practic. §. 2. de off. præto. in cauſis ciuilibus. tit. de teſtib. rubr. perſonas teſtium aggred. in prin. num. 9. fol. 76. colum. 1. in 7. fall.* Monticel. *in repertorio teſtium fol. 288. col. 1. verſ. 1.* Benint. *deciſ. Bononien. 7.* vbi dicit, quòd ita communiter docent Doctores *in c. ex p.* Menoch. *de arbit. lib. 2. caſu 239. num. 8. verſ. ſi conſtat ſtatim. & num. 12. verſ. præterea viui. in communi opinio. verbo, contra teſtes exceptio. in fi.* Maſcard. *de probatio. lib. 2. conſ. 694. num. 2. verſ. aliud feciſſe videtur Innocent.* &c. *n. 4. &* 5. vbi bene comprobat Proſperus Farinac. *in pract. crimi. in tract. de teſtib. quæſt. 62. num. 358.*

57 Et in terminis exceptionis contra teſtes reſeruatæ, cuius probatio incontinenti offert, vt appellari liceat, licèt coram iudice ſuperiori iuſtificanda ſit, Philip. Franch. *in c. interpoſita ſub n. 4. limi. 2.* & Card. Alex. *ſub n. 4. fall. 2. & 3. col. 3. de appell.* ſequitur Eſcac. *de appell. quæſt. 11. n. 76.* & nos latiùs explicuimus hanc doctrinam ſuprà c. 1. à n. 8. cum ſeqq.

58 Tertia & vltima etiam in hoc articulo poteſt conſtitui regula, vt à reſeruatione cuiuſcunque articuli, ſeu exceptionis oppoſitæ in proceſſu pendente in ſupremis tribunalibus, nec appellatio, nec ſupplicatio admittatur, vt approbant & affirmant ita procedere in eis de ſpeciali ſtylo & conſuetudine, Monterro. *in pract. 5. tract. de Chancellarias. c. 2. de las ſupplicationes n. 21.* Gratian *in regul. 33. ſub num. 5.* reiecta tamen diſtinctione Monterro. dicentis, vt ſupplicari poſſit, quando non dicitur *de alli reſultara*, quia ſola reſeruatio ſufficit de per ſe, & tacitè ſubintelligitur, vt tunc reſeruetur ad diffinitiuam, vt inde reſultet articuli diſcuſſio, quoniam iſthæc ſola reſeruatio exceptionis operatur, vt probata poſtmodum exceptione & legitima inuenta nulla reddantur omnino, quæ antea geſta erant, 59
docet Bart. *in l. ille à quo. §. 1. ff. ad Senatus Conſultum Trebellianum*, quod & declarat Felin. *in d. c. except. n. 24. ſub verſ. ſecundus caſus*, &c. Marſil. *ſingul. 365. n. 2. & ſing. 198. teſtis qui non debet. n. 3. verſ. ideo dicit.* Gratian. *in diſcepta. forenſ. 1. tom. c. 170. n. 7.* dicentes etiam, quòd in iis caſibus, in quibus exceptio reſeruari poteſt de iure in finem litis aut diffinitiuæ, tunc non poſſe appellari, quia nulla læſio, præiudicium, aut grauamen datur conſiderabile, cùm in fine litis, quo reſeruatur, reparari rectè poſſit, cæteraque geſta nulla retro ſint de exceptionibus, & ſic cùm tacitè ille effectus ſubintelligitur in reſeruatione, abſoluta declaratio, & expreſſio requiſita per Monterroſum non eſt in conſideratione, cùm expreſſio illius quod tacitè ineſt, nihil operetur. de quo vide latiſſimè infrà à n. 67. cum ſeqq.

Clauſula iſthæc reſeruatiua iurium in 60
aliud iudicium, ſententia facta à iudice, operatur coram eodem iudice iuris reſeruati cauſam tractari, ac diſcuti poſſe, de qua eius virtute efficitur competẽs, ita tenet Peregri. *de fideicommiſ. art. 48. num. 66. fol. 266.* Contrarium tamen, imò huiuſmodi cauſam coram eodem iudice tractari non poſſe, defendit Marta *de iuriſdict. 4. p. centur. 2. caſu 199. à num. 22. cum ſequentibus, & ſuprà num. 5.* Quid tenendum? prior opinio frequentiùs admittitur in praxi.

Et pro complemento huius materiæ il- 61
lud inquirendum eſt: an exceptio in fine litis à iudice reſeruata, priùs ſit terminanda actore conſtante pro diffinitiua.

Pro cuius reſolutione priùs ſupponenda 62
ſunt nonnulla ex hactenus dictis, nempe, liquidas dici eſſe exceptiones, quæ aliam non requirunt probationem, nec oppoſitionem, ſed in promptu inſtrumentis aut aliter. Benint. *dec. 7.* Muſcatell. *prax. ciuil. par. 5. gloſſ. Reſeruatis. numero 21.* Triuiſ. *deciſ. 2. num. 5. lib. 1.* & quæ non ſint multis ambagibus innodatæ, *l. fin. C. de compenſ.* Muſcatell. *numero 21. 22.* altiorem verò requirunt indaginem, quæ intricatæ ſunt, nec de facili poſſunt liquidari, cùm & in facto & in iure ſint dubiæ, *l. 3. §. ibid.* & ibi gloſ. *verb. obſcurior. ff. ad exhib. l. ille à quo. §. 1. ff. ad Trebell.* Iaſ. *in §. præterea. num. 58. Inſtit. de actionibus.* Capic. *deciſ. 10. num. 19. 20.* Aret. *in §. æquè. Inſtitut. de except.* Alexand. *conſil. 165. colum. pen.*

pen. in fin. volum. 2. Surd. *consil.* 252. *num.* 10. Cauagnol. *ad decret. Montisfer.* 6. §. 10. *n.* 16. Tilm. *decis.* 3. *vot.* 6. *recup. poss. num.* 23. 24. *syntagm.* 3. Triuis. *d. decis.* 2. *numero* 2. Mar. Giurb. *decis.* 21. *numero* 1. illæ in fine causæ, & ad merita reseruari non possunt, sed ante litis ingressum terminandæ sunt, Felin. 63 *in c. cùm contingat, de off. deleg. n.* 18. *& in c. ex parte. num.* 12. *de testib.* Aflict. *decis.* 63. *n.* 1. Capic. *decis.* 77. *num.* 56. Triuis. *d. decis.* 2. *n.* 6. Muscatell. *d. numero* 21. 25. aliàs processus redderetur nullus, ad text. *in cap. cùm ad dissoluendum. de despons. impub.* Felin. *in d. cap. cum contingat. n.* 18. Alb. *consilio* 14. *num.* 3. *lib.* 1. Triuis. *d. numero* 6. Cauagnol. *d.* §. 10. *num.* 7.

Hæc verò in fine causæ reseruari rectè possunt, ne retardetur processus super negotio principali, *d.* §. *ibid. ff. ad exhiben. & d. l. ille à quo* §. 1. *ff. ad Trebell.* confert text. *l. eleganter.* §. *si quis post ff. de condict. indeb. & l. nam & postea.* vbi Bar. & Doct. comm. *ff. de iureiur.* Mars. *sing.* 365. Aflict. *decis.* 52. *num.* 2. Muscatell. *d. gloss. reseruatis. num.* 20. 25. Georg. *alleg.* 15. *num.* 9. Contar. *in l.* 1. *limit.* 12. *C. si de nouen. poss. fuer. appell.* Maran. *de iudic. tit. de except. numer.* 14. comm. testatur Cum. *Rit. (suo ordine)* 38. *num.* 57. Tepat. *lib.* 1. *var. tit. de except. col.* 7. *in med.* Barbos. *in l. diuortio,* §. *fin. numero* 54. *ff. solut. matr.* Gratian. *discept.* 170. *num.* 1. Ann. *singul.* 446. *&* 605. Cauagnol. *d.* §. 10. *n.* 15. Gail. *de arrest. cap.* 3. *numero* 13. Laderch. *cons.* 123. *numero* 5. *consilio* 133. *numero* 16. 17. Masull. *ad Capic. decis.* 6. *num.* 6. *decis.* 10. *n.* 9. comm. dixit Intrigl. *decis.* 17. *numero* 18. Triuis. *d. decis.* 2. *num.* 1. Gramm. *decis.* 65. *num.* 83. 84. Menoch. *de arbitr. quæst.* 53. *& cas.* 20. *in fin.* Quo in casu nec appellari posset, Gratian. *d. discepta.* 170. *numero* 4. Ruginell. *de appell.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 303. Pacian. *de probat. lib.* 1. 64 *cap.* 58. *num.* 50. Scac. *de iud. lib.* 1. *cap.* 102. *numero* 2. *& de appell. quæstio.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *num.* 97. 98. Mar. Giurb. *decis* 21. *numero* 3. tum quia statur dicto iudicis reseruantis, quando exceptio sit intricata, & si altiorem respiciat indaginem, positum est 65 eius arbitrio, Bald. *in l. si ex falsis. numero* 11. *C. de transact.* Felin. *in cap. exceptionem. numero* 24. *de except.* Tiraquell. *in l si vnquam.* gl. *omnia, vel partem, C. de reuoc. donat.* Menoch. *de arbitr. cas.* 20. *num.* 3. *& recup. poss. rem.* 1. *num.* 260. Gratian. *discept.* 170. *num.* 4. Ann. *singul.* 605. Mar. Giurb. *decisione* 21. *eod. numero* 3. tum quia exceptiones nec sunt decisæ, sed eas in fine causæ decidendas reseruat iudex. Alexand. *in d. l. ille à quo* §. 1. *numero* 5. Felin. *in d. cap. cùm contingat. numero* 18. Franc. *decision.* 298. Carpan. *ad stat. Mediol.* 23. *numero* 112. Ann. *singul.* 605. Aflict. *in constitut. Filiationis numero* 8. *Rub.* 22. *lib.* 2. Milan. *decis.* 3. *numero* 96. *lib.* 1. Intrigl. *lib.* 1. *singul.* 35. *lib.* 2. *singul.* 161. tum 66 quia reseruatio huiusmodi id operatur, vt probata demum exceptione gesta omnia sint nulla, & processus, gloss. est singul. *in d. cap. cùm contingat.* Bart. *in d. l. ille à quo.* §. 1. *numero* 5. & Alexand. *numero* 6. Aflict. *sub d. num.* 8. Bald. *consilio* 96. *num.* 4. *volum.* 1. plenè Felin. *in cap. suborta. de re iudic.* Cumi. *Rit.* 42. *numero* 44. 68. Mars. *singul.* 198. *singul.* 365. *numero* 2. *singul.* 696. *num.* 3. Marant. *de iudic. p.* 6. *memb.* 9. *num.* 14. Gratian. *d. discepta.* 170. *numero* 7. Tusc. *tom.* 7. *litera S. concl.* 526. *num.* 3. Cauagnol. *d.* §. 10. *numero* 20. 24. Tepat. *loc. cit.* Anton. Sola. *ad decret. Sabaud. tit.* 8. *de except. dilat. gloss.* 13. *num.* 5. Carpan. *d. cap.* 23. *numero* 109. Alb. *consilio* 575. *numero* 21. Anchar. Iun. *lib.* 2. *quæst.* 29. *numer.* 6. *& lib.* 3. *quæst.* 58. *per tot.* Ann. *singul.* 605. Cornaz *decis.* 106. *num.* 15. Muscatell. *d. gloss. reseruatis, numero* 26. Triuis. *dec.* 2. *num.* 8. 9. *lib.* 1. Asin. *in praxi* §. 18. *cap.* 5. dummodo exceptio reseruata, pro- 67 cessui opponeretur, secus si substantiæ ipsius negotij, super quo agitur, quia ad hoc vt dicatur nullum, quod antea factum est, requiritur sententia declarans, quòd illud pro irrito haberi debeat, sicuti aduertit Gratian. *d. numero* 7. 8. ex Felin. *in d. cap. exceptione, num.* 24. *in fin.* post Rom. & Alexand. quos citat. Ita vt reficiendæ etiam sint expensæ, 68 si obstaret reseruata exceptio, *Clem. appellante. de appell.* Ann. *singul.* 605. Gratian. *loco nuper cit. numero* 9. quæ si locum habent in iudice inferiore, multo magis in præfecto prætorio, à cuius sententia reclamatur tantùm, Ann. *d. singul.* 605. Gratian. *discept.* 170. *num.* 13. qua sic facta exceptionum reseruatione, tenetur iudex ante sententiam diffinitiuam, super ipsis reseruatis exceptionibus interloqui, aliàs sententia esset nulla, per superiùs allegata.

Sed sententiam esse validam parte non 69 petente reseruatas exceptiones decidi, vt iudicatum testatur Triuis. *decis.* 2. *numero* 9. *lib.* 1. Marius Giurb. *decis.* 21. *à num.* 9. idem sentit Aflict. *d. num.* 8. etenim si teneatur iudex intra instantiam, sub certa etiam pœna, aliquid proferre, seu interloqui, pœnam comminatam nec meretur, nisi pars, in cuius gratiam reseruatio facta fuit, iterum petat, Abb. *in c. venerabilis. num.* 19. *de iudic.* Felin. *in cap. fin autem. n.* 3. 4. *de rescript.* latè Franc. *in cap. ex ratione. numero* 103. *de app.* Bar. *in l. cum Papinian. num.* 1. *C. de interloq. omn. iud.* Triuis. *dec.* 2. *numero* 9. *lib.* 1. Cauagnol. *ad decret. Montisfer.* 2. §. 14. *d. num.* 1. *cum seq.* &

& dec. 10. *num.* 2. 3. Bim. *conſ.* 158. *num.* 12.
70 Gram. *conſ.* 54. *num.* 6. Immò ſententia lata, parte non conſtante, eſſet ipſo iure nulla, cùm nec poſſit iudex in cauſis ciuilibus officium ſuum impertiri, niſi parte petente, *l.* 4. §. *hoc autem iudicium ff. de damn. infect.* vbi Rip. *num.* 75. gloſſ. *in l. properandum.* §. *etſi quidem, verb. triennij, verſ. item nota. C. de iud.* vbi Iſſ. *à num.* 5. Rauden. *dec.* 1. *num.* 101. Gratia. *diſcept.* 40. *num.* 23. *diſcept.* 100. *n.* 7. *diſcept.* 156. *num.* 27. 28. Viu. *dec.* 390. *n.* 4. latè edocuit Menoch. *lib.* 2. *præſumpt.* 46. & præſertim *num.* 30. Nig. Camp. *in cap. R. N.* 206. *ab olim. numero* 6. Cæſ. de Graſſ. *dec.* 9. *num.* 4. *de cauſ. poſſ. & propriet.* Vant. *de nullit. tit.* 9. *de null. ex defect. iuriſd. ord. num.* 121. *& tit.* 13. *ex defect. proceſſus. numero* 31. 32. Montier. *dec.* 12. *numero* 45. *dec.* 30. *num.* 30. Cauagnol. *ad decret. Montisfer.* 14. *num.* 24. *decret.* 15. *num.* 4. *decret.* 21. *num.* 1. *decret.* 22. *num.* 5. *decret.* 23. *numer.* 4. Aſin. *in prax.* §. 3. *cap.* 1. Gonzal. *ad regul. Cancel. in annot. gl.* 9. *num.* 147. 148. *& gloſſ.* 56. *numero* 109. co-
71 piosè Giurb. *dec.* 130. *num.* 7. *&* 8. Nec iudex ipſe debet quærere acta, ſed expectare, quòd ſibi deferantur, aliàs redderetur ſuſpectus.
72 Crauet. *conſ.* 270. *numero* 2. Anton. Sola *ad decret. Sabaud. tit.* 32. *gloſſ.* 10. *num.* 7. Et cùm ſciat pars iudicem ad ſententiam procedere, & non opponit, competenti exceptioni tacitè renuntiaſſe cenſetur, vt poſt Crauet. *conſilio* 140. *num.* 5. reſumit Aſin. *in prax.* §. 19. *cap.* 3. *limit.* 12. *num.* 1. Montier. *d. dec.* 12. *numero* 56. Cancer. *vari. reſolutio. cap.* 20. *de teſtib. num.* 21. 23. Amat. *dec.* 24. *numero* 27. Triuiſ. *d. dec.* 2. *num.* 12. quia conſentire videtur, *cap. qui tacet. de reg. iur. in* 6. Put. *dec.* 150. *lib.* 1. quæ quidem tacita renuntiatio in prohibitiua etiam diſpoſitione admittitur, vt reſoluit Dec. *in cap.* 2. *num.* 101. *de prebat.* Montier. *d. num.* 56. Quare poteſt iu- 73
dex reſeruatas exceptiones omittere, & ſuper negotio principali procedere, illúdque definire tanquam de partium conſenſu. *l. ſi conuenerit. ff. de re iud.* quia tacitè pronuntiaſſe videtur, reſeruatas exceptiones illas minimè admittendas, ſed penitus reiiciendas eſſe, arg. *cap. ex parte M. de app.* Abb. *in c.* 1. *num.* 10. *de ord. cog.* Bar. *in l. à procedente. numero* 4. *C. de dilat.* latè Gabr. *tit. de exceptio. concl.* 1. multa enim parte non opponente ſubſiſtunt, quæ aliàs de iure non valerent. pulchrè oſtendit Felin. *in cap. inter monaſterium. num.* 23. *de re iud.* Crauet. *conſilio* 220. *num.* 3. *in fin.* Magon. *deciſ. Lucenſ.* 52. *n.* 21. & Giurb. *in dec.* 14. *num.* 8.

Non obſtant contraria: quia procederent 74
parte ſuper eis interloqui petente; quo in caſu ſi ad ſententiam procederet iudex reſeruatis exceptionibus non deciſis, nulla erit, ex Afflict. *in d. conſt. Filiatio. numero* 8. *&* 9. Triuiſ. *d. dec.* 2. *per tot.* & eſt verior opinio, ſecundùm quam fuit ſæpè iudicatum, quòd oppoſitio ſit neceſſaria, cùm quilibet actus tendens ad fauorem alicuius, intelli- 75
gendus ſit parte opponente, ad text. *l. vniuerſa.* vbi gloſſ. *verb. præbeatur.* & Iſſ. *num.* 3. *C. de precib. Imper. offer.* Polyd. Rip. *obſer.* 290. *num.* 3. & plures Doctores citat Giurb. *deci.* 13. *numero* 8. *& deciſ.* 14. *num.* 8. qui *d. deciſ.* 21. *num.* 14. prædictis difficultatibus ita ſatisfacit. & iuxta hanc ſententiam & opinionem ita determinaſſe Senatum Siciliæ menſe Iunio 1622. & in aliis cauſis, teſtatur.

FINIS TOMI PRIMI.

INDEX
RERVM ET VERBORVM
HOC PRIMO VOLVMINE
CONTENTORVM COPIOSISSIMVS.

Primus numerus paginam, ſecundus columnam, tertius marginalem eiuſdem columnæ numerum indicat.

A

ABBAS IC. ſibi contrarius arguitur. 240.1.29
Abbates in ſua Eccleſia non præcedunt Capitulum cathedrale. 364.2.68
Ablatium abſolutus importat conditionem, ſine qua non habet locum diſpoſitio. 142.2.30
Abſentiæ licentiam non ſufficit petere, ſed & obtinere. 461.2.29
Illa expreſsè concedenda eſt. 462.1.32
Abſoluere ad cautelam an poſſit delegatus, & quomodo præſtanda iſta abſolutio cum cautione ſola de ſtando iuri. 300.1.107
An poſſit ſuperior viſis actis. ibid.2.109.& 110
Abſoluere poteſt iudex ad quem, conſtito de contumacia iudicis à quo. ibid.111
Abſolutio generalis non ſuffragatur violatoribus Eccleſiaſticæ libertatis. 61.2.280
Excommunicati, nec conſequenter, nec antecedenter eſt neceſſaria ad tollendam violentiam, nec in aliquo eſt impedimentum eius negatio. 97.1.162
Quando data dicatur cum effectu, & an per Procuratorem, aut litteras ſufficiat, & an cenſuræ aliter quàm per abſolutionem tolli poſſint. 116.2.44
Ad reincidentiam dari poteſt ad tempus. ib.& 45
Abſolutio & relaxatio ad cautelam fieri poteſt in omni ſententia cenſuræ. 294.1.52
Abſolutio cenſurarum non ſuſpenditur per appellationem. 295.2.66.& 67
Abſolutio & excommunicatio pari paſſu ambulant. 296.1.69.& 70.
Abſolutio ab excommunicatione, qua conſequantur alimenta animæ, non ſuſpenditur per appellationem. 299.2.101
A ſuſpenſione & interdicto, non ſuſpenditur per appellationem. ibid.102
Præſtita cautione non eſt differenda per appellationem. ibi.103.& 104 extenditur 105
Ab excommunicatione delegata non ſuſpenditur. 301.2.118
per Abſolutionẽ ab excommunicatione magis conſulitur aduerſario cautione præſtitâ. 296.1.68
Per eam habilitatur quis ad alimenta animę, quibus erat priuatus. 297.2.84
Illam alteri poteſt committere iudex Eccleſiaſticus. 301.1.117
ad Abſolutionem non debet procedere ſuperior niſi viſis actis. 377.2.38
Abſolutus ad reincidentiam virtute prouiſionis *de ruego*, per ſexaginta dies, ſi intra illos decretum violentiæ detur, an illis tranſactis abſolutione egeat. 116.2.46
Si violentiam adeſſe ob non delatam appellationem declaretur intra illud tempus, noua abſolutione indiget. 117.1.47
Abſolutus per 60. dies virtute querelæ laicorum, an ſi vim fieri intra illos ſit decretum, termino tranſacto, noua abſolutione indigeat. ibid.49
Abſolutus per tempus ad reincidentiam, ſi intra illud ſoluere non potuit, an eo tranſacto incidat in cenſuras. ibid.50
Abuſus notorius quis. 33.1.117
de *Acceſſorijs* idem eſt iudicium quod de principali, etiam in iis quæ ſunt ſtricti iuris. 331.1.117
Accumulatio proceſſuum quando locum habeat, remiſſiuè. 228.1.192
Acquirere ius, & acquiſitum conſeruare differunt. 33.2.120
Acquiri quod poteſt priuilegio, poteſt etiam conſuetudine immemoriali. 35.2.130
Acta faciunt rem notoriam, & quod ex eorum inſpectione apparet, dicitur notoriè conſtare. 90.2.101
Quæ præſentata non fuere coram Eccleſiaſtico iudice, etiam appellationis iuſtificationi neceſſaria, ad violentiæ remedium nihil profunt, nec in Senatu admittuntur. 93.1.120
Coram iudice à quo non viſa non profunt coram iudice ad quem, ad iuſtificandam appellationem ab interlocutoria, & cur. ibid.121
Noua quando præſentari debeant coram iudice Eccleſiaſtico ad effectum reponendi ſuum grauamen, & adhærendi interiectæ appellationi, & traducendi ad Senatum eadem acta. ibid.123
Acta omnia & integra ſint neceſſaria. 118.1.1.2.& 4
Præſumuntur tranſportata quando non docetur de contrario. ibid.2.9
Acta intitulata à Notario, *Copia omnium actorum*, præſumuntur integra. 119.1.11
Etiamſi ex lectura proceſſûs appareat aliquid deficere. ibid.12
Facta coram vno iudice, fidem faciunt coram alio, ſi ſit ſucceſſor in eodem tribunali. 146.2.73
Facta in vno iudicio in caſibus quibus probant in alio, intelligi debet, ſi reproducãtur. ibid.74
Geſta coram vno arbitro probant coram ſucceſ-

fore,in quem partes compromiserunt,quando acta sunt publica,& actum respiciunt. ibid.76
Acta per iudicem appellationis ab interlocutoria nulla sunt, reuocatâ interlocutoria vigore decreti Senatus, & iudex à quo rectè procedit in causa. 166.1.88
Limita,si repositio facta sit ante intimationem inhibitionis,& cur. ibid.89.& 90
Acta recursu pendente ad Regem, fuissent nulla, siue Senatus, siue superior Ecclesiasticus reponeret. quod tamen nec auditur, nec practicatum est, sed pendet à determinatione articuli violentiæ. 182.2.32
Acta integra facta à iudice Ecclesiastico, sunt de essentia recursûs regij, vt vis possit detegi. 190.2.12
Acta noua apparentia faciunt variare fidem Notarij contrarium asserentis, & si est laicus, punitur à Senatu. 196.2.57
Acta iudicij tanquam publica & communia vtrique parti edi debent, vt se defendat. 211.2.60
Quando gratis transportanda sint ad superiorem, & quando non. 301.1.112
asserenti Acta esse diminuta, & dismembrata, prouisio *de autos diminutos* dicta conceditur in Senatu. 118.2.7
Acta non esse integra, sed diminuta asserenti incumbit onus probandi. 119.1.10
Ea omnia transportare in causa appellationis, siue à diffinitiua, siue ab interlocutoria, quis teneatur,remissiuè. ibid.2.17
Actorum partem transportare non sufficit. 118.2.3
Eorum reproductio non requiritur coram iudice subrogato, seu successore,sed visio dumtaxat ipsorum actorum. 146.2.75
Actis non visis, vel eius non integris, sed diminutis, sententiam ferre, idem est. 193.2.19
Iis ad Principem exportatis per viam recursus, iudex Ecclesiasticus tenetur supersedere ex vrbanitate. 378.1.44
Actio personalis limitatur, non extenditur ad capturam. 270.146.& 147
Actio contra depositarium vt sequestrum quæ. 479.1.78.
Actiones spirituales quæ. 358.2.3
Actor & reus æquiparantur in iudiciis. 216.1.105
Debent legitimè comparere in quolibet iudicio. 311.1.61
An audiantur allegantes contraria & diuersa. 346.2.68.
Actus præsumitur perfectus, si aliud è conuerso non appareat. 118.2.8
Non attribuitur gerenti, sed mandanti, & ordinanti. 153.2.17
Iure reprobatus, & à iure iudici non permissus, non potest apponi conditionaliter in decreto regio. 157.2.3
Extraiudicialis licèt per 10. dies per appellationem non reuocetur, reuocatur per viam recursûs & querelæ, quandocunque constiterit de eius iniquitate. 192.2.29
Nunquam transit in rem iudicatam. ibid.30
Non recipit appellationem. 359.2.13
Conditionalis retrotrahitur purificata conditione, ac si ab initio purus fuisset. 239.1.23
Actus mercantiæ quot requirantur, vt quis dicatur mercator, remissiuè. 361.1.23
Actus iudicialis est interloqui, non extraiudicialis. 419.2.89
Extraiudicialis non recipit appellationem, nec causat attentatum. 406.2.1
Est beneficiorum prouisio, & collatio, sui primæuâ naturâ attentâ. 407.1.2
Nunquam transit in rem iudicatam. 409.1.21
Non interrumpit præscriptionem. 447.2.289
Non recipit appellationem suspensiuâ. 451.2.13
Negatiuus secum trahit executionem. 462.2.33
Contra legem prohibentem est nullus ipso iure. 470.2.6
Tendens ad fauorem alicuius intelligitur parte opponente. 497.2.75
Actûs determinatio vbi non apparet regulatur à consuetudine. 34.1.121.& 130.2.23
per Actum extraiudicialem nec beneficium nec res dicitur litigiosa. 412.2.46
Actus extraiudiciales vbique geri possunt, iudiciales non nisi intra territorium. 125.1.5
Duo quando ita se habent vt vnus veniat in executionem alterius, si non potest appellari à primo, nec à secundo poterit. 153.2.15. & 247.2.7
Secundus alterum producens ad effectum, non est qui grauat, sed primus. ibid.8
Qui fieri possunt extra iurisdictionem, diœcesim, seu prouinciam, remissiuè. 410.2.31
Extraiudiciales nunquam transeunt in rem iudicatam,ex quo in eis iudicatum deficit. 411.2.42
Consecutiui non causant attentatum. 432.2.166
Iurisdictionales incidentes in electionibus ad Episcopum tantùm pertinent. 441.1.230
Nisi consuetudine illud simul adquisierit Capitulum. ibid.231
Voluntariæ iurisdictionis per cõparitionem contradictoris efficiuntur iurisdictionis contentiosæ. 454.1.32
Qui licitè geri possunt lite pendente, possunt & post appellationem. 475.2.45
Actus extraiudiciales potest iudex vel executor celebrare iudicialiter, si vult. 411.1.37
in Actibus extraiudicialibus non dicitur lis introducta. 412.2.45
Aditus ad Regem, v. *Recursus ad Regem.*
Administrator condemnati non exhibens rem illius, in quem executio est facienda, omni iuris rigore compellitur. 480.2.93
Aduocatione Principis iurisdictio tollitur. 184.1.42
Aduocatus an possit incarcerari pro debito ciuili. 262.1.74.& 75
De Doctore, qui nec legit, nec aduocationis officium exercet,quid. ibid.76.& 77
Aduocatorum error in interponendis appellationibus. 237.1.1.4.& 6
Quo genere decreti tunc vtatur Senatus. ibid.2
Ædificium post nuntiationem, & præceptum iudicis, reuocatur eodem priuilegio, quo attentata pendente appellatione. 393.2.4
Ægidiana prohibens appellationem in possessorio, intelligitur etiam vbi permissa erat aliàs. 434.10.184
Æquales in dignitate in proprio territorio sibi inuicem præferuntur. 364.1.59
Æquiparatorum idem est ius, vbi militat eadem ratio. 294.2.16
Æquitatis prætextu plerumque errari. 83.1.17
Agens ad debitum, conditione non impleta, & succumbens, poterit illâ impleta iterum agere. 190.2.8
Sine interesse agens non auditur, nec à reiectione appellat. 350.2.90

Agere impropriè dicitur qui exceptione vtitur. 341.1.15

Alienationis immobilium prohibitio, & mobilium permiſſio, ſi ſimul coniungantur, prohibitio ad ſe trahit permiſſionem. 320.2.28

Alimento ſpirituali priuari quantum noceat. 298. 2.93

Alimenta ſpiritualia vitam directò conferunt, non ita corporalia. 297.2.85.& 86

Alimentorum ſententia non ſuſpenditur per appellationem. 297.2.83

Analogum per ſe ſumptum ſtat pro ſignificato potiori. 305.1.3

Animarum cura nunquam continet periculum. 433. 1.172

Annus ad ordines ſuſcipiendos à quo tempore currere incipiat. 462.2.35.& 36

Appellabilitas pendet ab eo, quod principaliter agitur, non ab acceſſorio. 330.2.112

Appellandi tempus ex quo currat. 164.1.71

ad Appellandum inſpicitur qualitas actûs prioris, non ſecundi. 248.2.16

Appellans ſicut in multis caſibus poteſt tacitè renuntiare appellationi, ita & eius Procurator, licèt expreſsè non poſſit. 166.2.96.& 101

Appellans à reiectione exceptionis, tenetur eum iuſtificare, & probare exceptionẽ iuſtificationis. 212.2.69

A ſententia interlocutoria vim diffinitiuæ habente, tenetur ſeruare formam c. cordi.de appell. in 6. ſicut appellans à diffinitiua. 232. 1. 228

Abſens ſi poſt viginti dies à tempore latæ ſententiæ appellat, præſumitur eſſe intra decem. 243.260

In extraiudicialibus debet omnino appellationẽ interponere intra 10. dies. 244.2.72

A carceratione poſt decendium, debet allegare cauſam grauaminis de præſenti, non de præterito. 249.1.12.& 282.1.237

A reiectione non admittitur allegans contraria. 346.2.67

Comparens coram inferiori, ſi proteſtetur dicto vel facto, non cenſetur renuntiare appellationi. ibid.69

Appellantem illegitimè iudex excommunicare poteſt pro executione ſuæ ſententiæ. 96.2.157

Appellantes ab electione, opponentes contra perſonam electi, eligentis, vel eligendi, præ oculis habeant formam c. vt circa. de elect. in 6. 442. 1.237

Appellare licet excommunicato, vti reo neceſſario in appellatione. 96.1.151

Appellare licet à ſubdelegato delegati cum clauſula, *appellatione poſtpoſita.* 134.2.59

A repoſitione, vel delatione appellationis, quemadmodũ à repoſitione alicuius articuli. 152.1.1

Non licèt à iudice faciente id, quod præcisè faciendum compellitur. ibid.2.5

Licet à reuocatione interlocutoriæ mandatæ executioni, facta abſque cauſæ cognitione. 162.1.52

Ab Epiſcopo excommunicante iudicem laicum nolentem præſtare ſuum auxilium iniuſtè petitum, denegantéque cenſurarum abſolutionem, & adire Senatum per viam violentiæ. 173.1.34.& 36

Ab executione inſtrumenti iniuſtè denegata, & quem producat effectum. 174.1.45

& quo decreti genere hoc caſu vtatur Senatus. ibid.2.46

Non licet de iure ciuili & regio ab interlocutoria, niſi à diffinitiua & diffinitiuæ vim habente, vel damnum irreparabile continente. 206. 1.7

A citatione valida verbali, etiam iure ciuili. ibid. 2.9

A citatione virtute reſcripti emanata, ſed citatus præcisè tenetur per ſe, vel per Procuratorem cõparere, ſuas exceptiones allegando. ibid.10

Licet à citatione verbali, vel ciuili peremptoria, qua dilationes abbreuiantur. 207.1.20

A verbali facta ad locum non tutum. ibid.2.21

A citatione reali, vel captura, quando captus ducitur in locum ſuſpectum & non tutum. ibid.22

A citatione verbali à non citando. ibid.23

A iudice non admittente legitimas exceptiones. 207.2.24

A non admiſſa exceptione defectus mandati. 211.1.55

Ab interlocutoria, qua declaratur, tutorem eſſe, vel non eſſe legitimum. ibid.56

A declaratione iudicis dicentis aliquem eſſe hæredem, vel non, cum beneficio inuentarij, aut ſine eo. ibid.57

A ſententia qua iudex incidenter declaratur, teſtamentum, inſtrumentum, vel proceſſum, vel actum nullum, & ſi principaliter declaratur, dicitur diffinitiua. ibid.58

A declaratione ordinarij declarantis in prouiſione beneficij, ſeu capellaniæ proximioribus conſanguineis conferendæ ex ipſa fundatione, non eſſe oppoſitorem propinquiorem, vel in eo non adeſſe qualitates requiſitas à fundatore, eâ non delata, vim fieri Senatus regius declarat. ibid.2.59

An liceat à nominatione tutelæ, remiſſiuè. 212. 2.66

Licet ab arbitris iuris. 215.1.95

Appellare poteſt iudex recuſatus à ſententia arbitrorum, qua recuſatus declaratur. ibid.2.97

Appellare licet à iudice dante copiam articulorum producendi teſtes. 220.2.144

A denegata remiſſoria ad teſtes examinandos. ibid.145

Non licet à conceſſione remiſſoriæ ad examinandos teſtes in cauſis ciuilibus. ibid.146

Licet à tali conceſſione remiſſoriæ in cauſis criminalibus. ibid.147

Non licet à tali conceſſione remiſſoriæ in caſibus, quibus iudex concedere poteſt, ſecus in caſibus, quibus non poteſt. 221.1.148

& quales iſti ſint, remiſſiuè. ibid.149

Licet ab admiſſione vel reiectione teſtium, & cur. ibid.150.& 151

Licet in omnibus caſibus, in quibus iudex ſua interlocutoria admittit teſtes poſt lapſum termini probatorij, vel teſtes inhabiles. ibid.2. 153

In poſſeſſoriis, vel aliis cauſis, in quibus non datur appellatio ab admiſſione teſtium inhabilium, vel poſt terminum. ibid.154

A iudice non admittente exceptiones, vel repulſas contra perſonas teſtium, ſi eſſent admittendæ. ibid.155

A denegatione publicationis teſtium. 222.1.158

A denegatione tacita, vel expreſſa. ibid.160

A denegatione copiæ proceſsûs publicati. ibid. 161

Index Rerum,

A receptione teſtium, & probationum poſt concluſionem cauſæ. ibid.162
A receptione teſtium facta poſt publicationem, non obſtante partis oppoſitione. ibid.
An liceat à iuramenti in litem delatione. ibid.2. 164
Licet à delatione iuramẽti delati parti de vtriuſque conſenſu. 223.1.165
Non licet ab eo quod quis procurauit fieri. ibid. 166
Nec in relatione iuramenti, & ſententia diffinitiua ſuper ea lata, quando actor defert iuramentum reo, & reus recuſans id iuramentum actori refert. ibid.167
Licet à delatione vel relatione iuramenti parti à parte delati, quando exceptiones legitimè opponuntur ad non deferendum, ſeu referendum,& tamen compellitur deferre, vel referre. ibid.2.168
Ab actu, de quo non appellatur regulariter,allegando exceptiones legitimas ad illum actum ne deueniatur. ibid.
A iuramenti delationis negatione, cùm ſuccedat in locum probationis. ibid.169
A iuramenti calumniæ delatione. 224.1.170
Non licet à præcepto iudicis de recognoſcenda ſcriptura, nec appellationi non deferens iudex Eccleſiaſticus vim facit. ibid.171
Licet ab intricatione proceſſus, & præpoſteratione ordinis iudicialis. ibid.172
Ab interlocutoria ſuper comparitione litterarum facienda,vel non. ibid.2.177
Non licet à pronuntiatione ortâ diſcordiâ inter duos iudices ſuper iuriſdictione ſi ſuperior vel electi arbitri componunt. ibid.178
Aliud tamen in arbitris declarantibus ſuper recuſatione,remiſſiuè. ibid.
Licet ab interlocutoria, qua quis admittitur ad ceſſationem bonorum in caſibus quibus non debet, & qualis iſti ſint, remiſſiuè. 225.1.179
Ab interlocutoria reuocatoria alterius. ibid.180
A decreto expeditionis executorialium ſententiæ tranſlatæ in rem iudicatam. breuiter ibi contradictio diſcutitur. ibid.181
A ſententia mulctæ, vel eius exceſſu, remiſſiuè. ibid.2.182
Ab interlocutoria annotationis bonorum. 227. 2.187
Non licet à præcepto de agendo contra nominatum. 228.1.189
Licet ab exactione totius debiti virtute præcepti inhibitorij facta. ibid.191
An liceat à cumulatione litium, & proceſſuum. ibid.192.
An à ſententia permittente appellationem in caſu prohibito,remiſſiuè. ibid.193
An à reiectione,vel admiſſione appellationis,remiſſiuè. ibid.& 194
Licet ab actu in quo non profertur ſententia, & ex eo pars grauatur. ibid.195
A grauamine illato in non faciendo. ibid.197
An liceat à reuocatione interlocutoriæ, ſeu grauaminis,diſputatur. 229.1.201
Licet ab interlocutoria ſiue negatiua, ſiue affirmatiua, concurrentibus qualitatibus Concilij Trid. 230.1.212.& 213
A reuocatoria interlocutoria grauaminis, quando ex tali reuocatoria oritur grauamen præiudiciale,non in ipſo grauamine.ibid.215.& 216
A ſententia negatiua ſuper recuſatione, ſecus ab affirmatiua. ibid.
A repoſitione ſeu reuocatoria iudicis non valentis reuocare. 230.2.218 & cur.ibid.219
Ab attentatis. 233.2.245
Non licet non grauato. 238.1.9
Mittens appellare à ſententia intra decendium, non poteſt appellare à citatione ad videndum ſe declarari,& de nutitiari. 248.1.12
Appellare licet à repoſitione grauaminis denegata iniuſtè. ibid.2.20.& 21
A carceratione ex eadem cauſa, & ab eodem iudice non niſi ſemel licet. 281.2.230.& 231
Non licet à relaxatione excommunicationis. 283.1.242
Licet ab articulo præiudiciali cauſæ principali. ibid.244
A iudice procedente ordinariè, cùm debeat procedere ſummariè, tanquam à proceſſu inordinato. 312.1.71
Item à iudice procedente ſummariè, aut executiuè, vbi ordinariè procedere debuit. ibid.2.72 limita.73
Non licet à iudice non faciente quod eius poteſtati relinquitur. ibid.74
Licet condemnato exhibere, & in defectum iuretur in litem. 335.1.148.& 149
Licet ſi poſſeſſorium recuperandæ dumtaxat ſit intentatum, & iudex pronuntiat ſuper l.ſiquis in tantum.C.vnde vi. 336.1.157
Non licet à denegante audientiam, vbi appoſitum eſt perpetuum ſilentium. 345.2.57
A pœna legis. 346.2.66
Non prohibetur dominis contumace Procuratore. 348.2.78
Licet parti præſenti à denegato primo decreto. 349.1.82
An liceat vbi partes conſentiunt adhiberi conſilium ſapientis. 354.2.128
Licet à pronuntiatione negatiua, cauſam non eſſe committendam conſilio ſapientis: ſecus è conuerſo, quando nuntiat cauſam illi eſſe committendam. 355.1.133
Non licet ab interlocutoria. 372.1.4
Licet ab inhibitione expedita abſque cauſæ cognitione. 373.1.14
A iudice conquieſcere debente, & procedente ad vlteriora. 382.2.75
A iudice procedente poſt oppoſitam declinatoriam. ibid.76
Non licet à ſententia reliquatorum.h.e.*de alcance.* 390.1.29
Non poteſt tutor, ſeu eius hæres à ſententia reddendæ rationis tutelæ. ibid.31
Non licet à grauamine momentaneo. 395.2.21
Licet à proceſſu inordinato, & eius intricatione. 429.1.137
A prouiſione ex ſententia, qua declaratur ius patronatus. 430.2.158.
Appellare ne ſuſpenſiuè poterit præſentatus vnus ſolus ad parochiales iuris patronatus laicorum, ſi ſit ab excommunicatoribs reprobatus. 438.1.206.& ſeq.
Non poteſt iuxta Trid. vocatus ad examen pro ſimplici beneficio. ibid.2.210
etiam in curatis. ibid.211
Non reprobatus ab examinatoribus ad beneficiũ ſimplex quoad vtrumque effectum. ibid.212
Appellare licet à denegata dilatione legitimè impedito, quominus queat adire locum examinis. 444.2.260

Dummodo

Dummodo impeditus intra terminum edictorum se opposuerit. 445.1.261
& dummodo de impedimento legitimo doceatur coram ordinario. ibid.262
Non licet à decreto insinuationis donatonis. 451.2.15.&16
Ab eo quod fit in executionem decretorum canonicorum. 464.1.44
Licet ab interlocutoria sequestri attentati. 471.1.10
Non licet à sequestro imponendo vigore Clem.1. de sequest.poss. 472.1.17
Licet à sequestri reuocatione legitimè facti. 477.1.59
Secus vbi factum sit nulliter. ibid.60
A iudice vbi tenetur procedere iudicialiter, si simul,extraiudicialiter tantùm. 493.1.39
Non licet à reseruatione exceptionis requirentis altiorem indaginem in iudiciis summariis. 494.1.46.& 47
Licet à reseruatione exceptionis contra testem oblatâ incontinenti. 495.1.57
Non licet à reseruatione exceptionum altiorem indaginem requirentium. 496.1.64
Appellari potest à superiore grauante in reuocatione executioni factæ ab executore, siue super illa sit aditus Senatus, siue non, & pro violentia hac noua recurri ad tribunal, sub cuius districtu hic superior degerit. 100.1.193
Non potest à permissione data à iudice requisito per litteras alterius, vt in sua iurisdictione aliquid exequatur. 152.2.6.&7
Non potest à decreto regij Senatus vim fieri declarantis, vel negantis, nec alius datur recursus. 153.1.12
Non potest ab executione decreti Senatus regij, & eius executore, qui est iudex Ecclesiasticus. ibid.13
Non potest ab actu à quo executio emanat, sicut nec ab executione. ibid.2.14
Potest à grauamine comminato. 241.2.46
Potest petendo reuocationem grauaminis, & à denegata appellatione, etiam vltra 10. dies à tempore grauaminis. 244.1.71
Si non potest à prima sententia, nec à secunda idem continente potest. 248.1.15
Nequit, ne fiat quod fieri de iure debet. 388.2.17
Nequit à dispositione iuris. ibid.18
Non potest à præcepto rationis reddendæ contra administratorem rerum profanarum. 390.1.30
An possit à sententia qua elector suspenditur à voce actiua & passiua. 440.1.223.& 224
Appellat legitimè opponens exceptionem litis pendentiæ,seu præuentionis,iurisdictionis, vel similium, si non admittatur. 208.2.30
Recusans iuramentum calumniæ à sententia diffiuitiua. 351.1.96
Appellatio quatenus est defensio, à iure naturali prouenit. 25.1.81
Non denegatur excommunicato,& cur. ibid.
Est præsidium innocentiæ, inuenta ad subueniendum oppressis, & corrigendi iniquitatem iudicis. ibid.82
Est necessaria ad fundandum recursum per viam violentiæ. 87.1.64
Extraiudicialis habet vim conuentionis. 97.2.166
Datur ab actibus extraiudicialibus, & à iudice procedente extraiudicialiter. 104.2.236
Sui natura supponit iudicium: si tamen interponatur à iudice extraiudicialiter procedente,dicitur extraiudicialis, & à iudiciali distincta. 107.1.261
Est de ordinariis iudicij, ideo stylus & ius illius, à quo proponitur, est attendendus. 121.2.8
Vbi proponitur, ordo & stylus tribunalis attenditur,in possibilitate appellandi. ibid.10
Quod multo magis procedit in appellatione ab interlocutoria ante diffinitiuam. ibid.11
Non admittitur à repositione attentatorum quoad suspensiuum, remissiuè. 154.1.20
Ab interlocutoria quando non est legitima, quid agendum sit. 163.1.59
Sequitur executionem & acta. 164.1.71
Censetur renuntiata per comparitionem appellantis coram iudice à quo. ibid.2.76
Etiamsi iudex nihil prouideat. ibid.77 declara vt 80.& 81
Non censetur renuntiata per comparitionem appellantis coram iudice à quo, grauamen reponi petentis,& cur. 165.1.80.& 85
Est legitima ab Episcopo visitante exemptum. 173.1.35
Legitima suspendit effectum sententiæ, & iurisdictionem etiam in sententia secum habente executionem. ibid.2.39
Vbi extraiudicialiter apponitur, suspensiuo caret effectu. 181.2.19
A merè interlocutoria prohibita est. 205.2.2
A citatione reali non datur saltem quoad effectum suspensiuum. 206.2.12
Alia à captura, alia à præcepto de capiendo, seu incarcerando ad effectum suspendendi ipsius executionem. ibid.13
Si reum relaxaret à captura, frustratorium esset ædificare carceres. 207.1.15
Datur à malè formata inquisitione, videlicet in casu quo non debuit formari: secus si ex capite ignorantiæ malè formata dicatur, à qua non appellatur. ibid.18.
Admittitur in articulo præiudiciali,quando contingit siue in litis processu, siue in executione. 210.2.48
An licita sit ab exceptionibus oppositis, remissiuè. 212.2.67
Dicitur iustificata à denegatione induciarum deliberatoriarum. 213.1.71
A denegatione copiæ actorum communium. ibid.72
A processu ad vlteriora per iudicem recusatum, licèt causæ recusationis probatæ non sint. ibid.73
A reiectione exceptionis oppositæ, & incontinenti eius probatione oblatâ. ibid.74.& 75
Interponitur non solùm à reiectione exceptionis, verùm etiam non admissa eius probatione. ibid.2.76
Dicitur iustificata à reiectione exceptionis peremptoriæ, cuius probatio incontinenti oblata fuit. ibid.77
A reiectione exceptionis, cuius probatio oblata fuit, suspendit, deuoluit, & attentata inducit. ibid.78
Non erit legitima in casibus quibus in arbitrio iudicis est, exceptionem oppositam reseruare, licèt eius probatio offeratur incontinenti. 214.1.80
Interposita à grauamine illato iuris præsumptione, puta à sequestro (etiam non expressa causa)legitima est, & iustificata. ibid.84

Index Rerum,

Interposita causa probabili, & verosimili, legitima est. ibid.2.85
Legitima est à reiectione exceptionis recusationis, & à processu ad vlteriora, recusatione opposita, facto. ibid.86
Est legitima à sententia arbitrorum iuris negatiua, scil. recusationem non esse admittendam, aut causam non esse legitimam. 215.1.91
Licita est ab articulo præiudiciali causæ principali. ibid.92
A decreto negatiuo torturæ an sit licita, & non deferre, vim fieri declaratur. 216.1.104.106. & 108
Omni iure licita est à quibuscunque interlocutoriis respicientibus merita causæ, & negotium principale. ibid.2.109
Interposita à torturæ decreto tempore executionis an suspendat. ibid.110.& 111
A comminatione torturæ licita est. ibid.& 112
Legitima est & de iure à sententia interlocutoria,quæ suum trahit paratam executionem. 217.1.113
Item à sententia excommunicationis prolatæ per decretum interlocutorium. ibid.114
A sententia qua pronuntiatur super compromittendo, vel non, ex forma statuti. ibid.
Ab interlocutoria continente grauamen reparabile, sed nunquam cum difficultate aut præiudicio partis. ibid.2.115
Idem si per appellationem à diffinitiua non reparetur in totum, nec perfectè. ibid.116
Est legitima ab interlocutoria tangente negotium principale, vel ipsius substantiam. ibid.117
A sententia terminum breuem, seu minus longum assignante. 218.1.119
Prohibita à diffinitiua non censetur prohibita ab interlocutoria reiiciente testes, vel admittente. 221.1.152
Ab interlocutoria eximit appellantem à iurisdictione iudicis à quo. 231.1.223
A lege reprobata non iuuat appellantem, nec manus ligat iudicis à quo. ibid.2.225
& à processu eius non appellatur. ibid.
Ab interlocutoria mera non suspendit iurisdictionem iudicis à quo; secus si non sit merè interlocutoria, sed qualificata qualitatibus Concilij. ibid.226
& habet vtrumque effectum. ibid.227.& 234
Ab interlocutoria continente damnum irreparabile per diffinitiuam suspendit iurisdictionem, & causat attentatum. 232.1.230
Idem si contineat damnum irreparabile, sed cum difficultate. ibid.231.& 232
Conditionaliter emissa, & à nondum illato grauamine non tenet. 237.1.3.& 238.2.12.& 17
Cum conditione, si contrarium feceris,non deuoluit causam ad superiorem. 239.1.18
Non impedit quominus iudex queat procedere ad vlteriora. ibid.19
Conditionalis, accedente grauamine, an deuoluat causam, & currat appellanti tempus ad prosequendum. ibid.2.24
Non deuoluit nec causat attentatum, nec postmodum conualescit. ibid.26.& 27
Non sufficit, si post eam iudex post sententiam negauerit, quod in appellatione petebatur, sed noua est necessaria. ibid.28
Conditionalis, si me grauaueris, &c. non conualescit, etiamsi dicat, *Appello ex nunc, prout ex tunc.* 241.1.38
In extraiudicialibus non impedit translatiuam fictionem adueniente grauamine. 241.1.39
Ab actibus extraiudicialibus sustinetur. ibid.40
In extraiudicialibus non deuoluit causam antequam subsequatur grauamen, etiam cum clausula, *ex nunc prout ex tunc.* ibid.41
Appellatio, Peto reuocationem grauaminis,& non nisi reuocet, appello, tenet, si super legitimo grauamine interponàtur. ibid.2.44
Quæ caret iuris solemnitatibus non dicitur appellatio, & omnibus iuris effectibus euacuatur. 242.2.52
Nulla sicut caret effectu,ita & nomine. 243.1.55
Siue ab interlocutoria, siue à diffinitiua fieri in scriptis debet. 244.2.75
Extraiudicialis debet fieri in scriptis. 245.1.76
Non dicitur in scriptis, si ad intimationem sententiæ respondeat condemnatus quòd appellat, & quòd tabellio illud in scripta redigat. ibid.77
Ad intimationem sententiæ non præsentata in scriptis, non causat præsentatum, nec impedit executionem. ibid.78
Viua voce coram iudice, nisi incontinenti adhuc sedente pro tribunali non prodest. ibid. 2.84
Illegitimè & nulliter interiecta quando dicatur, remissiuè. 246.1.86
Si est omissa à iudice mandante deferri parti iuramentum,an appellari possit ab ipsa delatione. 247.1.2.10.11.& 17
Ab iniusta incarceratione quandocunque, etiam post decendium admittitur. 281.1.228
A mandato de capiendo non suspendit capturam faciendam. 284.2.255
A carceratione iam facta, illam non reddit attentatam, nec ea pend[illegible]e reus relaxatur. 285.1.159
Ab excommunicatione non suspendit eius effectum, & cur. 288.2.3.6.& 7
Suspensiua à præcepto sub pœna excommunicationis est licita. 289.2.18
Licita est à comminata excommunicatione. ibid.19
Item à comminatione iudicis executiua illati grauaminis. ibid.20.& à censuris multis. 291.1.23
Licita à monitoriis datis vbi danda non sint, & cur. ibid.24
A repositione petita & negata, & censuris nullis. ibid.25
A litteris monitorialibus denegatis ad effectum reuelationis. ibid.2.29
A declaratoria excommunicationis suspendit, nec appellans interim vitandus est à declaratoria aliquem incidisse in excommunicationem. 292.1.33
A declaratoria, & ab ipsa excommunicatione in quo differant. ibid.34
A declaratoria incursûs censurarum impedit denuntiationem, & causat attentatum, & vim fieri decernendum. ibid.35.& 36
Non suspendit à declaratoria super facto notorio, aut in executionem obligationis Cameralis, aut rei iudicatæ. ibid.38
Non impedit denuntiationem, publicationem & delationem appellatio à declaratoria incursûs censurarum in executionem obligationis Cameralis. ibid.39
Admittitur à suspensione & interdicto, sicut & ab ex

ab excommunicatione. 293.2.49
Non ſuſpenditur vbi periculum in mora eſt. 296.2.72
Licita eſt à iudice beneficium iuris communis denegante. 302.1.122
Ab interdicto, vel ſuſpenſione,quà temporalia,eius effectum ſuſpendit. ibid.123
Prohibita à diffinitiua, ſiue quoad vnum tantùm, ſiue quoad vtrumque effectum ſimul. 304.2.1
An prohibita intelligatur ab interlocutoria. ibid.
Prohibita à ſententia, intelligitur à diffinitiua,non ab interlocutoria. 305.1.5
Prohibita hæretico, de diffinitiua dumtaxat intelligitur,non de interlocutoria. ibid.2.8
A diffinitiua licèt ſit prohibita, admittitur tamen à proceſſu inordinato. 306.1.13
Vbi prohibita eſt à diffinitiua, pariter cenſeri prohibitum ab interlocutoria, & emergenti,defenditur. ibid.14
Prohibita à cauſa principali, prohibetur etiam ab acceſſoriis. 307.1.26
Vbi eſt prohibita ex natura cauſæ, intelligitur prohibita ab incidentibus. ibid.27
Si eſt prohibita à laudo,prohibetur etiam à compulſione præambula. ibid.2.30
Vbi eſt prohibita à principali, an ita intelligatur ab interlocutoria. ibid.31.& ſeqq.
Vbi admittitur quoad deuolutiuum,non poteſt dici quòd interlocutoria non poſſit reparari per appellationem à diffinitiua. 308.2.29
A competentia,vel incompetentia admittitur etiam vbi ſit prohibita à diffinitiua, quo tamen ad ſuſpenſiuum. 310.1.53
A competentia, ſeu incompetentia non cenſetur prohibita, quamuis prohibeatur ab interlocutoria. ibid.54
Prohibita per ſtatutum, non intelligitur prohibita à ſententia ſuper incompetentia. ibid.2.56
Permittitur ab inordinato proceſſu, etiamſi in cauſa principali non admittatur quoad diffinitiuam. 311.2.68.& 69
Admittitur ad teſtium inhabilium admiſſionem,vel poſt terminum probatorium, etiam vbi à diffinitiua prohibetur quoad ſuſpenſiuum. 313.1.76
Prohibita à diffinitiua quoad vtrumque effectum, cenſetur permiſſa à qualibet interlocutoria incidenti. ibid.2.80
Deuolutiua vbi datur à diffinitiua, non poteſt dici, grauamen interlocutoriæ non poſſe reparari per appellationem à diffinitiua. 314.1.83
Vbi ſimpliciter à iure reperitur prohibita, intelligitur quoad vtrumque effectum. ibid.85
Vbi prohibetur in delictis, non intelligitur prohibita ab incidentibus. ibid.87
An ſit prohibita à poſſeſſoriis quoad vnum vel vtrumque effectum, duæ ſunt contrariæ opiniones. 315.2.95.& 96
Multoties permittitur à tota ſententia ratione mixturæ. 321.1.27.28.& 43
A ſententia reſpectu poſſeſſionis ex l.fin.C.de edict. diui Hadr. toll. non admittitur: reſpectu autem fructuum & intereſſe ſic. 324.& 56.& 57
Prohibita ſuper principali, intelligitur etiam prohibita ſuper neceſſario contento in eadem ſententia. 330.1.103
In poſſeſſorio à condemnatione fructuum, aut intereſſe non ſuſpendit poſſeſſorium, ſed tantùm fructuum condemnationem. 331.2.121
Permittitur quando cum iudice à quo non poteſt appellari, ſimul iudicat alter à quo appellari poteſt. 332.1.123
Admittitur à iudice denegante audientiam in agendo à iure denegatam. 342.1.28
Non veriſimilis, & habens contra ſe ius commune, non cauſat attentata. ibid.2.29
Denegatur à ſententia noui operis demolitionis. 343.1.38
A ſententia demolitionis ædificij confecti poſt nuntiatiationem dumtaxat eſt prohibita, non tamen generaliter in omni materia noui operis nuntiationis. 344.1.48
In odium ipſius qui iudicem contempſit. ibid.49
Appellatio ſuſpenſiua an admittatur à reuocatoria ſententia attentatorum. 345.1.56
Non admittitur à iudice repellente allegantem turpitudinem ſuam. 346.1.62
Eius cuius non intereſt, non admittitur. 350.2.92
Non ſolùm verbis expreſſis, ſed etiam tacitis tolli ſolet. 352.2.105
Eſt ſpecies defenſionis. 353.1.111
Proponenda eſt coram eo iudice, à quo appellatur. 379.1.54
Dicitur legitima ab inhibitione non canonica. 382.1.73
A ſententia cauſæ piæ an ſit admittenda. 387.2.8.& 25
Eſt friuola à ſententia reddendæ rationis, & cur. 388.2.19
Denegatur à ſententia rationis reddendæ adminiſtratoribus propter odium, quo habentur de iure ob non redditam rationem debito tempore. 389.1.24
& in fauorem reddendæ adminiſtrationis conſideratum à iure. ibid.
Prohibita in fauorem alicuius, ipſi intelligitur permiſſa, ſi aduerſam ſententiam obtineat. 399.1.42
Extraiudicialis quæ. 409.1.20
A collatione, electione, præſentatione, inſtitutione, confirmatione quorumlibet beneficiorum, etiam ſimplicium extraiudicialiter factâ non ſuſpendit poſſeſſionis traditionem, nec violentia adeſt in denegata delatione. 435.1.187
Sicut non admittitur ab extraiudiciali prouiſione cuiuſuis beneficij, ita nec ab articulis in ea incidentibus, & aliis grauaminibus ab ea dependentibus. ibid.188
Ab articulo incidente in prouiſione ſimplicis beneficij vt admittatur, inquirit Rota, an lis fuiſſet introducta. ibid.2.190.& 215
A parochialis prouiſione etiam iudiciali ſicut prohibetur quoad ſuſpenſiuum, ita non admittitur ab articulis incidentibus. 436.1.194
Ab examinatorum relatione, & mala Epiſcopi electione in parochialibus an & quomodo admittatur, vel prohibeatur. ibid.2.196
A reprobatione examinatorum licita eſt quoad effectum deuolutiuum, non quoad ſuſpenſiuum. 437.1.199
Per vnicum præſentatum ad parochialem laicorum reprobatum in examine cauſat attentatum. 438.2.208
Non admittitur ab eo, quod facit maior pars Capituli. 440.2.227
etiamſi iuſtificationis probatio offeratur incontinenti, & cur. 440.2.228
Datur à termini negatione. 444.2.259
Ab actibus extraiudicialibus an illos reddat iudiciales, ita vt per eam res efficiatur litigioſa. 447.2.284

Index Rerum,

Extraiudicialis habet vim citationis, & eius virtute appellatus comparere tenetur absque alia citatione. 448.1.292
Quando causet litis pendentiam, remissiuè.ibid. 2. 293
Non est propriè appellatio, sed prouocatio.ibid. 294
Est veluti præuia ad incipiendam litem, & ideo habet vim citationis. ibid.295
A parte interponitur ad iudicem ipsius partis, à iudice verò extraiudicialiter procedente ad superiorem ipsius iudicis. ibid.296
Interponi potest à futuro grauamine. ibid.297
Non permittitur à facto merè voluntario. 453. 2. 29
Non datur ab ipso præcepto residentiæ. 458. 2. 5. & 6
Si negetur à causa principali,pariter negata censetur à præambula compulsione. 459.1.7
Non datur à sequestratione, quando Rex apponi iubet præceptiuè, non permissiuè. 472. 1. 15
Non suspendit vbi periculum est in mora. 473. 2. 27
Remouetur etiam per verba æquipollentia. 478. 2. 77
Limitata ab vno articulo separato, non deuoluit totam causam. 483.2.11
Non admittitur ab inhibitionis moderamine, per quam remittitur causa alteri iudici. 485. 2. 27
Ab inordinato processu legitima est. 491.2.30
Amplia. 31. Vide verb. *Delatio,* & *Vi oppressus.*
Appellationis formalitas & solemnitas à iure positiuo inducta. 25.1.81
Appellationis conditionalis virtute aditus Senatus, vel decernit, vim non fieri, vel propriùs *per agora no haze fuerça.* 239.1.20
Eius virtute subsequuto grauamine non recurritur ad Senatum, & quomodo tunc decernatur. 241.2.42
Appellationis natura quæ. 285.2.261
Eius prohibitione & permissione in sententia simul concurrentibus quid censendum sit.321. 1. 26. & 321. 1. 28
Eius permissio est qualitas naturalis cuiusque causæ. 321.2.33
Eius prohibitio ex natura causæ,vt in alimentis, &c.est priuilegium: quando verò ex odio, vt in contumace,confesso,&c.est pœna. 387.2.9
In parochialibus est priuilegium. 433.2.176
Appellationi deferre, vel non deferre est quid facti absque adminiculo iurisdictionis. 51.1.211
Ei in dubio deferendum est. 123.2.31
Non dicitur renunciatum per comparitionem appellantis, si comparitio non fuerit admissa. 165.2.83
Quando illi censeatur renuntiatum per comparitionem appellantis, vide plures casus remissiuè. ibid.84
Interpositæ à denegatione copiæ actorum,si non deferat iudex, vim facere declaratur. 211. 2. 60
Conditionali si subsequatur grauamen, an sit deferendum, vel alia noua necessaria. 239.1. 21. 22. 25. & 29
Non defertur in casibus aliàs permissis, si interponatur nulliter, & quomodo Senatus decernat. 242.2.51
A relaxatione carceris si iudex non defert, vim facere decernitur. 284.1.251. limita 252
Deferendum est à carceratione facta per delegatum. 256.1.19
A carceratione iniusta, declaratio Cardinalium decernit, reo interim manente in carcere iudicis inferioris. 285.1.258
A tota sententia an sit deferendum, quæ partim prohibet, partim appellare permittit. 319.1.1
A sententia respectu possessionis momentaneæ minimè defertur, licèt respectu fructuum sic. 325. 2. 62
Quod extenditur etiam respectu fructuum futurorum. ibid.63
A sententia diuersam qualitatem habenti circa idem, non esse deferendum à neutra parte sententiæ,regula constituitur. 328.1.86
Habenti diuersam qualitatem circa diuersa capitula, partim deferendum,partim non. ibid.87
Si non deferatur ab inhibitione,an vis fiat. 372.1.2
Non deferens ab inhibitione canonicè expedita, siue ab eius reuocatione,vim non facit. 373.2.15
Non esse deferendum à iudice dante se pro inhibito virtute inhibitionis legitimæ. 378.2.50
Defertur, vel tertium genus datur à iudice dante se pro inhibito, vigore inhibitionis nullæ, & canonicæ. 379.1.51
Emissa à conseruatore inhibente ordinario, an non deferens vim faciat. 381.1.65
Deferendum ab inhibitione expedita per conseruatorem, sed nulliter. ibid.2.66
Emissæ à duobus iudicibus se inuicem inhibentibus, quis non deferens vim faciat. 384.1.88
Non deferendum à sententia reddendæ rationis contra administratorem rei piæ, vel loci pij. 386.2.5
Non deferens à sententia reddendæ rationis contra administratorem rei profanæ, an vim faciat. 387. 1. 6
Illi non esse deferendum,defenditur. 388.1.12
Non defertur à sententia lata in obseruantia iuris ita disponentis. 388.1.16
A reuocatoria sententia si non deferat iudex Ecclesiasticus, non vim facit. 399.1.40
Deferendum est,si iudex procedat extraiudicialiter, cùm debeat procedere iudicialiter, vel si ab ipso procedatur vtrâque via. 426.2.136
An deferendum sit à iudice procedente iudicialiter & extraiudicialiter simul. 427.1.139.140.& 141
An à prouisione beneficij. 429.2.153
An à prouisione beneficij factâ extraiudicialiter. 429.2.155
Iudicialiter factâ deferendum est, suâ primæuâ naturâ alteratâ. 430.1.156
Deferendum à prouisione omnium beneficiorum, eorum collatione, electione, confirmatione, institutione,quoad vtrumque effectum,si actum sit iudicialiter. 431.2.161
Deferendum à prouisione capellaniæ iudicialiter facta, & vim fieri passim decernunt Senatus Regij. ibid.162
A prouisione quorumlibet beneficiorum simplicium iudicialiter factâ non deferens, vim facit. 435.2.191
Vim non facit appellationi non deferens à parochialium prouisione siue iudicialiter, siue extraiudicialiter factâ. 436.1.193
Ab electione ad parochialem an deferendum sit discordantibus examinatoribus. 437. 2. 202. & 203
A termino tacitè vel expressè denegato, petito ad

ad accedendum ad examen per procuratorem filij patrimonialis abſentis, cuius nomine ſe oppoſuit, an deferendum ſit, & quando. 439. 1.214
Ab eo qui re integra parochiali ſe oppoſuit, termino edicti tranſacto, non deferens an vim faciat, & an tertium decretorum genus detur. 446.2.274
A decretis ſuper alienatione, &c. non eſt deferendum vt ſuſpendat. 451.2.14
A confirmatione donationis aut conceſſionis iuris patronatus non deferens ordinarius, an vim faciat. 455.1.39
Ab ordinario negante licentiam an deferendum ſit. 461.2.27
A præcepto ordinis requiſiti ſuſcipiendi an deferendum ſit. 462.2.34
A præcepto de ſuſcipiendis ordinibus neceſſariis haut deferendum eſt. 463.1.38.& 41
An deferendum appellationi à ſententia diffinitiua, qua quis priuatur beneficio ob non ſuſceptos ordines neceſſarios. ibid.2.43
A viſitatione & morum correctione an deferendum ſit. 465.1.50
Deferendum eſt à denegata ſequeſtri attentati reuocatione. 471.1.9
Non deferens à depoſito facto per iudicem an vim faciat. 476.2.52
An deferendum appellationi à ſequeſtri aut depoſiti denegata reuocatione. 477.1.57
Diſtingue. 58
An à ſequeſtrario compulſo ad redditionem depoſiti. 478.1.70
Deferendum à tarditate & negligentia iudicis in adminiſtranda iuſtitia. 486.1.31
An & quando deferendum à reſeruatione articuli requirentis anteriorem cognitionem. 489. 2.7
Appellationem non eſſe permiſſam qui aſſerit, id probare debet. 321.2.34
An ſufficiat illam præſentare in officio Notarij, poſtea legendam iudici. 379.2.55
per Appellationem ab actu extraiudiciali præſentatam etiam coram ſuperiori, non dicitur beneficium litigioſum, nec litem pendere. 412.2.47
Appellationem extraiudicialem ſufficit proponere ex cauſa veriſimili. 448.2.298
Appellatione prohibitâ, recurſus non cenſetur prohibitus. 25.2.84
Eâ conditionaliter propoſitâ, niſi concedas, &c. non expectata iudicis interlocutoriâ, ad Senatum confugiens regium, quod decretum reportabit, & quomodo conſulendus ſit. 88. 1.73
Licèt requiratur expreſſio nominis iudicis ad quem; tamen ſufficit nomen dignitatis exprimere. 145.1.61
Appellatione interpoſitâ ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente, vel damnum irreparabile continente, vel præiudiciali cauſæ principali, proceſſus trahitur ad Senatum. 206.1.8
in Appellatione cauſa ſemper exprimenda, aliàs eſt nulla. 238.2.14.& 15
Appellatione deficiente non eſt dabilis recurſus ad Senatum, etiam in iis caſibus, quibus aliàs de iure licita foret. 241.2.43
ab Appellatione excluſo in actibus extraiudicialibus ob lapſum 10. dierum datur remedium querelæ. 244.2.73
Appellatione prohibitâ quoad ſuſpenſiuum tantùm in cauſa principali, cenſetur prohibita ab interlocutoria ſuper incidenti aut emergenti articulo. 306.2.43
Prohibitâ in cauſa principali, prohibetur ab interlocutoria, etiamſi aliàs ab ea licuiſſet appellare. 309.2.52
Prohibitâ à diffinitiua vt cauſa principali quoad ſuſpenſiuum, appellationi à qualibet interlocutoria regulariter deferendum non eſt. 315. 1.93
Prohibitâ à cauſa principali quoad vtrumque effectum, admittenda eſt à quolibet grauamine incidenti. ibid.2.94
Prohibitâ à cauſa principali, cenſetur prohibita ab incidentibus. 342.2.34
Illâ remotâ ſi committatur cauſa poſſeſſoria, intelligitur etiam remota in caſibus ſpecialibus, quibus licita erat appellatio. 434.1.183
Illâ pendente, parti & iudici non permittuntur, quæ ante appellationem geri non poterunt. 462.1.30
Illâ pendente, non priuatur quis re & fructibus. ibid.31.
Appellatur legitimè à declaratione iudicis declarantis ſe non eſſe iudicem, vel ſe inhibentis, & Senatus regius appellationi deferendum decernit, vel tertium genus decreti expedit, & ibi exemplum. 140.1.1
De iure canonico appellatur non ſolùm à diffinitiuæ vim habente ſententia, & damnum irreparabile continente, aut cauſæ principali præiudiciali, verùm etiam à merè interlocutoria. 205.2.3
Hodie attentatâ diſpoſitione Concilij Tridentini non appellatur à merè interlocutoriâ, ſed à diffinitiuæ vim habente, damnum irreparabile continente, vel præiudicium generante cauſæ principali. ibid.4
Idem in cauſis criminalibus. ibid.5
Procedit in interlocutoria lata tam à iudice ordinario, quàm à delegato, & tam in prima, quàm ſecunda inſtantia. ibid.6
Appellatur à iudice pronuntiante nullam de exceptionibus oppoſitis eſſe admittendam. 208. 1.27
Item à iudice reiiciente exceptionem peremptoriam, & cur. ibid.
A reſeruatione exceptionum oppoſitarum in finem litis. 209.1.36
A declaratione iudicis ſuper exceptione incompetentiæ, vel defectûs iuriſdictionis, & cur. ibid.38.& 39
Quod etiam procedit in cauſis ſcholarium. ibid. 2.40
Appellatur à reiectione exceptionis libelli inepti in quacunque cauſa. ibid.41
A ſententia, qua iudex reum abſoluit à conteſtatione libelli, cùm vim diffinitiuæ habeat. 210.1.43
A ſententia lata ſuper exceptione legitimationis perſonæ, ſiue affirmatiuè, ſiue negatiuè lata. ibid.46
Ab interlocutoria, qua iudex declarat fideiuſſores idoneos, vel minus idoneos, & appellatione non delata vim fieri declaratur. ibid. 2.51
Ab interlocutoria, qua iudex compellit ſiue principaliter, ſiue in conſequentiam debitorem ſoluere pecuniam debitam minori, ſine tutoris, aut curatoris authoritate. ibid.52

Index Rerum,

A pronuntiatione iudicis declarantis aliquem minorem, maiorem, ſeruum, habilem, vel inhabilem appellationi emiſſæ. & ſi iudex non defert, vim facit. ibid.53

A ſententia, qua iudex pronuntiat aliquem non minorem, vel ei non eſſe concedendam reſtitutionem; & appellationi non deferens vim facit. 211.1.54

Item quando pronuntiat, procuratorem eſſe, vel non eſſe legitimum. ibid.55

Licitè appellatur à ſententia, qua exceptiones oppoſitæ à tutore nominato ad ſe excuſandum reiiciuntur, eíque non deferens iudex vim facit. 212.1.63

Ab omni decreto, quo reiicitur beneficium à iure conceſſum. ibid.64

A proceſſu ad vlteriora facto per iudicem recuſatum. 214.2.90

Non appellatur à ſententia arbitrorum iuris affirmatiua, videlicet iudicem legitimè recuſatum. 215.1.96

Appellatur à ſententia minus longam concedente dilationem. 218.1.120

A conceſſione termini, ſi cauſatiuè pars grauatur. ibid.

A denegatione termini ad probandum, & tali appellationi non deferente iudice, vim fieri declaratur. ibid.122

A denegatione dilationis petitæ per procuratorem, nomine filij patrimonialis ſe opponentis beneficio patrimoniali vacato ad certiorandum cùm ſit in longinquis, vt veniat ad examen. 218. 2. 123.

A coarctatione terminorum à iure præſcriptorum. ibid.124

Ab abbreuiatione termini ſine cauſæ expreſſione. ibid.125

A decreto reuocatorio dilationis. 219.1.129

Ab iniuſta reiectione probationis, vel non admiſſione ad probandum. ibid.130

A iudice negante beneficium legis. 219.1.136

Ab interlocutoria, qua iudex partem excludit à probando. ibid.2.138

A nimis breui termino dato ad probandum. ibid. 139

A reiectione vel admiſſione articulorum pertinentium, vel impertinentium. 220.1.140

Quando eadem ratio militat in ſententia interlocutoria, quæ in eius reuocatione legitimè appellatur ab vtraque. 230.1.211

Non appellatur à cenſuris fulminatis per executorem executorialium, licèt aliâs appelletur ab excommunicatione. 248.1.13

Nec à captura facta in executionem rei iudicatæ, licèt aliâs licita ſit appellatio à captura. ibid.14

Appellatur ab interlocutoria, quando per appellationem à diffinitiua reparari nequit. 313.2.81

An appelletur ab alimentorum ſententia continente exceſſiuam taxationem. 332.1.124.& 125

Non appellatur à ſententia data ſuper poſſeſſorio, licèt actum fuerit ſimul de petitorio. 335.2.156

Appellatur à primo decreto, quando abſorbet ius partis, nec eſt reparabile per diffinitiuam. 349. 1. 81

Non appellatur à iuramento præſtando de calumnia. 351.1.95

Appellatur à grauamine prægnatorum intra duos menſes à die notitiæ grauaminis. 410.1.26

Ad quem appelletur ab Epiſcopo. 441.1.232

Ad quem à Rege. ibid.233

Appellatur regulariter à dilatione breui. 444. 2. 258

Non appellatur à reſeruatione, quando contra opponentem articulum iuris eſt præſumptio. 494.2.53

ſi Appellatum à duobus iudicibus adinuicem ſe inhibentibus degentibus in diuerſis ſenatuum diſtrictibus, quod tribunal ſit adeundum. 125.2.10

Senatus is eſt adeundus, vbi deget iudex à quo appellatur. 126.1.11

Quando eſt appellatum à facto vtriuſque iudicis inhibentis, & inuicem inhibentium, degentium in diuerſis diſtrictibus, quis Senatus adeundus. ibid.13

Appellatus comparens coram iudice à quo ad intimandum decretum conditionale, non renuntiat appellationi interpoſitæ, nec facit actum præiudicij. 165.2.86

Apoſtolorum negatio, ſeu non datio vim habet delationis. 161.1.38

Eorum datio eſt actus extraiudicialis. 447. 2. 286

Arbiter & arbitrator datus an poſſit procedere iudicialiter & extraiudicialiter ſimul, & variare. 421.1.100

Arbiter iudicialiter, arbitrator extraiudicialiter procedere debet. 422.1.107

Arbiter & arbitrator ſimul electus ex modo detegendi detegitur, qua vti velit poteſtate. ibid. 108.

Arbiter effectus vt poſſit procedere iudicialiter & extraiudicialiter ſimul vtraque poteſtate non vtitur. 425.1.129

Arbitri iuris pronuntiantes cauſam recuſationis non eſſe legitimam, ſi reuocant poſtea talem pronuntiationem, non licet appellare à tali reuocatione, ſecus è conuerſo. 230.2.217.& 218

Poſſunt reuocare ſententiam interlocutoriam. ibid.

Archiepiſcopus in diœceſi Epiſcopi illam honorare debet. 363.2.58

Argumentum de contractu ad diſtractum valet. 140. 1. 7. & 229. 2. 206

Valet de facto ad diſtractum. 230.1.210

De contractu ad diſtractum valet, quoties identitas rationis concurrit in vtroque, etſi res aliàs diuerſiſſimæ ſint. ibid.2.214

Valet de præparatoriis ad præparata. 358.2.4

Ab etymologia vocabuli valet. 425.2.131

Articulus, an appellationi ſit deferendum, vel non, reſpicit ordinatoria iudicij. 121.2.9

Articulus quid. 220.1.142

Incidens, regulatur iuxta naturam cauſæ principalis. 330.1.104

Liquidationis, veſtitur naturâ executiui iudicij, cui incidit. 331.1.114

Articuli veſtiuntur naturâ cauſæ principalis, quæ ſi eſt ſummaria, & illi etiam ſunt ſummarij, & inappellabiles. 107.1.260

Præiudiciales quales ſint. 489.2.4

Primo loco examinari debent. ibid.5

Articulorum copia danda eſt ei, contra quem teſtes producuntur, non tamen copia interrogatoriorum danda eſt producenti teſtes. 220. 1. 143.

Articulos circa & probationes impertinentes reiectos non cadit appellatio. 220.1.142

Attentans hanc patitur pœnam, vt non audiatur appellans. 397.1.33

Attentatæ poſſeſſionis reuocatio non recipit appellationem.

latione. 396.2.28
Attentatum à parte, & attentatum à iudice, à pari procedunt ad hoc vt iudex attentans reuocare possit. 141.2.18
A iudice, est qualitas quæ liti inhæret, ab eáque dependet, sine quo attentata non dantur. 149.2.107.
Attentatum & innouatio priuant appellantem ab appellatione, cui ex eo facto censetur renuntiare. 395.1.20
Etiamsi attentatum postmodum purgetur, ipsa durat renuntiatio appellationis. ibid.
Attentatum magis fauorabile est quàm spolium, & interdictum *Vnde vi*. ibid.2.22
ob Attentati suspensionem non admittitur appellatio ab articulo connexo. 393.2.14
Attentati sententia reuocatoria non recipit appellationem, etiam respectu expensarum, quarum fit condemnatio. 396.1.24
Attentati lite pendente sententia reuocatoria non recipit appellationem. ibid.2.30
ab Attentati reuocatione denegatur appellatio in odium & pœnam attentantis, & in fauorem attentatum passi. ibid.32
Attentati sententia reuocatoria an sit interlocutoria, vel vim habeat diffinitiuæ. 398.1.38
Attentati sententia lata in fauorem alicuius, ipsi intelligitur permissa, si aduersam sententiam obtineat. 399.1.41
Attentata quæ dicuntur. 164.1.71
Attentata appellatione pendente plurima sunt alia extra sententiæ executionem. 173.1.38
Quousque durent. 182.2.29
Regulariter non dantur sine lite. 184.2.46
Reuocantur ante omnia. 395.1.17
Attentata licèt regulariter ad iudicem ad quem, reuocare pertineat; tamen potest etiam iudex à quo, post appellationem reuocare attentata à seipso. 141.2.18
Illa reuocare post appellationem libera facultas datur iudici à quo, & cur. ibid.19
Illa non solùm iudex reuocat, cuius fuit læsa maiestas, sed etiam eius successor, & subrogatus. 147.2.83.
Amplia, siue subrogatus sit expressè ab homine, siue tacitè à iure. ibid.
Attentatorum repositio, seu reuocatio est actus fauorabilis, & priuilegiatus. 149.1.102
Eorum sententia reuocatoria an recipiat appellationem. 343.1.37
Eorum reuocatio respicit abbreuiationem litis. ibid.2.40
ab Attentatorum reuocatione appellatio est contra ius. 395.1.18
Attentatorum remedium si cadat super possessione attentata, sapit naturam veri possessorij. ibid. 2. 23
Eorum reuocatio plura continet priuilegia, pluréque pœnæ inductæ sunt in odium attentantis. 396.1.25
Celerem expeditionem desiderat, & litis abbreuiationem. ibid.26
An admittat appellationem. ibid.27
Non admittit generaliter. ibid.2.31
Attentatorum appellatione pendente, sententia reuocatoria non admittit appellationem. ibid.29
Eorum iudicium potest habere tres sententias conformes, primâ exequutâ. 398.1.39
Attentatis non purgatis per successorem in beneficio per resignationem attentantis, non est procedendum in causa. 147.2.85
de Attentatis gestis interim dum disceptatur, an appellatio sit admittenda, vel non, idem iudicatur ac de cæteris. 182.1.27
Audendi verbum in lege positum, dolum præsupponit. 55.2.234
Audientia cui à iure denegata, denegari simul appellationem, qui teneant. 339.1.1
& tunc causare attentata huiusmodi appellationem. ibid.2.2
Denegata quoad agendum duntaxat recipit appellationem. 340.1.2
Vbi denegatur in agendo, & excipiendo simul, denegata censetur appellatio. ibid. 8. 9. 10. & 11
Denegata quoad agendum tantùm, non censetur denegata appellatio. ibid.2.12
Nec quoad alios articulos. ibid.14
Denegatur excommunicato vt actori, & vt reo voluntario. 341.1.17
Si denegatur tam in agendo, quàm defendendo & excipiendo, intelligitur denegata appellatio, secus quando in agendo tantùm. ibid. 2. 20.
Vbi denegatur vniuersaliter, censetur etiam denegata appellatio. ibid.21
Vbi in agendo tantùm, non censetur denegata appellatio. 343.1.35
Denegatur nolenti respondere reconuentioni. 346.1.65
Quibus à iure deneganda, quatuor casus recensentur. 352.1.103
Audientiam denegans statutum creditori si non agat intra 10. annos, an valeat. 340.1.6
Aufugiens ad superiorem non dicitur carcerem, homagium, aut iuramentum frangere, & cur. 277. 1. 195
Authentica de sanctiss. Episc. §. œconomus. coll.9. declaratur. 389.1.23
Authorem authoris sui laudans, vt si cui teneatur de euictione, an audiatur in iudicio, & quando cogatur cedere actiones. 351.2.99
Authoritate propria quod licet, multo magis licet per iudicem, etiam incompetentem. 26.2.89
Auto ordinario, quo vtitur Senatus Gallecus in tollenda vi, non interrumpit præscriptionem cœptam. 448.1.291
Auxilium imploratum à iudice Ecclesiastico, si recusetur, appellatur, & adhibetur Senatus per viam violentiæ. 173.1.34
Auxilium negãtes vi oppressis quodammodo Christum videntur persequi. 31.1.106
Auxilio nouo indigent, quæ de nouo emergunt. 194.2.44

B

Belli subsidium appellatione non suspenditur. 298.2.94
Beneficiatus an possit abesse pendente appellatione à denegata licentia. 461.2.28
Beneficium curatum magnam dicitur habere præeminentiam. 364.1.62
Beneficij curati prouisio non recipit appellationem, & proceditur summariè. 311.2.66
Beneficio se opponens post terminum edictorum, ante tamen perfectum examen, an reiectus appellare possit respectiuè. 446.1.276
Beneficia si diu vacent, respublica læditur. 446. 1.276

Index Rerum,

Bulla Cœnæ Domini cap.13.14.15.& 16.declaratur. 55.1.232
Qui in eam Bullam, eiúſque cenſuras incurrant. ibid.2.233
Illius verba, *aut pratextu cuiuſuis conſuetudinis, ſeu priuilegij*, enodantur. 68.1.309
Etſi loqueretur in regia protectione, non cenſeretur ſublata conſuetudo immemorialis. ibid. 2.314
Quo anno inceperit. ibid.315
Per quos Pontifices fuerit ampliata & confirmata. ibid.
Reſpectu tollendæ violentiæ (caſu quo de ea loqueretur) non fuit recepta in omnibus Chriſtianæ religionis ditionibus. 69.1.321
Bulla Cœnæ Domini, & defenſio naturalis vicinæ ſunt,& confines. 83.1.15
Si maturè perpendatur, nullibi loquitur de parte recurrente pro tollenda violentia illata à iudice Eccleſiaſtico vt illum tueatur. 87.1.61
Declaratur circa expulſionẽ clericorum à regno. 109.1.282
Bulla Pij V.per quam erat diſpoſitum fratres Ordinis prædicatorum præcedere omnes mẽdicantes, reuocata eſt. 361.2.30.& 31
Bullæ Cœnæ Domini cenſuras incidi per exceſſum legitimæ defenſionis. 83.1.14

C

Cadauer ſepulturã celeriter deſiderat. 347.1.73
Non eſt ſequeſtrãdũ, etiamſi bona non adſint,quibus ſatisfiat creditoribus. ibid.74
Cadauer vſurarij poteſt ſequeſtrari per iudicem Eccleſiaſticum, donec hæres caueat de ſatisfaciendo. ibid.2.75
Calculus reuidetur per alium calculatorem, quando pars reclamat. 392.1.42
Canonici cathedralis præferuntur canonicis collegiatæ Eccleſiæ. 362.2.43
Canonici cathedralis dicuntur clerici primi gradus, collegiatæ verò, clerici ſecundi gradus. ibid.44
etiamſi ſint clerici capellæ regij. ibid.
Canonici ſecundi gradus præferuntur parochis. ibid.45
Canonici non ordinati non habent vocem in Capitulo. 463.1.37
Cathedrales præferuntur Abbatibus regularibus in proceſſionibus. 364.1.65
Capi non poſſunt qui vltra quàm facere poſſint,non tenentur. 264.1.94

Capitula enodata.

*Cap.*adminiſtratores.23.q.5. 31.2.109
c. dilecto. de ſent.excom.in 6. 27.2.92
c. regum officium.23.q.5. 29.1.97
c. princeps ſeculi.23.q.5. ibid.2.99
c. Chriſtiani.11.q.1. 32.1.110
c. filiis, vel nepotibus.16.q.7. ibid.111
c. quidam Monachi.16.q.1. ibid.112
c. ex parte.de priuil. 50.2.207.& 208
Ad cauſam violentiæ extraiudicialem ponderatur ab authore. ibid.
c. recepimus.de priuil.expenditur. ibid. 208
c.fin.de conſuet.non comprehendit tribunal,quo ante eius promulgationem conſuetudo vigebat. 69.2.323
d.c. regum officium. 23. q.5. ponderatur in illis verbis, *Regis proprium*, vt ſcil.aliis ſit alienum. 84.1.26
c. vt famæ. de ſent.excom. 109.2.285
c. cùm ceſſante. de appell. 157.2.5
c.quoties Epiſcopi.2.q.6. 172.21.31
c. ſuper quæſtionum.§.ſi verò. de offic.& poteſt. iud.deleg. 321.1.28.& 122.& ſeqq.
c.paſtoralis.§.verùm.de appell. 340.21.13
c.ſignificantibus.de noui operis nunt. 343.2.45. & 46.& 394.1.7.8.& 9
Ipſius verus ſenſus reſtituitur, reprobatur Innocentius. 344.2.50.& 51
c.ſolcitudinem.de appell. 347.1.70.& 71
c.Romana.de appell.in 6. 351.2.98
c.vt circa.& c.conſtitutio.de elect.in 6. 417.2.8
c.niſi eſſent.de præbendis. 425.1.130
c.cõſtitutis,2.de appell.declaratur,vt loquatur in prouiſione beneficij extraiudiciali. 432.1.165
Captura non recipit dilationem, & cur. 207.1.16
Ante informationem, & teſtium receptionem in ſcriptis,eſt iniuſta. 269.1.135.& ſeq.
Poſt appellationem à mandato de carcerando tendit in faciliorem cauſæ exceptionem. 288. 2.256
Capturam quæ precedere debeant.268.1.127.& 132
ad Capturam in delictis grauibus, & pœnam corporis afflictiuam habentibus, leuia indicia ſufficiunt. 269.2.137
ad Capturam non poteſt procedi in quolibet delicto,informatione non receptâ in ſcriptis,ſed extraiudiciali. ibid.138 limita.139.& 140
Captus pro delicto, cui appoſitum eſt exilium,an relaxandus ſit. 172.2.164
Pro delicto, cui apponitur pœna indignationis Principis, an ſit ſub fideiuſſoribus relaxandus. ibid. 168
Pro delicto exigente pœnam palinodiæ, non eſt relaxandus fideiuſſoribus. 173.1.169
Sub ſaluo conductu ita debet in priſtinum relaxari vt ampliùs capi non poſſit. 259.2.52
Captus in Eccleſia ita debet relaxari, vt iterum capi non poſſit. ibid.53
Eidem relaxatus reſtituitur. 265.2.113.& 114
Captus in Eccleſia an ſit detinendus in carcere, interim dum quæſtio decidatur ſuper reſtitutione ad illam. 266.2.118
Captus pro vno debito, quando poſſit arreſtari pro alio. 270.1.142
Pro delicto non infligente pœnã corporalem,relaxandus eſt ſub fideiuſſione oblata.271.1.153
Aliàs appellationi eſſe deferendum decernit Senatus aditus per viam violentiæ. ibid.2.154
Captus in flagranti,etiam vbi pœna eſt pecuniaria, non relaxatur ſub fideiuſſoribus. 274.1.177
Quid in reperto de nocte in armis. ibid.178
Captus non relaxatur ſub fideiuſſoribus quando cauſa in proximo eſt determinationis, ſi hucuſque fideiuſſores præſtare diſtulit. 275.2.186
Captus etiam pro delicto corporis pœnam afflictiuam merente relaxatur poſt concluſionem, ſi ex actis appareat de eius innocentia. ibid.187
Quando ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus commentarienſibus. 277.1.197.& 198
Captus pro delicto caſu commiſſo an ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus. ibid.2.200
Carcer quare inuentus. 254.2.2
Qualis eſſe debeat. 267.1.122
Carceris attributa. 254.1.1
Carceri ſe offerens an debeat relaxari ſub fideiuſſoribus. 276.1.189
Carceres ſubterranei,dicti *ſuetanos*,ob quæ & quando ſint prohibiti. 267.1.121

& Verborum.

Carcerare potest iudex incompetens ad effectum remittendi, etiamsi non sit periculum in mora. 255.2.12
Iudex item secularis carcerare potest clericum repertum in flagranti, vel in causa proxima ad delinquendum, & effectum suo iudici illum remittendi. ibid.13
Delegatus, quando timetur de fuga. 256.1.20
Non potest delegatus de iure ciuili, secus de iure canonico. 257.1.28.29.& 30
Carcerari non potest habens saluum conductum à Principe. 259.1.49
Non possunt qui in ius vocantur inuiti, & quales illi sint. 263.2.93
Non potest obligatus tantùm realiter, non autem personaliter. 270.1.143.& seqq.
Carceratio ex quot causis dicatur iniusta. 255.1.7
Iniusta est facta per iudicem incompetentem, aut alias carentem iurisdictione. ibid.8
Facta ab incompetenti ad effectum remittendi suo iudici, non tamen cognoscendi, an iusta dicatur. ibid.9.10.& 11
Iniusta dicitur facta per iudicem non habentem merum imperium. 256.1.21.& 22
Item facta à priuato. 257.2.34
& laici à iudice Ecclesiastico sine brachio seculari, etiam in causis, quibus de illo potest cognoscere. ibid.36.& 37
In laicos per Ecclesiam absque auxilio iniusta dicitur & nulla, & recursus ad Regem est legitimus. 258.1.39
& quibus remediis. ibid.40.& 41
Iniusta dicitur facta per iudicem habentem iurisdictionem super qualitate, de qua tamen non constat. ibid.2.42
Si fiat in carcere obscuro, & atrato, & quando ita dicatur. 266.2.120.& 121
Iniusta dicitur ratione ordinis non seruati. 267.2.125
Ratione rei & causæ. 271.1.152
Non est licita, vbi à iure admittitur appellatio. 280.2.227
Carceratio cùm quotidie grauet, carceratus semper dicitur intra decendium. 281.1.229
Carceratio non suspenditur per appellationem à reo interpositam. 282.2.240
Iusta à principio, iusta est etiam in causa appellationis ab ea. 283.1.245
Carcerationis grauamen damnum continet irreparabile ex sententia diffinitiua. 254.2.5
à Carceratione iusta appellationi non deferentem vim non facere Senatus decernit. 254.2.3
Ab iniusta appellationi deferendum decernit. ibid.4
à Carceratione iniusta licet appellare reo interim manente in carceribus iudicis à quo, donec superior aliud censeat. 254.2.5.& 6
à Carceratione ex eadem causa, & ab eodem iudice, appellare non nisi semel licet. 281.2.230,231
Carceratus quando possit detineri in vinculis. 267.1.123
Carceratus pro debito falso, an possit detineri pro vero. 268.1.129.& 130
Pro crimine falsi, etiam vbi est pœna pecuniaria, non relaxatur sub fideiussoribus, & quid de iure canonico. 274.1.176
Carceratus etiam pro delicto corporis pœnam afflictiuam merente, relaxatur, si sit grauiter infirmus, & commodè curari non possit in carcere. 279.1.213
Quando secus. ibid.214
Quid si infirmus non habet fideiussores, vel minus idoneos, & sit incarceratus pro delicto ciuili. ibid.215.& seqq.
Carceratus si succumbat in appellatione à carceratione iniusta ex vna causa, poterit postea appellare ex alia, ab eadem carceratione. 282.1.233.& 234
Carceratus pro causa sui natura inappellabili, vt pro executione rei iudicatæ, appellare non potest. ibid.236
Appellans, si virtute regij decreti relaxaretur, de nihilo seruiret deferre,& cur.286.1.264.266.& 267
Carceratum legitimè vbi fuit declaratum, carceratus appellare ab hac declaratione infra decem dies debet. 282.1.232
Casus omissus iuris dispositioni relinquitur. 148.2.96
Casus de facto refertur, quo executor sententiæ, qua dicebatur, capi bona, processit ad capturam personæ, & vim facere decreuit Senatus aditus per viam violentiæ. 270.2.149
Alius refertur de quodam subdito mortuo in alterius parochia, vt sit à proprio parocho extrahendus, si commodè fieri queat. 367.2.94
Casus omissus similis expresso ex identitate rationis pariter in dispositione comprehenditur. 390 2.33
Casus violentiæ de facto refertur. 429.1.151
Casus mixti fori, & quibus laicus iudex de Ecclesiasticis, vel Ecclesiasticus de laicis possit cognoscere, remissiuè. 9.1.4
Casus plurimi in iure, quibus clerici subiiciuntur iurisdictioni seculari absque excommunicatione, absque immunitatis violatione. 59.1.265
Casus nonnulli iuris rationibus sunt excepti, vt trahi non possint ad regia prætoria per viam violentiæ, quidam absolutè, & quidam deficiente demum qualitate. 128.1.4
Casus pœnales non recipiunt interpretationem extensiuam, seu similitudinariam. 144.1.51
Casus, in quibus post 10. dies potest appellari per limitationes & ampliationes, remissiuè. 244.2.74
Casus duo vbi æquiparati in iure, si dispositum in vno, censetur dispositum in altero, etiam in materia quantumcunque odiosa. 294.1.55
Casus quos nectit æquitatis & rationis identitas, non sunt separandi quoad iuris dispositionem. 307.1.22
Casibus quibus appellatio permittitur à visitatione, causa grauaminis exprimenda est. 468.1.70
Causa Ecclesiastica, vt vsura, iuramentum, &c. si tractatur coram iudice seculari, decidenda erit secundùm ius canonicum, non ciuile. 121.1.4
Causa sui natura exequibilis ad quemcumque delegatum transit cum sua qualitate. 134.2.51
Causa plus operatur in seipsa, quàm in causato. 173.2.41.& 176.1.59
Causa defensionis limitata limitatos producit effectus. 190.2.10
Vera vbi requiritur ad substantiam actus, eam habere pro subsistente. 191.2.20
Ciuilis non potest incipi à captura, nisi debitum sit ex re iudicata. 267.2.126
Causa omnis tangens famam, grauis dicitur. 273.1.172
Causa vbi est summaria, omnes eius articuli sunt summarij. 306.2.17.& 24
Causa & ratio prohibitiua appellationis, militat etiam

Index Rerum,

etiam in interlocutoria. 306.2.18
Causa dicitur criminalis, si pœna pecuniaria applicatur fisco. 321.1.25
Causa eadem interdum est diuersorum effectuum, diuersis rationibus. 327.2.83
Causa proprietatis absorbet, & supprimit causam possessionis. 328.2.89
Accessoria non debet mutare naturam principalis, sed è conuerso. 331.1.115
Semel effecta ordinaria, semper remanet ordinaria, & appellabilis. 422.2.111
Causa in pristina instantia in aliquibus casibus iure communi Metropolitanis & Nunciis est permissa. 482.1.1
Vbi in pristina instantia auocatur ab ordinario, casus violentiæ est legitimus. ibid.2.3
Quando in prima instantia tractatur per superiorem, violentiæ decreti tertium genus datur in Senatu. 483.1.5
Causa non deuoluta, vel malè appellata, statim redit ad primum iudicem. ibid.2.9
Causa principalis quando committi videtur æquè principali cum causa grauaminis, potest de ea cognoscere delegatus quomodolibet, secus si accessoriè. 484.2.16
Causa statim redit ad inferiorem, vbi superior declarat, non esse deuolutum, vel malè appellatum. 485.1.19
Causa in prima instantia etiam per sedem apostolicam ordinario committitur. 486.2.33
An possit agi per superiorem, si per iudicem, seu partium cauillationem, aut qualitatem causæ petit, quo minus terminetur intra terminum Concilij. ibid.35
Causæ cognitio non debet diuidi. 164.1.69
Quemadmodum adhibenda sit ad expediendam inhibitionem. 374.2.21
Causæ continentia non potest diuidi. 480.2.60
Causæ cognitio vbi requiritur, citatio necessaria est. 413.2.56
Causam vbi remisit superior inferiori, potest inferior interim validè procedere, non obstante appellatione. 484.2.17.& 18
Causâ durante semper durat quod ob causam introductum est. 192.2.26
Causâ status, seu natalis, & causâ hæreditatis concurrentibus, priùs de ea quæ alterum perimit, cognoscendum est. 224.1.173
Simile vide 174.175.& 176
in Causâ quæ conueniunt, debent etiam conuenire in effectu. 306.2.21
Causâ peremptâ qualitas ei iuncta non subsistit. 333.2.140
de Causa principali superior potest cognoscere, si à grauamine legitimè appellatum reperiatur. 484.1.14. fallit ibid.15
Causæ inquisitionis, siue ciuiles, siue criminales, non trahuntur per viam violentiæ ad tribunalia regia, & cur. 128.1.5.& 8
Regularium vtriusque sexus super correctione & visitatione non trahuntur ad tribunalia regia per viam violentiæ, & cur. ibid.2.10. & 17
Religiosorum, quæ tractari possunt coram ordinariis, trahi possunt per viam violentiæ ad prætoria regia. 130.2.24
Item in causis contentiosis pendentibus coram religiosorum conseruatoribus, & aliis iudicibus. ibid.25
Bullam cruciatam, subsidium & excusatum tangentes quomodolibet, non trahuntur ad Senatum per viam violentiæ. 131.1.30
Scholasticorum pendêtes coram Magistro scholarum Salmanticæ, & eius locum tenente, non trahuntur ad tribunalia per viam violentiæ. 133.1.41
Pendentes coram delegato à Magistro scholarum in remotis, partes an trahi nequeant ad suprema prætoria per viam violentiæ. 134.1.49
Causæ, quæ non absolutè, sed deficiente qualitate ad Senatum non trahuntur per viam violentiæ, quæ. 135.2.56.& 57
Causæ duæ, criminalis scil. & ciuilis, vbi conueniunt, de criminali priùs cognosci debet. 224.1.173
Causæ meri & mixti imperij delegari possunt de iure canonico, etiam per inferiorem à Papa. 257.1.27
Causæ omnes in prima instantia sunt tractandæ coram ordinariis, nec superiores possunt adiri, nisi per legitimam appellationem, ex Tridentino. 482.1.2
Causæ beneficiorum reseruatorum in prima instantia tractantur in Romana Curia. 486.2.24
Causas Religiosorum etiam super electionibus gestas à Prioribus generalibus & aliis superioribus inter Monachos, hactenus est inauditum trahi ad tribunalia per viam violentiæ. 130.1.25
Causis duabus concurrentibus, alia permissiua, alia prohibitiua appellationis, hæc vt fortior attenditur, quando constat apertè de prohibitione, secus si dubiè. 124.1.35
in Causis violentiæ Senatores caueant, ne decreta conditionalia perpendant in iis, in quibus ius potestati iudicis id non permittit. 159.2.25
Causis negatiuâ & permissiuâ appellationis concurrentibus in sententia, an sit in totum deferendum, variè loquuntur Doctores. 323.1.44
Celeritatem quæ desiderant, non recipiunt appellationem. 433.2.174
Tò *Celeriter*, & alia quæ celeritatem desiderant, tollunt appellationem. 354.2.125
Ceuallus affirmans l. lege Iulia, à nemine ponderatam, reprehenditur. 43.2.190
Reprehenditur in interpretatione loci Tridentini. 54.2.230
Animaduertitur, dum protectionem extraiudicialem vocat extraordinariam simpliciter. 70.2.335
Reprehenditur dum reprobat assertionem Gregorij Lopez & aliorum. ibid.336.& 71 1.340. & 342
Ore proprio conuincitur. 343
Reprobatur, asserens ad violentiæ recursum pariformiter requiri protestationem, sicut appellationem. 88.1.70
Reprehenditur, dicens, quòd Senatus reuocat executionis acta, casu quo executio non debuit fieri pendente appellatione. 102.2.217
Reprobatur. 103.1.219
Reprobatur in interpretatione legis reg. 36. ibi, *allegando la fuerça.* ibid.220
In conceptione decreti, de quo ibi maximum præbuit scandalum Senatoribus & Aduocatis. ibid.221.212.223.224.& 225
In conceptione decreti super appellatione à delatione appellationis in via executiua. 104.1.227.& seqq.
In ratione assignata, quare in decretis violentiæ

tiæ non detur appellatio.ib.2.235.reprobatur 107.1.262
Varius eſt & perplexus, an cauſæ religioſorum trahantur ad tribunalia per viam violentiæ. 129.2.19.& 20
Refertur, aſſerens violentiam conſiſtere in denegata appellatione,& executione. 169.2.5 varius.172.1.28
Vulgariter reprehenſus, ab authore explicatur. 174.1.42
Aſſerens intimatâ ordinariâ,& pendente recurſu ad Regem,eſſe nulla geſta per Eccleſiaſticum, reprehenditur. 185.1.51.& ſeqq.
Notatur ſibi contrarius, & varius. ibid.2.57
Refertur aſſerens decretum violentiæ tranſire in rem iudicatam, quoad Senatum inferiorem, non tamen quoad conſilium ſupremum, & cur. 189.2.2
Ceualli reſponſio ad Rotæ deciſionem. 58.1.255 reprobatur.ibid.256
Eius opinio reprobatur aſſerentis, ſenatores regios poſſe vti iuriſdictione quando foret neceſſaria ad expediendum articulum violentiæ. 110.2.300
Si foret vera, omnia in comprobationem cognitionis per viam violentiæ ſubuerterentur. 111.1.304
Eius propoſitio reprobatur, cùm in ſe includat duo abſurda intolerabilia. 176.2.61.62.& 63
Ceuallum Senatores & Aduocati conterunt ſuper conceptione decretorum. 102.2.215
à Ceuallo cauendum vtente loquendi modo, appellari per viam violentiæ. 70.1.330.331.& 332
Cauendum, dum dicit,ſuperiorem non poſſe reuocare executionem ſtante decreto regio. 100.2.194
Cibus ſpiritualis & corporalis differunt. 291.1.88. &89
Spiritualis ad prælium ſpiritûs neceſſarius eſt. 299.1.100
ad Cibum ſpiritualem maiori alacritate accedendũ, quàm infantes mammillas arripiunt. 298.2.92
Citare non eſt neceſſe eum, qui præſens iuſtè non poteſt contradicere, nec aliquam allegare defenſionem. 95.1.140
Citatio quomodo fieri poſſit clerico à iudice laico. 94.1.133
Citatio partis non eſt neceſſaria, quando iudex aliquid facit ad ſui inſtructionem. ibid.139
Non eſt neceſſaria, quando Princeps extraiudicialiter procedit. 95.1.141
Emanata ab vno territorio, non poteſt fieri degẽti in alio,niſi per litteras requiſitorias.125.1.4
Citatio realis dicitur captura perſonæ. 206.2.11
Quæ non fit in cauſa ciuili,niſi in caſibus remiſſiuè poſitis. ibid.
Citatio eſt de iure naturali & diuino. 207.1.17
Ad ſententiam factam ad domum, ſufficit poſtea ſentẽtiam intimari ad domum, vt currat tempus. 243.2.63
Non pertinet ad naturam actûs extraiudicialis. 418.2.84
Non expeditur niſi à iudice habente iuriſdictionem. ibid.85
Eſt actus de proceſſu iudicij, & inter iudiciales actus computatur. 419.1.87
Eſt ſententia interlocutoria. ibid.2.91
Non expeditur à iudice in die feriato. ibid.92
Inducit litis pendentiam, ad hoc etiam vt nihil pendente eo innouetur. 420.1.94
Facit legitimam perſonam eum qui citatur. 423. 1.115
Citationis intimatio eſt actus extraiudicialis. ibi.96
à Citatione tanquam à capite ſubſtantiali proceſſus exorditur. 419.1.88
Citandus habetur pro citato ſi non patitur vt ad illum perueniat citatio, vel aufugiat. 343.2.65
Si aufugit,dum citans ad legendum ſe præparat, habetur pro citato. 244.1.66
Citatus non citandus ſit legitimus contradictor, vt audiatur. 423.1.116
Ciuitas oppreſſa poteſt ſe alteri defendendum tradere. 30.1.102
Ciuium appellatione in ſtatutis etiam clerici veniunt. 18.1.58
Clauſula, ſub prætextu violentiæ, incipit à Bulla Adriani VI.an.1523. 69.1.316
*Appellatione remota,*intelligitur etiam reſpectu interlocutoriæ. 306.1.16
Non tranſit in ſubdelegatum. 321.1.29
*Perpetui ſilentij,*præſtat exceptionem denegatæ audientiæ. 345.2.58
Sententia ſortiatur effectum ſuum, tollit appellationem. 352.2.106
Tollit appellationem clauſula, *non poſſit contradicere,*ſeu, *ſit remota omnis contradictio.* ibi.107
Item clauſula, *nulla exceptione, aut oppoſitione.*353. 1.108
Remota ſit omnis querela, vel, *non poſſit querelari.* ibid.109
Non admittatur eius defenſio, ſiue, *non poſſit ſe defendere.* ibid.110
Sine aliqua cenſura,& oppoſitione. ibid.113
*Liberè procedas,*vel,*liberè facias,*&c. ibid.2.115
Abſque lite fiat reſtitutio. ibid.117
Suo libero arbitrio committimus. 354.1.119
Procedas de facto. ibid.121
Super quo conſcientiam tuam oneramus. ibid.122
Clauſulæ, *mox,ſtatim, illico, confeſtim,incontinenti, ſine mora, ſine vlla procraſtinatione,ſine intervallo,*tollunt appellationem. 354.2.124.
An tollat appellationem clauſula, *ad ſatisfactionem condignam faciat obſeruare.* 353.2.114
Clauſula, *procedas de facto*, tribuit liberam & abſolutam poteſtatem. 354.1.120
Paritis literis, parito indicato, aut ſine præiudicio legitimæ executionis, tollit obligationem ſuſpenſiuam. ibid.2.126
Non tollit appellationem clauſula, *ſuper quo adhibeas conſilium ſapientis.* ibid.127
Vocatis vocandis, non arctat procedere iudicialiter, nec citare, vbi non comparet contradictor. 425.1.128
Appellatione remota, in poſſeſſorio, operatur etiam in caſu ſpeciali, quo erat aliâs appellatio permiſſa. 434.2.185
Quam, & quæ, eiuſdem naturæ & efficaciæ eſt, cuius illa, *vnâ cum toto negotio,*&c. 287.1.36
Idem eſt de illa, *cum omnibus ſuis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis & connexis.* ibid.37
Clauſulâ, *ſententia lata mittatur executioni*, cenſetur ſublata appellatio. 352.2.104
Clauſulis generalibus Reges & eorum regia tribunalia non comprehenduntur. 53.1.223
Clericus ſi poſſideat duas Eccleſias, ſciente & patiente Pontifice, ſeu ſuperiore, inducitur ex tali patientia vnio dictarum Eccleſiarum, & pœnæ remiſſio. 39.1.149
Iuſto timore ductus poteſt recurrere ad Regem, & litteras

Index Rerum,

& litteras impetrare, ne ſuus iudex eum moleſtet, nec ex abrupto procedat. 89.1.84
Si comparet (ſua intereſſe putans) virtute citationis, quæ potiùs eſt incitatoria, & certioratoria, iudicis laici iudicio & ſententiæ ſtare cogitur. 94.2.134
Citatus comparens & docens de ſuo intereſſe, & poſſeſſione, an efficiatur reus neceſſarius, remiſſiue. ibid.135
Si dolosè petat auxilium violẽtiæ, an poſſit mulctari in expenſis. 106.1.250
Si ad diffinitiuam vſque diſtulit declinare, quis iudex, ſecularis ne, an Eccleſiaſticus, damnet in expenſas. ibid.2.252
An poſſit incarcerari pro debito ciuili. 260.1.59.&60
Pauper nec carceratur, nec bonis cedere cogitur, ſed cautionem iuratoriam præſtat. ibid.2.62
Obligatus in forma Cameræ an licitè poſſit incarcerari pro debito. 261.1.65
Vti gaudeat priuilegio c. Odoardus, de ſolutionib. debet eſſe in ſacris, aut altari, ſeu miniſterio Eccleſiæ deſeruiens. ibid.66
An poſſit carcerari pro debito, ſi ſubſit fugæ ſuſpicio, & exportet res ſuas. ibid.68
Poteſt incarcerari vt reddat depoſitum. ibid.69
Iuſtè cogitur pro debito ex delicto etiam tractato ciuiliter. ibid.70
Inuitus ab Eccleſia extrahi non poteſt, ſicut nec laicus. 266.2.115
Captus pro delicto non infligente pœnam corporalem relaxatur ſub fideiuſſoribus. 271.2.155.&156
Captus pro delicto non infligente pœnam corporis afflictiuam, non relaxatur etiam ſub fideiuſſoribus. ibid.157
Quod etiam obtinet in clericis. 272.1.158
Non relaxatur ſub fideiuſſoribus vbi locum habet depoſitionis pœna. ibid.160
Non relaxatur ſi crimen habet pœnam corporalem, vel delictum eſt graue. ibid.161.&162
Non relaxatur captus pro delicto, in quo, iure ciuili, etiam ſub fideiuſſoribus non relaxatur. ibid.163
Clericus ſecularis præfertur in proceſſionibus, &c. 362.1.39
Clericum abutentem regio recurſu poſſe in expenſis mulctari, probabilius reſoluitur. 106.2.253
Clericum conductorem vectigalis regij poſſe carcerari, & in carcere ſeculari. 261.2.71
Clerici dicuntur ciues, pars populi, & membra reipublicæ. 18.1.58
Non tam abſolutè exempti ſunt à iuriſdictione regia, quia ratione ſubiectionis, & vicinitatis in temporalibus ſubſint Principi ſeculari in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen. 19.1.62
Tenentur ad obſeruantiam legis politicæ tangentis bonum vniuerſum communitatis laicorum & clericorum. ibid.64
Tenentur ad obſeruantiam legum regiarum concernẽtium bonum totius communitatis, modò non tendant in præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ. ibid.2.66
Tenentur ad obſeruantiam pragmaticæ taxæ panis, ſub pœna peccati & reſtitutionis. 20.1.68
Tamen quoad punitionem & pœnæ exactionem non iudex ſecularis, ſed Eccleſiaſticus competens eſt. ibid.69
Sunt exemti in ſpiritualibus iure diuino, in temporalibus verò poſitiuo. 35.1.127
Non conueniuntur vltra quàm facere poſſunt. 260.2.61
Clerici ſeculares an ſint præferendi regularibus, aut religioſis. 362.1.37.&47
Clericorum protectio, cauſa pia. 29.2.98
Eorum cœtus an ſit dignior cœtu monachorum. 362.1.38
Clericis licet auxilium aſſumere legis imperialis, ſicut & Imperatorem ipſum & Principem, tanquam legem viuam. 32.2.115
Coërcitionem modicam quilibet delegatus habet, vel ordinarius. 256.2.25
Cogi non poſſunt qui per infortunium, naufragium, ſeu incendium bona ſua amiſere. 264.1.95
Cognitio extraiudicialis per viam violentiæ non eſt noua in regnis Hiſpaniæ introductio, quia vbique regnorum & prouinciarum Chriſtianæ religionis hæc obſeruatur defenſio. 40.2.159.& ſeqq. vſque ad 170. incluſiuè.
In regno Galleciæ non ſolùm cognoſcitur per viam violentiæ à iudicibus Eccleſiaſticis non deferentibus iuſtis appellationibus; ſed etiam de omnibus poſſeſſoriis ſuper rebus Eccleſiaſticis ſeu ſpiritualibus etiam inter Eccleſiaſticos. 41.1.171
Cognitio *auto ordinario* quæ, eius natura & qualitas, remiſſiuè. 41.2.172
Cognitio per viam violentiæ iure diuino, naturali & poſitiuo, canonico & ciuili fundata, éſtque à Sede Apoſtolica tacitè & expreſsè confirmata, & conſuetudine immemoriali vſitata. 42.1.178
Cognitio violentiæ vt locum habeat, an requiratur, vt ſimul adſit & appellationis denegatio, & ea non obſtante attentatum, ſeu executio, remiſſiuè traditur. 44.1.191
Cognitio ſola contentioſa in his prohibita eſt ſeculari, non verò extraiudicialis, qua ſecularis poteſtas contra violentiam iudicum Eccleſiaſticorum prouidet, non iuriſdictionem impedit, &c. 49.1.195.&197
Cognitio violẽtiæ non reputatur damnoſa libertati Eccleſiaſticæ, ſed in totum fauorabilis. 56.2.240
Vergit in magnam vtilitatem libertatis Eccleſiaſticæ, eiúſque fauorem reſpicit. ibid.241
Cognitio per viam violentiæ ad illam extraiudicialiter tollendam eſt inducta, non ad cognoſcendum de cauſæ meritis, vt ne violẽter aliquid fiat, donec Pontifex de remedio prouideat. 59.1.263
Cognitio per viam violentiæ, & defenſio naturalis, eſt attributum inhærens regimini, à quo auelli nõ poteſt, niſi ſimul cum ipſo regimine. 68.2.311
An reuocari poſſit per Pontificẽ caſu quo ex priuilegio Principis dumtaxat competeret. ibid.313
Cognitio per viam violentiæ non ſolùm fundatur in priuilegio præſumpto ex immemoriali, ſed ex iure regali proueniente à radice, & fonte iuris naturalis. 72.2.353
Cognitio violentiæ ſit extraiudicialiter abſque vmbra, & veſtigio iuriſdictionis, quam nec ſubiecta materia, nec forma procedendi patiuntur. 82.1.2
Nihil continet iuriſdictionale, & cur. ibid.3
Tantum durat, quantum violentia, non amplius. 90.1.91
Cognitio violentiæ, & proceſſûs inſpectio, an ſit ſuſpendenda, nolente Eccleſiaſtico abſoluere. 96.1.150
Cognitio, an appellationi ſit deferendum reſpectu iudicis à quo, non requirit iuriſdictionem. 99.2.183

Cognitio

& Verborum.

Cognitio vera ſuper appellatione, & executione attentata propria eſt ſuperioris ad quem eſt appellatum. 100.1.187

Cognitio ſuperioris ſuper attentata executione inferioris nouus eſt articulus,noua perſona,nouum factum, & nouum grauamen, quare noua interpellatione opus eſt. ibid.2.297

Cognitio per viam violentiæ quare inducta. 115.1.23

Cognitio violentiæ, & protectio naturalis tantum durat, quantum ipſa violentia. 117.2.52

Cognitio violentiæ aliam ab extra probationem non admittit vltra proceſſum. 118.2.6

Cognitio violentiæ in procedendo eſt extraordinaria, & irregularis, pariter & eius executio.148.2.94

Eſt remedium fauorabile, & charitatiuum ſubſidium, quo agitur de vi oppreſſos deliberandi. 149.1.103.

Fit extenſio ad ſubrogatos in cauſis fauorabilibus. ibid.

Cognitio ſuper iuſtitia cauſæ principalis remanet ſalua ſuperiori per decretum violentiæ, quod cum ſuperiore nec loquitur, nec intelligitur. 194.1.40

Cognitio vaſallorum, vide *Vaſallorum cognitio.*

Cognitionis per viam violentiæ ſpecies, eiúſque deſcriptio. 43.1.184

Eius defenſores qui. 57.1.246

Cognitionis regiæ per viam violentiæ terminos confundentes & abutentes refelluntur. 69.2.315

Cognitionem extraiudicialem per viam violentiæ Martinus P. approbat. 41.2.175

Cognitionem violentiæ nonnulli vocant iuriſdictionem extraiudicialem, nonnulli quandoque Principem habere præſcriptam iuriſdictionem contra Eccleſiaſticos,cognoſcendi per viam violentiæ,qui reprehenduntur. 69.2.326.& ſeqq.

Cognitionem per viam violentiæ conſuetudine & iure vallatam, non erit inconueniens priuilegio expreſſo confirmatam habere. 72.1.347

Cognitionem violentiæ euitare in libera facultate iudicis Eccleſiaſtici eſt,ſcil.deferendo. 89.2.89

in Cognitione violentiæ quomodo procedendum ſit. 49.1.193.& ibid.2.196.

Dicta Doctorum in hac cauſæ cognitione referuntur. ibid.94

ſuper Cognitione violentiæ conſultum Sixtum IV. eam approbaſſe qui affirment. 72.1.345

in Cognitione per viam violentiæ an ſtylus Rom. Curiæ attendi potius debeat, quàm illius tribunalis,de cuius violentia conqueritur. 122.1.19

Stylus de partibus etiam contrarius ſtylo Rotæ in ipſa attenditur in litibus,quæ tranſportantur ad Curiam. ibid.20. vide *Senatus* & *Senatores.*

in Cognitione violentiæ non tractatur de imponenda pœna iuris, ſed an ſit deferendum, vel non. 124.1.38

in Cognitione violentiæ rectè proceditur proceſſu originali adducto ad tribunal regium, & decretum expeditur in tribunali, pro vt ex actis adductis colligitur. 143.1.36

Cognoſcere iudicialiter quid. 70.2.333

Collega iudicis mortui,vel abſentis,ſi procedere non valet mediante clauſula reſcripti, recurrit pars grauata ad ſuperiorem, vt alius iudex loco mortui ſubrogetur,eíque intimari debet prouiſio regia vt attentata reponat. 151.1.121.& ſeqq.

Commiſſarius generalis Cruciatæ quomodo in triú Apoſtolicarum gratiarum executione ſe habeat, & quam & à quibus iuriſdictionem habeat. 131.2.32.

Commiſſarius Cruciatę tenetur in ſingulis diœceſibus ſubdelegatos nominare;& cuius illi ſint qualitatis, & de quibus cauſſis poſſint cognoſcere,& quomodo. ibid.35.& 36

Commiſſarij generalis miniſtri, & ſubdelegati coram quo ſint conueniendi in cauſibus munus ſuum tangentibus. 131.2.33

Commiſſio & reſcripti appellationis impetratio eſt actus extraiudicialis. 447.2.285

Commiſſio ſubrogatoria quæ. 151.1.124

Commiſſiones ſubrogatorias frequenter dari, animaduerti tamen deberi an in corpore includatur clauſula alterans primum ſtatum litis, & cur. ibid.125

Communio diſſenſionem præſtat, & pacem turbat. 327.2.80

Commutatio pœnæ corporalis, ob defectum pecuniariæ,an ſit exequenda. 315.1.151

Quando illa facienda ſit, remiſſiuè. ibid.152.limita. 153.& 154

Comparitio appellantis coram iudice à quo, pro repoſitione grauaminis, tendit in augmentum deſiderij appellantis. 165.1.81

Compellendi & cogendi verba ad executionem pertinent. 478.2.71

Compelli non dicitur, ſi præcedat condemnatio. ibid.75.

Competentia inter duos delegatos adinuicem ſe inhibentes,diuerſorum reſcriptorum virtute ab eis ſimul dirimitur:qui ſi diſcordent, eliguntur arbitri.384.2.94

Componere poteſt ordinarius controuerſias in proceſſionibus, ſed non punire delicta & vulnera commiſſa per exemptos,vel laicos. 368.1.100

Componere controuerſias iuxta Trid. ortas inter religioſos poteſt Epiſcopus, ſi ex eiſdem oriatur ſcandalum, ſecus ſi non oriatur. ibid.101

Compoſitio controuerſiarum ex Cócilio Trid. prouenit ex mero iudicis officio inter contendentes, ſe debere eſſe potiori loco, armíſque defendentes ſuam quaſi poſſeſſionem. 359.1.6

Durat pro illo inſtanti,dum lis ſiue cœpra, ſiue incipienda diſceptatur, tam ſuper poſſeſſione,quàm ſuper proprietate. ibid.7

Compoſitio ordinarij iuxta Concil.non definit habere executionem. 368.1.98

Compoſitio ex Trid.ſeſſ.13.c.25.de regularibus ſuper controu. non recipit appellationem ſuſpenſiuam, ſecus deuolutiuam. ibid.99

à Compoſitione controuerſiarum facta per ordinarium iuxta Trid.appellationi non deferens an vim faciat. 359.1.8.& 9

in Compoſitione controuerſiarum procedendi tam in publicis quàm priuatis actibus quaſi poſſeſſio attendenda eſt,remotâ appellatione. 360.2.19

Quaſi poſſeſſio eundi & cedendi honorabiliori loco,& in aliis actibus ſpiritualibus vno actu adquiritur. ibid.20

Solitum eſſe dicitur duobus actibus. ibid.21

Compoſitum ex diuerſis ſpeciebus non habens certam naturam, quandoque recipit naturam vnius, quandoque alterius. 321.2.30

Conceſſio extenditur ad ea,quæ conſecutiuè veniunt ad diſpoſitionem. 110.1.291

Concilium Compeſtellanum loquens de obiectionibus appoſitis electionibus in prouiſione Doctoralis, Magiſtralis,&c.declaratur. 418.2.82

Conci

Index Rerum,

Concilium Tridentinum seſſ.22.de reform.c.8. declaratur.39.2.154
Declaratur seſſ.25.c.3.53.2.222& 54.1.225
In multis idem diſpoſuit, quod iure communi erat diſpoſitum. 54.1.226 ponderatur seſſ.25. de reform. cap.3.97.1.160 explanatur seſſ.21. c.8.130.2.26.& seqq.ponderatur seſſ.13.de reform.c.13.314.1.84.& seqq.declaratur seſſ.25. de reform.c.14.375.1.26.& 81. seſſ.22. de reform.c.5
Dum loquitur de diſpenſationibus ordinariis committendis,dicítque procedi poſſe ſummariè & extraiudicialiter. 429.2.126
Concil. Trid. & motus proprius declarantur circa prouiſionem parochialium. 433.1.169.& 173. & 436.2.197
Conc.Trid. diſpoſitio circa prouiſionem, appellatione non obſtante,eſt ſpecialis in parochialibus, quæ ad cætera beneficia non trahitur. 434.1.180 explanatur seſſ.23.de reform.c.1.circa reſiſtentiæ præcepta.458.1.4.& 9
Remouës appellationem intelligi quoad ſuſpenſiuum,ſæpe declarauit S.Congregatio. 460.1. 14 declaratur seſſ.24.de reform.c.10.465.1.50. seſſ.13.c.1.ibid.51 seſſ.24.de reform.c.10.466. 2.59.& seqq.seſſ.22.de reform.c.1
Circa renouandas pœnas decretorum tractantium de honeſtate clericorum, appellatione remota. 468.1.69 seſſ.20.de reform.c.20.486. 1.89
Concubinam clerici vt capiat Eccleſiaſticus,ſi ſit vxorata,debet eſſe concubinatus notorius. 259.1.47
de *Concubinatu* vt cognoſcat iudex ſecularis, debet eſſe notorius. ibid.48
Concurſus ad parochialem intra quod tempus fieri debet,& à quo. 445.2.269
Condemnatus ex vna cauſa, poteſt ex alia iudicium mouere ſuper eadem re. 72.1.352
Vt conſeruet indemnem Titium ab obligatione, ſi interim extinguatur obligatio, quia compulſus Tirius ſoluit, debet Titius ipſe relaxari indemnis,vt ſibi reſtituatur ſolutum,quamuis hoc non contineatur in ſententia. 148.2.98
Condemnatus ad tradendum debitori inſtrumentum debiti, ſi non reperiatur, cogitur creditor eâdem ſententia debitorem liberare. ibid.99
Condemnatus per tres conformes ſententias, quæ non tranſeunt in rem iudicatam, non auditur vlteriùs appellans. 19.3.1.31
Condemnatus per ſententiam ſub conditione ante eius euentum, ſi efficiatur diuerſi fori, ligatur priori,adueniente conditione. 242.1.48
Condemnatus per laicum ad relegationem, ſi effectus interim clericus frangat illam, an puniatur per ſecularem. ibid.49
& quid è conuerſo ſi clericus relegatus efficiatur laicus. ibid.
Condemnatus debet certificari de tenore & qualitate ſententiæ,vt currat tempus ad appellandum. 243.1.57
Donec potuerit habere copiam ſententiæ, non currit tempus appellandi. ibid.2.58
Semper dicitur eſſe infra 10.dies à tempore notitiæ,ſi ſcientia ſententiæ non probetur. ibid.59
Si,dum Notarius ſe pręparat ad intimandam ſententiam, non vult audire, non requiritur alia intimatio. 243.2.64
Condemnatus ad rem vel poſſeſſionem tradendam non liberatur præſtando fideiuſſores. 275.1.182
Condemnatus ad pecuniam appellans relaxatur, ſi deponat pecuniam. ibid.183.& 184
Condemnatus ad pœnam pecuniariam appellans quando ſub fideiuſione aut depoſito ſit relaxandus hodie ex Bulla Pij V. 275.1.185
Condemnatus iam an & quando ſit relaxandus appellans. 285.2.260
Condemnatus ad ſalarium, & aliam rem, tenetur de ſalario,& non de alia re. 324.2.55
Condemnatus ad exhibendum præcisè cogitur, & non auditur appellans. 351.1.93
Condemnatus ad intereſſe an appellet ob non exhibitionem. ibid.94
Ad cautionem non turbandi poſſeſſionem alterius, an audiatur de nouo turbans, & allegans ſe inſiſtere poſſeſſioni ex noua cauſa.ibid.2.97
Conditio quæ iuri repugnat, aut illi reſiſtit, non patitur apponi in diſpoſitionibus, & appoſita vel vitiat,aut vitiatur. 159.1.22
Iuri contraria dicitur impoſſibilis. ibid.23
Conditio vt retrotrahatur ad tempus diſpoſitionis, debet adeſſe habilitas extremorum. 240.1.31
Non trahitur retrò,quando aliquid reſultat contra iuris diſpoſitionem. 294.2.59
Confeſſio emanata à reo extorta per iudicem poſt appellationem à decreto torturæ,eſt nulla, & inefficax ad condemnandum. 216.1.103
Confeſſio grauiter vulnerati quando ſufficiat ad capturam delinquentium. 270.1.141
Confeſſus delictum etiam in pœna pecuniaria an relaxetur ſub fideiuſſoribus. 274.2.179
Et quid in ſolo conuicto, licèt non ſit confeſſus. ibid.180
Confirmatio non tollit defectum rei confirmatæ extra confirmationem. 452.2.20
Confirmatio donationis iuris patronatus recipit appellationem,ſi fiat cum legitimo contradictorio. 455.2.42
Confirmationi petitæ ſi nullus ſe opponat, non requiritur libellus, nec litis conteſtatio, nec diffinitiua ſententia. 415.1.63
Confraternitas dignior præfertur minus dignioribus, ceſſante anterioritate,& quaſi poſſeſſione. 362. 2.48
Habens ſtatutum nobilitatis aut puritatis ſanguinis,aliis in dubio præfertur. 363.1.49
Confraternitas Aduocatorum & Doctorum aliis præfertur in dubio. ibid.51
Præfertur confraternitatibus militum. ibid.52
Confugiens ad locum, quo iure vel conſuetudine capi non poteſt,relaxandus eſt. 265.2.113
Conſenſus præſumtus ex ſcientia, & non contradictione,cum temporis diuturnitate inductus,conſenſu expreſſo reputatur fortior. 39.1.151
Conſeruator ſi orta controuerſia iuriſdictionis non acquieſcat vt arbitri eligantur, & illam dirimat, vim facit ſi appellationi non deferat. 382.2.74
Conſeruatoris officium eſt, violentias & iniurias notorias tollere, & reprimere. 21.1.77
Eius iuriſdictio in quo fundata. 381.2.67
Conſilium ſupremum Regis ſolet præcipere Epiſcopis, Monachis & aliis perſonis Eccleſiaſticis coram Senatu comparere. 107.2.271
Conſilio ſapientis ſtare ſi partes promiſerint, quale quale illud ſit, appellare non licet.355.1.131. & 132
Conſtiterit dictio referri poteſt ſui natura ad extraiudicialem cognitionem. 424.2.124
Conſtitutio, ſtatutum, ſeu diſpoſitio loquens de contractu, habet etiam locum in diſtractu. 229. 2.206

Conſtitutio Pij IV. ſuper apponendo ſequeſtro beneficio reſeruato iudicialiter, & extraiudicialiter declaratur. 424.1.123
Conſuetudo immemorialis habet vim tituli & priuilegij, quando non conſtat de iniuſto, ſeu inualido principio. 12.1.32
Non habet effectum vbi datur mala fides. ibid. 2. 34
Non ſuffragatur vbi datur in proſcribente incapacitas. 13.1.36
Facit præſumere priuilegium præceſſiſſe,& Principem conceſſiſſe. ibid.38
Præiudicialis ſtatim Eccleſiaſtico, & contra libertatem Eccleſiæ, omni iure prohibita & reprobata eſt. ibid.35
Merè ciuilis non poteſt clericos ad obſeruantiam adſtringere. ibid.37
Immemorialis, de qua in l. 36. lib. 2. recop. eſt declaratiua,& inductiua formalitatis,& modi defenſionis extraiudicialis, obſeruati per longum tempus. 34.1.121
Conſuetudo eſt legum interpres. ibid.2.123
Conſuetudo immemorialis ſufficiens erat ad procedendum per Principes, in cauſa violentiæ. ibid.125
Habet vim tituli, priuilegij, ac veritatis, cum ſimilibus attributis. ibid.126
Generalis concedens laicis iuriſdictionem in clericos, licèt non valeat, valet tamen particularis reſpectu alicuius caſus particularis. 35. 1.128
Conſuetudo poteſt diſtinguendo & declarando limitare ius diuinum. ibid.129
Conſuetudo immemorialis præſcripta, cum qua concurrit fama priuilegij, habet vim priuilegij Papalis. ibid.2.132
Si cum immemoriali & fama concurrat probatio Principis habentis maiora alia priuilegia ſuper Eccleſiis, præſumitur iuſto principio fuiſſe introducta. 36.1.133
Conſuetudo cognoſcendi per viam violentiæ eſt inducta per clericos & laicos,ideo mixta nuncupatur clericorum & laicorum, & habet magnos effectus. ibid.137, 138
Immemorialis non cenſetur comprehẽſa in qualibet Pontificia diſpoſitione, vbi conſuetudo ſublata eſt. 39.2.153
Immemorialis cognoſcendi de violentiis ab omnibus approbata Doctoribus. 40. 1. 156, 158
Non toleratur à Regibus Chriſtianiſſimis, & Sedi Apoſtolicæ obedientibus, ſi continet iniuſtitiam. ibid.2.157
Immemorialis, qua comprobantur recurſus ad Regem, non habet iniuſtum principium, ſed fundatum in iure naturali, diuino & poſitiuo. 67.2.300
Conſuetudo tollendi violentias inter perſonas Eccleſiaſticas libertati Eccleſiaſticæ eſt fauorabilis, & vtilis. 68.1.306
Conſuetudo mixta clericorum & laicorum magnam vim habet etiam in negotiis Eccleſiaſticis. ibid.308
Immemorialis ſupponit tempus infinitum. 67. 1.318
Conſuetudo immemorialis cognoſcendi per viam violentiæ formata erat ante promulgationem Bullæ in Cœna. ibid.320
Conſuetudo in iuribus incorporalibus requirit præcisè ſententiam & patientiam eius, contra quem introducitur, aliâs non habet principium, vnde cauſſari poſſit. 71.1.338
Conſuetudo poteſt operari vt aliqua ſententia mittatur executioni, non obſtante appellatione. 355.2.134
Deſignat locum cedendi, eundi & ſtandi. 360. 1. 18
An poſſit operari vt ſententia in beneficij ſimplicis prouiſione exequatur pendente appellatione. 446.2.275
Conſuetudinis immemorialis recurſûs violentiæ initium quod. 39.1.152
Conſuetudinem immemorialem non excludit interruptio & prohibitio. 69.1.319
in Conſuetudine immemoriali cognoſcendi per viam violentiæ concurrit ſcientia tacita, & expreſſa Pontificis. 36.2.139
Conſuetudines rationabiles & immemoriales tollendi violentiam,Pontifex non præſumitur velle tollere. 66.2.294
Conſultore de conſenſu partium electo, non tollitur appellatio ab eius ſententia. 355. 1. 29. & 130
Contractus & diſtractus eiuſdem iudicantur naturæ. 229.2.207
Contractus quando eſt bonæ fidei, eo caſu diſtractûs,ſeu contractûs liberatio erit bonæ fidei.230. 1. 208
Contractus eſt aliud,aliud promiſſio de contrahendo. 247.1.5
Contradictio vbi datur, ibi neceſſariò datur etiam inſtantia. 417.1.75
Contradictione & inſtantiâ data in articulo, danda ibi etiam cauſæ cognitio. ibid.2.79
Contradictor legitimus comparens ad allegandum de iure ſuo, petat repoſitionem actorum ob defectum citationis, & inſuper appellat à geſtis. 164.1.72
Contraria poſſunt ex eadem re procedere diuerſo reſpectu. 327.2.82
Controuerſia in proceſſionibus & ſimilibus actibus componitur per iudicem Eccleſiaſticum,non obſtante appellatione. 158.1.1
τὸ Controuerſia verificatur in extraiudicialibus. 359. 2. 10
Controuerſia non poteſt componi in tumulandis defunctis, vt cadauer exhumetur, etiam per attentatum, & cur. 367.2.97
Controuerſiarum compoſitio iuxta Trid. nullum requirit libellum. 359.2.11
Non requirit iudicialem informationem, ſed extraiudicialem, partibus ad id non citatis. ibid.12
In proceſſionibus, tumulandis defunctis, & ſimilibus, celerem expeditionem deſiderat. ibid. 14.
Ex Trid. debet fieri breui manu, ſummariè, ſine ſtrepitu & figura iudicij. 360.1.15
Nullum præſtat præiudicium, ſed eſt remedium præparatorium iudicio petitorio, aut poſſeſſorio. ibid.19
Ita fiet vt religiones ſiue confraternitates conſuetum locum habeant. ibid.18
Controuerſias ortas in confraternitatibus tam laicorum, quàm clericorum, poteſt componere ordinarius Eccleſiaſticus, non obſtante appellatione. 258.2.2
Contumacia vera procuratoris non nocet domino, quo minus poſſit appellare à ſententia lata con-

Index Rerum,

tra procuratorem contumacem. 167.1.102
Debet tamen dominus expresse intra terminum ad appellandum interponere appellationem à die latæ sententiæ, & non notitiæ numerandum. ibid.103
Contumax verus non auditur appellans. 347.2.76
Contumax verus quis, & in quibus casibus. 348.1.77. & 87
Contumax verus de stylo Rotæ appellat intra 10. dies à tempore latæ sententiæ. ibid.2.79
Verus vel fictus non appellat à secundo decreto. ibid.80
Fictus appellat à secundo decreto. 349.1.83
Non contumax verus. 350.1.86
Verus potest adire superiorem,& coram eo probare causam legitimæ excusationis, & tunc gesta post appellationem reuocantur. ibid.88
Quando audiatur,vel non,remissiuè; & quid de stylo Rotæ. ibid.89
Copulatiuâ appositâ inter incompatibilia, resoluitur in disiunctiuam. 423.2.120
Corporis ficti quandiu forma supereſt, semper censetur idem corpus, licèt partes mutentur. 145.2.64
Correctio Religiosorum, v. *Religiosorum correctio.*
Corrigere seipsum minus verecundum, quàm corrigi ab alio. 163.1.63
Creditor non auditur volens impedire sepulturam cadaueris, donec sibi soluatur, nec auditur appellans à repulsione. 347.1.72
Creditorum maior pars si inducias det debitori,non carceratur interim. 265.2.111
Cultus diuinus celerem executionem exigit,& non recipit appellationem. 467.1.64

D

Damnum magnum non est in mora modici temporis. 474.2.38
Damnum & præmium consequi quis potest ex eodem facto. 328.1.85
Damno à principio resistere, quàm post illatum, remedium quærere, melius est. 171.2.22
Debitor suspectus de fuga carcerari potest. 264.2.103
Non potest capi intra terminum habens litteras dilatorias à partibus, vel à iudice. 265.1.107
Captus omisso iuris ordine an sit relaxandus si verè debitor apparet. 268.1.128
Debitor ex publico instrumento non carceratur, nisi habeat clausulam quarentigiatam, & sit liquidum. ibid.2.131
Adiiciendus creditori torque ferreo, an sit relaxandus sub fideiussoribus. 277.2.199.& 200
Compulsus soluere minus legitimæ personæ appellare potest. 481.1.95
Idem si est compulsus soluere minori sine auctoritate tutoris ibid.96
Decima & emolumentum executionis cui executori debeatur, successori, aut prædecessori executionem incipienti. 146.2.77
Decisio Rotæ 36. in nouis, declaratur. 231.221
Declarans nil noui facit, sed rei existentiam demonstrat. 11.1.24
Declaratio fieri non debet, per quam pars ligetur vltra excommunicationem iam latam. 290.1.16. & 17
Declinatoriam circa Scholasticorum, & eorum remissionem ad Magistrum scholarum, casus de facto referuntur. 134.1.48
Decretum Trident. in cap. 3. sess. 25. non comprehendit recursum violentiæ, ex communi Doctorum. 55.1.231
Decretum violentiæ, quo vim non fieri declaratur, non impedit iudicem superiorem appellationis, qui cognoscat de attentata executione,& circa illam de iure pronuntiet. 100.1.190
Non facit instantiam, nec transit in rem iudicatam,sed ei statur, donec superior causâ cognitâ aliud censeat. ibid.191
Decretum regium super articulo violentiæ non est in consideratione, quo minus superior postquam est auditus, possit de iustitia executionis, & attentati inferioris cognoscere. ibidem. 2.195
Decretum expeditum in Senatu in causa violentiæ quomodo exequendum, si iudex Ecclesiasticus, contra quem datum est, absit, remissiuè. 143.1.39
Decretum tribunalis regij an intelligatur cum iudice subrogato, & successore in tribunali, & iurisdictione iudicis vim inferentis: & ad delationem appellationis, & repositionem attentatorum cogi possit ipse subrogatus, vel successor virtute dicti decreti. 143.2.43
Decretum violentiæ non cantans de iudice subrogato, vel successore eius, qui vim intulit, an exequatur contra eum. 144.1.52
Decretum conditionale in quibus locum habeat. 157.1.2
Expediri non potest, nisi in his casibus, in quibus oppressum iustè appellasse, & vim sibi factam fuisse, detegatur. ibid.2.4
Quando fieri possit. 159.1.21
Non imponitur iudici Ecclesiastico in casibus, quibus reuocare non potest, aliàs sic. 162.2.56
Non datur nisi in casibus, quibus appellatio ab interlocutoria est legitima. ibid.57
Et eâ non apparente legitimâ, tribunal processum statim remittit ad iudicem Ecclesiasticum,& cur. ibid.58
Decretum conditionale est imitator iuris, & cur. 163.2.64
Viam duplicem ostendit iudici Ecclesiastico, vt qua malit vtatur, vtrique tamen ius assistit. ibid.65
Decernitur in Senatu contra iudicem Apostolicum, seu executorem gratiæ nulliter procedentem contra non citatos in casibus quibus deberent citari, & adhiberi præmia caulæ cognitio. ibid.66
Postquam est iudici Ecclesiastico intimatum, an possit ipse iudex inhiberi virtute appellationis ab interlocutoria, pro cuius dilatione oppressus currit ad Senatum. 164.2.74
Decretum violentiæ, *que otorgue, y reponga*, an possit verificari, vbi deficit quid reponendum. 170.1.6.49. & seqq.
Decretum violentiæ non facit instantiam quo minus iudex superior de appellationis admissione, vel non admissione cognoscat. 182.2.30
Arctat inferiorem cùm eius virtute deferendo abdicauit à se iurisdictionem. ibid.31
Non potest reuocari per viam nullitatis,appellationis,aut recursionis. 189.2.1
Decretum violentiæ, *que no viene por la orden o en estado.*

eſtado, non impedit, vt iterum ordinato proceſſu queat oppreſſus ſuper eodem articulo & appellatione ad Senatum recurrere. 190.1.4
Decretum violentiæ, *que por agora no haze fuerça*, &c. non impedit quo minus oppreſſus accedente poſtea violentia queat ſuper eodem articulo ad Senatum recurrere. ibid.1.7
Decretum violentiæ nunquam tranſit in rem iudicatam. 192.2.28
Non facit inſtantiam, nec præiudicium partibus, nec tranſit in rem iudicatam. 194.1.39
Decretum abſolutum, vim non fieri, & decretum, *el proceſſo no eſta en eſtado*, multum diſſimilia ſunt, & non idem, vt putauit Ceuallus. ibid.216
De ratione differentiæ latè diſcutitur. ibid.
Decretum Senatus primum, ſcilicet, *que olor que y reponga*, &c. quæ contineat. 232.2.235
Decretum regium non ſe extendit ad ea, quæ iudex inter procedendum grauauit poſt effectualem repoſitionem virtute decreti. 233.1.240
Decretum Senatus, quo vim fieri decernitur ob non delatam appellationem ab iniuſta incarceratione, an obliget iudicem deferre, & ſimul relaxare reum à carceribus. 284.1.254
Decretum ſecundum dicitur interlocutoria, continet tamen damnum irreparabile. 349.2.84
Decretum ſuper alienatione rerum, aut Eccleſiæ, aut minoris extraiudicialiter abſque alterius citatione, eſt informatio extraiudicialis. 450.1.2
Idem & in delegato, cui dirigatur commiſſio, vt ſe informet de vtilitate ad alienandum. ibid. 3
Super alienatione rei Eccleſiæ, aut minoris, & ſuper tranſactione, aut confirmatione alicuius actûs, &c. eſt extraiudicialis. 451.1.11
Decretum in iudicio eſt interlocutoria. 452.2.17
Decreti violentiæ effectus durat, donec aditus ſuperior iterum remittat cauſam inferiori, quo vlteriùs non ligatur; & multo minus ſuperior, ad quem non eſt directum. 100.2.198
Decreti conditionalis natura quæ, eiuſque concipiendi modus. 157.1.1
Decreti violentiæ verba, *que otorgue y reponga*, ex quo reſpiciunt & comprehendunt attentata, non ſunt ſine effectu aliquid operandi. 175.1.49
Verba *otorgue y reponga*, ſtant conditionaliter. ibidem.
Veniunt in declarationem eius quod tacitè inerat. ibid.51
Verba *abſuelba los deſco mulgados* intelliguntur, ſi adſint excommunicati. ibid.50
Decretum, *que por agora non haze fuerça*, dat Senatus, quando appellationi propoſitæ nihil reſpondit, nec poſtea prouiſioni ordinariæ, ſed mandauit Notario, vt mittat acta. 177.1.65
Et quid quando in hoc caſu prouiſioni reſpondit, appellationem eſſe minus legitimam, &c. an id ſit attendendum, vt cognoſcatur ſuper articulo violentiæ. ibid.2.66
per Decretum violentiæ actis non integris latum, non ſatisfiet fini & intentioni Principis, iuris diuini, naturalis, & canonici, & cur. 192.1.24
per Decretum violentiæ, ſcilic. illum non adeſſe, actis non integris latum, maior iudici datur occaſio inſiſtendi violentiæ. ibid.2.27
in Decreto laicorum locum habet condemnatio expenſarum. 106.2.254
Decreto conditionali lato à Senatu, in arbitrio iudicis Eccleſiaſtici eſt, adimplere conditionem, & vti iuriſdictione, vel ab ea ſe abſtinere, deferendo appellationi in totum, & acta reponendo. 163.1.60
Decreto conditionali intimato, & actorum repoſitione ſecuta, acta per iudicem ad quem remanent irrita & nulla. 164.2.78
Decreto vim non fieri, lato ſemel in Senatu, eſſentialibus tamen actis deficientibus, poſtea autem integris, poſſe eiuſdem violentiæ reſpectu iterum haberi recurſum, author defendit. 170.2.11
Eo ſemel dato ex actis non integris, poteſt oppreſſus ex actis ſimultaneis ad Senatum recurrere ſuper eodem articulo violentiæ. 193.1.33. limita. 48. & ſeqq.
Decreto violentiæ ſemel dato actis non integris, non adiit oppreſſus Senatum iterum per viam appellationis, nullitatis aut reuiſionis, ſed extraiudicialiter, ac ſi nunquam datum ſit decretum. ibid.34
Decreto violentiæ ſi iudex ipſe per litis diſcurſum contrariam ferat ſententiam, noua appellatio, & nouus recurſus eſt neceſſarius, & cur. 194.2.46
Decreto violentiæ ſemel dato, actis tamen diminutis, recurri ad Senatum iterum poteſt, ſi acta quæ deficiebant, erant omnino eſſentialia ad detegendam violentiæ exiſtentiam, non aliàs. 195.1.48
Decreta violentiæ, quæ *delegos* dicuntur, annullanda decernunt geſta à iudice Eccleſiaſtico contra laicum, & cur. 103.1.218
Decreta violentiæ non admittunt reuiſionem, ſicut nec appellationem, quia æquiparantur. 104.2.233
Non admittunt nullitatis allegationem. ibidem. 234
Decreta iudicis ſunt actus extraiudiciales. 450.1.1
In quibus caſibus ſint neceſſaria, & quando in eis procedatur, remiſſiuè. 451.2.12
Decreta ſuper alienatione, &c. non ſunt interlocutoriæ, ſed vim earum obtinent. 452.1.18
Nullius ſunt præiudicij, ſed ſemper intelliguntur abſque præiudicio tertij. ibid.19
Non impediunt quo contra eum veniri aliter poſſit. 2.21
Non tranſeunt in rem iudicatam. ibid.22
Decreta & ſolennitates enuntiatæ in alienatione rerum Eccleſiaſticarum probant donec doceatur de contrario. 453.1.23
Super alienatione, &c. expenduntur per modum voluntariæ iuriſdictionis. ibid.2.27
Expedita in contradictorio iudicio, recipiunt appellationem. 454.1.30. & 31
Decretorum violentiæ ob non delatam appellationem quinque genera, ſiue iudex ſit delegatus, conſeruator, executor, aut ordinarius. 100.2.199.
Primum genus locum habet quando iudex non obſtante appellatione legitima, vtrumque effectum habente, exequi vult, & negat delationem. 101.1.200
Huius decreti forma. ibid.201
Secundum genus datur vbi reperitur appellationem non rectè interiectam, etiam in caſu priuilegiato, ſi ex progreſſu litis natura illius ſit alterata, & variata. ibid.203
Huius decreti forma. ibid.204

Index Rerum,

Tertium genus est conditionale, seu mixtum, participans ex primo & secundo, conditionaliter tamen. ibid.205
Huius decreti forma. ibid.206
Eius materia, remissiuè. ibid.207
In hoc decreto non dicitur, iudicem vim facere ob non impletum id quod conditionaliter sibi adponatur. ibid.208
Huic decreto vt locus sit, debet pro conditione apponi id, quod etiam cessante decreto iudex poterat de iure licitè facere. ibid.209
Vt locus sit, necessaria est legitima appellatio à grauamine, suspendens de iure eius executionem. ibid.110
Quartum genus decernitur, quando deficit appellatio, quæ est fundamentum essentiale, quo fundatur violentia, & recursus, super quo Senatus nihil decernit. 102.1.211
Huius decreti forma. ibid.212
Quintum genus datur quando viso processu reperitur, ordinariam non fuisse intimatam parti, aut iudici. ibid.213
Hoc decretum duobus modis concipitur. ibid.
Decretorum tertium genus datur in appellatione à delatione appellationis in causa executiua. 104.1.229
Decretorum violentiæ conceptorum per Ceuallum, vix aliquod caret vitio. ibid.230
Decretorum violentiæ nullum genus appellationem, supplicationem, etiam ad Principem, nec aliquem recursum admittit. ibid.231
quorum Decretorum violentiæ prouisio expediatur, & quorum sufficiat certificatio Secretarij regij tribunalis. ibid.2.237
in Decretorum violentiæ regij Tribunalis inferioris reformatione consilium supremum se intromisisse vnquam nec visum, nec auditum est. 195.1.47
Defendisse non sufficit, si defensio non durat. 115.1.20.
Defensio naturalis, & extraiudicialis cognitio semper reseruata censetur in omnibus priuilegiorum reuocationibus. 68.2.312
Defensio non est de genere prohibitorum, vt vna viâ electâ, tollatur altera. 73.2.362
Defensio naturalis adhibenda cum moderamine inculpatæ tutelæ. 82.1.6
Defensio ex se omnibus licita, si necessaria, & debito modo fiat. ibid.2.11
Etiam contra Pontificem licita est Ecclesiæ & Principibus. ibid.12
Defensio subditorum simul cum regno orta. 84.1.30
Defensio vt dicatur licita, non est expectandus effectus violentiæ, sed sufficit animi determinatio, & propositum. 170.2.15
Licita est à violentia, quando probabiliter dubitari potest de periculo. ibid.16
Defensionis legitimæ modus non extenditur, si non fit, sine quo vis propulsari, nec periculum euitari potest. 82.1.7
Exceditur, si fiat id, sine quo vis tolli possit, & periculum euitari. 97.1.61
Defensionis modus quo vtuntur suprema tribunalia, continetur sub limitibus protectionis naturalis. 109.2.285
Defensionis genere sublato, eius species sublata intelligitur. 353.1.112
ad Defensionem sui licitum est omnibus modis vti cum moderamine inculpatæ tutelæ. 73.2.360
pro Defensione sui, vel suorum, potest quis conuocare famulos, seruos, vel amicos & extraneos, si non potest se tueri aliter. 26.1.87
Defensionibus pluribus vti nemo prohibetur. 73.2.361
Delatio delegata appellationi non legitimæ, sicut tacitè habet consecutiuam sententiæ executionem; ita legitima delatio executionis repositionem. 96.1.94
Denegata appellationi legitimæ ex actis apparere debet. 92.2.118
Negatiua coarctata ad acta certa ex eisdem probatur, & quod ibi non reperitur, præsumitur non adfuisse. ibid.119
Delatio, seu non delatio appellationis, est de appendicibus primæ instantiæ, & ideo eius statutis & stylo subiacet. 121.1.7
Delatio appellationis si patiatur dubium, etiam vbi regulariter est prohibita, deferendum est. 123.2.33
Delatio denegata non est violentia perfecta, sed principium, præparatio & animi deliberatio ad illam committendam. 170.1.11
Est pars integralis violentiæ, & animi deliberatio apta ad inuocandum auxilium regium. 171.1.20
Delatio vbi adest, & deficit executio, fundamentum recursûs deficit. 174.1.44
Licèt adsit, si tamen iudex ad vlteriora procedat, vis est perfecta, & dabilis recursus. 175.2.54. & 55
Vbi datur interueniente insuper attentato, si non admitteret recursum, duo absurda docentur. 176.1.57
Delatio supponit appellationem, super qua tanquam causa materiali firmatur. 243.1.53
Delationem denegare vbi iudici permittitur, tacitè ei permittitur exequi sententiam, non obstante appellatione. 171.1.18
Ei deferre, vel denegare, an censeatur iudex, si appellationi respondeat, auditur quantum de iure, &c. & an sufficiat ad inuocandum auxilium regium. 177.1.64
à Delatione appellationis in via executiua regulariter appellatio est legitima, & quem effectum pariat. 104.1.228
pro Delatione appellationis à grauamine, à quo pars omittit appellare, recurri solet ad Senatum. 246.2.1
à Delatione iuramenti si non est appellatum intra terminum, non potest appellari postea ab ipso actuali iuramento. 247.2.10.& seq.
Delatum vbi est appellationi, longè maior violentia est, & cur. 176.1.56
Delegabile est quidquid est cognoscibile iure canonico. 301.2.119
Delegatoria quæ. 257.1.26
Delegatus in ciuilibus an possit torquere testem vacillantem. 257.2.31
Et an tunc illum capere possit. ibidem.32. & seq.
Delegatus postquam detulit appellationi à censuris, non potest procedere ad denuntiationem, fructuum priuationem, & similia. 295.2.65
Delegatus super grauamine incidente in prima instantia tantùm, an possit se intromittere in negotio

gotio principali, quomodolibet grauamen declaret. 483.2.10
Delegatus quando possit de causa principali se intromittere. 484.1.12
Delictum enorme in clerico quale. 272.1.159
Denuntiatio est accessoria,& consecutiua ad excommunicationem, & sic fieri potest pendente appellatione, 290.1.13
Denuntiatio extraiudicialis non interrumpit præscriptionem, nec protestatio. 447.2.290
Depositarius non potest deponere munus suscepti sequestri, nisi iussu iudicis, aut alia iusta causa superueniente. 478.1.69
Depositarius, seu sequester potest appellare,vbi depositarius ipse non apparet. 479.2.83
Depositarius condemnati etiam non nominatus in executorialibus potest directò exequi, & compelli. 480.2.81
Depositarius, seu sequester compulsus à iudice, vt alteri tertio restituat sequestrum,an teneatur appellare. ibid.94
Depositum & sequestrum eadem sunt in iure. 476.2.53
Depositum confessatum an reiiciat appellationem, siue depositum verum. 479.1.81.& seqq.
Depositi causa est priuilegiata,& celeris solutionis. 478.2.72
Descriptio bonorum non suppenditur per appellationem,& ad quem effectum fiat. 475.1.40
Nemini præiudicat, & sic facile fit. ibid.41
Permittitur, etiam quando sequestrum prohibetur. ibid.42
Descriptio, per quam bona incorporantur fisco, non permittitur lite pendente, secus de descriptione ad probandum & liquidandum. ibidem. 43
Descriptio bonorum contra delinquentes hodie non est in vsu. 475.2.44
Permittitur appellatione pendente, vt facilius fiat executio, & probatio fructuum. ibidem. 2.46
Non aufert possessori liberam eorum & fructuum dispositionem, & cur. ibid.47
Quando fieri debeat. 476.1.48
Desertio appellationis ab actu extraiudiciali non præcludit viam querelæ. 193.1.32
Determinatio vna respiciens plura determinabilia, pariformiter tunc determinat, si in omnibus eadem sit ratio determinandi. 116.1.40. & 160. 2.22
Deus vi oppressorum protector, auxilium & recursus dicitur. 14.1.40
Diclio, sub prætextu, quid. 83.1.16.& 18
Dieta quid, vbi incipiat, & vbi finiatur, remissiuè. 133.2.43
Dignitas est immortalis, & licèt Pontifex moriatur, non tamen Pontificatus. 85.1.41. & 147.2.83
Dilatio secunda non datur in causis summariis, nec sine causæ cognitione. 216.1.121
Dilatio & mora quando debitori dari possit à iudice. 265.1.108
Dilationem quod non patitur, non suspenditur per appellationem. 207.1.16
Dilationem non petenti iudex dare non tenetur. 218.2.126.& 127
Dilatione minus breui concessa, non datur nullitatis, sed appellationis remedium, & cur. 218.2.128
Dilationes duæ prouenientes ex diuersis causis,non confunduntur, sed successiuè operantur. 186.2.64
Dispensationes matrimoniales commissæ ordinario iuxta earum clausulam, extraiudicialem appetunt informationem. 408.1.14
Dispositio est interpretanda, vt quodlibet verbum aliquid operetur, ne videatur frustrà appositum. 170.1.7
Licèt intelligatur de primo actu, non tamen intelligitur de primo nullo, & inutiliter gesto, & cur. 191.2.22
Licèt intelligatur de primo actu, si tamen ex eo non satisfit intentioni disponentis, alius fit, vt satisfiat ex integro. 192.1.23
Dispositio pro certa causa (prout violentiæ repulsio) durat durante causa. ibid.25
Dispositio intelligitur, rebus sic stantibus, quæ propter superuenientiam nouæ causæ alteratur. 194.2.45
Adiecta verbo, vel participio, debet intelligi secundùm tempus verbi, seu participij. 233.1.241
Dispositio vna respiciens plures personas ex diuersis capitibus, extenditur & restringitur iuxta suum caput. 327.1.77
Dispositio generalis includit omnes casus, licèt in vno maior reperiatur ratio, quàm in alio. 342.1.24
Etiam odiosa generaliter intelligitur. ibid.25.& in pœnalibus. 26
Continens fauorem & odium tota iudicatur fauorabilis. 390.2.32
Dispositio non verificatur nisi priùs verificetur qualitas super qua fundatur. 391.1.35
Dispositio omnis interpretari debet, ne reddatur superflua, etiam in materia stricta & pœnali. 434.1.179
Non verificatur nisi verificetur suppositio. 478.2.73
Dispositio supponens non per relationem, disponit etiam in suppositio. ibid.74
Doctori asserenti consuetudinem, credendum est. 11.2.27
Doctoris dicta secundùm iura ab eo citata debent intelligi. 325.1.58
Domi quæ fiunt, malè probantur per eos, qui à domo abfuerunt. 8.1.8
Dominis temporalibus, puta Ducibus & Marchionibus superiorem recognoscentibus potestas tollendæ violentiæ nó competit,ex ratione. 84.2.33

E

Ecclesia, & personæ Ecclesiasticæ cur defensione & protectione indigeant. 20.2.72
Ecclesia Romana omnium oppressorum refugium. 25.1.82
Ecclesia Cathedralis exercet Sacramenta omnia,& pro eisdem quilibet potest accedere absque licentia, seu iniuria sui parochi. 364.2.66
Ecclesiæ fauor, aut cultus diuinus suspendit effectum appellationis, quæ non causat attentatum. 463.2.42
ab Ecclesia particulari ratione plures extrahi, & capi possunt, remissiuè. 266.2.116
Ecclesiasticæ personæ possunt ad Regem recurrere pro extraiudiciali defensione à violentiis iudicis Ecclesiastici, & ibi querimoniam proponere. 85.49
Ecclesiastici Regibus subsunt in iis, quæ tangunt regi

Index Rerum,

regimen & ordinem poteſtatis,& tenentur accedere ad eorum inuocationem. 107.2.268. & 272
Subſunt Regi ratione domicilij. ibid.270
Eccleſiaſticos non recurrere ad Principes ſæculares, cùm in iure dicitur, intelligendum eſt, vbi non patiuntur violentiam, ſecus ſi ſunt oppreſſi. 57. 2.252
Effectus quando cum actu eſt prohibitus, non ſufficit effectum conferre in tempus permiſſum. 420.1.93
Electio expreſſa iudicis aſſumpturi partes iudicis, non poteſt variare, & redire ad extraiudicialem cognitionem. 421.2.105
Electiones Magiſtralium & Doctoralium quam formam requirant ex Bulla Sixti IV. & Leonis X.& de variis dubiis, remiſſiuè. 440.2.228
Electori oppoſita exceptio excluſiua ſuffragij,ſi probatio non habeatur præ manibus,poteſt,ne tempus labatur, reiici cum clauſula præſeruatiua. ibid.226
Epiſcopus viſitans religioſos in defectum ſuperioris, iuxta Tridentinum,obſeruet eorum ſtatuta,prout ſuperior. 131.1.29
Epiſcopus cum omnibus parochis concurrit, habétque curæ animarum exercitium. 364.2.67
Epiſcopus ſolus, an ſimul cum Capitulo poſſit cognoſcere de exceptionibus oppoſitis perſonis eligendorum, vel electorum ad Magiſtrales, vel Doctorales. 441.1.229
Epiſcopus in electionibus Doctoralibus, &c. aſſiſtit vt prælatus, non vt Canonicus. 441.2.236
Epiſcopo aſſerenti in aliquo caſu ſe procedere per viſitationem, ſtatur quoad appellationis receptionem. 467.2.68
Epiſcopi tenentur potiùs Principi obedire, quàm Archiepiſcopo, & cur. 108.1.272
Euchariſtia quid. 299.1.99
Euentus triſtes non ſunt conſiderandi. 148.1.92
Examen & concurſus ſuſtinentur, ſi termino deſignato quidam ex oppoſitoribus apparuerunt, quidam verò non. 444.1.250.amplia.251. & 252
Examen ad beneficium eſt actus extraiudicialis. 407.1.3
Tanquam actus extraiudicialis non requirit citationem. 407.1.6
Examen ad beneficium & concurſus eſt actus extraiudicialis. 439.1.213
Examinatorum relatio quælibet,& ordinarij electio ad parochialem non ſuſpenduntur per appellationem, quæ duntaxat habet effectum deuolutiuum. 437.1.198
Eorum concordiam non expectat ordinarius,ſed plurimum tunc operatur ſuum arbitrium in parochialibus. 438.1.204
Exceptio firmat regulam in contrarium. 128.1.2
Exceptio proceſsûs non integri ante omnia per iudicem examinanda eſt. 191.1.15
Exceptio releuans quæ. 212.2.68
An ſit, arbitrio iudicis relinquitur. 212.2.68
An poſſit denegari per ſtatutum. 430.initio.
Exceptio declinatoriæ priùs diſcutienda eſt, & à proceſſu licet appellare ad vlteriora. 490.1.15
An expreſſam exigat pronuntiationem,vel tacita ſufficiat. ibid.16
Exceptio competentiæ appellationem recipit. ibid. 2.19
Contra teſtes, eius examen non impedit regulariter,ſed poteſt reſeruari in finem. 492.1.34
Nullitatis dicitur præiudicialis, & plus quàm poſſeſſorium. 493.1.41
Eſt præiudicialis negotio principali, quo ſuſpenſo, debet examinari priùs. ibid.2.43
Exceptionis veritate non probata, negotium ad iudicem appellationis non deuoluitur. 212. 2. 70
Exceptionis veritas ſi patet de per ſe, comprobatione non indiget. 213.1.71
Exceptioni competenti pars cenſetur renuntiare, ſicut & non opponens. 497.1.72
Exceptionem antequam iudex vel admittat, vel reiiciat, pars non dicitur grauata. 237.2.5
ſuper Exceptione declinatoria an expreſsè tenea-tur pronuntiare delegatus. 490.2.17
ſuper Exceptione ſurrectionis poteſt delegatus expreſsè & tacitè per proceſſum pronuntiare ad vlteriora. ibid.2.18
de Exceptione declinatoriæ, & contra reſcriptum, remiſſiuè. 491.2.29
Exceptiones quæ ſtatim poſt appoſitionem requirunt examen,& cognitionem,quæ ſint. 489.1.3
Exceptiones, ſeu articuli præiudiciales quales ſint. ibid. 2.4. & 6
Exceptiones liquidæ quæ. 495.2.62
Exceptionibus generaliter oppoſitis, debet priùs intelligi exceptio propoſita contra iudicem, & cæteræ conditionaliter. 491.2.28
Exceſſus, violentia, & iudicis iniquitas inter procedendum ſi arguatur, ex actorum inſpectione detegenda eſt. 92.1.114
Excipienti ſine intereſſe denegatur audientia. 350. 2.91
Excommunicatio poſt legitimam appellationem eſt nulla ipſo iure. 96.2.155
Excommunicatio, ſuſpenſio & interdictum ſub cenſuræ verbo comprehenduntur. 288.2.1
Excommunicatio poſt appellationem legitimam eſt nulla & attentata. 290. 2. 21. & cùm nulla ſit, poteſt clericus celebrare abſque irregularitate. 291.1.22
Excommunicatio & aliæ cenſuræ, quibus caſibus dicuntur nullæ, aut iniuſtæ, remiſſiuè. ibid.26
Excommunicatio eſt actus executiuus. ibid.2.27
Excommunicatio nulla non ligat, & recipit appellationem. ibid.28
Excommunicatio fertur in perſonam, non in locum. 294.1.53
Excommunicationis abſolutio non ſuppeditur per appellationem,& cur. 283.2.249.& 250
Excommunicationis ſententia, interlocutoria eſt. 288.2.2
Excommunicationis procedentis declaratio fieri poteſt etiam poſt appellationem. 289.1.4
Excommunicationis ſentẽtia conditionalis ſuſpenditur per appellationem ſubſecutam. ibid. 2. 8. etiam accedente poſtea conditione. ibid.9,10
Excommunicatus non poteſt vti appellatione extraiudiciali. 96.1.152
Excommunicatus etiam defendendo ſe in iudicio admittitur. 97.2.163
Admittitur ad appellationem iudicialem quatenus eſt ſpecies defenſionis. ibid.164
Sicut non poteſt agere, & conuenire; ita nec appellare extraiudicialiter. ibid.167
Poteſt appellare extraiudicialiter à iudice, non autem à parte. ibid.168
Excommunicatus purè per denuntiationem,non ligatur ampliùs. 290.1.14
Excommunicatus non facit fructus ſuos. 295.1.62
amplia. 63
Priuatus fructibus pendente appellatione quomodo

modo illos recuperet. ibid.64
Excommunicati publicatio fieri potest post appellationem ab excommnicatione pura. 290.1.12
Excommunicato etiam appellare licet, vt reo necessariò in appellatione. 96.1.151
Excommunicatum vti posse recursu regio pro nuda defensione violentiæ, Rota determinauit. 97.2.165
Excommunicatum, suspensum, aut interdictum potest iudex pendente appellatione priuare fructibus & distributionibus. 295.1.6
An veniant in repositione virtute decreti regij. ibid.& 61
Executio clericorum à potestate & iurisdictione temporali, in eorum vtilitatem, non in damnum & detrimentum introducta est. 27.1.91
Executio non grauat plus quàm sententia quæ exequitur. 153.2.14
Petita ab actore, si denegetur à iudice, appellationíque deferatur, & non exequatur, vim non fieri in Senatu declaratur. 174.1.43
Executio executoris procedentis extraiudicialiter, non præiudicat non citatis. 409.1.22.& 23
Executio non impeditur ob modorum præiudicium. 453.1.26
Directò fit aduersùs tertium rei litigiosæ possessorem. 480.1.88.92.& 93
Executionis decima, vide *Decima*.
Executione semel facta si res iterum auferatur, potest idem executor eiusdem sententiæ virtute rem restituere. 114.2.19
Executor, vel alius iudex delegatus Pontificis, seu Nuntij ad aliquam causam, si attentat, & dum pars grauata accedens ad Senatũ abiit in longinquum secum acta processûs asportando, pars grauata debet currere ad superiorẽ iudicem ipsius grauantis. 142.1.24. & non ad Senatum. ibid.25
Executor successor perficit executionem, quam inceptam reliquit prædecessor. 146.2.77
Executor sententiæ pœnalis non participat de illius pœna, sed honoris & potestatis iudicis superioris. 149.2.104
Executor non recipit probationes oblatæ exceptionis.214.1.83
Executor sententiæ de reddenda ratione non excedit si exequatur computa. 392.1.44
Extraiudicialiter procedit ad beneficium, & de qualitatibus, moribus & vita, seu habilitate prouisi informatur extraiudicialiter nemine citato. 408.1.11
Non tenetur citare volentem opponere impetrantem non esse idoneum. ibid.12
Executor dispensationis matrimonialis non potest stare testibus, si aliter de veritate sibi constet, & executionem suspendere. 408.1.15
Executor collateralis non habentis iurisdictionem, potest se informare extraiudicialiter. ibid.2.19
Executor procedens iudicialiter nullam fert sententiam, sed gratiosam executionem. 410.1.28
Regulariter non tenetur partes iudicis assumere inuitus ab beneficium. 411.1.36
Executor merus vigore clausulæ, *citatis citandis*, efficitur mixtus. 413.1.50
Executor beneficij non tenetur procedere iudicialiter. 415.1.64
Gratiæ, siue cum clausulis sonantibus monitionem, siue conditionem, tertium comparentem audire tenetur saltim via summaria.ibid.2.65
Tenetur iudicialiter procedere, si adest intrusus, aut alius contradictor appareat. ibid.68
Executor tenetur citare, & audire iudicialiter cui commissio præiudicat. ibid.69
Non tenetur amouere possessorem non citatum, etiamsi commissio careat clausula, *citatis citandis*. 416.1.69
Executor ad dispensationes matrimoniales tenetur iudicialiter procedere, si compareat contradictor. ibid. 2. 71. etiamsi aduersarius ipse existat à principio,& cur. ibid.72
Executor beneficialis per citationem an videatur procedere iudicialiter. 418.1.283
Si assumat partes iudicis, vbi ad id non tenebatur, seruare omnino debet formam iudicij. 424.1.121
Licèt admittat articulos, & iuxta illos examinet testes, non dicitur procedere iudicialiter. ibid.122
Executor dispensationis matrimonialis tunc tenetur citare, quando adest contradictor, non aliter. 425.1.127
Executor simul iudicialiter procedens, etiamsi ad id non teneretur, non potest variando redire ad viam iudicialem, nec vtraque simul vti. 426.1.133
Secus si coëgit procedere extraiudicialiter. ibid.134
Executor, seu collator quando tenetur procedere iudicialiter in prouisione beneficij, siue sua sponte, siue necessitate iuris, debet omnino seruare formam iudicij, summarij tamen. 428.1.143
Executor super alienationis vtilitate si non adest contradictor, potest procedere sine citatione, etiamsi adsit clausula, *vocatis vocandis*. 454.2.36
Cum clausula, *citatis citandis*, est mixtus, si adest contradictor,& is cuius interest,necessariò est citatus. ibid.37
Datus pro confirmatione donationis iuris patronatus procedit extraiudialiter, & tunc ab eo non appellatur. 456. 1.43. secus si procedat iudicialiter. ibid.44
Exequendi animus, & ad vlteriora procedendi, appellatione non obstante, satis detegitur ex denegata delatione. 171.1.17
Exemtio clericorum à iurisdictione seculari deducta fuit à Regibus Christianis, & concessa sanctæ Ecclesiæ ob reuerentiam. 16.1.50
Exemtionis Clericorum priuilegium à tempore Constantini Imperatoris est concessum. 16.2.51
Exemtionem clericorum à iurisdictione temporali esse de iure diuino, quam nec summus Pontifex in totum potest tollere. 67.2.303
Vt non habeat locum in casu limitato, consuetudine induci potest. ibid.304
Existens in vno districtu si emissâ sagittâ occidat existentem in alio territorio, ab vtroque iudice puniri potest. 381.1.63
Expensarum condemnatio tunc fieri duntaxat potest,quando Senatus declarat,vim nullam fecisse iudicem Ecclesiasticum. 105.1.239.& 240
Earum mulcta est quid consecutiuum, & accessorium ad cognitionem extraiudicialis defensionis, & ad illius perfectionem. ibid.241
Expensarum condemnationem fiendam in decretis violentiæ nullibi scriptum reperitur nisi leg. 36. quæ, vt exorbitans, non extenditur vltra casum de quo loquitur. ibid.2.246
Expensarum condemnatio supponit iurisdictionem. 106.1.251
Earum præstatio tunc respicit iurisdictionem,

quando iudicio formato fit earum condemnatio,ſecus extraiudicialiter. 107.1.258
Expenſis actum petentis, quod petitur faciendum eſt. 93.2.127
Expenſis appellantis fit actorum tranſportatio ad ſuperiorem, & cur. 93.2.128
Extrahens ab Eccleſia delinquentes publicè excommunicatur,& omnia reſtituere tenetur, eúmque vim facere Senatus declarat. 226.1.114

F

Facere & dicere eadem ſunt. 208.2.32
Faciens aliquid voluntariè, ad quod præcisè poterat compelli, dicitur neceſſitate coactus facere. 152.2.8
Facienti non poteſt imputari id, ſine quo vim repellere non poterat. 109.2.288
Faciens aliquid coactè, & contra ſuam voluntatem, ſibi non imputatur. 152.2.10
Facinus ſuos habet authores, quos pœna nullo modo egreditur. 143.2.46
Factum vbi lex requirit, & actualem redditionem, non ſtatur aſſertioni. 113.2.9
Factum non dicitur, vbi aliquid remanet faciendum. 114.1.14 vel quod non durat factum.ibid. 2.118
Factum defuncti, & factum ſucceſſoris differunt. 143.2.44
Factum malè, aut minus plenè ex integro eſt agendum. 191.2.21
Factum infectum fieri nequit. 208.1.27
Facto vbi opus eſt, verba non ſufficiunt. 113.2.8
Facta à iudice recuſato, an ſint nulla, vel annullanda,remiſſiuè. 214.2.89
Fauor & odium vbi concurrant, diſpoſitio an cenſeatur odioſa,vel fauorabilis. 319.1.3.321.2.35. & 327.1.75
Feudum ex gratia & pecunia, ſi gratia præponderat pecuniæ,gratioſum dicitur. 320.1.13
Fictio tranſlatiua duo requirit habilia,tempus à quo, & tempus ad quod. 240.1.32
Extenſiua non poteſt dari in appellatione conditionali,quoad ſui conualeſcentiam. ibid.2.33
Fideiuſſio iudicati ſoluendi purificatur per rem iudicatam, & exequitur etiam non nominatus in ſententia. 479.1.86
Fideiuſſor ad relaxationem ob innocentiam, de qua conſtat,ſufficit obligari de repræſentando. 279. 2.218
Fideiuſſor non poteſt obligari pro pœna corporali, & cur. 280.2.225
Fideiuſſorem ſi reus non inuenit, & pignus offert, eſt audiendus,cùm per id magis conſulatur fiſco. 279.2.219
Fideiuſſores ſub quibus carceratus relaxandus ſit, ad quid obligari debeant. 279.2.217
Fideiuſſores dandi ſunt in loco iudicij, niſi ibi non reperiantur. 280.1.221
Ad quid teneantur,ſi dicatur ſimpliciter, relaxetur ſub fideiuſſoribus. ibid.223
Si non recipiantur, iudex & tabellio quando teneantur parti ad intereſſe. ibid.224
Fideiuſſores ſi non inuenit carceratus, non relaxatur. ibid.220
Fideiuſſores non habens reus,quando ſub conditione iuratoria relaxetur de conſuetudine. ibid.222
Finis dum habetur,non curatur de medio. 100.2.196
Finis cui conceditur, cenſetur conceſſum neceſſarium ad finem conſequendum. 367.1.92
Fine conceſſo, omnia intelliguntur conceſſa, per quæ deuenitur ad finem. 110.1.290
Fine ex bono bona præordinatio præſumitur. ibid. 2.299
Firmia iuris non datur in regno Aragonum in cauſis tangentibus ſacrum officium. 128.2.6
Forma inducta ad actum perpetuum, non extenditur ad temporale. 376.2.32
Forma iuramenti, de qua in c.vt circa.de elect.in 6. ſeruanda in appellatione, procedit, quando electio fit extraiudicialiter, ſecus ſi iudicialiter. 410.2.30
Forma non adimpletur per æquipollens. 443.2.245
Forma requiſita pro certo fine & effectu, ſecuto fine per æquippollens,formæ ſatisfit. ibid.246
Formæ omiſſio reddit actum ſui naturâ priuilegiatum appellabilem, & attentatum inducitur. 377. 2.41
Actum vitiat. 378.1.49
Formam qui dat, & ea dat quæ conſequuntur ad ipſum,ſecundùm Philoſophum. 110.2.297
ex Forma procedendi in tollenda violentia inuentâ, maxima omnibus oritur vtilitas, & feſtinanter occurritur oppreſſi neceſſitati. 91.1.102
Fraus propria in vim exceptionis bene proponitur. 346.1.63
Fraudem & turpitudinem ſuam allegans non auditur. 346.1.61
Fructus beneficij ſequeſtrantur ob debitum clerici, vt ſatisfiat creditoribus ad congrua præſtanda clerico. 261.1.63
Fructus aut intereſſe non computantur in ſorte principali,vt aſcendat ad ſummam appellabilem, & commiſſibilem per Rotam. 326.2.72
Fructus in poſſeſſorio factâ condemnatione, veniunt æquè principaliter,nõ acceſſoriè. 331.1.118
Fructus ſuapte natura exigunt interdicta. ibid.119
& in iis fructus veniunt acceſſoriè. ibid.120
Sequuntur naturam iudicij poſſeſſorij, quando veniunt acceſſoriè ad illud. ibid.121
Fugæ periculum ſufficiens eſt ad impediendam & excuſandam citationem. 207.1.17
Fundator beneficij poteſt agnoſcere quaſcumque conditiones & leges in fundatione. 447.1.283
Funus leuari non poſſe abſque licentia parochi, antequam per eum dicatur Antiphona, *ſubuenite*. 366.1.81
Non poſſe leuari niſi iubente parocho per aſperſionem aquæ. ibid.2.85

G

Gallecia Senatoribus & Aduocatis regij Senatus violentiæ materia præ cæteris patet, & cur. 92.2.117
Generalitas quæ propter mediũ habile verificatur in qualibet ſua ſpecie indiſtinctè operatur,341.2.22
Geſtum in faciliorem cauſæ expeditionem non venit vt attentatum reuocandum. 284.2.257
Geſtum præcedens appellationem, & eius tempus ad appellandũ non dicitur attentatum.285.2.262
Geſta per iudicẽ ſine partis citatione dicũtur attentata,facta inter tempus ad appellãdum. 164.2.73
Geſta poſt appellationem dicuntur prouenire ex ipſius natura, & reuocatio eorum pendet à futuro euentu. 182.1.25
Geſta poſt noui operis nuntiationem reuocantur per viam attentati. 343.1.36
Gierbæ diſtinctio ſuper nullitate ſententiæ reprobatur. 147.1.58

& Verborum.

Gloſſa in c.dilecto.de ſentent. excom. in 6. expenditur. 50.1.201
Gratiæ Apoſtolicæ tres, quare conceſſæ. 131.2.31
Gratianus reprobatur, & varius arguitur. 191.1.16
Grauamen eſt cauſa appellationis, quo ceſſante, ceſſat & ipſa appellatio. 165.2.87
Grauamé vexationis,ſeu fatigationis quod.208.1.25
Grauamen eſt cauſa fundamentalis & finalis appellationis. 237.2.7
Præcedat appellationem, non è conuerſo, & exceptionis tacita vel expreſſa expectanda determinatio. 238.1.11
Grauamen futurum quando trahit originem à grauamine illato,appellatio ratione vtriuſque valet. 241.2.46
Grauamen non poteſt reparari, quando non poteſt appellari à diffinitiua. 305.2.10
Grauamen in poſſeſſorio, reparatur in petitorio, ſecus ſi ſuper petitorio non expectatur iudicium. 308.2.40.
Grauamen dicitur irreparabile per appellationem à diffinitiua,quando nullo modo ab ea permittitur appellare. 314.1.82
Grauamen non reparari per appellationem à diffinitiua, verificatur quando ab ea eſt prohibita quoad vtrumque effectum, non quoad ſuſpenſionem tantùm. ibid.2.89
Grauamen ſi conſtat iuris præſumtione, ſeu allegatione, appellatio non requirit aliam cauſæ expreſſionem. 470.2.4
Grauamen legis non eſt grauamen à quo non appelletur. 473.1.23
Grauamen negligentię & tarditatis poſt appellationem an poſſit reuocare inferior. 486.2.32
Grauaminis cauſa ceſſante,ceſſat appellatio.238.1.8
Eius cauſa expreſsè eſt proponenda in appellatione ab interlocutoria. ibid.2.13
Grauaminis reuocatio quæ petitur, eſt releuatiò, denegatio præcedens eſt grauamen in quo tunc appellatur. 241.2.45
Eius cognitio, & reuocatio ad quem ſpectet. 286.1.268.& ſeq.
Grauaminis extraiudicialis remedia duo. 409.2.24. & ſeq.
Grauamine illato per iudicem,ſi ab eo pars appellet, & iudex appellantem reponat, videtur reponendo grauamen reuocare, & ſi reponendo pars altera grauetur, licitè appellatur in tali repoſitione. 118.2.16
Quando doctrina illa procedat. 159.1.17
Grauamina diuerſa diuerſo iure cenſentur. 247.2.6
Gregorij Sayrij aſſertio reprobatur. 73.1.359

H

Habitus ſi eſt bonæ fidei, ſimiliter & eius priuatio. 230.1.209
Hæreditas quid. 320.2.19
Hæres capi non poteſt durante tempore conficiendi inuentarium. 265.1.105
Quouſque teneatur. ibid.
Capi non poteſt ex obligatione quoad factum perſonale qua tenebatur defunctus. ibid.106
Hæretico licèt prohibeatur appellatio à diffinitiua, non tamen ab interlocutoria,& quare. 315.1.90. & ſeq.
Homo eſt in perpetuo bello. 298.2.95
in *Honorarys* potiſſimum locum obtinet conſuetudo. 360.1.18
Humilitatis notabile exemplum inter Capucinos & Ieſuitas. 362.1.42
Hypothecans pro alio rem ſuam, & non perſonam, dicitur debitor reſpectu rei tantùm exhibitæ. 270.1.144.& ſeq.

I

Ilatio non fit de ſeparatis ad diuerſa. 327.2.79
Illico, quàm celerrimè, &c. non admittunt exceptionem requirentem altiorem indaginem. 478.2.76
Illico dictioni attribuitur executionis ſignificatio. 479.1.79
Illuſtris etiam in quolibet delicto, vel multum diues, & aliâs nobilis, quando ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus, vel cuſtodibus, vel domus, palatium,ciuitas,pro carcere ſit aſſignanda,vel quando ſub iuratoria cautione,remiſſiuè. 277.1.196
Immunitate Eccleſiæ non gaudentes ſi appellant ab extractione, vim non fieri decernit Senatus. 266. 2.117
Immunitatibus Eccleſiarum,an inuitis eius Rectoribus aliquis renuntiare poſſit. ibid.119
Impedientes de facto & contra iuris diſpoſitionem, iuriſdictionem iudicum Eccleſiarum dumtaxat, incurrunt in Bullam Cœnæ Domini. 55.2.233
Impedimentum excuſat à pœna, contumacia, deſertione,ſolutione canonis, & ab obligatione accedendi ad conſilium. 186.2.67
Impedimentum propter receditur à forma. ibid.68
Impedimentum proueniens ex facto Principis excuſat. 187.1.70
Impedimentum ob recurſum ad Regem euidens eſt & patens ex actis quantum tempus durauerit. ibid.73
Impedimentum non excuſat quod potuit remoueri. 445.1.263
Impedimentum propriè quod. ibid.264
Impedimentum vt excuſet probari debet,fuiſſe cauſam immediatam,ne aliquid fieret. ibid.265
ob Impedimentum receditur à forma. 444.2.256
Impedimentum probare non ſufficit,ſed etiam diligentiam pro illo remouendo. 445.2.266
Impedimento legitimo ſuperueniente oppoſitioni ad beneficium intra terminum edictorum, quo minus locum examinis adire queat, an appellationi à termino denegato non deferens, vim faciat. 443.2.249
Impedimenta legitima quæ. 445.2.269
Impeditus legitimè excuſatur à publicanda reſignatione,& contumacia. 444.1.254
Non dicitur negligens. ibid.2.255
Impedito agere non currit terminus. 186.2.65
Impedito de facto iudicis nó currit tempus. ibid.69
Non currit impedito legitimè. 444.1.253
Impedito minor dilatio danda eſt in parochiali, quàm in aliis cauſis. 445.2.268
Imperator auxilium & protectionem Eccleſiæ exhibendam iurat. 20.2.72
Imperij meri genera quot, & quæ delegabilia. 256. 2.24
Incapacitatis exceptionem in quolibet iudicio executiuo admittendam. 311.1.60
Incertitudo, quæ verificari & declarari poteſt ex futuro euentu,ſuſtinetur. 182.1.26
Incompetentia eius,cuius iuriſdictio per exceptionem eluditur, non requirit expreſſam declarationem, ſed tacitam per proceſſum. 491.2.26
Incompetentiæ interlocutoria tacita per proceſſum ad vlteriora tranſit in rem iudicatam, ſi non appelletur

Index Rerum,

pelletur ab ea. 491.1.20
Incompetentiæ interlocutoria iudicis carentis omnimoda iurisdictione an transeat in rem iudicatam. ibid.21
Incompetentiæ exceptio quandocunque opponitur ad impediendam sententiæ executionem. 310.1.55
Incontinenti quæ fiunt censentur inesse. 233.1.239
Iudicia ad capturam quæ sint legitima. 269.1.133
Infamia sola de per se non admittit relaxationem fideiussorum. 278.1.202
Infideles opprimi potius debent, quàm protegi. 128.2.9
Infirmus non debet grauiter carcerari, etiam pro delicto. 264.2.99. pro debito etiam ciuili. ibid. 101
Informatio quando sumitur ad solam instructionem, & informationem Curiæ, cognitio & processus est omnino extraiudicialis. 51.2.215
Etiam ex testibus sumenda ex simplici eorum assertione ad instructionem Curiæ, est actus extraiudicialis, remissiuè. 90.2.98
Ad Curiæ instructionem dumtaxat est extraiudicialis, etiamsi ex testium assertione sit facienda, quæ nec citationem requirit. 94.2.137
Informatio qualitatum ad prouisionem beneficij fit extraiudicialiter nullo citato. 407.2.8
Informatio sumenda pro habilitate prouisi ad præbendam fit absque partis citatione. 413.1.52
Fit absque testium iuramento, & absque processu iudiciali. ibid.53
Informatio pro instructione iudicis nullam habet formam iudicij. 450.2.5
Informationis summariæ receptio super infamia decreti ad effectum relaxãdi mandatum de comparendo personaliter, est omnino extraiudicialis. ibid.6
ad Informationem pro instructione iudicis, & eius animo informando, recipiuntur testes non iurati. 451.1.7
in Informatione ad nudam Curiæ instructionem proceditur iurisdictionaliter, formâ tamen iuris omissâ. 94.2.138
Inhibere potest superior etiam in causis non appellabilibus quando simul cum causæ cognitione cognoscit de natura appellationis, an sit priuilegiata. 375.1.24. secus si huiusmodi causæ cognitio sit omissa. ibid.25
Inhibens iudex, à cuius facto dumtaxat appellatur, vim facit absque alterius dependentia, cuius districtus attendendus est ad recursum regium. 379.2.56
Inhibitio canonica non inficit, nec impedit, quæ iure permittente iudex inferior facere potest appellatione pendente. 115.2.29
Operatur in his quæ sunt contra ius & appeliationem. ibid.30
Rectè procedit, si decreto conditionali intimato iudici Ecclesiastico nihil agat, & medio tempore ipsi inhibitio intimetur. 165.1.79
Est nulla post repositionem interlocutoriæ, & attentatorum, factam virtute regij decreti. ibid.2.87
Inhibitio quid. 372.1.3
An sit interlocutoria habens vim diffinitiuæ. ibid.2.5
Non causat grauamen irreparabile. 373.1.13
Non expedita canonicè iustam reddit appellationem suspensiuam. ibid.2.16.& 17
Minus canonica nulla est, & inferiorem iudicem non arctat. 374.1.19
Canonica fit per causæ cognitionem. ibid.2.20
Quibus de causis reddatur nulla. ibid.22
Quòd non causet attentata in notoriis, & in confesso & conuicto, & quòd illa causet etiam vbi sententia sit priuilegiata, quomodo intelligendum sit. 375.1.13
Inhibitio temporalis quæ. 376.1.29
Temporalis per aliquot dies an recipiat appellationem. ibid.31
Quod faciat inconueniens. 377.1.36
Eandem de iure solemnitatem requirit, quam inhibitio perpetua. ibid.2.29
Appellationem non recipit. ibid.40
Inhibitio virtute appellationis à diffinitiua requirit causæ cognitionem, & in appellatione ab interlocutoria. 378.1.45.& seq.
Accessoria & ex causa appellationis tollitur sublatâ appellatione. 485.2.24
Inhibitionis reuocatæ & repositæ effectus quales sint. 372.2.9
Eius reuocatio an suspendatur per appellationem, ita vt gesta à iudice inhibitò sint attentata. 373.1.10
Quid si contineat damnum irreparabile, aut ipsa reuocatio haberet vim diffinitiuæ. ibid.11
Inhibitionis reuocatio siue expressa, siue tacita, per remissionem causæ inferiori, non suspenditur per appellationem. ibid.12
Eius requisita habentur pro forma ipsius, iuxta Trid. 378.1.42
Inhibitionis anima est iurisdictio. 384.1.150
Inhibitioni de facto expeditæ per conseruatorem ordinarium parere non tenetur. 383.1.78
Inhibitionem reuocare idem iudex potest, & reformare. 372.2.8
Inhibitionem non canonicam, & nullam de stylo Rotæ causare attentata quomodo intelligendum sit. 375.2.27.& seqq.
Temporalem non posse expediri absque causæ cognitione. 377.1.35
Illam prohibet lex regia, etiam auditoribus. ibid.36
Inhibitione expedita ab vno iudice degente in vnius Senatus districtu contra alium in alio districtu existentem, quis Senatus pro tollenda violentia sit adeundus. 379.1.52.& seq.
de Inhibitione minus canonica, & de iniusta contra ius idem est iudicandum. 383.1.79
Inhibitione expedita per superiorem cognoscentem de appellatione à tacita, vel expressa remissione causæ, inferior non potest interim validè procedere. 485.2.28
Inhibitionibus friuolis, & contra ius expeditis, non est parendum per iudicem. 383.1.81
Vide *Iurisdictio.*
Inimici spiritùs quot. 298.2.96
Iniurias & oppressiones sacerdotibus factas, non solùm Principi, sed cuilibet vindicare licet. 21.1.75
Innocentes grauissimè opprimerentur à iudicibus Ecclesiasticis, cùm longè distet Curia Rom. si regio non potirentur auxilio. 31.1.105
Innouare non debet iudex, sed supersedere in executione, vbi est dubium iuris, vel facti, an appellatio teneat. 125.2.32
Innouare permittitur iudici in his quæ sunt iurisdictionis voluntariæ. 453.2.28
Instantia quid. 417.1.76
Institutio extraiudicialis, aut confirmatio, loco interlocuto

& Verborum.

terlocutoriæ habetur. 407.1.5
Institutio & præsentatio fiet iudicialis, si pro proposito edicto compareat quis opponens de iure patronatus, vel contra præsentatum. 414.1.58
Quibus temporibus hæ exceptiones opponantur, vt primæua natura prouisionis alteretur, & efficiatur iudicialis. ibid.2.59
Institutio & confirmatio fiet extraiudicialis, si appareat legitimus contradictor, vel compræsentatus aliquid obiiciens. ibid.60
Idem si promotor fiscalis opponat contra præsentationem, vel præsentatum. ibid.
Institutio si fiat cum legitimo contradictore, sententia fertur diffinitiua, secus nullo comparente contradictore. 415.1.62
Institutio & confirmatio facta cum contradictore legitimo, non adhibita causæ cognitione, nulla erit. 427.1.138
Instructio procedendi in causis violētiæ è regio consilio, & eius stylo, cæteris missa tribunalibus. 83.2.21
Instructionis formæ & substantię qui Doctores meminerint. 83.2.22
Instructionis & praxis substantia procedendi in tollenda vi à iudicibus Ecclesiasticis recensetur l. regia 36. tit. 5. lib. 2. cuius verba referuntur. ibid.23
Instrumentum factum in iudicio paratam habet executionem. 479.2.85
Instrumenta rei rusticæ pro debito capere non licet. 264.1.96
Interdictum quomodo fieri debeat. 292.2.40
Interdictum ingressus ciuitatis, vel palatij, vel alicuius possessionis, suspenditur per appellationem. 302.1.124
Interdictum ingressus Ecclesiæ quod, & cuius effectus. 293.1.42.&43
Quando imponatur pro contumacia, aut crimine, & an ex eo denegetur sepultura. ibid.44
Interdicta Ecclesiastica quibus priuent. 293. initio.
Interlocutio superioris super admittenda, vel non admittenda appellatione, & reuocatione attentatorum, etiam stante decreto directo regio inferiori, est nouum grauamen, diuersa persona oppressa, diuersus iudex, & noua violentia, & sic noua appellatione & recursu indiget. 194.2.43
Interlocutoria quamuis reuocari possit à suo iudice, ad id tamen præcisè cogi non potest. 163.2.65
Ab obseruatione iudicij an habeat vim diffinitiuæ, discutitur. 226.2.185
Interlocutoria quoad iudicem non transit in rem iudicatam, quo minus queat reuocare. 248.2.19
Interlocutoria non reparabilis per appellationem à diffinitiua, recipit appellationem. 305.2.9
Super legimatione personarum an admittat appellationem vbi causa principalis illam non recipit. 310.2.58
Interlocutoria procuratorem legitimum non esse, vel aliquem non habere legitimam personam standi in iudicio, recipit appellationem. 311.1.64
etiam in pronuntiatione, quem esse, vel non esse tutorem. ibid.2.65
Interlocutoria appellationem recipit, si feratur per dolum, aut iniuriam, & vbi prohibetur à diffinitiua. 313.1.77
Idem in sententia quæ fertur per latā culpam. ibi.
Interlocutoria qua iudex se competentem, aut incompetentem declarat, habet vim diffinitiuæ. 372.2.6
Habens vim diffinitiuæ non potest reuocari à iudice. ibid.7
Prout est attentatorum reuocatio, non recipit appellationem. 394. .16
Supponit iurisdictionem. 419.2.90
Interlocutoriam mandatam executioni iudex non reuocat, nisi sit nulla, & cur. 141.2.20.& seq.
Interlocutoriam, per quam finitur iurisdictio, & officium iudicis, non potest idem iudex reuocare, nec reponendo eam iurisdictionem reassumere. 160.1.30
Mandatam executioni à iudice, vel à parte, iudex non reuocat. 162.1.48
Vel si sit talis quæ absque facto hominis habeat secum executionem. ibid.49
Interlocutoriam reponere cui permittitur, multo fortius licebit illam declarare & interpretari, quod est minus. 163.1.62
ab Interlocutoria si non est appellatum, an à denegata eius reuocatione appellari poterit. 247.1.4
ab Interlocutoria super admittendis articulis si non est appellatum, non potest appellari postea ab ipsa actuali admissione. 247.2.9
ab Interlocutoria ius facile appellationem tollit. 307.1.23
Vide *Sententia*.
Interpretationem latam prouenientem ex proprietate verborum non excludit materia odiosa. 342.1.27
Intimare aliquid clerico potest iudex Ecclesiasticus, vt certiorato paret præiudicium, aut constituatur in mora, aut mala fide. 125.2.7
Intimatio prouisionis ordinariæ absque scrupulo fatendum est, quòd non sit citatio, sed simplex monitio, non supponens iurisdictionem monentis, & à quolibet facienda iudice. 95.1.142
Prouisionis regiæ non est citatio, sed monitio, & certioratio extraiudicialis, quæ geri potest etiā per iudicem incapacem. 125.2.6
in *Inuentarij* confectione possunt inter alios legatarij clerici citari per iudicem laicum. 94.2.136
Iudex ordinarius tenetur suos defendere subditos. 32.2.114
Iudex ad quem, non à quo, habet iurisdictionem pronuntiandi super legitimitate appellationis. 51.2.212
Iudex debet ad sui solam instructionem cognoscere de qualitate appellationis, non verò quoad partes pronuntiare, cùm sit iurisdictionale, & ipse iudex à quo iurisdictione careat. ibid.213
Iudex sæcularis de facto etiam rei spiritualis incidenter cognoscit. 52.1.217
Iudex ordinatè procedens, & contra ius exequens suam sententiam dicitur priuata persona, & vt priuatus sine iurisdictione procedit. ibid.2.218
De facto procedens, de facto & sine iurisdictione reponere debet. ibid.219
Ad respondendum attentatur, etiam post appellationem, & functus officio suo liberam habet facultatem. 89.2.87
Iudex Ecclesiasticus antequam constet notoriè de violentia per actorum inspectionem, non potest cogi excommunicatum absoluere. 98.1.170
Iudex à quo iuris ministerio, etiam non deferens iustæ appellationi inhibetur. 99.2.184
Iudex se declarans incompetentem, potest in expensis condemnare. 105.1.242
Iudex Ecclesiasticus, qui vim intulit, an possit expensis mulctari. ibid.2.243
Qui partem tenuerint affirmatiuam. ibid.244
Secularis potest condemnare in expensas clericum vim inferentem, & spoliantem, cuius

cognitio

Index Rerum,

cognitio in pluribus Christianorum ditionibus practicatur remissiuè. 106.1.248
Ecclesiasticus inobediens prouisionibus regiis, siue ordinariæ, siue *à la sobre carta*, mulctatur in expensis. ibid.249
Incapax non potest condemnare in expensas clericum differentem declinatoriam. 107.1.259
Inferior quæ possit gerere appellatione pendente, remissiuè. 115.2.31
Superior inter cognoscendum an inferior bene vel malè processerit, attendit statuta, & stylum tribunalis iudicis inferioris. 120. 2. 2. & seq.
Ecclesiasticus subrogatus in locum iudicis secularis eodem modo procedit, quo iudex secularis procedere debeat. 121.1.6
Competens quis ad cognoscendum de eo, qui existens in vno territorio occidit alium existentem in altero territorio cum sclopeto. 126.1.14
Deferens appellationi aliàs non legitimæ, seu non deferendæ, abdicat à se iurisdictionem omnimodam. 140.1.3
Inhibitus ad inhibitionem superioris, vel se inhibens, caret iurisdictione, nec aliquid decernit in sententiæ executione, etiam priuilegiatæ. ibid.4
Idem in iudice declarante se non iudicem, remissiuè. ibid.5
Suo functus officio, non potest se in causa intromittere. ibid.6
Ecclesiasticus non debet adstringi per prouisionem regiam ad faciendum id, quod iure sibi est prohibitum. ibid.2.8
Procedens iuris ordine non seruato, reputatur priuata persona, & sine iurisdictione. ibid.12
Iudex, qui prætermisso iuris ordine, & sine citatione possessionem abstulit, eam de facto reuocare poterit. 141.1.14
Facilis in concedendo, facilis debet esse in reponendo. ibid.
Iudex qui tenutam & possessionem abstulit alicui, eo non citato, illam eidem potest restituere, nec sibi obstat, quòd officio suo functus sit. ibid.15
Reuocando possessionem nulliter datam procedit tanquam persona priuata, & sumitur facere eo modo quo potest. ibid.16
Iudex Ecclesiasticus vim inferens prouisionibus regiis, quotidie iubetur deferre appellationi, & reponere attentata, ac ipse reponit cum effectu, & cur. ibid.2.22.& seq.
Ad reponendum non eget iurisdictione, & ideo contra eum secunda iussio, vulgò *sobre carta*, expedienda, ad reponendum cum effectu. ibid.
Iudex successor in iurisdictione seu tribunali iudicis vim inferentis, omnino tenetur prouisionem regij Senatus adimplere, & attentata à suo prædecessore reponere cum affectu, & appellationi deferre. 144.2.53
Eadem res esse censetur, quantumcumque circa ipsam materiam aliqua commutatio contigerit. ibid.54
Iudex successor in iurisdictione & tribunali alterius, idem reputatur ac prædecessor, cùm in locum eius subrogetur, & potest idem facere, quod poterat ille, cuius loco fuit subrogatus. 145.1.58
Iudex non tanquam persona priuata consideratur, sed tanquam minister iustitiæ quam gerit, & administrator dignitatis & tribunalis quod repræsentat, quisquis sit, etiam in infinitum. ibid.60
Quamuis in appellatione requiratur expressio nominis iudicis à quo; tamen satis est, vt contineat nomen dignitatis iudicis. ibid.61
Iudex datus loco demortui, illum non repræsentat, sed tantùm dignitatem. ibid.2.63
Iudex prædecessor, & successor, quamuis diuersi sint personarum respectu, eo tamen habito ad dignitatem & administrationem, & coæqualitatem potestatis, verè idem sunt. ibid.66
Iudex successor verè idem iudex reputatur ac prædecessor, præcipuè quando iudex accipitur pro iurisdictione & tribunali. 146.1.67
Potest taxare expensas reseruatas taxari in sententia prædecessoris. ibid.68
Potest interpretari sententiam dubiam prædecessoris. ibid.
Iudex successor, vel aliter loco alterius datus, causam assumit in eodem statu, eámque determinat ex eisdem actis. 146.2.71
Procedit eo modo quo & prædecessor processit. ibid.72.& 82
Potest ea omnia facere, quæ poterat illius prædecessor. 147.1.78
Potest in integrum restituere contra factum sui prædecessoris. ibid.79
Potest absoluere ab excommunicatione decreta per prædecessorem. ibid.80
Potest reponere attentata à se gesta, & eodem modo successor. ibid.81.& 84
Iudex vim inferens, impossibile est vt reponere queat mortuus. 148.2.96
Iudex Ecclesiasticus præcepto tribunalis astringitur sub pœnarum incursu, attentata reponere, & deferre appellationi. 152.1.4
Reponendo attentata virtute decreti regij Senatus ita mandantis, non est qui grauat, sed ipse Senatus cuius decretum exequitur. 153.2.16
Licitè poterit, si visis actis iustum visum fuerit, reuocare repositionem factam ab inferiore, virtute regij Senatus decreti, cùm ad hoc impediendum non se extendat. 154.1.21
Iudex quandocunque etiam post 10. dies datos ad appellandum potest reuocare interlocutoriam, dummodo ante diffinitiuam. 158.1.6
Iudex siue sit ordinarius, siue delegatus, suam interlocutoriam reuocat. ibid.7
Iudex executor mixtus interlocutoriam suam reuocat. ibid.8. & arbiter. ibid.9
Iudex licèt non possit actum facere nisi ad petitionem partis, potest tamen iis inuitis & contradicentibus reuocare interlocutoriam. ibid.10
An possit reuocare nõ solùm ipsam interlocutoriam, sed etiam ipsam reuocationem, seu reuocatoriam interlocutoriæ. ibid.11
An semel, vel pluries possit reuocare sententiam interlocutoriæ. ibid.12.& seqq.
Si citata parte ante didicita testificata admittat nouos testes, censetur reuocare publicationem. si post conclusionem admittit iura, censetur reuocare conclusionem. 159. 1. 18. & seq.
Iudex qui se incompetentem pronuntiauit, non potest ipsam pronuntiationem reuocare. 160 1.31
& si de facto reuocat, nõ valet reuocatio. ibid.32
Idem est in iudice delegato. ibid.33
Secus in ordinario, qui potest reuocare. ibid. 2 34
Iudex delegatus qui se incompetentem declarauit

in ærticulo dependenti à principali, poteſt reuocare illam declaratoriam, quia iuriſdictio ſibi remanet. ibid.35
Reuocat interlocutoriam,per quam finitur iuriſdictio, ſi ab ea fuerit appellatum. ibid.36
Iudex qui detulit appellationi interpoſitæ ab interlocutoria, non poteſt eam reuocare,& reponendo reaſſumere iuriſdictionem. 161.1.37
Poſtquam detulit appellationi, poteſt de conſenſu partium reuocare grauamen. ibid. 39. & ſeqq.
Poſt delatam inhibitionem non poteſt reuocare interlocutoriam. ibid.2.42
Inhibitus poteſt reuocare interlocutoriam, ſi inhibitio eſt nulla, & minus legitima. ibidem. 43.& ſeq.
Non reuocat interlocutoriam mandatam executioni. ibid.45
Iudex qui oppoſita exceptione contra mandatum legitimum Procuratorem declarauit, & vt talis lis conteſtata eſt, non poteſt reuocare talem declarationem. ibid.46
Pronuntians dandum eſſe fideiuſſorem per interlocutoriam, eo dato, non reuocat dictam interlocutoriam,niſi de partiũ conſenſu.ibid.47
Iudex reuocat interlocutoriam mandatam executioni de conſenſu partium. 162.1.50. ídque cum cauſæ cognitione. ibid.51
Quid ſi ſit nulla ex aliquo iuris defectu. ibid.53
Reuocat interlocutoriam latam officio iudicis mercenario actioni deſeruiente, non tamen officio iudicis nobili. ibid. 2. 54. vide alias limitationes & declarationes ad l. quod iuſſit. de re iud. ibid.55
Iudex executor data poſſeſſione abſque citatione citandorum, & ſine cauſæ cognitione,ſi ampliùs audiat, & de nouo citet,debet priùs & poſſeſſionem & attentata antea facta reponere. 163.2.67
Iudex qui aliàs non poteſt reuocare ſuam interlocutoriam, ſi nulla ſit, quocunque modo eam reuocare poteſt. ibid.68
Iudex delegatus, ſiue ordinarius, & non alius, cognoſcit de nullitate interlocutoriæ à ſe latæ, etiam vim diffinitiuæ habentis. 164.1.69
Iudex poteſt reuocare ſententiam diffinitiuam, quæ non tranſit in rem iudicatam. ibid.70
Iudex Eccleſiaſticus inhibitus ante repoſitionem virtute decreti conditionalis, non poterit ampliùs vti alternatiuis eius decreti, ſed vltimam partem decreti, *y nolo haciendo otorgue y reponga,* debet adimplere,& cur. ibid.91.& 92
Inferior tacitè eſt inhibitus à iure interpoſita appellatione legitima,etiãſi non deferat.171.1.19
Eccleſiaſticus inhibens ſeculari, vt exequatur inſtrumentum, dum cognoſcit de eius vſura, ſi illud non eſſe vſurarium declaret, & vt ſecularis poſſit procedere, an appellatione ſubſecuta ab hac ſententia ſecularis procedat. 174 2.45
Superior causâ cognitâ poteſt ſuper ſententiæ executione & attentatis terminare, nullo habito reſpectu ad decretum violentiæ directum inferiori. 194.1.41
Inferior licèt ad ſui inſtructionem poſſit cognoſcere an delaturus ſit appellationi, vel non; tamen ſuperior non impeditur, ſuper admittenda, vel reiicienda appellatione & attentatis de iure pronuntiare. ibid.2.42
Iudex non deferens iuſtæ appellationi punitur.195. 2. 52
Deferens appellationi minùs legitimæ non punitur. 196.1.53
Qui reum incarcerare iubet, non obſtante eius appellatione, non innouat, ſed ius publicum, vt delicta puniantur,conſeruat. 206.2.14
Iudex tenetur admittere exceptiones dilatorias,vel peremtorias. 207.2.24
Iudex cogens litigare tempore indebito, facit grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua. 208.1.26
Iudex non poteſt cognoſcere ſimul de emergenti, & negotio principali, & cur. 209.1.37
Vim facit non deferens appellationi ſuper articulo præiudiciali interpoſitæ in cauſis etiam ſummariis. 210.1.47
Vim facit non deferens appellationi interpoſitæ ab interlocutoria præiudiciali negotio principali. ibid. 2. 49. & ab interlocutoria, qua cauſatur difficultas circa cauſæ deciſionem. ibid.50
Poteſt reſeruare exceptionem oppoſitam contra teſtem, quòd ſit infamis, vel criminoſus ad publicationem, etſi probatio incontinenti offeratur, nec appellatio erit iuſtificata, & cur. 214.1.81.& ſeq.
Iudex recuſatus appellare poteſt à ſententia arbitrorum, qua recuſatus declaratur. 215.2.97
Quando poſſit ſine metu attentati, & nullitatis procedere ad vlteriora, remiſſiuè. ibid.
Iudex oppoſita appellatione à decreto torturæ, ſuperſedere debet in cauſa, etiamſi non ſit inhibitus,vel inhibitio præſentetur. 216.1.101
Idem ante appellationem ab eo, dum tamen ſit intra tempus datum ad appellandum.ibid.102
Iudex cui nihil conſtat,nihil diſcernere poteſt.219. 1.131
Condemnans non admiſſis probationibus dicitur eſſe in dolo. ibid. 132. & iudicatum eius eſt nullum. ibid. 135. procedit tamen ſi à tali denegatione admiſſionis probationis appelletur, aliàs tenet iudicium. ibid.136
Iudex qui ter monitus & requiſitus aliquid facere, nihil reſpondet, negare videtur,& à tali denegatione appellatur licitè. 228.2.196
Iudex denegare poteſt ſuam interlocutoriam, ſiue ab ea appellatum ſit, ſiue non. 229.1.200
Iudex ſe non iudicem declarans mediante appellatione interpoſita, à tali declaratione iuriſdictionem reaſſumit, & videtur reuocare declarationem,quæ vim habet diffinitiuæ. 231.220
Iudex à quo ſine metu attentati procedit ad vlteriora, non obſtante appellatione ab interlocutoria, quouſque ſit inhibitus canonicè. ibidem. 2.224
Iudex à quo procedens non obſtante appellatione ab interlocutoria damnum irreparabile cõtinente,poteſt puniri,illique impunè reſiſti.232.2.233
Iudex quando grauet. 238.1.10
Iudex Eccleſiaſticus licèt in ſpiritualibus habeat iuriſdictionem in laicos,intelligitur quoad excommunicationem,& remedia Eccleſiaſtica,non carcerem, niſi inuocato auxilio. 257.2.38
Non poteſt imponere pœnam infligentem membri mutilationem, vel ſanguinem. aliam pœnam corporalem poteſt. 278.2.210
Imponit fuſtigationis pœnam. ibid.
Item pœnam exilij. 279.1.211
Detruſionis in monaſterium. ibid.
Perpetui carceris, & alias. ibid.
Iudex non poteſt eſſe ſubrogatus, qui principaliter

Index Rerum,

esse non potest. 334.2.146
An vim faciat cognoscens de noui operis nuntiatione, quod nuntiauit Clericus. 345.1.54 & quid de milite, vel alio priuilegiato nuntiante. ibid.55
Iudex quilibet an possit cognoscere, an sua sit iurisdictio, & inhiberi queat ab alio. 383.1.80
Iudex quilibet etiam delegatus cognoscit, an sua sit iurisdictio. 384.2.95
Iudex qui potuit procedere summariè, si procedit ordinariè, valet processus. 422.2.112
Iudex ordinarius Ecclesiasticus quibus actionibus quis dicatur. 483.1.6
Iudex habens iurisdictionem, sed est omnimodo incompetens in aliquo casu, si se expresè declarat competentē, sententia transit in rem iudicatam, si non appelletur, & processus tenet. 491.1.23
Idem si citatus nihil opposuit. ibid.24
Iudex delegatus prout ordinarius cognoscit de articulo an sua sit iurisdictio. ibid.25
Iudicis iniquitatis inter procedendum propria probatio est, actorum inspectio. 92.1.110.& 114
Iudicis iniquitas, vide *Excessus*.
non quidquid Iudicis potestati relinquitur, id iuris necessitati submittitur. 98.1.175
Iudicis arbitrium circa capturam debet subiacere regulis iuris. 268.1.134.
Iudicis mutatio, vide *Mutatio iudicis*.
Iudici volenti exequi suam sententiam pendente appellatione, potest pars resistere, vrbaniùs tamen Princeps, cuius id propriū est officium. 172.2.32
Iudicem Ecclesiasticum vim inferentem non posse in expensis mulctari, veriùs ostenditur. 105.2.245
Iudice Ecclesiastico, regia cui inclinata prouisio, respondente, se carere iurisdictione, quid faciendum, ne inane sit decretum regium. 140.1.2
à Iudice quæ de facto fiunt, de facto per eum reuocari ius est. 141.1.13
Iudice Ecclesiastico vim inferente mortuo ante repositionem, an euanescat decretum violentiæ. 143.2.42
Iudice remoto ab officio, poterit successor eius reuocare attentata ex officio. 147.2.86
Iudices Ecclesiastici vim facientes, & contra præcepta canonica procedentes ad executionem sententiæ, non obstantibus legitimis appellationibus incurrunt in bullam Cœnæ Domini. 56.2. 237
Iudices laici non possunt inhibere Ecclesiasticis, & cur. 61.1.278
Iudices vbi plures dati sunt in aliqua causa, & postea aliqui, vel etiam omnes immutati fuerint, nihilominus eadem causa dicitur. 144.2.55
Iudicibus Ecclesiasticis exequi volentibus abusus notorios ab se factos, resisti violenter potest per priuatam personam. 32.2.116
Iudicibus duobus adinuicem inhibentibus super competentia iurisdictionis, quemadmodum recurrendum sit ad Senatum per viam violentiæ, & quod decretum detur. 103.2.226
Iudicium priuilegiatum, & sui natura inappellabile, aut executiuum, in dies alteratur, & variatur ex modo proponendi, aut prosequendi, & efficitur appellabile, & è conuerso. 92.1.116
Non debet esse in pendenti. 240.1.30
Non constat ex duobus reis tantùm sine actore. 345.1.53
τὸ *Iudicium* quid significet. 412.1.43
Iudicium mutare in maiorem causæ cognitionem, parte non contradicente, nullam causat nullitatem, secus si in minorem. 411.1.38
Iudicialia & extraiudicialia sibi inuicem repugnant. ibid.2.41
Iudicialiter & extraiudicialiter contraria sunt. 70.2. 334
Iudiciatus ad torturam, siue in ciuilibus, siue in criminalibus, non est sub fideiussoribus relaxandus. 273.1.173
Iuramentum in litem quando, & quomodo, & in quibus casibus locum habeat, remissiuè .222. 2. 163
Iuramentum calumniæ est actus iudicialis, non extraiudicialis. 428.2.149
Iuramentum, de quo in c. vt circa. de elect. in 6. debet esse corporale tactu Euangeliorum, non aliter. 442. 2. 238. aliàs iuramentum erit nullum ibid.239
Iuramentum per tactum Euangeliorum non requiritur de consuetudine, sed sufficit tactus cuiusuis libri, vel tabulæ. ibid.240.limita.241
Iuramentum iuxta c. vt circa, de elect. in 6. quando requiratur. 443.1.243.& seq.
Iurisdictio suprema dominio regiæ maiestatis, & visceribus intrinsecis regiminis formaliter adhæret. 85.1.39
Iurisdictio necessaria est ad effectum reponendi attentata. 140.2.11
Non requiritur ad reuocandum, & quæ de facto fiunt à iudice. 141.2.17
Iurisdictio est anima inhibitionis, & sine ea inhibitio prolata est nulla, & minus canonicè expedita. 164.2.75
Iurisdictio dilata non dicitur ablata. 376.2.33
Iurisdictionis ad suspensionem nullus actus fortior appellatione. 181.1.18
Iurisdictionis exercitium vt attribuatur, satis est qualitatem in libello deducere, licèt de ea queat dubitari. 358.2.45
Qualitas tamen illa si negetur, debet constare summariè, plenè tamen. 259.1.46
Iurisdictionis defectûs exceptio non censetur excluſa à dispositione prohibente omnes exceptiones. 310.2.57
Iurisdictionis defectus aliis maior reputatur. 382. 1.71
Iurisdictionis defectus insanabilis, præstat causam appellandi. 482.2.4
Iurisdictione concessâ, concessa censentur omnia, sine quibus exerceri non potest. 110.1.292
Vide *Potestas*.
in Iurisdictionalibus constare priùs debet de qualitate quæ iurisdictionem tribuit. 135.9.58
Ius naturale datur, ne alicui in iudicio, & extra iudicium vis fiat. 240.2.80
Ius vbi adest, & causa vniuersalis, per vsum partis ius conseruatur in toto, & consuetudo in parte extenditur ad totum genus illius speciei. 34. 2. 124
Ius superueniens lite pendente an prosit, remissiuè. 89.1.79
Ius declarandi, seu interpretandi ad hæredem, & successorem non transit, cùm ex arbitrio disponentium pendeat. 146.1.70.
Ius concedit facultatem declarandi successoribus in officio, vel iurisdictione. ibid.
Ius non fingit quod sibi ipsi est cõtrarium. 240.2.36
Ius omne potentius operatur in causa, quàm in causato. 394.2.10.& seqq.
Ius quæsitum facilius amittitur, quàm ius quærendum. 395.1.19

Iuri-

Iuris patronatus donationi si ordinarius non præstat assensum, ad id compelli potest per superiorem. 455.2.40. ab eo tunc appellare licet. ibid.41
Iuris resistentia efficax est ad prohibendam appellationem. 470.2.7
Iuri competenti regiæ maiestati nulla Pontificis censura generaliter promulgata intelligitur velle derogare, tam de iure, quàm de consuetudine. 41.2.176
Iure positiuo, & naturali ac diuino concurrentibus, ius diuinum & naturale præualet, tanquam potentius. 27.1.91
Iura ad ea adaptantur quæ fiunt frequentiùs. 29. 2.98.148.1.92. & 313.2.88
Iura prohibentia laicis ne de clericis cognoscant, loquuntur de cognitione iudiciali, non de extraiudiciali. 67.2.301
Iura loquentia de tollenda consuetudine in cognitione clericorum per laicos introducta, loquuntur de cognitione iudiciali, & de præscribenda iurisdictione. ibid.305
Iura duo vbi competunt, vno sublato actus sustinetur alio. 72.1.350
Iura plura in vno concurrentia, vno sublato cætera cum eo non confundantur. ibid.351
Iura prohibentia clericum recurrere ad iudicia secularia, intelliguntur, vt cognoscant de meritis causæ cum iurisdictione, non tamen pro tollenda violentia extraiudicialiter. 86.2.59
Iussio secunda, nempe *sobre carta*, expeditur aliquando, rarò tamen, cum mulcta expensarum soluendarum siue à iudice, siue à Notario, per quemlibet steterit, processum non mittere. 93.2.125.& 107.2.265
Deneganda erit in iis, quæ iudex poterat appellatione pendente licitè facere. 116.2.42
Decernitur in Senatu contra iudices Ecclesiasticos. 140.2.10
Iustitiam denegare videtur qui non loquitur,& obmutescit. 229.1.198

L

Laicus possidens spiritualia semper præsumitur esse in mala fide. 12.2.34
Non se intromittit in spiritualibus & eis annexis, nisi de licentia Pontificis, & in casibus à iure expresè concessis. 13.1.36
Laicus litigans coram iudice Ecclesiastico, iuri canonico, & tribunalis stylo adstringitur, & è conuerso. 121.1.5
Laici non possunt inducere legem aut consuetudinem contra clericos ex defectu potestatis, & iurisdictionis. 13.1.37
Legatus in partibus habet facultatem cognoscendi de appellationibus interpositis ad Papam, & ab appellationibus à legato potest redire ad eundem. 441.2.234
Legitimatio personarum in quocunque iudicio necessaria est. 311.1.59
Legitimitatis exceptio non censetur excluſa à quolibet statuto, omnes exceptiones aduersùs instrumentum excludente. ibid.62
Apponi potest etiam post tres sententias. ibid.63
Legitimum quid. 471.1.8

Leges enucleatæ.

l.36. tit.5. lib.2. recop. 9.2.14.85.2.46.153.1.12. & 172.2.30
Non est noui iuris inductiua. 11.1.23
Disponit in auxilium iuris Canonici, prohibentis violentas oppressiones. ibid.25
Neruosè defenditur, & iuris naturalis esse declaratur, affirmatúrque illam esse iure diuino & Canonico fundatam. 13.2.39
Quando condita. 69.1.317
In ea multæ sunt difficultates vsu frequentes, diluendæ per authorem. 84.1.24
Loquens de expensarum condemnatione, contra partem locum habet. 105.2.247
l.34. tit.5. lib.2.recop. 85.2.46
l.4. eiusdem loci. 130.1.22
l. regia de dieta, intelligitur respectu Scholastici alium conuenientis coram Magistro scholæ.133. 2.44. & seq.
l.37.tit.5.lib.2. recop. 171.1.21.& 205.1.1
l.4.tit.10.p.7. 172.2.30
l.fin. C. de sum.Trin.& fide Cath. 32.2.113
l.lege Iulia. 7. ff. ad leg. Iul. de vi publ. 43.1.185.& 170.1.12. & 30
l.vnic. C. de emend. propinq. 109.1.279
l. absentem. de pœnis. 143.1.35
l. quod iussit. ff. de re iud. 157.2.5
l. generaliter 12.§. sed iuramentum,& §.sibi autem. C. de reb. cred. 223.1.166
l.1. §. quæsitum. ff. de appel. 315.1.92
l.1.§.veteris. ff. de adquir. poss. 322. 1. 36. & seq.
l. generaliter 5. ff. de fideiussor. 327.2.78
l. 1. §. si is, cui. ff. de op. nou. nunt. 344. 2. 52. & seqq.
l. æquissimum. ff. de vsufr. & eius remedium multum consonat dispositioni Conc.Trident.sess.25. c.13. 358.2.5
Vide v. *Verba.*
Lex, consuetudo, seu statutum regulatur à potestate inducentis in consuetudinem. 13.1.37
Lex temporalis ratione directiua etiam clericos obligat. 19.1.65
Lex loquens cum aliqua qualitate, ad sui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo proposito simpliciter, vel generaliter loquuntur. 29.2.98
Lex positiua vti interpretatur legem diuinam, sic & consuetudo. 34.1.22
Confirmatoria eandem limitationem recipit, quam confirmata. 54.1.227
Loquens cum aliqua qualitate, ad sui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo proposito simpliciter & generaliter loquuntur.ibid. 2.228
Vsu populi non recepta, sed contrariis actibus reiecta, nec obligat, nec adstringit. 69. 1.322
Regia fundat cognitionem per viam violentiæ in iure & consuetudine suis omnibus requisitis vallata, & acquisita. 70.2.337
Laicorum si est approbata per Papam, vel tacitè recepta, debet attendi in foro Ecclesiastico. 122.1.17
Requirens aliquod genus, seu modum probationis in aliquo actu, debet adimpleri specificè, aliter probari nullo modo potest. 142. 2. 32
Lex, seu statutum potest occurrente aliqua vtilitate, aut euidente causa (vt hîc) facere, vt probatio valida & perfecta, in aliquo actu sit inualida & imperfecta. ibid.33
Lex, seu statutum factum ob publicam vtilitatem, si requirat certum genus probationis, non admittitur alia probatio vltra requisitam. ibid.34
Lex, seu statutum vtens verbo de præterito, non exten

Index Rerum,

extenditur ad futurum. 233.1.242
Lex non fingit ſuper impoſſibili de natura,& de iure, ne ſibi repugnet. 240.2.34
Lex generalis comprehendit cauſas & perſonas priuilegiatas, quæ ſpecialiter in eo caſu non reperiuntur habere priuilegium. 341.2.23
Legis ratio generalis licèt vni præſidi directa, ad omnes extenditur. 67.1.297
Legi 36. in verbis, *el qual trahido ſin dilacion lo vean,* omnia iuris fauent principia. 91.2.109
Legem aliud eſt condere particularem circa bona clericorum; aliud generalem, quæ comprehendat temporalia tam laicorum, quàm clericorum, cùm prima non licet,ſecunda valet. 19.2.67
Talium legum obſeruantia ad pacem reipubl.neceſſaria eſt. ibid.
Leges ſecundùm rubricam, ſub qua ſituatæ ſunt, debent intelligi. 43.1.187
Laicorum non ligant clericos. 122.1.16.quando ſecus. ibid.
Regiæ in caſibus violentiæ veniunt ad cuitandum fraudes, & cur. 154.1.18
Leges regias reſpicientes bonum totius communitatis obſeruare tenentur clerici, dummodo non tendant in præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ. 19.2.66
Libellus appellationis non ſufficit porrigi coram Notario duntaxat, & non coram iudice. 245. 1. 80. & tunc pronuntiatur non eſſe deuolutam. ibidem.
Non eſt neceſſe vt legatur iudici. ibid.2.81
Libellus oppoſitionis contra prouiſionem beneficij non eſt prouocatiuus,ſed excluſiuus.417.1.74
Libello inepto pars non tenetur reſpondere, & à iudice contrarium declarante licitè appellatur. 209.2.42
Idem in libello obſcuro. ibid.43.& ſeq.
Lignum vitæ (Apoc.2.) quid. 299.1.97.& ſeq.
Liquidatio ſententiæ reddendæ rationis non recipit appellationem ſuſpenſiuam. 392.1.43
Liquidum ſententiæ aut inſtrumenti guarentigiati exequitur ſuſpenſo illiquido. 332.1.126
Lis quando efficiatur ex comparitionibus per præſentatos coram ordinario. 417.2.77
Dicitur pendere per impetrationem reſcripti vigore appellationis extraiudicialis, ſecuta citatione vigore illius. 447.2.287
Non dicitur introducta, nec pendere per actum extraiudicialem. ibid.288
Litteræ dilatoriæ generales an intelligantur in debito iurato, debitis fiſcalibus cum debitis priuilegiatis, an extendantur ad fideiuſſores affidati,remiſſiuè. 265.2.112
Monitoriales ad effectum reuelationis quid requirant vt queant relaxari. 291.2.30
Litterarum dilatoriarum debitoribus conceſſarum effectus quis. 265.2.109.& ſeq.
Litterarum falſarum virtute proceſſus factus eſt nullus ipſo iure. 491.1.22
Litteras directas Epiſcopo prædeceſſori mortuo, ſub nomine dignitatis, tenetur ſucceſſor exequi. 148.1.90
Litigare coram ſuſpecto iudice periculoſum. 215.1.91
Locus non tutus quis. 207.2.23
Loci non tuti exceptio quando locum habeat.ibid.
ob Locorum diſtantiam, aut magnam difficultatem conſequendi remedij, adeò quòd ad ſuperiorem recurri non poteſt, multa permittuntur prohibita. 30.1.100
Longinquitas accurrendi Romam dicitur,quando locus eſt vltra Italiam. ibid.101
Ludouicus Gomeſius reprobatur. 261.1.164

M

Maior debet cedere minori, dum eſt in domo minoris. 363.2.57
Maioria, v. *Rex.*
Mandans committi delictum in alio territorio,quo diſtrictu ſit puniendus. 380.1.57
Mandatarius & mandans delictum committi in diuerſo diſtrictu,vbi nõ punitur affectus,ab vtriuſque diſtrictûs iudicibus puniri poſſunt. 381.1.64
Mandatum prædeceſſori factum Epiſcopus adimplere debet ſub nomine dignitatis. 148.1.87
& idem in executore. ibid.88
Mandatum executorium virtute ſententiæ, vel inſtrumenti guarentigiati, eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ. 225.1.181
An ab eo appelletur, remiſſiuè. ibid.
Manus regia, manus Eccleſiæ. 32.2.113
Materia appoſita ſub aliquo rubro, iudicatur eius eſſe naturæ, cuius eſt rubrum. 429.1.150
Mendicantium mentio vbi fit, ſemper præmittitur ordo prædicatorum, qui inter mendicantes connumerantur. 361.2.32
Mercantia, v. *Actus.*
Meretrix & perſonaliter in iudicio comparet,& pro debito carceratur. 263.1.88
Quid in meretrice maritata. ibid.2.89
Michaëli Archangelo conceſſa poteſtas propulſandi violentam ſuperbiam Luciferi thronum Dei altiſſimi occupare cupientis. 14.2.41
Miles rectè capitur à iudice ordinario ad effectum remittendi. 255.2.14
Minor 25. annis an capi poſſit pro debito. 262. 2. 81. & ſeq.
Miſſus à ſecundo decreto facit fructus ſuos, & in eum transfertur præſcribendi conditio. 349.2.85
Mixtura ſuper poſſeſſorio & proprietate recipit in totum appellationem. 328.1.88
Vide *Appellatio.*
Mixtura poſſeſſionis & proprietatis in ſententia, ſiue proueniat ex natura poſſeſſorij, ſiue extrinſecus, quia permittitur agi de proprietate,appellationem permittit in totum. ibid.2.91
Mixtura poſſeſſorij & petitorij quatuor modis conſiderari poteſt. ibid.92
Mixtura vt admittat appellationem, ſententia duntaxat admittitur. 329.1.93
Mixtura poſſeſſorij & petitorij recipit appellationem, & cur. 330.1.105
Mixtura non operatur permiſſionem appellationis, quando petitorium incidenter tractatur in poſſeſſorio. ibid.2.107
Mixturæ ratio ceſſat, vbi nullitas acceſſoriè continetur in ſententia. ibid.2.111
Mixturam quæ contingit in ſententia conſiderari tripliciter. 329.1.93
Moderamen inculpatæ tutelæ tunc ſeruatur, quoties id fit, quo omiſſo vis tolli non poteſt. 109.2.286
Monachus nõ poteſt capi pro debito ciuili.261.2.72. & quid quando ingreſſus ſit religionẽ in fraudem creditorum,vel poſt eius capturam,vel poſtquam iam petita ſit in eum executio,remiſſiuè. ibid.73
Monachi an poſſint cum capa & cruce proceſſionaliter ingredi parochiam, ad expectandum cadauer eligens apud ipſos ſepulturã. 364.2.70.77.78.& 80
Non habent territorium niſi intra ambitum ſui monaſterij. 365.1.71

Monitio

Monitio qua differat à citatione. 94.1.132
Minitio, ſeu requiſitio vnica, vel trina diuerſis vicibus, aut trina vno contextu facta iudici, an ſit neceſſaria vt videatur denegare iuſtitiam, remiſſiuè. 219.1.194.& ſeq.
Monitio trina non eſt neceſſaria contra non reſidentem, ſi commodè citari poteſt perſonaliter. 460.1.18 & tunc quod tempus requiratur abſentiæ. ibid.2.19
Monitionem ſimplicem quilibet ſecularis iudex facere poteſt clerico, vt de aliquo certioretur, vt conſtituatur in mala fide, aut mora, & vt certioratio illi præſtet præiudicium. 94.1.131
Monitorium de ordinibus ſuſcipiendis eſt actus extraiudicialis. 463.1.40
ex *Mora* regulariter periculum oritur. 30.1.100
Mori certius quàm naſci. 296.2.74
Mors omni momento ſperanda eſt. ibid.75
Fulgur nuncupatur in Scriptura. 296.2.76.& 77
Morte omnia ceſſare dicuntur,& cur. 143.2.43
Mulier non carceratur pro debito merè ciuili. 262.2.83
Non poteſt capi pro debito publico, aut fiſcali. 263.1.84
Succedens laico an capi poſſit pro debito fiſcali, remiſſiuè. ibid.85
Non poteſt incarcerari ratione tutelæ. ibid.86
Capi poteſt pro debito deſcendente ex delicto. ibid.2.78
Non cogitur perſonaliter comparere in iudicio, ſed per Procuratorem. ibid.90
Quid quando iudicium abſque illa excerceri non poteſt. ibid.91
Cogi poteſt comparere perſonaliter in cauſa criminali pro ferendo teſtimonio. ibid.92
An cogi poſſit perſonaliter comparere pro abſolutione. 301.1.113
Pro ferendo teſtimonio, vel alia cauſa non cogitur comparere perſonaliter, ſed ad eam mittitur tabellio,vel alius. ibid.114.& ſeq.
Incidens in canonem, *ſi quis ſuadente*, non cogitur pro abſolutione adire Romam, ſed ordinarius abſoluit. ibid.116
Abſens non cogitur pro abſolutione accedere locum iudicis. ibid.2.120
Non eſt trahenda perſonaliter in iudiciũ,ſed per maritũ,aut Procuratorẽ audiri debet.ibid.121
Mutatione iudicis eadem, non diuerſa manet iuriſdictio, eademmet cauſa, idémque iudicium, & idem tribunal. 145.1.56
Mutatione perſonarum, qualitatis, vel accidentis, non mutatur res. ibid.57

N

Natura humana,nec quælibet ingenij fœcunditas,quantumuis experta, poterit alium modũ ad cognoſcendũ de violentia reperire aptiorẽ, quàm hactenus inuentũ & practicatũ. 90.2.100
Natura humana nõ poteſt eſſe deſtituta remediis ad ſui conſeruationem neceſſariis. 110.2.298
Natura rei ſemel alteratâ, ſemper alterata remanet. 423.1.114
Nauarri opinio refertur circa interpretationem Bullæ Cœnæ Domini. 100.1.280
Proteſtatio authoris. ibid.281
Neceſſaria in actu producẽdo,ſeu conficiẽdo, requiruntur etiã in ſoluendo,vel deſtruendo.230.1.210
Neceſſitas caret lege,& legem non admittit,& illicitum licitum facit; iudicem incompetentem facit legitimum,alterátque præcepta,etiam diuina, & alia huiuſmodi. 30.2.103
Neceſſitas & vtilitas mirabilem & laudabilem præbendæ protectionis modum induxere. 83.1.19
Negatio appoſita ſubiecto, aut termino communi, facit orationem vniuerſalem. 309.1.49
Negatio plus negat, quàm affirmat affirmatio. 319.2.8
Negatiuum affirmatiuo potentius. ibid.7
Negatiua præcepta efficacius obligant, quàm affirmatiua. 320.1.10
Niſi dictio poſita in ſententia illam reddit conditionalem. 289.2.11
Nobilis non carceratur pro ære alieno. 264.1.97
Nobilis conductor vectigalis carceratur pro debito. ibid.2.98
Nobilitatis ratio habetur etiam in ſpiritualibus. 363.1.50
Notarius apud quem ſunt acta iudicis, contra quem intentare eſt violentia, compellendus eſt ad ea exhibenda. 143.1.38
Debet regiſtrum, ſeu protocollum inſtrumentorum actuum iudicialium,& extraiudicialium ſecum retinere,nec tradere partibus,niſi præcepto iudicis. ibid.39
Intimans ſententiam de mandato iudicis,nullam recipit iuriſdictionem. 246.1.85
Notarij fidei ſtandum, aſſerentis alia acta non eſſe ad reſponſionem prouiſionis *de autos diminutos*. 186.2.56
Notitia facta & præſumpta,prout notificatio ad domum, non ſufficit vt currat tempus condemnato. 243.2.62
de *Nouo* quæ emergunt, nouo indigent auxilio. 233.1.242 & noua res nouum exigit remedium. ibid.
ly *Nulla*, negatiua vniuerſalis excludit omnia. 383.2.85
Eſt diſtributiua pertinens ad plura, nec poteſt de vno tantùm prædicari. 433.2.175
Nullitatem allegans,tenetur omnia acta exhibere,vt poſſit argui contra ſententiam. 118.2.5
de Nullitate dicens poſt 60. dies non auditur iure regio. 352.1.100
Nuntio adducenti proceſſum ad Senatum, in eo ſalarium taxatum præſtari iubetur Procuratori querelantis. 93.2.126

O

Obligatio non poteſt exequi in forma Cameræ, aperta ſemel via, vt de falſitate cognoſcatur. 423.1.113
Obligationes duæ vbi concurrunt in eadem perſona,potentior euincit alteram. 319.2.6
Obligatus realiter tantùm tunc capi poteſt, ſi bona deſierit poſſidere dolosè. 270.2.150
Item ſi rem attriuit, vel conſumpſit. ibid.151
Occidere innocentem, & occidere eum qui confugit ad iuſtam defenſionem,paria ſunt. 43.2.188
Officialium ſcientia in præſcriptione iuriſdictionis præiudicat. 36.2.140
Omiſſum ab ſtatuto pro emiſſo habetur, maximè in diſpoſitionibus ſtrictis. 388.1.11
Omne qui dicit, nihil excludit. 232.2.236
Omne, dictio, vulgo *todo*, vniuerſalis eſt, & cuncta comprehendens. ibid.237 & continet in ſe vniuerſalem ſignificationem. 233.1.238
ly *Omnibus modis* ipſo iure importat. 479.1.80
Oniam ſummum Sacerdotem ad Regem recurriſſe pro tollenda violenta ſeditione populi,à Simone

ſacerdote illata,legitur. 86.1.50

Opinio Doctorum, cui conſuetudo adhæret, præferenda eſt. 34.1.122

Opinio Doctorum communis, ſiue in lecturis, ſiue in tractatibus, vel conſiliis, ſequenda eſt per iudicem. 123.1.23

Opinio quæ plurimorum authoritate comprobatur,præſumitur verior. ibid.24

Nec ab ea recedendum in iudicando, & conſulendo. ibid.

Opinionibus duabus contrariis æquè probabilibus, ſeu cómunibus,iudex Eccleſiaſticus poteſt quam maluerit, eligeré. 123.1.26 etiam in foro conſcientiæ. ibid.27

Opponens exceptionem, ſeu articulos, petens illos admitti, ſi omittat appellare à proceſſu ad vlteriora, & poſtea inſtet pro admiſſione illorum à tacita vel expreſſa reiectione, an appellare poterit. 247.1.3

Oppoſitor, ſi declaretur eſſe vel non eſſe filium patrimonialem, aut aliàs perſonam legitimam, licitè appellat in prouiſione curati. 311.2.67

Oppreſſus iudici iniuſtè volenti ſententiam exequi de facto poteſt reſiſtere, non obſtante ſua appellatione legitima. 25.2.85

Etiamſi expreſsè renuntiet recurſui violentię,illi denegandus non eſt. 88.1.71

Oppreſſus ad obtinendam regiam prouiſionem iuris præſumptionem pro ſe habet, cùm omnibus appellationibus regulariter deferendũ ſit.89.2.86

Oppreſſus, qui ex actis diminutis ſemel obtinuit decretum contra ſe,ſcil. vim non fieri, poteſt eis integris iterum recurrere; ſecus autem appellatus. 195.2.49

Affirmans in Senatu, acta eſſe integra, non auditur poſtea ex capite proceſſus diminuti, volens nouiter recurrere ſuper eodem articulo. 196.1.54

Vt iterum poſſit recurrere ad Senatum ſuper eodem articulo ex capite proceſſus non integri, debet de hoc conſtare notoriè, & euidenter ex actorum inſpectione, aliter non auditur. ibid.55

Et quomodo conſulatur vt hoc modo notoriè appareat. ibid.

Oppreſſis de iure naturali cõceſſum ad propugnandam violentiam, ſupremorum inuocare potentiam. 26.2.88

Oppreſſos iuuare Rex debet ex officio & charitate. ibid.

Opus nouum nuntians an audiatur comparens in iudicio. 341.2.19

Opus ædificatum poſt nuntiationem reuocatur per viam attentati. 343.2.39

Operis noui nuntiationis cauſa recipit appellationem ſuſpenſiuam. 342.2.32. & ſeq.econtra vide 42.& ſeqq.

Operis noui nuntiatio celeritatẽ deſiderat.343.2.41

Operis noui nuntiatione ſpretâ, quando quis agi patitur de iure principali, omiſſa via attentatio ceſſat attentatum, & appellationis prohibitio. 344.1.47

Operis noui factâ nuntiatione qui ædificat, attentat,& per attentatũ demolitur ędificium.393.2.3

Operis noui nuntiatio habet vim inhibitionis. 394.1.5

Oratio indefinita negatiuè concepta habet ſignificationem vniuerſalem. 309.1.46

Ordinarius, in defectum ſuperioris per eum admoniti, ſuos religioſos non viſitantis, & corrigentis, poteſt viſitare, an ob denegatam appellationem ab ordinario poſſint religioſi ad Senatum recurrere per viam violentiæ. 130.2.26.& 27

Ordinariâ intimata, an iudex Eccleſiaſticus poſſit taxare expenſas, in quibus reus condemnauit. 183.1.33

Iudex Eccleſiaſticus licèt de rigore iuris non teneatur ſuperſedere; tamen ex vrbanitate ob decorem debitum tantæ maieſtati, tenetur. ibid.34

Ordo iuris non ſeruatur in notoriis, ſed ordo eſt,ordinem non ſeruare. 91.2.107

Ordo Prædicatorum fuit ante omnes Minorum approbatus. 361.2.33

Ordo iudiciarius non requiritur ſuper diſputatione iuris. 494.2.51

Ordinis præpoſteratio appellationem admittit.492. 1.32

Ordinem iudiciarium ſeruare, nocere non poteſt. 312.2.74

Ordinem executionis præpoſterans executor illam reddit appellabilem. 492.1.33

P

Pactum accedens vltra ſtatutum, quo quis iam tenebatur, non mutat qualitatem vel naturam obligationis. 152.1.3

Pactum inter partes, ne appelletur in cauſa, intelligitur etiã prohibitio ab interlocutoria. 306.1.15

Palinodiæ pœna non poteſt exequi in abſentem. 273.1.170

Palinodiæ pœnâ clericus,ſicut nec nobilis,non plectitur. ibid.171

Palinodiæ pœna eſt infamatoria. ibid.172

Panis ſpiritualis quotidie aſſumendus, vt quotidie proſit. 298.1.91

Parochiam aliquam quis ingredi non poteſt ad aliquod officium diuinum exercendum ſine licentia Rectoris. 365.1.75

Parochialis impetrationibus & aliis requiritur mẽtio ſpecialis. 364.1.63

in Parochialibus reſeruatis quatuor menſes ordinario aſſignantur ad ſignificandum concurſum Pontifici. 438.1.205

Parochus eſt de vniuerſitate,& poteſt vti frui paſcuis & nemoribus ciuitatis, ſicut quilibet de vniuerſitate. 18.2.59

Præfertur clericis mercenariis, & capellanis. 362.2.46

Poteſt ſurripere cruces, & alia proceſſionalia tollere, religioſis proceſſionaliter accedentibus ad ſuam parochiam pro tollẽdo cadauere eligentis ſepulturam apud religioſos.366.2.86

Primus facit officium in Eccleſia dicendo orationes,& intonando primos verſus. 367.1.87

Præfertur quando defertur funus extra ſuam parochiam. ibid.88

An in præiudicium Eccleſiæ aut ſucceſſorum poſſit amittere ius prælationis, eo vel non vtendo,vel conſentiẽdo renuntiari illi.ibid.89

Poteſt recuperare præcedentiam perditam per prædeceſſores. ibid.91

ad Parochum proprium pertinet portare cadauer eligentis ſepulturam in alia Eccleſia. 365.2.76

Parochi præferuntur etiam canonicis collegiatæ. 367.1.88

Poſſunt eorum ſucceſſores contrauenire facto inualido anteceſſoris. ibid.90

Parochos inter quando ſit locus præuentioni in funerando

nerando corpus parochiani vtriusque. 367.2.95
& quid si præuentio nulla sit, quomodo controuersia diffiniatur. ibid.96
Pars vna alternatiuæ declarat alteram. 109.2.284
Pars appellata, quæ contra se reportauit decretum in Senatu, vim fieri actis diminutis, non potest eis integris vlteriùs recurrere, & cur. 195.2.50
de Parte quoad partem idem est quod de toto quoad totum. 307.1.25
Pater, seu dominus priuatus potest filium, seu famulum suum clericum è domo eiicere ob eius pacem, & quietem, virtute potestatis politicæ. 108.2.278
Patientia & tolerantia Romanorum PP. vel alterius Principis impedire potentis, inducit dispensationem & confirmationem. 382.148
In iuribus incorporalibus idem operatur quod possessio in rebus corporalibus. 71.1.339
D. *Paulus* ciuis populi Rom. nuncupatur, & cur. 18.2.60
Auxilium postulauit à tribuno. 86.1.53
Peccator in mundo eidem periculo est suppositus, quo nauis in medio tempestatis. 297.1.80.& 81
Periculum instans non recipit dilationem, legem non admittit, & legem tribuit. 91.2.108
Periculum vbi est in mora, appellatio non suspendit. 473.2.27 & receditur à iuris regulis. ibid.28
Personæ occultatæ manifestatio non datur in regno Aragonum in causis spectantibus cognitionem Inquisitorum. 128.2.7
Petitorium intentare aliud, aliud verò possessorium iustificare cum titulo, vbi causæ natura ita postulat. 330.2.110
Petitorium absorbens possessorium attenditur ad effectum appellandi. 334.1.143
Pia causa non prohibet appellationem de per se. 389.2.25
Pœna non transit in successorem, vel hæredem, sed tantùm damnorum satisfactio de eo quod ad hæredem peruenit. 149.2.106
Pœna apposita à iure iudici exequenti appellatione pendente, vt infligatur, debet expectari executio, & actus consummatio. 170.1.12
Pœna corporalis quando venit in defectum pecuniariæ, an reus sit sub fideiussoribus relaxandus. 276.1.190.& seqq.
Pœna relicta est arbitrio iudicis an captus sub fideiussoribus sit relaxandus. ibid.2.193
Pœna verberum, aut fustigationis an permittat relaxationem sub fideiussoribus. 277.2.201.& seq.
Pœna dicta, *de verguenza*, est corporis afflictiua. 278.1.203
Pœna mitræ, quam solet apponere iudex Ecclesiasticus, est corporis afflictiua. ibid.204
Perpetui carceris dicitur corporis afflictiua, & an de iure ciuili aut regio imponi possit. 278.1.205
Carceris quibus casibus iure regio imponi possit. ibid.2.206
Quando imponitur sub fideiussoribus, reus non relaxatur. ibid.207
Candentis ferri apponenda ei qui secundò nupsit veniente vxore prima. relaxatur sub fideiussoribus. ibid. 208 & hæc pœna locum habet iure canonico. ibid.209
Suspensionis ab officio, seu beneficio, non admittit relaxationem sub fideiussoribus. 379.1.212
Pœnam exilij esse corporis afflictiuam, qui teneant. 272.2,165
Quid iure regio & canonico seruandum. ibid. 166.& seq.
Pœnarum insertio. 98.2.176
Pontifex vtramque potestatem, spiritualem & temporalem habet, primam absolutè, secundam in habitu & potentia. 17.1.55
Cessante causa spirituali, non vtitur potestate temporali contra regimen Regum & Principum temporalium. ibid.56
Potest in certis casibus ob aliquam iustam causam concedere laico priuilegium cognoscendi de personis Ecclesiasticis. 35.2.130,141
Pontifices ex Hispania oriundi, qui habuerunt scientiam cognitionis per viam violentiæ. 37.1.141
Possessio quæ consistit in facto, non transfertur ex sententia actualiter non executa, cùm non transeat dominium consistens in iure. 113.2.7
Possessio alia est defuncti, alia hæredis, in quem licèt omnia iura transeant, non tamen possessio. 150.1.109
Possessio hæredis est noua possessio, & non continuata cum possessione defuncti. ibid.
Possessio iurisdictionis tribunalis, Ecclesiæ, vniuersitatis & populi, non finitur morte possessoris, sed in successore continuatur, cùm persona ficta possideat. ibid.110
Rerum Ecclesiæ non vacat mortuo prolato. ibid. 112.& 117
Ecclesiæ in Ecclesia continuatur etiam mortuo prælato, & dicitur simul cum occupatore possidere, & esse in summariissimo possessorio, nec attentat Ecclesia possidendo. ibid.113
Iuris patronatus competens alicui ratione dignitatis, villæ, castri, maioratus, aut Ecclesiæ, retinetur per ipsam dignitatem, villam, castrum, maioratum, aut Ecclesiam, etiam mortuo prælato, & administratore. ibid.115
Iuris præsentandi continuatur in successore dignitatis, castri, villæ, vel comitatus, seu maioratus, sine noua apprehensione. ibid.2.116
Data per executores non citato possessore dicetur intrusa. 416.1.70
Possessionis causam quando absorbeat causa proprietatis, remissiuè. 328.2.91
Possessor nouus castri, villæ, seu maioratus, ratione cuius competit ius præsentandi, licèt nunquam præsentauerit, potest præsentare. 150.2.16
Possessorium debet prius terminari, quàm petitorium. 224.1.172
Venit accessoriè ad causam proprietatis, vbi tractantur simul. 330.1.106
Non dicitur mixtum, sed merum, quando titulus deducitur ad eius iustificationem. ibid.2.109
Possidere qui potest ex pluribus causis, & iuuari ex vtiliori. 72.1.348
Potentia cogendi ad actum, quamuis ad actum coactionis non sit deuentum, inducit coactionem. 152.2.9
Potentia magis in effectu monstratur. 420.1.95
Potentia causæ efficientis arguitur ex efficacia effectus. 422.1.109
Potestas tollendi violentias, & protectio vi oppressorum à Deo deriuata, & in Reges non recognoscentes superiores in temporalibus gradatim transfusa. 14.2.41
Potestas non nisi à Deo, quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. 14.2.42
Potestas suprema Principum temporalium non re-

Index Rerum,

cognoſcentium ſuperiorem in temporalibus, eorúmque iuriſdictio non datur eis à Pontifice. 16.1.47

Ante aduentum Domini, ſummámque clauium poteſtatẽ traditam Pontifici, iuriſdictio temporalis vigebat in Regibus data immediatè à Deo. ibid.48. mediatè à populo. ibid.

Poteſtas temporalis habet vt obiectum & finem, felicitatem humanam, h.e. iuſtitiam & felicitatem vitæ temporalis; & ſic conſiderata, erit ab ſpirituali diſtincta, & ſeparata. ibid.2,53

Secularis tenetur negare auxilium imploratum à iudice Eccleſiaſtico pro executione ſententiæ appellabilis, & à qua legitimè appellatum eſt. 28.1.93

& etiamſi appellatio non ſit admiſſa à ſuperiore iudice Eccleſiaſtico, & de hoc conſtet ſeculari, dummodo de iure deberet admitti. ibid.94

Poteſtas cognoſcendi per viam violentiæ eſt de regalibus, & reſeruatis Principi ſuperiori in ſignum ſupremæ poteſtatis. 29.1.97

Poteſtas ſecularis ſolùm tollit violentias per modum defenſionis extraiudicialis & Chriſtianæ, non iudicialis, ideo nec incurrit cenſuras, nec aduerſatur ſacris canonibus. 57.1.243

Regalis in tollenda violentia non ſe intromittit vt iudex, & cum iuriſdictione, ſed vt canonum & legis miniſter. ibid.244

Poteſtas caſtigandi & iudicandi eſt authoritas omnino intrinſeca Principis reſpectu ſubditorum. 84.2.26

Poteſtatem ſupremæ iuriſdictionis, aut recurſûs in caſibus violentiæ, nullus ſiue ſecularis, ſiue Eccleſiaſticus adquirere poteſt titulo donationis, aut præſcriptionis aduerſùs Principes ſupremos. ibid.37

Poteſtate ordinaria & delegata vti quis ſimul poteſt. 426.1.132

Poteſtates duæ vbi ſimul reperiuntur in republ. Chriſtiana, vnum corpus faciunt, ſubeſt tamen temporalis ſpirituali. 17.1.54

Præcedunt digniores vbi non apparet de quaſi poſſeſſione. 361.2.34

Præcedunt Canonici regulares omnes monachos in ſedendo, aut loquendo in publicis aut priuilegiatis actibus. ibid.35

Præcedentiæ quaſi poſſeſſione ceſſante, confraternitates, quæ priùs ſacris vſæ ſunt, præferuntur. 361.1.26.& ſeq. vide *Compoſitio.*

Præcedentiæ cauſæ & rationes apud quos videndæ ſint, tam inter Eccleſiaſticas perſonas, quàm ſeculares, & de variis quæſtionibus. 363.1.53

Præceptum impoſitum prætori, vt tali, & ratione officij, impoſitum eſt & ſucceſſori, ita vt illud teneatur adimplere. 147.2.86

Præceptum inhibitorium de non ſoluendo factum debitori non valet, niſi pro rata, & concurrenti quantitate creditoris, & vltra partem crediti eius, in cuius fauorem præceptum inhibitorium relaxatum eſt. 228.1.190

Præcepta ſupremorum Senatorum obſeruanda, ac ſi ab ipſo Rege dimanarent. 85.2.45

Prælatiam aut ſcamnum in Eccleſia mulier an & quando adquirere poſſit. 361.1.25

Prælatio offerendi priùs, vel recipiendi pacem, vel ſedendi loco excelſiori, & aliorum ſpiritualium, de iure acquiri poteſt. 361.1.24

Prælatus habet iam maiorem poteſtatem in religioſos, quàm dominus in ſeruum. 129.2.12

Non ſuccedit tanquam Procurator. 150.1,114

Poteſt tacitè, non expreſsè renuntiare appellationi. 166.2.97.& 99

Præcedens ſemel vt iudex ad eum non appellatur, & cur. 441.2.235

Prælati ante Epiſcopatum, & prælatiarum poſſeſſionem iurant Regi fidelitatem. 36.1.134

Prælati Religioſorum habent iuriſdictionem ordinariam, non delegatam, in ſubditos. 129.1.11

Non faciunt vim in exequendo, & cur. ibid.14

Tenentur Regi obſeruare obediendientiam, fidelitatem & reuerentiam. 107.2.269

Prælatos Hiſpaniæ, & alias perſonas Eccleſiaſticas de conſuetudine teneri ad iuramentum fidelitatis Regi præſtandum in recognitionem domini, & capitis in temporalibus. 18.2.61

Illud priuilegium Regibus Hiſpaniæ à Ioanne P.XXII.conceſſum. ibid.

Præpoſteratio vitiat actum & annullat. 238.2.12

in *Præſcriptione* iuriſdictionis Principum, Pontificum, vel dominorum, ſcientia officialium eis præiudicat, & ſufficiens eſt, vt eis præiudicium cauſetur. 36.2.140

Præſumendi verbum in lege poſitum, dolum præſupponit. 55.2.234

Præſumtio non porrigitur ad id, quod fieri non poteſt. 240.2.35

Praxis hodierna tabellionum, *y me obligo con mi perſona y bienes*, vnde ortum habuit. 270.2.148

Praxis denuntiationis, & affigendi letrones, & cedulones Romanæ Curiæ, remiſſiuè. 390.1.15

Princeps ſecularis non poteſt legem promulgare circa perſonas Eccleſiaſticas, aut res ſpirituales: ſecus in corroborationem iuris Canonici, & naturalis. 11.1.25

Temporalis non recognoſcens ſuperiorem in temporalibus, tenetur ita ad protectionem clericorum, ſicut laicorum. 18.1.57

Supremus in temporalibus tenetur clericos ab oppreſſione & violentia eis facta à iudicibus Eccleſiaſticis deuiare, & cur. 20.1.70

Princeps ſupremus iudex & conſeruator ſubditorum dicitur. 21.1.77

Temporalis ſupremus omni iure naturali, diuino & poſitiuo, conſuetudine item immemoriali tenetur perſonas Eccleſiaſticas ſibi ſubditas à violentiis protegere. 24.2.78

In defectum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ſuum tenetur præſtare auxilium. 27.2.92

Princeps an peccet negando auxilium violentiæ, remiſſiuè. 28.1.95

Princeps, ſiue Rex Hiſpaniarum habet facultatem præſentandi Epiſcopatus, & beneficia conſiſtorialia, quæ aliàs erant Pontifici reſeruata, & monaſteria virorum, remiſſiuè. 36.1.135

& percipiendi partem, ſeu tertiam decimarum. ibid.136

Princeps ſupremus dicitur tutor vaſallorum quoad protectionem, remiſſiuè. 50.1.204

Miniſter Eccleſiæ dicitur, qui occaſione recurſûs violentiæ iniuriam tollit, & oppreſſos defendit. 56.2.238

Iudicem apud quem, ſummo honore proſequitur, cùm tractat ne eius iuriſdictio patiatur violentiam. ibid.239

Per cognitionem violentiæ ſuum auxilium interponit iudici Eccleſiaſtico ſuperiori contra inferiores vſurpantes eius iuriſdictionem in non deuoluendis iuſtis appellationibus. 57.1.242

Cùm vni præſidi reſcribit, omnibus præſidibus reſcripſiſſe

reſcripſiſſe intelligitur. 67.1.296
Licèt ſit dominus vniuerſalis quoad protectionem, & iuriſdictionem,non tamen quoad dominium particularium, quod tollere nequit. 73.1.357
In tollenda vi non debet excedere limites legitimæ defenſionis naturalis,ſed cum moderaminæ inculpatæ tutelæ. 82.1.8
Concedens aliis dominis inferioribus iuriſdictionem pleno iure, non intelligitur conceſſa poteſtas, & ſuperioritas regio diademati inhærens. 84.2.34
A ſe non poteſt abdicare quod maieſtati ſuæ adhæret. ibid.35
Non poteſt protegere vi oppreſſos, ſi de violentiis non habet notitiam. 86.2.58
In cauſis neceſſitatis extra ordinem occurrit. 88.2.78.& 92.1.112
Ex publica vtilitate poteſt in aliquo caſu nouum genus probationis inducere, aliis etiam aliàs licitis reprobatis. ibid.113
In tollenda vi iuris eſt miniſter,& ſic non poteſt iudici adſtringere vt reponat,quod ſecundùm ius fecit. 115.1.24
Quas cauſas delegare poſſit. 256.2.23
Offenditur per delictum. 260.1.57
Principis aſſertio,maximè in antiquis,probat etiam in præiudicium tertij. 11.2.27
Eius volũtatis præſumitur, qualis eſt legis ſcriptæ,& naturalis rationis. 116.1.37
Principis à voluntate quæ pendent, iudicantur impoſſibilia. 314.2.86
Principi conceſſâ violentiarum propulſatione, & vi oppreſſarum, & Eccleſiarum protectione naturali,ſibi intelliguntur conceſſa omnia ad id neceſſaria. 109.2.289
Principi conceſſa facultate leuandi violentias, de vento ſeruiret,ſi debitum non haberet exitum,& careret effectu. 110.2.296
Principem Deus præfecit vt homines malos compeſcat,& bonos tueatur ab oppreſſis. 15.2.45
Principem auxilium præbendo ex obruto, antequam ſibi conſtet de violentia, illam potiùs inferre, víque oppreſſum ampliùs afficere, & opprimere,& offendentem protegere. 90.2.97
Principes temporales in principio non recognoſcentes ſuperiorem,omnia tam temporalia,quàm ſpiritualia regebant. 16.1.49
Tenentur ex officio impertiri brachium, auxilium,& protectionem perſonis Eccleſiaſticis. 20.1.71
Sunt tutores reipublicæ. 21.1.76
Principes Hiſpaniarum non vſi cognitione violentiarum, niſi in ſpecie l.36. tit.5. recop. per tempus immemoriale non impediuntur,quin poſſint in aliis cauſis violentiæ & oppreſſionis, vti citra immemorialem,vt etiam conſuetudo extendatur ad alios. 34.2.124
Principes, quibus clericorum & Eccleſiarum defenſio & protectio committitur, vltra defenſionis legitimos modos ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam non progrediantur, ne pœnis & cenſuris Bullæ in Cœna Domini innoluantur. 51.1.209
Principes Chriſtiani ipſo iure ſunt protectores Eccleſiæ, etſi ſpeciatim à Pontifice illis tribuatur protectio alicuius loci, vel hoſpitalis, nec adquirunt iuriſdictionem, nec ex tali protectione poſſunt inducere, aut probare ſuperioritatem in tali hoſpitali,vel loco,& eius bonis. ibid.210
Principes ſeculares, nec eius Conſiliarios nullus iudex Eccleſiaſticus, nec Summus Pontifex vt excommunicatos habet per Bullam Cœnæ Domini. 57.1.245
Principes & Senatores ſi Pontifex haberet excommunicatos, illos vt paſtor exhortaretur, & aliquando moueret vt deſiſterent ab excommunicatione & cenſuris, imò in contrarium ſuam voluntatem declarauit. 57.1.247
Principes ſeculares in multis caſibus habent poteſtatem ſuper Eccleſiaſticos. ibid.2.251
Principibus Chriſtianis commendata à Deo, Sede Apoſtolica, & Rom. Pontificibus protectio clericorum & Eccleſiarum. 50.2.205
Principale ſi non ſubſiſtat, precarium, conditio & alia neceſſaria euaneſcunt. 240.2.37
Principali conceſſo, conceſſum intelligitur quod venit ex naturâ actûs, de quo diſpoſitio loquitur. 110.1.294
Principali conceſſo, cenſetur conceſſum quod venit conſecutiuè, & acceſſoriè ad illud. ibid.295
Principali non ſubſiſtente, nec ea quæ ſequentur locum habent. 164.2.77
Priuilegium ſponte conceſſum à Principe, ab illo reuocari poteſt. 13.1.38
Conceſſum terræ, patriæ & reipubl.laicos ſimul & clericos comprehendit. 19.1.63
Priuilegium laicorum clericis vtile, præſumitur à Papa approbatum. 38.2.147
Sedis Apoſtolicæ emanatum in confirmationem cognitionis per viam violentiæ,etſi poſtea reuocetur, iuri Regis nihil detrahit. 72.1.349
Conceſſum à Sede Apoſtolica in comprobationem recurſûs Regij an poſsit ab eadem Sede reuocari. 72.2.354
Conceſſum in fauorem Eccleſiæ, non poteſt reuocari à Principe. ibid.355
Conceſſum à Pontifice, licèt reuocetur, remanet Regi defenſio vaſallorum, & cognitio per viam violẽtiæ extraiudicialis, cuius proprium officium eſt incommutabile. 73.1.356
Conceſſum non ſubdito nec reuocari poteſt. ibid.358
Scholaſticorum non propter Magiſtrum ſcholarum, ſed propter ipſos ſcholaſticos datum eſt. 135.1.53
Exemptionis, ſi proueniat ab immemoriali, non admittat appellationẽ à viſitatione. 466.2.60
Priuilegij cauſa durante,ipsũ durare debet.135.1.54
Priuilegij ita facienda interpretatio, vt aliquid ſpecialitatis contineat.433.2.177 & vt aliquid addat iuris communis. ibid.178
Priuilegiis duobus concurrentibus, alio permiſsiuo,alio prohibitiuo,quid attendendum. 319.2.5
non *Probans* debet iure carere. 219.1.134
Probatio plena requiritur in quocumque iudicio, etiam ſummario. 219.1.132.& ſeq.
in Probationibus ſtat tota cauſæ virtus. 219.2.139
Procedere qui potuit extraiudicialiter, ſi partes iudicis ſemel aſſumat, an poſsit redire ad proceſſum extraiudicalem. 420.2.97
Qui ſummariè,ſi procedat viâ ordinaria, an poſsit redire ad ſummariam. ibid.98.& 99
Qui extraiudicialiter, ſi iudicialiter incipit,non poteſt variare. 421.1.101.& ſeq.
Procedi vbi ſummariè debet, proceſſus formandus eſt in forma iudiciali,& cur. 428.2.148
Procedendi ſimul iudicialiter & extraiudicialiter facultate datâ, vel vna viâ electa, poterit rediri ad aliam. 426.2.135
Procedendi vtraque poteſtate conceſſâ per copulationem,

tionem, siue disiunctionem, non potest eodem tempore procedere vtraque simul. 423.2.109
Processiones publicæ quæ, & quæ particulares, & de materia prouisionum, remissiuè. 369.2.112
ad Processiones publicas omnes exempti etiam vocati accedere debent, nisi strictiore clausura viuentes. 368.2.102
Etiam clerici seruientes in Ecclesiis Equitum Hierosolymitanorum. ibid.103
Non regulares, qui absunt à ciuitate vltra dimidium miliare. ibid.104
Non exempti qui sunt nullius diœcesis, vel contra ciuitatem in loco habente plebem. 360.1.105
Non regulares, vbi non accedendi consuetudinem habent legitimam. ibid.106
Compelluntur clerici seculares, etiam exempti, si habent beneficium simplex in diœcesi. ibid.107
Quid in clericis nullum habentibus beneficium, sed officium in Ecclesiis. ibid.108
Regulares an compelli possint per censuras & alias pœnas. ibid.109
Alliciuntur & incitantur confraternitates laicorum, non tamen compelluntur, nisi teneantur ex voto. ibid.2.110
Contraria opinio verior. ibid.
Accedere tantùm potest ordinarius & compellere reliquos. ibid.111
Vt religiosi compellantur accedere, debet fieri ex graui causa. ibid.113
Processus originalis non transumtus vehi ad Senatum iubetur, vt breuitati consulatur & expensis. 91.1.104
Processus violentiæ statim, & sine dilatione, ante alios fori secularis inspiciuntur. ibid.105
Processus est nullus, si iudex reiiciendo exceptionem oppositam, procedit ad alteriora sine causæ cognitione super eadem exceptione. 208.2.33. & seqq.
Processus in fauorem eius, cui à lege viua, vel mortua denegatur audientia, est nullus ipso iure. 339.2.3.& seq.
Processus iudicialis & extraiudicialis inuicem repugnant. 423.2.117
Processus totus vnum dicitur continens, etiamsi plures contineat articulos. ibid.118
Processus iudicis à quo, pendente appellatione à tacita vel expressa, pendet à futuro euentu. 485.2.26
Gestus tempore, quo iudex debet conquiescere, nullus est ipso iure. 493.2.44
Processûs originalis exportatio ad Senatum, & inde instructio & informatio, est actus extraiudicialis. 90.2.98
Processûs inspectio in Senatu suspenditur, durante termino prouisionis regiæ, donec pars certiorata veniat intra illum, vel legitimum procuratorem mittat. 95.1.143
Suspenditur quousque pars querelata veniat durante termino prouisionis, quo transacto, parte appellante præsente, & instante inspicitur processus, si sit traductus. ibid.144
Processûs inspectionem non suspendi ob denegatam absolutionem, verius defenditur. 96.2.155
Processûs originalis exportatio ad Senatum, fit ad eius instructionem. 180.1.6
Processûs remissio ad Senatum nullatenus adaptatur naturæ relationis factæ per inferiorem Principi. 184.2.49
Processum originalem, ad effectum cognoscendi de violentia, posse ad se exportari facere Principem. 90.2.96
Processum extraiudicialem qui iniustum dixerit, aliunde tenetur verificare iniustitiam. 408.2.17
Procurator an possit recurrere ad Principem pro tollenda violentia virtute mandati generalis ad illam causam, quæ est clausula, vt queat adire Cancellarias,&c.pro postulandis quibusuis prouisionibus. 61.2.280
Non potest renuntiare appellationi sine speciali mandato ad renuntiandum. 167.1.99. limita. ibid.100
Procurator appellans, si compareat coram iudice à quo, petens post appellationem id ex quo renuntiatio inducitur, domino præiudicat, & appellationi videtur tacitè renuntiasse. ibid.2.104
Procuratori præsenti vel alij factâ sententiæ intimatione, currunt & domino 10. dies ad appellandum. 244.1.68
Procuratore negligente in appellando, restituitur dominus in integrum, si procurator non sit soluendo. 244.1.69.& 70
& ipsi domino tunc currit tempus à die notitiæ. ibid.
Prohibitio appellationis in possessorio, &c. est limitatio regulæ, & per admissionem in ea in dubio redimus ad eandem regulam. 124.1.34
Prohibitio compromittendi super causa, intelligitur super principali, non super articulis incidentibus. 305.1.7
Prohibito aliquo, prohibentur omnia, per quæ peruenitur ad illud. 331.116
Prohibitum fieri principaliter, non potest fieri per viam conditionis. 238.1.12
Promissio de profitendo est aliud, aliud ipsa professio. 274.1.5
Promissio de vendendo obligat de futuro ad venditionem faciendam. 249.1.23
Pronuntiatio de torquendo reo est interlocutoria. 215.2.98
Continet tamen damnum irreparabile, & ab ea appellatur, & tali appellationi non deferens iudex vim facere, declarat Senatus. ibid.59. & seq.
Protectio vi oppressorum à Deo deriuata, & in Reges non recognoscentes superiores in temporalibus quod alia transfusa. 14.2.41
Protectio & regimen vnum iudicatur indissolubile, quæ à Rege tolli non potest, nec à regimine separari. 84.1.29
Protectio est obiectum, & regni causa finalis. ibid.31
Protectio vasallorum à violentiis est de regalibus Regi competens in signum potestatis supremæ. ibid.32
Protectione commendatâ per Pontificem, aut alium Principem circa aliquid, non videtur in eo concessa iurisdictio, sed solùm defensio ab oppressoribus. 50.2.206
Protestatio violentiæ exprimitur in appellatione ab Ecclesiastico ad eius terrorem & trepidationem, & ad appellantis animi declarationem, & ex superabundanti, non de necessitate. 88.1.71
Prouisio ordinaria oblatâ violentiæ querelâ, statim expeditur illa inserta, & quid contineat. 89.1.81
Solâ & simplici querela expeditur. ibid.82
Non arctat ad deferendum, sed est exhortatoria, & monitoria, qua suscitatur iudex ad denuo se informandum de naturâ appellationis. ibid.83

Prouiſio prima ordinaria monitoria vt iudex à violentia deſiſtat, nullum illi præiudicium infert, ſed eius libertati relinquit. 89.2.85
Prouiſio ordinaria potiùs dici poteſt iuris exhortatio. ibid.86
Prouiſio ord.eiúſque cognitio, & proceſsûs miſſio non eſt præciſa,ſed cauſatiua. ibid.2.90
Cùm nõ ſit arctatoria,ſed prouocatoria, licèt ad ſolum partis libellum expediatur: tamen ad effectum adſtringendi iudicem vt deſiſtat à violentia per rei euidentiam, notoriè conſtare debet. 90.1.95
Prouiſio *de ruego* ad abſoluendum vbi ſit periculum,quando & quomodo concedenda. 98.1.174
Quando ſimulata negatione abſolutionis denegetur, & in proceſsûs inſpectionem deueniat Senatus. ibid.2.178
Prouiſio *de ruego* alia expediri ſolet, quando ſemel abſolutionis lapſus eſt terminus ante actorum inſpectionem, & articuli violentiæ terminationem. ibid.179
Prouiſio *de autos diminutos*,quando concedatur cum termino, & expenſarum mulcta, niſi adducantur intra illum. 106.2.255
Prouiſio regia, ſi ſub repoſitione comprehenderet licitè geſta per iudicem Eccleſiaſticum, vinculum iniquitatis, non præſidium innocentiæ diceretur. 115.2.32
Prouiſio *de autos diminutos* quando inſpicitur, proceſſus petitur,vel in cauſa proxima eſt inſpiciendi, quando ſit reſeruanda eidem inſpectioni. 118.1.13
Prouiſio denegatur,ſi ex inſpectione proceſsûs conſpiciatur,vel non deficere,vel deficere non eſſentialia ad articulum violentiæ, & proceditur ad eius decretum. ibid.14
Prouiſio *de autos diminutos* quando concedatur cum termino limitato & expenſis aduerſario præſtandis, caſu quo non defecerint alia acta. 119.1.15
Conceditur poſtulanti, quando inſpecto proceſſu detegitur, deficere appellationem, & ſimul datur decretum proceſſum non venire per ordinem. ibid.2.16
Prouiſio regalis Senatûs in cauſa violentiæ directa iudici comprehendit ſucceſſorem non nominatum in ea. 150.2.119
Eâ ipſi intimatâ tenetur reponere, aliàs ſecunda inſſio,vulgo *ſobre carta*,contra eum decernitur. ibid.120
Prouiſio regia, & eius decretum, non comprehendit in repoſitione niſi attentata iniuſtè facta. 285.2.264
Prouiſio extraiudicialis beneficij non eſt interlocutoria,ſed pro interlocutoria habetur. 407.1.4
Parochialis iuxta formam Trid. non eſt iudicialis,ſed extraiudicialis. ibid.207
Prouiſio vbi extraiudicialiter fit, collator non tenetur comparere teſtes,nec proceſſum formare,nec illum publicare, ſed extraiudicialiter animum ſuum informat. ibid.9
Prouiſio extraiudicialis non requirit alicuius citationem. ibid.10
Prouiſio beneficij,eiúſque collatio, electio,præſentatio, inſtitutio, extraiudicialiter facta, fieri poteſt die feriato,ſecus ſi iudicialiter. 410.1.29
Facta ſeruatâ ſuâ primæuâ naturâ non recipit appellationem. ibid.2.33
Prouiſio beneficij iudicialis fit cum contradictore legitimo, & requiritur pronuntiatio diffinitiua. ibid.34
Extraiudicialis qualiter per contradictorem reddatur iudicialis. 417.1.73
Prouiſio beneficij à quo tempore per appoſitionem incipiat eſſe iudicialis. 417.1.81
An facta ſit iudicialiter,vel extraiudicialiter,præ oculis Rota habet, ad admittendam vel denegandam appellationem. 430.2.159.& ſeq.
Prouiſio parochialis quoquo modo facta, non ſuſpenditur per appellationem. 232.2.167
Non ſuſpenditur per ſententiam iudicialem,qua declaratur ius patronatus. 433.1.168
Parochiali multæ aſſignantur ſpecialitates ratione periculi animarum. ibid.171
Prouiſio ſi eſt extraiudicialis, omnes eius articuli extraiudiciales ſunt. 435.1.189
Prouiſio parochialis nulliter facta ſuſpenditur per appellationem.& idem in beneficiis ſimplicibus. 438.2.209
Prouiſionis ordinariæ ſi iudex neutram partem adimpleat, ſecunda iuſſio (dicta *ſobre carta*) expeditur. 93.1.124
Prouiſionis intimatio facta parti, non eſt citatio, ſed certioratio, non arctans ad comparendum,& cur. 94.1.130
Prouiſionis extraiudicialis & proceſsûs iniuſtitiam probare difficile eſt. 408.2.16
Prouiſioni ordinariæ ſatisfacit iudex per ſolam delationem appellationis abſque repoſitione, vbi quid reponendum non eſt, ſecus ſi adſit attentatum. 90.1.93
Prouiſioni regiæ inſerto decreto violentiæ intimatæ tenetur iudex libenter deferre, & reponere. 107.2.263
Inſerto decreto conditionali iudex obtemperet, cui licebit alterum ex alternatiuis eligere. ibid.264
Prouiſioni ſecundæ, dictæ *ſobre carta*, ſi iudex non pareat, tertia expeditur, vt ſi adhuc ſit contumax, compareat in Senatu, & proceditur vſque ad eius temporalitatum & originis amiſſionem. 107.2.266
Prouiſioni regiæ quoties iudex non ſatisfecerit cum effectu, integrè reponendo, ſemper in Senatu ſecunda iuſſio, h.e. *ſobre carta*, conceditur. 117.1.51
Non ſatisfiet per ſolam delationem appellationis, ſi quid eſt attentatum; ſecus ſi nihil attentatum fuerit,& cur. 172.1.27
ad Prouiſionem *de ruego* expediendam quid Senatores maximè moueat, & Eccleſiam. 98.2.176
Prouiſionem regiam ab vno tribunali legitimè cognoſcente de violentia, vt intimetur iudici poſtea degenti in diſtrictu alterius, tutius erit præſentare in altero tribunali. 125.2.8
Prouiſionem factam eſſe iudicialiter, cognoſcitur, quando adeſt concurſus oppoſitorum formantium inter ſe contradictionem. 417.2.78
Prouiſionem & collationem parochialis ſi aliqua de cauſa ordinarius non fuerit executus, poterit ſuperior de appellationis cauſa cogniturus ſuam ſententiam exequi, licèt in contradictorio iudicio lata ſit. 434.2.186
Prouiſione ordinaria intimata iudici Eccleſiaſtico ſi deferre recuſet, ſecundùm eius partem conditionaliter ſibi appoſitam adimplebit. 89.2.88
Prouiſione ordinaria aſſignatur breuis terminus iudici, & tabellioni ad mittendum proceſſum, & quòd certioretur pars aduerſa de actorum exportatione, vt intra illum terminum in Senatu compareat, ſi ſibi viſum fuerit, ad informandum,&c. 94.1.129

Index Rerum,

Prouiſione ordinaria intimatâ parti appellatæ, ſi tranſacto termino querelans ſit abſens, & ſecum habeat ordinariam, quomodo ei conſulatur, vt ſit ſecurus. 95.2.145 & quomodo ei hoc caſu interim ſint reficiendæ expenſæ, ab aduerſario præſtandæ. ibid. 146

de Prouiſione ordinaria iudex Eccleſiaſticus rogatur à Senatu, vt per terminum 60. dierum abſoluat excommunicatos, interim dum articulus violentiæ decernitur. ibid. 149

Prouiſione intimata parti appellatæ, vltra terminum comparens, & reperiens abſentem querelantem, quando poſſit petere expenſarum refectionem. 106.2.256

Prouiſione regia intimata, an iudex Eccleſiaſticus poſſit taxare expenſas contentas in ſententia, à qua eſt appellatum. 116.1.41

Eâ intimatâ iudici Eccleſiaſtico in alio diſtrictu, non obtemperanti, vbi petenda eſt ſecunda, & tertia iuſſio, ac pœna comminata temporalitatum exequenda. 125.2.9

in Prouiſione extraiudiciali conferens non vt iudex, ſed vt perſona priuata procedit. 408.2.18

in Prouiſione beneficij iudicialiter proceditur vel ex voluntate collatoris, vel ex iuris neceſſitate, prout natura negotij poſtulat. 410.2.35.& ſeq.

in Prouiſione beneficij quibus caſibus iudex teneatur partes iudicis aſſumere. 411.2.39.40.44.48. 49.51.55.& 57

in Prouiſione tunc iudicialiter proceſſiſſe cognoſcitur, quando collator facit actum, qui à priuato fieri non poteſt, ſed à iudice tanquam iudice. 419.1.86

in Prouiſione beneficij præ oculis debet habere iudex Clem. ſæpe. de V. S. ibi de natura clauſularũ, ſummariè, ſimpliciter, &c. 428.1.144.& ſeqq.

Prouiſionibus & mandatis regiis tenentur obedire clerici, & prælati Eccleſiaſtici. 107.2.267

Prouiſionibus mediantibus Rex interponit auxilium, & nudam defenſionem ad eleuandam vim. 108.1.273

Prouiſionibus regiis ſi iudex Eccleſiaſticus adeò eſt rebellis, vt non obtemperet, poteſt Rex illi iubere, vt à ſuis regnis exeat, & in amiſſionem originis, & temporalitatũ condemnare. ibid. 274

Idque in omnibus ditionibus Chriſtianæ religionis practicari, teſtantur Doctores citati. ibid. 2.275

Vide *Intimatio.*

Prouiſus ad parochialem non eſt amouendus à poſſeſſione, etiamſi iudex appellationis contrariam ferat ſententiam, donec contra illum tres ſint conformes. 437.1.201

Prouocatio interlocutoriæ facta à iudice à quo, irritat & annullat proceſſum per iudicem ad quem medio tempore factum. 159.1.20

Publicatio atteſtationũ interlocutoria eſt. 221.1.156

Reſpectu partis dicitur de ordine iuſtitiæ, non de ordine ſubſtantiali iudicij. 222.1.159

Pupillus non poteſt carcerari pro debito. 262.2.80

Pupillo, cui ſuperuenit furor, non eſt dandus curator. 321.2.32

Q

Qualitas, qua fundatur iuriſdictio, in primis apparere debet. 87.2.67

Qualitas rei inhærens cum ea tranſit quocumque vadat. 134.2.52

Qualitas non poteſt eſſe ſine ſubiecto. 243.1.54

Qualitas quæ defert iuriſd. ante omnia diſcuti & probari debet. 258.2.43.& ſeq.

Vide *Iuriſdictio.*

Qualitas potentior præponderat. 320.1.11

Qualitas adueniens enti, reponit illud in diuerſam naturam. ibid. 16

Qualitas formam oſtendit. ibid. 2.17

Qualitas naturalis & accidentalis vbi concurrunt, hæc trahitur ab altera. 321.2.31

Qualitas contraria vbi concurrit, an attendatur potius permiſſiua, quàm prohibitiua. 322.1.38

Et quid ſi cõcurrant in diuerſis ſubiectis. ibid. 39

Qualitas negatiua appellationis & permiſſiua vbi ſunt complicatæ, eſſe in vtraque admittendam qui cenſeant. ibid. 2.42

Vbi concurrunt circa idem inſeparabile, in totum denegatur appellatio. 323.1.45 circa eandem concurrentiam vide plura 46. & ſeqq. vſque ad 52

Qualitas vtraque, prohibitiua & permiſſiua, appellationis operatur in ſuo capitulo ſententiæ diuerſo. 327.1.66

Qualitas fauorabilis & odioſa ſi concurrant circa ſeparabilia, vnaquæque ſuum effectum operatur. ibid. 67

Qualitas appellationis appoſita conditionaliter ad aliam, diuerſa dicitur. 333.2.138

Qualitas, quæ ob defectum conditionis ſola remanet in ſententia, attẽditur quoad prohibitionem, vel admiſſionem appellationis. 334.1.142

Qualitas extra ſententiam attenditur, quando lata ſit ſimpliciter ſuper remedio poſſeſſorio habente indiuiſibiliter cauſam proprietatis annexã. 336. 1.158

Qualitas ſententiæ non attenditur quando appellatio ſemel fuit facta appellabilis. ibid. 161

Qualitas attribuens iuriſdictionem priùs apparere debet. 381.2.68

Qualitas iuriſdictionis ſufficit quòd in libello deducatur ad tribuendum iuriſdictionis exercitium. ibid. 69

Qualitas virtus eſt, rei naturam immutare. 320.1.14

Eámque in diuerſam ſpeciem conuertit. ibid. 15

Qualitatis diuerſitas ſeu mixtura circa admiſſibilitatem appellationis appoſita in libello non attenditur, ſed in ſententia. 335.2.155

Qualitatem iuriſdictionis non ſufficit deducere in libello, etiam quoad eius exercitium, ſi ſit negata à principio. 382.1.70

Qualitate priore appoſita conditionaliter in ſententia nõ purificata, ſola ſecunda remanet in ſententia, quæ ſola attenditur. 333.2.139

Qualitates diuerſæ appoſitæ in ſententia operaturæ vna poſt alteram diuerſis temporibus & reſpectibus, attenduntur. 334.2.144

Qualitatum diuerſitas prohibitiua & permiſſiua appellationis ſi concurrat circa principale & acceſſorium, attenditur cauſa principalis, à qua regulatur acceſſorium. 329.2.101

Qualitatum diuerſitate concurrente circa diuerſas perſonas, operatur vnaquæque iuxta ſuam naturam. 332.2.131

Concurrente ſucceſſiuè, quæ ſit attendenda. ibid. 132

Querela de auto de legos, quæ. 8.2.3

Querela violentiæ non eſt accuſatoria cõcludens in pœna aut caſtigatione, ſed certioratio querimonialis, cõcludens in protectione naturali. 86.1.54

Querela ſupponit iudicem, queremonia autem priuatam perſonam. ibid. 55

Querela omnis dicitur remedium extraordinarium, & nomen commune. ibid.56

Querela violentiæ propoſita, & eius ordinaria expedita ante grauamen à iudice Eccleſiaſtico illatum (iuſtè tamen timeatur) ſuſtinetur. 88.2.75

Quemadmodum concipienda, quando iudex detulit, antè tamen, vel pòſt attentauit, & noluit reponere. 176.2.61

Remedia duo mirabilia, ibi & 62

Querelà ad Principem pendente pro tollenda iniuſtitia, iuriſdictio inferioris non ſuſpenditur quo minus procedat ad executionem. 181.1.14

Querela & actio nullitatis à pari procedunt, & neutra ſuſpendit executionem ſententiæ. ibid.15

Querelæ tenor ob non delatam appellationem legitimam. 87.1.63

Querelans de violentia ſi malitiosè nolit vti prouiſione ordinaria, mirificè conſulitur aduerſario comparenti per aliam prouiſionem, & quid contineat. 95.2.247

Quicunque dictio eſt apta comprehendere omnes caſus, etiam expreſſis maiores. 383.2.86

τὸ *Quoquo modo* includit ea quæ aliâs non comprehenderentur. 384.1.87

R

Ratificatio appellationis emiſſæ per falſum procuratorem dicitur fieri intra 10. dies. 244.1.67

Ratio reddenda ordinario adminiſtrationis rei piæ, etiamſi in fundatione prohibeatur expreſsè. 386.2.3

Reddenda coram proprio Epiſcopo. 387.2.7

Ratio eadem quando eſt in pluribus caſibus, pari modo decidendi ſunt. 389.2.26

Etiam in diſpoſitione odioſa & pœnali. ibid.27

Rationis reddendæ ſententia contra adminiſtratorem merè interlocutoria eſt. 386.2.4

Vtrique parti & communis & fauorabilis eſt. 389.1.22

Excludit appellationem, ſi appareat illum adminiſtratorem fuiſſe, aliàs non. 390.2.34

Rationis reddendę ſententia, qua tutor, ſeu alius adminiſtrator condemnatur, non ſuſpenditur per appellationem. 392.1.45

ad Rationem reddendam ſi ex fundatione, aut conſuetudine aliqui ſint deputati rei piæ, adhibetur etiam ordinarius. 386.2.2

Rationem non reddentes debito tempore lex odio habet. 387.2.10

Rationem adminiſtrationis ſuæ reddere tenetur adminiſtrator ſiue neceſſarius, ſiue voluntarius, ſiue à iure, ſiue à iudice, vel homine conſtitutus, & etiam ſine mandato. 388.1.14

Etiam ſummus Pontifex ſi ſit adminiſtrator. ibid.15

Rationem reddere qui de iure non tenentur, ſi ante tempus compellantur, poſſunt appellare ſuſpenſiuè, 391.1.36

Rationes & calculationes ſi tranſeant in contractum, executionem habent, ſicut cæteri contractus. ibid.2.38

Rationes & computa priuata, ſi pars coram iudice non recognoſcat, & appellet, erit deferendum. ibid.40

Et quid in computationibus rei piæ, etiam priuatis. ibid.41

Rationum calculatio & computatio poſtquam calculatores ſua dederunt vota, priuatim tamen, an appellatio ſuſpendatur ante partium recognitionem, & approbationem coram iudice. 391.1.37

Rationum computa, h. e. *el final alcance*, quomodo ſint coram iudice recognoſcenda per debitorem. ibid.2.39

Receptio teſtium parte non opponente valet poſt publicationem. 222.1.162

Recognitio ſcripturæ priuatæ coram Notario ſeu Alguazello de commiſſione iudicis dicitur confeſſio in iudicio, quæ executionem meretur. 245.2.82.& ſeq.

Recommendatus per Pontificem non dicitur exemptus à iuriſdictione ſuorum iudicum, nec ſubeſſe iuriſdictioni protectoris. 50.2.207

Rector in propria Eccleſia, veluti in propria domo, Imperator & Rex dicitur. 363.2.56

In ſua parochiali Prælatus dicitur. 364.1 60

Et tantam habet poteſtatem, quantam Prælatus collegiatæ cum Capitulo. ibid.61

Non præfertur Capitulo cathedralis. ibid.64

Cum capa & cruce præeſt in exportando cadauere in Eccleſiam religioſorum, in qua elegit ſepulturam, & in monaſterij porta vltimum vale à parocho accipit. 366.1.79

Rector vel alter qui defert ſtolam in tumulandis defunctis, præfertur aliis. ibid.2.83

Rectoris ſubſtitutus deferens ſtolam in tumulandis cadaueribus præfertur aliis. ibid.84

Rectores Eccleſiæ parochialis omnibus indiſtinctè præferuntur in ſua Eccleſia in iis, quæ ſuum munus attinent, ceſſante conſuetudine. 363.1.54

Præferuntur canonicis collegiatæ accedentibus proceſſionaliter ad parochiam certis diebus. ibid.2.55

Recurrere ad Regem pro protectione violentiæ Concilium Toletanum permiſit. 86.1.51

Recurrere ad Senatum poſſe appellantem, etiamſi appellatio delata ſit, dummodo ea non obſtante iudex innouet circa intellectum l. 36. tit. 5. lib. 2. recop. 233.2.243.& ſeqq.

Recurſus ad Regem ſeu Senatores regios pro euitandis violentiis ab Eccleſiaſticis iudicibus extortis, triplex. 8.2.1

Pro retentione Bullarum Apoſtolicarum in derogationem patronatus regij, ſeu laicorum, & naturalitatis iuris, ab exteris ſeu naturalibus impetratarum, fit. ibid.2

Quoties Eccleſiaſticus de laico, & cauſa profana vult cognoſcere, decernitur. ibid.3

Fit quoties iudex Eccleſiaſticus vim fieri proponitur, non deferens iuſtæ & legitimæ appellationi. 9.1.5, 6

Pro tollenda violentia à nemine impediri poteſt, & cur. 25.2.83

Auxilium charitatiuum dicitur. ibid.84

Ad ſuprema tribunalia pro tollenda violentia maxima vtilitate nititur, vt demonſtrat experientia. 31.1.105

Recurſus violentiæ iuribus regiis fundatus. 33.1.118

Omni iuri conſonans eſt. ibid 119

Ex immemoriali tempore indubitabilis efficitur. 34.1.122

Pluribus Rotæ deciſionibus approbatus eſt. 37.1.142, 143, 144, & 52.2.220. & ſeq.

Probatus à Pontifice. 38.1.145

Non damnoſus libertati Eccleſiaſticæ, ſed vtilis dicitur. ibid 2.146

Non ratione formæ, nec etiam materiæ iuriſdictionem deſiderat. 50.1.202

Index Rerum,

Recurſus ad Regem, & eius tribunalia, per viam violentiæ, virtualiter approbatur in Bulla Cœnæ Domini. 56.1.235
Quare ſit inductus. ibid.236
Vt tollatur, an expediri poſſit excommunicatio, remiſſiuè. 57.2.249
Etſi pateretur aliquod iuris dubium, ſtante communi Doctorum receptiſſima & vſitata ſententia, ſine dubio vſitandus eſt, etiam ſtante alia communi in contrarium, cùm recurſui faueat conſuetudo. ibid.253
Recurſus ad Regem, & ſententia repoſitionis iudicis Eccleſiaſtici probant attentatum coram ſuperiore. 63.1.284
Pro tollenda violentia ab Eccleſiaſticis iudicibus illata habetur ad ſuprema tribunalia regni. 85.2.46
Recurſus violentiæ in decretis laicorum non requirit appellationem aut proteſtationem, & cur. 82.2.69
Pro delatione appellationis à ſententia non intimatæ extunc eius ſcientiam arguit. 88.2.74
Adhibitus ante grauamen, & ſententiam latam, non arguet notitiam eius, vt currat tempus ad appellandum. 89.1.80
Recurſus ad Regem eſt actus extraiudicialis. 96.1.153
Eſt ſummus gradus defenſionis naturalis. 97.2.166
Limitatus eſt ad ſolam violentiam, quam adeſſe eſt impoſſibile, vbi iure proceditur. 115.2.25
Non poteſt plus operari, quàm inhibitio canonica à ſuperiori emanata. ibid.26
Nunquam cauſat attentatum. ibid.27
Dirigitur ad iuuamen iuriſdictionis ſuperioris, vt nihil in eius præiudicium interim contra ius fiat. ibid.28
Eſt fauorabilis omnino, & omni iure permiſſus, ſub limitibus defenſionis naturalis contentus. 124.1.36
Vergit in vtilitatem vtriuſque reipubl. & iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. ibid.37
An denegetur in denegata delatione appellationis ab actibus negatiuis. 169.2.4
Vt locum habeat, ſolam denegatam delationem legitimæ appellationis ſufficere abſque executione, veriùs oſtenditur. 170.1.9
Non eſt introductus ad imponendam pœnam iudici Eccleſiaſtico vim inferenti. ibid.2.13
Vt locum habeat, ſolus timor futuræ executionis, vbi denegatur delatio legitimæ appellationi, ſufficit. 171.2.23
Non ſolùm eſt inductus in fauorem vi oppreſſi, ſed iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ſuperioris, ne eius authoritas vilipendatur. 172.1.29
Habet locum in actis negatiuis, vbi non datur executio, ſed ſufficit ſola legitimæ appellationis denegata delatio. 173.1.33
Si conceditur in non delatis appellationibus ab actis affirmatiuis, quia timetur executio multo magis eſt concedendus in actis negatiuis, quia illam ſecum trahunt. ibid.2.40
Si per ſolam delationem negatam datur ob timorem attentati, multo magis in ipſo attentato, & executione ſubſecuta. 176.1.58
Duo copulata iubet iudici facienda, deferre & reponere, & ſic requirit concurſum copulatorum. ibid.2.60
Recurſus ad Regem, & ſupplicatio à pari procedunt, & pariter in vtroque non ſuſpenditur iuriſdictio, ſed licitè exequitur. 180.2.12
Quando prouenit ex ſuprema iuriſdictione, ſi non ſuſpendit iuriſdictionem inferioris; ergo multo minus quando extraiudicialiter protegit per viam defenſionis naturalis. 181.1.13
Recurſus ad Principem non cenſetur prohibitus, vbi prohibetur appellatio. ibid.16
Recurſus pro tollenda violentia eſt quid diſtrictum, & omnino ſeparatum à iuſtitia cauſæ principalis. ibid.17
Recurſus ad Regem totus eſt extraiudicialis, abſque ſpe vt aliqua via poſſit fieri iudicialis. ibid.2.20
Non eſt articulus præiudicialis cauſæ principali, ſed fauorabilis ad eius faciliorem expeditionem. 184.1.41
Recurſus ad Regem ſuper iniuſtitia, ſui primæua natura non attentat, nec facit litem. ibid.2.45
Recurſus violentiæ quomodolibet varietur, etiam per intimationem ordinariæ (quæ non eſt citatio) nullatenus poteſt effici iudicialis. ibid.48
Recurſus ad Regem ob iniuſtitiam fundatur in circumuentione aduerſarij; recurſus verò violentiæ in vi oppreſſione iudicis. 185.1.52
Ille reuidetur ex nouis productionibus, & actis nouiter deductis; hic verò ex eorundem inſpectione duntaxat, nullis aliis admiſſis. ibid.53
Ille licèt citatione ſecutâ, efficitur iudicialis: hic tamen nihil vnquam iudicialitatis recipit, nec poteſt. ibid.54
Ille prouenit ex potentia ſupremæ iuriſdictionis, hic ex poteſtate politica, & œconomica abſque veſtigio iuriſdictionis. ibid.55
Ille proponendus eſt intra terminum ad appellandum (iuxta vnam opinionem) hic nullo termino circumſcriptus reperitur. 185.2.56
Recurſûs ad Regem conſeruatio pro tollenda violentia à iudicibus Eccleſiaſticis volentibus in contemtum appellationis ad ſummum Pontificem interpoſitæ, ſententiam indebitè exequi, Pontificis maximè intereſſe. 28.1.86
Recurſûs regij fundamentum quod. 82.2.10
Eius fundamentum deficit, vbi appellatio deficit, & cur. 87.2.65
Eius finis & intentio ceſſat, deficiente appellatione. ibid.66
Illius finis quis. 99.2.186.& 170.2.14
Recurſûs naturam alterari per citationem, & cur. 184.2.47
Recurſui regio, & defenſioni naturali contraria omnia procedunt in iudice ſeculari volenti iudicialiter cognoſcere: non tamen in Principe protegente ſubditos vi oppreſſos. 69.2.324
Recurſum regium per viam violentiæ, nec Principes temporales comprehendi in cenſuris Bullæ Cœnæ Domini, teſtantur plurimi Theologi & Iuriſtæ. 57.1.248
Recurſum ad iudices laicos ad nudam defenſionem ſuæ poſſeſſionis Rota ſemper approbauit. 58.2.261
Recurſum per viam appellationis ad Regem iuſtiſſimè Rota damnauit, & eo vtentem excommunicatum declarat. 59.2.267.& ſeq.
Recurſum ad Regem præſumi factum ad eius inſtantiam, qui habet intereſſe in cauſa. 61.2.279, 283, 285
Recurſum ad Regem pro defendenda propria poſſeſſione Rota non damnat. 62.1.281
Recurſum ad Regem nunquam permiſit Rota tanquam

quam ad iudicem, ad effectum obtinendi inhibitiones, sed tanquam priuatum & potentem. ibid.282
Recursum regium si alieno priuilegio iustificamus, cur non melius cum fama proprij. 72.1.346
Recursum ad Imper. Ludouicum habuit clericus, querimoniam proponendo de Leone Papa. 86.1.52
Recursum denegare in actis negatiuis, vbi appellatio sui natura vtrunque habet effectum, foret absurdum. 173.1.37
ad Recursum inuocandum sufficit solus timor attentati, nec simul executionem Doctores omnes requirunt. 175.2.53
Recursu violentiarum sublato, magnæ calamitates Regibus insurgerent. 40.1.155
Recursu ad Regem si quis vteretur per viam appellationis, Senatores statim remitterent causam ad iudicem Ecclesiasticum absque violentiæ cognitione. 60.1.269
Recursu ad Regem reprobato, quòd mutato ordine, & illicitè fuisset aliquis vsus, non inde rectè infertur quòd omnis recursus pro tollenda violentia per Ecclesiasticum sit iniustus. ibidem. 2.276
de Recursu per viam violentiæ tractantes ferè omnes testantur de fama priuilegij. 71.2.344
Recursu ad Regem pendente, iudicem non posse procedere ad executionem sententiæ, qui teneant. 179.2.4.11.& 44
Quod maximè procedit, quando recursus intimatus est parti. 180.1.5.& 44
Eo pendente, & intimata ordinariâ, gesta non esse nulla, nec attentata quæ gerit iudex Ecclesiasticus, veriorem & receptiorem opinionem esse clarè ostenditur. ibid.2.10.& 44
Recursu pendente ad iudicem, non impeditur executio sententiæ, nec causantur attentata. ibid.11
Recursu ad Regem pendente, si gesta à iudice forent attentata, Senatus ante actorum inspectionem super articulo violentiæ reuocaret. 181.2.21
Illo pendente gesta insunt in articulo principali violentiæ, de quibus pariter iudicatur, ac de gestis ante ordinariæ intimationem. ibid.22
Si gesta fuissent nulla, etiam quolibet decreto regio lato, remanerent nulla. 182.2.28
Gesta licet vitio attentatorum subiaceant, nec annullentur; tamen mulctari solet iudex ob eius reuerentiam. 183.1.35
Recursu pendente, & actis originaliter transportatis ad Senatum, si iudex actum gerat requirentem causæ cognitionem, nullus erit, non ex capite pendentis recursûs, sed defectu causæ cognitionis. ibid.2.36.& 37
Si iudex procedat ad actum requirentem causæ cognitionem, quo consulatur litigans, si Senatus decreuerit super articulo violentiæ, illam non fecisse iudicem. ibid.38
Actis traductis differtur iurisdictionis exercitium, non iure operante, sed accidentia facti. 184.1.40
Recursu pendente ad Regem non suspendi iurisdictionem, vera opinio. ibid.2.44
Recusatio æquiparatur appellationi ab interlocutoria respectu formæ, secus quoad alios effectus. 214.2.88
Recusationis exceptio ante cæteras proponi debet, & cognosci. 491.2.27
in Recusatione iudices Ecclesiastici arbitri eligun-

tur, qui de causis recusationum cognoscunt. 215.1.94
Regalia specificatis cuidam in venditione alicuius terræ à Rege facta, & aliquibus exceptis, omnia regalia vltra excepta veniunt. 128.1.3
Regia maiestas semper inhæret vestigiis decretorum Concilij Trid. maximè in cognitione violentiarum. 206.1.8
Regimen ob bonum commune & publicam subditorum vtilitatem creatum, & à Deo concessum est. 15.2.44
Regiminis supremi temporalis obiectum, pax publica, & vasallorum tranquillitas. ibid.
Regnum cui conceditur, necessariò conceduntur omnia, sine quibus gubernari nõ potest. 110.1.293
Regna oriri & mutari, Regésque reiici, aliósque creari & vocari vt ab aliorum tyrannide & oppressione populum tueantur, Deo maximè cura est. 15.2.46
Regula quòd in dubio censeatur appellatio permissa. 229.2.204
Regula negatiua & permissiua vbi concurrunt, quæ sit sequenda. 319.1.4
Regulares non possunt facere processiones extra claustra sui conuentus. 365.1.72.& 74
Relatione ad Principem pendente, an interim gesta per inferiorem dicantur nulla. 180.1.7,8,9,& 51
Relatione pendente ad Regem non suspendi referentis iurisdictionem, patrio iure inductum est, nisi Princeps expressè dicat. 185.1.50
Relaxare obligatus, debet captum ponere extra suum territorium in loco, quo capi non possit. 259.2.54
Vt difficilis sit eius persecutio. 260.1.55
Relaxatio carceris an per appellationem suspendatur. 282.2.238
Relaxatio rei ob innocentiam non suspenditur per appellationem. 284.1.253
Relaxatio carceris appellatione pendente est attentatum, 285.2.263
Relaxationem carceris suspendi per appellationem, imò vim fieri, defenditur. 283.1.243
Relaxatus sub fideiussoribus de soluendo, vel redeundo ad carcerem, non appellat à carceratione. 282.1.235
Religio quanto magis arcta, debet aliis cedere locum præstantiorem, intuitu humilitatis. 362.1.40
Religiosi appellantes à correctione sui Prælati, non possunt recurrere ad Parlamentum in Gallia. 129.1.15
An & quomodo appellare possint. ibid.16.& 18
Religiosi non mendicantes præcedunt mendicantes. 261.1.28.& seq.
Religiosi in sua Ecclesia præferuntur Canonicis collegiatæ circa officia defunctorum, non autem Cathedralis processionaliter congregatis. 364.2.69
In tantum eximuntur à iurisdictione ordinarij, quantum sibi conceditur in priuilegiis, non aliter. 365.1.73
Religiosorum correctio, & quælibet sententia Prælati, non recipit appellationem regulariter, & vbi admittitur, non suspendit. 129.1.13
Vide *Prælatus*.
Remedium ad præsidium innocentium inuentum, debet esse præsidium iniquitatis. 95.2.148
Remedium salubre violentiæ. 193.2.35
Remedio ad innocentiæ præsidium instituto non est abutendum ad iniquitatis defensionem. 465.2.52

Index Rerum,

Remissio tacitè facta idem operatur quod expressa. 485.1.20.& seqq.

Expressa non est necessaria, quando iudex à quo non detulit appellationem. ibid.23.& seq.

Renuntians semel suo beneficio, an possit iterum ei se opponere, & an ab electione de eo facta appellari possit. 439.2.216.& seq.

Renuntians electioni de se factæ non auditur appellans, quo minus alius eligatur ad illud beneficium. ibid.219

Renuntians beneficio potest ad idem denuo præsentari, eligi, & se opponere. 440.1.221

Renuntians beneficio ob crimen, non potest iterum eligi, nec præsentari ad illud. ibid.222

Renuntiantem semel possunt electores iterum eligere ad idem beneficium. 439.2.220

Renuntiantibus actiones suas, non est ad illas dandus regressus. ibid.218

Renuntiare, quid. 166.2.98

Renuntiatio tacita resultans ex facto contrario, maximè in iudicio, idem operatur quod expressa. 421.2.106

Reponere & deferre, necessaria sunt ad tollendam violentiam, quæ in illis consistit. 111.1.301

Reponere tenetur iudex Ecclesiasticus virtute decreti Senatus, inserti in prouisione regia, omnia attentata post appellationem, & intra terminum ad appellandum, & omnia compellere ad vnguem. 113.1.1

Si respondeat prouisioni regiæ, reponendo se & deferendo, an satisfeciſse dicatur. ibid.2

Reponere verbaliter, cum actus reuocatione, sufficiet, si attentatum sit verbale. ibid.3

Reponere cum effectu, si iudex recuset, datur oppresso *sobre carta*, vt adimpleat prouisionem cum effectu. 113.2.11

Casus de facto mirabilis refertur. 114.1.12

Si iudex reponat in parte, partim verò non, an prouisioni regiæ satisfeciſse dicatur. 114.1.13

Reponere an debeat indistinctè iudex Ecclesiasticus vigore regiæ prouisionis omnia à se gesta post appellationem, etiam quæ alias sibi licebat facere eâ pendente, & deferente. 115.1.22

Reponere tenetur etiam iudex vigore prouisionis regiæ censuras, & absoluere, quod non repugnat dispositioni Concilij Trid. 116.2.43

Repositio cum effectu requiritur, quando attentatum consistit in facto, & cur. 113.1.4

Repositio actorum, seu alij actus iurisdictionales non possunt geri ab alio quàm à iudice non priuato, seu carente iurisdictione. 140.1.7

Repositio attentatorum facta à iudice Ecclesiastico est in executionem decreti Senatus regij, vim fieri declarantis, & ibi de intellectu l.36.recopil. 183.1.11

Repositio virtute decreti Senatus facta, suos tollendæ appellationis effectus habet. 166.2.94

Repositionis reuocatio si proueniat à nouo articulo incidenti in discursum litis, secunda iussio denegatur in Senatu, quia noua appellatione & recursu opus est. 115.1.21

Repositionem si incontinenti reuocet iudex ipse, secunda iussio sufficiet. h. e. *sobre carta*. 114.2.17

Repositum non dicitur attentatum, si repositio non fiat in pristinum statum vsque ad vnum nummum. 114.2.15

Repositum semel cum effectu vigore prouisionis regiæ, si iudex iterum reuocet, an noua appellatio, & nouus recursus sit necessarius; an verò sufficiat secunda iussio. 114.2.16

Reprobare possumus quod approbauimus diuersis respectibus. 328.1.84

Res & personæ Ecclesiasticæ in tuto esse non possunt, nisi eas regni & sacerdotalis potestas regat. 20.1.71

Res omnis per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur. 140.1.7

Dubia efficitur per negationem. 219.1.130

A potentiori denominatur. 320.1.12

Res vna non potest censeri iure diuerso. ibid. 2.23. & 324.1.51

Nec contrarios operari effectus. 320.2.24

Res eadem diuersorum respectu potest diuerso iure censeri. 327.2.81

Re vna peremta ex alternatiuè debitis, remanet obligatio in alia præcisè. 166.1.93

Rescriptum secundum vt priori præualeat, triplex prioritas requiritur. 384.2.93

Rescriptum interpretatur secundùm ius. 484.1.13

Rescripto alterius præualente, alter iudex in eadem causa inhibere non potest, nec iurisdictione vti. 384.1.98

Rescriptorum duorum ab vtraque parte impetratorum quod præualeat. 384.2.92

Rescriptis à duobus iudicibus pro vtraque parte impetratis, qui valido vtitur, potest inhibere, & vim nullam facit inhibendo, sed alius. ibidem. 1.91

Reseruanda ne sit exceptio iuris dubij. 494.2.52

Reseruandi ad effectum, iudicis statur arbitrio. ibid. 1.48

Reseruare non potest iudex exceptionem declinatoriæ ad litis discursum. 490.1.11

Reseruare quas exceptiones contra testes non possit iudex in finem litis. 492.2.35

Reseruare vel cognoscere de exceptionibus contra testes in finem litis iudicis est arbitrium. ibidem. 2.36

& ex quibus moueri debet iudex reseruare, vel cognoscere. ibid.37

Reseruare, vel non, exceptiones contra testes grauatur pars, ex quo erit necesse appellare. ibid.38

Reseruare exceptionem nullitatis oppositam non potest iudex, sed determinare omnia. 493.1.40

Reseruari quæ possint exceptiones, & quæ non, remissiuè. 490.1.12

Non possunt exceptiones declinatoriæ, & ex quibus peruerteretur ordo iudicij. ibid.13

Reseruari potest in finem litis exceptio requirens altiorem indaginem. 494.1.45

An possit exceptio iuris, quòd de ea priùs debet cognosci. ibid.50

Non potest exceptio contra testem examinandum, si eius probatio offertur incontinenti, etiamsi requirat altiorem indaginem. 495.1.54

Multo magis quando exceptio per ipsum ius probata est. ibid.55

& an sufficiat verbo simpliciter offerri incontinenti. ibid.56

Non possunt in finem litis exceptiones requirentes altiorem indaginem. 496.1.63

Reseruata non intelligitur per statutum exceptio clara, quæ potest constare incontinenti. 494.1.49

Reseruata exceptio in finem litis operatur vt postea probata legitimà corruant omnia gesta antea. 495.2.59

An terminanda sit priùs. ibid.61

Reseruata exceptio si obstat, expensæ reficiendæ sunt. 496.2.68

Reseruatas exceptiones decidi non petente parte, senten

ſententia eſt valida. ibid.69
Illas omittere poteſt pars, & terminare principale. 497.2.73
Reſeruati iuris cauſa in aliud iudicium, coram eodem tractari poteſt. 495.2.60
Reſeruatio exceptionis rei iudicatæ ad diffinitiuam eſt nulla. 490.1.8,9
Articuli præuertentis ordinem iuris, præbet cauſam appellandi. ibid.14
Exceptionis in finem litis in tribunalibus regis non admittit ſupplicationem. 495.1.58
Reſeruatio operatur vt probata demum exceptione geſta omnia retrò ſint nulla. 496.2.66,67
Reſeruationis articuli decretum an recipiat appellationem. 469.1.1,2
Reſeruationi iudicis de facto ſtatur, quando exceptio eſt intricata. 496.1.65
Reſeruatis exceptionibus non deciſis ſi iudex ad diffinitiuam procedat parte opponente, ſententia eſt nulla ipſo iure. 497.2.74
non *Reſidens*, ex iuſta tamen cauſa, aut impedimento, ſeu licentia condemnatus ad priuationem, &c. an queat interponere appellationem ſuſpenſiuam. 461.1.25
contra non Reſidentem vbi agitur ad priuationem fructuum, & alias pœnas arbitrarias, an & quando trina citatio ſit neceſſaria. 460.2.21
non Reſidente monito à quo incipiat currere tempus, quo debet expectari, antequam deueniatur ad priuationem. 461.1.23
Reſidentia eſt de iure diuino in animarum curam, ſeu gubernationem habentibus. 459.2.12
Reſidentiæ beneficij præceptum eſt ſententia interlocutoria, habens vim diffinitiuæ. 458.1.1
Reſidentiæ præceptum ſi expediatur abſque cauſæ cognitione, eſt actus extraiudicialis. ibid.2
Non requirit citationem iudicialem. ibid.3
Non ſuſpenditur per appellationem. ibid.4
Reſidentiæ pœna per diffinitiuam impoſita in contumaces abſentes non recipit appellationem. 459.1.8
Reſidentiæ neglectæ pœnam, appellatione & inhibitione non obſtantibus, exequendam contra abſentes, ſiue contumaces, ſiue non contumaces, decreuit Senatus ſupremus. ibid.10
non Reſidentiæ pœna impoſita parochis, non extenditur ad non reſidentes beneficia ſimplicia. ibid.
Non recipit appellationem quoad ſuſpenſiuum, ſecus quoad deuolutiuum. ibid.2.13
Reſidentiæ monitoria, & præceptum extraiudicialiter expeditur, pœnarum verò impoſitio per diffinitiuam, iuris ordine ſeruato. 460.1.15.& ſeqq.
non Reſidentiæ citatio vbi agitur ad priuationem an ſufficiat extraiudicialis. ibid.2.20
Reſidentiæ materia, & quæ beneficia illam exigant, &c. 461.2.26
Reſidentiæ mandatum in viſitatione editum non recipit appellationem. 466.1.57
Reſignatarius non tenetur purgare attentata facta à prædeceſſore reſignante, & cur. 144.1.49
Retractus an locum habeant vbi ſimul venduntur res immobiles & mobiles. 423.1.54
Retractu permiſſo inter coniuges permittitur etiam in ſociis extraneis. 389.2.28
Reuocare & reponere attentata appellatione pendente pertinet ad iudicem ad quem, non ad alium. 140.2.9
Reuocatio attentationum facta virtute decreti conditionalis, vel ſimplicis Senatus regij, nullam requirit cauſæ cognitionem. 165.1.82
Eorum quæ geruntur poſt ordinariæ intimationem, pendet à futuro euentu, & ſic regulatur à iuſtificatione appellationis. 181.2.23.& ſeqq.
Præcepti, de non ædificando, dicitur interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, à qua licet appellare. 227.2.188
Interlocutoriæ, ſeu grauaminis, an ſit interlocutoria. 229.1.201.& 205
Relaxationis carceris facta per ſuperiorem fuiſſet illuſoria, ſi relaxatus reus fuiſſet appellatione pendente, & aufugiſſet. 283.2.246
Attentatorum non recipit appellationem ſuſpenſiuam. 393.2.2
Reus condemnatus non relaxatur ſub fideiuſſoribus, ſed liberatur ſolutione. 244.2.181
Vide *Condemnatus*.
Aufugiens è carcere non eſt relaxandus ſub fideiuſſoribus, etiamſi aliàs relaxaretur. 276.2.194
Vide *Aufugiens*.
Non relaxatur eâdem causâ, qua in prima inſtantia; vel relaxatur ſub fideiuſſoribus pariter in ſecunda, & vlterioribus. 280.2.26
Reus voluntarius quis. 341.1.18
Reum non torquendum iudex hodie rarò pronuntiat. 216.1.107
Reum ſine fideiuſſoribus relaxatum tempore ferendæ ſententiæ poteſt iudex in carcerationem reuocare. 276.1.188
Rex Hiſpaniæ eſt ſupremus Princeps non recognoſcens ſuperiorem, nec Imperio ſubeſt. 11.2.26
Rex imago Reipubl. & quaſi Deus in terra. 15.1.43
Oppreſſos iuuare tenetur ex officio & charitate. 26.2.88
Poteſt adiri datâ iudicis Eccleſiaſtici ſuperioris remiſſione. 31.1.104
Eſt ordinarius in ſuo regno, cùm omnes iuriſdictiones ab eo effluxerint. 32.2.114
Licèt deficiat quoad rhombum, remanet perſona Regis quoad organum, quæ eſt publica, principaliter fundans actus, quæ potiùs attenditur quàm virtus organica. 85.1.42
Semper viuit quoad maieſtatem ſupremam, & protectionem ſubditorum, quæ nullo facto auelli poteſt. ibid.43
In executione protectionis naturalis, & mutuæ defenſionis non procedit ex potentia iuriſdictionis contentioſæ, ſed poteſtatis politicæ, & œconomicæ. 108.2.276
Poteſt à ſuo regno expellere clericos vim notoriam inferentes ſuis vaſallis, & turbatores pacis publicæ & iuriſdictionis, iiſque præcipere, ne ad regna ſua accedant. ibid.277
Non poteſt vti modo magis ſuaui ac politico, minúſque damnoſo libertati Eccleſiaſticæ, ſi iudex ſit rebellis, & cur. 109.2.287
Regis Hiſpaniæ aſſertioni ſtandum, cùm probet etiam in facto proprio. 11.2.26
Regis proprium officium oppreſſos liberare. 15.1.43
Regis implorare auxilium contra detinentes decimas, licitum. 31.1.106
Regis maioria aut Pontificis alienari nullatenus poteſt. 35.1.38
Regi commendata omni iure maximè clericorum protectio. 86.2.50
in Rege duæ ſignificationes & perſonæ concurrunt, intellectualis perſeuerans ænigmaticè, & corporalis. 85.1.41

Index Rerum,

Reges in temporalibus Vicarij Christi electi, vt in pace vasallos à violentiis defendant. 14.2.41
Regimen à Deo non simpliciter acceperunt, sed cum qualitate vi oppressorum protectionis naturaliter illis annexa,& indiuisibili. 15.1.43
Ad hoc sunt in terris,vt tueantur Ecclesiam vniuersalem, & omnes Ecclesias, libertatémque Ecclesiasticam. 20.2.72
Reges Hispaniæ, & cæteri Catholicæ reipubl. supremi Principes decretorum Concilij Trid. protectores sunt. ibid.73
Reges Catholici tanquam Christianæ religionis protectores per se & suos legatos possunt Concilio assistere, propter quietem reipubl. ibid.74
Reges & Imperatores tenentur auxilium præstare Ecclesiæ. 31.2.107
Reges defensores Ecclesiæ & religionis dicti. 32.2.113
Reges in ordine ad spiritualia subsunt summo Pontifici, qui etiam temporalem iurisdictionem habet in ordine ad spiritualia. 67.1.295
Regibus Hispaniæ propulsandi violentias, & tollendi oppressiones à iudicibus Ecclesiasticis factas, iure & consuetudine attributa facultas & potestas. 10.1.16
Referuntur quæ impugnant supremi Regis potestatem istiusmodi violentiam tollendi. 11.2. à num.28. vsque ad 39.inclus.
Rodriquez. in declaratione Concilij Trid. refellitur. 57.2.224
Rogitus Principis & superioris inducit mandatum, & præcisam necessitatem. 96.1.154
Inducit mandatum in iis, in quibus potest mandare, non in aliis. 98.1.169
Rogitus in prouisione ordinaria suam literalem significationem retinet, nec aliam patitur naturâ negotij. ibid.171
Rogitus absolutionis inducit præceptum post actorum inspectionem, dato decreto violentiæ. ibid.172
Rogitum adimplere an teneatur iudex Ecclesiasticus. 96.1.154
Rota non intendit tollere recursum ad iudices seculares pro defensione articuli, sed vbi præsumit, tolli cum causæ cognitione, & iurisdictionaliter. 58.2.262
Rotæ Auditores quid censuerint de recursu ad iustitiam Aragonum. 58.1.258
ad Rotæ decisionem responsio vera. ibid.2.259
Rotæ decisio oppugnans recursum regium adducitur, cui satisfit, vt loquatur quando in tollenda violentia proceditur cum iurisdictione. 59.1.266
Rotæ decisionibus relatis, quòd reprobauerint recursum ad Regem, standum non est, cui in contrarium plures numero sint illum approbantes, cui fauet consuetudo, & Doctorum caterua. 60.1.271
Rotæ in eligenda opinione magna authoritas, imò communem facit. ibid.2.272
Rotæ decisio adducitur, quæ reprobat recursum ad Regem procedentem iudicialiter. ibid.277
Refertur, quæ recurrentes ad iudices seculares excommunicatos declarat, cui respondetur. 62.2.283
Alia quæ de recursu ad Regem loquitur. ibid.
Alia de recursu ad Regem disponens. 63.2.285
Alia loquens de recursu ad seculares. 64.2.286. & seqq.
Respondetur ad præfatas Rotæ decisiones, vt tunc prohibeant recursum, quando supponunt tolli violentiam cum iurisdictione, non tamen extraiudicialiter. ibid.
Refertur alia qua dicitur, licitum esse patronis laicis recurrere ad laicos pro tollenda vi,quod Hispanè *retencion de Bullas* vocant. 65.2.289
Rotæ decisiones, quibus recursus ad Regem dicitur legitimus. 82.2.13
Rotæ tantum esse deferendum, quantum ratio ipsa vrget. 60.2.274
Rotæ decisio non facit ius, nec ad causarum determinationem est necessaria. 60.2.275
Rotam rotare, & diuersimodè aliquando iudicare qui dixerint. ibid.273
Rotæ Domini non habent excommunicantes recurrentes ad Regem pro tollenda violentia, sed vbi cum iurisdictione seculares procedere intelligunt. 58.2.260
Rusticus quo tempore capi non possit. 264.1.96

S

Salcedo in declaratione Concilij Trid. refellitur. 53.2.224
Saluus conductus in epistola Principis vim legis habet. 259.2.50.& seq.
Infringitur per nouum delictum, & etiam respectu antiqui. 260.1.56.& 58
Ex quo tempore,& vbi valeat. 267.1.124
Scaccia reprobatur. 353.2.116
Scholasticus, vt reus, an possit conuenire coram iudice ordinario, si degat vltra duos dietas. 133.1.42
Vide *Causæ Scholasticorum.*
Scholastico Salmantino in remotis degenti conuento coram ordinario dantur conseruatoriæ literæ per suum Magistrum scholarum vt remittatur. ibid.2.46.& seq.
Scientia officialium in præscriptione iurisdictionis præiudicat. 36.2.140
Scientia absque sententiæ intimatione sufficit vt currat tempus. 243.2.61
Scriptores debent imitari apes, ex authoritate Senecæ. 11.1.22
Senatores in tollenda violentia non se intermittunt in causa, & negotio principali, nec circa iustitiam, aut iniustitiam appellationis, sed de illa apparente notoriè actorum inspectione. 99.1.181
Longè minorem cognitionem extraiudicialem habent,quàm iudex à quo carente iurisdictione, quia iste defert, Senatores præcipiunt deferendum ab alio. in tollenda violentia sunt ministri Ecclesiæ, dirigendo iudices indiscretos per legitimos iuris tramites. 100.1.189
Non pronuntiant principaliter de iustitia appellationis, sed causatiuè. 101.1.202
Possunt damnare in expensas iniustè impetrantes beneficia. 106.2.257
Inter cognoscendum de violentiæ articulo, præ oculis habere debent ius canonicum, Concilia & decreta Ecclesiastica. 120.2.1
Inter decernendum violentiæ articulum deficiente iure canonico, an potius attendere debeat ius ciuile, quàm regium. 122.1.14. contrarium verius. ibid.15
In executione violentiæ decreti & pœnarum, summa procedant præmeditatione, moderatione, ac modesta consideratione,vt excedendo iustæ defensionis limites, incidant in censuras Bullæ. 311.2.306

Senatus regius in cognitione violentiæ nec directè, nec indirectè iurisdictionem habet, nec principaliter, nec accessoriè. 49.2.198
Non cognoscit tanquam iudex appellationis, nec habet iurisdictionem de meritis appellationis, & eius iustitia. ibid.199
Pronuntiat per modum causæ, scil. iudicem Ecclesiasticum fecisse, vel non fecisse vim in non deferendo appellationi; non verò iustè, vel iniustè processisse. 50.1.200
Aditus per viam violentiæ, vt appellationi deferatur, & innouata reponantur; solùm quoad sui instructionem cognoscit de qualitate appellationis, quod est facti. 51.2.214
Non defert appellationi negatæ à iudice Ecclesiastico, sed eum prouocat & incitat, vt deferat, quod est minus facto. 52.1.216
In tollenda vi eo vsque suam interponat authoritatem duntaxat, quantum ad id sufficiat, aliàs si ad non necesse se extendat, non faciet sine scrupulo censurarum. 82.2.9
Cognoscens de violentia nullum libellum, (demta querimonia,) exceptionem, contestationem, receptionem testium, scripturarum, nec aliorum actorum præsentationem admittit, & cur. 91.2.106
Non potest ante actorum inspectionem astringere Ecclesiam, vt excommunicatum absoluat, & cur. 97.1.158
Non potest cogere iudicem Ecclesiasticum vt deferat, antequam constet de violentia. ibid.159
Non se intromittit in cognitione iustitiæ, aut iniustitiæ causæ principalis, quæ illibata semper remanet superiori. 100.1.192
Inter cognoscendum, an sit deferendum, attendere debet non solùm ius canonicum, sed etiam constitutiones synodales, & stylum illius iudicij Ecclesiastici, à quo appellatio est emissa. 121.2.13
Inter decernendum articulum violentiæ, quam opinionem seruare debeat. 122.2.22
Debet adhærere communi Doctorum, quam neglexit iudex Ecclesiasticus. 123.1.25
Præcisè tenetur adhærere ei opinioni, quam de iure potuit iudex Ecclesiasticus eligere. 123.2.25
Est adeundus, vbi degit iudex inhibens, à cuius grauamine & inhibitione appellatur. 126.1.12
A Salmantino Magistro ob incompetentiam, vel ab alio iudice Ecclesiastico excommunicatus, cognoscere potest de causa violentiæ ad petitionem fiscalis regij eiusdè tribunalis. 135.1.55
Secus si iudex excommunicans sit sub alterius tribunalis districtu. ibid.
Non se intromittit in exequenda pœna apposita iudici pro attentatis à se factis. 149.2.105
Post actorum inspectionem decretum conditionale decernens, censetur præmisisse, & cognouisse omnes difficultates, quæ oriri possent. 166.2.95
Qualiter se habere debet quando his traditur per viam violentiæ appellationis non delatæ à repositione, seu reuocatione grauaminis. 231.1.222
In appellationibus ad se devolutis interiectis ad inclinationem sententiæ tantùm declarat, *non debuisse*, & in cognitione per viam violentiæ, vim non fieri. 245.1.79
Senatus is adeundus, sub cuius districtu sit iudex à quo appellatur, quia iniustè dedit se pro inhibito. 380.1.58
Quis adeundus quando est appellatum à facto simul duorum iudicum inhibentis & inhibiti obtemperantis, existentibus tamen in diuersis districtibus. ibid.2.59
Quilibet pro tollenda violentia adiri potest, vbi appellatur a facto duorum iudicum inhibentis & inhibiti existentium sub diuersis districtibus. ibid.62.& 395.1.97
Et quid quando appelletur tantùm ab vno. ibid.
Aditus per viam violentiæ ob appellationem à prouisione Capellaniæ, quandoque vim fieri, quandoque verò non, decernit, attenta natura prouisionis extraiudicialis, aut iudicialis. 431.2.163
Senatus duos de eadem violentia cognoscere, foret absurdum & inconueniens. 380.2.61
Sententia iudicis, & verbalis iussio non tollit, nec tradit possessionem, sed actualis executor requiritur. 113.2.6
Sententia quæ non potest secundùm eius tenorem exequi, propter maximã difficultatem, aut interdum impossibilitatem; exequi debet eo modo, quo potest, ne iudicium reddatur illusorium. 148.2.97
Continens rem, vel animal, vel quid simile, si propter interitum non possit exequi in ipsa re, vel animali, exequitur in alia re coæquali, aut æquiualenti. 149.1.101
Sententia, sicut & contractus non comprehendit non nominatos in ea. 150.2.119
Sententia interlocutoria licèt quoad partes transeat in rem iudicatam, non tamen quoad iudicem. 158.1.6
Sententia lata contra rem iudicatam est nulla ipso iure. 189.2.3
Absolutoria ob ineptum libellum non impedit, aliam bene conceptam nouiter proponere. 190.1.5
Lata actis non integris, sed diminutè transportatis, est nulla ipso iure, nec executionem meretur. ibid.2.13
& hæc nullitas non excusatur præsumtione boni iuris. 191.1.14
Sententia actis diminutis dicitur perturbato ordine. ibid.2.18
Sententia qua iudex pronuntiat clericum remittendum, vel remittit ad iudicem suum Ecclesiasticum, interlocutoria habens vim diffinitiuæ dicitur, & ab ea appellatione emissa non delata vis fieri declaratur. 211.2.61
Lata super exceptionibus peremptoriis, dicitur interlocutoria habens vim diffinitiuæ, & ab ea licitè appellatur. 212.1.62
Declara, si incidenter proponuntur dictæ exceptiones, aliàs si principaliter, dicetur diffinitiua. ibid.
Sententia qua iudex declarat, tutorem interim non administrare, est interlocutoria, & non appellabilis. ibid.2.65
Diffinitiua, & processus factus à iudice post exceptionem legitimam oppositam tanquam attentata reuocantur. 213.2.79
Sententia, qua iudex se recusatum, vel non, suspectum, vel non, declarat, dicitur interlocutoria. 214.2.87
Qua terminus assignatur, seu dilatio, est interlocutoria. 218.1.118
Super admittenda vel reiicienda probatione est interlocutoria. 219.2.137

Index Rerum,

Lata ſuper admittendis vel reiiciendis articulis eſt interlocutoria. ibid.140
Lata, non facta publicatione, non valet. 221.2.157
Lata, appellatione non interpoſita à negata publicatione, eſt nulla. 222.1.159
Sententia mulctæ eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ, quæ reuocari non poteſt; licèt alij contrà; remittitur tamen ob paupertatem. 225.1.182
Sententia deſertionis eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, & lata ſuper ſententia diffinitiua, diffinitiua eſt. an ab ea appelletur, remiſſiuè. 226.1.183
Lata ſuper inſtantia perempta, eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ. ibid. 184. & ab ea appellatur. ibid.
Super attentatis an ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ diſcutitur, & an ab ea appellare liceat, remiſſiuè. ibid.
Sententia qua quis in expenſis damnatur, eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ, ſi ſeparatim à diffinitiua proferatur; ſecus ſi in diffinitiua. 227.1.186
& appellatur ab iſta interlocutoria expenſarum. ibid.
Sententia qua declaratur valere appellationem, ſeu poſſe appellare, eſt interlocutoria, habens vim diffinitiuæ. 228.1.193
Conditionalis licèt interim non poſſit exequi, tamen quoad appellandum tempus currit ſtatim à tempore ſcientiæ. 242.1.47
Lata per dolum iudicis nulla eſt, nec tranſit in rem iudicatam. 313.1.78
Sententia nulla non meretur executionem. ibid.79
Sententia quæ partim prohibet appellationem, partim verò permittit, continet fauorem & odium. 319.1.3
Sententia non poteſt diuidi. 320.2.21
Nec valere pro parte, & pro parte non valere. ibid.22
Super poſſeſſorio non ſuſpenditur per appellationem reſpectu fructuum, damni aut intereſſe, ſed duntaxat reſpectu poſſeſſorij. 325.2.60
Poteſt pro parte valere, & pro parte non, vbi ſunt plura capitula ſeparata. 326.1.67
Sententia denominatur à potentiori cui magis incaleſcit. 328.2.90
Lata in poſſeſſorio pro actore turbato, & ſuper proprietate pro reo, an ſit exequenda ſententia poſſeſſorij. 329.1.94
& quid in profanis. ibid.95.& ſeq.
In beneficialibus lata ſuper poſſeſſorio pro actore turbato, & ſuper petitorio pro reo, ſi ſuper vtroque eſt actum, an ſententia ſuper poſſeſſorio ſit exequenda. ibid.2.97.& ſeq.
Latâ pro reo turbante ſuper poſſeſſorio, & pro actore ſuper petitorio, an ſententia ſuper poſſeſſorio ſit exequenda. ibid.99.& ſeq.
Lata ſuper principali & fructibus rei, ſi res non recipit appellationem, nec fructus aut intereſſe. ibid.101.& ſeq.
Sententia exhibendi non recipit appellationem. 332.2.132
Sententia ſubrogati in locum eius, à cuius ſententia non appellatur, an recipiat appellationem. 333.1.134
Sententia, qua miſſio in poſſeſſionem datur, additúrque vt eâ apprehensâ pro indiuiſo fiat partitio inter cohæredes, non dicitur continere mixturam. 334.2.145
Sententia an poſſit exequi pro pœna appoſita in caſu non paritionis. 335.1.150
Lata generaliter reſtringitur ad proſecuta. 336.1.159
Sententia in poſſeſſorio regulatur à petitione, quando poteſt recipere petitionem iuxta formam libelli. ibid.160
Lata ſuper demolitione ædificij conſtructi poſt noui operis nuntiationem, an admittat appellationem. 342.2.31
Sententia nulla, ſiue interlocutoria, ſiue diffinitiua, etiam aliàs priuilegiata, non meretur executionem. 374.1.18
Sententia attentatorum eſt merè interlocutoria. 393.1.1
Demolitionis operis attentati non recipit appellationem. 394.1.6
Sententia non profertur vbi deficit iudicium, & litis pendentia. 410.1.27
Vt exequatur in beneficiis ſimplicibus pendente appellatione, induci poteſt conſtitutione ſynodali. 447.1.277
Debet tamen eadem conſtitutio eſſe clara, non turbida. ibid.278
Sententia priuationis contra non reſidentem, qua non eſt ſeruatus iuris ordo, exequi non poteſt pendente appellatione. 461.1.24
Sententia priuationis vel compulſionis ſuſcipiendorum ordinum ſuſpenditur per appellationem. 464.2.46. & ſeq.
Sententia vbi demonſtrat cauſam iure reprobatam, aliam appellans non tenetur exprimere, cùm illa notoriè conſtet. 470.2.5
Lata parte non inſtante eſt nulla ipſo iure. 497.1.70
Sententiæ conditionalis tempus licèt currat ad appellandum, non expectata conditione, non currit quoad alios effectus iuris. 242.2.50
Sententiæ appellatione diffinitiua intelligitur. 305.1.4
Sententiæ addictionis, ſeu de *remate*, latæ executionem, an poſſit impedire tertius, cuius exceptiones iure regio examinantur in via ordinaria. 332.1.127. & ſeqq.
Sententiæ addictionis latæ contra debitorem executio ſuſpenditur reſpectu tertij oppoſitoris, qui ab ea appellauit. ibid.2.131
Sententiam interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ iudex non reuocat. 159.2.26
Declara tamen vt num. 27.28. & 29
Sententiam exequi in prouiſione capellaniæ, an fundator queat diſponere in fundatione. 447.1.282
in Sententia appellabili ſui natura facta condemnatione, ſi in fine ſententiæ decernuntur executoriales, eſt attentatum pendente termino ad appellandum. 174.2.48
Sententiâ ita conceptâ (ſi non exhibeat, tot ſoluat) eſt conditio proteſtatiua, cuius defectus manifeſtetur per appellationem. 334.1.141
Sententiæ tot, quot capitula, & quando. 324.1.53. & 325.64
Tot, quot ſummæ ex diuerſis cauſis debitæ. 623.2.69
Quot annuæ penſiones, & diſtinctæ in petitione. ibid.70
Sepeliendi ius habens poteſt etiam per alienos fundos & territorium deferre cadauer. 367.1.93
Sequeſter depoſitarius, aut conductor ad longum ſeu

seu modicum tempus, an & quando possit præsentare. 474.2.36
In omnibus depositario similis. 476.2.55
Tenetur ad restitutionem sequestri actione depositi. 475.1.56
Compulsus ab executore rei restituendæ vincenti in lite, an appellare possit, eo quòd in sententia non nominetur. 479.2.84
Ad mandatum iudicis tenetur sequestrum restituere vincenti. 480 1.87
Sequester & depositarius vrgeri quandocunque possunt ad rationem reddendam. ibid.89
Sequestrarius ex consensu partium possidet, secus si datus est à iudice. 474.2.35
Sequestrarius semel electus non potest remoueri nisi ex noua causa. 478.1.68
Sequestratio regulariter prohibita est. 214. 1. 84. & 470.1.2
Sequestrationis decretum est interlocutoria. 470.1.1
Sequestratæ rei aut beneficij fructus reseruantur vincenti in fine litis. 474.1.37
Sequestratis fructibus non sequestratur possessio, quæ per alios actus potest continuari. ibidem. 2. 39
Sequestrum beneficij reseruati iuxta constitutionem Pianam non potest apponere iudex via iudiciali & extraiudiciali simul. 424.2.125
Sequestrum regulariter recipit appellationē, etiam absque causæ expressione. 470.1.3
Reuocatur de facto, si ex obruto fuit concessum. 474.1.30
Vbi apponitur ob periculum moræ, citatio non est necessaria, nec iuris solennitates. ibid 31
Ob periculum appositum sine citatione, non potest reuocari, & relaxari absque ea. ibid. 32
Appositum propter scandalum, & rixam vitandam non recipit appellationem, nec per eam suspenditur. ibid. 33
Sequestrum quando tollitur. ibid. 51
Quid sit. ibid. 2. 54
Sequestrum iudiciale, & depositum extraiudiciale quid differant, remissiuè. ibid.
Sequestrum appositum iuris dispositione, non finitur nisi per sententiam transactam in rem iudicatam. 478.1.64
Sequestrum vt tollatur, requiritur sententiæ executio, cùm aliter lis non dicatur finita. ibid. 65
& quid quando sequestrum apponitur officio iudicis, & eius arbitrio. ibid. 66
Sequestrum apponere quibus casibus licitum, remissiuè. 471.2.12. & seqq.
Quando sit apponendum in beneficiis reseruatis ab ordinario prouisis. 472.1.18
Apponendum in beneficiis reseruatis non suspenditur per appellationem. ibid. 19
Appositum legis præcepto potius ab ipsa, quàm à iudice censetur appositum. ibid. 20
Non euitatur per cautionem, quando à lege apponi mandatur, secus quando simpliciter permittitur. 473.1.22
Sequestrum ex Clement. 1. de sequestr. possess. non recipit appellationem, & cur. ibid. 24
Vbi permittitur, iudicis arbitrio admittit appellationem. ibid. 25
ob Sequestrum possessio non amittitur, sed retinetur. 474.1.34
Sequestri remedium dicitur cautio, per quam sequestrum regulariter cessat. 472.2.21
Eius mandatum ob periculum fugæ debitoris non suspenditur per appellationem. 473.2.26
Requirit partis citationem, & causæ cognitionem. ibid. 29
Sequestri restituendi sententia non recipit appellationem. 476.1.49
Eius decretum est merè interlocutoria. ibid. 50
Sequestri reuocatio non suspenditur per appellationem quando cessat causa sequestri, aut depositi. 477.2.63
Sequestri loco data cautio de re non baratanda, & restituenda, durat post rem iudicatam. 478. 1.67
Sequestri reuocatione intimata statim sequestrum est restituendum. 480.2.90
Sesse in epistola ad Regem à num. 112. 113. & 114. reprehenditur. 27.1.91
Sesse responsum ad Rotæ decisionem approbatur. 58.1.257
Si, dictio apposita in dispositione, illam reddit conditionalem, qua deficiente non verificatur dispositio. 142.2.31
Silentium perpetuum tollit simul appellationem. 345.2.60
Solennitas quæ requiritur in constituendo, requiritur in destruendo. 140. 1. 7. 230. 1. 209. & 477. 2. 62
Solennitatum enuntiatio per iudicem an requiratur in specie, vel sufficiat in genere. 453.1.25
Solennitatibus enuntiatis in specie per tabellionem statur, licèt non in genere. 453.1.24
Solitum concedi vt dicatur, quot requirantur concessiones. 360.2.22
Solitum & insolitum quid. 361.1.23
Stadium quid. 133.1.44
Statutum à decurionibus editum, ab eorum successoribus, vel à populo est declarandum. 146. 1.69
Prohibens appellationem ab interlocutoria non censetur prohibita ab habente vim diffinitiuæ. 232.1.229
Prohibens appellationem à sententia potestatis, intelligitur de diffinitiua strictè. 305.1.6
Prohibens appellationem à diffinitiua, intelligitur etiam de interlocutoria, vbi militat eadem ratio. 306.2.19
Prohibens dici de nullitate, interlocutoriam comprehendit. ibid. 20
Appellationem generaliter prohibens à causa principali, intelligitur prohibere à qualibet eius interlocutoria. 309.1.44
Prohibens appellationem specialiter à sententia, intelligitur de diffinitiua, non de interlocutoria, cùm sit stricti iuris. ibid. 48
Prohibens appellationem est odiosum, & restringendum, vt minus lædat ius commune. ibid. 49
Prohibens appellari ab interlocutoria aliqua, intelligitur etiam quando iure communi licita erit appellatio. 434.1.181
Prohibens appellationem in possessoriis, operatur in casibus, quibus iure communi permissa erat. ibid. 184
Statuto disponente non posse inquiri contra Aduocatum, alio autem quòd contra militem inquiratur, si aliquis sit miles & Aduocatus, an delinquens patiatur inquisitionem. 322.2.41
Statuto vt bannitus pro centum offendatur, an duæ causæ diuersæ possint coniungi vt faciant centum, & ducat offendi. 326.2.71

Index Rerum,

Statuto quo remouetur audientia in agendo, & defendendo, cenſetur appellatio ſublata. 447. 1.279

Stylus tribunalis attenditur, vbi proponitur appellatio, in poſſibilitate appellandi. 121.2.10

Quod multo magis procedit in appellatione ab interlocutoria ante diffinitiuam. ibid.11

Stylus tribunalium regalium multoties practicatur in foro Eccleſiaſtico, & approbatur per Rotam. 122.1.18

Stylus de partibus etiam contrariis ſtylo Rotæ, in ipſa attenditur in litibus, quæ tranſportantur ad Curiam. ibid.2.20

Stylus Curiæ vbi tractatur cauſa, non Curiæ delegantis attenditur. 428.2.146

Stylus Rom. Curiæ ad alia loca in partibus non extenditur. ibid.147

Stylum, ſtatuta & conſtitutiones iudicij inferioris, tenetur attendere ſuperior, inter cognoſcendum, an ſit deferendum appellationi. 121. 2.12

Stylum iudicis à quo in ordinatoriis iudicij, Rota & quilibet ſuperior tenetur obſeruare, etſi contrarium ſtylo ſui tribunalis. 122.2.21

Subdelegatus à delegato, cum clauſula, *Appellatione pendente*, non poteſt procedere cum eadem clauſula. 333.2.136

Subditum exemtum eſſe à ſuprema protectione, prouenientè à fonte perenni iuris naturalis, videtur impoſſibile. 85.1.40

Subrogatus an ſeruare debeat ſtatuta eius, in cuius locum ſubrogatur, an propria. 131.1.28

Non ſapit naturam prædeceſſoris, quando militat diuerſa ratio in ſubrogato, & in eo, in cuius locum ſubrogatur. 143.2.45

Non ſapit naturam principalis, nec fit extenſio ad illum, qui verè non ſit talis, ſed fictè, & repræſentatiuè tantùm in pœnalibus & odioſis. 144.1.50

Ad litem poteſt dicere de attentatis quemadmodum eius prædeceſſor. 149.2.108

Subrogati vt idem ſit ius, requiritur paritas rationis in vtroque. 334.2.147

Subrogatum ſortitur naturam eius, in cuius locum ſubrogatur. 333.1.133

Subſidium charitatiuum pro alimentis etiam impoſitum ab Epiſcopo, appellationem non recipit. 133.1.40

Subſidij repartitio non ſuſpenditur per appellationem, nec contradictionem, ſed eius ſtatim fit executio. 132.2.38

Eius recollectio, & ſolutio appellationem non recipit. ibid.39

Succeſſor in beneficio per reſignationem, tenetur purgare attentata per prædeceſſorem reſignantem. 147.2.85

Tenetur exequi mandatum per Papam ſuo prædeceſſori factum. 148.1.89

Succeſſor vel executor nouus poteſt exequi mandatum ſui prædeceſſoris ſine mandato nouo. ibid.91

Succeſſor ſingularis iudicis attentantis reponit attentata. 150.2.118

Succeſſoris adminiſtratio non accipit nouam poſſeſſionem rerum vniuerſitatis. 150.1.111

Succumbens ex actione ineptè propoſita, iterum aptè agens audiatur. 190.1.6

Succumbens ob non probatam rei poſſeſſionem in aduerſario, contra illum denuo poſſidentem poteſt iterum agere. ibid.2.9

Summæ ex diuerſis cauſis an coaceruentur vt faciant ſententiam appellabilem. 326.1.68

Summæ plures petitæ ex eadem cauſa & obligatione ſimul coaceruantur, vt aſcendant ad ſummam appellabilem. 327.1.73

τὸ Summariè refertur ad cognitionem iudicialem. 424.2.124

Superior etiamſi reuocet geſta ab inferiori, vel ipſe excommunicatum abſoluit, vel abſolutionem inferiori remittit. 117.1.48

Superior ad quem, declarans bene appellatum, reuocato grauamine an poſſit cauſam in prima inſtantia retinere, vel remittere ordinario. 485. 1.7

Grauamine iuſtificato poteſt ſuperior cauſam retinere, aliàs remittit inferiori. ibid.8

Superſedere tenetur iudex interim, dum articulus incidens terminetur ab alio iudice, cui cognitio competit. 179.2.1

Superſedere debet iudex inferior, Principe apponente manum in cauſa, aliàs attentat. ibid.2

Superſeſſoria ad effectum abſoluendi quomodo expediatur ex praxi hodierna. 500.1.108

Ad quem effectum ſit inducta, & quibus caſibus locum habeat. 376.2.34

Superſeſſoriæ ſtylus apud omnia iudicia Eccleſiaſtica præualuit, & vim non fieri decernit Senatus. 378.2.48

Superſeſſoriam requirere cauſæ cognitionem in puncto iuris, veriſſimum. 378.2.47

Superſeſſoriam expedit iudex contra partem vt in aliquo actu ſuperſedeat, quæ parte non citatâ reuocatur: reuocatio tamen intimatur. 378. 2.49

Superſeſſoriâ vtuntur iudices Eccleſiaſtici omnes vt per aliquod tempus inferior ſuperſedeat in cauſa, donec exportantur acta, & ex eis ſe informat ad inhibendum, vel remittendum. 376. 1.30

Supplicatio habet locum in cauſa remiſſionis Senatorum. 215.1.93

Suppoſitum à diſponente priùs verificari debet. 87. 2.68

Suſpenſio an ſit maior interdicto ingreſsûs Eccleſiæ. 293.1.45

Quid in ea ferenda aduertendum ſit. ibid.46

Impoſita pro delicto neceſſaria ſuſpenſo præſtantur ex beneficio, non tamen ſi pro contumacia. ibid.47

Suſpenſio, interdictum, & excommunicatio æquiparantur in iure quoad appellationis prohibitionem, aut admiſſionem, & alios effectus. ibid.50. & quales. 294.1.51

Suſpenſio & interdictum quoad appellationis effectum eaſdem ampliationes & limitationes patiuntur, quas excommunicatio. ibid.54

Suſpenſio aut interdictum conditionale ſuſpenditur per appellationem, & impedit executionem. ibid 2.57. & ſeq.

Suſpenſionis violatio in ſpiritualibus inducit irregularitatem; ſecus in temporalibus quæ ſuſpenduntur per appellationem. 440.2.225

Suſpenſus ab vſu pallij poteſt eo vti pendente appellatione. 302.2.125

Celebrans nullam irregularitatem incurrit. ibid. 126.127

Suſpenſus ab ordinibus ſuſceptis an pendente appellatione poſſit accedere ad alios, & an illis poſſit

poſſit interim vti. 464.2.48. & ſeq.
Suſpenſus ab vſu ordinis an poſſit exercere cætera. 293.2.48
à *Syndicatu* licèt non appelletur, licere tamen ab interlocutoria incidenti, qui dicant. 305.2.11
Syndicus poteſt tacitè, non expreſsè renuntiare appellationi. 166.2.98.& ſeq.

T

T*Abellio*, vide *Notarius*.
Tempus agendi an limitare iudex poſſit, & aliter ponere perpetuum ſilentium. 345.2.59
ante Tempus damno occurrere melius, quàm poſt illatum damnum remedium quærere. 88.2.76
Temporalitates clericorum quæ dicantur vt occupari poſſint, ob eorum proteruiam, & contumaciam. 111.2.305
Terminus & tempora præſtituta primo iudici ad cauſam determinandam, eadem cenſebuntur præſtituta ſucceſſori, & ſubrogato. 145.1.59
Terminus parti à iure vel iudice aſſignatus ad aliquid gerendum, non currit pendente recurſu ad Rotam. 185.2.58
Parti vel iudici non currit dum diſceptatur ſuper aliquo articulo. 186.1.59
Non currit appellanti dum diſceptatur, an appellatio ſit nulla. ibid.60
Terminus nouem dierum, ad retrahendum rem patrimonialem, non currit durante diſceptatione ſuper venditione. ibid.61
Terminus decem dierum ad appellandum non currit dum diſceptatur de nullitate appellationis propoſita. ibid. 62. maximè ſi nullitas prouenit ex attentatis. ibid.63
Terminus non currit impedito. ibid.65
Terminus conficiendi inuentarium non currit impedito. ibid.2.66
Terminus remanet ſuſpenſus in hoc ſtatu, quo ſuperuenit impedimentum, & tantum temporis ſuppletur, quantum abſtulit impedimentum. 187.1.75
Terminus informationis in via executiua ſuſpenditur ex impedimento partis, quo ſublato alius ſuppletur, quantum abſtulit impedimentum. ibid.76
Terminus ad appellandum vt currat à tempore notitiæ, debet condemnatus illam habere, quomodo ſententia ſit lata. 243.1.56
Terminus is eſt nouiter dandus, quantum abſtulit impedimentum,non ex integro. 444.2.257
Terminus edicti in quem finem apponatur. 446. 1.273
Terminum non currere pendente recurſu ad regium conſilium,expreſsè terminauit Rota Rom. 187.1.72
Terminum ſibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittens, cenſetur actui renuntiare,nec poſtea auditur. 352.1.101
Oppoſitor poſt terminum lapſum, an ſit audiendus. ibid.102
Termino appoſito actui gerendo, dilatio parti ita limitanda erit, vt reguletur à principali,ne actus pereat, ſed perficiatur. 445.2.270
Teſtes pro ſola inſtructione iudicis, & eius animi motu, poſſunt recipi ſine partis citatione. 450.2.4
Teſtes iurati requiruntur, ſi Princeps mandat alicui, vt ſe diligenter informet. 451.1.10
Teſtibus non iuratis poteſt credere iudex deputatus ad conferendum beneficium cum clauſula (ſi idoneum inueneris.) ibid.8
ex Teſtibus non iuratis informatur conſcientia iudicis. ibid.9
Vide *Receptio*.
Titulus aut dominium quando limitatè deducitur ad poſſeſſionis iuſtificationem tantùm, appellatio non ſuſpendit poſſeſſorium. 330.2.108
Tolerantia in eo quod à iure naturali non prohibetur, pro expreſſa diſpenſatione habetur. 39. 1.150
Vide *Patientia*.
Tortura quando poteſt dari ad eleuandam varietatem à teſtibus etiam in cauſis pecuniariis, carceratus non eſt ſub fideiuſſoribus relaxandus. 273.1.174. & ſeq.
Tribunal regium quemadmodum ſe habere poſſit ad executionem decreti violentiæ, lati contra iudicem Eccleſiaſticum poſt grauamen illatum abſentem & abeuntem. 143.1.40
Tribunal, cui iuriſdictio cohæret, eiúſque dignitas, attendi potius debet,quàm perſona adminiſtratoris. 145.2.62
Tribunalia regia repræſentant Principem, & ideo eis hæc poteſtas cognoſcendi commiſſa eſt. 29. 1.97
Repræſentant perſonam & imaginem Regis in adminiſtratione ſupremæ iuriſdictionis. 85. 1.44
Tribunalia ſuprema ſunt inhibita, vt nullatenus poſſint cognoſcere,etiam per viam violentiæ,de cauſſis pendentibus coram Commiſſario Cruciatæ, & eius ſubdelegatis. 132.1.37
Tribunalia regia ius imitantur, & ideo eorum prouiſiones iubent vt iudices Eccleſiaſtici reponant ea, quæ ipſi de iure reponere debent. 152. 1. 2
Turpitudinem ſuam allegans non auditur. 346. 1. 61
An audiatur deſiſtens à peccato. 346.1.64
Tutela quid. 25.1.76
Tutor eſt priuata perſona, & ei pupillus non ſubeſt quoad iuriſdictionem, ſed quoad tutelam, defenſionem, & protectionem. 50.1.204
Tutor vel procurator minoris datus in locum demortui tutoris, vel procuratoris, non gerit vices demortui, nec eius perſonam repræſentat, ſed duntaxat pupillum, aut dominum conſtituentem procuratorem. 145.2.65
Tutor non poteſt capi pro debito ſui pupilli. 262. 1.78. limita vt num.79.
An ſine decreto poſſit alienare, & repudiare hæreditatem, quæ habet mobilia & immobilia. 320.2.20

V

V*Ariare* modum procedendi iudicialiter partim, & partim extraiudicialiter in eodem articulo non permittitur, etiam habenti facultatem procedendi ſimul. 428.1.142
Variatio præcipuè perſonis Eccleſiaſticis prohibita. 421.2.104
Vaſallorum vi oppreſſorum cognitio & protectio non competit ſupremis Principibus priuilegio Pontificali, ſed iuris naturalis inſtinctu, & ratione. 68.2.310
Verbum *eiicientes*, quo vtitur Bulla Cœnæ Domini, intelli

Index Rerum,

intelligitur de violenta & tyrannica eiectione. 109.1.283

Verbum *demiſſione*, debet intelligi cum effectu. 113. 2.10

Verbum reſpiciens plura determinabilia, ea determinat, prout vniuſcuiuſque naturæ conuenit. 116. 1. 39

Verba l. 36. tit. 5. recop. *por derecho*, de iure diuino interpretanda ſunt. 28.1.95

Interpretanda de iure canonico & poſitiuo. 29. 1. 96

De iure naturali. 424.2.79

Verba *por coſtrumbre immemorial*, declarantur. 33. 2.120

Ponderantur illa l. 36. *nos por teneſce.* 84.1.27

Ante ellos quexando ſe. 86.1.56

Paraque ſe otorgue la appellacion. 90.1.92

Y ſi del les conſtare,&c. 92.1.111

El qual trahido ſin dilacion lo vean, y ſi por el les conſtare, &c. 93.1.122

Y ſi por el les conſtare, que la appellacion eſta legitimamente interpueſta alçando la fuerça prouean, &c. 99.1.180

Porque las partes puedan ſeguir ſu iuſticia ante quien, y como deuan. 100.1.192

Con contemnacion de coſtas ſi los paraſciere. 105. 1.238

Verba prouiſionis regiæ debent intelligi cum effectu, reſpectu repoſitionis. 113.2.5

Verba quantumcunque præciſa recipiunt interpretationem de iure. 116. 1. 33. & ad terminos ſuæ poteſtatis reſtringuntur. ibid.34

Verba generalia reſtringuntur vt euitetur abſurdum. ibid.35

Verba ſententiæ impropriantur, vt ad intellectum iuris reducantur. ibid.36

Verba prouiſionis regiæ debent recipere interpretationem de iure, vt limites protectionis naturalis, & ſuæ poteſtatis excedant. 116.1.38

Verba l. 36. diſponentia tribunal, ſub cuius diſtrictu degit iudex Eccleſiaſticus, vim inferens,adeundum eſſe pro illa tollenda. 124.2.1

Eorundem determinatio pluribus inconuenientiis conſideratis prouidè obuiat. 125.1.2

Verba l. 36. *el proceſſo originalmente el qual trahido ſin dilacion*, &c. expenduntur. 142.2.30

Item, *Prouean que el tal iuez la otorgue*, &c. 143. 1.41. & 148.2.93. & 95

Verba l.4. tit.10. p.7. adducuntur. 169.2.2

Verba cap. quoties Epiſcopi. 2. q. 6. recenſentur. ibid.3

Verba l. 36. *para que el proceda*, ponderantur. 171.2. 25.& 179.2.3

Verba non dicuntur ſuperflua, ſi apponuntur ad maiorem declarationem. 175.2.52

Verba, *remitan luego, &c. para que el proceda*, ponderantur. 183.2.39.& 43

Item illa, *en la forma acoſtrumbrado*, &c. &, *manden traher el proceſſo*, &c. 191.1.17

Verba decreti regij, *deſpues de la appellacion*, quæ comprehendant. 233.1.239

Verba, *ſine lite*, important vt ſecuta iudicis declaratione nulla admittatur appellatio. 353.2.118

Verba iudicis ſecundùm mentem iuris intelligenda ſunt. 429.1.152

Verbis diſpoſitionis in dubio eſt ſeruiendum. 170. 1. 8

Vicarius foraneus non eſt ordinarius, ſed delegatus. 255.2.15

Licèt non cognoſcat de cauſis criminalibus, tamen poteſt carcerare adhibita informatione ad effectum remittendi. 256.1.17

Poteſt carcerare clericum, non ad effectum cognoſcendi de cauſa, ſed remittendi ad Vicarium generalem. ibid. 18

Vicario generali quando cenſeantur commiſſæ cauſæ criminales,& aliæ requirentes mandatum ſpeciale. 255.2.16

Vicarios duos Deus in vniuerſo conſtituit, & cur. 16.2.52

ly *Videtur* improprietatem denotat. 341.1.16

Violentia legibus inimica. 32.1.116

Violentia licèt remaneat, & adhuc ſubſiſtat, ob proteruiam, tamen Princeps non ſe intromittit in ea tollenda, deferendo & reponendo. 111. 1.303

Sapit odium, & delictum. 123.2.30

vt Violentia delegatur in Senatu, acta proceſsûs ſunt neceſſaria. 142.1.26

Violentia ſeu iniquitas iudicis allegata in procedendo, ex actis ab eo geſtis conſtare debet.ibid. 27.& 29

Violentia facinus continet. 143.2.46

Committitur, quando pendente appellatione legitima iudex exequitur, vel quando timetur exequi,quoad inuocandum auxilium. 171. 2. 24

Excuſat à temporis curſu vim paſſo. 187.1.71

Committitur in non deferenda legitima appellatione, non tamen in deferenda non deferendæ. 195.2.51

Conſiſtit non ſolùm in appellatione non deferendo, ſed etiam in ea ſpreta procedendo, & de intellectu l. lege Iulia la 1. 233.2.245

Violentia à duobus delegatis ante competentiæ determinationem, & poſt eam, poteſt deduci per Senatum ex reſcriptorum inſpectione. 384.2.96

Violentiæ ſpecies. 42.2.182

Earum differentiæ. 43.1.183

Quæ illarum maior & atrocior. 44.1.192

Violentiæ tractatus includit ingentes difficultates. 82.1.4

Violentiæ tollendæ poteſtas an Principibus & dominis inferioribus competat. 84.1.25

Violentiæ remedium de facto poſtulanti exhibendum pro inſtante, aut præſumto periculo. 88. 2. 77

Violentiæ probatio per teſtes, etiam de notorietate probantes, incongrua foret naturæ negotij, quia per negationem offuſcaretur notorietas, & euacuaretur. 91.1.103

Requiſita, puta delatio, ſuſpecta executio, appellatio an legitima, & legitimè interiecta, &c. non aliter poteſt conſtare (moraliter loquendo) quàm ex eiſdem actis. 92.1.115

Materia Galleciæ Senatoribus & Aduocatis regij Senatus, præ cæteris patet, & quare. ibid. 2. 117

Violentiæ tempore, & etiam querelæ, & decreti, ſi iudex Eccleſiaſticus degat ſub vno diſtrictu, & ad prouiſionis intimationem in diſtrictu alterius tribunalis abſens reperiatur, quomodo inclinatio ſit facienda. 125.1.3

Violentiæ remedium ius induxit, & neceſſitas. 159. 2. 24

Violentiam tollere ex immemoriali Principibus permittitur, dummodo non fiat in contemtum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. 67.1.298

de

de Violentia inter Ecclesiasticos in Lusitania non solùm regij auditores, sed quilibet prætor coronæ regiæ in sua prouincia de consuetudine cognoscit, obseruatúrque textus c. petimus 11.q.1. 31.2.108
de Violentia non cognoscitur, processu originali adducto. 142.2.30
Non debet cognosci, vbi non apparet de violentia. 143.1.35
Violentiâ latâ læditur maiestas iudicis superioris. ibid.2.47
Contra illum iudicem per vim querelæ agitur, quæ suum comitatur authorem. 144.1.48
Eius pœna quæ. ibid.49
Violentias tollendi ius in beneficiorum possessione ex immemoriali consuetudine, aut iure, competens Regi summus Pontifex approbat. 66.2.292
Vide *Cognitio, Excessus, Recursus.*
Vis protectiua in ordine ad tutelam, & defensionem abstrahitur, & consideratur de se extra iurisdictionem. 50.1.203
Vis defuncti, & violentia successoris differunt. 143.2.44
Vis non solùm consistit in hominum vulneratione. 170.1.10
Si non reperiatur adesse processûs inspectione, iudici remittitur vt exequatur. 172.1.26
Vim vi repellere cui licitum. 25.2.85
Vim fieri, iudice Ecclesiastico non deferente appellationi legitimæ, & ea non obstante procedente ad executionem, concors omnium sententia. 42.2.181
Vim fieri non deferendo appellationi termino nimis breui, Senatus declarat. 60.2.277
Vim fecisse declarabit Senatus in dubio consistente in subtilitate iuris, aut facti intricatione, &c. 123.2.29
Vim non fieri à iudice Ecclesiastico non admittente appellationem interpositam à repositione facta virtute aliâs regij decreti. 154.1.19
Vim facit, & lege Iulia de vi tenetur, qui prouocatione pendente, exequitur sententiam. 169.1.1
Vide *Appellatio.*
Vi oppressos liberare, attributum naturale est. 84.1.28
Vi oppressum defensuri Aduocati velociter confugiunt ad appellationem, quomodo fit formata. 88.1.72
& si appellatio non adest, vel minus legitima, quod remedium sit adhibendum. ibid.
Vide *Oppressus.*
Visitatio recipit appellationem, vbi quis docet priuilegium exemptionis. 466.2.58
Visitatio citata parte, & cum causæ cognitione facta recipit appellationem. 467.1.62
Visitatio & morum correctio propter excessum admittit appellationem. ibid.65
Visitationis & correctionis causa ante diffinitiuam non recipit appellationem. 465.2.53
Visitationis causa non suspenditur per appellationem. 466.1.54.& seq.
Visitationis diffinitiua admittit appellationem deuolutiuam, non suspensiuam. ibid.56
Visitationis materia, remissiuè. 467.2.67
Visitationem extraiudicialem, & eius executionem an impediat appellatio vigore priuilegij, & quid in iudiciali. ibid.61
in Visitatione facta extraiudicialiter non admittitur ordinarij recusatio, secus vbi agitur iudicialiter. 467.1.63
in Visitatione & correctione proceditur extraiudicialiter, sui primæuâ naturâ attentâ. 467.2.66
Vita actiua an excedat vitam contemplatiuam. 362.1.36
à *Vitiis* celeriter exeundum. 297.1.78
Vnum ex pluribus cùm Prætor vetat, cætera videtur committere. 128.1.1
Vrbanitas, & honor rogantium debitus adstringit iudicem ad absolutionem, & vti liberalitate propria. 98.1.173
Vile non vitiatur per inutile in rebus diuersis. 327.1.74
Vulneratus non carceratur, sed præstat fideiussores, aut iudex ei custodias apponit suis expensis. 264.2.100

COMPOSTELLANA BIBLIOTECA

INDICIS FINIS.

D. FRANCISCI

SALGADO DE SOMOZA,

IVRIS VTRIVSQVE ANTECESSORIS,
& in Ampliſſimo Regióque Senatu Galleciæ Aduocati,

TRACTATVS

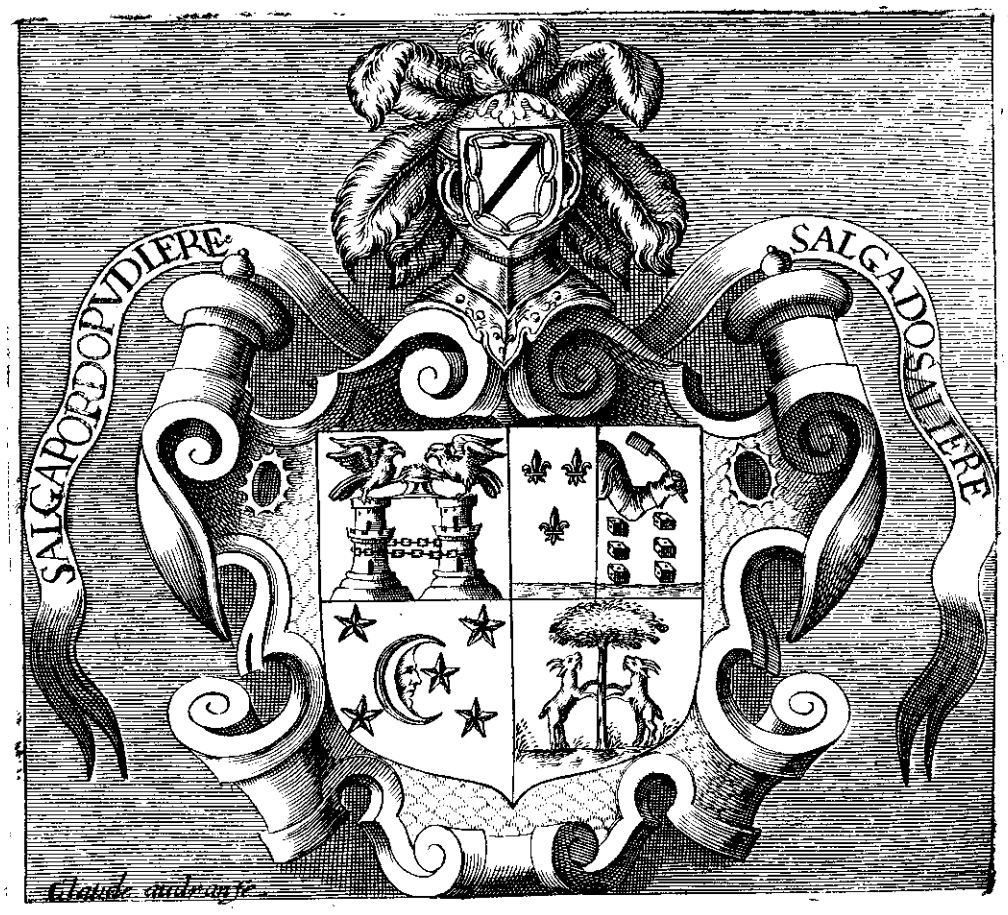
DE REGIA PROTECTIONE

VI OPPRESSORVM APPELLANTIVM
à cauſis & Iudicibus Eccleſiaſticis,

TOMVS SECVNDVS.

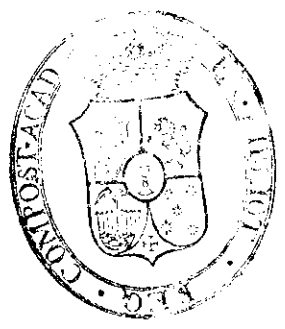
NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODIT.

Cum Summariis, ac duplici Indice, altero Partium & Capitum, altero rerum ſingularium locupletiſſimo.

LVGDVNI,
Sumptibus Ludouici Proſt, Hæredis Rouille.

M. DC. XXVII.
CVM PRIVILEGIO.

COMPOST·ACAD·
·571·

PRÆCLARISSIMO ET EXCELLENTISSIMO

COMITI DE OLIVARES, &c.

HISPANIARVM MAGNATI,

PATRIÆ FVLCRO ET HYPERASPITI,

totius Hiſpaniarum regiminis Atlanti, pro conſiliis
Potentiſſimi PHILIPPI IV. ſtatus, & belli,
necnon erga omnia Regis auriculæ
Conſiliario fidentiſſimo,

Licentiatus Don Franciſcus Salgado de Somoza S. P. D.

AVDACIÆ potius, quàm naturali vrbanitatis debito quis attribuet (EXCELLENTISSIME & PRÆCLARISSIME PRINCEPS) tot opus exiguum tanti tutelaris protectionem appetere, qui vel proſapiam de los SALGADOS, proauorum tuorum ſeruitutis obſequio fuiſſe ab origine propagatam, vel tot vrgentium iuſtè propulſantium cauſarum ſit ignarus. Omnia etenim, quæ natura conſtant, quo minora in ſe ſunt, eo maiori propenſione magnarum rerum propinquitatem, protectionémque deſiderant; vt ea ſe ratione à contrariis tueantur incurſibus, à quibus propriam ruinam meritò vident imminere. Quamobrem hoc opus maximo indiget protectore, quo facilè poſſit impugnantium reſiſtere telis. Aſt etiam, quoniam cùm eius præcipuum aſſumptum ſit *De Regia protectione*, de Regalibus quidem, & attributum inhærens coronæ, & viſceribus regiminis, tibi Mecenati pertinet proculdubio protectio, cui totius coronæ Hiſpanæ regimen fuit non immeritò commendatum, ob quod Hiſpaniarum Regnum multifariè hactenus fortunatum; hoc tamen his temporibus nomine præcipuè felix eſſe iudicatur, quòd te prudentem, & Chriſtianum nactum ſit gubernatorem, non tantùm omnigenarum opulentiſſimum, pacis, bellíque præſtantiſſimum, necnon famoſis illuſtrem imaginibus: ſed & omnibus verè Principum dotibus, & virtutibus, iuſtitiæ maximè & temperantiæ ſic ornatum, & eximiè compoſitum, vt inter laudatos Principes atque gubernatores, nulli ſis vnquam ſecundus. Quapropter ipſi PHILIPPO IV. potentiſſimo, inuictiſſimóque Hiſpaniarum Regi maximæ ſunt adhi-

bendæ gratiæ, qui prudens prudenter prudentiſſimum ſapientiſſimúmque ac vndique integerrimum,humanitate,conſtantia,& virtute munitum ac fidentiſſimum virum, incredibili labori continuo minimè parcentem, & coronæ lucubrationibus firmiter fidelitérque inſeruientem, ſibi à latere eſſe voluerit, cui in tam arduis variiſque & prolixis materiis acutè prouidéque adeò pronus præſtò es,vt ſingulis diuinitus natus eſſe videaris. benè enim diuinus ille Plato ſcriptum reliquit, tunc demum orbem terrarum beatum futurum, cùm aut ſapientes regnare,aut Reges ſapere cœpiſſent. regnat enim, (regnétque multa per ſecula felix) Rex ſapiens, qui talem ſe omni ſibi ſapientia, omni virtute ac candore præditum, omnibúſque recti regiminis numeris abſolutum anteceſſorem Cubicularium ſelegit, cuius monitis atque conſiliis ductus non poteſt non ſapienter ac feliciter tot ſibi diuino numine commiſſas gubernare prouincias. Nequaquam igitur (INCLYTE & CLARISSIME PRINCEPS) eſt mihi cordi, tuam publicè conſecratam laudare virtutem, necnon præclaram, & illuſtrem atque Regiam tuam GVZMANORVM proſapiam garrulus percantare. nam ſolem facibus illuminare quid attinet; cùm Hiſpaniæ in vulgare iam itum ſit axioma, nobilis exaggerandi gratia,& paradigma eſſe de los GVZMANES ſoleat. Vnum planè (macte animo generoſo & virtute) cunctis notum, venturis ſeculis, ac immortalitati commendandum non inficiar, cùm nempe Auguſto PHILIPPO IV. Regi noſtro Regale patrimonium perperam exhauſtum ſit relictum (quorum taceam prætextu) ac inſuper cunctarum nationum penè enſes Hiſpaniam ſimul infideli quadam confœderatione minentur:felici tui induſtria incredibilíque animo ac vigilantia cuncta Hiſpaniarum oppida ita ſunt militari annona & bellicis munimentis examuſſim prouidéque fulcita, atque etiam tam abundè affabréque munita; vt nihil neceſſariis ſit detractum;ſed potiùs adeò omnia ita ſupereſſe conſtat affluenter,vt quodlibet toti valeat orbi neruosè reſiſtere, atque etiam ſingula conatu quodam ac ardenti deſiderio libentiſſimè inſidiantes expectant, vt eorum infeſtantium ſuperbiam cœleſti influxu audacter queant vindicare. Tua igitur (Regis fidentiſſime) felix prouidáque induſtria te pauorem & inimicorum flagellum effecit, cui meritò tot feliciſſimi, & bellorum & pacis his temporibus (quæ indies proſpera inſpiciuntur) victori tibi attribuuntur ſucceſſus, quorum ſemper potiorem partem rectum ſibi iuſtè arripuit prudentis conſilium, & denique illud in te ſtupendum, dignum tanto Principe, & frugalitate, incredibile penè publicè teſtatur Hiſpania;vt cùm Potentiſſimus Rex noſter omnium opulentis coronæ adminiſtrationem, necnon diſtributionem in tua mundiſſima poſuerit manu; nihil vnquam tibi aliquid arrogaſſe comperitur, imò planè in continuo prælio tuæ neceſſitatis &

intereſſe

intereſſe eodemmet tempore mercedibus regiis præmiiſque optimo tibi debitis iure conſtanter reſiſtis, quo illas illaque mereris. O Princeps Deo, & hominibus nate, nec modò longiſſima vita digne, ſed immortalitate digniſſime, tua me dumtaxat exhilarat humanitas, (quæ vt eſt profundiſſima, quam & ego ipſe iam non ſemel fui expertus, dum meam Senatoris prætenſionem iuſtitia tantùm motus grato animo vegetaſti) non omnino diffido, hoſce noſtros conatus, & lucubrationes non aſpernaturam, ſed boni conſulturam potiùs. Porrò tomum hunc ſecundum tractatus de Regia protectione vi oppreſſorum, libentiſſimè tibi conſecro, ſub tuo patrocinio & nomine clariſſimo edendum. Sic enim fiet, vt felicibus prodeat auſpiciis, proſperóque procedat curſu munitus tanto patrono, quem Deus omnipotens (ô ſeculi noſtri lumen, ac decus incomparabile, noſtræ Hiſpaniæ columen, patriæ protector & acerrime redemptor)

diutiſſimè regno tueatur incolumem, vt pluribus
annis ſub recto tot regimine
floreat. VALE.

LICENTIATI DON IOANNIS PEREZ DE LARA, Galleci quondam Senatus, nunc verò in consiliis Catholicæ Maiestatis,& in prætoriis Pintiano & Granatensi Aduocati,in laudem Nobilis & Doctissimi Licentiati DON FRANCISCI SALGADO DE SOMOZA, eiusdem Regij Senatus inter excellentissimos Aduocatos præclarissimi, & in eius studiosissimi & vnici tractatus de Regia protectione vi oppressorum epigramma.

POne situm trabeata Themis sublatag, vultum
Indue splendentes fronde virente comas,
Se quoties rubicunda dies iterata per orbem
Sparsit, & Heliacam sorbuit vnda rotam,
Quòd tua te libri tenuit studiosa Cupido,
Quem parca quereris sæcla negasse manu.
Perfecti, fore quæ semper semota putaras,
En SALGADO *tibi gaudia fert operis.*
Obijcit en pignus grande expectabile mentis,
Pignus eant satura quò tua vota fame.
Quid solers hic deesse sacri prudentia iuris
Sentiat, ingenij quas fruitantis opes?
Quid? canens æui non experientia longi
Iuuerit insignes reddere docta viros?
Non pietas? non præcinctis ad tempora vittis
Relligio, ardenti qua sacer ordo micat?
Quid clarum soboles patrum generosa superbo
Sanguine, degeneri quæ vetat ire via.
Sæcla ô quæ vultu risit fortuna secundo,
Sæcla ô Astrei digna videre genu.
Ergo Amarantheam circunda, Dia, coronam,
Deuoret egregium ne leue tempus opus.

D. IOANNIS DE ANDRADA ET FIGVEROA, Ducis infansonum militum in præsidio nobilissimæ ciuitatis Corunnæ,in laudem DON FRANCISCI SALGADO DE SOMOZA, quondam condiscipuli, semper amici, sonetum Latinum.

ECce tu, qui spiritu angelico
Tenebrosam rem hanc claram parasti,
Ecce tu, qui si numina inuocasti,
Diuino ausu rumpis eam cælico.
En miror, nec turberis campo hoc bellico,
Quo virium munimenta exenterasti.
Si tot potentum vires extirpasti,
Influxui attribue amplius signo stellico.
Deuorauit spem tui ingenij acumen,
Cæterorum damnata tarditate.
Mirificè floruit, clarum radians lumen
Mirante natura tui inspecta ætate.
Si iam es terræ sal, lux eris morum,
Limes spei, Asylum vi oppressorum.

AD

AD NOBILEM LICENTIATVM

DON FRANCISCVM SALGADO DE SOMOZA,

IVRIS VTRIVSQVE PROFESSOREM, ET IN SENATV Regio Galleciæ Aduocatum præstantissimum, necnon Auditorem generalem causarum de la Artilleria Regni Galleciæ atque cunctarum classium Inuictissimi PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis ad portus eiusdem Regni appellentium,

Dilectissimus suus frater Licentiatus DON GARCIA SALGADO DE SOTELO *S. P. D.*

TAMETSI sim affectionis, agapæ, sanguinis & amicitiæ vinculis alligatus (germane, charissime,& eminentissime frater) suspecta quippe videatur tui laus; nihilominus non inficiar, quæ affluenter è tuis scriptis fulgent stupendis obiter percantare. illa etenim tuæ notæ virtutis, rari ingenij, supremæ ac insolitæ eloquentiæ, doctrinæque fœcundæ prudentia ornatæ, & prouidentia munitæ multiuoli sunt fidentissimi testes, necnon cunctæ exaggerationis vades, quibus penitus suspicio tota radicitus euulsa proculdubio euacuatur. Sed adhuc superuacuè agam mirè atque legitimè excusatus laudis tibi panegyricum canere, cùm quanta tibi debeatur, satis eloquentissimi tui libri tot simul admiratione & spasmate digni publicè detegant, & velociter exclament: ostendunt insuper, vt quatenus inexenterando iuris exta rarus sis paraphrastes, atque tot vtilis & incultæ materiæ, necnon inexcusabilis, meracissimi & desiderati valde tractatus hypotyposis sis primus: ita pariter inter hactenus Iurisperitos abundè laudatos nulli meritò sis secundus. Quem tractatum cùm & Momius ipse viderit, obstupuit quidem,cernens cuncta carere nota, imò potius insuperabili encomio non inuidi morsibus fore dignum, arbitratur. publicè etenim (vt Valerius rectè inquit) consecrata virtus priuata laudatione non indiget. Tua igitur dumtaxat nota cunctis cultura religionis indies propagata meruit,hũc absconditum hucusque thesaurum vni tibi (Atlanti tanti ponderis) reseruatum,reuelari,illa planè vt efficax & verax diuinum numen attraxit, cuius auxilio viriliter valuisti tot iuris nebulas inclarescere, tot nodos exoluere,breuia dilatare, omissa supplere, explere vacua, opaca illustrare,apocrypha reuelare,inordinata examussim componere,inconcussa excutere, inculta exarare,& denique omnia iuris, semper seruata sensus recti integritate, mira tui elegantia exornare. Mehercle, si totus vtriusque iuris Polus euoluatur, cunctáque suprema regia tribunalia,& Ecclesiastica enixiùs percurrantur, longáque

gáque experientia accuratè examinentur, omnibus materijs, & tractatibus abundare reperiemus. Hoc tamen tantùm de Regia Protectione vi oppreſſorum perutili dempto, quo ſemper hucuſque indigent, & exuriunt, pro ipſóque in tanta violentiarum negotiorum frequentia, & huius materiæ difficultatum anfractibus quotidie anhelant,hinc inde fatigati Iudicis,& Aduocati ſpeculantes (deſtituti ſolatio) mendicare coguntur,vix aliquem Doctorem comperientes,qui directò tantæ preſſuræ occurrat,cùm nemo hactenus extra præcipuè cognitionis violentiæ iuſtificationem,attigerit materiam; qui verò aliquos peculiares hallucinarunt caſus, vel tam parci,quòd minimæ difficultatum parti haut ſatisfaciant, vel vſi ſint forenſis tam expertes; vt paſſim in maximos notiſſimóſque errores facilè prolabantur, & aſſiduè ignominiosè præcipites à peritis publicè reprobentur. Enimuero priora, potiorave principia atque materiæ rudimenta (quæ ſolo vſu in ſupremis dumtaxat prætoriis, non alibi ex negotiorum concurſu acquiruntur) funditus ignorant. ceteri autem qui ſic curſu & experientia non ſint verſati,fari de re hac abſque temerario auſu,notóque periculo nequeunt.

O docte, felix,vir præclari & nobiliſſimi ingenij, immortalibus titulis venerande, ab omnibúſque mundi linguis non ſatis laudate, tu ſcientia & longæui vſus forenſis tribunalium regalium, præcipuè huius almi Galleciæ (quo iſthæc violentiæ materia altiùs & frequentiùs cuditur) experientia abundans continui laboris cultura & ſudore acquiſita pulchrum eligere noſti commentarium, quo nobile nomen tuum immortale redderetur, vtque quotidie in corde oreque & memoria omnium dulce ſæpè renaſcatur. Tu ſemper huius violentiarum materiæ exta ſcientificè,& naturaliter penè acutè calluiſti, diligenter penetraſti, & ſingularum difficultatum veracem reſolutionem in præſenti velut promptuario præ oculis habuiſti. Porrò nihil vnquam fui miratus tale te pondus vectaſſe, tantæque grauitatis materiam humeris tuis ſumpſiſſe, cui facile tibi patent exitus, ac perinde perſpicacis tui ingenij raræ dotes nitent atque ſimul clangunt. Nec miror inſuper, vt tot modeſta reuerẽtia prouidáque & ſagace prudentia in re hac fuiſſes præ cæteris alloquutus,necnon vtriuſque reipublicæ Eccleſiaſticæ & temporalis probè iura nulli procliuior,fideliter ponderaueris,Doctores vel à vero aberrantes,errantéſve,vel immodeſtè alloquentes, grauiter increpas, magiſtraliter carpis,& doctè reprehendis,cuncta fulges, cuncta exornas, ſuperflua reſecas,deteſtanda condemnas, omniaque denique tuæ ſubeſſe ferulæ non dubito. ita enim commentarios iſtos incredibili quadam, atque tantùm non diuina eruditione abſoluiſti,vt nihil ſit in vtroque iure,vel ſcitu dignum,vel eruditione præclarum,vel vſu ac vtilitate commendandum, quod tuus ille acutiſſimus ſimul & accuratiſſimus non attigerit ſtylus. Nihil eſt tam arduum, tam difficile,támque profundum, quod acerrimi ingenij altitudine non expedieris, non explanaueris,non demum clarueris. Miror tamen, quòd in hoc iuris labyrintho nihil te fugiat,nihil te fallat,omnia calleas,omnia teneas, omnia præſentialiter ante oculos repræſentari tibi videantur. Mirum quo acumine quæras, quanta copia, & elegantia confirmes, quanta doctrina & eruditione diſſoluas, quanta Doctorum exornes caterua,Rotæque Romanæ deciſionibus, & Cardinalium ſacræ Congregationis declarationibus, ac Concilij Trident. locis locupletiſſimè illuſtraueris. In his itaque tot egregiis commentariis nihil eſt non pulchrum, nihil eſt non vtile, nihil eſt non maxima laude dignum.adieciſti tu & ſimul exactam valde ac fideliſſimam rei forenſis experientiam. Denique ita es acutus ſimul & elegans, copioſus pariter & apertus, vt tu quidem fato quo

dam

dam iuri interpretando natus esse videaris. Igitur (frater amantissime, speculum vi oppressorum) te expectant docti, vt laboribus subleuentur, te expectant tyrones, vt à tenebris exeant, & solem videant claritatis : te vniuersi expectant, vt sauciati & aliquorum doctrinæ languoribus infecti, tua antidoto medeantur: tu cunctorum acclamationibus & desideriis obsequeris, tu iam spei limes es appositus, tu cunctis pressuris & incuria lacessitis promptè vigil præstò es, tu miseros imbecillésque vegetas. Tu denique violentiis affluenter ita occurris, vt vix aliqua sit in hac materia difficultas, quin prouido in hoc tractatu vinceretur. Ad te igitur (nobilissime vir) velut ad Asylum de cætero vi oppressi confugiunt. Quamobrem hyperaspites dignè deinceps nuncupari tu mereris, qui vi oppressorum protector, vindex solus euasisti. Sed quorsum hæc. si affluenter quis scire cupit, quantum sit vtilitatis, quámque peruberes fructus sit allaturus hic labor ; attendat, quo applausu fuerit à Consiliis supremis Hispaniarum acceptus. Eidem etenim per plenum Senatum supremum iustitiæ prouida ratione, & fundamento peculiari motum attributum fuit, & permissum, quod hactenus aliis scriptoribus fuit semper vehementer denegatum, priuilegium nempe & dispensatio, vt isti libri tam necessarij extra Hispaniarum Regna dari possint typis. Consilium verò excelsum status tua merita præclara seruitia coronæ facta Regi nostro PHILIPPO IV. efficaciter consultauit, vt Senatoris te toga accuratè exornaret, in Consilio verò belli tuis commoto meritis quod postulasti, nactus fuisti. & insuper Inuictissimus & præpotens PHILIPPVS IV. Hispaniarum Rex fidei Catholicæ fulcrum, pietatis & religionis Atlas, digito te regio signauit, suóque proprio motu, & absque humano alio fauore, sed vi & merito iustitiæ dumtaxat particula e decretum Regia manu subscriptum tibi indulsit directum Prę sidi & Consiliariis supremi consilij Cameræ, vt te ad omnes tribunalium supremorum togas senatorum vacantes sibi proponere, atque consultare teneantur, sublimis quippe tui & mirifici laboris honorificum præmium iure optimo tibi debitum non minori regio tanto hoc pignore dignum fore cuncti docti arbitrantur. Horum itaque quilibet honorabilis fauor quemcumque alium, etsi benè meritum, possit proculdubio qualificare. Hac itaque tam legitima, atque honorificentissima via meræ intuitu iustitiæ inducta tua sic conquisita spes apud omnes potior aliquorum possessione non immeritò iudicatur. Vale igitur Iurisprudentiæ culmen, Iurisperitorum specimen, dulcis patriæ fulcrum, nobilissimæ prosapiæ de los SALGADOS decus & ornamentum, hyperaspites & Asylum vi oppressorum, necnon virtutum omnium paradigma. Vale.

INDEX

INDEX PARTIVM ET CAPITVM, QVÆ IN HOC SECVNDO TOMO continentur.

PARS TERTIA.

CAPVT I.

SI virtute alicuius cõtractus, quo alimenta promissa sunt, quibus iudex ex officio dare iubet (puta filio à patre, patri à filio, & similibus) agatur, à sententia super tali contractu lata appellationi non deferens, an vim faciat. & quid generaliter à qualibet alimentorum sententia, vel eorum, quæ celerem exequutionem desiderant. *pag.* 1.

CAPVT II.

A sententia reformante alimenta, seu pensionem, & assignante congruam beneficiato, vel coadiutori dato illiterato, seu imperito Rectori, œconomóve vacanti Ecclesię nominato; seu etiam lata pro solutione decimarum, mercede famulorum, appellationi emissæ an non deferens vim faciat. 13

CAPVT III.

Appellanti à sententia, qua quis condemnatur ad solutionem pensionis super eius beneficio appositæ; an & quãdo ob denegatam delationem vis fiat. 26

CAPVT IV.

A secunda sentẽtia reuocatoria prioris, siue contra actorem, siue cõtra reum lata in iudicio sui natura priuilegiato, & non admittente appellationem, an ei interpositæ non deferens iudex vim faciat. & quid à prima lata contra agentem, & eandem viam priuilegiatam intentantem. 37

CAPVT V.

A sententia, seu compulsione, quam facit ordinarius Ecclesiasticus Rectori, vel Parochianis in contributione pro cõstructione Ecclesiæ dirutæ, seu etiam à sententia, qua iussit, nouam aliquam Ecclesiam Parochialem ædificari, eo quòd aliqui Parochiani non possunt, vel propter locorum distantiam, vel aquarum inundationem, aliámve probabilem difficultatem, matricem adire; an appellationi interpositæ non deferens vim faciat. 50

CAPVT VI.

Ab eo, quod fit secundùm legis, & iuris dispositionem, canonicas sanctiones, aut decreta, à iudicéque eas exequente, seu vbi ius commune resistit, aut vbi iuris & de iure præsumptio adest, appellationi emissæ nõ deferendo, violentiam adesse, dicatur. vbi etiam exactè de appellationibus friuolis. 57

CAPVT VII.

A sententia declarante, beneficium incompatibile vacasse, mandantéque prouidere personæ idoneæ; appellationi interpositæ an iudex Ecclesiasticus vim faciat, non deferens, procedénsque ad eius exequutionem. 66

CAPVT VIII.

A sententia, qua quis suspenditur, priuatúrve officio, vel à nominatione muneris, authoritate & vtilitate publici, siue authoritate tantùm; appellationi interiectæ regia Curia deferri an mandabit. 79

CAPVT IX.

Si in iudiciis priuilegiatis, seu aliàs in

inappellabilibus ratio appellandi ſit in promptu, appellationi à ſententia emiſſæ an iudex non deferens vim faciat. & ibi exactè quando appellandi ratio in promptu eſſe dicatur, præcipuè in prouiſione beneficiorum, tam curatorum quàm ſimplicium. 84

CAPVT X.

De iure Regio patronatus, & an, & quibus caſibus ab ordinario recuſante inſtituere præſentatum per Catholicam Maieſtatem, certante Regiæ coronæ ius patronatus minimè pertinere, appellationi interiectæ non deferendo, vis fiat. 119

CAPVT XI.

A prouiſione beneficij ſiue curati, ſiue ſimplicis per ſuperiorem facta iure deuoluto, appellationi non deferens, an iudex vim facere dicatur. 158

CAPVT XII.

A ſententia lata in remedio adipiſcendæ ex l.fin. C.de edicto D Adrian. aliiſve quibuſuis poſſeſſoriis remediis, an & quando iudex Eccleſiaſticus vim faciat, appellationi non deferens. & quid à ſententia continente mixturam. 168

CAPVT XIII.

A ſententia lata à iudice vt bono viro arbitrante, vel arbitro iuris, vel in iis, quæ iudicis arbitrio regulato, vel etiam libero relinquuntur, ſeu etiam conſcientiæ, poteſtati, eiúſve mero officio; appellationi interpoſitæ non deferens vim an faciat. vbi etiam quid ab actibus, & ſententiis negatiuis. 184

CAPVT XIV.

A ſententia lata in criminalibus cauſis, an, & quibus caſibus iudex non deferendo, violentiam facere dicatur. vbi etiam latè quid in notoriis, & quando. 197

CAPVT XV.

A ſententia lata partim in fauorem alicuius, partim verò contra, à qua ſolus prouocauit, quatenus cõtra ſe erat, quoad cetera conſentiens; an pro parte acceptata tranſeat in rem iudicatam, ita vt à iudice eam exequente appellationi emiſſæ, non deferendum, declaretur. & quid in via exequutiua. 205

CAPVT XVI.

Tertiæ appellationi per aliquem emiſſæ à ſententia ſeu articulo cauſæ, aut etiam à tribus conformibus, an, & quando iudex Eccleſiaſticus non deferens, vim faciat. 212

CAPVT XVII.

A non admiſſione ſeu reiectione appellationis emiſſæ ſuper aliqua cauſa, ea puta; quia ſunt tres conformes, vel aliàs eſt cauſa inappellabilis; appellationi interiectæ iudex non deferens, violentiam facere an dicatur. 222

CAPVT XVIII.

A iudice deferente appellationi minimè deferendæ, ſeu etiam ab eo reuocante delationem, procedentéque ad ſuæ ſententiæ exequutionem, ſeu ad vlteriora; appellationi interiectæ non deferens; vim an faciat. & quid à declarante appellationem à diffinitiua deſertam. 229

PARS QVARTA.

CAPVT I.

A Præcepto, & expeditione exequutorialium, quídve in ea potiſſimum ſit ſeruandum, ſeu etiam ab earum commiſſione facta exequutori; an, & quando non deferens appellationi emiſſæ, vim commiſiſſe dicatur. 243

CAPVT II.

Quanto temporis ſpatio ſilentium exequutorialium vires ſeu minuat, ſeu penitus eneruet. vbi inter vtrumque ius, & regium redditur diſcrimen. 257

CAPVT III.

Exequutorum differentia quotuplex, & de ſingulorum lata demonſtratione,

tione, & quando ab eis emissæ appellationi denegata delatio vim detegat. vbi quid sit excessus, quotuplex, quomodo,quádóve proponatur;aut etiam probetur, aut ab eo quoties appellare liceat. 265

CAPVT IV.

Pro exequutoris excessus repositione, & appellationis cognitione, iudex quis competens adeundus. & an ab ordinario Ecclesiastico reponere volente excessum factum ab exequutore Apostolico, seu alterius iudicis superioris, appellationi interiectæ haud deferens, vim faciat. 294

CAPVT V.

Quid inter se distent quoad procedendi modum, exequutor speciei certæ,& exequutor quantitatis,iurisve incorporalis, aut exequutor facti, hoc est, compulsor ad factum præcisum. & an, & quando ab eis absque citatione procedentibus,seu excedentibus emissæ appellationi minimè deferentibus, vis fiat. 300

CAPVT VI.

Ab exequutore siue suæ personæ,aut commissionis,siue superioris mandantis defectu, iurisdictione, & potestate carente,& ad vlteriora procedente,appellationi non deferente; an, & quando vis fiat & an is de huiusmodi incompetentia cognoscere queat. 314

CAPVT VII.

Ab exequutore reiiciente legitimas exceptiones exequutorialium exequutioni oppositas, & admittendas, seu etiam admittente reiiciendas; an & quando appellationi interiectæ vim faciat non deferens, vt qualiter excedat, cognoscatur. 324

CAPVT VIII.

An, & quibus casibus ab exequutore excedente, dum exequitur personas in exequutorialibus minimè nominatas, nec virtualiter comprehensas; appellationi interpositæ non deferens vim faciat. & quales ij sint casus, specificè monstratur. 346

CAPVT IX.

Ab exequutore exequutionem faciente in quantitate, seu rebus minime in exequutorialibus nominatis,aut aliter comprehensis; an & quando appellationi denegans delationem, vim commisisse dicatur. vbi plurimi casus adnotatione dignissimi inseruntur. 397

CAPVT X.

Ab excessiua fructuum,damnorum, expensarum,interesse, pertinentiarum ac connexorum liquidatione, & taxatione facta per exequutorem; appellationi emissæ non deferendo, an vis fiat.vbi exactè quomodo hoc crimen simplex grauamen ab excessu cognoscatur. 414

CAPVT XI.

Ab exequutore excedente de tempore ad tempus; an & quibus casibus (vbi singuli valde vtiles annectuntur) appellationi emissæ non deferens,vim faciat. 444

CAPVT XII.

Ab exequutore perperam sententiam interpretante, appellationi emissæ an non deferens vim faciat. vbi latè & vtiliter, quæ inter precandum præ oculis haberi debeant. 454

CAPVT XIII.

Ab exequutore sententiæ ordinem præposterante, & omittente; an appellationi emissæ non deferens violentiam commisisse dicatur. 470

CAPVT XIV. & VLT.

De effectibus repositi excessus,& an tertio rei possessori non citato, etiam clerico afficiat, & an fructus non expressos comprehendat. & an excessus totam vitiet exequutionem, vel is solus dumtaxat reponendus. & insuper facta semel exequutione, si res iterum deueniat in potestatem condemnati, an aliæ exequutoriales nouæ requirantur. 478

TRACTA

TRACTATVS
DE REGIA PROTECTIONE
vi oppreſſorum appellantium.

PARS TERTIA:

Qua continentur capita circa violentias, quæ ab Eccleſiaſticis iudicibus, non deferentibus appellationibus legitimis, interpoſitis principaliter, à ſententijs diffinitiuis, committuntur.

CAPVT I.

Si virtute alicuius contractus, quo alimenta promiſſa ſunt, quibus Iudex ex officio dare iubet (puta Filio à Patre, Patri à Filio, & ſimilibus) agatur, à ſententia ſuper tali contractu lata appellationi non deferens; an vim faciat. Et quid generaliter à qualibet alimentorum ſententia, vel eorum, quæ celerem executionem deſiderant.

SVMMARIVM.

A ſententia præſtante alimenta appellatio interpoſita non ſuſpendit executionem, quia venter dilationem non patitur. n. 1.

Alimentorum præſtatio celerem executionem deſiderat. ibidem.

Alimenta præſtare condemnatus, non auditur in proſequutione appellationis, niſi priùs ſoluat alimenta. n. 2.

Ab alimentorum ſententia prohibetur appellari quoad effectum ſuſpenſiuum tantùm, non quoad deuolutiuum. n. 3.

Commiſſio appellationis ſuper ſententia alimentorum præſentium, aut futurorum datur cum clauſula (ſine retardatione præſtationis alimentorum) vel (ſine præiudicio legitimæ executionis.) n. 4.

Alimentario ſatis conſulitur ſublata dumtaxat appellatione quoad effectum ſuſpenſiuum, quo procedunt rationes, quibus ab alimentorum ſententia negatur appellatio. n. 5.

In omnibus cauſis, quæ celerem expeditionem deſiderant: appellatio quoad ſuſpenſiuum tollitur. n. 6.

Periculum vbi ſit in mora, quando tollitur appellatio. ibidem remiſſiuè.

Ab alimentorum ſententia denegatur ſuſpenſiua appellatio, non ſolùm quando omnia alimenta petuntur: ſed & quando eorum pars tantùm petitur, vt veſtitus, habitatio, & ſimilia. n. 7.

Alimentorum à ſententia appellatio denegatur, non ſolùm quando proceditur principaliter, ſed etiam quando incidenter ad illa actum eſt. num. 8.

Circa materiam l. ſi inſtituta §. de inofficioſo ff. de inofficioſo teſtam. qui ſint videndi. ibidem.

Reprobatur opinio Cordubæ à Lara contrarium aſſeuerantis, ſcilicet, vbi agitur principaliter non negari appellationem. ibidem.

Alimenta petita à paupere habent priuilegium, vt per appellationem non ſuſpendantur, quando petuntur à paupere, ſecus ſi à diuite in quo ceſſat ratio prohibitionis & priuilegij. n. 9.

Alimenta futuri temporis petita hoc habent priuilegium; vt præſtatio non ſuſpendatur per appellationem, ſecus alimenta præteriti temporis, quia iam ſemel euaſit periculum. n. 10.

Alimenta futura dicuntur etiam ea quæ debentur à die motæ litis. n. 11.

Inter alimenta præterita & futura diſpar eſt ratio, & ſic in iſtis ſummariè proceditur, in illis verò non. n. 12.

Alimenta quando petuntur officio iudicis, non admittitur

mittitur appellatio suspensiua, secus quando iure actionis, quia tunc admittitur.n.13.

Reprobatur Sigismundus Scacia hanc communem distinctionem non admittens.ibidem.

Quæ distinctio procedit in inope petente alimenta. ibidem.

Reprobatur opinio Petri Surdi.n.14.

Alimenta quæ officio iudicis petuntur iure naturali debentur, in petitis iure actionis solum ius ciuile operatur.ibidem.

Alimenta vt lite pendente præstentur pauperi habenti pro se sententiam, tria requiruntur copulatiuè.n.15.

Alimenta quando petuntur iure actionis, iudicium non est summarium, sed ordinarium quo datur appellatio.n.16.

In legato pro alimentis agitur iure actionis.n.17.

Alimenta petens, si reportet contra se sententiam negatiuã, potest licitè appellare quoad vtrumque effectum.n.18.

A sententia negatiua lata contra agentem aliqua via priuilegiata generaliter admittitur appellatio.n.19.

Alimenta petita vigore contractus, quo fuere promissa ei, cui iure naturali, & officio iudicis debebantur, puta filio patri & similibus, an à sententia lata pro illis præstandis admittant appellationem suspensiuam.n.20.

Actio iudicati licèt habeat exequutionem paratam, stipulatio tamen per quam ipsa nouatur eius priuilegio non gaudet.n.21.

Contractus celebratus in vltima voluntate propriam amittit naturam, & eam assumit ab vltima voluntate.n.22.

A mero possessorio licèt non appelletur, appellatur à possessorio intẽtato virtute contractus. ibidem.

Prouisio hominis facit cessare priuilegium sibi à iure concessum.n.23.

Appellationis prohibitio, & illius permissio vbi in vno subiecto concurrunt, hæc an præualeat. num.24.

Ad alimenta vbi agitur virtute contractus per illum, cui iure naturali debentur, pariter appellationem carere suspensiuo, defenditur. num.25.

Duæ regulæ vbi reperiuntur, vna firmatiua, alia prohibitiua, hæc præponderat.ibidem.

Priuilegia duo vbi concurrunt, aliud prohibitiuum, aliud permissiuum, illud potiùs præualet. num.26.

L. qui id quod ff. de donatio. in proposito pulchrè ponderatur. n.27.

Donatione in stipulationem deducta & virtute stipulationis condemnatus donator, non amittit priuilegium illi competens, ne conueniatur vltra quàm facere potest. ibidem.

Actio aliqua quando deuoluitur in aliam, intelligitur deuoluta secundùm suam naturam primæuam. n.28.

Qualitas naturalis, & accidentalis quando in aliquo concurrunt, & simul stare non possunt, præualet naturalis n.29.

Causa primordialis & originalis potiùs attenditur. ibidem.

Principium est fine potentius, causáque incipiens potentior est perficiente. n.30.

Finis regulatur à suo principio & ad illud trahitur. n.31.

In filio contrahente alimenta concurrunt officium iudicis inductum ab ipsa natura, & contractus quod est quid accidens, sicq; illud naturale debet attendi. ibidem.

Stipulatio, quæ est stricti iuris, si interponatur super contractu bonæ fidei, huius natura & effectus retinetur, quia qualitas primæ obligationis censetur adiecta in stipulationem. n.32.

Remedium l.2.C.de rescinden vend.licèt non detur in contractibus stricti iuris, locum tamen habet in stipulationibus adiectis super contractibus bonæ fidei. n.33.

Deposito subrogato loco alterius contractus possunt opponi omnes exceptiones, quæ poterant opponi priori contractui. n.34.

Resolutio quæstionis propositæ cum fœdere distinctionis n.35.

Alimenta quæ iudicis officio debebantur, si in obligationem deducantur, animo nouandi officium iudicis competens pro illis (quæ nouatio expressè hodie requiritur) euanescit officium iudicis, & remanet sublatum, & sic ex contractu agendum est, & iure actionis. ibidem.

Extincta prima actione per nouationem, extinguuntur omnia eius priuilegia.n.36.

Verba l.si non obtulit §. si ex conuentione ff. de re iud.expenduntur. n.37.

Alimenta deducta in contractum ab eo, cui iure naturali debebantur, non nouandi animo, sed potiùs ad illius corroborationem, additamentum, & maiorem securitatem, & cautionem, non amittunt suum priuilegium competens ex officio iudicis n.38.

Verba l. si non obtulit §. ex conuentione ff. de re iud vlteriùs ponderantur.n.39.

Verba l.2.vers.quare ff de priuil.credi.expenduntur in proposito, cui mirabiliter conducunt.ibid.

Semper attenditur, quod principaliter agitur & res denominatur à potentiori.n.40.

Qualitas proueniens ex officio iudicis ad alimẽta & eius priuilegiũ vt præponderet, debet Actor in iudicium deducere, & probare qualitates huic officio iudicis necessarias. n.41.

Officium iudicis cùm concurrit cum actione, quando per illud vberiùs consulitur agenti atque aliquid addatur actioni.n.42.

Ad alimenta quando agitur ex vtraque obligatione, vna admittens appellationem, alia excludens illam (prout est officium iudicis) hæc illi detrahit.n.43.

Qualitas

Qualitas prohibitiua & permißiua quando concurrunt circa vnum & idem individuum, qualitas negatiua vincit. n.44.

Alimentorum promißio (ceſſante nouatione) obligationi à lege inductæ accedit acceſſoriè; & ita eius natura veſtitur quoad appellationis prohibitionem. n.45.

Alimentorum à ſententia diffinitiua prohibita appellatio quoad ſuſpenſiuum, multo fortiùs prohibita intelligitur ab interloquutoria. n.46.

Ab alimentis ad dotem valere argumentum, plures affirmant. n.47.

Ab alimentorum ſententia ſicut non licet appellare, ita in cauſa dotis non licere plures affirmant, quod author nunquam vidit practicari. n.48.

Alimenta in cauſa dotis an ſint pendente appellatione miniſtranda. vide ibidem.

Alimentorum à ſententia reformatoria appellationi emiſſæ an ſit deferendum. num.49. remißiuè.

Alimenta nimis taxata in eadem ſententia, qua quis ad eorum præſtationem condemnatur, an admittant appellationem quoad vtrumque effectum. num.50. vbi opinio Auendani reprobatur.

A taxatione ſeu fructuum liquidatione facta in executione rei iudicatæ, non datur appellatio ſuſpenſiua. n.51.

Taxatio ſeu liquidatio quando fit in eadem ſententia de cuius executione tractatur, non admittere appellationem omnes fatentur. n.52.

Alimentorum taxatio facta in ſententia ſtat acceſſoriè ad illorum condemnationem, & ſic regulatur ab eius natura quoad appellationis prohibitionem. ibidem.

Alimentorum taxatio facta in eadem ſententia, ſi admitteret appellationem, nunquam poßit effugari periculum, quod ex dilatione à iure conſideratur. n.53.

A taxatione ciborum vendendorum in populis, & ciuitatibus facta per iudicem non admittitur appellatio ſuſpenſiua, iuxta l. regiam. n.54.

A condemnatione facta vigore ſtatuti aut ordinationis ciuitatis ſuper veſtibus, & cibis diſponentis à mille marapetinis infra non admittitur appellatio ſuſpenſiua, ex l. regia. n.55.

Taxatio mercedis ſeu alimentorum facta in ſententia eadem non recipit appellationem ſuſpenſiuam, prout determinauit Rota Romana contra Auendanum. n.56.

Ad exhibendam rem condemnatus, quando habet facultatem rei reſtituendæ non appellat, quia tale iudicium non patitur dilationem. num.57.

Ad exhibendum condemnatus ſi vlteriùs vltra rei exhibitionem ad aliquod aliud, puta, intereſſe ſeu pœnam condemnetur, an poßit appellare. n.58.

Ad exhibendum condemnatus, & in eadem ſententia conditionaliter ad intereſſe condemnetur, niſi ſoluat, &c. an poßit appellare. n.59. remißiuè.

Legatum relictum pro ſepultura dilationem non recipit, & propterea nec appellationem ſuſpenſiuam. n.60.

Legatum, quod dilationem non recipit, debetur anteaquam hæreditas adeatur. n.61.

Periculum vbi imminet ex mora, poteſt legatarius impunè propria authoritate legatum capere. n.62.

Cadauer debitoris detineri non poteſt per creditorem, nec eius appellatio quominus ſepeliatur, donec ſoluatur debitum, admittenda erit. num.63.

Studiorum cauſa dilationem non patitur. n.64. quare à ſententia lata contra turbantem ſcholarem in habitatione appellatio non admittitur. num.65.

Sententia lata contra fabrum malleantem circa domum ſcholaris ſeu Doctoris appellatio non admittitur. n.66.

Teſtes, ſenes, & valetudinarios, poteſt iudex à quo licitè recipere appellatione pendente, ob moræ periculum, ne pereat probatio. n.67.

Iuramentum ſub cuius forma & præſtatione lata fuit ſententia, poteſt recipi appellatione pendente, ne ſcilicet probatio pereat. ibidem.

Excommunicatum in articulo mortis conſtitutum poteſt iudex à quo appellatione pendente abſoluere, quia periculum eſt in mora. num.68.

Vindemiæ & meſſes non recipiunt dilationem. & ideo appellatio ijs negotijs ſuſpenſiuo effectu caret. n.69.

Dilationem non recipiunt cauſæ aliquæ, quæ generaliter non admittunt appellationem. numero 70.

Alimentati, ſeu alimentantis creſcente, vel decreſcente patrimonio, etiam poſt factam condemnationem & taxationem à iudice, an creſcant vel decreſcant alimenta. n.71. remißiuè.

Periculum in mora caret lege, legem non admittit, atque legem tribuit. num.72. licitum facit, quod aliàs licitum non eſt. ibidem.

Iudicem incompetentem legitimum facit. ibidem. multoties alterat non ſolùm præcepta humana, ſed etiam diuina. ibidem.

Periculum imminens, & inſtans neceſſitas attribuit iuriſdictionem etiam non habenti. n.73. & à iuris regulis tunc receditur. ibidem.

IVVS dubij facilis vt pateat exitus, à poſteriori Capituli parte, initium eſt ſumendum, an ſcilicet, & quando violentia adeſſe dicetur haud appellationi deferens interpoſitæ à ſententia,

qua pręſtari mandatur alicui alimenta.quod vt prolixitas euitetur verboſa, quæ doctos aſſolet ſtomachari, & iuniores confundere, illa generalis eſt regula conſtituenda, vt appellationi emiſſæ à ſententia præſtante alimenta alicui, vim non fieri à iudice non deferente,quoniam venter dilationem non patitur, atque alimentorum præſtatio celerem executionem deſiderat. text.eſt *in l. fin.* ibi, ne frumentum in vſum militum in annonæ ſubſidia contrahatur, *&c.*) *ff. de appellat. recipiend.*text.eſt etiam *in l.2.*ibi, ſed perrarò intra ſtatutum tempus ſententiæ exequantur. veluti ſi alimenta aliquibus conſtituantur, vel minori 25. annis ſubueniatur, *&c.*) *ff. de re iudic. l. ſi inſtituta §. de inofficioſo.* ibi, ſed quia ſcriptus hæres appellauerat, placuit interim propter inopiam pupilli alimenta pro modo facultatum,quæ inofficioſi teſtamenti accuſatione pro parte eius vindicabantur; decerni, *&c.*) *ff. de inofficioſo teſtam.* quæ iura ad hoc ponderant,& allegant Bart. *in d.l fin. n.*1. gl.verbo,*decedat,in c.qua fronte.de appella.* Specula. *in tit. de appellat. §. in quibus.* B. *in l. Mela.in fi. ff.de alim.& cibar.legat.* idem Bart. *in l. ſolent, col. fin.eodem tit.* Alberic.*in d.l.fin.* Aretin.*conſil.*97.*n.*3. Doctores *in l.de alimentis C.de tranſact.*Bernard.*ſcholio,decedat.in cap. qua fronte de appellat.* Bart. *in tract. de alimen.* Cumanus *in d.l.fin.n.*4. Forcatol.*in libello,qui ſcribitur penus iuris ciuil.cap.fin.* Bald. *in l.2. C. quando prouo.non eſt neceſſ.* Roma.*ſingula.*286. incipit *à ſententia.* Iſſ. *in l.de alim.num.*5.*C.de tranſact.* & ibi Alciatus *pag.*4. Aretin *in l. ſtipulatus n.*9. *ff. de verborum.* Angel. *in l.penult. in fi. ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur.* Nicel. *in tract.de concordia gloſſa.c.*6. *fallen.*7.*num.*35. *fol.*192.*tomo* 18.*tractatuum nouor.* Natta *conſ.* 108.*n.*1.*lib.*1. idem Natta *conſ.*409.*n.*5.*lib.*2. Tiraq. *in tract.de priuilegijs piæ cauſæ, priuileg.* 147. Anton.Cordu.de Lara *in tract.de alim. §. ſi vel parens. n.*26. *& ſeqq.* Petrus Surd. *in tract.de aliment.tit.*8.*priuileg.*60.*n.*5. Euerard. *loco* 24.*in fi.* Crotus *conſ.*178.*in fi.* Gramat.*in conſ.ciui.*146 *num.*14. Guigas *in tract.de pœn. q.*95. *n.*3. Practic. Papienſ. *in forma libel. quo agitur pro re ſingul. n.*85. Afflict. *in deciſ.*152. *n.*3. Bal.Nouel.*in tract.de dote p.*9. *priuileg.*7. *n.*2. Rebuff. 1. *tomo ad ll.Galliæ. tit.de ſentent. prouiſio. art.*1. *gl.*2. Faquineus *lib.*1. *controuer. iur. c.*77. Ioannes Botta *conſ.*24. *n.*29. *volu.*1. Lancelo. Gallus *in tract.de ſtatu. verſ. ſolidos, q.*6.*n.*27. *fol.*333. *tomo* 2. Ludouic.Pontanus *in tract. de aliment. c.*19. *per totum tomo* 8. *p.*1. Vitalli.*in tract.clauſu.tit.an poſſ.iuri alim.rcnũt. col.*12.*circa fin.*Cephal.*conſ.*485.*num.*86.Mar. Mant. *ſingul.*22.*num.*4. Manfred. *lib.*2. *pract. conclu.ſuper atten.concl.*57.*& concl.*157.Fabius Montele. *in ſua praxi arbitrar.in* 1.*p.*6.*q. prin. dubio* 13.*n.*13. Aſinius *in praxi §.*31.*c.*2.*in* 2. *limi.princ.* eleganter Auen.*in rep legum Regn. verbo, gouierno, per totum.* Lancelot. *de attent.* 2 *p.c.*12.*limit.*24. Flores de Mena *in pract. q. lib.*1.*q.*14.*n.*4. & etiam per Couarr.& Ludouic.Molin. proſequitur Aluarus Vaſquez *rerum iudic. conſultatio* 1 *per totam.* qui quidem reſpondet aliquibus mediis, quæ in contrarium (facilibus tamen) offeruntur.

1

Quod & in tantum procedit,vt magis ſit ſpeciale, quòd condemnatus alimenta præſtare, non auditur in proſecutione appellationis,niſi priùs ſoluat alimenta.ita fuiſſe deciſum per Rotam teſtatur Caputaquen. *in deciſ.*118. *lib.*1. Contar. *in l. vnica in* 3. *limit. n.*57. *C. ſi de momen. poſſ.* quia cùm ſubtrahat parti defenſionem, & nõ præſtando alimenta, impediat cauſæ proſecutionem, meritò non auditur, quod eſſe notabile priuilegium, dicit Surd.*de alimen.tit.*8.*q* 96.

2

Quam regulam declares velim.Primò,vt ſit ab hac alimentorum ſententia prohibita appellatio quoad vnum effectum tantùm ſuſpenſiuum, quoniam ipſa non obſtante executioni traditur: vt ſecus ſit quoad deuolutiuum, quia quoad eum admittitur appellatio, vt decidit Rota in vna Romana ſtatus & alimentorum coram Capizucho, 17. Octobris 1552.& iterum 5.Maij 1553.vt eſt deciſio in recollectis Caputaq.1.*p.*115. incipit *cum cauſa.*Lancelot.proximo loco citatus *n.*6.*& ſuper.* Flores de Mena,Surdus, & imò ex multis Doctoribus Barboſ *in l.*1. *ff. ſolut. matri.*1.*p.ex n.*56. *&* 57 *fol.mihi,*217. Cæſar Bartius *deciſ. Bononien.*69. *n.*10.*per totum, & n.*18.*&* 32. Alexand.Trentacinquius *variar. reſolut.lib.*1. *tit.de alimentis. reſolutione* 1.*n.*17. *&* 18. vbi explicat *fol.*116. Domin. Ioan. de Caſtillo *quotidian.controuerſ.lib.*3. *c.*27. *n. fin.*

3

& quando ſumus in alimentis præſentibus, vel futuris, cõmiſſio ſuper appellatione datur cum clauſula (ſine retardatione præſtationis alimentorum) vel (ſine præiudicio legitimæ executionis) Veralli.*deciſ.*39.*& deciſ.* 48. cum adductis 1. p. ſequitur Marqueſſa. *de commiſſio.*1.*p.c.*18.*à n.*14.*fol.*210. vbi *n.*17. *& ſeqq.* quòd quando contra alimentarium datur ſententia,non reſcribitur,ita & omnes ferè citati iam hanc probant vniformiter declarationem.

4

Satis enim conſulitur alimentario ablata ſuſpenſione, & impedimento, ita vt ſtatim incipiat alimentis frui, nõ ſpectato fine litis, quo quidem pariter ſatisfit rationi legum & Doctorum in re hac aſſignatæ, vt ſcilicet, venter dilationem non patitur, & dum cauſa appellationis cognoſcitur, poteſt creditor fame perire.& ideo appellationis pars illa,& effectus deletur tantùm, qui huic rationi

5

contrarius

6 contrarius eſſet,& dilationi cauſam præbere potuiſſet,prout accidit in cæteris cauſis,quæ dilationem non patiuntur, ſed celerem expeditionem deſiderant, vt probant text. *in l.fin.ff.de appell.recip. c.fi.2.q.6.* Specula.*in tit. de appell.§.in quibus verſ.*8. Iſſ.*in l.1.col.1.ff.de feriis.* Maranta *de ordine iudic.6.p.verſ.& quandoque appellatur,n.229.* Contard.*in repetitione l.vnic. vlt. ratione deciden.n.17. C.ſi de momen. poſſ.* & probant omnes citati Doctores, cùm in his periculum ſit in mora, latè Lancelot. *de attentat.2.p.c.12.limit.46.* Alciat.*de iudicijs tit.de appellat.§ in quæſtionibus & caſibus. & de quibus cauſis appellari poſſ.n.8.* Menoch.*de reti. poſſ. rem.3. n.843. ieiunus venter non audit aplantem libenter,* Marqueſſan. *de commi. 1.p. c.18.num.16.*

7 Secundò & ex eadem ratione regulam declara; vt procedat non ſolùm quando alimenta ipſa petuntur,ſed etiam quando petitur aliqua eorum pars dumtaxat,vt veſtitus, habitatio,*&c.* cùm idem ſit argumentum de parte quoad partem, quod de toto quoad totum.*l.quæ de tota ff. de rei vin. l.an pars ff.pro derelicto,*docet Vlpianus *in l.cum ij in princ.ff. de tranſact.* ibi, eiuſdem prætoris notio ob tranſactionem erit,ſiue habitatio,ſiue veſtiarium, ſiue de prædiis alimentum legabitur.) notat Philip.Caſtren.*in l.cum his in princ.n.5.* Corduba à Lara *in d. tract. de alimentis. §. ſi vel parens n.30.* Vide latiùs infrà c.2. à n.23. cum ſequentibus.

8 Tertiò declara præfatam regulam,vt procedat generaliter,quãdo proceditur in cauſa alimentorum principaliter vel incidenter, vt quomodocunque ſententia lata ſit pro alimentis præſtãdis,appellationi eſſe minimè deferendum, vt probant *l. ſi inſtituta. §.de inofficioſo.ff.de inofficioſo teſtam.* iuncta *l.fi. ff. de appell. recip. & l.2.ff. de re iudic.* & Doctores hucuſque citati, qui ita omnes indiſtinctè & genericè loquuntur, & circa materiam *d. l.ſi inſtituta §. de inofficioſo,* quæ de alimentis incidenter petitis loquitur,videndus Couarr.*in pract.c.6.n.6.& 8. & per totum.* Molin. *de primogeneis lib.2.c.16.* & multa per Surdum *de alimen.tit.1. à quæſt.110. cum pluribus ſequentibus.* in quo nimis perperam loquutus eſt Lara *in d. §. ſi vel parens.n.33.* dicens, quòd appellatur à ſententia alimentorum, quando principaliter agitur de eis, ſecus ſi incidenter. tum quia *l.7.tit.19.p.4.* Alberi. Pala. Rubeus, & alij, quos ipſe allegat, nihil probant, nec incidens debet eſſe fauorabilius ipſo principali, & ideo illum meritò reprehendit Surd. *vbi ſuprà tit.8. q.60. n.24.* dicens eius ſententiam, & opinionem erroneam,prout etiam ſtylus communis probat, ſcilicet, in vtraque ſententia alimentorum, ſiue principaliter,ſiue incidenter lata,appellatio non ſuſpendat.

Quartò declara præfatã regulam, vt procedat,quando alimenta petuntur à paupere, ſecus autem ſi à diuite. quia tunc cùm ceſſet ratio fundamentalis, & immediata, propter quam alimentorum cauſa celerem expeditionem deſiderat, & executionem, ne patiatur dilationem,quia in diuite,& eo,qui aliunde poteſt ſe educare, ſeu alere, nullum conſideratur moræ,& dilationis periculum, vt fame pereat, vt eſt receptiſſima ſententia Speculatoris *in tit.de appellat.§.in quibus n.12.* Bart.*in l.fin.ff.de appell.recip.n.1.*& ibi Cuma. *à num.4.* Aretin. *conſ.96.* Lara à Corduba *in d.§.ſi vel parens n.31.*Ceuallos *in contra comm. opin.tomo 4.q.897. n.917.* Marqueſſa.*de commiſſio.1.p.c.18.n.5.& n.11.* vbi adducit Rotæ deciſiones, & ex his, quos in vnum cumulauit Surd. *d.q.60.n.21. & ſeqq.* licèt quatenus id extendat ad pauperem agẽtem iure actionis, non bene fuiſſe loquutum, mox videbimus. pro quo eſt text. *in d. l.ſi inſtituta. §. de inofficioſo. ff. de inofficioſo teſtam.* ibi, placuit propter inopiam pupilli alimenta,*&c.*) 9

Quintò declara dictam regulam locum habere, quando petuntur alimenta futuri temporis,non verò præterita alimenta,quoniam in iſtis appellationi emiſſæ niſi deferat iudex, vim faciet, cùm ſit licita, ſiquidem cauſa hæc nec celeritatem deſiderat,nec periculum conſideratur,cùm in alimentis præteriti temporis ceſſet ratio, & timor, ne quis fame pereat, iam enim euaſit periculum, & reperitur in ſtatu vitæ, ac ideo non eſt neceſſaria celeritas, vt declarat Ioan Andr. *in additio.ad Specul.d.§ in quibus,in verſ. ſed nunquid ſuper verſ. aliorum.* & hanc ſententiam communem eſſe dicit Alberi.*in l penult.in fi. ff. de his, qui ſunt ſui vel alie.* Cuman. *in l. fin. n.4.ff.de appell. recipien.* Aretin. *in conſil.97. in cauſa, & puncto n.3. verſ. pro hoc dicto.* Decius *in l.de alimen.n.10.C.de tranſactio.* Iſſ.*ibi.*Curtius iunior *n.13.* Alciatus *pag* 4. Feli.*in c.cum dilecti.num.16.de reſcriptis.* Matth. de Afflict. *deciſ.152.num.3.* Didacus Perez *in rubr.tit.1. lib.3.ordina.col.antepenult.* & Dueñas *in regul. 365.limit.7.*Guigas *de penſi.q.51.in fi.* Foller. *in praxi cenſual. verſ. huiuſmodi cenſus ſuper rebus,num.86.* Pedem.*deciſ.86.in fi.* Surdus *vbi ſuprà n.15.*& ibi Lara *in d.§.ſi vel parens n.32.* Lancelo.Robert.*de attenta.2.p.c.12. limit.24.* Contard.*in repetitione l.vni.C.ſi de momen.poſſ. limit.3.n.54.* Caputaq.*deciſ.115.* incipit, *cum cauſa,p.1.*Sarmi.*de rediti.eccle.3.p.c.5.n.5.* plures etiam ad id allegat Marqueſſa. *de commiſſio.1.p.c.18.à n.8.& à n.16.cum ſeqq.* 10

Et tunc alimenta futura dicuntur hoc caſu,etiam ea, quæ debentur à die motæ litis, 11

volunt Caputaq.*deciſ.*118.*vol.*1. Contard *in d.limi.*3.*n.*56.*& ſeqq.*Natta *conſ.*108.*quoniam poſt prin.lib.*1. Lancelo.*vbi proximè d.limi.*24.*n.*8. quem ſequitur Surd.*d.quæſt.*60.*num.*16. Rota diuerſorum, *deciſ.*764. *Dominicum præſuppoſito,num.*5.*p.*1.*diuerſo.* Caputaq.*deciſ.*24. *alimenta p.*1. Ruginel.*tract.de appell.*§.2.*c.*3.

12 Et cùm diſpar ſit ratio in præteritis,ac futuris, in illis enim iudicium nec eſt ſummarium, Maran. *de ord.iudicio.*4.*p. d.*9.*num.*52. Hiero. Gratus *conſ.*68.*num.*52. & alios quos citat Lara. *d.* §. *ſi vel parens.n.*23. Marqueſſa. *de commißio. 1.p. cap.*18. *à num.*16. *cum ſeqq. fol.*202.

13 Vltimò declara hanc regulam propoſitam, vt locum habeat, & procedat, quando officio iudicis alimenta petantur,non autem quando iure actionis. quoniam hoc vltimo caſu appellationi non deferens à ſententia emiſſæ, violentiam facere dicetur.quoniam licita reputatur, quæ ſententia receptiſſima eſt, vt probant Specula. *in tit.de appella.* §.*in quibus verſ. tu dic quòd ſi petantur officio iudicis.* quam etiam poſt Alberi. ſequitur Ioannes Andreas *ibi in additione, in verbo, aliorum,* Bart. *in l. fi. ff. de appella. recipi. num.*1. *& ſeqq.* Pedemont.*deciſ.*25.*n.*20. Lancelot. Robert. *in tract.de attenta.*3.*p.c.*28. *à num.*65. *& ſeqq.* & poſt Bart.& Areti.tenet Vitalli.*tract. clauſularum in verbo,an iuri alimentorum,ſub n.*10. *tomo* 18. *fol.*487. *colu.*3. Cæſar Contar. *in l. vnica,in ampliatio.num.*141.*C.ſi de momen.poſſ.* Ozaſcus *deciſ.*25.*n.*20.licèt voluerit cauillare hanc diſtinctionem Eſcacia *de appella. q.*17.*limit.*7.*n.*17. dicens,quòd reiecta communi diſtinctione appellari non poterit ab alimentis petitis ab inope, ſiue iure actionis, ſiue officio iudicis illa petat, quia cùm contra communem loquatur, audiendus non eſt, tenet etiam Auenda. *in dictionario legum Regni,* poſt reſponſa,*verbo,gouierno, verſ.iſta tamen regula.fol.*189. & ex aliis tenet Flores de Mena *pract quæſt. quæſt.*14. *num.*11. *& ſuprà,* & ex Fachineo *controuerſiarum iur. lib.*1. *cap.*77. Bart. & aliis affirmat Ceual. *in contra commu.*4.*p. quæſt* 897.*num.*920. Guillelmus de Cunis *in l.*2.*ff de his qui ſunt ſui vel alie.iu.* arg.*l.*2.*ff.de re iudi.* Cuman.*in l.fi.num.*4.*ff. de appella.recipi.* Vitalli. *in tract.de clauſ.tit.an iuri alimen.poſſit renun.cum iura.num.*106. *fol.mihi* 633. Aret.*conſ*97.*num.*3.*in fi.* ſequitur Rota *deciſ.*764.*lib.*1. *diuerſo. per totam,* vbi dicitur, quòd à ſententia lata in cauſa alimentorum, quæ nõ iure actionis ſed officio iudicis propter inopiam petita eſſent, non poteſt appellari. Plures alios (aliquibus ex his citatis) in hanc ſententiam allegat Surdus *d. q.*60. *num.*21. *& ſeqq.* quæ veriſſima eſt, licèt minùs rectè,minuſque peritè,minus digeſtè,& ſub verborum confuſione contrarium tentare voluiſſet,intricatè allegando Doctores, qui ſuammet reprobant intentionem dicentes, quòd etiam quando agitur pro alimentis iure actionis,non admittitur appellatio ſi actor inops ſit,vt tũc par ſit ratio,ac in agente officio iudicis,de quo ſtatim dicendum.

Hanc noſtram cõcluſionem (licèt à principio æquiuocè) tenet Marqueſſa. *de commiſſio.*1.*p.cap.*18.*num.*8.*fol.*202. dum ad id allegat Pedemont. Guidobon. & Lancelo.dicit in comprobationem, quòd ad hoc vt à præſtatione alimentorum procedat appellatio ſuſpenſiua, tria requiruntur, primum, quòd iudicis officio, non iure actionis petantur. Secundũ propter inopiam, qua ceſſante,appellationi locus erit.Tertium,quòd futura, non præterita petantur, & ita cenſuiſſe Rotam coram Domino Orano in vna Anconitana alimentorum 4.Decemb.1585. poſt Bart.*in tract.de aliment.num.*47.Alberic. *in l.ſi iudex in fine ff. de ijs qui ſunt ſui vel alieni iur.*Roma.*in l.*1.*num.*15.*ff. ſolu. mat. in aut. ſimiliter num.*43. *C.ad leg.Falci.* Aret. *conſ.*97. *num.*3. *in fi.* Bald. nouell. *in tract. de dote p* 9. *priuil.*7. & caue à Marqueſſano, ſeu attentè lege, quia intricatè loquitur cum terminorum confuſione.

Quod autem dicit Surd. vbi proximè ci- 14
tatus, negandum eſt libenter, non quando officio iudicis petuntur alimenta, ideo eſt, quoniam ipſa natura, iúſque naturale hoc inducit præſtari, puta, filio à patre, patri à filio & ſimilibus. *l.vel negare, ff.de ys,qui ſunt ſui vel ali. iur. l. ex hoc iure, de iure natur. gent. & ciuili.* gl.*in l ſed & ſi,* §. *conſului, de peti. hereditatis.* Claud. *in d.l.ex hoc iure colu.*14. Cagnolus *in l.cum amplius* §. *is natura. num.*1. *& ſeqq ff. de regul. iur.* at quando iure actionis petuntur, ſolum ius ciuile operatur. quod multum intereſt, & illud adeò fortiùs, vt filius alimenta ſibi debita à patre iure naturali non poſſit renuntiare Secundùm Barto. *in l.*1.§.*ſi vel parens ff.de lib.agnoſ.*Ceuallos *in contra commu.*1.*tomo quæſt.*388.*n.*28. ac ideo 15
æqualitas inducta à Surdo non procedit, vt vides, nec etiam ob aliud fundamentum, quo mouetur; nempe, quòd paupertas & inopia ſit ſufficiens, vt actori, habenti pro ſe ſententiam, alimenta præſtentur, lite pendente,quia falſum eſt,& improbabile;ſiquidem tria copulatiuè concurrere neceſſe eſt, ſcilicet, quòd ſit filius, vel nepos, & quòd pauper,& quòd iã habeat pro ſe ſententiam, *ex l.ſi inſtituta* §.*de inofficioſo.ff.de inoff.teſtam.* vt latè probauit noſter Cou. *in pract.c.*6.*n.*6. Ludo.Molin.*de primoge.Hiſpano.lib.c.*19.*n.*30. Lara *in d.l.ſi quis à liberis* §. *ſi vel parens n.*42. Aluarus Valaſcus *conſult.*1.*n.*9.*verſ.nec exiſti-*

mo,

mo, intimuantes iis tribus, vel aliquo illorum deficientibus, ſumptus actori non deberi, & ſic ſequitur, vt paupertas hæc, non operetur ſpeciale ſola ipſa & deperſe.

16 Deinde facit pro hac parte,& contra Surdum. nam quando alimenta petuntur iure actionis, vt ex contractu, *&c.* cauſa alimentorum non eſt ſummaria, vt probant Bart. *in l.de alimen.num.2. C. de tranſ.* idem approbat Bal.*in l.nonnumquam lectu.2.ff. de iudicijs.* Decius *in d.l.de alimentis.num.12.*& ibi Curtius iunior *num.* 8. Decius *in l.ſi certis annis. num.7.C.de pactis.* Maran.*de ord. iudi.4.p. d.9. num.52.*Didacus Perez *in rub.tit.1.lib.3 ordinam.* Lara *in d.§.ſi vel parens num.24.* & poſt Alex. & Barto. idem latè tenet Marqueſſ. *tract.de commiſſio. p.1. cap.18. num.5. 6. & 7. fol.201.* Surdus *de alimen. priuile. 2. tit. ibi num.16.* Gratian.*diſcepta.foren.tomo 1.cap.33. n.22.& 23.* vbi intelligit in inope, rationem reddentes, quia in hac ſpecie ceſſat cauſa, cuius fauore introducta ſunt priuilegia alimentorum,quia ille,qui ſibi quærit alimenta, tuebitur parta, cùm præſumatur vir prudens,maturi,grauiſque cõſilij. Probat etiam
17 Flores De Mena *in pract. quæſt. d. quæſt. 14. num. 11. & ſuprà.* vt hoc caſu agatur iure ordinario, & appelletur, & iure actionis etiam agitur in legato pro alimentis, vt poſt alios Gratia.*diſcepta.foren. cap.104. à num.57.* Mareſcot.*variar.reſolutio lib.2.c.83.à n.1.*

18 Prædicta tamen concluſio, qua diximus, à ſententia ſuper alimentis lata non eſſe licitam appellationem ſuſpenſiuam : fallit,& non procedit,quando ſententia eſt lata contra eum qui petit alimenta, quia is à negatiua ſententia poteſt quoad vtrumque effectum appellare, Angel *in l.fi. ſub num.1. ff. de appella. recipi.* quem referunt, & ſequuntur Cæſar Contard. *in l.vnica limi.17.num.19.C. ſi de momen. poſſ.* Ruginell. *in tract.de appella. §.2.c.3.num.68.* Eſcacia *tract.de appella. q.17. limi.7.num.19.* Petrus Surd. *tract. de alimen. tit.8. priuileg.60. num.24. in fi. & num.23. & ſeqq.* & ſignantur *num.33. in fi.* Marqueſſa.
19 *tract.de commiſ.1.p.cap.18.num.17.fol.210.* Generaliter verum eſt, quòd à ſententia negatiua lata contra agentem aliqua priuilegiata via, & ſui natura inappellabili, admittatur appellatio quoad vtrumque effectum, de quo latè infrà cap.4.hac 3.p.

20 Hinc vt vides,pedetentim labimur in noſtram propoſitam quæſtionem, an à ſententia lata virtute contractus, quo alimẽta promittuntur, & cui aliàs pro alimentis conſequendis ius naturale, & officium iudicis eſt paratum ; ſit appellationi interpoſitæ deferendum.& facit difficultatem reſolutio proximè præcedentis declarationis, vt quando ex cõtractu agatur, appellatio ſit licita quoad vtrunque;quando officio iudicis,ſecus.

Et pars affirmatiua,vt in noſtro caſu ſit deferendum, probatur,primò, nam licèt actio 21
iudicati exequutionem habeat paratã,ſtipulatio tamen,per quam ipſa nouatur,eius priuilegio non gaudet,*l. minor 14.ff. de minoribus.* Ariſmin.Tepat. *lib.1. tit.de re iudicata fol. 316. colu.2. circa fin.* nec ipſa ſententia illud conſeruat, nec retinet, text. eſt *in l. ſi ſe non obtulit 4.§.ſi ex conuentione ff. de re iudicat.* Si
quidem etiam contractus geſtus in vltima 22
voluntate amittit ſuam naturam, & aſſumit naturam vltimæ voluntatis, *l.1. §. ſi quis ſub conditione.ff.vt legato.no.cauea.* Iſſ.*in l.nemo poteſt à num.21.ff.de leg.1.* Ergo idem in noſtro caſu eſt dicendum, vt priuilegium exequutionis, quod habebat ſententia lata in fauorem patris, vel filij, per ſtipulationem amittatur ſubſequutam. Et comprobatur, quoniam licèt à mero poſſeſſorio non appelletur, tamen in poſſeſſorio intentato, vigore contractus & obligationis appellatio admittitur quoad vtramque. ita latè dixi hac 3. p. cap.12. à num.99. cum multis ſeqq.

Secundò & pro hac parte facit, quoniam 23
prouiſio hominis facit ceſſare priuilegium à iure ſibi conceſſum, *l. penult. ff. quibus mod. pig.vel hypoth. ſolui.* vbi tacita hypotheca alicui à iure competens amittitur per expreſſam ab eo ſtipulatã,ex quo text. illam communiter eliciunt DD. noſtri concluſionem, quòd prouiſio hominis nouando prouiſionem legis,tunc prouiſio legis, etiam ſi ſit de iure communi,tollitur per prouiſionem hominis. ita tenent Cynus, & Salicet. *in l.2.C. de iure emphyteu.* & habetur *in l.4.§.ſi ex conuentione.ff.de re iudi.* Salicet.poſt Petrum *in l. fin.C.de pactis conuen.in d.l.2. num.76.* Neguſan. *de pigno.4.memb.2.p.c.93.& ſurſum.* ergo idem eſt dicendum, vt ceſſet priuilegium exequutionis,tacitè à iure filio conceſſo per initum alimentorum contractum.

Tertiò facit, quia quando in aliquo ne- 24
gotio propter aliquam cauſam eſt prohibita appellatio, ſi ei accedat aliud, quod illam prohibitionem non patiatur, hoc prævalet, & vt potentius facit ceſſare prohibitionem, ita vt appellatio admitti debeat,probat elegans text. *in §. ſuper quæſtionum §. nos autem. de off.delega.* ergo ius actionis permittens appellationẽ cùm accedat officio iudicis prohibenti illam,attendendus eſt.

Sed his non obſtantibus etiam pro con- 25
traria parte,imò à ſententia lata pro alimentis virtute contractus pariter appellationi non eſſe deferendum ; facit fortiter. primò, nam vbi reperiuntur duæ regulæ, vna affirmans,alia verò negans,hanc potiùs (illa neglecta)

glecta)ſequendam & attendendam eſſe,probat text. *in l.tutor quoq; 3 .in ord. §.liberti verſ. ſed ſi patronum ſuum.ff.de ſuſpectis tuto.iuncta l. 1.§.conſequens. eodem tit.* tradit per hæc iura Anto. Dinus,& Bart. *ibi in prima lectura.* ſequitur Alex.*in l.ſi conuenerit colu. 1.ff.de re iu-*
26 *dica.*& vbi concurrunt duo priuilegia, aliud prohibitorium,aliud permiſſiuum,illud potiùs prævalere,& ſequendum eſſe, *l. ſi Ruffinus vir clariſſimus.* & ibi Bal.*in prin.* Raphaël Fulgo. Alexan. Fran. Areti. & Iſſ. *C. de teſt. militis.* ſed circa alimenta hæc concurrit actio , & officium iudicis , & ſic duæ cauſæ, alia permittens appellationem , alia prohibens, ergo cauſa prohibitionis eſt ſequenda neceſſariò.

27 Secũdò pro hac parte facit diſpoſitio text. *in l. qui id quod.ff. de donatio.* vbi donatione in ſtipulationem deducta,& virtute ſtipulationis cõdemnatus donator non amittit priuilegium , ne conueniatur in quantum facere poteſt , quod donationis virtute ſibi competebat.reddens rationem text.*ibi,* cauſam enim & originem conſtitutæ pecuniæ, non iudicij poteſtatem prævalere , placuit, *&c.*) & ſic poteſtas ſtipulationis, ſeu actionis conſtituti,quod id ſignificant illa verba(non iudicij poteſtatem) vt declarat ibi gloſſa, non eſt apta impediendi priuilegium antea competens.

28 Tertiò probatur , quando vna actio deuoluitur in aliam , intelligitur deuoluta ſecundùm ſuam naturam primæuam, text.eſt *in l.item veniunt §. cum prædiximus.ff. de petitione hæredit.* vbi gl & Doctores hoc notant, quemadmodum quando vna actio in alterius locum ſuccedit , eius naturam aſſumit. *l. 1.§ ſi quis ſub conditione,* ibi, & huic ſtipulationi eaſdem cauſas , & conditiones ineſſe, ſciendum eſt, *&c.) ff.vt legator.ſeu fid.nomine caue.atur. l. ſi quis ſtipulatus.ff. de vſuris l. ſi id quod.ff.de conſtitu.pecunia.l. ſi cum §.2.ff.ſi quis cautioni.*ergo iſta actio ad alimenta,quæ ſuccedit in locum officij iudicis, eius naturam aſſumere,& retinere debet.

29 Quartò & huic proximũ eſt, quòd quando in vnamet perſona concurrunt qualitas naturalis, & accidentalis , quæ inſimul ſtare nequeunt ; prævalet naturalis, *l qui habet. ff. de tutelis* , ſiquidem & attenditur potiùs cauſa primordialis , & originalis. Craueta
30 *conſ.*144 *num.*2.& principium eſt fine potentius , & cauſa incipiens potentior eſt perficiente *l. 1.ff de orig.iur.l. Pomponius ff.de negotijs geſt. l. ſi filius ff. de verborum obligatio.* & omnis proceſſio fit à principiis Ariſto. *lib.*1. *de cælo.* Angel. *conſ.*110. *num.*6. *poſt medium.*
31 Craueta *conſ.*883. *num.*13. & finis regulatur à ſuo principio, & ad illud trahitur,*l.*3.§.*Scio* vbi Bald.*ff.de minori.* Angel.*in l. ſi poſſeſſor §. Seio,*vbi Bald.*ff.de petitione hæred.* ſed in filio, vel patre alimenta contrahente concurrit officium iudicis inductum ab ipſa natura, & contractus , qui eſt accidens , ergo illud prævalet.

Quintò facit. nam ſi ſtipulatio , quæ eſt 32
ſtricti iuris , & ſtrictæ interpretationis , interponatur ſuper contractu bonæ fidei , huius naturam, & effectum retinet quia qualitas primæ obligationis cenſetur adiecta in ſtipulationem. *l. aliam ff. de donatio. l.2. verſ. qua ff.de priuilegijs creat.* Bart. *in l.ſi quis cùm aliter num.*4. vbi Alex. *num.*3. & Iſſ.12 *ff. de verbor.*vbi Areti. & alij plures citati à Pinello *in repetit.l.2.C.de reſcind.*1.*p. cap.*3. *num.*11. *& ſeqq.* Ceual. *in contra commu. opinio.*1. *tomo quæſt.*51*c. ante fi.* dicentes quòd remedium 33
l. 2. *C. de reſcindend. vendi.* quod non datur in contractibus ſtricti iuris ; locum habet in ſtipulationibus interpoſitis ſuper contractibus bonæ fidei. & hinc eſt , quòd ſi depoſitum ſubrogatur loco alterius contractus, licet opponere omnes exceptiones,quæ pote- 34
rant primo contractui opponi , Corraſius *tract.de depoſito* 1.*p. tit. de cauſis. num.*42. *cum pluribus ſequentibus.* Marta *de iuriſdict.* 4.*p. cent.*2. *caſu* 104. Ergo priuilegium non admittendæ appellationis inhærens officio iudicis,& æquitati, naturali filio præſtante alimenta , debet durare, & repeti in contractu eademmet promittente , qui eo ſui natura caret. Longum potuiſſem in re hac facere progreſſum, ſed hæc ſufficiant.

Quid dicendum in tam difficili , & inta- 35
cta quæſtione ? eam fœdere diſtinctionis intendo componere.aut enim contractus,quo alimenta promittuntur filio , puta ; celebratus eſt animo nouandi priorem obligationem inductam ab æquitate,& ratione naturali (prout hodie requiritur vt expreſsè fiat nouatio *iuxta l.fi.C. de nouatio.*) & tunc cùm officium iudicis penitus euaneſcat,remanet ſublatum, cum prouiſio hominis faciat tunc ceſſare prouiſionem legis,quando fit ad eam nouandam,nõ aliter,vt expreſsè ita declarat Neguſan.*in d.*4.*memb.*2.*p.n* 93.& omnes alij Doctores quos ad ſecundũ argumentũ prioris partis n.23. ſuprà adduximus , remanétque dumtaxat ius actionis ex contractu,quia 36
per tranſlationem vnius actionis in aliam prior extinguitur , vt per Doctores *in l. ſingularia ff.ſi certum petat & in l. certi condictio. in §.depoſuit,eodem titulo,*extincto autem primo contractu,extinguuntur omnia eius priuilegia, *c.acceſſorium de regul.iur. in* 6. Salicetus *in auth.ad hæc num.*13. *C.de vſuris,* ac ideo ex eo agendo ad alimenta , ſententia ſuper ipſo lata patitur ſuſpenſionem per appella-

(tionem

tionem ſubſecutam, vt ſuperiùs diximus in vltima declaratione,n.13. Et magis etiam in
37 ſpecie facit diſpoſitio text.*in d.l.ſi non obtulit. §.ſi ex conuentione, ff.de re iudicat.* ibi,ſi modò nouatio interceſſit, *&c.*) & cæteræ doctrinæ additæ in primo fundamento eiuſdem prioris partis,vt loquantur, quando nouatio interceſſit, & ideo hoc caſu appellationi tanquam licitæ non deferens,vim faciet.

38 Si autem hic contractus fiat non nouandi cauſa,ſed vt accedat priori obligationi,à natura inductæ,ad corroborationem, & additamentum eius, & multiplicetur cautio ac ſecuritas; tunc cùm iudicis officium ad alimenta integraliter, & in ſuo eſſe remaneat, retineátque ſuam propriam naturam, quæ præualet, & attenditur tanquam cauſa originalis,primordialis,& qualitas naturalis. Et quia qualitas prioris obligationis, cenſetur adiecta in ſtipulationem ſubſecutam, quæ probant text. *in d.l. qui id quod. ff. de donatio. l.aliam ff.de donat.l.2.verſ.quare.ff.de priuilegijs credito.* & alia iura, & Doctores omnes adducti in 2. 3. 4. & vltimo fundamento, quæ pro ſecundæ partis comprobatione quæſtio-
39 nis adduximus, & ſecundùm Doctores in ſecundo fundamẽto prioris adductos, n.23. & magis ad noſtrum caſum probant, *d. §. ſi ex conuentione.* verba *ibi*, cæterum ſi non nouãdi cauſa id factum eſt, manebit ordo executionis, ſed & ſi pignora accepta ſint, vel fideiuſſores in rem iudicatam, conſequens erit dicere, non ceſſare executionem, quippe cùm acceſſerit aliquid rei iudicatæ, non eſt à re iudicata receſſum, *&c.*) expendo inſuper text.celebrem *in l.2.verſ.quare ff.de priuilegijs creditorum.* ibi, quare ſi in ſtipulatum funeris impenſa deducta ſit, dicendum eſt, locum eſſe priuilegio, ſi modò quis non abiiciendi priuilegij cauſa ſtipulatus eſt, *&c.*) Et faciunt,quæ in primo diſtinctionis membro dixi, ſequitur euidenter, vt appellationi emiſſæ à ſententia ſuper tali contractu lata, eſſe nullatenus deferendum, abſque metu violentiæ. quia tunc officium iudicis principaliter attenditur,iuxta quæ probaui in vltima declaratione ad regulam ſuprà appoſitam,vbi appellationem non ſuſpendere,aſſeueratum eſt.

Vnum tamen eſſentiale in hoc ſecundo diſtinctionis membro libenter aduertã. nam
40 cùm vt ſemper attendimus, quod principaliter agitur,& res ſemper denominetur à potentiori, atque in hac obligationis mixtura potentior illa ſit quæ ex iudicis officio pro-
41 uenit ſecundùm ſupradictas doctrinas:actor debet in iudiciũ deducere, & probare qualitates, quæ in hoc officio iudicis deſiderantur,vt puta; filium eſſe,*&c.* & inopem, quia cùm iudicis officium non detur, niſi quibus lex præſtare iubet, inopibus tamen non diuitibus,ex ſpecialibus rationibus inducta ab æquitate,& naturali ratione, *l ſi quis à liberis. §.1.ff.de liberis agnoſcen.* Bald.*in l.libertus quos §.1.ff.de alimen.& ciba. legat.* Doctores *in l.de aliment.* per illum text. *C. de tranſact.* Petrus Surd. *de aliment.tit.1.q.108.n.4. & eodem tit. q.112.num.13.& ſeqq.* & propterea diximus, quòd quando ad alimenta agitur iudicis officio, proceditur ſummariè, nec admittatur appellatio ſuſpenſiua. quoniam paupertas, & fames dilationem non patiuntur,ad differentiam quando agitur ſine iudicis officio, quia tunc ſiue pauperibus,ſiue diuitibus debentur alimenta. idem eſt veluti ſi alia res promitteretur, ac ita cùm officium iudicis ſit fortis qualitas excludens appellationem in hac mixtura, ideo omnia quæ eius naturæ conueniant,agens deducere,& verificare te-
netur, vt queat obtinere in priuilegio non 42
admittendæ appellationis. tunc verò officium iudicis concurrit cum actione,quando per id vberiùs conſulitur agenti, & per id aliquid additur actioni, *l.in cauſa, la 2.* & ibi communiter Doctores *ff.de minoribus.*

Cum eo etiam caſu,quando agitur ad ali- 43
menta ex vtraque obligatione commixtim, vna admittens appellationem, alia (hoc eſt officium iudicis)excludens,hæc illi præponderat, & detrahit ex illa reſolutione, non minùs probabili,quàm vera, de qua ſuprà in 2.p.c.7. à n.44. & per totum. Quòd quando duæ qualitates aduerſæ, alia prohibens appellationem,alia deſiderans,concurrunt cir- 44
ca vnum, & idem indiuiduum, qualitas negatiua præferatur, & vincat,ex his,quæ exactiſſimè in comprobationem congeſſimus. Vbi ſic intelligendum eſſe celebrem text. *in d. cap. ſuper quæſtion. §. nos autem, de off. deleg.* quem adduximus pro tertio fundamento prioris partis huius quæſtionis. Et inſuper etiam facit quod in d.c.7.à n.101.cum ſeqq. affirmaui, vt ex dictis qualitatibus contra- 45
riis, ſi vna eſt acceſſoria ad aliam, eius naturam ſequatur. & ſic cùm iſta promiſſio alimentorum (non animo nouandi) à lege inductæ obligationi accedat, & acceſſoria ſit, eius naturã aſſumere,& ſequi tenetur,quando ſimul concurrant, pro quo applica mirabiles doctrinas, fundamenta, & Doctores, quos adduximus in d.c.7. à n.101. & ſic habes abſolutam quæſtionem difficilem,quam nota, quia alibi non inuenies.

Et ex huius principalis quæſtionis reſolu- 46
tione, qua diximus; in alimentis non dari appellationẽ ſuſpenſiuam; extende,vt multo fortiùs procedat in interlocutoria, quia quando prohibetur appellatio à cauſa principali,

cipali, quoad ſuſpenſiuum tantùm, pariter cenſetur prohibita ab interlocutoria, ſicut à diffinitiua, quia eadem ratio degit & militat in vtraque. ita in terminis alimentorum tenet Eſcacia *de appella.q.17.limi.7.ſub n.13. verſ.infero 3.fol.422.* ſed quia de hoc articulo latè egimus generaliter ſuprà 2.p.c.6.per totum, hîc omitto.

47 Et complemento huius capituli obiter aduerto; quòd licèt aliqui valere affirment argumentum ab alimentis ad dotem,& propterea vt nec ſit in cauſa dotis appellatio licita quoad ſuſpenſiuum, communiter ſit à Doctoribus receptum, Ozaſcus *deciſ.Pedem. 25.num.20.* Menoch.*de adipiſcen. poſſ.rem.4. num.829.* Aria.*in l.51.Tauri à num.32.fol.24.* Ioan. Lupus *in cap. per veſtras §.14. verſ. aduerte Gratianum regul. 33. num.3.* Eſcacia *de appella. quæſt.17.limi.7. num.9.* & latè proſequitur *in limi.8.à num.3. cum ſeqq. & num.8. fol.423.* vbi latè tractat an ſuper cauſa pia admittatur appellatio, vt eſt videre per Bal. nouel.*in tract.de dote p.9.in 7.ſpeciali.* Petrum
48 Surd.*de alim.tit.8.quæſt.60.num.6.& 7.* & ſurſum (ego tamen nunquam vidi practicari,)
49 quem num.34. & 35. vide, an pendente appellatione, ſint alimenta miniſtrãda,& quid ſit dicendum quando agitur ad reformationem alimentorum, an tunc appellationi emiſſæ deferendum ſit, dicemus infrà hac parte cap.ſequente.

50 Vnum tamen non diſſimulabo, quod dicit Auenda.*in dictionario legum Regni* poſt reſponſa *fol.189. verbo gouierno verſ.5. procedit,* ſcilicet, quòd illa regula ſuperiùs à nobis tradita, quòd à ſententia præſtari iubente alimenta, non liceat appellari, limitetur reſpectu taxationis eorum alimentorum, quæ ſi nimis taxentur, habeat locum appellatio, nulla pro ſua opinione adducta lege aut ratione,ſed ſolum Speculatorem *tit.de appellatio.§.in quibus.verſ.8.n.11.* qui quidem apertè id non dixit, ſed illud dumtaxat ait, quod ſi diceretur modum exceſſiſſe, iterum præſtabuntur alimenta, ſed non aperit ante executionem ſententiæ, vel poſt, & ſic ſecundùm iuris regulas eſt intelligendus. maximè quia allegat ad id *l.ſi inſtituta §. de inofficioſo. ff de inofficioſo teſt.& l.ſi neget ff de liberis agnoſc.* quorum quidem iurium caſus appellationem ſuſpenſiuam non admittunt, ſicuti *de d.§. de inofficioſo* ſuperiùs diximus. at *de dicta l.ſi neget,* ipſius verba indicant, *ibi,* alimẽta quidem liberis præſtare interim compellendum, *&c.*) nihil autem ad caſum probant, attamen in caſibus de quibus loquuntur, appellationem negant, & ſic Doctor debet intelligi ſecundùm leges quas allegat.

Deſuper & contra Auenda. facit, quòd quando aliqua ſententia meretur execu- 51
tionem à grauamine ex exceſſiua fructuum, vel intereſſe liquidatione, & taxatione, appellationi executionem non ſuſpendit, nec ei eſſe deferendum tenent Bar. *in l.2. C. de ſententijs quæ ſine cer. num.5.* ſequitur Roderic. Xuarez *in l. poſt rem.* in declaratione *ll. regni,limi.4.num.5.* & Additiona. valde plures pro hac ſententia allegat *n.1. & 4.* Soci. *conſ.30. n.6.* Octauia. Ozaſ. *deciſ.Pedem.129. num.10.* Cou. *lib.2.vari.cap.11. num.1.* Ioan. Garcia *de expenſ.c.ſi.num.ſi.in nouiori impreſſio.* Ayora *de part.1.p.cap.4.num.ſi.* Vtſillis *in add. ad Afflic.deciſ.35.num.2. & 175.n.1.* Aimon. *conſ.231.n.5. &* 14.alios allegat Parlad.*lib.2. rerum quoti.c.ſi.1.p.c.12.n.32.* plurimos Eſcobar *de ratio.c.33.à n.20.* vide quæ nos latiſſimè infrà 4.p. cap.10. à prin. & eſt receptiſſima omnium tribunalium ſupremorum ſententia, quæ licèt habeat contradictores, & quando liquidatio & taxatio fit per ſententiam de cuius executione tractatur (vt nos ſuo loco videbimus) illud apud omnes concors eſt: quòd quando taxatio fit in eadem- 52
met ſententia,nullatenus à taxatione exceſſiua appelletur, quemadmodum,nec ab ipſa principali parte ſententiæ, vt apud eoſdem Doctores eſt videre.prout accidit in ſententia, de qua agimus, nam in ea ſemper fit alimentorum, & quantitatis taxata condemnatio,& tunc etiam concurrunt in ſententia circa vnum & idem duæ contrariæ qualitates, quarum negatiuam appellationi præferendam diximus ſuprà, & probauimus 2. p. cap.7 maximè quia taxatio venit acceſſoriè ad principalem condemnationem alimentorum,prout ſuperiùs dixi.

Deſuper quoniam exinde maximum ſe- 53
queretur inconueniens, cùm vnquam poſſet euitari periculum à lege conſideratum in dilatione præſtationis alimentorum,propter quod vitandum ſententiæ executio acceleratur appellatione non obſtante, quæ ſi à quantitate emiſſa admitteretur ſuſpenſiua, numquam haberet locum huiuſmodi ſententiæ priuilegium, & permitteretur vna via, quod alia prohibetur, contra text. *in l. oratio ff. de ſponſalib.* & aperiretur via fraudibus. quis enim condẽnatus acquieuit quantumuis legitimæ taxationi? quis eam non impugnabit? & exceſſiuam iniuſtiſſimámque non dicet appellans dumtaxat ſuſpendendæ executionis, & differendæ præſtationis cauſa? ſi principale confidit lex de iudice, cur non de acceſſorio? cognoſcat ſuperior de vtroque grauamine,reponat,vel moderet, quod iniuſtum reperiat, euitetur calumnioſa dilatio, non pereat interim actor inops, non fame ac tædio affectus,item de-

ſerat, exequatur ſententia, quia res, & venter dilationem non patitur, cùm periculum
54 ſit in mora. Pro quo etiam facit, quod huius efficacis rationis calore iuſtiſſimè diſponit *l.54. tit.5. lib.2. noſtræ recopil. Regiæ*, quod à taxatione ciborum, vel alimentorum, quæ in oppidis, & ciuitatibus venduntur, appellatio emiſſa executionem non ſuſpendat, præcipitque & aduertit auditoribus ſupremorum tribunalium, quòd ſi ad eos eatur per viam appellationis, vel aliam etiã quamlibet, minimè impediant executionem inferioribus. nec faciant, vt ſuperſedeant in ea, reſpectu multorum inconuenientium ex contrario reſultantium. *d. in l.9.tit,18. lib.4. eiuſdem recopilationis.* diſponitur etiam, quòd
55 quando ordinationis vigore & ſtatuti populorum facti ſuper veſtibus & cibis, iudex aliquem mercatorem condemnauerit, vel aliquam perſonam delinquentem in mercancili officio in mille marapetinos & infra, exequatur, pœna in eius bonis & perſona non obſtante appellatione, ſed poſt executionem factam ius ſuum proſequendi ſit facultas.

56 Et in terminis noſtræ quæſtionis ita determinauit ſacra Rota *in deciſ.764. per totam 1.p. diuerſorum*, & ſpecialiter *num.2.* in hæc: Vnde ſi Ioſephus tempore petitæ mercedis erat adeò pauper, vt res non reciperet dilationem: ſequitur; vt à decreto facto ſuper taxatione mercedis non potuerit appellari. Sicut enim à ſententia in cauſa alimentorum debitorum officio iudicis propter paupertatem non poteſt appellari, quia res non recipit dilationem, *l.fi.ff.de appella. recipi.* ita etiam dicendum eſt de ſententia lata in cauſa mercedis pauperis, vt non ſit appellabils, propter eandem rationem.) Et hoc etiam in terminis tenet gl. *in clem.1. verbo, oneramus, de iure patr.* quam alij ſequuntur, de qua per nos cap.ſeq.à num.9.latiùs, quarum quidem doctrinarum immemor fui, tempore, quo contra Auendanum reſolui, ſed poſtea vidi, & ſic tenendum eſt fortiter contra Auend. vt appellationi nec reſpectu condemnationis, nec reſpectu taxationis, & quantitatis alimentorum ſit nullo modo deferendum, nec violentia dicetur à iudice commiſſa, & vide etiam Doctores citatos ad hoc in d.c.2. à num 9.hac 3.p.

Efficax enim eſt, fortis, & potiſſima illa ratio, quam iura & Doctores à nobis ſuperiùs allegati conſiderant, ad excludendam appellationem ſuſpenſiuam hac alimentorum cauſa, vt ſcilicet; periculum ſit in mora, atque quod dilationem non patitur, ſed
57 celerem expeditionem deſiderat. ſub cuius quidem præſidio,& protectione multi caſus ſpeciales degunt, & à malitioſis tutantur. & propterea vim nec fieri, nec appellationi interpoſitæ à ſententia (qua quis condemnatur ſuper actione ad exhibendum)eſſe deferendum,quando habet condemnatus facultatem rei reſtituendæ,imò appellatione non obſtante eam cogitur exhibere,cùm tale iudicium non debeat moræ dilatione differri, §.*ibidem ad exhibendum l.2.ff.de feriis* affirmat Speculator *in tit.de appella.§.in quibus.verſ.ſed nunquid in actione ad exhibendum. num.12.* quam doctrinam ſequuntur etiam Bart. *in l. creditor. §. iuſſus.* vbi Ioan. de Immola *colu. fi.* vbi etiam per Angel. Gregor. Lopez *in l.20. tit.2.p.3. verbo ſi fuere tenedor della, gl.5.* & idem Gregor. *in l.9.tit.2 5.p.3.gl.6.* profitentes, quod tunc cogetur rem præcisè exhibere,& ſi appellet non audietur.

Quod quidem limitatur, vt non procedat quando quis vltra rei exhibitionem ad aliquid aliud condemnaretur, puta; quia propter inobedientiam non exhibendi intra terminum condemnatur in intereſſe, iuxta *d.§.iuſſus.* vel quia dolo deſiit poſſidere,ad id ſit condemnatus, cum ſubiaceat periculo iuramenti in litem, quia eſt graue, iuxta text.*in l. Celſus §. idem Iulianus. & l. Iulianus cum ſuis §§.& toto tit.ff.ad exhib.*quia tunc appellationi niſi deferatur, vis fiat tanquam permiſſa,vt probat videndus Speculator *vbi proximè.* Immola & Gregorius *dictis locis.* Maran.*de ord.iudic.6.p.tit.de appell.*qui ſupradictam concluſionem eſſe intelligendam, dicit, & declarandam, prout declarat, & intelligit illam Speculator ad quem ſe remittit. Hanc noſtram limitationem probat expreſsè text. *in l. creditor § iuſſus ff. de appella.* ibi,quia inſtrumenta per contumaciam non exhibuerat, cùm petitor quanti ſua intereſſet, exhiberi iuraſſet, facta erat condemnatio,quæſitum eſt,an poſt iuſiurandum appellationem interponere poſſet; reſpondit, nihil proponi, cur denegandum eſſet appellandi auxilium,*&c.*) Vide tamen quæ nos ſuprà p.2.cap.7.ad fi. latè diximus à num.132. cum pluribus ſequentibus. 58

Quid autem ſit dicendum,quando in eadem ſententia,qua quis ad exhibẽdum condemnatus eſt, & ſi non faciat præſtet actori intereſſe, latè diſputando reſoluimus ſuprà 2.p.cap.7. ad fi. vbi videre per te poteris ad num.132. cum multis ſequentibus, quò te remitto pro reſolutione vera huius difficultatis,& præcedentis num.58. 59

Et prætextu huius rationis legatum relictum pro ſepultura dilationem nõ admittit, & propterea nec appellationi emiſſæ à iudice deferendum eſſe,firmat Ripa *in l.1.in prin. n.17.ff.quorum legat.*tradunt Speculat.*in tit.de appella.* 60

appella.§.1 *in quibus verſ.*8. Mantua. *in l.vltima in 2.lect.n.*173.*C.de edicto diui Adri.*Gra-
61 ma.*deciſ.*82. *n.*2. Menoch. *de adipiſcend. poſſ. rem.*2.*n.*61. vbi *n.*62. ex Ripa Bal. & Angel. dicit,legata,quę dilationem non admittunt, deberi,etiam anteaquam hęreditas adeatur,
62 vt etiam ibi *à n.*59. quòd quando in mora hoc imminet periculum, legatarium poſſe propria authoritate occupare legatum, nec teneri remedio, quorum legatorum, ſicuti etiam non auditur creditor petens, vt deti-
63 neatur cadauer debitoris, ne ſepeliatur, nec eius appellationi deferendum eſſe, probant ex aliis Bæca *de inope debitore c.*1.*n.*20. latè diximus pluribus adductis Doctoribus ſuprà 2.p.cap.8. à num.72. & ſeqq.

64 Et ex hac etiam ratione,nempe,quia cauſa ſtudiorum dilationem nõ patitur, docuit Bal.*in l.vnica num.*6.*verſ.*1.*quid ſi vnus.C.ſi de mom.poſſ.*appellationem non recipi à ſenten-
65 tia contra turbantem ſcholarem in habitatione, ſequitur Menoch. *loco proximè citato, n.*63.& ex hac etiam fluit, quòd à ſententia lata contra fabrum malleantẽ apud domum
66 ſcholaris,ſeu Doctoris ſtudiũ impedientem, appellationi emiſſæ minimè eſſe deferendũ. Iſſ.*in l.*1.*in fi.ſub n.*45.*ff.ſoluto matri.*Bal.*in l.*1.§.1.*ff.de ferijs* Alex.*in d.l.*1.*ff.ſoluto matri.*idem Alex.*in l.fi.ff.de appell.recip.* Thomas Grama. *in deciſ.*58.*n.*15. vbi etiam tractat an admittatur appellatio generaliter à qualibet domus expulſionis ſententia.

67 Ex qua quidẽ ratione poteſt iudex à quo appellatione pẽdente abſque reatu attentati ad perpetuam rei memoriã examinare teſtes ſenes & valetudinarios,quoniam dilata examinatio periculum afferret,& ob periculum mortis probatio periret,niſi examinarentur, tenet Maranta *de ord. iud.*3.*p.*6.*p.prin. q.*2. *n.*195.*verſ.*22. *limita.* Petrus Dueñas *regul.*42. *n.*33. Affict.*in conſtitu. Neapoli.lib.*2.*c.*32. incipit *probationum in caſibus colu.*2.*in fi.*Roland. à Valle *conſ.*23.*num.*19. *lib.*3. & facit Rota *in deciſ.*3.*dub.*110.*nota quod cauſa de teſtibus, in antiquis*, & explicat Lancelo. Robert. *de attent.*2.*p.c.*12.*limi.*8.quò pertinet quę dicũt Bar.& Salicet.*in l.generaliter in fi prin.C.de rebus credit.* quod ideo iuramentum ſub cuius forma, & præſtatione fuit concepta, & lata ſententia,præſtari poteſt etiam pendente appellatione,ne ſcilicet probatio pereat.

68 Hinc eſt,quòd iudex appellatione pẽdente excommunicatum in articulo mortis cõſtitutum valet abſoluere,vt notauit Franch. *in c.qua fronte,in gl.verbo decedat colu.*5.*ad medium ſub n.*18 & ibi etiã cæteri Doctores *de appell.*quia poteſt decedere in ea,ſi expetetur ſuperioris abſolutio. Sequitur Lancelo.*ſuprà limit.*43.*num.*2. cuius eſt etiam farinæ quod ſuprà 2.p.c.5. latè diximus, appellationi ab abſolutione excommunicationis emiſſæ nõ eſſe deferendum, quia periculũ eſt in mora.

Quò etiam pertinet,vt tempus vindemia- 69
rum vel meſſium ſuſpendatur appellatione interpoſita,quæ effectũ ſuum ſaltim ſuſpenſiuum non habet,cùm ex eo reſultet periculum in dilatione,iuxta text.*in l.ſolet ff.de ferijs c.fi.eodem tit.*& in expreſſo hanc concluſionẽ probat *l.*6.*tit.*18.*lib.*4.*recopi.* Auenda. *de exequend.manda.*1.*p.c.*6.*n.*4.*poſt prine.*

Et alia etiam exempla ad hanc doctrinam 70
ponit *d.l.*6. & Lancelo. vbi proximis locis *l. nulla etiam l.fi.ff.de appella.recipi.*& ſic generaliter in omnibus caſibus in quibus periculũ eſt in mora,appellatio non ſuſpendit, vltra Doctores hucuſq; relatos in diſcurſu huius capituli, probat Franch. *in c. qua fronte n.*18. *de appella.* Thom. Grama. *deciſ.*58. *magnifica n.*6. P.& alios *in d.l.fi.* Lancelo.*de attenta.*2.*p. c.*12.*limi.*53.vide infrà Menoch.*de reſtitu.poſſ. rem.*3.*n.*834. Iſſ.*in l.*1.*colu.*1.*ff.de ferijs.* Maran. *in ſpecul.* 6.*p. tit. de appell. n.*319. *& per l.quiſquis C.quorum appella.non recipi.* Gratia. *diſceptatio.foren.tomo* 1.*c.*74. quia quando periculum eſt in mora,recedimus à iuris ordinariis regulis,vt latè ſcribunt Decius *in c.dilecta ad fin.verſ.& hoc vnum de confir.vtili.* Hippol.de Marſ. *in l.*1.*C.de reprobatio. colu.*40. Mandoſ. *ſuper gl.*41.*quod commiſsio cauſarum q.*3 *n.*2 *& ſeqq.* Menoch *de adipiſ.rem.*2.*n.*59. & probat *l.de pupillo.* §. *ſi quis riuos ff. de operis noui nuntia.l.ait prætor* §. *ſi debitorem ff. quæ in fraudem creditorum.* Felin. *in c.*2.*de præſcriptio.* Gratia. *diſceptatio.foren.tomo* 1.*c.*74.*n.*18.*ad fi.fol.*175.

Et an creſcente vel decreſcente patrimo- 71
nio alimentati,vel alimentantis creſcant, & decreſcant alimenta etiam poſt ſententiam iudicis, & eius taxationem, & an ad executionem poſſit opponi iſthæc exceptio, latè diximus infrà 4.p.c.7.verſ.ex quo fonte fluit quòd licèt pater.à n.88 & Doctores ibi citati loquuntur quomodocũque alimenta præſtentur,ſiue officio iudicis,ſiue iure actionis, quos omnino vide, quia eleganter loquuntur, ibidem ad n.88.cum multis ſequẽtibus.

Periculum etenim in mora caret lege,le- 72
gem non admittit, atque legem tribuit,licitum facit, quod non eſt. ac iudicem incompetentem, legitimum,multoties alterat non ſolùm præcepta humana, ſed etiam diuina, atque naturalia, *c. ſicut de conſecrat.d.*1. *c. licèt de ferijs.c.diſcipulos de conſecrat.diſtinc.*5.*c.anni rumore.& c. ſi nulla neceſsitas* 23. *q.*8.*c. ſecund. de obſeruatione ieiun.c. quanto de conſuetudine.c. quod non eſt licitum de regul. iur. in* 6.*l. nemine C.de religioſ.& ſumptib.funer.l.*2. *C.de patri.qui filios diſtraxe. l.vnica.* & ibi gloſſa *expedire, ff. de officio conſul.* cum multis quæ congeſſit

Piraquel!

Tiraquell *de retract.u §.1. gloſſa 9. n.32.* & latiùs §.26.*gloſſa 1.n.18.& ſequen.* & iterum *in tract.tu de pœnis temper. cauſa 33. per totam.* Chaſſaneus *in conſuetudini. Burgund. rubri.1. §.4 gloſſa 1. n.26.& §.5. verbo, ſe il ne agrace. n.13.& ſeqq.* Cacheria. *deciſ.Pedem.68.n.28.* alios refert Queſada,*diuerſa.quæſt.c.4.num.3.* Petr.Gregor *in ſyntagm.iur.1.p.lib.3.c.8. n.4.* latè Camillius Gabinius *de verb.ſignif.lib.10. ex n.21.* Bobadilla *in politica lib.2.c.18.n.318.*

73 Et quòd imminens periculum, & inſtans neceſſitas, cùm non recipiat dilationem,attribuat iuriſdictionẽ etiã non habenti, cùm tunc à iuris regulis recedatur, probat text. *in Auth.de defenſo.ciui. §.audien. l.2. tit.9.p.5.* Abb.*in c.cùm non ab homine n.15. cum ſeqq.* & ſuprà *de iudicijs, & in c.conſtitutus n.9. de appellat.* Alexand.& Imola *in l.2. ff.de iuriſ.omn. iudic. & conſ.62. diſertiſſime Doctor volumi.4.* Suarez *in declarat. l.2. fori n.47. & ſeqq.* poſt repetitio.*l.poſt rem ff.de re iud.* Bernard.Diaz *in regula 496.* Gregor. Lopez *in d. l. parti. gloſſ.2.* Cacheria.*in deciſ. Pedemont.30.n.14.* Tallada *de carcere c.11.§.2.num.2.* Caſtellus à Bobadilla *in politica lib.2.c.21.n.71.& c.17. à n.109.cum ſeqq.* & iterum *eodem lib.2.cap.18. num.318.*

CAPVT II.

A ſententia reformante alimenta, ſeu penſionem, & aſſignante cõgruam beneficiato, vel coadiutori dato illiterato,ſeu imperito Rectori,œconomóve,vacanti Eccleſiæ nominato; ſeu etiam lata pro ſolutione decimarum,mercede famulorum,appellationi emiſſæ an non deferens vim faciat.

SVMMARIVM.

Congruæ nouæ aſſignatione facta per ordinarium Rectori beneficij appellationi emiſſæ non eſt deferendum,quia caret ſuſpenſiuo.n.1.

Concilij Trid. ſeſſ.7.de reformat.c.5.verba adducuntur. ibidem. Concilij Trident. locus ſeſſ.7. c.7.refertur.ibidem.

Concilij Trident.locus refertur ſeſſ.6.de reformat. c.2.& ſeſſ.25.c.4.& eadem ſeſſ.25.de reform. c.25. quibus eſt cautum, in qualibet congruæ portionis aſſignatione ordinarium poſſe appellatione poſtpoſita exequi.ibidem.

Congruæ in aſſignatione Epiſcopus procedit ſecundùm conſcientiam,& velo leuato, ſemotis omnibus exceptionibus,& per conſequens ſemota appellatione.n.2.

In congruæ aſſignatione tractatur de alimentis præſtandis iudicis officio.n.3.

A congruæ aſſignatione, ſicut ab alimẽtorum præſtatione nõ admittitur ſuſpẽſiua appellatio.n.4.

Conſcientia quando à iure iudici eſt onerata, appellatio regulariter non ſuſpendit.n.5.

Congrua aſſignata etiã clerico ſuſpenſo à beneficio, non ſuſpenditur per appellationẽ ſubſecutã.n.6.

Congrua præſtari iubetur per ſententiam prouiſionalem,& ideo non ſuſpenditur.n.7.

Subſidium charitatiuum impoſitum pro ſui ſuſtentatione pariter non ſuſpenditur per appellationem.n.8.

Ab exceſſiua congruæ aſſignatione appellationi interiectæ deferendum non eſt.n.9.

Ab exceſſiua fructuum taxatione & liquidatione facta in executiuis,an & quando ſit licita appellatio.n.10.remiſſiuè.

Alimentario ſeu portionario exigenti annuatim alimenta, aut portionem ab antiquo legitimè conſtitutã, ſi mota lis ſuper reformatione,quia puta, vel aucta eſt res ſuper qua portio eſt conſtituta, vel alia bona quæſiuit alimentarius. n.11. quibus caſibus poteſt agi ad reformationem portionis & alimentorum.n.12.remiſſiuè.

A ſententia ſuper reformatione portionis, ſeu alimentorum ſiue contra actorem, ſiue contra alimentarium lata, licita eſt appellatio quoad vtrumque effectum.n.13.

Alimentorum reformatio idem in effectu eſt, ac ſi ſententia lata fuerit contra alimenta petentem, cui ab hac negatiua permittitur appellare quoad vtrumque effectum.n.14.

In fauorem congruæ aut alimentorum aſſignatione, inductum eſt priuilegium, & ratio prohibendi appellationem ſuſpenſiuam.ibidem.

In fauorem alimentarij quod eſt introductum, non debet in eius damnum retorqueri.n.15.

Ratio prohibendi appellationem cùm ceſſet, debet ceſſare ipſa prouiſio.ibidem.

Appellationis prohibitio in alicuius inducta fauorem debet intelligi, ſi in fauorem eius lata ſit ſententia, ſecus ſi contrà.n.16.

Appellatio quamuis ſit prohibita in remedio l.ſi. C.de edict.diui Adri.tamen permittitur quando ſententia fertur contra actorem.n.17.

Sententia contra alimentarium lata ſi exequeretur, foret dare priuilegium,cui ius negat.ibid.

Appellatio permittitur quoad vtrumque effectum à ſententia, qua declaratur non eſſe reformandam, nec minuendam portionem, ſeu alimenta iam antea conſtituta.n.18.

Appellatio permiſſa à ſententia denegante congruæ ſeu alimentorum reformationem, ſi alimentarius eſt in quaſi poſſeſſione percipiendi, illi non officit, quia lite & appellatione pendente priuari non debet ſua poſſeſſione.ibidem.

Continuans ſuam poſſeſſionem lite & appellatione pendente non attentat.n.19.

Penſionario exiſtente in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem lata ſententia ſuper reformatione penſionis,

pensionis, aut nullitate ipsius non exequitur prima sententia, nec ipse interim impeditur sua vti quasi possessione, imò tunc rescribitur cum clausula (sine retardatione solutionis pensionis.) n.20.

A sententia reformante pensionem ab antiquo constitutam super beneficio, ex quibus causis, & quando admittat appellationẽ suspensiuã. n.21.

Reprobatur Ceuallos opinio. n.22.

Congruæ ex antiquo constitutæ quando per Rectorem agitur ad augmentum, ex quo incidenter tractatur de pensionis reformatione, appellationi ab augmento congruæ, & incidenter à diminutione pensionis non est deferendum. n.23.

Alimentorum priuilegium non admittendæ appellationis suspensiuæ procedit, nõ solùm quando sententia lata est pro omnibus alimentis præstandis, sed etiam pro aliqua parte ipsorum. num.24.

Augmentum regulatur secundùm naturam principalis, cui augetur. n25.

Appellari si non potest à sententia lata ex iurisdictione ordinaria, pariter nec poterit appellari à sententia lata ex iurisdictione prorogata. n.26.

Appellari si non potest ab aliquo propter dignitatem personæ vel aliàs, pariter nec poterit appellari si procedat ex iurisdictione prorogata. num.27.

Iurisdictio prorogata & augmentata non est diuersa à prima, sed eadem extensa, & de vtraque idem est iudicium. n.28.

Congruæ & alimentorum augmentum vbi concurrit in eadem sententia cum pensionis diminutione quoad appellationis prohibitionem diuersæ sunt qualitatis, & quæ præualet. n.29.

Sententia quamuis sit stricti iuris, tamen ex vi attractiua continens vnum trahitur ad aliud, sine quo illud vnum super quo lata est, non potest sortiri effectum. n.30.

Quod procedit etiam in libello. ibidem.

Sententia lata super congruæ augmento causatiuè & incidenter præiudicat pensionario super diminutione pensionis, cùm principaliter agatur de congruæ augmento. n.31.

Attenditur semper, quod principaliter agitur. ibidem.

Congruæ augmentum cùm sit causa diminutionis pensionis, illius naturam attendere debemus. ibidem.

Ius potentiùs operatur in causa, quàm in causato. num.32.

Qualitates contrariæ quando in eadem sententia concurrunt, alia permissiua, alia verò prohibitiua appellationis, accessoria cedit naturæ principalis. n.33.

Qualitates contrariæ concurrentes in sententia circa vnum inseparabile æquè principaliter tamen, qualitas prohibitiua appellationis præualet. n.34.

Congruæ augmentum & pensionis concurrunt circa vnum & idem indissolubile. n.35.

A pensionis diminutione non potest admitti appellatio suspensiua, quin eundem effectum causet in augmento congruæ contra eius priuilegium. ibidem.

Flores de Mena inconstantia in hac quæstione refertur. n.36.

Pensionis ad reformationem quando agitur ex causa agendæ congruæ, non agitur iure actionis, sed officio iudicis contra Flores de Mena. num.37.

Clausula Bullæ (dummodo remaneant centum pro Rectore) ad corroborationem iuris Rectori competentis est apposita, non vt illud innouetur. num.38.

Alimentorum augmenti sententia multo fortiùs excludit appellationem suspensiuam. n.39.

Alimentarius quamuis consenserit taxationi alimentorum factæ per rem iudicatam, semper poterit petere augmentum si reditus decreuerint, vel alia iusta causa. n.40.

Congruæ petitio non habet locum in beneficijs simplicibus, sed in curam animarum habentibus dumtaxat. n.41.

Rectori impedito perpetuò, seu etiam imperito, atque illiterato, ordinarius potest dare coadiutorem temporalem, non perpetuum, nec cum futura successione. n.42.

Rector inutilis effectus, atque senio impeditus, non est probandus suo beneficio. ibid.

Coadiutori Rectoris impediti assignanda est certa congrua pro victu de fructibus beneficij. n.43.

Intellectus ad text. in c. tua nos, de clerico ægrotan. ministr. traditur. n.44.

Coadiutor potest dari Parocho exempto propter identitatem rationis. n.45.

Parochus cui ex impedimento vel imperitia datur coadiutor, non excusatur à residentia. n.46.

Trident. sess.21. de reform. c.6. verba recensentur. num.47.

Coadiutoris deputatio, etiã facta iudicialiter, non suspenditur per appellationẽ subsequutã. n.48.

Quod intelligitur quoad effectum suspensiuum, quo dumtaxat caret hæc appellatio, non tamen deuolutiuum. n.49.

Impediti & imperiti à iure æquiparantur, cùm ex vtroque oriatur impedimentum officij exercitio. num.50.

Illiterati quales dicantur. ibidem remissiuè.

Coadiutoris temporalis de materia, qui sint videndi. ibidem.

A congrua assignata œconomo & Vicario Ecclesiæ vacanti deputato an suspendatur per appellationem subsequutam. n.51.

Text. in c. cũ vos, de off. ordinarij expenditur. ibid.

Oeconomus an assignandus ab Episcopo durante lite inter patronos, vel in totum queat beneficium prouidere. n.52. remissiuè.

Vicarium

Vicarium idoneum potest Episcopus constituere Ecclesiæ vacantis habita notitia cum congruæ assignatione eius arbitrio, donec de Rectore prouideatur. n.53.

Congrua Vicario assignãda est ex fructibus eiusdem beneficij, alijs tamen reseruatis successori. n.54.

Vicarius Ecclesiæ vacanti constitui non potest is qui in concursu, vt magis idoneus electus est, ad idem beneficium, donec facta collatione nanciscatur possessionem. n.55.

Quod procedit etiam in alijs beneficijs quibusuis. ibidem.

Oeconomi deputatio, sicut & eius congruæ assignatio non impeditur per appellationem sequentem. n.56.

Tridentini verba ponderantur in d.c.18. sess.24. de reformat. ibidem. & Ecclesiæ vacanti deputatus vicarius etiam appell. pendente, non amouendus donec de Rectore prouideatur. ibid.

Congrua quantitas Vicario assignanda relinquitur Episcopi arbitrio, quod hodie limitatum est ex Bulla Pij V. n.57.

Congrua Vicarij temporalis quæ sit per Congregationem Cardinalium arbitrata. n.58.

Vicario dato Ecclesiæ vacanti non sunt assignandi omnes fructus beneficij, & quid si omnes sint necessarij ad congruam portionem. n.59.

Congrua Parochis non potest esse minor centum ducatis. n.60.

Vicarius ad nutum amobilis non potest remoueri ante finitum anni seruitium. n.61.

Officiales ad nutum amobiles, non possunt absque causa amoueri. n.62.

Decimarum condemnatio an recipiat appellationem suspensiuam. n.63.

A decimis ad tributa valet argumentum, quia illas reseruauit Deus in signum vniuersalis dominij. n.64.

Decimarum executio fit appellatione non obstante. num.65.

Decimis ius assistit, & debitum est euidens, & ideo habent executionem paratam. n.66.

Decimæ, cùm clericis assignentur pro alimentis, dilationem non patiuntur. n.67.

Decimarum solutionis tarditas continet peccatum. num.68.

Diuini cultus aut animæ fauor non recipiunt appellationem, & excusant ab attentatis. n.69.

Tributa & vectigalia Principi debita cur non suspendantur per appellationem. n.70.

Multo minus debent suspendi decimæ cùm sint tributa animæ debita Principi cælesti. ibidem.

Decima cùm proueniat à iure diuino, dicitur cibus domus Domini. n.71.

In decimis cùm agatur de materia concernente animam, potest iudex Ecclesiasticus incipere à præcepto de soluendo, & monitorio. n.72.

Monitorium pro solutione decimarum resoluitur in simplicem citationem. ibidem.

In decimarum causis commissis super appellatione non rescribitur nisi cum clausula (sine retardatione solutionis decimarum.) n.73.

Consuetudo seu præscriptio non est legitima causa ad impediendam solutionem pensionis appellatione pendente. n.74.

Exemptionem habitam à Papa, aut legitimam compositionem allegans, si super illa non audiatur in causis decimarum, potest licitè appellare. n.75.

Exemptio tributorum permittit appellationem suspensiuam. n.76.

Sententia inter duas Ecclesias contendentes super iure decimandi admittit appellationem. n.77.

Et etiam quando collector decimarũ excedit modum, quia etiam datur appellatio. ibidem.

Salarij famulorum sententia non suspenditur per appellationem à condemnato emissæ, quia res dilationem non patitur. n.78.

Salarij & mercedis famulorum causa summariè tractatur, atque etiam appellatio à sententia salarij & mercedis non retardat executionem. num.79.

Salarium Aduocatorum, Procuratorum, & solicitatorum an recipiat appellationem suspensiuam. n.80.

Sententia lata pro solutione salarij, & mercedis famulorum, tunc meretur executionem non obstante appellatione si petatur à paupere, secus si à diuite. n.81.

A taxatione mercedis non datur appellatio suspensiua, sicut nec à sententia alimentorum præstandorum. n.82.

Qualitas diuitiarum & paupertatis in causa mercedis quoad admittendam vel reijciendam appellationem attendenda est. n.83.

In famulorum salario, & mercede operarij non attenditur qualitas diuitiarum, aut paupertatis, sed indistinctè non admittitur appellatio. num.84.

Paupertas vti qualitas naturalis in famulis & operarijs præsumitur, qui vt plurimum necessitate coacti seruiunt. n.85.

Salarij & mercedis famulorum causa tractatur in die feriato ob honorem Dei, quia succedit loco alimentorum. n.86.

Signatura iustitiæ solet rescribere cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis, &c.) in causa mercedis promissæ, vel inter eum qui solet operas suas locare, & eum qui solet conducere. n.87. secus econuerso. ibidem.

Si tamen signatura videat iudicem à quo excessisse in taxatione mercedis non conuentæ, solet pro parte admittere executionem, pro parte verò deferre appellationi. n.88.

Pro mercede conuentus si opponat, petentem esse diuitem, ac constet; cessabit priuilegium appellationis, imò admittitur quoad vtrumque effectum. n.89.

Mandos. & Flores de Mena reprehenduntur abutentes iuridico loquendi modo, dicentésque, in causa salarij, & mercedis procedi summariè & executiuè. n.90.

Probatio nulla quantumcunque liquidissima executionem habet. ibidem.

Causa est summaria, ergo est executiua, non est validum argumentum: à contrario autem benè procedit, est executiua, ergo summaria. n.91.

Causa non ex eo quòd agitetur summariè, & ex aliqua iuris ratione sententia exequatur, & non recipiat appellationem, dicetur executiua. num.92.

Salarij materia remissiuè. n.93.

Salarium petitur in iudicio, vbi lis mota fuit, & etiam in foro Ecclesiastico, quo laicus potest compelli pro salario litis ibi tractatæ. n.94.

1 VT perfectiùs rem, quam ago, cognoscamus, illud est primitus supponendum: quòd nulla vis fiet, si à noua assignatione congruæ,& alimentorum,quam ordinarius facit rectori beneficij; minimè fuisset appellationi interpositæ delatum. Enimuerò isthæc à iure minùs legitima reputatur, saltim quoad effectum suspensiuum, pluries decreuit sacrum Concil. Trid. *sess.7. de reformat. c.5.* ibi, Addens insuper,quòd si ipsi ordinarij etiam per idoneorũ Vicariorum deputationem,& congruæ portionis fructuum assignationem omnino prouideant, vt animarum cura nullatenus negligatur,& beneficia ipsa debitis obsequiis minimè defraudentur, appellationibus, priuilegiis, exemptionibus quibuscunque, etiam cum iudicum specialium deputatione, & illorum inhibitionibus in præmissis minimè suffragantibus,*&c.*) *& eadem sess.7. c.7.* ibi, Vt per idoneos Vicarios,etiam perpetuos, nisi ipsis ordinariis pro bono Ecclesiæ regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut maiori vel minori arbitrio ipsorum ordinariorum portione, etiam super certa re assignanda, ibidem deputandos, animarum cura vtiliter exerceatur, appellationibus,priuilegiis,exemptionibus, & cum iudicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuscunque in præmissis minimè suffragantibus,*&c.*) *& sess.6. de reformat c.2. & sess.25. c.4. & eadem sess.25. de reform. c.25.* quibus quidem omnibus illud est cautum, vt in qualibet alimentorum,& congruę portionis deputatione ordinarius appellatione remota procedat. Quod confirmauit,& declarauit etiam Pius V. in bulla 16. inter motus proprios *fol.*558. declarat insuper Frater Manuel Rodriguez *in quæstio. regul. tom.* 1. *q.*36. *art.*2. *fol.*346. Nauarr. *cons.*7. *tit. de præbend.* Cuch. *lib.*2 *institt. maiorum tit.*13. *num.*3. de qua congruæ assignatione vide multa per Campanill. *diuer. rubr.*7. *c.*6. *à n.*116.

Quæ doctrina & iure communi compro- 2
batur, ex text. *in clem.* 1. *de iure patronatus* disponens, quòd Episcopus in assignatione congruæ debeat procedere secundùm conscientiam, & velo leuato, semotis omnibus exceptionibus,& allegationibus,& per consequens semota appellatione, iuxta ea, quæ copiosè dixi 2.p.c.8. à n.104. cum seqq. quem text. vltra glossam & repetentes ibi, latè & elegãter ad hoc declarãt Lamber. *in tract. de iure patron. p.3. lib.2. q.*10. *art.*9. *&* 10. *cum seqq.* Rebuff. *in tract. de congrua portione quæst.*4. *per totam.* Flores de Mena *in pract. quæst. q.*14. *n.*2. *lib.*1. quod confirmatur, tum quia tractatur de alimentis iudicis officio debitis, à quo- 3
rum præstatione appellationem interpositam non suspendere longam seriem suprà c.1. fecimus. vt idem sit in causa congruæ, 4
quæ alimentis æquiparatur, Guig. *de pensio. q.*95. & not. Doctores *in d. cle.*1. & Rebuff. *in d. tract. de congrua port. & de sententijs prouisiona. in præfatione num.*137. & ex Flores de Mena *suprà n.*4. *ad fin.* tum etiam, quia vbi à iure iudici est onerata conscientia, appella- 5
tio regulariter non suspendit, vt per glossam *in d. cle.*1. *verbo oneramus.* admodum in iure laudata, & vt singularem pluries commendatam, firmant Iacob. Menoch. *de arbit iudic. lib.*1. *q.*8. *n.*40. & idem cum Cou. & infinitis aliis eam defendit *in d. tract. de arbit. lib.*1. *q.*70. *per totam.* & cum Philippo Franch. & aliis eam sequitur Lancelot. Rober. *de attent.* 2. *p.c.*12. *limit.*10. *per totam.* & nos Deo dante infrà hac p.3. capite 13. à num.36. & seqq. & 2.p.cap.8.n.122.

Quò pertinet congrua, seu alimenta præ- 6
standa clerico suspenso à beneficio, quia pariter à sententia, super illis lata, non admittit appellationem suspensiuam, Rebuff. *in tract. de sentent. prouis. in præfat. n.*100. Escacia *de appell q.*17. *limit.*7. *n.*7 *fol.*422. illud ex eo comprobant, quoniam præstari iubetur per sen- 7
tentiam prouisionalem. sed ab iis quæ per sententiam prouisionalem expediuntur, non datur appellatio suspensiua, vt ipsimet Doctores ibi probant. & iterum idem Rebuff. ibi *sub n.*12. *vers. sed ob id. & n.*20. *q.*2. *tomo* 1. *fol.*225. *&* 226. & iterum *num.*16. *fol.*225. & idem Rebuff. *in tract. de sentent. execut. artic. vlt. gl.*1. *num.*12. *in fin. casu* 6. *tom.*1. *fol.*429. sequitur Escacia *vbi proximè d. lim* 7. *num.*3. Quod & idem dicimus de charitatiuo sub- 8
sidio imposito per Episcopum pro suis alimentis, & sustentatione. Guigas *de pensio. q.*95. *n.*4. Escacia *vbi proximè n.*6. Ruginel. *tract. de appellat. §.*2. *c.*3. *n.*278.

Quam conclusionem & ad illud insuper extendi,

extendi, receptiſſimum eſt: quòd quando
9 in huiuſmodi noua portionis congruæ aſſignatione aliquis de exceſſu conqueratur, & ab iſta exceſſiua taxatione appellatio proripuerit, ei ordinarius non deferens minimè vim faciet, quæ executioni impedimentum non eſt, cùm ſuſpenſiuo careat, vt probat celebris gloſſa *in d.cle.1. verbo, oneramus.* quam ſequuntur ibi Cardinal. Ancara. & alij. Lamberti. *vbi proximè art.13.* Flores de Mena *d. q.4.num.3.* & nos huius gloſſæ & Doctorum immemores, eam ſic reſoluimus, diſputantes contra Auenda. loquendo in alimentis, quod idem eſt, ac in congrua. & fundamenta ibi appoſita validiſſima ſunt, ſuprà c.1. n.50. &
10 an & quando ab exceſſiua liquidatione in executiuis ſit licita appellatio, latè & accuratè diximus infrà 4.p.c.10.

Quando autẽ ſuper portione, & alimentis antea & ab antiquo legitimè conſtitutis, & huiuſmodi conſtitutionis, & aſſignationis virtute ſeu alimentarius, ſeu portionarius alimenta annuatim, puta; percipit, controuerſia oriatur: duo ſunt nobis caſus diſtinguendi, ad quos Doctores non attendunt, cùm ſit inter eos longum grandéque diſcrimen, ſed promiſcuè vtriuſque doctrinis vtuntur, confundentes quidem reſolutionem veram. Et primus ſit quando agitur de reformanda, & diminuenda huiuſmodi congrua, & alimentis legitimè conſtitutis: aut agitur de augenda portione, & alimentis iam ſemel deputatis, tanquam inſufficientibus. Declarabo.

11 Primo igitur caſu quãdo lis mouetur portionario, vel alimentario ſuper reformanda, & moderanda portione, quæ prætenditur exceſſiua ex alicuius cauſæ motu, puta; quia fructus rei ſibi aſſignatæ, iuxta *d.cap.7. ſeſſ.7.* ibi, ſuper certa re, *&c.*) & Lamberti. *ſuprà art.* 14. creuerunt, & ſunt auctæ, vel quia alimentarius aliunde bona nouiter quæſiuit, vel ob alias iuris cauſas (quòd vtroque caſu, & cau-
12 ſa poſſe fieri alimentorum moderationem, diximus ſuprà c.1. in fi. & latè infrà 4.p.c.7. verſ. ex quo fonte fluit. quòd licet pater. nu. 88. vbi plures Doctores ad id citauimus) an à ſententia lata in huiuſmodi iudicio appellationi non deferens, vim faciet. In quo articulo affirmatiuè reſoluo, ſcilicet; vim fieri.
13 enimuerò huiuſmodi appellatio hac in cauſa reputari debet legitima, ſiue contra alimentarium, ſiue contra ipſum, qui reformationem poſtulat, ſentẽtia lata ſit, ſecundùm quod intelligendus Ceuallos *in contra commun. in epiſtola ad Regem.num.922.* in propoſitum allegat Seſe *de inhibit. iuſt. Arag.c.6. §. 2.num.8.* & allegat Flores de Mena *d. q. 14. num.5.* qui quidem id non dicit, ſed ſolùm loquitur in alio caſu, ſecundo puta; quando agitur de augenda portione, non de diminuenda, vt mox videbimus, inter quæ magnam diſſimilitudinem reperies.

Hanc tamen doctrinam veram eſſe, conſtat. nam ſi contra alimentariũ feratur, ſen- 14
tentia continens portionis moderationem, ei ab ea iuſtiſſimè permittitur appellatio ſuſpenſiua, cùm in cauſa alimentorum contra ipſum lata eſt ſententia, nam priuilegium (à iure, iuſtiſſimis & efficacibus rationibus inductum) non tardandæ executionis ſententiæ ſuper congrua, & alimentis, procedit, quando in ipſa ſententia præſtari iubetur, & aſſignatur, ita vt in eius ſit fauorem dumtaxat introductum, quia tunc viget ratio, propter quam prohibita eſt appellatio, ne ſcilicet fame pereat, *&c.* vt eſt videre ex his, quæ lõga ſerie firmauimus hoc in c. præſenti, & præcedenti. ac propterea quando contra illum, congruam, & alimenta petentẽ, lata eſt: poteſt licitè ab ea appellare quo-
ad vtrunque effectum. aliàs quod eſt in eius 15
fauorem inductũ, retorqueretur in odium, contra text. *in l. quod fauore. C. de legib.* & cùm ceſſet ratio, ceſſare debet etiam diſpoſitio, vt in propoſito dicit Bald. nouel. *in tract. de dolo, ſpeciali 7. in fi.* Angel. *in l. fin. ff de appella. recip.* Surdus *de alimen. tit.8 priuileg.60. num.* 250. *ſeqq.* & diximus ſuprà cap. 1. quod eſt generale verum in omnibus caſibus, quibus in fauorem alicuius inducta eſt appellatio- 16
nis prohibitio, vt intelligatur, quando pro eo lata eſt ſententia, non tamen quãdo contra, vt docuit idem Angel. *in l. quiſquis. C. quorum appel. non recip.* dicens, quòd etſi non appelletur à ſententia lata in iudicio, *l. fin. C. de edicto diui Adri.* tamen fallit, quando iudex 17
pronunciat contra actorem, puta; non eſſe mittendum, vt tunc permittatur appellatio ei. Et inquit Iacobin. *ibi num.10.* hoc eſſe ſtupendum & elegãs dictum, & ſe quoque obtinuiſſe in practica. idem voluit Zuchar. *ibi num.* 443. Tiraquel. *in tractatu le mors ſaiſit p.6. declaratione 6. n.3.* Dueñas *in Regul.44. in prima fallen.* Cæſar Contard. *in repetitione l. vni. C. ſi de momen. poſſ fuer. appella. in 1. limi. & in limi.17. num.4.* Menoch. *in tract. de adipiſ. poſſ. rem. 4. num.* 876. quo caſu ſi appellatio eſſet prohibita, foret contra priuilegium alimentorum, fuiſſétque exequi ſententiam ad fauorem negantis illa, huiuſmodi priuilegio carentis, de quo exactè infrà cap. 4. à principio, vbi quamplures doctrinas reperies in comprobationem.

Si autem in huiuſmodi iudicio reforma- 18
tionis portionis, & alimentorum conſtitutorum iam in fauorem cõgruarij, & alimentarij fertur ſententia, qua locum non eſſe re-

ductioni & diminutioni,declaretur,eſt pariter aduerſario permittenda appellatio ab ea, quoad vtrunque effectum, nec iſta appellatio obeſt,nec obeſſe poteſt congruario, nam cùm iam ante litem motam, & ab antiquo ſibi eſſent conſtituta alimenta, in quorum perceptionis poſſeſſione eſt annuatim vel diatim, eademmet lite & appellatione pendentibus potiri licet, nec eſt interim eius commodo,& fructibus priuandus, text. *in l. 1. ff. nihil nouari appel. pen.* ibi, integer enim ſtatus eſſe videtur prouocatione interpoſita.) *cap.1.vt lite pendente. l.ſciendum §.penult. ff.qui ſatiſdare cogan.* gl. *in l.Imperatores. §. fin. verbo,aduerſario.ff. de appel.* Cardin. *in cle.2.2. oppoſitione,vt lite penden.* Roma.*conſil.37. viſo p:ncto,in fi.* Decius *in conſil.97.in caſu.& conſ.* 103 *.in cauſa in princ.lib.1.* Lancelo.*de attenta. 2.p,cap.4. de attenta.lite penden. num.15.* quia
19 continuans ſuam poſſeſſionem lite, & appellatione pendente, non dicitur attentare,Rota *deciſ.10.aliàs 89.nota,quod vbi,de appell. in antiq.* nec tunc ea quis eſt priuandus. Rota *deciſ.24.aliàs 615. nota quòd licèt, de dolo.in antiq.* Pariſius *conſil.38. num.3. lib.1. & conſ.106.num.4.& 5.volum.4. & conſ.39.n.2. & conſ.105.num.33.volu.1.* Mandoſ. *ſuper regul. de ſubrog. quæſt.8.num.4. & in tract.de inhibit. q.23.* in cuius doctrinæ comprobationem multa ſpecialia exempla adducit Lancelo.*de attenta.2 p.cap.12.limi.26.*quapropter cùm congruarius continuans ſuam poſſeſſionem fruatur ſuis antea deſignatis alimentis,ceſſat ratio periculi, & famis.quibus euidenter apparet à ſententia lata in iudicio reformationis,& moderationis alimentorum, & congruæ iam conſtitutæ contra quemlibet litigantium prolata, appellationi interpoſitæ, niſi iudex deferat, violentiam manifeſtam committet.

20 Et quando penſionarius eſt in quaſi poſſeſſione,ſi ſuper reformatione,aut nullitate, & extinctione ipſius, etiam ſi contra illum lata ſit ſententia prima, non impeditur poſſeſſione illa vti poſſe,& penſionem exigere, adeò vt tunc reſcribitur cum clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis) quia expectantur tres ſententiæ conformes ad hoc, vt ille non poſſit penſionem exigere, latè poſt alios Mareſcot. *variar.reſol.lib.1. cap.21. n.6.* Staphileus *de liter. iuſt. §. imprimis n.84.* Guigas *de penſio.quæſt.35.num.9.* Couarr. *variar.reſolu.lib.2. cap.1. num.9. in fi.* Caſſiador. *deciſ.10.num.8. de reſcrip.* Æguid. *deciſ.41.& deciſ.225.* Caſſiador.*deciſ 8.num.5.de reſcript.* Puteus *deciſ.426. num.2. lib.2.* optimè Rota *deciſ.43.p.2. diuerſor.* & fuiſſe reſolutum per Rotam in vna Nouarien. decimarum 11. Decembris 1573. coram Blancheto. & in vna Brixienſ. penſionis 15.Martij 1599. coram Penia teſtatur Mareſcot. *d.c.22. num.7.* plurimos Doctores citat, & bene proſequitur Marqueſſa *de commiſſio.4.p.cap.14.el.2.à num.51.& ſuprà à num.42.*

Pariformiter & idem etiam ex eiſdem ra- 21
tionibus erit determinandum in ſententia lata ſuper reformatione alicuius penſionis iam ex antiquo conſtitutæ ſuper beneficio, ſiue fuerit reſeruata pro alimentis, ſiue quia reſignauit quis beneficium, ſecundùm quæ dicit Guigas *de pen.quæſt.95. num.2. & 3.* & ſic quando ad reformationem actum eſt, ex eo, quòd fructus ad minorem quantitatem ſunt redacti, vel ob alias iuris cauſas, contra quemlibet lata ſententia, ab ea erit concedenda appellationis delatio. vt in terminis tradit Guigas *d.quæſt.95.ſub num.6.* maximè, quia tunc agitur via ordinaria. Ceuallos *in contra commun.in epiſto.num.922.*vbi ad id allegat Seſe *de inhibi iuſt.Arago.cap.6.§.2.n.8.* dicentem hunc eſſe caſum violentiæ,vt ipſe aduertit,quod tamen intelligo, quãdo principaliter eſt actum ad penſionis reformationem ex dicta ratione,ſeu alia qualibet: non tamen quia rectoris portio & congrua eſt inſufficiens,vt ſtatim declarabo.

Ex his conſtat, non eſſe audiendum Ce- 22
uallos vbi proximè citato loco, tãquam ſibi contrarium, qui quidem *ſub num.921.* dixit, quòd quando agitur lis ſuper reformatione alimentorum ab antiquo cõſtitutorum, eſſe licitam appellationem, at verò *in num.915.* dixit, quòd quando lis vertitur ſuper moderatione congruæ ab antiquo conſtitutæ, vt Epiſcopus appellationi deferre non teneatur, quid enim quæſo aliud eſt congrua rectori conſignata, quàm alimenta? inter ſe non differunt niſi tãquam genus & ſpecies, imò eiſdem regulis promiſcuè ſubmittuntur, & pariter in his prohibetur appellatio propter vnammet rationem, quæ vtroque caſu militat, vt & nos probauimus in toto hoc capite, & ipſe etiam agnoſcit, & meritò congruam paſſim vocat alimenta; Si igitur immò de ratione, & reformatione alimentorum admiſit appellationem, cur contrarium dicit in reformatione cõgruæ, ab antiquo pariter conſignatæ: maximè quia citat ad hoc vltimum Flores de Mena *in d q.14. num.3.* qui quidem id non dixit in reformatione, & diminutione congruæ, ſed ſolùm quando agitur ad augendam eandem, tanquam inſufficientem,qui eſt caſus diuerſus, vt mox videbimus.

In ſecundo autem caſu principali, quan- 23
do agitur ad augmentum congruæ ex antiquo conſtitutæ, vt puta; quando rector ex aliqua iuſta cauſa dicit, non eſſe congruam ſufficientem

ſufficientem ad eius commodam ſuſtentationem, & hac de cauſa petit penſionem reformari, cauſatiuè ſcilicet, & incidenter, quo caſu ſi ordinarius ſententiam tulerit, qua auget congruam,& per conſequens minuit penſionem, in augmento, ab hac ſententia penſionarius appellans non erit admittẽdus, nec eius appellatio obſtabit,quominus ſententia ipſa in augmẽto nouo executioni mittatur, ſicut & in principali, nec tunc non deferens ordinarius vim faciet.

Et ad hanc opinionem iuſtè moueor; primò, ex celebris gloſſæ determinatione *in clem.1.verbo,oneramus,de iure patrona.* docente, quòd ſi ſit contentio ſuper congrua portione ab antiquo aſſignata, quæ à Rectore allegatur minùs ſufficiens, nec ex ea poſſit ſuſtentari competenter,& Epiſcopus iuſtam iudicans petitionem augendo congruam, maiorem aſſignet, & ab huiuſmodi aſſignationis augmento contigerit appellari, Epiſcopus minimè tenetur deferre appellationi,quoad effectum ſuſpenſiuum,quia eſt ſibi onerata conſcientia, &, ex aliis rationibus per eam, quarum ſuprà meminimus, quam quidem gloſſam noſtrum caſum determinare, videtur.

24 Secundò & pro hac parte,fortiſſimum,& indiſſolubile facit fundamentum, nam priuilegium tollendæ appellationis in cauſa alimentorum,non ſolùm procedit, quando ex integro ipſa alimenta petuntur: verùm etiã, quando aliqua eorum pars dumtaxat, puta; habitatio, veſtitus, vel quando cùm ſibi neceſſaria ſint centum, præſtentur ſexaginta, & agat pro aliis quadraginta, quæ ſibi deficiunt,ita vt ab hoc augmento pariter ſit prohibita appellatio,ac in toto,iuxta text.diſpoſitionem Vlpiani,*in l.cùm ij.in prin.ff.de tranſactio.* & probant in expreſſo Paul. Caſtren. *ibi. n.* 5. Corduba à Lara *de alimentis in* §. *ſi vel parens n.*30. Surd. *eodem tract.tit.*8.*priuil.* 60.*n.*..... & nos adnotauimus ſuprà cap.præcedenti in prin. in 2. declaratione n.7. ergo pariformiter dicendum eſt in noſtro caſu, in quo ſi non appellatur à conſignatione totius congruæ, vt ſuperiùs probauimus, ita nec ab eius parte augmentata,quia idem argumentum eſt de parte quoad partem,quod de toto quoad totum. *l. quæ de tota ff. de rei venditione.*

25 Tertiò corroboratur mea opinio. nam augmentum regulatur ſecundùm naturam ſui principalis, & idem eſt de vna ad aliud argumentum. *l. ſi ex toto, & l. quòd in rerum.* §*.ſi quid poſt. ff.de lega.*1. & ideo augmentum dotis iiſdem priuilegiis,& regulis iudicatur, quibus ipſa dos. *l.inter ſocerum,* §*.cùm inter.ff. de pactis dotalib. l.etiam. C. de iure dotium.* vbi Bald. *ibi in* 2. *not.* Aretin. *in l.ſi in teſtamento ff.de vulgari.* Iſſ.*in rubri.a ff ſolut.matrim.col.ſi.* Natta *conſil.*253.*n.*4. late Rolan. *in tract. de lucro dotis quæſt.*100. ſed hæc conſignatio alimentorum & congruæ illam habet naturam,& priuilegium; vt appellatio careat ſuſpenſiuo: ergo & in augmento eorum idem debemus confiteri priuilegium.

Quartò corroboratur hæc pars ex illa celebri doctrina Cyni *in l. ſi quis ex conſenſu. C. de Epiſcopali audien.* docentis: quòd ſi à ſententia lata ex iuriſdictione ordinaria, non 26
poteſt appellari: pariter nec poterit appellari à ſententia lata ex iuriſdictione prorogata, vt tenent gl.& Doctores *in c.penult.de off. delegat.*& quòd à ſententia iudicis prorogati appellari non poſſit; quando aliàs ab eius ſententia appellari non poteſt, tenet in ſpecie B. *in l.Epiſcopali. C. de Epiſcopali audientia.* Angel. *in l.*1. 2.*col. ff. de iudicijs.* poſt Cynum *in d. l. ex conſenſu.* idem firmans ſequitur Iſſ. *in l.ſi quis aduerſus C. de precibus Imperat. offerend.* vbi ſubdit, eſſe diligenter notandum, quando ſi propter dignitatem perſonæ non 27
poteſt ab eius ſententia appellari, vt procedat etiam ſi ex prorogatione, vel ex commiſſione partium ipſa ſententia feratur, per text.*in d.l.Epiſcopali.* & ibi allegat Angel. *vbi ſuprà*, & ita ſequitur conſulendo Decius *in conſ.*3.*& in conſ.*25. & ita fuiſſe iudicatum in conſilio Neapolitano, teſtatur Thom. Gramaticus *in deciſ.*9.*per totam.* & ad id mouentur Doctores ex doctrina ſuperiori fundamento adducta, vt idem ſit iudicium de augmentato,quod de ipſo augmento.& quia iſta iuriſdictio prorogata,& augmentata non 28
eſt diuerſa à prima, ſed eadem extenſa, vt in precario dicitur,ex text.*in l.ſed & ſi manente ff. de precario.* & in iuriſdictione prorogata probat *l.meminiſſe ff.de off. proconſul. & legati.* ergo & in augmento portionis appellatio prohibita intelligitur,ſicut & in augmentata congrua.

Nec huic inconueniens eſt illa qualitas reformationis penſionis, quæ ſimul concur- 29
rit in ſententia cum ipſius congruæ, & alimentorum augmento, quaſi illa permittat appellationem, vt ſuprà diximus. quoniam hæc mixtura accidit in conſequentiam, & incidenter,puta; nam cùm demus augmentum neceſſarium, conſequenter inducitur diminutio in eadem penſione, etiam ſi nihil in ſententia de penſione tractetur. quamuis enim ſententia ſit ſtricti iuris, ex vi tamen 30
attractiua, continens vnum, indiſtinctè trahitur ad aliud, ſine quo illud vnum, ſuper quo lata eſt, non poteſt ſortiri effectum, vt dicit Angel. *conſil.*257. *ſub n.*6. quem ſequitur Rota *deciſ.*150.*n.*1. 1.*p. diuerſor.* vbi *n.*2.

dicit, non solùm procedere in sententia, verùm & in libello, ex his quos allegat, maximè, clericus siquidem,qui de augenda portione incongrua insufficientéque, nec correspondente vitæ humanæ necessitati, agit, accipiet supplementũ aliunde, etiam si non sit de pensione deductum,& sic causatiuè,&
31 accessorium ei præiudicium generatur, cùm principaliter tractetur de congruæ augmento,& semper attendimus quod principaliter agimus. *l. de vnoquoque ff. de re iudic.* & cùm congruæ augmentum sit causa diminutionis pensionis, ipsius solam naturam, & qua-
32 litatem attendimus, quia ius potentiùs operatur in causa,quàm in causato, *cle. 1. de reliquijs & vener.Sanct.* Paul.Castren.*consil.* 129. *vol. 1.* & plus influit causa in se ipsa, quàm in causato, & attenditur potiùs quàm exercitium actus. Feli. *in c.auditis num.20.de præscriptio.*decisio Genuensis 128.*n.2.*& est text. *in l nauis onustæ, in 1. responso ff. ad l.Rhodiam de iactu.* nam quando quid est propter aliud, potentius est in cõsideratione illud, propter quod est. *l. & si non sunt claui* 21. §. *peruenimus. ff.de auro & argento lega.l.tempus* 29. *ff.de re iudic.* & sic succedit à nobis satis compro-
33 bata doctrina suprà 2.p.cap.7. quòd quando in sententia concurrunt duę qualitates contrariæ,vna permissiua appellationis,alia prohibitiua, & vna est alteri accessoria, hæc suæ principalis sequatur naturam,in cuius comprobationem elegantes doctrinas adduximus à n.101.cum seqq. in d.c.7.

Et etiam ex alia doctrina, quam pariter ibidem descripsimus à n. 45. & seqq. quòd
34 quando dictæ qualitates cõtrarię,æquè principales concurrunt circa vnum, & idem inseparabile, & indiuisibile, qualitas prohibitionis præponderet, & quando isthæc duæ qualitates forent æquè principales(quod negamus) cùm concurrant circa rem inseparabilẽ & indiuisibilem. siquidem ex augmento congruæ resultat tacitè diminutio & reformatio pensionis, & non possumus dare
35 executionem in augmento, quod non demus etiã executionem in diminutione pensionis,nec possumus dare appellationem suspensiuam a reformatione, quæ non operetur in congrua contra suam naturam, quia generatio vnius, est migratio alterius, & sic cùm vnaquæque qualitas non possit operari in sua natura absque præiudicio alterius,negatiua sola præualet, vt in d.c.7. latè probauimus, ad cuius fundamenta te remitto, in 2. p. suprà à num. 45. cum multis sequentibus, vbi articulus iste satis per disputationem lucescit.

36 Quæ sententia ita tenẽda est in hac quæstione, licèt Flores de Mena *in pract. quæst. q.* 14. eam tetigerit, & contrariæ videatur adhærere *num.*5.nullo ad id adducto fundamento,sed tãtùm allegat Rebuffum & Guigant.*de pens.d.quæst.*95.*circa finem,*qui tamen in nostra quæstione nihil loquitur, sed tractat tantùm, quando agitur de reformatione pensionis ex aliqua causa, quo casu fateor appellationi locum esse:vt superiùs dictum est: non tamen loquitur, quando agitur propter augendam congruam,tanquam insufficiẽtem ad reformationem pensionis, quæ est nostra quæstio. Sed adhuc non acquiescens ipse Flores prædictæ opinioni,dicit *num.* 12. quòd si congrua ab antiquo rectori assignata, per tractum temporis ita facta esset exigua, vt ipse magnam inopiam pateretur, per viam prouisionis sibi deberet decerni cõgrua sufficiens. imò & si assignata per sententiam non esset excessiua,posset iudex appellationi non deferre quoad effectum suspensiuum. Illum etiam sequitur nihil addito Ceuall. *in contra comm.in epistol.ad regem num.*923.sed adhuc ille vir agnoscens similem resolutionis imperfectionem, illam terminandam iudicis arbitrio relinquit. At mehercle si nostra fundamenta considerarет,quæ aperti iuris regulas demõstrant:non ita inconstanter responderet,sed conniuentibus oculis nostræ huic acquieuisset, maximè cùm fundamentis, quæ aduersus suam vrgebant,ab eo ibi adductis minimè satisfacit,nam illa doctrina,qua ille omnibus satisfacit;nempe: in hoc casu agi ad reformatio- 37
tionem pensionis iure actionis, non officio iudicis; minùs vera est,quando agitur ad reformationem hac de causa,scilicet;quia tractatur de augenda congrua exigua; etenim pariter Prætor in supplemento alimẽtorum interponit officiũ suum, & sic in parte sicut & in toto, vt probat text. *in l.cum ij, in princ.* ibi,eiusdẽ prætoris notio erit,*&c.*) *ff.de transactionibus,*& probant Doctores,qui affirmãt in parte alimentorum petitæ appellationi non esse deferendum, quorum nos paulo antea mentionem fecimus; quod procedere minimè potuisset, si non officio iudicis, sed iure actionis peteretur. ex his, quæ dixi cap. præcedenti ad vltimã declarationem n. 13. maximè cùm casu hoc nullo modo potest
38 considerari causa,vnde prouenire possit Rectori ius actionis, nec ex Bulla reseruationis pensionis, ex illa clausula (dummodo centum remaneant pro Rectore,*&c.*)hoc inducitur, cùm illa potiùs in fauorem Rectoris, & ad maiorem confirmationem, & corroborationem sui iuris sit inducta, non autem innouando officium iudicis à iure concessum,quod erat Rectoris,ex his,quæ latè circa innouationem officij iudicis diximus su-

prà

prà cap.præcedenti. nec Rectoris iuri quidquam clauſula detrahit, cùm imò ſit in eius fauorem appoſita, faciũt expreſsè dicta cap. præced. à num. 35. vbi quòd ex hac ratione officium iudicis, non amittit ſuum priuilegium.

39 Et aduerto,quòd ea, quæ hucuſque diximus, nempe; appellationem ſuſpenſiuo carere, nec vim fieri, ſi interponatur ab augmento congruæ, etiam ſi ex eo reſultet reformatio penſionis: multo fortiùs procedit, & habet locum in augmento petito in alimentis, quando inſufficientia allegantur ex aliqua iuſta cauſa; puta: quia decreuerunt fructus,vel aucta eſt familia,quia tunc poſſe peti alimentorum augmẽtum, etiam ſi filius priùs factã taxationem approbaſſet, & con-
40 ſenſiſſet, quia ſemper in hac materia intelligitur rebus ſic ſtantibus, vt elegãtiſſimè potes videre per Rotam *deciſ.* 431. in nouiſſimis recollectis per Farinacium(vbi alias rationes adducit ad petendum augmentum hoc) de quo latè Marqueſſ. *de commiſſ.* 1.*p.c.* 18.*à num.*88. Palacius Rubeus *in rubr.de dona.inter.not.*3.§.23. *num.*7.*fol.*354. Surdus *de alimen.tit.*5.*quæſt.*7. *num.*59. Albert. Brunus *in tractatu de augm. concl.*12. *num.*5. Gratian. *diſcepta.foren.tomo* 2.*cap.*237.*num.*5. latiùs dixi infrà 4.p.c.7.verſ.ex quo fonte fluit,quòd licèt Pater. à num. 88. *&c.* ex his quæ diximus in ſecundo vſque ad quartum fundamentum, quia tunc hæc qualitas negatiua appellationis adeſt ſola in ſentẽtia aſſignante augmentum abſque alia, quæ permittat, & dictet oppoſitum, & ſic nihil mirum, vt ſua qualitas liberè operetur appellationem
41 impediendo. Et vnum te admoneo, vt congruæ aſſignatio locum non habet in ſimplicibus beneficiis,quia cùm clericus tunc non ſit adſtrictus ad onus curæ, ceſſat cauſa, & fundamentũ præſtationis, & ſolutionis congruæ, quod eſt neceſſitas, & onus curæ, vt tenet Rebuff.*in tract.de congrua portione n.*68. & tenet Rota *deciſ.*83. *nu.*21.*p.*2. *diuerſorum,* vbi aliam allegat, & teſtatur ita pluries decidiſſe Rotam; & faciunt quæ Surd. *de aliment.tit.*1.*q.*6.*per totam.*

Accedendo iam ad tertiam capituli partem,ſcilicet, an ab aſſignatione congruæ ab ordinario facta coadiutori dato Rectori impedito,vel imperito,& illiterato,appellationi non deferens, violentiam facere dicatur
42 ordinarius. In quo illud ſupponamus,quòd Rectori beneficij, qui ſenio, morbo perpetuo, & incurabili factus eſt inutilis, & impeditus miniſtrare,ſuúmque officium exercere, adhibetur coadiutor temporalis, non perpetuus,nec cum futura ſucceſſione, qui pro eo miniſtret, & officium exerceat; non tamen hic clericus ſuo eſt priuandus beneficio, ſed ſolùm ei dictus coadiutor dandus 43
eſt,dando ei ſtipendium, & congruam portionem pro victu de fructibus beneficij. Ita probat text. *in cap.de Rectoribus.c.ex parte.c.fi. de clerico ægrotante.cap.*1.*eod.tit.in* 6.*c.petiſti.*7. *quæſt.*1.*c.*1.*de ſupplen.negl.prælato.in* 6. & diſponit Concilium Trident. *ſeſſ.*25.*de reforma. c.*7. Bonifa. *in c.cupien.de pœnis num.*46. Staphileus *de literis gratiæ tit. de modis prouiſionis num.*22. Rebuff. *in praxi tit.de reproba. beneſi. impetr. num.* 59. Corraſius *de bon.* 1.*p. cap.*7. *num.*5.*&* 3.*p.c.*6.*num.*7.*&* 8. Lancelot *inſtit. canoni.lib.*1.*tit.de coadiutore* §. 1.*&* *vlt.*Nauar. *in cap.*1.*de cler.ægrotan.* Petrus Gregor. *ſyntagma.iuris tit.de beneficijs c.*7.*num.*13.& Suarez 5.*tom.de cenſu.diſputatione* 51.*ſeſſ.*2.*ad fi.*Gonzal. *ad regul.de men.glo.*5.§.9.*num.*31. Gamb. *de offic.legati lib.*5.*tit.de coadiuto.n.*11.Eſcobar *de ratio.c.*28.*à num.*26. quia reſpondent,præcipuè Nauarr.Lancelot.& Suarez ad text. *in* 44
*c.tua nos de clerico ægrotan.*in illis verbis *ibi,*ab adminiſtratione, & officio debeat remoueri.)vt intelligatur amotio quoad exercitium dumtaxat. quod & etiam poſſe facere Epiſcopũ etiam in Parochis exemptis propter 45
identitatem rationis;firmant Zerola *in praxi Epiſcopali p.*1.*verbo parochia* §.7.Hieron.Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. vbi proximè num.* 29. Pater Valeria. Regin. *in praxi fori pœnitentialis lib.*30.*tract.*3 *num.*172.Barboſ. *in remiſſ ad* 46
*Tri.ſeſſ.*21.*c.*6.*n.*1. qui cum Gonzal. firmat, hunc Parochum etiam dato ei coadiutore non excuſatur à reſidentia beneficij, adducunt declarationem Cardinalium,& ab huiuſmodi congruæ deputatione appellationi quoad ſuſpenſiuum effectum minimè eſſe deferendum, probat ex iuribus & rationibus, quæ ad prin.huius capitis adduximus in diſcurſu.

Et probatur etiam ex eo, quòd hodie in 47
ſacro Concil. Trid *ſeſſ.*21.*de reformatione c.*6. in hæc diſponit: Quia illiterati, & impediti parochialium Eccleſiarum Rectores ſacris minùs apti ſunt officiis, & alij, propter eorum vitæ turpitudinem, potiùs deſtruunt, quàm ædificant: Epiſcopi etiam, tanquam Apoſtolicæ ſedis delegati, eiſdem illiteratis & imperitis(ſi aliàs honeſtæ vitæ ſint) coadiutores, aut vicarios pro tempore deputare, partémque fructuum eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare, vel aliter prouidere poſſint, quacunque appellatione & exemptione remota, *&c.*) & ex hoc decreto Rota in vna Detucenſi Archipresbyteratus 16. Nouembris 1594. coram Penna reſoluit: 48
deputationem coadiutoris, factam ab ordinario vigore iſtius decreti, non eſſe attentatam; etiãſi ſit exequuta poſt appellationem,

interpoſi

interpositam à sententia eius, qui iudicialiter processit,*&c.* quam refert Nicolaus Gar-
49 cia *de benef.4.p.c.5. n.9.* qui *n.10.* ex declaratione sanctæ congregationis aduertit, hoc decreto tolli dumtaxat appellationem quoad effectum suspensiuum,non tamen quoad
50 deuolutiuum.& quia causa imperiti vel impediti assimilatur, quia sunt casus à iure æquiparati,cùm ex vtroque impedimentum oriatur exercitio officij, *c. nisi cum pridem, de renuncia.c.illiteratos 36.d.cap.1.38. d.c. cum ex eo, de electione in 6. c. quia frater 7. quæst.1.* & quales dicantur illiterati, vide latè Meno.*de arbi.iudi. casu 425.à num.51. & suprà fol.584.* & de materia coadiutoris temporalis vide supradictos omnes Doctores.

51 De quarta autem parte capituli tractaturus,hoc est,de cõgrua œconomo, & Vicario Ecclesiæ vacanti deputato,designata: an ab ea appellationi interpositæ ordinarius vim faciat, non deferens. pariformiter, quod & in superiori casu terminãdum esse,moueor, vltra supradicta, ex dispositione text. celebris *in c.cum vos,de officio ordinarij*,ibi,Fraternitati vestræ mandamus, quatenus,si quando in vacantibus Ecclesiis, in quibus Ecclesiastica persona præsentationem non habet, vel quia personæ minùs idoneæ præsentantur, vel alia de causa de iure, personas non poteritis in eis instituere: appellatione remota ponatis œconomos, qui debeant fructus percipere, & eos aut in Ecclesiarum vtilitatem expendere, aut futuris personis fideliter reseruare, *&c.)* & idem quando inter Patronos & Episcopum radix dissensionis emergit, ex eodem text. & *l.11. tit.15.*
52 *p.1.* & an hoc vltimo casu durante lite currat tempus, patronis datum ad præsentandum, Episcopúsque debeat hunc œconomum apponere, vel potiùs in totum prouidere, consule Lapum *allegatione 78. quæst.5. num.15.* Rochum de Curte *de iur.pat. verbo, honorificum.num.54.* Zerolam *in praxi Episc. 1.p. ius patr. ad 5.* & charum mihi Perez de Lara *in tract.de anniuer.& capella lib.2. cap.9. à num 37.*vbi eleganter contra alios resoluit œconomum constituendum, multa elegantia praxi in medium proferens.

53 Ex quo text.infertur ad Concil.Trid. *sess. 24.de reformatione c.18.* dum disponit, quòd Episcopus debeat statim habita notitia vacationis Ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua, eius arbitrio fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur. Et idem statuit Pius V. per motum proprium in conferendis transcriptis verbis Concilij, & ita etiam censuit sancta congregatio Concilij per quandam declarationem factam ad instãtiam Capituli Toletani anno 1577. quam ad literam refert Nicol.Garcia *de benefi. 8. p. cap.2. num.8.* quæ ita ait, in versiculo tertio: Et in specie statim habita notitia vacationis Ecclesiæ, & anteaquam vllum fiat examen, 54
constituat idoneum in ea Vicarium cum congrua fructuum portionis assignatione, reseruatis reliquis fructibus iis quibus vetè debebuntur. hic autem Vicarius sic positus eiusdem parochialis onera sustinebit,donec de Rectore prouideatur, *&c.)* qui quidem Vicarius,& œconomus non potest constitui 55
is, qui in concursu, vti dignior magis ab Episcopo est electus ad beneficium,nec eius administrationi se inferere potest ante factam collationem, vel ab ordinatio, vel à Pontifice in reseruatis, nanciscatúrque eius virtute, & capiat possessionem beneficij, ex text.*in c.auaritiæ de electio.in 6.*quod procedit in quibuslibet beneficiis,vt videre est ex his, quæ latè per Garci. *vbi proximè à num.21. & in p.11.c.vlt.dub.vlt. num.216.*

Et non solùm ab assignatione congruæ 56
appellari non licebit, ex supradictis hucusque, quia foret appellare ab alimẽtis;verùm nec etiam ab ipsa Vicarij,seu œconomi constitutione, *ex d.cap.cum vos de off.ordina.*quia in ea viget periculum animarum, & ratio propter quam à prouisione principali Parochialis appellatio non suspendit,vt indicant verba eiusdem Concilij, & motus proprius *ibi*, debet statim habita notitia, *&c.)* quæ celeritatem indicant, & supponunt periculum, cui vult per contrarium obuiare. Et quoniam Concilium in illis verbis: debet statim,*&c.)*disponit necessitatiuè Episcopo, & appellatio in hoc casu foret à iuris clari dispositione, & ab eo, quod fit secundùm Canonicas sanctiones,cui nullatenus est deferendum,dicemus infrà suo loco Deo dante cap.6. Et hanc deputationem non solùm ei facere, licebit habita notitia vacationis, & ante prouisionem; verùm etiam post eam factam, & pendente appellatione ab illa, vt apparet ex d.Concilij decreto *ante fi.* in illis verbis loquendo de appellatione ab ea dicit: Alioquin Vicarius, quem Ecclesiæ vacanti antea Episcopus arbitrio suo ad tempus deputauit, vel forsan postea deputabit, ab eius Ecclesiæ custodia, & administratione non amoueatur,donec aut eidem,aut alteri probatus, & electus fuerit, vt suprà, sit prouisum, *&c.)* vide num.61. & 62. & sic hoc est innouatum, permissum à lege,quod non reuocatur, vt alibi dixi.

Quantitas autem congruæ constituendæ 57
Vicario perpetuo, vel temporali, qualis sit, Episcoporum arbitrio relictum est, vt appa-

ret

ret ex decretis Concilij Trid. ſuprà in prin. huius capitis adductis, & quæ etiam in diſcurſu. hodie autem Pontifex maximus Pius V. in bulla 16.inter motus proprios *fol.* 558. per quam reſtringitur iudicis arbitrium, à quinquaginta vſque ad centum, in illis verbis *ibi*,Ita ſe contineri, & arbitrari debere,vt non maior centum, nec minor quinquaginta ſcutorum annuorum ſumma computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & aliis obuentionibus,communiter percipi ſolitis,eis omnino aſſignetur,niſi Vicariis temporariis ſolitum fuiſſet, plus aſſignari,ſiue in quantitate, & quota fructuum pecuniáque numerata, *&c.*) & ſecundùm hanc diſpoſitionem eſſe hodie faciendam taxationem huiuſmodi, aduertit Ceuallos *in contra commu. quæſt. in Epiſtola ad Regem num.* 916. de qua re latè poſt alios Campanil. *diuerſ. iur. rub.7.cap.6.à num.* 116.

58 Circa vltima autem verba motus proprij *ibi*, niſi in Vicariis temporariis, *&c.*) quòd etſi S. Congregatio ſuper illis verbis Concilij Trid.*cap.* 18.*ibi*,cum congrua eius arbitrio fructuum portionis aſſignatione)ſic cenſuit: duorum aureorum pro ſingulis menſibus viſa fuit congrua portio.)tamen ibi dicit:Iterum congregatio reſpondit, adhæc omnia referenda ad congruam portionem, & ſtipendium arbitrio ordinarij, & ſumendam ex fructibus percipiendis, niſi aliquæ perſonæ ſint iure obligatæ ad ſupplendum aliunde.)vide latiſſimè per Ioan.Hieron. Campanil. *vbi proximè* per multos numeros & DD.

59 Ac ideo rectè reſpondit Nauarr. *conſ.*5.*de off ordinarij*, quòd Vicario parochiali Eccleſiæ vacanti ſimpliciter dato, non omnes fructus, ſed congrua portio arbitrio ordinarij iuſtè determinanda, debetur, nec Epiſcopus à principio poſſet omnes fructus eidem aſſignare, niſi omnes eſſent neceſſarij, ad congruam portionem. Nec prædicta declaratio de duobus aureis tollit, quin ſi pro loco, & tempore videatur plus neceſſarium ad congruam portionem,quàm duorum aureorum,pro ſingulis menſibus aſſignari poſſit, cùm in hoc non poſſit dari certa regula, omni loco & tempore, vt & bene dicit Nicolaus Garcia *de benef.*9.*p. cap.*2. *num.* 17. *& ſuprà*, ab huiuſmodi autem taxatione facta per Epiſcopum quando ſit, vel non, appellationi deferendum,iam diximus ſurſum

60 num.9. in Parochialibus verò Eccleſiis congrua videtur eſſe centum ducati iuxta diſpoſitionem Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *de reform. cap.* 13. vbi dicitur, quòd penſio non conſtituatur in beneficio parochiali, ſi eius valor non excedat centum ducatos. Flamin.Pariſ. *de reſig. lib.*6. *quæſt.*2. *num.*21. & ita communiter in gratia, penſionis huiuſmodi beneficij apponitur clauſula (dummodo remaneãt centum ducati annuatim liberi pro Rectore, *&c.*) & vide declarationem Concilij ſuper d. cap.13. & quemadmodum liberi dicantur, vide Nicol. Garcia *de benefi. cap.*5. *à num.* 372. poſt alios. quod tamen intellige quando hæc congrua centum ducatorum aſſignatur ipſimet Rectori dumtaxat, quia de Vicario dic vt hactenus.

Illud obiter annotare potes, quòd Vica- 61
rius ad nutum amobilis, non poteſt amoueri ante finitum anni ſeruitium, tenent Rebuf.*in praxi benefi.lib.*2.*tit. de diſpenſatione, de non reſiden.num.* 18.*& tomo* 3.*ad ll. gallica. tit. de mater.poſſeſſor.in benefi.art.*9.*gl.vnica in præfatione.* Barboſ.*in remiſ. ad Tri. ſeſſ.*7.*cap.*7. *de reform. num.*6. *fol.*20. Flores de Mena *variar. reſolu.lib.*1.*quæſt.*10. *num.*34. Gutier. *de iura. confirmat.*1.*p.cap.*58. *num.*19. Stepha. Gratia. *diſceptatio.foren.cap.*167.*num.*22.*cum ſeqq.*qui
per totũ exactè tractat de aliis quibuſcum- 62
que officialibus ad nutum amobilibus ſine cauſa non amouendis, ſed de Vicario deputato parochiali, donec de rectore prouideatur iuxta Conc.Trid.dic vt ſuprà dixi per illud num.56.ad finem.

Accedit iam ſoluenda difficultas,in quin- 63
to loco huius capituli propoſita, à ſententia lata in cauſa, & iudicio decimarum, appellationi interpoſitæ an ſit deferẽdum.In quo & ius & Doctores concordes inuenio.ſiquidem text.*in cap.tua nobis* 26. *in ord. de decimis* poſtquam comparauit, & fecit argumentum à decimis ad tributa temporalia,dicens
etiam, decimas eſſe tributa egentium ani- 64
marum, quas Deus in ſignum vniuerſalis dominij,ſibíque reddi præcipit, ſuas eſſe decimas inquit,*in fi.verſ.* Quoniam igitur pati nolumus,vt Eccleſiarum, & clericorum iura præſumptione qualibet muniantur:mandamus, quatenus omnes,qui ratione perſonarum, aut etiam prædiorum decimas Eccleſiis, & clericis tuæ diœceſis exhibere te- 65
nentur, ad eas cum integritate reddendas appellatione remota compellas, *&c.*) *c. decimæ* 7. *quæſt.*1. & hanc doctrinam ex his iuribus ſequitur Speculator *in tit.de appella.*§. *in quibus verſ.*4.*à num.*5.& ibi *in additione* Ioan. Andre. *& in d.c.tua nobis.* Alciatus *de iudicijs tit.in quibus caſibus, & ex quibus cauſis appellari poſſit, ſub num.*4.arguentes, quòd cùm non appellatur in tributis, nec à decimis, *l.abſtinendum, & l. fi. C. quorum appella.non recip. l. nulli. verſ. ſunt etiam C. eodem tit.c.ei qui.*§.*diffinitiua.& §.quoties* 2.*quæſt.*6. Marant. *de ord. iudi.*6. *p.tit. de appella. n.*293. ſequitur etiam Socinus *in regul.* 40. *fallen.*3. qui cum Bal. quem refert, eodem vſus eſt argumento.

Nicel

Nicel. *tract. de concor. gloſſ. concord.* 6. *fall.* 53. *num.* 92 *fol.* 195. Rebuf. *tract. de appella. art.* 7. *gl.* 2. *num.* 14. *verſ. quartus.* Gregor. Tholoſa. *eodem tract.* 2 *p. cap.* 9 *num.* 2. *gl. in cap. fi. in verbo quoties* 2 *quæſt.* 6. Federi. de Sen. *conſ.* 81. *n.* 5. Rebuf. *tract. de decimis quæſt. vlti. num.* 21. latiſſimè & optimè Marqueſſa. *de comiſſ.* 1. *p. cap.* 13. *num.* 9. 16. 17. *&* 27. *fol.* 157. qui *n.* 17.

66 dicit quòd decimæ habent exequutionem paratam, quia illis ius aſſiſtit, & debitum eſt euidens. Abb. *in c. tua nobis num.* 9.

67 Et quia decimæ aſſignantur clericis pro alimentis, ideo dilationem non patiuntur, ex dictis *in c. præcedenti.* & probat text. *in cap. decimas, in verſ. ſed tardius dare peccatum eſt.* 16. *quæſt.* 1. *cap. cum homines verſ. mandamus,* vbi gl. *in verbo, fructibus, de decimis.* Marqueſ-

68 ſa. *vbi proximè num.* 17. & quia cùm eorum ſolutionis tarditas contineat peccatum, non datur appellatio ſuſpenſiua, quia quando

69 verſamur circa fauorem animarum, aut cultus diuini; appellatio non cauſat attentata. Rota *deciſ.* 35. *de appella. in nouis.* Eſcacia *de appell. quæſt.* 17 *limi.* 26. *num.* 1. Rebuf. *tract. de ſecun. prouiſional. in præfatione num.* 37. *& ſub num.* 38. *in fi.* 1. *tomo fol.* 229. Marqueſſ. *tract de commiſſ.* 1 *p. c.* 6 *num.* 78. *fol.* 78. & nos alibi paſſim diximus.

70 Comprobatur inſuper, quia ſi in vectigalibus, & tributis Principi ſoluendis appellans non auditur, *l. abſtinendum, C. quorum appell non recipi. l. fi. eodem tit.* gl. *in c. tua nobis, in verbo, tributa, de decimis.* Speculator *in tit. de appella.* §. *in quibus num.* 4. *&* 5. Angel. Areti. *in l. ſciendum num.* 4. *ff. de appella. recipi. in regula* 24. *fall.* 3. Nicell. *tract. de concord. gloſſ. concor.* 6. *fall.* 17. *num.* 50. *in fi.* Maran. *in ſpecul.* 6. *p. act.* 2. *tit. de appella. n* 300. *fol.* 504. Rebuf. *tract de appella. gl.* 2. *num.* 4. Ruginel. *tract. de appell.* § 2. *cap.* 3. *ſub num* 95. *& ſeqq. & n.* 131. Proſper. Fari. *in praxi crimi. q.* 101. *limi.* 5. *num.* 70. & omnes ſtatim citandi, ſed decimæ ſunt tributa animæ debita principi cœleſti, *c. decimæ* 66. 16. *quæſt.* 1. gl. *d. c. tua nobis, verbo, tributa.* ergo in illo pariter ſuſpenſiua appellatio denegari debet. hoc argumento vtuntur ferè omnes citati Doctores, & Eſcacia *de appella. quæſt.* 17 *limi. ſub num.* 1. melius Marqueſſa. *de commiſſ.* 1. *p. c.* 15 *n.* 9.

71 Et ideo cùm decimæ ſolutio à iure ſit diuino prouenies, vt probat text. *in cap.* 1. *& c. tua cum c. ſequenti de decimis,* dicuntur cibus domus Domini *c. recurrimini* 16. *quæſt.* 1. dicit ex aliis Rebuff. 3 *tomo commentar. tit. de*

72 *liter. oblig. artic.* 6 *glo.* 2. *num.* 27. quòd iudex Eccleſiaſticus poteſt incipere à præcepto de ſoluendo, & monitorio, vt ſoluantur decimę debitæ, quando agitur de materia concernente animam vt in decimis, & idem dicit Cardin. *in cap.* 1. *de cauſa poſſ. & proprie. in cle.* 2. *q.* 3. *de iudicijs.* & quòd regulariter hoc in-

73 dicis Eccleſiaſtici præceptū, & monitorium reſoluitur in ſimplicem citationem. an autem ab huiuſmodi monitorio expedito pro ſolutione decimarum liceat appellari, vide latè Mandoſ. *in tract. de monitorijs quæſt.* 57. *per totam*, ad quem te remitto. quod in tantum procedit, vt in commiſſionibus ſuper appellatione à ſententia decimarum non reſcribitur, niſi cum clauſula (ſine retardatione ſolutionis decimarum) latè Marqueſſa. *tract. atu de commiſſ.* 1. *p. c.* 15. *n.* 16. 17. *&* 35. *fol.* 158. *& ſeqq.* vbi latè.

74 Hæc tamen concluſio limitatur: vt procedat, quando is à quo petuntur decimæ, allegaret conſuetudinem, ſeu preſcriptionem, vel aliam ſimilem iniuſtam cauſam, ex his quas reijcit text. *in d. c. tua nobis,* quia tunc (vt dictum eſt) appellatio non admittitur: ſecus

75 autem ſi allegaret exemptionem, habitam à Papa, ſeu legitimam compoſitionem, quia tunc ſi nõ audiretur in iſta allegatione, poſſet appellare. Ioan. Andr. *in d. c. tua nobis n.* 7. & licèt Anton. de Butr *num.* 7. Abb. *num.* 9. & ita poteſt procedere, quod ex Anguiſ. *conſil.* 27. refert & ſequitur Ruginel. *tract. de appel.* §. 2. *ſub n.* 256. tenet Eſcacia *de appella. q.* 17. *limi.* 18. *num.* 2. & quòd quando verum eſt, quòd adeſt exemptio à Papa, admittatur appellatio in cauſa decimarum ſuſpẽſiua, tenet poſt Abb. *in c. cùm non ſit, de appell.* & Henric. Boic *num.* 8. & Butri. *num.* 9. Marqueſſa. *de*

76 *commiſſ.* 1. *p. cap.* 15. *num.* 35. prout etiam in exemptione à tributis, quòd detur appellatio ſuſpenſiua, Eſcacia *de appella. quæſt.* 17. *limi.* 17 *num.* 5.

77 Limitatur ſecundò dicta cõcluſio, vt non procedat in ſententia lata inter duas Eccleſias contendentes de iure decimandi, vt declarat Ioan. Andr. & Butrius *in d. cap. tua nobis,* vterque *num.* 7. Eſcacia *de appellationibus quæſt.* 17. *limi.* 8. *num.* 3.

Vltimò limitatur, vt non procedat quando collector decimarum excedit modum, quia tunc ab exceſſu poteſt appellari, Decius *in c. nouit.* 43. *limi.* 10. *num.* 28. Eſcacia, *vbi proxime n.* 4. quia nullus eſt caſus de mundo, in quo propter exceſſum non admittatur appellatio ſuſpenſiua; latè diximus infrà 4. p. c. 3. per totum.

Cuius etiam farinæ eſt, quod in vltimo loco huius cap appoſuimus, quòd ſit dicendum in ſententia lata pro ſolutione ſtipendij, & ſalarij, famulorum, an ab ea appellationi à condemnato propoſitæ, violentia 78 fiat, niſi deferatur. In quo non vim eſſe, affirmo, cum huiuſmodi appellatio non ſuſpendat, quia res dilationem non recipit.

Probatur

Probatur Leuiti. c. 19. Non morabitur (inquit) opus mercenarij tui apud te vsque ad mane.) & Deuteronom. 24. c. Non negabis mercedem indigentis,& pauperis fratris tui, siue aduenæ, qui tecum moratur in terra, & intra portas tuas est, sed eadem die reddes ei pecuniam laboris sui ante Solis occasum, quia pauper est, & ex eo sustentat animam suam : ne clamet contra te ad Dominum,& reputetur tibi ad peccatum.) & probatur Tobiæ 4. c. Quicunque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitues, & merces mercenarij tui apud te omnino non remaneat.)

Ac propterea meritò dicunt Doctores;
79 quòd in causa salariorum proceditur summariè, & sententiæ in ea latæ, qua condemnatur quis ad soluendum salarium famulis; esse executionem faciendam, nec appellationi ab illa esse à iudice deferendum, ita elegantissimè probat Rebuff. *in tractatu de sententijs prouisiona.art.3.gl.7.*& idem *in tract. de salarijs famulorum. gl.7.* sequitur Azeued. *in l.fin. tit.15. lib.4. recopil. num.38.* Flores de Mena *in pract.quæst.lib.1.quæst.8.§.2.num.23.* & vltra eos idem probat Mandos. *in tract.de monitorijs quæst.59.* Paz *in praxi 4.p.tomo 1. c.1. num.56.* sequitur Amador Rodrig. *tract. de executione cap.1. art.3. n.24. & seqq.* & ipse
80 promiscuè intelligit in salariis aduocatorũ, procuratorum, & solicitatorum, apud quos multa de materia salarij reperies. facit Magoni decis.Florent.*decis.12. Dominus,n.11.*

Quod tamen verum esse,censeo non ge-
81 neraliter, sed quando petens mercedem & salarium esset pauper, & non haberet, vnde se alat, non aliter;ita pereleganter Rotæ decis.764.1.*part.diuersorum,*vbi dicit: Domini, cum præsupposito,quòd Iosephus esset pauper, non in genere, sed eo respectu vt non haberet, vnde se aleret; dixerunt causam mercedis,de qua agitur; non fuisse appellabilem,*&c.*) & iterum *sub num.2.* Vnde si Io-
82 sephus tempore petitæ mercedis erat adeò pauper, vt res non reciperet dilationem;sequitur, vt à decreto facto super taxatione mercedis, non potuerit appellari, sicut nec à sententia lata in causa alimentorum debitorum officio iudicis, propter paupertatẽ, non potest appellari,quia res dilationem non recipit, *l. fin. ff. de appell. recip.* ita etiam dicendum est de sententia lata in causa mercedis pauperis,vt non sit appellabilis propter eandem rationem, quia res dilationem non patitur, *&c.)* quæ vera est. Cui & huic nostræ opinioni videtur se inclinari Mena *d. n.13.*
83 vbi dicit;quòd respectu appellationis admittendæ vel non,attendatur personarum qualitas, diuitiæ, & paupertas. quod verum est.

tenet etiam Ruginell. *tract.de appellat. cap.3. n.286.* tenet etiam Escacia *eodem tract. q.17. limit 8.num.8.& seqq.*tenet Marquesi *de commiss. 1.p. c.19. n.27.fol.216.* optimè Gratian. *disceptat.forens.c.257.à n.44. cum seqq.*

Quod indistinctè procedit in salario fa- 84
mulorum,& mercede operarij,etsi de eorum paupertate non constet, quia operarij paupertas, vti qualitas naturalis præsumitur,bene *in tractatu de paupertate & eius priuilegio quæst.6.n.1.tomo 18.fol.164.* Escacia *de appell. quæst.17. limit.8.sub num.9.* vbi inquit,quòd præsumitur in his famulis & operariis pau-
pertas, qui vt plurimum ex sudore vultus 85
viuunt,& necessitate coacti seruiunt,& ideo
in causa salarij famulorum proceditur die 86
feriato ob honorem Dei, ex quo illud salarium succedit loco alimentorum. Escacia *vbi proximè sub n.8.& lib.1.causa.ciuil.& crim. c.5.num.61.*

Quare signatura iustitiæ quando agitur
de mercede promissa, vel de mercede inter
eum, qui est solitus locare operas suas, & 87
eum qui est solitus conducere; non solet re-
scribere in commissione nisi cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis) aut (sine retardatione executionis) præsertim quando sententia est lata in tribunali Reuer. Gubernat. vrbis. Marquessa. *de commiss. 1.p. in commiss. appella. in causa mercedis 519. n.21.& 23.fol.216.* Escacia *de appellat. q.17. limit 8. sub n.9.& 10.* vbi dicit, quòd si agatur de mercede non conuenta, nec inter solitos locare, & conducere, signatura solet rescribere cum clausula (si quid exequendum.) Marquessa.*vbi proximè n 24.*

Et vbi agitur de mercede non conuenta, 88
sed inter solitos locare & conducere, &
signatura sentiat, iudicem à quo excessisse in taxatione mercedis, solet in aliqua parte dare executionem, & in alia appellationi simpliciter deferre, aut aliter sub arbitrio sub diuersis temporibus rescribere. Escacia *vbi suprà n.10.* & Marches *num.25.*

Si autem pars opponat, operarium esse 89
diuitem, & de eo constiterit, cessabit priuilegium appellationis, quia imò tunc habebit locum quoad vtrumque effectum, etenim sub hac qualitate necessaria paupertatis fundatur appellationis denegatio, qua cessante, debet causa remanere sub dispositione iuris communis, vt ex d. Rotæ decis. tenet optimè Gratia. Marquessa. & alij *locis suprà citatis.*

Vnum tamen obiter aduerto : quòd in 90
hoc articulo iustis iuris terminis abutuntur Doctores, præcipuè Mandos.& Flores,dum dicunt : in causa salarij & mercedis procedi summariè & executiuè:siquidem nulla pro-

batio, quantumcumque liquidissima executionem habet. And.R. *in tractatu de executione cap.* 1. *art.* 2. *n.* 16. Nec valet consequentia,
91 causa est summaria, ergo executiua, quia in causa summaria proceditur iuris terminis seruatis, licèt abbreuiatis, & admittitur appellatio *cle. dispendiosam, de iudicijs. clem. sæpe, de verborum signif.* nisi aliqua specialis ratio, & causa obstet. A contrario autem consequentia valet, est executiua, ergo summaria, non enim quòd aliqua causa sit inappella-
92 bilis, & sententia exequatur, dicitur procedi in ea executiuè, quoniam hoc etiam accidit in vna sententia lata in iudicio ordinario, vt est videre in possessorio (vt infrà suo loco dicemus) & in causis criminalibus, & in causis super prouisione beneficiorum Parochialium, quando iudex vult, iuxta text. & gl. *in cle. dispendiosam, de iudicijs.* & aliis infinitis.

93 Et de materia salariorum vltra suprà citatos vide multa allata in propositum per Marchesa. *d. cap.* 19. *per totum.* qui *num. fin.* bene aduertit pro salariis aduocatorum Procuratoris & similium. Tractatur & conuenitur debitor, vbi causa tractata est, & eius sortitur forum, *ex l.* 1. §. *in honorarijs, ff. de varijs & extraordinarijs cognit.* & ita practicatur, Bobadilla *in politic. lib.* 2. *c.* 17. *à n.* 130.
94 qui loquitur in iudice Ecclesiastico, vt possit laicum litigantem compellere ad salarium Aduocatorum & aliorum. Mandos. *in formula commissio.* 11. *in verbo validitate iurisdictionis.* Gratianus *in disceptatio forens. c.* 154. *n.* 24. *tomo* 1.

CAPVT III.

Appellanti à sententia, qua quis condemnatur ad solutionem pensionis super eius beneficio appositæ; an & quando ob denegatam delationem vis fiat.

SVMMARIVM.

Pensio reseruata pro alimentis & pro vitæ humanæ sustentatione non recipit appellationem suspensiuam, vbi de exemplis. n. 1.

Pensionis processus siue fulminetur executiuè, siue summariè tantùm, appellatione suspensiua caret. num. 2.

Subsidium charitatiuum impositũ per Episcopum pro alimentis appellationem non admittit. n. 3.

Salarij & mercedis executio non suspenditur per appellationem. n. 4.

Pensionis ad solutionem cõdemnatus vigore Bullarum Pontificalium ex causa puta, resignationis, non potest impedire executionem per appellationem. n. 5.

Literæ Apostolicæ ob eius reuerentiam habent executionem paratam, quæ non suspenditur per appellationem n 6.

Literarum Apostolicarum virtute proceditur executiuè contra titulatum tam ob earum reuerentiam, quàm ob obligationem cameralem, quæ in eis fieri assolet. n. 7.

Commissio appellationis ab executione literarum pensionis reseribitur cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis) & non cum clausula quam dicit Guigas. n 8.

Clausula (sine retardatione solutionis pensionis) tunc apponitur, quando committitur appellatio super nullitate, aut reductione pensionis, & aliàs, vt in n 9.

Clausula (sine præiudicio literarum Apostolicarum) quando apponatur. n. 10.

Commissio appellationis ab executione vigore cameralis obligationis, qua clausula reseribatur. num. 11.

Ab executione literarum Apostolicarum, instrumenti cameralis, aut rei iudicatæ appellans præsupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat consequens, nempe, executionem, & sic nihil agit n. 12.

Clausula (sine præiudicio literarum, &c.) *& similes præseruant iurisdictionem iudicis à quo, nec commissio impedit ad vlteriora procedere. num.* 13.

Clausula (sine præiudicio literarum, &c.) *stante potest iudex à quo titularem cogere ad solutionem pensionis. n.* 14.

Clausula præseruatiua stante commissarius non potest inhibere iudici à quo. n. 15.

Clausula præseruatiua enecuat vim & effectum inhibitionis. n. 16.

Inhibitio cẽsetur expedita subintellecta illa clausula præseruatiua prout in commissione, à qua non aliter iudex recipit iurisdictionem. n. 17.

Inhibitioni censetur inesse dictæ clausulæ conditio, quia iudex non habet iurisdictionem nisi peracta executione, qua deficiente euanescit inhibitio. n. 18.

Ab inhibitione, cui virtualiter inest clausula præseruatiua, appellationi emissæ est vt legitimæ deferendum. n. 19.

Clausulæ præseruatiuæ limitant, & suspendunt iurisdictionem iudicis de appellatione cognituri vbi clausula præseruatiua (sine præiudicio, &c.) *tribuit iurisdictionem conditionalem, & operatur, vt iudex non possit in causa appellationis procedere nisi soluta priùs pensione n.* 20.

Clausula præseruatiua operatur vt non possit in causa principali procedi etiam si verè pensio sit soluta, in actis tamen de solutione non constat. num. 21.

Iudex

Iudex debet esse certus de sua iurisdictione. n.22.

Qualitas & natura appellationis multoties variatur, & alteratur ex modo procedendi. n.23.

Exceptionem legitimam, puta, surreptionis defectus iurisdictionis, vel ortam ex ventre gratiæ tacitè, expressè, purè, aut conditionaliter, si executor non admittat, excedet, & appellatio vti legitima suspendit. n.24.

Et hoc casu Senatus Regius aditus per viam violentiæ deferre, & reponi, decernit. ibidem.

Auditori Cameræ denegatur iurisdictio in prima instantia, quando excedit metas, & formam rescripti, & rectæ executionis. n.25.

Pensionis executioni locus non erit, nec clausula (sine retardatione) vel (sine præiudicio legitimæ) effectum habet, quando ex ventre Bullarum constat de vitio nullitatis, pensionis, aut alterius legitimæ exceptionis. n.26.

Clausula præseruatiua (sine præiudicio legitimæ executionis, &c.) non procedit nisi pro summa contenta in sententia. n.27.

Exceptio orta ex ventre Bullæ tunc impedit executionem illius, quando gratia est conditionalis, non aliàs. n.28.

Clausulæ (sine retardatione, &c.) effectus non impeditur, quando pensionarius est in quasi possessione exigendi pensionem, licèt exceptio oriatur ex ventre Bullæ. n.29.

Quod fallit si ipsa possessio sit turbida & non clara, pensio q. fuerit exacta per compulsionem & metu censurarum, quia tunc neminem constituit in possessione. n.30.

Auditor Cameræ postquam sibi literæ pensionis sint præsentatæ, procedit vel per viam monitorij vsque ad mandatum executiuum, vel per viam processus fulminando censuras, committendo publicationem omnibus & singulis, &c. num.31.

Subexecutor virtute clausulæ (cæterum processibus fulminatis, &c.) debet esse canonicus Cathedralis, vel aliàs in dignitate constitutus, quia est mixtus summariam & executiuam habens causæ cognitionem. n.32.

Subexecutor literarum pensionis quemadmodum procedat ad earum executionem, & quo vtatur stylo. n.33.

Si agitur contra possessorem beneficij, qui pensioni consentit, statim, seruatis tamen terminis de stylo Romæ seruari solitis, aut accusata contumacia, datur in eum sententia declaratoria facta expensarum condemnatione. n.34.

Pensionis reseruatio si est conditionalis, aut possessor non est qui illi consensit, debet pensionarius coram executore de quasi possessione exigendi pensionem docere, aliàs debet narratiuam, & conditionem verificare. n 35.

Pensioni non consentiens successor, vt queat declarari in censuras incurrisse, debet Bulla ipsa intimari. ad faciendam autem executionem in eius bonis sufficiet monitorium auditoris inserto tenore gratiæ. n.36.

Citatus ad totam causam si est contumax, alia non requiritur citatio. n.37.

Citandæ sunt partes ad omnem causam inclusiuè, & citationes quæ postmodum fiunt in Curia per audientiam contradictarum, procedunt potius ex vrbanitate, quàm necessitate. num.38.

Citatus si compareat, & aliquam legitimam exceptionem opponat contra executionem pensionis (de quibus hîc) debet iudex breuem terminum assignare, cùm incontinenti exceptio probanda sit. n.39.

Exceptiones oppositæ si requirant altiorem indaginem, reseruantur iudicio ordinario. n.40.

Exceptio litis pendentiæ super nullitate aut reformatione pensionis, non impedit interim agere via executiua ad ipsam pensionis exactionem. n.41.

Quod procedit siue quando lis pendet vigore commissionis Pontificis cum clausula ordinaria (sine retardatione solutionis pensionis, &c.) & quibus rationibus hæc clausula in commissionibus apponatur. ibidem, & n.50.

Possessori nouo beneficij competunt remedia possessoria pro rebus ad illud spectantibus, quas non possedit, dummodo prædecessor fuerit in possessione. ibidem.

Pensione translata vigore literarum si titularis alleget, non rectè factam fuisse translationem, commissio conceditur cum clausula (sine retardatione) licèt translatarius nunquam fuerit in quasi possessione exigendi sed transferens sic. n.42.

Titulari etiam habente vnam sententiam pro se in commissione super translatione pensionis, rescribitur cum clausula (sine retardatione, &c.) num.43.

Lis super reformatione aut nullitate pensionis etiam si pendat coram ordinario absque commissione, vel cum ea, etiam absque dicta clausula præseruatiua, adhuc talis exceptio non impedit executionem pensionis. n.44.

Etiam si ordinarius hoc casu executorem inhibuisset, quia cùm sit inferior non potest. num.45.

Clausula (sine retardatione, &c) apponi solet in commissione, super causa reductionis vel nullitatis pensionis ob Pontificis reuerentiam, & calumnias debitorum. n.46.

Clausula præseruatiua limitat, & suspendit iurisdictionem iudicis commissarij. n.47.

Clausula præseruatiua importat conditionem, ita vt iudex non possit procedere, nisi prius soluta pensione. n.48.

Et etiam facta inhibitione, cuius potentiam eneruat clausula, & subintelligitur conditio commissionis. n.49.

Clauſula præſeruatiua ſi deficit in commiſſione ſuper nullitate, aut reformatione penſionis, exceptio litis pendentiæ impedit executionem interim. n.50. vide n.41.

Exceptio nullitatis oppoſita executioni penſionis debet apparere notoriè & euidenter, aliàs non impedit executionem. n.51.

Nullitas quæ verſatur circa extrinſeca gratiæ penſionis (prout in exemplis quæ apponuntur) non impedit executionem, ſed reſeruatur iudicio ordinario. n.52.

Exceptio quæ opponitur executioni penſionis debet conſtare incontinenti. n.53.

Nullitas quæ verſatur circa intrinſeca gratiæ, nempe circa ſurreptionem, vel obreptionem & ſimilia, legitima exceptio eſt ad impediendam executionem penſionis. n.54.

Exceptio ſurreptionis, & obreptionis efficit executorem incompetentem. n.55.

Literæ reſeruationis penſionis de ſtylo Curiæ regulantur iuxta naturam literarum beneficialium. n.56.

Surreptio annullat gratiam ipſo iure, & per conſequens dationem executoris, cui nulla attribuitur iuriſdictio. n.57.

Nicolai Garciæ opinio reprobatur. n.58.

Penſionis reſeruatio ſuper aliquo beneficio non facta relatione alia, eſſe iam grauatum, eſt nulla, etiam ſi motu proprio fuerit reſeruata. n.59.

Exceptio, quòd in ſecunda reſeruatione penſionis non fuit facta mentio de alia penſione eiuſdem beneficij, an requirat altiorem indaginem. n.60.

Penſionem ſi tertius habens ſuper beneficio petat committi cauſam nullitatis primæ penſionis, exigetur cautio, quamuis allegetur paupertas prioris penſionarij. n.61.

Cautio iuxta l. is à quo ff. de rei vendi. procedit etiam in beneficialibus. n.62.

Exceptio reductionis, penſionis quando prouenit ex ventre Bullæ conditionaliter, nempe (dummodo tantam partem remaneat, &c.) impedit executionem, etiamſi incontinenti non probetur. num.63.

Exceptio quæ oritur ex ventre inſtrumenti Cameralis, etiam ſi requirat altiorem indaginem, admittitur ad impediendam eius executionem. n.64.

Penſionis reſeruatio cum clauſula (dummodo remaneant centum pro Rectore) & ſimilibus, eſt conditionalis, de qua priùs debet cōſtare. n.65.

Quod procedit ſiue ordinariè, ſiue executiuè agatur. ibidem, & n.66.

Penſionis reſeruatio conditiones aut aliquas qualitates habens facit, vt auditor teneatur aſſumere partes iudicis. n.67.

Et an ordinario ſit talis cauſa in prima inſtantia remittenda. Vide ibidem.

Penſione Rector grauatus ſi per decennium non ſoluerit oppoſita exceptione, & cauſas non ſoluendi, & ſi apparentes allegando, (remiſſa cauſa ordinario) non poteſt executor contra illum executiuè procedere. n.68.

Penſionis non ſolutæ per longum tempus oppoſita exceptione commiſſio appellationis non datur cum clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis) cum pro opponente adſit præſumptio. num.69.

Penſionem appoſitam ſuper duobus beneficijs ab vno poſſeſſis, quæ poſtmodum ad duos poſſeſſores deueniſſent, iſti non teneantur in ſolidum, ſed pro rata ſoluere. n.70.

Penſio appoſita ſuper duobus beneficijs deuentis poſtea ad duos poſſeſſores non dicitur liquida, ſed priùs debet executor cognoſcere de rata portionis quæ tangat vnumquodque beneficium. n.71.

Quo caſu non reſcribitur commiſſio appellationis cum clauſula (ſine præiudicio legitimæ executionis.) ibidem.

Exceptio illa conſentientem penſioni caruiſſe, bono iure & beneficij poſſeſſione, non impedit executionem contra titulatum. n.72.

Penſionarius an teneatur verificare bonum ius conſentientis reſeruationi penſionis. n.73.

Penſionis tranſlatarius an teneatur iuſtificare ius & titulum transferentis. n.74. remiſſiuè.

Exceptio oppoſita per citatum, ſe non poſſidere beneficium penſione grauatum, legitima eſt ad impediendam illius executionem. n.75.

Citatum eſſe poſſeſſorem beneficij penſione grauati, & fructus percepiſſe, vel per eum ſtare, quominus percipiat, quis tenetur verificare. n.76.

Penſionis extinctæ per profeſſionem penſionarij non impedit executionem, nec retardat ſolutionem, quia requirit altiorē indaginem. n.77.

Et an talis exceptio debeat priùs diſcuti in iudicio ordinario ibidem.

Penſionis extinctæ per matrimonium ſubſequutum nō impedit executionem literarum. n.78.

Penſionarius ſi poſt profeſſionem aut matrimonium permanſit, in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, vel oſtendit diſpenſationem etiam intricatam, & non claram, non ſuſpenditur executio, vt dictum eſt, aliàs autem exceptio extinctionis penſionis executionem impedit, cùm ſit releuans probata intra breuem terminum. n.79.

Exceptio quæ requirat altiorem indaginem, relinquitur arbitrio iudicis regulato ex dictis hoc capite. n.80.

Penſionis ſolutionem quales exceptiones impediant. n.81. remiſſiuè.

Subexecutor vigore clauſulæ (cæterum) an queat procedere executiuè contra bona debentis penſionem. & an ſic excedere dicatur, vt appellationis locus ſit contra Flor. de Mena, & Camilium Plautium defendit Autor. n.82.

Sub

*Sub executor cum clausula (cæterum) debet esse in dignitate constitutus, cùm sit mixtus non merus.n.*83.

*A declaratoria incursus censurarum contentarum in Bulla pensionis appellari an liceat quoad vtrumque effectum.n.*84.

Commissio appellationis super declaratoria censurarum latarum pro executione literarum Apostolicarum rescribitur cum clausula (parito breuius) ne suspendatur executio. n 85.

*Declaratoria incidens in iudicio executiuo, eius natura vestitur propria amissa.n.*86.

*Pensionis reductio potest peti coram ordinario, si fructus parochialis post reseruationem venerint in diminutionem, absque speciali commissione Papæ.n.*87.

Pensionis reformatio à principio excessiua non potest coram ordinario tractari, nec legato, nisi ex speciali rescripto Papæ.n 88.

*Exceptiones plures aliæ quando possunt opponi executioni pensionis, & de effectibus quasi possessionis pensionem exigendi, & quibus clausulis in eius causa appellationis rescribatur. & de alijs pluribus in causa iudiciali in materia pensionis, qui sint videndi.n.*89.

HAnc libet breuibus difficultatem absoluere, cum duplicis casus suppositione. Et primitus; quando pensio fuit assignata pro alimentis clerico, aut pro seruitio temporali, vt puta pro pulsandis campanis, aperiendis fonbus, alióve pro quolibet
1 simili temporali officio,& hoc casu appellationi à sententia lata super huiusmodi pensione interpositæ minimè esse deferendum, iustè putant Hiero. Guigas *in tract de pensio. quæst.*95 *num.*3.*&* 4.vbi dicit. quòd quando pensio reseruatur pro alimentis, & pro vitæ humanæ sustentatione quoquomodo in eis processus fulminetur, siue exequutiuè, siue
2 summariè tantùm, appellatio non admittetur,quemadmodum nec in causa alimentorum, *ex l. fi. ff. de appellat. recipiendis.* de quo & nos exactè suprà cap. 1. & sequutus Guigantem idem tenet Escacia *de appell. q.* 17. *limi.*7 *num.* 5. Ruginell. *tract. de appella.* § 2.
3 *cap.*3. *num.* 277. quam doctrinam & ex eo etiam probat, quia in charitatiuo subsidio imposito per Episcopum pro alimentorum necessitate appellatio nequeat admitti, vt determinat Belenci. *in tract. de charitati. subsid. quæst.*55. eodem etiam motiuo Guigantem sequitur Petrus Surdus *in tract. de alimentis tit.*8 *priuileg.*60. *num.*9. quod & valet
4 ex eo comprobari,siquidem appellatio non suspendit exactionem salarij & mercedis, quia res dilationem non patitur, sed celerem exequutionem desiderat, vt per Rebuffum, Azeued. & Flores de Mena dixi suprà hac parte 3.cap.2.à num.78. vsque ad finem.

Quando autem pensio alicui reseruata 5
fuit eo quòd beneficium resignauit, seu litigando cessit iuri liti,& causæ, super qua literæ Papales fuerùt expeditæ,& tunc pariter nec à sententia lata super eis per executorem pro soluenda pensione appellatio emissa à possessore condemnato,minimè admittenda est, nec in denegata delatione violentia committitur, cùm careat suspensiuo, probant Hierony. Guigas *vbi suprà, dicta quæst.*95.*num.*5.*n.*570. & per Rebuf.*in tract. de sen. prouision. in præfatione num.*125. Escacia, *de appella.quæst.*17.*limi.*7.*sub num.*5.

Tum ob reuerentiam Apostolicarum li- 6
terarum, quæ cùm habeant executionem paratam, non datur regulariter appellatio suspensiua; imò humiliter & reuerenter illis per executorem parendum, in eisdem literis nominatum, *l.*1.*ff.de constitu. Princi.cap. si quando de rescrip. l.*51. *tit.*18.*p.*3. Mohedanus *decis.*35. *ante fi. vers. quia tunc propter authoritatem literarum debent exequi, de renunciatione.* Staphileus *de literis gratiæ,* §. *ad prædicta facit num.*14. Marquessa. *num.*39. Rebuf. *in praxi de reformatione & declaratione nouæ, sub illis verbis, ipsi vel duo, in versic. postea dicetur.* Hierony. Gonzal. *in regula, de mens. gl.*9.*in annotatio.num.*220. & nouissime dixit Rota pluries, vt per Marescotum *lib.* 1. *variar.resolutio.cap* 21.*à num.*1.& post alios Marescot.ipse *lib.*1. *d.c.*21. *n. fi.* & vtroque loco plures adducit Rotæ decisiones.

Et magis in specie facit, quoniam in exa- 7
ctione pensionis virtute literarum proceditur executiuè aduersus titulatum tam ob earum reuerentiam, quàm ob obligationem cameralem, quæ fieri assolet(vt aliud agens) dixit Rota. in vna Lucen. sacramen. pensionis, 15.Februar.1593. coram Seraphino, & in alia Aretina pensionis 26. Iunij 1600. coram Milino,quas in aliud propositum adducit Nicol.Garcia *de benefi.*1.*p. c.*5. *n.*465. *& sequent.* Mohedan. *d.decis.*331. Guidobonus *decis.* 145. *& decis.* 141. Flores de Mena *in practi. qq. q.* 12. *à num.*24. Hieronymus Guigas, *de pensio. quæst.*95. *num.*5. ab executione appellari non posse quoad suspentiuum effectum, notum est *ex l. ab executione, C. quorum appellatio non recip. l. ab executore ff. de appellatio.*

Et in tantum hoc verum est,quòd appel- 8
latio à decreto, seu sententia prolata,vigore harum litterarum interposita, suspensione careat, quoniam non solet concedi commissio appellationis huiusmodi absque clausula (sine præiudicio legitimæ executionis) secundùm Vestrium *in praxi lib.*3. *c. vlt.n.*3.

optimè Mareſcot. *variar. reſolutio.lib.*1.*c.*19. *n.fi.*Garcia *de benefi.d.cap.*5.*num.*571. vbi aduertit quòd prædictam clauſulam ſignatura apponere conſueuit, non autem alia, quam ponit Guigas *de penſioni.vbi ſuprà, num.*5. &
9 Marqueſſ.*de commiſſio.cap.*4.2.*p.num.*32. ſcilicet (ſine retardatione ſolutionis penſionis) quæ tunc apponitur, quando committitur appellatio ſuper reductione, aut nullitate penſionis, vel etiam quando cauſa nullitatis, & reductionis committitur cum appellatione à ſententia ſuper executione penſionis, ſaltim implicitè, virtute clauſulæ (cum annexis & connexis,totóque negotio principali) quia tunc commiſſio vtraque clauſula ſignari ſolet, & obtinet quod Guigas & Marques dicunt. idem aduertit Mareſcot.*vbi proximè,dicto num.fi.*

10 Et pariter videre ſolemus, quòd quando appellatur à decreto,ſeu ſententia vigore literarum Apoſtolicarum prolata; communiter in commiſſione appellationis,ſolet apponi clauſula (ſine præiudicio executionis
11 literarum Apoſtolicarum, *&c.*) prout accidit, quando appellatur ab executione, facta vigore publici inſtrumenti cameralis, aut guarantigij, docent Geminianus *in conſ.*99. incipit *ſuper primo, num.*2. *&* 3. Gallecius *in tract.de Camerali obliga.*3.*p. in c. de quæſtionibus varijs, poſt proceſſum incidentibus num.*3. *&* 10.*cum tribus ſeqq.* Marqueſſ. *de commiſſio.* 1.*p.cap.*16.*num.*34.Hierony. Gonzal.*in regul. de menſ. gloſ.*9.*in annota. à num.*221. Et ratio
12 eſt, quoniam taliter appellans ab executione facta vigore literarum Apoſtolicarum, aut inſtrumentorum cameralium, ſeu guarantigiorum, aut rei iudicatæ, præſupponit antecedens validum,à quo executio dependet, & negat conſequens, ſcilicet illorum executionem, & ſic nihil agit, vt dicit Geminia. *in d conſ.*99. *num.*3. allegans ad hoc Ioannem Monachum, & eandem rationem cæteri citati reddunt.

13 Et prædictæ clauſulæ huius ſunt naturæ; vt præſeruet iuriſdictionem iudicis à quo. imò operatur, quòd commiſſio appellationis à dicta executionis ſententia non ſuſpendat, nec impediat, quin iudex à quo ſuam ſententiam debitæ executioni tradat, & vt ad vlteriora queat procedere.Paleotus *deciſ.* 58.*lib.*1.*quæ eſt* 3.*p.diuerſorum lib.*3.*deciſ.*412. Marqueſſa. *de commiſſio.*2.*p. cap.*5. *num.*11.
14 & 19.qua extante, poteſt iudex à quo cogere titularem ad ſolutionem pẽſionis, vt poſt Lancelo.*de attent.poſt inhibitionem c.*26 *n.*13. Rota *deciſ.*641. *num.*10. *&* 11. *p.*1. *diuerſor.* Cæſar de Graſſ. *deciſ.*3. *in fi. de re iudi.* Mareſcot. *variar. reſolutio. lib.*1. *cap.*20. *num.*1. qui teſtatur, ita fuiſſe reſolutum in vna Taraconen. villæ de Reus 8. Februarij 1593.coram Cardi. Seraphi. & in alia Spoletana reſponſionis 5.Iulij 1599.coram Corduba.nec inhibitio à iudice commiſſario, de cauſa appellationis cognoſcente, emanata afficit iudici à quo,vt probant Cæſar de Graſſ.*deciſ.*3. *num.*4.*de ſententia,& re iudi.* Hierony. Gonzal.*vbi ſuprà num.*224. & Garcia *num.*573. nam illa clauſula eneruat vim, & effectum 16
inhibitionis, imò inhibitio cenſetur facta 17
ſubintellecta d. conditione, prout in commiſſione, à qua non aliter recipit iuriſdictionem.Mandoſ.*de inhibitio. quæſt.*30.*&* 82. Lancelo.Robert. *de attenta.*2.*p.c.*20. *ampliatione* 11.*n.*28. Cæſar de Graſſis *deciſ.*39.*n.*4. Nicol. Garcia *vbi ſuprà* 6.*p. cap.*3.*num.*140. quia inhibitioni dicta conditio ineſſe videtur (licèt contrarium tenuerit Mareſcot. *variar. reſolutio. lib.*1.*d. cap.*20. *num.*2.) quo- 18
niam ſi iudex, cui committitur cauſa, non habet iuriſdictionem niſi executione peracta, ergo non poterit inhibere,ea deficiẽte, nec impedire iudicem à quo,vt exequatur.

Ac propterea & ab huiuſmodi inhibitio- 19
ne appellationi interpoſitæ eſt tanquam licitæ à iudice deferendum, ex ſupradictis,& quia prædictæ clauſulæ limitant, & ſuſpendunt iuriſdictionem,quæ datur iudici commiſſionis de appellatione cognituro, Cæſar 20
de Graſſis *deciſ.*101.*num.*1. imò talis clauſula tribuit iuriſdictionem conditionalem, & operatur,quòd iudex non poſſit validè procedere in negotio principali, niſi ſoluta priùs penſione, Sarnerius in compendio ſignaturæ *num.*84.Pariſ. *conſ.*94.*num.*12.*lib.*4. Ioan.Paul. *deciſ.*61.Puteus *deciſ.*19. *de penſio.* Antonius Auguſt. *de clauſul.ſine retardatione,* &c. *num.*6.Cæſar de Graſſis *deciſ.*8.*num.*1.*de re iudica.*Rota diuerſorum *deciſ.*301.*p.*1.Mareſcot. *variar.reſolutio.lib.*1.*cap.*20.*num.*3. qui teſtatur,ita fuiſſe dictum in cauſa Verullen. penſio.29.Maij & 15.Iunij 158-. corã Cardin.Plato & in Romana de Cineiis. 23.Iunij 1595. coram Mantica,& de eodem anno in alia Burgen. penſionis 24. Nouemb. coram Cardin.Blanchetto, adeò vt per iſtam clau- 21
ſulam non poſſit in cauſa procedi, etiam ſi penſio ſit verè ſoluta, ſed tamen de ſolutione in actis nõ conſtat; quia iudex debet eſſe certus de ſua iuriſdictione, ita ampliat Ma- 22
reſcot. *vbi proximè n.*4. & teſtatur, ita fuiſſe tentum in vna Tarraconenſ.penſio.15. Nouembr. 1593. coram Gypſio. & faciunt ea quæ latè à nobis dicta ſunt ſuprà 2.p.in c.10. dum egimus,quando ſit deferendum appellationi ab inhibitione.

Sed quia multoties ex modo procedendi 23
in exigendis penſionibus ſoleat qualitas,ac natura rei alterari,ſeu variari, ita vt ſenten-

tia

tia inappellabilis (vt diximus) appellabilis efficiatur; ideo aliqua vtilia & neceſſaria annectere libuit, ex quibus interdum vnum, tum aliud cognoſcere queas. illo ſuppoſito, quòd aliquando à poſſeſſore beneficij, contra quem dirigitur executio literarum: legitimam aliquam opponit exceptionem, quæ ſi admitteretur, vt talis impediret executio-
24 nem, ſiue quia gratia eſt ſubreptitia, & auditor Cameræ eſt incompetens, ac per conſequens eius ſubexecutor, vel exceptio, quæ oritur ex ventre, ſeu natura ipſius gratiæ, tacitè, vel expreſsè, purè, vel conditionaliter, quæ allegata, & oppoſita, ſaltim incontinenti, & ſummariè apparet, & conſtat (ſeclusa calumnia) tunc executor auditor, vel eius ſubexecutor excedit ſi eam non admittens, exequatur, & ab eo poteſt appellari quoad vtrunque effectum, deuolutiuum, & ſuſpenſiuum, probat Guigans *in tract. de penſio. d. q.* 95. cum Feli. notat Æmilius Beral. *deciſ.* 333. *p.* 1. & idem Guigans *quæſt.* 70. Hiero. Gratia. *conſil.* 36. *per totum lib.* 2. & cum Guigante *d. c.* 95. *num.* 5. idem dicit Mareſcot. *variar. reſolu. lib.* 1. *c.* 19. *n. fin.* vbi de exceſſu executoris loquitur, Flores de Mena *in practi. q. q.* 12. *n.* 44. qui *n.* 46. ad noſtrum propoſitũ dicit, quòd ſi oppreſſus pro huiuſmodi appellationis delatione ad ſuprema tribunalia occurrat, vim fieri, declarabitur, & innouata poſt eam ſenatores reponi iubebunt, quoniam hac directa via aperta, auditori cameræ ſeruatur
25 illæſa iuriſdictio, authoritas, & obedientia debita, maximè Gregorius XIII. in Bulla proprio motu; quæ eſt inter collectas 9. non dat auditori iuriſdictionem in prima inſtantia ex cedendo metas, & formam reſcripti, Rotæque executionis tramitem, vt & nos alibi Deo dante diximus infrà 5 p. c. fi.

Verùm executioni Bullarum penſionis pariter locus non erit, nec etiam clauſula (ſine retardatione) aut (ſine prætudicio legitimæ executionis) effectum ſuum operabitur, quoties ex ventre literarum conſtat, &
26 apparet ex eius inſpectione vitium ſeu nullitas penſionis, ſeu aliqua alia exceptio, quæ hanc impediat executionem illarum, Rota *deciſ.* 310. *num.* 3. *fuit tentum. p.* 1. *diuerſo.* Gomeſi. *in compend. ſignat. num.* 85. *&* 86. Sarner. *in compend. ſignat. n.* 84. Anton. Auguſtinus *de clauſu. ſine retardatione. in princ.* Caſſiado. *deciſ.* 10. *de reſcript.* Achil. *deciſ.* 4. *in fi. eod. tit.* Ioan. Hieron. Campanil. *diuerſ. iur. cano. rubr.* 11. *c.* 13. *num.* 286. Mareſcot. *variar. reſolutio. lib.* 1. *c.* 21. *num.* 7. vbi allegat Guigantem *de penſio q.* 85. *n.* 10. & idem Mareſcotus *q.* 22. *n.* 18. *& ſeqq.* qui alios, contrarium tenentes recenſet, qui *n.* 23. optimè declarat, vt clau-
27 ſula non procedat, niſi pro ſumma contenta in ſententia, vt fuit reſolutum in vna Romana penſionis 23. Maij 1576. coram Blancheto, quæ habetur *in deciſ.* 310. *p.* 1. *diuerſo.*

Et iſta concluſio, qua dixi, exceptionem 28
ortam ex ventre Bullæ illius executionem impedire, intelligitur: quãdo gratia eſt conditionalis; cùm hoc caſu viſum, ſeu exceptio nullitatis dicatur, oriri ex ventre literarum, & non aliàs, ita declarat Mareſcot. *variar. reſolutio. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 19. & nos diximus inferiùs, & ipſe *cap.* 21. *num.* 9. poſt alios, quos allegat.

Secundò declaratur, niſi adſit quaſi poſ- 29
ſeſſio exigendi penſionem, quia tunc non obſtante, quòd exceptio oriatur ex ventre bullæ, effectus d. clauſulæ (ſine retardatione) non impeditur. Caſſiador. *deciſ.* 10. *num.* 8. *de reſcriptis.* Veſtrius *in praxi lib.* 3. *c. vlti. num.* 1. Puteus *deciſ.* 585. *n.* 4. *lib.* 1. Mareſcot. *variar. reſolutio lib.* 1. *c.* 21. *num.* 10. *&* 22. *num.* 20 quibus locis teſtatur, ita fuiſſe tentum per Rotam in vna Burgen. penſionis 19. Februarij 1596. coram Blancheto, & in vna Sabinenſ. penſionis coram Mantica ibi allegata & hoc vltimum bene limitat ipſe Mareſc. *d. cap.* 22. *num.* 21. *&* 22. niſi ipſa poſſeſſio eſſet turbida, 30
& non clara, vel penſio ſoluta fuiſſet per compulſionem, & metu cenſurarũ, ad quod plures Rotæ deciſiones adducit in comprobationem, vt tunc non conſtituit eum in quaſi poſſeſſione.

Igitur quando executiuè agitur, auditor 31
Cameræ (executor literarum executorialium) poſtquam ſibi ſint literæ præſentatæ, procedit vel per viam monitorij vſque ad mandatum executiuum, vel per viam proceſſus, fulminando cenſuras ſecundùm tenorem Bullæ, & committendo publicationem omnibus & ſingulis. & cum clauſula (cęterum.) Octauia. Veſtrius *in praxi Romanæ Curiæ lib.* 2. *cap.* 4. *à prin.* Camilius Plautius *in tract. de penſio. epiſcopa à num.* 27. *fol.* 534. *tomo* 5. *tractatuum nouorum,* Mandoſ. *in tract. Domini. quæſt.* 31. *cum ſeqq. & quæſt.* 76. & ille ſub- 32
executor virtute clauſulæ (cæterùm proceſſibus fulminatis, *&c.*) debet eſſe Canonicus cathedralis vel aliàs in dignitate conſtitutus, quia eſt mixtus, licèt ſummariã, & exequutiuam habeat cauſæ cognitionem, & formam mandati, vt in terminus aduertit Ferretus *conſ.* 53. & Nau. *in c. cum contingat. de reſcriptis* 2. *cauſa nulli.*

Et cumprimùm præſentantur prædictæ 33
literæ tam gratioſæ, quàm rigoroſæ, ſeu executoriæ, & ſi vigore dictæ clauſulæ (cæterum) ſumitur iudex, ſimul præſentatur prædictus proceſſus fulminatus, vel dumtaxat ipſe proceſſus, in quo literæ ſunt inſertæ, quibus præſentatis, pẽſionario petenti man-

datum seu monitoriũ cõtra possessorem beneficij,pensione grauati,pro tot ducatis,*&c.* exequutor iubet dari,literis insertis,vel prędicto processu,eius virtute assumptus iudex. quod quidem mandatum continet vt possessor infra 6 dies,vel alium breuem terminum pensionario tot ducatos debitos soluat,sub excommunicationis sententiis,censuris, & pœnis, *&c.* & infra eundem terminum doceat de solutione, & paritione,alioquin dicto termino compareat, ad videndum se incidisse in excommunicationem, aliásque sententias, censuras, & pœnas prædictas declarari. facta citatione ad omnes, & singulos actus executionis aggrauationem, & reaggrauationem, cum comminatioñe, seu certificatione, quòd siue comparuerit, siue non, ad prædicta & alia, quæ iustitia suadeat, eius absentia, seu contumacia non obstante,procedet,*&c.*

34 Hoc igitur monitorio, & mandato intimato, aut agitur contra possessorem, qui consensit pensioni, & tunc seruatis terminis de stylo curiæ seruari solitis, aut accusata contumacia, nisi compareat, statim absque alia verificatione (nisi reseruatio fuerit conditionalis) datur sententia declaratoria, facta condemnatione expensarum, reseruata taxatione, vt latiùs videre poteris ex Garcia *de benef. 1.p cap.5 num.532 cum seqq* & plures allegans Flores de Mena *vbi supra num.24.*

35 Si verò reseruatio est conditionalis, aut possessor, contra quem agitur, is idem non est, qui consensit pensioni, debet pensionarius coram executore ostendere, & probare, se esse in quasi possessione, exigendi dictam pensionem.quo quidem releuatur ab honore iustificandi literas; alioquin verò illas tenetur iustificare, earúmque narratiuam,aut conditionem verificare, ex his, quæ ipse Garcia *supra num.539.& 6.p. cap 2. dubio 11.* Flores de Mena *supra num.26.& seqq.* vbi dicit cum Mandosio, Cassiadoro, Gomesio, & aliis, quod sufficiet monitorium auditoris in certo tenore gratiæ, quoad faciendam

36 executionem in bonis ipsius successoris,non tamen ad eum declarandum,incidisse in excommunicationem & pœnas Bullæ, nisi ei intimetur,vt latiùs ibi per eum.

37 Et ex quo ille, qui est absens à loco iudicij, fuit citatus ad totam causam, & est contumax, alia non erit facienda citatio. Specula 2 *p tit. de citatione § vlto. num.4 & 5.* & ibi Ioan. And. *in addit. verbo inumbit.* Nicol. Milis *verbo citatus sf. eo.alter ad eum.* Abb. *in c. fi. de dilationibus num.9. & seqq.* Vantius *in tract. de nullit. ex defectu citationis. à num.101.* Maranta *de ord iudi.6.p.tit. de citatione n.118.* Gratianus *ad Vestrium lib.4. cap.4. num.15.* & Rota *decis.8.de testibus aliàs 93.in nouis. ad fi.* vbi dicit, quod partes sunt citandæ ad totam causam inclusiuè, & citationes, quæ postea fuerint in curia per audientiam contradictarum,seu aliàs,potiùs sunt de vrbanitate, quàm de necessitate,& rigore iuris, vt tradit Hieron. Gonzal. *in gl.9. in annotatio. num.74.* 38

Et tamen si citatus comparens allegauerit contra executionem aliquam legitimam exceptionem, velut solutionis, remissionis pensionis, aut redemptionis, factæ authoritate Papæ, vel similem aliam notoriam, seu euidentem, quæ incontinenti posset probari,nec longiori indagine indigeret,& tunc debet iudex breuem terminum ei assignare, cùm sit incontinenti probanda, non decem dies, quæ in Hispania conceduntur executatis, sed maiorem, vel minorem, prout iudex arbitrabitur. Hieron. Gigas *in tract. de pen.quæst.fi.num.20.& per totam,* & etiam per Menoch. *de arbitra.lib.2.casu 9.& 12.* Contar. *in l.vnica C.si de momen.limi.12.* & Massa Gallesius *de obligatione Came.4.p. quæst.1.* Garcia *d. cap.5. num.544 & seq.* Flores de Mena *d. quæst.12. num.32.* vbi dicunt, quòd si exceptiones oppositæ requirant altiorem indagi- 40 nem,reseruentur iudicio ordinario. 39

Vnum non omittam examinare, an ex- 41 ceptio litis pendentiæ in via ordinaria inter possessorem seu Rectorem grauatum, vel super reformatione pensionis,vel super nullitate, oppositа coram auditore cameræ,aut subexecutore in partibus, à dicto vigore clausulæ (cæterùm) procedente ad executionem per viam monitorij, & reintegrationis, vel per viam declarationis incursus censurarum (vt dictum est) an eandem executionem debeat impedire. Breuibus negatiuè respondeo, imò ea non obstante potest executor, ad vlteriora procedere,siue quando dicta lis pẽdeat,ex vi commissionis Pontificis cum clausula ordinaria (sine retardatione solutionis pensionis) vt per Rebuf. *in tract. de pacifica possess. num.156.* & per Hieron.Guigan. *supra quæst.69.* notat Octauia. Vestrius *in praxi Romanæ curiæ lib.3.cap.fi.n.1.* idem Guig *quæst.85. & 47.* Camillus Plautius *in tract. de pensio.num.2.* Iancelo.Robert. *de attent.1.2.p.cap.10.num.38. & c.17.n.60. & 92.* idem Guigas *quæst.39.* Fabius *decis.182. in vn.3.p diuers* & post Marquessa.& plures Rotæ decisiones renet Ioan. Hiero. Campanil. *diuers. iur. can. rubr.11. cap.13. num.285.* Staphil.*de liter iusti.§.in primis num.84.* idem Guigas *quæst.62.num.12.* Marescot.vbi bene explicat, *lib.1. variar. resolu. cap.21. à num.1.* qui testatur,sic fuisse dictum in vna Cussentina pẽsionis 6. Nouemb.1596.coram Cor-

duba,

duba, in vna Romana penſionis ſub die 18. Iunij 1597. coram Pamphilo, & alias plures, quas adducit *num.*2. qui dicunt dictam clauſulam hoc caſu apponi duplici ratione, prima ad obuiandum fraudibus, & malitiis, ſoluere recuſantium: altera eſt propter honorem Papæ, ne ſcilicet eius literę, in quibus penſio mandatur ſolui, careant obedientia.

42 In tantum, quòd ſi penſionarius tranſtulerit penſionem (quam vigore literarũ transferre poterat) & titularis dicat, non rectè tranſlatam fuiſſe, & petat committi cauſam ſuper nullitate, datur hæc clauſula, licèt tranſlatarius nunquam penſionem perceperit, dummodo tamen transferens fuerit in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, Anton. Auguſti. *de penſio. tit. de tranſlat. verſ. clauſula ſine retardatione n.*3. Mareſcot. *vbi proximè d. cap.*21. *num.*4. qui teſtatur, ita fuiſſe dictum in vna Bononien. penſio. 17. Maij coram Cardi. Melino. Plures Doctores in propoſito adducit, elegantérque loquitur Marqueſſa. *de commiſſio. 1. p. cap.*14. *num.*71. *&* 72. *fol.*140. qui poſt alios loquitur in vtroque caſu, ſiue adſit quaſi poſſeſſio, exigendi, ſiue non, dummodo facultas Papæ tranſlationis doceatur. Cui conuenit doctrina Innocentij *in cap. cum ſuper. de cauſa poſſ. & prop.* quòd nouo beneficij poſſeſſori competunt omnia remedia poſſeſſoria pro rebus ſpectantibus ad beneficium, etiamſi numquam fuiſſet in poſſeſſione illarum, dummodo prædeceſſor fuerit in poſſeſſione Rota *in nouis deciſ.*4. Rebuffus *in d. c. cum ſuper. pag.*225. *colu.*2. *verſ. & ideo in illo text.* facit *l. fi. tit.*28. *p.*3. Mieres *de maiora.* 3. *p. quæſt.*6. *num.*34. *in nouiori impreſſione*, & quæ dixi 2. *p. cap.* 9. *à num.*89. Et quando in tranſlatione penſionis fit reſcribendum cum dicta clauſula, vide latè per Marqueſſ. *vbi proximè à num.*58. vbi
43 plurimos citat. Mareſ. *d. cap.*21. *n.*17. etiamſi titularis vnam pro ſe habeat ſententiam, vide latè Mareſcot. *d. lib.*1. *cap.*22. *n.*5. quem vide, *& cap.*21. *num.*6.

44 Siue etiam coram iudice ordinario præfata lis de reformatione, ſeu de nullitate pendeat, & abſque commiſſione, vel cum ea abſque d. clauſula, quoniam adhuc dicta exceptio litis pendentiæ non impedit viam executiuam literarum, vt vltra ſupradictos tenet Flores de Mena *in d. quæſt.*12. *num.*31. ſequitur eum, eius verba referens, Garcia
45 *de benef. d. cap.*5. *num.*225. qui addit, etſi ordinarius executorem inhibuiſſet, quia non poteſt, cùm ſit inferior. Nam dicta clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis) quæ
46 apponi aſſolet in commiſſione appellationis ſuper cauſa reductionis, vel nullitatis penſionis ob reuerentiam literarum Apoſtolicarum, & calumnias debitorum, vt ex his, quæ Flamin. Pariſ. *de reſign. lib.*6. *quæſt.*2. *num.*153. Guigas *quæſt.*35. *num.*9. Rebuf *de pacificis poſſeſſor. n.*156. Gambara *lib.*6. *q.*17. 47
& 36. quæ clauſula cùm limitet, & ſuſpendat iuriſdictionem, quæ datur iudici commiſſario, Cæſar de Graſſ. *deciſ.*101. *num.*1. & importet conditionem, adeò quòd iudex 48
non poſſit procedere niſi priùs ſoluta penſione, tenent Pontan. *de alimen. cap.*19. *n.*4. Marqueſſ. *de commiſſio. cap.*4. *num.*36. Gomeſius *in compendio vtriuſque ſignaturæ verſ. confirmatur iſta opinio.* Rota *deciſ.*816. *lib.*3. *p.*3. *diuerſorum*, quod & adhuc procedit, vt etiam facta inhibitione virtute talis commiſſionis. Lancelo. *de attenta.*2. *p. cap.*17. *num.*64. *verſ. circa ſcriptis.* idem *cap.*20. *ampliatione.* 1. *n.*28.
nam illa clauſula eneruat vim, & effectum 49
inhibitionis, & inhibitio cenſetur facta ſtante dicta conditione prout in commiſſione, & intelligitur repetita. Mandoſ. *de inhibitio. quæſt.*30. *&* 82. idem Lancelo. *cap* 20. *ampliatione* 11. *num.* 28. Cæſar de Graſſis *deciſ.*96. *num.*4. Gonzal. *de alter. gl.*9. *in annota. n.*224. 50
& ſuperiùs diximus, quòd aliter erit dicendum & intelligendum, quando dicta clauſula in commiſſione prædicta non adeſt: nam tunc exceptio litis pendentiæ ſuper nullitate, aut reductione oppoſita executioni, eius progreſſum impediret, vt ex aliis pluribus notat Nicol. Garcia *de benef.* 1. *p. c.*5. *num.*523. vide ſuprà num.41.

Hoc autem, quod de exceptione nullita- 51
tis diximus; ita erit intelligendum, vt ſi non ſit notoria, ac euidenter de ea conſtet, ſed requirat altiorem indaginem, ſiue cùm ex litis pendentia ſimul, ſiue ipſa ſola opponatur executioni; vtique obſtare non tenetur, ex his, quæ per Bart. & Ripam *in l.*4. §. *condemnatum, de re iudic.* Lancelo. *de attenta. tit. de attenta. nullitate pendente.* & nos ex his quę ſurſum diximus, & inferiùs in capitulo 9. vbi latè. vt puta quando nullitas verſatur
circa extrinſeca gratiæ penſionis; videlicet: 52
quando penſio fuit reſeruata ex cauſa reſignationis aut ceſſionis iuris, & litis, & diſputatur de titulo, & iuribus reſignantis, vel de validitate cõcordiæ, quæ non impediunt, ſed reſeruantur iudicio ordinario, & procedunt Doctores ſuprà ſecundùm Flores de Mena *d. quæſt.*12. *num.* 32. quem in hoc ſe-
quitur Garcia *ſuprà num.*546. & quod d. ex- 53
ceptio debeat incontinenti conſtare, poſt alios tenet Ioan. Hierony. Campanil. *diuerſ. iur. cano. rubr.*11. *cap.*13. *num.*286. poſt alios quos citat.

At verò quando prædicta nullitas verſa- 54
tur circa intrinſeca ipſius gratiæ; nempe; circa eius ſurreptionem, vel obreptionem; ſcilicet,

licet ; quia impetrans, non fecit mentionem de alia penſione priùs conſtituta , quia tunc ſecunda impoſitio nulla iudicatur, & ſubreptitia,vt per Caccialup. *in tract. de penſionib. deciſ.*3.Petrum Gambara 6 *p.num.*127. Paul. Æmil. Veral. *deciſ.*310. *&* 311. *num.*4. *&* 312. *lib.*2. & hæc eſt legitima exceptio ad impe-
55 diendum executionem, quia efficit executorem omnino iudicem incompetentem, vt concludit Hierony. Guigas *de pen. quæſt. ſi. num.*13. & per eum eleganter quidem dicit Flores de Mena *vbi ſuprà num.*33.circa quod æquiuocè loquitur Nicol.Garcia *de benef.*1.*p. d.cap.*5. *num.*546. ex cuius verbis, vix apertè colligi poteſt;an contra Menam reſpondeat, quod ſi faciat, & reſpondet ad Guigantem allegatum,& dicat,vt ille ſe declarat *num.*21. profectò Guigas ibi meliùs ad propoſitum opinionis Flores de Mena loquitur, applicans validiſſima fundamenta , nullo autem pro ſua vſus eſt Garcia.

56 Nam cùm literæ reſeruationis penſionis de ſtylo Curiæ regulentur ſecundùm naturam literarum beneficialium , vt teſtatur Guigas *num.*13. & ideo , prout ipſe arguit, ſi ſurreptio vitiat gratiam,& litteræ ſint ipſo
57 iure nullæ , *c. ad audientiam el* 2. *de reſcrip.* & datio executoris in illis contẽta, etiam nulla eſt , nec per illas aliqua tribuitur iuriſdictio executori, ſecundùm Ab.& Immol.per text.*ibi. in cap cùm in noſtris de conceſſ.præbendæ.*Feli.*in c ſi qu.eſt.penul.de præſumption.*idem *in d.c. ad audientiam* 1. *verſ. literæ beneficiales non dant ius*,&c. latiſſimè Menoch. *de arbitr. lib.*2.*cent.*3. *caſu* 201.*à prin.* & facit *c. ſi ſuper gratia. de reſcriptis lib.* 6. igitur bene concludere,dicendum eſt, Guigantem & Menam, quia cùm auditor non ſit iudex competens, ſi ſurreptio coram eo , vel ſubexecutore allegetur;non poterit ad executionem procedere , lite ſuper dicta ſurreptione , & nullitate pendente. nam aliàs hæc cùm ſit legitima exceptio,executor non admittens excedet notoriè , ac propterea appellans decretum violentiæ obtinebit , & reponet attentata, vt ſuprà dixi.

58 Nec eſt bona illatio , nec bonum argumẽtum, quod aliàs facit ipſe Nicolaus Garcia videlicet , *num.* 560. *cum ſeqq.* vbi dicit: quòd exceptio nẽpe , quòd beneficium erat grauatum alia anteriori penſione ; non impedit executionem literarum vltimæ pen-
59 ſionis regulariter. nam quamuis certum ſit, ipſam non valere ipſo iure,ſi de prima mentio facta non fuit , etiamſi motu proprio reſeruata ſit, ex Caſſiado. Caputa.Mohedano , Mandoſio , Flaminio Pariſio , & aliis, etiamſi prior ſit conditionalis : tamen, dicit ille , cùm excipiens tenetur probare , quòd tempore ſecundæ , prima erat reſeruata , & quòd erat valida ſecundùm Caputaq. *deciſ.* 301.Flamin.Pariſ.*de reſig.lib.*6.*quæſt.*2.*à n.*40. Cota *deciſ.*110. *&* 107. iſta exceptio requirit altiorem indaginem. Sed miror tanti vi- 60
ri , hanc namque , quis opponens incontinenti, & intra terminum datum à iudice nõ verificabit ? imò breuiſſimum, cùm probata ſit ex datis vtriuſque Bullæ dumtaxat. & ſic non ſequitur , aliqua exceptio requirit probationem , ergo requirit altiorem indaginem, quoniam ; vt ſuprà diximus , ad hoc dumtaxat datur à iudice executore terminus , licèt breuis , eius arbitrio , vt appoſita exceptio intra illum probetur , & ſic nihil mirum,vt contra ipſam fortiter tenendũ ſit.

Et contra opinionem Nicolai Garcię,do- 61
ctrina Mareſcoti *variar. reſolu.lib.*1.*c.*21.*n.*5. vrget, vbi dicit, quòd ſi tertius habens penſionem ſuper beneficio , & petat committi cauſam nullitatis prioris penſionis , etſi allegetur paupertas prioris penſionarij;exigetur cautio *iuxta l. is à quo, ff. de rei vind.* quia 62
vt ipſe dicit poſt Ab. & alios *in c. veniens , de teſtibus.*locũ habet etiam in beneficialibus.

Quid autem dicendum eſt de exceptio- 63
ne reductionis penſionis, quando ex ventre ipſius Bullæ prouenit conditionaliter;nempe ; dummodo tantam partem remaneat, vel, centum pro Rectore,*&c.* In quo dicendum eſt, quòd iſta exceptio admittenda eſt, ad impediendam executionem, ex quo oritur ex ventre ſupplicationis , etiamſi non probetur incontinenti,vt determinauit Rota in vna Ruanaten. tranſactionis 22. Iunij 1592. quam ad id trahit literaliter Garcia *ſuprà num.*489. *cum ſeqq. & ſuprà,* in qua fuit reſolutum , quòd exceptio quæ oritur ex 64
ventre inſtrumenti , etiamſi requirat altiorem indaginem , in quocumque iudicio admittitur , etiam ad impediendam executionem obligationis Cameralis, Caſſiador. *deciſ.*10.*num.*2.*de reſcrip.*Sarnerius *in compendio ſignaturæ num.*84.*& ſeq.* Acorambonus *deciſ.* 36.*lib.*1.Tiraquel.*de retr.lignag.*§.4.*gl.*1.*n.*4. Galleſius ad obligationem in forma Cameræ 4 *p.formulæ* 1. *quæſt. num.*8. & alias etiam deciſiones Rotæ ibi Garcia refert, & ex aliis pluribus latè ſuprà probauimus.

Maximè , quia reſeruatio penſionis cum 65
illa clauſula (dummodo remaneant centum pro Rectore,) (ſeu mille pro Epiſcopo) vel (dummodo tantam partem fructuum non excedat)eſt conditionalis, de qua in primis, & ante omnia conſtare debet , & verificari, ſiue ordinariè,ſiue executiuè agatur, vt latè ex his, quæ cumulat Nicolaus Garcia , plures allegans , *d. cap* 5. *à num.*485. Caſſiador. *deciſ.*10.*de reſcriptis.*Guigas *quæſt.*85.*num.*10.

idem

idem *quæst. fi. num.* 15. & plures decisiones Rotæ in hoc propositum, ad literam refert. Gratia. *suprà à num.*464.*cum pluribus seqq.* latè etiam plures Doctores, ac Rotæ decisiones in proposito congessit Marchesa.*de commiss.*1.*p.cap.*14.*num.*45.*fol.*137. & latè etiam *eod.cap.*14. quod est additamentum *num.*79. *cum seqq.fol.*153.& ex Gomesio *in Compendio vtriusque signaturæ* dicit Flores de Mena *d.*
66 *quæst.* 12. *n.* 42. quòd si gratia pensionis aliquas qualitates, aut conditiones contineat: non potest executiuè executor procedere,
67 nisi priùs verificatis præfatis qualitatibus,& si contradictorium iudicium, & viam ordinariam requirant. quia tunc auditor tenetur assumere partes iudicis, ex Feli. *in fi. de præsumptio.*remittendæ sunt ordinario in prima instantia ex dispositione Concilij Tridentini, vt pariter sit dicendum, quando
68 Rector onere pensionis grauatus per longum tempus; puta: per decennium pensionem non solueret, & hac exceptione opposita causas apparentes non solutionis allegando (remissa causa ordinario) non potest
69 auditor, & executor contra eum procedere via executiua, nec tunc commissio appellationis datur cum supradicta clausula(sine retardatione solutionis pensionis) ob præsumptionem, quæ viget in eius fauorem, vt notat Guigas *d. quæst.*85. *num.* 2. & per Gomezium *vbi proximè.* Flores de Mena *n.*41. plures in proposito citat, & sequitur Marquessa.*de commissio p.*1.*c.*14 *el* 2.*n.*42.*fol.*148. & hac ratione vim facere subexecutorem in partibus non deferẽtem appellationi declaratum vidi.

70 Item legitima reputatur exceptio,ad impediendam Bullæ pensionis executionem: quando ipsa imposita fuit super duobus beneficiis, aut pluribus, quæ postmodum deuenere ad diuersas personas, & possessores: quia scilicet non tenentur ad dictam pen-
71 sionem insolidum, sed pro rata tantùm,quo casu cùm pensio non possit dici liquida;donec iudex cognoscat, quæ sit rata portionis, quæ tangit vnumquemque, & discutiat valarem omnium beneficiorum; ideo tanquam exceptio executionis legitima reputatur. quare nõ rescribitur etiam cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis) vel (sine retardatione,*&c.*) ita tenent Anto. Augus*t.de solutio.pensio.num.*2. Sarnen.*in compendio signaturæ num.*88.*vers.est & alius casus.* Guigas *de pensio. quæst.*85. *num.*5. & *ex c. constitutus,* & illis Abb. Innocen.*de religios.domi.* concluſit. Rota adducta per Sarnen. *vbi promè.* Paleot.*decis.*304.*in manuscriptis.* Paris. *de resig.benefi.lib.*6.*quæst.*4. *n.*47. Ioan. Hierony. Campanil. *diuers.iur.cano.rubr.*11.*c.*13. *n.*287. *fol.*362.Maresco*t.variar.resolutio.lib.*1.*cap.*21. *num.*16. vbi testatur, sic fuisse resolutum in Rota in vna Segobien.pensionis coram Cardi.Seraphi.sub die 19.April.1602.

Rursus si citatus vigore monitorij com- 72
parens opposuerit prædecessorem consentientem pensionis reseruationi,non habuisse bonum ius, nec possessionem beneficij, quamuis pensionarius adstringatur ad verificationem illius, hoc procedit,quando agitur via ordinaria: secus autem, quando via executiua,quia tunc isthæc exceptio executionem non impedit opposita, ita Rebuf. *de pacificis possess.num.*156.*aliàs* 137 quem ita in-
telligit Nicol. Garcia *d.cap.*5.*num.*515.quem 73
vide *à num.*511.vbi agit an, & quando pensionarius bonum ius consentientis teneatur verificare. & quando translatarius pensionis
teneatur iustificare ius, & titulum transfe- 74
rentis sui anteces sori, latè per Maresco*t. variar.resolutio.lib.*1.*cap.*22.*à num.*24.

Aliter itaque iudicandum erit de exce- 75
ptione,à citato opposita; nempe se non possidere beneficium, super quo pensio reseruata est. quia hæc, vt legitima admittenda est, vt probat Bucca. *in tract.de stylo curiæ audito. Cameræ cap.* 22. *vers. quia sibi.* Salustius Tiberius *in praxi auditor.Cameræ. lib.*3. *cap.*3. *num.*6. Sequitur Nicol. Garcia *suprà n.* 567.
qui quamuis numeris sequentibus dubitet, 76
an ipse pensionarius teneatur verificare:reũ conuentum succes sisse in dicto beneficio, & ipsum percepisse fructus, vel stetisse per eum,quominus illos percepisset,anteaquam reus id asserat: tamen quando executatus id opponit, nemini dubium est: ipsum teneri legitimare,cùm sit de substantia iudicij,& executionis.

Quibus adde, quòd exceptio extinctio- 77
nis pensionis, per professionem pensionarij non impedit executionem, nec retardat solutionem pensionis,imò,ea nõ obstante, declarandus est titularis; si non soluit,quia requirit altiorem indaginem, cùm Monachus ex dispensatione possit pensionem retinere, & sic de ea priùs est in iudicio ordinario cognoscendum,& iudicandum, vt tenent Caputaq.*decis.*821.*p.*1.*& decis.*223. *&* 317.*p.*2. Guidobonus *decis.* 138. & ita pariter terminauit Rota, cuius decisionem literaliter refert Nicol. Garcia *d. p.*1. *cap.*5. *num.*548. vbi id infirmat in exceptione extinctionis per matrimonium subsecutum, allegans alias 78
decisiones,quas quidem omnes & bene ipse *à num.*553.intelligit, & declarat; vt locum habeant in casu, de quo loquuntur, nempe: quando post contractum matrimonij, vel professionẽ, pensionarius permansit in quasi possessione exigendi pensionem, aut etiam 79
quando

quando pensionarius post matrimonium ostendit dispensionem,quamuis intricatam, & non claram.quia tunc interim dum in iudicio ordinario de ea extinctione non iudicetur, solutio pensionis differenda non est. quo deficiente (dicit ille) ista exceptio extinctionis releuans est probata incontinenti, & intra breuẽ terminum, ab executore assignato ; cùm non requirat altiorem indaginem, sed sit clara, & excludat pensionem, & pensionarium ex Vicamer.*cons.*284. & ibi latè prosequitur hunc discursum.

Et quando exceptio requirit altiorem in-
80 daginem;relinquitur arbitrio iudiciis, regulato tamen ex his,quæ longa manu cumulauit Menochius *de arbitrar.casu* 20. *& de recuperanda possessione rem.* 1. *quæst.*21. Contard. *in l. vnica limi.* 12. *C. si de momen. poss.* Rota *decis.*57.*num.*3.*p* 2.*diuersor.* idem Meno.*lib.*2. *casu* 9. *&* 12. & ex his etiam regulato quæ
81 hucusque diximus, & plures exceptiones alias quæ executioni possunt opponi, vide per Guigantem *de pensio q.si.*

82 Memineris tamen, quod dicit Flores de Mena *in pract. d. quæst.*12. *num.*25. cum Camilio Plautio *in tract. de pensioni. Episcopali. à n.*27.*fol.*534.*tomo* 5.*tractatuum nouorũ :* quod subexecutor vigore clausulæ (cæterùm)non posset procedere executiuè contra bona debentis pensionem, quia hoc sibi commissum non est : sed solùm potest, publicare censuras fulminatas ab auditore Cameræ in casu non solutionis, & denuntiare debitorem excommunicatum, & præcipere aliis: vt eum denuntient, & euitent, aliàs excederet, & posset propterea ab eo appellari. quia meritò contra eos resoluit Nicolaus Garcia *vbi suprà* 1.*p.cap.*5.*num.*185.*& sursum,* ex eo quòd executor auditor committit illi suas vices absolutè pro executione pensionis, prout ipse Flores de Mena sentire vi-
83 detur, *num.* 30. quod coroboratur ex eo, quod superiùs diximus, ideo hunc subexecutorem debere esse in dignitate constitutum;quia mixtus est,non merus executor.

84 Sis & illius sententiæ memor : quòd cùm ad denuntiationem & publicationem excõmunicationis huiusmodi requiratur præuia declaratoria illius, ad Guigantem *quæst.* 78 *num.*4.vt nec ex eo causa efficitur appellabilis, cùm sit executiua, secundùm Nicolaum Garcia *d.cap.*5.*num.*586 contra Camilium Plautium loco proximè citato. nec ab huiusmodi declaratoria appellationi interpositæ non deferens vim faciet executor, & vltra Nicol.Garcia idem affirmat Marquessan *de commissio.* 1.*p.cap.* 13.*num.*1.quòd commissio appellationis à declaratoria censura-
85 rum latarũ pro executione literarum Apostolicar.nisi cum clausula (parito breui) quia appellatio à declaratoria lata vigore processus executiui,cùm careat suspensiuo effectu, nisi cum dicta clausula non rescribi, ne suspendatur, & impediatur executio literarum, allegat etiam Cassiadorum *decis.* 10. *de rescriptis.* Staphil. *de vter. iustitiæ cap. prædicta num.*13.Puteum *decis.*41.*p* 1. quia cùm declaratoria incidat in iudicio executiuo, 86
præcisè debet eius natura vestiri, propria amissa, *cap. accessorium de regul. iur. lib.*6. Et quia cum causa est executiua, omnes eius articuli sunt executiui, vt pluries dixi, & vide quæ nos latiùs infrà lib.4. c.5. de compulso. vers.circa quod notabi. aduerte,*&c.* à num.60. cum seqq. de quo articulo etiam latè & luculenter diximus suprà lib.2.cap.3. per totum.

Et ampliùs circa ea, quæ dixi suprà; aduerte:quòd quando fructus parochiales de- 87
uenerunt in diminutionem post reseruationem pensionis factam ; potest peti reductio, & eius reformatio coram ordinario sine speciali rescripto,& commissione Papæ,etiamsi pensio fuerit reseruata per ipsum Papam, quia intelligitur rebus sic stantibus, Decius *cons.*335. Aimon. *cons.*95. *num.*4. Tiraq. *in l. si vnquam de reuoca. don. in prin. à num.*166. *&* 161. Gutierr. *de iura. confirma.*1.*p. cap.*71. *num.*6. quando verò à principio isthæc reseruatio per Papam facta fuerit excessiua, 88
quia tunc de eius reformatione non potest tractari per ordinarium, nec legatum, nec alium iudicem, nisi ex speciali rescripto Papæ, videndus Garcia *d. cap.*5. *num.* 440. *&* 441. *& superiùs* 369. vbi etiam agit in qua quantitate pensio reseruanda sit, tàm in beneficiis simplicibus, quam in curatis, & episcopalibus, hæc ad nos attinent, cætera autem pensionis materia suos habet authores,illos require in necessitatibus.

Et de pluribus aliis exceptionibus, quan- 89
do locum habeant in pensionis executione, & de effectibus quasi possessionis in illius exactione, & quando rescribatur, vel non rescribatur cum clausula (sine retardatione solutionis pensionis) vel (sine præiudicio legitimæ executionis) & de natura, & variis effectibus illius clausulæ, & de aliis pluribus de materia iudiciali in exactione pensionis, vide vltra Nicolaum Garciam & Flores de Mena loco pluries citato, Marquessa. *de commiss. appellatio. in causa pensionis cap.*14.*per totum* 1.scilicet & 2. quod in duas partes diuisit. 1.*p. fol.*132. *cum seqq. & fol.* 142. *cum seqq.* amplissimè, Marescotum *variar.resol. lib.*1.*cap.*21. *& cap.*22.

CAPVT

CAPVT IV.

A secunda sententia reuocatoria prioris, siue contra actorem, siue contra reum lata, in iudicio sui natura priuilegiato, & non admittente appellationem; an ei interpositæ non deferens iudex vim faciat. & quid à prima lata contra agentem, & eandem viam priuilegiatam intentantem.

SVMMARIVM.

Sententia lata contra agentem aliqua via priuilegiata, & non admittente appellationem an illam admittat quoad vtrumque effectum. num. 1.

Sententia in secunda instantia lata in fauorem agentis via priuilegiata reuocatoria prioris contra illum latæ, an executioni sit mandanda non obstante appellatione. ibidem.

Sententia secunda reuocatoria primæ priuilegiatæ, & iam executæ, an sit pariter executioni (altera reuocata) mandanda appellatione non obstante. ibidem.

Sententia lata contra intentantem viam executiuam, remedium possessorium, & petentem alimenta, & similia, appellationem admittit quoad vtrunque effectum. n. 2.

Sententia lata contra petentem missionem ex l. fi. C. de edicto diui Adri. permittit appellationem suspensiuam. n. 3.

Idem est in sententia negatiua lata in alijs possessorijs remedijs. n. 4.

Sententia lata contra actorem petentem alimenta licita est appellatio suspensiua. n. 5.

Appellari non licet, quando agitur de conuertendo frumentum in vsum militum & subsidium annonæ. n. 6.

Sentētia negatiua distributionis annonæ in vsum militiæ admittit appellationem quoad vtrumque effectum. n. 7.

Sententia lata contra mulierem petentem dotem recipit suspensiuam appellationem, licèt lata in eius fauorem non suspendatur. n. 8.

Præceptum de soluenda pensione licèt non admittat appellationem, tamen vbi negatur, ipsum præceptum ad pensionem agenti, licita est quoad vtrumque, quia cessat priuilegium. n. 9.

Sententia de non exequendo rem iudicatam aut obligationem Cameralem permittit appellationem suspensiuam. n. 10.

Licèt alij contra inaduertenter & promiscuè dicant, à præcepto de exequendo, & non exequendo non dari appellationem. ibidem.

Ratio redditur fundamentalis, quare detur appellatio suspensiua actori intentanti actionem priuilegiatam, & reportanti sententiam negatiuam, cùm affirmatiua non suspendatur. n. 11.

Senatus regius aditus per viam violentiæ quotidie decernit, vim facere iudicem non deferentem appellationi emissæ à sententia negatiua lata contra agentem aliqua via priuilegiata, scilicet, executiua. n. 12.

Dilatio decem dierum in via executiua debitori assignata, vt intra illam suas probet exceptiones, cùm sit in fauorem actoris limitata, potest eo desiderante prorogari. n. 13.

Text. in c. fin. de mut. petitionibus interpretatur. num. 14.

Appellatio prohibita in causa conuentionis, an censetur prohibita in causa reconuentionis. num. 15.

Clausula rescripti ad lites (appellatione remota) si respicit totam causam, est communis Actori & Reo. n. 16.

Rescriptum ad lites est commune, & regulatur secundùm ius & iustitiam. ibidem.

Actor & Reus non debent ad imparia iudicari, nec actori licere, quod reo licitum non existat. num. 17.

Aequalitas in iudicio semper est seruanda. n. 18.

Correlatiuo in vno si sit prohibita appellatio in altero ex correlatiuis intelligitur prohibita. n 19.

Rescriptum quo prohibetur appellatio, pariter operatur in præiudicium Actoris ac rei ex capite æqualitatis seruandæ in vtroque. n. 20.

Appellanti ne tradatur possessio suo aduersario, pariter nec ei tradenda erit. n. 21.

Causa conuentionis si est tractanda summariè vigore rescripti; pariter summariè tractanda est causa reconuentionis. n. 22.

Clausula (appellatione remota) apposita in commissione primæ instantiæ, censetur repetita in commissione appellationis. n. 23.

Clausula (appellatione remota) idem operatur, quando virtualiter subintelligitur in secunda commissione, vtputa quando refertur ad aliam, à qua virtutem & potestatem recipit. ibidem.

Causa quando est summaria, omnes eius articuli etiam summarij sunt. n. 24.

Clausula appellationis prohibitiua non intelligitur repetita in alia persona, quando diuersitas rationis aliud specialiter inducat, quia in vna ex partibus tantùm fauor, aut odium dumtaxat viget. n. 25.

Agens priuilegiata via si sententiam contra se reportet, appellat suspensiuè, si autem Reus illam reportet, non; quia in vtroque diuersa fauoris militat ratio. n. 26.

Sententia lata contra agentem via priuilegiata, qui ab ea appellans reuocatoriam illius obtinuit, hæc secunda reuocatoria erit executioni mandanda. n. 27.

Exemplo comprobatur in executione inſtrumenti guarentigiati. ibid.

Executione denegata vigore breuis per ſubexecutorem à quo appellatur, poteſt iudex Rotæ iuſtificato conſtito breuis, illud exequi, quemadmodum poterat iudex à quo. n.28.

Sententia lata in fauorem rei conuenti de ſpolio intentato, ſi in cauſa appellationis reuocetur hæc ſecunda ſententia lata in fauorem Actoris, mittitur executioni non obſtante appellatione. num.29.

Sententia ſecũda affirmatiua, & reuocatiua prioris negatiuæ ſimul lata ſit, declarando primam nullam, an mereatur executionem. n.30.

Iudex ad quem appellatum eſt in prouiſione Parochialis ob aliquam legitimam cauſam anteaquam ordinarius prouiderit, vel tradiderit poſſeſſionem, aut tulerit ſententiam, declarans bene appellatum, ac præuio concurſu digniorem eligat, poterit huic poſſeſſionem vacantem tradere. n 31.

Concurſu & electione Rectoris facta per ordinarium differentem poſſeſſionem aliqua iuſta cauſa, ſi ſuperior de appellatione cognoſcens interim reuocato concurſu, & electione, poteſt ſuam ſententiam executioni mandare, & aliquem in poſſeſſionem mittere vacantem, non obſtante appellatione. n.32.

Fauor appellationis prohibitæ in Parochialibus non eſt inductus propter prouiſum, ſed propter Eccleſiam vacantem, & ita quocumque vadat Eccleſia vacans, replenda erit Rectore, qui tunc prouiſus reperiatur. n.33.

Priuilegium exequendæ ſententiæ vbi conceditur tantum ratione perſonæ, ſcilicet, creditoribus, alimentarijs, & in poſſeſſorijs & ſimilibus, ſi prima ſententia pro eis lata non fuit executa, ſi interim in gradu appellationis reuocetur, non poteſt exequi, nec etiam reuocatoria ex ratione aſſignata. n.34.

Senatus, ad quem recurritur per viam violentiæ, quotidie declarat, vim non fieri appellationi non deferendo interiectæ à ſecunda ſententia reuocatoria prioris, ſi eius virtute mittatur aliquis prouiſus in poſſeſſionem vacantem beneficij, & ita communiter practicatur. n.35.

Iudex appellationis in beneficio curato vacante dicitur primus iudex, & loco ordinarij ſubrogatus cuius iure vti licet. n.36.

Ratio propter quam ſententia in Parochialibus exequitur, durat in qualibet inſtantia, qua beneficium adhuc ſit vacans, ex quo nullus deijcitur de poſſeſſione. ibidem.

Sententia lata in fauorem creditoris in via executiua, quando nulla præceſſit executio in ſecunda inſtantia an exequatur. n 37.

Deuolutio beneficij fit ad ſuperiorem cum omni ſua cauſa, oneribus, & qualitate requiſita in ſui principio. n.38.

Sententia addictionis executionem deſiderãs nihil intereſt, an à primo, an à ſecundo iudice appellationis lata ſit, vt exequatur. n.39.

Iudex appellationis ſuccedit in locum prioris iudicis. n.40.

Iudex appellationis poteſt facere ea omnia, quæ poterat primus iudex. n.41.

Cauſa, quæ eſt ſummaria in prima inſtantia, pariter & in ſecunda ſummaria erit. n.42.

Clauſula quòd ſummariè procedatur, ſi fuit oppoſita in commiſſione primæ inſtantiæ, tacitè intelligitur repetita in commiſſionibus aliarum inſtantiarum. n.43.

Sententia prima ſi vulnerauit inſtrumẽtum guarentigiatum, ſcilicet, declarans illud falſum, aut vſurarium, ſecunda reuocatoria illius non meretur executionem, donec obtineat creditor tres conformes. n.44.

Executiua via ſi ſemel fuit vulnerata, non ſignatur commiſſio cum clauſula (ſine præiudicio legitimæ executionis.) n.45.

Executio vbi denegata eſt ex eo, quòd inſtrumentum eſt vulneratum, expectantur tres conformes ſententiæ, ſecus vbi ex alia cauſa denegatur non tangente vires inſtrumenti. n.46.

Executio quando denegatur ob aliquam nullitatem reſeruato iure creditoris, conſultiùs faciet ex integro executionem repetere, quàm appellatione vti. n.47.

Appellationi à ſecunda ſententia reuocatoria primæ priuilegiatæ, & executioni iam traditæ erit deferendum omnino. n 48.

l.4.tit.21.lib.4.recopilatio ponderatur. ibidem.

Sententia, qua eſt reus condemnatus, nititur ſententiæ aut inſtrumento habenti executionem paratam & priuilegium, at ſententia ſecunda, qua actor condemnatur, illi non nititur, ſed eius priuilegio repugnat. n.49.

Sententia ſecunda lata contra actorem reuocatoria prioris executæ virtualiter eſt negatiua executionis, quo caſu etiam in prima inſtantia actori licet appellare. n.50.

Sentẽtia addictionis ſi nulla ſeu iniqua ſit manifeſtè, an iudex de appellatione cognoſcẽs queat ea neglecta, ſuam exequi, & quo caſu. n.51.

Sententia ſeu iudicium ordinarij, cuius virtute vt magis idoneus electus fuit in poſſeſſionem Parochialis miſſus, licèt ſit in cauſa appellationis reuocatum, non amouetur à poſſeſſione, donec per tres ſententias conformes vincatur. n.52.

Et ab hac reuocatoria appellationi per poſſeſſorem emiſſæ eſt deferendum. ibidem.

Prouiſus ad Parochialem per ordinarium non eſt à poſſeſſione auocandus, etiam ſi iudex appellationis nullum & notoriè iniuſtum declaret ordinarij iudicium. n.53.

Prouiſio Parochialis per ordinarium ſi eſt ſortita effectum, & tradita poſſeſſio, à ſecunda ſententia illius reuocatoria emiſſæ appellationi per poſſeſſorem

poſſeſſorem eſſe deferendum, quotidie decernitur in Senatu Regio, vimq; facere iudicem eam exequi volentem. n.54.

Res poſtquam ſemel prohibitionem euaſit, ſemper remanet libera. n.55.

Res ſemel effecta alienabilis, ſemper remanet alienabilis. n.56.

Rei ſemel alterata natura, ſemper remanet alterata. n.57.

Res quæ ſemel exiuit de trunco, & de familia, non dicitur amplius eſſe de trunco, quominus retractui locus ſit. n.58.

Cauſa ſemel facta ordinaria & appellabilis, ſemper remanet ordinaria, & appellabilis. n.59.

Executioni locus non eſt, nec pœnitentiæ, ſi creditor qui potuit agere via executiua, cœpit agere via ordinaria. n.60.

Sententia prima lata in Curia contra poſſeſſorem beneficij ſequeſtrum apponitur, tamen licèt ipſe poſſeſſor ſecundam pro ſe obtineat, non reuocatur ſequeſtrum. n.61.

Parochialis prouiſio & poſſeſſionis traditio nec ſuſpenditur per appellationem, nec poſſeſſor à poſſeſſione amouetur, donec per tres ſententias vincatur, vbi referuntur & ponderantur verba conſtitu. Pij V. n.62.

Stylus Curiæ Romanæ obſeruat, quòd lata ſententia ſuper executione Breuis, inſtrumenti Cameralis, aut literarum Apoſtolicarum, eamq; exequitur, licèt in Rota feratur illius reuocatoria, non mandatur executioni, ſed appellationi ab ea defertur, & donec executoriales relaxentur, in omnibus ſuperſedetur. n.63.

Sententia prima, qua executioni petitæ locum non fore, eſt declaratum, & inſuper Actor in expenſis damnatus, licèt patiatur appellationem; tamen expenſarum reſpectu mittenda eſt executioni. n.64.

Sententia pro Actore in alimentis, aut via executiua lata cuius executionem omiſit petere, & lata eſt ſecunda ſententia illius confirmatoria, poterit eiuſdem petere executionem nõ obſtante appellatione, quia nec efficitur appellabilis, nec cenſetur eius priuilegio renunciare. n.65.

Secus econuerſo, quando prima pro actore lata nondum executa, ſecunda illius reuocatoria lata eſt, quia tunc prima non exequitur in ſecunda inſtantia. n.66.

Quæ doctrina fallit in Parochiali vacante. ibidem remiſsiuè. & n.33. cum ſeqq.

Rotæ deciſio refertur, vt ſecunda ſententia reuocatoria primæ executæ in Parochiali non ſit exequenda appellatione remota. n.67. & 52.

Alia ſummaria deducuntur ex d. deciſ. ibi. vſque ad 88.

CAPITVLVM hoc tres habet inſtantias. Prior, an à ſententia lata contra 1
agentem aliqua priuilegiata via, non permittente ſcilicet appellationem: ipſi ſit appellatio permiſſa quoad vtrunque; ita vt ei non deferens, vim iudex feciſſe dicatur. Secunda, an hoc priuilegiato obtinente in ſecunda inſtantia appellationis aliam ſententiam in eius fauorem, & ſic reuocatoriam primæ, an hæc ſit executioni mandata non obſtante appellatione, per aduerſarium ab ea interpoſita. Tertia & vltima ſit inſtantia: an ſcilicet ſecunda ſentẽtia reuocatoria primæ priuilegiatæ, & vt talis, effectualiter executæ: an reuocata prioris executione, ſit pariter executioni mandanda, non obſtante appellatione ab ea emiſſa.

Circa primam autẽ inſtantiam illud breuibus feram: vt à ſententia lata contra intentantem priuilegiatum aliquod remedium, puta, petentem alimenta, agentem poſſeſſorio, vel petentem executionem vigore obligationis cameralis, aut guarentigiatæ, & ſimilia: ei ſit adeò licita, & permiſſa appellatio, quod ſi interpoſitæ iudex non deferat: vim faciet euidentem. ita probat Angel. *in l. quiſquis C. quorum appell. non recip.* quem ſequuti ſunt Iacobus à S. Georgio *in l. fi. n.36. C. de edicto diui Adri. tollen.* vbi etiã Zuchard. *n.*443. idem etiam cenſuerunt Tiraquell. *in tract. le mort ſaiſit le vif. p.6. declaratione 6. n 3.* Petrus Dueñas *in ſuis regulis regula* 44. *fall.* 1. Menoch. *de adipiſcenda poſſ. rem. 4. n.*876. vbi dicunt, quod etſi in remedio *l. fin. C. de edicto diui Adri.* lata ſententia in fauorem actoris petentis, ſe immitti in poſſeſſionem, appellatio non ſuſpendat: tamen hoc non procedat, nec locum habet: quando contra ipſum actorem, vt ſcilicet, immiſſioni locus non foret, & in fauorem rei lata eſt ſententia. quoniam tunc ab illa per actorem licet appellare quoad vtrumque effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum ſimul, quæ opinio eſt Alexandri originalis, & eſſe ſtupendum, & elegans dictum, dicit Iacobinus *vbi proximè*, qui ſe ita obtinuiſſe in praxi, teſtatur. Sequitur Ioſephus Ludoui. *deciſ.* 20. *n.*23. Petrus Surd. *tract. de aliment. tit.* 8. *priuil.* 60. *n.*26. *in fi. & n.*27. Lancelot. *de attentat.* 3. *p. c.*28. *n.*89. *fol.*448. Ruginell. *tract. de appellat.* §. 2. *c.* 3. *ſub n.*649. *verſus finem verſ. appell.* Sequitur eam poſt plures authores Achil. Perſonal. *de adipiſcend. poſſ. n.*343. *&* 344. & per Angelum ſequutum à Iacobino de ſancto Georg. *in l. quiſquis in fin. C. quorum appellat. non recip.* & alios etiam firmat Mareſcot. *variar. reſol. lib.* 2. *cap.*75. *n.*15. *fol.*136. (licèt aliqui contrarium teneant.) & generaliter in omnibus poſſeſſoriis plurimos citat Eſcacia *de appell. q.* 17. *lim.* 6. *mem.* 6. *n.*38. *&* 133. idem firmantes. 2 3 4

Et facit, quod dicit Alexand. *in l. fin. ff. de appellat. recip.* quòd licèt appellari non liceat 5

à ſententia, lata in fauorem alimenta petentis:tamen à ſententia ea denegante,& ſic aduerſus eum, ei ſit omnimodo permiſſa quoad vtrunque effectum. Sequitur Menoch. *vbi ſuprà n.*878. Petrus Surdus *in tractatu de alimen.tit.*8.*priuileg.*60.*à n.*34.*&* *n.*33.Angel. *in l.fin.ſub num.*1.*ff.de appellat.recip.*Eſcacia *de appellat.q.*17. *limit.*7. *n.*19. Cæſar Contar. *in l.vnica limit.*17.*n.*19.*C.ſi de mom.puſſ.*Ruginell. *tract.de appell.*§.2.*c.*3.*n.*68. & probatur,quo-
6 niam licèt quando agitur, de conuertendo frumentum in vſum militum, in ſubſidium annonæ,non permittatur appellare,*l.fin.ff.de*
7 *appell.recip.* tamen à ſententia negatiua, qua eſt dictum; annonam non eſſe diſtribuendam in vſum militum, licita eſt appellatio. Eſcacia *vbi proximè d.q.*17.*limit.*7. *n.*20. Angel.*in d.l.fi.ſub n.*11.Contard.*d.limit.*17.*n.*19. Ruginell.*vbi proximè n.*70.Marqueſſ.*de commiſſ.*1.*p.c.*18.*n.*19.*fol.*210.Bald.Nouel.*in tract. de dote* 9.*p. priuil.*7.*ad fin. verſ.& hoc intelligo,* dum ſcribit, quòd etſi quando mulier agit
8 pro dote & in fauorem eius fertur ſententia, non ſuſpendatur per appellationem,quando mulier eſt pauper: tamẽ aliud eſſe dicẽdum, quando ſententia eſſet lata aduerſus eandem mulierem, quia tunc appellatio ei permittitur, quem referunt Menoch. Gratianus, & Surdus *ſuprà.* & de alimentis idem dicit Marcheſ.*de commiſſ.*1.*p.c.*18.*à n.*17.*fol.*210.

9 Facit etiam, quia licèt à præcepto de ſoluenda penſione non admittatur ſuſpenſiua appellatio,ita vt ſemper in commiſſione appellationis ab ea apponatur clauſula (ſine præiudicio legitimæ executionis, prout ſuprà latè diximus c.3.præcedenti.)tamen hoc non procedit,quoties lata fuit ſententia aduerſus penſionarium,ſiue penſionem petentem. quia tunc datur appellatio ſuſpenſiua. & ſimiliter denegatur clauſula(ſine præiudicio legitimæ executionis) quia cùm ſententia ſit negatiua, non eſt quid exequendum, quia ceſſat priuilegium, ita animaduertit Marcheſſan.*de commiſſio.appell.in cauſa penſio.* 1 *p.c.*14.*&* 2 *n.*59 *fol.*150. vbi teſtatur ita reſoluiſſe Rotã in vna Nucerina penſionis,*&c.*

Et probatur etiam, quia licèt à mandato
10 de exequendo, & executione nõ appelletur ſuſpenſiuè, ſecundùm quæ latè dixi *infrà* 4 p c.1. tamen à ſententia negatiua; ſcilicet de non exequendo rem iudicatam, aut obligationem Cameralem appellatio permittitur quoad vtrunque effectum. gl. 1. *in l. ab executione C.quorum appell.non recip.*& ibidem Bart. *ſub n.*1. & Salicet. *ſub n.*2. *&* 3. Eſcacia *de appellat.q.*17.*limit.*10.*n.*20.*&* *limit.*9.*n.*50. vbi vocat rem claram, & ſine controuerſia, Ruginell.*tit.de appellat.*§.2.*c.*3.*n.*157. Carrocius *exceptione* 44. *ſub n.*7.3.qui plures citat. Marqueſſa.*de commiſſ.*1.*p. c.*16. *n.*19. *fol.*196. *in* 2 *impreſſione*,& Eſcacia *d.limit.*9.*n.*58.*verſ. his non obſtantibus*, dicit receptam in praxi hanc opinionem,quoniam in hoc caſu militat ratio differentiæ,& ita communiter practicatur, licet aliqui inaduertenter contrarium dicant,promiſcuè firmãtes,à præcepto de exequendo, aut non exequendo denegari appellationem, prout eſt Bald. *in d.l.ab executione ſub n.* 4. & ex Antonio de Butrio tenet Bald. Nouell *tract.de dote p.*6.*priuil.*2. *in fin. tomo* 9.*fol.*193.

Rationem autem omnes huius doctrinæ reddunt; etenim ratio illa vnica, & finalis prohibitiua appellationis à ſentẽtia affirma- 11
tiua,illéque fauor,& priuilegium actioni intentatæ ab actore, & eius fauore inductum, ceſſat, miniméque viget, nec concurrit in ſententia negatiua: vtputa, in alimentis datis, ideo non admittitur appellatio, ne interim fame pereat actor, & in poſſeſſorio adipiſcendæ illa celeritas mittendi hæredem iuſta ratione inducta, & à lege conſiderata, non militat in reo impugnante hanc miſſionem, in cuius fauorem ſententia negatiua lata eſt. & ſit appellationis prohibitio non procedit à pari in vtroque caſu, actore ſcilicet,& reo, quæ ratio cõprobatur infrà n.26. & à n.75.cum ſeqq.Imò ſi non admitteretur appellatio,alimentario puta,ſeu adipiſcenda vtenti, nunquam miſſio locum, nec effectum ſortiretur, & inducta ad vnum finem, contrarium effectum operarentur, contra *l.quod fauorem. C. de legibus.* & quod in fauorem eſt alicuius, non debet in eius odium retorqueri, cùm ceſſante ratione legis eius, ceſſet diſpoſitio,*l.quod dictũ ff.de pactis. l.adigere.*§.*quamuis.ff.de iure patro.l.cum pater.*§.*dulciſſimus.ff.de legat.*2 *l.*1.§.*huius rei ff.de off. eius cui mandata eſt iuriſdictio. c.cùm ceſſante,de appellat.* & contrariorum eadem eſt diſpoſitio, ſi in vtroque eadem militat ratio, vt latè per Euerard. *in locis legalib. in loco à contrarijs.* & tandem appellatio cenſetur permiſſa,vbi expreſsè non prohibetur,gl.*in l.qui reſtituere ff. de rei vindic* cum vulgatis. maximè cùm nec ratio prohibitionis hoc inducat.& ita ab opinione Alexandri, nec in iudicando, nec in cõſulendo,recedendum eſſe firmat Menoc. *vbi ſuprà n.*877. aduerſus Bart *in l.*2 *n.*5.*ff.de appellat.recip.* Abb. & Caſtrenſem, rem hanc conditionaliter abſoluentes, & ita quotidie practicamus in ſupremis prætoriis, adhibitis 12
per hanc viam violentiæ, & vt clarum ac cognitũ tõſoribus, vim fieri ab Eccleſiaſtico iudice negãte delationẽ, ſimili appellationi, quidquid in contrarium & cum Bart.dixerit Contard.*in repetitione l.vni.C.ſi de momen.poſſ. limit.*17.*n.*2.*&* 4. & Puteus *deciſ.*316.*lib.*2.

Ex

13 Ex his apparet, vt dilatio decem dierum data à lege Regia debitori, vt intra illam suas legitimas exceptiones oppositas aduersus instrumentum guarentigium,& eius executionem probet, ita limitata ad illum breuem terminum; ne versutiis debitores diem trahant, solutionémque procrastinentur: vt possit dicta dilatio prorogari desiderãte creditore, iuxta regulam *d. l. quod in fauorem. C. de leg. l. nulla. ff. eodem tit. l. 3. §. duæ causæ. ff. de Carboni. edicto.* & ita per Monterrosum validis ad id adductis rationibus firmat Parlador. *lib. 2. rerum quotidianarum c. fin. 5. p. §. 10. num. 13.*

Et ex his venit interpretandus, & intelligendus text. aliàs difficilis *in cap. 2.* (qui est
14 finalis) *de mutuis petitio.* vbi in hæc dicitur: Sanè consuluisti nos, vtrùm cùm causa appellatione remota committitur, & reus coram eodem iudice actorem reconuenerit, & actor super reconuentione appellationis obstaculum interponit: an sit huiusmodi appellationi deferendum. Nos verò ita sentimus; quod cùm actoris,& rei eadem sit conditio; & vno eodémque iure circa appellationis remedium debeat vterque censeri; sicut desiderat actor, vt sibi iuxta mandatoris rescriptum iustitia fiat appellatione remota: eodem modo reconuenienti debet in sua iustitia respondere, *&c.*) quo apparet ap-
15 pellationem prohibitam in causa conuentionis, censeri etiam prohibitam in causa reconuentionis, secundum gl. 11. *ibi,* vbi Abb. & omnes. Philip. Fran. *in c. pastoralis num. 6. de appell.* Magon. *in decis. Lucen. 52. n. 14.* Lancelot. Robert. *de attentat. 2. p. c. 12. limit. 8. n. 53.* latè prosequitur Giurba *decis. 3. per totam 1. p.* Cæsar Contard. *in l. vnica limit. 17. n. 5. C. si de momen. possess.* vt intelligatur, quando ipsa
16 clausula prohibitiua respicit totam causam, & est generalis, vt scilicet in causa, & negotio procedatur appellatione remota. Et quia cùm rescriptum ad lites sit commune, & reguletur secundùm ius,& iustitiã, ideo quod quisque iuris in alium statuit, eodemmet vti debet, *l. 1. ff. quod quisque iuris,* nec debet
17 actor, & reus ad imparia iudicari, *l. fin. C. de fract. & litium expens.* & non debet actori licere quod reo licitum non existat, *l. non debet 41. ff. de regul. iuris c. non licet 32. eodem tit. lib. 6.* quia in iudiciis semper est seruanda
18 æqualitas, *l. fin. C. de procuratori. c. statutum §. insuper de rescrip. in 6. c. in iudicijs 22.* & ibi per Dinum, & alios *de regul. iur. lib. 6.* Aimon.
19 *consil. 133. n. 7. & seqq. lib. 1.* & quia prohibita appellatio in vno ex correlatiuis, censetur prohibita etiam in altero, Ruginell. *tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 230.* Magon. *decis. Lucensi 58. in causa Vincentij. n. 8.*

Et hinc est, vt si quis impetrauerit rescriptum, per quod remouetur appellatio, ea- 20
dem appellationis remotio etiam intelligitur, tam in præiudicium ipsius impetrantis, quàm ipsius aduersarij ex hoc capite æqualitatis seruandæ, optimè Feli. *in rubr. de rescrip. n. 2. post prin.* Bald. *in c. 1. n. 21. de rescript.* Contard. *in repetitione l. vnic. C. si de mom. poss. fruct. limit. 7. n. 9. & 10.* vbi in proposito adducit Surd. *de alimen. tit. 8. priuil. 60. n. 32.* quò pertinet, quòd quando quis appellat, ne trada- 21
tur possessio aduersario suo, nec ipsi appellanti tradenda est, Achil. de Graff. *decis. 18. n. 2. sub tit. de appellationibus.*

Cuius etiam est farinæ, vt si actor obti-
nuit per rescriptum, vt causa de sua natura 22
plenaria, agitetur summariè, erit idem si in eodem iudicio ipse impetrans reconueniatur ab aduersario; namque pariter in reconuentione summariè agendum est, gl. *in clem. sæpe in verbo voluerit, de verbor. signif.* sequitur Domini. *in c. 1. colum. 2. de dolo & contumacia lib. 6.* Abb. *in d. cap. fin. col. 2. de mutuis petit.* vbi etiam Feli. *& in rubr. de rescript. sub n. 2.* qui vtroq; loco multa de æqualitate inter reum, & actorem seruanda, conduxit exempla.

Quò etiam pertinet, vt clausula (appella- 23
tione remota) posita in prima commissione tacitè intelligitur repetita etiam in secunda commissione, data vigore appellationis, & prout habebat commissio primæ instantiæ, vt post Anton. de Butr. *in c. pasto. de off. delega.* & Bald. *in l. si actor C. de appellat.* eleganter considerat Æmilian. *in cons. 68. in causa appellans, num. 7.* Lancelot. Robert. *de attentat. 2. p. c. 12. limit. 8. n. 7.* vbi dicit, idem esse dicendum, quando virtualiter hæc clausula intelligitur in secunda commissione; puta, quando refertur ad aliam cuiusuis virtus, & potestas, censentur in secundum translata, ac propterea dicta clausula appellatione remota, apposita in rescripto ab vno impetrato, in causa cõuentionis, repetita censetur in causa reconuentionis, quia est clausula realis comprehendẽs totam causam, & negotium, quemadmodum aliàs solemus dicere, quòd 24
quando causa est summaria, omnes eius articuli summarij sunt, vt & nos latiùs variis in locis diximus.

Tamen hæc clausula appellationis prohi- 25
bitiua, imò & omnia dicta, & cumulata non procedunt, nec locũ habent: quando odium, aut fauor specialiter in vna ex partibus duntaxat degat,& vigeat, diuersitásque rationis aliud specialitatis inducat. vt eleganter dicit Bald. *in cap. 1. in fin. de rescript.* Abb. Panor. *in d. c. fin. num. 2. de mutuis petit.* vbi etiam Felin. & per eundem Abb. ita illum *in d. c. 2.* qui est finalis, *de mutuis petit.* interpretatur Parlador.

lib.2. rerum quotidian. cap. fin. 4.p. §.10. *ſub num.*16. idem videtur ſentire Surd. *in tract. de alimen. tit.*8. *priuil.*60. *num.*33. *& ſuprà.* & quidem optimè idem Feli. *in rubr. de reſcript. à num.*1. & præſertim *num.*2. *ad finem,* & nullo citato idem reſpondet Eſcacia *de appellat. quæſt.*17. *limit.*9. *ſub num.*58. *verſ. his non obſtantibus. & limit.*7. *num.*26. *&* 27. & ſic in
26 noſtro caſu, cum fauor vigeat, & conſideretur à iure in actore agente priuilegiata via, nihil mirum, vt ad imparia iudicetur reus, qui ſimili via non agit priuilegiata. hanc etiam conſiderationem facit in terminis Rotæ deciſ. adducta infrà n.67. videnda à n.75. cum ſequentibus.

Circa ſecundam autem inſtantiam noſtri
27 præſentis capituli; an ſcilicet; lata ſententia in prima inſtantia contra agentem priuilegiata via, qui appellans in ſecunda inſtantia obtinuit aliam reuocatoriam, & ſic in eius fauorem, an ſit executioni mandanda iſta ſecunda ſententia, non obſtante appellatione, per aduerſariũ ab ea interpoſita. quam breuibus abſoluere libet; nempe, vim non fieri, appellationi ab ea interpoſitæ non deferens. ex eo, quod in terminis dicit Parla. *lib.2. rerum quotid. cap fin.5.p.* §.15. *num.*8. affirmans, quòd ſi iudex, apud quem executio vigore inſtrumenti guarantigiati poſtulata eſt; pronunciauit; addictioni, & executioni locum non fore, & à tali ſententia actor appellauit, & iudex appellationis reſciſſa prima ſententia, executioni locum eſſe, declarauit, à qua itidem pro parte rei executati fuit appellatum, vt non obſtante huiuſmodi appellatione ipſe iudex, qui ſecundam protulit ſententiam, executioni locum fore, dixit: eam poteſt ad debitam executionem perducere. pro quo etiam facit, quod dicit Puteus *deciſ.* 426. *lib.*2. vbi teſtatur, tentum fuiſſe in Rota: quòd iudex, ad quem cauſa appellationis ſuper denegatione executionis iuxta formã ſtatuti vrbis, potuit executiuè procedere iuxta formam eiuſdem ſtatuti. prout etiam
28 quando appellari contingit à denegatione executionis vigore breuis, & cauſa in Rota committitur: poteſt iudex Rotæ iuſtificato conſtito breuis, illud exequi, quemadmodum poterat iudex à quo Rota deciſ. 19.n.3. de re iudicata in nouiſſ. dictúmque fuiſſe in vna Hiſpalen. fructuũ 15. Martij anni 1596. coram Lita, teſtatur Gonzal. in regula de menſib. & alternatiuis gloſſ.6.n.241.

Rurſus facit, quod dicimus de ſpolio in-
29 tentato, vt quamuis ſuper eo ſequatur ſententia abſolutoria in fauorem rei, ſi tamen in cauſa appellationis illa ſententia reuocetur, & fuerit mandatum reſtitui ad bona, de quibus eſt actum, tamen non obſtante prima ſententia, erit locus executioni ſecundæ, nec admitteretur appellatio ab ea interiecta, Puteus *deciſ.*480. *lib.*2. quem referens ſequitur Gratian. *in diſcept. foren. tomo* 1.*c.*103. *num.*14. *cum ſeqq.* hanc eandem ſententiam tenet in terminis Æguidinæ Chiſenenſ. *deciſ.*51. *aliàs* 49. Caputaquenſ. *deciſ.*227. *lib.*1. *in manuſcriptis.* bene Mareſcotus *variar. reſolutio. lib.*2.*c.*75. *ſub num.*13. *verſ. ſed hoc in loco ſubſequitur, & à n.*14. qui in poſſeſſorio vno modo limitat; puta; quando ſecunda ſen- 30
tentia affirmatiua ſimul declarat; primam nullam eſſe: quia tunc propter mixturam datur appellatio ſuſpenſiua, nõ tamen quando ſimpliciter lata eſt ſuper rei reſtitutione, quam limitationem modò non examino.

Facit etiam, quod eleganter dicit ipſe Hieron. Gonzal. *ibi num.*222. *cum ſeqq.* quòd ſi ordinarius primus iudex in prouiſione Pa- 31
rochialis non eligit, nec ſententiam protulit, nec aliquem ex oppoſitoribus in poſſeſſionem immiſit iuxta Trident. decretum, eò puta; quoniam anteaquam ad id peruenerit, ab aliquo fuit appellatum ob aliquod legitimum grauamen, ſuſpendens hoc caſu eius iuriſdictionem; vt puta; ſuper exceptione incompetentiæ, & declinatoriæ, vel inordinatione proceſſus, & aliis (à quibus poſſe ante diffinitiuam appellari hoc caſu diximus 2. p. in cap. 6. vbi multa congeſſimus à num. 53. cum pluribus ſeqq. quæ hic pro repetitis habe.) & Metropolitanus, ſeu iudex appellationis declarans bene appellatum, retinuit cauſam principalem (iuxta *c. vt debitus honor, de appellat.* & ea quæ congeſſimus 2. p. c. 17.) ac præuio concurſu digniorem elegit, illique fecit collationem, ac poterit ille ſuam ſententiam exequens, mittere electum in poſſeſſionem non obſtante appellatione, ab ea per aliquem ex aliis oppoſitoribus interiecta.

Et idem ſit, quando facto concurſu, ele- 32
ctione, & collatione alicui Parochiali, illum tamen minimè miſit in poſſeſſionem, ſed ſuſpendit aliqua ſibi bene viſa iuſta cauſa, vel ea mediante appellatum fuit, & appellationi detulit; poſteaquam Metropolitanus de appellationis cauſa cognoſcens, reuocata hac priori collatione; in poſſeſſionem poteſt mittere aliquẽ, & ad executionẽ procedere, quando prima collatio, & ſententia effectum non eſt ſortita, nec executioni mandata, ſed imò Parochialis vacãs ſit, & ſine paſtore proprio ſecundùm Hieron. Gonzal. *vbi proximè.*

Hoc vltimum dictum Gonzal. intelligitur, vt procedat ſpecialiter in caſu, de quo loquitur tantùm, nempe: quando Eccleſia curata vacans eſt, & prima prouiſio nõdum executa, reuocata fuit per ſecundum iudicem

dicem appellationis ex ſpeciali ratione, quæ
33 in eo viget.nam fauor executionis non conceditur prouiſo, nec propter prouiſum, ſed vacationi Eccleſiæ, & propter Eccleſiam, & ſic quocumque vadat vacans; replenda eſt Rectore, qui tunc reperiatur prouiſus, iuxta ea quæ latè adduximus infrà hac 3. p. in cap. 11. de deuolutione à prin. & præcipuè à verſ. rurſus quoniam, *&c.* & mox dicenda. & ita communiter practicatur in tribunalibus, ad quæ proceſſus per viam violentiæ trahitur. at verò in aliis caſibus in quibus
34 priuilegium hoc exequendæ ſententiæ conceſſum eſt perſonis,& propter perſonas tantùm, prout in alimentis, poſſeſſoriis, & creditoribus, & ſimilibus,præfata doctrina admittenda non eſt. Nam ſi prima ſententia pro eis lata eſt, & non fuit executa, ſed paſſus eſt tacitè, cauſam tractari in gradu appellationis, vbi reuocata fuit prima: iam non poterit exequi,quia reperitur reuocata, nec ſecunda exequetur, quia reus, in cuius fauorem fertur, non eſt priuilegiatus, nec in hac ſecunda viget, aut durat priuilegium primæ, ſicut in parochiali vacante, ita loquendo in alimentis probat Ioannes Baptiſta Pontanus *in tract. de alimentis cap.* 19. *in fi. num.* 7. Sequitur Gratianus *in deciſ.* 74. *n.* 8. vbi per te vide,& quę nos in fi. huius capitis.

Et iſta hæc opinio, & reſolutio de qua num. 31. & 32. & veriſſima eſt, & ſatis ab ſtylo ſupremorum tribunalium approbata, quoties ad ea occurritur per viam violentiæ
35 pro delatione appellationis, ab huiuſmodi ſecunda ſententia reuocatoria primæ: vim non fieri declaratur, imò iudici cauſa iterum remittitur exequenda, namque iudex appellationis in iſto caſu dicitur primus iu-
36 dex, & inſtantia prima quoad negotium principale,& tanquam primus iudex ſubrogatur in locum Epiſcopi,iure illius vti debet, *l. ſi cum* §. *iniuriarum ff. ſi quis cautio.* Tiraq. *de retrac. lignag.* §. 32. *gl.* 1. *à num.* 10. *vſque ad* 28. Anton. Gabriel *tit. de regul. iur. concl.* 2. & militat eadem exequendi ratio, iſdem fauor, & idem priuilegium in iſta ſecunda ſententia, quæ conſideratur in prima à iure,& eius
37 reſpectu adhuc durat cauſa prohibitiua, ex quo nullus deiicitur de poſſeſſione, & ſententia lata in fauorem creditoris, hoc priuilegium habentis, & nulla præceſſit executio, quæ extinguat priuilegium, nec effectum viæ executiuæ, ex his quæ Bart. *in l. à Diuo Pio* §. *ſi poſt additum pignus num.* 1. & ibi Iſſ. *num.* 1. *&* 2. & cæteri etiam *ff. de re iudicata.* Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fi.* 4. *p.* §. 16. *num.* 20. *&* 21. Ioſeph. Ludo. *deciſ.* 111.
38 *num.* 9. *cum ſeqq.* ideo ad ſuperiorem tranſit cum ſua qualitate, & ſua cauſa deuoluitur, & oneribus requiſitis in ſui principio, & ſua natura, ita Feli. *in cap. cum acceſſiſſent num.* 18. *de conſtitu.* Lamber. *de iure patro.* 3. *p.* 2. *lib. q.* 7. Selua *de benefi.* 3. *p. quæſt.* 49. Rebuf. *in praxi tit. de deuolutio. à num.* 40. Corraſius 4. *p. cap.* 4. *num.* 16. Ferretus *conſ.* 211. *num.* 2. Ioannes Gutier. *conſ.* 1. *num.* 31. Cauedo *deciſ.* 52. *n.* 4. & de patron. Regiæ Coronæ *cap.* 28. *num.* 3. *&* 4. Azor *lib.* 6. *cap.* 27. *quæſt.* 8. noſter Perez de Lara *de vniuerſ. & Capell. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 27. Nicol. Garcia *de benef.* 2. *tomo* 10. *p. cap* 3. *n.* 42. & vt bene conſiderat Parlador. vbi ſuperiùs *d.* §. 15. *num.* 8. nihil intereſt, an ſententia 39
addictionis executionem ſui natura deſiderans, lata ſit à primo, an ſecundo iudice appellationis, *l. poſtquam* §. *Imperator, ff. vt legator. nomi. caued.* Bart. *in l.* 3. §. 1. *num.* 5. *ff. de duobus reis.* Abb. *in c. cum Ioan. num.* 17. *de fide* 40
inſtrum. Immol. *in l. amplius* §. *ſi ff. de damno infecto.* Iudex enim appellationis ſuccedit in locum prioris iudicis, Capicius *deciſ.* 86. *n.* 19. & quia cùm iudex appellationis ſuc- 41
cedat primo iudici,ita vt omnia quæ primus iudex facere potuit: ipſe pariter poteſt, & debet, Rota 19. *de re iudi. in nouis.* Pute *deciſ.* 184. incipit, *Ioannes Solano n.* 5. *lib.* 3.

Ac propterea quando cauſa eſt ſumma- 42
ria in prima inſtantia, pariter etiam in ſecunda erit ſummaria. Puteus *deciſ.* 426. *n.* 2. *& deciſ.* 434. *n.* 3. *lib.* 2. & ideo quando clauſula quòd ſummariè procedatur, vel alia ſimilis fuit appoſita in commiſſione primæ inſtantiæ, ſemper durat, & cenſetur repeti- 43
ta in commiſſionibus aliarum inſtantiarum, quamuis expreſſa non ſit, Caſſiador. *deciſ.* 8. *num.* 1. *&* 6. *de reſcriptis.* Rota *deciſ.* 43. *num.* 2. *diuerſor. & deciſ.* 321. *num.* 1. *p.* 1. *diuerſo.*

Illud quod ſuperiùs diximus, à denegata 44
addictionis ſententia; puta: à declaratione locum non eſſe executioni inſtrumẽti guarantigiati;appellationi per creditorem emiſſæ eſſe omnino deferendum, & in ſecunda inſtantia ipſa ſententia reuocata alia fertur contraria,& reuocatoria, locum ſcilicet eſſe executioni petitæ, hàncque ſecundam executionem mereri, non obſtante appellatione: eſt omnino limitandum; vt non procedat, nec habeat locum: quando prima ſententia vulnerauit inſtrumentum executiuum, declarando, id eſſe falſum, vel vſurarium, aut ex alio quolibet capite nullum, quia ratione huius vulnerationis ſemper ceſſat via executiua, donec pro ea ſint probatæ tres ſententiæ conformes. Rota *deciſ.* 132. *num.* 1. *p.* 2. *diuerſo.* & probat optimè Hieronym. Gonzal. *de alterna. gl.* 6. *num.* 202. & ibi ita deciſum fuiſſe in Rota anno 1599. teſtatur. idem affirmat latè Gratian. *in diſcepta. forenſ.* 1. *tom. cap.* 103. *num.* 10. *&* 11. plures

deciſiones Rotæ allegans, tenet etiam Rota *deciſ. 23. agens num. 11. in fi p. 2. diuerſo.* Marqueſſ. *de commiſſ. 1. p. de commiſſ. appella. à camer. ob liga. cap. 16. num. 19. fol. 169. in ſecunda impreſſione*, quem referens ſequitur Eſcacia *de appella quæſt. 17. limi. 9 ſub num. 58. verſ. ſubextende eandem extenſionem.* ac ideo quamuis in commiſſione appellationis à ſententia lata vigore inſtrumenti executi, ſeu literarum Apoſtolicarum penſionis,& ſimilium,ſoleat apponi clauſula (ſine præiudicio executionis) vel (ſine retardatione ſolutionis penſionis, vel cenſus) vt ſuprà dixi latè in c. 3.
45 de penſione; tamen ſi ipſa executio fuit per ſententiam vulnerata;abſque dicta clauſula ſignatur commiſſio, ſed ſimpliciter, ſecundùm Marqueſſa. *de commiſſ. 2. p. tit. de commiſſ. appella. cap. 4. num. 59.*

46 Sed eſt intelligendum, vt procedat, & habeat locum; quando ipſa executio denegata fuit per iudicem à quo ex alia cauſa, non concernente vires inſtrumenti;vt pote, quia apparet de ſolutione, cùm reuera non conſtaret, vel quia non fuit actoris perſona legitimata, ſeu proceſſus bene fulminatus, ac ſubſtantiatus non erat, vt optimè diſtinxit *d. deciſ. 132.* & Gonzal. *vbi proximè n. 235. cum ſeqq* & Gratianus *d. deciſ. 103. à num. 6. cum ſeqq.* & ſentit etiam Parlador. *in d. cap. fi.*
47 *5. p.* § 15. *in fi.* dum dicit, quòd tunc ſolent iudices executionem irritantes, integrum ius creditori reſeruare, & tunc cautius, & circumſpectius erit, ad difficultates euitandas ſtante tali reſeruatione, potiùs ex integro executionem repetere; quàm ad appellationis remedium confugere.

48 Circa inſpectionem autem tertiæ noſtri capituli inſtantiæ;an ſcilicet, à ſecunda ſententia reuocatoria primæ priuilegiatæ, & executioni traditæ iam; appellationi emiſſæ per actorem, in cuius fauorem prima lata erat, ſi non deferatur à iudice, & ad vlteriorem executionem ſecundæ procedente (non obſtante appellatione) vim faciet. quæ quæſtio ſemper difficilis, & celebris reputata eſt, cui vno verbo reſpondeo, amplectens partem affirmatiuam; nempe vim fieri manifeſtam, tali appellationi non deferendo. pro quo facit Parladorij ſententia communiter recepta *lib. 2. rerum quotid. c. fi. 5. p. §. 15. num. 4.* (qui in viis executiuis hanc inſurgit quæſtionem) in qua & ille concludit, quod ſi debitor, aduerſus quem executio, & bonorum addictio facta eſt cum effectu, appellauerit, & in ſecunda inſtantia ſententiam reuocatoriam primæ reportauerit, quòd ſi actor, in cuius fauorem prima facta eſt; prouocauerit ab hac ſecunda reuocatoria, quòd ſit deferendum omnino huiuſmodi appellationi, non autem exequenda eſt ea pendente, hæc ſecunda. pro quo facit *l. 4. tit. 21. lib. 4. recopilationis*, ibi, *y ſi la ſententia fuere reuocada por el preſidente y oidores, que de la tal ſententia reuocatoria ſe pueda ſupplicar para ante ellos miſmos, quedando en ſu fuerça la exequution, haſta que ſe de ſententia en reuiſta*, &c.

Cui conuenit, quod in terminis dicit Af- 49
flict. *deciſ. Neapolit. 358. num. 8.* etiam in eiſdem terminis executionis rei iudicatæ, ſeu obligationis Camera lis (nullo tamen Doctore citato) tenet Eſcacia *de appell. quæſt. 17. limi. 9. num. 58.* reddens rationem differentiæ; quia ſententia, qua fuit condemnatus reus, nitebatur obligationi, ſeu inſtrumento, habenti executionem paratam; at ſententia ſecunda, qua condemnatur actor,illi non nititur, ſed imò illi repugnat. Quod & etiam confirmatur. Etenim ſi à negatiua ſententia, lata contra actorem agentem priuilegiata via, ei licet appellare quoad vtrum- 50
que effectum, ſecundùm ea quæ à prin. huius capitis diximus. ergo idem erit dicendum, & illi permittendum in hac ſecunda, cùm virtualiter ſit negatiua, dum ea abſoluit reum, & mandat reſtitui ſolutum, quia virtualiter declarat, reum non eſſe obligatum. ergo ab hac negatiua pariter actori licebit appellare ſuſpenſiuè. hanc etiam conſiderationem reperio, feciſſe in propoſito Eſcaciam *vbi proximè d. num. 58. verſ. confirmatur hæc extenſio.* de qua ratione vide etiam per Rotam *infrà num. 84.* quem latiùs comprobat.

Subdit tamen Parlador. *vbi ſuprà num. 6.* 51
quòd ſi prima ſententia addictionis, à qua fuit prouocatum, manifeſtè iniqua fuerit, nullaue: iuſtiſſimè facere eum, qui de appellatione cognoſcat, ſi neglecta ea, à ſe datam exequatur. quod in ſupremis tribunalibus admittam libentiſſimè; quando ita notoriè detegant calumnioſam iniuriam, & ex obruto proceſſum fuiſſe, ab inferiore. & attentatè, non tamen aliàs, nec alio modo, nec in aliis iudicibus inferioribus, de appellatione cognoſcentibus, vt contra ipſum Parla. bene aduertit Hieronymus Gonzal. in loco proximè citando *num. 219.* loquendo in prouiſione beneficij curati.

Qui hanc partem poſtquam egregiè di- 52
ſputauit, & hinc inde plurima, & ad propoſitum nonnulla fundamenta, & doctrinas conduxit; libentiſſimè fuit amplexus. vbi dicit, quòd poſſeſſor Parochialis, qui virtute collationis, ſeu ſententiæ in eius fauorem latæ, miſſus eſt per ordinarium in poſſeſſionẽ beneficij, ac facta executione eius remota appellatione iuxta diſpoſitionem Cõcilij Trid.

Trid. *sess.*24.*de reformatione cap.*18. quæ collatio, sententia, seu ordinarij iudicium fuit per Metropolitanum reuocatum mediante appellatione, ab illo per aliquem ex oppositoribus emissa, & sic lata secunda sententia primæ reuocatoria,vt ista secunda sententia non est pariformiter executioni demandanda, reuocata prima, & possessionis traditione, nec possessor amouendus est ab ea, donec contra eum primus appellans obtineat tres conformes sententias., imò appellationi per possessorem interiectæ ab hac secunda sententia suæ reuocatoria, esse omnino deferendum,suósque habet effectus suspen-
53 sionis, & deuolutionis, etiam si iudex superior declarauerit, primam sententiam esse notoriè iniustam, & nullam. quia non propterea est à possessione amouendus, donec de dicta nullitate adsint tres conformes, vt aduertit ipse Gonzalez *ibi num.*219. hanc etiam opinionem nouissimè amplexus est Rot.Rom.cuius decisionem literaliter referam infrà hoc c.n.67.quam vide.

Hanc etiam doctrinam Hierony. Gonzalez famosi & diligentissimi, clarique ingenij aduocati, secutus est Nicol.Garcia *de benef.*2.*tom.*9.*p.cap.*2 *num.*247. vbi dicit: quòd iudicium ordinarij in parochialium prouisione exequitur, & possessio traditur prouiso, non obstante appellatione. quod & adhuc procedit: vt quamuis contra eum sit lata sententia per iudicem appellationis, à qua ipse possessor appellauit,nam ista secunda sententia non est executioni demandanda, pendente ab ipsa appellatione, quæ habet vtrumque effectum deuolutiuum,& suspensiuum.allegat ad id etiam Ioan.Gutierr. *lib.*2.*canoni. quæstio. cap.*11. *num.*25. Gonzal. etiam (quem de verbo ad verbum transcripsit) sequutus est Ceuall.*in contra commun.opi. quæst* 897.*à n.*262. vbi vim fieri dicit, si huiusmodi appellationi à secunda sententia minimè sit per iudicem delatum.

54 Et ab hac sententia nec in iudicando,nec in consulendo recedendum est, quam stylus vniuersæ Hispaniæ fuit amplexus, & suprema etiam tribunalia adita per viam violentiæ,passim ac continuò declarant absque difficultate; vim fieri appellationi non deferendo,deferríque,& reponi iubent, quando prima sententia ordinarij sortita est effectum,executioníque mandata. ac propterea minimè est audiẽdus Hippolytus de Marsil. *singulari* 389.incipit, *tu scis quod natura,* contrarium dicens,vt scilicet,secundam sententiam reuocatoriam primæ executioni mandatæ;pariter executioni mandandam esse.

Nam postquam sentẽtia, cui priuilegium executionis à iure datum est, ac simul prohibitio appellationis; effectum est sortita,& executioni mandata; iam spirauit priuilegium, quia intelligitur de prima vice, iuxta *l.boues* §.*hoc sermone, ff. de verbor.signi.* maxi- 55
mè quia dumtaxat & limitatiuè sententiæ pro agente iudicio priuilegiato prohibitio attributa est, vt superiùs diximus. ac propterea postquam res semel prohibitionem euasit,semper libera remanet. latè Menoch. *de arbi.iudi.lib.*1.*quæst.*54.*à num* 23 *cum seqq. l.Pater* §. *Quindecim libertos ff. de legat.*3. *l. cætera* §. *fi.de leg.*1.*l.*1.§. *res vero C.de imponend. lucr. de rescrip.l. fi. C. de remiss. pignorum,* quæ
iura in optimis casibus loquuntur. Et res se- 56
mel effecta alienabilis,semper remanet alienabilis. Moli.*de Hispan.primogeneis lib.*1.*c.*10. *à num.*7. & idem Moli. *lib.*4.*cap.*1.*à num.*31. Cassiador. *decis.*8. *num.*1. *de rescriptis,* Cæsar de Grassis *decis.*3. *num fi. & decisione* 4. *n.*20. *de rebus Ecclesiæ non alienandis.*

Quia semel alterata natura rei, semper 57
remaneat alterata. Alciatus *cons.*19.*num.*8. *lib.*2. Vrsillis *in additio. ad Afflictum decis.* 338.*sub num.*6 *vers.item alia ratione.* & ita res 58
quæ semel exiuit de trunco, & de familia, non dicitur amplius esse de trunco, nec retractui locus erit, Anton. Gomez *in l.*50. *Tauri num.*34.*in fi & in l*7.*num.*24.Tiraquel. latè *de retract. lignag.* §.1. *gl.*9. *num.*119. vbi plures similes congessit Ioan.Gutier.*cons.*21. *ex num.*16. & hinc etiam est: vt causa semel 59
facta ordinaria, & appellabilis, semper remanet ordinaria, & appellabilis. Rota *decis.* 132. *num.*1. *p.*1. *diuers.* Pontan. *de alim.c.*19. *num.*7 *& seqq* & ex Lancelo ita etiam dicit Gonzal. *vbi suprà num.*191.vbi *num.sequenti* dicit; quòd non est locus executioni, nec penitentiæ. quando ille qui potuit agere via 60
executiua; cœpit agere via ordinaria, testatúrque, ita pluries fuisse constanter tentum per Rotam (reiecta opinione contraria,) & pro hac facit Cæsar de Graff. *decis.*2. *num.*2. *& 3.de senten. excommun.*Lancelo.*de attenta. 2.p.cap.*4.*limi.*30.*ex num.*9. Parla. *lib.*2. *rerum quotid.cap.fi.*5.*p* §.11 *num.*20.Rota *decis.*551. *num.*5. *lib.*3. *diuersorum.* & nos latiùs pluribus citatis Doctoribus diximus 2.p. cap.13. num.110.& sursum.

Facit etiam pro hac parte text. *in clem.*1. 61
de sequestr.poss.& fruct. dum dicit; quòd data prima sententia in curia contra possessorem beneficij apponatur sequestrum. Tamen licèt postea pronuntietur alia sententia fauorabilis possessori, reuocatoria primæ, non propterea remouetur sequestrum, vigore primæ sententiæ appositum. Puteus *d.*133.*n.*1.*& decis.*305.*num.*2.*lib.*1.

Et pro ea facit etiam expressè constitutio 62
Pij V. 32. *in conferendis.* dum prohibens appellationem

62 pellationem suspensiuam à iudicio ordinarij, & possessionis traditione in parochialibus subdit ista verba: Hæc tamen appellatio interposita interim non impediat, aut suspendat, quominus electio per ordinarium primo loco facta interim debitæ executioni mandetur, & prouisus ab Ecclesia, causa appellationis huiusmodi pẽdente, non amoueatur, *&c.)* quia causa appellationis pendens dicitur tam in secunda instantia, in tertiáve, vel vlterioribus etiam instantiis, vt interim non sit amouendus possessor, donec & appellantis contra eum tres sint latæ conformes, vbi bene comprobat, & interpretatus fuit Gonzal. *vbi suprà num.* 216. *cum seqq.* & facit etiam quod dicit ipsa constitutio, quòd si quis ab ipsa sententia per iudicem appellationis lata duxerit appellãdum, is tunc ad sedem Apostolicam appellabit, quia intelligitur quoad vtrumque effectum, vt hucusque diximus; nam quando in prohibitiuis appellationis lex permittit, in aliquo casu, appellari: intelligitur quoad vtrũque effectum. De quo infrà num. 69. & seqq. & facit in terminis Rotæ decisio, quam literaliter adduxi infrà à n. 67. quæ hanc doctrinam pluribus comprobat fundamentis.

63 Ac ita etiam facit communis Romanæ Curiæ stylus, de quo testatur diligentissimus Hieron. Gonzal. *in d. regul. de men. d. gl.* 6. *num.* 208. vbi dicit, quòd postquam auditor Cameræ, vel alius inferior pronuntiat sententiam super executione alicuius instrumenti Cameralis, aut breuis, seu literarum Apostolicarum, ac dictam sententiam exequitur: etiamsi appellationis causa committatur in Rota, ac iudex appellationis, quod à primo iudice factum est, iniustum, irritúmque pronuntiet, non propterea suam reuocatoriam sententiam appellatione non obstante mandat executioni: sed potiùs defert ipsi appellationi. & donec sint tres sententiæ conformes, ac literæ executoriales relaxentur: in omnibus superseditur. & idem esse testatur, quando appellatur ab irrationabili iudicio, & electione ordinarij in prouisione parochialium, quæ quidem sunt intelligenda in omnibus aliis causis, & iudiciis sui natura priuilegiatis, seu aliàs appellationem prohibentibus.

Illud tamen, quod superiùs diximus circa secundam sententiam reuocatoriam executionis vigore instrumenti guarentigiati,
64 aut cameralis, vt appellatio ab ea vtrumque habeat effectum: intellige ita in casu de quo loquimur, scilicet in secũda sententia primæ reuocatoria. At quando in prima sententia executionis declarauit primus iudex, additioni locum non esse, reúmque absoluat, & actor tanquam malè executionem petens fuisset condemnatus in expensis, earum respectu hæc prima sententia executioni mandanda erit, non obstante appellatione à creditore interposita, vt eleganter docuit per plura Hippolytus de Marsil. *singul.* 389. Azebed. *in l. fi. num.* 41. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopi.* Bald. Nouel. *de dote* 6. *p. priuil.* 2. *num.* 12. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fi.* 5 *p.* §. 10. *num.* 14. Ioannes Gutierr. *quæs. pract. quæst.* 119. *lib.* 1. qui quidem Doctores plura adducunt in propositum, & comprobationem, & ita potes superiorem doctrinam, circa executionis materiam limitare.

Vltimo autem loco vltra præfatas tres in- 65
stantias huius capituli appositas, illud elegans erit considerandum, & quarta, vt scilicet; quando nulla reuocatoria fertur sententia, sed quia prima lata fuit pro actore agente aliqua priuilegiata via, vt in alimentis, possessoriis, creditore executionem petente, & similibus, sed is, in cuius fauorem lata fuit, eius executionem petere omisit, & tacitè passus est negotium tractari, & sequi in secunda instantia, si in ea alia secunda sententia lata fuit, confirmatoria primæ; poterit rectè petere executionem eiusdem, etiam in secunda instantia: & non obstante appellatione ab ea emissa; imò nec expectata tertia sententia, executioni mandanda erit. ita loquendo in possessorio probat Cæsar Contard. *in l. vnic. C si de mom. poss. in quæst.* 4. *n.* 8. *fol.* 638. *& quæst.* 13. *num.* 106. *fol.* 572. vbi dicit, ita fuisse decisum in Rota per Vestam, *decis.* 211. *aliàs vnica, de Aeguidi.* & probat, *lib.* 2. latissimè prosequitur, & comprobat videndus Gratian. *decis.* 74 *per totam.* quia isto casu causa non efficitur appellabilis, nec renuntiare censetur eius priuilegio. Secus è 66
conuerso, quando prima sententia nondum executa, in secunda instantia reuocata fuit, quo casu prima non exequitur in secunda instantia, & gradu appellationis, ea obstante, ita ex eodem Gratiano, & Pontano, dixi superiùs ad secundam capituli instantiam, vers. hoc tamen vltimum dictum num. 33. vbi hanc doctrinam non procedere, dixi in parochiali vacante ob specialitatem rationis, quę adhuc durat in secunda instantia reuocatoria primæ nondum executæ.

Circa ea, quæ suprà diximus à num. 52. 67
circa secundam sententiam reuocatoriam primæ, latæ ab ordinario in prouisione parochialis, & vt priuilegiatę executioni mandatæ, vt non debeat exequi appellatione pendente, nec possessor parochialis interim amouendus, annotandam esse censui Rotæ Romanæ decisionem, nouissimè hanc opinionem amplectentem, in vna Barchino.

Paroch

Paroch. Vener. 29. Nouemb. 1613. coram Buratto, quam refert, & de ea teſtatur Proſper Farinac. *tom. 2. 1. p. deciſ. 537. fol. 98.* quæ deciſio in hæc verba ait.

68 Præuio concurſu ad parochialem ſancti Stephani Granullorum Barchinonen. diœceſis de menſe Auguſti anni pręteriti vacante, electus fuit ab ordinario Balthaſſar Mir, & ad ſanctiſſimum D. N. pro collatione obtinenda remiſſus. Cùm verò Franciſcus Domenech à dicta electione ad Metropolitanum Tarraconenſem prouocaſſet, præuio nouo examine fuit electio primi iudicis reuocata, & ipſe habilis declaratus, Mir verò inhabilis, à qua pronuntia Mir appellauit: & cùm notaret eius ſupplicationem licèt poſt Metropolitani ſentẽtiam ſignatam expediri, Domenech verò aliam per eum porrectam ad ſui fauorem ſignari vigote literarum Metropolitani, reuerend. D. Datarius tranſmiſit ad me dubium in Rota proponendũ, an eſſet relaxanda ſupplicatio ſignata ad fauorem Balthaſſaris, vel potiùs ſignãda porrecta per Franciſcum, quod reſolutum fuit pro Balthaſſare.

69 Nam ſupplicationem Franciſci non eſſe ſignandam, Domini dixerunt, quia cùm à ſententia Metropolitani Tarraconen. ſit expreſsè conceſſa appellatio ex conſtitutione Felic. recordat. Pij V. ſuper collatione parochialium edita *in verſ. & ſi quis à ſententia*, quæ intelligitur tam quoad effectum deuolutiuum, quàm ſuſpenſiuum. Gratian. *conſ. vlt. num. 16. & 17. lib. 2.* Pariſ. *conſ. 28. num. 22. & ſeqq. lib. 4.* Rot. *deciſ. 330. num. 4 p. 2. in nouiſ.* cùm tamen ſufficeret illam non prohiberi ad hoc, vt diceretur permiſſa. *can. omnis, can. ad Romanam 2. quæſt. 6. l. & in maioribus.* & ibi gl. *C. de appell* gl. vulg. *in l. qui reſtituere ff. de rei vindic.* Sequitur ea pendente nihil innouari poſſe. *c. venientes 19. de iureiur. c. paſtoral. 28. §. præterea verſ. nos autem. de off. deleg. tot. tit. ff. nihil nou. appell. interp.*

70 Et ſi Bulla voluiſſet tollere appellationem ſuſpenſiuam à ſententia Metropolitani, id expreſſiſſet, prout fecit in appellatione ab electione ordinarij *in verſ. hæc tamen appellatio.* ad text. *in l. vnic. §. ſin autem ad de-*
71 *ficientis C. de caduc. tollend.* Nec ſufficiunt illa verba: Conſtito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eóque reuocato parochialis per eundem iudicem appellationis, conferatur, ſeu conferenda remittatur.) de quibus *in verſ. vt autem.* quia clauſula (conſtito) non refertur ad cognitionem & reuocationem faciendam à Metropolitano, nec illi dirigitur, vnde intrat concluſio, non poſſe dici, conſtare de irrationabili iudicio, niſi per rem iudicatam. Ægid. *deciſ. 103.* Rota *deciſ. 79. num. 6. & 7. p. 2. diuerſ.* facit text. *in l. furti.* vbi gloſſ. *in verſ. inter famoſos.* & Doctor. *ff. de his qui not. infam.*

Sicuti licèt dicatur conſtare de non iure 72
agentis, & de dominio rei conuenti, ad excludendum ſpolium per ſententiam in petitorio, vt poſt Angel. Immol. Alex. Socin. & Iſſ. Rip. *in l. naturaliter §. nihil commune, n. 35. & 36. ff. de acquir. poſſ.* qui de communi. Afflict. *deciſ. 303. n. 1.* Cæſar de Graſſ. *deciſ. 141. aliàs 1. num. 7. de locat.* tamen hoc non procedit, niſi vbi illa tranſiuit in iudicatum, quia tunc ſolùm dicitur conſtare de non iure actoris, & iure rei conuenti. Beroius *in cap. literis num. 4. verſ. 2. quia, de reſt. ſpol.* Immol. *in l. 1. num. 8. ff. de noui oper. nun.* Iſſ. *conſil. 9. num. 1. verſic. item cum. lib. 3.* Rot. coram Robuſterio in Cæſarauguſtan. Parochial. 16. Ianuarij 1589.

Vnde facultas Metropolitano conceſſa, 73
conferendi, vel remittendi pro inſtitutione poſt rem iudicatam eſt intelligenda, ne tollatur appellatio permiſſa ex eadem conſtitutione. iuxta not. per Cyn. Angel. & Salicet. *in l. ita nobis C. ad l. Iuliam. de adult.* & ne contrarietas in eadem conſtitutione inducatur, Abb. *in c. gratum, n. 2. & in c. ſuper quæſtionum, in 3. not. de off. deleg.* ita vt operetur, Metropolitanum vti Sedis Apoſtolicæ delegatum exequi poſſe ſuam ſententiam reuocatoriam electionis ordinarij in iudicatum tranſactam, cùm aliàs executio ſpectaret ad iudicem, qui vltimam ſententiam ferret. Bart. *in l. à Diuo Pio num 15. verſ. quæro, & reuoco, ff. de re iud. in lege præcipimus. §. officijs n. 1. in 2. not. & num. 2. C. de appella.* quem omnes ſequuntur. Franc. *in c. Roman. §. fin. num. 31. verſ. aliquando ſententia diffinitiua, de appellat.* & ſufficere debet, conſtitutionem hoc operari contra ius commune, licèt poſſet etiam aliud, Gratia. *conſ. 13. num. 43. lib. 2.* Gozad. *conſ. 19. num. 5.*

Eò magis, quia ſi aliter intelligeretur, re- 74
ſultaret hoc abſurdum, executiones, & immiſſiones iuxta varietatem ſentẽtiarum variari debere, modò pro electo ab ordinario, modò pro electo à Metropolitano, ſeu iudice appellationis, & ideo intellectus iſte vitandus eſt, *l. Saluius Ariſto. ff. de leg. præſt.* Rot. *deciſ. 70. num. 5. p. 2. diuerſorum.*

Nec inconuenit, appellationem ſuſpen- 75
ſiuam eſſe denegatam ab electione ordinarij, & tamen conceſſam à ſententia Metropolitani, ſeu iudicis appellationis reuocatoria, cùm electio ordinarij celeritatem deſideret, & ſic vigeat in ea ratio tollendæ appellationis ſuſpenſiuæ, *l. fi. ff. de appell. recip. l. quiſquis C. quorum appell. non recip. c. fin. 2. q. 6.* quod non eſt in ſententia reuocatoria Me- 76
tropolitani,

tropolitani,ſicuti ratione celeritatis non datur appellatio ab immiſſione hæredis ſcripti,*d.l.fin.ff.de appell.recip.d.l.quiſquis.*vbi Bartol. Bald.Salicet. & Caſtr.*C.quorum appell.*gl. *in l.fin.in ver. miſſus.* & ibi Bartol. *num.*21.*C. de edicto diui Adrian. tollen.* & tamen datur, quando iudex pronuntiat denegando immiſſionem,iuxta opinionem Angel. *d.l.quiſquis num.*3.quam ſe in ſacris Audientiis practicaſſe teſtatur Iacob. de S.Georg. *dict.l.fin. num.*56.*C.de edicto diui Adrian tollen.*vbi Zuchard. *n.*433. cum aliis per Menoch. *rem.*4. *adipiſcen. poſſ.quæſt.*100.*num.*876. Lancel. *de attent.p.*3.*cap.*28.*n.*89. Surd. *de aliment.tit.*8.
77 *priuileg.*6.*num.*26.*in fin.* & 27. quia ſcilicet, ceſſat ratio celeritatis. Menoch. *vbi ſuprà verſic.ea eſt ratio.* & eadem ratione fit eadem diſtinctio in ſententia ſuper alimentis, ad tradita per Surd. *d.priuileg.*66.*num.*10.25. & 33.*verſic.ideo non eſt curandum.*

78 Supplicationem Balthaſſaris relaxandam dixerunt moti ex d.conſtitutione *verſic. hæc tamen appellatio*, cuius verba clariſſima & præciſa ſunt, quòd appellatio interpoſita ab electione Ordinarij interim non impediat, aut ſuſpendat, quominus electio per illum facta debitæ demandetur executioni, & vlteriùs quòd prouiſus ab eadẽ Eccleſia cauſa huiuſmodi appellationis pendente non amoueatur, non eſt itaque vlteriùs quærendum,*l.Gallus §.ſi etus.*vbi not.Bald.*in* 2.*not.ff. de liber.& poſthum.*

79 Non obſtat, quòd conſtitutio loquatur pendente cauſa appellationis ab electione Ordinarij, *ibi* hæc tamen appellatio, & *ibi* cauſa huiuſmodi appellationis pendente, ideóque ſecus dicendum videbatur ea finita, prout eſt per ſententiam *l.*1.*verſic.recepta autem appell.ff.nihil no. app.interp.* vel caſus iſte dicatur omiſſus, & ſic in iuris communis diſpoſitione relictus, ad vulgat.l.*l. commodiſſimè.*vbi Bart *ff.de liber.& poſthum.*prout ita conſtitutionem intellexiſſe videtur Rot. in cauſa Dertucen.Parochialis coram bonæ memoriæ Gipſio 30.Martij 1584. nam Domini reſpiciendum eſſe magis dixerint mentem conſtitutionis, quàm verba, cùm ex lege veniat,quod ſumitur ex mente *l.nominis, & rei §.veriùs*, & ibi Alciat. *ff.de verb.ſignif. l.cum mulier* 1.*ff.ſolut.matrimonio.* Bart.*in l. contra in princ.ff.de leg.* quæ eſt verbis præferenda,*l.non dubium C.de leg.* Bartol.*in d.l contra num.*1. etiam vbi eſt illis contraria. Dyn. *in cap.fin.de regul iur in* 6. Oldral. *conſil.*103. *num.*5.

80 Ratio autem, ob quam Summus Pontifex ſuſtulit ſuſpenſionem executionis electionis Ordinarij, duplex reddi poteſt, vna ſecundùm informantes pro Balthaſſare, ne Parochiales dici in ſuſpenſo maneant in maximum animarum periculum,de qua *in verſiculo inſuper*, quæ licèt videatur appoſita in capite diſtincto, negari tamen non poteſt huic etiam conuenire; ratio enim generalis reddit totam legem generalem, *l.regula §. cùm quis.* vbi Bartol. *in* 2.*not.ff.de iur. & fact. ignor.* & in quacumque parte ſit, regulat totam diſpoſitionem. Ioann.de Anan. *conſil.*4. *num.*2. quæ ratio diutinæ vacationis tollendæ fuit maximè præ oculis habita, dum voluit Summus Pontifex concurſum, & alia, iuxta formam præſcriptam ab Ordinario infra ſex menſes expediri, alias collationes ad ipſum deuolui; videtur non mirum, ſi ab electione tanquam celeritatem requirente non detur appellatio ſuſpenſiua ex præallegatis.

Et hæc ratio celeris collationis Parochia- 81
lium conſideratur etiam per Canones, *vt in cap.ſi apoſtolica* 32. *de præben.* damnoſa enim Eccleſiarum vacatio. *c.quàm ſit,de elect. in* 6. Rebuff.*in concord.rubr.de collatio.§.ſi quis verò, verbo ad alium ſuperiorem,verſic.nec refragatur.* & militat etiam lata reuocatoria, ideo conſtitutio diſponens,non retardari electionem per appellationem, habet locum nedum in prima, ſed in qualibet alia appellatione ob hanc rationis identitatem, ne vacatio protollatur. Compoſtel.*in cap.*1.*col.*2.*verſic.vnde etiam dicimus.de electio in* 6. dicens ita ſeruare Innoc.& ibi Archi.*col.*3.*in fin.verſic.propter hoc.* Ioan. Andr.*col.*1.*n.*4.*verſic.plus dicit.* Gemin. *col.*2.*n.*4.*poſt med.verſ.imo plus.* Anchar. *ſub n.*3. *verſic. & ſic exponas.* Franch. *ſub n.*5. *verſic. ad hoc dicens*, quod Doctores ſequuntur. Gloſſ.*in clem.*3.*in verb.occaſione eodem titulo.* vbi Card. *ſub n.*5.*verſic.*5.*quæro.* Ancharan.*ſub num.*4. Immol.*n.*40.*verſ.quinimo plus dicit.* Vital.& Barbat.*num.*32.& in hac Bulla Modern. *ſuper reg.*8.*gloſſ.*6.*num.*216. Et ſi vtcumque hæc ratio ſcripta ſit in conſtitutione, caſus dicitur comprehenſus per illius identitatem abſque alia extenſione. Gloſſ.*in cap.*1.*de temp.ordin.in* 6. Oldral. *conſil.*185.*in fin.*Cald.*conſ.*1.*vt lite pendent.* Bald.*in l.illud, poſt n.*6.*C.de ſacroſ.Eccleſ.*

Vel ſi ſecundùm informantes pro Fran- 82
ciſco negetur rationem eſſe prædictam,quæ expreſſa legitur, ſed dicatur eſſe præſumptionem pro electione Ordinarij, cùm iſta tantùm reddi poſſet, habetur pro expreſſa, iuxta gloſſ.*in l.quamuis.*vbi Bald.*in princ.verſiculo & cum vna ſola, C. de fideicommiſſ.* & ibi Add. Caſtr. *num.*4. Iſſ. *num.*6. adeo vt ab ea tanquam vnica licita ſit extenſio etiam in correctoriis. Caſtr. *in l.ſi verò §. de viro n.*1. *verſiculo idem ſi ratio ff.ſolut.matrimon.*Adden. ad Bal.*in auth.quas actiones litera E.* & ibi Iſſ.

*num.*22.

*num.22.C.de sacroſ.Eccleſ.*idem Iſſ.*in d.l.quamuis n.7.verſ.2.C.de fideicom.* cum concord.per Surd. *deciſ.*174. *num.*12. *&* 13. *&* *deciſ.*192. *num.*15.*&* 16.

Et hæc præſumptio eſt adeò vehemens,
83 vt nõ tollatur ex ſententia reuocatoria Metropolitani, quia cùm in electione ad Parochiales ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini *ſeſſ.24.de reform.c.*18.*verſ.peracto,* vltra doctrinam, ſint etiam conſiderandi mores, prudentia, & alia ad Eccleſiam gubernan.opportuna,quæ ratio eſt,vt dignior non ſimpliciter dicatur ille, qui doctior ſit vel sãctior,ſed is qui iuxta munus,cui præficiẽdus eſt, aptior eius miniſterio apparet. & hic eſt præferendus, vt ex ſententia Diui Thomæ tradit Couarr. *in regul. peccatum 2.p.* §.7. *ſub n.*4. *verſ.dignior verò.* & dicit Rot. in Beneuentana Parochial.13.Iunij 1590.coram bonæ memoriæ Orano, & in Rauennaten. Parochial.2.Decemb.1594.coram illuſtriſſimo Arigonio in nullius Parochialis ſeu concurſus 4. Decembris 1610. coram reueren.D.Bononien. ex quo cenſuit ſacra Congregatio illuſtriſſimorũ Cardinalium Concilij interpretum præferendum eum, cuius mores noti, probatíque ſunt ei, cuius vita ignoratur, licèt doctiori, ordinarius præſumitur inſtructus de vita & de moribus concurrentium & aliis vltra doctrinam requiſitis tanquam eius diœceſanorum, Card. *in clem.*1.*n.*20.*verſ.ſi autem.* vbi Anch.*n.7.verſ. & hoc ideo. de ſequeſtrat. poſſ. & fruct.* Veral. *deciſ.*406.*p.*2. Put.*deciſ.*395.*n.*2.*lib.*3. & conſiderandum fuit in terminis huius Bullæ in dictis Rauennaten. coram illuſtriſſimo Arigonio, & nullius coram reuerend. Bononienſ.Metropolitanus verò per nouum concurſum non poteſt certior fieri niſi de doctrina,& ſic ceſſat in eo præſumptio, vel ſaltem non æquè viget,& adeò præſumitur pro iudicio ordinarij, vt debeat clarè doceri de dolo,& irrationabilitate illius,vt tenuit Rot. in Camerinen.concurſus 19.Decemb.1603. coram R.Atrebaten. & in Sabinen. concurſus 6. April. 1609. coram R. Domino meo Damaſceno. etſi quælibet ea prædictis rationibus deperſe ſufficit, tanto magis ſimul iunctæ, exemplo duorum vinculorum, quæ magis ſtringunt, *cap.*1. *de treug. & pace cum ſimilibus.*

84 Præterea etiam ſi conſtitutio eſſet reſtricta ad primam appellationem, tamen cùm à reuocatoria ſententia detur appellatio,quoad vtrumque effectum, vt firmatum fuit, perinde eſt illa interpoſita, ac ſi eſſemus in caſu verbis expreſſo, ante ſcilicet latam reuocatoriam, quæ habetur pro extincta inſpecto præſenti ſtatu, iuxta text. *in l.*1.*in fin.* & ibi gl. *ff.ad Turpil.l.*2.*verſ.cæterum,ff.de pen.* Bald.*in rubr.C.de appellat.num.*2.*& in l.ita demum n.*2. *C.de procurat.* Roman. poſt Immol. *in l.*1.*num.*30.*verſ.quoad ſecundum.* vbi Alex. *n.*2.Iſſ.*n.*9.Rip.*n.*10.*ff.de re iud.*de communi. Felin. *in rubr. de appell. ſub n.*1. *col.*4. *verſic. & adde. & in cap.paſtoralis.*18.*n.*14.*verſ.concluſio ſit,de off.deleg.* vbi Adden.de communi dicit veram Alex. *conſil.*36.*n.*6.*lib.*4. & communem *conſil.*188.*n.*10.*lib.*2.

Et ideò licèt verba conſtitutionis videan- 85
tur reſtricta ad appellationem ab electione ordinarij; tamen non excluderentur caſus ſimiles, gl. *in l.ob æs in verb. alienum, in prin.* & ibi Salicet. *C.de præd.minor.& in l.ſerui nomine.*vbi Bartol.*n.*3.*ff.de vſucapio.* gl.vulg. *in l.illud in verb.alia cauſa.* & ibi Bart. *in princ. C. de ſacroſ. Eccleſ.* præſertim in hac materia fauorabili diutinæ vacationis tollendæ. Bart. *in d.l.illud.n.*3. Bald. *n.*6.*in fin.* Caſtr.*num.*4. *verſ. hic eſt vna.* Bart. *in d. l.ſerui nomine n.*3. vbi qui veniunt in neceſſariam expreſſorum conſequentiam, ex quibus ceſſant dicta de caſu omiſſo.

Nec etiam poteſt dici ſublata vel eliſa 86
præſumptio electionis ordinarij per contrariam ſententiam iuxta doctrinam Card. *in clem.*1.*quæſt.*4.*num.*13.*de ſequeſtr.poſſ.& fruct.* nam in quæſtione ibi poſita per Cardinalem non minor militabat præſumptio pro ſecunda ſententia, quàm pro prima pro poſſeſſore lata,ſed eadem,cùm vtraque eſſet lata in curia, vt ipſe inquit, imò in terminis d. clem. ipſa prima ſententia eſt quæ parit ſequeſtrum. Caſſad. *deciſ.*1. *eodem titulo.* ſed in caſu noſtro negari non poteſt, quin maior ſit præſumptio pro electione Ordinarij, à qua non datur appellatio ſuſpenſiua,quàm pro ſententia Metropolitani, à qua datur quoad vtrumque effectum: & ideo ſententia, quæ habet maiorem præſumptionem, habet aliquem effectum executiuum non 87
obſtante alia contraria, prout in terminis eiuſdem Clementinæ primæ ſententia lata in curia pro actore operatur effectum appoſitionis ſequeſti, quamuis adſint contrariæ in partibus pro poſſeſſore, & hoc ratione maioris præſumptionis pro ea, vt ibi explicant Doctores.

Prædictis ergo non obſtat allegata deci- 88
ſio Dertucen.coram bonæ memoriæ Gipſio, vti ſimpliciter fundata in verbis reſtrictiuis, non conſiderata conſtitutionis ratione, & in qua Domini priùs ſuſtulerunt præſumptionem pro electione Ordinarij, quam reſoluerunt, fuiſſe gratificatoriam, & iudicium Ordinarij fuiſſe ſuſpectum, vt in deciſione præcedenti de menſe Decembris 1581. & per ſententiam reuocarunt, vbi

considerarunt, quòd nisi apponeretur sequestrum, facilè apponeretur via fraudibus, contra mentem & verba dictæ constitutionis in versiculo, nos ad quorum. *ibi*, personis minùs dignis, *&c.*) nec colligitur fuisse appellatum à secunda sententia lata in curia, quæ omnia cessant in casu nostro, in quo præsumptio viget manifestè pro electione Ordinarij, adest eadem ratio exequendi, & sententia reuocatoria non potest haberi in aliqua consideratione, tanquam extincta præsentaneo statu per appellationem, & ita concluſum vtraque parte informata. Hactenus de decisione, quam vt elegantem inferere volui, quia continet plures doctrinas cõcernentes materiam huius cap. licèt eam viderim post hæc scripta.

CAPVT V.

A sententia, seu compulsione, quam facit Ordinarius Ecclesiasticus Rectori, vel Parochianis in contributione pro constructione Ecclesiæ dirutæ, seu etiam à sententia, qua iussit, nouam aliquam Ecclesiam Parochialem ædificari, eò quòd aliqui Parochiani non possunt, vel propter locorum distantiam, vel aquarum inundationem, aliámve probabilem difficultatem, matricem adire; an appellationi interpositæ non deferens vim faciet.

SVMMARIVM.

Ecclesia diruta & collapsa debet reparari & reædificari ex redditibus suæ fabricæ. num. 1.

Fabricam si Ecclesia diruta non habeat, clerici eiusdem tenentur contribuere pro reædificatione ex redditibus, qui sibi supersint deducto necessario. n. 2.

Parochiani contribuere tenentur in Ecclesiæ collapsæ reædificationem, si Clerici redditus, qui supersunt, non sufficiant. n. 3.

Parochiani non possunt renunciare administrationi, & perceptioni Sacramentorum, vt à contributione hac excusentur. n. 4.

Expenditur text. in cap. decernimus 10. *quæst.* 1. *num.* 5.

Expenditur in proposito l. 11. *tit.* 11. *p.* 1. *ibidem.*

Beneficiati tenentur non solùm ad fabricam, sed etiam ad alia ornamenta, sine quibus diuinum officium celebrari nequit, sed etiã ad alia paramenta necessaria ad diuinum cultum. num. 6.

Fabrica deficiente, vel non sufficiente, beneficiati deducta congrua tenentur ad reparationem, & Episcopi, commendatarij, & alij interesse habentes in fructibus eiusdem Ecclesiæ, quibus minimè sufficientibus Parochiani tenentur ad contributionem. n. 7.

Regis & eius cõsilij supremi iussu, an possint capere, & pignorare bona Ecclesiastica, siue decimas contribuere tenentium ad huiusmodi Ecclesiæ reparationem tanquam Concilij Tridentini executoris. n. 8.

Parochiani in subsidium tenentur ad contributionem reficiendæ Ecclesiæ dirutæ, sicut Clerici tenentur ad opera publica communia omnibus, pontes, & fontes, &c. *n.* 9.

Clerici an teneantur contribuere pro operibus publicis & communibus. ibidem & sub n. 10.

Parochiani tenentur pro oneribus Ecclesiæ, puta, si reconciliatione egeat. n. 10.

Parochiani quando in subsidium tenentur contribuere pro necessitate Ecclesiæ, tam nobiles, quàm plebei indistinctè coguntur, vbi de ratione. n. 11.

Redditus Clericorum vbi non supersunt ad reparationem Ecclesiæ, potest expendi pecunia publica vniuersitatis, & in subsidium, collectari vicinos. n. 12.

In reparatione Ecclesiæ & quis ad eam teneatur contribuere, attenditur primitus consuetudo, & obseruantia. n. 13.

Contribuere coguntur, qui tenentur ad Ecclesiæ refectionem appellatione non obstante. n. 14.

Patroni Ecclesiæ fructuum eius participes tenentur ad reparationis contributionem. ibidem.

Concilij Trident. sess. 21. *de reformatione c.* 7. *expenditur. ibidem.*

Contradictio vbi est remota, appellatio etiam remota intelligitur. n. 15. *&* 45.

Intellectus ad Concilium Trident. d. sess. 21. *de reformat. c.* 7. *n.* 16.

Ordinarius potest exemptos compellere ad Ecclesiæ reparationem appellatione & inhibitione non obstantibus. n. 18.

Concilij Trid. sess. 21. *de reform. c.* 8. *verba expenduntur. ibidem.*

Concil. Trident. sess. 7. *de reformat. c.* 8. *refertur dispositio. ibidem.*

Clerici quorumlibet beneficiorum simplicium tenentur (deficiente fabrica) ad Ecclesiæ reparationem, & non alij. n. 19.

Ecclesiæ non Parochiales vbi collapsæ sint, & deficiat, qui contribuat, an & quando radicitus erunt destruendæ. n. 20.

Ecclesia simplex diruta (deficiente fabrica) seu beneficiato, aut his adhuc non sufficientibus, an petenda sit eleemosyna in populo & inter vicos circumuicinos, maximè si Ecclesia maximæ sit deuotionis. n. 21.

Eremitoria destructa tẽpore Clerici, ex qua plures fructus

fructus & prouentus percepisse apparet, an eius hæredes ad reparationem sint compellendi, casus de facto refertur. n.22.

Clerici simplicis Eccl.ſiæ quando tenẽtur ad reparationem coguntur appellatione non obstante iuxta Concil.Trid. n.23.

Determinatio vna respiciens plura determinabilia, debet pariformiter determinare. n.24.

Hæredes Clerici quando ad reparationem tenentur, coguntur non obstante appellatione, quia qualitas obligationis ex persoua hæredis non mutatur. n.25.

Ecclesia simplex diruta omni destituta remedio ad refectionem, quomodo cum omnibus oneribus, & emolumentis sit ad matricem transferenda. n.26.

Et quid & quando Ecclesia Parochialis collapsa est, & non sit vnde reparetur, ad quam Ecclesiam sit transferenda, cum quibus qualitatibus, & conditionibus iuxta Concil.Trident. & congregat.Cardin.n.27. & quando ipsa Ecclesia est profananda. & de alijs vide ibidem.

Matrix Ecclesia, ad quam simplex diruta erit facienda translatio, dicitur Ecclesia Parochialis. n.28.

Matrix Ecclesia, vt Parochialis transferatur, erit Ecclesia Cathedralis. ibidem.

De translationis Ecclesiæ dirutæ materia, qui videndi sunt. n.29.

Translatio hæc an sit vnio, vel Ecclesia distincta. & an ordinarius ita profanatæ Ecclesiæ lapides, & trabes possit vendere, & quæ ex his ædificia construi possint. & de alijs vide remissiuè. n.30.

Parochialem nouam fieri quando iussit Ordinarius, an possit ad id compellere non obstante appellatione. n.31.

Causa quæ sufficiens sit, vt noua Parochialis construatur. n.32. & n.34. remissiuè.

Concil.Trid. sess.21. de reformat.c.4. expenditur. ibidem.

Populo ita numeroso, vt Rector non possit sufficere sacramentis, vel cultui diuino ministrandis, potest ipse Rector, vel alius ad quem pertinet sufficientes sacerdotes sibi adiungere. n.33.

c.ad Audientiam de Ecclesiis ædificandis renouatur per Trid. sess.21. de reform.c.4. n.34.

Sententia qua ex iusta causa & à iure approbata ordinarius inuitis etiam Rectoribus nouam Parochialem erigi, declarat, exequitur (appellatione non obstante.) n.35.

Concil.Trid. sess.21.c.4. decretum cùm sit ius nouum editum in confirmationem c. ad audientiam, de Eccles.ædific. debet recipere omnes ampliationes, & limitationes illius. n.36.

Parochus præficiendus Ecclesiæ nouiter constructæ, debet institui ad præsentationem Rectoris primæ, & de ratione. n.37.

Patronum si habeat prima Ecclesia simul & ille cum Rectore debet, nouiter constructæ præsentare. n.38.

Termini Parochiales si inter antiquam Parochialem & nouam Ecclesiã non diuidantur, an decimæ prædiales sint diuidendæ, vel quæ emolumenta noua Ecclesia debeat percipere. n.39.

Rectori nouiter ædificatæ Ecclesiæ quæ portio assignari debet per Episcopum, & vnde deducenda iuxta nouiter per Trid. disposita. n.40.

Concil.Trid. sess.24. de reformatione dispositio expenditur. n.41.

Portionis assignatio, & Clerici institutio & præsentatio ad nouam Ecclesiam fieri debet appellatione, & contradictione, non obstante. n.42.

Congruæ ab assignatione Rectori facta non admittitur appellatio suspensiua. n.43.

Prouisio rectoris Parochialis non suspenditur per appellationem subsecutam. n.44.

l. Partitæ verba ibi (aunque lo contradigan, *&c.) ponderantur. n.45.*

Reædificans, vel reparans Ecclesiam dirutam an acquirat ius patro. & an illud acquirẽs ex constructione si funditus diruta sit, illud amittat. & quid quando simul dotauit. n.46. remissiuè.

Construens Ecclesiam an in reparatione & reædificatione sit alijs præferendus. n.47. remissiuè.

Capella, vel Ecclesia construenda ex præcepto testatoris intra quod tempus sit ædificanda. n.48. remissiuè.

Beneficij ob fructuum diminutionem an facienda sit suppressio, extinctio, aut vnio per Episcopum cum Capituli consensu. n.49. remissiuè.

HVIC est satis difficultati iure Canonico succursum, & pro prioris partis satisfactione, illam esse attendendam Abbatis distinctionem: Ecclesiam dirutã collapsam, 1
& ruinosam debere reparari, ac reædificari ex redditibus suæ fabricæ. & si non habeat fabricam, seu minus sufficientem, quod cle- 2
rici illius Ecclesiæ contribuant, ex eo quod eis superetit (deducto necessario,) etsi nihil supersit eis, vel quod supersit, non sufficiat; ad dictam reædificationem debent vltimò compelli Parochiani eiusdem Ecclesiæ; vt 3
contribuant ratione sacramentorum, quæ in ea recipiunt, sibíque ministrantur; & diuinorum officiorum, quæ ibi audiunt, quibus non poterunt renuntiare dicentes, se ab hinc 4
nolle vti dicta Ecclesia, quam opinionem ad distinctionem Abb. sequitur vt veram Gregor. Lopez *in l.11. tit 10 p.1. gl. facando onde.* Francis.de Ripa 1. *& secundo responso, de Ecclesiis ædific. num.1. 2. & 3. fol.33.* peregrinam vocant ad propositum text. *in c. de his de Ecclesiis ædificand.* vbi Abb. *num.2.* Paul de Citadi. *tractatu de iur. patro. 5. art. princ. versic. secundò intelligo. sub num.173.* Beroius *cons.3. num.22.* Ripa *cons.68. num.3.* Capella Tholos. *decis.*

*deciſ.*499. optimè Ioan. Hiero. Campan. *diuerſ iur.cano.rubr.*12.*c.*13. *ſub num.*19.*fol.*725. vbi quòd clerici beneficiati non tenentur niſi in exceſſu ſuæ legitimæ congruæ.

Ad quam vt certam reducendã eſſe gloſſam *in c. quatuor* 12. *q.*2. *in fin.* dicentem laicos non eſſe compellendos ad reparationem fabricæ, ſed tantùm clericos,& Hoſtienſem *in ſumma de Eccleſiis ædific.n.*2.*&* 3.dicentem, clericos niſi de conſuetudine,de iure tamen non teneri ad reparationem Eccleſiæ, & opinatur Ioan.Gutier.*in allegatio.*10.*ſub n.*1. *ad fin.* & idem ſequendo Abbatem dicit Zerola *in praxi Epiſcop.* 1.*p. verbo viſitatio. ad* 6. *dub.*9. quod ſi ob inopiam Eccleſiæ,& beneficiati non poſſit parochialis reparari; parochiani ſunt compellendi, nec propter hoc poſſent vſui Parochiæ renuntiare.

5 Et de clerico beneficiato vt ad id teneatur,probat text.*in c.decernimus* 10.*q.*1.vbi dicitur: & ſi qua fortè baſilica fuerit reperta deſtituta, ordinatori eius reparari, præcipiatur.) text.*in c.fin.*16.*q.*1.& vtrobique gl.text. *in c.*1.*de Eccleſiis ædific. & c.de his. eod.tit.l.*11. *tit.*10.*p.*1.vbi dicitur:*que la ygleſia ſe ha de reparar por el Prelado y clerigos della,y no baſtando la dicha renta el beneficiado dela tal ygleſia es obligado a gaſtar lo que faltare, ſegun la renta, que tubiere, ſacando lo que vbiere menester.* Auiles *in capitibus Prætorum c.*23.*in gl.den orden.n.*11. *fol.*199. hanc etiam quæſtionem tangit Cepola *de ſeruit.vrba. prædio.*59.*c.n.*22. vbi nihil reſoluit,ſed tantùm refert loca ordinaria.

6 Qui beneficiati non ſolùm tenentur ad fabricam, ſed etiam ad ornamenta, calices, pluuialia,& alia quæcunque paramenta; ea, non tantùm ſine quibus diuina officia celebrari nequeunt, at & illa quoque neceſſaria, ad cultum diuinum, ſecundùm ſolemnitatem, & varietatem dierum; ſcripſit Barbaſ. *conſ.*26.*lib.*3. Petrus Surd.*conſ.*62.*n.*5. Caualca. *deciſ. Fibizana ſub n.*24.*p.*2. Ioan. Hiero. Campanil. *diuerſ. iur. Cano. rubr.* 12.*c.*13. *ſub n.*19.*fol.*725. & idem *in deciſ* 84.

Et quòd ſi Eccleſia Parochialis non habet
7 fabricam, vel, non ſufficientem, beneficiati teneantur deducta congrua Epiſcopi, commendatarij, ſeu aliæ perſonæ intereſſe habentes in decimis, & redditibus Eccleſiæ, quibus minimè ſufficientibus Parochiani contribuant, comprobat optimè Bobadilla *in politi.lib.*2.*c.*18.*n.*135. *& lib.*3.*c.*5. Aufrer. *ad Capel.Tholoſ.deciſ.*500. Decius *conſ.*118.*n.*5. *verſ.*3.*principaliter.*Caualcan.*deciſ.*22.*n.*23.*&* 24.*p.*2.Guigas *conſ.*117. Ioan.Nicol.Delphitiat.*de iur.patr.lib.*2.*ex n.*128. Sarmien. *in defenſio.de reddit.Eccleſ.*1.*p.monito.*41.*n.*5. & videndus Nauarr. in apologia contra ipſum ibidem *q.*1.*monito.*82.*n.*8.*& de ſpoliis* §.1.*n.*3. *&* §.10.*n.*7.*verſ.*4.Michaël Thenoch.*de viſitan.Eccleſ.lib.*2.*in* 6. Rebuff.*in reſponſ.*135.*per totum.* Petrus Cened. *in collecta. ad decreta. c.*153.*n.*1.*&* 2.

Imò hoc caſu poſſe iuſſu Regis tanquam 8
Concilij Tridentini executoris, & Regij eius conſilij capi, ſequeſtrari, aut pignorari hæc bona Eccleſiaſtica,ſiue decimas, ad huiuſmodi Parochialis reparationem faciendam, affirmat Bobadilla *d.lib.*2.*c.*18.*n.*135. vbi de praxi etiam teſtatur.

De laicis verò Parochianis, vt in ſubſi- 9
dium teneantur ad huius reparationis contributionem, ratio vltra dictam dictat, nam ſi clerici in opera publica, & pia, quæ ſunt communia omnibus, prout eſt refectio murorum,viarum,fontium, & pontium,tenentur ad contributionem *per l. ad inſtructionem C.de ſacroſ.Eccleſiis lib.*11.*&* 12.*tit.*3.*lib.*1.*nouæ recopi. lib.*54.*tit.*6.*p.*1.*& l.*20.*tit.*32.*p.*3. & vtrobique Gregor.Lopez, Petrus Dueñas *in regul.*100.*limit.*16.Didacus Perez *in l.*1.*tit.*3. *lib.*1.*ordina.* latiſſimè Auiles *vbi ſuprà d.c.*23. *præto. in gl.den orden. per totam.* Mincha *lib.*1. *controuer.vſu freq.c.*6.*num.*4. ergo pariter,& à fortiori Parochiani laici tenentur cõtribuere in refectionem, quandoquidem eſt cauſa pia, publica, & omnibus communis, ac neceſſaria. quo argumento vſus eſt Gutierrez *in allegatione* 10.*n.*2. cuius quidem licèt conſequentia veriſſima ſit (vt ſuperiùs diximus, & dicemus) Lamberti. *tract.de iure patro. art.* 13.*q.*2.*prin.lib.*3.*n.*8.Ioan.Hieron.Campanil. *diuerſ.iur.cano.rubr.*12.*c.*13.*n.*18. qui loquuntur de Parochianis: vt contribuere teneantur pro oneribus Eccleſiæ; ſcilicet: ſi recon- 10
ciliatione,aut reparatione indigeat: antecedens tamen difficultatem patitur, vt eſt videre ex his, quæ Nicol. Garcia *de benef.* 1.*p.* *c.*3.*à n.*11. vide tamen. alios plures pro Gutierr. ſequẽdo refert Bobadilla *in politi.lib.*2. *c.*18.*n.*304. à qua contributione quando laici 11
ad eam tenentur: omnes quidẽ indiſtinctè, nempe, tam nobiles, quam plebei; cùm ad eam teneãtur obligatione Parochianorum, operis publici communis, concernentíſque omnium vtilitatem, & neceſſitatem, vt per Auenda. *lib.* 2. *de exequen. mand. Regijs c.*14. *n.*9. & magis in ſpecie ipſum Auen. *ibi lib.*1. *c.*10. *n.*29. Barboſ. *in remiſ.ad Tri. ſeſſ.*21.*c.*7. *n.*4. Cenedus *in collect. ad decretal.*153.*n.*2. Bobadilla *in politi.d.c.*18.*n.*135.*ad fin.*probat Gutierr.*vbi ſuprà n.*5.*&* 6. vbi etiam dicunt: quòd quando non ſuperſunt redditus cleri- 12
corum ad reædificationem Eccleſiæ, poteſt expendi pecunia publica vniuerſitatis, & ea deficiente debet peruenire ad collectam inter vicinos. quod eſt notabile, & ego iam practicari ita feci.

Hæc

13 Hæc tamen, quæ diximus, beneficiatum, & Parochianos in ſubſidium teneri ad reparationem Eccleſiæ; fallunt, vbi contradicit conſuetudo, & obſeruantia, qua apparet ad alterum ſpectare hæc onera, quia cùm quæritur: quis teneatur, Eccleſiam reparare, ſeu ad eius reparationem contribuere: primitus inſpicitur, & attenditur obſeruantia, & quid hactenus conſueuerit. Ita docent Innocent. *in c. fi. de his quæ fiunt à mai. par. capit.* Paul. de Citadinis *in tract. de iure patro. art. 5. principali verſ. ſecundo intelligo, ſub num.* 173. Beroius *conſ.* 3. *num.* 1. *lib.* 1. Archidi *in c. quatuor* 12. *quæſt.* 2. *ille Præpoſitus num.* 3. Ioſeph. Ludouic. *conſ.* 38. *illatione* 135. & defendit Abb. quem referens ſequitur Ioan. Hieron. Campanill. *diuerſ. iur. cano. rubr.* 12. *cap.* 13. *ſub num.* 19. *poſt prin. fol.* 725.

14 Hęc ſuppoſui: vt noſtra principalis intentio clariùs deducatur; an ſcilicet ab huiuſmodi compulſione, & ſententia in contributione pro reædificanda Eccleſia diruta; appellationi interpoſitæ non deferens vim faciat ordinarius. in qua ſacrum ſanctum Concilij Tridentini decretum inuenio *ſeſſ.* 21. *de reformatione cap.* 7. omnes difficultates dirimens diſponendo: Valde curandum eſſe, ne ea quæ ſacris miniſteriis dedicata ſunt, temporum iniuria obſoleſcant, & ex hominum memoria excedant, procurent Epiſcopi, parochiales Eccleſias, etiamſi iuris patronatus ſint: ita collapſas refici, & inſtaurari, ex fructibus, & prouentibus quibuſcumque, ad eaſdem Eccleſias quomodocumque pertinentibus. qui ſi non fuerint ſufficientes, omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſiis prouenientes, percipiunt, aut in illorum defectum parochianos, omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant appellatione, exemptione, & contradi-
15 ctione remota.) Quod & fulcitur etiam ex illo verbo (contradictione remota, *&c.*) quo vtitur Concilium, per quod cenſeri, appellationem eſſe prohibitam, probat poſt Philip. Franc. Decium, & alios Lancelo. *de attenta. 2. p. cap.* 12. *limi.* 8. *num.*... Hieron. Gonzal. *in regul. de alternati. gl.* 9. *in annota. num.* 218. de quo latiùs videre poteris 2. p. cap. 8. ad finem, præcipuè à n. 107. vbi plures citaui.

16 Quod Tridentini decretum circa obligationem reparandi Eccleſiam quatenus dicit, ex fructibus, & prouentibus Eccleſiæ patronos, & alios teneri ad expenſas, in ſubſidium intelligo (ſalua correctione matris Eccleſiæ) prout ius commune ſcilicet, deducto neceſſario ad ſuam ſuſtentationem, vt poſſit Eccleſiæ aptiùs ſeruire, & ita etiam intelligit Ioannes Gutier. *d. allegatione* 10. *num.* 7. *ad fi.* qui etiam eiuſdem Tridentini *cap.* 7. *ſeſſ.* 21. meminit ibi, tenet etiam Barboſa *in remiſſ. ad d. cap.* 7. *num.* 3. affirmat Sarmient. *de reddit. Eccleſiæ* 1. *p. monit.* 82. *num.* 3. Cened. *in collect. ad decretal.* 153. *ad medium.*

Pariter & ex eo vides; Epiſcopũ vim non facere haud deferentem appellationi interpoſitæ à ſententia, ſeu compulſione huiuſmodi, cùm ſibi permittat ea non obſtante, nec contradictione, aut exemptione prædicta faciant, & cogant clericos, patronos, aut parochianos. & idem diſponit Tri. *ſeſſ.* 21. *de reformatione cap.* 8. loquendo etiam in beneficiis, tam ſecularibus, quàm regularibus, & 18
etiam exemptis, vt ſingulis annis viſitentur, & curent Epiſcopi congruentibus remediis, etiam per ſequeſtrationem fructuum, vt quæ renouatione indigent, aut reſtauratione, reficiantur appellationibus quibuſcumque, *&c.* iudicum deputationibus, & eorum inhibitionibus non obſtantibus, *&c.* idem quod *cap.* 8. etiam decreuit idem Tri. *in ſeſſ.* 7. *de reformatione cap.* 8. vt ordinarij opportunis remediis prouideant: vt Eccleſiæ, quæ reparatione indigent, reparentur appellationibus, priuilegiis, conſuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præſcriptis, iudicum deputationibus, & illorum inhibitionibus, penitus excluſis.

Hæc tamen, quæ diximus, clericum in 19
parochialis diruta reparationem teneri: intelligendum, & extendendum eſt ad quoſlibet beneficiatos, beneficiorum ſimplicium, in quibus re ædificationem ipſi ſoli (deficiente fabrica) compellendi ſunt, non alij, ita tenent Abb. *in c.* 1. *num.* 3. *de Eccleſijs ædifi.* Ioan. Gutierr. Valaſcus *conſult.* 179. *num.* 13. Nauar. *de ſpol. clericorum* §. 8. *num.* 11. *verſiculo ſecundo.* Ioan. Gutier. *allegatione* 10. *ſub n.* 1. Zerola *in praxi epiſcop.* 1. *p. verbo viſitatio* §. 6. *dubio* 9. & probat *l.* 11. *tit.* 10. *p.* 1. & facit quòd congregatio Concilij cenſuit *ſuper d. cap.* 7. *ſeſſ.* 21. *de reformatione in principio*, dum lo- 20
quitur de reædificatione Eccleſiæ non curatæ, & beneficij ſimplicis ſuper illis verbis (ob eorum inopiam, *&c.*) ita inquit: Si populus nolit Eccleſiam, quæ minatur ruinam, inſtaurari: debet penitus deſtrui, *&c.*) & ſic ſequitur, quòd populus non tenetur reædificare Eccleſiam non curatam, ſi nolit; ſecus parochialem in ſubſidium, ad quod tunc de neceſſitate, non de voluntate tenentur, & ad id modis omnibus compelluntur ex ſupradictis Tridentini decretis. Sed tunc quando dicta Eccleſia non curata diruta, vel collapſa ſit, deficiente fabrica, 21
vel beneficiato, ſeu his adhuc non ſufficientibus, de licentia ordinarij petatur elemoſyna per populum, & vicos circumuicinos, maximè in Eccleſiis deuotionis, vt ita ſe vi-

diſſe ſemel affirmat Gutierrez ſuprà *num.* 8. vbi etiam ſuperiùs *num.*7. *ad fin.* dixit, ſe vi-
22 diſſe litem agitari, cuius expenſis deberet ædificari quædam eremitoria illius diœceſis Placenti.quæ erant deſtructa tempore cuiuſdam clerici, & tamen eo defuncto, directo libello à defenſore piarum cauſarum illius Epiſcopatus, contra bona dicti defuncti, & eius hæredes fuiſſe condemnatos: vt ſoluerint quantitatem neceſſariam ad eorum reparationem, conſtito, quòd defunctus plures redditus, & fructus percepiſſet ex ipſis eremitoriis. quam ſententiam iuſtiſſimam reputo ex iam dicta doctrina.

23 Quapropter beneficiatus ſimplicis Eccleſiæ condemnatus ad impenſas pro reædificatione,& reparatione Eccleſię dirutæ,compellendus eſt pariter etiam non obſtante ab eo emiſſa appellatione. nec ei delationem ordinarius denegans, violentiam faciet ex identitate rationis, quæ in vtroque caſu viget, & probat Concilium Tridentin.*d.cap.*8. *ſeſſ.*21. quod dum diſponit circa refectionem, & reparationem Eccleſiæ,tam curatæ, quàm non curatæ,permittit compulſionem, & exemptionem, appellatione non obſtãte, & ſic de vtroque caſu cenſuiſſe,certiſſimum
24 eſt; quia vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, illa debet pariformiter determinare, *l.iam hoc iure, ff. de vulgari.* & per conſequens etiam in compulſione hæredis condemnati, iuxta terminos caſus per Gu-
25 tier.relati, quia qualitas obligationis ex perſona hæredis non mutatur, *l.*2. §. *ex his ff. de verborum obliga.*& contra eos pariter,ac contra defunctum obligatũ rectè executio procedit, *l. ex contractu ff. de re iudic.* & ibi omnes,& ex pluribus aliis latè Parla.*lib.*2.*rerum quotid.c.fin.*4.*p.*§.1.*in princ.*

26 Hæc tamen, quæ hucuſque diximus,procedunt: quando Eccleſia diruta,vel ex eius redditibus, ſeu fabrica, vel ex beneficiati prouentibus,vel in ſubſidium ex collecta,& reparatione Parochianorum,vel in ſimplici, & non curata ex eleemoſynis refici, & reædificari poteſt: at quando omnes nimia egeſtate laborant,& ob eorum inopiam nequit inſtaurari, quid eſſe faciendum, diſponit ſacrum Tridentini decretum *in d. cap.* 7. *ſeſſ.*21. vt ſi ſint beneficia ſimplicia, & iuriſpatronatus,Eccleſias,quæ vetuſtate,vel aliàs collapſæ ſunt, vocatis iis, quorum intereſt, Epiſcopus,etiam tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatus,transferre poteſt in Eccleſias matrices,aut alias Eccleſias locorũ eorumdem, ſeu vicinorum arbitrio ſuo, atque in eiſdem Eccleſiis erigant altaria,vel capellas,ſub eiſdem inuocationibus, vel in iam erecta altaria, vel capellas transferant,cum omnibus emolumentis, & oneribus prioribus Eccleſiis impoſitis, & ad Eccleſias Parochiales etiam iuriſpatronatus, & pariter extendit Trid.*ibi in verſic.Parochiales verò.* ibi, quod ſi nimia egeſtate omnes laborent, ad matrices 27
ſeu viciniores Eccleſias transferantur, cum facultate tam dictas Parochiales,quàm alias Eccleſias dirutas in profanos vſus, non ſordidos, erecta tamen ibi cruce, conuertendi, *&c.*) Zerola *in praxi Epiſcop. verbo viſitatio.*§.6.*verſic nouum dubium* 1.*p.* & declaratio ſanctæ congregationis ſuper eodem cap.7. *à princ.*& ſuper illis verbis (quòd ſi nimia egeſtate omnes laborent,*&c.*) dicit, quod Eccleſia diruta paruulorum reddituum poteſt, ex ſententia cõgregationis,in profanos vſus, non tamen ſordidos (erecta tamen ibi cruce) conuerti, & transferri ad matricem, ſeu viciniorem Eccleſiam,vbi erigendum eſt altare, ſub eadem inuocatione impoſito oneri titulari; vt curet ibi celebrare ſingulis hebdomadis per ſacerdotem idoneum cœmiteritum ita profanandum, & deinde oſſa transferenda eſſe ad nouum cœmiterium, quod à titulari conſtruatur in eo loco, quo magis placuerit populo. Et eadem congregatio ſuper verſiculo (ad matrices ſeu viciniores,*&c.*) dicit in hæc: Quòd quando Eccleſia diruitur, onus Miſſarum ad matricem Eccleſiam trãsferendum eſt, & in ea expenſis poſſidentis Eccleſiam dirutam;altare erigendum ſub nomine dirutæ.) Et eadem ſuper verſiculo (in profanos vſus, non ſordidos) dicit: Quòd ordinarius non debet ſine cauſa profanare capellas, & ſi aliquam profanandi cauſam habeat, eorum cæmenta potiùs attribuenda eſſe Eccleſiæ,quæ eſt caput dictarum capellarum,quàm alteri.)

Et aduerte, quòd matrix Eccleſia, ad 28
quam hæc tranſlatio facienda eſt, intelligitur de Parochiali, ſcilicet; reſpectu capellarum, & aliarum inferiorum ſimplicium,ſub illius diſtrictu exiſtentium, quia earum reſpectu Parochialis dicitur matrix, ad eámque facienda eſt tranſlatio prædicta, text. *in cap. ad audientiam.* 1. *de Eccleſiis ædific.* text. gloſſ. & Abb. *in cap. venerabili de verborum ſignific.* idem Zerol. *in clem.*1.*num.*3. *&* 4.*de ſententia excommunic.* Zerol. *in praxi Epiſcop. verbo, Eccleſia matrix.* reſpectu autem Parochialium Cathedralis Eccleſia matrix eſt, & ad eam tranſlatio eſt facienda.

Et de Eccleſiarum tranſlatione facienda, 29
quando neceſſitas id exigat,vide Rebuffum *in praxi de benefic.tit.de vnio.gl.*11.*n.*8. Mandoſ.*regul.*21.*cancellar.q.*7.*&* 8.Boër.*deciſ.*345. Peruſi *de vnione c.*4.*num.*11. Zerola *in praxi Epiſc.verbo viſitatio.*§.9.*pag.*345. Frater Emanuel Rodrig. *queſt. regul. tom.*1. *q.*43. *art.*13.

Bobadill.

Bobadill. *in polit. lib. 3. c. 5. n. 34.* plures Doctores refert Cenedus *in collect. ad decretal. 153.*

Et de pluribus aliis huic attingentibus,
30 an ista translatio dicatur vnio, & incorporatio, vel remaneat Ecclesia distincta, cùm retineat inuocationes easdem, introitus, emolumenta, & onera distincta, ab alia in quam transfertur. Et ad hoc vt in ea translatione tanquam vnione possit ordinarius tanquam delegatus Sedis Apostolicæ se intromittere, & reuidere iuxta dispositionem Trid. *sess. 7. de reform. cap. 6.* vide Zerolam *in d. praxi ver. visitatio. 1. p. §. 6. dubio. 10.* & an ordinarius lapides, ligna, trabes, & alia huiusmodi Ecclesiæ dirutæ, & collapsæ, & profanatæ ab eo possit vendere, vide Nauar. *de spoli. §. 18. n. 10. vers. 3. & num. 11. vers. 2.* Iff. *in l. 2. num. 16.* vide de iure Emphyteutico Zerolam *vbi proximè, dub. 9.* & declarationis Cardinalium sup. d. cap. 7. & quibus vendi possunt, & quæ ex eis opera construi, & effici possunt, vide *c. ligna Ecclesiæ, de consecratione d. 1.* & ibi gl. *c. ex antiquis 54. d. c. quæ semel 19. quæst. 3. optima lib. 8. tit. 10. p. 1.* vbi Gregor. & Montal.

Circa inspectionem autem eius, quod se-
31 cundo loco posuimus huius capitis, an à sententia, qua ordinarius Ecclesiasticus iussit, nouam aliquam Ecclesiã parochialem ædificari, aliqua vrgente necessitate à iure approbata, interpositæ appellationi non deferens vim faciat; arbitror supponendum nonnullas esse à iure iustas, & legitimas causas assignatas, & ob quas quidem ordinarius Ecclesiasticus licitè potest (inuitis Parochis) nouas construere Ecclesias. text. *in c. ad audientiam el prim. de Ecclesijs ædif.* ibi, Quia
32 quòd villa H tantum perhibetur ab Ecclesia Parochiali distare: vt tempore hiemali; cum pluuiæ inundant, non possint parochiani sine magna difficultate, ipsam adire, vnde non valent congruo tempore Ecclesiasticis officiis interesse. quia igitur dicta Ecclesia, ita dicitur redditibus abundare: quòd præter illius villæ prouẽtus, minister illius conuenienter valeat, sustentationem habere, mandamus, quatenus si res ita se habeat, Ecclesiam ibi ędifices, & in ea sacerdotem, *&c.*) Hanc decretalem expresse confirmat Sacrum Concil. Trid. *sess. 21. de reformatione c. 4.* quo dicitur, quòd (Episcopi etiam tanquam Apostolicæ sedis delegati, in omnibus Ec-
33 clesiis parochialibus, vel Baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, vt vnus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis sacramentis ministrandis, & cultui diuino peragendo: cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot sufficiant ad sacramenta exhibenda.)

(In his verò in quibus ob locorum di- 34
stantiam, siue difficultatem parochiani sine magno incommodo ad percipienda sacramenta, & diuina officia audienda, accedere non possunt; nouas Parochias, etiam inuitis Rectoribus, iuxta formam constitutionis Alexandri III. quæ incipit, ad audientiam, constituere possint.) Idem etiam disponit (vbi alias rationes nouas conficiendi Parochias refert) text. *in c. cùm tribus, de consecratio. d. 1.* vbi glossa *in Ecclesias 16. quæst. 7. c. antepenult. eadem causa & q. c. felix c. multis c. præcipimus de consecratione d. 1. c. temporis qualitas 16. quæst. 1. l. 9. & l. 7. & 8. tit. 10. p. 1.* Ab. *in c. 2. num. 7. de decimis.* Gregor. Lopez *in d. l. 7.* idem Gregorius facit etiam *l. 13. tit. 5 p. 1.* vbi Gregor. *gl. 6.* Zerol. *in praxi Episcopali 1. p. verbo Parochia §. 6.*

Igitur si Episcopus aliqua ex his ration- 35
ibus, causisque iustissimis motus, construi faciat nouam Ecclesiam: non faciet violentiam, si appellationi ab hac recta sententia interpositæ, non detulerit, quia caret suspensiuo effectu. text. est *in d. c. ad audientiam,* ibi, sublato appellationis obstaculo, *&c.)* & iterum ibi ad finem; appellationis cessante diffugio, *&c.)* & in Trid. ibi; nec huiusmodi ordinationes & erectiones possint tolli, nec impediri, ex quibuscumque prouisionibus, etiam vigore resignationis, aut quibusuis aliis derogationibus, vel suspensionibus, *&c.*)

Quod quando ita clarè non dispositum esset, 36
tacitè in eo debebat subintelligi, cùm sit ius nouum editum in confirmationem, & approbationem *d. c. ad audiẽtiam,* cuius ampliationes, & limitationes accipere debet, iuxta *l. sciendum,* iuncta gl. *ibi.* vbi communiter notant Doctores *ff. qui satisd. cogan. & in l. 3. C. de silentiarijs lib. 12. verbo decurionibus.* communiter approbata, *& in l. hac consultissima in prin. gl. 3. C. qui testam. facere possunt* Bart. *in l. sed & si posteriores,* & ibi Ioannes Orosius *num. 12. ff. de legib. & in l. 1. num. 33. de constitu. Principum,* post Iff. *ibi num. 16.* Mencha *de successio. creat. §. 3. num. 10.* Couarr. *in rubr. de test. 2. p. num. 19.* Mexia *in l. Regia Toleti. in 6. funda. 2. par. num. 18. cum seqq.* Gutier. *practi. quæstio. ciuil. lib. 4. quæst. 1. num. 4.* Gregor. Lopez *in l. 7. tit. 13. p. 6. gl. 9.*

Huic tamen Ecclesiæ nouiter erectæ, no- 37
uus etiam sacerdos præficiendus est ab Episcopo, ad præsentationem Rectoris, & patroni construentis (siquis est.) nam ex quo illi competens assignatur portio arbitrio ordinarij, vel ex fructibus ad Ecclesiam matricem, quomodocumque pertinentibus, vt dicit Concilium Trid. *in d. cap. 4. vers. in illis autem, & d. c. ad audientiam* ibi, Quia igitur dicta Ecclesia ita dicitur, redditibus abũ-

dare : quod præter illius villæ prouentus, minister illius conuenienter valeat, sustentationem habere,*&c.)d.l.9.tit.*10.*p.*1.iustum
38 visum fuit, pro tanti damni compensatione, illi attribuatur ius præsentandi, vt per text. *in d.c.ad audientiam.* ibi, ad præsentationem Rectoris Ecclesiæ maioris, cum canonico fundatoris assensu, instituas, ad sustentationem suam eiusdem villæ obuentiones Ecclesiasticas percepturum, *&c.)* vbi gl. *verbo Rectoris*, rationem huius iuris præsentandi reddit, & ibi etiam Doctores, & elegantem etiam assignat *d.l.9.p.ad medium,*ibi,*el menoscabo que reciuiesse la primera, por los parrochianos, que le menguan, otorga el derecho, que los clerigos della puedan presentar al Obispo, el que vbieren de poner en la yglesia segunda,e otorgalles ainde mas desto, que aian en ella alguna renta en manera de censo por conocimiento de maioria, e debela señalar el Obispo, segun que viere, que montan las otras rentas de la segunda yglesia,* &c.) Idem hoc vltimum probatur *in d.c.ad audientiam.*

39 Quibus adde, quòd huic nouo sacerdoti non applicantur decimæ prædiales Parochianorum illius nouæ Ecclesiæ : sed dumtaxat primitiæ obuentiones, hoc est; oblationes & decimæ personales, quæ dantur diebus festiuis, & mortuaria, seu pro eis legata in testamento.ita tenent Doctores *in d. c.ad audientiam,*vbi eleganter gl. *verbo obuentiones.* clariùs *d.l.9 p.vers.como quier que agraniamiento.* quod procedit,quando nõ diuiditur Parochia. at quando diuiduntur termini Parochiæ antiquæ, diuidentur etiam termini prædiales, & tunc debebuntur decimæ prædiales nouæ Ecclesiæ de prædiis suæ Parochiæ. vt per Abb. *in d. c. ad audientiam.* super gl. *in verbo obuentiones.* tenet Gregor. Lopez *in d.l.9 gl.*7.quem etiam vide *gl.*6.

40 Et ideo sanctissimè prouidit Concilium Trid.*in d.cap.*4. ibi,Vt ei competens assignetur portio ex fructibus matricis,& si necesse fuerit, Episcopus compellere possit populum, ea subministrare, quæ sufficiant ad vitam dictorum sacerdotum sustentandam.) cuius etiam meminit Zerola *in praxi Episcopa.*1.*p.verbo Parochia* §.6. Pro quo facit quod alias decreuit idem Trid.*sess.*24. *de reformatio.cap.*13. Quòd in Parochialibus Ecclesiis,
41 quarum fructus adeò exigui sunt,vt debitis nequeant rectoribus satisfacere,curabit Episcopus, si per beneficiorum vnionem, non tamen regularium.id fieri non possit, vt primitiarum, aut decimarum assignatione, aut per Parochianorum symbola, ac collectas, aut qua ei videbitur commodiori ratione, tantum redigatur, quod pro Rectoris, aut Parochiæ necessitate decenter sufficiat, & hoc etiam de iure diuino & naturali. Abb. *in c.nouum genus n.*7. *de decimis.*2.2. *quæst.*87. *à num.*1.*in corpore. & ad* 4. Couarr.*lib.*1.*c.*17. *num.*2.*&* 4.*vers. Quarta ratio lib.*2. *variar. resolut.* Turrecrema. *in c. omnis Christianus, de consecratione d.*1, Siluester *verbo decima* 1.*p.*5. *quæst.num.*168.Zerola *vbi suprà.*

Quibus & illud vtile valde non omit- 42
tam, quod ab huiusmodi sacerdotis deputatione, & institutione, nec ab eius portionis assignatione appellationi interpositæ, siue per Rectorem Matricis, siue alterum, Ordinarius non deferens, violentiam dicetur commisisse, quia pariter nec suspendit huiusmodi ordinationes, nec admittitur. ita expressè probat text.*in d.c.ad audientiam.*ibi, Ecclesiam ibi ædifices, & in ea sacerdotem (sublato appellationis obstaculo) ad præsentationem Rectoris Ecclesiæ maioris,cum canonico fundatoris assensu, instituas, *&c.)* & iterum ibi *in fin.* Si verò persona matricis Ecclesiæ virum idoneum præsentare distulerit,vel opus illud voluerit impedire : tum nihilominus facias, opus ad perfectionem deduci, & virum bonum (appellationis cessante diffugio) instituere, non omittas,*&c.)* & idem probatur *in d. cap.*4. *Concil. Trid. ad finem,* ibi, assignetur portio, *&c.)* nec huiusmodi ordinationes,& erectiones possint tolli, nec impediri, ex quibuscumque prouisionibus,etiam vigore resignationis,aut quibusuis aliis derogationibus,vel suspensionibus, *&c.)* & facit etiam *d.l.9. d. tit.*10. *p.*1. *ad fin.* ibi, *bien puedan mandar que la fagan en termino de otra, e proponer clerigo en ella que la sirua, aun que lo contradigan, e no selo presenten los clerigos de la primera,*&c.)

Et insuper ex eo, tum quia ab assignatio- 43
ne congruæ Rectori, seu vicario Parochialis appellationi minimè esse deferendum diximus suprà cap.2. hac 3. parte. Tum ex eo, quia est prouidere Ecclesiæ de Rectore, in 44
quo pariter appellatio non suspendit,ex Tri. *sess.*14. *de reformatio. cap.*18. & dixi latè suprà 2.parte.cap.13.à num.167. & infrà hac 3. p. cap.9.à num.44. & etiam probatur ex verbo *d l.parti.* ibi,*aunque lo contradigan,* &c.) quod 45
importat appellationem non admittendam, vt diximus etiam hoc cap. suprà num.15. & 2.parte cap.8. ante finem à num.107.

An reædificans, vel reparans Ecclesiam 46
dirutam, vel collapsam adquirat ius patro. & an quando patronus, qui illud acquisiuit in ea ex constructione tantùm,si funditus sit diruta, illud amittat. & quid quando etiam propter dotationem simul, vel simpliciter illud etiam dicatur amisisse, vide latè, & optimè cum pluribus prosequitur Rochus de Curte *in tract.de iure patro.verbo construxit.*

num.

47 *num.*12. *&* 13. vbi etiam an ille qui primò conſtruxit, præferatur aliis in refectione, & reparatione, & de aliis huic vtilibus quæ omitto, quia mei non eſt inſtituti. Et infra quod tempus debeat conſtrui Eccleſia, vel
48 Capella,quam teſtator conſtruendam mandauit ſine præfinitione temporis. vide ibi optimè *num.* 15.vbi multa in propoſitum adducit, & quando ex cauſa; puta: ex dimi-
49 nutione reddituum poſſit ab Epiſcopo cum conſenſu Capituli, fieri ſuppreſſio, & extinctio beneficij. vide latè per Nicol. Garciam *de benefi.tomo* 2.*p.*12.*cap.*1.*per totum.*& an beneficij diuiſio poſſit fieri, vide eundem *ibi cap.*4. & quando ob tenuitatem vnio ſit facienda *ibi cap.*2.*cum ſuis* §§.

CAPVT VI.

Ab eo, quod fit ſecundùm legis, & iuris diſpoſitionem, canonicas ſanctiones, aut decreta,à iudicéque eas exequente, ſeu vbi ius commune reſiſtit, aut vbi iuris, & de iure præſumptio adeſt: appellationi emiſſæ non deferendo, violentiam adeſſe, dicatur. vbi etiam exactè de appellationibus friuolis.

SVMMARIVM.

*Stultum eſt contra ſtimulum calcitrare. n.*1.

*Appellatio emiſſa ab eo quod fit ſecundùm iuris decreta & determinationem, non ſuſpendit. num.*2.

*A præcepto de reſidendo beneficium reſidentiam requirens,non datur appellatio. n.*3.

*A iudice iuriſdictionem exequente non permittitur appellare. n.*4.

*Appellationem non eſſe admittendam ab eo, quod fit ſecundùm iuris diſpoſitionem & canonica decreta,qui probent.n.*5.*&* à *n.*1.

*Reſignatarius tenetur dimittere poſſeſſionem à ſe poſſeſſi beneficij,poſtquam adeptus eſt poſſeſſionem beneficij reſignati (non obſtante appellatione) cui non deferens iudex vim nullam facere declarabit Senatus. n.*6.

*Appellationi contra iuris clari diſpoſitionem vt friuolæ non eſt deferendum. num.*7.

*Præſentatus an poſſit appellare,ne patronus alium intra terminum præſentet accumulatiuè tantùm. num.*8.

*Appellari non poteſt, ne fiat quod de iure fieri permittitur. n.*9.

*Ordinem ſuſcipere neceſſarium beneficio compulſus poſſeſſor non appellat, quominus interim exequatur præceptum. n.*10.

*Sequeſtrum licèt regulariter ſit prohibitum, tamen quando in caſu particulari lex præcipit ſequeſtrum apponendum appellatio non admittitur. n.*11.

*Lex vbi aliquid fieri præcepit, iudex id faciens dicitur legis executor, à quo non eſt licita appellatio. n.*12.

Quia tunc potiùs operatur lex, quàm homo, cuius eſt executor. ibidem.

*Iuris executio non grauat. n.*13.

*Canon ſeu lex quando in aliquo caſu determinatè aliquid faciendum præcipit, (vt in exemplis appoſitis)non admittitur appellatio.n.*14.

*Cautionem præſtandam in aliquo caſu particulari vbi lex determinatè præcipit, ſit appellatione non obſtante. n.*15.

*Licitum quod eſt fieri ante appellationem, & poſt illam fieri poteſt. n.*16.

*Lex vbi præcipit aliquid fieri, iam caſus cenſetur deciſus & determinatus per ſententiam legalem, quo caſu à legis diſpoſitione videtur appellare, ſi à iudice vt legis executore appelletur. n.*17.

*Appellatio à iuris diſpoſitione & determinatione non eſt licita. n.*18.

*Appellatio vbi non admittitur à ſententia,pariter nec ab eius executore,aut executione. n.*19.

*Ab executione rei iudicatæ, aut obligationis Cameralis, & guarentigiati, appellans præſupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat conſequens neceſſarium,quapropter non auditur. n.*20.

*Appellatio à ſententia legali eſt contraria iuri, & per conſequens friuola, cui nec defertur, nec cauſat attentata.n.*21.*&* ſub *n.*26.

*Appellationi à ſententia legali ius reſiſtit, habétque contra ſe iuris præſumptionem,& ideo non cauſat attentata. n.*22.

*Appellanti à monitorio, vt intra certum tempus accedat ad recedendum, reſiſtit ius commune, & poteſt Epiſcopus ea non obſtante ad executionem procedere. n.*23.

*Appellanti à correctione reſiſtit ius, ac interim non cauſatur attentatum. n.*24.

*Appellatione pendente interpoſita per Canonicum à Capitulo imponente honeſtam correctionem, ſeu etiam à correctione per ordinarium poteſt ad executionem deuenire, quia dicitur friuola. num.*25.

*Concil.Trid.ſeſſ.*13.*c.*1.*ad fi. adducitur ibidem.*

*Friuola dicitur appellatio interpoſita ab interlocutoria expreſſa minùs legitima cauſa, aut à iure reprobata. n.*26.

*Appellari licet à denegante beneficium conceſſum per ius commune, quia vbi denegatur iuris cõmunis obſeruantia,grauamen infertur.n.*27.

*Appellatio innititur iuſtitiæ. n.*28.

*Cauſa immediata appellationis eſt iniuſtitia, iniuria,& grauamen. n.*29.

Friuola

Friuola appellatio dicitur, vbi non adest grauamen, nec legitima causa. n.30.

Ius & iniuria opponuntur inuicem, quia ius neminem grauat. n.31.

Executio iuris iure facit iniuriam. n.32.

Pignus quominus vendat creditor, appellari non licet per debitorem. n.33.

Mandata regia, vulgò (prouisiones ordinariæ) dictæ, quibus vtuntur suprema tribunalia non recipiunt supplicationem, quia partibus inuitis expediuntur, executione legis ita disponentis. num.34.

Appellatio quæ caret effectu, & non habet adminiculum iuris, vt minùs legitima non impedit executionem. n.35.

Corpus carens anima & spiritu vitali, quemadmodum manet frigidum, ita appellatio carens iustitia (cuius est anima) vt friuola mortua censenda est. n.36.

Friuola esse dicuntur, quæ informia & fragilia sunt secundùm Budæum. n.37.

Friuola appellatio dicitur inanis & varia. n.38.

Friuolum verbum importat caducum vel inutile. n.39.

Friuolæ appellationi nec ius defert, nec est à iudice deferendum. n.40.

Friuolæ appellationi non deferens iudex Ecclesiasticus, vim non facere declarat Senatus. numero 41.

Friuola appellatio quæ dicatur, relinquitur iudicis arbitrio. n.42. vide n.57.

Friuolam esse appellationem, vt iudex arbitratur, potest appellatione non obstante procedere ad vlteriora. n.43.

Friuola appellatio illa dicitur, quæ nihil prodesse potest, nec vllum vnquam iuris effectum sortiri. n.44.

Appellatio quæ caret effectu, & non habet adminiculum iuris, non impedit executionem. num.45.

Appellatio calumniosa illa dicitur, non solùm quæ in eius interpositione apparet talis, sed & quæ talis detegatur in fine litis. n.46.

Causa inserta in appellatione attenditur ad detegendam ipsam friuolam, frustratoriam, aut calumniosam. n.47.

Causa in appellatione ab interlocutoria inserta, quando illam friuolam detegat. n.48.

Legitima appellatio illa dicitur, quæ interponitur ex causa, quæ si esset probata, reputaretur legitima. n.49.

Causa legitima & à iure approbata si inferatur in appellatione ab eo, quod sit secundùm iuris dispositionem, & à iudice illam exequente, deferendum est illi. n.50.

Appellatio contraria iuri quocumque vadat, in nulla instantia potest effectum sortiri (iure attento) quia ius est certum, & vbique idem operatur. n.51.

Frustra aliquid faciens nulliter facit, etiam ipso iure. n.52.

(Frustra) dictio significat impotentiam faciendi. num.53.

Friuolam appellationem tunc arbitrabitur iudex, quando apparent legitima indicia ad torturam, & illa reus in termino sibi concesso non purgauit. n.54.

Friuola appellatio tunc reiici potest, quando notoriè & manifestè talis detegitur, secus si in dubio, siue dubium sit iuris siue facti. n.55.

Friuola & calumniosa appellatio quando ita notoriè & manifestè dicatur apparere. num.56. remissiuè.

Friuolam appellationem non debet iudex arbitrari, vbi ita notoriè apparet. n.57.

Friuola non dicitur appellatio interim, dum remanet disputandum ibidem.

Friuolæ appellationis redduntur exempla. n.58.

Friuola appellatio dicetur notoriè, quando quis petierit in causa recusationis, quòd eligantur arbitri, vbi eligendi non sunt. n.59.

Friuola dicetur appellatio, quando interponitur à sententia, quæ illum non tangit. n.60.

Appellans non auditur, si ex sententia non grauatur. n.61.

Appellatio non admittitur à iudice aliquid admittente cum clausula (si & inquantum, &c.) quia tunc neminem grauat. n.62.

Clausula (si & inquantum) operatur secundùm ius, & sic cùm ius sit certum, non remanet admissum, vbi ius id dictat. n.63.

Ad probandum admitti non debet quis ad id, quo probato non releuat, nec prodest, puta quando aliquid consistit in iure. n.64.

Approbatione denegata eius articuli qui probatus non prodest, appellationi emissæ tanquam friuolæ non erit deferendum. n.65.

Imputari non debet alicui non feciſſe, quod factum non profuisset. n.66.

Iuramentum sibi oblatum licitè recusat pars, quæ bene probauit. n.67.

Articuli impertinentes & non releuantes non sunt admittendi. n.68.

Articuli impertinentes qui dicantur, remissiuè. num.69.

Patronus an teneatur præsentare intra terminum edictorum, cùm habeat terminum iuris, an possit eorum petere prorogationem pro tempore sibi à iure concesso, vt interim præsentandus queat ordinari, vel eius ætas legitima compleatur. n.70. remissiuè.

Frustratoriè appellans dicitur in dolo esse. n.71.

Iudicis officio pertinet reformare, quæ dolo aut malitia gesta sunt à parte lite pendente. numero 72.

Iudex ex officio potest repellere calumniosas exceptiones ad intricandum & procrastinandum iudicium oppositas. n.73.

Idem

Idem de appellatione frustratoria.ibidem.
*Clausula (appellatione remota) aut(appellatione postposita)tollit effectum suspensiuum.n.*74.
*Clausula (appellatione remota) apposita in Bulla super prouisione beneficij, non præcedente causæ cognitione parum aut nihil operatur quia per eam non tollitur aliàs appellatio legitima,sed friuola dumtaxat. n.*75.
*Clausula (appellatione postposita) non operatur, vbi apparet de notorio grauamine.n.*76.
Clausula (appellatione postposita) semper apponitur in parte executiua literarum, quæ non comprehendit contradicentes de iure, sed tantùm de facto.ibidem.
*Clausula.apposita in executiuis gratiæ nec auget gratiam,nec tollit surreptionem. n.*77.
*Clausulæ (appellatione postposita) de materia qui latè sint videndi. n.*78.
Friuola appellatione non obstante, an iudex ad vlteriora queat procedere, & an per illius delationem à se abdicet iurisdictionem. & an inhibitio à superiore emanata vigore friuolæ executionis impediat executionem sententiæ, vide remissiuè. n 79.
*Concil. Trident. sess.*13.*de reformat. cap.*1. *verba recensentur. ibidem.*
*Appellatio tanquam friuola à iudice reiecta, si pars non contradicat appellando, videtur fateri friuolam esse. n.*80.
*Friuolè appellantem potest iudex à quo excommunicare tanquam contumacem.n.*81.
*Præsumptio iuris & de iure condemnato repugnans, non erit in appellatione audiendus. num.*82.
*Condemnatus præsumptione iuris & de iure, dicitur conuictus & confessus,ac ideo nullo modo auditur appellans. n.*83.
*Præsumptio iuris & de iure non recipit probationem in contrarium. n.*84.
*Præsumptio iuris & de iure vbi recepit probationem in contrarium, admittit etiam tunc appellationem. n.*85.
*Præsumptio iuris & de iure, in quibus casibus admittat probationem in contrarium, & quales sint præsumptiones iuris, & de iure. num.*86. *remissiuè.*
*Præsumptione iuris tantùm condemnatus non prohibetur appellare. n.*87.

GRandis est huius capituli materia, in qua partem negatiuam amplector:iudicem Ecclesiasticum vim non facere, denegans delationem appellationi interpositæ ab eo, quod facit in executionem Canonici decreti, & sanctionis, atque secundùm iuris dispositionem, dictantis. Pro qua expen-
1 do, & illud Christi Domini Actuum Apostolorum cap.9.dicentis,Stultum est, contra stimulum calcitrare. text.expressus *in l. fi.* §. *fi.ff.de appella. recipi.* ibi, item si ex perpetuo 2
edicto aliquid decernatur; id, quo minus fiat, non permittitur appellare.) text. celebris *in c.consuluit* 29.*in ord. de appella.* ibi, non conuenit,vt pro huiusmodi appellationibus ab obseruatione decreti debeas abstinere, *&c.)* text. *in c.cùm in cunctis* 7. *in ord.*ibi, nec prosit eis appellationis refugium, si fortè in constitutionis istius transgressionem per appellationem voluerit se tueri, *&c.) de electione lib.*6. probat etiam text. optimus, *in c. relatum. de cleri. non residen.* ibi, nec patrocinari debet eis appellationis diffugium, si contra huiusmodi intentionem decreti fuerit interiectum, *&c.)* Ex quo constat appel-
lationi non esse deferendum, per beneficia- 3
tum interiectæ à præcepto, seu sententia, qua mandatur residere beneficium, de iure residentiam requirens. per quem & alia iura latè probauimus, & resoluimus suprà 2. p. cap.15.à principio.Hanc conclusionem probant etiam glos. *ibi in d.c.consuluit,* 1. *nota. & glossi.in verbo pro huiusmodi appellationibus,* vbi
etiam vterque Ab. Sicul. & Panormita. ex 4
quo etiam aliam similem eliciunt conclusionem, vt à iudice iurisdictionem exequente non permittitur appellatio, latè etiam ibi Philip.Franch.Ab.Panor.*in d.c.relatum,n.*3.

Hanc insuper cõclusionem probant Ma- 5
ran.*in tract.de ord.iudiciorum* 6.*p.tit.de appella. n.* 345. quem solùm referens sequitur Ioannes Gutierr.*in cons.*10. *n.*21. dicentes, quòd ab actu celebrato, & gesto secundùm legis dispositionem,& canonicas sanctiones,nec à iudice eas,& decreta iuris exequẽte,non potest appellari.allegant ad hoc text. *in d.c.consuluit.*Et ita in casu,de quo per eundem Gutier.*ibi,*nempe, vt possessor resignatarius dimittat possessionem prioris beneficij adepta
possessione secundi resignati secundùm ius 6
commune, & clausulam expressam Bullæ resignationis) ex hac doctrina potissimũ tenuit, appellationi deferendum non esse, & Cancellariam Regiam Vallisoletanam aditam per viam violentiæ pro appellationis à condemnato interiectæ delatione, vim non fieri,causámq; iudici remittendã declarasse.

Pro quo facit etiam, quòd aliàs determi- 7
nauit Rota,vt testatur Seraphi.*decis.*310. *sub n.*1.dum hæc dicit:tum etiam consideratum fuit;appellationem Martini fuisse friuolam, & calumniosam,& contra iuris clari dispositionem, concedentis patronis sex menses, ideo non causare attentata,cùm ei iudex deferre non teneretur.*ad c.*2.*de dolo & contuma. lib.*6. Achille *decis.*6. *de appella.* quæ vt vides, optimè nostram probat conclusionem.

Cui & conueniens est, quod disputant 8
Lamberti. *de iure patr.*2.*p.lib.*2.*ar.*20.7.*q.prin.*

an

an primus præſentatus à patrono poſſit appellare;ne intra terminum à iure conceſſum alterum præſentet;cuius reſolutionem & ab hac noſtra doctrina deſumpſit: vt ſcilicet,cũ claro iure ſit canonico permiſſum patronis laicis, variare in præſentatione, & iterum alium præſentare(accumulatiuè ſaltem,non excluſiuè, *c.quod autem,& c.cum autem,de iure patrona.*)appellationi à primo præſentato deferendum non eſſe,nec admittendam.rationem reddens, quia eſt contra iuris diſpoſitionẽ,& non valet,ſecundùm Specula.*in tit. de appella.* §.22. *verſ.*23. *& verſ.*27. allegat
9 etiam *l.fi.ff.de appella.recipi.*& quia non poteſt appellari, ne fiat,quod de iure fieri permittitur, *per c.cum nobis olim.de electio.c.*1. *& c. ex ore de ijs quæ fiunt à maio.par.capit.* Ancarranũ *in c.decernimus.in verſ. offeratur.*16.*q.*7.& hoc etiam dicit poſt Abb.*in c.paſtoralis de iure patro.* Paul.de Citad.*in tract.de iure patro.in* 6 *p. in* 8.*q.*vbi etiam adducit,illud actuum Apoſtol.*c.*9.durum eſt contra ſtimulũ calcitrare, cuius & nos ad principium meminimus, & referens Hoſtien & Innocentium, ita tenet Ioan. And. *in d.c.paſtoralis ſuper gl.penult.* & etiam Cardina.*ibi in* 3.*colu. in verſ. appono ad hoc*, & ſecutus Abbatem idem dicit Maran. *de ord.iudi.*6.*p. tit. de appellatio.n.*165. & eleganter meliùs quàm alibi,de hac re agit poſt alios Spino.*in tract.de teſtam.gl.*4.*prin. nu.*94. & facit text.ſi bene perpendatur *in d.c.paſtoralis de iure patron.at.*

10 Et ex hac noſtra doctrina reſolutionem veram accepit articulus ille: vt appellationi interpoſitæ à beneficiato compulſo ab ordinario;vt ordinetur ſecundùm ordinem, requiſitum ab ipſo beneficio, quod poſſidet; deferendum eſſe nullo modo;cùm hoc ſit à iure canonico tot decretis, tot deciſionibus, & conſtitutionibus inductum, ac perpetuo edicto ita cõtineatur Tri *ſeſſ.*22.*de reform.c.*4. *c.commiſſ.*ibi,ſtatuti auctoritate.) & iterũ, ne ſtatutum ipſum,*&c.) de electio.lib.*6.*c.licet canon.*14.quia in obſeruatione canonis memorati,*&c.)Clem.*2.quæ ſtatuuntur in iure,*&c.) de ætate & qualitate.* & eſt elegans text. qui vtramque concluſionem probat *in c. cum in cunctis* 7.*in ord. verſ. cum autem,*ibi,& reliqui admoniti non fuerunt,præfixo à canonib.tẽpore in presbyteros ordinati:& ab illo remoueantur offi.*&c.)*nec poſſit eis appellationis refugiũ,ſi fortè in conſtitutionis iſtius tranſgreſſionem per appellationem voluerint, ſe tueri, *&c.)* prout & nos latiùs hunc articulum examinauimus ſuprà 2.p.cap.15.

11 Ex eodem fonte procedit,quod Doctores dicũt: quòd licet appellatio licita reputetur à mandato de ſequeſtrando;tamen non procedat, quando in aliquo caſu lex mandat,& præcipit ſequeſtrum apponi,*vt in cle.*1. *de ſequeſ.poſſ.& fruct.*quia tunc appellationi deferendum non eſſe, notant communiter Doctores, præſertim Cardin.*notabili* 9.*in d.cle.*1. Affict.*deciſ.*152.*n.*6.Caſſiad.*deciſ.*5.*de ſequeſ. poſſ.& fruct.verſ.ſed maior pars duorũ.*Marant. *de ord.iudicio.*6.*p tit.de appella.n.*182.Lancelo. *de attent.*2.*p.c.*12.*limi.*12.*n.*4.Veſtrius *in praxi lib.*7.*c.*2.*n.*5.& nos latè 1.*p.c.*21.*per totũ.*reddentes rationẽ, quia tũc iudex legis eſt executor,& ab executore legis non eſt licita ap- 12
pellatio.latè proſequitur Mareſcot.*var.reſol. lib.*2.*c.*77.*n.*11. latè, & bene in terminis noſtræ quæſtionis Gratia. *diſcepta.foren. tomo* 2. *c.*232.*à n.*19. *cum pluribus ſeqq.* dicens, quòd tunc potiùs operatur lex,quàm homo,& iudex nihil aliud facit,quàm legem exequi,& ſic tãquam à legis executore non datur appellatio, iuxta *l.ab executore ff.de appella.* Rebuf.*in l.ſi qua pœna in prin.verſ.namque harum ff.de verbo.ſignif.*quia iuris executio non gra- 13
uat,Gratia.*ibi n.*21. Bald.*in c.ad noſtram el* 2. *de appella.*

Et ſic generaliter eſt verũ, quòd quando 14
lex, vel canon in aliquo caſu determinato aliquid præcipit,& mandat faciẽdum,prout in vacatione beneficij apponatur edictum,in curato præficiatur œconomus, &aſſignetur ei congrua, non ſuſpẽdit appellatio,nec aliquid operatur in his caſibus,vt ſuis locis diximus. Et etiam quando lex in aliquo caſu determinato iubet cautionem præſtari,vt in 15
edicto prætoris ſecundùm *l.* 1. *& Rubr. ff. vt legatorũ ſeu fideicommiſ. nomine caueatur.* quoniam eius præſtationem non ſuſpẽdit appellatio ſubſecuta.text.elegans in ratione ſui,*in l.poſtquam* § *imperator.*ibi,Imperator Marcus Anto.Iulio Balbo reſcripſit, eum, à quo res fideicommiſſæ petebantur, cùm appellaſſet, cauere, *&c.* rectè placuit Principi; poſt prouocationem quoque fideicommiſſi cautionem interponi. quod enim ante ſententiã, ſi petitionis dies moraretur,fieri debuit:amitti poſt victoriam delata petitione non oportuit,*&c.) ff. vt legato. ſeu fideicommiſſ. nomi.caue.a.*ex quo text.& vnam cõmuniter eliciunt 16
Doctores cõcluſionem:vt omne illud quod licitum eſt fieri ante appellationẽ, & ipſum etiam libet illa pendente, vt eſt videre per Bart.*in l.furti* §.1.*in prin ff.de ijs qui nota. infa.* Alexan.*in rubr.ff.nihil nouari.* Maran. *de ordi. iudicio.*6.*p.tit.de appellatio.n.*164. Corſetus *in ſingula.verbo appellatio.incipit regula in* 6.*limi.* & per dictum text. qui ſecundùm Dynum *ibi n.*1. alibi hanc format concluſionem Vitall.*de clauſu.in clau.nihil nouari appell.pen.ſub n.* 1. *verſ. item fallit.* multos citat multaque exempla adducit in comprobationem Lancelo.*de attenta.* 2.*p.cap.*12.*limi.*15.*per totam.*

Et

17 Et huius noſtræ doctrinæ,ſcilicet; appellationi non eſſe deferendum interiectæ ab eo, quod fit ſecundùm iuris & canonis diſpoſitionem, aut iudice eam exequente, rationem libentiſſimè reddam, quia quando lex ſuper aliquo caſu determinato aliquid diſponit,& fieri iubet,iam ipſe caſus videtur ab ipſa lege determinatus,& ſententiatus,ex
18 ſententia ab ipſa lege lata. & ideo quando in tali caſu appellatur, potiùs ab ipſius iuris diſpoſitione cenſeretur appellari. quod vtique nec permittitur,nec admittendum eſt, Bart. & omnes *in l. omnes populi. à n.* 53. *& ſuprà ff. de iuſtitia & iure.* Bobadilla *in politi. lib.* 3.*c.*8. *n.*278. *litera B. ad fin.* Bernard. Diaz *in regul.* 675. Gratian. *in regul.* 35. idem *in regul.* 171. & ſic iudex qui id quod lex mandat,obtemperans exequitur,nihil noui facit,ſed eſt miniſter & executor legis, ergo cùm ab ipſa ſententia legali, & legis diſpoſitione, ac determinatione non ſit licita appellatio,pariter nec ab eius executore & executione, & latè cõprobant Gratian.Rebuff.& Mareſcot.poſt alios locis proximè citatis n. 12. quia actus non attribuitur gerenti,ſed mandãti,vt alibi in ſimili propoſito latiùs diximus pluribus comprobantes,nempe 2.p.c.3.per totum.

19 Nam certum eſt, quòd quando à ſententia aliqua, vel quia eſt priuilegiata, vel quia tranſiuit in rem iudicatam,ſint vel tres conformes: appellatio non admittatur, pariter nec ab eius executore, & executione, *l. ab executore ff.de appella. l.ab executione C.quorum appellat. non recip. l.executorem C. de appellatio.* optima l.*quoniam iudicis.* ibi, appellationem ſuſcipere recuſauerit, quæ non contra executionem,ſed aduerſus ſententiam,*&c.*) *C.de appellationi.* & facit l. *ſi qua pœna. ff. de verbor. ſignific.* nam taliter appellans ab executione
20 facta vigore rei iudicatæ,obligationis cameralis aut guarentigiatæ,præſupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat conſequens; ſcilicet: illorum executionem, & ſic nihil agit. ita eleganter dicit Geminia.*conſ.*99.incipit *ſuper primo.n.*3. allegans ad id, Ioannem Monachum, Galleſius *in tract.de camerali* 3.*p.in c.de quæſtionibus variis poſt proceſſum incidenti num.*10. *cum tribus ſeqq.* Marqueſſa. *de commiſſ.* 2.*p. c.*2. *num.*11. Hieron.Gonzal. *in regul.de menſi. gl.*9. *in annota. num.*221.

21 Altera etiam ratio eſt,quoniam iſthæc appellatio ab huiuſmodi ſententia legali interiecta eſt contraria iuri, ac ideo dicitur friuola, fruſtratoria, & calumnioſa, quæ nec eſt admittenda, nec ei defertur, nec cauſat attentata,probat text. *in c.peruenit.* ibi, fruſtratoriæ dilationis cauſa)*de appellat.*iuncto text. *in d. c.relatum de clericis non reſiden.* & probat expreſsè dicta deciſio Rotæ 310.apud Seraphinum ſupra relatum. Geminia. & Abb. *in c.conſuluit* 3.*de appell.* Socin *conſ.*39.*col.*6.*in* 4. *volum.* Marant. *de ordin.iudic.*6.*p.tit.de appell. n.*171. & cum illi reſiſtat ius, cuius præſumptionem contra ſe habet,appellatio non permittitur, & licitum eſt iudici, ad vlteriora procedere,Rota *deciſ.*234.*aliàs* 35.*de appellatio. in nouiſ.* incipit *ſi Rector.* Alciatus *conſ.*68. incipit *gubernatorem n.*9. *volu.*6. optimè Caputaq.*deciſ.*328.1.*p.n.*2.*& per totam.*Mandoſ. *in tract.de monitorijs q.*77. *per totam.* vbi dicit; aliquo appellante à monitorio, vt intra ali- 23
quod tempus accedat ad reſidendum beneficium, appellatione non obſtante, poteſt Epiſcopus ad vlteriorem iuris executionem procedere,quia huic tali reſiſtit ius commune, eiúſque recurſui, appellationi, & reclamationi,ac ita nõ audiatur. & idem Alciatus *in conſ.*3. incipit *in hac n.*2. *& ſeqq. lib.*6. vbi dicit, quòd interpoſita appellatione à correctione,quia ei ius commune reſiſtit,& cõtra appellantem præſumatur,attentata non ſint reuocanda. & facit quod dicit Ancara. *conſ.* 410. *n.*7.*&* 8. Tuſcus *conſ.*397. 1.*tomo,* quòd appellatio, quæ interponitur à canonico ſu- 25
per honeſta correctione appoſita per Capitulum,cùm ſit friuola,poteſt Capitulum (ea ſpreta) ad vlteriorem executionẽ deuenire. & idem de appellatione à correctione facta per ordinarium, vt pariter tanquam friuolæ deferre non teneatur. probat expreſsè Trid. *ſeſſ.*13.*c.*1.*ad fi.* & ideo appellatio dicitur fri- 26
uola interpoſita ab interlocutoria expreſſa minùs legitima cauſa,vel expreſſa aliqua reprobata à iure,Corneus *conſ.*193.*pro deciſione primi,in fi.n.*17.Eſcacia *de appell.q.*2.*ſub n.*48.

Quia quando appellatio eſt iuri cõtraria, non cauſat attentata, probat, vltra ſupradictos Bald.referens Ioannem Andr.*in Nouella in c.fi.col.*1.*quo tempore miles.*& ſecundùm Innocentium *in c.bonæ,de appellatio.*Gregor.Lopez *in l.*26. *tit.*23. *gl.*5. *ad medium.* quemadmodum, & è conuerſo appellari licet à de- 27
negante beneficium cõceſſum per ius commune. quia vbi denegatur obſeruantia iuris communis, ibi infertur grauamen, ita per Bald. *conſ.*378.*num.*2. *lib.*5. tenet Cardinalis Tuſcus 1.*tom.concl.*359.*tit.de appell.ab interlo. an admittatur & quando,n.*39. *litera A.*

Deinde & aliã rationem reddamus. nam cùm appellatio innitatur iuſtitia, Matth. de 28
Afflict.*deciſ.*341.*n.*4. etiam cauſa immediata 29
appellationis eſt iniuſtitia, iniuria, & grauamen *c.ſuggeſtum in fi.c.cum ceſſante de appellatio.*Petrus Surd.*conſ.*102.*n.*13.1.*p.* ac ita tunc dicitur friuola;quando interponitur ſine le- 30
gitima cauſa, vt quia appellat, vbi non eſt grauatus iniuſtè,& tunc dicitur vana,& ina-

nis, vt per Geminia. dicit Marant. *de ordin. iudicio 6.p.tit.de appellat. n.336.* ius enim ne-
31 minem grauat, imò ius & iniuria opponuntur inuicem. *l.meminerint C. vnde vi. l 2.C.de indic. vidui. tollen. l.1.C.de ijs qui veniam ætat. impetrau. c.2. 16.q 6.* pariter atque nec iuris executio, nec iudex exequẽs, quia facit lege permittente. *c.qui peccat 23.q.4.l.Gracchus. C. de adulterijs.* ergo nõ poterit appellari. & hãc rationem ita tradit Abb. *in d.c.consuluit el tercero sub n.3.de appellatio.* cuius suprà meminimus, probantis nostram conclusionem. Pro
32 quo facit, quia iuris executio non habet iniuriam, *l.iniuriarum §.1.ff.de iniurijs l.quemadmodum l.Magistratus ff.ad legẽ Aquil.* Prosper. Farinac. *in tract.praxi crim.1.tomo q.5.sub n.17.* vbi etiam dicit, quòd cõpulsio necessaria & probabilis actum non vitiat, per text. *in l.1. ff. si quis omissa causa testam.* gl. *in l.interdum ff. quod falso tutore, autore.* & huc etiam pertinet, quod dicit *l.fin.in fi.ff.de appellatio.recipiendis.*
33 ibi: item quominus pignus vendere liceat, appellari non possit.) nam cùm hæc facultas liberè sit creditori à iure permissa; puta: quãdo creditor adiuit iudicem, & per sententiam iudicialem expectato biennio obtinuit dictam licentiam, vel aliter per denuntiationem, iuxta text. *in l.fin. §.sin autem el primero C.de iure dominij impetran.* ac iure suo vtẽdo, creditor neminem grauat, qui enim iure suo vtitur nemini facit iniuriam, ex regula iuris, vt per gl. *in d.l.fin. verbo vendere ff.de appella. recip* vbi B. & cæteri. vide quæ circa pignoris venditionem dixi infrà 4.p.c 7.ad fin.

Et hinc venit, quod inquit Ioan. Garcia *tract de nobilitate gl.11.§.1.n.9.* quòd quotidie
34 in supremis tribunalibus dantur mandata Regia, vulgò prouisiones ordinariæ contra particulares, & iudices ipsis inauditis, quia nulla excusatione vitari possunt, etiam illis partibus contradicentibus. nec vnquam interponitur supplicatio ab istis mandatis, & si quis supplicationem interponat, tum punitur, tum non auditur. reddit rationem ipse Garcia in comprobationem, quia à præcepto legali, non est licita appellatio, gl. fin. *in c.consuluit, de appell.* vbi Abb. *n.3.* lex enim neminem grauat, ac subinde nec exequens ipsum ius, *ex d.c qui peccat 23.q 4.d.l.Gracchus.*

Quare cùm illhæc appellatio iuri contraria sit, ac iustitia destituta, & eius fomento careat, minùs legitima reputatur. enimuerò
35 appellatio quæ caret effectu, & nõ habet adminiculum iuris, non impedit executionem, docet Bald. *in c.pastoralis col.2.de off.deleg.* Ias. *in cons.187.col.6 vers.vbiunque.* Rolãd.à Valle *cons.77.n.21.volum.2.tomo* 1. & rectissimè friuola dicta est ex supradictis. quia quemad-
36 modum corpus, quod caret anima, & spiritu vitali, frigidũ manet, ita appellatio, quæ caret iure, cuius est propria vita, & scientia, vt friuola mortua censenda est. Quæ declaratio appellationi friuolæ magis quadrat, quàm tradita à Budæo *in annotatio.ad Pandect. ad l. solutum. §.solutam, de pignorat.actione* vt friuola esse dicãtur, quæ informia, & fragilia sunt. 37
& ex eius descriptione etiã apparebit, atque cùm iustitia careat, iuste denegatur delatio. imò appellatio friuola dicitur inanis, & va- 38
na, Maranta *in Specul.6.p.actu 2.princip in verbo, & quandoque appellatur n.347.* Efficacia *de appell.q.2.n.48.* vbi etiam dicit ad fin. verbum 39
friuolum importare caducum, vel inutile. Geminia. *in d.c.cum appell.n.5.de appell.in 6.*

Cùm appellationibus friuolis nullus de- 40
ferat, nec sit à iudice deferendum, *c.cum appellationibus friuolis, de appellat.lib.6.* imò talis appellatio manifestè friuola, & calumniosa potest regulariter à iudice reiici, & (ea non obstante) ad vlteriora procedere absque attentatorum vitio. Bart. *in l.1.§.interdum ff. à quibus appellare non licet.* Feli. *in c.de cætero n.11. de re iudic. & in c.licet causam, n.5.de probationibus.* Specul. *in tit.de appell.§.nunc dicamus n.8. vers.item appellatione pendente.* Andreas Barba. *in additio.ad Bald in vers.habet locum in c.1.§. sancimus. tit.quo tempore miles investit. pet. dcb.* Innocent. *in c.dilecti de exceptio.* idem Innocent. & Bald. *in c.pastoralis de off.delegat* Abb. *in c.consuluit el 3.de appellatio.* Philip. Franch. *in c.et debitus n.47.de appell.* Socinus *cons.39. col.6.lib.4.* Guido Papæ *decis.213. statuta n.6. & in tract de appell q.12.* Marant. *de ord.iudic. 6.p.tit de appell.n.171.* Aufrerius *in additio.ad decisiones Tholos.500.* quæ est fi. *ad med.* Anton. Corsetus *in singulari verbo appellatio.* incipit *regula est.vers.limita.1.2. & seq.* Vantius *in tract.de nullita. in tit.quoties & intra quod tempus.n.48. & in tit.de null.ex defectu iur ordi. sub n.142.* post Rotã *decis.75. aliàs 356.nota quod de appella in antiq.* Æguid. *decis.239.* incipit *in causa.* Parisius *cons.49. ad primum n.21. lib.4.* Carrerius *in praxi cri.in 1 tract. de appell. non recipi.n.ad l.observare curabis in prin. n.7. & 8. C quorum appell.nõ recip.* Contat *in l.vnica C.si de moneta pass.fuer.appell.in 7 limi n.41. & seqq.* Bertazola *in consil.404. n.1.* & ibi in additio. *volu.4.* & in eisdem additio. *cons.384.litera A. eodem volum 4.* & in terminis, vt huiusmodi 41
appellationi friuolæ iudex Ecclesiasticus nõ deferens vim nullã cõmittere dicatur, notat noster Gaspar Rodrig. *in tract. de redditibus annuis lib.1.c.17.n 67.* & noster Perez de Lara *in tract.de annuer. & Capell.lib.2.c.11.sub n.8.*

Et cùm à iure, non omnes modi, quibus 42
cognoscitur, & detegitur calumnia appellationis friuolæ, potuerunt diffiniri: propterea iudicis arbitrio esse hoc remissum, scripse-

runt

runt Marsi. *in l. quæstionis modum n.* 45. *ff. de quæstio.* Menochius *de arbitra. iudic. lib.*2. *casu* 197. *n.*7. Cæsar Contard. *in repetitio. l. vnic. C. si de momen. poss. fuer. appell. n.*40. Lancelot. Robert. *de attentat.*2. *p. c.*12. *in* 6. *limit. n.*3. *& seqq.* Claud. Bertazzo. *ad consilium Bertazzoli patris,* 348. *in additio. litera A.* quapropter si iudex (cùm eius arbitrio hoc sit relictum) ar-
37 bitratus fuerit, appellationem in aliquo casu
38 friuolam esse, & calumnioſam, ea nō obstante, ad executionem procedere potest, vt loquendo in appellatione à decreto torturæ,
39 scripsit Baiardus ad Clarum *in q.* 64. *n.* 85. vbi affirmat, ita seruari in statu Ecclesiastico, allegat Foller. *in pract. crim. in* 3. *p. principali*
40 *n.*50. Prosperus Farinac. *in tract crim. tomo* 2. *q.*38. *num.*27. vide n. 57. quomodo hoc arbitrium sit regulandum.

44 Illud tamen potissimùm iudex in ea discernenda præ oculis est habiturus, in quo omnes conueniunt; vt illa regulariter dicatur friuola appellatio, quæ prodesse nihil potest, nec vllum vnquā iuris effectum sortiri, ita eleganter Geminianus *in c. cum appellationibus friuolis col.*2. *vers. quæro quid importet,* &c. *de appellatio. lib.*6. Philip. Franch *ibi, in prin.* Geminianum referēs sequitur Marant. *de ord. iudicio.*6. *p. tit. de appell. num.*336. & per Ioan. Andream *in clem. si ante, de dolo & contumacia.* Rota *decis.* 8. *aliàs* 417. *si appelletur n.*5. *de appellatio. in nouis.* Rebuff. *in comment. super concorda. Franc. in rubr. de friuolis appellatio.* Lancelot. *de attenta.*2. *p. c.*12. *limi....n.*3 *&* 4. Menoch. *de arbit iudi.*197. *lib.*2. *cent.*2. *n.*5. *&* 6. (vbi egregiè agit de hac dictione, friuola) & per Gemin. sequitur Manuel Rodrig. *in quæstio. regul. tomo* 1. *q.*8. *art.*13. & ex Francho & Maranta sequitur remissiuè ad eos nostras Gaspar Rodrig. *in tract. de annu. reddit. d. lib.*1. *q.*17. *n.*67. *&* 68. & hoc etiam in effectu sentit Rolandus à Valle *volum.*2. *cons.*77. *n.*21. *tomo* 1. dum ex aliis dicit; quòd
45 appellatio, quæ caret effectu, & non habet adminiculum iuris, non impedit executionem. Et conuenit, quod dicit Escacia *de ap-*
46 *pellat. q.*2. *n.*50. *ad fi.* quòd appellatio calumnioſa dicitur non solùm illa, quæ in eius interpositione apparet talis, sed etiam quæ talis deregitur in fine causæ.

47 Et hoc principaliter potest constare, & apparere ex causa proposita in ipsa appellatione, quæ quidem vtique attendenda est, vt rei qualitas cognoscatur, an friuola, frustratoria, ac calumnioſa sit, probat Contard. *in d. l. vni. C. si de momen. poss. fuer. appell. in* 1. *q. n.*35. & sequitur Prosper. Farinac. *vbi suprà n.*27. *in princ.* Etenim illa dicitur friuola appellatio
48 ab interlocutoria; scilicet; in qua nulla exprimitur causa, vel exprimitur minus legitima, seu est reprobata, aut falsa, & quando interponitur sine legitima causa, vt puta, quando quis non grauatur, Corneus *cons.* 93. *pro decisione primi dubij in fi. n.*17. *lib.*2. Franch. *in c. vt debitus honor num.*2. *de appell.* Maranta *in specul. 6. p. actu* 2. *in verbo, & quandoque appellatur, n.*347. *fol.*509. Cæsar Contar. *in l. vnica q.*1. *n.*37. Escacia *de appellat. q.*2. *n.*48. *& lib.*1. *causarum ciuil. c.*97. *n.*85. Contar. *in d. l. vnica q.*4 *n.*14. Philip. Franch. *in d. c. vt debitus honor num.*11. *vers. secundò tenementi, de appellat.* Escacia *d. q.*2. *n.*47. *& sub num.*48. dicentes,
49 quòd appellatio legitima illa dicitur, quæ interponitur ex tali causa, quæ si esset probata, reputaretur causa legitima, aliàs autem ab interlocutoria non tenet.

Et ideo per contrarium dicit Marant. *vbi suprà tit. de appellatio. sub n.*345. vbi dicit per Philip. Franch. *in cap. consuluit el* 3. *& in c. de*
50 *priore de appell.* quòd licèt ab actu, qui fit secundùm legem, & iuris dispositionem, & canonicas sanctiones, iudicéque eas exequente; non licet appellari: tamen si in appellatione inferatur talis causa rationabilis, per quam specialiter in illo casu admitti deberet: pariter atque etiam & ipsa appellatio admittitur. quod declara: vt & nos alibi commodiori loco explicuimus, quod pluribus comprobat exemplis Contard. & quando apparet euidenter esse calumnioſam, &
51 friuolam: tunc reiiciendam, cùm in nulla instantia, quocunque vadat (iure attento) potest effectum sortiri, ius siquidem est certum, & vniuersale, & vbique idem operatur, ex his quæ latè Feli. *in c. exceptionem n.*40. *de exceptio.* Menoch. *de arbitr. iudic. lib.*1. *q.*53. *n.*6. *&* 9. & vide inferiùs n 63. & seqq.

52 Quoniam qui frustra aliquid facit, nulliter facit, etiam ipso iure; voluit Bart. *in l. penult. §. crimen in fi.* & ibi clariùs Immola *ff. de publicis iudicijs.* Salicetus *in l. quamuis. C. de adulterijs.* Dominicus post Ioan. Andream *in c.*1. *col. vlt. in prin. de accusat. lib.*6. Panormit. *in c. veniens col. fi.* & ibi Areti. *eodem tit* Panorm. *in c. quia frustra. col.*2. *de vsuris* 4. Fulgos. *cons.* 150. *quidam ciuis. col. penult. vers. rursum &* 3. Areti. *in l. verbis ciuilibus.* per illum text. & ibi Iss. *in* 2. *nota. ff. de vulgari. & in l. centurio col.*9. *eodem.* vbi etiam dicit hanc dictionem (fru-
53 stra) significare deesse potentiam faciendi, & ibi quoque Iss. *col.*10. *vers. in ea glossa.* ibi vt modò. Alexan. *in l. cum ea quæ.* & ibi Iss. *ad fi.* & Iac. à S. Georgio *C. de transactio.* Barba. *in c. prudentiam, de off. deleg. a. & cons.*454. *scribitur apud Prophetam, col.*2. *lib.*1. Alexand. *in l.*1. *§. si quis ita. col.*2. *in princ.* & ibi apertiùs Curtius Senior *in additio. ipsius ff. de verbor. oblig.* Felin. *in c. Rodulphus col.*21. *vers. frustra aliquid fieri, de rescript.* Corsetus *singulari, verbo, nihil agit.*

& probat text. *in l. si tutor. C. in quibus caus. in int.rest.non est necessaria.l in dubiũ.C.de tuto. vel curat.qui non satis.& in l.ex consensu.* §.*cum prætor.ff.de appellat.& in l.si causa. C.de trãsact. l.tutelam.*§.*impuberi.ff.de testam.tutel.* iunc.*l.*1. *C.eod.& l.iuris prætor.*§.*vlti.ff.de excusa.tuto.*

54 Et tunc illo in casu iudex arbitrabitur,appellationem esse friuolam, & calũmniosam; quãdo videbit in processu,apparere legitima ad torquendum indicia , & ea nõ fuisse purgata in termino,concesso reo ad faciendum suas defensiones. vt & bene considerat Carrerius *in practi.* 1.*tract.de appella.ad l. obseruare curabis. C.quorum appell.non recip.*§.*vigesimus-primus casus est. n.* 2. & meliùs per Foller. *in pract.crimi. verbo, & si confitebuntur in* 3.*p. sub n.*50.*vers.quod puto esse,* & est de mente glossæ *in l.*2.*ff.de appella.recip.in verbo, si cõtra.*Cyrillus *in summa crimina.rubr.*31.*de appella.*§.*fi. n.*2.*in fi.fol.*170.*colu.*1. Prosper Farina.*vbi suprà* 2.*tomo q.*38.*n.*28.qui *num.*30.latè examinat : an hoc casu iudex debeat esse certus de calumniosa appellatione ; an sufficiat,esse in dubio,an frustratoria sit,vel non.

55 Enimverò suprapositа à nobis tradita cõclusio ; vt appellationi friuolæ iudex nõ deferens vim facere non dicetur,cùm eã possit reijcere,& ea nõ obstante,sine attentatorum vitio queat ad vlteriorẽ executionem procedere:est vtique intelligenda,& declarãda, vt locum habeat,quãdo appellatio euidẽter est friuola, & calũniosa, secus in dubio , siue dubium sit iuris,siue facti. ita Innocent. *in c. pastoralis sub n.*3.*vers ad hoc.* & ibi Bald. *nu.*3. *de off.delegat.*Iss.*in l.*1.*in* 1.*nota.C.de bonor.poss. secundum tabulas. & in l. præses n.*4. *de re iud.* Philip.Franch. *in c.à iudic.n.*5.*de appella. in* 6. vltra eos, quos allegat & sequitur Contard. *d.l.vnica C.si de moment.poss. q.*1.*num.*41. *cum seqq.* Lancel.Robert. *de attenta.*2.*p.c.*12.*limi.* 6.*n.fi.* allegans Iss. *in l. præses n.*4.*ff. de re iudi.* Asinium *in praxi iudi.*§.31.*limi.*2.*num.*8.*in fi.* plures (loquens specialiter in appellatione à tortura) vide per Farinacium *loco proximè ci-*
56 *tato* ,& vide Contardum *ibi* , qui declarat, quando appellatio dicatur euidenter,& notoriè calumniosa & friuola.

57 Et ideo cùm nuper diximus , quam esse appellationẽ friuolam & calumniosam , relinqui arbitrio iudicis , dicit Efficacia *tractatu de appel.q.*2.*n.*50 post Aluar. de Ross.*in l.tutor.*41.*n.*2.*ff.de vsuris,* quòd iudex non debet appellationem arbitrari friuolam , nisi eam, quæ notoriè apparet inutilis, & calumniosa. illámque dici appellationem friuolam, quæ est manifestè friuola, aliàs quandiu non apparet manifestè friuola , sed remanet disputandum,an sit friuola,non dicetur friuola,& sic euidenter talis debet constare. vt quando quis appellauit ab electione , dicens ele- 58
ctum esse monoculum; cùm appareat cõtrarium;scilicet,duos habere oculos.vel quãdo appellat,ne quis prouidus, literatus, aut honestus eligatur;aut quando vltra decem dies appellat , Efficacia *vbi proximè & lib.*1. *causa. ciuil.& crim.c.*97.*sub nu* 85. vbi alia exempla de appellatione manifestè friuola.

Item appellatio dicetur friuola notoriè, 59
interposita super inepta petitione ; vt puta: quando quis in causa recusationis petit, quòd eligãtur arbitri,vbi eligendi non sunt, iuxta ea,quæ legũtur, ac notantur *in c.si contra vnũ de off delega. lib.*6. quia tunc propterea appellatio interiecta, erit friuola, Oldral. *cons* 302.*in princ.n.*2. *&* 9. vel quando is, qui
appellat, non grauatur , quia cum sententia 60
non tangit. Fulgos.*cons.*165.*n.*2. vbi latè, & vtrumque casum probat Cardinalis Tuscus *concl.*397.*tom.*1.vbi etiam idem dicit:quando procurator consentit,& in iudicẽ,& locum, & principalis Dominus allegat illos suspectos,vt per Ancaranũ *cons.*158.*n.*29.*& seqq.*

Quibus cõuenit,quod dicit Phil.Franch. 61
in c. si duobus. in prin. de appellationibus , quòd ille qui non grauatur ex sentẽtia, nullo modo auditur appellans. *c. non solent* 2.*q.*6.*c. vt debitus de appella.* secundùm Innocent.*in d.c. si duobus in prin.* ac ideo qui obtinet sententiam pro se,aut qui non est grauatus ex sententia, non potest appellare , nec appellatio deuoluit causam,vt tenet Innoc. *in c.breui de iureiur.*Bart.*in l.fi.C.quãdo prouocare est necesse, colu.*4. pro quo facit itẽ text *in l.si seruus plurium.*§.*si hæreditate.ff.de legat.*1. & ibi Bart. *in fin.*quod dicit notandũ Franch. *vbi proximè.*

Item & illi appellationi, tãquam friuolæ, 62
non est deferendum , si interponatur ab aliqua admissione articulorum, puta, appellationis,aut instrumẽti,facta (si & in quantum de iure potest,*&c.*)quia iudex admittens aliquid (si & in quantum) neminem grauat, ac ideo appellatio non admittitur , ita Immola *in l.iudex in fi.ff.de re iudi.* Natta *cons.*32.*n.*8. Cardinal.Tuscus *vbi proximè d.concl.*397.*tit. quando dicatur appellatio friuola.* quoniam hoc 63
casu cùm ius sit certum , si de iure non debeat fieri,nec admitti; ita nec admissa remanet,nec cẽsetur à iudice admissa, secundùm Ruinum *consil.*61 *in lite n.*27.*lib.*5.Rolandus à Valle *cons.*77.*viso n.*18.*lib.*2. Alciatus *cons.* 409.*n.*3. Pedemont.*decis.*5.*n.*9 *vers.nec obstat clausula.* Natta *cons.*556.*nu.*5.*lib.*3. Menoch. *de recuper.poss.rem.*9.*num.*331. & nos alibi diximus latiùs.

Et his addere potes , quòd cùm ad pro- 64
bandum nõ admittatur quis,ad id quo probato non releuat,nec prodesse potest ; puta: quia res cõsistit in iure,vel quia confitetur à

parte,

parte,& similia,*l.ad probationem.C.de probatio.* & per Cornel. Dynum, & Immolam dicit Rolandus à Valle *consil.47. num.28. volu.3.*
65 ibi, si ab hac denegata probatione pars appellationem interponat, deferendum tanquam euidenter friuolæ non est)ex his quæ superiùs dicta sunt, quia nihil hæc appellatio prodesse potest, sicuti nec ipsa probatio, quia fieri non debet, quod factum non releuat. *l.2.in fi.ff.si quis in ius vocatus non ier.l. arbitror si calendis. ff. de arbitris.* multos citat Paris.*cons.*100.*num.*45.*volum.*1.Craueta *cons.* 802.*num.*15.Petrus Surd.*decis.*260.*num.*5.

66 Et hinc est, quòd imputari non debet alicui, vt non fecit, quod factum non profuisset, Bald. *in consil.*145.*colu.*4.*volu.*3. Castrẽsis *consil.*74.*in fi.volu.*1. Parisius *vbi suprà n.*94.Craueta *cons.*15.*n.*16.Beccius *cons.*100. *num.* 10. quia frustratorij actus sunt euitandi,*l.hæc stipulatio.§.diuus.ff.vt lega.nomi.caueatur. l. non cogendum. §. Sabinus ff. de procurato. cap.2. de probatio. l.1.ff quod metus causa l.1. in fi.ff.ad municipa. §. quibus in prima constitut. codicil.l.3. in princ.ff.de iureiur.* lex enim abhorret frustratorios, & superfluos actus, *l.vnica C.de thesaurarijs lib.*10.*d.l.*1.*in fi ff.ad municip.* Petrus Surd *vbi suprà num.*7. ac ideo dici-
67 mus, quòd pars, quæ plenè probauit, licitè recusat iuramentum sibi oblatum. *cap.*2. vbi Doctores, *de probatio.* Gloss. *in l. admonendi ff. de iureiuran.* Iss. *in eius repetitione n.*79.*&* *n.*266. Alexand. *in l. manifestè n.*4.*ff. eodem.* Neuiz. *cons.*7. *n.*6.

68 Ex hac etiam ratione non sunt admittendi articuli impertinentes, nihilque releuantes,*cap.cum contingat de officio delega.* Bart.per illum textum *in l. si duo.* §. *idem Iulianus.* vbi Iss.*num.*13.*de iust.& iure.* Card.Paris.*cons.*97. *num.*131.*volum.*1.*& consil.*67.*n.*14.*volum.*4. Craueta *cons.*23. *num.* 4. & pluries in Rota ita fuisse tentum, decisiones referens dicit Flami.Paris.*de resigna tomo* 2.*lib.*11.*quæst.*10.
69 *à num.* 5. qui dicantur articuli impertinentes,vide Crauetam *consil.*5. *num.*18. Quibus proxima sunt,quæ optimè disputat,& resoluit Perez de Lara *de anni. & Capella. lib.*2.
70 *cap* 9. *à num.*46. *vsque ad finem.* an Patronus teneatur præsentare intra terminum edictorum, cũ habeat tempus à iure 4.vel 6. mensium, & quando ad id tenentur, vel quando possit petere eorum prorogationem,alio instante, vel non instante pro probatione. & an sit audiendus petens dictam prorogationem edictorum pro tempore sibi à iure præfixo ad præsentandum,interim dum aliquis, quem prætendit præsentare, tonsuretur, vel ordinetur ordine requisito ad beneficium, vel aliàs expectentur qualitates, puta; ætatis necessariæ,siue alteri sit ius quæsitum,vel non, vide per eundem vbi multa.

Et quia appellans frustratoriè est in dolo, 71
& lata culpa, Bald.*in l.tutores §.tutor ff. de administratione tutorum.* Bertachi. *verbo appellans teneri n.* 120. *ante fi.* ad iudicis officium 72
pertinet, vt illa corrigat, & reformet quæ dolo, vel malitia fiunt à partibus lite pendente,Bald.*in l.3.C.de appellatio.* Gregor.Lopez *in l.*26.*tit.*23. *p.*3.*gloss.*5.*ad medium,* Matthæus de Afflictis *decis.*354. *num.* 19. *ad fin.*
iudex enim tenetur calumniis obuiare, & 73
exceptiones ad intricandum, & procrastinandum iudicium oppositas, etiam ex officio repellere, secundùm Innocentium *in c. post electionem de concessione præbendæ.* cum aliis per Foller. allegatis, *in practica crimi. in verbo,& si confiteantur in* 3.*p.*3.*partis post n.*50. & per Menoch.*de recuper.possess.rem.*15. *num.* 326.*& sequenti,* & loquendo in appellatione frustratoria,& friuola,ita dicit etiam Farinacius *in tract. crimi.* 2. *tomo, quæst.* 38. *num.*25. & facit quod suprà circa descriptionem appellationis friuolæ dictum est, vt tunc cognoscetur, quando nullum iuris effectũ potest sortiri. & sic ad alios similes huic casus poteris inferre, discurrere, & applicare. sed hæc pro exemplo sufficient,cùm omnia referre, foret in infinitum progressus.

Quibus & illud conueniens non omitta- 74
mus,quòd literæ Apostolicæ expeditæ super prouisione alicuius beneficij, semper continent clausulam (appellatione remota) seu (appellatione postposita) quæ clausula excludit effectum suspensiuum appellationis, & excusat ab attentatis. *c.pastoralis §. præterea de officio delegati. c.tua nobis. in fi.de decimis.*
Franc. *in cap. bonæ num.*36. *de appellatio.* quæ 75
clausula quando non est apposita præcedente causæ cognitione super prouisione ipsius beneficij,parum,aut nihil operatur. quia intelligitur solummodo, de appellatione friuola, quæ excluſa per dictam clausulã censetur dumtaxat, non autem legitima, & legitimè interposita, gloss. *verbo ante sententiam,in fi.in c.vt debitus honor.*53.*de appellatio.* Gloss.2. *in c.ex parte* 13.*de offic.delegati.* Ioan. Selua *de benefi.* 3.*p. quæst.*13. *num.*9. Gregor. Lopez *in l.*70.*gloss.*4. *tit.*18.*p.*3. Puteus *decisione* 328. *n.*1. *lib.*2. Lancelot. Robert. *de attent.*2.*p.c.*12.*limit.*8.*num.*42.43.*&* 44. Hieronym. Gonzal. *de mensib. & alter. gloss.*9. *in annot.at.num.*244. *& suprà,*nec dicta clausula (appellatione postposita) aliquid operatur, 76
quando constat de notorio grauamine, Decius *consil.* 49. *n.*2. *lib.*1. Ruin. *consil* 82. *visò n.*1.*lib.*5.Puteus *decis.*414. *num.*2. *lib.*3. Lancelot. *vbi proximè à num.* 28. *cum sequentibus,* quia dicta clausula semper apponitur in parteexecutiua literarum, & non cõprehendit

contradicentes de iure, ſed ſolùm refertur ad cõtradictores de facto, cùm generale ve-
77 rum ſit, quòd clauſula appoſita in parte executiua gratiæ, vel cuiuſlibet actus, nunquam auget gratiam, vel actum, nec tollit ſubreptionem, *clem.1.in fi. de præbendis*, vt latè hoc explicat & egregiè declarat Hieronym. Gonzal. *vbi proximè d.glo.9.à num.241.vſque*
78 *ad num.245.* vbi latè de effectu, & natura huius clauſulæ. ad quod etiam videndus eſt Couarru. & ab eo relati *in pract.quæſtio.c.26. n.6.in fi.verſ.effectus*, Puteus *deciſ.147.lib.2.* pleniſſimè Lancelot. *de attenta.2.p.c.12.limi.8.à princ. & per totam*, vbi ponit ad dictam clauſulam Regulam cum quinque ampliationibus, & duodecim limitationibus, & pluribus declarationibus, quem videas.

Et aliqua nonnulla circa hanc materiam friuolæ appellationis, an ei iudex deferens à
79 ſe abdicet iuriſdictionem, ita vt ad vlteriora non queat procedere: vel an inhibitio à ſuperiori iudice ad quem emanata, executionem impediat, & cauſet attentata, & de aliis pluribus ſimilibus, vide multa per Lancelotum Robertum *de attenta.2.p.c.12.limi.6.per totam.* licèt quoad inhibitionem multũ eius reſolutioni officiat Concil. Trident. *ſeſſ.13. de reformat.c.1. ad fi.* ibi, Nec Epiſcopus, ſeu eius vicarius appellationi huiuſmodi, tanquam friuolæ deferre teneatur; ſed ea, ac quacumque inhibitione ab appellationis iudice emanata, *&c.* non obſtante, ad vlteriora valeat procedere, *&c.*) quo conſtat inhibitionem vigore appellationis friuolæ emanatam non caſſare attentata, nec impedire executionem permiſſam aliàs à iure, *iuxta c.cum appellationibus friuolis, de appellat. lib.6.* de quo nos latiùs 2.p.c.10.à n.80. cum ſeqq. vbi copiosè videre poteris veram reſolutionem.

80 Vnum non diſſimulabo, vt tunc appellatio cognoſcetur eſſe friuola, quando à parte propoſita ab aliqua ſententia, ſeu decreto, & iudex illam aliqua iuris ratione motus tanquam friuolam reiecit, & pars huic reiectioni, & facto iudicis non contrauenit, ac contradicit appellando, ſed acquieſcit: videtur, & cenſetur conſentire, & cognoſcere, eam eſſe friuolam, ac ita talis iudicanda eſt, ita Cardinalis Zabarella *conſil.32.* per quem ita adnotauit Cardinalis Tuſcus *1.tomo cõcl. 397.ante fi.tit.quando dicatur appellatio friuola.*

81 Vltimò notandum, poſſe iudicem à quo excommunicare friuolè appellantem, tanquam contumacem, Ab.Philip Franch.Cardina.Alexan.& Decius *in c.ſolicitudinem* 44. *not.1.num.1.de appel.* Eſcacia *de appel.quæſt.2. num.51.infi.* & nos alibi diximus.

82 Quid autem, vbi alicui iuris & de iure præſumptio aduerſatur, an huiuſmodi condemnatus præſumptione audiatur appellãs, & quòd eius appellationi deferendum non ſit, probatur euidenter. nam qui contra ſe habet huiuſmodi præſumptionem; dicitur conuictus, & confeſſus, qui nullo modo regulariter appellat, vt diximus latè infrà *in c. de criminalibus.c.14.* & in ſpecie per hanc ra- 83
tionem probat Bald. *in l.ſi hi qui num.2.* per illum text. *C.ad l.Iul.de adulte.* Alex. *in additio.ad Bart.in l.2.litera C.in fi.C.quorum appell.* Marſi. *in l.1.num.157.C.de raptu virg.* & idem Marſi. *in rubr.C.de probatio.num.264.* & idem Marſi. *in ſingul.116.* incipit, *præſumptio iur. & de iure.* Euerar. *in controu.lega.in arg.à veriſimili n.18.* Brun. *de indic. & tortu.p.1.quæſt.4. num.16.in fi.* Carrerius *in practi.cri.in 1.tract. de appellatio.§. quartus caſus eſt.num.1. & ſeqq.* Paul.Caſtrenſ. *in l.2.num.2.infi.C.quorum appella.* Nicell. *in tractatu de concor.gloſſ. concordi. 6.fall.3.num.21.fol.121.* Farina. *in practi.crim. quæſt.101.cap.2.à n.124. in meis, tom.3.* Menochius *de præſumpt.lib.1.quæſt.76.per totum,* Carrerius *vbi proximè* reddit rationem, quia 84
huiuſmodi præſumptio iuris, & de iure non recipit probationem in contrarium, ex qua ratione & bene (cum Maſcardo per eum citato) infert à ratione ceſſante Farina. *vbi proximè num.125.* quod in omnibus, in quibus 85
præſumptio iuris & de iure recipit probationem in contrarium, in eiſdem etiam caſibus condemnatus tali præſumptione appellare poteſt. & quales ij ſint caſus, in qui- 86
bus præſumptio iuris & de iure admittat probationem in contrarium, vide exactiſſimè Menochium *de præſumptio. d.lib.1.q.61. cum pluribus ſeqq.* vbi etiam, quales ſint præ- 87
ſumptiones iuris & de iure, condemnatus autem ſola iuris præſumptione non prohibetur appellari, quia ſemper admittit probationem in contrarium. ita Menoch. *d.q. 76.in fi.*

CAPVT VII.

A ſententia declarante, beneficium incompatibile vacaſſe, mandantéque prouidere perſonæ idoneæ; appellationi interpoſitæ an Iudex Eccleſiaſticus vim faciet; non deferens, procedénſque eius ad executionem.

SVMMARIVM.

Declaratoria ſententia, aliquem incidiſſe in pœnam ipſo iure impoſitam, an ſit neceſſaria. n.1. Clericus priuatus beneficio ipſo iure per adeptionem ſecundi, an ad declaratoriam ſententiam ſit neceſſariò citandus. n.2.

A pœna

A pœna per legem ipſo iure impoſita licèt non ſit licita appellatio, tamen à declaratoria aliquem in eam incidiſſe, illam admittit quoad vtrumque effectum. n.3.

Incompatibile beneficium obtinens ob non reſidentiam an poſsit de facto ſpoliari, vel an priùs debeat citari, & audiri. n.4.

Incompatibile obtinens ſententia an requiratur diffinitiua ad priuationem, & an appellationi ab ea deferendum, decernat Senatus Regius aditus per viam violentiæ. n.5.

Appellationi à ſententia declaratoria, beneficium incompatibile vacaſſe per adeptionem pacificæ poſſeſsionis ſecundi, non eſſe deferendum, verius demonſtratur. n.6.

Incompatibile beneficium ipſo iure vacans poteſt liberè ab ordinario conferri abſque declaratoria ſententia, nec citatione poſſeſſoris. n.7.

Poſſeſſore priuato ipſo iure, poteſt alius eligi abſque alia ſententia priuationis. n.8.

Beneficium quando vacat ipſo iure per obtentionem ſecundi, non eſt neceſſe iudicem adire pro ſententia declaratoria priuationis. n.9.

Incompatibile beneficium quantum ad iuris effectus vacans eſt, & ideo in eius collatione & prouiſione nulla requiritur poſſeſſoris citatio. num.10.

Poſſeſſor priuatus ipſo iure per adoptionem ſecundi incompatibilis ſi ad collationem de iure vacantis non fuit citatus, tamen poſſeſsio facti, & detentatio auocari ab eo non poteſt, niſi citatione præmiſſa. n.11.

Text. in c. licet Epiſcopus de præbend. in 6. explanatur. ibidem.

Executor Apoſtolicus ad tradendam poſſeſsionem beneficij vacantis ipſo iure prouiſo tradere non debet, nec à detentatore auferenda, niſi iſto priùs citato, quando ad eius prouiſionem citatus non fuiſſet. n.12.

Quod extenditur ad omnes priuationes ipſo iure. num.13.

Dominium licèt ſit amiſſum & publicatum ipſo iure, non tamen poſſeſsio, quæ eſt facti. n.14.

Notoriè vbi conſtat, quem eſſe priuatum beneficio ipſo iure, vel quando in ſententia declaratoria poſſeſſor vocatus fuit, aut etiam in collatione vacantis beneficij, ipſo iure poſſeſsio auocari poteſt à detentatore abſque alia citatione. num.15.

Et ita procedunt Doctores indiſtinctè tenentes, poſſe à poſſeſſore primi beneficij incompatibilis amoueri. ibidem.

Cauſæ cognitio quæ eſt adhibenda in tollenda poſſeſsione à detentatore ob vacationem ipſo iure, debet eſſe ſummaria. n.16.

Beneficium incompatibile cùm vacans ſit per ſententiam legalem, nihil aliud remanet faciendum, quàm ipſa nudi facti executio. n.17.

Nec tunc ordinarius aliud agit niſi vt iuris executor & miniſter, illam legalem ſententiam executioni tradit. ibidem.

Sententia iudicis non debet eſſe melioris conditionis, quàm ſententia iuris, & quemadmodum ab illius executore non appellatur, ita nec debet appellari ab executore iuris. n.18.

Deiectus per iudicem à beneficio vacante ipſo iure, præmiſſa citatione, non eſt reſtituendus. num.19. & 21.

Priuatus ipſo iure ſi ſpolietur à priuato (authoritate tamen iudicis) reſtitui non debet, quem excludit exceptio priuationis ipſo iure. n.20.

Ordinarius liberam facultatem & poteſtatem habet à iure prouidendi beneficia incompatibilia vacantia ipſo iure per pacificam poſſeſsionem ſecundi. n.22.

Plurima iura canonica ad idem expreſſa explanantur ibidem, appellationem non eſſe admittendam à iudice, cuius facultati ſeu libero arbitrio aliquid de iure committitur, omnium receptiſsima eſt ſententia. n.23.

Libera facultas dici non poteſt, quæ ab alio dependentiam habet. n.24.

(Liberè) dictio idem importat quod ſine alterius conſilio, conſenſu, interuentu, requiſitione, ſeu interuentione. ibidem.

(Liberè) dictio importat voluntatem abſolutam. num.25.

(Liberè) dictio liberam denotat poteſtatem in faciente ſua ſponte, & alterius voluntate non requiſita. n.26.

(Liberè) dictio, vbi apponitur, impedit appellationem, quia idem importat, quod appellatione & præſcriptione non obſtante. n.27.

Commiſsio ſignata cum clauſula (liberè expedienda & determinanda) intelligitur appellatione remota. n.28.

Philip. Franc. declaratur, dum dicit, quòd in commiſsione cum clauſula (liberè terminanda) poſsit appellari, vbi iuſta cauſa & ratio appellandi ſubeſt. n.29.

Priuilegium aut reſcriptum Pontificis, quo conceditur alicui vt in cauſa poſsit liberè appellare, poterit etiam tertiò in ea prouocare. n.30.

(Liberè) dictio nec iure, nec ratione, nec æquitate aliqua regulatur. n.31.

Contradictio vbi à iure ſublata eſt, pariter & appellatio ſublata intelligitur. n.32.

(Liberè) dictio vbi eſt appoſita, intelligitur ſublata omnis contradictio, & impedimentum. numero 33.

Liberam facultatem prouidendi beneficium vacans ipſo iure per adeptionem ſecundi cùm per ius accipiat ordinarius, debet intelligi appellatione non obſtante. n.34.

Sine contradictione actuum celebrat, qui poteſt facere liberè. n.35.

Iura loquentia de priuatione beneficij vacantis per adeptionem ſecundi incompatibilis iuxta

verba, quibus vtuntur, respiciunt executionem & possessionis auocationem, prout est verbum (illico, absque moræ dispendio, &c.) & quæ ea sint iura plura explanantur.n.36.

Moram aut dilationem vbi res non recipit, appellatio sublata intelligitur.n.37.

Appellatio sublata intelligitur per verba æquipollentia. n.38.

(illico) dictio significat executionem paratam, nec requiri aliam condemnationem.n.39.

(Illico) dictio exponitur, idest sine vlla dilatione, & significat latam sententiam iure operante. num.40.

(Mox) dictio idem operatur.n.41.

Statutum tollens appellationem, debet esse clarum, non turbidum, cùm suaptè natura sit etiam strictæ interpretationis.n.42.

Secus autem in lege, quia per eam tollitur appellatio etiam per æquipollens.n.43.

L.constitutio. ff. de appella interpretatur.ibidem.

Dictiones (statim, illico, mox) excludunt appellationem. n 44.

Opinio Hieronymi Gonz. & Gratia. reprobatur dicentes, dictiones (mox, statim, confestim, illico) & similia, non excludere appellationem. num 45.

Dictiones, (mox, statim, illico) & similia, nullam dilationem admittunt, & intelliguntur sine temporis interuallo. n.46.

Dictiones (statim, mox, illico) & similia, important summariam cognitionem, & non requirunt sententiam. n.47.

Dictiones (statim, illico) & similia, intelliguntur cum temperamento ratione subiectæ materiæ. n.48.

Temporis interuallum quod requirunt dictiones (mox, statim) & similia, est vt non statim sententia lata exequatur, sed omnia substantialia executionis prout citationes & similia precedant. n.49.

Dictiones (mox, statim) & similia, effectu non indiget sententia translata in rem iudicatam. num.50.

Executorialium paritio licèt sit statim facienda, intelligitur tamen cualiter, & cum aliquo temperamento. n.51.

Executorialium paritionis temperamentum respicit tempus, non appellationem, quam executoriales non recipiunt. n.52.

Sententia, qua declaratur incompatibile vacasse per adeptionem alterius, ac simul mandatur eiusdem fieri prouisionem, non suspenditur per appellationem interiectam per detentatorem vtriusque, prout decreuit Senatus Vallisoletanus. n 53.

Clausula (dimittendi primum incompatibile) intra duos menses, &c. adicita in Bulla impetrationis secundi quomodo intelligenda est, & declaranda, & an ad iuris terminos sit reducenda. num.54. remissiuè.

Clausula (dimittendi) an existenti in Curia terminus currat à tempore notitiæ captæ possessionis in partibus n.55.

Clausula (dimittendi) virtute quando possit vel non, ob non dimissionem beneficium impetrari. n.56. remissiuè.

Concil. Triden. sess 7. de reformat. cap. 7. disponens contra retinentes incompatibilia procedendum esse appellatione, & inhibitione non obstantibus, dilucidè explanatur. n.57.

Clausula (appellationibus, &c. minimè suffragantibus) vt generalis omnia in Concilio contenta comprehendit. n.58.

Text. in cap. 2. requiris. 41. de appellatio. expenditur. n.59.

Verbum (in præmissis) quo vtitur Tridentinum, ad omnia præcedentia refertur, iuxta eius grammaticalem significationem n.60.

Clausula (de præmissis) ad omnia & singula præcedentia refertur de necessitate. n.61.

Dictio (præmissa) est repetitiua omnium precedentium. n.62.

Dictio (supradictis) restringit dispositionem ad superiora, perinde ac si specialiter essent repetita. n.63.

Dictio (huiusmodi) præcedentia repetit cum omnibus suis qualitatibus. n.64.

Bulla Pij Papæ IV. edita in confirmationem Concily mandat omnia & singula decreta eius obseruari appellatione remota. n.65.

Declaratoria sententia requiritur cum præuia causæ cognitione, quando beneficium vacat ipso iure ob pœnam alicuius facti, puta, ob non residentiam; non tamen quando ex iuris dispositione puta ob adeptionem secundi incompatibilis. n.66.

Inter vacationem beneficij ipso iure ob pœnam facti, & ob vacationem ob iuris dispositionem id dictantis, differentia, & eius genuina ratio redditur.n.67.

Sententia declaratoria vbi requiritur in priuatione beneficij ob pœnam, non ideo sequitur, quod appellatio sit admittenda si aliqua specialitatis ratione excludatur, vt in priuatione ob non residentiam. n.68.

Sententia declaratoria incursus in pœnam priuationis ipso iure quoad appellationis prohibitionem, vertitur ex natura casus, cui adijcitur, vt si casus est appellabilis, à declaratoria appellatur, si inappellabilis, à declaratoria multo fortius prohibetur appellari.n.69.

Iudex in declaratoria priuationis ipso iure nihil noui agit, sed actum in præteritum ostendit. num.70.

Appellari licèt non possit à pœna excommunicationis lata ipso iure, tamen à declaratoria admittitur appellatio quoad vtrumque effectum.n.71.

Declaratoria

Declaratoria ſententia incurſus cenſurarum ſi ſit lata in cauſa executiua, ſecundùm eius naturam regulatur, & pariter non recipit appellationem ſuſpenſiuam. n.72.

Appellari non licet à pœna legis ſeu canonis, à declaratoria tamen aliquem in eam incidiſſe, licita eſt appellatio. n.73.

Declaratus incidiſſe in pœnam ſi ſit conuictus & confeſſus non appellat. n.74.

Beneficiatus abſens monitus & contumax plectitur pœna priuationis beneficij ob non reſidentiam, cuius executionem debet præcedere declaratoria ſententia diffinitiua cum cauſæ cognitione, aliàs erit attentata, & nulla. num 75.

Declaratoria ſententia aliquem eſſe priuatum beneficio ob non reſidentiam quando non recipit appellationem ſuſpenſiuam, n.76.

Contra non reſidentem quando proceditur ad priuationem beneficij admittitur appellatio, ſi non præcedit cauſæ cognitio & citatio, & quo decreti genere tunc vtitur Senatus Regius. num.77.

Beneficia omnia etiam ſimplicia quomodolibet reſidentiam requirentia, dicuntur incompatibilia, & per adeptionem poſſeſſionis pacificæ ſecundi, vacat primum ipſo iure ex diſpoſitione Triden. n.78.

Concil.Trid.ſeſſ.7.de reformat.cap.4. explanatur. n.79.& n.85.

Beneficia ſimplicia etiam requirentia reſidentiam per ſecundi adeptionem inter ſe non vacare hodie ipſo iure, qui teneant. n.80.

Beneficia ſimplicia requirentia reſidentiam ſunt inter ſe incompatibilia, & per conſequens hodie vacat ſecundum ipſo iure ex magis vera opinione. n.81.

Text.in cap. de multa, de præbend. interpretatur. ibidem.

Beneficium ſimplex non dicitur incompatibile, quando eius reſidentia non eſt præciſa & abſoluta, ſed cauſatiua ratione amiſſionis fructuum. n.82.

Beneficium ſimplex non dicitur incompatibile, quando reſidentia non eſt continua, ſed ad certum tempus, niſi in eodem tempore concurrat ſeruitium & reſidentia alterius. n.83.

Nauarrus relatus pro contraria opinione explicatur. n.84.

Autor valde miratur aliquorum Doctorum cauillantium clara verba, ibi relata Concil.Trid. d.cap.4.ſeſ.7.de reform. n.85.

Concil. Trid. decreti ſeſſ.24. de reformat. cap.17. quod contrarium videbatur. d.cap.4. ſeſſ.7.de reformat. ſecundùm aliquorum ſiniſtram declarationem formalis ſenſus reſtituitur. n 86.

Circa incompatibilitatem beneficiorum, & eius plurimas quæſtiones Doctores qui ſint videndi. n.87.

ARTICVLVS iſte perdifficilis eſt, quem ad partes examinabo. quorum affirmatiuam; nempe: iudicem Eccleſiaſticum vim facere, non deferentem appellationi interiectæ à poſſeſſore primi beneficij vacantis ipſo iure per adeptionem alterius incompatibilis; probatur primò, licèt pœna imponatur alicui ipſo iure; requirit ſententiam de- 1
claratoriam, quem in ipſam incidiſſe, quæ nihilominus eſt neceſſaria, Bart. *in l eius qui delatorem.* per textũ *ibi ff.de iure fiſci,* & Ioannes Andreas, & alij ſcribentes, per textum *ibi in c.cum ſecundùm leges. in §. confirmationis, de hæreticis.lib.6.* Ioan.Andr.Archidia.Petrus de Ancara. Domini. & Philip. Franc. *in c.2. de præſcript. lib. 6. & in cap.fœlicis. §. nullus, de pœnis lib. 6.* & omnes fere ſcribentes *in cap. 1. de homicidio, eodem lib.* Cardina. *in clem. 1. in princ.annota. 14. de pœnis,* & Petrus de Ancara. *in cap. cupientes §. quod ſi per viginti, colum. vlt. verſiculo item collige, de electione lib.6.* vbi ad hoc dicit ſingularem text. *in d. §. confiſcationis, & in conſ.133.incip. ſatis inaduertenter, colum.1. verſ.ego etiam, & in conſilio 189.* incipit, *tribus, colum.1. verſ.2. moueor,* & Dominic. *in conſ.42.* incipit *in nomine, &c. quia reuocatur, colum.1.* & Felinus *in c.Rodulphus, colum.24. verſ.ſed declaratoria ſententia. de reſcript.& in c.cum non ab homine, colum.4. verſiculo vtrùm autem data de re iudic. & in cap. 2. in princ. de ſponſalibus. & in conſil. 35* incipit, *quidam habens vnum filium, colum vlt.* & multos hanc ſententiam tenentes refert, & ſequitur Alexand. *in l. ſi quis maior, colu.penult. Cod.de tranſactio.* & ita tenendum eſt contra aliquos, quos refert Tiraquell. *in leg. ſi unquam, verbo, reuertatur. n.398. C. de reuocand. donation.* reſoluit etiam Oieda de Mendoça *in tractatu de clericis, & eorum exempt. limi. 4. num.7.*

Et in hac ſententia declaratoria citandus 2
eſt clericus priuatus beneficio, ipſo iure, quia cùm de eius præiudicio tractetur, neceſſaria eſt, gl. *in clem.præſenti in verbo, conſiteri, de pœnis,* ſequitur Roma. *in l. is cui bonis ff. de verborum obligatio.* Panormita. & alij *in cap. peruenit el 1. de appellatio.* & Bald. *in l. ea quæ C. commu. vtriuſque iudicij.* Bart. *in l.ab executore, in prin. ff de appellat.* Aretin. *in c.1. colum.8. verſ. vtrum autem quando pœna, de iudicijs, & in conſ.166.* incipit, *ſicut Ioannes dixit, colum.9.* & Alexand. *in additio.ad Bart. in leg. Imperator ff. de iure fiſci,* & Felin. *in c. Rodulphus, colum. antepenult. verſ. ſed iuſtior eſt cùm citatur pars, de reſcriptis,* & Socinus *inter conſil. Federici Senioris, conſ 20.* incipit, *Domine labia mea aperies, in 4.dubio,* vbi inquit, de hoc eſſe text. expreſſum *in cap. parochianos,* vbi notat Panormita. & facit *clem. dudum, de renuntiat.*

Tiraquell.

Tiraquell.*vbi ſuprà,n.*404. ergo ſuccedit regula *l.& in maioribus C.de appellat.* iuncto *tit. ff.nihil nouari appell.pend.*

3 Secundò, quia licèt ab ipſa pœna, à iure impoſita, non ſit licita appellatio, tamen à ſententia declaratoria, aliquem incidiſſe in illam, licita eſt quoad vtrumque effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum, plures, quos congerit Nauarr. *in c. cum contingat* 15. *cauſa nullitat. fol. mihi* 151. plurimos per Bernard. Diaz *in regul.* 675. & exactè per Gratianum *in regul.*35 *per totam*, vbi de ratione, *& in regul.* 171. Gutierrez *conſ.*10.*num.*16. plures per Bobadillam *in politic. lib.*3. *cap.*8. *numer.*278. ergo pariter & in noſtro caſu, vt ab iſta ſententia declaratoria, beneficium vacaſſe ipſo iure, appellationi à poſſeſſore emiſſæ, vt legitimæ deferendum videtur.

Tertiò magis in terminis videtur hanc partem corroborare Flores de Mena *in practic. quæſtion. quæſt.*13.*n.*26. vbi dicit: Quòd
4 ſi ordinarius procedat contra recipientem ſecundum beneficium, etſi non inducens primi priuationem ipſo iure, & ad eius priuationem ob non reſidentiam,ob incompatibilitatem, non poteſt ipſo facto eum ſpoliare,& priuare, ſed priùs cum tenetur audire, & citare, & de cauſa cognoſcere, ſi ali-
5 quam defenſionem habeat, & ſententiam diffinitiuam proferre, à qua poterit appellari, allegat gloſſam in pragmatica ſanctione Gallicana *titulo de collationi.verbo, prouideant, in fi.* & aliàs procedent nulliter, & omnia per ipſum iudicem facta, reuocabuntur per viam attentati, nullitatis, & iniuſtitiæ, allegat ad id *cap. inter quatuor, & cap. ex parte, de cleri non reſiden.* & Abb. *ibi* & Oiedam *de beneſi. incompatib cap* 18.*num.*5. & alios, ac *in fi.* dicit quòd quando ordinarij non audiunt poſſeſſorem, in tribunalibus Regiis declaratur, vim fieri.

6 Sed his & aliis non obſtantibus,contraria ſententia, imò huiuſmodi appellationi interpoſitæ à ſententia declaratoria beneficiũ vacaſſe ob obtentionem poſſeſſionis pacificæ ſecundi incompatibilis, ita vt nec illius prouiſionem, & poſſeſſionis traditionem, non ſuſpendatur, non deferens ordinarius violentiam nullatenus facere; & longè verior eſt, & de iure probabilior. quã & ex ſequentibus fundamẽtis talem demonſtrabo.

7 Primò, quia beneficium incompatibile, quod ipſo iure vacat, poteſt liberè ordinarius alij conferre, nulla expectata ſententia, nec citatione poſſeſſoris, Bald. *in cap.cum in cunctis. de electione.* notant ſcribentes *in cap. de multa de prœbend. & in cap* 2. & ibi Panor. *in* 3. *nota. de feudis. & in cap.fundamenta.* vbi gloſſa & Dominicus, *de electione lib.* 6. *& in cap.licèt Epiſcopus,de præbend eodem lib.* Doctores *in cap.ordinarij de officio ordi.lib.*6. Gloſſ.*in cap.*1. *verbo, liberi.* & Ioannes de Anania, & Dominicus *de homicidio,* Gloſſ. *in cap.fœlicis, verbo, diſponant, de pœnis lib.* 6. tenuere etiam Innocentius,Ioann.Andreas & Panor.*in cap. accepta,de reſtitutione ſpolia.* Bald.*in c.*2. *in verſ. amittat.in fi tit. de feudis ſine cul. non amit. fol.* 133. incipien. *quæſtionis iſtius determinationem,ad fin. lib.*4. & Cardina. Flora. *in clem.* 1. *in prin.*15.*nota. de pœnis* Immol. *in c.de multa col.*2.*verſ.nota quod,vbi per ius. de præben. & in c.exhibita col.*8. *verſ.* 3. *quæritur, de rerum permutatione,* per nota. *in c.auditis,& in cap.inter dilectos,de exceſſibus prælatorum.* & Roma.notat *in conſ.*212. incipit,*quoad primum,in dubio primo, & in conſil.*483. incipit, *dubitatur* 1. *col.*3.*verſ.*3.*hoc demonſtratur,* & Panormita.*in cap.*2. *in nota.*3. per illum textum *de feudis, in conſil.*67. incipit *in cauſa quæ vertitur,colum.*2. *in lib.*2.& Martinus Laudenſis *in c.ſi quis miles poſt medium titulo de feudis, ſine culpa non amit.* & Ludouic. Bologninus *in additio. ad conſilia Ananiæ, in conſil.*32. incipit, *præſtantia Domini,in verſ.plus dico,colum.*2. & ita tenuerunt Domini de Rota *in deciſ* 301. incipit *nunquid Patronus in antiq.* & Franciſc. de Ripa *in cap ſæpè,colum.penult. verſic.ſed dubitatur, de reſtitut. ſpoli.*

Quemadmodum cùm quis eſt priuatus 8
ipſo iure, poteſt eligi alius abſque alia ſententia priuationis, probat text. *in c. fundamenta* § *quod ſi ſecus,* & ibi Domini qui hoc notat *in* 2. *nota.de electione, lib.*6. & denique præfatam ſententiam receptiſſimã eſſe,probant Quintil.Mandoſ *in additio ad Lapum,in allegatione* 16.*litera A.*vbi refert infinitos pro ea, optimè per Oiedam de Mendoza *in tractatu de beneſi. incompet.*1.*p. c.*4. *n.*6. *&* 7. vbi reprobat & dicit erraſſe aliquos contrarium tenentes. idem Oieda *d.*1.*p.c.*13.*num.*59 vbi dicit,quòd quando beneficium primum va- 9
cat ipſo iure per obtentionem ſecundi, non ſit neceſſarium. iudicem adire ipſius beneficij, & petere ſententiam declaratoriam priuationis,adducit ad id notata per Andream Tiraq. *in l.ſi vnquam,in verbo,reuertatur,num.* 446. Flamin. Pariſ. *de reſignatione beneſi. lib.* 12.*tom.*2.*quæſt.*10.*num.*10.

Quæ ſententia licèt veriſſima ſit,vt ordi- 10
narius poſſit prouidere,& conferre alteri dictum beneficium, ipſo iure vacans abſque aliqua ſententia declaratoria,& abſque citatione, quia verè & realiter quantum ad ius attinet, beneficium vacans eſt:tamen quando in collatione poſſeſſor priuatus citatus 11
non fuit, poſſeſſio facti, & illa detentatio prouiſo tradenda non eſt, nec ab ipſo detentore auferenda abſque citatione,quia in-

auditus

auditus de ea deiici non valet, ita probat text.in tribunalibus frequens, *in c. licèt Epiſcopus, de præben lib.6.* Licèt Epiſcopus(inquit Pontifex)beneficium, quod cum animarum cura tenebas(poſtquam aliud recepiſti conſimile, ac ipſius poſſeſſionem pacificam habuiſti, vel per te ſtetit, quominus haberes eandem)poſſit alteri de iure conferre:illum tamen, cui contulerit, non debebit, te non vocato (cùm tibi forſan ius poſſit competere retinendi) in poſſeſſionem ipſius inducere corporalem.) quod tenet ibi gl. *verbo, te non vocato,* & ibi latè Ioannes Monach quos referens ſequitur Geminia. *ibi num.9.* Lapus *allegatione* 103 *ſub num.3.* Hoſtienſ. *in cap.1. num 9. de conceſſ.præben.lib.6.* Innocen. *in c. de multa, verbo conferat,* & ibi Abb. *in 4. nota.* Ioannes Andreas *in verbo liberè,* Immol. *col. 2. verſ.nota quòd,* & alij omnes ibi ſcribentes, Abb. *conſ 67. lib.2.* Gemini. *conſil.117. colu. vlti.* Cardi. *conſil.63. colu.2. verſ.item ſi in forma, & conſil.74 colu.2. verſ.pro hoc eſt ratio.* Alex *conſ.* 103 *.colum vlt. verſic. vnde dicit, lib.1.* Barba. *conſil.13. colum.2. verſic. propterea lib.3.* Ruin. *conſ.128.n.8.* Bald. *conſil.133. in fi. lib.4.* cum aliis, Hoſtien. *in cap. ſolicitè de reſtitut. ſpolia.* Andreas Iſernia *in conſtit. Neapol.* incipit, *ſi vaſſallus à Domino, col.3.* Bald. *in l. ſi maritus quondam, C. de donatio. inter vir. & vxorem, & in cap. cum in cunctis, de electione* 141. incipit, *thema huiuſmodi, colu.2. lib.2.* Lapus *allegatione* 89. *in Dei nomine, col.19. in paruis.* Cardina. Floren. *conſil.63.* incipit, *Dominus noſter, colu. 2. verſ. item ſi forma,* & alij, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, n.388. C. de reuoca. dona.* Oieda *de benefi. incompetib. 1. p. c.4. n.8.* Flamin. Pariſ. *loco mox citando.*

12 Quod item eſſe intelligendum in prouiſione facta à ſummo Pontifice huiuſmodi beneficij vacantis ipſo iure, non facta in ipſa collatione, & prouiſione citatione poſſeſſoris, executor ad tradendam poſſeſſionem prouiſo teneatur citare poſſeſſorem, latè etiam comprobat Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. tit.2. lib.11. queſt.10. per totam.* Ferre-

13 tus *conſ.4. num.4. & conſil.10. num.10.* & extendit etiam ad omnes priuationes ipſo iure beneficij, ſecundum gl. *in d. c. licèt Epiſcopus, verbo te non vocato, in fi.*

14 Et præfati Doctores rationem reddunt, quoniam licèt dominium ſit amiſſum, aut publicatum, non tamen poſſeſſio, quæ eſt facti, vt ex Bald. *in additio. ad Specul. tit. de locato. §. nunc aliqua quæſt.46.* & idem Bal. *conſ. 356. lib.4. & in leg. ſi quis in tantum, colum. penult. C. vnde vi.* plures alios, plurimaque in comprobationem adducit Tiraquel. *in d. l. ſi vnquam, verbo, reuertatur. n.388.* Oieda *ſuprà n.9.* & Flamin. *n.11.* & licèt non deſint, qui contrarium tenuerunt, vt etiam abſque citatione poſſeſſor poſſit deiici. qui obti- 15
nent, quando eſſet notorium, quem priuatum eſſe beneficio, aut ſi poſſeſſor vocatus fuiſſet in ſententia declaratoria, vel priuatiua, aut etiam in collatione ipſius beneficij, nam iſtis tribus caſibus ei poteſt auferri poſſeſſio beneficij, aliter non vocato, & ſine alia cauſæ cognitione, vltra quos ſuperiùs tradita doctrina veriſſima, & certior eſt, vt videndus plures in comprobationem adducens ipſe Oieda *vbi proximè ſub num.9.* quem vide.

Aduerte tamen, quòd iſta cauſæ cognitio 16
debet eſſe ſummaria, vt ſcriptum reliquit gl. *in d. cap. licèt Epiſcopus, de præbend. lib.6. verbo, te non vocato, circa medium.* quam referens ſequitur Flamin. Pariſius *loco proximè citato, num.34.*

Nam cùm per ſententiam legalem verè 17
vacans ſit beneficium, tot conſtitutionibus & decretis canonicis ſtatim referendis, non ampliùs remanet faciendum, quàm ipſius executio facti, & ordinarius tunc aliud non agit, quàm tanquam iuris miniſter, & executor ipſam debitæ executioni tradit, & exequitur. vt in ſimili propoſito ex aliis conſiderauit Azeued. *in leg.27. tit.3. lib.1. recopil. poſt princ.* & nos *ſuprà cap. proximè præcedenti* 18
exactè probauimus. nec debet eſſe melioris conditionis ſententia iudicis, quàm ſententia iuris, & ab executione & executore illius non appellatur, *l. ab executore. ff. de appell. at. l. ab executione. C. quorum appell. non recip.* nec ab eo, quod fit ſecundùm legis, & canonis diſpoſitionem, & præceptum, nec à iudice, illud exequente, appellationi interiectæ deferendum eſt, tanquam contraria iuri, fruſtratoria, non habens adminiculum, & fomentum iuris, *c. conſuluit el 3. de appell. a. c. relatum de cler. non reſidentibus. l. fi. ff. de appellatio. recipi.* & ex his, quæ nos exactiſſimè adduximus, & in vnum congeſſimus, & reſoluimus *ſuprà c. præcedenti,* pluribus ad idem citatis Doctoribus.

Adeò vt ita deiectus à tali beneficio per 19
iudicem non eſt reſtituendus, vt inquit glo. *in verbo audientia in fi. in c. in nomine Domini 23. d. fi. in c. præſentium 7. q.1.* & ibi Archidia. circa fin. glo. *in ſumma 3. q.1.* Felin. *in c. cum cauſa de off. deleg.1. colu.1.* Abb *in c. dilectus 1. colu.1. de reſcriptis.* Abb. *in c. conquerente colu 1. & ſequent. de reſtitut. ſpoli. & in c. licèt ex ſuſcepto in 4. colu. de foro compet.* Felin. *in c. dilectus el 1 colu.1. de reſcript. & in d. c. cauſa colu 1. de off. deleg. & in c. Eccleſiæ ſanctæ Mari. 13. de conſtit. & in c. cùm ordinem colu.5.* Decius *in c. referente colu.1. de præbend.* Franciſc. *de repet. in l naturaliter §. nihil commune num.92. de acquir. poſſ.*

*poſſ.num.6.cum ſeqq.& in c.ſæpe de reſtitut.ſpoli. num.*86. & reſoluit multa in propoſitum adducens Anton.Gabriel *communium opinio.tit. de reſtitut.ſpoli.concl.* 1.*num.*108.

20 Et idem eſſe in ſpoliato à priuato (authoritate tamen iudicis) latè,& cum diſtinctione proſequitur poſt alios plurimos Oieda *vbi ſuprà* 1.*p.c.*4.*num.*68.*cum ſeqq.* quia ei obſtat & excludit exceptio priuationis ipſo iure appoſita.

21 Et accipiendam puto hanc doctrinam(licèt ipſi Doctores abſolutè loquantur) cum temperamento, de quo ſuprà, vt ſcilicet, procedat, quando aliquo modo fuit citatus à iudice,vti videre eſt per Ferretum *conſ.*10. *num.*10.*verſ. alias.* Iſſ. *in conſ.*38. *prope finem lib.*3. Bald. *conſ.*135. *in cauſa prope finem lib.*2. Afflictis *deciſ.*361.*num.*35. quam & ratione, & authoritate comprobat Menoch. *de recuper.poſſ.*8. *remedio num.*50. *&* 53. quem ad id referens etiam ſequitur Flamin. Pari.*de reſignatione benefi.tom.*2.*lib.*11.*q.*10.*n.*23.

22 Secundò & pro hac mea opinione, ſcilicet vt ordinarius vim non faciat appellationi non deferendo,ab eius prouiſione,& poſſeſſionis traditione beneficij, tanquam incompatibilis ipſo iure vacantis; facit, nam omnia ferè iura hoc diſponentia circa prouiſionem horum beneficiorum,id committunt totum liberæ facultati, & arbitrio iudicis,probat text.*in c.cum in cunctis.*§.*cùm verò*, in finalibus verbis *ibi*, habeant liberam facultatem.) *de electione.*text. *in eodem cap.in prin.*ibi,de illis diſponendi liberam habeant facultatem.)text.*in c.de multa.*ibi,liberè conferat,cui meritò viderit conferendum, *&c.) de præbend.*text.*in c.extirpandæ* §.*qui verò*,ibi, liberè alij conferẽda qui velit & poſſit, *&c.) eodem.* text. *in c.fundamenta, verſ.quod ſi ſecus.* ibi, liberam habeant poteſtatem.) *de electione lib.*6. idem probant text. *in c.ordinarij, de off.ordina.lib.*6.*c. nec aptandæ. de conceſ.præben. lib.*6.*cap.*1.§.*ſacri.eodem lib.c.felicis in prin.verſ. quia verè,de pœnis in* 6.

23 Sed ſic eſt quòd licèt inter noſtros in varias itum eſt ſententias, an licet appellari à iudice, cuius arbitrio aliquid relinquitur, vt infrà videbimus ſuo loco: tamen illud eſt apud omnes receptiſſimum, vt à iudice,cuius facultati, & arbitrio libero aliquid relictum eſt à iure, appellationi deferendum non eſſe. ita docent Innocentius & Hoſtienſis *in c.vltimo de ferijs.* & Ioannes Baptiſta à ſancto Seuerino *in l.admonẽdi num.*265. *verſ.*1 *ff.de iureiuran.*Feli.*in c.exceptionem,n.*2. *in fi. de exceptio. & in cap. ſuper his. num.* 8. *de accuſatio.* Ruinus *conſ.*149.*num.*9.*lib.*4. Iſſ. *in l.*1. *in prin. num.*6. *ff. ſi quis ius dicen. non obtemper.* Couarru. *lib.*2.*varia. cap.*12.*num.*5. Menoch. *de arbitra.iudi.lib.*1.*quæſt.*7.*num.*13. & alij per nos inferiùs allegari, latè diximus ſuprà 2. p. cap. 8. ante fin. verſ. ſimiliter clauſula (ſuo libero arbitrio, *&c.)* à num.119.

Cùm libera facultas, & arbitrium dici 24
non poteſt, quod ab alio dependentiam habet, cùm illud hæc dictio (liberè) importet, ſcilicet, ſine alterius conſilio, conſenſu, interuentu,requiſitione,ſeu interuentione,vel alias. ita optimè & exactè per Tiraquellum *in l.ſi vnquam.in verbo reuertatur num.*135. & Bal. *in cap.*1. *num.*6. *de reſcriptis*, dicit, quòd 25
importat voluntatem abſolutam, vt poſt Bart.Alexan.contra alios conſuluit Roland. à Valle *conſ.*42.*num.*18.*volum.*1.Aimon.*conſ.* 122.*num.*5.Ruinus *conſ.*18.*num.*6.*& conſ.*84. *num.*9.*lib.*1. & hæc dictio, liberam denotat 26
poteſtatem, faciendi actum ſua ſponte, alterius voluntate non requiſita, *cap.*1. *de reſcrip.*iuncta gl.*verbo, vt liberè,cap.*2.*in fi. de teſtament.lib.*6.*clem.*2.vbi gl.*verbo liberè* & Doctores *de iure patro. & in cle. dudum* §. *ſi verò in verbo liberè,de ſepulturis.* latè Areti.*conſ.*59. *in fi.lib.*3. Decius *conſ.*360.*num.*3. Socin.Senior *conſ.*13.*num.fi.lib.*1.Gozadi. *conſ.*58.*n.*2. Curtius iunior *conſ.*2.*num.*3.Caſſiado.*deciſ.*3. *ſub num.*2.*de priuilegijs. & num.*4.*in fi.*Caputaquen. *deciſ.*297. *num.*5. *&* 6. *p.*1. Mieres *tract.de maioratu.* 1.*p. quæſt.*1.*num.*127.*in nouiori impreſſione.*

Tertiò, & magis in hac ſpecie hæc pars 27
probatur, quia iſtæc dictio, ſeu determinatio (liberè) idem importat, & ſignificat,ſcilicet appellatione, & præſcriptione non obſtante. ita vt vbi apponitur, appellationem impediat,*cap.*1.*in prin.*& ibi gl.mirabilis *verbo liberè, de cenſibus in* 6. Sequitur Hierony. Gonzal.*in regul.de men.& alter.gl.*53.*n.*11.& idem tenent Butrius, & Immol.*in c. irrefragabili.in prin.de off. ordi.* dum per text.ibi dicunt, quòd quãdo committitur alicui cauſa 28
liberè expedienda,& terminanda, intelligatur appellatione remota.cùm dicta verba id importẽt,Philip.Franch. *in rubr.de appellatio. fol.*2. *colu.*1. *in fi. verſ.ſed quid ſi committatur,* vbi videtur, hanc doctrinam voluiſſe temperare, per illum text. *in d.c. irrefragabili*, vt 29
ſcilicet non procedat, quando adeſt iuſta cauſa, & ratio appellandi, quod & ego admitto, quando ratio appellandi eſt in promptu, ſecundùm ea quæ latè diximus infrà hac 3.p.cap.9. non aliter. per ea quæ hic dicuntur. Plurimos etiam Doctores in terminis congeſſimus ſuprà 2.p.cap.8. à num.115. verſ. altera clauſula erit nempe (liberè procedatur) aſſerentes per eam ſublatam intelligi appellationem: facit quod per Antonium *in cap.*1. *in* 1. *colum. de reſcriptis.* notat

Ioan.

Ioan. Anton. de ſancto Georgio *in c. tua nobis*
30 *num.* 8. *verſ. ſeptimò fallit,* dicit, quòd quando Papa dediſſet in reſcripto priuilegium alicui, vt poſſit in cauſa liberè appellare, poterit ille etiam tertiò prouocare, contra text.
31 *in l. veri. C. ne liceat tertio prouo.* &c. quia talis dictio talem inducit libertatem, quæ nec iure, nec ratione, nec æquitate aliqua regulatur, Socinus *conſil.* 170. *n.* 8. *lib.* 2. Menoch. *de arbitrarijs lib.* 1. *quæſt.* 70. *num.* 33.

32 Et fortius illo redditur hoc fundamentum, quoniam quando contradictio in aliqua diſpoſitione remouetur, ibi pariter & appellatio remota cenſetur. ita eleganter poſt Decium, & alios concludit Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 8. *n.* 4. *&* 5. Gonzal. *vbi proximè gl.* 9. *in annota. n.* 218. &
33 nos d. c. 8. à n. 107. ſed ſic eſt, quòd per hanc dictionem (liberè) in diſpoſitione prolata, excluditur omnis contradictio, & impedimentum ſecundùm gl. *in c. ordinarij.* per illum text. *verbo liberè, de off. ordinarij lib.* 6. Barbatia *in tract. de præſtantia Cardinal.* 1. *p.*
34 *q.* 3. *num.* 24. ergo euidenter apparet in noſtro caſu prædicta iura concedentia ordinario facultatem liberam prouidendi, & cõferendi beneficium vacans ipſo iure per promiſſionem ad aliud, cenſeri prohibitam appel-
35 lationem, quoad ſuſpenſiuum ſaltim, quia ſine contradictione actum celebrat, qui poteſt facere liberè, Calcanius *conſil.* 3. *num.* 8. Gozadi. *conſ.* 47. *n.* 9. *lib.* 1. Menoch. *de arbitrarijs lib.* 1. *q.* 7. *n.* 34. *cum ſequentibus.*

36 Quartò & pro hac parte, noſtráque opinione fortiter faciunt verba ſpecialia, quibus iura, in hac materia loquentia, vtuntur, reſpicientia poſſeſſionem priuati, & executionem demonſtrant, prout text. *in c. de multa.* ibi, tenetur illico.) *de præbendis, & dignitatibus.* text. *in extrauaganti execrabilis. verſ. qui verò. de præbendis, & dignitat.* ibi, poſtquam ſecundi poſſeſſionem habuerint, vel per eos ſteterit, *&c.* abſque moræ diſpendio, *&c.*) Et eiſdem terminis vtuntur, & loquuntur Doctores, vt eſt videre per Abbatem *in cap. quia nonnulli n.* 4. *de cleric. non reſiden.* & alij plurimi relati à Nicolao Garcia *de beneficijs* 2. *tom.* 11. *p. c.* 5. *num.* 36. *&* 37. ſed quando res mo-
37 ram, nec dilationem recipit, appellatio intelligitur excluſa, tanquam dilationi cauſam præſtans, text. *in l. fin. ff. de appellationibus re-*
38 *cipiendis*, cùm etiam per verba æquipollentia intelligitur ſublata appellatio, vt poſt Franchum, Decium, & alios, concludit Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 8. *num.* 4. *&* 5. Iſſ. *conſil.* 187. incipit *circa primum ſub num.* 22. *ad medium, verſic. ſimiliter lib.* 2. Gonzal. *in regul. de menſi. gl.* 9. *in annota. num.* 218.

Et facit dictio illa (illico) poſita *in d. c. de*
multa, ſignificat, habere executionem para- 39
tam, vt rem iudicatam, nec requiri aliam condemnationem, ſecundùm Bart. *in l. ſi quis C. depoſiti.* Alexand. *conſ.* 42. *viſo proceſſu col.* 1. *verbo, nec prædictis obſtat lib.* 4. Pro quo eſt text. *in l. ſi quis C. depoſiti.* Tiraquell. *in repetitione l. ſi vnquam. verbo, reuertatur, n.* 115. *ad fi.* idem Tiraquell. *ſuprà n.* 92. *ad fi.* Bart. loquens in dictione (mox) per gloſſam *ibi, in l. vnic. C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell.* Sequitur Roderi-
cus Xuarez *in repet. l. poſteaquam n.* 5. *ff. de re*
iudic. num. 2. & facit optimè *l. fin. C. de iudicijs.*
dum ibi hæc dictio, illico, id eſt, ſine vlla di- 40
latione, quia hæc dictio ſignificat latam ſententiam iure operante, *l. idémque. §. ſi cui mandauero. ff. mandati. §. filiusfamilias. verſ. ſed ex conſuetudine.* iuncta gl. *ibi, verbo, illico, inſtit. quibus modis patria poteſtas ſolui.* text. *in l. vlt. C. de fideicommiſſarijs liberta.* Lucas de Peña *in l. vlt. col.* 2. *C. de ſpect. lib.* 11. Petrus de Ancara. *inter conſilia* Ioan. Calderi. *tit. de verborum ſignif. conſ.* 10. Angel. Areti. *in §. extraneo. inſtit. de pupilla. ſubſtit.* Iſſ. *in l. poſthumo col.* 7. *verſic. pro qua opinione C. de bonorum poſſ. contra*
tabul. ergo euidenter ſequitur in hoc caſu, de quo agimus; appellationi nec eſt deferendum, nec ſuſpendit. Prout etiam de dictione (mox) dicit. Iſſ. *in l.* 2. *col.* 7. *verſ.* 2. *pon-* 41
dero ff. de iureiur. habere executionem paratam. facit *l. ſi quis poſt hæc, in princ. C. de bonis præſcriptorum.* & ibi Angel. *in prin.* ſequitur Tiraquell. *vbi ſuprà d. verbo, reuertatur n.* 109. *præſcriptum ad fi.*

Et ex his venit intelligendus Hieronymus Gonzal. *in regul. de menſi. gl.* 9. *in annota.*
dum *num.* 216 *& ſequentibus,* dicit, ſtatutum 42
dictans vt ſtatim facta electione beneficij, tradatur poſſeſſio: intelligatur, ſi non intra terminum ad appellandum, appellatio interponatur, vel aliàs tranſit in rem iudicatam. quia reſpondeo, vt procedat in ſtatuto, quod quidem quoad prohibitionem appellationis, debet eſſe clarum, non turbidum ſtatutum, vt ibi dicit, & nos etiam alibi, cuius ſtatuti quatenus tollit appellationem, ſtrictam fieri interpretationem, etiã ex aliis fundauimus ſuprà, maximè cùm ſuapte natura ſtrictum ſit. ita vt ſecus ſit dicendum 43
in lege, quia tunc intelligitur, & interpretatur etiam appellatione interpoſita, vt aliquid operetur. text. eſt *in l. conſtitutiones ff. de appella.* qui loquitur de dictione (ſtatim) & interpretatur, vt executio fiat lata ſententia, etiam poſt appellationem, & ea pendente. quod in noſtro caſu dubium non videtur, reſpectu aliorum verborum extrauagantis execrabilis, *ibi*, ſine moræ diſpendio) quæ omnimodam difficultatem tollit, ſimul at-

que dilationem, & ſuſpenſionem. prout & bene ponderauit Nicolaus Garcia *d. p.* 11. *c.* 5. *num.* 37.

44 Et vltra ſupradictos quod dictio (ſtatim, illico, mox, *&c.*) excludant appellationem, latè Ruginell. *tract. de appell.* §. 9. *gl.* 2. *q.* 18. *n.* 94. ſequitur Eſcacia *de appell. q.* 16. *limit.* 1. *n.* 59. & nos ſuprà 2. p. c. 13. ante fin. verſ. ac iterum verba illa mox, *&c.* à n. 124.

45 Nec admittenda eſt opinio Hieronymi Gonzal. *in regul. de menſi. & alter. gl.* 9. §. 1. *in annotatio. num.* 217. quem ſequitur Gratia *in diſceptatio. foren. tomo* 1. *c.* 41. *n.* 11. dicentes,

46 dictionem ſtatim, confeſtim, mox, illico, & ſimilia, non excludere appellationem, ex eo; quia licèt nullam dilationem admittant, & intelligantur ſine temporis interuallo, vt ipſi probant, & exactiſſimè per Cenedum *in ſingularibus ſuis ſingulari* 61. *à n.* 1. vbi pluri-

47 mos citat, ita vt huiuſmodi verba importent ſummariam cognitionem abſque ordine iudiciario, & non requirant ſententiam, vt ex Matthia Coler. *de proceſſ. executi. c.* 2. *p.* 3. *n.* 18. Tamen dicunt Gonzal. & Gratianus, vt hu-

48 iuſmodi dictiones debẽt intelligi cum temperamento ratione ſubiectæ materiæ, per Tiraquell. Menochium, & alios. quod verum eſt. Sed inferunt ex ea doctrina, intelligi eo modo, vt nõ excludant appellationem, ſed ſtatim quod de iure fieri poteſt executioni mandetur; ſcilicet: vel poſt decem dies datos ad appellandum, aut ſi non appelletur, vel aliàs, tranſeat in rem iudicatam.

Sed ni fallor, iſti viri ex eorum ratione conuincuntur, etenim fatentur, iſtas dictio-

49 nes (ſtatim, mox, illico, *&c.*) intelligi cum temporis interuallo, & temperamento ſecundùm ſubiectã materiam, vt ſcilicet non ſtatim, vt lata ſit ſententia; exequenda ſit: ſed quòd iuris termini ſint expectandi, & ſolemnitates, citationéſque neceſſariò præcedere debent, & ea omnia, quæ in huiuſmodi iudicio executiuo requiruntur, non omittantur; & ſic non eſt expectandum, vt appellatio non interponatur, & ſententia tranſeat in rem iudicatam. quia huiuſmodi exemplificatio illius doctrinę, potiùs eſt mutare, & tollere ſubſtantiam illarum dictionum: quàm tempus ſecundùm ſubiectam

50 materiam aſſignare. Etenim poſtquam ſententia tranſit in rem iudicatam, nullæ expectantur dictiones illæ; cùm deperſe iuris diſpoſitione mereantur executionem, quo caſu nihil ſpecialitatis, & virtutis continerent dictæ dictiones. itaque omnimodo debent intelligi, vt aliquid operentur vltra ius commune, maximè cùm ſui natura, & propria ſignificatione celeritatem deſiderent ex Doctoribus citatis,

Et hæc noſtra interpretatio contra dictos Doctores euidenter probatur, etenim exe- 51
cutoriales, quibus ſtatim parendum eſt, licèt hæc paritio ſtatim facienda, debeat ciuiliter intelligi, & cum aliquo temperamento, iuxta text. *in l. quod dicimus ff. de ſolutio.* Doctores *in c. quoâd conſultationem de re iudic.* Mandoſ. *for.* 20. *commiſſio. q.* 8. *in verb. exe. utoriales* Gratia. *diſceptatio. foren.* 1. *tomo. d. c.* 41. *n.* 13. (prout pariter de dictis dictionibus diximus) tamen hoc temperamentum reſpicit tempus, non 52
tamen appellationem, cum ab executorialium executione nõ admittendam eſſe, certum ſit, & probabimus latius infrà 4. p. c. 1. & c. 3. & ferè per tot. cap. eiuſdem 4. part. quia tunc foret alterare ſubſtantiã rei, quod fatendum non eſt, & ſic euidenter conuicti apparent Gonzal. & Gratia. ſuiſmet rationibus, cùm in ipſos retorqueantur. & redeundo ad noſtram principalem quæſtionem, quæ vlteriùs corroboratur.

Quintò & pro hac noſtra parte facit, quod in terminis cõſuluit Gutierr. *in conſ.* 10. *à n* 8. *cum ſeqq.* vbi dicit; quòd ſententia ordinarij 53
ad petitionem promotoris fiſcalis, lata ſuper declaratione cuiuſdam beneficij; ſcilicet, id vacaſſe per obtentionem alterius incompatibilis, ex gratia ſuę ſanctitatis, & virtute bullarum Apoſtolicarũ, mandánſque fieri prouiſionem eiuſdẽ, eſt exequenda nõ obſtante appellatione, interpoſita à detẽtatore vtriuſque. imò plus dicit; quòd cum ſuprema Valiſoletana cancellaria adita fuiſſet per viam violentiæ. vt iudici Eccleſiaſtico præciperet appellationi deferre, innouatáque reponere, cuius proceſſus, & cauſa viſa per tribunal illud, declaratum fuiſſe; ordinarium Eccleſiaſticum vim nullam feciſſe, haud deferentem appellationi prædictæ, ab eius ſententiæ interpoſita. imò cauſa iterum ſibi remiſſa eſt, de quo quidem teſtatur ipſe, quòd decretum in tribunalibus his in caſibus frequenter videmus, & in ſui comprobationem nonnulla fundamenta adduxit Ioannes Gutierr. *in d. conſil.* 10. *non tamen ex his, quæ nos.* vbi etiã aliis pro contrario cõſideratis ſatisfacit.

Et de natura decreti ſiue clauſulæ dimit- 54
tendi primũ incompatibile intra duos menſes, putà; à die habitæ ſecundi poſſeſſionis, vel à tempore, quo per eum ſtetit non capere, appoſitæ in gratia & bulla impetrata pro ſecundo incompatibili, de qua latè Gutierr. & an recipiat interpretationem à iure: vt intelligatur de poſſeſſione pacifica nondum quoad factum, vt percipiat fructus, ſed etiam de iure, ſcilicet, minimè litigioſa, & de qualibet moleſtia, etiã extraiudiciali, tam quoad conceſſionẽ, quàm quoad fructus perceptionem, & exiſtenti in Romana Curia, à quo 55

tempore

tempore currat notitiæ poſſeſſionis captæ in partibus, & de aliis multis difficultatibus, quæ conducunt interpretationẽ clauſulæ,& decreti(dimittendi.) vide ampliſſimè,& eleganter per Ioan. Hieron. Campanill. *diuerſ. iur.cano.rubr.*11.*c.*13. *à num.*269.*cum pluribus ſeqq.fol.*359. *& ſeqq.* vbi *n.*270. *cum ſeqq.* refert ad literam mirabilem Rotę deciſionem, allegat etiam Hieron.Gonzal. *in regul.* 8. *gl. n.*15.*num.*119. & infinitos alios,& nonnulla etiam de dicta clauſula (dimittendi) vide per Mareſcot.*variar.reſol. lib.*2.*c.*35.*à n.*103.
56 *cum ſeqq.* & quando ex non dimiſſione poſſit impetrari iuxta dictum decretum, vel non, vide per Campanill. *ſuprà.*

57 Sextò, & vltimò pro hac noſtra opinione in terminis facit Concil Trid.*ſeſſ.*7.*de reform. c.*5.vbi expreſsè diſponitur,quòd in hoc caſu appellatio non impediat iudicium ordinarij, *ibi,* appellationibus,priuilegiis, exemptionibus quibuſcunque, etiam cum iudicum ſpecialiũ deputatione, & illorũ inhibitionibus, in præmiſſis minimè ſuffragantibus) quem text. adducens Ioannes Gutierr.*vbi proximè* pro fundamento cõtrariæ partis illum intelligẽdo,vt illa prohibitio appellationis intelligatur,reſpectu deputationis Vicarij,& portionis eius: non tamen reſpectu compulſionis,dimiſſionis,prioris,beneficij, & licet ipſe Gutier. noſtrã amplexus eſt ſententiam,non tamen video, illi ſatisfeciſſe. Et ſic dicas, vt
58 reſpectu omniũ in illo decreto diſpoſitorum intelligẽda eſt illa clauſula generalis, prohibitiua appellationis,vt probat text.expreſſus *in c.ſecundò requiris* 41.*in ordine,de appell.*cuius verba ſunt : Secundò requiris,cum pluribus articulis in vna commiſſione poſitis, in vno tantùm contingit, appellationem expreſsè
59 vetari : vtrùm appellatio teneat,ſi ſuper aliis fuerit appellatũ. in quo t.r.quod, *&c.* hæc ſit noſtra intentio,vt de omnibus articulis, qui in cõmiſſione ponuntur, iuſtitia ſuum cõſequitur effectũ, in omnibus appellatio intelligitur interdicta ; nihil enim intereſt,vtrùm inhibeatur primo, an ſecundo, in medio, an in fine,cùm (ſicut vtriuſque iuris argumenta nos docent)ea quæ in principio,ad mediũ,& ad finem : illa verò quæ in medio,ad finẽ,atque principium,ſæpè referri contingat.) Hactenus Pontifex loquens in fortioribus terminis;ſcilicet : reſpectu articulorũ plurium, & in vno dumtaxat appoſita prohibitio appellationis : appoſita nihilominus,in cæteris intelligatur, multò fortiùs debet ſic intelligi in caſu d.Concil.Trid.cùm id abſque dubio euidẽter demõſtrat,vt cõſtat expreſsè ex illis
60 verbis eiuſdem,*ibi,*in præmiſſis,*&c.*)quę omnimodã difficultatem tollunt,cùm ſint repetitiua omnium, & ſingulorũ præcedentium.

Et cùm ea ſit natura, ac propria ſignificatio huius verbi,præmitto; ſcilicet ; ante mittere.& præmiſſus,a,um.ſeu præmiſſis,in plurali,ea,quæ antè mittuntur, vt explicat Calepinus ſuper hoc participio. quod & euidentiùs probatur, nam quando in ſupplicatione poſt narratiuam plurium delictorum; puta : appoſita eſt clauſula (ſi de præmiſſis 61
conſtiterit,*&c.)* nec addantur illa verba (ſeu altero eorum, *&c.)* non ſufficit vnum delictum verificare,ſed omnia narrata verificanda ſunt : cùm illa clauſula(de præmiſſis,*&c.)* ad omnia,& ſingula præcedentia de neceſſitate referantur.ita probãt Staphilus *de ſignatura iuſtitiæ,* §. *& primo ſciendum, n.*2. Sarnerius *in regul.de ſubrogandis q.*7.*verſ.item ſciendum.* Et ita fuiſſe reſolutum in vna Oſcen. Archidiaconus 19.Octob.1601.coram Horatio Cardin. Lancelot. teſtatur Mareſcot. *variar.reſol.lib.*2.*c.*1.*n.*68. & quòd hæc dictio (præmiſſa) ſit repetitiua præcedentium om- 62
nium,docet Alex. *conſ.*63.*diligenter n.*8.*in fi. verbo nõ obſtat ſecundum lib.*6.Cardin.Tuſcus *pract.concl.* 1.*tomo. litera C.concl.*290.*n.*2.& ad omnia præcedentia refertur Alex. de Neuo *in rubr.de ſponſal. & matr. n.*3. Alex.Moneta. *in tract.de conſeruat.iudic.c.*7. *ſub n.*607.

Prout etiã de dictione, (ſupradictis) quæ 63
reſtringit diſpoſitionem ad ſuperiora, proinde ac ſi ſpecialiter eſſent repetita. Ripa *in l. filiusfamilias* §.*dici num.*3 .*de legatis* 1. Anton. Gabriel.*tit.de fideicommiſſ.concl.*3 .*num.*9.Mareſcot.*variar.reſol.lib.*1.*c.*51.*n.*7. idem etiam, & pariter dicimus de dictione,ſeu adiectiuo 64
(huiuſmodi)quæ præcedentia cum omnibus ſuis qualitatibus repetit,gl.*in c.ſi Abbatem,de electio.in* 6. Corneus *concl.*97.*n.*8.*lib.*4. Pariſius *conſ.*52.*num.*3 .*lib.*3. Mareſcot.*lib.*2.*c.*77. *n.*27. & ad ea clauſula generalis ſequens eſt referenda, & ita reſpondetur.

Maximè & hoc attende, quòd ex Bulla 65
Domini noſtri ſancti Pij IV. Pontificis Maximi edita in confirmatione Concil.Trid.ad calcẽ eius, ſcilicet folio mihi 387. quæ poſtquam omnia,& ſingula decreta eius confirmauit,mandauitque obſeruari,& cõmendat omnibus perſonis cuiuſcũque ſtatus ; vt illa faciãt ſeruari,& cuſtodire appellatione poſtpoſita,vt conſtat ex eadem Bulla *ad medium.*

Quibus ſic ſuppoſitis,& præhabitis:reſtat reſpondere fundamentis pro cõtraria parte, & opinione adductis, conſideratiſque. Nec obſtat primũ,quo diximus ; pœnas ipſo iure impoſitas requirere ſententiã declaratoriam præmiſſa cauſæ cognitione, & ideo appellationem permiſſam cenſeri. quia reſpõdetur: quòd vltra id, quod hoc habeat, continéatque difficultatẽ ex his,quæ ſuprà diximus in primo fundamẽto pro noſtra opinione à n.7.

66 Tamen magis in ſpecie reſpondendum eſt: vt illud argumentum,& Doctores citati loquantur; quando beneficium vacat ipſo iure ob pœnam alicuius facti; vt puta: ob non reſidentiam beneficij curati, tunc ex magis communi requiritur declaratoria sẽtentia præuia citatione, ſeu monitione, & cauſæ cognitione. vt eſt videre ex his, quæ longa manu congeſſit Oieda de Mendoza *de beneficiorum incompatibilitate* 1. *p. cap.* 18. *à num.* 11. *cum ſeqq.* at nos ſumus in diuerſo caſu; quando ſcilicet primum beneficium vacauit per adeptionem pacificam ſecundi beneficij non ex pœna, ſed ex diſpoſitione, & effectu iuris, id iuſtis de cauſis, ac rationibus dictantis, moti. quod eſt multum diuerſum, & ſeparatum.

67 Et ratio diuerſitatis in hoc conſiſtit;quoniam quando quis eſt promotus ad aliud beneficium incompatibile, & illius poſſeſſionem pacificam amplectitur, poſſidétque quietè: cenſetur renuntiare voluntate propria, & verè omnibus beneficiis antea habitis, ab illo poſſeſſis, iuxta text. *in cap. cum in cunctis, de electione lib.*6 *in* §. *cum verò*, at verò quando quis amittit beneficium ipſo iure propter nõ reſidentiam puta;illud amittit in pœnam ob non reſidentiã ſcilicet, & huiuſmodi pœnam declarandam eſſe per ſententiam præmiſſa monitione,citatione,& cauſæ cognitione;iuſtum eſt;cùm fortè non ex voluntate propria, ſed ex neceſſitate potiùs illam incurriſſe;apparere poteſt:conſtabítque in cauſæ diſcurſu ex eius allegatione, & verificatione aliqua iuſta, & legitima cauſa, à iure admiſſa, & approbata, permittens abſentiam beneficiati. at verò conſtando de contrario nulla ſe tueri beneficiatum legitima defenſione, & cauſa feratur à iudice declaratoria ſententia, beneficium vacaſſe ipſo iure, hanc ſolutionem nota, quoniam elegans eſt, & eam inuentori libentiſſimè reddo, ille eſt Oieda de Mendoza *in tract. de beneficiorum incompatibilitate, d.* 1. *p.cap.* 18. *num.* 22. & facit, quod dicit Ioan. Gutier. *in*
68 *conſ.* 10. *à prin.* Nec ex hoc concluditur, nec confiteor, quòd licèt ſententia in priuatione ob non reſidentiam requiratur, ab ea locum eſſe appellationi, nec etiam in noſtro caſu, etiam ſi declaratoria neceſſaria foret; procedere poteſt conſequentia, ex ſpecialibus rationibus in eo vigentibus, ſtatim dicam.

Nec obſtat ſecundum argumẽtum, quod videbatur magis difficile, & concludens;
69 nempe: licèt à pœna, à lege impoſita,non ſit licita appellatio; tamen à declaratoria incurſio illius admittitur, quoad vtrumque effectum, ex Doctoribus in eo citatis. quia nihilominus quod in caſu noſtro declaratoria non eſt neceſſaria, tamen reſpondeo; vt licèt quod dicitur de declaratoria, ita procedat generaliter;non tamen eſt indiſtinctè. & abſolutè verum, ſed veſtitur ex natura,& qualitate rei,& caſus, cui adiicitur,& applicatur,& ſecundùm eum variatur. nam ſi cadit ſuper caſu ſui natura appellabili (prout generaliter omnes caſus appellationem permittunt ex iuribus vulgatis)tunc appellatio à tali ſententia ſuos habebit effectus. at verò ſi illa cadit,& profertur ſuper aliquo caſu priuilegiato, vel aliàs ex aliqua ſpeciali ratione iuris eſt prohibita appellatio:tũc multo fortiùs hoc caſu à declaratoria erit appellatio deneganda, quàm aliàs. quia in eo iam ius operatur, & protulit ſententiam ſuam, quæ maioris eſt priuilegij, quàm lata à iudice, vt ſæpe dixi. & iudex ita declarans 70
nihil noui diſponit, ſed quid in præteritum iam ſit actum, oſtendit, vt inquit Bald. *in l. cum teſtam.in fin.C de manumiſſis teſtam.* Decius *in l. edicta num.* 47. *C. de edendo.* probat text. *in l. hæredes palam.*§. *ſed etſi nota.ff. de teſtam.* text. *in l.adeo* §. *cum quis.de acquir.rerum domin. & in l.aſſe toto ff. de hæred. inſtit.& in l. vnum ex familia.* §. *ſi de falcidia ff. de legat.* 2. *& in clem.* 1. *in prin.de iure patro.*& etiam probatur *in proœmio lib.* 6. *in prin. & in clem. exiuit,verſ.locum autem de verborum ſignif.* glo. *in c.per tuas, verbo de nouo,de donatio.* glo. *in c.* 1. *in verbo.& filio.de ſumma Trin. lib* 6. vbi Domini. *colu penult verſ.nota iſtam glo.* Ioan.Andreas *in addition.ad Specul. in tit.de teſtam.in* §. *nunc videndum colu penult. verſ.hoc etiam nota.* & Dominicus *in proœmio li.*6. *in prin. & verſ. nota optimus text.*Cardin. *in cle fi. colu.*2. *verſ. ſi vero diſponit, de conſtitutionibus.* Immol. *in clem.* 1 *colu.*8. *in gloſſ.c.vidiſſe.de ſequeſt. poſſ.& fruct.*Barba. *conſ.*28 *colu.*2 *verſ.ecce autem vol.* 1.*& in conſil* 7 *colu.* 1 *verſ* 3. *facit. volum.*3. *& in conſil.*87 *colu.*9. *verſ.& hoc ſatis apertè,eodem volu.* Felin. *in c.ſuper quæſtionum, colu.*1 *de off. delegat. & in c.qualiter & quando. el* 1 *colu.*14. *verſ.& pro iſta ſallentia,de accuſatio. & in c.non poteſt colu.*2 *verſ facit glo ſingularis, de re iudi.* Philip.Decius *in l.edicta num.*47 *C de edendo & in l.* 1 *colu.*1 *C.de impuber.& alijs ſubſt. & in c.ſi.colu.*6 *verſ & aduertendum de conſtitutio.& in c.paſtoralis.* §. *verum in* 13. *nota. de appella.* Purpurat. *in l.* 1. *num* 39 *ff.ſi certum petat.* & latè cum ampliationibus, & limitationibus proſequitur Anton. Gabr. *concl.* 3. *per totam. lib.*6 *commun.cõcluſio.* & magis in noſtris terminis loquens in ſententia declaratoria ob priuationem beneficij ipſo iure optimè per Oiedam *de beneficiorum incompatibilitate* 1. *p. c.*18. *num.*23.

Et præfatam ſolutionem ad argumẽtum, 71
libet

libet exemplis, & doctrinis comprobare. Ecce à pœna excommunicationis lata ipſo iure non licet appellare; à declaratoria tamen aliquem in eam incidiſſe, libet regulariter quoad vtrunque effectum, exactè per Nauarrum *in repetitione c. cum contingat* 15. *nullitatis cauſa fol. mihi* 151. at ſi iſta declaratoria ſententia cadat ſuper excommunicationem in negotio executio, puta ſuper executionem obligationis Cameralis, aut guarentigiati, aut bullarum, penſionis, & ſimilium, tunc appellatio non ſuſpendit, ab illa interpoſita, quemadmodum nec ab executione, quia regulatur declaratoria ſecũdùm naturam, & qualitatem negotij, cui adhæret. ita eleganter Nicolaus Garcia *in tractatu de benefi. 1.c.5.num.*586. per quem, & nos ita reſoluimus ſuprà hac 3.p. c.3. ad fin. & 2. p. c.3. à num. 12. cum ſeqq. & à princ. 72

Secundum ſit exemplum; à pœna legis, vel canonis non licet appellare, *l.ſi qua pœna ff.de verborum ſignificatione.c.quia nos, de appel.* à declaratione tamen aliquem illã incidiſſe; eſt regulariter licita quoad vtrunque, ſecundùm magis communem, glo. *in c. cupientes. verbo, priuatos. in verſ. ſi autem.de electione lib.* 6. Curtius Iunior *in l.vnica num.*41. *ff. ſi quis ius dicenti non obtemper.* & plures congeſſit Boba. *in poli.2.p.3.lib.c.*8. *n.*276. & nos ſuprà in ſecundo fundamento contrariæ partis. 73

Quod ſi declaratus eſt conuictus, & confeſſus, tunc eius appellationi deferendum non eſt, quia conuictus, & confeſſus de crimine non appellat, *l.obſeruare, C. quorum appellat. non recip. l. conſtitutiones ff. de appellatio.* vel quando crimen eſt notorium, *&c.* ecce quomodo declaratoria ſententia regulatur ſecundùm naturam caſus, cui accedit; ita vt ſi interponatur ſuper cauſa inappellabili ſui natura, inappellabilis pariter & neceſſaria fit. 74

Tertium ſit noſtræ ſolutionis, & doctrinæ exemplum, quo apparebit ſimul ſatisfactio vltimo argumento, imò & omnibus pro contraria parte conſideratis; abſens à beneficio monitus, & contumax plectitur pœna priuationis eiuſdem ob non reſidentiam; ad eius tamen executionem requiritur declaratoria cum citatione beneficiati, & cauſæ cognitione, & diffinitiua ſententia, vt ſuperiùs diximus, & eſt videre ex his, quæ latè per Oiedam *de beneficio. incompati. 1.p.cap.*18. *à prin.* & præcipuè *à num.*20. ita vt erit nulla, & attentata ſententia, & priuatio ſeu pœnæ executio; ſi abſque dicta citatione fiat, & cognito de cauſa, vt etiam dicit Flores de Mena *in practic. quæſt.*13. *num.*26. alios allegans, cuius meminimus ſuprà in 3. fundamento contrariæ partis. à declarato- 75

ria tamen ſententia huiuſmodi appellationi emiſſæ minimè deferendum eſſe: probant iura expreſſa, text. *in cap.relatum.* text. *in cap. conquerente, de clericis non reſidentibus.* text. *in c.peruenit el 2. de appellatio.* Concilium Trid. *ſeſſ.*23. *de reformatione, c.*1. & quæ nos exactè diximus ſuprà 2.part.cap.15. à princ. vbi hic articulus & ſequens explicatur cum diſtinctione. 76

Et ad hoc reducendus eſt ipſe Flores in illo 3. argumento, & gloſſæ pragmaticæ per eum citatæ loquentes, quando ordinarius compellit ſuum ſubditum ad reſidentiam beneficij, quia tunc ita proceditur contra ipſum; quando ad priuationem eiuſdem proceditur, & tunc appellatio admittitur modo prædicto, & à nobis latiùs *in d.cap.*15. & tunc bene dicit ipſe Flores de Mena, quòd in tribunalibus declaratur, vim fieri, quando contra clericum huiuſmodi actum eſt ſine cognitione cauſæ, & citatione, quod requiritur, vt dictum eſt. imò tunc frequentiùs ſolet dari tertium genus violentię, nempe, *que oyendole de nuebo, y reponiendo lo hecho no haze fuerça, y ſe le remite, y no lo haciendo la haze, otorgue, y reponga,* &c. 77

Et hoc iure vtimur, non tamen ipſa gloſſa pragmaticæ, & ipſe Flores agunt in noſtro caſu; ſcilicet, quando ordinarius tractat de auferendo, & amouendo eius poſſeſſionem beneficij incompatibilis, vacantis ipſo iure per obtentionem ſecundi, qui eſt caſus longè à noſtro diuerſus, vt ſuprà diximus, licèt in vtroque admittatur minimè appellatio diuerſis reſpectibus, & ſpecialibus rationibus conſideratis, quoniam aliud eſt amouere beneficium ex capite non reſidentiæ, aliud autem amouere ex capite vacationis ipſo iure, pro obtentionem ſecundi incompatibilis, vt videre eſt ex Oieda *de beneficiorum incompati. 1.p.cap.9.num.*5. & rationem tradidimus differentiæ ſuprà, & in primo capite non admittitur appellatio, cum diſtinctione tamen, de qua per nos ſuprà 2. p.d.cap.15.

Vnum tamen, & neceſſarium rei de qua agimus, ad maiorem declarationem non omittam: quæ ſcilicet beneficia vacare dicantur ipſo iure per pacificam poſſeſſionem adeptam ſecundo. In quo breuiſſimis affirmo, quòd quidquid ſit de iure communi, hodie tamen ex diſpoſitione nouiori Concilij Trid. docemur, in omnibus beneficiis, etiam ſimplicibus, de iure ſui natura, vel quomodolibet reſidentiam requirentibus, vacare primum ipſo iure, per obtentionem ſecundi, vt conſtat ex eodem Trid. decreto *ſeſſ.7.de reformatione cap.*4. Et licèt inter Doctores grauis ſit difficultas circa dictum de- 78 79

cretum Concilij: an etiam beneficia ſimplicia iuxta illud vacent ipſo iure, etſi reſidentiam requirant, & in varias ſeu contrarias
80 itum eſt ſententias, ſiquidem Nauar.*conſ.*17. *de præbend.* Dueñas *Eccleſiaſt.lib.*4. *à num.*96. 120.Flamin.Pariſ.*de reſig.benefi.lib.*3.*quæſt.*1. *à num.*132. Cechus *de repub. Eccleſi.tit. de beneficiatis lib.*3. *quæſt.*1. *num.* 4. *verſ. in ſecundo capite, & verſ.ad dignoſcendum in fi.*cùm ſcripſerunt poſt Trid. & Flores de Mena *in pract.queſt.q.*13.*num.*15. *& ſeqq. & quæſt.*23. *num.*59. Marcus Anton. Genuenſ.*in praxi Archiepiſc. curiæ Neapolitanæ c.*64. *num.*4.*&* 5. Proſper de Auguſti. *ad ſummã Bullarij. Quar. verb. beneficiorum* 6. *cauſa* affirmantes (licèt aliqui trepidè) beneficia ſimplicia per Concilium non vacare ipſo iure, quantumuis reſidentiam requirentia, ſed idem ſit hodie, quod de iure communi cautum *per c.de multa,de præbend.*& alia iura de hoc loquentia.

81 Sed contrariam ſententiam; imò quòd hodie nouiori diſpoſitione Concilij Trid. *d.cap.*4. innouatum ſit ius commune, & extendatur ad omnia beneficia ſimplicia, reſidentiam de neceſſitate requirẽtia, tanquam incompatibilia vacare ipſo iure: defendit Oieda *de beneficiorum incompati.*1.*p.cap.*9 *n.*5. dicens quòd text. *in d. c. de multa.* inducens vacationem ipſo iure, in dignitatibus, & perſonatibus extenditur ex dicto decreto Concilij, ad quæcumque beneficia incompatibilia, prout ſunt reſidentiam requirentia. idem dicit *cap.*11. *in fi.* Gutierr. *conſ.*10. *num.*3.*&* 4. Zechus *in tract. de benefi. & penſio.cap.*5.*ſub num.*4.tenet.idem ex declaratione ſacræ congregationis determinauit Rota *in deciſ.*483 *p.*1. *diuerſorum,* pluries etiam ita declarauit ſancta Concilij congregatio,quarum duas refert Hieronym.Gonzal.*in regul. de menſi.& alter gl.*15.*num.*16. *& ſeqq.* indubitanter tenendum eſſe, ait: quòd in beneficiis, etiam ſimplicibus reſidentiam requirentibus,primum vacat ipſo iure,per aſſecu-
82 tionem ſecundi, quando reſidentia eſt præciſa, & obligatoria, ſecus ſi cauſatiua reſpectu amiſſionis fructuum, aut non continua,
83 ſed ad certum tempus, quia tunc beneficium non dicitur incompatibile, ſed id de reſidentia ad certum tempus accipiendum eſt, quando in eodem tempore non concurrit reſidẽtia,ſeu ſeruitium alterius beneficij.

Hanc etiam nouiſſimè opinionem tenet Vicameſius *conſ.*233. *num. vltimo.* vbi aliam declarationem ad idem adducit, ſequitur etiam nouiſſimè Leonar. Leſſius *de inſt. & de iure lib.*2. *cap* 34.*num.*145. eandem etiam tenet Azor 2.*p.lib.*6. *c.*13. *quæſt.*2.4 5.7 *&* 8. eandem etiam ſententiam ſequitur, & pluribus defendit Nicolaus Garcia *de benefic.* 2.*tomo* 11.*p.cap* 5.*à num.*78.*cum multis ſequentibus*, vbi ita pluries cenſuiſſe ſanctam congregationem, cuius plurimas declarationes ad Concilium Tridentinum editas, ad literam refert. hoc ita dicentes, & interpretantes,vt eſt videre *in n.*84. vbi quinque adducit, aliam *ſub num.*86. *ad fi.* & alias *vſque ad num.*91.vbi dicit hanc ſententiam, & interpretationem Concilij eſſe veram, ſatiſque ei conformem, vbi in comprobationem aliqua adducit, & *in d.num.*86. dicit hanc ſententiam receptiſſimam eſſe,teſtatúrque eam ita practicari in dataria, & cancellaria Apoſtolica,& pariter teneri à Rota.

Et aduerte, quòd Nauarrus relatus pro contraria,non abſolutè eam ſequitur,& defendit: ſed dicit, quòd niſi authoritas ſan- 84
ctæ congregationis Concilij eum in contrariam ſententiam traheret; putaret, reſpondendum eſſe negatiuè, ſcilicet; Concilium Trident. idem diſponere, & nihil innouaſſe ius commune, ſed pariter ac in illo etiam hodie beneficia ſimplicia incompatibilia reſidentiam requirentia; non vacare ipſo iure. Et ſic tacitè intelligitur ipſum in ea nõ perſeueraſſe, cùm in noſtram trahat (vt ipſe dicit) authoritas ſanctæ congregationis, noſtram expreſsè approbantis, quam literaliter citat Nicolaus Garcia *vbi proximè n.*84. quod & ipſe Nauar. expreſsè fatetur.

Sed non poſſum, non mirari tantorum 85
virorum, aduerſus hanc tenentium, volentiúmque cauillari, & offuſcare verba admodum clara Concilij Trid. *d. ſeſſ.*7.*de reformatione.cap.*4 quæ nullum dubium profectò accipiunt, ea autem ſunt: Quicumque de cætero plura curata, aut alias incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica, ſiue per viam vnionis ad vitam, ſiue commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo, contra formam conſtitutionis Innocentij III. quæ incipit *de multa* recipere, ac ſimul retinere, præſumpſerit, beneficiis ipſis iuxta ipſius cõſtitutionis diſpoſitionem ipſo iure, etiam præſentis canonis vigore priuatus exiſtat, *&c.*) Vides quàm clara verba ſunt,quámque inaduerrenter moti ſunt Doctores præfati, ſequentes antiqui, & communis iuris veſtigia,& audiendi non ſunt.

His & vinces aliquos groſſi ingenij lite- 86
ratos, qui vulgò exiſtimant:aliud decretum Concilij Trident. *ſeſſ.*24. *de reformatio. c.*17. quo decernitur, quòd obtinentes plures parochiales,vna retenta alias infra ſpatium ſex menſium dimittere teneantur,*&c.*)huic eſſe contrarium. deducentes ex eo,quòd in omnibus beneficiis incompatibilibus non dari vacationem ipſo iure, etiã in beneficiis curatis; ſed imò in eis ex noua hac Concilij

diſpoſi

disposition possessores habere sex menses ad optandum,& eligendum, dimittendúmque,quod voluerunt. & euidenter falluntur ignari prædicti Decreti 4. de quo suprà. quod in hoc disponit (vt diximus) vacare ipso iure. nec ei hoc contrarium est,nec esse potest. Siquidem loquitur dumtaxat,& disponit circa possessores plurium beneficiorum tunc tempore; scilicet, illius decreti,vt infra dictos sex menses eligant: non tamen disponit, nec procedit in imposterum obtinendis,scilicet; post Concilium Trident. de quibus & sic *d. c.* 17. disponit de tẽpore præsenti,& præterito, vsque ad eius editionem, & promulgationem, vt ex eiusdem verbis euidẽter apparet. at verò dictum c.4. à tempore futuro. quod, & ita bene aduertit Nicolaus Garcia *in tractatu de beneficijs tomo* 2. *c.* 5. *num.*78. qui *num.*78. dicit, ita esse accipiendum quod tradunt Salzedus *in additio. ad Bernard. Diaz in pract.crimin. c.*48.*litera C.* Manuel Rodrig. *in summa c.*31. *n.*4. Vega 1. *p. c.*36.*casu* 24. Petrus Ledesma. 2. *p. summa. tract.*7. *c.*2.12.*concl.*6. *diffi.* qui satis confusè loquuntur.

87 Alias autem quæstiones, quæ materiam incompatibilitatum beneficiorũ attingunt, & concernunt, ad longum poteris videre,& consulere integrum,ac egregium etiam tractatum per Oiedam de Mendoza, qui scripsit de beneficior. incompati. ad longum. Multas etiam celebres quæstiones, vbi multa in praxi contingentia, & necessaria conduxit nouiori etiam iure inducta, corroborata, ac illustrata plurimis decisionibus Rotæ nouissimis, ac declarationibus Cardinalium, in explicationem decretorum Concilij Tridentini editas, videre poteris apud Nicolaum Garcia *de benefi. d.* 11.*p.c.*5 per totos suos paragraphos *tom.* 2. apud quos cæteri de materia tractãtes citantur. quas quidem libentissimè omitto, quia ad meum institutum non pertinent,nec conducunt.

CAPVT VIII.

A sententia,qua quis suspenditur, priuatúrve officio, vel à nominatione muneris,authoritate,& vtilitate publici, siue authoritate tantùm, appellationi interiectæ Regia curia deferri,an mandabit.

SVMMARIVM.

*A suspensione & interdicto officij aut beneficij respicientis temporalitatem licita est regulariter appellatio, ac interim suspensus potest illius vsum continuare. n.*1.

*Notarij Ecclesiastici etiam Apostolici imperiti, aut delinquentes reperti possunt per ordinarium perpetuò vel ad tempus suspendi ab officio non obstante appellatione. n.*2.

*Concilij Trid. sess.*22. *de reformat. cap.*10. *verba expenduntur. ibidem.*

Sententia lata contra quoslibet Ministros iustitiæ, puta, tabelliones, Alguazelos, executores, &c. *ob varatariam,vel excessum tangentem exercitium officij exequitur appellatione non obstante. n.*3.

*Quod intelligitur, quando à iudice cui subsunt condemnantur ex ratione ibi.n.*4.

*Officiales minores vt Alguazeli incorrigibiles excessus committentes, possunt ab eorum iudice statim expelli, & manumitti sine lite, & appellatione,sed liberè. n.*5.

*Officialibus tunc prohibita est appellatio, quando condemnantur pro delicto commisso in administratione officij sui,& à proprio iudice.n.*6.

*Officialis delinquens extra officium captus ab vna Curia remittitur ex vrbanitate ad Curiam superiorem, cuius est delinquens ipse. num.*7.

Concil. Trid.decretum sess 24.*de reformat. c.*20. *disponens de suspendendo & mulctando notario non exhibente actorum copiam appellanti, explanatur, vt intelligatur appellatione non obstante, cùm sit delictum tangens officij administrationem. n* 8.

*Officialis suspensus vel priuatus officij administratione in Syndicatu pœna exequitur appellatione non obstante. n.*9.

*Sententia lata in Syndicatu contra officialem iure Regio quomodo exequatur appellatione pẽdente. n.*10.*remissiuè.*

*Iudices Ecclesiastici liberè possunt punire suos officiales laicos delinquentes in officiorum administratione. n.*11.

*Episcopus Vicarium, Castellanus castelli sui substitutum, iudex suum locumtenentem quando possit liberè amouere cum causa, vel absque illa,vel quando non reuocare iurauit. num.*12. *remissiuè.*

*Officia & beneficia ad nutum amobilia, quando sine causa possint tolli. n.*13.*remissiuè.*

*Notarium semel electum per iudicem ad aliquod negotium, non poterit iudex sine causa remouere vsque ad finem ipsius negotij.n.*14.

*Notarijs duobus electis si vnus cœperit acta alicuius negotij scribere, alius deinceps non poterit se intromittere, nisi impedito primo.n.*15.

*Instrumenta & alia acta conducentia ad litem, quæ tractatur coram vno notario, non sufficit coram alio notario, etiam eiusdem iudicij & tribunalis præsentare,& producere.n.*16.

Electus & nominatus ad officium seu munus publicum vtilitate & authoritate, si habens excusationem intra terminum ad appellandum

ea oppoſita, non prouocet; videtur electioni conſentire, & ampliùs non auditur appellans. num.17.

Cauendum eſt ab Scacia indiſtinctè aſſerente, eſſe appellandum intra decem dies à nominatione muneris vtilitate & authoritate publici, quia hoc pendet à iuſtificatione excuſationis propoſitæ intra illud tempus. n.18.

Ab electione & nominatione muneris nulliter & non ſeruata debita forma celebrata, nec eſt neceſſe appellare, nec executioni mandanda erit. num.19.

Electio ad munus publicum facta de incapace ſuſpenditur per appellationem & contradictionem, poſſeſſioniſque traditio interim nulla eſt. num.19.

Electio ad munera publica quibus pertinet, & quis ad eam ſit citandus, & an per electionem indigni priuetur eligens pro illa vice. n.20. remiſsiuè.

Concil. Trid. ſeſſ.24. de reforma. cap.18. explanatur prohibens, ne examinatores ad examen beneficiorum recipiant ſtipendium aliquod, etiam ex fructibus ipſius beneficij. n.21.

Examinatores electi & nominati poſſunt per ordinarium cogi illud munus (cùm ſit publicum vtilitate & authoritate) ſubire. n.22.

Examinator ſi electus intra terminum ad appellandum legitimas excuſationes non proponat, impoſterum erit cogendus, & eius appellationi non deferendum. n.23.

Electo ad officium publicum authoritate, priuatum vero vtilitate, vt eſt tutela, & cura, ſi intra quinquaginta dies legitimas excuſationes probatas iudex non admittat, permittitur appellare, non ſecus. n.24.

Lex 1. §. ſi quis tutor, ff. quando appellandum ſit, dans formam, & conſtituens differentiam quoad appellandum ab electione ad tutelam, & ad munus ſeu honorem, explanatur. num.25.

l. ſcire. 15. ff. de excuſat. tutor. verba referuntur. ibidem.

Reprobatur opinio Sigiſmundi Scacie. n.26.

Appellare non poſſe à nominatione muneris, & poſtea appellare à reiectione legitimæ excuſationis propoſitæ, multum diſtat. n.27.

l. cum in vna §. tutor ff. de appellationibus. verus ſenſus redditur. n.28.

Termini habiles in omni diſpoſitione ſupponendi ſunt. ibidem.

1 BENE licèt verum ſit, vt appellationi interpoſitæ à ſuſpenſione, & interdicto officij, ſeu beneficij temporalitatem reſpicientis, non deferens vim faciat manifeſtam, cùm ea pendente, continuare poſſit eius vſum, Philip. Franch. *in cap. adhæc, quoniam. in princ. de appella.* & per argumentum ab ſpeciali text. *in cap. is cui, de ſententia excommun. lib.6.* tenet glo. *ibi, verbo, ſequentem,* approbata per Archidi. & Ioan. Andr. eam commendant poſt Abb Franch. *vbi proximè,* per Abb. & alios, ita tenet Emanu. Rodrig. *in quæſtio. regula. q.39. artic.5. tom.1.* Lancelo. Robert. *de atten. 2. p.c.12. in præfatione nu.84. 85.86.* Decius *conſil.204. in cauſa cathedrali, per totum,* & poſt alios nos exactiſſimè rem hanc examinauimus ſuprà lib.2. cap.5. ad fi. num.123. vſque ad nu.127. Vltra quæ, quòd ſuſpenſus, vel priuatus aliquo officio, aut dignitate, appellans regulariter maneat illæſus continuans exercitium, & vſum officij & dignitatis, probat glo. celebris *in c. ſæpe, verbo, ſententia, in fin. de appel.* communiter approbata ſecundùm Abb. *ibi num.14. in ſi. & num. ſeq.* Iſſ. *in l.1. num.10. ff. de re iud.* glo. *quod autem, in c. in ſumma 8. quæſt.4.* Alexand. & Bart. *in l. furti ff. de ijs qui notan. infam.* Bobadil. *in polit. lib.5. c.1. num.191. ad fin.*

Tamen nõnulli ſunt caſus ſpeciales, qui- 2
bus à ſententia, qua quis priuatur, vel ſuſpenditur officio, appellationi interiectæ, haud vim faciat non deferens, vt de tabellione diſponit S. Concil. Trident. *ſeſſ.22. de reform. c.10.* in hæc: Cùm ex notariorum imperitia plurima damna, & multarum occaſio litium oriatur, poſſit Epiſcopus quoſcumque notarios, etiam ſi Apoſtolica, Imperiali, aut Regia authoritate creati fuerint, etiam tanquam delegatus ſedis Apoſtolicæ, (examinatione adhibita) eorum ſufficientiam ſcrutari, illiſque non idoneis repertis, aut quandocumque in officio delinquentibus, officij eius in negotiis, litibus, & cauſis eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus exercendi vſum perpetuò aut ad tempus prohibere, nec eorum appellatio interdictionem ordinarij ſuſpendat, *&c.*) tenent Barboſ. *in remiſſ. ad d. c.10.* ſuper illis verbis, *nec eorũ appellatio,* &c. videndus Azeuedius *in l.2. nu.18. tit.7. lib.3. nouæ recop. pag.285.*

Quod quidem, & generaliter verum eſt, 3
& obtinet iure communi in cæteris iudicis officialibus, alguazelis, birroariis, executoribus, tabellionibus, & aliis miniſtris, qui ſi à iudice condemnentur ob exceſſum, violentiam, varatariam, vel quoduis aliud delictum, commiſſum in ſuorum officiorum adminiſtratione; non audiantur appellantes. imò appellatione non obſtante, ſententiam, & eius pœnam executioni licitè mandari, deſiderat, *l. nulli officialium C. quorum appella. non recip.* ibi, Nulli officialium à ſententia proprij iudicis prouocatio tribuatur, niſi in eo tantùm negotio, quod ratione ciuili ſuper patrimonio fortè apud proprium iudicem inchoauerit, ſcilicet vt in eo tãtùm negotio

gotio à ſententia eius,cui paret,iudicis,quiſquis velit officialis appellet,*&c.*)prout etiam text.*in c.ſi quis appellat,aliàs,ei qui* §.*nulli quoque officialium* 2.*quæſt.*6. vbi hæc lex canonizata eſt, vbi glo. *verbo officialium*, intelligit
4 dictam legem, quãdo à proprio iudice eiuſdem officialis damnatur, quam referens ſequitur additio ad glo. *verbo, nulli, d. l. nulli officialium,* reddentes rationem, cùm veriſimile non ſit,vt talis iudex ferat contra eum ſententiam, niſi clarè reperiſſet delictum, & eandem iurium diſpoſitionem probat optimè Speculator (loquendo in tabellione,& executore, quibus condemnatis ob malam adminiſtrationem officiorum, negandam appellationem) *lib.*2.*tit.de appella.*§.*in quibus num* 4.optimè Bal. Salicet.& Paulus de Caſtro *in d. l. nulli.* vbi Bart. *in fi. optimè exactè* Auileſius *in capit.prætо.cap.*10. *verbo,appellare. fol.*296. Rebuf. *in commenta.* 3.*p. tract. de appella. art.*8.*gl.*2. *num.*13. quam intelligunt in proprio iudice prout intellexit gl.*in d.*§.*nulli quoque,* & Angel. *in d. c. nulli.* Amedeus *in tract. de ſyndicatu,num.*236. *fol.*72. Puteus *in eodem tract.de ſyndicatu.verbo,appellatio. cap.*1. *num.*16.*& ſequen. fol.*118.Bobad.*in politi. lib.* 1. *cap.*12. *num.* 62. *& ſuprà.* & idem Boba. *in lib.*2. *cap.*17.*num.*48.*ad fi.* & idemmet *eodem lib.*1.*cap.*13.*num.*37.vbi probat, officiales in-
5 feriores (prout ſunt Alguazeli) incorrigibiles exceſſus committentes,poſſe à iudicibus ſtatim, & abſque dilatione manumitti, & expelli, quia cùm in horum punitione plures ſint à iure ſpecialitates, vt poſſint amoueri officia abſque reſpectu aliquo, proceſſu, nec appellatione, liberè iudici hoc libet, vt ceſſent impoſterum ſcandala & delicta.

6 Et quod intellige, prout præcitati, & citandi Doctores communiter intelligunt; vt procedat *d.l.nulli.*in prohibitione appellationis, quando officialis damnatur à ſuo proprio iudice, & pro delictis commiſſis in officio, vt probat *d. l.* ibi, à ſententia proprij iudicis, *&c.*) latè reſoluit & optimè Proſperus Farina.*in tract. crimi.*3.*tom. quæſt.*101. *cap.*1. *à num.*83. *cum ſeqq.* vbi *num.*86. poſtquam ex aliis refert particularem poteſtatem iudicum in ſuis officialibus puniendis; dicit ex vrbanitate officialem delinquen-
7 tem extra officium captum ab vna Curia, remitti ſolere ad Curiam ſuperiorem officialis, prout teſtatur de vrbe Romana,quod nota ad officiales ſupremorũ tribunalium, vt etiam delinquentes extra officiorum adminiſtrationem, iudices ordinarij inferiores hos debeant remittere ad tribunalia ſuprema,& ab eorum cognitione ſe abſtinere, vt debitus honor deferatur.

8 Ex quibus inferre poteris ad ſacr.Concil. Trid. *ſeſſ*24.*de reformatione cap.*20.*ad fi. verſ. qui notarius.*dum dicit:Porrò ipſam actorum copiam teneatur notarius (congrua mercede accepta) appellanti quantum citiùs, & ad minus intra menſem exhibere, qui notarius ſi in differenda exhibitione fraudem fecerit, ab officij adminiſtratione arbitrio ordinarij ſuſpendatur,& ad duplicem pœnam, quanti ea lis fuerit inter appellãtem, & pauperes loci,diſtribuendam, compellatur,*&c.*) vt intelligatur huius pœnæ appoſitio appellatione remota, cùm delictum tangat malam officij adminiſtrationem ex Doctoribus relatis. & indicat illud verbum (compellatur) quo Trid.vtitur, quod pertinet ad executionem,vt latè nos lib.2.c.de depoſito quod eſt 16.à num.71.cum ſeqq.

Quibus quidem conuenit, quòd officia- 9
lis ſuſpenſus, vel priuatus officij adminiſtratione, vel aliàs quoquo modo condemnatus in ſyndicatu; non poteſt appellatione pendente officio vti, cùm pœna, in tali iudicio illata, executioni mittatur ea non obſtante. ac ideo ordinarius denegans delationem, violentiam nullam committet, tenet Maranta *de ordine iudicio.tit de appella.n.*193. Petrus Dueñas *in regul.* 42. *num.* 20. fundatur vterque(non in iure communi)ſed in regiis quibuſdam conſtitutionibus, ab eiſdem citatis. Sed quod idem ſit omnino dicendum de iure communi,ſcribit Speculator *in tit. de appella.* §. *in quibus verſ.*3. *lib.*2. Iſſ. *in l. qui iuriſdictioni, colu.*3. Angel. & cæteri *in l. nulli.C. quorum appell.non recip.*Paris de Puteo *in tract.de ſyndicatu, in verbo, appellatio, & in verbo, ſyndicatus, & in verbo, à ſententia lata, fol.*14.*&* 17. Lancelot. Rober. *de attenta.*2.*p. cap.*12.*limi.*20.*per totam,*Manfred.*lib.*2.*practi. concluſio.ſuper attenta. concl.*128.*& ſequenti.*& iterum *concl.*173. Modernus *in annotatio. ad Aeguidium.num.*195.& ſic pariter in ſyndicatu ab officiali damnato appellationi interiectę non deferens ordinarius vim non faciet, licèt in hoc Regno Hiſpaniæ officialibus ſe- 10
cularibus damnatis per ſyndicatum certo modo, & non abſolutè, eis eſt prohibita appellatio, vt eſt videre per adducta latè ab Auilleſio *in capitlo. prætor. cap.*10. *à num.* 2. *cum ſeqq. fol. mihi*296. Bobadi. *in poli. lib.*5. *c.*1.*à num.*191.*cum ſeqq.* & latiſſimè hoc examinans probat ex multis aliis Proſperus Farinac.*pract.crim.*3.*tom.quæſt.*101.*cap.*1.*à n.*89. *cum ſeqq.*

Et quoad ſupradicta aduerte; quòd Epi- 11
ſcopus, & iudex Eccleſiaſticus liberè poteſt punire, & caſtigare ſuos notarios, Alguazelos, ficiales, alióſque miniſtros, & officiales laicos, delinquentes in ſuis officiis, vt expreſsè dicit S. Concil. Trid. *ſeſſ.*22. *de reforma.*

reforma.d.cap. 10.ibi, imperiali, aut,Regia authoritate creati fuerint, *&c.)* probant Aufrerius *in tract. de potest. Ecclesiast. super Laico num.* 19 Bald.*in l.*2.*C.de sportul.& in c.cum parati.* & ibi Præpositus *de appella.* Puteus *de syndica. verbo officialis cap.* 1. *num.* 3. *fol.* 247. Tiberius Decia. *in tract. crimi.* 1. *tomo lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 3. *vers. septimo argumento d.* §. *si quis,*Boba. *in poli.lib.*2.*c.*77.*num.*48. Parlado. *in sesquicen.differ.differen* 9. §. 1. *num.*28. allegans Bal.ei cæteris annuentibus, *in l. nullus C.de testibus.*& probatur arg.*l.*2. *C.de off. magist.militum.l.officium ff de re milit.l.si quis fortè* §. *si quos ff. de pœnis auth.de manda. Principum,* §.*quod si delinquentes.*

12 Et an & quando Episcopus Vicarium Castellanus Castellitenentem, vel iudex sui substitutum, vel locumtenentem, possit liberè amouere, cum causa, vel absque illa, vel quid,quando,id non facere, iurauerunt. vide Bald. & Alberi. *in l. si ita* §. *Dominus, ff. de vsu & habitatione. & in cap.* 1. iuncta gl. *de feudis guard. & gastald.*& ibi Bar. Boërius *decis.*199.*num.*25. gl. *in clem.*2. *de rescrip. verbo, per electionem,* Dominicus *in c.*1. *de off.vicar. in* 6.Ripa *in cap.*1.*num.*44. *de iudicijs,* Rebuf. latè *in praxi benefi. in forma Vicarij lib.*1. *à num.*192. Didac.Perez *in l.*1.*tit.*5.*colu.*963. *vers.& ista opinio,lib.*3.*ordin.* Segura *in decretor.iudic.*2.*p.cap.*5. *num.*1.*fol.*205. Conradus *in templo iudicum lib.*2. *cap.* 6. §. 1. *de constitutione Vicarij num.*7.*fol.*176. Loazes *in allegatione pro marquine de los velles, in respon. ad* 5. *&* 6 *fund.a.num.*133.Boba.*in poli.lib.*1.*cap.*16. *à num.*9. Anton. Gab. *lib.* 2. *commu. opinio.*

13 *conf.* 1. *de iu. iur. num.*14. Ioan. Gusti. *de iur. confir.*1.*p cap.*1.*num.*86.latè etiam Gratianus. *discept.a.foren.c.*167. *per totum,* vbi de officiis, & beneficiis amobilibus etiam ad nutum.

14 Qui num. 17. firmat, quòd notarium, semel electum ad causam non poterit iudex remouere sine causa vsque ad finem causæ. Felin. *in c. quoniam contra num.*4. *de probatio.* Castren. *in l. testamenta omnia C.de testamentis.* Bald. *in l.*2. *num.*9. *C. quomodo, & quando iudex, in auth sed iudex C.de sacrosanct.Eccles.*adeò

15 vt duobus tabellionibus electis, si vnus ceperit acta scribere, alius non poterit deinceps se intromittere, nisi impedito primo; tenet Gratia.vbi proximè *d.cap.*167.*n.*19.

16 Cui conducit, quod dicit Marescotus *variarum resolutionum. lib.*2. *cap.*107. *num.*4. quòd instrumenta, seu acta, quæ coram vno notario tractantur; non sufficit præsentare, nec producere in actis alterius notarij,etiam eiusdem iudicis, iudicij, & tribunalibus, sed omnino debet produci in actis eius,qui causam cœpit tractare, qui testatur, ita fuisse determinatum per Rotam in vna Romana, census 4. Decembris 1597. coram Cardinali Pamphilo.

Supereſt ſecundum noſtri capitis par- 17
tem examinare: an non deferens appellationi interpoſitæ à nominatione publici officij, vim iudex facere dicatur: in quo duplex conſideratur à iure diſtincto amplectenda. Etenim aut agimus de nominatione, & electione, muneris publici authoritate, & vtilitate ſimul, hoc eſt, quòd omnimodo, & principaliter ſit inductum in reipublicæ vtilitatem, prout eſt ſyndicus, procurator, decurio, executor tributorum, & ſimiles. & tunc ſi nominatus ad munus legitimam excuſationem habens intra tempus ad appellandum minimè prouocauerit; videtur tacitæ electioni de ſe factæ conſentire,& acquieſcere, ac ideo vlteriùs non admittitur, nec auditur appellans. text.*in l. hi qui.*ibi, Hi qui ad ciuilia munera, vel ad decurionatum, vel honores euocantur, licet vacationem à principibus acceperint:ſi appellationis auxilio non vtantur, conſenſu ſuo nominationem confirmant. cùm igitur ad munus vocatus appellaueris apud præſidem prouinciæ, iuſtè te appellaſſe oſtende, *&c.) C. de appella.* text. *in l.* (ciues, & incolæ manifeſtas etiam excuſationes habentes, ſi ſub iuſta nominatione non appellauerint;ad earum probationem non admittuntur, *&c.) C.eodem.* text.etiam expreſſus *in l ſi ad ſcribatum nominatus non prouocaſti l. nominationes. C.eodem tit.de appella.*bonus etiam text *in l.*2. *& l.cum decurionatus. C. de decurionibus lib.*10. *c.nominationes* 2 *qu.eſt.*6.*l.*8.*tit.*23.*p.*3. Cynus Bald.& Salicetus *in d l.ſi hi qui, & in d.l.ſi ad ſcribatum,*Bart.Bal.& Salicet.*in d.l.ciues* Bart. *in l.*1. §.1. *ff. quando appellandum ſit,* optimè Speculator & eius additionator *in lib.*2. *tit. de appellationibus.* §. *in quibus num.*9. Angel. *in* §. *qui autem excuſare, poſt prin.inſtitu. de excuſatio.tuto.* Ioan.de Platea & Lucas de Pena *in d l.*2. & vbi.bet gloſſ.Auenda.*de exequen. mand.cap.*19 *num.*26.*in fi.*& eſt videnda *l.*3. *tit.*16.*lib.*3.*ordina.* Bald. *in l. ſi pater num.*4. *C. ſi penden. appella. mors.* Maranta *in ſpecul.*6. *p. actu* 2.*in verbo, & quandoque appellatur. num.* 324.*fol.*506.Rebuf.*in tract.de ſentent.prouiſio. art.*3.*gl.*2.*n.*1.*& in tract. de appella.art.*7.*gl.*2. *num.*18. Ruginel.*tract. de appellat.* §.2. *cap.*3. *num.*246.Cauendum eſt tamen à Sigiſmundo Eſcacia *tract. de appella. queſt.*17. *limi.*23. *fol.*478 dum abſolutè dicit;appellãdum eſſe 18
intra decem dies à nominatione muneris, authoritate, & vtilitate publici, cùm hoc pendeat ex legitimis excuſationibus per nominatum allegatis, & ſic ſub hac qualitate illius appellationi deferunt iura,& Doctores citati.

Quam

19 Quam concluſionem, vt limites, velim: quando ipſa nominatio validè facta fuit, ſecus ſi nulliter ob non puta, ſeruatum ordinem, & formam electionis, vel ob aliquod aliud defectum: quia tunc tanquam à nulla, non indiget appellari, nec eſt executioni mandanda, text. eſt *in l. ſi conſtat.* 12 *ff. de appella.* vbi glo. *verbo, ſuperuacua fuit*, & Bart. glo. *verbo interpoſuerunt in d.l.* 1. §. 1 *ff. quomodo & quando appellandum ſit*, optimus text. *in l. nominationes* 27. vbi glo. Bart. & Salicet. *C. de appellationi. & in l. veteranis.* per text. *ibi C. quando prouocare non eſt neceſſe.* vt tunc non deferens appellationi vim facere, declarabitur iuxta traditã à nobis regulam infrà hoc lib. cap. 9. vt ſcilicet, deferatur appellationi, cuius ratio in promptu eſſe conſtat. & quòd
19 electio ſeu nominatio ad hoc munus publicum facta de incapace, & indigno ſuſpendatur per appellationem, & contradictionem, ita vt interim eius executio ſuſpẽdenda ſit, & poſſeſſionis itidem traditio, ex pluribus comprobat Boba. *in politi. lib. 3. c. 8. à num.* 48.
20 qui quidem *à num.* 40. *cum infinitis ſequentib.* plures quæſtiones reſoluit, horum officiorum nominationes tangentes, quibus pertineat, quis ſit citandus, & an per electionem indigni priuetur eligens illa vice. & de multis aliis vtilibus, & neceſſariis ibi vide.

21 Et ex ſuperiùs dicta reſolutione infero ad ea, quæ dicit Nicolaus Garcia *de benefic. tomo 2. 9. p. c. 2. num.* 378. dum ſuperiùs *à num.* 368. diſputat, an examinatoribus ad examen beneficiorum deputatis, iuxta Concil. Triden. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 18. poſſit (non obſtante prohibitione eiuſdem Concilij, & ſanctæ
22 Congregationis ſuper eodem) nihilominus aliquod ſtipendium, ſeu merces pro ſuo labore dari, ſaltim ex fructibus beneficij, qui poſtquam negatiuam amplexus, dicit *in d. num.* 378 rectè poſſe examinatores cogi, hoc munus gratis ſubire, cùm ſit munus publicum, & à ſancto Concilio Tridentino indu-
23 ctum, vt faciat ad noſtrũ propoſitum, quòd ſi ita nominatus, legitimas excuſationis cauſas proponens non appellauerit intra tempus à iure conceſſum appellantibus; nequaquam ſit impoſterum audiendus, ſed potiùs cogendus, nec delationem denegans vim faciet, cùm ſit munus publicum authoritate, & vtilitate ſimul.

24 At verò quando munus, ad quod aliquis nominatur, ſeu eligitur; non eſt publicum authoritate, & vtilitate ſimul, ſed authoritate tantùm (prout eſt tutela, & cura) quod licèt ſit publicum quoad authoritatem, quia conuenit reipublicæ, vt minores tutentur; tamen vtilitas non eſt publica, ſed priuata omnimodo, cedens ipſi minori, in cuius commodum principaliter hoc munus inductum eſt à iure. tunc quidem nominatus ad idem non poteſt appellare à tali nominatione, & electione, ſed tamen ei permittitur, vt intra quinquaginta dies ſuas legitimas, & à iure approbatas excuſationes proponat, quas ſi probatas iudex non admiſerit, licita 25
eſt nominato appellatio, ita probat text. elegans (vtrumque diſtinctionis membrum probans) *in l.* 1. §. *ſi quis tutor ff. quando appellan. ſit.* cuius ſunt verba: Si quis tutor datus fuerit, vel à teſtatore, vel à quouis alio, qui ius dandi habet, non oportet eum prouocare, hoc enim Diuus Marcus effecit: ſed intra tempora præſtituta excuſationem allegandam habet, & ſi fuerit repulſa, tunc demum appellare debebit. Cæterum antè fruſtrà appellatur: alia cauſa eſt eorum, qui ad aliquod munus, vel honorem vocantur: cùm dicant, ſe habere excuſationem, nam non aliter allegare poſſunt cauſas immunitatis ſuæ; quàm ſi appellationem interpoſuerint, *&c.)* text. etiam *in l. tutores.* 18. text. *in l. excuſationis.* 3. *C. de excuſationi. tutor.* text. expreſſus *in* §. *qui autem excuſare ſe volunt, non appellant.* &c. 18. *inſtitu. de excuſatio. tuto. vel cura.* text. *in l. ſcire* 15. ibi, Scire oportet, quoniam nec dati tutores, nec teſtamentarij prouocare neceſſe habent, vt oſtendit conſtitutio diui Veri & Antonini, hoc autem obſeruari oportet, & in datis curatoribus; in pauciſſimis enim diſtant curatores à tutoribus. aduerſus denique ſententias auferentes eis excuſationes, licentiam habebunt appellandi, *&c.) ff. de excuſationi. tutorum. l. Caij* 19. *ff. eodem tit. c. viduum* 2. *q.* 6. *l.* 4. *tit.* 17. *p.* 6. hanc doctrinam probant Rebuf. *de ſenten. prouiſio. art.* 3. *gl.* 2. *n.* 1. *tomo* 1. *fol.* 276. *& in tract. de appellationi. art.* 6. *gl.* 2. *num.* 18. *verſ. ſeptimo tomo* 3. *fol.* 503. & idem Rebuf *in commentar.* 3. *p. tract. de appella. art.* 8. *gl.* 2. *num.* 18. Bald. *in l. ſi pater* 4. *in fi. num.* 4. *C. ſi pendente appellatione mors.* Marant. *in ſpecul.* 6. *actu* 2. *prin. verbo, & quandoque appellatur. num.* 324. *limi.* 20. *fol.* 506. Ruginel. *tract. de appella.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 246. gloſſæ, B. Bal. Cyn. Salicet. & alij in locis ſuperiùs citatis, gloſſæ & Doctores in his allegatis legibus, Angel. poſt gloſſam, & ibi optimè Picard. à Minueſa acutus, & præceptor meus, *in d.* §. *ſi quis autem excuſare.* Speculator *lib.* 2. *tit. de appella.* §. *in quibus. num.* 9.

Hinc venit meritò reprobandus Eſcacia 26
de appella. quæſt. 17. *limi.* 33. *ſub num.* 1. dum dicit, quòd licèt hæc doctrina communiter teneatur, illi tamen videtur de vento, cùm ſaltim poſſit appellare poſt reiectam excuſationem, ſed minùs rectè, minúſque loquitur peritè. Etenim non omnes tutores habent

bent legitimas excuſationes ad proponendum, vel ſi habent, omittunt, vel ſi proponunt,aliquando non legitimas excuſationes ad proponendum habent, ſed friuolas, & à iure non approbatas. Quibus caſibus omnibus ceſſat ratio appellandi, & ſic euidenter apparet,iura diſponẽtia, à nominatione muneris vtilitate priuati,non appellari,non ſeruire de vento,vt putauit Eſcacia. quia aliud eſt,non poſſe appellari à nominatione, aliud poſſe appellari à reiectione legitimæ excuſationis propoſitæ.

27

28 Nec his obſtat text. *in l.cum in vna.§.tutor ff.de appella.* vbi dicit : tutor pupillo datus ſi prouocet, interim pupillo curator dabitur, *&c.*) quaſi innuere, & ſupponere videtur ab ipſa datione, & nominatione fuiſſe prouocatum. quia intelligẽdus eſt ſecundùm *d.* §. *ſi quis tutor. & l. ſcire oportet, cum alys*, vt ab excuſationibus non admiſſis, non autem à nominatione dumtaxat, appellatum fuerit. prout optimè interpretatur,& intelligit glo. *verbo non appellant,in d.* §. *qui autem excuſare, inſtitut. de excuſa. tuto.* qui eſt verus intellectus, quia tunc à reiectione iuſtæ excuſationis propoſitæ, licet appellari, ex ſupradictis. quoniam à denegato beneficio iuris appellationi deferendum eſt interpoſitæ, vt diximus ad propoſitum ſuprà lib.2. cap.1. de interlocuto.circa appell.ab exceptio. & ſic illa verba *d.§.tutor ſi prouocet,*& intelligi neceſſariò debent,tempore quo poteſt(terminis habilibus ſuppoſitis) quia diſpoſitio de aliquo actu loquens,intelligitur de valido,ſolemni, & ſolemniter celebrato, *l.non putauit*, §. *non quæuis,de bonorum poſſeſſ.contra tabu.* latè in c. 9.in fi.hac 3.p.in c. quando ratio appellandi eſt in promptu,à principio.

CAPVT IX.

Si in iudiciis priuilegiatis, ſeu aliàs inappellabilibus ratio appellandi ſit in promptu, appellationi à ſententia emiſſæ an iudex non deferens vim faciet.& ibi exactè quando appellandi ratio in promptu eſſe dicatur: præcipuè in prouiſione beneficiorum, tam curatorum quàm ſimplicium.

SVMMARIVM.

Clauis eſt totius tractatus violentiæ ſolemnitatum ac formæ omiſsio,qua inducantur nullitates, ad quas peritiſsimi aduocati confugiunt, cupientes impedire executionem, etiam his cauſis ſui natura inappellabilibus. num.1.

Nullitas aut euidens iniquitas apparens ex actorum inſpectione dicitur,eſſe in promptu,& notoriè conſtare.n.2.& vide n.54.

Diſpoſitio excludens omnes nullitates non intelligitur excluſa nullitas notoria, quæ patet ex actis. n.3.

Et quid iure regio remiſsiuè.ibidem.

Appellandi ratio in promptu eſſe dicitur, etiam caſibus aliàs priuilegiatis, & ſui natura inappellabilibus ; ſi nullitas apparet ex actis, cùm tunc ſententiæ executio ſuſpendatur.n.4.

Appellandi ratio in promptu eſſe dicitur, quando incontinenti iuſtificatur appellatio,quæ vt legitima admittitur quoad vtrumque effectum.n.5.

Iniquitas euidens,& iniuſtitia notoria,idem operatur ac nullitas, atque pariformiter ſententiæ executionem impedit. n.6.

Appellatio nunquam intelligitur prohibita ratione reſpectu notoriæ iniquitatis. n.7. vide num.34.

Senatus Regius aditus per viam violentiæ communiter decernit,deferendum eſſe appellationi interiectæ, vbi euidens iniuſtitia apparet ex actis(reprobata opinione Ioſephi Seſe.)n.8.

Sententia nulla executionem non meretur, quæ & nomine ſententiæ caret. n.9.

Diſpoſitio loquens de actu, intelligitur de valido, non de nullo.n.10.& n.12.

Quod nullum eſt,effectum non ſortitur. n.11.

Diſpoſitio nulla caret executione, nomine & effectu,atque pro non facta reputatur.n.12.

Per actum nullum non interrumpitur præſcriptio.num.13. remiſsiuè vbi ſimul de effectibus ſequentibus.

Non perpetuatur iuriſdictio.

Non rumpitur primum teſtamentum validum.

Non inducitur mala fides.

Non inducitur litis pendentia.

Non tribuit cauſam præſcribendi.

Non expirat poteſtas quominus actus iterum valeat celebrare.

Teſtium examen nulliter factum non derogat primis depoſitionibus.

Publicatio minus rectè facta non impedit.

Non cadit quis in commiſſum, vide remiſsiuè d. num.13.

Actus nullus aliquos an pariat iuris effectus, & quos. n.14. remiſsiuè.

Clauſula (parito iudicato) operatur his caſibus dumtaxat, quibus ſententia tranſiuit in rem iudicatam, aut aliàs executionem meretur. n.15.

Reſcriptum Principis recipit interpretationem à iure communi. ibidem.

Clauſula (parito iudicato) non operatur quando ſententia eſt nulla, nec aliàs meretur executionem.n.16.

Clauſulæ

Clausulæ (parito iudicato) vt effectus impediatur, debet nullitas esse notoria patens ex actis. num.17.

Clausula (parito iudicato) non operatur vbi sententia est notoriè iniusta, quia non transit in rem iudicatam. n.18.

Ratio appellandi vbi est in promptu, putà per nullitatem, etiam in remedio l. fin. C. de edicto diui Adri. appellatio vtrumque habet effectum. num.19.

Appellatio ab executione notoriè nulla virtute obligationis Cameralis, aut guarentigiatæ admittitur quoad vtrumque effectum. n.20.

Ius præcipiens fieri executionem contractuum, non intelligitur de nullis & inualidis, cuius exceptio executionem rectè impedit. n.21.

Nullitas notoria patens ex actis impedit executionem trium conformium. n.22.

Appellari potest etiam vbi aliàs ius prohibet, quando nullitas patet ex actorum inspectione, quia tunc cessat præsumptio, quæ erat pro sententia. n.23.

Nullitas notoria in genere sumpta diuiditur in tres species. n.24.

Appellatio à nullitate paratam habente probationem, impedit executionem vnius sententiæ, siue sui natura sit priuilegiata, vt in alimentis, possessorijs, obligatione Camerali, &c. siue quia transierit in rem iudicatam. ibidem.

Siue hæc nullitatis exceptio probetur ex eisdem actis, siue aliunde, dummodo sit in continenti. num.25.

Nullitas notoria & manifesta patens ex actis impedit trium conformium executionem, non tamen alia probatio, etiam in continenti hoc casu releuans est. n.26.

Iurisdictionis defectus probatur ex inspectione processus. n.27.

Citationis defectus probatur ex actorum inspectione. n.28.

Mandati defectus probatur ex actorum inspectione, & impedit executionem etiam trium conformium. n.29.

Nullitas apparens ex facie sententiæ magis quàm alia quæuis dicitur notoria. n.30.

Sententia lata non seruatis terminis substantialibus iudicij est notoriè nulla, atque nullitas insanabilis. n.31.

Nullitas proueniens tam ex non seruatis terminis substantialibus, quàm ex alijs concernentibus substantiam iudicij, & ob non seruatam formam statuti requisitam ad actum, impedit executionem. n.32.

Nullitas requirens altiorem indaginem, quia nec constat ex actis, nec in continenti eius probatio offertur, impedit executionem irretractabilem. num.33.

Notoria iniustitia tunc impedict executionem sententiæ, quando euidenter ex actis apparet, sufficiet tamen qualis qualis offuscatio ad tollendam illius notorietatem. n.34.

Acta faciunt rem notoriam, quia quod ex actis resultat, notorium dicitur. n.35.

Sententia amplius non dicitur notoriè ex actis nulla & iniqua, quando ex aduerso aliquid opponitur, quod dubitationem, aut offuscationem pariat. n.36.

Oppositio & offuscatio etiam si contineat iuris subtilitatem tollit notorietatem nullitatis ex actis resultantem. n.37.

Nullitas velata, quæ potest habere dubitationem & disputationem, non est notoria, nec impedit executionem trium conformium. n.38.

Forma si est omissa in prouisione beneficij tam curati, siue simplicis, vel alia nullitas appareat, appellatio admittitur suspensiua. n.39.

Prouisio beneficiorum erit nulla, si non seruetur forma præscripta à iure, statuto, aut fundatione. n.40.

Formæ omissio actum corruit, & vitiat. n.41.

Beneficium prouisum non seruata debita forma nec acceptari, nec retineri potest, etiam in foro conscientiæ, secundùm magis communem opinionem. n.42.

Forma & solemnitas ad prouisionem beneficij non fundatur in præsumptione, nec falsa causa, & sic etiam si fraus absit obligat in conscientia. n.43.

Prouisio Parochialium facta non seruata forma præscripta à Concil. Trid. sess. 24. de reformat. c. 18. & motus proprij in conferendis, irrita est ipso iure. n.44.

Prouisio Parochialis non seruata forma vacare dicitur, vt antea. ibidem.

Clausula (irritans) qua vtuntur Concil. Trid. & motus propr. inducit formam. n.45.

Clausulam (irritans) continent omnia decreta Concilij Trident. n.46.

Decretum (irritans) contentum in lege conciliari, an & quando etiam ipsum Papam liget. num.47.

Appellationi à prouisione beneficij siue curati, siue simplicis, siue extraiudicialiter siue iudicialiter celebrata, nulliter tamen & cum formæ omissione, deferendum esse, indistinctè decernitur in supremis tribunalibus aditis per viam violentiæ. n.48.

Edictorum omissio in prouisione Parochiali an vitiet concursum, & qui affirmatiuam indistinctè tenuerint. n.49.

Edictorum omissio regulariter prouisionem beneficij non vitiat, nisi tantùm vbi consilium prouinciale id statuit. n.50.

Conuincuntur Doctores contrariam opinionem tenentes, scilicet Zerola & Cechus, vbi verus sensus declarationi Congregati. per eos citatæ restituitur. n 51

Concursus est præcisè faciendus in prouisione Parochialis, ergo edictum est necessarium: non est legitimum argumentum. ibidem.

Edictum in prouisione beneficij iuris patronatus indistinctè an sit necessarium. n.52.

Edictum ad Parochialem proponendum est cum termino decem dierum, nec vltra alios decem dies prorogari potest. n.53.

Circa prouisionem beneficij curati quæ forma sit præscripta à Concilio Compostellano refertur. num.54.

Terminus edictorum an currat, ex quo tam in valuis Ecclesiæ Cathedralis, quàm Ecclesiæ beneficij fuere apposita, ita vt sit attendenda vltima effigies. n.55.

Edictorum prorogatio fieri non potest absque causa. n.56.

Edicto apposito cum maiori termino viginti dierum prouisio an vitietur in totum, an solum edictum respectu excessus dumtaxat. n.57.

Oppositores post viginti dies, & intra terminum exceßiuum & prorogatum per Episcopum, nec sunt legitimi oppositores, nec ad concursum sunt admittendi. n.58.

Edictum appositum cum minori termino decem dierum vitiat prouisionem. n.59.

Terminus à lege inductus non debet à iudice abreuiari. n.60.

Iudex non debet arbitrari in his, quæ sunt à iure determinata. n.61.

Terminum nimis breuem ne ad plurimorum notitiam veniat edictum procurans petens collationem, institutionem facit irritam. n.62.

Formæ iuris non satisfit ex nimia festinatione, imò illi detrahitur. n.63.

Concursus, & examen ante lapsum terminum edictorum est nullum. n.64.

Concil. Trident. sess.24. de reformat. c.18. in illis verbis (transacto constituto tempore, &c.) exponitur. ibidem.

Concursus factus intra terminum edictorum an sustineatur, si alius oppositor non compareat. num.65.

Examen Parochialis vacantis non debet fieri nisi cum tribus saltim examinatoribus. n.66.

Examinatores ad minus sex singulis annis eligendi sunt ab Episcopo in Synodo, ex quibus tres quoslibet ad singulas vacationes potest eligere. n.67.

Synodus formalis quomodo, & ad quid sit. n.68.

Examinatoribus minus sex deputatis in Synodo deputatio non erit legitima, sed contra formam Concilij, & concursus per eosdem factus erit irritus. n.69.

Examinatoribus sex deputatis in Synodo, si aliqui intra annum vel mortui, vel absentes sint, tota facultas spectat ad superstites, etiam si vnus tantùm sit vnà cum Episcopo, aut Vicario. n.70.

Examinatoribus omnibus intra annum mortuis vel absentibus, Episcopus vsque ad numerum subrogabit alios ex antiquis Synodalibus. n.71.

Examinatores antiqui si tot non sint, Episcopus alios suppleat, approbatos tamen à Capitulo. num.72.

Examinatores etiam antiqui si nulli supersint, alios nouos non minus sex deputet cum approbatione Capituli. n.73.

Forma quando non potest seruari præcisè, sufficiet actum facere eo modo, quo potest, & per æquipollens. n.74.

Forma à noua constitutione inducta, & illa de facto non potest obseruari, puta; quia deficit persona, aut qualitas requisita, sufficit actum fieri eo modo, quo prius geri poterat. n.75.

Examinatores non possunt deputari incerti, puta; prior talis monasterij Magistralis aut Doctoralis, &c. ita vt futuri comprehendantur. num.76.

Concursus per examen in prouisione Parochialis requiritur pro forma, ita vt eius omissio illam vitiet, ac nullam reddat. n.77.

Oppositori quantumcumque docto etiam notoriè non potest conferri beneficium Parochiale absque concursu, quem ipse subire tenetur. n.78.

Examinatores debent pro forma renuntiare Episcopo, quotquot idonei reperti fuerint, & an debet hæc renuntiatio fieri secretò aut palàm. num.79.

Concursus etiam requiritur pro forma in Parochialibus iuris patronatus Ecclesiastici. n 80.

Forma Cõcilij est vt patronus Ecclesiasticus vnum præsentet ex approbatis ab examinatoribus peracto concursu. n.81. & 80.

Patronus Ecclesiasticus si præsentauerit ante examen per concursum, eius præsentationis virtute non erit facienda institutio. n.82.

Nisi iterum denuo expressè vel tacitè præsentatus sit post examen, & approbationem inter cæteros. ibidem.

Institutio seu collatio quando facienda est ex certo genere personarum, vel ex personis certi generis, quibus aliqua qualitas requiritur (prout in exemplis ibi appositis) aliàs facta, irrita est, & nulla ipso iure. n.83.

Qualitatum appositio in prouisione beneficij est forma, & earum omissio vitiat. n.84.

Collatio seu præsentatio quando sit facienda certæ personæ, seu certo generi personarum, dicitur necessaria. n.85.

Forma nouiter inducta à Trident. præcisè & specificè est seruanda. n.86.

Qualitas adiecta verbo, vel participio, debet intelligi secundùm tempus verbi, vel participij. num.87.

Verba præteriti temporis præcisè requirunt confirmationem, & perfectionem actus. n.88.

Qualitas quæ à principio requiritur tempore prouisionis

uiſionis beneficij, non ſufficiet, ſi poſtea ſequatur. n.89.

Inſtrumentum productum ante litis contestationem, non probat, niſi poſtea tempore probatorio fiat eius noua reproductio. n.90.

Appellatio à Procuratore interpoſita tempore, quo carebat mandato, non ſuſtinetur, etiam poſtea habens ſufficiens, ſi de nouo non appellet intra terminum. n.91.

Nec talis appellatio cauſat attentata, quia qualitas quæ requiritur tempore actus, non ſufficit, ſi poſt actum ſequatur. n.92.

Patronus Eccleſiaſticus non ſolùm poteſt nouiter præſentare expreſsè, ſed etiam tacitè aliquem actum gerendo in fauorem illius, quem præſentauerat ante concurſum. n.93.

Reſignatio facta ſine conſenſu patroni eſt nulla, & ſi ex hac cauſa patronus præſentet aliquem, non tenet, quia non abdicatur ius à reſignante, at ſi lite pendente reſignans moriatur, & patronus proſequatur litem cum reſignatario, & aſſerat inſtituendum iam præſentatum, hæc litis proſecutio æquipollet nouæ præſentationi. num.94.

Præſentatio tacita inducta ex litis proſecutione excludit deuolutionem. ibidem.

Collatio beneficij illiterato facta, licèt ſit nulla; tamen ſi poſtea literas addiſcat, & conferens ſciens non pœnituit, intelligitur denuo tacitè conferre, & prior reuiuiſcit. n.95.

Poſſeſſionis beneficij traditio facta ab habente poteſtatem per neceſſarium antecedens, inducit tacitam, & virtualem collationem. n.96.

Collatio & præſentatio beneficij poteſt fieri non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè. n.97.

Concurſus ad Parochialem iuris patronatus Eccleſiaſtici, ſicut & ad alias merè collatiuas etiam reſeruatas ſuæ ſanctitati, & etiam in menſibus reſeruatis, debet fieri ab ordinario, & tunc in menſibus reſeruatis electio eſt Epiſcopi, non patroni. n.98. & 99.

Parochialis iuris patronat. Eccleſiaſtici uacantis in menſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ concurſus fit ſpreto patrono. n.99.

Et quomodo ſit fides concurſus ad ſedem tranſmittenda. ibidem. & latiùs n.103.

Ius patronatus Eccleſiaſticum ex quibus acquiratur. n.100.

Beneficia iuris patronatus Eccleſiaſtici ſub reſeruatione comprehenduntur, quia facile huic iuri patrona. præiudicatur. n.101.

Derogatum intelligitur ius patronatus Clericorum ex ſola collatione beneficij facta à Papa alio non expreſſo. n.102.

Ordinarius intra quatuor menſes currẽtes à tempore notitiæ uacationis tenetur mittere Sedi Apoſtolicæ fidem approbationis concurſus facti in Parochialibus uacantibus in menſibus Apoſtolicis. n.103. & qua forma. ibidem.

Forma à Concilio tradita ſi omittatur in prouiſione Parochialis uacantis in menſibus reſeruatis, tale beneficium poteſt impetrari, & concedi ſolet breue rigoroſum de capienda poſſeſſione nomine Cameræ. n.104.

In prouiſione Parochialis iuris patronatus laicorum concurſus non requiritur, & quæ forma ſit inducta. n.105.

Concil. Trident. ſeſſ.24. de reformat. c.18. in illis uerbis (quod ſi ius patronatus laicorum, &c.) explanatur circa formam ſeruandam in prouiſione Parochialis iuris patronat. laicorum. ibidem.

Concurſus ad Parochialem iuris patronat. laici in quibus caſibus requiritur. remiſsiuè. n.106.

Concurſus an ſit neceſſarius in beneficio iuris patronatus mixti Eccleſiaſtici & laici, affirmatiuè reſoluitur. n.107.

Concurſus eſt neceſſarius in Parochiali iuris patro. mixti pro una tantùm parte, pertinentis ad Clericos, & pro duabus ad laicos. n.108.

Concurſu peracto in Parochiali iuris patronatus mixti Eccleſiaſtici & laicalis, ex approbatis, patroni præſentant ordinario inſtituendum. num.109.

Qualitas attenditur quæ Eccleſiæ prodeſt, & eſt magis fauorabilis, cùm ex concurſu maior utilitas ſequatur Eccleſiæ. n.110.

Ius patronatus Eccleſiaſticum ut dignius, trahit ad ſe ſeculare. ut minus dignum, & pars Clerici trahit ad ſe partem laici. n.111.

In iure patronatus mixto ubi non concurrit Eccleſiæ fauor, ſed patroni dumtaxat, tunc qualitas laicalis præualet Eccleſiaſticæ. n.112.

Laicus propter ſocietatem Clerici non debet damnum pati, nec ſuum perdere priuilegium. ibidem.

Societatem in re indiuidua alteri non præiudicare, æquum eſt. n.113.

Ius patronatus mixtum non cadit ſub generalibus reſeruationibus. n.114. & n.127.

Iuri patronatus quando derogetur. num.115. remiſsiuè.

Concurſus eſt neceſſarius in prouiſione dignitatis unitæ Parochiali æquè principaliter. n.116.

Ex unione facta æquè principaliter nihil alteratur, ſed quodlibet beneficium manet ut antea, & qualibet Eccleſia in ſuo ſtatu, honore & priuilegijs, proprioſque redditus agnoſcit, ſed utriuſque unus eſt Rector. ibidem.

Unitæ duæ Eccleſiæ æquè principaliter ſi ſint in diuerſis diœceſibus, uel collatio duobus pertineat, in earum prouiſione utriuſque Epiſcopi aut collatoris requiritur conſenſus. n.117.

Unio ſi eſt facta acceſſoriè, eius tantùm Epiſcopi requiritur conſenſus, in cuius diœceſi extat principale beneficium, n.118.

Qualitas & natura beneficij uniti acceſſoriè non attenditur, ſed principalis. n.119

Vnitum alteri accessoriè, principalis naturam consuetudines, & priuilegia assumit. n. 120.

Vnitum accessoriè perdit propriam prærogatiuam, proprium nomen, ac titulus extinguitur, & de cætero denominatur à principali. num. 121.

De effectibus resultantibus ex vnione accessoriè aut æquè principali facta, qui videndi remissiuè. n. 122.

Concursus in parochiali iuris patronatus laici non requiritur, quando vnus tantùm præsentatur à patrono, secus autem quando plures à patrono præsentantur, quia inter ipsos & non alios necessarius est concursus, & ex approbatis vnus eligit ordinarius. n. 123.

Quod procedit, quando singuli præsentati à Patronis laicis habent æqualem seu æquales voces, quia tunc inter ipsos habebit locum concursus, secus si aliquis haberet plures, aut maiores voces, & maiorem partem patronorum, quia is dumtaxat erit examinandus. n. 124. *quod fallit vt infrà sub n.* 128.

Maior pars prædominans attenditur. n. 125.

Denominatio semper fit à potentiori. n. 126.

Reseruatio licèt non intret in patronatu mixto, procedit in mixtura æquali, secus si pars Clericorum habet plures voces, quàm laicorum, quia alteratur beneficij natura. n. 127. *vide num.* 114.

Præsentati plures Clerici à patronis laicis maiorem vocum partem habens, solus est examinandus ad parochialem, nec appellationi interpositæ à minorem partem habente deferendum est n. 128. *quod limita vt ibi.*

Appellationi interpositæ à prouisione beneficij cuiuslibet facta spreto & contempto iure patronatus, an sit deferendum, & vim fieri declarandum. n. 129.

Appellationi à prouisione beneficij nulla cùm executionem non mereatur, erit deferendum. n. 130.

Collatio facta ab ordinario spreto & contempto patrono, & iure patronatus intra tempus datum ad præsentandum, est nulla ipso iure. num 131.

Text. in c. decernimus 16. *q.* 7. *& text. in c. cum Bertold. interpretantur. ibidem.*

Verba præsentis temporis inducunt nullitatem ipso iure. n. 132.

Collatio facta per ordinarium de beneficio iuris patronatus tunc erit nulla, si patronus reclamet contra illam intra terminum sibi competentem ad præsentandum non aliàs. n. 133.

Ratio vera redditur, quare collatio ab ordinario facta spreto patrono non sit nulla, non reclamante patrono intra terminum, n. 134.

Annullatus actus in fauorem alicuius subintelligitur illa conditio si voluerit ille, in cuius fauorem actus annullatur. n. 135.

Emphyteuta ob non solutionem tunc cadit in commissum domino volente, & declarante n. 136.

Contradictio contra collationem facta spreto patrono inducitur non solùm tacitè præsentante patrono intra tempus, sed etiam expressè, & etiam per appellationem interpositam à collatione. n. 137.

Actus gesti inconsulto patrono qui reualidentur subsequuto, & superueniente patroni consensu, remissiuè. n. 138.

Appellatio in Parochiali per præsentatum asserentem se maiorem partem patronorum, & vocum habere, interposita ab ordinario instituente alterum præsentatum, quem minorem partem vocum habere contendit appellans, an vt legitima suspendat. n. 139.

Præsentato à maiori parte patronorum & vocum debet fieri institutio, & præferri habenti minorem partem. n. 140.

Ius patronatus competens pluribus vt singulis, aut pluribus vt vniuersis, quomodo consideretur respectu vocum pluralitatis. num. 141. *remissiuè.*

Institutio facta contemptis patronis est irrita, & propterea appellatio ab ea etiam in Parochiali, vt licita suspendit. n. 142.

Appellationem interpositam per præsentatum (vt asserit) à maiori parte ad Parochialem regulariter non suspendere executionem institutionis, vt verius defendit Author. n. 143.

Institutio facta præsentato à minori parte patronorum, non dicitur facta contempto iure patronatus. n. 144.

Text. in d. cap. decernimus 16. *quæst.* 7. *mirificè interpretatur, vt procedat quando ordinarius confert beneficium vt merè collatiuum. ibidem. & num. seqq.*

Ordinarius instituens ad præsentationem patronorum quoquomodo fiat, ius patronatus agnoscit, & ideo institutio non est irrita, ex c. contempti iuris patro. n. 145.

Inter patronos vertente lite super iure præsentandi præsentatus à possessore sustinetur, etiam postmodum eiecto iure patronatus à veris patronis, secus quando lis est inter patronos & Episcopum, & de ratione. n. 146.

Ordinarius instituens præsentatum à patrono, non dicitur contempsisse ius patronatus, & ideo institutio non est nulla ipso iure, sed erit iniusta respectu veri patroni. n. 147.

Sententia lata contra probantem fundum suum esse, & ad alterum spectare declarans, non dicitur nulla ipso iure, sed tantùm iniusta retractanda per viam appellationis, non nullitatis. n. 148.

Sententia, qua declaratur aliquem non habere ius patronatus, licèt probauerit habere, tamen non potest dici nulla, sed iniusta regulariter. num. 149.

Supremo

*Supremorum tribunalium auditoribus cognoscentibus per viam violentiæ non pertinet regulare voces patronorum, sed vim notoriam dumtaxat tollere. n.*150.

Quod maximè procedit in his controuersiis super iure patronatus inter compatronos, quibus vix datur notoria iniustitia absque intricatione, & dubitatione in iure, aut in facto, ac ideo in Parochialibus vim non fieri decernitur: secus si notorietas iniustitiæ notoriè apparet absque aliqua dubitatione. ibidem.

*Bald. à Cardinal. Tusc. sequutus declaratur, & ad iuris terminos reducitur. n.*151.

*Præsentatus à maiori parte patronorum instituendus est. n.*152.

*Ordinarius præsentatum à maiori parte patronorum si non instituat, facit iniustitiam, non nullitatem. n.*153.

*Si ex sententia facta patronorum & vocum computatione clarè patet, mandari, instituendum præsentatum à minori parte; appellatio erit licita quoad vtrumque, etiam in Parochialibus. num.*154.

Exempla in comprobationem plura adducuntur. ibidem. vbi latè de errore apparente in sententia.

*Ordinarius potest etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatus apponere Vicarios perpetuos in beneficijs curatis vnitis dignitatibus, vel quibusuis Ecclesiis, non obstante appellatione, iuxta Concil. Trident. de reformat. c.*7. *sessione* 7. *num.*155.

*Concursus non est necessarius in prouisione Vicariæ perpetuæ, sed solùm ad nominationem, seu præsentationem eius, cuius dignitati aut Ecclesiæ vnita est Parochialis, facienda est institutio & prouisio. n.*156.

*Vicariæ perpetuæ non sunt ad liberam electionem ordinarij, sed ad nominationem eius, cuius Ecclesiæ aut dignitati Parochialis est vnita, præuio examine coram ordinario erit facienda prouisio. num.*157. *vbi refertur constitutio Pij V.*

*Monachi quando ad hanc Vicariam perpetuam nominari possunt per Abbatem, cuius monasterio vnita est Parochialis. n.*158.

*Appellationi interiectæ per superstitem collitigantem à prouisione, seu concursu facto per ordinarium cedente vel decedente collitigante in possessione vel absque ea, si non deferatur, an vis fiat. n.*159.

*Ordinario non est prohibita prouisio beneficij litigiosi cedente vel decedente collitigante in perpetuum, sed dumtaxat suspenditur eius potestas, donec litis declaretur euentus. n.*160.

*Ordinarij potestas in prouisione beneficij litigiosi suspensa est, quousque superstes euincatur, & executoriales effectum sortiantur, atque possessio auocata ab illo. n.*161.

*A prouisione beneficij siue curati siue simplicis facta per ordinarium cedente vel decedente collitigante, tanquam nulla ipso iure appellationi interiectæ non deferens vim faciet n.*162.

*Prouisus contra formam & dispositionem c.*2. *vt lite penden. lib.*2. *est de facto remouendus à possessione. n.*163.

*Subrogatio gratiosa in locum, ius atque possessionem collitigantis demortui, quomodo fiat. n.*164. *remissiuè.*

*Dispositio c.*2. *vt lite pendente lib.*6. *habet locum in beneficijs iuris patronatus, ita vt super eodem iure pendente lite, patronus præsentare non potest. n.*165.

*Litigiosum non dicitur beneficium, nec lis super eo pendere, quando esset dumtaxat mota super possessione, tunc enim sola possessio litigiosa est. n.*166.

*Litigiosum non dicitur beneficium, quando super eo vt vnito tantùm lis vertitur. n.*167.

*Litigiosum non dicitur beneficium, quando agitur super priuatione beneficiati, nisi agens de priuatione sibi simul petat adiudicari. n.*168.

*Concursus cessat in beneficio litigioso cedente vel decedente collitigante, cùm nec ordinarius conferre, patronus præsentare, electo eligere possit. n.*169.

*Concursus locũ habet in parochiali litigiosa, quando per Pontificem facta est subrogatio gratiosa alicui, quàm superstiti. n.*170.

*Concursus factus in subrogatione gratiosa electo vt magis digno non est facienda collatio, quousque lis finiatur, & vincatur superstes, potest tamen admitti electus pro suo interesse in statu litis. n.*171.

*Præsentatio debet fieri corporaliter coram ordinario, nec sufficit patronum mittere instrumentum præsentationis dumtaxat ordinario. num.*172.

*Præsentatus prius quàm instituatur debet examinari, vt sciatur an sit idoneus. n.*173.

*Præsentatio non facta præsentialiter & corporaliter præsentati erit nulla, & patrono currit tempus. n.*174.

*Præsentatio de clerico absente erit nulla. n.*175.

*Formam annullatiuam non inducunt omnia contenta in Concil. Trid. sess.*24. *de reformat. c.*18. *circa prouisionem parochialium. n.*176.

*Exempla redduntur in deputatione Vicarij seu œconomi, & in edicto cum maiori termino apposito. item quòd eligatur magis dignus, quorum omissio non reddit prouisionem nullam. num.*177.

*Beneficiorum simplicium prouisio ex quibus nulla reddatur, vt appellationi ab ea omnino deferatur. n.*178.

Edicta omnino & necessariò præcedere debent prouisionem beneficij siue simplicis, siue curati, quod sit iuris patronatus, aliàs erit nulla.

num. 179. *aliud est in beneficijs merè collatiuis. ibidem, & n. seq.*

Edicta debent continere terminum competentem & peremptorium. n. 180.

Edictum non sufficit, sed debent specialiter & nominatim citari patroni, qui sunt certi & cogniti, aliàs prouisio erit nulla. n. 181.

Prouisio beneficij merè collatiui nullam requirit etiã per edictum citationẽ regulariter. n. 182.

Edictorum appositio emissa in beneficio iuris patronatus, licèt vitietur, non tamen vitiat præsentationem. n. 183.

Concil. Trid. sess. 7. de reform. c. 13. *quam formam induxerit in prouisione beneficiorum simplicium. n.* 184.

Appellari non potest nominatus seu præsentatus ad beneficium simplex, quo minus examen subire teneatur. n 185.

Nominatus seu præsentatus ab vniuersitatibus & Collegijs generalium studiorum non tenetur examen subire in beneficio simplici. n. 186.

Concil. Trident. d. c. 13. *de reformat. sess. 7. interpretatur, & eius verba ponderantur, vt loquatur in præsentatis ab Ecclesiasticis personis. ibidem.*

Ordo datus formam inducit. n. 187.

Examen requiritur etiam in beneficijs simplicibus iuris patronatus mixti. n. 188.

Examine non excusatur etiam quilibet notoriè doctus. n. 189.

Præposteratio ordinis inducit nullitatem & appellationem. n. 190.

In prouisione canonicatuum Doctoralis & Magistralis multa pro forma requiruntur, & quæ. n. 191.

Canonicus, qui non interfuit lectionibus oppositorum ad Doctoralem seu Magistralem an possit votare: & electio an sit irrita. n. 192.

Canonicus in prouisione Doctoralis, &c. *an possit per Procuratorem votare, & an procurator teneatur iurare sicut mandans. num.* 193. *remissiuè.*

A Capitulo peccante in forma electionis tam Doctoralis & Magistralis, quàm cæterorum, appellationi emissæ omnino erit deferendum, & de pluribus difficultatibus irritantibus electiones Doctorales, &c. *n.* 194. *& sursum.*

De prouisione beneficiorum tam simplicium quàm curatorum plura annotantur remissiuè. n. 195.

Prouisio beneficij siue simplicis siue curati facta iudicialiter, substantialia iudicij debent seruari, aliàs omissio causam præbet appellandi suspensiuè, quamuis aliàs seruata sit forma Trident. n. 196.

Omnis dispositio de mundo loquens de actu, de valido intelligenda est. n. 197.

Bulla Pij V. disponens sententiam transactam in rem iudicatam mittendam executioni, nisi sit nulla ex defectu citationis, iurisdictionis, aut mandati; subintelligitur etiam de alia nullitate ex defectu substantialis actus iudicij, quantumuis limitatè loquatur de illis tribus nullitatibus. n. 198.

Executio prædictæ sententiæ vt impediatur sufficit, vt nullitas aliunde proueniat, etiam si non sit expressa in d. Bulla Py V. n. 199.

Bulla prædicta licèt disponat super aliqua forma, non tollit nullitatem prouenientem ex forma non seruata aliàs à iure requisita. n. 200.

Statutum disponens aliquam sententiam exequendam non obstante appellatione, nec alio statuto, nihilominus non censetur exclusa nullitas proueniens ex forma alterius statuti non seruata. n. 201.

Verisimile non est, vt vno statuto disponente super solemnitatibus alicuius actus velit tollere solemnia alicuius statuti. n. 202.

Concil. Trid. quamuis det formam prouisioni Parochialis exequendæ appellatione non obstante, si iudicialiter procedatur, intelligitur si non sit nulliter processum. n. 203.

Priuilegium quantumuis latæ ampliationis non debet ita interpretari, vt contineat plures specialitates. n. 204.

Facultas testandi concessa inhabili intelligitur seruata forma in testamentis requisita. n. 205.

Citationis omissio iudicium & sententiam reddit nullam. n. 206.

Citatio noua est necessaria, quoties iudicis aut partis datur mutatio. n. 207.

Citatio noua requiritur ad probationem faciendam, quando primus receptor, qui semel citauit, sit mutatus, & alius subrogetur ad probationes recipiendas. n. 208.

Litigans si moriatur noua citatio cum relatione status litis in successorem est necessaria, aliàs corruit iudicium. n. 209.

Licentiatus Don Garcia Lopez Salgado à Sotelo Authoris charissimus Frater laudatur in cuiusdam facti contingentia. n. 210.

Iurisdictionis tam delegatæ quàm ordinariæ defectus insanabilis nullitas est, & eius materia remissiuè. n. 211.

Mandati & legitimationis personarum defectus nullam reddit sententiam. n. 212.

Ad nullitates reddentes iudicium nullum tam in temporalibus quàm in beneficialibus qui videndi. n. 213.

Sententia lata in tam breui tempore, tantaq; festinatione, vt veristimiliter processus inspici non potuit, est nulla ipso iure. n. 214.

Geminia. inuehit in iudices qui præcipitanter proferunt sententiam, ita vt possit præsumi non adhibuisse causæ cognitionem. n. 215.

Appellationi minùs solemniter, aut aliàs nulliter propositæ etiam ab actu & sententia, aliàs sui natura appellabili; deferendum non est, nec impedit executionem illius. n. 216.

Appellatio

Appellatio ex quibus cauſis nulliter propoſita dicatur, vt eius delationi locus non ſit, ſeriatim, obiter tamen recenſentur. n.217.

Appellationi propoſitæ aut proponendæ renuntiatæ per partem tacitè vel expreſsè non eſt deferendum. n.218. & quæ tacita ſit renunciatio. ibidem.

Terminus appellationis à quo tempore currat, & an de momento ad momentum. n.219.

Appellationis dies à principio ſunt vtiles, quoad progreſſum continui. n.220.

Ratificatio appellationis debet fieri intra terminum ad appellandum. n.221.

Terminus ad appellandum currit à tempore ſcientiæ & notitiæ. n.222.

Scientia & notitia procuratoris cum quo lis acta fuit ad appellandum, nocet domino, & illi ex tunc currit. n.223. & 228.

Ignorans ſemper dicitur eſſe intra terminum ad appellandum. n.224.

Intimatio ſententiæ quomodo facienda eſt condemnato. ibidem remiſsiuè.

Geſta intra decem dies ad appellandum à tempore ſententiæ, licèt ſint nulla & attentata; tamen geſta poſt illos, & antea quàm perueniat ſententiæ tenor ad notitiam condemnati, non reuocantur per viam attentati, quia non ſunt nulla ipſo iure, ſed per viam iuſtitiæ. n.225.

l.1. C. ſi ſæpius in integ.reſtit. poſt. exornatur in illis verbis (appellare enim debuiſtis ſi ſententia vobis diſplicebat.) n.226.

Terminum ſibi aſsignatum, ad aliquid gerendum labi permittens, cenſetur illi renuntiare, nec vlteriùs audiendus. n.227.

Appellari an & quando poſsit poſt decem dies, & de alijs ſubſtantialibus appellationis remiſsiuè. n 228.

Renuntiatio appellationis quando expreſsè per tranſactionem fiat. n.229.

Renuntiatio per pactum de non appellando valet, & non ſuſpenditur ſententiæ executio. n.230.

Renuntiatio appellationis inducta per pactum de ſtando vnicæ ſententiæ valet. n.231.

Appellatio à ſententia & actu nullo admittitur, & ſuos operatur effectus. n.232.

Appellandi neceſsitatem à ſententia nulla tollit ius, non facultatem. ibidem.

Nullitas non principaliter, ſed per viam appellationis propoſita appellationis naturam aſſumit, & cauſat attentata. n.233.

Appellationi à ſententia notoriè nulla ex aliquo defectu lata etiam aliàs priuilegiata & inappellabili niſi deferat iudex vim faciat. n.234.

Appellationi informiter aut nulliter propoſitæ à ſententia ſui natura appellabili deferendum non eſt. n.235.

Sententia lata contra vel pro defuncto valet, quando procurator in vita fuiſſet per conteſtationem factus Dominus litis, vel quando Dominus ſatisfedit de iudicato ſoluendo, dummodo ſententia concipiatur in perſona procuratoris. n.236.

Et quid ſi Dominus ſine hærede deceſsit, etiam ſi Procurator ſit in rem ſuam ceſsionarius, aut in cauſa poſſeſſoria. n.237.

Sententia contra mortuum valet, quando iudex ignorauit mortem. n.238.

Mandatum factum à Prælato vel Rectore Eccleſiæ in his, quæ ſpectant ad ipſam Eccleſiam, finitur morte Prælati, aut Rectoris, etiam lite cæpta in vita illorum. n.239.

Inſtrumentum præſentatum coram alio notario, quàm coram quo acta & lis tractantur, non prodeſt, etiam ſi alter notarius ſit eiuſdem tribunalis & iudicij. n.240.

Acta geſta in vna cauſa non probant in alia, etiam ſi vtraque tractetur coram eodem iudice, niſi eorum fiat reproductio, nec iudex poteſt ſupplere ex capite notorietatis. n.241.

Solemnitates de iure & Rotæ ſtylo eſſentialiter requiſitæ ſi omittantur releuant, vbi de contrario ſtylo Hiſpaniæ apparet. n.242.

Stylus & conſuetudo reſpiciens ordinatoria iudicij debet attendi illius tribunalis, vbi lis tractatur. n.243.

Stylum iudicis à quo tenetur ſeruare iudex appellationis. n.244.

Stylus Hiſpaniæ, vt vnica citatio ſufficiat pro toto termino probatorio etiam prorogato, ſuſtinetur à Rota. n.245.

Stylus Hiſpaniæ approbatur, quo terminus probatorius eodem tẽpore currat actori & reo n.246.

Reus ſi inſiſtat ex aliqua cauſa, vt priùs ſibi non præfingatur dilatio ad probãdas ſuas exceptiones, quouſque actor ſuam probet intentionem in iudicijs Eccleſiaſticis obtinebit. n 247.

Rotæ ſtylus obſeruat, vt examen teſtium ſit nullum, ſi fiat à notario recuſato, quia ſola ſuſpicio iurata illum remouet in totum. n 248.

Stylum Hiſpaniæ, quo notario recuſato detur adiunctus re non integra ad examinandos teſtes, Rota Romana approbauit. n.249.

Stylus quis ſeruandus in examinatione teſtium facienda in Hiſpania ſuper lite pendente in Rota & per eius delegatum, ſeu receptorem, vel Rotæ attendendum eſſe, reſoluitur. n.250. vbi quid quando ipſe recuſetur, an in totum remoueatur.

Stylum Hiſpaniæ contrarium ſtylo Rotæ pluries approbauit ipſa Rota. n.251.

Citatio ad ſententiam eſt omnino neceſsaria, aliàs ſententia eſt nulla ipſo iure. n.252.

Stylus Hiſpaniæ requirit citationẽ ad ſententiam, ſed concluſio in cauſa eius vim obtinet, & hunc ſtylum pluries approbauit Rota. n.253.

Concluſio in cauſa ſemper ſupplet citationis ad ſententiam defectum, intimata vtrique parti poſt eius diſcuſsionem. n.254.

Quod fallit ſi concluſio non eſt formiter & ſolemniter facta. n.255.

Stylus Rotæ licèt obſeruet vt executoriales poſt intimationem in Rota reproducantur, aliàs executio dicatur attentata; tamen contrarius Hiſpaniæ ſtylus approbatus eſt. n.256.

1 GRAVIS eſt totius tractatus huius capituli materia, ad quam paſſim confugiunt experti ſupremorum tribunalium aduocati, dum certant, deferendum eſſe appellationi, interpoſitæ ab aliqua ſententia ſui natura priuilegiata,& executionem merente,ciúſque effectum dum impedire, aut impugnare procurant, ſatagunt diligenter, inquirentes, cunctáſque proceſſus particulas rimantes, an fortè aliquis ex eo defectus queat detegi, qui nullam reddat ſententiam,iuſtificétque appellationem emiſſam.

2 Et nõ quidem immeritò,quoniam quando nullitas, aut euidens iniquitas (quæ in hac materia æquiparantur, vt expreſsè probant Doctores omnes referendi) ex inſpectione actorum,& proceſſus apparet,dicitur notoriè, & euidenter, in promptúque conſtare. notãt Doctores *in c.inter cæteras.de ſententia & de re iudi.* Curtius Senior *conſil.* 59. *colu.*6. Ancaran.*conſil.*211. Felin. *in c.cum dilectus num.*14.*de calumnia.* Areti.*conſ*75. Gozadi. *conſil.*72. Abb. *conſil.*55.*n.*2.*lib.*2. Ruin. *conſ.*88.*lib.*4.*&* cõ*ſ.*36.*lib.*5.*& conſ.*62.*& conſ.* 137.*eodem lib.& conſ.*196. Guido Papæ *deciſ.* 50. Vrſil.ad Afflictum *deciſ.*283.*num.*1. plures refert Meno. *conſ.*110. *n.*72. *lib.*2. Auenda. *reſponſo* 26.*num.*10. *ad fi.* Couarr.*in pract. quæſtio.*3.*p.c.*5.*num.*3. Octalora *de nobilitate* 3. *p.c.*5.*num.*3 Didacus Perez *in l.*2.*tit.*15.*lib.*3. *ordina.glo.*1. *verſ. intellige & limita* Mexia *ad l.Toleti. in reſponſione ad primæ partis ſecundum fundamentum. num.*35. Azeued. *in l.*2. *tit.*17. *lib.*4.*recopi n.*30. *cum ſeqq.* Gutierrez *in pract. quæſtio.lib.*1.*q.*96. *num.*5. *& ſeqq.* plures citat Ozaſcus *deciſ. Pedemont.*142. *num.*33. Cæſar Barz. *deciſ.bono.*55.*num.*5. qui omnes vnanimiter probant, lege, ſeu ſtatuto excludentibus nullitatem omnem, non comprehendi, nec intelligi nullitatem, ſeu iniquitatẽ notoriam, & manifeſtam, quæ tunc dicitur, quando ex inſpectione proceſſus apparet,& regnicolæ noſtri diſputant,an cenſeatur excluſa hodie ſtante lege Regia 2. *tit.*17. *lib.*4. *recopi.* ſtatuente terminum 60. dierum quo nullitas aduerſus ſententiam alleganda ſit, quos per te vide.

3

4 Ac ideo quãdo nullitas apparet notoriè; puta,ex inſpectione actorum,iuſta eſt, & legitima ratio, cauſáque appellandi, etiam à ſententiis priuilegiatis, & ſui natura inappellabilibus, vel aliàs tranſlatis in rem iudicatam, eſſéque in promptu tunc appellandi rationem, dicunt Doctores ſtatim citandi. Et huiuſmodi appellationi niſi iudex deferat, vim faciet manifeſtam, cùm ſuſpendat ſententiæ executionem,& habeat vtrunque effectũ ſuſpenſiuum,& deuolutiuum ſimul, ſcripſere Bald.*in c.paſtoralis* §.*præterea num.*5. *de offi. deleg.* Aufrerius *in additio. ad deciſion. Tholoſan.quæſt.vlti.num.*3. Idem Bal.*conſ.*367. *colu.*1. Capitius *deciſ.*167.*num.*3. *gl.*5. *in c.ex conqueſ. in verbo, poſt appellationem, de reſtitutione ſpol.* Abb. *in d.c.paſtoralis colu.penult. verſ.* 39. *effectus de appella.* expreſsè *in conſ.*44. *in præſenti quæſtione colu.*2. Decius *conſ.*45. *præſtantiſsima. in* 5. *fundamento*, Natta *conſ.*172. *num.*4. *lib.*1. Guillel.de Cunis *in l. ſi ex cauſa* §. *nunc videndum ff. de minoribus.* Alex. poſt alios *in conſ.*2. *num.*11. *&* 12. *volu.*3. & idem *in l.*4. §. *condemnatum. ff. de re iud.colu.*2. Ab. *conſ*55. *colu.*1. Roman. *conſ.*334.*n.*1. *& ſeqq.* Felin. *in c.cauſam quæ.num.*6.*de reſcrip.* Ferret. *conſ.*308.*num.*5. *verſ. nec obſtat.* Caputaquen. *deciſ.*266.*p.*2. Rota *deciſ.*100. *num.*12. *p.*1. *diuerſo.* plures citat Mareſcot. *variar. reſolutio. lib.*1.*c.*86.*à n.*28 *& c.*87.*à n.*29.*cum ſeqq.*

Et quòd quando appellatio eſt in promptu; puta: quia incontinenti iuſtificatur appellatio; ſit legitima,etiam in caſibus priuilegiatis,& aliis inappellabilibus, ex Guillelmo de Cunis.*in l.ſi ex cauſa* §.*nunc videndum. ff. de minori.* ſequitur Bald. *in l. conſentaneum num.*23. *verſ.quæro numquid à tali miſsione. C. quomodo & quando iudex.* Nicell.*in concor.glo. concord.*6.*full.*6. *ſub num.*26. *in prima moderatione fol.*191. Aufrer.*ad Capel.Tholoſſ.deciſ.vltima ſub num.*2. Cæſar Contar.*in l.vni.C.ſi de moment.limit.*12.*num.*1. qui alios citat. 5

Et quòd idem, quod nullitas, operetur euidens iniquitas, & iniuſtitia notoria, vt ſcilicet, ſententiæ executionem impediat, prout Bald. *in d.l.vnica colu.*2.*num.*5. *verſ.denuo quæro.* Abb. *conſil.* 55. *in cauſa quæ lib.*2. Maranta *in ſpecul. p.*6.*actu* 2.*princip. verbo,& quandoque appellatur,limi.*6.*num.*311. *fol.*505. Veſtrius *in praxi lib.*7.*c.*3.*verſ.aut vbi,ſub n.*6. *fol.*195. Lancelo. *tractatu de attenta.p.*2.*c.*12. *limit.*25. *n.*15. Achilles Perſonal. *tractatu de adipiſ.ſub num.*347.*verſ. præterea dato, tomo* 3. *p.*2.*fol* 269. Ioannes Baptiſta Pontanus *tract. de ſpol.lib.*4.*c.*3.*n.*50. *verſ. quocumque fol.* 306. dicens, quòd reſpectu notoriæ iniquitatis, nũquã intelligitur appellatio prohibita, latè Contard.*in d.l.vnica limi.*9.*num.*2 Zuchard. *in l.ſi.n.*447.*C.de edicto diui Adrian.tollen.* Menoch. *de adipiſcen.poſſeſſ.rem.*4.*quæſt.*100. *nu.* 805. Aymon Crauet. *conſil.* 3. *iudex habens. num.*18. *verſ.* 11. *facit,* plures alios citat Mareſcotus *variar.reſolutio.d.lib.*1.*cap.*86. *nu.*29. *& c.*87.*num.*33. Hierony. Gabriel. *conſil.*28. 6

num.

num. 7. *lib.* 2. Puteus *decis.*401. Mohedanus *decis* 2. *de testib.& decis.*11. *de re iudi.* Staphileus *de literis iustitiæ* §. 2. *num.* 10. *vers. Hinc est.& num.*12. *vers.quia aut pro parte,* Ozascus *decis.Pedemon.*25. *sub n.*22. Menoch. *de adipis.*
8 *rem.*4. *num.*854. & in terminis, vt nisi huiusmodi appellationi iudex non deferat, vim faciet. deferreque, & reponere iubetur in tribunalibus : probat alios allegans charus mihi Gaspar Rodriguez *in suo tract. de annuis, & mens. reddit. lib.*1. *cap.*17. *num.*66. *post medium,* & hoc iure vtimur, idque etiam solicitatoribus plusquam notum est, praxísque incommutata, & quotidiana supremorum tribunalium, ad quæ confugitur per viam violentiæ & recursus, licèt inaduertenter(ne dicam temerariè) aliud aduersus eundem Rodriguez dixerit Sese *in decis.*114. *num.*6.
9 *& num.*14. *cum seqq.*2. *p.* vt etiam ex dicendis apparebit quia sententia nulla executionem non meretur, probat text. elegans *in l.*4. §. *condemnatum. ff. de re iudicata,* nec nomen
10 sententiæ meretur. imò dispositio loquendo de aliquo actu, intelligitur de valido, non tamen nullo, vt notant Bart. Isi. & omnes
11 per text. *ibi in d.* §. *condemnatum,*& quod nullum est, effectum non sortitur. *l. non dubium,* vbi Doctores *C. de legibus,* vltra Cardinal. Tuscum, *verbo dispositio omnis intelligitur de actu valido, conclus.*504. *per totam,* & iterum *tomo* 6. *concl.*87. latè Cephal. *cons.*160. *n.*11. *& seqq* Rolan. à Valle *cons.*14. *num.*25. *volu.*1. *& cons.*49. *num.*29. *volu.*4. idem *in cons.*73. *num.*24. *volu.*2. Natta *cons.*402. *num.*54. vbi plurima exempla reddit. Castrensis latè *in cons.*50. *volu.*2. Romanus *cons* 42. *n.*3. Ruin. *cons* 78. *n.*8. *colu.*4. idem Cephalus *cons.*170. *num.*51. latè Tiraquel. *de retract. lignagier.*§. 1. *gl* 2. *à num.*5. *& per totam.* Bursanis *cons.*82. *num.*4. plures citat Corbulus *de iure Emphy. tit. de causa pri. abalien. limi.*22. latè Surdus *cons.*3. *num.*12. *cum pluribus seqq.* & idem *in decis.*122. *à n.*5. & alij, quos citaui *ad fi. huius capi.*& passim alibi per eosdem.

12 Quoniam omnis dispositio de mundo, disponens circa aliquem actum, non intelligitur de nullo, etenim quod nullum est, caret executione, nomine, & effectu,& prout non factum reputatur, *l. non putauit.* § *non quæuis.* vbi Bart. *de bonorum poss. contra tabu. l.*1. §. *quod autem.* vbi Bar. *ff. de off præfecti vrb.* Bal. *in l. cum precibus. C. de probationi. l. quoties.* vbi Isi. *ff. qui satis. cogan. c. Nicolao.* vbi Bal. *de appella. clem. si vt lite penden l. si pater C. ne de stat. defuncto. l. sicut* §. 1. *ff de oper. liber. cap veniens. & c. cum Apostolica de sponsal. lib.*2. *ff. de iniusto, rupto.* §. *ex eo autem subst. quibus mod. test. insi. l.*1. *in fi. cum l. seq. ff. de authorit. l. quoties. ff. qui sat. cogan. l. de ætate* §. *quod ait prætor ff. de interrogato. actio. l. non dubium. C. de legibus. c. quæ contra ius & c. non præstat. de regul. iur. in* 6. *cap.*2. *de transl. prælato. clem.*1. *de immunit. Eccle. imperiali* 25 *q.*2. Bal. Innocen. & Ioan. Andreas *in c. dudum de decimis.* Isi. *cons.*1. *num.*8. *vers. & propterea volu.*1. Bart. *in l.*1. §. *parui refert, quod vi aut clam.* Roma. *cons.*42. *num.*3. Ruinus *cons* 78. *num.*8. *colu.*4. Barba. *cons.*42. *n.*10. *& seq volu.*1. Decius *cons.*466. *num.*28. Archid. *in c. non ita in prin.*2. *quæst.*6. Paul. Car. *in l.*1. §. 1. *ff. de feriis.* Bal. *in l.*1. *post prin. C. ex delict. defunct.* idem Bald. *in c.*1. *colu.*3. *de mili. vasallo. qui contu.* Guido Pap. *q.*159. latè Feli. *in c. in literis colu.*4. *vers.*8. *limita de off. delegati.* Guido Papæ *quæst.*200. incipit *Eymard.* Romanus *cons.*306. idem Rom. *singul.*31. *viso exemplo.* Guido Papæ *quæst.*124. *si iudex, cum seqq.* Capicius *decis.*55 *si iudex cum seqq.* & quòd per actum nullum nec in- 13
terrumpatur perscriptio; nõ perpetuetur iurisdictio, non rumpatur primum testamentum validum, nec inducatur mala fides, nec litis pendentia, nec tribuat causam præscribendi, nec per actum nullum potestas expiret, quominus iterum fieri possit, item, vt examen testium nulliter factum, non deroget primis depositionibus, nec publicatio rectè minùs facta, impedit, nec per actum nullum cadat quis in commissum,& de aliis pluribus doctrinis accuratè congessit Vantius *in tract. de nullit. sententiarum. tit. quoties & intra quod tempus de nullit. agi possit* Et nunquid pariat aliquos iuris effectus, & quos *à* 14
prin.& maximè *à n* 26. *cum. seqq* apud quem, & cæteros authores, iuràque, diuersos videbis, & elegantes casus, multa etiam vide per Tiraq. *de retra lignagier.*§. 1. *gl.*2. *à num.*5. *cum seqq & in tract. de legi. connubiali. tit.* 15. *gl.*8. *qu.est.*24.

Hinc est; quòd clausula in rescripto ap- 15
poni solita; scilicet (parito iudicato) non operatur nisi in his solùm casibus, in quibus sententia trãsiuit in rem iudicatam, vel aliàs meretur executionẽ. quia rescriptum Principis recipit interpretationem à iure communi. *l. rescripta C. de precibus imperat. offer.* Secus si sententia sit nulla, nec mereatur exe- 16
cutionem, quia tunc hæc clausula nihil operatur. Roma. *cons.*334. *num.*1. *& seqq.* Feli. *in c. causam quæ. num.*6. *vers. & istam regulam, de rescriptis.* Ferret. *cons.*308. *n.*5. *vers. nec obstat.* Caputaq. *decis.*266. *p.*2. Rota *diuers.*100. *n.*12. *p* 1. vbi hæc clausula fuit intellecta conditionaliter, hoc est, quatenus adesset iudicatum. Maresc. *variar. resolutio. lib.*1. *cap.*87. *à num.*30. vbi testatur; hoc idem fuisse resolutum in vna Toletana Capellaniæ 14. Aprilis 1595. coram Cardinali Millisio, & in vna Fauentina Monasterij 22. Iunij, 1607. coram

Penia,

Penia, in qua post arduam disputationem, tandem prævaluit opinio dicentium; clausulam istam intelligi vigore sententiæ validæ, non tamen nullæ, quia nihil est. & ad-
17 uertit ipse Marescotus *ibi num.* 31. quod ad hunc effectum nullitas debet esse euidens, & debet ex eisdem actis resultare, Caputaq. *decis.*266.*p.*2.Cou.*practicar.quæst. cap.*25. *num.*2.

18 Et idem dicitur pariformiter de sententia notoriè iniusta, quæ similiter non transit in rem iudicatam, & ideo dicta clausula(parito iudicato)tunc non operatur, vt fuisse determinatum in Rota in vna Romana Mediola. 6. Februarij 1609.coram Coccino,& in vna Illerdens.canonicatus 24.Maij 1596. coram Orano, testatur Marescot. *variar.resolut lib.*1.*cap.*87.*num.*33. vbi alios Doctores citat.

19 Hinc est, quòd licèt regulariter appellatio non admittatur à sententia lata in remedio *l fi. C.de edicto diui Adria.* tamen quando ratio appellãdi est in promptu, quia constat de nullitate,& inquietate sententiæ notoriè; puta ex actis: tunc nisi deferatur appellationi huiusmodi propositæ vis fiet. quoniam cùm sit legitima, vtrumque effectum deuolutiuum & suspensiuum habere, probant Bal. *cons.*141. *præmissis verbis colu.*2. *vers.vnde si iudex,& colu.vlt. vers. vel quando est notoriè, lib.*1. Alexan.*cons.*91. *num.*3. *lib.*6. idem Alexan.*cons.*77.*colu.penult. & vlt.lib.*2. latè Zuchard. *in repet. l. fi. C. de edicto Diui Adri num* 440.*& seqq.*idem affirmat Calcan. *cons.*83.*num.*1.Bal *in l consentaneum col.*3.*vers. quæro, nunquid à tali immissione,*Decius *in l.*1. *col.penul.vers.*6.*& vlt.C de bonorum poss secundum tabu.* Bal. *in l. quisquis in prin. C. quorum appell non recipi.* Ioseph.Ludoui.*decis.*39.*n.*9. Natta *cons.* 172. *num.* 4. *lib.* 1. & post alios, quos recenset Ozasc.*decis.Pedemon.*25.*n.*13. Meno.*de adipis. poss. rem.*4. *num.*850. *& seqq.* Achil.Personal.*tract.de adipis.sub n.*347.

20 Quò etiam pertinet,quòd quamuis à sententia concedente executionẽ virtute obligationis Camealis, aut guarentigiatæ non admittatur appellatio suspensiua: tamen si ipsa sententia aliquo ex capite nulla appareat notoriè ex eisdem actis, appellationi ab ea emissæ(cuius ratio sit in promptu) omnimodo deferendum est. ita vt ad executionem deuenire iudex non queat, sed vim faciat,tenet eleganter Gutierr.*in practi.quæstio. ciuil. lib.*1. *quæst.*120. *& q.*119. vbi in comprobationem multa adducit, sequitur Xuarez *in repet.l.post rem.in declaratio. l.regni.vers. sed prouidentia. in fi. num.*51. *ff. de re iudi.* ipse Gutierr. *in d. quæst.*119.*num.*5. probat, hanc limitationem locum habere in terminis, de quibus loquimur: quando nullitas est notoria euidens ex actis,vbi respondet *ad l.*64. *Tauri* excludentem nullitatis allegationem, vt non procedat in hac notoria ex actorum inspectione, sequitur etiam Amad. Rodriguez. *in tract.de executi.c.*6. *num.*52. Azeued. *in l.*3.*tit.*21.*num.*7.*lib.*4. *Recopil.* & loquendo in terminis violentiæ, ita dicit nostras Gaspar Rodrig. *de annu.reddi lib.*1.*c.*17.*num.*66. *ad finem*, quibus adde Auenda. *in tract. de exequen.mand. lib.*2. *cap.*30. *num.*9. vbi dicit, iustissimum esse in casu, quo sententia, vel 21
contractus reducitur ad non esse virtute restitutionis in integrum, quod de tali nullitate opponi posset, vt impediatur executio, quia de huiusmodi sententiis, aut contractibus nullis non loquũtur iura, quæ præcipiunt fieri executionem, vt notat Angel. Areti. *in l.*1. §.1. *ff. à quibus appella. non licet.* Guido Papæ *in decis.*38.& Petrus Ferrarien. *in sua practi form.*26.Paul. Castren.*in l.*1.§.*de pupillo. & in l.fi.ff.de constitu.pecun.* Bal.*in l. si absentis in fi.C. si certum petatur,& in l.generaliter* 1.*colu.C.de Epis.& cleri.& in l.*1.*C.si à non compet.iudi.* Et quando instrumentum,quod exequitur, est inefficax, aut nullum, loquitur Bald.*in l.fi.*§.*in computatione.C.de iure liberandi. & in l. hac edictali C. de secundis nuptijs.* secutus ab Auendano *ibi*,qui *num.*8.*ad fi.*dicit, debere constare de hac nullitate notoriè, hoc est, ex eisdem actis, secundùm Doctores ibidem per eum allegatos.

Et hinc etiam est, quòd nullitas, quæ no- 22
toriè constat, puta, per inspectionem processus; non aliunde: impedit trium sententiarum conformium executionem, vt in vno plures referam. tenet Natta *cons.* 172. *num.* 5. *tomo* 1. & vt infinitos taceam latè & optimè, Ozascus Chaqueri. *in decis. Pedemon. decis.*142. *num.* 34. Cou. *in prac. quæst. cap* 25.*à prin.*

His cõuenit,quod ex nostra proposita do- 23
ctrina aliàs infert Marc. Anto.Natta *cons.*51. *tom.*1.*n.*21 dicẽs,quòd cùm vbicumque prohibetur appellatio de iure, appellari tamen potest, vbi constat ex actis de manifesta iniquitate,& nullitate, quia cessat præsumptio tunc,quæ erat pro sententia secũdùm Anto. de Butri. Abb. & alios *in c. inter cæteros.* per illum text *de re iudi.*& Bal.pluribus locis relatis per Alex. *cons.* 107. *viso themate. colu. fi. lib.*3. *& in l. de pupillo* §. *qui opus. colu. fi. ff. de operis noui nuntiatione.* ac ideo cùm introductum sit; ne appelletur à præfecto prætorio, quia credit Principes, eum, qui ad tantum officium fuerit admissus, non aliter iudicare, quàm ipse princeps foret iudicaturus.*l.*1. §.1.*ff. de off. præfecti præto.* quæ præsumptio iuris tunc cessat: cùm ostenditur manifestè

de senten

de ſententiæ nullitate, & iniquitate, ideo cùm huiuſmodi caſu liceat appellari: ſequitur quòd executio impeditur, cùm appellatio iudicatum ſuſpendat. *l. furti.* §. 1. *ff. de ijs qui not. infamia l.* 1. § *fi. ff. ad Turpilli.*

Sed vt clariùs (breuibus tamen) res, quam
24 agimus, pateat: adnotare cenſui, quòd nullitas notoria in genere ſumpta, prout eſt manifeſta, & euidens; diuiditur in tres ſpecies. Prima ſpecies eſt, quando nullitas poteſt incontinenti probari, ſeu paratas habet probationes, ideóque non requirit altiorem indaginem, & hæc appellationis notorietas, & manifeſta impedit executionem vnius ſententiæ, ſiue priuilegiatæ ſui natura, quia meretur executionem, vt in poſſeſſoriis, alimentis, obligatione camerali, & ſimilibus: ſiue quia tranſit in rem iudicatam. quia in executione ſententiæ debet adhiberi cognitio ſummaria. Bart. *in l.* 4. §. *condemnatum ſub num.* 3. *ibi, ſi verò incontinenti. ff. de re iudi.* Soci. *in regul.* 122. *exceptio nullitatis fallen.* 1. Vitalli. *tract. de clauſul. nihil nouari nullita. penden. n.* 7. *in fi. & num.* 8 *tomo* 18. *fol.* 382. Staphil. *tract. de ſignat. liter. iuſti. rub. de ſanati. contract. inuali. ſub n.* 12. *fol.* 288. *in paruis.* Cæſar Contar. *in l. vni. limit.* 7. *n.* 56. *&* 57. *&* 65. *verſ. pro complemento C. ſi de momen. poſſ.* Galleſius *ad formam cameræ obliga. p.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 3. *&* 4. *tomo* 6 *p.* 2 *fol.* 351. Philip. Franch *in c. dilecto* 63. *ſub num.* 26. *quæſt.* 10. *verſ. circa ſecundum de effectu appellationis, de appellatio.* tenet exactè Eſcacia *de appellatio. quæſt.* 19. *rem.* 1. *concluſ* 4. *num.* 30. *& ſub num.* 72. aut agitur de executione vnius ſententiæ, & iterum *conſ.* 5. *num.* 5. vbi quòd hoc caſu, quando tracta-
25 tur de exequenda vnica ſententia, nullitatis exceptio impedit executionem, ſiue nullitas probetur euidenter ex actis, vel aliunde, incontinenti tamen, & poſt Staphileum *de literis iuſtitiæ,* § *poſtremò quoad hanc ſignaturam num.* 14. *verſ. & ideo. &* § *ſecundum n.* 10. 11. *&* 12. Oldral. *conſ.* 106. incipit, *quod litera.* Alexan. *conſ.* 77. *num.* 15. *lib* 2. *& in d.* §. *condemnatum. num.* 7. & ibi Ripa *num.* 17. Ruinum *conſ* 131. *lib.* 4. Veſtrium *in praxi lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 7. tenet Mareſcot. *variar. reſolutio. lib.* 1. *cap.* 86. *num.* 28. loquendo, quando in cauſa nullitatis, ad effectum ſuſpendendæ executionis aliquid eſt probandum, ſcilicet, incontinenti, Couarru. (qui de magis communi teſtatur) *practi. cap.* 25. *in prin. & num.* 2. Lancelot. qui plures cumulat, *tract. de attenta. p.* 2. *c.* 17. *num.* 94 Anton. de Canar. *in tract. de executione inſtru. quæſt.* 11. *ſub num.* 21. ibi, *quandoque eſt aliquid probandum. tomo* 5. *fol.* 41. & ita ſunt intelligendi plures Doctores indiſtinctè loquentes de hac exceptione nullitatis, probata incontinenti; vt impediat. prout etiam probant multi alij Doctores ex his, quos hactenus à principio retulimus.

Secunda ſpecies nullitatis euidentis illa 26
eſt; quando ex parte illam proponentis nihil eſt probandum, vt quia eſt manifeſta, notoria, & euidens, ex actis patens, & tunc ſi agitur de impediẽda executione trium ſententiarum conformium, hac ſola notorietatis ſpecie impeditur earum executio. cuius nullitatis probatio aliter, quàm ex eiſdem actis non releuat, quantumcunque alia offeratur incontinenti. Bart. *in d.* §. *condemnatum num.* 2. quam referens ſequitur Vitalli. *tract. clauſu. in clauſula nihil nouari nullit. penden. num.* 6. *verſus finem tomo* 18. *fol.* 382. & Staphil. *tractatu de ſignatu. litera. iuſti. rubr. de ſanat. contract. inuali. n.* 11. *in fi. &* 12. *fol.* 288. *in paruis.* Rota *deciſ.* 3. *alias* 280. *licet de exceptio. in nouis.* Cardinal. Alexand. *in d. c. dilecto* 63. *num.* 71. *fallent.* 1. Vantius *tractatu de null. rubr. quot & quibus mod. nullitas,* &c. *num.* 32. *verſ. ſed ſi nullitas fol.* 380. Eſcacia *tract. de appella. quæſt.* 19. *rem.* 1. *conſ.* 4 *ſub num.* 29 *& n.* 71. Anton. Gabriel. *commu. concluſ. lib.* 2. *tit de executione rei iudi. concl.* 1. *ſub num.* 8. *verſ. contrarium, & num.* 10. Lancelo. *de attenta. 2. p. c.* 17. *num.* 93. Cæſar Contar. *in l. vni. limi.* 7. *n.* 56. *verſ. & pro complemento. C. ſi de momenta. poſſ. fuer. appella.* Caputaq. *deciſ.* 266. *p.* 2. Caſſiador. *deciſ.* 8. *de reſcript.* Rota *deciſ.* 2. *num.* 11. *& ſeqq. eod. tit. in nouis.* Peregri. *deciſ.* 24. *lib.* 1. Capicius *deciſ.* 167. *num.* 3. Iſſ. *in d.* §. *condemnatũ nota.* 2. Ozaſcus *deciſ. Pedemon.* 22. *n.* 22. *ad medi.* Auenda. *de exequen. mãda. lib.* 2. *c.* 30. *num.* 8. *ad fi. num.* 9. tenent etiam multi alij, quos ſuperiùs retulimus.

Et huius doctrinæ reddi poteſt exẽplum, 27
in defectu citationis, quia à producente nihil requiritur probandum, quoniam ex inſpectione actorum apertè conſtat. Bart. *in d. l.* 4. §. *condemnatum num.* 2. *ff. de re iudi.* Vitalli. *tractatu de clauſu. nihil noua. nulli. penaen. n.* 6. *verſus finem.* Staphil. *vbi infra num.* 12. quia defectus actorum ex eiſdem probatur, vt de 28
citatione dicit Vantius *de nullita. ſenten. rubr. quis poſſit dicere de nulli. num.* 51. *verſ. inſuper fol.* 377. Contar. *in l. vnica limi.* 7. *nu.* 57. *verſ. euidens autem C. ſi de momen. poſſ.*

Item in nullitate apparente ex defectu 29
mandati, cuius defectus probatur ex eiſdem actis, ſicut & citatio, & impedit executionem, etiam trium conformium; latè Eſcacia *de appellat. quæſt.* 19. *rem.* 1. *concl.* 4. *à num.* 36. vbi de aliis exemplis, de quibus & nos latiùs infrà ante fi. huius capitis. & ipſe Eſcacia *ibi num.* 40. exemplificat in nullitate ap- 30
parente ex facie ſententiæ, quia talis magis quàm quæuis alia dicitur euidens ex actis, tenet Contar. *in d. l. vnica limit.* 7. *n.* 66. *verſic.*

versic. multo magis C. si de momen.poss.

31 Idem etiam dicendum est de nullitate, proueniente ex non seruatis terminis substantialibus,quia sententia lata non seruatis substantialibus iudicij, & sententia, est notoriè nulla, & nullitas insanabilis, quia termini sunt de substantia, vt dicit Escacia *lib. 1.causar.ciuil. & criminal.c.3. sub num.289. &* 290. & dicitur nullitas eudēs ex actis,tenet Escacia *de appell.q.19.rem.1.concl.4.num.42.* dicens, quòd termini sunt de processu,& de
32 actis, & sic impedit executionem. & sic loquēdo tam in terminis substātialibus,quàm in aliis nullitatibus, cōcernentibus substantiam iudicij, vel in non seruata forma statuti ad actum,tenet Escacia *ibi*,post Cardin. Alexand.*in c.dilecto 63.sub num.87. quæst.14. fallen.4.de appella.* tenet B. *in 1.§.& parui,sub num.3.vers ista glo. ff. quod vi aut clam*, quem sequitur Anton.de Canar. *tract.de execut.instru.quæst.11.vers.si.sub num.22.tomo 5.fol 41.* tenent etiā Cassiador. *decis.8.de rescript.*Rota *decis.2.n.11.& seqq. eod.tit in nouis.* Peregrin. *decis.24.lib.1.*optimè Æguid.*decis.27.*& Cassiador. *decis.2.de iudicijs*, bene etiam Marescotus *variarum resolutionum lib.1.c.87. n.32.* vbi testatur, ita tenuisse Rotam in vna Romana Saleua. interdicti 6. Nouembr. 1598. coram Orano,& nos nonnulla inferiùs.

33 Tertia species nullitatis manifestæ,& euidentis illa est; quando eius probatio, & cognitio requirit altiorem indaginem, quia nec constat ex actis, nec eius iustificatio offertur incōtinenti. & de hac specie loquuntur B.*in l.4 § condemnatum nu.3. ff.de re iudi.* Vitalli *in tractatu de clausul.nihil nouari nulli. pend.sub num.7. fol.382.* Staphil. *de liter. iusti. rubr. de sanat.contract.inualidi. sub num.12.fol.* 288. & ista talis exceptio admittenda etiam est,tunc scilicet, quando sententia quæ nulla prætenditur, continet executionem irretractabilem, vt puta, in criminalibus respectu pœnæ corporalis, quoniam tunc, etiamsi de nullitate sententiæ non doceatur notoriè ex actis, sed altiorē requirat indaginem: impedit opposita siue principaliter, siue incidenter eiusdem sententiæ executionem. ita communis est opinio, de qua per Iff. *in l. 3.§ si seruus num.9 ff.de acquir. possess.* testatur Bossi *in tit.de nulli.aduersus sententiam num.4.* sequitur Iul.Clar. *sentent. lib.1.§.homicidium colu.38. fol 31. vers. successiuè quæro.*& iterum *in pract.crim.q.94.vers.scias autem.* Franch.*in c.dilecto 63.num.28.q.10.limi.2.* Cardi. Alex. *ibi sub num.71. fallen. 5. de appella.* Alexand. *consil.17. requisitus. colu.3. n 6. lib.1.* Additio. ad Vitall. *vbi suprà num.4.* Matth.Coler. *tractatu de processu executi. p.4.c.1.fall.30. nu.31.* iuncto *num.129.* Escacia *de appella. q.19.rem. 1.concl.4.num.31.*Lancelo *tract.de attenta.2.p. c.17.n.95.& 96.* Guido Papæ *tract.de appella. num.92.vers.si autem intra fol.61.* Prosper.Farinac. *practi.crim. q.101. num.111. sublimi.5.* Vantius *de nulli rubr.quis possit dicere de nullitate num.71.* affirmat etiam Blancus *in pract. crim.* in ea parte in qua tractat,an ignorantia excuset à delicto. *fol.101.num.120.& seqq* & loquendo in executione irretractabili sententiæ,tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, idem post alios dicit optimè Menoch. *in tract.de ar. itr.iudi.quæst.98.à num.6.* & per Lancelo. *de attenta.2.p cap.17.num.76.& 77. fol.397.* sequitur Escacia *de appella. q.19.rem. 1.conf.4.num.75.* & vide *num.74.*

Eandem nostram doctrinā declara, quòd quando dicens de notoria iniustitia,ad cau- 34
sandam attentatam executionem sententiæ, quæ arguitur nulla euidenter ex actis,debet ipsa nullitas notoriè patere; adeò vt sufficiet qualis qualis offuscatio, ad tollendam hanc nullitatis notorietatem, vt per Angel. *in l. si poss.in fin.de petitione hæredit.*Decium *in c.quoniam contra. num. 36. de probatio.* dicit Rota *decis 601.6.à num.8.*per Seraphin.*tom.1.*

Nam licèt verissimum sit,quòd notorium 35
illud dicitur, quod ex actis resultat, quia acta faciunt rem notoriam, *c. cum olim.* & ibi Abb.*num.3.de verborum signif.c.penult.in prin. de caus poss.& propriet.l.diuus. ff. de off. præsidis. l.qui sententiam de pœnis.* Areti. *consil.42.nu.5.* Parisius *conf.11. num.7. lib.4. & conf.53.num. 106. & conf.77. num.19. volu.3. & consil.98. num.25. eodem volum.3.* Socinus Iunior *conf. 36.num.18. lib.1.* Decius *in c. ex insinuatione num.19.de appella.& in l. cum quid num.26. ff. si cert pet.a.& consil.191.num.9.* Neuiza *consil. 30.num.3.* Grammat *decis.56. nu.38.* Ioseph. Ludouic. *decis. Perusi.20.num.2.1.p.* Aymon. *conf.303.num 5.2.p.* Cephal. *conf.57.num.32. lib.1.*Tiber.Decia.*conf.10.n 79.lib.1.*Masear. *de proba concl.1101.num.13.& 14.*& Decian. *conf.18.num.45.in 1. volu.* Menoch. *de recup. poss.in 1.rem.num.232.*& ipse *in tract. de arbi. lib.2. casu 166. num.6. cent.2.* qui ferè omnes procedunt in specie, de qua loquimur, scilicet; quando appellatur à sententia, ex cuius processu eius notoria nullitas resultat,vt est videre ex iis, quæ latè Contar. *in repet. l. vnica. C. si de momen poss.fuer.appella. limi.9.à num.19.cum seqq.* dicentes quòd nullitas,seu iniquitas sententiæ tunc notoriè apparet, quando ex inspectione actorum detegitur.

Tamen vbi ex aduerso aliquid opponi- 36
tur; quod dubitationem, & offuscationem pariat, cessat talis notorietas, ita vt sententia amplius dici non potest notoriè nulla, aut notoriè iniqua, vt post plurimos alios latè dicit Contar.*in d.9.limi.num.34. & in 7.*

limi.

*iuni.n.*58.Cephal.*cõs.*201.*n.*16.*lib.*2.Burſat.*cõs.* 75.*n.*3.*& 93.lib.*1.Ant.Gabriel.*tit.de executio. rei iud.concl.*1.*ſub n.*8.*& ſeqq lib.*2.Lancel.Robert.*de attent.c.*17.*n.*112.quibus in locis præfati Doctores hanc doctrinam ampliant,etiam
37 quòd oppoſitio,& impugnatio cõtineat iuris ſubtilitatẽ, & ita cõmuniter ſeruare Rotam, teſtatur Anton.Auguſt.*in deciſ.*2.*tit.de ſententia,& re iud.*& ita in Rota pluries determinatũ fuiſſe adducens deciſiones teſtatur Proſp. Farin. *pract.crim.tomo* 1.*q.*21.*n.*17.*ad ſi.* vbi *n. præced.* plures allegat,tenentes hãc offuſcationẽ tollere notorietatem reſultantẽ ex actis,& idẽ tenet Ant.Gabr. *commu.concl.tit.de execut. rei iud.concl.*1.*n.*9.& poſt Cõtard.*d.n.*58.Eſcacia *de appell.q.*19.*rem.*1.*concl.*5.*ſub n.*10.*& cõcl.*4. *ſub n.*72.Feli.*in c.inter cæteras.*9.*ſub n.*4.*de re iu-*
38 *dic.* dicentes, quod ſi nullitas obiecta recipit dubitationẽ,ſeu diſputationẽ iuris,non retardat executionẽ triũ conformiũ,quia nullitas, quæ poteſt reuocari in dubium, verè non eſt notoria,quãuis appareat ex actis.Et quia nullitas velata,quæ poteſt habere dubitationẽ,& diſputationẽ,non dicatur notoria,dicit Contar. *in d.l.vni.limi.*7.*n.*61.*verſ.facit.C.de momen. poſſ.*quia notoria nullitas non patitur diſputationem.Cephal.*conſ.*202.*moniales n.*16.*lib.*2.

Et quando contra nullitatem datur aliqua exceptio releuans,vel quia probatio offuſcãs notorietatẽ,non impedit trium conformium executionẽ, probat Eſcacia *locis proximè citatis.*Achil.de Graſſ. *deciſ.*2.*aliàs* 214.*clemẽtiam. de ſententia & re iudic fol.*99.& tenent omnes cæteri Doctores in propoſito huius articuli.

Et ex his quæ hucuſque diximus, latéque probauimus, in cauſis, & iudiciis aliàs priuilegiatis,nõ admittẽtibus appellationẽ ſuapte natura; ei deferendum eſſe: nihilominus ſi
39 emittatur ab actu nullo, cuius nullitas, ſeu iniquitas notoriè appareat;puta:ex inſpectione proceſſus,& ſic quãdo ratio appellandi eſt in promptu:vtiliter inferẽdum eſt,ad ea,quæ frequentiùs,perſæpéque accidũt in ſupremis tribunalibus, dum ad ea deuenitur per viam violẽtiæ;nempe,circa prouiſiones beneficiorum,tam Parochialium,quàm ſimplicium,vt ſi peccetur in eorum prouiſionis forma,defectúſque (vt dictũ eſt) notoriè appareat,appellationi emiſſæ deferendum eſt indiſtinctè,ita vt poſſeſſio ſuſpendatur ex ſupradictis.

40 Nam cùm in collatione,prouiſionéque beneficiorum obſeruare formam,à iure,ſtatuto, vel fundatione perſcriptã,omnimodo neceſſarium ſit; ita vt aliàs ipſa prouiſio nulla erit. Puteus *deciſ.*338 *lib.*1.Tho.de Than.*deciſ.*99.
41 nam forma omiſſa actus corruit, *c.cum dilecta de reſcriptis. l.cum hi.* §. *ſi prætor. ff. de tranſact.* Feli.latè *in d.c.cum dilecta.* & Iſſ. *in d.*§.*ſi prætor.* exactiſſimè per Brunum *in tract.de forma.* Eucrard. *in loco à defectu formæ* cum aliis per

eos citatis. Aloyſius Riccius *in praxi Eccleſ. concurſus,*&c. *deciſ.*414.*n.*1.*& ſeqq.*

Quod etiã procedit in foro conſcientiæ,in 42
quo nõ poterit acceptari,nec retineri beneficium prouiſum non ſeruata forma,requiſita à iure ſecundùm magis cõmunem opinionem, quam tenet Innoc. *in c.quia plerique,de immu. Eccleſ.* Fortun. Garcia *de vltimo fine illatio.*15. Cou.*in c.cum eſſes,n.*6.*de teſtamentis.*& idem *in regula peccatũ* 2 *p.*§.3.*n.*9. Moli.*de quæſt.*1.*tomo tract.*2.*diſp.*81.*circa finem verſ.ad dictum Innocentij.*Ant.Gomez *in l.*3.*Tauri.n.*113.Padilla *in l.cum quis C.de iur.& fact.igno.ex n.*7.Mexia *ad l.fragmen.concl.*6.*à n.*75.Matienzo *in l.*1.*tit.*4. *lib.*5.*recop.gl.*10.*à n.*9.Azeued.*in l.*2.*tit.*3.*n.*42. *lib.*2.Parlado.*differẽtia* 12.§.1.*à n.*2.*&* 17.Ceruantes *in d.l.*3.*Tauri.à n.*189.Ceuallos *in cõtra commu. q.*71.*&* 173. & ex Theologis Marti. Ledeſma 2.4 *q.*18.*art.*1.*poſt ſolutionem* 4.*& in ſumma lib.*10.*c.*14.§.26.*& in lectu. de cenſibus.* Nauarr.*de reſtit.lib.*3.*c.*2.*n.*350.Salon.2.2.*q.*5. *de dom. art.* 4. Gabriel Vaſquez 1.2.*diſp.*163. Lorça *eadem* 1.2.*diſput.*21.*de legib.ad ſi.*Magiſt. Cano 2.2.*q* 62.*de dominio,pag.*160.Iulius Clarus §. *teſtamentum q.* 90. Leſſius *de iuſt. & iu. lib.*2.*c.*19.*dubio* 3. Burgos de Paz *in l.*3.*Tauri. à n.*1394. plures referens. cùm ſolemnitas, & 43
forma hęc non fundetur in præſumptione.& falſa cauſa,ſeu fraude. nam lex irritans teſtamentum,vel alium actũ,in quo non eſt adhibita,& ſeruata forma,& ſolemnitas requiſita in vniuerſum & generaliter illum irritat ex defectu ſolemnitatis, & formæ, quantumuis fraus abſit, de quo etiã latè per Aloyſ.Ricciũ *in praxi Eccl.concurſus,*&c. *à n.*3.*& ſupr. à prin.*

Et cum à ſacro Trid.Concilio *ſeſſ.*24.*de reform.c.*18.& motu proprio Pij V.quę incipit,*in conferendis.* ſub data 15.Calend. Aprilis anno 1566.& eſt in Bullario 32. quibus ſit præſcripta forma inuiolabiliter obſeruanda in vacatione,& prouiſione beneficiorũ Parochialiũ, quę ſi nõ ſeruetur,prouiſio eſt ipſo ſure nulla, 44
vt cõſtat ex d.Conc.*ibi,*aliàs prouiſiones omnes contra prædictã formã factæ, ſubreptitiæ cenſeantur,*&c.*) & in dicto motu proprio *ibi,* tenore præſentiũ,omnes,& ſingulas collationes, & prouiſiones, & quaſuis diſpoſitiones Parochialium Eccleſiarum,præter, & contra formam,ab eodem Concil.Trid.præſertim in examine per cõcurſum faciendo; præſcriptã, factas,aut in futurũ faciendas, nullas, irritas, aut nullius roboris vel momenti fore,& eſſe, nullúmque prouiſis,aut titulum etiam colaratum poſſidẽdi,præbere, & Parochiales Eccleſias huiuſmodi (vt priùsante collationem huiuſmodi vacabant) ex nunc vacare ſtatuimus,*&c.*) maximè quia clauſula(irritans)qua 45
hæ conſtitutiones vtuntur; formã inducere, certum dicunt B. & alij *in l. non dubium C. de legib.* quam quidem clauſulam, & decretum

46 (irritans)cõtinent generaliter omnia decreta Concilij Trid.vt continetur in Bullis Pij IV. & Pij V. super cõfirmatione,& obseruatione eius Cõcilij emanatis. Flamin Paris.*de resign. benefic.lib.4.q.9.n.24.* Felin.*in c.nõnnulli n.2.de rescript.* Caputaq.*decis.176.n.2.& 3.p.1.* Hieron. Gõzal.*in regula de mens.gl.15.n.37.* vbi etiã di-
47 cit quòd decretũ(irritãs)contentũ in lege cõciliari,afficit etiã manus Papę,& ipsum ligat, quando de expressa derogatione non cõstat, cùm generaliter prohibitio & dispositio conciliaris requirit expressã mentionẽ, & denegationẽ per eũ *ibi n.36.* de hac tamẽ derogatione Concilij, præcipuè Trid.dic vt latè per Nicol.Garci.*de benef.4.p.c.5.à n.25.& sursum.*

Ac propterea praxis est notissima supremorum tribunaliũ vt appellationi deferendum, reponẽdúmq; esse declaretur:si interponatur
48 à prouisione indistinctè quorũcunque beneficiorũ,siue simpliciũ,siue curatorũ,siue iudicialiter,siue extraiudicialiter in ea sit processum,(secũdùm quæ dixi supr.2.p c.13.)quãdo scilicet, peccatũ est in forma ipsius prouisionis,seu aliàs notoriè detegitur nullitas ex inspectione processus,quę ipsã prouisionẽ irritã iure reddat.quoniã quod nullũ est,executionẽ nõ meretur,secũdùm text.*in l.4.§.condẽnatũ,ff.de re iud.* & quæ hucusq; hoc capite dicta sunt. quare inutile nõ erit aliqua hîc annotare loco exẽpli, quibus prouisio nulla cognoscetur,vt pariter appellatione suspendatur.

Et in primis circa dispositiones dictorũ sa-
49 crorũ decretorũ Trid.& motus proprij, quoad prouisionem Parochialium,quæro,cùm in eis dicatur; edictum proponendũ esse publicum,& per id esse vocãdos, qui voluerunt se examinari,an edictorũ omissio vitiet concursum,Zerola *in praxi Episcopali 1.p. verbo Parochia.2.2.dubio* & Cechus *de repub.Eccl. c.28. de Paracho,sub n.6.* affirmant;edictum esse necessariũ ex dicta Bulla Pij V. & declaratione S.Congregationis super eodem Concilio dicentibus, collationẽ Parochialis factam sine examine per concursum esse nullam.Riccius *in pract.Eccles.concursus decis.427.n.1.*

Sed contrariũ verius est,collationẽ nullam
50 non reddi ex omissione edicti regulariter,sed ibi tantùm,vbi Concil.prouinciale,id statuerit,vt fecerunt Concil.prouinciale Toletanũ *act.2 decreto 24.* & Concil.Compostellanum celebr·tũ anno 1566.*act.2.decreto 3.* nã prædictũ Cõc Trid *d.c.18.*id præcisè nõ inducit;sed relinquit arbitrio Episcopi, vel Synodi prouincialis. vt apparet *ex vers. & si Episcopo,*&c. & respõdit etiã in terminis S.Cõgregatio,super eodẽ Trid. decreto *d. vers.Episcopo faciendo,*&c.hus verbis:Cõgregatio cẽsuit faciendũ examẽ per cõcursũ,quoties cõtigerit,vacare Parochialẽ Ecclesiã,nec ideo à decretis Cõc. Trid. recedendũ erit, quòd rixæ & tumultus oriantur,& alia forsan peiora sequãtur. quod verò ad propositionem edicti publici attinet, hoc totum positũ esse arbitrio ipsius Episcopi,faciat,necne,nisi prouincialis Synodus aliquid circa hoc præcisè statuerit,quod obseruãdũ erit.) & iterũ ibidẽ alia ita declarat:Cõgregatio Cõcilij censuit;propositionẽ edictorum publicorũ relictã esse arbitrio Episcopi, vel Synodi prouincialis,*&c.*) nos infrà n.176.

Et ita hanc partẽ tenent Nau.*cons.4.de præbẽdis.*Nicol.Garc.*in tract.de benef.2.tomo 9 p.c. 2.n.35.& seqq.*nec obstat Cõgregatio Cõcilij adducta per Zerolã,& Cechu; quoniã ipsi in 51
inductione fallũtur,quia dũtaxat disponit in cõcursu faciẽdo præcisè:non enim sequitur: cõcursus est faciẽdus,ergo edictũ proponẽdũ præcisè.quoniã diuersa hæc sunt,vt cõstat ex suprà adducta Congregationis declaratione, & ex Trid.quibus nõ esse necessariũ,& præcisum;disponitur. & ideo illatio eorũ Doctorũ
nõ admittẽda,tanquã facta à separatis,*l.Papinianus.de minorib.* 52
quid in iure patr.vide Riccium *in praxi iur.patr.decis.160.*contrariũ tenentẽ.post alios quos citat plures nos infrà n 79.

Rursus quæro,supposito illo, quòd edictũ 53
proponendũ esset cũ termino decẽ dierũ nec vltra alios decem queat prorogari,ex d.Trid. decreto 18.& Bulla Pij V.*vers.prouidemus.*Zerola *in praxi Episcop.d.verbo Parochia §.2.dub.3.* & Cechus *d.c.28.de Paracho,sub n.6.* & ita ex
Cõcil prouinc.Compostellano vbi suprà sta- 54
tuitur,quòd Episcopi intra 15.dies à tempore notitiæ vacationis per publicũ. & necessariũ edictũ conuocẽt omnes,quotquot voluerint examinari,quod in valuis Ecclesiæ beneficij, & vbi aliàs Episcopo visũ fuerit: per 20.dies, vt minimũ præfigatur, sub censuris & pœnis cõtra eos,qui tale edictũ,aut tollere,vel delere,ausi fuerint.& hic terminus currit, ex quo 55
tã in valuis Ecclesiæ Cathedr.quàm Ecclesiæ beneficij præfixũ est,iuxta d.Compostellanũ decretũ,& sic expectãdum erit,quòd labatur terminus,ex quo vltimo præfixũ est. latè etiã Ricc. *in pract.Eccl.concursus decis.427.n.2.& 3.* vbi quòd ad prorogationem requiritur causa. 56

An igitur proposito edicto cũ maiori ter- 57
mino 20 dierũ vitietur prouisio Parochialis, an tãtùm erit nullum edictũ respectu excessus?Et respõdetur,quòd nõ vitiatur prouisio. enimuerò licèt faciat hoc Episcopus contra prohibitionẽ Concilij,& dictæ cõstitutionis, assignando maiorem terminum:nõ tamen id pertinet ad formam necessariam prouisionis, sicut nec deputatio Vicarij, vt statim dicemus. sed solùm ex æquitate,& mẽte Põtificis edictũ dicetur nullum, quãtum ad excessum termini, siue à principio cum eodem excessu præfigatur,siue postea prorogetur,ac ideo qui se opposuerint post 20. dies, terminũ iuris,&
intra terminũ excessiuum seu prorogatum, 58
non

non erunt legitimi oppositores, nec ad concursum admittendi. Ita dicit Nicol. Garcia *de benef. d.2.tom.9.p. c.2.n.46.& seqq.* ex qua deputatione nullum damnum,nullique oritur præiudicium. sed foret multum maius;si prouisio irritaretur, in maximum Parochialis Ecclesiæ, & animarum periculum ex dilatione.sed si aliquod damnum oritur oppositoribus,intra legitimum terminũ succurritur eisdem, excludendo postmodum oppositos in termino excessiuo, quo satisfit principali sacrarum constitutionum intentioni.

59 Quid autem è conuerso,quando edictum minori termino decem dierum appositum est; an prouisio nulla dicatur?Et affirmatiuè respondeo,ex d.Trid.& Bullæ decretis,tum
60 etiam,quia terminus à lege inductus, abbreuiari, & minui, non debet à iudice. Philipp. Franch. *in c.cum sit Romana n.7. & seq. de appellat.* Lanfran. *decis.* 475. Mynsinger *singul. obser.cent 2. decis* 68. incipit, *decem dierum,* & iterum *cent.3.decis.*11.incipit *non solum.* Asinuis *in praxi iud.* § 2. *n.9. in princ.* nam in iis,
61 quæ à iure sunt determinata,& limitata,non licet arbitrari. vt optimè latè per Thomam Sanchez *de matrim.lib.1.disp.16.n.4.*

62 Et facit, quia in edicto debet competens terminus assignari ad comparendum,aliàs si vel petens collationem,nimis breuem edicti terminum procurauerit,ne deueniat ad plurium notitiam ; institutionem irritam esse; probant Innocent.& Abb. *in cap.cum olim,de caus.poss.& propriet.*Ripa *in c.cum M.Ferrariens. n.10.de constitutionib.* Marcus Anton.Cuch. *lib.4.instit.maiorum tit.4.n.41.*Sequitur noster Perez de Lara *in tract.de anni.& Capell.lib.2. c.10.n* 44.*& seqq.*vbi inuehit in Prælatos,qui edicta beneficiorum,maximè Parochialium breui tẽpore claudunt,forsan dum cupiunt,
63 aliquibus beneficia conferre,cùm ex hac nimia festinatione formæ iuris nõ satisfaciant, imò eius intentioni directè cõtraueniãt contra text. *in l.tutor qui repertorium* § *tutor.* ibi, debuit enim partibus suis fungi, nõ quidem prẽcipiti festinatione.)& ita vidi declaratum in hoc almo tribunali supremo,appellationi esse deferẽdum hac de causa. quoniam processum fuit ad prouisionem cuiusdam beneficij curati,proposito edicto cum termino 6. dierum,quia cùm prouisio nulla fuerit,& irrita,executionem,& effectum non merebatur , ac propterea iustè fuit declarata delatio, & repositio.

64 Sed quid dicendũ,an examen,& concursus factus ante lapsum terminum edictorum sit nullus?In quo respondetur affirmatiuè,vt optimè disputat , & resoluit plures decisiones Rotæ Garcia *de benef.* hinc inde adducens, *in 9.p.c.2. n.326. cum pluribus seqq.* quia est factus cõtra formam Concilij *d.c.*18.*vers. transacto.* ibi , transacto constituto tempore, omnes, qui descripti fuerint , examinentur, *&c.*) & cùm loquatur per ablatiuum absolutum , conditionalem dispositionem reddit, *l.à testatore ff.de conditio.& demonstr.* & sic irrita erit,ne per prẽuentionem vnius,alij supplantentur, secus si postea alius non compa- 65
reat. Riccius *in pract.concursus decis.*423 *in fi.*

Desuper notandum erit , quod ex dicto Tridentini decreto inductum est,pro forma; vt examen Parochialis vacantis debeat fieri 66
cum examinatoribus saltem tribus,vt cõstat ex eiusdẽ Concilij decreto,*ibi,*non pauciori-bus,quàm tribus.)notat Petrus Ledesma 2.*p. summæ tract.7.c.*1.*concl.*7.circa decimam tertiam difficultatem, & declarauit S.Congregatio super eodem capite 18.Trid.super illis verbis:(tres ex illis eligat Episcopus.) ita ait: Statuit prẽcisè,vt examinatores sint tres,sed quod nõ possint,esse pauciores tribus, vt suprà dicitur,ita quòd si tres sunt tantùm examinatores;vota nõ possunt esse paria;sed singularia,quando singuli singula approbant.)

Cui & illud est proximum, quod cùm ex dicto decreto Tridentini *c.*18.sit dispositum, examinatores singulis annis in diœcesana 67
Synodo ab Episcopo,vel eius Vicario ad minus sex proponantur , qui Synodo satisfaciant,& ab ea probentur,aduenientéque vacatione cuiuslibet Ecclesiæ tres ex illis eligat Episcopus, qui cũ eo examen perficiant, indéque succedente alia vacatione, aut eosdẽ, aut alios tres,quos maluerit ex prædictis illis sex,eligat, tenet etiam Ledesma *vbi proximè.* qui deputandi sunt in Synodo vera,& 68
formali,quæ est Cõgregatio legitima, quam facit Episcopus cum clericis, sibi subditis in sua diœcesi, ad tractandum de iis, quæ curæ pastorali incumbunt,& de expectantibus ad reformationem, & bonum regimen Episcopatus,vt per Boteum *de Synodo* 1.*p.num* 5. & iterum 3.*p. in prin. per totum.* Vnde euenit, quòd si pauciores,quàm sex; puta : quatuor, 69
vel quinque examinatores in Synodo deputentur,non erit legitima deputatio,& consequenter examen,& concursus cũ illis electis factus,erit nullus,tanquam factus cõtra formam Concil.Trid.vt affirmat Nicol.Garcia *de benef.* 2.*tom. 9. p. c.2.n.66.* vbi testatur, ita fuisse tentum per Rotã in vna Forosempronien.Parochialis 15.Ianuarij *à n.*1593.quam etiam ad literam refert inferiùs *n.*133.

Et quidem est valde notandum, quod ab ipso Garcia *in eodem c.2.à n.66.cum seqq.*probatur,quòd si ex dictis sex examinatoribus, 70
aliqui intra annum mortui fuerint , vel absentes,tota facultas examinandi spectabit ad superstites , etiam si vnus tantùm supersit, vnà cum Episcopo, vel Vicario , cùm Synodus nisi singulis annis congregari nõ possit,

ex Trident. *ſeſſ.24. de reform. c.2.* & ſi omnes mortui fuerint intra annum, vel abſentes,
71 Epiſcopus examinatoribus antiquis Synodalibus(ſi fuerint) ſubrogabit alios non pauciori numero ſex, & ſi non extiterint, tot
72 examinatores antiqui, qui ad hunc numerum accedat,tunc Epiſcopus eligat illos qui fuerint,ac alios ſuppleat denuo vſque ad numeri prædicti quantitatem, & complementum, approbatos tamen à Capitulo. Verùm
73 ſi nulli antiqui Synodales examinatores ſuperſtites fuerint,tunc Epiſcopus omnes nouos examinatores probitate ac ſcientia idoneos cum approbatione Capituli, non pauciores prædicto numero, ſubſtituat, prout anno 1593.reſponſum fuit per ſanctam Congregationem Cardin proponente parte Epiſcopi Ciuitatenſis,cuius declarationem literaliter refert ipſe Garcia ibi *n.72.* de quo latè per Mareſcot.*variar.reſol.lib.1.c.32.* Aloyſ. Riccius *in pract. Eccleſ. concurſus deciſ.* 420. *per totam.*

74 Et quidem meritò, quoniam vbi forma præcisè ſeruari non poteſt, ſufficiet actum facere per æquipollens,& eo modo quo poſſit,Aymon *conſ.12.n.2. & conſ.177.n* 5. cum aliis infinitis congeſtis per Tiraquel.*de legib. connubial. gl.6. n.632.& 69.* Flamin. Pariſ. *de reſign benef.lib.7 q.5.n.19.*Romanus *conſ.433. n.5.* Roland.à Valle *conſ.81.n.25.& ſeqq.lib.1. & conſil.30.n.3.lib.5.* Alciatus *in l.1.n.41. de liberis & poſth.*nam Concilium loquitur cum præſuppoſito, quòd examinatores Synodales exiſtant,ergo ceſſante hoc præſuppoſito, ceſſat eius diſpoſitio, vt notat. *in l. mancipia C.de ſeruis fugit.* & ibi gl.& Fulgoſ.& Salicet. *n.3.*Decius *conſ.101.n.2.* Ruin.*conſ.55.in fin. lib.3.& cõſ.83.n 5.lib.5.*Socin.iunior *conſ.154.*
75 *n 22.lib.3.* & quia quando cõſtitutio inducit nouam formam, & illa de facto non poteſt obſeruari, veluti quia non adſunt perſonæ, vel qualitates requiſitæ, ſufficit, quòd actus fiat eo modo,quo priùs fieri poterat,*cap.quia propter.* & ibi Abb.poſt Ioannem And.*in conſ. 25.n.12.lib.2.& in conſ.1.n.11.de electione.* Aymon.*conſ.12.n.2 cum ſeqq.* quam rationem ſequuntur Riccius & Mareſcotus *vbi proximè.*

76 Et ex his apparet,quòd cùm ipſi examinatores ex Concil. & motu proprio Pij V. ſint approbandi ſcientia,moribus,& vita,eorum deputatio debeat fieri nominatim.& de perſonis certis,nõ autem in genere;puta: Prior, ſeu lectores talis monaſterij,Canonicus Doctoralis, vel Magiſtralis, ac Pœnitentiarius, ita vt non comprehendantur etiam ſucceſſores, tanquam perſonæ incertæ, in quibus non poteſt cadere approbatio à Conc Trid. & motu proprio, vt contra Ledeſmam *in ſumma 2.p.tract.7.c.1. concluſ.7.* circa tertiam difficultatem,optimè reſoluit Nicol.Garcia *vbi num.333. cum ſeqq.* & nota, quia iam de facto dubitari vidi. & de pluribus quæſtionibus ſuper ipſis examinatoribus, vide eundem *ibi à n.52.cum multis ſequentibus.*

Hinc eſt, quòd examen & approbatio in 77
concurſu requiritur neceſſariò pro forma ad prouiſionem Parochialis Eccleſię,vt conſtat ex d.Trid. & Bulla Pij V. *ibi*, præſertim in examine per cõcurſum faciendo,*&c.*) & decreuit ſancta Congregatio ſuper illis verbis, (Epiſcopo faciendo,*&c.*)Cõcilij Trid.*d.c.18.* ſuperiùs adducta n. 50. & iterum per ipſam Congregatio. ſuper illis verbis (ſubreptitiæ eſſe cenſeantur) ita:Examen omiſſum in Parochialibus per concurſum vitiat collationes, & prouiſiones Parochialium Eccleſiarum factas poſt publicationem Cõcil.Trid. ab ordinariis abſque examine per cõcurſum nullas, ſed prædictæ Parochiales ita collatæ vacant,*&c.*)etiam oppoſitori quantumcum- 78
que, & etiam notoriè docto non poteſt Epiſcopus beneficium hoc conferre,ſed tenetur omnimodò formã concurſus ſeruare, quem is oppoſitor omnimodo ſubire tenetur, Fuſcus *in tract.de viſitatione lib.2.c.5.n.10.* Cened.*in collecta 15.ad decretum num.5.*Flamin. Pariſ.*de reſign.lib.8 q.9. à n.83.* Zerola *in praxi Epiſc.verbo Doctor §.1.2.p.* Marcus Anton. Genuenſis *in praxi Archiepiſc.Cnriæ Neapolita. c.65.n.1.ad fi* Proſper.de Auguſt.*in additio.ad ſummam Bullarij* 40. *verbo,Parochialium beneficiorum collatio.q.1.* & Leſſius *de iuſt.& de iure lib.2.c.34.n.82.* Gonzal.*in regul.de menſ.gl.4. à n.90.* nonnullos citat Riccius *in pract. Eccleſ.concurſus deciſ.414.à princip.*

Cæterùm & ex d.Tridentini decreto 18. 79
verſ.peracto deinde, &c. requiri præcisè pro forma, vt examinatores renuntient, quotquot idonei reperti fuerint, vt ſancta Congregatio *ſuper d.c.18.*cenſuit ita: Examinatores peracto examine debent eos ex communi ſententia renuntiare Epiſcopo, quotquot idoneos repererint.) & an hæc renuntiatio debeat eſſe palàm, ſeu ſecretè, & de aliis huius declarationibus vide latè per Nicolaum Garcia *vbi ſuprà n.104.& ſeqq.*

Ea autem,quæ ſuprà diximus,concurſum 80
ad Parochiales eſſe, de forma, & ſubſtantia prouiſionis intelligenda ſunt,etiam in Parochialibus iuris patronatus Eccleſiaſtici.nã in iis patronus præſentare nõ poteſt aliũ,quàm vnũ,ex eis, qui propoſito edicto ſe oppoſuerint,fuerint examinati,& ab examinatoribus approbati, iuxta dicti Trid. decretum *c.18. ſeſſ.24.de reform.* ibi,Si verò iuris patronatus Eccleſiaſtici erit,ac inſtitutio ad Epiſcopum, & non ad aliũ pertineat,is,quem patronatus dignioręm inter probatos ab examinatoribus iudicabit; Epiſcopo præſentare teneatur, vt ab eo inſtituatur;cùm verò inſtitutio ab alio,

quàm

quàm ab Episcopo erit facienda; tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet, ad quem institutio spectet,*&c.*) ac ideo ad differentiam iurispatro.laicorum,de quo protinus,& vide Riccium *in pract.Eccles.concursus ad paroch.decis.*414.*ad fin.*

81 Et ex hoc sequitur,quòd cùm hæc sit forma à Tridentino tradita; non transgredienda, sed specificè seruanda: vt patronus Ecclesiasticus ex approbatis per concursum, vnum præsentet instituendum; si aliquem præsentauerit, anteaquam sit ita ab exami-
82 natoribus approbatus in concursu, præsentatio erit nulla,nec eius virtute facienda erit institutio ab Episcopo,tanquam minùs legitimè facta, nisi denuo iterum expressè vel tacitè fuerit præsentatus, postquam ipse sit intra terminum edictorum, seu re integra, oppositus, & inter cæteros descriptus, & inter dignos approbatus. Imò institutio aliter
83 facta, irrita erit. quia quando institutio, seu collatio facienda est, certo generi personarum, vel ex certi generis personis, quibus aliqua qualitas requiritur,siue iure,siue fundatione, vel alio quouis modo aliis facta, quàm eisdem qualificatis, & eiusdem generis, erit nulla prouisio ipso iure. vt puta, quando præsentari, aut conferri debeat beneficium naturalibus alicuius loci,seu clericis, & portionariis certæ Ecclesiæ, vel filiis patrimonialibus, vel consanguineis fundatoris. quia aliis facta irritatur,& est inualida præsentatio,ita expressè dicunt Cardin.*cons.* 48. Ioan.Gutierr. *cons.*2.*num.*3. Aymon.*cons.* 63. *num.*5. Didacus Perez *in l.* 1. *tit.*6. *lib.*1. *ordina.vers.quod adeo procedit.* Azeued.*in l.*14. *tit.*3.*num.*13.Cened.*in collectaneis ad decretal.*
84 89. Nicol.Garcia *de benef.* 2.*tom.*7.*p. cap.*15. *num.*6. *& suprà.* quoniam harum qualitatum appositio, cùm sit forma ipsius prouisionis, omnimodo seruanda est in prouisione, ita Rochus de Curte *de iure patro.verbo honorificum quæst.*18.*ad fin.* Lamber. *de iure pa.*3.*p.*2. *lib.quæst.*5.*art.*4.*num.*8.*&* 11. Couarr.*in regul. peccatum* 2.*p.* §.7. *num.*5. Gutti.*Canoni.quæst. lib.*2.*c.*11.*n.*37. Oieda *de benefi.incompat.c.*23. *num.*132. *& c.*24.*à num.* 107. Perez de Lara *de anni.& capell.lib.*2.*cap.*2.*à num.*1. Azor *institu.moral.*2.*p.lib.*6.*c.*4.*q.*25.quos de materia require.

85 Deinde quia quando collatio, seu præsentatio facienda est certæ personæ,seu certo generi personarum, tunc dicitur necessaria.Rebuff.*in praxi tit.de collatione num.*1.Petrus Gregor. *de benef. cap.* 39. *num.*3. Puteus *decis.*100.*num.*3.*lib.*3.*& decis.*235.*lib.*2.

86 Deinde cùm Concilium Tridentinum nouiter illam certam formam inducat,præcisè, & specificè seruanda est, *c. cum dilecta* vbi latè Feli.*de rescript.c. si cui den. sacerdotali de præbendis. lib.*6. Paris. *cons.*12.*num.*47. *& cons.*15.*num.*23.*volu.*2. Rota *decis.*13. *num.*2. *de concess.præben. in nouis. & decis.*8. *de dolo & contuma. in nouis.* ita quod si in minimo deficiat forma, nihil actum dicitur, & totus actus corruit, latè Feli. *vbi proximè num.*10. Moheda.*decis.*17.*num.*1.*de causa poss.& propri.* Decius *cons.*532.*num.*4.*&* 5. Tiraquel.*de retract.conuentio.*§.4.*gl.*6.*num.*31. *cum seqq.* Caputaq.*decis.*250.1.*p. & decis.*143. *num.*5. *p.*3. Mando.*in regul.*27.*quæst.*20.*à n.*16. *cum seqq.*

Ac ideo præsentatio omnimodo requiri- 87
tur, vt fiat post concursum, cùm ex approbatis vnus est præsentandus, quia qualitas adiecta verbo, vel participio, debet intelligi secundùm tempus verbi, vel participij, *l. in dilectis* §.*extraneus, ff. de noxali. l.ex facto ff.de vulgari & pupi. c. si eo tempore de rescript. lib.*6. & Lapus Abb. *in c. si à sede, de præbend. lib.*6. *vers. nunc cum agitur*, quem refert Cassiado. *decis.*15.*ante num.*1.*de præbend.*Mohedan.*decis.*23. *num*1. Simoneta *de reseruat. quæst.*54. *num.*2. Rota *decis.*70.*n.*13.*p.*1.*diuer.* Gutierr. *cons.*1.*n.*13. Azeued. *in l.*1.*n.*82. *tit.*5. *lib.*6. *recopi.* Et quia Concilium Tridentinum vti-
tur verbis præteriti tẽporis ibi (inter proba- 88
tos ab examinatoribus) quare verba præteriti temporis præcisè requirunt consummationem, & perfectionem actus. Bart. *in l. hoc articulo num.*2.*de hæred.instit.* Bal. *in l. fi. n.*14. *C.de sententijs quæ sine cert.*Marsil.*in cons.*103. *num.*26. Cassaneus *in consuetud. Burg. rubr.*1. §.5.*num.*123. Gratia.*in discep.foren.*2.*p.c.*372. *num.*19. faciunt quæ latè Mascard. *de proba.* 2.*tomo concl.*834.*num.*28.*& suprà.* vbi multos citat in propositum.

Nec hæc qualitas, quæ à principio requi- 89
ritur,sufficiet,si postea sequatur,*l.si quis mihi. ff.de acquir.hæred.l.fratres ff.de pœnis.*gl.*in clem. vt hi, verbo constitutis, de ætate & qualit.* Decius post alios *in c. post cessionem de probatio.* Flami.Paris.*de resi.lib.*4.*quæst.*1.*n.*14.Aymon. *de antiqui.tempo.*1.*sess.*§.*vidimus.*& latè *n.*33. Raudens. *cons.*11. *num.*36. & probant suprà dicti Doctores, & sic sequitur, vt institutio virtute præambulæ præsentationis & ante concursum,ac approbationem sit nulla,tanquam facta contra formam, & non debita seruata qualitate, nec debito tempore, nisi postmodum alia de nouo subsequatur præsentatio,vel illius si fuit oppositor, & approbatus, vel etiam alterius ex approbatis, & examinatis iuxta tenorem *d.cap.*18.& ea quæ notantur *in l.boues* §. *hoc ff. de verborum signif.*

Et quod ex eo iterum clariùs redditur, 90
nam instrumentum productum ante litis contestationem, cùm eo tempore non pos-

ſunt fieri probationes, vt habetur rubro, & nigro, vt lite non conteſtata, *&c.* non probat, niſi poſtmodum tempore probatorio iterum producantur.ita ſingulariter tradunt Marſil. *in ſingu.* 170. incipit *animaduertant.* Federi.de Senis *conſ.*160.Butriga.*in c.cum dilectus §.nos igitur colu.vlt.de ord.cognit.* Feli *in c. cauſam quæ colu.2. poſt num.6. de teſtibus. & in c.1.col.penul.ſub num.28.de proba.* Accurſius *in l.quæ omnia in l.1.ff.de procurat.* Bar.*in l.mutui in prin.eodem tit.* Bald.*in l.ait prætor.in prin. verſ.circa ſecundum.ff. de iureiur.* latè proſequitur poſt alios Maſcar. *de proba. tomo 2. concl.* 923.*per totam.*

91 Et comprobatur,nam appellatio à procuratore interpoſita tempore, quo carebat mandato, non ſuſtinetur, etſi poſtmodum illud habeat ſufficiens, niſi denuo alia interponatur, ſi ſit intra terminum, ſecundùm communem opinionem, quam ſecuta eſt Rota, vt per Achil. de Graſſis *deciſ* 10. *aliàs* 236. *appellatio procurator. de appellati. fol.* 108. Lancelot.*de attenta.2.p. cap.12. limi.*50.*n.*21. *&* 22.Eſcacia *de appella.quæſt.*5.*à num.*27.di-

92 centes, quòd propterea talis appellatio non cauſaret attentata, reddentes rationem;quia perſonæ habilitas requiſita tempore actus, non ſufficit, quod interueniat poſt actum. Eſcacia *lib.1. cauſ.ciuil. & crimi.cap.*101. *num.* 32.*in fi.*

93 Et iſta noua à patrono præſentatio, non ſolùm poteſt fieri expreſsè, ſed etiam tacitè, vt puta, ſi patronus intra tempus aliquem actum fecerit, per quem tacitè inducatur alia noua præſentatio, illius, quem antea præſentauerat.iuxta mirabilem Rotæ Rom. deciſionem iuris patrona.de anno 1588.coram Blanqueto, vt teſtatur (aliud agens) Garcia *de benef.* 11.*p. cap* 3. *num.*17. vbi determinauit, quòd licèt, reſignatio facta abſque patroni conſenſu ſit nulla, tamen præ-

94 ſentatio facta à patrono ea de cauſa non valet, quia non abdicatur ius à reſignante poſſeſſore. at eo mortuo, patronus continuans litem cum reſignatario,petens vt inſtituatur ille à ſe præſentatus, hæc proſecutio litis æquipollet nouæ præsẽtationi factæ in tempore, adeò vt excludat deuolutionem.

Corroboratur etiam ex eo,quod dicit Salcedo,*in addit.ad Bernard.Diaz c.*21.*de illitera-*

95 *tis ſub littera G.in fi.* quòd licèt collatio beneficij illiterato facta, ſit nulla, ſi tamen poſtea literas ille addiſcat, & is,qui contulit ſciens, non pœnituit, intelligitur de nouo tacitè conferre, & priſtina collatio noua quadam collatione reuiuiſcit, ex his quæ latè Feli. *in c. cum ex officij, num.*36. *de præſcrip.* Sequitur Gonzal.*de alternati gl.*14.*num.*46.

96 Hinc traditio poſſeſſionis beneficij facta ab habente poteſtatem conferendi, per neceſſarium antecedens inducit tacitam, & virtualem collationem. Puteus *deciſ.*120 *& deciſ.*125.*lib.*5. Aquil. *deciſ.*4.*de præbend.* Couar.*lib.*3.*variar.cap.*16.*num.*10. Caputaq. *deciſ.*81.*num.*5.*p.*1.& Rebuf. plures ſimiles adducens caſus *de pacifica poſſeſſo.num.*12.*vſque ad* 18. plenè Selua *de benef.*3 *p q.*10. *in prin. & num.*24. Rot. *deciſ.*987. *lib.* 3. *p.* 3. *diuerſ.* Gonzal.*vbi proximè à num.*45.*& ſuprà, & gl.* 5. *in prin. num.*54. docentes, quòd collatio 97 aut præſentatio poteſt fieri non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè per aliquos actus. Garcia *de benefic.*11.*p.c.*3.*n.*17. vbi de tacita præſentatione,Mareſcot.latè *variar.reſolutio. lib.*2.*c.*33.*à n.*21.*& ſuprà à princ.* Alia etiam circa hanc quæſtionem videnda ſunt infrà 6.p.c.18.

Redeundo igitur ad noſtrum propoſitum, 98 à quo lapſi egredimur, vt ſcilicet concurſus neceſſariò requiratur pro forma in parochialibus iuris patro.Eccleſiaſtici,adeò procedit,vt quemadmodum in merè collatiuis, etiam reſeruatis ſuæ Sanctitati, & in eius menſibus vacantibus,vel aliàs reſeruatis,ſeu affectis illum poſſit facere in partibus, & in ſua diœceſi quilibet ordinarius, non obſtantibus regulis reſeruatoriis, vt expreſsè diſponit idem Concilium Trident. *d.* 18. *c. ſeſſ.*24.*de reform.* ibi, etiam ſi ipſa parochialis Eccleſia reſeruata, vel affecta fuerit generaliter, vel ſpecialiter,*&c.)* & idem etiam diſponit d.motus proprius Pij V.tenet Zerola, *verbo parochia.*§.2.*dub.*4.*&* 10.ac ita declarauit ſacra Concilij congregatio,quam declarationem ad propoſitum refert Flami. Pariſ. *de reſig.beneſi.lib.*8.*quæſt.*9. *num.*103. & ad literam etiam refert Hiero. Gonzal. *in regul. de men. gl.*6. *num.*112. aliam etiam declarationem fecit ad idem eadem Sancta Cõgregatio, quam refert ad literam Anaſta. Germo.*de indul.Cardi.*§.*quibuſuis num.*17. Flamini.Pariſ. *ſuprà lib.*10.*quæſt.*7.*n.*12. eius etiam meminit Nicolaus Garcia *de ben.* 9. *p. cap* 2. *num.*154.hoc etiam ſequitur Cech.*de repub. cap.*22. *de paro:ho num.*6. Marcus Anto. Genuenſ.*in practi. Archiepiſ.cap.*65.*num.*1. Riccius ſtatim citandus.Mareſco.*lib.*1.*variar.reſolu.cap.*2.

Pariter & eodem modo,in parochialibus 99 iuris patronatus Eccleſiaſtici, vacantibus in menſibus reſeruatis ſuæ ſanctitati, concurſus faciendus eſt ſpreto patrono, vt declarauit Sancta Congregatio ſuper eodem Tridentino,(cuius non meminere prædicti Doctores) ſuper illis verbis(quem patronus digniorem,*&c.)* in ſequentibus: Congregatio cenſuit, ſi inſtitutio ad parochiales Eccleſias, quæ iuris patronatus Eccleſiæ ſint, facienda

cienda erit à ſummmo Pontifice, quia fortè in menſibus reſeruatis vacauerit, ius eligendi digniorem ad ſolum Epiſcopum pertinet, qui tranſmittere debet atteſtationem examinis facti per concurſum, quotquot in eo fuerint approbati, & quem ex approbatis vt digniorem, cui ſanctitas ſua gratiam faciat, nominare.) & iterum eadem sãcta Congregatio ſuper eodem verſiculo Trid. in his verbis: Si beneficium curatum iuris patronatus Eccleſiæ in menſibus Apoſtolicæ ſedi reſeruatis vacauerit; Epiſcopus ipſe ordinarius, nulla habita ratione patronorum; debet edicta concurſus proponere, idoneum eligere, ac Romam mittere cum fide ordinarij à ſummo Pontifice inſtituendum, ſicut fit in aliis curatis, quæ non ſunt de iure patronatus.) Riccius *in praxi Eccleſ. concurſ. deciſ.* 414. *verſ. ſi.*

100 Nam certiſſimum eſt, in ius patronatus Eccleſiaſticum (quod illud eſt quando ex bonis Eccleſię beneficium fundatur, ſeu dotatur, aut à laico donatur Eccleſiæ, aut ratione Eccleſiæ competit alicui, iuxta gl. *in Clem. 2. verbo præſentare de iure patro.* gl. *verbo in concl in c. dilectus 6. de off. delega.* vbi omnes. text. *in cap. 1. de iure patro. lib. 6.* Rochus de Curte *de iure pat. verbo ius. quæſt. 7.* Rebuf. *de nomina. quæſt. 8. n. 22.* Lambert. *de iure Patro. lib. 1. quæſt. 1. art. 5. per totum.* Couar. *in pract. quæſt. cap. 36. num. 5. verſ. 2.* Flami. Pariſ. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 4. à num. 39.*) reſeruationem ex regul. de menſi. ſicut aliam quamli-

101 bet intrare non eſt dubium, quia facilè huic iuri patro. præiudicatur, *c. cum dilectus de iure patro. c. dilectus* & ibi Abb. *de off. delega.* latè Oieda *de beneficior. incompat. 1. p. cap. 24. n. 112.* Mandoſ. *in Regul. 1. quæſt. 8. num. 5.* Caſſiador. *deciſ. 4. num. 2. de iure pa.* Cou. *d. cap. 36. num. 5.* latè Hierony. Gonzal. *in regul. de men. gl. 18. num. 5. & ſeqq.* qui *num. 7.* dicit quòd per ſo-

102 lam ſimplicem collationem factam à Papa, cenſetur derogatum iuri patro. clericorum abſque alia derogatione, Caſſiador *deciſ. 4. num. 11. de probationibus ſi num. ſi. de iure patro.* quod ſecus eſt in iure patro. laicorum, quod ſub nulla reſeruatione comprehenditur, vt latè per Gonzal. *d. gl. 18. à prin.*

103 Et obiter aduertes, quòd in his beneficiis reſeruatis approbatus, & electus per concurſum ordinarij tenetur pro obtinenda collatione à ſede Apoſtolica fidem approbationis mittere, ac rationem concurſus manu Epiſcopi, ſeu eius Vicarij ſubſcriptam intra quatuor menſes, vt cõſtat ex motu proprio Pij V. quæ currunt à die habitæ notitiæ vacationis, vt latè per Gonzal. *vbi ſuprà d. gl. 6. num. 131. cum ſeqq.* & quæ addunt Garcia *vbi ſuprà num. 8. in 10. §. declarationis ſanctæ Congregationis ibi adductæ.* & ſi non ſeruatur forma tradita à Concilio Trident. in huiuſmodi 104 parochialium prouiſione vacãtium in menſibus reſeruatis, impetrari poteſt à ſede Apoſtolica, & impetranti concedi ſolet breue rigoroſum de capienda poſſeſſione nomine Cameræ, vt per Gonzal. *vbi proximè numeris ſequentibus, & ſuperiùs à num. 116.*

At in iure patronatus laicorum alia for- 105 ma deſcripta eſt per Cõcilium, & dictũ motum proprium, vt in vacatione talis beneficij abſque concurſu prouiſio fit, cùm poſtquam edictum propoſitum eſt, intra tempus à iure conceſſum, præſentat patronus aliquem clericum, íſque ſimpliciter (nullo alio admiſſo) examinandus eſt ab examinatoribus ſynodalibus, cui, ſi idoneus reperiatur, inſtitutio facienda eſt ab Epiſcopo, vt diſponit d. Concil. Trident. *d. c. 18. ſeſſ 24. de reformatione. verſ. quod ſi ius patronatus,* &c. in hæc: Quòd ſi ius patronatus laicorum fuerit, debeat, qui à Patrono præſentatus erit, ab eiſdem deputatis, vt ſuprà, examinari, & non niſi idoneus fuerit, admitti, *&c.*) & cenſuit etiam ſancta Congregatio Cardina. ſuper d. Conc. *verſ. quod ſi ius patronatus laicorum,* &c. in his verbis: Speciale eſt in iure patronatus laicorum, vt non requiratur concurſus in collatione Eccleſiæ parochialis.) & iterum eadem congregatio ſacra ſuper eodem verſ. ita ait: Examen per concurſum fieri, non debet in vacatione parochialium, quæ ſunt iuris patronatus laicorum, ſed ſufficit, quòd deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus, in diœceſana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur, prout ſtatuit hic Concilium Tridentinum, *§. quod ſi ius patronatus,* &c.) tradunt Flamin. Pariſ. *de reſign. benefi. lib. 8. quæſt. 9. num. 111.* Zerola *verb. parochia §. 2. 7. dub.* Cechus *de republ. c. 28. de paroch. n. 6.* Marcus Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſ. c. 65. num. 2.* Gonzal. *in regul. de men. gloſſ. 6. num. 134.* Leſſius *lib. 2. cap. 34. num. 58. & 81.* Nicol. Garcia *de benefi. 2. tom. 9. p. c. 2. § 2. num. 255.* Aloyſſ. Riccius *in pract. Eccleſ. concurſ. ad paroch. deciſ. 416. à num. 1. & ſeqq.* vbi quatuor 106 modis limitat, Rota per Ludouicium *deciſ. 494. à num. 1.*

Sed ſuccedit ſtatim difficultas, an in pa- 107 rochialibus iuris patronatus mixti laicorum, & clericorum concurſus neceſſarius ſit. cui quidem pluries prouidit ſancta Congregatio Concilij *ſuper d. cap. 18. ſuper d. verſ. quod ſi ius patronatus.* vt concurſus ſit neceſſarius, quemadmodum in aliis iuris patronatus omnino clericorum, & in hæc: Quæ ſi iuris patronatus partim Eccleſiaſtici, partim laici, ſeruanda eſt forma examinis per concurſum hîc poſita, quam Concilium 108

præſtitit in conferenda parochiali, quæ ſit iuris patronatus merè Eccleſiaſtici, idem dicendum eſt quando patronatus ex duabus partibus pertinet ad laicum, & pro vna tantùm ad Eccleſiaſticum.) & ſuper eodẽ Con-
109 cilio ſuperiùs *ſuper verſ. iuris patronatus*, &c. pariter Congregatio cẽſuit his verbis: Idem in collatione, & inſtitutione iuris patronatus mixti; ſcilicet: partim laici, partim Eccleſiaſtici. Sed tunc facto concurſu in parochialibus mixti patronatus electum præſentat, & ab ordinario inſtitutio facienda.) notat Gonzales *vbi proximè num.*135. *&* 136. & Garcia *à num.*276. Riccius *ſupr. deciſ.*414. *ad fi. &* 416. *num.*3.

110 Et eſt ratio, ſcilicet; fauor Eccleſiæ, cuius eſt proprium intereſſe, vt maturiùs, meliúſque illis prouideatur, prout fit dato concurſu, ac ideo qualitas attenditur quæ Eccleſiæ prodeſt; vt dicit Garcia, *ibi num.*279. ſecundùm Felinum *in tract. quando literæ Apoſtolicæ.concl.*6. Lamberti. *1.p.lib.*1. *quæſt.*1. *a.*6. quia
111 tunc ius patro. Eccleſiaſticum tanquam dignius trahit ad ſe laicale minùs dignum, & pars clerici trahit ad ſe partem laici, *cap. per tuas. cap.contingit.de arbitris.c.*2. *de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* at quando non adeſt
112 aliquis Eccleſiæ fauor, ſed ipſius patroni, tunc qualitas laicalis præualet Eccleſiaſticæ, neque laicus propter clericũ, & eius ſocietatem nimium præiudiciũ patiatur, nec ſuum
113 perdat priuilegium. hoc enim æquum eſt; vt in re indiuidua ſocietas aliis non præiudicet. notant Garcia, *ſuprà n.*284. & Gonzal. *gl.*18. *num.*12. & ideo tale ius patro. mixtum
114 non cadit ſub generalibus reſeruationibus ſecundùm Gemi. *in c.vnico. in final. verbis, de iure patro.lib.*6. Feli. *in c.multorum num.*3. *verſ. & ideo ſingulariter. de Iudæis.* Ab. *in c.dilectus num.*5. *de off.delegati.* Caſſiado. *deciſ. fi.ante fi. num.*11. *de præbend. & deciſ.*7. *de iure patro.* Selua *de beneſi.*3. *p.quæſt.*11. *num.*11. Rochus de Curte *de iure patro.verbo, ius.in* 1. *quæſt.acceſſoria.*7. *quæſt.prin.num.*23. Lamberti. *de iure patro* 3. *p.lib.*2. *quæſt.*9. *a.*9. *in fi.* Rebuf. *in tract. de nominatio.quæſt.*15. *num.*7. Couar. *in pract. quæſt. cap.*36. *ſub num.* 5. *verſ. tertiò opportunè.* Mandoſ. *in regula* 1. *cancella. quæſt.*8. *num.*6. Oieda *de beneſi. incompati.*1. *p. cap.*24. *n.*114. Graſſis *deciſ.*3. *per totam de iure Patro.* Puteus *deciſ.*157. *per totam lib.*3. Creſcontius *deciſ.*3. *de iure patro.* Verallus *deciſ.*405. *lib.*1. & Garcia, & Gonzal. *ſuprà*, vide num.127.

115 Et reſpectu derogationis videndus Feli. *in tract. quando literæ Apoſtolicæ amplia.*6. *& limi.*3. Rochus de Curte *de iure patro. verbo ius, num.*15. Lamberti. 3. *p.*2. *lib.quæſt.*9. *art.*9. Couarr. *practicarum quæſtio. d. cap.*36. *ſub dicto num.*5.

Pro qua reſolutione & illud facit, quòd in 11
parochialibus vnitis cum aliqua dignitate æquè principaliter concurſus in eiuſdem dignitatis prouiſione, omnimodo neceſſarius eſt, vt bene infert Nicolaus Garcia *de beneſi.*9. *p.cap.*2. *num.*194. ex declaratione ſanctæ Congregationis dicentis: Examen concurſus non eſt neceſſarium in dignitate, quæ parochialem perpetuò, & acceſſoriè vnitam habet.) refert Anaſta. Germo. *de indul.Carài. §. quibuſuis num.*7. *&* 8. Leſſius *de repub.c.*34. *num.*8. Gonzal. *gl.*5. §. 7. *n.*13. *& gl.*6. *n.*162. quoniam vnio facta æquè principaliter nihil nouiter operatur, ſed vtrumque beneficium manet beneficium ſicut erat, & quælibet Eccleſia in ſuo ſtatu, & honore remanet, & proprios redditus agnoſcit, gaudétque ſuis priuilegiis. ſed illud ſolùm operatur; vt vnus ſit Rector vtriuſque, gl. *in c. & temporis* 16. *quæſt.*1. & gl. *in cap.*1. *ne ſede vacante.* gl. *in Clem. per literas. de præbend.* & ibi *quæſt.*17. Cardi. Imol. *à num.*15. Ab. *num.*5. Bonifa. *à num.*20. Caccialupus *art.*2. *num.*2. *& art.*8. *quæſt.*3. Petrus de Peruſio *cap.*1. *n* 6. *& cap.*2. *ſub num.*3. Rebuf. *in praxi benef. tit. de vnioni. num.* 15. *& tit. de vicarijs perpetuis num.*3. Corraſ. 4. *p.num.*57. Mandoſ. *regula* 12. *quæſt.*1. *num.*4. *& conſ.*27. *à num.prin.* Oieda *de beneſ.*1. *p.cap.*13. *num.*2. *&* 8. *&* 2. *p.cap.*3. Gonzal *gloſ.*5. §. 7. *num.*112. *cum ſeqq.*

Et hæc duo beneficia vnita æquè princi- 117
paliter ſi ſint in diuerſis diœceſibus, vel aliàs diuerſis collatoribus ſpectent, in illorum prouiſione requiritur vtriuſque Epiſcopi, ſeu collatoris conſenſus, Abb. *in d.cap.*1. *n.*6. Caccialup. *art.*2. *num.*2. *& art.*8. *quæſt.*3. Petrus de Peruſio *cap.*1. *num.*6. Nicol. Garcia *de benef.*2. *tom.tit.de vnione* 12. *p.cap.*2. *à n.*47. quod ſecus eſt, quando in prouiſione bene- 118
ficij, cui alterum alterius diœceſis eſt vnitum acceſſoriè, quia tunc ſufficit conſenſus Epiſcopi beneficij principalis dumtaxat, Petrus de Peruſio *de reuocatione vnionis cap.*6. *quæſt.*6. *num.*4. Puteus *deciſ.*433. *lib.*2. *& deciſ.* 40. *lib.*1. *& deciſ.*15. *lib.*2. *p.*3. *diuerſorum.* Gonzal. *ſuprà num.*24. quia non attenditur natu- 119
ra, & qualitas beneficij annexi acceſſoriè, ſed dumtaxat principalis, ex authoribus ſuperiùs allegatis, vnitum alteri principali, aſſumit eius naturam, conſuetudines, & pri- 120
uilegia, gl. *in d.c.temporis, & in d.cap.*1. Petrus de Peruſ. *cap.*2. *num.*10. *&* 19. Nauar. *conſ.*6. *num.*2. & perdit propriam prærogatiuam, proprium nomen, ac titulus beneficij ex- 121
tinguitur, ac ſupprimitur, & de cætero denominatur à principali. optimè multa per Gonzal. *d.gl.*5. §. 7. *ex num.*2. & Nicol. Garcia *d.*12. *p.cap.*2. *à prin.* apud quos videre poteris 122
multos, ac elegantes effectus, reſultantes ex hoc,

hoc, quòd beneficia ſint principaliter vnita, vel quando acceſſoriè vnum alteri.

123 Noſtra autem ſuperiùs dicta concluſio; vt in Parochialibus iuris patro. laicorum locum non habeat concurſus;declaranda erit, vt intelligatur,quãdo patronus laicus vnum dumtaxat præſentat, ſecus autem ſi præſentat plures, nam inter ipſos præſentatos, & non alios examen per concurſum omnimodo faciendum eſt, & reperti idonei ſunt ab examinatoribus approbandi, & ex his approbatis eſt vnus idoneus ab Epiſcopo eligendus, vt ſacra Congregatio Concilij *ſuper d.cap.* 18.*ſuper verſ. quod ſi iuris patronatus,* his verbis declarauit: Eueniente vacatione Parochialium de iure patronatus laicorum, quando plures ſunt præſentati, requiritur examen per concurſum inter ipſos præſentatos tantùm, vt ex his, qui peracto examine idonei ab examinatoribus renũtiati ſunt; Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, ad quod illum,& non alterum inſtituat, iuxta hoc decretum.) & ita tentum fuiſſe in Rota refert Flami.Pariſ. *de reſig.lib.6.quæſt.5.n.21.* Gonzal.*gl.6.n.138.* Riccius *in pract Eccleſ.concurſus deciſ.416.n.2.* Mareſcot.*variar.reſolut.lib.1.cap.52.n.1.* Rota nouiſſima per Ludouiſium *deciſ.493.num.3.* qui teſtatur idem fuiſſe tentum in Pampilonen. de Zal. 26.Iunij 1609.coram Ortenbergo. & in alia Pampilonen. Parochia 27. Ianuarij, 1614.coram Coccino Decano.

124 Quod tamen intelligendum eſt, prout & rectè intellexit Nicol. Garcia *de benef.2.tom. 9.p.cap.2.num.257.* vt procedat, quando ſinguli præſentati à Patronis laicis habẽt æqualem,ſeu æquales voces,quia tunc inter ipſos habebit locum concurſus, nam ſi aliquis haberet plures magíſque voces, hoc eſt maiorem partem patronorum, is dumtaxat erit examinãdus, & idoneus repertus, inſtituendus,*iuxta cap.3.de iure patro.*& ibi Gloſſa,Couar.*in regul. peccatum 2.p.* §.7. *n.*4. Lamberti. 1 *p.2.lib.quæſt.*10.*art.3. num.*17. *&* 3.*p.2. lib. quæſt.4.art.*1 Ioan.Gutierr.*cano.lib.2.quæſt.*11. *num.*20. Vega *in ſumma* 1 *p.cap.*36.*caſu* 34.& eſt de mente præfatæ declarationis Cardinalium, & Doctorum locis proximè citatis. ita latiùs Rota nouiſſima per Ludouiſium *deciſ.*494 *num.*3. affirmans ita fuiſſe dictum in Pampilonen. Parochia. 27. Ianuarij 1614.

125 coram Decano. nam attenditur maior pars prædominans, *cap.*1. *de his quæ fiunt à maiori parte cap.l.quod maior. ff.ad municipalem.c.ſedes de reſcript.l.ſed & ſi rem.*§.1.*l.quidquid.* §. *fi. ff.*

126 *de acquir. rerum domi.* & ſemper à potentiori fit denominatio, *l. quæritur. ff. de ſtatu homi.* Iſſ.*in l.*1.*in prin.num.*21. *ff.de verbor.obligatio.* Rolan.à Valle *conſ.*23.*ex num.*26.*volu.*1.

Et hinc eſt quòd licèt in patronatu mixto 127
non intret reſeruatio, procedit in mixtura æquali, at ſi pars clericorum habeat plures voces, quàm laicorum, alteratur beneficij natura, & intrat reſeruatio. Gambarus *in tract.de pote.lega.lib.3.de poteſ.lega. in conferen. benef. n.*368. *verſ. fallit tamen & ſeqq.* Couar. *in practi.quæſt.cap.*36.*num.*5.*poſt medium.*Creſcentius *deciſ.* 3.*in prin. de iure patro.* & latè Gonzal.*gl.*18.*ex num.*15.ac ideo quando plu-
res clerici à patronis præſentantur, vnus ta- 128
men habeat plures & magis voces, is ſolus examinandus eſt iuxta ſuperiùs dicta, ceſſante concurſu, prout ita pluries vidi practicatum adductis proceſſibus per viam violentiæ ad hunc Regium ſenatum, quo declaratur, vim nullam facere ordinarium, non deferẽtem appellationi interpoſitæ per alium præſentatum, minorem partem vocum habentem,ob non admiſſionem ad examen, ſeu concurſum. quæ reſolutio fallit quando habens maiorem partem vocum, ſe ſubiiciat examini, & concurſui, quia ſibi præiudicat, & perinde habetur, ac ſi habeat pares voces. ita fuiſſe reſolutum in vna deciſ. Pampilonenſi Paroch. 27. Ianuarij 1614. coram Coccino Decano teſtatur nouiſſimè Alexander Ludouiſius *d. deciſ.*494.*ſub num.*3.

Hinc ſuccedit dirimenda illa quotidiana 129
quæſtio in ſupremis tribunalibus; an appellationi emiſſæ à patrono, eiúſve præſentato ad beneficium à collatione, ſeu inſtitutione facta ab Epiſcopo,ſpreto,& contempto iure patronatus,non deferens vim faciat, ſiue in parochialibus, ſiue in ſimplicibus beneficiis (quando extraiudicialiter in iſtis fit prouiſio) in quo reſolutiuè affirmatiuam partem amplector; ſcilicet, vim fieri, quoniam huiuſmodi appellatio eſt licita, quoad vtrunque effectum, & deuolutiuum, & ſuſpenſiuum.

Quoniam certum eſt prouiſionem bene- 130
ficij nullam executionem non mereri, ſed appellationi deferendum ex his,quæ à principio huius capituli adduximus, ſed huiuſmodi collatio facta ab ordinario, ſpreto, & 131
contempto patrono, & iure patronatus intra tempus datum ad præſentandum, eſt nulla ipſo iure, text. eſt *in l.decernimus* 16.*q.* 7. Abb. *in c.cum Bertol.de re iudi. n.*13. & ibi Fel. *num.*8.*& ſeqq.* Prob ad Monach *in c.*1. *de off.deleg.in* 6.*num.*14. Rochus *verb. honorificum num.*2. Lamber. 3.*p.2. lib.quæſt.2.art.2.* Corraſ. 4.*p.c.vlti.num.*25. Ioan.Nicol.Gime. *in enchirid. benefic.tit.*5.*c.*7. *à num.*9. Gregor. Lopez *in l.* 5. *tit.*15. *p.* 1. *glo.* 2.& Mohedan. *deciſ.6.de iur.patro. aliàs* 268. *& aliàs* 266. incipit *reſolutum.fol.* 221. per quem & Feli. *in*

c.cum

c. cum inter. colu.3. de exceptio. in tractatu quod literæ noceant patro. dicit Flami.Pari. *de resign. benefi.lib.2.quæst.4. num.3.* optimè etiam per Spinam *in specul.testa.glo.4.prin.à num* 96. ex text. *in c.decernimus, & in d.c.cum Bertol. de re*
132 *iudi.* Ex eorum verbis (ibi irritam noueris) & ibi (irritam fore) constat, cùm sint verba præsentis temporis, quæ inducunt nullitatem ipso iure,per doctrinam glossæ *in l.crim. C.de iurisd.omni.iud.& in c.2.de hæreticis lib.6. verb. innodetur.* & est commun. secundùm Feli. *in c.Rodul.n.25.de rescript.* Iss. *in l.posthu. nati.n.25.C.de bonor poss.* Menes.*in l.1.n.28.C. de iuris & facti ignoran.* & sic sequitur, quòd cùm sit ipso iure nulla prouisio, & collatio facta ab ordinario absque præsentatione patroni, executioni, (siue simus in beneficiis curatis, à quibus siue extraiudicialiter, siue iudicialiter procedatur, non datur appellatio suspensiua; siue simus in beneficiis simplicibus, in quibus non appellatur, quando extraiudicialiter proceditur, de quo nos latè suprà lib.2. c.13. à princ.) executioni, inquam,mandandam non esse,quam non meretur actus nullus,*iuxta l.4.§.condemnat ff.de re iudi.* & sic appellationi deferendum esse constat ex dictis hoc capite.

133 Quod tamen est declarandum,& intelligendum, hanc collationem esse nullam, si ipse patronus reclamauerit,ac contradixerit intra tempus à iure concessum sibi ad præsentandum,nam aliàs sustinebitur, & valida remanebit eo transacto absque cõtradictione,probant Cardin. *in clem.1.de supplen. negl. prælato sub num.*11. Abb.*q* 5.*n.*7.alios allegans Felin.*in d.c.cum Bertol. n.*10. *&* 14. *& in c. cum ex off de præscriptio. n.*36.*& in tractatu quòd literæ Apostо.limi.*10. Prob. *in c. statutum de præben.*Selba. *de benef.1.p.q* 6.*num.*15 *&* 3.*p.q.*9. *num.*2. Roch. *d. n.*2. Lamb. *vbi suprà & q* 8. *art.2.num.*3. *& q.*9.*art.*24. Rebuff. *in prax.* 3. *p.signat.verb. nec non iuris patro.num.*52. *& de nominatio.q.*17.*num.*31. *alias* 11. *& consil.*79. *&* 81. Corras.& Gregor. *vbi suprà.* Gambar. *de off deleg.lib.*3. *à num.*34. Petr. Pequi. *in regul.benef.num.*26 *in* 6. Ferret. *cons* 133.*num.*1. Hierony. Gabriel. *consil.*185. *lib.*2. Perez de Lara *de anni. & appel* 2.*c.*10. *num.*29. Flami. Pari. *de resig.benef lib.*8. *q.*10. *num.*10. Zerol. *in prax.Episcopal.1.p. verb.ius patro.* §.8. *dub.* 8. Caputaq *decis.* 133.*p* 1. Moheda. *vbi suprà.* Put. *decis.*412. *lib.*1. optimè Spina *vbi suprà in d.glo.*4.*num.*99.

134 Et licèt huic doctrinæ, seu declarationi plures assignent Doctores rationes, nulla potior illa,nam nullitas collationis ab ordinario factæ spreto patrono, cùm sit inducta in fauorem ipsius patroni,atque ideo ita demum est nulla si ipse voluerit, & nõ contradicat, quam reddunt Spina *vbi suprà sub num.*99. Cassiador.*decis.*2.*num.*4.*de locato.* & Rota *decis.*77 *p.*1.*diuers.* Rot. *decis.*10. *de iur. patro.alias* 528.*in antiq.* Nicol.Garc. *de benef.* 1.*tom.*5.*p. cap.*9. *num.*238. nam vbi actus annullatur in fauorem alicuius, subintelligitur 135
tacita illa conditio si voluerit ille, in cuius fauorem actus annullatur. gl. *l.fil.o præterito.* & ibi gl.fi. *ff.de iniusto rupto.*late Tiraquel.*in tract. le mort saisit p.*7. *declaratione prima.* vt in 136
emphyteuta,qui si non soluit per biennium canonem, cadit in commissum,domino volente, & declarante *l.2.de iur emphyteu.* Bal. *in l.fi num.*4.*C.de reuoca.dona.*Cuma.*cons.*164. *colu.*3.Decius *cons* 146 *& cons.*260 *num.*8.

Et ista reclamatio inducitur non solùm 137
tacitè; scilicet præsentante patrono intra tempus,sed etiam ex contradictione expressa locum habet, ita ex Mandos. Mohedano, & aliis aduertit Nicol.Gar.*de benef. d.*1.*tom.* 5.*p.cap.*9.*num.*281. *&* 243. & in nostro casu, scilicet, data appellatione non est dubium, quia est contradictio expressa. nulla enim maior contradictio, quàm appellatio, cùm ea orta sit dumtaxat ad impugnationem actus, *ex toto tit. ff. & C. & decretalib. de appellationi.* & de multis actibus factis contra 138
patronatus ius, qui reualidantur subsecuto tacito, vel expresso patroni consensu: vide aliquos per Garciam *vbi proximè & superiùs,* & quæ copiosè gessit Flami. Paris. *de resig. lib.2.quæst.4.per totam.*

Sed inde incidit alia soluenda difficul- 139
tas, an appellationi à clerico præsentato ad Parochialem,asserente; se habere maiorem, & saniorem partem patronorum,& vocum; interiectæ à sententia, & institutione, seu prouocatione ad examen alterius præsentati ab alia patronorum parte, quem minorem habere, aduersarius appellans contendit: non deferens ordinarius, imò ea postposita ad executionem, & possessionis traditionem tanquam Parochialis procedit, vim faciat. Et videtur affirmatiuè dicẽdum,quo- 140
niam præsentato à maiori parte patronorum debet fieri institutio, ac præferri debet præsentato à minori parte. text.est *in c. quoniam, de iure patro.c.quia propter.c.auditis de electione.* arg.*l.quod maior ad mun. c. prudentiam in prin. de off.deleg.*& quemadmodum hæc patronorum pluralitas consideratur, distinguendo 141
inter ius patro. competens pluribus vt singulis, aut pluribus vt vniuersis, bene explicat post alios Spina *in specul.testa.gl sub.n.*88. *vers. cum agitur.* ergo facta institutio præsentato à minori parte erit nulla, & per consequens appellatio legitima, ex dictis ad prin.huius cap.

Secundò faciunt, quæ paulò antè dicta 142
reliquimus,

reliquimus, *ex c.decernimus* 16.*quæſt.*7.de inſtitutione facta contemptis,& ſpretis patronis;vt ſit irrita ipſo iure, ac propterea etiã in Parochialibus appellationem ab ea interpoſitam, vtrumque habere effectum, deuolutiuum,& ſuſpenſiuum; ſed hîc contemnuntur patroni ad quorum præſentationem neceſſariò erit facienda inſtitutio; ergo nulla aliter facta,& per conſequens appellabilis.

143 Sed contrariam ſententiam,imò in Parochialibus (à cuius prouiſione ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter ſit proceſſum, appellatio non admittitur regulariter ex decreto Trident. *ſeſſ.*24. *de reformatione cap.*18. & motu proprio Pij V. nos latè ſuprà lib.2. cap.13.)huiuſmodi appellationi minimè deferendum, eo quòd inſtitutio ſit præſentato à minori parte, vt appellans prætendit. nam

144 caſu, quo à minori parte patronorum præſentato fiat inſtitutio, non dicitur contemptum ius patronatus, & ideo non eſt nulla ipſo iure, ſiquidem text.*in d.c.decernimus* 16. *quæſt.*7. dum annullat prouiſionem factam ſpretis fundatoribus Eccleſiæ procedit, & locum habet, quando ipſum ius patronatus contemnitur; hoc eſt, quando beneficium pertinens ad præſentationem patronorum, ordinarius cõfert illud vt merè collatiuum, tanquam ad eius liberam prouiſionem ſpectans,nulla facta mentione patronorum, ad quos de iure competit præſentatio,& quando ipſum ius patronatus ſpernitur. At quando ordinarius non vt merè collatiuum, &

145 eius liberæ diſpoſitioni pertinens, ſed vt iuris patronatus, illud quoquo modo agnoſcendo inſtituit; ceſſat ratio ac diſpoſitio illius text. quòd inſtitutio non ſit irrita ipſo iure, qui quidem intellectus ſatis cõueniens eſt menti, & verbis illius,quæ ſunt hæc:Decernimus, vt quandiu fundatores Eccleſiarum in hac vita ſuperſtites fuerint, pro eiſdem locis curam habeant ſolicitam, itaque rectores idoneos in eiſdem baſilicis, iidem ipſi Epiſcopo offerant ordinandos,& ſi ſpretis eiſdem fundatoribus rectores ibi idem præſumpſerit ordinare Epiſcopus, & ordinationem ſuam irritam nouerit, & ad verecundiam ſui, alios in eorum loco, quos ipſi fundatores condignos elegerint, ordinari. Hactenus.cuius verba clarè probãt noſtrum intellectum,& eſt ex mẽte Doctorum,quos in ſui comprobationem ſuperiùs latè adduximus à num.131.qui omnes hoc ſupponũt, tunc procedere huius text. diſpoſitionem annullantem cõtemptum ipſo iure, quando ſcilicet,ordinarius inſtituit, vel contulit Eccleſiam abſque præſentatione, & ea ſpreta, ſed vt liberè collatiuam,vt ex eis apparet.

146 Pro quo etiam fortiter facit,quod dicunt poſt alios Caued. *in tractatu de patron Reg.c.* 8.*n.*3.*& ſeq.* & Lara *de anni.lib.*2.*c.*9 *n.*40.*& ſeq.* quòd quando lis vertitur inter patronos ſuper iure præſentandi, ad quem pertineat, præſentatus à poſſeſſore ſuſtineatur euicto poſtmodum iure patro. à veris patronis. At verò quando lis non eſt inter patronos; ſed inter patronum, & Epiſcopum, tunc euicto iure patronatus à vero patrono, remouetur à beneficio prouiſus ab Epiſcopo Rationem differentiæ reddunt, quia hoc vltimo caſu prouiſio fuit nulla ipſo iure ex diſpoſitione c.*decernimus,*non verò in caſu præcedenti,& nos diximus inferiùs.

Et huic intellectui etiã fauet non parum, 147 quod inter interpretandum *d. c. decernimus* adducit latè Lamberti. *de iur.patro.* 3.*p lib* 2. *art.*2.*quæſt.*2.*prin.* præcipuè *à num.*7.*& ſuprà.* vbi dicit in fortioribus terminis, quòd quotieſcumque ordinarius inſtitueret præſentatum per aliquem non patronum; non dicetur inſtitutio ipſo iure nulla, quia non dicetur ſpreuiſſe patronum, iuxta text. *in c. illud. ad fi. de iure patro.* & idem Lamberti. iterum *ibi num.*44. quibus locis dicitur,tunc habere ius, & iuſtitiam, verum patronũ inſtare pro reuocatione, & irritatione illius præſentationis,& inſtitutionis ſubſequutæ,non vt ab eo præſentatus admittatur. Non verò eſt nulla & irrita de facto & ipſo iure, & ſic ſi ad præſentationem veri patroni, licèt minoris partis ordinarius inſtituat, iam agnoſcit ius patronatus, illúdque non contemnit. & ideo ſi contemptio non adeſt, nec nullitas ipſo iure. licèt ſic iniuſtitiã faciet inſtituendo habenti minus ius, cuius cognitio ſuperiori Eccleſiaſtico iudici, de appellatione cognituro, attinet,nõ Senatui Regio de violentia cognoſcenti.

Abſurdum enim magnum foret,ſi peten- 148 ti fundum, ſuúmque eſſe probanti aduerſa ſententia feratur à iudice applicante alteri parti, declarantéque huic pertinere: dicere, hanc eſſe ſententiam nullã,iniuſtam tamen, contra quam remedia ordinaria appellationis à iure prodita ſunt, non nullitatis. quia cùm ſit lata aduerſus ius litigatoris, nulla non dicitur.ex his,quæ Vantius *de nullit.ſentent.tit.de mod viden.proceſſ.ſub num.*8.

Si enim ordinarius declaraſſet iſtum non 149 habere ius patrona. etiam ſi probatum haberet,ſed aduerſarium;non eſt nulla ſententia ipſo iure,ſed dumtaxat iniuſtitia,& quãdo non eſſe iuris patronatus Eccleſiam, ſed morè collatiuam declarauit, hoc eſt iuſtum grauamen reformandum, & reuocandum à iudice ſuperiori adito per viam ordinariam appellationis.ergo multo minus dicetur nulla ſententia, qua declarauit faciendam inſtitutionem

tutionem ad præsentationem quorundam patronorum, qua minorem partem esse, cõtendit aduersarius appellans, cùm idem sit de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, & cui licet quod est plus, licet quod est minus. & si hoc casu daretur contemptus; sequeretur exinde, quod siue institutio fiat ad præsentationem maioris, siue minoris partis patronorũ, cùm vna sit relinquenda; dicerentur etiam contempti patroni. quod foret absurdum, cùm semper foret nulla quæuis institutio.

150 Ac ideo cùm supremorum tribunalium auditoribus non pertineat, regulare has voces, sed extraiudicialiter notoriam vim leuare, nec adsit ex hoc capite nullitas notoria in sententia, sed dumtaxat fortè iniustitia, horum communiter praxis cotidiana obtinuit, vt in beneficiis curatis ex hoc capite vim non fieri per Ecclesiasticum, non deferentem huiusmodi appellationi, declaretur, causámque ad eundem remitti, vt suam queat sententiam executioni demandare. & hoc iure vtimur, maximè cùm in huiusmodi processibus circa ius patronatus inter compatronos vix aut rarò de iniustitia constat notoriè, siquidem hinc inde tot, taliáque deducuntur, quæ in iure, & in facto notabilem intricationem, & obscuritatem præparant, quæ tollũt notorietatem, & ideo minimè suspendit appellatio ex iis, quæ exactè supra à num. 34. cum seqq. secus si de notoria iniustitia appareret absq; aliqua intricatione in iure aut in facto. vide quæ n. 154.

151 Et sic ad hos terminos est reducendus Bald *cons. 17. factum sic proponitur lib. 5. in prin. & num. 2.* qui motus ex dispositione *c. quoniam, de iur. patro.* dicit, institutionem factam præsentato à minori parte patronorum, esse nullam ipso iure, refert eum Cardi. Tus. *tom. 6. liter. P. concl. 145. num. 3. & 5.* nihil in comprobationem adducens, sed Bal. intelligendus est prout loquimur, & secundùm text. quem allegat, qui quidem illam conclusionem non probat, sed quod venit irritanda institutio, vt exactissimè per eundem Lamberti suprà relatum.

152 Nec obstat doctrina Gutierr. *lib. 2. canoni. quæstio. cap. 11. num. 20. & 21.* Nicol. Gar *de benefi. 9. p. cap. 2. num. 257.* Riccij. *in prael. Eccles. iuris patro. decis. 191. num. 198.* Caualcan. *decis. 1. num. 1. colu. 3.* & Rot. *decis. 117. p. 2. diuers.* quos nonnulli allegant pro contraria parte, dum dicunt, quòd regulariter instituendus est is præsentatus à patronis, qui à maiori parte fuerit præsentatus. cui facillimè respondetur, quòd licèt de iure sit, quòd
153 debeat sic præsentatus institui, & ordinarius non faciens faciat iniustitiam: non tamen nullitatem, nec Doctores id dicũt. non enim sequitur; probaui rem petitam meam esse, iudex contrarium declarauit, & sic contra iustitiam; ergo nulliter fecit. & sic licèt via & remedio appellationis non suspẽsiuæ possit reuocari sentẽtia, non tamẽ via nullitatis.

Vnum tamen te admoneo, quòd si ordi- 154
narius, dum vocum, & patronorum faciens computationem in sententia, constaret euidenter, maiorem partem pertinere alicui ex præsentatis clericis, & nihilominus faciendam institutionem alteri, cui facta computatione erronea vocum in sententia expressè, minor pars pertineat; declarauit. ista sententia etiam si simus in Parochialibus, esset appellabilis quoad vtrumque effectum, cùm sit nulla ipso iure, tanquam lata contra iuris clari dispositionem clausi in corpore iuris, dictantis, vt institutio fiat ad præsentationem maioris partis patronorum, minore relicta, text. *in c. quoniam de iur. patro. cap. quia præter. c. auditis. de electione.* cum aliis. & ideo cùm de facto constat indubitabiliter ex eadem sententia; ius est applicandum, aliàs erit nulla. text. *in l. 1. § item cum ff. quæ sententiæ sint appell. reci. l. si expressim ff. de appella. l. 2. C. quando prouocare non est necesse. cap. . . de senten. & re iudi.* vt puta quando iudex declaret, vbi supponat, aliter aliquem minorem 14. annorum, & declaret validum eius testam. vel patrono non dãdum 6. vel 4. menses ad præsentandum. Anchar. *cons. 372. pro declaratione, in prin.* Matesil. *not. 20.* Decius *cons. 8 post prin. lib. 1.* & requiritur quòd sit error iuris patenter & manifestus in sententia, ad oculum visibilis, habita relatione ad casum, & tenorem legis claræ, & publicæ, ac indubitabilis, prout est *d. c. quoniam* dispositio, non autem sufficit, quòd oculo mentis & per subauditos intellectus percipiatur. nam si error ex expressa sententia non exprimitur, sed per relationem ad acta, non erit sententia nulla, testatur de communi Alexa. *cons. 69. attentis. colu. 5. vers. nec obstat, lib. 3.* & proinde *l. si expressim. & d. l. 2.* ibi, tam manifesti iuris, *&c.)* text. *in c. solet.* ibi, vel intolerabilem errorem in sententia fuisset patenter expressum.) *de senten. excom. lib. 6. c. venerabilibus §. fi. eod. tit.* & ita tenet Innocen. Hostiens. *in c. P. & G. circa fi. de off. delega.* cuius dictum reputat famosum, & elegans singularéque Anto. *in c. ab excommunicato, de rescrip.* & Doctores *in d. cap. 1.* vbi Felin. *colu. 8. de re iud.* Iff. *in l. 2. colu. 3. C. de errore calculi,* expressum autem illud solummodo dicitur quod ex verbis infertur, & colligitur, Bal. *in l. ad probationem, la 1. C. de probatio.* Angel. *in l. prætor ait ff. de oper. noui nuntiatio.* quos referens sequitur Decius *cons. 68. colu. penult.* latè & optimè

optimè hunc articulum examinat Vanti. *de nulli. senten. ex defect. proceſſ. à num.* 118. *cum multis ſeqq.* & ideo ex hoc capite (quod rarò aut nunquam contingit) ſententia dicetur nulla ipſo iure,& appellabilis.non autem ex c.contemptus iuris patronatus. & idem erit quando apparet euidenter & notoriè de notoria iniuſtitia, abſque vlla intricatione in iure, aut in facto, quia tunc etiam efficietur cauſa appellabilis, vt latè dixi ſuprà,à n. 34. cum ſeqq. & num. 150. quod vix contingit in iis caſibus.

Et pro huius materiæ perfectione addendum eſt illud, quòd quamuis (beneficia Ec-
155 cleſiaſtica curata, quæ cathedralibus, collegiatis, ſeu aliis Eccleſiis,aut monaſteriis,beneficiis, ſeu collegiis, aut piis locis quibuſcumque perpetuò vnita, & annexa reperiũtur, ab ordinariis locorum annis ſingulis viſitentur, qui ſolicitè prouidere procurent: vt per idoneos Vicarios, etiam perpetuos, niſi ipſis ordinariis pro bono Eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur, *&c.*) ibidem deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, priuilegiis,exemptionibus,etiam cum iudicum deputatione,& illorum inhibitionibus quibuſcumque in præmiſſis minimè ſuffragãtibus.) quæ ſunt verba Concilij Tridentini *ſeſſ.7. de reformat.c.7.* quo,vt vides,deducitur à compulſione ordinarij proponendi Vicarios perpetuos in huiuſmodi curatis vnitis appellationi emiſſæ licèt non deferat, vim nullam faciet.

156 Tamen in huiuſmodi Vicariis perpetuis Parochialium vnitarum concurſus nullatenus neceſſarius eſt in eorum prouiſionibus; ſed dumtaxat ad nominationem, ſeu præſentationem illorum,quorum dignitati,monaſterio, vel Eccleſiæ vnita ſunt, & annexa deputandos,& inſtituendos eſſe,text.*in c.extirpandæ. §. qui verò & c. de monachis. de præbendis c. vnico de capellis monachorum in 6. & cle. 1. de iure patro.* Abb.*in d.§.qui verò num.*9. Petrus de Peruſ. *in tract.de vnionibus c.*11.*q.*6. Rip. *reſponſor.lib.*2. *reſponſ.*18. *n.*4. Nauarr. *in conſ.*11.*de ſtatu monachorum num.*3.*&* 7.Ioan. Gutier.*conſil.*44. Rot. *deciſ.*798.*n.*5.*p.*1.*diuerſ.* latè Gonz.*de men.& alter.gl.*5.§.3.*à num.*19. vbi de materia Vicariorum, & præcipuè *à n.*50.*cum ſeqq.& gl.*60.*à n.*160. optimè etiam latè diſputat Nicol.Garc. *de benef.* 9.*p. c.*2.*à n.*285. nonnulla etiam in comprobationem applicat fundamenta Aloyſ. Ricc. *in pract. Eccleſ.concurſ.ad Eccleſ.Parochial. deciſ.*417.*per totam.* Caletus *in ſua Margar. ſelectorum caſuum conſcientiæ, verb. Paroch.* pro quo facit conſtitutio Pij V.46.ſuper declaratione portionum aſſignandarũ Vicariis perpetuis Parochialium,quæ incipit *ad exequendum,*& in verſ.*volumus,*ita loquitur:Volumus inſuper, & ita mandamus, quòd dicti Vicarij perpe- 157
tui non ad liberam ordinariorum electionem,ſed ad nominationem illorum,in quorum Eccleſiis vnitis ponentur, cum ipſorum ordinariorum, ſeu eorum Vicariorum, præuio examine,approbatione deputentur,*&c.*) & ita pluries determinauit ſancta Congregatio Concilij Trid.ſuper decreto 7.*ſeſſ.*7.*de reformatio.* vt ſuper verſ. *Vicarios etiam perpetuos,*&c. ita ait: Congregatio cenſuit,nominationem Vicariorum ad beneficiatos pertinere, & hoc etiam ad eos, ad quos beneficia vnita ſpectant. ſic etiam Pius V. dicta Bulla citata addens,ordinarij,vel eius Vicarij præuio examine approbationem neceſſariam eſſe,*&c.*) & iterum alia ſuper eodem verſ. in hæc:Ex dicta Bulla Pij V.Calendis Nouembris anno 2. nominatio Vicariorum, & perpetuorum ſpectat Eccleſiis, ſeu locis, quibus dictæ Parochiales ſunt vnitæ,*&c.*)

Et aduerte quòd eadem cõgregatio Concilij ibi ſuper eodem verſ. *Vicarios etiam perpetuos,* ad finem ait ita: Ad dictam nominationem faciendam poterit Epiſcopus præfigere terminum decem dierum,*&c.*) & quòd in vltima declaratione ipſius c.7. ſuper verſ. *ſuper certa re aſſignanda,* in vltima declaratione in hæc verba: Sanctiſſimus Dominus noſter Gregorius XIII. non habet pro reuo-
cata Bulla Pij V. de Vicariis perpetuis, cum 158
hac limitatione in fauorem monaſterij, vt Epiſcopus ad nominationem Monachorum deputet vnum ex ipſis præuio examine approbatum, & ad nutum ipſorum amobilem, & cum Vicario ſic deputato debet habitare vnus dumtaxat alius monachus, nec plures extra clauſtrum maneant, ſed non ita cenſendum, ſi vellent deputare capellanum ſecularem ad nutum amobilem, hoc enim pertinet ad Epiſcopum, *&c.*) & nota hæc ad quem huiuſmodi nominatio pertinet, quoniam ſuper ea vidi plures violentias in hoc noſtro ſupremo tribunali tollendas trahere.

Pariter & eodem modo obiter eſt viden- 159
dum an appellationi interpoſitæ per collitigantem ſuperſtitem à prouiſione, inſtitutione, ſeu concurſu facto ſuper beneficio litigioſo cedente, vel decedente collitigante poſſeſſore, vel non poſſeſſore per ordinarium non deferentem, vim fieri, ſit dicendum, & quotidie in tribunalibus hoc ſolet declarari, vim fieri, & reponi, certiſſimum ſiquidem eſt, quòd quando beneficium curatum, vel ſimplex ſuper quo lis pendet, altero ex litigantibus cedente,vel decedente, ſiue in poſſeſſione, ſiue non ab ordinario,

alius subrogandus non est in locum demortui, nec aliter prouidendum beneficium ne multiplicentur collitigantes, nec lites fiant immortales, ne superuenienti collitiganti præiudicium irrogetur ex datione nouorum aduersariorum. text.est *in c.*1. text. *in c.*2. *vt lite penden. lib.*6.*clem.*1. *eod.tit.* plenè Lancelot. *de attentat.*1.*p.c.*3. *ex num.*97. *vsque ad fi.* vbi 6. modis ampliat, & quindecim limitat, aliisque declarat. exactè etiam & optimè Flami.Pari. *de resign.benef.lib.*2.*q.*3.*à n.*97. *& n.*102. Ricc. *in pract.Eccles.concursus ad Eccles. Paroch.decis.*488.*vers.tertiò cessat.*

Et per hanc prohibitionem ordinario non amouetur potestas prohibendi huiusmodi
160 beneficia litigiosa in perpetuum, sed dumtaxat, eius suspenditur potestas, donec futurus litis declaretur euentus, ad quem beneficium pertinet, vt *in d. c. fi. & d. clem.*1. §. *si verò.* docent Gomez. *in regul.de triennali q.*31.*n.*9.*vers.sic etiam dispositio c.*2. Simonet. *de reseruatio.quæst.*10.*n.*5. Mandos. *in regul.de impetran. benefic. per obitum famil. Cardi.* quæ est 32.*quæst.*9.*à num.*5. Couarr.*in pract.quæst. c.*36.*sub num.*7.*versic.quinto.* Nauarr. *in c.accepta. de restitutio. spolia. op.*10.*solutio.num.*30. Nicol.Garcia *de benef.*1.*tom.*5.*p.c.*1.*à n.*133. *cum sequentib.* ad idem Hieronym.Gonzal.*in regul.de men.in* §.7.*proœmia.quæst.*3.*ex n.*118. *& in gl.*32. *num.* 40. quod eo vsque cense-
161 tur suspensa, quoqsque, scilicet, superstes per rem iudicatam vincatur, & ipsa res iudicata habuerit effectum, fuerítque executioni tradita,adeptióque sit possessionis subsecuta, vt sic decisum fuisse in Rot. cuius meminit Flamin. testatur *vbi proximè num.*111.

Ac propterea nihil mirum, vt huiusmodi litigiosorũ beneficiorũ prouisione facien-
162 da,factaque ab ordinario lite pendente, siue super curato, siue simplici appellationi non deferens, vim fieri, declaretur quotidie, ex hoc capite; scilicet: nullitatis ex actis apparentis, siquidem prouisio, & subrogatio rigorosa facta per ordinarium cedente,vel decedente collitigante, siue coram se pendeat lis,siue coram alio,est nulla ipso iure. ita statuit Bonifacius VIII.*in d.c.*2.*vt lite pendente lib.*6. vbi gl. Ioan. Monach. Geminian. Anchar. & Francus notant, communiter Rot. *decis.*10. *n.*2. *vt lite pendente in nouis.* Cassiador. *decis.*5. *super regul. Cancellar.* Bellam. *decis.*94. Moheda. *decis.*178. *vacante*, ita vt ita
163 prouisus contra formam *dicti c.*2. est de facto remouendus à possessione. Rot. *decis.*3. *de restit spolia.in nouis.* Cassiador.*decis.num.*4. *eodem tit.* Flami.Pari.*vbi suprà d.lib.*2.*quæst.*3. *num.* 108. qui quidem videndus omnino. optimè per totam illam quæstionem hunc examinat articulum, apud quem, & cæteros citatos videbis, aliud esse dicendum in 164
subrogatione per gratiam factam à summo Pontifice, quæ gratiosa vocatur, in locum, & possessionem, iúsque demortui iuxta regulam Cancellariæ de subrogandis collitigantibus, & vt plurimum ipsemet collitigans subrogatur.

Et hæc conclusio *d. c.*2. *vt lite pend. lib.*6. 165
*& d.clem.*1. procedit, & extenditur ad beneficia iuris patronatus. etenim pendente lite super ipso iure patron. patronus præsentare non potest, Calderi. *consil.*1.*vt lite pend.* Geminian. *in d.c.*1.*vlt.nota.* Paris. *consil.*47.*n.*13. *volu.*4. & est communis opinio secundùm Sarnerium *de subrog.col.quæst.*13 & de magis communi Rochus de Curt.*de iur.patro.verb. honorificum num.*53. *quæst.*23. Sarn. *decis.*31. Guidobon.*decis.*104. ampliat & limitat pariter hanc conclusionem Lancelot. Robert. *de attentat.*2.*p.c.*4. *à num.*522. *vsque ad fi.* &
quòd beneficium non dicatur litigiosum, 166
nec super eo lis pendere;quando esset dumtaxat mota super possessione, quia tunc sola possessio dicetur litigiosa, optimè plures allegans per Flami. *vbi proximè à num.* 52. &
quòd lis introducta super beneficio, vt vni- 167
to, non efficiatur beneficium litigiosum, vt tenent Gonz. *in regul. de men. & alter. gl.* 5. §.7.*n.*17. Nicol. Garc. *de benef.*12.*p.c.*2.*n.*32.
& quòd minus dicatur litigiosum benefi- 168
cium, quando pendet super priuatione beneficiati, nisi simul agens de priuatione petat, sibi adiudicari, quia tunc litigiosum beneficium dicitur,latè plura adducens Flami. *d.lib.*2.*quæst.*3.*num.*56.*& seqq.* vbi alias limitiones adducit.

Ac ideo ex supradictis cùm verum sit; vt 169
nec ordinarius prouidere, patronus præsentare possit, nec elector eligere lite pendente, cedente, vel decedente vno ex collitigantibus,ex Doctoribus iam citatis: ita nec ipse ordinarius per consequens concursum ad Parochialem litigiosam facere, vt absolutè & generaliter loquens, multa fundamenta in comprobationem cumulans,tenet & bene defendit Gonzal. *in gl.*6.*à num.*142. quod tamen fallit in subrogatione gratio-
sa, facta per summum Pontificem, quando 170
noluit ipse Pontifex eandem facere in collitigantem superstitem, tunc etenim in Parochialibus concursus adesse probat Nicol. Garcia *de benefic.*6.*p. cap.*2. *num.*170. *& sequentib.* vbi adducit decretum sanctæ Congregationis editum 23. Iunij anno 1594. *ibi:* Quando in illis summus Pontifex noluerit collitigantem subrogare, verum ius demortui in alium transferre, *&c.*) qui Garcia ita intelligendus est, & reducendus ad

terminos

terminos d.declarationis, non aliter. Quoniam foret ſubuertere tot decreta, & conſtitutiones Canonicas, prohibentes prouiſionem horum beneficiorum. quam etiam declarationem(errórque foret manifeſtus contra dictam Cõgregationem)adhuc ipſe Garcia *ibi num.*172. *cum ſeqq.* declarat, & reducit ad limites *d. cap.* 2. *vt lite penden. in* 6. &
171 *d.clem.primæ*,vt hoc caſu facto concurſu electo, vt magis idoneo non ſit facienda collatio, ſed eſt expectanda finis litis, ſed ſi talis electus petierit, ſe admitti ad defenſionem litis in ſtatu,in quo eſt illo tempore,admittendus eſt pro ſuo intereſſe, iuxta *d.c.*2. *verſic. ſanè.* & ibi gloſſ. & Doctores, *vt lite penden.lib.*6.

172 His adde quòd præſentatio debet fieri perſonaliter, id eſt ſenſibus corporis illius cui fit præſentatio, adeò quòd præſentatus debet eſſe corporaliter coram ordinario,nec ſufficit patronum præſentantem aliquem, ſolùm mittere inſtrumentum præſentationis ordinario, vt per Sylueſt.3 *p. q.*1. *n.*6. & *q.*2 .*n.*45. Rota *in termi.deciſ.*3.*de iur.patron.in nouis.* Achil.*deciſ.*12 .*eodem tit.* Rot.*deciſ.*211. *in nouis.* Fran.*in c.fi.* §. *verum in* 1.*nota. de iur. patronat.in* 6. Rochus de Curt.*in tract.de iur. patron. verbo, patronus.* & iuxta hanc opinionem fuiſſe in Rota reſolutum in vna Aſculana Parochia 13.Ianuarij 1548. coram Anto.Auguſti. teſtatur Aloyſ.Ricc. *in pract.iur. patron.deciſ.*156.*à n.*58. *cum ſeqq.* & pluribus aliis Doctoribus diximus infrà c. ſeq. Et eſt
173 ratio, quia præſentatus debet priùs examinari ab ordinario,anteaquam inſtituatur, ad finem videndi,ſi eſt idoneus, ſecundùm Panor.*in c.paſtoral.num.*7.*de iur.patro.* Anchara. *in c.ius cæpti num.*2. *de præbend. in* 6. Rebuff. *q.*20.*n.*15.Riccius *vbi proximè n.*62. quando autem præſentatio facta de abſente ſuſtineatur, vide latiſſimè per Nicol.Garc.*de benefic.* 4.*p.c.*1.*à n.*15.*cum ſequentibus.*

174 Qui *n.*6. ex hoc infert quòd aliter facta præſentatio,quã modo prædicto, vltra quod erit nulla, patrono etiam currit tempus, Innocen. *in c.in Lateranenſ.in vlt.not.de præben.* Monal.*conſil.*149.*num.*3.*& ſeqq.volu.ſi.* Rub. Alexandr. *conſil.* 93. & hæc opinio ſcilicet, quòd præſentatio fieri debeat perſonaliter, corroboratur ex decreto Trid. *ſeſſ.*24. *c.*18. *de reform.&* 25. *c.*9. quonam modo ſuſtineatur praxis hodierna,quòd admittitur abſens preſentatus à patrono,& quando,vide,quod latiùs explicat Nicol.Garcia.*vbi proximè.*

175 Et ob hanc doctrinam præſentatio facta de clerico abſente erit nulla, vt tenet Ricius *vbi ſuprà*, & iterum *in deciſ.*158. *per totam.* vide tamen Nicolaum Garciam *locis proximè citatis.*

Vnum tandem te aduerto,quòd non omnia contenta *in d.c.*18. *ſeſſ.*24.*de reformat.* diſponente circa prouiſionem Parochialium, dantéque formam ſeruandam cum decreto 176
irritante formam inducere, ita vt ſi nõ adhibeantur annullent prouiſionem, vt videre eſt in deputatione vicarij, ſeu œconomi ad 177
vacantem Parochialem, ſecundùm latè tradita per Garciam *de benef.*9.*p.c.*2.*n.*19.*&* 20. & quod de edito cum maiori termino appoſito (de quo nos ſuprà & per eundem ibi *n.*46.) item quòd eligatur magis dignus, licèt ipſe omittatur, non peccari in forma, & ſic nullam non reddi prouiſionem, cùm ſit ei per remedium appellationis à motu proprio Pij V. in conferendis prouiſum, probat latè ipſe Garcia *ibi n.*235.*cum ſeqq.*

Nunc de nullitatibus, quæ accidunt in 178
prouiſione ſimplicium beneficiorum,tractemus,ex quibus facilè colligetur,quando appellationi ſit omnino deferendum,& in primis dico, quòd in beneficiis quæ ſunt non liberæ collationis, ſed iuris patronatus, ſiue ſimplicia ſint, ſiue curata: edicta præcisè & 179
neceſſariò debent præcedere inſtitutionem faciendam, aliàs ipſa nulla redditur ipſo iure, iuxta text. *in c. fi. de electio. lib.*6. qui procedit etiam in inſtitutione, vt poſt Doctores ibi tenent Lap.*alleg.*8.*n.*4.& eius additio. Mandoſ. *litera V.* Rochus de Curt. *de iur. patron.verb.honorificum.q.*2.*n.*4.*& q.*38.*num.*69. Lamber. communem dicens 2.*p.* 2.*lib. q.*6. *art.*2.4.12. *&* 16. Hieron.Gabriel *conſil.*199. *num.*2.*lib.*1. Flores de Men. *quæſt.*3.*num.*55. Aymon. *conſil.*63.*n.*2. Perez de Lar. *de anni. & Capella. lib.*2. *cap.*10. *num.*32. *&* 39. *&* 40. Creſcent. *deciſ. fi. de iur. patron.* Caputaq. *deciſ.*37.*p.*2. Cott. *deciſ.*387. *in miſcellaneis manuſcriptis.* Puteus *deciſ.*484. Ricc. *in prax.Eccleſ.iur.patron. deciſ.*160. *per tot.* vide quæ nos ſuprà num.49.

Nam, aliàs prouiſionem nullam eſſe ipſo iure; pluries declaraſſe Rotam,teſtatur ipſe, & debet in edicto terminus competens aſ- 180
ſignari, & peremptorius, vt *in d.cap.fin.* vbi Doctores & Lamberti. *vbi proximè artic.*21. Perez de Lara *num.* 44. & quod ſuperiùs diximus, & ita non eſſe de forma prouiſionis Parochialium ex decreto Trident. *ſeſſ.*24.*de reformat. c.* 18. procedit in beneficiis liberæ collationis. at hæc concluſio procedit in beneficiis, quæ ſunt iuris patron. iuxta ea quæ nos ſuprà d.num.49.

Et in tantum, quòd quando ſunt alij pa- 181
troni certi, non ſufficit citatio generalis per edictum, ſed debent nominatim, & ſpecialiter citari, aliàs inſtitutio eſt nulla ipſo iure,vt per idem cap.fin. & Doctores ibi dixerunt Perez de Lar. *vbi ſuprà num.* 42. *&* 43.

quem ſequitur Nicol. Garci. *de benefic.2.tom. 9.p. c.4. num.8.* vbi refert aliquas Rotæ deciſiones. idem etiam affirmat Lamberti.*de iur. patron.lib.2.p.2.quæſt.6.art.* 11.*&* 13. Secus au-
182 tem in cæteris beneficiis merè collatiuis, & in collatione eorum, in quibus nulla requiritur citatio,aut vocatio, etiam per edictum. gloſſ. *in d.c.fin. de electione in 6.verb.obſeruari.* Philip.Fran. *in c.conſtitutis 2. n.12.de appellat.* Prob.*ad Monach. in c.licet Epiſcop.de præbēn. in 6.num.2.* Sarner.*in regul.de infir.quæſt.*18.Rot. *deciſ.*309. *num.2.p.1. diuerſ.* Flores de Men. *pract. quæſt. q.3. à num.*54. vide quæ nos ſurſum num.49.& ſeqq. vbi limitauimus hanc doctrinam.

183 Vnum tamen nota, quòd licèt hoc caſu prouiſio, & inſtitutio ſit nulla ipſo iure, non tamen ipſa præſentatio, vt benè probat Aloyſ.Ricc.*in prax.Eccleſiaſt.iuris patronat.deciſ.*160. *per totam.*

184 Pariter ratio appellandi in promptu eſſe dicetur, deficiente forma aſſignata in beneficiis ſimplicibus à Concil.Trident. *ſeſſ.7. de reformat.c.*13. dum ait: Præſentati,ſeu electi, vel nominati à quibuſuis Eccleſiaſticis perſonis, etiam Sedis Apoſtolicæ nuntiis ad quæuis Eccleſiaſtica beneficia nō inſtituantur, nec confirmentur, nec admittantur, etiam prætextu cuiuſuis priuilegij, ſeu conſuetudinis, etiam ab immemoriali tempore præſcriptæ: niſi fuerint prius à locorum ordinariis examinati, idonei reperti, & nullus
185 appellationis remedio ſe tueri poſſit, quo
186 minus examen ſubire teneatur: præſentatis tamen electis ſeu nominatis ab vniuerſitatibus, ſeu collegiis generalium ſtudiorum exceptis.) qui text. loquitur dumtaxat (vt vides) in electis, ſeu præſentatis, aut nominatis ab Eccleſiaſticis perſonis ad ſimplicia beneficia, quibus aſſignatur forma, ponderatis verbis, *ibi*, niſi fuerint priùs à locorum ordi-
187 nariis examinati, *&c.*) quia cùm detur ordo formam inducit, qua non ſeruata, prouiſio nulla eſt, Felin. *in cap. cum dilecta de reſcript. num.6.verſic. ſextum ſignum.* Brun. *in tractatu de form tit. quatenus cenſeatur datum aliquid pro forma fol.4. concl.*15. Chaquer. *deciſ.Pedemon.* 165. *num.*14. cum Neuizan. *conſ.*87.*num.*13. Mandoſ. *regul.*24. *quæſt.3. num.* 9. & latè de
188 hoc articulo, quòd examen hoc requiratur pro forma etiam in benefic. ſimplicibus patronatus mixti, vide Nicol. Garc. *de benefic. 9.p. cap.3. à prin.* præcipuè *à num.*5. Ricc. *in pract. Eccleſ. concurſus ad Eccleſiam Parochial. deciſ.*415.*per totam,* vbi Rotæ deciſionem re-
189 fert, & quod etiam quilibet notoriè idoneus non excuſetur, *ibi à num.*15. & quòd
190 præpoſteratio inducat nullitatem, & appellationem permittat, vide latè Cardin.Tuſc. *lit. P. in pract. concluſ.*519. *fol.* 368. *tom.* 6. & attende d.Trid. decretum, *ad fi.* vt appellatio non obſtet, quominus huiuſmodi examen ſubire teneatur. hoc eſt, ad differentiam *c.*18. *ſeſſ.*24.*de reformatio.* de quo ſuprà, quod loquitur in Parochialibus,vbi requiritur hoc examen,& approbationem per concurſum fieri, at hic in ſimplicibus ſimplex examinatio,& approbatio abſque eo.

Et ex his inferre etiam poteris ad prouiſionem Canonicatuum Doctoralis, & Magiſtralis per concurſum, publicúmque examen faciendam, in qua quidem multa requiruntur, pro forma ſeruari, iuxta tenorem motus proprij Leonis X. & Bullæ Sixti IV. quas referunt Gonz.*in regul.de men.gl.*9. §.2. *à num.*4. Nicol. Garc. *de benefic.* 5.*p.c.*4. *num.*169. inter quæ eſt præſtatio iuramenti corporaliter tactis euangeliis facienda ab electoribus. & quòd vota præſtentur ſecretò, quamuis in aliis actibus Capitularibus de iure hæc forma non requiratur, ſed palàm poteſt fieri, & per ſcrutinium, de quibus hinc inde plurima adducens optimè & per eundem Garcia *vbi proximè à num.*169. *vſque ad fi.* vbi etiam an Capitularis,qui non 192
adfuit lectionibus, & actibus oppoſitorum, poſſit votare, & ſit nulla prouiſio, & an & quando poſſit quis votare per Procurato- 193
rem, & an procurator poſſit iuramentū præfatum præſtare,& alias plurimas quæſtiones contingentes, ex quibus redditur nulla horum Canonicatuum electio,latè optiméque examinat, ad quem occurre, quoties te neceſſitas compulerit. Sufficiet tamen dicere, vt in omnibus his caſibus, quibus nullitas 194
electionis appareat, vim fieri,& reponi, non deferendo interiectæ appellationi à Capitulo eligente; declarandum in ſupremis tribunalibus, aditis per viam violentiæ, & de forma tradita à iure cæteris electionibus, cuius omiſſio nullam eam reddit; confuge ad integros titulos in decretalibus, & in 6. de electione, & peculiares etiam tractatus quod mei non eſt.

Alia etiam multa, quæ ad prouiſionem 195
beneficiorum tam curatorum, quàm ſimplicium, quatenus noſtrum attingunt inſtitutum, appoſuimus ſuprà 2.p.c.13.à prin. & etiam in diſcurſu operis. hîc autem ea tantùm ſcribuntur & adnotantur, quæ ob ſolemnitatis defectum, & formæ omiſſionem nullas reddunt prouiſiones, cáſque faciunt appellabiles.

Et non ſolùm omiſſio formæ appoſitæ in 196
prouiſione beneficiorum ſimpliciū & curam animarum habentium (de quibus hactenus) ipſam reddūt nullam,irritā,& inanem,& per conſequens appellabilem,etiam ſi ſui natura

attenta

attẽta appellationem non admittat, ſed alio ex capite etiam poteſt argui nulla.nam cùm duplici modo in beneficiorum prouiſione procedatur, alio extraiudicialiter, alio iudicialiter;diximus latè ſuprà lib.2.c.13.per totum.& ibidem latè etiam ſi in Parochialibus procedi cõtigerit iudicio formato,à ſentẽtia appellationi non eſſe deferendũ,in ſimplicibus ſecus ſit.quapropter quando iudicialiter procedatur etiã in curatis, ſi aliqua nullitas attingens proceſſum, & formã iudicij,notoriè ſcilicet per inſpectionem actorum appareat,quæ ſententiam,ſeu actum nullum reddat, quantumuis hucuſque dicta forma ſeruaretur, appellationi omnino eſſe vtique deferendum, ſiue (vt diximus) in ſimpli-
197 cibus, ſiue in curatis, cùm omnis diſpoſitio de mundo de actu loquens, neceſſariò de actu valido intelligenda eſt, iuxta ea quæ latiùs adduximus ſuperiùs à principio huius capituli.

198 Et in ſimilibus terminis facit, quod de bulla Pij V. dicitur,diſponens,quòd ſententia tranſacta in rem iudicatam mittatur executioni, niſi ſit nulla ex defectu citationis, iuriſdictionis, aut mandati. quia nihilominus ſi contineat ex alio capite nullitatem puta:defectum terminorum ſubſtantialium, intelligitur etiam denegata executio,quamuis limitatè de illis tribus fuit locuta dumtaxat,vt per Caſſiador.*deciſ.*8.*de reſcript.*Rot. *deciſ.*2.*num.*11.*& ſeqq. eodem tit. in nouis.* Peregri.*deciſ.*24.*lib.*1. Mareſcot.*variar.reſolutio. lib.*1.*cap.*87.*num.*31.*&* 32.nam licèt ex omiſſione terminorum, & aliorum ſubſtantia-
199 lium non oriatur nullitas expreſsè comprehenſa in d.Bull.Pontifi.tamen ad impediendam executionem ſufficit, quòd aliquid omittatur de ſubſtantia iudicij, Æguid. *deciſ.*27.& Caſſiado. *deciſ.*2. *de iudi.* Mareſcot.
200 *vbi proximè num.* 32. vbi dicit etiam, quòd Bullæ non tollunt nullitatem actuum prouenientium ex forma (aliàs de iure requiſita) non ſeruata,iuxta *c.cum dilecta, de reſcrip.* Feli. *in c. quoniam contra colu.* 5. *verſ.ſi tamen conſtitutum,* & ita declarando bullam prædictam tenuiſſe Rot. in vna Roman. Saluia. interdic.6.Nouemb.1598.coram Orano teſtatur Mareſcot. *vbi proximè d. cap.* 87. *ſub num.*32.

201 Nam etſi aliquod ſtatutum diſponat, aliquam ſententiam eſſe executioni mandandam nõ obſtante appellatione, vel quolibet alio ſtatuto, quia ſi opponatur nullitas reſultans ex inobſeruantia formæ alterius ſtatuti, talis nullitas, cùm non cenſeatur excluſa, impedit executionem ipſius ſententiæ, Ioan.Andr. Paul.Caſtr.& alij tenent citati & ſequuti à Ripa *in l.*4. §. *condemnatum ff.de re iudi.num.*13. Lancelo. Robert. *de attenta.* 2.*p. cap.*17. *num.*50. & ideo dicit eleganter Philip. Franc. *in cap. dilecto num.*131. *verſ. quartò limita etiam.de appella.* quòd forma tradita in procedendo ad ſententiam, ſeu alios actus, prout citationes, & alias ſolemnitates proceſſus in aliquo ſtatuto, ſeu diſpoſitione, non intelligitur ſublata nullitas proueniens ex capite alterius ſtatuti, & per aliud ſtatutum concedens executionem ſententiæ non obſtante quolibet alio ſtatuto, quoniam nihilominus ſi ſententia reperitur lata, ſeu alia acta facta abſque ſolemnitate, & forma prioris ſtatuti; executioni
non eſt mandanda, cùm non ſit veriſimile, 202
nec credendum, huiuſmodi ſolemnitates voluiſſe excludere, arg. *l. ad ea ff. de conditio. & demonſ.* pro quo etiam gl. & Doctores *in c.item cum quis de reſtitutione ſpolia.*Bart.*in l.*1. §.*parui ff.quod vi aut clam.* probant,& docent Decius *conſ.*195. incipit *ſtudendo breuitati,* vbi adducit varia conſilia:Ioan.And.*in additio.ad Specul.tit.de ſenten.executio.*§.*poſtrem in additio. in verbo,*§.*ſeqq.* Paul.Caſtren.*in l.*4.§. *condemnatum,ff.de re iudi.*ſequũtur hoc idem Anto.de But.Immol.& Feli.*in c.ex parte* 2.*de off. deleg.* quos referens ſequitur Franc. Rip.
in d.§.*condemnatum n.*13. & ideo licèt Con- 203
cilium Trid.*d. cap.*18.*ſeſſ.*24. *de reform.* dicat nõ obſtante appellatione, eſſe mandandam executioni prouiſionem Parochialis Eccleſiæ, & licèt quando proceditur in aliis ſimplicibus extraiudicialiter,nihilominus quoties in omnibus procedatur iudicialiter, niſi ſolemnitates iudicij ſeruentur, nulla redditur ſententia & prouiſio, vt & nos diximus ſuprà in d.2.p.cap.13.

Quod & vlteriùs fulcitur, nam diſpoſi- 204
tio, & priuilegium, etiam quod ſui natura ampliari debet, nunquam tamen ita eius eſt facienda interpretatio, vt includat plures ſpecialitates; ita notabiliter docet Bal. *in l. ſi.*1. *lect. in verſ. & nota, quod beneficium ſic eſt interpretandum,*arg.l.*ſi quando C.de inofficioſo teſtam.* quare ſi conceditur inhabili fa- 205
cultas teſtandi, non tamen ideo ei cenſetur conceſſum, vt omittat ſolemnitates iuris, quia eſſent duo ſpecialia *ex d.l.ſi quando.* quam doctrinam *ad l. penult. ff. de conſtitu. Princip.*reddit & ſequitur Iſſ. *ibi n.*32. Natta *conſ.*363.*ſtante num.*9. inter conſilia Syluani & ſub eius nomine,*conſ.*100.*ſtante Marchionali num.*70. Becius *conſ.*28. *num.*20. Ioann. Gutierr. *pract. quæſt. ciui.lib.*4.*quæſt.*11.*n.*36. *tom.*3. ergo licèt Concilium Trid. nouiter inducat priuilegium executionis ſententiæ in curatis, ita debet interpretari, vt ſeruentur neceſſariæ ſolemnitates, & validæ in eadem ſententia à iure requiſitæ, ne duæ

ſpecialitates concurrant, iuxta *l.*1. *C. de dot. promiſſ.*

206 Hinc ex variis cauſarum figuris in proceſſibus, aliiſve actibus iudicij nulla reddi poteſt ſententia, ſiquidem in caſibus, vbi neceſſaria eſt citatio, illa non adhibita nullum redditur iudicium, *c. abſens c. abſentiæ c. caueant c.omnia 3.quæſt.9.cap.1.de cauſa poſſ. & propriet. c. inter quatuor de maiori. & obedi.l. ex quæ C. quomo.& quando iud. l. de vnoquoque ff. de re iudi.* Bald.*in l.*1.*colu.*1.*C.quomo.& quando iud.* Feli.*in c.ex parte* 2.*colu.*2. Bal.*in l.*1. *de off. deleg.*1. Decius *conſ.*63. *viſo puncto. col. penult. lib.*4. Roman.*ſingul.*674. Anchara. *conſ.*167. latè Doctores *in l.fi.C.de teſtib.* Afflict. *deciſ. Neapol.*307.latè Feli.*in c.cùm olim colu.*9.*de re iud. Lanfran. in clem. ſæpe in verſ. omiſſa citatio de verbor.ſignifi.* exactiſſimè multa in propoſitum cumulans Vantius *de nulli. ſentent. ex def. citatio. per totum*, & alibi paſſim, quod vulgare eſt.

207 Illud tamen notabile,quòd licèt præceſſerit citatio in cauſa: tamen ex mutatione perſonarum, ſiue iudicis, ſiue partis, noua citatio decernenda eſt,vt in iudice remoto, & in eius locum alius ſubrogetur, vel ipſe aliquem delegauerit ad ſentẽtiam pronunciandam,noua requiritur citatio, emanata à ſubrogato, ſeu ſucceſſore, licèt iam præceſſerit, tenent glo. *in verbo conſentaneum. verb. à quo C.quomo.& quando iudex.*vbi Bart.*n.*11. Bald.*num.*7.Salicet.*num.*9.Felin. *in c. quia V. num.*4. *de iudicijs in fi.* cum aliis adductis per Anton.Gabriel.*tit.de citatio concl.*1.*num.*114. quod declara vt per Hieronymum Gonzal. *in regul. de men glo.*9. *in annota. num.*134.*& ſeqq.* & per Puteum *deciſ*348.*n.*1.*&* 2.*lib.*1. Mareſcotus poſt alios *variar. reſolut.lib.*1.*cap.* 31.*à num.*5.*&* 6. & nos in optimo caſu 4.p.c. 1.num.47. & iterum ead.p c.5.à num 8.

208 Et loquendo in receptoribus ad probationes recipiẽdas, quæ cùm fieri nõ poſſint niſi citato aduerſario: tamen quando eſſet mutatus iudex,ſeu commiſſarius, aut ſubdelegatus, vt ab eo requiratur noua citatio, nec ſufficiat prima pro toto termino probatorio,Feli *in d.c.quia V. ſub num.*4. *in fi.de iudi.* Paul.Caſtren. *in l.dictum* 55.*nu.*2. *de iudicijs* multi citati ab Anto.Gabr.*vbi proximè.*

209 Et in mutatione litigantis, vt ſi is moriatur, noua ſit expedienda citatio (quam *carta en ſeguimiento* dicimus) cum relatione ſtatus cauſæ,aliàs proceſſus,& ſententia erit nulla, tanquam abſque citatione lata, probat text. *in l.in bratione,ff.de feriis,* latè Peregrin.*in tractatu de fideicom.artic.*53.*num.*30.Mart.*in tractatu de iuris.* 4.*p. centuria* 1. *caſ* 33. *num.* 11. Valaſcus *in conſultatio.*1.*tom.conſult.*38.*per totam.* quam doctrinam nota, quoniam pauci ea, vt quæ incognita, vtuntur.

Sed ego vidi in hoc tribunali annullatam 210
ſententiam per idem latam,contra ſucceſſorem eo non citato de nouo, licèt fuerit defunctus, cũ quo lis cœpta erat, citatus,& ſic noua citatio expediri iuſſum fuit (quam *carta en ſeguimiento* practici dicunt) informante chariſſimo, doctiſſimóque, & ſtudioſo magnique ingenij Domino Garcia Lopez Saldago de Sotelo fratre meo,hanc doctrinam adducente.

Item inſanabilis defectus & nullitas illa 211
reputatur,quæ ex defectu iuriſdictionis prouenit,tam delegatæ, quàm ordinariæ,de cuius natura,& qualitate plures, variáſque doctrinas in genere,& in ſpecie(vt infinitos taceam) eſt videndus Vantius *de nullita.ſenten. ex defectu iuriſdict. ordinariæ & in tit. de nulli. ſententiæ ex defectu iuriſdi.delegatæ.* Redditur 212
etiam nulla ex defectu mandati, ſeu legitimationis perſonarum. circa quẽ articulum varias cumulat quæſtiones ipſe Vant. *in eod. tractatu tit. de nullit.ex defectu inhabilitatis,ſeu* 213
mandati comparentium. & vnde ac quibus modis regulariter proueniat. per plus 176. numeros. *ac eodem tractatu in tit. de nullitat. ex defectu proceſſus, ac ſolemnitatis & formæ ipſius ſententiæ.* vbi multa practicabilia,& frequentia, vtiláque adducit, per 142. numeros. & vltra eum multæ nullitatis annotationes ad proceſſum, & cauſam beneficialem videndę ſunt per Hieron.Gonzal.*in regul de menſi. & alterna. glo* 9.*in annotatio. contra nullitat. & attenta.in cauſis benefi.à num.*48.*vſque ad fin.*

Pariter ſententia eſt ipſo iure nulla,ſi fuit 214
lata in tam breui tempore, & cum tanta feſtinatione, quòd acta veriſimiliter non potuerunt videri, Iſſ. *in l iudices num.*2. *C de iudicijs.* Federi. Sehenius *in tract. de ſentent à num.*3.Alexand *conſil.*123 *n.*24.*lib.*4.optimè & latè Vantius *de nullit. c.penult nu.*32.*&* 33. exactè Anton.Gabr.*tit.de ſentent.concl.*6.*n.*5. *&* 6. Achil.*deciſ.*2.*nu.*4.*de filijs presbyter.* Put. *deciſ.*344.*lib.*1. Auil. *in c. prætor. c.*5.*glo. verbo trabaje num.* 8. *&* 9. qui poſt Gemini. & Do- 215
mini inuehit aduerſus iudices ita præcipitatè determinãtes, de quibus præſumitur non adhibuiſſe cauſæ cognitionem,& facit illud Apoſtol.Epiſto.1.ad Timoth.cap.5. Nemini citò manus imponas. *c.*1.24.*d.c fi. de electione lib.*6.

Egimus hactenus de appellatione deferenda ab actu, proceſſu, ſententia, prouiſione beneficiorum nulliter notoriè apparentibus,ex defectu formæ,ſeu ordinis interpoſita, cùm ratio appellandi ſit in promptu, etiam in iudiciis aliàs ſui natura inappellabilibus: nunc videndum eſt verſa vice de appellatione interiecta (nulliter tamen) ab

eiſdem

eisdem actibus, sui natura aliàs appellabili-
216 bus. Et illud pro conclusione propono, vt appellationi minùs solemniter, minúsque legitimè, & ex defectu formæ, vel aliàs nulliter interiectæ, etiam à sententia, seu actu appellationem permittente, quoad vtrumque effectum; iudex non deferens, vim non faciet, sed licitè ad sententiæ executionem poterit deuenire. ita notat Philip. Franc. *in c. vt debitus honor n.* 47 *de appellat.* Guid. Papæ *decis.* 213. *statuta num.* 6. idem *decis.* 436. *in tit. de appellat. num.* 21. & idem *in consil.* 124. *circa materiam num.* 3. *vers. ad secundum. & in tract. de appella quæst.* 12. *num.* 18. Ioan. Monach. *in c. cupientes. §. viginti de electione in* 6. Vitalin. *in tract. de clausul. in clau. nihil noua. appel. pend. n.* 4. Vanti. *de nullit. senten. quando & intra quæ tempora num.* 48. *& in tit. de nullit. ex defectu iur. ordi num.* 142. Bald. *consil.* 367. *ad euidentiam. in prin. lib.* 1. Stephan. Aufrer. *in decis. ad Capell. Tholos. fi. circa medi.* Socin. *cons.* 45. *visa sub num.* 13. *vers.* 8. *dubitatio lib.* 1. Natta *cons.* 606. *approbo num.* 3. *lib.* 3. Paris. *cons.* 108. *de bono iur. num* 26. *lib.* 1. Rot. *decis.* 30. *aliàs* 190. *quoad reuocationem. de appell. in nouis.* Portoles Immol. *in cons.* 172. *posterioris num.* 4.

217 Quod quidem accidere potest, vel quia sit interposita à non legitima persona, vel non debito, & assignato termino: vel quia non est interposita coram iudice, qui pronuntiauit: vel quia non fuit expressa legitima qualitas sententiæ, & personæ appellantis: vel quia non fuit pura, sed conditionalis: vel non fuerunt legitimè petiti apostoli: vel quia fuit appellatio generalis, ad omnes iudices: vel interiecta ad inferiorem: vel tandem quando in aliquo fuit omissa forma iuris, vel statuti loci, respectu iudicis ad quem. quas cùm singulas nullitatis causas accuratè, latè, & eleganter examinat & discutit Lancel. Robert. *tract. de attentat.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 50 *per totam,* merito hîc omitto; prosequitur amplissimè Sigismundus Escacia *tractatu de appellationi.* in locis citatis infrà num. 228.

218 Et non illud, etenim non solùm his modis dicitur nulla vt ei deferendum non sit, verùm quando tacitè, vel expressè pars appellationi propositæ, aut proponendæ re-
219 nũtiauit. tacitè si intra terminum à iure non prouocauerit grauatus. qui regulariter currit à die sententiæ, & de momento ad momentum, vt per Nicolaum Millium *in verbo appellatio debet fol.* 11. elegans decisio Capell. Tholos. 101. & per Franc. *in c. ex ratione à num.* 2. *cum seqq. de appella. & in c. bonæ memoriæ num.* 19. *eodem tit.* de communi testatur Alexan seu potiùs consilium Patauium inter consilia Alexan. 87. incipit *nos Doctores num.* 11. *lib.* 6. Minsinger. *singul. obserua. centuria* 2. *decis.* 2. incipit *decem dies Doctores. in aut. hodie. C. de appell. & in c. biduum* 2. *quæst.* 6. Paris. *in additio. ad Bar. in d. auth. hodie* hoc latè prosequens, multi relati à Ioan. de Anania *in cons.* 93. *viso processu, colu. penult. vers. venio nunc ad inuestigandum.* Tiraq. *de vtroque retract. §.* 1. *gl.* 11. *num.* 20. Rot. *decis.* 30. *aliàs* 190. *quoad reuocationem de appell. in nouis. & decis.* 2. *aliàs* 125. *sufficit de conces. præben. in antiq.* Mill. *in verb. attentata post appell. si pet. vers.* 16. *fol.* 30. Spe. *in tit. de appella. §. de off. colu. fi. vers. idem quæritur.* Franc. *in cap* 1. *n.* 11. 220 *de appell.* ab initio sunt vtiles dies termini, & quoad progressum continui, secundùm gl. *in c. concertationi. in verb. succurrit, de appell in* 6. notat. per gl. & Doctores omnes *in cap. biduum* 2. *quæst. & in l.* 1. *§. biduum ff. quando appell. sit.* Feli. *in c. quoad consultationem num.* 37. *de re iud.* Rot. *decis.* 2. *aliàs* 49. *si feratur in prin. de dolo & contuma. in nouis. & decis.* 46. *aliàs* 500. *si feratur de appella. in antiq.* & quòd vltra tempus proposita sit nulla, gl. *in l. præses ff. de re iud.* Blanc. *in tract. de compromisso quæst.* 4. *num.* 89. Minsinger. *singul. obser. cent.* 3. *decis.* 15. incipit *circa appellationem.*

Quæ doctrina non solùm procedit in ap- 221
pellatione, & in appellationis ratificatione, quæ intra dictum terminum fieri debet. Nicol. Mill. *in repert. verb. ratificatio vers.* 2. *fol.* 338. Guid. Papæ *in cons.* 124. *circa materiam sub n.* 7. *vers. ad sextum* & post alios *in tract. de appella. quæst.* 76. Socin. *cons.* 45. *visa appellatione sub num.* 10. *lib.* 1. & facit regul. *l. bonorum ff. rem ratam haberi*, & quæ inde cumulat Tiraquel. *in tract. de vtroque retract. § si vero gl.* 10. *num.* 85. Corneus *cons.* 292. *visis colu.* 2. *lib.* 3. Lancelot *de attenta.* 2. *p. cap* 12. *limi.* 50. *n.* 53. *& seqq.* vbi etiam *à num.* 50. idem extendit ad additionem.

Currunt tamen hi dies à tempore scien- 222
tiæ, & notitiæ. Rot. *decis.* 22. *alias* 137. *appellatus. de appella. in nouis.* Capici. *decis.* 139 *per totam.* Lanfr. *decis.* 135. quod etiam procedit, 223
vt currat terminus etiam domino à die notitiæ procuratoris, cum quo iudicium actum fuit, vt ipsi dicunt, quando scilicet Procurator non est soluendo, vt per Afflictum *decis.* 345. *fuit dubitatum num.* 4. & faciunt tradita à Nicolao Mil. *in reper. verb. appellatio debet. fol.* 11. Rot. *decis.* 16. *aliàs* 364. *cùm iura, de dolo & contum. in nouis. & decis.* 46. *aliàs* 499. *nota si feratur, de appella. in antiq.* de quo vide latè per Lancelo. 2. *p. cap.* 11. *à num.* 9. *cum seqq.* vide infrà num. 228. remissiuè, quia
224 ignorans semper dicitur esse intra terminum ad appellandum, vt declarat Bal *in c. venientes n.* 2. *de iur. iur.* Lancelo. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 50. vbi per sequentes, quando

& quomodo facienda est condemnato sententiæ intimatio.

Vnum est scire, quòd quando non est facta legitimè intimatio sententiæ, licèt quousque ad eius notitiam non perueniat eius tenor, semper reperiatur intra terminum,
225 & potest appellare quandocumque intra decem dies à tempore scientiæ computandos, & licèt gesta intra decẽ dierum à tempore latæ sententiæ attentata sint ex supradictis Doctoribus,tamen gesta per iudicem, vel executorem post dictos decem dies, à tempore latæ sententiæ non reuocabuntur remedio attentatorũ, sed beneficio iustitiæ, seu potiùs iniustitiæ, & sic, vt ita gesta, nec sint nulla ipso iure, probant Rot. *decis.*28. *aliàs* 187. incipit *licèt fictè contumax. de appellatio.in nouis*. Nicol.Mill *in reperto.in verb.attentata pendente tempore fol.*29. Lancelo. *de attenta. 2. p. cap.* 11. *num.*13. vbi allegat Modernum *in praxi Romanæ Curiæ lib.*8. *cap.*4. *vt lite pendente, de attenta. sub num.*9. *vers. generaliter verò*.idem etiam tenet Bertachi. *in reperto.verbo appellatio, quando.num.*20. *ad prin.*
226 allegans dictam Rotæ decisionem, & sic de tacita appellationis renũtiatione iuxta text. *in l.*1. *C.si sæpius in integ.restit.post*.ibi,appellare enim debuistis, si vobis sententia displicebat.)cùm generale verum sit in iure,vt qui terminum sibi ad aliquid prẹfixum,labi per-
227 mittit, censetur renuntiare, & non potest, nec agendo, nec excipiendo audiri, vt loquens de præfinitione termini ad docẽdum de nullitate, tradit Cephal. *cons.* 201. incipit *existimo n.*4 *lib.*2. *&* *cons.*202. *num.*18. *eodem lib.*2.Lancelo.2.*p.cap.*20.*limi.*19. *num.*2. Vestrius *in prax.Rom.cur.lib.*8.*cap.*3. *sub num.*17. Puteus *decis.*7.*sub rubri.de restitu.in integ.*Corneus *cons.*111.*licèt videamus.lib.*1.faciunt Cassiado. *decis.*4. *in attenta. num.*5. *de dilatio.* & idem Vestri.*in prax.d.lib.*8. *cap.*4. *num.*21. & Moder.*in annotatio.ad Aeguid. num.*108. *& num.*154. Cottan. *decis.*200. qui profitentur hoc casu termino præfixo transacto posse ad executionem deueniri.

228 De omnibus supradictis, & aliis pluribus difficultatibus, an & quando post decem dies liceat appellare per ampliationes,& limitationes, latissimè ac etiam doctè per Sigismun.Escac. *tract.de appella.quæst.*12 *per totam*, quem vide, & de requisitis substantialibus appellationis vide eundem *quæst.*4. *per totam* cum suis articulis,*& q.*5.*cum seqq.*

229 Et quando appellationi expressè renuntiatur tam interiectæ iam, puta; quando per transactionem receditur à lite adnotata per Doctores *in l. postquam liti C. de pactis*. Lancelot.*vbi suprà d.c.*12.*in præfatione num.*19.& faciunt quæ Milis *in verb. lis finitur fol.*215. Cravet. *consil.* 182. *videtur lib.* 4. *num.*1. Doctores *in l. si contra maiores C. de appella.* Ancara. *cons.*16 *viso*. Paris.*cons.*47. *videtur n.*43. *lib.*4. Thanis *decis.* 5. incipit *transactio quam proponendæ*, vt scilicet si pactum de non appellando fuerit factum, nam cùm valeat isthæc renunciatio, executionem sententiæ non suspendit. Guid. Pap. *in tract. de appella. quæst.*106. Lancelo. *vbi proximè num.* 20. vel quando fuit facta obligatio de standa vnicæ sententiæ, quæ conuentio de iure valida re- 231
putatur,iuxta text. *in l.si.C.de tempor. appella.* vt est decisio Rotæ 2. *aliàs* 287. *licèt appellationi, de renuntiatio. in nouis*. notat Franc. *in c. interposita*, §. *illa denique num.* 2. *de appellatio.* Feli. *in c.ex parte, el* 2. *num.*6. *de rescript. & in c.si diligenti num.*7.*de for.competent.*Paris.*cons.* 34.*num.*25.*lib.*1.

Est denique sciendum, quòd appellatio 232
ab actu,& sententia nulla operatur suos effectus, cùm inconueniens consideratur nullum,ab actu nullo appellari. Franc. *in c.dilecto quæst.* 7. *de appella.* & post Ioan.Andr. Innocen.& Hostiens. *ibi*,& Doctores *in l. si expressim ff. de appella.* notat Vitalli. *in tractatu de clau.in clau. nihil nouari relatione pend.n.*15. Alexan.*cons.*130. *ponderatis,ad fi.lib.*3. *& in l.* 2.*C.de bon.poss. contra tab.* Lancelo.Robert. *de attenta.*2.*p.cap.*2.*ampliatio.* 6. & esse communem opinionem refert Raphael Cuma. *in l. si expressim* 19.*ff.de appell.& relatio.* quem refert Alexand. *consil.*59.*viso titulo,sub num.*16. *lib.*4.vbi de communi testatur,sequitur Brededo.*tract.de appella.p.*1.*tit.*12.*colu.*38.*sub lit. D, vers. contrarium.* exactè de communi dicens. Sigismun. Escacia *tract.de appella.q.*17. *limi.*19.*num.*2. *cum seqq.* vbi contrariam opinionem & fundamenta recenset. quia iura tollunt necessitatem,non facultatem appellandi; nam quotiescũque nullitas non principaliter proponitur, sed per viam appella- 233
tionis, executio & omnia ea pendente censentur attentata,& reuocanda veniunt, quia assumit naturam ipsius appellationis, omniáque suspendit, vt per text. *in c.exhibita de iudicys. & c.super quæstionum.in fi.de off.delega.* concludit eleganter Franc. *in d.c. dilecto* 63. *q.*9.*num.*21.*&* 22.*& in quæst.*10.*sub n.*32.*vers. ex his secundùm Bald.*Cuma.*in d.l.si expressim.* Vanti. *in tract.de nullit.senten.tit. quot & quib. mod.nullit.propo.possit. num.*34. Guid. Papæ *in tractatu de appella. quæst.* 81. *per totam.* Natt. *cons.*217.*ægrotanti nu.*4. *lib.*1.Mynsing.*singul. obser. cent.*2.*d.*77. incipit *Vetus*. Neuiz. *consil.* 41.*num.*37.*& seqq.*Socin. post alios per eum *consil.*10. *insignis. sub num.*12. *lib.*4. Gramati. *consil.ciui.cons.*165.Couarr. *in pract.quæst.c.*24. *sub num.*6.*vers.sed & si verum omnino foret,usque ad fin.* Henri. *cons.* 31. *cùm venerabilis n.*8
& seqq.

& ſeqq. lib.3. Brun. *in tractatu de ſtatu & conſtit.in verb.nullitas colu.antepen.fol.*184.*verſ.*3. *hoc idem patet.* Brededor. *vbi ſuprà* 1.*p.tit.*12. *colu.*42.*in princ.& colu.*43.*liter.B,verſ.*4. Eſcacia *vbi proximè num.*12.13. (& à prin. plures huius appellationis ab actu nullo recenſet.) Vanti. *in tract.de nullita.tit.quot, & quib.mod. nullitas,*&c. *num.*34.*verſ.prout etiam.fol.*380. Lancelo. *tract.de attenta.*2.*p.c.*17. *ſub num.*2. *& num.*68. Cæſ.Contar. *in l.vni.limi.*7.*n.*53. *verſ.cautius & n.*54.*C.ſi de momen.poſſ.*Couar. *practi.quæſt.c.*24.*ſub num.*7.*verſ.ſed etſi verum.* & iterum Eſcacia *de appella.quæſt.*19.*rem.*1. *concluſ.*4. *num.*92. Hæc de nullitatibus ſufficient, pro noſtræ principalis regulæ & concluſionis (de qua ad princ.huius cap.)exemplis. alia infinita poteris videre in omnibus huius tractatus capitibus, quibus propria ſpecialiter adaptari fuit neceſſe.

234 Ex quibus omnibus duas potes elicere cõcluſiones: altera quòd à ſententia ex aliquo capite,ſeu cauſa notoriè nulla,etiam ſui natura priuilegiata, & aliàs inappellabili interiectæ appellationi nõ deferens iudex eccleſiaſticus vim faciet, cùm hoc caſu ratio appellandi ſit in promptu, ex ſupradictis à princ.huius capitis.

235 Secunda ſit concluſio, vt etiam, in cauſis ſui natura appellabilibus, ſeu aliàs à ſententia priuilegiata appellationi minùs ſolemniter,alitérve nulliter interpoſitæ nõ deferens iudex violentiam nullam faciet; quæ concluſiones,vt vidiſtis,procedunt ſiue in iudicialibus actibus, ſiue in extraiudicialibus, ſiue in diffinitiuis,ſiue in interloquutoriis.

236 Quibus obiter adiunge, quòd ſententia lata contra vel pro defuncto valet, quando procurator fuiſſet in vita litem conteſtatus, & factus dominus litis, aut quãdo ipſe mandator dominus ſatisdediſſet de iudicato ſoluendo, dummodò ſententia concipiatur in perſonam procuratoris, Grauat. *in addit. ad praxim Veſtrij. lib.*4. *c.*4. *in fi. num.*41. poſt Doctores *in l. ſi defunctus* 15. *ff. de procurator.* Bald. *in l. nulla dubitatio.*23. *C. eod. tit.* Grati. *diſcepta.foren.*2.*p.c.*243.*num.*13.*&* 14.vbi poſt

237 Iſſ. *conſil.*138. *colu.*2. *ad med. num.*2. *& per totum lib.*4. intelligit, dummodo non ſimus in domino, qui ſine hærede deceſſerit, tunc enim nec poterit ferri ſententia cum dicto procuratore,& etiam in rem ſuam, & ceſſionario,& in cauſa quoque poſſeſſoria.

238 Item valet ſententia contra mortuum, quando iudex ignorauit mortem, Riminal. iunior *conſ.*179.*num.*27.*cum ſeqq.lib.*2. Angel. *conſ.*223.*pro deciſione, poſt princ. verſ. concludo igitur num.*2. & de veriori opinione contra alios concludunt Iſſ. *in l. non exigimus* §. *ſi quis in iudicio, num.*5. *ff. ſi quis cautio.* Butr. *in c.quia.colu.*2.*in prin.ſub num.*7.*de iudicijs.* Milis *in verbo, ſententia lata contra mortuum fol.*423. Put. *deciſ.*186. *in fi. p.*2. vbi quòd eſt vera in profanis, ſecus in beneficialibus. Riminal. Iun.*conſ.*179. *num.*30. *lib.*2. Becius *conſ.*110. *per totum.* Guid.Pap. *deciſ.*86. *Procurator.* Rebuf.*de ſentent. gl. vni. num.*10. *tom.*3. *fol.*434. Maran.*de ord.iud.*3.*p.*6.*p.prin.num.*107. Coſta *de ignor.& ſcien.fact.cent.*2.*d.*74. *num.*7. multos alios referens ſequitur Grat. *vbi proximè num.*9.*& ſeqq.& tom.*1.*cap.*18. *à num.*29. *cum plurib.ſeqq.* Minſing.*cent.*1. *obſeruatio.*85. *n.*4. Andr.Gail.*obſeruatio.*109.*lib.*1.*num.*4.Rebuf. *in l. morbus ſonticus* 113. *colu.*1. *verſ. ſecundus non valet.ff.de verborum ſigni.* Gabriel.*conſ.*50. *in prin.lib.*1.

Indiſtinctè tamen ſciendum eſt, in pro- 239
curatore conſtituto à Prælato, vel rectore alicuius Eccleſiæ in his, quæ ipſam Eccleſiam tangunt, vt mortuo Prælato conſtituente mandatum finitum cenſeatur, etiam re non integra, & lite iam per ipſum conteſtata, in vita conſtituentis. text.eſt mirabilis *in clem.fi.de procurator.* cuius hæc ſunt verba: Procuratorem à Prælato, rectore, vel alio quolibet, pro Eccleſia ſua, vel cum beneficio conſtitutum, per mortem conſtituentis reuocari cenſemus, etiam quoad negotia iam incæpta, & cauſas, in quibus per ipſum lis fuerit ante mortem huiuſmodi conteſtata.) vbi latè gl. & Doctores.

Memineris etiam, quòd inſtrumentum, 240
ſeu acta, quæ coram vno notario tractantur, non ſufficit, præſentare, & fuiſſe producta in actis alterius notarij, etiam eiuſdem iudicis & tribunalis, ſed omnino debent produci in actis eius, qui cauſam tractat,vt aliàs fuit tentum per Rot.in vna Romana cenſus 4.Decemb.1595.coram Cardinali Pamphilo. de qua teſtatur Mareſcot. *variar. reſolu. lib.*2. *cap.*107. *num.*4. vbi à prin. poſt alios, quòd ſi coram eodẽ iudice, & inter eaſdem 241
perſonas duæ cauſæ tractentur, geſta in vna non probant in alia, niſi expreſsè reproducantur, nec iudex poteſt ſupplere ex capite notorietatis. rectè conducunt quæ dixi 4.p. cap.1.à num.82.& ſeqq.

Illud tamẽ valde vtiliſſimum notauerim, 242
quòd cùm de iure, & Rotæ ſtylo nonnullæ ſint iudicij ſolemnitates eſſentialiter requiſitæ, quarum omiſſio actum, iudicium, & ſententiam vitient ipſo iure, & ita per Rot. in dies declaratur: tamen omnia ſuſtinentur ſi de contrario Hiſpanię iudiciorum ſtylo doctum fuerit, & appareat. quoniam generale verum eſt, vt in ordinatoriis iudicij, ſtylus, & conſuetudo loci, vbi litigatur, & 243
iudicium agitur, ſemper eſt ſeruandus. gl.fi. & ibi Ab.*num.*10.*&* 11.& cæteri omnes *in c.*

quod

quod clericis de for. compet. Felin. *in c. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ num.* 55. *de constitutio.* Rochus de Curt. *in c. fi. de consuetud. sectio.* 8. *num.* 69. *& sess.* 9. *quæst.* 16. *à num.* 37. *&* 38. Vanti. *de null. ex defect. process. num.* 56. Iacob. Put. *decis.* 99. *num.* 2. *lib.* 3. Hierony. Gonza. *in regul. de men. & alter. gl.* 9. §. 1. *in annota. num.* 104. plenissimè Rolan. à Vall. *in cons.* 48. *num.* 1. *& per totum volu.* 3. qui post alios *num.* 13. *&* 23. sequutus à Gonz. *ibi num.* 105. affirmat iudi-
244 cem appellationis teneri approbare iustum stylum tribunalis inferioris, iuxta quem iudex à quo processum ordinauit. de quo vide quæ nos latè suprà 1. p. cap. 2. §. 3. à principio.

Et in terminis ita pluries declarauit Rot. Roman. vt in vna Corduben. decimarum 14. Ianuarij anno 1594. coram Seraphino, & in alia Calagurrita. oblationum 26. Maij. 1590. coram Comitulo, & in Toletana decimarum de Sarre. 16. Februarij corã Pamphil. & aliàs sæpius, vt testatur Hieron. Gonzal. *in d. regul. de mens. & alter. glo.* 9. §. 1. *in annotatio. num.* 55. & est bona decisio Cæsar. de Grass. 6 *num.* 6. *de sent. & re iud.* per Gondizal. de Paz *in prax.* 1. *p tom.* 1. 8. *temp. ex num.* 45. *& tom.* 2. *cap.* 2. *de citat. num.* 14. qui per d. Rotæ decisiones fuit allegatus, quibus dici-
245 tur, quòd examen testium de Hispania citatione, etiam vnica pro toto termino probatorio præfixo, & postmodum prorogato, sustineatur ex Hispaniæ stylo, qui patitur aliquas limitationes, vt per Gonzal. latè suprà.
246 qui *à num* 65. defendit stylum Hispaniæ, vt terminus probatorius sit communis, & eodem tempore, reo atque actori currat, quidquid de stylo Rotæ seruetur, vt priùs probet actor, postmodum autem reus, actoris probatione releuante. putat tamen ipse *num.* 69.
247 quod si in tribunalibus ecclesiasticis reus ex aliqua iusta causa insisteret, quòd non sibi præfigatur dilatio ad probandum suas exceptiones, donec actor suam probet intentionem, obtineret, quod potest sustineri ex his quæ ipse *à num.* 65.

Hinc etiam fluit, quod licèt de iure, &
248 Rotæ stylo examen testium sit nullum ipso iure, factum per notarium recusatum, ad quod sola suspicio absque causæ expressione cum iuramento sufficit, ad illum remouendum in totum. Gaill. *pract. obser. lib.* 1. *obseruatio.* 33. *num.* 17. Mascar. *cons.* 1095 *nu.* 32. Virginius de Boccat. *tract. de liter. remiss. c.* 6. *n.* 14. Escacia *tract. de iudi causa. ciuil. & crim. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 919. *& seqq. fol.* 317. non tamen ei datur adiunctus, vt de ratione, & inconuenientibus adiuncti videndus Gonz. *in regul. de mens. & alter. glo.* 9. §. 1. *in annota. à n.* 98.
249 Tamen quia stylus Hispaniæ in causis ibidem adhuc pendentibus aliud seruat, nempe recusato receptore & notario, re non integra, hoc est, postquam incepit negotium, non remouetur in totum, sed adiunctus ei datur, vt *ex l.* 22. *tit. de los receores lib.* 2. *recopil.* Grego. Lop. *tit.* 4 *p.* 3. *in gl. magna prope finem,* allegans Ioan. de Plat. *in l. nulli. ad fin. C. de numer. & actuar. lib.* 12. Auiles *in cap. præto. c.* 35. *in glo. verbo remita n.* 4. Paz *in prax. tom.* 1. *p.* 1. *temp.* 10. *n.* 8. *& in annotatio. de tabel. n.* 42. Auendan. *de exequen. mand.* 2. *p. c.* 15. *num.* 5. Azeued. *in l.* 1. *tit.* 16. *num.* 22. *& in l.* 1 *nu.* 11. *tit.* 27. *lib.* 4. *recopil.* pariter dictus stylus sustinetur, nec reprobatur à Rota secundùm Gonzal. *vbi proximè num.* 103. *& seq.* vbi & rectè dicit, aliud esse dicendum in causis 250
pendentibus in Rota, ad quas examinantur testes in Hispania, vigore remissorialium Rotalium; quia tunc notarius remissorialis recusatus sit in totum remouendus, iuxta Rotæ stylum, quo casu loquitur decisio Rotæ 604. *num.* 10. *&* 2. *p.* 1. *diuerso.*

In aliis etiam casibus hic Hispaniæ stylus 251
contrarius Rotali, per eandem Rotam fuit admissus, testatur Caputaq. *decis.* 265. *p.* 3. & fuisse decisum in vna Calagurritana iuris votandi 19. Ianuarij anno 1590. coram Orano, & in alia Calagurritana oblationum 26. Maij 1590. coram Comitulo, testatur Gonzal. *vbi suprà num.* 115. Put. *decis.* 258. *num.* 3. *lib.* 1.

Et in optimo alio casu sæpe hoc idem determinauit Rota, vt in vna Burgen. residentia 30. Maij 1586. coram D. Plato. & in alia Burgen. concedendæ licentiæ coram Orano de anno 1585. & in alia Conchensi coram Blanchetto. & in Pampilonen. Parochialis 13. Iulij 1600. corã Pegna. vt testatur Gonzal. *de men. & alter. glo.* 9. §. 1. *in annotatio. à num.* 154. videndus *à num.* 117. quibus resolutum fuit, quòd licèt de iure, & Rotæ stylo 252
citatio ad sentẽtiam ita sit necessaria, vt eius omissio ipsam vitiet, & nullam reddat: tamen sententia de Hispania lata absque illa, 253
non annullatur, ex eo quòd de stylo Hispaniæ hæc citatio non requiritur, imò ibi conclusio in causa vim habeat citationis ad sententiam.

Imò generaliter verum est, quòd etiam vbi ibi hæc citatio ad sententiam requiritur, 254
conclusio in causa post discussionẽ intimata vtrique parti supplet omnino huius citationis defectus, probant rationem reddentes mirabilem Gonzal. *vbi suprà num.* 154. (alias plures limitationes inferens) Vant. *de nullit. c. fi. num* 107. Alexand. *consil.* 225. *ponderatis num.* 12. *volu.* 6. Matth. de Afflict. *decis.* 283. incipit *diu est num.* 6. non tamen sufficit, si
255 causa non esset formiter & legitimè conclusa, sed iudex dumtaxat mandaret concludi,

cludi, vt fuiſſe deciſum in vna Hiſpalenſi Capellanię coram Bubalo,& in d deciſ.Burgenſ. reſidentiæ 30. Maij 1586. coram illuſtriſſimo Plato teſtatur Gonzal. *ibi num.*156.

256 Similiter etiam poſt executorialium expeditionem de Rotæ ſtylo intimationes, & earum reproductiones, debent neceſſariò earum executionem præcedere, quarum omiſſio illam reddunt nullam ipſo iure, & attentatam,quæ tamen cùm de ſtylo Hiſpaniæ non requirantur, earum omiſſio executionem non ſubuertere, declarauit Rota. prout & nos probauimus inferiùs 4.p.cap.1. verſ.at verò notandum eſt quid in partibus, *&c.* à num.86.

CAPVT X.

De iure Regio patronatus, & an, & quibus caſibus ab ordinario recuſante inſtituere præſentatū per Catholicam Maieſtatem,certante Regiæ Coronæ ius patronatus minimè pertinere; appellationi interiectæ non deferendo,vis fiat.

SVMMARIVM.

*Appellationi à collatione beneficij ſpreto iure regio patronatus emiſſæ à præſentato Catholicam maieſtatem emiſſæ ſi non deferatur, an vis fiat. n.*1.

*Collatio facta ſpreto iure patronatus eſt nulla ipſo iure. n.*2.

Præſentatio, electio & collatio ſunt fructus iuris præſentandi, eligendi & conferendi.ibidem.

*Præſentatus à patrono putatiuo exiſtente in quaſi poſſeſſione præfertur præſentato ab habente ius in proprietate. n.*3.

*Præſentandi ſtatus & quaſi poſſeſſio ſi non reperiatur apud regiam maieſtatem, ſed apud ordinarium, an ius patronatus contemptum dicatur n.*4.

*In beneficialibus quoad collationem, præſentationem, & electionem vltimus ſtatus & immediata quaſi poſſeſſio attenditur.n.*5.

*Quaſi poſſeſſio conferendi attenditur non ius proprietatis. n.*6.

*Collatorem ſeu patronum eſſe aliud eſt,aliud verò ius præſentandi, vel conferendi habere, quia illud reſpicit petitorium,iſtud poſſeſſorium.n.*7.

*Præſentandi ius habeo, ergo competit mihi ius patronatus;non eſt bonum argumentum.n.*8.

*Fundamenta ſpecialiſſima multa vrgent, quæ ius regium patronatus conſeruant,præſcriptionémque ipſius beneficij impediunt,atque quaſi poſſeſſionem inficiunt. n.*9.

*Regi Hiſpaniæ competit ius patronatus in quibuſdam beneficijs ex bulla Adriani VI. Clementis VII.& Pauli III. maximorum Pontificum. n.*10.

*Bullæ Adriani VI. verba referuntur, qua ius patronatus in beneficijs conſiſtorialibus Regi Hiſpaniarum competit. n.*11.

*Ex clauſulis Bullæ Adriani (quæ enixam voluntatem demonſtrant) clarè attenta earum natura & proprietate excluditur quaſi poſſeſſio & præſcriptio contra Regem noſtrum in beneficijs ſui iuris patronatus. n.*12.

*Præſcriptio vt procedat in iure patronatus Regio, duo requiruntur probanda,patientia, & ſcientia patroni, & animus liberandi Eccleſiam à iure patronatus. n.*13.*&* 14.

*Abſque quaſi poſſeſſione nulla præſcriptio iuris incorporalis procedere poteſt. n.*15.

*Quaſi poſſeſſio in iuribus incorporalibus quæri non poteſt, niſi ex ſcientia & patientia aduerſarij. n.*16.

*Contra Regem nulla poteſt probari ſcientia & patientia, vt aliquis vſurpet ius patronatus, cùm potiùs tales Bullæ in eius derogatione retinentur in Hiſpania, ne illis vti queant impetrantes. n.*17.

*Scientia officialium in præſcriptione contra Principem ſufficit, vt illi præiudicet. n.*18.

*Scientiam officialium in præſcriptione contra Principem non ſufficere qui teneant.n.*19.

*Qui in hac controuerſia mediam tenuerint opinionem. n.*20.

*Scientia officialium in præſcriptione ſufficiet, nempe in ijs quorum adminiſtratio ſpectat ad eoſdem officiales, eáque ratione poſſunt reclamare. n.*21.

*Iuris patronatus regalis adminiſtratio, & cognitio non pertinet ad officiales Regis, ſed ad ipſum dumtaxat, ideo ſcientia officialium Regi nocere non poteſt in eius iuris patronatus præſcriptione. n.*22.

*Scientia officialium non nocet Regi in eius iure patronatus. n.*23.

*Clauſulæ derogatoriæ in contrarium faciendorum (quibus vtitur Bulla Adriani)inducunt proteſtationem defectus voluntatis in futurum. num.*24.

*Clauſula derogatoria præcedens operatur defectum voluntatis in diſpoſitionibus ſequentibus. n.*25.

*Ea quæ ſunt facti in principibus ignorare præſumuntur.n.*26.

*Prouiſiones Apoſtolicæ non mutant ſtatum beneficij iuris patronatus, nec patronis nocent docentibus de ſuo iure patronatus.n.*27.

*Ordinarij prouiſiones non nocent patrono.n.*28.

*Status mutatio in beneficialibus in dubio non præſumitur. n.*29.

*Ius patronatus non amittitur per non vſum.n.*30.

Beneficij ſtatus mutatio procederet per prouiſiones

nes Pontificis eius concurrente scientia, & voluntate.n.31.

Ad iuris patronatus regij præscriptionem in vtroque principe spirituali, & temporali deficit intentio præscribendi & scientia, beneficium esse iuris patronatus regij, nec de eo fit in supplicationibus mentio.num.32.

Iuris Regij patronatus beneficium cum ignoret illius qualitatem, prouidet summus Pontifex ex capite amplissimæ potestatis.ibidem.

Possessio talis est, qualis demonstrat titulus præcedens. n.33.

Possidens ex vna causa, si sit insufficiens, non potest ad aliam redire, quia animus & opinio vtentis attenditur.n.34.

Possessionis causam nemo mutare potest, nisi aliquo extrinsecus accedente.n.35.

Præscriptum tantum intelligitur,quantum possessum. n.36.

Præscriptio super re non extenditur ad accessoria separabilia; quare præscripta visitatione, non intelligitur præscripta procuratio. n.37.

Præscriptio non extenditur ad ea, quæ venit in antecedens,vt exemplificatur. n.38.

Præscribens institutionem non potest iure deuoluto conferre. n.39.

Iure communi vtens non præscribit. n.40.

Iure deuoluto prouidens non officit patrono, nisi pro illa vice dumtaxat.n.41.

Patrono non currit tempus præsentandi,nisi à die scientiæ, & notitiæ veræ, non interpretatiuè. num.42.

Regibus Hispaniæ non currit tempus tempus quadrimestre ad præsentandum beneficia & Episcopatus suæ Coronæ, etiam si eorum officiales sciant vacationes. n.43.

Et etiam si Rex ipse sciat vacationem ob maximas occupationes. ibidem.

Regi cùm nunquam currat tempus ad præsentandum ex defectu scientiæ, semper potest reclamare contra prouisiones ordinarij. n.44.

Causa ad præscribendum ius Regium patronatus cùm non sit sufficiens, non poterit Pontifex se ex alia iuuare. n.45.

Gratia Pontificis fundata super aliqua causa aut qualitate, est nulla ipso iure, non constito de qualitate. n.46.

Gratia concessa etiam motu proprio non potest operari vltra intentionem & mentem concedentis. n.47.

Gratiæ narratio falsa existens perpetuò gratiam annullat ipso iure. n.48.

Prouisiones nullæ non sunt in consideratione ad præscriptionem inducendam. n.49.

Impetratio facta ex vna causa,qua vera non existente, non potest sustineri ex alia causa tunc temporis existente. n.50.

Dispositio omnis facta cũ aliquo præsupposito, ipso non verificato,corruit penitus dispositio. n.51.

Inducta ad vnum finem, contrarium non debent operari. n.52.

Bulla Adriani concedens ius patronatus Regium, ibi (ac perpetuo inuiolabiliter obseruari debere) inducit perpetuitatem. n.53.

Verba (dictorum successorum vestrorum) de quibus in Bulla Adriani, inducunt perpetuitatem. n.54.

Priuilegium concessum successoribus durat perpetuò,quandiu adsunt personæ in priuilegio contentæ. n.55.

Præscriptio tollitur per dispositionem inducentem perpetuitatem. n.56.

Priuilegio apposita si sunt verba perpetuitatis excluditur præscriptio. n.57.

Realis an sit dispositio, vel personalis, tenor inspiciendus est. n.58.

Dispositio faciens mentionẽ successorum ex vtraque parte est realis, non personalis. n.59.

Indulta Apostolica, quibus conceditur ius patronatus Catholicæ maiestatis,facit mentionem successorum Coronæ, & sedis Apostolicæ, & propterea realia sunt, & perpetua. n.60.

Res perpetuæ esse debent apud successores vocatos, vbi perpetuò ius competit. n.61.

Clausula (irritans) inter alios eius effectus,tollit præscriptionem. n.62.

Clausula (irritans) tollit consuetudinem, non solùm in præteritum, sed etiam in futurum. num.63.

Clausula (irritans) tollit vires sententiæ, & eius executionem impedit. n.64.

Clausula (irritans) inficit non solùm titulum beneficij collati, sed & possessionem, ita vt possessor nullo se possit possessorio remedio iuuare. num.65.

Possessio infecta per clausulam (irritans) omni caret effectu. ibidem.

Clausula (irritans) inficit omnia quæ sequuntur. ita vt nec fomentum, nec iuris effectum habeant. n.66.

Clausula (irritans) habet inhibitionem in ventre. n.67.

Clausula (irritans) continet priuatiuam vim,& auocatiuam potestatis concessæ. n.68.

Clausula (irritans) operatur nullitatem ab initio. num.69.

Clausula(irritans)impedit remedium etiam summarijssimum possessorium, in quo omnes excluduntur exceptiones. n.70.

Prouisiones beneficij reseruati virtute regulæ octo mensium continentis decretum irritans, factæ in mensibus reseruatis sunt nullæ ipso iure quoad titulum & possessionem. n.71.

Decretum irritans potentius est reseruatione. numero 72.

Priuilegium concessum Cardinali prouidendi beneficia alicuius diœcesis continens decretum irritans ordinarius prouidet nulliter ipso iure, etiam

etiam si Cardinalis illud non prouideret. numero 73.

Quasi possessio nō acquiritur per collationes, etiam effectum sortitas contra decretum irritans. num.74.

Præsentandi quasi possessione patronus non turbatur per collationem nullam. n.75.

Bulla Adriani continet clausulam (sublata.) num.76.

Clausula (sublata) claudit ora iudicibus aliter iudicandi, & adimit partibus potestatem opponendi contra priuilegium dictam clausulam continens. n.77.

Clausula (sublata) etiamsi non opponatur an processus sit nullus ipso iure. n.78.

Clausulæ (sublata) exceptio opposita à parte non est dubium, quòd sit processus nullus ipso iure. num.79.

Appellationi emissæ à processu gesto contra clausulam (sublata) est deferendum, etiam super ijs, quæ aliàs inappellabilia sunt. n.80.

Opponi non potest aliquid, etiam per viam replicationis contra dispositionem cōtinentem clausulam (sublata.) n.81.

Clausula (sublata) obstat etiam in summarijssimo possessorio manutentionis. n.82.

Clausulæ (sublata) natura & effectus. num.83. remissiuè.

Clausula (irritans) & clausula (sublata) ligat, & afficit ignorantes, etiam si id non expresserit. num.84.

Impetrationes & prouisiones Pontificales factæ de beneficijs iuris Regij patronatus tanquam subiectæ clausulæ irritanti sunt nullæ ipso iure, & præscriptiones causare non possunt. num.85.

Clausula (irritans) ipsum Papam, & successores ligat. n.86.

Bulla Adriani continet clausulam derogatoriam, quæ ibi refertur. n.87.

Clausula derogatoria annullat omnes dispositiones sequentes contrarias. n.88.

Clausula derogatoria stante in prima dispositione futura contraria, non valet, nisi prioris specialem faciat mentionem. n.89.

Bulla Adriani continet clausulam derogatoriam derogatoriarum. n.90.

Dispositio secunda non obest priori nisi faciat mentionem clausulæ derogatoriæ, & etiam clausulæ derogatoriarum. n.91.

Priuilegiorum derogatione facta per legem generalem an censeatur derogatum priuilegium. n.92. remissiuè.

Priuilegium continens fortissimas clausulas non est verisimile, velle Principem in lege generali derogante, priuilegia comprehendere. num.93.

Priuilegium concessum Marchioni Astoriscensi præsentandi nonnullos canonicatos illius Ecclesiæ sua vita durante, refertur. n.94.

Priuilegium Marchioni Astoriscensi continens similes clausulas ac Bulla Adriani, non intelligitur sublatum per regulas Cancellariæ postmodum in contrarium editas. n.95.

Catholicæ maiestatis priuilegio nullo modo detrahunt summi Pontifices, sed passim augent cùm eius merita crescunt. n.96.

Priuilegium per Papam concessum personis dilectis gratis & valde bene meritis non censetur derogatum per legem derogantem quibusuis priuilegijs. n.97.

Catholica maiestas licèt non sit vsus sui iuris patronatus indultis in aliquibus beneficijs, illa non amisit per non vsum. n.98.

Clausula irritans apposita in dispositione non potest impugnari ex eo, quòd ipsa dispositio vsu recepta non sit, & de ratione. n.99.

Rex Hispaniæ indultis iuris patronatus vsus est semper in parte. n.100.

Priuilegij vsus in parte interrumpit quamlibet præscriptionem aduersus illum introductam. num.101.

Præscriptio ordinariorum aduersus indulta iuris Regij patronatus non habet principium, vel si habuit, illud passim interruptum. n.102.

Titulus vbi adest vniuersalis, per vsum partis conseruatur ius in toto quoad quaslibet species sub eo contentas. n.103.

Vsus iurisdictionis in vna parte concessionis tribuit vsum in alia, & conseruat omne ius. num.104.

Præscriptio & consuetudo vsus concessionis in vna parte, extenditur ad aliam. n.105.

Rex Hispaniæ maiori parte beneficiorum consistorialium virtute concessionum Apostolicarum vsus est, quotics vacare contingunt. num.106.

Regnum cuius ciuitates aliquæ parent Imperio, totum intelligitur illi subiectum, quia sufficit partis tantùm habere pacificam possessionem, vt totius habere intelligatur. n.107.

Vsus in parte conseruat ius in totum, vbi agitur de conseruatione, non verò de noua acquisitione. n.108.

Conseruare aliud est, aliud de nouo acquirere. num.109.

Rex Hispaniæ non tractat de acquirendo nouo iure patronatus in beneficijs consistorialibus, sed de conseruando sibi ex indultis Apostolicis competente. n.110.

Merum imperium habens ex priuilegio si in vno actu exerceat iurisdictionem, totius priuilegij ius conseruat, & quid in præscriptione. num.111.

Priuilegio vtens in parte conseruat possessionem in toto priuilegio. n.112.

Præscriptio de vno casu vnius speciei extenditur ad alium casum eiusdem speciei. n.113.

Per vsum vnius actus ex competentibus patrono, acquiritur iuris patronatus quasi possessio. num. 114.

Quasi possessio omnium patronorum conseruatur per præsentationem aliquorũ dumtaxat, dummodo hi animo priuandi cæteros non præsentent. n. 115.

Possessio generalis acquisita in iuribus incorporalibus (quæ magis intellectu, quàm corpore percipiuntur) propter iurium vnitatem ratione causæ generalis possessio retenta ac quæsita in parte, retinetur in toto. n. 116.

Causa vniuersalis, quando adest in vtente, potiùs attenditur, quàm particulare exercitium. num. 117.

Quasi possessio percipiendi oblationes in aliquibus locis diœcesis ex iure vniuersali, extenditur ad omnia alia loca eiusdem diœcesis. num. 118.

Exercens vnum vel plures actus ratione iuris vniuersalis, quod quis prætendit sibi competere, fit extensio ad alios actus & personas, dummodo non diuersas. n. 119.

Luctuosam præscribens ratione iurisdictionis, sufficit, illam percepisse ab aliquibus vasallis, vt contra omnes intelligatur. n. 120.

Ius reale exigendi luctuosam vbi præscribitur, comprehendit omnes personas territorij, quibus ius illud applicari potest. n. 121.

Præscriptio iuris realis porrigitur ad omnes, etiam si aduersus eos specificè non fuerit præscriptum. num. 122.

Præscriptio in vna specie extenditur de persona ad personam, & de vno actu ad alium eiusdem speciei. n. 123.

Præscriptionis causatæ à iure reali effectus extenditur aduersus eos, contra quos non præscriptum est, & ad particularem speciem iuris comprehensi sub vnico iure vniuersali. n. 124.

Causam magis, quàm exercitium ipsius actus considerandam esse. n. 125.

In ijs quæ consistunt in pondere, numero, aut mensura, apprehensa parte granorum totum acerruum frumenti apprehendisse dicitur. n. 126.

Aliud esse in furto ex æquitate. ibidem.

Possessione apprehensa in vno ex capitibus gregis empti; totius gregis apprehensam intelligitur, cùm sit vnum corpus, licèt plures distantes res. num. 127.

Vendito vel legato choro cantorum possessione apprehensa in vno capite, totus chorus apprehensus intelligitur, cùm omnes sint simul connexi. numero 128. *vbi alia redduntur exempla.*

Quod limitatur. n. 129.

Possessio rei principalis censetur etiam continuari in connexis, & accessorijs. n. 130.

Ius vniuersale prætendens in aliqua diœcesi probatis actibus particularibus aliquorum locorum, an manu teneatur in tota diœcesi. num. 131.

Actus possessorij per retentionem in vna particula muri conseruatur quasi possessio in toto muro. n. 132.

Per receptionem partis pensionis constitutæ constituitur in quasi possessione exigendi totam pensionem. n. 133.

Possedisse, & præscripsisse noualia ille dicitur, qui possedit, & præscripsit decimas vnius prædij, quia ob vnitatem subiecti dicitur acquisiuisse totum. n. 134.

Acquisiuisse possessionem vnius rei in iuribus incorporalibus, sufficit, vt conseruetur quasi possessio in omnibus. n. 135.

Quasi possessio iuris vniuersalis non extenditur ad aliam speciem in cuius possessione alius reperitur. n. 136.

Rege Hispaniæ existente in quasi possessione iuris patronatus vniuersalis beneficiorũ consistorialium, ordinarius etiam particulariter non potest aliquod illorum quasi possidere: & de ratione. n. 137.

Manutentio denegatur quandiu apparet de titulo inualido. n. 138.

Ius quærendum facilius tollitur, quàm ius quæsitum. n. 139.

Ordinarius non potest prætendere ius vniuersale in beneficijs consistorialibus Hispaniæ prout Rex, maximè quia horum beneficiorum genus reseruatum est consistorio Papæ. n. 140.

Vtente iure vniuersali ex priuilegio datur manutentio etiam in specie non possessa contra iuris assistentiam habentem, & etiam si possidenti ius commune resistat. n. 141.

Priuilegio probato cessat legis assistentia, cùm possessio iustificetur ex titulo. n. 142.

Ex iure patronatus vniuersali conseruato in parte priuilegij, retinetur ius in toto, & ad beneficia consistorialia nouiter reperta discooperta extensio fit n. 143.

Possessionem probans ex priuilegio decimandi in toto territorio respectu fructuum, qui aliàs ibi nascebantur, iuuatur etiam respectu noualium postea repertorum. n. 144.

Præsentationes factæ per Catholicam maiestatem quorundam beneficiorum iuris Regij patronatus, impediunt præscriptionem, etiam centenariam in alijs eiusdem qualitatis. n. 145. *&* 279. *cum seqq.*

Resignationes plerumque in causa sunt, vt ignorentur vacationes beneficiorum iuris Regij patronatus. n. 146.

In iure Regio patronatus non currit præscriptio, imò in Camera Lusitana plura beneficia oblita esse recuperata, dicit Cauedus. n. 147.

Ius patronatus Regium est Coronæ incorporatum, ac de regalibus, ac ideo nisi per immemoriale tempus acquiri potest. n. 148.

In iure

*In iure Regio patronatus beneficiorum conſiſtorialium non poteſt dari immemoriale à tempore indultorum. n.*149.

*Bona maioratus ſunt impræſcriptibilia. n.*150.

Maioratus bona præſcribuntur per tempus immemoriale. num. 151. *declara vt infrà, à num.*282.

*Regnum caput eſt omnium maioratuum Hiſpaniæ. n.*152.

*Præſcriptio ordinariorum iuris patronatus Regij interrumpitur per ſingulorum Regum ſucceſſionem. n.*153.

Poſſeſſio ciuilis & naturalis transfertur in ſucceſſorem maioratus miniſterio legis Tauri etiam ab alio occupata in vita, aut poſt mortem prædeceſſoris. ibidem.

Maioratus mortuo poſſeſſore tertius occupans bona nec habet poſſeſſionem ciuilem, nec naturalem, ſed ſolam detentionem. n. 154. *adeò vt non poſſit præſcribere. ibidem.*

*Tertio occupanti bona maioratus contra ſucceſſorem non competit remedium poſſeſſorium, nec fructus lucratur, nec aliquem iuris effectum habet. n.*155.

*Iuris patronatus annexi maioratui Hiſpaniæ quaſi poſſeſſio acquiritur ſucceſſori miniſterio legis Regiæ, etiam ſine æpprehenſione actuali. num.*156.

*Iuris patronatus quaſi poſſeſſio non transfertur in tertium occupantem maioratum. n.*157.

*Poſſeſſor iuris patronatus ſufficit habere poſſeſſionem in conſequentiam ad præſentandum, vt in bonæ fidei poſſeſſore caſtri aut villæ, cui inhæret. n.*158.

Etiam ſi ipſe poſſeſſor numquam præſentauerit, quia dignitas ſeu caſtrum retinuit ſemper poſſeſſionem. ibidem.

*Rex in ſua præſentatione ad beneficium nouiter repertum, vt præferatur, debet de ſuo iure patronatus in illo beneficio docere, aliàs interim ordinarius non excluditur. n.*159.

Quaſi poſſeſſio non ſufficit, vbi agitur de ſtatu beneficij, & de diuerſo anteriori conſtat. ibidem.

• *Defectus proprietatis ſi conſtat tempore præſentationis aut collationis, proprietarius præfertur poſſeſſori. n.*160.

*Clauſula (irritans) tunc ſuos producit effectus, & inficit poſſeſſionem, quando conſtat obtinere in illo caſu: interim tamen poſſeſſor non impeditur remedijs poſſeſſorijs vti. n.*161.

*Clauſula (irritans) nihil operatur dummodo non conſtet reſeruationem intrare in illo beneficio de quo agitur. n.*162.

*Clauſula (irritans) dummodo non ſit verificata, non impedit manutentionem poſſeſſionis. num.*163.

*Ius Regium patronatus quando apparere dicetur. num.*164.

Regia prouiſio præſentationis directa ordinario aliquando narrat ius patronatus regale eſſe motu proprio, aliquando verò illud aſſerit ex relatione præſentati. ibidem.

*Catholica maieſtas miſit per ſua Regna præcipuè Galleciæ Auſtures & Obiedo perſonas fide dignas ſcientiæ & conſcientiæ, vt recognoſcerent beneficia ſuo Regio patronatui ſpectantia. num.*165.

*Principi quaſi informato de facti veritate aliquid aſſerenti eſt ſtandum. n.*166.

*Principis aſſertioni ſtandum eſt in antiquis, quibus fundatur etiam in præiudicium tertij. num.*167.

*Principis aſſertioni ius patronatus ad ſe ſpectare ex relatione tamen partis non eſt ſtandum. num.*168.

*Verbum (vt accepimus) poſitum in gratia facta ad petitionem partis, eius narratiua refertur, & non aſſertioni Principis. n.*169.

*Verbum (vt accepimus) appoſitum in gratia motu proprio facta non ad narratiuam partis, ſed principis aſſertionem refertur. n.*170.

*Verbum perſonale (vt aſſeritur) non refertur ad impetrantem; & ideo ad eius verificationem non adſtringitur. n.*171.

*De iure Regio patronatus ſi conſtat tempore Regiæ præſentationis, vt dictum eſt, & ordinarius aliter conferat beneficium, prouiſio erit nulla, & appellationi eſſe deferendum, declarabitur in tribunali Regio. n.*172.

*Contradictor quando comparet in prouiſione beneficij allegans ſuum eſſe ius patronatus, audiendus eſt in contradictorio iudicio, ſententia fertur diffinitiua, & appellatio vtrumque habet effectum in ſimplicibus, non autem in curatis. n.*173.

*Ius Regium patronatus non tractatur coram ordinario, ſed in Conſilio ſupremo Cameræ. num.*174.

*Exceptio iuris patronatus Regij oppoſita quouſque in Senatu Cameræ Regiæ terminetur, ordinarius tenetur ſuperſedere in prouiſione beneficij. num.*175.

*Ab ordinario procedente ad vlteriorem prouiſionem beneficij, interim dum in Senatu Regio de iure patronatus terminatur exceptio, appellationi emiſſæ erit deferendum. n.*176.

Ab inordinato proceſſu appellationi eſſe deferendum, etiam in iudicijs aliàs inappellabilibus. ibidem.

*Ordinarius non eſt cogendus inſtituere præſentatum à Rege alio exiſtente in poſſeſſione per longum aut longiſſimum tempus, donec per executoriales conuincatur. n.*177.

*Beneficio de iure vacante ob priuationem ipſo iure & non de facto, tametſi patronus queat præſentare, non tamen poſſeſſio auocanda eſt donec conuincatur, & declaretur. n.*178.

*Præsentatus ab existente in quasi possessione iuris patronatus, si iste euincatur, non erit auocandus à possessione. n.*179.

*Idem est quando lis vertitur inter duos collatores. num.*180.

*Lite mota inter Episcopum & patronum, vincente patrono, prouisus ab ordinario remoueri potest. n.*181.

*Lite vertente inter Regem & alium patronum putatiuum existente in quasi possessione vincente Rege, præsentatus à putatiuo patrono amouendus est: & de ratione. ibidem n.*182.

*Lite pendente inter patronos electores aut collectores super possessione, vincens declaratur verus possessor, & ideo ab aduersario præsentatus seu electus erit indistinctè remouendus. num.*183.

*Citandus est Episcopus aut patronus, & ab eisdem prouisus ad litem super spolio. n.*184.

*Euicto iure Regio patronatus possessor non est auocandus, nec præsentatus mittendus in possessionem, sed omnimodo sententia admittit supplicationem. n.*185.

*Appellationi à prouisione beneficij simplicis facta in contradictorio iudicio defertur. n.*186.

Secus quando extraiudicialiter. ibidem.

*Prouisio Parochialis vbi sit facienda in contradictorio iudicio, prima sententia exequitur, si est vacans Parochialis, secus si non est vacans: & de ratione. n.*187.

*Iuris regij patronatus cognitio tam super possessione, quàm super proprietate, cui pertinet. num.*188.

Iuris patronatus tanquam spiritualibus annexi iudici Ecclesiastico spectat cognitio. numero 189.

*Regij iuris patronatus controuersia tractatur coram Rege & eius consilio Cameræ specialissima ratione. n.*190.

*Quod non solùm vsus Hispaniæ recipit, sed & Regni Galliæ, Angliæ, Hungariæ, & Apuliæ. num.*191.

*Concil. Trid. sess.*22. *de reformat. c.*8. *ponderatur, disponens Episcopum non posse visitare hospitalia & confraternitates, quæ sunt sub immediata Regis protectione. n.*192.

*Consilium Regium non cognoscit de iure Regio patronatus in consistorialibus competente, de quo non dubitatur, nec ibi institutio aut collatio fit. n.*193.

*Regium consilium agit tantùm de qualitate extrinseca Ecclesiæ contenta in Bullis Pontificalibus, an beneficium sit consistoriale nécne, quod est quid facti, non autem spiritualitatis. num.*194.

*Iudex secularis potest cognoscere, & terminare super donatione iuris patronatus facta à laico, & ad illius implementum donatorem compellere. n.*195.

*Iudex secularis potest compellere promittentem donare ius patronatus, vt contractum adimpleat. n.*196.

*Iudex secularis poterit cognoscere de qualitatibus inhærentibus ipsi donationi iuris patronatus. num.*197.

*Controuersias, quæ solebant oriri inter Consilium supremum, & consilium Cameræ super cognitione iuris Regij patronatus Catholica maiestas diremit per regias scedulas, quibus inhibuit omnibus tribunalibus excepto consilio Cameræ. n.*198.

Prouisiones Regis recensentur, quibus hæc iuris Regij patronatus cognitio priuatiuè est reseruata consilio Cameræ. ibidem.

*Suprema Regia tribunalia non se intromittunt in cognitione per viam violentiæ factæ ab ordinario Ecclesiastico, sed illam remittunt consilio Cameræ. n.*199.

*Pro tollenda violentia facta à delegato superioris Ecclesiastici, ad quem appellauit præsentatus à Rege ob denegatam institutionem, potest recurri ad quamlibet Cancellariam. n.*200. *& & de ratione ibi. n.*201.

*Ordinario recusante instituere præsentatum à Catholica maiestate recurrentem ad consilium Cameræ pro secunda iussione, an & quando concedi vel denegari solet. n.*202.

*Regium consilium Cameræ iam hodie non solet expedire prouisiones regias præsentationis, nisi priùs de iure patronatus Regio legitimè doceatur, & quare. n.*103. *&* 203.

Ordinarius si prouisionibus Regys præsentationis non obtemperet, quid faciendum. numero 204.

*Aduersus ordinarios recusantes instituere præsentatum à Catholica maiestate attentè procedatur n.*205.

*Ordinarius si non instituat præsentatum à Catholica maiestate interim conquiescat, aliter ab eius prouisione & processu appellationi interpositæ consilium Cameræ deferendum declarabit. n*206.

*Præsentatus à Rege potest (recusante ordinario instituere) recurrere ad Metropolitanum vel ordinarium viciniorem pro institutione nanciscenda. n.*207.

*Tempus nullum de iure communi reperitur præfixum, vt ordinarius instituat præsentatum, sed tantùm ad conferendum. n.*208.

*Ordinario hodie ex motu proprio Pij V. præfixus est terminus duorum mensium, vt instituat præsentatum à patronis in Parochiali, aliter ad quem recurri potest. n.*209.

*Terminus duorum mensium præscriptus ordinario ad instituendum, non currit à die præsentati instrumenti nominationis per patronos; sed à die quo nominatus ab eis præsentialiter se ordinario offert examinandum. n.*210.

Ordinario non eſt appoſitus terminus ad inſtituendum vel confirmandum in beneficijs ſimplicibus, ſed ſi id facere vel recuſet, vel ſit negligens, recurritur ad ſuperiorem qui terminum illi præfigit, vt inſtituat, &c. n.211.

Termino præfixo per ſuperiorem ordinario, vt inſtituat, aut confirmet, intra illud ſi labatur, poteſt ipſe ſuperior ſupplere, vel compellendo, vel inſtitutionem faciendo. n.212.

Præſentatus poteſt licitè appellare ab ordinario negligente inſtituere, & quid facere tunc poterit ſuperior. n.213.

Appellari non licet ab ordinario, recuſante inſtituere præſentatum iuſta tamen de cauſa moto. num.214.

Superior ad quem eſt appellatum ab ordinario recuſante inſtituere iuſta tamen ex cauſa, nec poteſt inſtitutionem facere, nec ad faciendam ordinarium compellere. n.215.

Cauſa quæ iuſta dicatur, vt ordinarius legitimè poſsit inſtitutionem denegare. n.216.

Patronus præſentans indignum pro illa vice priuatur præſentatione. ibidem.

Regium Cameræ Conſilium recuſante ordinario inſtituere præſentatum à Rege, poteſt expedire ſecundam iuſsionem præſentationis cum relatione negligentiæ ordinarij, directam Metropolitano vel ordinario viciniori, vt inſtituat. num.217.

Præſentato à Catholica maieſtate appellationis via quare inutilis & improbabilis videatur. num.218.

Defenditur tamen & probabilis monſtratur. numero 219.

Ab Eccleſiaſtico iudice recuſante impartiri ſuum brachium imploratum à iudice ſeculari, appellari poteſt ad ſuperiorem, vt illum compellat. num.220.

Eccleſiaſticus ſuperior, ad quem præſentatus à Rege appellauit à negligentia vel proteruia ordinarij, non ſe intromittit in cognitione iuris patronatus Regij, ſed de grauamine. n.221.

Nuntij reuerendiſsimi iuriſdictio ſolet declinari, volentis cognoſcere de iure patronatus Regio, aliter autem appellatio decernitur per Conſilium Cameræ legitima, vimq; fieri & reponi. num.222.

Reges Hiſpaniæ ſunt veri patroni Cathedralium, prælatiarum, & Abbatiarum conſiſtorialium horum regnorum Hiſpaniæ. n.223.

Et quo iure. ibidem, & numeris ſeqq.

Ius patronatus Regiæ Coronæ Hiſpaniæ quibus rationibus Regibus competat, recenſet lex partitæ. n.224.

Regi Catholico ius patronatus in conſiſtorialibus beneficijs Hiſpaniæ fuit attributum Pontificum indultis. n.225.

Regium ius patronatus dicitur ius regale, & inter cætera Principis regalia computatur. n.226.

Gotorum tempore electio Epiſcoporum pertinebat ipſi Regi Hiſpano. n.227.

Rex Hiſpaniæ fuit redactus ad ſuum ius eligendi, quod priùs habebat conſenſu & ordinatione Eccleſiæ vniuerſalis, & prælatorum Hiſpaniæ. n.228.

Regium eligendi ius variatum fuit, quia nuntiata Regi morte Prælati eligendi petebatur licentia per Capitulares Eccleſiæ, quorum electio Regi præſentabatur. n.229.

Rege abſente nuntiatio prædicta fiebat eius Vice-Regi. n.230.

Plura iuris Canonici iura in propoſito explanantur. ibidem.

Rex Catholicus hodie præſentat Prælatos Eccleſiarum, cuius iuri patronatui nihil detrahitur. num.231.

Regem Catholicum magno proſequi fauore per Romanam Eccleſiam. n.232.

Rex Hiſpaniæ ob ſuam ſuorúmque miniſtrorum maximam religionem maiori fruitur potentia, quàm nemo hucuſque fuerit aſſequutus. ibid.

Regij patronatus præcipuum fundamentum eſt priuilegium, quod habent Reges. n.233.

Priuilegij Apoſtolici conceſsi Regi mentionem faciunt Bullæ Epiſcoporum & penſionum ſuper Epiſcopatibus. n.234.

Super Regio patronatu orta controuerſia Sixtus IV. conceſsit Regibus Catholicis perpetuò, vt ad Epiſcopatus eligerentur ab eo nominati & petiti. n.235.

Adrianus VI. conceſsit Carolo V. Imperatori noſtro, & eius ſucceſſoribus ius præſentandi Epiſcopos Hiſpaniæ, qui antea prouidebantur ad ſupplicationem Regum. n.236.

Rex noſter inuictiſsimus quot, qualéſve Epiſcopatus & Archiepiſcopatus prouideat in Hiſpania, & extra illam remiſsiuè. n.237.

Principes omnes Chriſtianæ religionis ſimile priuilegium iuris patronatus habent. n.238.

Principes Chriſtiani habentes ius patronatus ſuorum Regnorum recenſentur. ibidem.

Reges omnes de iure communi habere regium patronatum maiorum Eccleſiarum ſuæ ditionis, qui affirmant. n.239.

Origo, & principium præſentandi Reges Epiſcopos, quod fuerit. n.240.

Rex poteſt opponere Epiſcopum electum ſibi eſſe ſuſpectū, quo probato, retractatur electio. ibid.

Regis intereſt, noſſe qui in ſuo regno Eccleſias ſunt adminiſtraturi. n.241.

Ioannes Igneus reprehenditur aſſerens, Hiſpaniarum Reges habere hoc ius præſentandi prælatos ratione cõceſsionis Caroli Regis Frãcorũ n.242.

Recenſentur Doctores, qui ex Chronicis & Hiſtorijs falſam demonſtrãt Ignei aſſertionẽ. n.243.

Conſuetudinem nominandi prælatos per Hiſpaniæ Reges ſtare, etiam ante natiuitatem Caroli Imperatoris Francorum, oſtenditur. n.244.

secundùm tenorem text *in c.consultationibus. de iur.patro.* & tunc dubium nullum nobis esse potest, vt vis fiat, plus quàm notoria,
2 cùm appellatio licita sit, quoniam prouisio per meram collationem est ipso iure nulla, iuxta text. *in d. c.decernimus* 16.*q.*7. & ex his quæ latè in eius comprobationem & intellectum adduximus suprà cap. præcedenti à num. 129 cum seqq.

3 Nam ille qui est in quasi possessione præsentandi, éstque patronus putatiuus, debet præsentare, eiúsque præsentatio admittenda, non tamen alterius, qui licèt habeat bonum ius in proprietate, caret tamen possessione, vt *per d.c. consultationibus* dixit Rot. *decis.*14.*de iur.patro.in antiq. & decis.*7. *eodem tit. in nouiss.* probat *l.*9.*tit.*15.*p.*1. vbi Gregor. Lopez *in verb. tuuiese.* Calderi. *cons. fi. de iur. patro.* Aymon.*consil.*322.*nu.*5. Roch.de Cur. *de iur.patro.verb.competens.q.*19.*n.*39.*& seqq.* Lamber. *eodem tit.lib.*2.*p.*1.*q.*3.*art.*1.*&* 6.*per totam q.* Put. *decis.*189.*num.*1.*& per tot. lib.*1. Rolan. *cons.*48.*nu.*28.*vsque ad num.* 39. *lib.*1. Ioan.Guttier. *cons.*4. *num.*34. *& in quæst. pat. q.*43.*à num.*9.*& num.*40.*lib.*3.Rota *decis.*167. *num.*7.*p.*2.*diuerso.* quia præsentatio,sicut electio, & collatio sunt fructus iuris conferendi,eligendi,& præsentandi,*c. cum Bertol. de re iud.*gl.*in c.cũ olim verb.capitulo.vers.sed collatio beneficiorum, de maioritate & obedien.* & ibi But.*sub num.*16. Abb.*num.*1.Feli.*num.*2. Nicol Mill. *in reperto verbo beneficiorum collatio. num.*14.Rota *decis*7.*n.*1.*de iur.patro. in nouiss. & decis.*14.*ante fin.eodem tit.in antiq.* Selu. *de benefi.*3 *p.quæst.*40.*num.*4.*& per totam.*Cassiador.*decis.*3.*num.*6.*de pensio.*Rot.*decis.*166.*n.*5. *p.*1.*diuerso.* Gom. *in regul. de trienna.p.q.* 37. *n.*19. plurimos citat Ricci. *in pract.Eccles. iur. patro. decis.*153. vbi latè etiam an & quando post Concil.Trident procedat.

4 Aut enim vltimus his præsentandi status, & quasi possessio, penes Cæsaream maiestatem non reperitur,sed potiùs penes ordinariũ,puta,imò multis ante annis longo etiam & longissimo tempore,quod vsque fortè ad centum annos perueniat ascendere, postquam cõtigerit vacare,vt merè collatiuum, & summus Pontifex,& ordinarius contulerunt, & de hoc apparet multis continuatis prouisionibus:& tunc maior stat difficultas, an prouisio dicatur nulla, & an contemptus patroni dicatur,vt inde vim an fieri inducamus.in qua si iuris regulæ ordinarię præscriptionum attendantur, nec nullitatem, nec
5 cõtemptum adesse adhuc certũ est. Etenim in beneficialibus quoad eius prouisionem, collationem, præsentationem, seu electionem,semper attenditur vltimus status, vltimáque & immediata possessio. Oldral. *cons.* 312.*num.*2.*in fi & num.fi.* Rot.*decis.*2.*num.*2. *de præben in no. & decis.*49.*ante n.pri.de referip. in antiq.* Feli. *in c cum te num. fin. ad me. de re script.* Ferret. *consil.*112.*num.*3. *& consil.*210. *num.*4.*&* 5.*volu.*1.*& cons.*293.*num.*1.*volu.*2. Rom. de Cur. *in c. fi.de consultatio. sectio.*4.*n.* 82. Mascar. *de proba.num.*172.*num.*8 decis. Veneta 54. *num.*7. *lib.*2. Put. *decis.*2. *num.*4 *lib.*3.Cęsar.de Grass.*decisio.*4.*de probatio.*Ioan. Guti.*alleg.*8.*num.fi.*

Et in specie quòd in iure conferendi at- 6
tenditur quasi possessio, non autem quis habuerit proprietatem, probat text. expressius *in c.cum olim & c. cum Ecclesia sutrina, de causa poss.& proprie.* vbi gl. docet, latè prosequitur Selua *in tract.de benefi.*2.*p. quæst.*7. *num.*1. *& per totam.* Decius *cons.*117. *num.* 2. *ante medium & cons*126. *num.*2. *&* 134. *num.*1. Mohedan. *decis.*9. *ad fi. de restitutione spoliat.* Mascar.*de probatio.cons.*173.*n.*4.*&* 5. Thom. Tiber.*d.decis.*54.*num.*12.*&* 22.*lib.*2.Mandos. *in additio. ad Lapum alleg.*89. *sub num.*8. *in fi. & num.*9.*lit.I. & litera I.*& ad effectum electionis quasi possessio, & status dumtaxat allegatus attendendus est, text.*in c.querelam* 24.*de electione.* Rot.iuncta additione *decis.*6. *n. fi.de electio. in nouis.* & decisio Veneta *n.*2. Ioannes Selua *vbi proximè n* 2.

Et ideo aliud est quem esse collatorẽ, seu 7
patronum, & aliud habere ius conferendi vel præsentandi; quia illud respicit petitorium, istud possessorium. Philip. Fran. *in c. vnico n.*5.*de iur. patro. in* 6. Cassiador. *decis.*2. *num.*3.*in fi.de probatio.*Rot.*decis.*347. *& decis.* 1178.*lib.*3 *p.*3. *diuerso.* sicuti nec est bonum 8
argumentum, habeo ius præsentandi, ergo competit mihi ius patronatus, latè Roch. de Curt.*de iur.patro.verbo competens quæst.*25. *à n.*57.*cum seqq.*Lamberti.*lib.* 1.*p.*1. *quæst.*10. *art.*8.*n.*1.*& per totum.*

Sed pro Cæsareæ aut Catholicæ maiesta- 9
tis intentione multa efficacissima, special'aque fundamẽta vrgent,quæ causam & principium ipsius præscriptionis impediũt; dum statum ipsum, ac quasi possessionem ex aduerso oppositam, inficiunt, atque repugnãt, ipsíque patronatus in talibus beneficiis Regiæ Coronæ pertinens ex summorum Pon- 10
tificum concessionibus, & priuilegiis conseruant, atque defendunt, & istæ bullæ, & priuilegia, sunt alia Pontificis Adriani VI. Clementis VII. & Pauli III. vt clariùs dicenda pateant verba sunt inferenda Bullæ Adriani VI. cuius clausula ita ait.

Decernentes, ius patronatus, & præsen- 11
tandi, huiusmodi illius omnino naturæ & vigoris existere, cuius patronatus Regium ex dotatione existit, & quascunque prouisiones,commendas, administrationes, vnio-

nes,

nes,ac diſpoſitiones,tã de vacantibus,quàm de vacaturis,etiam per viam acceſſus, & regreſſus, vel aliàs quomodolibet, etiam de conſenſu illas, vel illa pro tempore obtinentium,& de Eccleſiis, & monaſteriis prædictis abſque præſentatione, aut expreſſo conſenſu veſtrorum, aut dictorum ſucceſſorum veſtrorũ, per nos aut Romanos Pontifices, ſucceſſores noſtros, & ſedem prædictam quomodolibet de cætero faciendas, aut pro tempore factas,& quaſcumque literas apoſtolicas deſuper quomodolibet pro tempore confectas, etiam quaſcumque derogationes quorumuis iurium præſentandi ſeu nominandi, etiam cum quibuſuis efficaciſſimis, & prægnantiſſimis clauſulis in ſe contentis,nullius roboris,vel momenti exiſtere. Vóſque ac dictos ſucceſſores veſtros, ſeu veſtrum aliquem illis nullatenus parere debere, & ob non paritionem huiuſmodi aliquas etiã in eiſdem literis contentas cenſuras & pœnas nullatenus incidere poſſe.

Ac præſentes literas, & in eis contenta quæcunque valere, plenámque roboris firmitatem obtinere, ac perpetuò inuiolabiliter obſeruari debere,in omnibus,& per omnia,ac ſi de vnanimo Cardinalium conſilio, & conſenſu conſiſtorialiter,vt moris eſt,ſeruatis quibuſcunque ſeruari præſtitis, emanaſſent,& quæcumque ad illorum validitatem, efficaciam, & perpetuitatem quomodolibet requiſita formaliter, & indiuiduè, nihil omiſſo, interueniſſent,ac obſeruata,& facta fuiſſent.

Et ſi per quoſcũque tam ordinaria, quàm delegata,& mixta authoritate fungentes iudices,& perſonas vbique iudicari, cognoſci, atque decidi, debere, ſublata eis, & eorum cuilibet,quauis aliter iudicandi & decidendi facultate,nec non irritum,& inane, quidquid ſecus ſuper iis à quoquam quauis authoritate ſcienter,vel ignoranter contigerit, attentari, perpetuò decernimus.)

12 Hactenus de clauſulis dictæ bullæ, quæ vt vides enixæ & exorbitantes ſunt, & extraordinariæ, ex quarum ſubſtantia & propria ſignificatione reſultat, & poſſeſſionem, & præſcriptionem iuri patronatus Regum contrariam excluſam eſſe omnino. Pro quo facit primò:

13 Quoniam ad hoc vt poſſit cauſari præſcriptio iuris patronatus, duo requiruntur adeſſe copulatiuè,alterum patiẽtia,& ſcientia illius, contra quem præſcriptio inducitur; ſecundum, quòd præſcribens hæc poſſideat, & prouideat intentione, & animo liberandi Eccleſias à iure patronatus de ſcientia, & patientia patronorum, probatur text. arg.*in l.2.C.de ſeruitutibus & aqua,* vbi docent omnes, præſertim Padilla Calderi. *conſ.* 12. *in fi.de iur.patro.* Decius *conſ.*6. *num.*36. *lib.*2. Rip.*in c. cum Eccleſia ſutrina. num.*64. *de cauſa poſſ. & propri.* Alexan. *conſ.*16. *num.*13. *lib.*5. Feli. *in c.de quarta num.*41. *de præſcriptio.* Caputaq.*deciſ.*418. *p.*2. Ioan.Lup.de Pala.Rub. *in c.per veſtras.*2.*nota.num.*33.*de donatio. inter vir.& vxor.* latè Couar.*in regul.poſſeſſor.*2.*p.in prin.num.*8. *per totum.* Ferret. *conſ* 56. *num.*6. Rot. *deciſ.*167.*num.*2.*&* 5. *&deciſio.*184.*n.*1. *& deciſ.*803. *num.*7.*p.*1. *diuerſ. & deciſ.*4. *n.*2. *p.*2.*diuerſ.* Lamber.*de iur. patro. lib.*2.*p.*1. *q.*3. *art.*1.*num.*3.

Et de intentione præſcribentium libertatem Eccleſiæ erga ius patrona.gl. *verb. vocem.verſ.hoc enim non ſufficit, in d.c.cum Eccleſ. ſutrina, de cauſ.poſſ.& proprie.*Calderi.*conſ.vlt. de cauſ.poſſ.& in conſ. fi.de iur. patr.*Lamber.*de iur.patro.lib.*2.*p.*1.*d quæſt.*3.*art.*10.*num.*6.*&*7. Rip.*in d.c. cum Eccleſ.ſutri. num.*49. *cum ſeqq.* Menoch. *de reſ.poſſ.rem.*5.*num.*18.*verſ.ſecundum, & rem.*6.*num.*131. de vtroque, tam de intentione præſcribentis, quàm de ſcientia, & patientia eorum, quibus præiudicatur,eſt deciſ. Rotæ 109. *p.*2. *diuerſ.* & facit circa intentionem præſcribẽtis libertatem optimus text. *in l.fi.ff. quemadmod. ſeruitutes amittant.* text.etiam *in l. fi. ff. de itinere actúque pri.* qui loquuntur de intentione præſcribentis. at de ſcientia & patientia contra quem præſcribitur, reſpondit Pompon. *in l.quoties la.*1.§. *vlti.*& Iaiolin *in l.quoties la*2. *ff. de ſeruitu.l.ſi à te emero ff. ſi ſeruitus vindice.* 14

Et ratio huius concluſionis ea eſt, quoniam ad hoc vt præſcribatur ius aliquod incorporale, requiritur quaſi poſſeſſio ipſius iuris, cùm abſque ea nulla præſcriptio procedere poteſt. *l.ſine poſſeſſione ff. de vſucapio. c.ſine poſſeſſione. de regul iur.lib.*6. & hæc quaſi poſſeſſio haberi nõ poteſt in his iuribus, niſi mediante ſcientia & patientia aduerſarij, *l. penul. ff. de ſeruituti.* ſi ergo ignoratur, non procederet præſcriptio,quaſi poſſeſſione deficiente ex dictis iuribus, & eſt author Bart. *in l* 2. *colu.*2. *num.*8. *verſ. tudicas C. de ſeruitu. & aqua.* idem B.*in l.*1.§ *hoc interdicto num.*10. *ff. de iti. actúque priua. & in l.*1. §. *vlt. num.*4. *verſ. item quod ſic vſus. ff. de aqua plu. arcen.* eandem rationem ſequuti fuere Ab. *in c. de quarta colu.vlt. n.*29. & Feli. *ibidem poſt n.*41. *verſ.dum ſubdit.* Ab. *de præſcriptio.* Iſſ.*in l.imperium colu.*9.*num.*21.*verſ.circa præcedentem materiam. ff. de iuriſd. omni. iud.* Rip. *in d. c. cum Eccleſia ſutri.colu.*14.*num.*64. *verſ. ſecundo ergo requiritur ſcientia, de cauſa poſſ. & propriet.* Balb.*in tract.de præſcript.*2. *p.*4. *p.prin. in* 1. *q. n.*12.*verſ.& ratio.* Maſcar.*de probat.conſ.*1215. *num.*40. Quod etiam obtinet in regul. de triẽnali poſſeſſione,nam beneficij poſſeſſor, qui 15 16

qui ſe illa vult iuuare, tenetur verificare aduerſarium,contra quem præſcribitur, ſcientiam , & patientiam habuiſſe , aliàs autem non obtinebit.ita tradit Gomez.*in d.regul.de triennal. quæſt.*49. *in fin. verſ. tamen aduertendum :* vbi teſtatur ſic fuiſſe in Rota deciſum, itáque ſtylum in pluribus aliis cauſis ſe habere ſeruatum.

17 Sed iſtorum neutrum requiſitum dare poſſumus in huiuſmodi iuris Regij patronatus præſcriptione , non ſcientia & patientia reſpectu ſacræ,& Catholicæ maieſtatis conſentientis, vt in aliquo Regum ius patronatus læderetur, cùm ſimiles Bullæ contra patronatum , & reſcripta etiam cum expreſſa derogatione in Hiſpania non admittantur, ſed retinentur, ne partes eis vtantur, donec Romanus Pontifex meliùs conſultus & informatus aliud cenſeat , iuxta *l.* 5. *tit.*6. *lib.* 1. *recopil.* Couarru. *in pract. quæſtio.c.*36.*num.*3, *verſ. olim.* in quo difficillima erit ſcientiæ probatio , prout requiritur , vt inferiùs patebit.

18 Nec obſtat quòd in præſcriptionibus cõtra principem ſcientia officialium ſufficiat, ad præiudicandum illi ſecundùm B. *in l. ſi publicanus* §.*fi.num.*2 *ff.de publica.* Aymon. *de antiquit.temp.*4.*p.*§.*abſolutis à num.*23.Bald.*de præſcript.* 2.*p.* 5 *p.q.*3. *ſub num.*8. Tiraquell. *de nobilita.c.*14. *num.*3. Couarr. *in regul. poſſeſſor.* 2.*p. in initio num.*8.*verſ.*3 *circa fi.* Nicol.Garc. *de benefi.*5 *p.c.*5.*num.*136.Rot.in vna Reatin. beneficij *deciſ.* 66. *num.*3. *& deciſ.*600. *nu.*5. *p.*1. *diuerſo.* & iterum tenuiſſe Rotam in vna Mediolan. præeminentiarum 15. Decembr. 1589. corã Bubalo, firmat Gar. *vbi proximè.* & ex Alexan Decio,& aliis tenet Cardinal. Tuſ.*practicar.concluſ.litera C,concluſ.*196.*n.*39. Ioan.Narbon. *tractatu de appell.vicarij ad conſil. Archiepiſc.Tolet.*2 *p.fundam.*5.*num.*10.

19 Quia reſpondetur multis modis, primò quòd huic opinioni non auderem ſimpliciter acquieſcere, cùm plures teneant contrariam , veram iudicantes , quos videndos recenſet Aymon *vbi proximè.* Ioan.Lup. *in cap. per veſtras* 2.*nota.*§.1.*num.*39. poſt Salicetum *in l.vectigalia C.noua vectigal.inſtitui non poſſe.* Alexan.*conſ.*84.*colu.*2.*num.*5. *lib.*1. Antonius Capici. *deciſ.* 57. Marta *in compilatione totius iuris controuerſ.ex omni.deciſio.*3.*tom.tit.de poſſ. cap.* 14.quas opiniones ad concordiam reducere conatur ex Balbo, Villalobus *in erario*
20 *communi.opini.litera S,num.*8.*&* 10. vt ſcilicet in præſcriptione immemoriali ſufficiat ſcientia officialium , in alia verò præſcriptione procedat hæc ſecunda opinio, & videtur eſſe de mente Couarr. *vbi ſuprà.* & cum in noſtro caſu non adeſt immemorialis, nec poteſt , vt latiùs infrà patebit ; non procedit contrarium.vide omnino pro cõcordia quæ latè Mier. *de maioratu* 4. *p. c.*20.*à n.*258. *cum ſequentib.in noua impreſſione fol.*229.

Secundò (etiam qualibet opinione retenta) vt procedat in illis caſibus , & actibus, quorum adminiſtratio officialibus eſt commiſſa , eiúſque ratione poſſunt reclamare, & contradicere , vt in prætoribus, magiſtratibus, & aliis iudicibus, & in iis terminis loquuntur Doctores ſuperiùs citati pro vtraque opinione. at nos ſumus in caſu , cuius adminiſtratio , nec cognitio ad alium quàm ad ipſum regem ſpectat , vt inferiùs apparebit , & ideo eorum officialium ſcientia , aut patientia,quibus non ſpectat adminiſtratio, nec poſſunt remedium adhibere , minimè poterit Principi nocere , quod hallucinare videtur Couar.*loco ſuprà citato.* 21 22

Et ex hac ratione rectiſſimè procedit doctrina Cauedi *in tract. de patronatu Regiæ Coronæ cap.* 28. *num.* 5. quem ſequitur Nicol. Garcia *de benef.*10. *p. cap.*2. *ſub num.*34. *ad fi.* quòd in iure patronatus regio ſcientia officialium non noceat Regi. 23

Reſpectu autem ſuæ ſanctitatis nec hæc intentio præſcribendi & derogandi iuri patronatus regio , poteſt induci , extantibus verbis dictarum Bullarum , & præcipuè Adriani VI. ſuprà relatæ, quæ cùm contineant fortiſſimas illas clauſulas derogatorias in contrarium faciendorum , inducunt proteſtationem defectus volũtatis in diſpoſitionibus ſequentibus , vt per B. & alios *in l. ſi quis in principio ff. de lega.* 3. *num.* 3. *cum ſeqq.* tenet Rot.*deciſ.*137.*num.*4. *& per totam p.*1.*diuerſ.& deciſ.*304.*num.*4.*& per totam p.*2. *diuerſ.* Pariſ. *conſ.*41. *num* 26. *lib.*4. Roman. *conſ.* 439. incipit *quod indultum , ſub num.*9. *verſ.& ego iſtud,*& faciunt adducta per Gaſp. de Peruſſ. *in tract.de reſeruatio.c.*2.*n.*5.*in ſ. & deciſ.*34.*n.*4.*p.*2.*diuerſ* nam clauſula derogatoria præcedens operatur defectum voluntatis , & intentionis in diſpoſitionibus futuris ei contrariis. vltra citatos probant etiam eleganter Gozadi. *conſ* 9. *incipit in hac cauſa num.*26.*&* 63.Caſſiador.*deciſ.*38.*num.*8 *ſuper regulis.* Put. *deciſ.* 308. *num.*4. *lib.*3. maximè quia in Principibus , ea quæ ſunt facti, ignorare præſumuntur, *cap.* 1. *de conſtitutio. lib.*6. & generaliter præſumitur ignorantia , vbi ſcientia non probatur. *c. præſumitur. de regul. iur.lib.*6. 24 25 26

Quod & ex eo corroboratur,etenim prouiſiones Apoſtolicæ non mutant ſtatum beneficij iuris patronatus, nec patronis nocent docentibus de ſuo iure patronatus, vt pluries tenuit Rot. Rom. teſte Achil. de Graſſ. *deciſ.*3. *de patro.* Caputaq. *deciſ.*289.*p.*3. Caſſiad.*deciſ*6.*n.*5. *de iur. patro.* Veral. *deciſ.*223. 27

*lib.*3.

*lib.*3. & iterum tenuit Rot.in vna Achil.iur. patr.9 Iunij.1600.coram Seraphino vt patet in eius decis.1567. & in vna Esculana prioratus 1. Iulij.1587. coram eodem, vt patet *in decis.*799. Ricci. *in practi. iuris patronatus decis.*204. *à num.*241. vbi testatur, sic etiam secundùm hanc doctrinam multoties esse iudicatum per Curiam Archiep. Neapol.

28 Quod & à fortiori procedit in prouisionibus ordinarij, vt nec noceant, Riccius *ibi num.*243. Cassiador.*decis.*7.*num.*2.*de iur.patr.* Maurat.*decis.*112.*casu* 20. quoniam mutatio
29 status in beneficialibus in dubio non præsumitur, Lanfran. *decis.*13. Fastol. *decis.*16. &
30 hinc fit, quòd ius patronatus non amittitur per non vsum, Put.*decis.*379. *& in decis.*392. *p.*3.Rot.*diuers.in decis.*109.*p.*2.*& in decis.*254. *num.*2.*p.*3.*lib.*3. Ricci. *d. decis.*204. *num.*242.
31 Quod non procederet, si concurreret scientia, & voluntas ipsius Papæ, quoniam tunc eius prouisiones mutant statum, & præiudicant, vt tenuit Rot.in vna Ostanens.capellæ 27.Nouemb.1598. coram Seraphino, vt patet in eius decis.1301. Ricci.*ibi num.*244. *in fi.*

32 Et cùm in vtroque Principe detur defectus intentionis, & scientiæ beneficium esse iuris patronatus Regij, nec de eo in supplicationibus fit summi Pontificis mentio, illud Papa prouidet ex capite amplissimæ potestatis & dispositionis, quam in beneficiis habet, cùm accidit vacatio, *cap.*2.*in prin. de præben. lib.*6. *c. proposuit.* ibi, quia secundùm plenitudinem potestatis) *de concessione præben.Clem.*1.*in fi.vt lite penden.* probant *l.*1.*in fi.tit.*16.*p.*1. & ibi Greg.*verbo aquien. quisiere.* & solus Papa naturaliter est Dominus beneficiorum, Flami. Pari. *de resign.ben.q. lib.*2. *quæst.*4.*num.*34. cuius potestas nullis regulis aut legibus coarctari dicit Gramati. *cons.*2. *num.*23. ad fi. suarum decisionum, & sic illo animo & iure, ex illáque causa possidet, quia talis est possessio, qualis demonstrat titulus
33 præcedens. *l.si à te ff. de seruitutib.l.vnica C.de imponendis lucrat. descriptio. lib.*10.*vrbanorum.* gl.celebris *in l. quædam mulier verb. in vers. sufficiebat. ff. de rei vindic.* notant ibi vt elegantem Angel. *num.*4.*vers. sequitur in gl.* ibi etiam B. & Bal. per Archidiaconum *in cap. si quis deinceps in fi.*16.*quæst.*7. B. *in l.Celsus. col. penul. num.*16. *ff. de vsucapio.*Bald. *cons.*10.*in q.quæ vertitur colu.*2.*sub num.*7.*volu.*5.per Bar. *in l.*2.*§ si sub conditione in fi. ff. de vsucapio. pro emptore.*idem Bal.*in auth.quas actiones in fi.C. de sac.Eccl.*Angel. *in l.indicia num.*3.*vers. similiter C.de rei vind.*Socin. Seni. *cons.*15. *insignis Doctor num.*7. *vers.*3. *& vlt. volu.*4. Lanfr. de Orian. *in c.quoniam contra. in vers.testium depositiones num.*135.*de probatio.* Petr.Ferrar. *in practi.Papien. in for. possit acto.in verb.item spatio* 30. *in fi.* Corset. *in singul. in verb. possessio.* incipit *vbi quis.* Rolan. à Valle *cons.*9. *negari non potest num.*39.*volu.*3.Natt. *cons.*443.*super casu num.*5.*volu.*2.

Cùm igitur ex illa causa & capite possi- 34
deat, & prouideat summus Pontifex, si illa insufficiens reperiatur ad acquisitionem huius iuris, non potest se iuuare ex alia causa, nec ad aliam vtilem extendi, quia attenditur, opinio & animus vtentis.*l.si opus §. si iussero ff.quod vi aut cl.am* text.*in l.*1.*§. Aristo ff. de aqua quoti. & æstiua l.*2.*§. Celsus ff. pro emptore l.fi.* ibi, ideóque si quis pro via publica, vel pro alterius seruitute vsus fit, nec interdictum, nec actio vtilis competit.*&c.*) *ff.quem-ad. seruit.amit.*& ideo dicimus, quòd causam 35
possessionis sibi ipsi nemo potest mutare, nisi aliquo extrinsecus accedente. *l.*3. §.... *ff. de acquir. poss.* & quæ ibi notant Doctores. tan- 36
túmque intelligitur perscriptum, quantum possessum. gl.*in c.auditis.verb.interruptionem. de præscriptio.*Innocen.*in c.dilecto de off.Archidia.*Anchar.*in c.*1.*de iur.patro.in* 6. Federi. de Senis *cons.*130.Bal.*in l.si quis diuturno ff.si seruitus vindi.* B. *in l.*1. *§. si quis hoc interdicto ff. de iti. actúque priu.* Angel.*in l.vna est via ff. de seruitu.rusti.*Bal.*in repeti.l.de quib ff de leg.*Ab. *in c.cum consuetudi. de consuetud. & in c.licet ex suscepto in fi. de for. competen.* B. *in aut. qui rem in fi. C.de sacr. Eccles.* Alberi.*in l.*1.*ff.de off.eius cui.*Flor.*in d.l. si quis diuturno.* Decius *in cap. translato in* 2.*lect.de constitu.*Roman.*cons.*368. Cardi.*in Clem.*1.*in* 7 *quæst.de renunti.*Felin.*in c.auditis de præscrip.* Alexan. *cons.*120.*volu.*4. *& in cons.*16.*volu.*5. Soci. *cons.*74.*volu.*1. Iss. & Decius *in l.*2.*ff. de iuris.omni.iudi.*Æguid. *decis.*89. Paul. de Castr. *in l.cum de consuetud.* quam repetit *cum l. de quibus ff. de legi.* Marian. *in c.cùm contingat. de for.compet.*Feli.*in c. cum ex iniuncto.de hæret.* Zasius *in cons.*16.*volum.*2. Bertran. *cons*2.*volu.*3.*& cons* 56. *volu.* 3.Paris. *cons.*113.*volu.*1.Anton.Gabr. *in commu.opini.concl.*2. *de præscriptio. in prin.* vbi *n.*4. *& seqq.* ampliat etiam quoad accessoria se- 37
parabilia, vt perscripta visitatione, non censeatur præscripta procuratio, plures ad id referens. nec extenditur etiam ad ea, quæ 38
veniunt in antecedens, vt est coërtio ad iurisdictionem, prout etiam nec præscribens 39
institutionem, potest iure deuoluto conferre. Cardi. *in clem.*1.*de supplend.neglig. prælato.* Zasius *cons.*16. *volu.*2. ipse Anto. Gabr. ibi *num.*8.*& inseqq.* idem ampliat ad destitutionem & resignationem post alios.

Imò nec respectu iuris communis, quo summus Pontifex vtitur ex capite suæ amplissimæ potestatis, deficiente præsentatione excelsę m. iestatis intra tempus sibi a iure concessum

cõceſſum poſt vacationem ex defectu ſcientiæ, notitiæque, & ex ignorantia vacationis: potuit induci, nec cauſari præſcriptio, quoniam iure communi vtens, non præſcribit
40 Gemini. *in c.1.de præſcriptio.in 6.* Paul. Caſtr. *in l.ſi. ff.quemad.ſeruit.amit.* Feli.*in cap.1.n.19. de præſcript.* Ruin. *in cap. inter cæteras num.66. eodem tit.* Ruin.*conſ.28.num.17.lib.2.* Bertran. *conſ.305. num.2. lib.5.* dicit communem Rebuf. *in rubr.de cauſ. poſſ. num.24. & num.292.* Decia. *conſ.54. num.50. lib.2.* maximè quia
41 prouidens iure deuoluto ex negligentia patroni, illius iuri non officit, niſi pro illa vice dumtaxat. text. *in cap.2.§.& niſi,* ibi, ita tamen quòd ex eo nullum patronis præiudicium impoſterum generetur.) *de ſupplend. negli.prælato.*

42 Imò nec eo iure poteſt Regi præiudicium generari, tum quoniam patrono non currit tempus niſi à tempore ſcientiæ, & notitiæ certæ, & non interpretatiuæ, in quo præſumitur ignorantia, donec in eo ſcientia probetur. latiſſimè plurimos recenſens tractat Nicol.Garci. *de benef.10.p.cap.2.à n.34.*

43 Tum etiam quia ſpeciale eſt in Regibus Hiſpaniæ, non currere tempus quadrimeſtre ad præſentandum beneficia & Epiſcopatus ſuæ coronæ, etiam ſi eorum officiales ſciant vacationem,Regi non nocet,& etiam ſi Rex ipſe ſciat, ex legitima præſcriptione, qua Reges Hiſpaniæ tuti ſunt,eo quòd multis occupationibus impediti tam in bello, quàm in pace, non poſſunt intra illud tempus præſentare. in quo ita obtinuiſſe, teſtatur Cauedus *tract. de patrona. Regiæ coronæ cap.28. à num.5.* quem referens ſequitur Nicol. Gar *de benef.d.10.p.c.2. ſub num.34. ad fi.* vbi teſtatur de communi praxi, quia cum Rege non curatur de tempore ad preſentandum tam in Epiſcopatibus, quàm in aliis præſentationibus. & ideo cùm Regi ignoranti vacationem, & etiam ſcienti non cur-
44 rat terminus, quandocumque poterit contradicere, & reclamare prouiſionibus ordinarij, quia ſemper intra teminum reperitur, cuius contradictione nullæ redduntur iuxta ea, quæ latiſſimè poſt infinitos, quorum nomenclaturam recenſet Nicol.Gar.*de benef.5. p.cap.9.à num.238.cum pluribus ſeqq. & eadem 5.p.cap.6.num.101.*

45 Ergo ſequitur, quòd cùm illa cauſa, ex qua ſummus Pontifex prouidet huiuſmodi beneficia (quæ reuera ſunt patronatus Regij mediantibus indultis & conceſſionibus Apoſtolicis) non ſit ſufficiẽs ad cauſandam, & inducendam præſcriptionem; non pote-
46 rit ſe iuuare ex alia. Pro quo etiam facit, quoniam quando ſummus Pontifex etiam motu proprio facit gratiam, & confert beneficium,fundans ſe in aliqua cauſa, & qualitate; gratia eſt ſubreptitia,& nulla ipſo iure, non conſtito de veritate ipſius qualitatis, & cauſæ, maximè ſi eſt talis, vt ea ceſſante difficilior redderetur Pontifex ad conce- 47
dendum, quoniam etiam gratia conceſſa motu proprio non debet operari vltra intentionem, & mentem concedentis cap.2. de reſcrip. Feli. *in cap. ad aures num.9. eodem tit.& in c. cauſam de teſtibus.* Decius *in cap. ad aures num.31.& 32. eodem tit. & conſ.407.* Staphileus *de liter. gratiæ. tit. de vi & effectu clauſulæ motu proprio. verſ.7. & vlt. num.3.4. & 5.* Selua *de benef.3. p. quæſt.12. 2. qualitate num.3.verſ.quartus caſus.* Rebuf.*in concord.tis in forma mandati Apoſtolici. verb.motu proprio,* poſt vltimum effectum. *verſ.2. non purgat.* Gambar.*de off.legati lib.3.num.49.* Anto.Gabri. *de clauſulis concl.2.n.18.19. & 32. & ſeqq.* Menoch.*de arbitra.lib.2.caſ.201.num.88.* Azeued. *in l.2. tit.14. num.31. lib.5. recopi.* Ioan. Guti. *conſ.11. num.15. & canoni. quæſti. lib.2. cap.15.num.77.* Put.*deciſ.187. num.5. lib.1. & deciſ.101. lib.3. ad fi.* quoniam falſa exiſtens 48
narratio qualitatis gratiæ, vel ſi ipſa motu proprio fiat, vera non extiterit, perpetuò annullat ipſam gratiam, etiam, vt diximus, motu proprio fiat. Rot.*deciſ.525. num.5.p.1. diuerſi.* Thom.Sanch.*in tract.de matrim.lib.8. diſputatio.21. num.47.* ergo prouiſiones huiuſmodi beneficiorum à ſummo Pontifice factæ facta collatione vti ſint liberæ colla- 49
tionis, vel motu proprio, hac de cauſa conceſſæ, cùm nullæ ſint, non debent prodeſſe, nec eſſe in conſideratione ad præſcriptionem,dixi ſuprà c.9.ſub n.12.

Et hinc eſt, vt impetrationes factæ à ſua 50
ſanctitate ex vno capite, & vna cauſa, ipſa non exiſtente vera, non ſuſtinentur ex alio capite, & ex alia cauſa, quæ tunc temporis aderat. Roman.*conſ.335.* incipit *circa primum num.11. cum ſeqq.* Feli. *in c. fi. num. fi. de præſumptio.* Domini. Gemini. *conſ.136.* incipit *ſuper 1. dubio num.1.& 3. ac per totum.* Rot.*deciſ.41. de rerum permutat. in anti. alias deciſ. 292.* nec non *deciſ. antepenult. in nouis.* incipit *Titius. verſ.ſed ſecus.* Lancelot. *de attent.1.2.p. cap.10 num.9.* Achilles de Graſſ. *deciſ.14. de reſtitutio. ſpolia.* Rot. *deciſ.419. num.2.p.1. diuerſ.* Rot.*deciſ.12.de conceſſ. præben.in antiquis.* Flami. Pariſ. *de reſigna. benefi. lib.10. quæſt.2. num.4.* quæ allegationes ſingulæ loquuntur in practicabilibus & elegantibus caſibus.

Omnis namque diſpoſitio facta ſub ali- 51
quo præſuppoſito, ipſo non verificato, nec exiſtente vero, corruit penitus diſpoſitio. gl. celebris *in l.mancipia.verſ.auocandum C.de ſeruis fugitiuis.* Roman.*ſingul.495.* Rip. *in c.2. num.39.de reſcrip.* Ruin. *conſ.83.num.5.volu.1.*

Soci.

Soci. iun. *consil.* 114. *num.* 2. *vol.* 3. alios citat *in cons.* 150. *n.* 78. Petr. Surd. *decis.* 74. *num.* 5. ac propterea concessiones,& prouisiones factæ à summo Pontifice ex mera collatiua causa non debent nocere sacræ Maiestati, si reuera ei pertinet ius patronatus, tanquam falsa existente causa, nec ad aliam trahi possunt, cùm inducta ad vnum finem, contra-
52 rium non debent operari, *l. quod fauore. C. de legibus.* & per consequens induci non potuit in hoc casu præscriptio.

53 Rursus probatur, quòd hæc indulta, & priuilegia Apostolica inducunt perpetuitatem,vt probatur expressè *in d. Bulla Adriani,* ibi, ac perpetuò inuiolabiliter obseruari debere, *&c.*) iuxta notata *in l. 1. ff. solut. matrim. l.* 10. *tit.* 18. *p.* 3. latè Ioan. Garc. *de nobilit. gl.* 1. §. 1. *n.* 25. & ipse *gl* 6. *sub n.* 38. *vers. oct auò facit.* & iterum *in d. Bulla,* ibi, ad illorum validitatem, efficaciam & perpetuitatem, *&c*)
54 & iterum illa verba, dictorum successorum vestrorum.) ac iterum, ac dictos successores vestros.) quæ inducunt perpetuitatem, & in infinitum protrahuntur. *l. cognoscere ff. de verbor. significat.* Burg. de Paz *consil.* 23. vnde ex
55 hoc capite priuilegiũ perpetuum esse,quandiu adsunt descendẽtes,& successores, quia durat cum personis, in ipso contentis. Ioan. Andr *in mercurial. lib. n.* 5. Alexand. *in l. & si. ff. solut. matrim.* Æguid. Boss. *de Principe & priuil. ejus eius à n.* 343. & de dictis dictionibus (semper, perpetuò) & similibus, positis in priuilegiis inducant, & illa faciant perpetua,vide elegantissimè plures allegans Ioan. Garci. *de nobilit. gl.* 1. §. 1. *à num.* 9. & iterum *à n.* 19. *cum multis seqq.* sed sic est,quòd quando priuilegium, vel aliquis alius actus con-
56 tinet verbum inductiuum perpetuitatis;tollitur præscriptio omnino. Claud. de Seisello *in l. si. ff. de constitutio. prin. num.* 113. & 118. optimè Angel. *in l. quod si nolit* §. *si quid ita ff. de ædili. edict.* Bal. *consil.* 303. *lib.* 1. Zasius
57 *consil.* 15. *n.* 22. *lib.* 2. & in terminis priuilegij, quòd si in eo apponantur verba, quæ denotent perpetuitatem,tollatur præscriptio,tradit consulendo Riminal. *consil.* 388. *num.* 20. *lib.* 2. Ioan. Garci *de nobilit. gl.* 1. §. 1. *n.* 79. *post prin.* ergo huius priuilegij, & indulti intuitu nulla potuit aduersus coronam induci præscriptio.

Et loquendo in Regibus dicit Bald. loco
58 mox citando, quòd ad hoc vt cognoscatur dispositio an sit realis, vel personalis (inter alia) forma inspicienda est. nam si tenor scripturæ facit mentionem successorum ex
59 vtraque parte, ista dispositio est realis, & in rem scripta,nõ personalis, sed transit in successores vtriusque partis, siue loquatur de successoribus hæreditariis, *l. iuris gentium* §. *pactorum ff. de pactis*, siue de successoribus dignitatis, & administrationis, per notata *in c.* 1. *& tit. qui successor teneat. & c. vlt. ne præla. vices suas*, hæc dicit Bal. *in cap. si. ante fi. de sentent. & re iudic.* vel potius *in consil.* 159. *super eo quod quæritur. col.* 1. *lib.* 3. referens cum sequitur Tiraquell. *in tract. de iur. prin. q.* 55. *num.* 21. sed hæc indulta, & priuilegia Apo- 60
stolica faciunt mentionem, non solùm Regiæ Coronæ cui conceduntur, vt ex supradictis patet: sed etiam de successoribus Sedis Apostolicæ, *ibi*, per nos aut Romanos Põtifices successores nostros, & sedem prædictam, *&c.*) ergo realia sunt,& perpetua huiusmodi priuilegia, non personalia. Et quòd quando ex iuris, vel hominis dispositione
res aliquæ perpetuæ esse debent apud voca- 61
tos successores, vbi perpetuò aliquid competit,vltra citatos tenent gl. *in l. quod si nolint* §. *si quid interuenerit ff. de ædilitio edict.* vbi Bal. & Angel. idem Angel. & Immol. *in l.* 1. *ff. de vsucapio.* Socin. *cons.* 86. *num.* 11. *lib.* 1. & alij quos citat Tiraq. *lib.* 1. *de retract.* §. 1. *gl.* 2. *num.* 17. *fol.* 814. latè Mieres *tract. de maioratu* 4. *p. quæst.* 21. *num.* 20.

Desuper pro Catholica maiestate, & aduersus huiusmodi præscriptiones ex contrario appositas faciunt fortiter verba d. Bull. Adrian. VI. *ibi*, necnon irritum, & inane, quidquid secus super iis à quoquam quauis authoritate scienter vel ignoranter contigerit, attentari, perpetuò decernimus, *&c.*)
nam hæc clausula & decretum irritans, in- 62
ter alios efficacissimos eius effectus, ille potens est: vt tollat præscriptionem, & excludat, docent Feli. *in c. cum accessissent. vers.* 4. *limita de constitutionib.* Rebuff. *in concord. tit. de for. & irreuoc. ab. concord. stab. in vers. plus dicit.* Probus *in vers. tibi qui. n.* 7. *vers. istud tamen non obstat. de rescript. in* 6. Anton. Gabriel *in commun. opin. tit. de clausul. con.* 3. *n.* 44. tollit
etiam consuetudinem, ne dum in præteri- 63
tum, sed etiam in futurum, Domini. *in c. ex beneficio vers. nota bene.* & ibi Anchara. *vers. sed propone.* vbi Ioan. Andr. *in verb. legitima vers. si pup.* & Philip. Fran. *vers. ex quibus not. de præben. in* 6. Præpositus & Alexan. *in c. in vltis §. leges. vers. noluit tamen.* Ioan. Andr. 4 *d.* Bar. *in clem.* 1. *n.* 23. *de electione.* Prob. *in c. tibi qui n.* 7. *de rescript. in* 6. Feli. *in c. cum accessissent. vers. quartò limita. de constitutio.* Roch. *in c. si secundùm paruam impressionem. versic. amplia modò istam conclusionem. de consuetudine.* Rebuff. *vbi proximè, verb. plus dicit.* Ruin. *cons.* 13. *num* 13. *vol.* 2. *& cons.* 102. *n.* 11. *vol.* 3. gl *in c. si. in verb. decernimus. de rebus Ecclesiæ non alien.* quemadmodum & ista hæc clausula, seu decretum 64
irritans tollit vires sententiæ, eiusque executionem impedit. Cassiador. *decis.* 12. *n.* 5. 6.
& 7.

& 7.de regulis Cancellariæ. Sarner. *in regul. de annal.q.5.* Anton.Gabriel *communi.conclus.tit. de clausulis. concl.3. n.51.* & constat ex nostræ Bullæ clausula, *ibi,* sublata eis,& eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & decidendi authoritate,*&c.*)

Et ratio huius effectus clausulæ irritantis; scilicet vt excludat præscriptionem:illa redditur euidēs. etenim nulla huic præscriptioni datur causa,à qua possit principium assu-
65 mere,cùm suprà dixerimus,præscriptionem sine possessione non procedere. decretum irritans huius est naturæ, vt non solùm inficiat,& annullet titulum beneficij in contrarium collati, verùm etiam & possessionem ipsam, ita vt talis possessor non possit iuuari ex aliquo remedio possessorio, retinendæ, nec recuperandæ,vel aliàs. nam talis possessio caret omni effectu.Cassiad.*super regul.decis.7.n.3.* Simonet. *de reseruatio.q.40.n.1.& 2.* Sarner. *de trienna.q.49.* Rebuff. *in prax.beneficia.tit.de reseruatio.n.40.*Crescenti.*decis.4.de priuileg.*Lancelot.*de atten.3.p.c.31.num 92.* & Rota *decis.189.n.4.p.2. diuers.* Cassiador. *decis.1.num.1.& per totam de restitut. spoliat.* Put. *decis.197.n.3.lib.3.*Rot.*decis.510.n.5.lib.3 p.3. diuers.* Mandos. post alios *in regul. 1. Cancel. q.3.per totam.* tenet etiam Anton. Gabr. *commu.conclus. tit.de clausul.concl.3. num.50. lib.6.* Prob.*in c.tibi qui n.18.de rescript.in 6.*Bertran. *cons.142.n.4 vol.2.* Guillel. Benedi. *in c.Raynut. verb.si absque liberis 2.de fideicommiss. substit.à n.38.* Nicol.Gar.aliquos ex iis allegans *in tract.de benef.5.p.c.1.n.4.27.*

66 Et hoc decretum talis est naturæ, vt inficiat omnia, quæ sequuntur, ita vt nec effectum,nec iuris fomentum habeant. *cap si eo tempore.de electione lib.6.*vbi notat Cassiador. *decis.1.n 7.de restitutio spoliat.* Sarner. *in tit.de annal.quæst.23.* & de Graffis *num.19* Gomez *in regul.de trienna.q.49.n.3.* Put. *decis.50.n.2. & decis.396 lib.1.* Anton.Gabriel *vbi suprà ex n.56.* Rebuff.*vbi proximè,vers vlt. notanda est clausula decreti,* Alexan.Sciati *in extrauagant. ambitiosæ,de rebus Ecclesiæ n.67.* Rot. *decis.24.*
67 *n.5 & decis.149.n.2.p.2.diuers* habet namque inhibitionem implicitam inuenire, Cassiad.
68 *decis.2.n.6.* ac etiam priuatiuam vim,& auocatiuam potestatis concessæ.Ferret.*cons.*14.
69 *n.10. lib.2.* operatur insuper huiusmodi decretum nullitatem ab initio. Cassiador.*decis. 12.n.45. & 6.super regul.Cancellariæ.* Gomez. *in regul.de annali q.5.prope finem* Ioan Paul. *decis.14.* Achil.de Graff.*decis.385.* Rot. *decis. 24.n.5.post prin p.2.diuersor.*

70 Hinc est, quòd prouisus stante decreto irritante non possit se tueri etiam remedio summariissimo possessionis,in quo nullæ exceptiones admittuntur, vt post Cassiador. Puteum,Mandos.& alios firmat Hieronym. Gonzal.*in regul de men.& alterna. gl.fi.n.29.*

Et hinc etiam est; vt ex capite decreti ir- 71
ritantis regulæ reseruatoriæ mensium factæ prouisiones aduersus eius dispositionē, hoc est, in mensibus summi Pontificis, sunt nullæ ipso iure, non solùm quoad titulum, verùm & quoad possessionem, quæ nihil prodest, nec aliquo remedio possessorio potest iuuari, cùm omnino iuris fomento,& adminiculo careat. Rot. *decis.3. per totam de restit. spol. in nouis. & decis.2. eodem tit. in antiquis.* Bellamer. *decis.535.* Lapus *allegatio.29. n.1. & allegatione 51.n 9.* Feli. *in c.in nostra n.12. de rescript.* Rebuff.*in prax.tit.de reseruatio.tam generali quàm speciali.num.40.* plures adducit Menoch. *de recuper. poss. rem.16. quæst.35. à num.443. vsque ad num.457.* Forret. *consil.3. num.18.* Caputaq. *decis.325.p.1. num.2. & decis.343 n.5.p.3.* Put. *decis.197.num.3.lib.3. p.3. diuers.* Hieronym. Gonzal. post alios *in regul. de mens. gl.31. num.7* imò reseruatio- 72
ne potentius fortiúsque est decretum irritans, gl.*verbo prouisionem,in c.si eo tempore* 45. *de electio.lib.6.* Cassiador. *decis.3.de decretis in reseruatione.*

Et magis in nostris terminis, & proposito 73
facit,quòd si Cardinalis habet indultum,seu priuilegium prouidendi beneficia alicuius diœcesi, cum clausula irritanti, prouisio beneficij facta per ordinarium erit nulla ipso iure, etiam si Cardinalis non prouideret de eo secundùm Cassiador. *decis.2 de restitutio. spol.* Feli. *in c.cum ex officij de præscriptio.* & est decisum per Rotam apud Guidobonum *decis.56. in manuscriptis.* refert Nicol. Garc. *de benef.5.p.c.5.n.103.*

Quare per collationes etiam effectuatas 74
factas contra decretum irritans, positum in priuilegio seu indulto, non adquiritur quasi possessio conferenti.Garc.*vbi proximè n 102.* Crescent. *decis.4. de priuileg. in fi.* vide etiam num.83. & seqq.

Et ideo per collationem etiam nullam 75
non turbatur patronus in possessione præsentandi,ita Garci. *ibi num.100.& 99.* Pute. *decis.189.lib.1.* Ferret.*cons.210.n.8.* Flores de Men. *q.10. n.64.* cum Calderino *cons.15. de iur.patron.* Decius *cons.126.*& Burgi.Bocacio *de remedys possess.c.11. n.39.* ergo euidenter sequitur, ordinarium per neutram horum beneficiorum collationem, etiam de facto effectuatam, habere potuisse actum vllum positiuum.

Quod corroboratur etiam ex alio capite 76
præfatæ clausulæ Bullæ Adriani VI. scilicet ex clausula(sublata)ibi posita,quæ illa est (& sic per quoscunque,tam delegata, quàm ordinaria, & mixta authoritate fungentes iu-

dices,

dices, vbique iudicare cognoſci, & decidi debere ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi,& decidendi facultate,*&c.*)

77 quæ clauſula (ſublata) eſt maximæ potentiæ claudens ora iudicibus, ne aliter decidere poſſint, & adimit partibus in totum facultatem opponendi contra conſtitutionem,gratiam, vel priuilegium, de qua per Caſſiador. *deciſ.*10.*n.*3.*ſuper regul.*Carolus Ruin.*conſ.*76. *ſub n.*9.*vol.*5.*&* *conſ.*21.*ſub n.*15.*ante fi.* Gundizal.Villadieg. *in tract. de lega.p.*1.*q.*7 *n.*32. Put.*deciſ.*50 *n.*5.*lib.*1. *&* *deciſ.*377.*in fi.lib.*3. Caputaq.*deciſ.*134.*n.*4.*&* *deciſ.*218.*p.*3. Rebuff.*ſuper concordata Fran.tit.de forma & irreuoca. concordatorum ſtabilitate, poſt prin. verſ.*8. *vult iudices.* Mandoſ.*in tract.de monitor.q.*60. *n.*44.*ſuper verb.ſicq; ſuper quoſcumque iudices,* idem Mandoſ.*in conſ.*57.*n.*3. *&* *conſ.*63.*n.*1.

78 & an proceſſus, etiam ſi non opponatur de dicta clauſula (ſublata) ſit ipſo iure nullus, per doctrinam Ioan.Andr.*in addit.ad Specul. tit.de ſentent.* §.*iuxta. ſub n.*5.*in gl. verb.* & eſt Alex. plenè cum multis *in l.*1. §.*ſublata n.*2. *&* 3.*ff.ad Trebelli.* Decius *conſ.*275.*alias* 276. incipit *in cauſa quæ luce agitatur,ſub n.*3. *verſ. ſed prædictis minimè obſtantibus.*Marcheſanus *de commiſſio.*1.*p.c.*8.*de commiſſ. apertionis oris à*

79 *n.*14. vltima in poſſeſſione. quòd ſi opponatur à parte dubium eſſe, quòd ſit ipſo iure nullus proceſſus, videndus Gonzal. *de alter. gl.*66.*à num.*13.*&* *ſeqq.&* *n.*45. quod conue-

80 nit materiæ huius capituli, vt ſtante dicta clauſula (ſublata) à proceſſu appellationi interpoſitæ,ſit vtique deferendum,etiam in iis iudiciis ſui natura inappellabilibus, cùm ratio appellandi ſit in promptu ex his,quæ ſuperiùs dicta ſunt, c.ſuperiori.

81 Et cùm ſtante d. clauſula (ſublata) non poſſit dici,nec opponi,etiam per viam replicationis aliquid contra diſpoſitionem, qua illa continetur, Puteus *deciſ.*377. incipit *in vna Hiſpalenſ.ſub num.*1. *lib.*3. ita non poterit opponi de regulis Cancellariæ, quamuis ſint fauorabiles, vt bis deciſum fuiſſe in Rota teſtatur Gonzal. *vbi proximè num.*9. qui

82 *num.*12. dicit,vt etiam in iudicio poſſeſſorio ſummariiſſimo manutentionis obſtet, dicta clauſula, vt per Put.*deciſ.*50.*ſub num.*5.*lib.*1. teſtatúrque ipſe Gonzal. de duabus deciſio-

83 nibus Rotæ,quem latè de materia & effectu huius clauſulæ (ſublata) *&c.* vide per totam eandem gloſſam.

84 Et vtraque clauſula, tam hæc (ſublata) quàm (irritans) ſuperiùs dicta ligat, & afficit ignorantes, vt per eum *ibi in num.*8. *&* *gl. fi. n.*18. etiam ſi non ſint appoſita verba noſtræ Bullæ,*ibi,* ſcienter,vel ignoranter contigerit attentari,*&c.*) vbi plurimos adducit, & facit text. *in c.ſi eo tempore* 43.*de electio.lib.*6.*c.quo-*

dam 40. *de præbend. in* 6. *c.dudum, c.penult. de conceſſ.præbend.lib.*6.

Ex quibus euidenter apparet,quòd impe- 85
trationes, conceſſiones & prouiſiones Pontificales factæ de beneficiis,quæ reuera ſunt iuris patronatus Regij tanquam ſubiectæ dictæ clauſulæ irritanti, & eius poteſtati, tanquam quæ nullæ non potuerunt, cauſare præſcriptionẽ, nec habere principium, quoniam certiſſimum eſt dictum decretum irri-
tans ipſum Papam, & eius ſucceſſores liga- 86
re,ac comprehẽdere,maximè, adductis verbis, de quibus in noſtra Bulla Adriani VI. *ibi,* per nos aut Romanos Pontifices ſucceſſores noſtros, *&c.*) vt per text. *in clem. cum ei quem in* 1.*reſponſ.de conceſſio. præbend.* dicit ibi Archidia.*tab.*3.*Franc.n.*2. Anton.Gabriel. *in tit.de clauſul. concluſ.*3.*num.*4.5. *&* 74. Philip. Probus *in c.tibi qui n.*5. *de reſcript. in* 6. Pariſ. *conſ.*37.*num.*2. *&* 3.*vol.*4. Anaſta.Germo. *in tract. de indultis Cardi.* §. *alioquin ex num.*15. Caſſiad. *deciſ.*2. *num.*2. *de decret. in reſeruatio.* Moheda.*deciſ.*21.*n.*1.*de præben.* Put.*deciſ.*141. *lib.*2. Caputaq. *deciſ.*82.*num.*1.*p.*2. Rot *deciſ.*106.*n.*2. *&* 3.*p.*1. *diuerſ.* Aymon.*conſil.*3. *num.*17. *&* 26. idem Put. *deciſ.*391.*lib.* 3. *&* *deciſ.*418. *lib.* 2. Anton. Gabriel. *d. concluſ.*3. *num.*62. vbi plura elegantia cumulauit circa hoc decretum irritans per ampliationes, & limitationes.

Inſuper & pro hac parte facit, quoniam conceſſiones, & prouiſiones horum beneficiorum iuri Regio patronatui competẽtium nullæ fuere ipſo iure ſtante earum reuoca- 87
tione præcedente, cùm ſint ſubiectæ clauſulæ derogatoriæ, contentæ in d. priuilegio Adriani VI. *ibi,* quaſcunque literas Apoſtolicas deſuper quomodolibet pro tempore confectas, etiam quaſcunque derogationes, quorumuis iurium præſentandi, ſeu nominandi, etiam cum quibuſuis efficaciſſimis clauſulis in ſe contentis, nullius roboris, & momenti exiſtere, *&c.*) quæ clauſula dero- 88
gatoria annullat ſubſequentes diſpoſitiones contrarias, vt ex ea patet, & probat text. *in l. ſi quis in prin.* 22.*ff. de legat.*3. vbi gl. *verb. accipiat l.*22. *tit.*22.*p.*6. *l.ſi mihi & tibi.* 12. §. *in legatis ff. de legatis* 1. text. *in c. ex literis.* §. *verum,de dolo & contuma.* text.*in c.vnico* §.*nos ſuper hoc de exceſſibus Prælatorum in* 6 tradunt poſt ſcribentes ibi Dinus *in cap. quod ſemel num.*14. *cum ſeqq. de regul. iur. in* 6. Gomez *in c.*1.*num.*155.*de conſtitutio. in* 6. Couarr. *in rubrica de teſtam.* 2.*p. à num.*19. Mantica *de coniectio.lib.*2.*tit* 8.*à num.*1. Hieronym.Gabr. *concluſ.*96. *num.* 27. *lib.*2. & de ratione Bart. *in d. l. ſi quis in prin. ſub num.*4. *&* 5. Roman. *conſil.*436. *ſub n.*9. Pariſ.*conſ.*42.*num.*26.*lib.*4. Gozadi.*conſ.*9.incipit *in hac cauſa n.*26.*&* 63.

Cassiador. *decis.36. num.8. super regulis.* Rota *decis.137. num.4. p.1. diuerso.* dicentes, quòd
89 clausula derogatoria stante in prima dispositione futura sequens dispositio contraria non valet, nisi eius specialem mentionem faciat, quæ secundæ derogationes & mentiones cessant in nostro casu,cùm etiam sublatæ sunt expressè, *ibi*, etiam quascumque derogationes,*&c.*) & *ibi,* etiam cum quibuscuis efficacissimis clausulis, *&c.*) quæ dicitur
90 clausula derogatoria derogatoriarũ, vt colligitur ex Doctoribus *in d. l. si quis in prin.* & Paulo Cast. *consil.278. passus iste dubitabilis, ante fi. versic. item continet aliam derogatoriam illius derogatoriæ, & in versic. patet enim lib.1.* Federi.de Senis *consil.233. casus talis est.* Decius *consil.165. viso tenore num.1.* Parisius
91 *consil.42. num.15. in fi. lib.4.* & tunc in secunda dispositione contraria non sufficit, vt fiat derogatio, & mentio de clausula derogatoria primæ concessionis, sed etiam debet fieri de clausulis derogatoriis, vt post Bart. *in d. l. si quis in prin.* & alios tradit Put. *decis.* 109. *in vna Zamoren. num.4. lib.1.* Paris. *consil.* 42. *num.15. & 16. lib.4.* Gozadi. *consil.9. n.24.* Couarr. *in rubrica de testam. 2. p. sub num.20. versic. hinc scribit Paul.* ibi, *quia duplex derogatio tolli debet.* Selua *de benefic. 3. p. quæst.14. num.35.* Paul.Castr. *consil.3. quoniam adiectione sub num.5. lib.1.* Roman. *consil.327. num.3.* Decius *consil.165. viso tenore sub num.5. vers. & ista conclusio.* Rota *decis.468. num.3. p.1. diuers. & decis.137. num.7. in fi. eadem p.1.* Ferret. *cons.223. num.8. lib.2.* qui loquuntur in priuilegio, de quo ad idem etiam loquuntur Calderi *consil.136.* Thom.Gram. *decis.20.* incipit *pendente querela.* Socin. *consil.2. in cauf. Domin.* Guid. *num.2. & 10. lib.3.* Ruin. *cons.10. num.6. lib.2.* Rip. *in c.1. n.55. de rescript.* Ferret. *cons.32. num.50.* Tiraquell. *de legib. connubia. 2. p. gl.7. num.203.* Couarr. *vbi suprà num.20.* Staphil. *de liter. gratiæ tit. de vi & effectu clausul. rum §. in literis ex n.4. cum seqq.* Gomez *in repetit. c. pri. num.154. de constitutionib. lib.6.* Anton.Gabriel *lib.6. commun. opin. tit. de clausulis concl.5. num.11. & 22.* Menoch. *consil.36. n.48. lib.1.* latè & optimè Selua *de benef. 3. p. q.14. per totam.*

Et adhuc facit, nam licèt satis sit controuersum. an derogatione priuilegiorum facta
92 per legem generalem, censeatur sublatum priuil. vt videre est per Hier.Gonzal. *gl.36. à num.13.* tamen illud est verum, vt ipse pro-
93 bat *num.37.* quod quando priuilegium præcedens habet ita fortissimas,& efficacissimas clausulas derogatorias, quòd minimè verisimile sit,voluisse Principem (à cuius intentione omnia pendent) insequenti constitutione generali per viam legis factæ, tale priuilegium comprehendere. & adducit exemplum in priuilegio concesso per summum Pontificem Marchioni Astorisceusi (sua vi- 94
ta durante) præsentandi nonnullos canonicatus illius Ecclesiæ Cathedralis, (quod est simile huic nostro Regio,) continénsque similes ei causas, *ibi,* concedimus ius patronatus huiusmodi, ac si tibi ex vera dotatione,& fundatione competeret, etiam per Sedem Apostolicam, nisi de toto tenore, & data præsentium plena, specifica, & indiuidua, & expressa de verbo ad verbum, non per clausulas generales idem importantes, mentio fiat, & tuus ad id accesserit consensus,derogari non possit,nec derogatum censeri, *&c.)* & tamen huiusmodi priuilegium 95
non fuit derogatum per regulas Cancellariæ in contrarium postmodum editas, vt in terminis pluries dixit Rota teste Put. *decis.308. per totam lib.3.* Mohedan. *decis.10. de iur. patron.* & meliùs clariúsque *in decis. 137. & decis.468. p.1. diuerso. & decis.304. p.2. diuerso.* vbi latè benéque ponderantur dictæ clausulæ. Cæsareæ namque maiestatis indultum nostrum, multóque fortiores clausulas habet, prohibentes omnino & absolutè derogationem, & alias multò magis efficaces; vt ex eo patet, & militat multum dissimilis ratio in Principe Catholico no- 96
stro, fortissimo Ecclesiæ muro,columna stabili Christianæ religionis, flagello hæreticorum, cuius priuilegio per nullas mundi causas summi Pontifices non detrahunt,sed augent passim, cuius indies & merita crescunt. quoniam per legem sequentem de- 97
rogantem priuilegiis quibusuis, non censetur derogatum primum concessum à Papa personis dilectis, gratis, & valde bene meritis, vt scripsere Rom. *consil.478. num.1. & 2.18. & 19.* Selua *de benefic. 3. p. quæst.15. num.23.27.* latè Manti. *de coniectu. lib.12. tit.8. num.26.* Anasta. Germo. *in tractatu de indultis. §. alioquin num.32. & 33.* quæ quibus & quadrant,nisi Cæsareæ,& Catholicæ Maiestati Philippi IV. suisque progenitoribus, dicat orbis, præclara opera, cœlúmque testentur.

Nec est dicendum, vt ex eo quòd sacra Cæsarea, ac Catholica maiestas his indultis, 98
& priuilegiis non fuisset vsus in aliquibus beneficiis ob defectum; puta: notitiæ, licèt in plurimis aliis sic; ipsa per non vsum amisisse. quoniam primò hæc priuilegia (vt suprà aduertimus) continent decretum irritans,cuius effectus, & potestas vltra iam dictas, ampliùs illud hoc inducit, & operatur, quòd cõstitutio,seu dispositio, super qua est appositum, impugnari non possit postea sub 99
prętextu,quòd vsu recepta non sit,nam cùm

semel

ſemel ex ea conſtet de intentione Papæ, inferiores, ſiue illa non vtendo, ſiue ex contrariis actibus, ſine tamen eiuſdem Papæ expreſſo aſſenſu, eam elidere non valent, Philip. Franc. *in c. cum de beneficio n.* 4. vbi etiam Anchar. & Geminian. *de præben. in* 6. Veral. *deciſ.* 204. *cum additione p.* 3. Put. *deciſ.* 1. *num.* 4. *p.* 1. vbi declarat optimè etiam Baptiſ. Marqueſſ. *de commiſſio.* 1. *p. cap.* 9. *num.* 31. ergo euidenter ſequitur, vt ex hoc capite non vſus priuilegij impugnari non poſſit, cùm habeat clauſulam (irritans) maximè cùm maiori parte eo vſum ſit.

100 Secundò facit, quòd Cæſarea Catholica maieſtas eis indultis maiori parte vſus eſt (prout cum actis patet) ſed vſus priuilegij in parte illud operatur, vt quamlibet præ-
101 ſcriptionem aduerſus illud inductam, penitus interrumpat, probant eleganter Rimi. *conſ.* 388. *num.* 25. *lib.* 2. ſequitur Ioan. Garc. *in tract. de nobilit. gl.* 1. §. 1. *num.* 79. *ante fi.* ergo
102 dicendum venit, quòd, vel ordinariorum præſcriptio aduerſus huiuſmodi priuilegia non potuit habere principium, vel ſi habuit, illud ſtatim sẽper ac continuo interruptum, ita vt nullo tẽpore perfici valuiſſet incepta.

103 Per vſum eorum in cæteris beneficiis huius ſpeciei retinet, & conſeruat ea priuilegium, quoad aliud, in quo vſus non fuit. enimuerò in his, in quibus adeſt titulus, per vſum partis retinetur vniuerſum ius quoad quaſlibet ſpecies ſub eo contẽtas, iuxta Bar. doctrinam *in l.* 1. §. *ſi quis hoc interdicto. ff. de itinere actúque priua.* ſequitur Angel. *in l. vna eſt via ff. de ſeruitu. ruſti. prædi.* Boëri. *deciſ.* 227.
104 *num.* 4. & hinc eſt, quòd ſi quis habet conceſſionem à ſuperiore, vſus iuriſdictionis in vna parte tribuit vſum in alia, conſeruatúrque vniuerſum ius, vt per Bart. docet Paul. Caſtr. *in l. imperium ff. de iuriſd. omni iud.* Anto. de Butr. *in c. fi. de cauſ. poſſ. & propri.* Ab. *in cap. cùm olim. de præſcript.* Felin. *in c. auditis in* 1. *declaratio. eodem tit.* additio. *ad deciſionem Capellæ Tholoſ.* 322. Iacobi. *in l. more ff. de iuriſd. omn. iudi.* idem Feli. *in c. cùm ex iniuncto, de hæreticis.* & per B. *in d.* §. *ſiquis hoc interdicto.* ex Caſſaneo optimè dicit Anto. Gabri. *commu. concluſ. lib.* 5. *concl.* 2. *de præſcriptio. num.* 18. latè etiam & optimè Tiraq. *in tract. primogenit. quæſt.* 39. *per totam fol.* 590. Mareſcot. *variar. reſolu. cap.* 11. *num.* 34.

105 Qui omnes inferunt ad præſcriptiones, quòd cùm vſus conceſſionis in vna parte tribuat vſum in alia, pariter præſcriptio, & conſuetudo in vna extenditur ad aliam. igi-
106 tur dicendum venit, quòd cum ſacra maieſtas indulto fuiſſet vſus in beneficiorum conſiſtorialium ibi conceſſorum maiori parte, & in illis, quoties ſe obtulit vacatio, præſentauit per tot annos à tempore indulti, quoad cæteras illius generis ſpecies (cùm cenſeatur vti) extendi debet neceſſariò præſcriptio tot temporis vſitata valitura eſt, non verò ex aduerſo propoſita, cui & iuris regulæ tot reſiſtunt, impediúntque ortum, & principium, ex ſupradictis.

Et facit quod dicit Mart. *in tract. de iuriſ-* 107
dictione. 1. *p. cap.* 26. *num.* 79. quòd Regnum, cuius aliquæ ciuitates imperio parent, ei totum ſubiectum cenſetur, quia ſufficit partis tantùm habere pacificam poſſeſſionem, vt totius eam habere intelligatur, iuxta *regul. l.* 3 *ff. de acquir. poſſ.*

Inſuper & quintò facit, quòd quando agi- 108
tur de conſeruatione iuris, non verò de acquiſitione, nihil curamus de regula illa ſcilicet; tantùm præſcriptum, quantum poſſeſſum, ſed per vſum in parte conſeruamus 109
nobis ius in toto, quod olim competebat, quia aliud eſt acquirere, aliud conſeruare. text. *in l. vna eſt via ff. de ſeruitu. ruſtico. præd.* vbi gl. *verb. ſeruati.* text. quem dicunt Doctores egregium *in l.* 1. §. *ſiquis hoc interdictum ff. de itiner. actúque pri.* Gratus *conſ.* 61. *num.* 28. *lib.* 1. Rui. *conſ.* 217. *lib.* 1. *num.* 8. Decius *conſ.* 271. *num.* 7. optimè latéque Ioan. Gar. *in tract. de nobilit. gl.* 7. *num.* 6. *& gl.* 1. §. 1. *num.* 79. *ante fi.* Sed ſacra Catholica maieſtas (vt cer- 110
tum eſt) non tractat de noua acquiſitione, ſed de conſeruando iure, ſibi ex Apoſtolicis indultis competente in beneficiis conſiſtorialibus, ergo per vſum partis debet retinere, & conſeruare ius in omnibus, de qua doctrina videndus eſt Auenda. *de exequen. manda.* 1. *p. cap.* 1. *ſub num.* 25. *verſ. intereſt tamen,* vbi dicit, poſt plures ab eo citatos, quòd ha- 111
bens merum imperium ex priuilegio, ſi in vno actu exerceat iuriſdictionem, totius priuilegij ius conſeruat, vt ſecus ſit in præſcriptione, quia tãtum intelligitur præſcriptum, quantum poſſeſſum. vide n. 113. ſtatim.

Et generaliter, quòd vtens in parte pri- 112
uilegio, conſeruet poſſeſſionem in toto priuilegio, tenet per doctrinam B. *in l. citatio harum ff. de publicanis & in l.* 1. §. *fi. de viti. actuq. priua.* & poſt Gratum, Decium, Ruinum & Ioan. Garciam *locis modò citatis,* tenet Mieres *de maio. p.* 1. *q.* 10. *n.* 118. *in nouiori impreſſione.*

Quoniam certũ eſt, vt de vno caſu vnius 113
ſpeciei, ad alium caſum eiuſdem ſpeciei extendatur præſcriptio. Bal. *in l.* 2. *verſ. ſed nunquid C. de ſeruitu. & aqua.* Ab. *in cap. dilecti. de arbitr.* Paul. de Caſtr. *in l. imperium ff. de iuris. omni. iud.* Anto. de Butr. *in c. dilect. de Capellis Monachor.* Soci. *conſ.* 111. *volu.* 1. idem Anto. de Butr. *in c. fi. de cauſ. poſſ. & proprie.* Bal. *in lectur. l. imperium. verſ. circa vlt. de iuriſd. omnium iudi.* Maria. *in cap. cùm contingat. verſ. ſextò princi-*

paliter, de for. compet. Feli. *in c. auditis, de præscrip.* Alex. *cons.* 68. *volu.* 2. Iss. *in l. Imper. vers.* 3. *circa eandem materiam, de iur. omni. iud.* ergo de vna specie beneficiorum consistorialium, de quibus in d. Bulla, cõseruat, & extenditur vsus quasi possessio, & præscriptio ad alium, hoc est, ad aliud beneficiũ eiusdem speciei.

114 Pro quo etiam singulariter facit sextò, nam per exercitium, & vsum vnius actus dumtaxat, ex competentibus patrono, acquiritur quasi possessio in iure patronatus, vt puta quando vt patronus honoratur quis in Ecclesia, & vt talis tractatur, iuxta text. *in c. nobis, de iur. patro.* & ibi notata, vt elegantèr tenet Federi. de Senis *cons.* 224. incipit *super primo puncto. in penult. colu. in fi.* & mouetur, quia isti sunt actus, vt cui debetur vnus, debetur & reliquus, quia ex eodem fonte procedunt; & sic qui in aliis actibus competentibus patrono fuit in quasi possessione, etiam extenditur ad præsentationem, clarè etiam firmat Ioan. Andr. *in c. quod alicui gratiosè in fi. de regul. iur. lib.* 6. firmans conclusionem quòd per exercitium vnius actus competentis patrono, erit quis possessor iuris patronatus. eandem sequitur Ab. *in cap.* 1. per illum text. *vers. & hæc faciunt, de religi. domib.* dicit menti esse tenendum, satisque notandum, quòd per exercitium vnius iuris, seu articuli comprehensi sub vniuerso, infertur ad possessionem iuris vniuersalis. & plura similia cumulat Feli. *in c. auditis colu.* 8. *de præscript in vers.* 2. *declar.* & hanc esse communem & sequendam dicit Roch. de Curt. *in tract. de iur. patro. verb. competens num.* 39.

115 *per totum.* Sicut etiam aliàs per præsentationem vnius ex pluribus patronis, aliis scilicet negligentibus conseruatur iuris patronatus quasi possessio quoad omnes negligentes nunquam præsentantes, dummodo non appareat, præsentantem eo animo præsentasse, priuandi scilicet alios sua quasi possessione; non priuantur. ita latè per eundem Roch. de Cur. *de iur. patro. verb. competens num.* 42. *q.* 17. Lamber. *de iur. patro.* 1. *p. lib.* 2. *art.* 16. *quæst.* 3. *num.* 13. *&* 24.

116 In iuribus enim incorporalibus, in quibus adquiritur possessio generalis per acquisitionem partis, (cùm talia iura magis intellectu, quàm corpore percipiantur. *l. quod legati* 36. §. 1. *ff. de iudic. l. si fideicommiss.* 50. §. *tractandum eodem tit. l. fi. C. de præscr. longi temporis.*) ideo propter iurium vnitatem ratione causæ generalis possessio retenta, & quæsita in parte, retinetur in toto, ita in specie Bal. *in l.* 2. *colu.* 10. *in fi. vers. super* 3. *puncto*

117 *num.* 58. *C. de seruituti. & aqua.* quia quando causa vniuersalis adest in vtente, magis debet attendi, quàm ipse actus particularis, seu illius actus exercitium, cùm causa sit vniuersalis *l. verum. la* 2. *de fur. c. cum dilect.* 1. *de cauſ. c. intelligen.* vbi gl. *verb. ex cauſ. de verbor. signif.* ita in specie possessionis docet eleganter Bal. *in l.* 1. *n.* 34. *ad med. C. de emancipa. libert.* Aymon Crauet. *cons.* 75. *n.* 15. Sequitur Gratia. *in discepta. foren tom.* 3. *cap.* 425. *à n.* 39. *cum pluribus seqq.* qui *à n.* 45. infert ad oblationes, quas quis prætendit in tota diœcesi vniuer- 118
saliter, quia possessio probata de aliquibus locis extendatur ad omnia alia in eadem diœcesi comprehensa, vt ita fuisse decisum per Rotam coram R. P. B. Pamphil. Hispalen. iuris nominandi 21. April. 1613. per doctrinam Oldraldi *cons.* 171. *quia omnes. col. vlt. ad* 119
medium. vers. deinde opponitur n. 24. vbi quòd si exerceo vnum, vel duos actus ratione vniuersalis iuris, quod mihi prætendo competere, fit extensio etiam ad alias personas, & ad alios actus, dummodo non diuersos ab actibus, in quibus fuit inducta, & apprehensa possessio, seu præscriptio, testatur Gratian. *vbi proximè à num.* 45. idem tenet Oldral. *cons.* 154. *quia tota colu.* 5. *in prin. vers. quintò opponitur quod articuli num.* 17. & latè sequendo Oldraldum concludit Aymon Crauet. *cons.* 55. *num.* 1. *& in tract. de antiq. tempo.* 4. *p. sess.* 1. *num.* 57. *cum seqq.* & multis comprobat Alexan. *cons.* 68. *in prin. vers. non obstat quòd quoad onera. num.* 17. *&* 18 *lib.* 2. Roman. *cons.* 368. *præsens consultatio num.* 15. *&* 16. Rot. *diuers. decis.* 17. *num.* 2. *&* 3. *p.* 2. & coram R. P. D. Sacrato in vna Assisiunt. canonicatus 14. Iunij 1600. terminatum fuisse testatur Gratia. *vbi proximè num.* 48. Soci. *cons.* 111. *abundè & subtiliter colu. penul. in fi. vers. sed est diligenter aduertendum num.* 3. *lib.* 1.

Ex qua doctrina rectè fluit, quòd vbi tra- 120
ctatur de præscribenda luctuosa per Dominum territorij, & iurisdictionis contra vassallos, non est necessaria præscriptio immemorialis contra omnes particulariter, sufficit namque quòd luctuosa sit percepta ab aliquibus, vt contra omnes intelligamus præscriptam. cùm enim præscribitur ius reale in genere ius exigendi luctuosam, perscriptum intelligitur cõtra omnes personas ter- 121
ritorij, quibus ius illud applicari potest, ex singula. doctri. Bal. *in l. si quis diuturno* 2. *not. ff. si seruitus vindicet.* vbi inquit, quòd præscriptio iuris realis porrigitur ad omnes, 122
etiam si aduersus eos specificè non fuerit præscriptum, optimè & latè Ioan. Garc. *de expens. & meliora. c.* 9. *n.* 38. *&* 39.

Qui ex eo infert, quòd præscriptio in illa 123
specie, quæ præscripta est; extendi potest de persona ad personam, & de vna specie, seu de vno actu ad alium. docent etiam Bal. *in addi. ad Specul. tit. de iurisdic. omni. iud. vers. antepenult.*

antepenult. Feli. *in c auditis num.*20. Iſſ. *in l.*3. *num.*39. *de acquir.poſſ.* Aymon. *de antiqui.tempor.*4.*p.in prin.num.*58.59. Balb. *de præſcrip.*2.*p. prin quæſt.*2 *num.*28. Moli. *de Hiſpan.primogen. lib.*2. *cap.*6. *num.*17. Zaſius latiſſimè *conſ.*16. *num.*59. & latiùs proſequitur Garci. *vbi proximè ad num.*38. *cum ſeqq.* dicentes, quòd ef-
124 fectus præſcriptionis cauſatæ à iure reali, extenditur ad omnes illos, aduerſus quos præſcriptum non fuit, & ad particularem ſpeciem iuris comprehenſi ſub vnico iure vniuerſali, Ab. *in c.cum Eccleſ.ſutrin.num.*54. *de cauſ. poſſ. & propri.* & poſt Anto. *in cap.cum intra.de decimis.* tenet Rebuf. *in tract.de decimis quæſt.*14.*num.*20 *pag.*57. Mier. *in tract.de maiora. quæſt.*10. *num.*116. *p.*1. *in nouiori impreſſione.*

125 Facit doctrina Bal. *in l.*1.*n.*24. *C. de emancipation.liber.* dum inquit magis eſſe conſiderandam cauſam, quàm exercitium ipſius actus. ſequitur Mareſcot. *variar.reſolutio.lib.*1. *cap.*11. *ſub num.*32. qui *num.*33. quòd etiam per vnicum actum ſingularem, ſi tamen cauſa ſeu priuilegium ſit vniuerſale, acquiritur vniuerſalis poſſeſſio manutenibilis, ad quod allegat B. Feli. & Anto. Gabriel. *in communi.opinio.tit.de præſcriptio.concl.*2.*n.*2.

126 Et hinc eſt, vt in rebus liquidis pondere, numero, aut menſura conſiſtentibus, ſicut in vino, oleo, & frumento, vt is, cui donatur aliqua particula frumenti, vel emit, ſi aliquam particulam granorum apprehendat, totum aceruum frumenti apprehendiſſe dicitur. vt per Zaſium *in l.*3.*in prin colu.*3. *in* 4. *ampliatio. num.*21. *de acquir. poſſ.* tenet Gratia. *vbi proximè num.*32. vbi aliud eſſe in furto ex æquitate *l.vulgaris eſt quæſtio.* vbi gl. *in verb.verum ff.de furtis.*

127 Hinc eſt etiã in poſſeſſione gregis ouium, caprarum, armentorum, equitij, & ſimilium, ſufficeret enim aliquod ex capitibus gregis apprehendere, nam quamuis ſint plures res diſtantes, ſunt tamen ſub vno nomine gregis, & faciunt vnum corpus, prout arg. §. *ſi grex, inſtitu.de lega.* notat Zaſius *in l.*3.*in prin. num.*26.*ad med.de acquir.poſſ.* vbi etiam concludit de choro cantorum, ſi enim vende-
128 rentur, aut ligarentur ſerui Cantores, vel ſerui Comœdi, citharedi, ſeu animalia iugata, biiugata, quadriiugata, vbi alterum ſine altero nihil valet, apprehenſa poſſeſſione in vno capite, cenſeretur apprehenſus totus chorus, quaſi iſta ſint ſimul connexa, *l. cum eiuſdem* 34. vbi gl. *in verb. omnes ff. de ædilitio edicto. l.plerumque* 35. *& l.plerumque* 36. *ff. eo-*
129 *dem tit.* & facit *l.ſi ex toto* 8. *& vlt. ff. de legat.*1. *& l. neminem* 4. *ff. de legat.*2. Gratia. *vbi proximè num.*34. vbi *à num.*37. aduertit aliud fuiſſe dicendum, quando ſingulariter eſſent nominati, vel pro quolibet fuiſſent relicta, puta decem, quia tunc cùm plura eſſent, non attenderetur connexio, vt notat gl *in d.l.ſi ex toto* § *ſi. in verb.luctuarios* per text. *in l ſcire debemus* 29. §. *ſtipulat onem.* vbi latè. gl. *in verb.plura legata ff.de verbor.obligat.*

Et confirmatur, quia ex poſſeſſione rei 130
principalis cenſetur etiam continuari poſſeſſio in annexis, & acceſſorijs ſecundùm Anchar. *in regul.ſine poſſ. colu.*16. *verſ.ſi ergo canonicus de reg. iur.in* 6. Decium *in conſ.*252. *num.*17. Ferretum *conſ.*14 *n.*4. *&* 5. Lancel. *in tract.de attenta.*2.*p.c.*2. *de atten. lite penden. limi.*1.*num.*57. Calderi. *conſ* 22. *tit. de teſtam.* Speculat. *in tract.de probatio.lib.*2.*p.*2.*verſ.probare num.*27. *fol.*104. Hippolyt. *in l.*1. §. *D. Adrian. num.*8. *cum ſeqq fol.*29. *ff. de quæſtio.* Cephal. *conſ.*367.*n.*15. *cum ſeqq.lib.*3. Mieres *in tract.de maiorat.*1.*p. quæſt.*10. *à num.*115. *in nouiori impreſſione.*

Et quando quis prætendit ius vniuerſale 131
in aliqua diœceſi, probatis actibus particularibus in aliquibus locis eiuſdem, extendatur quaſi poſſeſſio probata ad omnia alia loca eiuſdem diœceſis, atque pro ea danda ſit manutentio. Vide Gratian. *vbi proximè à num.*41. & videndus à prin. illius cap. vbi aliqua alia ad propoſitum. *& in n.*38. quòd 132
per retentionem actus poſſeſſorij in vna particula muri, prout feneſtra, conſeruetur quaſi poſſeſſio in toto muro.

Hinc eſt, vt per ſolutionem, & receptio- 133
nem partis penſionis conſtituitur in quaſi poſſeſſione exigendi totam penſionem integraliter promiſſam, & conſtitutam, vt reſoluit Rota coram Cardin. Pamphil. Reati. penſion.15. Decemb.1599. & coram R.P D. Pamphilo Pãpilonenſis penſionis 16. Ianuarij 1613. Gratia. teſtatur *in diſput.foren. c.*426. *n.*1. *& cap.*113 *num.*17. Facit etiam quia ille 134
dicitur poſſediſſe, & præſcripſiſſe noualia, qui poſſedit, & præſcripſit decimas etiam vnius prædij, quia ob vnitatem ſubiecti dicitur, acquiſiuiſſe totum. Ab. *conſ.*71. *lib.*2. Menoch. *conſ.*36. *num.*32. *cum ſeqq.* Gratia. *in diſcepta.d.cap.*113.*num.*27. Feli. *in cap. cauſ. num.*13. *de præſcrip.* Cæphal. qui plura adducit *in conſ.*369. *num.*16. *lib.*3. Mier. *in tract. de maio.*1.*p quæſt.*10.*num.*110. *in nouiori impreſſione & n.*112. *&* 113. Albert. Brun. *in tract. de augment.concl.*17. *in prin.* Rebuf. *in tract.de decim.quæſt.*14. *n.*20. *pagin.*57. Faciunt etiam quæ latè Peregrin. *tract.de fideicomm.art.*48. *à num.*74. Anton. de Butr. *in c. ſi. num.*40. *verſ. idem ſi Rector de cauſ. poſſ. & propri.* Bal. *in l.*1. *C.de emanci. liber. num.*24. *verſ.& tu dic.* Abb. *conſ.*54. *num.*3. *in prin. lib.*1. Alexan. *conſ.*68. *num.*21. *lib.*2. Rot. *deciſ.*2.*num* 3.*de præſcrip.in nouis.* & pluries ita determinaſſe Rot. cuius

decisiones adducit, testatur Maresc. *variar.resolu.lib.*1.*cap.*11.*à num.*25.reddentes rationem, quia in iuribus incorporalibus sufficit, adipisci possessionem vnius rei pro tota,in quibus possessio conseruatur.

135

136 Sed totæ hæ doctrinæ subuerti videntur ex eo, quòd tunc iuris vniuersalis possessio extenditur ad aliam speciem,etiam non possessam, comprehensam tamen sub eodem iure vniuersali, alio scilicet, non existente in possessione, siquidem in concursu particularis probationis vniuersalis possessionis probatio non operatur extensionem, ita ex latè congestis per Anton. Gabri.*commu.opin. tit.de præscriptio.concl.*2.*num.*24.*& seqq.* plurimos citat Moli. *in tract. de Hispan. primogen. lib.*2.*cap.*6.*num.*18. Ab. *in cap.*1. *num.*8. *vt lite pendente.* post Innocent. *in c. cùm venissent de restitu.spolia.*Capicius *decis.*189.& ita fuisse à Rota determinatum in vna Salmanti. iurisdictionis 27. Iunij 1582. coram Cardi. Seraphi. in causa Aprutina iurisdictionis 30. Martij 1606. coram Pamphil. testatur Maresc. *variar.resolu.lib.*1. *cap.*11. *à num.*19.*& num.*28. vbi alias Rotæ decisiones recenset. ergo cùm ordinarius reperiatur in quasi possessione conferendi illud beneficium consistoriale nouiter repertũ, de cuius prouisione tractatur, possessio iuris patronatus vniuersalis Regiæ maiestatis in cæteris, non erit extendenda.

137 Cui difficultati (quæ ingens est) multis modis occurres, cui primò respondere poteris,quòd isthæc doctrina nullo potest modo verificari in nostro casu, quoniam impossibile est stante clausula irritante, de qua in bulla Apostolica, vt alius existat in possessione, eius namque vim, ius & virtutem euacuat,inficit, & eneruat prædictæ clausulæ effectus, cuius latiùs meminimus superiùs hoc capite, & magis in nostris terminis est doctrina Nicol.Garc. *de benefi.* 5.*p. cap.*5. *num.*99.100. *vsque ad* 103. Flores de Men. *quæst.*10. *num.*64. Put. *decis.*189. *lib.*1. & alij plures Doctores, quos adduximus suprà ad hoc, vt prouisio ordinarij contra clausu-

138 lam irritantem,non constituat illum in possessionem, nec turbaret patronum,& quandiu apparet de titulo inualido, manutentio denegatur possidenti.Paris.*cons.*27.*num.*119. *lib* 1. Aymon.*cons.*134.*num.*44. Bello. *cons.*20. *colu.*9. *vers. tertium fundamentum.* Maresc. *variar.resolutio.lib.*1. *cap.*11. *num.*59. vbi testatur, sic tenuisse Rotam in causa Elnens.16. Decemb.1588. coram Orano.

139 Secundò respondetur, quia illa doctrina procedit in iure vniuersali præscribendo, Catholica autem maiestas de suo iure vniuersali conseruando tractat dumtaxat, quia facilius tollitur ius quærendum, quàm ius quæsitum, maximè dato priuilegio, per cuius vsum in parte conseruatur ius in totum, de quibus exactiùs dictum est superiùs, & probatum.

Tertiò vlteriùs respondetur, vt contra- 140
rium procedat, quando aliquis alius est in possessione eiusdem iuris vniuersalis, nam tunc non nisi in illo actu, in quo ius vniuersale exercuit, illud præscribit, & acquirit, vt post plures quos citat,tenet Tiraq.*in tract. primogene. quæst.*39. *num.*30. sed ordinarius non potest prætendere hoc ius vniuersale in beneficijs cõsistorialibus Hispaniæ,prout Rex, maximè quia hoc beneficiorum genus reseruatum est Consistorio Papæ, iuxta regulam 2.Cancellariæ,de qua per Nicol.Gar. *de benef.*5.*p* §.1.*cap.*14. *in prin. ante num.*212. *fol.*367.

Et corroboratur,quoniam vtẽti iure vni- 141
uersali ex priuilegio datur manutẽtio,etiam in speciebus, quibus non est vsus, etiam contra illum, qui iuris assistentiam habet, aut possidenti ius commune resistat;ita fuisse decisum per Rotam in vna Valentin. decimarum 20.Februarij 1598. coram Camillo Peregrin. testatur Maresco. *variar. resolutio. lib.*1.*cap.*11. *num.*31. *& seq.* qua agebatur de iure decimandi Archiepiscopo, & Capitulo competente ex priuilegio in tota diœcesi, quod est contra ius commune, *vt in c.*1. *de præscriptio. in* 6.*& in c.ad decimas de restitu. spolia. eodem lib.* ex ea ratione, quia probato 142
priuilegio cessat legis assistentia, cùm possessio iustificetur cum titulo, & consequenter permittitur extensio ipsius possessionis, quæ erat prohibita,secundùm Maresc.*vbi proximè sub num.*32.

Sicque satis cõprobatum remanet, quòd 143
ex iure patronatus vniuersali vigore priuilegij conseruati in parte,retinere & extendere ius in toto, & ad beneficia, quæ consistorialia nouiter reperiantur & cognoscantur. Pro quo facit celebris doctrina text. *in c.cum in tua,de decimis.* per quem dicit Abb.*in cons.* 71. *videtur prima fronte num.*1.*lib.*2. & Alber. Brun.*in tract.de augmen.concl.*17.*in prin.*Petr. Rebuf. *in tract. de decim. quæst.*14. *num.*20. *pag.*57. Alciat. *respons.*56. *num.*14. Menoch. *cons.*36.*num.*39.*lib.*1. Mier.*tract.de maiora.*1.*p. quæst.*10.*num.*112.*&* 113.& per *c.commissum. & cap. contingat de decim.* tenet Couar. *in pract. quæst. c.*37. *num.*5. quem sequitur Maresc. *variar.resolutio.lib.*1.*cap.*11.*num.*31.*&* 32. dum dicunt, quòd probans possessionem ex priuilegio decimandi in toto aliquo territorio 144
respectu fructuum,qui in eo aliàs nascebantur; iuuatur etiam respectu noualium, postmodum repertorum in eodem territorio,

adeò

adeò vt si de nouo plantentur vites,vel nuces, in vno prædio, in quo quis præscribit decimas, hoc casu etiam habebit decimas ex illis arboribus de nouo plantatis, iuxta præfatam doctrinam, ita fuisse tentum in vna Hispalens. decimarum 11. April. 1567. testatur Maresc ot.*d.num.*32.

145 Quibus septimò conuenit, quod aduertit Caued.*in tract.de patrona.regio c.*10.*num.*7. *vers.aduertendum* quòd prouisiones, & præsentationes factæ per Cæsaream maiestatem quorundam beneficiorum ad eiusdem Regium patronatum pertinentiũ,impedit præscriptionem etiam centenariam in aliis beneficiis eiusdem qualitatis, & ita fuisse determinatum Lusitaniæ in fauorem patronatus Regij in quodam beneficio, quod spatio plus centum annorum prouisum fuerat,per renunciationem, aduertẽs,quòd resignationes plerumque in causa sunt, vt ignorentur vacationes: Imò plus dicit ipse Cauedo *in eodem tract.de patronatu Regio,*quod in his be-
147 neficiis quæ cognoscuntur, certúmque esse iuris patronatus Regij eius esse specialem prærogatiuam non currere præscriptionem, imò in Camera plurima beneficia oblita recuperata fuere,quod potest sustineri ex considerationibus à nobis hucusque adductis, vide infrà *num.*279.*cum seqq.*

148 Et illud est aduertendum, quòd in horum consistorialium beneficiorum præscriptione non potest dari immemorialis, quæ requiritur saltim,cùm sit huiusmodi beneficiorum ius patronatus incorporatum, cum Regia corona, eique pertineat, vt constat ex d.Bulla Adriani *ibi*, successorum vestrorum.)& iterum *ibi,*suósque,ac dictos successores vestros, *&c.)* & iterum, perpetuò inuiolabiliter obseruari.) & *ibi*, & perpetuitatem, *&c.*) quæ inducunt incorporationem cum Regno. Et ideo est de Regalibus, quæ nisi per tempus immemoriale adquiri possunt, vt per text. *in c. super quibusdam* §. 1. *de verbor. signif.* tenent Ab.*ibi in gl. in vers. non stent. & gl. in c. innouamus. in verbo Regum de censibus.*idem Ab.*cons.*94.*colu.*1.*vers.sed ijs non obstantibus p.*1. Marti. Laudens. *de principibus quæst.*171.Iss.*in cons.*208.*colu.penult.vers.tamen colu.*2.Bar.*in l.quominus quæst.*2.*vers.etiam habet licitè ff. de fluminibus.* Mascard. *de probat. concl.MCCXV. num.*50.& quod in similibus terminis dicit ipse *ibi n.*47. Conrad. *in temp. iudicum lib.*1. *cap.*1. *de Imperatore* §.4. *vers.*1. *itaque num.*10. *fol.*64. & post Felin. & Peregrin. tenet Mier. *de maioratu* 4.*p.quæst.*21.*sub num.*52. Nihilominus à tempore dictorum
149 indultorum vsque nunc præsens,non potuit in his beneficiis consistorialibus induci nec formari immemorialis præscriptio,cùm nõdum sint transacti centum anni, indultum quidem Adriani VI. concessum fuit anno 1523. Clementis autem VII. anno 1529. & Paul.III. anno 1536. quod nondum peruenit ad 100.annos.

Et facit etiam generaliter,quòd bona ma- 150
ioratus sint impræscriptibilia, prout eleganter & dilucidè plures atque elegantes doctrinas recensendo probat Mier. *de maiora.* 4.*p.quæst.*21.*à prin.* cui doctrinæ plura applicat, mirabilia fundamenta, & rationes, quæ
fallit vbi datur præscriptio immemorialis, 151
quam limitationem infiniti probant pænè Doctores, quorum nomenclaturam recenset Mieres *ibi à num.*46.*cum pluribus seqq.* declara vt infrà à num.282.

Maximè per singulorum Regum succes- 152
sionem in Regnum seu Maioratum (quod idem est, cùm Regnum caput sit omnium maioratuum Hispaniæ secundùm Mier. *de maior. d. quæst.*21. *sub num.*54. *ad med.* Paz *de tenuta cap.*85.)interrumpitur præscriptio,da-
to, quòd potuissent ordinarij habere prin- 153
cipium deficiente possessione,vt dictum est. etenim ministerio legis 45. Tauri mortuo possessore in successorem transfertur ciuilis, & naturalis possessio bonorum maioratus, quantumuis ab alio fuissent occupata, siue in vita, siue post mortem possessoris *ex d.l.*45.*Tauri.*

Ex quo elegantissimè infert ad nostrum 154
propositum ibi Anton. Gomez *num.*117. quòd penes illum tertium non poterit esse possessio ciuilis, nec naturalis, quia nullo modo possidet, sed tantùm habet nudam,& simplicem detentationem, adeò vt non possit præscribere, licèt aliquo casu, vel tempore bona essent præscriptibilia. Anton.Gomez sequitur Molin. *de Hispan. primogeneis lib.*3.*cap.*12.*num.*18. & vtriusque verba transcripsit Christophor. de Paz *in tract.de tenut. cap.*11.*num.*10.*&* 11. *tom.*1. qui cum Molin.
addit, huic tertio non competere remedia 155
possessoria, nec fructus lucrari, nec alium iuris possessionis effectum habere.

Quæ doctrinæ procedunt in iure patro- 156
natus annexo maioratui, vt fuit resolutum per Rot.Rom.in caus. Pampilonen. Vicariæ 3. Iulij 1595. coram d. Penia in hæc verba: Iuris patronatus annexi maioratui Hispano possessio ciuilis, & naturalis acquiritur sine apprehensione consequenter cum maioratu beneficio legis Regiæ, nec per momentum vacare dicitur, sed transfertur in successorem. ad Molin. *lib.*3.*cap.*12.*num.*20. Mier.*de maiora.*3.*p.quæst.*11. *num.*9.) Hactenus de decisione, quam ad literam refert Nicol. Gar. *de benef.* 5. *p. cap.*5. *num.*17. qui post alios *à num.* 19. notat, quòd non transfertur in 157
alium

alium tertium apprehendentem possessionem maioratus, *ex Rotæ decis.*378.*num.*3.*p.*1. *diuersor.*

158 Quò pertinet, quòd sufficit, quem esse possessorem iuris patronatus in consequentiam, & non principaliter, vt possit validè præsentari, vnde bonæ fidei possessor alicuius castri, seu villæ, vel comitatus, ratione cuius competit ius præsentandi ad Ecclesiam ibi, vel alibi sitam, licèt nunquam antea præsentauerit, potest præsentare, quia dignitas, siue castrum, aut comitatus, videtur hoc ius præsentandi semper retinuisse, ita Rota *decis.*4.*de iur. patro. alias* 140. Lambert. 2.*p.*1.*lib.quæst.*9.*art.*3.*num.*8.*ad fi.& 1.p.*2.*lib. qu.est.*3.*art.*1. *num.*9. post Cardin. *in c.ex literis,prima oppos.* per illum text.quem sic intelligit *de iur. patro.* & Caietan. *in repeti. c. fi. de elect.in* 6. Nicol.Garc.*vbi proximè à num.*9.*& à num.*15.*cum seqq.* vide Castell. *in l.*46. *Tauri verb.entodo ello succeda.* Moli.*de Hispan.primogene.lib.*1.*cap.*26.*in fi.*

159 Hæc tamen quæ hucusque diximus, admittenda sunt vt vera, quando sacra Catholica maiestas concurrit ad præsentandum in vacatione horum talium beneficiorum, noniter ad eius notitiam peruenientiũ, vt eius coronæ spectet præsentatio, nam tunc ad excludẽdam quasi possessionem, vel detentationem ordinariorum, seu aliorum quam habebant hactenus in eorum prouisionibus liberis, requiritur, vt constet tunc de iure patronatus Regio, & sub eo includi beneficium vacans, de cuius prouisione, & præsentatione tractatur. nam dum non constiterit, non priuabuntur sua quasi possessione *ex c. consultationibus*; & his quæ latè adduximus ad principium huius articuli. at si de eo constiterit, bene excluderẽtur à sua possessione ex doctrinis hucusque relatis, ac desuper, quoniam illa conclusio à principio à nobis adducta, quod præsentatio, seu electio spectat ad possessorem, non autem ad proprietatem habentem, locũ non habet, quando de tempore collationis, seu præsentatio-
160 nis constat de defectu proprietatis possessoris, nam tunc cùm proprietas absorbeat possessionem *c. dilectus.de cauſ.poſſ proprieta.* non ad possessionem, sed ad proprietatem habentem spectabit, ita eleganter declarat Abb. *in c. consultationibus num.*9.*vers.quod ego intelligerem,de iur. patro.* Decius *cons.*126. *n.*3. *in fi.& consil.*127.*num.*1. *& consil.*159.*num.*2. *post medium. vers. & retenta ista conclusione.* Paul.de Citadi.*in tractatu de iur.patro.*6 *p.art.* 3.*q.*7.*num.*16. Lamberti. *in eodem tract.lib.*2. *p.*1.*q.*3.*art.*6. *num.*4. *vers. tertius est casus.* Rochus de Curt. *in eodem tractatu verb. competẽs quæst.*19.*sub num.*45. *& seq.* Rota *decis.* 167. *num.... p.*1.*diuers.* Thom.Tib. *decis.Veneta* 55. *num.* 8. *ante fin.* qui omnes ita concludunt, quòd in vacatione beneficij, & ante ipsius institutionem, & prouisionem concurrunt ad præsentandum, Dominus proprietarius, & possessor, si tunc temporis constiterit de proprietate iuris patronatus, ille huic præfertur. quod etiam fulcitur ex ea doctrina mirabili, vt tunc sufficiet quasi possessio iuxta *c. consultationibus*, vbi agitur de pertinentia collationis: at vbi agitur de statu beneficij non attenditur, vltimus status ad effectum validitatis collationis, si constat de contrario, aut diuerso statu anteriori, vt fuisse resolutum in vna Ferrarien.prioratus 8. Martij coram D. Penna. 1610. testatur Garcia.*de benefi.*5.*p.cap.*5.*sub num.*58. ex qua doctrina etiam satisfit difficultati, de qua suprà à num. 4. quoniam in vacatione horum beneficiorum non tractatur de pertinentia collationis, sed dumtaxat de statu beneficij, an sit, vel fuerit consistoriale, vt infrà à n. 193. diximus.

Deinde facit quia prædicta clausula irri- 161
tans d.indulti Adriani; ex cuius natura, & effectibus defendimus ius patronatus Regium impediens eius præscriptionem, tunc procedit,& tunc inficit possessionem, cæteróque effectus operatur, quãdo constat obtinere in illo beneficio, nam interim possessor non priuatur sua possessione, sed remediis possessoriis vti potest, Caputaq. *decis.* 327.*ex num* 7.*p.*3. Crescent.*decis*6.*de restitutio.spolia.* Rot. *decis.*3. *sub num.*1. *de restitutio. spolia. in nouis.* Mandos. *in regul.*1.*quæst.*3.*sub num.*5. Menoch. *de recuper.rem.*15.*num.*453. *vsque ad* 457. Anto.Gabriel *lib.*5.*tit.de restitutio.spoli. concl.*5. *num.*37. Gonzal. *in regul.de mens.gl.*66. *num.*39. & loquendo in decreto irritãti regulæ alternatiuæ, optimè post alios *gl.*31.*à num.*8.*&* 4.quia dummodo non constat de reseruatione super beneficiis clausula irritans effectum non sortitur, secus si 162
postmodum probetur, ita tenent Puteus *decis.* 197. *num.*7. *lib.*3. Simonet. *de reseruatio. quæst.*40. & faciunt quas eleganter adducit decisiones Rotæ Nicol. Garci. *de benef.* 5.*p. cap.*1.*à num.*430. vbi ad propositum, quòd decretum irritans dum non est verificatum, 163
non impedit manutentionem possessionis, quia interim non est ea possessor priuandus, nec ab ea eiiciendus, ad quod adducit plures Rotæ decisiones.& vna in n.432.magis facit ad nostrum propositum qua dicitur, Capitulum esse manutenẽdum, in quasi possessione exigendi decimas, *&c.* non obstante priuilegio, exemptione fratrum quorundam, quia respicit petitorium, & est dubium, an intret in casu, de quo ibi. nec

obstare

obstare decretum irritans,& clausulam sublatam,quia sunt accessorię,& solùm operantur, quando priuilegium intrat, ex Geminia. *in c. præsenti in prin. vers.nota quod eo viso.* & ibi Franc.3 *.nota.de off.deleg.in* 6. Fabri. *de clausulis concl.* 3 *.num.*82 .ac ideo sequitur euidenter quòd Pontifex,ordinarius, seu alius, qui est in quasi possessione, vel detentatione conferendi, vel præsentandi illud beneficium, neglecto iure patronatus Regio,non est interim illa priuandus, nec amouendus, dum de eo non apparet.

164 Circa hoc tamen aduertendum est, vt tunc dicetur cõstare de iure patronatus Regio, quando ipse Princeps in scedula Regali præsentationis missa, atque directa ordinario,vt per eum præsentatum instituat: affirmat, beneficium tale pertinere suæ coronæ, in eóque habere ius patronatus,quando scilicet,hæc assertio prouenit ex motu proprio ipsius Regis, & ad eum refertur, non tamen quando refertur, ad narrationem præsentati supplicantis, quoniam sub hac differentia expediũtur dictæ scedulæ regales,nam quædam concipiuntur illo priori modo, aliquæ verò hoc secundo, ac proptera quãdo Prin-
165 ceps affirmat, asserítque ex proprio motu beneficium sui esse patronatus, cùm hoc procurauit indagare sacra Cęsarea maiestas, mittendo nuntios Ecclesiasticos personas maximæ fidelitatis, scientiæ,& conscientiæ, per suum Regnum, præcipuè Galleciæ,Austures, & Obiedo, vt inquirerent, & recognoscerent beneficia suo patronatui pertinentia, quòd ipsi nimia industria,& diligentia fecere, quæque eius generis esse inuenere per informationem, instrumenta,famam, signa, & similia fideliter retulerunt, Regi inuictissimóque tradidere,de quibus est memoria facta in consilio supremo Cameræ.

166 Tunc arbitror sufficere interim dicta tanti & Catholici Principis assertionem, quoniam quando ex proprio motu princeps quid asserit, quasi informatus de facti veritate, tunc illius assertioni absque dubio omninóque esse standum, prout arg. text. *in Clem. si summus Pontifex, de senten. excommu.* Immol.*in Cle* 1. *de probatio.* Lap. *allegatione* 7. & ibi Quintil.Mandos.eius additionat. *vers. limita* 2. Alexan. *cons.*112. *visa copia literarum num.*5.*volu.*7.vbi dicit hanc esse communem opinionem, Curtius Iun.*cons.*61.*post num.*13. Gozadi.*cons.*8.*num.*43. Soci. *cons.*266 .*in caus. poss.num.*27.*volu.*2. Areti. *cons.*23 .*colu.*3. latè
167 Meno. *cons.*100.*num.*24. quod maximè procedit,cùm simus in antiquis,in quibus Princeps fundat intentionem suam, nam eius assertio, & verba probant, etiam in præiudicium tertij, Domin. *in c. si Papa. colu.*2. *de priuil.in* 6. Alexan.*cons.*6.*colu.fi.volu.*1.*& cons.* 15. *colu.*2. *volu.*15. Decius *cons.*146. *colu. penult.* Iss. *cons.*34. *ad notitia data num.*9 *volu.*1. cum cæteris adductis latè per Crauet. *in tract. de antiquit.tempor.cap.*2 *num.*25. Quintilia. Mandos. ad Lapum *d. alleg* 7. & hanc sublimitationem accepere omnes limitationes Regulæ dictantis, assertioni Principis standum esse affirmat Ioseph. Mascar. *de proba.* 3 *.tom. concl. MCCXXVIII. num.*118. qui est penult. maximè cùm huius patronatus cognitio ad illum spectet priuatiuè, non ad iudicem Ecclesiasticum, vt inferiùs apparebit.

At verò quando in electa Regali scedula 168
præsentationis id asserat ad relationem partis, vt aliquas ego vidi, ita concipi, & narrare, talem assertionem puto, non sufficere, quoad impediẽdam quasi possessionem antiquam, seu antiquissimam aliis pertinentem, quia huic assertioni nullo modo statur, nec probat etiam facta motus proprij dispositione, vt firmat Anto. Gabriel *tit. de probatio. concl.*2. post alios Soci *cons.*87.*n.*19. *vers.præterea. volu.*3. Corneus *cons.*312.*n.*35. *num.*8.*volu.*2. Immol. *in Clem.*1. *colu. penult. de probatio.* Mascar. *vbi suprà num.*66. Ruin. *cons.*30.*colu.*1.*volu.*1. Decius *cons.*576 .*in fi.& cons.*606. *num.*14. & huic nota, quòd verbum(vt accepimus)positum in gratia ad pe- 169
titionem partis, & non motu proprio facta, eius narratiuæ refertur, non principis assertioni. Guidobonus *decis.*160. secus in gratia motu proprio, quoniam non ad narratiuam partis, sed Principis refertur. Put. *decis.*101. *lib.*3. at verbum (vt intelleximus) refertur 170
ad partem.Rot.*decis.*447.*ad princi* 1.*p.diuerso.* & verbum genericum, & impersonale (vt 171
asserítur) non censetur prolatum per impetrantem, & ideo ad eius verificationem non adstringitur, Rota *decis.*60. *&* 77. *de rescript. in antiq.* Cassiado. *decis* 4. *num.*9. *de probatio. & decis. vlt. num.*8. *de iur. patrona.* Rebuf. *in praxi tit. de dispensatione ratione ætatis, verb. vt asseris.* Mandos.*regul.*34 .*de annal quæst.*47. *num.*2.Nauarr. *in c.si quando, de rescript.* Cæsar de Graff. *decis.*48 .*num.*4.

Igitur accedendo ad nostrum propositum 172
(à quo propter horum casuum frequentiam longum digressum fecimus) dico, quòd si præsentatus à Catholica maiestate ad huiusmodi beneficia nouiter inuenta suo patrimonio, & coronæ, in quibus (vt diximus) non habuit principium præscriptio, & de hoc iure patronatus in eius vacatione constitit (vt dictum est nuper) vel aliter etiam adducendo ipse præsentatus coram ordinario aliquas probationes, vel instrumenta sufficientia, tunc si ipse ordinarius non ob-

stante

ſtante hac præſentatione Regia aliter procedat in beneficij prouiſione, dicetur contemptum ius patronatus, & per conſequens nulla collatio, ſeu prouiſio ipſo iure *cap. decernimus 16. quæſt. 7.* Roch. *verb. honorificum num.2.* Gregor.Lop. *in l.5.tit.15.p.1.gl.2.* Spinus *in ſpecul. gl. 4. prin. à num. 96.* & ex aliis pluribus, quos exactiùs retulimus ſuperiùs in capite, vbi ex capite nullitatis ex actis apparentis eſſe appellationi tanquam licitæ deferendum, cùm ipſius ratio in promptu eſſe dicatur, aliáſque vim fieri manifeſtam, ſicque eſſe reponendum, quidquid fuerit attentatum.

Et ex alio etiam capite hæc violentia eleuanda detegatur,quoniam quando in vacatione & prouiſione beneficij aliquis comparet contradictor, allegans ius patronatus ad ſe pertinere, antequam ad proprietatem deueniatur, audiendus eſt omnimodo in contradictorio iudicio, & cauſa terminanda per ſententiam diffinitiuam,vt per Lamberti.*de iure patro.in 3.art.2.q.prin.lib.2.*& idem Lamberti.89.*&* 10.*art.1.q.princ.2.p.lib.2.* & idem *in 4.art.11.q.princ 2.p.2.lib. num.6.& ſequentibus fol.172.in magnis.*quòd ſi iudex non fecerit,prouiſio eſt nulla ipſo iure, vt per eundem Lamberti. poſt Innocent. Abb. Lap. & alios *in 3.artic.d.11.q.princ.num.1.verſ. Lapus autem,*&c. probaui ſuprà lib.2.c.13.à n.136. verſ. ex hucuſq; dictis vtilis ſuboritur quæſtio; vbi pariter verificaui,ex hoc capite appellationi eſſe vtique deferendum quoad vtrunque effectum, aliter atque vim fieri notoriam etiam in iudiciis aliàs inappellabilibus & priuilegiatis non in curatis.

174 Licèt in hoc caſu hæc vltima doctrina omnino verificari non poteſt, cùm coram ordinario de iure patronat.Regio nec diſcutiendum,nec ventilandum eſt,ſed in conſilio ſupremo Cameræ, vt ſtatim dicam, ſiue ipſe ordinarius vel alter opponat, & replicet de quaſi poſſeſſione, ſiue ex parte Regiæ coronæ triplicetur de decreto irritanti, & aliis clauſulis Bullarum, ex doctrinis ſuprà adductis,impedientibus præſcriptionem, & inficientibus totaliter poſſeſſionem, reiectam abſque iuris adminiculo, & fomento in ſola
175 nuda,& incõſiderabili detentatione,& quouſque in iudicio Cameræ iſte articulus præiudicialis cauſæ principali terminetur, ordinarius vltra non procedat, ſed tenetur ſuperſedere, iuxta text. *in c. lator. qui filij ſint legitimi,* optimum text. *in c.tuam,* ibi,ad examen noſtrum (vt pote quæ ad forum eccleſiaſticum pertinet) eſſe delatam,*&c.*) donec iam dicta cauſas Natalium Apoſtolico iudicio finem acceperit, patienter expectes,*&c.*) *de ord.cognitio.* quod procedendo ad vlterio-

rem prouiſionem beneficij, ſi pars adhærens Cameræ Regiæ appellauerit, appellationi eſſe deferendum,reponendúmque eſſe omnia poſtmodũ attentata, declarabitur. quoniam eſt iuſta, & legitima, etiam in iudiciis aliàs inappellabilibus, tum quia interponitur ab intricato, & inordinato proceſſu *ex eodem c. tuam.* ibi, nihil aliud eſſe, quàm di- 176
uerſis proceſſibus intricare, per negotium, & confuſione quadam iudicij ordinem perturbare, *&c.*) vt exactè probaui ſuprà lib.2. cap.18. à num.30 vbi latiſſimè per totum c. hunc articulum examinaui,& infrà 3 p cap. 13. per totum,& probat text. *in c. exhibita,de iudi.* vbi Abb. & Feli *num.6. & in c.exceptionem n.25. de exceptio.* Bald *in l.1 C.qui accuſ. non poſſ.* Bart. *in l.ait prætor §.permittitur ff. de minor.* Domin. *in c. exceptio 3 q.6.* tum etiam quia procedit ordinarius tempore quo eius officium debet conquieſcere, & dilatione pendente, & etiam remiſſione, quod eſt attentatum notorium ex doctrinis vulgatis.

Et licèt hæc proximo præcedenti articulo procedant,& locum habeant, quando ſacra Maieſtas præſentauit in vacatione beneficij huiuſmodi, vel intra terminum à iure patronis datum (vt diximus) tamen ceſſant, 177
quando præſentauit poſt dictum tempus, vel fortè poſt longam,aut longiſſimam poſſeſſionem ipſius ab aliquo rectore, vel beneficiato, vt aliquando fit, quoniam tunc non eſt cogendus ordinarius, ad faciendam inſtitutionem,quouſque ipſe talis vincatur, & per ſententiam diffinitiuam, & executoriales declaretur, ius patronatus ad Regiam coronam ſpectare, tum quia *d. c. decernimus 16.q.7.* dum annullat collationem factam ab Epiſcopo ſpreto iure patronatus, limitatur communiter, ſi ipſe patronus intra tempus conceſſum ad præſentandum reclamauerit, & contradixerit. cùm etenim nulliras ſit lata in eius fauorem; intelligitur ſi ipſe contradixerit, vt latè ſuperiùs probaui hoc in capite. Deinde quoniam quãdo beneficium iuris patronatus vacat de iure, licèt non de 178
facto,vel quando priuatus eſt rector eo ipſo iure ob aliquod delictũ, etſi patronus poſſit præſentare, non eſt à poſſeſſione auocandus poſſeſſor,quouſque citatus, ſententia declaratoria feratur, vt tenet latè Roch. de Curt. *de iur.patro verb.honorificum num.86. & 87.* & tũc appellabilis fit declaratoria quoad vtrũque deferendum,latè diximus ſuprà 3.p.c.7. à num 66. in reſponſione ad primum argumentum contrariæ, & in ipſo primo argumento à num.1.

Et facit, quoniam quando lis vertitur ſu- 179
per proprietate iuris patronatus, ſi quidem vertatur inter patronos, ipſe eſt præferendus

dus in præsentatione, qui est in quasi possessione, & vltimo statu præsentandi, vt suprà dixi,& ita præsentatus,licèt postea ab altero patrono euincatur per sententiam,& executoriales ius ipsum patronatus; non est remouendus à possessione ipsius beneficij, quod retinet omnimodo,cùm teneat institutio,vt probat expresse text.*in c.consultationib.de iur. pat.* cuius ista est vera conclusio, vt probant Zerola *in prax.1.p. verb. ius patro. vers.16.* & omnes *in d.c.consultationibus.*Couarr.*in pract. q.14. num.2.* & Caued. *de patro. Regiæ coronæ c.8. num.3.* optimè etiam & latè à Perez de Lar. *in tract.de Capella.& anniuer.lib.2.c.9.nu.*
180 40. *& seq.* qui etiam probant, procedere d. text. conclusionem,quãdo lis est inter duos collatores,vt sustineatur collatio à possessore facta,nec prouisus remouetur, etiam victo autore suo.Si autem non inter patronos, sed inter Episcopum, & patronum lis mota sit, ille liberæ collationis, esse beneficium certans, iste iuris patronatus, & ad se spe-
181 ctantis, si ipse ordinarius collitigans tunc contulerit,euicto postea iure patronatus per sententias, per verum patronum poterit remoueri sic prouisus. Sic optimè Caued. & Lara post alios *ibi*, poterit tamen ipse ordinarius tunc ponere œconomum in beneficio,iuxta *c. cùm vos de off.ordin.*

182 Limitatur *d. c. consultationibus* secundùm Caued. *de patrona. Regiæ coro.d.c.8.sub num.1.* in patronatu Regio. nam licèt lis vertatur inter procuratorem Regium & alios patronos euicto iure patronatus coronæ per sententiam : vt præsentatus Rector à patrono putatiuo, qui erat in quasi possessione, amouendus sit à beneficio, non obstante dispositione *d.c.consultationi.* rationem reddens: quòd cùm ad hoc vt præsentatus sustineatur, requiritur quasi possessio ex parte præsentantis,seu eligentis,glo. *ibi verb.credetur l. 9.tit.15.p.1.* vbi Gregor. *verb.tuuiesse.* Roch. de Cur. *de iur. patro. verb. competens quæst.19. num.39. & seqq.* Put. *decis.189.lib.1.* Rolan. *cons.48.* Gutier.*cons.4. num.34.* at cùm in patronatu Regio deficiat hoc requisitũ, siquidem contra illud non detur quasi possessio, & detentatio est sine effectu, & iuris fomento, ac per consequens institutus & præsentatus à putatiuo patrono absque titulo,ideo amouendum esse eum, dicit ille, & faciunt quæ adducit *cap.7. limitatur insuper d. c. consultationibus.*prout limitauimus superiùs sub num.159.

183 Item pariter limitatur,vt procedat,quãdo agitatur lis super proprietate, nõ autẽ quando inter patronos,& electores, collatorésve agitur super possessione aliquo remedio possessorio, intentato, quia tunc qui obtinuit, declaratus verus possessor, est in pristinum statum restituendus, vt tradit ipse Caued. *d.cap.8. num.8.* quem sequitur Perez de Lar. *in d.lib.2.cap.9.sub num.41.*per tradita à Luca de Penna *in l.si coloni num.4. C. de agricol. & cens. lib.11.* quia tantum afferet restitutio, quantum abstulit spolium, Bar. *in l. qui proprio 46.ff. de procura.* Tiraq. *de retra. lib.1.§.1. gl.14.num.74.* quæ aliter non fiat, nisi ab instituto relinquatur Ecclesia, qui omnes Caued.scilicet *ibi num.10.& 11.*& Lara sequuti Rebuf.ad constitutiones Galli.*tit.de mater. possess.art.1. gl.2.num.26.& 27.* aduertunt in litibus super spolio citandos esse Episco- 184
pum,patronum (si Ecclesia est patronata) & institutum, seu aliàs prouisum, cùm omnes dicantur spolium feciss, nemini igitur dubium est, vt negatum ius patronatus debeat per legitimos tramites euinci.

Nec sic euicto iure patronatus coronæ 185
prima sententia exequenda est hoc casu, nullum siquidem priuilegium habet, sed supplicationẽ omnimodo admittit, & quousque in gradu remissionis cõfirmetur, præsentatus adhærens Cameræ non est in possessionem beneficij mittendus. Probo, aut enim lis hæc vertitur super beneficio simplici, aut super curato. Primo casu appella- 186
tioni ab institutione, electione,seu prouisione beneficij deferendum est, quando per sententiam,& in contradictorio iudicio terminatur, secus quando extraiudicialiter. latè Lamberti,*de iur.pa.8.9.& 10. art.1.q. prin. 2.p.lib.2.* & idem Lamber. *in 3. art.2.q. prin. ead.2.p. lib.2.* & nos latè suprà lib.2. cap.13. à num.153. vbi amplissimè & luculenter à prin.& infrà c.sequenti à num.31.

At si sumus in beneficio curato, & inci- 187
dit in eius prouisione aliqua exceptio, vel quæstio iuris patronatus, & similium, licèt ipsa prouisio sit facienda per sententiam diffinitiuam, & in contradictorio iudicio, prima sententia executioni demandatur, quando beneficium curatum est vacans, & sine Rectore propter maximum animarum periculum, iustè à iure consideratum, ex his quæ exactissimè per nos lib.2.cap.13. & 3.p. cap.4.à num.32. & suprà. at si Rector aliquis est in possessione,& sit non vacans curatum, cùm cesset ratio periculi, appellatio sententiæ effectum suspendit quoad vtrumque, quousque possessor per tres conformes, & executoriales vincatur,latissimè probaui superiùs hoc lib.3. c.9. quoniam possessor beneficij omnino est ab ea per tres conformes nõ aliter auocandus, ex his quæ latè & optimè per Nicolaum Gar. *de bene. 6. p. cap.2. à n.109.cum seqq.*& latè nos 3.p. cap.4. à n.52. & suprà,& à num.67.

Hic neceſſarium vnum valde vtile non omittam, cuiuſnam ſtatus an Eccleſiaſtici
188 an ſecularis iudicibus huius patronatus cognitio tam in proprietatis, quàm in poſſeſſionis iudicio pertineat, ſiquidem videatur indubitatum ex determinatione text. in *cap.*
189 *quanto de iudicijs*, vt de iure patronatus tanquam ſpiritualibus annexo ſit iudicandum, ac de ipſo principali ſpirituali, ac ideò ad forum Eccleſiaſticum ſpectet cognitio.

190 Nihilominus tamen illud eſt ſpecialiſſimum, in cauſis Eccleſiaſticis, & inter perſonas Eccleſiaſticas, quæ ſiue in poſſeſſione, ſiue in proprietate Regium Coronæ patronatum attingant, vel aliàs ſint Regalia, Regem, eiúſque conſilium cognoſcere, eſſéque vſu receptum, & permiſſum non ſolùm in
191 Hiſpania, verùm etiam in Regnis Galliæ, Angliæ, Hungariæ, & Apuliæ, teſtantur Aufr. *in additioni. ad Capell. Tholoſ. deciſ.* 165. *num.* 25. *verſic.* 25. *fallit.* & quæ tradit Zuch. *alleg.* 8. *num.* 14. *verſ. verum.* Stephan. Auf. *de poteſt. ſecul. ſuper Eccleſia fall.* 25. Coſtalius *in l. de qq. ff. de legib.* quos duos citat, ſed non ſequitur Mart. *de iur.* 2. *p. c.* 4. *num.* 1. Ioan. Garc. *de nobilit. gl.* 9. *num.* 24. *& ſeqq.* poſt Specul. *tit. de competen. iudi. aditio.* §. *generaliter num.* 2. *verſic. quarto.* Guillel. Benedict. *in c. Raynutius verb. & vxorem in* 2. *n.* 62. *fol.* 84. *de teſtam. & num.* 74. 78. *&* 79. optimè Boba. *in politi. lib.* 2. *c.* 18. *num.* 213. & facit etiam
192 Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *de reformat. c.* 8. vbi iubetur Epiſcopis etiam tanquã Sedis Apoſtolicæ delegatis viſitare hoſpitalia, & confraternitates, ſeu vniuerſitates ſcholarium, in quo excipiuntur, quæ ſub regum immediata protectione ſunt, fundantur in antiquiſſima & immemoriali conſuetudine, qua poteſt acquiri, quod etiam per priuilegium Romani Pontificis, & cùm hoc ius patronatus, ſit de regalibus, nimirum; vt Rex hanc præeminentiam acquiſierit.

193 Sed aptior illa conſideranda erit ratio, vt ſcilicet in Regio conſilio non agitur de iure Regio patronatus in conſiſtorialibus competente, quia de eo nec dubitatur, neç dubitari etiam poteſt, nec inſtitutio, aut collatio ibi fit. (quo caſu loquitur Mart. *de iuriſdict.* 2. *p. c.* 4. *à prin. fol.* 266.) ſed tantùm agi-
194 tur de qualitate extrinſeca Eccleſiæ, contẽta in indultis Bullis, & donationibus Pontificalibus, an ſcilicet ſit conſiſtorialis, necne, quod nihil ſpiritualitatis comprehendit, ſed nudum factum.

195 Certiſſimi namque iuris eſt, vt ſuper donatione iuris patronatus facta per laicum poſſe iudicem ſecularem cognoſcere, condemnare, & compellere donatorem, ad implementum, vt tenent Anton. de Butr. *in cap. quanto.* & ibi Abb. *in fi. de iudic.* Federi. de Senis *conſ.* 192. *facta eſt lex.* Aufr. *in tractatu de poteſtate ſecular. in Eccleſ. regul.* 4. *fall.* 21. Lamb. *de iur. patron. lib.* 3. *quæſt.* 8. *art.* 8. *num.* 6. *verſ. & quia iudex ſecularis.* fatetur (quod eſt miraculum) Mart. *tract. de iuriſd.* 2. *p. c.* 41. *num.* 16. *fol.* 264. vbi loquitur etiam de promittente 196
donare hoc ius patronat. vt ad compellendum, ſit competens iudex ſecularis, ergo à fortiori poterit cognoſcere de qualitatibus 197
inhærentibus, & inſertis ipſi donationi, vt puta, dono tibi ius patronatus, quod in tali collegiali habeo, vel in Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, *&c.* vel in capella talis monaſterij. nam ſi de huiuſmodi qualitatibus, & identitatibus dubitetur, quis dubitat, poſſe eundem cognoſcere iudicem, & quia de facto rei ſpiritualis iudex laicus competens eſt, vt pluſquam notum eſt.

Et hodie in Hiſpania pro euitanda com- 198
petentia, quæ cotidie ſuper huiuſmodi iuris patronatus Regij cognitione oriri ſolebat, inter ſupremum iuſtitiæ Conſilium, & conſilium Cameræ, per quod expediuntur ſcedulæ præſentationis in eis, ſacra Catholica maieſtas pro euitandis etiam partium expenſis immenſis, aliiſque inconuenientibus inde ſequutis; iuſſit, & expediuit nonnullas ſcedulas Regales, quibus inhibuit omnibus tribunalibus ſupremis, conſilio & Regiis Cancellariis, diſponens quòd quando contigerit dubitari, ſeu litigium moueri ſuper iure patronatus ſuæ coronæ, vel quomodolibet illi attingat, ſuper aliquo canonicatu, ratione, Abbatia, Prioratu, Prælatia, aut præbenda maiori, vel minori, vel aliquo quouis beneficio, huius dubietatis cognitionem pertinere priuatiuè ſuo conſilio Cameræ, vt conſtat ex ſcedula expedita anno 1593. die 17. Martij, ibi, *quando ſe dudaſſe*) & ibi, *perteneſce a mi conſejo de Camara priuatiuamente.*) & alia anno 1588. die 16. Ianuarij, & alia anno 1603. die 7. April. ibi, *y por eſta inhibo al dicho mi conſejo Real y Chancillerias y otros quales quiera mis tribunales y juezes de qualquier calidad eſtado y condicion que ſean, para que en ninguna manera cognoſcan ni puedan tratar ni cognoſcer de las dichas cauſſas de patronazgo*, &c.) Et hinc eſt, vt ſuprema 199
tribunalia non ſe intromittunt cognoſcere de violentiis factis à iudicibus Eccleſiaſticis ordinariis in huiuſmodi cauſis, & negotiis iuris patronatus Regiæ coronæ, ſed illa videnda & tollenda remittunt ad ſupremum Cameræ Regium conſilium, prout ego multoties vidi in hoc ſenatu Gallogræco, licèt in delegatorum violentiis, qui emanant à ſuperioribus, ad quos recurſum fuit per præſentatum à Regia corona, aliquo ex modis

dis inferiùs deſcriptis aliter obſeruatum vidi, & ſuper eis determinatum in prædicto ſenatu.

201 Nam tunc quemadmodum iudices ipſi Eccleſiaſtici ſuperiores, eorúmque delegati licitè poſſunt cognoſcere de nudo grauamine ob non admiſſam præſentationem Regiam ab inferioribus ordinariis facto, abſtracti à cognitione iuris patr. Regij ſecundùm ea quæ mox dicenda ſunt: pariter & tunc poterunt tribunalia Regia cognoſcere de violentiis in huiuſmodi proceſſibus, accidentibus,& commiſſis,quia ſemel iam res prohibitionem euaſit, & ſemel effecta res alienabilis,ſemper remanet alienabilis,iuxta ea quæ alibi latè diximus.

202 Et vnum te aduerto, quòd ſi præſentatus à ſacra Catholica maieſtate intimauerit primam Regiam cartam ordinario, vt examinatus, & approbatus inſtituatur, ordinario recuſante, recurrit ad ſupremum Conſilium Cameræ cum reſponſione,& petit ſecundam cartam, & tunc non ita facilè conceditur, ſed differtur expeditio multoties, quouſque clariùs appareat, & verificetur, ius patronatus Regium intrare in illud beneficium cum citatione ordinarij, & intereſſe putantium. ſi tamen hoc ſatis conſtare, & apparere videatur Regio prædicto conſilio, ſecunda carta expeditur, qua iubetur, vt inſtituat ſic præſentatum. Si autem euidenter hoc apparuerit à principio, vel quia ſacra maieſtas inuenitur in vltimo ſtatu præſentandi, vel quaſi poſſeſſione, vel paulò antè habuiſſet, vel in iis beneficiis, in quibus hucuſque in dubium reuocatum non ſit, nec dubitatum, ad ſe ius patron. pertinere, ſine difficultate expediri mandatur.

203 Et iam hodie niſi in iis caſibus relatis nulla ſolet expediri ſcedula, imò etiam prima præſentationis denegatur, niſi priùs legitimè de iure Regio patronatus doceatur; & quidem iuſtiſſimè, quoniam experimento cognouit ſenatus Cameræ, vt prætextu, & occaſione iuris patronatus Regij tot priuilegiati à iure, multi poſſeſſores inquietabantur iniuſtè, & in vacantibus impediebantur hac via prouiſiones ordinariorum,litéſque protrahebantur in infinitum, non ſine magno diſpendio,& ſumptibus litigantium. Quare niſi legitimè priùs conſtiterit de iure patronatus Regio (vt in iis caſibus modò relatis d. num. 201.) porta non aperitur in illis, tamen non ſolùm prima præſentatio, ſed & ſecunda iuſſio expeditur, non aliter.

204 Cui ſi adhuc obedire,& obtemperare,neglexerit ordinarius, vel procedendum eſt vſque ad diffinitiuam ſententiam in ſenatu Regio ſuper iure patronatus,vel tandem arbitror tertiam cartam, & iuſſionem expediendam, & cum ea procedendum eſſe ad executionem pœnæ impoſitæ à iure Epiſcopo, & aliis perſonis Eccleſiaſticis nolentibus obedire, adimplere, nec obtemperare prouiſionibus, & mandatis Regiis, ſuíque conſilij, cùm ad id omnimodo teneantur (maximè cùm ad eum huius iuris pertineat cognitio priuatiuè) Diuus Thom. 1.2. *q.96. artic.4.* Soto *lib. 4. de iuſt. & de iur. quæſt. 4. artic.2.colum.2. in fi. cum ſequentibus.* Suar. *in repet. l. quoniam in prioribus limi. 2. leg. Reg. num. 14. ad fi. C. de inofficioſ. teſtam.* Nauarr. *in manual. c.25. num.9.* Azeued. *in l.13.n.6. tit.3. lib.4. recopil.* cuius ea pœna eſt damnare prælatum in temporalibus, & eum vt extraneum habere à Regno, Paul. de Caſtr. *in l. addictos num. 6. C. de Epiſcopali audientia. l.quicumque.* vbi etiam Paul. *eodem tit.* Guillelm.Benedictus *in c.Raynut. verb.& vxorem 2.num.155. ad fi. & num.161. & ſequentibus.* Cened.*in collecta.ad decret.c.37.fol.54.num.9.* Azeued.*in l.13.num.10.tit.1.lib.4.recopi.* alios allegat Gaſp. Rodrig. *de annu. reddit. lib. 1. c.17.num.67.*plures congerit Bobadi.*in polit. lib.2. c.8. num.62. litera A.* Pedemont. *deciſ. 30. num. fi. ad fi.* Carol. de Graſſ. *lib.2. Regal Fran. iur. 7. col. pen.* & nos latè diximus ſuprà lib.1. cap.2. à num. 265. cum multis ſequentibus. Et ita hoc iure vtimur, quoties non obtemperant Prælati Eccleſiaſtici prouiſiones ſupremorum tribunalium, quibus iubetur, vt deferat appellationi, & attentata iniuſtè reponat. quo quidem caſu attentè procedendum eſt. Interim tamen ordinarius curet,omnino conquieſcere in cauſa, nam ſi ad vlteriorem prouiſionem beneficij huiuſmodi vacantis deuenerit; ſciat, vim facere manifeſtam, ac propterea appellationi ab eo per præſentatum à Rege, ſeu procuratorem eius interpoſitæ non detulerit, & repoſuerit, in ſupremo Cameræ ſenatu adeundo per viam violentiæ, eam feciſſe, declarabitur; reponíque interim omnia attentata, mandabitur, ex his quæ *per cap. tuam, de ordin. cognit. & cap. Lator. qui filij ſint leg.* ſuprà dixi à num.174. cum ſequentibus. 205 206

Alia eſt via iure Canonico aperta, huic præſentato à Rege, vt ſi non inſtituatur ab Epiſcopo,imò eo negligente,per duos menſes à die præſentationis computandos,differat inſtitutionem;poteſt per viam aditus,ſeu querelæ recurri ad Metropolitanum, vel ordinarium viciniorem pro nanciſcenda inſtitutione. nam licèt iure communi attento, nullum ſit tempus præſcriptum ordinario 207 208

ad institutionem faciendam præsentato à patronis, sicuti præfixum est ad conferendum beneficium ex text. *in c.2.de conceſſ.præbend.* tradit Lamber. *de iur. patron. lib.2. 3.p. quæſt.2.* (& ex Doctoribus inferiùs allegandis) *art.6.* hodie tamen prædictorum duo-
209 rum mensium terminus præfixus est à motu proprio Pij V. incipit *in conferendis.* qui est 20. in ordine, qui loquitur in Parochialibus, & sic ait ad medium: Data tamen in Parochialibus iuris patronatus optione ipsis patronis;vt si institutio ad ordinarios spectabit, ipsis ordinariis illam facere negligentibus, & vltra dictos duos menses differentibus; possint pro huiusmodi institutione obtinenda; habere recursum ad Metropolitanum, vel viciniorem ordinarium, vel ad Sedem Apostolicam,*&c.*) & superiùs *ibi,* petatur institui,institutióque ipsa per duos menses, à die præsentationis dilata fuerit, *&c.*) cuius etiam meminit Spino. *in tractatu de testam. gl.4. prin. n.95.*

210 Et hoc præsentationis tempus non currit à tempore, quo fit instrumentum præsentationis à patrono, quia illa non dicitur præsentatio, sed nominatio. Sed quando præsentatus offert se in præsentia ordinarij personaliter, non alio modo, quoniam ad faciendam institutionem requiritur præsentia præsentati, vt ordinarius possit examinare illum, & cernere an sit idoneus, & per Rot. *decis.3.de iur.patron.in nouis.* Sequitur Zerola *in prax.Epiſcop.1.p.verb.ius patronatus ad ſeptimum* Lamber. *de iur. patron.lib.2.p.1.quæſt.4. prin. art.16. num.1.& 2.* & optimè explicat, & prosequitur plures citans Riccius *in prax. Eccleſ. de iur. patron. deciſ.156.* facit *l. conſentaneum C. quomo. & quando iudex l.1. in prin. ff. de verbor. obligatio.* & an & quando præsentatio sit necessaria personaliter,vide quæ latè per Nicol.Garc.*de benefic.4.p.c.1.à n.16. cum pluribus ſeqq.* vbi tractat tam in Parochialibus, quàm in simplicibus.

211 At in beneficiis simplicibus aliis extra curata; si ordinarius vel alius habens instituere, aut confirmare, aut conferre beneficia resignata, ex causa permutationis: sit negligens, & differat, seu recuset id facere, cùm non sit de iure ei terminus aliquis præfixus, recurrẽdum erit ad superiorem,nempe,Metropolitanum,seu Legatum,aut Nuntium, qui tempus præfigat, intra quod id
212 faciat, quo elapso ipse supplebit, vel compellendo, vel instituendo, vel confirmando, *&c.* tenent Abb. *in c.2. de conceſſ. præben. num.12.& 13.* Roch. de Curt. *de iur. patron. verb. honorificum, num.55.* Paul. de Citadi. *in eodem tractatu 6.p. artic.3. num.103.* Rebuff. *in prax. benefic. tit. de deuolutio. num.6.* & in concordatis, *tit. de Regia ad Prælatur. nominatio. §.1. verb. intra ſex menſes.* Lamber. *de iur. patron. 3.p. 2. lib. quæſt.2. artic.6. & 7.* Selua *in tractatu de benefic. 3.p. quæſt.64.n.1. & ſequentibus.* Anastas. Germon. *de indultis Cardin.* Philip. Franc. *in c.vnico de rerum permutatio.lib.6.num.10.* & ibi Zabar. *num.137.* Zerol. *in prax. Epiſcop. verbo beneficium §.3. & verb. ius patron. §.8. 3.dub. & 2.p. verb. inſtitutio.* Azor *inſtit.moral.lib.7.c.30.quæſt.2.* qui loquuntur generaliter & indistinctè in omnibus beneficiis,immemores motus proprij Pij V. cuius suprà meminimus, disponentis in Parochialibus, vbi & quòd hic 213
præsentatus possit ab huiusmodi tarditate Episcopi appellare,vt proximus superior,vel terminum inferiori statuat ad instituendum, quo elapso & institutione non sequuta, ipse instituat, tenet vltra citatos Francis. Mar. *deciſ.451. quæritur, de tempore num.2. & deciſ. 491. num.1.p.1.* & per glos. *in c. cum Bertol. de re iudic.*& Mandos.*conſ.7.ſub num.13.*Ioan. Hieron. Campan. *diuerſ. iur. cano. rubrica 11. c.13.num.474.fol.398.* & mouentur per text. *in c. cum nullus de iur. patron.* quem bene in proposito interpretatur Campanill.*ibi.* Landerch.*conſ.141.* post Roland. *conſil.22.à n.6. volu.1.* Menoch. *conſil.59. volu.3.* alios citat Aloys.Ricc. *in prax.Eccleſ.de iur. patron. deciſ. 159. per totam.*

Quæ doctrina intelligenda est, quando 214
ordinarius absque iusta & legitima causa recusaret admittere præsentatum, tunc enim à præfata non admissione conceditur appellatio; secus enim si legitima adesset causa, gl. *in c.nullus,de iur. patron.* Archidiac. *in c.1. 85.d.* Gemini. & Fran. *in c.1.num.16.& ſeqq. de iur. patron. in 6.* Aloys.Ricc. *in prax.Eccleſ. iur.patron. c.159.num 73.& num.7.* qui dicit; quòd hoc casu non poterit superior insti- 215
tuere,nec inferiorem ad id compellere, arg. text. *in c.in liter.63.d.*

Inter causas verò legitimas connumera- 216
tur, maximè si præsentatus esset persona indigna, quia vltra quod priuantur patroni pro illa vice,iure præsentandi, excusatur insuper ordinarius illum reiiciens secundùm Riccium *vbi proximè n.74.* qui in causa sibi delegata, ita iudicasse secundùm hanc opinionem firmat.

Et hoc remedio multi præsentati à Rege 217
vtuntur, imò eo etiam potest vti Cameræ consilium, vt data hac negligentia, & recusatione in ordinario expediendo scedulam Regiam cum relatione casus & negligentiæ prædictæ, directam vel viciniori ordinario, vel Metropolitano ipsi, vt præsentatum instituat, istáque via mihi magis suauis videtur, & minùs prolixa, alia etiam ei via &

remedium

218 remedium ſcilicet appellationis ad nuntium vel ſuperiorem Eccleſiaſticum. difficile tamen videtur, ipſum poſſe ſe intromittere, quoniam ad reponendum grauamen, de quo conqueritur præſentatus de ordinario, neceſſariò eſt cogniturus de cauſa, & ſe informare ex actis; at cognitio iuris patronatus ad Conſilium ſeculare Cameræ priuatiuè ſpectat, non ad Eccleſiaſticum iudicem, cuius iudicium dum ſe intromittit in ſimili cauſarum cognitione; iuſtè ſolet declinari, hæcque via iure improbabilis videtur.

219 Sed adhuc defendi poteſt ſtylus vulgaris, quo extat introductum appellari ad nuntium ab ordinario non admittente præſentatum à Rege, ſublata & amota difficultate & inconuenienti relato, & quidem abſque cognitione iuris patron. Reg. ex illo capite, quoniam quando iudex ſecularis, caſu quo aliquam à ſe latam ſententiam contra perſonam, & bona Eccleſiaſtica tulerit, & pro eius executione requiſierit iudicem Eccle-
220 ſiaſticum, vt ſuum officium, & auxilium impartiatur, ipſéque proteruus ſit, & negligens; poteſt ad ſuperiorem Eccleſiaſticum occurrere, vt illum compellat impartiri, & hoc abſque noua citatione, & noua inſpectione proceſſus facti ab eodem ſeculari, vt dicit Iſſ. *in l. à Diuo Pio. §. ſententiam Romæ, ff. de re iudic.* Queſada *diuerſarum quæſtionum c.* 29. *n.* 13. Couarr. *in pract. quæſt. c.* 10. *num.* 1. *verſ. eadem ratione.* Auil. *in c.* 20. *præto. verb. vſurpan. num.* 21. Villalo. *in ærario commun. opin. liter.* 1. *num.* 165. Azeued. *in l.* 15. *num.* 10. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopil.* & ſic hoc modo videtur poſſe ſuſti-
221 neri recurſus huiuſmodi ad ſuperiorem Eccleſiaſticum, vt ordinarium compellat inſtitutionem facere, vel ipſe faciat, quod poteſt (vt ſuprà dictum eſt) abſque eo quòd ſe intromittat in cognitione iuris patronatus Regij, nec in proceſſu fulminato in conſilio Cameræ, ſed dumtaxat de intimationibus ſcedularum regalium, & de præſentatione, ac de ordinarij reſponſionibus, replicationibúſve, & eius proteruia, negligentia, & contumacia, præfatæ doctrinæ argumento. & faciunt ſingulariter quæ dixi infrà 4. p. c. 5. verſ. illud tamen ſingular. à num. 33. cum ſequentibus.

222 Et ad illud, quod dictum fuit, ſolere declinari Nuntij reuerẽdiſſimi iuriſdictionem: reſpondetur, procedere, quando nõ ad compellendum tantùm, ſe voluit intromittere Nuntius in iuris patronatus Regij cognitione ad petitionem ordinarij, puta, ſeu ab eo prouiſi, excipientis coram eo de iure, & præſcriptione ordinarij, & non iuris patronatus Regij, cuius articuli, ſeu quæſtionis incidentis, ſolet peti remiſſio ad conſilium Cameræ, & à contrario appellari, conquerique de violentia coram eodem conſilio Cameræ, vbi paſſim declaratur, vim facere Nuntium. & ſic dicendum eſt, vt quemadmodum poteſt iri ad ſuperiorem, imò ad ordinarium viciniorem per viam recurſus, & querelæ, ita & eodem modo, & via per appellationem poterit ad ſuperiorem recurrere, qui dumtaxat de grauamine illato ab ordinario cognoſcit, ſcilicet de eius proteruia.

Et vt huic breui diſcurſui finem imponamus, eſt illud animaduertendum, vt Reges 223
Catholicæ Hiſpaniæ ſunt veri patroni Eccleſiarum Cathedralium horum regnorum, ac etiam prælatiarum, & Abbatiarum conſiſtorialiũ eorundem, iure, antiquáque conſuetudine, ac conceſſionibus, & indultis ſummorum Pontificum, vt conſtat *ex l.* 1. *tit.* 6. *del Patronazgo real lib.* 1. *recopil.* item etiam affirmant Reges Catholici Ferdinandus, & Eliſabet, Toleti anno 1480. vt conſtat *ex l.* 3. *eodem tit.* ad Regiam coronam ſpectare ius patronatus *de algunas yglesias Parrochiales de las montañas, que se llamam Monasterios, o ante yglesias, o se legresias.* per rationes traditas *à l.* 18. *tit.* 5. *p.* 1. ibi, *esta maioria & honra an los Reyes de Spaña por tres razones: la primera, porque ganaron las sierras de* 224
los Moros e ficieron las mesquitas yglesias echaron de y el nome de Mahoma y metieron y el nome de nuestro Señor Iesu Christo: la segunda, porque las fundaron de nuebo en lugares donde nunca las vbo: la tercera, porque las dotaron e demas les ficieron mucho bien, &c.) eandem rationem reddunt gl. *in c. Adrianus* 2. 63. *d.* Palac. Rub. *in tractatu de benef. vacan. in curia* §. 8. *&* §. 4. idem *in introductione rubricæ de donatio. inter virum & vxorem n.* 24. Nauarr. *in c. nouit.* 3. *nota. corollario* 34. *n.* 11. *de iudicijs. c. nobis. & c. specialiter. de iur. patron.* Bal. *in proœmio decret. verb. Rex pacificus.* Bonif. *in pereg. verb. electio q.* 1. *fol.* 159. Gregor. Lopez *in d. l.* 18. *verb. antiqua.* Didac. Perez *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *ordina. colu.* 251. Azeued. *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *recopila.* gloſſator *regul. Cancella.* 40. Couarr. *in regul. poſſeſſor* 2. *p.* §. 10. *num.* 5. *&* 6. Spino *in tractatu de teſtam. gl.* 4. *n.* 13. Quinta. Duen. *Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 4. Cæned. *in col.* 510. *decretal. num.* 3. Ioan. Gutierr. *pract. lib.* 3. *q.* 13. *num.* 72. Queued. *de patrona. Regiæ coronæ.* Camil. Boreli. *de regis Cathol. præſtant. c.* 50. *ex n.* 36. *& c.* 5. *n.* 6. & plures citat Bobad. *in politi. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 116. *litera D.* vbi latè, & ſpecificam reddit rationem acquiſitionis patronatus Regij eorum beneficiorum, de quibus *in d. l.* 3. *tit.* 6. *lib.* 1. *recopil.* & ſuperiùs etiam *n.* 215. meminit etiam prælatiarum, & Abbatiarum conſiſtorialium, iure, & cõſuetudine,

ac Apostolicis concessionibus Regibus ius patronatus competere, & apparet ex dictis Bullis, & priuilegiis, scilicet Adriani V I. Clementis V I I.& Pauli III.superiùs relatis.

225 Quibus etiam insuper cõcessa fuere omnia monasteria cõsistorialia horum Regnorum Hispaniæ,vt constat ex d. Bulla Adriani V I. *ibi*, nec non monasteria quæcumque consistorialia, *&c.*) & idem repetitur ex d. Bulla Clementis V I I. *ibi*,nec non monasteria cõsistorialia.) & huius bullæ Adriani V I. facta Caroli V. Hispaniarum Regi,de huiusmodi beneficiorum præsentatione, & iure patro. meminit Nauarr. *in c. nullam* 18. *q.* 2. & Caued. *de patronat.Regiæ c.*24.*n.*4.

226 Et istud ius patronatus dicitur ius Regale, & inter cætera Principis regalia computatur, firmat Camill. Borelli. *vbi suprà cap.*5. *num.*7.*& in num.*26.

227 Circa prouisionem autem Episcopatuum Hispaniæ (vt apparet ex dictis iuribus)videtur fuisse varietatem, nam tempore Gothorum electio Episcoporum fiebat ab ipsis Regibus, text. *in c. cum longè* 63. *d.* quod est Concilij Toletani XII. *c.*6. (vbi fuit ita declaratum)& tradit Doctor Villalpando *commentar.in Concilia Toletana c.*39.*& per d.c. cum longè*, & ibi glo. dicit Guillel.Benedict. *in c. Raynut. decis.*2.*vers.& vxorem nomine, sub nu.* 373. *in fin. & sub num.* 376. *ad medium, vers.*

228 *nam idem factum fol.* 32. quòd per Ecclesiam vniuersalem Hispaniarum,& eius prælatos, Regem Hispaniæ fuisse in effectu redactum ad ius suum eligendi, quod priùs habuerat, secundùm *d.glo.in princ.* prout contigisset in Regno Franciæ, vt latè ibi refert.

229 Postea verò nunciata priùs Regi morte Episcopi,& ab eo petita licẽtia eligendi successorem, electio fiebat à Capitulis, & electio præsentabatur Regi, *&c. l.*3.*tit.*3.*& l.*2. *tit.*6.*lib.*1.*ordinamen.* quorũ meminit in proposito Palac.Rub.*in repet. c.per vestras in rub. in introductione num.*25. Nicol.Gar. *de benef.* 5.*p. c.*1. *sub num.* 216. de qua consuetudine loquitur etiam text. *in d. c. cum longè.* & ibi Doctores, *& in c. perlectis* 63.*d. & in c. Abbates* 18.*q.*2. & per Compostella *in c.quod sicut, de electione, colu. antepenult. vers. Principi præsentari.* cuius meminit Henric. *in c. nobis, de iur.patron. colu. penult.* Archidiacon. *in c. Reatina Ecclesia* 63. *d* vbi quòd propter absentiam Regis nuntiationem faciendam fuisse vicem gerenti, Paul. de Liazar. *in repeti. d.c. nobis de iur.patro.* Bald. *in c. cum consuetudinis, de consuetudine.* Angel. *in l.adoptio* 2.*colu.in fi. de adoptio.* Sicul. *in c.P. & G. de off. delega.*40. *colu. & in c. quod translationem, colu.* 17. *de off. deleg.& in c.ex suscepto colu.*17.*de for.competen.* quam consuetudinem iuri consonam, reputat Innocen. *in c.quod sicut, de election.* quem alij sequuntur ibi, præsertim Abb. *colu.*3. *& in c.*1.*colu.penult. & in c.cum terra in fi. de electione.* & est text. secundùm vnum intellectum *in c.cum inter vniuersas,* ibi, mandamus quatenus inuocata in Spiritus sancti gratia personam idoneam per electionem canonicam concorditer assumatis ad regimen Capuanæ Ecclesiæ, consequenter ad audientiam nostram nuntios idoneos transmissuri, per quos à nobis vice Regia postuletis assensum, & Apostolicæ confirmationis gratiam requiratis) ad idem text.*in d. c.cum terra* ibi, quo facto non prohibemus, quin Regis, seu Patriarchæ, qui pro tempore fuerint, requiratur assensus.) tex. *in c. innotuit de electionc,* text. *in c. quod sicut. eodem tit.* ibi, cùm in ea nihil attentatum fuerit in præiudicium Regiæ dignitatis, quia non simplex nominatio, sed solemnis electio debet Principi nũtiari, *&c.*) & etiam est text.*in d.c. Reatina, & in c.perlectis, & in c.nobis. & in c.principali. & in d.c.cum longè* 63.*d.*

Nunc verò præsentatio fit à Rege, iuxta 231
d.l.recopil.& notant Gregor.Lop.*in d.l.*18.*tit.* 5.*p.*1. Bobadil. *in polit.lib.*2. *cap.*18.*num.*223. Nicol. Gar. *de benef.*5.*p.cap.*1. *num.*216. *in fi.* & ideo bene dicit gl. *in d.c. cum longè.* quòd nihil hodie subtrahitur Regi Hispaniæ,quia sicut priùs eligebat, & nominabat, ita & nunc. tenet etiam Restaur. *in tract. de Imperatore qu.est.*100.*num.*16.Conrad.*in templo iudicum lib.*1. *cap.*2.§ 3.*num.*14. Ioan. de Selua *in tract. de benef.*2.*p.quæst.*23.*num.*44.Corset. *in tract.de potestate quæst.*55.cum aliis per eos allegatis, Mart. *tract. de iurisd.* 2. *p. cap.*40. *num.*13.*fol.*261.

Qui *num.*14. dicit Ecclesiam Romanam 232
magno prosequi fauore Regem Catholicum,qui propter suam, & suorum ministrorum religionem ea maiori fruitur potentia, ditione, & magnitudine, quam nemo hucusque Rex, vel Imperator fuerit consequutus, de cuius Regnorum & statuum titulis scribit Sebastian. Munsterus *in cosmographia vniuersali de Hispania cap.*2.

Et huius iuris Regij patronatus præci- 233
puum fundamentum esse priuilegium Apostolicum, quod habent Reges Hispaniæ,de quo *in d.l.*1.*recopil.* firmat Nicol.Gar.*vbi proximè d.*5.*p. cap.*1. *cap.*217. quod vidisse testatur Gregor. Lopez *vbi suprà,* & meminit Palac.Rub.*in repeti.rub.in introductione sub n.*34. 234
circa principium, & dicitur in bullis Episcopatuum, & pensionum super eis impositarum secundùm Garciam ibi, refert etiam Pater Mariana *in historia Hispan. cap.*16.*ad fi.* vbi ait, quòd cùm super hoc fuisset controuersia, Sixtus I V. concessit perpetuò Regi- 235

bus

bus Caſtellæ, quòd ad Epiſcopatus eligerentur per eos nominati, & petiti, de quo etiam *lib.5.cap.5.& lib.26.cap.5.* ait quòd Papa Adrian. VI. conceſſit Carolo V. Imperatori Regi noſtro, & eius ſucceſſoribus ius
236 præſentandi Epiſcopos Hiſpaniæ, qui antea prouidebantur ad ſupplicationem Regum, de quo etiam meminit Gil.Gonzal.*in ſua hiſtoria de Salamanca lib.3.cap.18.*

237 Et quales,quótque Archiepiſcopatus prouideat Rex Catholicus noſter inuictiſſimus tam in Hiſpania, & Luſitania:quàm in Neapolis Regno, & in Sicilia, & in Regno Sardiniæ, & in ducatu Mediolanenſi, ſpeciatim refert Marta *in tract.de iuriſd.2.p.cap.40.*
238 *num.15.fol.261.* vbi ſingillatim refert *à principio d.cap.* omnes ferè Principes, & Reges Chriſtianæ Religionis, ſimile habere priuilegium,vt de Rege Apuliæ,Imperatore, Rege Neapolis, Rege Vngariæ,Normandiæ,& Angliæ, Franciæ,& Hiſpaniæ.latè proſequitur poſt plurimos Doctores ab eo citatos Mart.*d.cap.40.per totum*,& Selua *de benef.p.2. quæſt.23.* Reſtaur. *tract. de Imperatore q.100.*
239 quod modò omittere libet. Imò de iure cõmuni omnes Reges maiorum Eccleſiarum ſui Principatus affirmant, eſſe patronos,Archid.*in c.perlectis 63.d.*Bal.*in c.quanto de iudi. colu.vlt.& in proœmio Rex pacificus colu.2.*Anton. Corſetus *in tract.de excellentia Reg.q.34.* Couar.*in regul.poſſ.2.p.§.10.num.5.*

240 Cauſa enim huius Regiæ præeminentiæ, origóque & principium illud præcipuum (dempta fundatione, & dotatione) eſſe poteſt, quoniam de iure Rex poteſt obiicere, quòd Epiſcopum electum habet ſuſpectum, quo probato electio retractanda eſt, vt dicit Innocen. *in c. ſuper his de accuſat.* refert Ab. multis in locis,& dicit ſingulare *in d.c. ſuper his colu.3.& in cap.1.de electio.*Feli.*in d.c.ſuper his.* vbi multos citat Gemini.*in c.in no.colu.fi.*
241 *2.1.d.*etenim & regis intereſt, noſſe qui ſint, qui Eccleſias intra eius prouincias ſunt adminiſtraturi, ſicuti adnotarunt dicti Doctores Ab.*in c. ex parte de teſtib. & in c. quod ſicut de electio.*gl.*in c.62.d.* Corſet.*in tract. de exul. regis quæſt.11.*Ioan.Selua *in tract.de benef.2.p. quæſt.fi.*Guillel.Benedic.*in c. Raynut.in verbo & vxorem nomine num.367. de teſtam.* Ioan. Igneus *in repeti.l.neceſſarios.§.non alias n.331. & ſeqq.ff.ad Syllania.* Ioan. Ferrat. *in tract. de inſigni. pecul. Regum Fran.9. iure.* Carol. de Graſſal.*lib.2. Regalium Franc.iu.3.* Caſſaneus *in caſal.glor.num.p.5.conſideratio.24.num.294.* Petrus à Sancto Blaſio *in directorio electio.p.1. cap.6.* Couar. *in repeti.regul. poſſeſſor.2.p.§.10. ſub num.5.* Marta *tr.de iuriſdict.2.p.c.40.n.26. & 27.fol.262.* de quo per nos latiùs agendum eſt commodiori loco infrà 5. p. cap. 1. dum de bullarum retentione erit explanandum 3.tom.indies (Deo dante) edendo.

Hinc reprehẽſione digni ſunt Ioan.Igneus 242
in repeti. l. neceſſarios §. non alias num.136. ff. ad Syllanianum. & ante eum Ioan.Ferrald. *in tract. de inſigni. Reg. Fran. iur.3.* aſſeuerantes Hiſpaniarum Reges hoc ius eligendi,& nominandi Prælatos habuiſſe ratione conceſſionis, quæ Carolo Magno Imperatori ac Gallicano Regi conceſſa fuerat.

Quod quidem euidenter falſum eſſe,pro- 243
bant magni ac fide digniſſimi nominis Doctores ex hiſtorijs, & Chronicis, prout Carolus de Graſſalis *lib.2. Regalium Franciæ iu.3.contra Ferraldum,* non tamen citato Igneo, latiſſimè Couar. *in prælect. regul. poſſeſſor.2.p.§.10.à num.16.* qui *ad fi.*etiam id firmantem refert Lugdunenſem ad edictum Henrici Regis *p. vlt. num.39. & ſeqq.* nouiſſimè Camill. Borelli. de Regis Catholici præſtantia *cap.50.ex num.36.*

Dicit itaque Quintana Dueñas *in ſuo* 244
Eccleſiaſticon. lib.2. cap.5.fol.46.& 47. hanc conſuetudinem nominandi prælatos eſſe iam immemorialem, etiam ante natiuitatem Caroli Magni, quoniam ſiue accipiamus computationem temporum, quam facit Couarr. vbi ſuprà, habito reſpectu & principio à tempore, quo celebratum fuit prædictum Concilium Toletanum, ſecundum quod firmat Couarr. prædictum Concilium præceſſiſſe natiuitatem Caroli Magni ferè ſexaginta ann. eius autem principatum plusquam octuaginta. ſiue autem accipiamus computationem factam per Camill. Borelli, vt ſcilicet Concilium Toletanum præceſſiſſet imperium Caroli Magni, & per centeſimum vigeſimum vnum annum antea.

Hoc enim modo hanc computationem 245
facit Couarr.*d.n.6.*in hæc: Hoc verò ius ſecluſa præſcriptione, ſemoto item Romanorum Pontificum priuilegio deducitur Concilio Toletano XII. *c.6.*etenim ſub Agathone aut Leone II.Romano Pontifice anno 1. Eruigij Gothorũ Regis, qui Hiſpanias obtinebat natiuitatis Domini Ieſu Chriſti anno 785. authore Roderico Archiepiſcopo Toletano *lib.3. cap.12.* qui ex Æra Cæſaris annum computauit ſeptingenteſimum vigeſimum tertium.) & hanc computationem latiſſimè proſequitur ipſe.

At Camill.Borelli. *ex d.n.36.*dicit, quòd 246
præſentandi, ius & nominandi prælatos fuit anno circiter 679.in anno primo Agathonis Papæ, quo tempore fuit facta illa declaratio Concilij Toletani, in quo ſupponitur longo antè tempore, Regibus Hiſpaniæ ius illud competiſſe, & cùm illud concilium

fuiſſet in primo anno Regis Eruigij, qui tẽpore Agathonis Pontificis regnauit dicto anno 679.& ſic per centum viginti vno circiter annos, anteaquam Carolus Magnus potiretur Imperio, & ſequitur Quintana Dueñas vbi ſuprà, dicit hanc conſuetudinem nominandi prælatos eſſe immemorialem ante natum Carolum anno 695. tempore Regis Eruigij Gothorum, vt tradit Alphonſ. de Carta. Archiepiſco. Burgienſ. *in anacephaleoſi Hiſpanorum Reg. cap.* 40. & Roder.Arch.Tolet. *de regib.Hiſpan.lib.3.c.12.* Ioan.Magnus Archiep. Vpſalenſ.*in Hiſtoria*
247 *Gothorum lib.16. cap.23.* itaque quacumque computatione admiſſa,ſunt concordes omnes, vt ad minus 80. annos ante Caroli Imperium, præceſſiſſe Toletanum Concilium, claréque falli, & decipi Igneũ & Ferradum.
248 Redeundo igitur ad beneficia conſiſtorialia, de quibus in dictis indultis, & priuilegijs Pontificalibus ſupra adductis; attende,quòd licèt beneficia conſiſtorialia in duplici genere reperiantur, alia appellantur conſiſtoralia, quia reperiuntur ſcripta, & annotata in libris Camerę inter Conſiſtorialia, ſed de illis ex conſuetudine non prouidetur conſiſtorialiter,hoc eſt, in conſiſtorio Papæ,vt tradit Caputaq *deciſ.17. & deciſ.19. lib.1.* Flamin.Pariſ. *de reſigna.benef. lib.8.tom. 2.quæſt.6.num.1. & 2.* alia ſunt conſiſtorialia
249 beneficia, hac ratione ita dicta, quia de eis diſponit Papa in conſiſtorio coram Cardinalibus, Lapus *alleg.44. colu.2.* latè Mandoſ. *in regul.de annal.quæſt.16. num.2.* Rebuf. *ſuper concord. ad præla. nominat.facien. verſ. conſiſtorialiter.* Staphil. *de liter.gratiæ §. decem. num.67. verſ. quia.* Petr.Gregor. *Syntagmate iur. lib.15. cap.4. num.15.* Sarner. *in regul. de annal.quæſt.24.* Mohedan. *deciſ.140.* Put. *deciſ.502. lib 2.* & Gloſſator Hiſpanus Soto & Rebuf. & etiam Mandoſ. *in regul. 2. Can-*
250 *cellariæ*, quæ quidem beneficia conſiſtorialia ſunt monaſteria virorum, ita docet Ludouicus Gomez *in regul. de ſubrogandis q.15. ad fi.* Caued. etiam *de Patronat. Regiæ coronæ cap.24.num.1.*Mandoſ.*in regul.2.Cancella.q.3.* & non ſolùm ſunt monaſteria, ſed abbatiæ,
251 prioratus, & aliorum Regularium præfecturæ virorum, vt declarat Flamin. Pariſ. *de reſignatio.lib.8. d.tom.2.quæſt.5. ſub num.6. & ad fi.25.* hæc omnia quæ de promouendis, *&c.*idem Flami.*ibidem quæſt.6.num.3.*
252 Et nota, quòd horum monaſteriorum, & aliorum beneficiorum conſiſtorialium valor æſtimatus, & taxatus eſt in libro conſiſtorialium. & ipſe valor attenditur in impetratione illorum, iuxta quem fit compoſitio annatæ, vt latè Gomez. *in regul. de valor. ex prin. in impetra. benefic. quæſt.3. ad fin.* clariùs per ipſum Gomezium *ibi in præfatione verſ. ſed vlterius præmittendum*, &c. attende vlteriùs quòd Clemens VII. per vnam Regu- 253
lam Cancellariæ, quæ eſt 2.in ordine,quam ad literam adducit Nicol. Garc. *de benef.5.p. cap.1.§.4.in prin.* aliud agens, reſeruauit ſibi horum beneficiorum conſiſtorialium monaſteria virorum,non omnia; ſed illa dumtaxat, quæ excedunt valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æſtimatione, *ibi,* nec non omnia monaſteria virorum valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æſtimatione excedentium,& voluit,quod exceſſus huiuſmodi in literis exprimatur, *&c.*) de qua Regula vltra Gloſſatores ſcilicet Hiſpanum Sotum, Rebuffum, & Mandoſium ibi ad id eam refert Gomez *in regul.de ſubrogand.col.quæſt.15. ad fi.*& idem *in regula de valore exprimen.q.3. ad fi.*apud quem ibi *in præfatione d.verſ.& ſub eadem moneta,*&c. & iterum *in quæſt.9.ante fi. §. conſequenter.* text. hic, videre poteris de origine, & genere huius monetæ floreni, & 254
de vario eius valore, & quod in Camera Apoſtolica in taxis pro ducato de camera capitur, & alia multa de hac moneta florenorum ibi vide.

Et aduerte,quoniam multi doctiſſimi hu- 255
ius regulæ, & doctorum ſumpta occaſione falsò aſſeuerant, vt beneficia conſiſtorialia eſſe monaſteria, & ſimilia ſupradicta, quæ excedunt valorem ducentorum florenorum auri, quoniam in huiuſmodi beneficiis conſiſtorialibus non eſt appoſitus valor nullus, ſed omnia monaſteria virorum Abbatiæ, prioratus, *&c.* ſunt de iure conſiſtorialia, & per conſiſtorium prouidenda, cuiuſvis valoris eſſe contigerit, vt expreſsè colligitur ex eademmet regula Cancellariæ, dum reſeruauit Pontificis prouiſioni ea omnia monaſteria excedentia illum valorem prædictum, ita vt alia omnia monaſteria ad illum non accedentia, ſed imò minoris ſint, vt non reſeruata remaneant conſiſtorio, vt antea, & ſic dicas, quòd beneficia conſiſto- 256
rialia non requirunt aliquam ſummam, & valorem, vt talia dicantur, & taxa horum beneficiorum poſita in libro conſiſtorij non eſt facta,vt tanti,vel quanti eſſe debeant beneficia conſiſtorialia,ſed verus valor,& æſtimatio vniuſcuiuſque beneficij, ſiue magna ſit,ſiue parua,ibidem eſt appoſita,vt ſciatur, & cognoſcatur quãtitas annatæ præſtandæ, vt per Gomez. *vbi ſuprà in d. regul. de valore ex prin.d.q.3. ad fi.* itaque non in valore conſiſtit beneficium eſſe cõſiſtoriale,ſed in eius qualitate; ſcilicet: an ſit monaſterium virorum & ſimiliter.

Attende inſuper, quòd cùm de iure om-

nia

nia monaſteria virorum, Abbatiæ, Prioratus, & aliorum Regularium præfecturę ſint prouidendæ in conſiſtorio Papæ, & ex hoc dicantur beneficia cõſiſtorialia ex ſupradictis: non ſequitur, nec eſt bonum argumentum: hoc beneficium non eſt ſcriptum in libro, vel à conſiſtorio nõ fuit hactenus prouiſum,
257 ergo non eſt conſiſtoriale. potuit enim probabiliter non omnium dictorum beneficiorum habere notitiam ſummus Pontifex, & ſic nunquam illa prouidiſſe, & per conſequens nec eſſe ſcriptum in libro, non enim hoc præiudicat veritati, vt quotieſcumque contigerit, conſtare, & apparere, aliquod beneficium eſſe, vel fuiſſe monaſterium virorum, prioratum, vel Abbatiam: vt poſſit conſiſtorialiter prouideri. ſufficit enim, vt ſit illius qualitatis, vt conſiſtoriale dicatur. non enim in prouiſione beneficij conſiſtit, eſſe conſiſtoriale, ſed in natura, & qualitate eius. pro quo eleganter facit, quod dicit Flamin.
258 Pariſ. *de reſignatio. beneſi. lib. 2. quæſt. 2. num. 9.* quòd ſi aliquis dicat de beneficio, quod eſt conſiſtoriale, non conſueuiſſe conſiſtorialiter prouideri, ei incumbit onus probandi, teſtatúrque ita fuiſſe in Rota determinatum in vna Nolan. 2. Iunij anno 1559. Caputaq. *deciſ. 17. lib. 1.* ex quo conſtat, quod etſi bene-
259 ficium non prouideatur conſiſtorialiter, nihilominus conſiſtoriale eſſe, ſi ſit generis, & naturæ beneficiorum conſiſtorialium, monaſteria virorum ſcilicet, quemadmodum & e conuerſo, non omnia beneficia, quæ ſunt ſcripta in libro Conſiſtorij prouidẽtur conſiſtorialiter, quia multa ſunt in eo ſcripta, quæ nihilominus ita non prouidentur, ſed
260 vt alia cætera, vt tradit Caputaq. *deciſ. 19. lib. 1. & d. deciſ. 17.* Flamin. Pariſ. *vbi proximè nu.* 10. idem Flamin. Pariſ. *de reſigna. beneſi. lib. 8. tom. 2. q. 6. num. 1. & 2.* maximè quia de iure ad probationem ſcriptura non requiritur, niſi in caſibus ſpecialiter ab eo expreſſis, vt vulgare eſt.

261 Quod & comprobatur inſuper, nam licèt aliqua Eccleſia reperiatur deſcripta in Cataſtro Epiſcopi inter Eccleſias collegiatas, nihilominus non habetur pro collegiata, quia deſcriptio illa non probat Eccleſiam collegiatam, iuxta ſententiam Barbatiæ *in conſ.* 17. præclarè *conſil. 17. n. 3. & 4. volu. 1. arg. l. non ob hoc C. vnde cognatis l. non nudis & l. nec natales C. de probatio.* cui ſententiæ proculdubio conuenit, quod traditum eſt ab Ab. poſt alios *in c. dilecta de exceſſib. præl.* Aquil. *deciſ.* 100. optimè Maſcar. *de probatio. tom. 2. concl.*
262 *DLXXXIV. num.* 11. vbi etiam congerit multa ſigna, per quæ Eccleſia probatur, ſeu præſumitur collegiata.

263 Et ita communis eſt ſtylus, & praxis in Hiſpania, quòd ad hoc vt beneficia dicantur conſiſtorialia, aliquem valorem non requiri, nec ſcriptum eſſe in libro Conſiſtorij Romanæ Curiæ, ſed ſufficiat realiter conſtare, ac apparere eſſe, vel fuiſſe monaſterium conuentuale virorum, vt intrent priuilegia, & indulta Romanorum Põtificum, concedentium horum conſiſtorialium ius patronatus Catholicis principibus Hiſpaniæ, & ita pluries fuit in eius fauorem determinatum, & ſententiarum in conſilio ſupremo, & cancellaria Valiſoletana in multis cauſis prioratuum, habitis priùs fide dignis informationibus, ac inſtrumentorum & teſtium literatorum, & fide dignorum Curialium præſentatis à procuratoribus Cæſarij patrimonij attento ſtylo Romæ, etiam ſi ex aduerſo fuiſſet probatum, & authenticè verificatum, prædictos prioratus & Abbatias non eſſe ſcriptas in libro conſiſtorij, de quo ſunt plures informationes & ſententiæ, & executoriales apud ſecretariũ Cameræ Regiæ, ex quibus omnibus inſtrumentis, bullis, 264
proceſſibus, informationibus, Cartis Regiis, ſententiis, relationibus, & executorialibus, vtriuſque tribunalis tam cõſilij ſupremi iuſtitiæ, quàm Cancellariæ Valiſoleti fide dignam ſcripſit, reddítq; relationem ad mandatum conſilij Cameræ ſecretarius Franciſcus Gonzal. de Heredia illius ſecretarius, vir nimiæ fidelitatis, ac vitæ exemplaris, quę
relatio præſentata fuit, & exhibita ipſi con- 265
ſilio. teſtatur itaque, cuictum eſſe pro parte Cæſareæ maieſtatis prioratum S. Ioann. de Caueiro, Prioratũ S. Mariæ de Sar, & Prioratum Breami, omnes diœceſis Compoſtellanæ, ac pariter prioratum de Iumqueira de Anbia Aurienſis diœceſis, ſancti Michaël. de Deſcalada diœceſis Legionenſis, & Abbatiam Burgi-hondò diœceſi Abulen. Abbatiam S. Mariæ de Aguas ſantas diœceſis Aurienſis, Abbatiã de Caba-donga diœceſis Obetenſis, & beneficium quod vocant commendam Monaſterij *de nueſtra Señora de Caſtellanos*, Hoſpitalis S. Mariæ de Hiermo, & nunc recuperata eſt Abbatia de Camba diœceſis Aurienſis, & alia plurima ſunt beneficia in quibus nunc de nouo per recuperationem quotidie præſentat Cæſarea maieſtas, præſertim in hoc Gallogræco Regno, quorum lites nũc pendent. Prioratus etiam S. Mariæ del Campo ciuitatis Concinæ diœceſ. Compoſtel. recuperatus eſt.

Et quales ſint præſumptiones legitimæ, 266
& adminiculæ probandi ius patronatus in antiquis, vide multa, optimaque, & elegantia poſt Lambertinum, & plurimos alios Maſcard. *de probatio. 2. tom. concl. 959. & concl. 960. verb. ius patronatus. & concl. 1217. & ſeqq.*

quos

quos referens ſequitur Cauedo *in tract. de patro. Regiæ coronæ cap.*34.*per totum.*

267 Vnum tamen te aduerto, quòd ſacra Catholica maieſtas non indiget iis preſumptionibus, quibus probatur ius patronatus, de quibus per eos Doctores: quoniam ipſe non tractat de probanda præſcriptione iuris patronatus, quia hoc illi negans audiendus non eſt, cùm illud ſatis habet fundatum ex tot priuilegiis, & conſuetudinibus in beneficiis conſiſtorialibus ſuorum regnorum:

268 ſed tractat dumtaxat verificare, qualia ſint, vel fuiſſent huiuſmodi beneficia, quæ eſt multo minus rigoroſa probatio, & hoc cùm ſimus in antiquis, ſeu etiam antiquiſſimis, ad præſumptiones, adminicula, & famam erit recurredum.

269 Et ſic inſpiciendum eſt, an Eccleſia de cuius recuperatione ad Regiam coronam tractat, habeat arma regalia, vel aliqua ſimilis Regalis inſignia, quæ monſtret, fuiſſe alicuius monaſterij virorum, iuxta illud Lucæ 20. Oſtendite mihi denarium, cuius habet imaginem & inſcriptionem; & reſpondentes dixerunt Cæſaris; Et ait illis: Reddite ergo, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo.) *l. qui libertatem* §. *vlt. & l. ſi. ff. de oper. publi.* quoniam hæc in antiquis non

270 contemnendæ authoritatis, & probationis ſunt, vt loquendo in antiquo iuris patronatu dixit plures allegans Zerol. *in prax. Epiſcop. 1. p. verb. arma* §. 2. latè Menoch. *de præſumptio. lib. 3. præſump. 137. n. 31.* poſt Ripam,

271 & idem *in lib. 6. præſumptio. 73. num.* 8. cùm res eius eſſe præſumitur, cuius eſt ſignum, & marcha, *l. quod ſtigmata C. de fabricenſi lib. 10. l. quod ſine quæ. ff. de pericu. & commodo rei vind.*

272 & ex eo arguitur dominium, Boëri. *deciſ. 105. num.* 9. Genuenſ. *deciſ. 201. num.* 3. Maſcar. *de probatio. concl. 157. num.* 3. Perez de Lara *de anni. & Capell. lib. 1. cap. 7. num. 36. & ſeqq.* latè proſequitur Menoch. *de præſumptio. lib. 3. præ-*

273 *ſumpt* 64. & quilibet inſignis artifex poteſt prohibere, ne alius ſuo ſigno vtatur, tradit Auenda. *lib. 1. de exeq. man. cap. 19. num. 32.* Matienſ. *in l. 6. tit. 12. gl. 1. 2. & 3. lib. 5. recopi.* Anton. Gomez *in l. 45. Tauri num. 77.* Lara *vbi proximè.*

274 Item maximi momenti eſt & probationis Epitaphia, ſeu literæ ſcriptæ in lapidibus antiquis, quibus adhiberi fidem teſtatur Brixian. *de finibus regundis cap. 67. num. 2.* qui loquitur in lapidibus Eccleſiæ, & etiam Zerola, *in prax. Epiſcop. 1. p. d. verb. arma* §. 2. Bar. *conſ. 135. Guid. Pap. quæſt. 341. num.* 3 Perez de Lara *in tract. de capellanys. lib. 1. cap. 25. n. 33.* facit gloſ. *in c. cum cauſam.* ibi, columna vel lapide.) *de probatio.*

275 Et loquendo in iuris patronatus antiqui probatione, conſuluit Bal. *conſ. 320. volu. 5* Maſcar. *de probationi. concl. 958. num. 28. tom. 2.* vbi plures allegat. & Menoch. *de præſum. lib. 3. præſumptio. 90. num. 10. & d. præſumption. 73. num.* 7. Vbi loquitur de inſcriptione in lapidibus, parietibus, & monumentis Eccleſiæ. Et procedit, quoad ius patronatus ipſius nominati & ſcripti, & deſcendentium ab illo cauſam habentium, vel quando aliàs dicta 276 Epitaphia mentionem faciunt de familia, probant legitimè, Lamberti. *de iur. patro. 2. p. art. 4. quæſt. 10. prin. lib. 2. num. 11. & art. 10. quæſt. 9. num. 2.* Maſcar. *de proba. vbi ſuprà n. 2.* Caued. *de patronat. Regiæ coronæ cap. 34. n. 10.*

Et generaliter loquens de inſcriptione in 277 lapidibus, & monumentis, & parietibus antiquis poſitis in loco publico, vt his etiam in magnum præiudicium alterius fides adhibeatur, ſitque plena, & perfecta probatio, optimè & latè examinat Menoch. *vbi ſuprà lib. 2. præſumptione* 59. poſt gl *in c. cum cauſam. de proba.* Speculat. *in tit. de probatio.* §. *videndum verſ. reſtat nonò.* Immol. *in conſ. 60.* Decius *conſ. 135. colu. 1.* Purpura. *in l. 1. n. 155. ff. ſi cert. peta.* Bar. & Bal. *in l. monumentorum C. de religi. & ſump. fun.* Calcaneus *conſ. 99. n. 8.* Marſi. *in rubr. C. de probatio. num. 191.* Alua. *in conſ. 64. n. 27.* Crauet. *in tract. de antiq. tempo. in 1. p. prin. num. 12. & 14.*

Item etiam hiſtoriis, & Chronicis fides 278 maxima adhibenda eſt circa hoc, iuxta *l. 1. ff. de off. conſu.* Caputaq. *deciſ. 190. 2. p.* Zerol. *in praxi Epiſc. d. 1. p. verb. arma.* §. 2. Roderic. Suar. *alleg. tio. 8. num. 21.* Tiberius Decian. *conſ. 21. num. 19. volu. 1.* Hiero. de Monte Brixiano *de finibus regund. cap. 62. num. 6.* Baraon. *in additio. ad Palacium Rub. in rub. de donatio. inter. introduct. num. 2. litera A.* Auill. *in c. præto. in proœmio verb. y Reina num. 9.* Maſcar. *de proba. concl. 287.* Ioan. Garc. *de nobil. gl. 18. n. 10.* Laſarte de Gabell. *in præfatione n. 23. & 25.* & quòd ius patronatus antiquum probetur ex antiquis annalibus, eiſque eſſe credendum, dicit Rip. *in l. 1. num. 73. ff. ſi cert. peta.* & ibi Purpurat. *num. 30. & 54.* idem Rip. *in c. cum Eccleſ. num. 97. de cauſ. poſſ. & propriet.*

Et vnum non omittas, quod dicit Vallaſ. 280 *de iur. Emphyteu. quæſt. 19. num. 26. verſ. rurſus cum dico.* obtinuiſſe in cauſa ardua, quaſdam Eccleſias ad ius patro. Regium pertinere ex eo dumtaxat, quòd in libro cenſuali poſito in archiuo Eccleſiæ maioris Epiſcopatus Conimbren. vbi ſcriptæ erant Eccleſiæ, & reperiebatur ſcriptum in margine libri (Regis eſt) nec profuiſſe poſſeſſori ducentenarium, nec etiam immemorialem præſcriptionem probatam, cùm in patronatibus re- 281 giis non currit præſcriptio. Sequitur Caued. *vbi ſuprà quæſt. 34. num. 3. & 5.* vbi ab id citat

Rebuf.

Rebuf. *in 4. tom. ad leges Gallic. tit. de mater poſſeſſ. in præfatione num.* 133. qui declarant ibi,
282 quando tales libri antiqui, quibus communiter creditur, vel reperiantur in loco, vbi ſolùm ſeruantur authenticæ ſcripturæ, eſſéque ita articulandum.

283 Ex quibus deducitur, quòd licèt ſuperiùs dixerimus, in bonis maioratuum præſcriptionem locum habere immemorialem, fallit, quoties conſtat ex initio, aliqua bona eſſe maioratus, ſiue ex incorrupta & indubitabili fide teſtium, vel ex ſcripturis authenticis, non erit locus præſcriptioni in talibus bonis, etiam ſi ſit centenaria, vt latè probat poſt alios Mieres *tract. de maiorat. 4 p. quæſt.* 21. *num.* 53. *& ſupra à num.* 49. & fulcitur ex doctrina Auendan. *in tract. de exequen.*
284 *mand.* 1. *p. c.* 12. *num.* 6. *fol.* 85. vbi tradit, quòd quandiu conſtat, quòd bona ſunt de platea, vel de foſſa, vel exitu ciuitatis, ſunt impræſcriptibilia, præſuppoſito & conſtito quòd talis ſit platea tàm ampla, ſúbque talibus cõfinibus. nam conſtito de qualitate ex ipſa rei natura, res eſt impræſcriptibilis, ſequitur Mier. *ibi n.* 52. vide ſuprà à num. 149.

285 Et generaliter quòd immemorialis præſcriptio non ſuffragatur, quando conſtaret de inualido, & iniuſto principio, atque infecto titulo, quia tunc nihil operatur, quantumuis legitimè probata fuerit immemorialis, probant Pariſ. *de conſiden. quæſt.* 28. Gonzal. *in regul. de alterna. gl.* 18. *num.* 48. Triuiſ. *deciſ.* 55. *num.* 69. Ricci. *in prax. Eccleſ. iur. patro. deciſ.* 144. *num.* 18. vbi dicit ſacram congregat. Concilij ita cenſuiſſe. Veral. *in deciſ.* 214. *p.* 3. Creſcent. *in deciſ.* 21. *n.* 4. *de probati.* Cardi. Put. *deciſ.* 189. *num.* 5. *lib.* 1. *& in deciſ.* 222. *lib.* 3. *& deciſ.* 436. *lib.* 2. Rot. *diuerſ.*
286 *in deciſ.* 731. quia cùm conſtet de veritate infecti tituli, & principij, & ſic ſimus in claris, ceſſat præſumptio, quæ ex præſcriptione immemoriali reſultat, ex Doctoribus citatis, quia etiam loquuntur in iure patronatus, exemplificat Riccius poſt Gonzal. ſuprà.

287 Ceſſat etiã prædictæ immemorialis præſcriptio, & effectus, quando conſtaret de mala fide *ex cap.* 1. *de præſcriptio. d. c. fi. eodem tit.* prout deciſum refert Minſinger. *centur.* 1. *obſeru.* 30. Iafred. *in deciſ.* 69. Balb. *de præſcrip. p.* 3. *tit. de bona fide quæſt.* 6. Riccius *in praxi iuris patronatus d. deciſ.* 144. *ſub num.* 18. *verſ. ſecundus eſt caſus.*

288 Hinc inutile non erit, quærere, an ius patronatus pertinens Regiæ coronæ & donatum à Rege alicui perſonæ, ſiue Eccleſiæ, an retineat ſuam primæuam naturam patronatus Regij: In quo duo ſunt caſus diſtinguendi, nam aut hæc donatio eſt abſolutè &
289 ſimpliciter facta, nihil iuris per Regem retentum in eo. & tunc dubium non eſt, amittere ſuam primæuam naturam, & variari, regulariſque ſecundùm naturam, & qualitatem donatarij. text. optimus *in c. vnico §. fi. de iur. patro. in* 6. Rochus de Curt. *verb. ius. q.* 7. *nu.* 14. Lamberti. *de iur. patro. lib.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 8. Rebuff. *in prax. beneficia. tit. de præſentat. nu.* 5. *& 7. & 3. p. ſignaturæ. verb. nec non iuris patronatus num.* 8. Creſcent. *deciſ.* 3. *de iur. patro.* Duare. *de ſacris Eccleſiæ miniſter. lib.* 5. *cap.* 4. Didac. Perez *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *ordina. gloſſ.* 1. Spino, *in ſpeculo teſtam. glo.* 4. *nu.* 16. Mandoſ. *in regul.* 1. *Cancella. quæſt.* 10. *num.* 6. Couarru. *in practi. quæſtio. c.* 36. *nu.* 2. *&* 5. Flamin. Pariſ. *de reſigna. benefic. lib.* 2. *q.* 4. *num.* 39. dicentes
290 omnes, quòd, etſi aliquod ius patronatus originem habuerit ex patrimonio laici, & per conſequens quòd ſit laicum; ſi tamen fuerit, vel ab initio, vel poſtmodum fundatione, teſtamento, donatione, aut alio quouis titulo in Eccleſiam tranſlatum, aut in capitulum, ſeu collegium Eccleſiaſticum, vel aliquam perſonam Eccleſiaſticam; erit omnimodo huiuſmodi ius patronatus Eccleſiaſticum, & amiſſa ſua primæua natura.

291 Quod & inſuper probatur; nam licèt Papa mihi conceſſerit caſtrum de plenitudine poteſtatis, poterit nihilominus contra me præſcribi, quia mea poſſeſſio non eſt papalis, ita docet Bald. *in repeti. l.* 2. *colu.* 5. *in* 7. *q. C. de ſeruitu. & aqua.* ad quod allegat text. *in l. ſed etſi reſtituatur ff. de iudi.* & vt ſingulare commendat B. *in tractatu de præſtantia Cardi. in* 2. *p.* 1. *p. colu.* 1. Soci. *conſil.* 93. *circa primum colu.* 6. *verſ. ad quintam rationem allegans l. ſi fundum per fideicommiſſum §. ſi. cum ibi notat. de leg.* 1. *l. cum patronus de leg.* 2. latè Philip. Decius alios allegans & declarans *in l. in omnibus cauſis ff. de regul. iur. & conſ.* 48. incipit *priuilegium immunitatis.* alios ad idem gerit Tiraq. *in tract. de cauſ. ceſſante à nu.* 217. moti omnes ea po-
292 tiſſimum ratione, quia per variationem, & mutationem perſonæ, alteratur, & variatur priuilegium, & optimè conducunt ad propoſitum, quæ poſt alios dicit Nicol. Boër. *deciſ.* 256. Auend. *de exequen. mand. l.* 1. *p. cap.* 1. *ſub num.* 21. *verſ. quibus poteſt accommodari, & duobus præcedentibus*, quibus conſtat, quòd
293 qualitas Regia non tranſit cum re in priuilegiatum donatarium, vbi plures allegat. & ideo iuriſdictio Regis licèt non poſſit vltra immemorialem præſcribi, tamen contra pri-
294 uatum, in quem ex priuilegio ab ipſo Rege tranſlata eſt, tempore ordinario præſcribitur, quod latè comprobat. Sed an princeps
295 poſſit hoc ius patro. conceſſum à ſummo Pontifice in beneficiis conſiſtorialibus alicui donare, latiùs examinabimus infra 5. p. tom. 3 propediem edendo.

Aut

296 Aut enim hæc à Rege donatio facta ſui iuris patronatus, non eſt abſoluta, & ſimplex, ſed in emphyteuſim ad duas, vel tres vitas, vel in perpetuum in feudum, iuxta notata per Aluarum Vallaſ. *de iur. Emphyteu. quæſt* 50. *num.* 23. & latè Lamber. *de iur. patro. 7. q. prin. 2. p. lib.* 1. vbi diſputat poſt alios, an & quando ius patronatus in feudum dari poſſit, & cum articulis ſequentibus eiuſdem quæſtionis, & an in Emphyteuſim, etiam vide eundem *in* 8. *q. prin. 2. p. lib* 1. *art.* 4. puta quando adhæret caſtro vel villæ Regiæ in feudum conceſſæ, tunc cùm directum dominium (vt ita dicam) remaneat penes Regem ipſum, & in coronam incorporatum, *iuxta totum tit. C. de iur emphyteu. & in decretal. de feudis, in teſtam. de feud. in vſibus feudorum,* tunc arbitror, tale ius patronatus retinere ſuam primæuam, & originalem naturam, & vt bona Regiæ coronæ regulari, ita dicit Caued. *in tract. de patron. Regiæ coron. cap.* 4.
297 *num.* 6. & hoc caſu cauſa, à qua procedit origo, attendenda eſt, *c. dudum* 1. *de electio.* cùm ipſa cauſa adhuc duret, illud ſiquidem quod contingit ex cauſa de præterito, ad tempus
298 cauſæ primæ, & præteritæ referendum eſt. *l in ratione. in prin. §. Imperator ff. ad l. Falcidiam. l. Pompon. 2. de negotijs geſtis.* latè Rodrig. *de reditu. lib. 2. quæſt.* 17. *num.* 25. *per totum.* & ita etiam ex ratione à nobis ſuperiùs tradita dixit idem Caued. *ibi quæſt.* 5. *num.* 3. *&* 4.
299 quod donatio ſui iuris patrõ. facta à Rege in Eccleſiam deſinit eſſe ſeculare, & efficitur totaliter Eccleſiaſticum ex mutatione perſonæ, *d. cap. vnico de iur. patro.* quod ſecus erit vbi non abſolutè facta ſit donatio, ſed in feudum, iuxta ſecundum membrum noſtræ diſtinctionis.

300 Quemadmodum etiam, quòd Epiſcopus, cuius dignitati annexa eſt ex donatione puta, aliqua altera temporalis, puta: ducatus, comitatus (quod poteſt eſſe vt per Abb. *in c. inter dilectos num.* 5. *de fide inſtrum.* Moli. *de primogen. Hiſpan. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 97.) habuerit aliquod ius patronatus, ratione huius dignitatis temporalis, iudicabitur Eccleſiaſticum. enimuero cùm comitatus ſit Eccleſiæ, & ius patronatus comitatus, ſequitur quòd Eccleſiaſticum ſit, habétque cauſam à comitatu, qui eſt Eccleſiæ. ita tenet Gambar. *in tract. de off. legati lib. 2. num.* 418. *& ſeq.* Sequitur Nicol. Garc. *de benef. 5. p. c. 1. n.* 555. *penes finem.* & ita non eſt ferendus Caued.
301 *vbi ſuprà quæſt.* 5. *num.* 4. dicens quòd ſi donatio patronatus fiat à Rege Epiſcopo, non vt Epiſcopo, & Epiſcopali dignitati, ſed vt comiti, vt comitatui vnito Eccleſiæ, quòd erit adhuc ius patronatus laicalis, qui conuincitur ex ratione adducta & Doctoribus.

Ex qua quidem, & ex quibus rectè infer- 302
tur, quòd ius patronatus ſpectans ad prioratum omnimodo erit Eccleſiaſticum, licèt ipſe prioratus ſit iuris patronatus laici, nam prioratus ipſe eſt Eccleſiaſticus, & ſic eius 303
ius patronatus ſuam naturam ſequitur, iuxta *d. c. vnicum §. fi. de iur. patro. lib.* 6. & quæ ſuprà diximus. & licèt ius patronatus Eccleſiæ & prioratus ſit laici, non tamen ipſa Eccleſia & prioratus ipſe tanquam incapacis, quemadmodum cætera bona Eccleſiæ non ſunt patroni. ita optimè tenet Nicol. Garcia *vbi proximè d. num.* 555. *in fi.* iuſtiſſimè reprobans Vallaſ. *conſult.* 163. *ad fi. 2. p.* contrarium ſentientem. & probatur inſuper expreſsè ex Sacra congregatione Concilij Tri. quam ad literam refert ipſe Nicol. Garcia *de benef. tom. 2. p. 9. cap. 2. num.* 263. quod cùm ſereniſ- 304
ſimus Rex Portugaliæ illud inter alia dubia propoſuiſſet (tanquam adminiſtrator perpetuus militiarum Ieſu Chriſti, ſancti Iacobi, & Auis ſui Regni) orta competentia cum ordinariis prælatis, an cap. 18. *ſeſſio.* 24. *de reformatione,* dum diſponit in modo prouidendi beneficia iuris patro. (vt nos ſuprà) an debeat obſeruari in Eccleſiis pertinentibus ad Regis præſentationem ratione magiſtratus militiarum, congregatio cenſuit, imò debere obſeruari, & in iſtis, nam iſtud ius patronatus eſt Eccleſiaſticum, *&c.*) & ſic contra eundem Vallaſcum *vbi ſuprà.* Et per conſequens inferas quòd appellationi emiſſæ in proximè dictorum beneficiorum (tanquam Eccleſiaſtici iuris patronatus) prouiſione ob non ſeruatam formam traditam à Trid. 305
decret. in beneficiis cæteris iuris patronatus Eccleſiaſtici vtique eſſe omnino deferendum, alitérque vim fieri, declarabitur, aditus ſenatus per viam violentiæ ex iis quæ latiùs ſuprà capite diximus præcedenti.

Item vltimò pro complemento aduerte, 306
quòd ſi beneficia, in quibus ius patronatus Regiæ coronæ competit; in alium ſtatum ſit erectum; puta de monaſterio, vel prioratu, in curatum vel aliam dignitatem: non amiſit corona ſuũ ius patronatus, ſed illud retinet in erecto beneficio de nouo, non enim extinctum fuit beneficium, in quo corona ius patronatus habebat, ſed alterata fuit dumtaxat eius qualitas ac natura, variatúſque dumtaxat ipſius ſtatus, vt dicit Rebuff. *in prax. Epiſcopali tit. de vicarijs perpetuis num.* 12.
quod beneficij facta commenda rector præ- 307
ſentabit in vicaria perpetua, & ſic bene dixit etiam Caued. *de patrona. Regiæ coronæ c.* 18. *à num.* 2. quòd facta commenda alicuius be-
neficij, quod erat antea iuris patronatus Re- 308
gis, pariter poterit præſentare in vicariis perpetuis earundem commendarum. Et facit

Rotæ

Rotæ deciſio adducta literaliter per Nicol. Garciam *de benefic.2.tom.9.p.c.2.num.*290. & facit ad propoſitum,quod dicit B. *in l. fideiuſſor* §.*ſi.ff.de pignorib.*Bart.poſt Iacob. Butri. *in l.ſi conuenerit* §.*ſi quis ff. de pignor.actio.*Sali. *in l.quamuis C. in quibus cauſis pign.taci. contrà ha.* Neguſantius *in tract.de pignori.2.p. memb. 2.num.*25. *&* 26. vbi dicunt, quòd quando
309 res obligata tranſit in aliam formam reducibilem ad primam materiam, non extinguitur ius pignoris competens in ipſa materia prima,quia res tranſit cum ſuo onere, & ſua
310 cauſa, *l.ſi debitor C.de diſtractio.pignor.c. ex literis de pignoribus, l. age cum Geminiano C. de tranſactionib.l.ſi.C.ſine ſenſu vel reliquis l.imperatores ff. de vectigali.& commiſ.*

311 Rurſus quoniam priuilegia realia per alterationem rei non perduntur,Oldral. *conſil.* 267.*num.*3. *verſ. item ſi inſpiciatur*, quem ſequitur Cardin.Tuſc. *practi.concluſ.tom.6.concluſ.*749.*fol.*575. *tit.* priuilegia realia per alterationem rei non perduntur, qui ibidem dicunt, quòd priuilegium alicuius prioratus,
312 ſi erigatur in cathedralem, nec ceſſat, nec perditur, quia nihilominus retinet priora priuilegia, vide latè Mieres *de maioratu* 1. *p. q.* 11. *num.*11. cui & bene conſonat Rotæ Romanæ *deciſ.*17.*num.*10.*& ſi.p.2.diuerſ.* vbi dicitur, quòd ita fuit iudicatum in vna Hiſpalenſi decimarum 11. April.anno 1567. & in vna Toletana dimidiarum annatarum 2.
313 Decembr. anno 1575. vbi deciditur quòd poſſeſſio conferendi dimidias portiones in aliqua diœceſi, trahitur ad alias portiones nouiter creatas eiuſdem ſpeciei, Cæphal. *conſ.*418.*num.*54.55.*volu.*3.

314 Quibus conuenit rectè,quod ſi alicui cõpetat ius ex priuilegio, aut præſcriptione percipiendi decimas ex aliquo fundo, ſi alteretur, & varietur modus ſeminis, ac fructuum, ex eis etiam decima ſoluetur,& priuilegium conſeruatur,Anton.*in c.cum in tua. de decim.* Abb. *in c.cum Eccleſ. ſutrina de cauſ. poſſ.& proprie.num.*54. latè Rebuff. *in tract.de decimis quæſt.*13.*num.*61.*pag.*47. Rip. *reſponſ.* 65.*num.*8. Silueſt.*in ſum.verb. decima quæſt.*8. *fol.*138.*colu.*3. poſt Hoſtienſ. Burſat. *conſ.*50. *num.*36.*lib.*1. Aluar. Vallaſ. *conſ.*58.*num.*14.
315 loquens in conſuetudine ſoluendi decimam ex tritico,vt ſi ſeminetur milium, etiam ſoluenda, Mieres, *tract.de maiorat.*1.*p. quæſt.*10. *num.*116.& ſupra latè Burgos de Paz *conſ.*50. *num.*8.qui etiam loquuntur de habente poſſeſſionem percipiendi decimas de omni armento de paſcente in aliquibus defenſis, vt
316 ſit etiam tuendus in poſſeſſione percipiendi decimas de omni frumento, ſeu alio fructu, nam præſcribens in terra certas decimas,videtur quoad omnes,illius terræ fructus perſcripſiſſe. Et magis in noſtris terminis facit Rotæ deciſ. in cauſa Piſtorienſ. decanatus de anno 1554. coram D.Montis Flaſconen. quam adducit Guidobonus *deciſ.*118. *in manuſcriptis*, & ad literam aliud agens refert illam Nicol.Garcia *de benefic.* 5.*p. cap.*1.*n.*507. in hæc verba.Erecto beneficio de iure patro. laicorum in titulum dignitatis decanatus reſeruato iure patronatus ipſius decanatus pro quatuor vocibus patronis beneficij, & pro quarta parte fratri laico ij frui poſſeſſoris beneficij, conſentientis erectioni & dotem augentis de propriis bonis, ſibi ab eo collectis, iſtud ius patronatus non eſt mixtum, ſed purè laicum ex fundatione & dotatione, *&c.*

Et facit, quia quando res empta ex pecu- 317
nia redacta ex re maioratus in eius locum ſubrogatur, efficitur ipſius maioratus, cum omnibus qualitatibus primordialibus,& accidentalibus prioris rei iuxta text. *in cap.*1. *de vaſallo decrepitæ ætatis.* Iſſ. *conſ.*231. *num.*1. *lib.*1. Bar. *in l. general.* §. *hæres ff. de vſufruct. lega.* Gregor.Lopez *in l.6.tit.*11.*p.6.in gl.verbo que la non pudieſſe vender colu. penult. verſ. aduerte etiam.*latiſſimè Molin.*de Hiſpanor.primogeneis lib.*4. *cap.*4. *per totum.* & præcipuè *num.*36.*& ſeqq.*vide latè Mier.*d.quæſt.*11.*per totam*, quæ faciunt ad ea, quæ ſuperiùs dixi- 318
mus, nam ſi nunc inueniatur aliqua Eccleſia, quæ eſt Parochialis, ſi appareat aliquando fuiſſe monaſterium virorum, & ſic conſiſtorialis,& per tempus in hunc nouum ſtatum erecta, & redacta, nihilominus conſeruari ius patronatus coronæ.

Quibus adde leg.3 *tit.6.lib.*1.*recopila.* qua quidem reuocat priuilegia ante facta & cõceſſa à Regibus Hiſpaniæ beneficiorum *de las montañas*,quorum ius patronatus ad Re- 319
gium patrimonium ſpectat, *ibi, por ende por la preſente reuocamos y damos por ningunas y de ningun valor y effecto todas y quales quiera mercedes por los dichos ſeñores Rey Don Iuan nueſtro Padre y Rey D. Enrique nueſtro hermano y por nos y qualquier de nos hechas, por donde concedieron, y concedimos a qualquier, o quales quier perſonas, que huuieſen por juro de heredad tales yglesias Parrochiales, o Monaſterios, o antes yglesias, y cada vna o qualquier dellas, y las cartas y priuilegios y confirmationes dellas dadas. y queremos que no ayan fuerça ni vigor*, &c. quæ lex fuit condita per Catholicos Reges Ferdinandum, & Eliſabet Toleti anno 1480. quam menti tradas,quia in his partibus, ſcilicet, *de las montañas*, plura ſunt huiuſmodi priuilegia, quæ eius deciſione poſſunt impugnari.

CAPVT XI.

A prouisione beneficij siue curati, siue simplicis, per superiorem facta iure deuoluto, appellationi non deferens an iudex vim facere dicetur.

SVMMARIVM.

Qualitas beneficiorum, de cuius prouisione tractatur, alterat, & variat prohibitionem appellationis. n.1.

Appellationi emissæ à prouisione Parochialis vacantis siue iudicialiter siue extraiudicialiter, à quocunque fiat, deferendum non est. n.2.

Deuolutio ad superiorem fit cum omnibus qualitatibus & requisitis in prima prouisione, ac si fieret ab inferiori. n.3.

Primæ & secundæ instantiæ eadem est natura. num.4.

Exceptiones, quæ admitti non debent in prima instantia, nec etiam admittendæ sunt in secunda. n.5.

Exceptio, per quam mutatur figura iudicij, non est admittenda in causa appellationis. n.6.

Causa summaria in prima instantia suam naturam retinet & in secunda. n.7.

Si aliqua dispositio aut sententia lata ab inferiori executionem mereatur, si ob aliquam causam ad superiorem facienda sit translata, pariter eam meretur. n.8.

Iudex appellationis succedit primo iudici tanquam confirmator, vel infirmator. n.9.

Iudex subrogatus repræsentat primum, & eius potestatem. n.10.

Superior iudex potest facere, quæ poterat inferior. num.11.

Creditor meus si conueniat meum debitorem, contra quem habeo viam executiuam, pariter & ipse poterit executiuè experiri. n.12.

Creditor sustinet imaginem debitoris, cuius debitorem conuenit. n.13.

Subrogatus retinet qualitates & naturam eius, in cuius locum subrogatus est. n.14.

Ordinario prouidente Parochialem quoad executionem eius iuxta Trid. non attenditur quo iure an institutionis, an meræ collationis, an confirmationis, & sic nec deuolutionis. n.15.

Priuilegium exequendi prouisionem Parochialis non est datum iuri prouidendi, sed ipsi prouisioni, quia prouenit ex natura causæ. n.16.

Appellari si non poterat à iurisdictione ordinaria, pariter nec poterit appellare ab eadem prorogata. n.17.

Priuilegium guarentigiæ inhærens iuri & actioni debiti transit, ad quemcumque transit actio. num.18.

Concil. Trident. sess.24. de reform. c.18. & motus proprij Pij V. dispositio loquens in ordinario habet etiam locum in Episcopo prorogato. n.19.

Exequendæ prouisionis Parochialis priuilegium non est concessum prouidenti, nec eius contemplatione, sed prouisioni, & ideo per variationem personarum non extinguitur, nec alteratur. n.20.

l. tempus. 29. ff. de re iudic. verba ponderantur. num.21.

Appellationis sublatæ priuilegium si conceditur causæ, est reale, & totum vniuersaliter comprehendit. n.22.

Ordinario aliqua ratione differente executionem prouisionis Parochialis, si illam interim superior reuocet, & aliam ferat sententiam, poterit suam exequi, cùm vacans inueniat beneficium. num.23.

Ratio propter quam exequitur prouisio Parochialis vacantis, militat in prouidente iure deuoluto, cum idem animarum periculum adest in Ecclesia vacante. n.24.

Deuolutio introducta fuit ob negligentiam prouidentis. n.25.

Priuilegij causa durante durat ipsum priuilegium, & eius effectus. n.26.

Periculo durante, ob quod aliquid fieri mandatur, durat mandatum, dum durat periculum, & cessat illo cessante. n.27.

Pro certa & determinata causa vbi aliquid conceditur, durat, quandiu durat ipsa causa. n.28.

Generalis dispositio non intelligitur dumtaxat de prima persona, quoties per illam non est satisfactum intentioni disponentis, sed iterum per aliam personam debet satisfieri. n.29.

Appellationi à prouisione Parochialis iure deuoluto siue iudicialiter siue extraiudicialiter non deferens superior, vim nullam facere, decernitur. n.30.

Expenditur text. in c.2. §. nisi de supplenda negligentia Prælatorum. ibidem.

Appellationi à prouisione beneficij simplicis facta iure deuoluto non deferens an vim faciat. num.31.

Appellationi à prouisione beneficij simplicis facta per ordinarium extraiudicialiter non defertur, secus si iudicialiter, quia tunc vtrunque habet effectum. n.32.

Et secundùm hanc distinctionem pluries determinauit Rota Romana, prout refertur. ibidem.

Iure deuoluto prouisio facienda est cum causæ cognitione, an lis finita sit intra tempus, an scientia habita fuisset vacationis, & à quo tempore, & alia discutienda, ex quibus causatur deuolutio. n.33.

Deuolutiuo iure facta prouisione non citatis quorum interest, senatus aditus per viam violentiæ dare solet tertium genus, scilicet, oyendo de nueuo y reponiendo lo hecho no haze fuerça, *&c. n.34.*

Deuolutiuo

Deuolutiuo iure facta prouisio etiam beneficiorum simplicium iudicialiter (vt requiritur) appellationi emissæ non deferens vim non facit. num.35.

Deuoluitur prouisio ad ordinarium appellatione remota, ob controuersiam intra patronos non finitam intra terminum datum ad præsentandum. n.36.

Deuoluitur prouisio ad ordinarium non præsentante patrono idoneam personam intra terminum appellatione remota, ita tamen vt patrono in posterum nullum paret præiudicium. num.37.

Deuoluitur electio ordinario ob electionem factam per electores vltra tempus iure præfixum, & illa confirmatur appellatione remota. n.38.

c.nulla.§.si autem. de concessione præbendæ. verba pulchrè ponderantur, & interpretantur. num.39.

Dispositio mandans aliquid exequi intelligitur appellatione non obstante, quamuis id non exprimat. n.40.

Contradictio seu querela remota à iure tacitè subintelligitur remota appellatio. n.41.

c.literas ad fi. de supplend. neglig. prælat. verba interpretantur. n.42.

c.cum propter de iure patron. ponderatur. ibidem.

c.ne pro defectu vers. is verò ad quem, ponderatur, quæ iura curam omnem dilationem tollere à prouisione beneficij iure deuoluto facta. num.43.

Dilationem vbi res non recipit, appellationi non est deferendum. n.44.

De deuolutione omnia ferè iura tractantia præ oculis habent maximum damnum & periculum Ecclesiarum & animarum, causatum ex diutina prouisione. n.45.

Periculum & damnum proueniens ex longa vacatione beneficij fortiùs viget in prouisione iure deuoluto facta, & de ratione. n.46.

Appellari licèt non possit à prouisione beneficij simplicis facta iudicialiter; tamen fallit, quando prouisio fit iure deuoluto, & de ratione. num.47.

Deuolutiuo iure facta prouisio non parat perpetuum præiudicium patronis, aut electoribus, &c. sed pro illa tantùm vice. n.48.

Deuolutio si reuera non est causata, nec de ea constat ex actorum inspectione appellationi emissæ deferendum esse, decernit Senatus. n.49.

Deuolutione reuera non causata prouisio est nulla ipso iure ex defectu potestatis. n.50.

Deuolutione non causata facta prouisio per superiorem non conualescit, etiamsi postea causari contigerit ob negligentiam inferioris. num.51.

Quando vnum disponitur, & alterum supponitur, non potest verificari dispositio, nisi priùs verificetur suppositio. n.52.

Qualitas attribuens potestatis in primis debet constare. n.53.

Appellationi defertur à sententia nulla, etiam aliàs priuilegiata. n.54.

Attentata an sit prouisio iure deuoluto facta appellatione pendente. n.55.

Appellatio ab vna causa non suspendit aliam diuersam. n.56.

Appellatio ab vno articulo non suspendit iurisdictionem in tota causa, nec afficit tertium. num.57.

Prouisio facta iure deuoluto, eo quòd præsentatus sit indignus, si non apparet de indignitate, erunt tentata gesta appellatione pendente. num.58.

Pauli de Castr. doctrina declaratur. ibidem.

Deuolutionem, qua fundatur quis, sufficienter probare tenetur. n.59.

Tempus præfixum collatoribus ad prouidendum non currit à die vacationis, sed à die scientiæ, & notitiæ. n.60.

Tempus iure præfixum ad prouidendum currit à tempore quo sciri debuit, vt in Episcopo, qui singulis annis tenetur visitare. n.61.

Patronis currit tempus ad præsentandum datum à iure vel à fundatore, à tempore notitiæ, non à tempore vacationis. n.62.

Scientia aliquorum ex patronis non nocet alijs ignorantibus vacationem. n.63.

Deuolutio vt locum habeat omnium patronorum, aut electorũ scientia requiritur, imò ius scientium vacationem conseruatur per ignorantes, vt excludatur deuolutio. n.64.

Deuolutio vt causetur ex negligentia sufficit scientia præsumpta, determinanda à iudice. num.65.

Deuolutio debet fieri cum causæ cognitione, & citatione quorum interest. n 66.

Deuolutio non fit ad Episcopum ob litem inter ipsum & patronos motam, & non finitam. num.67.

Mota lite inter Episcopum & patronos interim dum lis terminatur, Episcopus apponit œconomum. n.68.

Patrono aut Episcopo existente in quasi possessione currit tempus lite pendente super proprietate. n.69.

Deuoluitur beneficium Episcopo lite mota inter patronos discordantes, nec sit finita intra terminum præfixum ad præsentandum. n.70.

Deuoluto iure facta collatio ob litem non finitam intelligitur saluo iure postea euincenti ius patronatus. n.71. ob litem non finitam.

Deuoluto iure prouisum potest euincens ius patronatus repræsentare iuris sui conseruandi causa. n.72.

Deuolutio in beneficio iuris patronatus quando & quibus casibus locum habeat. num.73. remissiuè.

*Deuolutio non causatur durante lite super iure conferendi, aut eligendi vltra tempus à iure præfixum. n.*74.

*Tempus non currit conferentibus, aut eligentibus impeditis impedimento iuris, aut facti. num.*75.

*Patrono excusat impedimentum, vt illi non currat tempus, non tamen excusat lis non finita. num.*76.

*Prouisio Magistralis aut Doctoralis non facta per capitulum intra sex menses, an deuoluatur Episcopo. n.*77. *remissiuè.*

*Deuolutio causatur, quando patronus siue Ecclesiasticus, siue secularis præsentat indignum, inhabilem, aut incapacem. n.*78.

*Deuolutio causatur generaliter collatione, aut electione incapacis, aut aliàs indigni. n.*79.

*Ordinarius debet inquirere & scire conditionem eius, cui confert. n.*80.

*Deuolutio ob lapsum terminum fit ad superiores gradatim. n.*81.

*Deuolutio in electionibus ad quos fiat, & quemadmodum. n.*82. *remissiuè.*

*Deuolutio quemadmodum, & quibus casibus fiat de capitulo ad Episcopum, & de Episcopo ad capitulum. n.*83. *remissiuè.*

*Deuolutiuo iure facta prouisio Parochialis an formam examinis per concursum requirat. n.*84.

*Deuolutio quando contingat Magistralis aut Doctoralis ad Episcopum ob lapsum temporis dati Capitulo ad eligendum, seruari an debeat in eius prouisione forma concursus & examinis. n.*85. *resoluitur affirmatiuè. num. seqq. contra Nicol. Garc.*

*Deuolutio beneficij fit cum omnibus qualitatibus, quæ à principio inerant beneficio. n.*86.

*Deuolutio fit ad superiorem cum eisdem qualitatibus, quibus inferior prouidere tenebatur. num.*87.

*Superior ad quem beneficium deuoluitur, debet illud prouidere habenti qualitates à fundatore requisitas. n.*88.

*Deuoluta Parochialis prouisione debet superior adhibere concursum, vt determinauit congregatio Concilij. n.*89.

*Deuolutiuo iure facta prouisio Parochialis iuris patronatus laici seruatur forma concursus, licèt aliàs non requiratur, quando prouidetur ad præsentationem patroni, & de ratione. n.*90.

*Nicol. Garcia euidenter conuincitur. n.*91.

SÆPE contingit, de hac difficultate in supremis prætoriis dubitari, an scilicet, vis fiat non deferens huiusmodi appellationi à prouisione beneficij iure deuoluto 1
gesta, sed cùm ex qualitate beneficij, de cuius prouisione tractatur, solet variari prohibitio appellationis, & eius priuilegium, aliud siquidem in Parochialibus sit dispositum, aliud verò de simplicibus prædicetur: ideo de singulis quoad præsens dubium necessarium erit, disceptare.

Et quod attinet ad beneficium curatum deuolutum ad superiorem ob negligentiam prouidendi intra terminum à iure statutum, vel ob aliquas alias causas eo inductas, nullum dubium esse potest; violentiam non committere superiorem, illud iure deuoluto prouidentem; appellationi interiectæ minimè deferentem. nam vt superiùs diximus exactè in 2.p.c.13. à num.168. à prouisione Parochialis siue iudicialiter, siue extraiudi- 2
cialiter celebrata non deferentem appellationi nequaquam vim facere, ex Concilio Trid. *sess.*24. *de reformat. c.*18. & aliis authoritatibus, rationibus, & fundamentis, quas ibi videre potes, ex animarum maximo periculo rectè in illis considerato, ac ideo cùm à quouis prouideatur, siue inferiori, siue superiori, cum sua qualitate, natura, & priuilegio, atque sua causa (quæ durat & viget in vtroque) transit.

Etenim deuolutio ad superiorem fit cum 3
suo onere, & qualitatibus omnibus requisitis in prima prouisione, ac si fieret ab inferiore, probant Feli. *in c. cùm accessissent. de constitutionibus, n.*18. Rochus de Curte *de iur. patronat. verbo honorificum quæst.*3. Lamber. *de iure patron. eodem tract. de iur. patron.* 3. *p.*2. *lib. quæst.*7. Rebuff. *in prax. benefic. tit. de deuolutio. à n.*40. & idem Rebuff. *in repetit. c.*2. *de concessione præbendæ in fi.* Corras. *de benef.* 4.*p.c.*4. *n.*16. Ferret. *consil.*211. *n.*12. Azeued. *in l.*5. *tit.*6. *lib.*1. *recopil. num.*2. Ioan. Gutierr. *cons.*1. *n.*31. Caued. *decis.*52. *n.*4. *& decis.*72. *num.*9. *p.*2. & idem *in tractatu de patron. Regiæ coronæ c.*22. *num.*3. *&* 4. Azor *instit. moral. lib.*6. *c.*27. *quæst.* 8. Perez de Lara *in tractatu de anniuer. & Capella. lib.*2. *c.*10. *num.*27. sed huiusmodi beneficij prouisio coram inferiore facta habet hoc priuilegium, hanc qualitatem, & naturam non differendæ executionis, ergo cum eadem transit ad superiorem cui deuoluitur.

Hinc etiam est, quòd primæ & secundæ 4
instantiæ naturam eandem, non diuersam esse, dicatur, ac quæ in prima instantia ad- 5
mitti non poterant, nec admittenda sunt in secunda. *l. postquam* §. *Imperator, ff. vt legato. nomine caueatur. l. si quis cum maior.* §. *accusasse, ff. de bonis libertorum. authent. vt cum de appella. cognosci sub. pri. collatio.*9. *l. fi. ff. de re iud.* Bart. *in l.*3. §.1. *num.*5. *ff. de duobus reis.* Bald. *in l. fi. ff. de postula.* Immol. *in l. hoc amplius* §. *fin. ff. de damno infecto.* Abb. *in c. cum Ioan. num.*17. *de fid. instrum.* optimè Parla. *in lib.*2. *rerum quoti. c. fi.* 5. *p.* §.11. *à num.*55. *cum duobus sequentib.* Cyn. & alij per Alexand. *consil.*96. *n.*5. *lib.*2.

Ioan

Ioan. Baptiſt. Aſin. *in prax. iudic. in prin. c.4. num.13.* latè Feli. *in c. fraternitatis in prin. n.1. de teſtib.* pro quo eſt text. *in c. tua nobis. de appella.* quapropter dicit Bal. *in l. per hanc C. de*
6 *tempor. appella.* vt in ſecunda inſtantia appellationis admittenda non eſt exceptio, per quam mutetur figura iudicij. Hinc eſt quòd
7 cauſa ſummaria in prima inſtantia, ſuam naturam retinet & in ſecunda, Put. *deciſ.* 426. *num.2. & deciſ.*434. *num.3. lib.2.* Caſſiador. *deciſ.*8. *num.1. & 6. de reſcript.* Rot. *deciſ.*43. *num.2. p.2. diuerſ.* Marqueſ. *de commiſſ. 1. p. c.3. num.*35.

8 Rurſus probatur, nam ſi aliqua diſpoſitio, ſeu ſententia lata ab inferiore executionem mereatur, ſi ob aliquam cauſam ad ſuperiorem facienda ſit tranſlata, & deuoluta; pariter & eam meretur, optimè Parlador. *lib.2. rerum quoti. c fi. 5. p.* §.15. *n.*8. Put. *deciſ.*426. *lib 2.* Rot. *deciſ.*19. *n.3. de re iudi in no.* quia iudex ſecundæ inſtantiæ ſuccedit iudici prioris, Capici. *deciſ.*86. *num.*19. *& per l. tutor. in prin. ff. de vſuris. & c. Raynut. in fi. de teſtam.* & Specula. *in tit. de expenſ. in* §. *nunc videndum. verſic. & nota quod expenſæ*, &c. tenet ipſe Guid. Pap. *in tract. de appellatio. num.* 5. *concl* 6.

Et facit, quod dicit Bal. *in tit. de pace Con-*
9 *ſtant.* §. *hoc quod nos n.*15. quòd iudex appellationis ſuccedit primo iudici tanquam confirmator, vel informator. Alexand. *conſ.*164. *col.2. in prin. & num.* 5. *vol.6.* Natta *conſ.*573. *n.*35. *in fi.* Petr. Surd. *deciſ.*147. *num.*2. & ideo cauſa appellationis dicitur eadem, *c. non iniuſtè, in fi. de procurato.* Specul. *tit. de iuram. calum.* §. *ſequitur n.*3. Surd. *vbi proximè num.*3. Cynus *in l. inuictus n.*22. *q.*14. *C. de procurato.* Alexand. *conſ.*56. *n.* 5. *volu.*2. poſt alios dicit
10 Surd. *ibi n.*1. vt iudex ſubrogatus primùm, & eius poteſtatem repræſentet, ac propterea
11 quod poterat facere inferior, item libet ſuperiori, vt ibidem *d. conſil.* 19. 184. incipit *Ioannes Solano n.*5. *lib.*3.

Et facit doctrina Guido. de Zuſa *in tract. de inſtrum. guaren. n.*25. *& ſeqq. volu.*5. *tracta-*
12 *tuum diuerſorum anti.* quòd meus creditor ſi vult conuenire meum debitorem, contra quem habeo viam executiuam, pariter poterit aduerſus illum executiua experiri, quia
13 creditor ſuſtinet imaginem ſui debitoris, *l. cum notiſſimi* §. *ſed cum illud C. de præſcriptio.* 30. *vel* 40. vbi adducit ſimile de emptore nominis, & ceſſionarij, vbi latè nonnulla adducit, quæ conducant ad propoſitum, nos latè infrà 4. p. de exceſſu de perſona ad perſonam c.8. à n.247. verſ. rurſus quæri poteſt, & c.7. n.175. ead. 4. p. ergo pariter iſta prouiſio à quauis perſona ſiue inferiori ſiue ſuperiori fiat, executionem debet mereri.

Quoniam ſuperior ob negligentiam in- 14
ferioris in eius locum ſubrogatus eſt, quare ex natura ſubrogati, cuius proprium eſt ſeruare, & retinere qualitates, quæ inerant in eo, in cuius locum ſubrogatum eſt, *l. ſi eum.* §. *iniuriarum. ff. ſi quis cautio. l. ſi filiæ* §. *Titiæ. ff. de conditio. & demon. l. ſi donatæ.* §. *ſi ſponſus. ff. de donatio. inter. l. Pater ff. de adimen. l. ſi cum dotem.* §. *vlt. ff. ſoluto matrim. l. ſi & rem ff. de petitio. hæredi. l. Imperator* §. *vlt. cum l. ſequen. ff. de legat. 2.* & alia iura, eandem naturam iúſque præbentia rebus, & perſonis ſubrogatis. Et in terminis collationis ponderat hanc regulam Selua *de benefic. 3. p quæſt.*49. & multo fortiùs procedit, quando ad ipſum 15
ordinarium factură inſtitutionem, ſeu confirmationem liberè prouiſio deuoluitur; non enim attenditur, quo iure Parochialis prouideatur, vt non obſtante appellatione, prouiſio exequatur, an iure inſtitutionis, an iure confirmationis, an liberæ collationis, iuxta text. *in d. Concil Trid. ſeſſ 24. de reformat. c.*18. & ſic nec eſt attendendum, quando iure de- 16
uoluto: quia non iuri prouidendi priuilegium illud datum eſt, ſed ipſi prouiſioni, prouenit ſiquidem ex natura cauſæ: pro quo faciunt quæ Cynus *in l. ſi quis ex conſenſu. C. de Epiſcop. audient.* gl. & Doctores *in c. penult. de offic. deleg.* Bart. *in d. l. Epiſcopa. C. de Epiſcop. audien.* Angel. *in l 1. col.2 ff. de iudic.* Iſſ. *in l. ſi quis aduerſus. C. de precib. Impera. offer.* Decius *conſ.3. & in conſ.*25. Gram. *de iſ. 9. num.4. &* 5. vbi eleganter dicunt, quòd ſi à ſententia la- 17
ta iuriſdictione ordinaria non poterat appellari; pariter nec poterit appellari à lata iuriſdictione prorogata.

Et facit etiam optima doctrina Guid. de Zuſa *in tractatu de inſtrum. guarenti. num.*28. *&* 29. vbi dicit, quòd ſi priuilegium guaren- 18
tigiæ inhæret iuri, & actioni debiti, ac ideo ad quemcunque tranſierit ipſum ius, tranſit ſimul priuilegium guarentigiæ, quia tranſit cum ſua cauſa, *l. ſi conuenerit* §. *ſi fundus. ff. de pignor. actione.* & cũ omni ſuo auxilio, & beneficio, *l. de omnibus ff. de regul iur.* vbi loquitur de creditore contra debitorem ſui debitoris, agere volente.

Et in terminis hoc videtur aſſeuerare Ma 19
reſcot. *variar. reſolutio. lib. 1. c. 52. num.24. in fi.* dum dicit, quod Concilium Trid. *ſeſſ.24. de reformatio. c.*18. & motus proprij Pij V. dum loquitur de ordinario, habet locum etiam in Epiſcopo ſubrogato, iuxta *d.* §. *iniuriarum.*

Rurſus quoniam hoc priuilegium exe- 20
quendæ prouiſionis Parochialis eſt non conceſſum prouidenti, nec eius cõtemplatione, ſed prouiſioni, éſtque ei inhærẽs, & ideo per variationem perſonarum non extinguitur, nec alteratur, *l. non ſolum, ff. de in integ. reſtit.*

l.interdum.ff.de mino. l. exceptiones quæ perſonæ in princ.& in §.rei autem cohærentes ff. de exceptioni.argum.l.in omnibus,ff.de regul.iur.l.ſi tibi § pactum.& l.hæred.ff.de pact. & l.vlt ff.de iurijs, l. ſenator. ff. de ritu nuptia. l. Titia Seio §.

21 *vſuras ff. de legat.* 2. & facit text. *in l. tempus* 29. *ff. de re iudi.* ibi quia cauſæ magis quàm perſonæ beneficium præſtatur, *&c.* argum. *c. priuilegium,de regul.iur. in* 6. & quæ ibi latè Dinus *à num.*9. & ibi glo.fin. *in additione.* Innocent. *in c.Abbat.de verbor.ſignif.in fi.* & ibi Abb. *num.*16. gloſſ. *in c. cum veniſſent. & in cap. probatum. de inſtitutionibus.* Bar. *in l. quia ff. ſolut. matrim.* Feli. *in cap. mandata de præſumptionibus.* & ibi additio. *circa fin.* latè per Cardin. Tuſ. *in* 6. *tom. litera P. verbo priuilegium reale.*

22 Et quando priuilegium appellationis ſublatæ conceditur cauſæ, ſit reale, adeò vt totum comprehendat vniuerſaliter, tenet eleganter Philip. Fran. *in c. interpoſita* 70. §. *ille denique. verſ. ſed ſi quæratur num.*7. *de appella.* Feli. *in cap.cauſam quæ. ſub num.*27.*de reſcript.* Decius *in c.paſtoralis ſub num.*30.*de appellatio.* Menoch. etiam *de adipiſcen. poſſ. rem.*4. *q* 99. *ſub num.*814. & conducunt quæ Ab. *in d. c. paſtoral.n.*6.*verſ.item adde aliam.*& ibi Franc. *ſub num.*22.*quæſt.*6. & idem Franc. *in d.*§. *ille denique num.*7.*verſ.ſed ſi quæratur in fi.*

23 Deinde facit,quæ ex Hieronymo Gonzal. *in regul.de menſt.gl.*6.*num.*222. latè probauimus ſuprà hoc lib.3. cap.4. à num.31. circa ſecundam inſtantiam illius quęſtionis,quòd ſi ordinarius non prouidet beneficium curatum, quia ſuperior ad quem itum eſt, per appellationem ab aliquo grauamine, retinens cauſam, prouidit beneficium, vel aliqua iuſta cauſa ipſe ordinarius ſuſpendit executionem ſuæ ſententiæ, & prouiſionis, nam lata à ſuperiore eam poteſt exequi,cum inueniat beneficium vacans. militat ſiquidem in hac ſecunda ſententia,& prouiſione ratio priuilegij,hoc eſt;periculum longæ vacationis,de qua per d.cap.18. Concilij Trid. & nos exactiùs in lib.2. cap.13. de appella-

24 tione à prouiſione. Quæ ratio cùm durans reperiatur in prouidente Parochialem iure deuoluto,quia reperit beneficium vacans in maximum animarum, & Eccleſiæ periculum; quoniam hac de cauſa introducta

25 eſt deuolutio ob negligentiam prouidentis, *cap.*2. *c. quàm ſit. de electione lib.*6. *c. ne pro defectu de electione. c. vnico. de iur. patro. lib.*6. *c. quia diuerſitatem de conceſſ. præbendæ. cap. licet de ſupplenda negli. prælato.* nihil mirum quòd ſuperiori pariter liceat ſuam exequi prouiſionem.

26 Et ſic durãte cauſa priuilegij debet ipſum priuilegium,eiúſque effectus durare,& perſeuerare, vt per *l. ſemper* §.*negotiatores. ff. de iure immuni.l.ſi cui* §. 1. *ff. ex quibus cauſis maior. l.*2.§. *omnes ff. de iudicijs. l. Titia.* §. *vſuras ff.de legat.*2.*l.qui nominibus. ff.de adminiſt.tuto.* dicit Signior Homodeus *conſ.*135 *paterfami. colu.*1. *num.*6. Tiraquel. *in tract. de cauſa ceſſante num.*17. *l. eam legem C. de excuſa. muni. lib.*10.*l.fœminæ ff. de ſenator.* & durante periculo, ob quod aliquid fieri mandatur, tunc 27
ceſſat mandatum, dum ceſſat ipſum periculum, non aliter. Bal. & poſt eum Salicet. qui dicit notabile *in l.*1.per text.*ibi C.de nautico fœnore.* ſequitur Iſſ. *in l.*1.*colu.*13. *verſ. & circa hoc ff. de off. eius cui manda. eſt iuriſd.* Tiraq. *vbi proximè num.*42.

Nam vbi aliquid ſimpliciter conceditur, 28
& diſponitur pro certa & determinata cauſa, non intelligitur de primo, ſed toties durat, quoties ipſa cauſa, Bar.*in l.*1.*colu. vlt. ff. ad l.Iul.maieſt.* arg. *l. continuus* §. *qui inſulam, ff.de verbor. oblig. l.veteres col. ſeq. ff.de itinere, actúque priua.* Angel. *in l.vtimur ad fi. ff.de ſepulchro viola.* Panormi. *in cap.*2. *de treuga & pace.* Ioan. de Plat. *in l.*1. *col.*2.*verſ.& ſimplex & indeterminata.C.de nauicul.lib.*11.Georgius Nat. *in repeti. Clem. ſæpe in prin.colu.*6. *verſ. mihi magis placet.de verbor.ſignif.*Decius *concl.* 562.*viſo puncto colu.*1.*verſ.ad idem facit.*

Inſuper quia cum Concilium Trid. *in d.* 29
*cap.*18.Eccleſiæ Parochiali vacanti prouiderit per executionem prouiſionis, & hæc ab ordinario facta non ſit cum effectu, nec ſit intentioni Trid. ſatisfactum, debet ſatisfieri per ſuperiorem, ad quem beneficium deuolutum, & vacans peruenit; quia generalis, & indeterminata diſpoſitio non intelligitur de primo actu,nec prima perſona,quoties per illum non eſt ſatisfactum legis intentioni, & menti, ſed per alium aliámve perſonam debet ſatisfieri, Bal. *in l. fideicommiſſa* §. *ſi quis alicui decem ff. de legat.*3. Felin. *in cap.*2.*de treuga & pace.* Cyn.Alexan. & Iſſ. *in l.veluti* §. *vox* per illum text. *ff. de edendo. & in l. qui per ſalutem ff. de iureiur.* Roma. *in l.*2.*carta penul.verſ.ſed ſtat circa hoc ſub n.*58.*ff. de iud.* Philip. Deci. *conſ.*22. *ſi pronuntiatur colu.*1. Matth. de Afflict. *deciſ.*46. *dicit Regia pragma.* & per Georgium Nat. Rom. Gram. Tiraq. & alios tenet Anto. Gabri. *lib.*2. *concluſ.tit.de legib. & conſtitu.concl.*2.*limi.*2.*n.*28. Menoch. *conſ.* 85. *num.*124. *volu.*1. Alciat. Bouer. §. *hoc ſermone de verbor. ſigni.* & ibi etiam Tiraq.*in limi.*18. *num.*1. ergo ſequitur euidenter, quòd quoties iure deuoluto (de 30
cuius deuolutione reuera apparet) Parochialis prouideatur, ſiue extraiudicialiter, ſiue iudicialiter,& in contradictorio iudicio (vt ſuprà diximus) appellationi emiſſæ non deferens violentiam non committit, quemadmodum

admodum nec à prouisione facta iure ordinario, cùm idem sit iudicium, eadem ratio, & causa, in quo nullum dubium esse potest, & probat text. expressus loquens in Parochialibus *in cap.2.§.& nisi de supplen. negli. prælato.* ibi,Rectores.) & *ibi*, appellatione remota, *&c.*) Et faciunt alia iura expressa protinus alleganda generaliter de omnibus beneficiis loquentia, prohibentiáque appellationem à prouisione beneficij facta iure deuoluto.

Sed in simplicibus beneficiis maior stat
31 difficultas, an scilicet ab eorum prouisione per deuolutionem ab ordinario, vel superiori aliàs facta appellationi emissæ non deferens committere violentiam; declaretur. quæ & ex illo resultat, quod vt verissimam & indubitatam conclusionem apposuimus, & probauimus suprà lib.2.c.13.à num.153.
32 de actibus extraiudicialibus;nempe à collatione, institutione, confirmatione, seu aliàs prouisione beneficij simplicis gesta extraiudicialiter appellationi deferendum nõ esse, iuxta text. *in c.constitutis el 2. de appellatio.* secus si iudicialiter,quia tũc defertur.ita Ioan. And.Domini. & Fran.ille *num.7.* hic *num.8.* *in c. Abbatiæ de elect. in 6.* Lancelo. *de attent. 2.p.c.4.num.6* 14.*&* 627.*&* *c.12. in præfatione à num.79.*& præsertim *limi.40.&* 49.Cucch. *instit.maio.lib.4. num.67.* & idem tradit Brededo. *in tract. de appellatio. 1.p. à quibus actibus tit.20. vers. ab institutione præsentandi pag.* 419. tenet Azeued.in Curia Pis. *lib.2. cap.4. nu.* 14. & noster Perez de Lara de anniuers. *lib.2. c.11. num.1.* Guidobon. *decis.*104. Mohedan. *decis.*11. *de præbend.* Calderi. *consil.1. lite pendente.* Cæs.de Gras. *in decis.2.de appel.* Caputaq.*decis.7.p.1.* & secundùm hanc opinionem pluries ita fuisse in Roma.Rota determinatum, & signanter in vna Neapolita. Capellaniæ 13. Decemb. 1562. coram Horadi. & in vna Calagurrita.beneficij 7. Maij 1574. coram Blanchetto. & iterum in alia Calagurrita. portionis 27.Iunij 1575.coram Cantuc. & in vna Lucana leuis 8.Iunij1571. coram Lanceloto, testatur, & refert Aloys. Ricci. *in prax.decis.iur.patrona.decis.229. à nu.* 351. vbi alias plures decisiones Rotæ allegat,dicítque falsam esse opinionem Ceuall. in contra commu. quæst. 693. n.31. & sæpe Rotam ita tenuisse hanc opinionem, refert Gonzal. in regul.8.de alternat. glo. nu.203. referens ita fuisse decisum in vna Calagurrita. beneficij 18. April.1603.coram Lanceloto, de quo in dicto c.13. latè egimus aliis doctrinis & rationibus ibi adductis.

33 Et cùm per deuolutionem beneficij prouisio facienda aliter non sit, quàm per citationem subsequutam eorum quorum interest,& causæ cognitionem adhibitam, an lis finita sit; vel intra tempus, an vacationis scientiam habuerit nec ne, & ad alia multa discutienda, & alleganda (quæ deuolutionem excludunt) quæ fieri non possunt, nisi citato eo, de cuius præiudicio tractatur secundùm statim dicenda. & ita ego iam de- 34
claratum vidi in hoc senatu Galleco in lite per viam violentiæ adducta, ab ordinario prouidente iure deuoluto, eo quòd inter patronos intra terminum sibi à iure præfixum ad præsentandum, lis finita non fuit, absque tamen eorum citatione,& ita datum fuit tertium genus violentiæ scilicet, *reponiendo lo hecho y oyendoles de nuebo no haçe fuerça, nolo haciendo, otorgue y reponga*,&c. & inferiùs apparebit:inde est, vt cùm hoc casu debeat fieri prouisio iudicialiter, & in contradictorio iudicio, videtur, vt appellationi non deferentem violentiam notoriam commisisse, dicatur.

Sed contrariam sententiam in difficulta- 35
te principali scilicet, vt etiam in simplicibus beneficiis per deuolutionem prouisis, appellationi non sit deferendum, constito de deuolutione, probat text. (indistinctè, & generaliter loquens in omnibus beneficiis) expressus *in c.si vero 12.de iur.patrona.* in hæc 36
verba : Si verò ordinatio alicuius Ecclesiæ ad tuam institutionem spectat, & pro controuersia laicorum de iure patronatus inter se disceptantium,prorogatur; fas tibi sit appellatione remota,in eadem personam idoneam instituere, *&c.*) text. optimus *in d.c.2. §.& nisi de suplend. neglig. prælato.* ibi, Et nisi
prædictæ personæ intra tempus Lateranen- 37
sis Concilij constitutum,ad vacantes Ecclesias tibi personas idoneas præsentauerint,ex tunc tibi liceat appellatione remota, in eisdem ordinare Rectores, qui eis præesse nouerint, & prodesse. ita tamen, quòd ex hoc nullum patronis præiudicium imposterum generetur, *&c.*) text. etiam elegans *in c.dilecto. de suplen.neglig.prælat.*ibi,mãdamus quatenus nisi dicto Guillel. aliquid canonicum obierit, electionem de ipso factam sublato appellationis obstaculo, confirmetis, *&c.*)
vbi est casus, quòd facta de aliquo electio- 38
ne per electores vltra tempus præfixum, ordinarius tanquam ad se deuoluta;alium elegit,à quo cùm appelletur, mandat Pontifex, vt firmetur electio ab Episcopo facta,appellatione non obstante & remota, quia prima electio fuit nulla.

Probat etiam text. *in c.nulla §. si autem, de* 39
concessione præbendæ, ibi, quòd si ad capitulum pertinuerit,& intra præscriptum terminum hoc non concesserit, Episcopus secundùm Deum hoc cum religiosorum virorum

conſilio exequatur, vel ſi omnes fortè neglexerint, metropolitanus de ipſis ſecũdum Deum abſque illorum cõtradictione diſponat, *&c.*) ex quo text. duplicata reſultat appellationis prohibitio in prouiſione beneficiorum iure deuoluto facta, altera ex illis
40 verbis, *ibi,* hoc cum religioſorum, *&c.* exequatur) quoniam quando diſpoſitio iubet aliquid executioni, etiam ſi non declaret appellatione remota, etiam ea poſtpoſita, exequendum eſt, Iſſ. *in conſ.* 187. incipit *circa primum. ſub num. 2. ad medium verſ. ſimiliter lib. 2.* & per Lancelo. quem citat. idem dixit Hier. Gonzal. *de men. & alternat. gl. 9. in annota. ſub num.* 118. altera etiam colligitur ex illius
41 text. verb. *ibi,* abſque illorum contradictione diſponat, *&c.*) ſiquidem quando à iure remouetur contradictio, ſeu querela: appellatio remota cenſetur, vt poſt Bal. *in l. 1. §. 1. verſ. ſed an remota ff. de off. præfecti præ.* qui loquitur de querela, & text. *in c. perſonas de appellatio.* qui loquitur de contradictione, *ibi,* ſine contradictione aliqua, *&c.*) & ibi in fine: ſicut de alio diximus, appellatione remota parere conſtringas, *&c.*) qui eſt text. elegans ad propoſitum, & de vtroque Gonzalez *vbi proximè,* Decius *in d. cap. perſonas in 4. notab.* Lancelo. Robert. *de attenta. 2. p. cap. 12. limi. 8. num. 4.*

42 Rurſus & ad idem plura iura perſuadent, prout eſt text. *in c. literas ad fi.* ibi, eas, de perſonis idoneis authoritate noſtra ſuffulti non differatis, quanto citiùs ordinare, *&c.*) *de ſupplend. neglig. prælator.* text. *in c. cum propter.* ibi, & ab eo, cui competit intra quatuor menſes non fuerit diffinitum, extimè Eccleſiam ipſam de perſona non differas idonea ordinare, *&c.*) *de iure patrona.* text. etiam *in c. ne pro defectu* 41. ibi, is verò, ad quem fuerit deuoluta poteſtas, Deum præ oculis habens
43 non differat, *&c.* canonicè prouidere, *&c.*) *de electione,* quæ quidem, & alia iura diligentiſſimè curant; dilationem ab huiuſmodi prouiſione facta iure deuoluto excludere, & amouere, commendantia diligentiam, &
44 quando res dilationem non admittit, appellationi interiectæ deferendum non eſt, *l. fi. ff. de appella. recipi.* Ripa *in l. 1. in prin. num. 17. ff. quorum legatorum,* & ad propoſitum facit bonus text. *in l. & publicarum.* ibi, ne commoda, quæ domui noſtræ debentur, callidis debitorum artibus differantur, quamobrem appellatione eorum reiecta, *&c.*) *C. quorum appell. non recip.* Speculat. *in tit. de appella. §. in quibus verſ. 8.* Mantua *in l. vlt. in 2. lectu. n. 173. C. de edicto diui Adri.* Gram. *deciſ. 82. num. 2.* & per Ripam Bal. & Angel. multa per Men. *de adipiſ. rem. 2. à num. 61. &* 58. Baëça *de inope debitore cap. 1. num. 20.* Bal. *in l. vnica num. 6. verſ. 1. quid ſi vnus C. ſi de momen. poſſ.* Marant. *de ord. iudi. 6. p. prin. quæſt. 2. num. 195. verſ. 22. limitat.* Petrus Dueñas *in regul. 42. num. 23.* Afflictis *in conſtitu. Neapoli. lib. 2. cap. 32.* Nat. *conſ. 108. num. 1. & conſ. 409. n. 5. lib. 2.* Tiraq. *in tract. de priuileg. piæ cauſæ priuileg. 147.* qui teſtantur de doctrina in variis caſibus, & infinitis, vbi de materia nos exactè ſuprà hoc lib. 3. cap. 1. à principio.

Quod quidem iuſtiſſima ratione attenta 45
ita ſancitum eſt, ſiquidem omnia ferè iura de deuolutione tractantia, prę oculis habent maximum periculum, maximum inconueniens, & damnum, quod ex longa, diutinaque vacatione oritur, & irrogatur Eccleſiis, eorum bonis & animabus eiſdem, text. *in d. c. ne pro defectu* 41. *de electione* text. etiam *in d. c. nulla §. cum verò de conceſſione præbend. cap. quàm ſit de electione lib. 6.* facit text. *in c. ſi Apoſtolica 35. de præbend. lib. 6.* & alia plura facit, *c. cum expediat* 18. Conci. Tri. *ſeſſ. 24. de reform.* & motus proprius Pij V. *in conferendis,* quæ
ratio magis viget, quod quidem periculum 46
magis imminere apparet in prouiſione iure deuoluto facta, quàm antea. Etenim cùm iure ſit taxatum, & limitatum tempus, & quantum potuit extenſum, & conceſſum, quo Eccleſia cum minori damno poſſit eſſe vacans, ac viduata, vt intra illud prouideatur, eo per negligentiam elapſo, cùm incipit notum eſſe periculum, & nocere vacatio, vltra vt non moretur; ſtatim ſubintrat ſuperioris diligentia, cui iuſtè iura iubent prouiſionem celerari, ac non differri, amouendo obſtacula, & impedimenta, quæ ſolent in longum vacationem protrahere, prout ſunt appellationes, & contradictiones, vt dictum eſt. Pro quo rectè facit doctrina Ab. *conſ. 93. lib. 1.* quod ſi ex forma ſtatuti medicus debuit eligi menſe Ianuarij, qui tamen non fuit electus, poterit poſtea eligi quocumque menſe, quia fortior militat ratio ſtatuti, quia quanto magis differtur electio, tanto maius mora eſt periculum allatura, ſequitur Rota in vna Sulmonen. Canonicatus coram D. Cantucio. 4. Martij 1583. quam referens ſequitur Nicolaus Garcia *de benef. 5. p. cap. 1. num. 688.* Anaſtaſ. Germo. *de indultis Card. §. volumus* 18.

Quare non obſtare conſtat, quòd ſupe- 47
riùs diximus ad principium huius articuli, à prouiſione beneficij ſimplicis non eſſe appellationi deferendum, quoties iudicialiter prouideatur; quoniam limitatur hoc, de quo agimus, caſu, iuxta iura hactenus adducta, & ex ſpecialitate rationis nouiter ortæ poſt lapſum termini prouidentibus datum, quæ nec viget, nec reperitur in beneficiis ſimplicibus prouiſis intra terminum ſtatutum,

tum, & conſtitutio prouidens, vt Eccleſiæ celeriùs prouideatur, tanquam fauorabilis extenditur, Rebuf. *in concordatis in rubr. de collationibus gl. contrauenerint ante fi. verſ. nec refragatur*, Geminia. *in c. ſtatutum num.6. ad medium. verſ. item iura loquentia. de præbend.*
48 *lib.6.* nec hîc agitur de perpetuo & maximo præiudicio, cùm nemo priuetur iure conferendi, aut præſentandi, ſed pro illa vice dumtaxat, vt probant tex. *in d. cap.2. de ſupplend. negli. prælato.* ibi, quod ex hoc nullum patronis præiudicium in poſterum generetur.) *d.c.ſi verò de iure patro. c.cùm præter eodem tit. & alibi paſsim.* notat Nicol. Garc. *de benef. 2. tom.10. p. cap.2. ſub num.39.* & ex ſupradictis à prin. reſultat concluſio, vt appellationi emiſſæ à prouiſione iure deuoluto facta beneficij, ſiue Parochialis, ſiue ſimplicis, quantumuis iudicialiter, & in contradictorio iudicio geſta, iudex non deferens vim non faciet, & cauſa ſibi remittetur.

49 Quam concluſionem omnimodo velim, vt limites, vt procedat quando ex actis reuera conſtet, & appareat ex ipſorum inſpectione de deuolutione, ſecus autem quando ordinarius, ſeu ſuperior collationem fecit beneficij tanquam ad ſe deuoluti, cùm reuera non eſſet; quoniam talis prouiſio irrita eſt, tenent Becc. *deciſ.70.* Zerol. *in prax. Epiſcopal. 1. p. verb. ius patronatus ad octauum dubium.* Perez de Lara *de anniuerſa. & Capellan.lib.2.cap.10.num.30.*

50 Nam ex quo deuolutio in veritate nondum cauſata eſt, non valet collatio ex defectu poteſtatis iuxta regul. *l.ex parte de conceſ-*
51 *ſio. præben. c.cum ſuper de off. delegati.* nec conualeſcit etiam ſi primus non conferat intra tempus. Feli. *in c. cum ex officij. de præſcriptio. num.37.* Rebuf. *tit.de deuolutione num.32.* additio magna Rotæ *deciſ.10. de iur. patro. in anti.* & poſt Seluam, Probum, Lamber. Pechium, Hierony. Gabri. tenet Nicol. Garc. *de benefic.1.tom. 5. p. cap.9. num.252. & 10.p. tom.2.cap.3.num.31. & 32.*

52 Quia quando vnum diſponitur, & alterum ſupponitur, non poteſt verificari diſpoſitio, niſi priùs verificetur ſuppoſitio gl. *in l. mancipia verbo aduocandum C. de ſeruis fugiti.* vbi notat Iacob. Butr. Bald. Fulgoſ. Paul. & Sali. Rom. *ſingul.459. & alij* quos citat Ioan. Garc. *de coniug. acqueſ. n.33. & 120.* Gutier. *conſ.1.num.16.* Rolan. à Valle *conſ.10. num.14.*
53 *lib.4.* & qualitas, quæ attribuit poteſtatem, de ea in primis & ante omnia debet conſtare, & verificari, Proſper. Fari. *in practi. cri. 1. tom. quæſt.3. num.86. & quæſt.21. num.87. & conſ.10.num.26.* & latè nos p.2.c.3. à n....

54 Ac propterea ſuccedit regula & doctrina ſuprà cap.9. à num.1. & ſeqq. adducta, vt ab actu & ſententia nulla, etiam aliàs priuilegiata, violentia non fiat, ſi appellationi ſit minimè delatum, iuxta *l.4. §. condemnatum de re iudi.* & aduerte, quòd licèt Nicol. Gar. *de benef. tom.2.10.p.c.3. in additio. ad num.32.* alleget Oldral. *conſ.299. num.5.* Paul. de Caſt. *conſ.403. lib.1.* Mohedan. *deciſ.11. de præbend. num.1.* ad hoc quòd collatio facta ab ordi- 55
nario iure deuolutionis ex ſententia reiiciente præſentatos, à qua fuit appellatum, quia cùm contulerit ex prætenſo iure deuolutionis, attentata erit, quæ reſolutio & Doctorum aſſertio meritò eidem Nicolao Garcia diſplicuerit, eo ſcilicet fundamento, quia non ex ſententia reiiciente præſentatos prouenit ius deuolutionis; ſed ex præſentatione facta extra tempus, ſeu de indigno, aut incapace, & ſic appellatio à tali ſententia non poteſt ſuſpendere deuolutionis prouiſionem, tanquam cauſam diuerſam, & ſeparatam. quia quando cauſæ ſunt diſtinctæ, 56
& ſeparatæ, aut inter ſe diuerſæ, tunc licèt ſit appellatum ab vna, tamen non ſuſpendit in alia. Rota *deciſio.31. aliàs 193. ſi ab excommunicatione in fi. de appella. in nouis.* Fran. *in c. præterea 22. notab.2. num.1. & c. propoſuit 24. notab.1. de appellatio.* Pariſ. *conſ.66. videtur n.6. in fi. lib.2.* Anto. de Butr. *in c. ſuper eo 10. n.1. & 2.* quem refert & ſequitur *ibidem* Franch. *ſub num.3.* & vberiùs ſub num.9. *verſ. ſed aduerte, quia de appellatio.* Decius *conſ.33. viſo puncto ſub num.4. in 2. præſuppoſito* & poſt Lancelo. *de attenta.2.p. cap.12. limi.2. num.13. & ſeqq.* latè etiam proſequitur Eſcacia *de ap-* 57
pella. quæſt.17. limi.47. memb.2. à num.12. vbi etiam quòd appellatio in vno articulo, non ſuſpendit iuriſdictionem in tota cauſa, ſed dumtaxat in illo articulo, nec afficit tertiũ, vt vulgare eſt per Doctores, & ſic etiam in caſu, quo loquuntur Doctores citati, non impeditur deuolutio, & caſu quo eſſet vera eorum reſolutio, nihil adhuc detraheret noſtræ principali doctrinæ, & opinioni, tot iurium diſpoſitione comprobatæ, & Oldral. *vbi ſuprà* nihil facit ad propoſitum. Paul. 58
Caſtr. autem elegantiſſimè loquitur, & in terminis de quibus nos in modò aſcripta limitatione; dicens, quòd collatio facta ab Epiſcopo iure deuolutionis, eo quòd præſentauerat Ab. quendam indignum, & non legitimæ ætatis, tanquam facta appellatione pendente per Abbatem, & præſentatum interpoſita; dicitur attentata, cùm facta fuerit anteaquam de incapacitate, tanquam cauſa deuolutionis, appareret, cùm contrarium allegaretur ex aduerſo. & ideo non ſolùm Paul. de Caſtro, ſed cæteri alij Doctores in hoc ſenſu accepti, fauent noſtræ doctrinæ, & limitationi, & ad hos terminos

noſtræ

noſtræ limitationis reducendi ſunt, ne redargui poſſint loqui contra iura expreſſa.

59 Et hinc eſt, vt ſe fundans in deuolutione,cam tenetur probare ſufficienter,Rebuf. *in prax. tit. de deuolutio. num.*12. & ita fuiſſe determinatum per Rotam, cuius deciſionem refert literaliter, teſtatur Nicol.Garcia *d.cap.2.num.*37. tenet Puteus *deciſ.*148.*lib.*1. Moheda. *deciſ.*160. quæ eſt 4. *de probationi.*

60 cùm tempus à iure præfixum ad prouidendum collatori, ſeu Epiſcopo, non numerantur, nec incipit currere à tempore vacationis beneficij; ſed à tempore ſcientiæ, & no-

61 titiæ, vel à tempore,quo ſcire potuit,vel debuit (vt eſt Epiſcopus, qui tenetur, viſitare ſingulis annis,) tenent Rot.*deciſ.*7.*de præben. in antiquioribus*, quæ in antiquis eſt 3. *de iur. patro.aliàs* 556.*& deciſ*6.*de iur. patro. in nouis aliàs* 263. Lapus *allegatione* 80. *alias* 51.*n.*17. & ibi Mandoſ. *litera Z.* Ab. *in c. licet de ſupplend.negl præla.num.*3. Feli. *in cap.*2. *num.*2. *de exceptioni.* Decius *conſ.*135.*in fi.* Bertachi. *de Epiſcopo* 1.*p.*1.*lib.* Rochus de Curte *verbo honorificum quæſt.*27.*num.*57.Lamberti.2.*p.*2. *lib. quæſt.*1. *art.*8. *&* 3.*p.*2. *lib. quæſt.*2. *art.*8. Greg. Lopez *in l.*8.*tit.*16.*p.*1. Nicolaus Guino, *in enchiridio beneficiorum tit.*3.*cap.*3. *ſub num.*34. Rebuf. *in prax. tit. de deuolutio. n.*10. Hieronym.Gabri.*conſ.*185.*lib.*1.Anaſtaſ.Germon. *de indultis Cardina.* §. *volumus num.*63. Maſcard.*de probatio.concl.*879.*num.*10. Zerol. *in prax.*2.*p.verbo deuolutio* §.2. Flores de Mena *in pract.quæſti.quæſt.*3.*num.*8.*cum ſeqq.*Cechus *de benef.& penſio. cap.*5.*num.*5.Beſignet. *deciſ.*7.*de præbend.* Maſcar. *concl.*626. *num.*9. Zerol. *ibi* §.8.*dub.*2. quemadmodum etiam, & patronis datum tempus ad præſentãdum

62 ſiue à iure, ſiue à fundatore non currit à die vacationis, ſed à die notitiæ ipſius vacationis, vt infinitis adductis probat latè Nicol. Garci. *de benef.*10.*p.c.*2. *num* 34. qui & *n.*40.

63 per aliquas deciſiones probat ſcientiam aliquorum patronorum, ſeu electorum non nocere aliis quoad deuolutionem, & ius il-

64 lorum notitiam habentium,conſeruatur per aliquos ignorantes, & ſic vt intret deuolutio, omnium ſcientia, debet probari, cùm de eorum præiudicio tractetur, vt dicit alia deciſio addducta per eundem vbi ſuprà c.3. ſub n.13.quæ eſt elegans ad propoſitum.

65 Et debet intelligi de notitia, & ſcientia vera, vel præſumpta ipſius vacationis, quæ determinari debet per iudicem conſiderata qualitate,beneficij, modo vacationis, longitudine temporis,diſtantia locorum,& fama. probant Hoſtienſ.& Ioan.Andr. *in c.ex parte de conceſſ.præben.* & ibi Abb.*num.*13.*& in d.c. quia diuerſitatem num.*17.Rot. *deciſ.* 6. *de iur. patron. in nouis.* Roman. *conſil.* 481. Coſmas *in pragma.ſanctio.tit.de collatio.*§.*item circa verbo præſentandum, ad finem.* Selua *vbi ſuprà.* & Lamberti. *d.*3.*p.*2.*lib.quæſt.*2.*art.*18. *à num.*2. Maſcard. *d.concl.*626. *à num.*9. & Zerol.*d.*§. 8.1.*&* 2.*dubio.* Nicol.Garci. *vbi ſuprà.nu.*31. *&* 34. *poſt princ. & num.* 38. quæ faciunt ad 66 ea quæ ſuprà tetigimus cauſa cognita, & cum partis (de cuius præiudicio tractatur) citatione deuolutionis prouiſionem faciendam eſſe.

Et attende, licèt quòd tempus præfixum 67 patronis ad præſentandum non currit, ſi intra illud lis orta inter ipſos & ordinarium Epiſcopum,illos iuris patronatus Eccleſiam eſſe,hunc liberæ collationis.nec ad eundem fit deuolutio, ſed poteſt interim œcono- 68 mum ponere, quouſque lis terminetur. Zerol.poſt alios *in praxi Epiſcop.* 1.*p verb. ius patrona. ad quintum. ad medium.* ſequitur Perez de Lara *in tractatu de appell.lib.*2.*c.*9. *num.*37. *&* 38. & eſt *l.* 11. *tit.* 15. *p.* 1. & ibi Gregor. Lopez, & poſt plures alios optimè Spino *glo.*4.*num.*24.vbi limitat,& bene niſi aliquis, ſiue Epiſcopus, ſiue patronus ſit in quaſi 69 poſſeſſione, de qua non contenditur, quia tunc ſtatim eſt facienda prouiſio,iuxta *c.conſultatio. de iure patro.c.volumus* 16.*q.*4.

Si tamen lis fuerit inter ipſoſmet patro- 70 nos ſe dicentes,& non concordantes in præſentato, vel quia alter ipſorum prætendit, alium non eſſe patronum, vel quid ſimile contendatur:tunc ſi lis finita non fuerit, nec terminata intra terminum à iure præfixum patronis; deuoluitur prouiſio ad Epiſcopum, qui poterit collationem facere, glo. *in c. eam te. de iur. patron.* & ibi Abb. & Innoc. & idem Abb. *in cap.* 1. *num.*3. & Innocent. *num.*2. *eodem tit.glo.*1.*in c.*2.16.*quæſt.*7. Abb. & omnes *in c cum vos de off. ordin.* Selua *de benef.*2.*p.q.*6.*num.*4. *& in* 3.*p.quæſt.*1. *num.*9. Lambert. *de iur.patro.lib.*2.*p.*2.*quæſt.*1. *artic.*9. Perez de Lar. *vbi proximè d. c.* 9. *ſub num.*38. *ad fin.* Zerol. *in d.verb. ius patro. ad quintum.* Nicol.Garc. *de benef.*3.*tom.*10. *p.c.*2.*num.*19. & alij ſtatim citandi, & ſunt iura expreſſa text. *in c.quoniam* 3. ibi,& idipſum etiam faciat, ſi de iure patronatus quæſtio emerſerit inter aliquos,& cui competat intra quatuor menſes nõ fuerit definitum,*&c.*) text.etiam *in c. eam te.* ibi, non fuerit controuerſia terminata, licitum tibi ſit de perſona idonea ordinare,*&c.*) *eodem tit.* text.etiam expreſſus *in c. ſi verò,eod.tit.* & etiã eſt expreſſa lex Regia 11. *tit.*15.*p.*1. & hæc collatio intelligitur ſaluo iure præſentandi in poſterum illi, qui 71 ius euicerit patronatus per vltimum calculum ſententiæ,vt probant præfati Doctores, præcipuè Zerol. Lara & Lamberti. & probant expreſsè text. *in d. c. cùm propter.* ibi, ita

quòd

quòd illi ex hoc non debeat in posterũ præiudicium geminari, qui ius euicerit patronatus,&c.) text.*in cap.2.de supplend.negl.præl.* ibi, ita tamen quòd ex hoc nullum patronis
72 præiudicium in posterum generetur.) reseruatur etiam patrono vincenti, vt lite finita possit repræsentare iam institutum ab Episcopo iure deuoluto, iuris sui conseruandi causa, vt principium habeat quasi possessio illius, tradunt Lamber. *de iur.patro.lib.2.p.2. q.1.princ.art.9.num.6.*Lara *de anni.lib.2.cap.9. num.39.* & facit *d.l.11.tit.15.p.1.* & etiam est text. expressus *in d.c.si verò.* ibi, ita quòd repræsentetur ab eo, qui ius euicerit patronatus,&c.) vbi glo.& Doctores.

73 Et an,& quando deuolutioni iuris patronatus locus sit, variis causis monstratur, vbi sex elegantissimi casus distinguuntur,totam materiam,& difficultates absoluentes,ponit Rotæ decisio 586. *per totam*,in nouiss. recollect. per Farinac. 1.*p.* quam per te omnino vide, quia fortè casum, quem quæsieris, inuenies, & optimè Maresc. *variar. resolut. lib.6.* Ricc.*in prax. eccleśiast.iuris patrona.decis.* 188.*per totam fol.*180.

Vnum tamen notabile non omittã, quòd licèt ita sit in patronis tot iuribus dispositum,vt durante lite inter ipsos vltra tempus præfixum, prouisio Ecclesiæ Episcopo deuoluatur: tamen hoc non procedit in electione, aut collatione, quia durante lite su-
74 per iure conferendi,seu eligendi, non currit tempus litigantibus, nec ex hoc capite causatur deuolutio. ita hanc differentiam fecere Federi. de Senis *consil.*232. Rebuff. *in concordat. tit. de regia ad prælaturas nominatione* §.1. *verb. intra sex menses.* Lamber. 2.*p lib.* 2 *q.*1. *art.*2. Beroius *in c. quoniam de iur patro. num.*42. & Flores de Men. *quæstio. pract.q.*3. *num.*33.*&* 34. Nicol.Garc. *de benefi.*10.*p.c.*2. *n.*19. quia istis impeditis,siue impedimẽtum
75 sit iuris, siue facti, non currit tempus. Abb. *in c. quia diuersitatem num.*3. *de conces.præben.* Cosmas *in pract. sancti. tit. de collatio.* §. *item circa,verbo tempus.*Selua *de benef.*3.*p.quæst.*59. Rebuf.*tit. de deuolutio. à num.*10. Rochus de Curt. *de iur. patro. verb. honorificum quæst.*28. *num.*58. Mandagat. *in tract. de election. nouorum prælatorum* 1.*p.cap.*1.*&* 2.& ibi Boërius,& Petr.de Baiso *in directorio electionum* 3.*p.c.*42. Ioan.Gutierr. *Canoni.quæst.lib.*1. *cap.*28. Flores de Men. *d. q.*3. *num.*4. *&* *suprà.* Zerol. *in*
76 *prax.verb.ius patro.*§.8.1. *dub.* & legitimo impedimento stante, etiam excusat patrono, vt non currat ei tempus, vt ipse Zerol. *ibi* post alios, & optimè Spino *de testam. gl.*4. *num.*23.*&* 24. quod est intelligendum, non de impedimento litis, cùm patronis non excusetur ex supradictis.

Quid autem sit dicendum in prouisionibus,seu electionibus canonicatuum Doctoralis, & magistralis: an eorum prouisio debeat fieri intra sex menses, ita vt aliàs deuoluatur ad superiorem, & Nicol. Garc.*vbi proximè* 5.*p. cap.*4. *num.*222. *cum duobus seqq.* tenet deuolutionem causari ad tradita per Anastasium Germonium *de indultis Cardinalium,*§.*volumus num.*56.maximè cùm prouideantur authoritate ordinaria, ita tamen vt superior ad quem fit deuolutio, non teneatur ponere edictum, nec facere concursum: quia ista forma datur dumtaxat Episcopo, & capitulo. sed an verum sit, statim dicam in fi. huius cap. vbi etiam an ad Episcopum fiat hæc deuolutio. 77

Et deuolutio etiam causatur, vbi patro- 78
nus siue Ecclesiasticus, siue laicus præsentauit indignum,inhabilem, vel incapacem. Rot. *decis.*5. *de iur. patro. in nouis.* Ab. *num.*5. *&* 6.& ibi additio.& alij Doctores *in c. cum vos de off. ordi.* Rochus de Cur. *de iur. patro. verb. honorificum num.* 16. Lamberti. *eodem tract.*1.*p.*2. *lib. quæst.*10. *art.*4. & iterum 3.*p. lib.*2.*quæst.*2.*art.*2.*num.*27.Probus ad Monachum *in c. si tibi absenti, de præben. in* 6. *n.*53. Crescent. *decis.*11.*de iur.patro.*Padil. *in l. cum quidam n.*17. *ff. de legat.*2. Quintan. Duen. *eccleśiasticon. lib.*1. *cap.*7. *num.*10. Ægid. Bellamer. *decis. Rotali* 172. incipit *collatio facta fuit regula. cancella.*42.*de commend.*Felin. *in c. cum nostra n* 44.*vers.*8.nota Hierony.Gonzal. *in regul.de men.gl.*8. *num.*40. *&* 41. & est decisio Rotæ adducta per Nicolaum Garciam 7.*p. cap.*1. *num* 65. vbi hanc opinionem sequitur. *&* *in* 1. *tom.*5.*p.c.*9.*num.*249. & idem optimè *in* 2.*tom.*10.*p.cap.*3. *num.*4.*&* 5. contra alios dicentes non procedere in patronis laicis.

Et generaliter vbi confertur, vel eligitur 79
indignus, incapax, vel aliàs inhabilis, *c. cum in cunctis* §. *fi. de electione.* vbi Doctores, *&* *c. scriptum vers. si verò eodem tit.c. si compromissarius de electione lib.*6. Corras. *in tract. de benef.* 1.*p.cap.*7.*num.*11. Cechus *in tract.de benef. &* *pensio.cap.*5.*num.*5.Nicol. Garcia *vbi proximè d.cap.*9.*num.*2.vbi *num.*3. adducit elegantem 80
Rotæ decisionem, an ordinarius, qui confert, teneatur inquirere. vbi dicitur, debere scire conditionem eius,cui confert.

Notandum est insuper, vt deuolutio be- 81
neficij propter negligentiam non prouidentium infra tempus à iure statutum, fit ad superiores gradatim, text. est *in c. licèt, de supplenda negligentia prælato.cap.*2.*de conces. præben.*& ibi latè Doctores,Corras. *de benefi.*1.*p. d.cap.*7. *num.*8. *&* 4.*p. cap.*1. *num.*11. Caldas Pereyra *respons.*3. *num.*2. Azor *in institutio. moralium* 2.*p. lib.*6. *cap.*27. & alibi passim per Doctores,

82 Doctores, & ad quos in electionibus deuolutio fiat, & quemadmodum intelligatur vide Abbatem *in c. cùm in cunctis §. fi. de electione.* Doctores *in c. quanquam de electione in 6.* Rebuff. *in tit.de deuolutio. n.17.* & idem *in repetitione cap.2.de conceſsio. præbend. circa fi. verſ.quartò quæritur. & in concordat.tit.de collationi. §. ſi quis verò. verb. immediatum.* Paul. de Citadi. *6. p. art.3. quæſt.26. num.4.* Petr. Gregor. *de benef. cap.39. num.21.* Zerola *1.p. verbo beneficia §.2.2.fall.* Cechus *de benef.c.5. num.5.* Azor.*vbi proximè*,quos vide.& quemadmodum deuolutio fiat, tam de capitulo
83 ad Epiſcopum, quàm de Epiſcopo ad capitulum, & in quibus caſibus, vide Nicol. Garc. *de benef.10.p.c.3.n.33.cum ſeqq.*

84 Sed ſtat difficultas,an in collatione Parochialium facta iure deuolutiuo forma examinis, quæ coram inferiori requiritur; ſeruari debeat, in quo videtur dicendum, non requiri,imò dumtaxat locum habeat,quando iure ordinario Parochialis confertur, vel inſtituitur, ex his quæ dicit Nicol. Garc. *de*
85 *benef.5.p.cap.9. num.222.* quod in doctoralibus, & magiſtratibus præbendis deuolutis ad ſuperiorem, ob non eorum factam electionem intra ſex menſes à iure ſtatutas,non requiritur forma concurſus, quia hæc dumtaxat appoſita videtur Epiſcopo, & capitulo. Sed nihilominus contrarium verius eſt de iure, tum quia(vt ſuprà diximus)ad prin. deuolutio fit cum omnibus ſuis qualitati-
86 bus, quæ à principio inerant beneficio, & ad ſuperiorem deuoluitur cum eiſdem qua-
87 litatibus,cum quibus inferior prouidere tenebatur,Gutierr.*conſ.2.n.15.* Achill.*deciſ.13. de iur.patro.*Hieronym.Gonz.*in regul.de men. gl.46. num.33.* quia natura beneficij mutari non debet, Cephal. *conſ.358. num.8. colu.3.*
88 Gabri. *conſ.185.num.2.volu.2.* & ſuperior,ad quem eſt deuolutum, debet prouidere habenti qualitates à fundatore requiſitas, vt plures referens tradit Perez de Lara *de anni. & capell.c.10.n.27.*

89 Et in terminis ita cenſuit Sancta congregatio Concilij 29. Iunij anno 1600. quæ eſt deciſio 261. inter nouiſſimas recollectas per Farina.4.*p.* in hæc verba; Congregatio concilij cenſuit, in collatione Parochialium, quæ iure deuolutiuo conferuntur, ſeruandam eſſe formam examinis per concurſum, quia patronus non læditur. Et quia ſublato obſtaculo præſentationis, & iuris patroni illa vice excluſi, res cedit ad ordinarij pote-
90 ſtatem.)Hactenus de deciſione,quę eſt ponderanda, vt loquatur etiam in Parochialibus iuris patronatus laicorum, in quibus S. Concilium Tridentinum non habet locum concurſus, quando prouidentur ad eorum præſentationem per ordinarium. & ſic euidenter conuincitur Garcia *vbi proximè,* 91
quia etiam vbi non requiritur examen per concurſum ex aliquo impedimento, prout in terminis dictæ deciſionis, coram inferiori,requiritur coram ſuperiori, ad quem prouiſio deuoluitur.

CAPVT XII.

A ſententia lata in remedio adipiſcendæ ex l.fin.C.de edicto D.Adriani, aliiſve quibuſvis poſſeſſoriis remediis: an, & quando iudex Eccleſiaſticus vim faciat, appellationi non deferens. & quid à ſententia continente mixturam.

SVMMARIVM.

Poſſeſſorium iudicum duplex eſt, aliud ſummarium ſeu ſummariſſimum, aliud ordinarium ſeu plenarium. n.1.

Poſſeſſorium ſummarium eſt præparatorium iudicio ordinario poſſeſſorio. n.2.

Poſſeſſorium ſummarium, cùm ſit momentaneum aptitudine, exigit ſummariam cognitionem, non libellum, litis conteſtationem, concluſionem,aut diffinitiuam ſententiam, n.3.

Poſſeſſorij ſummarij natura, & effectus, quando proponatur, & quod duret. ibidem. breuiter tamen.

Poſſeſſorij ſummarij ad materiam qui ſint videndi. n.4.& 8.

Poſſeſſorio ſummariſſimo, quod eſt iudicis officium,nullus requiritur ordo iudicialis. n.5.

Quod procedit in ſummariſſimo recuperandæ, adipiſcendæ, aut retinendæ poſſeſſionis, ibi. & n.ſeqq.

Poſſeſſoria omnia remedia ordinaria habent remedium ſummariſſimum ex iudicis officio. num.9.

Poſſeſſorium ordinarium quando locum habeat, & in eo quomodo procedatur, & de eius effectibus & natura breuiter explanatur. n.10.

Poſſeſſorium ſummariſſimum ab ordinario & plenario quantum diſtet, & quæ in vtroque requirantur,n.11.& 12.remiſſiuè.

Poſſeſſorium remedium ex l. fi. C. de edicto diui Adri.ſummariſſimè proceditur. n.13.

Quod intelligitur reſpectu omnium perſonarum, quæ eo remedio potiri poſſunt. n.14.

Carboniani edicti remedio proceditur ſummariè. num.15.

Poſſeſſorium adipiſcendæ intentatum à muliere ventris nomine ſummariè tractatur. n.16.

Poſſeſſorium remedium ex Saluiano interdicto ſummariè agitur. n.17.

Poſſeſſoria

91

Possessoria remedia semiplenam probationem requirere tantùm, qui defendant. n.18.

Possessoria remedia plenariam & legitimam probationem requirere, qui defendant. n.19.

Possessorium summarium seu summariissimum requirit semiplenam & leuem probationem. num.20.

Possessoria adipiscendæ, aut Saluiani, & l. fin. C. de edicto diui Adri. licèt quoad ordinem procedatur summariè, plenam tamen requirunt probationem. n.21.

Hæres ad hoc vt ex testamento militi in possessionem mittatur, requiritur plena probatio. n.22.

Possessorium iudicium licèt requirat plenam & perfectam probationem, non desinit esse summarium. n.23.

Summarium quando est iudicium, seu executiuum, omnes eius articuli sunt summariissimi, seu executiui, & pariter procedendum est. num.34.

Guarentigiato instrumento si sit procedendum summariè, pariter erit procedendum summariè in hypothecaria mota ratione debiti. n.35.

Argumentum non est bonum; in iudicio summario requiritur plura probatio, ergo iudicium efficitur plenarium, vt contra Sarmiento. num.26.

Appellatio non admittitur à sententia lata super iudicio merè possessorio adipiscendæ, retinendæ, aut recuperandæ iure ciuili. n.27.

Possessorij meri sententia affert modicum præiudicium, cuius grauamen reparatur per diffinitiuam. n.28.

Appellatio non admittitur à possessorio summario. num.29.

Appellari non potest ab omni iudicio possessorio tam adipiscendæ, & retinendæ, quàm recuperandæ possessionis. n.30.

l. vnicæ. C. si de momen. poss. verba interpretantur, & ponderantur. n.31. & seqq.

Possessorij meri sententia parat modicum præiudicium, & illud reparabile de facili in iudicio petitorio. n.32.

Possessio momentanea quare dicta. n.33.

A possessorio adipiscendæ ex l. fin. C. de edicto diui Adria. & eius sententia lata in fauorem vtentis illo remedio appellationi non est deferendum. n.34.

Testatoris voluntas celerem executionem desiderat. n.35.

A sententia in interdicto quorum bonorum appellatio non admittitur. n.36. & n.38.

Statutum simpliciter permittens appellare in causis possessorijs non intelligitur in sententia, de mittendo hærede scripto in possessionem. n.37.

Interdictum quorum bonorum non admittit appellationem suspensiuam. n.38.

Quorum legatorum interdictum non admittit appellationem. n.39.

Appellatio non datur in remedio l.3. C. de pignoribus. n.40.

Reus conuentus rei vindicatione negans possidere, & conuictus de mendacio, non appellat. num.41.

Appellatio est prohibita in singulis speciebus adipiscendæ possessionis. n.42.

Saluianum interdictum est vtilissimum, & merè possessorium, quod ad cœlum exclamant Doctores. n.43.

Saluianum interdictum competit fundi dominio contra colonum, vt adipisci possit possessionem earum rerum, quæ illata sint in fundo. num.44.

Et ideo competit pro pensione fundi locati, & hoc est directum interdictum. ibidem.

Saluianum interdictum vtile datur etiam domino contra conductorem prædiorum vrbanorum. n.45.

Saluianum interdictum competit cuilibet creditori habenti bona sui debitoris obligata etiam tacitè & ex quacumque causa. n.46.

Duæ contrariæ opiniones referuntur. ibidem, & num.47.

Saluianum interdictum est remedium summarium, in quo de sola possessione tractatur. n.48.

In hypotheca probari debet de dominio vel quasi debitoris. ibidem.

Saluiano vtens non tenetur probare, rem hypothecatam fuisse in bonis debitoris, sed illam possedisse. n.49.

Saluianum interdictum non admittit exceptiones respicientes defectum pignoris, maximè requirentes altiorem indaginem. n.50. secus in hypothecaria. ibidem.

De pluribus specialitatibus Saluiani interdicti, & differentijs inter illud, & actionem hypothecariam, remissiuè. n.51.

Saluianum interdictum ita se habet ad actionem hypothecariam, sicut possessorium ad petitorium. n.52.

Saluianum interdictum tanquam merè possessorium nõ admittit appellationem suspensiuam, secus actio hypothecaria. n.53.

Vti possidetis remedium retinendæ non recipit appellationem. n.54.

Recuperandæ possessionis remedium non admittit appellationem. n.55.

Retinendæ in singulis speciebus non admittitur appellatio. n.56.

Prout in interdicto ne vis fiat. ibidem.
interdicto vtrobi. ibi.
interdicto de superficie. ibi.
interdicto de itinere actuq; priuato. ibi.

Retinendæ interdicto non cadit attentatum. n.57.

Recuperandæ possessionis interdicta non admittunt appellationem. n.58.

Recuperandæ singulæ interdictorum species non recipiunt appellationem. n.59. remissiuè.

Iure Regio quando posit à possessorijs ordinarijs appellari. n.60.

Possessoria iudicia summarijssima præparatoria possessorij ordinarij, non recipiunt appellationem. n.61.

Appellatio à possessorio mero licèt non admittatur, intelligitur quoad suspensiuum dumtaxat, non verò quoad deuolutiuum. n.62.

Doctores qui hanc opinionem tenent, referuntur. num.63.

Doctores qui tenuere appellationem esse prohibitam in possessorijs quoad vtrumque effectum, referuntur, & refutantur. n.64.

Appellatio si foret prohibita in possessorio quoad vtrumque effectum, vera foret opinio, dicentium, à qualibet eius interlocutoria esse permissam quoad vtrumque. n.65.

Appellatio quando est prohibita à diffinitiua quoad suspensiuum dumtaxat, prohibita intelligitur etiam à qualibet interlocutoria incidenti. n.66.

Appellatio admittitur iure Canonico à sententia lata super mero possessorio. n.67.

Remedium possessorium ex c. redintegranda, siue sit intentatum in foro Ecclesiastico, siue seculari, datur appellatio suspensiua. n.68.

Et de ratione. n.69.

Priuilegio aut aliqua iuris dispositione qui vti vult, eo debet vti cum omnibus suis qualitatibus. n.70.

Aeguidiana constitutio decernit, hodie licere exequi primam sententiam latam super quolibet remedio possessorio etiam appellatione pendente. n.71.

Aeguidiana constitutio est coarctata & limitata ad certas causas, & certas personas. n.72.

Aeguidiana non habet locum nisi in statu Ecclesiastico Sedi Apostolicæ subiecto. n.73.

Aeguidiana non habet locum inter personas Ecclesiasticas. n.74.

Commissio super appellatione à possessorio signatur cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis quatenus Aeguidianæ locus sit.) num.75.

Gratiani compilatoris decretorum verba non habent vim canonis, nec canonizant iura ciuilia. num.76.

Appellatio non admittitur suspensiua etiam de iure canonico in possessorijs summarijssimis, prout in l. fin. C. de edicto diui Adri. n.77.

Celerem expeditionem vbi causa desiderat, etiam iure canonico denegatur appellatio. n.78.

Beneintendi & aliorum opinio reprobatur. n.79.

Possessoria remedia omnia summarijssima, quæ sunt præparatoria possessorij ordinarij, non recipiunt appellationem etiam de iure canonico. num.80.

Saluianum possessorium non admittit appellationem etiam iure canonico. n.81.

Possessorium non merum, sed mixtum cum petitorio admittit appellationem à toto. n.82.

Possessorium quando simul tractatur cum petitorio, istud vt potentius præponderat, & absorbet possessorium, & attenditur, vt appellatio admittatur à tota causa, & sententia. n.83.

De sententia mixturam habente, & de pluribus difficultatibus illam tangentibus, & quando ab illa tota liceat appellari, & generaliter quando duæ aduersæ qualitates prohibitiuæ, & permissiuæ appellationis concurrunt in eadem sententia, quæ attendatur latè. num.84. remissiuè.

Doctores generaliter loquentes de appellatione admittenda à sententia continente mixturam, intelliguntur de mixtura propria possessorij & petitorij. n.85.

Appellatio an sit admittenda à sententia complicata habente contrarias qualitates, vide ibidem, remissiuè.

Ad exhibendum condemnatus & ob non exhibitionem ad interesse, potest ab interesse sententia appellare. n.86.

In iudicio possessorio, quo fit condemnatio ad interesse ob non facultatem rei restituendæ, admittitur appellatio. n.87.

Appellatio an admittatur in iurisdictionalibus, & alijs quibus possessio iustificatur cum titulo. n.88. remissiuè.

Interdicti de aqua quotidiana & æstiua sententia, cùm habeat admixtam causam proprietatis, recipit appellationem à tota. n.89.

Possessorium admixtam habens causam proprietatis admittit appellationem. n.90.

Possessor conuentus ex l. fi. C. de edicto diui Adri. asserit se hæredem scriptum in testamento solemni, & parem titulum ostendit, appellatio admittenda est quoad vtrumq; effectum. n.91.

Probabilis quando fuisset dubitatio, quis duorum sit hæres, necesse est, ingredi iudicium petitorium, & appellatio admittitur. n.92.

Exceptio respiciens proprietatem, cùm possit repelli, si admittatur, de ea erit cognoscendum in possessorio, à quo iudicio tanquam mixto datur appellatio. n.93.

Possessorium admixtam habens causam proprietatis non dicitur momentaneum. n.94.

Statutum loquens de possessorio mero, non extenditur ad possessorium mixtum, n.95.

Saluianum interdictum quãdo possit habere mixturam proprietatis, vt appellatio admittatur. num.96.

Possessorij sententia continens condemnationem fructuum, damni, aut interesse, an & quando recipiat appellationem. n.97.

Appellatio quando admittatur in possessorijs, vide remissiuè. ibidem.

Possessorium licèt mixtè tractetur in iudicio, si tamen super possessorio dumtaxat feratur sententia,

*tentia, appellatio non ſuſpendit eius executionem. n.*98.

*Poſſeſſorium agitatum per viam contractus, admittit appellationem quoad vtrumque effectum. n.*99. *& num. ſeqq.*

*Fallit quando ad rei poſſeſſionem agitur vigore inſtrumenti guarentigiati. n.*100.

*Condemnatus principaliter & immediatè ad poſſeſſionem tradendam vigore contractus appellat. num.*101.

Quia nullum ſupereſt petitorium condemnato & obligato contra pactum & obligationem. ibid.

*Poſſeſſorio deducto in ſtipulatione, cuius vigore quis condemnatus eſt, appellare licet. n.*102.

*Et idem quando quis petit de feudo ſe inueſtiri, quia agit ex contractu. n.*103.

*Condemnatus ad liberè dimittẽdum poſſeſſionem appellat, quia continet mixturam. n.*104.

*Poſſeſſio capta vigore pacti (de ingrediendo propria authoritate) eſt valida etiam non obtenta ſententia declaratoria. n.*105.

*Poſſeſſionem ingredi quis poteſt propria authoritate, vrbaniùs facit adeundo iudicem. n.*106.

*Ad poſſeſſionem vbi non eſt actum vigore contractus principaliter, ſed vigore clauſulæ conſtituti, vel pacti de ingrediendo propria authoritate, appellatio non ſuſpendit. n.*107.

*In poſſeſſorio ſi agatur ad caducitatem non principaliter, ſed incidenter & acceſſoriè, non admittitur appellatio. n.*108.

*Ad poſſeſſionem vbi agitur non principaliter ex contractu, ſed vigore clauſulæ conſtituti in eo appoſitæ, appellatio non ſuſpendit. n.*109.

*Quia tunc debitor, nolens tradere poſſeſſionem, videtur ſpoliare. n.*110.

*Quorum bonorum vtili interdicto petente filio feudi inueſtituram non licet appellari. n.*111.

*Quæſtio acceſſoriè & incidenter deducta ſuper validitate ſcripturæ in poſſeſſorio principaliter intentato, non tollit appellationem. n.*112.

*Titulum oſtendens ad conſequendam poſſeſſionem petitam, non dicitur agere poſſeſſorio mixto. n.*113.

*Sententia continens cauſam falſitatis non exequitur in bonorum poſſeſſione ſecundùm tabulas petita. n.*114.

*Grauamen illatum in ſententia poſſeſſorij, ſi reparari non poteſt per petitorium, admittit appellationem ſuſpenſiuam. n.*115.

Condemnato ad poſſeſſionis reſtitutionem, competenti retentionem dumtaxat, licet appellare. ibidem.

*Poſſeſſorium iudicium motum contra detentatorem, qui non poteſt petitorium mouere, vt puta, commodatariũ, admittit appellationem. n.*116.

*Et huius doctrinæ plura redduntur exempla, remiſſiuè n.*117.

*Poſſeſſorium ſummariſſimum eſt præparatorium poſſeſſorij ordinarij. n.*118.

Poſſeſſorium ſummariſſimum, & eius interlocutio durat vſquequo lata ſit ſententia diffinitiua in poſſeſſorio ordinario. ibidem.

*Prima ſententia lata in poſſeſſorio ordinario contra obtinentem in iudicio ſummariſſimo, an ſit contra illum exequenda non obſtante appellatione. n.*119.

*Sententia de aperiendo teſtamento non recipit appellationem, quia celeritatem deſiderat. n.*120.

*A mandato de euacuando domum, ſeu vt dicunt de ſfractando, an liceat appellari. n.*121.

HAVD poſſum non fateri, hunc tritum articulum, ex his, quæ variis in locis apud Doctores ſcripta reperiuntur, vagantia, quæ cùm inter ſe pugnent carentia diſtinctione, illum, nedum difficilem; verùm confuſum, & intricabilem reddant. quod vt euites, ſingulas doctrinas ſuo proprio caſui cũ ſui ſpecialitatis ratione adaptabo: vt quid iure verum ſit, facilè cognoſcatur in poſterum, neceſſitatis illius non oblitus: quòd iudicium poſſeſſorium duplex eſt, aliud ſummarium, & interdũ ſummariiſſimum, aliud ordinarium, ſeu plenarium. 1

Summarium iudicium poſſeſſorium autem illud eſt, quod proditum eſt ex ſolo iudicis officio implorato, præparatoriũ quoddam iudicium ad poſſeſſorium ordinarium. quod tunc locum habet, quando ſcilicet vtraque pars contendit poſſidere, & quælibet recuſat agere, & libellum offerre, actoríſque partes ſuſtinere, inductum principaliter, ne lite pendente, vel non pendente ſuper poſſeſſione, ſeu poſſeſſorio ordinario, partes veniant ad arma, ſe inuicem turbantes, & pro libello enſem offerentes (vt inquit Bald. *in l. quiſquis C. quorum appell. non recip.*) cuius natura (cùm ſit momentaneum aptitudine) exigit ſummariam cauſæ cognitionem, quod nec requirit libellum, nec litis conteſtationem, & concluſionem, nec ſententiam diffinitiuam, ſed interlocutoriam dumtaxat, præiudicium nullum afferentem, nec in poſſeſſione, nec in proprietate, prout ita in eamet declaratur, durante interim, dum lis ſuper plenario iudicio poſſeſſorio, vel petitorio diffinitiuè terminatur: & tunc iudex ex officio vt occurrat ſcandalis, & rixis imminentibus, nullo ſeruato ordine iudiciario, ſed omiſſo penitus debet ſuper vltimo eorum ſtatu poſſeſſionis, ſeu detentationis probationes, ſeu informationes à partibus ex officio recipere, & quem inuenit in vltimo ſtatu, ſeu meliori poſſeſſione, defendet, inhibens alteri, ne ad eam accedat, nec alteram inquietet, donec vt actor agens in poſſeſſorio plenario cognoſcatur: quis verus ſit poſſeſſor, vt & iſte in petitorio 2 3

partes rei obtineat. Nam quemadmodum possessorium ordinarium est præparatorium iudicium petitorio, vt quis actor sit cognoscatur, *l.ordinarij C.de rei vindicatione.* ita hoc possessorium summarium est pręparatorium iudicio possessorio ordinario, vt dictum est, & ideo summariam causæ cognitionem exigit, iuxta *l. æquissimum* (ex quo principium habere creditur) *ff. de vsufruct.* & praxis *à l.liberis §.fi.ff.de liberali causa.* ita optimè Paul. Castr. *in consil.3.colu.2.lib.2.* Bal. *in l.ordinarij col.3. versic. sed hic quæro.* vbi Castren. & alij. Alciat. *cons.386. in prin.* Neuiz. *cons.8.num.7.* Ruin. *consil.28. colu.2. in prin. volu.4.* Marsil. *in l.1. §. præterea, col.18. de quæstio. & in singula.543.* Feli. *in rubr. de treuga & pace §. qui timet circa fi.* Capicius *decis.13. & decis.14.& 55. & 96. num.10. & decis.189. & decis.209.* Curtius Senior *consil.66.* Paris. *cons.178.lib.4.* Iss. *in l. super possessio. num.15.* & ibi Decius *num.10. C. de transact.* idem Decius *in l. vlt. num.6. C. de edicto diui Adria.* idem *consil....* Alban. *cons.75.* Plot. Nouarien. *in repetitione l.si quando num.107. C. vnde vi.* Corras. *in l.naturaliter §. nihil commune, num.27. de acquir. possess* Cephal. *cons.19 in fi.lib.1.* qui declarant Marian. Soci. Sen. *in c.1. col.16. fall.54.* Cepola *cautel.100. n.3.* Natt. *cons.121. n.2.lib.1.* Massuerius *in pract. tit. de possessorio num.24.* exactè Couarr. *in pract .quæst. c.17. per totum.* Tiraquell. *in tract.le mort saisit le vif.9.p. declaratione 9. in fi.* Rebuff. *super concord. Regis Franciæ tit. de annatis. versic. quinta tamen. ex l.regni,& in commenta.regn.constit.tom.3.tit.de mater. poss. art.1. gl.1. à num.4.* Menoch. *de retinen. poss. rem. vlt. num.33. & à prin.* Roland. à Valle *consil.8. per totum, vol.4.* quibus adde nostratem Gaspar Rodrig. *de anni. rediti. lib.1. c.17.* apud quos copiosè, & affatim inuenies resolutas multas difficultates,
4 attingentes huiusmodi summarium possessorium iudicium, ad quos te remitto. latè Riccius *in pract.decis.2.p.decis.203. per totam fol.279.*

5 Et vltra supracitatos, quòd in huiusmodi iudicis officio, quod est possessorium summariissimum, nullus sit iuris ordo seruandus, affirmarunt gl. *in clem.2. vt lite penden.* Bellame. *decis.148.& decis.294.* Bald. *in l.appellatio. colu.2. C. de appell.* Abb. *in c.ex parte col.penult. de refer.* Socin. Senior *in c.quoniam frequenter.col.27. versic.6. fallit vt lite non contesta.* Alexand. *consil.99. num.9. lib.5.* Ripa *in c. sæpe num.10. versic.3. quia de restitutione spoli.* Vantius *in tractatu de nulli.in tit.quot & quibus modis nulli. propri. poss. num.28.* Lanfr. de Orian. post alios plures ab eo citatos *in rubrica de causa poss. & propri. colu.8.* & Bella. *decis.101.* qui loquuntur in possessorio summario, in remedio recuperandæ, & circa pos-
sessorium hoc remedium adipiscendæ pos- 6
sessionis. idem probant Boër. *in c.1.num.39. & 40.de restitutio.spolia.* post Abb. *ibi* Rebuff. *in practic.benefic. tit. de missione in possessionem num.42. & 43.* & in hoc remedio respectu 7
possessionis retinendæ ferè omnes superiùs dicti probant. & attende quòd huiusmodi remedium possessorium summarium, scili- 8
cet ex iudicis officio, locum obtinet in omnibus interdictis, & remediis possessoriis, tam adipiscendæ, quàm recuperandæ, & retinendæ, vt est de singulis videre apud Menoch. *de adipisce. rem.6. per totum, & de retinendæ, rem. vlt. per totum, & de recuperan. poss. rem.17.* vbi copiosè de singulorum qualitatibus, & difficultatibus, multa adnotatione dignissima, tã circa beneficialia, quàm temporalia inuenies, ita vt omnia remedia pos- 9
sessoria ordinaria habent hoc præparatorium summarium, seu summariissimum.

Alterum verò iudicium possessorium est 10
ordinarium, & plenarium. in quo ipsamet possessio deducitur, prout est in omnibus interdictis possessoriis retinendæ, recuperandæ, & adipiscendæ. in quorum examinatione regulariter agitur de possessione plenariè iuris ordine seruato, & eisdem solemnitatibus, & requisitis, quibus tractari solent cætera iudicia ordinaria, scilicet cum plena causæ cognitione, seruatis iuris terminis cum libelli oblatione, litis contestatione, publicatione, & conclusione, & fertur sententia diffinitiua, asserens quoad possessionem perpetuum præiudicium, vt possessor in possessione remaneat, & defendatur, ac tueatur, donec altera pars, vt actor egerit, & obtinuerit in petitorio, in quo tractatur plenariè & ordinariè de iure partium, hoc est de proprietate, *l. exitus ff. de acquir. poss.* dicta sic hæc interdicta possessoria ordinaria, quia in eis ordo iuris seruatur, Menoch. *in tractatu de recuper.poss.in præludijs seu rem.1. num.34.* probant B. *in extrauag. sed reprimendum. in vers. summariè post prin.* Abb. *in c.consultationibus circa fi. de off.delegati.* Cagnol. *in l. impari ff. de regul. iur.* Plot. *in l.si quando num.107. & 114. C. vnde vi.* Castr. *consil.3. lib.2. & consil.5.* Marant. *de ordine iudicio.4.p. 9.d.num.46.ad fi.* Natta *consil.532.n.9. tom.2.* vbi dicit certissimi iuris esse: causam possessoriam in procedendo, summariam non esse, tamen esse summariam respectu probationum, cùm leuiores sufficiant (licèt quoad hoc vltimum de probatione verum non dicat, vt statim dicetur.) Natt. ipse *consil.121. num.2. & num.9. tom.1.* Couarr. *in practic. quæstio.c.17.n.3.vers.tertiò erit hoc.* exactissimè Rolan. à Valle *in cons.8.vol.4.à n.16.cum seqq.*

vltra

11 vltra quos & apud alios citatos in prioris diſtinctionis membro, reperies illam conſtitutam differentiam inter hunc, & ſuperiorem caſum; vt in poſſeſſorio ſummario ſummaria cauſæ cognitio adhibenda ſit, in poſ-
12 ſeſſorio autem ordinario cauſæ cognitio plenaria, & quæ requirantur generaliter in vtriuſque cognitione; vide optimè Specula. *in tit. de off. omnium iudicum. §. poſtremo, per totum* 1. *p.* Marant. latè *de ordine iudicio.* 4. *p.* 9. *d.* & ad iſtos terminos, eſt reducendus, & intelligendus doctiſſimus vir ille ſummi, ac perpetui laboris Felician. *in ſuo erudito tract. de cenſibus lib.* 2. *c.* 1. *n.* 9. *in fi.* qui Bart. & Marant. *vbi proximè* indiſtinctè dicunt, cauſam poſſeſſoriam eſſe ſummariam.

Ab hac tamen regula vltima, vt in omnibus poſſeſſoriis ordinariè procedatur, exci-
13 pere poteris remedium illud *ex l. fin. C. de edicto diui Adri.* quod inter alios adipiſcendæ appoſuit 4. loco Menoch. nam in eo agi-
14 tur ſummariiſſimè, quod intelligi in omnibus caſibus, & reſpectu omnium perſonarum, quibus illo remedio potiri queunt, de quo exactiſſimè per Doctores *in d. l. fin.* & exactam repetitionem fecit Zuchard. *ibi,* exactiſſimè etiam ſcripſit Menoch. *de adipiſcen. in prædicto rem.* 4. *per totum*, & facit *l. quiſquis C. quorum appell. non recip.* quibus
15 adde remedium ex Carboniano edicto, iux-
16 ta *l.* 3. *§. cauſæ de Carbon. edicto.* item cùm mulier nomine ventris petit, ſe in poſſeſſionem mitti, *l.* 1. *§. ſi ea ff. de ventre in poſſ. mit.* hîc etiam adde aliud adipiſcendæ poſſeſſionis
17 remedium ex Saluiano interdicto, in quo ſummariè etiam agitur, vt eſt videre ex his, quæ latè Menoch. *de adipiſ. rem.* 3. *à num.* 173. *cum ſequentib. & ſuprà* Natt. *conſil.* 532. *ſub num.* 10.

18 Ex quibus reſultat componenda opinionum contrarietas: an in poſſeſſoriis iudiciis ſemiplena, an plena requiratur probatio; & quòd ſemiplena ſufficiat, ſcilicet, per vnum teſtem, vel ſolam famam, probant B. *in l. admonendi, col. penult. ff. de iureiur. & in l.* 2. *C. quorum bonorum. & in l. admonendi, col. penult. ff. de iureiur. l.* 2. *§. vlt. C. vbi in rem actio.* Cuma. *in l.* 1. *§. vlt. de prætorijs ſtipu.* Mateſila. *ſingul.* 2. Afflict. *deciſ.* 364. *num.* 5. Beroius *conſ.* 43. *num.* 46. *lib.* 3. Soci. *conſ.* 266. *num.* 26. *lib.* 2. Alexand. *conſil.* 91. *in prin. lib.* 1. *& in l. videlicet C. de Carbonia. edicto num.* 2. Car. Ruin. 32. *num.* 7. *volum.* 4. Aymon. Sauillia. *conſil.* 158. *num.* 12. Petrus Dueñas *regul.* 299. *num.* 10. Marſil. *ſingulari* 433. Sarmi. *de redit. Eccleſiaſt.* 1. *p. c.* 4. *num.* 3. & extra iſtos nonnullos alios citat pro hac ſententia Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 15. *num.* 410. *& ſeq.* & indiſtinctè loquendo in omnibus poſſeſſoriis hoc dicit Rebuff. *in commenta. conſ. reg. tom.* 3. *tit. de mater. poſſeſſo. art.* 7. *gl.* 1. *num.* 26. Alciat. *reſponſ.* 389. *n.* 3. Bellam. *conſ.* 35. *n.* 6. ea vtuntur ratione, quoniam cauſa poſſeſſoria ſit modici præiudicij, *l. momentaneæ C. qui legit. perſo. hab. ſtant. impedi. l. vnic. C. ſi de momen. poſſ. fuer. appella.*

Sed contrariam ſententiam, & opinio- 19
nem, imò plenam, & legitimam probationem in iudiciis poſſeſſoriis requiri; probant B. *in extrauag. ad reprim. verb. ſummariè.* gl. Ofred. Iacobi. Butr. Cyn. Bald. Angel. & Salicet. *in l.* 1. *C. quorum bonorum.* Lanfran. de Oria. *in l. admonendi colum. vlt.* & ibi Curt. Senior *col.* 87. *de iur. patron.* Decius *in c. cauſam quæ col.* 2. *de iudicijs.* Anchar. *in clem. ſæpe de verbor. ſignific.* & ibi Immol. *num.* 41. & ibi Georg. Natt. *num.* 15. & dicit communem opinionem Alexand. *conſil.* 187. *in fi. lib.* 7. Plot. *de in litem iuran. num.* 115. Roland. à Valle *conſil.* 5. *num.* 16. *lib.* 2. Vantius *de nullit. ſentent. ex defectu proceſſ. num.* 38. Octauia. *deciſ. Pedemont.* 9. *q. num.* 12. Ioſeph. Ludoui. *deciſ. Peruſ.* 59. *num.* 2. noſtras Ioan. Garcia *de nobilita. gl.* 1. *num.* 51. Afflict. *deciſ.* 364. *num.* 5. plures refert & ſequitur Plot. *in l. ſi quando num.* 115. *C. vnde vi.* Cagnol. *in l. impari. num.* 8. *de regul. iur.* Gratus *conſil.* 110. *num.* 7. *&* 8. *lib.* 2. Petrus Beneintendi *concl.* 62. *num.* 10. Natt. *conſil.* 630. *num.* 7. *lib.* 3. mouentur, quia maximi momenti eſt, poſſidere, *§. modum inſtitu. de interdi.* & ſicut in cauſa magni præiudicij exactæ probationes exiguntur, & ita in poſſeſſoria.

Et hanc contrarietatem cum fœdere di- 20
ſtinctionis componunt referendi ex mente, & intentione relatorum, vt prima opinio requirens leuem, & ſemiplenam probationem procedat in poſſeſſorio ſummario, ſeu ſummariiſſimo, momentaneo dicto, quod prouenit ex officio iudicis, iuxta *l. æquiſſimum ff. de vſufruct.* de quo nos ſuprà, vt probant leges pro contra allegatæ. & egregiè declarat Curtius Senior *in d. l. admonendi num.* 323. *verſic. ſecundo moueor.* vbi ita intelligit Bar. *in d. l.* 2. *§. vlt. C. vbi in rem actio.* quo moti fuere Decius, & Mateſila. quia iura allegata à B. loquuntur in præparatorio poſſeſſorio, vt *in Carboniano edicto*, ſequitur & animaduertit latè Ripa *in cap. ſæpe num.* 3. *in fi. de reſtitutio. ſpolia.* Curt. Iun. *in d. l. admonen. num.* 68. *in fi. de reſtitutio. ſpolia.* & apertè elegantérque declarat Zuchar. *in l. vlt. numero* 318. *C. de edicto diui Adrian.* Ioſeph. Ludoui. *deciſ.* 59. *num.* 3. & Beroius *conſil.* 43. *num.* 46. *&* 48. *lib.* 3. Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 15. *num.* 413. ſequitur etiam & probat Marant. *in ſpecula*

iudi.4.p.9. d. num.43. verſ. in iſta varietate & num.44.

21 At verò in cæteris poſſeſſoriis adipiſcendæ, nempe *in Saluiano interdicto, & l. fi. C. de edicto diui Adri.* licèt ſint poſſeſſoria ſummaria, requirunt tamen plenam, & legitimam probationem, ſeu informationem, ſummariè tamen quoad ordinem, & eius exactionem tractetur, non autem ſufficit probatio ſemiplena, vt de vtroque probat latè Menoch. *de adipiſcend.poſſ.rem.3.à num.172.* non enim hæres mittendus eſt in poſſeſſionem per vnum, vel per duos teſtes, & ecce etiam
22 in teſtamento militis, nam ad hoc vt hæres, ex eo in poſſeſſionem mittatur, debet plenè non ſemiplenè per famam, aut vnum teſtem teſtamentum, & inſtitutionem probare, ſed plenè. *l. diuus ff. de milita. teſtam.* nec ex eo quòd iudicium ſummarium requirat ple-
23 nam, integram, & perfectam probationem, efficitur ordinarium & plenarium, nec deſinit eſſe ſummarium, quia de articulo verè realiter & perfectè, non per ſemiplenam probationem, famam, vnum teſtem, aut indicia debet conſtare, & apparere, ſummariè tamen exigenda eſt ipſa informatio, quia
24 quando vnum iudicium eſt ſummarium, ſeu executiuum, omnes eius articuli incidentes, & adminicula iudicij ſunt sũmarij, cùm ſint partes ipſius cauſæ principales, in illíſque eſt ſummariè, ſeu executiuè procedendum, vt in cauſa principali, quia de illis iudicandum, & prædicandum eſt, ac de ipſa cauſa principali, Bal. *in l.1.num.6. C.commu. de legatis.* optimè Iſſ. *in l.2. num.6. in fi.* poſt Bal. *C.eodem tit.* dicẽs, quòd ſi ex ſtatuto pro-
25 cedendum eſt ſummariè, ſuper inſtrumento guarentigio, ſuper hypothecaria, quæ mouetur ratione debiti in inſtrumento contenti, pariter erit ſummariè procedendum. B. *in l.creditores colu. vlt. verſ. erit igitur C. de pignori.* latè plura reddẽs exempla Menoch. *de arbitr.lib.1.quæſt.45. n.9.10.11.& 12.* plures ſequuti & citati à Nat. *conſ.21. num.11. tom.1.* Iſſ. *in rubr. l.qui admitti.colu.1.in fi.* Marant. *de ord.iudi.4.p.9.d.num.40.* Iſſ. *in l.vlt. §. vlt. num.3.ad fi.ff. de condictio. indebiti.* quem eleganter ſequitur Petra Sanct. *ſingular.23.* incipit *notant Bar.* Meno. *de adipiſ.poſſ.rem.3. à num.175.*

26 Non eſt enim bonum argumentum, in iudicio ſummario requiritur plena, & legitima probatio, ergo iudicium efficitur plenarium, & ordinarium, ex ſupradictis, vt (& perperam) putauit doctiſſimus Sarmiento *de rediti.Eccleſi.3.p. c.2.num.23. & 24.* dicens ille loquendo in interdicto Saluiano (& rectè in hoc primo) priùs debet conſtare an obligatio, & hypotheca ſubſiſtat, cùm ſine principali obligatione hypotheca nulla ſit, *l. res hypothecæ. ff. de pignorib.* ex quo infert Sarmiento, duo ſunt iudicia iſta, in primo agitur, an obligatio ſubſiſtat, & in eo dicit, requiri pleniſſimam cauſæ cognitionem, & tres ſententias ferri oportere. in ſecundo autem iudicio arguitur interdicto Saluiano ad auocandam poſſeſſionem rei hypothecatæ, & ſummariè ſecundùm naturam ipſius interdicti. ſed còntra illum meritò inſurgit Menoch. *de adipiſcen.poſſ.d.rem.3.à num.172.* quia cùm cauſa principalis ſit ſummaria, omnes eius articuli incidentes ſummariè tractandi ſunt, nec ex eo figura & iudicij natura immutatur.

Quibus ſuppoſitis illa eſt iure ciuili con- 27
ſtituenda regula generalis, & vniuerſalis, & in cunctis remediis poſſeſſoriis, tam adipiſcendæ, quàm retinendæ, & recuperandæ, in quibus agitur ad meram poſſeſſionem, à ſententia pro actore, pura, lata, appellatio non admittitur, emiſſa *ex l.1. C. ſi de momen. poſſ.fuer. appella. l. fi. ff. de appellatio. recipien. l. quiſquis C.quorum appella.non recip.* & vbilibet gl. Quibus locis ita notat B. per quem & plenè *in l.2.colu.2.verſ.quæro quæ eſt ratio,* &c. *ff. de appella. recip.* quia ſententia poſſeſſorij 28
affert modicum præiudicium, ex quo eius grauamen reparari poteſt per diffinitiuam. Angel. *in conſ.107.* Bal. *in d.l.1.* Ab. *in c.cum ad ſedem colu. ante penul. de reſtitutio. ſpoliato.* Philip. Decius *conſ.28.num.4.* omnes *in cap.1. de cauſ.poſſ.& propri.* Alberi. *in d.l.vnica.* Corſet. *ſingular.10.n.1. lib.4.* alios referens comprobat Afflict. *deciſ. Neapol. deciſ.269. num.3.* Guid. Pap. *quæſt.37. ſi appelletur.* Bal. *in l.2.C. de Epiſcopali audi.* communiter Doctores *in l. vnica.* & præſertim Cæſar Contar *in rubr. num.74. C. ſi de momen.* Specul. *tit. de appellatio. §. in quibus num.8. in 6. lib.2.* Nicel. *in tract. de concord.gloſſ.concor 6.fall.6.num.26.tom.18. fol.192.* Rot. *deciſ.120. fuit reſolutum num.2.p.1. diuerſo.* gl. *in c. cum ad ſedem, in verb. interdictum, verſus fi. de reſ. ſpoli.* Marqueſ. *tract. de commiſſ.p.2.in commi.appell.cap.2.n.38.* Veſtr. *in prax. lib.7. cap.3. num.2.* Vanti. *in tract. de nullit ſentent. quis poſſ. dicere de nulli. num.34. verſ & propterea, fol.376.* Contar. *vbi proximè in prima ratione decidendi num.16. in fi. & n.17.* Ioan. Cor. Tholoſ. *in repet. l. naturaliter. §. nihil commune, in præludys num.30.* Pariſ. *conſ.108. num.20. lib.1.* Iſſ. *conſ.187. colu.5. verſ. hoc aſſumpto. lib.2.* Immol. *conſ.55. n.5.* Ab. *in conſ. 55. colu.1. verſ. aliam limitationem lib.2.* Brun. *conſ.98.n.9.* Barba. *conſ.82. colu.5. lib.3.* Natta *conſ.121. num.4. volu.1.* Menoch. *de recuper. poſſ. rem.9. à num.316.* Ioſeph. Ludoui. *deciſ. 20.n.16.* Rolan. à Valle *conſ.77. volu.2.* Octauia. *deciſ. Pedemon.25.n.4.* Lancelo. *de attenta.*

2.p. cap.12. limi.25. cum seqq. Rober. singular. appellationum 22. Capici. decis.34.n.1. Anto. Gom. in l.45. Tauri num. fi. Couarr. in pracli. quæstio. cap.23. num.8. Horatius Carpan. in lucubratio.iuris siue statu Mediol.cap.150.gl.non possit appellari à num.47.vsque ad num.50. Sequitur Doctor Felicia. de Solis in tract. de censibus lib.3.cap.1.n.11. & multo fortiùs dicendum erit in iudiciis possessoriis summa-
29 riis, in quibus denegatam esse appellationem, probant Doctores hactenus citati, & vide latè Escacia de appella. quæst 17. limi.6. memb.2. per totum fol.331. & alibi passim, & nos variis in locis huius capituli, latè etiam Riccius in pra.decis.2.p. decis.263.

30 Quorum quidem Doctorum potissima pars absolutè loquuntur in omnibus iudiciis possessoriis, at nominatim & specialiter, quòd in possessorio tam adipiscendæ, quàm recuperandæ, & retinendæ possessionis appellatio sit prohibita,loquuntur post plures, ab eis citatos Marant. in specul. iudicio. tit. de appella.294.Lancelo.Rober.de atten.2.p.c.12. limi.25.num.10. optimè Anto. Gom.in l.45. Tauri num.194. Rolan.à Valle in cons.77.n.9. volu.2. Bar. in l.2. colu.2. num.4. ff. de appell. recip.gl.in l.vnica in verbo momento.& ibi Bar. quæst.1. num.3. Salicet. poss.2. num.3. C. si de momen. Marc.Anto. Cuch. tract. de mentien. circa possess.num.420. vers. quid verò tom.3. p.2. fol.300. Marquesa. tract. de commissio. 2.p. de commiss. appella.cap.2.sub num.37.& 38.fol.37. & de cõmuni opinione testantur,& sequuntur Rolan.à Valle cons.77.viso num.9.lib.2.& Cæsar Contar.in l. vnica in intellectu sub n.1. vers. vnde is. C. si de momen. poss. & de magis communi opini. testatur & sequitur Ioan. Cumia. super ritibus Siciliæ c.80.n.66.fol.253. & esse approbatum à Rota, refert Contard. vbi proximè in amplia.num.3.in fi. Achill.Personal.tract.quorum bono. n.792.in fi. & n.493. vbi de crebriori opinione tom.3.p.2.fol.279. Escacia de appella. quæst.17. limi.6. memb.3. num.35. Couarr. pracli. cap.23. num.8. Menoch. (nullum allegans, sed gloss. in d.l.vni. C. si de momen. poss. fuer.) de recup. poss. rem.6. num.48. ad med. Ruginell. in tract. de appella.
31 §.2.cap.3.num.653 in fi.fol.119.quod probant ex generalitate d. l. vni. C. si de momen. poss. fuer.appellat. ibi, cùm de possessione, & eius momento causa dicatur, etsi appellatio interposita fuerit: tamen lata sententia fortitur effectum.) reddentes rationem, quia talis sententia lata in mero possessorio parit modicum præiudicium, cùm de facili potest reparari in iudicio proprietatis, quod quidem indicant,& probant illa verba eiusdem legis ibi,de possessione,& eius momen-
33 to.) quod id significat, quando de possessione tractatur, cuius præiudicium, non est perpetuum, sed momentaneum,dum in petitorio causa terminatur, &c. latè Contard. in rubr.d.l. vnicæ num.26. Gemini. in c. vlt.2. quæst.6. num.8. & sic respectu obtinentis in iudicio possessorio dicitur momẽtanea,quia durat dumtaxat, dum non nanciscitur victoriam in petitorio, & sic parui præiudicij: respectu autem ipsius possessionis commoda magna sunt ex vulgaribus iuribus.

Et magis in specie de singulis possessoriis 34
remediis probant multi, prout de possessorio adipiscendæ, ex l.fi.C.de edicto diui Adria. & sententia pro vtente super eius remedio, vt appellatio non detur, affirmant post l.fin. ff.de appell. recip. & l.quisquis C. quorum appell. non recip. & Doctores in d.l.fi. C.de edicto diui Adria. Paris. consil.54.num.39.volu.3. Bald.in l.vnica C.si de momen.poss.colu.2.in fin. vers.sed pone. latè Zucher. in repeti. l. fin.num. 435. & 441. vers. & sic erit conclusio. Roland. à Valle in consil.77.n.12.facit glo.in verbo missus in d. l.fin. quam sequuntur B.Bald. Castren. Salicet. Alexand.& Iff.Curtius Iun. & Sebastia. Sapia relati à Zuchardo suprà,infinitos congerit Tiraquell. in tractatu le mort saisit le vif, p.6. declaratio 6.num.2.Guid.Papæ quæst.132. colu. vlti. Beroius quæst. 44. Menoch. de adipiscen poss. rem.4. à num.826. Ozasc. decis. Pedemont.25.num 9. Couarru.in pracli.quæstio. c.23.num.8.vers.tertia conclusio,rationem reddunt Doctores eandem.quam Consultus,& Imperator, ille in d. l. fi. hic in d. l. quisquis, quòd testatoris voluntas celerem executio- 35
nem desiderat pariter,& in illo adipiscendæ remedio ex interdicto quorum bonorum, 36
affirmant Bart. in l.1.in fi. C. quorum bonorum. per quem Marant de ord. iudicio. 6. p. tit. de appella.num.312. Menoch.de adipiscend. rem. 1.num.fi Beneintendi concl. 19.num.6.Cacherian. Octauianus decis. Pedemont. 25. num.9. Gozadin.cons.5.colu.1.Rolan.à Valle cons.77. num.10.volu.2.Marquef.tract. de appella. p.2. in commiss. appell.cap.2.num.56.fol.40. Caputaq. decis.223. constitutio.Aeguidi. num.1.p.1. Cæsar Contard. in l. vni.a in 4. ratione decidendi num.1. & meliùs num.4. & limi.17. à num.18. cum sequentib. C. si de mom. poss. Ios. Cum.in rititbus Siciliæ cap.38.n.114.Ruginell. tract. de appella. §.2. cap.3. num.649. & num. 650.& seqq.

Quod & procedit,etiam si statutum sim- 37
pliciter permittat posse semel appellari in causis possessoriis. quia adhuc non licebit, appellari à sententia demittendo hæredem scriptum in possessionem, Beroi. quæst.44. si statuta per totum, quem referunt & sequuntur Achill. Personal. tract. de adipiscen. poss. num.333.vers. quæ regula, tom.3. p.2. fol.268.

Ruginel.*tract.de appella.*§.2. *cap.*3. *ſub n.*649. *verſ.*2. *in fi.* ſequitur & rationes reddens Eſcacia *de appella. quæſt.*17. *limi.*6. *memb.*4. *à num.*23.*fol.*347.

38 Ita & in aliis remediis adipiſcendæ poſſeſſionis probant ſingillatim Doctores, prout de interdicto quorum bonorum, vt non admittatur ſuſpenſiua appellatio, firmant Roland. à Valle *conſil.*77. *viſo num.*10. *lib.*2. Marant. *in ſpecul.*6.*p. actu in prin. verbo & quandoque appellatur n.*323.*fol.*308. Ioſ.Cuma. *ſuper ritibus Siciliæ cap.*38.*n.*187.*fol.*204. Achill. Perſonal. *tract. de adipiſcen. poſſ. ſub num.*493. *& num.*485.487.*&* 489.Ruginell. *tract.de appella.*§.2.*cap.*2.*num.*653.*verſ.hæc remedia fol.*119. Cæſar Contar. *in l.vnic. limi.*2. §.1.*n.*1.2.9.14.*&* 18.

39 Item nec in interdicto quorum legatorum non dari appellationem, ſcribunt Contard. *d. l. vnica, in ſecunda ratione decidendi. num.*32.*& in ampliatione num.*34.*&* 35.*& in ſecunda limitatione* §.1.*num.*16.*&* 17.*in fi.* Ruginell.*tract.de appella.*§.2. *c.*3. *num.*454. *in* 4.
40 *caſu fol.*100. item & in remedio *l.*3. *C. de pignori.* in quo non dari appellationem tenet Eſcacia *de appella. quæſt.*17. *limi.*6. *memb.*4. *num.*5.

41 Qui *num.*132. affirmat, idem eſſe dicendum in remedio, & caſu *l. fi. in rem ff. de rei vindi.* nempe quando reus negat, ſe poſſidere, vt euitet actionem realem contra ſe, & poſtea conuincitur de mendacio, probante actore quòd poſſidet,quo caſu actor mittitur in poſſeſſionem, ante eum dixerant, & latè explicuere Ruginell. *tract. de appell.* §.2. *cap.*3 .*num.*687.*verſ.vigeſimus primus* Cuch.*in repeti. l. fi. C. ſi de momen. num.*31. *inter tract. diuerſo. de mentiente circa poſſeſſionem tom.*3. *p.*2.*fol.*293.& præcipuè *ſub num.*419.*verſ.quid*
42 *verò & num.*420.*fol.*300. & quod in ſingulis ſpeciebus poſſeſſionis adipiſcendę ſit prohibita appellatio, vltra citatos ſcribit Ioan. Baptiſt. Pontan. *tract. de ſpoli. lib.*4. *cap.*3. *ſub nu.n.*40.*tom.*14.*fol.*305.

43 Pariter & in alio adipiſcendi remedio ex Saluiano interdicto appellatio non admittitur, nam hoc interdictum valde eſt vtiliſſimum;cuius prærogatiuas, & excellentias ad cœlum exclamant Doctores citandi; éſtque remedium merè poſſeſſorium. Angel. Areti. *in* §.*item Seruiana n.*6. *Inſt. de actio.* Marant. *de ord.iudi.*4.*p.d.*7.*num.*11.Rolan.à Valle *conſ.* 14.*n.*11. & quod eſt pinguius & vtilius magíſque frequentius actione hypothecaria, probant latè Neguſan. *de pigno.*8.*p.*3. *memb.*
44 *num.*26. quod quidem competit fundi domino contra colonum,vt adipiſci poſſit poſſeſſionem earum rerum, quæ in fundo locato illata, inuectáque fuerint, ideóque penſione fundi locati præſtanda, quod eſt directum interdictũ,vtile verò ad eius ſimi- 45
litudinem,datur etiam domino contra conductorem prædiorum vrbanorum, vt poſt Neguzantium & Bart. probat Meno. *de adipiſcen.rem.*3.*num.*14.

Et ad huius ſimilitudinem cõpetit etiam 46
hoc interdictũ Saluianum cuicumque alio creditori habenti bona, ſui debitoris obligata, ex quauis alia cauſa, etiam pecuniaria, ſiue expreſsè, ſiue tacitè, vt probant B. *in l.*1.*num.*2.*ff.de Saluia interdi.* in illis verbis:& etiam cuilibet creditori.)idem B.*in l.*1.*q.*1.*C. de precario, & Saluiano inter.* ibi,creditori.) & paulò poſt Angel. Areti. *in* §. *idem Seruiana num.*6.*inſtitu.de interdi.* vbi in his ſcribit(aduerte tamen, quòd cautus aduocatus numquam intentat hypothecariam,ſed vtile Saluianum interdictum, quod competit cuilibet creditori,directum autem pro rebus coloni inuectis, & illatis, vtile pro rebus inquilini locatoris) hæc ille. Angelus alios citat,ita pro opinione Bart. reſpondit Alexan. *conſ.*185.*num.*4.*lib.*6. idem tenet Neguzan.*de pignor.p.*8.*memb.*1.*num.*6.*& in memb.*3.*n.*9. ſentit Ripa *in rubrica ff.de pignori. num.*19.ibi, *vel aliorum debitorum.* ſentit Baro. *in* §. *adipiſcendæ inſtitu.de interdictis.*

Et licet ex Sarmiento *de redditibus Eccle-* 47
*ſiaſt.*3.*p.cap.*2.*num.*19. *& ſeqq.* & per Salicet. & Bal. contrarium ſentiat Menoch. *de adipiſcen. rem.*3. *à num.*17. tamen ſuperiorem Bar. opinionem, & ſequacium veriorem arbitror, pro qua facit optimum, & elegans conſilium Rolandi à Valle 14.*volu.*1.*per totum.* vbi conſultus defendit, hoc interdictum Saluianum vtile competere cuidam mulieri pro dote promiſſa contra tertios poſſeſſores rerum tacitè hypothecatarum. eam tenet etiam Viuius *communi. opini. in* 4. *opinione lib.*2.*tractatuum*, vbi alios in id plures citat *tom.*1.Petrus Surd.*conſ.*513.*num.*18. *& ſeqq.tom.*4.vbi refert Rolandum.Rota per Farinacium *deciſ.*183.*per totam.*1.*p.*

Quare cùm hoc interdictum Saluianum 48
merè poſſeſſorium ſit, in quo quidem de ſola poſſeſſione contenditur, & eſt remedium ſummarium, actio autem hypothecaria dicitur remedium petitorium, quia in ea de iuribus pignoris, & hypothecæ contenditur,& debet probari de dominio,vel quaſi debitoris, at iſto vtens Saluiano, non tenetur neceſſe probare, & docere; quòd res obligata fuit in bonis debitoris tempore fa- 49
ctæ obligationis, vel poſtea, ſed ſufficit probare, quòd debitor illam poſſideret, ſecus in eo qui intentat hypothecariam, quia tenetur probare, quòd illa res fuerit in bonis debitoris, nec in Saluiano interdicto tanquam

poſſeſſorio

50 poſſeſſorio & ſummario,poſſe opponi exceptiones reſpicientes defectum pignoris,maximè vbi requirerent altiorem indaginem,
51 in hypothecaria ſic, de quibus & aliis plurimis differentiis inter actionem hypothecariam, & hoc Saluianum interdictum, & de plurimis eius ſpecialitatibus,vide optimè & latè per Nat. *conſ.*532.*tom.*2.*per totum*, egregiè etiam per Rolandum à Valle *d.conſil.*14. *per totum volum.*1. Menoch. *de adipiſ.rem.*3. *per totum*, vbi quid cõtinere debeat libellus, quomodo ſententia concipienda, & de aliis
52 vide. & tandem ex his conſtat, ita ſe habere hoc interdictũ Saluianum ad actionem hypothecariam, ſicut remedium poſſeſſorium ad petitorium,vt ſuprà.

53 Igitur meritò à ſententia lata pro creditore intentante hoc remedium, tamquam merè poſſeſſorium, appellationi interpoſitæ non defertur, licèt à lata in actione hypothecaria admittatur quoad vtrumque; ita hanc concluſionem probant poſt Iſſ.Bart. & Bald.Maran. *de ordin.iud.*6.*p.tit.de appella.nu.* 309. B. *in l.*1. *in fin.princ.ff.de Saluia. inter. & in l.*1.*num.*2. & ibi Salicet. *verſ. quæro quintò C. de precario & Saluia.inter.* Alexan. *conſ.*73. *num.*11. *lib.*5. Cæpol. *cautel.*81. *quando quis.* Angel.Areti. *in §. item Seruian. num.*9. & ibi Gomez.de communi teſtatur, *inſtit. de actio.* Corneus *conſil.*140.*num.*2. *lib.*1. Lancelo. *de attent.*2.*p.c.*12. *limi.*25. *num.*11. Menoch. *d. rem.*3. *num.* 186. & poſt alios optimè Nat. *d. conſ.*532.*n.*5.*vol.*2. Rolan.à Valle *d.conſ.*14. *à num.*3.*volu.*1. Franciſ. Sarmien. *in tractatu de rediti. Eccleſ.*3.*p.c.*2. *num.*26. *ad fin.* Neguz. *in tractatu de pigno. p.*8.*memb.*1. *num.*3. Siluian. *conſil.* 36. *num.* 2. & per Menoch. ita etiam Gratian. *in diſcepta.foren. c.*103. *à princ.tom.*1. quare aduerte aduocate, vt quoties ſeſe offerat occaſio, hoc remedium intentes, quo quidem multo commodiùs conſulis clientulo.

54 Et quòd in interdicto vti poſſidetis remedio ſcilicet retinendæ appellatio non ſit licita,probant in ſpecie Butr. *in c. tuam nu.*14. *de ordin. cognit.* Afflict. *deciſ.*269. Rebuff. *in commenta.ad conſtit. Galli.*3.*tom.tit. de materijs poſſ.art.*7. *glo.*1.*num.*18. Corneus *conſ.*10.*li.*4. Capicius *deciſ.*1.*num.*23.Menoch.*de retinen.*
55 *poſſ. rem.*3. *num.* 843. qui idem probat in remedio recuperandæ poſſeſſionis, vt non appelletur à mero poſſeſſorio, ibi, *de recup.rem.* 9. *à num.*316. *cum ſeqq.* Cæſar Contar. *in d. l.vni. in ampliatio. ſub num.*10. *C. ſi de momen. poſſ.* ſequitur Eſcacia *de appella.quæſt.*17.*limi.* 6.*memb.*5.*à princ.* vbi latè comprobat in fin-
56 gulis retinẽdæ poſſeſſionis ſpeciebus denegatam eſſe appellationem, prout in ſententia lata in interdicto, ne vis fiat ei *num.*1. & in ſententia lata ſuper interdicto vtrobi,quę vide *num.*2. & de ſententia ſuper vti poſſidetis, *num.*3. & ſuper interdicto de ſuperficie *num.*4. & interdicto de itinere, actúque priuato *num.*5. de quo & de interdicto de aqua quotidiana & æſtiua,tanquam habentibus mixturam,vide ibi contrarium, & nos inferiùs, & de interdicto de riuis *n.*7. & generaliter quòd in interdicto retinendæ non 57
cadat attentatum, tenent Hieronym.Manfred. *de attenta.p.*7.*à n.*33. plures citat Mier. *de maiora.*3.*p. quæſt.*25. *ſub num.*48. *in* 2. *impreſſione.* Gutier.*canoni.q.*34.*n.*88.

Et loquendo in interdicto recuperandæ 58
poſſeſſionis, vt non admittitur appellatio ſuſpenſiua, vltra Doctores ſuperiùs relatos, tenet Contard.*in l.vnica,in ampliat. ſub n.*34. *C. ſi de momen. poſſ. & num.*8. *verſ. continetur cum num.ſeqq. & num.*32. *& limi.*2.§.1. *à n.*3. *cum ſeqq.& num.*8.*gl.*1. & Salicet.*in l.momentariæ num.*4.*verſ.tertia vtilitas erit. C. vnde vi.* Decius *conſ.*28.*ſub num.*4.*colu.*4.Rugi.*tract.de appell.* §.2. *cap.*3. *num.*673. Eſcacia *de appell. quæſt.*17.*limi.*6.*memb.*6.*à prin.* vbi per exten- 59
ſiones recenſet omnes, & ſingulas huius interdicti ſpecies, vt in eis à lata ſententia appellatio denegetur,quem vide.

At quòd iure Regio in poſſeſſoriis ordi- 60
nariis aliud ſit dicẽdum, nempe ita demum executionem permitti, cùm duæ ſententiæ conformes latæ ſint,à quibus vlteriùs appellare non licet, vt poſtea bene poſſit,firmant Iacob. Sahagum *in cap.*1. *num.*78. *de ſequeſtr. poſſ. & fructuum.* Anton. Gom. *in l.*45. *Tauri num.ſi.ad ſi.* Couar. *in practi.quæſt.cap.*23.*n.*7. quos referens ſequitur Felician. *de cenſib. lib.*3.*cap.*1.*num.*11.*ante ſi.* quod quidem modò non examino, ſed vide leges Regias quibus fundantur, & ſecundùm eorum terminos Doctores intelligi, verum tamen eſt, quod in illis iudiciis ſummariiſſimis,de quibus *ſuprà & rem. l. ſi. C. de edic.diui.* appellatio non ſuſpendit, vt quotidie vulgò videmus,& idẽ in Saluiano,ob eius ſpecialitates.

Et tandem pro comprobatione & iuſtifi- 61
catione huius regulæ propoſitæ adde, quòd cùm à poſſeſſorijs ordinariis ſeu plenariis appellatio non admittatur, multo minus admittenda eſt in iudiciis illis ſummariiſſimis præparatoriis ordinariorum poſſeſſoriorũ ex officio iudicis, iuxta *l. æquiſſimum ff.de vſufruct.* de quibus nos latè *ad prin.ſuprà*, ita hanc conſequentiam deducit Rolan.à Valle *conſ.*8.*num.*34. & 35. *volu.*4. ex Alciato *conſ.* 386. Iſſ. *in l. quod iuſſit num.*29. *de re iudicata* Couarru. *in practi. quæſtio.*17. *n.*7. Menoch. *de adipiſ.poſſ.rem.*6.*num.*48.Brun. *conſ.*98.*n.*9. Boërius *in conſuetud. Biturig.* §. 4. *de iuriſd. omni.iudi.* Rebuff. *in commenta. ad Reg. conſti.*

tom.3.tit. de mater. poss. artic.1.gl.1.num.23. Ioseph.Ludouic. *decis.20.num.9.*Beneintendi. *cons.79.dub.1.*& quòd nec supplicari possit,vide Couar. *vbi suprà d.cap.17.num.4.vers. octauo.*Riccius *in pra.decis.203.p.2.per totam.*

62 Hanc tamen regulam hactenus tot authoritatibus,legibus, & rationibus comprobatam declara: vt intelligatur prohibita appellatio quoad effectum suspensiuum dumtaxat,non autem quoad deuolutiuum,quoniam licèt executio sententiæ latæ in meris possessoriis pro actore non retardetur per appellationem subsequutam; tamen causa deuoluitur ad superiorem facta exequutione, vt ipse de iustitia, aut iniustitia sententiæ cognoscat, ad reuocandam, vel confirmandam sententiam, non tamen potest reuocare executionem eius tanquam attentatam, quia illud non causat istam declarationem, probat omnis Doctorum caterua hactenus à prin. huius articuli relata, qui quidem omnes absolutè (demtis protinus allegandis) cùm de prohibenda appellatione à possessoriis hanc declarationem adiungunt, testantes de communi, & magis receptiori, quos non repeto.

63 Vltra quos hanc insuper tenent post Bar. (cuius est originalis) *in l. ante sententiam sub num.6.ff. de appella.recip.*Ab. *in c.cum ad sedem sub num.30. de restit. spoli.* Ios. Ludoui. *decis. Perus.20. Domin. Martiana num.14.15.& 18.* Ruginell.*tract.de appella.2.§.cap.3. sub n.706.* & magis communem testatur Marant. *de ord.iudicio.6.p.actu 2.prin. in verb. & quandoque appellatur num.305. in fi. & 306. limi.16. fol.504* & de magis communi testatur etiam Escacia *lib.1.causa.ciuil.& cri.cap.97.sub n.54. & tract. de appella. quæst.17. limi.6. memb.7. n.16.& 22.*& magis receptam dicit Couarr. *practi. quæst.d. cap.23. sub num.8. vers. secunda conclusio.* veriorem firmant Menoch. *de adipiscen.rem.4.quæst.100.num.828. & de recuperan. rem.9. num.322.* Afflict. *decis.269. in fi.* Lancelo. *de attenta.2.p. cap.12. limi.25. à n.4. cum seqq.* alios citat Contard. *in repet. l. vni. in intellectu num.2. & 3. C. si de momen. poss.* (licèt non sequatur) & quòd sit vsu recepta, testatur Mar. Anton. Cuchus *tract. de mentien.circ. poss. num.422.tom.3.p.2.fol.300.* Marquesa. *tract.de commiss.p 2.de commiss. appell. cap.2. num.39.fol.37.* & iterum *in secunda impressione p.1. de commiss. in poss.* Saluia. *cap.21. num.33.fol.236.* Rebuf. *tract. de sent. executio.art.5.gl.3.sub num.1.& 2.tom.1.*Marc. Anton. de Amat. *decis.*88. probat text. expressus *in d. l. vnica C. si de momen. poss. fuer. appella.*Riccius *decis.203.à prin.p.2.*

64 Qui autem contrariam tenuere, vt quoad vtrumque effectum in possessoriis sit appellatio prohibita, minimè audiuntur, & huius fuit author Bal. *in d. l. vnica.* licèt parum sibi constans, qui contrariam tenuerat *in l.2.C. de Episcopa.audien.*idem quod Bal. *in d.l.vnica.* sensisse videtur Paris. *cons.*108. *n.2.* & cum Bal.communem dicit (& malè)Decius *cons.28. num.4. vers. non obstant allegata.* Iss. *cons.187. colu.5. vers. hoc sumpto lib.2.* Immol.*cons.55. num.5.* & videtur Bal. etiam sequi Brun. *cons.98. num.9.* tenuerunt etiam Salicet. Roland.à Vall. Contar. Achil. Personal. Ozasc.Lucas Pæt.Hiero.Gabri & alij, quos refert Escacia *d. tract. de appell. limi.6. memb.7.num.19.fol.379.* & alij qui communem dicunt.

Et hanc tibi recensere volui, vt memor 65
sis, quòd ex ea moti fuere aliqui,asseuerare, quòd cùm à diffinitiua non admittatur appellatio in possessoriis, tamen admittatur à qualibet eius interloquutoria, quia iam est grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua, cùm ab ea non appelletur, quoniam si hæc Baldi, & sequacium opinio fuisset vera, scilicet, vt quoad vtrumque effectũ appellatio sit prohibita: probabilis redderetur horum Doctorum ampliatio, ex iis, quæ suprà resoluimus *lib.2. cap 7. per totum,* quòd quando à sententia diffinitiua prohibita est appellatio, quoad vtrumque, per- 66
missa censetur etiam quoad vtrumque effectum à qualibet interloquutoria, & quolibet grauamine incidente, quia iam non reparatur. At secus sit quando appellatio prohibetur quoad deuolutiuum tantùm, quia tunc regulariter etiam esse prohibitam à qualibet interloquutoria, probaui. at cùm ista Baldi opinio falsa sit, & improbata, & pro contraria sit vniuersa Doctorum obseruantia (prout dixi) probant omnes Doctores hactenus ad articulum citati, non admitti potest. at si vera foret Baldi opinio(secundùm ea quæ nos suprà in d. p. 2. c. 7. cui hæc adde & nota, admitteretur appellatio suspensiua à quolibet grauamine incidenti.

Sed supradicta regula hactenus compro- 67
bata; appellationi à meris possessoriis non deferendum procedere, aduertas iure ciuili. nam iure canonico regulariter ab omni iudicio possessorio, nisi appellationi emissæ iudex Ecclesiasticus deferat, vim fieri declarant suprema tribunalia, quia licita est quoad vtrumque effectum, deuolutiuum, & suspensiuum, de quo habemus iura expressa, probant text.*in c.significauerunt, de testibus.* & ibi notat Innocent. & communiter Doctores. probat text. *in c. cùm ad sedem, de restitutione spoliato.* & ibi gl. magna *in fi.* & plenè Ab.*num.3.* dicens communem.probat

text

text.*in c.ex conquestione eodem tit.*text.*in clem. vni.de sequest.poss.& fruct. Clem.* 1.*de caus. poss. & propri.* & vtrobique gl.& Doctores, gl. *in c.ei qui appellat.*§. *de poss.*2. *quæst.*6. vbi Archi. & communiter Doctores. Specul. *in tit. de appella.*§.*in quibus vers.*6. *non appellatur.* & ibi Ioan.And.Bal.*in l.vni.colu.penul.in prin.*& ibi Salicet. *num.*6. dicens communem, *C. si de momen.poss.* Ludoui. Roma. *cons.*324. *in prin.* Ab. *cons.*55.*colu.*1. *in volu.*2. Decius *cons.*28. Paris. *cons.*108.*colu.*3.*volu.*1. Ripa *in cap. sæpe num.*3. *de restitutione spolia.* Augusti. Beroius *quæst.*52. *an iudex sub num.*8. Alex. *cons.*99. *Visis processibus lib.*5. Bal. *cons.*366. *quanquam num.*4.*lib.*3. Ioan.Corras. *in l. naturaliter* §.*nihil commune, ff. de acquir.poss. num.*26. Vest.*in prax.lib.*7.*cap.*3.*num.*2. Capell. Tholos. *decis. fi.num.*2. Guid. Pap. *tract. de appell. quæst.*83. *num.*55. Beneintend.*decis.*79.*num.*1. Marant. *in speculo iudicio.*6.*p.tit.de appellatio. num.*295. Lancelo. Robert.*de attent.*2.*p.cap.*12.*limi.*25. *num.*18. Cæsar Contar. *in repeti. l. vnicæ C. si de momen.poss. fuer. appella. lim.*3. *num.*2. Huberti. Zuchar. *in l.vlt. C. de edicto diui Adria. num.*441. Viuius *commun.opin.*22. Couarr.*in practi.quæstio.cap.*17.*sub num.*7. Anton. Gom. *in l.*45. *Taur. sub n.fi.* Felicia.de Solis *in tract. de censibus lib.*3.*cap.*1.*sub num.*11. & ferè omnes cæteri Doctores superiùs pro regula citati. hanc probant doctrinam, Ozasc. *decis. Pedem.*25.*num.*18.*in fi.*Ioseph.Ludo.*in decis. Perus.*20.*num.*19.*&* 20.Marques. *tract.de appella.p.*2.*in commiss. appella. cap.*2.*n.*43.*fol.*38. *&* 54.*fol.* 40.*in* 1.*impress.* Menoch.*tract. de adipiscen. rem.*4.*q.*100.*n.*840.idem Marques. *p.*1. *de commiss. in poss. salu. mand. de man.* &c. *cap.*21. *limi.*26. *num.*86.*fol.*242.*in* 2. *impress.* Achill. Personal. *tract.de adipiscen. num.*346. *vers.& quamuis fol.*269. plurimos citat, & sequitur Contard. *vbi proximè d.limi.*3. *num.*5. *& limi.*4.*num.*1. Ioan.Baptis. Ponta. *tract. de spol. lib.*4. *cap.*3. *num.*41. *vers. verum. tom.*14. *fol.*305.

68 Hinc est, vt etiam in remedio recuperan. *ex c. reintegranda* 3. *quæst.*1. (cùm sit remedium inuentum, & inductum à iure canonico) appellationi si non deferatur, vim faciet iudex, quod procedit non solùm quando intentatur in foro Ecclesiastico, seu canonico, verùm etiam quando intentatur in iudicio seculari (quòd rectè fieri valet) ita post alios probant Practi. Papiens. *in forma libelli.in causa spoli.possessa.in verbo,per nostram diffinitiuam num.*3.Nat.*cons.*566.*lib.*3.*&cons.* 583. *num.*4. *&n.*13. *volu.*3. Ioannes Olden. *in tract.de iur.& æquitate tit.*12. Bal. *cons.*321. *ad euidentiam præmittendum est, quòd aliquando.colu.*1.*lib.*3. idem Bal. *in c.querelam. colu.*4. *vers.sed nunquid de electio.* Ripa *in c. sæpe in fi. de resti.spoli.* Alciat. *respons.*56. *num.*6. Ozasc. *decis.*25.*in fi.* Menoch. *de recuper. poss.rem.*15. (vbi latè de materia) *à num.*641. reddunt rationem: quia cùm hoc sit possessorium remedium iuris canonici, quo permissa est appellatio quoad vtrumque, & illud intentans intelligitur cum omnibus suis qualitatibus, inter quas est ista appellationis permittendæ, quia qui aliqua dispositione, & priuilegio vti vult, debet vti eo cum omnibus suis qualitatibus, *l. vlt.* §.*sed & si præfatam, &* §.*sin autem hoc aliquis, vers. cùm enim C.de iur. liber.* plura similia affert Neuiz. *cons.* 87. *num.*14. quia res semper transit cum sua qualitate,*l.ago cum Geminiano C. de transactio.* 69 70

Sed huic propositæ regulæ,& declaratio- 71
ni solet per nonnullos replicari ex Ægidiana constitutione,qua expressè decisum stat, ab omni iudicio merè possessorio non licere hodie appellari, sed primam sentẽtiam executioni mandandam appellatione pendente, cuius meminere protinus citandi, & alij plures; cuius quidem noua determinatione multi non indocti subsistunt. Sed respondeo, quòd ea non obstante, præposita doctrina, 72
etiam hodie iure canonico procedit, quoniam Ægidiana constitutio est coarctata, & limitata ad certas causas, & ad certas personas dumtaxat, Vestrius *in pract. lib.*7. *cap.*3. Cæsar Contard. *de Aeguidiana quæst.*1. *& seqq.* item Æguidiana est localis, lata pro certis locis, & prouinciis dumtaxat, vt aduertit idem Contard. *de Aeguidiana quæst.*3. *à num.*1.Paz *in prax.de tenuta cap.*12.*num.*22. nec Æguidiana habet locum nisi in statu 73
Ecclesiastico sedi Apostolicæ immediatè subiecto, ex Pauli III. prouisione, & confirmatione, vt aduertit Ioan. Baptis. Pont.*de spolio p.*3.*cap.*3. *num.*42. Mohedan. *decis. Rotæ diuers.*112.*in prin.& num.vlt.p.*3. *lib.*1. *& decis.*185.*num.*2.*p.*3. *lib.*2.*& decis.*187.*lib.*3.*p.*3. Paz *de tenuta, vbi proximè num.*24. intra limites tantùm temporalis Ecclesiæ iurisdictionis, Cæsar Contard. *vbi proximè quæst.*4. *num.*8.*ad medium.*Rot. *decis.*112.*num.*4.*lib.*1. *p.*3. *diuers.* nec habet locum inter personas 74
Ecclesiasticas, vt opinatur Octauian. Vestr. *in prax.lib.*7.*c.*3. *num.*4. Hondedeus *cons.*20. *num.*10.*lib.*2. Christophor. de Paz *vbi proximè num.*27. Et ideo commissio super appel- 75
latione apposita in Rota, solet dari cum clausula(sine præiudicio legitimæ executionis, quatenus Æguidianæ locus sit) vt obiter dixit Lancelo.*de attenta.*2.*p.c.*12.*limi.*25. *num.*31.

Nec obstat text. *in c. fi.*2. *q.*6. vbi Archi. 76
*num.*17. quòd illo decreto canonico est canonizata *l.*1. *C. si de momen.* & sic etiam iure canonico prohibita intelligitur appellatio

in possessorio,quia respõdetur,quia illud c.fi. *vers.de possessione.* non est iuris canonici. sed sunt verba Gratiani complicãtis decretum, cuius verba non habent vim canonis, ideóque non canonizant.Ioan.Andr.*in additio.ad Specul.tit. de appella.* §. *in quibus. vers. sexto sub num.*8. Federi.de Senis *cons.*76. *Domino auditori sub num.* 1.Menoch.*tract.de adipiscen. poss. rem.*4.*quæst.*100.*num.*842.*&* 843.*fol.*153. & Contar.*in l.vni.in* 2.*ratione decidendi num.*31. *C. si de momen.poss.* Escacia *de appella.quæst.*17. *limi.*6.*memb.*7.*num.*2.

77 Hanc tamen conclusionem, quòd iute Pontificio appellationi non deferens in possessoriis remediis iudex vim nullam faciat, vt limites, velim in iudiciis possessoriis, quæ superiùs summariissima dixi, vt in iis appellationi nisi iudex Ecclesiasticus deferat,vim faciet manifestam. siquidem non suspendat executionem sententiæ, prout ita in remedio adipiscendæ poss.*ex l. fi. C. de edicto diui Adri.* dixerunt, vt author huius opinionis Bal.*cons.*141.*num.*1.*lib.*1. idem Bal. *cons.*203. *lib.*4.*& ex c.vlt.* §.*siquis* 2.*quæst.*6.vbi Archidia. defendit Beroius *quæst.*44. *per totam.* & ante eos fuit opinio Innocentij *in c.pastoralis num.*3. *vers. ad hoc ita intelligendum.* Salicet. *in l. vnica C. si de momen. poss. fue. colu.*3. *vers. quæro secundò.* Menoch. *de adipiscen. rem.*4. *quæst.*1011. *num.*840.Escacia *de appella. q.*17. *limi.*6. *memb.*4. *num.*31. *& memb.*7. *num.*12. Zuchar. *in d.l. fi. C. de edicto diui Adri. n.*441. Tiraquell. plures referens *in tract. le more saisit.p.*6. *declaratio.*6.*num.*2. Couarr.*in practi. quæstio.cap.*23.*num.*8.*vers.tertia conclusio.*Lancelo. Robert. *de attenta.*2. *p. cap.*12. *limi.*25. *num* 27. Ioseph Ludoui. *decis.*20. *n.*20. Menoch. *de adipiscen. poss. rem.*4 *à num.*840.*cum seqq.* Petr. Beneintend. *concl.*79. *num.*7. *in fi.* Marta *de iurisdict.*4.*p.cent.*2.*cas.*159. *num.*19. *&* 20. Riccius *in pra. decis.*2. *p. decis.*203. *per totam.*

78 Et rationem reddunt, tum quia, vt *suprà* diximus, *& l. quisquis C. quorum appella. non recip.& l.fi.ff.de appellat.recip.* testatorum voluntates,& testamenta celeritatem, non dilationem requirunt, quia ideo cùm omnes causæ, quibus hæc militat ratio, omni iure canonico etiam, appellatio non suspendat, diximus suprà hoc lib.3. c.1.& alibi passim, nihil mirum est hic casus illo potiatur priuilegio iure canonico, pro qua opinione est text. *in d.c.vlti.* §.*si quis* 2.*q.*6. & etiam quoniam si ius ciuile testatorũ dispositioni pietate, & charitate ductum multum fauet, multo plus debet fauere Pontificium, iuxta text. *in c.cum esses. de testam.* vbi Doctores,vt dixit Menoch. *suprà*, alia etiã vtitur ratione
79 Couarr. *in d.c.*23.*sub d. num.*8.*vers.tertia con-*
clusio. nec sunt ferendi Beroius, Beneinten. & Ioseph. Ludoui. *vbi proximè* putantes appellationem hoc casu esse prohibitã etiam iure ciuili,quoad vtrunque effectum, deuolutiuum & suspensiuum, cùm contrarium & rectè cõmuniter suprà citati omnes Doctores dicant,& text. *in d.c.vlt.*§.*si quis* 2.*q* 6. esto quòd sit canonizata lex *quisquis C. quorum appellationes non recipian.* generaliter loquentes, & sine distinctione debẽt intelligi, prout intelligunt eandem legem communiter Doctores, minimè admittatur appellatio quoad suspensiuum, secus quoad deuolutiuum,nec iure canonico censenda est immutata dispositio *d.l. quisquis*, maximè cùm eo iure in possessoriis regulariter admittatur quoad vtrumque (vt dictum est.) ita Menoch. latè *d.rem.*4. *num.*841. *& seqq. sursúmque*, vbi exactè curat probare, illam legem non esse canonizatam, sed esse à Gratiano inter canones relatam,quem vide.

Et ex identitate rationis, scilicet celeri- 80
tatis, limita vlteriùs præfatam conclusionem; vt scilicet iure etiam canonico appellationi sit deferendum à sententia lata in illis summariissimis iudiciis possessoriis præparatoriis ordinarij possessorij, ex iudicis officio, iuxta *l.æquissimum ff.de vsufruct.*de quibus suprà ad prin. cap. quoniam sunt remedia extraordinaria, & inducta pro euitandis scandalis, & rixis ex imminenti periculo inter litigantes, certantes possidere, quæ ratio multo fortiùs iure canonico impedit appellationem, & in specie ita scribit Beneintendi *cons.*79. *num* 6. *in fi.* plures adducit rationes Menoch.*de retinend.poss.rem.*6.*n.*49. Contar. *in d.l.vnica limi.*3.*n.*48.*& fi.* Ioseph. Ludoui.*in decis.Perus.*20.*num.*11.*p.*1.Lancel. *tract. de attenta.* 2. *p. cap.*12. *limi.*25. *num.*26. Escacia *de appellatio. quæst.*17.*limi.*6.*memb.*1. *num.*4.

Idem etiam arbitror, esse dicendum iure 81
canonico, ac iure ciuili (secundùm quæ suprà probaui) appellationi non esse deferendum interpositæ à sententia lata in remedio illo saluberrimo, ex Saluiano interdicto, nam cùm in eo diximus, summariè agi,& nec admitti exceptiones altiorem indaginem requirentes,& alias specialitates, ita nec iure canonico admittendam appellationem quoad deuolutiuum,quod ita inuenio Rotam determinasse 14.Octobris 1566.quæ est decisio inter collectas per Caputaq. 222. incipit *Aequidiana*, cuius etiã meminit Lancelo.*de attent.*2.*p.c.*12.*limi.*25.*n.*10. ita etiam terminauit Rot. teste Seraphino *decis.*10143. 2.*tom.* vbi latè prosequitur, in quibus quidem determinauit, appellationi in Saluiano interdicto emissæ non esse deferendum.

Præfatam

Præfatam autem concluſionem,vt in poſ-
82 ſeſſoriis non appelletur, declara, vt procedat, & locum habeat in terminis, de quibus loquitur,ſcilicet, in cauſis merè poſſeſſoriis, vt ſecus ſit, quádo poſſeſſoria cauſa eſt mixta, ſcilicet cum petitorio, quoniam tunc ratione mixturæ à tota ſententia admittitur appellatio,vt eſt videre in remedio recuper. *ex l. ſi quis in tantam C. vnde vi.* vt in vnum plures allegem videndum Menoch. *de recuper. poſſ. rem.9.à n.3 16.* Anton. Gom. *in l.45. Tauri ſub num.194.poſt prin.* Lancelo.Robert. *de attenta.2.p. c.12. limi.25.num.14.* Maranta *de ord. iudic. 6.p. tit. de appella. num. 303.* per rationem autem ſumma cum diligentia explicuimus ſuprà lib. 2. c. 7. à num. 88. cum
83 ſequentib. vt ſcilicet, quando cauſa petitorij ſimul tractatur cum poſſeſſorio, vel ex natura cauſæ, vel aliter ex oppoſitione, & permiſſione partis tacitè, aut expreſsè, & ſuper vtroque lata eſt ſententia, cùm petitorium vt potentius, & magis dignum præponderet, ſupprimat & abſorbeat poſſeſſorium, tanquam minus principale, & ſic appellatio in totum ſententiæ executionem impedire debet, ita vt hoc caſu qualitas affirmatiua prævaleat negatiuæ, de cuius rationis iuſtitia, & comprobatione ibi *in d. cap.7. numero* 88. *cum pluribus ſequentib. in 2. diſtinctionis membro*, exactiſſimè poteris videre, vbi pariter multa ad propoſitum adnotatione digniſſima, quæ conſultò non repeto.

84 Quo loco plurimos Doctores adduxi tractantes de hac mixtura poſſeſſorij, & petitorij, varia exempla conſtituentes, an & quando mixtura dici poteſt, vt in eo caſu appellatio permiſſa ſit à tota ſententia,ex rationis ſpecialitate, quæ inter poſſeſſorium & petitorium viget, cuius cauſa hanc mixturam pro limitatione appoſuimus ad diſtinctam concluſionem vniuerſaliter appoſitam ſuprà d. c. 7. vbi tractauimus an à ſententia habente aduerſam qualitatem prohibitiuam, & permiſſiuam appellationis; ſit admittenda appellatio in totum,nécne.quare ad prædictos Doctores potes pro materia recurrere, & vltra illos vide etiam Chriſtophor. de Paz *in tractatu de tenut. c.13. & à num. 612. & 61. cum ſeqq.* Mier. *de maiorat. 3.p. quæſt.34. à num.53. & ſeqq. in nouiori impreſsione.* Mareſcot. *variar. reſolut. lib. 2. c.75. à num.43. & ſuprà fol.138.* Giurb. *deciſ.101. per totam.* Et aduerte, ne decipiaris, quia ali-
85 quando Doctores generaliter loquuntur, quòd à ſententia mixturæ datur à tota appellatio. quia illos debes intelligere de hac mixtura poſſeſſorij & petitorij, quæ propria eſt mixtura. quid autem (extra hunc caſum) in ſententia, qua diuerſitas qualitatum reperitur complicata, ſit dicendum, vide quæ diximus d.lib.2. cap 7. per totum, vbi latè.

Hinc eſt, vt etiam in iudicio ad exhiben- 86
dum,ſi propter non exhibitionem reus fuiſſet ad intereſſe condemnatus, datur appellatio ab huiuſmodi condemnatione intereſſe. Bar. *in l.2.col.2.num.5. ff. de appell. recip.* Bal. *in l.vnica ſub num.15. C. ſi de momen.poſſ.* & ibi Cæſar Contar. *in limi.14.n.20. & 24.* Ioann. de Ami. *conſil.147. ſuper dubio num.3.* ibi, *item in actione.* Nicell. *in tractatu de concor. gloſſ. concor.6. fall.6.moder.13. ſub num.27.* Ozaſcus *deciſ.25.n.11.* & poſt Speculat. *tit.de appell. §.in quibus num.12.* Contar. *d. l.vnic. oppoſ.4 n.2.4.& 5.*Ruginell *tractatu de appell. §.2.c.3.n.695.verſ.24.in fi.*

Et loquendo generaliter in omni iudicio 87
poſſeſſorio, in quo fit condemnatio intereſſe propter non facultatem rei reſtituendæ,Eſcacia *de appella.quæſt.17.limi.6.memb.9. num.22. & memb.8. n.19.* & meliùs *memb.5. ſub num.1. & memb.4. num.128.& memb.6. à n.5. & ſeqq.* vide in optimo caſu per Aloyſ. Ricc. *in prax.deciſ.2 p. deciſ.200.* & de ratione huius doctrinæ vide quæ latiùs dixi ſuprà *lib.2. d.c.7.à num.132. cum pluribus ſeqq.* quibus & hæc adde.

Quid autem ſit dicendum in poſſeſſorio 88
ſuper iuriſdictionalibus, & aliis, quibus debet iuſtificari poſſeſſio cum titulo, an admittatur appellatio ſuſpenſiua, vide quæ latè Eſcacia *de appell quæſt.17.limi.6.memb.9. à num.85. & à 52.* & latiùs *art.109.* Mier. *de maior. 3.p. quæſt.24. à num.56.& ſuprà*, quos vide, quia diſſentiunt in reſolutione, præcipuè Eſcacia.

Et ex eadem ratione idem eſt reſpondendum in remedio retinen poſſ. ex interdicto 89
de aqua quotidiana, & æſtiua, de qua latè per Menoch. *de retinen. poſſ.rem.6. per totum*, nam à ſententia in eo lata niſi iudex deferat,vim facit, quia legitima,habet enim hoc interdictum admixtam cauſam proprietatis, *l.1. §. vlt. ff. de aqua quoti. & æſtiua.* ita per Bal. *in l. vnic. colu. 2. verſic. quæro quid ſi. C. ſi de momen. poſſ fuer. appell.* & Alber. *in l. vlt. n 3. C. qui leg. perſ. habent ſtan.* vbi etiam dicit, quòd quando poſſeſſorium habet ad- 90
mixtam cauſam proprietatis, locum non habet diſpoſitio illius l.fi.quam vide, ſequitur in terminis Menoch. *loco proximè citato num 164.& ſeq.*

Et ex identitate rationis repetendum idem eſt in remedio poſſeſſorio adipiſcendæ *ex l. fi. C. de edicto diui Adri.* quando poſ- 91
ſeſſor conuentus aſſerit ſe pariter hæredem ſcriptum in teſtamento ſolemni, atque ita

parem titulum oſtendit, quia tunc à ſententia contra ſe lata, appellationi emiſſæ iudex ſi non defert, vim faciet, quia licita eſt quoad vtrunque, ita cenſuit Anton. Nicell. *in tract.tu de concord. gloſſ. in concor.* 1. *num.* 28. motus Baldi reſponſo *in conſ.*281.*lib.*3. *altàs conſil.*141. *præmiſſis verbis lib.*1. idem Bal. *in l.vnica num.*4. *verſic.*4. *nos dicimus C. ſi de momen. poſſ.fuer.appell.* poſt Innocentium ab eo citatum. & Baldi conſilium intelligit & declarat Menoch. *de adipiſcen. rem.*4. *num.*861.
92 *cum ſequentib.* quando fuiſſet probabilis dubitatio, quis eorum eſſet hæres, quia tunc neceſſe eſt ingredi iudicium petitorium, atque ita probare ſe hæredem. cùm ergo eo in caſu fuit diſputatio petitorij admiſſa, iuſtè iuréque à lata ſententia appellari potuit, prout Bal. *in d. conſil.*141. refert in additio.Capellæ Tholoſ.*quæſt.vlt.num.*2.*verſic. item niſi fuerit.* huius articuli latiſſimè declarat caſus, quibus procedit, Menoch. *vbi proximè à numero* 856. *cum ſequentibus.* vbi *num.* 862. adducit in omnibus poſſeſſoriis,
93 quòd ſi exceptio reſpiciens proprietatem, quæ repelli poterat; fuit admiſſa, eſt ſuper ea cognoſcendum, ex his, quos ipſe *de recuper. rem. quæſt.*15. ac ideo cùm à tali iudicio emittatur appellatio, cùm ſit à ſententia lata in poſſeſſorio mixto, operabitur effectum ſuſpenſiuum, ex præfatis Doctoribus, & ex Bald. *conſil.* 367. *lib.*1. Iſſ. *conſil.*187.*lib.*2. Ozaſcus *deciſ.Pedemont.*25. *col. vlt. verſic. item quando lata.* Enimuerò vbi
94 poſſeſſorium habet admixtam cauſam proprietatis, non dicitur momentaneum, Alberi. *in l.vlt. num.*3. *C. qui legit. perſon. habent*
95 *ſtan.* nec ſtatuta diſponentia circa poſſeſſorium, merum intelligitur, nec extenditur ad poſſeſſorium mixtum, ita Menoch. *in tract. de retinen. poſſ. rem.*5. *num.*97. *& rem.*6. *num.*166.

Et hac ratione attenta idem dixere non-
96 nulli circa remedium adipiſc. ex Saluiano interdicto, non quòd ſui natura habeat admixtam cauſam proprietatis, (quia vt ſuprà diximus) merum poſſeſſorium eſt,ſed quando ſic contingit, vt aliqua cum cauſa petitoria reſpiciente ſimul tractetur, quia tunc appellationi eſſe deferendum, reſpõdet Sarmi. *de redit. Eccleſ. cap.* 2. *num.* 27. ex Baldi *conſil.*141. *præmiſſis verbis lib.*1. quæ doctrina quando in hoc interdicto verificari poſſit, locum habeat, & vera ſit, vide omnino Menoch. *de adipiſc. rem.*3. *à num.*187. *cum multis ſequentibus.*

97 Quid autem ſit dicendum, quando in ſententia poſſeſſorij pariter fit condemnatio fructuum damni, aut intereſſe, latiſſimè, & accuratè examinauimus ſuprà lib. 2. cap. 7. à num. 56. in ſecundo membro diſtinctionis, vbi alia etiam videbis, & de plurib⁹ aliis generalibus limitationibus huic concluſioni, & regulæ poſſeſſorij, vide Anton. Gomez *in d. l.* 45. *Tauri num. fin.* Maran. *in Specul. 6. p. tit. de appella. à num.*294. *cum ſequentibus.* Lancelot. *de attentat.* 2. *p. cap.* 12. *limi.*25. Menoch. *de adipiſcen. rem.* 4. *à num.* 826. & alibi paſſim per Doctores ſuperiùs relatos.

Vnum tamen ad præmiſſa neceſſarium
non omitto, quòd quamuis in iudicio poſ- 98
ſeſſorio paſſum ſit, agi de proprietate, ſimul atque mixtum tractetur: ſi tamen ſuper poſſeſſione dumtaxat, & non ſuper proprietate ſententia lata fuerit, appellationi non deferens vim non faciet. quia huiuſmodi appellatio nec ſuſpendit, nec hoc caſu impedit executionem prædictæ ſententiæ,ita determinauit Rota *deciſ.* 273. *num.*1. *&* 2. *p.*1. *diuerſo. & deciſ.*34. *num.*8. *p.* 2. Decius *conſil.* 28. *per totum.* Corraſ. *conſil.*10. *num.*3. *lib.*4. Cæſar Contar. *in l. vnic. C. ſi de momen poſſ. fuer.limi.*2.*ratione mixturæ* §. 5.*num.*13. Chriſtophor. de Paz *in tract.tu de tenut. cap.*13. *num.*62. itaque nos loquimur in dictis caſibus,quando ſimul terminatur poſſeſſorium, & petitorium, vel ſimul vtraque ſententia concurrit.

Pariter & ſupradictam noſtram regulam
intellige, quando agitatur de iudicio meri 99
poſſeſſorij, ſecus autem quando de poſſeſſorio tractatur per viam contractus, vtputa; quando quis promiſit fundum,domum, aliámve ſpeciem alicui, quoniam à condemnato ob illum contractum appellationi emiſſæ deferendum eſt, vt probant Bal. *in conſil.*210 *in fin.vol.*5. Maran. *de ord.iudic.*6.*p. tit.de appellan.num.*305. niſi ad eiuſdem ſpeciei poſſeſſionem agatur, mediante inſtru- 100
mento guarentigiato, quoniam aliter eſt dicendum, dicemus (Deo dante) infrà lib.4. interim videndus Parla. *lib.* 1. *rerum quoti. c.*10.Amador.Rodrig.*de executio.c.*5.*num.*24. *verſic. cuius executioni & verſ. ſeq.* & ſuperiùs *à num.*21.

Et quòd quando agitur ad poſſeſſionem 101
principaliter, & immediatè vigere contractus, poſſit appellari; probat idem Bald. *in l.vnic. col.*10. *verſ.& not.a ibi §. ſi quis promiſit. C. ſi de momen. poſſ.* dicens quòd ſi quis promiſit mihi tradere nudam poſſeſſionem, & iudex ſententiat, eam mihi tradi: poteſt condemnatus, & obligatus appellare, quia 102
nullum ſupereſt ei petitorium contra pactum. idem (inquit) eſt ſi poſſeſſorium in ſtipulatione deductum ſit, & idem ſi quis 103
petat ſe inueſtiri de feudo, quia agit ex contractu. idem quod Bal. tenent Nicell.

tract.

tract.de concor. gloss. fall.6. mod.6. sub num.26. fol.191. Ozasc.*decis.Pedemont.25. sub num.11.* Marquef.*tractatu de commiss. p. 2. in commiss. appell.c.2.n.49. fol.39.* Cæsar Contar.*in l.vni. limi.1. num.76. versic.aliud exemplum.* & latè *limi.14.num.1.& seqq.C.si de momen.poss.* Rot. *decis.356.n.8.p.1.diuers.* & alios citat Escacia *de appell. q.17. limi.6. memb.9. à num.78.* vbi
104 quod idem est in condemnato ad liberè dimittendum possessionem, vt possit appellare, quia continet mixturam,de quo per eum *n.20.* & d.Rotæ decisio.

Et iuxta hæc nota vnam elegantem Rotæ decisionem 857. in recollect. nouiss. per Farina. 2.*p.* Fuit tentum, quòd stante pacto transactioni apposito, quòd deficiente fra-
105 tre Francisco in solutione, liceret monasterio Carthusiensi Pisarum propria authoritate possessionem domus recipere. possessio in vim pacti capta, non aliter obtenta sententia declaratoria,fuit valida, Cassiad.*decis. 7. n.1. de loca.* Clarius *in verb.emphyteu. q.11. & 25.* cum relatis per Asinium *in practi.§.7. limi.48.n.3.* nec referre, quòd iudicem adi-
106 uerit, quia cùm possit propria authoritate hoc facere, potuit etiam ex vrbanitate petere à iudice licentiam ingrediendi, & satis est, quòd huiusmodi ratione præseruauerit ius monasterij. Alexand. *consil.131.n.3. lib.4.* Afflict.*decis.226.& decis.460.* Iss.*in l.2.n.113. C.de iure emphyteu.* Moder. *de attent.2. p. c.4. amplia.1.n.2.& 4.* minus etiam obstare,quòd possessio capta fuerit pendente termino ad
107 appellandum; nã cùm ad possessionem non fuerit actum ex contractu, sed vigore clausulæ constituti, & clausulæ quòd possit capi possessio propria authoritate; non erat locus appellationi. Contard.*in l.vnica limi.24.n.7. C.si de momen.poss fuer.appell.*& in consequenti pendentia termini,vel appellatio interposita non poterat impedire illius executionem, Barb. *consil.10. num.2. lib.1.* Guid.Pap. *conf.219. n.7.* Roland à Valle *consil.77. n.20.*
108 *lib.2.* tanto magis quòd licèt fuerit actum ad caducitatem,illa tamen fuit incidenter,non autem principaliter deducta,quo casu denegatur appellatio, iuxta tradit. per Decium *conf.28.* Contar. *d.l.vnic.q.15.*) Hactenus de dicta decisione.

Et quod dicitur in d. Rotæ decisione,
109 quòd quando agitur ad possessionem non vigore contractus principaliter, sed vigore clausulæ constituti in ea appositæ, vt non sit licita appellatio,tenet Paul.Castren.*conf.43.*
110 *videtur lib.1. n.4.* quia tunc debitor nolens tradere possessionem,videtur spoliare, Escacia *de appell.q.17. limi.6. memb.9. à n.80.* qui *num.79.* post Bald. *vbi suprà*, & Contard. *in d.l.vnica, limi.14. n.2. & n.4. in fi.* quòd filio petente inuestituram feudi per vtile inter- 111
dictum quorum bonorum, non dabitur appellatio.

Quod etiam procedit, quia si immediatè 112
actum est non ex ipso contractu, sed aliquo interdicto possessorio, licèt accessoriè,seu in consequentiam deducatur contractus, & eius validitas,nõ datur appellatio, Contard. latè *in l.vnica limi.14. n.3.* & vide *à n.1. cum seqq.* & Escacia *d.limi.6.memb.9.à n.81.*quod comprobatur ex eo, quòd ipse latè *à n.110.* vbi quod ostendens titulum ad consequen- 113
dam possessionem petitam,non dicatur agere possessorio mixto.

Aliud etiam potest reddi exemplũ,quando scilicet sentẽtia habet complicatam cau- 114
sam falsitatis,quia tunc etiam appellatio admittitur,suspenditque etiam bonorum possessionem secundùm tabulas, text.est *in l.1.* & ibi Bal. & Salicet. *C.de bonorum poss. secundùm tabul.* Bal.*in l.post sententiam num.6. C.de sentent.& interlocut. omni.* Nicel. *de concor. gl. concor.6.fall.6.sub n.26.modera.3. fol.191.* Rota *decis.323.n.1.p.1.diuerso.Domini dixerunt,*&c. de quo & de ratione vide Escaciam *vbi proximè num.84.& seq.*

Ac denique tunc admittitur appellatio à 115
sententia lata in possessorio iudicio,quando scilicet grauamen ex ea illatum non potest reparari in iudicio petitorio, putà quia condemnato iudicio possessorio, ad possessionis & rei restitutionem, nulla competit actio in re, sed eius retentionem dumtaxat, & iuxta casum text. *in l.qui exceptionem,§.si pars, ff.de condictione indebiti.*vbi Cuman.*n.27.*& iuxta *l.si in arca. ff.de condictio.indebiti.* Bal.*in l.vni. num.7. vers. quæro quid si non agitur possessorio. C.si de momen. poss.fuer. appella.* vbi ait, quòd quando iudicium possessoriũ mouetur con- 116
tra detentatorem, vtputà commodatarium, si contra eum fertur sententia, poterit ille appellare; rationem reddit, quia non potest commodatarius petitorium mouere, atque pariter nec ei illatum damnum reparari. Bald. *in l.2.num.22. C.de Episcop. audi.* Bar. *in l.2.num.3. ff.de appell.recip.* Castren. *consil.46. col.2. versic. pro hoc fallit. lib.1.* Decius *in l.1. col.3. vers. secundo quando. C.de bon. poss. secundùm tab.* Anton. Nicel. *in tractatu de concor. gloss.concord.1.à num.31.* Ozasc.*decis.Pedemon. 25. num.11.* Menoch. *de adipiscen. rem. 4. à num.803.* vbi probat, hoc casu etiam exceptionem dominij atque ita impedire possessorium.Et vltra supradictos hanc nostram doctrinam, & limitationem probant Cardi. *in cap. cùm ad sedem, ad fi.* vbi Abb. *num.30.* Petr.Graff. *num.125.de restitutione spoli.* Capic. *decis. 34. num.5.* Stepha. Aufrer. *in additio. ad decisionem vlt. Capell. Tholos. num.3.*

Rebuff. *ad ll.Galli.tract.de liter.executio. art.9. gl.5. num.16. cum ſeqq. & art.10. gl.1. num.8.* Maran. *de ord.iudic.6.p.tit.de appell.num.299.* Duen. *regul.52.num.ſi.* Mateſila. *in d.l.vnica num.2.& 7.* de quo etiam latè Chriſtophor. de Paz *tract.de tenut.c.12.à num.31. cum ſeqq.* latè etiam proſequitur hanc doctrinam, & limitationem poſt Cæſarem Contar.& alios, Eſcacia *de appell.q.17. limi.6. memb.8. per to-*
117 *tum.* vbi eius varia reddit exempla omnino videnda,& Paz etiam modò citato loco.

Sed pro coronide huius capituli illud annectere libet, valde vtile circa illa remedia poſſeſſoria ſummariiſſima, quorum ad principium meminimus ex officio iudicis inductum, iuxta *l.æquiſſimum ff. de vſufruct.*
118 quæ ſunt præparatoria ad poſſeſſoria ordinaria, quæque (vt diximus) durat ſolùm vſquequo lata ſit ſententia in ipſo poſſeſſorio ordinario, vt ſcribit Neuiz. *conſil.30. num.7.* Beneinten. *concl.79.num.4.* tanquam præparatorium, ex *l.liberis §.vlt. ff. de liberali cauſa.*
119 & reuocatur nunc in dubium, quid ſi lata ſententia ſuper poſſeſſorio ordinario contra eum, pro quo in ſummariiſſimo fuit pronunciatum, & interlocutum; fuerit appellatum,aut ſupplicatum; an ei adhuc proderit ea interlocutio, & an adhuc durare dicetur appellatione, aut ſupplicatione pendente à poſſeſſorio ordinario,in quo reſpondeo, quòd cùm huiuſmodi interlocutoria dumtaxat durat, vſquequo lata ſit diffinitiua in poſſeſſorio ordinario, ex Doctoribus citatis, quæ non obſtante appellatione pariter exequi debet (vt hactenus dictum eſt) ſequitur; vt illa prior interlocutoria finem tunc habeat, quando diffinitiua effectum ſortitur,vt optimè & eleganter conſiderauit Menoch. *de retinen. poſſ.rem.vlt. n.50.& 60.* & ſic exequenda erit ſententia diffinitiua lata in ordinario poſſeſſorio, nec interlocutoria impedimento eſſe debet, nec poteſt priuilegium diffinitiuæ huic auferre.

Et obiter aduerte, quòd (ſicut ſuperiùs dictum eſt) poſſeſſio datur hæredi inſtituto, vigore *l. fin. C. de edicto diui Adri.* non
120 obſtante appellatione fauore teſtatoris,multo magis deneganda eſt ipſa appellatio à ſententia ſeu pronunciatione de aperiendo teſtamentum, vt probat text. *in l. fin. ff.de appella. recip. & in l. quiſquis 6.* & ibi B. Bal. Salicet. & Paul.de Caſt. *C.quorum appell.non recip.* quam legem Gratianus poſuit *in cap.vlt. verſ.ſi quis etiam auſus fuerit.2.q.6.* Innocent. *in c.Paſtoral.num.3. verſ.ad hoc ita de off.deleg.* Archidiac. *in d. c.fin. num.16. 2. q.6.* Specul. *tit. de appell. §. in quibus num.10. verſ.8. lib.2.* Maran. *in Specul. p.6. act. 2. prin. in verbo & quandoque appellatur limi.19. n.222. fol.506.* Rebuff. *tractatu de appella. gl.vni. art.9.n.10. tom.3.* Menoch. *tract.de adipiſcen. poſſ. rem.4. n.7.fol.23.* Et eſt ratio, quia apertura teſtamenti celeritatem requirit, *ex d. l. fin.*

Et iterum à decreto ſiue iudicis manda- 121
to executiuo relaxato de euacuando,vel (vt dicitur) de ffractando appellationi ei deferri,quia caret ſuſpenſiuo,tenent citandi DD. eo quòd ſit cauſa ſummaria, & priuilegiata, celeritatem deſiderans.Gramaticus *deciſ.58. num.15.& ſeq.* Cæſar Contard *in l.vnica n.4. C.ſi de momen.poſſ.* Alexand. *in l.1. num.52.* vbi Iſſ.*num.45.verſ.quartò adde ff.ſoluto matri.* & poſt eundem Contar. *q.20. num.2. verſic. contrarium & num.3.* & Bald.*in eadem l.vnica num.1.* dixit Eſcacia *de appella. q.17. limi.6. memb.2.n.36.* & idem *lib.1.cauſa.ciui & crim. c.5.à num.53.cum ſeqq.* latiùs Marcheſa.*tract. de commiſſ.1.p. c.20.per totum in ſecunda impreſſio.fol.217.* qui *in num.2.* aduertit quòd licèt aliqui ex iis DD. loquantur de fabro prope domum ſcholaris ſeu Doctoris malleante, tamen ipſe cum Gramatico idem firmat in inquilino, & conductore, de quo latiùs per eum erit videndum ibi.

CAPVT XIII.

A ſententia lata à iudice,vt bono viro arbitrante, vel arbitro iuris, vel in iis, quæ iudicis arbitrio regulato, vel etiam libero, relinquuntur. ſeu etiam conſcientiæ, poteſtati,eiúſve mero officio; appellationi interpoſitæ non deferens vim an faciat.vbi etiam quid ab actibus, & ſententiis negatiuis.

SVMMARIVM.

Reductionis ſententia lata à iudice, vt bono viro appellationi non eſſe deferendum,qui teneant. num.1.

Sententia reductionis licèt admittat appellationem, an nihilominus ea pendente ſit exequenda. n.2.

Reductionis ſententiam admittere appellationem ſuſpenſiuam,qui cum Baldo ſubſcripſerint.n.3.

Couarruuias perplexus & varius redditur, in reſolutione huius articuli. n.4.

Baldi diſtinctio refertur. n.5.

Reductionis iudice confirmante arbitramentum non licere appellari, ſecus ab eo illud infirmante,qui tenuerint, recenſentur. n.6.

Appellationem eſſe licitam à iudice adito per viam reductionis,vt bono viro,vt magis communis & æquior opinio reſoluitur. n.7.

Quæ

Quæ procedit siue ipse iudex moderetur, siue confirmet, vel infirmet arbitramentum. ibidem.

Et hæc opinio maximè procedit si sententia feratur ad fauorem eius, qui petit reductionem. num.8.

Reductionis sententia an admittat appellationem iure Regio. n.9. remissiuè.

Laudi executio non est facienda pendente reductione ad iudicem vt bonum virum, vt verior opinio resoluitur, & quot sint in hoc articulo. num.10.

Iure Regio hæc opinio innouata est. n.11.

Laudi executio fit si sit inter partes conuentum. num.12.

Vel si sit ab aliquo statuto sic inductum. ibidem.

Et de alijs limitationibus, remissiuè.

Reductio arbitramenti si petatur post illius arbitramenti executionem, illam non reuocat, nec impedit. n.13.

Ab arbitratoribus & eorum arbitramento non licet regulariter appellari, sed reductio peti ad arbitrium boni viri. n.14.

Reductio ad arbitrium boni viri intra decem dies debet peti iure regio. n.16.

Reductio an etiam iure communi debet peti intra decem dies. n.17.

Reductio coram quo iudice sit petenda, & de varijs opinionibus. n.18. remissiuè.

Reductio debet peti intra decem dies etiam iure canonico. n.19.

Arbitri sententia an sit exequenda non obstante appellatione. n.20. & seqq.

Arbitri sententia quando emologatur tacitè vel expressè. n.21.

Ab actu quem quis approbauit, non potest appellari. n.22.

Appellari quando possit ab arbitri sententia, qui pro mareria videndi. n.23.

Arbitri sententia etiam pacto nudo facto compromisso iure canonico recipit appellationem, & de ratione. n.24.

Ab arbitris iuris electis scilicet, super recusatione, aut competentia inter iudices Ecclesiasticos appellari, an liceat. n.25.

Arbitri iuris habent iurisdictionem à lege, & coram illis coguntur partes litigare, sicut coram iudice. n.26.

Arbitri iuris habent à lege iurisdictionis tertiam speciem æquiparatam delegatæ. n.27.

Ab arbitris iuris licet appellare, quemadmodum & ab alijs iudicibus. ibidem.

A iudice habente arbitrium à lege, homine, seu statuto, appellari licere, qui teneant. n.28.

A iudice cuius arbitrio aliquid committitur siue in ciuilibus, siue in criminalibus, qui teneant. num.29.

Iudex in arbitrarijs argui non potest, quia tunc Deum iudicem rei huius cognitorem habet. num.30.

A iudice, cuius arbitrio aliquid relinquitur, non licet appellari in paruis & leuibus, secus in grauibus, in quibus quis enormiter læsus est. num.31.

In arbitrarijs super re magna quemadmodum enormiter læsus iudicetur. n.32.

A iudice habente liberum arbitrium, seu absolutum à lege, seu statuto, vel homine, non licet appellari. n.33.

Liberum arbitrium ex quibus verbis, & clausulis datum iudici intelligatur. n.34. remissiuè.

Clausulæ & verba, quibus arbitrium regulatum seu boni viri, iudici datum sit. n.35. remissiuè.

A iudice cuius conscientiæ aliquid terminandum, seu faciendum committitur, appellationi emissæ non defertur. n.36.

Conscientia vbi sit onerata iudici siue iure, siue forma commissionis & rescripti, appellatio nec suspendit, nec impedit executionem. n.37.

A iudice, cuius conscientiæ aliquid committitur, appellatio est prohibita quoad suspensiuum effectum dumtaxat. n.38.

Conscientiæ solus Deus superior est, & ideo ad alium vt inferiorem appellari non debet. n.39.

Conscientia iudicis vbi non est onerata simpliciter, sed aliquid simul sit appositum respiciens iustitiam, appellatio non est prohibita, n.40. & 47.

Appellari non potest ab aliquo, cuius conscientiæ aliquid declarandum committitur, quando declarationem iuramento firmauit, quod procedit non in iudicio. n.41.

Dicto alicuius vbi sit standum ex quacumque dispositione, intelligitur iurato, non aliter. n.42.

Dicto alicuius promittens stare, intelligitur iurato, non aliter. n.43.

Citare non debet aliquem iudex, cuius conscientiæ aliquid iudicandum est commissum. n.44.

De materia quando aliquid conscientiæ alicuius aliquid committitur, remissiuè. n.45.

Conscientia cui aliquid terminandum committitur, debet esse cum iudicio discretionis. n.46. & 47.

Potestati iudicis quando aliquid relinquitur, id non subijcitur iudicis necessitati. n.48.

A iudice, cuius facultati & potestati aliquid faciendum relinquitur, non licet appellari. n.49.

Iudex si ex statuto potest aliquem carceratum sub fideiussoribus relaxare, si non fecerit, non appellatur. n.50. Declara vt ibi.

A iudice facultatem dispensandi habente, & id negante, non licet appellare. n.51.

Delegans meram habet facultatem reuocandi iurisdictionem delegatam. n.52.

Appellatio non admittitur ab auocatione iurisdictionis facta per delegantem superiorem. n.53.

Quod procedit siue auocatio fiat sine causa, aut cum ea, aut cum leui, quia non licet appellari. num.54.

A iudice denegante id quod facere potest ex suo mero officio, appellari non valet. n.55.

A iudice non supplente de facto cùm potest, nec lædit, nec licet appellare. n.56.

Officio iudicis mercenario quod potest exercere motu proprio, quando aliquid committitur, ab illud negante non appellatur. n.57.

Secus de officio iudicis nobili, quod deseruit actioni propositæ, & de vtriusque exemplis. n.58.

Appellari non potest à iudice suum officium non interponente, quando pars interponendum non petit. n.59.

Procuratorem inhabilem si iudex non repellat, licèt possit ex officio, non licet appellari per partem id non petentem. n.60.

Ab iniusta denegatione officij implorati licet appellari. n.61.

A iudice negante id cuius facultati relinquitur, non appellatur, secus quando concedit, sed ex eo pars lædatur, quia tunc appellatur. n.62.

Iudex cuius facultati & voluntati aliquid committitur, sicut cogi non potest per superiorem, ita nec appellatur ab illo. n.63.

A iudice faciente quod facere, præcisè cogi & compelli poterit, non appellatur. n.64.

A iudice obtemperante literas requisitorias, & permittente executionem, cùm illis obtemperare teneatur, non appellatur. n.65.

A iudice nolente adimplere iustas requisitorias, cùm possit per superiorem compelli, potest appellari. num.66.

Ab ordinario recusante sine causa instituere præsentatum, vel confirmare electum, appellari licet, vel etiam superiorem adire per viam recursus. num.67.

Ab ordinario negante licentiam iustam Rectori, vel alteri beneficiato, licita est appellatio. num.68.

A iudicis tarditate in ministrando iustitiam, vel illam negante licet appellare. n.69.

Tarditas & negligentia iudicis in ministrando iustitiam arguitur ex trina monitione. n.70.

Iudex negligens, à quo appellatum est, non potest revocando grauamen reassumere iurisdictionem. n.71.

Ob negligentiam, & tarditatem iudicis superior adiri potest per viam querelæ. n.72.

Concil.Trid. sess.24. de reform. c.20. explanatur in illis verbis (nisi Episcopus prius requisito eoq; negligente procedat, &c.) n.73.

Error dicentium appellari non posse ab actibus & sententijs negatiuis damnatur, & eorum falsa fundamenta. n.74.

Attentatum non adest, ergo non adest violentiæ recursus, non est bonum argumentum. n.75.

Delatio negata iustæ appellationi sufficit ad recursum regium postulandum, cùm sit pars & principium violentiæ, ex qua animi deliberatio ad illam inferendam detegitur. n.76.

Ab actis & sententijs negatiuis siue diffinitiuis, siue interloquutorijs appellationi deferendum, si sit legitima. n.77. vbi plura exempla recensentur.

Appellationi ab actu negatiuo si iudex deferre non teneretur, licitè posset ad vlteriora procedere, cùm retineat iurisdictionem. n.78.

Appellari vbi non licet, iudex licitè potest ad vlteriora procedere appellatione non obstante. num.79.

Argumentum validum est, appellatio non suspendit, ergo iudex procedens non attentat. n.80.

Sicut econuerso. ibidem.

Iudex deferens appellationi minimè deferendæ, abdicat à se omnem iurisdictionem, & vltrà validè nequit procedere. n.81.

Sententia negatiua non trahit secum executionem à iure, nec iudice, cùm ius hoc illi priuilegium attribuat, quando legitima fiat appellatio. n.82.

Sententiæ etiam secum executionem trahentis effectum suspendit appellatio legitima. n.83.

Iudex non deferens appellationi legitimæ virtute regij decreti, aut aliàs in proxima est causa attentandi, & vim inferendi. n.84.

Iudex, si à denegante admittendam meam probationem, vel instrumenta non admittatur appellatio virtute decreti Regij; poterit ad sententiam diffinitiuam procedere. n.85.

Ab actis & sententijs negatiuis appellationi legitimæ, si vim non adesse declaretur, potiùs viderctur auxilium violentijs præstare. n.86.

Reduntur exempla. n.87. & suprà.

Grauamen in actis & sententijs negatiuis fortius est, ac magis qualificatum est grauamen exequutum, in quibus ratio appellandi potentior viget, quàm in cæteris. n.88.

Regius Senatus in cognitione per viam violentiæ ab actibus negatiuis; solùm inquirit, an appellatio de iure sit legitima, quæ si talis reperiatur, vim fieri decernit indubiè. n.89.

SAtis est apud iuris vtriusque Doctores controuersum, in oppositásque iuris sententias, quibus anceps (ne dicam) difficillima redditur vera eius resolutio: an à iudice definiente causam reductionis, vt 1
bono viro, appellationi non deferens violentiam faciat, & hoc casu appellationem licitam non esse, probat, & defendit Bar. *in l.1. num.18. ff. de leg. 2.* Innocent. *in c. præsenti de rescript.* Abb. *in c. quinta vallis n.40.* Ioan. Andr. *in additio. ad Specula. tit. de appella. §. in quibus versic. quid si conuenerit litera B* Salicet. *in cle. in omnibus C. de appella. & in l. cum antea q. penult. C. de arbit. & in l. societatem §. arbitror ff. pro socio quæst.20.* Cæpol. *consilio ciui. 16.* Fulg. *consil. 111. & consil. 113.* Lanfr. *in tractatu de arbit. quæst.22.*

Soci.

Soci. iun. *conſ.*15. *colu.*2. *lib.*1. Salicet. *inter conſ.Cardi.conſ.*140.Bologni.*ad Ananiam conſ.* 51. dicens ab hac opinione nec in iudicando, nec in conſulendo eſſe recedendum, Panormita. *conſ.*38.*lib.*1. Roma.*in rubr. ff. de arb.num.*8.& Paul.Caſtr.*conſ.*121.*num.*8.*lib.*1. & hanc Bartoli doctrinam, & opinionem veram eſſe, dicit Ferrari. *in forma libelli ad formam compromiſſi* §.*nec reductio num.*9. alios plures Doctores, qui hanc ſententiam, & Bar. opinionem ſequuntur: refert Additio. ad Specula. *vbi proximè*, & magis communem dicit Couarru.latè diſputans *lib.*2. *variar. cap.*12. *num.*5. *verſ. tandem*, & quòd ab iſta ſententia ſuper reductione poſſit appellatio interponi,vt de magis communi Pariſ.
2 *conſ.*55. tamen hac appellatione, & ſecunda reductione pendente poſſe fieri executionem ſententiæ reductionis, tradit Boërius *deciſ.*284.*colu.fi. ſub num.*26.*verſ. quod intelligo.* idem etiam affirmauit ante eum Philippus Fran. *cap. Dilecto ſub num.*39. *in fi. de appellat.* ſequitur Lancelo. Rober. per Fran.& Boërium,*de attenta.*2.*p.c.*16.*à n.*28.

3 Sed contrariam opinionem, imò appellationi deferendum eſſe à ſententia lata per iudicem ſuper reductione, eſſeque in eius executione ea pendente ſuperſedendum, ſubſcripſere Bal. *in l.*1.*C.ne liceat* 3. *prouocare num.*10. Paul. Caſtr.Immol. & Alexan. *colu. penult.& fi.in l.*1.*ff. de legat.*2. Immol. *in l.publicorum colu.*4.*de publi.iudic.* idem Immol. *in c. quinta vallis num.*36. *de iur. iura.* Vitalin. *in tract.clauſula.* vbi agit de reductione ad arbitrium boni viri. *c. fin. ad fi.* dicens, ita ſenatum determinaſſe, Baptiſ. de San. Blaſio *in tract.de arbitr.quæſt.penul. colu.pen.* Areti. *in c. ſuper his, num.*47.*de accuſatio.* & ibi Feli.*n.*13. Alexan.*conſ.*106.*lib.*3.*num.*7.Couarr.qui veriorem dicit *lib.*2. *variar. cap.*12. *ſub num.*5. per quem & Alexand. & alios idem dicit Ceual. *in commun. opi.*1. *tom. q.*453.

4 Sed quidem Couarr. non firmauit pedes in hac ſecunda opinione,ſed *ſub dicto num.*5. *verſ. tandem, & ſequent.* inquit, quòd pares ſint in hoc caſu defenſores,& vtraque communis,& *in verſ.ſequent.*dicit,quòd ſi auctorum numerus,& eorum exiſtimatio,ac profeſſionis nomen,conſideranda ſunt,non dubitare B.ſententiam(hoc eſt priorem)magis communem eſſe, ſiquidem præter ipſum ex veteribus, & iunioribus plures magni nominis in iuris vtriuſque diſciplina, ei potiùs, quàm contrariæ accæſſiſſe. & *in verſ. ſequen.* dicit contrariam veriorem eſſe. Sed nihilominus perplexus manet in reſolutione, & electione, vt apparet *ex verſ. tertio & verſ. quarto,* maximè quòd ipſe Couarr. non omnes Doctores, quos nos in prima opinione congeſſimus, recenſet, ſed nonnullos eorum tantùm,Bal.autem *in l.*1.*C. de ijs qui pœnæ nomine*, diſtinguit, quòd ſi iudex reductionis læſit in modico, non appelletur, ſi autem in magna quantitate,appellari poſſet, quem in hoc alij ſequuntur, relati ab Additio. Specula.*in lib.*2.*tit.de appella.* §. *in quibus num.*16.& Alex.*in l.*1. *ff.de lega.*2. 5

6 Alij autem dixerunt, vt prior opinio procedat, quando iudex reductionis confirmauerit priorem ſententiam, ſeu arbitramentum, quia tunc in quo confirmauerit ſecunda ſententia priorem, appellationi non ſit deferendum, nec executioni inſuper ſuperſedendum, ſecus autem ſi prius arbitramentum confirmatum non fuerit, quia tunc à iudice vt bono viro arbitrante appellationi eſſe deferẽdum, quoad vtrumque effectum ſuſpenſiuum, & deuolutiuum, notat eleganter Immol. *in conſ.*130. *in caſu præmiſſo ad fi.*Lancelo.Robert.*de attenta.*2.*p.cap.*16.*n.*32. tenet Marcus Anton. Blanc. *in tract. de compromi.quæſt.*10.*num.*20.*ad fi.* probat Couar.*in lib.*2. *vari.d.cap.*12. *ſub d. num.*5. *verſ. quarto.* vbi dicit, quòd ſi communem opinionem (ſcilicet B.) admittamus,concedendum eſſe ei locum fore, vbi arbitratoris iudicium à iudice, ad quem itum eſt, fuerit confirmatum, quòd ſi iudex cauſa reductionis ſententiam dixerit aduerſus eum, qui non petierit reductionem, & ſic arbitratoris iudicium reuocauerit, ſic grauatus hac definitione appellare poterit, ſequutus Anton. Blan.*vbi proximè.*

7 Sed nihilominus licèt priorem B. opinionem aliquando prævaluiſſe, appareat; tamen iam his temporibus Baldi, & ſic vt ſit permiſſa appellatio à iudice adito per viam reductionis tanquam bono viro, ſiue moderetur arbitramentum,ſiue confirmet,vel infirmet,& æquitas,praxis, & Doctorum concurſus, approbant,& ſequuntur, prout vltra ſuperiùs citatos communem, & æquiorem eſſe,teſtantur Alexand.*conſ.*106.*viſo themate colu.*2.*lib.*3. & ex Alexan.& Boër. idem dicit Eſcacia *de appell. quæſt.*17.*limi.*14. *num.*3. & magis communem dicit ex Villalo. *in ærario commu.opini. lib.*6. *verb. reductio.* Additionat. ad pract. Papienſ.in forma libelli quo agitur ad pœn. *in gl. nec reductio. ſub num.*9. *in litera A. in verbo contrarium. fol.*461. ſequitur etiam Menoch. *conſ.*217.*exiſtimauerim, n.*29. *&* 30.*lib.*3.& incõſtanter ponit hanc opinionem Nicell.*tract.de concor.gloſ.concor.*6.*fol.*12. *num.*46.*fol.*192. obiter etiam hanc opinionem ſequitur Eſcacia *lib.*1.*tract.cauſar.ciuil.& crimi. c.*2. *ſub num.*456. hanc opinionem eſſe veram, & obſeruatam atque approbatam in regno Franciæ,teſtatur Additionat.ad Alex.

*d.conf.*106. *ſub num.* 6. *litera B. & in verbo appellatio,*& vt magis communem refert,& ſequitur Magon. *in deciſ. Lucen.*37.*lib...num.*4.

8 vbi dicit, procedere maximè, ſi feratur ſententia ad fauorem eius, qui petit reductionem. Et hanc opinionem vt probabiliorem ſequitur Fachineus *controuerſ.iuris lib.*8. *c.*96. *per totum,* quam acutè examinat, & hinc inde fundamenta referens, perpendit, & contrariis ſatisfacit, videndus. ſequitur etiam Beneintend.*deciſ.*15. *per totam,* vbi etiam recitatis opinionibus pro vtraque parte dicit hanc magis communem. quam etiam videtur ſequi (licèt confusè) Cardin.Tuſ. *practi. concluſ.litera A.concl.*414.*per totam.*& poſt Pariſium, & Afflictum, idem, licèt obiter, tenet Marqueſ.*de commiſſ. à laudo. & per rela.*1. *p.cap.*17.*num.*23.

9 Quidautem iure regio nouiter ſit inductum, omnino vide *l.*4. *tit.*21. *lib.*4. *recopila.* Couar. *vbi proximè num.*6. Auenda. *in c. prætor.cap.*1.*à num.*26. Auiles *verbo execution.c.*1. *num.* 9. *&* 26. *in capit. præto.* Oroſius *in l. de quibus num.*87. *ff. de legib.* Gutierr. *in l. nemo poteſt,quæſt.*7. *à num.*417. *cum ſequentib. de legat.*1. Caſtill.*in l.*64.*Tauri num.*75. Olan.*litera S.num.*9. Paz *in prax.* 1.*tom.p.*4.*num.*4.*&* 5. *cap.*1.*&cap.*3.*num.*20.*&* 22. Roderi. Xuar.*in repeti. l. poſt rem nota.* 8. *in* §. *eſt & alius caſus,* apud quos quid iure Regni ſit introductum, videbis, & latè *gl.*1.*l.ſi.tit.*4.*p.*3.*& l.*5. *tit.*2. *p.*1. *verbo, des juicios,* alios citat Valdeſ. *in additio.ad Roderi.Xuar.vbi proximè.*

10 Hactenus diximus de ſententia iudicis, ad quem itum eſt per reductionem vt bonum virum ſuper iudicio arbitratoris. nunc quærendum, quid pendente ipſa reductione, & non obſtante;an poſſit executioni demandari arbitratorum iudicium. In quo articulo quinque reperiuntur diuerſæ opiniones. ea tamen receptiſſima eſt,& amplectenda: vt reductione pendente ad iudicem vt bonum virum, non ſit facienda executio laudi, ita tenet Bal. *in l.tale pactum* §.*qui prouocauit colu. fin.in penult.quæſt. ff.de pact.* tenet etiam Ab. contra Cardi. *in c. quinta vallis n.* 41.*de iureiur.* Soci.*conſ.*27.*col.penult.lib.*4. Veriorem dicit Marant. *de ord.iudi.*3.*p.*6.*p.prin. in actu* 2.*ſub num.*110. Philip. Fran. *in c.dilecto num.*30.*de appella.*ſequitur Lancelo.*de attenta.*2.*p.c.*16.*num.*10.*& ſeqq.*cum quo tranſit, & ſequitur in ampliationibus, & limitationibus (vt aſſolet tranſcribendo) Eſcacia *de appella.quæſt.*17. *limi.*4. *à num.*6. ſequitur Boër.*deciſ.*274.*à num.*24. vbi de ſtylo ſeruari teſtatur Lanfr. *deciſ.*461. incipit *arbitramentalis.* Alex.*conſ.*43.*quia ſubtiliter.n.*9.*lib.*6. *& in conſ.*119.*quæritur ergo. num.*17.*eodem lib.* Parifius *conſ.*45. *ſatis concludenter num.*6.*lib.*1. Galleſius *de obligatione in forma Cameræ q.*3. 4. *p. obli. in forma Cam. num.* 5. *& ſeqq.* Grat. *conſ.*118.*videtur num.*19.*lib.*2.

Quæ opinio noſtro iure Regio alterata 11
eſt per text. *in d. l.*5. *tit.*21. *lib.*4. *recopila.* vbi poſtquam à prin. dedit formam exequendi arbitratoris ſententiam;in hæc inquit: *y ſi la otra parte obiere reclamado o reclamare o pedido o pidiere relacion y albedrio debuen varon o fecho o ficiere de nullidad o por otro remedio o recurſo alguno. ſi la tal ſentencia arbitraria fuere confirmada por el preſidente y oidores que de la tal ſentencia confirmatoria no aya mas ſupplication ni nullidad ni otro remedio alguno, pero ſi por juez inferior fuere confirmada, que pueda appellar para ante el preſidente y oidores para que ſentencien en ello, y ſi fuere confirmada no aya mas grado, y ſi fuere reuocada por el preſidente y oydores de la tal ſententia reuocatoria ſe pueda ſupplicar para ante ellos miſmos, quedando en ſu fuerça la exequution haſta que ſe de ſentencia en reuiſta,* &c.

Quæ concluſio multipliciter limitatur, 12
ſcilicet; quando aliud ſit contractum inter partes, vt arbitramentum habeat executionem paratam, vel id ſit ab aliquo ſtatuto inductum, & de aliis pluribus videndus Lancelo.*de atten.*2.*p.cap.*16. *à num.*28. *vſque ad fi.* quem etiam tranſcripſit in omnibus Eſcacia *vbi proximè.*

Sed illud non omitto, quòd ſi executio 13
arbitramenti petatur, anteaquam reductio eius ad arbitrium boni viri, hoc eſt, iudicem; ſit petita, quia tunc reductio ſubſequens non impedit executionem præcedentem, ita Ioan. de Immol. *conſil.*130. *in caſu præmiſſo colu.*2. *ſub num.*7. ad notata *in l.ſed ſi ante ff. de exceptioni.* & per Caſt. *in auth. quæ ſupplicatio C.de precibus Impera.offeren.* optimè per Lancelo. *vbi proximè n.*46.*cum ſeqq.*

Hæc tamen hactenus à nobis dicta pro- 14
cedunt in arbitramento, & in arbitratoribus, à quorum ſententia non licet regulariter appellare, ſed reductio peti ad arbitrium boni viri. *l. ſocietatem* §. *arbitrorum ff. pro ſocio.* & ibi B.& cæteri *c.quinta vallis.* cum ſua materia *de iur. iur.* quia ſi datur in ea emologatio,& approbatio tacita, niſi per triginta an- 15
norum ſpatium, nam intra ipſum quandocumque reductio peti poteſt, plurimos in id congeſſit comprobans Marant. *de ord. iud. tit.de appella.à num.*110. & præcipuè *à n.*112. *& num.*260. Corneus *conſ.*17.*& conſ.*177. & alios allegat Ceuall. *in contra commun. q.*89. *num.*2. ſed hodie hæc reductio debet fieri intra decem dies, *ex l.*35. *tit.*4. *p.*3. ibi, *eſ* 16
callaſſe haſta diez dias, deſpues que fueſſe dada la ſentencia,&c. quæ fuit opinio Speculatoris *in tit. de arbitris* §. *ſequitur. verſ. ſed intra quod*

tempus,

tempus, plures allegat in comprobationem Ceuall. *vbi proximè num.*3. latè diſputat, & examinat Fachineus *controuer. iur.lib.*8. *c.*95.

17 *per totum*, vbi viriliter defendit poſt alios, etiam iure communi reductionem petendam eſſe intra decẽ dies. allegat text. quem dicit expreſſum *in l.penult.C.de arbitris*, quem vide etiam & latè *eodem lib.*8.*controu.*94. qui

18 varias refert opiniones ad illam quæſtionem, coram quo iudice ſit petenda reductio, Ceuall.etiam *vbi ſuprà num.*7. eas etiam recenſet Eſcacia *de appell. quæſt.*17. *limi.*14. *num.*5. (neutram tamen elegit) eas etiam refert Foſſan.*deciſ.*14.& ſic illum terminum decem dierum l.regiæ puto etiam procedere iure canonico, cùm nihil ſpecialiter in

19 eo ſit diſpoſitum in oppoſitum, maximè cùm iure communi ſecundùm magis veram opinionem, vt per Fachineum ſit inductum iuxta ea, quæ latè dixi 1.p.c.2.§.3.à num.14.

20 Quid autem ſit dicendum à ſententia arbitri, an ab ea appellationi non deferens vim faciat, in quo breuiter eſt dicendum, quòd licèt iure ciuili appellari nullo modo poſſit à ſententia arbitri regulariter, quia cùm non oriatur ex ea actio, appellatione non eſt opus, *l.*1. *ff. de arbitris.* & tamen in duobus caſibus quando ſcilicet, compromiſſum factum eſt ſine pœna, & ſententia

21 arbitri, eſt emologata expreſsè (hoc eſt approbata per partes) cui ſe ſubſcripſerunt. item & quando tacitè, ſcilicet per lapſum decem dierum, ſententia arbitri executioni demandatur, text. *in l. cum antea, per totam C.de arbitris l.fi. tit.*4.*p.*3.vbi Gregor.*in gl. las partes.*idem eſſe, ſi compromiſſum ſit pœnale, declaret bene Roderic.Xuar.*in l.poſt rem. verſ. eſt alius caſus. fol.*262. & eius additiona. *ff. de re iudi.* & licèt his duobus caſibus oriatur actio, nihilominus ab ea non appellatur, quia quando ſententia arbitri tacitè eſt homologata per lapſum decem dierum, cùm non nata ſit actio, niſi poſt illos decem dies, & tunc non poteſt habere locum appellatio, quia ſera eſt, ſcilicet poſt terminum, *auth.ſed hodie C.de appella.cap. concertationi de appellatio.in* 6. in expreſſa autem homologatione, & ſic quando eſt ſententia arbitraria ſubſcripta, & approbata, iam eſt tranſlata in rem iudi. ex conſenſu & voluntate ipſarum partium, nec poſtmodum poteſt diſplicere appellans, ita probatur in regulis & iuribus vulgatis, & etiam ex eo, quia ab actu quem

22 quis approbauit, appellare nullo modo poteſt. *l.ab eo C.quomodo & quando iud.l. fi. C.de tempor. appella.* notat Socin. *in conſ.*43.*colu. penult. in fi. in* 1.*volu.* Ludoui. Roma. *conſ.*9. *in fi.*allegans *l.ad ſolutionem C. de re iudi.* Marant.*de ord.iud.*6.*p. tit. de appella. num.*306. & in ſpecie & terminis latè Iſſ. *&c.* & in terminis probat latè Cardin. Tuſ. *practi. concluſ. tom.*1. *liter. A. concl.*413.*per totam*, vbi poſt alios de communi opinione teſtatur, & poſt Cyn.Bal.Sali.Paul.& alios *in l.*1.*C.de arbitris.* & poſt Ab.Alex. Marc.Anto. Blanc. & alios tenet Eſcacia *lib.*1. *tract. cauſar. ciui. & crimi. cap.*2. *num.*36.52. *in fi. &* 529. & iterum *in tract.de appella.quæſt.*17.*limi.*13.*num.*1.*& ſeqq.* latè Iſſ. *in l. arbitror num.*11.*ff. qui ſatiſ. cogan.* vbi Ioan.Oroſci. *num.*7. latiſſimè Marant.*de ord. iudi 6.p.prin. actu* 2. *tit. de appella. n.*259. & ibi *à num.*250.*cum pluribus ſequentibus.*per- 23
eleganter, & cum maxima diſtinctione tractat, quando poſſit appellari à ſententia arbitri, ad quem videndum omnino te remitto, plures allegat Mencha. *de ſucceſſ. creatio.* §.10. *num.* 5. latè Gutierr. *in repetit. l. nemo poteſt ff. de legat.* 1. *à num.* 417. *cum ſeqq.* vbi tractat, quòd hodie iure Regio ſit diſpoſitum vltra Doctores Regnicol. à nobis ſuperiùs allegatos *verſ.quid autem iure Regio,* &c. *num.*9.

Tamen iure canonico aliud eſt dicen- 24
dum, vt appellationi à ſententia arbitri interiectæ niſi iudex deferat, violentiam facere, certum eſt, quocunque pacto etiam nudo factum fuerit compromiſſum, cùm ex eo illo iure actio naſcatur à ſententia arbitri, cùm arbitria redacta ſint ad inſtar iudiciorum. *l.* 1. *ff. de arbitris.* appellatio vtique permittitur. glo. *in c. à iudicibus* 2. *q.*6. *verbo ordinarij in princ.* & communem dicit Ripa *in l. nemo poteſt num.*91. *ff. de legat.* 1. Ioan. Oroſ. *in d.l.arbitro.num.*7. & Paul.Caſtr. *in l. vnam & poſtea §. ſi minor num.* 8. *ff. de iur.iur.* & eſt magis communis opinio ſecundùm Alexand *in l. ait prætor in princ. num.* 3. *ff. de re iudic.* Gutierr. *in d. l. nemo poteſt num.*425. vltra quos hanc etiam ſententiam probant plures relati à Marco Anton. Blan. *in tract. de compromiſſ. in quæſt.*10. *de appellatio.* & de reductione ad arbitrium boni viri, Panormi. *in c cum dilect.num.*17. *de arbitris.* Marant. *de ord.iud.*6. *p. c. de appellatio. ſub num.*257. *verſ. ſecus eſt de iure canonico*, &c. & poſt plures alios communem reſoluit Lauren. Kirchouius *commun.concluſ.cent.*1.*conſ.*15.qui eſt inter communes opiniones tom.3.in princ. & poſt Romanum etiam tenet Cardi. Tuſc.*vbi proximè d. concl.*413. *num.*9. & ita dicendum eſt, vt appellationi à ſententia arbitri ſit deferendum iure canonico, intellige, niſi ſit tacitè vel expreſsè à partibus homologata, quoniam poſtquam pars ſententiæ conſentit, recurſum in iure non haberi ex proximè dictis.

Quid autem de arbitris iuris eſt dicen- 25
dum, ſcilicet de iis, qui eliguntur ſuper recuſatione

cusatione iudicum Ecclesiast. iuxta text. *in c. si contra vnum de off. delegat. in 6.* vel super competentia iurisdict. iuxta celebrem text. *in c. pastoralis de rescript.* de quo nos latè alibi diximus, nam ex quo isti arbitri à iure, &
26 eius necessitate eliguntur, habeant iurisdictionem à lege, nam ita partes coram eo necessitantur, litigare, sicut coram iudice, notant Ab. *in c. suspicionis de off. delegati.* Maran. *de ordine iudi. 4 p. 6. d. num. 12. ad fin. fol. 142. in*
27 *paruis*, qui habent tertiam speciem iurisdictionis, similem, & æquiparatam delegatæ iurisdictioni, magis quàm ordinariæ, vt tenent Bald. *in consil. 90. & in cons. 470. 1. volu.* Corn. *consil. 54. colu. 2. volu. 2.* Bald. *in l. auertissimi colu. fin. vers. quarto quæro. & in l. fi. nota. 7. C. de iudi.* & ibi etiam B. Ang. & Salic. Feli. *in c. fin. num. 11. colu. penult. in fi. de re iudicata*, & notat *in c. ab arbitris, de offic. delegat. lib. 6.* Marant. *vbi proximè num. 13.*

Quare ab istis arbitris iuris appellari licitum est, quemadmodum, & ab aliis iudicibus, probat text. expressus *in c. ab arbitris de off. delegat. lib. 6.* vbi notant Doctores, *& in l. arbitrio. ff. qui sat. cog. in.* Marant. *de ord. iud. 6 p. tit. de appell. n. 261. fol. mihi 617. & loco proximè citato d. num. 13.* idem probat multa in propositum adducens Sese *in decis. 113. tom. 2. à num. 50.* sequitur etiam Ripa *in l. nemo potest à n. 90.* & Alciat. *num. 48. ff. de legat. 1.* Abb. *in c. cum dilect. colu. 10. de arbitris* B. *in l. 1. §. interdum sub num. 8. in fi. ff. à quibus appell. non licet.* Bald. *in l. penult. in fin. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. & in l. diem, §. stari ff. de arbitr.* Felin. *in c. fin. num. 11. & 12. de re iudi.* Anto. de Butr. *in c. quinta vallis 23. sub num. 38. de iur.* Socin. *in reg. 17. appellare à sententia fall. 3.* Paul. de Castr. *in l. à diuo Pio, in princ. ff. de re iudi.* Marc. Anton. Blanc. *tractatu de compromisso q. 10. vers. contrarium tom. 3. p. 1. fol. 204.* Lanfr. *in tractatu de arbitr. quæst. 24.* Efcacia *tractatu caus. ciui. & crim. c. 2. num. 5. & seqq. & de appell. quæst. 17. limi. 13. num. 3. & vers.* vbi reddit rationem, quia arbiter iuris dicitur habere iurisdictionem, sicut iudex, & quia cùm iste arbiter sit ex necessitate iuris, ab eius sententia licet appellari, quemadmodum quando & ab aliorum iudiciorum libet, glo. *in c. à iudicibus 2. q. 6.* Iss. *in d. l. nemo potest 2. lectur. num. 92.* alios allegans, idem dicit ibi Ioan. Gutier. *num. 130.*

28 Circa illud autem, quod tertio loco apposuimus in hoc capite, an appellationi emissæ ab iis, quæ relinquuntur iudicis arbitrio regulato, vel libero non deferens iudex vim faciat, duæ reperiuntur circa arbitrium regulatum opiniones contrariæ, & quod in omni casu, in quo iudex habet arbitrium à lege, homine, seu statuto, ab eius à sententia appellationi emissæ per grauatum esse deferendum, tanquam licitæ, verum crediderunt, glo. *in c. super his, in verb. arbitrium.* & ibi latè de materia. Felin. *num. 7. de accusatio.* glo. *verbo, si qua pœna. glo. vlti. ff. de regul. iur.* glo. *in c. Romana §. quod si obijciatur in vers. minus legitima, de appellatio. in 6.* Alexand. *in l. & si seuerior in fin. C. ex quibus caus. infam. irrog. & in l. 4. colu. penult. & fin. ff. de legat. 2. & consil. 106. num. 7. lib. 3.* qui de communi testatur, relati à Boërio *decis. 284. n. 16.* Aretin. *in l. videamus §. deferre num. 6.* & ibi Alexand. *ff. de in lit. iur.* Rip. *in l. in quartum num. 122.* vbi etiam Alciat. *num. 39. ff. ad l. g. Falcid.* Ripa *in l. si insulam num. 36. ff. de verb. oblig.* Abb. *in c. 1. num. 7. de dilatio.* Felin. *in c. ex literis num. 23. de constitu. & in c. cum venissent num. 9. de iudicijs.* Angel. *in tract. de malefi. verbo, præsente dicto Caio. num. 32.* & ibi Augusti. *in additione Marsi. in l. quæstioni num. 67. ff. de quæsti.* Cassan. *cons. 68. num. 23. & 24.* Duaren. *in l. in actionib. in verbo licuit enim ei,* &c. *in fi. ff. de in litem iuran.* Mantua. *in c. fi. num. 16. de iur. iur.* Couar. *variar. resolu. lib. 2. cap. 12. n. 5. vers. 2. aduersus Bar.* Bernar. Diaz *in regul. 40.* Anto. Gomez. *variar. resolutio. tom. 3. cap. 1. de delictis num. 63.* vbi de communi testatur, prout illum refert Bonacoss. *p. 2. commu. opinio. pag. 41. à tergo colu. 2. vers. 2.* incipit *iudex in ijs quæ eius arbitrio committuntur. & p. 1. pag. mihi. 117. colu. 2. sub vers. multari quis illico non debet. in fi.* Octauia. Simoncell. *in tract. de decretis tit. 1. lib. 1. num. 8.* Bossius *in tract. de mulctis num. 4.* Cagnol. *in l. 1. num. 22. ff. si quis ius dicen. non obtemper.* Maccon. *decis. 42. num. 22.* Rebuf. *tract. de cong. port. vers. vlt. si Episcopus fol. 103.*

Sed pro contraria parte, imò appellatio- 29
ni interiectæ à sententia eius, cuius arbitrio aliquid committitur, tam in ciuilibus, quàm criminalibus non sit deferendum, facit, quia iudex in arbitrariis argui non potest, probatur authoritate glossæ *in c. statutum §. accessorem verb. relinquatur, de rescript. in 6.* quia tunc 30
solum Deum iudicem esse huius rei cognitorem, vt dicit *cons. 38. num. 7.* & quia superior non potest inferioris conscientiam, & animum immutare. Bal. *in l. 1. in fi. vers. scias tamen C. de sententijs ex Breuil. recit.* nec enim vis animo inferri potest. probant etiam Innocent. *in c. præsenti de testi.* B. *in l. 1. in fi. ff. de legat. 2. disputatio. 1.* Bal. *in l. 2. C. quomodo & quando iud.* Salicet. *in l. societatem §. arbitrorum num. 26. ff. pro socio. & in l. cum antea C. de arbit.* Iss. *in l. si sic legatum num. 5. de legat. 1. & in l. de pupillo §. qui opus num. 4. de oper. noui nunc.* Amadeus *de syndi. num. 147.* Paris. de Put. *in eod. tract. tit. de potestate iudic. num. 1.* Curtius *iun. in l. 1. num. 30. ff. de iur. omni. iudi.* Boër.

decis.

.decis 284.*num.*17.*vers. contrarium.* Castr. *cons.* 296.*colu.fi.lib.*2. Moder. *in apost. ad Alexan. cons.*106.*num.* 17.*lib.*3.Ripa *in l.*2.*num.*29. *ff. de re iudi.*Roman.*cons.*27.*& cons.*261.*& cons.* 364.Aymon.*cons.*78.*num.*8. Cassiado.*decis.*7. *num.*4.Fab.à Monteleon. *in prax.arbiter pag.* 385. *num.*31. Menoch. *de arbitr. quæst. lib.*1. *quæst.*70.*num.*6.*vers. contrariam itaque sententiam sequutus.* Hierony.Magon. *decis. Lucens.* 42. *num.*21.1. *p. & ibi decis.*43. *num.*3. Paul. Granut.*in suis commun.concluf.Theorem.*3.*in fi.* Ioan.Marc. Monticel. *in practi.crimi.regul.*2. *num.*14. alios refert Menoch. *vbi proximè à num.*7. Marsi.*in l.quæstionis modum ff. de quæstio.* Cæpol. *in auth.sed nouo iure num.*56. *C. de seruis fugiti.*

Et hanc vltimam opinionem amplectuntur Menoch. *citato loco num.*12. vbi facit regulam negatiuam, vt in hoc casu non liceat appellare cum distinctione,de qua protinus. eam in effectu post longam indagationem resoluit Prosper. Farin. *in pract. crim. tom.*1. *quæst.*17. *à num.*27. eam etiam videtur sequi Escacia *de appella. quæst.*17. *limi.* 15. *num.*2. post Marches.Nicell.Menoch. & alios,quos citat.

31 Dummodo intelligatur, vt procedat in his, quæ sunt parui præiudicij; vt puta in causis paruis, & leuioribus, secus in iis, quæ sunt magni præiudicij, puta: in criminalibus, vel in ciuilibus causis magnis, nam in istis si se grauiter, aut enormiter læsum per sententiam senserit aliquis, poterit appellari: tenent ferè omnes Doctores vtriusque opinionis,vt videre est ex his,quos nominatim refert Menoch. *vbi supra à n.*16.*cum seqq.* & Farina. *n.*31. quos per te vide, apud quos

32 etiam videre poteris, quando quis hoc casu dicitur enormiter læsus, & ponit Mascar. *de proba. lib.*2. *concl.*696. Hactenus de arbitrio regulato.

33 At à sententia lata per iudicem habẽtem à lege, homine, vel statuto liberum, seu absolutum arbitrium, appellationi interpositæ non deferens vim nec faciet, & in hoc casu multominus dandam esse appellationem, dixere Innocen. & Hostiens.*in c. fi. de ferijs.* Ioan.Bapt. à Seuerino *in l.admonendi n.*265. *vers.*1.*ff.de iur.iur.* Feli.*in c.exceptionem num.*2. *in fi. de exceptio & in c. de his num.*8. *de accusa.* vbi plures alios allegat concordantes Ruin. *cons.*149.*num.*9.*lib.*4. Iff. *in l.*1. *in prin. num.*6. *ff. si quis ius dicen. non obtemper.* Decius *in c.ad hoc colu.*3.*de appella.* Ab. *in c. prudentiam* §.6. *de off. delegati.* Couar. *lib.*2. *variar. resolutio. cap.*12. *num.*5. Menoch. *de arbitr. iudi.d.q.*70. *num.*13. Farinac.*d. tom.*1. *quæst.* 17. *num.* 30. Hieron.Magon. *decis.Lucens.*42.*num.*21.*vers. quia quod non detur* 1.*p.* Anto.Gom. *lib.*3. *variar.cap.*1. *num.*63. de communi testatur Bonacossa.*commu.opini.p.*2 *pagi.*41.*colu.*4.*vers.*2. Octauia.Simoncel.*in tract.de decretis el* 1.*tit.* 1. *num.*8. idem senserunt.Butr.& Immol. *in c.irrefragabili de off.ordinarij* dum scribunt,appellationem censeri reiectam à sententia iudicis, cui datum est liberè iudicare. Et de 34 singulis verbis, quæ conueniant libero arbitrio, & de eorum natura, plurima, vtilissima in vnum congessit Menoch. *de arbitr.lib.* 1.*quæst.*7. *per totam.* iterum verba & clausulas, quibus arbitrium regulatum, ac viri bo- 35 ni confertur,congessit ipse Meno.*ibi quæst.*8. *per totam,* apud quem videre potes.

Circa inspectionem autem illius exami- 36 nandi articuli, an iudice, cuius conscientiæ aliquid dicendum committitur, appellationi interpositæ non deferens an vim faciat: breuibus respondeo negatiuè, cum scilicet, ab eius sententia appellatio non sit licita, probant Angel. *in l. de pupillo* §. *qui opus ff. de operis noui nuntiati.* & ibi Paul.Castr. Alex.& Iff. moti per glossam reputatam singularem *in c.statutum* §. *accessorem in verbo, relinquatur, de rescript. lib.*6. quæ id dixit expressè. sequitur Petrus Philip.Corneus *in cons.*188.*col.*2.*in litera C.vol.*2. Feli.*in c.superijs col.*4.*de accusat.* Marant.*de ord. iudicio.*6 *p.tit.de appella.n.*352. Nicell.*tract.de concor. gloss concord.* 6.*fall.* 22. *num.*63.*tom.*18.*fol.*193. Rebuf.*tract.de appella. art.*3.*gl.vni.num.*2. *&* 3. Tiraquel. *in tract. de lignag.*§.4 *gl.*1. *num.*11. Gregor.Tholos.*tract. de capella. lib.*3.*c.*15.*num.*1.*& seqq. fol.*347. vltra quos,quòd à sententia iudicis,cuius conscientia fuisset onerata, vel ex dispositione 37 iuris communis, vel ex forma commissionis, vel rescripti, appellatio subsequuta nec suspendat, nec impediat executionem eiusdem,facit gl.*in clem.*1.*in verbo oneramus de iur. patro.* quam Paul. & Laurent. & Cardin. sequuntur ibi Rot.*decis.*18.*alias* 443.*fuit dubitatum.sub num.*3.*&*.4.*de conces.pr.eben in nouis.* Cephal.*cons.*89. affatim, *num.*14.*lib.*1. Pilipp. Fran.alios allegans *in rub.de appella num.*7.latè per Gemini. Immol. Francum, & alios *in d.*§.*assessorem* & per Host.gl.Card.*in d.clem.*1. *de iur.patro.quæst.*16. Roma. *cons.*27. *viso themate*, alios citans *post prin. & cons.*261. *super eo.* Alexan. *in l.in prouinciali* §. *qui opus de oper. noui nunti.* Ab.Panormi.*in c. super his num.*16. *de accusa.*Feli. *in c.significasti el* 1. *de homicidio.* plenius *in cap.*1.*colu* 20. *vers. & si dicatur conscientiæ tuæ,de constitutio.* Andr.Barba. *in c. ne initiaris,* vbi latè de constitutionibus, *& in cons.*36.*ad propositum n.*7.*& seqq.lib.*2. Æguid. *decis.* 18. incipit *me ratio conscientiæ.* & quòd fit ista prohibitio appellationis quoad su- 38 spensiuum effectum dumtaxat, vltra supradictos probant Lancelo. *de attent.*1. 2.*p.*

*cap.*12.

*cap.*12. *limi.*10. *num.*10. Mil. *in reperto. verbo appellatio.verſ.appellari nõ poteſt fol.*15.& cum Lancelo.idẽ dicit Eſcacia *de appellatio. q.*17. *limi.*15.*ſub num.*3.vbi allegat etiam Marcheſanum *tract.de appella.*§.2.*cap.*2.*num.*67.*verſ.*
39 *dabitur appellatio.* reddentes rationem, quia Deus ſolus ſuperior eſt conſcientiæ, vnde nõ poteſt ad alios inferiores appellari.Franc. vbi ſuprà,& Gregori.Tholoſ.*d.cap.*15.*num.*3. *& ſub num.*5.

40 Quæ reſolutio fallit,quando non eſt ſimpliciter onerata conſcientia iudicis, ſed appoſitum eſt ſimul aliquod verbum reſpiciẽs iuſtitiam; puta; ad iudicium tuæ conſcientiæ, vel aliud ſimile, quia tunc datur appellatio. Lancelo.*de attenta.*2.*p.cap.*12. *limi.*10. *num.*11. vbi alias refert limitationes, quas tranſcribit Eſcacia *vbi proximè à num.*5. vide etiam infrà num.47.

41 Vltra quos hanc noſtram doctrinam poſt nonnullos affert Tiraquell. *in tract. de præſcriptio.*§.1.*gl.*8.*num.*4.*ad fi.& num.*5. *in prin.* vbi per Angelum Paul.Caſtren. & Iſſ. *in d.l. de pupillo* §. *qui opus*, declarat dictam regulam *in d.*§. *aſſeſſorem*, quatenus dixit, quòd quando aliquid committitur conſcientiæ alicuius,non poteſt ab eius declaratione appellari, vt videlicet intelligatur, ſi is, cuius conſcientiæ committitur, debet ſuam declarationem iuramento confirmare, & poſt Iſſ.Rebuf.*tract.de de appella.art.*3.*gl. vni.n.*4. *tom.*3.*fol.*489. quidquid dicat Eſcacia *vbi proximè num.*9. *in fi.* ſe non videre hanc opinionem vſu receptam, quæ quidem procedit vbi non fit dicta declaratio in iudicio, ſed ſit facienda à priuata perſona,non aliter.

42 Pro qua facit,quia quando lex, ſtatutum, pactum, aut quæuis alia diſpoſitio vult, vt ſtetur dicto alicuius, intelligitur iurato,non aliàs, facit text.*in l. Theopontus, in verb. iuratus ff. de dote prælegata.* vbi id notat B. Anto. *in c.veniens. el* 1. & ibi Feli.*colu.penul.de teſtib.* idem Anton. *in c. finem litibus colu. penult. de dolo & contuma.*ex eo notat Bal.*in c.tuis,de te-*
43 *ſtibus*, quòd iurare debet is, cuius teſtimonio quiſpiam ſtare promiſit,etſi de iuramento nihil dictum fuerit. Bal. *in l. iuſiurandum, quod ex conuentione, in prin. ff. de iureiuran.* & meliùs ibi in lectura antiqua.Iſſ.*in l.iuſiuran. & ad pecunias* §. *quiſquis iurandum. de iur. iur.* Marian.Soci.*in repeti.c.quod ſi ſuper rebus*, &c. *quoniam colu.*2. *ante fi. vt lite non conteſtata.* Hippolyt. de Marſi. *ſingul.*214. *ad validitatem.*Corneus *conſ.*40. *viſo proceſſu colu.*5. *verſ. & ideo vbi ſimpliciter lib.*1. per *d.l. Theopontus.* latè proſequitur, & probans Rebuff. *in d. tract de præſcript.*§.1.*gl.*8.*à prin.*

44 Iſte iudex,qui ſecundùm ſuam conſcientiam iudicare debet: non tenetur aliquem citare.gl.*in cle.*1.*de off.delegati.*Bal.& Alexan *in l.de vnoquoque ff.de re iudi.* quos eſt ſequutus Alciat. *in l. ſi quis arbitratu in fi. ff. de verbor.obliga.* Menoch.*de arbitra.iudi.lib.*1. *q.*17. *num.*14. Et de materia quando aliquid con- 45
ſcientiæ alicuius committitur, & multa an notatione digniſſima vide affatim per Maſcardum *de probatio.*1.*tom.concl.*414.*per totam.*

Quæ regula in hoc articulo à nobis ap- 46
poſita, vt appellationi non ſit deferendum à iudice,cuius conſcientiæ aliquid committitur ſententiare; declaratur, vt talis conſcientia debet eſſe cum iudicio diſcretionis, iuxta text. ſingularem *in cap.*2. *de regul. in* 6. tradit Barba. *in d. conſ.*36. *num.*7. *lib.*2. Lancelo.*vbi ſuprà in d. limi.*10. *num.*15. qui *n.*11. poſt Francum *in c.ſtatutum,* §.*aſſeſſorem de reſcript.lib.*6. *ſub num.*15. *verſ. poteſt etiam limitari.* hanc regulam limitat, vt procedat, 47
quando ſimpliciter eſt onerata iudicis conſcientia, ſed ſi cum hac clauſula ſit appoſitum aliquod verbum,vel qualitas reſpiciens iuſtitiam; vt puta: ſi dicatur (ad iudicium tuæ conſcientiæ) vel ſimile, cùm tunc conſcientia debeat cum iuſtitia regulari, & iuſtè procedi, appellationi deferendum eſſe, vbi ipſe in numeris ſeqq.alias tres limitationes proponit,de quo vide Lancelot. & Eſcaciam vbi ſuprà,& nos ſurſum n.40.

Nunc tractandum, quando à iure vel ab 48
homine aliquid iudicis poteſtati & meræ facultati committitur, an à iudice negante illam,appellationi interpoſitæ non deferens vim faciat. Et non fieri vim,faciunt per text. *in l. non quidquid iudicis poteſtati committitur, id ſubijcitur iuris neceſsitati. ff. de iudic.* tenent Immol. poſt Butrigar. *in c.*1.*col.*11.*de conſtit.* 49
dicens, quòd in commiſſis facultati iudicis non appelletur. prout exemplum in caſu *clem.*2. cum gl.*in verb. valeat,de iudicijs,& in clem. ſæpe eodem verb.de verb.ſignif. & c.conſuluit de off.delegat.*idem dicit Innocent.*in c. fi. de ferijs.* Areti.*in c.ſuper his.col.antepenult.verſ. & ad ea, quæ ponit.de accuſationi.* & eſt doctri. Specul.*in tit.de off.iud.*§.*impedit.*ſequitur Ab. *in c...*Felin.*in c.exceptionem n.*2.*de exceptionib. & in d. c. ſuper his colu.*7. *num.*13. Marant. *de ord. iudicio* 6 *p.tit. de appellatio.* Cardin. Tuſ. *practicar.concl.tom.*1. *litera A. concl.*415.*n.*1.2. & 4.Bal.*conſ.*111.*proceſſus factus. lib.*5. Feli. *in c. ſuper his num.*7. *de accuſatio.* Gratian. *in diſcepta. foren. tom.*1. *cap.*146. vbi ex aliis infert *num.*16. quòd ſi ſtatutum diſponat, vt iu- 50
dex poſſit in aliquo caſu carceratum ſub fideiuſſoribus relaxare, qui ſi non fecerit, non poterit ab eo appellari. quia non quidquid iudicis poteſtati relinquitur, id ſubiicitur iuris neceſſitati,*d.l.non quidquid.* intellige niſi aliàs ex alio capite iure communi

detentatio

detentatio sit iniusta,ab ea licet appellari, vt latè dixi lib.2.c.4. quia tunc de iure necessitatur iudex relaxare.

51 Et quando lex dat iudici facultatem dispensandi , nam à denegata dispensatione non poterit appellari, ita Bal. *in l.quicumque col. 6. C. de seruis fugit.* quem sequitur Feli. *in cap. super his num.13. de accusationi.* idem dicit latè Thom. Sanch. *de matrim.* Cardinal.Tusc. *practic. conclus. 1. tom. litera A. conclus. 415. sub num.2.* post Feli. *ibi num.7.* & in hæc conclusio vera procedit sine contradictione, quam etiam probant Doctores in sequenti articulo de mero officio iudicis allegandi.

52 Hinc est, quod cùm sit in mera facultate iudicis delegantis, reuocare iurisdictionem delegatam, *l. iudicium soluitur vetante eo qui iudicare iusserat. ff.de iudicijs. cap.vt nostrum de appellatio. c.pastoralis de off.delegati,* & de materia multa elegantia congessit Lancelot. *de attentat. 2.p. c.10. per totum,* ad quæ recur-
53 rendum est omnino. Ab huiusmodi tamen auocatione,facta per superiorem,appellationi emissæ denegans delationem, vim nullam faciat, ex doctrina supradicta, & in specie tenet Bal. *in consil.3.vol.5.* sequitur Marant. *de ord.iudicior.6.p.tit.de appell. num.351.* quod per Bal. *in consil.111.* incipit *processus in 5.volum.* dixit Rebuff. *in commenta. tit. de auocatio. tractatu de auocatio. artic.1. fol.208.*
54 quod siue auocatio fiat cum causa, vel ex leui, vel sine ea, à tali auocatione appellari, non possit, quia est arbitrij, & voluntatis principis.

55 Quare & ex eadem ratione alia deducitur regula, quòd appellationi à iudice denegante facere id , quod facere potest ex suo mero officio, nõ est interiectæ deferendum, cùm tunc partem non grauet, Specul. *in tit. de off. iudicis §. impedit vers. quid si iudex n.1. in fi.& num.2 lib.1. fol.57.*ideo appellari non potest. Abb. *in c.exceptionem n.8. de exceptio.* & idem Abb. *in c.significauerunt n.10. & 19. de exceptio.* Ioan. Andr. & communiter Doctores post Petrum *in d. c.exceptionem.* plenè Bal. *in l. nec quicquam. §. vbi decretum. 8. col. vers.pro vberiori autem intellectu. ff.de off.proconsul. & lega.* Butriga. *in c. super hoc. 3.col. de renuntiatio.* Petrus de Ancara. *in c. pia col.antepenult.de exceptio.lib.6.* Abb. *in clem.auditor.* per gloss. *ibi de rescript. & in cap. prudentiam §. sexta in fi. de off. delegat.* sequitur Arcti.*in c. super his col. antepenult. vers. ad ea quæ ponit, de accusatio.* Bal. *in l.2. circa med. C.de seruitu. & aqua.* Immol.post Butr. *in cap.1. col.11.de constitu.* Anania *in l. iustitia §. iuris præcepta,*
56 *de iustitia, & iure.* vbi dicit, quòd iudex non supplens de facto , cùm possit , non facit li-

tem suam, quia non læsit partem, cùm aliud sit lædere, aliud non iuuare, nec ob hoc potest appellari, vbi allegat Speculator. *vbi suprà.* idem repetit *in l. si vnus §.pactus. col.vlt. vers. concedo. ff. de pactis. & in l.1. in lectura antiqua ff. de exceptioni.* Rota *decis.47.* incipit *de eisdem. de appellatio. in nouis.* Petr. de Ancar. post Lapum *in c.1. de confess. lib.6. contra gloss. fi. ibi* Bal. & Paul. de Castr. *in d. l. non quidquid.* idem Paul.de Castr.*in l.vbi pactum col. fin. vers.quid si iudex C.de transactio.* dicit, quòd licèt iudex possit repellere actorem, cui videt actionem non competere, vt ibi per glossam singularem , tamen si hoc non facit, non tenetur , allegat *d. l. non quidquid.* latè Feli. *in cap. exceptionem num.2. de exceptio.*

Quam quidem conclusionem intellige, 57
veram esse ; vt procedat, quando aliquid officio iudicis committitur mercenario , hoc est ; de illo officio , quod iudex motu proprio exercere potest, sicut repellere inhabiles, arctare exceptiones, & similia , condemnare in expensis post litem contestatam , vt à iudice hoc negante non sit licita appellatio,quia in eius mera facultate est, & ita loquuntur Doctores superiùs citati,
secus autem est dicendum , in officio iudi- 58
cis nobili,quo deseruit actioni, & in eius locum subrogatur, prout est præstatio alimentorum egenis , restitutio in integrum , cautio legatorum præstandorum, & similia , & quomodo cognoscatur officium iudicis nobile , & mercenarium , vltra loca ordinaria, Bart. & alij *in l.1. ff.de iurisdict.omni iud.* Alberi. *in l.1. col.3. ff. de inter.actioni.* Bal. *in sua practica* , quam posuit *in rubrica de off. iudicis.* Petr. de Ferrariis *in sua practic. in verbo , libelli , in actione reali, in verbo quatenus ex officio.* ponit Feli. *in c.2. col.4. de off. iudic. & in c.1. col.3. eodem tit.* & ideò cùm officium iudicis loco actionis succedat, regulatur , vt actio. secundùm Hostiens. *in summa de off. iudic. §.vtrum. vers.c. puta cùm petitur.* & cùm in iis officium iudicis nobile imploratur per partem loco actionis , à denegatione eorum appellationi deferendum est vti legitimæ. ita optimè B. *in l. 1. col. antepenult. ff. de iurisdict. omn. iudic.* dicens , quòd illud quod pars petit , non semper sibi debetur , sed iudex ex officio potest facere ; vt sibi detur, licèt quandoque esset iniuria , si officium nobile denegaret. *l.1.§.penult. ff.de aqua quotid. & æstiua.* & ideò introducta est appellatio à sententia lata super officio iudicis , si denegetur , *per l.1. C. si sæpius in integ. restit. fuer. postul.* ibi , appellare enim debuistis , si sententia vobis displicebat.) & ita optimè declarat Feli. *in c. exceptionem n.3. per totum.*

de exceptioni. idem etiam dicit Gratia. *in diſceptatio. foren.* 1. *tom. c.* 146. *per totum*, quia tunc dicitur grauare partem, vt poſt B. *in l.*1. *num.*11. *ff.de iuriſdict.omn. iudic.* Feli. *in c.per tuas, de teſtib. num.*6. dicit Cardinal. Tuſc. *practicar. concluſ. tom.*1. *litera A. concluſ.*415. *num.*10.

Quam declarationem iterum declara, vt
59 non procedat: quando pars non petit, vt iudex vteretur officio ſuo in eius fauorem, nam tunc indiſtinctè eſt dicendum, vt à denegatione appellationi non ſit deferendum, vt per *d. l. non quidquid & l.*4. §. *hoc autem ff. de damno infecto.* vt in non condemnatione expenſarum non petitarum dixit Abb. *in c.ſignificauerunt num.* 10. *de exceptioni.* per Innocent. *in c.ad noſtram* 2. *de iureiuran.* & per
60 alios, quos ibi allegat. Item quando non repellit procuratorem inhabilem non petitum, licèt poſſit, ita per Ioan. Andr. Petrum Speculatorem & alios dicit Abb. *in cap. exceptionem num.* 8. *de exceptio.* optimè de hac declaratione Feli. *ibi. num.* 4. *verſic. ſecundus caſus, quando pars non petit vt iudex,* &c. Feli. *in c.ſignificauerunt limi.*4. *num.* 4. *de exceptio.* Eſcacia *de appell. quæſt.*17. *limit.*21. *à num.*34. *cum ſeqq.* quidquid ipſe circa expenſas ſentiat *ſub num.*35.

61 Secus autem ſi fuerit petitum, quia tunc ab iniuſta denegatione admittitur appellatio, ita tenet Speculator *de off.omnium iudic.* §. *impedit. verſic. quid ſi iudex num.*1. *in fin. & num.*2. *lib.*1. *fol.*57. Abb. *in d.c. ſignificauerunt num.*10. in vltimis verbis. Rebuff. *in tractatu de expenſ.dam. & intereſſ. art.*3. *gl. vnica n.*15. *tom.*3. latè Eſcacia *vbi proximè num.*34. *&* 35. Cæſar Contar. *in l. vnica limit.*11. *num.*59. *verſ. amplia modò C. ſi de momen. poſſ.* & cum Feli. *in c. ſuper his num.*113. *de accuſa.* plures citat March. *de commiſſ. c.*28. *à num.* 43. *p.*1. idem tenet Cardinal. Tuſc. *pract. concl. tom.*1. *litera A.concl.*415. *num.*11. *&* 12. vbi dicit, quòd
62 vbi aliquid committitur poteſtati iudicis, non appellatur, ſi non facit, & ſic ab actu negatiuo, ſecus ab affirmatiuo, vbi lædit. & idem ſi quando imploratur officium iudicis, & ille non impartitur, quia data læſione, & grauamine, appellari permittitur ab hoc caſu negatiuo.

63 Nam ex quo eius iudicis facultati, poteſtati, & voluntati aliquid relinquitur, cùm non neceſſitetur id facere, *d. l. non quidquid ff. de iudicijs,* nec cogi poteſt per ſuperiorem, ideo appellari non poterit, vt latè proſequitur Gratia. poſt alios *in diſceptat. foren.* 1. *tom.*
64 *c.*147. *n.*13. quemadmodum & à conuerſo à iudice faciente, quod facere, præcisè tenebatur, & ad id cogi, & adſtringi poteſt, appellari non licet, vt per Innocent. & Abb. *in c.cùm in iure.* tenet Aufrerius *in deciſ. Tholoſa.q.*42. *requiſitus.* Rebuff. *in commentar.*2. *p. tit.de literis requiſitorijs gl.*3. *n.*10. qui dicunt, quòd à iudice requiſito, adimplente, & ob- 65
temperante literas requiſitorias, & permittente executionem, appellari nō poterit per executatum, quia iudex requiſitus non eſt niſi merus executor, & talis qui tenetur obtemperare requiſitioni iuſtè factæ, ergo pars non poterit appellare cùm non grauetur.

Sicuti aliàs eſt licita appellatio à iudice, negante facere id, quod facere tenetur, & ad quod faciendum cogi poterit per ſuperiorem, prout poſt alios dicit ipſe Rebuff. *vbi proximè num.*4. *& ſequentibus.* quando
66 ſcilicet interponitur ab ipſo iudice requiſito nolente adimplere iuſtas literas requiſitorias, vt tam per viam recurſus ad ſuperiorem, quàm appellationis requiſitus eſt cogendus, vbi comprobat prædicta remedia in hoc caſu. vide quæ nos ſuprà 1.p. c.6. verſic.& ampliùs noſtra reſolutio à num.33. vbi aliquos citauimus. Azeued. Bobadil. Cæned.& alios.

Hinc eſt, vt ſi Epiſcopus recuſat, differt, 67
vel eſt negligens ſine cauſa legitima, facere inſtitutionem præſentato per patronos, vel confirmationem electi, & ſimilia vltra recurſum, quem ad ſuperiorem pars habet (de quo latiùs per nos ſuprà hac 3.p.c.10. de patro.Reg. verſic. alia eſt via iure canonico, à num. 206. cum ſeqq.) poteſt appellationis remedio potiri interpoſitæ ab huiuſmodi grauamine, vt docet Abb. *in cap. paſtoralis num.*6. *de iur. patron.* Rot. *deciſ.* 4. *de iur. patron.* Rochus de Curt. *de iur.patron.verbo honorificum num.* 55. Paul de Citadinis *eodem tract.*6. *p.art.*2. *num.*1. Ioan. Gutierr. *de iuram. confirmato.* 3. *p. cap.*13. *num.*8. Zerol. *in prax. Epiſcop.* 1. *p. verbo ius patronatus* §. 8. *dub.* 3. Nicol. Garcia *de benef.*10. *p.c.*4. *num. fi. tom.*2. & diximus in d. num. 206. & ſeqq. & facit quod de Epiſcopo iniuriosè & ſine rationabili cauſa denegante præſtare conſenſum & authoritatem alienationi patrimonij, ad cuius titulum alienans fuit ordinatus, vt poſſit ad ſuperiorem appellare, dicit cum Burſato *conſ.*178. *n.*35. Quintana Dueñas *Eccleſiaſticon.iur.lib.*3. *n.*72. & alij citati à Nicol. Garcia *de benef.*2. *p.c.*5. *num.*185.

Sic ab ordinario denegante licentiam iu- 68
ſta cauſa rectori, aut aliàs beneficiato illam petenti, licita eſt appellatio, vt per Abb. *in cap. relatum n.*6. *de clericis non recip.* Seluam *de benef.*4. *p. q.*7. *n.*29. *& num.*171. Zerol. *in prax. Epiſcopal. verbo, ſtudium* §. 1. *& verb. reſidentia* §. 3. diximus latiſſimè ſuperiùs lib.2. cap.15. verſ. & tandem vnum quod ad nos attinet, num.27. & ſeqq.

Quibus

Quibus conuenit, quòd à negligentia,
69 vel tarditate iudicis in non faciendo, vel procedendo in cauſa, & à denegante iuſtitiam miniſtrare, & cauſam diffinire, appellationi interpoſitæ deferendum eſſe, dicit gl. reputata notab. *in c.2. in fi. de appella. lib.6. & in c. ad aures, de ſimonia.* Ioan. Andr. *in cap. dilecto, de appellatio.* per argumentum *c.1. de ſupplend. negli. præla.* Panormit. *in c. èx parte el 2. num.3. de appellatio.* & per gloſſ. *in c.1. de confeſſ. in 6.* & per B. *in l.1. num.7. ff. de iuriſdict. omn. iudic.* idem dixit Menoch. *de arbitr. iudicum lib.1. quæſt.70. n.15.* idem etiam probat & optimè Philipp. Franc. *in d. cap. ex parte col.2. ad fi. verſic. quid autem ſi iudex non procedit.* Alexand. *in l. hoc amplius §. Celſus num.13. ff. de damno infecto.* Feli. *in c. propoſuiſti, prope finem, de for. compet. & in c. ſuborta, ante num.5. verſic. & iſtis adde, de re iudic.* Decius *in d. cap. ex parte el 2. num.3.* Præpoſitus *in c. ex ratione num.23. de appell.* Feli. *in cap. paſtoralis ſub num.14. col. penult. verſ. conſidera 3. de off. ordinarij.* Pedemonta. *deciſ.12. numero 6.* Rota per Seraphinum *deciſ.455. num.4. 1. tom.* qui omnes ita profitentur,
70 dummodo præcedat trina monitio, ſeu interpellatio iudicis negligentis, dempto Bar. & Meno. qui de eo non loquuntur, & Philippo Fran. qui vnicam ſufficere dixit. vbi
71 diſputans reſoluit, non poſſe primum iudicem volendo reuocare grauamen, cauſam reaſſumere, & ibi etiam poſt alios per eum
72 allegatos, quòd ſuperior poteſt adiri per viam querelæ, de quo eſt text. elegans *in l. cum antiquioribus. §. illud etiam. C. de tempor. appellatio.* in illis verbis *ibi*, cùm ſit ei apertiſſima facultas & noſtram adire maieſtatem, & tarditatem iudicis in querelam deducere, & noſtro beneficio potiri, *&c.*) ex
73 quibus inferre poteris ad Concil. Trident. *ſeſſ.24. de reformatio. c.20.* dum de conſeruandis, & non amouendis cauſis in prima inſtantia ordinariis inquit ad medium, *ibi*, niſi Epiſcopus priùs requiſito, eóque negligente, procedat, *&c.*) de quo ſuprà lib.2. c.17. penult.

Hinc inſedit excludendus damnandúſ-
74 que error, qui oculos excæcat tyronum, vt appellationi ab actibus negatiuis interiectæ, iudex vim non faciat non deferens, moti quòd iſti actus ſecum trahunt executionem, maximè cùm nihil ſit, quod reponatur, cùm nihil attentatum ſit, & ſic nec violentia. Sed falluntur euidenter, primò, quia
75 non eſt validum argumentum, non eſt attentatum, ergo non eſt violentia, quia vis non ſolùm conſiſtit in attentato, ſed etiam in non deferendo iuſtæ, & legitimæ appellationi ob rationem ſtatim aſſignandam *c. appellantem.* melior text. *in c. ad Romanum, 2. quæſt. 6.* optimus & melior *l.4. tit. de las fuerças. 10. p. 7.* vbi in ſummario & in gloſſ. Montal. & Gregor. Lop. *vt in d. l.* ibi, *que debe haber otra pena como ſi ficieſſe fuerça con armas*, &c. maximè cum loquatur illa lex de non delata appellatione, ſituatur ſub tit. *de las fuerças*, quod & nos latiùs examinauimus ſuprà 1.p. c.6. vbi apertè probaui, ſufficere appellationis legitimæ denegatam de- 76
lationẽ, vt regius recurſus interponi queat, quia illa eſt pars, & principium violentiæ, ex qua animus detegitur illam inferendi.

Nam ex quo appellatio ab aliquo actu, ſeu 77
ſententia negatiua eſt licita quoad vtrumque, prout contingit in caſibus hactenus relatis, vel in aliis pluribus ſiue interloquutoriis, qualificatis tamen, vtpote habentibus damnum irreparabile, vel vim diffinitiuæ, vel cauſæ principali præiudicialibus, vel quia à ſententia diffinitiua appellari nequit, quoad vtrumque effectum, vt accidit in appellatione à negata tortura reo de delicto indiciato, vt ex Bal. Salicet. & Antonio Gomez. latè probaui ſuprà lib.2. c.1. item in denegata copia actorum, item in non admiſſione teſtium, vel probationis. item in non admiſſione articulorum, & de aliis pluribus ibi. in c.1. p.2. à principio, & per totum. item à denegata copia indiciorum retorquendo infrà hac p.3. cap.14. & quòd à denegata executione virtute obligationis Cameralis aut guarentigiatæ. item à ſententia negante miſſionem poſſeſſionis petitæ, negante alimenta, aut penſionem aliiſve variis caſibus, quibus ab affirmatiua ſententia denegatur appellatio, tamen à negatiua, & ſic contra actorem lata licita ſit, videre poteris ſuprà hac 3. p. cap. 4. à prin. vbi exactiſſimè, & accuratè examinauimus, & aliis infinitis caſibus per totum diſcurſum huius tractatus paſſim reperiendis, quos eſſet nimis graue, & faſtidioſum recẽſere, in quibus omnibus probaui, appellationi niſi iudex deferat, vim fieri, declarãdum, cùm ſit licita. Ex qua ratione licitam eſſe appellationem, & cauſare attentatum interpoſitam à præſentato per patronum laicum ad beneficium parochiale reprobato, & ab habente gratiã in forma dignum, pariter reprobato & ſimilibus, diximus 2.p.c.13. à n.206. & ſeqq. quæ vide, quia vtiliſſima ſunt ad prædicta.

Cui ſi iudex deferre non teneretur, ad- 78
huc remaneret iudex in cauſa, & quantum in ſe eſt, cum integra iuriſdictione, qua mediante, poſſet ad vlteriora licitè procedere, Bal. *in addit. ad Specul. tit. de arbitr. col.7. verſ. ſed an pendente.* arg. *cap. cum appella. de appella. lib.6.* Bal. ſequuntur Barb. *conſ.18. colu.2. lib.4.*

Iff. *in l. pecuniam. num.* 8. *ff si certum petatur.* Boër. *quæst.* 284. *num.* 24. *&* 25. Menoch. *de arbitra. iudicum lib.* 1. *quæst.* 70. *num.* 20. & alibi passim per Doctores, & vbi non licet ap-
79 pellari, iudex potest exequi sententiam, & ad vlteriora procedere etiam appellatione pendente, latè comprobat Roland. à Valle *cons.* 77. *n* 20. *volu.* 2. Lancelo. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 25. *num.* 1. & facit text. *in c. non solùm.* ibi, præterquam in casibus à iure prohibitis.) vbi notant communiter Doctores,
80 & est validum argumentum, appellatio non suspendit, ergo iudex procedens non facit attentata, quemadmodum & est validum, à principio appellatio suspendit, & est deferendum, ergo processus attentatus, Franc. *in c. bonæ num.* 36. *de appella.* Manfr. *pract. conclu. super attenta. cons.* 131. Lancelo. *vbi proximè num.* 8. optimè vide per Couarr. *in pract. quæst. cap.* 23. *num.* 7. vbi plures allegat. Escacia *tract. de appella. quæst.* 17. *limi.* 6. *memb.* 2. *sub num.* 15. *fol.* 334. *& limi.* 22. *num.* 23. *vers. subextende* 1. & per arg. *l. per hanc C. de tempor. appella.* Vitall. *in tract. clausul. nihil noua. appell. pend. in prin. in* 1. *limi.* Surd. *decis.* 225. *num.* 14. plures citat Lancelo. *d. limi.* 25. *& limi.* 27. *per totam.* Menoch. *de retinen. rem.* 3. *n.* 849. Mier. *de maiora.* 3. *p. quæst.* 24. *num.* 62. *ad fi.* Cæsar Contar. *in repeti. l. vnic. quæst.* 12. *num.* 6. *fol.* 549. *C. si de momen. poss.*

Quemadmodum & è conuerso si appel-
81 lationi defert (prout tenetur, & etiam si non teneatur) cùm per delationem abdicet à se omnimodam iurisdictionem, & ad vlteriora procedere nõ possit, quia sunt ei ligatæ manus *d c. cum appellatio. frivol. de appella. lib.* 6. B. Angel. & Immol. *in l. constitutiones, ff. de appella.* Franc. *in c. Romana §. sin autem num.* 5. *de appella. in* 6. plures per Lancelot. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 1. *num.* 70. *&* 80. Sigismun. Escacia *de iudi. cauf. ciui. & crimi. lib.* 1. *cap.* 87. *num.* 124. & latiùs nos suis locis diximus.

Quare licèt sentẽtia negatiua secum tra-
82 hat executionem, hoc non prouenit à iure, nec à iudice, quia ius ei non attribuit hoc priuilegium, cùm in iis deferre mandat appellationi, sed prouenit ab ipsa natura, quia non entis nullæ sunt qualitates, nec in ipsa executione ius operatur, imò si potuisset, illam naturaliter impediret, prout facit ciuiliter, scilicet; illi resistens omnino per appellationem permissam. prout clarè apparet ex eo, quia appellatio sui natura legitima, &
83 permissa suspendit effectum sentẽtiæ, etiam secum trahentis executionem, quod notabile dixit Escacia *de appella. quæst.* 3. *num.* 18. *& num.* 74. Philip. Franc. *in c. ad hæc quoniam, sub num.* 1. *& sub num.* 5. *de appella.* Hieronym. de Monte Brixiens. *defini. Rigundiæ c.... n.* 1. post alios. causatque attentatum ex eisdem Doctorib. Hierony. Gonzal. *glo.* 9. *in annot. a. num.* 183. & nos 2. p. c. 13. n. 261. & à nu. 249. & post alios Doctores, & Rotę decisiones in optimis casibus fulcita est hæc doctrina 2. p. c. 13. à num. 206. & seqq. quos omnino vide, & quæ nos 2. p. c. 13. num. 274. & suprà.

Sed quia cùm denegando iudex delatio- 84
nem, vel sua sponte vel virtute decreti Regij (vt putant aliqui) retineat iurisdictionem (vt dictum est) reperitur in proxima causa innouandi, & attentandi per processum ad vlteriores actus appellationi contrarios, vel etiam excommunicando, aut carcerando appellantem ipsum, ac propterea ob hoc periculum imminens, & instans iustè recurritur ad supremum tribunal Regium, vt iudex compellatur, deferre iustæ appellationi deferendæ, & vt reponat omnia si postmodum attentauerit, & vt abdicet à se iurisdictionem, ne imposterum attentet, & vt securus possit appellans, coram superiore litigare, appellationem prosequendo, & sic huius periculi vitandi causa recursus Regius est concedendus.

Exemplo res fiet manifesta, offero iudici 85
in causa vertente testes in eam intẽtionem, probantes prout aduersarius suam, vel per alios, vel per scripturas probatam habet; iudex meos testes in contrarium vel redarguentes scripturas, vel directò aliter probantes contrarium, negat admittere, ab hac negatione appellatio emittitur, nolit deferre, dicunt iura esse in hoc casu negatiuo licitam appellationem quoad vtrunque effectum, deuolutiuum, & suspensiuum simul, si in tribunali declararetur vim non fieri, remittendamque causam eidem iudici, potuisset ex potentia iurisdictionis, quam adhuc retinet, ad sententiam diffinitiuam procedere, & per probationem partis aduersæ me inauditum, & non probantem reportare contrariam sententiam, quod iura abhorrent.

Vel pone etiam, quòd postquam negauit 86
dictam admissionem testium, vel probationis statum ad vlteriora processit in causa, cùm supersedere teneretur in ea virtute legitimæ appellationis, suspensionem operantis, quonam modo possent hæc attentata reponi, & huic oppresso succurri, si salubris recursus ad senatum denegatur, vel si in eo vim non fieri in non delatione, declaretur, diceretur potiùs attentatis, & violentiis fauorem, & auxilium præstare, contra iustam catholicæ maiestatis intentionem.

Ecce & adhuc in diffinitiuis sententiis, 87
peto fundum meum detentum à Petro, vel peto centum, declarauit iudex, mihi non

deberi

deberi reſtitui,licita mihi eſt hoc caſu regulariter appellatio, (niſi aliqua ſpecialis cauſa in contrarium obſiſtat) ſi iudex non defert, vel ſua ſponte,vel vi decreti Regij, non fieri vim, & cauſam ei remittendam virtute decreti ita declarantis, poteſt iudex executoriales expedire, in magnum iuris, partis, iuſtitiæ, & republicæ decus.

Et maximè attende, quòd in iis interloquutoriis negatiuis, in quibus appellationem legitimam eſſe in totius operis diſcurſu probaui, cùm eorum grauamen ſecum
88 afferat executionem, fortius eſt, & magis iuſtificatum grauamen, magíſque qualificatum, & probabile, quia eſt executatum grauamen,& cum effectu, ac propterea maior in eis ratio appellandi conſideranda eſt, & admittenda, potius quàm in aliis affirmatiuis, non executatis; in diffinitiuis autem ſententiis dubium non eſt (vt diximus) regulariter. & ita conclude, quòd à talibus grauaminibus appellationi interiectæ, dubium nullum eſſe poſſe: rectè cadere decreta violentiæ, ſicut & in cæteris, & aliter dicere,foret abſurdum, & negligere ius pe-
89 nitus. prout quotidie obſeruatur, indubitanter, & abſque contradictione ferè, quia ſolùm contenditur, & inquiritur, an appellatio (de cuius declaratione tractatur) ſit licita, nec ne, vt ſi licita reperiatur, primum genus decretorum, hoc eſt, vim fieri, deferendum, & reponendum, expediatur. & ita tenendum eſt. & de hoc articulo aliqua etiam egimus ſuprà 1.p. c.6. fundamento 4. & inferiùs verſ.nonò ampliùs noſtra reſolutio à n. 33. vbi aliqua conſiderauimus, pluréſque in terminis Doctores adduximus, quos hîc omiſimus. ac ideo ad ibi dicta poteris recurrere.

CAPVT XIV.

A ſententia lata in criminalibus cauſis an,& quibus caſibus,iudex non deferendo, violentiam facere, dicatur. vbi etiam latè quid in notoriis, & quando.

SVMMARIVM.

Appellationi emiſſæ in criminalibus, ſicut & in ciuilibus regulariter vt licitæ deferendum eſſe, quotidie decernunt Senatus Regij. n.1.

Nec interim exequenda eſt ſententia. n.2.

Sententiæ executio fieri non poteſt durante termino ad appellandum. n.3.

Executionem faciens iudex in criminalibus capitaliter punitur. num.4.

Iudici exequenti violentiam in criminalibus poteſt licitè per vicinos, & conſanguineos condemnati reſiſti. n.5.

Etiam in delictis enormibus, & atrociſſimis, in quibus ſpecialiter non eſt prohibita appellatio. num.6.

Et etiam in crimine læſæ maieſtatis, magis communiter reſoluitur, cum declarationibus, remiſſiuè. n.7.

Appellationi in criminalibus nec tacitè, nec expreſsè renuntiari poteſt. num.8.

Renuntiatio appellans in criminalibus valet, vbi delictum eſt notorium. n.9.

Confeſſus & conuictus ſimul in delictis non auditur appellans, ſed iudici exequi permittitur. num.10.

Et in quibus delictis.ibidem,& n.11.

Confeſſus & conuictus in criminalibus & pecuniarijs cauſis non auditur appellans. n.12.

Confeſsio vt tollat in criminalibus appellationem, requirit ſpontaneam, non per torturam aut illius formidine. n.13.

Lex tollens appellationem confeſſo intelligitur de ſpontè confitente. n.14.

Confeſsio ſpontanea dicitur, quæ poſt torturam illatam legitimis præcedentibus indicijs ratificatur,quæ appellationem impedit. n.15.

Confeſsio eius, ad quod quis eſt in ciuilibus condemnatus, emanata poſt ſententiam impedit appellationem. n.16.

Confeſsio poſt ſententiam in criminali cauſa non impedit appellationem. n.17.

Appellatio de iure ciuili & canonico vt ſit prohibita, confeſſum & conuictum ſimul adeſſe,qui teneant. n.18.vbi de communi.

Appellatio vt denegetur reo tam de iure canonico, quàm ciuili, vt ſufficiat ſpontanea confeſsio qui teneãt,& magis communem dicant. n.19.

Confeſſus reus tantùm ſi in appellatione inferat aliquam cauſam offuſcantem eius confeſsionem appellare poteſt. n.20.& n.22.

Confeſſus ſpontè & condemnatus ſi nullam inferat in appellatione cauſam offuſcantem confeſſionem non appellat, ſed ſententia exequitur ea non obſtante. n.21.

Quod procedit tam de iure canonico, quàm ciuili. num.22.

Et tam in ciuilibus cauſis, quàm in criminalibus. num.23.

Appellationi emiſſæ per condemnatum de crimine ſimoniæ deferendum non eſt. n.24.

Appellatio non denegatur à ſententia collationis beneficij vacantis propter ſimoniam lata à mixto executore. n.25.

Simoniacus notorius vel confeſſus non appellat, vel quando ſimoniacus reſpectu ordinis, etiam occultus, quia tunc non appellat. n.26.

Simoniacus occultus appellat ſi ſimonia cadat ſuper beneficio. n.27.

Latrones insignes, incitatores seditionum, vel duces factionum non audiuntur appellantes. num.28.

Etiam si confessi tantùm sint, vel conuicti. n.29.

Falsæ monetæ crimine damnatus etiam conuictus tantùm, vel confessus non auditur appellans. num.30.

Accelerari pœnam & delinquentem statim puniri, vbi publicè interest, appellatio non suspendit. n.31.

Delicti punitio vbi non recipit dilationem, permittitur, & postea scribere. n.32.

Blasphemiæ sententia non suspenditur per appellationem. n.33.

Hæresis à crimine quando nunc admittatur appellatio. n.34. remissiuè.

Beneficij crimen non recipit appellationem. n.35.

Assassinij crimen non recipit appellationem. n.36.

Raptus crimine condemnatus non appellat. n.37. declara vt n.40.

Etiam si sit confessus tantùm, vel conuictus tantùm. n.38.

Raptus criminis causa damnatus scilicet socius, auxiliator, receptator, aut consulter appellare potest. n.39.

Spoliator causam dans homicidio non appellat. num.41.

Appellationi à carceratione vel eius relaxatione, & de eius effectu. n.42. remissiuè.

A suspensione vel priuatione officij & lata in syndicatu an sit licita appellatio. n.43. remissiuè.

A tortura, vel torturæ comminatione appellare quando liceat. n.44. remissiuè.

A iudice denegante defensionem reo, prout alijs, appellatio licita est. n.45.

Indiciorum copia, aut defensio quando reo non sit deneganda, siue procedatur officio iudicis, siue ad petitionem partis. n.46.

Ordo iuris non seruatur in notorijs, sed tunc ordo est ordinem non seruari. n.47.

Notorium licèt releuet ab onere probandi, non tamen ab onere proponendi & allegandi. n.48.

Notorij probatio quando & quibus casibus requiratur, & de qualitatibus & requisitis huius probationis, aut quid concludere & continere debeat. n.49. remissiuè.

Notorium non requirit diffinitiuam sententiam, sed ipsum est sententia desiderans executionem. n.50.

Notorium esse reo negante, procedendum est ad declaratoriam interlocutoriam formato iudicio, aliter non fiet executio. n.51.

Notorium an requirat libellum, & litis contestationem, & quid citationem, remissiuè. n.52.

Notorium quotuplex sit, iuris, aut facti permanentis, vel transeuntis, seu momentanei, & quid manifestum, & de singulorum attributis, & quomodo cognoscatur, & in quibus casibus verificetur. & de alijs pluribus. n.53. remissiuè.

Appellationi à sententia lata super causa notoria regulariter non est deferendum. n.54.

In notorijs iudicijs pronuntiatio non est propriè sententia, sed quædam iuris executio. n.55.

Notorij sententia, vt impediat appellationem, debet ferri cum expresso supposito notorij, & eius facta mentione, non aliàs. n.56.

Sententia contra insignem latronem vt excludat appellationem, debet ferri cum expresso supposito insignis latronis. n.57.

Sententia interlocutoria declarans notorium præcedente negatione rei admittit appellationem. num.58.

Ab exceptionum excusabilium contra notorium denegatione interlocutoria appellatio admittitur, etiam si à diffinitiua non admittatur. num.59.

Notorium admittit appellationem, quando in ea exprimitur causa rationabilis offuscans notorium. n.60.

Appellatio vbi regulariter sit prohibita, si tamen ex aliqua ratione speciali in eodem casu sit permissa, debet specialiter exprimi in appellatione, vt ipsa admitti queat. n.61.

In notorijs quando sit licita appellatio. n.62. & seqq. remissiuè.

Ab excessu pœnæ in notorijs datur appellatio. n.62.

Manifestū delictū non tollit appellationem. n.63.

Iudex à quo inhibitus, non potest sententiam notorij exequi. n.64.

Delinquens in flagranti delicto, & notorio, æquiparantur à iure, & ex obruto, & iuris ordine omisso proceditur in vtroque. n.65.

Sententia lata contra repertum in flagranti crimine non appellat suspensiuè. n.66.

Materia delinquentis reperti in flagranti, remissiuè. num.67.

In omnibus criminalibus & notorijs, in quibus non est licita appellatio, tamen supersedetur in sententiæ executione, quando iudex superior dubius cognoscens per inspectionem actorum inhibuisset inferiori. n.68.

Quod declara vt ibi. & n.69.

In criminalibus regulariter vbi est prohibita appellatio, intelligitur quoad vtrunque, quia in eis executio est irretractabilis. n.70.

Appellatio quoties est prohibita à diffinitiua quoad vtrunque effectum, permittitur à qualibet eius interlocutoria, etiam aliàs non qualificata. num.71.

Appellationis emissæ per clericum traditum curiæ seculari, quando sit vel non deferendum, n.72. remissiuè.

DE generali regula in hoc articulo dubitauit nemo. Siquidem illud notum 1
sit, vt in criminalibus, quemadmodum in ciuilibus appellationi emissæ à condemnato iudex non deferens violentiam facere manife

manifestam. itaque in tribunalibus supremis aditis pro ea leuanda, declarabitur quotidie, reponi, deferréque iubetur, & iustè quidem, quia licita, *l addictos in fi.* vbi communitèr Doctores notant *C. de Episcopal. audien. l. litigatoribus.* ibi, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus causis, *&c.*) *C. de appell.* plurimis relatis recordat Boss. *in tract. crimi. tit. de appellatio. n.* 1. Decian. *in tract. crim. lib.* 5. *cap.* 58. *num.* 1. *tom.* 1. Angel. *in tract. de malefi. verb. præsente dicto Caio*, &c. Lancelo. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *ampliatio.* 4. *num.* 1. *cum seqq.* Rolan. à Valle *cons.* 73. *num.* 12. *lib.* 3. Anton. Gom. *variar. l.* 3. *c.* 13. *num.* 31. Peregr. *in tract. de iur. fisci lib.* 7. *tit.* 4. *num.* 12. Viui. Cum. *opi-*
2 *nione* 55. *à num.* 1. nec interim est exequenda sententia, Lancelo. Rober. *vbi proximè*. Asin. *in praxi* §. 31. *cap.* 2. *limi.* 2. *sub num.* 3. Boër. *decis.* 153. *num.* 6. Baiar. *in additio. ad Iulium Clarum quæst.* 94. *num.* 16. Guid. Pap. *quæst.* 74. incipit *in causis, & in tract. de appella. quæst.* 120. *post prin. & colu.* 5. *vers. item sicut in ciuili.* Vital. *de claus. in clau. nihil nouari appell. pen. sub n.* 19. Prosper Farina. *in tract. crimi.* 3. *tom. quæst.* 101.
3 *cap.* 1. *num.* 2. *& seqq.* vbi extendit in executione facta durante termino ad appellan-
4 dum, & quòd iudex executionem hanc faciens capitaliter puniatur, possèque impunè
5 resisti per amicos, & consanguineos dam-
6 nati. vbi *num.* 7. ampliat, etiam in delictis enormibus & atrocissimis, in quibus specialiter non reperitur prohibita appellatio,
7 & etiam in crimine læsæ maiestatis, vt pro magis communi resoluit, cum aliquibus declarationibus.

8 Adeò vt appellationi in criminalibus nec tacitè, nec expressè renuntiari potest, Boër. *decis.* 257. *sub n.* 16. Philip. Franc. *in c. cum speciali* §. *porro n.* 6. *ante medium, vers. sed certè in criminalibus, de appellatio.* Lancelo. Rober. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *ampliatio.* 2. *num.* 8. Angel. *de malef. vbi suprà num.* 80. Paris de Put. *de syndica. verb. appellatio c.* 1. *num.* 14. *ante fi.* Prosper. Fari. qui communiter ita per Doctores teneri firmat *vbi suprà num.* 20. *& seqq.* vbi li-
9 mitat, quando delictum sit notorium, quia tunc valet renuntiatio.

10 Tamen multi reperiuntur casus, quibus à iure specialiter appellatio prohibita est, prout testatur *l.* 2. *C. quorum appell. non recip.* in hæc verba: Obseruare curabis, ne quis homicidarum, veneficorum, adulterorum, itémque eorum, qui manifestam violentiam commiserunt, argumentis conuictus, testibus superatus, voce etiam propria, vitium, scelúsque confessus, audiatur appellans.) Ex qua text. dispositione illud velut axioma deducunt Doctores, quòd cõuictus, & confessus simul de crimine non appellat, imò sui appellatione non obstante, potest iudex sentẽtiam ad vlteriorem executionem perducere, notant omnes nullo dempto, *in d. l.* 2. *pariter in l. non tantùm. & in l. constitutiones.* per illa iura *ff. de appell.* & est canonizata *d. l.* 2. *in cap. ei qui. vers. nullus etiam* 2. *quæst.* 6. Franc. *in c. Romana* §. *si autem num.* 5. *de appel. in* 6. Canonistæ omnes *in c. cum speciali* §. *porrò de appellationib.* plures allegant Angel. *de malef. verb. præsente d. Caio, num.* 19. *cum seqq.* Marant. *de ordi. iudicio.* 3. *p.* 6. *p. in* 2. *actu n.* 181. *fol.* 250. *in paruis.* Roma. *singul.* 625. Carrerius *in prax. in tract. de appell. in prin. num.* 2. *&* 3. Iodoc. *in praxi crimi. cap.* 149. *num.* 1. Foller. *in pract. crimi.* 4. *p.* 3. *p. verbo, & si confitebuntur. num.* 89. Duenas *in regul.* 136. *in prin.* plures referens Couarr. *in pract. quæst. c.* 23. *num.* 5. *in prin.* Viui. *communi. opini.* 50. *num.* 1. *& seqq.* Iul. Clar. *in pract. quæst.* 94. *num.* 1. Lancelo. *de attenta.* 3. *p. cap.* 11. *num.* 22. *& cap.* 12. *num.* 12. Anto. Gomez *variar. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 31. *post medium.* cuius reddunt rationem Decius *in d. c. cum speciali* §. *porrò n.* 15. *in fi. vers. & quia contra conuictum.* Carreri. *in practi. crimi. tit. de appellat. in prin. n.* 5. *& seqq.* Rolan. *cons.* 73. *à num.* 25. ex præsumpta scilicet, calumnia, quæ appellationi inesse videtur, quãdo quis est conuictus, & confessus, quæ quidem lex 1. *C. quorum appell. non recip.* suprà in comprobationem huius limitationis adducta, pro-
cedit, & habet locum non solùm in quin- 11
que illis delictis in ea numeratis, verùm etiam in omnibus aliis, quibus reus conuictus est, & confessus, vt tenent omnes ferè Doctores in eius confirmationem adducti, per quos, & alios ita pariter resoluit Farinac. *in tract. crimi.* 3. *tom. quæst.* 101. *c.* 2. *n.* 116.

Quemadmodum est & in ciuilibus omnibus causis, & pecuniariis, in quibus aliquis est conuictus, & confessus appellationi interpositæ non deferens iudex vim non 12
faciet, cùm minimè eo casu admittatur, gl. *in d. l.* 2. *verb. propria.* quam sequuntur ibi Bal. *num.* 6. Fulgos. *in l. constitutiones num.* 5. vbi etiam cæteri, *ff. de appellatio.* Immol *in l. creditor* §. *iussus coiu.* 7. *ad fi. vers. & concludit ibi Hostiens.* Anto. de Butr. *in c. cum speciali* §. *porrò num.* 6. & ibi Cardi. Zabar. *colu.* 2. *vers. & licet illa l.* Ioan. de Immol. *num.* 12. Ab. *num.* 5. Decius 14. *&* 15. *de appellatio.* Capra. *in tract. de notorijs memb.* 4. *num.* 113. Carrer. *in pracli. tit. de appella. in prin. num.* 4. Couarr. *in pracli. c.* 23. *n.* 5. *in prin. de communi.* testatur Anto. Gom. *vbi suprà num.* 31. *post medium.* Viuius *opinione* 50. *num.* 1. vbi communem dicit.

Rursus cùm simul requiratur ad effe- 13
ctum denegandæ appellationis, vt reus sit conuictus, & confessus simul (vt dictum est) intelligendum est, vt cõfessio facta sit spon-

tanea, secus autem si sit in tortura, vel tormentorum formidine, probat text. expressus *in d.l.2.C.quorum appell. non recip.* ibi, aut formidine tormentorum territus contra se aliquid dixerit, prouocãdi licentiam ei non denegamus, *&c.*) & ibi post gloss. *verb. propria,in prin.& in verbo aliquid notant.* Couarr. Butr. Petr. de Bellaperti. Bal. Salicet. Odofred. Angel. Paul. Castr. Immol. *in l. constitutiones,post num.3.ff.de appella.*& de iure canonico facit gl. celebris *in c.Romana.§.sin autem. verbo, vel de quo. vers.alij dicunt & fortè bene, de appellatio.in 6.* vbi Hostien. *num.20.* Ioan. Monac.13. Archidi.9. Franc.3. *vers. in eadem gl.* quæ quidem glossa etiam de iure canonico canonizata est *in c.ei qui.§.nullus 2.quæst.6.* & ibi Turrecremata *in verbo, propria, num.2. in verbo, aut formidine tormentorum.* Præpositus *in summario, & num.2.in fi.* Areti. *in c.at si clerici num.17.de iudicijs.* Philip. Franc. *in cap. cum speciali. §.porrò, post num.5. vers. hoc intellige,de appella.*

14 Et ratio ea est,quam reddit Aretin. proximo citato loco, quòd in materia exorbitanti, & stricti iuris, sicut est, quando statutum, vel lex tollit appellationem cõfesso, & conuicto,vel confesso tantùm,non comprehenditur confessus, nisi sponte, sequitur Marant. *de ordi.iudic.6.p.in 2. actu 3.p. num.281. vers. secus si per tormenta. fol.250. in paruis.* Carrer. *in practi.tract.de appella.in prin.num.2.* Petr. Duen. *regul.156.in limi.3.* nisi ipsa confessio post torturam, aut formidinem tor-
15 mentorum factam, ratificata fuerit per confitentem, emanante tortura legitimis præcedentibus indiciis, & subsequuta ratificatione, debito tempore, quia tunc cùm talis confessio dicatur spontanea, propterea appellatio impeditur, ac si prorsus sponte quis confessus fuisset, vt post plures per eum relatos, latè comprobat, & prosequitur Farin. *in pract.crimi.3.tom quæst.101. cap.2. à n.133.*
16 qui *n.138.& 139.* declarat ex aliis, quòd licèt in ciuilibus, in quibus conuictus ante sententiam, si postea confiteatur, in quo est condemnatus, non possit ampliùs appellare, nec eius appellationi deferendum, secundùm Bal. *in l. addictos num.1. in fi. C. de*
17 *Episcopali audien.* Bal. *in d. l.2.* Ducnas *in regul.156.lim.4.*tamen in criminali causa confessio post sententiam appellationem non impediat.

18 Sed vt tibi liqueat in hoc articulo vera resolutio, aduerte, quod Farinac. *in prax. crimi.3.tom.quæst.101.cap.2.à num.150.vsque ad num.153.* refert vnam communem Doctorum opinionem, quòd ad effectum denegandæ reo appellationis requiratur, vt sit confessus, & conuictus simul, quæ procedit tam de iure ciuili, quàm de iure canonico, & *à num.154. vsque ad num.156.* aliam contrariam refert, vt scilicet, tam de iure ciuili, quàm,& fortiùs, de iure canonico, quòd ad 19
hoc, vt reo prohibeatur appellatio, sufficiat spontanea confessio, plures in hanc opinionem cumulat, testantes de magis communi, & magis obseruata.

Quas quidem cum fœdere distinctionis 20
componere, conatur *ibi à num.157.* quam communiter Doctores in harum contrarietate conducunt, vt scilicet, quando confessus tantùm, & condemnatus inserit in appellatione aliquam rationabilẽ causam offuscantem,vel conturbantem confessionem suam; puta, quia allegat se non spontè confessum, sed formidine tormentorum, vel per errorem, quod probans, intendit eandem reuocare, vel aliter curat,suam confessionem declarare, (quod potest secundùm Iacob.Butr. *in l.fi.vers.respondet. C. quorum appell. non recip.* vbi Bellaper *colu.2. vers. dicetis ergo,*B. *num.3.* Cyn. *2.in fi.* Alberi. *num.2.* gl. *in l.creditor §.iussus in verb. appellandi ad fi. ff. de appell.*vbi Bar. *num.2.* Alex. Madit. *litera C.* Alberi. *num.5.in fi.* Immol.4. Præpositus *in c. quicunque 2.quæst.6.* plures referens Prosper. Fari. *in practi.tit.de confess. & conuict. quæst.81. num.326.*) & tunc appellationi vt licitæ deferendum esse, vt ita intelligatur, procedat prima opinio.

At si spontè confessus condemnatus nul- 21
lam inserat in appellatione causam,tunc appellatio nec admittenda, nec deferenda est. imò ea non obstante iudex potest absque metu attentati ad executionem suam sententiam perducere,vt sic intelligatur secunda opinio relata, quam quidem distinctionem in vtroque membro probant Angel. *in l.2.num.2. C. quorum appell. non recip.* Fulgos. *in l.constitutiones num.5.ff. de appell.* ibi etiam Immol. *num.3.* Alberi. *in l. creditor §. iussus n.6. ff. de appell.* & de iure canonico est gl. *in c.Romana §. sin autem in verb. vel de quo. vers. nisi vellet allegare. de appella.in 6.* vbi Gemini. *num.5.*Hostien. *in c.cum speciali.§.porrò num.6. verbo vel ipsius confessione, de appella.*vbi Ioan. And. *num.4.* Bal.20. Bellam.4. Butr. *3. & 6.* Immol.12. Ioan. de Anania 7. Ab. *num.12. nota.& num.5.* Fran. *5. post medium.* Decius 16. *&* 18. Archidia. *in c. quicumque, in prin. vers. in gl.1.2. quæst.6.* & ibi etiam Præpos. *num.1.*Turrecremat. *vers.sed super hoc videas.* Augusti. ad Angel. *de malef. verbo, præsente d. Caio,* &c. *post num.21.& n.22.* Capra *in tract. de notor.memb.4.num.3.*Carrer. *in practi.crimi. tract.de appell. §.tertius casus num.2.* Foller. *in prax. crimi.1.p.2.p. verbo & si confitebuntur, num.66. vers. prædicta tamen procedunt, & in*

verb

vero & pœnis debitis feriantur, num.6. verſ ſi vero. Veſtr. *in prax.lib.7. cap.3. num.16.* Boſſ. *in tit.de appella num.27.* Iulius Clar.*in practi. crimi.§.fi.quæſt.94. in prin.* Vulpell. *conſ.137. num.3.& 6.* Couarr.*in practi.quæſt.cap.23.n.5. poſt verſ.ſecunda concluſ.* Contard.qui teſtatur de communi, & celebriori Doctorum ſententia.*in l.vni.C.ſi de momen.poſſ.fuer.appell.3. limi.num.39.cum ſeqq.* Cartari.*de exequut.ſenten.cap.1.num.71.& 72.& n.101.* Sigiſmund.

22 Eſcaci. *in tract.de iud.cauſ.ciui.& crimi.lib.1. cap.97.num.118.& 125.* loquentes, tam de iure canonico, quàm ciuili, & videndi plures allegati à Farina. *vbi ſuprà num.158.* vbi

23 *num.160.* ex pluribus comprobat, hanc diſtinctionem pariter procedere & in ciuilibus cauſis, quoad effectum admittendæ,vel reiiciendæ appellationis per confeſſum condemnatum.

24 Pariter nec appellationi interpoſitæ per condemnatum de crimine ſimoniæ, iudex denegans delationem vim faciet, gl.fi.*in c.1. de teſtib.in 6.* Feli.*in c.ſicut.el 1.de ſimonia.* per illum text. Marant. *de ord. iudicio.6.p.actu 2. n.287.fol.mihi 251.in paruis.* Carrer.*in practi. crimi.tit. de appella. §. nonus caſus eſt num.4.* Rodoan. *in tract.de Simonia 4.p. cap.6.à n.12.* Fari.*in practi.crim.tertio tomo.quæſt.101.n.47.* vbi adducit Rotæ deciſionem de 5. Iunij 1593. in qua dictum fuiſſe firmat, quòd licèt regulariter non liceat appellare à ſententia ſimoniæ, hoc tamen declarari duobus modis, primò vt non per hoc denege-

25 tur appellatio à ſententia collationis beneficij vacantis propter ſimoniam, lata à mixto exequutore. ſecundò vt tunc demum à tali ſententia non detur appellatio, quando ſimoniacus eſt notorius, vel confeſſus, vel ſi eſt occultus, ſimonia eſt reſpectu ordinis,

26 ſecus quando eſt occultus, & ſimonia cadit

27 ſuper beneficio, quia tunc datur appellatio, quæ deciſio eſt elegans, & notanda, vbi declarat, quando impetrans beneficium alicuius ob eius ſimoniam, vel in ordinibus, vel in beneficio ſit ab exequutore dato, hoc eſt ab eius ſentnetia appellationi deferendũ.

28 Rurſus conſtitutiones, quæ de recipiendis nec ne appellationibus loquuntur, vt nihil noui fiat; locum non habent in eorum perſonis, quos damnatos ſtatim punire publicè intereſt, prout ſunt inſignes latrones, vel ſeditionum concitatores, vel duces factionum, verba ſunt text. *in l. conſtitutiones ff. de appellatio.* ex quo communiter notant Doctores, quòd hi delinquentes, de quibus in hac lege, non audiantur appellantes, imò appellatione non obſtante contra eos ſen-

29 tentiam exequendam eſſe,etiam ſi ipſi conuicti, & confeſſi ſimul non ſint, cùm ſufficiat, vt vel ſint conuicti tantùm, vel confeſſi ſint, vt ibi poſt gloſſ.notat B. Albe. Angel.Cuman.& Immol. Specula. *in tit. de appella.§.1.num.2.* Paris de Put. *in tract.de iudic. verb.appellatio.cap.1. num.11. in fi. & num.13.* Angel.*de maleſi.verb.præſente d.Caio.&c.n.20.* Marant. *de ord. iudicio 6. p. actu 2. num.285.* Duenas *regul.156.limi.5.* Anto. Gomez. *variar.lib.3. de delict. c.13. num.31. in fi. & in 6. & 7.limi.* Decian.*in tract. crimi. lib.7. cap.19. num.5.*

Rurſus & ſi damnatus crimine falſæ mo- 30
netæ non ſit conuictus & confeſſus ſimul, ſed vel conuictus, vel confeſſus tantùm,appellans minimè auditur, nec eius appellationi deferendum, probat *in l.1.§.1. C.de falſa moneta*, ibi, appellandi etiam priuato licentia denegetur.) gl. *in l.2. in verbo propria C.de falſa moneta.* Roma.*in l.Panton. §.rei perduellionis, num.1. p.2. verſ.quartò videtur probare ff. de acquir. hæredit.* Auguſti. ad Angel. *de maleſi.in d. verbo, præſente d. Caio poſt n.15. in prin.* addit idem Angel. *ibi num.20.* & ibi addit *verbo,monetas* allegans Bal.*in conſ.165.* Marant.*de ord.iudi.p.2.actu 2. n.283. fol.251. in paruis.* Carrer. *in practi. crim. tit. de appella. §.16.caſus eſt n.21.* Fab. de Montel. *in practi. arbi.p.4.num.409.fol.182.* Anto. Gom. *de delictis cap.13.rub.de tortura reorum, n.31.* Rolan. à Vall.*conſ.73.num.7.lib.3.*

Ampliùs appellationi deferendum non 31
eſt in diſpoſitione text. *in l.ſi quis filio exhæredato §. hi autem omnes,in fi. ff de iniuſto,rupto.* quando ſcilicet, publicè intereſt pœnas accelerari, & delinquentes ſtatim puniri, vbi prohibetur appellatio, nec dum in manifeſtis latronibus, ſeditionibus, & capitibus factionum,de quibus *in d.l.1.* Sed poſtmodum generaliter in hæc diſponit, *ibi*,vel alia iuſta cauſa, quam mox præſes literis excuſauerit, 32
moram reſpiciat: non pœnæ feſtinatione, ſed puniendi periculi cauſa,tunc enim punire permittitur, deinde ſcribere) ſimilis text. *in l.conſtitutiones, ff. de appella.* ibi,quos damnatos ſtatim puniri publicè intereſt.)vbi notat Fulgoſ.*num.1.* Roman.*in l. Pantonius §.rei perduellionis, num.1.de acquir.hæred.* Angel.*de maleſi.verb.præſente d. Caio. poſt num.5. & 20.* quia quando periculum eſt in mora, non obſtante appellatione, poteſt iudex ſuam exequi ſententiam. Carrer.*in practi. crimi.tit. de appel. §. vndecimus caſus à num.1.* Gigas *de crimine læſæ maieſta. rub. fi. quæſt.13. num.2.in fi.* Boſſius *in tit.de appell.num.24.& ſeqq.* Hierony.Giacear. *in addi. ad Clarum quæſt.94. litera B.* Boërius *deciſ.153.num.5.& ſeq. & deciſ.259. num.5.* Lancelot. Robert. *de attenta. 2 p.cap.12.ampliatio.4.num.10.& 16.& limi.6. num.13.& limi.43.num.8.& 9.* Cartar.*de exe-*

cutione

cutione senten. cap.1. num.75. vers. & si periculum est in mora.

33 Ampliùs à sententia blasphemiæ appellationi non deferens,vim non faciet,vt latiùs, & cum distinctione procedentem videre poteris Azeued. *in l.1. num.39. & 40. tit.4. lib.8.recop.* vbi allegat ad id Auenda. & quid
34 quãdo item in crimine hæresis,videndi sunt relati à Farinac. *de delict. quæst.101. num.45. & 46.*

35 Iterum & in crimine beneficij appellationi deferendum non esse, probant Bald. *in cons.211.lib.4.* Decian. *in tract.crimi.lib.9.cap. 24. num.15.* Farina. *vbi proximè num.56.* dicens cautius esse curare, vt reus appellationi renuntiet,sed hoc parum aut nihil procedere potest, quia renuntiationem in criminalibus locum non habere, suprà diximus,
36 sed ad maiorem iustificationẽ fit item etiam & in crimine assassinij appellatio locum non habet,docent Hostiens. *in c.pro humani n.28. in fi. in verb. liberè, de homicid. in 6.* vbi Ioan. And. *num.12.*& ibi Gemi. *in §. sacri num.10.* Franc.8. Carrer. *in practi. crimi. in 1. tract.de appella.§.3.casus est,num.26.& in §.vltimus casus est,num.1.* Monticell. *regul.8. num.39.18. special.*ex Capicio quem allegat *decis.155.*

37 Rursus appellationi non deferens vim iudex non faciet, impositæ scilicet, à condemnato in crimine raptus, text. est *in l. fi. C. de raptu virginum.*ibi, quibus,etsi appellare voluerint, nullam damus licentiam.) probat Marsill.*ibi num.155.*Specula.*2.p. in tit. de appella.8.in quibus.num.2.* Roma. *in l. Pantonius §.rei perduellonis num 1.colu.2.vers quarto videtur probari, ff.de acquir.hæredi.* Maranta *de ord. iudic.6.p.actu 2.num.284.fol.mihi 251. in paruis.* Angel.*de malefi.in sæpe repetito verbo, præsente d.Caio,* &c. *n.20.* Carrer. *in practi.crimi. tract.de appella.in prin.num.50.& in §.decimus*
38 *quintus casus est, num.1. cum seqq.* qui hoc declarat locum habere, etiam si hoc crimine damnatus sit confessus, siue conuictus solùm (reprobans Afflict. contrarium sentientem) sequitur Fab.de Montel. *in pra.arbit.4. p.fol.231.&* 630.Decia.*in tract.crimi lib.8.c.9. num.12.tom.2.& cap.8.num.5. & c.12. num.6.* Anto.Gom.*lib.3.vari.cap.15.de tortu.num.31. in fi.* Quod quidem intelligitur in principa-
39 li raptore, secus autem in sociis, auxiliatoribus, consultoribus, & receptatoribus. Carrer. *vbi proximè*, & latè comprobat Decian. *lib.4 c.9.num.13.& cap.10.num.11.tom.2.* Farina.*in practi.crimi.tom.3.quæst.101.cap.1.n.48.*
40 *& seqq.* vbi duobus aliis modis declarat vt procedat,quando reus est conuictus per claras probationes, & à iure approbatas, secus si sint dubiæ, & quando mulier fuit rapta & cognita, secus si rapta cognita non fuerit, quia tunc istis scilicet tribus declarationibus appellationi vtique deferendum esse probat *ibi.*

Qui ampliùs dicit *ibi num.57.* in casu le- 41
gis, *quoniam multa facinora. C. ad l. Iul. de vi.* qua dicitur, non suspendi capitalem condemnationem per appellationem interpositam ab eo, qui violenter volens aliquem expellere à sua possessione,causam dederit homicidio, vbi Doctores. probant Carr. *vbi proximè tract. de appell.* §.17. *casus est num.1.* Anto. Gom. *vbi suprà num.31. vers. quintò limita,*&c.

Rursus appellationi interpositæ quando 42
sit vel non deferendum à carceratione, seu iniusta detentatione, & qui eius sit effectus, & multa circa hoc diximus suprà lib. 2. c.4. per totum, & quid quando interponatur à
suspensione, vel à priuatione officij, vel à 43
sententia lata in syndicatu, latè diximus hac 3.p.suprà cap.8. quibus locis videre poteris. 44
quando autem à tortura, vel torturæ comminatione admittatur, dixi lib.2. cap.1. à num.98.& seqq quando verò ab excommunicationis sententia,vel interdicti & suspensionis, pariter eodem lib.2. cap.5. quæ quidem quæstiones, & articuli, etsi respiciant criminale iudicium, commodioribus apposui locis, quibus (cùm non repeto) videbis omnino, *&c.*

Vnum obliuioni non tradam, quod à de- 45
negatis reo (prout & aliis)defensionibus appellationi interpositæ, tanquam licitæ, non deferens iudex vim facere,probant Gandin. *de malefi.rub.de quæst.& tormen.n.23.circa medium.* Guid.de Zuzar. *in tract.de indic. & tortur. num.63.* Marsil. *in l. vnius §. cognituram num.85. ff. de quæst.* Monticel. *regul.14.n.19.* Franc.Mar. *decis.Delph.60. n.5. 1.p.* Bursatus *cons.201. n.10. & seqq.* multa adducentes in
declarationem, & comprobationem. Et lõ- 46
quendo in reo torquendo cui denegantur indicia, & defensio, Prosper. Fari. *in practi. crim.2.tom. quæst.39.de indic. & tort. n.72. & seqq.* aliis adductis firmat, teneri insuper iudicem in syndicatu, & sursum pluribus numeris examinat, quando reo non sit deneganda defensio, & copia indiciorum, siue ex officio, siue ad partis petitionem sit processum.

Et ex his licitè deuenimus ad notorij processum, quo vtar, prout promiscuè vtuntur Doctores ciuili notorio,& criminali,pariter in vtroque doctrinæ communes sunt, 47
in quo aliis omissis suppono; quòd cùm in notoriis ordo iuris non seruetur, sed ordo est ordinem non seruare, *c. peruenit. de testib. c.consuluit de appella. c.ad nostram.2.de iureiur. c. bonæ.2. de electione. c. manifesta. de pœnit. & remis.*

*remiſ.c.manifeſta.c.ſcelus c.quæ Lothar.2.quæſt.1. c.cùm dilectus,de purgatione canoni. c.olim 1. de reſtitutio.ſpoli.c.ſuper eo de teſti.cogen. c.quanto, de tranſla.Prælа.*Bal.*in l.Presbyteri col.penult.C. de Epiſcop. & cleri.* Marſi. *conſ.5.num.2.& ſingul.*511. Decian.*conſ.*544.*n.*6. Pariſ.*conſ.*111. *num.*8. *lib.*4. Capra *in tract.de notoria membro 4.num.2.&* 40. Gramati. *deciſ.*36.*n.*41.*&* 56. *& deciſ.*45.*num.*55. Menoch. *de recuper. poſſ. rem.*14. *num.*260. Foller. *in pract. verb. item quod commiſſum crimen notorij num.*1. Boſſi. *in tit. quomodo procedatur in crim. noto.* Anton. Gom. *lib.*3.*de delict.cap.*1.*ſub num.*42. Clarus *in practi.q.*9. *in prin.* Conrad. *in practi. crimi. tit.de noto.crim.num.*1.*in prin.& in fi.* Anto.de Butr. *in tract.de noto.art.*4.*à num.*5.

48 Et licèt notorium non ſit probandum,eſt tamen allegandum , quia etſi notorium releuat ab onere probandi,non tamen releuat ab onere proponendi , gl. *in clem. appellanti de appella.& in l.ciues C.eodem tit.*per regulam *l.ſi adulterium in 6. §. idem ſi Pollioni. de adul.* B.*in l.ſi vnus §.pactus.& in l. cum quid num.*5. *ff.ſi certum pet.*Nicol.Mill. *in reper.verb. notorium non excuſat.* Bertran. *conſ.* 149. *num.*4. *vol.*1. Capra *concl.*17.*num.*8. *inter tract.de notorio.memb.*4.*num.*77.Marſi.*in rub.C.de probatio.num.*220.Nat.*conſ.*219.*num.*4.*& conſ.*275. *num.*1.Beroius *conſ.*18.*num.*54.*volu.*3.Burſat. *conſ.*43.*num.*26. Ioſeph.Maſcard.*concl.*1104. *num.*1. Alciat. *de præſump.regul.*2.*præſumptio.* 12.*num.*33. Menoch. *de recuper. rem.*1.*n.*165. *& rem.*15.*num.*264. Viuius *in commun. opini. verb.notorium.* quamuis Conrad. *in pract tit. de noto.crimi.num.*20.*in prin.*Tiraq.*de retra.gl.* 1.§.32.*num.*98. Couarr.*in c.Raynut.*§.11.*n.*3.

49 *de teſta.* & an & quando , quibúſve caſibus requiratur probatio notorij, & de qualitatibus huius probationis , & quid concludere,.& continere debeat , vide ex his, quæ latè Farinac. *in pract. crim. tom.*1. *quæſt.*21.*à n.* 79. & circa hunc noſtrum articulum vide Maſcard. *vbi proximè* , & Bernar. Diaz *in regul.*496.

50 Et licèt regulariter in notoriis non requiratur diffinitiua ſententia , ſed ipſum notorium ſententia ſit , poſtulans executionem;

51 tamen ſi reus neget notorium , debet iudex pronuntiare, & ferre interloquutoriam ſententiam, quod eſt notorium, aliter namque ad cõdemnationem minimè procedere poterit , niſi ſeruato iuris ordine , & formato iudicio. ita poſt Ab.Cardin.Gramat.& Gandin. quos allegat, concludit Foller.*in practicis cri. verbo , item quod eſt notorius delinquens. num.*14. Decian.*conſ.*483.*num.*27. Carrer.*in practicis crim.in tract.de appella.§. ſecundus erit caſus à num.*11. Boſſ. *d. tit. quomodo proced. in crim.noto. num.*14. Maſcard. poſt alios , vide *conſ.*1101.*à prin.* Ferret. *conſ.*31.*num.*5. *lib.*1. Clar.*quæſt.*9.*verſ. plus dicunt.* Hierony. Laurent. *in deciſ.Auononienſ.*15.*num.*11. Couar. *in c.alma mater.num.*9.*de ſent. excommu.lib.* 6. videndus Farinac.*in tract crimi.*1. *tom.q.*21. *num.*116.*& ſuprà,* qui etiam *ibi à num.*62.va- 52 riis opinionibus conciliatis tractat , an in notoriis requiratur libellus , litis conteſtatio, & an requiratur citatio,vbi requiri contra abſentem delinquentem. Et generaliter quid, quotuplex, ſit notorium,iuris ſcilicet, & facti,permanentis,aut tranſeuntis, & mo- 53 mentanei , & quid manifeſtum, & de ſingulorum attributis,& qualitatibus, & quomodo cognoſcatur. & in quibus caſibus verificetur. & de pluribus aliis perdoctè videndus eſt vltra relatos Capra *in tract. de notorio.* & Maſcar. *concl.*1101. *vſque ad concluſionem* 1105.*incluſiuè* , vbi exactiſſimè ; & perdoctè videndus etiam eſt Proſper. Farin. *in practi.crimi.*1.*tom.quæſt.*21.*per totam.* vbi curiosè valde , cum maxima diſtinctione , & per ſuas concluſiones , ampliationes , & limitationes , ad quos te remitto , quia noſtri non eſt inſtituti.

At quatenus illud tangit,vnum nõ omit- 54 tam inferere : an, & quando in notoriis tam criminalibus , quàm ciuilibus cauſis appellationi interpoſitæ à ſententia lata ſuper cauſa notoria , iudex non deferens violentiam commiſiſſe, declaretur ; in quo & illud pro coronide firmo , regulariter negans appellationem in notoriis vim non facere, enimuerò poteſt iuſtè iudex, ea non obſtante, ad ſuæ ſententiæ executionem deuenire. text. eſt *in c.cùm ſit Romana. §. fi.* vbi gl. Ioan. Andr.& Doctores *de appella.in 6.* text.*in cap. peruenit.& c. conſuluit.el* 1. *eodem tit.* text. *in c. Roman.* & ibi gl.& Doctores *de appell.in 6. & in c. cum ſpeciali §. porro. de appell. gl.*1. vbi Archidia. & Doctores *in c.manifeſta 2. quæſt.6.* gl.magna *in c.veſtra.de cohab. cler. & mul.* vbi Doctores. Specul.*in tit.de noto. cri.& fi. n.*15. *& in §.1.num.7. & in tit. de appell.§.nouiſſimè ſub num.2.&* 12. Marſi. *in l.vni. num.*93.*C. de raptu virg.* Angel. *de maleſi.gl. præſente d.Caio & appellante colu.*1. Marant.*in ſpecul.*3. *p.*6. *p. prin.quæſt.2.num.*125. Manfred.*de attenta.lib. 2.conſ.*71.Guid.Papæ *in tract.de appella.quæſt.* 120.*col.*4.*verſ.ſed aduertas.*Dueñas *in regul.*42. *num.*12. *limi.*12. Aufrer. *in additio. ad deciſio. vlt Capel.Tholoſ* Crot.*conſ.*101.*à num.*9 Capra *in d. tract. de notor.*4.*memb. num.*95. *& omnibus ſeqq.*latè de materia Nicol. Mill. *in reperto. verſic. notorium an impediat appellationem, cum pluribus ſeqq.* Gramati. *deciſ.*36. *num.*31. *&* 34. Conrad.*in practi.tit. de noto. cri. tit.*17. Foller. *in practi. cri. verbo , item quòd eſt notor. delinq.num.*21. Nouel.*in practi. cri. in prin. §.*

indicia

*indicia num.*1. Anto.Gomez *variar.lib.*3.*de delict.c.*1.*n.*47.*in prin.* Iul.Clar.*in pract.quæst.*94. *vers ſolet etiam dici.*Lancelo.Robert.*de attent.* 2.*p.cap.*12.*limi.*9.*num.*1. *& ſeqq. & c.*11.*n.*26.

55 qui dicit,etiam de executione facta tempore ad appellãdum poſt Anto.de Butr.Firma. Oldral. Aſini. Contar. *in l.*1. *C. ſi de momen. poſſ. limi.*3. *ratione iuris canonici. num.*36. quia ſcilicet in notoriis iudiciis pronuntiatio non eſt propriè ſententia, ſed quædam iuris executio. Innocen. *in c.ex parte.el* 1.*verbor. ſigni.* Roma.*ſingu.*324. Decius *in c. ſpeciali* §.*porrò, in prin.de appella.*

56 Quod quidem fallit primò, vt procedat concluſio, quando in ipſa ſententia apparet, iudicem condemnaſſe vti de facto notorio, ſecus ſi ſimpliciter pronuntiaſſet, vel reum condemnaſſet, vt quemlibet alium criminoſum, quia tunc condemnatus ſic poterit appellationem interponere, & iudex ei non deferens vim faciet manifeſtam, vt text.arg. *in c.Romana.*§.*ſin autem,de appella.in* 6. docet Salicet.*in l.ea quidem.colu.fi.in fi.vers.quia præter C.de accuſatio.*quem referens ſequitur Anton.Gomez *de delictis c.*1. *num.*47. *vers.quod tamen intellige.* Contar. *in l.*1. *C. ſi de momen. poſſ.in* 9.*limi.num.*46.*& ſeqq.* Matſi. *in l.vnica num.*142. *C.de raptu virg.* quemadmodum ad hoc vt denegari poſſit appellatio inſigni la-

57 troni, neceſſe eſt,vt in ſententia ſit condemnatus,tanquam inſignis latro,quoniam aliàs poterit appellare,vt per Bart.*in l.cõſtitutiones, in fi. ff.de appell.*tenet Contar *ibi.*ſequitur Riminal. *in conſ.*274.*n.*21. & faciunt notata per Cardi.& Alexan.*in d.c.cùm ſit Roma.*3. *colum.*

58 Secundò fallit d.cõcluſio, quòd licet non appelletur à ſententia lata in notoriis,tamen ab interlocutoria illa, qua declarat iudex ad inſtantiam, & contradictionem partis, notorietatem adeſſe (de qua ſuprà) appellationi interiectæ non deferens vim faciet iudex notoriam, Ab.*conſ.*110.*colu.penul.vers.& ſic etiam,lib.*1. Feli.*in c.Rodulph.col penult.vers. & appellari poteſt,de reſcript. & in c. cum non ab homine,colu. penult. vers. & nota quòd licet, de iudic.* Carrer.*in pract.crim.tract.de appell.* §.*ſecundus erit caſus n.*14. plures allegans Anton. Grabriel *commun.concluſ.lib.*6.*tit.de regul. iur. concl.*3.*num.*60. Lancelo.Robert *de attenta.*2. *p.c.*12.*limi.*9.*num.*13. dicens, quòd ſtante appellatione à declaratione ſuper notorio, ſi fiet executio,non minus erit attẽtata, quàm ſi eſſemus in alio caſu appellabili, ex quo data appellatione regulariter reſultat effectus ſuſpenſiuus, qui ſolet cauſare attentata, ſecundùm Iſſ. *in conſ.*187.*colu.*6.*verſ.facit aliam concluſionem lib.*2. Foller. *in practicis crim.in verbo item quòd eſt notorius delinq.n.*14. *prope finem & num.*22.

Quemadmodum etiam,& in notoriis ap- 59
pellationi deferendum eſt emiſſæ ante ſententiam à non admiſſione exceptionum excuſabilium defenſionum, quas reus proponit aduerſus notorium, quia ei deferendum eſt, vt licitæ, etiam ſi ab ipſa diffinitiua non queat appellari, vt ex Foller.*vbi proximè*,tenet Farinac. *in prax. crim.* 1. *tom. quæſt.*21. *num.*128.

Inſuper fallit dicta concluſio, vt non pro- 60
cedat,quando in appellatione exprimeretur aliqua cauſa rationabilis, per quam notorium offuſcaretur, vt in exemplis ſuprà per nos poſitis ad confeſſionem, quia tunc appellationi non deferens vim faciet, vt poſt alios probat Nicol.Mill.*in repertor.verſ. notorium licèt regulariter impediat.*Aufrer.*in addit. ad deciſionem Tholoſ.*500. *in penult. addit.* Cæſar Contar.*in repetit.l.vni.C. ſi de momen. poſſ. limi.*3.*à num.*39. Lancelo. *de attenta.*2.*p.c.*12. *limi.*9.*num.*4.vt generaliter etiam dicitur, in notoriis appellatio admittitur, quando notorium habet aliquam excuſationem, ſeu defenſionem, vt tenet ipſe Contar. *num.*38. Clar. *d. quæſt.*94. Marant. *de ordi. iudicio.*6 *p. actu* 2. *num.*282. *fol.*251. *in paruis.* Carrer. *in practi.crim. in* 1.*tract. de appella.*§. *ſecundus erit caſus num.*18. Graua.*in additio. ad Veſtrium in pract. lib.*7. *c.*3. *num.*47. Gigas *de crimine læſæ maieſt.rub. fi. quæſt.*13.*num.*6. Brun. à Sole *in compendio iuris verſ. appellatio datur etiam in notoriis. fol.*14.*col.*1. Vulpel.*conſ.*137.*num.*12. quod procedit, ſi in appellatione expreſſerit ſpecialiter ipſam cauſam, & defenſionem 61
offuſcantem notorietatem, quia vbi à iure regulariter prohibetur appellatio, etſi aliqua ſpeciali, & rationabili cauſa, à iure permiſſa ſit in eo caſu, tunc cauſa exprimenda eſt, vt appellatio recedere queat à Regula, vt Ioan. Andr.*in c. Rom.*§. *ſi autem num.*7. Archidi.*num.*11. Ioan. Monach.13. Gemini.7. Franc.5.*de appella.in* 6. Abb. *in c.vt debitus in prin.n.*2. Franc.3.*de appella.*Feli.*in c. ſuper literis num.*17. *de reſcr. & c quoad conſultationem. num.*18.*& ſeqq.de re iud.* Immol. *in l.creditor.* § *iuſſus.colu.antepenult.verſ. ſi verò quæritur. ff. de appella.* Angel *in l.*1.§.*interdum.num.*3.*&* 4. *ff.quis & à quo.* Decius *in c.ad noſtram n.*10.*de appell.* Roma. *conſ.*324.*circa fi.* Franc.*in c.conſuluit num.*3. *& in c.conſtitutis num.*18. *de appell.* Cuma.*conſ.*66.Couar.*in practi.quæſt.*15. *ſub num.*1. *& cap.*23.*num.*5. *verſ. ſecunda concluſio.* Et in terminis noſtris Doctores citati *in d. c.Romana* §. *ſi autem.* & poſt alios Tiraq. *de pœnis temp. in præfatione num.*69. Contar.*in l.vnica C.ſi de momen.poſſ. limi.*3.*à n.*42.

Et de aliis ſpecialibus limitationibus,huic 62
concluſioni quòd in notoriis non licet appellari,de qua ſuperiùs,videndus eſt Farinacius

cius *in practi.crimi.tom.*1.*q.*21.*num.*117.*ad fi.*

62 vbi quòd ab exceſſu pœnæ datur appellatio

63 in notoriis. item quòd admittatur, quando delictum eſt manifeſtum, non autem notorium, *& num.*121. vt etiam detur, quando iudici à quo ſuperior inhibuiſſet, & alias limi.*ibi n.*124.*& ſeqq.* & ipſe *in tom.*2.*q.*101. *cap.*1.*à num.*60.

65 Superioribus adde,quòd cùm per Doctores æquiparentur, quem eſſe repertum in notorio, vel in flagranti crimine, & ſicut contra notorium delinquentem, ita etiam contra reum repertum in flagranti delicto, procedi poſſet iuris ordine non ſeruato, & ex obrupto, ita à lata ſententia ſeu decreto

66 contra reum repertum in flagranti, appellationi deferendum non eſſe quoad ſuſpenſiuum,probant Foller.*in pract.crimi.verbo,item quòd fuit captus in flagranti crimine n.*4.*&* 12. Vulpellanus *conſ.*137.*à n.*8.*& n.*14.*& ſeqq.*

67 vbi latè de materia, & qualitate huius delinquentis,& de nonnulla declaratione huius noſtræ fallentiæ, videndus eſt Proſper. Farinac.1.*tom.q.*21.*à n.*154.*& ſeqq.& ſuperiùs.*

68 In omnibus tamen ſuperioribus caſibus, quibus hucuſque retulimus à iure prohibitam eſſe,& denegatam appellationem, vt in conuicto, & confeſſo, vel ſponte confeſſo tantùm,ſimonia,raptu, hæreſi, ſeditione,inſigni latrone, violẽtia,notoriis,& ſimilibus, non procedit doctrina, imò ſuperſedendum eſt omnimodo in ſentẽtiæ executione,quoties iudex ſuperior, ad quem itum eſt per appellationem,dubius, an illam debeat admittere,nec ne,& de hoc incepit cognoſcere per inſpectionem actorum;inhibuerit iudici à quo, text.eſt *in c.Romana* §.*ſin autem.de appell.in* 6. Hoſtienſ.*num.*20. Ioan. Andr.17. Ioan.Mona.14.Archidi.9.*& poſt n.*11.Gemi. 3.4.*&* 5.Franc.*à prin.* Cardi.*in c.cùm ſpecia.* §. *porrò,colu.*2.*verſ.ſed iudex ad quem, de appella.* vbi Ab *n* 6. Franc.*n.*6.*&* 7. Faber *in l.*2.*n.*3. *C. quorum appell.* Auguſti. ad Angel. *de male. verbo, præſente d. Caio,* &c. *poſt n.*21. Marant. *de ord.iudicio.*6.*p.actu* 2.*n.*281. *fol.*251. *in paruis.* Carrer.*in practi.crimi.*1.*tract.de appellatio.* §. *vltimus caſus eſt.n.*3. Foller. *in pract. crimi. p.*2.*verb.& ſi confitebuntur n.*66.*& in verb.pœnis debitis feriantur, n.*6. Grauat. *in addit. ad Veſtrium in prax.lib.*7.*c.*3.*n.*48.Couarr.*variar. quæſtio.c.*23.*n.*5.*ante fi.verſ. quacumque tamen in cauſa.*Baiard.ad Clarum *quæſt.*94.*num.*13. vbi dicit, ſemper eſſe ſuperſedẽdum in executione ſtante inhibitione iudicis ad quem, quando dictus iudex ſciens appellãtem eſſe confeſſum, & conuictum,inhibitionem expediuit(reprobato Lanceloto cõtrarium tenente *de attent.*2.*p.cap.*20.*ampliatio.*12.*à n.*1.) idem quod Baiard. dicit Couarr. *loco citato.*

Cartar. *de executione ſententiæ cap.*1.*n.*76. Farina.3.*tom.q.*101.*c.*1.*n.*109. & ad huius materiam articuli vide differentem latè Lancelo.*de atten.*2.*p.c.*12.*limi.*50.*n.*128.*& ſeqq. & in* 1.*limi.n.*101.*cum ſeqq.& limi.*53.*n.*54. *& c.*20.*ampliatio.*1.*& ampliatio.*21.*n.*7.

Quam doctrinam intellige, prout intelligunt,& loquuntur præcitati Doctores,ſcilicet, quando iudex ſuperior incepit de cauſa & natura appellationis cognoſcere, & ſic quando inhibuit præcedente cauſæ cognitione,prout & nos probauimus alibi. 2. p. c. 10.à n.23.& à num.81.cum ſequentibus.vbi de veritate huius doctrinæ tractaui. 69

Deſuper & ſecundò aduerte, quòd in omnibus pręfatis caſibus,quibus appellationi deferendum non eſſe, probaui hactenus, intelligendi ſunt, prout & ipſi Doctores intelligunt, quoad vtrumque effectum,& deuolutiuum & ſuſpẽſiuum, cùm ſimus in criminalibus,& pœnis corporalibus,& minimè retractabilibus (exceptis illis caſibus,quibus ſpecialiter diximus deuolutione dumtaxat appellationem carere) vt procedat in illis appellationis prohibitio reſpectu ſententiæ diffinitiuæ, ſecus interlocutoriæ, quoniam à qnocumque grauamine, ſiue qualificato, ſiue non,appellationi eſſe deferendum,quoad vtrumque effectum in cauſis,à cuius diffinitiua prohibetur appellari, quoad vtrumque effectum, & deuolutiuum & ſuſpenſiuum ſimul, probaui latè ſuprà lib.2. c.6. per totum, vbi vide.non repeto. 70 71

An autem, & quando appellationi Clerici traditi Curiæ ſeculari à ſententia iudicis ſecularis interpoſitæ deferendum ſit, latè examinat, & bene cum diſtinctione Bernar. Diaz *in pract. crimi.cano.c.*141.*num.*2.*&* 3. & eius additionator Salced. *litera A.* qui latè proſequuntur videndi. 72

CAPVT XV.

A ſententia lata partim in fauorem alicuius, partim verò contrà,à qua ſolus prouocauit, quatenus contra ſe erat, quoad cætera conſentiens: an pro parte acceptata tranſeat in rem iudicatam; ita vt à iudice eam exequente, appellationi emiſſæ non deferendum, declaretur. & quid in via executiua.

SVMMARIVM.

Appellans à ſententia quatenus contra ſe facit in ceteris articulis ſeparatis, à quibus altera

pars non appellauit, ſententia tranſit in rem iudicatam.n.1.

A ſententia continente diuerſa capitula ſeparata vna pars poteſt appellare limitatè, quatenus contra, & quoad cætera tranſit in rem iudicatam n.2.

Aliàs contra partem non appellantem ſententia tranſit in rem iudicatam. n.3.& 7.

Sententiæ tot ſunt quot capitula ſeparata in eadem ſententia contenta. n.4.

A ſententia vtranque partem grauante vtraque pars tenetur appellare ab eo capitulo ſibi grauante,quatenus contra &c. n.5.

Vtraque appellatio limitata ab ea parte ſententiæ, quatenus contra, &c. ſuos deperſe operatur effectus. n.6.

Appellatio emiſſa ab vno capitulo, & per vnam partem quatenus contra, non deuoluit cætera capitula ſeparata,ſed tranſeunt contra non appellantem in rem iudicatam. n.7.& 8.

Appellatio limitata quatenus contra, non ſuſpendit iuriſdictionem in capitulis ſeparatis,à quibus neutra pars appellat, quominus executioni mittantur. n.9.& 10.

Iuriſdictio non eſt ſuſpenſa quoad ea, quæ non ſunt in appellatione deducta, nec quoad perſonas in ea non comprehenſas. n.11.

Quo caſu interim geſta non dicuntur attentata. ibidem.

Arbiter per pronuntiationem in vna cauſa ſeu articulo, non perdit iuriſdictionem in alia cauſa ſeu articulo. n.12.

Iudex Eccleſiaſticus vim non facit exequi capitula ſeparata ſententiæ, à quibus pars contra quem lata fuere non appellauit, cùm tranſeant in rem iudicatam. n.13.

Et quo decreti genere tunc vtatur ſenatus regius aditus per viam violentiæ. n.14.& 24.

Appellatio quando deficit, ſenatus regius illo ſemper vtitur decreti genere, que no viene por la orden y ſe le remite, *&c. n.15. & num.16.*

Appellatio quando deficit ſenatus regius non poteſt decernere,vim fieri,& reponi. n.17.

Delatio ſupponit appellationem tanquam ſubiectum neceſſarium. n.18.

Appellatione limitata in capitulis ſeparatis quatenus contra, non poteſt altera pars ſe iuuare. num.19.

Appellatio limitata limitatum producit effectum. num.20.

Appellatus non poteſt adhærere nec vti appellatione limitata aduerſarij quatenus contra. num.21.

Appellatione pendente limitata quatenus contra, à capitulo ſeparato non ſuſpendit executionem in alio capitulo ſeparato non appellato, quia appellatio eſt in vna cauſa, executio verò in alia. n.22.

Nec geſta dicuntur attentata, quia deficit appellatio, nec altera pars pro illorum reuocatione inſtans eſt audienda. n.23.

Pars quæ omiſit appellare à capitibus ſeparatis, de quorum executione tractat iudex, non poterit poſt decem dies ab eorum executione appellare. num.25.

Et ſi hæc cauſa ad ſenatum per viam violentiæ protrahat executatus,decretum vim non fieri, reportabit. n.26.

Sententia in via executiua lata partim pro actore partim contra, à quo ſolus appellat quatenus contra, poterit capitulum ſeparatum, à quo neutra pars appellauit, executioni mitti. num.27.

Et etiam ſi reus executatus ab illo capitulo ſeparato,quod contra ſe facit,appellet,quia nihilominus in vijs executiuis executio illius facienda eſt,& de ratione. n.28.

Appellatio interpoſita per vtranque partem ab eadem ſententia quatenus contra,ſi ſimus in alimentis, & ſimilibus priuilegiatis,capitula ſeparata pro actore mittentur executioni non obſtante appellatione rei. n.29.

Separatorum ſeparata eſt ratio, nullâque coniunctio. n.30.

A ſeparatis & diuerſis non ſit illatio. n.31.

Diuerſa illa iudicantur, quæ diuerſitate factorum ſeparationem recipiunt. n.32.

Et quæ non impediunt in aliquo negotium principale. n.33.

Exceptionibus moderantibus ſententiam ferendam non admiſsis poteſt appellari, nihilominus poterit procedi in cauſa principali tanquam ſeparata. num.34. vbi de exemplis. & n.35.vbi de ratione.

Appellatio à cauſa conuentionis non deuoluit cauſam reconuentionis, ſed coram iudice à quo hæc erit tractanda. n.36.

Appellatio interpoſita à ſententia delegati ſuſpendit iuriſdictionem in alia cauſa, ſecus in ſententia ordinarij. n.37.

Connexa capitula dicuntur, quæ ex continentia factorum ſeparationem non recipiunt. n.38.

Connexa capitula, ſeu ſeparata quæ dicantur. n.39.remiſsiuè.

Appellatio quatenus contra, & limitata deuoluit omnes alios articulos connexos. n.40.

Appellatione limitata à quibuſdam articulis quatenus contra, pendente, iudex à quo non poteſt alia capitula connexa tamen exequi, etiam ſi non appelletur ab illis. n.41.

Connexa vnum reputantur indiuiduum ratione connexitatis. n.42.

Redditur exemplum.ibidem.

Appellatio quatenus contra, tunc deuoluit totam cauſam in connexis, quando ſententia in vno capitulo parit exceptionem rei iudicatæ in alio. num.43.

Appellationi limitatæ quatenus contra, erit omnino deferendum in cæteris capitulis connexis, licèt non appellatis, aliàs vim fieri declarabitur. n.44.

Quæ doctrina procedit etiam in via executiua. ibidem.

Appellatione limitata quatenus contra, in articulis connexis potest aduersarius se iuuare, & eius virtute Regem adire, ne in connexis non appellatis iudex exequatur.n.45.

Gesta à iudice à quo tangentia articulum à quo est appellatum, vt attentata sunt omnia reuocanda.n.46.

Inhibitio à superiore emanata vigore appellationis limitatæ an iudicem afficiat, ne vltra procedat in cæteris articulis separatis, à quibus non est appellatum. n.47.remissiuè.

Appellationis, si & quatenus contra, effectus. n.48.remissiuè.

Appellante vtraque parte ab eadem sententia quatenus contra. quis iudex de causa possit cognoscere. & an diuersi pro singulis appellationibus queant impetrari. n.49.remissiuè.

Appellans quatenus contra, altera parte non appellante, an & quando possit suæ appellationi renuntiare, siue in articulis connexis, siue separatis; siue intra terminum, siue extra illum. n.50.remissiuè.

Appellatio ab interlocutoria an & quando deuoluat totam causam tam in articulis connexis, quàm separatis. n.51.remissiuè.

SÆPE dubitari contingit: an sententia pro aliquo in parte, & pro parte contra ipsum lata, à qua solus appellauit in quantum contra se faciebat, & in quantum pro se illam acceptando, esset pro illa parte vel tota, seu in totum per ipsam appellationem suspensam, ita vt non possit pro alia parte acceptata executioni demandari, quia si vtraque pars appellasset, non esset dubium, quòd tota suspensa fuisset, sed quando vnus tantùm appellat, quæstio est, & difficultas nostra.

1 Quam vt facilè queas euitare, duos distingue casus, nam aut appellatur à sententia continente diuersa, & separata capitula, aut continente vnum, duo, pluráve connexa. In primo casu, quando vnus solus prouocauit ab ea parte sententiæ, quæ contra eum facit, & sit capitulum separatum. cætera verò sententiæ pariter separata consentiens, quoad hæc capitula separata, à quibus neutra pars prouocat, transit in rem iudicatam, contra alium, qui non appellauit, gl. celebris *in l. ampliorem, verbo iudicatis C. de appell.* Bal. *ibi in 2.column.*text.*in c.Raynut. & in c. Raynal. de testam.* facit etiam text. & ibi gl. 2. *in c. significauerunt de exceptio.* Feli. *in c.2. col. 2. versic. 2. limita. de mutuis petitio. & in c.cum Ioan.* vbi Abb. *de fide instrumen. num. 20. & in d. c. significauerunt num 3.* post Bar. Bal. Immol. Abbat. & Butr. *locis per eum allegatis.* optimè & latissimè per Philipp. Franc. *in c. si duobus, post prin. vers. circa tertium casum, & num. 8. de appella.* Ozasc. *decis. Pedemon. decis. 142. num. 27.* Faber & Salicet. *in d. l. ampliorem.* Bar. *consil. 150.* & per eos Parla. *lib. 2. rerum quoti. c. fi. 5.p.§. 12. num. 6.*

Et quòd à sententia, continente diuersa 2
capitula separata, pars vna appellet limitatè quatenus contrà, illa appellatio valeat pro illa parte, & capitulo limitato, & pro reliqua parte & capitulo, in quo non est appellatum, sententia transeat in rem iudicatam; tenet, sequutus Philip. Franc. *in d.c.si duobus num.8. 9. & 10.* Escacia *de appella. quæst. 17. limi. 21. sub num. 19.* & iterum *quæst. 10. num. 7.* vbi quòd hoc casu est necesse, vt vtraque 3
pars appellet, aliàs sententia transiret in rem iudicatam, contra non appellantem, Franch. *in d. c. si duobus num. 6. versic. circa tertium, & num. 11.* & ibidem Cardin. Alexandrin. *sub num. 11. vers. aut pars in fi. & vers. aut sententia.* Cardinal. Tusc. *practicar. concl. tom. 1. litera A. conclus. 366. num. 1. & 6. & per totam conclusionem.*

Et ratio huius est, quoniam sententia, quæ 4
continet diuersa capitula, & separata, tot sunt sententiæ quot sunt capitula separata, *l. quædam mulier. ff. familiæ ercis. l. Carmelia Pia ff. de iure patron. l. etiam §. ex causa, ff. de minorib.* glos. *in verb. eadem in c. 2. de ordine cognitio.* Barbat. *cons. 10. col. penult. in fi. versic. & ideo dicimus lib. 1.* Paris. post alios *in consil. 66. videtur lib. 1.* Cæsar Contar. *in l. vnic. lim. 1. num. 38. C. si de momen. poss.* Philipp. Franc. *in d. c. si duobus num. 8. versic. secundò quæritur. de appella.* Papiens. *in praxi in form. appell. à sentent. diffinit. in gl. occasione cuiusdam sub num. 4. fol. 408.* Escac. *de appellat. quæst. 17. limi. 21. sub num. 191. & quæst. 10. sub num. 7.* & ipse post Rotæ decisionem *in l. 1. causarum ciuil. & crim. c. 7. num. 706.* Cardin. Tusc. *practic. concluf. litera S. concluf. 164. per totam*, & vide eundem *1. tom. litera A. concluf. 366.*

Et quando vtraque pars grauatur in ea- 5
dem sententia, vtraque pars tenetur appellare, ab eo capitulo sententiæ illi grauante, & quod contra se facit, text. *in c. quoad consultationem. de sentent. & re iudic.* text. *in d. c. Raynut.* & *in d. c. Raynal. de testament. l. 1. C. si sæpius in integ restit. postule.* ibi, appellare enim debuistis, si sententia vobis displicebat, *&c.) l. ab eo C. quomo. & quando iudex.* & vtraque appellatio limitatè interposita, 6

ab ea parte ſententiæ, quæ contra appellantem facit, ſuos de per ſe operatur effectus, vt latè proſequitur Philip. Franc. *in d. c. ſi duobus verſic. ſecundò quæritur*, & ſic con-
7 tra partem non appellantem à ſuo grauamine, & in alterius fauorem lata ſententia tranſit in rem iudicatam, quemadmodum ſi à neutra prouocatum fuerit, in totum tranſiret, quia ab vna parte, ab vnóque gra-
8 uamine ſeparato appellatio emiſſa, cætera capitula diuerſa non deuoluit, quam rationem omnes ſupradicti reddunt, adeò vt pars ſententiæ tranſlatæ in re iudic. executionem expectet. *l. poſt rem iudicatam, cum vulgaribus. ff. de re iudic.*

Quapropter dicunt eleganter Cyn. Bal. & Salicet. *in l. fin. C. quando prouo. non eſt neceſſe.* Ioan. Fab. Bal. & Salicet. *in d. l. ampliorem.* quos referens ſequitur etiam Nicol.
9 Boër. *deciſ. 73. num....* quòd ſi ſuper articulo ſeparato aliquis credit ſe grauatum, appellet. quæ appellatio cùm in aliis ſententiæ articulis diuerſis, in quibus per aduerſarium aliàs non fuit interpoſita, illa non deuoluit, nec ſuſpendit iuriſdictionem iudicis, quominus ad illorum executionem queat peruenire. idem dicit Cardi. *in rubr. vt lite penden.* quòd in non appellatis capitulis procedit executio, Paul. Caſtr. *conſil.* 270. incipit *viſo puncto ſupraſcripto vol. anti.*

10 Et ratio eſt, quoniam appellatio interpoſita ſuper vno articulo ſeparato, non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis à quo, in aliis articulis ſeparatis, nec eam deuoluit, quemadmodum propoſita in vna cauſa diuerſa, in alia diuerſa ſuſpendere non poteſt. *c. adhæc el 1. de appellat.* gloſſ. *in c. Romana. §. cum verò de appellat. in 6.* Abb. *in cap. ſuper eo el 1. de appellatio.* vbi Franc. *col. 3.* & idem *in cap. præterea el 1. in 2. nota. & in cap. propoſuit. in prin. de appella.* vnde ſuppoſito quòd non ſuſpendatur iuriſdictio in capitulis diuerſis non appellatis, in illis rectè procedit executio pendente etiam appellatione ab alio, aliſve capitulis ſeparatis ſententiæ, nec vllatenus ſuſpenditur, *l. fin.* vbi Doctores *C. quando prouocare non eſt neceſſe*, & pro ſingulari notat Corſet. *in ſingul. in verbo appellatio.* incipit *regula eſt, verſic. limita quintò.* Decius *in conſ. 33. viſo col. 3. verſ. ſecus eſſe videtur.* Rota *deciſ. 31. aliàs 193. ſi ab excommunicatione, de appellatio. in nouis in fi.* Soci. *conſil. 45. viſa ſub num. 5. verſic. quibus ſuppoſitis lib. 1.* vbi etiam
11 vult, quòd per appellationem, de qua ibi, non ſit ſuſpenſa iuriſdictio, quoad ea, quæ non ſunt in appellatione deducta, nec quoad perſonas in appellatione non comprehenſas; & quòd propterea geſta his caſibus, non ſint tanquam attentata reuocanda, tradit etiam copiosè & eleganter Pariſ. *conſ. 66. videtur lib. 1.* Ioan. Monach. *in rubr. vt lite pendente in 6.* Æguid. Bellam. *in conſil. 18.* incipit *ecce quod facta col. 1. verſ. tene contrarium*, vbi inter cætera mouetur de arbitro, qui 12
per pronunciationem in vna cauſa, ſeu articulo, non perdit iuriſdictionem in alia cauſa, ſeu articulo. *l. quilibet §. ſi de pluribus. l. quod tamen ff. de arbitr.*

Hinc & ex protinus dicendis euidenter apparet noſtræ difficultatis reſolutio, vt iu- 13
dex Eccleſiaſticus nullo modo vim faciet exequendo illa capitula ſeparata, à quibus altera pars, in cuius præiudicium pronuntiata ſunt, non appellauit, & aduerſarius conſentit, appellans ſimul ab eo, quod contra ſe fertur, etiam hac appellatione pendente, cùm illa tranſeant in rem iudicatam, nec ſuſpenſa ſit iudicis à quo iuriſdictio, in hoc caſu ſupremum tribunal aditum per viam 14
violentiæ, ita declarabit, vim non fieri, vel potiùs, & propriùs decretum erit, vt cauſa non venit, per ordinem debitum, ſolitúmque. hoc eſt, *que no viene por la orden y ſe remite al juez*, &c. quod verum eſt, quando ipſe conquerens vult ſe iuuare appellatione aduerſarij limitata, & eius virtute ad ſupremum tribunal confugit, pro tollenda violentia, quæ nulla adeſt hoc caſu. quo de- 15
creti genere ſemper eſt vtendum, quoties deficit appellatio. quoniam in huiuſmodi executione non datur attentatum, quod vltra ſuperiùs dicta probatur; etenim deficit appellatio ab ipſis grauaminibus, ſeu capitulis ſeparatis de quorum executione tractatur, imò expreſsè aduerſarius eis præſti- 16
tit conſenſum, & etiam tacitè per partem non appellantem, iuxta iura vulgaria, qui appellationis defectus attentata excludunt. *c. non ſolùm, de appella. lib. 6. l. 1. & tit. toto ff. nihil nouari appellat. penden.* nec tribunalia poſſunt vim fieri non deferendo appella- 17
tioni declarare, cùm appellatio non adſit, in qua tota violentiæ cognitio, & fundamentum conſiſtit ex iuribus & legibus Regiis, iiſve aliis, quæ latè diximus ſuprà 1. p. c. 1. & c. 2. à num. 64. & vt dicit Lancelot. *de attent. at. 2. p. cap. 12. limit. 2. num. 38.* quòd delatio præſupponit appellationem, tan- 18
quam ſubiectum neceſſarium, cui deferri poſſit, vbi illud probat, quòd delatio appellationis ab articulis ſeparatis non ſuſpendat iuriſdictionem in aliis articulis ſeparatis.

Deinde, quia non poteſt ſe iuuare appel- 19
latione per alterum interpoſita ab eo ſeparato articulo, qui contra ſe facit, cæteros conſentientem. & ſic appellatio limitata ad illum, pro illo tantùm valet, & in cæteris

tranſit

20 tranſit ſententia in rem iudicatam, iuxta ſupradicta, quia appellatio limitata limitatum debere effectum producere, dicunt, arg. *l. in agris. ff. de acquir. rerum domi. c. de cætero de ſentent. excommu. & cap. ea noſcitur eodem tit.* Panormi. *in cap. ſi duobus. in fi.* vbi etiam exactè optiméque per Philippum Francum *verſ. ſecundò limita, de mutuis petitio. & in c. cùm Ioan. de fide inſtrum. num.* 20. vbi alios allegat. ſequitur Ozaſcus *deciſ. Pedemont. deciſ.* 142. *num.* 25. dicentes, quòd cùm iſthæc ita limitata appellatio limitatum effectum producat, altera pars, quæ non appellauit ab aliis articulis ſeparatis, illam grauantibus, illam non iuuat nec prodeſt.

21 Nam ſic excluditur appellatus, ne poſſet adhærere, & vti appellatione appellantis, in capitulis facientibus contra ipſum appellatum. hócque vtilis redditur hæc praxis appellandi quatenus contra, Ab. *in c. cùm Ioan. ſub num.* 17. Immol. *colu.* 8. *verſ. ſed fortè iſtud dictum, de fide inſtrum.* Feli. *in c. ſignificauerunt. limi.* 2. *n.* 3. *de exceptio.* Veſtr. *in prax. lib.* 7. *c.* 3. *ſub num.* 29. *verſ. amplius quia, & n.* 30. *fol.* 203. Lucas Pæt. *in pract. capitol. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 19. *verſ. quod ſi fortè. & num.* 20. & 21. & Marqueſ. Eſcac. *de appella. quæſt.* 17. *limi.* 21. *n.* 19. & 20. Cæſar Contar. *in l. vnica. quæſt.* 22. *ſub num.* 5. *verſ. quibus. & num.* 6. & 7. *C. ſi de momen. poſſ.* Achil. de Graſſ. *deciſ.* 8. *appellauerat. de appellatio. fol.* 207. *& deciſ.* 1. *aliàs* 227. *appellationi eodem tit. fol.* 104. Papienſ. *in prax. in forma appell. à ſent. diffi. in gloſſ occaſione cuiusdam, ſub n.* 4. *fol.* 408. Et eſſe communem opinionem, teſtatur & ſequitur Eſcacia *vbi proximè, & quæſt.* 10. *ſub num.* 8. qui omnes etiam probant, quòd huiuſmodi limitatæ appellationis quatenus contra, virtute non deuoluitur cauſa ad ſuperiorem, niſi in capitibus, à quibus eſt appellatum.

22 Facit etiam illud elegans dictum, latè & eleganter deductum per Auguſtinum Beroium *in conſil.* 113. *viſa num.* 4. *& per totam. lib.* 3. quòd appellatione huiuſmodi pendente ab vna parte limitatim executio in alio articulo diuerſo non appellato, non inducit attentatum, quia appellatio eſt in vna cauſa, executio verò in alia cauſa. Sequitur Lancelo. Rober. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 2. *& eodem c.* 12. *limi.* 44. vbi dicit, quòd appellatione interpoſita per vnum in parte,

23 & partibus, quatenus contra eum facientibus, vt ſi is, qui non appellauit, nec cauſam commiſit, prætendat, aliquid pendente dicta appellatione aduerſarij fuiſſe attẽtatum, & inſtet pro reuocatione; non ſit audiendus, quia non poteſt dari reuocatio, niſi detur appellatio, nec ille iuuatur ex dicta appellatione limitatè interiecta per aduerſarium ab eo, quod contra ſe faciebat, ex Philippo Franco *vbi ſuprà*, cuius authoritate ita fuiſſe aliàs tentum in vna Venetiarum Monaſterij 24. Februarij 1584. coram Nouaca, quæ eſt deciſio inter recollectas per Puteum 14. incipit *commiſſio. ſub rub. de appellat.* & ſequutus Lancelotum idem, licèt obiter, tenet Eſcacia *tract. de appella. quæſt.* 17. *limi.* 21. *ſub n.* 23. *ante medium*, & quòd ſententia continens diuerſa capitula, ſi quoad quædam eſt appellatum, quoad alia tranſeat in rem iudicatam, ita vt poſſit exequi quoad rem iudicatam, tenet Cardi. Tuſc. *practi. concluſ. tom.* 1. *litera A. concl.* 366. *num.* 6. ac propterea cùm deficiat 24 iſto caſu appellatio, & id euidẽter ex eorum actorum inſpectione appareat, potiùs & propriùs decretum erit concedendum in ſupremo tribunali, adito per hanc viam recurſus, & violentiæ, ſcilicet, non venire cauſam per ordinem debitum ſolitúmque, vt in ſimilibus caſibus, quibus deficit appellatio, declarari aſſolet, cùm ſit cauſa finalis, & materialis, ac fundamentum etiam, ipſa appellatio, quia iſta diuerſitas, & ſeparatio cauſarum, & articulorum præſupponit neceſſariò, quòd in vna cauſa, ſeu articulo ſit interpoſita appellatio, in alio verò non, vt optimè colligitur ex Pariſio *conſ* 66. *videtur. lib.* 1.

Attamen cùm ipſa pars quæ intra termi- 25 num ad appellandum à prædictis grauaminibus, & capitulis ſeparatis, de quorum executione tractat iudex, non prouocauit, id tandem facere memor ſit ab eorum executione; audiendus non eſt. nec tali appellationi deferendum, quoniam cùm à ſententia tranſlata in rem iudicatam non liceat appellari, ita nec ab eius executione. *l. ab executore ff. de appella. l. ab executione C. quorum appell. non recip. l. quoniam iudices C. de appella.* de quo latè ſuprà diximus 2. p. cap. 3. à prin. & infrà 4. p. cap. 1. & c. 3. nec tunc etiam hoc caſu appellationi denegans delationem, iudex violentiam commiſiſſe, apparet, ac ideo ſi pars vigore huiuſmodi appellationis à ſe interpoſitę à iudice procedente, & exequen- 26 te articulum ſeparatum tranſlatum in rem iudicatam ad ſenatum confugiens, decretum reportabit negatiuum, nempe, vim nullam committere iudicem, eíque cauſam iterum remittendam.

Et horum argumento reſoluit Parlador. 27 *lib.* 2. *rerum quoti. c. fi.* 5. *p.* §. 12. *num.* 6. circa vias exequutiuas, quòd ſententia lata partim pro creditore, petente executionem virtute alicuius inſtrumenti guarentigiati, puta; partim verò aduerſus reum, appellat igitur creditor, quatenus aduerſus ſe facit dicta ſententia, quatenus verò pro ſe facit conſentiens, vt iudicatis pareatur, petit. qui quidem

omnimodo audiendus est, ex ipso Parladorio; si dicta sententia diuersa contineat capitula, in iis, quæ pro actore creditore faciunt, executioni mandanda sit, aliquorum ex autoritatibus allegatis superiùs motus Et
28 illud specialissimum aduerte in viis executiuis, vt cùm sententiæ executioni locum esse declaratur, non obstante appellatione ab ea per debitorem interiecta, sit executioni demandanda, præfata Parladorij doctrina locum adhuc habebit, etiam si debitor pariter appellauerit ab ipsa sententia, quatenus contra se facit, ad differentiam iudiciorum ordinatiorum admittentium appellationem, nec executionem postulãtium, nisi priùs transeant in rem iudicatam, in quibus si vtraque pars appellat ab eis capitulis aduersus eam facientibus, totius sententiæ effectus suspenditur, & tota causa ad superiorem deuoluitur, prout loquuntur Doctores hucusque allegati, at in viis exequutiuis, cùm etiam si sententia non transeat in rem iudicatam, nec id expectetur ad eam exequendam, nec appellatio etiam à tota sententia emissa, illius effectum suspendat, pariter & eodem modo nec appellatio per creditorem ab articulo separato, ac ideo siue creditor dumtaxat prouocet, ab huiusmodi sententia, quatenus cõtra se facit, siue etiam debitor ex eadem causa: mandari debet executioni sententia pro illa parte, & capitulis, à quibus debitor appellat, cùm in fauorem actoris lata sit. & hoc aduertit etiam Parlador. *vbi suprà*, licèt non declaret ita, sed loquatur aliquatenus sub verborum confusione & inter dẽtes. Et ex eadem ratione idem
29 intelligo, & extendo ad alia iudicia sui natura inappellabilia, scilicet priuilegiata, & executionem merentia, vt in sententia alimentorum, & similibus, & hoc casu, cùm scilicet adest vtriusque partis appellatio interiectæ per debitorem, seu alias reum, deferendum non est, nec in tribunali adito per viam violentiæ, declarabitur, non venire per ordinem solitum, cùm adsit appellatio: sed directò primum genus violentiæ, puta, vim non fieri, concedetur.

30 Eo & hucusque dicta corrobora, quoniam separatorum separata est ratio, nullâque coniunctio, *l si maritus 1. C. de donatio. inter vir. & vxor. c. inquisitioni. de appella.* text. *in c.*
31 *Raynal. de testa.* nec à separatis, & diuersis fit illatio. *l. Papinianus exuli. ff. de minoribus cum*
32 *similibus*, & illa dicuntur inter se diuersa, quę diuersitate factorum separationem recipiũt, vt post Bar & Bal. *in l. 1. C. si vnus ex pluribus appella.* Bar. *in l. Aurelius §. idem quæsit. in fi. ff. de liberatio. legat.* Roman. *in cons. 300. in casu proposito in fine.* Feli. *in c. significauerunt, colu. 5. sub num. 9. vers. præterea non video, de exceptioni.* & facit text. *in l. ampliorem. in prin.* & ibi Bal. & Salicet. *C. de appella. l. etiam 1. §. 1. ff. de minor. l. quædam mulier, in fi.* & ibi Floria. de sancto Petr. *ff. familiæ hercis.* latè Boër. *decis. 73. num. 4.* Alexan. *in cons. 89. diligenter n. 10. lib. 1.* qui dicit, ea dici, quæ non habent in 33
aliquo impugnare, aut impedire negotium principale, Philip. Franc *in c. super eo. el 1. de appellatio. in prin.* illud constituentes exemplum, si contra libellum actoris opponatur exceptio, quæ concernat moderationem sententiæ ferendæ, vt puta, si non neget, eum esse debitorem, sed dicat, se non teneri, nisi inquantum facere potest. quia si à non admissione huius exceptionis appelletur, appellatio dicitur, esse in causa separata. Alia 34
etiam elegantia exempla constituit idem Philip. Franc. *in d. c. super eo.* quod sequutus à Lancelo. Robert. *de attenta. 2. p c. 12. limi. 2. num. 7. & seqq.* vt scilicet, si sit reiecta exceptio compensationis, & à reiectione appelletur, nam potest; nihilominus, procedi in causa principali. vel hæres opponat exceptionem inuentarij, vel maritus, seu donator exceptionem, ne conueniantur, vltra quàm facere possint, vel appelletur à condemnatione expensarum in aliquo articulo ratione contumaciæ.

Et in similibus casibus, si ob reiectionem 35
appelletur, potest nihilominus procedi in causa principali, cùm his casibus appellationes interpositæ non contradicant, nec directò impugnent sententias, in causa principali ferendas. pariter potest procedi in principali non obstante appellatione tanquam interposita in causa separata, ex eisdem Doctoribus.

Cuius etiam est farinæ, quod in proposi- 36
to dicit ipse Philip. Franc. *in d. c. super eo quod de appellatio. colu. fi. vers. quartus & vltimus casus est*, quòd si coram vno iudice penderet causa conuentionis, & appellatio interposita in causa conuentionis non deuolueret, nec suspenderet iurisdictionem in causa reconuentionis, sed remanet cognoscenda coram iudice à quo, vt isto casu contingat, quod causa conuentionis, & reconuentionis debeant, coram diuersis iudicibus agitari, & diuersis sententiis terminari, secundùm Innocent. *in c. cum nobis olim. de electio.* & Ab. *in d. c. super eo quod.* & plenius per Doctores *in cap. 1. de mutuis petitio.* vide etiam nonnulla alia exempla per eosdem Doctores superiùs adductos.

Et isthanc doctrinam hucusque à nobis 37
propositam, & fundatam, limitare voluit, vt minimè procedat in appellatione interiecta à sententia lata per iudicem delegatum, quoniam

quoniam illa emissa in vna causa, suspendit iurisdictionem etiam in aliis causis, licèt secus sit in ordinario, gl. *in verbo ad tempus, in c.pastoralis, de appellatio.* per quam ita tenuere Domini de Rot. *in decis.*15. *aliàs* 163. *nota quod vbi, de appellatio. in antiq.* contra quam latè insurgit eam reprobans Philip. Franc.& Gemini. relati. & sequuti per Lancelo. Robert. *de attenta.*2.*p.cap.*12.*d.limi.*2. *à num.*32. vbi etiam alias limitationes ponit & illas reputat veras.

38 Circa secundum casum seu distinctionis membrum, suprà in initio huius capituli appositum, quando scilicet appellatur à sententia continente vnum tantùm, duo, pluráve capitula connexa, & coniuncta, quæ tunc dicuntur illa, quæ ex continentia factorum separationem non recipiunt, *ad l.*1. *C. si vnus ex plur. appella.* cum aliis allegatis per Boërium seu mauis Signoro. de Homodeis *inter consilia Boërij in cons.*7. *per totum.* & Feli. *in c.significauerunt de exceptio.* Æmilian. *in cons.*75. *cum satis n.*12. & similiter Moder. *in annota.ad Aeguid. num.*145. post Innocent. *in c.cum interloqu.penul.& fi.de re iud.* optimè etiam Boër.*in decis.*63.*num.*4. latè & eleganter declarat Menoch. *in tract. de arbit. iudi.*
39 *lib.*2.*cent.*1.*casu* 95.*per totum.* vbi, quæ dicantur connexa, & quæ dicantur separata. Cardin. Tusc. *practicar. conclus. tomo* 1. *litera A. concl.*366. *per totam,* præcipuè *à n.*4. Fuluius Pacian. *tract.de probatio. lib.*1.*cap.*26. *num.*40. & 94. Sigismund. Escacia *lib.*1.*causarum ciuil. & crimi.cap.*11.*num.*362.*cum pluribus seqq.*

40 Igitur quando appellatur à sententia continente vnum capitulum, vel plura tamen connexa, etiam si ab vno dumtaxat interponatur appellatio, suspendit, & deuoluit iurisdictionem ad superiorem super cæteris articulis, seu capitulis coniunctis, ita vt iudex inferior illa alia, à quibus prouocatum non fuit ab altera parte, executioni manda-
41 re non poterit. Sed appellatione illa limitata, etiam à proponente quatenus contra, dumtaxat; potest aduersarius, qui non prouocauit, vti, séque illa iuuare, atque tueri. & iudex superior potest super toto negotio, & sententia cognoscendo, mutare, alterare, seu annullare, & ea facere, quæ sibi iusta videbuntur, cùm alios articulos non appellatos, connexos tamen deuoluat appellatio, quia non transierunt in rem iudicatam stante appellatione ab vno coniuncto, ita voluerunt B. *cons.*150. *exordien. cùm prædicta examinarem.* Iacob. de Ga.& Ioan. Fab. Bal.& Salicet. *in l.ampliorem C.de appell.*& ibi Alexan. *in additione ad B.*& idem Bal. *in l. fi.C.quando prouocare non est necesse. vers. quæro de tali casu.* & ibi Salicet.& Alberi. *in l.*1. *vers. item si aliquis velit appellare, eodem tit.* Barb. *in c.Raynut de testam.* Anto. de Butr. *in c.cum Ioan. in vlt. q.*& ibi Ab. Sicul. Ioan. de Immol.& Felin. *vers. in text. ibi infirmantes.* Rot. *decis.*358. cùm hoc casu appellatio sit communis, *l. ampliorem C. de appell.* Ozasc. *decis. Pedemon. in decis.* 142. *num.*27. optimè & eleganter per Boërium *decis.*73. *num.*6. vbi reddit rationem, quia connexa reputantur vnum,& idem in- 42
diuiduum ratione connexitatis, vt etiam dicit Iss. *in cons.*187. incipit *circa primum colu.*7. *vers.*9. *fallit lib.*1. & reddit etiam exemplum ipse Boërius, quòd siquis petierit fundum, & in sententia fuerit sibi medietas fundi adiudicata, & pro alia dimidia reus fuerit absolutus, & ab hac sententia, quatenus contra se faciebat, ipse actor prouocauerit, quòd huiusmodi appellatio totam causam suspendit, & deuoluit, in tantum vt nec pro illa parte in qua non appellauit, sententia potest mandari executioni, & per Dinum *cons.* 26. *quæstio talis est,* tenet Cardin. Tusc. *practi. concl. tom.*1. *litera A. concl.*366. *à num.*7. *& n.*3. latè Escacia *de appella. quæst.*17. *limi.*21. *n.*25. vbi plura exempla *& num.*31. Philip. Franc. *in c. si duobus colu.*4. *num.*7. *vers. sed quæritur primò, de appellatio.* Feli. *in c.significauerunt* 11. *sub n.*5. *vers. aduerte etiam, de exceptio.* Vestr. *in prax. lib.*7. *cap.*3. *n.*30. Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de appellatio.* §.1. *col. fi. vers. sed pone num.*13. Anto. de Butr. *in d.c. si duobus num.*6. *in fi.* quem ibidem referunt Ab. *in fi. n.*20. & Franc. *sub num.*4. *vers. secundo hoc fuit statutum.* optimè etiam Decius *ibi num.*55. Hieronym. Gabr. *cons.*38. *sententia lata num.*1. *& seqq. lib.*1. Lancelo. Robert. *de attenta.*2.*p. cap.*12. *limi.*2. *num.*25. *& 26.* & ita intelligi debet Marquesan. *de appellatio.*1.*p. cap.*28. *num.*49. dum indistinctè & simpliciter asserit; quòd appellatio quatenus contra, deuoluit totam causam, tam in parte dimidia, qua succubuit, quàm in parte sibi fauorabili, maximè quia in comprobationem allegat B. Boërium & Lancelot. *locis nuper citatis,* iuxta quos intelligendus est præcisè.

Et istam nostram doctrinam declaran- 43
dam esse, vt procedat, quando talis est connexitas, vt sententia in vno capitulo lata, pariat exceptionem rei iudicatæ in alio, docuerunt Bal. *in cap.*1. *circa fi. de controuer. feud.* apud pares terminos. Decius *cons.*33. *sub n.*4. *colu.*3. *vers. & ad hoc bene facit lib.*1. post Auant. *cons.*99.& sentit idem Decius *in c. ad hæc, post prin. de appella.* facit Rota *in decis.*1. *aliàs* 138. *si appelletur de off. deleg. in nouis. & decis.*65. *aliàs* 461. *si appelletur, de appella. in nouis.* super quo latè examinantem vide Lancelot. *de attent.*2.*p.cap.*12. *limi.*2. *num.*8. *& sequentib.*

44 Igitur cùm per hãc appellationem ab vna parte, vnóque tantùm articulo connexo interpoſita, ſuſpendat iuriſdictionem iudicis à quo, ne vlteriùs ad executionem cæterorum articulorum valeat procedere, imò ea appellatione etiam altera pars non appellans poteſt ſe iuuare, & ſibi prodeſt, iudex illi appellationi in totum, hoc eſt, reſpectu aliorum capitulorum connexorum deferre, omnimodo teneatur, vt vltra ſupradictos, etiam poſt alios loquens in viis executiuis, ita dicit elegãter Parlador. *lib.2.rerum quoti. c.fin.5.p.§ 12.ſub num.6.* ſequitur vt in tribunali per viam recurſus, & violentiæ adito,
45 neceſſariò declarandum, vim facere iudicem, non deferendo appellationi, quæ realiter adeſt (cum ea ſe iuuare poteſt aduerſarius) reponátque omnia poſtmodum attentata.

46 Pro quo etiã facit, quod Achill.de Graſſ. *deciſ.30 attentata.ſub rubr.de attentat.* cui concordat, alia eiuſdem 32. incipit *attentata, eodem tit.* Rota *deciſ.31. aliàs 193. ſi ab excommunicatione, de appellat. in nouiſſ.* Mill. *in reperto.verbo, appellans à ſententia excommunicationis.* Philipp.Franc. *in c.adhæc el 1. in 1.nota. de appella.* Lancelo. *de attenta.2.p.c.12.limi.2. num.23.& ſeqq.* dicunt, quòd illa omnia quæ iudex inferior fecerit tangentia articulum, à quo eſt appellatum, ſunt innouata, & attentata, & vt talia reuocanda, & multa alia circa hanc materiam, vbi de pluribus quæſtionibus conſule Philipp.Franc. *in d. c.ſuper eo quod. & in c. ſi duobus, & in c. adhæc, el 1. de appellatio.* & etiam Lancelo.Robert. *de attenta-*
47 *tat.d.limi.2.* vbi multa, & præcipuè ibi latè videbis examinata: an inhibitio emanata à ſuperiore vigore appellationis emiſſæ ab vna tantùm parte reſpectu vnius articuli ſeparati: an afficiat, & ſuſpendat iuriſdictionem iudicis à quo, ne vltrà procedat ad executionem cæterorum articulorum ſeparatorum, quando ſcilicet ipſa inhibitio expedita fuit ſuper omnibus articulis, licèt pro vno tantùm fuerit appellatio interiecta.

48 Et de pluribus effectibus huiuſmodi appellationis, ſi & quatenus contra, an in articulis ſeparatis, ſeu cõnexis ab vtraque parte interpoſita, ſeparatim tamen, quis de cauſa poſſit cognoſcere, & an de vtraque appella-
49 tione, an diuerſi iudices impetrari poſſint pro ſingulis appellationibus, vide latè Eſcaciam poſt alios *in tractatu de appella.quæſt.10. art.3.à num.10.cum ſeqq.fol.113.*

50 Et an & quando appellans quatenus contra, altera parte nõ appellante, poſſit ſuæ appellationi renuntiare in præiudicium alterius, tam articulis connexis, quàm in ſeparatis, tam intra terminum decem dierum, quàm extra illum, vide exactè, & diſtinctè per Eſca. *de appella q 17 limi.2.à num.99.cum ſeqq.& ſuprà à num.95.cum ſeqq.*

Et an, & quando appellatio ab interlocu- 51
toria deuoluat totam cauſam tam in articulis connexis, quàm in ſeparatis, vide latè per eundem Eſcaciam *quæſt.17.limi 47. memb.2. à n.1. fol.511.* quæ mei non eſt tractare, ſed remittere tantùm.

CAPVT XVI.

Tertiæ appellationi per aliquem emiſſæ à ſententia, ſeu articulo cauſæ, aut etiam à tribus conformibus, an, & quando iudex Eccleſiaſticus non deferens, vim faciat.

SVMMARIVM.

Appellari tertiò non poteſt in quacũque cauſa.n.1.
Sententiarum trium conformitas impedit vlteriùs appellare, ſiue ſint interlocutoriæ, ſiue diffinitiuæ. n.2.
In quolibet cauſæ articulo, ſeu grauamine diuerſo, bis poterit grauatus prouocare, non amplius. n.3.
Iura plura canonica interpretantur genericè diſponentia, toties quem poſſe appellare, quoties ſit grauatus. n.4.
Millies grauatus in vna cauſa, totidem poterit bis à ſingulis grauaminibus appellare. n.5.
Tres ſententias qui contra ſe repertauit ſuper aliquo articulo ſeu grauamine etiam diffinitiuas, debet iudicatis acquieſcere, quia contra illum præſumptio iuris eſt. n.6.
Quælibet pars poteſt ab eodem articulo bis prouocare, ita vt ſuper eodem quinque ferri poſſent ſententiæ. n.7.
Quod contingere poteſt, ſiue appellationes & ſententiæ ſint alternatim, ſiue ſucceſſiuè, ſiue interpolatim latæ. n.8.
Exemplificatur. n.9 & n.21.
l. vnica C. ne liceat tertiò prouocare, ponderatur, & interpretatur. n.10.
l.25.tit.23.p.3.verba referuntur. n.11.
A ſententijs quæ iuris diſpoſitione non tranſeunt in rem iudicatam, appellari tertiò non poteſt. num.12.
Deſertio tollit appellationem etiam in actibus extraiudicialibus & alijs, quæ non tranſeunt in rem iudicatam. n.13.
Deſerens appellationem ab actu extraiudiciali, auditur per viam querelæ & recurſus, non tamen appellationis. n.14.
A ſententia quæ non tranſit in rem iudicatam, non auditur quis appellans poſt decem dies, licèt alio remedio non excludatur. n.15.

A ſen

A sententijs interpolatim aut alternatim latis, quæ sit executioni mittenda, & in cuius partis fauorem. n.16.

Variæ Doctorum assertiones in hoc articulo. ibid.

Errore lapsos esse Doctores in hoc articulo clarè monstratur. n.17.

Quatuor appellationes licèt ab eodem articulo dentur, non tamen possunt requiri sex sententiæ. n.18.

Sententiæ tres conformes in quolibet articulo exequuntur: non obstante qualibet exceptione etiam nullitatis. n.19.

Tres conformes sententias aliquo pro se obtinente, impossibile est, vt altera pars alias tres habere possit in eodem articulo. n.20. & 24.

Varia redduntur exempla siue sententiæ ferantur alternatim, siue interpolatim, siue successiuè, pro aliquo, n.21.

Clem. 1. de sent. & re iud. vt locum habeat, sufficit tres obtinere sententias siue successiuè, siue interpolatim, aut alternatim. n.22.

Quia tunc generaliter in omnibus casibus tertiò prouocari non potest. n.23.

Sententias tres conformes pro vna parte dare non possumus, quin ab alia non demus duas appellationes præcedentes. n.24.

Conformes sententiæ dicuntur quæ conueniunt in qualitate & substantia. n.25.

Conformitas datur vbi adest identitas rei, causæ, & personarum, siue verè siue interpretatiuè. num.26.

Sententia præiudicat ei qui verè vel repræsentatiuè eadem est persona. n.27.

Res iudicata dicitur vbi concurrit identitas rei, causæ, & personarum, n.28.

Sententiæ in quo difformes dicantur. n.29.

Sententia alias duas confirmans cum aliquo nouo grauamine seu additamento, quod alijs non adsit, recipit appellationem, licèt in quo sit conformis exequatur hac appellatione pendente. n.30. & n.33. vbi declaratur.

Et tunc sententia quæ pro vna parte est appellabilis, & pro alia inappellabilis, iudicatur diuidua. n.31.

Appellatio si aliquo casu sit permissa vbi tertiò prouocare non potest, non impedit trium conformium executionem, nec causat attentatum. n.32.

Sententia tertia aliquid de nouo alijs addens, de quo sit actum in cæteris instantijs, tacitè aut expressè non dicitur prima super additamento, sed vltima. n.33.

Appellationis prohibitio & permissio concurrens circa eiusdem sententiæ diuersa & separata, vnaquæque qualitas operatur in suo subiecto. n.34.

Ab expensarum petitarum condemnatione in vltima sententia, quarum nulla mentio facta est in cæteris instantijs, tanquam à nouo grauamine licet appellare. num.35.

Expensarum petitarum omissa condemnatio in sententia non intelligitur condemnatus in illis absolutus. n.36.

Victor in principali non potest appellare ab omissa condemnatione expensarum, si aduersarius victus à principali sententia appellauit. & de ratione. n.37.

Victor potest ab expensarum omissa condemnatione appellare, quando victus à sententia principali non prouocauit. n.38.

Et idem est quando victus appellauit limitatè quatenus contra. n.39.

Et quid quando victus simpliciter à sententia appellauit, appellationem non prosequitur. n.40. remissiuè.

Supradicta procedunt in expensis petitis officio iudicis mercenario dumtaxat. n.41.

Expensas iure actionis debitas & in condemnatione omissas potest victor denuo petere, etiam sententia super principali transacta in rem iudicatam. n.42.

Redduntur exempla. ibidem.

Reseruatio iurium facta in vltima sententia illius respectu dicitur cæteris difformis, & datur appellatio à reseruatione noua. n.43.

Sententia vltima condemnans ad eandem summam, ad quam aliæ, sub conditione tamen quatenus facto calculo tanta summa debeatur, non exequitur, quousque conditio purificetur. num.44.

Conformes non dicuntur sententiæ si vltima lata sit non super principali, sed super desertione, vt in exemplis. n.45.

Tamen cùm transeant duæ in rem iudicatam ob desertionem, executionem merentur. n.46.

Sententiæ, quæ tendunt ad diuersum finem, non dicuntur conformes. n.47.

Sententiæ diuersæ in tempore dicuntur difformes, & datur exemplum. n.48.

Sententiæ, altera absoluens, quia non est probatum, altera obseruatione iudicij, non sunt conformes. n.49.

Tertia sententia declarans alias duas præcedentes nullas, quæ postea est reuocata per aliam declarantem validas priores, an illis ista vltima dicatur conformis. n.50.

Et an tunc executio illarum sententiarum permittenda est non obstante appellatione ab hac vltima. n.51.

Tertia sententia alias duas latas super principali causa declarans nullas, dicitur prima respectu articuli nullitatis, & quarta quæ illam reuocat, dicitur secunda, & recipit appellationem. num.52.

Quod declaratur pulchrè vsque ad n.55.

Duabus sententijs super principali latis conformibus, si à secunda appelletur, & simul de nullitate agatur, tertia fertur illas vt nullas reuocans,

reuocans, si quarta feratur priores duas confirmans, illis dicitur conformis. n.56.

Quarum trium conformium super principali sit executio, licèt appellari possit ab ea respectu nullitatis. n.57.

A nouo additamento sententiæ licèt possit appellari, tamen sententia exequitur in eo quòd conformis est alijs duabus. n.58.

Sententiæ vt tanquã conformes exequantur, non est necesse, vt in toto sint conformes, sed in articulo conformi appellationẽ excludunt. n.59.

Sententiæ tres diuersæ summæ in minori dicuntur conformes, si cui diminutio nocet, non appellat. n.60. & n.64.

Sententiæ quòd dicantur conformes respectu maioris summæ simpliciter, qui teneant. n.61.

Minor summa naturaliter inest maiori. n.62.

Sententias tres non dici conformes respectu maioris summæ nec exequendas, qui teneant. n.63.

Verior opinio resoluitur. n.64.

Vnaquæque pars licèt tertiò appellare non possit ab eodem articulo, tamen aduersarij appellationi rectè potest adhærere. n.65.

Quælibet appellatio est communis vtrique parti, etiam non appellanti. n.66.

Nisi appellatio fuerit limitata quatenus contra, &c. n.67.

De iure regio vix possunt dari quatuor appellationes à quolibet articulo, & quare. n.68. & quid in foro Ecclesiastico ibidem.

Duæ sententiæ quando exequendæ sint vigore statuti, idem de illis iudicandum est, ac de tribus conformibus. n.69.

De exceptionibus oppositis tribus sententijs vel duabus conformibus iuxta statutum qui vidĕdi. n.70.

Conformes quæ sententiæ dicantur, de limitationibus & ampliationibus. n.71.

1 SI quis in quacumque lite iterum prouocauerit, non licebit ei tertiò in eadem lite super eisdem capitibus prouocatione vti) verba sunt Iustiniani Imperatoris *in l. vnica C. ne liceat tertiò prouo.* &c. quod probat & eademmet rubrica *ibi*, nec liceat in vna eadémq; causa tertiò prouocare, &c.) comprobat etiam text. *in c. rectè.* & text. *in c. si à nobis.* text. *in c. si autem, in princ. & in §. si quis in quacunque 2. q. 6.* & est de iure Regio *l. 25. tit. 23. p. 3.* & vbilibet glo. & Doctores & isti passim alibi. data nãque trium sententiarum conformitas siue sit in diffinitiua, siue interlocutoria, præfata lex *dispositio*, procedit. gl. *in clem. 1. verbo sententias, de re iud.* & ibi Cayd. *in q. 5.* & Immol. *super gl. in d. verb. sententias.* & Bonif. *super glo. 6. vers. conclude, quòd ista clementi.* vbi Barb. *in glo. verb. sententias.* Bald. *in d. l. 1. vers. & nota.* Marant. *de ordi. iudi. 6. p. tit. de appella. sub num. 269.* Anton. Gabr. *lib. 2. conclus. tit. de execu. rei iudi. conclus. 1. num. 15.* & ferè omnes infrà citandi.

Generale enim est, vt à tertia sententia 2
siue diffinitiua, siue interlocutoria, habente alias duas præcedentes conformes, appellatio denegetur, probant *per d. l. 1.* glo. Cyn. B. Bald. Salicet. & Paul. de Castr *ibi*, Speculator *tit. de appell. § quoties, in prin. lib. 2. fol. 193.* Nicell. *tract. de concor. gloss. concord. 6. fall. 25. num. 67. tom. 18. fol. 194.* Vestr. *in prax. lib. 7. c. 3. vers. generaliter num. 19.* Cravet. *cons. 183. regula. num. 1.* Rebuff. *tract. de appella. artic. 7. glo. 2. num. 29. vers. decimoquintò.* Marquesan. *tract. de commiss. 2. p. c. 1. à num. 1. fol. 355. in 2. impress. aliàs c. 4.* Tess. Fossan. *decis. 122. tertiò prouocare num. 3.* Quæ quidem legis verba præ cæteris explanabo altiùs, & indigestas difficultates claras reddam; præmittens vt horum iurium regula; dum dictat ab aliqua causa, seu articulo non esse licitum tertiò prouocare, & sic tertiam appellationẽ prorumpere. siue in sententia diffinitiua, siue in interlocutoria, intelligenda, & declaranda sit; vt procedat in vno, eadémque articulo, 3
& grauamine, vt ab eo non nisi bis à grauato interiecta appellatio est admittenda; at secus in diuersis articulis, & grauaminibus alicuius causæ, nam si quis in discursu cuiusuis litis pluries grauetur, super diuersis tamen articulis, toties poterit appellare, & duas appellationes successiuè interponere, super quolibet diuerso articulo. ita notant gl. *verb. appellare in d. c. rectè de appellatio.* & gl. 2. *in d. c. sua nobis. eòdem tit.* & vtrobique notant Abb. Panormit. *in d. c. rectè, num. 8.* & ibi etiam Philip. Franc. *colu. 3. in prin. vers. in glo. in verb. appellare. & in d. c. sua nobis.* Abb. *n. 6. & 7.* & Philip. Franc. *colu. 3. in prin. vers. in glo. secunda, in pri. nota.* &c. Speculat. *in tit. de appella. §. quoties in prin. lib. 2.* Alexand. *consil. 70.* incipit *in causa & lite, volu. 2.* Decius *cons. 49.* incipit *præstantissime Doctor, in 1. colu.* qui dicunt, ita esse intelligendum text. *in c. quoties. c. omnis oppressus. c. ad Romanam. c. & ideo 2. q. 6.* quibus cauetur toties quem appellare posse, 4
quoties fit grauatus. idem etiam probat Marant. *de ordine iudicio. 6. p. tit. de appell. sub num. 269.* vbi dicit, quod regula d. iurium procedit, in vno, eodémque articulo non licere, tertiò appellare. nam si aliquis millies grauaretur in vna causa super diuersis capitibus, semper potest bis appellare super vno- 5
quoque capitulo, & tã in diffinitiua, quàm in interlocutoria. Et probat *d. l. vnica* ibi, super eisdem capitibus.) Alexand. *d. consil. 77. n. 2. volu. 2.* Abb. *num. 97. volu. 1.* Marchesa. *tract. de commiss. 2. p. c. 1. aliàs c. 4. num. 1. fol. 355. in 2. impressione.* Cæsar Barz. *in Bononien. decis. 55. Domini. num. 8.* & reddunt omnes rationem,

nem,& Bald. *in d.l.vnica in prin.* vbi Salicet. *ſub num.* 2. & ibi etiam B. quia qui tres ſententias contra ſe reportauit, vnam in cauſa principali, ſeu prima inſtantia, & duas in cauſa appellationum, debet acquieſcere iu-
5 dicatis; nam ex quo bis appellans ſuccubuit, oritur præſumptio iniuſtitiæ contra eum,ex quibus rectè deduci poteſt in noſtro caſu concluſio, & regula: vt tertiæ appellationi per aliquem interpoſitæ in cauſa principali, vel in incidenti articulo,& grauamine (qualificato tamẽ & aliàs appellabili; iuxta Concilium Trident. *ſeſſ.*24.*de reform.c.*20.)iudex Eccleſiaſticus nõ deferens,violentiã nullam feciſſe,declarabitur,cùm talis appellatio vt à iure reprobata, meritò eſt à iudice reiicienda,vt probabimus latiùs Deo dante inferiùs.

Sed prædictorum iurium, & Doctorum regula, & doctrina vt in cauſa tertiò appellari non liceat, eſt notabiliter intelligenda, ac declarãda: vt locum ſibi vendicet,quando ab vna eademquemet perſona tertiò ap-
7 pellatio proponitur, poſtquam duas alias in illa cauſa principali, vel in illo articulo interponens, ſuccubuit. at altera pars rectè poterit duas alias poſtmodum appellationes emittere,ſuper eamet cauſa,ſeu articulo, ita vt quatuor appellationes iure poſſint concurrere ſuper eodem articulo, ſeu ſententia. nam quælibet pars bis queit appellare, & per conſequens quinque ſententiæ ſuper principali cauſa, ſeu articulo incidenti, in-
8 teruenire valent ad plus, cùm minùs etiam interuenient,prout contingere,ſiue ſucceſſinè, ſiue alternatim, ſiue interpolatim ferantur, poterit,prout ex varietate exemplorum (quibus res fiet manifeſta) apparebit.

9 Ecce à ſententia pro te lata prouocaui in inſtantia appellationis, illa reuocata, & alia fertur pro me.appellas ab hac ſecunda;prior confirmatur à tertia;iterum appello à tertia, & quarta declaratur pro me; iterum & tu appellas ab hac, & quinta vel pro te,vel pro me fertur, ecce quatuor appellationes, & quinque ſententias. & neuter noſtrum iterum appellat, quia duas quilibet propoſuit alternatim,& tertia ei denegatur.

Ecce aliud exemplum interpolatim, vel alternatim, fertur pro me prima ſententia, appellas ſemel, & confirmatur per ſecundam; appellas iterum, & reuocantur per tertiam, appello ſemel, & confirmatur tertia per quartam,appello iterum,& reuocantur per quintam. ecce quatuor appellationes cum quinque ſentẽtiis, & in aliis exemplis protinus redituris. Quæ quidem doctrina omnium eſt concors Doctorum communis nemine dempto,nec reluctãte, prout eam cum exemplis affirmant, Ioan. Andr. *in c.directè, de appellatio. §. quoties, per totum.* Bar. *in l. vnic. C. ne lice. ter. prouo.* Salicet. *ibi num.*1.*&* 2.optimè Ab. Panormita. *in c.directè,num.*8.*verſ. ſecundò nota.* & ibi etiam latè Philip. Franc. *colu.*3.*in prin. verſ. ſecunda concluſio ſit, de appella.* idem Alb. *in c. ſua nobis, ſub num.*7. *verſ. item intelligo textum, eodem tit.*& ibi Franc.*colu* 4. *in prin. verſ. in gloſſa ſecunda,*in pri.nota. *&c.* gl. & cæteri Doctores *in d.c.directè, & d. c. ſua nobis.* Marant. *de ordine iudicio. 6.p. tit. de appella. num.*269. *verſ. item procedit.*Ioan. Anton.de Sanct. Georgio *in d.c.ſua nobis, num.*7.*& num.*8.Soci.*in regul.* 50.*prouocare tertiò,* &c. Cardi.Tuſ.*concluſ.iur. tom.*1.*litera A.concl.*403.*num.*2. Socin.*conſ.*39. *capio primum, ſub num.*16. *&* 17. *lib.*4. Petrus Surd.*conſ.*163.*arbitror num.*1.*in fi.num.*2.*lib.*2. pro qua facit text. *in d. l. vnic.* ibi, ſi quis in 10
quacumque lite iterum prouocauerit, non licebit ei tertiò, *&c.*) ponderatis verbis illis (ſiquis, &,ei) vt ei, qui ſemel ac iterum prouocauit,impoſita ſit prohibitio,ampliùs prouocandi per illum text. & rub. quem ad hoc optimè ponderauit ibi Salicet. *ſub num.*2. *verſ. in textu. ibi,* & bene dicit ei, quia alteri parti bene eſſet licitum & tertiò, & quartò prouocare, quia eſſet diuerſis ſuper articulis, *&c.*) facit etiam *l.*25.*tit.*23.*p.*3.*in ſequen-* 11
tibus (dos veces ſe puede home alçar de vn miſmo juicio, que ſea dado contra el en razon de alguna coſa, o de algun fecho, mas ſi deſpues fueren confirmados los dos juicios por el iuſgador de la alçada, non ſe puede alçar tercera vegada la parte, contra quien fue dada la ſentencia. Catenemos, quel pleyto ques iuſgado, e es mirado por tres ſentencias es derecho, e que graue coſa ſeria auer de eſperar ſobre vna miſma coſa la quarta ſentencia, mas ſi por auentura el juez de alçada reuocaſſe los dos juicios primeros, diciendo, que non fueran dados derechamente, eſtonces bien ſe puede alçar la parte contra quien reuocaſſen los juicios, &c.)

Quæ doctrina vt veriſſima etiam proce- 12
dit in ſententiis, quæ iuris diſpoſitione, & prærogatiua non tranſeunt in rem iudicatam. quoniam ſiquis fuerit per tres ſententias condemnatus, non poterit vlteriùs per viam appellationis audiri. Abb.*in c. ſua nobis* 65.*num.*7.vbi mandat vt mirabilem gloſſam *in c. fraternitatis, verbo, fornicatio de frigid. de appella.in d.c.fraternitat.*6.*num.*21. *verſ.vltimo ponderabis, de frigid. & maleſi.* Philip. Franc. *in d. c. ſua nobis ſub num.*10. *verſ. in gloſſa* 2.*& in c. directè* 39.*num.*8. *concluſio.*6.*de appella.* Ruin. *conſ.*79.*quæritur* 1.*num.*1.*lib.*5. Anton. Gabr.*commu.concluſ.tit.de execut.rei iud.conſ.*1. *ampliatio.*6.*n.*13.& loquendo in cauſa matrimoniali,Petr.Surd.*conſ.*223.*publicatis n.*31. *lib.*2.

Et

13 Et confirmatur, quia deſertio tollit appellationem, etiam in actibus extraiudicialibus,& in ſimilibus grauaminibus,quæ non tranſeunt in rem iudicatam, vt ex Abbate refert Franc. *in c. cum ſit Romana colu. 3. n.15. de appellatio. & in c. directè ſub num.8. eodem tit.* dicentes quòd deſerta appellatione interpoſita ab actibus extraiudicialibus appellare ampliùs, non auditur per viam appellationis. ſequitur Eſcacia *de appella. quæſt.17.*
14 *limi.1. num.7. &* 8. dicens, quòd poterit tamen audiri per viam querelæ contra iniuſtitiam ſententiæ extraiudicialis. Ab. *in c. fraternitatis, ſub num.21.* idem *in d. c. ſua nobis, ſub num.7.* & Francus *ſub num.10. de appellatio.* Anto.de Butr. *in c. lator 7. verſus finem de ſenten. & re iudi.* Ruin. *d. conſ.79. num.1. lib.5.* vide Eſcaciam *ſuprà.*

15 Pro cuius confirmatione Abb. *in d. c. ſua nobis num.7.* & Philipp. Franc. *in d. c. directè.* illud conducunt, quòd in iis caſibus, quorum ſententiæ non tranſeunt in rem iudicatam; tamen non admittitur appellans poſt decem dies, licèt aliis remediis non excludatur.

16 Sed extat difficultas, cùm interpolatim, ſeu alternatim latæ ſunt ſententiæ, quæ ſit, & pro qua parte executioni mandanda. in quo quidem articulo variè locutos fuiſſe Doctores, inuenio. ſiquidem Speculator *in tit. de appella. §. quoties. num.2. & 3. p.2.* hanc mouit difficultatem, quando tu ſcilicet habuiſti pro te duas confirmatorias,& ego pro me alias duas, & poſtquam hinc inde arguit modò quòd reus originarius debeat obtinere, modò, quòd is qui priùs ſententiam obtinuit, ſiue ſit reus, ſiue actor, & tandem relinquit eam,diſputat Ioan. Andr. *in additio. ad illum*, inquit,hodie eſſe dicendum,vt habetur *in clem. 1. de re iudi.* ex qua colligitur actorem debere obtinere, qui habebit tres ſententias pro ſe. Abb.Panormit. illos referens *in d.c ſua nobis ſub num.8.* nihil reſoluit, ſed illud etiam ſub dubio addidit, vt is videatur præualere,qui vltimò obtinuit.

17 Sed non poſſum non tantorum virorum in re tam facili, grauíque erraſſe, mirari, ſiquidem in primis eorũ ex Speculatore propoſitio (dum ſupponit quamlibet partem habere tres ſententias pro ſe,ſi quidem proponit, quando vnaquæque habet duas confirmatorias pro ſe, vt diximus) falſa eſt, &
18 impoſſibilis. enimverò etiamſi demus quatuor appellationes, impoſſibile eſt interuenire ſex ſententias, ſed quinque tantùm, vt ſtatim mathematico principio per computationem earum demonſtrabo; ac ideo eorum diſputatio rectè cadere,non poteſt.

19 Et pro appoſita ſoluenda difficultate ſuppono vulgare illud iuris principium, quòd in cauſa,ſeu articulo tres conformes executioni mandandæ ſunt, non obſtante regulariter qualibet exceptione, etiam nullitatis. text.eſt *in clem. 1. de ſentent. & re iudi.* vbi gl. & Doctores etiam ſuperiùs relati *in d. l. vni. & in d. c. ſua nobis. & d. c. directè. de appellatio.* & alibi paſſim. at eo ipſo quòd aliqua pars 20
habet pro ſe tres ſententias conformes, eſt impoſſibile; vt altera alias tres obtineat & pro ſe, ſiue adſint duæ, ſiue tres, ſiue etiam quatuor (cum amplius non poſſint) appellationes in illa cauſa, ſed interdum nullã ſententiam,quandoque viam, & quando plus, duas dũtaxat habere poterit. quoniam niſi quinque ferri poſſunt, quomodolibet fiat eorum, & appellationum computatio ſiue ſucceſſiuè, ſiue alternatim, ſiue interpolatim.

Ecce quando ſucceſſiuè ferũtur tres ſen- 21
tentiæ conformes, fertur prima ſententia pro te, appello ſemel. fertur ſecunda pro te, appello iterum. fertur etiam tertia pro te. ecce tres ſententias conformes pro te latas, pro me autem nulla, & duas appellationes à me interiectas, executioni mandandæ ſunt illæ tres conformes, cùm ampliùs non appello. Ecce interpolatim prima fertur pro me,appellas. ſecunda fertur pro te, appello. tertia fertur pro te, appello. quarta itidem fertur pro te, non poſſum ampliùs appellare; quia bis appellaui. ecce quatuor ſententias, & tu habes tres conformes 2.3. & 4. & ego vnam dumtaxat, primam. & ſic cùm ampliùs non appelletur, tres illas exequendas eſſe,non eſt dubium. Quando autem alternatim pronuntientur, ſit exemplum.

Fertur prima pro me, appellas. fertur ſecunda pro te, appello. fertur tertia pro me, appellas. fertur quarta pro te,appello.fertur quinta pro te, ampliùs non appello. vides quatuor appellationes, quia quilibet noſtrum bis appellauit, & vides quinque ſententias, pro me duas dumtaxat, pro te tres, quæ exequentur, cùm ampliùs appellare non poſſum,iuxta *d.l.vni.*

Aliud ſit exemplum, fertur prima pro me, appellas ſemel. fertur ſecunda pro me, appellas ſecundò. fertur tertia pro te, appello ſemel. fertur quarta pro te, appello. iterum fertur quinta pro te. ecce quatuor appellationes, quinque ſententias, pro me duas 1. & 2. & tres pro te 3.4. & 5.

Vel aliter etiam redde exemplum, prima pro me fertur,appellas. ſecunda pro me fertur, appellas. iterum tertia pro te fertur, appello. quarta pro te fertur, appello. quinta pro te fertur. habes tres conformes, & ego duas appellationes.

Maximè

Maximè cùm neceſſarium non ſit, ad ef-
22 fectum dictæ clementinæ primæ, quòd tres ſententiæ conformes latæ ſint ſucceſſiuè abſque alterius diſſimilis media pronuntiatione, cùm ſatis ſit eas latas fuiſſe in eadem cauſa, ſeu articulo etiam alternatim, aut interpolatim, vt vltra ſupradictos & citatos notant in ſpecie Panormita. & Barba. *in declaratio.* 10. *in d. clemen. vni.* Couar. *in pract. quæstio. c.* 25. *ſub num.* 3. *verſ. quarto animaduertendum eſt.* Decius *conſ.* 385. Petr. Surd. *conſ.*102. *n.* 16. vbi latè. Ruin. *conſ.*114. *lib.*5. *num.*3. & generaliter in omnibus ſententiis,
23 quæ licèt non ſint ſucceſſiuè conformes, ſed interpolatim tertiò prouocari non poſſe, tenent Decius *conſ.* 387. *iuridicam. ſub num.* 2. Couar. *vbi proximè.* quem ſequitur Eſcacia *tract.de appellatio.q.*17.*limi.*1.*num.*20. Anton. Gabr. *lib.*2. *commun. opinio. de exequutione rei iudi.concl.*1.*ampliat.*5.*num.*12. Teſſ.Foſſan.*deciſ.* 123. *tertiò prouocare num.*16.

Et ſic hinc deduces, quòd quomodocum-
24 que variaueris hanc calculationem, ſemper inuenies, quòd quoties vna pars obtinuerit tres conformes, alia nec poterit alias tres habere, etiam data quarta appellatione, nec poterit vlteriùs appellare. nam regula eſt vniuerſalis, & vera, & abſolnta, quòd eo ipſo quòd quis habeat pro ſe tres conformes, neceſſariò ſequi debet; vt altera pars bis appellauerit iam. etenim dare non poſſumus pro vna parte tres conformes, quin alteri iam duas appellationes dederimus, vt ex propoſitis exemplis apparet. ac propterea cùm tertiò prouocare non queit (iure repugnante) quid poteſt amplius expectari, niſi conformium exequutio, iuxta text. *in d.clem.* 1. *de re iudi.* & quæ paſſim vulgariter per Doctores.

Cognito igitur, vt à neutra parte tertiò appellari non poſſet, & ſic quando aliquis tres ſententias ſuper aliqua cauſa, ſeu articulo conformes obtinuerit, quia cùm ſint conformes, & ampliùs non appelletur, exequutioni ſint mandandæ omni exceptione reiecta, vt in caſibus ſupradictis, non committet vim iudex in illarum executione.

Et tunc illæ generaliter dicentur confor-
25 mes, quæ conueniunt in qualitate, & ſubſtantia, refert, & ſequitur Ruginell. *tract.de appellatio.*§.12.*gl.*1.*num.*10.*verſ.omnéſque.quòd conformitas in ſubſtantia & effectu ſit attendenda,* probat Teſſ.Foſſan. *deciſ.*228. *tres ſententiæ.* Decius *conſ.*385. *ſub num.*2. Eſcacia *de appell.q.*17.*limi.*1.*n.*21. *& lib.*1. *cauſar. ciuil. & crimi.c.*7.*num.*457. plures alios refert, & ſequitur *vbi proximè num.*8. *&* 9.

26 Et quòd conformitas adſit, quando datur identitas rei, cauſæ, & perſonarum, ſiue verè, ſiue interpretatiuè, ſequitur optimè Ruginell. *d. gl.*1. *num.*9. *verſ. hinc Soci.ſenten.* Eſcacia *d. limi.* 1. *ſub num.* 21. cui conſonat, 27
quòd ſententia ſemper præiudicat ei, qui verè, vel repræſentatiuè eſt eadem perſona, vt de communi opinione teſtantur Ruin. *conſ.*71. *num.* 5. *lib.* 5. Cardinal. Tuſc. *pract. conclu.litera S. concl.* 174. *num.* 67. & nos ſuo loco diximus. & quòd res iudicata dicatur 28
quando concurrit identitas rei, cauſæ, & perſonarum. Rot.*deciſ.*100. *ex nouem num.*3. *in fi.& num.*4.*p.*1.*diuerſ.fol.*35.*l.& an eadem. cum l. ſeq. ff. de except. rei iud.*

Examinemus nunc, in quo difformes iu-
dicabuntur, vt prohibitio locum non ha- 29
beat, & in primis quando vltima ſententia aliis duabus conformis & illas confirmans, adiecto tamẽ aliquo moderamine, aut aliqua declaratione, quæ prioribus aliquid addat, & ſic quando per tertiam ſententiam infertur nouũ grauamen, & condemnat in id, de quo primæ ſentẽtiæ minimè tractauere, quoniam ab hoc nouo grauamine licet iterum per
condemnatum appellationem emittere, ei- 30
que eſt deferendum omnino, reſpectu dumtaxat illius, & ſic noui additamenti, licèt ſententia, quatenus cum aliis ſit conformis, exequenda eſt, etiam pendente appellatione ab hoc nouo grauamine, cuius reſpectu hæc vltima diuerſa eſt à prioribus. iſta eſt elegans doctrina originalis Angeli *in l. vnica C. ne liceat tertiò prouocare.* vbi notat etiam Cyn. & eandem ſequuntur Bartholo. Soci. *conſ.* 39. *colu.*3. *lib.* 4. *verſ. capio tertiò.* optimè Philip. Franc. *in c. directè. de appella. num.* 6. *verſ. tertia concluſio notabilis ſit*, &c. Aymon Crauet. *conſ.*183.*ad fi.* Rober.Maran. *de ord. iudi.*6.*p.tit.de appella. n.*270. Couar. *in pract. quæſt c.*25. *num.*6. additio. ad Ab. *in c.directè. num.*8. *litera B. de appella.* Caſtrenſ. *conſ.*163. *proponitur in facto lib.*2. Curt. iunior *conſ.* 30. *colu.* 1. ſequitur Crauet. *conſ.*183.*num.*2. Decius *conſ.*385. *iuridicam.* Petr.Surd. *conſ.* 162. *Guidettus per totum.* Ruin. *conſ.* 114. *num.* 10. *lib.*5. Rot. *deciſ.*424. quæ eſt 14. *de re iudi. in antiq.* Biſignet. *deciſ.*2.*de re iudi.* Cardi.Tuſc. *pract.concluſ.tom.*7.*litera S. concl.*172. *num.*10. *& ſeqq.* Anto.Gabr. *commu. opinio.lib.*2.*tit.de exequutio.rei iud.concl.*1.*ampli.*2.*num.*5. quem tantum referens ſequitur Eſcacia *de appella. q.*17.*limi.*1.*num.*31. vbi dicit, quòd hoc caſu ſententia quæ pro vna parte eſt appellabilis, 31
& pro alia parte inappellabilis; non conſiderabitur, vt indiuidua, ſed vt diuidua. & iterum *ibi num.*44. *& ſeqq.*

Et facit ſic intelligendus Lancelo. Ro-
bert. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *limi.*45. dum di- 32
cit, quòd licèt poſt tres conformes regulariter non detur appellatio, vt in rubro, &

nigro, *C. ne liceat tertiò prouo.* tamen si in aliquo casu datur appellatio (secundùm quæ Doctores *ibi. & in clem.1. de re iudi.*) illa non impedit exequutionem conformium, nec erit locus attentatis, & sequutus Lancelotum idem etiam dicit Escacia *de appell. q.17. limi.1.num.11.cum sequentibus.* Ioan. Andr. *in c. ex parte de testi.* Ioan. de Immol. *in d. clem. 1. 6. nota.* & tradit Ioan. Crotus *in cons.* 101. *viso num.* 11. & Andr. Barb. *cons.*10. *mihi videtur colu.3 sub num.9. vers. præterea si dicatur. lib.* 1. Cardi. & post Fran. *in c. sua.de appella.* annotauit etiam Manfr. *practi. conclu. lib.2. super attenta. cons.*166. Et hæc doctrina declaranda est, prout eam intelligit, & eleganter declarat Præsul. doctissimus Couar. *in d. c.* 25. *sub num.6.* vt procedere debeat, quando super illa noua adiectione non fuerit in
33 priori instantia, nec in prioribus sententiis actum virtualiter, tacitè, nec expresè, sed tantùm in vltima instantia per sententiam fuerit diffinitum, quod in dicta noua adiectione continetur. At verò si huius vltimæ sententiæ adiectio noua tacitè, vel expresè fuit in primis instantiis, & sententiis tractata, examinata,& diffinita, non poterit, verè hæc vltima sententia dici prima super ea adiectione, seu nouo grauamine; sed propriè vltima, quod comprobat ipse Couarr. ex mente eiusdem Angeli *in d. l. vnica.*

Quæ quidem doctrinæ cum exemplifi-
34 cationibus inserendis, insuper faciunt mirabiliter ad resolutionem illius quæstionis, an à sententia aduersam qualitatem habente, alia quæ prohibet, alia quæ appellationem permittit, vt scilicet quando concurrit circa diuersa sententiæ, vnaquæque qualitas secundùm suam naturam cperetur,de qua superiùs latè egimus lib.2. c. 7. per totum, & præcipuè à num. 53. cum seqq. & suprà, cui has applicare poteris doctrinas.

Et huius doctrinæ exemplum reddunt
35 Doctores ex Angelo, præcipuè Philip.Fran. Marant. Couar.& ferè omnes superiùs locis citati suis; quoties scilicet in vltima sententia facta est expensarum condemnatio, de quibus in prima instantia, nec aliis actum, nec condemnatum fuit, licèt ab initio litis petitæ fuerint, nam quando expensæ fuerunt petitæ ab initio (quod intelligitur de omnibus instantiis futuris) nec fuit in prima sententia, nec aliis facta eorum condemnatio, nec absolutio, nec hactenus super expensis petitis lata est sententia,nec absoluēs, nec condemnans, sed in tertia instantia fertur sententia, condemnans expresè in expensis omnium instantiarum præcedētium. Ista est prima sententia ratione expensarum tam præcedentium instantiarum, quàm vltimæ, licèt sit vltima, ratione causæ prin & sic ab ea, (quatenus scilicet expēsas tangit,) poterit condemnatus appellationem emittere, cùm prima sit. ita eleganter Couarr. *in practi. quæstio. d. c.* 25. *sub num.* 6. vbi latè examinat exemplum appositum ab eodem Angelo, de cuius intellectu altiùs tractat, quia aliquatenus videtur à iuris tramitibus aberrare, tenent etiam Philip. Franc. *in c.directè sub num.5. vers. tertia conclusio.* Decius *in c. sua nobis* 65. *num.* 20. *vers. conclusio de appella.* & ex Angel. Fran. & Marant. *vbi suprà num.* 281. tenet Cæsar Contar. *in l.vnic. limi.*19. *num.* 16. *in fi. & num.*17. *& seqq. C. si de momen. poss.* & cum hac declaratione transisse Senatum Pedemont.testatur Tessa. Fossa. *decisi.* 122. *tertiò prouocare. sub num. 6. vers. in oppositum & num.* 7. facit etiam Salicet. *in l. properandum num.* 45. *versic. quæro in condemnatione expensarum. C. de iudiciis.* & de hoc nullum dubium esse, scribit Iss. *in l. soci. num.* 17. *q.*5. *C. eodem.*

Quod & ex eo fulcitur, nam vbi petitæ sunt expensæ, & iudex in sententia omisit 36
condemnationem earum, quia nec absoluit expresè, nec condemnauit, tunc non censetur victum ab illis absoluisse, imò iure omissa censetur eadem condemnatio,vt tenent Anto.Immol. & Feli. *in c. significauerunt de exceptio. colu. 2. per l.* 1. *C. si aduersus rem iudi.* iuxta intellectum glossæ ibi, quem communem illic profitetur Alberic.Immol. *in c.vlt.colu.fi.de exceptio.* & faciunt quæ Feli. *in c. cum inter. num.* 15. *de re iudi.* sequitur Couar. *vbi proximè. & in c.*27.*num.*5.*cæterum hæc vera sunt,* &c.

Et his illud obiter adde,quòd si quis con-
demnationem expensarum petierit, eaque 37
fuerit à iudice omissa, non poterit victor, pro quo lata est sententia, in principali appellare ab huiusmodi omissa condemnatione expensarum, de quo est text. *in l. vlt. C. quando prouocare non est necesse*, quæ quidem ita procedit, quando aduersarius victus appellat à sententia, qua damnatus fuit, quia tunc cùm deuoluit totam causam ad superiorem, superuacua iudicatur isthæc victoris appellatio. vt notat *per eandem l. fi.* illic Iacob. Butr. B.Bal. Salicet.& Paul.de Castr.
At verò secus est dicendum, quando victus 38
non appellauerit, quia tunc bene potest victor à sententia prouocare, qua ex parte omissa fuerit expensarum condemnatio, vt illas nanciscatur, quemadmodum *ex d. l. vlt.* adnotant Anton. Ab. Feli. & omnes *in d.c. significauerunt,de exceptioni.*quod,& idem esse dicēdum, quoties victus appellat,à sententia limitatiuè, nempe ab eo, in quo ipsi
præiudicat, non verò in aliis, tunc etenim 39

ex

ex identitate rationis poterit victor ab omissione expensarum appellare, cùm appellatio victi ita limitata non deuoluat causſam ad superiorem omnimodam, sed in iis dumtaxat, quæ contra se faciunt, omissio autem ipsi contraria non est, sed vtilis potiùs,& fauorabilis, ita declarant Panor.& Feli. *colu.2. in d. c. significauerunt.* idem Ab.*in c.cùm Ioannes. colu. vlt. de fi. instrum.* Couar. *in practi. quæstio. c.27.num.5.verſ.sed si quis, & an idem.*

40 quid autem sit dicendum, quando victus appellauit simpliciter à sententia, sed illam non prosequitur, vide glossam, & Doctores *in d. l. fi. C. quando prouo. non est necesse.* sed

41 verum hoc est, & procedit in expensis, quæ officio tantùm iudicis mercenario petũtur. at verò in expensis,quæ iure actionis debentur, & petitas omisit iudex condemnare,ad-

42 huc eas victor petere poterit, etiam si sententia translata sit in rem iudicatam,quia licèt quoad causam principalem translata censeatur, non tamen quoad has expensas nondum iudicatas, sed omissas, ita probat text.*in l.4. C. depositi.* Immol. & Roman.*in l. si tertius §. Celsus ff. de aqua plu. arc.* sentit gl. magna *in c. finem litibus. de dol. & contuma.* Couar. *vbi proximè d.num.5.verſ. fi.* vbi ponit exemplum in expensis conuentionalibus, & quæ debentur ex contractu,& in expensis, quæ debentur ratione contumaciæ, de quo articulo vide ibi latè per eundem.

Iterum nec dicentur conformes, quando

43 in vna fit reseruatio iurium, quæ facta non fuisset in aliis, quia datur appellatio in ea parte, in qua sunt difformes, vt Alexan. docet *conſ.75. in prin. & per totum lib.7.* sequitur Cardi. Tusc. *practicar. conclu.tom.1. litera A. concl.172.n....* qui *n.20.* post Socin.iun. *conſ. 67. pro resolutione num.19. & seq. lib.* 1. dicit, quòd etiam si sententia secunda confirmatoria primæ in eadem summa, licèt referuet iura condemnato docendi de solutione, tamen sunt conformes, & vbi faciunt rem iudicatam, non retardant exequutionem,secus si secunda condemnat eadem summa

44 sub conditione,puta,quatenus facto calculo tanta summa debeatur, vel si facto calculo debitor sit in illa summa; quia tunc bene suspenditur exequutio quousque conditio purificetur, quia non sunt conformes ante eius purificationem.

Vlteriùs non dicentur tunc tres senten-

45 tiæ conformes, quando duæ sententiæ latæ sint in principali causſa, & tertia super desertione. Exemplum, prima pro me fertur, appellas. secunda pro me fertur,appellas.dico ego tuam appellationem desertam, vel etiam nulliter appellationem proposuisse te. fertur sententia super desertione, scilicet;

declarando appellationem desertam. quoniam licèt verum sit vt duæ præfatæ sententiæ sint translatæ in rem iudicatam ob defectum appellationis,& ob hanc declarationem exequutioni mandari possunt (vt inferiùs hoc lib.3. cap.18. dicemus) quemad- 46
modum vnica sententia, à qua non est appellatum, transfert in rem iudicatam, & ob id exequitur, tamen non sunt tres conformes, nec trium conformium priuilegio potiuntur, iuxta text. *in clem.* 1. *de re iudi.* ita determinat Rot. *deciſ.417. in antiq* Rom. *ſingul.287.* Oldral. *conſ.106.* Corneus *conſ. 14.& conſ.38. colu.2. lib.4.* Aymon Sauillia. *conſ.183.colu.1.*Couar.*practicar.quæſt.c.25.n.5.*

Quia sententiæ, quæ tendunt ad diuer- 47
sum finem, nunquam dicuntur conformes, vt in iis terminis docent Cephal. *conſ.209. per totum.* Cranet. *conſ.183.* qui allegat Rotam *deciſi.3. de re iudi. aliàs 21. in antiq.*Corneus *conſ.14. num.38. lib.4.* vt puta quando diuersitas esset in tempore, vt quia pro me vna condemnat infra tres dies, altera infra tres menses ad soluendum,quia tunc diuer- 48
sitas est in substantia, & non sunt conformes. Alexand. *conſ.77. in prin. lib.2.* Cardin. Tusc. *practicar.conclu.tom.7 litera S.concl.172. num.26.* prout etiam quando vna fertur diffinitiua absoluens reum,quia non est probatum, altera absoluit reum ab obseruatione iudicij, vel ab illa instantia non possunt dici 49
conformes, quia vltima est interloquutoria, Bar. *in l. admonendi. colu.3. de iureiur.* Castr. *conſ.65. viſo quodam libello. in prin. lib.1. & conſ.113. in causſa quæ vertitur colu.1. lib.2.* optimè Tusc.*vbi proximè n.31.& 32.* Cranetа *conſ.183. in fi.*Corneus *conſ.14 n.8.& conſ. 38.n.4.lib.4* plenè Cephalus *conſ.209.n.11.*

Quid autem sit dicendum,quæro,an dici possent tres sententiæ conformes, vbi latis 50
duabus sententiis sibi conformibus, tertia lata est, quæ declarat illas duas nullas fuisse, seu nulliter latas, à qua me appellante pronuntiatur quarta, quæ reuocat tertiam, & confirmans declarat validas duas illas priores, pro me latas, & non esse tres conformes constat, quia duæ priores latæ sunt super causſa principali, tertia autem, & quarta super nullitatis articulo,prout in terminis probat Rota *deciſ.424. in antiquis.* Sequuntur Rom. *ſingul.287.* & Aymon Sauillia.*d. conſ. 183. n.3.* adeò vt hoc casu poterit impediri 51
exequutio, maximè cùm sit licita appellatio ab illa quarta sententia, reuocante tertiam super nullitate latam, quoniam cùm tertia sit lata super articulo nullitatis, prima dicitur & quarta, quæ eam reuocat, secunda est reuocatoria, ita firmat Aymon *vbi pro-* 52
ximè. sequitur Couarr. *in practi. d. cap.25.*

sub num. 5. *vers. nouo ex prima interpretatione,* quæ doctrina dupliciter potest procedere, primò quando scilicet latis duabus confor-
53 mibus super principali pro me,à quibus non appellasti,sed de nullitate dixisti proponendo actionem,vel exceptionem nullitatis aduersus easdem,& feratur sententia,illas nullas esse declarans, à qua ego appellaui, & mei appellationis virtute quarta pronuntietur, reuocans illam tertiam (quæ in hoc articulo prima est)declarans duas primas sententias, in causa principali pro me latas, validas fuisse, eásque simul confirmans ; tunc non dicentur tres sententiæ conformes,iuxta Rotæ, & sequacium decisionem. Enimuerò ratio esse potest, nam primum iudicium illud super principali finitum est per illas duas sententias in eo latas, à quibus, quia non extitit appellatum, sed de nullitate dumtaxat dictum, transiatæ sunt in rem
54 iudicatam, licèt executioni mandari non possint,quousque hoc nouum iudicium nullitatis finiatur, & terminetur per tres conformes, in quo quidem de nullitate tantùm discutitur, & ideo licèt quarta sententia confirmet duas primas principales,non pronuntiat super principali iam finito, & extincto, sed super articulo nullitatis, ac propterea non facit tres conformes, ita declarat Couarr.*vbi suprà,num.* 5. *ad fi.*

55 Ex quo deducitur quòd illa tertia sententia annullans priores, est prima respectu illius articuli nullitatis nouiter propositi, & alias quatuor supra se potest expectare, cùm quilibet articulus possit habere quatuor appellationes, cuiuslibet partis duas, quæ faciunt quinque sententias, quousque altera ex partibus habeat tres conformes, ex his, quæ à principio huius capituli diximus. ac ideo nullum dubium est, vt possit appellari ab illa quarta sententia, reuocante tertiam (quæ est prima) annullantem priores, nam adhuc est prima appellatio vnius ex partibus. quemadmodum aliàs videmus in grauamine, nouiter illato per tertiam sententiam conformem, de quo in cæteris non est actum, cùm respectu sui ipsius, & intra sui limites, hoc grauamen sit prima sententia, pariter cùm licet ab eo appellari (ex iis,quæ superiùs diximus) appellatio inuenitur in hoc esse prima, & cæteras sententias, & appellationes vtriusque partis expectat,ita eleganter vltra supradictos post Anton.& Angel. *in d. l.* 1. *C. ne liceat tertiò prouocare.* docet Philip. Franc. *in c. directè.colu.*3 *post medium, vers. tertia conclusio,de appella.*

56 Secundo modo procedere potest præfata doctrina, quoties latis pro me duabus conformibus sententiis super principali, & à secunda fuit appellatio à te emissa,ac simul cum ea nullitatis causa proposita, & deducta, & superior tertiam declarat, qua priores duas nullas fuisse dicit, si ab hac tertia demum ego appello, cuius virtute alia fertur reuocatoria tertiæ, & priores simul confirmatæ. in hac quidem specie tres adesse conformes constat, cùm mediante appellatione simul actum est de causa principali, & lata confirmatoria aliarum duarum, ac propterea non est dubium ; vt respectu principalis causæ executioni sint mandandæ. nihilominus quòd ab hac quarta sententia iterum possis appellare pro illa parte dumtaxat, quatenus tangit nullitatem, quoniam ad effectum nullitatis potest appellatio, & iudicium prosequi, & de ipsa altiùs exami- 57
nari facta executione in principali trium conformium, ita probat Aymon. Sauillian. *d.cons.*183.*num.*3. Couar. *in practi. d. cap.*25. *post medium.*

Quod fulcitur tum ex eo, quod de nouo 58
grauamine facto in vltima sententia conformi cum aliis superiùs latè probauimus, vt etiam pendente appellatione à dicta adiectione, prædictæ tres sententiæ exequuntur, in quo conformes reperiuntur, & inappellabiles ; tum etiam & ex eo, quoniam ad hoc vt sententiæ conformes possint exequi, non est necessarium, vt sint tres omnino conformes, cùm satis sit, vt in aliquo arti- 59
culo sint conformes, vt in illo, nec admittitur appellatio, *ex toto tit.& l.vnica C. ne lic. tertiò prouocare. Clem.* 1. *de re iud.* & quæ sursum ad principium diximus. nec impeditur executio respectu illius articuli,in quo conformes reperiuntur, ita eleganter tener Couarr. *vbi proximè sub num.* 5. & notant Paul. Castr.*cons.*163.*lib.*2. Alexand. *cons.*77.*colu.*1. *lib.*2. Decius *cons.*385. Curtius Iun. *cons.*30. *colu.*1. ac propterea cùm respectu principalis causæ reperiantur tres conformes in casu proposito, non permittentes ampliùs appellare, executio non est impedienda, licèt admittatur appellatio respectu illius alterius, & noui articuli nullitatis.

An autem dicentur tres sententiæ con- 60
formes,vbi tres latæ sunt,quarum prima cõdemnat in centum, secunda in octuaginta, tertia in sexaginta aureis, & has esse conformes respectu minoris summæ existimant Barb.*cons.*10.*lib.*1.*colu.*3. iuxta text.*in cap.* 1. *de arbitris lib.*6. Zenceli. & Cardi. *in clem.vni.n.* 2.Couar.*in pract. q.c.*25.*n.*6. *ad fi.* quam opinionem intelligẽdam esse declarat,cùm ille cui præiudicat diminutio quantitatis, consentit expressè, vel tacitè sententiæ latæ in minori summa, & denique omnibus, quoad illam minorem quantitatem,quem ibi vide.

At

61 At simpliciter quòd sententiæ dicantur conformes respectu minoris summæ, & sint in ea exequendæ, tanquam res iudicata, Alexand. *cons.77.in causa, & lite, in prin. n.3. lib.2.* sequitur Crauet. *cons.* 183. *num.2.* vbi etiam allegat Castr. *cons.234.proponitur in facto, vers. & quia videmus in similibus lib.2.* Curt.Iun.*cons.30.* Petr. Surd. *cons.102.maximè num.16.in fi.* vbi quòd totus mundus non
62 potest facere, quin minor summa insit maiori, quia hoc est naturaliter verum, Afflict. *decis.* 362. vbi quod ita tenuit sacrum Concilium. And. Barb. *cons.10.colu.5.lib.1.*

63 Sed contrariam sententiam, imò quòd non dicantur conformes esse etiam in minori summa, nec earum potest dari executio pro conformitate minoris summæ, defendit Iff. *in l.1.§.si stipulam.colu. penult. ff. de verbor.oblig.* Bursat. *cons.219. num.9. & seqq.*
64 *lib.2.* sed prior verior est, & huic secundæ respondent Tusc. *practi.conclu.tom.7. num.8.* Crauet. *d.cons.183.* quam sequitur Rot. vt testatur Aldrobaldi. *decis.241. per totam p.1. in nouissi.* & eandem etiam priorem opinionem, vt veram sequuntur Afflictis, Fossan. & alij citati ab Escaci. *lib.1.caus.ciui. & crimi. c.2.n.576.vers.confirmatur,* & iterum *in tract. de appella.q.17.limi.1.n.32.*

Nonnullas exceptiones, quæ trium conformium executionem impediũt, hîc omitto. eius tractatum reseruãs commodiori loco, vbi de executione tractemus. hîc autem solùm agimus, an & quando à tribus conformibus possit appellari, & an tertiò appellari possit, secundùm quæ hactenus dicta sunt à princ. huius capitis. Pro cuius coronide, & perfectione illud addendum supradictis, volo; quòd licèt vnaquæque pars tertiò appellare non possit super vna causa, seu
65 articulo (vt latè à princ. diximus) tamen poterit semper adhærere appellationi sui aduersarij si appellauerit, & producere iura sua, ac si ipsemet appellasset, quia quælibet appellatio est communis vtrique parti, vt per text. *in l.amplior. in princ.C.de appella.* vbi
66 dicitur quòd appellatio est cõmunis etiam parti, quæ non appellauit, & auditur beneficio alterius partis appellantis, facit text. *in l.fi.* & ibi glo. & Doctores, *C.quando prouocare non est necesse.* & per argumẽtum *l.petendæ.C. de tempor.in integr.restit.* & Bald. *in l.sua nobis, de appella.* probat Philipp. Franc. *in c.directè. colu.vlti.in princ.vers.quinta conclusio,* &c. Ioan. Anton. de sancto Georg. *in d.c.sua nobis,n.7. de appellatio.* & ibi Decius *num.* 17. & 18. & ex Marant. idem tenet Escaci. *lib.1. caus.ciui. & crimi.c.3.sub num.216.vers.adde.* & iterum *in tractatu de appella.quæst.17.limi.1. à num.50.*
67 qui *num.54.* declarat, & bene, vt non procedat, quando aduersarius appellauit limitatè in noxiuis dumtaxat, & quatenus contra Vestri. *in prax.lib.7.c.3. sub n.29. vers. amplius & num.30.fol.203.* & Luc. Pæt. *in practi. Capitol.lib.5.c.1. sub num.19. & seqq.* de qua limitatione vide quæ latè diximus suprà c. præcedenti. sequitur Marant. *de ordi.iudi.6.p.tit. de appell.num.271.*

Et ad ea, quæ superiùs diximus in prin. vt 68
vnaquæque pars potest bis appellare super aliqua causa, seu articulo, & sic quinque dari sententias, nota quòd hodie in foro seculari rarò, aut nunquam accidere potest, cùm post primam, aut secundam instantiam recurritur ad suprema prætoria, vbi causæ per duas dumtaxat finiuntur, etiam si apud ea in principio inceptæ sint, iuxta *l.2. & toto tit.19. lib.4. recopilat.* quod secus est in foro Ecclesiastico, vbi omnes gradus reperiuntur per rescripta impetrata, vt quotidie videmus.

Pro quo adnotare potes, quòd de huiusmodi duabus sententiis idem erit iudicandum, ac si essent tres conformes, & sub eisdem regulis, ampliationibus & limitationibus, vigere debent, vt de simili statuto dicunt, in quo habere locum *cle.1. de sent.& re iud.* probant Paris. *consil.109. omisso pro nunc. num.15.* & post Riminal. Contard. *in l.vni. limi.9.num.4.vers. mouetur in fi.C.si de momen. poss.* & ex Marq. & aliis latiùs prosequitur Escac. *de appella. q.17. limi.1. à num.65. cum seqq. & à num.51. & num.55.* 69

De exceptionibus nullitatis oppositis tribus, vel duobus conformibus, (vbi ita sit statutum) quæ si sit notoria patens ex actis admittatur, vide latè quæ nos suprà hac 3.p. c. 9. à princ. vide Couarru. *practi. quæst. q.25. à num.1.* Vant. *de nulli.tit.quali sententiæ & proceff. qui di. nulli. & num. 14. fol. 421.* & idem *in rubr. quoties & intra quod tempus num.3. & 5. & seqq.* Escacia *de appella. q.17. d.limi.1. à num.58.* & latiùs *q.19.memb.1.rem.1.conclu.4. à num.25. & concl.5. à num.23.* 70

Et quæ sententiæ dicantur conformes, vel 71
non, de variis ampliationibus, & limitationibus, vide Couarr. *d.c.25.* Escacia *d. limi.1. per totam. fol.283. & seqq.* Marquef. *de commi. 2.p. c.1.num.4.in 2.impress.* Cardin. Tusc *pract.concl.tom.7.litera S,concl.172.* Tess. Foss. *decis.122. per totam.* vbi elegantissimè & amplissimè.

CAPVT XVII.

A non admiſſione, ſeu reiectione appellationis emiſſæ ſuper aliqua cauſa, eo puta; quia ſunt tres conformes, vel aliàs eſt cauſa inappellabilis; appellationi interiectæ iudex non deferens violentiam facere, an dicetur.

SVMMARIVM.

Sententia lata ſuper impotentia appellandi eſt interlocutoria. n.1.

Sententia lata ſuper articulo iuris eſt interlocutoria. n.2.

Sententia lata ſuper impotentia appellandi licèt ſit interlocutoria, habet vim diffinitiuæ. n.3. & n.6. vide n.49.

Appellatio non eſt licita ab interlocutoria merè. num.4.

Appellatio licita eſt ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. n.5.

Appellans, cuius appellatio à iudice reiicitur, an teneatur iterum appellare. n.7.

Interlocutoria ſuper non admiſſione appellationis præiudicat appellanti, & ideo ab admiſſione appellare debet. n.8.

Appellationem ab interlocutoria ſi iudex reiiciat, ſi iterum à reiectione non appelletur, an maneat deſerta appellatio. n.9.

A iudice reiiciente appellationem tanquam friuolam, ſi pars non appellet, videtur reiectioni conſentire. n.10.

A reiectione appellationis appellatio non eſt licita in iis caſibus, quibus ius appellare prohibet. num.11.

Appellationi à reiectione appellationis an ſit deferendum, pendet à natura cauſæ principalis, à qua interponitur an illam admittat, vel non. num.12.

Iuris executio non grauat. n.13.

A reiectione exceptionis non debito aut legitimo tempore oppoſitæ appellationi emiſſæ non defertur. n.14.

Executore reiiciente exceptionem friuolam appellationi emiſſæ non defertur. n.15.

A iudice reiiciente petitionem eius cui ius denegat audientiam, appellationi interpoſitæ non deferendum. n.16.

Duæ ſententiæ vbi ſic ſe habent, vt vna veniat in executionem alterius, ſi non poteſt appellari à prima, nec poterit appellari à ſecunda. num.17.

Appellatio vbi à iure eſt prohibita, ſi admitteretur à iudice illam reiiciente, de nihilo ſeruiret prohibitio. n.18. & 21.

Quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti. n.19.

Appellatio cùm prohibetur, cenſetur prohibitum omne per quod peruenitur ad illam. num.20. & 21.

Appellatio emiſſa à reiectione appellationis vbi de iure non admittitur, contraria dicitur iuri, & ei reſiſtit. n.22.

Facta contra ius debent vtique pro infectis haberi. n.23.

Appellatio à reiectione appellationis, vbi de iure eſt prohibita, dicitur friuola, quia nullum poteſt iuris effectum ſortiri, nec vnquam prodeſſe. n.24.

A iudice vt iuris executore procedente non licet appellare. n.25.

Durum eſt contra ſtimulum calcitrare. n.26.

Sententia lata vigore tertiæ appellationis ſuper eodem articulo an ſit nulla ipſo iure. n.27. & n ſeqq.

Sententia lata contra ſententiam tranſlatam in rem iudicatam eſt nulla ipſo iure. n.28.

Prima ſententia alijs duabus confirmata non poteſt reſcindi. n.29.

Appellatio tertia in eodem articulo cùm non valeat, non deuoluit cauſam, n.30.

Exceptio vbi ſit oppoſita appellationem eſſe tertiam, & iudex ſe competentem pronuntiet, ſententia lata eiuſdem tertiæ appellationis vigore erit valida. n.31.

Text. in c. ſua nobis. de appella. interpretatur, vt appellatio non ſit admittenda à reiectione tertiæ appellationis in aliquo articulo. n.32.

Appellatio admittitur à reiectione appellationis emiſſæ in caſu, quo iudex illam admittit. n.33.

Iudex ſecularis iuſtè denegat ſuum auxilium petitum ab Eccleſiaſtico pro executione ſententiæ, quam per legitimam appellationem comperit eſſe ſuſpenſam, quam nolit admittere. num.34.

Appellatio non admittitur à reiectione appellationis emiſſæ, vbi aliàs iure eſt prohibita. numero 35.

Appellationi à reiectione appellationis emiſſæ ab interlocutoria vbi iure eſt prohibita, non defertur. n.36.

Appellationem vt iuſtè iudex reiiciat, cauſa debet eſſe aperta. n.37. & 39.

A reiectione appellationis per ſuperiorem facta cum cauſæ cognitione aut ſine illa, an & quando ſit appellationi deferendum. n.38.

Appellationi à reiectione appellationis cuius prohibitionis cauſa eſt aperta, deferendum non eſt. num.39.

Capicius & alij aſſerentes indiſtinctè appellationem eſſe licitam à reiectione appellationis, declarantur iuxta noſtram diſtinctionem. n.40.

Notorium aut manifeſtum vbi eſt, appellationem eſſe nullam & non recipiendam, poteſt iudex

iudex licitè in cauſa procedere non obſtante appellatione. n.41.

Secus ſi ſimus in dubio, quia tunc regulæ generali eſt ſtandum, dum de caſu excepto non apparet. n.42.

Appellatio à reiectione appellationis legitimæ admittendæ à diffinitiua eo ipſo cenſetur iuſtificata. n.43.

Secus in caſibus à iure prohibitis. n.44.

Vim non fieri, declarabit ſenatus appellationi non deferentem à reiectione appellationis non legitimæ, ſed iure prohibitæ. n.45.

Secus è conuerſo. ibidem.

Beneficium conceſſum per ius commune vbi reiicitur à iudicio, licita eſt appellatio. n.46.

Appellatio ſi reiiciatur per iudicem dicentem, eo quòd cauſa ſit inappellabilis, cùm reuera appellabilis ſit, iudex nihil debet innouare. n.47.

Appellatio ſi iure teneat, licèt non deferatur, eius vigore iudex inhibetur iuris potentia, & miniſterio. n.48.

Sententia ſuper impotentia appellandi licèt habeat vim diffinitiuæ, non tamen admittit appellationem, vbi iuſtè lata ſit ſpeciali ratione. n.49. & n.50.

Appellatio à reiectione appellationis quandiu ſit neceſſaria. n.51.

Cognitio an appellationi ſit deferendum nec ne ad effectum exequendi ſententiæ pertinet iudici à quo. n.52.

Cognitio an appellatio ſit legitima, admittenda vel non admittenda, pertinet iudici ad quem. num.53.

Appellatio quando euidenter eſt calumnioſa, cognitio pertinet iudici à quo n.54.

Oppoſita exceptione ſuper impotentia appellandi, debet adhiberi cauſæ cognitio ex inſpectione actorum. n.55.

Intimari debet appellanti, an iudex deferat appellationi. n.56.

Declaratio iudicis à quo an ſit deferendum necne, nihil detrahit virtuti appellationis, nec potentiæ ſuperioris, quominus iterum illam queat reuocare. n.57.

Appellatio quando reiicitur cum cauſæ cognitione & parte opponente, requiritur appellatio alia. n.58. vel propoſitæ adhæſio. ibi.

Secus quando ſine illa reiectio fit. n.59.

Reiectio appellationis eo quòd ſit friuola, vel alia cauſa expreſſa, requirit nouam appellationem. num.60.

SOlet iudex appellationem à parte interiectam quoties viderit propoſitam in caſu, ſeu cauſa ſui natura inappellabili, & non admittente appellationem ſuſpẽſiuam, vel quia ampliùs in illa appellari, prohibetur: iuxta rubrum & nigrum *C. ne lice. tertiò prou.* & quæ c. præceden. repellendam, non admittendam, aut non deferendum; interloqui, à quo quia ſentitur ſe pars grauata, iterum appellans à repulſione confugit ad Senatum Regium pro delatione eiuſdem, affirmans illam eſſe legitimam, & vt tali illi eſſe deferendum, videtur probari primò ex eo, nam licèt ſententia, lata ſuper impotentia appellandi ſit interlocutoria, quia nõ eſt 1
lata ſuper meritis cauſę, text. eſt expreſſ. *in c. ſua nobis, de appella.* ibi, interlocutus fuit, *&c.*) vbi notat Bald. dicens, quòd ſententia lata ſuper articulo iuris eſt interlocutoria, nam 2
pronuntiare, quod non eſt licitum, tertiò prouocare; eſt ſuper articulo iuris, quem cæteri ibi ſequuntur, & dicit menti hoc tenendum, quia alibi nec notatum, nec ſcriptum inuenit, hoc idem voluit glo. *in clem. fin. de appella.* facit text. *in l. metum §. & licet ff. quod metus cauſa.* tenet etiam per Archidia. *in c. cupientes de electio. lib. 6* Guid. Papæ *in tractatu de appella. num.76.* tamen hæc interlocutoria, quatenus declarat, tertiò prouocare, non licere de iure, iuxta *d. c. ſua nobis.* ibi, non potuiſſe de iure, *&c.* cùm ponit finem 3
cauſæ, & ab ea excludit partem: dicitur habere vim diffinitiuæ, ita adnotauit Rota *deciſ. 86.* quæ incipit *item ſi à pronunciatione, & deciſ. 420. alias 424.* quæ incipit *item ſi à diffinitiua*, circa medium. notat Immol & cæteri *in d. c. ſua nobis.* vbi Abb. Panorm. *num.3.* Philipp. Franc. *in princ. in 3. & 4. nota.* Ioan. Anton. de Sancto Georg. *in num.2 & num.4.* ergo ſuccedit regula, quòd licèt à ſimplici, 4
& merè interlocutoria appellatio non ſit licita, *l. ante ſententiam C. quorum appell. non recip. l. ante ſententiæ, ff. de appell. defer.* tamen ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente ap- 5
pellationi emiſſæ non deferens iudex vim facit, iuxta Concilium Trident. *ſeſſ 24. de reformatione c.20.* & quæ nos in eius comprobationem adduximus ſuprà *lib.2. c.1. à princ.* maximè, quia cùm non expectet aliam poſt ſe, continet damnum irreparabile ex his, quæ *ibi, & d.c. 20. Concil. Trident.* ergo & ab iſta reiectione appellationis appellationi interpoſitæ deferendum eſt.

Et quòd ſententia lata ſuper impotentia 6
appellandi dicatur interlocutoria reſpectu negotij principalis, tamen quatenus diffinit articulum, & inſtantiam appellationis vim diffinitiuæ habere dicatur, probãt poſt Bal. Philipp. Franc. *in c. ſua nobis 65. num.3. de appella.* Cardin. *in clem. 1. colu. 1. in fi. verſ 2. quæro. de appellat.* & nouiſſimè Aloyſius Riccius *in prax. deciſ. 2. p. deciſ. 107. num. 5. & 6. fol. 148.* vide infrà num. 49.

Secundò & pro hac parte magis in ſpecie 7
vrget & fortiter; quoniam non ſolùm in hoc caſu permittitur appellari, verùm etiã appel-

lari pars necessitatur. nam si pars appellationem aliqua causa, seu articulo prorumpens, iudex denegauerit delationẽ, ab huiusmodi delationis negatione teneri de iure, aliam appellationem interponere, probat Innoc. *in*
8 *c.pastora.§.preterea col.2. de off.deleg.* vbi dicit, quòd quãdo iudex interloquitur super non admissione appellationis, præiudicat appellanti, nisi iterũ à dicta non admissione appelletur. Vnde Cardin. *ibi 6.colu.* dicit, quòd ad hoc euitandum debet appellans appellare etiã à reiectione, & sic quando iudex reijcit, idem Card. *in clem.1. de dolo & contuma.n.9.* sequitur Salcedus *in additio.ad prax. Bernardi Diaz c.150.num.18.* Afflict. *in constitu.reg. in proœmio rubricarũ num.48.* Roland. à Valle *consil.38. num.13. volu.1.* Cened. *in collectan. ad decretal. collectan.17. num.13.* qui loquuntur in iudice ecclesiastico negante hanc delationem, Capic. latè *in decis.34 nu.6.* Et hinc est, quod dicit Bertachi. *in suo reperto. 1.p. verb.appellatio admittitur. vers.* 29. quod si iudex à quo non vult deferre appellationi, iterum debet appellari, allegat Cardi. *in d.clem. 1.quæst.4.* & Panormit. *ibi in additione ad glo.* & quod idem Capic. *in decis. Neapolit. in d. decis.34.num.11.* vbi dicit, quòd quando appellatio non admittitur per iudicem à quo, licitum est appellare ad iudicem ad quem, & ab eo pendet admittere vel non, *ex l. si cuius.& l. sciendum ff.de appella.recip* Bart. *in l. chirographis* §.1. *in 1.nota.ff. de adminis. tutor.* & per Cardin. *in d.clem.1.de dolo. & contuma.* & Matesilan. *in suis singula. annot. annot.22.* dicit Marant. *de ord.iudicio 6.p.tit. de appella. num.*410. quod si aliquis appellauit ab inter-
9 locutoria, & iudex non admisit appellationem, debet etiam ab ista non admissione appellare, aliàs appellatio censetur deserta, & non potest grauamen reparari per appellationem à diffinitiua, quod dicit notandum, quia poterit per hoc sæpius appellantem illaqueari facere, ergo sequitur, quòd si est licita, ei non deferens vim faciat.

10 Quibus conuenit, quod suprà hac tertia parte c.6. in fi. diximus, quòd quando iudex appellationem in causa ab aliquo interiectam, tanquam friuolam aliqua iuris ratione motus (de quibus nos latiùs in eodem c.6.) reiecit, si pars huic reiectioni non contradixerit, appellationem interponendo; videtur sibi præiudicare, quia videtur agnoscere, eam esse friuolam, & reiectioni consentire, secundùm Card. Zabarel. *cons.32.* Cardinal. Tusc. *1.tom.concl.397.ante fi.* idem tenet Card. Alexandr. *in c. vt debitus 59.n.11.vers. & sic habetis. de appella.* quem solùm referens sequitur nouissimè Escac. *de appella.q.17.limi. 47.memb.1.sub n.166.vers.amplia secundò.*

Sed contraria sententia, & opinio longè 11
verior, ni fallor, & probabilior est: vt scilicet, ab huiusmodi appellationis repulsione, reiectione, & non delatione appellationi interiectæ iudex non deferens, nullam facit violentiam (admittendo eandem scilicet in terminis, de quibus loquimur) nempe quando iudex repellit libellum appellationis, in casu, & causa reuera, in quo sui natura appellatio, aut prohibita est, aut delationem non patiatur, aut aliter excluditur, puta, quia tertia dicitur in illo articulo, postquam bis iam appellauerat. sic itaque huiusmodi re- 12
solutio pendet à causa principali, nam si in illa ius appellationem non admittit, nec à iudice eam non admittente, iúsque exequente appellatio licita dicetur. quia iuris executio non grauat, nam vbi ius non de- 13
fert, nec iudex deferre tenetur, *c.cum appellationibus friuolis nec ius deferat, nec sit à iudice deferendum, &c. de appell.lib.6.*

Pro quo etiam facit, nam si iudex reiecit, 14
& non admisit exceptionem non debito, nec legitimo tempore oppositam; non est licita appellatio. ab huiusmodi reiectione interposita, text. est *in c super eo. in vers. si autem, de appellat.* vbi notat per eum Ioan. Anto. de sancto Georg. Cardin. Alexan. *num.3. vers. nota ex vers. si autem.* Hinc est quòd executor non tenetur admittere, sed omnino reiicere exceptiones friuolas oppositas, qua- 15
propter appellatio ab huiusmodi reiectione exceptionis friuolæ iure calumniosa reputatur, nec defertur, tradit Ancara. *cons.224.* Beroius *cons.14.lib.1.* sequitur Rot. *decis.155. num.5.in nouissim.recollect.per Farinac.1.p.* quibus conuenit text. elegans *in l. eius qui. ff. de appellat.recipien.* vbi dicitur quòd à iudice repellente alicuius petitionem in causa, qua 16
ius ei denegat audientiam, appellationi interpositæ deferendum non sit. *ibi,* audiri desiderium prohibetur, & si ob eam causam prouocauerit, appellatio eius recipi, sacris constitutionibus vetatur, *&c.*) quod nos altiùs examinauimus superiùs p.2. c.8. ad me. vbi per totum capitulum egimus de deneganda appellatione, vbi lex denegat audientiam parti. ac desuper facit, quod dicit in proposito Capici. *d. decis.34. num.2.* latè Gratian. *decis.54. à num.1. & per totam*, quòd 17
quando duæ sententiæ sic se habent, vt secunda sit executio prioris, si non potest appellari à prima: pariter nec poterit appellari à secunda, quæ fuit doctrina Bal. *in l. si cum executione. § hæc autem. ff. de eo quod metus caus.* & faciunt quæ de mandato de exequendo nos diximus latè suprà 2.p.cap.3. per totum, ergo idem in nostro casu venit necessariò dicendum, quòd cum reuera appellatio non

admittitur

admittitur in cauſa principali, nec admittetur emiſſa à iudice illam reiiciente, ſeu non deferente.

18 Inſuper probatur, nam ex quo lex in cauſa reuera prohibet appellationem, ſi admitteretur ab eius reiectione, de nihilo ſeruiret prohibitio, quia in effectu idem eſſet, cùm pariter ſuſpenderet iudicis iuriſdictionem, & impediret ſententiæ, ſeu etiam ſententiarum trium conformium executionem, &
19 ſic quando ius prohibet, prohiberi etiam debet à iudice illam repellente, quia quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti, & cùm quid prohibetur, cenſetur prohibitum omne per quod peruenitur ad illud. text. *in l. Horatio ff. de ſponſalibus*,
20 quo etiam argumento in ſpecie appellationis prohibitæ vtuntur. B. *in l. vni. num.* 4. *C. ſi de momen. poſſ. fuer. appella.* Meno. *de adipiſcen. poſſ. rem.* 4. *num.* 816. quò pertinet, quod Ancaran. *conſ.* 38. Cardi. Tuſc. *concl.* 1101. *poſt num.* 11. 1. *tom.* nam ſi hoc caſu admitteretur, nulla ſententia effectum ſortiretur, nec exequeretur, nec iudicium aliquod finem haberet, cùm ſemper ab abnegata appellationis admiſſione pars prouocaret, & ſic ſuſpenderet ſemper iudicis iuriſdictionem.

22 Cæterùm quoniam eo ipſo quòd ius appellationem prohibeat, à denegatione iterum emiſſa iuris contraria eſt, quia ei ius reſiſtit, ac ideo non habet adminiculum iuris, omníque eius fomento caret, quapropter ei tanquam iuſtitia deſtitutæ, deferendum non eſt, ſecundùm Bal. doctrinam *in c. paſtor. colu. 2. de off. deleg.* Iſſ. *conſ.* 187. *colu.* 6. *verſ. vbicumque.* Rolan. à Valle *conſ.* 77. *n.* 21. *volu.* 2. *tom.* 1. quia contra ius fiunt, debent vtique,
23 pro infectis haberi, *l. non dubium C. de leg.* quare friuola dicitur meritò, cùm nihil prodeſſe poteſt, nec vllum vnquam iuris effectum ſortiri, iuxta ea quæ nos latè ex Philippo Franco Maran. Manuel. Rodr. Menoch. &
24 aliis diximus ſuprà hac 3. p. cap. 6. quia quocumque vadat, ſemper iniuſta iudicanda eſt, ex quo ſemper ius excludit, & reprobat eius fundamentum, ex quo dictat, appellandum non eſſe à cauſa principali, & iudex ap-
25 pellationem huiuſmodi repellens, iuris executor eſt ſuper determinatione iuris, & ſententia, à quo quidem hoc caſu non licet appellari, cùm potiùs ab ipſa lege, & eius diſpoſitione interiecta appellatio iudicatur, iuxta text. *in c. conſuluit* 29. *de appella.* text. *in c. cum in cunctis. de election. lib.* 6. text. *in c. relatum. de cleri. non reſid.* ex quibus probatur ab eo, quod fit ſecundùm legem, & iuris diſpoſitionem, & canonicas ſanctiones, iudicéque eas exequente, appellationi emiſſæ minimè deferendum, de quo nos exactiſſimè & accuratè examinauimus, multa congerentes ſuprà hac 3. p. cap. 6. per totum, pro quo facit illud Actuum Apoſtolorum c. 9. Durum eſt contra ſtimulum calcitrare. 26

Quibus quidem conuenit, quod ex Bal. 27 *in c. ſua nobis, de appella.* notant ibi Doctores, nempe, Ioan. Anto. de Sancto Georg *num.* 8. & Philipp Franc. *colu.* 3. *verſ. ſed quæritur, ſi eſt tertiò appellatum*, vbi ſe remittit ad ſe ipſum *in c. directè eodem tit.* dicit igitur Bal. quòd in tantum non poteſt tertiò appellari in aliqua cauſa, ſeu articulo, vt ſententia ſuper tertia appellatione lata, ſit ipſo iure nulla, cùm ſententia lata contra ſententiam, tranſlatam iam in rem iudicatam, eſt nulla ipſo iure, 28 iuxta text *in l.* 1. *C. quando prouoca. non eſt neceſſe, cum ſimilibus*, quòd licet Bal. ipſe declaret, & intelligat ibi, hoc procedere, quando eſſet per aduerſarium exceptum, & probatum, ſcilicet exactis proceſſus de duabus appellationibus præcedentibus, vt ſecus ſit, quando exceptum, & probatum non eſt, quia hoc caſu validam eſſe ſententiam, putat: tamen contrarium aduerſus illum (& rectè) affirmat Philip. Franc. *in d. c. directè. colu.* 4. *verſ. octaua concluſio ſit*, &c. vt ſcilicet indiſtinctè, & in hoc caſu ſententia virtute tertiæ appellationis nulla ſit, iuſtè motus, quia prima ſententia confirmata per duas 29 appellationes, & ſententias, non poteſt reſcindi, *cle. ſi appellat. de appella. clem.* 1. *de re iud.* & probat ratione (quam dicit euidentem) tertia appellatio non valet, iuxta text. *in d. c. ſua nobis. & l. vnic. C. ne lice. ter. prouo.* ergo 30 non deuoluit cauſam ad ſuperiorem, vt dicit Immol. *in eodem c. ſua nobis. circa med.* ergo eius ſententia ex defectu iuriſdictionis nulla eſt ipſo iure, & hoc quando non fuit exceptum, vt inquit ille.

At verò quando fuit exceptum, & in du- 31 bium reuocatum ſuper ipſa tertia appellatione, & iudex pronuntiaſſet ſe competentem, & partes coram eo litigáuerunt, tunc ſententia lata valeret bene, prout in ſimili dicunt Innocent. & Doctores *in c. ſuper literis, de reſcript. ad intellectum. & clem. ſi appellatio.* & ad intellectum *c. primi de reſcript. in* 6. vbi notat per Lapum. & quod in ſimili dicit Innocent. *in cap.* 1. *de confirmatione vtil. vel inuti.* & quod latè ipſe idem Philip. Fran. *in c. ex ratione in memb.* 8. *princi. de appella.* & ita hæc opinio Philippi Franci mihi probabilior videtur.

Ampliùs & hæc pars fulcitur ex text. *in d.* 32 *c. ſua nobis. de appella.* vbi poſtquam auditor cui cauſa commiſſa fuit, interloquutus eſt, partem alteram minimè potuiſſe tertiò prouocare, mandauit Pontifex ipſi iudici, vt vlteriùs in cauſa illa non procedat, partique

que perpetuum impoſuit ſilentium ſuper illa, attentatum vocans, quidquid in poſterum geſtum fuerit,&c.

Et ſic ſequitur ex ſupradictis,quòd quando reiectio appellationis, ſeu non admiſſio, ac denegata delatio cadit ſuper cauſa, ſeu
33 articulo priuilegiato, illam non admittente, vel aliter prohibente, quia tunc à reiectione, vel repulſione appellationi non deferens,vim iudex non faciet.ſecus autē quando interponitur à reiectione appellationis emiſſæ à ſententia, ſeu articulo,quo de iure rectè permittitur appellatio quoad vtrumque effectum., deuolutiuum, & ſuſpenſiuum ſimul, quia tunc vt iuſtæ, & legitimæ omnino deferendum eſſe, aliter vim faciet iudex, ita dicit Matth. de Afflict *in proœmio conſtitu. Neapolit. num.*48. quòd ſi iudex Eccleſiaſticus non admittat appellationem ab eo interpoſitam in caſu, quo de iure interponi poterat, iuxta notata *in c.ſæpe, de appellatio.* & ab eo non fuiſſet admiſſa, quòd poterit & à reiectione appellari, & appellatio iuſta, & licita eſt, & ſuſpenſionem parit. Matth.de Afflict.ſequuntur Roland.à Valle *conſ.*37. *num.*13. *volu.*1. Salced. *in additio. ad praxim Benar.Diaz in c.*150. *num.*18. *poſt medium.* Sequitur Cened.*in collectan.ad decreta. collect.*17. *num.*3. qui quidem omnes ex hoc inferunt, quòd ſi pendente hac appellatio-
34 ne à reiectione appellationis à ſentētia emiſſæ, quam ius permittit, petierit, pro ſententiæ huiuſmodi exequutione auxilium iudici ſeculari,iſte illi iuſtè denegabit illud,poſtquam ſibi fuiſſet compertum, cùm certi iuris ſit, huiuſmodi appellationem ſuſpendiſſe iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici, & eius ſententiam.

35 Et in expreſſo,quòd è conuerſo, quando ſcilicet interponitur appellatio à cauſa, ſeu ſententia; ſiue interlocutoria, ſiue diffinitiua, eam non admittente,vel à iudice procedente appellatione remota, vel quādo aliàs minus legitimè appellatio proponitur, pura vltra terminum,& ſic in caſu,quo probabiliter,iudex iuſtè delationem, & admiſſionem recuſauit, vt in hoc caſu non procedere ſuperiorem doctrinam probant expreſsè Salced. *vbi proximè d.num.*18.*verſ.hæc tamen communis, & veriſsima ſententia.* & Cened. *d. collecta.*17 *d.num.*3 *.verſ. hæc tamen omnia veriſsima ſunt*, & ſentit Capic. *deciſ.*34. *num.*5. *in fi. & num.*6 qui loquitur in denegatione appellationis à ſententia lata in poſſeſſorio, *ibi*,etiam ſi appellare à decreto potuiſſet,*&c.)*

36 Et quòd à ſententia interlocutoria, qua reijcitur appellatio: non admittitur appellatio.teneat B. *in l.*1. *in fi.* vbi Matheſi. *n.*4. *C. quorum appell.non recip.* Matt. *conſ.*529.*n.*30. Cephal. *conſ.*185. *num.*3. *lib.*2. Contar. *in l. vni.C.ſi de mom.poſſ. fuer. appel. quæſt.*5. *inhibitionis num.*9.*& q.*1.*num.*27. *vſque ad num.*31. quos ſequitur Gratian. *deciſ* 8.*à num.*3.quos intellige ſecundùm noſtrā doctrinam,nempe quando iuſtè iudex appellationem reiecit, quia ſic natura cauſæ petebat, vel quia erant tres conformes, vel alia iuſta de cauſa, vt conſtat ex eodem Contardo, *ibi d q.*5. & Grati. *num.*5. dum poſt Alexand. *in addit.ad Bar.in d.l.*1.*C.quorum appell. non recip.* dicunt, 37
quòd ad reiiciendam appellationem, cauſa debet eſſe aperta, propter quam iudex appellationem reijcit. vide num.39.

Et quatenus autem Gratia. *vbi proximè à* 38
*num.*3.*& ſeqq.* faciat diſtinctionem, interiectam appellationem abſque cauſæ cognitione, & partis citatione, & reiectionem ſine illa. vt in primo caſu non admittatur appellatio à reiectione,in ſecundo autem ſic,procedit in iudice ad quem, facientem hāc declarationem,vt conſtat ex Contardo, Bar.& aliis ab eodem Gratiano citatis, & poſt eos Ricci. in loco ſtatim citandus, ſecus autem quando à iudice inferiori reiectio facta eſt, quia tunc non eſt neceſſaria alia cauſæ cognitio in hoc, cùm ipſe habeat notitiam ſtatus negotij,& eius naturæ.

Et quòd à reiectione appellationis,quan- 39
do cauſa illā prohibens eſt aperta,non poſſit appellari,probat nouiſſimè poſt Alexand.B. *in l.*1. *C.quorum appell. non recip.* & Contar. *in d. l. vnica q.*5. tenet & ſequitur Aloyſ. Ricc. *in practi.deciſ.*2. *p.deciſ.*107. *à num.*7. & præcipuè.

Et ad Capicium, ſuperiùs per nos cita- 40
tum, *in d. deciſ.*34. *num.*6. *&* 7. Franch. *in c. cum ſpeciali §. porrò. num.*8. *de appella.* Angel. de Peruſ. *in l.*1.*in fin. C. quorum appell* Natt. *conſil.*529.*iudex eccleſiaſticus num.*30.Contar. *in l.vni quæſt.*5.*ſub num.*30.*verſ.poſſent tamen. C. ſi de momen. poſſ.* dum ſimpliciter dicunt, eſſe licitam appellationem à reiectione, ſeu non admiſſione appellationis, reſpondetur, vt procedant,quando reijcitur in caſu, quo iure non reperitur prohibita, ſecus autem quando notoriè conſtat, illo caſu appellationem de iure eſſe receptam, tenet & declarat Sigiſm. Eſcaci.*de appella.q.*17.*limi.*47. *memb.* 1. *num.* 166. *per tot.* præcipuè *verſ. declara ſecundò*, Contard. autem ipſum ſe declarauit *in d. l.vnic.q.* 5. & hoc caſu non obſtante appellatione à reiectione appellationis non admittendæ, poſſe iudicem ad vlteriora procedere,firmat Eſcacia *ibi*,ex iis,quæ ipſe ſcripſerat *q.*11.*num.*11.

Quia quandoeſt notorium, vel manife- 41
ſtum appellationem eſſe nullam, ſeu iniuſtam,

ſtam, aut non recipiendam, poteſt iudex à quo, licitè ad executionem ſententiæ procedere, non obſtante appellatione, Specul. *tit. de appella. §. nunc dicamus. ſub num. 8. lib. 2. fol. 194.* Ioan. Andr. *in c. paſtoralis. num. 11. de off. deleg.* Franc. *in c. conſtitutus 45. ſub nu. 18. de appella.* Roland. à Valle *conſil. 77. viſo, ſub num. 5. lib. 2.* Rot. *deciſ. 35. aliàs 234. ſi rector. de appellatio. in nouiſſ.* Caputaq. *deciſ. 32. attentare.* & latiùs *deciſ. 328. ſeu 3. executio ſententiæ num. 2. p. 1.*

42 Secus ſi ſumus in dubio, quia tunc regulæ permiſſiuæ appellationis ſtãdum eſt, dum de exceptione, & limitatione non apparet, pluribus relatis tenet Petr. Surd. *conſil. 180. num. 9.* Aloyſ. Ricc. *practi. deciſ. 2. p. deciſ. 107. num. 2. & 3.*

43 Pro quibus etiam facit, quod eleganter dicit Philipp. Franc. *in c. interpoſita, colu. 3. poſt med. verſ. quintò limita. de appella.* vbi dicit, quòd omni caſu, quo conſtat ex iuris diſpoſitione appellationem fore legitimam, puta; ſi eſt appellatum à diffinitiua, & quia illa non fuerit admiſſa, iterum appellatur, cenſetur iuſtificata talis appellatio eo ipſo, quòd appellatio à diffinitiua non admittitur, *c. 1. §. his qui. & c. cum appella. de appella. lib. 6.* ſecundùm Hoſtienſ. & Io. And. pro quo etiam allegat text. *in l. ſi cuius ff. de appella. recip.* hoc tamen intelligendũ eſſe declarat ipſe Franc.

44 *ibi* non procedere quando appellatur in caſibus à iure prohibitis, ſecundùm ea, quæ habentur *in c. Roma. § quod ſi obÿciatur, de appell. lib. 6.*

45 Itaque ex ſupradictis rectè deducitur duplex concluſio: Prima quòd appellationi interpoſitæ à iudice repellente, ſeu non deferente appellationi emiſſę in caſu aliàs prohibito, & inappellabili, ſeu priuilegiato, non deferens vim non faciet. Secunda poterit eſſe concluſio, quòd appellationi interpoſitæ à iudice repellente, ſeu nolente deferre appellationi interiectæ in cauſa, qua appellare, ius permittit, ſi iudex Eccleſiaſticus non detulerit, vim facere, declarabitur ex ſuperiùs dictis. prout etiam in caſu violentiæ, ſeu noſtri recurſus loquitur Cened. *vbi ſuprà.*

46 Inſuper hæc ſecunda concluſio confirmatur, vt huiuſmodi appellatio à denegata appellatione (vbi ius permittit) ſit iuſta, & legitima ex eo, nam quando reijcitur beneficium conceſſum per ius commune, licita eſt appellatio, vbi ſiquidem denegatur obſeruantia iuris communis, ibi infertur grauamen, ac propterea valet appellari, text. eſt *in l. 1. §. ſi quis tutor. ff. quando appellandum ſit,* ibi, & ſi fuerit repulſa, *&c.*) *l. excuſationes C. de excuſatio. tuto. l. ſi quis prouocatione. C. de appella.* Speculat. *tit. de appella. §. in quibus num. 30. verſ. cæterum ſi iudex.* & ibi Additionat. Bald. *conſ. 378. num. 2. lib. 3.* Cardi. Tuſc. *concl. 359. tom. 1.* plures citaui c. ſeq. à num. 35. & 4. p. c. 7. à num. 10. Ergo beneficium appellationis iure communi ad præſidium oppreſſorum inſtitutum, ſi auferatur, legitima erit cauſa appellandi.

Pro quo facit adhuc, quod dicit Paul. 47 Caſtr. *in l. 3. C. de appellat.* quem refert, & ſequitur Iſſ. *conſ. 187. circa primum colu. 6. verſ. quartò accedat lib. 2.* & Roland. à Valle *conſ. 77. num. 3. lib. 2.* Lancelo. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. amplia. 5. num. 3. & 4.* quòd ſi iudex à quo noluerit deferre, & recipere appellationem, dicens, quod non poteſt interponi, quia cauſa erat inappellabilis, vel bis iam appellauerat, vt in caſu *d. l. vni. C. ne lice. 3. prou.* ſi tamen reuera appellatio iure tenet, ac minus iuſtè repellitur, tunc iudex nihil debet innouare; quod ſi fecerit, indiſtinctè reuocabitur. quia cùm appellatio de iure 48 teneat, licèt non ſit recepta, cauſat attentata miniſterio iuris, & potentia, text. expreſſus *in l. 1.* & ibi Doctores *toto tit. ff. nihil nouari appellatione pendente.* Pro qua doctrina eſt etiam text. expreſſus *in l. ei cuius, & in l. ſciendum ff. de appella. recip.* Specula. *tit. de appellatio. §. nunc dicamus num. 8. verſ. item appellatione, lib. 2. fol. 194.* Gregor. Tholoſ. *tract. de appellat. lib. 6. c. 12. num. 2.* Franc. *in c. ſæpe n. 14. & in c. vt debitus, ſub num. 42. de appellat.* Angel. Areti. *in l. 5. ſi cuius num. 1. de appell. recip.* Roland. à Valle *conſ. 77. viſo, & bene ſub num. 4. & num. 5. & ſeqq. lib. 2.* Eſcacia *de appella. q. 11. num. 10.* Lancelo. *de attenta. 2. p. cap. 12. in præfatione num. 110.* quamuis quando non recipiantur à iudice appellationes, quas de iure recipere, & deferre tenebatur, tamen cauſant attentata, & deuoluunt ad ſuperiorem, & conquieſcit iudicis officium, quia inhibetur à iure.

Nec iis obſtant fundamenta in prin. pro contraria parte adducta, quæ parum vrgent facta ſupradictorum reflexione. Non primum, cui dupliciter reſpondetur, nam licèt vim habeat diffinitiuę interlocutoria ſuper impotentia appellandi, tamen ab ea non 49 permittitur appellatio, quando iudex iuſtè, & iure eam tulit, puta quia cauſa reuera non patitur appellationem, ex rarionibus ſpecialitatis ſuperiùs adductis, excludentibus huiuſmodi appellationem, prout videmus in ſententia ſuper deſertione cap. ſeq. & ſic fallit in hoc caſu. Et ſecundò reſpondetur, vt procedat, & locum habeat in ſecunda concluſione ſuperiùs poſita, nempe, quando emittitur appellatio à reiectione appellationis à iure admiſſæ.

Nec

50 Nec obstat secundum,cui pariter respondetur,vt procedat prout ferè omnes Doctores in eo citati loquuntur, scilicet : vt appellatio à reiectione appellationis sit legitima, quoties appellatio reiecta iure non prohibita, sed permissa est , quorum superiùs mentionem fecimus , & ad idem citauimus : secus autem vbi appellatio à reiectione hoc iusto fundamento caret. Illud autem, quod
51 ibi diximus , necesse esse , appellari iterum à reiectione appellationis:intelligendum, & declarandum censeo , quando iudex parte opponente , & per causæ cognitionem , scilicet ex inspectione actorum , interlocutoriam tulerit ; repellendam appellationem, seu non deferendum.

52 Pro quo suppono , quòd cognitio, an appellatio sit iusta , & legitima necne , potest fieri duobus modis:vno modo ad sciendum, an sit deferendum necne , appellationi interpositæ. alio modo an appellatio sit legitima, & admittenda necne ? Primo casu talis cognitio spectat ad iudicem à quo , an debeat deferre , vel non , appellationi ad effectum exequendi , vel ne , suam sententiam.
53 Secundo autem casu spectat cognitio ad iudicem ad quẽ, iudicaturus, an appellatio sit legitima, & prohibita , nunc ad effectum illam admittendi,vel non,*l.Chirograph.*1.§. vbi B.*in* 1.*notab.ff.de admini. tuto. c. dilectus filius de rescript.*Specula.*in tit.de appella. §. nunc dicamus num.*2.*&* 3.*&* num.*9.Bal.*in l.appellatione num.*8.*C.de appellatio. & in cap. pastoralis §. præterea num.*5.*de offi.deleg.* Fran.*c.constitutus, num.*19.*& in c.de priore num.*1.*de appella.*& est communis,vt per Iferniam testatur Contar. *in l.vni. C. si de mom.poss. fuer.appell. quæst.*19. *num.*9.& latiùs *quæst. à num.*16. *cum seqq.* vbi multa notabilia ponit in materia ; inter quæ, & illud,quòd quando appellatio euidenter
54 est calumniosa , tunc sine dubio talis cognitio spectat ad iudicem à quo, non autem ad iudicem ad quem, vt per Ioan. Andr. Butri. & Bella. *in locis ab eo citatis num.*19. supradicta sequitur Farinac.*in prax.crim.*2.*tom.q.*38. *num.*29. nec dissentit Lancelo.*de attenta.*2 *p. c.*12.*ampliatio.* 5. *num.*2. & de praxi testatur Iul.Clar.*quæst.*64.*vers.sed quid agẽdum.* comprobat Cyri.*in summa crimi.rub.*31. *de appella. §.fi.num.*1.*fol.*170.

55 Tunc igitur si à parte opponatur de impotentia appellandi,vel deferendi iuxta terminos text.*in d.c. sua nobis, de appella.*quæ ibi Bal. & Ioan. Anton. de Sancto Georgio *n.*8. Franc.*in colu.*3. *vers. sed quæritur* , & idem *in cap. directè concl.*8. *eodem tit.* debet adhibere causæ cognitionem , scilicet ex inspectione actorum. tenet Philip. Franc. *in c.cum speciali §. porrò, colu.*4. *de appella.* Lancelo. *de attenta.*2 *p.cap.*12.*ampli.*5.*num.*13.vltra quos probat Bar.post glossam *in l.*1.*in fi C. quorum appel. non recip.* Capic. *decis.*34.*sub num.*11. & Bartol. etiam sequitur Bertachi. *in reperto. verb. appellatio admittitur.* etiam citatio & præsentia partium debet adesse , vt Innocent.*in c.pastor.§.præterea,colu.*2.*de off.deleg.* adductus suprà in d.2. argum. per quem ita eleganter aduertit Capic.*vbi proximè num.*8. *& suprà,* vbi optimè discutit. Pro quo etiam facit,quod dicit Bertachi.*in reperto. verb. appellatio admittitur , vers.*36. per Cardina. *in clem.*2. §.1. *quæst.*2. *de appella.* vt appellationi an deferat iudex, debet appellanti notificari, ac tandem suam interlocutoriam iudex profert. text. *in d. c. sua nobis de appellatio. c. cum super Abbat.de off.deleg.* 56

Vnum tamen necessarium est aduertere; 57
quòd hæc interlocutoria iudicis à qua denegat appellationem ; nihil rei veritati officit , nec impedit , ac eneruat vires appellationis , nec etiam hæc cognitio impedit cognitionem iudicis ad quem , ad cognoscendum , an de iure sit vt legitima admittenda, necne,& poterit eam reuocare, text.est elegans *in d. c.super Abbat.* Speculat. *in tit.de appella. §. nunc dicamus , post med.* Philip.Franc. *in c.vt debitus honor.colu.*19. *in princ.de appella. sub vers. in glo. in verb. ex rationabili causa.*Capic. *vbi proximè d. num.* 11. idem Franc. *in c. cum appella.de appell. num.*2. idem facit quod Foller. *in practi.crim.verbo, & si confitebuntur. in* 3.*p.*3.*p. post nu.*5. Carauit. *super ritu magnæ Curiæ* 259.*num.*10. Fari. *in practi.crimi.*2.*tom. quæst.*38.*num.*8. facit insuper doctrina Pauli Castr. *in l.* 3. *C. de appella.* & sequentium suprà relat. & optimè text. *in l. ei cuius , & l. sciendum ff.de appella.recip* & sic quando parte opponente , & cum causæ cognitione ac interlocutoria appellatio reijcitur , tunc ne- 58
cessaria est dicta appellatio à reiectione, quod declara,vt etiam sufficiet,vt appellans insistat in appellatione reiecta , licèt iterum à reiectione non appellet,vt dicit Cardin. *in d. §. præterea.*per quem etiam Capic. *suprà à num.*12.

Secus autem est dicendum , quando iu- 59
dex simpliciter & absque oppositione partis,causæ cognitione,& similiter,appellationem reiecit , vt puta quando simpliciter dicit,repellatur appellatio , aut non admittatur , aut non est locus delationi , aut dicat, audiatur, seu adiiciatur processui , seu actis, seu intimetur parti , & similiter , nam tunc non est necessaria appellatio alia , sed ius operatur. Quod fallit , quando iudex ita simpliciter , & absque causæ cognitione reiecit appellationem,tanquam friuolam,quia tunc requiritur appellatio alia , cùm aliter 60
videa-

videtur assentire, appellationem esse friuolam, vt ex Zabarel. & Tusc. suprà dixi ad finem secundi argumenti contrariæ partis, & idem ego admitterem, quando iudex similem causam in reiectione adiecerit, puta, quia est tertia appellatio, & similiter ex identitate rationis c. vltra hos casus autem appellatio à reiectione necessaria non est. Philip. Franc. *in c. constitutis, colu. vlt. de appella.* sequitur Capi. *d. decis. 34. num. 12.* & est text. *in c. super Abbat. de offic. delegati.*

CAPVT XVIII.

A iudice deferente appellationi minimè deferendæ, seu etiam ab eo reuocante delationem, procedentéque ad suæ sententiæ executionem, seu ad vlteriora: appellationi interiectæ non deferens, vim an faciat. & quid à declarante appellationem à diffinitiua defertam.

SVMMARIVM.

Per delationem appellationis iudex abdicat à se omnimodam iurisdictionem, & in superiorem transfert n. 1.

Siue appellatio sit interposita ab interlocutoria siue à diffinitiua. ibid.

Siue delatio fiat in casu appellabili, siue etiam vbi erat prohibita appellatio, quia iudex non poterat ad executionem vlteriùs procedere impediente delatione. n. 2.

Delatio appellationis cum clausula (si & in quantum) pendet à iuris dispositione, quia non intelligitur delatum, vbi ius prohibitionem probibet. n. 3.

Delatio appellationis & inhibitio pariter procedunt in tollenda iurisdictione, etiam ijs casibus quibus iudex à quo poterat appellatione non obstante exequi. n. 4.

Inhibitio suspendit iurisdictionem iudicis à quo, etiam vbi aliàs poterat exequi, quia sententia erat priuilegiata. num. 5. vt in exemplis, ibid.

Iudex potest pendente appellatione ab interlocutoria merè procedere ante inhibitionem. n. 6.

Iudex appellatione pendente ab interlocutoria habente damnum irreparabile, vel præiudicium, causæ principali supersedere tenetur. n. 7.

Inhibitio emanata vigore appellationis à merè interlocutoria intimata iudici à quo, impedit processum ad vlteriora, & debet supersedere. num. 8.

Appellationi à delatione appellationis interpositæ à sententia & iudicio priuilegiato, an sit deferendum. n. 9.

Delationem appellationis non deferendæ iudex an possit reuocare. n. 10.

Iudex non potest semel ad se abdicatam iurisdictionem per delationem reassumere. n. 11.

Iudex non potest semel à se abdicatam iurisdictionem per delationem reassumere, etiam de consensu partium. n. 12. contrarium n. 57.

Etiam si iudex detulerit siue expressè, siue tacitè. n. 13.

Deferre appellationi tacitè censetur iudex, quando concedit apostolos reuerentiales, seu remissoriales. num. 14.

Delatio tacita inducitur quando iudex dederit ipsa acta pro apostolis. n. 15.

Delationis vim habet denegatio apostolorum, vel quando iudex requisitus non tradat illos intra tempus. n. 16.

Delatio appellationis an probetur per verba notarij dicentis, quia iudex benignè recepit appellationem. n. 17. remissiuè.

Delatio an inducatur ex assignatione termini ad prosequendam appellationem. n. 18.

Iudex à quo etiam post delationem potest præfigere terminum appellanti ad prosequendum siue incontinenti, siue ex interuallo. n. 19.

Deferre appellationi & terminum præfigere ad prosequendum non est idem. n. 20.

Delatione appellationis minimè deferendæ præcedente, etiam sine reuocatione posse iudicem exequi sententiam priuilegiatam, qui teneant. num. 21.

Non quod fit, sed quid fieri debet, est attendendum. n. 22.

Delationem reuocare, & iurisdictionem reassumere, atque vlteriùs procedere potest iudex, si sententia sit priuilegiata, seu aliàs inappellabilis, contradicente scilicet, & appellante appellato, in cuius fauorem est denegata appellatio. num. 23.

Rotæ Romanæ determinatio in hoc articulo refertur. num. 24.

Causa mercedis non recipit appellationem suspensiuam. n. 25.

Pars cuius interest appellationi non deferendæ ne deferatur, si non contradicat, aut appellet à delatione, ipsam iudex proprio motu non potest reuocare. n. 26.

Non contradicente appellato cui delatio officit appellationis friuolæ, potest iudex à quo super iustitia causæ validè procedere. n. 27.

Delatio appellationis non deferendæ operatur suos effectus non contradicente appellato, cui delatio nocet. n. 28.

Probatio quæ non debuit admitti, admissa tamen valet. n. 29.

Delationem iniustam potest iudex reuocare, & sententiam priuilegiatam exequi, secuta contradictione partis appellatæ, cui delatio officiebat. n. 30.

Delatio appellationis deferendæ nullum causat grauamen. num. 31.

A delatione appellationis minimè deferendæ appellatio licita est. num. 32.

Contradictio nulla maior appellatione, quia actui opponitur. num. 33.

In appellatione ab iniusta delatione appellationis debet inseri causa grauaminis, scilicet, appellationem esse illo casu prohibitam. num. 34.

Appellationis denegatio in causa est magnum priuilegium, vtilitas, & fauor; & iudicium executionem merens longè vberius est aliis. num. 35.

A iudice priuante beneficio iuris communis appellatio legitima iudicatur. num. 36.

Appellatio eo ipso censetur iustificata, cuius grauamen apparet per solas allegationes iuris, vt à sequestro, quod à iure regulariter est prohibitum. num. 37.

A reiectione appellationis à iure prohibitæ interposita appellatio non admittitur. n. 38.

Secus si sit in casu permisso interposita, quia tunc à delatione non admittitur appellatio. ibid.

Oppositum in opposito idem operatur, quod propositum in proposito. n. 39.

Iudex non potest reuocare interloquutoriam qua eius finitur iurisdictio, nec illam vlteriùs potest reassumere. num. 40.

Quod procedit in iudice delegato declarante se iudicem incompetentem. n. 41.

Iudex ordinarius potest reuocare interlocutoriam, per quam eius finitur iurisdictio, & de ratione. num. 42.

Inhibitus iudex potest ea facere, quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis. n. 43.

Delegatus non potest post delationem vlteriùs in causa se intromittere ante remissionem. num. 44.

Executor datus accessoriè puta ad gratiam, potest interloquutoriam, qua se non iudicem declarauit, reuocare. n. 45.

Principalis cùm durat gratia, per iudicis accessoriam pronuntiationem non tollitur ius partis. num. 46.

Matrimonij quæstio si incidat, & remittat laicus iudici Ecclesiastico, poterit hanc remissionem iterum reuocare. num. 47.

Delegatus non potest reuocare interlocutoriam, qua se incompetentem declarauit, quod intellige suo motu proprio. n. 48.

Appellatione mediante ab interloquutoria qua iurisdictio est finita, potest illam delegatus reuocare, & reassumere. num. 49.

Inhibitionem suam si iudex reuocat, & à reuocatione appellatur, poterit reuocationem iterum reuocare. n. 50.

Per delationem non expirat radicitus delegati iurisdictio, sed eius exercitium tantùm retenta potentia & habitu. n. 51.

Violentiam adesse decernet Senatus, si iudex non deferat appellationi ab iniusta delatione appellationis prohibitæ, & minimè deferendæ. num. 53.

Sed hoc casu potiùs cadit tertium genus decretorum, scilicet, que reassumiendo la iurisdicion y reponiendo lo hecho no haze fuerça, *&c.*

Constante contradictione partis appellatæ potest iudex delationem reuocare, & reassumere. ibidem.

Delationem iniustam non potest iudex reuocare, non intercedente contradictione aut appellatione partis appellatæ, cui nocet delatio, nec tunc potest reassumere iurisdictionem. n. 54. *&* 56.

A reuocatione iniustæ delationis non præcedente contradictione partis appellatæ, poterit idem appellans iterum appellare. n. 55.

Iudex qui detulit appellationi ab interlocutoria, poterit de consensu partium delationem reuocare. n. 57.

Et etiam de solo consensu partis appellantis à delatione. n. 58.

Bossius, dum dicit, iudicem deferentem appellationi prohibitæ & non deferendæ posse delationem reuocare, & exequi sententiam, loquitur contra communem opinionem, si non præcedat contradictio delationis. n. 59.

Menochius non firmat pedes in sua assertione contra communem. n 60.

Delationem appellationis factam per vicarium de causa cognoscentem, non potest Episcopus reuocare. & de ratione. n. 61.

Duobus iudicibus procedentibus alio non deferente, alio deferente, poterit iste, anteaquam ille deferat, iterum suam delationem reuocare. num. 62.

Vno iudice delegato deferente, altero non, an ille possit pœnitere. num. 63.

Et an vno iudice delegato persistente in sua voluntate delationis, possit non deferens in causa procedere. n 64. *remissiuè.*

Et quid quando vnus sine altero iuxta formam rescripti procedere potest. ibid.

Delatio non legitimè facta non abdicat à deferente iurisdictionem, imò vnus iudex potest pœnitere ante delationem alterius. n. 65.

Iudices ordinarij pares aut dispares vno deferente an alter possit procedere. n. 66.

Cognitio an sit appellationi deferendum néne, vel an appellatio sit nulla, vel an sit interposita, intra terminum, vel an sit deserta, ad quem iudicem spectet, remissiuè. n. 67.

A sententia super desertione appellationis interiectæ appellationi an sit deferendum. n. 68.

Appellans si nunquam iudicem ad quem adiuit, iudex à quo potest de desertione cognoscere. num. 69.

Appellatione introducta coram iudice ad quem, de quo per appellantem docetur, non iudex à quo, sed ad quem de desertione pronuntiabit. num.70.

Actorum transportatio nisi aduersarius intra legitimum tempus citetur, non excusat à desertione. num.71.

Sufficit tamen vt de tali desertione superior cognoscat. num.72.

Deserta vt declaretur appellatio, debet præcedere causæ cognitio. num.73.

Sententia per desertionem transit in rem iudicatam. num.74.

Appellans debet citari super articulo desertionis, cùm possit de legitimo impedimento docere, atque executio impediatur. num.75.

Citationem non esse necessariam in declaratione desertionis, qui teneant. num.76.

Sententiæ executio ob desertionem quomodo sit petenda, & de eius praxi. num.77.

Terminis transactis, appellanti assignatis ad docendum de diligentiis circa appellationem factis (& quæ sint remissiuè) expediuntur executoriales. num.78.

Executoriales expediuntur etiam non facta declaratione expressa super desertione. num.79.

Desertio caussata ex non interposita appellatione, non eget declaratione expressa. num.80.

Iudex delegatus tenetur expressè declarare super desertione ante executionem. num.81.

Iudex potest causatiuè declarare super desertione, cùm declarat expediendo executoriales. num.82.

Aloysius Riccius reprobatur, qui declarationem super desertione esse necessariam affirmat. num.83.

Pronuntiationem siue tacitam, siue expressam, super desertione præcedit citatio partis, & eius exceptionum examinatio. num.84.

Appellationi à desertionis sententia deferendum esse, qui teneant. num.85.

A desertionis sententia appellationi non esse deferendum, qui teneant. num.86.

l. quoniam nonnulli. C. de appella. ponderatur & interpretatur. num.87.

Dictio (mox, illico, statim,) & similes excludit appellationem, quia requirit celeritatem. num.88.

l. si contra. C. de appella. & l. fi. §. illud C. de tempor. appella. interpretantur. num.89.

Per verba hæc (sententia firma remaneat, & executioni mittatur) sublatam appellationem suspensiuam intelligi. num.90.

Verba hæc (sententia sortiatur effectum suum) tollunt appellationem suspensiuam. num.91.

Sententia per desertionem transit in rem iudicatam, quæ executionem desiderat. num.92.

A re iudicata non appellari iura clamant. num.93.

Sententia quando per desertionem transiuit in rem iudicatam, fingit lex ab initio non fuisse appellatum. num.94.

Contradictio, si per dispositionem remouetur, intelligitur etiam appellatio remota. num.95.

Desertor appellationis non auditur ampliùs appellans. num.96.

Terminum alicui præfixum ad aliquid faciendum labi permittens, illi censetur renuntiare. num.97.

Audientia vbi alicui denegatur, censetur etiam denegata appellatio. num.98.

Amador Rodrig. fundamentum subuertitur. num.99.

Tridenti. permittit appellationem ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. n.100.

Sententia super desertione habet vim diffinitiuæ. num.101.

Sententia super desertione continet damnum irreparabile. num.102.

De pluribus difficultatibus materiam desertionis concernentibus, vide num.103. vbi remissiuè.

Iudici à quo, an iudici ad quem pertineat rem iudicatam exequi, & executoriales expedire. n.104. remissiuè.

EORTIS est vt mors delatio, cuius siquidem potentia illius est efficacissimi effectus, vt si appellationi per aliquem interiectæ à sentẽtia, siue interloquutoria siue diffinitiua detulerit iudex, abdicat à se omnimodam iurisdictionem in illa causa, eámque statim in superiorem de 1
appellatione cogniturum transfundit, non solùm in iis causis, articulis, & negotiis, in quibus à iure appellatio admittitur, deferréque iubetur, verùm generaliter in cunctis aliis omnibus iudiciis priuilegiatis, in quibus appellatio vel prohibita est, vel aliàs non admittitur quoad suspensionem, quorúmque appellationi nec ius defert, nec sit à iudice deferendum (quæ nos à principio huius tract. vsque in finẽ tractauimus) quoniam etsi iudex de iure deferre, non teneatur; tamẽ de facto, si voluerit, deferre appellationi siue iuris ignorantia, siue voluntate propria, absque iurisdictione penitus remanet, eáque caret omnino, cùm ad superiorem deuoluitur, súntque ei ligatæ manus in tantum, vt ampliùs sententiam suam exequi nequit, 2
quantunuis eadem appellatione non obstante priùs exequutioni mandare poterat, est text. elegans & expressus *in c. cum appellationibus friuolis, de appellatio. lib.6.* vbi hanc conclusionem ita notant, & commendant Ioan. Andr. Domi. & Ancara. & per illum text. ita eum tenent Bar. *in l. constitutiones. num.3. in fin. versic. quæro quod si iis, ff. de*

appellatio. & ibi etiam Angel.*n.*3.Immol.*n.*1. *vers. & adde secundùm Ang.* Immol. *colu. fi.in fi. vers. & ideo iudex.* Salicet.*in l. addictos n.*4. *in fi. C. de appellatio.* Philip. Franc. *in c.Roma. §. si autem num.* 5. *vers. quando tamen iudex à quo, de appella. in* 6.Roman.*in l. Pantoninus §. rei perduellionis n.* 1. *in fi. ff. de acquir. hæredit. vers. & posito pro constanti.* August.ad Angel. *de malefic. in verbo , præsente dicto Caio ,* &c. *post num.*21. *ad medium vers.& de materia.*vbi dicit hoc dictum fuisse originale Bald.*in l.*1. *C. de confess.* Carrer. *in practi. crimi. in prin. tract. de appella. §. vltimus est num.* 2. Foller. *in pract.crimi.* 1. *p.*2 *p. verbo,& si confitebuntur num.* 66. *vers. item procedunt el* 2. Lancelo. Robert. *de atten.* 2. *p. cap.*12. *limi.* 1. *num.*66. *& num.*80. Aufrer.*in additio.ad Capell.Tholos. decis.* 176. *ad medium vers. & de materia.* Roland. à Valle *cons.*77. *viso à num.* 1. *cum seqq. lib.*2. Anto. Gom. *variar. resolu. lib.*3. *cap.*13. *num.*32. Ozasc. *Pedemon. decis.*131. *num.* 10. Parisius *cons.*106. incipit *Bonifac. à num.*5. *& à num.*24. *lib.*4.Prosper Farin.*in practic.crimi. q.*101. *num.*106. *tom.*3. Sigismund. Escac. *de iudic. caus. ciuil. & crimi.*&c. *lib.*1.*c.*97.*n.*124. & loquendo in delatione appellationis interpositæ à sententia lata super possessorio adipiscen. *ex l. fi. C. de edicto diui Adri.* & in remedio recuperandæ idem affirmat Bal. *in l. post sententiam num.* 4. *vers. pone ergo , C. de sent. & interloquutio. omni iudi.*quem sequuntur Alexan. *num.*2.*in fi. lib.*3. Iss. *in l.*3.*colu.*2. *C. de bonorum poss. secundùm tabul.*& idem Iss. *in cons.* 187. *colu.* 2. *vers. quintò facit. & colu. antepenul. vers. sextò fallit , lib.* 2. Socin. iun. *cons.*18. *num.* 8. *lib.* 1. Natt. *cons.* 566. *num.* 5. *lib.*3. Menoch. *de adipiscen. poss.rem.*4.*n.*868. & idem *de recuper. poss. rem.* 9. *à num.*331. Roland. à Valle *d. cons.*77.*num.*1.*lib.*2.Anto. Gom.*in l.*45.*Tauri num. fi. in limitatione* 5.

3 Hæc tamen notabilis conclusio procedit, quando iudex simpliciter appellationi detulit , secus autem quando cum clausula (si , & in quantum de iure admitti potest) qua quidem clausula frequenter vti iudices assolent , quæ operatur , vt si de iure admittenda sit , & deferendum , delatum censeatur , secus autem si deferri de iure non debeat, quia non intelligitur ei delatum,sed omnino à iure delatio pendet. Bar.*in l.edicta colu.*17. *C. de edendo.* Angel. *cons.*207. *colu.*3. *vers. non obstat.*Roma. *cons.*501.*colu.*2. Perus. *in c. sæpe colu.*2. *de appellatio.* Feli. *in c.cum contingat colu.* 3. *de off. deleg.* Soci. *cons.* 18. *colu. penult. lib.* 1. Alciat. *cons.*409. *num.*3. Moder. *in adnotatio. ad Aeguid.num.*168. Alciat. *cons.* 48. *in hac attentatorum causa num.*4.*lib.*6.Plot. *in l. si quando num.* 159. *C. vnde vi.* Socin. *cons.* 47. *num.*6. *lib.*4. Lancelot. *de attenta.* 2. *p. cap.*12. *limi.* 1. *num.*83. Rui. *cons.* 61. *in lite num.*27. *lib.*5 Marant. *in Specul. in q.*2.3. *p.*6. *par. prin. num.* 200. Roland. à Valle *vbi proximè num.* 18. Meno. *vbi suprà de adipis. poss. rem.*4. *num.*868. *& de recuper. d.rem.*9.*n.*331. Natt. *cons.* 566. *num.* 5. *lib.* 3. Octaui. *decis. Pedemo.*5. *num.*9.*vers.nec obstat clausula.*Grat. *cons.* 26. *num.* 211. Pet. Calephati. *inter consilia matrimon. lib.*1. *cons.*76. *in causa num.* 17. Lancelot. Conrad. *de prætore §.* 2. *de offic. præto. in caus. ciui. in causa de appella.n.*10.

In delatione autem simpliciter facta,cùm iudex iurisdictione careat , nimirum , vt nequeat sententiam à se latam , aliàs priuilegiatam , seu inappellabilem , executioni de- 4
mandare , quemadmodum accidit inhibitione emanata vigore appellationum ab iis casibus emissarum , nam quoad effectum suspendendi iurisdictionem iudicis æquiparari videtur , appellationis delatio , & inhibitio , vt post Bart. *in l. eius qui num.* 5. *de appella. recip.* tradit Petr. Anto. August. *in cons.* 47. *gerens sub num.* 2. *lib.* 3. Lancelot. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 1. *num.*78. quia delatio absque inhibitione aliqua sibi manus dicitur ligasse iudicem , Roland. à Vall. *d. cons.* 77. *sub num.* 2. quoad huiusmodi siquidem suspensionis effectum idem operatur delatio, quod inhibitio, & econtrà. nam quemadmodum per delationem iudex non potest exequi sententiam , etiam in causis priuilegiatis , ita pariter licèt iudex minimè detulerit appellationi à iure prohibitæ minùs legitimæ , aut friuolæ , & similibus , & licèt possit iis casibus ad vlteriora procedere , & sententiam exequi absque attentatorum periculo, ex his quæ nos suprà hac 3. p.cap.13. ante fi. tamen si huiusmodi appel- 5
lationis virtute superior expediat inhibitionem in iudicem à quo , non poterit vlteriùs in causa procedere , nec exequi , quia caret iurisdictione , facit text. *in c. Romana. §. sin autem de appella. lib.* 6. notatur *in c. non solùm eodem tit.* Innocent. Immol. & Franc. *in c. pastoralis §. præterea num.* 5. *de appellat. vers. quartò operatur. & vers.* 5. *operatur.* Lanfr. *in c. quoniam contra. vers.interloquutoria.fol.*31. Minsing. *cent.* 1. *decis.* 3. incipit *quando commissa.* Cardi. *in clem.* 1. *de iur. patro. q.* 16. *ad med.* sequutus Laurent. *ibi,* Philip. Franc. *in c. vt debitus honor num.*47. *vers. quid autem de appella.* Stephan. Aufr. *in additio. ad Capell. Tholos. decis.* 50. *ad med.* Guid.Papæ *cons.* 69. *in prin. num.*12. quem sequitur Additio. ad eum *in decis.* 113. *verb. dic, quod non.* Acorambo. *decis.* 53. incipit *Rota.* Franc. *in c.bonæ num.* 40. *vers. septima conclu. de appellat.* qui omnes loquuntur vel de appellatione friuola,aut à possessorio,aut in notoriis,aut vbi

est

est onerata conscientia, aut in actibus extra-iudicialibus, & aliis iudiciis priuilegiatis, in quibus exequutionem impedit inhibitio, causæ tamen cognitione præcedente expedita, vt probant infiniti à nobis suprà citati hac 3. p. c. 14. ad finem à num. 68. & alibi passim.

6 Et facit insuper, quia licèt aliàs per appellationem à simplici, & non qualificata interloquutoria non sint ligatæ manus iudicis, quin possit ante inhibitionem suam exequi sententiam, & in causa procedere, *c. non solùm, de appella. in 6.* Guido Papæ *decis. 436. num. 9. vers. secundo quæro.* Philip. Franc. *post alios in c. super eo num. 6. & seqq. de appella.* Neuizan. *cons. 6. num. 15.* Beroius *cons. 106. num. 8 & seqq. lib. 3.* Conrad. *in pract. de offic. præt. in causs. ciui. in c. de appella. num. 21. vers. 20.* Lancelo. *de attent. 2. p. c. 12. limi.... n. 1. & seqq.* Farina. *in practi. crimi. tom. 2. q. 38.*

7 *n. 11.* nisi sit in interloquutoria habente vim diffinitiuæ, vel damnum irreparabile, in grauamine aliàs qualificato, quia appellatio tanquam legitima suspendit iurisdictionem, vt nullo modo procedatur, & iudex tenetur statim in causa supersedere ex iis, quæ nos exactè suprà 2. p. c. 1. à prin. tamen inhibitione emanata præsentata, & intimata iudici à quo, etiam in merè interloquutoria pro-

8 cedere non potest, sed in causa tenetur supersedere, notat post Franc. Lancelo. *d. limi. 1. num. 104 & n 60.* Baiar. *in additio. ad Clarum in pract. cri. §. fi. q. 64. num. 85.* Bal. *in rubr. commi. vel epist. & in l. generaliter §. sed iuramento colu 2. vers. sed quid si est talis, C. de rebus credi.* Angel. *de malefi. in verb. quod fama publica. num. 100. vers. aduertas tamen.* Iss. *in l. 1. num. 73. ff. de offic. eius.* Carrer. *in pract. crimi. 2. tract. de indic. & tortu. §. circa quintum num. 21.* Brun. *de indic. & tortu. 2. p. q. 5. n. 14.* Catelianus Cotta *in suis memoralibus, super verb. appellatione interposita, nihil sit nouandum.* Guid. Papæ *decis. 74.* latè prosequitur Farina. *vbi proximè num. 12.*

Quibus præmissis facilius patebit resolu-

9 tio nostra ad illam celebrem, & difficilem (licèt frequentem) quæstionem: an appellationi per appellatum interpositæ à iudice deferente appellationi per aduersariũ emissæ in casu, seu iudicio priuilegiato, puta super alimentis, possessorio, congrua, vel aliàs inappellabili, non deferens vim faciat, & an possit reassumendo iurisdictionem, ad sententiæ exequutionem deuenire. In quo articulo quòd non possit appellari, nec iudex exequi, facit proximè relata doctrina, quòd per delationem iudex adeò omnem iurisdictionem à se abdicat, vt teneatur supersedere in causa, & exequutione suæ sententiæ, cui aliàs non deferens, posset exequi licitè ex authoritatibus tot dictis.

Quod quidem adhuc, & maximè procedit, etiam si iudex delationem appellationis reuocauerit, quoniam illam nullo modo reuocare poterit, postquam semel detulerit, vt post Geminianum *in c. cum appellationibus friuolis, §. si verò iudex colu. 1. de appella. in 6.* tradit Petr. Anton. Augus. *in cons. 47. num. 3. lib. 3.* Lancelo. Robert. *de attenta. 2. p. c. 12. limi. 1. num. 80. in fi.* vbi dicunt, quòd si iudex appellationi etiam friuolæ detulerit, non poterit delationem reuocare, tenent etiam Ioan. Andr. *in d. c. cum appella.* & idem Ioan. Andr. *in c. constitutis 2. in verbo confirmauit, de appella.* Immol. *in c. cum cessante colu. 4. in fi.* Philip. Franc. *ibi colu. 3. in fi. vers. quintò limita. de appellat.* 10

Nec huiusmodi iurisdictionem abdica- 11
tam à se, potest iudex iterum reassumere, cùm sit in superiorem translata. Archidia. & Ioan. Andr. *in c. 1. colu. 4. de appell. lib. 6.* Ioan. Faber, & alij *in l. 1. C. sententiam rescindi non posse.* Henric. Bohic *in c. in literis colu. 1. de offic. delegati. & c. ex literis, de matrimo. contra. inter eccles.* Henric. Bouer. *in singulari* incipiente *sententia q. 17.* Roma. *cons. 501. vt declarationem in fi. primi dubij,* Syluester *in summa, in verbo sententia q. 3.* Rebuf. *in l. quod iussit, num. 81. de re iudi.* nec etiam eam potest 12
reassumere etiam de consensu partium, nisi causa sibi per iudicem superiorem iterum remissa sit. Rot. *decis. 70. aliàs 8.* quæ incipit, *item si iudex de appella. in nouis.* & facit *c. significantibus de offic. delegati, & decis. 49. aliàs 363. ex hoc, de appella. in nouis.* vide infrà 13
num. 57. quod etiam procedit, quando iudex detulerit siue expressè, siue tacitè. Bal. & Decius *in d. c. cùm cessante*, & alij citandi.

Et tunc iudex censetur, tacitè appella- 14
tioni detulisse, quando dedisset apostolos reuerentiales, siue dimissoriales, secundùm Archidiaconum *in cons. 1. §. in quibus, de appella. lib. 6.* Domi. *in c. vt super. illo tit.* Cardi. *in clem. 1. §. verum q. 4. de appella.* Bohic *in d. c. in literis, colu. 1.* Rebuf. *in l. quod iussit n. 82. ante fi. de re iudi.* item etiam quando iudex 15
ipsa acta processus dederit pro Apostolis. Rot. *d. decis. 8. aliàs 70. de appell. in nouis.* Lancelo. *de attent. 2. p. c. 12. limi. 1. num. 76.* vbi *num. 77* dicit idem esse nihil respondendo de apostolis, vt in casu quem vocat pulchrum, traditum à Lapo *allegatio. 124. fa-ctum, vers. sed contrarium.* item denegatio 16
apostolorum, vel quando iudex requisitus non tradiderit intra tempus, habet vim delationis appellationis, text. est *in cap. vt super, & cap. ab eo. de appellationibus, lib. 6.*

tenet Ioan.Andr.latè *in c. cùm cessante, de appella.* idem ipse & Petr.de Ancara.& Domini.*in d.c.vt super.* quos ibi refert Philip.Fran. *num.*5. & idem *in c. cum appellationi. §. si verò sub num.*5. *de appella. lib.*6. item quando quis à iudice vel ab aliquo appellare fuit prohibitus substitit, per eum habetur appellatio per admissa, Petr. de Sur. *in l.*1. *C. de relatio.* & per eum Bertachi. *in reperto. verbo appella-*
17 *tio admittitur,in prin,vers.*7.& an delatio probetur per verba notarij dicentis, quia iudex benignè recepit appellationem, *&c.*) vide eundem *ibi in fi.vers. penult.* Specul. *in tit. de appella friuol.§. si verò n.*10. *& suprà de appella.*
18 Nec per assignationem termini appellanti ad prosequendum appellationem,videtur iudex deferre appellationi, quia sunt diuersa, siquidem iudex etiam post delationem appellationis, licèt non possit ad vlteriores
19 actus procedere, potest tamen tunc terminum præfigere, siue incontinenti, siue ex interuallo. Rota *decis.*50.*aliàs* 356.*si appell.de appella. in nouis.*Mill.*in reperto.verb. iudex qui detulit. fol.*175. Lancelo. *vbi proximè n.*86. *& seq.*& dicit Cardi.*in clem.*1. *quæst.*2. *de dol. & contuma.* Bertachi. *in reperto. verbo, appellatio admittitur. vers.*19. *absque additioni.* vbi dicunt, quòd appellationi deferre, & assignare terminum ad prosequendam appellationem non sunt idem. facit etiam Franc. *in c.cum appellatio. §. si verò. num.*8. *de appella. in* 6. vbi respondetur ad illam difficultatem,
20 quòd cùm iudex defert appellationi, caret iurisdictione ad præfigendum terminum.Ex quibus igitur probatur, quòd iudex postquam detulit, non poterit reuocare delationem, nec ad executionem procedere, nec iurisdictionem reassumere. ergo frustra appellari poterit.

Pro contrario autem, saltim quando iudex appellationi non deferendæ, & à iure
21 prohibitæ detulit, quòd poterit etiam alia non precedente reuocatione delationis procedere ad vlteriora in causa, & exequi sententiam, aliàs priuilegiatam, & appellationem non permittentem, tenet Æguid.Boss. *in practi. cri.tit. de appella.num.*26. loquens in criminalibus,in quibus iure prohibita reperitur appellatio, nam si ei detulerit iudex, poterit nihilominùs executionem sententiæ facere, cùm delatio non possit contra ius operari. idem opinatur Meno. *de adipis. poss. rem.*4. *num.*808. *in fi.* loquendo in possessorio, *ex l.fi.C.de adicto diui.Adr.* quod si iudex detulerit appellationi, debet hæc delatio ad ius referri, vt intelligatur quoad deuolutionem, non quoad suspensionem, & sic poterit sententiam exequi. quia vt ipse dicit, si expressim iudex (qui legis est minister) non potest expressè hanc executionem impedire, minùs potest eam impedire tacitè, deferendo appellationi. Facit insuper Rotæ *decisio* 58. *aliàs* 412. incipit *si appelletur num.*3. *de appella.in nouis.*dum dicit, quòd si appellatio friuola per iudicem fuerit de facto ad- 22
missa,illud non sit curãdum, quia non quid fit, sed quid fieri debet; est attendendum. cuius decisionis verba refert Vital. *in tract. de clausul.in clausul.nihil nouari appell. penden. num.*25.

Quid autem in tanto conflictu sit dicen- 23
dum, adnectam libenter, mediam viam eligens, vt scilicet tunc poterit iudex, qui appellationi à iure prohibitæ, & non deferendæ detulit, delationem reuocare, reassumere iurisdictionem, ad vlteriora procedere,& sententiam à se latam exequi; quando pars appellata (illa scilicet quæ ex prohibitione appellationis interesse habet) conquestus contradixerit, & delationem impugnauerit, appellando ab ea, aut aliàs. ista est elegans doctrina Afflict. *super constitutionibus Regni tit.de defensis imposit.n.*8.*fol* 63.*& in vsibus feudorũ tit.quæ sint regalia.in verb. & bona committentium crimẽ, n.*125.*& fol.*125 & optimè prosequitur Cæsar Contar. *in repeti. l. vni. C. si de momen. poss. fuer. appell. limi.*13. *num.*4. idem affirmant Hiero.Gabr. *cons.*35. *volu.*1. Barti. *decis.*41. *n.*12. Hondedeus *cons.* 22.*num.*48.*lib.*2. & per Afflict. & Cæs.Contar.*vbi proximè*,ita eleganter decidit, eósque sequuta est Rota in vna Marceratens. mercedis Lunæ 6.Februarij 1584.quæ est *decisio* 774.*p.*1.*diuerso.in seqq.verbis*: Domini stante 24
resolutione in hac causa facta, quòd causa mercedis,de qua agitur, non sit appellabilis; tenuerunt, appellationem ex eo, quòd iudex à quo illam admisit, & Apostolos reuerentiales dedit; non fuisse validam. concluserunt etiam, decretũ relaxationis mandati non fuisse nullum eò eo,quòd idem iudex deferendo appellationi, & dando reuerentiales, abdicauit à se omnem iurisdictionem, eámque transfudit in iudicem ad quem, quia huiusmodi admissio, delatio, & datio reuerentialium non possunt operari validitatem appellationis, & nullitatem decreti relaxationis mandati, stante oppositione partis, resultante ex memoriali porrecto Sanctissimo D. N. vbi supplicat, ordinari iudici à quo, vt faciat, sibi solui mercedem,& expensas. Tunc enim appellatio admissa per iudicem à quo, est valida, & tunc eius delatio appellationis operatur abdicationem iurisdictionis; quando pars non opponit, & secus ea opponente, vt per Afflict. *&c.*) quæ decisio elegantissima est, casu per illam suppositio, scilicet quãdo fuit delatum

appellationi

appellationi. quam non admittit causa de
25 qua ibi, quoniam causam mercedis appellationem non recipere quoad suspensionẽ,diximus latè suprà hac 3. p.c.2.ad fi. vbi ad idẽ adduximus Rotã *decis.764.eadem p.1. diuers.*
26 Ex quibus quidem sequitur,quòd ad hoc vt iudex possit iurisdictionem reassumere, queat, & executionem suæ sententiæ facere, pendente appellatione à iure prohibita, cui detulerat; necessariò requiritur partis appellatæ appellatio, seu alia quæuis contradictio, resistentia, & repugnatio, secus si non contradicat appellans, nec repugnet, quia tunc iudex ex proprio motu assumere, non queit iurisdictionem,quam à se per delationem etiam iniustam abdicauit ex supradictis, pro quibus & pro decisione Rotæ facit, quòd si appellatio, quæ de iure tanquam friuola non fuisset admittenda, fuisset de facto admissa, non contradicente ta-
27 men appellato, cui admissio officit. nam si fuisset coram iudice ad quem in causa processum per partes,poterit iudex cognoscere, & pronuntiare super iniustitia, vel iustitia sententiæ vigore appellationis, tradit Innocent.*in c.cùm dilecta de rescript.& in c.cum Bertol.de re iudi.*quem sequuntur Immol. & Butriga.*in d.c.cùm dilecta.* & post Bal. Roman. Feli. & alios, de quibus per eum tradit eleganter Lanfran.*decis.*244.incipit, *& si appellatio admitti non debuit*, Lancelo. Robert. *de attenta.*2.*p.c.*12.*limi.*6.*à num.* 27. qui mirabiliter ad propositum *in num.*36. dicit, quòd postquam appellatus ille comparuit coram iudice ad quem,& absq; reclamatione ipsius fuit in causa processum, illa appellatio, quæ de iure non subsistebat, videtur per eum approbata, & ob eius approbationem videtur,
28 quòd debeat producere suos effectus, sicut aliæ appellationes, & consequenter in validitatem eorum, quæ ea pendente fuerint facta.Pro quo etiam est decisio Bisig.71.*aliàs* 30.*an sub exequutore,de appellatio.n.* 5.ibi,præsertim propter consensum partis appellatæ.) vbi loquitur in appellatione friuola admissa non resistente parte appellata. faciunt quæ Innocent.& Philip.Franc.*in c. sæpè* per illum tex.*in* 2.*nota. n.*3. *de appella.* & Lanfr. *vbi proximè d. decis.* 244. adducit illud simile probationis, quæ licèt non debuit admitti, ad-
29 missa tamen valet, post Bal. Alexan. & alios ab eo citatos, ex quibus quidem non parum fulcitur, comprobatúrque decisionis Rotæ, Afflict.& sequacium doctrina, vt data partis contradictione,aut appellatione à delatione appellationis iure reprobatæ,possit idem iudex reuocando delationem, reassumere iu-
30 risdictionem, & ad executionem sententiæ priuilegiatæ procedere.

Quare cùm ad hoc necessaria sit contra- 31
dictio (imò sufficiat) vt non obstante delatione appellationis de iure non deferendæ (quoniam si simus in actibus, in quibus iudex deferre tenetur; nullum cadit dubium, nec nostra difficultas, quia cùm ob delationem nullum possit considerari grauamen, data iuris permissione, nulla etiam potest admitti appellatio) iudex qui detulit reassumendo queat, priuilegiatam sententiam exequi,ex hactenus dictis, multò magis ad- 32
mittetur appellatio ab huiusmodi delatione ex Afflicto, Cæsare Contar. *vbi suprà*, & ex decisione aliorũq;.cùm appellatio species sit contradictionis,imò nulla maior appellatione contradictio, quia grauamini, & senten- 33
tiæ, à qua emittitur,directè opponitur,& resistit,ex titulis de appellationibus,in iure ciuili & canonico, optimè post alios plures Roland.à Valle *cons.*22.*num.*32.*volu.*2.quod ampliùs probatur ex Bartholomæo Socino *in regul.*39.*fall.*4. qui post Bald. *in l.vni.C.ne liceat in vna eadémque causa tert. prouo. num* 6. *&* 7. & Ioan.Monach. *in c. cupientes, de electione lib.*6.dicit,quòd ab interlocutoria,qua iudex pronuntiat, deferendum esse appellationi,potest appellari, intelligendus quando defertur appellationi,cui ius nõ defert, quia quando ius defert, & permittit appellare, nullum est grauamen, & sic iniusta appellatio à delatione,secundùm quæ dicta sunt,& ita etiam omnium intelligẽdi sunt Ruginel. *tract.de appella.*§.2.*c.*3.*num.*74. Escacia *de appella. quæst.*17. *limi.*47. *memb.*1. *num.*106. *& sequenti.* Asin.*in praxi* §.31.*c.*18. *limi.*4. dum simpliciter & indistinctè asserunt, quòd quando iudex pronuntiat deferendum esse appellationi, posse à tali interlocutoria appellari; procedunt tamen, quando defertur appellationi iure reprobatæ, & minimè deferendæ, secus autem è conuerso,vbi appellatio permittitur, cui etiam ipso iudice renuente ius tacitè defert, text. expressus *in l.*1.*ff. nihil nouari.* & latiùs *c.præcedenti ante fi.*prout etiam loquuntur Bal.Ioan.Monach. dum dicunt, quòd in hac appellatione à de- 34
latione,debet inferi causa grauaminis,vt appellatio admittatur, quia ab huiusmodi interlocutoria non appellatur nisi ratione grauaminis,ac ideo non grauatus à iudice, non appellat, quasi dixerint,quòd iustitia appellationis à delatione,pendet à suo primo mobili,scilicet an delatum sit appellationi, de iure non deferendæ, vel an ei iudex deferre tenebatur, vt in hoc vltimo casu tanquam non grauatus non appellet appellatus.

Et insuper quoniam hoc priuilegium,hęc vtilitas, hic fauor à iure concessus exequendi sententiam, pro me latam non obstante

35 appellatione, imò ea pendente ex aduerso interiecta non expectatis tribus conformibus, vt minimè deferatur, atque eius executio maximi quidem momenti est, & non modicæ, sed summæ vtilitatis, & iudicia hanc prærogatiuam habentia, longè vberiora commodioráque, considerantur, aliis illa carentibus; vt firmant Cæpol. *cautel.81. quando quis.* Negusant. *in tract.de pignorib. p. vlt memb.vlt n.26* Gomez *in §.item Seruiana. num.36. institu.de actio.* Roland. à Valle *conf. 14 num.2.lib.1.* Meno. *de adipiscen poss rem.3. num.7.* Natt. *conf.532.à num.2. & suprà,* dicitú: que appellatio beneficium iuris, secundùm Andr. Gaill. *tract.arrest.cap.11. num.19. fol mihi*; 88. & sic hac summa vtilitate, hóque beneficio, & priuilegio iure communi inducto, priuando iudex per delationem appellationis, iniustum est grauamen, iu-

36 stáque appellatio, quia à priuante beneficio iuris communis legitima iudicatur, *l.1. §. si quis tutor ff. quando appellandum sit, l. excusationes, C. de excus.tutorum l si quis prouocatione, C. de appella.* diximus suprà c. præcedenti. à n.46. comprobant etiam quæ infrà 4. p. c.7. à num.10. & sequentibus.

37 Et quia eo ipso iustificata censetur appellatio, quando grauamen verificatur, constátque per solas allegationes iuris, puta, appellatio à sequestratione fienda, quę est prohibita, constat siquidem de veritate grauaminis iuris dispositione, & eius præsumptione, & ideo statim dicitur iustificata appellatio, nisi per aduersarium contrarium probetur, ita Bal. *in l.in maioribus. C. de his quibus vt indig.* Innocent. *in c.2. in fi. de oper.noui nuntia.* Immol. *in c.interposita colu.2. de appella.* & ibi latè prosequitur hunc articulum Philip. Franc. *colu.3.* per totam, & faciunt à contrario sensu omnia, quæ suprà c. præcedenti

38 adduximus, vt à reiectione appellationis emissæ in casu à iure prohibito, appellationi, tanquam minùs iustæ, minúsque legitimæ, deferendum non esset, secus quando reiicitur in casu appellabili, & à iure permisso, & sic similiter idem venit dicendum in nostro casu, vt ab admissione, & delatione appellationis interpositæ, à sententia inappellabili sui natura, in qua iure prohibente, appellationi sit tanquam legitimæ deferendum, secus quando defertur appellatio-

39 ni iure deferendæ, siquidem idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito. & in hoc consistit differentia inter hoc caput, & caput superius, quia in illo tantùm agitur de appellatione interposita à denegata delatione in casibus vel prohibitis, vel permissis à iure, hîc autem è conuerso, nempe, de appellatione à delatione in casibus prohibitis, vel permissis, pro quo omnino vide plurimas doctrinas, & authoritates, quas apposuimus c. præcedenti, quæ quidem mirabiliter conducunt præsentis quæstionis resolutioni.

Vltimò (& quod hunc articulum declarare & comprobare videtur) facit, quoniam 40
etsi sententia interlocutoria, per quam finitur iudicis officium, ac iurisdictio, vt puta, si iudex se incompetentem declarauit, aut non esse procedendum ad vlteriora, obstantibus exceptionibus, vel quia absoluit partem ab obseruatione iudicij, vel appellationem esse defertam: his enim casibus, cùm per huiusmodi interlocutoriam desinat esse iudex, & finiatur eius iurisdictio, nec poterit reassumere, nec amplius poterit sententiam reuocare, text est elegans *in c. significantibus, de off.delegati. c.iudex eodem tit.lib 6. l.dicere ff. de arbitris.* Petrus de Bellaperti. *in repetitione l.2 circa med. fol.115 vers. extra hoc quero nunquid iudex. §. si quis in ius vocatus non ierit.* B. & cæteri. *in l. quod iussit. ff. de re iudi.* idem *in d.l. dicere.* Bal. *in l eleganter. §. si quis post. colu.penult. ff. de condict.o. indebiti.l. arbitro colu. fi. qui satisd. cogan. & in l. si vt proponis.1. & in l.si præses C. quomodo & quando iudex & in l.penult. ff.de pact. & in c.nosti colu.1. de electione recen.in Alphabeto, in verbo interlocutoria.* Angel. *in l.1. C. sententiam rescind. non poss.* Immol. *in l quidam consulebant ff. de re iudi.* Angel. *conf.220.in ciuitate colu.2.* Corset *in singulari* incipit *sententia in 5.* Rota *decis 86. si à pronũtiatione in nouis.* Aufre. *q.184. in decis.Tholos.* Henri. Bohic *in c.in literis colu. 2. de off.delegati.* Lanfr. *in repeti. c. quoniam contra. in verbo, interlocutiones colu.10. de probatio.* Alexan. *conf.71. videtur colu. penult. in 5. volum.* Paul. Castr. *conf.281. in causa ista colu.2. in 1. volu.* Salicet. *in l. post sententiam colu.3. C. de senten. & interlocu.* Socin. *in l.arbitro colu.1. ff. qui satisd. cog.* Domini. *in c. iudex colu.1. de off deleg lib.6.* sequitur latè Philip. Fran. *in c. cùm cessante. colu.4. in fi. cum duabus seqq. vers. secundo limita. de appella.*

Quod omnino esse intelligendum in iu- 41
dice delegato, & in arbitro, non autem in ordinario, qui quidem licèt pronuntiuerit se iudicem incompetentem, adhuc poterit reuocare, quia ad eum non spectat (solo verbo) radicatam à se abdicare iurisdictionem ordinariam, *l. legatus ff. de off. præsidis.* B. Paul. & communiter Doctores *in l.2. ff. si quis in ius vocatus non ierit.* per text. *in d.l. si vt proponis la 1. & in l. si præses, C. quomodo & quando iudex.* Rot. *decis.363. in fi* Bal. *in d.l. si præses.* vbi declarat, Salicet. Bar. Paul. & Ias. *in l. quod iussit ff. de re iudi.* idem Paul. *in l. iudex eodem tit.* Roma. *conf.358. in præsenti.* Feli. *in d. c. signi*

c.ſignificantibus, de off. delegati Philip. Franc. *in d.c.cùm ceſſante.colu.6.in prin.verſ ſed aduerte.* Ioan. Baptiſ. *in additio. ad Roma. ſing.* 129. & hanc opinionē contra Alexandrum (contrarium tenentem) vt communem, & veriorem tenendam eſſe, affirmat poſt longam diſputationem Rebuf. *in repeti.l. quod iußit n.* 108. *de re iudi.*

43 Quò pertinet, quòd licèt iudex inhibitus poſſit poſt inhibitionem facere ea, quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis, *iuxta c. cùm teneamur de appella.* quod ſecus eſt in iudice delegato, qui appellationi detuliſſet, quia cùm per delationem à ſe omnem iuriſdictionem abdicauit, non poterit
44 vlteriùs, in negotio ſe intromittere ante remiſſionem, Veſtr. *in praxi Romanæ Curiæ lib.*8. *cap.*4. *num.*7. Franc. *in d.c.cum teneamur colu.*4. *verſ ſecundus intellectus.* Lancelo. *de attenta.* 2. *p.cap.*20 *limi.*4. *num.*5.

45 Et iſthæc de delegato declaratio eſt intelligenda in delegato, dato principaliter ad aliquam cauſam, ſeu appellationem, ſecus ſi acceſſoriè datus fuerit, vt puta exequutor gratiæ, quoniam iſte etiamſi pronuntiaret ſe non exequutorem, non per hoc finietur ſua iuriſdictio, imò poſſet interlocutoriam hanc reuocare, iuxta text. *in c.dilectus el* 3. *de præbend.* Domini. *in c. ſi ſuper gratia de off. deleg.*
46 *lib.*6. gl. *in c. ſi tolli, de conceſſ. præben.* quia ex quo principalis durat gratia, per illum acceſſorium pronuntiationis non potuit auferri ius partis. Feli. *in c.qualiter, colu.*6. *de accuſatio.* Salicet. *in l poſt ſententiam C. de ſenten. colu.*3. *verſ. quæro de quodam tertio.* Alexan. *in l.quod iußit num.*28. Rebuf. *ibi num.*107. vbi ex hoc infert, quòd ſi incidat in aliqua cauſa articulus filiationis, in quo cauſa matri-
47 monij diſcutienda ſit, & laicus iudex ob hoc cauſam iudici Eccleſiaſtico remittat, iuxta *c.tuam. de ord. iudi.* poterit iudex laicus illam interlocutoriam reuocare, cùm hæc pronuntiatio ſit ſuper incidenti, non ſuper cauſa principali.

48 Hæc tamen concluſio vt huiuſmodi interlocutoria, per quam finitur iuriſdictio iudicis delegati; non poſſit reuocari, eſt intelligenda ſuo motu proprio; at verò quando pars per appellationē ab ea interiectam contradicat, tunc poteſt reaſſumendo iuriſ-
49 dictionem, reuocare ſententiam. nam cùm ſententia per appellationem ſubſequutam ſuſpendatur, *l. cauſa cognita C.de tranſactio. l. ſi quis iuſiurandum circa fin.ff.de iur.iur.* vel extinguitur, *l.* 1. §. 1. *ff. ad Turpillia.* & fingitur de præſenti non lata: ideo poteſtas iudicis remanet integra per euocationem prohibitionis, & impedimenti ad reuocandum eandem, ita tenet Rot. *deciſ.* 64. *ſi auditor. & in deciſ.*86. *ſi à pronunciatione.* Roman. *ſing.* 129. *ſi iudex.* per text. *in c. dilectus* 3. *de præbend.* Aufr. *in deciſ. Capellæ Tholoſ. q.*185. Panormi. *in c. peruenit. el* 2. *de appella.* facit *c. ſuper eo. in princ. de appella.* Præpoſ. & Peruſ. *in d. c. cum ceſſant.* Corſet. *in ſingul.* incipit *ſententia in* 5. Rebuff. *in d.l.quod iußit, num.*106. Deci *in d. cap. cùm ceſſante colu.*3. vbi Panormita. *colu.*3. Imol. *colu.*4. Philip. Franc. *colu.*5. *in prin. verſ. ſed aduerte* 1. qui dicit ad propoſitum, vnicum & ſingularem in iure text. *in d. c. dilectus.* Felin. & cæteri *in d.c.ſignificantibus.*

Cui conuenit, quòd ſi iudex, qui inhi- 50
buit, inhibitionem reuocauerit, ſi ab huiuſmodi reuocationis ſententia fuerit appellatio interpoſita, poterit ſuam reuocationem inhibitionis iterum reuocare, tenet Philip. Franc. *in d.c.cùm teneamur. num.*24. *de appella.* Lancelo. *de attenta.* 2. *p.c.*10. *limi.*2. *num.*18. Federic. de Senis *conſ.* 93. *per totum.* cuius doctrinæ reddunt omnes elegans videndum exemplum.

Et nota, quòd delegatus per huiuſmodi 51
appellationis delationem non amittit radicitus iuriſdictionem, nec penitus expirat, ſed dumtaxat eius actus, & exercitium; habitum tamen, & potentiam retinet, quod probatur, nam ſi iudex ſuperior reperit iniuſtam, aut friuolam appellationem, ad eundem iterum remittit, iuxta *c. cum appella. friuol. de appella. lib.*6. quod remiſſionem facere non potuiſſet iudici à quo, ſi non haberet 52
habitu iuriſdictionem, niſi de nouo aliam illi concederet, quod eſt falſum, quia alia non conceditur, vt dicit notabiliter, & plenè Socin. *conſil.*20. *abundè in* 4. *volu.* Roman. *conſ.* 501. *vt declarationem.* Rebuff. *in l. quod iußit. num.* 83. *ad fin.* latè optiméque poſt plures alios ab eo citatos, proſequitur Philip. Fran. *in c.cùm ceſſante colu.*6. *verſ. ſecundò aduerte, vſque ad finem. & in c.cum appella friuolis, de appella. lib.*6.

Ex quibus, & illa elici poteſt in hoc arti- 53
culo concluſio, vt iudex qui detulit appellationi à iure prohibitæ, minùs licitæ, aut aliter non deferendæ, cùm à ſe omnem quoad exercitium datū abdicauit iuriſdictionem: non poterit motu ſeu facto proprio delationem reuocādo, & reaſſumendo iuriſdictionem, ad executionem, & vlteriora procedere, ſed dumtaxat mediante contradictione, & appellatione partis appellatæ, cui intereſt non deferri, cui vt iuſtæ, & legitimæ ab huiuſmodi iniuſta delatione interiectæ ſi non detulerit iudex, vim facere declarabitur, vel propriè tertium genus dandum, nempe, *que reaſumiendo la iuriſdicion, y reponiendo lo hecho no hace fuerça, y no lo hauendo la hace,* &c.

Secunda deducitur inſuper ex ſupradi- 54
ctis

ctis conclusio, vt cùm deficiente contradictione, & appellatione partis appellatæ, per delationem etiam iniustam appellationis, omnem à se iudex abdicauerit iurisdictionem, non potest reuocando delationem, ad executionẽ vlteriùs procedere, nec iterum reassumere iurisdictionem, poterit pars, cuius appellationi est delatum, iterum appellare ab huiusmodi delationis reuocatione, scilicet, & reassumptione iurisdictionis, eiúsque processu (nempe deficiente contradictione partis appellatæ à delatione, vt dictum est) quia cùm hoc casu careat penitus iurisdictione iudex, omnia ab eo gesta sunt nulla ipso iure, innouata, & attentata, ex Aflict. Contar. Rotæ decis. & cæteris superiùs citatis, ac per consequens non sunt executioni mandanda, nec permittenda, & appellatio iusta & valida, & vt tali deferendum ex iis, quæ nos latè suprà hac 3.p.c.9. & l.4.§. condemnatum. ff. de re iud. quia tunc ratio appellandi in promptu esse censetur. 55

Quibus sic suppositis facilis patet exitus ad ea, quæ sursum in cõtrarium adduximus, & non primum, cui respondetur, verum esse omnino motu & facto proprio iudicem, qui detulit etiam iniustè, non posse delationem reuocare, nec reassumere iurisdictionem, nec ad vlteriora procedere, cùm sibi obstet penitus iurisdictionis defectus, secus autem data contradictione, & appellatione partis appellatæ, in cuius præiudicium appellationi detulerit, ex Aflict. Cæs. Contar. & ex d. Rot. decis. & aliis doctrinis hucusque relatis, quas non repeto. Alterum autem quod ibi diximus, ad finem, vt etiam de consensu partium non possit facere hanc reuocationem, scias: quòd ad aliud tendit, scilicet, quia disputant Doctores, an iudex, qui detulit appellationi ab aliqua interlocutoria, poterit illam reuocare re integra, etiam de cõsensu partium, in quo hinc inde multa variè deducuntur. Sed veritas est, hoc casu, vt de partium cõsensu rectè possit tam ordinarius, quàm delegatus reuocare grauamen, & interlocutoriam, vt exactè disputãs resoluit post alios Rebuff. *in l. quod iussit num.* 81. *vsque ad num.* 84. vel etiam de permissu ac consensu partis, qui à grauamine appellauit, latè Philip. Franc. *in d.c.cum cessante, colu.6. in prin. vers. secundò aduerte.* & idem *in c.cum appellationibus* §. *si verò, à num.* 5. *cùm seqq. de appell. lib.6.* 56 57 58

Nec obstat alterum fundamentum contrarium, quo dicebatur, vt quando iudex appellationi minùs iustæ, minùs legitimæ, & iure prohibitæ detulit, poterit nihilominus ad executionem deuenire ex Doctoribus ibi citatis, quibus quidem potest pariter respondeti, vt procedant; quando pars, cuius interest, appellauit à delatione hac iniusta ex iam dictis. Secus autem, si non appellauit, cùm careat omnino iurisdictione, nec poterit actum iurisdictionalem exercere, & vt sigillatim respondeamus, dico; quòd Bossio rectè respondet Prosper. Fari. *in pract. cri. quæst.* 101. *num.* 107. *tom.* 3. quem refert Baiar. ad Garum *quæst.* 94. *n.* 4. dicens, quod Boss. loquitur contra communem Doctorum (de qua nos in prin. huius cap.) affirmantem oppositum, imò iudicem postquam detulerit appellationi non deferendæ; non posse suam sententiam exequi, à qua non esse recedendum. 59

Minùs obstat Menoch. *d. num.* 868. quia nihil in comprobationem adducit, nec firmat in ea doctrina pedes suos, dum dicit, opinor, ex sola delatione nihil effici posset: quia si expressim executionem iudex ille, qui legis minister, non autem supra legem est, impedire non potest, minùs tacitè deferendo appellationi, erit tamen (inquit ille) cogitandum, ne nouam nimirum opinionem adferre videar, *&c.*) & quando resolutiuè dixisset, obstaret ei communis Doctorum resolutio, de qua in prin. huius cap. 60

Et minùs obstat dicta Rotæ decisio 58. *aliàs* 412. *si appellatur, in nouis.* ibi adducta, quia ei eleganter, & ad propositum respondet Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 6. *num.* 41. vt procedat, quando cum admissione iudicis de facto concurrit etiam tacitus consensus, & non contradictio ipsius appellati, quæ contradictio non erat in d. decis. à qua iterum Rota Moderna recedit, vt patet ex recollectis Acoramb. *decis.* 53. incipit *licèt Rot.* vt notat ibi Lancelo. *à num.* 18. quibus remanet satisfacta contraria.

Pro huius articuli perfectione illud est notandum, quòd si vicarius Episcopi de causa cognoscẽtis detulit appellationi, non potest per Episcopum reuocare delationem, quoniam cùm ex supradictis ipsemet iudex non possit, etiam re integra delationem à se factam reuocare, ergo nec poterit Episcopus, cùm sit idem tribunal, & idem consistorium cum Vicario, *c. Roman. in prin. de appella. lib.6.* optimè probat Philip. Franc. *in d. c.cum appellatio.* §. *si verò sub num.* 6. *eodem tit.* Bertachi. *in reperto. in verb. Episcopus, circa medium vers.* 94. ad quem locum se refert etiam in verbo, appellatio admittitur, *vers. duodecimo.* 61

Quid autem sit dicendum, quando appellatur à sententia lata à duobus iudicibus, quorum vnus detulit appellationi, alter non. dic quòd si iste anteaquam alius iudex deferat, voluerit suam delationem reuocare, 62

poterit,

poterit,& non obstante ab illo facta delatione, reuocationis actus valet, & tenet, vt est dictum notabile Angeli & Bal. *in l. si cum dotem §. eo tempor ff. solut. matr.* quos ibi refert & sequitur Alex. *n.* 3. alios allegans, vbi etiam Roman. Lancelo. *de attent. 2. p. cap.* 12. *limi.* 1. *num.* 88.

63 Quid autem sit dicendum in duobus iudicibus delegatis, quorum alter defert, alter non, quòd possit deferens pœnitere, nemo dubitat. sed manente in sua voluntate, an alter possit procedere ad vlteriora, & an
64 eum deferens deferendo impediat, plures casus distinguit, & optimè post plures alios quos citat Philip. Franc. *in d.c. cum appella. d. §. si verò num.* 5. *vers. quid autem si sunt plures iudices, & num.* 6. *per totum*, vbi quid quando vnus sine altero iuxta clausulam rescripti procedere possit, vel quando alter, vel nolit, vel non possit, vel quando simul procedere debent, de quibus post Franch. *ibi* vide etiam Lapum *in eodem tit.* adducens notata *in c. cum super. de off. delega. lib.* 6. nota. *in clem.* 1. *de appella.* vbi per Immol. & Flori. & per Bal. *in auth. hodie, circa fi. C. de appell.* & Angel. *in d.l. si cum dotem. §. eo autem tempore,*
65 omnes tamen conueniunt, vt non censeatur delatum, cùm delatio non sit legitima, non abdicat iurisdictionem ab ipso deferente, nec transfert in superiorem eandem, imò quicumque potest pœnitere ante delationem alterius, & simul dare apostolos refutatorios.

66 Difficultas autem, an alter, qui non detulit, possit solus procedere, quam vt dissoluas, consule supradictos Doctores. quid autem quando sunt iudices ordinarij pares, vel etiam dispares numero, Cardi. *in clem.* 1. *q.* 25. 26. *& 27. de dolo & contuma.* Butriga. & Immol *in c. quoad consultationem, de re iudi.* Bertachi. *verb. appellatio admittitur vers.* 18. *demptis additionibus.*

67 Ad quem iudicem spectet cognitio, an appellationi sit deferendum, vel non, latissimè multa elegantia congessit Escacia *de appella. quæst.* 1. *art.* 1. *per totum fol.* 116. Cognitio autem an appellatio sit admittenda, vel an fuerit appellatum intra terminum, vel an appellatio sit legitima, an sit nulla, an deserta, & similia, ad quem spectet cognitio, an ad iudicem à quo, an potiùs ad iudicem ad quem, multa scitu digniſſima, post alios congessit Escacia videndus *vbi proximè, & quæst.* 11. *art.* 2. *per totum fol.* 118. quibus locis multa alia videre poteris, quæ materiam delationis attingunt, ad quem te libenter remitto scriptis contentus.

68 Circa inspectionem autem illius, quod vltimo loco nostri capituli apposuimus, an à sententia lata pro desertione appellationis appellationi interiectæ non deferens iudex Ecclesiasticus vim faciat, & priùs vt de sententia tractemus, quis eam sit laturus, cognoscamus, an scilicet iudex à quo, an iudex ad quem, in qua solent à Doctoribus duo casus constitui, an appellans nunquam adiuit iudicem ad quem, & sic quando desertio causata est ex non eius prosecutione, 69
siquidem nunquã aditus est iudex ad quem, nec vllus est actus coram eo factus, cùm quidem ad id teneatur intra terminum à iure, vel iudice sibi ad prosequendum præfinitum, de quo fide dignas, solemnésque literas, iussus à iudice, à quo appellans tenetur exhibere, quemadmodum superiorem adierit, aut de legitimo impedimento docere, quod si non fecerit, tunc iudex à quo pronuntiat appellationem esse desertam.

Aut verò constitit, & docuit appellans 70
adiisse superiorem, & sic quando iudex ad quem fuit aditus, cùm appellatio fuit coram eo introducta, tunc ipse, non iudex à quo, super desertione pronuntiabit, ita notabiliter distinguit Philipp. Franc. *in c. ex ratione num.* 19. *vers. circa septimum de appellat.* Felin. *in c. ex parte el* 2. *colu. penult. de rescript.* Iſſ. *in l. tale pactum. §. qui prouocauit ff. de pact. num.* 11. Marant. *in specul. 6. p. tit. de appella. num.* 189. Didac. Perez *in l.* 2. *tit.* 16. *lib.* 3. *ordina. glo. verbo, sin que firme.* Azeued. *in l.* 111. *tit.* 18. *lib.* 4. *recopil.* & idem Azeued. *in l.* 16. *tit.* 17. *num.* 4. *ad fi. eodem lib.* 4. Paz *in prax. 6. p. cap.* 1. *n.* 7. optimè Parlado. *lib.* 2. *rerum quoti. c. fin.* 1. *p.* §. 1. *n.* 11. sequitur Amad. Rodrig *in tractatu de executio. c.* 1 *n.* 10. Et hinc est, quòd 71
licèt appellans transferat acta ad superiorem iudicem, & nisi intra legitima tempora à iure præstituta, citari fecerit aduersarium, non excusetur à desertione, vt per Bald. *in l. fin. §. illud num.* 11. *C. de tempor. appella.* Felin. *in c. illud, de præscript. num.* 10. Parlado. notat *vbi proximè num* 8. tamen bene sufficit ad hoc, vt de tali desertione superiùs cognoscat, cùm iam sit aditus ex supradictis, quod 72
sequitur post alios nouissimè Escacia *vbi proximè d. art.* 2. *per totum.* & latiùs *q.* 11. *art.* 5. *à num.* 151. *cum seqq. & suprà à principio.*

Et ad huiusmodi pronunciationem, & 73
declarationem fiendam, appellationem desertam esse, debet quilibet iudex causæ cognitionem saltim summariissimam adhibere, & per consequens præcedente partis appellantis citatione. nam postquã pars appellata comparuerit coram iudice, petendo 74
sententiæ executionem, cùm per desertionem sit translata in rem iudicatam, *l. quoniam nonnulli, l. si contra. C. de appella. clem sicut. de appella.* iudex anteaquam exequatur, debet

bet citare partem ad dicendum, quare executioni sententia mandanda non sit, quæ
75 causæ cognitio & citatio necessariò requiritur, cùm posset pars, de legitimo impedimento docere, vt sibi secundus annus concedatur, & impediatur executio, iuxta *d. clem. sicut.* & iura vulgaria huius doctrinæ & opinionis sunt Authores, Marant. *de ord. iudi 6 p.tit.de appella.à num.23.& suprà*, qui pro se allegat B. *in l.1.in fi. ff. nihil noua. appella. penden.* Alexan. *in l. præses colu. fi. ff de re iudi.* Ab. *in c.ex ratione colu. fi. de appellati.* quos ita tenere affirmat, & quòd debeat pars citari, idem tenuisse (testatur) Bal. *in d.l si contra.* idem Bal. *in l 2. in fi. C. de tempor. appella.* vbi dicit, esse ibi text. ad hoc meliorem de iure, Philip.Franc. *in c.ex ratione colu.14 vers.quartò quæritur*, quos omnes ad hoc ipse Marant. citat, idem etiam tenet latè probans eleganter Didac.Perez *in l.3.tit.16.lib.3.ordina. verb. facta.* Feli. *in c. ex ratione num.9.* Lanfranc. *decis.*465. incipit *iudex.* Paz *in prax.6. p.1.tom.c.1. num.7.* & hanc opinionem communem esse, testatur D. Padill. *in l.1. C. de iuris & facti ignoran.num.16.* quem sequitur, & de recepta praxi affirmat Parlad. *lib.2. rerum quoti. c.fin.1.p.§.1. sub num.8. & num.9.* veriorem & receptiorem dicit Arnad. Rodri. *de execu.c.1.nu.7.* vt scilicet, aliter quàm parte citata, & causa cognita facta super de-
76 sertione appellationis à iudice declaratione, non sit sententia exequenda, licèt plurimos contrariam opinionem tenẽtes refert, & sequitur Lancel. *de attenta.2.p.cap.12.amplia.1. num.34.* licèt aliqui ibi per eum citati nostram probant sententiam.

77 Et hanc praxim probant Gondizalu. de Paz *in prax. 1.p.10. tempore num.2. & 3.* Didacus Perez *in d.l.2.tit.16.in glo verb. sin que firme el juiçio lib.3.ordina.* Amad Rodrig. *vbi proximè num.9.* quòd postquam appellatio ex causis à iure inductis efficitur deserta, pars appellata compareat coram iudice, cui executionem sententiæ petat, quam petitionem parti intimandam aduersæ, mandabit iudex, & quòd intra aliquem breuem (scilicet trium dierum) terminum diligentias, à se factas ostendat, quo transacto incussatur ei
78 contumacia, dato alio, & secundo, & iterum contumacia incussatur, & deniq; dato tertio termino, quo si nõ docuerit de diligẽtiis factis in prosequutione appellationis sue (quas diligentias congessit Didacus Perez *vbi proximè, d. verb. sin que firme. vers. dubitatur præterea*, & Auend. *lib.1. respons.1.* & Paz *d.1.tom. 6.p.c.1.num.1. cum seqq.*) expediuntur executoriales secundùm formã traditam à Mõteroso, *in sua prax.3 tract. de mod. proced.in via executi. fol.*35. Paz *vbi suprà 4. p.cap.1.num.9.* Villadieg. *in politi.& practi.iudi.cap.4. num.4.* Amad.Rodrig. *vbi proximè num.9.*

Post huiusmodi autem causæ cognitio- 79
nem sententia interlocutoria, quo declaretur desertio, necessaria non est. Sed poterit iudex executoriales expedire, & concedere suæ sententiæ executioni mandandæ, ista est *decis.* Guid. Pap. 213. *statut.n.1. & decis* 416. *à num.23. & in tract.de appella.quæst.*18. Boër. *decis.*206. *num.*11. Ludoui. Gozadi. *cons.*85. *videtur.num.*26. Marant. *in specul.6. p.tit. de appella. num.*188. & quòd iudex à quo possit suam sententiam exequi, absque eo, quòd super desertione sit pronuntiatum, tenet Rot.apud Moheda. *decis.*36. *auditor Rot. sub rub.de re iudi.* communem dicit Cardi. Alex. *in c.ex ration.8. sub num.44.vers.in contrarium. de appella.* Sequitur post hæc Escaci. *de appella.quæst.*11. *art.5. num.*149. vbi idem affir- 80
mat post alios, quando desertio causata fuit, quia nulla fuit appellatio interposita, idem repetit in aliis pluribus casibus, quos illatiuè refert *ibi à num.*148. *cum pluribus seqq.* Eam tenent opinionem Cotta *in memora.in verbo, appellatio deserta*, latè Petr. Surd. *cons.*139. *num.*14. *lib.*1. quod procedit in iudice ordi- 81
nario, non autem in delegato, qui tenetur pronuntiare ante executionem sententiæ, secundùm eãdem decisionem Rotæ & Lancelo. *de attent.2.p.c.12. ampliatio.1. à num.35. & 36.* Poterit etiam iudex declarando per interlocutoriam dandos executoriales, cau- 82
satiuè declarare etiam super desertione, vt notant secundùm stylum Didac.Perez, Parlad. & Amador. & Marant. & alij statim citandi.

Hinc corripiendus est Aloys. Ricci. qui 83
cum Angelo, Franc.& Bald. contrarium sequutus fuit, declarationem nempe desertionis esse necessariam, ex quibusdam rationibus motus, quibus omnibus satisfit, quòd cùm pronuntiationem, siue tacitam per expeditionem executorialium, siue expressam, 84
debeat præcedere partis citatio, & eius exceptionum examinatio (vt suprà diximus) omnia per eundem Riccium considerata euacuantur. Riccius suam igitur tenuit opinionem *in practi.decis.2.p. decis.*506. *sub tit.de appella.fol.*537.

Igitur à sententia interlocutoria, qua de 85
per se & dumtaxat declarat iudex, desertam appellationem, vel in ea simul executoriales victori dari, decernit, an nisi appellationi interpositæ deferat iudex, violentiam facere dicatur, restat videre. In quo articulo reperio Philipp.Franc. *in c.ex ratione de appella.* Marant. *in specul.tit.de appellatio.n.*190. Lanfr. *in c. quoniam contra num.*114. *de probatio.* dicentes à sententia interlocutoria, qua

pronuntiatur

pronuntiatur appellationem à diffinitiua, ſeu interlocutoria, eſſe deſertam, appellationi interiectæ eſſe, vt licitæ, deferēdum, quorum potiſſima eſt ratio, vt quamuis ſit interlocutoria, tamen habet vim diffinitiuæ.

86 Sed contrariam ſententiam, imò ab hac pronuntiatione appellationi deferendum non eſſe, longè veriorem probauit cōtra eos Parlado. *lib.2.rerum quoti.c.fi.1.p.§.1.num.11.* & ante eum Didac.Perez *in l.3.tit.16.lib.3. ordinament. glo. verbo facta à num. ... verſ. alij tamen* ſequitur Amad. Rodrig. *vbi ſuprà d.c. 1.num.12.*

87 Pro quibus faciunt pluta iura. Primò text. *in l.quoniam nonnulli*, ibi, placuit, vt ſi intra dies ſolemnitatibus præſtitutos ad facienda hæc appellatoris cura defuerit, deſerta ab eo prouocatio exiſtimetur, móxque debitum exigatur, *&c.*) *C.de appellatio.* ex cuius text. verbis *ibi*, mox debitum exigatur, *&c.*)

88 clarè apparet ſublatam eſſe, & excluſam appellationem. Iſtæ namque dictiones (mox, ſtatim, protinus, incontinenti, illico, confeſtim) ſine illa ludificatione, & ſine vlla procraſtinatione, & quælibet harum excludit appellationem, quia ſunt verba, quæ deſiderant celeritatem, Ruginel. *in tractatu de appella.* §.9. *glo.2. quæſt.8. num.49. per totum.* quem ſequitur Sigiſmund. Eſcacia *de appella. quæſt.16.limi.1.num.59.* de quo dixi latè 2. p.c.8.à num.124.cum ſeqq. *l.ſi contra, eodem*

89 *tit.* ibi, rector prouinciæ animaduerterit, res iudicatas exequi curabit.) *& l.fin.§.illud.* ibi, & ſententiam contra eum latam in ſuo robore durare, & ad effectum perduci, tanquam ſi ab initio minimè fuerit prouocatum, *&c.*) *C.de tempor.appella.*

90 Quæ quidem verba pariter appellationem excludunt ſi credimus Ruginello *in tractatu de appella.§.2 glo.2.num.2. verſ.1.igitur.* Sigiſm. Eſcacia *in eodem tractatu de appella.quæſt.16.limi.1.ſub num.28. & 29.* & idem Ruginel.§.9.*glo.2.num.4.* Contar. *in l.vnica, in notab...num.18.cum ſeqq. vſque ad num.25. C.ſi de momen.* Aguiſ. *conſ.76. de tribus num. 7.lib.1.* Iſſ. *in conſil.187. circa primum num.23. lib.2.* dum affirmant, quòd per hæc verba in diſpoſitione prolata (ſententia firma maneat, & executioni innitatur) vel etiam per

91 hæc altera (ſententia fortiatur effectum ſuum) cenſeri, appellationem ſublatam, quoad ſuſpenſiuum, videndus etiam Ioſeph. Ludoui. *deciſ. Peruſ.20.num.18. & num.20.* & eſt text. *in l. vnica C.ſi de momen. poſſ.* de quibus nos latiùs diximus ſuprà 2 p. cap.8.à num.104.cum multis ſeqq.

92 Maximéque ex dictis videtur ſublata appellatio, cùm per deſertionem ſententia tranſit in rem iudicatam, quæ executionem dumtaxat expectat, *l.poſt rem iudica. ff. de re iudi.* à qua non appellari, iura clamant, *l.ab* 93 *executi.C.quorum appell. non recip l. ab executore ff.de appella.* diximus infrà latè 4. p. maximè cùm fingat lex ab initio non fuiſſe ap- 94 pellatum, text. *in c. dilectus in fin.* ibi, cuius ſententia tranſit in rem iudicatam, cùm intra decem dies non fuerit legitima prouocatione ſuſpenſa.) *de electione*, text. *in c. quoad conſultationem, de ſenten. & de re iudi.* ibi, quod cùm poſt decem dierum ſpatium in authoritate rei tranſierit iudicatæ, *&c.*) facit etiam text. *in d.clem. ſicut. de appella.* probatur etiam in text. eleganti *in c. perſonas, 4. in ordi. de appella.* ibi, ex tunc iudicio ſuo ſuper iis, quæ in quæſtione vertuntur, ſine contradictio- 95 ne aliqua ſtare, compellas, *&c.*) & quando in aliquo caſu à iure remouetur contradictio, appellatio etiam remota cenſetur, Gonzal. *de alternat. glo. 9. in annota. ſub num.218.* Decius *in d. c. perſonas, in 4. notab.* Lancelot. Robert. *de attent.2.p.cap.12.limi.8.n.4.* & nos ſuprà hac 3.p.c.11.n.39. & 2.p.c.8.à n.107.

Quod probant Doctores, & ego ex hoc text. qui ponit duos caſus diuerſos. Primo caſu dicit: ſine contradictione aliqua ſtare compellas, *&c.*) & in ſecundo autem dicit: ex tunc ſententiæ ſuæ (ſicut de alio caſu diximus) appellatione remota parere conſtringas, *&c.*) cùm nihil in alio caſu de appellationis remotione dixerit, ſed de contradictione dumtaxat, & tamen ſe ipſum Pontifex declarat, vt illa verba contradictione remota, intelligantur, idémque operentur, quod & appellatione remota, cùm nulla ſit maior contradictio quàm appellatio, ſuprà dixi num.33.

Denique probatur hæc pars ex text. *in c.* 96 *cùm ſit Romana 5.de appella.* ibi, intra quod ſi is, qui appellauerit, cauſam appellationis non fuerit proſequutus, tenebit ſententia, ſi poſt ſententiam appellauerit, & cauſa ſua cecidiſſe videtur, nec amplius ſuper eodem negotio audietur appellans, *&c.*) nam regulariter verum eſt, vt qui terminum ſibi ad 97 aliquid faciendum præfixum, labi permiſit, cenſetur renuntiare, & nō poteſt, nec agendo, nec excipiendo audiri, tradit Ioan. Cephal. *conſil.201.num.4.lib.2. & conſ.202.num. 18.cod.lib.2.* Caſſiador. *deciſ.4.in attenta num. 3.de dilatio.* Veſtr. *in prax. Romanæ Curiæ lib.8. cap.4.num.21.* Annotat. ad Æguid *num.108.* ſed vbi à iure ſuper aliqua cauſa denegatur audientia, appellatio etiam denegata cenſe- 98 tur, latiſſimè diximus & poſt plurimos probauimus ſuprà 2.p.c.8. à princ. vſque ad fin. ergo euidenter ſequitur in noſtro caſu, cùm ſuper deſertione, & cauſa princ. denegetur audientia, appellatio remota intelligatur.

99 Vno fundamento voluit, hanc noſtram opinionem comprobare Amad. Rodrig. *in d.c.*1. nempe, quòd cùm hodie ex Concilio Trident. *ſeſſ.*24.*de reform.c.*20.*& concl.*13.*c.*1. ſit prohibita appellatio ab interlocutoria ſententia,niſi ab ea,quæ contineat damnum irreparabile, & ſic arguit ille, cùm ſententia ſuper deſertione ſit interlocutoria,ergo non poteſt appellari. Sed miror tanti viri non attendens, quòd Trid.in d. locis permiſerit
100 appellationem ab interlocutoria, vim diffi-
101 nitiuæ habente, prout iſta lata ſuper deſertione,eſt,vt probant Philip.Franc.*in c. ex ratione, de appella.* Lanfran. *in c. quoniam contra num.* 114. *de probatio.* & plurimos citauimus ſuo loco.& quòd habeat etiam damnum irreparabile,dubitauit nemo, ſicuti aliam ſen-
102 tentiam diffinitiuam poſt ſe non expectet, per cuius appellationem poſſit reparari. & ita defende hanc opinionem noſtram ex ſupradictis fundamentis, à nobis conſideratis, quibus ſpeciales rationes excludendæ appellationis hoc conſiderauimus caſu.

103 Circa materiam autẽ deſertionis, quemadmodum ſententia,cuius ſit appellatio deſerta, executioni ſit mandanda. quid ab interlocutoria. & quid à diffinitiua. quid in iudice delegato. quid in ordinario. quid vbi adeſt impedimentum,& quemadmodum id conſtare debeat. & quemadmodum deſertio debeat apparere. & quid quando eſt lapſus terminus iuris, ſiue iudicis. & quid ſi commiſſio fuit expedita, licèt non præſentata. & de pluribus difficultatibus materiam deſertionis ſpectantibus (quas nos omittimus,quia non pertinet) vide latè,& affatim per Lancelot. Rober. *de attenta. 2. p. cap.* 12. *ampliati.* 1. *per totam.* & quis iudicum, an ſuperior,an inferior teneatur ſuper deſertione cognoſcere, & de ea, ſiue tacitè, ſiue expreſsè pronunciare, diſtinctè, & ſigillatim, illatiuè varios caſus congeſſit poſt Lancelo. & alios,Eſcacia *de appella. quæſt.* 11. *art.* 5. *per totum à num.* 148. *cum pluribus ſeqq. fol.* 141. & an iudici à quo, an iudici ad quem perti- 104
neat,rem iudicatam exequi, & executoriales expedire, vide eundem poſt alios plures caſus diſtinguentem, *in eadem q.*11.*art.*7.*per totum à num.*162.*vſque ad num.*183.

TRACTA

TRACTATVS
DE REGIA PROTECTIONE
vi oppreſſorum appellantium.

PARS QVARTA:

Qua continentur capita circa violentias attingentes executoriales, executores, & eorum exceſſus.

CAPVT I.

A præcepto, & expeditione executorialium; quídve in ea potiſſimum ſit ſeruandum. ſeu etiam ab earum commiſſione facta executori; an, & quando non deferens appellationi emiſſæ vim commiſiſſe dicetur.

SVMMARIVM.

Autor nõ tractat materiam executionis, ſed dumtaxat appellationis ab ea, nempe quando adeſt exceſſus. n.1.

Exceſſus executionis materia ſubtilis, difficillima, & indigeſta eſt, & vtriuſque fori tribunalibus frequens. n.2.

Executionis tractatus qui edidere. n.3.

Deus optimus maximus cõtra Adam ſtatim executoriam ſententiam miſit. n.4.

Sententia tranſlata in rem iudicatam, vel alijs duobus conformibus mittitur executioni. n.5.

Sententia in rem iudicatam tranſit ob non emiſſam appellationem intra terminum, vel ob eam deſertam. n.6.

In executione eius ſententiæ priuilegiatæ, cuius appellatio caret ſuſpenſiuo effectu, cadere ſolet exceſſus, & per conſequens appellatio. n.7.

Nihil prodeſſent ſententiæ & iudicia, ſi non eſſet qui ea executioni mandet. num.8.

Appellationi ab expeditione executorialium virtute rei iudicatæ an ſit deferendum. n.9.

Opinionem affirmatiuam ſcilicet, eſſe deferendum, qui tenuerint. ibidem.

A præcepto de exequendo tam ſententiam quàm inſtrumenta guarentigiata, eſſe licitam appellationem, qui affirmant. n.10.

Ab expeditione executorialium & præcepto de exequendo tam rem iudicatam, quàm inſtrumenta, &c. non eſſe licitam appellationem, vt verior opinio reſoluitur. n.11.

Executio rei iudicatæ & inſtrumenti guarentigiati æquiparantur à iure. n.12.

De executione ſententiæ, ad executionem inſtrumenti guarentigiati, licitum eſt arguere. n.13.

Ab executorialium expeditione, & præcepto de exequendo vigore rei iudicatæ appellationi non eſſe deferendum, omnium ferè concors eſt ſententia. n.14.

Ab expeditione executorialium vigore trium conformium non eſſe licitam appellationem, citra dubium eſt. n.15.

Ab executione appellationi emiſſæ iudex non deferens, vim non faciet. n.16.

Executorialium expeditio plus non grauat, & ideo non appellatur. n.17.

Executio dicitur de appendicibus. n.18.

Executorialium expeditio eſt pars executionis, & ipſius atque ſententiæ declaratio. n.19.

Pronuntiatio de exequendo dicitur executio, licèt non mera. n.20.

Executiua ſi ſit vna ſententia alterius, ſi non poteſt appellari à prima, pariter nec à ſecunda illius executiua. n.21.

Executorialium expeditio, & decretum de exequendo ſit in executione rei iudicatæ. n.22.

Ab executione non appellatur, quia plus quàm ſententia non grauat, ita nec ab expeditione executorialium, quia plus quàm ipſa executio non grauat. n.23.

Ab interlocutoria de admittendis articulis ſi non eſt appellatum, nec poterit poſtea appellari ab ipſa actuali admiſsione. & de ratione. n.24.

Executor mandatum implens non eſt qui grauat, ſed mandans. n.25.

A ſententia, qua quis non grauatur, non appellat. num.26.

Appellans ab executione rei iudicatæ præſupponit antecedens validum, & negat conſequens, ſcilicet, executionem, & ideo nihil agit. numero 27.

Executio inducta eſt, vt lites conſequãtur finem, nec immortales reddantur. n.28.

Finem nunquam assequerentur lites, si ab executorialiũ expeditione daretur appellatio. n.29.

Prohibito vno prohibetur omne, per quod peruenitur ad illud. n.30.

Ab expeditione executorialium appellatio admittitur, si rationabilem causam habeat expressam. n.31.

Executorialium expeditio ante rem iudicatam, & intra terminum ad appellandum, appellationem suspensiuam recipit. n.32.

Sententia de exequendo est executio, & sic non facienda ante rem iudicatam, & intra terminum ad licitè appellandum, n.33.

Executori dato ad exequendam sententiam legitima appellatione suspensam, non est permittenda executio. n.34.

Executorialium expeditio continens nouum aliud grauamen vltra rem iudicatam, admittit appellationem suspensiuam. n.35.

Executorialium expeditio decreta contra alium in re iudicata non comprehensum, recipit appellationem. n.36.

Executorialium expeditio facta parte non citata admittit appellationem suspensiuam. n.37. & num.42.

Executorialium expeditio, vt per appellationem suspendatur, debet rationabilis causa in scriptis exprimi. n.38.

Executoriales sunt, quoddam instrumentum à notario confectum, summam actorum continens, victori ad exequendũ tradendum. n.39.

Executorialis moribus inducta, idem est in effectu quoad mandatum executiuum. n.40.

Executoriales expediuntur stante re iudicata, non tamen mandatum executiuum, quod si secus fiat, Rota sustinet dũ ritè sit expeditum. num.41.

Executorialium expeditionem debet præcedere citatio ad videndum illas relaxari. num.42.

Executoriales expediuntur etiam in domo auditoris Rotæ. num.43.

Executoriales expeditæ absque citatione recipiunt appellationem suspensiuam. num.44.

Cui sex ampliationes adjiciuntur. num.45.

Citatio an sit necessaria in relaxatione mandati vigore sententiæ, variæ fuere opiniones remissiuè, vbi resolutio. n.46.

Executorialium expeditionem requirere citationem, vbi datur iudicis, rei, aut litigantis mutatio, sine controuersia est. n.47.

Executorialium expeditio requirit processus reproductionem, aliàs si negetur, negatur executio. n.48 & seqq.

Sententia valde antiqua præsumitur, ritè & rectè latam fuisse. n.49.

Sententia valde antiqua quæ dicatur, vt sine processu possint executoriales expediri. n.50. remissiuè.

Executoriales in primis debent continere sententias, seu sententiam. n.51.

Sententia inserta in executorialibus facit fidem, quia sunt acta iudicialia. n.52.

Executor sententiæ non est antea ad eius executionem deuenturus, quàm sibi de sententia legitimè constet. n.53.

Sententia non dicitur constare, etiam si eius tenor referatur in executorialibus Papæ per relationem partis, quia ipsa sententia adhuc debet doceri. n.54.

Dictiones (iuxta, secundùm,) & similes, in gratia, seu priuilegio stant causatiuè, in iustitiæ rescripto autem conditionaliter. n.55.

Executoriales vt per se fidem faciant de sentẽtia, debet in illis inseri de verbo ad verbum. n.56.

In executione sententiæ semper eius verba ponderanda sunt. n.57.

Executoriales vt probent mandatum procuratorium, totus eius tenor de verbo ad verbum est inserendus. n.58.

Mandatum insertum de verbo ad verbum in sententia aliisve actibus iudicialibus, fidem facit, sicut ipsum originale. n.59.

Mandatum insertum per relationem & enuntiationem notarij non de verbo ad verbum, non probat, si negetur. n.60.

Etiam si Notarius attestetur, se vidisse, & legisse. num.61.

Et etiam si dicat, vt constat ex instrumento per me fieri rogatum confecto. ibidem.

Executorialibus inscribi solent libelli actionum & exceptionum, & alia munimenta quæ ad executionem magis congruant. n.62.

Executorialibus inserendus de verbo ad verbum libellus Actoris, cum eius probatio requirat scripturam. num.63.

Executorialibus inseri libellum rei, vt constet de litis contestatione, non requiritur, cùm sufficiat enuntiatio litis contestationis. n.64.

Executorialibus libellus exceptionum erit inserendus, vt appareat an oppositæ executioni sint admittendæ, vel non, vel iam super illis iudicatum. n.65.

Executorialibus citatio inserenda est, vt appareat tertius possessor, & oppositor fuerit citatus, & quibus officiant executoriales. n.66.

Executorialibus sunt inserenda omnia, quæ excludant exceptiones oppositas ad impediẽdam executionem, vt extrinseca alia excusetur probatio nempe actorum exhibitio. n.67.

Acta processus etiam litè finita probant, & vim retinent. n.68.

Causa, qua sit actum in iudicio, & iudicis intentio vt constet, interrogatoria & alia acta inseruentur in executorialibus. n.69.

Executorialibus inseri solent testes melius probantes rei æstimationem, valorem & bonorum liquidationem reseruatam executioni, vt alia excusetur. n.70.

Executio ſi ab eodem iudice ſit facienda, parui refert executoriales conficere, cùm ſufficiat ſola ſententia à Notario ſignata publica forma. num.71.

Executoriales Romana in Curia expeditæ, ante executionem earum requiritur citatio partis de inuiolabili Rotæ ſtylo. n.72.

Executio vigore executorialium non intimatarum capitulo, ſed quibuſdam canonicis non congregatis, capitulariter eſt attentata. n.73. & quando tunc valeat. ibidem.

Executorialium cum intimatione ſit in Rota reproductio, vbi ante actualem executionem & declarationem incurſus cenſurarum quatuor termini ſeruantur. n.74.

Executio & poſſeſsio capta vigore executorialium ante intimationem, & eius reproductionem eſt attentata, & nulla. n.75.

Executio eſt nulla niſi intimentur executoriales latæ contra vnum alteri poſſeſſori reſignatario, vigore clauſulæ reſignationis gratioſæ, etiam quoad poſſeſsionem, qua actualiter reperitur. n.76.

Diſpoſitio de intruſo loquens procedit in accipiente poſſeſsionem ex executorialibus non ſeruatis ſeruandis. n.77.

Executoriales obtinens vigore trium conformium contra intruſum, ſi reperiatur in poſſeſsione per viginti annos, etiamſi non appareat de intimatione & terminis ſeruatis, non dicitur attentata poſſeſsio. n.78.

Ratio eſt, quia præſumuntur omnia ſolemniter acta per ſpatium viginti annorum, & condemnatum intruſum poſt ſententias dimiſiſſe poſſeſsionem. n.79.

Collatio facta per Epiſcopum excommunicatum vigore executorialium, tamen nondum declaratum valet. n.80.

Condemnatus anteaquam declaretur vigore executorialium, præmittit Rota quatuor citationes, vt doceat cur illis non paruerit. numero 81.

Auditor Cameræ licèt ſit executor ſententiarum, tamen executoriales à Rota intimatæ non poſſunt reproduci coram Auditore ad declaratoriam, niſi ipſe expediat monitorium. numero 82.

Et de ratione. n 83.

Executorialium executio eſt attentata, quia cùm deberent reproduci coram Auditore Rotæ, reproducuntur coram ſubexecutore in partibus. num 84.

Ab executore exequente executoriales Romanæ Curiæ in partibus poſt intimationem, & ante earum reproductionem in Rota appellationi deferendum eſſe, declarat Regius Senatus. num.85.

Romanæ Curiæ ſtylus in expeditione executorialium ac reproductione intimationis non ſeruatur in partibus Hiſpaniæ, ſed ius commune. n.86.

Et quis Hiſpaniæ ſtylus ſit. n.87.

Poſſeſsionem captam vigore executorialium expeditarum in partibus, & non reproductarum attentatam non eſſe, determinauit Rota. num.88.

Stylus Rotæ extra Curiam non eſt attendendus, nec ad partes extendendus. n.89.

A commiſsione executorialium facta executori, vt illam ad effectum perducat, appellationi non eſt deferendum. n.90.

Iudex cautus ſit, non pronuntiare ſuper ſententia exequenda, ſed directò committat executionem executori, vt appellato euitetur. n.91.

Executionis commiſsio, executionis dicitur pars realis. n.92.

Executionis extrema à parte ante & parte poſt, appellationem excludunt. n.93.

Medium participat à iuribus extremorum, & probatis extremis medium probatum remanet. num.94.

Quod procedit, quando medium habet coniunctionem cum extremis, n.95.

Medium eiusdem præſumitur naturæ & conditionis, cuius ſunt extrema. n.96.

Medium declaratur ex præcedentibus, & ſubſequentibus. n.97.

Executorialibus non indiget ſententia abſolutoria. n.98.

Abſolutoria ſententia ſeipſam exequitur, nec indiget facto iudicis. n.99.

Abſolutus ſtatim exceptione rei iudicatæ tutus eſt. n.100.

Executoriales imperiti iudices concedunt indiſtinctè. n.101.

Executoriales relaxari ex qualibet ſententia etiã negatiua, ſeu abſolutoria vbique indiſtinctè practicatur. n.102.

Executoriales non expediuntur vigore ſententiæ notoriè nullæ. n.103.

Executoriales expedire quis iudex poſsit, à quo, an ad quem, qui vltimam tranſlatam in rem iudicatam tulit ſententiam, & quid in delegato, & de alijs pluribus ſimilibus difficultatibus. n.104. remiſsiuè.

EXECVTIONIS materiam non tracto, ſed executorum executorialium dumtaxat. nec illorũ amplam; ſed quatenus noſtrum principalem tractatum, & inſtitutum attingere, conſtet, ac concernit, quod tunc accidit; cum ſcilicet, vim faciant, non deferentes appellationi interiectæ ab eorum actibus, & proceſſu, & per conſequens, ſubtilem ancipitem, & in ſupremis, inferioribúſque (tam ſecularibus, quàm eccleſiaſticis) tribunalibus frequen- 1

tem, nimísque, & indigestam materiam ex-
2 cessus aggredior. Quam vix hactenus ade-
ptus est nemo, eius laborem cùm omnes,
summa eius difficultate conuicti, perhor-
ruerint, aufugientes, licèt executionis in-
strumentorum, & aliarum rerum eam me-
3 rentium plurimi sunt editi, & infiniti tra-
ctatus, vt est videre per Bernardi. Pandum
in tract. de executione instrum. Benedictum de
Bar. *in tract. guarentigiæ.* Frecciam *in tract. de
præsentatione instrum.* Antonium de Carra-
rio *in tract. de executione instrum.* Antonium
Massam Gallesium *in tract. de executione in-
stru. in forma Cameræ.* Matthiam Collerium
in tract. de processibus executiuis. Rodericum
Xuarez *in repetitione l. post rem iudi. ff. de re
iudi.* & eius additionator Valdes. Paz *in pra-
xi 4. p. tom.* 1. Parlador. *lib. 2. rerum quoti. c.
fi.* Amad. Rodri. *in tract. de execut.* & alios ab
eisdem relatos, ad quos omnes te lectorem
pro materia remitto in nudis, meríque tra-
ctationis nostræ limitibus contentus, cuius
principium me iam conuocat.

4 Genesis cap. 3. legimus, vt post culpam
Adam condemnatum Deus Optimus Ma-
ximus eiecit è paradiso, suam sententiam
itaque mittens executioni statim, *c. Adam
de pœnit. d.* 1. ad cuius imitationem sententiæ
in quibusuis iudiciis, tam ordinariis, quàm
extraordinariis, summariis, aut summariis-
simis, latæ debitum vt consequantur exi-
tum; necessarium vt sortiantur effectum, &
5 vt ad finem suum, tanquam obiectum, lites
protrahantur: executioni quotidie mittun-
tur, non omnes; sed illæ dumtaxat, quæ
vel aliis duobus conformes sunt, *clem.* 1.
de sent. & re iudi. l. 1. *& toto tit. C. ne liceat ter-
tiò prouocare.* vbi Doctores, & quæ nos latè
suprà lib. 3. cap. 16. à prin. vel ea quæ tran-
sierit in rem iudicatam, *l. post rem iudicatam.
ff. de re iudi. l. cùm quædam puella. ff. de iurisd.
omni. iudi. l. mino.* 25. *annis. cui fideicommissum,*
6 *ff. de minoribus.* & hoc siue quia intra præfi-
nitum ad appellandum iuris terminum ap-
pellatio non fuerit interposita, *c. cum dilectus
in fi. de electio. c. quoad consultationem, de sen-
tentia & de re iudic. clem. sicut, de appella.* vel
si interiecta, quia ob nō prosecutionem de-
serta remansit, *l. fi. §. illud. C. de tempori. appella.*
text. *in c. personas. & in c. cum sit Romana. de
appellationibus, l. quoniam nonnulli. l. si contra.
C. de appella.* & nos latè suprà 3. p. c. fi. ad fi.

7 Quod extende etiam ad eam sentētiam,
à qua licet permissa sit appellatio quoad de-
uolutiuum, suspensiuus tamen tāquam pro-
hibitus eius executionem non impedit, se-
cundùm varietatem casuum à prin. huius
tractatus vsque nunc in finémque relato-
rum. quoniam quantum ad nos attinet,
executor talis sententiæ potest in executio-
ne excedere, ac propterea appellari. & tan-
dem cùm præfatarum sententiarum execu-
tio necessaria sit, iuxta illud Philosophi Po- 8
liticorum 6. c. nihil prodesse rebus iustis iu-
dicia, & sententias dare; nisi essent, qui eas
executioni mandarent, cui conuenit *l. 2. §.
post originem ff. de origine iuris. c. vbi periculum.
§. præterea de electione in 6. & in c. vnico, §. &
quoniam, de statu regula. eodem lib.* text. *in c.
suscitata. de in integ. restitut.* quia frustra fer-
rentur sententiæ, nisi debitæ executioni
mandentur, *c. quoad consultationem, de re iudi.*
gl. *in rub. C. de executione rei iudi.* iustè iudex
pro ea peragenda executoriales decernit.

Quo supposito in illam incidimus sol- 9
uendam altercatam quæstionem: an iudex
Ecclesiasticus, vim faciat non deferens ap-
pellationi interpositæ à præcepto de exe-
quendo, seu expeditione executorialium
virtute rei iudicatæ, & affirmatiuam scili-
cet appellationi deferendum esse, omnino,
tenent gl. *in l. 4. ab executione ff. de appella. &
in l. ab execu.* vbi B. *sub num.* 1. & Salicet. *sub
num. 2. & 3. C. quorum appella. non recip.* Spe-
culator *in tit. de appella. §. in quibus. num. 6.
vers. & scias.* Socin. *regul. 26. appellare ab exe-
cutio. num. 5. & regul. 24. fall. 2.* quam ipse vbi
suprà communem opinionem esse, testatur
& Alexand. *cons. 113. viso themate num. 9. in fi.*
quam videtur sequi Roman. *cons. 41. in præ-
senti, consultatione num.* 1. *& in l. 5. in prin. &
in 4. colu. ff. de verbor. obli.* sequitur additio. ad
Abbatem *in c. quoad consultationem, sub n. 30.
verbo, appellatione, in fi.* & præfatas glossas ad
hoc allegauit Bart. *in l. si cum exceptione. §. hæc
autem. ad fi. ff. quod metus causa.*

Et generaliter seu indistinctè, quòd à præ- 10
cepto, seu decreto de exequendo appella-
tioni sit tanquam licitæ deferendum, te-
nent Angel. *in d. l. ab executore.* Roman. *cons.
41. sub num.* 1. Angel. *cons. 112. quidam petijt.*
sequitur Feli. *in c. quoad consultationem n. 13.
in fi. & num. 14. & 15. vers. limita 1. de sententia
& re iudi.* Salicet. *in d. l. ab executio. C. quorum
appella. vers. oppono contra primum.* vbi dicit
Doctores ita cōmuniter tenere, & ibi Ioan.
Faber *in prin.* Bal. *in additio. 2. ad Specul. in tit.
de appella. vers. aliud est.* Abb. *in c. quoad consul-
tationem. vers. concludo ergo. de re iudi.* Alexan.
cons. 97. volu. 6. Socin. *cons. 300. vers. nam licet.*
Socin. *in regul. 26. limi. 5.* Ioan. de Ana. *cons.
26. in prin.* Rodericus Xuarez *in l. post rem, in
declara. l. Regn. quæst. 6. num. 1. & 2.* & præfata-
rum glossarum opinionem *d. l. ab executione.
& in d. l. ab executore.* communiter approbari
per Doctores, dicit Decius *in c. nouit. num. 4.
de appella.* & etiam de communi testatur
Æmilia. *cons. 148. magnifice num. 2.* Minsinger.

cons.

conſ.46 fictum tale num. 18. quorum plurimi generaliter loquuntur tam in decreto, & mandato de exequendo rem iudicatam, quàm inſtrumentis, & aliis diſpoſitionibus executionem merentibus : alij verò indiſtinctè de præcepto de exequendo, alij, & maior pars in executione inſtrumenti guarentigiati ; dicentes, quòd licèt non poſſit appellari ab ipſa executione ; poterit tamen appellari à mandato de exequendo,& ſic dicendum videtur;appellationi huiuſmodi ab expeditione executorialium ſi iudex non deferat;vim faciat omnino.

11 Sed contrariam ſententiam, & opinionem:imò appellationi non deferentem, vim nullam facere interpoſitæ ab expeditione executorialium,& præcepto de exequendo, tam vigore rei iudicatæ quàm inſtrumenti guarentigiati, alteriúſve diſpoſitionis : longè veriorem,& probabiliorem, communiorémque, teſtantur citandi : quam tenent gl. *in l.ſi cum exceptione §.hæc autem.verbo, datam verſ.ſed tamen dic.ff.de eo quod metus cauſa.* Albericus *in l.ab executione.C. quorum appella. in prin. verſ. item tenet.*& Odofred.*verſ.ſi iudex pronunciat, verſ.quæritur circa legem iſtã.* Bald. *in d. l. ab executione. verſ. tamen modò quæro,* vbi Paul.Caſtren.*in prin.verſ.& aduertendum* Fulgoſ.*in gl.*1. Ioan Andr. *in additio. ad Specul.tit. de appella.§.in quibus verſ. & ſcias.* Alexan.*conſ.*181. *verſ.fortius dico. volum.6.* Specula. *in tit. de executione ſententiæ. §.breuiter. verſ.ſed ſecundum eum.* Angel. Areti. & Immol.*in l.ab executore.ff.de appella.verſ.in glo.*1. *deciſ.Neapoli.*1.*in nouiſſ.num.*17. Communem dicit Decius *in c.nouit.nota.*4.*de appella.* Gratus, qui de eadem communi teſtatur *in conſ.* 109. *volu.*2. communem dicit etiam Ruin. *conſil.*78.*volu.*5. communem etiam dicit Petrus Philip. Corneus *conſil.*71. *colu.*4. *volu.*1. quem ſequitur referens Maran. *de ordi. iudi. 6.p.tit. de appella. num.*249. *fol.* 612. *in paruis.* de communi, & magis cõmuni dicit etiam Lancelo.Robert. *de attenta.*2.*p.c.*12. *limi.*53. *à num.*14. Antonius Gabriel *lib.*2.*concluſ. tit. de appellat. concl.* 4. communem etiam dicit plures allegans Bernard. Diaz de Lugo *in regul.* 43. veriorem dicit eam ſequutus Didac. Perez *in l.*5. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordinamen. colu.* 1113. & vt talem plures allegans, benéque comprobans contra primam per eum relatam,refert Mencha. *lib.* 2. *controuer. vſu freq. c.* 38. *num.*6.*&* 7. quos etiam ſequitur Ioan. Gutierr. *in repetitione l.nemo poteſt.de legatis* 1. *num.*446.*& num.ſeq.* Vald.*in additioni.ad Roderi. Xuarez. in l.poſt rem in declara.l.Regn.q.*6. *ad num.*1. Rebuff. *de litera obliga.art.*1.*gl.*10. Menoch. *de adipiſ.poſſ. rem.*4. *num.*828. Azeued. *in l.*3 *.tit.*21.*num.*4.*&* 5.*lib.*4.*recopi.* Anton.de Canar. *in tract.de execu.inſtrum. q.*46. *num.*83.*tomo* 5. *diuerſo fol.*44. Rota *deciſ.*100. *ex nocum. num.*13.*p.*1. *diuerſor.* qui omnes loquuntur in appellatione interpoſita à præcepto de exequendo tam virtute rei iudicatæ, quàm inſtrumenti guarentigij propter vtriuſque æquiparationem à iure conſideratam,ſecundùm Benedi. de Paz *in tractatu de guarenti.p.*2.*quæſt.*13.*fol.*346. Anton. de Cana. *in tract. de executione inſtru. quæſt.*41. *ſub n.*79. *fol.*44. Eſcacia *in tract. de appella. q.*17. *limi.*10.*num.*8.*ad fi.*Ioan. Garcia *de nobilitate. gl.*6. §.2. *num.*25. alios vltra iſtos Doctores multos pro hac opinione magis communem affirmans congerit Ceuall. *in contra commu.quæſt.*190. *per totam,* Ioan. Gutierr. *in repetitione l. nemo poteſt. de lega.*1. *à num.*447. & de communi opinione plures referens teſtatur Carocius *exceptione* 44. *à num.*70. *& ſequent.*Rota Lucana *deciſ.*72.*num.*7. Amatis *deciſ.*29. *num.*48. quapropter de executione ſententiæ,ad executionem inſtrumenti guarentigiati licitum eſt arguere, ſecundùm B. *in l. cùm vnus.in fi. ff. de bonis authori. iud. poſſ.* & Bal.*l.in l.fi.colu.*2. *eodem.tit.* Rom. *conſ.*76. *num.*4. Angel. *in l.*1. *C. quando prouoc. non eſt neceſſe.* Quintilia. Mando. *in tract.de inhibit. quæſt.*49.*num.*2.Paz *in praxi.*4.*p.tom.*1. *cap.*1. *num.*3.

12 At in ſpecie noſtra, vt appellationi ab expeditione executorialium, ſeu decreto de exequendo virtute rei iudicatæ, non ſit deferendum (negant pauci) ſed omnium ferè concors eſt receptiſſima ſententia, Cynus *in d.l.ab executione.* Raphaël Cuma. *in d. l. ab executore.* vbi Bart. Maria. de Senis *conſ.*48. incipit *in ciuitate Lucana.* ſentit gl.*in l. ſi cum exceptione. § hæc autem ff. quod metus cauſa.*vbi Angel. Ioan. Andr. *in addi. ad Specula. tit. de appella.§.in quibus verſ.quoniam.* Areti. latè *in d.l.ab executore.* poſt Angel. & Immol. (dicit ſic ſe vidiſſe ſeruari in praxi) Bal. *in d.§. hæc autem.* Florianus *in d.l.ab executione,* pro quo etiam conſuluit Alexan. *conſ.*236. *viſis proceſsibus. colu.*2. dicens eſſe communem opinionem, Alexan. de Immol. *conſ.*95. *lib.*2. *colu.*2. qui de communi teſtatur, quem ſequitur referens Philip. Corneus *conſ.*71.*colu. penult. volu*1. dicens, ab hac opinione in iudicando, & conſulendo non eſſe recedendum.Bartholo.Soci.*in tract. fallen.regula* 33. *appellare ab executione.*communem etiam dicit Felin. poſt alios *in c. quoad conſultationem num.*14. *de re iudi.* ſequitur Roderi. Xuarez *in repe.l.poſt rem. in declara. l. Reg. quæſt.*6.*n.*3. (quia licèt contrarium teneat in appellatione à mandato de exequendo inſtrumẽtum; tamen in appellatione ab expeditione executorialium, ſeu mandato de excquendo

vigore sententiæ hanc partem vt æquissimam, & fundatam sequitur) Specula. *in tit. de executione sententiæ, §.penult.vers.sed secundùm eum quæritur num.5.in fi.& num.6. lib.2. fol.181.* Rebuf. *tract. de sententiarum executione, art.7.gl.13.n.16.fall.vlt. tom.1.fol.376.* Capicius *decis.1.num.17.* de communi testatur item Mandel.de Alba *cons.14. præsuppositalib.1.* & magis communem post alios vocat Petrus Cephalus *cons.76. num.16.* prout de eadem magis communi testatur Beroius *in cons.32. in causa executionis num.5. & 17. lib.3.* vbi quòd ab hac opinione in iudicando non est recedendum. & quòd qui alteri opinioni velit inhærere, id ex imperitia facere, præsupponeretur. & de eadem communi testatur Grauat.*in aditio.ad Vestrium in praxi Roma.Cur.lib.7.c. vl. num.43.* etiámque communem dicit Caputaq. *decis.427. lib.1.* communem dicit Apostil.ad Roma.*cons....in præsenti,in verbo, vidēdum.* communem dicit Socin. *in regul.24.fall.2.& in regul.26.* plurimos de communi & magis communi testantes refert & sequitur Cardi. Tusc. *practi. conclu.tom.1.concl.410. litera E.num.14.& n.17.* veriorem communium, & seruatam affirmat Additio. ad practi. Papien. *in forma appella.à senten.diffinit. in gl. coram vobis. in verbo, in executione.fol.407.* de magis communi etiam testatur Rolan.à Valle *cons.43. à n.3. volu.1.*essēque receptam in Palatio,post alios testatur Rota *decis.100.p.1.diuerso.* quam doctrinam procedere citra dubium in executorialibus decretis vigore trium sententiarum conformium, affirmant Mandos. *in tract.de commissione 23.executoriali.in verbo citatione præcedente q.4. versus finem fol.130.* Scacia Sigismund.*in tract.de appella.quæst.17. limi.10. num.17.* quia tunc nulla cadit disputatio.

16 Quæ quidem opinio non inualidis fundamentis, rationibúsque fulcitur, etenim ab executione ipsa appellationi interpositæ iudex deferre non tenetur, ac vim non faciat, cùm careat suspensiuo appellatio, *l.ab executione. C. quorum appella. non recip.c. nouit. 43.de appella.* Bal.*in d.l.ab executione, in prin.* Roman. *cons.41. in præsenti consultatione, n.1.* Anton.Gabriel.*commu. conclu. lib.2. tit. de appella.concl.4.in prin.* Asini.*in praxi iudici. §.31. cap.18 num.1.fol.187.*Lancelo. *de attenta.2.p. cap.16. num.38.* & idem *2.p. cap.12. limi.53. num 10. & seqq.* de communi testatur Alciatus *in l.1. §.si quis ita.ff. de verbor. obliga.* Baptista Villalo. *in volu. cōmunium opinio.verbo, appella. n.113.* Augustinus Beroius *cons.106. quatuor n.10.lib.3.*Mandel.de Alba.*cons.14.in prin.lib.1.* Grat.*cons.16.visis.lib.2.* Petrus Calefat. *inter consilia matrimonialia,lib.1.cons.76. in causa executionis num.16.* Benedict de Barz. *in tract.guarenti.p.2.quæst.13.fol.346.*Vestrius *in praxi lib.7.cap.3.num.9.* Caputaq. *decis.40. appellatio non admittitur p.1.* Rota *decis.45. aliàs 346. si appelletur, de appella. in nouis.* Rebuf.*1.tom.tit.de sententiarum executione.gl.12. & 13.& 14. art.7. & de literarum obliga. art.1. gl.10.* Bernar. Diaz *regul.46.* Didac. Perez *in l.4. tit.8. lib.3. ordin. colu.1113.* Menoch. *de adipis. poss rem.4. num.228.* Roland. à Valle *cons.43.*Azeued. *in l.3.tit.21. lib.4. recopi.n.4. & 5.* Valdez *in addi. ad Roderi. Xua. in l. post rem 21.declaratione l. Reg. quæst.6.n.1.* Couar. *in pract.quæstio.cap.23.ad fi.* Parlador.*lib.2.rerum quoti.c.fi.5.p.§.15.num.1.*

Ergo nec poterit appellari ab expeditio- 17
ne executorialium, seu à præcepto rem iudicatam, seu aliam dispositionem executioni mandandam,quia plus non grauat. ita argumentantur Geminia. *cons.99.* Guido Papæ *cons.574.* Corneus *cons.71. num.20. lib.1. & in cons 221. in fi. lib.4.* Areti.*in l.5.in prin. num.3. circa medium, de verbor. obliga.* Alexan.*cons.95.lib.2.*Socin. *in regul.26. appellare.* Feli.*in c.quoad consultationem, num.14. & 15. de re iudi.*Ruin. *cons.78. num.1.* Socin. Iunior *cons.138.n.6. lib.3.* Gratus *responso 16. colu.1. num.2.*Roland.à Valle *cons.43.num.5. in prin.* Rota *decis.100.1.p.diuers.*& ferè omnes Doctores citati superiùs *vers.at in specie nostra.& vers.sed contrariam sententiam.*

Nam executio dicitur de appendicibus. 18
Puteus *decis.176. in fi. lib.1.* & executorialium expeditio, & præceptum eius pars, seu 19
declaratio ipsius executionis, & sententiæ, Cynus *in l. ab executione C. quorum appella.* vbi Raphaëlis Cuma. Bald. etiam *ibi num.4.* Felin. *in d.c. quoad consultationem. sub num.14. de re iudi.* imò executio & præceptum de exequēdo, vnum & idem esse,firmant Cyn. *in d.l. ab executione*, Raphaëlis Cuma. *in l. ab executore.* & ibi Bart.& Maria. de Senis *cons. 48. in ciuitate Lucana.* Rodericus Xuarez *in repet.l. post rem. in declaratione l. Reg. quæst.6. num.3. in prin.* & Bal. *in additio. ad Specul. de sententijs.vers.an prenuntiatio,*dicit,quòd pronuntiatio de exequendo sit executio, licèt 20
non mera, ergo nec ab ista expeditione, & decreto poterit appellari.

Insuper facit elegans ratio, nam quoties 21
duæ sententiæ ita se habeant, vt vna veniat in executionem, seu executiua sit alterius, tunc sicut non potest appellari à prima, pariter nec poterit appellari à secunda. ita eleganter Bal. *in l.si cum exceptione §. hæc autem actio.ff.de eo quod metus causa.* Felin.*in d.c. quoad consultationem. num.14 ante fin.* Efcacia *in tractatu de appella. quæst.17. limi.10. num.11.* Capici. *decis.1.num.17. & num.23.*Lancelot.

Robert.

Robert. *de attenta. 2. p. cap. 12. limi. 53. num. 36.* Cæſar Contard. *in repetitio l. vnicæ C. ſi de momen. poſſ. limi. 19. num. 16.* ſed expeditio exe-
22 cutorialium, & decretum de exequendo eſt executio rei iudicatæ, ergo quemadmodum ab iſta non appellatur ex ſuperiùs dictis, ita nec ab illa expeditione.

23 Cæterum & facit, quòd executorialium expeditio, & decretũ non plus grauat, quàm ipſa res iudicata (prout dicimus in executione) quoniam ideo ab ea non appellatur, quia ampliùs quàm ſententia ipſa principalis, non grauat, ſed ab ipſa ſententia, & re iudicata non licet appellari. ergo nec licere debet ab expeditione executorialium, quemadmodum nec ab ipſa actuali executione. ita hãc rationem eleganter adducit Angel. *in d. l. ſi cum exceptione. §. hæc autem actio.* Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de appell. §. in quibus. verſ.* 5. Eſcacia *de appell. quæſt. 17. limi. 10. num. 12. & num. 6.* Felin. *in c. quoad conſultationem, de ſententia & de re iudi. num. 14. poſt medium.* Rebuff. *in tractatu de appella. artic. 9. glo. vni. à num. 8. & ſeqq. fol. 507.* Roland. à Valle *conſil. 43. num. 3. lib. 1.* & ex plurimis quos citat, tenet Rota *deciſ. 100. 1. p. diuerſo.* (ſecus ſi grauaret ampliùs vt ſtatim.)

24 Quibus & illud rectè cõuenit, quod dicit Paul. Caſtrenſis *in l. ab executore 4. ff. de appella. num. 2.* quòd ſi iudex pronunciat, articulos eſſe admittendos, & poſtea admittit, ſi non fuit (inquit) appellatum à pronunciatione de admittendo, non poterit appellari poſtea ab ipſa admiſſione, cùm admiſſio ſit executio interlocutoriæ, & ſecunda executio primæ, & prima eſt, quæ grauat, non autem ſecunda. ſequitur Ruginel. *in tractatu de appell. §. 2. c. 3. num. 85. & 167.* & idem meliùs poſt alios quos citat *ibi num. 168.* Eſcacia *de appella. quæſt. 17 limi. 10. num. 12.* videndus eſt *limi. 47. à num. 137.* & per eundem Paulum Caſtren. & notata *in c. dilecti. de renunciatione.* tenet Ioan. Ferrarien. *in tractatu de appella. cap. 5. num. 50.* quemadmodum etiam
25 dicimus de executore, vt ipſe iudicis mandata implens non grauat, ſed mandans. Aymon Craueta *conſil. 273. nobilis Demine. colu. 3. num. 1. verſ. ſecundò quia. & verſ. nec obſtat.* Rebuff. *tractatu de appella. art. 7. glo. 2. num. 15. tomo 3. fol. 503.* Scacia *vbi proximè d. limi. 10. num. 3.*

26 Ideo ſuccedit regula, quòd à ſententia, qua quis non grauatur, non poteſt appellare. Bald. *in l. vni. num. 7. C. ne liceat vna eadémque cauſa.* Franc. *in c. ſi duobus. num. 1. de appella.* Nicel. *in tractatu de concord gloſſ. concord. 6. fall. 43. ſub n. 84. tom. 18. diuerſor. fol. 194.* Ozaſcus *deciſ. 6. num. 3.* Gregos. Tholoſan. *tit. de appell. lib. 5 cap. 1. num. 1. fol. 461.* Cæſar Barz. *Bonon. deciſ. 52. num. 10.* quia appellatio reſpicit grauamen, quod eſt cauſa finalis & obiectum appellationis, *c. vt debitus honor. de appella.* vbi Doctores, Abb. *in c. interpoſita, ſub num. 3. de appella. c. cum ceſſante, eodem tit.* ergo debet ceſſare appellatio ab hac ſententia alterius executoria.

Quibus etiam accedunt, quod dicit Geminianus *in conſil. 99. num. 3.* allegans ad hoc Ioan. Monach. ſequitur Galle. *in tractatu de Camerali 3. p. in c. de quæſtion. varijs, poſt præcep. in add. num. 10. & cum tribus ſeqq.* Marqueſ. *de commiſſ. 1. p. c. 16. num. 34.* Hierony. Gonza. *in regul. de men. & alterna. gloſſ. 9. in annota. à num. 221. & nos ſuprà lib. 2. c. de penſionibus. fol. 1.* quòd appellans ab executione facta vi- 27
gore rei iudicatæ, & ſimilium, præſupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat conſequens, ſcilicet illius executionem, & ſic nihil agit, quia opponitur rei naturæ, & eius impedit naturalem effectum.

Et tandem pro hac parte illa mouet ratio, 28
ne in infinitum lites protrahantur, nec immortales reddantur, & vt debitum conſequantur finem, *l. fratris. C. de tranſactio. c. finem de dolo & contuma. lib. 6.* quam reddunt Odofred. & Cyn. *in d. l. ab executione.* Bart. *in l. ab executore. col. 2. in prin. ff. de appella.* Ioan. And. *in addi. ad Specula. tit. de appell. §. in quibus verſ.* 5. Raphaël Cuma. *in d. l. ab executore.* idẽ Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de executione ſententiæ §. penult. verſ. ſed ſecundùm eum cùm quæritur.* Felin. *in c. quoad conſultationem ſub n. 14. poſt princ. de re iudi.* alios recenſet Roderic. Xuarez *in l. poſt rem in declaratione l. Regni q. 6. num. 3. in princ.* Roland. à Valle *conſil. 43. num. 5. vol. 1.* Gratia. *in diſceptatio. foren. c. 333. num. 1. tom. 2.* quæ nunquam daretur, ſi ab
huiuſmodi expeditione executorialium da- 29
retur appellatio, & admitteretur vna via, quod alia prohibitum ſtat, cùm vno prohibito, prohibetur omne, per quod peruenitur 30
ad illud, vt dicit in propoſito Corneus *conſ. 71. colu. 4. in litera V. in volum. 1.* quem referens ſequitur Maran. *de ordi. iudicio. 6. p. tit. de appella. num. 249. in fi. fol. 612. in paruis*, & ſic regula ſubſequitur, quòd appellationi interpoſitæ ab expeditione, & decreto executorialium vigore rei iudicatæ, violentiam nullam faciat non deferens, ſicut etiam generaliter nec à quolibet præcepto de exequendo actum aliquem exequibilem, vt ex magis communi ſuprà probauimus.

Quam regulam, & reſolutionem declara- 31
res, ſeu limites, velim, vt nõ procedat, quando in appellatione huiuſmodi aliqua rationabilis cauſa exprimatur (quas modò dicemus) quia tunc ab huiuſmodi expeditione

executo

executorialium appellationi, vt licitæ, niſi iudex detulerit, vim facere declarabitur, imò eandem executorialium ſuſpendere tenetur, ita obſeruat Rota *in nouiſſ. deciſ.* 218. *num.* 5. *p.* 3 *lib.* 3. *diuerſorum*, quam ad id referens ſequitur Cardinal. Tuſcus 1. *tom. practi. concluſ. litera A, conſil.* 359. *num.* 49. *& nos ſuprà lib.* 2. *cap.* 1. *de interlo num.* 11. idem affirmat Paul. Caſtrenſ. *conſ* 289. *ad primum reſpondet, lib.* 1. *in prin.* ſequitur idem Tuſcus *tom.* 1. *littera A. concl.* 4010. *num.* 18. Romanus *conſ.* 41. *in prin.* & Apoſtilla ad eum, *verbo, videndum.* communem dicens, & plurimos citat.

Et prima rationabilis cauſſa ſit, quando
32 huiuſmodi executorialium expeditio fieret ante rem iudicatam, & ſic intra terminum datum ad appellandum à ſententia condemnato. quoniam hac de cauſa ab huiuſmodi expeditione appellationi deferre, tenetur iudex, ſicut enim poteſt appellari à prima, ita & ab hac ſecunda pariter licebit, probant Angel. *in l. ab executore ff. de appella.* & ibi etiam Immola & Clarius, Angel. de Aretin. argumento gloſſæ *in d. §. hæc autem.* implicat enim contradictionem, quia ſi ſententia de exequendo eſt executio (ex ſupra-
33 dictis) non debet fieri ante rem iudicatam, & (vt optimè Alexan. *conſ.* 113. *num.* 10. *&* 11. *lib.* 5.) infra terminum ad appellandum, ex iuribus vulgatis. ita pungit, & argumentatur Bal. *in d. l. ſi cum exceptione. §. hæc autem actio ff. quod metus cauſa.* quos ſequitur Feli. *in c. quoad conſultationem num.* 17. *de ſententia & re iudi.* Benedictus Vand. *in repertor.* Feli. *verbo appellatio. fol.* 9. *colu.* 1. *in prin.* facit text. argumentum *in l. nimis properè* 1. *C. de executione rei iudicatæ.* & quod executori dato ad exequendam huiuſmodi ſententiam, à
34 qua eſt appellatum, non ſit permittendum exequi, etiam ſi merus ſit, & nudus executor, probant Abb. *in cap.* 1. *colu. penul. & ſi. de offic. ordi.* Bart. *in l. diuus. ff de iudiciis.* Oldral. *conſ.* 89. Gramati. *conſ. ciui.* 109. *num.* 5. Feli. *in c. ſi quando de offic. delega.* Marta *de iuriſd.* 1. *p. cap.* 51. *à num.* 34. vide in terminis quæ infrà cap. 6. num. 50. cum Vincentio Caroc. *exceptione* 44. *ſub num.* 74.

Secunda rationabilis cauſa ſit, quando
35 expeditio executorialium, ſeu decretum de exequendo aliud, & nouum contineret grauamen extra rem iudicatam, cùm continere debet illud dumtaxat grauamen, quod continebat ſententia, & res iudicata exequenda, & quod ex ea tantùm infertur, tunc nanque ab hac expeditione ſi iudex tanquam licitæ non detulerit, vim facit manifeſtam. ita pulcherrimè Angel. *in d. §. hæc autem actio.* dicens, ita practicari de mente Innocentij *in c. ſuper eo quod metus cauſa.* ſequitur Feli. *in d. c. quoad conſultationem. num.* 16. *de re iudi.* ſequitur etiam Benedictus Vand. *vbi proximè.* Ruinus *conſ.* 78. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 5. & poſt Bal. & Feli. Capici. *deciſ.* 1. *n.* 23. *& deciſ.* 24. Lancelo. *de attenta.* 2 *p. cap.* 12. *limit.* 53. *num.* 36. Roland. à Valle *conſ.* 43. *n.* 3. *&* 4. vbi dicit, ita omnes tenere. *volum.* 1. Anton. Gabriel *communi. concluſio. lib.* 2 *tit. de appella. concl.* 4. *num.* 2. Gratia. *in diſcept. atio. foren. cap.* 333. *num.* 2. *tom.* 2. Caroc. *exceptione* 44. *à num.* 75. faciunt etiam omnes Doctores ſuprà citati num. 23. verſ. cæterum & facit, dicentes, quòd ab expeditione huiuſmodi non appellatur, quoniam non plus grauat qnàm ſententia, ergo à ratione ceſſante, ſi plus grauat, appellatio permittitur.

Et quòd à decreto & expeditione executorialium, continente nouum grauamen, appellationi vt licitæ deferendum ſit, in ſpecie tradit Rota Roma. *deciſ.* 208. *num.* 2. *p.* 3. *& deciſ.* 197. *lib.* 2. *num.* 1. *& deciſ.* 218. *lib.* 3. *num.* 5. *& deciſ.* 204. *eodem lib.* 3 *num.* 2. Anto. Cuchan. *lib.* 2. *inſtitut. maior. tit.* 4. *num.* 103. Hinc fit, vt quando ſententia (de cuius executione agitur) eſſet allata contra vnum, expeditio, aut pronuntiatio de exequendo 36
fieret contra alium, quia tunc ab ea appellationi interpoſitæ deferendum eſſe, docet Angel. *in l. ſi cum exceptione §. hæc autem actio. ff. de eo quod metus cauſa,* Immola *in l. ab executione. C. quorum appel. non recip.* Capicius *deciſ.* 1. *in cauſa Domini Comit. num.* 17. *verſ. ſed quoad caſum noſtrum.* Lancelot. *vbi proximè d. limi.* 3. *num.* 21. Tertia erit appellandi in hoc caſu iuſta ratio, quando huiuſmodi expedi- 37
tio fuiſſet facta parte non citata, quoniam tunc pariter ſi non deferatur appellationi, vim fieri declarabitur (vt ſtatim dicemus.)

Supradicta declara, vt huiuſmodi cauſas legitimas appellandi, debet appellans eas 38
proponendo in ſcriptis expreſſare, Caſtrenſ. *d. conſ.* 289. *ad primum reſpondet. in prin. lib.* 1. Roman. *conſ.* 41. *in prin.* & Apoſtilla ad eum *verſ. videndum.* Cardinal. Tuſcus *d. tom.* 1. *litera A. conſ.* 4010. *num.* 2. *& num.* 18. & latiùs nos dicemus infrà cap. 3. à num. 144. Gutierr. *in repeti. l. nemo poteſt. ff. de lega.* 1. *num.* 447. *circa ſi.*

Hæ autem executoriales, (quas vulgò dicimus *carta executoria*) poſt rem iudicatam 39
conficiendæ, eſt quoddam publicum inſtrumentum à notario confectum, ſummam actorum & proceſſus continens, victori parti tradendum, vt exequantur. ita dicit eleganter Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidi. c. ſi.* 1. *p.* §. 1. *ſub num.* 2. Practicus Monteroſus *in pract. tract. de modo procedendi in vna executoria fol.* 35. Paz *in proxi.* 4 *p. c.* 1. *num.* 9. Amad.

Rodri.

Rodri. *de execut. cap.* 1. *ſub num.* 9. Villadiego *in ſua polit. & pract. iudic. c.*4. *num.*4. Ioannes Garcia *in tract. de nobilitate gl.*6. *num.* 49. &
40 hæc executorialis idem eſt, quod mandatum executiuum, ſed moribus vſitatum eſt, vt ſententiæ in rem iudicatam tranſactæ hoc inſtrumentum conficiatur, vt aduertit Parlador. *vbi ſuprà*, ſed in effectu, & eſſentia nihil aliud eſt, & ideo docuit Rota ex recollectis per Seraphinum *in deciſ.* 879. *tom.* 1. quòd ſtante re iudicata per ſententias expe-
41 diuntur executoriales, non autem mandatum executiuum loco earum, ſi tamen per errorem ſecus fiat, & ſic non rectè, ſi tamen rectè concedatur, & cum iuſtitia, reuocari non debeat, ſed exequi, attendente Rota ſtylum vniuerſalem, vt non peruertatur, eius omiſſionem patiente.

Quam executorialium expeditionem debet præcedere omnino citatio partis vi-
42 ctæ, & condemnatæ, tanquam penitus neceſſaria, ad videndum decerni, & relaxari literas executoriales, Rota *in d. deciſ.* 879. *Seraphini.* Puteus *deciſ.*73. *lib.*1. (vbi etiam de-
43 ciditur, quòd in domo etiam auditoris executoriales expediuntur.) Alexan. *in l. à diuo Pio.* §. *in venditione. n.*30. *& ſeq. ff. de re iudic.* Caſſiador. *deciſ.*6. *num.*2. *de cauſa poſſ. & propriet.* Philip. Franc. *in c. ex parte num.* 90. *de appella.* Cyn. *in l. ab executione.* ibi, *nam ſi eligitur. C. quorum appella.* Duenas *in regul.* 92. *in* 2. *ampliatione*, quæ omiſſa iuſtam præbet
44 cauſam appellationi, cui vt licitæ iudex deferre tenetur omnino, ita poſt Henric. Boic *in c. de cætero de re iudic.* Anton. de Butr. & Panormi. *in c. fi de præſumptioni.* tradit expreſsè Guido Papæ *deciſ.* 436. incipit *cum materia. & quæſt.* 87. *num.*95. Lancelo. *de attenta.* 2. *p. cap.*12. *limi.* 53. *num.*31.

Et hoc eſt quod voluit dicere Rebuf. *in tract. de ſentent. executione num.* 10. *& ſeqq.*
45 *fol.*223. amplians ſex modis, ſcilicet etiam ſi agatur actione perſonali, etiam ſi fiat in eadem re, vel iudex idem qui tulit ſentẽtiam, aut contra eundem condemnatum. & etiam ſi conſtaret defenſionem non competere. ſextò & vltimò etiam ſi poſt defertam appellationem. de quo vltimo Mareſcot. *variar. reſolutio. lib.*1. *cap.*31. *num.*2. diximus latè ſuprà lib.3. cap.18. à num.73 cum ſequent. Et eundem Rebuffum ſequitur Cardinalis Tuſcus *practicar. conclu. tom.* 3. *litera E. concl.* 484. *num.* 1. & eaſdem ampliationes latè etiam comprobat Mareſcot. *variar. reſolutio.*
45 *lib.*1. *cap.*31. *à prin.* vbi diſputat, an in relaxatione mandati vigore ſententię citatio requiratur. quod latè diſputat & varias opiniones refert, Anton. Gabr. *communi concluſ. tit. de citat. concl.*1. *à num.*129. *cum ſeqq.* tamen poſt alios vt humaniorem, æquioremque opinionem hanc affirmatiuam reſoluit Mareſco. *ibi.* firmátque *ſub num.* 1. eam amplexam fuiſſe à Rota in vna Taurin. Capell. 24. Februarij 1579. & in alia Barchinonen. bonorum corã Seraphino 16. Februarij 1587. Et licèt ex Maran. Veſtrio, & Aſinio (quos ſic intelligit) contrarium ſequatur contra Rebuf. Eſcacia *de appella. q.* 11. *art.*8. *à n.*186. pluribus adhibitis limitationibus; nihilominus *num.* 188. vt tutior ſit, citare ad tollendas lites, affirmat per Veſtrium, & Cardinal. Alexandri. Quæ inſuper ampliatur, vt ſine controuerſia procedat, quando non ipſe iudex, qui ſententiam tulit, ſed alius ſucceſ- 47
ſor, aut ſubrogatus expedit executoriales. vt tunc ſit citatio facienda, quoties ſcilicet datur rei, aut perſonæ, etiam litigantis mutatio, prout latiùs comprobat ipſe Mareſcot. *d. cap.* 31. *à num.* 5. *&* 6. & nos alibi dilucidè explicuimus 3. p. cap.9. à num.207. cum ſequentibus.

Debet etiam fieri actorum, & proceſſus 48
reproductio. Bald. *in l. fi. in fi. verſ. & nota quod quando petitur. C. de ord cognitionum. l. illud*, & ibi Bar. *ff. de acquir. hæreditate.* Paul. Caſtren. *conſ.* 3. Angel. *conſ.*178. Bertachi. *in reperto. verbo, acta. ſub num.*50. *ad fi.* & quia ſi non conſtat, & apparet de proceſſu, iſque negetur, executio ſententiæ pariter neganda eſt, Bal. *conſ.*399. *nec præſumitur lib.*4. Cardinal. Tuſcus *practi. concluſio.*3. *tomo litera E. concl.*492. *num.*25. latè Riccius *in prax. deciſ.* 215. Quod verum eſt, niſi ſententia, de 49
cuius executione tractatur, ſit valdè antiqua, quia pro ea præſumitur rectè, & ritè latam fuiſſe, vt ipſe Bertachi. *verbo, ſententia præſumitur. verſ.* 1. vbi plenè Bart. *in l. admonendi colu.*12. *verſ. quæro quid ſi reperiuntur ff. de iureiur.* allegat Innocen. *in c. cum in iure. de off. delega. & in c. cum inter. de re iudi.* Bal. *in l. emancipatione. verſ. vlteriùs quæro C. de fide inſtrum.* Quæ autem dicatur ad propoſitum 50
ſententia antiqua, vide eundem Bertachi. *ibi*, Hoſtien. *in d. c. cum inter.* Alexand. *in l. fi. ff. quando appellandum ſit.* latè Menoch. *conſ.* 100. *à num.*236. *& de arbitra. caſu* 53. *num.*5. & optimè *in caſu* 4. *per totum. & caſu* 3. & pro hac limitatione plures citat Riccius *vbi proximè n.*297.

Hæ igitur executoriales debent in primis 51
continere ſententias, ſeu ſententiam, ita aduertit Parlador. *lib.*2. *rerum quoti. c. fi.*1. *p.* § 1. *ſub num.* 2. facit text. *in l. vt reſponſum congruum accipere poſſis, inſere pacti exemplum, ita enim intelligimus an*, &c. *C. de tranſactio.* & in terminis etiam tenuit Rota teſte Puteo *deciſ.* 334. *p.* 1. *à prin.* vbi *num.* 1. dicitur, quòd ſententia inſerta in executorialibus, facit fidem,

fidem,iuxta Rotæ decisionem 31.*in antiquis ibi* citatam.

52 Et quòd sententiæ insertæ in literis executorialibus creditur, ex quo inserta est in actis iudicialibus, dicit Rot. *in decis.57. aliàs 732. nota quòd executoria, de rescrip. in antiq.* Mascard. *de probatio. conc.* 915. *num.* 2. *&* 3. vbi plurima in comprobationem adducit *tom* 2. quia executor sententiæ datus ad eius
53 executionem, non antea est ad eam deuenturus,quàm legitimè sibi constet de sententia, aliàs executio esset nulla, ita docet Romanus *cons.* 336. *circa propositam in prin.* sequitur Cardinalis Tuscus *tom.*3. *pract. concl. concl.* 485. *num.*1. *& seqq.* vbi ampliant, vt procedat etiam si in executorialibus Papæ
54 narraretur tenor sententiæ per partem, quia adhuc non dicitur de sententia constare, cùm non sufficiat narratiua partis,nec etiam Principis,nec alterius notarij,nisi constet de relato,seu narrato,& maximè quando mandatur executio fieri iuxta tenorem sententiæ (prout fieri assolet) quia tunc necessariò requiritur exhibitio sententiæ, vt appareat
55 tenor. quia licèt verba iuxta secundum, prout & similia, quando sunt in gratia seu priuilegio, stent causatiuè, tamen in rescriptis iustitiæ stant conditionaliter, Tuscus & Roman. *num.*2. *in fi. vbi suprà.* vbi additio. ad eum *verbo, conditionaliter*, plures adducit concordantes, & sic vt deperse fidem
56 faciat, debet in executorialibus eius tenor inseri de verbo ad verbum, vt per eundem Romanum *d. cons.* 336. *num.* 2. & ibi additio.adducit alias authoritates. sequitur Car-
57 dinal. Tuscus *d concl.* 485. *num.*5. & Puteus *suprà.* Semper siquidem in executione sententiæ verba eius ponderanda sunt, docet Bald. *in l. ab executione num.* 20. *ad fi. C. quorum appell. non recip.* idem Bald. *in l.* 1. *C. de senten.& interlocutoriis omni. iudic.* per text. *in d. l. fideiussores magistratuum. §. Aurelio ff. de fideiussori.*

Item etiam vt de mandato procuratorio
58 constet, & in posterum fidem faciat, debet necessariò de verbo ad verbum in executorialibus literis inseri totus eius tenor.& esset tunc ac si esset originale ipsum. Palador. *vbi proximè*, & est sententia B. Bal. Angel. & aliorum *in authent. si quis in aliquo documento. C. de edendo.* idem scripsit Innocent. Immol. Zabarella, & Feli. *in c. cum in iure peritus, de off. delega.* Bart. *in l.vlt. C. de fide instru.* Iacobi. de sancto Georgio *in l.* 2. *in* 2. *fallen. C. de eden.* Barba. *consil* 38. *volu.*2. *ante fi.vers.&*
59 *non est verisimile, volu.*4. quod idem est,si inferatur de verbo ad verbum in sententia, aliisve actibus iudicialibus. Boërius *decis.* 281. qui dicit communem opinionem *n.*6. *&* 8. *p.* 2. de qua etiam testatur Abb. *in cap. Abbatissam de verbor.signi.*aliàs autem si totus eius tenor non fuerit insertus, sed dumtaxat 60
enuntiatiuè, vel narratiuè mentio facta à tabellione, & notario, nullo modo probat, nec de eo dicetur constare, si negetur à Domino, vt declarat Castren.*in d.authent.si quis in aliquo docum.* Feli. *in d. c. cùm in iure. n.* 4. Decius *num.*31. & cæteri Doctores *in d authent. si quis.* Bald. *in rubr. C. de fide instrum.* Lanfran.de Orian.& ibi addi.*in praxi de productionibus sub n.*34. Cardin. *in c. vlt. de fide instrum.* Alexand. *cons.*71.*lecto & discusso,volu.* 5. *lib.* 4. *& in cons.* 70. *in causa vertente colu. penul. lib.*2. Bellamera *concl.*125. *si appelletur.* Mascard. *de probatio.*2. *tom. concl.*1008.*à n.*3. vbi ampliat, etiam si testaretur notarius, vi- 61
disse, & legisse, vel etiam si diceret, vt constat ex instrumento per me notarium recepto, & fieri rogato, vbi alias ampliationes & limitationes apponit.

Isthæc insuper executoriales continere,& transcribi de verbo ad verbum solitum est 62
libellos actionis,& exceptionum,& alia munimenta, quæ ad executionem expediendam, magis attingere videntur, notat Parlador.*lib.*2. *rerum quotid.tit.*2.*s.fi.* §.1. *p.*1.*sub n* 2. iuxta notata per Innocen. *in d. c. cùm in iure peritus num.* 4. *de off. delega.* & alios *in c. quoniam contra de probationi.* Et puto necessarium libellum actoris inseri de verbo ad verbum, cùm probatio eius requirat scripturam ex 63
his, quæ Roman. *in repe.rubr. ff. de arbi. n.*37. Specul. *in tit.de libelli oblatione,*Rofred.*in sua summa in prin.* & Cardin. *in clem. sepe q* 18. *de verborum signi.*Mascar.*de proba.*3.*tom.concl.* 979. *in prin.* vbi tractat quomodo probetur libellus deperditus.

Libellum autem rei, quantum ad verificandam litis contestationem,non est neces- 64
sarium inferere de verbo ad verbum, cùm sufficiat in actis reperiri scriptũ, litem fuisse contestatam. Bart. *in l. sciendum n.*19.*de verborum obliga. & in l. quod si dubitetur ff. de acqui. her.* vbi etiam Immol Rom. & Archi. Hostien. Ioan. And. & Anto. de Butr. *in c.*1. *de litis contest.* communem dicit Alex *in d l. sciendum.num.*48. *de verborum obliga.*Brun. *in tract. de forma solemn. t.*1. *de probatio. & præsumptio. volu* 17. *resp. item quæ erit.* B. allegat text. quem dicit rotundum *in c. cum causam. de iuram. calum.* Mascar. *de prob.*3. *tom. concl.* 986.tamen quantum ad hoc vt constet,quæ exceptiones fuerint in iudicium deductæ, quæ modificant,seu impugnant sententiam, 65
vt sint vel non admittendæ, in executione, (iuxta ea, quæ (Deo dante) latè dicturus infrà in cap.7. de excessu, exceptionum respectu) necessarium erit, vt inferatur, &

vt

vt appareat, an sit iam super illis iudicatum.

66 De citatione autem non est dubium, vt debeat constare, an contra tertium possessorem executorialibus sit procedendum, cùm contra non citatum executio non procedat regulariter, ex his, quæ latè infrà de excessu de persona ad personam cap. 8. & generaliter ea omnia inserantur in executorialibus, quæ excludant exceptiones, quæ de iure contra sententiam, seu eius
67 processum oppositæ, executionem impedirent, secundùm quæ nos latè infrà in d. cap. 7. de exceptio. vt alia extrinsecus probatio necessaria non sit, scilicet actorum
68 processus exhibitio. Quæ quidem absque dubio, etiam si lis finita sit, rectè probant, & vim retinent, *cap. quoniam contra. de probationibus. l. is apud quem. C. de edendo.* Bald. *in l. fi. C. de edic. diui Adri. tol. quæstione* 7. Et comprobatur ex his, quæ notat Innocent. *in d. cap. cùm in iure.* Parlador. *vbi proximè num.* 3. & probat *l. hæc sententia. C. de sententiis, quæ sine certa quanti. proferunt.* & vt constet qua de causa actum sit, & vt aliis dubiis absque processu satisfiat, inseri so-
69 lent in instrumento hoc rei iudicatæ interrogatoria, & processus, vt affirmat nostras Ioan. Garcia *in tractatu de nobi. gloss. 6. num.* 49. & vt ex eis intentio iudicis detegatur, & insuper dicta omnium testium, qui in causa principali meliùs deposuerunt aut expensarum & similium æstimationem, vel in iudiciis vniuersalibus, qui probant de rebus in particulari, quorum omnium liqui-
70 datio, & taxatio ad executionem reseruatur, atque remittitur (prout assolet fieri) pars sit cauta, vt illos in exequutorialibus literis faciat inseri, ne aperiatur porta testium subornationi, & tandem vt expen-
64 sis excusetur, ita consuluit Matthæus de Afflict. *decisione* 35. *numer.* 3. Ioannes Gutierrez *de iur. confirm.* 1. *part. cap.* 1. *num.* 31. Escobar. *de ratiocini. cap.* 33. *num.* 26. quod nota.

Animaduertens Parlado. *ibi d. numer.* 3.
71 quòd si exequutio sententiæ apud eundem Iudicem, qui eam tulit, sit facienda, parui referre, vtrùm ex eisdem actis absque huiusmodi summaria actorum transcriptione, exequutio fiat, sufficit enim ad exequendum sola ipsa sententia publica forma signata à notario de mandato iudicis, cùm ipsa sola exequutionem mereatur, ex supradictis, vt ex Monterro. & Villadiego refert Amador. Rodrig. *de execut. cap.* 1. *sub num.* 9. & constat ex his, quæ à princip. huius c. dicta sunt. Si autem contra sententiam aliquæ exceptiones opponantur, ex processu excludentur, aut probabuntur, cùm illa summaria actorum transcriptio & instrumentum, & sic exequutoriales, ita fiunt ad effectum euitandi huiusmodi processus exhibitionem, si de aliquo dubitetur, cùm per illas comprobetur, ac iuris sui conseruandi causa.

Hæ autem exequutoriales si in Romana Curia expediantur, eius est necessarius, & 72
inuiolabilis stylus, vt ante earum executionem intimentur parti. Rota *decisione prima de sententia excommun. in antiquis.* Rota *decisione prima de dolo & contuima. in antiqu.* eadem Rota Romana *in decisionib. recollect. per Seraphin.* 10116. *tomo* 2. quibus resolutum est, constare de attentatis, cùm pro-
cessus, de quo agitur, fuerit factus à iudi- 73
ce laico, vigore exequutorialium non intimatarum capitulo, sed tantùm quibusdam canonicis, non capitulariter congregatis, &c. *ex Rotæ decisione* teste Puteo *decis.* 44. *lib.* 3. & quomodo sit facienda hæc citatio capitulo, seu vniuersitati, plures Rotæ decisiones adducit Rota per Ludouicum *decis.* 584. *num.* 2. *&* 6. *&* 5. vbi per Rotam, quòd valet hæc citatio facta priuatim capitularibus, quando facta instantia cum eo qui tenetur congregare, & nolit, aut recusat, plures allegat.

Quorum quidem insuper exequutoria- 74
lium, vnà cum intimatione huiusmodi in Rota, debet fieri reproductio, ac repræsentatio, vbi ante earum actualem exequutionem, & ante declarationem incursus censurarum, in eis contentarum, quatuor termini seruantur, de stylo Rotæ seruari soliti, vt declarat Cassiadorus *decisione 6. gratia subrogationis numero* 11. *de causa possessionis & proprietatis.* Feli. *in capite ad probandum numero* 6. *de sententia & re iudicata.* Ioannes Paul. *decisione* 3. incipit *Bellicen.* Sarnerius *de anna. quæstione* 44. *ad medium.* Mohedanus *decisione* 182. Lancelotus Robertus *de attentatis* 2. *part. cap.* 4. *in præfatione à num.* 304. *&* 306. Puteus *dicta decisione* 44. *lib.* 3. Seraphin. *decis.* 878. *tom.* 1. *& decis.* 10116. *tomo* 2.

Qui omnes affirmant, exequutionem, 75
& possessionem beneficij, alterius verò rei in exequutorialibus contentæ, captam ante huiusmodi intimationem exequutorialium, & reproductionem earumdem esse attentatam, nullam, & vt talem reuocandam, tãquam minùs canonicè factam, quod etiam probat Crescentius *decisione* 16. incipit *stylus sub rubrica de attenta.* vbi inquit, quòd stylus Rotæ est, vt si quis vigore executorialium capiat possessionem, dicatur attentasse, quia debent seruari quatuor

termini, vt latiùs ibi per eum, & ita etiam fuiſſe deciſum in Rota in vna Abulenſ. parochia. de Roba. coram Mohedano anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimoſecundo, vt poſſeſſionis adeptio vigore literarum executorialium ante reproductionem dicatur attentata, quam referens ſequitur idem Mohedan. *in recollec. per eum deciſione* 180. *vacante ſub rubric. vt lite pendente.* poſt Sarnerium, & Feli. ab eo citatos. Hinc etiam reſolutum fuiſſe in Rota 27. Octobris anno 1553. in vna Gebennenſi ſpoli. coram auditore Auguſtino, quòd poſſeſſio attentata dicatur, & nulla, ſi fuit capta vigore ſententiarum rei iudicatæ, & literarum executorialium relaxatarum contra vnum, ſi illæ non fuerunt iuxta ſtylum Romanæ Curiæ intimatæ alteri poſſeſſori.
76 qui vigore reſignationis condemnati cum clauſula reſignationis gratioſæ, etiam quoad poſſeſſionem, in qua actualiter reperiebatur, teſtatur Lancelo. Robert. *de attent. 2. p. in c. 4. in præfatione n.* 310. *& ſeqq.* vbi tenet etiam cum Gigan. *in tractatu ſeu Epitome de intruſ. num.* 17. *verſiculo quinimo.* & Mandoſ. *ſuper regul. de ſubrogan. collect. quæſt.* 4. *num.* 4. *& ſeq.* & idem *in tractatu commiſſion. in* 14. *formula commiſſionis attenta. in verbo reuocandi quæſt.* 1. *in fin.* quod diſpoſitiones de intruſo loquentes comprehendunt, & procedunt
77 in eo, qui non ſeruatis debitis terminis poſſeſſionem vigore executorialium accepit.

Quod quidem fallit in eo, qui obtinuiſſet tres ſententias, & illarum vigore exe-
78 cutoriales, & abſque eo, quòd appareat factam fuiſſe intimationem executorialium, vel ſeruatos fuiſſe huiuſmodi terminos, de ſtylo ſeruari ſolitos, contra intruſum reperiretur, fuiſſe in poſſeſſione beneficij per viginti annos, & tertius contra eum daret de attentatis, quaſi ille lite adhuc pendente ingreſſus ſit poſſeſſionem, non eſſe attentatam hoc caſu decreuit Rota teſte Aquille *deciſ.* 33. *attentata dixerunt. ſub rubrica de attenta.* Guidobonus *deciſione* 156. *Calagurritana, titulo de attenta.* Lancelo. *d. præfatione cap.* 4. *num.* 336. dicens notabilem, reddentes rationem, quia veriſimile eſt, primum intruſum receſſiſſe poſt ſententias, & poſſeſſionem dimiſiſſe. Et quia per ſpatium vi-
79 ginti annorum præſumebantur omnia ſolemniter acta, & conſequenter executoriales fuiſſe intimatas, & cum eiſdem deciſionibus concordat alia Peregr. 93. aliàs 51. incipit *in cauſa*, vbi idem fuiſſe tẽtum in vna Pampilonenſi coram eo, ſub die 14. Maij anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimoſeptimo, vbi quoque aliam rationem aſſignat, quia per lapſum tanti temporis poſſeſſio præſumebatur capta volente, & non contradicente poſſeſſore.

Quare dicit Feli. *in c. ad probandum num. 6. verſiculo & adde, quòd collatio, de ſententia & re iudicata:* quòd collatio beneficij facta per Epiſcopum excommunicatum vi- 80
gore literarum executorialium à Rota emanatarum valida eſt, ſi nondum Epiſcopus declaratus erat, & ita teſtatur, ſuo tempore iudicatum fuiſſe in Rota Romana, rationem reddens, quia licèt executoriales excommunicent vt ex tunc, & etiam mandent, denuntiari excommunicatum, tamen in omnibus intelligatur conditio, ſi non paruerit. Hoc autem quòd non paruerit ſine iuſta cauſa, non priùs conſtat, quàm fuerit lata declaratoria incurſus cen- 81
ſurarum, ad quam declaratoriam ſententiam Rota præmittit quatuor citationes monentes eum condemnatum, vt doceat, cur non paruerit, quo non comparente, illum incurriſſe cenſuras, declarat, vbi hoc latiùs explicat, & proſequitur ibi, quem vide.

Quibus adde, quod deciſum fuit in Rota teſte Iacobo Puteo, *deciſione* 44 *lib.* 3. quòd licèt auditor cameræ ſit executor li- 82
terarum Apoſtolicarum, & omnium ſententiarum latarum in Curia; tamen ſi executoriales ſint decretæ in Rota, & executæ, ſeu intimatæ, non poſſunt poſtea reproduci coram Auditore Cameræ, & coram eo procedi ad declaratoriam ſententiam, niſi cum intimatione executorialium fieret monitorium ab ipſo Auditore Cameræ, vt comparere deberet coram eo, ad videndum ſe declarari, aliàs autem non tenetur, quia cùm executoriales eſſent decretæ per Auditorem Rotæ, non 83
tenetur citatus, diuinare, quòd executoriales coram Auditore Cameræ reproducerentur, & ſic propter mutationem tribunalis, & ſententiam declaratoriam eſſe nullam deficiente citatione, & monitione, & ita paulo antea dicitur ibi, fuiſſe iterum deciſum. pariter notandum eſſe, quod fuiſſe determinatum in Rota in vna Toletan. matrimonij coram Oradino 31. Ianuarij anno 1556. & antea etiam determinatum 10. Nouembris 1555. teſte Lanceloto *de attenta. 2. p. cap.* 4. *in præfatione numer.* 309. vt executio executorialium ſit attentata, quia cùm literæ executoriales deberent reproduci coram Auditore Rotæ, 84
fuerunt reproductæ coram ſubexecutore earum in partibus, quod fieri non debet. Cui rectè conducunt quæ diximus ſuprà 3. p. c. 9. à num. 239.

Ex

Ex quibus omnibus ita clarè conſtat, quòd
85 ſi in executorialibus in Romana Curia expeditis & relaxatis hic ſtylus fuerit omiſſus à ſubexecutore in partibus (cui ad exequendum commiſſæ ſunt) exequente, nihilominus appellationi interpoſitæ non deferente vim facere, in ſupremis prætoriis declarabitur, cùm omnia ab eo tunc geſta ſint nulla, & attentata ex ſupradictis. Et ita etiam in Pintiana Cancellaria declaratum fuiſſe, vim nempe feciſſe executore executorialium è Romana Curia emanatarum, quas poſt earum intimationem factam condemnato, exequi volebat, ante earum reproductionem in Romana Curia, teſtatur Gutierrez *canoni. quæſt. cap.* 4. *num.* 28. *&* 29. & multo poſt hæc ſcripta Ceuallos, *in contra commu. lib.* 4. *quæſt.* 1. *num.* 415. & iterum *lib.* 5. 1. *p. gl.* 9. *num.* 15. licèt ſic non probent, nec examinent.

At verò notandum eſt, quod in parti-
86 bus (Hiſpaniæ ſaltim) hic Romanæ Curiæ ſtylus in expediendis executorialibus à iudicibus eccleſiaſticis non ſeruatur, nec attenditur, nec fiunt poſt earum relaxationem, & expeditionem prædictæ intimationes, reproductiones, & repræſentationes earum, ſed dumtaxat ſeruatur ius commune, de quo per nos ſuprà à prin. huius capitis, vt poſt rem iudicatam fiat reproductio proceſſus, petendo executoriales, quæ petitio intimari parti condemnatæ mandatur, quaſi nihil releuans ad earum impedien-
87 dam relaxationem (ex his rationabilibus cauſſis, quæ ſuprà poſitæ ſunt nominatim) tabellioni iudex iubet, vt illas literas executoriales parti tradat confectas modo ſuperiùs dicto, & an in earum executione requiratur citatio, & quando, videbimus latiùs, Deo dante, infrà cap. 5. à num. 6. & c. 2. à num. 2. qui ſtylus iuris communis ſeruatur in partibus Hiſpaniæ, non ille Romanæ Curiæ, qui ſeruari non tenetur, vt in terminis dixit Rota in vna Pampilonen. parochialis coram Reibeis 14. Aprilis 1567. vbi ad literam dixiſſe, quòd illud de poſſeſſione
88 capta poſt executoriales non reproductas, vt ſit attentata, ſeruatur in Curia; ſed in partibus aliud fortè eſt, teſtatur Lancelo. Robert. *de attenta.* 2. *p.d.cap.* 4. *in præfatione num.* 312. cùm generaliter & regulatiter verum
89 ſit, vt ſtylus Rotæ extra Curiam non ſit attendendus, nec extendendus ad partes, ſecundùm Alciatum *in conſil.* 25. *non videtur num.* 5. *lib.* 5. Lancelo. *de attenta.* 2. *p. cap.* 6. *num.* 3. de quo articulo videre poteris quæ nos latè deduximus ſuprà 3. p. cap. 9. prope finem à num. 233. verſ. illud tamen valde vtiliſſimum, *&c.* vſque ad fi. cap. & vide alia quæ diximus p. 1. cap. 2. §. 3. à num. 20. cum ſeqq.

Executoriales hæ mittuntur cuidam executori, vt illas ad effectum perducat, atque 90
actuali executioni tradat, quare quæri poteſt: an ab huiuſmodi executorialium commiſſione facta executori appellationi interpoſitæ non deferens vim faciat iudex eccleſiaſticus. in quo negatiuè reſoluo, vim non fieri, cùm appellatio hoc caſu licita non ſit. ita dicunt Specul. *in tit. de appella. §. in quibus. verſ.* 5. Ioannes de Anania *conſ.* 26. *in cauſa colu.* 1. Beroi. *in l. ab executione C. quorum appella. ſub num.* 9. poſt Immol. *ibi*, Lancelo. *de attenta.* 2. *p.cap.* 12. *limi.* 53. *num.* 18. *& ſeqq.* Rebuf. *tractatu de ſententia. executio. artic.* 7. *gl.* 12. *num.* 17. & optimè etiam poſt Romanum *conſ.* 41. *in prin.* & per Apoſtill. ad eum *verbo, videndum.* Alexand. *conſ.* 95. *num.* 3. *lib.* 2. atteſtantem de communi. & poſt Ioan. de Ana. *d. conſ.* 26. Rolan. à Valle *conſ.* 43. *in prin. lib.* 1. Corneum *conſ.* 71. *ſuper primo, num.* 20. *&* 21. quos citat ad id, tenet Cardinal. Tuſcus *practi. conclu. tom.* 1. *litera A. concl.* 4010. *n.* 6. *& n.* 17.

Et faciunt etiam omnes illi Doctores qui ex doctrina Beroij *vbi proximè* tradunt pro cautela, ad euitandam appellationem à ſententia de exequendo, vt iudex non pronunciet exequendum, ſed directò committat executionem ſententiæ, aut inſtrumenti guarentigiati executori, quia tunc appel- 91
lari, nullatenus poterit, meminit Lancel. *vbi proximè num.* 20. Roderic. Xuarez *in l. poſt rem. in declaratione Regni. quæſt.* 6. *ſub n.* 2. & multi ſuperiùs à nobis citati, tenentes, vt à præcepto de exequendo appellationi deferendum ſit, ita ſuam opinionem temperantes, & hanc pro omnimoda ſecuritate cautelam tradentes. & probatur, quia hu- 92
iuſmodi commiſſio dicitur pars realis exequutionis, ſecundùm Lancelo. *ibi*, & ſic idem ius eſt de parte quoad partem, quod de toto quoad totum. *l. quæ de toto. ff. de rei vendi.*

Et eo inſuper fundamento, nam cùm huiuſmodi commiſſionis extrema appellatio- 93
nem excludant, nempe ipſa ſententia tranſlata in rem iudicatam, imò & executorialium expeditio ac relaxatio, quod eſt extremum à parte antè, ac ipſa actualis executio, & ipſe executor non admittunt appellationem, quod eſt extremum à parte pòſt, ergo medium connexum, & coniunctum, quod eſt ipſa commiſſio, debet pariter appellationem excludere, nam medium par- 94
ticipat à iuribus extremorum, adeò vt probatis extremis medium probatum remanet, Calcaneus *in conſ.* 32. *num.* 3. Bald. *in edicto*

C. de edicto diui Adri. & in l. indicia C. de rei vindi. Angel. *in l. qui sella. §. in rusticis ff. de seruit. prædio.* Innocen. *in cap. licet causam de rescrip.* Bald. *in l. 2. C. quando prouo. non est necess.* Hieron. Cagno. *in l. vni. §. 1. c. si quis ius dicen.* Barba. *consil. 12. num. 18. volum. 3.* Bellamer. *decis. 421. probatis extremis.*& eleganter Tiraque. *tractatu de rescript. §. 1. gl.*
95 *5. versic. idque regulare est*, quod procedit quandò medium habet coniunctionem cum extremis, *cap. maiores. de Baptis.* secundùm gl. *in cap. volumus 6. q. 4.* citata à Bellamer. *vbi proximè.* & tradit Bart. *in l. Celsus. ff. de vsucapio.* Mascar. *de probatio. 2. tom. concl. 730. num. 6.*& sursum prout in nostro casu, quia stat necessaria connexitas, & coniunctio, tum quia (vt diximus) ista commissio est pars realis executionis, tum quia frustra sententiæ ferrentur, nisi executioni mandarentur, vt diximus suprà ad prin. huius capitis.

96 Medium enim eiusdem præsumitur naturæ, & conditionis, cuius sunt extrema, *l. si seruus plurium. §. si ff. de legat. 1. l. 3. §. 1. ff. de liber. & posthum.* vbi media iudicantur secundùm præcedentia & sequentia. Petrus Surd. *in consil. 151. num. 29. tom. 2.* Isernia *in cap. 1. versic. quidam tamen, in additio. de contentio. inter mascul. & fœmi.* Brun. *cons. 127. colu. 7. versic. quod si aliam, & tertiam*, facit
97 quod dicimus, media declarari ex præcedentibus, & sequentibus. *l. hæredes palàm. §. si quis post. ff. de testam.* Feli. *in rubr. de re iudi. colu. 5. vers. intellige.* Neuiza. *cons. 29. num. 4. cum similibus.*

Vnum tamen elegans notandum est in
98 hac materia, quòd absolutoria sententia non indiget executorialibus, ita eleganter aduertit Andr. Gail. *practi. obseruat. lib. 1. obseruatione 114. fol. mihi 88. num. 28.* Ioan. Garcia *de nobilitat. gl. 8. §. 1. num. 6.* redden-
99 tes rationem, cùm absolutoria sententia statim secum absolutionem, & executionem trahit absque aliquo nouo facto iudicis, quia seipsam exequitur, nihilque ex ea sit tradendum, nihil enim præstat, nec addit, nec adimit, & sic nullo facto hominis eget, quia nulla eget traditione, nulla cautione, nulla citatione, nulla particula, sed ita remanet sicuti erat tempore litis motæ, *l. si inter me ff. de re iud.* ibi, nihil de iure tuo iudicatum intelligitur.) *& l. ex sextante §. Latinus. ff. eodem.* ibi, nihil enim de iure tuo iudicatum intelligitur.) & iterum *ibi*, nihil enim in tuo iudicio de iure rei absoluti statutum intelligitur.) secundùm gl. *verbo, eorum.* quam ibi post Bart. reliqui probant. Bart. *in l. exceptio. ff. de exceptio. rei iudi.* idem Bart. *in l. si quis rem, ff. eodem.* pro quo est egregius text. *in l. si superatus. ff. de pigno.* vbi Bart. *num. 3.* latè & optimè prosequitur Ioan. Garcia *vbi proximè à num. 6. cum seqq.* quare seipsam 100
exequitur, statímque absolutus exceptione rei iudicatæ (quam illa præstat) tutus sit, *toto tit. ff. de exceptione rei iud.* Innocent. *in cap. cum nostris. num. 3. versic. ex his, de concessione præbendæ.* gl. *in c. pastoralis. verbo, cum executionem. de appella.* & Doctores *ibi.* Angel. *in repet. l. tale pactum num. 17 ff. de pactis.* Natta *consil. 524. num. 25. volum. 3* incipit *in causa.* Bart. *in l. metum §. sed quod prætor. num. 12. ff. de re iud.* vbi optimè Zasius *num. 2.* per text. *in l. 1. §. debitor. ff. vt in possessionem legato.* quem ad hoc singulariter inducit ipse Zasius. Sequitur Andr. Gaill. *vbi suprà*, dicens quod ab eruditis iudicibus ita diligenter obseruandum est, sententiam imperiti iudices indistinctè executoriales petenti vi- 101
ctori decernunt, séque meminisse hac ratione victori executoriales in Camera denegatas fuisse, quod quidem ex identitate rationis obseruandum est, & intelligendum in quolibet actu, & sententia negatiua, quæ secum executionem trahit. Contrarium ta- 10
men solet vbique practicari, vt his casibus supradictis executoriales relaxentur victrice petente, non ad effectum exequendi, sed iuris sui, & exceptionis conseruandi causa ac comprobandi.

Pariter etiam executoriales non expe- 10
diuntur vigore sententiæ nullæ, cuius nullitas per inspectionem actorum apparet, quia sententia nulla notoriè nullam executionem meretur. ita in terminis dicit Andreas Gaill. *lib. 1. practi. obseruatio. d. obseruat. 113. à num. 2. fol. 87.* Marant. *de ordine iudiciorum. 6. p. tit. de executione sententiæ num. 3. fol. mihi 651. in paruis.*

Sed quis iudicum, an iudex à quo, an iudex ad quem, qui confirmauit, vel infir- 104
mauit sententias, tulítque vltimam, vel aliam, quæ tamen transiuit in rem iudicatam: possit executoriales expedire, & executionem facere; quid in delegato & quid in Ordinario, mirabiles multásque per ampliationes & limitationes magnam casuum diuersitatem, & differentiam congessit nouissimè Sigismundus Escacia *tract. de appellationib. quæst. 11. artic. 7. per totum à num. 162. vsque ad num. 183.* quem vide omnino.

CAPVT

CAPVT II.

Quanto temporis ſpatio ſilẽtium executorialium vires ſeu minuat, ſeu penitus eneruet. vbi inter vtrũque ius, & Regium redditur diſcrimen.

SVMMARIVM.

Executorialium vires ex quibus vel extinguantur, vel enecruentur. n.1.

Si in executione conquieuit pars, & iudex per vnum annum puta, noua debet fieri citatio cum relatione ſtatus executionis, & de ratione. num.2.

Ab executore omittente citationem requiſitam appellationi interiectæ deferendum eſt. n.3.

Executoriales & ſententiæ poſt triginta annos non exequuntur. n.4.

Appellationi emiſſæ ab executione executorialium præſcriptarum, niſi deferat executor vim facict. n.5.

Executorialium præſcriptarum exceptio eſt legitima, cùm oriatur ex inſpectione ſententiæ. num 6.

Ab executore reïciente legitimas exceptiones appellationi deferendum. n.7.

Exceptionem præſcriptæ executionis non eſt neceſſe opponere, ſed iudex ex officio id tenetur, cùm appareat ex inſpectione ſententiæ. n.8.

Exequendi ius ex obligatione perſonali decem annis iure regio præſcribitur n.9.

Executiuum ius ex re iudicata ſuper actione perſonali ſimul cum ipſa actione præſcribitur ſpatio viginti annorum iure Regio. n.10.

Exequendi ius ex inſtrumento guarentigiato ſi præſcribatur per decennium, non impeditur via ordinaria ex inſtrumento agi intra aliud decennium, n.11.

Ius exequendi ex actione reali etiam hodie iure Regio non præſcribitur, niſi ſpatio triginta annorum. n.12.

Executorialium ius iure ciuili perſcriptum per triginta annos, à minori tempore iure canonico amittitur. num.13.

Executorialium vires amittuntur per longum tempus concurrente non bono iure victoris. n.14. & à n.21.

Inſtantia iure canonico non perit, ſed eſt perpetua. num.15.

Inſtantia iure canonico perit per decennium concurrente negligentis non bono iure, quia tunc lis præſumitur habita pro derelicto. n.16.

Lis cenſetur derelicta per ſilentium decennij concurrente non bono iure negligentis, non in omnibus cauſis, ſed in beneficialibus tantùm, & qua ratione. n.17.

Defectu iuris concurrente cum ſilentio decennij honeſtum non eſt, vt beneficium tanto ſit tempore litigioſum. n.18.

Inſtantia & lis in Romana Curia non finitur niſi per ſententiam in omnibus cauſis præter beneficiales. n.19.

Executoriales in beneficialibus extinguuntur per non vſum earum, & per ceſſationem minori tempore triginta annorum, & quomodo intelligatur. n.20.

Ius exequendi ex executorialibus etiam iure canonico non niſi ſpatio triginta annorum extingui, defenditur. n.21.

Lanceloti Roberti aſſertio reprobatur. n.22.

Silentium longi temporis in executorialibus licèt poſſit concurrere; non tamen iniuſtitia calumnioſa ſicut in lite. n.23.

In excutorialibus omnis ceſſat calumnioſa præſumptio, & pro eis præſumitur ritè & rectè latas ſententias. n.24.

Executorialium ius vt extinguatur, triginta annorum lapſus requiritur iuxta Rotam. n.25.

Silentium per longum tempus non præſumit derelictas executoriales, cùm adſit in illis præſumptio boni iuris. n.26.

Silentium longi temporis perimit inſtantiam litis, ergo perimit ius exequendi ex executorialibus; non eſt bonum argumentum. n.27.

Lis perit triennio iure ciuili, & tamen non ius exequendi, cùm triginta annorum lapſum deſideret. n.28.

Exequendi ius ex executorialibus non habet inſtantiam regulariter. n.29.

Inſtantia in executorialibus non incipit currere, anteaquam in iudicio cœpta ſit executio. n.30.

Executoriales valde antiquæ non mittuntur executioni. n.31.

Executoriales ſimpliciter antiquæ, ſcilicet, quæ nondum compleuere triginta annos, mittuntur executioni, cùm exhibentur proceſſus & ſententiæ ex quibus emanarunt. n.32.

Secus ſi ſolæ executoriales exhibeantur poſt longum tempus, quia tunc illis denegatur executio. ibidem.

Executionis cœpta inſtantia an per triennium pereat, tres reperiuntur opiniones. n.33. & de reſolutione. n.46.

Ius exequendi tam ex executorialibus, quàm inſtrumento guarentigiato habere inſtantiam triennio perituram, qui teneant. n.34.

Quæ opinio tanquam abſoluta & ſine diſtinctione ſequenda non eſt. n.35.

Executiuam viam ex inſtrumento guarentigio non habere inſtantiam, nec triennio perire, qui teneant. n.36.

Quam opinionem veram eſſe, reſoluitur in caſu de quo loquitur. ibidem, & n.38.

Sententia diffinitiua eſt eſſentialis, vt iudicium inſtantiam habere dicatur. n.37.

Executiuum ius intentatum per actionem in factum

factum ex re iudicata, habet inſtantiam perituram.n.39.

Executiuum ius ex executorialibus intentatum per iudicis officium mercenarium, non datur peritura inſtantia. n.40.

Executio ſi eſt petita actione in factum, ordo iuris ſeruari debet. n.41.

Executiuum iudicium intentatum per iudicis officium, celerem expeditionem requirit. n.42.

Ex actione iudicati agitur ordinaria via. n.43.

Executio ex executorialibus per officium iudicis petita non requirit libellum, nec figuram aut ordinem iudicij, & ideo vberius eſt ex eo agere, quàm actione in factum. n.44.

Executio ſiue petatur iudicis officio, ſiue actione in factum ex executorialibus appellationem ſuſpenſiuam non recipit. n.45.

Executiuo iudicio actione in factum intentato, licèt detur peritura inſtantia, procedit iure ciuili, non iure canonico. n.46.

Executio cœpta per litis conteſtationem perpetuatur in quadraginta annos ius exequendi. numero 47.

Lite cœpta per citationem aut executoris miſſionem, incepta præſcriptio interrumpitur, non tamen perpetuatur actio, quæ de nouo initianda eſt. n.48.

Lite cœpta per litis conteſtationem, non ſolùm interrumpitur præſcriptio, ſed perpetuatur actio in 40. annos, etiam ſi decem tantùm ſufficiant ad actionis præſcriptionem. n.49.

Exequendi ius etiam ex actione perſonali, & re iudicata, ſuper ea poſt litis conteſtationem petita executione, interrupta perpetuatur in 40. annos. n.50.

Iuris exequendi per citationem & executoris miſſionem interrumpitur præſcriptio, per litis autem conteſtationem perpetuatur ius ipſum in alios 40. annos. n.51.

Et quid in hoc Rota Romana cenſuerit. n.52.

Executiuum ius & interruptum per citationem aut executoris miſſionem, denuo initiatur eius præſcriptio. n.53.

Ficta conteſtatio perpetuat ius executiuum in 40. annos. n.54.

Litis conteſtatio vbi non requiritur, primus actus ſubſecutus habet vim litis conteſtationis. n.55.

Quod procedit in via executiua. n.56.

Per quaſi conteſtationem & actum, qui illius loco habetur, perpetuatur actio in 40. annos. num.57.

Inſtantia perempta per triennium non perit ius agentis, quominus denuo aliam fabricet inſtantiam. n.58.

Acta iudicij licèt pereant perempta inſtantia, non tamen acta cauſæ. n.59.

Acta iudicij dicuntur, quæ tendunt ad litis ordinationem, vt in exemplis. ibi n.60.

Acta cauſæ dicuntur tendentes ad litis deciſionem prout inſtrumenta, confeſſiones, teſtes, & ſimilia. n.61.

Acta probatoria non pereunt perempta inſtantia. n.62.

Inſtantia de nouo cœpta reproducuntur acta probatoria primæ inſtantiæ peremptæ, quæ fidem faciunt. n.63.

Perempta inſtantia in via executiua intentata actione in factum, poteſt de nouo inchoari, per aliud triennium n.64.

Conc. Tri ſeſſ.24. de reform. c.20. diſponens, in prima inſtantia poſt lapſum biennij liberum eſſe parti adire ſuperiorem, explanatur. n.65.

Falluntur intelligentes ex d. Triden. perire inſtantiam biennio iure canonico. ibidem.

Trident. apponit biennium inferiori ad finiendam cauſam, non tamen irritat acta proceſſus, ſed per ea ſuperior cauſam decidit. n.66.

Inſtantia ſi periret biennio ex d. Tri. acta omnia ordinatoria iudicij perirent, vt citationes, libelli, termini, concluſiones, & ſimilia. n.67.

PLERVMQVE victrices immemores executorialium diu negligunt, vel impediti tardiùs, effectualem executionem poſtulare, aut etiam eamdem proſequi, quod quidem in cauſa eſt, vt executoriales ipſæ, vel diminutionem patiantur, vel penitus eneruentur, idque contingere aſſolet, vel quando inter commiſſionem executorialium, & ipſam executionem tranſiuit longum tempus, vel quando earum executio poſt longiſſimum deſideratur, vel poſtquam ipſa executio cœpta fuit, per triennium conquieuit. 1

Quantum ad primum, illud elegans eſt notandum, quòd licèt regularitèr in executione executorialium, & aliorum citatio neceſſaria non ſit, niſi in aliquibus caſibus diſtinctè proſequendis infrà c.5. à num.6. tamen ſi à die commiſſionis executionis vſque ad executionem factam, ſeu etiam faciendam tranſierit longum tempus, puta, vnius anni, vel plurium annorum, debet fieri citatio, etiã iis caſibus indiſtinctè, in quibus aliàs neceſſaria non erat, vel in quibus requiritur præcisè, nam alia iterum facienda eſt cum relatione ſtatus negotij, ſeu executionis. Ratio eſt, quia illo medio tempore potuit condemnatus, & executatus ſoluiſſe totum, vel partem, vel aliter ſatisfeciſſe, ſeu aliquid aliud adducere releuans ab executione, & eius moleſtia, ſiue ſit finitum officium iudicis executionem relaxantis, ſiue non. quia poſt tranſitum dicti anni noua debet fieri citatio, ſecus ſi lapſum eſſet modicum tempus. ita eleganter docet Guido Papæ *deciſ.329. de iure ſub num.2. verſ. & ſuper in fine.* & ante eum docuit Bal. *conſ.35. lib.5.* 2

ſequitur

ſequitur Cardinal. Tuſcus *practi. concluſio. tom.3. litera E. conſ.293. num.3.* idem firmat Rebuf. *in tract. de ſententia. exequut. artic.7. gl.11. limi.2. ſub num.19. tomo 1. fol.370.* per quos ita ſemel conſultus reſpondi in quadam ardua executione, quæ in hoc Gallogræco ſupremo tribunali reuocata fuit, & an nullitas, eo, quòd poſtquam executio commiſſa fuit, & incepta, ceſſauit miniſter per aliquot annos, poſt quos illam proſecutus fuit abſque noua citatione, & intimatione ſtatus proceſſus executionis, quare meritò fuit reuocata.

3 Sed non quidem ex hac noſtra eleganti doctrina, quare moderamen hoc, ac quidem diminutionem patiuntur executoriales. ex quo ſequitur neceſſariò, quòd cùm requiratur citatio, ea omiſſa corruit executio, à qua emiſſæ appellationi, vt legitimæ niſi deferat executor, vim faciet euidentem. ita Abb. *conſ.30. prædicta. lib.1.* Rebuf. *in tract. de ſententiarum executio. num.1. & ſeqq. fol.223.* Tuſc. *practicar. concluſ. tomo 3. litera E. concl. 484. num.1.* idem 1. *tom. litera A. concl. 4010. num.3. & num.21.* vltra alios plures quos citaui ſuprà c.1. hac 4.p. à num.42. verſ. quam executorialium expeditionem *&c.*

4 Cæterùm poſt triginta annos nec ſententiæ, nec earũ executoriales executioni mitti poſſunt, quia per illud temporis ſpatium ius exequendi (hoc eſt, actionem in factũ, & officium iudicis quæ illis præſtantur) legitimè præſcribi, non eſt dubium. ita Innocent. *in c. fi. de exceptio.* quod Bal. *ibi* notabili dignum reputat, gl. fi. *in l. fi. C. de præſ.30. vel 40. annor.* idem Bal. *in rub. de præſcrip. & in l. debitori q.3. C. de pactis.* Marant. *in Specul. aureo vlt. p. tit. de executione ſententiæ num.54.* Balb. *de præſcriptio. 4.p.4. par. prin. quæſt.31.* Roderi. Xuarez *in repet. l poſt rem in prin. nota.1. num.3.* vbi reputans famoſum expendit ad id text. *in l. ſicut C. de præſcriptio. 30. anno.* ibi *perſecutione.* iuncta ibi gl. & ibi etiam eius additionator Bald. Gregor. Lopez *in l.5. tit.27. p.3.* Parlador. *lib.1. rerum quoti. cap.1. §.11. n.12.* Anto. Gomez *in l.63. Tauri num.1.* Olanus *in concord. iur. litera I. num.57.* Azeued. *in l.6. tit.15. lib.4. recopi. num.1.* & probatur *in l.22. tit.29. p.3.* Gratian. *in diſceptatio. foren. c.66. num.21. tom.1.* pro quo allegat *l. actori C. de iureiurean.* Afflict. *deciſ.345.* Marant. *tit. de execut. ſent. num.54.* Surdus *conſ.186. num.3.* Mareſcot. *lib.2. reſolu.121. num.10.* Cumia. *ritu 19. num.103. ritu 76. num.158.* Marius Giurba *deciſ.96. num.1.* charus mihi Carol. de Tapia. *in compila. iur. Reg. Neapol. rubrica 41. ritu 262. num.5. fol.226.* poſt Carpan. *ad ſtatut. Mediolan. cap.158. n.271.* & alios.

5 Et ſic ſequitur, quòd appellatio ab huiſmodi executorialium præſcriptarum executione appellationi emiſſæ non deferens, vim faciat manifeſtam, quia cùm earum ius exequendi perierit per lapſum temporis, & non vſum, executionem non merentur. *l.4. §. condemnatum de re iudi.* & ea quæ in eius comprobationẽ latiſſimè adduximus, quòd iſthæc exceptio ſit legitima, & inducat nul- 6
litatem, cùm ex inſpectione ſententiæ oriatur, tenet Ancara. *conſ.259. num.3. &* 4. Padilla *in l. vbi pactum C. de tranſactio. num.10.* Cardi. Tuſc. *practi. concluſ. tom.3. litera E. concl. 381. num.16.* & quòd ſit legitima exceptio. Auenda. *de exeq. manda. 2. p. cap.30. num.11.* ergo ſuccedit regula, quòd exequutor ex- 7
cedit non admittens legitimas exceptiones, & ab earum reiectione appellationi deferendum, latè infrà hac 4.p.c. ſeptimo per totum. imò dicunt ipſi Doctores expreſsè, vt neceſſarium non ſit opponere, ſed iudex ex 8
officio facere tenetur, quia conſtat ex inſpectione ſententiæ, & quòd impediat executionem, tenet vltra relatos Gondizal. de Paz *in praxi 4.p. tom.1. cap.3. num.11.* Caſtellus *in l.63. Tauri, verbo, diez annos.* & ibi Palacius Rub. *num.16.*

Quod noſtro Hiſpano iure non ita indi- 9
ſtinctè procedit, ſiquidem *l.36. Tauri*, quæ eſt *l.6. tit.15. lib.4. recopi.* diſpoſitum ſtat, vt ius exequendi ex obligatione perſonali decem annis præſcribatur, ac pariter ius executiuum, quod prouenit à re iudicata ſuper actione perſonali, ſimul iunctum, cùm ipſa 10
præſcribatur viginti annorum ſpatio, Caſtellus *in d. l.63. Tauri.* ita tradidere Roderi. Xuarez *in declar. l. Regni limi.6. in prin.* Palacius Rubeus *in l.63.* vbi Anton. Gomezius. Couar. *in regul poſſeſſor 2 p. §.11. num.2.* Gregor. Lopez *in l.22. tit.29. p.3. in gl. verbo 30. annos.* Auilles *in c. præto. cap.10.* Auenda. *de exequen. manda. 2. p. cap.30. num.11.* Didac. Perez *in l.4. tit.8. lib.3. ordina. gl.1. verſ. dubitatur præterea. fol.677.* Ioan. Gutier. *in repeti. l. nemo poteſt ex num.480.* Paz *in praxi 4.p. to.1. c.3. à num.11. & ſeqq.* Amador Rodri. *in tract. de executione cap.6. num.59.* Curia Philippica *2.p. §.1. num.75.* qui omnes dictæ l.63. materiam latiſſimè exornant, vltra quos & copiosè Parla. *lib.1. rerum quotid. lib.1. cap.1. §.11. cum ſeqq.* quem vide ad hunc articulum particularem §.14. *num.10.* Didac. Perez *in d. l.4. gl.1. verſ. dubitatur præterea.* Did. *in l.3. tit.13. lib.4 ordin. gl.1.* Couar. *ſuprà regul. poſſeſſor. 2. p. §.11. per totum cum ſeqq.* Azeued. *in l.6. tit.15. lib.4. recopi. ex num.1. cum ſeqq.* quam quidem pluribus ampliationibus, & limitationibus elegantibus & practicalibus valdè exornãt.

Illud non omittens, quòd licèt ius exe- 11
quendi ex inſtrumento guarentigiato com-

petens per decennium præſcribatur, minimè impediatur, vt eiuſdem inſtrumenti virtute agi poſſit via ordinaria intra alios decem annos pro in illo contentis,& quòd inſtrumentum producatur ad debiti probationem, ita ex Baldi eleganti doctrina *in l. planè ff. quod cum falſo tutore.* explicant Roderic. Xuarez *in declarator. legis Regni limi.6. num.3.* dicens notabilem eſſe determinationem, tenent Cifuentes, Caſtellus & Anto. Gomez *in d. l.63. Tauri.* Couar. *vbi proximè n.4.* Didacus Perez, Paz, & Curia Philippica *locis proximè citatis.* idem etiam tenet doctiſſimus Carolus de Tapia. *in compila. iur. Reg. Neapolit. lib.3. de inſtrum. liquida. ritu* 167. incipit, *nota quod. fol.242. verbo nota quod.*

12 At verò reſpectu iuris exequẽdi ex actione reali deſcendentis, nihil alterauit d.l 63. diſpoſitio, cùm loquatur dumtaxat in iure exequendi ex actione perſonali competente, ſitque lex corrigens, proinde nec amplianda, nec trahenda eſt ad caſus non expreſſos, & ſic ius exequendi ex actione reali remanet intactum, & ſub iuris communis diſpoſitione, vt non minus triginta annis amittatur, & eneruetur, quod alios referens aduertit, & benè, Dueñas *in regul.6. limi.1.* & Auenda. *in c. præto.2.p. cap.30. n.12.* Parlador *lib.1. rerum quoti. cap.1. §.13. ſub n.9. & per d. l.63.* alios allegans dicit Valdes *in additio ad Roderi. Xuar. ad l. poſt rẽm. nota. 1. n.3.*

13 Similiter etiam ius commune (quod iure canonico attendimus, non regium) alteratum videtur, & illud 30. annorum ſpatium, ad minus redactum, ſiquidem Rota Romana in vna Barchinonen. canonicatus coram Guiuiardino 7. Iunij anno 1567. vt teſtatur Lancelo. *de attentatis 2. p. cap.4. in præfatione num.283.* reſoluit, cùm dubitaretur, an vires executorialium eſſent extinctæ ex eo, quòd qui eas obtinuerat, ſiluit per 18. annos, nec fuit exequutus; Domini tenuerunt, non eſſe extinctas,& ea ratione, ita fuiſſe determinatum, (dicit Lancelo.) quia licèt conſtabat de tempore legitimo ad inducendam
14 obliuionem ex parte tacentis; ad inducendam extinctionem, tamen non conſtabat de alio requiſito, ſcilicet de malo iure eius, quia ſi de eo conſtaret, vtique extinctas eſſe executoriales, declararent. & idem apparet tenuiſſe eandem Rotam in vna Lengonenſi. 27 Nouemb. anno 1592. inferiùs alleganda, *verſ. & in terminis à num* 25 in qua cùm opponeretur executorialibus de ſilentio plurium annorum, reſponſum fuit; non obſtare; quia non conſtabat ſimul de euidenti iuris defectu tacentis.

15 Illam quidem deciſionem Barchino. trahit ipſe Lancelo. in comprobationem illius mirabilis doctrinæ, quæ habet, quòd licèt de iure canonico non pereat inſtantia, imò ſit perpetua, *c penult.* & ibi Canoniſtæ *de iudicijs.* & ibi Marian. Soci. *ſub num.13. verſ. vlteriùs quæro. & ſub n.14. inter tract. diuerſorum de iudicijs 3. tom.1. p. fol.97.* Iſſ. *in l.11. properandum num.27. C. de iudicijs.* Caſſiado. *deciſ. 5. erat in vna. num.4. vt lite penden.* Marant. *in Specul. 5. p. verbo, & omnia fiunt durante inſtantia. limi.1. num.14. fol.240.* Vantius *de nulli. ex defectu iuriſd. & inde.* &c. *num.126.* Gambar. *de authoritate legati lib.3. num.469. tomo 13. p.2. fol.172* Hieronym. Zanch. *tract. de differ. inter ius ciui. & cano. differ.30. n.43. tom.1. fol.201.* Mandoſ. *tract. de anna. caſ. num.135. tom.17. fol.214.* Aſini. *in praxi in prin. cap.3. num.22.* Anto. de Butrio *in d. c. penul. de iudic. ſub num.9.* Rota *deciſ 10. aliàs 411. ſi lite penden. num.5. vt lite pen.* & an nouiori diſpoſitione Concilij Trid. *ſeſſ.24. de reformatio. c.20.* hoc ius antiquatum ſit, ad fi. huius cap. apparebit à num.65. & ſuperiùs.

Tamen vnus modus, quo lis extinguitur, 16
ſeu inſtantia, perit eo iure; nempe: quando à proſecutione eius fuit ceſſatum per longum tempus, ſcilicet 10. annos, concurrente cum eiſdem, non bono penitus iure negligentis, de quo conſtat. quia tunc præſumitur lis habita pro derelicto. ita aduertit Caſſiador. *deciſ. 5. vt lite pendente*, in qua deciſione licèt ſuffecerũt 8. anni dumtaxat. & videatur ſimpliciter relata, & retenta à Menochio *in tract. de arbitr. iudi. lib.2. cent.3. caſu* 202. *n.14.* tamen poſtmodum pluries eam declarauit Rota requiri ſaltim decem annos cum qualitate defectus iuris negligẽtis, Puteus *deciſ.14. vt lis cenſeatur derelicta, ſub rubr. vt lite pendente. & deciſ. ſi. lib.2.* & idem Puteus *deciſ.245. lib.2.* Simonetta *deciſ.35. an lis, ſub rub. vt lite pendente.* Puteus *deciſ.7. eodem tit.* Peregri. *deciſ.95. aliàs* 109. incipit, *dubitaui*, & pluries ita determinaſſe Rotam, affirmat Lancelo. Robert. *de attenta 2. p. cap.4. in præfatione à num.275.* quod ego libentiſſimè verum intelligerem in beneficialibus cau- 17
ſis, non in aliis, tum quia omnes prædictæ deciſiones loquuntur in beneficialibus, & cùm ſit iuris correctio, eius terminos egredi non debemus (vt paulo antè notaui) tum quia ius beneficiorum non eſt perpetuum, ſed temporale ad vitam, & ſic iure cenſetur, derelinqui litem calumnioſam, & iniuſtam per tot temporis ſilentium, poſt quod vita vix, aut parum poteſt, beneficio potiri. tum etiam quia dato defectu iuris, non eſt honeſtum, vt beneficium tanto ſit tempore litigioſum, quod in his terminis conſidera- 18
uit Rota in vna Compoſtellana canonicatus, vt teſtatur Puteus *deciſ.245. lib.2. num.5.*

quod

quod ſic debet intelligi, vt etiam verificetur, quod dicunt Gomez *de trienna poſſ.q.*68. *ad fi. & q.*56. & Zerol. *in praxi Epiſcopa.* 1.*p. verbo, inſtantia, verſ.*6. quòd in Curia Ro-
19 mana lis, ſeu inſtantia nunquam extinguitur,niſi per ſententiam,vt procedant in omnibus cauſis, præter beneficiales tantùm, iuxta *d.deciſ. Rotæ.* ex quo comprobari vide-
20 tur, quod dicit Lancelo. *vbi ſuprà,* executoriales extingui per non vſum earum, & ceſſationem per minus tempus 30.annorum.

21 Hac ego difficultate aliquando ſummopere preſſus,valdè in vincenda meditans inſudaui. quare non recedas à iuris communis regula dictante, ius exequendi ex re iudicata, eius executorialibus, aut alia re,non niſi 30. annorum ſilentio ſubmoueri : ad quod moueor primò ex ea decif.Rotæ ſuperius adducta, *verſ. ſimiliter etiam à num.*13. qua declaratum fuit, ſilentium longi temporis, etiam 18.annorum non ſufficere, ad eneruandum vires executorialium, & nimirum cùm 30. ſit præcisè neceſſarium. Nec obſtat quod dicit Lancelo.*in d. c.*4. *in præfatione d.num.*283.2.*p.* id fuiſſe ita determinatum, quia non apparebat de euidenti, & calumnioſo de fectu iuris, quaſi ſecus foret, ſi
22 appareret. quia hæc ratio non ſolùm falſa, verùm & falſiſſima eſt:ſiquidem impoſſibile ſit, vt executorialibus, aut ſententiis tranſactis in rem iudicatam poſſimus adaptare illam doctrinam, quòd ſilentium longi temporis decennij puta,cum ſuo altero adminiculo, nempe defectu boni iuris, extinguat litem cœptam, nam licèt in ſilentio executorialium poſſit concurrere temporis neceſſarij longinquitas ; tamen non poteſt concurrere illa alia qualitas, & præciſum requi-
23 ſitum,ſcilicet euidens calumnioſa iniuſtitia, & defectus iuris.quoniam licèt poſſunt dari in lite à principio,dum pẽdet, cœpta:tamen ceſſat, & excluditur poſtquam aliquis obtinuit pro ſe ſententiam, aut ſententias tranſlatas in rem iudicatam, aut tres conformes, aut per conſequẽs executoriales.quia eis ex-
24 tantibus omnis ceſſat calumnioſa præſumptio,imò pro eis præſumitur,ritè & rectè latas, & expeditas. ita per Sarnerium *in regul. de ſubroz.col.queſt.*1.*num.*3. Ruin.*conſ.*79.*num.* 3.*lib.*5. Æguid. *deciſ.*89.*ad Bald.conſ.*492.*n.*2. *lib.*3. Socinum *conſil.*158. *num.*9. *lib.*2. ergo ſilentium per longum tempus hac præciſa qualitate deficiente, nõ poteſt operari eneruationem, & extinctionem in executorialibus,ſicut in lite.

25 Et in terminis ita reſpondet Rota in vna Legionen.præſtiminiorum27.Nouemb.anno 1592. coram Pamphilo, quam in alio propoſito ad literam refert Nicolaus Garcia *in tractatu de benef.*6.*p. cap.*4. *num.*42.*tom.*1. vbi ad extinguendam litem, & eneruandas vires executorialium, inter alias hæc difficultas poſt medium fuit oppoſita, quòd obtinens executoriales tacuit per triginta annos. Cui ſatisfit ibi dupliciter,primò, quòd nondum erant lapſi dicti triginta anni,quaſi dixerit, quòd præcisè requiritur lapſus triginta annorum, vt ius exequendi, & executorialis extinguatur, quod conuenit iuri cõmuni ſuperiùs relato. Secundum reſpon- 26
ſum fuit, quòd licèt ad inducendam litem derelictam per ſilentium, & taciturnitatem temporis debet concurrere ius calumnioſum tacentis, ex Achille *deciſ.*185. quod in executorialibus eſt impoſſibile dare,ſed potiùs iuſti iuris præſumptio ; euenit per taciturnitatem alterius temporis, quòd non aſcendat ad triginta annos completos, minimè extingui ius exequendi, vt in prima reſponſione ſupponebatur.

Nec enim eſt bonum argumentum,ſilen- 27
tium perimit inſtantiam litis, ergo debet perimere ius exequẽdi ex ea deductum. nec ſequitur, decennij taciturnitas perimit inſtantiam in lite pendente, ergo debet perimere executoriales. quoniã videmus triennio perire litem iure ciuili. *l. properandum.C. de iudicijs,* vbi Doctores *in c.penult. eodem tit.* 28
& tamẽ non triennio, nec longo tẽpore, ſed longiſſimo 30. annorum ius exequẽdi eneruatur ex ſuperiùs adductis. maximè Doctores ſuprà citati omnes *in verſ. tamen vnus eſt modus, n.*16. dicunt, quòd per longi temporis ſilentium, & defectum iuris perimit inſtantia litis. ſed in iure exequendi, & executorialibus non datur inſtantia regulariter 29
(vt inferiùs apparebit)ergo huiuſmodi ſilentium illas eneruare non poteſt. quia quod non eſt, rumpi non queit ; & priuatio præſupponit habitum ; qualitáſque non poteſt eſſe ſine ſubiecto, ex vulgatis iuris regulis. & in caſu, quo detur inſtantia, tunc incipit currere à tempore litis conteſtationis, non antea, text. *in d. l. properandum C. de iudicijs.* vbi Doctores, *& in c.penul.eodem tit.* ſed non 30
anteaquam in iudicium cœpta ſit executio, ſecundùm terminos infrà in 3. opinione adductos,quod in d.deciſ.ceſſabat.

Et ſic ſequitur, quòd nihil innouatum eſt in iure canonico, ſed ſemper 30. annorum ſpatium ſit neceſſarium, ad præſcribendum ius exequendi. Et hinc eſt quod dicit aliàs Rota apud Seraphinum *deciſ.*138. *num.*6. *tomo* 1.quòd executoriales valde antiquæ non 31
mittuntur executioni, ſed abſolutè illis negatur, maximè ſi ſint obtentæ per audientiam contradictarum. vt ſcilicet quando excedunt dictos 30.annos, vt aliter fiat,quãdo

ſimpliciter

simpliciter sint antiquæ executoriales;puta:
32 quando nondum compleuere dictos 30. annos, tunc non mittuntur executioni, quando exhibentur, & præsentantur solæ executoriales nudæ, & sine processu, & sententiis, à quibus emanarunt. ita Anto. August. *in Epitome de executorialibus num.*13. secus autẽ quando exhibentur executoriales cum processu, & sententiis simul. quia tunc nullatenus illis executio denegatur, ita determinauit Rota in dicta decis. Lengionen. de anno 1592.27.Nouemb.*in fine*, quam ad literam aliud agens refert Nicolaus Garcia *de benefi.*6. *p.c.*4. *num.*42. qua quidem decis. refert ita de anno 1567. in vna Tudertina bonorum fuisse resolutum per Rotam coram D.de Rubeis,quod quidem & iuri consonum est.

33 Circa vltimum autem, quando executorialium executio cœpta est, in eáque per triennium à prosecutione fuerit cessatum, an eius instantia perisse dicatur, ita vt de cætero in eadem prosequi nequeat; ingens quidem stat difficultas. siquidem à Doctoribus in varias itum est sententias,& opiniones. in quo quidem tres inuenio (prout videbis) componendas, primam, quæ habet absolutè, quòd ius exequendi promiscuè, tam ex sententiis, & executorialibus, quàm
34 ex instrumento guarentigiato, habeat instantiam,& per triennium perituram,tenent Bal. *in l.*1.*nota.*3.*num.*3. *vers. & hoc facit in fi. C. de iure patro. propt. calum.* vbi Paul. de Castro *sub num.*5.*&* 6.*& in l.*2.§. *obseruari C. eodem.tit.* Alexan.*in l.properandum C.de iudi. sub num.*3.*&* 4.Iff *sub num.*8. Alexan. *cons.*50.*visis actis.num.*7.*&* 8. *lib.*2. Socin. *cons.*95. *n.*2. *lib.*1. Marant. *in Specul.*5. *p. prin. num.*4. *&* 8. *fol.mihi* 264. & in hanc videtur se sentẽtiam licèt breuiter, inclinare Benedi.de Barti. *in tit. guarenti.*2.*p. quæst.*5. *tomo* 6. *diuer. p.*2. *fol.* 345.& vt communem defendit eam Iff.Cumia.*super ritibus Sicil.cap.*4.*n.*19.*cum seqq.vers.*
35 *quæro circa hoc*, hæc quatenus absoluta est, & sine distinctione, minimè est sequenda.

36 Secunda opinio est huic contraria, quæ absolutè habet: in executiuis ex instrumento guarentigiato non dari instantiam, & sic nec perire triennio, hanc tenet Bart.*in l.litibus* 19.*sub num.*7.*C.de agri.& censi.lib.*11.quem referens sequitur Bal. sibi inconstans *in l. tale pactum* 41. §. *qui prouocauit. sub num.*11. *quæst.*10.*ff.de pactis.*Angel. Areti.*in l. ab executore num.*11.*ff. de appella. & relat.* hanc vt veram sequitur Antonius de Cana. *in tract. de executione instrumen. quæst.*37. *sub num.*71. *versus fi. tom.*5. *fol.*44. Franciscus Areti. *in c. penul. in fi. de iudi.* dicens,quòd cùm in iudicio executiuo non expectetur sententia definitiua, quod est pars essentialis, nimirum 37
vt in eo non detur instantia, eandem sequitur, idem dicens Bal.*in l. consentaneum.*8.*sub num.*49. *vers. vltra quæro C. quomo. & quando iud.* alios plures citat Asin. *in prax. iudicia. in prin.c.*3.*sub num.*37. sequitur Curtius Senior *in l.*1.*n.*23. *& seqq. C. de iureinr. propter calum.* & hanc vt veriorem in iudicio executiuo sequitur Sigismun. Escacia *tract. de appella. quæst.*15.*sub num.*248. quæ quidem in se vera est,& indistinctè tenenda omnino, respe- 38
ctu executionis ex instrumento, vel statuto, ita vt prima opinio respectu huius partis nõ admittatur, nec locum habeat.

Tertia est opinio distinguentium inter 39
iudicium executiuum intentatum ex actione in factum ex iudicato, ex executorialibus proueniente. & inter intentatum iudicis officium mercenarium. vt primo casu procedat prima opinio attribuens perituram instantiam iudicio executiuo, quate- 40
nus loquitur respectu executionis ex executorialibus, & re iudicata. Secundo autem casu quando per officium iudicis mercenarium petitur, procedat opinio secunda contraria negatiua, vt pariter locum habeat in huiusmodi executione ex executorialibus, ac ex instrumento guarentigiato, hanc deducunt ex Bal. *in l.*1.§. *is videtur. versus finem.ff.si quis ius dic. non obtemper.* Curtius Senior *in d.l.*1.*sub num.*13.*&* 16. Anton. de Cana. *in d. tract. de executio. d. quæst.*33. *sub num.*71. Afflict. *decis.*346. vbi ita determinasse senatum testatur Asin. *in pract. iudi. in prin. cap.*3. *sub num.*46. *&* 48. cum quo & Afflic.Francisco Curtio,Beroio, & aliis citatis ab Asinio, idem tenet Lancelo. *tract. de attent.*3.*p.cap.*23.*à num.*115.Sigismund.Escacia *de appella.d. quæst.*15.*sub num.*249. sequitur Cardina. Tuscus post Afflict.3. *tom. practicar. conclus. concl.*473. *litera E. num.*7. Qui
omnes ea moti sunt ratione, quia quando 41
agitur actione in factum ex executorialibus, libellus offerri debet, & lis contestari præcisè, ac denique ordo iudicialis omnino requiritur, *l.miles* §. *iudicatum. ff. de iudicata re.* secus autem quando executio petitur iu- 42
dicis officio, quia tunc celerrimum desiderat iudicium & accelleratum effectũ, *l.à diuo Pio.* §. *si super rebus. ff. de re iud.l. item veniunt* §. *idem rectè. ff. de petitione hær.* & quod vltra præfatos Doctores hoc in particulari probant Cyn. *in l.ab executio.*5. *sub num.*2. ibi, si eligitur actio iudicati.) *C. quorum appella.non recip fol.*474.Afflictus *decis.*346.*sub n.*9.*&* 10. Vestrius *in praxi lib.*8.*c.vlt. sub n.*2. sequutus Speculatorem, Mandos. *in tract.de cõmissione in commis.*23. *executoria. in verbo, in rem transiuit indicatam fol.*126. idem tenent Bart. & Alexan.

Alexand. *in l. intra dies. ff. de re iudi.* Angel. de Perus. *in l. 2. ff. de iureiura.* sequentes Speculatorem *in tit. de executione senten. §. qualiter. in prin.* Angel. *in l. 4. §. si ex conuentione ff. de re iudi.* plures antiquos pro hac distinctione, quam magis communem dicit, & sequitur Ceuall. *in commun. contra commun. q. 631. tomo 1.* Gratian. *in discepta. foren. cap. 66. n. 21. tom. 1.* latè Marta *de iurisd. 1. p. cap. 51. à num. 21. cum seqq.* qui vltra dictos optimè quidem probat: ex actione iudicati agi via
43 ordinaria, éstque iudicium eius ordinariè peragendum, vbi iuribus, & rationibus validissimis affirmat. optimè etiam hoc idem probat, multa iura ad id expendens Padilla de Menses *in l. 1. à num. 21. C. de iur. & facti ignor.* plurimi Doctores pro hac distinctione accumulant, de magis communi testantes.

44 Et quod multò melius, & commodius sit petere executionem executorialium officio iudicis, quia in eo non requiritur libellus, litis contestatio, nec figura, nec ordo iudicij requiritur, sed executiuè celeriter procedatur; quàm actione in factum ex iudicato, in qua necessariò ea omissa requiruntur, admonent vltra dictos Andreas de Isernia, quem referunt, & sequuntur Mandos. *vbi proximè*, & Grauatius *in annota. ad Vestrium in praxi lib. 8. c. vlt. num. 24.* Et hæc opinio & probabilior est de iure, magísque communiter recepta, quidquid æquitate motus dixerit ex aliis, quos allegat, Rodericus Xuarez *in repetitione l. post rem iudica. ff. de re iudi. nota. 2. à n. 9. & suprà*, sequitur Gregor. Lopez *in l. 1. tit. 27. p. 3. gl. 5.* affirmantes, vt nulla sit differentia inter actionem in factum, & officium iudicis, contra quos pariter resoluit Ceuallos *vbi proximè*, qui licèt ponat quæstionem in libello tantùm, tamen omnes Doctores pro vtraque parte ab eo citati, loquuntur etiam in litis contestatione, & ordine iudiciali, quibus supradictos adde.

45 Illud tamen, vt verum, est notandum: quòd in vtroq; casu siue executio è re iudicata, & executorialibus postuletur, appellationi emissæ ab ea deferendum non est, vt in terminis dicunt Anto. de Canar. *in tract. de exequutione instru. q. 46. n. 84. fol. 44.* quem sequitur Escacia *de appella. q. 17. limi. 10. sub n. 15.* Guido Papę *q. 573.* Rota *decis. 100. n. 13. p. 1. diuersorum*, plurimos citat Roland. à Valle *cons. 43. n. 5. volum. 1.* Gratian. *in disceptatio. foren. c. 333. n. 1. tom. 2.* & sic infertur, vt cùm detur litis contestatio, instantia, quæ incipit à litis contestatione; debeat per silentium triennij perire. *l. properandum. C. de iudiciis*, & quos adducit Asin. *in praxi in prin. cap. 3. sub num 37.*

Et sic concludo in hoc tam difficili articulo, primò vt in executione ex instrumento non detur instantia, & sic nec pereãt eius acta, secundùm Doctores secũdæ opinionis. 2. vt in executione per officium iudicis, implorata ex executorialibus, & sentẽtiis in rẽ iudicatam transactis, pariter nec detur instantia. simpliciter & absolutè hoc intelligendo, & admittendo, prout admittunt omnes Doctores in tertia opinione, neque adhibitis adminiculis, per Aflict. *d. decis. 346. sub n. 12.* Secundò quòd in executione petita virtute executorialium per actionem in factum ex iudicato; datur instantia peritura per triennij silentium, secundùm Doctores in tertia opinione citatos, & adductos, etiam & in priori, quatenus loquũtur de executorialibus, vt ita secundùm hoc membrum intellecti, vera sit eorum opinio. quatenus verò absolutè, genericè & indistinctè loquuntur, & hos omnes articulos, & mẽbra comprehendunt vna determinatione; reprobanda est & non sequenda.

Vnum tamen libenter aduertam, quòd 46
articulus, quo diximus, in executorialium executione dari perituram instantiam; procedat de iure ciuili; non tamen de iure canonico, cùm eo iure esse perpetuam superiùs dixi. nec etiam ille, alter modus nouiter à Rota introductus finiendi instantiam, & litem extinguendi in beneficialibus causis, de quo à num. 16. latè sursum non habet locum in executorialibus ex ratione ibi adducta, à num. 21. quia licèt adsit silentium longi temporis in eis, non potest adesse defectus iuris euidens; quem ibi videas. an autem Concilium Trident. aliquid innouauit ius canonicum & appposuit terminum instantiæ, ita vt post illum illa pereat, inferiùs ad finem apparebit.

Circa autem illud membrum, quo dixi- 47
mus in tertia opinione, dari in executorialibus peritura instantiam per silentium triennij, videtur oriri difficultas, & non parua, ex ea alia & elegantissima conclusione, quam aliàs firmant Doctores, scilicet cœpta executione per contestationem, perpetuari ius exequendi in alios 40. annos, si per id tempus à progressu fuerit cessatum, quod videdetur concurrere cum præfata opinione, quia si post litem contestatam incipit perire instantia litis, quomodo perpetuatur, & si perpetuatur, quomodo perit instantia. quam quidem difficultatem facilè subuertes, si consideres, præmittendo:

Quòd quando lis cœpta est per citatio- 48
nem, & executoris missionem, præscriptio cœpta interumpitur, non tamen perpetuatur actio. quapropter ex integro præscriptio debet incipere, & perfici tempus appositum

præscriptioni

49 præſcriptioni actionis,de qua agitur,& vt in vnum plures taceã Balb. *de præſcriptio.3.p.6. p.prin.* §.4. *num.*10.ſi autem lis cœpta iam ſit per litis conteſtationem, non ſolùm interrumpitur præſcriptio,ſed perpetuatur actio in 40.annos,etiam ſi decem tantùm, vel minùs aliàs ad eius præſcriptionem ſufficerent. *l.fi. C. de præſ.*30. *vel* 40. *annor.* tradit latè & eleganter Xuarez *in repet.l.poſt rem.*§.*conſidera vlt. à num.*4. Dueñas *in regul.*6. Parlador. *rerum quoti.lib.*1.*c.*1.§.14.

Quo breuiter ſupppoſito dicit Valdes *in additio. ad Roder. Xuarez in l.poſt rem.* §. *conſi-*
50 *dera vlt. nota.*2.*ad num.*3.*litera C.* quòd ſi ius exequendi ex actione perſonali, & ex ſententia ſuper ea (quod durat decem annis ſecundùm *l.*63.*Tauri,& nos ſuprà*) interrumpitur per litis conteſtationem, aut petita executione, tunc perpetuatur ius exequendi in alios quadraginta annos,allegat Auiles *in cap.*10.*præto.num.*63.Auenda.*in* 2.*p.cap.*30. *num.*14. *de exequen. man.* Didacus Perez *in l.*39. *tit.*13. *lib.*3. *ordinamen.* hoc magis clarius, & iuri conformius explicuit Parlador. *lib.*1.*rerum quoti.cap.*1. §.13.*num.*19. per Rodericum Xuarez *in repet.l.poſt rem.d.* §. *conſidera vlt.nota.*2.*num.*4. loquendo in iure exe-
51 quendi decennali *ex d.l.*63. *Tauri*, vt ſi hoc ius exequendi fuerit in iudicium deductum per citationem,vel executoris miſſionem in alios decem annos,ſi verò per litis conteſtationem,in quadraginta perpetuari.

His conuenit, quod elegãter dicit Achil. de Graſſ. *in deciſ. vnica de execut. ſentent.* ſequutus à Rota Romana in vna Lengionen. præſtimo. 27. Nouembr. anno 1592. *ad fin.* quam ad literã in aliud propoſitum, adducit Nicol. Garcia *de benef.*6. *p.cap.*4. *num.*42.
52 qua deciſ. mentio fit, ita pariter declaraſſe Rotam in alia Tudertina bonorum coram D.de Rubeis,quòd licèt aliàs iure canonico executoriales præſcribantur triginta annorum ſpatio; non procedere, quando earum fuit cœpta, vel petita executio, quia tunc per triginta annos non præſcribuntur,vt intelligantur ſecundùm noſtros terminos, vt vel interrumpatur preſcriptio,vel perpetuetur ius exequendi in alios 40. annos.

53 Illud autem, quod dicunt præcitati Doctores, Valdes ſcilicet, & Parlador. quòd ius exequendi cœptum per citationem, aut executoris miſſionem interrumpatur præſcriptio ipſius iuris, & faciat, vt de nouo ex tunc incipiat; veriſſimum eſt. at quòd per conteſtationem ius exequendi perpetuetur, declara; vt non intelligatur per veram conteſtationem, quoniam ipſa nõ habet locum in via executiua, maximè ex inſtrumento,
54 prout loquuntur Doctores ipſi ex his, quæ dicta ſunt in ſecunda opinione ſuprà adducta,iuncta tertia opinione, à ratione ceſſante. Et ſic neceſſarium eſt, intelligendum in ficta conteſtatione,& in eo actu, qui pro loco conteſtationis habetur. nam certum eſt, quòd cauſæ, quæ carent litis conteſtatione, ille actus qui aliàs ſequitur poſt conteſtationem in cauſis,quæ illam requirunt,aut à die oppoſitionis,& contradictionis rei ſuper negotio, & quando incipit tractari de meritis 55
cauſæ,habet vim litis cõteſtationis, probant Cyn.*in l.properandum num.*5. Bart. *in* §. *& ſiquidem. n.*1. Bald. *n.*1.*verſ.nota.hic quòd tẽpus.* Salicet. *n.*1. Alexand. *n.*2.*verſ. in cauſis C. de iudicijs.*Maria. Socin.*in c.venerabilis.art.*8. *ſub n.*24.*versùs fin.deiudic.inter tract.Doctor.diuer. tom.*3.*p.*1.*fol.*98.Curt.Senior *in l.*1. *ſub n.*14. *C. de iureiur.per calu.inter tract.diuer.tom.*3.*p.*2. *fol.*131.& ex Bart. Paul. de Caſt. Iſſ. & Marant.refert & ſequitur Eſcacia *in lib.*1.*cauſar. ciuilium c.vlt.n.*12. *& de appella. q.*15. *n.*245. Bald.*in l.edita* 1.*repet. num.*48.*C.de edendo.* Et loquendo in executiuis, etiam plurimos re- 56
fert vltra citatos,& ſequitur Maranta *de ord. iudi.*5.*p.prin. in prin. num.*4. & ſic dicendum venit, vt ad perpetuandum ius exequendi, debeat præcedere actus, qui loco conteſtationis in iure habetur. maximè quoniam per 57
quaſi conteſtationem,& per actum,qui loco conteſtationis habetur, actionem perpetuari in quadraginta annos, non eſt dubium, probat text. *in l. nam & poſtea.* §. *ſi is qui temporalem.ff.de iureiuran.* text.*in l.*2.*C. vbi in rem actio,* latè poſt alios Balbus *in tract.de præſcrip.* 4.*p.*6.*part.prin.n.*2. *in fi. & n.*3. & ſic debeant intelligi, & declarari præfati DD. quæ omnia,quia quotidiana ſunt & neceſſaria, nota.

Hoc ſuppoſito, & dato, quòd in executiuis perpetuetur ius exequendi in 40. annos, ſi forſan per tot id iudicium finem non accipiat; videtur iuſtificata difficultas n.47. ſuperiùs propoſita,in eo caſu, quo diximus, viam executiuam habere perituram inſtantiam,per ſilentium triennij, quoniam ſi damus extinctionem inſtantiæ, cur perpetuationem executionis permittimus. Cui fa- 58
cilè reſpondetur, quòd vtrumque poteſt adeſſe,& ſimul ſtare, quoniam perempta inſtantia per lapſum triennij non periit cauſa, nec ius partis,imò eius virtute poteſt de nouo actor cauſam incipere, & nouam inſtantiam fabricare.*l.properandum* §. *fi.* & ibi gl. *in verſ. vigorem.*& communiter Doctores, *C.de iudicijs.* & Bart.*in l.petendæ C. de tempor. in integr. reſti.* Marant.*de ord.iudi.*5.*p. prin. in prin. num.*47.*fol.*273. *in fi.* quoniam licèt tunc pe- 59
reant acta iudicij,non autem acta cauſæ, ſeu litis, ita Ab. *in c. venerabilis colu.*6. *verſ. quæro quæ acta,de iudicijs,* acta autem iudicij illa di-

cuntur

60 cuntur, quæ tendunt ad litis ordinationem, prout libellus, litis conteſtatio, terminus probatorius, ſatiſdationes, concluſiones, & alij ſimiles actus. acta verò cauſæ dicuntur
61 ea, quæ tendunt ad litis deciſionem, prout ſunt depoſitiones teſtium, inſtrumenta, confeſſiones, & alia ſimilia acta probatoria, vt declarat gl. *in clem. ſæpe, in verbo, defenſiones de verbor. ſigni.* Marant. *vbi proximè num.* 55. & ſic acta omnia pertinentia ad litis ordina-
62 tionem pereunt cum inſtãtia, acta verò probatoria non pereunt. Specul. *in tit. de iud. de lega. §. reſta. verſ. ſed nunquid omnia.* & Bal. *in l. cum antea circa fi. C. de arbi.* Bart. plenè *in l. cum lite mortua. ff. iudi. ſolu.* latè Alexan. *in l. is apud quem. colu. antepenul. & penul. C. de eden.* & Ab. *in c. cauſam quæ. de teſti. & vbi proximè.* Maran. *d. num.* 55. *fol.* 277. vbi facit concluſionem ex dictis, quòd quando inſtantia in-
63 cipitur de nouo, poſſunt in vim probationis, reproduci attentationes, & probationes receptæ in prima inſtantia perempta, & faciunt plenam fidem ex ſuprà citatis Doctoribus, & Alexan. *in conſ.* 61. *colu.* 3. *in fi. in* 2. *volu.* Solùm ergo requiritur, quòd lis de nouo ordinetur, incipiendo à libelli porrectione, & ad alios actus ſecundùm naturam iu-
64 dicij, & ſic in executiuis, caſu quo perit inſtantia; poteſt iterum de nouo actio in factum ex iudicato intentari, de triennio in triennium, vſque ad quadraginta annos, quia ea per triennium non peribit, ſed acta ordinatoria dũtaxat, quare ſequitur vt vtrũque, & inſtantia perempta, & perpetuatio poſſit, ſimul concurrere, & ſtare.

65 Ex his infertur vltimo loco ad intelligentiam ſacri Concilij Trid *ſeſſ.* 24. *de reformatione cap.* 20. quo in prima inſtantia per lapſum biennij datur libera facultas partibus, vt poſſint adire, ſuperiorem competentem, quando per dictum biennium inferior neglexit, cauſam decidere, & terminare, ex quo Triden. loco plures aduocati quotidie intendunt, ius canonicum (quo non peribat inſtantia) eſſe antiquatum per dictum cap. 20. & inſtantiam finiri biennio. Sed falluntur, quia Concilium tantùm imponit
66 illum terminum inferiori ad cauſam finiendam, non tamen irritat acta proceſſus, vt bene aduertit Zerola *in praxi Epiſ.* 1. *p. verbo inſtantia.* §. 4. imò potiùs per eandemmet acta, in ſuo ſtatu permanentia, ſuperior aditus terminare debet, vt *in d. cap.* 20. probatur, *ibi*, alioquin poſt id ſpatium liberum ſit partibus, vel alteri illarum, ſuperiores, alias tamen competentes, adire, qui cauſam in eodem ſtatu, quo fuerit, aſſumant, & quam-
67 primùm terminari, curent, *&c.*) quo ſi inſtantia periret, ſimul & omnia acta iudicij ordinatoria, citationes, libelli, termini, concluſiones, & ſimilia, (vt dictum eſt,) quibus aut eorum ſingulis deficientibus, ſuperior terminare non poterat, quia deficit ſubſtantia & lis. & ſic eo decreto ſolùm punitur negligentia inferioris, & in eius pœnam hæc datur facultas recurſus, & priuilegium partibus.

CAPVT III.

Executorum differentia quotuplex, & de ſingulorum lata demonſtratione; & quando ab eis emiſſæ appellationi denegata delatio vim detegat. vbi quid ſit exceſſus, quotuplex, quomodo, quandóve proponatur, aut etiam probetur, aut ab eo quoties appellari licebit.

SVMMARIVM.

Executores ſiue executorialium ſiue gratiarum aut meri ſunt, aut mixti. n. 1.

Merus executor in quibus à mixto diſtinguatur, & cognoſcatur. n. 2.

Executor merus dicitur, quoties omni liquidata materia, & præcedente cauſæ cognitione ſuper exceptionibus, & liquidationibus nudi facti executio eſt commiſſa n. 3.

Exceptio, quæ omiſſa fuit à parte citata per iudicem ſuper cauſæ cognitione adhibita in executione, non poteſt poſtea executor, cui executio committitur de ea cognoſcere. n. 4.

Executor mixtus dicitur, cui executorialium executio committitur nulla præcedente cauſæ cognitione ſuper exceptionibus, & liquidationibus, quæ incidere ſolent in ea. n. 5.

Executori commiſſa cenſetur cauſæ cognitio, & terminatio eorum, quæ incidunt, & admitti ſolent in via executiua, vbi talis cognitio non præceſſit. n. 6.

Executor mixtus eſt iudex, & habet iuriſdictionem ad exequendum. n. 7.

Executor mixtus cognoſcit de cõcernentibus executionem ſententiæ. n. 8.

Executor mixtus poteſt cognoſcere, & terminare omnes exceptiones, quæ opponi poſſunt executioni executorialium, non tamen reſpicientes merita cauſæ. n. 9.

Executor datus ad rerum & fructuum reſtitutionem, eſt omnino mixtus, cùm illi commiſſa intelligatur fructuum liquidatio. n. 10.

Executor merus nullam cauſæ cognitionem habet, ſed purum factum committitur, & ideo caret iuriſdictione. n. 11.

Executor vterque quas exceptiones admittere,

vel reijcere teneatur, & quando ob id poterit ab eo appellari. n.12. remissiuè.

Executor siue merus siue mixtus est delegatus, & vices gerit mandantis. n.13.

Lex seu Canon debet intelligi secundùm rubricam, sub qua situatum est. n.14.

Ab executore siue mero siue mixto, appellationi emissæ non deferens, vim nullam facit. n.15. nisi modum excedendo. ibidem.

Excessui consentire non videtur, qui consentit sententiæ. ibidem.

A qualibet causa mundi licèt aliàs negetur appellatio, tamen admittitur ab excessu. n.16.

A visitatione licèt non appelletur, tamen à visitatione excedente admittenda est. n.17.

A correctione fraterna licèt negetur appellatio, tamen admittitur corrigente modum excedente. num.18.

Ab executore neutro appellatur, nisi modum excedat. n.19. & n.20.

l. ab executione, C. quorum appellatio. non recip. intelligitur in executore, cui iurisdictio inest. num.21.

Executor siue sit facti, siue sit iuris, admittit appellationem ab excessu. n.22.

Butri. & Ruginell. connincuntur dicentes, à mixto executore posse appellari. n.23. & seqq.

Executor qui mandatum exequitur, non est qui grauat, sed sententia, & iudex, qui eam tulit. num.24.

Appellatio cùm est denegata à re iudicata & iudice, debet denegari ab eius executore. n.25.

Actus non attribuitur exequenti, sed mandanti & ordinanti. n.26.

Illud quod venit in executionem actus inappellabilis, pariter inappellabile est. n.27.

Liquidatio incidens in executionem est pars ipsius, cuius substantiam & naturam non mutat. n.28.

Liquidatio in executionem incidens non inducit nouum grauamen, sed continet declarationem interpretatiuam (cessante excessu.) n.29.

A liquidationibus incidentibus in executorialium executione nō appellatur. n.30. remissiuè.

Ab executione non appellatur. n.31.

Idem est appellare ab aliquo facto iudicis, quod à iudice aliquid faciente. n.32.

Ab vtroque executore negatur appellatio, nisi excessus adsit, quia aliàs fieret de via executiua ordinaria. n.33.

Ab executore mixto, cui virtualiter intelligitur commissa negotij principalis cognitio; licet appellare, & de exemplo. n.34.

Etiam si non excedat. ibidem.

Gratianus reprobatur, dicens ab executore excedente appellari quoad deuolutiuum, non tamen suspensiuum. n.35.

Excessus est potestatis mandatæ limitum transgressio. n.36.

Excessus est nouum quoddam grauamen extra limites potestatis mandatæ per executorem illatum, & hæc descriptio magis consonat n.37.

Executor recipit potestatem à commissione strictè, cuius limites non transgreditur, sed præ oculis habere debet. n.38.

Executor tenorem commissionis præ oculis habere debet. n.39.

Iudices non debent recedere à verbis rescriptorum. n.40.

Iudex delegatus non potest interpretari rescriptum, nisi quatenus eius verba patiuntur. num.41.

Commissionis verba vbi non conueniunt, nec ipsa conuenit commissio. n.42.

Plura loca sacræ Scripturæ ponderantur vetantis excessum mandati. n.43.

Deuteronomÿ c.12. in fi.

Apocalypsis c. vltim.

Exodi c.25.

Actuum Apostolorum c.7.

Paul. ad Hebræos. c.8.

Iob c.14.

Deuteronomÿ c.19.

Paul. ad Timotheum. c.6.

Dauid Psalm.118. & Psalm.2. & 3. ad 6.

Geneſis c.24.

Diui Pauli Philippen.3.

Idem Thessaloni. 1.c.4.

Ioan. 1.c.2.c.5. & c.15.

Diui Bernardi lib. 1. de considerat. c.3.

Diui Pauli 1. Corinth. c.5.

Lucæ c.12.

Ioannis c.6. & c.4.

Diui Ambros. lib. de Paradiso. ibidem sub d.n.43.

Tenorem sententiæ, & commissionis præ oculis habere debet executor. n.44.

Tenor sententiæ est forma ipsius. n.45.

Verba sententiæ ponderanda sunt, sicut verba contractus. n.46.

Verba cōtractus sunt forma ipsius, quæ dat esse rei, cui aliquid nec addi, nec detrahi potest. n.47.

Prouisio omnis facta determinato modo suos terminos egredi non debet. ibidem.

Dispositionem nullam vltrà egredi, quàm quòd tenor patiatur. n.48.

Tenori dispositionis semper inhærendum, numquam tamen recedendum. n.49.

Plurium iurium verba recensentur in varijs dispositionibus earum tenorem attendendum, mandantium. ibidem.

A verbis cuiuslibet dispositionis non est recedendum, etiam si natura rei aliud suadeat, cùm verba sint clara. n.50.

Tenor scripturæ attendendus in sententia, commissione, rescripto, legibus, statutis, priuilegÿs, testamentis, feudorum concessionibus, compromissis, libellis, instrumentis. n.51.

Vbi verborum ordo, ibi mysterium est. n.52.

Tenor

Tenor mãdati via est & lucerna executoris. n.53.
Munera, & malignantium persuasio executorem diuertere, & declinare faciunt à tenore mandati. n.54.
Plura ad id sacræ Scripturæ loca adducuntur in comprobationem. ibidem.
Creaturæ omnes (dempto homine) sui creatoris præcepta adimplent in nihil transgredientes. n.55.
Executor si executorialium fines egrediatur, desinit esse iudex, & potestate carere tunc incipit. n.56.
Executor executorialium ad instar est iudicis habentis iurisdictionem territorio limitatam, vt si illud egrediatur, efficitur priuatus. n.57.
Extra territorium ius dicenti impunè non paretur. n.58.
Executoris potestas coarctata est ad limites commissionis, sententiæ tenori inhærens. n.59.
Limites territorij egredi, & terminos iurisdictionis ampliare, idem est. n.60.
Potestas sententiæ finibus concluditur. n.61.
Executor in eo quod excedit, desinit esse executor. num.62.
Executor in excessu caret iurisdictione, & desinit esse iudex. n.63.
Et caret potestate. n.64.
Executor excedens executoriales aliud separatum & diuersum ab eis facit. n.65.
Grauamen illatum vltra sententiæ tenorẽ nouum est, & excessus minimè admittendus. n.66.
Nouum grauamen illatum per executorem nondum in iudicio fuit cognitum, nec grauatus super illo condemnatus. n.67.
Lis est initianda cum eo, cui sententia non officit. n.68.
Executor exequens nouum grauamen in sententia non comprehensum, dicitur excedere, quia incipit ab executione. n.69.
Excessus executionis dicitur casus non decisus in sententia, quæ exequitur. n.70.
In excessu cessat omnis res iudicata, & omnis obligatio executiua. n.71.
Executor excedit pluribus modis. n.72. nempe
De re ad rem, & de quantitate ad quantitatem.
De persona ad personam.
De tempore ad tempus.
Reijciendo legitimas exceptiones sententiæ licitè opponendas, aut admittendo reijciendas.
Præposterando ordinem sibi in commissione traditum.
Et semper quando caret potestate & iurisdictione. num.73.
Ab excessu appellationi emissæ nisi executor deferat vim facere, decernet senatus aditus per viam violentiæ. n.74.
Excessus potest dici & committi tot modis, quot potest aliquid dici plus. n.75.
Excessus omnis grauamen est. n.76. non econ-

uerso. ibidem.
Excessus grauamen est qualificatum plura specialissima continens. n.77.
A simplici grauamine per executorem illato appellationi non defertur. n.78.
Ratio differentiæ inter simplex grauamen, & grauamen qualificatum scilicet, excessum redditur. n.79.
Executor infert simplex grauamen intra limites suæ commissionis, non tamen in excessu. n.80. vbi redditur exemplum.
Executor si præstet minus, quàm in sententia sit comprehensum, grauat simpliciter, non excedit, & quare. n.81.
Excessus dicitur quando aliquid additur sententiæ quæ exequitur, non tamen quando aliquid detrahitur. n.82.
Excessus & defectus inter se contraria sunt, & repugnantia. n.83.
Excessui executoris tria reperiuntur in iure descripta remedia. n.84.
Appellatio scilicet, querela, & nullitas. ibidem.
Excessus tendunt in noxam reipublicæ ac regulariter in malam partem sumitur. n.85.
Executor excedẽs tenetur parti de dolo, vel actione iniuriæ. n.86. & facit litem suam. ibi.
Excedere dicitur executor, si aliquid dolosè vel lata culpa faciat. n.87.
Contra excessum executoris potest grauatus implorare officium iudicis superioris. n.88.
Querela aduersus executores excedentes quotidie vtuntur aduocati in supremis tribunalibus. ibidem.
Immunis à collectis si describatur in libro contribuentium, debet infra decem dies appellare. num.89.
Non immunis autem ab excessu poterit querelam semper proponere. ibidem.
Per viam appellationis licèt possit quis conqueri de iniquitate executoris, tamen etiam potest quandocumque superioris implorare officium. num.90.
Ad excessus reuocationem nullitatis remedium iure introductum est. n.91.
Ab excessu simul cum querela appellare valde vtilissimum est, ne executor excessum exequatur. n.92.
Ab executore excedente appellatio emissa vtrumque habet effectum deuolutiuum & suspensiuum, cui nisi deferat executor, vim facit. numero 93.
Querela ab excessu non operatur effectum suspensiuum. n.94.
Ab excessu executoris vtilius est appellare, vt euitetur actualis executio grauaminis. n.95.
Appellationis & querelæ remedio ab excessu executoris vti simul non potest, ad effectum recurrendi ad regem per viam violentiæ. & quare. n.96.

Deficiente appellatione (quæ coram ipso executore necessariò est proponenda) non potest haberi recursus per viam violentiæ. n.97.

Querela supponit superiorem , coram quo proponenda est. n.98.

Appellatio & querela vbi simul competunt , qui appellationis via vtitur , debet intra decem dies interponere, secus in querela, quia & post illos potest proponi. n.99.

Ab excessu vtens appellationis remedio non auditur post decem dies. n.100.

Excessus intra quod tempus sit proponendus disceptatur. n.101.

Excessus executoris vt non sit nullitas , sed iniustitia tantùm , egeátque appellatione qui teneant. n.102.

Ordo l. à Diuo Pio. §. in venditio. ff. de re iudic. an detur pro forma substantiali , ita vt eius peruersio non egeat appellatione. n.103.

Ordinem assignatum per d. §. in venditione esse inductum pro forma , & eius omissionem causare nullitatẽ & excessum, qui teneant. n.104.

Ordo executionis de quo in §. in venditione omissus per iudicem ordinarium non causat excessum & nullitatem, sed iniustitiam. n.105.

Ordinis peruersio de quo in d. §. in venditione facta per executorem causat nullitatem , & excessum. n.106.

Iurisdictio ordinarÿ an sit per commissionem executionis superiùs nouiter delegata, aut excitata, multum interest, quoad excessum. n.107.

Excessus quilibet executionis est nullus , quia in excessu executor caret potestate , mandato & iurisdictione. n.108. & tempera, vt n.248.

Ab excessu quantumuis nullo vtile est appellare vt causet suspensionem. n.109.

Excessus per viam appellationis & nullitatis potest in iudicium proponi. n.110.

Excessus omnis mandatæ commissionis est nullitas. n.111.

Nullum est omne gestum præter mãdati formam, nec valet, vt valere potest. n.112.

Excessus executoris non transit in rem iudicatam , quominus quocumque tempore possit in iudicium allegari. n.113.

Excessus an vltra triginta annos possit proponi. num.114.

Nullitas sententiæ triginta annis durat. n.115.

De nullitate perpetuò agi potest in causis , quibus vertitur animæ periculum. n.116.

De excessu executoris etiam post triginta annos & perpetuò agi posse, defendit Author. n.117.

Executor in excessu mandatæ potestatis caret mandato. n.118.

Executoris mandatum & procuratoris eisdem legibus regulantur quoad excessum. n.119.

Mandatum iurisdictionis & mandatum ad lites æquiparantur , & de vno ad aliud arguitur. num.120.

Mandatum vtrumque litis , & iurisdictionis est stricti iuris , in quo non veniunt nisi expressa. n.121.

Nullitas ex defectu mandati quandocũque etiam post mille annos potest proponi. n.122.

Et idem de nullitate proueniente ex defectu iurisdictionis. n.123.

Exceptio nullitatis ex defectu mandati & iurisdictionis non censetur excluſa ab statuto excludente omnes exceptiones. n.124.

l. Regia tit.15. lib.3. ordina. limitans terminum proponendæ nullitatis intra 60. dies non procedit in nullitate iurisdictionis & mandati. n.125.

Excessus executoris excedentis limites sententiæ potest quando quandocumque proponi. n.126.

Executor quando excesſit non currunt fatalia, quominus omni tempore de huius nullitate dici possit, n.127.

Attentati simplicis reuocationem nullo tempore præscribi posse, qui dixerint. n.128.

Attentati simplicis reuocatio quanto tempore præscribatur , & quando perpetuò peti possit. n.129 remissiuè.

Excessus causa pendente an currat tempus ad appellandum à simplici grauamine, casu quo declaretur non excessisse executorem. n.130.

Agenti de nullitate sententiæ etiam succumbenti non currit terminus ad appellandum ab ea propter iniustitiam. n.131.

Dummodo nullitas calumniosè non sit proposita, aut ex causa euidenter improbabili. ibidem.

Quæ doctrina procedit in attentatis absque distinctione , an appellatio sit compatibilis vel incompatibilis. n.132.

Excessus executoris est attentatum. n.133.

Excessus executoris est incompatibilis cum simplici grauamine, & iniustitia. n.134.

Super excessu iudex dumtaxat aditus non potest se intromittere & cognoscere de simplici grauamine, & iniustitia executoris. n.135.

Dilationes duæ quando procedunt non ex eodem fonte , sed diuersis respectibus , vna alteram non confundit, sed vtraque successiuè operatur. num.136.

Quæ origine & respectibus sunt diuersa , eadem sunt prosecutione & effectu. n.137.

Excessus causa , & simplicis grauaminis sunt inter se diuersæ. n.138.

Excessus articulo pendente non currit terminus ad appellandum à simplici grauamine executoris. n.139.

Ab excessu qui appellauit etiam si succumbat, prodest illa appellatio, vt possit prosequi super simplici grauamine, quia semel à facto executoris appellauit, licèt sub falsa causa. n.140.

Ab excessu appellationi emissæ per procuratorem carentem speciali mandato ad idem deferendum non est. n.141.

Executionem

*Executionem ex re iudicata emanata à lite qua procurator quis fuit petere non poteſt, niſi cum ſpeciali mandato. n.*142.
*Si ope exceptionis repellatur, aliàs bene poterit actionem iudicati procurator intentare.n.*143. *& de alijs limitationibus ibi remiſſiuè.*
*Ab exceſſu ſi appelletur, debet exceſſus nominatim exprimi, aliàs appellationi deferendum non eſt. n.*144.
*Ab exceſſu contra appellantem eſt iuris præſumptio, cùm ab executore regulariter ſit prohibitum, niſi ſpecialiter ab exceſſu, & ideo is debet exprimi, vt executor cognoſcat an ſit deferendum. n.*145.
*Appellatio vbi regulariter eſt prohibita, permiſſa tamen ex ſpeciali ratione in aliquo caſu, ratio debet exprimi, vt illi deferatur, & quare.ibi. num.*146.
*Exceſſus cauſa ſi non ſit in appellatione expreſſa, executor non tenetur ſuperſedere, ſed exequi. num.*147.
*Exceſſus cauſam exprimere nullam tamen, non prodeſt. n.*148.
*Exceſſus cauſa eſt exprimenda, vt diſcernatur, an ſit appellatio deneganda, vel concedenda audientia. n.*149.
*Ab exceſſu appellationi reſiſtit ius non facta cauſæ expreſsione. n.*150.
*Exceſſus cauſæ omiſsio non vitiat appellationem, nec ea non eſt de ſubſtantia niſi quoad effectum deferendi. n.*151.
*Exceſſus ſpecialis expreſsio requiritur, ita vt non ſufficiat appellatio, quia exceſsiſti à tua commiſsione.n.*152.
*Nec ſufficit expreſsio in genere per relationem ad acta.n.*153.
*Ab exceſſu appellatio an totam executionem ſuſpendat,an ſolùm exceſſum expreſſum.n.*154.
*Exceſſus cauſa expreſſa ſi non concernat totam executionem, illam non ſuſpendit appellatio, ſed exceſſum expreſſum. n.*155.
*Exceſſus in vno caſu allegatus ſupponitur in alijs non adeſſe. n.*156.
*Appellatio non cadit ſuper exceſſu non expreſſo. num.*157.
*Appellatio ab vno articulo non ſuſpendit totam cauſam non connexam. n.*158.
*Regius ſenatus aditus per viam violentiæ ob denegatam appellationem ab exceſſu, quo, decreti genere vti ſoleat,& quomodo concipiendum.n.*159.
*Cautela Veſtrij ad ſuſpendendam totam executionem vigore appellationis ab exceſſu refertur. num.*160.
*Veſtrij cautela manifeſtè vt falſa conuincitur. num.*161.
*Ab exceſsiua expenſarum & fructuum taxatione appellatio an totam cauſam ſuſpendat. n.*162.
*Exceſſus executoris quomodo ſit probandus.n.*163.
*Exceſſus non præſumitur niſi per appellantem probetur. n.*164.
*Exceſſus debet conſtare euidenter veriſimiliter & probabiliter. n.*165.
*Signatura iuſtitiæ anteaquam committat cauſam appellationis ſuſpenſiuæ ab exceſſu, non facilè credit partis aſſertioni, niſi priùs de illo guſtaret. n.*166.
*Exceſſus executoris probatur ex inſpectione actorum quæ geſsit & commiſsionis. n.*167.
*Iniquitas iudicis inter procedendum quando arguitur ex inſpectione proceſſus detegitur. num.*168.
*Executoris mandati defectus probatur ex actorum inſpectione. n.*169.
*Negatiua coarctata ad certam ſcripturam per illius inſpectionem probatur, quia quod ibi non reperitur expreſſum, præſumitur non factum. n.*170.
*Legatum non fuiſſe mandatum,nec relictum probatur ex inſpectione teſtamenti. n.*171.
*Negatiua, aliquem non eſſe talem prout aſſeritur, probatur per inſpectionem actorum. n.*172.
*In iudicijs priuilegijs, & ſimilibus quod non reperitur expreſsè conceſſum, cenſetur prohibitum. n.*173.
*Commiſsio non præſumitur niſi quatenus de ea conſtet. n.*174.
*Mãdatum quem non habere,ſeu poteſtatem iudicãdi,ſeu ordinem non fuiſſe ſeruatum,& ſimilia,probatur per actorum inſpectionem.n.*175.
*Quod in eiſdem actis non apparet, dicitur non adeſſe. n.*176.
*Pro mandato non præſumitur niſi quatenus ex eius inſpectione appareat. n.*177.
*Mandatum regulariter debet exhiberi. n.*178.
*Exceſſus directò opponitur commiſsioni mandatæ, iuxta quam appoſitus clariùs patet. n.*179.
*Exceſſus executoris per commiſsionem detegitur, ſicut macula faciei per ſpeculum. n.*180.
Commiſsio ſpeculum executoris eſt. ibidem.
*Diui Gregorij authoritas mirabilis adducitur in propoſito. n.*181.
*Executoris poteſtas vt quanta ſit, appareat,commiſsio legitimè exhibenda eſt. n.*182.
*Executoris poteſtas pendet à deputatione, ſicut procuratoris à mandato, & ſic à deputationis verbis non eſt recedendum. n.*183.
*Commiſsionis forma debet attẽdi ſpecificè,vt executoris poteſtas cognoſcatur. n.*184.
*Suprema prætoria ad detegendum executoris exceſſum faciunt trahere commiſsionem & proceſſum originalem. n.*185.
*Quæ de facto fiunt, de facto & omiſſo ordine iudiciario reponenda, ius eſt. n.*186.
*Appellatio ab executore Apoſtolico excedente an legitima ſit, detegit ſenatus Regius ad quem recurritur per viam violentiæ per inſpectionem proceſſus originalis. n.*187.

Excessus separati ab executione possunt probari per testes, vt Varatari, vel illi qui ex actis non apparent, tangunt tamen negotium principale. num.188.

Excessus executoris tangens executionẽ ex actis non apparens per viam querelæ, proponi potest coram superiori, licèt interim non suspendat. n.189. & ibi declaratur.

Ab excessu executoris non nisi semel appellari potest, nec secundæ appellationi deferẽdum. n.190.

Ab excessu appellans iuris præsumptionem contra se habet, quod ideo restringit potestatem appellandi. n.191.

Excessum non adesse declarans superior non causat perpetuum præiudicium, sed reparabile per viam simplicis grauaminis prosequendum post executionem. n.192.

Excessum non fuisse licèt declarctur, non tamen negatur adesse grauamen simplex. n.193.

Super qualitate grauaminis executoris cognoscitur, quando appellatur ab excessu, super qua tantùm cadit appellatio, cognitio, & determinatio. num.194.

A simplici executoris grauamine pendente executione appellans non auditur, sed in finem peractæ executionis reseruatur grauaminis cognitio. n.195.

In excessus causa succumbenti non obstat exceptio rei iudicatæ, quo minus per viam simplicis grauaminis vlteriùs grauamen in iudicium deducatur, quia est causa diuersa & separata. num.196.

Super aliqua qualitate formata inquisitio quæ non probatur, & sequitur absolutio, potest de simplici delicto denuò inquiri. n.197.

De excessu proposito & sic de qualitate grauaminis si non constat, grauamen simplex reseruatum remanet suo loco & tempore deducendum. n.198. vbi de exemplo.

Agens priùs de simplici executoris grauamine & succumbens, an possit postea idem grauamen qualificatum, & sic per viam excessus in iudicium deducere. n.199.

Absolutus ex vna causa potest ex alia conuentus condemnari. n.200.

Repulso ob ineptam actionem propositam non obstat exceptio rei iudicatæ aptam vlteriùs proponenti. n.201.

Grauamen simplex executoris vt excessum proponens ineptè, & ante tempus agit, quapropter succumbens peracta executione illud aptè proponet. n.202.

Causa eadem agendi, vt obstet exceptio rei iudicatæ, debet esse immediata non mediante aliquo. n.203.

Rei iudicatæ exceptio vt obstet, debet euidenter constare. n.204.

Sententia lata super vna actione non nocet eidem agenti ex alia actione sibi competenti ex eodem fonte. n.205. declara, vt n. seq.

Etiam si adsit conformitas aliqua cum alia actione diuersa. n.206.

Pluribus actionibus competentibus ex eodem facto, diuersa tamen causa & respectu, sententia super vna, non nocet ex altera agenti, secus quando ex eadem causa. n.207.

Excessus supponit defectum potestatis, & iurisdictionis, ac nullitatem, grauamen simplex, aut etiam potestatem & actus varietatem supponit. n.208.

Iudex ad quem ab excessu est appellatum, non potest se intromittere super causa principali executionis, sed an sit excessus, vel non. n.209.

Ab excessus causa an vtraque pars possit appellare semel. n.210.

Titulus C. ne liceat in vna eadémque causa tertiò prouocare, intelligitur, vt quælibet pars possit bis appellare, non amplius. n.211.

Statuto disponente vt semel tantùm in causa appelletur, possunt dari duæ appellationes à qualibet parte vnica. n.212.

Supplicatio bina vbi est prohibita, intelligitur ab eadem parte, quia vtraque potest semel supplicare. n.213.

Duæ sententiæ conformes faciunt rem iudicatam in articulo excessus à liquidatione fructuum & expensarum. n.214.

Duæ conformes vt dentur in articulo excessus, debet præcisè concurrere bina appellatio in vna parte, & tres sententiæ. n.215.

A sententia Episcopi si semel tantùm possit appellari, intelligitur si à superiori prima sententia confirmetur. n.216.

Secus si prima infirmetur, quia tunc ab alia parte poterit prouocari. n.217.

Appellatio prima ab excessu executoris suspendit secum, appellatio autem ab eius reuocatione suspensiuo effectu caret. & de ratione differentiæ. n.218.

Fauor suspendendæ executionis concurrens in appellatione ab excessu durat in repositione exequenda appellatione non obstante. n.219.

Quod de facili fuit concessum, de facili est reuocandum. n.220.

Appellationis priuilegiatæ ratio quandoque claudicat, vt à prima sententia non suspendat, à reuocatoria autem sic, & è conuerso. n.221.

Excessus ad reuocationem an præcisa & necessaria sit appellatio. n.222.

Excessus reuocationi tria remedia sunt à iure assignata, appellatio, nullitas, & querela. n.223.

De essentia appellationis est illam proponere de minori ad maiorem. n.224.

Consuetudine induci non potest, vt appellatio proponatur à maiori ad minorem, sed sic proposita vitiatur ipso iure. n.225.

Ordinarius in causa delegata minor est iudice delegato à Principe. num.226.

Exceſſum factum per delegatum Principis poteſt ordinarius reponere. n.227.

Exceſſus executoris vt reponatur, non eſt neceſſaria appellatio, ſed querela ſufficit, n.228.

Ab exceſſu appellare, licèt non ſit neceſſe: tamen valde eſt vtile, vt executor ſuperſedeat in executione eiuſdem exceſſus. n.229.

Nullitas deperſe propoſita ſiue principaliter aut incidenter, non ſuſpendit executionem ſententiæ. n.230.

Et idem de nullitate per viam querelæ propoſita. num.231.

Nullitas deducta per viam exceptionis non ſuſpendit excutionem. n.232.

Limitatur in nullitate euidenti ex actis ex defectu iuriſdictionis, necnon ſententiæ irretractabilis. n.233.

Exceſſus nullitas per querelam deducta non ſuſpendit executionem. n.234.

De nullitate dicere, & adire per viam querelæ, paria ſunt. n.235.

Supplicatio, cui adaptatur querela, non ſuſpendit executionem. n.236.

Exceſſus & nullitas deducta per viam appellationis impedit executionem. n.237.

Executio facta pẽdente exceſſu deducto per viam appellationis, eſt attẽtata & reuocatur. n.238.

Exceſſus per viam appellationis, huius natura veſtitur & aſſumit vires. n.239.

A ſententia nulla licet appellari, quia non eſt ſublata facultas, ſed neceßitas appellandi. num.240.

Effectus nullitatis deductæ per viam appellationis. n.241.

Ab exceſſu appellatio omnino neceſſaria eſt, vt recurri poßit ad Regium ſenatum pro tollenda violentia. n.242.

Exceſſus ratione cauſæ ille dicitur, qui concurrit circa exceptionem iniuſtè admittendam, vel reijciendam. n.243.

Exceſſus ob non admiſſam legitimam exceptionem executioni appoſitam præcisè requirit appellationem, aliàs tranſit in rem iudicatam. num.244.

A reiectione exceptionis oppoſitæ nullitatis euidentis ex actis, ſi non appelletur, iterum poſtea opponi non poteſt. n.245.

Ordinis omiſsio reſpicientis vtilitatem partis tantùm, non vitiat executionem, ſed permittit appellationem. n.246.

Exceptionem contradicere non ſufficit, niſi etiam à receptione opponens appellet. n.247.

Exceſſus ratione cauſæ (hoc eſt) ob exceptionem reiectam non eſt nullitas. n.248.

EXECVTORVM, ſiue gratiarum ſiue executorialium, ex re iudicata emanatarum, hoc eſt, ad mittendum ſententias debitæ executioni (quorum naturam & materiam pro nunc nos dumtaxat inſequimur, in duplici eſt à iure differentia. nam aut meri ſunt, aut mixti executores, quibus iudex, qui ſententiam tulit, & executoriales decreuit, earum executionem faciendam committit, vt in effectum perducant, hanc iure differentiam conſtituere. glo. ſingularis *in c paſtoralis. §. quia verò. de officio delegati. & in c. de cætero. de re iudi.* Cardinalis *conſ. 64. & 94. glo. verbo, cognoſcatur, in c. dicenti. §. & ſi non cognitio 25. q. 2. & in c. et qui. de appellat. §. ab executione. verbo, non poteſt. 2. q. 6.* & ex mox citandis latiùs apparebit. 1

Et à mixtis executores tunc diſtingues, & cognoſces; quando meri dantur præcedente neceſſaria cauſæ cognitione in negotio ipſo principali, ac poſt rem iudicatam, ſimul ipſe iudex eandem cauſæ cognitionem adhibuit ſuper exceptionibus, quæ obijci, & opponi poſſunt executorialium executioni, & admitti debent de iure, ac ſuper liquidationibus faciẽdis, ac denique omni liquidata materia, ac diſcuſſa via executiua, & executionis proceſſu fulminato, & diſcuſſis his omnibus, quæ in quamlibet executionẽ incidere aſſolent, præcedẽtibus terminis, dilationibus, ac citationibus faciẽdis, ſecundùm cuiuſcũque executionis naturã. & ſic quãdo nihil executionis remanet faciẽdũ, niſi mittere executorialas executioni, ſeeũdùm formam commiſſionis ſuæ, quia nõ aliud tunc eis committitur, quàm illa facti executio, & nudum miniſterium, veluti condemnatur quis ad reſtitutionem prædij cum fructibus, damnis, intereſſe, *&c.* & liquidata quantitate fructuum, *&c.* præmiſſa citatione condemnati, committitur rei poſſeſſionis traditio. ac iterum quando condẽnatur quis ad centum ſibi ex cauſa mutui petita, cognito per eundem iudicem de omnibus exceptionibus, quæ executioni opponi poſſunt, quando addictio bonorum, & actualis ſatisfactio alicui committitur, quod eſt purum factum, ac ideo iſti quidem ſunt meri executores, text. eſt *in l. ſi vt proponis. & in l. executorem. C. de executione rei iudicatæ*, quæ iura ſecundùm hanc doctrinam interpretantur Doctores Bart. *in l. à diuo Pio in prin. n. 10.* & ibi Iſſ. *n. 12. & ſeqq.* & alij Doctores *ff. de re iudi.* Bal. *in l. ſi non cognitio verſ. nota. C. ſi contra ius vel vtilitatem publicam.* Innocent. & Butri. *in c. de cætero de re iudi.* & ibi Abb. *in 5. col. verſ. 3. memb.* vt poſt alios Feli. idem Abb. *in c. paſtoralis §. quia verò n. 3. verſ. de quinto. de offi. delegati.* plures allegat & ſequitur Bernar. Diaz *in regul. 270.* Gregor. Lopez *in glo. verbo Señalado in l. 57. tit. 18. p. 3.* deciſio Tholoſana 344. & additio ſingularis ad eam. Parlador. *lib. 2. rerum quoti. c. ſi. 2. p. §. 3. n. 1. & ſeq.* Amador Rodri. *de exe-* 2 3 4 4

cutione c.2. n.38. Couarr. *in pract. q. c.16.n.5.* quam dicit communem Menoch.*de arbitra. iudi. lib.1. caſu 38. num.20.* Bobadilla *in poli. lib.2.c.20.nu.45.* latè etiã proſequitur multis citatis Doctoribus Petrus Surdus,*conſ.405.à n.15.cum ſeqq.* vbi etiam declarat,vt hoc pro-
4 cedat, etiã ſi poſtquam legitima partis præceſſit citatio ad huius cauſæ cognitionẽ ſuper executione,quòd ſi ipſa nõ opponat, ſed omittat exceptionem,ſibi imputet,nam poſt ea huiuſmodi executor,cui fit eius commiſſio, (qui non eſt mixtus) non poterit de illa cognoſcere, vel ibi per eum.

5 E conuerſo autem mixti executores ij dicuntur, quibus executio rei iudicatæ ſuper negotio principali, & executorialium ab eo emanatarum,cõmittitur, nulla præcedente, nec facta cauſæ cognitione ſuper ea, nec diſcuſſis exceptionibus,aliiſve, quæ in executionis diſcurſu incidere aſſolẽt, quæ ab eiuſdem executionis natura proueniunt. ac ſint in ea omnimodo admittenda in proceſſu, ac via executiua.Bart.*in l.à diuo Pio. in princ.n.6. ff.de re iudi.* Abb. *in c.de cætero. de re iudi.in 4. colu. verſ.ſecundo membro. eodem tit.*glo. *verbo, cognoſcatur in d. c. dicenti. & §. & ſi non cognitio.2 5.q.2.*Benedict.de Vandi.*in reperto.* Feli. *verbo,executor mixtus eſt ille.* Parlador. Amador Rodrig. *vbi proximè.* Greg. Lopez *in glo. verbo Señalado in d. l. 57. tit.18.p. 3.*latè Menoch. *de arbitra. iudi. lib.1. quæſt.38. num.3.* Caſtellus à Bobadilla *in politica d. lib.2. c.20. num.48.*

6 Qui omnes ex hoc rectè inferunt, quòd cùm iſtis ſit executio executorialium commiſſa, nulla præcedente cognitione eorum, quæ incidunt in eam, quæque poſſunt allegari, & opponi in actu executionis, ac via executiua, quæ quidem præcisè præcedere debent, ideò iſtis executoribus pariter cenſetur committi eorum cognitio, & liquida-
7 tio, & terminatio, factúſque eſt iudex, habétque iuriſdictionem,vltra quos idem probant Ab.*in c.de cætero.de re iudi.in 4. colu.verſ. ſecundo membro.*idem Ab.*in c.paſtoralis §. quia verò. de off delega. in prin. verſ.de ſecundo ſcilicet executore, colu.1.* dicens quòd executor
8 mixtus cognoſcit de concernentibus executionem ſententiæ, idem dicit gl.*in §. ſunt quorum. verſ.ab executore.2.quæſt.1.* & ibi Domini.de ſancto Gemini. gl.*in d.§. & ſi non cognitio.*Feli.*in d.c.paſtoralis §.quia verò. verſ. gl. in verbo, & ſi ſcias. num.16. l. & ſi non cognitio.* vbi Doctores *C. ſi contra ius vel vti. publi. l.à diuo Pio.*& ibi Bart. *num.4.* idem Bart. *in l. præſcriptione num.2.*quem ſequitur Decius *in cap.2.num.3.verſ.& ad hoc.de reſcrip.*Innocen. *in c. de cætero.de re iudi.* deciſio Tholo.344. & eius addition. dicentes cum cæteris citatis; quòd hic mixtus executor poteſt cognoſce- 9
re, & terminare omnes exceptiones, quæ executioni ſententiæ, & executorialium poſſunt obijci, & opponi; non tamen eas, quæ reſpiciunt merita cauſæ, à quo nos latè infrà *in c.7. de exceſſu ab exceptionibus.* iuxta text. (ſic intelligendum) *in l. Neſenius §. vltim. ff. de re iudic. C. ſi fideiuſſores §. idem reſpondit.ff. de fideiuſſor. l. ex diuerſo. §. fin. ff. ſoluto matrimo. l. etſi non cognitio. C. ſi contra ius veluti publi.*

Iis conuenit, quod poſt alios Doctores 10
ab eo citatos, animaduertit eleganter Petrus Surd. *in conſ. 515. tomo 4.* quòd executor datus ad rei reſtitutionem, & fructus à condemnato perceptos,quòd executor, qui huiuſmodi fructuum liquidationem facere tenetur,non eſt merus,ſed omnimodo mixtus, quod ſic nos videmus quotidie practicari. cui adiunge doctrinas hactenus allegatas. idem etiam dicit Eſcobar *de ratiocin.c. 31. à num.16.*

E conuerſo autem merus executor, cùm 11
ſibi ſit dumtaxat purum factum, ac nudum miniſterium commiſſum, nec habeat cauſæ vllæ cognitionem, pariter & iuriſdictione omnimodo caret,Geminia.*conſ.109.in princ.* Bald. *conſil. 36. factum quod proponitur in fin. lib.4.*idem *conſil.98.caſus in princ.verſ.ſecundo caſu lib.3.* Calderin. *conſ.28. ſi legatus,aliàs 5. de reſcriptis.* Anton. de Butrio 74 *.num. 3. per totum.* Caual. *in addi.ad Butrium.* vbi allegat Bald. *in c.cum ſuper. colu.3. de re iudi.*latè proſequitur Cardin. Tuſcus *conſil. 499. in princ. litera E, tomo 3.* Abb.*in c. ex literis de off. delegati. in verſ. glo. in verbo, ſubdelegatus.* & ibi etiam cum Immola Feli. *ſuper eadem glo.n.3. ad fin.& num.4.* Benedict.Bado. *in reperto. ad Feli.verbo, executor nudi miniſterij.* non habet iuriſdictionem,& idem firmat Rebuff.*in tractatu de ſententiarum executione gl.12.num.19. verſ.quæro ſi mandetur num.1.* Feli. 376. Ioan. Gratian. *in regul. 178.n.2.* poſt alios,& quòd ea careat, text.eſt *in c.fin.§.ſi de offic.d.leg.ati.* & quod nõ habeat cognitionẽ, probat text. *in c. paſtoralis §. quia verò. de off. delegati. & l. executorem.C.de executione rei iudi.* & vltra dictos affirmant Amador Rodrig. *in tract. de executione c.2.n. 39.* Bobadill. *in politi.lib.2.c. 20.ſub num.47.* Marqueſa. *in tract. de commi.* Alex.poſt Bart.*in l.à diuo Pio.in prin.n.12.* Iſſ. 13.Felin.*in d.c.paſtoralis.§.quia verò.de off. delegati. verſ. executor merus.* Zuchard. *in l.ſi.n. 281.C.de edicto diui Adri.* Beroius *in c. ſignificaſti n.1.de off.delega.& in c.quoniam Ab.n.112. eodem tit.*Menoch.*de arbi.iudi. lib.1. qu.eſt.;8. n.20.* & quas exceptiones vterque executor 12
poſſit, vel teneatur admittere, & quando à reiectione admittendarum,vel admiſſione

reiiciendarum appellationi emiſſæ vim faciat, exequutor non deferens latiùs infrà *c. de exceptio.* videbimus 7.

13 Vterque tamen executor, & mixtus, & merus, ſunt delegati, & vices gerunt mandantis, docet Speculator *tit. de iudice delegato §. ſecundo.* & per eum Parla. *lib. 2. rerum quoti. 2. p. §. 3. ſub num.* 1. tenet gl. *in c. ſi ſuper. verbo, principalis. de off. delega. in* 6. Feli. *in cap. ſuper quæſt. de off. delega. verſ. capio gloſſam. in verbo, executorem. num.* 5. Benedict. de Bado. *in reperto. ad illum. verbo, executor dicitur etiam allegatus*, &c. Abb. *in cap. ſi quis contra clericum colu. 3. de foro compet. & in cap. 2. nota. 3. de off. delega.* Innocentius *in cap. ſuſcitatus in 1. colu. de reſcrip.* per illum text. Petrus Surd. *conſil.* 163. *num.* 12. *tom.* 2. & probatur text. argum. *in d. cap. ſuper quæſt. & d. cap. paſtoralis. §. quia verò.* & text. *in d. c. fi. §. fi. de off. delegati.* iuncta rubrica *ibi.* quæ iura (cùm loquantur, & diſponant de executoribus,) ſedent ſub tit. *de offic. delegati.* & ſic delegati

14 cenſentur, quia lex, ſeu Canon debet intelligi ſecundùm rubricam, & eius naturam, ſub qua ſituatum eſt, exactiſſimè Euerard. *in locis legalibus in loco* 45. *de Rubro ad nigrum.* & Surdus *ibi*, faciens hoc idem argumentum in terminis noſtris.

Et hinc eſt quòd neuter exequutor à quo

15 appellationi emiſſę ab eo, negat delationem, vim facit, quoniam vulgare eſt, vt ab exequutore non ſit licita, niſi modum excedat: ita probat text. *in l. ab exequutore. ff. de appellatio.* text. *in l. ab exequutione. C. quorum appella. non recipi.* text. *in c. nouit* 42. *de appellat. cap. quoad conſultationem. de re iud. l.* 52. *tit.* 18. *p* 3. *cap. ei qui appellat. §. ab executore. 2. quæſt.* 6. Speculator *in tit. de executione ſenten. § nunc videndum num.* 7. *verſic. quid ſi ab executore. & §. breuiter. verſus finem princ. ibi, hinc eſt.* Bart. & alij *in d. l. ab exequutore. & in d. l. ab executione.* Philip. Franc. Butrius, & Abb. *in cap. quoad conſultationem numer.* 10. *nota. vlt. & num.* 24. *de ſenten. & re iudi.* Ioan. Andreas, Anton. de Butri. & Abb. *in d. c. nouit.* Alexand. *conſ.* 95. *viſis proceſsibus. ſub num.* 4. *lib.* 2. *& conſ.* 113. *viſo themate num.* 10. *lib.* 5. Rota *deciſ.* 45. *aliàs* 346. *ſi appelletur. de appella. in nouis.* Lanfran. *deciſ.* 341. incipit *ſi executor.* qui de communi teſtatur. Franc. Marc. *deciſ. Delphi. q.* 100. incipit *quæritur. n.* 1. Marant. *de ord. iudicio. 6. p. actu 2. n.* 259. *limi.* 7. *fol.* 497. Guido Papæ *tract. de appella. q.* 92. *n.* 59. *fol.* 60. Rebuf. *in tract. de appell. art.* 7. *gl.* 2. *n.* 15. *verſ. quintus. tom.* 3. *fol.* 503. Aſin. *in praxi iudi. §.* 31. *&* 18. *num.* 1. *fol.* 187. Ruginel. *in tract. de appella. §* 2. *cap.* 2. *n.* 58. Rolan. à Valle *conſ.* 43. *n.* 6. *lib.* 1. Thomas Decius *conſ.* 71. *num.* 19. Simon de Prætis *conſ.* 116. *n.* 3. Capicius *deciſione* 34. *n.* 1. Paul. Caſtrenſ. *conſ.* 288. *volu.* 1. *n.* 1. Ioan. de Amicis *conſ.* 26. Alciatus *in l.* 1. *§. ſi quis ita ff. de verbor. oblig.* Anton. de Canar. *in tract. de executione inſtrumento. quæſt.* 46. *ſub n.* 85. *tom.* 5. *fol.* 44. Nicell. *in concor. gloſſ. concor.* 6. *fall.* 8. *num.* 37. *fol.* 192. Veſtrius *in praxi lib.* 7. *c.* 3. *ſub n.* 9. *verſ. ſed & inter alios. fol.* 196. Cæſar Contar. *in repet. l. vnicæ q.* 24. *n.* 8. *& n.* 36. & latè *limi.* 19. *ratione exceſſus n.* 1. *& ſeqq. C. ſi de momen. poſſ.* Galleſ. *formam Camer. obli. c. de quæſt. poſt proceſſ. inciden. ſub num.* 11. *tom.* 6. *diuerſ. fol.* 364. qui probant ab executore non appellari, niſi modum excedente. Bott. *conſ.* 4. *n.* 5. Cephal. *conſ.* 205. *num.* 12. Surdus *conſ.* 102. *num.* 3. Turr. *conſ.* 45. *num.* 15. *volum.* 2. Marius Giurba *deciſ.* 101. *n.* 6. qui *n.* 7. dicit, quòd conſentiens ſententiæ, non cenſetur conſentire exceſſui. Bal. *in c. quoad conſultationem. n.* 7. *de re iudi.* Coſta *de port. rat. quæſt.* 138. *in fine.* Vincent. Caroc. *exceptione* 441. *à n.* 81. *cum ſeqq.* Carolus de Tapia *in compila. iur. Reg. Neapo. de execut. ſent. rubr.* 41. *ritu* 262. *num.* 3. ex Capicio *deciſ.* 34. *n.* 4.

Hinc eſt etiam, quod eleganter & notabiliter dicunt Doctores, quòd à qualibet 16 cauſa mundi, in qua datur exceſſus, appellatio vt licita admittatur, Pariſ. poſt alios *in conſ.* 28. *ad reſolutionem num.* 12. *lib.* 4. ſequitur Lancelo. Rober. *de attenta. 2. p. cap.* 12. *limi.* 53. *num.* 23. Rebuf. *in tract. de ſententiar. execution. art.* 7. *gl.* 12. *ſub num.* 4. *fall.* 1. *tom.* 1. *fol.* 373. & quòd in nullo caſu, in quo prohibetur appellatio, negetur ab exceſſu. Cæſar Bartius *in deciſ. Bono.* 55. *num.* 6. *cap. addc.* Bald. *in conſ.* 319. *ad euidentiam, poſt medium. verſ. porrò nunquam reperitur. lib* 3. Cardin. Tuſc. *practicarum concluſionum lib.* 1. *litera A.* 1. *tom. concl.* 4010. *n.* 23. Vincent. Caroc. *except.* 44. *n.* 82. quò pertinet, quòd licèt à viſitatione non appelletur, ex Conc. Trid & nos 17 latiùs ſuo loco diximus: tamen ſi viſitator excedit modum, appellatio licita eſt, non friuola. Nauar. *conſ.* 2. *tit. de appell.* Acoſta *de iudiciis in cap.* 1. *n.* 211. qui loquuntur in terminis Concilij. Pariter à correctione fraterna non 18 appellatur, quando tamen corrigens modum exceſſit, liberè permittitur ab exceſſu. *cap. reprehenſibilis. de appella.* Philip. Franc. *in cap. de priore ſub num.* 2. *eodem tit.* Cardin. Alexand. *in cap. ad noſtram* 3. Decius *à n.* 1. *de appellat.* latè proſequitur Gregor. Thol. *de appell. cap.* 10. *num.* 1. *&* 8. Ruginel. *eodem tract. §.* 2. *c.* 3. *n.* 229. Paui. *deciſ.* 1. *p. q.* 10. *per totam.* qui plures allegant.

Qui doctrina æqualiter accipi debet in executore mixto, ac in mero, vt à neutro ap- 19 pelletur, niſi modum excedente, quoniam ita abſolutè, generaliter, & ſine diſtinctione loquuntur iura, & Doctores citati, & in

ſpecie

ſpecie eleganter aduertit Parlador. *lib. 2. rerum quoti. 2. p.§.3.* quia aliter intelligere, fo-
20 ret facere de via exequutiua ordinariam. Parladorium ſequitur Amador Rodriguez *in tractatu de exequutione inter. cap. 2. ſub num.*
21 43. & quòd d. lex *ab exequutione*, loquatur in mixto exequutore, cui iuriſdictio ineſt, in ſpecie dicit Bald. *ibi ſub num. 4. ad fi.* & idem dixit Marqueſ. *de commiſſ. 1. p. cap. 23. num. 14.* dum ait, quòd ſiue exequutor facti
22 ſit, ſiue iuris, ab exceſſu ſemper admittere teneatur appellationem, iura, & Doctores allegans, ſic eos intelligens, quidquid dixerunt Anto. de Butri. *in c. nouit. n. 6. de appella.*
23 & Ruginell. *tract. de appell.* §. 2. *c. 2. n. 60.* quòd à mixto executore poſſit appellari, ſed euidenter falluntur, ſi id abſolutè intelligunt.

Tum ex rationibus, quæ à Doctoribus reddi ſolent, propter quas ab exequutore non appellatur, quarum potiſſimum attendenda illa eſt, quia ſi grauamen adeſt, iudex eiúſque ſententia illud inferunt, qui eam
24 tulit, non verò is, qui eam effectui tradit, quíque iudicis mandatum fideliter exequitur. ita conſiderat Craueta *conſ. 273. nobilis Domine colu. 2. num. 10. verſ. ſecundò quia. & verſ. nec obſtat.* vbi explicat & bene Rebuf. *in tract. de appella. artic. 7. gl. 2. num. 15. verſ. quintus. tom. 3. fol.* 503. Ab. *in cap. de cætero n. 10. de re iudic.* Sigiſm. Eſcacia *de appella. quæſt. 17.*
25 *limi. 10. num....* ergo quemadmodum denegatur appellatio ab ipſo iudice, & ſententia tranſacta in rem iudica. debet meritò denegari ab eius executore, cùm in hoc ceſſet grauamen. Quibus adde omnia fundamenta, quæ adduximus ſuprà hoc lib. 4. c. 1. n. 16. verſ. quæ quidem opinio, & num. ſeqq. nam actus non attribuitur exequenti, ſed man-
26 danti, & ordinanti. *l. item eorum §. ſi decuriones ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomi. c. cum aliquibus, de reſcriptis lib. 6.* & quos in propoſito citat Aymon Craueta *conſ. 144. num. 3.* Tiraquell. *in tit. connubiali. gl. 8. num. 184. & 194.* Petrus Surdus latè *conſ. 29. num. 3. tom. 1. & deciſ. 8. num. 23. & deciſ. 292. num. 9.* & ab illo, quod
27 venit in executionem alicuius actus inappellabilis, pariter appellationi delatio deneganda eſt, ita Bald. *in l. ſi cum exceptione. §. hæc autem actio. ff. de eo quod metus cauſa.* Feli. *in c. quoad conſultationem. num. 14. ante ſi. de re iudi* Cæſar Contar. *in l. vnica C. ſi de mom. poſſ. limi. 19. n. 16.* & alios quos citaui ſuprà hoc lib. 4. d. cap. 1. à num. 16. à princ. Sed hæc ratio & conueniens eſt, & communis vtrique executori, tam mixto quàm mero, ergo vna debet determinatione comprehendi.

Nec obſtat, quòd mixtus executor poteſt liquidare ea, quæ incidunt in executionem, & ſuper iis habet cauſæ cognitionem, & ſic quòd ipſe poteſt grauare, vt dicebant præcitati Doctores, Butrius, ſcilicet, & Ruginel. quia reſpondetur. omne quod venit liqui- 28
dandum in executione, eſt pars ipſius, & executorialium, quod quidem non mutat ſuſtantiam rei iudicatæ (ceſſante exceſſu) ſed continet declarationem, interpretatiuam ipſius ſententiæ, non augentem, nec mi- 29
nuentem, nec inducit nouum grauãmen, ac propterea ceſſat appellatio. ita eleganter conſiderauit Rota Romana *in mirabile deciſione 100. num. 14. & 28. p. 1. diuerſo.* Eſcacia *de appella. quæſt. 17. limi. 10. num. 55.* Roman. *conſ. 45. num. 20.* vbi bona additio. Rota *deciſ. 271. num. 2. p. 1.* Ceuallos *in contra commu. quæſt. 897. ſub num. 936. p. 2.* optimè quidem declarat Gratian. *in diſceptatio. forenſi c. 333. à num. 2. tom. 2.* vbi allegat d. Rotæ deciſionem, ac propterea totum attribuitur mandanti, cuius præceptum exequitur, quod & eo minùs dubitabile redditur, quia nec à 30
liquidationibus huiuſmodi in executione incidentibus appellatio emiſſa ſuſpendit executionem earum, vt dicemus infrà in c. de liquidatione. nempe cap. 10. à principio vbi plurima congeſſimus.

Inſuper & eo probatur, quoniam communis & indubitata concluſio eſt, quòd ab 31
executione non appellatur, vt ſuprà nos latè cap. 1. hoc lib. 4. à qua nullus eſt qui declaret, an à mixto an à mero fiat, quoniam ſi non poteſt appellari ab executione, non poterit etiam ab executore, cùm executio, & exequutor idem eſt inſeparabile & indiuiſibile, idémque eſt, appellare ab aliquo facto iudicis, quod appellare à iudice ali- 32
quid faciente. non enim appellamus ab executore, quia eſt exequutor, ſed quatenus exequitur, & ab eius facto. & ideo interdum dicimus, non appellatur ab exequutione, niſi modus excedatur, interdum verò, non appellatur ab executore niſi modum excedat, vt eſt videre ex ſupracitatis Doctoribus, & præcipuè Lancelo. *de attenta. 2. p. cap. 12. limi. 53. num. 22. & ſeqq.* & ab eo citatis. & interdum etiam, ab executione non appellatur, niſi exequutor in ea excedat, quo modo loquendi vtitur *l. ab executione C. quorum appella. non recipi. in prin.* quod quidem ex eo prouenire certum eſt, quia executor, & executio, idem eſt inſeparabile, & ideo ſi via executiua non admittit appellationem, & illam facit tam mixtus, quàm merus, ergo à facto vtriuſque pariter exclu- 33
denda eſt, niſi modum excedant, quia fieret de via exequutiua ordinaria, vt rectè conſiderant Parlador. & Rodrig. *locis ſuperiùs citatis.*

Illorum

Illorum autem Butrij, & Ruginelli opinionem libenter admitterem in illo altero genere exequutoris mixti, cuius mentionem faciunt citati Doctores ſuprà ad princi. huius capi.& eſt videre per Menoch.*de arbi. lib.1. cap.* 38. *à num.*2. & ex iis, quos ibi latè
34 congerit cum Innocentio, & Abb. quando ſcilicet, aliquis conqueſtus eſt ſe prædio fuiſſe ſpoliatum videnter, & Pontifex dat executorem, vt ſi ita eſt, illum reſtituat, & mittat in poſſeſſionem alicuius beneficij ſi eſt vacans, quia hoc genus commiſſionis habet tacitam conditionem, ſi eſt ſpoliatus, ſi vacat,*&c.*in quo habet executor cauſæ principalis cognitionem, & debet neceſſariò procedere, quia nihil de ea cognitum fuit, vt latè eſt videre per eundem Meno. *vbi ſuprà*, ac propterea hoc caſu ab hoc mixto executore nihil mirum, ſi ſit licita appellatio, etiam ſi non excedat, quia intelligitur datus etiam ad cauſam principalem. de quo nos 5. p. cap.7.vbi de appellationib. ab executoribus gratiarum. Hoc igitur caſu bene procedet dictorum aſſertio. at in executoribus executorialium falſa eſt, vt probauimus, à quibus indiſtinctè appellationi emiſſæ vim non faciet, haud deferens, niſi modus excedatur, ita vt ab eorum exceſſu interiectæ erit euidens violentia, ſi delatio negetur.

Hinc euenit, reprobandum, miniméque
35 audiendum Gratia. *in diſcepta. foren. tom.* 1. *c.*146. *num.*36. dum dixit ab executore modum excedente appellari, ſed quoad effectum deuolutiuum tantùm, non autem ſuſpenſiuum, allegans ad id Ceuallos *in contra commu. opin.quæſt.*190.*num.*6.& Ioan.Gutier. *in l. repetitione l. nemo poteſt. de lega.* 1. *n.*447. ſed euidenter, vt vides ex iuribus, Doctoribus, & Authoritatibus hactenus adductis, fallitur, & multis rationibus,quas adducere poſſumus, vt conuictum eum redderemus, omitto, illud annotans, quod Doctores ſcilicet Ceua. & Guti.ab eo citati id nullo modo aſſeuerant, ſed loquuntur dumtaxat in appellatione ab executore, & executione, vt non admittatur ſecundùm communem receptam opinionem, quoad effectum ſuſpenſiuum. quoad deuolutiuum tamen admittatur, quod ſuprà cap. 1. ſcripſi, non tamen loquuntur in exceſſus appellatione.

Quare quid in re hac exceſſus ſit incon-
36 ueniens, deſcribere non videtur. exceſſus autem eſt, poteſtatis mandatæ limitũ tranſgreſſio. ſed in propoſito deſcriptio illa magis quidem conſonat,vt exceſſus ſit,nouum quoddam grauamen,extra limites mandatæ
37 poteſtatis, per executorem illatum. Et licèt vtraque ſuſtineri valeat, hæc tamen vltima magis copioſa, ſuiſque integralibus partibus conſtare magis videtur. ſiquidem exequutor recipit poteſtatem, & iuriſdictionem ſtrictiſſimè à commiſſione, cuius fines præ 38
oculis habere debet, nec eius limites tranſgredi, ſed ſub ſuæ limitibus commiſſionis contineri. *l.diligenter fines mandati cuſtodiendi ſunt, ff. mandati l. non diſtinguemus. §. de off. §. fi. ff. de receptis arbitris. c. cum dilecta. de reſcriptis. c. cùm in veteri. de accuſationibus. cap. bonæ memoriæ.* 2. *de poſtulatione prælatorum*, & vbilibet Doctores. & iterum loquendo in executoribus, eſt text.elegans *in l.quicunque.* ibi, hoc tantùm poteſtatis arripiat, quod mandatum curæ ſuæ ſpecialiter approbetur, *&c.*) *C. de executoribus, & exactoribus lib.* 12.*cap. P. & G. & cap. cum olim.de off.delegati. l.*20. *tit.*4. *& l.* 47. *tit.*18. *p.*3. Commiſſarius 39
ſiquidem præ oculis habere debet tenorem, & verba commiſſionis, ſeu reſcripti. docet gl.*in l. Pedius.§.in ſeruum ff. de arbitris.*& poſt eam Bald. *in l.cum magiſtratu.in princ.C.quando prouocare non eſt neceſſe*, dicens,quòd iudices non debent diſcedere à verbis reſcri- 40
ptorum. & idem Bald. *in rubr.extr. de off. delegati, colu. penul.* poſt Innocen quòd iudex delegatus nõ poteſt interpretari reſcriptum, 41
niſi quatenus verba ipſius reſcripti patiuntur. idem Bald. *in cap. ſignificante de reſcrip.* tradit, quòd vbi non conueniunt verba reſcripti, & commiſſionis, nec reſcriptum 42
quoque conuenit.Baldum his locis ſequitur Tiraquellus *in l.ſi vnquam. verbo, libertis. ſub num.*10. *C. de reuocandis donatio.* Innocent. *in cap ſuper quæſtionum numer.* 2. *de off. delegati.* Marqueſa. *de commiſ.*1.*p.cap.*24.*n.*4.

Et probatur authoritate Deuteronomij *cap.*12. *in fi.* ibi, non facientes ſinguli, quod 43
vobis rectum videtur, ſed quod præcipio tibi, hoc tantùm facito Domino, nec addas quicquam, *&c.* & facit illud Apocalypſis *c. vlt. ibi*, ſi quis appoſuerit aliquid ſuper hoc, apponet Deus ſuper ipſum plagas.) facit etiam illud Exod. *c.*25. *ibi*, vide,omnia facito ſecundùm exemplar, quod tibi oſtenſum eſt in monte, *&c.*) & idipſum probatur Actuum Apoſtolorum *cap.*7.& Pauli ad Hebræos *cap.*8. & illud Iob *cap.* 14. *ibi*, conſtituiſti terminos eius, qui præteriri non poſſunt, *&c.*) cui conuenit Deuteronomij 19.*c.* & iterum Paul. ad Timotheum 6. *cap.* quo dicitur: Præcipio tibi coram Deo, vt ſerues mandatum ſine macula.) & illud Dauid Pſ. 118. Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis) & iterum:Tunc non confundar,cùm perſpexero in omnibus mandatis tuis.) & conuenit illud eiuſdem Dauid, Pſalm. 2. ad ſextam. Super ſenes intellexi,quia mandata tua quæſiui.) & iterum: A iudiciis tuis non

decli

declinaui, quia tu legem poſuiſti mihi.) & Pſalm.3.ad ſextam.Da mihi intellectum, & diſcam mandata tua.) Et probatur Geneſis *c.24.ibi*, A Domino egreſſus eſt ſermo, non poſſumus extra placitum eius quidquam aliud loqui tecum, *&c.)* Facit & illud Diui Pauli Philipp.3. Imitatores mei eſtote, & obſeruate eos, qui ambulant ſicut habetis formam noſtram,*&c.)* & idem 1.Theſſalon. 4. *ibi*, Et ne quis ſupergrediatur, *&c.* quia vindex eſt Dominus.) & illud Ioan. 1. *cap.*2. Qui dicit ſe noſſe Deum, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt, & in eo veritas non eſt, *&c.)* & iterum *c.*5. *in prin.* & illud Ioann.*c.*14.*ibi*, & ſicut mandatum dedit mihi Pater,ſic facio,*&c.*)& illud Bernardi *lib.*1. *de conſidera.c.*3 *ibi*, Poſſeſſionẽ,& dominium cede huic, tu curam illius habe, pars tua hæc,vltrà nec extendas manum,*&c.*)& illud Pauli 1. Corinthiorum 5. Quid mihi de iis, qui foris ſunt, iudicare.) cui conſonat illud Lucæ 12. (O homo, quis me conſtituit iudicem, aut diuiſorem inter vos?) & illud Ioan. *cap.*6. *ibi*, quia deſcendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius, qui miſit me,*&c.*) & vlteriùs *cap.*4. *ibi*, vt faciam voluntatem, qui miſit me, vt perficiam eius opera,*&c.)* Quibus conuenit illud Diui Ambroſij *in lib.de Paradiſo*:Si quid addas, vel detrahas, prævaricatio videtur eſſe quædam mandati, ſimpliciter enim, & pura mandati forma tenenda eſt, vel teſtimonij ſeries intimanda.*)* Hæc ille.

44 Et ideo tenor ſententiæ, & commiſſionis debet per executorẽ præ oculis haberi ſemper, Roman. *conſ.*336. *circa propoſitum in prin. & num.*2.*in fi.*Cardinal.Tuſcus *practicar.concluſ.tom.*3 *litera E.concl.*485.*num.*1. *& num.*3. *& concl.* 483 .*num.* 1. Ioan.de Ana.*conſ.*5. *viſa narratione in princ.* vbi etiam Ludoui. Bologninus *in apoſtil.* & idem repetit *in conſ.*9. *in prin.* Abb. *conſ.*3. *Nitar. colu.*11. *verſ. decimò quæro, lib.*2. facit *l.prohibitum.* ibi,cum literis noſtris cognouerit, non ex arbitrio ſuo.) *C. de iure fiſci lib.*10.*l.*1. *C.de exacto. tri. eodem lib. l.*1. *C.de mandatis Principum.* cum aliis, quo-
45 niam tenor ſententiæ eſt forma ipſius, docet optimè Bart. *in c. cùm in veteri. poſt prin. de electione.*per text. *in l.cum eorum. C.de ſententijs, & inter. omnium iudi.* Sequitur Tiraque. *in reperto. l. ſi vnquam. verbo libertis. ſub num.*9.*ad medium. C. de reuo.*vbi pariter refert dictum eiuſdem Bal.*in l.ab executio. colu. vlt.*
46 *C.quorum appella.non recip.*dicentis,verba ſententiæ ponderanda eſſe, ſicuti & contractus. arg.*per l. fideiuſſores magiſtratuum, & pro Aurelio, ff. de fideiuſſori.* conuenit, quod dicit idem Bal. *in l.quoties.colu.*1.*verſ. ex hoc elicitur C. de ſuis & legitim.* relatus à Tiraq. *vbi proximè ſub num.*6. quòd verba contractus 47
ſunt forma ipſius, quæ dat eſſe rei, nec ei aliquid addi poteſt,vel detrahi.quare ſuccedit regula vt formæ omiſſio vitiet actum iuribus, & authoritatibus vulgaribus. nam prouiſio ſiue iuris,ſiue hominis, facta determinato modo, ſuos terminos excedere non debet, Bald.*conſ.*51.*lib.*5. *per l.*1. *§.ſi plures ff. de exercitoria. l. qui aliena §. libertos de negot. geſt.*latè proſequitur Iuli.Cæſar Ruginel.*practi.q.c.*42.*à num.*9.*& ſeqq.*

Vera enim eſt generalis iuris determina- 48
tio,nullam diſpoſitionem vltrà egredi,quàm verba, & tenor patiantur, vt per *l. quidquid aſtringendæ.ff. de verbor. obligatio.* aſſerit Signorolus *conſ.*61. *quæſtio talis eſt, poteſtas, colu.*3.*verſ.*3. Tiraq.*in d.verbo libertis, num.*6.*in fi.* Maria. *conſ.*18. *proſequendo ordinem in primi.* & eius filius Socin. *conſ.*64.*in præſenti. colu.*3. *lib.*1.*& conſ.*88.*conſiderata.in prin.eodem lib.*1. Bal. *conſ.*266. *proponitur, quod quidam Anton. colu.*2. *lib.*3. Raphaël Cuma. *conſ.*164. *colu. fi.* quam doctrinam probant infinita iura *in l. actorum verba*, ibi, tenore ſententiæ perſeuerante.) *ff.de re iudi.* & alia determinantia hoc idem in variis caſibus, & diſpoſitionibus,vt ſit ſemper verbis, & tenori diſpoſitionis cu- 49
iuſuis inhærendum,recedi autem ab eiſdem nullo modo probat text. *in l. ſancimus.* ibi, niſi pacti tenor ad hoc reclamauerit.) *C. de fideiuſſoribus l.fi.* ibi, ſtipulationis paternæ tenor.) *C. communia vtriuſque iudicij. l. vt inter.* ibi, iuxta pacti tenorem.) *C. de inutilibus ſtipula. l. ſi operas in fi.* cùm dicitur: pacti tenor ſeruabitur.) *C. de ſolutio.& l.vlt.*ibi,pro tenore communis militantium placiti.) *C. de pignorib.l. ad probationem.* ibi,quem tenor ſcripturæ deſignat.) *C.de probatio. l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum.in prin.ff.de verbo.obliga.*qua iubetur ſermonem ſtipulationis inſpici. *l. ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.eodem tit.ad ſi.*ibi,plerumque enim ſtipulationis verba,ex quibus oritur obligatio, inſpicienda ſunt.) *l.ſtipulatus es.* ibi, ſecundùm ea verba ſtipulationis.) *ff.de fideiuſſo.*text. *in c.*1. ibi, præter tenorem inueſtituræ.) *tit.de duobus fratribus, in vſibus feudorum.* & text. *in c.ſi cui.* ibi, tenorem inueſtituræ ſequendum.) *tit.de extraordi. capit.* Corrad.text.eſt *in c.porrò,de priuileg.*ibi,quod totum ex inſpectione priuilegiorum plenius animaduertere potes.) & iterum *ibi*, volumus priuilegiorum ſuorum ſeruare tenorem.) *c.receptimus, de priuilegijs.*ibi, inſpicienda ſunt ergo Eccleſiarum priuilegia,& ipſorum tenor diligentiùs attendendus eſt.)text. *in c. conſideranimus.* ibi, contra tenorem priuilegiorum.) *de electione c.fi.*ibi, tenor indulgentiæ.) *de tranſlatione prælatorum. c. cùm in iure*, ibi, iuxtà compromiſſi tenorem.) *de electione*

Stione.c.examinatur. ibi,contra formam compromiſſi.) *de confirmatione vtili vel inutili, & in c. cum olim in fi.* ibi, iuxta tenorem arbitrij.) *de præſcriptio.& in c. Raynald.* ibi, prout forma compromiſſi.) *de teſtam.c. cum dilecti.* ibi, ex tenore inſtrumenti.) *de donatio.*

50 Et quòd generaliter non ſit recedendum à verbis, & tenore cuiuſuis diſpoſitionis, cùm eius tenor ſit forma ipſius, etiã ſi aliud ſuadeat natura rei, cùm verba ſint clara,non ſolùm in ſententiis, commiſſionibus, & re-
51 ſcriptis, ſeu contractibus(vt diximus)locum habet, ſed in cũctis diſpoſitionibus,& actis, ſcilicet legibus, ſtatutis, priuilegiis, feudorum conceſſionibus, teſtamentis, compromiſſis, libellis, inſtrumentis, & aliis, vt ad longum de ſingulis proſequitur, plura in comprobationem adducẽs Andr. Tiraquel.
52 *in l.ſi vnquam.verbo, libertis. à num.*4. quia vt inquit D.Epiphanius Panar.tomo 2.*Vbi verborum ordo,ibi myſterium eſt.*

53 Tenor enim mandati via eſt recta,& executori lucerna, vt docet Dauid in Pſalm.2. ad ſextam *ibi.* Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis.) & vlteriùs: A mandatis tuis intellexi, propterea odiui omnem viam iniquitatis.) & iterum in Pſalm.1. nonæ, quod incipit, mirabilia teſtimonia tua, *&c. ibi*, Greſſus meos dirige ſecundùm eloquium tuum, & non dominetur mei omnis iniuſtitia.) Munera ta-
54 men, & malignantium perſuaſio executorem ab hac recta via, & mandati tenore diuertere, ac declinare, faciunt, & interdum perperam interpretari, aut intelligere mandatum. ita clamans ſentit propheta Rex Pſalm.3. ad ſextam, *ibi,* Declinate à me maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei.) *& in fi. ibi,* Præterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui.) & Pſalmo 2.*ibi,* Ab omni via mala prohibui pedes meos, vt cuſtodiam verba tua.) & Pſalm. 3. ad tertiam, Confundantur ſuperbi, quia iniuſtè iniquitatem fecerunt in me.) & Pſalm.118. *ibi*, Increpaſti ſuperbos, maledicti qui declinant à mandatis tuis.) & Pſalm. 1. ad nonam *ibi*, (Redime me à calumniis hominum, vt cuſtodiam mandata tua.)

55 Omnes denique creaturas (dempto homine) ſui creatoris præcepta vnicuique impoſita, accuratè & ad vnguem adimplere, videmus, nec in minimo limites, ac mandatum tranſgrediuntur, iuxta illud Dauid Pſalm.103. Terminum poſuiſti, quem non tranſgredientur, *&c.)* & ampliùs Pſalm.148. Statuit ea in æternum, & in ſeculum ſeculi, præceptum poſuit,& non præteribit.

56 Nam ſi tenorem ſententiæ, executoria-

liúmque fines executor egrediatur, deſinit eſſe iudex, & executor, ac inde poteſtate, & iuriſdictione carere incipit, hos ſiquidem executores ſemper ego conſideraui ad inſtar habentis iuriſdictionem territorio circumdatam, & limitatam, quia in eo, quod fines egreditur, eius ceſſat poteſtas ſtatim, ſéque inuenit vt priuatus ſub iuriſdictione 57
alterius, *l.ſi.* ibi, cùm terminos vrbis exierit, poteſtatem non habet, *&c.*) *ff. de off. præfecti vrbis. l. extra territorium ius dicenti impune non paretur. ff. de iuriſd. omni. iud.* executor 58
autem ſuam poteſtatem, & iuriſdictionem coarctatam habet, circundatámque ſub limitibus ſuæ commiſſionis, tenori ſententiæ 59
& executorialium inhærentem ex iuribus ſuprà allegatis. idem namque eſt, limites territorij egredi, ac terminos iuriſdictionis ampliare, text. qui hanc comparationem 60
facit *in d. l. extra territorium.* ibi, extra territorium ius dicenti impunè non paretur; idem & ſi ſuprà iuriſdictionem ſuam velit ius dicere, *&c.*) *l.in hoc iudicio ff. famil. herciſ.* facit text. *in l. ex ſtipulatione.* ibi, cùm pote- 61
ſtatem ſententiæ certis finibus concludi,ſæpe conſtitutum ſit, *&c.*) *l. poſt ſententiam. C. de ſententijs & interlo.omni. iudi.* de quo infrà cap.4.à num.11.

Qui quidem executor ſi ſe ſub ſuæ com- 62
miſſionis, & executorialium limitibus non contineat, earum imò fines, tenorem, & terminos exceſſerit, in eo quod excedit,deſinit eſſe executor. ita eleganter Gregor. Tholoſa. *in tract. de appella. lib.2. cap.*11.*n.*2. *verſ.quod maximè.* ſequitur Sigiſmund.Eſcacia *in tract.de appell. quæſt.*17. *limi.*11. *ſub n.*6. elegans Rotæ *deciſ.*45.*aliàs* 346. *ſi appelletur. de appellatio. in nouis.* & in exceſſu caret iu- 63
riſdictione, ac deſinit eſſe iudex. Rotæ Romanæ mirabilis *deciſ.*100.*num.*17.*p.*1. *diuerſo.* Ceuallos *in contra commu.q.*897.*ſub num.*931. *p.*4. carétque per conſequens poteſtate, *d. l.* 64
quicumque. iuncta *l.contra noſtra. C.de executoribus, & exactoribus lib.*12. vt per Menoch. *de recuper. poſſ. rem.*8.*num.*13.*&* 17. *& conſ.*69. *n.*75.*& ſeqq. volu.*1. reddit rationem Thom. Sanch. *de matri.lib.*2. *diſputatione* 40. *num.*17. quia cum poteſtas ſit limitata, in quo executor excedit, poteſtate caret. nulla enim maior eſt nullitas quàm geſtum extra poteſtatem, Boër. *deciſ.*299. Oliua. *de iureiur. cap.*15.*num.*39. Rimin. Iun.*conſ.*281.*num.*70. Rota *diuerſo. deciſ.*666.*num.*4.*p.*1. Bertazol. *conſ.*465.*num.*24. Nizol. *allegat.* 20.*num.*21. Calualca. *deciſ.*19.*num.*1.*p.*3. Vantius *tit. de defect. iuriſd. n.*1. Pariſ.*de gabell p.*3. *num.*37. Giurba *deciſ.*96.*ſub n.*10. & nos infrà c.6.n.3.

Ac inſuper executor, qui executoriales 65
excedit; aliud quidem ſeparatum ab eis, &

65 diuersum facere dicitur, text.est *in l.diligenter.* ibi, nam qui excessit, aliud quid facere videtur,*&c.*)*ff.mandati.* text. *in l.si itaq; mandatum*, ibi, aliud fecit, quàm quod mandatum est.)*ff.de iureiur. l sed si ante ff.ad Trebelli.*

66 *l.parui.in fi. ff. de recep. arbi.* grauamen autem illatum vltra sententiæ tenorem, & quod in ea minimè continetur, nouum quidem grauamen est, & excessus non admittendus. Innocen. *in c. super eo quod metus causa.* Feli. *in c. quoad consultationem. num.* 16. *de re iudi.* Ruinus *cons.*78. *num.*1. *&* 2. *lib.*5. Capicius *decis.*1. *num.*23. Roland. à Valle *cons.* 43. *num.*3. *lib.*1. Anto. Gabriel *commun. conclusio.lib.*2. *tit. de appell.*2. *concl.*4. *num.*2. Gratia. *in disceptatio. foren. cap.*333. *to.*2. *num.*2. & faciunt quæ diximus suprà hoc lib. 4. c.1. à num.23. & magis in specie, & in indiuiduo per Feli. *vbi proximè* tenet, per quem & per Ruinum idem notat Marquef. *in tract. de commi.l.*1. *cap.*24. *num.*72. *& seq.* dicit etiam Bobadil. *in polit. lib.*2. *cap.*21. *sub num.*69. quod executor attentare non debet, nam cùm ille, cui hoc nouum grauamen infert,nondum sit (vt requiritur) con-

67 demnatus, nec in sententia comprehensus, nouo iudicio aduersus eum est agendum, siue actione personali, siue reali, siue interdicto aliquo possessorio,vt alibi diximus infrà, conuictus exequatur. *l. à Diuo Pio. §. si super rebus.* ibi, si fortè iure ordinario cœpe-

68 rit ab eo reperi, *&c.*) *ff. de re iudi.* & quòd sit cum hoc, cui sententia non officit, lis initianda. Escacia *de appella. quæst.*17. *limi.*6. *memb.*4.*n.*50.*&* 72. per Couar.*&* *sub n.*114. Vestrius *in praxi Roma.Cur. lib.*8.*c.fi.post prin. ex l. cum quæritur.ff. de executione rei iudi. l. fi. C.si per vim vel alio modo.* optimè Paul.Castr. *cons.*67. *viso quodam lib.*1. per totum. quem sequitur Cardi. Tuscus *practi. conclu. tom.*3. *litera E. concl.*472. *num.* 38. si autem in illum

69 executor exequitur excessum, seu nouum hoc grauamen (non expectata condemnatione)incipit ab executione, quod est à iure valdè reprobatum,text.famosus ad propositum *in l.*1. cuius verba sunt: nimis properè iudex pignora Marcellæ capi, ac distrahi, iussit ante rem iudicatam, prius est ergo, vt seruato ordine actionem aduersus eam dirigas,& causa cognita sentẽtiam accipias, *&c.*) *C. de executione rei iudi. l. si vim nulla sententia præcessisset,ff.de re iud.*hanc ita elegantem considerationem allucinauit Cardinalis Tuscus *practic.conclu.*3.*tom.concl.*483. *n.*4. & eandem etiam considerationem fecit in terminis Aluar. Vallas. *consult.*55. *num.*10. *ad fi. tom.*1. quam rationem etiam alluciauit Maresc. *variar. resolutio. lib.*1.*cap.*86.*num.*43. allegans *d.l.*1.

Facit etiam mirabilis Baldi doctrina *in l. sancimus ad ti. C. de iudicijs.* Afinius in praxi *cap.*21. §.32. *num.*2. quòd excessus execu- 70
tionis dicitur casus non decisus in sententia, quæ exequitur, sequitur Ceuallos *de cognit. per viam viol.*2. *p. quæst.*159. *num.*3. pulchrè etiam facit quod inquit Escacia *tract.de appella.quæst.*17.*limi.*10.*nu.*28.*in final. verbis.*quòd in excessu & omnis res iudicata, 71
& omnis obligatio executiua cessat, & vide infrà c.4.à n.38.

Quot autem modis excessus iste com- 72
mittatur, annectere, vtilissimũ est.nam modum excedit executor de re ad rem, & de quantitate ad quantitatem, puta, quando mandatur executori,vt restituat vnam rem, & restituit aliam, aut vt exequatur Petrum pro decem, & exequitur pro maiori summa. item etiam de persona ad personam. item de tempore ad tempus.vel quando reiicit exceptiones sententiæ licitæ opponendas, aut admittit reiiciendas. item in præposterando ordinem sibi traditum in commissione, ac in perperam interpretante sententiam, & denique quando ca- 73
reat potestate, seu iurisdictione, quæ omnia per singula capitula in discursu huius operis distinctè, & latè prosequemur. interdum autem eos modos promiscuè colliges ex gl. *in l. ab executione. verbo, excedat. C. quorum appellat. non recip.* glos. *in cap. quoad consultationem. de sententia, & re iudi.* Bart. *in d. l. ab executio. num* 4. & ibi cæteri. Speculator *in tit. de executione sententiæ §. nunc dicendum. numer.*7. *vers. quid si ab executore.* Ruin. *cons.*8. *numer.*2. *colu.* 5. Augustin. Bero. *cons.*32. *in causa num.*7. 15. Lancelot. Robert. *de attenta.*2. *p. cap.*12. *limi.*53. *num.*28. Vestrius *in praxi Roma. Cur. lib.*7. *cap.*5. *num.* 9. *& cap.* 3. *sub numer.* 9. Marquef.*de commi.*1.*p.cap.*24. *à princ.* Cæsar Contar. *in repeti.l.vnicæ.C si de momen. poss.limi.*19. *num.*3.*& per totam.* Rebuff. *in tract. de sententiarum executione art.*7. *gl.* 14. *tom.*1. *sub num.*3.*& num.*4.*& per totam glossam.* & gl.12. *num.*7. & gl. 14. *num.*9. Gregor. Tholosa. *in tract. de appellat.lib.*2.*cap.*11. *à num.*1. Roland. à Valle *cons.*43. *num.*6. *&* 8. Vincentius Caroc. *in tract.a. de exceptioni. excep.*44. *num.*90. A quolibet igitur prædictorum excessuum, 74
appellationi emissæ si executor non detulerit, tanquam legitimæ vim fieri, declarabitur in Senatu, dicunt ij omnes Doctores aliique, quos in idem adduximus suprà ad princ.

Denique excessus potest committi, dici- 75
que tot modis, quot potest aliquid dici plus, iuxta Bal.doctrinam *in l. si cum exceptione* 14. §. *hæc autem actio.ibi*, & tot modis dicitur.)*ff.*

quod

quod metus cauſa. Sigiſmund. Eſcacia *de appellat. quæſt.* 17. *limi.* 10. *num.* 30. Vincent. Caroc. *exceptione* 44. *num.* 90. qui colligunt *ex §. plus autem. inſtitut. de actio.* & apertè eiuſdem verbi (exceſſus) ſignificatio, iura, & Doctores hactenus adducti clariſſimè demon-
76 ſtrant. Hinc fit, quòd licèt omnis exceſſus ſit grauamen, & contineat iniuſtitiam, prout ſic intelligendus eſt Innocen. *in c. ad noſtram. num.* 10. *de appella.* quem ſequitur Marqueſa. *de commiſſ.* 1. *p. cap.* 14. *ſub num.* 4. dicens, quòd in materia exceſſus, excedere, & grauare paria ſunt: tamen non omne grauamen erit exceſſus. nam exceſſus plus eſt ſimplici gra-
77 uamine, quia eſt grauamen qualificatum, plura continens ſpecialiſſima dicta, & dicenda, & ad differentiam hac terminatione exceſſus demonſtratur, faciunt quæ infrà à
78 num. 192. & ſic licèt executor ſimpliciter grauet in exequendo, ab eo grauamine appellationi emiſſæ denegans delationem non vim faciet, quia ab exequutore, & executione licitam non eſſe, exactè probauimus, licèt à grauamine hoc qualificato contrarium ſeruemus, diſpar enim ratio militat in vtro-
79 que, ſiquidem in exceſſu adeſt nullitas (vt ſtatim) quæ permittit appellationem, etiam in omnibus, vbi aliàs eſt prohibita. *l.* 4. *§. condemnatum. ff. de re iudi.* & deficit in executore poteſtas, & iuriſdictio (quod idmetipſum operatur.) at in ſimplici grauamine, ſeu iniuſtitia horum nihil concurrit, illud executor
80 infert intra limites ſuæ poteſtatis, & commiſſionis, vt puta, condemnatur quis ad rem cum fructibus, & intereſſe, quos percipere potuit, ſeu eorum ad valorem abſque certa quantitate, ſed ita in genere & ſine liquidatione; taxauit, liquidauit, & moderauit executor fructus, & valorem, ſecundùm quod ſibi iure viſum fuit, conqueritur altera pars appellans, dicens ſe grauatam, non ſuſpendit, quia cùm ſit ſibi commiſſa incerta quantitas, grauat intra limites ſuæ poteſtatis, & non adeſt nullitas, vt ſecus ſit, ſi certa quantitas exequenda ſibi fuiſſet commiſſa, quia tunc ſi adderet, exceſſiſſet, & valeret appellatio. Et idem erit, quando certa quantitas eſſet commiſſa, ſi ipſe minùs præſtaret, grauat ſimpliciter propter defectum illum, ſed
81 non excedit. Ratio eſt, quia non excedit (quod non aliter meliùs ſignificari poteſt) ſed licèt faciat iniuſtitiam, continet ſe intra fines poteſtatis mandatæ, & ita quotidie videmus in ſupremis tribunalibus ſeruari, habita præ oculis hac eadem diſtinctione, & differentia, quam nos probauimus infrà hoc lib. 4. c. 10. per totum.

Et interim tamen hoc in terminis tenet Marqueſa. *in tract. de commiſ.* 1 *p. cap.* 24. *n.* 72. & 73. quòd exceſſus committitur, quando 82
aliquid additur ſententiæ, quæ exequenda mandatur, per Feli. *in cap. quoad conſultationem nu.* 16. *de ſententia & re iudi.* Rui. *conſ.* 78. *num.* 1. *volu.* 5. ſecus autem ſi fuit mandatum relaxatum, puta, pro ſcutis mille, & executor id pro minori ſumma exequatur, quia tunc nullum exceſſus poteſt grauamen conſiderari, ſicuti quando ſummam mille executor excedat, quod ita cenſuiſſe Rotam coram D. Orano, in vna Formana bonorum 8. Nouemb. anno 1585. teſtatur idem Marqueſa. *ibi. d. num.* 73. hoc etiam dicit Auenda. *de exeq. manda.* 1. *p. c.* 14. *num.* 13. dicens, quod eſt vltra debitum, id dicitur exceſſiuum, vt *in c. fi. de ſepultu. & in c. olim, de reſcript. & in c.* 2. *de calumniat. & in c. hoc ideo, de pœnit. d.* 1. *& in cap. illud. de clerico excommunic.* in de-
fectu etenim non verificatur exceſſus, ſunt 83
namque inter ſe pugnantia, & contraria duo hæc nomina, exceſſus, & defectus, illud enim ſcilicet, exceſſus, dicitur pertranſire modum, ſeu medium; hoc autem, ſcilicet defectus, non peruenire ad modum ſeu medium. ita eleganter explicat Magiſter Theolo. Rodericus de Sancta Ella in vocabulario eccleſiaſt. in explicatione nominis huius (exceſſus.)

Quomodo, quandóve iſte exceſſus proponatur, ſeu in iudicium deducatur, hic erit
ſermo noſter, & huic vetito, & temerario 84
auſui (vt dicit *l. ſi contra. C. de executoribus, & exactori. lib.* 12.) tria eſſe reperio à iure deſcripta remedia, quia vbi maius periculum, ibi cautiùs agitur, ac magno ſemper impetu lex reſiſtit audaciæ. *l. ſi quis in tantum. C. vnde vi.* Primum igitur eſt remedium appellationis, ſecundum querelæ, tertium nullitatis. De primo multi ſunt text. *l. ab executione. C. quorum appell. non recip. l. ab executore. ff. de appellatio.* text. *in cap. nouit.* 32. *de appellatio.* cum aliis Doctoribus ſuprà adductis. De querela eleganter dicit Bald. *in l. ſi vt proponis. ſub num.* 2. *C. de exec. rei iudi.* exceſſus nam-
que tendunt in noxam rei publicæ, nam 85
iſtud nomen exceſſus quid iniuſtum ſignificat, regularitérque in malam partem ſumitur, optimè latéque comprobat Auendan. *de exequen. manda.* 1. *p. cap.* 14. *num.* 3. & per varia exempla comprobat à prin. illius cap. vbi ampliſſimè de ſignificatione huius terminationis, exceſſus, quem vide.

Et quòd executor, qui excedit, teneatur 86
parti de dolo, vel actione iniuriæ, videndus Dyn. quem allegat Guido Papæ *tract. de appellat. q.* 92. *num.* 59. *fol.* 6. Aſin. *in praxi iudi.* §. 31. *c.* 18. *limi.* 7. & quòd faciat litem ſuam ſcribit Decius *in c. neuit.* 43. *de appellat. n.* 10. &

87 quòd executor excedit, si aliquid dolosè, vel lata culpa faciat, docet Bald. *in l. ab executione num. 9. C. quorum appell. l. si pignora ff. de euictio.* quia tunc dolosè se gerit executor, & de dolo conuenitur. *l. ait prætor. §. si executor.* vbi gl. *ff. de negotiis gestis.* melior & elegantior *in l. si pignora ff. de euict ionibus.* & ex transgressione præcepti principis, & iudicis, mandantis audacia, & temeritas arguitur. *d. l. contra nostra præcepta. l. prohibitum C. de iur. fisci.* & hoc idem voluit dicere Abb. *in cap. de cætero num. 28. ante fi. de re iudi.* dum loquendo in excessu executoris, inquit, quòd poterit
88 grauatus etiam sine appellatione implorare officium iudicis superioris contra excessum nuntij, per argumentum *l. à diuo Pio §. si super rebus. de re iud.* cuius recursus meminit etiam Rebuf. *tractatu de sententiarum executione artic. 7. gl. 12. sub num. 1. tom. 1. fol. 374.* qua de causa rectè potest proponi præfata querela.

Qua quidem vtuntur aduocati quotidie in supremis tribunalibus aduersus executores excedentes, & facit etiam quod dicunt Anto. Gabri. *commu. conclus. lib. 6. tit. de iure immuni. concl. 1. num. 1. & 3. fol. 389.* quòd immunis à solutione collectarum si descri-
89 batur in libro contribuentium debitorum, debeat appellare infra 10. dies, non immunis autem, & non priuilegiatus si excessiuè grauetur, & ab eo vltra debitum modum exigatur collecta, poterit querelam semper ab excessu proponere, tenet Balb. *in tract. de præscripti. in 4. p. 4. part. prin. q. 30. à num. 106. cum seqq.* Bertran. *cons. 181. num. 16. vers. præterea ex discursu. volu. 3. in nouis.* optimè etiam dicit Bart. *in l. ab executore. num. 4. ff. de appell.* dum docet, quòd licèt per modum appella-
90 tionis possit quis conqueri de iniquitate executoris; tamen potest etiam absque appellatione quandoque iudicis exequentis, scilicet superioris, implorare officium, quæ sunt verba aurea. De nullitate autem ob excessum intentanda, Abb. *in cons. 3. Nitar. colum. 11. vers. decimò quæro lib. 2.* sequitur Cardinalis Tuscus *practicar. conclu. 3. tom. con-*
91 *clus. 483. num. 2. litera A.* & nos latiùs statim videbimus de huiusmodi nullitatis remedio iure inducto pro excessus reuocatione à num. 101.

Et inter alia vnum te vtilissimum admo-
92 neo, quòd quando vtaris querelæ remedio, simul iniungas appellationem ab excessu, & ab omni processu facto ab executore excedente, vt suspendas potestatem, seu iurisdictionem executoris, neque de cætero procedere queat in executione excessus, quia appellationi ab eo, cùm sit legitima, ac permissa, omnino deferre tenetur executor, quod si neglexerit, vim 93
fieri declarabitur, suáque propria attributa suspendendi, & deuoluendi habet appellatio, iurium & Doctorum ca terua superiùs adducta probat à num. 15. & in specie quòd suspendat, meminit Lancelo. *de attenta. 2. p. cap. 12. limi. 53. num. 24.* Rota *decisione 100. sub num. 19.* Abb. *in cap. quoad consultationem. colu. fi. n. 31. de senten. & re iudi.* Rugi. *in tract. de appella. §. 2. cap. 3. num. 181.* Sigismun. Escacia *de appellat. quæst. 17. limi. 10. num. 63.* Parlador. *lib. 2. rerum quoti. cap. fi. 2. p. §. 3. num. 4.* idem monstrat, & est text. expressus *in l. ab executione.* ibi, à quo, si fuerit appellatum executione suspensa putamus, *&c.*) *C. quorum appella. non recip.* & inferiùs dicemus à num. 222. cum sequentibus. & à num. 144. & à num. 154. At que- 94
rela non hunc operatur effectum suspensiuum, gl. *in c. ad reprimendam. vers. suspendatur. de offic. ordina.* quam valdè ibi exclamat Abb. & idem Abb. *in cap. consanguinei. colu. penul. in fi. de re iud.* Philip. Franc. *in c. directè. colu. penul. de appella.* Feli. *in cap lator. colu. 4. de re iudi.* Marant. *in Specul. de ordin. iudi. 6. p. 2. actu prin. de appella. sub num. 103.* Lancelo. *de attenta. 2. p. cap. 19. à prin.* & nos infrà à num. 34. & ita vt hoc beneficio potiuntur, hoc simul vtuntur remedio aduocati cauti, præcipuè in supremis tribunalibus, vbi iura bene reperiuntur digesta, & difficultates meliùs appuratæ. Et post hæc in terminis reperio in vtroque Abbatem *in cap. de cætero. de re iudi. numer. 26.* dum cum Hostiensi, quem allegat; probat vtilius esse appellare ab excessu executoris, vt eui- 95
tetur actualis executio grauaminis de facto, & vt executor supersedeat, & effectus excessus suspendatur virtute appellationis, vt facere solent. & idem dicit Anton. de Butrio *ibi numer. 15.* post gl. *ibi in c. quoad consultationem.* de quo latiùs videndum est ad finem huius capituli à n. 222.

Et illud vlteriùs aduerto, quòd quando appellamus ab excessu executoris Apo- 96
stolici, siue ordinarij, ad effectum adeundi suprema tribunalia pro tollenda violentia, si non deferat, non possumus tunc vti ambobus illis remediis simul. quoniam appellatio (qua mediante, non aliter recurrimus ad Curiam Regiam, vt reponatur excessus.) proponi debet coram executore 97
ipso, vt ipse reponat, at querela nullo modo, quia ipse de seipso cognoscere, & puniri, non potest; sed necessariò eius supe- 98
rior adiri debet, secundùm propriam naturam querelæ, textus & ibi glossa *in verbo, querelam. in l. ab eo. C. quomodo & quando iudex.* Abbas *in cap. querelam. columna 2.*

in

in gl. 1. *de procura.* Feli. *in cap. querelam col.pe. de iureiur.* infinitos congerit Marant. *vbi ſuprà num.* 102. & ſic ſola appellatio, & nullitas proponitur facta (ſi velit) querelæ proteſtatione coram ſuperiore.

99 Et hoc ampliùs, quòd quando competunt in aliquo caſu appellatio, & querela, cùm eligitur via appellationis, debet illam præcisè proponere intra deam dies, & non alterare eius naturam quod eſt ſecus in querela, quæ ad dictos 10. dies non adſtringitur, ſed poſt illos poteſt etiam proponi, iſte eſt text. elegans *in cap.concertationi.de appella. lib.6.* tenet gl. *in d.c.ad reprimendum.* vbi Ab. & idem *in d.cap.conſanguinei. colu. penul. in fi.* Philip. Franc. *in d. cap. directè d. colu. penul.* Feli. *in d. c. lator.d.col.*4. Maran. *d. num.* 103. ita etiam quando eligitur via appellandi ab exceſſu, & in indiuiduo, quòd ſi appellatio ab exceſſu executoris interponatur poſt de-
100 cem dies datos ad appellandum, non audiatur appellans, ſaltim per viam, & remedium appellationis. tenent Abb. *in c. quoad conſultationem. num.* 10. *de ſententia, & de re iud. not. vlt.* & Bald. *in Margarit. ad Innocent. in verbo, appellari poteſt à iuramento,* ſequitur Sigiſmun. Eſcacia *de appell.quæſt.* 17.*limi.* 10. *num.* 66. quare ei emiſſæ, ſed vltra terminum, non deferens executor vim nullam faciet, cùm ritè non propoſita ſit, vt notiſſimum eſt typis.

101 Intra quod autem tempus exceſſus per viam nullitatis in iudicium deducatur, non eſt modica difficultas, ſiquidem ingens verſatur inter noſtros, an exceſſus ſit nullitas, ſeu actus nullus. cuius partem negatiuam, imò quòd non ſit nullitas, ſed iniuſtitia tan-
102 tùm, egeátque propterea appellatione, loquendo in exceſſu ex peruerſione ordinis dati ad exequendum, per text. *in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iudi.* tenent B. *in d. §. ſi ſuper rebus.* ſequitur Ab. *in c.quoad conſultationem n.* 27. *de re iudi.* Bald. *in auth. ſed hodie.verſ.nunquam in diſcuſſionem. C. de actioni. & oblig.* Anto.de Butri. *in c.quoniam frequenti. in fi vt lite non conteſtata.* Socin. *conſ.* 158. *verſ. non obſtat.* dicens ab hac non eſſe recedendum in iudicando. Ioan. And. *in c. quoniam frequenter.* Raphaël Cuma. *in d. §. in vendit.* magis communem dicit Iſſ. *in d. §. in venditione. num.* 19. licèt contrariam teneat Bertran. *conſ.* 12. *volu.* 1. *in antiquis.* ſequitur Lucas Pæt. *in pract. capitol. lib.*8.*cap.*2. *num.* 11. quam etiam ſequitur Rota, vt teſtatur Puteus *deciſ.* 318. *in vna Tiburtina lib.*1.*fol.*410. & Mohedan. *deciſ.* 7. *aliàs* 185. *Caſtri Tiburtini.de ſentent.& re iudic.* eſſéque magis communem teſtantur Gregor. Lopez *in l.* 3. *tit.* 27. *p.*3. *verbo, primieramente.* & Anton. Ga-

briel. *in volu. commun. opi. lib.*2. *tit. de executione ſententiæ concl.*2. & ex eo quòd ius non induxit illius text. ordinem pro forma ſub- 103
ſtantiali, ſed pro minori præiudicio, & vt citiùs fuit executio, quo non impleto pars appellare teneatur. Cæſar Contard. *in d. l. vnica, limi.* 18. *num.* 16. *C. ſi de momen. poſſ. fuer.* Carocius *exceptione* 61. *à num.*3.

Contrariam tamen ſententiam, & opinionem, imò quòd peruerſio ordinis tra- 104
diti per *d. §. in venditione.* tanquam aſſignatus de forma ſubſtantiali executionis, inducat nullitatem, & exceſſum, probant multi, non contemnendæ authoritatis, Ioan. de Immol. & Alexand. *in d. §. in vendi. colum.* 5. & Feli. *in d. c. quoad conſultationem colum.* 9. Alexand. *in d. §. in venditione.* & ibi Iſſ. *verſicul.* 1. dum dicit Abb. Afflict. *deciſ. Neapoli.* 358. *in antiquis* Maranta *de ordine iudi.* 6. *p. actu fi. de executione ſentent. num.*9. *fol.* 652. & hanc opinionem veriorem aduerſus Bart. dicunt Auendanus *in capit. præto.* 1. *p. cap.* 17. *numer.* 4. Molin. *de primogeneis lib.* 4. *cap.* 7. *numero* 24. Parlador. *lib.* 2. *rerum quoti. cap. fin.* 5. *p.* §. 3. *numero* 4. *&* 5. dicens, quòd ſi antea locus aliquis fuit dubitandi, nullus tamen hodie, ſtante lege regia.

Quid dicendum in tanto conflictu; ego vtranque opinionem cum fœdere diſtin- 105
ctionis (non aliter) admittam libenter, & in caſu, de quo loquuntur vtriuſque partis Doctores, retento. Prima opinio quę habet, peruerſionem ordinis *d. §. in vendit.* eſſe iniuſtam, non nullam: procedat in iudice ordinario, qui proprio munere exequitur ſine alterius mandato, quia tunc non poteſt dici exceſſus, cùm commiſſionem nullam egrediatur. Secunda verò opinio, quæ contrarium habet, nempe nullam eſſe talem ordinis peruerſionem: procedat in executore, ad mandatum alterius ſententiam exequente, cuius commiſſione vel vt exequeretur ſecundùm ius, vel expreſsè, quòd capiat 106
primò mobilia, ſecundò immobilia, vel etiam ſi nihil dicatur, quia tacitè ineſt, quia tunc ex peruerſione ordinis ſibi dati à iure, vel iudice, & non ſeruati, oritur exceſſus, & per conſequens nullitas. ita hanc diſtinctionem tradunt Alexand. *conſ.* 5. *verſiculo poſito autem.volum.* 2. Afflict. *d. deciſ.* 358. *in cauſa inter. ſub numer.* 1. *&* 2. Anto. Gabriel *commun. conclu. lib.*2. *tit. de executione rei iudi. concl.*3. *num.*3. Sigiſmun. Eſcacia *in tract. de appell. quæſt* 17. *limi.*10.*num.*26. Cardin. Tuſc. *practicarum conclu. tom.* 3. *litera A. concl.* 483. *num.*11 & Ioan. Andr *ſuprà* pro contra. citatus illam tenuit in ordinario, non tamen auſus eſt firmare in delegato executore, vt

aduertit Anton.Gabriel *ibi,ſub n.*2.1. Afflict. tenet Rolan. à Valle *conſ.*33. *n.*32. *lib.*1. quia prouiſio ſiue iuris ſiue hominis facta determinato modo,ſuos terminos egredi non debet,ex iis quæ ſuprà ſub num.47.

107 Et hanc differentiam inter exceſſum iudicis ordinarij, & exceſſum executoris excedentis mãdatum,conſtituit Bald. *in l. ſicut proponis num.* 2. *C. de execut. rei iudi.* quibus quidem rectè cõuenit, quod eleganter Parlad. *lib.*2.*rerum quoti.c fin.*2.*p.*§.3.*num.*9.circa illam quæſtionem, quãdo commiſſa executione ordinario per ſuperiorẽ cenſeatur excitata eius iuriſdictio, aut nouiter delegata, inquit in hæc: Permultum intereſſe, ſiquidem cùm iuriſdictio delegatur,poteſt iudex delegatæ iuriſdictionis terminos excedere. Porrò cùm ordinaria tantùm excitatur iuriſdictio,non poteſt. quod non obſcurè hoc dicere, affirmat text. *in c. graui de off. ordin. & l.*4.*tit.*6. *lib.*2. *recopilatio.* quæ doctrina reſpectu iuriſdictionis rectè procedit,at reſpectu ſententiæ, quam ipſemet iudex ordinarius exequitur,bene dicitur, & poteſt excedere,cùm ſententia certis limitibus ac finibus concludatur, iuxta quæ latè dixi ſuprà à num.56.& ſurſum.& c.4. à num.11. cuius reſpectu pariter hæc reſolutio erit adaptanda,vt in eius exceſſu adſit nullitas ex dicendis. Et hanc noſtram eandem differentiam conſtituère eleganter citati per Puteum *in deciſ.*318. *per totam* omnino videndam *lib.*2. *fol. mihi* 233. vide nos infrà c.13. hac 4. p.à princ. & per totum.ſequitur etiam Vincentius Caroci. *tractatu de exceptio.exceptione* 61. *ſub num.*4.

108 Et quòd exceſſus quilibet mandatæ executionis ſit nullus,nulli, vel paucis dubium eſſe poteſt. executor enim in exceſſu caret poteſtate, caret mandato, & caret iuriſdictione, ſingulorum ſiquidem defectus euidenter reddunt actum nullum,& quòd executore excedente limites commiſſionis exceſſus nullus ſit, pro notoria, & conſtanti doctrina firmauit ipſe Abb.Panormit.*in d.c. quoad conſultationem. num.*26. *ibi*, quem pro contra opinione, nempe pro prima, citauimus,vbi debet intelligi,vt loquatur in ordinario exequente, non in executore delegato, vt *in d. n.*26. ſecutus Hoſtienſ. *ibi.* Idem dicit Butri. ibi poſt gloſſam *à n.*15.facientes argumentum, quòd quando executor excedit, non eſt neceſſe appellare, quia actus eſt nullus. ſi non excedit, non poteſt ex iuribus vulgatis. cui reſpondetur prout nos ſurſum, quod appellant ab exceſſu etiam ſi ſit nullus,quia eſt vtile reſpectu ſuſpẽſionis, quam appellatio cauſat. Idem affirmat Sigiſmund. Eſcacia *de appell.quæſt.*17.*limi.*11. *ſub num.*6. 109

& executore excedẽte limites ſuæ commiſſionis,faciat illam nullam ipſo iure, & quòd poſſit per viam tam appellationis, quàm per viam nullitatis in iudicium proponi:iterum tenet ipſe Ab.*conſ.*3.*Nitar colu.*11.*verſ. decimò quæro lib.*2.eundem citans communem dicit Cardi. Tuſcus *practi. conclu. tom.*3. *litera A. concl.*483.*num.*2. & quòd ſit nullus executoris exceſſus, Ozaſ.*deciſ.Pedemon.*34.*num.*6.& quòd omnis exceſſus mandatæ commiſſionis ſit nullus, firmat eleganter Caſtellus à Bobadilla, *in ſua politi.lib.*2. *cap.*21. *num.*65. allegat ad id *c. venerabilis.de off. delega. c.cum dilecta* 22.*de reſcript.* Pariſium *conſil.*51. *n.*53. *& ſeqq.volu.*4. Tiberi. Decia.*in* 1.*tomo crimi. lib.*4.*c.*25.*nu.*3. & quòd omne, quod fit præter mandati formam,ſit nullum,adeò vt nec valeat,vt valere poteſt;probat poſt alios Ant. Grauat.*in addit.ad praxim Veſtrij lib.*5.*cap.*13. *ſub n.*10.*litera E.* & eſt communis opinio, vt ipſe affirmat poſt Curtium Iuniorem *conſil.* 79.*num.*2. & plus dicit eleganter Eſcobar *de ratiocin.c.* 38. *num.* 8. quòd executore excedente modum ſuæ commiſſionis, cùm exceſſus ſit nullus, non tranſit in rem iudicatam,imò quocunque tempore poteſt exceſſus grauamen in iudicium deduci, & allegari quod eſt originale mirabile dictum Bal. *in l.ſicut proponis,ſub num.*2.*C.de executione rei iudi.* & ſic formanda eſt vniuerſalis concluſio in hac materia: quòd exceſſus factus per executorem, egredientem limites ſuæ commiſſionis,ſit ipſo iure nullus,quidquid dicat Puteus *deciſ.*318.*in fin. lib* 2.*fol.*410. *ſuprà allegata.* quòd ſiue ordinarius, ſiue executor ſit, qui excedat ordinem in exequendo, *d.*§. *in venditione.* non adſit nullitas, ſed iniuſtitia, cùm geſta vltra poteſtatem, & iuriſdictionem ſint nulla ipſo iure, vt vltra citatos probat poſt alios Iulius Cæſar Ruginel. *practica quæſt.c.*42.*num.*9. 110 111 112 113

Suppoſito hoc, pro conſtanti dicendum videbatur, quòd facultas agendi de nullitate exceſſus contra executionem, non duret niſi vſque ad triginta annos, quia nullitas ſententiæ eo tempore durat. Bart. *in l. data oper.a. colu.*14.*n.*9. *C. qui accuſa. non poſſ.*Salice. *in l. ſi præſes num.* 6. *C. quomo. & quando iud.* Cardin. Alexand. *in c.dilecto* 63. *q.* 15. *princ. ſub num.*96.& Fran. *quæſt.*5.*num.*10.*de appell.* Rebuff.*tractatu de appella.art.*1.*glo.*2.*num.*19. *tom.*3.*fol.*485. Vantius *in tractatu de nulli. rubri quoties & intra quod tempus.*&c.*ſub num.*8. *verſ. ſi verò nullitas fol.*383. Marant.*de ordine iudicio.*6. *p.actu* 1. *prin. num.*154. *fol.*449. Papienſ. *in forma appella. à ſententia differend. in glo. fuiſſe & eſſe nullam. num.* 5. *fol.* 409. Bart. *in l.vnica num.*1. *in fin. concluſit vna eadémque cauſa,* &c. quæ concluſio fallit in cauſis, in 114 115

quibus

116 quibus vertitur animæ periculum, quia in eis perpetuò agi de nullitate poteſt. Vantius, *vbi proximè ſub num.* 8. *verſ. quod remedium. fol.* 383. & Marant. *vbi ſurſum numer.* 154. ac propterea ſaltim & ad minus nullitatem exceſſus durare per 30. annos, dubium non eſt.

117 Sed quòd etiam perpetuò, & ſine præfinitione temporis, vltra dictos triginta annos nullitas hæc poſſit in iudicium quandocumque deduci, euidenter probatur. nam eo ipſo quòd executor excedit modum, ac fines mandatæ commiſſionis ſuæ; dicitur carere poteſtate, & in eo, in quo excedit,
118 mandatum (quod eſt ſtricti iuris) non habere, text. optimus *in d. l. quicunque C. de executoribus & exactoribus trib. lib.* 12. *c.cum dilecta de reſcrip. cap. P. & G. de off. delega.* cum aliis iuribus, & Doctoribus hactenus à num. 104. allegatis, qui promiſcuè loquuntur de procuratore excedente mandatum, & de
119 executore ſeu commiſſario illud pariter excedente, vtrumque comprehenditur ſub legibus mandati quoad exceſſum exequentis, cùm illius commiſſio verè mandatum ſit, *toto tit. ff. de off. eius cui mandata eſt iur.* cum infinitis aliis; & quòd mandatum ad litem, & mandatum iuriſdictionis æquiparentur
120 & ſint ſimilia, & valeat propterea de vno ad alterum argumentum, probat text. *in l. & quia.* ibi, ſicut in reliquis cauſis.) *ff. de iuris. omni. iudi.* vbi Bald. Angel. & Paul. Caſtren. *cap. gratum. cap. relatum. de off. delegat. c. cum olim.* Abb. vbi Innocent. *de off. delegati.* latè proſequitur comprobans Euerard. *in locis legalibus, de mandato ad lites, ad mandatum*
121 *iuriſdictionis*, vbi quòd vtrunque mandatum eſt ſtricti iuris, & in eo non veniunt, niſi quæ ſint expreſſa. ac pariter mixtus executor, qui limites ſuæ commiſſionis mandatæ excedit in exceſſu, caret omnino iuriſdictione, & non eſt iudex, ſuperiùs latè probauimus à n. 56. cum pluribus ſequentibus.

Hinc ſuccedit regula, quòd nullitas pro-
122 ueniens ex defectu mandati (quia de eo non conſtat) quandocumque etiam poſt mille annos proponi poteſt voluit Bald. *in l.* 1. *C. de rebus alien. non alien. & l.* 2. *C. ſi ex falſis inſtru.* Curtius iunior *conſ.* 77. quem ſequitur Rot. vbi per Caſſiado. *deciſ.* 3. *de procurate.* & Sarner. *ſuper regul. de non iudic. in compend. n.* 73. *fol.* 85. Vantius *de nullit. ſentent. tit. quoties*
123 *& inter quod tempus*, &c. *ſub num.* 8. ac pariter etiam idem dicitur de nullitate, prouenien-te ex defectu iuriſdictionis. Angel. *in l.* 1. *C. quando prouo. non eſt neceſ.* Sigiſmun. Eſcacia *de appell. q.* 19. *rem.* 1. *concl.* 7. *ſub n.* 3. Vantius *vbi proximè ſub d. n.* 8. & quòd huiuſmodi ex-
124 ceptiones non cenſeantur ab ſtatuto exclu-ſæ, etiam ſi omnes exceptiones excludat, latè Vantius *de nullit. ex defectu iuriſd. & vnde,* &c. *num.* 4. vbi plures Marant. *de ord. iudi.* 6. *p. prin.* 17. *d. n.* 7. infinitos congerit videndus Padilla Meneſes *in l.* 1. *C. de iuris & facti ignor. num.* 31. & Couarr. *in practi. quæſt. c.* 25. *num.* 4. inde inferentes ad ius regium *ex l.* 2. *tit.* 15. *lib.* 3. *ordi.* qua diſponitur, vt de nulli- 125
tate ſententiæ agi non poſſit vltra 60. dies, vt ſi nullitas allegetur ex defectu iuriſdictionis, poſt illum terminum agi poſſe, & de mandato poſt plurimos videndus Vantius *de nulli. ex defectu manda.* &c. *num.* 2. Et ſic ſequitur euidenter, quòd huiuſmodi nullitas, ex exceſſu commiſſionis proueniens, cùm in ſe contineat defectum mandati, & poteſtatis, & defectum iuriſdictionis in mixto (quod eſt idem) ſaltim poſt dictos triginta annos etiam quandocumque, & omni tempore allegari, & proponi poſſit in iudicio.

His conuenit, quod dicit Abb. Panormi. 126
in conſ. 3. *Nitar. colum.* 11. *verſ. decimò quæro. lib.* 2. quem ad id referens ſequitur Cardin. Tuſcus *practi. conclu. tom.* 3. *concl.* 483. *num.* 2. quòd forma ſententiæ debet obſeruari per executorem, aliàs ſi à ſententia recedat, executio eſt nulla, & quòd nullitas hæc intentari poteſt quandocunque. facit etiam, quod eleganter dicit Eſcobar *tractatu de ratiociniis cap.* 38. *num.* 7. & 8. quòd quando iudex executor in commiſſione exceſſit, non currunt fatalia, quominus omni tempore 127
poſſit grauamen, & exceſſus allegari. quia huiuſmodi exceſſus numquam tranſit in rem iudicatam, quod eſt mirabile dictum, quod fuit originale Baldi *in l. ſi vt proponis. ſub numer.* 2. *C. de executione rei iudica.* quem etiam allegat Eſcobar *ibi.* quæ quidem opinio veriſſima mihi videtur, & tenenda.

Imò & in ſimplicibus attentatis, non-nulli affirmauerunt, nullo tempore ipſo- 128
rum reuocationem præſcribi. Minſinge *ſingula. obſer. cent.* 3. *deciſione* 66. Rota *deciſione* 2. *&* 5. *de reſtitu. ſpoli in nouis*, & poſt Franchum dicit Marqueſ. *de commiſſ.* 1. *p. cap.* 29. *num* 61. licèt *numer.* 62. poſt Tiraquell. *de vtroque retra. §.* 36. *gl.* 2. *num.* 3. *& ſeqq.* tri-ginta annor. ſpatio præſcribi, licèt in mul-tis caſibus ſit perpetua. vide multa, quæ 129
ad propoſitum conducunt, per Lancelot. *de attenta.* 3. *p. cap.* 23. *à num.* 61. *cum pluribus ſequentibus.* & ſi in ſimpliciter attentatis hoc voluêre Doctores prædicti, quid mirum, vt verum id firmemus in attentatis, prout eſt exceſſus executorum, vt alibi diximus, & vide num. 133.

Nunc quæri poteſt; an agenti de exceſſu, 130
& per conſequẽs de nullitate actus geſti per

executorem, pendente dicta excessus causa, currat tempus ad appellandum à simplici grauamine, casu quo ipse succumbat, & non adesse excessum, fuisset declaratum. Pro cuius resolutione multa hinc inde possem in medium prorumpere, sed breuiter arbitror, interim terminum ad appellandum à simplici grauamine, non currere, sed potiùs su-
131 spendi. Moueor eo validissimo fundamento. etenim generaliter verum est, quòd agẽti de nullitate sententiæ, non currit tempus decem dierum ad appellandum ab eius iniustitia, quamuis agens succumbat, dummodo calumniosè nullitas non intentetur, aut ex causa euidenter improbabili. Cyn. *in l. contra maiores 16. num. 7. C. de inofficioso test.* Franch. *in c. dilecto 63. quæst. 6. num. 11. de appell.* Hippolyt. de Marsi. *singulari 152. succumbens* quem refert, & sequitur The. Fossan. *decis. 10. instantis vers. 8. num. 10.* & aduersus Guido. Papam & Lancelotum hanc sequitur opinionem Escacia *de appel. quæst. 12. num. 169.* & iterum *quæst. 15. sub n. 91. & 98.* vbi *num. 95.* post Ioann. de Amicis *cons. 6. sacro Regio à num. 29. cum seqq. & sub num. 35.* vbi de communi dicit, hanc doctrinam pro-
132 cedere in remedio nullitatis ex attentato absq; illa distinctione, an appellatio sit compatibilis, vel incompatibilis.

133 Quæ omnia concurrunt in excessu, vt de nullitate hactenus latè probauimus, de attentatis, scilicet, vt excessus sit attentatum; de se patet, & tenet in terminis Rota teste Seraphino 10168. *tom. 2.* & ex Felino, Mascardo, Gratian. & Lancelloto diximus infrà cap. 14. vers. quę consideratio non extra rem. num. 157. & seqq. & de incompatibilitate
134 cum grauamine simplici, & iniustitia, est text. *in l. ab executore.* vbi Doctores, *ff. de appellatio. l. 15. tit. 23. p. 3.* & inferiùs hoc capite latiùs apparebit, vt iudex super excessu dũ-
135 taxat aditus, non potest se intromittere, nec cognoscere de iniustitia, & simplici grauamine, à num. 192. & c. 4. num. 38. & sequentibus. alias etiam elegantes doctrinas adduxi infrà cap. 14. à num. 207. cum sequentibus. ergo manifestè patet, vt pendente causa excessus, non currat terminus ad appellandum à simplici grauamine, & executionis iniustitia.

136 Quæ doctrina & ex eo comprobatur, nam quando duæ dilationes ad aliquem actum assignatæ, procedunt non ex eodem fonte: sed diuersis respectibus; vna alteram non confundit, sed successiuè prosunt, vna post alteram finitam, hæc est mirabilis Baldi doctrina *in l. si paulò ante fi. C. de executione rei iudi.* facit *l. 1. §. largius tempus. & §. sed videndum ff. de successorio edicto.* gl. & Doctores *in l. emancipata C. de iuris & facti ignoran.* Oldral. *cons. 203. factum tale est, collata fuit Ecclesia. in 2. dubio.* & Ioan. And. *in additio. ad Specul. in rub. de concessione præb. colu. 2. vers. item licèt annus.* Bal. Angel. Paul. Castren. Alexan. (qui id dicit singulare.) Corneus & Iss. *in l. licèt. C. de iure delib.* & *ibi* Salicet. idem Bal. *in rub. C. qui admitti. colu. 4. vers. sextò quæritur.* Raph. Cuma. Paul. Castren. qui dicit mirabile. Alexan. & Franc. Areti. *in l. quamdiu prior. ff. de acquir. hereditа.* Paul. Castren. & Areti. *in l. Panton. ille colu. 2. vers. in gl. 1. hic colu. 3. vers. extra gloss. eodem tit.* Raphaël Fulgo. *in l. vlt. C. qui admitti.* Cepola *cautela 167.* secundùm postremam computationem, incipit, *nota auream cautelam,* vbi dicit singulare, & Alexan. *cons. 89. viso puncto & instrumentis. colu. 2. vers. nec obstabit lib. 2. & cons. seq. colu 2. vers. nec ad hoc obstat,* vbi dicit singulare, Corneus *cons. 70. duo veniunt. colu. 3. vers. tamen licèt filia. lib. 4.* Iss. (qui & hoc quoque dicit singulare) *in d. l. emancipata. ante fi. & in l. 1. colu. penul. vers. & pro ista. C. qui admitti.* optimè & latissimè prosequitur, plura exempla huius doctrinæ, & mirabilia accumulans Tiraquell. *de retractu conuentionali §. 1. gl. 1. & vnica à num. 18. cum seqq.* & iterum *à n. 61. cum pluribus seqq.* nam quæ origine, & respectibus sunt diuersa, eadem quoque sunt & prosecutione, & effectu, *l. nunquam ff. de priuatis delict. l. si mater. §. 11. & §. eadem. ff. de exceptione rei iudi.* & quòd causa excessus, 138
& causa grauaminis sint inter se diuersę, latè comprobatur infrà cap. 4. ad fi. vers. illud tamen singulare meminisse. à num. 33. Itaque opinor, vt pendente causa excessus per viam querelæ, & nullitatis (quod idem est, quia vtroque de nullitate agitur) non currat ter- 139
minus decem dierum ad appellãdum à simplici grauamine. nam si pars grauata vsus est appellatione ad reponendum excessus, 140
nullum dubium est, vt illam suo tempore possit prosequi pro simplici grauamine, casu quo succumbat in excessu, cùm iam à facto per executorem appellauit, licèt sub demonstratione falsa.

Insuper est aduertendum, quòd appella- 141
tioni interpositæ ab executore excedente, per procuratorem non habentem ad idem speciale mandatum, deferendum non est, tanquam minùs legitimè, minùs rectéque propositæ; nec vim facere declarabitur, cùm requiratur mandatũ specialiter indiuiduum ad excessum executionis proponendũ. quoniam appellans ab executore excedẽte succumbens condemnatur in quinquaginta libras. *l. ab executione C. quorum appell. non recip.* cùm procurator non potest deteriorem conditionem domini facere, propterea speciale

requiritur,

requiritur, ita Bart. *in l. ſi procurator. ff. de ordine indebiti. in 2. colu. verſ. per iſtum text.* Feli. *in c. quoad conſultationem num. 21. verſ. nota inſuper perpetuò. de ſententia & re iudi.* & Benedic. de Vando *in eius reper. verſ. appellans ab executione exceſſiua ſi eſt procurator*, &c. *fol. 7. à tergo colu. 3.* Angel. Areti. *colu. 4. in l. ab executore ff. de appella.* Angel. *in §. præterea 2. colu. 17.* Et idem *in cauſa matri. inſti. de excep.* Iſſ. *in l. procurator ff. de condictione indebiti. colu. 2.* Socin. *conſ. 120. colu. 3. & conſ. 231.* Decius *in c. nouit. de appell.* proſequitur latè poſt alios Roland. à Valle, qui dicit pérpetuò in praxi menti commendandum, tanquam ſingulare *conſ. 43. num. 11. volu. 1.* maximè cùm
142 generale verum ſit, quod etiam executionem è re iudicata procurator ad litẽ (etiam à qua emanauit) poſtulare non poteſt, niſi ad id habeat ſpeciale mandatum. *l. procurator §. 1. ff. de procuratoribus. l. hoc iure. ff. de executio.*
143 *l. vero procuratori ff. eodem.* ſi ope exceptionis repellatur, aliàs bene poteſt intentare actionem iudicati. *d. l. ſi procurator*, ibi, exceptione repelli debet, *&c.*) quod exactiſſimè optiméque proſequitur poſt alios Roderi. Xuar. *in lec. l. poſt rem iudicatam. verſ. quia ſuprà viſum eſt, per totum. fol. mihi 161.* & eius additionator Valdez *fol. 135.* plures 5. ſcilicet, & practicabiles limitationes ad id latè proſequitur Xuarez *ibi*, quas per te vide. Puteus *deciſ. 61. per totam. lib. 1.*

144 Vnum porrò neceſſarium eſt in hac materia, quòd in huiuſmodi appellatione ab executore excedente, ſeu executione exceſſiua, debeat præcisè, exprimi, inſeríque nominatim, & in ſpecie cauſa grauaminis, & quantitas, nempe; quemadmodum excedit, & in quo ſtet exceſſus, adeò vt aliàs appellatio non teneat, nec executor vim vllam faciet; ſi huiuſmodi appellationi interiectæ abſque expreſſione exceſſus, delationem denegauerit. ita tenent Bart. *in l. ab executore ff. de appell. colu. 2.* Bal. *in l. ab executione 2. colu. C. quorum appell.* Innocen. *in c. ſuper eo. vlt. n. 4. in verbo, taxatione, de ijs quæ vi metúſve cauſa fi.* idem Bal. *in l. terminatio. colu. 4. num. 17. verſ. pone quod. C. de fruct. & lit. expen.* Ab. *in c. quoad conſultationem. num. 33.* & Feli. etiam *ibi n. 19. & 18. de ſententia & re iudi.* Philip. Fran. *in c. ſæpe 44. quæſt. 12. num. 59. de appell.* Decius *in c. nouit. 43. eodem tit. num. 3. & 14.* Nicel. *in tract. de concord. gloſſ. concor. 6. fall. 32. num. 74. fol. 194.* Ludoui. Roma. *conſ. 41.* Auguſt. Bero. *conſ. 52. in cauſa. num. 7. lib. 3.* Lancelo. Robert. *de attenta 2. p. cap. 12. limi. 53. num. 27.* quòd ad hoc vt hæc appellatio ratione exceſſus valeat, debet cauſa exceſſus, & in quo conſiſtat, exprimi, Rebuff. *in tract. de ſententiarum executione art. 7. gl. 12. verſ. non valet. tom. 1. fol. 357.* optimè Roland. à Valle *conſ. 43. num. 6. volu. 1.* Socin. *conſ. 54. n. 9. volu. 1.* Bellamera *in c. conſtitutus num. 31. & ſeq. de appella.* Cardin. *in c. quoad conſultationem. in fi.* Immol. *in c. bonæ num. 15.* vbi etiam Decius *n. 23. & 24. de appella.* Marqueſa. *de commi. 1. p. cap. 24. n. 5. & ſeqq.* qui omnes rationem reddunt elegantem, quòd cum contra appel- 145
lantem ab executore ſit præſumptio iuris, cùm ſit regulariter prohibita appellatio, & in vno ſit dumtaxat caſu ſpecialiter permiſſa, ſcilicet quando adeſt exceſſus, ideo neceſſe eſt, vt appellans exprimat nominatim cauſam in ſua appellatione, tanquam eius intentionis præciſum fundamentum, vt inde executor deducat, an iuſta ſit, & an ſit deferendum ei necne, vt regulare eſt in omnibus caſibus, in quibus appellatio prohibita eſt, ſed permiſſa ex aliqua cauſa, 146
ſeu ratione dumtaxat, quia ea debet exprimi nominatim, quod validis fundamentis probant ipſi Doctores, & ſic exprimenda eſt de neceſſiate, ad hoc vt iudex ſciat an appellationi ſit deferendum, cui deferre non debet, niſi cauſa exprimatur. quia cùm iudex videt appellationem proponi cõtra formam iuris communis, hoc eſt in caſu prohibito, poteſt, & debet in dubio præſumere, eam non eſſe admittendam, cùm non videat eam interponi in caſu ſpecialiter permiſſo, & ideo quod eam vt friuolam debeat reiicere. & præ cæteris Feli. *colu. 10. verſ. oportet exprimi cauſam. in d. c. quoad conſultationem.* vbi etiam Ab. *num. 31.* dicens, quòd ſi non 147
exprimatur cauſa, non debet executor ſuperſedere, ſed ad executionem procedere. Sequitur Sigiſmund. Eſcacia *de appella. quæſt. 17. limi. 10. n. 63.* Roland. à Valle *d. conſ. 43. volu. 1. num. 6.* Marqueſ. *de commi. d. 1. p. c. 23. num. 11.* dicens quòd cauſa non expreſſa, vel
expreſſa, & narrata, tamen nulla exiſtente, 148
nec ſuſpenditur, nec retardatur executio, & iterum *ibi num. 975. ad fi.* dicit quòd cauſa
exceſſus erit exprimenda, vt ſecernatur, an 149
appellanti deneganda ſit appellatio, vel concedenda audientia, ita Innocen. *in c. ad noſtram. per totum. de appell. & in c. dilectus filius cl. 1. num. 1. de reſcrip. & in c. ſuper eo, per totum, de cohabitatione cler. & mul.* Capella Tholoſa. 441. quia ius huic appellationi reſiſtit, *c. Ro-* 150
mana. & c. cùm ſit. de appel. in 6. & c. quoad conſultationem, & cætera iura, vt notat Marqueſa. *vbi proximè.* non tamen hæc, ſcilicet, cauſæ expreſſio eſt de ſubſtantia eſſentiali
appellationis, ita vt nulla ſit per eius omiſ- 151
ſionem, ſed dumtaxat ad hunc effectum, vt iudex deliberet, an ſit deferendum ei, cui ius reſiſtit. ita Feli. & Roland. *vbi proximè*, & ex aliis Gratia *in diſceptatio foren. d. c. 333.*

ſub

*sub num.*13. latè Vincent. Caroc. *in tract. de exceptionibus. exceptione* 44. *à numero* 88. *& num.*101.

Et adeò in specie & nominatim, non in genere requiritur expressa quãtitas, & qualitas grauaminis, seu excessus: vt minimè sufficiat, dicere appello, quia excessisti à
152 commissione tua, ratione incertitudinis, quod non sufficit, quia expressio specialis requiritur. Ab. *in d. c. quoad consultationem num.*23. Marquesa. *vbi proximè num.*12. Roland. à Valle *d. cons.* 43. *sub num.*6. & bene etiam per Cardin. Tus. *practi. conclu. tom.*1.
153 *litera A. concl.*4010. *num.*24. nec etiam sufficit expressio in genere per relationem ad acta, sed nominatim. ita Escacia *vbi proximè d. limi.*10. *num.* 60. Sequitur post alios Marquesa. *d. c.*23. *num.*13. & est elegans Rotæ decisio 100. ex nouem. *num.*18. *p.*1. *diuersor.* Carocius *vbi proximè.*

154 Illud tamen valde vtile, sicut notabile, inquirendum est: an huiusmodi appellatio ab executore excedente potens sit, ad suspendendam, & retardandam executionem in totum, an verò dumtaxat suspendat excessum illum in hac parte dumtaxat, quem nominatim expressit appellans, in quo Speculator *in tit. de senten. executione* §. *nunc videndum. colu.*3. *vers. sed nunquid dicendum in totum.* inquit, quòd si in appellatione ab executore excedẽte exprimitur in quo modum excedit, ita quòd causa expressa non concernit totam executionem, sed partem, in
155 illa dumtaxat suspenditur executio, & in ea tantùm superfedere tenetur exequutor. sequitur Butrius *in c. quoad consultationem. n.*17. Immol. *num.*14. *vers. numquid autem. de re iudic.* Ab. eleganter *ibi num.*32. *&* 33. sequutus Anto. sequitur Vestrius *in praxi Roman. Cur. lib.*7. *c.*3. *num.*12. *vers. imò non defuerunt. fol.* 197. & idem *lib.*8. *c. vlt. sub num.*17. *vers. & licet.* Marquesa. *in tract. de commi.*1. *p. d. c.*23. *sub num.*73. & superiùs *à n.*16. Cæsar Contar. *in repet. l. vni. C. si de momen. poss. fuer. appell. vers. limita ratione excessus num.*19. *& num.*32. ea nempe ratione (inquit ipse Vestrius *d. n.*12.)
156 quia si in vno allegatur excessus, in cætero supponitur non adesse, imò vnum reprobando censetur fateri & ratificari. *c. nonne de præsumptio.* cum vulgatis, & sic in non expresso non cadit appellatio, quia non est excessus, nec conqueritur pars, nec exprimi-
157 tur causa eius nominatim, ac per cõsequens nec appellatio potest suspẽdere totam executionẽ, sed excessum tantùm, quibus potest adaptari illa doctrina; quòd appellatio ab
158 vno articulo, non suspendit iurisdictionem in tota causa non connexa, de qua & appellans ab vna parte sententiæ, quatenus contra se facit, non impeditur iudex; quominus alteram non appellatam possit executioni committere, de quibus nos alibi latè 3. p. c.15. ac propterea certum est, executorem vim non facere ad vlteriorem executionem procedentem suspensa parte excessus expressi, & appellati, & ideo suprema tribunalia, quando adita per viam violentiæ in his casibus, cùm de excessu sibi constat per 159
inspectionem processus, solent ita concipere decreta violentiæ, & declarare etiam nominatim; nempe; executorem hoc illúdve facientem, seu non admittentem legitimam talem exceptionem; excedere, deferat appellationi, & reponat, *&c.* & hoc iure vtimur. Pro quibus bene faciunt quæ diximus ex Marques. infrà cap.4. ad fi. quæ hîc repete, scilicet à num.32. & seqq.

Quare pro hoc euitando, & ad effectum 160
suspendendi totam executionem mediante huiusmodi appellatione, tradit pro cautela Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ d. l.*7. *cap.*3. *num.*12. *& d. l.*8. *cap. fi. sub num.*16. admonens procuratores, ne se ad præfatas causas exprimendas in specie arctent, sed vtile esse, illas in genere narrare, vt superfedeatur in tota executione, quia ratione incertitudinis ex generica expressione orta. est superfedendum in totum; donec quãtum excessum sit, ex euentu futuro liqueat. hæc fuit opinio Anton. de Butrio *in d. c. quoad consultationem*, & originalis Vberti, vt recitat Specula. *in tit. de executione sent.* §. *nunc videndum vers. sed nunquid.*

Sed hæc cautela fraudulẽta est, cùm om- 161
ni iuris ratione, ac fundamento destituta sit. imò omnibus iuris regulis contraria, qua quidem destruerentur ea omnia, quæ hactenus dicta sunt, nam si tãta iuris caterua hucvsque relata, à num. 144. vnanimiter comprobante, appellationem ab executore excedente, vt queat sustineri, & deferri; requirere præcisè causam excessus exprimere, nominatim in qualitate, & quantitate eius, non in genere, sed in specie, nec per relationem ad acta, quod & ipse patirer fatetur; quomodo poterit proponi appellatio cum expressione causæ in genere, & incertæ? imò si tunc ipsa appellatio non admittitur, nec defertur, quomodo potest suspendere executionem, non solùm in totum, sed nec adhuc in parte? hanc eandem considerationem contra Vbert. reperio apud Speculatorem *vbi suprà*, vbi resoluens quæstionem hanc, dicit; quòd cùm causa sit in appellatione exprimenda, hæc quæstio non habet dubium. Sequitur & declarat Ab. *in d. c. quoad consultationem num.*32. Feli. *ibi num.*19. *in fin.* & contra Vestriũ dicit Sigismund. Escacia *in tract.*

de

*de appellat.q.*17.*limit.*10.*num.*62.hoc idem tenet Hier.Manfred.*in tract de attent.p.*8.*n.*32. *tom.*5.*fol.*238. dicit erraſſe Veſtrium id dicentem, & ex eod. Hiero.Manfred.refert & ſequitur Cæſar Barz. *in deciſione Bononi.*35. *Dominus num.*10.Veſtrium etiam non ſequitur Marqueſa.*vbi proximè num.*28.dum dicit ibi, Veſtrij opinionem non procedere ita de plano & abſolutè, ſed in vno tantùm caſu, nempe quando appellatur ab exceſſiua expenſarum taxatione, fructuum,damnorum, *&c.* qui audiendus non eſt, tanquam ſine
162 fundamento, & ratione differentiæ, quæ eſt falſa opinio ex ſupradictis, imo ipſe ſe corrigere videtur inferiùs *ſub numero* 73. abſolutè dicens, quòd non ſuſpendatur executio in totum, ſed pro parte expreſſi exceſſus tantùm, & ita tenendum eſt contra Veſtrium.

163 Quemadmodum autem hic exceſſus ſit probandus, diſpiciamus. in quo dicendum venit, quòd cùm appellans ab exceſſu executoris habeat contra ſe iuris præſumptio-
164 nem, non præſumatur exceſſus, niſi probetur per appellantem, vt Rota Roma. rectè animaduertit *in deciſ.*45. *aliàs* 346.*num.*10.*ſi appelletur.de appellatio. in nouis.* Lancelo. Robert.*de attenta.*2.*p.cap.*12.*limi.*53.*n.*25.Roma. *conſ.*41.*n.*1.*poſt medium.* alios citat Gratia. *in diſcepta.forenſ. c.*3333.*ſub num.*13. *tom.*2. Vincent.Caroc.*in tracta.de exceptio.exceptione* 44. *num.*87. & ideo debet conſtare euidenter
165 de huiuſmodi grauamine, & exceſſu, & probabiliter, & veriſimiliter, vt aduertit mirabiliter Rota Romana *in deciſ.* 100. *num.*17.*p.*1. *diuerſor.* tradit Inno. *in cap. in noſtra. num.*5. *& ibi, de procurator.* Bellamera *in cap. conſtitutis el* 1. *num.*31. *de appella.lib.*6. Immol.*in cap. bonæ num.*15. Decius *à num.*9. *&* 24.*de appell* Ruginel.*in tract.de appella.*§.2. *c.*3.*à num.*180. Ceuall.*in contracommu. opinio. q.*897.*n.*932.*tom.*4.Gratia.*in diſceptatio.foren. c.*3333.*n.*13.*ad fi.tom.*2. Marqueſa. *de commiſſ.* 1.*p.c.*24.*n.*5. qui quidem *n.*9. bene aduertit, quòd ſignatura iuſtitiæ,ad obuiandum frau-
166 dibus, quæ fierent in expreſſione cauſarum, fingendo exceſſus, vt executio ſuſpendatur, & ſubterfugiendæ eius cauſa, non ſolet ſtare aſſertioni partis, nec de facile illi credere, de exceſſu executionis, ſed vult aliquid guſtare de grauamine, anteaquam committat cauſam appellationis ſuſpenſiuæ, nec ex ſola ſuſpicione illa reſcribere, aſſolet alteri iudici cum facultate inhibendi executori, Felin. *in c. dilectus filius num.* 14. *de reſcrip.* & Rota *in d.deciſ.*45.*aliàs* 50.*num.*2.*in nouis.* ita pariter cenſuit eadem Rota Roma. coram Domino Robuſterio in vna Reginen. Sanct. Tho.Lunæ 10.Decemb.1576.quæ eſt deciſ. 100.*n.*17.*& ſeq.*1.*p. diuerſor. Doctorum,* notat etiam Ruginel.*vbi proximè n.*181. Gratianus *vbi ſuprà n.*16.

Exceſſus igitur executoris probatur ex 167
eiſdem actibus, & proceſſu ab eo geſto, ac ſimul per inſpectionem commiſſionis ſuæ. nam ex quo conqueritur pars, ipſum exceſſiſſe eius limites ad aliud procedentem in commiſſione minimè contentum, directus eſt iſte probationis modus, vt doloſa executoris iniquitas appareat, quoniã quando iudicis dolus inter procedendum, & ini- 168
quitas arguitur, idem proceſſus, eadémque acta ab eo geſta, inſpicienda ſunt,vt is,atque iniuria detegatur concludenter, iſta eſt Bar. doctrina *in l. ſocietatem.*§. *arbitrorum. n.*26.*ff. pro ſocio.*Ab.*conſ.*2.*lib.*1. Butriga. *conſ.*24.*colu.* 5.Salicet.*in l.cum antea.colu. penult.verſ.quæro* 8.*C.de arbitris.*Alex.*conſ.*101.*in fi.lib.*2. Orian. *in tract. de arbitr. colu.*4. Men.*in tract. de arbi. iudi.lib.*1.*q.*72.vbi adducit fundamẽta,& faciunt,quæ nos diximus p.1.c.2.vetſ. nullum igitur humana. à n.100. quòd violentia iudicis Eccleſiaſtici in deneganda appellationis delatione, ex eiſdem actis detegenda ſit, nõ aliter, cùm huiuſmodi probatio ex actis, ſit euidens, & notoria. & in hunc ſenſum intelligo text.& gl.*in l.ſi contra C.de executor. & exactor. lib.* 12. ibi, ſi probetur obnoxius executor.)inquit gl.*verbo,ſi probetur ipſo facto.* quaſi dicat, id eſt,ex ipſis actis, quorum proceſſu exceſſit, vt ex eiſdem actis obnoxius probetur. Et in noſtris terminis alia adduxi infrà,cap.12. à n.58. vbi tractaui de probando exceſſu reſultante ex mala ſententiæ interpretatione facta per executorem.

Inſuper euidentiùs probatur, quoniam 169
quando executor excedit limites, & fines mandati (quod eſt ſtricti iuris) in eo quod exceſſit, dicimus; non habere mandatum, non habere poteſtatem, non eſſe iudicem, nec executorem (vt latè ſuperiùs probauimus à num.56.) quæ negatiua probanda eſt ex ipſius commiſſionis,& mandati, ac actorum inſpectione, nam negatiua coarctata ad certam ſcripturam, eſt probabilis per inſpectionem oculorum. nam id, quod non 170
reperitur in ea, & in actis, nec in proceſſu, præſumitur, ac fingitur non factum, nec adeſſe. bonus text. *in cap. cum ad ſedem.de reſtitutione ſpolia. c.*1. *de litis conteſtatione. l. fi.C. de rebus creditis.* vbi quòd legata non fuerunt 171
mandata, & relicta,probatur ex facie, & inſpectione teſtamenti, vbi Doctores, Decius *conſ.* 426. *proponitur. colu. fin. lib.*3. & meliùs *conſ.* 483. *pro reſolutione. colu.* 2. *in prin. lib.*4. Alexan.*conſ.*120. *ſcripſit colu.*9. *verſ. præterea. lib.*4. Felin. *in cap.illud. in fi. de præſumptio. & in cap. ſicuti colu.*15. *verſ. & ita putaui.de re iudica.*

dica. Cassiador. *decis.* 8. *n.* 2. *super regulis.* Optimè Vantius *in tract. de nulli. sententi. tit. à quo, & quibus modis,* &c. *à num.* 12. *cum seq.* & iterum *de inhabili. seu defectu mandati,* &c. *n.* 62. *& suprà,* vbi post alios, quod hæc negatiua,
172 aliquem non esse talem, prout asseritur; probatur per inspectionem actorum, & eo ipso quòd ibi non apparet eum esse talem. & in terminis, quòd in iudiciis, priuilegiis, & si-
173 milibus non reperitur expressè concessum, prohibitum censeatur, tenet Petrus de Ancara. *in cons.* 207. *in q. colu.* 2. Angel. *cons.* 138. *visis colu.* 2. Angel. *cons.* 138. Vantius *de nulli.*
174 *ex defectu iuris delega. n* 91. nec commissio præsumitur, nisi quatenus de ea constet. gl. penult. *in clem. fi. de off. ordina.* Lapus *alleg.* 55. *in* 2. *colu. circa fi.*

175 Et hinc etiam est ad nostrum propositum, quòd hoc, scilicet, quem non habere mandatum, vel non fuisse datam potestatem iudicandi, vel non fuisse ordinem iuris seruatum, & non fuisse quemque citatum; probari omnia per inspectionem actorum, & processus eiusdem causæ, & ad eam pertinentium, ita docuit Bart. *in l.* 2. *C. de errore aduocatorum, & in l. ij qui ad ciuilia. C. de appell. & in l.* 1. *ff. si tutor vel curator appellauerit.* Bald. *in l. si contra C. de appellatio.* Iss. *in l.* 4. §. *condemnatum. colu.* 2. *ff. de re iudi.* Ab. post Ioan. Andreã. *circa fi. in d. c. ad sedem. & in c. quoniam contra. super vlt. gl.* vbi Feli. *colu.* 15. *vers. limita vno modo.* & Ioan. Andr. post Speculat. *in tit. de sent.* §. *vt autem. in verbo, & quosdam.* Vantius *de nulli. sententiarum. tit. à quo & qui-*
176 *bus modis,* &c. *num.* 18. quia quod non apparet in eis, dicitur non adesse. Afflict *decis.* 43. *num.* 5. & præmissa tenet Alexa. *cons.* 59. *viso tit. colu.* 5. *num.* 17. *lib.* 4. *& cons.* 55. *quoniam. colu.* 2. *& cons.* 105. *ponderatis colu.* 2. *lib.* 5. Ab. *cons.* 92. *Christi nomine volu.* 1. cum aliis. de quibus per Decium *cons.* 438. *pro resolutione num.* 6. & Bart. *in cons.* 98. *apparet, in fi.* & Mar. de Fano *in tract. de probanda negatiua tom.* 3. Corneus *cons. penult. lib.* 1.

177 Nec ideo pro mandato præsumitur, nisi quatenus ex eius inspectione apparet. Bal. *in c. ex parte. num.* 13. *de rescrip.* optimè Alex. *cons.* 6. *num.* 4. *lib.* 4. cum aliis adductis per Cephal. *cons.* 338. *num.* 14. *cum seqq.* quamob-
178 rem mandatum regulariter debet exhiberi. Innocent. *in c. cùm in iure de off. de lega.* Guido Papæ *cons.* 84. *num.* 1. Franciscus Manti. *in tract. de contracti. lib.* 7. *tit.* 4. *à num.* 2. *tom.* 1. vltra modò citandos. ergo sequitur euidenter, quòd excessus commissionis, & mandati, debeat probari per inspectionem ipsius mãdati, & commissionis, an habeat exequutor potestatem ad id, quod excessus dicitur, quia cùm hic excessus, hæc vetita temeraria audacia, hic dolus, & iniquitas executoris excedentis, opponatur directò eius mandatæ commissioni, iuxta hanc excessus appositus clariùs apparebit, quia oppositum iux- 179
ta se positum clariùs elucescit. & quemadmodum macula faciei claro speculo, cui opponitur, monstratur, ita actus, qui excessus prætenditur, metitus, adæquatus, & com- 180
paratus commissioni, meliùs cognoscetur, & commodiùs detegetur, quod comprobat illud Sancti Gregorij Papæ *lib.* 2. *moralium cap.* 1. in hæc; Scriptura sacramentis, oculis 181
quasi quoddam speculum opponitur, vt interna nostra facies in ipsa videatur, ibi enim fœda, ibi pulchra nostra cognoscimus, ibi sentimus, quantum proficimus, ibi à profectu quàm longè distamus. Hæc ille.

Et ad hoc vt quanta sit potestas executo- 182
ris mandata, cõmissio legitimè, ac in forma probanti exhibenda est, & de ea executor docere, probat text. *in c. cum in iure.* vbi gl. & scribentes omnes *de off. delega l. vni. C. de manda. prin.* cum aliis, de quibus per Alexan. *cons.* 17. *videretur. lib.* 7. *& cons.* 2011. *in fi. lib.* 2. & optimè in proposito Vantius *de nulli. ex defectu iuris, & vnde,* &c. *fol.* 232. *num.* 28.
nam quia cùm potestas executoris pendeat 183
à deputatione, sicut potestas procuratoris pendet à mandato, ideo inspicienda esse verba deputationis, dicit Petrus de Ancara. *cons.* 84. Domi. Azolina *in prin. quæstionum,* referens sequitur Cardinal. Tuscus *practicar. conclu. tom.* 3. *litera E. concl.* 500 *num.* 1. facit optimus text. *in l. vt responsum. C. de transact.* text. *in c porrò de priuil.* quòd tenor, & forma commissionis debet in specie obseruari, vt 184
cognoscatur potestas executoris, per Bart. *in l.* 1. *C. locati.* tenent Auenda. *de exec. p.* 1. *cap.* 1. *n.* 3. *in fi.* vide quæ latè sursum à n. 36.

Quod quidem ita quotidie practicamus 185
in supremis tribunalibus, ad quæ recurritur per viam excessus trahentibus ad se processus, & commissiones originales, ex quibus detegitur, ac declaratur excessus, & nihil mirum; quoniam, quæ de facto fiunt, & facto, ac de facili, posito ordine iudiciario 186
reponere, & rescindere ius est, gl. *in l. si minor. in prin. ff. de euictioni.* cũ aliis adductis infrà hoc c. ad fi. quod quidem minúsque dubium continet, quando ab executore Ecclesiastico siue Apostolico, siue ordinarij excedente appellatio hæc proponitur, ac pro delatione eius recurritur ad supremum prætorium Regium pro tollenda violentia, quia 187
excessus ad iustificandam appellationem, ex eisdem actis coram executore gestis, ac eius commissione detegendus est, quod dubitat nemo. & hoc iure vtimur. & probaui suprà 1 p. c. 2. à n. 95. cum multis sequentibus.

Alij

Alij autem exceſſus ſeparati ab execu-
188 tione,& negotio prin.queunt per teſtes probari, vt homicidium, barataria,vel aliud crimen,vel etiam illi, qui ex actis non poſſunt apparere, licèt negotium contingant, per illos probantur.ſed hoc prouenit per viã querelæ adito ſuperiore, & oblata informatione, ſed interim nec ſuſpendit executionem, nec poteſt. tum quia nihil de exceſſu con-
189 ſtat, nec etiam præſumptiuè, cùm debeat euidenter conſtare, tum quia querela non operatur ſuſpẽſionem(vt ſuperiùs diximus.) quòd autem hi exceſſus per teſtes probentur,eſt Bobadilla vidẽdus *in politi.lib.2.c.21.à num.109.& ſequentibus*,vbi paſſim,licèt obiter, de hoc meminit,dummodo in continẽti probetur, iuxta ea, quæ nos latè adduximus lib.3. cap.9. à prin.ad effectum ſuſpendendi.

Quoties autem ab exceſſu licebit appel-
190 lare; nunc tractemus, in quo omnium eſt ſcribẽtium concors,ac receptiſſima concluſio; vt ab exceſſu non niſi ſemel appellandum ſit, nec ſecundæ appellationi deferendum, Areti.*in l.ab executore ff. de appell.* Feli. *in c. quoad conſultationem n.20. verſ. nihilominus primam opinionem, de ſententia, & re iudi.* Decius *in c.nouit.43.n.15.de appella.* Auguſti. Beroi.*conſ.32.in cauſa n.7.lib.3.* Lancelo. Robert.*in tract.de attenta.2.p.c.12.limi.53. n.26.* Nicell.*in tract.de cõcord.gloſſ.concord.6.fall.32. n.74.in fi.fol.*194.Veſtrius *in praxi Roma.curiæ lib.7.c.3. ſub n.12. verſ.imò ibi admonco tamen fol.*192.aliis allegans Marqueſa.*de omißio.1.p. cap.24.ſub n.5.* Rebuf. *in tract.de ſenten.execu. art.17.gl.12.n.20.tom.1.fol.*377.Vincent.Caroc. *in tract.de excepti. exceptione 44.num.*89. & pro quo etiam bene facit Bulla Pij IV. reformationis ſignaturæ edita anno 1562. Kal. Ianuarij in illis verbis: quódque ab exceſſiua taxatione expenſarum ſemel tantùm appellatio committatur, & duæ ſententiæ habeant vim trium, *&c.*) cuius meminit Sigiſmund.Eſcac.*in tract.de appell.q.17.limi.10. ſub n.69.*eam reddit rationem Marqueſa.*loco*
191 *citato*, quia appellãs ab exceſſu præſumptionem habet iuris contra ſe, quòd illi penitus reſiſtit, cùm illi opponatur, & ſic reſtringit poteſtatem appellandi, ne fructum conſequatur ex eo,quod nixus ſtitit impugnare.

Sed melior ac probabilior mihi ratio vi-
192 detur illa,quoniã confirmatio ſuperioris declarantis nõ adeſſe exceſſum, non eſt præiudiciũ perpetuum, ſed reparabile per iudiciũ aliud, ſcilicet per viam grauaminis ſimplicis, inter cætera grauamina ſimplicia, & iniuſtitias factas ab executore in exequendo poſt perfectam executionem deducendas, & à quibus appellatur, ad defectum reuocandi executionem proſequendas, quia licèt declaretur non fuiſſe exceſſum, non tamen negatur,eſſe grauamen, & iniuſtitiam, 193
cùm non valeat;ſiquidem argumentum,non eſt exceſſus,ergo non eſt grauamen ſimplex, & iniuſtitia (vt ſuprà latè à n.76. dixi) quia exceſſus eſt grauamen qualificatum, & ſuper qualitate cognitio, & appellatio, & declaratio, facta fuit, de qua tantùm interim, 194
pendente executione,diſceptari, & appellari, poteſt, non de ſimplicibus aliis grauaminibus, à quibus appellans nondum perfecta executione, nec auditur, nec de eius appellatione cognoſcitur, ſed reſeruatur in tempus perfectæ,& finitæ executionis,quæ tunc non antea examinantur, ad reuocandam 195
executionem factam,vel confirmandam,ſed de exceſſu tantùm. text.eſt expreſſus *in l.ab execut.*vbi Doctores *ff.de appell.*ibi,ita tamen, vt in cauſa appellationis reddẽdæ hoc ſolùm quæratur, an iure interpretatũ ſit,*&c.*) concordat *l.15.tit.23.p.3.*& vtrobique Doctores, de quo nos latiùs infrà c. ſeq. prope finem à n.38.& c.14.à n.207.cum ſequentibus. quibus locis plura adduximus ad propoſitum.

Et ſic ſuccumbenti non præcluditur via,
quominus poſſit alio remedio ſimplicis gra- 196
uaminis, & iniuſtitiæ ius ſuum deducere. nec ei obſtabit rei iudicatæ exceptio, quia non eſt eadem cauſa,ſed omnino diuerſa, & aliud tunc petitur, aliud nunc,*l.ſi mater. §. ſi quis autem l.& an eadem. & l.ſi. cum aliis. ff. de except.rei iudi.*bonus text.ad propoſitum *in l. ſi mater.§.ſi quis iter.*iuncta gl.magna *ff.eod.*ac propterea ab exceſſu vnica tantùm permittitur appellatio. quare ſi ſecundæ emiſſæ ab exceſſu iudex non detulerit,vim nullam facere declarabitur in ſenatu,quia illi non parat rei iudicatæ præiudicium.

Quod ex eo etiam bene probatur: quo-
niam quãdo formatur inquiſitio cum aliqua 197
qualitate,quæ non probatur,puta: ſit inquiſitio de vulnere cum cicatrice,probatur vulnus, ſed non cicatrix, cùm tunc non poſſit ſequi condemnatio pro vulnere tantùm, ſed abſolutio ab obſeruatione iudicij, & poteſt iterum de ſimplici delicto inquiri denuo;ita probat text. *in l. in delictis. §. ſi detracta ff. de noxali.* vbi Bart.& Doctores,pro qua doctrina, & in eius cõfirmationem congeſſit. Proſper.Fari.*in pract.cri.tom.1.q.1.à n.23.cum multis ſequentibus*, plus quinquaginta Doctores antiquos, & modernos, dicens,ſe non audere recedere ab hac concluſione, quæ non ſolùm communis eſt: ſed magis communis, teſtantibus pluribus ab eo citatis. Et ſic ſi non conſtat de exceſſu, ſeu qualitate grauaminis,grauamen ſimplex reſeruatum remanet,ſuo loco & tempore deducendum.

Exemplo res fiet manifeſta,commiſſa fuit 198

executio ſentẽtię cum fructibus liquidandis ſecundùm ſuum valorem. ego conqueſtus ſum de executore minùs liquidaſſe fructus, quàm erat verus eorũ valor, dixi ipſum exceſſiſſe, & ab hoc grauamine, tanquam ab exceſſu appellaui, iudex cognoſcens hoc caſu nullum eſſe exceſſum, ita declarauit, cùm intra limites commiſſionis cognouiſſet executor: quis me prohibet, poſtmodum in cauſa executionis hoc grauamen deducere in vim ſimplicis grauaminis, & ſi me grauatum in æſtimatione cenſeo, inter cæteras iniuſtitias executionis peracta executione, hanc perſequi? nullus certè. & comprobatur num.200.& ſeqq.

199 (Quid autem è contrario, quando priùs ſimpliciter appellans egit de ſimplici grauamine, & iniuſtitia, & ſic omiſſa qualitate exceſſus, ſuccũbens; an poterit poſtea iterum ſuper exceſſu agere, & in iudicium deducere aliquo ex iis remediis, qua contra exceſſum ſuperiùs aſcripſimus, videbimus in fine huius capituli.) in noſtro autẽ ſuperiori caſu, de quo loquimur, exceptio rei iudicatæ non poteſt obſtare ſemel in exceſſu ſuccumbẽti, vlteriùs de ſimplici grauamine executoris agere volenti, prout vlteriùs comprobatur.

200 Pro quo etiam facit, quòd abſolutus ex vna cauſa, poteſt ex alia conuẽtus condemnari. *l.2.& l. ſi mater* §. *eandem. ff. de excep. rei iudi.* vbi qui egit non impleta conditione, poteſt iterum agere poſt implementum, nec obſtabit ſibi exceptio rei iudi. & qui fuit per

201 iudicem repulſus, quia ineptam propoſuerat actionem, iterum agens apta actione non remouetur exceptione rei iudi. quia ceſſat cauſa repulſæ. optimè Petrus Surd. *conſ.*268. *n.*29. *tom.*2. multa cumulat Tiraq. *de retract. lign.* §.8. *gl.*7. *n.*3. *&* 4. *& in tract. ceſſante cauſa* 1. *p. n.*21. *& n.*232. igitur ſi iſte poſuit ſimplex

202 grauamen ineptè, dicens illud exceſſum, & ante tempus, ſcilicet durante ſententiæ executione, & propterea fuerit repulſus, non impedietur poſtmodum veniente tempore peractæ nempe executionis, vt ſimplex grauamen iterum deducere, & proponere.

203 Et quia ad hoc vt obſtet rei iudicatæ exceptio, debet concurrere immediata eadem cauſa agendi, nec ſufficit, quòd eadem ſit, ſed mediante aliquo, vt per text. *in l. an eadem* §. *qui cum partem de exceptione rei iud.* vbi gl. *in* 1. *ſolut.* & Raphaël Cuma. *ibi,* tenet Petrus Surd. *deciſ.*106. *n. fi.* fuit enim actum de grauamine, quatenus excedebat commiſſionem, & ſic exceſſu mediãte, ſicque agens de ſimplici grauamine non immediatè can-

204 dem cauſam proponit. & quia exceptio rei iudicatę debet euidenter conſtare, ad hoc vt obſtet *l. ſi inter me ff. de re iudi. l. quod in diem* §. *ſi rationem ff. de compenſatio.* per quę iura voluit Paul. de Caſtro *in conſ.*62. *colu.*2. *lib.*4. Petrus Surdus *deciſ.*260. *n.*3. Mieres *de maiorat.* 4. *p. q.*14. *n.*88. *in noniori impreßione.*

Quod cõprobatur, etenim ſententia lata 205
in iudicio, in quo duæ actiones competunt actori ex eodem facto, ſi contra eum fertur ſententia in vna actione, non nocet in alia. Areti. *conſ.*137. *in fi.* Cardinal. Tuſc. *practi. tom.*7. *litera S. concl.*126. *n.*100. etiamſi adſit 206
cõformitas aliqua cum alia actione diuerſa, latiſſimè Socin. *conſ.*18. *num.*44. *lib.*1. Decius *conſ.*96. plenè Caſtren. *conſ.*305. *lib.*1. pleniùs Æguid. Bellamer. *conſ.*18. *n.*5. *&* 7. Tuſcus *vbi proximè,* & iterum exactè idem Tuſ. *litera R. concl.*268. *n.*12. *&* 43. *tom.*6. quam doctrinam 207
intellige, quãdo plures actiones competunt ex eodem facto, ex diuerſa tamẽ cauſa, & reſpectibus. quia tunc vna electa non tollitur altera: ſecus quando ex eadem cauſa, latè Petrus Surd. *conſ.*139. *à n.*6. *tom.*1. Anto. Gabriel *commu. opinio. lib.*2. *tit. de actionibus concl.* 2. *limi.*3. *n* 17. prout accidit in exceſſu, qui eſt diuerſus ab executione, & eius iniuſtitia. Vnum ſiquidẽ ſupponit defectum poteſtatis & iuriſdictionis, & concludit nullitatem; 208
aliud verò poteſtatem, & iuriſdictionem, ſeu cõmiſſionem ſupponit, & validitatem actus, ſeu executionis. concludit tamen in grauamine, & iniuſtitia, de qua interim pendente executione non poteſt agi, nec iudex de exceſſu cognoſcens, de iniuſtitia poteſt ſe intromittere (vt n.192. & ſeqq ſæpe dictum eſt, præcipuè quæ dicta ſunt c. ſequen. ad fi. vbi multa coniecimus quòd cauſa exceſſus eſt diſtincta, & ſeparata à cauſa executionis) ideo iudex ad quem eſt appellatum à grauа- 209
mine exceſſiuo, non poteſt ſe intromittere in executione, & cauſa principali, ſed an exceſſus adeſt, vel non, prout latè ibi videre poteris à n.38. & ſeqq. ſed an pendente iudicio ſuper exceſſu currat tempus ad appellandum à ſimplici grauamine, dixi ſuprà, à num.130. & ſeqq.

Sed ſtat difficultas an hæc cõcluſio, quòd 210
ſemel tantùm, non ſecundò liceat ab exceſſu appellari, intelligatur reſpectu vnius partis dumtaxat, an etiam reſpectu vtriuſque, ita vt ſi vna appellauit ſemel ab exceſſu, altera pars non queat, nec ſemel etiam appellare à ſententia ſecunda contra ſe lata, reuocatoria prioris executoris. in quo iure illud verum eſſe arbitror, vt hæc prohibitio ſecundò appellandi, intelligatur reſpectu vnius partis: ita vt quælibet ſemel appellare poſſit, non ampliùs, & vnicuique earum ſemel appellare, permiſſum ſit. sicque duæ poſſunt interuenire appellationes, à qualibet parte vnica, quod probatur. quia titulus, 211

ne

ne liceat in vna eadémque cauſa tertiò prouocare, intelligitur ab vna parte, nam quælibet poteſt interponere duas appellationes,ita quòd aliquando quatuor dentur in cauſa,declarat Bart. *in l. vni. in fi. C. ne li. ter. prouo.* Cardin. *in cle. fi. de appella.* Abb. *in cap. ſua nobis de appella.* & nos exactè ſuprà lib. 3. cap. 17. de tribus conformibus. ergo pariter in noſtro caſu, vt prohibitio ſecundæ appellationis intelligatur reſpectu vnius partis,ita vt altera poſſit,etiam ſemel appellare à ſecunda reuocatoria contra ſe lata.

212 Et ex hoc fundamento magis in noſtris terminis infert Decius *in d.c.ſua nobis num.7. de appellatio.* quòd quando ſtatuto prohibetur, ne liceat ſecundò, ſed ſemel dumtaxat appellari,poteſt hoc modo, dari duas appellationes, ſcilicet, à qualibet parte vnica. idem etiam affirmat *in verſ.* 49.*colu.* 1.Socin. *in conſ.*39. *numer.* 16. *volum.* 4. & idem dicit Guido Papæ *in ſupplicatione in quæſt.* 345. aſſerens, quòd vbi interdicta eſt bina ſuppli-
213 catio, intelligitur ſtatutum, quando interponitur ab eadem parte, at ſecus ſi quando à diuerſis, quia vtraque poteſt ſemel ſupplicare, quos omnes ſequitur referens Petrus Surd. *conſ.* 163. *num.* 1. 2. *&* 3. *tomo* 2. ergo euidenter probatur in noſtro caſu eadem determinatio, vt vtrique parti ſemel appellare liceat ab exceſſu,& non ampliùs.

Et probatur etiam ex eo, quod dicit Ve-
214 ſtrius *in praxi Roma. Curiæ lib.*7. *c.* 3. *ſub n.* 12. quòd duæ conformes faciunt rem iudicatam in exceſſu à liquidatione, quod probatur in d. Bulla Pij IV. ſuprà adducta, quæ diſponit *ibi*, ab exceſſiua expenſarum taxatione ſemel tantùm appellatio committatur, duæ ſententiæ habeant vim trium, *&c.*) ergo ſi permittuntur duæ conformes, neceſſariò ſequi debet, vt permittatur alteri parti alia, & vnica appellatio. nam poteſt eſſe, quòd appellans ab exceſſiuo grauamine, in gradu appellationis exceſſus reponi,mandetur, & ſic quælibet pars habet pro ſe vnicam ſententiam dumtaxat. ſi autem duæ faciunt hoc caſu rem iudicatam, præcisè altera pars
215 in cuius fauorem exceſſerat executor,appellet ab hac ſecunda reuocatoria exceſſus, vt tertia ſiue confirmet primam, ſiue ſecundam,duas conformes faciat,& ſic in duabus ſententiis conformibus poſſunt dari duæ appellationes, & tres ſententiæ, quemadmodum in caſu *l.vni.& rubr.C.ne liceat tertiò prouocare.& clem.*1.*de ſententia & re iud.*quia poſſunt dari quatuor appellationes & quinque ſententiæ, vt latè nos diximus ſuprà lib.3.c. de appella. à tribus conformibus cap.16.

Pro quo facit etiam, quod dicit Speculator *in tit. de appella. §. quoties. in fi. num.* 6. *verſ. item licet regulariter. lib.*2. *fol.*193. quòd cùm à ſententia Epiſcopi ſemel tantùm liceat appellare, & non bis,ſi huiuſmodi ſen- 216
tentia fuit confirmata à iudice appellationis,non licebit tunc,vlteriùs appellare. ergo requiritur quòd confirmetur prima. & ſic quòd appellans habeat contra ſe duas conformes, vt vlteriùs in cauſa non appelletur. vt ſecus ſit,quando non confirmatur prima; quia tunc requiritur, vt ab ea appellet pars altera, vt adeſſe poſſint duæ conformes.

Pro quo bene facit adducta à Petro Surdo doctrina *vbi proximè d. conſ.* 163. *n.* 12. facit etiã eleganter,quod dixit Soci.*in d.conſ.*39.*n.* 14.*lib.*4.quòd ſtatutum diſponens non poſſe, in aliqua cauſa niſi ſemel appellari; debeat intelligi, vt ab eadem parte non poſſit bis appellari, ſed ſolùm ſemel. ſecus eſt quoad vtramque partem, quia poterit bis appellari,cùm vtrique ſemel liceat,quod per diuerſum modum *d. num.* 14. declarauit, nempe præfatum ſtatutum intelligi debere;quando ſententia lata in cauſſa appellationis fuerit 217
confirmatoria primæ, non autem quando fuit diuerſa,aut contraria, quod eſt mirabilis doctrina ad noſtrum propoſitum.Soci. ad idem referens ſequitur Eſcacia *de appella. q.* 17. *limi.*1.*num.*43. *ad fi.*

Sed inter has duas appellationes differentiam conſtituendam arbitror,vt prior appel- 218
latio, ſcilicet, ab executore excedente, habeat effectum ſuſpenſiuum ex ſuprà probatis à num.92. & à num. 222. 144. & 154. at verò ſecunda interpoſita per alteram partem, ſi fortè ſuperior exceſſum adfuiſſe reponendum, declararet, licèt ſit permiſſa (vt probauimus) non tamen quoad vtrunque effectum, quia ea non obſtante exequenda eſt ſententia repoſitionis tanquam reuocatoria attentati. & iſte fauor, qui concurrit in permittenda vnica appellatione ſuſpenſiua ab exceſſu, iſdem concurrit in eius repoſitione. Et ratio quæ permittit appellationem in caſu aliàs prohibito, veriſimile eſt, ipſam 219
non permiſiſſe ratione ceſſante.& quia prior appellatio interponitur ab exceſſu,ſecunda, à repoſitione eius, & ſic cum ſimus in executiuis, non poteſt ſuſpendere à nullo grauamine emiſſa, quod non ſit exceſſus probabiliter. & ſic ſecunda reuocatoria exceſſus exequetur non obſtante appellatione, quoniam certi iuris eſt, vt quod de facili 220
fuit conceſſum,ita de facili eſt reuocandum. gl. *in l.minor. in prin. ff. de euiction.* Alexand. *conſ.*5. *lib.*2. Iſſ. *in l. pacto quo pœnam. C. de pactis.*Cuman.*conſ.*146.*colu.*2.Roman.*conſ.*120. *& conſ.*158.*in verbo*, *reuocari* citat infinitos, & dicit communem Bald. *conſil.* 193. *lib.* 3. Roman. *conſilio* 69. *viſo quæſtionis numero* 12.

Æguid.Bellame.*deciſ.*664. latè Ant. Gabriel *lib.*2. *communium concluſ. tit. de citatio. concl.* 1. *à numer.* 430. latè Peregri. *de fideicommiſſ. art.*48.& poſt plurimos Caſtillo *controuerſiar.*
221 *iur. lib.*5. *cap.*24. *à num.*65.& non eſt nouum, vt in noſtro iure effectus appellationis claudicet, vt per vnam partem ab aliquo grauamine emiſſa appellatio habeat vtrunque effectum, & à ſecunda reuocatoria per alteram partem interpoſita, vnum tantùm,vel è conuerſo. quoniam ſpecialitas rationis, fauoris, & priuilegij, & interdum odij, quæ perſæpe variatur, diuerſimodè operatur. vt latius eſt videre ex iis, quæ ſuprà adduximus lib.3. num.11. 26. 49. & 75. cum ſeqq. cap.4. per totum, de appellatione à ſecunda reuocatoria. & ſic concludere poteris, appellationi interiectæ à reuocatoria, & declaratoria exceſſus commiſſionis lata in fauorem prioris appellantis ab illo, ſi non deferatur, vim nullam fieri, declarabitur in ſenatu, causámque iterum ſibi remittendam, vt ad executionem eius queat deuenire. quoniam etiam iſti aduerſus quem fertur reuocatoria, ſemel appellare, pariter permittatur, vt dictum eſt, quoad deuolutiuum intelligi, non etiam quoad ſuſpenſiuum. quod verum arbitror, ex diſparitate rationis.

222 Ex hactenus adductis in diſcurſu huius c.in illam incidimus difficultatem, in qua nonnullos doctos viros lapſos vidi:an ad reuocationem ſeu repoſitionem exceſſus ſit neceſſaria appellatio. in quo regulariter neceſſariam non eſſe, affirmandum eſt, ſiquidem
223 latè diſſoluimus, tria eſſe deſcripta remedia pro exceſſus repoſitione, nullitas, querela,& appellatio,ſicut in cæteris actibus iudicialibus, & extraiudicialibus, qui poſſunt reuocari per viam iuris, ſeu iuſtitiæ,aut iniuſtitiæ, ſcilicet, per remedia ordinaria actione contractus,ſeu appellationis(ſingula ſingulis applicata) adeò vt interim,dum diſceptatur ſuper vno remedio, ſcilicet, nullitatis propoſitæ contra ſententiam, non currunt tempora ad appellandum, vt latiùs ſuprà diximus hoc capite à num. 130. itaque vtro velit pars remedio vti, liberè poterit. vberius tamen in hoc caſu erit appellationis, vt ſtatim probabimus.

224 Et quòd ad repoſitionem exceſſus,appellatio regulariter nõ ſit de neceſſitate proponenda, indiſſolubili probatur fundamento, de neceſſitate etenim,& eſſentia appellationis eſt, de minore ad maiorem prouocare.c. anteriorum 2.q.6.l.1.§.ſi quis in appell.ff.de appella. adeò vt appellatio interpoſita à maiori iudice ad minorem, vitiatur ipſo iure.
225 adeò vt conſuetudine non id introduci poteſt, vt ex Nicell. Cardin. Iacob. Feli. Marant. Rebuf. Decio, Mandoſ. Marcheſ. & aliis pluribus reſoluit & proſequitur latè Eſcacia *tract. de appella. quæſt.*2. *num.*5. *cum ſeqq. & ſuprà à num.*1. ſed iudex ordinarius, 226
qui in cauſa delegata minor eſt Principis delegato, *c. ſanè* 11. *de off. deleg.c. paſtoral. de off.* at ordinarius poteſt omni iure reponere, & reuocare exceſſum geſtum per eundem 227
delegatum Principis, prout latiùs infrà probabimus hac 4.p.cap.4. per totum, ergo de primo ad vltimum fatendum eſt, vt ad repoſitionem exceſſus non ſit neceſſaria ap- 228
pellatio, ſed aliter per viam querelæ & nullitatis poſſit reponi,vt dictum eſt.

Vnum tamen erit animaduertendum, 229
quòd licèt non ſit neceſſe, appellare ab exceſſu, quia eſt nullitas; tamen vtilius erit, in hoc articulo appellationem ab eo interponere ad hunc effectum, vt executor vlteriùs de facto nõ procedat ad exceſſus actualem executionem; quam doctrinam mirabilem tradidere Hoſtienſ. quem referens ſequitur Abbas Panorm. *in cap.quoad conſultationem, num.*26. quem vide,quia mirabiliter loquitur. & Anton. de Butr. *ibi num.*15. *de re iudicata*, ſequitur Cæſar Contar. *in l. vnica,limit.*19.*ratione exceſſus, num.*38.39. & 40.*C.ſi de momen. poſſ.* & per Abbat. idem firmat Vincentius Caroc. *in tracta. de exceptio. exceptione* 44.*num.*93.*prope fi.*

Et ratio eſt euidens, etenim nullitas de 230
per ſe, & ſimpliciter propoſita, ſiue principaliter, ſiue incidenter, & per viam exceptionis; non operatur ſententiæ ſuſpenſionem, nec impedit eius executionem, Rot. *deciſ.*30. *aliàs* 280. *licèt per viam. de exceptio. in nouis*, & poſt alios Franch. *in c. dilecto* 63. *num.*32.*quæſt.*10. Cardin. Alexand. *num.*66. & in ſpecie *num* 72. & 73. & 74. *de appell.* Vant. *tract. de null. rubr. quot & quibus mod. null.*&c. *ſub num.*29. *fol.*180. Vitalli. *tract. de clauſ.in clauſ. nihil nouari appell. pende. in prin. & num.*1. Cæſar Contar. *in l. vni. limi.*7. *ſub num.*17.& 19. *C. ſi de momen.poſſ.* Rebuf. *tract.de ſent. prouiſ. artic.*1.*gloſ.*9.*num.*7.*tom.*1. hàncque communem latè proſequitur, & defendit Lancelotus Robert *de attent.* 2.*p. cap.*17. *num.*17.18. 19. & *ſeqq.* & eſſe veriorem, & communiorem teſtatur *ibi num.*32. Eſcacia *de appella. quæſt.*19. *rem.*1. *concl* 4. *à num.*1. *cum ſeqq.* vbi ampliat, & limitat, qui 231
loquuntur in nullitate, & querela principaliter, & per viam actionis in iudicium deducta.

Et quòd idem ſit, quando proponatur 232
per viam exceptionis,& incidenter,probant Cardin.Alex.*in c.dilect.*63.*num.*71.*verſ.facite ergo regulam negatiuam. de appella.* Corneus

conſ.

*conſ.*208. *in hac conſultatione num.*2. *verſ. ſed his non obſtantibus. & num.*3 *lib.*3. Soci.*regul.* 122.*exceptio nullitatis*. Rip.*in l.*4.§.*condemnatum n.*15.*fall.*2.*ff.de re iudi.fol.*36. & Couarr. *practi.quæſt.cap.*25. *num.*1. *&* 2. latè per ampliationes,& limitationes proſequitur Eſcacia *de appella.quæſt.*19. *rem.*1.*concl.*5. *à num.*1.

233 qui *num.*23. *& ſeqq.* limitat in nullitate notoria, & euidenti ex actis,& in nullitate ſententiæ irretractabilis, & in nullitate ex defectu iuriſdictionis.

234 Eiuſdem etiam naturę & effectus eſt nullitas & exceſſus per querelam deductus, vt non ſuſpendat, quia idem, quod de nullitate diximus, locum habet in querela, ita probat Eſcacia *tract.de appella. quæſt.*19. *rem.* 3.*ſub num.*3.vbi etiam reddit rationem, quia

235 paria ſunt dicere de nullitate, & adire per viam querelæ, ſecundùm Feli. *in c. liiteris* 9. *ſub num.*5.*declar.*4.*verſ.& nota de off. & poteſt. iud.deleg.* ita etiam querela eũdem effectum operatur, quod ſupplicatio, & quemadmo-

236 dum iſta non ſuſpendit effectum executionis, ita nec querela, latiùs poſt alios proſequitur ipſe Eſcacia *ibi num.*30.*cum num.*27.

237 At quando exceſſus, & nullitas deducitur ſimul cum appellatione, ſeu per viam appellationis, tunc indubiè impedit executionem ſententiæ. Vantius *in tract. de nulli. rub. quot & quibus mod.nullitas*, &c. *num.*34. *verſ. prout etiam. num.*380. Lancelo. *tract. de attenta.*2. *p. cap*17. *ſub limit.*2. *num.*68. Cæſ. Contard. *in l.vni.limi.*7.*num.*53. *verſ. cautiùs & num.*54.*C. ſi de mom. poſſ.* Eſcacia *de appell.*

238 *quæſt.*19.*rem.*1. *concl.*4. *num.*92. qui probant tunc dici attentata, & vt talia eſſe omnia reuocanda. Couarr. *in pract. quæſt. q.*24. *ſub num.*7.*verſ.ſed & verum.* Philip. Franch. *in c. dilecto. ſub num.*32. *quæſt.* 10. *de appell.* qui reddunt rationem, præcipuè Vanti. Eſcacia,

239 Contar. & Lancelo. quia nullitas ſic propoſita aſſumit vires, & naturam appellationis, eiúſque natura veſtitur. & quòd per viam appellationis deductus exceſſus ſuſpendat executionem: eſt text.expreſſus *in l. ab executione.* ibi, à quo ſi fuerit appellatum executione ſuſpenſa, putamus, *&c.*) *C. quorum appell. non recip.* & ex nonnullis Doctoribus probauimus ſuprà hoc eodem c.3.

240 Maximè, quia à ſententia nulla poteſt appellari, ſecundùm magis communem, receptiorem, & magis practicabilem opinionem,vt tenent Innocent.& Ioan.Andr.quos refert & ſequitur Philip. Franc. *in c. dilecto* 63. *quæſt.*7. *ſub num.*15. *de appella.* communem dicit Raph. Cuman. *in l. ſi expreſſim. num.*19.*ff. de appell.* Alexan. *conſ.*59. *viſo tit. ſub num.*16. *lib.*4. de communi teſtatur Brededo. *tract.de appell.p* 1.*tit.*12.*colu.*38.*liter. D.*

verſ. contrarium. latè proſequitur elegantérque Eſcacia *de appella.quæſt.*17.*limi.*19.*per totam. fol.*455.& eſt text. *in d. c. ſi expreſſim. & d.l.ab executio. & d.l. ab executore. ff. de appell. recip.* quia non eſt ſublata facultas appellandi, ſed neceſſitas, & de pluribus mirabili- 241
bus effectibus huius appellationis videndus Eſcacia, poſt multos Doctores *vbi proximè à num.* 8.

Ex quibus quidem euidẽter apparet præciſam non eſſe appellationem ad reuocandum exceſſum, tamen vtilius eſſe, præſtantiúſque remedium, vti appellatione ab eo, ad effectũ ſuſpendendi.maximè cùm omni- 242
no neceſſaria ſit, ad hoc vt poſſit oppreſſus, per viam violentiæ recurrere ad Senatum Regium pro delatione, & repoſitione, cùm aliter non poſſit deficiente præciſo, & legitimo fundamento, vt nos latiùs ſæpe diximus, & ſuperiùs hoc capite. & quòd à ſententia ſeu actu nullo liceat appellari, vide quæ nos latiùs ſuprà 3.p.c.9.à n.223.

Prædicta tamen noſtra reſolutio, vt ap- 243
pellatio ab exceſſu non ſit neceſſaria (cùm ſit nullitas) fallit in exceſſu executionis ratione cauſæ qui talis eſt quando excluditur exceptio admittenda, vel admittitur reiicienda (iuxta ea, quæ latiùs nos diximus hac 4.p.cap.7. à prin.) vt probat Cæſ. Contar. *in repet. l. vni. limi.*19. *ratione exceſſus ſub num.*5.*C.ſi de momen.poſſ.*) quia, ſi executioni
legitimam exceptionem oppoſitam execu- 244
tor reiiciat, pars omnino debet ab hoc exceſſu appellare, aliàs tranſiret in rem iudicatam. quia huiuſmodi exceſſus & reiectio fit contra ius litigatoris,non contra ius conſtitutionis,& ius publicum.ita eleganter docet, & diſtinguit Ab.Panormit. *in d.c. quoad conſultationem, num.*24. *ad fi. & num.*25. *de ſent.& re iudi* Paul.Caſtren. *conſ.*288. *in prin. lib.*1. quos referens ſequitur Cæſ. Contar. *in d.l.vni.d. limi.*19. *ſub num.*6. Abb. autem *vbi ſuprà*, bene loquitur videndus.

Hinc etiam eſt, quod pulchrè dicunt Felin.*in c.paſtoral.*§. *quia verò num.*17. *verſ. executor meritò, de off. delega.* poſt Abb. *in c. de cætero colu.*4. *in fi. num.*5. *verſ. poſſet tamen ſic diſtingui,de re iudi.*quòd ſi fuiſſet oppoſitum executioni de nullitate ſententiæ patente 245
ex actis, & à reiectione non appellauerit opponens, non poterit poſtmodum illam iterum opponere, & ſibi imputet,qui tunc non appellauit. ſequitur Afflict.*in conſtitut. Regni in proœmio poſt prælud. n.*52. Gratian. *diſcepta. foren.c.*146.*n.*8.

Pro qua facit ratio, quam reddunt Do- 246
ctores firmantes ordinis omiſſionem reſpicientis vtilitatem partis dumtaxat: non reddere nullam executionem, ſed permittere

parti appellationem, vt post alios latè Gratia. *discept.foren. c.*353. *n.*13. & nos alibi diximus suo loco.

Faciunt etiam plurimæ doctrinæ adducta per Hieron. Gonz. *in regul. de alter. gl.*56. *à n.*48. *vsque ad* 109. & Gratia. *c.*301. *à n.*40. qui *n.*44. post Aymo. *cons.*248. *n.*2.3. *&* 4. di-
247 cens, quòd non sufficit opponere, seu contradicere exceptionem oppositam, nisi etiam à receptione per iudicem opponens appellet. pulchrè & latiùs Feli. *in c. inter monasterium sub n.*23. *colu.*14. *vers. tempera tamen. vsque ad fi. de re iud.* Areti. *in l. naturaliter. §. nihil commune. de acquir. poss.* ac ideo per doctrinã huius limita-
248 tionis temperanda est omnino regula, à nobis suprà posita hoc capite, vt excessus executionis sit nullitas, vt non procedat in hoc genere excessus ratione causæ, hoc est, exceptionis non admissæ, quia tunc excipiens omnimodo tenetur appellare.

CAPVT IV.

Pro executoris excessus repositione, & appellationis cognitione, iudex quis competens adeundus. & an ab ordinario Ecclesiastico reponere volente excessum, factum ab executore Apostolico, seu alterius iudicis superioris; appellationi interiectæ haud deferens, an vim faciat.

SVMMARIVM.

*Ab executore non appellatur nisi claustra & limites commissionis excedat, & tunc nisi semel. num.*1.

*Ab excessu appellatio ad superiorem mandantem proponenda est. n.*2.

*Cognitio an sit excessum à commissione, spectat iudici à quo emanauit commissio. n.*3.

*Executorialium executor Papæ si nudi facti executionem alicui committat, & is excedat, potest de excessu cognoscere. n.*4.

*Sententiam à se latam si idem iudex exequatur nuntio misso ab eo excedente mandatum, ad iudicem mandatem pro repositione recurrendum est. n.*5.

*Nuntio exequente prout in mandato, erit recurrendum ad mandantis superiorem, & de ratione. n.*6.

*A iudice requisito excedente in executione ad quem sit recurrendum & appellandum. nu.*7. *remissiuè.*

*Appellationi à superiore mandante cognoscente de excessu executoris sui non esse deferendum. num.*8.

*Ab ordinario reponere volente excessum executoris Romanæ Curiæ appellationi emissæ an sit deferendum. n.*9.

*Executoris potestas commissionis tenore est circumducta, quæ tantum valet quantum sonat. num.*10.

*Executori intelligitur prohibitum omne illud quod claustra commissionis excedit. n.*11.

*Potestas sententiæ executori commissæ certis finibus concluditur. n.*12.

*Executor Superioris in excessum remanet priuatus & subiectus correctioni iurisdictionis ordinariæ. n.*13.

*Executor Superioris quantum commissionis limites egreditur, tantum alienos scilicet Ordinarij intrat. n.*14.

*Iudices ordinarij non debent permittere executoribus Principis extra modum exequi & Vasallos cedere. n.*15.

*Executoribus excedentibus modum executionis resistere licet cuilibet priuato. n.*16.

*Excedentes claustra & limites virtutis intrant potestatem Dæmonis. n.*17.

*Executor Principis licèt sit maior ordinario, in causa commissa tamen excedens, priuatus reputatur & ordinario inferior, cui resistere potest & excessum reponere. n.*18.

*Executori Papæ etiam mero excedenti potest Ordinarius resistere & quilibet alius. n.*19.

*Executori procedenti in negotio sibi specialiter non commisso, potest iudex ordinarius & quilibet alius resistere. n.*20.

*Subexecutori Auditoris Cameræ dato ad exequendum pensionem in partibus, potest Ordinarius resistere & oppressum defendere. n.*21.

*Executor inordinatè procedens & excedendo dicitur spoliare, cui vt priuato licet resistere. num.*22.

Iudex inordinatè procedens & extraiudicialiter, facit iniuriam, & vt priuatus conuenitur. num 23.

*Quod obtinet in iudice incompetente procedente etiam seruato iuris ordine. n.*24.

*Et etiam si competens nulliter non procedat. num.*25.

*Executorem excedentem mandatum tanquam superiori inobedientem posse punire ordinarium. n.*26.

*Contra executoris ministros & tabelliones excedentes salarium in commissione vel lege taxatum, posse ordinarium procedere vt excessum restituant. n.*27.

*Executorem delinquentem extra commissionem indubiè potest ordinarius incarcerare & punire. n.*28.

*Suprema Regia tribunalia vix permittunt suos ministros etiam excedentes ab ordinarijs corripi. num.*29.

In iudicijs Ecclesiasticis ordinarius reponit excessum

ceſſum executoris ob maximam difficultatem adeundi ſuperiorem n.30.

Propter difficultatem recurrendi ad Superiorem, libet iuris rigorem tranſgredi.n.31.

Ab ordinario volente reponere exceſſum executoris etiam Apoſtolicæ appellationi emiſſæ non eſſe deferendum.n.32.

Iudex ſuperior de exceſſu executionis cognoſcens ſiue per viam querelæ, ſiue appellationis, non poteſt ſe intromittere in negotio principali, ſed an ſit exceſſus, vel non, dumtaxat.n.33.

Superior cogniturus de executore excedente ob non admiſſas legitimas exceptiones, non poteſt cognoſcere de cauſa principali, ſed dumtaxat an iure ſint reiectæ, vel non.n.34.

Iudex ſuperior cogniturus de appellatione à nullitate ſententiæ, non poteſt cognoſcere de iuſtitia aut iniuſtitia ipſius ſententiæ.n.35.

Superior cùm non poſsit niſi ſuper nullitate ſententiæ in rem iudicatam tranſactæ adiri, non poteſt de iniuſtitia cognoſcere, quia nullam acquirit iuriſdictionem.n.36.

Super exceſſu ſuperior aditus non ſuper ſimplici iniuſtitia, non poterit de ea cognoſcere, cùm in libello contenta non ſit.n.37.

Exceſſus eſt articulus ſeparatus ab executione & executorialibus.n.38.

Commiſsio ſuper appellatione ab exceſſu ad illum dumtaxat reſtringitur, ac etiam omnes eius clauſulæ ſuſpenſiuæ & inhibitio.n.39.

Exceſſus contractuum guarentigium non tangit, & ideo ſimplex commiſsio datur ſuper appellatione ab eo.n.40.

A cuius iudicis facto appelletur eſt attendendum, vt ſciatur quis iudex pro repoſitione exceſſus & grauaminis ſit adeundus.n.41.

A iudice qui ſententiam tulit exequente ſi appellatur, erit recurrendum ad ipſius ſuperiorem.n.42.

A nuntio iudicis exequentis adimplente tamen mandatum limitatum, non ad mandantem ſed ad eius ſuperiorem appellatur.n.43.

Nuntius qui exequitur prout in mandato, non eſt qui grauat, ſed mandans cui exceſſus & grauamen attribuitur.n.44.

Quod procedit quando appellatur ſpecificè à facto iudicis committentis, non ſimpliciter à facto executoris & nuntij.n.45.

Si appellatur à iudice requiſito exequente pro grauamine exceſſus requirentis, non ad iſtum ſed eius ſuperiorem erit recurrendum.n.46.

Iudex requiſitus præſtando auxilium facti petiti pro executione, non eſt qui grauat, & ſic ad ſuperiorem requirentis erit appellandum. n.47. redditur exemplum.

Ab executore ſeu nuntio excedente limites mandatæ executionis, appellatur ad iudicem mandantem.n.48.

A iudice requiſito pro executione ſententiæ excedente mandatum, an ad requirentem vel ſuperiorem requiſiti ſit ab exceſſu appellandum. num.49.

A iudice requiſito exequente iure proprio grauante appellatur ad illius ſuperiorem n.50.

Iudex requiſitus pro executione ſententiæ à iudice alterius territorij latæ dicitur delegatus & executor, & ad requirentem appellatur ab eius exceſſu.n.51.

A iudice Eccleſiaſtico cuius officium imploratur pro executione lata à ſeculari, ad quem appellandum.n.52.

CVM ab executore non aliter appellari poſſe niſi clauſtra, ac limites ſuæ commiſſionis excedente, & tunc niſi ſemel vnicuique parti permitti; ſatis vſque ad refectionem proximo præcedenti capitulo dixerimus, quis pro exceſſus repoſitione appellationis virtute ſit adeundus: nunc tractemus. Quod & breuibus abſoluendum, cùm apud omnes hoc ſaltim receptiſſimum ſit, quòd ab executore excedẽte fines mandatæ commiſſionis ſuæ ad ſuperiorem mandantem appellatio interponenda ſit, cogniturum de exceſſu (ex actorum inſpectione vt ibi dixi) ad effectum reponendi ante omnia, probant optimè Ab.*in c. quoad conſultationem num.28.verſ.ſed quæro ad quem appellabitur.de ſententia & de re iudi.* Rebuf.*in tract. de ſententiar. execu.art.7.gl.13. num.1.tom.1. fol.377.* Feli.*in c. paſtoralis §. præterea in prin. de off.& poteſt.iud.deleg.* Alexan.*conſ.95. lib.2.* Beroi. *conſ.32.num.18.lib.3.* Lancelo.Robert. *de attenta.2.p.cap.12.limi 53. num.29.* dicentes, quòd cognitio, an modus in exequendo fuerit exceſſus, ſpectat ad iudicem, à quo, ſcilicet, emanauit commiſſio, Eſcacia *in tract.de appella.quæſt.17.limi.10.à num.67.* vbi infert, ex hoc, quòd ſi iudex datus à Papa ad exequendam rem iudicatam, & is committat nuntiis, ſeu ſubexecutoribus executionem meri, nudíque facti, ſi iſti excedant, erit recurrendum ad ipſum iudicem delegatum, qui etiam Ab. & Rebuf. idem eſſe affirmant in nuntiis, & aguacellis miſſis ab eodemmet iudice, qui tulit ſententiam, illam exequente. quoniam ſi ipſi excedant modum mandati, ad ipſum iudicem mandantem erit recurrendum, vt ſecus ſit, quando nuntij exequuntur prout habẽt in mandatis, non grauando, nec excedendo fines eius, quia tunc reputatur factum iudicis mandantis, ideo non ad ipſum, ſed ad ſuperiorem mandantis appellandum erit.

1 2 3 4 5 6

Quando autem ipſe iudex ordinarius qui ſententiam tulit, exequitur eam, vel quando iudex alterius territorij cuius officium pro executione imploratur, ſeu in auxilium

7 defectus iurisdictionis, seu ad literas requisitorias, ad quem sit recurrendum & appellandum, ab eorum excessibus, & grauaminibus, an ad eorum superiores, vel ad requirentes, videre potes apud eosdem, latè tractantes per distinctiones, & consule insuper Bar. & reliquos *in l. ab executore ff. de appella. & in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iudi.* ad quos se remittit etiam Parla. *lib.2. rerum quoti.c.fi.2.p.§.3. num.6.* & nos latiùs inferiùs *à num.41.*

8 Ex quo infero, quòd si appelletur à superiore executoris excedentis cognoscente de excessu ex capite incompetentiæ & defectus iurisdictionis, non esse deferendum, & vim non fieri, erit declarãdum, cùm ipse de eo cognoscere rectè possit regulariter (vt nos infrà à num.41.)

9 Quid autem sit dicendum, quando ab ordinario reponente excessum executoris Romanæ Curiæ, Nuntij Apostolici, aut alterius Ecclesiastici superioris iudicis, appellatio interponatur, an vim facere dicetur, si ei minimè detulerit, tanquam nulliter procedens ex defectu potestatis, & iurisdictionis. in quo vim nullam feciſſe, declarandum censeo, cùm ad hoc sibi sit à iure attributa potestas, nec sit sua suspensa iurisdictio, eo quòd sit ordinaria & minor. quæ per excessum iam suspensionem euasit. enimuerò executor adeò limitatam & circumductam
10 habet suam potestatem, ac iurisdictionem commissionis tenore, cùm tantum valeat, quantum sonet: vt omne illud quod eius
11 claustra, fines, limites, & regulam egreditur, sibi stat prohibitum omnino, Petrus de Ancara. *cons.207. in quæstione. colu.2.* Angel. *cons. 138. visis colu.2.* Vantius post alios *in tract. de nulli. sententi. ex defectu iuris delega. num.91.* optimè Bobadilla *in polit. lib.2. c.21. num.98.* maximè cum potestas sententiæ, quæ executori exequenda committitur, certis finibus, & limitibus concludatur. text.
12 *in l. ex stipulatione.* ibi, cùm potestatem sententiæ certis finibus concludi, sæpe constitutum sit.) text. *in l. post sententiam.* ibi, post sententiam, quæ finibus certis concluditur.) *C. de senten. & interlo. omni. iudi.* ergo sub illis executor debet contineri, & concludi, cùm eius tenorem cogatur præcisè seruare. text. *in l. actorum verba,* ibi, tenore sententiæ perseuerante.) *ff. de re iudica.* & alia iura adducta c. præcedenti à num. 44. remanétque sine potestate, non executor, non iudex, (vt di-
13 ximus c. præcedente à n.56.) sed priuatus, sub iurisdictione ordinarij, eius censuræ, & coërtioni remissus. Quantum enim executor proprios commissionis limites egredi-
14 tur, tantum alienos, ordinarij nempe, incipit intrare, & illius iurisdictioni eodem passu subiectus remanere. iste est text. elegans, & expressus *in l. si contra.* ibi, contra nostra præcepta si quisquam vetito, ac temerario ausu exercere audebit, licebit prouinciæ moderatori, eundem correptum ad sublimitatis tuæ iudicium sub proscriptione dirigere, & licebit prouinciali, si probetur obnoxius executor, contra veritam exactionem sibi vendicans temeritatem, legitimè repellere, &c.) *C. de executor. & exactor. lib.12. aut. de mandatis Principũ. § inde competens,* vbi dicitur, vt ordinarij iudices non permittant 15
executoribus à curia imperiali missis iniustè, & vltra modum aliquid exequi, nec in aliquo suos subditos lædere, *auth. vt iudices sine quoquo suffrag. §. volumus.* conducunt plures doctrinæ adductæ hac 4.p. c.3. à d. n.56. imò cuilibet priuato permittitur talibus executoribus, vltra modum exequentibus, ac formam mandati excedentibus, de facto 16
resistere. *l. prohibitum & l. defensionis facultas C. de iure fisci. lib.10. l. omnes. la 1. C. de decurionibus, eodem lib. l. his quidem. C. qui militare non possunt. l.12. & l. deuotum C. de metatis lib.12. l. quoniam iudices.* & ibi Bal. *C. de appella.* text. *in c. iudic. 3. quæst.1. c. priusquam 28. d.* ergo multo magis iudex ordinarius executores quos excedentes reperit in suo districtu, & iurisdictione. Pro quo facit illud diui Gregorij *lib.6. moralium:* Fiunt (inquit) enim subitò & improuisò fulgura, quos autem extra domos pœnitentiæ reperiunt vagantes 17
per agros vanitatis vitæ præsentis, putrescentes, descendit super eos repentinæ mortis tempestas, & subitò extinguuntur. & à dæmonibus eis insidiantibus rapiuntur in hora mortis, &c.) quasi dicat, excedentes & egredientes limites, claustraque virtutis, intrant potestatem dæmonis statim.

Et insuper quòd iudex ordinarius possit 18
coërcere, & reponere excessum factum ab executore misso à Principe, seu alio quouis superiori, quia licèt executor ipse, quatenus attinet ad suam commissionem, & intra eius limites, sit ordinario maior, ac superior: attamen constito de excessu, cùm eius respectu nec reputatur iustitiæ minister superior, nec executor, sed priuata quædam persona ordinario inferior, potest illi ordinarius inhibere, & resistere, & excessum reponere. gl. B. & Doctores *in d. l. qui contra. & in d. l. prohibitum. C. nobilissimus 97. d.* gl. *in c. fi. verbo, expensis, de rescript. lib.6.* Ioan. And. *in c. fi. de rescrip. in nouel.* Archidi. *in c. si eo tempore de rescrip. in 6.* Ab. & alij, quos referens sequitur Aules *in c.1. præto. gl. mandando num.32. & seqq.* Cardina. Zaba *in clem. 1. num.16. vers. item non debet de off. ordina. &*

in

in clem. 2. ſuper verbo notarij nu. 2. de hæreticis. Alexand. ad Bart. *in d. l. prohibitum.* Puteus *de Syndica. verbo reſiſtentia. cap. 1. num. 3. ad fi.* deciſio Capell. Tholoſa. 423. & ibi ſingularis additio Aufrerij Boërius *quæſt. 9. num. 5.* Marant. *de ord. iudicio. diſput. 1. per totam.* Auenda. *in cap. 2. præto. num. 12. & in cap. 11. num. 9.* Dueñas *in regul. 190. amplia. 8. & 11. reg. 191. ampliatione 4.* Aufrer. *in clem. 1. n. 107. & 109. de off. ordina.* Soci. *conſ. 83. pro clariori num. 19. volu. 4.* Placa *de delictis lib. 1. cap. 28. num. 9.* Mexia *ſuper legi. Toleti. 2. fun. 11. p. n. 39. & ſeq. fol. 106.* Azeu. *in l. 31. tit. 6. lib. 3 recopila.*

19 Et hinc eſt, quòd executor etiam merus à Pontifice miſſus, ſi excedat; poteſt ei iudex, & quilibet alius reſiſtere, tenet in ſpecie Alexan. ad Bart. *in d. l. prohibitum. C. de iure fiſci lib. 10.* Bobadill. *in polit. lib. 2. cap. 21. num. 109. ſub litera C.* quibus etiam & non parum pertinet, quòd executori procedenti in negotio ſibi minimè ſpecialiter commiſ-
20 ſo, cum reſpectu illius negotij, non habeat iuriſdictionem, poteſt de facto iudex, vel priuatus reſiſtere, ita dicit Ab. *in c. ſi quando in 2. nota.* referens Innocen. *de reſcrip.* Bart. *in extrauagan. qui ſint rebelles.* ſuper gl. *verbo, rebellando, in prin.* Marant. *in diſputatione 1. n. 35.* & in terminus etiam, quòd quando ſubexecutor auditoris Cameræ datus in partibus, ad exequendam gratiam penſionis, exce-
21 dit fines ſuæ commiſſionis, poſſit pars grauata recurrere ad ordinarium, vt eum ab iniuſta ſubexecutoris vexatione defendat, protegatque, teſtantur Guigas *de penſio. q. 70.* Hierony. Gratus *conſ. 36. per totum lib. 2.* quos ſequitur Flores de Mena. *in practi. quæſti. q. 12. n. 45.*

Et inſuper etiam probatur, quoniam executor, qui ſub ſuæ commiſſionis limitibus, clauſtróque non continetur, ſed eius limites excedit, in exceſſu deſinit eſſe iudex, executor, ac inordinatè procedit neglecta forma tradita, & efficitur priuata quædam
22 perſona abſque iuriſdictione, poteſtate, & extraiudicialiter procedit, cui liberè impunéque reſiſti poteſt, cùm tunc ſpoliare dicitur, vt priuatus quilibet, probant Cynus & Alberi. *in l. 2. C. ſi per vim vel alio modo.* Ab. *in c. dilectus filius, vltimo nota.* & ibi Feli. *num. 1. verſ. fallit 1. de reſcrip.* Cardi. Zaba. *conſ. 132. colu. vlt. verſ. ad ſecundum,* &c. Brun. *conſ. 22. num. 2.* Ripa *in l. naturaliter. §. nihil commune num. 50. de acquir. poſſ.* Beroi. *in c. conquerente num. 5. & 6. de reſtitutione ſpolia.* Ioan. Baptiſ. Ferr. *conſ. 22. num. 4. & 5. & conſ. 30. num. 1.* Franciſ. Marc. *quæſt. 219. num. 2.* Bernar. Diaz *in tract. fallentia. verbo ſpoliatus.* Bertran. *conſ. 114. n. 4. lib. 4. & conſ. 130. num. 4. lib. 6.* Iacob. à S. Georgio *in l. ſi de vi. in fi. de iudicijs.* Cepola *conſ. 19. num. 4.* Anto. Malt. *in l. naturaliter. §. nihil commune. ampliatione 16. de acquir. poſſ.* Alciat. *de præſumptio. regul. 3. præſumptio. 9. in fi.* Decius *in l. vt vim. num. 24 ff. de iuſt. & iur.* Socin. *in tract. fallentia. regul. 442. fall. 2.* Menoch. *de recuper. poſſ. rem. 8. à n. 8.*

Et quoniam quando iudex ſic procedit extraiudicialiter, & vt priuatus committit ſpolium, & inferre dicitur iniuriam, & vt 23
alius quilibet priuatus poteſt conueniri, *l. qui iniuriarum §. qui iure.* iuncta *l. nec Magiſtratus. ff. de iniurijs.* Beroi. *in d. c. conquerente.* Placa *d. cap. 28. num. 9.* Ruin. *conſ. 153. in fi. lib. 5.* Craueta *de antiquit. tempor. 4. p. prin. pri. 1. num. 1. & 2.* Afflic. *in conſtitu. Neapoli. lib. 1. rubr. 25. num. 36.* Menoch. *vbi proximè.* vbi *à num. 13.* poſt plures probat, hoc idem locum habere in iudice incompetente, pro- 24
cedente etiam ſeruato iuris ordine, quia is vt priuatus procedere dicitur, ex Craueta *conſ. 302. n. 4. verſ. poſſet etiam.* procedit enim iſthæc doctrina, etiam quando iudex vt 25
competens procedit, ſed nulliter, vt poſt infinitos ab eodem Meno. citatos probat *num. 19. & ſeq.*

Imò tenuerunt plures; poſſe ordinarium punire hunc executorem, excedentem formam mandati, non vt delegatum, ſed tan- 26
quam inobedientem mandato ſuperioris ſui, & immemorem ordinis ſibi impoſiti, Innocen. *in c. prudentiam §. adiecimus. colu. fi. ad fi. de off. delegati.* vbi Ab. *in c. fi. de reſcrip.* Gregor. Lopez *in 47. gloſſa otro ninguno tit. 18. p. 3. & gl. in d. §. adiecimus.* Boba. *in politi. lib. 2. cap. 21. num. 111.* qui *num. ſeq.* probat idem in miniſtris, & tabellionibus executorum, excedentibus taxam ſalarij impoſiti, & ſibi aſſignati in commiſſione, aut vltrà à lege permiſſum, & contra eos ordinarium pro- 27
cedere, vt illa reſtituant, probat text. *in authen. vt iudices ſine quoquo ſuffragio. §. volumus.* Ripa poſt alios *in c. ſi quando. de reſcrip.* Auenda. *in cap. 2. 1. p.* vbi dicit eſſe vnicas ad hoc *l. 31. tit. 6. lib. 3. & l. 11. tit. 21. lib. 4. recopi.* Azeued. *in d. l. 31. n. 1. & 2.*

Quæ quidem minùs dubitationem continent in exceſſibus, & delictis factis ab executore, omnino ſeparatis à ſua commiſſio- 28
ne, prout homicidium, ſtuprum, adulterium, iniuria facta eidem ordinario, & ſimilib. quia tunc ordinarius poteſt talem executorem incarcerare, & adhibita cauſæ cognitione, illum coërcere, quemadmodum quemlibet alium inferiorem ſubditum. *d. aut. de manda. Principum. §. deinde competens. & auth. vt iudices ſine quoquo ſuffr. §. volumus.* Petrus Cyn. & Bal. *num. 10. in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oport.* Aufrer. *in d. deciſ. 423.* Boërius *deciſ. 9. num. 5.* Platea *in l. ſiue*

ſiue ex prætoriano n.2.C.de executor. lib.12. Bellenci.*de charit. ſubſ.q.91.verſ.5.* Ioan. de Immol. *in clem.1. de off. ordi.* Belluga *in ſpeculo Principum rubr. 36. §. conqueruntur à num.3.* Gregor. Lopez *in l.15. tit.1.p.7. gl.1. in medio.*Mexia *ſuper d.l. Toleti.2. funda.11.p.n.47.* Ab. *in c.ſanè in 2. num.3.* Decius 16. Anchara.1.Barba.2.& alij Doctores, per text. *ibi de off. delega.* Henricus *in c. ſignificauit.num.3.de off.delegati.*

Et quamuis ſuprema tribunalia Regia
29 vix permittant ſuos miniſtros delegatos, & executores, etiam excedentes cognoſci, puniri, ac incarcerari ab ordinariis, ne hac ſumpta occaſione vilipendantur miniſtri, & inde executiones impediantur, & iuſtitiæ miniſtratio minuatur, vt etiam aduertit Bobadil.*in poli.lib.2.cap.21. à num.25.* vbi etiam quid facere poteſt ordinarius, adnotat hoc caſu: tamen in iudiciis Eccleſiaſticis à iuris regula, tot iuribus, fundamentis, & autho-
30 ritatibus fulcita, non eſt recedendum. tum etiam propter difficultatem adeundi ſuperiorem executoris excedentis, qui vt plurimum è longè mittitur, vt ſic cùm non de facili poteſt ad eum recurri, ſed cum difficultate interdum magna, ordinarius reponat exceſſum informatus, maximè, quia propter difficultatem recurrendi ad ſupe-
31 riorem, licitum eſt, etiam legis rigorem tranſgredi, multaque permittuntur, quæ aliàs non permitterentur. Redin. *de maieſt. Princip. fol.77. num.41. verbo,ſed etiam per legitimos trami.* Innocen. *in c. olim. de reſt. ſpoli.* Cardi. *in clem.1.num.16.de off.ordi.l.ſi quis filio. §. hi autem.ff. de inius. rup.* B. & Doctores *in l.1.§.ſi plures.ff. de exercit.* Ab. Feli. & Doctores *in c.ex parte.de conſtitu.* Auiles *in c. præto.1. gl.derechamente num.22.* Iſſ. *in l. ſi. num.71.ff. de off.eius cui man.* Bal. *in cap. 1. qualit. vaſſal. iura. deb. fidel. in feu.* Anto.de Trigon *ſingula. 13. num. 5. & 6.* quos conſule pro caſibus ſpecialibus.

Et ſic concludo in hoc articulo, quòd ab ordinario iudice procedente ad cognitionem, & repoſitionem exceſſus illati ab executore, etiam Apoſtolico, appellationi
32 emiſſæ per eundem, (eo quòd careat in hoc articulo poteſtate, & iuriſdictione) non deferente vim nullam feciſſe, declarabit Senatus, eíque cauſam remittendam iterum proceſſuro,ex hucuſque probatis.

33 Illud tamen ſingulare meminiſſe oportebit: vt ſuperior, ad quem pro exceſſus executoris repoſitione recurritur per viam appellationis, querelæ, aut nullitatis, minimè ſe poteſt intromittere in negotium principale, & executionem; ſed illum dumtaxat exceſſum indagare, atque cognoſcere. iſte eſt text.mirabilis *in l.ab executore.ff.de appella.* qui dum loquitur de appellatione ab exceſſu,commiſſo per executorem ſententiæ perperam illam interpretando, inquit: ita tamen vt in cauſa appellationis reddenda,hoc ſolum quæratur, an iure interpretatum ſit, id quod etiam Diuus Antoni. reſcripſit, *&c.*)& ibi etiam gl.*verbo,an iure.* Bart. *in ſummario*, & omnes. hoc idem dixit & optimè Specula.*in tit.de appella.§.in quibus.ſub num.7.* citans Alber. Gal. quem refert Bal. *in additione* dicens, hoc tenuiſſe Alber. Gal. ipſe *in tit. de appell. verſ. vlt.* confirmantes quòd quando appellatur ab executore excedente, eo quòd reiecit admittendas, & legitimas 34
exceptiones in via executiua, ſuperior iudex de huiuſmodi appellatione cognituru, non poteſt cognoſcere de meritis principalis cauſæ, ſed cognoſcet de exceptione tantùm, an iure vel iniuria fuerit reiecta. & in terminis noſtris vt à iudice requiſito, à cuius exceſſu appellatur, vt ſuperior non poſſit cognoſcere, niſi articulum exceſſus, nec poſſit appellans aliam cauſam addere, tenent Guido Papæ *quæſt. 574. num.2.* Vincent.Caro.*exceptio.65.n.4.*

Quod comprobatur ex eo,quòd de cęte- 35
ris appellationibus ſimpliciter interpoſitis ſuper cauſa nullitatis ſententię dumtaxat,vt iudex ſuperior non poterit in iſta appellatione cognoſcere de iniuſtitia ſententiæ, de cuius nullitate tantùm agitur, ſed ſolùm ſuper ea. ita tenet Philip. Franch. *in c.directè num.11. de appella.* referens ſequitur Eſcacia *de appella. quæſt.17. limi.1. num.56.* qui reddunt rationem, quia cùm iſte iudex poſſit adiri dumtaxat ſuper nullitate ſententiæ, ita nec poterit niſi de ea cognoſcere, quia 36
nõ eſt ſuper iniuſtitia ſimplici aditus, nec eſt hoc petitum, & ſic iudex appellationis ſuper ea non acquirit iuriſdictionem, optimè Bal.*in l. ſi vt proponis.4. C. quomodo & quando iudex.*Franc. *in c.dilecto 63.q.10. ſub num.24. verſ ſed aduerte quia.* Bal.*de appella.* Eſcacia *de appella. q.11.num.129.* ergo idem dicendum 37
erit in hoc caſu, quòd tum ſuper nullitate & exceſſu, non de ſimplici grauamine, & iniuſtitia ſit dumtaxat aditus ſuperior, minimè poterit ſe intromittere vltra contentum in libello,non conſentiente parte.

Ex eo etiam fulcitur, quoniam exceſſus 38
eſt articulus ſeparatus ab executione, & executorialibus. Bal. *in d. l. ab executore. n.2.* Galleſ. *in tract.de obli. camer. tit. de liquid.c.ex dictis nu.11.*Marqueſa. *in tract. de commiſſ.1.p. cap.24.num.28.in fi & num.ſeq.*vbi dicit,quòd huiuſmodi commiſſio ſuper appellatione ab executionis exceſſu conceditur in Curia ſpecialiter de exceſſu; quare omnes aliæ

clauſulæ

clauſulæ ex quibus turbari, impediri, ſuſpendi, aut retardari poſſet in aliquo executio negotij principalis commiſſa, delen-
39 dæ ſunt, prout delentur; nam cùm iſte prætenſus exceſſus commiſſionis non repugnet, nec contradicat ſententiæ, & executorialibus, commiſſio hæc, ac per conſequens inhibitio eius vigore emananda, & decernenda per ſecundum executorem, cui dirigitur, venit reſtringenda,& arctanda ad præfatum exceſſum dumtaxat. citat ad id doctrinam Saliceti *in l. ab executione num.*13. & Bart. *in l ab executore num.* 14. quibus adiunge quæ diximus ſuprà cap.3.3.p.in prin.à num.15.cum ſeqq. & ſurſum. facit quod latè ſuprà hac 4ª p. c.3. verſ. ac inſuper executor, qui executoriales excedit à num.65. cum ſeqq.

40 Facit etiam doctrina ipſius Marqueſani *tract.de commiſſio.*1.*p.c.*16. *à num.*59. *fol.*173. vbi dicit, quòd quamuis adſit Cameralis obligationis executio, ſi tamen ab exceſſu appellari contigerit, datur commiſſio ſimplex, quia eſt exceſſus contractum non tangens, nec obligationem prædictam, ſecundùm Bal. *in l.* 2. *in fi. ff. de executione rei iudi.* Plotus *in l. fi. colu.fi.verſ. nota. C. de bonis vacant.* Bart. *in l. ab executore num.*13. *ff. de appellatio.* Iſſ. *in l.properandum.* §. *ſin autem.n.*25. *C. de iudicijs.* & quòd exceſſus executoris quid diuerſum, diſtinctum ſit, & ſeparatum à commiſſione, & iuriſdictione mandata, probat Caſtell.à Bobadi. *in polit.lib.*2.*cap.*21. *ſub num.*69. De quo etiam vide infrà cap.14. à num.204.cum ſeqq.

41 Vltimò pro neceſſario complemento huius materiæ illud vtiliſſimum non erit omittendum, ad quem namque iudicem erit appellandum ab exceſſu executionis, vt ei tanquam legitimæ propoſitæ ſit vndique deferendum. & licèt ad princ. huius c. aliqua obiter tetigimus; tamen in hac difficultate duæ concluſiones cum ſuis illationibus, ſeu exemplificationibus proponendæ ſunt, quæ fundantur in illa doctrina, præ oculis habenda, à cuius iudicis facto, & grauamine appellatio prorumpatur: vt ad illius ſuperiorem ſit recurrendum pro illius proſecutione,& grauaminis repoſitione.

42 Quo ſuppoſito prima erit cõcluſio,quòd ſi ipſemet executor, qui tulit ſententiam, exequatur, ab eiúſque exceſſu, & grauamine contingat appellari, abſque dubio erit apppellandum ad eiuſdem iudicis ſuperiorem, ita poſt Bar.*in l.à diuo Pio.* §.*ſentent. Romæ ff. de re iud.& in l. ab executore ff.de appell.* probant Ab.*in c.quoad conſultationem num.*28. *in prin.ff. de ſent.& re iudi.*Rebuf. *in tract. de ſent.execut. art.*7.*gl.*13.*num.*3. *verſ. fallit.tom.*1. *fol.*378. Eſcacia *tract. de appella. quæſt.*17. *limi.*10.*n.*67.

Ex hac veriſſima concluſione primò in- 43
fertur, quòd ſi ipſe iudex non per ſe ipſum exequatur, ſed per ſuũ nuntium, & nudum miniſtrum, cui dedit certum, & limitatum mandatum, quod nuntius ipſe non excedit, ſed ad vnguem adimpletur. tunc ſi condemnatus ex mandato ſenſerit ſe grauatum, à tali grauamine, & exceſſu erit appellandum, non ad iudicem, qui commiſit executionem, ſed ad eius ſuperiorem, quia factum per hunc nuntium executorem, tangit iudicem committentem, illíque attri- 44
buitur, non gerenti, quia iſte non eſt qui grauat, ſed iudex qui commiſit. ita docet Bart. *in l ab execut.colu.*1 *ff.de appella.* pulchrè Rebuf. *vbi proximè, ſub numer.* 3. *verſ. fallit quando.* bene etiam probat Ab.Panor. *in d. c. quoad conſultatio. ſub num.*28. *verſ. primo caſu, aut nuncius exequitur.* Eſcacia *vbi proximè ſub d. n.*67. quam doctrinam pulchrè temperat Rebuf. *vbi proximè d. num.*3. *ad ſi.* vt proce- 45
dat, quando appellatur à commiſſione, & ſpecificè à facto ipſius iudicis committentis, ſecus autem quando ſimpliciter appellatur ab executore, & nuntio, idcóque debere appellari à commiſſione, & ab inde ſequutis, ſi rectè ſit appellandum, aduertit Rebuf. *ibi*, atque etiam teſtatur, ita cenſuiſſe Senatum anno 1540.die Nouembris, quæ doctrina vera eſt.

Ex eadem concluſione ſecundò infero, quòd ſi iudex qui tulit ſententiam, requirit iudicem alterius territorij, in quo ſita eſt res(iuxta ea quæ nos infrà c.6.) tunc ipſe re- 46
quirens ſuo mãdato grauet,puta;quia requirit eũ,& mandat, vt priùs exequatur ſententiam in immobilibus, aut iuribus, & actionibus:& tunc ſi ab hoc grauamine appelletur, debet appellari non ad ipſum remittentem, ſed ad eius ſuperiorem, quia remittens grauat,& ab eius facto appellatur, tenet Ab. *in d.c. quoad conſult. verſ. aut alienus iudex non exequitur*, tenet etiam poſt alios Rebuf. *vbi proximè num.*4. & Eſcacia *num.* 68. *verſ. aut grauat iudex requirens.* quia tunc dicitur imploratum auxilium facti, ſícque præſtan- 47
do illud non excedit fines auxilij petiti, quare ad ſuperiorem iudicis requirentis erit appellandum. qui Doctores illud reddunt exemplum, quòd ſi iudex ſecularis præſtat in executione familiam Epiſcopo modum excedenti in eadem executione, appellabitur ad Archiepiſcopum, vel ad Papam, non autem ad ſuperiorem ſecularis, quia ipſe non grauat, nec à grauamine illato appellatur, tanquam geſto à requiſito iudice, ſed tanquam à geſto per requirentem, cuius

imaginem

imaginem repræsentat, & licèt Ab. *vbi proximè* dixerit, appellari etiam posse ad superiorem iudicis laici, tamen mihi non placet, nec Escaciæ nuper citato *num.68.in fi.*

Secunda conclusio sit, quòd quando appellatur à grauamine facto ab executore delegato,seu nuntio,cui commissa est executio
48 sententiæ; puta quia ipse executor excedit fines mandati, tunc ad ipsum iudicem delegantem, seu committentem executionem appellandum est, ita Ab. *vbi suprà.* tradit B. *in l. à diuo Pio.* §. 1. *in fi. ff.de re iud.* per quem & per *l. arbitro.* secundùm vnam lecturam *ff. qui satisd. cog.* tenet Rebuf. *in tract. de sent. execu.art.7.gl.13.num.*1.vbi ita decisum fuisse in facti contingentia, testatur, sequitur Escacia *de appella.q.17.limi.10.sub n.67. vers. secus si nuntius seu executor.* Felin. *in c. pastoral.* §. *præterea in princ. de off. & potest. iud. deleg.* Alex. *cons.*95. *lib.*2. Beroi. *cons.*32.*n.*18.*lib.*3. Lanc. Robert. *de atten.*2.*p. cap.*12.*limi.*53. *à num.*29.& diximus ad prin. huius c. vbi alia adduximus in comprobationem huius conclusionis.

49 Hæc tamen conclusio fallit in iudice requisito pro executione alicuius sententiæ, quia si ipse excesserit fines mandati, & executionis, non ad iudicem requirentem, sed ad superiorem iudicis requisiti grauantis erit appellandum, quia appellatur à grauamine, & facto huius iudicis exequentis iure proprio, non vt delegatus alterius iudicis, ita sic loquuntur Rebuf. *d. tract. de sent. execut.art.7.gl.13.sub n.*14. *fol.*378. sequitur Escacia *de appellat.q.17.limi.10.n.68.* Rebuf. allegat ad id Iff.& alios.

50 Sed horum Doctorum assertio ex ratione regulanda erit, ita vt sit amplectenda in casu, in quo militat dumtaxat, nempe, quando iudex exequitur iure proprio iuxta terminos tex.*in c.Rom.* §. *contrahentes, de for. comp.lib.6.* scilicet quando ad illum iudicem sit contractus executio remissa, quia ad illum spectat, quia tunc iure proprio exequitur, quo casu nihil mirum, vt ad eius superiorem appelletur, at verò quando iudex, qui tulit sententiam, committit executionem facti iudici alterius territorij, vbi res
51 existit, super qua executio, seu missio facienda est, tunc iste iudex sic requisitus dicitur iudex delegatus, & executor sententiæ, & mandati iudicis requirentis, ita expressè probant Ioan. Ferrar. *in pract. in for. execut. sent. diffin. sub num.*14. *fol.*277. Gratia. *discepta. for. cap.*146. *num.*7. Paz *in prax. 5.p. tom.*1. *cap.*2. *num.*10. *fol.*101. Couar. *in pract.quæst.c.*10. *sub n.*7. *ad med. c.*16. *sub n.*5. & probat text. *in l. à Diuo Pio.* §. *sentent. Rom. &* §. *si super rebus,* (qui ab illo dependet iuxta mirabilem intellectum traditum à Couarruuia *sub d.n.*5. quem vide)*ff.de re iud.* & sic in hoc casu à ratione cessante, dicendum est, vt ab huiusmodi executoris excessu, cùm procedat vt delegatus; debeat appellari ad iudicem requirentem, iuxta quæ dicunt Doctores in conclusione secunda citati. Et hanc interpretationem clarè sentit Ab.Panor. *in d.c. quoad consultationem n.*28.*in fi. & n.*29. eámque videtur etiam tenere Parlad. *lib.*2.*rer. quoti.c.fi.*2.*p.*§.3. *num.*6. dum pro resolutione huius doctrinæ, se remittat ad d. Ab. *ibi*, & satis probatur ex his, quæ suprà in 2. illatione primæ conclusionis. maximè cùm pro hac doctrina iuris vrget principium, dictans, vt delegato, siue à Principe,siue ab ordinario inferiori,appelletur ad delegantem,latè prosequitur Escac. *de appell.q.*8.*à n.*14. *cum pluribus seq.* cuius articuli resolutio difficilis est.

Hæc tamen nostra resolutio vno modo 52
fallit,quando Iudex sæcularis petens auxiliũ ab Ecclesiastico pro executione suæ sententiæ, & ipse excedendo interponit auxiliũ iuris,puta,excommunicando,quia tunc appellandum est ad superiorem iudicis excommunicantis, vt tenent Ab. Rebuf. & Escac. locis proximè citatis,quia tunc ex ea ratione puto procedere, quia iudex sæcularis non potest de grauamine excommunicationis cognoscere,nec illud reuocare.

CAPVT V.

Quid inter se distent, quoad procedendi modum,executor speciei certæ, & executor quantitatis, iurisve incorporalis, & executor facti, hoc est,compulsor ad factum præcisum. & an, & quando ab eis absque citatione procedentibus, seu excedentibus; emissæ appellationi minimè deferentibus,vis fiat.

SVMMARIVM.

*Executorialium iudicium ab ordine iudiciario etiam summario multùm distat. n.*1.

*Via executiua est summaria, tamen magis accelerata quàm simplex summarium iudicium.n.*2.

*In iudicio summario agitur an debeatur, in executiuo quomodo soluatur. n.*3.

*Causa est summaria, ergo executiua; non valet argumentum. causa est executiua, ergo summaria; valet. n.*4.

*Iudicium cuius sententia exequitur non obstante appellatione, non dicitur executiuum. n.*5.

Citatio

Citationem in via executiua non requiri qui teneant. n.6.

Citationem in executorialium executione requiri qui teneant. n.7.

Executio quando fit ab eo iudice vel eius executore super eadem re super qua lata est sententia, citationem non requirit. n.8.

Executio vbi est facta rei, iudicis aut litigantis condemnati persona requirit citationem præcisè. n.9.

In quolibet iudicio vbi rei aut personæ datur mutatio, noua citatio præcisa est, etiam si omnes necessariæ præcesserint. n.10.

Executio vbi est facienda in persona specialiter non nominata, in executorialibus citatio an necessaria sit. n.11.

Bona debitoris vbi capienda sunt subhastanda pro executione quantitatis contentæ in sententia, requiritur citatio. n.12.

Et quo executionis statu citatio hæc sit facienda. ibidem. declara vt n.13.

In executorialium executione pro quantitate debet intimari debitori vt soluat. n.14.

Secus si instrumentum contineat tempus determinatum, quia tunc ipse interpellat. n.15.

Executio & eius acta corruunt si omittatur necessaria citatio. n.16.

Ab executore omittente necessariam citationem appellationi emissæ esse deferendum decernit Senatus Regius. n.17.

Executor merus is est cui nudum factum committitur, & executio, discussis omnibus quæ opponi poterant executioni sententiæ. numero 18.

Executor merus si citauerit, non tenetur citatum expectare, quia non potest assumere partes iudicis, & iurisdictionem non commissam vsurpare. n.19.

Appellationi emissæ à citato per merum executorem executorialium quem non tenetur expectare, non erit deferendum. n.20.

Executorialium executores non eodem modo sed diuersimodè omnes sententias effectui tradunt. n.21.

Executor pro summa pecuniaria procedit captis pignoribus subhastandis ex quibus satisfit creditori, vel illi dantur in solutum. numero 22.

In executione instrumenti guarẽtigiati pro quantitate, eodem modo procceditur quo in executorialibus. n.23.

Ab executore pro quantitate incipiente à captura personæ ante discussionem bonorum tanquam ab excedente licita est appellatio. n.24.

Executor executorialium pro certa specie cogit præcisè condemnatum tradere, etiam vi & manu militari de possessione deijcit. n.25.

Sententia rei tradendæ obligat præcisè ad factum, nec soluendo interesse condemnatus liberatur si habeat facultatem rei tradendæ. num.26.

In venditione alicuius speciei si sit factum instrumentum guarentigiatum venditor præcisè compellitur ad tradendum. n.27.

Debitor licèt possit soluendo interesse liberari, non tamen post sententiam diffinitiuam quæ obligat præcisè ad tradendum. n.28.

Res vbi in specie præstanda erit, executor facit præceptum reo vt intra triduum restituat, qua non restituta cogitur manu militari. num.29.

In executione pro specie certa, ciuiliùs faciet iudex, si priùs moneat condemnatum aut obligatum. n.30.

Citationem præcedere executionem etiam vbi non sit necessaria, tutius erit. n.31.

Possidente debitore speciei ex guarentigia clausula absque citatione, auocatur possessio, secùs si alius possidet. n.32.

Condemnatus ad rem tradendam non cogitur præcisè, si non habet facultatem rei tradendæ, puta, quia obijt, abijt, vel aliter perijt, quia tunc in æstimatione fit executio. num.33. & sequentibus.

Quod procedit etiam in depositario, mandatario, & venditore. n.34.

Verba adaptantur implicitè saltim, quia quantitas æstimationis semper inest rei petitæ æstimabili. n.35.

Res ad quam quis est condemnatus si longè absit, quomodo sit facienda executio. n.36.

Executio cœpta pro re, an ea perempta sit prosequenda, & in quo. n.37.

Sententia pro Barone lata vt pro singulis centum ouibus ratione pascuorum Baro vnam habeat, etiam contra minas centum pascentem, fiat executio habito respectu ad numerum, & facta computatione grata. n.38.

Si autem quinquaginta quis depascit, fiet executio pro æstimatione dimidiæ partis vnius ouis. num.39.

l. si longis C. de executione rei iudicatæ verba mirabilia conducuntur. n.40.

Executorialium executor ad actum consistentem in animo condemnati, puta præstare patientiam aut consensum, renuntiare officium aut beneficium, & similia, quomodo se habere debeat. n.41.

Executor ad factum dependens ab animo condemnati, non excedit non admittendo interesse, sed ad factum præcisè compellens. num.42.

Obligatus ad factum licèt ante sententiam liberetur præstando interesse, non tamen post illam, quia obligat præcisè. n.43.

Executor ad factum dependens ex animo condemnati, an excedat illum contumacem per carcerem cogere. n.44.

Verba (compelli & cogi) pertinent ad meram executionem & factum præciſum.n.45.

Mentio ſemper debet præcedere compulſionem. num.46.

Monitus intra quod tempus tenetur adimplere. n.47. remiſſiuè.

Voluntas & animus condemnati ex quo pendet executio vt ſubiiciatur, corpus detrudendum eſt. n.48.

Voluntas condemnati à qua executio dependet, cauſatiuè eſt reducenda, cùm directò non poſsit ob eius proteruiam. n.49.

Promittens ſcribere poteſt compelli per carcerem ad ſcribendum. n.50.

Depoſitarius cogitur captis pignoribus & per carcerem depoſitum reddere. n.51.

Ab executore facti & carceratione pro eius executione non datur appellatio. n.52.

Adminiſtrator aut tutor ſi nolit exhibere rem Domini in qua ſit faciẽda ſententiæ executio, incarceratur quouſque exhibeat. numero 53.

Promittens contrahere matrimonium compellitur per carcerem & cenſuras. n.54.

Poſſeſſor violentus condemnatus vt deſiſtat à poſſeſſione, ſi nolit, cogitur per carcerem. num.55.

Executor pro quantitate poteſt per carcerem compellere condemnatum, vt indicet bona in quibus facienda ſit executio. n.56.

Executio fit per manum militarem & violenter, ſi aliter perfici non poteſt. n.57.

A compulſione per carcerem nullus etiam priuilegiatus qui tenetur ad factum perſonale ex ſententia, poteſt ſe excuſare. numero 58.

Quia tunc non capitur pro debito, ſed pro contumacia, & quaſi delicto, prout tribunalium praxis obſeruat. ibid.

Executor non excedit compellendo per carcerem condemnatum ad factum dependens ab eius animo & voluntate, nec vim faciet. num.59.

Compulſio poteſt fieri per cenſuras. n.60.

Excommunicatio eſt actus executiuus. num. 61. & ſeqq.

Excommunicatio ab homine non fertur niſi pro contumacia. n.62.

Concilium Tridentinum ſeſſione 25. de reformatione cap. 3. explanatur, loquens de executione per cenſuras, quando ſit facienda tam in criminalibus cauſis quàm in iudiciis. numero 63.

Executio facti dependentis à voluntate condemnati, fit per carcerem poſtea creſcente contumacia per cenſuras iuxta Concilium. numero 64.

Condemnatus ad recipiendam aliquam in vxorem, cogendus eſt per cenſuras n.65.

Condemnatus recipere aliquam in vxorem quibus ex cauſis cogendus non ſit, ſed in executione executorialium ſuperſedendum. n.66. remiſſiuè.

Appellationi à declaratoria ſententia pro rei iudicatæ executione, executor non deferens an vim faciat. n.67.

Declaratoria incurſus cenſurarum pro executione executorialium dicitur pars rei iudicatæ. num.68.

Appellare omittens ab actu appellabili, non poterit poſtea appellare à citatione ad videndum ſe declarari. n.69.

Declaratoria cenſurarum ſuper via executiua non admittit appellationem. n.70.

Declaratoria incurſus cenſurarum pro executione rei iudicatæ non admittit appellationem. num.71.

Declaratoria incurſus cenſurarum pro executione obligationis in forma Cameræ eſt inappellabilis, quia executionis natura veſtitur. num.72.

Declaratoria incurſus cenſurarum pro executione literarum Apoſtolicarum, non admittit appellationem ſuſpenſiuam. n.73.

Commiſsio ſuper appellatione à declaratoria latæ pro executione literarum Apoſtolicarum, non datur niſi cum clauſula (parito breui.) numero 74.

A carceratione licèt poſsit appellari, tamen à carceratione pro executione rei iudicatæ aut inſtrumenti guarentigiati non poteſt. numero 75.

Appellatio ſuſpendit à declaratoria ſuper executione rei iudicatæ ſi executor modum in ea ferenda excedat. n.76.

Executor merus poteſt deputari etiam non conſtitutus in dignitate. n.77.

Executores dicti compulſores ſunt meri, & non debent eſſe in dignitate conſtituti, ſed ſimplices clerici ſufficiunt.n.78.

Executor executorialium ſuper iure incorporali quomodo procedat ad executionem. numero 79.

Sententia ſola in iuribus incorporalibus an tranſferat poſſeſsionem ciuilem & naturalem. numero 60.

Victor in iure incorporali ſi vti non poſsit reluctante condemnato, compellitur ad patientiam præſtandam. n.81.

Condemnatus in conceſſoria, compellitur præſtare patientiam ſeruituti. n.82.

Condemnatus in iuribus incorporalibus compellitur pro patientia, ſicut in corporalibus pro actuali traditione. n.83.

Sententia ſola non tranſfert dominium in iuribus corporalibus. n.84.

Pro executione iuris incorporalis requiritur actus apprehenſiuus.n.85.

*Actus apprehensiuus si non potest consequi ob resistentiam condemnati, compellitur per carcerem ad præstandam patientiam. n.*86.

*Condemnatus ad cedendum vel renuntiandum officium aut beneficium, si monitus nolit renuntiare, iuris interpretatione habetur pro renuntiante. n.*87.

*Abdicare à se qui tenetur aliquod ius, si monitus abdicare nolit, habetur pro abdicante, & proceditur ac si abdicasset. n.*88.

*Hæreditatem qui tenetur restituere, & monitus recuset, habetur pro restituente legis interpretatione. n.*89.

*Procuratore acquirente actionem ex re Domini, & eius nomine, si monitus recuset cedere, habetur pro cedente. n.*90.

*Executio si fiat in officiis publicis vendibilibus, debitor compellendus est renuntiare, & titulum officij exhibere. n.*91.

*Executio vbi sit facienda in officio vendibili, & sit adeundus Rex, quomodo debitor est compellendus. n.*92.

*Et hoc compulsionis genere ad præstandum consensum, vtitur vt meliori consilium Neapolitanum. n.*93.

*Dominus feudi nolens sub feudatione præstare consensum, iuxta pactum cogitur intra terminum præstare, & si non præstet, habetur pro præstito. n.*94.

Actor si dolo & potentia aduersarij non possit mitti in possessionem rei post annum, habetur pro vero possessore, ac si missus fuerit. num 95.

In possessionem si quem mittere actualiter non queat iudex ob aliquod impedimentum, habetur pro possessore ministerio legis. numero 96.

Condemnatus ad tradendum instrumentum debiti, si id non reperiatur, compellitur ad conficiendum instrumentum liberationis. numero 97.

*Condemnatus ad id quod est impossibile facere, sed honestum, compellitur eo modo quo potest. num.*98.

*Condemnatus aliquem facere indemnem ab obligatione, si hæc sit extincta, eo modo quo potest debet indemnem seruare. n.*99.

*Idem modus & forma seruatur in executione instrumenti Cameralis continentis quantitatem, speciem certam, factum, aut ius incorporale, quæ seruatur in executorialibus, quia à iure æquiparantur. n.*100.

1 EXECVTORVM executorialium processus iudiciúmque quantum ab ordine iudiciario sit alienum, cùm id cognitio, & condemnatio præcedat, nemo est, qui ignoret. adeò vt licèt sit summarium, & in eo summariè procedatur, Bart. *in l. Titius. colum. penult. C. de agricol. & censi. lib.* 11. Lanfran. *in clem. sæpe. colum. 2. in* 13. *conclusione de verborum significatione.* Bald. *in l. prima §. is videtur. in colum. fin. ff. si quis ius dicen. non obtemper.* Bart. *in l. creditores. colum.* 6. *in fin. versiculo aduerte tamen. C. de pignoribus.* Ioan. Immol. *consilio* 130. *in casu præmisso à num.* 2. Roma. *consilio* 323. & ideo dicit Marant. *de ord. iudicio.* 4. *p.* 9. *decis. numer.* 60. quòd causa ex instrumen. guaren. est summaria, ex quo est executiua, in qua nullus obseruatur ordo iuris, sed deuenitur ad capturam personæ, & vide *num.* 50. vbi quòd causa executiua 2 est summaria, tamen magis acceleratum iudicium est executiuum, quàm simplex summarium, quia in hoc agitur an debeatur, 3 in illo autem quomodo soluatur, & sic licèt valeat argumentum, omnis causa executiua est summaria, & summariè tractatur: non tamen valet è conuerso, omnis 4 causa summaria est executiua. ita eleganter argumentatur Paul. Castrens. *consilio* 62. *numer. 2. versic. item non obstat statutum lib.* 1. idem Castrens. *consil.* 319. *considerandum est. colum. 2. versiculo hoc ideo. lib.* 1. referens sequitur Cardinal. Tuscus *practicar. conclusio. tom. 3. litera E. conclusione* 472. *num.* 36. *& conclus.* 373. *num* 9. & iterum *num.* 10. quæ doctrina est menti commendanda, quoniam multos viros doctissimos deceptos vidi, & confundentes hos terminos, vocantes causam, & iudicium executiuum illud, siue summarium, siue ordinarium sit, cuius sententia lata non admittit appellatio- 5 nem suspensiuam, quoniam licèt sententia lata in aliquo iudicio summario ex aliqua iuris speciali ratione, seu priuilegio exequatur, non obstante appellatione; non ideo sequitur, quòd iudicium in quo lata fuit, est executiuum, quia est diuersum ex dictis.

Et adeò in iudicio executiuo omittitur iuris ordo, vt non parua sit inter vtriusque 6 iuris Doctores controuersia, an in executione sententiæ citatio necessaria sit, vel non. in quo partem negatiuam, citationem non requiri, amplectuntur Innocent. *in c. ex ratione. de appella.* Rota *decis.* 355. *in nouis. & decis.* 183. *in nouis.* Bald. *in cap.* 1. *de feud. sine culpa non amit.* & idem *in l. terminato. C. de fruct. & litium expen.* Domini. *in cap. licet. de præben. in* 6. *& in c. ordinarij.* post Innocent. & Hostien. *de off. ordi. lib.* 6. Angel. Areti. *in §. curare, institut. de actio.* Anto. de But. & Immol. *in d. c. ex ratione.* & est bona gl. *in c. cum causa gloss.* 1. *de re iud.* vbi Abb. Ioan. And. *in c. eum qui. de dolo & contuma. in* 6. Abb. *in cap. directè de appella.* Philip. Franc. *in cap. personas*

eodem tit. Calcaneus *in cons.* 80. Guido Papæ *quæst.* 329. Marant. *de ord. iudicio. 6. p. actu* 3. *prin. numer.* 17. Vestrius *in praxi Roma. Cur. lib.* 8. *c. vlt. num.* 3. *vers. quamobrem. fol.* 264. & Asin. *in praxi iudi.* §. 7. *c.* 5. *limi.* 9. *n.* 1. dicentes, quòd in executione executorialium non sit necessaria citatio.

7 Contrariam tamen sententiam, citationem hoc casu requiri, qui teneant, plures non deficiunt, Petrus & Cyn. *in l. ab executore C. quorum appella. non recip. & in l.* 1. *C. de iuris & facti ignorantia.* & Iacob. Butr. vt refert Angel. *in l.* 1. *C. de iudiciis non repet.* Rofred. *in l. meminerint. C. vnde vi.* Angel. *in l.* 1. §. *si ex conuentione ff. de re iudi.* Bald. *in l. si filio. la* 2. *in fi. ff. soluto matr. & in l.* 2. *in fi. C. de tempor. appellat.* Anton. de Butr. *in clem. sicut* 2. *quæst. de appella.* Immol. *in l. à diuo Pio* §. *in venditione. ff. de re iudic.* vbi Alexan. Philip. Franc. *in cap. ex ratione. de appellat.* Brun. *consil.* 87. Nicell. *de concord. gloss.* 52. *fall.* 60. Rebuf. *in tract. de sententiarum executione. art.* 7. *gl.* 9. *num.* 7. *& seqq. tom.* 1. *fol.* 365. *& in tract. de senten. prouision. art.* 2. *gl. vlt. vers. quomodo, eodem tom. fol.* 269.

Sed in hac contrarietate communis omnium ferè Doctorum distinguentium præualuit opinio, ac magis communiter recepta, obtinuit apud omnes: vt scilicet quan-
8 do fit executio executorialium super eadem re, super qua fuit pronuntiatum, sententiáque lata, & ex ea executoriales, & per eundem iudicem, siue eius executorem facta executio. vt tunc nec requiratur, nec necessaria sit alia citatio, sed directa executio facienda est, ejecto condemnato de possessione, etiam violenter, & in ea mittendus victor. At verò quando in executione adest mutatio personæ, aut rei, vt puta quando eam facit non idem iudex, qui sen-
9 tentiam tulit per se, nec suos ministros, sed alius, successor puta, vel quilibet alius, vel quando non fit executio contra eandem personam condemnatam, sed contra aliam, vt puta hæredem, successorem, vel tertium, vel quando condemnatur ad quantitatem, pro qua capiuntur pignora, & vendenda subhastantur ad faciẽdam solutionem, quia tunc vbi hæc mutatio reperitur, citatio tunc præcisè necessaria est, quam quidem distinctionem tradit Bart. *in l. à diuo Pio*, §. *in venditione. ff. de re iudi. & in extrauaganti ad reprimendum. in verbo, executionem. in fi. & in l. meminerint. C. vnde vi.* Bald. *in l. tale pactum.* §. *qui prouocauit ff. de pactis.* Angel. *in l. habere licere. ff. de euictionibus. & in l.* 1. *C. de iudiciis. & in l. qui restituere. ff. de rei vindi.* Bald. *in l. ab executio. C. quorum appellat. non recip.* idem Bald. *in l. ordo. C. de executione rei iudic. & in l.* 1. *in fin. C. de iuris & fac. ignor. & in l. si prætor ff. de iudiciis.* & iterum *in l. si quis curialis. in princ. C. de episcop. & cleri.* Salicet. *in d. l. ab executione.* Immol. *in l. ab executore. ff. de appella. & in l. si filio. la* 2. *ff. solut. matrimon.* Anton. de Butr. & Abb. *in cap. ex ratione. de appella.* Alexand. qui dicit istam magis communem *in l. à diuo Pio* §. *in venditione num.* 32. *ff. de re iud.* Fulgosius *cons.* 183. Ioan. de Anania *cons.* 34. Abb. *cons.* 3. *dub.* 8. *volum.* 2. Socin. *consil.* 158. Paul. Castrens. *cons.* 472. *vol.* 1. Alex. *cons.* 30. *vol.* 5. *& in cons.* 72. *in fi. vol.* 7. Decius *in d. c. ex ratione.* Rot. *decis.* 73. *in antiq.* Bald. *in l.* 1. *vers. quæro lata est sententia. C. de executione rei iudi.* Calcaneus *in consil.* 16. Bouer. *in verb. executio singul.* 4. Cassiador. *in decis.* 7. *de causa poss. & propriet.* dicit istam partem communem. idem affirmat Nicell. *de concord. gloss. concor.* 52. *fall.* 60. Domini. *in cap.* 2. *in fi. de dolo & contum. in* 6. Feli. *in cap. quia V. de iudiciis* Ruin. *consilio* 102. *volum.* 3. & per Afflict. Maria. Socin. *in tractatu de citat.* & aliis, magis communem tenet Anton. Gabriel. *commun. conclus. lib.* 2. *tit. de citationibus. conclusione* 1. *à num.* 121. *cum seqq.* latè prosequitur membra huius distinctionis Marant. *de ord. iudi. 6. p. prin.* 3. *& vlt. actu de executione sententiæ à numer.* 16. *cum seqq.* latè etiam Menoch. *de recuper. possessione rem.* 8. *numer.* 77. *cum seqq.* vbi ponit etiam practicam huiusmodi faciendi citationem, Dueñas *in regul.* 94. Ioseph. Ludoui. *decisione* 6. & eruditè hoc etiam examinat Padilla de Meneses *in l.* 1. *C. de iur. & fact. ignor. à numero* 14. *cum seqq.*

Pro qua distinctione facit vna mirabilis 10
conclusio, quòd vbicunque in quolibet iudicio mutatur persona, siue iudicis, siue partis, etiam si præcesserint necessariæ citationes, tamen noua alia præcisè facienda est. gloss. *in l. consentaneum. in verbo, à quo. C. quomodo & quando iudex.* & per Bart. Bal. Feli. & alios plures tenet Anton. Gabriel *communium conclu. lib.* 2. *tit. de citat. num.* 114. *fol.* 91. Hierony. Gonzal. *in regul. de mensi. & alter. gloss.* 9. *in annota. num.* 134. *& seqq.* Peregri. *in tractatu de fideic. artic.* 53. Marta *in tractatu de iurisd.* 4. *p. cent.* 1. *casu* 33. *num.* 11. Vallasc. *consult.* 38. *per totam tom.* 1. Puteus *decisione* 348. *numero* 1. *&* 2. *lib.* 1. & nos latè suprà lib. 3. cap. 9. à numero 207. cum seqq.

Et in specie, quòd quando erit facienda 11
executio in persona, in executorialibus non nominata, citatio requiratur, vltra relatos Doctores probant Vestrius *in praxi Roma. Cur. lib.* 8. *cap. fi. sub num.* 4. *versic. quæ tamen.* Asi. *in practi. iudi.* §. 7. *cap.* 5. *limi.* 9. *num.* 6.

Hierony.

Hierony. Gabriel *consil.* 52. *num.* 9. *tom.* 1. & alibi passim diximus.

Et quando fit executio in alia re, quàm in
12 condemnata, puta; quãdo quis est condẽnatus pro certa quantitate, pro cuius solutione capiuntur bona debitoris, quòd requiratur tunc citatio, siue à principio, siue postmodum, saltim in sententia additionis, puta de remate, quando traduntur plus offerenti. Roderi. Xuarez *in repet. l. post rem. limi.* 11. & 12. *n.* 2. Padilla *in l. quanuis.* 1. *C. de iur. & fac. ignor. n.* 20. P. *in praxi* 4. *p. cap.* 2. *n.* 25. Auenda. *in l.* 4. *&* 5. *n.* 26. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordina.* Azeued. *in l.* 19. *n.* 28. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopil. & n.* 30. nisi in-
13 strumentum exequendum non contineat certam diem solutionis, quia tunc siue iudicialiter, siue extraiudicialiter interpellatur debitor, vt soluat, vt ex singulari doctrina Rebuf. *tit. de litera. obliga. art.* 2. *gl.* 1. *num.* 67. *tom.* 1. Ioan. Gutier. *de iura. confirma.* 1. *p. c.* 56. *num.* 2. Azeued. *in d. l.* 19. *num.* 29. Didacus Perez *in l.* 4. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordina.* Menesses *in l.* 1. *n.* 20. *C. de iur. & fact. igno.* sic pariter in exe-
14 cutorialium executione pro quantitate, in qua reus condemnatur, debet ei per iudicem intimari vt parti soluat, aliàs malam executionem declaraturum Senatum, aduertit Azeued. *in l. fi. tit.* 21. *lib.* 4. *recop.* Valdes *in additio. ad Roderi. Xuar. in repeti. l. post rem. in declarat. l. regni* 11. *limi. n.* 1. Rebuf. *tit. de senten. exeq.* 1. *tom. artic.* 7. *gloss.* 9. *numer.* 12. Dueñas *in regul.* 94. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 17. *num.* 9. secus dicunt ipsi, quando sen-
15 tentia, aut instrumentum continent tempus determinatum, certúmque terminum, quia cùm debitorem interpellet, eo transacto facienda executio, iuxta *l. à diuo Pio, cum suis §§. ff. de re iudi.*

Ex quibus omnibus & illud deducitur,
16 quòd quoties in executione citatio necessaria est, si executor eam omiserit, nulla erit executio, actáque ab eo gesta corruunt. ita tenent Alexand. *cons.* 218. *visis in prin. lib.* 2. Rota *decis.* 184. *dic quòd si in aliqua. cum decisione sequenti.* Afflict. *decis.* 355. Guido Papæ *quæst.* 70. *in commissionibus.* cum aliis, de quibus per Feli. *in c. si constiterit. de accusa.* Decius *cons.* 281. *viso. colu. fi. lib.* 5. Lapus *alleg.* 28. *delegata quæ allegatur* 61. *visis*, &c. Ancara. *cons.* 297. *efficaciter. colu.* 1. Æguid. *decis.* 68. *aliàs* 85. *si executor. & decis.* 175. *auditor.* Gozadi. *cons.* 2. *num.* 9. *&* 16. Vantius *de nullitat senten. ex defectu iurisdict. delega.* &c. *num.* 92. ergo succedit vulgata regula *l.* 4. §. *condemnatum ff. de re iudi.* cum aliis, quæ exactissimè deduximus in eius comprobationem suprà lib. 3. cap. 9. per totum, vt appellationi emissæ
17 ab huiusmodi executione, si executor non detulerit, vim fieri, declarabit Senatus adi-

tus per hanc viam violentiæ, reponeréque mandabit.

Et in specie seu indiuiduo, quòd huiusmodi appellationi ab executione, deficiente citatione, vbi est necessaria; sit deferendum præcisè, probant post Henricum Boic. *in cap. de cætero de re iud.* Anto. de Butri. & Abb. Panormi. *in cap. fi. de præsumptio.* tradit optimè Guido Papæ *decisione* 436. incipit *cum materia.* & iterum *in quæstio.* 87. *num.* 95. Lancelo. Rober. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 53. *num.* 31. Abb. *consil.* 30. *lib.* 1. Rebuf. *de sentent. execut. num.* 10. *& seqq. fol.* 223. Cardinal. Tuscus *practi. concluf. tom.* 3. *litera E. concl.* 484. *numer.* 1. & idem Tuscus 1. *tom. litera A. conclusione* 4010. *numer.* 3. *& num.* 21.

Vnum tamen notabile nota; quòd si exe- 18
cutor merus datus pro executione executorialium, cùm nullam habeat causæ cognitionem, sed datus est ad executionem nudi facti ac puri ministerij, facta iam discussione eorum omnium, quæ incidere, & opponi poterant sententiæ ipsius executioni, qui nec est iudex, nec iurisdictionem habet, de quo latissimè diximus suprà hac 4. parte cap. 3. à prin. si iste talis merus executor citauerit partem ex abundanti, & non ex necessitate, cùm ad id non teneatur, ac 19
aliqua facit, quæ tendunt ad executionis maiorem iustificationem; tunc si iste talis citauit, non tenetur expectare citatum, quia non potest assumere partes iudicis, nec vsurpare, nec arripere maiorem potestatem, quàm sibi mandata est, iuxta text. elegantem *in l. quicunque & l. contra C. de executor. & exacto. lib.* 12. prout nos latissimè suprà diximus duobus captibus, proximè præcedentibus, & in terminis ita probant Feli. *in cap. cum ordinem de rescript. & in cap. dudum num.* 22. *vers. secunda conclusio. de præsumptio.* Bald. *in l. nec natales. ad fi. C. de probatio.* Rota *decisione* 15. *de dolo & contuma.* Benedict. Vant. *in reperto. ad Feli. verbo, executor merus si citauit.* Ruginel. *in tract. de appella.* §. 2. *c.* 2. *sub num.* 59. *vers. sed istud.* Cæsar Contar. *in repet. l. vnic. limi.* 2. §. 1. *in fi. num.* 44. *C. si de momenta. poss. fuer. appella.* quod verum est in casu de quo loquimur, scilicet in executore mero executorialium, ex rationibus dictis. Quid autem sit dicendum in executore gratiarum mero, quando potest assumere partes iudicis, & procedere vt mixtus, vide suprà lib. 2. cap. 13. à num. 83. & sequentibus. Et ita in prædicto casu appel- 20
lationi emissæ per sic citatum à mero executore, deneganda delatio, ac vim non fieri, declarandum, cùm à mero non sit licita, nisi ab eius excessu.

21 Executorialium autem hi executores non vno, eodémque modo omnes, ſententias ſibi commiſſas exequendas, ſunt effectui perducturi, ſed aliter atque aliter diuerſo modo, ac variato, prout conditio qualitáſque negotij poſtularit. ſiquidem aut executoriales continent quantitatem, ſeu genus, & ſummam pecuniariam, qua debitor quis eſt declaratus, & condemnatus, & tunc ad executionem procedendum eſt captis bonis
22 condemnati in pignus, quod ſolemnibus ſubhaſtationibus diſtrahitur, & proinde ſatisfacere creditori, aut in ſolutum illa ei dare, iuxta formam text. *in l. à diuo Pio ff. de re iud. l. ordo. C. de executio. rei iud.* quod omnibus notiſſimum eſt etiam tabellionibus, vide Parlad. *rerum quoti. lib. 2. c. fi. 5. p. §. 2. num.* 8. Amador Rodrig. *in tract. de executione cap.* 5. *à num.* 22. *&* 25. *ad fi.* Paz *in praxi* 4. *p. tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 26. *&* 27. Marant. *de ord. iudic.* 6. *p. actu fi. tit. de executione ſenten. à num.* 8. *cum ſeqq. & à numer.* 19. vbi poſt alios valdè eleganter declarat praxim. optima videnda *lex* 3. *tit.* 29. *p.* 3. & ibi Gregor. Lopez. & quod dicimus de ſententia pro quantitate, idem
23 intellige de inſtrumento guarentigiato, quo pecunia etiam promittitur, quod eodem modo exequitur ex eiſdē Doctoribus etiam. Et quia generaliter procedit identitas modi exequendi in vtroque, quia parificantur à iure, vt ſtatim dicemus ad fi. cap. num. 100. & tunc non poteſt executor incipere à captura perſonæ ante diſcuſſionem bonorum, quando ſcilicet ea facta, bona ſufficientia
24 non reperiuntur. quod ſi aliter fieret executio, non tenet, vt poſt Bart. Bald. Alexand. Pari. de Puteo & alios probat Marant. *vbi proximè num.* 9. Et quòd huius ordinis peruerſio ſit exceſſus & nullitas in executore ſaltem, latè probauimus ſuprà hoc lib. 4. c. 5. à num. 101. & nominatim, quòd executor incipiens à captura ante diſcuſſionem bonorū pro ſoluendo debito pecuniario, committat exceſſum appellabilem, tenet Abb. Panormi. *in cap. quoad conſultationem. de ſenten. & re iud. num.* 27. *poſt med.* & ſic ſequitur, quòd appellationi ab hoc exceſſu interiectæ non deferens executor, vim faciet reponendam.

Aut enim ſententiæ, & eius executoriales
25 cōtinent præſtandam certam, & determinatam rem, & ſpeciem, ita quòd ſpeciei ſit facienda traditio, & executio, vt domus, vinea, veſtis, & ſimiliter; & tunc executor compellere debet ipſum condemnatum ad tradendam rem ipſam, in qua condemnatus fuit, quia ad id præcisè tenetur. adeò quòd executor (ipſo renuente tradere) eum à poſ-
26 ſeſſione deiicere, etiam vi, & manu militari poteſt, & eandem poſſeſſionem tradere, & reſtituere victori, pro quo lata fuit ſententia, quæ quidem obligat præcisè ad factum traditionis, nec ſoluendo intereſſe liberatur damnatus, ſi habet facultatem rei reſtituendæ. ita probat text. *in l. qui reſtituere. ff. de rei vindi.* & ad hoc notat *ibi* Odofred. Alberi. Angel. & communiter omnes Doctores, §. *& ſi in rem. inſtitu. de off. iudicis.* Bart. *in l. ſtipulationes non diuiduntur. colum,* 14. *num.* 37. Immol. *colum. fi.* Roman. *num.* 72. Alexand. *colu. antepenul. ff. de verbor. obliga.* Vincentius *in l. in executione. colu.* 50. *eodem tit.* Iſſ. *in l. naturaliter* §. *nihil commune. ff. de acquir. poſſeſſ. num.* 9. *colu.* 19. & ibi Salicet. *num.* 38. Bal. *in d. l. qui reſtituere.* 1. *lectura & colum.* 1. Anto. Gomez optimè *variar. reſolutio. lib.* 2. *cap.* 10. *ſub num.* 22. *verſ. quintus caſus eſt.* Bal. *in l. vni. colu. penul. C. de ſenten. quæ pro eo quod inter.* idem Bald. & Barto. *in l. properandum.* §. *ſin autem reus C. de iudiciis,* & ibi gl. *verbo, audiatur.* Speculator *in tit. de executione ſententiæ* §. *ſequitur, in princ.* Gregor. Lopez *in l.* 3. *tit.* 27. *p.* 3. *gloſſ.* 12. *verbo, en aquella coſſa miſma,* per eandem legem *ad fi.* ibi, *mas quando el juicio fueſſe dado ſobre coſſa cierta, que fueſſe mueble, o raiz, que ome demandaſſe por ſuya, entonces debe cumplir el juicio en aquella coſſa miſma de qualquier natura que ſea.* & per Bald. & Gregor. tenet Parlador. *lib.* 1. *rerum quoti. cap.* 6. *à numer.* 4. *& ſeqq.* probat etiam text. *in cap. cum Bertold. de ſentent. & re iud.* probant etiam Doctores ſtatim allegandi.

Et ex hoc eleganter argumentatur Bal. *in l. vnica colu. penul. C. de ſententiis quæ pro eo quod inter.* vbi dicit, quòd ſi in venditione 27
alicuius ſpeciei, & alicuius rei, fundi puta, eſt factum inſtrumentum, quod habeat paratam executionem, quòd venditor præcisè compellitur ad tradendum. mouetur, quia tale inſtrumentū habet vim ſententiæ tranſactæ in rem iudicatam, & ex ſententia venditor damnatus præcisè cogitur ad tradendum rem ipſam, iuxta *d. l. qui reſtituere,* quam ibi mirabilem vocat Bal. ad hoc, quòd licèt debitor liberetur præſtando intereſſe, ſit ve- 28
rum, niſi lata ſit ſententia diffinitiua ſuper traditione, quia tunc præcisè tenetur, cùm omnis ſententia præcisè obliget. Hoc Baldi dictum ad ſidera exclamat doctiſſimus Roderi. Xuares *in repet. l. poſt rem. ff. de re iud. in declaratione l. Regni extenſio.* 3. *verſ. tertia & famoſa extenſio ſit,* & ibi idem tenet eius additionator Baldez *fol. mihi* 122. *in prin.* ſequitur Gondizal. de Paz *in praxi* 4. *p.* 1. *tom. cap.* 1. *num.* 51. Parlador. *lib.* 2. *rerum quoti. c. fi.* 5. *p.* §. 2. *num.* 4. quem ſequitur Amador. Rodrig. *de executio. cap.* 5. *num.* 21. *ad fi. & n.* 22. & per Bal. *vbi ſuprà,* & Petrum de Sur. *in l.* 1. *ff. de*

de actioni.empti. & Fran.de Pa. *in l.certi condi.* §.1. *ff.ſi cert.pet.* idem affirmat Caſtellus *in l.63. Tauri.fol.179.colu.4. in fi. & ſeqq.* & ita legem 5. *tit.27.p.3.* intelligit ibi Gregor. Lopez.

29 Vnum tamen dicit Parla. *ibi d. n.4.* quòd quando res in ſpecie præſtanda erit, pro qua executio petitur, executorem facere præceptum reo, vt intra certum tempus, puta triduum, rem reſtituat, eámque illo non reſtituente, aut mittitur actor in illius rei poſſeſſionem, aut reus cogendus etiam manu militari rem reſtituere, iuxta *d.l.qui reſtituere.* quoniam (inquit ipſe) licèt hoc caſu citationem neceſſariam non eſſe (vt & nos de ſententia exequenda in eadem re condem-
30 nata ſuperiùs diximus) putat tamen ciuiliùs facturum iudicem, ſi priùs reum interpellari faciat, quem videtur ſequi Amador Rodriguez vbi proximè. Pro quo facit, quod dicunt Veſtrius *in praxi Roma. Cur.lib.8.c.vlt. ſub num.3.verſ. quamobrem.* Cardina. Alexan. *in c. ex ratione 8. ſub num.61. verſ. ſecundum caput eſt. de appella.* Rebuf. *in tract. de ſentent. executione art.7.gl.11.n.16.verſ.quartò amplia. tom.1.fol 371.* vt in executione tutius erit facere interpellationem. & quòd fieri poſſit citatio ex ſuperabundanti (non tamen etiam in hoc caſu neceſſaria eſt ex his, quæ ſuprà
31 diximus in tertia opinione) & dixerat etiam ipſe Parlador. antea *in lib.1.rerum quoti. c.10. ſub num.1.& 2.* quòd quando inſtrumentum guarentigiatum in iudicium editur, pro quo eſt promiſſa alicuius rei traditio ex empto, puta, aut donato, & ſimilibus, ſtatim emprorem in poſſeſſionem rei mitti, à iudice iubetur, cum vulgari clauſula, ſaluo iure melioris poſſeſſoris, *&c.* (de cuius clauſulæ effectu vide remiſſiuè per nos 2.p.c.15.n.43.)
32 quam quidem poſſeſſionem, poſſidẽte venditore, huius inſtrumenti virtute, etiam non citato poſſeſſore, propter clauſulas guarentigiatas dari poſſe (inquit ille) ex Par. de Puteo *de ſyndica.§.iudex cap.2.num.36.* Iſſ. *in l.nequicquam §. vbi decretum num.7. ff. de off. proconſulis.* Bal. *in l.fi.C.de edic. diui Adri.* Bart. & cæteri *in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudi.* (ſecus alio poſſidente, à quo abſque cauſæ cognitione præcedente poſſeſſio auocanda non eſt, vt ibi probat, & nos latiùs Deo dante infrà in c.8. de exceſſu de perſona ad perſonam.) Itaque iſthæc citatio, præceptum, ſeu interpellatio etiam hoc caſu neceſſaria non eſt, nec etiam ſi omittatur, iudex Eccleſiaſticus vim faciet, denegando delationem appellationi, ab eo hac de cauſa interiectæ, cùm non requiratur aliter, quàm ex vrbanitate, & ſimus in executiuis.

33 Inſuper ſuperiùs propoſitam à nobis doctrinam, qua diximus condemnatum ad rem reſtituendam teneri, poſſéque ad eam tradendam cogi etiam manu militari, ſi opus ſit: intellige, ſi condemnatus habeat facultatem illam reſtituendi, ſecus ſi non habeat, puta, quia periit, vel eſt amiſſa, mortua, rapta, vel abſens, vel quid ſimile, quia tunc non compellitur præcisè ad eius traditionem, ſed ſolutione intereſſe, ſeu æſtimationis liberatur, text. elegans *in d.l.qui reſtituere. ff. de rei vindi. l.Iulianus ff. de confeſſis.* gl. ſingularis *in § pretium. inſt. de emptione & venditione, in verbo tradatur,* & ibi notat & cõmendat Faber, Angel. & communiter Doctores. tenet etiam Bart. *in l.1. ff. de actio. empti.3. colu. num.12.* vbi communiter cæteri. idem Bart. *in l. ſtipulationes non diuiduntur. colu. antepenul. ff. de verbor. obli.* Fabia. de Monte *in tract. de emptio. & ven.6.q.princ.* & illam gloſſam ad hoc reputat ſingularem Angel. *in §. actio. inſtit. de actio. col.8. num.14.* qui loquuntur in contractu venditionis. tenent etiam Bart. *in d.l. ſtipulationes, 4.col.8. oppoſ.* Ioannes de Immol. *in l.4.§. caro ff. de verbor. oblig. col.6.* & ibi Doctores, qui loquuntur in depoſita- 34
rio, mandatario, & ſimilibus, & in vtroque caſu optimè Anton. Gomez *variar. reſolut.2. tom. cap.10. ſub num.22. circa fin. verſ. ſeptimus caſus. & verſ. octauus caſus.* probat expreſsè etiam *l.3. tit.14. p.5.* vbi latè videndus Gregor. Lopez.

Et in genere, quòd quando res ſeu ſpecies certa in ſententia, vel inſtrumento contenta, pro qua erat facienda executio, perempta ſit, pro illius æſtimatione facienda ſit executio, per Bart. *in l. Iulia. ff. de confeſſis.* tenet Parlador. *lib.2. rerum quoti. c. fi.5. p. §.2. num.9.* & idem affirmat *in lib.1. c.6. num.13.* Palacius Rubeus *in l.63. Tauri n.32.* vltra quos etiam Romanus *conſ.270. num.4.* vbi de communi, & plura adducit Angel. Areti. *conſ.136. à num.13. & 18. cum ſeqq.* Caſtren. *in l.1. num.4. C. ſi aduer. vſucap.* Viui. *commu. opini.341. n.2.* Aſini. *de executione §. datio in ſolu. c.258. n.7.* Afflic. *deciſ.347. num.4. & deciſ.369. num.4.* &c. quem ſic declarat Bolognet. *in l. vinum num.84. ff. ſi cert. petat.* Riminal Iuni. *§.1. n.68. inſtitu. de teſtament.* Roderic. Xuarez *in l. poſt rem iudicatam nota.3. num.3. amplia.2. ff. de re iudi.* Marcus Giurba *deciſ.115. num.6.* Borgninus Caualcanus *deciſione 27. num 2. cum ſequentibus.* latè Cardinal. Tuſ *practicar. concl. tom.7. litera S. concl.126. num.102. & num.127.* pro quo facit *l.42. tit.5. p.5.* rationem reddit optimam Bertach. *in tract. de gabellis 2. memb. 8. p. prin. de gabellis rerum inanimatarum.* quia 35
verba adaptantur ſaltem implicitè, cùm quantitas æſtimationis ſemper inſit rei petitæ æſtimabili, ſecundùm gl. quam dicit

norum debitoris condemnati, quibus non repertis ſufficientibus, vltimò deuenit ad capturam perſonæ, exactiſſimè poſt plures Marant. *de ord. iudi.6.p. prin. actu 3. & fi. de*
56 *execut.ſentent.ſub num.8. & 9.fol.6 52.* tamen executor poteſt debitorem compellere, vt ſibi indicet ſua bona ſecura, & ſufficientia, in quibus excuſſio, & executio erit facienda, quam quidem compulſionem, per capturam & carcerationem perſonæ fieri, dicit per gl.*in l.penul. ff. de ceſſio.bonor.* Paris de Puteo relatus ac ſequutus à Marant.*vbi proximè n.25.* Marta *de iuriſd. in 4. p.cent.2. caſu 151.num.9.fol.256.*

57 Et tandem iſthæc doctrina noſtra probatur, quia compulſio fit per manum militarem, & violentiam, vbi aliter executio fieri, nec perfici, poteſt. *d. l. qui reſti. ff. de rei vin.* vt in noſtro caſu, quando pendet à voluntate,& animo condemnati,& eius mera per-
58 ſonalitate, ídque eſt præcisè faciendum. & ab huiuſmodi compulſione nullus, qui ad factum perſonale teneatur ex ſententia, ſe poteſt monitus excuſare, quantumuis aliàs priuilegiatus ſit, vt pro delicto ciuili capi non queat. ſiquidem in hoc caſu non capitur ex debito, ſed ex delicto, ſeu quaſi, ſcilicet ex inobedientia,& mera contumacia.

Et iſtam noſtram opinionem communis & vniuerſalis praxis tribunalium, ac iudiciorum obſeruat, vt quando quis compelli mandatur ad aliquid exhibendum, vel ad faciendam ceſſionem, vel ſcripturam publicam,ſeu inſtrumentum, & ſimilia, vt adimpleant executionem, condemnatum executores in carcerem detrudunt, & ibi illum detinent, quouſque à contumacia deſiſtat, & executorialibus obediat. Quare cùm iſthæc carceratio ſit propria executio compul-
59 ſionis, & id eſſentialiter comprehendant executoriales, quarum executio executori committitur,ſi ea vtatur, exceſſum aliquem non facere, declarandum eſt, & per conſequens appellationi hac de cauſa interiectæ, ſi non deferat, vim nullam faciat executor, & cauſam iterum ſibi à tribunali remittendam, quod comprobatur ex iis, quæ infrà à num.66.

60 Circa quod notabiliter aduerte,vt iſthæc cõpulſio non ſolùm poteſt fieri per executionem perſonalem, hoc eſt capturam perſonæ; verùm etiam per excommunicatio-
61 nem, & cenſuras Eccleſiaſticas, tum quia excommunicatio pertinet ad executionem, & eſt actus executiuus, optimè Marta *de iuris.3.p.cap.4.num.21.*tum etiam quia excom-
62 municatio ab homine non fertur niſi per contumaciam, latè Philip. Fran. *in c. cùm ſit Roma. §. præterea.num.3. de appella.* Sigiſmun. Eſcacia *de appella. quæſt.17. limi.32. num.18.* prout eſt in noſtro caſu.tum etiam ex Conc. Trid.vbi expreſsè probatur *ſeſſ.23.de reforma. cap.1.ante fi.* vbi loquendo de clericis nolentibus reſidere, in hæc inquit: Quòd ſi per edictum citati etiam non perſonaliter,contumaces fuerint, liberum eſſe vult ordinariis, per cenſuras Eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem,& ſubtractionem fructuum,aliáque iuris remedia, etiam vſque ad priuationem compellere, nec executionem hanc quolibet priuilegio, *&c.*) Facit inſuper præ oculis ſemper habendum Tridentini decretum *de reformatione ſeſſ.25.cap.3.* dum ita diſponit, poſt prin.*ibi*, In cauſis verò iudicialibus, mandatur omnibus iudicibus Eccle- 63
ſiaſticis, cuiuſcumque dignitatis exiſtant, vt quandocumque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte iudicij propria authoritate ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe, tam in procedendo, quàm diffiniendo, à cenſuris Eccleſiaſticis, ſeu interdictis; ſed liceat eis, (ſi expedire videbitur) in cauſis ciuilibus ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, contra quoſcumque, etiam laicos per mulctas pecuniarias, quæ locis piis ibi exiſtentibus, eo ipſo quòd exactæ fuerint,aſſignentur, ſeu per captionem pignorum, perſonarúmque diſtrictionem,per ſuos proprios, aut alienos executores faciendam, *&c.*) ſequitur & facit; Quod ſi executio realis, vel perſonalis aduerſus reos hac ratione fieri non poterit, ſítque erga iudicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio ſuo præter alias pœnas ferire poterit. In cauſis quoque criminalibus, vbi executio realis, vel perſonalis (vt ſuprà) fieri poterit, erit à cenſuris abſtinẽdum; ſed ſi dictæ executioni facilè locus eſſe non poſſit, licebit iudici hoc ſpirituali gladio in delinquentes vti, *&c.*) At in noſtro caſu quando condemnatur etiam quis ad factum præciſum, cùm aliter fieri non poſſit executio, nec parti ſatisfieri, niſi per obedientiam, & implementum executorialium, compellendus eſt per 64
capturam, ſeu executionem perſonalem, & demum per cenſuras, contumacia creſcente, ex dicto Concilio, & ex ſupradictis, quemadmodum etiam & pro qualibet executione cenſura fieri poteſt & expediri, ſeruato huius decreti Tridentini ordine, & apparebit ex Doctoribus mox citandis, & ex declaratione Cardinalium ſuper eodem decreto,& ex Marta *d. c.14.n.15. & ſequentibus.*

Hinc etiam eſt, quòd condemnatus ad 65
recipiendam aliquam in vxorem vigore alicuius obligationis,vel etiam priuatæ, & cõprobatæ ſchedulæ, quam fecit mulieri, promittens

mittens illam in vxorem habiturum;cogendus, & compellendus eſt per Eccleſiaſticas cenſuras, promiſſionem adimplere,pro executione ſententiarum, ita *per cap.1. & 2. de adulter. c. ex literis. c. ſicut. & c. requiſiuit. de ſponſal.c.de illis.c.ex literis.* & Feli. *in c.1.n.12. de pace.* & alios tenet eleganter Rota in terminis, *in vna deciſ. nouiſſi.* ex recollectis per Fari.25. *per totam fol.*10. videnda omnino, qua harum ſententiarum executionem ita eſſe faciendam, latè comprobat. ita tamen vt debeat præcedere monitio, poſtmodum autem compulſio per cenſuras Eccleſiaſticas, vt veriorem opinionem (aliis ab eo relatis reiectis) reſoluit cum Thom. Sanch.*de matri.lib.1.diſput.29.per totam*, vbi eleganter de hoc articulo, & alios plurimos Ioan. Gutierr. *de matri.1.p.c.15.à prin.* proſequitur etiam latè Fran. Cardin. Manti. *in tract. de*
66 *contract. tom.1. lib.3. tit.18.* vbi refert etiam cauſas, propter quas huiuſmodi compulſio, & executio ceſſare debeat. inter quas quando ex executione, & matrimonio timetur aliquod periculum,vel ſcandalum, & quando id contingat,vidè latè per eos DD.

67 Hinc non inutiliter quæri poteſt, à declaratoria ſententia incurſus cenſurarum, lata pro cuiuſcumque rei iudicatæ executione, appellationi interiectæ non deferens, executor an vim facere,declarabitur.Et vim fieri hanc licitam reputans appellationem, firmat Camil.Plautius *in tract.de pen.Epiſcop. à num.27. fol.534. tom.5. tract. nouor.* & facit pro eo quod latè ſuprà dixi lib.2. cap.5.n.33. quòd licèt ab excommunicatione non liceat appellare; tamen à declaratoria, aliquem in eam incidiſſe, permittitur quoad vtrumque effectum.

68 Sed contrariam ſententiam, & opinionem, veram, & indubitatam reputo, quia talis declaratoria ſententia eſt pars executionis rei iudicatæ, & quemadmodum non poteſt appellari à tota executione, minus à parte. Et quia cùm à principali executionis iudicio non ſuſpendat appellatio, pariter nec ab incidentibus interiecta,vt ſuprà lib.2. dixi cap.6.à num.1.& ſeq. Vnde cùm is, qui non appellauit infra decem dies à ſententia
69 ſui natura appellabili, non poterit deinde appellare à citatione,qua iudex eum monet, ad videndum ſe declarari, & denuntiari, quia illa citatio eſt actus executionis, Lancelot. *de attent.2.p. cap.12. limi.50. num.118. & 119.* & faciunt quæ nos ſuprà hoc lib.4. c.1.à prin.diximus,& latiſſimè ſuprà 2.p.c.3. à n.12.cum ſeqq.& à prin.

70 Et hanc noſtram ſententiam, & opinionem contra Camillium Plautium *vbi proximè*, tenet Nicol.Gar. *de benef.1.p.c.5.n.586.* loquendo in ſubexecutore literarum penſionis, dicit, quòd cùm cauſa ſit executiua, declaratio non eſt appellabilis, licèt nullam rationem nec authoritatem pro ſe adducat. Sed idem tenent loquentes in executione 71
rei iudicatæ,*de attenta.* Lancelo.2.*p. cap.12. limi.21.num.27.* Eſcacia *de appella.q.17. limi. 22.num.43. & ſeqq.* Cæſar Contar. *in l. vni. limi.19.in fi.& num.20. C. ſi de momenta. poſſ.* & loquendo in declaratoria incurſus cenſurarum pro executione obligationis in forma 72
Cameræ, vt non ſuſpendat appellatio, ſed veſtiatur executionis natura, probat Galleſ. *ad for.cam.oblig. in 2. p.3. princ. in c. reliqua de proceſſu. num.43.* iunctis iis quæ ſcribit *n.38. & ſeqq.fol* 363.quem referens ſequitur Lancelo. *vbi proximè num.26.* & loquendo in 73
executione literarum Apoſtolicarum, dicit optimè Marqueſa. *de commiſſ.1.p.cap.13. n.1.* vt huiuſmodi appellationis, cùm non ſuſpendat, non datur commiſſio, niſi cum 74
clauſula (parito breui) allegat Caſſiado. *deci.10.de reſcrip.* Staphi. *de literis iuſti.c.prædicta n.13.* Puteus *deciſ.41.p.1.* Cardinal.Tuſc. *practicar.conclu. tom.1. litera A. concl.4010.n.9.* & vide quæ nos ſuprà lib. 3. cap. 3. verſ. ſis & illius ſententiæ, à num.84. & latiùs lib.2. cap.3.per totum & ante fi. Et hæc nota,quia vtiliſſima valdè ſunt, & quilibet etiam doctus contrarium reſponderet motus regula generali.

Deinde probatur, quia licèt poſſit appel- 75
lari à captura & carceratione, eo modo,quo diximus ſuprà ſuo loco : tamen à decreto capturæ pro executione rei iudicatæ, aut inſtrumenti guarẽtigiati,habentis executionem realem, & perſonalem paratam, non datur appellatio, ita Eſcacia *de appella. q.17. limi.47.memb.1.n.160.*

Et quòd appellatio à carceratione iniuſta permittatur, niſi quando carceratio fit pro cauſa inappellabili, probat Ruin. *in l. de appellatio.cap.3.num.178.* Eſcacia *de appellationi. q.12.n.148.*

Ex quo ſequitur etiam, quòd cùm hæc 76.
declaratoria ſententia pro executione rei iudicatæ, ſiue obligationis cameralis, ſeu literarum Apoſtolicarum lata,regulariter veſtiatur, & aſſumat naturam iudicij executiui, cui incidit, vt appellatio careat ſuſpenſiuo, quemadmodum ab ipſa executione dicendum venit, vt quemadmodum ab hac appellationi defertur, quando in ea modus exceditur, pariter eſt permittenda ab huiuſmodi declaratoria pro executione lata, quando in ea exceditur modus, & limites excommunicationis præcedentis, quia tunc ab exceſſu hoc vt licitæ, niſi deferat executor, vim faciet, & in terminis ita dicit Eſca-

cia

cia *de appella.q.17.limi.22.ſub num.7. verſ. intellige hanc extenſionem.* & exemplificat *n.12.* per Immol. & Franc. quos referens ſequitur Lancelo.Robert. *de attenta.2.p.c.12. limi.21. à num.14.15.& 16.*

77 Et ad prædicta vnum eſt notabile, quòd executor merus, hoc eſt, ad nudum factum, & purum miniſterium datus, cùm non habeat iuriſdictionem,nec cauſæ cognitionem aliquam, niſi exequi factum; poteſt deputari etiam non conſtitutus in Eccleſiaſtica dignitate, nec in illis obſeruatur conſtitutio text. *in c. ſtatutum, de reſcriptis lib. 6.* Zabarella *conſ.103. circa fi.num.10. verſ. ad vltimum.& n 3.& per totum.* & Federicus de Senis *conſ.115. caſus talis eſt. num.2. verſ. ſed an executor.* Cardi.Tuſc. *practi. conclu. tom.3. lit. E. conſ.497. n. 1. 2. & 3.* & alibi paſſim per Doctores. ideo iſti executores dati ad compellendum ad aliquod factum ſunt meri executores, non mixti, quia nihil aliud teneatur expediri niſi compellere ad ipſum
78 factum, & ideo non requiritur, vt ſint in dignitate conſtituti. Pro quo nota vnam elegantem deciſionem apud Puteum, 192. in ordine *lib.3. fol.365.*in hæc:Iudices in compulſorialibus literis dati, non debent eſſe in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti,nec in ipſis ſeruandum eſt c.*ſtatutum.de reſcript.in 6.*quia non ſunt dati iudices, ſed executores ad compellendum, & tales non includuntur ſub diſpoſitione *d. c. ſtatutum*, ita colliges ex his,quę dicit Staphileus *in tract.de literis gratiæ & iuſtitiæ. fol.41.* hinc videmus, quòd in literis compulſorialibus, talis compulſio committitur clericis, & tabellionibus. ita dixi in Rota die 19.Decembris 1548. & placuit Dominis.)Hactenus de dicta deciſione.

79 Quarta & vltima ſpecies executorialium executoris eſt, quando ei committitur executio executorialium pro iuribus incorporalibus,puta iure eligendi,præſentandi,& ſimilibus, & tunc executor in procedendo nullatenus ſe habere debet, quàm vt is ſecundùm quem pronuntiatum eſt, ſuapte queat authoritate, iure ſuo vti, prout eſt pronuntiatum, cùm reali executione opus non ſit, docent Innocen. *in c. cum noſtris.de conceſſ.præbendæ.*& Bal. *in l. iubere cauere. ff. de iuriſd.omnium iudi.*Parlador.*lib.2.rerum quoti. c. fi.5.p.* §.2. *num.7.* quibus conuenit, quod dicunt Thom. Grama. *deciſ.59. n.43. & 45.* Ariſmi. Tepatus *tom.2. tit. de acquir. fol.288.*
80 *colu.3. in prin.* quòd ex ſola ſententia iudicis in rebus & iuribus incorporalibus, transfertur ciuilis & naturalis poſſeſſio. & ſic alia actuali executione opus non eſt. quod ego intelligo, quando condemnatus obtinenti executoriales patitur iure ſuo vti, at ſecus ſi non patiatur, & aliter non poſſit ſuo iure vti victor,quia tunc præcisè tenetur patientiam præſtare, & ad id compelli poteſt, pro- 81
bant gl. iuncto text. *in l. harum ff. ſi ſeruitus vindicetur*, tenet Bart. *in l. ſtipulationes non diuiduntur. colu.14. num.37. ff. de verb.obliga.* Salicet *in l. vni. C. de ſenten. quæ pro eo quod int.colu.11.num.38.* Anto. Gomez *tom.2. variar.reſolu.cap.10.ſub num.22.ante ſi.verſ. ſecundò infero*, vbi dicunt, quòd ſententia lata 82
in confeſſoria, qua declaratur ius actoris, & condemnatur reus ad patientiam ſeruitutis, quòd præcisè tenetur,& compellitur, illam patientiam præſtare. pro quibus facit elegans Rotæ deciſ.quam citaui infrà hac 4. p.cap.14.ſub num.243. & 244. Et quia ideo operatur patientia in iuribus incorporalibus, vt iuriſdictio, immunitas, ſeruitus, & id genus, quod traditio in corporalibus, ac ideo quemadmodum in iſtis actualis traditio pro executione ſententiæ requiritur, ita in illis ad ſententiæ executionem victus 83
compellendus eſt pro patientia, exactiſſimè comprobat & examinat noſtras Ioan.Garcia *de nobilit.gl.8.* §. *1.à princ. vſque ad 6.* vbi latè, quòd ſola ſentrentia in incorporalibus non transferat dominium, ſed requiritur exe- 84
cutio & compulſio pro patientia. & ſic falsò loquuntur Gram.& Ariſmi. pro quo facit & determinauit Rota Roman.in vna Calagurritana penſionis 2.Martij anno 1598. coram Corduba, & in alia Neritonen. penſionis 5. Nouembris anno 1601. coram Litta, & in alia Brixienſi 23.Maij 1594.coram Cardina. Mili. prout teſtatur referens Gratia. *in diſceptatio.foren. 1.tom.cap.113.num.75.& 76.* quibus firmat, fuiſſe dictum: in apprehenſione quaſi poſſeſſionis iuris incorporalis requiri executionem, eſſéque neceſſarium actum 85
apprehenſiuum, vt per Alexan. *in l. cum hæredis. in princ. n.9. in gl ſuper verbo non pertinent.ff.de acquir. poſſ. & in l. in ſuis num.8.ff.de liber. & poſthu.* Caputaquen. *deciſ.* 135. 152. *&* 420. *lib.2.* quam ſi non præſtiterit monitus, compelletur carceris coërtione ex ſupradictis, quia pendet executio ex ſuo animo,& perſona,& faciunt quæ poſt alios Parla. *lib.1. rerum quoti. cap.10. à num.7. cum ſequentibus*, & ſic hæc executorum ſpecies vna 86
poteſt eſſe cum præcedente, & eiuſdem farinæ. Quod intellige, quando actus apprehenſiuus non poteſt conſequi propter repugnantiam condemnati, ſi autem conſequatur,ſolus actus apprehenſiuus ſufficiet pro executione ſententiæ, etiam renuente condemnato.

Circa hæc autem vnum mirabile adno- 87
tabo verbum Ludouici Roman. *in conſ.fi. num.17.* quòd quando quis condemnatus

eſt

eſt ad reſtituendum, cedendum,aut renuntiandum aliquod officium, ſeu beneficium, & is monitus, & compulſus, nolit cedere, ac renuntiationem facere actualiter, habetur procedente iuris interpretatione, & miniſterio, per text. *in c.bonæ. de poſtulatio. prælator.* vbi quòd ſi monitus Papa, & iure per eccleſiam compulſus ſit, vt cedat, de facto cedere nolit, habetur pro cedente. quo declarato ad electionem alterius procedi poteſt,quod luce clariùs probandum dicit ipſe Roma. *ibi*, ea nempe ratione, quoniam qui
88 tenetur ex debito, ad abdicandum à ſe ius aliquod, quod eſt penes eum,ſi monitus abdicare non vult, habetur pro abdicante, & perinde proceditur, ac ſi abdicaſſet, dicit notabilem determinationem, & expreſſam text. *in l.ſancimus §. cum autem C. ad Trebellia.*
89 vbi qui hæreditatem tenetur reſtituere, & monitus recuſauerit haberi legis interpretatione pro cedente,& reſtituente, ac perinde procedit, ac ſi reſtituta foret, inſuper ex caſu, quem vocat notabilem ſecundùm lectu-ram gl. & communem,*in l. in omnibus,la primera, ff. de prætoriis ſtipula. in l. damnum la* 1. *§. fi. ff. de damno infecto, & in l.* 1. *in fi. & l.* 2. *ff. de inſtitu. & in l.* 2. *C. de actionibus & obligatio.* quibus cauetur expreſsè, procurato-
90 rem, qui nomine Domini, & ex re illius actionem & ius acquiſiuit, à ſe abdicare, & cedere, monitum recuſantem, iuris interpretatione reputari cedentem, & perinde haberi,ac ſi ceſſiſſet. Romanum ſequitur ibi Additionator & adducit cõcordantes.quod dictum priùs fuit Decij *in cap. porrecta colu.* 3. *nerſ. & confirmatur, de confirmatione vtili, vel inutili.* huius etiam farinæ eſt, quod dicunt Amador Rodri. *de execut. cap.* 5. *n.* 69. *ad fi.* & Autor Curiæ Philippicæ 2. *p. cap.* 16. *n.* 3.
91 quòd ſi in officiis publicis vendibilibus ſuapte natura, executio fiat, compellendum eſſe debitorem, vt officij titulum exhibeat, & renuntiet in emptorem, quibus adde celebrem & mirabilem determinationem Ludouici Romani relatam.

Et ita ſupremæ Normanorum Curiæ pla-
92 cuiſſe, ſcribit Rupelan. *lib.* 1. *inſtitu. forenſ. c.* 59. quem ſequitur Felician. de Solis *tract. de cenſibus. lib.*2 .*cap.* 3 .*n.*30. *&* 31.qui quidem optimè docent,quòd quando in huiuſmodi officiis publicis fit executio, & neceſſariò requiritur aditus Regis,tunc creditor poſtulare debet, vt debitor officio renuntiare compellatur, ídque mox diſtrahatur, ac inde ſibi ſatisfiet,& iudex debitorem compellet, vt renuntiet, nec debitor reſiſtere poterit, quin cogatur, etiam mandatum ſcripto dare,(per carceris coërtionem puta, vt diximus) quòd apud Principem munus hoc per procuratorem deponat,in gratiam nouiſſimi licitatoris,quod nota, ad officia, & munera renuntiabilia,prout quotidie fit.

Et hoc executionis genere ad compellen- 93
dum condemnatum, ad præſtandum conſenſum venditioni, ſeu rei alienationi, vtitur vt meliori, faciliori, & magis proprio conſilium Neapolitanum, vt teſtatur Vincentius de Franch.*deciſ.*310.*per totam* 3.*p.* allegat ad id text. *in l. ſi cum dotem. §. eo autem tẽpore.*& Camera *in repet.c.Imperialem. fol.*30. *colu.*2. *litera N.verſ.quoad tertium, de prohibita feudi alie.per Federicum.*& ſic prædictum cõſilium Neapolitanũ protulit decretum, quòd quædam illuſtris principiſſa condemnata,ad
94 præſtandum conſenſum cuidam ſubfeuda-tioni factæ à vaſſallo ſuo iuxta pacti conuentionem, infra tres menſes præſtet aſſenſum prædictum, aliàs haberetur pro præſtito, reiecta compulſione poſita à iure, captis ſcilicet pignoribus,& venditis iuxta text.*in l.*1 §. *ex hoc reſcripto ff.de ventre inſpiciendo.l.ſi quis à liberis §. ſi vel parens. ff. de liberis agnoſcen.* vbi per Cordubam *ibi in prin.*dicitur, hanc executionis formam peruetuſtam eſſe, & ſic altera electa fuit per conſilium vt propria.

Et pro huius doctrinæ comprobatione ad-
95 duco text.*in c.contingit.de dolo & contum.* vbi habetur,quòd ſi actor dolo,vel potentia aduerſarij non poteſt à iudice mitti in veram,& actualem poſſeſſionem rei, poſt annum habeatur pro vero poſſeſſore, efficitúrq; verus poſſeſſor,miniſterio iuris,quem text. ſingul. & meliorem de iure dicit Anto. Go. *in l.*45. *Tauri ſub n.*111.*verſ.*3.*pro iſta parte*, & ab eo citati.expendo etiam text.*in l.quanuis.ff. de bonis autho.iud. poſſi.iuncto §.ſuperiori.* vbi habe-
96 tur, quòd ſi propter aliquod impedimẽtum, quis non poſſit mitti per iudicẽ in poſſeſſionem actualiter, habeatur pro poſſeſſore diſpoſitione,& miniſterio illius legis,quam dicũt notabilem,vnicam, & ſingularem,citati ab Anto.Gomez. *ibi, verſ.quintò pro iſta parte.*

Cuius etiam farinæ eſt,quòd ſi quis fuerit
97 condemnatus ad tradendum inſtrumentum alicuius debiti, puta, alicui tanquam ab eius obligatione liberato,ſi non reperitur inſtrumentum, cogitur condemnatus ei facere aliud inſtrumentum liberationis, Angel. Areti. *in conſ.* 136. *in themate à num.* 13. qui *n.*17. *verſ. ſecundo.* quando dicit, quòd con-
98 demnatus in eo, quod de iure eſt impoſſibile,ſed honeſtum, compellitur de facto,co modo,quo poteſt.quem referens in vtroque caſu ſequitur Cardi.Tuſc. *practi. concl.tom.*7. *litera S. concluſ.*126.*num.*128. qui quidem *ibi n.*125. dicit, quòd licèt ſententia ſit ſtricti iuris, tamen ſententia condemnans Titium ad conſeruandum indemnem Gaium ab

obligatione facta per ipſum Gaium, ſi huiuſmodi Gaij obligatio eſt iam extincta, quia fuit compulſus, ſoluere. debet conſeruari, & relaxari indemnis, eo modo, quo poteſt, vt ſcilicet ſolutum eidem reſtituatur, licèt ſententia dicat, releuari ab obligatione, comprehendit etiam releuari à ſolutione facta vigore obligationis, allegat ad hoc Angel. Aretin. hoc plenè tractantem *in d.conſ.*136. *num.*4. *cum ſeqq.* qui contrariis ſatisfacit.

100 Et denique pro intelligentia eorum, quæ dicta ſunt hactenus, aduerte; quod illi quatuor procedendi diuerſi modi, præmiſſi pro executione executorialium; pariter ſint eligendi, & eodem modo repetendi in exequente inſtrumentum guarentigiatum, ſeu in forma cameræ Apoſtolicæ, vt etiam notant præcitati Doctores, & clarè deprehenditur, ita vt & in executione inſtrumenti continentis quantitatem pecuniæ; ſeruetur forma poſita pro executione executorialium ſuper quantitate pecuniaria. Inſtrumento verò continente ſpeciem certam, puta domum, *&c.* ſeruetur ordo traditus in executione executorialium, quibus certa res, & ſpecies continetur. & de ſingulis nempe, quando inſtrumentum continet promiſſionem facti, aut iuris incorporalis, vt pariter iſdem modus repetatur, quoniam inſtrumentum Camerale habet vim ſententiæ tranſactæ in rem iudic. & obligatus ex eo habetur pro condemnato iam, & ſic quoad executionis procedendi modum æquiparantur executoriales, & inſtrumenta guarentigiata, Benedicti de Bar. *in tract. de guar. p.*2. *quæſt.*13. *fol.*346. Anto. de Canar. *in tract. de executione inſtru. quæſt.*41. *ſub num.*79. *fol.*44. Eſeacia *de appella. quæſt.*19. *limi.*10. *num.*8. *ad fi.* Ioan. Garcia *de nobilit. gl.*6. §.2. *num.*25. & ideo de executione ſententiæ ad executionem inſtru. guaren. licitum eſt arguere ſecundùm Bart. *in l. cùm vnus in fi. ff. de bonis autho. iudi. poſſi.* Bal. *l. fi. in colu.*2. *ff. eodem tit.* Roman. *conſ.*76. *num.*4. Angel. *in l.*1. *C. quando prouo. non eſt neceſſe.* Quinti. Man. *in tract. de inhibi. quæſt.*49. *num.*2. Paz *in praxi* 4. *p. tom.* 1. *cap.* 1. *num.*3. & ita pariter variantur exequendi modi vniuſcuiuſque inſtrumenti qualitas expoſcat. vide quæ nos inferiùs *c.*8. *n.*363.

CAPVT VI.

Ab executore, ſiue ſuæ perſonæ, aut commiſſionis, ſiue ſuperioris mandantis defectu, iuriſdictione, & poteſtate carente, & ad vlteriora procedente, appellationi non deferente: an & quando vis fiat, & an is de huiuſmodi incompetentia cognoſcere queat.

SVMMARIVM.

*Exceſſus ex defectu poteſtatis à cæteris exceſſus ſpeciebus ſubſtantiam rapit, & de omnibus componitur. n.*1.

*Cùm de defectu poteſtatis executoris quærimus, neceſſariò inferimus ad exceſſum. n.*2.

*Executor aliquam partem poteſtatis vſurpans excedit multo fortiùs qui totam arripit. n.*3.

Nullitas nulla maior, quàm quod ſit extra poteſtatem. ibid.

*De executoris poteſtate quando diſputatur, locum habet appellatio ſuſpenſiua. n.*4.

*Excedere dicitur executor eo ipſo quòd abſque iuriſdictione procedit. n.*5.

*Exceptiones incompetentiæ ſui aut mandantis, ſi ſubexecutor reijciens procedat executione, excedit, & datur appellatio ſuſpenſiua. n.*6.

Executor beneficiatus etiam ſi aſſumat viam meri, ſi non admittat exceptionem ſurreptionis aut nullitatis ſuæ poteſtatis, poteſt appellari. num 7.

*Exceptio releuans & legitima dicitur quæ prouenit à cauſali, quæ iuſtam cauſam præſtat appellandi. n.*8.

*Exceptio ſi non poteſt executioni opponi, non poteſt appellari ob reiectionem. n.*9.

*Ab Executore vigore breuis Cameralis habentis executionem paratam poteſt appellari, quando verificetur ſubreptio commiſſionis. n.*10.

*Plus influit cauſa in ſe ipſa, quàm in cauſato. num.*11.

*Omne ius potentiùs operatur in cauſa quàm in cauſato. n.*12.

*Exceſſus nullus alius maior quàm defectus poteſtatis mandatæ, quia immediatè & naturaliter eſt exceſſus. n.*13.

*Executor merus ſaltim de exceptione infringente ſuam poteſtatem, cognoſcit ad effectum remittendi taniùm. n.*14. *&* 15.

*Executor mixtus poteſt cognoſcere de poteſtate ſua an reſcriptum ſit falſum vel ſurreptitium, & ſe pronuntiare iudicem vel non. n.*16.

*Executor merus poteſt de exceptione defectus ſuæ poteſtatis cognoſcere extraiudicialiter ad effectum ſuperſedendi in executione. n.*17.

*Executoris meri poteſtas ob falſitatem commiſſionis nulla redditur. n.*18.

Executor

Executor merus licèt non admittat exceptiones contra sententiam, tamen defectus potestatis suæ admittit. n.19.

Executor merus quantunuis præcisam habeat facultatem, potest cognoscere de falsitate narratorum ad effectum supersedendi. n.20.

Executor merus tenetur admittere exceptionem nouiter ortam, quam si sciret mandans in executione supersederet. n.21.

Exceptio falsæ & surreptitiæ commissionis oritur post sententiam, & est incognita superiori. num.22.

Executor merus de exceptione releuante, puta surreptionis coram eo opposita cognoscit, vt remittat & supersedeat si verum inueniat. num.23.

Executor merus admittens exceptionem ad rescribendum & supersedendum, remanet nihilominus merus. num.24.

Exceptione impugnante potestatem delegantis potest delegatus cognoscere. n.25.

Exceptiones infringentes iurisdictionem delegantis, admittit & cognoscit delegatus. n.26.

Iudex quilibet siue ordinarius, siue delegatus, cognoscit an sua sit iurisdictio. n.27.

Executor admittit exceptiones concludentes defectum tam suæ quàm mandantis potestatem. num.28.

Declara, vt num.29.

Executoris potestas pendet à potestate mandantis. n.30.

Excessus executoris vt detegatur inquirimus potestatem mandantis. n.31.

Delegata causa quæ ad iurisdictionem mandantis non spectat, omnia sunt irrita & appellatione non egent. n.32.

Executoris potestas debet à potestate mandantis regulari. n.33.

Infecta primitiua infecta censentur deriuatiua. num.34.

Arboris rami maiores vires non habent quàm à radice susceperint. n.35.

Radice infecta rami exiccantur, & palmites inficiuntur. n.36.

Radice infecta & extincta rami pullulare non possunt. n.37.

Nemo plus iuris in alium transfert, quàm ipsi competat. n.38.

Auocata iurisdictione à delegante, intelligitur sublata ab eius delegato compulsore in partibus. n.39.

Appellationi ab executore mixto aut mero reiiciente legitimam exceptionem defectus suæ potestatis aut mandantis, non deferente, vim fieri declarauit Senatus. n.40.

Suprema tribunalia hac vtuntur praxi, siue in causis ecclesiasticis per viam violentiæ, siue in profanis executoribus excedentibus. n.41.

Executor ante commissionis executorialium præsentationem & intimationem sibi factam, caret potestate & iurisdictione, nec ea vti potest. num.42.

Iurisdictionem ac potestatem nullus delegatus recipit ante literarum præsentationem & intimationem. n.43.

Commissionem esse præsentatam non sufficit, sed requiritur vt sequatur appellatio. n.44.

Executor etiam si sciat facultatem sibi competere, tamen ante præsentationem non recipit potestatem. n.45.

Per executorem gesta post terminum limitatum in communione, sunt nulla ipso iure, atque vim facit procedens. n.46.

Executor ad exactionem post terminum exigens, vinculis ligatus ad superiorem remittitur. num.47.

Executor ignorans prorogationem de tempore ad tempus, si procedat post terminum, irritè & nulliter facit. num.48.

Commissio collata in tempus quo committens carituras est iurisdictione, est nulla. num.49. remissiuè.

Iudex sicut appellatione pendente & eius termino non potest exequi, ita nec executionem committere, cuius defectus est particeps executor. num.50.

Non potest quis per alium facere, quod non potest facere per seipsum. n.51.

Executor non dicitur executionem facere sed mandans. n.52.

Executor est velut causa instrumentalis quæ nihil disponit. n.53.

Actus non attribuitur exequenti sed mandanti. num.54.

Iudex vim facit non deferens appellationi à commissione executionis sententiæ suspensæ per legitimam appellationem. n.55.

Executor procedens ad executionem sententiæ suspensæ per appellationem, potest de facto impediri & resisti. n.56.

Et ab eius processu appellationi nisi deferat, vim fieri declarabitur. n.57.

Mandatum Papæ iniustum potest executor non exequi, sed rescribere, & secundam iussionem expectare. num.58.

Etiam si mandatum contineat excommunicationem. ibid.

Condemnatus curet appellare coram executore à sententia, quam exequi vult intra terminum ad appellandum, cùm antea sibi non fuerit intimata, & eum protestatione adeundi superiorem qui eam tulit. n.59.

Executor gratiæ licèt acquirat iurisdictionem à tempore datæ, eam tamen non exercet ante præsentationem literarum. num.60.

Præsentatio literarum originalium an sit necessaria, vel an transumptum sufficiat. num.61. remissiuè.

Executor gratiæ etiam ſi ſciat ſibi facultatem competere, non poteſt procedere ante literarum præſentationem. n.62.

Sententiæ executio facienda eſt ab eo iudice ſub cuius diſtricto res ſita eſt, ad requiſitionem tamen iudicis ferentis ſententiam. n.63.

Et idem in contractu paratam executionem habente. n.64.

Iudex requiſitus an excedat non exequendo iuxta ſtatutum iudicis requirentis. num.65. remiſſiuè.

Iudex requiſitus re integra mortuo vel aliter finito officio requirentis, an poſsit nihilominus executionem facere. n.66.

Nuntius vt mittat aliquem in poſſeſsionem, iudice mandante mortuo poteſt mandatum exequi. n.67.

Executio mandata etiam morte mandantis re integra non expirat mandatum. n.68.

Iudex ſucceſſor tenetur adimplere & exequi mandatum directum ſuo prædeceſſori. n.69.

Mandatum ex cauſa neceſſaria (prout eſt executio commiſſa) non expirat morte mandantis. num.70.

Mandatum quibus caſibus non expiret morte mandantis re integra. num.71. remiſſiuè.

Executor ad exequendum morte mandantis procedens non excedit. num.72.

Iudex requiſitus an poſsit cognoſcere de dominio aut poſſeſsione rei ſuper qua exceptio eſt facienda. n.73.

Iudex requiſitus ad exequendum, dicitur nudus & merus executor. n.74.

Exceptio dominij aut poſſeſsionis poteſt tertius oppoſitor proponere coram iudice requiſito pro executione ſententiæ, quia vt plurimum longè diſtat ſuperior. n.75.

Opinio Ceuall. reprobatur, putantis omnes meros executores poſſe admittere exceptionem ſuper dominio aut poſſeſsione rei, ſuper qua fit executio. num.76.

1 ISTHÆC præſens exceſſus ſpecies, à cæteris omnibus exceſſus ſpeciebus virtutem, & ſubſtãtiam rapit, ſiquidem cùm de omnibus participet, nec non à cunctis aliis ſola componatur iſta, verùm etenim verum eſt, vt cùm de executoris poteſtate, ac iuriſdictione dubitari contingit, neceſſariò de exceſſu dubitatio infertur. eo namque ipſo quòd executor ſine iuriſdictione, & poteſtate procedit, dicitur excedere, & ex ipſa tranſgreſſione poteſtatis mandatæ, eodém-
2 que momento oriri, atque exceſſum ſimul generari, conſtat. quoniam executor in eo quod excedit, deſinit eſſe executor, & iudex incipit iuriſdictione, & poteſtate carere, ac efficitur priuata perſona, ordinariæ poteſtati ſubiecta, vt ſatis abundè diximus & comprobauimus ſuprà hoc lib. 4. c.3. per totum, & c.4. poſt principium vſque ad finem, quas omnes ibi adductas conſiderationes hîc applica, non repetam. Apparet etiam ex ipſa exceſſus deſcriptione, quam appoſui ibi in d.c.3. n.36. & n.37. vt nouum ſit quoddam grauamen extra limites poteſtatis mandatæ 3 per executorem illatum, & ſi arripiens partem iuriſdictionis & poteſtatis excedit, iuxta *l. quicunque. & l contra noſtra. C. de executoribus & exactoribus tributorum lib.* 12. multò magis excedet executor, qui, cùm nõ ſit executor, omnem poteſtatem integraliter vſurpat, cui conuenit vnicum verbum Bal. *in l. ab executione C. quorum appell. non recip. ſub n.3. verſ. ego dico dum certis.* quòd executor, ſiue exequatur in toto, quando nihil erat exequendum, ſiue in parte, dicitur modum executionis excedere, & ſic ſequitur euidenter regula trita in hac materia, vt ab executore ſiue mero, ſiue mixto, excedẽte limites ſuæ commiſſionis, interiectæ appellationi eſſe deferendum, & vim fieri declarandum in curia ſuprema, de violentia cognoſcente. nulla enim maior nullitas; quàm cùm quid fit extra poteſtatem. Boëri. *deciſ.* 299. Oliuanus *de iure fiſci. c.* 15. *n.*39. Riminal. *iunior. conſ.* 281. *n.*70. Rota *diuerſo. deciſ.* 666. *n.*4. *p.*1. Bertazol. *conſ.* 465. *n.*24. Pari. *de gabellis p.*3. *n.*73. Nizol. *allega.* 2. *n.*21. Vantius *de nullit. ex defectu iuris. n.*1. Giurba *deciſ.* 96. *ſub n.*10. & nos hac 4.p. ſub n.64. c.3. & furſum à num.36.

Hanc doctrinam in terminis reperio apud Ruginellum *in tract. de appella.* §.2. *c.*2. *ſub n.* 64. *verſ. quartò ſi diſputatur.* dicẽs, quòd quan- 4 do diſputatur de poteſtate executoris ad exequendum, poterit & licitè appellari ab eo, & habere locum limitationem *l. ab executione.* cum concordantibus. *C. quorum appella. non recip.* id etiam clariùs dixit Sigiſmund. Eſcacia *in tract. de appella. q.*17. *limi.*11. *n.*10. quòd eo ipſo quòd executor procedit ſine 5 iuriſdictione, dicitur excedere. dicit probari in terminis per Rotam *deciſ.* 45. *aliàs* 346. *ſi appelletur. de appella. in nouis.* Cæſar. Contard. *in repe. l. vnic. C. ſi de mom. poſſ. limi.*19. *fol.*437. plurimas & elegantes doctrinas in comprobationem congerit Vincent. Caroc. *excep.*22. *quæſt.*10. vbi plures citat Doctores, & facit illud Chriſti Domini, non haberet poteſtatem aduerſus me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper Ioan. cap.19.

Pro quo mirificè facit, quod affirmat ex Feli. Æmil. Beral. *deciſ.* 333. *p.*1. & Gigas *de* 6 *penſio. q.*45. Flores de Men. *in pract. quæſt. lib.* 1. *quæſt.*12. *n.*44. quòd ſi ſubexecutor auditoris Cameræ datus ad exequendas via executiua literas penſionis, non admittat exceptionem oppoſitam, puta ſubreptionis, aut

incom

incompetentiæ ipſius auditoris, ac perinde eius executoris, cuius vices gerit, vel alia quæuis allegatur exceptio cõtra iuriſdictionem executoris, aut ſubexecutoris, de qua ſaltim ſummariè incontinenti apparet, ita quòd non videatur per calumniam opponi: excedit reiiciens, & ad vlteriorem executionem procedens, ab eóque poſſe appellari quoad vtrunque effectum, ſuſpenſiuum, & deuolutiuum, pro cuius delatione adita ſuprema prætoria deferri, ac reponi acta omnia,& attentata, declarabunt, cùm iſtæ exceptiones penitus infringant viam executiuam, omnémque proceſſum.

Hinc eleganter dixit Ioan. Anton. de S.
7 Georgio, Cardin. Alex. *in c. dilecto filio.* per text.*ibi n.* 13.*de appella.* quòd ſi executor beneficialis,etiam ſi eligat viam meri executoris, tenetur admittere exceptionem ſubreptionis,& nullitatis poteſtatis ſuæ, quod patet (inquit ille) quòd ſi non admittit, poteſt appellari, ex eodem text. *ibi*, nec admiſſas,
8 *&c.*) & facit ipſe Cardinal. Alexand. bonum argumentum, quoniam exceptio releuans, & legitima dicitur, quæ prouenit à cauſa, quæ iuſtam cauſam præbet appellandi, probat eleganter Oldral. *conſ.*323. *circa primum, in prin.* Cardin.Tuſc. *practi.conclu.tom.*3.*litera E. concl.*378. *n.*1. Bald.optimè *in l.ab executione C. quorum appell. n.*13. dum dicit, ap-
9 paret ex prædictis,quòd quædam ſunt exceptiones, quæ poſſunt opponi in executione, nam ſi non poſſunt opponi, non appellaretur, *&c.*facit etiam,quod dicit Hieron.Gonzal. *de menſi.& alter. gl.*9. *in annota.num.*235. quòd licèt ab executore vigore breuis Cameralis habentis executionem paratam,non licèt appellari,fallit quando verificetur ſub-
10 reptio,vel obreptio literarum,& commiſſionis, quia tunc appellationi quoad vtrunque effectum, & ſuſpenſiuum, & deuolutiuum, deferendum eſſe,per text.*in cap. poſtulaſtis de reſcrip.* Aimon Crauet.*conſ.*68. *num.*10.plenè Lancelo. Rober. *de attenta.* 2.*p. cap.*4. *in præfatione num.*478.

Quod & eo validiſſimo fundamento ful-
11 citur, nam ſi exceſſus commiſſionis appellationem ſuſpenſiuam in executione operatur propter defectum poteſtatis, & iuriſdictionis,(qui maximus eſt,vt ſuprà diximus)multò fortiùs ipſemet defectus potentiæ,vbi directò & immediatè concurrit, eoſdem & maiores effectus debebit operari,plus ſiquidem influit cauſa in ſe ipſa,quàm in cauſato. Feli.*in c.auditis num.*20.*de præſcrip.* deciſ.Genuen. 128. *num.*2. text. *in l.nauis onuſtæ. in* 1. *reſponſ.ff.ad l.Rhodiam de iactu.*meus Perez de Lara *de anniuer.& capella.lib.*1.*c.*24.*n.*4.omne
12 enim ius potentiùs operatur in cauſa, quàm in cauſato.Paul.Caſtren.*conſ.*129.*volu.*1.allegans *l. digna vox. C. de legibus*, nam quando quid eſt propter aliud potentius,fortiúſque, conſideratur illud, propter quod eſt. *l. & ſi non ſunt claui.*21. §. *perueniamus. ff. de auro & argento legato. l. tempus.* 29. *ff. de re iudi.* optimus text.*in clem.* 1. *de reliquiis & veneratione Sanctorum*, vbi ſi veneramur Sanctos propter Deum, multò magis ipſum Deum.*authent. multo magis. C. de Sacroſanctis eccleſ.* ex quibus deducimus vulgare illud axioma, *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.* Ex quibus manifeſtè cognoſcitur, vt nullus alius maior exceſſus ſit, quàm man- 13
datæ poteſtatis defectus, iſte autem propriè naturaliter, & immediatè abſque alterius dependentia exceſſus eſt, alij verò mediatè & cauſatiuè exceſſus ſunt, ob defectum poteſtatis ex actu inſurgentem.

Et inſuper ex eo etiam, nam licèt merus executor, cùm non habeat iuriſdictionem, 14
de nullis exceptionibus cognoſcere queat regulariter; tamen de hac, qua infringitur ſua poteſtas, & iuriſdictio, vt de exceptione falſi, aut ſubreptitij reſcripti, & commiſſionis, rectè quidem & licitè valet cognoſcere, non ad effectum determinandi ſuper illa, ſed ſuperſedendi in executione, & inſtructum reddendi ſuperiorem, ac illum informandi. text. eſt *in l. & ſi non cognitio.* ibi, & ſi non cognitio, ſed executio mandatur, de veritate precum inquiri oportet, vt ſi totus interuenerit, *&c.*) *C. ſi contra ius vel vtilit.publi.* vbi gloſſ. & Bald. not. & cæteri omnes Doctores, *cap. puniri.* §. *& ſi non cognitio.* 25. *quæſt.*2. *d. l. à diuo Pio*, & ibi Bart. *num.*7. *& ſeqq. de re iudi.*text. optimus *in c. de cætero*, *de ſentent. & re iudi. l. ſi prætor* §. *Marcellus ff. de iudiciis.* Innocent. & Hoſtienſ. *in d.c. de cætero*, docétque clarè Specul. *in tit. de executione ſententiæ. l. nunc dicendum num.* 6. optimè explicat ibi Abb. *numer.* 3. *per totum*, *& ſub num.* 4. *ante fi.* Bald. *in d. l. à diuo Pio.* idem Abb. *in cap. paſtoralis.* §. *quia verò. num.* 3. *verſicul. de ſecundo ſcilicet*, *de off. delegat.* Rota *deciſ.*3. *de exceptio. in nouis*, per quam optimè dixit Feli. *in d. cap. de cætero num.*7. *verſ. quintus caſus eſt*, quòd quando opponitur 15
coram executore mero, quòd reſcriptum eſt falſum, debet executor admittere talem exceptionem, quem ſequitur Benedi. Band. *in repertorio ad illum, verbo, executor merus eſt ille*, &c. *circa prin. verſic. iſta fallit concluſio, quando opponitur.* Bobadi.*in poli. lib.*2. *cap.*20. *ſub num.*47. *circa prin.* bene etiam dixit Abb. Panor. *in d. c.de cætero n.*9.*verſ.quæro an is.*vbi poſtquam reſoluit latè, quòd mixtus executor,cùm iudex ſit in executionis actu, meritò poteſt cognoſcere de poteſtate ſua, an

rescriptum, & commissio sit falsa, aut subreptitia, & etiam se pronuntiare iudicem, aut non iudicem, iuxta *c. significantibus. de off.delega. & clem.* 1. *de rescrip.* dixit *in fi.* quòd si coram executore mero opponatur exceptio falsi, vel subreptitij rescripti, vt non per
17 viam iudicij, (cùm nullam iurisdictionem habeat talis executor, iuxta *l. si vt proponis. & l. executorem. C. de executione rei iudi.*) sed extraiudicialiter poterit de ea cognoscere, & inquirere ad sui instructionem, ad effectum exequendi, vel suspendendi executionem, per argumentum *c. cum contingat. & c. si quando. de rescrip.* idem Ab. *in c. super eo. de crimine falsi.* idem tenet Geminia. *in c. sicut* 2. *q.* 1 *colu. penul.* Ioan. And. *in c. super eo. de crimine fal. in* 1. *colu.* Hostiens. & Immol. *in c. cùm contingat. colu. vlt. de rescrip.* Capella Tholosa. *decis.* 344. & ibi eius additio. Feli. *in c. pastoralis* §. *quia verò. num.* 17. *vers. quintò fallit. de off. delega.* & in specie etiam optimè consuluit Soci. Senior *cons.* 83. *num.* 29. *lib.* 4. dicens, quòd cùm ob falsitatem nullum red-
18 datur rescriptum, & executoris potestas, super hac exceptione poterit merus executor cognoscere, iuxta text. *in c. si eo tempore, de rescrip. lib.* 6. eum referens sequitur Menoch. *de arbitr. iudi. lib.* 1. *q.* 38. *n. fi.*

19 Et dicit mirabiliter Lapus *allegatione* 2. incipit *disputatio. colu. fi. num.* 12. *vers. ad hoc.* quòd licèt executor exceptiones contra sententias non admittat; exceptiones tamen defectus potestatis suæ, aut committentis concludentes admittere debet, an literæ suæ sint falsæ, obreptitiæ, aut subreptitiæ, hoc idem & latiùs per Guido. Papæ *q.* 574. *an iudex*, quem vide post Innocen. *in c. dudum. colu.* 2. *in prin. de præsumptio.* optimè Vantius *in tract. de nulli. senten. tit. coram quo nullitas*, &c. *n. fi. ad finem.* quibus quidem rectè conuenit, quòd ait Cardin. Tusc. *practi. conclu.* 3. *tom. litera E. concl.* 500. *num.* 3. post Anchara. *cons.* 240 *n.* 2. 3. *& seqq.* merum executonem posse cognoscere de
20 veritate, & falsitate narratorum, non vt iudicet, sed vt referat, quantumcumque præcisam habeat commissionem, quia sicuti Princeps rescribens si sciret, vera non esse narrata, super quibus se fundat; non rescripsisset, ita & eodem modo posse executorem supersedere, & rescribere.

21 Quò pertinet, quòd executor, etiam merus, tenetur admittere exceptionem nouam, & nouiter ortam, quæ si à iudice mandante cognita fuisset, ab executione supersederet, ac pariter executor eius cognoscere, & supersedere, debebit. Feli. *in c. pastoralis* §. *quia verò. n.* 7. *vers. quartò fallit. de off. delegati. & in c. de cætero n.* 6. *de re iudica.* per *l. si hominem. ff. mandati.* Rober. Marant. *disput.* 1. *num.* 33. *vers. fallit quartò.* Benedi. Band. *in repert. ad Feli. verbo, executor. sub vers. secundo, & sub vers. quarto. prope finem.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 38. *num.* 24. & ita cùm hæc exceptio falsæ, seu subreptitiæ commissionis 22
sit noua, orta post sententiam, & in ipsa commissione, ignota superiori, de ea executor cognoscat, quia licèt talis merus executor non queat regulariter exceptiones admittere ex supracitatis DD. & Andrea Gaill. *lib.* 1. *obserua.* 123. *num.* 7. Ludouico Peguera *in deci. ciuil.* 206. *numer.* 2. *in fi.* tamen de hac exceptione bene poterit cognoscere.

Facit etiam, quæ dicunt Zabarel. *cons.* 103. Federi. de Senis *cons.* 157. *circa fi. vers. nam executor.* Anchara *cons.* 240 *n.* 2. *&* 3. Æguid. Bellam. *cons.* 40. *num.* 10. Cardinal. Tusc. *practi. conclu tom.* 3. *litera E. concl.* 500. *à num.* 1. *vsque ad num.* 4. affirmantes, quòd licèt exe- 23
cutor merus nullam habeat iurisdictionem, nec exceptionum cognitionem, cùm ad nudum factum deputatus sit: tamen si coram eo aliquam releuantem exceptionem; puta, subreptionis rescripti; opponatur, de ea cognoscit, non vt iudicet, sed vt referat, & rescribat superiori, & interim supersedeat in executione, si veram illam reperiat, aliter atque non suspendat; & quòd nihilo- 24
minus merus manet executor. Et facit, quod solemus dicere de exceptione nullitatis opposita coram executore, vt ipse de ea cognoscat, non ad effectum pronunciandi super illa, sed vt illam incidentem ad superiorem remittat executor, si de exceptione constabit, in executione supersedeat, Ancara. *in clem.* 1. *colu. fi. de re iudi.* Innocen. *in c. cùm in iur. de off. delega.* Bart. *in l. si prætor. ff. de iudic. & in l. à Diuo Pio in prin. in* 3. *colu. & in l.* 4. §. *condemnatum. ff. de re iud. & in l. fi. C. si ex fal. instr.* Bald. *in additio. ad Specul. tit. de senten. colu.* 6. *vers. an coram iudice & executore.* Lapus *allegatione* 2. nos latiùs dicemus Deo dante *in c. de exceptionibus.*

Quæ quidem & illo fortiùs redditur, 25
quoniam vulgare est, vt etiam exceptio impugnans potestatem delegantis, & mandantis commissionem coram ipso delegato proponi, & probari, & ad ipsum tales exceptiones admittere, & repellere, spectare. *c. si à subdelegato.* & ibi gl. Archidia. & alij *de off. delega. in* 6. Speculator, & ibi Ioan. Andr. *verb. cognoscit. §. excipitur. vers. sed quis cognoscet. de off. delegati.* vt si diceretur, delegationem non valuisse ex eo, quòd causa delegata ad forum delegantis non spectabat, iuxta text. *in l.* 1. *C. qui pro sua iurisdictione,* quia hæc exceptio spectat ad cognitionem 26
delegati,

delegati, ad quem pertinet exceptiones, per quas negatur delegantem habuiſſe iuriſdictionem; admittere, vel repellere non probatas. gl. *verbo alijs caſibus. in d. c. ſi à ſubdelegato. de off. deleg. lib. 6.* & ibi Ioan. Andr. *in eius addit. in verbo cognoſcet. in §. fi. verb. ſed quis cognoſcet. colu. 5. de iudice delega.* Ab. *in c. cùm te conſulente. in fi. de off. delegati.* & Felin. *in c. ſuper literis. colu. fi. de reſcript.* Angel. *in §. præterea colu. 10. verſ. quæro opponitur, quòd eſt iudex competens, &c. inſtit. de except.* Anto. Corſetus *in lib. ſingula. in verbo, iuriſdictio.* Vantius *de nulli. ſenten. ex defectu iuris ordinarij. num. 37.* & iterum *in tit. quibus mod. ſententiæ nullæ defend. poſſ. n. 51. & 52.* ſitque generaliter veriſſima reſolutio: quemlibet iudicem
27 ſiue delegatum, ſiue ordinarium cognoſcere; an ſua ſit iuriſdictio, vt in vnum plures referam, videndus Marta *in tract. de iuriſdictione 2. p. c. 4. à prin. & à num. 17.* Et quòd executor admittit exceptiones, concludenti-
28 tes defectum poteſtatis, tam ſuæ quàm mandantis, probant Lapus *d. alleg. 2. colu. fi. n. 12.* Guido Papæ *d. q. 574. an iudex.* Vantius *in tract. de nullit. ſenten. d. tit. coram quo nullitas* &c. *n. fi. ad fi.* & per Lapum *ibi*, & Innocentium, *in c. de cætero, de re iudicata*, idem affirmat Cardinal. Tuſcus *practi. conclu. tom. 3. litera E. concl. 485. num. 9. & concl. 486. num. 40.* per Ioannem de Immol. *in conſ. 127. num. 3. verſ. reſpectu autem.* Bal. *conſ. 399. verſ. nam quædam. lib. 4.* Tuſcus *vbi proximè concl. 489. n. 23. & concl. 492. n. 26.*

29 Quam doctrinam accipere debes ſecundùm hactenus comprobatam diſtinctionem, vt executor merus admittit huiuſmodi exceptiones defectus potentiæ, ad finem ſuperſedendi, & reſcribendi, non autem ad finem determinandi. executor verò mixtus, cùm iudex ſit, & iuriſdictionem habeat, de huiuſmodi exceptionibus cognoſcet, ad declarandum, an ſua ſit iuriſdictio, ſiue ex ſua perſona, ſiue mandantis, defectus poteſtatis proueniat.

30 Quoniam poteſtas executoris pendet totaliter à poteſtate mandantis ſuperioris, ita vt ſi iſte ea caruerit, pariter & totaliter executor eſt particeps, & vt exceſſum, & poteſtatis defectum in executore detegamus,
31 inquirimus poteſtatem eius, cuius vices gerit. iſte eſt elegans text. *in l. vnica. C. qui pro ſua iuriſd. iudic. dare, darive poſſ.* quæ ſic loquitur: In cauſſarum delegationibus illud & conſultiſſimè præcipimus obſeruari; vt ita valeant, ſi ad iuriſdictionem pertineant delegantis, quòd ſi quid alienæ iuriſdictionis cauſam crediderit delegandam,
32 nec præcepto cognitorem datum, patientia accommodare, cenſemus, & ſi contra leges obtemperauit deleganti, omnia, quæ ab ea delegatione geruntur, ita pro infectis haberi præcipimus; vt nec appellandi quidem neceſſitas victis aduerſus eas ſententias, imponatur, *&c.*) & de executoribus etiam eſt text. *in l. 1. & 2. C. de apparitoribus præfecti annonæ lib. 12.* quia à poteſtate delegantis de- 33
bet executoris poteſtas regulari. gl. *in c. iudex de off. delegati. lib. 6. verbo proponatur. l. ſolet prætor. ff. de iuriſdic. omnium iudi. l. nemo plus iuris. de regul. iur. l. traditio ff. de acquir. rerum domi.*

Quare delegante carente poteſtate, aut 34
iuriſdictione ex aliquo iuris defectu, aut diſpoſitione, eum executorem, cuius vices gerit, pariter pati defectum, non eſt dubium, quoniam infecta primitiua, infecta cenſentur etiam deriuatiua, vt per *c. cùm quid prohibetur, de regul. iur.* dicit Tiberi. Saluſtius *in praxi audito. Cameræ. lib. 2. cap. 18. n. 8.*
arboris enim rami maiores vires non ha- 35
bent, quàm à radice ſuſceperint, Bal. *in l. 1. ff. de Senatori.* vbi dicit, quòd extincta radice
ramos exiccari oportere, & infecta radice, 36
inficiuntur & palmites, text. arg. *l. viua matre, & in l. 3. C. de bonis mater. l. Diuo Marco. C. de quæſtionibus.* quomodo enim poſſunt rami
pullulare, ſi radix infecta, ſeu extincta eſſet. 37
l. maximum vitium. C. de liber. præter. l. fi. C. de nuptijs. auth. de heredib. ab inteſt. venien. §. ſi igitur defunctus. el 2. verſ. ex diuerſo. collatione 9. Ceruant. *in l 8. Tauri. num. 8. & in l. 9. n. 75.* & iterum *num* 107. nemo enim plus iuris
in alium transferre poteſt, quàm ſibi compe- 38
tere dignoſcatur. *d. l. nemo plus. ff. de regul. iuris concordantis.* & hoc facit argumentum Rota teſte Puteo *deciſ. 240. lib. 3.* vbi dicitur, quòd facta cauſæ auocatione à mandante, ita vt
vlteriùs non queat procedere, à fortiori in- 39
telligitur auocata ab eius delegato compulſore in partibus, ita vt inſuper procedere non poteſt, quam vide omnino.

Ex quibus omnibus vna erit facienda in 40
hac materia iuridica, ſeu probabilis concluſio; vt appellationi ab executore, ſiue mixto, ſiue mero, non admittente exceptionem defectus poteſtatis ſuæ, ſiue ſuperioris mandantis, non deferente interiectæ, vim facere declarari in tribunalibus, tum quia procedit nulliter executor carens poteſtate (vt latè probauimus ſuprà cap. 3.) tum etiam, quia non admittit exceptionem admittendam, quod eſt exceſſus vt c. ſequenti latè apparebit.

Quam concluſionem communiter pra- 41
cticatam videmus quotidie in ſupremis tribunalibus, non ſolùm quando acta adeuntur per viam violentiæ, ſed etiam quando per viam querelæ alicuius iudicis com-

miſſionis ſeu executoris, ſiue à Curia Regia, ſiue aliunde miſſi, excedentis à ſua commiſſione. quia in omnibus cauſis inſpicitur ſtatim ſua poteſtas ex delegatione, & poteſtas eius, à quo miſſus eſt, an caſum illum poſſint demandare, & ad ſe pertineat, & hoc iure vtimur.

42 Ex qua cõcluſione, & ex hactenus in eius comprobationem cumulatis illud primo loco infero, quòd cùm executor ante præſentationem, & intimationem literarum executorialium ſibi factam, vti non poſſit earum facultate, ac careat poteſtate, ac iuriſdictione ex mox citandis, appellationi ab eo interiectæ non deferens vim facere, declarabitur, & quòd ante literarum præſentationem, & intimationem non poſſit executor vti facultate, nec procedere ad executionem earundem, tenet Rota *deciſ.*793. *in antiq. & deciſ.*242. *& deciſ.*458. *in nouis.* Dominicus *in c.eam te. in fi. de reſcriptis.* Feli. *in c.ſciſcitatus verſ.limita hanc partem.de reſcrip.* Roma.*conſ.*353.*verſ.quoad tertium.* Bal.*in rub. qui ſucceſſio. feud. verſ. executores verò.* Philip. Fran. *in c. ſuper eo.el* 2. *verſ. & ita etiam tenet Rota. de appella.* Feli. *in c. eam te. de reſcrip.* & idem *in c.fi.verſ.quæro* 3. *de præſumptio.* Aimo. *conſ.*134.*num.*22.*verſ.ſeptimò dico.* Staphileus *in tract. de literis gratiæ & iuſtitiæ. verſ. noua forma eſt.* Nicolaus Millis *in reper. verbo, gratia Apoſtolica.* Bellame. *deciſ.*110.*verſ. circa tertium dubium vſque ad fi.* Gomez. *in tract.mandati. de prouidendo num.*138. Caſſan. *conſ.*10. *verſ. item hinc tenent Canoniſtæ, & in verſ. ex quibus.* Caſſiador. *deciſ.*8.*de reſtitu. ſpolia.n.*12. *aliàs de cauſa poſſ. & proprie. fol.mihi* 137.Puteus *deciſ.*275. *num.*3.*lib.*3. quod in vtroque executore tam mero quàm mixto procedit. & de hoc etiam in ſpecie probant Gomez *in d.tract.mandati, de prouiden.num.*138. Staphileus *de literis gratiæ & iuſtitiæ. verſ. noua forma eſt.* Anto. Gabriel. *communi. concluſio. lib.*2.*tit.de executione rei iudi.concl.*3.*n.*2.

43 Quæ quidẽ doctrina vniuerſaliter etiam vera eſt in quolibet alio delegato iudice, qui non recipit poteſtatem, exercitium, nec iuriſdictionem ante commiſſionis præſentationem, ita docet gl.*in cle.*1.*in verbo, receptis. de procurato.* Ioan.Andr. *in c.eam te, in fi. verſ. item quod à tempore. de reſcrip.* Bart. *in l. multum. verſ. & hæc ſunt vtilia ad quæſtionem ff.de conditio.& demonſtra.* Rota *in nouis, deciſ.*242. *verſ. delegatus enim.& deciſ.*145.*verſ.ſed illud quod facit. in nouis.* Marian. Socin. *in tract. de citatio.art.*20.*in* 6.*quæſt.prin.* Caſſiado. *deciſ.*8. *num.*12. *de reſtitutione ſpoli.* Archidi. *in c. ſi is cui. in prin.* ibi, ſumpto argumento & à contrario ſenſu.) *de off. delega.in* 6.*& in c.is cui.in prin. de procurato. lib.*6. Hoſtienſ. *in c. ex conqueſtione, verſ. quiſque à iudicibus de reſtitutione ſpolia.* & ibi Ancara. *verſ. venio ad quæſtionem.*& ibi Card.*in fi.verſ.in gl.fi.*vbi Ab.*n.*10. & Antoni.de Buttio *verſ. Hoſtienſis ſic concludit.* Bal. *in l. falſus. verſ. ſed pone quòd cauſa C. de furtis.* idem Bal. *in l. eius qui in prouincia. verſ.ſed dubitatur. de procuratore. ff. ſi certum petatur.* Roma.*in conſ.*353.*verſ.quoad tertium.* Dominicus *in c.*1.§.1. *verſ.nota quod iudex, de off. delega. in* 6. Philip.Franc. *in c.ſuper eo.el* 2. *verſ. vltimò tenementi. de appellatio.* & ibi Decius *num.*12. *verſ. vltimò nota.* Bal. *in l. mandatum. verſ. & nota quod Petrus. C. mandati.& in l.ea quæ. verſ. eſt etiam notandum. C. de tempori.in integ.reſti.*idem Bal. *in l.*3.§. *ſi quis impetrauerit, verſ.ſed contrarium eſt verum. ff.quod quiſque iur. & in l. ſed & ſi de ſua.* §.1. *verſ. & hæc determinantur. ff. de acquir. hære.* Roma. *in l. abſenti. num.*5. *& ſeqq. ff. de donatio.* Feli. *in c.ſciſcitatus verſ.limita hanc partem de reſcrip. & in c. cæterum. verſ. adde pro Regul. eodem tit.* Nicol. Milis *in reperto. verbo, iudex delegatus ignorat.* Caſſan. *conſ.*10. *num.*18. Angel. *in l. cum furioſus. verſ. & eſt argumentum, ff. de iudicijs.* Areti. *in d. l. ſed & ſi de ſua. verſ.ex his inferunt. ff. de acquir. hæred.* vbi dicit, quòd 44
non ſufficit, commiſſionem eſſe præſentatam, niſi etiam ſit à commiſſario acceptata, vt etiam tenet Guido Papæ *quæſt.*286. Feli. *in c. cùm ex officij. verſ.pro quo vide. de præſcrip.* Bal. *in l. eum qui. in verſ. quartò quæro.ff.de iuriſd. omni.iudi.* Paul. de Caſtro *in l. cùm furioſus. verſ. quod nota, quia per hoc. ff. de iudicijs.* Anto. Gabriel *lib.*2. *commu. conclu.tit. de executione rei iudicatæ. concl.*3. *num.*4. quem *n.*6. vide poſt Feli. *in d. cap. ſciſcitatus. verſ.limita hanc partem. de reſcript.* & Papazo, dicentem, hoc procedere etiam ſi executor ſciat fa- 45
cultatem ſibi competere, ſed nondum ſint literæ ſibi præſentatæ, ad quem circa hunc articulum confuge quoties neceſſitas impulerit.

Pariter & ſecundò ex ſupradicta conclu- 46
ſione, & reſolutione fundata infero, vt appellationi interpoſitæ ab executore, dato cum termino limitato, & aſſignato in ſua commiſſione, & poſt terminum finitum procedente ad vlteriora vt licitæ, ſi non deferat; vim feciſſe manifeſtam, Senatus declarabit, cùm poſt illud tempus deſinat eſſe executor, & iudex caret mandato, & iuriſdictione; omniaque quæ ab illo geſta ſint acta, irrita ſunt, nulla, & à priuata quadam perſona confecta, text.eſt *in c.de cauſis. de off.delega.lib.*2.§.*ſi iudex ff.de iudiciis.*optimus text. *in l.ſi ex prætoriano* 3. *C. de executori. & exactorib.lib.*12. vbi executor datus ad exigendum 47
debitum cum termino limitato, poſt illum in executione, & exactione repertus, vinculis

culis ferreis ligatus ad ſuperiorem mittendus, vt eius exceſſus coërceat, iuncta etiam *l. contra noſtra C. eodem tit. & lib.* Sebaſtianus Vantius *in tract. de nullita. ſenten. ex defectu iur. delega. num.* 99. *&* 100. & facit pro hoc, quod dicunt Socin. *in l. multum intereſt, verſ. ſecunda concluſio. ff. de conditioni. & demonſtra.* Alexan. *in l. ſed & ſi de ſua. ff. de acquir. hæredi.* Anto Gabriel. *commu. concluſ. lib.* 2. *tit. de executione rei iudica. concl.* 3. *num.* 18. quod etiam ſi prorogata ſit eius iuriſdictio de tempore
48 ad tempus, ſi tamen ignoret executor, actus ab eo geſti, anteaquam ſibi de prorogatione conſtet, irriti ſunt, & nulli, vbi etiam Vantius affirmat, quando commiſſio fit à
49 delegante collata in tempus, quo ipſe delegans non eſſet futurus iudex, & quo carebit poteſtate, iuxta text. *in l. eum qui. ff. de iuriſd. omni. iud.* cui aliæ poſſunt etiam leges applicari.

50 Tertiò & vltimò ex ſupradicta reſolutione deducitur, quòd cùm iudex ſuperior, qui ſententiam tulit, non poteſt eam exequi, pendente legitima appellatione ab illa interpoſita, nec intra terminum datum ad interponendam quia per eam ſuſpenſa eſt eius poteſtas, & iuriſdictio, *c. non ſolùm, de appell. in* 6. *toto tit. ff. nihil nouari appellatione pendente*, Vincentius Caroc. *in tracta. de exceptio. exceptione* 44. *num.* 74. *prope finem.* & vide ſuprà c. 1. à n. 32.

Pariter eſt dicendum, vt executor, cui executionem eius commiſit faciẽdam, eiuſdem defectus potentiæ particeps intelligatur, ex iuribus, & authoribus ſuperiùs adductis, verſ. quoniam poteſtas à num. 30.
51 & ſurſum, & non poteſt quis per alium facere, quod non poteſt per ſeipſum ex iuris
52 regula, *poteſt quis, de Reg. iur. lib.* 6. imò non executor, ſeu mandans ipſe exequitur, Boroi. *in cap. quoniam Ab. num.* 112. *de off. delega.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 38. *num.* 2. *in fi.* Rebuf. *de ſenten. executio. art.* 7. *gl.* 3. *num.* 4. *verſ. idem dico fol.* 378. Bal. *in addition. ad Specul. tit. de executione rei iudi. verſ. ſententia lata ab vno.* Guillelmus de Cunis *in l. ſi pater. ff. de manumiſ. vindic.* Bertachi. *in reperto. verbo, executio. num.* 51. Cardin. Tuſc. *practi. conclu.*
53 *tom.* 3. *litera E. concl.* 478. *num.* 1. quia executor eſt veluti cauſa inſtrumentalis, quæ nihil diſponit. Areti. *in §. cum autem impubes. num.* 6. *in fi. inſtitu. de adoptio.* & qui per alium facit, eſt perinde ac ſi faciat per ſe ipſum, ex regula iuris. actus ſiquidem non attribuitur
54 exequenti, ſed mandanti. Rota *deciſ.* 167. *num.* 2. *p.* 2. *diuerſo.* Petrus Surd. *deciſ.* 8. *n.* 23. *&* 24 *& deciſ.* 292. *num.* 9. *& in tract. de alimen. tit.* 7. *q.* 38. *n.* 52.

55 Et ideo quemadmodum iudex mandans vim facit, non deferens appellationi interiectæ ab huiuſmodi executionis commiſſione, iuxta ea quæ exactè dixi ſuprà hoc lib. 4. cap. 1. à num. 32. verſ. & prima rationabilis, *&c.* quia vim vi addit; ita etiam huiuſmodi executor hoc caſu, etiam de facto poteſt im- 56
pediri, ne exequatur, bonus text. *in l. defenſionis facultas. C. de iure fiſci. lib.* 10. Ab. *in cap.* 1. *colu. penult. & ſi. de off. ordi.* Bart. *in l. diuus. ff. de indiciis.* Oldraldus *conſ.* 89. Gramati. *conſiliorum ciuilium* 109. *num.* 5. Feli. *in c. ſi quando. de off. delega.* Marta. *de iuriſdictio. 1. p. c.* 51. *à num.* 34. faciunt quæ exactiſſimè Marant. *in diſputatione* 1. *à num.* 18. *cum pluribus ſeqq.* ac ideo multo magis per remedium iuris, ſcilicet appellationis, & nullitatis. quare ſi ab executore non admittente huiuſmodi 57
poteſtatis ſuæ defectus exceptionem, nec ſuperſedente appellationi interpoſitæ, vim fieri manifeſtam, declarabitur.

Pro quo facit inſuper quod dicit text. *in* 58
c. ſi quando, de reſcrip. quòd quando Papa reſcribit alicui, vt aliquid iniuſtum exequatur, poteſt ille, non exequi, & contrauenire literis Apoſtolicis, ſi illud, quod iubetur, apparet iniuſtum, & debet reſcribere Papæ, & ſpectare ſecundam iuſſionem, vbi dicit Ab. procedere, etiam ſi in mandato Papæ ſit pœna excommunicationis, & dicit not. gl. *in l. puniri C. ſi contra ius, vel vti.* quod non debent timere miſeri prælati veritatem ſectari, & literis Principis non obedire. idem dicit gl. *in verſ. nuntians in §. deinde in auth. de manda. Princip.* ex quo infert & argumentatur, & bene, Maran. *diſput.* 1 *num.* 16. *in fi.* Si ergo ipſi Principi iniuſta iubẽti, non eſt obediendum, quanto minus eius delegato; aliter ergo maiorem poteſtatem haberet executor, quàm mandans, à qua ſua defluit. & foret monſtruoſum, ramos pullulare radice infecta, iuxta quæ latè dixi ſuperiùs. forétque hac via aperta porta fraudibus, ſi permitteretur executori eius exequi ſentẽtiam cui perſonaliter executio facienda, prohi- 59
betur. quod nullo iure permittendum eſt. & ſic attendat is, contra quem exequitur, vt ſi nondum appellauerit à ſententia, quia nondum ſibi fuit intimata, interponat appellationem ſimul coram executore, cum proteſtatione illam præſentandi coram ſuperiore, cùm adeundi deſit nunc ſibi facultas, dummodo venit ad notitiam ſuam ſententia lata contra ſe, peténſque ab executore, vt ſuperſedeat interim, dum de hoc cognoſcit, ad effectum reſcribendi & ſuperſedendi interim.

Diximus ſuperiùs executorem executo- 60
rialium carere poteſtate ante commiſſionis præſentationem, illis etiam potes addere

quòd

quòd licèt executor gratiæ acquirat iurisdictionem à tempore datæ, illam tamen exercere non potest ante præsentationem, & receptionem literarum, *c.super eo.2. de appellationi.* latissimè & accuratè cum magna Doctorum caterua, ampliationibus, & limitationibus, necnon concordia Doctorum & opinionum, videre poteris Antoni. Gabriel. *lib.2.commu.opini.tit.de executione rei iudicatæ, conclus.3.per totam.* Molin. *de iustitia & iure.3. tomo disput.t.599. num.2.* plenè etiam per Nicolaum Garciam *tract.de beneficijs 6.p.c.2. à num.7.cum pluribus sequentibus tomo 1.* Marquef. *tract. de commissio.1.p.cap.3.num.42. folio* 61 *mihi 31.* & quod debeat fieri præsentatio literarum originalium, vel aliàs authenticarum, nec sufficit transumptum factum à notario, seu subscripta, vide Garciam ibi *num.16.cum sequentibus.* vbi bene explicat.

Et quòd procedat generaliter in quolibet iudice delegato, vt pariter ante præsentatas literas delegatorias non habeat exercitium iurisdictionis, tenet glo. *in clem. 1. in verb.receptis.de proc.* Ioan. Andr. *in ca.eam te. in fi.vers. item quod à tempore. de rescript.* idem voluit Bart. *in l. multum.vers.& hæc sunt vtilia ad quæstionem.ff. de cond. & demonst.* Rota *in nouis decis.242. vers. delegat. enim. & decis. 145. vers. sed illud, quod facit.in nouis.* Maria. *in tract. cita. vers. & si delegatus. aliàs art.20. in 6. q. prin.* Cassad. *decis. 8. num.12. de rest. spol.* Arch. *in c. si is, cui. in prin. ibi, sumpto arg. à contrario de off. dele. in 6. & in c. is cui in prin.de procu. in 6.* Ho. *in c. ex conquest. vers. quisquam à iudicibus de re. spo.* & ibi Anch. *ver.venio ad quæstionem.*& ibi Card. *in fi.vers. in gl.fin.*& ibi Ab. *num.10.vers.& hinc sumpta occasione.* & ibi Anton. de Butr. *ver. Hostien. sic concludit.* Bal. *in l.falsus. ver. sed pone quod causa.C.de furt.* Bal. *in l. eius qui in prouinciam. vers sed dubitatur. de procurat.ff si cert.pet.* Rot. *cons.353.vers.quoad tertium.*Domini.*in c.1.§.7. vers. nota quòd iudex. de off. deleg. in 6.* Fran. *in c. super eo.el 2. vers. vlt. tenementi, de appell.* & ibi Dc. *nu.12. vers. vltimò nota.* Bal. *in l.1. C.vt lit. penden.vers.adde,id quod.& in l.mandatum vers. & nota quod Petr. C. mand. & in l. ea quæ. vers. est etiam notandum. C. de temp. in integrum rest.*Bal. *in l.3. §. si quis impetrauerit. vers. sed contrarium est verum. ff. quod quisque iur. & in l. sed & si de sua §.1. vers. & hæc determinantur ff.de acquir. hæred.* Roman. *in l. absent. num. 5. & seq. vers. & determinatur quæstio ff. de donat.* Fel. *in c. sciscitatus. vers. limita hanc partem. de rescript. & in c. cæterum. vers.adde pro regula.eod.tit.* Mill. *in verb.iudex delegatus ignorat.* Cassan. *cons.10. num.18.* Angel. *in l. cùm furiosus. vers. & est argumentum. ff. de iudic.* Aret. *in l. sed & si de sua. vers. ex his inferunt. ff. de acquir. hæred.* latè cum ampliationibus & limitationibus prosequitur Anto. Gabr. *commu.conclus. lib.2. concl.3. à num.3.cum seqq.tit.de execu.rei iud.* vbi *num.4.* post Areti. *vbi suprà*, dicit communem, subdentes, quòd non sufficit literas esse præsentatas, nisi etiam sint acceptatæ, Guid. Pap. *quæst.286.* Feli. *in c. cum ex offi. ver. pro quo vide.de præscript.* Bald. *in l.eum qui.in vers. quartò quæro. ff. de iurisd. omni. iud.* Paul. de Castr. *in l. cum furios. ver. quod nota quia per hoc. ff.de iud.*

Quod procedit, etiam si sciat,facultatem 62
sibi competere, sed nondum sint literæ præsentatæ. Feli. *in c.sciscitatus. ver. limita hanc partem. de rescrip.* & post Papaz. tenet Gabr. *vbi proximè num.6.* vbi alias ampliationes, & limitationes ponit, & latè prosequitur videndus.

Vlteriùs notanda sunt pauca, ea tamen 63
vtilia ad executionem iudicis requisiti spectantia, illo priùs obiter supposito, quòd si res, super qua facienda est actualis executio, vigore rei iudicatæ ab vno iudice latæ, sit sub alterius iudicis territorio, districtu, & iurisdictione, ab isto facienda est, ad requisitorias tamen literas illius iudicis, qui sententiam tulit, text. est expressus *auth. de exhib.rei.§.si verò. & in auth. vt different. iudi. l.1.tit.7.p.3.l.properand.§. sin autem reus. C. de iud.in l.à diuo Pio.§. sent. Romæ dictam ff. de re iud.* quam latè exornant, & eius materiam tractant Couar. *practi. quæst.cap.10.num.7.* per totum, vbi idem tenet, per identitalem ra- 64
tionem in contractu paratam executionem habente, quando fieri debet coram iudice contractus, vt in vtroque probat, & amplicat Paz *in prax.5.p.tom.1. cap.2. à num.5. cum seqq.fol.101.* per notata *in c. Roman. §. contrahentes. de for. compet. lib. 6.* tenent plures relati ab Asin.*in prax.§.31.cap.9.num.2.* Auend. *tit.de las excepciones.n.9. & respons.22.* Orosci. *in l. si conuenerit num.9.ff. de iur. omn.iud.*gl. *l.23.tit.11.p.5.* Azeued. *in l.1.tit.21. lib.4.recopi.num.54.*Antoni. Mass.Gall.*in forma obligat Camer. parti.3. quæst.2.* latè etiam & bene in vtroque casu Roder. Xuar. *in lect. l. post rem. in declar. l. Reg. q.5.* incipit *circa iudicem videndum fol.mihi 349.*post Bar. Bal. Salicet. Paul. & alios *in d.§.senten.Romæ.* & post plures alios, eius additionator Valdez. pulchrè etiam per Ioan. Ferrar. *in pra.in form. execut. sent. diffini. à num.13. fol.277.* vbi post Cynum & alios, & similiter Roderi. Suar. distinguunt, vt hoc procedat, quando petitur executio iudicis officio, secus autem quando petitur actione in factum, quia actio vbique exerceri potest, quos vide, & omnes pro materia executionis factæ per literas

ras requisitorias, latè etiam Gratia. *discepta. foren.cap.*146.*per totum*, vbi latè, an iudex re-
65 quisitus excedat,non exequendo secundum statutum iudicis requirentis.Rebuf. *in tract. de liter. requisito. à num.*25. *& suprà per totum. incommenta.tom.*2. Latè hũc articulum examinat post plurimos quos citat Vincent.Carocius *tractatu de exceptio. exc.*22.*q.*30. *à n.*7. *cum seqq.* Caro. de Tapia *in compila.iur.Regn. Neapol.tit.de executi.senten. rubri.*41. *ritu*262. *num.*4.*fol.*226. *lib.*3. ex Carpan. *ad statu.Mediola.c.*8. *& aliis.*

66 Circa quod nunc primò quæro, an literis requisitoriis ad huiusmodi executionem faciendam solemniter expeditis, iudici, vbi res sita est, destinatis, & anteaquam iste iudex requisitus inceperit, iudex requirens obiit, vel officio publico functus, vel priuatus est, an poterit iudex requisitus dictas literas exequi, & effectui mancipare. In qua difficultate, & controuersia affirmatiuè respondendum erit, vt etiam post mortem requirentis defectum, aut priuationem officij teneatur requisitus, exequi. per text. *in l. fundi venditor §.vlt. ff. de acquir. poss. c. si super gratia. de rescript.* exactè, & dilucidè examinat, & comprobat Couarr. *practi. quæst. cap.*11.*à num.*1. quem omnino vide.

67 Pro quo communis stat sententia, quòd si nuntio fuerit à iudice demandatum, vt aliquem inducat in possessionem, mortuo etiam iudice,nuncius possit mandatum exequi, docent B. *in l. more. num.*6. *ff. de iurisd. omni.iud.* sequitur Roman. *cons.*202. *num.*3. Immol. Areti. *in d.l. fundi venditor. §. fi. ff. de acquir. poss.* & ibidem Alexand. *num.*5. Feli. *in c. relatum num.*8. *& seq. de off. deleg.* quam opinionem communem etiam profitentur Iss. *in d. l. more num.*62. *ff. de iur. omni. iud.* & Couarr.*d.cap.*11.*num.*2.*vers. secundò hoc ipsum probatur.*Gratia.*in disceptat.foren.tom.*4. *c.*783. *num.*19. Cardina. Manti. *in tract. de tacit. & ambig.conuentio.lib.*7.*tit.*23.*n.*49.*&* 50.

68 Quod comprobatur authoritate Pauli, Angeli, Aretini, & aliorum *in d.l. fundi venditor. §. fi.* qui expressim asserunt, non extingui morte mandantis etiam re integra, mandatum, quo iudex, qui sententiam tulerit, eius executionem alteri commiserit, sequitur Couarr. *vbi suprà sub num.*2. *ante fi. vers. quarto eadem sententia.* Pro qua opinio-
69 ne est text. optimus *in auth. vt nulli iudicum. §. hoc verò iubemus vers. si verò.* quo dicitur, vt iudex, qui est successor alterius iudicis, debeat adimplere mandatum factum eius prædecessori, prout suus prædecessor tenebatur.

70 Et quia cùm iudex, qui tulit sententiam, ex debito & necessitate officij teneatur, il-
lam exequi, sequitur, vt mandatum sit ex causa necessaria, quod quidem morte mandantis non expirat, vt per *d. l. fundi venditor. §. fi.* tenent communiter omnes citati Doctores, & latiùs Mantica *à num.*45. *cum seqq.*qui *à num.*16. congerit plures,& diuersos casus, quibus [redacted]m morte man- 71
dantis non extingu[redacted]é etiam Gratian. *vbi proximè d.c.*783. *à num.*9. *& suprà.* quare iudex requisitus, nec alius minister hoc casu exequentes morte, vel remotione man- 72
dantis subsequuta re integra,nec excessum, nec vim commisisse,dicentur.

Secũdò quæro, an iudex requisitus possit 73
cognoscere de dominio, & possessione rei, super qua executio facienda est. Et videtur quòd non, ex supradictis à prin. huius capitis, quòd executor merus non potest de aliqua exceptione pertinente ad executionem sẽtẽtiæ,cognoscere regulariter.diximus plura infrà c. seq. sed iudex requisitus dicitur 74
merus executor, & nudus minister, vt probat Ioan. Ferrar. *in practi. in for. executio sent. diffi. sub num.*14.*fol.*277. tenet etiam Gratia. *in disceptat. foren. cap.*146. *num.*7. & ita intelligendi sunt Paz *in prax.*5.*p.tom.*1.*cap.*2.*n.*10. *fol.*101. Couarr. *in pract.quæst.cap.*10.*sub n.*7. *ad med.* dum simpliciter dicunt, hunc iudicem requisitum esse executorem sententiæ, & decreti iudicis requirentis, sicuti in executione latæ sententiæ fieri debet, & expressè tenet ipse Couarr. *in pract. quæst. c.*16. *num.*5.

Quod quidem licèt de iuris rigore ve 75
rum sit, tamen ex æquitate concors est omnium opinio, in re hac sufficere tertio oppositori, coram executore iudice requisito proponere, & allegare, res, & bona, quibus fit executio, propria esse, nec debere in illis fieri executionem, cùm aliàs posset executor cuilibet tertio oppositorio, & contradictori iniuriam facere, qui non ita facilè posset ad iudicem requirentem accedere, cùm fortè is longè absit à loco executionis, prout contingit frequentiùs in his executionibus, quæ fiunt per requisitorias literas; semper enim fit extra proprium territorium, ita considerat ex hac ratione Couarr. *practi. quæst. cap.*16. *num.*5. & post Bart. & Salicet. tenet Meno. *de arbitr. iud. quæst.*38.*num.*8 *& num.*16. *lib.*1.Octauia.Cacher. *in decis. Pedemont.*38.*num.*14.Ludoui.à Peguer.*in decis.ciuil.*138.*per totam.* Azeued. *in l.*6.*tit.*17. *lib.*4. *recopil.num.*7. *&* 8.Cancer.*variar. resolu.cap.*2. *de iur.omni.iudi. n.*247.Audiẽdus tamen non est Ceuall. (quem post hæc vidi) *in tract. de cogni. per viam viol.*2.*p. quæst.*16. *num* 46. qui 76
hãc doctrinam voluerit extendere ad quoslibet executores meros, etiam nõ ordinarios

requisitos

requisitos. Sed fallitur, quia repugnant omnia iuris principia, quæ docent, meros executores nullo modo posse admittere, nec cognoscere de qualibet exceptione, vt hactenus hoc c. & c.seq. diximus. Et quia omnes hi Doctores loquuntur limitatè in iudice requisito de æquitate, & speciali ratione, scilicet, quia tunc frentiùs iudex requirens longè degit, vbi non ita facilè adiri potest absque magna iniuria oppositoris. Quæ ratio non militat in nuntio, qui intra territorium iudicis, sententiam ferentis, exequitur, quia facilis patet aditus; & ita tenendum est constanter ex hucusque dictis in hoc cap.& sequenti.circa quæ vide etiam infrà c.7.à n.41.cum seqq. & ibi dicta limita, vt in hoc casu speciali.

CAPVT VII.

Ab executore reiiciente legitimas exceptiones executorialium executioni oppositas, & admittendas, seu etiam admittente reiiciendas; an, & quando appellationi interiectę vim faciat non deferens, vt qualiter excedat, cognoscatur.

SVMMARIVM.

Exceptiones executorialium executioni conuenientes legitimæ dicuntur, & vt solutæ admittendæ.n.1.

Legitimum dicitur, quod à lege recipitur, & approbatur.n.2.

Exceptiones dicuntur non legitimæ, quæ à lege reprobantur.n.3.

Executor excedit, non admittens legitimas exceptiones executionis naturæ congruas. n.4.

Ab executore non admittente legitimas exceptiones tanquam excedente, appellatio habet vtrumque effectum.n.5.

Quod idem locum habet in executione instrumenti guarentigiati, quia parificantur à iure. num.6.

A reiectione exceptionis in executione incidentis appellatio est necessaria, aliàs transiuit in rem iudicatam num.7.

Executor literarum pensionis reijciens exceptiones legitimas incompetentiæ, surreptionis, aut ortas ex ventre gratiæ, excedit, & ex hoc capite appellatio vtrumque habet effectum. num.8.

Exceptiones minùs legitimas & reijciendas admittens executor excedit, ex hoc capite appellationi vt licitæ deferendum est.n.9.

Executor admittens exceptiones non admittendas, detrahit iuri priuilegiato partis, hoc est, iuris exequendi, eamq; priuat beneficio iuris communis, ob quod datur appellatio.n.10.

Grauamen sat præiudiciale dicitur, quo impeditur via executiua competens.n.11.

Executiua via maximum affert commodum. numer.12.

A grauamine illato agenti via priuilegiata faciliùs admittitur appellatio, quàm aduersario. num.13.

Exceptiones legitimæ quæ executioni sententiæ opponi possunt, in duplici sunt differentia. num.14.

Aliæ infringunt sententiam, illiq; ex diametro repugnant, aliæ non repugnant directò, sed tantùm modificant, & quales sint in vtroque casu.ibidem.

Exceptiones omnes indistinctè omnes executores an admittere, & terminare queant.n.15.

Executor merus cùm sibi committatur nudi facti executio, & omni liquidata materia, non potest regulariter cognoscere de exceptionibus appositis.n.16.

Executor merus non potest cognoscere de exceptionibus appositis labefactantibus sententiam, sed mandatum ad vnguem seruare tenetur. num.17.

Exceptiones infringentes & annullantes sententias licèt executor non teneatur admittere, potest tamen, si vult, ad effectum supersedendi, & rescribendi dumtaxat.n.18.

Primò quando exceptio esset notoria, & nondum fuisset in iudicium deducta.n.19.

Secunda exceptio excommunicationis opposita petenti executionem.n.20.

Tertia exceptio & causa nouiter orta, quam si cognosceret iudex supersederet.n.21.

Quarta exceptio falsi rescripti.n.22.

Quinta exceptio nullitatis notoriæ, vbi executio est irretractabilis.n.23.

Executor has exceptiones infringentes sententiam potest admittere, si vult, non tamen tenetur, & ideo à reiectione appellationi interiectæ non deferendum.n.24.25.& 26.

Executor mixtus sicut merus, non tenetur admittere exceptiones labefactantes sententiæ, si non vult.n.26.

Executor præcisè tenetur admittere exceptionem infringentem eius potestatem, & vbi datur executio irretractabilis, aut excommunicationis exceptio, quas si reijciat executor, libet appellare.n.27.

Executor mixtus is dicitur, cui executio committitur, non præcedente causæ cognitione super ijs, quæ incidere solent in viam executiuam. num.28.

Executor mixtus non tenetur admittere exceptiones labefactantes sententias, nec respicientes merita causæ. n.29.

Executori non quomodò sit lata sententia, sed quomodo

quomodo ſit exequenda, pertinet, non quid ſit pronuntiandum, ſed quid ſit pronuntiatum. num.30.

Executor non poteſt factum ſuperioris labefactare. n.31.

Executor non poteſt admittere exceptiones reſpicientes iuſtitiam, & cauſam principalem, ſed ſtatim remittit ſuperiori non ſuperſedens in executione. n.32.

Executor poteſt, ſi vult, admittere exceptiones reſpicientes nullitatem ſententiæ vt remittat & ſuperſedeat. n.33.

Executio ſententiæ ſummariè tractatur, & ita nihil admittitur requirens altiorem indaginem ad illam impediendam.n.34.

Exceptio nullitatis incontinenti probata, ex inſpectione actorum, eſt legitima, & impedit etiam trium conformium executionem.n.35.

Exceptio nullitatis ex defectu iuriſdictionis etiam trium cõformium executionem impedit. n.36.

Exceptio nullitatis notoriè impedit executionem oppoſita coram iudice ſententiam ferente, executor autem non tenetur terminare, ſed interim ſuperſedere.n.37.

Reſtitutio in integrum quando poteſt opponi rei iudicatæ, & ſuſpendit executionem, procedit ſi opponatur coram iudice, non autem coram executore.n.38.

Exceptiones modificatiuas quæ directò non infringunt ſententiam, ſed reſpiciunt executionem ſententiæ tantùm, executor mixtus admittere tenetur.n.39.

Executor Romanæ Curiæ in partibus cognoſcit ſuper rebus in quibus eſt facienda executio pro quantitate debita, & de aliis exceptionibus modificatiuis. n.40.

Iudex requiſitus pro executione ſententiæ quas exceptiones admittat.n.41.

Iudex requiſitus pro executione executorialium dicitur merus executor. n.42.

Iudex requiſitus pro executione cognoſcit de omnibus exceptionibus modificatiuis, ſi coram iudice cognitæ non ſint. n.43.

Iudex requiſitus poteſt de dominio rei ſuper qua eſt facienda executio, cognoſcere etiam ſi ſit merus. n.44.

Iudex ordinarius qui in defectum iuriſdictionis arbitri ferentis ſententiam exequitur, dicitur mixtus executor, quia omnes exceptiones admittit & cognoſcit. n.45.

Exceptiones modificatiuæ naturæ executionis conueniunt, & ideo admittendæ per executorem. num.46.

L. cum fideicommiſſ. ff. de confeſſ. expenditur mirabilis ad admittendum exceptiones modificatiuas. n.47.

Exceptiones quæ coram ipſo executore proponi poſſunt, & quæ non, ſub coram ſuperiori mandante. n.48.

Executor ſi nolit admittere exceptiones infringentes ſententiam ad effectum ſuperſedendi, non excuſatur pars illas proponere iterum coram ſuperiore. num.49.

Exceptiones legitimæ à reiectione vt poſsit appellari, & excedat executor, debet illius probatio incontinenti offerri, non aliàs. n.50.

Executiua & ſummaria iudicia non admittunt exceptiones requirentes altiorem indaginem. num.51.

Exceptio legitima vt per executorem admittatur, debet vel ex eiſdem actis probari, vel conferre incontinenti probationem.n.52.

Tertius comparens & appellans ab executione, debet de ſuo intereſſe incontinenti docere.n.53.

Ab executione appellatio vt operetur effectum ſuſpenſiuum exceptionis, probatio debet incontinenti conferri. n.54.

Appellatio à reiectione exceptionis ante eius iuſtificationem, non deuoluit, nec ex ſola reiectione iuſtificatur in quibuſlibet iudiciis, & de ratione. n.55.

Appellatio à reiectione exceptionis ſimul oblata probatione, incontinenti ſtatim dicitur iuſtificata. n.56.

Iudex reiiciens probationem incontinenti oblatam, oſtendit ſuam iniquitatem contra opponentem exceptionem, cuius malitiæ præſumptio purgatur ex eo. n.57.

Tam in exceptionibus dilatoriis, quàm in peremptoriis. n.58.

Et hoc caſu appellatio ſtatim operatur effectum ſuſpenſiuum & attentat.n.59.

Probationem incontinenti offerens, debet petere terminum breuiſsimum. n.60.

In remed. l. fi. C. de edicto diui Adr. proceditur ſummariè & executiuè, & exceptio requirens altiorem indaginem reſeruatur petitorio.n.61.

Quod per interpretationem verborum teſtamenti probari deſideratur, requirit altiorem indaginem, quæ reſeruatur in remed.l.fi.n.62.

Exceptio quæ continet aliquam dubitationem iuris vel facti non promptè, liquidabilem reſpicit proprietatem. n.63.

In executiuo iudicio ex l. fi. C. de edicto diui Adr. non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem.num.64.

Exceptiones peremptoriæ quæ non infringunt, nec directò impugnant, ſed modificant ſententiam, poſſunt vt legitimæ opponi in eius executione. n.65.

Exceptio modificatiua cùm non impugnat ſententiam, dicitur quid ſeparatum ab appellatione principali. n.66.

Exceptiones modificatiuæ & legitimæ quæ ſint. n.67. remiſsiuè.

Exceptio collationis bonorum poteſt vt modificatiua opponi executioni ſententiæ. n.68.

Exceptio peremptoria modificatiua ſemel iudicio

principali & ante sententiam opposita, & à iudice reiecta, in executione opponi non potest. n.69.

Exceptio modificatiua semel opposita, & terminata in principali, non potest executioni sententiæ opponi. n.70.

Exceptio modificatiua semel opposita in processu ad vnum finem, potest ad aliud diuersum in executione sententiæ opponi.n.71.

Exceptio peremptoria modificatiua semel processui opposita, non tamen per iudicem super ea pronuntiatũ, an executioni opponi possit.n.72.

Exceptio sumptuum est modificatiua, & admittenda per executorem executioni sententiæ, quam directò non impugnat.n.73.

L. peremptoriæ C. sententiam rescindi non posse, an loquatur in perẽptoriis modificatiuis. n.74.

Exceptio retentionis adeò fauorabilis est, vt etiam post sententiam competat. n.75.

Retentionis exceptio admittitur in executione, etiam si ea sit processui opposita, non tamen per iudicem terminata. n.76.

Retentionis exceptio non decisa, etiam in iudiciis priuilegiatis opponitur post sententiam, & à reiectione appellatio admittitur.n.77.

Exceptio impensarum per viam actionis, & exceptionis, in iudicium principale deduci potest. num 78.

Impensarum exceptionem per viam actionis propositam debet iudex expressè pronuntiare, aliàs habetur pro omissa. n.79.

Impensæ petitæ in prima instantia, in ea tamen omissa condemnatio, si in secunda super illis declaretur, erit prima sententia illarum respectu. n.80.

Et tunc in executione sententiæ hæc exceptio admittenda est. ibid.

Impensarum exceptio modificatiua in iudicio principali deducta per viam exceptionis, potest iterum in executione opponi. n.81.

Succumbens in exceptione compatibili cum actione, non prohibetur in aliud iudicium deducere, si de ea non fuerit iudicatum. n.82.

Absolutio in incidenti quando deducatur per condemnationem in principali.n.83.

Text. in l.quod in diem. §. citationem. ff.de compensatio. expenditur. n.84.

Exceptio modificatiua opposita, & non determinata, censetur reseruata executioni sententiæ, quando est compatibilis cum sententia. n.85.

Exceptio opposita & non terminata, censetur reiecta, & non admittenda in execatione, quando est incompatibilis cum sententia.n.86.

Sententia lata super principali, intelligitur reprobare incidens, si aliter cum illo non potest subsistere. num.87.

Exceptio competens obligato ad alimenta, ne conueniatur vltrà quàm facere possit, est modificatiua. n.88.

Exceptio augmenti, aut diminutionis bonorum alimentarij, & alimentantis, est legitima, & variatur iuxta augmentum & diminutionem.n.89.

Quod intellige si incontinenti hæc augmenti, aut diminutionis exceptio probetur.n.90.

Sententiæ causa cessante cessat & ipsa sententia. num.91.

Causa sententiæ quando redit ad non causam sententia retractatur.n 92.

Executor ex noua causa potest in sententiæ executione supersedere.n.93.

Rei iudicatæ cessante causa ex noua causa superueniente, cessat res iudicata.n.94.

Res iudicata non facit ius in ijs quæ tempore mutantur.n.95.

Pro intellectu c. tum ex literis. de in integ. restit. qui videndi. n 96.

Alimenta crescunt & decrescunt crescente, vel decrescente patrimonio alimentati, vel alimentantis, etiam post sententiam & iudicis taxationem.n.97.

Etiam si taxationi consenserit.n.98.

Exceptio orta ex ventre sententiæ, est legitima, quam si executor reiiciat, excedet. n.99.

Actio & exceptio si oriatur ex eodem actu, à pari procedunt. ibid.

Exceptionibus omnibus sublatis per statutum non tollitur orta ex eodem statuto.n.100.

Exceptio ex ventre sententiæ aut instrumenti, obstat etiam non opposita, quia semper loquitur, & simul cum actione præsentatur & deducitur.n.101.

Exceptio orta ex instrumento prodest si ex eo agatur, secus si ex re iudicata super instrumento, nisi & in illa sit inclusa. n.102.

Executioni sententiæ potest opponi & oriri exceptio proueniens ex mente pronuntiantis. num.103.

Reseruatio iuris facta in sententia, conseruat ius condemnato competens.n.104.

Ius reseruatum est exclusum à sententia & condemnatione.n.105.

Reseruatio iuris est exceptio quæ modificat actum, atque omnino admittenda est. n.106.

Reseruatio iuris confirmat non reseruatum, & conseruat reseruatum, ac si nulla staret condemnatio. n.107.

Exceptio (non impleuisti ex latere tuo) vt legitima apponitur executioni. n.108.

Exceptio (tu non impleuisti ex parte tua) oritur ex ventre sententiæ, & quandocunque opponi potest executioni. n.109.

Exceptione (tu non impleuisti) stante, inhibitio expeditur contra executionem.n.110.

Exceptionibus omnibus exclusis non intelligitur exclusa exceptio (tu non impleuisti) n.111.

Ad effectus plures exceptionis (tu non impleuisti) qui videndi. n.112.

Exceptio

Exceptio (rei non traditæ, & pretij non soluti) eius est naturæ cuius exceptio (tu non impleuisti) & opponi potest executioni sententiæ. n. 113.
Exceptio etiam dilatoria quæ oritur post sententiam, potest licitè eius executioni opponi. n. 114.
Et quomodo intelligatur. ibidem remissiuè.
Exceptio dilatoria orta post litem contestatam, potest opponi. n. 115.
Res iudicata licèt perpetua sit, tamen non obstat agenti ex noua causa superuenienti de nouo. num. 116.
Condemnatus ad rei commodatæ, aut depositæ, aut perditæ restitutionem, & eius veram æstimationem, si res deueniat in potestatem Domini, potest de hac legitima exceptione opponere exccutioni, & admittenda. n. 117.
Aequitas noui casus nouum inducit remedium. num. 118.
Exceptio (quod petis intus habes) opponi potest sententiæ. n. 119.
Sententia pro aliquo vti hærede ab intestato, rescinditur postea apparente testamento nouiter reperto. n. 120.
Absolutus ex vna causa potest ex alia nouiter conuentus condemnari. n. 121.
Sententiæ causa cessante, cessat ipsa sententia. num. 122.
Bona alienata in tertium per illum possessorem, cuius sententia ex noua causa fuit rescissa. n. 123. *remissiuè.*
Rei iudicatæ exceptio quando prodest absolutio ob non probationem actoris in realibus aut personalibus. n. 124. *remissiuè.*
Exceptio defectus mandati aut iurisdictionis, est perpetua, & nunquam censetur excluſa, & obstat etiam tribus conformibus. n. 125.
Sententia sustinetur si reuera adfuerat mandatum procuratoris, licèt non præsentatum in actis, de quo etiam post sententiam constet. n. 126.
Sententia erit nulla, etiam si verè adsit mandatum, non tamen productum in actis, postquam fuit de eius defectu oppositum. n. 127.
Acta non valent post oppositionem defectus mandati, nisi in actis exhibeatur. n. 128.
Secus si non opponatur, quia sufficit quandocunque de eius vera existentia docere. ibid.
Sententia & acta vt nulla dicantur, non sufficit semel à principio de defectu mandati opponere, sed in quolibet actu protestari, & repeti, aliàs sufficit quandocunque de eius vera existentia docere. n. 129. *& seqq.*
Iudicium agitatum cum Monacho constituto procuratore sine licentia superioris, non opposita exceptione an sit nullum. n. 130.
Protestatio vt nihil fiat nisi docta de legitimo mandato, debet repeti non à quolibet actu. n. 131. *& seq.*
Interlocutoria iudicis declarans falsum & asserturn procuratorem legitimè comparere, non præiudicat Domino inscio, & potest quandocunque de nullitate dicere. n. 133.
Quid si Dominus huius interlocutoriæ habuisset notitiam. n. 134. *remissiuè.*
Exceptio opposita primæ solutioni annui redditus, & reiecta, an opponi queat in executionibus sequentium annuorum. n. 135.
Obligatio redditus annui si est vnica, pro omnibus præstationibus futuris, vnica præscriptio sufficit pro tota obligatione. n. 136.
Singulæ obligationes si oriantur pro singulis præstationibus annuis, tot præscriptiones sunt necessariæ, ita vt vnica pro omnibus non sufficiat. num. 137.
Annuus redditus debitus ex contractu, regulariter vna est obligatio, & actio, & ad hæredes transit. n. 138.
Redditus annuus debitus ex contractu cum conditione singulis annis adimplenda, tunc quot sunt anni, tot sunt obligationes. n. 139.
Redditus ad vitam tot continet obligationes, quot præstationes annuæ. n. 140.
Tot sunt legata quot annuæ præstationes. n. 141.
Obligatio si est vnica pro omnibus annuis præstationibus, exceptio semel opposita & reiecta in executione vnius præstationis, non obstabit creditori in aliis. n. 142.
Sententia lata in fauorem debitoris super vno annuo redditu, obstabit agenti pro seqq. debitis vnica obligatione. n. 143.
Obligationes si tot sint quot annuæ præstationes, sententia pro prima pagha non parat plenum præiudicium in sequentibus. n. 144.
Causa ex qua sit actum specialiter non expressa, omnes causæ petitione cõprehenduntur. n. 145.
Debitor annui redditus, si in executione vnius paghæ omisit opponere exceptionem illam, poterit opponere in executione aliarum præstationum futurarum. n. 146.
Solutiones decursæ nihil inferunt in futurum, quominus opponatur exceptio contra instrumentum aut tabellionem, omissa in prima pagha. num. 147.
Quod procedit siue vnica sit obligatio, siue plures pro singulis annis, quando exceptio omissa fuit in prioribus paghis. n. 148.
Text. in l. 1. *C. de fideicommiss. interpretatur num.* 149.
Sententia lata super primæua actione, & obligatione annui redditus, vt in posterum præsletur, vnica sufficit pro singulis annis condemnatio. n. 150.
Exceptio sequestri authoritate iudicis præcipientis debitori ne soluat suo creditori, an impediat executionem pro ipso debito sequestrato. n. 151. *& quid si debitor sequestrum procurauit. n. sequenti. & quid aduersus fideiussorem. sub num.* 52.

*Debitor interdictus ne soluat suo creditori, si compellatur à iudice cum cautione indemnitatis, an soluere debeat decimam executionis. num.*152.

*Depositarius de mandato iudicis, reddens depositum an liberetur, & quid si alteri etiam non citato cuius interest, quas diligentias tenetur facere depositarius, & an teneatur appellare. num.*153.

*Debitor interdictus per iudicem ne soluat suo debitori, vel quòd soluat alteri, an & quando teneatur appellare. num.*154.

Et an debeat contradicere, & omni vti diligentia, ne debitum ab eo exigatur. ibid.

*Debitor compulsus alteri soluere quàm vero Domino, anteaquam soluat, tenetur denuntiare creditori suo. num.*155.

*Debitor iussu iudicis soluens alteri quàm suo creditori, non liberatur si præcessit mora soluendi, illi etiam contradicens sequestro debito. n.*156.

*Debitor etiam ante moram debet modis omnibus resistere, ne fiat sequestrum, & factum tollatur, aliàs si sponte soluit & agnouit, non liberatur. num.*157.

*Debitor soluens iudici aut apparitori exequenti liberatur. n.*158.

*Executor datus ad vendendum & pretium recipiendum, emptor ei legitimè soluit, sed executor Domino rei tenetur. n.*159.

*Re euicta in solutum pro debito data à iudice vel à parte, non agitur ex actione primæua, quia est extincta, sed vtili ex empto. n.*160.

*Re euicta in solutum data, an & quando liberentur priores fideiussores & pignora. n.*161.

*Creditor rem in solutum accipiens, sit cautus protestari, vt re euicta, illæsa sibi sit actio primæua, qua fideiussores & pignora non liberantur. num.*162.

*Creditor euictionem pignoris debiti non debet, concurrentibus iuris requisitis, & quæ illa sint. num.*163.

*Pignoris venditio legitimè facta non impeditur per appellationem debitoris. n.*164.

*Intellectus ad tit. C. creditorem euictionem pignoris non debere. n.*165.

*Pignore vendito authoritate iudicis instante creditore, indistinctè debitor tenetur de euictione eius. n.*166.

*Factum iudicis est factum partis. n.*167.

*Sequestrata mula debitoris forensis, si probet non esse suam, sed conductam, restituitur. n.*168.

*Sequestris pluribus appositis super eadem re, an prius præferendum. n.*169.

*Sequestratæ rei seu pro executione captæ an venditio sit nulla. num.*170.

*Exceptio litis pendentiæ in executiuis non admittitur. n.*171.

*Executiuam ad viam redire non potest, qui ordinariè cœpit agere. n.*172.

*Nisi protestetur quòd viæ executiuæ præiudicare nolit. n.*173.

*Rei iudicatæ exceptio obtentæ contra receptatores redituum, an præiudicet domino principali. num.*174.

*Exceptio eadem obstat cessionario quæ cedenti, & etiam intruso, lite pendente, & eadem competit exceptio, quæ condemnato per sententiam. n.*175.

IN executorialiũ executionẽ multę incidere assolent exceptiones, quæ cùm iudicij naturæ rectè conueniant, cunctis aliis 1
exclusis, à iure approbantur selectę, legitimę inde dictæ, & ab executoribus omnimodo admittendæ. ita tenent Bal. *in l. ita nobis. C. ad l. Iul. de adulteriis.* Bart. *in l.* 1. *§ parui refert ff. quod vi, aut clam.* Anto. de Butr. & Decius *in c. ex parte.* 2. *de off. delega.* Ab. *in c. item cum quis. de restitutione spolia.* Angel. de Areti. & Immol. *in l. si. ff. à quibus appellare non licet.* Guido *in tract. compulsorialium.* Anto. de Cana. *in tract. de executio. instru. quæst.* 3. Iff. *in l si constante num.* 85 *ff. solu matri.* Socin. *in regul.* 130. gl. Ab. & reliqui omnes classici *in d. c. ex parte.* 2. Auenda. *in c. correct.* 1. *p. cap.* 16. optimè latéque Parlado. *lib.* 2. *rerum quoti. c. fi.* 5. *p.* §. 11. *sub num.* 2. *vers. alij verò* bene etiam nostras Ioan. Garcia *de expens. & meliora.* 6. *c num.* 16. *ad finem.* iure iquidem legitimum dicitur, quod à lege reci- 2
pitur atque approbatur. *l. legitima. ff. de pactis. l.* 3. *§ fi. ff. pro socio.* Decius *cons.* 258. *num.* 4. *volu.* 2. Parlado. *vbi proximè n.* 4. qui propterea dicit econuerso, legitimas exceptiones non 3
dici, quas lex reprobat, & refellit, & Ioa. Garcia *d. n.* 16. *ad fi.*

Has igitur exceptiones, quas executoria- 4
lium executioni legitimas iura reputant, iudiciique natura appetit, si executor non admittat, excedit, ab huiusmodique reiectione admittendarum, veluti ab excessu appellationi (quæ legitima est) nec detulerit, violentiam fecisse, declarabit, prout 5
assiduè declarat Regium tribunal, ista est gl. celebris *in l. ab executione C. quorum appell. non recip. verbo, excedat.* ibi, Item idem est, si executor prætermissa cognitione exceptionis, quæ datur alicui in quibusdam casibus, etiam post sententiam, & post quadrimestre tempus, velit sententiam executioni mandare, *&c.*) optimè Speculat. *tit. de appellat* §. *in quibus. sub num.* 5. *vers. vel nisi admittat aliquam. de exceptio. quæ post sententiam obiici poss.* &c. Bal. *in c. quoad consultationem. super gl. verbo, excedat. de senten. & re iud.* Alexan. *cons.* 99. *aliàs cons.* 92. *num.* 6. *vers. nec iudicta pronuntia. num.* 6. *lib.* 2. Castrens. *cons.* 289. *lib.* 1. *ad primum respondetur*

tur in prin. Bald. *in l. ab executione. num.* 13. *C. quorum appel. non recipi.* vbi Bar. *num.* 4. *& in l. ab executore. num.* 2. *ff. de appellat.* Ruinus *conſil.* 80. *num.* 2. *colum.* 5. Anto. de Butr. *in c. quoad conſultationem. num.* 16. *verſ. quandoque executor. de ſenten. & re iudic.* ibidem etiam Abb. *ſub numer.* 24. *verſus finem & num.* 25. Cardinal. Tuſc. *pract. conclu.* 1. *tom. concl.* 4010. *num.* 5. *& num.* 18. *litera A.* & iterum *ſub concluſ.* 1011. Veſtrius *in praxi Roma. Cur. lib.* 7. *cap.* 3. *ſub num.* 9. *verſ. ſed & inter alios. fol.* 196. *& eodem lib. cap.* 5. *num.* 9. Rebuf. *in tractatu de ſentent. execut. art.* 7. *gl.* 12. *num.* 2. *verſ. poteſt tamen.* & idem Rebuf. *gl.* 14. *num.* 9. *fol.* 373. *&* 380. dicentes, quòd ſi pars opponat contra executionem aliquam legitimam exceptionem, & executor illam non admittat, poterit ab huiuſmodi exceſſu appellationem mittere. idem tenent Cæſar Contar. *in repeti. l. vni. C. ſi de mom. poſſ. limi.* 19. *n.* 6. & iterum *q.* 24. *n.* 10. *&* 11. Gregor. Tholoſa. *in tract. de appell. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 14. *& ſequẽtibus.* optimè Cepola *in cautela* 44. *per totam.* Philipp. Franc. *in c. nouit.* 43. *in prin. n.* 1. *de appell.* Corneus *conſ.* 71. *colu. penult. in prin. n.* 5. *lib.* 1. Dueñas *in regul.* 41. *limi.* 1. Franciſc. Ripa *in l. qui pro tribunali ſub n.* 10. *de re iudic.* Ioan. Ferra. *in tract. de appella. c.* 5. *n.* 51. & per Alex. *conſ.* 85. *num.* 6. *verſ. præterea etiam. lib.* 5. tenuiſſe Rotam in vna Salui. interd. 19. Nouem. 1593. coram Penia teſtatur Mareſco. *variar. reſolu. lib.* 2. *cap.* 112. *ſub n.* 18. qui aliam Rotæ deciſionem allegat. & iterum *c.* 120. *n.* 48. Petrus Surd. *conſ.* 27. *n.* 19. quem in id citat Marqueſan. *in tract. de cõmiſſ.* 1. *p. c.* 24. *n.* 85. tenet etiam Cæſar Barz. *in deciſ. Bono.* 55. *Dominus. n.* 11. Beroius *conſ.* 32. *in cauſa. num.* 15. *lib.* 3. & per eundem Lancelo. Robert. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 53. *n.* 28. Bart. *in d. l. ab executore. ff. de appella. ſub n.* 2. *verſ. vel non admittendo legitimas exceptiones impedientes executionem,* &c. & ad eundem remiſſiuè Roland. à Valle *conſ.* 43. *num.* 6. *volu.* 1. Vincent. Caroc. *exceptio.* 44. *n.* 90. qui omnes illam conſtantem concluſionem in hac materia affirmant: poſſe appellari ab executore ex capite exceſſus, à reiectione exceptionis, aptæ ad impediendam
6 executionem ſententiæ. quod idem eſſe intelligendum, in executione inſtrumenti Cameralis, ſeu guarentigiati, cùm pari paſſu ambulent, & de vno ad aliud argumentari, alibi dixi latè, & in ſpecie probat Cæſar
7 Contar. *vbi proximè d. num.* 6. quod adeò verum eſt, vt appellatio ſit omnino neceſſaria, aliàs reiectio tranſibit in rem iudicatam, vt latiùs probaui ſuprà cap. 3. ad finem, vbi videre poteris, à n. 243. & ſuprà.

Quibus non inutiliter adde Gigant. *in tract. de penſio. quæſt.* 95. *& quæſt.* 70. & poſt Feli. Æmili. Veral. *deciſ.* 333. *p.* 1. Hierony. Gratia. *conſ.* 38. *per totum lib.* 2. Flores de Mena *in pract. quæſt. quæſtione* 12. *num.* 44. aſſerentes quòd ſi in executione penſionis vigore literarum apoſtolicarum executor, ſeu 8
ſubexecutor, legitimam aliquam exceptionem obſtantem executioni, ortam puta, ex ventre, ſeu natura gratiæ, incompetentiæ, vel ſubreptionis, & ſimiles reiiciat, excedit, ab huiuſmodíque exceſſu appellari licere, quoad vtrunque effectum, cui ſi executor, ſeu ſubexecutor non detulerit, ſupremũ tribunal, ad quod pro delatione recurritur, violentiam facere, deferẽdum, ac reponendum declaraturũ, aduertit in indiuiduo Flores de Mena *ibi n.* 46. & nos diximus ſuprà lib. 3. c. 3.

Hæc concluſio pariter trahenda, & repe- 9
tenda eſt in executore admittente non admittendas, & minùs legitimas exceptiones, minúſque executionis iudicio conuenientes. nam tunc ſimiliter excedit executor, & ſi ab huiuſmodi admiſſione reiiciendarum exceptionum emiſſæ appellationi (cùm legitima ſit) non detulerit, committet leuandam violentiam. tenent Antoni. de Butr. *in cap. quoad conſultationem.* 15. *de ſententia & de re iudic. ſub num.* 16. *verſ. quandoque executor.* Paul. Caſtrenſ. *conſil.* 289. *ad primum reſpondetur. lib.* 1. *in prin.* & per eum etiam bene Cardinal. Tuſc. *practi. conclu. tom.* 1. *litera A. concl.* 4010. *num.* 18. & per Anto. de Butri. duntaxat. idem affirmat Sigiſmun. Scacia *in tractatu de appella. quæſt.* 17. *limi.* 11. *num.* 13. quod inſuper docuit elegans Rotæ deciſio ſub Robuſterio 100. *p.* 1. *diuerſo. n.* 17. detra- 10
hitur ſiquidem iuri partis priuilegiato, & priuatur iuris communis beneficio, hoc eſt, iure exequendi retenta ſua natura, & qualitate propter quod appellatio eſt admittenda. Speculator *in tit. de appellatio.* §. *in quibus ſub num.* 7. & facit *l.* 2. *C. ſi ſæpius in integ. reſti. poſtu.* vide quæ latiùs dixi lib. 3. c. 17. à n. 46. & cap. 18. à num. 35. & ſequenti. Sat enim prætudiciale, & qualificatum grauamen di- 11
citur, quo impeditur via executiua competens, vt dixit Rota coram Cardin. Pamphi. in vna Romana depoſiti 5. Iunij 1594. prout teſtatur Gratian. *in diſceptatio. forenſ. cap* 262. *num.* 58. *tom.* 2. cùm maximo commodo pri- 12
uari dicatur, quod affert via executiua, vt dicit Alexan. *conſ.* 101. *n.* 4. *verſ. eſt & magnum. lib.* 5. Cardinal. Tuſc. *tom.* 3. *litera E. concluſ.* 472. *num.* 1. à grauamine enim illato executionem petenti faciliùs appellatio permittitur quoad vtrunque effectum, quàm ad- 13
uerſario, vt videre eſt ex his quæ ſcripſimus ſuprà lib. 3. cap. 4. à num. 1. cum multis ſequentibus, & ſupradictis adde plures, citatos à Carocio, *in tract. de excep. exceptione* 44.

sub num. 73. vers. declaratur secundò.

Istæ igitur exceptiones legitimæ, quæ
14 executoribus sententiæ & rei iudicatæ, vt à iure approbatæ, obiici, & opponi possunt, in duplici esse differentia, reperio. nam aut sunt exceptiones, quæ respiciunt causam, & negotium principale, sententiámque impugnant, directò detrahunt, & infringunt, illíque ex diametro sunt contrariæ, prout exceptio falsitatis, nullitatis, iniustitiæ notoriæ, & similes. aut etenim sunt exceptiones, quæ rem iudicatam non impugnant directò, nec sunt ex diametro repugnantes, sed duntaxat modificatiuæ, moderantes, limitantes, & temperantes in aliquo sententiam, eius tantùm executionem respicientes, & attendentes, aptæ naturæ iudicij, ac viæ executiuæ, aut illæ etiam, quæ aut ex eadem sententia, aut post sententiam denuò oriuntur, de quibus omnibus latiùs imposterum est agendum.

Sed an omnis, & quilibet executor exe-
15 cutoriales exequens, de omnibus his exceptionibus agnoscere, admittere, & terminare queat indistinctè, res in statera est, ad cuius siquidem cognitionem plures executorum species constituendæ erunt, ad duas reducendæ tantùm, nam aut sunt qui executoriales exequuntur, executores meri, & cùm isti dati sunt ad nudum factum,
16 nudúmque ministerium, discussáque omni iam via executiua, causæ cognitione adhibita super exceptionibus, quæ executioni obiici possunt, omníque iam eius liquidata materia, nudo facto commisso: nullam exceptionem admittere potest, etiam concernentem executionem, exactissimè suprà probaui lib.4. cap.3. à prin. à num.2. & 11. meritò multo minus admittere, & cognoscere poterit eas exceptiones, quæ directò infringunt sententiam, ac iudicium superioris labefactant, quod nec inferior,
17 nec par facere queit, sed duntaxat ad vnguem adimplere mandatum. ita tenent gl. *in cap. pastoralis §. quia verò. verbo, & si sciat. de offic. delegati.* text. *in l. executorem. & in l. si vt proponis. C. de execut. rei iudic.* Bart. *in l. à diuo Pio, in prin. num.* 10. & ibi Iss. *num.* 12. *cum seqq.* aliique Doctores *ff. de re iudic.* Bal. *in l. & si non cognitio. versic. nota. C. si contra ius vel vti. pub.* Innocent. Abb. & Butr. *in cap. de cætero de re iudic.* idem Abb. *in d. §. quia verò num. 3. vers. de quinto.* decis. Tholosa. 344. & ibi additio ad eam, & est communis opinio secundùm Couarr. *in pract. quæstio. cap. 16. num.* 5. Gregor. Lop. *in l.* 52. *tit.* 18. *p.* 3. *verbo Señalado.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 38. optimè Boba. *in politi. lib.* 2. *c.* 20. *num.* 46.

Has autem exceptiones (non quæ respi- 18
ciunt iustitiam partis tantùm, quia hæ transiuêre in rem iudicatam iam) sed eas quæ respiciunt sententiam, eámque nullam reddunt, licèt non teneatur executor admittere; potest tamen, si vult, non ad effectum terminandi super illis, sed supersedendi in executione, constito de earum veritate, & instructum reddendi superiorem, ad quem earum cognitio, & terminatio per illum remittenda est, prout est, quando exceptio 19
est notoria, & nondum fuisset in iudicium deducta, præsentibus partibus. Secunda, 20
quando executionem petenti opponitur excommunicationis exceptio. Tertia, si superuenit causa, ratióque aliqua vrgens, vt nouiter orta, quæ iudicem, si cognouisset; 21
moueret vel ad supersedendum in executione, vel ita non determinasse causam. Quarta, exceptio falsi rescripti. Quinta, 22
quando sententia pœnam corporalem continens exequenda committitur, & obiicitur nullitas, vel notoria iniustitia, quia cùm 23
sit corporalis pœna irretractabilis, debet, & tenetur supersedere, & interim rescribere superiori. quas omnes limitationes per te pedetentim poteris exactissimè videre, plures referentes per Feli. *in c. pastoralis. §. quia verò num.* 17. *de off. delega.* Bobadi. *vbi proximè num.* 47. pleniùs etiam Menoch. *de arbitr. iudi. lib.* 1. *q.* 38. *à num.* 21. *cum sequentibus vsque ad fi.* Ioan. Gratian. *in regul.* 348. *à prin.* & de exceptione nullitatis notoriæ dixit post Romanum *cons.* 51. *attentis ijs num.* 1. & alios Scacia *de appella. q.* 17. *limi.* 10. *num.* 38. *& sequenti.* & circa alias remittit se ad Feli. vbi nos.

Ex hoc igitur infero, quòd cùm executor 24
possit, si vult, non tamen præcisè de iure teneatur huiusmodi exceptiones admittere, ab earum reiectione appellationi emissæ vim non faciet non deferens, quia non quidquid iudicis potestati relinquitur, id subiicitur iuris necessitati, nec tunc appellatio admittitur, vt latiùs suprà dixi lib.3.c.13. à n.48.& seqq.

Et in terminis quòd ab executore nolen- 25
te admittere exceptiones nullitatis infringentes sententiam quæ sibi exequenda est commissa, appellationi emissæ non sit deferendum, tanquam minùs legitimæ, cùm solùm sit per modum meri arbitrij, & consilij, vt executor videns sententiam notoriè nullam possit recusare executionem, & partes remittere ad superiorem iudicem mandantem, vnde cùm non adsit grauamen de eo, quod est in suo arbitrio exequi, & per consequens nõ debet dari appellatio. ita in terminis concludit Anto. de Butr. *in*

c. quoad

c.quoad consultationem.colu.3.post medium n.16. vers.quas autem exceptiones: de re iud. & in c. pastoralis.§. quia verò colu.3. post prin. num.11. vers.vbi autem admittere poss.de off. delega. vbi quod est in facultate executoris,hoc facere, ideo non datur appellatio ad effectum retardandæ executionis, optimè latissiméque & eleganter per valida fundamenta, hanc doctrinam comprobat Gratia. *in disceptatio. foren.1.tom.c.146.à n.3.cum plurimis seqq.*

26 Quam quidem doctrinam pariter intellige in mixto executore, qui eodem modo ac merus, non tenetur admittere huiusmodi exceptiones nullitatis labefactantes sententiam,nisi si vult ad effectum remittendi tantùm, vt statim dicemus in vers. qui quidem. à num.32.& seqq. quod si non fecerint, non poterit ab eo appellari.Et loquendo in mero executore, latè post alios comprobat Petrus Surd. *cons.405. à n.27.& seqq.tom.3.*

27 Ab hoc excipiuntur duo casus; primus, quando exceptio concernit potestatem executoris,quam,cùm præcisè teneatur admittere ad effectum supersedendi, vt suprà c.6. hoc lib. 4. dixi latissimè à princ. item etiam & in executore sententiæ pœnæ corporalis, cùm sit irretractabilis (vt modò dixi) in quibus cùm teneatur admittere exceptiones has præcisè, ab earum reiectione appellationi negans delationem, violentiam facit executor: succeditque regula superiùs ad princ. adscripta. quibus ego libenter addiderim tertium, scilicet, in exceptione excommunicationis cùm agere prohibeatur à iure, iuxta Felini doctrinam de qua sursum à n.20.& aliorum ibi.

28 Alij verò sunt mixti executores, quando scilicet dantur præcedente causæ cognitione in negotio, & causa principali, ex qua fertur sententia, non tamen præcessit eadem causæ cognitio in actu executionis, sed delegatę sibi sunt executoriales exequendæ, nondum liquidata materia executionis, & eorum, quæ in eius discursum incidunt, cuius exactè specialem mentionem fecimus suprà hoc lib. cap. 3. post princ. à num.2. iste igitur non potest, nec tenetur admitte-
29 re, & terminare eas exceptiones, quæ respiciunt merita causæ principalis, nec eas, quæ infringunt directò, & repugnant ex diametro sententiam, & executoriales commissas.
30 quia executori huiusmodi non quomodo lata sit sententia, sed quomodo exequenda est, cognitio pertinet, non quid sit pronuntiandum,sed quid sit pronuntiatum.non autem scire, an iusta, an iniqua sit, sed obtemperare, & obedire cõniuentibus oculis effe-
31 ctui mandatum tradendo, cùm non possit factum superioris labefactare. *l.& si non cognitio.* & ibi Doctores *C. si contra ius vel vtil. pub.c.puniri.§.si non cognitio 25.q.2.* Bart. *in l. à Diuo Pio in prin.num.7.ff.de re iud.c.de cætero.* vbi Ab. *num.3.l.si prætor.in prin. & in § Marcell.ff.de re iud.* Ab. *in d.c.pastoralis §. quia verò num.3.de off. delega. vers. secundò scilicet.* Butr. *in d.c.de cætero.* decis. Tholo.444. & eius additionator Bal. *in l.1. C. qui accus. non poss.* Iss. *cons.9. lib.3.* Anchara. *cons.224.* Ludoui. Roma. *cons.336.* Amador.Rodrig. *de execut. cap.2.sub num.40.*Anchara.*in clem.1.de re iud.* Zasius *in d.l. à diuo Pio.§.in venditione num.5. vers. si non autem sententia.* gl. *in clem. vnica. de sequestr.poss.& fruct.* loquens de nullitate, ex incompetentia, quam sequutus & generaliter etiam nostram doctrinam Bobadi. *in poli. lib.2.cap.20.num.48.*& de falsitate est text. *in l.diuus ff. de re iud. lib.33. in medio, & in fi.tit.14.p.3.l.13. tit.22.p.3.* & ibi Gregor. Lopez *verbo, otrosi.* Mench. *lib.2. vsufrequen. cap.36.num.16.fol.124.*

Hinc cautè lege Ioan.Gratia.*in regul.178.* dum firmat executorem mixtum super exceptionibus non iudicare. & quòd quando coram eo opponitur exceptio, quæ quidem post sententiam poterat opponi, ea non obstante, sententiam exequitur. quem vel intellige secundùm hanc doctrinam communem, vel absolutè intellectum omninò reproba, ex mox dicendis.

Qui quidem mixti executores licèt ex- 32
ceptiones quæ respiciunt merita causæ principalis, ac iustitiam partis, nec admittere debent, nec possunt sed eas remittere statim ad superiorem,ad vlteriora interim procedentes in executione, vt præfati probant Doctores: tamen eas, quæ attingunt nulli- 33
tatem sententiæ, & illam labefactant, possunt illas admittere, non ad effectum determinandi, & pronunciandi super illis, sed remittendi superiori, vt pronuntiet, & eundem instructum reddendi, interímque supersedendi in executione, si iustas esse, non calumniosas repererint, optimè Feli. *in c. de cætero in prin.num.2. & 3. de re iud.* vbi etiam Ab.gl.*in c.pastoralis. §. quia verò de off. delega.* quam esse communiter receptam, testatur Alexan. *in d. l. à Diuo Pio. in prin. num.9.* cui omnes assentiunt, vt est videre per Alexan. *ibi num.11.* Iss. *num.16.* Feli. *in d.c. pastoralis. §. quia verò. num.16.* Socin. senior *cons.83. num.20.lib.4.*Zasius *in d.l.à Diuo Pio.§.in venditione.num.5.vers.porrò sunt.* Zuchar. *in l.vlt. num.280.C.de edicto diui Adri.*pro qua doctrina expendunt text. famosum *in l. si prætor in prin. & §. Marcellus ff. de iudicijs*, cuius interpretationem latè, & mirabiliter prosequitur Menoch. *de arbitr. d. lib.1.quæst.38.à num.14. cum seqq.* & nostram doctrinam latè com-

probat *à num.* 9. vltra quos etiam Immol. *in l. qui Romæ.§.duo fratres ff.de verbo obli.*Roma. *in l. si is ad quem ff. de acquir. hæredit.* & Rebuf. *in tract. de senten. executione artic.* 7. *gl.* 12. *sub num.* 19. *vers. si autem tom.* 1. *fol.* 377. Marquesa. *de commiss.* 1. *p.c.* 23. *num.* 11. *&* 13. prout diximus in limitationibus suprà in executore mero, hîc repete à num. 18. quæ de appellatione non admittenda ab executore non admittente has exceptiones dixi ibi, vt non sit licita, scilicet à n. 24. & sequentibus. quibus cõuenit, quòd intruso, lite pendente, competunt eæ exceptiones, quæ principali condemnato in sententia, dummodo non impugnent sententiam, ita ex aliis Hieron. Gabr. *cons.* 52. *num.* 13. *tomo* 1.

Ex qua doctrina vtiliter inferas, quòd licèt exceptio nullitatis in continenti probata ex eisdem actis puta; quæque summariè expediri potest intra breuissimum tem-
34 pus (quia cùm sententiæ executio summariè tractetur, nihil est admittendum requirens altiorem indaginem, ad impediendam executionem. *l. à Diuo Pio. §. si super rebus. ff.*
35 *de re iud.*) sit legitima ad eam impediendam, etiam trium conformium, sítque omnino admittenda Rotæ decis. 280. *in nouis.* Bart. & omnes *in l.* 4. §. *condemnatum. ff. de re iud.* Afflict. *decis.* 283. text. optim. vbi Doctores. *C. si ex fals. instrum.* Alexan. *cons.* 33. *num.* 9. *lib.* 1. Vantius *in tract. de nulli. c. quot & qui. mo. null. propo. poss. num.* 32. & omnes Doctores *in d.* §. *condemnatum.* Rebuf *in comment. ad l. Reg. tit. de senten. executione art.* 7. *gl.* 10. *num.* 4. *&* n 8. & contra tres conformes Oldrad. *d. cons.* 106. Bal. *in l.* 1. *C. ne lic.* 3. *prouo.* Card. & Bonif. *in clem.* 1. *de re iud.* Franc. *in c. dilecto. de appella. quæst.* 52. Corneus *cons.* 204 *lib.* 2. Immol. *in l. de pupillo.§. qui opus. ff. de oper. noui.* Domi. *cons.* 24. Iff. *cons.* 44. *colu.* 1. *lib.* 3. Gratus *cons.* 72. *& cons.* 80. *&* 85. *colu.* 1. text. optimus, & illic Felin. *in c. inter cætera de re iud.* Iff. *in l.* 1. *num.* 8. *ff. de noui oper. nun.* Curtius Senior *cons.* 59. *colu.* 6. Curtius Iunior *in l. sub prætextu. C. de transact.* Alciat. *lib.* 1. *de verbo signi. colu.* 21. Aymon. *cons.* 3. *colu.* 1. Ioan. de Ami. *cons.* 128. quibus conuenit *l. veteris. ff. de itinc. actuq. prius.* latè Couarru. *in practi. quæsti. cap.* 25. *à prin.* qui *num.* 4. infinitos congerit circa exceptionem nullitatis ex defectu iurisdictio-
36 nis, vt sit licita, & impediat executionem, non solùm vnius sententiæ translatæ in rem iudicatam; sed etiam trium conformium, quibus adde Gutier. *in practicis quæst. ciuil. lib* 1. *q.* 96. *num.* 4. Lancelo. *de attenta.* 2. *p.c.* 17. *num.* 103. Anto. Gabri. *tract. commun. opinio. lib.* 6. *tit. de statutis. cons.* 3. *num.* 11. quæ ita intelligas secundùm nostram doctrinam, vt
37 tunc impediant, & obstent executioni, si opponãtur coram ipso iudice principali, qui sententiam tulit, secundùm præfatos Doctores, & quæ nos latè lib. 3. cap. 9. à principio. at oppositæ coram executore non possunt impedire, quia cùm infringant sententiam, & directò repugnent, executor cognoscere de eis non potest, nec tenetur admittere ad effectum terminandi (vt dictum est) & idem ius & ex eadem ratione intelligat in exceptione restitutionis petitę contra 38
sententiam, vt in casu, quo contra vnam duásve transactas in rem iudicatam, vel contra tres conformes obiici, & opponi possit, (de quo latè examinatur per Couar. *in pract. cap.* 25. *num.* 7. & exactissimè per Ioan. Garciam *de nobilit. gl.* 6. §. 2. *à num.* 17. *cum seqq. fol.* 183. quos vide per te) tum locum habeat, quando coram iudice opponitur talis exceptio, non autem coram eius executore, quia non est modificatiua, sed directò & ex diametro contraria sententiæ, quia agitur de ea rescindenda omnino.

At eas omnes exceptiones, quæ non im- 39
pugnant directò sententiam, nec principaliter eam labefactant, sed illam in parte temperant, aut modificant, quæque rectè naturæ iudicij cõueniunt, & executionem dumtaxat respiciunt, opponuntúrque ad consequendum id, quod expressè nec tacitè in sententia denegatum non est, quæque possunt obiici, debéntque admitti, & per executorem cognosci contra sententiæ, & executorialium executionem; executor mixtus præcisè, admittere tenetur. optimè Felin. *in c. de cætero in prin. de re iud. & in d. c. pastoralis.* §. *quia verò num* 16. *vers. gl. in verbo, & si sciat.* Benedict. Bandi. *in reperto. ad eum. verbo, executor mixtus est ille qui datus est post sententiam exequendam. & vers. sequenti.* Bart. *in d. l. à diuo Pio num.* 8. Sali. *in d. l. & si non cogni. colu. penult. vers. aut quæritur.* Amador Rodrig. *in tract. de executione cap.* 2. *sub num.* 40. *ante fi.* Bobadi. *in polit lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 48. Menoch. *in tract. de arbitr. lib.* 1. *d. quæst.* 38. *n.* 8. *& n.* 10. Rebuf. *in tract. de sententiar. executione art.* 7. *gl.* 12. *sub num.* 19. *vers. si verò tom.... fol.* 376. Marquesa. *de commiss.* 1. *p. cap.* 23. *n.* 12.

Quibus quidem cõuenit quod dixit Scacia *in tract. de appella. quæst.* 17. *limi.* 10. *sub n.* 50. *vers. extende hæc*, &c. vt ista nostra doctrina locum habeat, & procedat in iudicibus executoribus de partibus, quibus pars præsentat mandatum executiuum relaxatum per Auditorem Cameræ Apostolicæ, seu ab alio Papæ delegato in Romana Curia, quoniam 40
si actor coram eo citet aduersarium ad videndum subhastari, & deliberari, vendíque pignora ad satisfaciendum eidem creditori in quantitate pecuniæ, ad quam debitor est

condem

condemnatus, poterit iſte iudex executor, cognoſcere de rebus, in quibus fit executio, ad quem pertineant, iuxta *l. à diuo Pio. §. ſuper rebus. de re iud.* & exceptionibus modificatiuis, non autem quæ reſpiciunt merita negotij principalis, nec ſententiam impugnantes.

41 Ad hanc eandem diſtinctam doctrinam reducendos eſſe executores, cui committitur executorialium executio in auxilium iuriſdictionis, vt puta quando vnus iudex vnius territorij requirit per ſuas literas requiſitorias iudicem alterius, ſub quo bona condemnati, vel ad quæ damnantur ſituata ſunt, vel quando per ſtatutum alicui committuntur executoriales exequendæ, vt eſt videre per Scaciam *vbi proximè à num.47.* Rebuf. *in tract.de ſententiar.execu.art.7.gl.12. ſub num.19. tom.1. fol.376.* exactiſſimè per Menoch. *d.quæſt.38.à num.8. cum pluribus ſe-*
42 *quentibus,* qui licèt ſit merus executor ſecundùm Boba. *in politi.lib.2.cap.20. ſub num.47. ad medium.* Rebuf. *in commentarijs 2.p. tit. de literis requiſitorijs. gl.3. num.10.* idem etiam affirmat Gratian. *in diſceptatio.forenſ.cap.146. num.7. & ſub num.5. tom.1. fol.358.* vide Couarru. *in pract.quæſt.c.16.à num.4.* tamen cognoſcit de huiuſmodi modificatiuis exce-
43 ptionibus, quia exequitur iure proprio,& ex iuriſdictione radicata,ex his quæ latè Meno. *vbi proximè à n.14. cum ſequentibus*, & æquitate ſuadente, ne partes dilationibus, & expenſis vexentur, neque cogantur ire coram iudice committente, ſuas exceptiones, & allegationes proponere, allegare, teſtéſque, & probationes vehere, quod maximum inconueniens eſt,ex iis, quæ in propoſito con-
44 ſiderat vbi ſuprà Bobadi. & vide ſuprà *c.6.* à num.73.& ſeqq. quod intellige ſi nondum liquidata materia ſibi eſt executio commiſſa, reſpectu autem cognitionis ſuper dominio rei, vide vt d.c.6.à n.73.

45 Illud autem, quod modò diximus: executorem, qui per requiſitorias iudicis exequitur; eſſe merum, contrarium videtur tenere Ab. *in c. de cætero num.4. verſ. ſecundo membro*, quem referens ſeqùitur Benedict. Band. *in reperto. ad Felt. verſ. executor mixtus non merus, qui cognoſcit de omnibus exceptionibus,quæ incidunt in cauſam ſibi commiſſam.* quibus reſpondere poteris,procedere in illis iudicibus, quibus committitur executio poſt latam ſententiam ob defectum iuriſdictionis in eam ferente, qui eam exequi non poteſt, vt ſententia lata ab arbitro, quam exequitur iudex, qui de omnibus exceptionibus indiſtinctè cognoſcere poteſt, prout expreſsè loquitur Ab. *vbi ſuprà*, & de aliis, variſque exemplis huius doctrinæ, videre poteris per Meno. *de arbit. quæſt.38. num* 67. *&* 68. & iterum *num.19.* Scacia *de appellat. quæſt.17. limitat.* 10. *à numero* 42. *cum pluribus ſequent.* Marqueſa. *in tract. de commiſſio.1. p. c.23. num.10.* quos per te videre poteris, quia noſtri non eſt inſtituti breuitatem amantis.

Huiuſcemodi ſiquidem exceptiones mo- 46
dificatiuas, cùm propriè & directò conueniant naturæ executionis, admittere executor tenetur, prout ſunt exceptio, ne quis conueniatur vltrà quàm facere poſſit, compenſationis, & ſimiles, quæ à condemnato obiici, & opponi poſſunt poſt ſententiam in executione *l. Neſenius §.vlti.ff.de re iud.l.ſi fideiuſſores. §. idem reſpondit. ff. de fidciuſſo l.ex diuerſo.§. ſi. ff. ſolu. mat.* Bart. per text. *ibi, in l.1.C.de iur.& fac.igno.* vbi Iſſ. *num.15.* Meneſ. de Padill. *num.36.* Bar. *in l.à diuo Pio. in prin. num.8. ff. de re iud.* Boër. *quæſt.33. num.18.* Ioan.Garcia *de expenſ. & meliora. cap.6. n.15. l.2.C.de compenſatio.l ſi cum militi.ff. eodem tit.* gl.vlti. *in c.Ioannes de fide inſtru.* quam probat Ab. *in c.exceptiones num.18.de exceptio.* Afflict. *deciſ.121. num.3.* Medicis *de compenſatio. 2.p. quæſt.25. num.10.* Alexan. *conſ.12. num. 13. volu.2.* Rebuf. *1. tom. ad leges Gallicas, tit. de liter.obligatorijs, gl.9.num.39.* Gregor. Lopez *in l.20. tit.14.p.5.* Cifuentes *in l.64. Tauri quæſt.10.* Auiles *in c.10.præto. gl.verbo, execution. num.7.* Didacus Perez *in l.4. tit.8. lib.3. ordi.verſ. quæro vtrùm exceptio. fol.632.* Ioan. Gutierr. *de iur.confir.3.p.cap.6. num.2. & ſeqq.* Corneus *conſ.147. colu.4. volu.2.* Iſſ. *in l. ſi in area. in prin. ff. de condict. indeb.* Bertran. *conſ.15.colu.penul.in prin.volu.1.* Afflict. *in c.1. §.ſi vaſſallus hic fin. lex.* Car.& Gozadi.*in conſ. 86. in prin.* latè proſequitur Roland. à Valle *conſ.28.n.3.& ſeqq. volu.1.* Aymon. *conſ.148. num.2.* Tiraquel. *de retr. conuentio. §.7. gl.1. num.14.* Beneinten. *deciſ.77.num.1.* Alexand. *conſ.85.n.6.lib.5.* Pertanus *de ſpolio lib.4.n.63.* Galleſ. *de obliga. camer. 4. p quæſt.2. num.12.* Burſatus *conſ.66.num.3. lib.1.* facit Lancelot. *de attenta. p.3. cap.25. quæſt.29. num.10.* latiſſimè, & eleganter proſequitur Mareſcot. *variar. reſol. lib.2. cap.112. à num.18. cum pluribus ſeqq.& cap.121. à num.46.* quibus in locis plures adducit deciſiones Rotæ in hoc propoſito.

Et pro hactenus dictis non omittam ex- 47
pendere rotundum textum in propoſito famoſum, *in l.cùm fideicommiſſum. ff.de confeſsis*, vbi in hæc eleganter Iurec. loquitur: Cùm fideicommiſſum peteretur, hæres confeſſus eſt, debere, arbiter ad reſtituendum datus, comperit, nihil deberi. quæſitum eſt; an poſſit abſoluere: reſpondi, poſſe. intereſt enim, qua ex cauſa nihil debeatur; nam ſi

ob id, quòd nullum fideicommissum relictum fuerit, non debere eum absoluere. si verò, quia testator fortè soluendo non erat, aut quòd hæres æs omne solutum esse, apud prætorem dixerat, & cùm controuersia, & computatio difficilior esset, arbiter datus fuerit saluo officio, eum absoluturum. has enim partes eius esse, vt si in computatione nihil inueniatur, posset absoluere; sed ex superiori casu ad prætorem remittere debeat, vt absoluatur.) Hactenus de aurea, & mirabili dispositione, quam exclamant ibi gl. Paul. de Cas. & cæteri Doctores, eius meminit Bart. *in d. l. à diuo Pio. in prin. num.* 8. Feli. *in d. c. de cætero. num.* 3. Iss. *super eadem num.* 12. *in fi.* Menoch. *de arbitr. d. lib.* 1. *q.* 38. *num.* 9. *in fin. & num.* 10. *in finalibus verbis.* ex qua deducunt, & apparet; executorem datum ad executionem sententiæ, non posse terminare exceptiones infringentes merita causæ principalis, sed debeat easdem remittere iudici superiori, vt iudicet, & determinet, licèt bene possit exceptiones, quæ respiciunt executionem dumtaxat, modificatiuas scilicet, computatorias, ac liquidatorias, secundùm quod sursum latè probaui. quas quidem omnes exceptiones modificatiuas, si executor mixtus reiiciat, excedet, & à reiectione appellationi non deferens vim facere manifestam, declarabitur, ex iam dictis à prin. huius capitis.

48 Ex quibus primò deducitur, vt ad hanc doctrinam sit reducendus Cæsar Contardus *in repeti. l. vni. C. si de mom. poss. fuer. appella. limi.* 19. *num* 24. *in fi. & num.* 25. & Decius *in c. interposita. num.* 7. *de appella.* dicentes vt harum exceptionum oblatio, & oppositio debeat fieri coram iudice superiore mandante, non coram executore. reddentes rationem; quia ipse non tenetur recipere informationes, vt intelligantur non de exceptionibus modificatiuis, quia coram ipso executore sunt proponendæ, probandæ, & determinandæ tanquam nõ informantes; sed de aliis exceptionibus vel respicientibus merita, & iustitiam negotij principalis, vel directò repugnantibus sententiam, licèt quæ respiciunt nullitates ad effectum supersedendi, si fortè vult executor ad effectum remittendi superiori, bene possunt coram ipso proponi, quia valet (si vult) de eis cognoscere ad prædictum effectum ex supradictis. si tamen eas executor admittere non vult, cùm non teneatur,

49 non excusatur pars iterum eas coram superiore proponere, & hæc voluit dicere Scacia *de appella. quæst.* 17. *limi.* 10. *num.* 37. prout ex eius mente colligitur, & clariùs cognoscitur, quia Decius ibi expressè loquitur in mero executore, prout etiam Philip. Franc. *in eodem c. interposita sub num.* 4. *limi.* 5. *in fi.*

Secundò deducitur, quòd huiusmodi 50
exceptiones legitimas, quæ opponi possunt executioni executorialium, de quibus & cognoscere, & terminare, queit executor, & à reiectione earum appellatio admittatur ex iis, quæ diximus ad princ. huius cap. est intelligendum, quando excipiens offert se velle incontinenti probare eandem exceptionem, vt secus sit si non offert incontinenti se probaturum, à reiectione, appellationi tunc executor deferre, non tenetur, ita docet Contard. *in l. vni. C. si de momen. poss. limi.* 19. *num.* 23. & isto intellige modo Scaciã *in tract. de appella. limi.* 17. *limi.* 10. *n.* 35. rationem reddentes, quia cùm simus in iu- 51
diciis summariis, & executiuis, non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem, vt & iterum probat Contar. *ibi. d. limi.* 19. *num.* 24. ac ita debent vel ex eisdem actis, vel incontinenti probatio- 52
nem offerre, vt admittantur. Alexand. *cons.* 95. *colu.* 3. *vers. hodie tamen,* &c. *colum.* 2. optimè Marant. *de ord. iudi. 6. p. 3. & vlt. actu. tit. de executione sententiæ num.* 36. *fol.* 661. & loquens in executoribus Apostolicis, bene aduertit Flores de Mena *in practi. quæstio. q.* 12. *sub n.* 44.

His rectè conuenit, quòd quando ter- 53
tius comparet, & appellat ab executione, tenetur non solùm docere de iusta, & legitima causa, puta, propter suum interesse; sed debet etiam, de eo docere statim, & incontinenti, scribunt Angel. Areti. *in l. à sententia. sub num.* 1. *ff. de appellatio.* & Couuarru. *in pract. quæst. cap.* 16. *sub num.* 1. Contard. *in d. l. vnica quæst* 24. *num.* 11. *vers. intellige.* quæ oblatio probationis incontinenti necessariò requiritur, vt appellatio emissa operetur effectum suspensiuum, & vt executor 54
in executione supersedeat, ne vlteriùs procedatur, docet Couarr. *loco proximè citato num.* 1. *in fi.* & in his terminis etiam loquuntur gl. *in c. veniens.* 38. *verbo, incontinenti.* & Innocen. *ibi num.* 1. *de testibus.* Boerius *decis.* 79. *breuiter. num.* 1. Achilles Personalis *in tract. de adipis. poss. sub num.* 34. *vers. vel & quoque tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 269. Sigismund. Scacia *de appella. quæst.* 17. *limi.* 6. *memb.* 4. *sub num.* 108. *vers. declara hanc ampliationem.* & diximus post alios infrà cap. 8. à num. 99. & sequentibus.

Cuius est farinæ, quòd opponens (gene- 55
raliter loquendo) aliquam exceptionem, non dicitur quis grauatus, eo ipso quòd iudex illam reiicit, nec appellatio ab huiusmodi reiectione iustificatur, nec dicitur proposita ex legitima causa, nisi aliàs coram

superio

ſuperiore excipiens, probet legitimam, & veram exceptionem, aliter atque non deuoluit appellatio, etiam ſi prima fronte appareat, eſſe vera, quia poteſt eſſe apparenter vera, & in ſe legitima, ſed tamen ficta. & non exiſtens in caſu ſuo, & ſic eſſet oppoſitio, & exceptio calumnioſa, quam iudex reiiciendo, non ſolùm non grauat, ſed prudenter facit, cùm ſuſpicatus ſit, malitioſam eſſe, (pro quo in dubio præſumitur) text.eſt *in c.interpoſita 70.de appellat.* vbi optimè Anton.de Butr. *num.* 1. *& ſub num.* 5. *&* 10. Ab. *nota* 1.*num.*2.*& n.* 1.Philip.Franc. *num.* 1. *verſ. tenementi.* 1. *& verſ. tenementi aliam.* Decius *num.* 1. Cardinal. Alexandri. *not.a.* 1.*num.* 1. per quos latè proſequitur Scacia *in tract.de appella.q.* 11.*n.*61. *& ſeqq.* quos pro limitationibus conſulito.

56 Tamen quando quis opponit exceptionem, & ſimul ſe offert incontinenti probaturum, quam iudex non admittit, & ab huiuſmodi exceptione, & probatione reiecta, appellatio emiſſa dicitur ſtatim iuſtificata abſque alia probatione, quia non admittendo probationem legitimæ exceptionis incontinenti oblatam, non poteſt iudex excuſare, quòd non grauauerit, quia præſumpta malitia contra opponentem purgatur ex eius oblata probatione incontinenti, vnde reiiciendo illam ipſo facto oſtendit
57 iniquitatem ſuam contra excipientem, & ideo non eſt neceſſe aliter probare veritatem exceptionis, quæ ſiue vera ſit, ſiue apparens, & falſa, ficta, aut calumnioſa, non attenditur, quia iam iudex grauamen intulit, ita probat *d. c. interpoſita in fi. prin. de appell.*vbi Ab.*nota.vlt.num.*3. *& nu.*4. & Franc. *ſub num.* 1. *colu.* 1.*verſ.*4.*& vltim. verſ. verùm quando excipiens obtulit. colu.*2. & cæteri Canoniſtæ *ibi*, Lancelo. Robert. *de attenta.*2. *p. cap.*12.*limi.*1.*n.*38.*&* 39.40. *&* 41. & tam in
58 exceptionibus dilatoriis, quàm in peremptoriis. Anto. de Butr. *in d. c. interpoſita ſub num.* 10. *ibi, ſecundo quod exceptio.* & Philip. Franc. *num.*4. *verſ. in gl. in verbo ſi offerens.de appella.*Sigiſmun. Scacia *vbi proximè num.*69. qui *num.*70. hoc caſu dicit, ſtatim huiuſmo-
59 di appellationem cauſare ſuſpenſiuum effectum, & per conſequens attentata, Anto. de Butr. *vbi proximè num.*7. *verſ. verſus finem colu.* 3. *& ſub num.* 10. *fall.*3. Philip. Franch. *ſub n.*4.*colu.*4.*limi.*7. Feli. *in cap.* 1. *ſub num.*2. *de appellatio.* Ab. *in d. c. interpoſita ſub num.*6. *verſ.vnum tamen tenementi.* Decius *num.* 1. & de communi opinione teſtantur Ab. *in d. c. interpoſita d. num.*6. & ibi Cardina. Alexan. *ſub num.*4.*fall.*8.Lancelot. *de attenta.*2.*p.c.*12. *d.limi.*1.*à num.*36.*cum ſeqq. vſque ad num.*44. ſed offerens hanc probationem incontinenti, debet petere terminum breuiſſimum, 60
vt inquit Ab. *in d. c. interpoſita num.*7. quem ſequitur Scacia *vbi proximè ſub num.* 79. *d. quæſt.* 11.

Quò pertinet, quòd cùm remedio *l. fi. C.* 61
de edic.Diui.Adria. procedatur ſummariè, & executiuè per inſpectionem Scripturæ teſtamenti non cancellati, non admittuntur exceptiones, aut probationes altiorem indaginem requirentes, ſed reſeruantur petitorio,quod multis comprobat Rolan. à Valle *conſ.*10.*num.*71.*& tribus ſeqq.lib.*1.allegans *d.l.fi.& Decij conſilium* 424.*colu.fi.&* 467. *colu. penul.* vbi inquit Decius, quòd ſi fideicommiſſarius, qui offert incontinenti, probare fideicommiſſum per inſpectionem teſtamẽti, cùm non ſit in eo nominatus,ſi per interpretationem verborum, quæ in teſtamento 62
habentur, vellet eius intentionem probare, talis probatio non eſt admittenda in hoc remedio executiuo, ſed reſeruari debet in alio iudicio, cùm requirat altiorem indaginem. Petr.Surd.*conſ.*263.*tom.*2.quod ſummè eſſe notandum, dixit Domin. Ioan.del Caſtillo *quotidia.contro.lib.*3. *cap.*24. *num.*93. qui *num. ſequenti* dixit,quòd exceptiones ad effectum proprietatis & dominij reſpiciunt, ſi ob aliquam dubietatem iuris, vel facti, 63
non facilè, & promptè ſint liquidabiles,ſed cauſæ cognitionem requirant, relinquuntur alteri iudicio, & interim, remoto contradictore, non ſuſpenditur executio ſententiæ in illo remedio, & reus conſtituitur, dicit eſſe caſum *in d.l.fi.* ipſe ſequutus eſt illum referens in hoc idem Peregrin. *de fidei. artic.*48.*num.*29.& quòd in hoc iudicio executiuo *ex l.fi.*non admittantur exceptiones, 64
& probationes, quæ requirant altiorem indaginem, teſtantur Alciat. *conſ.*389.*quæſt.*1. *num.*4.Pariſius *conſ.*10.*num.*30. *lib.*2. Decius *conſ.*3. *num.* 12. Ioa. Fla. de Ponte *conſ.*20. *num.*23. Ioannes Philip. *ad tit. C. de edic. diui Adri. in verſ. putat tamen B.* Parlado. *rerum quoti.lib.*2.*cap.*5.*num.*25. Achilles Perſonal. *de adipiſ.num.*409. Menoch. *de adipiſ. rem.*4. *num.*689.*& à num.*753.*cum ſeqq.* Beroi. *conſ.* 46.*&* 57.*lib.*2. Bertaz.*conſ.*52.*colu.vlt.*Ozaſc. *deciſ.Pedemon.*23.Cardin.Tuſc.*practic. conclu. tom.*3.*litera E.concl.*409.*fol.*345.

Tertiò & inſuper ex ſupradictis infero, 65
quòd cùm exceptiones peremptoriæ, quæ non infringunt, nec impugnant directò ſententiam, ſed limitant, reſtringunt, & modificant duntaxat, etiam poſt ſententiam opponi rectè poſſint in eius executione,præcisè admittendæ ſint, vltra allegatos ſuperiùs, verſ. huiuſmodi ſiquidem, *&c.* num. 46. probat Iſſ. *in l.* 1. *C. de iur. & fac. ignor.*Feli.*in c.ſubortа.in princ.de re iudi.& in c.*

cum

cum Ioannes. ad fi. de fide instrum. vbi tradit, quando exceptio peremptoria possit post sententiam opponi, & quando non, *& n.* 2. Petrus Paul. Paris. *in c. exceptionem, de excep-tio. num.* 33. Fran. Neco. *in repet. c. quoniam contra. 1. 3. nota. num.* 102. *de prob. & in gl. verbo dilationem. num.* 183. Maria. Socin. *cons.* 45. *num.* 8. *&* 17. *lib.* 1. Hiero. Zanchi. *in tract. differentiarum iuris canon. & ciuil. differen.* 185. *n.* 262. Odofred. *in tract. iudi. num.* 52. Specula. *tit. de excep. §. dicto num.* 13. Balb. *decis.* 13. Iss. *in l. quamuis. C. de iur. & fact. igno. n.* 15. *&* 27. Boër. *decis.* 19. *num.* 9. *& decis.* 43. *num.* 9. *& decis.* 53. *num.* 3. quia istæ exceptiones, quæ non impugnant, sed modificant sen-
66 tentiam, & executionem, dicuntur quid separatum à petitione principali, Alexand. optimè *in cons.* 89. *diligenter consideratis, in fi. num.* 7. *vers. quæ autem dicatur lib.* 1. & plenius *cons.* 85. *viso themate per totum. lib.* 5. Cardinal. Tusc. *practi. conclu. tom.* 3. *litera E. concl.* 381. *num.* 91. Signorolus *cons.* 146. *n.* 2.

67 Quales istæ sint exceptiones, quæ ita legitimæ reputantur, enumerant Padilla *in l.* 1. *C. de iur. & fact. igno. à num.* 36. Ioan. Gratian. *in regul.* 348. & Ioannes Garci. *de expens. & melior. cap.* 6. *à num.* 14. Marant. *de ord. iudicio.* 6. *p. prin. memb.* 9. *iudicij. fol.* 418. *n.* 17. *tit. de exceptionibus.* & videndus etiam 6. *p. actu vlt. tit. de executione sententiæ à prin.* quibus adde, quòd exceptio collationis bono-
68 rum, quæ quis tenetur conferre, in executione sententiæ potest opponi, ex quo non impugnat, sed modificat sententiam, vt per Rolandum à Valle *cons.* 28. *num.* 6. *lib.* 3. tenet Tusc. Cardina. *vbi proximè num.* 86. pro quo facit *l. cum fideicommissum. ff. de confessis.*

69 Inde non inutiliter quæri potest; an huiusmodi exceptiones peremptorias modificatiuas, semel oppositas, & deductas in iudicium principale, & ante sententiam, & per iudicem reprobatas, ita vt illis reiectis, & non obstantibus lata fuit sententia: an iterum opponere pars possit in executione, respondetur negatiuè. tenet gl. fi. *in l. Nesennius. ff. de re iudi.* Bart. *in l. ex diuerso. §. fi.* & ibi Alexan. *colu.* 2. *ff. solut. matri.* Ludouic. Roman. *cons.* 412. Panormi. *in c. fi. num.* 24. *cum seqq. de iur. calu.* Bernar. Diaz *in regul.* 250. *limi.* 2. Iss. *in l. ait prætor l.* 2 *ff. de iureiur.* Boër. *decis.* 16. *num.* 2. *&* 3. Ioan. Gratia. *in regul.* 348.
70 *num.* 12. & quòd hæc quæstio sine difficultate sit, licèt quando per iudicem, & partem de huiusmodi exceptionibus actum, & determinatum fuit in negotio principali, vt nec executioni obiici queant, per Iss. dixit Ioan. Gar. *d. cap.* 6. *num.* 17. *in prin.* tenet etiam Amador Rodrig. *de executione cap.* 2. *num.* 41. *ad fi. & num.* 42. *in fi.* dicens, quòd si exceptio directò impugnat sententiam, vel de ea fuerit cognitum, & pronuntiatum, non possit obiici executioni, pro quo est text. *in l. sin autem. §. fi. de negotijs gest.* vbi exceptio apposita cognita, & determinata in processu, non potest opponi in executione sententiæ, vbi notat Bal. & Alberi. & exornat latè Auendan. *in commentarijs ad l.* 4. *tit.* 8. *num.* 49. *lib.* 3. *ordin. l. duobus diuersis. ff. de exceptione rei iud.* quem text. sic interpretantur Paul. Castrens. *ibi*, & Ripa *in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verborum.* & quòd hæ exceptiones modificatiuæ, ante sententiam semel oppositæ, & per iudicem reprobatæ, non possint post sententiam in executione iterum opponi; affirmat post Iss. *in l.* 1. *C. de iur. & fac. ignor. num.* 19. Alexan. *in l. rei iud. §. fi. n.* 4. *ff. solu. matri.* & Castrens. *cons.* 100. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 1. Cardin. Tus. *practi. conclu. tom.* 3. *litera E. concl.* 381. *num.* 85. latè Barbosa *in l. maritum* 13. *cum l. seq. à num.* 48. *cum seqq ff. soluto matri. tomo* 2. Cancer. *var. resolutio. 2. p. cap.* 16. *sub num.* 81. quod tamen verum esse, docet Boërius *in d. decis.* 16. *num.* 2. *&* 3. quando exceptio fuit opposita in processu ad vnum finem, & ad vnum effectum, & ad illum iterum post sententiam in executione opponi vult; vt secus sit si primò ad 71
vnum finem, postmodum verò ad alium effectum diuersum opponatur, quia tunc etiam post sententiam est admittenda, Boërium referens sequitur Ioan. Gratia. *in regul.* 348. *num.* 12. *post medium*, pro quo est text. *in d. l. duobus* 19. & ibi Paul. Castrens. optimè declarat.

Sed maior extat difficultas; an si ante sen- 72
tentiam de huiusmodi exceptionibus peremptoriis modificatiuis in iudicium deductis actum fuerit, & nondum de illis sit per iudicem pronuntiatum, an in executionem iterum opponantur, prout in sumptibus factis in re, ad cuius restitutionem quis est condemnatus, iuxta *l. domum C. de rei vindic.* hæc siquidem de sumptibus exceptio per- 73
emptoria est modificatiua, non impugnans nec infringens directò sententiam, sed ipsius executionem respicit. nam condemnatus, qui rem retinet pro sumptibus, non dicit, non mandandam executioni sentẽtiam, nec negat consequendum, quod re iudicata continetur, sed illud agit, scilicet; rem illam penes sese habere, donec melioratiõnibus satisfiat, loco pignoris puta; quo potiùs supponit, & fatetur victorem Dominum, & cõuenit dispositioni rei iudicatæ, ac ideo in executione executor eam præcisè teneatur admittere, vt legitimam, tenent Iss. *in l.* 1. *num.* 16. *C. de iur. & fac. ignor.* Bart. *in l. in fundo num.* 16. *ff. de rei vin. & in l. Paul. ff. de doli exceptione.*

exceptione. ita poſt eum declarat Boërius *deciſ.*43. *num.*9. Meneſes de Padilla *in d. l.*1. *num.*36.*& ſeqq. C.de iur.& fa.* Alexan. *in d. l. in fundo.* Paul. *conſ.*17.*& conſ.*326. quem allegat Anto. de Fano *de pigno.*5.*p. memb.*4.cum
74 ſtatim citandis, nec ex hoc locum habet diſpoſitio *l. peremptorias C.ſententiam reſcin. non poſſe.* quæ non in iis peremptoriis modificatiuis loquitur.

75 Et iſthæc exceptio retẽtionis adeo fauorabilis eſt,vt etiam poſt ſententiam competat, vt dicit Caſtro *conſ.*166.*viſis actis colu.*3. latè Capicius *deciſ.*119.*colu.*1. Cardi.Tuſcus *practicar.conclu.tom.*3.*litera E. concl.*381. *n.*37. etiam ſi in iudicio principali fuerit oppoſi-
76 ta, non tamen ſuper ea pronuntiatum, latè plurimos allegans Doctores & Rotæ deciſ. ſequitur Mareſc. *variar. reſolutio. lib.*2.*c.*112. *à num.*18. *cum ſeqq.* vbi etiam idem affirmat latè comprobans in quibuſuis iudiciis priuilegiatis, prout in reſtitutoriis, & attenta-
77 tis, & ſimilibus, & à non admiſſione eſſe licitam appellationem, vide quæ nos infrà cap.13. verſ. ſed ille caſus. à num.57. & ſequentibus.

78 Quando igitur de huiuſmodi impenſarum exceptione modificatiua in iudicium principale deducta non fuerit à iudice declaratum,determinatum, aut pronũtiatum, latè hunc articulum rectéque examinat noſtras Ioan.Garcia *in tract.de expen.& meliora. cap.6. num.*17. duos caſus diſtinctos ſupponens; dicens, quòd aut de iis ſumptibus actum fuit in iudicio per viam actionis, iuxta text. *in l. domum. C.de rei vin.l.qui exceptionem* §.1. *ff. de condictione indeb. l. domus* §.1. *ff. locati.* aut excipiendo *l. Paul. ff. de exceptio. l. ſi in area ff. de condictione indeb.* ſi per viam actionis,de illis debet iudex expreſsè deter-
79 minare, & pronuntiare, aliàs omiſſio eſt, Immol. Anton. de Bu. Felin *in c.exceptio.* de quo gl. *in l.*1. *C. ſi aduerſus rem iud.* & ibi Alberi. contra Ab. *in c. ſignificauerunt.* qui ſentiebat ex illa omiſſione induci abſolutionem, de quo vide per Couar. *practic.quæſtio. cap.*25. *num.*6. *verſ. nam vbi petitæ ſunt.* vide quæ nos latiùs de hoc infrà c. ſequenti, de perſo. ad perſon. à num.42. cum multis ſequentibus.

80 Hinc idem Ioan. Garcia inferens ex doctrina Cornei *conſ.*49. *lib.*2. *litera E.* & Aymon. *conſ.*320.quòd in hoc caſu licèt petantur meliorationes, ſeu impenſæ in prima inſtantia, ſi tamen de illis nihil ſit iudicatum, ſed omiſſæ, ſi in ſecunda declaratum ſit, deberi, aut non deberi, erit prima ſententia earum reſpectu,& ſic cùm debeant eſſe tres cõformes,autin tribunalibus Regiis duæ,& ſic vel appellabitur, vel ſupplicabitur, & in executione huiuſmodi exceptio admittenda eſt; cùm nondum iudicatum ſit.ſi autem per viam exceptionis hæc modificatiua exceptio ſit oppoſita in iudicium; adhuc poſſe 81
(inquit) in executione ſententiæ opponi, & iterum deduci ex eo fundamento,quòd qui in exceptione ſuccumbit, non prohibetur illud idem in alio iudicio per viam exceptionis, aut actionis proponere, quando ſuper illa execeptione non fuit iudicatum. & 82
talis erat exceptio, quæ non erat ex diametro contraria,nec incompatibilis cum actione, ſed ſimul poteſt ſtare, prout iſta eſt Bar. *in l.fundum. ff.de excep. n.*1.*& in l. qui Romæ* §. *duo fratres ff. de verb.oblig.l.ſi autem.* §. *ſi. ff. de nego.geſt.* vbi Paul. de Caſtro, *& in l. quod in diem.* §. *ſi rationem. num.*3. *ff. de compenſatio.* reſpondétque *ad l.*1. *C. de ordin. cognitio.* ſecundùm Paul. de Caſtr. & Bart. *vbi ſuprà.* & Felin. *& c. ſuborta num.*3. *&* 4. *de ſententia & re iud.* & eundem Felin. *in c. aduerſario, de exceptioni.* vt ſit dicendum, ex condemna- 83
tione in principali deduci abſolutionem in incidenti, quando incidens, & principalis cauſa non ſe cõpatiuntur. ita quòd vnum neceſſariò tollendum ſit per alterum. Ioan. Garcia. ſequitur Amador. Rodri. *in tract. de executione cap.*2. *ſub num.*41. pro quibus facit text. *in l. duobus diuer. ff. de exceptione rei iud.* quem ſic ibi interpretantur Paul. Caſtrenſ. & Ripa *in l.qui Romæ.* §.*duo fratres. ff. de verb. obligationibus.* quem articulum latè etiam examinat Barboſa *in l. maritum* 13. *cum l.ſeq. à num.*53.*& ſequentibus ff. ſoluto matri.tomo* 2. *fol.*127. vbi multa confert.

Pro quibus expendo ego textum expreſ- 84
ſum *in l.quod in diem* §. *ſi rationem. ff.de compenſationibus*, cuius verba ſunt: Si rationem compenſationis iudex non habuerit, ſalua manet petitio, nec enim rei iudicatæ exceptio obiici poteſt; aliud dicam, ſi reprobarit compenſationem, quaſi non exiſtente debito, tunc enim rei iudicatæ mihi nocebit exceptio.) Vides quàm clarè loquutus fuit conſultus, quod not. etiam Bart. *ibi in ſummario.* quoniam cùm ſit exceptio modificatiua, ſi de illa iudicatum non fuit, reſeruata cenſetur ad executionem ſententiæ cõdem- 85
nato, à qua nunquam intelligitur reprobata, quando eſt compatibilis, cum ſententia, & ipſa ſententia ſubſiſtere poteſt abſque reprobatione exceptionis, vt vltra citatos facit text. arg. *in l. ſancimus C. de teſtam. c. cum renunciatur* 32. *quæſt.*1. Bart. *in d.l. quod in diem.* §.1.*num.*2.Ab. *in c.ſuborta.* & vtrobique Doctores. Accur. *in l. penul. ff. de ijs qui ſunt ſui vel alie.iur.* latè Roman. *conſ.*412. Angel. *conſ.*200. *& conſ.*217. *per totum.* Alberic. *in l. ſin autem* §. *ſi quocunque ff. de nego geſt. &*

in d. §. ſi rationem. ad fi. ſignanter Innocent. *in c. vlt. n.2. verſ. ſed contra ponamus.* vt ſecus
86 ſit,quando (vt dixi) exceptio incompatibilis ſit cum ipſa ſententia,quia tunc cenſetur reiecta,& non admittenda in eius executione, Rota Genuenſ. *deciſ.*103.*n.*2.Cacheria.*deciſ. Pedemon.* 64. *n.*3. Ruin. *conſ.*71. *ex n.*4. *lib.*5. Magon. *deciſ.* 3. *Florent. n.*26. Paz *in tract.de tenuta c.* 32. *à n.* 45. & faciunt notata à Ioan. Garc. *in tract.de nobil. gl.*1. *in exordio,ex n.*19. Parlador. *lib.*2. *rerum quoti. c.vlt.*§. 11.*amplia.* 4. *num.* 18. aliter atque contrarium dicendum ſit, quando exceptio non compatiatur cum ſententia, & ſic quando ſententia lata ſuper principali non poteſt ſubſiſtere, niſi intelligatur, eſſe pronuntiatum etiam ſuper
87 incidenti, tunc ſententia videtur elidere, & reprobare illud incidens *ex d. l.* 1. *C. de ord. cognit.* & notant communiter Doctores *in d. cap. ſuborta. de ſententia & re iudic.* & eſt mirabilis doctrina Antonij de Butrio *ibi n.* 12. Abb. *num.* 12. Alexander. de Neuo *ex num.* 16. Paz *de tenuta d. cap.*32. *num.* 49. & faciunt, quæ annotauit Montal. *in l.*4. *tit.*2. *lib.*4 *for. & in l.*2. *tit.*3. *lib.*4. *verb. tornadizo.* Gregor. Lopez *in l.*3.*tit.*13. *p.*6.*verbo, mugeres.*Ortalora *de nobili.*2.*p.*3.*p.ex num.*16.*&* 4. *p. princ.c.*9.Cantera *quæſt. crimi.c.*11. *num.*11. Pelaes de Mieres *de maiora.*1.*p.quæſt.*51.*n.*30. Gutierr. *lib.*3. *practicar.quæſt.q.*14. *n.*99. vide etiam Barboſam vbi ſuprà, *in d. l. maritum. à num.*53.

Ex quo fonte illud fluit, quòd licèt pa-
88 ter, vel alius obligatus alicui ad alimenta, non teneatur, niſi in quantum facere poteſt, & poſſit hanc legitimam exceptionem opponere poſt ſententiam, quia non impugnat, ſed modificat,vt iura & doctrinæ vul-
89 gares probant, ſi tamen perueniat excipiens ad pinguiorem fortunam, variantur, & augentur alimenta, exceptióque variatur ſecundùm augmentum,& diminutionem bonorum,ita per text. *in l. ius alimentorum* §. *ſi. ff. vbi pupill.educar.deb.* tenet eleganter Card. Tuſc. *practi. conclu.tom.* 3. *litera E. concl.* 382. *num.*9. & idem etiam poſt alios tenet Marta
90 *de iuriſd.* 2. *p. cap.* 43. *num.*77. ac ideo iſthæc exceptio ſub regula legitimarum exceptionum comprehendenda eſt (& intellige, ſi incontinenti hæc probetur exceptio, prout requiritur in qualibet exceptione executionis.) & huic doctrinæ adde appoſitam infrà num.97.

91 Quia ſententiæ cauſa ceſſante ceſſat ipſa ſententia, probat Tiraquell. *tract. cauſa ceſſante in prin. num.* 240. quia quando cauſa
92 ſententiæ redit ad non cauſam,ſententia retractatur,ſecundùm Paul. de Caſtro *in l.Imperatoris ff. de re iudic.* Sfortia Oddi. *tractatu de in integ. reſt.* 1 *p. quæſt.* 14. *art.*8. *num.*67. *pag.*389. Mieres *de maiorat.* 4.*p. quæſt.*1.*limi.* 1. *n.*72. qui *num.* 73. dicit, quòd metus executor ex noua cauſa poteſt in executione ſuperſedere, ſecundùm Feli. *in cap.paſtoralis.* 93
§. *quod vero. num.*7. *de re iudic.* Menoch. *de arbit.lib.*1.*quæſt.*38.*n.*14. Petr. Surd.*deciſ.*289. *n.*18.& tradit Rolan. à Valle *conſ.*13.

Hinc eſt, quòd ceſſante cauſa ſententiæ, ſcilicet, quia ſuperuenit noua cauſa, ceſſat 94
ſententia, etiam in rem iudicatam tranſlata, *l.*3. *C. ad exhibendum. l. ſi ſullo.* vbi notat Bal. *ff. de condictione ſine cauſa. l. mater.* §. *eandem, & l. ſi is qui hæres, in prin. ff. de exceptione rei iudi.* notant Bart. Socin. *conſ.*80. *colu.fi. lib.*1. Maranta *in praxi, verſ. expedita.*2.*p.n.*148. *fol.*245. Alciat. *in tractatu præſumpt. regul.*4. *præſump.* 16. *numer.* 5. *&* 6. Burgos de Paz *concl* 36. *num.*18. Tiraquell. *lib.* 1. *de retract.* §.8. *gl.*7.*num.*4. *pag.*446. & eſt legenda *l.*25. *tit.* 2. *p.* 3. Mexia *in lect. l.Tolet.vltimæ partis concluſione* 24. *fol.* 197. *numer.* 150. Armert. *lib.*2 *ſelectar. in ter. cap* 12. *num.*3. *fol.*88. per quem Mier. *vbi ſuprà n.*74. ponit regulam, 95
quòd res iudicata non facit ius in iis, quæ tempore mutantur, *per l. arbitrio ff. qui ſatiſdare cogan.& l. ſi rem meam. & l. ſeq. ff. de exceptione rei iudic.* & tradit Tiraquell. *ibidem in tractatu de cauſa ceſſante p.* 1. *num* 232. *fol.* 87. & pro hoc dicit meliorem text. de iure Mieres *vbi ſuprà num.*76. *in cap. tunc ex literis. de in integ. reſti.* vbi Abb. *num.*4. pro cuius intellectu lege Aluar. Valaſ. *conſult.* 51. 96
num. 42. Æguidium Boſſ. *in practi. crimi.tit. de remediis iuſti. à num.* 1. *cum ſeqq.* text. *in l. diui fratres. ff. de iure patro.* & vide quæ infrà à num.114. & ſeqq.

Et quòd alimenta creſcant, & decreſcant creſcente, vel decreſcente patrimonio ali- 97
mentati, vel alimentantis, etiam poſt ſententiam, & taxationem iudicis, tenet Albert. Brun. *in tractatu de augmento concl.* 12. *num.* 5. Gozadi. *concl.* 95. *num.*4. Floria. de ſancto Petro *in l. ſed & ſi quis.* §. *mancipiorum. ff. de vſufruct.* Doctores *in l. ſi cum dotem.* §. *leniſſimo. ff. ſolut. matri.* latè & optimè Marqueſ. *tractatu de commiſſ.* 1. *p. cap.* 18. *à num.* 48. Palacius Rubeus *in rubr de donat. inter. not.*3. §. 23. *numer.* 7. *fol.* 354. Surd. *de alimen. tit.* 5. *quæſt.*7. *num.* 58. poſt Caſil. *in l. ſi qua illuſtris num.*93. *C. ad Orphic.* optimè Gratian. *in diſcept. for. tom.* 2. *cap.*232. *numero* 5. optima Rotæ deciſio 431. per Fa- 98
rin. vbi, etiam ſi taxationi conſenſiſſet. quibus adde, quos congeſſimus ſuperiùs à numero 88.

Hinc etiam pariter excedet executor, ſi exceptionem, quæ oritur ex ventre ipſius 99
ſententiæ, non admiſerit,iſta ſiquidem legi-

tima

tima est, & valde à iure approbata, nullatenus reiicienda, quia quando ex eodem actu oritur actio, & exceptio, à pari vtraque procedit. Anto. de Cana. *in tract. de executione inter. quæst. 26. à num. 57.* Decianus *cons. 1. num. 68. lib. 3.* Roma. *cons. 42. visis num. 3.* vbi additio. *verbo, inspectione* congerit concordantes. Alexan. *cons. 95. n. 2.* pleniùs *cons. 119. num. 2. lib. 1. & cons. 20. lib. 6.* Feli. *in c. ex parte de off. delega.* Cassiado. *decis. 10. de rescript.* Marsi. *singulari 7. communiter per Italum.* Angel. Castr. Ioan. de Immol. *in l. si fideiussores. §. idem respondit. ff. de fideiussor.* Roman. *consil. 472. colum. 2. numero 2.* Anto. Massa Gallesi. *in tract. de obliga. Camer. in 4. p. quæst. 1. à num. 8 & suprà.* Flores de Mena *in pract. quæst. lib. 1. cap. 12. num. 44.* optimè Cardinal. Tuscus *practicar. conclus. tom. 3. litera E. concl. 381. num. 14.* qui *n. 17.* dicit, quòd etsi statutum tollat omnes exceptiones, non tollit illam, quæ oritur ex eodem statuto, quia dicitur ex eodem ventre oriri, additio ad Roman. *cons. 244. n. 5. in vers. contractus.* vbi plurimos citat Feli. plenè *in c. ex parte de off. delega.* Alex. *cons. 123. n. 12. in fi. & n. 13. lib. 4.* & post Barba. Gallesi. *vbi proximè.* Roma. *cons. 42. n. 4. vers. 4.* vbi additio. *verbo. offic.* alios allegat. idem Roma. *cons. 51. per totum,* etiam si non opponatur, quia tunc sententia, seu instrumentum loquitur & producitur, præsentatúrque cum sua exceptione, sempérque actioni principali obstat, cùm ei simul iuncta sit, vt probant expresè præfati Doctores superiùs citati, cùm sit, & dicatur exceptio notoria, quia constat ex eisdem actis, vt dicit Tusc. *vbi proximè. n. 25.* post Abb. *cons. 44. in præsenti colu. 2. vers. sed his non obstantibus lib. 1.* quam doctrinam mirabiliter declarat Tusc. Cardi. *d. concl. 381. n. 8.* sequutus Alex. *cons. 94. carissime in prin. vers. non obstat, quæ ponit Roma,* &c. *lib. 4.* optimè etiam post plures alios Maresc. *variar. resolutio. lib. 2. cap. 121. à n. 33.* & nos in simili proposito infrà c. 12. à n. 114. videlicet quòd exceptio ex ventre instrumenti resultans admittitur, si agitur ex illo instrumento; sed si agatur ex iudicato super eodem instrumento, secus est, nisi pariter exceptio oriatur ex sententia, quod nota. igitur ab huiusmodi legitimæ exceptionis reiectionis excessu appellationi interiectæ non deferens executor, violentiam facit manifestum. Quò pertinet quod dicit Seraphin. *de iura. priuilegio 77. sub num. 31.* quòd exceptio competens debitori, executionem paratam habet, sicut actio, sequitur Giurba *decis. 113. n. 7. & 8.* Gratian. *disceptatio. 175. n. 25. & 26.* & faciunt quæ nos infrà cap. 13. à num. 46. & seqq.

Quibus accedit Baldi doctrina *in l. ab exe-*

cutio. num. 20. vers. item in execut. per gl. *l. C. de execut. rei iud.* quòd in executione sententiæ potest opponi & oriri omnis exceptio, quæ prouenit, & oritur ex mẽte pronuntiantis. Et hinc est, quòd cùm iuris reseruatio facta in sententia, conseruat ius grabato competens. Bart. *in l. penult. C. depositi.* Oldrald. *concl. 237. in fi.* Beccius alios citãs *concl. 74. n. 17.* Craueta *cons. 974. n. 17.* cùm & ius reseruatum, sit exclusum à condemnatione, & sententia. ideo est legitima exceptio admittenda, quia reseruatio est quædam exceptio, quæ modificat actum, gl. *in l. item Labeo. §. sed si iure. ff. famil. ercis.* Decius *d. cons. 4. n. 14.* Matth. Brunus *cons. 19.* Petr. Surd. *decis. 163. à n. 16.* & iterum *in cons. 152. n. 30.* quia sicut confirmat non reseruatum, ita conseruat intactum, quod est reseruatum, ac si nulla staret condemnatio, Purpurat. *cons. 42. num. 14.* Surd. *in d. decis. 163. n. 18.* & facient quæ de exceptionibus modificatiuis in executione admittendis inferiùs latè diximus.

Ex hoc eodem fonte emanat illa exceptio, (non impleuisti ex latere) & (ex parte tua,) quæ quidem adeò legitima est, vt etiam in executione opponi possit. ita respondit Craueta *cons. 79. n. 5. lib. 1. & cons. 7. n. 7. lib. 3.* Menoch. *cons. 55. n. 4.* idem Menoch. *cons. 1. n. 367. & vers. 65. n. 4. lib. 1.* Maresc. *variar. resolutio. lib. 1. c. 88. n. 13.* vbi testatur, ita fuisse dictum in vna Romana pretij dati 1. Iunij 1607. coram Mancanedo, quia cùm oritur ex ventre ipsius sententiæ, potest quandocunque executioni opponi. Roma. *cons. 244.* Cardin. Tuscus *practi. conclu. tom. 3. litera E. concl. 381. n. 21. cum seqq.* Corneus *cons. 297. & 291. num. 7. & 8. lib. 3.* Gallesius *de obligatione Camera. quæst. 1. num. 1. & 7.* inhibitionem tunc expediendam, & concedendam esse, firmat Mandos. *de inhibitio. quæst. 49. n. 5.* & ita determinasse Rotam, testatur Gratia. *discepta. foren. cap. 273. à num. 19. & seqq.* quæ quidem exceptio adeò legitima dicitur, vt etiam ab statuto reiiciente, excludentéque omnes exceptiones, non intelligatur sublata, sed quandocunque de ea opponi potest, ita eleganter Corneus *cons. 279. lib. 3. & cons. 121. lib. 1.* Aimon. Crauet. *cons. 246. n. 2.* Decius *cons. 463. n. 1. & 2.* multos refert Roland. à Valle *cons. 53. n. 52. volu. 1.* & idem Roland. *cons. 69. n. 13. volu. 4.* meus Dominus Ioan. de Castill. *quotidiana. controuersia. lib. 3. cap. 3. n. 15.* apud quos multos elegantes effectus huiusmodi exceptionis (non implementi) perlegere, & reperire poteris. quam si executor non admittat (vt vides) excedit. vide exactissimè de natura huius exceptionis, quæ Maresc. *variar. resolu. lib. 1. cap. 88. per totum,* quibus adde Gratia. *in discepta. foren.*

*c.*325. *tom.* 2. *per totum*, vbi exactè explicat
113 huius exceptionis naturam,apud quem latè etiam de exceptione rei non traditæ, & pretij non soluti, vt eiusdem sint naturæ, cuius hæc, non implementi, & quòd opponi possunt post sententiam.

114 Quò pertinet,quòd exceptio,quę oritur, etiam dilatoria,post sententiam legitima est, opponíque licitè potest post eam in executionem, & per executorẽ admittenda,vt tenet Bar. *in l.* 1. *C. de iur. & fact. igno. num.* 5. *& deinceps.* Feli. *in c. insinuante. de off. delega. n.*9. *fall.* 5, quod qualiter intelligatur, decla-
115 rat, sequitur Ioan. Gratianus *in regul.* 136. *n.*3. vbi *à princ.* latè probat, hanc exceptionem dilatoriam post litem contestatam superuenientem, opponi posse, iuxta *l. ita demum. C. de procurato. l.* 2. *C. de consorti. eiusd. litis.* plures allegat in comprobationem. & facit quod dixit Roma. *in repet. l. si verò* §. *de viro. ff. solut. matri. num.* 270. quod exceptio rei iudicatæ, licèt perpetua sit,tamen ei non
116 obstat, qui agit ex noua causa, & quæ superuenit, vbi plura congerit similia à iure inducta ex noua causa superueniente, & hoc idem voluit Tiraquell. *de retractu consang.* §.8. *gl.*7. *num.* 4. Castren. & Isi. *in l. si fullo. ff. de condictione sine causa. & in l. Iuli. ff. de condictione indeb.* Petrus Surd. *consilio* 268. *tom.* 2. pro quo est text. *in l. si mater.* §. *eundem. in prin. & in l. si is qui hæres. in prin. ff. de exceptione rei iudi. l. hæreditas C. de petitione hæreditatis.* vide quæ suprà à numer. 88. & seqq.

117 Cuius etiam farinæ est determinatio text. *in l. si fullo. in prin. ff. de condictione sine causa.* text.*in l.in commodato.* §. *fi. ff. commodati.*text. *in l.* 2. §. *fi. ff. ad leg. Rhodi. de iactu.* text. *in l. eleganter.* §. *si quis post. ff. de condictione indeb.* text. *in l. Iulian. eodem tit.* quibus quidem eleganter probatur, quòd quando quis per sententiam condemnatus est ad rei cõmodatæ,depositæ,vel precariæ, deperditæ restitutionem, eiúsque verum valorem; & æstimationem,si perueniat ad potestatẽ domini; potest de hac noua & legitima exceptione opponere,& obstabit,adeò vt si iam æstimatio soluta sit, per condictionem indebiti, & sine causa repetitur, restituitúrque, ista siquidem legitima est, & admittenda præcisè in executorialium executione exceptio. ita probat insuper text. expressus,*in l.* 1. *C. de re iudi.*ibi,rebus quidem iudicatis standum est, sed si probare poteris, eum, qui condemnatus est, id quod furto amississe videbatur, recepisse; aduersus iudicati agentem, doli exceptione opposita, tueri te poteris, *&c.*) vbi
118 Bar. Bal. Butr. & Salicet. dicunt communiter, quòd æquitas noui casus nouum inducit remedium, & quòd aduersus sententiam potest opponi exceptio (quod petis, intus habes) in quorum iurium comproba- 119
tionem multa post alios congerit Petr.Surd. *cons.*168. *à num.*14. *lib.*4. dicens, hanc exceptionem non impugnare directò sententiam, sed illam modificare, agit enim Surd. *ibi*, quando quis per sententiam admissus fuit ad hæreditatem, vbi hæres ab intestato, quando postmodum apparuit alium hæredem scriptum adesse, per testamentum nouiter repertum, rescindendam omnino sen- 120
tentiam, quia deficit eius causa, & lata falso suppositio, *l. si à te. ff. de exceptione rei iudi.* vbi Soci. 1. *nota. l.*2. *& l. si mater.* §. *eadem ff. de exceptione rei iudic.* vbi absolutus ex vna 121
causa, poterit ex alia nouiter conuentus condemnari multa cumulat Tiraquell. *d.gl.* 7. *num.*3. *&* 4. *& in tract. causa cessante. in* 1. *p. num.*21. *& num.*232. vbi ait sententiæ cau- 122
sa cessante, ipsam quoque sententiam cessare, & quemadmodum recuperentur bo- 123
na alienata in tertium per hunc obtinentem ex sententia eius causa cessante, vide latiùs eundem Surdum *vbi proximè* per longum discursum.

Quando autem rei iudicatæ exceptio ob- 124
stet in absolutoria sententia lata in actionibus realibus, seu personalibus, puta, quando quis absolutus fuit, quia actor defecit in probatione intentionis,aut in probatione iuris & iustitiæ negotij principalis, an & quando actor his casibus possit iterum actionem eandem, vel aliam ad eandem rem in iudicium iterum deducere absque eo, quod ei obstet rei iudicatæ exceptio, vide per duo membra exactè & eleganter post alios ab eo citatos Doctores, nostratem Ioan. Garci. *in tract. de nobilitate. gl.*8. §.1. & aliqua etiam per Petr.Surd. *cons.*268. *n.*299. *& seqq. tom.*2.

Vnum non omittamus,quod de exceptio- 125
ne defectus mandati, iurisdictionis, aut vt ad id diximus suprà hoc lib.4. cap.3.à n.122. in prin. vbi infinitos citauimus dicentes esse legitimam exceptionem admittẽdam,etiam post tres conformes, & etiam post mille annos,& in ista tuto omnes exceptiones excludente, non comprehendi. circa quod vnum est notabile inferendum, quod si actum fuit cum asserto procuratore,& sententia sit lata, non constito de mandato, & expeditæ executoriales, tamen si reuera illo tempore, &
in rerum natura stabat sufficiens manda- 126
tum,licèt non productum,& de illo constet, etiam post dictam sententiam, sustinetur sententia,Rot.*decis.*19. *aliàs* 248.*de procurato. in antiq.* Vantius *de nulli. tit. de nulli. ex defect. mand.* &c. *numero* 116. *&* 117. Mohedanus *decisione* 7. *aliàs* 204. *coram procurato.*

Rota

Rota *diuersor. decis.* 271. *Vrbetana in fi. & decis.* 1503. *idem in Gerundensi p.* 3. *lib.* 3. Crescen. *decis.* 1. *aliàs* 18. *tres. num.* 4. *de sententia & re iud.* Marquesa. *de commissio. p.* 2. *cap.* 2. *numer.* 8. *& 9. fol.* 340. *in secunda impressione*, & quòd ita scribat Rota, testatur additio ad Rotam *decis.* 7. *aliàs* 143. *si procurator, de procurato. in nouis.*

127 Quod intellige verum, nisi antea fuisset oppositum de defectu mandati, & neminem audiri nisi docto de legitimo mandato, quia tunc etiam si verè stet mandatum, minimè validaret iudicium, & sententia erit nulla, quamuis postea appareat de mandato, probat Marquesa. *vbi proximè d. num.* 9. & ita tenuisse Rotam coram D. Litta die 13. Maij 1594. in vna Immolen. bonorum testatur Scacia *de appella. q.* 6. *sub nu.* 34. *vers. oppositioni, & vers. hæc. & tract. de iudicijs*

128 *cap.* 2. *num.* 406. & quòd post dictam oppositionem acta non valeant, nisi mandatum in actis exhibeatur, oppositione tamen non facta, vt quandocunque de eo docere, sufficiat. tenent Bal. *in l.* 1. *in* 2. *lectura num.* 3. *ff. de procurat. & in cons.* 122. *num.* 1. *lib.* 3. Alexan. *cons.* 146. *circa fi. lib.* 5. Aymon. *cons.* 108. Guidobonus *cons.* 129. quam distinctionem etiam tenuit Rota in vna Romana census 4. Decemb. 1595. coram Pamph. vt testatur Maresc. *variar. resolu. lib.* 1. *cap.* 92. *num.* 1. hoc addito, vt isthæc

129 oppositio, & protestatio, vt nihil fiat, nisi docto de legitimo mandato, debet repeti in quolibet actu, adeò vt non sufficiat, semel à principio opponere. alioquin autem censetur ab ea recessum, & sufficiet quandocunque de eo docere, secundùm supradicta, ita aduertit Moheda. *decis.* 44. & ita obseruare Rotam, vt non obstante dicta protestatione valeant acta per procuratorem, de cuius mandato non constat, nisi in quolibet actu protestatio repetatur. fuit tentum in vna Soracusana Quartæ 20. Iunij 1586. coram Cardin. Plato. testatur & sequitur Maresc. *vbi proximè num.* 2. vbi exactissi-

130 mè post alios, an iudicium agitatum cum Monacho constituto procuratore sine licentia superioris sustineatur, quando non fuit oppositum, in quo duas communes contrarias refert, & affirmatiuam vt magis communem amplectitur.

131 Et quòd ad hoc vt acta sint nulla à prin. etiam si reuera staret mandatum, licèt non exhibitum, debet fieri protestatio in quolibet actu, post multos Doctores, & Rotæ decisiones, optimè latéque prosequitur & declarat Gratian. *disceptatio. forens. tom.* 1. *cap.* 77. *à num.* 19. *cum pluribus seqq. vsque ad fi.*

Et quòd hæc protestatio sit necessaria in 132
quolibet actu ad hunc effectum, post Puteum, Mohedanum, & alios, latè Tusc. *practicar. concl. litera M. concl.* 62. *n.* 3. & ibi de materia per totam conclusionem.

Dominus autem quandocunque compa- 133
reat, allegans procuratorem comparentem pro eo non habere mandatum, erit omnino audiendus, ad annullandum processum, etiamsi aliàs iudex inter aduersarium & procuratorem assertum, seu falsum, declarauerit habere legitimam personam, procuratorem comparentem, quia Domino absenti non præiudicat, latè prosequitur Mascard. *de probat.* 2. *tom. concl.* 1007. *verbo, mandatum à num.* 12. *cum seqq.* vbi quòd si Dominus sci- 134
uisset hanc declarationem, latè prosequitur distinguendo.

Quid autem sit dicendum de illa insigni, 135
& mirabili difficultate, quando in obligationibus, & præstationibus annuis, & habentibus tractum successiuum, quando scilicet aliqua exceptio in præstatione & executione prioris paghę, vel alicuius annui debiti opposita fuit, & per iudicem reiecta, & non admissa, an possit opponi iterum in cæteris executionibus sequentium annuarum præstationum, ita vt tanquam legitimæ non obstet ei rei iudicatæ exceptio, de qua omnimodo vide Ripam *in l. si ita stipulatus.* 115. *num.* 93. *colu. penul. in prin. vers. sed quid si creditor. ff. de verbor. obligatio.* Immol. *cons.* 130. *in casu præmisso. colu. fi. num.* 7. Simo. de Prætis. *interpreta.* 2. *vlt. colu. lib.* 5. *num.* 95. *dub.* 3. *fol.* 532. Gratianum *disceptat. foren. tom.* 1. *cap.* 151. *num.* 39. *fol.* 367. *colu.* 1. quod menti tene, quia quotidie accidit, & ad multa deseruiunt.

Pro cuius rei veritate, ac clariori reso- 136
lutione illud breuibus supponendum, quòd obligatio redditus annui, aut est vna, aut multiplex. Si est vna pro omnibus pensionibus decurrendis, vnica, & eadem censetur pro omnibus præstationibus obligatio, ita vt vna præscriptio pro tota obligatione, & per consequens pro futuris redditibus annuis sufficiet, & extinguet. aut est multiplex, ita vt tot sint obligationes, quot sint annuæ præstationes, & quolibet anno inci- 137
piat deberi, & oriatur noua obligatio pro pensione illius anni, ita vt tot requirantur præscriptiones, quot sint annuæ præstationes, pro qualibétque singulæ præscriptiones requirantur, iuxta doctrinam gl. *in l. cùm notissimi. verbo, cuiuscumque anni. C. de præscrip. trig. vel* 40. *an.* vbi Bar. & alij. Alexand. *in l. de pupillo §. si in pluribus. ff. de noui operis nunti.* Iss. *in l. si Stichum. §. stipulatio. ff. de verbo.* Guido Papæ *quæstione* 406.

Anto.Gomez *de contract.cap.*11. *num.*45. vnde si annuus redditus debetur ex contractu,
138 regulariter obligatio est vna perpetua, & non finitur morte creditoris, sed ad hæredes transit, & pro toto vnica actio competit. *l.Stichum.§.stipulatio. de verborum. l. Senatus §.fi.ff.de donat.causa mor.*Vallascus *cons.*49. *num.*6. Castro *de annuis in princ. num.* 41. Cravet. *de anti.tempor.*4.*p.vers.materia singu-*
139 *laritatis num.* 36. si autem reditus annuus debetur ex contractu conditionali, cuius conditio debet adimpleri singulis annis, tunc quot sunt anni, tot sunt obligationes, text. *in l. si seruus communis. §. fi. de stipul. seruorum.* vbi Bart. notat. *num.*2. *&* 3. docens quòd si stipulatio annua sit per eum,qui debet aliquid implere singulis annis, quod ipsius personæ cohæret, tunc quot sint anni, tot sunt obligationes.

140 Exemplum in medico, seu aduocato, cui redditus promissus est pro salario singulis annis, item si redditus annuus fuit promissus ad vitam alicuius, tunc tot sint promissiones, & obligationes, quot annis vixerit stipulator,*l.sancimus §. si quis autem el* 2. *C.de donatio.*Corneus *cons.*44.*colu.*2.*&* 3.*lib.*2. Balb. *de præscrip.*4. *p. quæst.* 4. *num.* 5. Anto. Gomez *vbi suprà.* alia plura exempla ponit Gaspar Rodrig. *de annuis reddi. lib.*1. *q.*17. *num.*101. qui *num.*102. idem firmat, & latè
141 explicat in annuis legatis, vt tunc tot sunt legata, quot annuæ præstationes. Balb. *vbi proximè.*Vallascus & Castro locis suprà citatis facit *l.in singulos ff de annu.lega.l.si Stichum §.stipulatio ff.de verbor.l.cum in annos,cum duabus seqq.ff.quando dies legat.cedit.l.* 1. §. *sin annos ff.ad l.falcidiam.*

Hoc igitur necessario supposito, ita respondet ad præfatam difficultatem Ripa *vbi suprà in d. l. si ita stipulatus.*115. *num.*93. *colu. penul. vers. sed quid si creditor ff. de verborum*
142 *obligatio.* vt eius decisio & resolutio pendet, an vna sit stipulatio pro annuis præstationibus, an plures, vt si vnica sit pro omnibus annis, nulla agenti creditori obstabit exceptio, quia sententia lata super vna parte, hoc est, vno annuo reddítu, (cùm sine ea alia pars deberi non potest) parit plenum præiudicium, & excipienti semel iam exceptione reiecta per iudicem in vno reddítu, in executione alterius obstabit rei iudicatæ, & minus legitimæ, ac reprobatæ exceptionis exceptio. ac ita plenum parat præiudicium debitori, iuxta *l. egi.*2. *responso*
143 *ff.de exceptione rei iudi.*& ideo si esset lata sententia absolutoria in fauorem debitoris in vno annuo reddítu, agenti iterum pro sequentibus annis, obstabit exceptio rei iudicatæ, dicit ipse Ripa *ibi*, sequutus Aretin. *super eadem l.* hoc idem tenentem, & citantem text. *in l. si ex falsis. C. de transactionibus.* sed pro meliori allegat Ripa text. *in l. si petiero. ff.de exceptione rei iud.*

Si verò tot sint obligationes quot sint 144
anni, sententia lata pro prima pagha, & præstatione, non pareret plenum præiudicium pro sequentibus. propterea dicit Ripa vtilissimum esse scire; an in annuis præstationibus vnica sit obligatio, an tot quot præstationes. Ripæ autem omnes præcitati Doctores, scilicet Simon de Prætis, & Gratian. assentiunt, & cum sua determinatione transeunt omnes. Pro quo allegat famosum text. *in l. & an eadem.§.actiones ff. de exception.rei iudi.* cuius sunt hæc verba: Actiones in personam, ab actionibus in rem hoc differunt, quòd cùm eadem res ab eodem mihi debeatur, singulas obligationes, singulæ causæ sequuntur, nec vlla earum alte- 145
rius petitione vitiatur,at cùm in rem ago nõ expressa causa, ex qua rem meam esse dico, omnes causæ vna petitione apprehenduntur, nec enim amplius,quàm semel,res mea esse potest, sæpius autem deberi potest, *&c.*) & sic sequitur, quòd quando plures sint obligationes, quot præstationes, semper exceptio etiam iam opposita in aliquibus, in aliis decurrendis iterum opponi potest, si sui natura legitima sit, non tamen talis esse desiit,ex hoc capite.

Econuerso autem, quando ad præstatio- 146
nem vnius, vel secundi anni debitor per sententiam condemnatus, & executus soluit, si non opposuit tunc legitimam exceptionem, sed opponere omisit,possit in qualibet ex præstationibus sequentibus opponere, absque eo quòd sibi aliqua rei iudicatæ possit exceptio obstare, nemini dubium est, pro quo est doctrina glossæ singularis *in auth. de instrum. cautela & fide §. in his. verbo, insinuent.* vbi Angel. eleganter *ibi num.* 15. quem referens sequitur Gregor. Lopez *in l.*115.*gl.*1.*tit.*18 *p.*3.*in prin. gl.* Gaspar Rodrig.*de annuis redi. lib.*1. *quæst* 15. *sub num.*28. dicens, quòd huiusmodi solutiones nihil inferunt in futurum. Pro qua ra- 147
tione aliqua adducit ibi, & sursum, qui loquuntur in exceptione opponenda contra instrumentum, aut tabellionem, quorum doctrina procedit, dum loquuntur, quando exceptio non opposita, sed omissa fuit indistinctè, siue sint plures, siue vnica pro 148
annuis præstationibus obligatio, prout ipsi Doctores loquuntur, etiam absolutè. prior tamen distinctio ex Ripa, Immol. Simone de Prætis, & Gratiano procedit, & locum obtinet, quando opposita fuit exceptio in aliquibus annorum præstationibus, & per

iudicem

iudicem non admissa, vt in cæteris semper possit obiici iterum, non obstante rei iud. exceptione, prout expresè ipsi Doctores loquuntur, & est text. *in l. si in iudicio. ff. de excep. rei iudicatæ*, & optimè nostras Gaspar Rodrig. *de annuis reddi. lib.* 1. *q.* 16. *num.* 28. quem vide ad propositum.

149 Sed idem Ripa ibidem *in d. l. ita stipulatus d. num.* 93. *in finalibus verbis*, contra suam distinctionem, & opinionem opponit d. text. *in l.* 1. *C. de fideicommiss.* qui dicit, obstare, dum in eo actum fuit annuo legato, quod (vt suprà vidimus) tot continet obligationes, & legata, quot præstationes annuæ; & tamen debitor semel condemnatus cogitur præstare præstationes successiuè decurrendas illius primæ condemnationis, & rei iudicatæ virtute, ita vt semper hæredi eius obstet exceptio. cui textui ipse Ripa non respondet, sed relinquit cogitandum. Sed tu hanc difficultatem facilè euitabis, si consideres, in casu illius text. non agi de vna, alteráve annua præstatione, sed ius ipsum principale, & ipsa causa primæua, à qua proueniunt præstationes, deducta fuit in iudicium pro tempore decurso, &
150 præsenti, & futuro, vt durante legati tempore successiuis annis legatum ipsum soluatur, & præstetur legatario, quod quidem obtinet in quibuscunque annuis redditibus, ex quauis causa prouenientibus, in quibus pariter licitum est, agere contra debitorem, vt condemnetur, ad præstandum fructus pro omnibus annis futuris, debitis terminis, & temporibus; nec tunc erit (sequuta huiusmodi condemnatione) necesse, litem instituere adueniente anno, vt *ex d. l* 1. *C. de fideicommi. & l. malè agitur. C. de præs.* 30. *vel* 40. *annor.* deducunt omnes Doctores, prout est videre ex B. *in l. libertis. §. manumissis. in fi. de alim. & cibar. legat.* idem *in l. de pupillo. §. si in pluribus. ff. de noui oper. nun.* Bal. *in l.* 1. *C. de sen. quæ sine certa quant.* Simon de Prætis *de inter. vlti. volun. lib.* 5. *dub.* 3. *num.* 95. *fol.* 532. Gratian. *in discepta. foren. cap.* 151. *num.* 34. *& seqq. tom.* 1. Alexan. *cons.* 95. *in causa & lite. colu.* 1. *in fi. vers. sed respondeo. lib.* 1. Petrus Surd. *de alimen. tit.* 3. *quæst.* 9. *in fi. & tit.* 8. *priuilegio* 25. *num.* 7. & sic cùm vniuersum ius principale, & vniuersale, ipsaque primæua, & originalis causa in totum sit in iudicium deducta, ac super toto cadat vniuersaliter ista res iudicata, nihil mirum, vt pariter semper obstet eius exceptio, iuxta *d. l. & an eadem. in prin. & in d. §. actiones. cum aliis pluribus. ff. de exceptione rei iud.* nos autẽ loquimur, quando est actum ad vnam, alterámve annuam præstationem dumtaxat, non ad ius principale.

Sed quid de exceptione sequestri, an se- 151
questrum factum debitori aliqua ex causa, authoritate iudicis, debitori ipsi præcipientis, ne soluat suo creditori, an impediat executionem factam in ipso debito, & talem exceptionem legitimam esse, ad impediendam huiusmodi executionem, tenet Flor. de Men. *in addit. ad Gam. decis.* 285. exactissimè probat Ioan. Gutier. *practi. quæst. ciuil. quæst.* 113. *à prin.* diligentissimus & doctus D. Ioan. del Castill. *quotid. controuer. lib.* 4. *cap.* 59. *sub num.* 40. *vers. Ioan. Petr. Fontanel. ad fi. & vers. denique & vltimo loco. fol.* 595. qui cum Flor. de Mena *vbi proximè*, quòd ea exceptio iussu iudicis debet impedire viam executiuam, sed quòd iudices solent non obstante interdictione, ne creditori soluatur, reum debitorem condemnare (oblata illi cautione indemnitatis) & quòd tunc non debent decima, aut expensæ ab ipso debitore exigi, cùm ipse non fuerit in culpa non soluendi, puta, quia imò tenetur resistere ex iis, quæ statim sunt dicenda. Vltra quos quòd debitor, in quem debitum est sequestratum, non possit exequi à suo creditore, nisi semoto sequestro, probant B. *in l. mulus. ff. de leg. commiss.* Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. de seq. poss. & fruc.* Guido Papæ *decis.* 340. *num.* 3. Pract. Ferrar. *in forma sequ. num.* 2. *vers. audeat.* Masuer. *in pract. rubri. de seques. §. item creditor*, Rebuf. *de lit. oblig. art.* 6. *gl.* 3. *num.* 64. Gallesi. *ad for. Came. p.* 2. *q.* 3. *ad* 4. *p. Cam. obli. num.* 3. *&* 4. Guido Papæ *decis.* 210. Ciofu. *cons.* 62. *num.* 2. *volu.* 2. Cancer. *var. resol.* 2 *c.* 4. *à n.* 19. 152

Quod limita, si debitoris opera & fraude dictum sequestrum sit appositum. Cancer. *ibi num.* 23. post alios addit. ad Guid. Pap. *decis.* 210. *secundum B.* Natta *cons.* 233. Caroc. *de sequest. p.* 3. *quæst.* 10. *num.* 4. Roma. *in l. fi. ff. qui satis. cogan.* & an creditor debito sequestrato possit agere contra fideiussorem, pulchrè per Hierony. Gratum *cons.* 28. *per totum volu.* 1. Cancer. *suprà num.* 46.

Hinc etiam quæritur, an depositarius 153
reddens depositum, de mandato iudicis liberetur, licèt pars cuius est, non vocetur, iudéxque iubeat reddi alteri, an, & quas diligentias facere teneatur, & an debeat appellare, vide Gregor. Lopez *in l.* 3. *tit.* 3. *p.* 5. *gl.* 1. vbi latè post Bal. *in l. fi. C. de bon. auth. iud. possid.* per text. illum. idem Gregor. *in l.* 4. *tit.* 14. *p.* 5. *verb. mandamiento.* vbi agit etiam an debeat appellare. & post eundem Gregor. idem tractat Azebed. *in l.* 13. *tit.* 9. *lib.* 3. *nouæ recop. fol.* 357. Don Ioan. del Castillo *quotid. controuers. lib.* 4. *cap.* 59. *sub n.* 40. *vers. Gregor. Lop. & vers. Alphons. Azebe. fol.* 594. à tergo, & saltem hoc casu requiri ap-

pellationem interponendam ab ipso depositario, si alteri quàm ei, qui deposuit, depositum reddi, iudex decernat, tenet Azebe. *in rub.tit.12.lib.4.num.11.fol.376.*

154 Et an debitor, cui iussus est à iudice, ne soluat suo creditori, vel quando per iussum iudicis iubentis, vt alteri, quàm suo creditori, soluat; debeat appellare, & contradicere, & an debeat vti omni diligentia, ne debitum exigatur ab eo, vide latissimè Afflict. *decis.328. per totam.* & vtiliùs *decis.150. ex num.8.& seq.& num.17. & seq. vsque ad fi. decis.*B.& Castr. *in l.creditor ff.de solutio.*Rom. *cons.287.* Alexan.*cons.15. in fi. lib.2.* Bal. *in l. falsus. C.de furt.& in cons.485.visio instru. lib.4.* Ist. *in cons.26.lib.3.* Areti.*in cons.35.* Raphaël Cuma. *cons.185.* Carol. Ruin. *cons.147.n.19. lib.1.& in cons.167.num.7.& in cons.171.lib.4.* Auend. *in dictiona. verb. fuerça.*Mar. Anton. de Mor. *1. p. num.27.* Grat. *cons.127. lib.1.* Guid.Pap. *decis.340.non debet.* Marsil.*in rubr. de fideiuss. num.186.* Dida.Perez *in l.3.tit.10. lib.3.ordi.quæst.15. colu.1144.* Meno. *de arbit. lib.2. cas.137.* qui multa in proposito tradit. & ipse Meno.*in cons.68.per tot.lib.1.* Vrsill. *in addit.ad Afflict.d.decis.150. num.6. & d. decis. 328. num.1.* Anto.Gabr.*commu. conclus. lib.3. tit.de solutio. concl.11.* Rebuf. *in tract. de liter. obliga.tom.1.art.6.gl.3.num.64.*Rot.Genuens. *decis.33. num.6. per tot.* Hippolyt. Rimi. *cons. 506.num.29. & 30. lib.5.* Iatissimè Carol. de Grass. *in tract. de exceptionib. exceptio.25. ex num.49. cum multis seqq.* Anto. Thesaur. *forens. lib.2. quæst.54. per tot.* Borgni. Caualca. *decis.20. num.21. p.2.* Iacob. Cancer. *variar. resolu.p.2.c.4.de sequest.& emp. num.19. & seq.* Anto.Fab. *ad tit.C.de solu.diffinit.9. fol.1057.* Seraphi. *de priuil.iur.priuil.47.ex num.10.cum seqq.* Parla. *lib.2. rerum quotidia.c.fi.5.p.§.17. num.8.& 9.*Ioan.Petr.Fontanel.*in commenta. de pactis nuptialib. clauf.3.gl.2. ex n.42. vsque ad num.49. fol.15.* Anton. Gama *decis.285.* Gutierr. *practi.quæstio.lib.1. quæst.113. per totam.* vbi allegat ad hanc quæstio. text. *in l. ait Prætor. §. permitti. ff. de quæst.* & aliorum Doctorum dicta referens, nihil tamen resoluens, latè prosequitur Domi. Ioan. del Castillo, *quotid. controuer. iuris, lib.4. cap.59. à num.39.*

155 Et quòd teneatur anteaquam soluat,omnem adhibere diligentiam ne soluat alteri quàm creditori,& quòd illi teneatur denuntiare debitor, probant post Crauet. Meno. *vbi proximè lib.2.cas.137.num.16.* Petr.Surd. *cons.345. num.5.& 6. lib.3.* vbi alios allegat, latè Ioan.Gutierr. *practi. lib.1. d. quæstio.113. à num.4. & num.15. & eodem lib.1. quæst.81. ex n.10. vsque ad 17.* Castill. *vbi proximè sub d.n.40.in pluribus versiculis.*Parla *vbi suprà.*

Et quòd quando debitor fuit in mora, 156
soluendi suo creditori, vt non liberetur per resistentiam & contradictionem sequestri, quia tunc illa mora præponderat, tenet Menoch. *de arbit.lib.2.cas.137.à num.24.* Castell. *sub d. num.40. vers. Iacob. Menoch.* tenet etiam Fontanell.*de pactis nuptial.clauf.3.gl.2. ex num.42. fol.15. vsque ad num.49.* Afflict. *decis.150.* Rota Genuens. *decis.61. num.6. & 9.* Borgni.Caual.*decis.25.num.1.p.2.*Cancer. *variar.resolu.2.p. cap.4. num.24.* Gutierr. *in d. quæst.113. num.3.* vbi scribit debitorem, cui ante moram fit sequestrum, teneri resistere, 157
& facere, quidquid ei sit possibile, ne fieret dictum sequestrum, & factum reuocaretur, quia aliàs, si sponte soluit, cui iudex iussit, vel agnouit dictum sequestrum, non liberatur, *per d.l.ait Prætor. §.permittitur ff.de minor.* sequitur D. Ioan. de Castill. *suprà vers. denique & vltimo loco.*

Et quòd debitor liberetur si soluat iudi- 158
ci, aut apparitori exequenti, factam solutionem legitimam reputari, & debitorem liberare, tenet Parlador. *lib.2. rer. quotid. c.fi. 5.p.§.17.num.10.* quem sequitur Castell. *vbi proximè d.c.59.sub num.40.vers.Ioan.Parlador. in fi.fol.595.*circa quod dicit Rebuf. *in tract. de sent.execut.art.7.gl.13.num.7.* quòd si executor fuerit datus ad vendendum & pre- 159
tium recipiendum (quod tamen est periculosum, dicit ille) si is vendiderit, & pretium receperit, liberabitur emptor, quia legitimè soluit,parendo mandato iudicis.sed executor tenebitur Domino, cuius bona sunt vendita, allegat Bal. *in l.3. §. si executor ff. de negotijs gestis.* argum.text. *in l. si stipulat. sum mihi §.1. ff. de solut.* melius facit *l. si ob causam. C.de euictionib.* qui Rebuf. in apparitore videtur ex iis requirere mandatum iudicis ad recipiendum pretium, quod pro nunc non examino.

Circa hanc materiam notandum erit, 160
quòd euicta re in solutum data pro debito pecuniario, siue per adiudicationem iudicis, siue partis, non agitur ex actione primæua competenti ex primo contractu,quia ipsa extincta fuit, & sublata, sed tantùm ex actione vtili ex empto. Petr.Surd. *decis.266. num.1.cum seqq.& decis.113. n.3. & cons.145. num.20.& 21.cum seqq.& suprà lib.1.*post Tiraquel. & plures quos allegat Gratia. *disceptat. foren. cap.3. ex num.14. vsque ad num.23.* latè Fabius de Anna *in cons.35.& in cons.90.* Mastrill. *decis.120.* Doctor Felicia. de Solis *in appendice ad commenta.de censib.2.tom.cap.5. num.16. fol.201.* D. Ioan. de Castill. *quotid. controuer.iur. lib.4. cap.59. à num.51. cum seqq.* qui etiam probant, vtile esse, quia hoc casu 161
priores fideiussores, & pignora liberantur,

qui

qui latè de materia tractant, quando euicta re,& semel extincta actione liberentur priores fideiussores,de quo plurimi citati ab eodem Castell.*ibi.*

162 Tamen cautela erit, vt creditor periculum hoc effugiat, vt sibi prospiciat protestatione, quòd re euicta sibi remaneat integra, & illæsa actio primæua, quia tunc ex ea protestatione conseruat illam, & re euicta poterit experiri aduersus fideiussores, & tertios pignorum, & hypothecarum possessores,probant Solis, Grati.& alij citati per Castell. *n.*54.ex Cepola *cautel.*123. qui latè hãc materiam post alios prosequitur videndus.

163 Vlteriùs animaduertendum erit, quòd creditor euictionem pignoris venditi non debet regulariter, probant *l.*1.*&* 2. *C.creditorem euictionem pignoris non debere. l. fi. tit.*13. *p.*5. dummodo concurrant requisita ab eisdem iuribus, & Doctoribus desiderata, quæ tradit Gregor. Lopez *in l. fi. tit.*13. *p.*5. *gl.*1. deduxerunt quoque,atque exornarunt Doctores communiter *ad d.tit. C. creditorem euictionem pignoris non debere*, vbi eleganter Iacob. Cuiacius, & Hug.Donel. videndi omnino, Signorol. *in cons.*90.*num.*26. Siluan. *in cons.*101.Dueñ. *regul.*169.Plot. *in l.si quando num.*478. *C.vnde vi.* Decius *in cons.*449.*n.*37. *&* 38.Fran.Mar. *quæst.*926.*p.*2. Vincent. de Franch. *decis.*239.*p.*2. Francisc. Viuius *decis.* 24. *&* 152. 1.*p.* Fabius de Anna *in cons.*37.*& in cons.*94. *num.*12. *& seqq.* Pereg. *de fideicommiss. art.*35. *num.*19. *& decis.*31. *num.*3. Stephan.Grat. *decis.*175.*ex num.*1. Ozas.*in cons.* 33. Arisminn.Tepat. *variar.lib.*2.*tit.creditorem euictionem pignoris nõ debere. fol.*139. Magon. *decis.* 32. Rotæ Florentinæ Pater Ludoui. Molin. *tom.*2.*de iust.& iur.tract.*2.*disput.*538. *ex vers. supereſt explicemus. fol.*1825. *in fi. &* 1826. & vide etiam *fol.*1827. Fului. Paci. *in tract. de emptio. & vendi. num.* 254. *fol. mihi* 244. Ioan. Baptist. *de ratione Ratæ quæst.*14.*n.* 6. Alex. Trentacinq. *variar. lib.* 3. *tit. de emptio. & vendit.resolu.*17.*fol.*278.Cardi.Domi. Tusc. *practicar.conclus. iur.tom.*2.*litera E.concl.* 359.*fol.*286. Anto. Faber *de error. pragma.decad.*1.*error.*5.& melius *error.*10.vbi vide omnino, *& ad d. tit. C. creditorem euictionem pignoris non debere. defini.*1.*& tribus seqq.ex fol.* 1085. D. Ioan. del Castillo *quotid. controuer.*
164 *lib.*4.*cap.*42. *à num.*68.*cum seqq.*pignoris venditionem legitimè factam per creditorẽ non impediri per appellationem debitoris, dixi suprà 3.p.c.6.n.33.

165 Vnum tamen aduertit Anto. Faber *de error.pragm. decad.*1.*lib.*1.*error.*10.*fol.*26. vbi dicit, titulum *C. creditorem euictionem pignoris*, non pertinere ad hunc casum, quo venditio fiet per iudicem vrgente creditore, sed ad eum potiùs, quo venditio facta sit per creditorem ipsum iure creditoris, & sic quòd pragmatici passim abutuntur eo titulo, vt probent distractis pignoribus authoritate iudiciali, postulante creditore, si ea pignora postea euincantur, creditorem de euictione non teneri, si non fuerit in dolo, interueniente autem dolo teneri, sed decipi manifestè, ea ratione, quòd cùm venditio fit authoritate iudicis, quasi nomine debitoris, 166
vt creditori solutionem vrgenti satisfiat, ab ipso debitore facta intelligatur, quandoquidem factum iudicis est factum partis. *l.* 1. 167
& 2.*C. si in caus.iud.pig.capt.sit.* apparet alium quàm debitorem, de euictione teneri non posse, *l. si ob causam.* 13. *C. de euictio.* quod latissimè examinat Castell. *vbi proximè d.c.*42. *sub num.*71.*& num.*110.

Quæri etiam potest, ad mei instantiam 168
iudex arrestauit, seu sequestrauit mulam, quam quidam debitor forensis in hospitio habebat, probat ille debitor, præfatam mulam suam non esse, sed se conductam habere, an sequestrum sit relaxandum & reuocandum? Respondetur, quòd sic, Rebuffus *in constitu.Regijs tit.de lite.obligato. art.*6. *glossa* 3. *num.*51. Iacobus Cancerius *vari. resolut.* 2. *p. cap.*4. *num.*28. Et est ratio, quia sequestrum in re aliena factũ non valet, sed debet fieri in propriis bonis, vt affirmat Alexand. *cons.*6.*num.*1.*volu.*4.Cancer.*loco citato,*Caroc. *de sequestro. p.*3. *quæst.*8. *num.*1. & Borgnin. Caualca. *decis.*3.*num.*35.*p.*1. tamen in dubio eius præsumitur, apud quem reperitur, vt post alios Cancer. *vbi proximè num.*29. *& num. sequen.* quòd qui iniustè hoc sequestrum petit, tenetur parti ad interesse, quem vide post alios.

Quid si plura sequestra fuerint appositа 169
in aliquibus bonis, an prius aliis præferatur? Et dicendum est, quòd non, quia sequestratio secundi creditoris nullum præiudicium potest generare priori creditori habẽti priùs rem hypothecatam, iuxta *l.creditor ff. qui potior. in pigno. habeant.* & in terminis ita pulchrè dicit Ioan.Bologne. *cons.*30. *num.*7. Iacob.Cancer.*vari.resolu.*2.*p.c.*4.*n.*36.

Notandum est insuper, vt res per iudi- 170
dicem sequestrata, seu de eius mandato in causa executionis capta non possit à debitore vendi, ac ideo venditionem esse nullam. Guido Papæ *decis.*210. & B. *de aliment. num.* 44. Cancer. *vbi proximè num.*43. vbi post Rebuffum,& Guido. Pap.quòd pro alimentis poterit alienari iudicis permissione.

Et pro huius capit. materiæ complemen- 171
to illud annotare poteris, quòd exceptio litis pendentiæ in executiuis locum non habeat, Geminia. *in rubrica de eo qui mittit. in*

poss.

poss.causa rei seru.in 6.Iss.*in cons.*9.*num.*2.*vol.*2. Gargiar *patroc.*100.*n.*14.Caualcanus *decis.*1. *num.*15. *p* 1. Beccius *cons.*17. *num.*3. Beroi. *cons.*85.*volu.*1. Neuisa. *cons.*4. *in fi.* Gratian. *disceptatio.* 118. *num.*44. Lancelot. Robert. *de attenta.* 2. *p. cap.*4. *limit.*2. *num.*50. *&* 76. Capicius *decis.*33 *num.*3. Flami.Cartar. *decis.* 2.*num.*9. *&* 14.Antoni.Gabriel *tit. de iudicijs, conclus.*1.*num.*31. Anguis. *cons.*251.*n.*4. Marius Giurba *decis.*100. *n.*16.

172 Ac insuper si via ordinaria actor cœpit agere,viam illam relinquere nõ potest agendo executiuè, ex glossa *in l.proinde.* §. *notandum. ff.ad legem Aquili.*Gutierrez *lib.*3 *practi. q.*39. Sigismundus Escacia *de iudicijs lib.*1. *c.*62.*num.*33 *& de appellatio.q.*17.*limi.*9.*n.*45. Gratian.*disceptatio.*118.*à n.*43.*cum seqq.*Azeued. *in l.*1. *n.*144 *tit.*21.*lib.*4. *recopil.* Doctor Felicia. *de censibus lib.*3.*c.*2.*num.*9.Burgos de Paz *cons.*39. *num.*24. Molina *de primogen. in additionibus ad finem operis positis ad c.*13.*n.*31. *lib.*3. Giurba.*decis.*100.*n.*53.*& decis.*74.*n.*11.

173 nisi cùm viam ordinariam intentauerit, protestetur creditor, quòd viæ executiuæ præiudicare nolit,Giurba,Molina,Paz,Azeued. & alij citati probant.

174 Et an exceptio rei iudicatæ obtentæ contra receptores reddituum, dictos, *recaudadores de rentas,*quibus principaliter res non interest, obstet domino cuius sunt redditus, vide post Plotum *cons.*21. & Mandelum de Alba. *cons.*249.*n.*15.*&* 17.*volu.* 2. Baptistam Costa. *de facti scientia & ignoran. inspectione* 50.*num.*6.qui negatiuè resoluit.

175 Et insuper, exceptiones eædem obstant cessionario,quæ obstant cedenti.Hieronym. Gabriel *cons.*20.*n.*7.*tomo* 1.quod & idem dicimus de intruso lite pendente, qui easdem habet exceptiones,quæ etiam principali nominato in sententia concedũtur à iure contra executionem, quando scilicet sententiam non impugnant. Hieronymus Gabriel post alios *cons.*52.*n.*13.*tomo* 1.

CAPVT VIII.

An,& quibus casibus ab executore excedente, dum exequitur personas in executorialibus minimè nominatas, nec virtualiter comprehẽsas; appellationi interpositæ non deferens, vim faciat. & quales ij sint casus,specificè monstrantur.

SVMMARIVM.

*Excedit executor exequendo personas non nominatas in executorialibus, nec virtualiter aut visibiliter expressas. num.*1. *&* 4.

*Ab executore excedente de persona ad personam, appellationi vt legitimæ deferendum decernit senatus, aditus per viam recursus. n.*2.

*Sententia cùm sit stricti iuris, non extenditur de persona expressa ad non expressam. n.*3.

*Excessus de persona ad personam nullitas est.n.*4.

*Excessus adest in executore, seu quolibet alio delegato, ergo licita est appellatio, valet argumentatio. n.*5.

*Ab excessu de persona ad personam appellationi vt legitimæ & suspensiuæ deferendum est.n.*6.

*Excessus de persona ad personam est causa legitima appellandi ab executore. n.*7.

*Tertius comparens coram executore docens, & allegans se non comprehendi in executorialibus, si non admittatur ab eo,licitè appellat. n.*8.

*Tertius executorialibus non comprehensus earum executionem impedit & appellat. n.*9.

*Executor ad vlteriorem executionem procedens, non obstante tertij legitima oppositione excedit,& licitè appellatur. n.*10.

*Ab executore reijciente legitimas exceptiones licet appellare.n.*11.

*In tertij oppositione duo concurrunt, exceptio legitima reiecta, & executio contra non nominatum, quæ præbent causam appellandi. n.*12.

*Ab executore citante non citandum, nec comprehensum in commissione, licita est appellatio.n.*13.

*Tertij comparentis appellatio impedit executionem sententiæ contra alium latæ.n.*14.

*Tertius legitimè comparens impedit executionem etiam trium conformium.n.*15.

*Tertius non citatus nolens processui comparere, & se opponere, potest executionem impedire, ne contra illum fiat.n.*16.

*Tertij oppositores multis de causis possunt comparere ad executorialium executionem impediendam.n.*17.

*Res iudicata non præiudicat non citatum ad actum,quo lædi potest.n.*18.

*Res iudicata inter alios lata, alijs non præiudicat. num.*19.

*Non citatus non est iudicio subiectus, nec tanquam pars, nec tanquam adhærens, & ita non videtur ratificare causam.n.*20.

*Vigor pronuntiationis nascitur ex iudicio, quo quis est inclusus.n.*21.

*Gesta ad suos Authores restringuntur.n.*22.

*Sententia lata contra vnum non præiudicat alijs ius habentibus pro portionibus ex eadem causa. n.*23.

*Et multò fortiùs si illi non habeant ius ex eadem causa.n.*24.

*Res iudicata vt obstet, debet adesse identitas, causæ,rei,& personæ.n.*25.

*Sententia lata specialiter contra vnum ex sociis non præiudicat.n.*26.

Sententia

Sententia lata contra vnum alteri non præiudicat quando vterque prætendit ius æquè principale.n.27.

Sententia super nobilitate lata contra fratrem non nocet alteri fratri litiganti super nobilitate, nec econtra.n.28.& seqq.

Sententia quando facit ius quoad alios, non nocet habenti æquè ius principale.num.29.

Frater declaratus plebeius non nocet alteri fratri, etiam super nobilitate litiganti.n.30.

Sententia lata contra præsentem valet, contra absentes autem nec legitimè citatos nulla est. num.31.

Sententia non nocet tertio possessori rei, ad cuius restitutionem alius est condemnatus, & de possessione docens, impedit executionem.n.32.

Quod procedit siue ius executiuum proueniat ab actione reali & hypothecaria, siue ab actione personali.n.33.

Tertius non citatus ratione suæ possessionis etiam trium conformium impedit executionem. numer.34.

Tertius solius possessionis ratione impedit executionem sententiæ alteri adiudicatæ.n.35.

Secus si non possideat, quia tunc nec impedit executionem, nec dicitur legitimus oppositor.n.36. & tertio sufficit possessionem dumtaxat probare ad impediendam executionem sententiæ. ibidem.

Obligatio guarentigia rem tradere mittitur executioni, & statim mittitur in possessionem donatarius obligato possidente etiam non citato. num.37.& de effectibus clausulæ iustificatiuæ in possessionis traditione appositæ. ibidem remissiuè.

A tertio possidente non nominato in instrumento, possessio non auocatur absque causæ cognitione. n.38.

Tertium possessorem à iudice spoliatum potest superior summatim de possessione cognoscens etiam non citato aduersario restituere.n.39.

Facta de facto, de facto rescindi ius est.n.40.

Tertius non citatus potest impedire sententiam de immittendo hæredem in possessionem, ex l. fi. de edicto diui Adri. & eius executionem impedire.n.41.

Executio locum non habet aduersus non nominatum in sententia, licèt lis cum eo sit acta. num.42.

In sententia non nominatus intelligitur omissus, & ideo non condemnatus.n.43.

Sententia contra non nominatum nec actiuè nec passiuè locum habet.n.44.

Non nominatus in sententia potest ab eius executione appellare, licèt expressè nominati non possint.n.45.

Prohibitio appellationis in commissione non se extendit ad tertios non nominatos in ea.n.46.

Sententia est stricti iuris & tantum disponit quantum loquitur. num.47.

Sententia vltrà non extenditur quàm importet verborum sonus.n.48.

Nec ex ea plus probatur quàm ex ea necessariò infertur.n.49.

Nec aliud continere dicitur quàm quod ex ea necessariò infertur.num.50.

Condemnatio requirit scripturam per sententiam, & in ea non expressa non veniunt.n.51.

Lite mota contra plures pro portione sententia lata contra vnum non nocet alijs non nominatis qui intelliguntur omissi.n.52.

Sententia lata super vna re ex pluribus petitis cæterarum non infertur absolutio nec condemnatio, sed omissio.n.53.

Omissum intelligitur quidquid in condemnatione non sit expressum.n.54.

Exceptio iudicio opposita, de qua est actum, non tamen eius fit mentio in sententia, quando censeatur omissa.n.55.

Quatuor proponuntur conclusiones ad quas tertij oppositoris iura reducuntur, quibus cognoscitur quando possit impedire executionem vel non. n.56.& seqq.

Tertius impedit executionem pro quantitate factam in alia re quàm debitor est condemnatus, quando docet de suo interesse ex possessione. num.60.

Possessio à tertio non est auocanda nisi super dicta possessione sit legitimè conuictus n.61.

Etiam si iste tertius de nuda possessione opponat, etiam non allegans iustam esse, quia præsumitur.n.62.

Tertius impugnans executionem rei qua pro quantitate debita fit executio, opponens de solo dominio incontinenti probando, admittendus est.n.63.

Tertio opponenti de suo dominio rei super qua fit executio pro quantitate, an incumbat onus probandi, & quid quando de possessione tantùm, vel de dominio & possessione simul. num.64.

Executioni pro quantitate factæ in re qua tertius dicit potius ius habere, puta, anterius ius pignoris, an sit admittendus ad illam impediendam.n.65.

Creditor qui obtinuit sententiam pro suo debito, euitabit suspensionem suæ executionis, si offerat cautionem in forma depositi aliis creditoribus executioni oppositis anterioritatem prætendentibus.n.66.

Condemnato ad rei restitutionem quam possidet, danda est cautio, si tertius de dominio opponat, qua præstita non suspenditur executio. num.67.

Cautio tunc tertio oppositori de dominio rei præstanda est, si ante rem iudicatam lis pendebat super ea contra condemnatum, secus si post rem iudicatam.n.68.

L. is à quo, ff. de rei vindicatio. interpretatur. num.69.

Cautio præstanda possessori condemnato per vincentem, nec alter qui ante rem iudicatam possessorem conueniat pro eadem re, & de ratione. num.70.

Agenti ad eandem rem super qua possessor alteri condemnatus est restituere, non præstatur cautio, quia illius non interest ab vno vel ab alio possessore vindicare.n.71.

Sententia pro vna lata semper intelligitur exceptus tertius & sine eius præiudicio.n.72.

Appellationi à tertio non possidente & oppositore deferre non tenetur executor, quominus ad vlteriora procedat.n.73.

Agenti contra possessorem ad rem quæ alteri iam est per sententiam adiudicata, allegante possessionem transferri in duriorem aduersarium, an sit cautio præstanda.n.74.

Tertius non possidens opponens se executioni factæ in alia re quàm sit in iudicium deducta, quantum distet à tertio oppositore, & non possessore rei super qua lis vertitur.n.75.

Possessio rei si sit vacans, tertius comparens pro suo iure de quo docet, impedit executionem. num.76.

Tertius comparens executioni rei vacantis ante illius omissionem, & docens de suo interesse si non audiatur ab executore, poterit licitè appellare.n.77.

Tertij comparentis interest ne repleatur vacans possessio, quia facilius consequi potest rem vacantem, quàm ab alio occupatam.n.78.

Interpretatur & ponderatur l.fi.C.de edicto Diui Adri.tollen.n.79.

Tertius si sciat litem pendere super re vacante, non potest impedire executionem.n.80.

Executio sententiæ super aliqua re restituenda impeditur à tertio docenti incontinenti de sua possessione, quousque in contradictorio vincatur.n.81.

Quod extende.n.82.& 83.

Res à possessore non citato auocanda non est, nisi legitima causæ cognitione præcedente etiam remedio aliquo possessorio.n.84.

Possessio si auocaretur à tertio non citato, sed absente, non fieret executio contra condemnatum, sed contra non condemnatum.n.85.

Res inter alios iudicata alijs non potest præiudicium generare.n.86.

Possessio sola sufficit ad implendam executionem rei dum de ea docetur incontinenti cum sola articuli iusti allegatione.n.87.

Tertius non possidens non impedit rei executionem.n.88.

Ab executione incipere dicitur si contra tertium non victum iudicio petitorio aut possessorio executor exequatur.n.89.

Executionem ex l.fi. C.de edicto Diui Adria. impedit tertius docens de sua possessione, quousque iudicio ordinario vincatur.n.90.

Executoriales obtinens curet intentare remedium possessorium contra tertium oppositorem, & quando prima lata sententia auocetur possessio, positque suas executoriales exequi. n.91.& 96.

Ius habens ad possessionem rei per executoriales alteri restitutæ, potest contra hanc eo remedio agere.n.92.

Possessio tertij oppositoris comparentis patitur controuersiam.n.93.

Tertius violentæ seu fraudulentæ possessionis causa quando posit rei executionem impedire. num.94.

Tertius si lite pendente violenter adeptus est, vel cum fraude de qua docetur, non impedit executionem eius.n.95.

Tertius oppositor possidens iniustè quoad alios, iustè tamen quoad condemnatum, est legitimus contradictor.n.97.

Possessione auocata à tertio oppositore possessorio remedio, cuius prima sententia exequitur, si executoriales priores in ea exequitur, an sit tertio præstanda cautio.n.98.

Tertius vt executionem impediat, debet incontinenti de iure suo docere, aliàs eius appellationi non defertur.n.99.

Tertius ratione possessionis ciuilis dumtaxat (naturali ab alio occupata) an sit legitimus contradictor executionis eiusdem rei. numer.100.

Tertius aliàs spoliatus nulliter per executorem aliquem cùm ciuilem possessionem animo retineat, potest esse legitimus contradictor ad impediendam executionem in eadem re. numer.101.

Tertius à possessione beneficij nulliter per iudicem eiectus, potest executionem breuis Cameralis ab alio obtenti impedire, cui datur manutentio. n.102.

Possessio nulliter per executorem aut iudicem ab vno oblata, & alteri tradita, nec isti acquiritur, nec ab illo confertur ciuilis. numer.103.

Fructus non lucratur is cui iudex aut executor non seruato iuris ordine possessionem tradidit, sed vero possessori tenetur restituere. num.104.

Authoritas iudicis inordinatè procedentis non excusat à fructibus.n.105.

Ex actu nullo amittitur & acquiritur possessio. n.106.

L.1. §. si vir vxori. ff. de acquir. poss. cum concordantibus interpretatur.n.106.

Iudex cùm non possideat per actum nullum, non transfert possessionem, licèt habeat animum transferendi.n.107.

Executor cùm non possideat, non potest tradere

possessio

*possessionem vigore executorialium per aspectum, nec cui tradiderit acquiritur.n.*108.
*Iudicis factum dicitur factum partis & quando. n.*109.
*Factum iudicis ritè & rectè procedentis dicitur factum partis.n.*110.
*Tertius docens seuerum possessorem,condemnatum autem habere suo nomine nudam detentionem tantùm,impedit rei executionem.n.*111.
*Domino rei condemnato poterit fieri executio executorialium contra depositarium commodatarium, & similem eius nomine detinentem. n.*112.
*Possessio ministerio legis fictè translata absque naturali apprehensione in aliquem concurrendo cum detentatore, impedit executionem rei, & dicitur legitimus contradictor.n.*113.
*Possessor virtute clausulæ constituti an impediat rei executionem, & sit legitimus contradictor. num.*114.
*Res cùm reperitur penes condemnatum,alius non impedit executionem, nec illi præstatur cautio. num.*115.
*Possessio per clausulam constituti vera est ciuilis & naturalis,licèt modus acquirendus sit fictus à iure. n.*116.
*Possidenti ministerio legis absque facto corporeo competunt remedia possessoria omnia.n.*117.
Possessor per clausulam constituti legitimus est contradictor ad impediendam executionem rei, cuius iudicio non fuit citatus. num. 118. *&* 121.
*Clausula constituti si iuris effectus non habet,possessor non impedit executionem rei n.*119.
*Clausula constituti quando non transferat possessionem,remissiuè.n.*120.
*Defectus tituli tertij oppositoris respicit iudicium plenarium non executiuum.n.*122.
*Possessor per clausulam constituti impedit executionem sententiæ latæ in remedio l.fi.C.de edicto diui Adri. n.*123.
*Remedium l. fi. C. de edicto diui Adri.est executiuum.n.*124.
*Executor exequendo rem ab alio possessam per clausulam constituti illo reiecto,excedit de persona ad personam.n.*125.
*Obtinens executoriales pro re locata an teneatur stare locationi factæ per condemnatum.n.*126.
Quid in simplici colono vel in colono partiario, qui seminauerunt, an pro illo anno sint legitimi contradictores. ibid.
Successor beneficij an teneatur stare locationi sui prædecessoris pro illo anno iam seminato. numero 127.
Executoriales obtinens pro re non tenetur stare locationi factæ per condemnatum cœpta iam lite super re. n 128.
*Executoriales obtinens Dominus, qui & eius colonus fuerant spoliati, an domino mortuo possit colonus suo iure earum petere executionem. num.*129.
Et quid si colonus sit nominatus in sententia,cum eo tamen nulla acta facta fuêre, nec etiam citatus, nec constituit procuratorem. ibidem, remissiuè.
*Dominus directus an sit legitimus contradictor sententiæ latæ contra emphyteutam vel eius vasallum.n.*130.
*Sententia lata super dominio vtili, aut eo quod ius vtile tangit duntaxat, nihil detrahit, aut officit Domino directo,nec eius iuri.n.*131.
*Vsufructuarius, emphyteuta, & alij ius habentes in re petita, non possunt conuenti Dominum laudare,sed coguntur defendere sui iuris respectu.n.*132.
*Emphyteutæ, vsufructuarij, & similes, possident naturaliter, quia subire tenentur iudicium, si agatur super iure ad illos spectante. n.*133.
*Lite mota contra emphyteutam de iure spectante iuri domini, in illum laudatum & comparentem iudicium transfertur.n.*134.
*Executionem iudicij possessorij pendentis inter vasallos, directus Dominus non impedit, maximè præstita sibi cautione.n.*135.
*Cautio hoc casu quare præstari iubetur. n.*136.
*Executioni sententiæ latæ super seruitute domus emphyteuticæ an dominus directus possit comparens impedire, & quando secus.n.*137.
*Missio in possessionem vtilis dominij duntaxat fit ob contumaciam emphyteutæ.n.*138.
*Seruitus potest constitui in re emphyteutica resoluenda, tamen resoluto iure emphyteusis. num.*139.
*Sententia lata super posessione emphyteuticæ rei & respectu suæ possessionis naturalis,non nocet Domino directo etiam scienti.n.*140.
*Sententia lata contra naturaliter possidentem non nocet possidenti ciuiliter.n.*141.
*Sententia lata contra naturaliter possidentes super dominio rei cuius probationem & defensionem assumunt, non nocet domino ignoranti causam agitari.n.*142.
*Sententia contra vsufructuarium non nocet proprietario ignoranti.n.*143. *& n. seq.*
*Sententia lata contra emphyteutam, & vsufructuarium super proprietate rei, an noceat domino directo scienti.n.*145.
Clericus possessor rei non citatus potest se opponere, & impedire executionem super ea factam per executorem laicum, & eius iurisdictionem declinare. 146. 148. *&* 149.
*Executionem sententiæ contra colonum seu inquilinum clerici latæ, potest ipse clericus impedire cuius nomine possidetur.n.*147.
Clericus vbi sustinet actoris vices, non potest executoris exequentis iudicium declinare.numero 150.
Oppositor si sit clericus, & altera pars potens sententia

tentiæ executionem similiter, remittenda est executio ecclesiastico. n.151.

Appellationi à legitimo oppositore executionis non admissò per executorem, vt licitæ deferre mandabit Senatus. n.152.

Ab executore admittente non legitimum oppositorem, & nemine offerente sui iuris probationem incontinenti, appellationi emissæ non deferens vim facit. n.153.

Articulus an tertius habeat legitimum interesse ad impediendam executionem, est præiudicialis ante admissionem examinandus. n.154.

A præposteratione ordinis iudicialis est licita appellatio, vbi aliàs regulariter est prohibita. n.155.

Ab executore admittente minus legitimas exceptiones & non admittendas appellatur. n.156.

Tertius contradictor non admittitur appellans nisi de legitima exceptione doceat expressè. n.157.

A sententia inter alios lata, non appellatur sine legitima causa, quæ est fundamentum vt admittatur. n.158.

Executoriales expeditæ contra confraternitatem aut locum pium, super re aut debito ipsius loci pij, an excedet executor illas dirigens in administratorem. n.159.

Sententia lata contra minorem non exequitur contra curatorem vel tutorem. n.160.

Sententia lata contra tutorem vel curatorem non mandatur executioni contra tutorem, sed contra minorem. n.161.

Iudicati actio denegatur contra tutorem aut curatorem. n.162.

Decuriones ciuitatis cuius intuitu contraxêre, & eius bona obligauerunt, non patiuntur executionem in propriis bonis. num.163.

Bona ciuitatis quando possint decuriones obligare, & qualia & quando ipsi teneantur. n 164. remissiuè.

Administratores si sint contumaces exhibere rem loci pij, quòd sit facienda sententiæ executio, potest executor compellere. n.165.

Curatores si iam bona minoris non habeant, quia finitum est officium, possunt hac exceptione euitare compulsionem executionis. n.166.

Cogi possunt decuriones ciuitatis per capturam, vt exhibeant bona ciuitatis ad faciendam executionem. n.167.

Tertius rei litigiosæ possessor non est legitimus contradictor, sed in eum potest sententia inter alios lata directò exequi. n.168.

Sententia inter alios lata officit rem obtinenti lite pendente, siue sciat siue ignoret. n.169.

Litigiosa res non potest per alienationem mutare statum & ordinem iudicij, nec potest litis cursus impediri. n.170.

Contra occupantem rem lite pendente quando non possit fieri executio, remissiuè. num.171. & an conuentus iure proprio possit rem alienare ex alio nouiter acquisito puta hæreditatis. ibid.

Lite pendente inter creditorem & debitorem, si iste rem in solutum dederit alteri tertio creditori, sententia inter illos lata in hunc an possit exequi contra tertium creditorem pro auocanda re. num.172.

Res petita actione personali, puta ex vendito, donato, & similibus, alienata, lite pendente efficitur litigiosa, & in emptorem scientem diriguntur executoriales. n.173.

Debitor competēs actione personali pro qualitate debita, & lite pendente alienans rem, an sententia possit dirigi directò in emptorem. n.174.

Rei alienatione facta in fraudem paratæ executionis pro quantitate pecuniæ, fit executio in tertium emptorem. n.175.

Quia iste singularis successus non dicitur alius, sed isdem cum eo qui alienauit. n.176.

Couarr. & Parlador. capiuntur. n.177.

Executio vt locum habeat contra tertium emptorem in quem res alienata est pendente lite inter creditorem & debitorem, pro quantitate, necesse est vt alienatio fiat sententia & re iudicata, & sic in fraudem paratæ iam executionis. n. 78.

Executio non potest dici parata ante rem iudicatam & causæ cognitionem. n.179.

Possessor beneficij accusatus de crimine eius inferente priuationem ipso iure, potest renuntiare illud etiam si sit lata sententia priuationis à qua tamen appellauit. n.180.

Possessor beneficij condemnatus ob delictum ad priuationem per tres conformes, resignare non potest tanquam in fraudem paratæ executionis. n.181.

Executio vigore instrumenti guarentigiati pro quantitate, an & quando directò fiat cōtra tertium, in quem debitor alienauit rem. n.182.

Executor sententiæ contra beneficij possessorem latæ an excedat exequēdo tertium illius beneficij possessionem occupantē lite pendente. n.183.

Litigij vitium in beneficiis contrahitur. n 184.

Resignatio beneficij facta lite pendente afficitur vitio litigij. n.185.

In successorem singularem habentem causam à litigante, locum habet executio etiam sine nouo iudicio. 186. & 187.

Singularis successor dicitur habere causam à condemnato, non solùm si titulum habeat immediatè, sed etiam mediatè per longam successionem. n.188.

Executor non excedit exequendo executoriales contra condemnatum ad dimittendum beneficium, sed nec contra intrusum in illud lite pendente. n.189.

Executoriales obtentæ contra superstitem collitigantem, exequuntur contra intrusum lite pendente. n.190.

*Intrusi in beneficium litigiosum coguntur literis intimatis parere, siue habeat titulum, siue non. n.*191.

*Executione facta in tertium intrusum sine nouo processu non potest agere de spolio. n.*192.

*Executoriales capiunt intrusos & intrudendos lite pendente. n.*193.

*Executoriales expeditæ contra capitulum afficiunt tertium etiam non citatum, cui lite pendente capitulum tradiderat possessionem præbendæ. n.*194.

*Beneficij capta possessio lite pendente pluribus iuribus est prohibita habentibus decretum irritans. n.*195.

*Intrusi titulus & possessio est infecta inanis nec restituibilis, quia caret iuris fomento. n.*196.

*Intrusus lite pendente non admittitur ad appellandum ab intimatione executorialium inter alios expeditarum, & quare. n.*197.

*Possessio non transfertur per alienationem rei lite pendente, nec etiam per precarium in ea appositum. n.*198.

*Executoriales possunt exequi in tertium possessorem rei, quam alteri Dominus hypothecauit, cum pacto de non alienando. n.*199.

*Pactum de non alienando potest apponi in annui census constitutione, quod solùm respicit seueritatem creditoris. n.*200.

*Tertius possessor vigore simulati contractus non impedit executionem sententiæ, quæ inter alios lata illum directò afficit. n.*201.

*Nullitas quæ inficit possessionem cuius virtute quis non vult impedire executionem, attenditur ne suspendatur. n.*202.

*Nullitas respiciens titulum, & iustitiam principalis oppositoris, respicit petitorium cui reseruatur. n.*203.

*Possessio transfertur ex actu nullo. n.*204.

*Executio an locum habeat aduersus tertium in quem res emphyteutica est alienata inscio Domino. n.*205.

*Exceptiones attingentes proprietatem non admittuntur in iudiciis possessoriis. n.*206.

*Exceptiones proprietatis tendentes ad destruendam possessionem admittuntur in iudicio possessorio. n.*207.

Exceptiones excludentes qualitatem requisitam à iure ad obtinendum in iudicio possessorio, admittuntur omnes. 208.

*Quæstio intrinseca de tituli inualiditate non admittitur in adipiscendæ possessorio, tam in profanis quàm beneficialibus. n.*209.

*Executionem non impedit tertius ratione nullæ possessionis traditæ per iudicem inordinatè procedentem. n.*210.

*Confessio validat defectus ordinis iudicialis processus. n.*211.

*Processus non sanatur per confessionem, quando nullitas inficit non solùm processum, sed eandem confessionem. num.*212.

*Nullitas quæ inficit titulum & possessionem, obstat tertio se opponenti executioni ratione suæ possessionis. n.*213. *& seqq.*

Tertij oppositoris nullitas tituli quando non opponenda, & quando sic. ibid.

*Executoriales expeditæ contra emphyteutam pro canonis solutione an exequantur contra tertium cui rem alienauit. n.*215.

*Canon est onus reale quod comitatur rem, & sequitur possessionem. n.*216.

*Emphyteuticæ rei tertius possessor directò conueniri potest pro canonis præstatione. n.*217.

*Via executiua non agitur aduersus tertium possessorem rei emphyteuticæ, sed via ordinaria ratione hypothecariæ actionis. n.*218.

*Hypothecaria ex instrumento guarentigio executiuè experitur contra omnes hæredes & successores vniuersales, sed non contra particulares. n.*219.

*Nisi tertius faceret census, & canonis recognitionem in forma publica. n.*220.

*Res emphyteutica alienata lite pendente, aut præsentato instrumento guarentigiato in iudicio contra emphyteutam, executio dirigitur in tertium. n.*221.

*Executio quando inter alios non citatos locum habet sine noua causæ cognitione, tamen noua citatio eorum omnino pro executione requiritur. n.*222.

*Citatio noua requiritur in quolibet iudicio, quo detur personæ mutatio. n.*223.

*Executio quando in tertios non citatos locum habet, adhibetur summatim & incontinenti cognitio super illa qualitate, quæ causam præstat executioni in illos. n.*224.

*Executio vt in tertium locum habeat, non sufficit vt nunc rem possideat, sed quòd illam sit adeptus lite pendente, & affectam vitio litigij, verificandum est. n.*225.

Ad verificandam qualitatem qua fundatur executio contra tertium, citatio necessaria est. numero 226.

*Executor an excedat exequi sequestrarium, aut depositarium, in quos res lite pendente deposita fuit. n.*227.

*Executor an excedat exequendo fideiussorem de iudicio sisti in causa principali. num.*228. *remissiuè.*

*Executionem contra principalem an possit impedire fideiussor iudicatum solui. num.*229. *remissiuè.*

*Soluens alicui de mandato iudicis an sit legitimus contradictor executionis. num.*230. *remissiuè.*

*Executoriales expeditæ contra vxorem pro debito ante matrimonium contracto, an dirigantur in virum super bonis postea in dotem datis. n.*231.

Executoriales expeditæ contra procuratorem in rem suam, si soluendo non sit, an dirigantur in bonis principalis non citati.n.232.

Sententia lata contra emptorem, an possit exequi in bonis venditoris assistentis defensioni litis. num.233.

Sententia lata contra filiumfamilias efficaciter obligatum, an exequatur in bonis aduentitiis quorum vsusfructus patri pertinet.n.234.

Filiusfamilias potest efficaciter ex contractu & quasi, seu ex iudicio, præterquam ex mutuo, obligari.n.235.

Sententia lata contra filiumfamilias exequitur in eius bonis castrensibus seu quasi, vel in aduentitiis, in quibus pater non habet vsumfructum.n.236.

Et quid in bonis profectitiis quorum ius adquiritur patri.n.237.remissiuè.

Sententia lata contra filiumfamilias non potest exequi etiam in sola proprietate rei, cuius vsusfructus pertinet patri.n.238.

Filiusfamilias nullatenus potest alienare proprietatem rei in qua pater habet vsumfructum. num.239.

Alienatione prohibita censetur prohibitus omnis actus per quem peruenitur ad eam.n.240.

Filiusfamilias si non habeat bona, potest pro debito incarcerari.n.241.

Proprietas bonorum in quibus pater habet vsumfructum, an possit confiscari pro delicto filiisfamilias.n.242.remissiuè.

Sententia lata in fauorem Actoris super interdicto retinendæ prodest eius hæredibus vt in possessione defendantur.n.243.

Res iudicata cohæret rei, & Authoris accessione vtitur successor.n.244.

Executoriales expeditæ cõtra defunctum in interdicto retinendæ, an possint exequi contra eius hæredes.n.245.

Executorialium latarum in Saluiano interdicto quando possit impediri executio. n.246. remissiuè.

Executoriales expeditæ contra debitorem, an exequi possint absque excessu in eius condemnati debitorem non citatum. num.247. latè discutitur.

Debitor debitoris condemnati vt exequi possit, an & quando priùs est conueniendus, & condemnatus coram suo iudice ordinario. n.248. & n.seq.

Petri Surdi opinio reprobatur, tenentis sufficere probare debitum per instrumentum authenticum, vt executio locum habeat contra debitorem debitoris condemnati.n.250.

Debitũ vt capi possit pro executione facta in eius creditorem, debet priùs summatim constare executorem illud ius habere.n.251.

Creditor cui actio suo debitori competens datur in solutum, quemadmodum potest illam in iudicium deducere.num.252.& 254.

Baldi mirabilia verba recensentur.n.253.

Executio aduersus debitorem potest directò fieri aduersus eius debitorem pensionis indistinctè. num.255.

Executio in pecunia debitoris condemnati quæ sit apud argentarium seu depositarium, directò fit.n.256.

Regulæ assignantur quibus cognoscitur quando executoriales inter alios expeditæ possint exequi inter alios non citatos, vt excessus detegatur vel non.n.257.

Sententiæ latæ contra administratores prælatos, seu tutores, executionem an possint impedire ratione iuris sui specialis.n.258.

Executoriales & acta aduersus prælatos & administratores vt possint nocere Ecclesiis, & præbendis, debet in libello inseri nomen administrationis legitimæ.n.259.

Pater est legitimus filij administrator in aduentitiis, tam in agendo quàm defendendo. num.260.

Qualitatem legitimi administratoris tenetur pater in libello inserere.n.261.

Et verba libelli referenda sunt ad personam filij. num.262.

Qualitate administratoris legitimi omissa, in dubio censetur causam tractare nomine proprio, non alieno.n.263.

Actum gerens si adiungat qualitatem, puta, filius, maritus, Rector, Episcopus, tutor, pater, &c. intelligitur illam facere nomine alieno, non proprio.n.264.

Prælatus agens vel defendens in iudicio rem Ecclesiæ tenetur proponere nomine Ecclesiæ, non suo.n.265.

Et idem in cæteris procuratoribus Ecclesiæ. numer.266.

Sententia & acta gesta per tutorem nomine pupilli, non nocet iuri competenti ipsi pupillo, quod in iudicium non deduxit. numer.267.

Procuratorem quo iure constituerim inspicitur, quod si vt Rector, ille non potest tractare negotia mei patrimonij.n.268.

Procuratorem constituendo simpliciter videtur constituere eo modo quo potest.n.269.

Maritus qui vt legitimus vxoris administrator potuit comparere, si vt procurator agit absque mandato, corruunt acta, nec sustinentur illa via qua potuit agere.n.270.

Quod procedit etiam in coniuncta persona.n.271.

Maritus potest pro vxore agere sine mandato, & cautione de rato in bonis paraphernalibus, in cæteris cum cautione, in dotalibus liberè. numer.272.

Maritus censetur habere mandatum ad administranda bona paraphernalia.n.273. & de alio simili casu.ibidem.

Condem-

Condemnatus reſpectu officij poteſt executionem impedire iuris proprij ratione.n.274.

Rei iudicatæ exceptio non intrat vbi non adeſt identitas rei, cauſæ & perſonarum. n.275.

Administrator condemnatus nomine officij, ſi non eſt vitioſus poſſeſſor, lite pendente poteſt reſpectu ſuæ perſonæ executionem impedire, quia comparet tunc vt alius extraneus. numero 276.

In ſeparabilibus poteſt quis repræſentare duplicem perſonam, & conſiderari tanquam alius & tanquam ipſe. n.277.

Qualitas attendi debet ſub qua actus & diſpoſitio geritur. n.278.

Sententia condemnatoria licèt ſit lata contra aliquem tanquam adminiſtratorem alterius, ſi probat incontinenti de poſſeßione ſua, iure proprio admittendus eſt.n.279.

Tutor vel adminiſtrator pupilli rem vendens, poteſt iure proprio vt conſanguineus rem retrahere. n.280.

Executoriales expeditæ contra defunctum in interdicto retinendæ, an exequi poßint contra hæredes ſi poßident iure proprio. n.281.

Sententia lata contra agentem tanquam ex alia perſona, illi non præiudicat in iudicio, quod venit ex noua perſona. n.282.

Sententia lata contra comparentem vti adminiſtratorem nocet illi, etiam ſi dixit comparere nomine ſuo proprio. n.283.

Sententia lata contra adminiſtratorem ratione & contemplatione officij, illi etiam vt priuato nocet, ſi lite pendente falſus eſt poßidere nomine adminiſtrationis.n.284.

Libellus quo pater agit abſque qualitate expreſſa legitimi adminiſtratoris, ſuſtinetur ſi ex litis diſcurſu appareat quo iure ſit actum.n.285.

Maximè vbi proceditur attentata veritate & ſublatis formulis. n.286.

Adminiſtrator licèt non exprimat actum facere nomine adminiſtratorio, tamen ſi exprimat cauſam tangentem adminiſtrationem, videtur nomine alieno facere. n.287.

A cauſæ expreßione præſumitur actus geri eius contemplatione cui cauſa pertinet.n.288.

Contemplatione alterius videtur fieri actus, cùm dicitur, ego vendo rem Titij, vel nuntio, ne ædifices in domo Titij. n.289.

Tutor contrahens ſuper re ſpectante ad pupillum, præſumitur nomine pupilli. n.290.

Sententia quæ ſimpliciter loquitur de nomine proprio patris, ſi tamen ex actis appareat egiſſe vti legitimus adminiſtrator, non iure proprio intelligenda eſt, ſed adminiſtratorio nomine. n.291.

Sententiæ dubietas declaratur ex actis & proceſſu.n.292.

Sententiæ dubietas recipit declarationem à libello. n.293.

Sententia intelligitur lata ex qualitate in libello deducta, etiam ſi in ſententia non exprimatur.n.294.

Procurator qui à ſententia geßit cauſam procuratorio nomine, ſi faciat aliquem actum ſimpliciter, intelligitur & in illo qualitas repetita. num.295.

Contractus plura continens capitula, ſi in aliquo fiat mentio officij, & in aliis ſimpliciter loquatur, intelligitur qualitas repetita quæ informat omnem obligationem.n.296.

Contractus vna pars ab alia poteſt declarari. num.297.

Qualitas adminiſtrationis ſi à principio non exprimatur, colligitur ex diſcurſu cauſæ.n.298.

Coniecturis poteſt conſtare quem agere vel contrahere nomine adminiſtrationis.n.299.

Libellus generalis licèt non admittatur, poteſt tamen ex diſcurſu conſtare qua actione ſit expertum. n.300.

Sententia cui nocet, nocent etiam omnia acta iudicij.n.301.

Sententia lata contra prædeceſſorem quando præiudicat ſucceſſoribus, nocent etiam acta, & inſtantia cæpta in eodem ſtatu tranſit.n.302.

Nec eſt neceſſe vt lis ſit conteſtata cum prædeceſſore, ſed ſufficit ſola citatio, & etiam libelli oblatio, vt ſucceſſor ſubire teneatur eandem inſtantiam.n.303.

Vxor an poßit exigere dotem promiſſam viro eo mortuo ex eiſdem actis inchoatis cum viro, & etiam intentare viam executiuam.n.304.

Sententia lata contra virum in rebus dotalibus, nocet vxori etiam ſoluto matrimonio. num.305.

Niſi adſit colluſio vel minùs legitima defenſio. num.306.

Vxor an poßit ſoluto matrimonio petere executionem pro redditibus emptis à viro conſtante matrimonio abſque ceßione hæredum. numero 307.

Cæpta inſtantia cum poſſeſſore beneficij mortuo, tranſit in ſucceſſorem in eodem ſtatu. n.308.

Inſtantia inchoata ſub nomine dignitatis, tranſit ad ſucceſſorem in dignitate actiuè & paſſiuè.n.309.

Sententia lata contra illos quos negotium principaliter tangit, & primum locum defenſionis habentes, præiudicat ius habentibus in conſequentiam & acceſſoriè, ſiue ſcientibus, ſiue ignorantibus. n.310.

Lis agitur cum legitimo contradictore, ſi tractatur cum eo, qui primum locum obtinet defenſionis à quo cæterorum ius deriuatur ſecundariò.n.311.

Quod procedit in ſententia lata contra poſſeſſorem maioratus, feudi, fideicommiſſi, & nobilitatis, vt lata contra primum vocatum cæteris ſucceſſoribus noceat.n.312.

Vbi delictum est commissum ab vno, & pœna inficit alium, in consequentia sententia lata super delicto contra principalem nocet alteri. n.313.
Sententia lata contra principalem alienantem post commissum delictum inferentem prohibitionem, ipso iure nocet possessori bonorũ. n.314.
Sententia lata contra Prælatum seu rectorem beneficij præiudicat successori. n.315.
Sententia lata contra administratorem Ecclesiasticum vel temporalem, prodest & nocet successori in administratione, quamuis ab illo causam non habeat. n.316.
Obtinens executoriales non cogitur nouum subire iudicium contra nouum successorem. n.317.
Singulis controuersiis vnum iudicati finem sufficere. ibidem.
Prælatus Ecclesiæ tenetur ex contractu prædecessorio nomine Ecclesiæ facto. n.318.
Cuilibet successori in vniuersali regimine & administratione, nocet sententia lata contra prædecessorem, vt Episcopo, œconomo, fisco, & alijs. n.319.
Sententia semper præiudicat ei, qui verè vel repræsentatiuè est eadem persona. n.320. & 326.
Sententia lata contra Prælatum intrusum an præiudicet Ecclesiæ. n.321.
Sententia lata pro vel contra aliquos alicuius artis vel officij, prodest & nocet successoribus & postea venientibus. n.322.
Sententia contra mercatores aut datarios gabellæ seu pedagij nocet successoribus etiam non citatis, quia dicitur actio popularis. n.323.
Sententia contra plures sub nomine collectiuo, puta familia, agnatio, præiudicat omnibus. n.324.
Sententia super vna ciuitate vel vico, contra alium super apponendis limitibus, exequitur contra vicinos postea natos in vico condemnato. n.325.
Sententia lata contra ciues alicuius loci præiudicat sequentibus etiam non hæredibus. nu.326.
Exceptio rei iudicatæ nocet eadem, vbi est res vel persona verè vel interpretatiuè. ibi.
Si is cui primus locus defensionis competit, patiatur vt alius cui negotium secundariò tangit, agat, sententia lata illi præiudicat etiam non citato. num.327.
Plura redduntur exempla. n.328.
Sententia lata contra possessorem beneficij ex eo quòd conferens iure caruerit, an præiudicet conferenti, vt sciatur litem agi quid quoad possessionem, quid quoad proprietatem. n.329.
Sententia lata contra præsentatum aut electum an præiudicet Patronis, aut electoribus. n.330.
Sententia contra præsentatum aut electum ex defectu iuris præsentandi aut eligendi an noceat Patrono aut electori. n.331.
Sententia contra Patronos electores aut collatorem ex defectu iuris eorum an præiudicet præsentato aut electo, &c. n.332.
Sententia contra creditorem super proprietate rei pignoratæ, nocet Domino debitori scienti litem agi & quare. num.333.
Sententia lata contra fiscum, nocet habenti ius ab illo deriuatum. ibidem.
Sententia contra eos qui primum locum obtinent in rei defensione, tunc successori nocet, & ei qui ius habet secundariò quòd illi fideliter litem tractauere. n.334.
Quando in dubio præsumitur respectu proprij interesse. ibidem.
Sententia contra eum qui primum defensionis locum habet obtenta, illo colludente, negligente, aut contumace, non præiudicat successoribus. n.335.
Collusio hæc probabitur eo ipso quòd primus maioratus possessor, puta victus non curauit deducere iura sua. n.336.
Collusio hæc etiam probatur eo ipso quòd victus omisit appellare, vel deseruit appellationem. num.337.
Sententia lata per actum dependens à voluntate administratoris, vt puta per renuntiationem eius, non præiudicat successoribus. num.338.
Sententia lata ex consensu litigantium & eorum conuentione non præiudicat successoribus. num.339.
Sententia lata cum procuratore mortuo iam Domino maioratus possessore, an præiudicet successoribus. n.340. remissiuè.
Sententia lata contra possessorem maioratus à iudice qui reuera iudex non erat, an præiudicet successoribus. n.341. remissiuè.
Et quid quando fuit lata à iudice recusato possessore maioratus à recusatione desistente. ibidem remissiuè.
Sententia lata per iuramentum delatum possessori maioratus non præiudicat successoribus. numer.342.
Etiam si iuramentum sit litis decisiuum. n.343.
Probatio quæ per iuramentum fit, non dicitur legitima. n.344.
Sententia lata per confessionem legitimi administratoris, non præiudicat Ecclesiæ præbendæ, aut successoribus. n.345.
Possessor maioratus qui fatetur se iniustè à vassallis iura quædam percepisse, & iubet suos successores amplius non percipere, an obligent successores non hæredes. n.346. remissiuè.
Sententia si ex sola confessione possessoris maioratus lata est, non nocet successoribus, secus si aliæ concurrant verisimiles probationes. n.347.
Sententia lata ex confessione litigantis super nobilitate, non præiudicat filius & successoribus. num.348.
Executor non excedit dirigens executoriales in eos, quibus tacitè & ex propria vi & natura sententiæ nocent. n.349.

Sententia

*Sententia lata in indiuiduis, alijs etiam non vocatis nocet.n.*350.
*Sententia lata pro condominis, confeudatarijs, cohæredibus, aut confideicommiſſarijs, prodeſt & nocet condominis,&c.n.*351.
*Sententia lata ſuper ſeruitute conſtituta, prodeſt & nocet conſortibus, ſecus ſuper conſtituenda. num.*352.
*Pluribus habentibus ius in ſolidum ſi ex his vnus agat, ſententia contra eum lata conſumit ius cæterorum.*353.
*Exemplum redditur in popularibus actionibus. num.*354.
*Oppoſito defectu ad infringendam electionem, lata ſententia pro electo, alterius præcluditur via vlteriùs opponendi.n.*355.
*Et idem eſt in publicis iudicijs.n.*356.
*Sententia aduerſus vnum ex duobus reis credendi,nocet alteri, qui ex eadem cauſa ius habet. num.*357.
*Vno ex correis agendo per litis conteſtationem, ſibi præoccupat ius actionis.n.*358.
*Vno ex duobus collegatarijs aut fideicommiſſarijs re coniunctis agente in iudicio, iure præoccupationis alium excludit, ita vt ſententia lata ei non agenti præiudicet.n.*359.
*Tertius vt executionem impediat, debet docere de ſua poſſeßione vera,& fraudulenta,nec doloſa,quia iſta nõ impedit executionem.n.*360.
*Poſſeßio doloſa & in fraudem tertij non transfertur,etiam ſi Dominus à re exeat.n.*361.
*Tertio ſi aliàs non præiudicet ſententia, ſi tamen ad iudicium citetur, etiam non comparenti, ſententia nocet.n.*362.
*Oppoſitiones per tertium executioni ſententiæ, ſeu in inſtrumenti guarentigiati parificantur à iure.n.*363.
*Tertius ſi ſuccumbat, poterit ſuam exceptionem deducere in via ordinaria, & quando ſecus. n.*364.*& ſeqq.*

1 FRequenter contingit, vt executores, inter exequendum executoriales ſibi commiſſas, tertios, qui nec expreſsè, nec tacitè, principaliter,nec incidenter, viſibiliter, aut virtualiter, in executorialibus, & ſententiis comprehenduntur, nec etiam nominantur;afficere conentur; notiſſimos iuris, & commiſſionis ſuæ terminos excedentes. quare ita oppreſſi curant, coram illis comparere de ſuo iure, intereſſe, præſeruatíſque legitimis exceptionibus opponentes, repoſitionem petere, oblata priùs probatione incontinenti. quos, quámque executores reiiciunt,& ad vlteriorem actualem executionem procedunt proterui, à quibus propterea appellationi interiectæ, & inter-
2 poſitæ, imò vim vi addentes, abnegant inſuper delationem, pro qua,& repoſitione obtinenda, oppreſſi ad charitatiuum hoc violentiæ auxilium (neceſſitate impellente) confugiunt, vbi per ſupremos Senatores, actis, & proceſſu viſis, informatos de manifeſta vi, adeſſe, reponendam iuſtiſſiméque declarant. Enimuerò ab hoc tertio, cui executoriales non obſunt, interpoſita appellatio, & iuſta, & legitima eſt, vtrumque effectum operans, tanquam ab exceſſu interiecta, cùm clarè hoc caſu excedat executor, text. eſt *in c.P.& G.de off.delega.*ibi, cùm huiuſmodi delegata iuriſdictio ad alias perſonas nequeat prorogari,*&c.*) text. *in c. cum olim Ab.eodem tit.* ibi, nequaquam ad dictos iudices cognitio pertinebat, cùm in reſcripto nulla de illis mentio haberetur, nec ad ipſos potuerit iuriſdictio prorogari, cùm procurator ad illa ſolummodo intelligatur conſtitutus, quæ in commiſſionis literis inueniuntur expreſſa.) & de iure Regio facit text. *in l.*20. *tit.*4. *p.*3. ibi, *mas decimos, que portal certa como eſta no puede iuzgar a quel a quien fueſſe inuiada mas homes, nimas coſſas de quanto dixere,* &c. *& l.*47. *tit.*18. *eadem p.*3. facit text. *in l. quicunque C. de executorib. & exacto. lib.*12. *ibi,* hoc tantum poteſtatis arripiat, quod mandatum curæ ſuæ ſpecialiter approbetur, *&c.*) facit illud Chriſti Domini, Ioan. 19. c. Non haberes poteſtatem aduerſum me vllam,niſi tibi datum eſſet deſuper,*&c.*

Quia ſententia cum ſtricti iuris ſit (vt 3
inferiùs diximus) non extenditur de perſona ad perſonam; ſcilicet, de expreſſis in ea, ad non expreſſas, eleganter Menoch. *conſ.*110. *à num.*20. Roman. *conſ.*403. *à num.*4. Alexan. *conſ.*208. *lib.*6. *num.*4. Roland. à Valle *conſ.*34. *num.*76. *lib.*4. Cardinal. Tuſc. *practicar. conclu. tom.*3. *litera S. concl.*126. *num.*93. quòd hic ſit exceſſus, quem diximus, de perſona, ad perſonam, poſt vtrobique Doctores tenent, Vantius *de nulli. ſentent. ex defectu iuris ord.* &c. *ſub num.*93. latiùs proſequitur poſt alios per eum citatos Auiles *in c.*1.*præto. gl. mandado,* &c. *à num.*30. *& ſeqq.* Caſtellus à Bobadil. *in politi. lib.*2.*cap.*21. *num.*64. probantes inſuper nullum eſſe, quidquid ita executor fecerit,de quo nos latiùs hoc lib.3.c.3.à n.101. & per totum,& capitib.ſequẽtibus, & quod eo caſu appellatio legitima ſit ſuſpenſiua, non eget probatione, cùm valida ſit conſequentia, adeſt in executore, ſeu alio etiam delegato exceſſus, ergo libet appellare, ex his quæ exactiſſimè à nobis dicta ſunt, & congeſta in d. cap.3. à num.15. & capitibus etiam omnibus ſequentibus, quæ regula, & ex ea deductum argumentum, adeò conſtans eſt, & perpetuum; vt

nullam vnquam ei quod meminerim (si mens mea me non fallit) fallentiam, ac limitationem potui reponere.

6 Et in specie quòd ab hoc executorialium executoris excessu (de persona ad personam) appellationi emissæ vt legitimæ, & tanquam suspensiuę, sit omnino deferendum, probant expressè Alexan. *cons.92.n.6. vers. nec indicta pronuntiata lib.2.* per quem referens etiam sequitur, idem affirmans Cardinal. Tusc. *practicar.conclu.tom.1.litera A. concl.4010.n.5.* videndus *à n.2.* dicentes, quòd licèt ab executore non appelletur, quando rationabilis iustáque causa specialiter exprimitur, ad-
7 mittenda erit vtique appellatio, causam legitimam dicentes inter alias, quando executor excedit de persona, ad personam. idem etiam probat Rebuf. *in tract. de senten. executione.art.7.gl.12.n.2.vers.potest tamen. & gl.14.num.9.fol.373.& fol.380.* dicens, quòd si quis compareat coram executore se contra executionem opponens, quia eum sententia, & executoriales non tangunt, allegans legitimam aliquam exceptionem, si
8 executor illam oppositionem non admittat, tunc pars comparens poterit legitimè appellare, quia limites commissionis in hoc excedit executor, Rebuffum referens sequitur Sigismund. Scacia *in tract.de appella.q.17. limi.10. sub num.34. ad medium,* quibus rectè conuenit quod animaduertunt Angel. *in l. si cum exceptione §.hæc autem actio.ff.de eo quod metus causa.*

Et probant etiam hanc cõclusionem Cæsar Contar. *in repeti.l. vni. C. si de momen. poss. q.24.tertius appellat.sub num.1.& sub n.5.vers. quibus tamen. & n.6.* vbi latè disputat, resoluit etiam Achil. Personal. *in tract. de adipis. poss.sub num.340. vers. bene autem & vers. vel & quoque.tom.3.p.2.fol.269.* dicentes, quòd
9 in tantum tertius impedit executionem sententiæ, qua comprehensus non est, quòd si executor, non obstante sua oppositione legitimè interposita, pronuntiet, executionem nihilominus faciendam esse; posse tertium legitimè appellare ab hac reiectione, & non admissione, seu executione, quod bene procedat appellatio, quia hîc adest excessus, probat Scacia *de appella. q.17. limi.6. memb.4.num.55.*

10 Pro quibus facit ineuitabile fundamentum, nam tertius non potest comparere, nec impedire executionem, nisi opponens legitimam exceptionem simul, scilicet; ex aliqua ratione sibi non præiudicare sententiam, vt in discursu huius capitis apparebit;
11 sed quando executor non admittit legitimam exceptionem, ab eodem etiam nominatim condemnato oppositam, euidenter excedit, & licet à non admissione appellare (vt c. præced. dixi) ergo multo fortiùs in oppositionis reiectione tertij, quia concurrunt duæ causæ, reiecta exceptio legitima, & executio facta contra non comprehen- 12
sum in executorialibus. Immol. *in l. ab executione. C. quorum appell. non recip.* Lancelot. *de attenta.2.p.cap.12. limi.53. num.21.* Capicius *decis.1. in causa Domini Comitis num.17. vers. sed quoad casum nostrum*, docentes; appellationi esse deferendum, quando sententia lata contra vnum vult exequi, executorialésque decernuntur contra alium, quia tunc adest excessus, & iustum grauamen.

Hinc etiã est quòd delegatus cognoscen- 13
do de expresso in commissione sua, velit citare non expressum, licita erit appellatio ab hoc citato non citando, tenet Scacia *in tract. de appella. quæst.17. limi.47. num.24. fol.476.* Gregor. Tholos. *in tract. de appella. lib.1. c.11. sub num.2. vers. quis vocetur, fol.86.* facit quod Guido Papæ *in eodem tract. de appella. q.49. sub num.39. tom.5.fol.59.* faciunt pro eis iura superiùs allegata.

Et insuper quòd tertij comparentis ap- 14
pellatio impediat, & suspendat executionem sententiæ latæ contra condemnatum; tenet Anto. de Butr. *in c. veniens 38. num.10. vers. oppono quòd non impediat.* & Francis. de Areti. *colu.3.num.15.de testi.* Ab. *in c. cum super 17.num.5. in fi. de sententia & re iudi.* Rebuf. *in tract.de liter.obliga.art.1.gl.16. num.11. tom.1.fol.78.* Couar. *in pract. quæst. c.16. in fi. prin.& sub num.1.* Menoch. *de adipis. poss. rem. 4.quæst.100.num.847.* Cæsar Contar. *in repet. l. vnicæ C. si de momen. poss. limi.23. num.17.* Lancelo. Robertus *de attenta.2.p.cap.12. amplia.14.num.2.* qui *num.4.& 5.* dicit, vt appellatio tertij impediat executionem, quia operatur effectum suspẽsiuum. & probari videtur *in c super eo. de off.& potest.iudicis delegati.*

Quod quidem procedit, etiam si contra 15
condemnatum latæ essent tres sententiæ conformes, quia tertius legitimè comparens allegando, sibi non præiudicare; impedit earum executionem ratione sui iuris, & interesse præseruari. tenet Rota *decis.13. aliàs 441. nota vtrum lat. de sententia & re iudi. in antiq* Feli. *in d.c. veniens.el 2. num.17. not.3. de testibus & in c.cum super.17 colu penult. num.18. vers. item nota. de sentent. & re iudi.* Vantius *in tract. de null. tit. quis poss. dic. de null. num. 19. vers. quinimo fol.376.* Gabriel *cons. 28. quando num.42. lib.2.* de communi opinione testatur Couar. *in practi. quæstio. cap 15.num.9. vers. hinc apertissimè.* Rota Roma. *decis. 320. fuit. sub num.1. p.1. diuers.* quia contra tertium non citatum exequi sententia non potest. Dueñas *regula 277. limi.4.*

Asini.

Asini. *in praxi* §.31. *limi.*5. Craueta *conſ.*592. *num.*128. Cartar. *deciſ.*55. *num.*8. Coſta *de reinteg. diſtinct.*95. *num.*15. Rota Genuenſ. *deciſ.*111. *num.*2. Tiraquell. *tract. res inter alios acta.* Maſull. ad Capic. *deciſ.*20. *num.*5. Rota *conſ.*37. *num.*4. Rolan. *conſ.*5. *per to. volu.*2. Couar. *pract. cap.*16. *num.*4. Mareſcot. *lib.*2. *reſolu.*121. *num.*2. *&* 5. Caual. *deciſ.*5. *num.*7. 15. *p.*1. Menoch. *de adipiſc. remed.*5. *num.*142. Viui. *deciſ.*327. *num.*2. *&* 3. Gaill. *lib.*1. *obſer.*118. *num.*1. Trentacinq. *vari. reſol. lib.*3. *de empt. & vend. reſolu.*10 *ſub n.*22. Monald. *conſ.*49. Honded. *conſ.*20. *volu.*1. Marius Giurba latè *deciſ.*93. *num.*3. vbi quo reſpectu tertij non citati ſententia eſt nulla. & ideo debeat audiri ante executionem, ſiue actum fuerit actione reali, ſiue perſonali. poſt Bar. Ceuallos *commu. cont. commu. quæſt.*820. *num.*24. Ruginell. *in tract. de appella.* §.2. *cap.*1. *num.*49.

16 loquendo in tertio, non citato, qui noluit comparere ſe opponens in proceſſu, vt poſtmodum in executionem comparens, quia res iudicata ſibi non præiudicat, vt impediat executionem, vide infrà num.362. & docent Roma. *conſ.*69. *viſo quæſtionis themate, in fi.* Alexan. *conſ.*15. *viſo & conſiderato tom.*5. *lib.*6. Boërius *deciſ.*79. *breuiter num.*1. dicens, ſi comparens docet de iure & intereſſe ſuo, ſuáque legitima exceptione incontinenti, ſequitur Scaeia *de appella. quæſt.* 17. *limi.*6. *memb.*4. *num.*51. *fol.*352.

17 Iſti autem tertij oppoſitores executorialium executionibus multis de cauſis, ac rationibus comparent, docentes ſibi non præiudicare ſententias; aut quia à principio in cauſa (cùm principaliter & deperſe negotium tangit) non fuerunt citati. Siquidem ad

18 eum actum, ex quo quis lædi poteſt, ſi non vocetur, nullum illi præiudicium affert res iudicata. text. eſt *in l. de vnoquoque. ff. de re iudi. l. nam ita Diuus. ff. de adoptionibus. lib.*2. *& l. fi. C. ſi per vim, vel alio modo. c. latet quatuor, de maiori. & obedien. c. cùm ex literis. de in integ. reſti. Clemen. paſtoralis. de re iud.* Hinc

19 eſt, vt res inter alios acta aliis non præiudicet, nec res iudicata obſtat. text. *in l. fi. ff. de re iudi. l.*1. *ff. de excep. rei iud. l.*2. §. *iiſdem ff. de accuſ. l. Modeſtinus. ff. de exceptionibus. l.*2. *C. de fide inſtrum.* rationem reddit Bal. *in d. l.*2. per text. *ibi num.*3. *C. de fide inſtrum. & in l. ingenuum. ff. de ſtatu homi.* quoniam ſi is non fuit

20 vocatus, non erat iudicio ſubiectus, nec tanquam pars, nec tanquam adhærens, vel

21 inſtruens cauſam, & ideo non videtur ratificare cauſam, quoniam vigor pronuntiationis naſcitur ex iudicio, in quo erat incluſus, ſequitur Rebuf. *in tract. res inter alios acta*

22 *n.*4. vbi ex Alex. & Ab. aliam reddit, vt geſta ad ſuos authores reſtringantur.

Hinc eſt, vt vbi duo, aut plures ex eadem 23 cauſa pro portionib. ius habent, ſentẽtia aduerſus vnum lata cæteris non prę̨iudicat, veluti in duobus cohæredibus, & in duobus collegatariis, *l. ſæpe ff. de re iud.* text. *in l.*1. *& in l. ſi cum vno. ff. de exceptione rei iudi. l.*2. *C. de fide inſtru. l. cum duobus C. de inofficioſo teſtam.* notarunt Bal. *in l.*2. *C. quibus res iudic. non nocet.* Ab. *in c. quamuis colu.*6. *de re iud.* Alexan. *in d. l. ſæpe num.*15. & clariùs *n.*26. *&* 58. Sigiſmun. Gofred. *conſ.*10. *n.*4. Octauia. *in deciſ. Pedemon. deciſ.*157. *num.*16. *&* 17. Tiraq. *de nobilitate c.*37. *n.*7. & idem multò fortiùs, ſi duo haberent ius non ex eadem 24 cauſa, iuxta text. *in l. ſi de certa. C. ſi propter publi. penſi.* gl. *in l. cum miles* §.1. *ff. ex quibus cauſis maiores.* Antoni. Peregr. *in tract. de fideicommiſ. art.*53. *num.*4. rectam reddens ratione, quia vt obſtet exceptio rei iudicatæ, tria neceſſariò requiruntur, identitas perſonarum, identitas cauſæ, & identitas rei, *l. cùm quæſitus,* §. *fi. cum legibus ſequentibus. ff. de exceptione rei iudi.* & ſententia contra vnum ex 26 ſociis ſpecialiter lata, non comprehendit alterum ex eiſdem ſociis. Corneus *conſ.*7. *num.*8. *fol.*66. *volu.*1.

Hinc eſt, quòd quando duo prætendunt 27 ius æquè principale, ſententia pro vno, vel aduerſus illum lata, non prodeſt, nec nocet alteri. Iſſ. *in* § *præiudiciales. inſtitu. de actio. num.*27. latè Otalora *tract. de nobili.*2. *p.*5. *p. prin. cap.*8. *num.*1. *cum ſeqq fol.*207. Couarr. *in pract quæſt. cap.*13. *num.*5. & facit *l.*19. *tit.*22. *p.*3. Tiraquel. *in tract. res inter alios acta. limi.* 18. Ioan. Faber *in d.* §. *præiudiciales num.*41. Petrus Surd. *deciſ.*289. *num.*12. Mieres *tract. de maiora.*2. *p. quæſt.*4. *illatione*2. *num.*31. *in nouiori impreſſione*, qui ex hoc *num.*32. infert 28 ad communem, dicens, quòd quando duo fratres litigant ſuper nobilitate, & vnus pronuntiatur plebeius, hæc ſententia alteri fratri non nocet, nec econtra, pro quo citat *l. ad probationem C. de probationi.* & de hoc vide etiam latè, & optimè proſequẽtem Tiraq. *in tract. de nobi. cap.*37. *num.*7. qui poſt multos allegat ad id *l. cum duobus C. de inofficioſo teſtamen.* iuncta *l. Papinia.* §. *ſi ex cauſa ff. eodem,* ad hoc, quòd vbi ſententia facit ius quoad 29 alios, non nocet tamen habenti ius æquè principale, & an profit ſententia cæteris fratribus ex eodem patre, vide eundem *ibi num.*14. poſt alios. & quòd quando fratres duo litigant ſuper nobilitate, & vnus pronuntiatur plebeius, quòd hæc ſententia al- 30 teri fratri non nocet, cùm prætendat ius æquè principale, nec econuerſo, poſt alios probat Mieres *de maiora.*2. *p. quæſt.*4. *illatione*2. *num.*10. & dicit communem praxim fundandam *in l. ad probationem. C. de proba.*

quam

quam dicit egregiam, & ad propositum à nemine ponderatam. quemadmodum sen-
31 tentia lata contra plures, quæ valet contra præsentes,& legitimè citatos, contra absentes autem, nec legitimè vocatos, nulla est, prout ita obtinuisse in Rota dicit Mandos. *ad Lapum allegatione* 80. *in verb. lib.* 6. in causa Romana bonorum de Zambessariis coram Ordinario. Gratian. *in disceptatio. foren. c.* 162. *num.* 12. *tom.* 1.

32 Hinc etiam est, vt tertio possessori rei non citato, ad cuius restitutionem alius condemnatus est, rei iudicata non nocet, sed potest opponens de sua exceptione, & possessionis iure docere,& executorialium executionem impedire, ipsa siquidem aduersus illum, locum habere nullo modo potest. Rebuf. *in comment. ad leges Gallic. tit.* 2. *de liter. obliga. art.* 2. *gl.* 1. *num.* 63. *&* 64. Neguzan. de pigno. 1. *memb. p.* 8. *n.* 10. *&* 11. Petrus Dueñas *in reg.* 279. *num.* 2. *&* 3. *cum sequentibus.* Marant. *de ordine iudicio.* 6. *p actu* 3. *princ. num.* 32. *&* 33. Roderi. Xuarez *in repet. l. post rem. in declaratione l. reg. limi.* 1. *num.* 1. 2. *&* 4. *cum alijs sequentibus.* Azebed. *in l. fi. tit.* 21. *lib.* 4. *recopila.* Gondizal. de Paz *in praxi* 4. *p.* 1. *tom. cap.* 1. *num.* 49. Parla. *lib.* 2. *rerum quoti. c. fi.* 4. *p.* §. 5. *num.* 1. *&* 2. Felicianus *de censibus lib.* 3. *cap.* 4.
33 *num.* 6. qui declarant, siue ius executiuum proueniat ab actione reali, & hypothecaria, siue ab actione personali, per text. *in l. debitori. C. si aduersus creditorem per script. oppona.* vbi B. *& ex l.* 1. § *si hæres percepto fundo. ff. ad Sc. con. Treb. l.* 1. *&* 2. *C. quibus res iudic. non noce. l. nam postea.* §. *fi. ff. de iur. iur. cum aliis* ab eisdem citatis. Giurba *decis.* 93. *num.* 3. *ad fi. & per l. à Diuo Pio* §. *super rebus. & gl. ibi verb. controuersiæ ff. de re iud.* tenet Aloy. Ricci. *in collect. decis.* 1257. 4. *p.* dicens, quòd execu-
34 tio etsi trium conformium impeditur, si tertius de cuius interesse agitur, ratione suæ possessionis, non fuerit citatus super re, per sententiam alteri adiudicatam, tenet Rota *decis.* 13. *de re iud. in antiq.* & fuisse tentum in vna Burg. de Elin. 26. Nouemb. 1588. co-
35 ram Orano, testatur Ricci. *ibi*, vbi etiam, quòd tertius solius possessionis ratione, poterit impedire executionem sententiæ latæ
36 super re, alteri adiudicatæ, secus autem, quando ipse tertius rem non possidet, quia tunc nec est legitimus contradictor, nec executionem impedit. Bisignet. *decis.* 4. *de iudi.* & fuisse dictum in vna Bono. possessionis 10. Nouembr. 1596. corã Corduba testatur Ricc. *vbi proximè d. collect.* 1257. *à prin.* vbi per totam tractat de limitationibus, & magis nos in specie dicemus inferiùs. Et huic tertio possessori sufficit suam possessionem probare ad impediendam executionem, non tamen tenetur titulo iustificare, vt post alios latiùs comprobat Giurba *decis.* 93. *num.* 3. & 4. Socin. *cons.* 158. *colu.* 6. Gozad. *cons.* 103. *colu.* 3. Roland. *cons.* 5. *num.* 15. *lib.* 2. Personalis, *de adipiscenda. num.* 340. Vincent. Caroc. *in tract. de exceptio. exceptione* 69. *num.* 30. & post alios diximus infrà num. 87. & vide à num. 81.

Quò quidem eleganter pertinet vt edito 37
in iudicio instrumento emptionis & venditionis, donationis, aut promissionis, puta; alicuius fundi, vel speciei certæ, si iudex mandauerit statim tradi possessionem ipsius, vel in eam mitti actorem cum clausula (saluo iure melioris possessoris) quod quidem hoc casu rectè facere potest virtute clausularum guarentigiarum, ipso tamen venditore seu promissore possidente eandem rem, etiam ipso non citato, iuxta ea quæ notat Paris de Puteo *de syndi.* §. *iudex cap.* 2. *num.* 36. Iss. *in l. ne quidquam.* §. *vbi decretum. num.* 7. *ff. de off. proconsulis.* Bal. *in l. fi. C. de edicto diui Adri.* Bart. & cæteri *in l. à diuo Pio.* §. *in venditione. ff. de re iud.* & faciunt quæ nos latiùs diximus suprà c. 5. à num. 27. vers. & ex hoc eleganter infert, *&c.* vbi multa in propositum congessimus, post alios. & de effectibus huius clausulæ iustificatiuæ (saluo, *&c.*) latissimè post plures Pelaes à Mieres de maioratu. 3. p. q. 16. num. 40. fol. 74. in nouiori impressione. nos obiter 2. p. c. 15. n. 43.

Tamen alio extraneo, seu tertio non no- 38
minato, nec obligato in dicto instrumento possidente, possessio ita sine causæ cognitione data, nulla erit, sed debet comparens audiri, & missionem, seu executionem impedire. Bal. *in l. ob maritorum C. ne vxor pro marito ad fi. & in l. obseruare.* §. *proficisci q.* 24. *ff. de off. proconsulis.* Iss. *in l. fi. in prin. num.* 3. *C. de iure deliberan.* Parlado. *lib.* 1. *rerum quoti. cap.* 10. *à prin.* faciunt *l. meminerim. C. vnde vi.* & B. post gl. *in l. iustè possidet. ff. de acquir. poss.* Iss. *in l. iubere cauere. num.* 5. *ff. de iurisd. omnium iud.* faciunt expressè in terminis ea omnia, quæ infrà hoc capite diximus in 4. concl. per totam, quæ omnino hîc applica. Mieres *d. num.* 49. aduertit insuper Parla. *vbi proximè*, vt iudex superior, ad quem per appellationem aut querelam ierit iste tertius possessor spoliatus; iniustè non agit si 39
possessorem vel summatim de sua possessione docentem, etiam aduersario non citato, statim in possessionem restituerit, secundùm Bal. *in l. tale pactum.* §. *qui prouocauit. quæst.* 10. *ff. de pactis.* Panormi. *in c. quia clerici. num.* 4. *de iure patro.* Paris *de syndicatu.* §. *de captura. cap.* 3. & latiùs Hippolytus *cons.* 37. *num.* 11. *&* *singulari* 195. quia quæ de facto fiunt, de facto, & sine causæ cogni- 40
tione

tione reſcindere ius eſt. *l. minor ff. de euictionibus.*

41 Hinc etiam fluit, vt tertius non citatus poteſt appellare à ſententia, ſeu decreto de immittendo hæredem in poſſeſſionem bonorum, *ex l. fi.* & eius executionem propterea impedire, vt probant Zuchar. *in eadem l. fi. C. de edicto diui Adri. num.*446. quem referens ſequitur Menoch. *tract. de adipiſ. poſſ. rem.*4. *quæſt.*100. *num.*845. *verſ. declaratur* 1. *fol.*55. & poſt eum Lancelo. *de attenta.*2. *p. cap.*12. *amplia.*14. *ſub num.*3. *&* 4. Cæſ. Contar. *in repeti. l. vni. limi.*23. *num.*1. *C. ſi de momen. poſſ. fuerit.* Achilles Perſo. *in tract. de adipiſcen. poſſ. num.*339. *verſ. vel & quoque tom.*3. *p.*2. *fol.*269.

42 Alia etiam ratione, & legitima exceptione, poteſt iſte tertius comparere coram executore executorialiũ, & impedire executionem earundem, quam contra ſe vult facere, nempe quia licèt citatus fuiſſet ad cauſam, & negotium principale, & cum eo actum; tamen in ſententia, cuius executoriales exequi mandantur; non fuit nominatus, nec de eo in ſententia mentio fit, qua quidem de cauſa legitimè impedit executionẽ, quæ quidem contra eum locum non habet, nec
43 officit ſententia. nam ſi non ſit nominatus, omiſſus intelligitur, & ſic nondum condemnatus, ac ideo non procedit executio aduerſus non nominatum in ſententia, licèt bene contra alios expreſſim condemnatos, & nominatos in ea, quóſque tenor ſcripturæ demonſtrat, ita docent Bal. *in conſ.*149. *in* 3. *volu.* Bald. & Immol. *in l. ſi binæ ff. de iuſto rup. teſt.* & Bal. *in l. ſi pro te. in fi. C. de dotis promiſſione* Alex. *conſ.*83. *viſo themate ſupraſcripto. num.*11. *colu. vlt. lib.*3. Ruin. *conſ.* 209. *num.*21. *lib.*1. Bart. *in l.*1. §. *interdum. n.*4. *ff. à quibus appellare non licet.* Bal. *in l.*1. *num.*6. *verſ. & facit. ad fi. C. communia de legat.* Alexan. *in l.*1. §. *ſi heres in prin. ad Trebellia.* Gozadi. *conſ.*28. *num.*27. *colu.*4. *in fi. verſ.*13. *renuntiatio.* Marant. *de ord. iudicio.*6. *p. actu* 3. *tit. de execut. ſententiæ num.*32. Menoch. *de adipiſ. poſſ. rem.*4. *num.*848. Aſin. *in praxi iudi.* §.31. *cap.*2. *limi.*25. *num.*3. Gratian. *in diſceptatio. foren. cap.*150. *à prin. tom.*1. qui idem
44 intelligunt in non nominato, vt nec paſſiuè, nec actiuè habeat locum executio ſentẽtiæ,
45 & quòd tertius non nominatus in ſententia poſſit licitè ab eius executione appellare, licèt nominatis ſpecialiter in ea appellatio prohibita ſit quacunque cauſa, probant Philip. Franc. *in c. paſtoralis.*33. *num.*26. *de appella.* Rebuf. *in tract. de literis obligato. art.*1. *gl.*10. *num.*1. *&* 11. *fol.*77. *&* 78. Cæſar Contar. *in repeti. l. vnic. C. ſide momen. poſſ. fuer. appella. limi.*23. *num.*4. Rota Romana tenuit, vt teſtatur Caputaquenſ. *deciſ.*4. *appellatio non admittitur* 1. *p.*

Quibus pertinet, quòd quando in ali- 46
qua cauſa prohibetur appellatio, non ſe extendit prohibitio ad tertium non nominatum in ſententia, & commiſſione, ſed habet locum inter perſonas ſpecificatas, docent B. *in l.*1. §. *interdum num.*4. *ff. à quibus appella. non licet.* Fran. Areti. *in c. veniens* 38. *num.*15. Feli. *ibi ſub num.*5. *de teſti.* idem Feli. *in c. qualiter & quando. ſub num.*13. *de accuſa.* Philipp. Fran. *in c. paſtoralis num.*25. *& ſub num.*26. *de appella.* Marant. *de ord. iudicio.*6. *p. actu* 2. *princip. limi.*28. *num.*339. *fol.*508. Lancelo. *de attenta.*2. *p. cap.*12. *ampliatione* 14. *prin. num.*6. *&* 7. *& limi.*8. *num.*46. *&* 47. Bredeodor. *in tract. de appella. p.*1. *tit.*11. *in verbo, Principes. colu.*27. *ſub litera B.* Couarr. *in pract. quæſt. cap.*15. *num.*4. *in fi. verſ. quartò ſi addamus ſim. & num.*5. Menoch. *in tract. de adipiſ. poſſ. rem.*4. *quæſt.*100. *num.*847.

Quæ quidem omnia & eo fundamento 47
fulciuntur, quia ſententia eſt ſtricti iuris, & tantum diſponit, quantum loquitur. Decius *in l. ius noſtrum. num.*1. *de regul. iuris.* Caſtren. *conſ.*188. *num.*6. Gozadinus *conſ.*50. *num.*12. Socin. iunior *conſ.*181. *num.*67. *lib.*2. Cravet. *conſ.*188. *num.*6. Menoch. *conſ.*80. *num.*39. Ioan. de Anan. *conſ.*18. *viſa ſententia in prin.* Cæpola *conſ.*57. nec vltrà extenditur, quàm 48
importet verborum ſonus. B. *in l. Iulianus. num.*5. *de conditione indeb.* Alexan. *conſ.*108. *num.*2. *volu.*5. & ex Decio, vtroque Curtio, Iſſ. Ripa, & aliis probat Surd. *deciſ.*2012. *n.*13. nec ex ea plus probatur, quàm ex ea neceſ- 49
ſariò infertur. Alexander *conſ.*84. *in cauſa num.*13. *lib.*3. Ancara. *conſ.*437. *iſta ſententia. in fi.* nec aliud continere dicitur, quàm quod neceſſariò infertur ex ea. Alexan. *conſ.*123. 50
*diſcuſſis num.*7. *lib.*4. Decius *conſ.*248. *de duobus colu. fi* Fulgoſ. *conſ.*140 *præſupponitur. colu. penul. verſ. ad ſecundum.* Decius *in l.*1. *ff. de off eius.* Caſtrenſ. *conſ.*441. *num.*5. *in fi. lib.*2. vbi eleganter dicit, quòd cùm condemna- 51
tio requirat ſcripturam per ſententiam, non expreſſa in ea non veniunt, quem ſequitur Cardinal. Tuſ. *practicar. conclu. tomo* 7. *litera S. concl.*126. *num.*66. & additionat. ad Caſtren. adducit plures concordantes.

Et hinc eſt, quòd quando contra plures 52
conuentos, & citatos, cùm quibus lis agitata eſt, à ſingulis aliquid petitur pro portione, ſi iudex contra aliquos pronuntiauit, & contra aliquos non, minimè intelliguntur non expreſsè nominati abſoluti, nec etiam condemnati, ſed omiſſi tantùm, & ideo iterum poterit iudex pronuntiare ſuper illorum cauſis, eos abſoluendo, vel condemnando, interim autem ſententia illis non officit,

officit, nec valet contra illos tanquam non condemnatos, nec comprehensos exequi, ita probant Bar. & alij *in l.1.C.si aduersus iudicatam rem.* Ab. & Feli. *in c. cum inter. de re iud.* Cardin. Tusc. *d tom.7.litera S.concl.126. num.86.* qui etiam ibidem *num.85.* pariter ad propositum dixit, vt sententia condem-
53 natoria lata super vna re ex pluribus petitis, non infertur cæterarum absolutio,nec condemnatio, sed omissio. idem etiam probat Menoch.*cons.110.num.62.B. in l.4 C.depositi.* idem dicunt Immol. Anto. de Butr. & Feli. *in c.exceptionem.de exceptio.*gl.*in d.l.1.C. si aduersus rem iud.* Ioan. Garcia *de expen. & meliora. c.6. sub num.17.* quidquid enim in con-
54 demnatione non est expressum, censetur omissum, vt dixit Decius *cons.442.num.8. & cons.607.num.7.* Ozasc. *decis.Pedemon.64.n.2.* Escobar *in tract. de ratiociniys cap.23. sub n.19.* & de exceptione opposita, super qua est actum, sed non condemnatum, nec mentio fit eius in sententia, vt censeatur omissa
55 quando cum ea compatitur, est text. *in l. quod in diem. §. si rationem. ff. de compensationibus.* circa quæ vide etiam quæ latiùs diximus suprà cap.7.de excep. à num.81. maximè cùm sententiam non extendi de persona ad personam, de expressis ad non expressa,diximus, ex Rolando à Valle,Menochio, Tusco,& aliis suprà ad prin.

56 Iis sic generaliter cognitis, vt ad speciales, & practicabiles casus deueniamus, cùm altiùs requiratur examen, vt clariùs elucescant, quæ apud Doctores satis confusa reperiuntur, in quatuor examinandas distinctas resolutiones diuidam.

Et prima illa erit, quando quis condemnatus est per sententiam actione personali ad certam pecuniæ quantitatem, præstandam Petro, & quia non soluit, executio est facienda captis pignoribus scilicet in alia re, debitoris condemnati,& tunc cæpta executione tertius comparet, certans eam impedire, siue ratione possessionis, siue ratione proprietatis, siue alterius cuiuslibet legitimi iuris & interesse allegati.

57 Secunda sit resolutio, quando condemnatur possessor rei ad illam præstandam, & restituendam Titio,& in huiusmodi sententiæ executione comparet tertius eius impediendi causa, allegans ad se illam pertinere iusto tit. & ratione, non tamen allegat possessionem habere, sed illam habet condemnatus, vt diximus.

58 Tertia sit resolutio,quando nec condemnatus, nec tertius possident, nec alius quilibet;sed res est vacãs, & tertius cõparet executorialiũ executioni, docens de iure & interesse suo,& vult illã eius virtute impedire.

Quarta & vltima resolutio erit in hac 59
materia, quando quis condemnatus est per sententiam ad rei restitutionem Francisco, & tertius comparet in eius executione allegans, se possidere illam, de sua possessione docens.

Quibus quidem quatuor Regulis resoluendis, rectè cognosces, quando tertius opponens se executorialium executioni, illam poterit impedire, & vt legitimus contradictor queit, non admissus per executorem appellationem prorumpere suspensiuam,secundùm quæ dicta sunt à prin. huius cap. ad quas quidem resolutiones reducere poteris varias, & dispersas Doctorum doctrinas,quę nimiam aliter confusionem pariunt, & etiam doctos solent confusos reddere, & intricare.

De prima inprimis inuestigandum erit, 60
scilicet;quando quis condemnatus est actione personali ad certam pecuniæ quantitatem, ita vt eius executio sit facienda in alia re, quàm debitor condemnatus est, tunc siquidem comparet coram executore contradicere executionem, vel quia rem illam, quæ ad executionem faciendam capta est, possidet, & tunc docendo de sua possessione incontinenti, vt legitimus contradictor executionem impedit omnino, in quo nullibi dubium est. *l. à Diuo Pio §. super rebus. ff. de re iud.* vbi Bar. *num.3. in fi.* Rebuf. *in commentarijs ad leges Galli. tom.2. de liter. obliga. art.2. gl.1. num.63. & 64.* Petrus Dueñas *in regul.277.à num.1.cum seqq.* Roland. à Valle *cons.5. videtur num.8. & seqq. lib.2.* Angel. Areti. *in l.à sententia sub num.7.vers. aduertas tamen ff.de appellatio.* Auiles *in cap.10.præto.in gl. verbo execution. num.56.* optimè & acutè Parlador. *lib.2.rerum quoti c. fi.4.p.§.5. num.1. & 2.* Azeued.*in l. fi tit.21.lib.4.recopi. num.12.* Gondizal. de Paz *in praxi 4 p.tom.1. c.1. n.49.* Roderi.Xuarez *in repet. l. post rem. in declaratione l.Regni limi.1.à num.1.cum seqq.*Felician. *de censibus, lib.3. c.4. num.6.* Amador Rodrig. *de executione l.4. sub num.43.* tum quia iste 61
tertius possessor nondum litigauit, nec victus est de sua possessione, vt ab eo possit auocari, vt etiam aduertit Escacia *de appella. qu.est.17.limi.6.memb.6. num.53.* vbi *num.54.* dicit procedere etiamsi tertius de nuda pos- 62
sessione opponat, & probat, etiam si non alleget, iustam esse, cùm præsumatur, & quia res inter alios acta, aliis non obstet, nec noceat. aut iste tertius hoc casu comparens ad executionem condemnati actione personali ad quantitatem, sententiáque tradenda est executioni in re, quam condemnatus suam esse asserit, & vt talem nominauit, vt in ea subhastanda satisfiat suo creditori

pro

pro quantitate debita; tertius autem com-
63 parens (cùm in hac ſpecie facillimè executio impediatur) opponit de dominio ſuo duntaxat, & illud probare, ſe offert incontinenti, & ſtatim, ſcilicet eandem rem, in qua fit executio, ſuam eſſe, ſítque Dominus eius, legitimus eſt admittendus contradictor, text. *in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus.* vbi gl. *verbo, fiat.* B. & omnes. Innoc. & alij *in cap. veniens de teſtib.* Ripa *l. 3. tit. 27. p. 3.* docet eleganter Couarr. *in pract. quæſt. cap. 16. num. 4. verſic. quartus caſus ſæpiſſimè*, &c. *& in verſ. decimo ex iis*, &c. qui per totum numerum 4. agit, altiúſque explicat hoc caſu, cui incumbat onus probandi dominium oppoſi-
64 tum à tertio ſine poſſeſſione. & quid quando allegat poſſeſſionem tantùm ſine dominio. Quid autem quando opponit tertius de vtroque, dominio, ſcilicet, & poſſeſſione, vbi quidem eleganter, ad quem te remitto libenter, & in hac ſpecie ſequutus Couar. *in d. num. 4.* dicit Scacia *in tractatu de appella. quæſtione 17. limi. 6. memb. 4. num. 85. in fi.* quòd ſi ſententia lata ſuper actione perſonali ad quantitatem pecuniæ, fiat executio eius in rebus, quas victor aſſerat, eſſe ipſius condemnati debitoris, tertiúſque alleget ſtatim docens eſſe dominium earum rerum, cùm faciliùs hoc caſu impediatur executio, ipſi tertio oppoſitori incumbit onus probandi, ſi autem ſit ipſe tertius etiam in poſſeſſione dictæ rei, victori obtinenti ſententiam, & executionem petenti, incumbat eius probationis onus.

Aut igitur hic tertius huiuſmodi execu-
65 tioni ſententiæ pro quantitate certa contra debitorem factæ, ſe opponens comparet coram executore, ipſam impediendi cauſa, allegans non dominium rei, nec poſſeſſionem; ſed aliud ius, puta; quia dicit, ſe eſſe potiorem, & anteriorem creditorem, & anterius ius, & hypothecam habere in illa re, ſupponens, non habere debitorem condemnatum ſufficientia bona, ad ſatisfaciendos creditores, & tunc hoc caſu (cùm, vt diximus, hac in ſpecie facillimè impediri executionem) iſte tertius admittendus eſt, & ſuperſedendum in executione, quouſque de iure ſuo cognoſcatur. Innocent. *in c. veniens 36. el 2. verſic. ſed contra. de teſti. num. 2.* B. *in l. à diuo Pio, §. ſi ſuper rebus. num. 3. verſ. oppono extra.* ibi, ſi verò fit miſſio.) *ff. de re iud.* Feli. *in d. c. veniens. num. 5. ſub num. 9.* communem dixit Alexand. *conſ. 15. viſo & conſiderato. colum 2. num. 5. lib. 6.* Alex. idem *in conſ. 17. Requiſit. lib. 1.* quem refert & ſequitur Feli. *in cap cum ſuper 17. colu. penult. numer. 17. de ſententia & re iudic.* Scacia *vbi proximè num. 85.* exactius eſt videre poſt plures ab eo citatos per Gun-

dizal. de Paz *in praxi 4. p. tom. 1. cap. 3. per totum*, vbi de creditore opponente ſe executioni factæ in bonis debitoris, prætendente potentius ius, cæteríſque creditoribus præferendum. Illud animaduertens, quòd ſi prior creditor, in cuius fauorem pro certa quantitate lata fuit ſententia, cuius execu- 66
tioni factæ contra bona debitoris condemnati impediendæ, alius, aliíve creditores comparent, allegantes ſua anterioritatis, & prioritatis iura, eſſéque propterea præferendo. Euitabit igitur prior hic creditor ſuæ executionis ſuſpenſionem, & impedimentum, ſi offerat, & det cautionem in forma depoſiti in euentum ſuccumbentiæ, qua data procedet executio ſua ad vltimum finem; ita dicit Scacia *vbi proximè ſub num. 78.* idem tenet Creſcent. *deciſione 11. aliàs 14. Beatr. de reſcrip.* quod dignum, & iuſtum eſt.

Ad ſecundam iam reſolutionem deuen- 67
turus, nempe; quando quis poſſeſſor alicuius rei actione reali conuentus, vel etiam perſonali, puta, quia ipſam rem vendiderat, donauerat, vel promiſerat, tradere, quia tunc ſi is eam poſſideat, in eiúſque poſſeſſione ſit; & condemnatus fuerit per ſententiam, ad illam reſtituendam, aut tradendam Petro, qui in contradictorio iudicio vicit, & obtinuit, quíque executorialium huiuſmodi virtute executionem in condemnatum petit, ſi tertius compareat coram executore, & ſe eſſe dominum illius rei, vel aliud alleget, ius legitimum habere, ex quo non ipſe poſſidet, ſed tantùm condemnatus, nullo modo impediet executionem ſententiæ, ſed vlteriùs procedet, & rectè, executor, præſtita tamen priùs cautione ab ipſo creditore vincente, in cuius fauorem executio fit, pro indemnitate poſſeſſoris condemnati, & tertij oppoſitoris (de reſtituendo rem ipſam) poſſeſſori eidem condemnato, ſuper qua nunc executio fit, in caſu ſuccumbentiæ, & quòd ipſe tertius illam euincat, ita docent Innocent. *in cap. veniens 38. ſub num. 1.* Abb. & Cardin. Anton. de Butr. *ſub num. 10. verſic. oppono quod non impediat.* ibi, ſi res eſt ab illo poſſeſſa, contra quem agitur.) Franc. de Areti. *numero 19. verſic. 4. adde.* Felinus *ſub numero 7. verſic. tertia concluſio*, & apertiùs *num. 9. declaratione 2. de teſtib.* Bart. *in l. à diuo Pio 15. §. ſi ſuper rebus. num. 3. verſic. oppono, de re iudic.* vbi Alexand. & Iſſ. *colum. penult. & fi.* Bal. *in marg. ad Innocent. in verbo, ſententia debet mandari executioni.* Angel. Areti. *in l. à ſententia 5. ſub numero 7. verſic. aduertas tamen. ff de appella* Lancelo. Robert. *de attenta. 2. p. cap. 12. limi. 14. num. 9. in fi. verſicul. limita.* Marqueſa *in tractatu de commiſſion. 2. p. in commiſſione de appella. cap. 6.*

num. 32. *cum ſeqq. fol.* 119. Couar. *in practi. quæſt. cap.* 16. *num.* 2. *in fi. verſic. his tandem.* Ozaſcus *deciſ.* 8. *obtenta. ſub num.* 3. *verſiculo contraria*, de qua cautione præſtanda vide etiam Iacob. Cancer. *vari. reſolut. 2. p. cap.* 16. *à num.* 70. *& ſeqq. fol.* 140.

Sed hoc, quod dicimus de huiuſmodi
68 præſtanda cautione per actorem vincentem, quando victus rem, ad quam tradendam condemnatus eſt, poſſidet; tunc locum habet, & procedit, quando hic tertius, qui ſe executioni opponit, priùs egiſſet, & pendebat iudicium, líſque inter ipſum, & reum condemnatum. ſi autem antea non egiſſet, & nec dum lis inter ipſos pendebat, ſed vel poſt ſententiam tranſactam in rem iudicatam, aut cœpit iudicium ſuper ipſa re contra condemnatum mouere, aut in eiuſdem rei iudicatæ executionem ſupponere, cautio præſtanda non eſt, ſed abſque illa victori tradetur poſſeſſio per ipſum executorem, & aget tertius contra victorem rei venditione, vel alia actione ſibi competente, ita docent Abb. *in cap. cum ſuper* 17. *ſub num.* 15. *verſic. tunc quæro. de ſententia & de re iudic.* Creſcent. *deciſione* 20. *aliàs* 136. *cautio ſub num.* 1. *de ſententia & re iud.* Franciſ. de Areti. *in d. veniens ſub num.* 18. *verſ.* 4. *adde.* Felin. *num.* 8. *verſ. declara* 1. *de teſtibus.* de communi teſtatur Areti. *modò citato loco*, quem referens ſequitur Couar. *practi. quæſt. cap.* 16. *numer.* 3. *ſub verſic. his tandem.* quod etiam fatetur Felin. *vbi proximè. numero* 9. & eandem probant Immol. & Angel. Areti. *in l. à ſententia* 5. *ff. de appella.* Alexand. & Iſſ. *colum. vlt. in d.* §. *ſuper rebus.* ſentit gloſ. *in d. cap. cùm ſuper. verb. interpoſitam in fi.* ad cuius declarationis terminos intellige Boërium *deciſione* 79. *breuiter num.* 2. idem affirmant Immol. Anton. de Butr. & Felin. *in cap. cum ſuper. colum.* 4. *de re iudic.* pro quo text. eſt celebris, quem ſic præfati Docto-
69 res interpretantur, & intelligunt, *in l. is à quo. ff. de rei vindi.* in hæc verba: Is à quo fundus petitus erat, ab alio eiuſdem fundi nomine conuentus eſt; quærebatur, ſi alterutri eorum iuſſu iudicis fundum reſtituiſſet, & poſtea ſecundùm alterum petitorem res iudicaretur, quemadmodum non duplex damnum traheret? reſpondi, vt priori iudex adiudicaret, eum oportere, ita fundum petitori reſtitui iubere, vt poſſeſſori caueret, vel ſatiſdaret, ſi alter fundum euiciſſet, eum præſtare.) Hactenus de tam celebri determinatione, quod & idem probat text. *in l. is à quo. ſequent. eodem tit.* de cuius etiam interpretatione vide Cancer. *variar. reſolution. 2. p. capite* 16. *à numero* 70. *fol.* 140.

Et huius differentiæ ratio illa redditur
à Doctoribus, nam quando tertius ante 70
rem iudicatam iudicium mouerat cum condemnato, ſi traditur, ac transfertur rei poſſeſſio in alium, ſcilicet vincentem, abſque illa cautione, oportebit, vt inchoet nouum iudicium, & fabricet nouam inſtantiam contra hunc victorem, ac nouum poſſeſſorem, & quia ſi victus poſſeſſor non faceret, ſibi præſtari dictam cautionem, poſſet conueniri nihilominus à ſecundo agente, quaſi dolo deſiiſſet poſſidere, vt ex Bart. refert, & ſequitur Franciſ. de Aretin. *in d. cap. veniens ſub num.* 18. *verſiculo quartò adde.* Felin. *num.* 3. *verſic. declara primò, de teſtibus.* Si autem ante rem iudicatam non cœ- 71
piſſet agere, nec mouiſſet iam iudicium, ceſſat hæc ratio, hic timórque, quoniam omnino ſi ipſe voluerit agere, & rem petere, tenetur inſtituere iudicium contra poſſeſſorem, qui talem nouum victorem inuenit, & ſic non tenetur ſibi cautio præſtari, nec poterit impedire executionem, quia ſua non intereſt, nec eius tertij præiudicium conſiderabile eſt, quia cum à quolibet poſſeſſore tenetur rem petere, & rei vindicare, eodem modo poterit illam ab vno conſequi, & obtinere, ſicut ab alio, & ſit à primo poſſeſſore, ſicut à ſecundo, vt eleganter conſiderauit B. *in d. l. à diuo Pio.* §. *ſi ſuper rebus num.* 3. *ff de re iudic.* Abb. *conſilio* 3. *Nitar. num.* 2. *in fi. lib.* 3. Felin. *in d. cap. veniens. ſub numer.* 9. & Achil. Perſonal. *in tractatu de adipiſcen. poſſeſſ. num.* 341. *verſic. ſi hæreditas. tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 269. vbi dicit quòd ſi hæreditas poſſideatur ab aliquo, qui poſſeſſor citatus ab hærede, & condemnatus fuiſſet, & tertius non poſſeſſor, nec pariter citatus, volens impedire executionem huiuſmodi, non auditur, quia ſua non intereſt, ex quo eodem modo, quo potuiſſet poſſeſſionem auocare, à primo poſſeſſore, poterit, etiam illam ab hærede vincente 72
auocare, quia ſemper intelligitur facta executio abſque præiudicio iuris tertij huius. ita Boërius *deciſ.* 79. *breuiter. num.* 1. But. *in c. veniens. n.* 1. *in fi. de teſtibus.*

Et hinc eſt, vt cùm hic tertius, qui non
poſſidet, non poſſit vllo modo impedire 73
executionem rei, quia ſua non intereſt (licèt cautio poſſeſſori condemnata in illo caſu præſtetur) pariter ſi propter hoc appellationem interponat ab executore, nec eſt audiendus, nec deferendum, nec cauſat attentata, ſed ea ſprera iuſtè poteſt executor, ad vlteriora procedere, vt poſt alios reſoluit Robert. *de attenta. 2. p. cap.* 12. *ampliatione* 14. *n.* 10. *fol.* 354. Sigiſmund. Scacia *in tract. de appellatio. quæſt.* 17. *limi.* 6. *memb.* 4. *num.* 81.

Qui

74 Qui Scacia *n.*83. affirmat, quòd licèt iſte tertius, etiam ſi ſibi non præſtetur cautio, quia nullum ei facit conſiderabile præiudicium executio, & poſſeſſionis tranſlatio, tamen ſi alleget poſſeſſionem transferri in duriorem aduerſarium, quòd ita etiam iudici videatur, poſſe cogere victorem ad præſtandam prædictam cautionem. tu tamen circa huius rei examen vide, quæ latiùs determinat Couarru. *in pract. quæſtion. cap.*16. *ſub numero* 3. *verſ. quòd ſi tertius hic executionem velit impedire aſſerens*, &c. per Baldum & Abbatem, vbi etiam in fine ſequutus Caſſaneum *in conſuetu. Burg. rub.*5. §.3. *columna* 7. ait quòd ſi tertius poſt latam ſententiam, ante tamen executionem agat contra victum poſſeſſorem, & poſtea opponens ſe executioni ſententiæ, cautio præſtabitur à victore.

75 Et huius reſolutionis materia tantum diſtat à priori, quia licèt in vtraque fiat executio in rebus à condemnato poſſeſſis; tamen in prima reſolutione fit executio in alia re, quàm victus condemnatus eſt, ſiquidem conuentus eſt actione perſonali ad certam pecuniæ quantitatem debitam præſtandam, & ad eam condemnatus fuit, & quia in executione non ſoluit, fit executio captis pignoribus, & ſic in alia re; quæ nullo modo fuit deducta in iudicium, quare quilibet prætendens ius ex aliqua cauſa, ſiue poſſideat, ſiue non; eſt legitimus contradictor, quia hoc caſu facillimè impeditur executio (vt ibi diximus.) at verò in noſtra concluſione longè diuerſum contingit, ſiquidem executio fit in illa eadem re, quæ à principio petita fuit à poſſeſſore, ſiue actione reali, ſiue quia ipſe promiſerat illam, vel vendidit, vel donauit actione perſonali; & ſic cùm ius tertij, qui non poſſidet, pariter illæſum remaneat, non ſuſpenditur executio virtute rei iudicatæ iuſtè & legitimè obtentæ.

76 Tertia hinc ſubſequitur explananda propoſita reſolutio, quando ſcilicet ipſa res, (in qua aliquis obtinuit executoriales) in nullius ſit poteſtate, nec tertius, qui ſe executioni eius opponit, eam poſſidet, nec etiam alius, imò ipſa rei poſſeſſio vacans eſt. quo namque caſu tertius comparens coram executionis executore, opponendo, & docendo de ſuo iure, ſcilicet quòd cuius interſit, ipſius rei poſſeſſionem victori non tradi, omnino impedit executionem ſententiæ, text. eſt optimus *in c. veniens. de teſtibus.* iſta fuit originalis doctrina Innocentij *in eodem c. veniens* 38. *ſub n.*1. *de teſtib.* valde commendata à cæteris Doctoribus, & ſequuta ab Anton. de Butr. *ibi num.*10. *verſ.* *oppono, qui non impediat.* Angel. Aretin. *in l. à ſententia* 5. *num.*7. *verſ. aduertas tamen ff. de appella.* Couarru. *in practi. quæſt. cap.*16. *ſub num.*3. *verſ. ſecundus caſus.* Lancelo. Robert. *in tract. de attenta.*2.*p. cap.*12. *amplia.*14. *num.*14. *&* 15. *&* 56. & eundem Innocentium vti aſſeuerantem celebrem doctrinam, ſequitur B. *in l. à Diuo Pio.* §. *ſi ſuper rebus. num.*3. *verſ. oppono extra, de re iud.* & quòd Innocentium *loco citato* ſequantur omnes, affirmat Feli. *in eodem c. veniens colu.*3. *num.*5. ibi, *tractat hic ſolemniter*, &c. *& ſub num.*9. ibi, *declara ſecundò.* Cæſar Contar. *in repet. l. vni. limi.*1. *num.*93. *verſ. proximum C. ſi de momen. poſſ.* Ab.Panormita. *in cap. cum ſuper* 17. *num.*16. *de ſententia & re iud.* & hinc etiam dicit Achil. Perſonal. *in tract. de adipiſ. poſſ. ſub num.*340. *verſ. vel & quodque tom.*3. *p.*2. *fol.*269. quòd quando bona ſunt vacantia, pro quorum poſſeſſione obtinenda, quis ſententiam obtinuit, *ex l. fi. C. de edict. Diui Adria.* executioni ſi tertius, qui non fuit citatus, compareat ante miſſionem in poſſeſſionem, & ſic ante executionem ſententiæ, allegans docendo incontinenti de ſuo iure, & intereſſe, debet audiri, ad impediendam hanc executionem, dummodo doceat de iure ſuo incontinenti, ſaltem apparenter, qui ſi non admittatur, nec audiatur, poterit licitè appellare, quod & idem dicit Zuchar. *in repetitio. l. fi. C. de edic. diui Adrian. à numero* 378. quòd licèt regula ſit negatiua, vt is, qui non poſſidet, nec detinet, veniens ante licentiam, aut iuſſum de ingrediendo, & immittendo aliquem in bonorum poſſeſſionem, non ſit legitimus contradictor, & ſic non impediat executionem; tamen fallit quando poſſeſſio eſſet vacans, & à nemine occupata, quia etſi aliquis non debeat citari (ex iis, quæ ipſe ibi *num.*311.) tamen ſi non poſſidens comparet allegans de iure ſuo, debet ſuſpendi executio, quouſque de iuribus ſuis diſcutiatur, intelligendo ſemper (dicit ille) ſi ſit paratus poscere ſtatim de ſuo iure. probant latiùs Ioann. Ludouic. *deciſione Peruſ.* 26. *num.*14. *p.*1. Iacob. Cancer. *variar. reſolu.* 2. *p. cap.*16. *à num.*71. 77

78 Et huius concluſionis ea eſt ratio euidens, & ſufficiens, quia intereſt comparentis, quòd non repleatur vacans poſſeſſio, nec in alium transferatur, cuius tertij cauſa redditur difficilior, ſiquidem faciliùs quis conſequi poteſt poſſeſſionem vacantem, quàm non vacantem, ſed per alium occupatam. ita hanc reddunt rationem Innocentius, Butrigarius, & Felinus *ſuperiùs citatis locis.* Bartolus *in l. à diuo Pio.* § *ſi ſuper rebus. columna* 2. *ff. de re iudicata.* & ibi etiam

Iſſ. *num.*8. eandem reddunt Achil. Perſona. *de adipiſ.poſſ. d. num.*340. Zuchard. *in d. l. fi. num.*378. Pro quo ponderant & interpretantur omnes *d. l. fi. C. de edicto diui Adri.*

79 dum innuit, quòd miſſio non impeditur, ſi nullus poſſidet, vt intelligatur, niſi compareat quis allegans titulum, quia donec de eius iuribus diſcutiatur, ſuſpenditur executio; eandem etiam legem ad propoſitum pro hac ratione ponderat Couar. *pract.quæſ. d cap.*16. *ſub num.*3. *verſ. ſecundus caſus.* Ioan. Ludoui.& Cancer. *vbi proximè citati.*

80 Hanc tamen concluſionem declara, ſi ipſe tertius ignorabat,cauſam agi,vt de communi teſtatur Ab.Panor. *in c.cum ſuper.nu.*16. *verſ. aduerte quia, de ſententia & de re iudi.* vt ſecus ſit, quando ſciuit cauſam ipſam pendere, & agitari, quia tunc non admittitur ad impediendam ſententiæ executionem, ita tenet Cardi. quem refert & ſequitur Ab. *ibi num.* 17. *verſus finem.* Feli. *in c. veniens.* 36. *num.*10. *poſt tertiam concluſionem, fallen.*2. *de teſtib.* Scacia *de appella. quæſt.*17. *limi.*6. *memb.*4. *num.*76. qui ad hos terminos reducendos eſſe Boëri. *deciſ.*79. *breuiter num.* 3. *fall.*2. & Lancelo. *de attenta.*2. *p. c.*12. *ampliatio.*14.*num.*13.*verſ.tertiò quando.*Ricci. *collect.* 1257. *p.*4.*poſt prin.* dum ſcribunt ſimpliciter, quòd ſi tertius ſciuit cauſam agitari, & non comparuit, ſed ſolùm appellauit à ſententia, præſertim contra præſentem lata, non impedit executionem,quos non ſolùm reducas ad terminos huius declarationis noſtræ, cùm plures alij ſint in iure caſus, in quibus ſcientia tertij cauſam agitari,ſibi præiudicat, & ſententia, vt forſan nos infrà obiter monſtrabimus.

81 Ad quartam iam, & vltimam reſolutionem accedamus, nempe; quando lata fuit ſententia contra aliquem, ad reſtituendam rem aliquam in ſpecie, & in eius executione coram executore tertius comparens vult eam impedire, allegans ſe in illius rei poſſeſſione eſſe, & illam habere, docénſque ſtatim, & incontinenti de illa, & huiuſmodi poſſeſſionis intereſſe; hoc quidem caſu hic tertius dicitur legitimus contradictor, impedítque omnimodo ſententiæ executionem, nec tradenda eſt proculdubio rei poſſeſſio vincenti, quouſque iſte tertius conuincatur in contradictorio iudicio, eo remedio, & actione, quæ aduerſus illum intentari poteſt, ad auocandam ab eo poſſeſſionem rei illius. quæ concluſio probatur *in c. cum ſuper. de ſententia & re iudi. l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iud.* Angel. Areti. *in l. à ſententia n.*7. *verſ. aduertas autem. ff. de appellatio.* Couar. *in practi. quæſt. cap.*16. *ſub num.*3.*verſ. tertia ſolet tradi.*alios citat Vallaſ. *conſul.*55. *n.*1. *p.*1. quæ concluſio non ſolùm procedit, quando ſententia, & res iudicata, 82
fuit lata ſuper actione reali, ſcilicet; rei vindicatione, ad auocandam poſſeſſionem rei illius, ſed etiam quando actum fuit actione perſonali nominatim, ad petendam, & auocandam rem ipſam, ſiue titulo donationis, ſiue venditionis, aut alterius etiam ſimplicis promiſſionis, & ſuper ea lata fuiſſet contra promittentem conuentum ſententia, vt reſtituat, & tradat rem præcisè, vel etiam quando promiſit, ſéque obligauit tradere, cum clauſula guarentigia, cùm 83
eius vigore habeatur pro condemnato. quia actio perſonalis non tranſit contra ſingularem poſſeſſorem, & ex ratione mox dicenda, vtrumque tam de ſententia lata ſuper actione reali, quàm perſonali, quòd tertius poſſeſſor omnino impediat executionem, probat Roland. à Valle *conſ.*5.*videtur num.*8. *& ſeqq. lib.*2. & ex Rebuffo, Neguſan. Roderi. Xuar.Paz, Azebe. Parlado. Dueñas, & aliis pluribus diximus nominatim ſuprà hoc capite à num.32. verſ. hinc etiam eſt, vt tertio poſſeſſori, *&c.* in prima reſolutione. quos vide. probat etiam Ab. Ioan. And. & Feli. *in c. veniens el* 2. *de teſtibus.* & ex his quæ Flor. de Mena *in practic. quæſt.lib.*1.*q.*4. *num.*22. *& num.*41. vide omnino quæ ſuprà à num.37.verſ. quod quidem eleganter pertinet;dicta reliquimus, quia huic etiam concluſioni ſpectant.

Cuius rei ratio eſt ea, cùm apud hunc 84
tertium rei petitæ poſſeſſio reperiatur,à quo nullo modo auocari poteſt abſque citatione, intentata actione reali, vel perſonali aduerſus illum, vel etiam remedio poſſeſſorio, & præuia cauſæ legitima cognitione, ab eo res auocanda eſt. *l. officium.l. is qui deſtinauit. ff. de rei vindic.* & quæ legitur & notatur *in c. licèt Epiſcopus. de præbend. lib.*6. Couar. *in practi.quæſ.quæſt.*16 *ſub num.*4.*verſ. ſed huic diſtinctioni.* vbi multa applicat, Scacia etiam *de appella. quæſt.*17. *limi.*6. *memb.*4. *num.*59.optimè etiam Alua.Vallaſ.*in conſult.* 55. *ſub num.*1. *p.*1. eſſet aliter non auditum expellere à ſua poſſeſſione *l. meminerim. C. vnde vi. & l. fi. C. ſi per vim vel alio modo.* & exactiſſimè per Menoch. *de recuper. poſſ. rem.*8.*&* 9.& Peregri.*de fideicom.art.*47.*n.*56. Cartar. *deciſ.*55. *num.*19. Craueta *conſ.*592. *num.* 128. *& conſ.*978. *n*18. Aldoui. *conſ.*48. *num.*2. Marcer. *lib.*1. *reſolut.*58. *num.*8. Marius Giurba *deciſ.*93. *à num.*2. vbi plura iura adducit in propoſito.

Faciunt quæ Flamin. Pariſ.*de reſignatione* 85
*beneſi. lib.*11. *quæſt.*10. *per totam.* & ideò cùm iſte tertius nondum fuit victus ab eo, executionem impedit; cùm nondum fuit in

lite

85 lite citatus, nec conuentus, non est in eum facienda executio, nec auocanda possessio, quousque legitimè vincatur, alioquin non fieret executio contra victum, & condemnatum, sed contra ipsum tertium absentem, & non citatum, qui nusquam liti-
86 gauit, nec victus fuit, contra notissimam iuris regulam, quæ dictat, rem inter alios latam, & iudicatam, aliis non nocere, nec præiudicium generare. Quæ ratio deducitur *ex d. l. à Diuo Pio. §. si super rebus. c. cum super. & c. penult. de re iudi. l. sæpe. ff. eodem tit.* faciunt quæ diximus à prin. huius cap. quam rationem reddit eleganter B. *in d. §. si super rebus. num. 6. vers. oppono. extra, in fi.* Couar. *in pract. quæs. d. cap. 16. sub num. 3. vers. tertia solui.* & etiam supracitati Doctores reddunt, Sigismund. Scacia *in tract. de appella. quæst. 17. limi. 6. memb. 4. sub num. 57.* qui *num. 54.* dixit
87 huic oppositori sufficere, ad impediendam huiusmodi executionem, solam possessionem allegare, & incontinenti docere, non etiam titulo iustificare, sed sufficiet, illum dumtaxat allegare, idem dicit Parlador. *lib. 2. rerum quoti. c. fi. 4. p. §. 5. num. 3.* per B. Paul. Alex. & Iff. *in d. § si super rebus.* plures citaui suprà num. 36. latè Aloys. Riccius *in collect. decis. 1257. 4. p.* Rota *decis. 13. de re iudi. in antiq.* Bisignet. *decis. 4. de iudi.* dicentes etiam, hunc tertium non possidentem non
88 impedire rei executionem, & fuisse tentum in vna Bononi. possessionis, 10. Nouemb. 1596. coram Cardin. testatur Riccius *vbi proximè*, & cùm iste debeat conueniri, & vinci iudicio ordinario, vel possessorio; si contra eum nondum condemnatum execu-
89 tor exequitur sententiam, incipit ab executione, quod valde à iure reprobatum est, *l. nimis properè. C. de executione rei iudi. l. si cum nulla sententia præcessisset. ff. de rei iudi.* & latiùs ex aliis explicuimus suprà hoc lib. 4. cap. 3. num. 65. & seqq. vers. ac insuper executor, *&c.* vbi vide, & insuper eleganter considerauit Aluarus Vallas. *consult. 55. sub num. 1. tom. 1.* quod foret hoc casu incipere ab executione contra notissimas iuris regulas, quod latiùs explicuimus. d. cap. 3. à num. 65.
90 Hinc etiam est, quòd in remedio possessarij summarij, & executiui, ex rem. *l. fi. C. de edicto Diui. Adri.* tertius possessor comparens pro iure suo, allegans & docens de possessione in continenti, adeò est legitimus contradictor, vt faciat executionem cessare, & supersedere, debétque necessariò audiri in iudicio plenario, & quousque id finiatur, executio eius respectu est suspensa, multos allegat Castell. *quotidianar. controuersiar. lib. 3. c. 24. à n. 153. & seqq.*

Vnum tamen elegans in hoc articulo animaduertendum censeo, ad quod non attendunt nostri, quòd si is victor, qui obtinuit huiusmodi rem iudicatam, & executoriales contra aliquem, vt sibi rem restituat, & tradat, destinauerit agere contra tertiam eius possessorem comparentem via ordinaria reali aut personali, prout requiritur, (vt dictum est) ad hoc, vt possit re euicta, exe- 91
cutoriales exequi; animaduertere debet, an aliquo interdicto, aut possessorio remedio possit nancisci possessionem, quia longè commodius est, siquidem illam semel auocauerit ad se, vel ad victum condemnatum, definit iam possidere tertius, & cùm non habeat possessionem, non erit legitimus contradictor, licèt etiam dicat, & opponat de dominio tantùm, non oberit, nec vlteriùs impediet executionem, cùm deficiat possessio, & rem, an sit hic tertius proculdubio in terminis secundæ conclusionis superiùs adductæ. Et si fortè fuerit intentatum aliquod ex remediis possessoriis, quod in nostro iure canonico non suspendat appellatio, prout latè suprà dixi lib. 3. cap. 12. à prin. cùm per primam sententiam ab eo euocetur possessio, statim fiet executio executorialium priorum, cùm appellatio à dicto possessorio remedio non admittatur suspensiua, nam cùm eiusdem sententiæ virtute ab eo semel possessio auocetur, sumus in ratione adducta in d. 2. conclusione, scilicet; nullum adesse considerabile præiudicium, cùm eodem modo, quo potest tertius ab vno auocare possessionem, pariter & ab alio.

Pro quo facit bene, quod dicit Ioan. Fa- 92
ber *in l. 1. ad fi. C. de priuileg. fisci*, cuius opinionem sequitur Lambertus Rupella *lib. 1 forensium institutionum c. 55.* quos refert, & sequitur Couar. *in practi. quæs. c. 16. sub num. 4. vers. final.* idem dicunt, quòd quando tertius allegat non possessionem, sed habere ius ad possessionem, & in ipsa possessione, quam apud se habet ille, qui condemnatus est alteri restituere, & tradere per executoriales, & sic quando non allegat se possidere, sed habere ius auocandam possessionem à condemnato aliquo remedio possessorio, audiendus iste talis tertius nullo modo sit, inquiunt ipsi Doctores, quia pariter poterit suo loco, & tempore intentare interdictum possessorium contra vnum, sicut contra alium, in quem per executoriales nouiter possessio transfertur.

Et quòd possint contra hunc tertium rei 93
possessorem intentari interdicta, & remedia possessoria, moueor ex eo, primò per gl. *in l. à Diuo Pio. §. si super rebus. verbo, controuersia fiat.* quòd possessio tertij comparentis pati-

tur controuerſiam. quam declarat Scacia *de appella.quæſt.17.limi.6.memb.4.ſub num.86. ibi, quia reſpondeo.* d.gl.ſequuntur ibi B.*n.4.&* 5. Paul. Angel. Alexan. & Immol. Secundò ex eo quod dicit Cæſar Contar. *in repetitione l.vnicæ.C.ſi de momen.poſſ.fuer.appell. quæſt.*24. *num.*12. *&* 14. quem ſequitur Scacia *de appell. vbi proxi. num.*92. quòd tertius comparens executorialium executioni, quam vult
94 impedire ratione poſſeſſionis rei, quam habet, violenter, vel clam, vel aliter per fraudem eam obtinuit, ad eúmque deuenerit, non impediet eandem executionem. quos omnino ſecundùm noſtros terminos intellige, ſcilicet auocata priùs ab eo, qui violenter rem poſsidet, poſſeſsione, aliquo remedio poſſeſſorio, quia eadem remedia ad id adinuenta ſunt, ad iniuſtam, & violentam poſſeſsionem auocandam, vt ea ſemel auocata, ipſe tertius non audiatur, cùm ea careat. vt ſecus ſit, quando eam tertius
95 violenter nactus fuiſſet lite pendente, aut in beneficialibus ſit notoriè intruſus, qui caret poſſeſsione, aut poſſeſsionem occupauit litigioſam, quia tunc directò aduerſus iſtos fit executio, de quibus ſtatim dicemus, ac etiam quando tertij poſſeſsio ſit fraudulenta & doloſa, iuxta ea quæ poſt alios dixi inferiùs à num. 360. quia ſi adſit fraus ad euitandam executionem, de qua doceatur, hinc in eum ſit executio ſtatim, ſecundùm Eſcaciam ſuprà *d.n.*92. ſic intelligendum.

96 Et hoc apertiùs magiſque clarè dixit ipſe Eſcacia *vbi proximè num. 72. ibi,* & ideo hæc praxis non eſt bona, ſi poſſet agi aliquo iudicio poſſeſſorio contra tertium poſſeſſorem, puta Saluiano interdicto, quod ideo frequentatur in curiis,& palatiis,*&c.*)& huius quidem noſtræ opinionis reſolutio tutiſsima videtur de iure, ac probabilis, iuxta *l. is qui* in hæc: Is qui deſtinauit rem petere, animaduertere debet, an aliquo interdicto poſsit nanciſci poſſeſsionem, quia longè commodius eſt, *&c.*) *ff. de rei vendicatione.*

97 Quam quidem inſuper probo ex iis, quæ affirmant Natta *conſ.* 535. *quoniam num.* 1. Contard. *in l.vnic.C.ſi de mom.poſſ.fuer.appella. quæſt.*24. *num.*15. quod ſi tertius rei poſſeſſor poſsideat iniuſtè quoad alios, ſed iuſtè quoad victum condemnatum, legitimus erit contradictor, & impediet executionem. quaſi ſecus ſit, quando ipſe poſsideat iniuſtè quoad condemnatum, vide quę nos infrà n.360. Opinor tamen, quòd ſi ſumus in iis poſſeſſoriis, in quibus prima ſentẽtia exequitur, cùm executio executorialium primitus obtentorum cõtra alterum condemnatum,
98 ſit faciẽda in re ab huiuſmodi tertio (poſſeſſione nunc auocata) illi ſit præſtanda cautio de reſtituenda in caſu ſuccumbentiæ, in eodem remedio poſſeſſorio, puta, in aliis inſtantiis, per ea, quæ dicta ſunt in d.2. reſolutione ſuperiùs à n.67.cum ſeqq.

Vnum tamen in hac tertij poſſeſſoris 99
materia erit animaduertendum, vt ita demum tertius admittendus erit, ad impediendam executionem, ſi ſuam legitimam exceptionem, ſuúmque ius, & intereſſe opponens docuerit, probauerítque, incontinenti non aliter, tamen ſummariè, & intra breue tempus, & vt appellatio eius à non admiſſione ſuſpenſionem operetur, probat text. elegans *in c. veniens. el 2. de teſtib.* & ibi Panor. & Fel. idem Feli. *in c. præterea. colu. penult. de teſt. cogen.* idem probat text. *in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rcb. ff. de re iud.* communem opinionem dicit Couar. *in pract. quæſt. cap.*16. *ſub num.* 10. latiùs etiam per Gundizal. de Paz *in praxi* 4.*p. tom.*1. *cap.*3. *à prin.* vbi plures citat Angel. Areti. *in l. à ſententia. ſub num.*1. *ff. de appell.* Cæſar Contar. *in l.vni.q.*24. *num.*11. *verſ. intellige. C.ſi de momen.poſſ.* & etiam in iis terminis eſt gl. *in d. c. veniens.verbo, incontinenti.* vbi Innocen. *n.*1. Boërius *deciſ.*79. *breuiter num.*1. Achil. Perſonal. *in tract.de adipiſ.poſſ.ſub n.*340. *verſ.vel quoque. tom.*3. *p.*2. *fol.*269. & altiùs explicuimus nos ſuprà cap.7. à num.50. & ſeqq. & poſt nonnullos Menoch. *de arbitr. iudi. caſu* 18.latiùs Iacob. Cancer. *vari. reſolut.*2.*p.c.*16. *à num* 29. vbi quando dicetur incontinenti probatum. poſt Menoch. Molinam, Rolan. & alios.

Nunc tractandum, an habens poſſeſsio- 100
nem rei ciuilem dumtaxat, (naturali & corporali apud alium exiſtente) an ſit legitimus contradictor executionis, quam de ea re, executorialium virtute, executor vult facere, & an iſte ciuilis poſſeſsionis oppoſitor poſsit executionem impedire, & licèt negatiuè quis reſponderet fortaſſe; tamen hunc talem legitimum eſſe contradictorem, tenet Rota in vna Burgen. canonicatus 30.Martij 1607.coram D.Ludouiſ.quam ad literam adducit Nicol. Gar. *de benefi.*6. *p. tom.*1. *cap.*4. *in additione ad num.*20. qua fuit reſolutum, eum, qui gratioſè ſubrogatus
fuit in ius, & poſſeſsionem defuncti, eſt 101
mittendus in beneficij poſſeſsionem vigore literarum ſubrogatarum, nec obſtare defunctum eam non habuiſſe, ex quo quidam executor illum expoliauerat, & alteri tradiderat, quia reſpondetur, quia cùm fuiſſet per eum nulliter proceſſum, & ſine cauſæ cognitione, defunctus, qui non ſe habuit pro ſpoliato, non amiſit poſſeſsionem, ſed ciuilem animo retinuit, ſecundùm Puteum

*deciſ.*419.

decis. 419. *lib.*2. & clariùs atque expressiùs probatur per alias plures Rotæ decisiones adductas ad literam per Nicolaum Garcia *in tract. de bene.6.p.cap.2. sub num.*73 & aliam *num.*124. & alia *num.*123.& alia *num.*119.*&* *num.* 121. quibus omnibus expresè cauetur, possessorem beneficij eiectum de possessione per iudicem, aut executorem, nul-
102 liter non ritè, nec rectè procedentem, & alteri tradiderit, non amisisse possessionem, sed animo ciuilem retinere, quando non dedit se pro spoliato, & ideo huius ciuilis retentæ possessionis virtute, potest se opponere executioni breuis cameralis coram executore, & illius omnino executionem impedit, & competit, conceditúrque illi manutentio, quas quidem omnes decisiones omnimodo vide, quia multa adducunt, quæ ad nostrum conferunt propositum.

103 Certi namque iuris est, quòd possessionis traditio facta alicui per iudicem nulliter nec ritè nec rectè procedentem, nulla est, ita vt nec ablata censeatur, quia retinet animo ciuilem, nec aliqua acquiritur, nec transfertur alteri, quia facta per executorem nulliter, quem non priuat sua possessione, ita vltra dictas Rotæ decisiones tenet Socin. *in c. quoniam §. si super. num.*152. *vers. secus autem in iudice. &c. vt lite non contesta.* Sarnerius *in regul. de annali quæst.*45.*num.*3.Puteus *d.decis.*419. *lib.*2. Guido Papæ *singulari* 851. Arisini. Tepatus *tom.*2. *tit. de acquir. poss. fol.* 288.*colu.*1. *ad fi.* Farinacius *decis.*555. *num.*2. *p.*1. *tomo* 1. post Abba.Rota *decis.*802. *num.*7. *p.*1.*diuersorum.* & alibi passim, & ideo nec il-
104 le, cui huiusmodi possessio tradita est, non seruato iuris ordine per executorem;rei fructus lucratur, sed tenetur restituere vero possessori, secundùm Innocentium *in c. consultationibus, post prin. de iure patro.* Bald. *in l. si quam num.*79.*C. de seruit.& aqua.* Iss. *in l. iu-*
105 *stè possidet num.*27.*de acquir.possessione.* vbi dicit, authoritas iudicis inordinatè procedentis,non excusat à fructibus. Afflict.*decis.*218. *num.*4. Cephal. *cons.*198.*num.*2.Petrus Surd. *decis.*45.*num.*12.

106 Sed contra hoc oritur difficultas, quia ex actu nullo amittitur, & transfertur possessio, ex text. *in l.*1.*§. si vir vxori ff. de acquir. poss.* ibi,si vir vxori cedat possessionem causa donationis, plerique putant, possidere eam, quoniam res facti infirmari, iure ciuili non potest, *&c.*) vbi communiter, & alibi passim Doctores. *l.quod vxor eodem tit.l.*1. *§. dejcit. vers. denique ff. de vi, & vi arm.l. si donare. in prin. ff. de dona.inter virum & vxorem. l. nec vllam. §.omnibus. ff. de peti.hæredi.cum alijs.* ergo videtur dicendum in nostro casu,etiam per iudicem nulliter procedentem, non ritè nec rectè transferendam esse possessionem, cui tradit, illámque amittentè possessore. cui difficultati breuiter satisfacio, quia in casu illorum iurium, ideo amittitur possessio, quia ille,qui eam tenet, habuit animum transferendi, quia animo possidentis amittitur possessio, ex iuribus vulgaribus. ita probant expresè verba *dicti §. si vir vxori.* ibi, & quid attinet dicere, non possidere mulierem,cùm maritus, vbi noluit possidere,protinus amiserit possessionem,*&c.*)& ita illum text. interpretantur infiniti penè Doctores citati,& adducti per Antoni.Gomez *in l.*45. *Tauri num.*24. *&* 24. at in nostro casu secus est dicendum, nam cùm ipse iudex, & executor non possideat, nec habeat possessionem, sed est penes eum, à quo aufert; se- 107
quitur, vt licèt habeat animum transferendi, nihil tradat, quia nihil habet, nec eam habens,habet animum amittendi,nec transferendi illam.

Ex qua ratione infero, quod cùm iudex 108
executor, vel nuntius pro executione sententiæ,& executorialiũ datus,nec possideat, nec habeat possessionem rei, ad quam tradendam deputatur, non poterit per aspectum rei possessionem tradere, nec illa cui traditur, acquiritur, sed requiritur, quòd mittat partem in actualem possessionẽ eius, ita expresè *in l.*1.*num.*23. Angel.*colu.*2. *prope finem.* Immol. *penult.colu.in fi.* Areti. *n.*31. Cumanus *colu. penult.* Alexan. *num.*85. Vincen.95.Iss. *num.*96. Ripa *num.*60. *in d. l.*1. *ff. de acquir. poss.* & alij plures relati ab Anto. Gomez *in d. l.*45. *Tauri num.*54. Rebuf. *in tract. de materijs possessor. in præfatione num.*52. *cum seqq.tom.*3.

Sed contra hanc responsionem facit, nam 109
factum iudicis dicitur factum partis.*l.ob causam C. de victori. l. si pign. ff. familiæ erciscund.* Cui respondetur, quòd factum iudicis dicitur factum illius partis, qui illud fieri petit, & fit in illius fauorem, ita Decius *cons.*125. Zuchard. *in repeti.l.fi. C. de edict. diui Adria. num.*128. sed iste qui petit à iudice, vt sibi tradat possessionem alterius, nec iudex, nec ipse possessionem habet, sed alius, & ideo per nullitatem processus,nec acquiritur parti,nec admittitur à possidente.

Secundò respondetur,quia factum iudicis 110
dicitur factum partis ritè,& rectè procedente iudice, vt respondet Menoch. *de recuper. poss. rem.*8. *num.*44. & alibi passim per Doctores. & hæc responsio magis quadrat.

Et sic licèt iste tertius tẽpore executionis 111
nõ reperiatur in actuali, & corporali possessione, sed penes alium sit detentatio, cùm tamen sit verus possessor ciuiliter,legitimus erit contradictor, docto incontinenti de sua

poſſeſſione (vt diximus) quod vlteriùs probo. nam ſi lata ſententia, & executorialibus expeditis contra aliquem, vt reſtituat, tradátque talem rem, quam penes ſe habet, alicui victori, ſi tertius in eatum executionem compareat allegans, & dicens, quòd licèt condemnatus penes ſe rem habeat, tamen ſub nomine tertij habet, in depoſitum, puta; ſeu locationem, ab ipſo tertio, & ſic hunc habere poſſeſsionem, non tamen condemnatum, ſi doceat incontinenti de huiuſmodi iure, & intereſſe, vtique impedit executionem tanquam legitimus contradictor, quia poſsidet, licèt non detineat. ita hanc doctrinam elegãter affirmat Couarr. *in pract. quæſti. cap.* 16. *ſub num.* 4. *verſ. octauò ſequitur.* Sigiſmund. Eſcacia *in tract. de appell. quæſt.* 17. *limi.* 6 *memb.* 4 *num.* 80.

112 Quemadmodum & ecõuerſo verum eſt, vt ille qui rem depoſito, aut commodato ab ipſo condemnato haberet, non poteſt, vt legitimus contradictor executionem contra Dominum condemnatum intentatam, impedire, ſed aduerſus illum tertium, ac ſi res penes condemnatum eſſet; executor poterit executoriales exequi, quia nec depoſitarius, nec commodatarius, ſed Dominus tantùm poſsidet, gl. celebris *in auth. de fideiuſſo.* §. *ſed nec debitorem collatione* 1. Parla. *lib.* 2. *rerum quoti. c. fi.* 4 *p.* §. 5. *num.* 12. & quòd ille ciuilis poſſeſſor in quem legis fictione, & miniſterio tranſlata eſt poſſeſsio, abſque actua-

113 li apprehenſione, concurrendo cum detentatore præferatur, adeò vt iſte detentator non ſit legitimus contradictor rei miſsioni, tradunt poſt alios Tiraq. *in tract. le mort ſaiſit. p.* 5. *declaratione* 1. *& p.* 6. *declaratione* 2. Alexan. *conſ.* 82. *colu* 3. *lib.* 2. Iſſ. *conſ.* 146. *colu.* 1. *in* 4. bene Peregri. *in tract. de feud. art.* 47. *n.* 18. plures alios citaui inferiùs à n. 123.

114 Nunc ſe ſucceſsiuè offert indaganda quæſtio, quæ vti mirabilis, practicabilis eſt, & contingens, ſed incognitum ius eius, an poſſeſſor rei per clauſulam conſtituti legitimus ſit contradictor, ad impediendam executionem ſententiæ, & executorialium expeditarum, contra quem rem illam corporaliter & actualiter tenet, ad illius reſtitutionem condemnatus, non citato, nec vocato ſcilicet, tertio habente dictam poſſeſsionẽ per clauſulam conſtituti. Et facit difficultas, vt negatiuè reſpondeamus, quia hæc res in poteſtate eiusdem condemnati reperitur, non in poteſtate tertij oppoſitoris, & ſic ſucce-

115 dit concluſio à nobis ſuprà poſita, vt nec impediatur poſſeſsionis traditio, cum res reperitur penes condemnatum, nec adhuc ſit cautio præſtanda, iuxta text. *in l. is à quo* 1. *& 2. ff. de rei vindi.* & quæ in eius interpretationem adduximus in d. 2. reſolutione ſurſum à num. 67.

Sed contrarium de iure ſemper verius 116
eſſe, reſpondi. nam qui poſſidet per clauſulam conſtituti, ciuilem, veram & naturalem poſſeſſionem habet. quia licèt modus transferendi ſit fictus à iure inuentus & introductus: poſſeſſio tamen ciuilis, & naturalis vera eſt, tum ex miniſterio iuris, tum ex animo conſtituentis ſe alterius nomine poſſidere, plures citant Oldraldus *conſ.* 278. *licèt quantum colu.* 2. Ripa *conſ.* 173. *Galba. colu.* 2. Raphaël Fulgoſ. *conſ.* 191. *in cauſa Iacobi, ad ſi.* Corneus *conſ.* 151. *ex quo ductus, colu.* 3. *lib.* 1. Socin. *conſ.* 252. *in cauſa magnifici. colu.* 5. *lib.* 2. Maſuerius *tit. de poſſeſſorijs* §. *item eſt differentia.* Cæpola *conſ. crimi.* 4. *viſa querela colu.* 2. Petrus Ferrarienſ. *in tit. forma poſſeſsionum actoris, in verbo, item quod præſcriptus colu* 2. *& in tit. forma libelli in cauſa venditionis, in verb. conſtituens.* Stephanus Bertran. *conſ.* 238. *contra donationem. num.* 2. *& conſ.* 73. *viſo caſu lib.* 3. Thomas Ferra. *cautela* 48. *ſi quis vendidit colu.* 3. *verſ. ſecundo verò caſu.* infinitos congerit Tiraquel. *in tract. de iure conſtituti num.* 2. *&* 4. ergo ſi verè poſſeſſor eſt ciuiliter, & naturaliter, debet omnino legitimus contradictor iudicari; & licèt condemnatus habeat corporalem detentationem rei, nihil obſtat, vt in caſu ſuperiori probauimus à num. 100. cum ſeqq.

Quod & in tantum verum eſt, vt huiuſ- 117
modi poſſeſſori, cui legis miniſterio aliquo actu ficto poſſeſſio ciuilis, & naturalis eſt trãſlata (etiam abſque facto corporeo) competunt omnia remedia, & interdicta poſſeſſoria, tam recuperandæ, quàm retinendæ, & adipiſcendæ, etiam pro conſequenda nuda illa detentatione, quæ penes conſtituentem remanſit. ita eleganter & poſt Tiraq. & plures alios ab eis citatos, tenent & latè proſequuntur Molina *de primog. lib.* 3. *cap.* 13. *à prin.* & præcipuè *à num.* 4. & etiam *cap.* 12. *per totum,* optimè explicat Marc. Anto. Peregri. *in tract. de fideicommiſ. art.* 47. *à num.* 23. *cum ſeqq.* & ſuperiùs *à num.* 16. ergo ſimiliter & à fortiori ſibi eſt non citato concedenda ſuſpenſio executionis ratione ſuæ veræ poſſeſsionis, cùm hoc dictet poſſeſſionis commodum, qua quoque priuandus non eſt, anteaquam auditus conuincatur, iuxta *l. officium ff. de rei vindicatione.*

Et in terminis noſtris hanc ſententiam, 118
& opinionem tenet doctiſsimus vir Aluar. Valaſcus *in conſul.* 55. *per totam p.* 1. qua quidem ego quondam cuidã peritiſsimo aduocato informaturo ſuper hoc caſu pro quodam clientulo ſuo in ardua lite fatigato ſuccurri, quæ per ſenatores, & cæteros aduo-

catos

catos postmodum exaltata fuit admodum, & exclamata meritò. Dixit igitur ille vir, vt petita executione in certis domibus, opposuit se quidem tertius executioni, allegans illius domus sibi factam donationem pro benemeritis cum clausula constituti, & reseruatione vsusfructus, & consequenter se esse tertium possessorem virtute dictæ clausulæ, & ita illam executionem non posse fieri, eo priùs non audito, eo quòd non fuerat citatus, nec auditus in sententia, & iudicio principali, quòd latissimè comprobat, qui quidem licèt opponat aliquas obiectiones, illæ non tendunt aduersus hanc doctrinam ab eo tentam, sed tentat ex aliquibus rationibus illum tertium, de quo ibi, non
119 habuisse possessionem, scilicet; quia fuit facta illa donatio absenti, qua de causa non operatur clausula constituti, & quia erat conditionalis, & excedebat quantitatem lege taxatam. quibus casibus constitutum non transferebat possessionem, & sic in illius scripturæ specie non impediri executionem, sed nostram doctrinam, quando adest clausula constituti, quæ operatur suos effectus, traditionem, scilicet possessionis, eam sequitur, & omnino amplectitur, & ideo necessariò præ oculis habere debent iudices, & aduocati, an clausula constituti tertij oppositoris, ita legitimè sit apposita, vt suos effectus ciuiles operetur, & quan-
120 do illos non operetur, poteris recurrere ad Tiraq. *in d. tract. de iure constituto.* vbi longa manu prosequitur.

121 Hanc eandem opinionem in terminis, tenent Iss. *in l. à Diuo Pio §. si super rebus num. 9. ff. de re iudi.* & allegans etiam Vallas. *d. cons.* 55. eandem tenet Marius Giurba *decis.* 112. *num.* 14. *fol.* 550. dicens, quòd qui possidet per clausulam constituti est legitimus contradictor ad impediendam rei executionem, idem etiam tenet Vincent. Caroc *in tracta. de exceptio. exceptione* 69. *num.* 64. Imò ipse doctus Vallas. in eadem consultatione ad finem, postquam opposuerat difficultates dictas contra dictam clausulam constituti, illius donationis, in hæc subdit: Cæterum licèt hæc omnia vera sint, non seruiunt ad propositam quæstionem, in qua non agimus de validitate tituli illius tertij, qui vult impedire executionem, sed an sit possessor, & non fuerit citatus, nec auditus in processu, nec in eum lite pendente translata possessio, ad fraudandam executionem.) Quæ verba aurea sunt, mirabilia & annota-
122 tione digniſſima, quasi dicat, vt tituli defectus quæstio in iudicium plenarium, quo pertinet, reseruanda, cùm hic in via executiua simus, vbi incontinenti exceptio proponitur, & summatim, intra breue tempus probatur, prout suprà diximus à n. 99. & hac 4. p. c. 7. à n. 50. cum seqq.

Ista hæc nostra doctrina & eo fortissima, 123
& indubitabilior redditur; nam tertius possessor per clausulam constituti admittitur proculdubio tanquam legitimus contradictor ad impediendam sententiæ latæ in remedio *l. fi. C. de edicto Diui Adria.* executionem, & illam omnimodo suspendi per huiusmodi possessionis (quæ vera est, non ficta, vt diximus) allegationem, & probationem incontinenti. ita eleganter probant Sfortia Odi. *in cons.* 22. *lib.* 1. *num.* 3. Burgos Salon de Paz *in cons.* 39. *num.* 8. videndus Borgni. Caualca. *decis.* 45. *in additione* 1. *p. num.* 7. 8. *&* 9. *& decis.* 5. *num.* 29. 4. *p.* Spino *in speculo testa. gl.* 34. *prin. num.* 30. *in prin. in vers. quo fit.* quod etiam optimè Dominus Ioann. del Castillo *quotidia. controuersia. iuris lib.* 3. *cap.* 24. *sub num.* 151. *ad fi.* qui quidem optimè circa articulum hunc loquuntur, maximè cùm illius l. fi. remedium sit executiuum, vt per 124
eundem Castellum *ibi num.* 98. & meliùs *num.* 88. *&* 92. tenent communiter Doctores ibi, Simo. de Præt. *de inter. vlti. volun. lib.* 5. *interpretatione* 2. *dubitatione* 3. *n.* 85. *fol.* 516. Boërius *cons.* 60. *colu.* 2. Rolan. à Valle *cons.* 78. *num.* 13. *lib.* 3. Beccius *cons.* 3. *num.* 1. Ioan. Franc. de Ponte *in cons.* 20. *num.* 51. *&* 52. Peregri. *de fideicommis. art.* 48. Cæsar Barz. *decis. Bononica* 46. *num.* 43. & sic sequitur euidenter, vt possessor rei ex clausulæ constituti virtute, cùm verè possessor sit, dicatur legitimus contradictor executionis executorialium, expeditarum super illa, quam si 125
fecerit insuper executor, & non admiserit, excedet de persona ad personam, vide quæ in terminis suprà num. 113. vbi alios plures Doctores citaui.

Quid autem dicendum sit de colono sim- 126
plici, aut partiario rei, ad cuius restitutionem Dominus, à quo conduxere, condemnatus est per executoriales; an isti tales dicentur legitimi oppositores respectu sui iuris, talis qualis, saltim vt pro illo anno fructus conductæ rei colligant, & percipiant, in quorum cultura expenderunt, ita vt obtinens executoriales teneatur stare locationi factæ à condemnato pro illo anno, vt illos fructus percipiat, iuxta determinationem Bal. *in l. emptorem num.* 7. *vers. sed pone colonus C. locati* vbi ait, quòd si emptor non teneatur stare colono, qui nimis colit; tamen si ille fecit impensas, vt quia seminauit; poterit retinere, vel partietur fructus cum emptore, ex quadam incidente societate. & idem dicit de colono partiario pro eo an- 127
no, quo laborauit, & fecit sumptus necessarios,

ſarios, hoc idem voluit in ſucceſſore beneficij Franciſ.Marc.*deciſ.*196.*in fi.p.*2. (quamuis non fecit mentionem Baldi) & dicit ibi, hoc procedere ex quadam æquitate, & Caualcan.*deciſ.*44.*num.*16.*&*23. docens, quòd talis conductor de æquitate & conſcientia debet percipere fructus,quos ſeminauit.

Et in noſtris terminis hęc dixêre Ozaſcus *in deciſ. Pedemon.*82.*per totam.* & pro reſolutione ad finem, vbi latè diſputat noſtrum articulum pro vtraque parte, plures adducens doctrinas. eruditè etiam Petrus Surd. *deciſ.*40.*per totam*, apud quos videbis altiùs examinatum; an obtinens rem per ſententiam teneatur ſtare locationi eius factæ per condemnatum, tanquam facta alienatione ex cauſa neceſſaria,& pręcipuè per Surdum, vbi acutè diſtinguit. Hanc eandem noſtram reſolutionem inuenio tenuiſſe Parlador. *lib.* 2.*rerum quoti.c.fi.*4.*p.*§.5.*num.*13. per Bal.*in l.*
128 *emptorem C.locati.* hãc autem doctrinam non procedere, nec habere locum, quando facta eſt conductio,cœpto iam iudicio, & lite ſuper illa re, tanquam nulliter facta. optimè & vt aſſolet ipſe Petrus Surd. *ibidem,* cui applicat valida fundamenta.

129 Quid autem econuerſo ſit dicendum, quando, ſcilicet; dominus rei conductæ, & colonus ſpoliati fuere, & dominus executoriales obtinuit pro ſe, an eo mortuo domino; poterit ſuo iure earum executionem petere colonus, etiam ſi ipſe colonus nominatus fuiſſet in ſententia, non tamen in lite comparuit, nec nominauit procuratorem, nec cum eo facta fuere acta aliqua, vide, quæ poſt longam diſputationem reſoluit Rota Romana in vna Aurienſi, teſte Puteo *deciſ.*12.*per totam lib.*1.*fol.*6.

130 Sed nunc iam quæri poteſt: an dominus directus dicitur legitimus contradictor, ita vt poſſit impedire executionem executorialium expeditarum contra ſuum emphyteutam, ſeu vaſallos ſuper re emphyteutica,ſuper qua conuictus eſt, & in contradictorio iudicio, vel aliter legitimè condemnatus. In quo articulo adeò variè, & confusè loquuti fuêre Doctores, vt vix quid verum dixerint, colligatur. Ego autem ex mente omnium illud diſtinctum tenendum deduxi, quòd aut emphyteuta condemnatus fuit
131 ſuper iure emphyteutico,vel in aliquo,quod ad illius ius vtile, & poſſeſſionem tantùm pertinet, & tunc ſententiæ latæ aduerſus illum executionem impedire non poterit dominus directus, quia eius directo dominio, eius iuri, & poſſeſſioni ciuili nihil officit,ſed illud incolume remanet.

Et in tantum hoc quidem colligo primò ex gloſſa celebri *in l.*2.*C.vbi in rẽ actio,verbo, quolibet modo,* dum dicit,quòd ille qui habet ius in re petita, vt feudatarius,emphyteuta, fructuarius, ſuperficiarius, & ſimiles, non poſſunt conuenti, dominum laudare, & no- 132
minare in iudicio, nec liberantur, hoc facientes, ſed defendere cogũtur reſpectu ſui iuris, quod habent,*per l.ſæpe ff. de re iudi.* gl. ſequuntur ibi communiter Doctores,& clariùs hoc dicunt Modernus Pariſ. *in tit.*1. §.31.*num.*27.Aluar.Vaez *de iure emphyteutico, quæſt.*38.*num.*32. *ad fi. per d. gloſſ.* affirmant, quod emphyteotæ, vel vaſalli conuenti ſuper ſuo vtili dominio tantùm, non tenentur dominum nominare, quia ſunt legitimi contradictores, & defenſores, ſecus ſi conueniantur ſuper dominio directo,dicunt,ita communiter teneri per Doctores *in d.l.*2.

Nam cùm hi ſuo nomine poſſideant na- 133
turaliter, ſcilicet *l. naturaliter in princ. de acquiren.poſſe.* litem contra eos motam accipere tenentur, & tantùm poſſunt nominare dominum, vt eis aſſiſtat, niſi forſitan agatur de pertinentibus ad directum dominum, & ſic cõparente domino directo, in eum tranſ- 134
ferendum eſt iudicium ſuum, ita vltra citatos reſoluit B.*in d.l.*2.*num.*6.*C.vbi in rem actio.*& ibi Salicet.*num.*5.Paul.*num.*12. quos ſequitur Rebuf. 3.*tom.ad ll.Galli.tit.de dilatio. art.*2.*gl.*1.*num.*10. Vallaſ. *de iure emphyteu. quæſt.* 8.*num.*24. *ad fi.* & hanc eſſe veram reſolutionem in hoc tam vario articulo, teneri per Doctores (quidquid aliter reſoluat Gama *deciſ.*332.) affirmat Barboſ. *in l. venditor* 49.*num.*129.*cum tribus ſeqq. ff. de iudi.*iuxta quam B. determinationem declarandos eſſe, ait Cagnol. *in d. l. venditor num.*19. & Nata *conſ.*324.*num.*4. *lib.*2. & Anto. de Burgoſ. *in c. fi. num.*16. *de emptione & venditione* poſt Panormita.*ibi.num.*8.

Moueor ſecundò ex Rotæ determinatio- 135
ne in vna Placentina bonorum 2. Decemb. anno 1587.vbi dominus directus non impedit executionem iudicij poſſeſſorij,pendentis inter vaſallos, quia eius poſſeſſioni ciuili non officit ſententia, maximè præſtita ſibi cautione indemnitatis.ita teſtatur Seraphin. *deciſ.*804.*per totam,* vbi *ſub num.*1.*& ſeqq.* dicitur, nec iudicium illud, quomodocumque cadat, poteſt præiudicare iuri Domini Epiſcopi, nam ſi in eo obtinebunt Domini venientes, Epiſcopus habebit id, quod prætendit. ſi verò Maluicinij obtinuerint, non ideo ſpoliabitur ſua poſſeſſione ciuili, quia iudicium illud pendet ſuper naturali, quæ ſola eſt penes dominos venientes, non autem ſuper ciuili, & hoc potiſſimũ ſine difficultate procedit, data cautione,iuxta text. *in*
*l.is à quo ff.de rei vind.*Et multo magis admit- 136
mitenda eſt cautio propter quam ius Epiſcopi

ſcopi conſeruatur, cùm non tractetur de auocanda ab eo poſſeſſione, quam prætendit Epiſcopus. Hæc igitur determinauit Rota ibi.

Et clariùs hoc redditur, ſi aduertas dictam deciſionem, dum mandat, cautionem præſtari Domino directo, nam tunc cautio præſtatur ſecundùm *d.l.is à quo*, quando condemnatus poſſeſſionem habet rei, ſuper qua quæſtio eſt, tertio comparente pro iure ſuo, non habente poſſeſsionem, quia tunc non impeditur executio ſententiæ, quia tertij remanet ius illæſum, licèt poſſeſſio, quam non habet, in alium transferatur, iuxta ea, quæ latiùs diximus ſuprà in ſecunda concluſione, à num. 67. & ſic caſu d. deciſionis quia fit executio in poſſeſsione naturali tantùm, quam habet penes ſe emphyteuta, vel vaſallus, non tamen Dominus directus; ideo comparens pro ſuo iure, & ciuili poſſeſsione, de qua non tractatur, nec fuit actum, cautio præſtari mandatur.

137 Quibus rectè conuenit, quod dicit Aſflict. *deciſ.* 380. vbi emphyteuta cuiuſdam monaſterij fuit condemnatus per executoriales ſuper claudendis, & aperiendis certis feneſtris domus emphyteuticæ, Dominus directus, qui erat quidem Prior Eccleſiaſticus, comparuit, & opponens de ſuo iure, & intereſſe, voluit impedire executionem executorialium, & dicitur *in d. deciſ. ſub num. 6.* quòd ſi monaſterium egiſſet ſolùm ratione poſſeſſionis, & iuris ipſius emphyteutæ, tunc Dominus directus non potuiſset impedire executorialium executionem, per id, quod dicunt Doctores *in l. ſæpe ff. de re iudi. & in c. veniens. 2. de teſtibus, & in l. à Diuo Pio §. ſi ſuper rebus. ff. de re iud.* pro quo eſt text. elegans *in l. ſi finita §. ſi de vectigalibus. ff. de damno infecto.* quo dicitur quòd ob contumaciam emphyteutæ ſecundi decreti virtute, fit miſſio in
138 poſſeſſionem vtilis dominij duntaxat, abſque præiudicio dominij directi, *ibi*, ſed decernendum eſt, à prætore, vt eodem iure ſit, quo foret is, qui non cauerat, poſt quod decretum vectigali actione vti poterit, *&c.*) vbi notat B. Immol. & cæteri communiter Doctores, animaduertendo, quòd emphyteuta & feudatarius, & ſimiles poſsunt al-
139 teri conſtituere, & promittere ſeruitutem in re emphyteutica reſpectu ſui iuris, quod in ea habent, & vtilis dominij durantis, vt finita emphyteuſi reſoluatur ſeruitus, iuxta *l. vectigali. fundo ff. de pignoribus*, quæ exactiſſimè adducit Affluit. *ibi num. 2.* etiam domino directo irrequiſito.

140 Et in terminis hanc noſtram doctrinam tenent B art. *in d. l. ſæpe num. 6.* quem ita intelligit, ibi Alexan. *num. 106. verſ. ſed Angel. hic.* quos ſequitur Aluar. Vaez *de iure emphyte. quæſt. 38. num. 33. verſ. ſi verò emphyteota*, dicentes, quòd ſi emphyteuta, vel feudatarius conueniantur ſuper poſſeſsorio emphyteuſis, & eius iuris reſpectu lis eis mota ſit, ſententia lata contra illas reſpectu ſuæ poſſeſſionis naturalis, non nocebit Dominis, etiam ſcientibus, quia Domini poſſident ciuiliter; at emphyteuta, ſeu feudatarius naturaliter tantùm. *l. naturaliter ff. de acquir. poſſ.* & ideo ſententia lata contra naturaliter 141
poſſidentem, non nocet poſſidenti ciuiliter, iuxta *l. magnam in l. Pomponius §. ſi is, qui precariò. ff. de acquir. poſſ.* & verba B. *in d. l. ſæpe* ſonant, vt quando agitur contra iſtos tales poſſeſsores, naturaliter videtur actum ratione naturalis poſſeſsoris dumtaxat, non verò aliud, quam doctrinam pulchram eſſe, ſi eſt vera, dicit Aluar. Vaez *vbi proximè ſub num. 33. ad medium.*

At verò ſi iſti naturaliter poſſeſsores con- 142
uenti ſint (ſuper Domino puta) emphytheutæ, vaſalli, ſuperficiarij, & vſufructuarij, & in ſe aſsumant defenſionem, & probationem condemnentur, ſententia lata aduerſus illos, non nocet Dominis directis; ignorantibus cauſam agitari. B. *in d. l. ſæpe* per tex. *ibi q. 4. num. 6. ff. de re iud.* iuncto *num. 3.* quem ſequuntur communiter Doctores *ibi*, ſecundùm Alexan. *num 106.* Paul. *in d. l. ſæpe colu. fi. num. 6.* Angel. Raphael. Modern. Pari. *lib. 1. §. 31.* qui *ex num. 34.* bene explicat tamen Innocen. *in c. cum ſuper. de re iud.* Couar. *in practi. quæſtio. cap. 13. num. 9.* Aſflic. *deciſ. 345.* Aluar. Vaez *de iur. emphyteu. q. 83 n. 33.*

Et quòd Domino proprietatis, & ciuilis 143
poſſeſsionis ignoranti litem agi, non noceat res iudicata, obtenta contra vſufructuarium, probant Maria. Socin. & Ioan. de Immol. *in l. ſæpe.* Aſflic. *deciſ. 496. num. 4.* & Rota teſte Pureo *deciſ. 336. lib. 3. per totam.* & idem Put. *deciſ. 349. eodem lib. 3.* vbi quando ſcientia Domini in hoc caſu probetur. & in hunc ſenſum, terminóſque admittenda eſt Rota per Caputaq. *deciſ. 331. p. 1.* qua fuit reſolutum, fiſcum poſſe vti tertium impedire executionem ſententiæ latę contra feudatarium ſuper caſtro, eò quia habet intereſſe, & tunc quia tenetur de euictione: vt intelligatur quando fuit actum de dominio, & proprietate cum ipſo feudatario ignorante fiſco.

Et in hoc caſu determinatum fuiſſe in 144
ſenatu Neapolitano, Dominum directum, qui non fuit citatus, nec vocatus ad litem agitatam contra ſuum emphyteutam ſuper iure,

iure, & iudicio directi dominij, quia agebatur de conſtituenda ſeruitute perpetua in domo emphyteutica, eodem Domino ignorante litem agi ſuper illo iure ſuo eſſe legitimum oppoſitorem, & contradictorem executioni executorialium contra ſuum emphyteutam, & illam omnino ſuſpendere debere, teſtatur poſt longam diſputationem Matthæus de Afflict. cum aliis *in d. deciſ.*380.*per totam* quam vide omnino.

145 Sed an idem ſit dicendum, quando actum fuit contra vaſallum, emphyteutam, vſufructuarium, & ſimiles habentes naturalem poſſeſsionem ſuper dominio, & proprietate rei, ſciente, & non contradicente domino proprietatis, vt aduerſus ipſos res iudicata lata noceat Domino directo; maxima eſt inter Doctores ipſos controuerſia, & repugnantia. Et licèt Alexan. Angel. Pariſ. Couar. Aluar. Vaez *vbi ſuprà* magis communem dicant negatiuam ſententiam, ſcilicet etiam ipſis Dominis directi dominij, & ciuilis poſſeſsionis, ſcientibus, litem agi; non noſcere rem iudicatam; tamen vide quos adducit in contrarium Couar. & Puteus *in locis proximè citatis*, & Afflict. *d. deciſ.*380.

146 Sed illud vtiliſſimum valdè minimè omittendum; an clericus opponens ſe executioni, virtute ſententiæ, & inde executorialium inter quoſdam latæ, & expeditæ, quam contra ſe poſſidentem rem, ſuper qua condemnatio facta eſt, non citatum, nec vocatum, executor laicus vult exequi, poſſit docto incontinenti & ſummariè (prout requiritur, & diximus ſurſum) de ſua poſſeſſione, declinare iuriſdictionem eiuſdem iudicis, ſeu eius executoris laici, allegando incompetentiam eius: affirmatiuè omnino reſoluendum eſt, nam cùm ipſe Clericus poſſideat, ab eo debet res peti. *l. officium ff. de rei vindi. l.*1. *&* 2. *C. vbi in rem actio.* text. *in l. is qui deſtinauit.* ibi, quia longè commodius eſt ipſum poſſidere, quàm alio poſſidente petere, *&c.*)*ff. de rei vind. cum vulgari.* & ſuprà ad rationem quartæ concluſionis diximus.

147 Etiam ſi ſententia lata ſit aduerſus colonum, ſeu inquilinum clerici rem ipſam detinentem, cùm hoc caſu conuentus non poſſideat, ſed potiùs clericus, cuius nomine poſſidetur. *l. quod meo. in prin. de acquir. poſſ. c. cum veniſſent. de reſtit. ſpoli.* cum quo quidem debebat lis agitari, & non cum eo, qui eius nomine detinet, ex de iuribus, & ex tex. *in c. quoniam frequenter §. in alijs, vt lite nõ conteſta.* Panormi. *in c. ſi. n.*8. *de emptione & venditione.* Platea *in l.*2. *colu.*2. *C. de iure fiſci lib.*1. Angel. Areti. *in l. à ſententia. num.*10. *ff. de appellatio.* Socin. Iunior *conſ.*46. *num.*5. *lib.*1. Anto. Gama *deciſ.*332. *num.*1. quo caſu eſt remittenda ad Eccleſiaſticum, cùm clericus reuera ſit poſſeſſor illius, & contra quem directò lis debet moueri. Angel. & Immol. *in l. non ſolùm. §. quod vulgò, de vſucapionibus.* Angel. Areti. *in rubr. inſtitu. de exceptio. num.*17. Decius *conſ. ſi. num.*7. & notat Ripa *in cap.*2. *numer.*24. *de iudicijs.* Anto. Nat. *conſ.*324. *ad ſi. lib.*2. Grama. *deciſ.*21. *n.*3. *& deciſ.*61. *num.*6. Ioſeph. Ludo. *deciſ. Luca.* 34. *ad ſi.* Barboſ. *in l. venditor* 49. *à num.*126. *cum ſeqq. ff. de iudicijs.* vide etiam in terminis, Petrum de Anchara. *conſ.*394. Aufreri. *in clement.*1. *de offic. ordina. reg.*2. *fallen.*10. Guillel. Benedict. *in c. Raynutius. verbo & vxorem.* F. Iord. & Carolus de Tapia *in compila. iur. Reg. Neap. rub.*42. *in c. regni conuentus. verbo conuentus ſub tit. de alienati. iudi. fol.*228. *lib.*3.

Ac propterea ſuſtinet partes rei, & ideo 148
qui ab illo voluerit poſſeſſionem auocare, eius forum ſequi debet, quia actor rei forum ſequitur, ex iuribus vulgaribus, quare conſtito de ſua poſſeſſione ſummatim, locum obtinet declinatoria, iuxta terminos deciſionis Afflict.380. *à num.*7. *cum ſeqq.* vbi ad hoc, an clericus tertius comparens coram executore laico, ad impediendam executionem inter aliquos, ratione ſui iuris, & poſſit declinatoriam, & incompetentiam opponere, ac in ea obtinere, fuit indagatum, an rei, vel actoris vices ſuſtineat ſuper iure, pro quo ſe opponit executioni. Et in 149
terminis quòd Clericus ſeu perſona Eccleſiaſtica comparens, & ſe opponens executioni, quam contra ſe poſſidentem, & non citatum, nec vocatum ad cauſam principalem, vult facere iudex ſecularis, poteſt declinare forum, allegando incompetentiam, tenuit Purpurat. *conſ.*26. quem in propoſito ſequuta eſt Rota Romana *in d. deciſ. Placentina nu.*4. teſte Seraphino *deciſ.*804. & remiſſiuè ad Purpura. idem dicit Iacob. Cancer. *cap.*2. *num.*248. *& cap.*16. *num.*83. vbi etiam an hoc caſu clericus debeat comparere coram iudice Eccleſiaſtico, vt inhibeat executori ſeculari. vide Purpur & Doctores ſuprà citatos num.147. Pro quo aduerte, quòd in d deciſ Neapoli. Matthæi de Afflict. dum lis vertebatur ſuper ſeruitute, reſponſum fuit, quòd cùm in confeſſoria, & negatoria prior monaſterij tertius oppoſitor, & dominus directus comparuerit, vt actor, & vti actoris partes ſuſtinere debeat in iudicio proprietatis & negatoriæ, iuxta text. mirabilem *in l. penult. §. ſicut ff. ſi vſusfruct. pet.* text. etiam *in l. etſi forte §. ſciendum ff. ſi ſeruitus vindicatur.* text. *in l. ſicuti §. ſed ſi quæratur ff. eodem tit.* ex quibus & ex *l.*1. *&* 2. ex eodem poteris colligere, quis in actione confeſſoria,

ria, & in actione negatoria partes rei, aut actoris sustineat.

150 Quòd nõ potuit propterea declinare forũ seculare,cuius principali,& genericę doctrinę bene assentit ibi Afflict.prout asserire debet,secundùm doctrinam Purpurati & Rotę Romanæ, & regulas iuris notissimas adductas,sed respectu illius casus particularis dissentit,& bene,nam ibi lis illa super seruitute veniebat agitatura inter duos Ecclesiasticos,siquidem tertius oppositor,licèt in confessoria sustineat partes actoris,erat clericus,

151 & alter, qui prætendebat ius seruitutis, erat pariter monasterium, vnde licèt ille tertius oppositor super iure seruitutis ordinario agitãdo partes actoris sustineat(vt dicitur in illa decisione Neapolit.) tamen altera pars quæ rei vices occupat,aduersus quã lis mouenda est,similiter est Ecclesiastica,& sic cùm actor eius forum sequi teneatur, iudicem Ecclesiasticum, qui rei est, adire debebit, & non secularem. quod non attendêre Senatores, seu auditores, & sic inaduertenter fuerunt sequuti regulam generalem, vt aduertit Afflict.*ibidem in fine.*

152 In omnibus igitur supradictis casibus,& in discursu interdum etiam aliquibus annotandis, & si qui sunt alij, in quibus diximus tertium oppositorẽ executioni executorialium,inter aliquos expeditarum,comparentem coram executore, quia sibi non citato, nec vocato, non nocent,suam exceptionem allegans,& de iure suo docens incontinenti summariè, esse legitimũ oppositorem,& debere impedire, atque suspendere executionem earundem, si executor eum non admiserit excedere manifestè, & ab huiusmodi non admissione appellationi interiectæ per eum, non detulerit, vim fieri,& reponendũ per suprema tribunalia, fore declarandum, prout declaratur quotidie, diximus, & probauimus latè sursum à prin.huius capituli, quæ doctrina in singulis dictis casibus legitimi oppositoris repetenda est.

153 Econuerso igitur videamus,an ab executore admittente aliquem tertiũ oppositorem ad impediendam executorialium executionem, qui nullum allegat interesse,nec illud probat(prout requiritur incontinenti)appellationi per partem interpositæ ab eo, ita admittere tertium,& remittente probationem sui iuris,proculdubio deferendum esse vt licitæ,& legitimæ,& aliter atque vim fieri declarandum,constat,& probat Cæsar Contar. *in repetitione l.vnicæ.C.si de momen.poss.fuer.appell.q.*24.*n.*36.*vers. sed quid si iudex.* Achill. Personal.*in tract.de adipis.poss.sub n.*340.*vers. vel & quoque tomo* 3.*p.*2.*fol.*269. Sigismund. Scacia *de appell.q.*17 *limi.*6.*memb.*4.*n.*107.ra-

tionẽ reddens,quia iste articulus, an tertius habeat interesse,& legitimam causam,vt admittatur, ad impediendam executionem,est 154
præiudicialis,ac ideo priùs examinandus ante admissionem,Angel. Areti.*in l.à sententia. ff. de appella. sub n.*1. Rolan. à Valle *cons.*15. *videtur. sub num.*3 *lib.*2. & Contard. *in l. vni. q.*24. *n.*36. *C. si de momen. poss.* sed à peruer- 155
sione ordinis admittitur appellatio, vbi aliàs prohibita est, ex eodem Contar. Imò excedere tunc executorem dicemus Deo dante infrà cap.de præposterationeordi.& c.13.ergo pariter hîc admitti debet.

Pro qua opinione,& resolutione rectè fa- 156
ciunt Doctores, & fundamenta, quæ suprà c.7.n.9.ad principium,adduximus latè, quo verificauimus, ab executore admittente exceptiones non admittendas,pariter appellationi interiectæ deferendum, vt legitimæ,ac si reiiceret admittendas,quas omnes hîc applica, maximè quia legitimus oppositor, & legitima exceptio,idem est,prout ad propositum appellationis, ibi considerauimus in principio eiusdem capituli 7. quia tertius oppositor sine legitima exceptione, & causa
expressa sui iuris, & interesse nullo modo 157
admittitur,nec appellans auditur,*l.à sententia* 5.& ibi B.*in fi.prin.sub n.*9.*ff.de appellatio.& rela.*Ab.*in c.cum super n.*5.vbi dicit quòd debeat exprimere iustam, & legitimam causam ad iustificandam appellationem, *de sententia & re iudi.* Cardina. Alexan. *in c. cum speciali §.porro.n.*8.*in fi de appell.* Angel.Areti. *in d. l. à sententia sub num.*1. Vestrius *in praxi Roman.Curi lib.*7.*cap.*3. *num.*10. Contar. *in l. vnica limi.*13. *num.*12. *&* 13. *C. si de momen. poss.* quia cùm appellatur à sententia inter alios lata (quod regulariter non permittitur sine legitima causa, & interesse) & ideo 158
appellans debet illam exprimere, vt admittatur, tanquam fundamentum permissionis,& exceptionis, quam reddunt Ab. Cardi. Alexan. Angel. Areti. *vbi proximè*, & optimè per Couar. *in practi.quæs.c.*13.*in initio*, & debet de casu permisso docere, cùm simus in prohibitis regulariter, latè post alios in istis terminis Vincenti. Caroc. *in tract de exceptio.exceptio.*44.*n.*101.*& à n.*88.

Iuxta quam conclusionem operepretium mihi visum fuit, aliquos hîc inferere practicabiles,& frequentes casus,in quibus dubiũ resideat;an oppositores legitimi sint ad impediendam executionem, in eos executorialium per executorem directam, certantes sibi rem iudicatam,non obesse, ita vt eorum appellationi an sit deferẽdum, cognoscatur.

Ex illis erit prior,an executor executorialium expeditarum aduersus confraternitatem, aut locum pium super debito, ab

159 eis contracto, vel super re à confraternitate,aut loco pio possessa, an excedat,si illas exequatur aduersus pij loci, aut confraternitatis administratorem (quem diximus *maior domo.*) In quo breuiter resoluendum esse, excedere. Primò moueor, quia sententia
160 lata contra minorem,contra eum, non contra tutorem, aut curatorem exequendam, probant iura expressa, text. *in l.1. C. quando fiscus vel priuatus*, vbi pupillo condemnato ad quantitatem res curatoris vel tutoris pignori capi non debere, sancitum est. Idem probat text. *in l.1. C. quando ex facto tutor,vel*
161 *cura.* vbi sententia lata contra tutorem, vel curatorem,non mandatur executioni in eos, sed in dominum principalem.Et generaliter
162 denegandam actionem iudicati contra tutorem, aut curatorem, disponit text. *in l.si sen. obtulit.§.tutor.quoque ff.de re iudi.& l.2.in prin. ff.de adminis.tuto.*& ibi communiter scribentes. & concordat *l.17.tit.16.p.6.*& ibi Greg. Lopez gl.*verb.sufuienes.* Reb. *in commenta.ad l.Galli.tit.de literis obligatorijs art.2.gl.1.n.18.*& post alios eruditè Boba. *in poli.lib.3.c.8.n.72. litera S.* Parlado. *lib.2.rerum quoti.c.fi.4.p.§.3. n.1.*Ioan. Gutier.*in tract.de tut.& cur.2.p.c.23. per totum.* Mathias Coller. *in tract. de proceff. executi. 2.p. c.3.ex n.244.* ergo pariter dicendum est in administratione loci pij,vel confraternitatis.

163 Secundò probatur,quia licèt decuriones, aut administratores ciuitatis pro eius debitis obligauere bona ciuitatis,non poterit fieri in illos executio, sed in bona propria ciuitatis, cuius nomine,& ratione officij publici,non contemplatione propriæ personæ, & vtilitatis,contraxere,ita post Bal.*in l.etiam C.de executione rei iudica.n.12.*nota Greg.Lopez *in l.3. tit.27.p.3.verbo,fallando vienes.* ex Ioa.An.ad Specul. *in tit. de executione sententiæ.§.si quia. vers.quod si vniuersitatis.* Montal. *in l.17. tit. 20.lib.3.fori.*gl. *verbo,la ley.vers.sed notandum est.*Auil. *in c.20.præto.in gl.verb.gracias.vers.& an executio.* Bobadilla *in politi. lib.3.c.8.n.79.* Padil. *in l.præses à n.27. vsque ad fi. & suprà C. de transact.* Parla.*lib.2.rerum quoti.c.fi.§.3.prin. p.à n.5.& suprà.*Curia Philip.2.*p.*§.9.*à nu.*10. Amador Rodri.*de executione c.4.à n.31.*quos omnes consulito pro exactissima huius arti-
164 culi materia, quando Decuriones possint bona ciuitatis obligare,& quando non,& in quibus casibus teneantur, & quæ ciuitatis bona sint obliganda, & alia iis similia.igitur dum venit dicendum in nostra principali quæstione,vt in administratorem loci pij,seu confraternitatis executio facienda non sit, nec ad id per executores compellendos,sed in bona ipsius confraternitatis condemnatę.
165 Quod verũ esse affirma, nisi quando ipsa confraternitas sit in mora, quia tũc cùm ipsi administratores bona eius detineant, compellendi sunt exhibere, non enim quia sint obligati, nec executio in eos locum habeat, tanquam condemnatos;sed quia quadam fictione iuris sint ipsa confraternitas,cùm eius administrationem habeant,& non tanquam debitores.sed quia habent facultatẽ soluendi debitum,aut rem tradendi;potest,si recusent,& sint contumaces,executor illos compellere per excommunicationem,aut capturã personę cogi,omníque iuris rigore,(prout alibi diximus,) ad exhibenda bona confraternitatis(si quæ sint) vt executoriales suum sortiri queãt effectum, ita in tutore,& curatore dixere Bal. *in l.1.C.quando fiscus vel priuatus,* & alij Doctores, quos referens sequitur Parlado. *lib.2. rerum quoti. c. fi.4. p.§.3.in prin.* Amador.Rodrig. *de executione d.c.4. sub n.30.ad medium*, & probant omnes suprà citati Doctores in fundamẽto primo n.160.& leges ibi omnes allegatæ, quatenus probant non teneri curatores,si bona pupillorum nõ 166
habent, vt sit eius officium finitum, & iam bona tradiderint,quam exceptionem legitimam, & annotandam dicunt, ad impediendam contra se compulsionem. Hæc eadem doctrina admittitur pariter in decurionibus ciuitatis,vt possint hoc casu,& ad hunc effe- 167
ctum contumaces compelli, cogíque omni iuris rigore, per capturam personarum, non vt de suo soluant, sed vt bona vniuersitatis exhibeant,in quibus facta est condemnatio, vel sit creditori satisfaciendum, ita probat Azebed. *in l.16.tit.21.lib.4.recopil.n.5.*Bobadi. *in polit.lib.3.cap.8.n.78.* Amador Rodri.*d. c.4.n.34.vers.& prior sit casus.*

Supradictis conuenit, quòd tertius obti- 168
nens possessionem rei lite pendente inter alios,in quem alienata est, non sit legitimus oppositor executionis executorialium inter alios expeditarum, quoniam eæ illi etiam non citato, nec vocato, proculdubio præiudicant,& fit directò in eum executio,absque nouo processu, nec noua causæ cognitione super re, quam probant conclusionem ex ratione *l.vlt. C. de litig.*Bart. *in l.1.§.vlti.ff.de litigio.* idem Bart. & Salicet. *in eadem l. vlti.* Paul. Castrens. *in l. quanquam* §. 1. *ff. de aqua plu. arcend.* Bal. *in l.1.C.communi diuid.*Bar. *in l.3.C.de pigno.n.23.*Roderi. Xuarez *in repet.l. post rem. ff. de re iud. in declaratione l. Regni post* 8. *ampliatio. colu.* 5. Matthæus de Afflict. *in constitu. Neapoli.lib.2.rubr.41.n.10.* Ruin.*cons.* 34. *visis n.12. lib.5.* Rotæ decis. in recollect. per Moheda. *decis.12. in eadem. sub tit. de re iudi.* Iff. *in l. à Diuo Pio* §.11. *si super rebus. numer.10.de re iudi.* Alexand. *in additio. ad Bar. in l. si quis missum* §. *fi. de damno infecto.*

Guido

Guido Papæ *deciſ.*81.*colu.*2.*verſ. & corroboratur.* & ibi latè addentes Caquerianus *deciſ.* 38.*num.*7. *in fi. & deciſ.*65. *num.*4. Antonius Gama *deciſ.Luſit.*56. Caualcan. *deciſ.*16. *n.*8. *p.*1.*& deciſ.*23. *num.*115.*p.*4. cum aliis ab eo citatis Marta *in tract. de iuriſd.*4.*p. cent.*1.*caſu* 35.*num.*2.*&* 3. plures citat Mareſcot. *variar.reſolutio.lib.*1. *cap.*86. *à num.*59. *cum ſeqq.* Lancelo. Robert. *de attenta.*2.*p.cap.*4. *in præfatione num.*459. vbi ita fuiſſe reſolutum per Rotam in vna Romana Vincæ.20. Decemb. 1537.Couarr. *in practi. quæſtio.cap.*15.*num.*7. *ad prin.* vbi optimè contra Angel. contrarium ſentientem, declarat, ſiue tertius li-
169 tis pendentiam, & rei litigium ſciuerit, ſiue ignorauerit, tum quia ea diſtinctio procedit reſpectu pœnæ appoſitæ alienantibus rem litigioſam, iuxta text. *in l.fi. C.de litigioſis.* non tamen vt deſinat in re litigioſa alienata contrahi huiuſmodi vitium litigij, & cum eo tranſeat quocunque vadat, & quia vbi res efficitur litigioſa, non poteſt
66 eius ſtatus mutari in præiudicium agentis
170 quoad iudicij ordinem, & examinationem cauſæ, nec poteſt litis curſus impediri, duriórve actoris fieri conditio. *l. vlti. ff. de litigioſis.l.*2.*C.eodem tit. l. quanquã.* §.1.*ff. de aqua pluuia arcen.* & quòd in hunc rei litigioſæ
67 fiat executio etiam ignorantem, tenent inſuper Cancer.*variar.reſolu.*2.*p.cap.*12.*num.*14. Caualcan. *deciſ.*16. *num.*7. *p.*1. etiam in beneficialibus. latè poſt plures Graſſis *de effec. cler.effect.*2.*à num.*256.

171 Et de aliquibus limitationibus, quando in huiuſmodi rei alienatione lite ſuper ea pendente res ipſa non efficiatur litigioſa, ad hoc vt contra eam occupantem fiat exe-
58 cutio, vide Lancelo. *vbi proximè.* quo etiam loco *&* 2.*p.cap.*4.*limi.*4.*limita.*8. *per totam,fol. mihi* 13. optimè tractat, quòd non procedat vitium litigij in alienatione neceſſaria, præſertim quando habet cauſam de præterito,
172 & ſic contra tertium creditorem, cui res litigioſa, ſuper qua inter debitorem, & alium lis vertebatur; data fuit in ſolutum pro debito de præterito, non poterit fieri executio ſententiæ latæ contra debitorem illum pro reſtituenda, plurimos allegat Doctores, & latè proſequitur, & magiſtraliter quidem Lancelo. *d. limi.*8. *per totam,* nec res dicitur litigioſa empta ab eo, cum quo lis erat iure & nomine proprio mota, ſi lite pendente rem conſecutus eſt vti hæres alterius, & illam vendit eo iure, ita tenet poſt alios Hierony.Gabriel *conſ.*52.*num.*9.*tomo* 1. quem ad id vide, cui doctrinæ rectè conueniunt dicta infrà à n.274.

173 Quod indubitanter procedit, vbi lis pendet ſuperactione reali, & ſic ſuper dominio ipſius rei, ſed vbi lis vertitur actione perſonali, res eſt ſatis controuerſa, in cuius reſolutione diſtinctè dico, quòd aut agitur actione perſonali, & petitur in effectu dominiũ vtile, vel directum, puta, ex vendito, vel donato, ſeu alia rei promiſſione, & ſic quando agitur actione perſonali ad rem aliquam petendam, & ad ipſam eandem tradendam, ita vt in ea ſit executio neceſſariò facienda, tunc licèt plures contradicant ratione generali; tamen receptior ac tutior ſententia eſt opinio, vt data ſcientia litis in emptore, res efficiatur litigioſa, & executoriales, ſententiæque inter alios latæ ipſi præiudicent emptori, & aduerſus eum directè poſſit, abſque nouo proceſſu, nouóque iudicio, executor executoriales, & executionem dirigere, & ad reſtitutionem compellere, quia tunc per litis conteſtationem res ita petita efficitur litigioſa, iuxta *l.*2.*C.de litigioſis.* probat gl. *in l. quanquam,* §.1.*verb.iudicium ff.de aqua plu. arcen.* & ibi B.Cuma. Immola, Roma.& Barba.*in additio.ad eundem B.* B.& Alexan.*in ſcholis in l...in* §.*vlt.ff.de litigioſ.* Angel. *auth.de litigioſ.colu.*2. Immol. Decius & Ripa *ſuper gl.vlt.in c.cum M. de conſtitutionibus.* Salicet.*in l.*2. *C. de litigioſ.* Rauena. *in tit.vt lite penden. nihil innoue.* Petr. Iacob. *in practi.tit. de litigioſ.* idem altius probat Iſſ. *conſ.*43. *lib.*1. Immol. & Feli. *colu. vlt. in c. dilectæ. de exceptioni.* & rurſus ipſe Immol. *in c. Eccleſia, in prin. vt lite pendent. colu.*2. Carolus de Tapia *in compila.iur. reg. Neapoli. lib.*3. *tit. de aliena. iudi. rubri.*42. *num.*3. *fol.*227. & vltra hos plurimos citaui infrà hac 4.p.c...à n.112. & ſeqq. quorum quidem ſententia potiùs applaudit Couarr. *in practi. q.cap.*15. *ſub n.*6. vbi ad finem dicit, hanc opinionem veriorem, vtiliorem ac conducibiliorem praxi, & iudiciorum authoritati, propter effugiendas, ac vitandas litigantium calumnias, motus ex eo, quod dicit Iſſ. *in d.conſ.*43.*colu.vlt.* ab hac recedere temerarium fore in iudiciis, & latè ipſe Couar.contrariæ partis Doctores perpendit, & latè pertractat, quem referens ſequitur Lancelo.Robert.*de attenta.* 2.*p.c.*4. *in præfatione à num.*483. & ſurſum.ſequitur Alciat. *conſ.*11.*pro morte num.*84. *lib.*1. Eam etiam ſequitur Socin.*conſ.*13.*n.*1.*volu.*4. Alexan. & Immol. *in l. ſi quis miſſum.* §.*iudicis.in prin. ff. de damno infecto.* & poſt alios ab eo relatos eandem vt veriorem ſequitur Ozaſc. *in deciſ. Pedemont. deciſ.*65. *num.*13. (apud quos reperies etiam, qui contrariam defendunt)tenẽt poſt aliquos Parla. *lib.*2.*rerum quoti.c.fi.*4.*p.*§.5.*n.*7.Ab.*in c.fi.de alie.iud. mut. cauſa facti.* Tiraq. *de retract. conuentio. ad finem tit.n.*171. & indiſtinctè ſine ſcientia emptoris,tenẽt Peregri.*de iure fiſci lib.*4.*tit.de*

litigioſis. num. 9. Belluga *in ſpeculo Principum rubri.* 41. §. *leges Regni. n.* 45. plurimos citat Marta *de iuriſd.* 4. *p. cent.* 1. *caſu* 25. *num.* 10. *&* 122. Carolus de Tapia *vbi proximè.*

Sed quando actione perſonali non ad
174 ipſam rem alienatam lis pendet, ſed ad quantitatem pecuniæ debitæ, & debitor fortè timore executionis interim lite pendente alienat aliquam rem ſuam, an tunc executor directò pro illa quantitate debita poſſit exequi poſſeſſorem, etiam non præcedente à citatione in via ordinaria, & an ipſe ſua ſe poſſit tueri poſſeſſione, quæſtio multum eſt anceps, & inter vtriuſque iuris Doctores valde altercata, diuerſimodè ſentientes, ſiquidem Cyn. *in l.* 1. *C. de alienatione iudicij mutan. cauſa fact. quæſtione* 9. docet in re hac, vt quando tertius rei poſſeſſor dolo ſit poſſeſſionem adeptus, aduerſus eum ſententiæ inter alios latæ executio directè porrigetur, nulla facta prius reſciſſione. Sed directò contrariam opinionem aduerſus illum tenet B. *in l.* 3. *tit.* 23. *C. de pignoribus.* dicens, opinionem Cyni eſſe contra titulum *de iis quæ in fraudem creditorum.* Sed Bald. inter illos medius diſtinctè procedit in re hac, quòd aut fit alienatio, dolúſque committitur fraudandi creditoris cauſa duntaxat, & tunc executio aduer-
175 ſus emptorem tertium poſſeſſorem fieri nullo modo poſſit, niſi præcedente reſciſſione, iudicio, & via ordinaria, ex tit. *de iis quæ in fraudem creditorum*, & ex doctrina B. aut enim committitur dolus cauſa ſubterfugiendæ, & defraudandæ executionis paratæ ſententiæ, & tunc directò executio aduerſus tertium, qui dolo cœpit poſſidere, locum habebit, non ex capite (inquit Bal.) vitij litigij (cùm in actione perſonali pro quantitate litigium nullum cadat) ſed ex capite contempti iudicis, ac poteſtatis iudicialis, ne iudicia illuſoria ſint, & in vanum laborem incidant, & executoriales, quæ vix effectum poterunt ſortiri, ſi aduerſus quemlibet ſucceſſorem, & emptorem rei, nouo proceſſu, & iudicio cogeretur creditor experiri, imò in longum protraheretur, cùm pendente lite cum tertio, ipſe iterum in alium alienaret, quod quidem foret infinitum. Hanc Baldus diſtinctionem conſtituit *in l. ob maritorum. C. ne vxor pro marito. & in l. executorem. C. de executione rei iud.* quem quidem ſequuntur Paul. de Caſtro, Iſſ. Zazius & Hercula. *in l. à diuo Pio* §. *ſi ſuper rebus. ff. de re iud* Couar *in practi. quæſt. cap* 15. *n.* 7. Villalobos *in Aerario communi. opinio. litera A. n.* 132. Gregor. Lopez *in l.* 13. *tit.* 7. *p.* 3. hanc Baldi opinionem æquiſſimam magiſque iuri conformem dicit Parlado. *lib.* 2. *rerum quoti. cap. ſi.* 4 *p.* §. 5. *num.* 14. *&* 15. & ſequutus Bal *in l. creditores in quæſt.* 4. *in fi. vide amus C. de pigno.* Iſſ. *conſ.* 88. *pro veritatis. colum.* 3. *& ſeq. lib.* 3. Alexan. *in l. ſæpe num.* 69. *verſic. vna. ff. de re iudic.* aſſignantem rationem, quia hic ſingularis ſucceſſor, non dicitur alius, 176
ſed iſdem cum eo, qui fuit condemnatus. idem affirmat Cardin. Tuſc. *practicar. concluſio tom.* 3. *litera E. concluſ.* 488. *num.* 5. *& n.* 19. Ozaſcus *in deciſ. Pedemon. deciſ.* 5. *num.* 4. *&* 5. Ripa *in l.* 1. §. *ſi hæres n.* 21. *&* 22. *ff. ad Trebellia.* Petrus Surd. *conſ* 533 *numero* 4. *&* 5. *tom.* 4. Carol. de Tapia *in compila. iur. reg. Neapo. lib.* 3. *tit. de executio. ſenten. rubr* 41. *ritu* 262. *num.* 6. poſt Ioan. Vincen. Anna. *ſingula.* 29. plurimos citans hac 4. p. cap. 14. à num. 112. cum ſeqq.

Et licèt Couar. & Parlador. ſuprà ſequuti diſtinctionẽ Bald. ſurſum relatam minùs ad- 177
uertenter percepere eius verba, & ſenſum, ſiquidem aſſeuerant ex Bald. quòd ſi alienatio fiat lite pendente ob æs alienum ſuper actione perſonali, tunc alienatio facta rei alicuius per debitorem conuentum, tanquam facta in fraudem executionis, indigeat actione reſciſſoria ordinaria, & ſic quãdo alienatio fiat poſt cœptum iam iudicium. at ſi fiat ante litem conteſtatam, & ante litem motam, tunc requiritur, vt reſcindatur ordinaria via, iuxta §. *item ſi in fraudem, inſtitu. de actio. l.* 1. §. *neceſſariò ff. ſi ventris nomi. mul. in poſſeſſionem.* longè nanque aberrant ab intentione Bald. ſiquidem 178
Bal. loquitur, quando erat lata ſententia, & in fraudem executionis iam paratæ, ſiue miſſionis, puta quia res erat pro pignore capta, & ſola ſupererat miſſio, debitor tunc in fraudem, & contemptum iudicialis poteſtatis, & ſubterfugiendæ executionis cauſa, rem alienauit, & ſic ſequitur, vt non ſufficiat, quòd alienatio hoc caſu fiat lite cœpta, & pendente, vt directò executor dirigat executoriales, inter alios expeditas, in tertium hunc poſſeſſorem emptorem, non præcedente via ordinaria actionis reſciſſoriæ, ſed neceſſe eſt, vt ad hoc facta fuerit alienatio, re iam iudicata, & ſic quando eſt in via paratæ executionis, prout Bal. & cæteri Doctores dicunt. Et in terminis contra Iaſonem eodem modo, quo Couar. intelligentem Bal. meritò inſurgunt Ozaſc. *in d. deciſ. Pedemon.* 65. *ſub num.* 4. *prope finem* poſt Ripam *in l.* 1. §. *ſi hæres num.* 21. *&* 22. *ff. ad Trebelli.* idem etiam aduertit Petrus Sard. *conſ.* 133. *ſub num.* 5. *tom.* 4. & nominatim referens Pedemon. *in d. n.* 4. *in fi.* affirmat Cardin. Tuſc. *pract. conclu. tom.* 3. *litera E. concl.* 488. *n.* 5. dicens, declara quòd ſi res ematur poſt ſententiam latã in actione perſonali, tunc datur

executio

executio contra emptorem tertium poſſeſſorem, quaſi emerit in præiudicium executionis ſententiæ. communem dicit Pedemon. *&c.* Eodem loquendi modo, hanc noſtram vti æquiorem, & iuridicam opinionem probans vtitur *deciſ.* 128. *num.* 12. & Modern. Gall. *in conſ.* 25. *n.*7. citatus à Surdo *vbi proximè*, & ita etiam dicunt Tapia & Ioan. Vincen. Anna, ſuprà adducti num. 176. Et ita etiam loquuntur omnes Doctores ferè ſupra citati in verſ. ſed quando actione perſonali, *&c.* à num. 174. quando debitor alienauit in fraudem executionis paratæ, non enim poteſt dici executio parata ante
179 rem iudicatam, & ante cauſæ cognitionem, *l. poſt rem iudicatam. ff. de re iud. l. nimis propere* 1. *in ordine C. de executione rei iud. l. defenſionis facultas C. de iure fiſci lib.* 10. & exiſtente re dubia, an ſit dubium, vel ne, quia in diſcurſu proceſſus multa poſſunt accedere, per quæ non capiat; quam opinionem contra Iſſ. Couarr. & Parla. veriſſimam exiſtimo, & ex mente neceſſariò Bal. à quo originem trahit, & ſic intelligunt cæteri Doctores omnes de hac re tractantes.

180 Quæ doctrina & ex eo comprobatur, quòd licèt quis poſſeſſor beneficij accuſatus de crimine, etiam merente eius priuationem ipſo iure; poſſit renuntiare illud, & etiam lata contra illum priuationis ſententia, ſi ab ea fuerit appellatum, quia eius effectus ſuſpenditur, vt poſt Rebuffum, Corraſ. Flami. Pari. Ioan. Gutier. & alios reſolvit Nicolaus Garcia *de benef.* 11. *p. cap.* 3. *de renunciatio. à num* 91. (apud quem & Flami. Pari. exactiſſimè videbis, quando beneficium dicatur litigioſum, quando aliquis eſt accuſatus de crimine, eius priuationem merente.) at verò reſignatio, & alienatio facta poſt priuationem per tres ſententias con-
181 formes; eſt nulla ipſo iure, tanquam facta iam in fraudem paratæ executionis, Hiero. Gonzal. *in regul. de men. & alter gl.* 15. *à n.*147. ſequitur Nicol. Garcia *de benef. d.* 11. *p. cap.* 3. *de renuntiatione* § 1. *n.*93. *in fi.*

182 Quam quidem doctrinam declara, vt pariter procedat in inſtrumento guarentigiato ad aliquam quantitatem, quòd cùm habeat executionem paratam ſicut res iudicata, & de vno ad alteram valeat argumentum (vt alibi ſæpius diximus ſuprà hac 4. p cap. 5. num. 100. & infrà hoc c. num. 363.) ſequitur vt poſt illud celebratum alienatione rei facta, locum habeat executio directò aduerſus tertium emptorem, ita per hoc argumentum, & poſt alios dicit Tuſ. *vbi proximè num.* 19. quod ego intelligerem ſi petita ſit iam executio eius virtute, & expeditum mandatum executiuum, ſecundùm terminos concilij Petri Surdi ſupra citato loco à prin. & per totum, vt clariùs cognoſcatur fraus alienationis ex ea cauſa; ſcilicet: fraudandæ executionis, quaſi dum quieſcit creditor, ipſe debitor ſit inanimaduerſus, ad differentiam alienationis poſt rem iudicatam, cùm ex lite, & controuerſia iam ſic præcedente præuentus præparet debitor machinationem hanc. nihilominus cogita an hoc requiſitum à me conſideratum, ſit neceſſarium.

An autem executor executorialium ex 183
peditarum contra aliquem beneficij poſſeſſorem, excedat illas exequendo in ſucceſſorem illius condemnati, & eius poſſeſſionem ocupantem lite pendente. In quo negatiuè reſpondeo, vt ſcilicet executor non excedat ex hactenus formatis doctrinis; & quia in beneficiis vitium litigij contrahitur, cóque afficiuntur, adeò quòd titulus de liti- 184
gioſis locum habet etiam in beneficiibus ſecundùm Philipp. Fran. *in cap.* 1. *in gloſ. litigantibus, vt lite penden. lib.* 6. Lancelo. Rober. *de attenta. 2. p. cap.* 4. *in præfatione num* 463. inferens ex hoc per Sarner. *in regul. de triennali.* quòd ſi beneficium, ſuper quo litiga- 185
tur, alteri reſignetur, tranſeat in reſignatarium nouum poſſeſſorem vitium litigij, habentem cauſam à litigante, Biſig. *deciſ.* 1. *vt lit. penden.* Caſſiado. *deciſ.* 8. *ſuper regul* Mohedа. *deciſ* 207. licèt alias deciſiones contrarium tenentes refert Palcot. *deciſ.* 218 *dubitaui.* dicens, quòd Rota ſuper hoc ſemper variauit, & merito, tum, quia iſte habet cau- 186
ſam à condemnato, & ſic executio etiam poteſt contra ſingularem ſucceſſorem habentem cauſam à litigante locum habere, etiam abſque nouo alio iudicio, ita reſolutum fuiſſe in vna Romana Vincæ 10. Decemb. 1537. teſtatur Lancelot. *vbi proximè. num.* 466. tenet latiùs Ioan Baptiſta, & Aſi. *in prax. iudic.* §. 31. *c* 2. *in* 24. *ampliatione per totam.* vbi poſt B. & Paul. de Caſtro. Ioan. de Neuiſ. *in conſ.* 20. *clementiſſime num.* 12. *cum multis ſequentibus.* Petrus Anton. Neguſ. *conſ.* 49. *an fiſcus in princ. & per totum, lib.* 1. generale eſt enim in omnibus caſibus, in quibus executio ſententiæ inter alios latæ poteſt directò exequi aduerſus poſſeſſorem rei tertium ſingularem. Hæc concluſio, & 187
doctrina procedit, & intelligitur, quando tertius poſſeſſor cauſam ſeu titulum habet ab illo condemnato, aduerſus quem principaliter ius exequendi competit, non verò quando ab alio titulum habuerit, *l. ſæpe ad finem. ff. de re iud.* Bar. *in l.* 3. *C. de pigno. n.* 23. Roderi Xuarez *in repet. l. poſt rem. in declara. l. Regni. limi.* 1. *ad legem Toleti.* Parlado. *lib.* 2. *rerum quoti. c. fi.* 4. *p.* §. 5. *num.* 20. Alexan. &

Angel *in l.1.§.ſi hæres percepto fundi.in 1.nota. ff.ad Trebel.* Iſſ.*conſ.*88.Specul. *tit. de ſententiis §.nunc de effectu.verſ.item pone.*Roma.*in c.*311. *in caſu propoſito in tertia colu. verſ. quoad ſecundum.* Cardina. Tuſc. *in practi. conclu. tom.*3. *litera E. concl.*488. *num.*19.cauſam autem ha-
188 bere, non ſolùm accipere debemus, quando iſte tertius poſſeſſor ab ipſomet principali debitore rem nactus eſt immediatè, ſed etiam ſi alioquin mediatè, & per longam ſucceſſionem; puta, aliis perſonis interpoſitis, cauſam, ſeu titulum ab illo traxerit, *l. hæredis ff.de verbor.ſignif. l.qui per ſucceſſionem ff.de regul. iur. l. ſicut. § ſuperuacuum ff. quibus modis pignus vel hypotheca ſoluitur.* & bene aduertit Parlador. *vbi proximè n.*20.

189 Et inſuper certiſſimi iuris eſt quòd intruſus in beneficium lite pendente, nedum poteſt impedire executionem ſententiæ, & executorialium emanatarum contra primum rectorem ſeu poſſeſſorem beneficij; ſed etiam non excedet executor, directò exequendo hunc poſſeſſorem intruſum, quia aduerſus eũ procedit executio, ita docet Creſcen. *deciſ.*217. *&* 238. *in fi.* Aquil. *deciſ.*2. *de tertio.* Caputaq. *deciſ.*287. *lib.*1. & per doctrinam Couarr. *in practi. quæſ. cap.*15. *nu.*7. idem dicit Tiberius Saluſtius *in praxi*
190 *Auditor. Cameræ lib.*1. *cap* 7. *num.*51 qui quidem intruſi lite pendente, adeò odio in iure ſunt affecti, vt executoriales obtentæ contra ſuperſtitem collitigantem, poſſunt contra huiuſmodi intruſos exequi, abſque vitio attentatorum, & exceſſu, ita determinaſſe Rotam in vna Senogalienſ.parochialis de Mondulfo coram Oriano 9. Iunij 1559. teſtatur Lancelo. *de attenta.*2. *p.cap.*3.*à n.*99. qui per 73. & 74. determinationem Rotæ in vna Floren. 6. Iulij 1558. dicit, quòd regulariter intimatis ſibi litetis executorialibus
191 intruſi coguntur parere, ſiue intruſus ſine titulo aliquo & propria authoritate intruderet ſe in beneficio, ſiue titulum habeat, ſed ab eo, qui illum dare non poteſt, Rota *deciſ* 5. *aliàs* 433. *& deciſ.*13. *aliàs* 415. *nota quod intruſus, de cauſa poſſ. & proprie. in anti-*
192 *quis.* nec in talem intruſum facta executio ſine nouo proceſſu, poteſt agere de ſpolio, vt fuit tentum in Rota teſte Æguidio *deciſ.* 709. & Felin. *in c.cum olim. num.*11. *de re iud.* Caputaq. *deciſ* 282. *in prin.* 1.*p.* contra intruſum. Creſcentius *deciſ.*142. incipit *executoriales.* ſi quidem capiunt, ac comprehendunt intruſos,& intrudendos lite pendente,
193 Puteus *deciſ.*323. *lib.*1. & ideo ſententia lata contra capitulum, & executoriales decretæ in fauorem alicuius afficiunt illum tertium, etiam non citatum, in quem capitulum tradiderat præbendæ poſſeſſionem lite pendente, decidit Rota in vna Placẽti præbend. 194
teſte Puteo *deciſ.*62. *per totam.* vbi dicitur, non habito reſpectu, an eſſet ſententia lata, ſed ex quo lis erat, quòd ille tertius, cui erat tradita poſſeſſio, diceretur intruſus, & teneretur parere executorialibus, poſtea contra capitulum decretis per doctri. Bal. *in l.*1.*d. colu.*2.*in fin.C.comm.diuidundo.*

Et ratio quare contra iſtos intruſos lite pendente executoriales inter alios obtentas poteſt executor, directò abſque nouo iudicio, & proceſſu exequi, & dirigere; ea eſt vltra alias, quia cùm tot iurium diſpoſitionibus ſit huius intruſio, & beneficij litigioſi 195
tranſlatio prohibita propter decretum irritans, quod iura habent, vt *in c. ſi hi contra quos,vt lite pendente, lib.*6. *& l ſi & toto tit. C. & ff. de litigioſis.* intruſi non ſolùm titulus, ſed & poſſeſſio eſt infecta inanis, non conſiderabilis, nec reſtituibilis, careat ſiquidem 196
omni iuris fomento, & adminiculo, ita dicit eleganter Rota *deciſ.*3. *aliàs* 16. *num.*3. *de reſtitutione ſpolia. in nouis.* Creſcen.*deciſ.*217. *aliàs* 216.*de re iud.* Lancelo. Rober. *de attenta.*2 *p.cap.*20. *num.*3. idem repetit *in* 2 *p.c.*12. *amplia.*14. *à num.*17. vbi dicit, quòd intruſus lite pendente, non admittitur ad appellandum ab intimatione executorialium inter alios expeditarum, quoniam eius appel- 197
latio non retardat executionem ex eo, quia executoriales capiunt intruſos, & eius poſſeſſio dicitur vitioſa, & attentata, & non habetur in conſideratione,& quod per alienationem rei litigioſæ lite pendente non tranſferatur poſſeſſio, nec etiam per precarium 198
in ea appoſitum, tenet Afflict. *deciſ.*331. *quædam Diana. num.*2. quem ſequitur Menoch. *in* 2. *reſponſo cauſæ Finarienſis in* 4. *articulo num.*56. & iterum replicauit *in conſ.*2. *magni ponderis num.*291. *lib.*1. Lancelo. Rober. *de attenta.*2.*p.cap.*4.*num.*452. vbi *num.*2. reddit aliam rationem, & quòd clauſula ſeu decretum irritans non ſolùm afficiat titulum, ſed & poſſeſſionem, & ipſam reddat inanem & inutilem, altiùs explicuimus ſuprà lib.3.c.de patro.Regio cap.10.à n.262. cum ſeqq.

Pro quo facit inſuper, quoniam execu- 199
toriales decretæ inter aliquos ſuper contractu, quo quis promiſit rem, vel illam hypothecauit generaliter, aut ſpecialiter pro debito, cum pacto tamen de non alienando (quod vocant) ideſt promittendo,ſe pignus, vel hypothecam, aut rem ſibi venditam,aut aliter promiſſa inuito creditore non alienaturum; poſſunt in tertium talis rei poſſeſſorem directò exequi abſque nouo proceſſu, quia alienatio poſtea contra hanc clauſulam irritantem facta, nulla eſt. *l. ſi creditor §. ſi f.*

ſi. ff. de diſtractione pignorum. l. ea lege. C. de condictione ob cauſam. l. ſi. tit. 5. p. 5. & in terminis præclarè tradit B. *in l. 3. C. de pigno. num. 25.* ſequuntur Salice. *ibi*, & Anto. de Butr. *in c. quia G. num. 13. de iudicijs.* Ripa *in l. 1. §. ſi hæres ff. ad Trebellia. num. 21.* Meno plures referens *de adipiſcen poſſ. rem. 6. num. 133.* Roderi. Xuar. *ad l. Toleti limit. 1.* Ioannes Gutierr. *in l. nemo poteſt num. 38. & 39. ff. de legat. 1.* Villalo. *in ærario communium opinio. litera A. n. 139.* Franciſ. Turza *in volum. commu. opini. lib. 14. verbo, pactum de ingrediendo.* Immol. & Iſſ. *in l. ſi quis ita §. ea lege ff. de verbor. obli.* Parlador. *lib. 2. rerum quoti. c. ſi. 4. p. §. 5. num. 16. & 17.* Couarru. *lib. 2. variar. c. 15.* Dueñas *regul. 240. limi. 1.* Anto. Gabriel *in volu. communi. opini. lib. 3. tit. de pignoribus, concl. 1.* Gregor. Lopez *in l. 73. tit. 18. p. 3. verb. milas enagenarias.* Emanuel Xuarez *in theſauro receptarum ſententi. verbo, alienatio. & verb. prohibitio.* Mathias Coller. *in tract. de proceſ. executi. cap. 3. num. 434* Paz *in praxi 4. p. tom. 1. c. 10. num. 49.* & quotidiano rerum vſu receptiſſimam eſſe hanc doctrinam, affirmat Felicia. *in tract. de cenſibus lib. 1. cap. 4. num. 6.* Matienſus *in l. 1. tit. 17. lib. 5. recopi. gl. 3. num. 6.* & hanc etiam doctrinam probat in annui cenſus, & redditus conſtitutione, vt poſt alios latè proſequitur, noſtras Gaſpar Rodrig. *de an. reddi.*
200 *lib. 2. quæſt. 9. à num. 54.* quia hoc pactum de non alienando res cenſui ſuppoſitas, & hypothecatas fore admittẽdum in inſtrumentis annui cenſus, ea ratione, quia ſolùm reſpicit ſecuritatem creditoris, non tamen auget redditum, nec pretium diminuit, ex pluribus ab eo poſt alios adductis.

201 Prout etiam ille qui rem nactus eſt vigore contractus ſimulati, cùm non poſſideat, & nullitas contractus etiam poſſeſſionem inficiat, quæ remanet penes dominum, *l. 2. C. plus val. quod agitur. l. nuda ff. de contrahen. emptione*; non poterit talis poſſeſſionis virtute ſe executioni ſententiæ inter alios latæ, opponere, nec impedire, ſed aduerſus illum poterit executor executoriales exequi, ita eleganter dicit Bal. *in l. executorem colu. 3. C. de executio rei iud.* Parlador. *lib. 2. rerum quoti. c. ſi. 4. p. §. 5. num. 10.* Giurba *deciſ. 22. num. 8.* vbi & per totam deciſ. de infecta & nulla poſſeſſione ex contractu ſimulato. qui *n. 10.* ampliat, maximè ſi fiat in fraudem & præiudicium tertij, quia non transfertur poſſeſſio, nec à transferente auocatur, etiam ſi ab illa diſcedat. Maſcar. *de proba. concl. 1196. n. 8.* Farinac. *quæſt. 262. num. 28. & 29.* Caſanate *conſ. 25 num. 6* Menoch. *conſ. 1095. num. 7.* Tiraquell. *de conſtitu. p. 3. limi. 8. num. 1.* infinitos penè congerit Giurba *d. num. 10.*

202 Ex quibus omnibus, præſertim ex dictis deciſionibus, & authoritatibus adductis à num. 195. & ſeqq. ſuprà in verſ. & ratio quare. hactenus deducitur, nullitatem tituli, quæ non ſolùm illum inficit, ſed etiam poſſeſſionem eius virture apprehenſam; obſtare tertio oppoſitori executionis; quia cùm poſſeſſio ſit cauſa immediata, ad impediendum iudicium executiuum, ideo talis nullitas rectè atenditur, & admittitur. idem probat latè Aluarus Vallaſcus *in conſultatione 55. per totam p. 1.*

Econuerſo autem ea nullitas, quæ tan- 203
tùm reſpicit titulum, ius, & iuſtitiam principalem opponentis, in hoc iudicio executiuo non admittitur, quia reſpicit petitorium, & ordinarium iudicium, cui reſeruari debet, quia requirit altiorem indaginem (iuxta ea quæ ſuperiùs hoc cap. latè dixi) & probat etiam Vallaſ. *vbi proximè ad ſi.* qui poſtquam ad principium appoſuit nonnullas exceptiones, quæ inficiebant poſſeſſionem allegatam per tertium oppoſitorem, quibúſque conſtabat per clauſulam conſtituti in illo caſu non tranſtuliſſe poſſeſſionem; alias poſtmodum appoſuit obiectiones, & argumenta contra inſtrumentum illud, quæ reſpiciebant titulum, non autem poſſeſſionem, vt puta; defectus inſinuationis, non acceptationis, & ſimiles, quas quidem dixit ipſe Vallaſcus *in ſi. d. deciſ.* non obſtare, nec admittit in hoc iudicio executiuo, ſed in plenarium reſeruandas, & inſuper, 204
quia ex actu nullo transfertur poſſeſſio, *l. 1. §. ſi vir vxori. ff. de acquir. poſſ. cum concordan.* & ſic de ſola poſſeſſione docere ſufficit in hoc iudicio executiuo, ad impediendam executionem, nec teneatur tertius, eam iuſtificare cum titulo, vt ex B. Paul. Iſſ. Alexan. Cou. Eſcacia, & Parlador. dixi ſuprà num. 87. ſub verſ. cuius rei ratio eſt. Et probatur etiam ex Rodrig. & Amador. de quibus in verſ. proximè ſequenti à num. 215. dicentibus, & bene, aduerſus eum tertium, in quem res 205
emphyteutica alienata eſt, inſcio domino, non habere locum viam executiuam, contra Parlador. contrarium dicentem, motum, quia alienatio fuit nulla, quod ita vidi iam practicari à viris doctiſſimis, & terminari etiam. Faciunt etiam quæ ex pluribus DD. dixi ſuprà à n. 93. quòd poſſeſſio tertij comparentis executioni patitur controuerſiam, vbi alia ad propoſitum.

Quod quidem & fortius redditur ex eo, 206
nam licèt quando agitur aliquo remedio poſſeſſorio exceptionis, quæ attingunt proprietatem; non admittuntur, ſed iudicio plenario reſeruentur (vt eſt notum) quia de ſola poſſeſſione tractatur; tamen illæ exceptiones proprietatis, quæ tendunt ad de 207

ſtruendam, & inficiendam poſſeſſionem, omnino admittendæ ſunt. ita docet elegan-
ter Bal. *in l. natur.aliter §. nihil communi. ff. de acquir.poſſ.* quem ſequitur Alexa. *ibi num.*24. & Ripa *num.*81. Molin. *de Hiſpan. primogen. lib.*3. *cap.*13. *num.*13. facit etiam quod mirabiliter dixit B. *in l.*1. §. *& parui refert. ff. quod vi aut clam. num.*3. quem ſequitur Ab. *in c.*
208 *item cum quis num.*9. *de reſtit. ſpol.* quòd in remediis poſſeſſoriis admittuntur omnes exceptiones excludentes qualitatem à iure, vel ſtatuto requiſitam, ad hoc vt competere poſſit. idem ſequitur Gregor. Lopez *in l.*7. *tit* 4.*p.*5.*in gl. verbo, poſſeſſion. & in l.*2. *tit.*14. *p.*6.*verbo.luego.*Moli.*vbi proximè n.*14.

209 Et hæc omnia confirmantur, quoniam generale eſt in omni poſſeſſorio adipiſcendæ, tam in profanis,quàm in beneficialibus; vt ad obtinendum in poſſeſſione ſufficiat titulus coloratus (& coloratus dicitur, quando proceſſit ab habente poteſtatem)nec exigitur, quòd alia oſtendatur validitas tituli, niſi quoad formam extrinſecam, nec recipitur quæſtio de tituli inualiditate, ſic pulchrè ſcripſit Guido Papæ *quæſt.*85. *in curia* ſequitur Decius *conſ.*220. *in cauſa colu.*2. ſed ante eos Paul. Caſtren. *conſ.*253. *num.*4.*in* 1. Ferret. *conſ.*1.*num.*4. *&* 5. *& conſ.*27. *num.*4. Natta *conſ.*411. *num.*9. Menoch.qui alios refert *conſ.*199. *num.*42. & apud Puteum *deciſ.* 99.*num.*9.*lib.*1. Ozaſc.*deciſ.*116.*num.*7. latiſſimè idem Menoch. *de reci.poſſ.rem.*3.*n.*334. *& num.*588. *& infrà in tract. de recuper.ar.*15. *num.*463.*& ſeq.* Mandoſ. *in commenta. regul. Cancel.regul.*16.*quæſt.*27.*num.*6. *&* 7. Rebuf. *in tract.de concord.* Galli.*in tract.de pacifi. poſſeſſo.num.*32. Peregrin. *in tract. de fide art.*48. *num.*31. & rectè faciunt quæ ipſe *ibidem à num.*29.

Pro quibus quidem fortiùs etiam faciunt, quæ ſuperiùs reſoluimus hoc capite ſub 4. concl.verſ.nunc tractandum,an habens poſſeſſionem rei à num.100. quibus reſolui-
210 mus, ideo ei, cui iudex nulliter, non ritè nec rectè procedens tradidit poſſeſſionem, ſibique executioni opponenti,huius poſſeſſionis virtute, obſtare nullitatem, cùm hæc nullitas inficiat titulum & poſſeſſionem.vbi plurimas adduximus Rotæ deciſ. & doctrinas, quæ rem hanc veriſſimam reddunt, & rectè comprobant,quas vide omnino.

211 Pro quibus etiam & illud ſimile facit,quoniam licèt confeſſio partis validet nullitatem, & defectus ordinis iudicialis proceſſus, vt latè per Maſcar. *de proba. lib.*1. *concl.* 244.*num.*4. *& concl.*357. *num.*3. vbi de communi. Rolan. *conſ.*31. *num.*4. *lib.*1. infinitos congeſſit Farina. *in practi. crimi. tom.*3. *quæſt.* 81.*cap.*2.*à num* 66. *cum pluribus ſeqq.* vbi multis modis ampliat, & itidem limitat; tamen 212
quando nullitas non ſolùm proceſſum, verùm & ipſammet confeſſionem inficit, tunc confeſſio nihil operatur, nec validat proceſſum. ita poſt multos tradidere Vantius *de nulli.in rub. quibus mod. ſent.nulli. repar. n.*126. Alexand. Stiat. *in practi. iud. cap.*19. *num.*50. Flami. Carta. *de execu. ſenten.c. fi. num.*217. Bruno à Sole *in ſuo compendio verſ. confeſsio inualida verſ.ſequen. fol.*46.*à tergo.*Roma.*conſ.* 167.*num.*3. *in fi. & num.*4. Marſi. *conſ.*14.*n.*3. *& num.*17.*& conſ.*29. *num.*9. *& num.*49. *in fi. & conſ.*46.*num.*19. Bertaz. *conſ.*341. *num.*17. *lib.*2. Rolan. *conſ.*31. *num.*8. *lib.*1. *& conſ.*17. *num.*23.*& ſeqq.lib.*3.Farina.*vbi proximè n.*87. igitur idem dicendum in noſtro caſu, quòd 213
vbi agitur de ſola poſſeſſione diſceptanda, nullitas contractus, & tituli non obſtat, tamen quando nullitas etiam poſſeſſionem ipſam inficit, obſtare debet.

Et circa hanc quæſtionem, an nullitatis 214
tituli exceptio admittenda ſit,ad impediendum executionem iuxta doctrinam Aluari Vallaſ. *loco ſuprà citato* in terminis Gemini. *conſi.cap.*16.*in fi.*Decius *conſ.*439.*num.*4. Gozadi. *conſ.*7.*num.*7.*& conſ.*103.*num.*10. Marſi. *ſingula.*274.Gozadi. *conſ.*103. *num.*10. idem Gemini.*conſ.*57.*colu.*3. *poſt num.*3. & optimè, & latè videndum eſt per Felin. poſt alios ab eo citatos *in c.cùm ſuper num.*16 vbi Ab *de re iudi.& in c.veniens. el* 2. *num.*13. *de teſtib.* vbi plura adducit, & quod nullitas tituli tertij oppoſitoris comparentis ad impediendam executionem non ſit replicanda, nec opponenda, nec admittenda, tradit Corſet.*lib.*2. *forenſ.quæſt.*4.*verſ. præmiſſis.* Inſtrigl. *deciſ.*46. *num.*58. Apoſtill.ad Petr. de Greg. *de cenſib. quæſt.*6. *num.*95.quod fuit originale Zabare. *in c.cum ſuper.*vbi Felin. *num.*6.*de re iud. & in d. c. veniens columna* 2. *verſ. quinta concluſio* & alij relati à Marſil.*ſingul.*274.*& in tit.de Baunit. verbo,nullitas num.*72. Bal. *in l.fi.C.de edicto diui.* Gozadi. *conſ.*103. *num.*20. Roland. *conſ.*5.*num.*2.*volu.*2. Montier. *deciſ.*42. *n.*96. Cartarius *deciſ* 47.*num.*4. Alban.*conſ.*92.*n.*5. *&* 6.Giurba. *deciſ.*22.*num* 7. Caroc. *exceptio.* 69. *ſub num.*29. vbi plures. quæ doctrina fallit, quando nullitas eſt euidens & notoria, quia tunc admittitur contra tertij oppoſitoris titulum. Giurba *ibi. num.*18. Calderin. *conſ.*161.*aliàs* 6.*tit. de proba.* Menoch. *de adipiſcen.rem.*4.*num.*624. Tuſcus *tomo* 8.*litera T. conclu.*82. *n.*2. *&* 3. & nos ſuprà à num.100. Fallit etiam, quando nullitas inficit etiam poſſeſſionem tertij, quia admittitur ex hactenus dictis à num.202 & ita loquitur Giurba *d. deciſ.*22.*per totam*;dummodo probetur incontinenti ex iis quæ nos infrà c.13. à num.49.& ſeqq.vbi aliqua adduxi in comprobationem,

probationem, quæ hîc inferenda sunt, & suprà à num. 99. faciunt etiam ad nostrum propositum, quæ ibi à n. 93.

215 Sed quid erit dicendum de executorialibus expeditis contra emphyteutam, quoad canonis rei, quam in emphyteusim habet, solutionem, an exequantur directò aduersus tertium rei possessorem, in quem emphyteuta alienauit; & videtur quod sic, nam canon pro re emphyteutica potest per per Dominum exigi ab eo tertio possessore
216 directè, quia est onus reale, & super ipsa impositum, & ius quoddam prædio inhærens, quod rem sequitur, & comitatur quocunque vadat, sicut vmbra corpus, & tributum rem tributariam, & ita prædia ipsa conueniri deberi, dicitur. text. *in l. 2. & l. fi. C. sine censu vel reliq. & cum possessor §. si de censibus l. imperatores ff. de publica. & vectiga.* & in terminis quòd executio pro canone directò possit intentari aduersus hunc tertium rei emphyteuticæ possessorem, tenet Parlado. *lib. 2. rerum quoti. c. fi. 4 p. §. 5. num. 5.* dicens, quòd alienatio rei emphy. inscio Domino est nulla.

217 Sed contrariam sententiam, & opinionem rectè defendit aduersus eundem Parla. Caspar Rodrig. *d. lib. 2. q. ... num. 61.* quem sequitur Amador Rodrig. *de executione cap. 4. num. 48.* motus nam licèt hic tertius rei emphyteu. possessor directò conueniri possit, tanquam possessor rei, qua ius est, & onus reale inhærens, *ex d. iuribus*, & latè Cuia. *lib. 3. variar. cap. 7 num. 6.* Aluar. Vallas. *de iure emphyteu. 1. p quæst. 32. num. 13. vers. sed & illud* Ioan. Gutier. *lib. 2. practicar quæstio. quæst. 167. num. 4.* Azebe. *in l. 1. tit. 5 lib. 5. recopil. num. 8.* & plures alij ab eisdem citati: tamen verum esse existimat Rodrig. *ibi num. 53. & 61.*
218 Amador Rodrig. *d. n. 48.* quando tertius hic rei possessor conuenitur via ordinaria ratione specialis hypothecæ, quam Dominus in re habet, non tamen aduersus eum via executiua agi potest, tanquam singularem rei possessorem, in quem locum non habet,
219 nisi priùs conuictus condemnetur. nam licèt hypothecaria contra nominatum in instrumento redditus, & eius vniuersales successores, & hæredes sit executiua; tamen con-
220 tra tertium singularem possessorem, quia via ordinaria, non est executiua, experiundum, nisi ipse fecerit instrumentum recognitionis census, aut canonis in forma publica, vt latiùs per eosdem ibi. Quod velim, declares iuxta terminos à nobis hactenus traditæ doctrinæ circa res litigiosas alienatas, vt scilicet; quando ante litem motam sententia in rem iudicatam transactam, vel anteaquam instrumentum guarentigium habens executionem paratam, in iudicium proponatur aduersus emphyteutam pro canone res emphyteutica alienata fuerit, nam tunc procedit doctri. Rodrig. at lite 221
pendente super d. canone, aut rem emphyteuta alienauerit, aut post præsentatum in iudicium contra illum instrumentum guarentigiatum, tunc cùm afficiatur vitio litigij contra illum, directò executoriales dirigi possunt ex supradictis.

Vnum in hac materia vtile non omittam 222
aduertere; quòd in omnibus iis casibus, in quibus diximus, executorem executorialium inter alios expeditarum, posse directò exequi tertios possessores, seu alios, quibus afficit res iudicata, etiam si citati, nec vocati fuissent ad processum. Licèt igitur possit aduersus eos executio directò dirigi sine nouo processu, & noua causæ cognitione sui iuris; tamen non est facienda executio absque noua citatione huius tertij. ita eleganter declarat Natta *conf. 350.* Augustin. *num. 4. lib. 2.* Lancelo. *de attenta. 2. p. c. 4. in præfatione n. 462.* qui loquuntur in tertio possessore rei adeptæ, & alienatæ lite pendente. Afflict *decis. 369. num. 9.* Capicius *decis. 128.* Petrus Surd. *conf. 533. sub num. 4.* Hieron. Gabriel. *conf. 52. num. 9. tomo 1.* post alios. Cuius ea est potissima ratio, quam non reddunt prædicti, quoniam licèt in executione, & in iis casibus, in quibus aliàs citatio non requiratur, vel vbi requiritur præcessit iam; tamen vbi da- 223
tur in quolibet iudicio ordinario, aut executiuo, rei aut personæ mutatio, tunc noua citatione, nouáque interpellatione opus est, vt suprà hoc. lib. cap. 5. post prin. vers. sed in hac contrarietate, *&c.* latà diximus à n. 8. cum seqq.

Et quia licèt nouus processus, & iudi- 224
cium necessarium non sit causæ principalis, & super iure possessoris; tamen necessarium, vt adhibeatur aliqua causæ cognitio summaria, & incontinenti (prout iudicij executiui natura postulat) vt superùs super illa qualitate, & adminiculo, quod causa est, vt aduersus illum tertium, & non citatum executio locum habeat. ita dixit eleganter Rota, teste Puteo *decis. 223. lib. 1. num. 5.* dicens, quòd licèt executoriales comprehendunt intrusos, & intrudendos, & tamen non sufficit probare quòd ille de præsente possideat, sed necessarium est, probare, quòd lite pendente inceperit possidere, & in facta alienatione rei litigiosæ, vt debeat liquidari, & verificari, iam alie- 225
natio fuerit facta lite pendente, & an ex causa necessaria, aut voluntaria, tenent Bal. *in l. vnica. in fi. C. de alienatione iudicij mutan. causa fact.* Paul. de Castro *in l. à Diuo Pio. §. si*

super

*super rebus.ff.de re iudi.*Lancelo.*de attenta.*1.*p.* *cap.*3.*sub num.*81. Hieronym.Gabri. *cons.*52. *à n.*9.*tomo* 1. Et hoc licèt obiter, dicit etiam Couarru.*in pract.quæst.cap.*15.*num.*7.*sub vers.*

226 *imò ex hac opinione, post medium*, idem affirmant etiam Afflict.& Capicius *vbi proximè*, dicẽtes omnes vt pro huius articuli & summariæ causæ cognitione, citatio fit facienda. quod verissimum puto, & tenẽt vltra relatos Menoch.*cons.*319.*num.*12.Cancer.*in* 3. *resolu.cap.*17. *n.*463. Carpan. *ad stat. Mediola.* 160. *num.*35. Giurba *decis.*62. *num.*17. Cancer. *cap.*12.*num.*17.2.*p.*

227 An autem executor excedat, si virtute executorialium expeditarum inter alios,directò exequatur cõtra sequestrum,seu eum, in quem lite pendente res fuit deposita, super qua litigatur,tradenda,& reddenda vincenti, vide quæ in huius quæstionis resolutione diximus suprà 2. p. cap.16. à num.84.

228 & seqq. Et quid aduersus fideiussorem in causa princ. de iudicio sisti, vide Bernar. Diaz *in regul.*67. vbi latè per regulam, & li-

229 mitationes. Et an fideiussor, iudicatum solui, possit impedire executionem sententiæ latæ contra principalem, pro quo fideiussit, & an legitimus sit contradictor, vide quæ latè per Martam *in tract. de iurisdictione. centuria* 2.*cap.*178. per totum. Et an soluens ali-

230 cui de mandato iudicis possit se executioni factæ opponere,& an dicatur legitimus contradictor, vide duas Rotæ decisiones apud Prosperum Farinacium 448.*&* 849.*in nouissimis* 2.*p.* & vide quæ nos latè suprà cap.7. à n.151.cum seqq.hac 4 p.

231 Et vnum est notabile,& vt executor non excedet, si executoriales expeditas contra vxorem virtute debiti contracti ante matrimonium, exequatur aduersus mariti (illo denuo tamen citato, vt superiùs aduertimus à num.222. ex mutatione personæ) super bonis datis in dotem, quando alia propria bona mulier non habuerit, ita Capicius *decis.*128. Arismi.Tepatus *tom.*1.*tit.de executoribus sententiarum.colu.*4.*ad finem.fol.*349.

232 Executoriales itidem expeditæ contra procuratorem in rem suam condemnatum nomine proprio, qui tamen soluendo non est, tunc dirigere eas potest executor in bonis principalis absentis, & non citati, vt probat text. *in l.auth.qua in prouincia.C.vbi de crimine agi oportet.* quam allegat gl. *in l. venditor verb. soluere in fi.* & per eam id tradit Bal. *in auth. si captiui. n.*6. *C. de Epis. & cleri.* Barbos. *in d.l.venditor n.*201.*&* 202.

233 Sed quid dicendum, an sententia lata contra emptorem, possit fieri executio in bonis venditoris, assistentis defensioni litis, iuxta text. *in l.venditor. ff. de re iudi.* & quòd possit, firmat gl. *verb. solucre,in fi.in d. l. venditor*, quam sequuntur B. Angel. & Paul. Cast. & alij communiter *ibi*, vt testatur Cagnol *ibi num* 25. qui omnes, & Iacobi. *ibi num.*7. respondent ad illam difficultatem, quæ in contrarium vrget;nempe; quòd cùm petitur res certa, in ea debet fieri executio præcisè. *l. qui restituere. ff. de rei vind.* & sic impossibile esse posse fieri executionem in bonis venditoris assistentis, qui rem petitam minimè possidet. cui igitur ipsi respondent, glossam intelligendam esse, quando emptor vltra rei restitutionem fuit condemnatus in fructibus, & expensis, quorum respectu fieri potest executio in bonis venditoris assistentis. sequitur Xuares *in tit. de los emplacamientos.*§.5.*num.*18.quam glossæ opinionem magis communiter receptam esse, testatur Barbos. *in d.l.venditor.num.*198. qui *à n.*193 .plura adducit iura & fundamenta.

Sed ab hac glossæ opinione recedunt Lancelo.Decius *ibi in fi.* & probat Cagnol. *n.*25. Barbos. *à n.*197. *cum seqq.* qui quidem communiter respondent iuribus, & fundamentis cõtrariæ partis.sed reuera eorum responsio mihi non applaudit. quam quæstionem pro nunc ampliùs non examino.

Sed quid dicendum in filiofamilias effi- 234
caciter obligato ex contractu, vel quasi, cuius est virtute condematus : an fieri possit executio in bonis aduentitiis, in quibus sibi pertinet sola proprietas, vsusfructus autem patri, & an executor in prædicta proprietate possit, executoriales exequi. Suppositio, quòd filiusfamilias existens in potestate pa- 235
tris, potest efficaciter obligari ex contractu, vel quasi,& ex iudicio, præterquam ex mutuo, iuxta text. *in l. tam ex contractibus. ff. de iudi.*& ibi Paul. & communiter Doctores, *l. qui Romæ.*§.*Augerius.ff. de vsufruct.*text *in l. fi.* §.*pupillus. eodem tit.l. prætor ait.* §.*sed & filiusfamil. ff. de edendo. l. si quis cum filiof.ff. de peculio. l.*1.*per tot. ff. ad Macedonianum.* per argumentum ab speciali. *l.*1. *& per totum. ff. eo. tit.*bonus text. *in l.filiusfamil. la* 2. *ff. de actio. & obligationibus.*& ibi gl.ordinaria.B.Alberi. Angel.& communiter Doctores.de quo art. doctè tractat Ant. Gomez *tom.*2. *variar.c.*15. *à num.*11. igitur resoluendum est, quod si 236
talis filius condemnatus habeat bona castrensia, vel quasi, in eis fiet executio, quia respectu eorum reputatur Paterfamil. & idem est si habet bona aduentitia, quorum vsusfructus non quæritur Patri: quia sunt propria ipsius filij, & pleno iure sibi pertinent, & in eis reputatur sui iuris,iuxta text. in l.fi.§. filiis autem. C. de bonis quæ liberis text. in auth.excipitur.eodem tit de quo videndus latè comprobans Anto. Gomez vbi proxime,

237 proximè, vbi etiam quandò filiusfamilias habet bona profectitia, vt in eis non fiet executio, cùm pleno iure sint patris, cui non potest per filium, præiudicium fieri, tex. est *in l. cùm oportet C. de bonis quæ liberis.* & ibi communiter Doctores.

238 Si verò filiusfamilias habeat bona aduentitia, quorum vsusfructus pertinet patri, tunc affirmandum est, quòd etiam in sola proprietate non possit fieri solutio, & executio; primò per text. expressum *in l. fi. §. filijs autem. C. de bonis quæ liberis*, vbi disponi-

239 tur, quòd filius nullo modo possit proprietatem suam alienare per contractum, vel vltimam voluntatem, sine consensu, & voluntate patris, ergo efficaciter censetur prohibita executio in eis, cùm sit perfecta alienatio, & alienationis effectus, perfectio, &

240 consummatio. Secundò, quia prohibita alienatione, censetur prohibitus omnis actus, per quem peruenitur ad eam, arg. text. *in l. oratio. ff. de sponsalibus.* text. *in l. quod dictum. ff. de pactis.* text. *in l. cùm lex. ff. de fideiusso.* text. *in l. fi. C. de rebus alienis non alienandis.* text. *in l. fi. §. sed quia. C. communi. de leg.* text. *in l. 1. vers. fi. C. de fundo dotali.* & in terminis ita tenet Albericus *ibi in l. & si condemnatus. ff. de noxalibus*, & idem videtur tenere Bart. *in l. si finita. §. si de vectigal. ff. de damno infecto. colu. si. vers. vel melius.* optimè & latè Anton. Gom. *lib. 2. variar. cap. 15. num. 12.* vbi post plu-

241 res alios, quod si filius nulla habeat bona, potest pro debito incarcerari, sicut si esset sui iuris, iuxta text. *in l. penul. C. qui bonis cedere poss.* qui quidem Anto. Gomez *num. 13.*

242 videndus est, vbi copiosè tractat; an proprietas bonorum aduentitiorum, quibus pater habet vsumfructum, possint confiscari pro delicto commisso à filio.

243 Sed successiuè quæro: an quemadmodum lata sententia, & decretæ executoriales in fauorem actoris possidentis super interdicto retinendæ possessionis prodest eius hæredibus, & successoribus, vt scilicet, ipsi in sua possessione defendantur, & tueantur, iuxta text. *in l. si Titius §. Celsus. ff. de aqua pluuia arcenda. l. qui aliter. §. hæc verba. ff. quod vi*

244 *aut clam.* nam successor vtitur sui autoris accessione, cùm res iudicata rei cohæreat. *l. exceptiones. §. rei ff. de exceptionibus. l. si ante. §. vlt. ff. de exceptione rei iudi.* Ioan. Fab. *in §. retinendæ. num. 30. vers. sed quid contra. institu. de interdict.* quia ista hæredis & successoris possessio non est noua, sed antiqua illa antecessoris, super qua retinenda obtinuit, &c. post alios Menoc. *de retinen. poss. rem. 3. à num. 823.* & quod de nouo beneficij possessore dixi 3. p. cap. 3. n. 42. vt competant remedia possessoria pro re beneficij, quam non ille, sed prædecessores possederunt.

An autem eodem modo sit dicendum e- 245
conuerso; an sententia lata in iudicio retinendæ possessionis contra defunctum possit exequi contra hæredes, & successores condemnati, ad non perturbandum: & an executor excedet: si in illos exequatur executoriales huiusmodi; & quòd excedat, probatur. quia aduersus illos executio hæc locum non habet ex eo, quia hoc factum hæredis nouum factum dicitur, & noua turbatio, cùm vna sit defuncti possessio, altera huius hæredis. iuxta *l. cùm hæredes. ff. de acquir. poss.* fieri siquidem potest, quòd hæres iustè, cùm tamen defunctus iniustè perturbaret, quippe non vi, non clam, non precariò ab aduersario possidet, iuxta *l. adeò. §. hæres ff. ad exhibendum*, quia ex propria persona, & ex noua causa quæstionem meritur hæres, & per hanc rationem hanc sententiam probant, & defendunt Innocen. *in c. Abbate. colu. 2. de verbor. signifi.* quem sequuntur ibi Butri. Ioan. And. Bal. *in d. l. de eo. §. hæres. ff. ad exhibendum.* idem docuit Ioan. Faber *in §. æquè. num. 31. vers. interdicto nihil. institu. de actio.* quam opinionem pluries probauit Concilium Neapolita. testatur Afflic. *decis. 145.* Capicius *decis. 1. num. 11.* Rebuf. *in commenta. ad regias constitu. Galli. tom. 3. tit. de caus. benefi. possess. art. 11. gl. 1.* qui eiusdem sententiæ recenset Paris. *in c. veniens. de exceptio.* Menoch. *in tract. de retinend. poss. rem. 3. n. 828. cum seqq.* vbi latiùs satisfacit ad aliquas obiectiones, quas contra hanc opinionem, & doctrinam insurgit, & considerat Faber *vbi proximè*, quibus omnibus satisfacit ex eo, quòd hæc non est illa possessio, ob quam lata fuit sententia, exequenda contra defunctum illum. Et quia nec dici potest hæc noua possessio vitiosa, cùm non persona defuncti, sed hæredis consideretur. & ita fumus extra casum *l. an vitium. & l. cum hæres. ff. de diuersis & temporalibus præscrip. l. vitia. C. de acquir. poss.*

Hanc eandem opinionem sequitur Gaspar Rodrig. *de annu. reddi. lib. 1. cap. 17. n. 44. ad finem.* per Vincentium de Francis *decis. Neapolitan. 199. p. 1. per totam.* Sed circa hanc doctrinam aduerte, quòd *in d. sessione Neapolitana* omnes tenuere senatores, attendendam esse causam possessionis hæredis, an possidere appareat iure hæreditario, & ex persona defuncti, an iure proprio, & ex alia causa diuersa, vt in priori casu non procedat ista hæc nostra doctrina, quia tunc facienda sit executio aduersus hæredem, ne eius malitiis indulgeatur. Secundo autem casu, habere locum nostram opinionem, hęc est doctrina Zabarellæ *in d. c. Abbate colu. penul. vers. oppono ad hoc*, qui intelligit doctri-

nam

nam Innocent.vbicumque hæres non possideret ex persona defuncti, sed aliunde possessionem quæsiuisset. Capicius *in d. decis.* 1. sentiens difficultatem, dicit, quòd licèt Zabarel. sentiat esse onus de necessitate probandũ per hæredem de noua eius, & aliunde quæsita sua possessione: tamen Immol. & Ioan. Andr. & Anto.de But. ponunt hoc in possibilitate probandi, non in necessitate. Dicitur insuper *in d. decis.* 199. *sub n.* 6. quòd licèt sacrum Concilium pluries fuisset sequutum opinionem Innocentij, vt per Capi. & Alciat. respondetur, quòd in iis decisionibus, per Afflict. relatis, non fit mentio, & quòd super ea non fuit facta discussio, quæ omnia nota, quia multum temperat opinionem Innocentij sed super illius resolutione cogita. Menoch. tamen *ibi num.* 832. post Rebuffum *vbi suprà num.* 2. & Capicium *in d. decis.* 1. opinionem Fabri defendi posse, videri; si agatur ex actione iudicati (de cuius actionis tamen natura vide, quæ latiùs diximus suprà cap. 2. à num. 39. ad differentiam
246 iudicis officij.) Et an & quando in Saluiano interdicto executorialium expeditarũ possit executio impediri, vide Rotæ decisionem apud Farina. 1. *p. nouissi. decis.* 280. *per totam.*

247 Rursus quæri potest, an executor datus pro executione executorialium, & sententiæ latæ contra debitorem alicuius quantitatis; excedat, si illam exequatur in alium debitorem condemnati, cum quo lis agitata non fuit. In quo est breuibus resoluendum, quòd ad hoc vt executor hic possit, absque excessus reatu executoriales exequi in condemnati debitorem, necessariò, & præcisè requiritur, vt debitum in eo sit statu, vt debitum ab illo possit exigi via executiua, vt puta: vel quia ipse debitor condemnati confiteatur debitum, (quia confessio executionem paratam habet, *l. post rem. ff. de re iudi.*) aut contra ipsum rem iam iudicatam nactus fuerat condemnatus. vel quia sit ei obligatus obligatione guarentigiata. igitur vt executor possit executoriales exequi contra eũ, præcisè & necessariò requiritur, vt aliter aduersus illum debitorem locum habeat via executiua. si autem ab eo via executiua debitum exigere non poterat suus creditor, & ipse non confiteatur, sed negauerit potiùs debitum, præcisè est necessarium, vt coram suo iudice ordinario, aliàs competẽte, actio-
248 ne personali conueniatur, & via ordinaria probetur debitum, & de eo conuictus condemnetur, & demum obtenta re iudicata contra illum, poterit tunc executor executoriales, aduersus eius creditorẽ condemnatum expeditas, exequi, & tunc non excedet.

Hanc doctrinam mihi probat in terminis text. elegans *in auth. de collatori. §. eas autem, vers. si autem aliquis. collatione* 9. cuius sunt verba mirabilia (loquendo de executoribus.) Si autem aliquis pro veritate publica debẽs tributa, dicat executori, esse sibi alium debitorem, non licere executori molestiam aliquam denominato inferre, nisi priùs debitor probetur. hoc tamẽ priùs requiri apud iudicem prouinciæ, si pro veritate debitor est is, qui denominatus est, & ita fiat executio.) text. est etiam expressus *in l. à diuo Pio. §. si quo. ff. de re iud.* ibi, Posse enim nomen iure pignoris capi, Imperator nosterẽ rescripsit, sed vtrùm confessi nomen tantùm capi possit; an etiam si neget quis se debere; videamus. Et magis est, vt id dumtaxat pignori capiatur, quod confitetur, cæterùm si negetur, æquissimum erit discedi à nomine; nisi fortè quis exemplum sequutus corporalium pignorum, vltrà processerit, dixeritque, ipsos debere iudices de nomine cognoscere, vt cognoscunt de proprietate, sed contrà rescriptũ est.) idem etiam probat bonus text. *in l. si in causa iudicati.* ibi, debitoris eius cõuenti ad solutionẽ authoritate præsidis prouinciæ compelluntur.) *C. quando fiscus, vel priuatus debitoris sui debitores conuenire possit, vel debeat.* optimus etiam ad idem text. *in l. 3. C. eodem tit.* ibi, Si debitum nõ inficiantur ij, quos obnoxios debitoribus fisci esse, proponis: potest videri non esse iniquum, quod desideras, vt ad solutionem per officium procuratoris compellantur. nam si quæstio aliqua refertur, id cõcedi non oportere, etiam ipse perspicis, *&c.*) probat *l. etiam.* iuncta *l. eos.* ibi, apud Rectorem conueni prouinciæ, qui siue debitum confessi, siue negantes, & conuicti fuerint, condemnati, *&c.* cùm latæ sententiæ captis pignoribus, ac distractis, secundùm ea, quæ sæpe constituta sunt, meruerint executionem, iuris formam tibi custodiet.) Ex quibus qui- 249
dem omnibus iuribus duo colliguntur, valde in praxi vtilissima, vt executor non possit exigere debitum à debitore condemnati, nec virtute executorialium sibi commissarum, ab illo via executiua debitum exigere, nisi aduersus illum aliter etiam viam executiuam creditor condemnatus habuerit, vel fuerit confessus. Secundum, quòd si hac via executiua aliter ab illo exigi non possit, vel non confitetur debitum, sed negauerit: tunc in illum via ordinaria actione personali conuentum, conuictum, & condemnatum, coram suo iudice competenti, poterit ita demum executoriales aduersus suum creditorem expeditas executor exequi, interim conquiescens.

Hanc eandem conclusionem probat Bal.

in

in l. etiam in prin. C. de execut.rei iud. gl.Cyn. Bar.& alij communiter Doctores *in d. l.2. C. quando fiscus vel priuatus.*Salicet.*in d.l.etiam.* Specul.*in tit.de* 1.*decret.*§.*restat.n.*4.*&* 6.Cyn. *in d. l.2.* Angel. *in l. à diuo Pio* §. *sic quoque. in prin.*vbi etiam Immol.*col.*1.*vers.& hæc vera ff. de re iudi.*Petr.Surd.*cons.*4.1.*tom.à prin. & per totũ,*qui *sub n.*2.post Bal.& Salic. *in d.l.etiam.* dicit, quia talis executor excedit terminos executionis, quia fit in re aliena,non autem in re debitoris,vel per ipsum possessa,& ideo in subsidium capiuntur nomina eius, aliis deficientibus,& ideo requiritur,vt confiteatur debitor, vt in executionem iudicati capi possit. Nam quemadmodum creditor condemnatus non poterat exequi suum debitorem absque confessione,re iudicata, aut instrumento guarentigio,sed debebat eum via ordinaria cõuenire,ita seruari debet in obtinente contra cõdemnatum creditorem executoriales, ex cuius iure, & persona agit, ne fiat per alium deterior eius cõditio. Et hanc distinctionem latè prosequitur comprobans Guid.de Zusa *in tract.de instru.guaren.à n.*25. *vsque ad n.*32.cui plura applicat fundamẽta.

250 Hæc adduxi,vt clariùs conuincatur Petr. Surd.*d.cons.*4.dum *num.*27. dicit,quòd si iste debitor condemnati negauerit debitum, & probetur per authenticum instrumentum, etiam nõ habens executionem paratam, vel aliter,quòd tunc poterit in eum fieri executio propter mendacium,& calumniam conuictum, per Specul *in tit.de* 1. *decret.*§.*restat. n.*4.*&* 6.& per Cyn.*vbi suprà,* & Bal.*in l.*1.*n.*20.*C.de conuenien.fisci debito.* sed conuincitur euidenter ex tot iuribus, & authoritatibus, notissimísque iuris principiis comprobatis, quia confessio non requiritur hoc casu ad probationẽ debiti, quia foret angustare probandi facultatem; sed quia executio aduersus illum locum habeat, quia cõfessio habet executionem paratam *d. l. post rem iudic. ff.de re iudi.* & facilis sit exactio non expectata re iudicata,coram iudice competente obtenta contra illum negãtem,suspensa interim executione executorialium, ex dictis iuribus. Speculator autem & cæteri loquũtur,quando debitor negat debitum, vt de eo constet

251 (prout requiritur)summariè debet constare, creditorem condemnatum habere hoc ius, secundùm Angel.*in l.à diuo Pio* §. *si quoque in prin.de re iudi.*vbi Immol.*col.*1.*vers.& hæc vera.*Alex.*n.*2. Iff.*n.*1. & Salicet.*in d.l.*2.*quando fiscus vel Prælatus.* & idem Salicet. *in l. etiam. n.*2. *C. de executio.rei iudi.* qui dicunt, quòd si negetur debitum,tunc summariè probãdum est, quia de eo debet constare; & ad hunc effectum dũtaxat, vt nomen illud debitoris, & ius creditoris condemnati tale, quale sit, detur in solutum ipsi creditori obtinẽti executoriales, prout in simili dicimus, quando quis est condemnatus pro quantitate,& fieri vult executionem in re debitoris, & alius tertius compareat, & alleget possessionem eius,non tamen dominium,tunc si pro parte condẽnati doceatur summatim de dominio ipsius,& ad se spectare,tunc victor, qui executoriales obtinuit, mittitur in possessionem seu quasi,illius iuris,dominij,& actionis,quæ 252 potest,vel poterat competere condemnato, vt via ordinaria ea actione possit conuenire possessorem oppositorem,absque cuius præiudicio, hæc missio fit, & sine sui iuris detrimento aliquo.ita per Bal.*in l.etiam.col.*3.*n.*15. *C.de executio.rei iudi. & in l.ob maritorum.C.ne vxor pro marito.colu.*2. Paul.Castr.Alex.*n.*12. Vinc.Hercul.*colu. fi.*Iff.*n.*12.*in d.*§. *si super rebus.*post Cuma.*ibi.* Couar. *in pract.quæst.c.*16. *sub n.*4. *vers.quartum tribus iis conclusionibus.*

Et eodem modo procedunt in nostro casu suprà citati Doctores,Cyn. Specul.& Bal. vt dato in solutũ hoc iure, & actione, quam in nomine debitoris sui habet, vel prætendit condemnatus, cõstito de eo iure,summatim priùs poterit eam actionem personalem intentare,contra debitorem negantem,via ordinaria,& coram suo iudice competenti, ex Couar.& cæteris allegatis modò,prout contra illum suus creditor cõdemnatus poterat experiri,non aliter. iste est tex.expressus *in l. final.*ibi, In solutum nomine debitoris dato, non aliter, nisi mandati actione, ex persona sui debitoris,aduersus eius debitores experiri potest:suo autem nomine vtili actione rectè vtetur.) *C. quando fiscus, vel priuatus.l.negantes debitores.*ibi, conuictos autẽ condemnari, ac iuris remediis ad solutionem vrgeri conuenit, *&c.) C. de actio. & obligatio. & l. etiam.* iuncta *l. cos. C. de executione rei iudi.*

Et ideo nota,quòd in propositũ dicit idem Bal.*d.l.etiam.n.*3.ibi,Sed si debitor negat,sed 253 statim conuincitur de mendacio per publicum instrumentũ,respondetur,nec tunc fiet executio secundùm gl. Alij dicũt, quòd imò tunc dicas,quòd aut potest conuinci per instrumentum, quod habet executionem paratam,vt per instrumentũ sententiæ,vel iuris iurandi,vel more Tuscorum per instrumentum guarentigiæ,vel more Perusinorum per instrumentum confessionatum, & tunc fit executio,negatione non obstante, quia non requiritur strepitus iudiciorũ in instrumentis exequibilibus,vel post rem iudicatam:aut tale instrumentum non habet paratã executionem,& tũc quia lis sub iudice esse potest, negatio rem dubiam facit,ac ideo inexequibilem.ita debet intelligi quod notatur *in l.* 2. *suprà quando fiscus vel priuatus.* Hæc ille, quo

quidem inſuper cõuincitur euidẽter Surd.& ita etiã loquuntur cæteri Doctores ad princ. huius art.citati n.249.quod eſt indubitabile.

Et poſtquam hæc ita ſcripta habui, inueni Parlad. *lib.2.rerum quoti.c.ſi.5.p.§.3.n.45.* tangentem noſtram quæſtionem, reſoluénſque *ex l à diuo Pio § ſic quoque.ff.de re iud.* per quam ita ait (nomen debitoris in cauſam iudicati capi non poſſe niſi quando alia bona defuerint,ſed & tunc tantũmodo capi poſſe,quando debitor confiteatur debitũ,non ſi neget.) ſequitur, & facit (quid ergo ſi debitor malitiosè neget,& intereſt, an negatio euidenter malitioſa ſit,an ſecus, nam ſi manifeſtò malitioſa ſit,vt puta quia conſtat de debito, aut per rem iudicatam,aut per contractum guarentigium,executioni locus erit, nõ ita ſi de debito manifeſtò non conſtet,ita diſtinguũt Immol.Alexand.Paul.& Iſſ.*in d.§.ſic quoque.*) Hæc ille, qui quidem iterum ibid. ſequitur, & facit ad propoſitum illius , quod vltimo loco noſtræ difficultatis à n.251.diximus, vt ſcilicet (quod ſi nomen creditori detur inſo-
254 lutum,tenebitur ille hunc alium debitorem nouiter conueniri ex vtili actione,ſibi ex adiudicatione nominis acquiſita , iuxta *d.§.ſic quoque.* vbi B.& gl.*in l.1.C.de prætor.pignore.* in quo debebit iuris ordo ſeruari. *l.1.C. de iur. haſtæ fiſca.lib.*10.& Suarez *in l.poſtrem q.2.*)

255 Quæ regula primò fallit in annuis penſionibus,ſiquidem in illis ac immobilibus directò & indiſtinctè executio locum habebit, ſecundùm Bal.*in l.etiam.C.de executio.rei iud.* Alex.& Iſſ.*in d.§.ſic quoque.* Parlad.*vbi proximè n.44.*Secundò fallit in pecunia debitoris,
256 quæ apud argentarium,vel depoſitarium ſit, quia pariter executio locum habet , probat text.*in d. l. à diuo Pio. ff. de re iudi.* Parlador. *vbi proximè n.45.*

Ad præſentis capituli materiam aliquæ ſunt conſtituendæ regulæ, quibus executoriales inter alios expeditæ, aliis,etiam minimè ad earum proceſſum vocatis , præiudi-
257 cent,vel non,vt faciliùs detegatur,an executores exceſsũ hunc de perſona,ad perſonam commiſerint,vel non, & vt per conſequens, an ab eo appellationi emiſſæ , quando deferendum, in ſupremis prætoriis declarabitur, iuxta quæ à prin. huius capitis dicta remanent,& ad cognoſcendum,an executoriales
258 expeditæ contra patrem in aduentitiis filij, prælatum in bonis eccleſiæ , tutorem , aut alios legitimos adminiſtratores, poſſint exequi aduerſus filium, eccleſiam, minores , & ſimiles abſque metu exceſſus. & an poſſit impedire executionem huiuſmodi ratione ſui iuris contra ſe factam.

259 Et prima regula conſtituenda eſt,vt ſit animaduertendum,quo iure ipſi adminiſtratores legitimi & comparuerint in iudicium, & in progreſſu cauſæ agendo , vel deferendo, nam ad hoc vt acta , & proceſſus , & inde executoriales contra ſe latæ poſſint nocere præbendis,filiis,& ſimilibus,debet in libello inferi nomen adminiſtrationis legitimæ , ita docent B.*in l.1.* vbi Angel.*n.7.ad ſi.C.de bonis maternis.*vbi dicunt,quòd pater,qui eſt à lege legitimus adminiſtrator bonorum aduenti- 260
tiorum , tam in agendo,quàm defendendo, filij,iuxta *l.1.C.de bon.mat.& l cũ oportet,§.non autem.C.de bon.quæ liberis.*tenetur hanc qualitatem legitimi adminiſtratoris inferere in li- 261
bello, idem B. *in l.patr. qui caſtrenſe n.2. ff.de caſtr. peculio.& in l.ſi infanti n.2.C.de iure liber.* Petr.de Ancar.*in c.acceſſorium.col.14.verſ.quid ſi excommunic.de regul.iur.lib.6.* Tiraq.*de retra. lignagi.§.10.gl.1.à n.3.*per text.*in l.3.§. ſed ſi fortè*, ibi, vel vir,vxoris nom.) & iterum §.*ad quod,de tutore* ibi,non tamen quaſi tutor.) *ff. iudi.ſolui.*Bar.*in l.ſi verò.in prin.ff.de ſolu l.exigendi. C. de procurato.*ibi, actionem Patris nomine dirigat,*&c.*) Maria Soci.*in c.1. colu.37. verſ.15. quæro de libelli oblatione.*Feli.*in c. cùm olim.col.4.ſub n.4.verſ. quo autem nomine,de teſtib.*Fulg.*in d.l.1.n.7.* & cum eo Corneus *n.3.* & Faber ibi,dicẽtes,quòd verba libelli referenda ſunt ad perſonã filij,Matth.de Afflict. 262
*lib.2.conſtit.rub.9.n.12.ad ſi.*gl.quæ idẽ voluiſſe videtur *in l.cũ dos.7. verbo producit.ff de pactis dotalibus.*& dicit Bar.*in d.l.1.*ex communi practica nominari ſolere patrem, & filium.

Nam ſi hæc qualitas adminiſtratoris omittatur,in dubio videtur actum facere,& cau- 263
ſam proponere nomine proprio,non alieno, *l.& magis.ff.de ſolutio.& l.Papinia.* & ibi gl. & Alberic.*ff.mandati.l pro hæredi.ff.de acquir.hæredi.l.ſi ita ſtipulatus fuero.§.Chryſogonus.*& ibi B.*ff. de verb. oblig.* quod pulchrè, & ſcienter declarat Marian.Soci.*in c.1.in 7.art.prin.q.6. de libelli oblatione,*facit etiam text.*in l.1.§.vlt. ff.de noui oper. nuntia.l.1. ff. de off. procura. Cæſar.* & quod tradit gl. *in l. ſciendum. §. tutores , in verbo habentur. ff. qui ſatiſd. cogan.* & quod ſcribit Ioan. Andr.poſt Guid. Tuſc.*in addi. ad Specula. tit de coniunct.a perſona. §.1. colum.1.* Tiraquel.*de retract.lignagi. §.10. gl. vni.n.3 fol.173.* quod tempera prout infrà à
num.285. Sicut è conuerſo,quando quis di- 264
cit actum agens, Titius pater , ſeu procurator, negotiorum geſtor, Rector,vel adminiſtrator , tutórve Titij duntaxat , abſque alia expreſſione , ſed hac adhibita ſolummodo qualitate , intelligitur agere nomine alieno, non ſuo, text.(qui loquitur in inſtitore.) *in l. vlt.*& ibi B. (qui etiam trahit ad procuratorem) *ff.de inſti.actio.*& voluit gl.*in l.quacũque. in verbo,procurator.ff de procurato.*& B.*in l.3.§. ſed & ſi cum tutor.ff.iudi.ſolu.& in l.1.§.nuntia.*

ſolutio.

solutio.2.vers.aut apponitur nomen.ff.de oper.noui.nuntia. Alberi. *in rubr.C.de procurato.n.4.& in l.1.§.1.ad fi.ff.de admi.tuto.*(vbi loquitur de tutore.) Bal. *in l.1.in fi.C.de senten. & interlo.* Maria. Soci.*in d.c.1. in 7.art.prin.q.6.de libelli obla.*& in eo qui tanquam maritus agit,idem voluit Bal. *in cap. constitutis.vers quæro cum gl. de procurator.* quos, & alios nuncupatim sequitur Tiraq. *vbi suprà num.4.*

Et ex hac doctrina per Bart. *vbi proximè,*
265 idem deducit, & probat Feli.*in d.c.cùm olim. de testib. sub n.4.d.vers. quo autem nomine,* &c. quòd Prælatus ecclesiasticus agens, vel defendens in iudicio ecclesiam super eius bonis, tenetur agere, & causam proponere nomine ecclesiæ, non autem nomine suo proprio. ita dicunt ibi Innoc. & cæteri,& Lapus *allegatio.52.* Speculator *in tit.de procurat.§.ratione quoque constituentis. vers.quid si aliquis.*& Archid. *in c.non liceat 12.q.2.* Immol.*in clem. 1.n.7.colum... de rescript.* & communiter tradi solet *in c. fi.de dilatio.* qui omnes idem intel-
266 ligunt in procuratoribus,& aliis, qui agunt, & defendunt ecclesiam,vel in defectum,vel negligentiam Prælati, pro quibus etiam facit tex.cum materia *in c.quoniam Ab.de of.delegati.& in l.2.ff.quod cuiusque vniuersit.nomi.*

Pro iis etiam est text. elegans *in l. tutorem*
267 *ff.de his,quibus vt indignis.* quo expressè probatur,vt processus,& sententia,& acta cætera gesta per tutorem nomine pupilli,nõ præiudicant, nec obsunt iuri competenti ipsi tutori, quod suo proprio nomine in iudiciũ non deduxit,&sic solùm obstat pupillo,reddens tex.rationem *ibi*,discreta enim sunt iura, quanuis plura in eadem persona deuenerint,aliud tutoris,aliud legatarij,& cùm non suæ personæ iure, sed pupilli accusauerit, propriam pœnam mereri non debet,*&c.*)facit *c. frequens. in fi.* cum ibi notatis per Ioan. And.Ex quibus dicit post alios Vant.*in tract. de nulli.senten.ex defectu mand.*quòd si aliquis cõstituerit procuratorem dicens,ego Titius Rector talis ecclesiæ cõstituo procuratorem Sempronium,ad agendum aduersus P.super causa domus suæ ecclesiæ, quam mouere contra illum intendo, *&c.* & ad alias omnes
268 causas ad Roma.Cur.legitimè deuolutas, & ad omnes, *&c.* vt procurator istius mandati vigore non poterit pro me agere(dẽpta causa in qua specialiter constituitur) nec comparere, nisi duntaxat in causis quarum exercitium competit mihi constituenti vti illius ecclesiæ rectori,nõ tamen in causis patrimonij mei, & mihi tantùm respectu meæ personæ,vel respectu alterius officij,aut dignitatis competẽtibus, quia inspicitur quo iure constituerim procuratorem, & sic vt Rector ecclesiæ. Æguid. *concl.* 5. incipit *generale, circa*

mediũ.& 548.*concl.quod si,*&c.*& concl.423.si monachus.*Decius *cons.77.col.2.vers.sed tamẽ iis lib.*1.& clariùs per Rom.*cons.*88 *tribus in prin.* quibus quidem etiam dicunt,quòd si constituens non potest, nisi vno iure constituere, simpliciter constituendo, videtur eo nomine constituere,quo potest, videlicet nomine officij seu administrationis, quam habet. 269

Quibus rectè conuenit,quod singulariter 270
tenuit Ludo.Rom.*cons.*446.*& cons*496.*in 1. dub.*quem exaggerãs sequitur Maran.*de ord. iudic.4.p.16.d.n.17.fol.mihi* 242. Tiraq. *de retract.lignagier.*§.10.*gl.vnica n.6.& 7. fol.*173. *& in nouiori impressione fol* 347. vbi multa accumulat,quòd quãdo maritus,qui vt talis,& legitimus administrator potuit comparere in iudicio, & eo iure omisso comparuit tanquam procurator vxoris, cùm in rei veritate non haberet mandatum, processus, & iudicium nullum erit, nec saluabitur illa alia via legitimi administratoris, eique imputatur, quare talem viam elegit,agendo vt procurator,& loquendo in coniuncta persona.idem 271
etiam tradũt Bal.& Salic.*in l.1.*ille *col.1.vers. vlteriùs oppono.*iste *colu.2.vers.oppono quod etiã.* & ibi quoque Anto. ab Alex. *C. de procurato.* per ea quę notat gl.*l filius.in gl vlt.*ibi,vel hic prætor.)*ff.qui satisdare cogantur.*ipse Bald.*in c. nonnulli.colu.2.vers.nota si quis impetrat.* & ibi Barba.*in §.sunt & alij.*Feli.*colu.14.vers. limita 2.de rescrip.* Bal.*in c.ex part. decani.colu.3.vers. sed quid si coniuncta.* Alex.& Iſſ.*in l.exigendi.* ille *col.2. in vlt.fallen.*hic *col.3.in 6. fallen.C.de procurat.* & ibi Iſſ. & ad id facit optimè text. *in l. 3. §. sed & si fortè.ff. iudicatum solui.*

Obiter adnotandum, quòd maritus pro 272
vxore potest agere sine mãdato, & sine cautione de rato in rebus paraphernalibus, vel cum cautione in cæteris rebus.(de dotalibus nõ loquor,in quibus maritus ius habet vberius, *l.doce ancillam. C. de rei vind.cum simili.*) sed quæ de aliis dixi,notantur *in l.3.§. sed & si.ff.iudicatum solui.& in l.2.l.maritus.C.de procurat. & in c.constitutis.eod.tit.* & vbique gl. & Doctores,& latè Alex.*cons.*42 *super præmisso. colu.6.vers.nec obstat quòd dicta bona.lib.*1.Corneus *cons.*190. *ad euidentiam.colu.3. lib.3.* Tiraquel.*de retract.lignagier.*§.10.*gl.vnica &* 1. *n.*1. qui sequutus Corneum,plus dicit,quòd maritus censetur habere mandatum, ad administranda bona paraphernalia, per text. (quem dicunt ad hoc singularem) *in l si ego* §. *penult. & vlt. ff. de iure dotium.*

Hinc est,quòd licèt is qui primum locum 273
obtinet defensionis, quando patiatur, vt alius quem negotium tangit, secundariò & in consequentiam agat, & litem tractet, sibi scienti prejudicet sententia lata.*l.sæpe.ff.de re iudi.*text.*in c.pen.eod.tit.* Iacob. Cancer. *vari.*

*resolu.2.p.c.16.n.52.*hoc tamen intellige,si ille ageret nomine proprio, secus si nomine tertij,cuius ipse nullum mandatum haberet; quia tunc non fit præiudicium tertio, etiam scienti id, vt notant B. & omnes *in d.l. sæpe* Cancer. *vbi proximè n.* 51. nisi ille, tertio in iudicio præsente,nomine eius comparuisset, vti egregiè innumeris relatis tradit Alex. *in d.l.sæpe n.*87.*&* 93. Pinell.*in l.2.p.2.c.1.n.*18. *C.de rescindend.vendi.* Iacob. Cancer.*vari.resolu.d.2.p.c.16.n.*51. vide infrà à n. 327. quæ omnes doctrinæ temperantur, & declarantur,prout declaramus easdem infrà à n. 285. cum sequentibus,vbi mirabiliter exponũtur omnes quas adduximus à n 257. hucusque.

274 Quare meritò sequitur, vt condemnatus respectu officij,cuius nomine comparuit, & condemnatus fuit, poterit ratione sui iuris comparere,& impedire executionem ex supradictis. & quia vbi non concurrit identi-
275 tas personarum, rei, & causæ, non intrat exceptio rei iudicatæ, iuxta *l.cùm quæritur. cum seqq.de except.rei iudi.*& ibi per Doctores Ab. *in cons.*50.*n.*2. *cum seqq.* Decius *cons.*96.*col.*1. *vers.*445 *n.*45.sed si quis egit nomine administrationis,& officij,quod gerit,condemnatus vti administrator,vt in hospitalario dixit Rota *decis.*1. *post prin. de restitut. spoli in nouis.* Æguid. *decis.*5. *ante medium. & decis.*584. &
276 ideo si ipse non est vitiosus possessor rei lite pendente, sed antè eam possidebat, poterit ratione sui iuris impedire executionem,quia possidet, & comparet vti alius quilibet extraneus priuatus,& sic tũc repræsentat aliam nouam personam, hoc est, se ipsum vti extraneum, & particularem, licèt antea fuerit condemnatus vti administrator, & hospitalarius. ita eleganter valde dixit Rota Roma. *in decis.*100.*ex nouem.n.*4.*&* 5.*p.*1.*nouissim.diuersor.* reddens insuper rationem, quia in se-
277 parabilibus potest quis repræsentare duplicem personam, & cõsiderari tanquam alius, & non tanquam ipse.*l.si pater.*§.*si duo.* vbi gl. & Bal.*ff.de adop'io* cum aliis adductis per Aymon.*de antiquit.tempor.*4.*p n.*142.& regulariter(inquit Rota eadẽ ibi) attendi debet qua-
278 litas,sub qua fit dispositio,vel actus,& à nomine dignitatis ex argumento, & à præsupposito,& à nomine dignitatis, officij, & appellatione, iuxta *c.quoniam Ab.* & ibi notata. *de off.delega.*gl.B.&alij *in l.mancipia C.de seruis fugiti.* Signo. *cons.*37.*dub.*3. Alciat.*tom.*1.*lib.*2.*cons.*3. *n.*2. Euerard *in decis.*36.79. *&* 81.ac ideo sequitur manifestè, vt licèt sententiæ condemnatoriæ sint latæ contra aliquẽ tanquam administratorem alicuius personæ,seu ecclesiæ, tamen quando ipse prætendit rem
279 possidere iure proprio,vti res patrimoniales, & vti suas proprias,& particulares,& probat incontinenti, admittendus est omnino, vt dicit Rotæ dicta elegans decisio *ibi sub n.* 5. quæ omnino est videnda *n.*21. *& seqq.*

Et faciunt ad propositum multæ congestæ doctrinæ per Tiraq.*de retract.lignagier.*§.1.*gl.*9.*à n.*266.*cum seqq.*& suprà *à n.*263.*fol.*70. *& in nouiori impressione fol.* 154.& melius *n.*271. *fol.*155.*in nouiori impressione,* vbi quòd tutor, 280
curator,vel administrator, qui vendidit rem pupilli, vel administrationis, potest vt consanguineus iure proprio retrahere postmodum,nec sibi venditio, à se facta,præiudicat, vbi multis doctrinis, iuribus & authoritatibus comprobat, quæ nostræ conducunt.

Et in corroborationem illud rectè facit, quod superiùs diximus sub n. 245. ex Vinc. 281
de Franc.*in decis.Neapol.*199.*p.*1 *per totam,* post alios tenente,quòd licèt executoriales expeditæ contra defunctũ in interdicto retinendæ, non possint exequi cõtra eius hæredem, quia alia est possessio istius,alia defuncti,hoc procedere (dixit) quando hæres possidet ex persona, & iure suo,aliũdéque possessionem quæsiuit; secus tamen quando possidet ex persona, & iure defuncti, vt tunc executio locum habet contra illum.Facit etiam in auxilium dictæ Rotæ decisionis doctrina Alex. *concl.*4. *vers.inspectis. n.*7.*in fi.vers. nec agenti. lib.*2. dum dicit, quòd sententia lata contra vnum agentem,tanquã ex alia persona, puta,administratore, Prælato,*&c.*illi non præ- 282
iudicat in iudicio, quo venit ex noua persona.Alex.sequitur Cardi.Tusc.*pract.concl.litera R.concl.*268.*n.*21.*tom.*6.rectè etiam conuenit,quod ex Hieron. Gabriel.*cons.*52.*num.*9. *tom.*1. diximus superiùs sub num. 172.

Præfatæ tamen Rotæ decisionis doctrina, vt comparens nomine, & interesse proprio, 283
ad impediendam executionẽ sententię,contra eum latæ,vti administratorẽ, & nomine, seu respectu dignitatis,fallit,vt nõ procedat, quando cõparens nomine alieno dicit,comparere etiam pro interesse suo,quia tunc sententia lata contra principalem,etiam ipsi administratori, etiam vti priuato nocet, ita Alex.*cons.*36.*dicis quæ.lib.*1.*in fi.* Cardi.Tusc. *pract.conclus.tom.*7.*litera S.concl.*174. *num.*43. quam limitationem vt elegantem nota.

Fallit etiam & secundò; quando administrator confitetur lite pendẽte possidere no- 284
mine ecclesiæ, vt administrator; quia tunc postmodum ad executionem impediendam sui iuris, & possessionis intuitu, audiendus non est, prout eleganter limitat dicta Rotæ *decis.*100.*ex nouem.à n.*21.*& seqq.p.*1.*diuerso.*

Vnum porrò est necessarium,quod aduertit doctissimus Pinel. *in l.*1. *C. de bonis mater.* 285
2.*p.n* 63.& præcipuè 64.*fol.*54.*colum.*3.quòd licèt Doctores videantur innuere, necessarium

ſarium requiri pro forma libelli,& iudicij,vt pater agat,vel conueniatur expreſsè ea qualitate legitimi adminiſtratoris, ipſe tamen putat veriſſimum ; libellum,& iudicium ſuſtineri, licèt ea clauſula deficiat, ſi in proſecutione cauſæ deducuntur, & explicantur iura litigantium, ex qua cauſa ſeu titulo, vel petuntur,vel poſſidentur. Ex quo conſtabit, agens, vel defendens,an iure ſuo,an iure adminiſtrationis, & officij agit, litémque proſequitur, quam probationem aptam eſſe, etiam ad ſuſtinendum libellum ineptum,dicit vir ipſe ex gl. (quam vocat celebrem) *in l.1.§.ſi quis argentum. verbo, iuranti. ff. de poſ.* ibi, niſi poſtea probetur.)quam etiam extollunt Doctores ſecundùm Feli. *in c.2. num.4. volu.2.de libel. oblatio.* notabiliter Iſſ.*in l.1.ex*
286 *n.6. de off. acceſſoris.* & præcipuè inquit (vltra alias rationes) locum habere,vbi proceditur attenta veritate,& veritate facti,ſublatis formulis.

Quod vlteriùs probatur ex celebri Bartoli doctrina *in l.ſi pupillus* §.1.*col.2. verſ.ſi verò*
287 *non dicit. ff. de negot.geſt.*vbi docet,quòd licèt adminiſtrator non dicat expreſſim,ſe negotium facere adminiſtratorio nomine, ſi tamen expreſſit cauſam tangentem adminiſtrationem, videtur expreſſiſſe alterius nomine agere,per text.*ibi,*vt creditorem tuum, vel pignus tuum liberet, *&c.)* quod nota,in-
288 quit B. quia ob expreſſionem cauſæ præſumitur actus fieri contemplatione,ſiue nomine eius,ad quem ea ſpectat.B.referens ſequitur etiam Tiraq.*in propoſ de retract.lignagier.* §.10. *gl.1. & vnica num.5.fol.*347.in nouiore impreſſione, adducens rationẽ legis *in agris. ff.de adquiren.rerum dominio,cum concordantib.*

Et ideo dicit Bart.*in l.ſi fundum per fideicom-*
289 *miſſum.in princip.ff.de legatis* 1. per illum text. quòd ſi procurator dicit, ego Titius nuntio tibi,ne ædifices in tali re Sempronij,vel vendo tibi talem rem Sempronij, videtur actum facere nomine Sempronij,ad quem res pertinet, non nomine ſuo, ſequitur ibi Immol. Bart.*in l.mater.ad fi.*& ibi Bal.*C.de rei vindic.* Feli. *in c. cum M. Ferrarienſ.ſub n. 2. de conſtitutio.* Tiraq. *vbi ſuprà*, dicentes, ſufficere quamlibet demonſtrationem.

290 Hinc tutor contrahendo de re ſpectante ad pupillum,præſumitur nomine pupilli agere, *l.ad negotiationem. ff. de adminiſtratione tutor.*Bald.*in l.ſi patruus.col.2.C.communia vtriuſque iudicij.*Corneus *conſ.27.n.7. lib.2.* Alciat. *præſumpt.14.n.2.*& in ſpecie procuratoris idẽ reſpondit Decius *conſ.77.n.13.in fi.*Menoch. *tract.de præſumptio.præſumptione* 49.*n.5.lib.3.*

291 Prout etiam ſi ipſa ſententia ſimpliciter loquatur de perſona Patris, ſeu nomine proprio adminiſtratoris,ſi tamen ex actis,& proceſſu cõſtet egiſſe vti legitimus adminiſtrator, prout rector, aut Prælatus eccleſiæ, non proprio ſui ipſius (ſecundùm ea, quæ hactenus dicta ſunt) ita pariter ſententia adminiſtratorio nomine, ſcilicet, intelligenda eſt. Enimuerò ſentẽtiæ dubietas declarationem, & interpretationem recipit ab ipſis actis, & 292
proceſſu, è quibus emanauit, Corneus *conſ.* 10.*n.2.vol.*4. Alex.*conſ.*49.*n.*8.*lib.*7.idem Crauета *conſ.*186.*n.*5. Soci.Iun.*conſ.*181.*n.*70.*lib.* 2.Menoch.*conſ.*80.*à n.*39. Seraphi.*deciſ.*354. *n.*18.*tom.*1.*& deciſ.*279.*eodem tom.*vbi inquit, quòd ambiguitas ſententiæ recipit declarationem ex actis, imò etiam eam recipit à li- 293
bello, vt probat Seraphi. *in deciſ.*640. *n.2. & n.*18. *tom.*1. & nos pluries paſſim alibi altiùs tractauimus, nempe infrà c.12.à n.62. cum pluribus ſequentibus, vbi quamplura videbis ad propoſitum noſtrum.

Et tum etiam, quia ſententia intelligitur lata ex qualitate,& cauſa in libello deducta, 294
quanuis in eadem ſententia nõ exprimatur, gl.*in l. hæ enim cauſæ de ſuſpect. tuto.l.ſi quis ad exhibendum.ff.de executione rei iudi.* gl.nota.*in l & puto.*§.1.*ff famil. erciſ.*Bar.*in l.1.C.de errore calculi.* Bal.Nouell. *in tract.de dote n.2.* Phan. *tract.de lucro dotis in rubr. n.39.fol. mihi 26. in paruis,*& comprobatur ex doctrina à Bart. *in l.ita ſtipulatus. §. Chryſogonus.ff.de verb.obligat. in penul.colum.*dum dicit,quòd ſi aliquis procurator alterius ab initio cœpit agere cauſam procuratorio nomine, licèt poſtea in 295
proſecutione fiat etiã à ſe aliquis actus ſimpliciter:tamen intelligitur repetita illa qualitas,ſcilicet procuratorio nomine, per text. *ibi* cum gl.& notat idem B.*in l.qui ſeruum.*per illum text.*ff.de interrogat.actio.* Bar.*in l.procurator, qui pro euictione. ff. de procurato.* optimè Feli.*in c.cum M. Ferrarienſ.de conſtitutio.n.2.*

Hinc eſt, quòd ſi contractus plura habeat capitula,& in vno fiat mentio officij, in aliis 296
autem contrahentes ſimpliciter loquantur, totus contractus eodem modo debet intelligi, ſcilicet repetita qualitate officij. quia illa qualitas informat omnẽ obligationem.Bald. *in l.procurator ad fi. ff. de procurato.* Mantica *in tract. de contractibus. lib.2 tit.1. n.3.* quoniam vna pars contractus,ab alia poteſt declinari. arg.*l.vtrùm.*& ibi Bal.& Angel.*ff.de peti.hæredi.& l.qui filiabus.de lega.*1. Decius *in conſ.*48. 297
*col.vlt.verſ.*5.Purpura.*conſ.*473.*n.*20. Crauet. *conſ.*428.*n.*13.*in fi.*Mantica *vbi proximè n.2.*

Quò pertinet, quod dicit Crauet. *conſ.* 231. *num.* 14. quòd petens reddi rationem 298
adminiſtrationis, res & quantitates adminiſtratas, debet ſpecificare, quas quidem ſi à principio non exprimit, ſed in proſecutione cauſæ, & hoc ſimpliciter abſque eo,quòd eſſe adminiſtrationis, dicat, intelligitur, id

feciſſe ex cauſa adminiſtrationis, ſequitur Meno. *de præſumptio. lib. 3. cap. 49. num. 10.* Et generaliter eſt aduertendum, quòd po-
299 teſt coniecturis conſtare, quem agere, vel contrahere nomine alieno,& adminiſtrationis,ita docet Bal.*in l.1 ſi patruus.n.4.C.communia vtriuſque iudi.*ſequitur Meno.*vbi proximè præſump.46.num.ſi.*

His conueniens eſt,quòd licèt aliàs libel-
300 lus generalis,& incertus non admittatur,tamen ſi ex proſecutione cauſæ,prout ex probationibus,& aliis actibus declaretur,& quæ actio fuerit intentata, conſtiterit, rectè procedit. iuxta gl. *in l. 1. §. ſi quis argentum.ff. depoſiti.*Panormi.& alij declarant *in c.ſignificantibus. de libelli oblatione.* Francif.Ripa *in c.cum eccleſia ſutrina. n.19. de cauſa poſſ.& propriet.*

Secunda regula ſit,vt iis omnibus,quibus
301 ſententia, & res iudicata præiudicat, pariter omnia acta proceſſus, & iudicij nocent, & præiudicant.mirabiliter text. eam ita probat *in c. inter dilectos. verſ. nec atteſtationes. de fide inſtrum. l. ſed & ſi poſſeſſor.§.ſi.ff.de iureiur.*melior text. *in l.Iulia. C.de manumiſſioni.* ſingularis ad hoc ſecundùm Iſſ. *in l. dedic. in prin. n.3. ff. qui ſatiſdare cogan.* Innocent. *in c.cauſam quæ 1.n.3.de teſtib.*vbi Ioan.And.*colum.2.* Hoſtienſ.*colum.2.* Butr.*n.6.* Bal.*n.2.* Ancara. *n.3.*Immol. *colum.3.in prin.* Areti. *n.10.* Abb. *n.3.*Feli *n.26.*Decius *num.5.* Bart.*in l.ſi ſuperatus num.4.ff. de pignori.* idem Bart. *in l. ſæpè n.12.de re iudi.*& ibi Alexand.*num.125.*idem Bart. & cæteri communiter Doctores *in l. ſi mater.§. item ſi rem. ff. de exceptione rei iudi. & in l.2.n.12. verſ. ſed an porrigatur. C.de edendo.* vbi poſt cæteros ſcribentes adnotauit Purpura.*n.127.*atque Decius poſt Alexan.quem refert in pluribus conſiliis *num.66.* idem B. & Doctores *in l. qui repudiantis §.1.n.4. verſ. nam & regula eſt. ff.de inofficioſo teſtam.*vbi per Doctores ſcribentes Matthæus Afflict. *deciſ. Neapoli.396. in cauſa comitis n.3.& 7.*

Hinc etiam eſt, vt in ſucceſſoribus, qui-
302 bus præiudicat ſententia, & iudicij acta, pariter inſtantiam cœptam, & in eodem ſtatu, mortuo primo agente,ſeu defendente trãſire, certiſſimum eſt, ac ſequens ſucceſſor in eo ſtatu ſubire tenetur iudicium, quo à prædeceſſore fuerit relictum,vt in ſucceſſore in beneficio, præbenda, eccleſia, aut adminiſtratione,fideicommiſſo,maioratu,& ſimilibus,probat text. *in l. in iudicio. ff. familiæ erciſ.* B. *in l. ſi cum hominem. num.4. verſ. reſpondeo. ff. de fideiuſſo.* Angel. & Paul. *ibi n.2.* Bart. *in l.1. num. 4. ff. ad Trebell.* Angel. *colum.1. verſ. ſequitur in text.* Iſſ. *ibi num. 10.* idem B. *in l. Lucius §. rogatus. ff. eodem titulo.* Angel. *in l. tam ex contractib. numero 4. ff. de iudiciis.* vbi Paul. *num.5.* & cæteri Doctores. B. *in c.quia V. numero 3. de iudi.* & ibidem Butr. *num. 11.* Ancara. *num.5.* Socin. Iun. *conſ.34. n.3.lib.3.* Marcarius *in Epitome de fideicommiſſis q. 72. verſic. & de inſtantia.* Xuarez *allegatione 27. n.1.* Marant. *de ord. iudi. p.5.fol. 275.colum.2.* Rebuf. *3.p. conſtitutio. rubr. de appella. gl. vni. num. 8.* latè Anto. Natta *conſ. 383. lib. 2. per totum,* & nec eſt neceſſe, vt lis ſit conteſtata cum prædeceſſore, ſed ſufficit ſola citatio,& 303
etiam libelli oblatio. Bal. *in l. 1. num. 2. C. ſi penden. appellatione mors interceſſerit.* Angel. *in l. ſeruus verſ. in aliis autem. ff. de his qui not. infam. & in l. ſi defunctus colum. 1. verſic. ſequitur text. ff. de procurato.* & idem(loquendo in ſucceſſoribus maioratus) Molina *de Hiſpano. primog. lib.4. cap.8. num.6.*& loquendo in fideicommiſſariis, latè proſequitur per multas diſtinctiones circa hanc materiam videndus in occaſionibus Marc. Anto. Peregri. *de fideicommiſſ. artic. 53. à num. 17. cum pluribus ſeqq.*

Et ex eadem doctrina fluit, vt vxor poſſit
exigere dotem (etiam promiſſam viro dun- 304
taxat) poſt eiuſdem viri mortem ratione ſui intereſſe ex eiſdem actibus inchoatis cum marito, & à marito defuncto, intentando 31
etiam ius executiuum. Alberi. *in l. manifeſtiſſimi num.10.C. de furtis.*Bal.Nouel.*in tract. de dote priuile.9. & 10. p.9.* Gratia.*in diſceptatio. foren. c.49. à num. 24.* quod quanuis controuerſum ſit, an vxori ſoluto matrimonio competat actio ad exigendam dotem promiſſam ſoli viro, receptius eſt, ex æquitate competere, vt eſt videre ex Gratia. *ibi*, & Gaſpar Rodrig.*de an.reddi.lib.3.quæſt.7.n.58.* vbi latè,& Parlado.*lib.2.rerum quoti c.ſi.3.p.§. 1. num.3.* maximè cùm ſententia lata contra 305
maritum in bonis dotalibus, noceat mulieri etiam ſoluto matrimonio, nec aliquem recurſum vxor habere poteſt.ita poſt plurimos latè Anto.Gom.*in l.50.Tauri n.32. per totum.* vbi limitat,ſi adſit colluſio,vel minus legiti- 306
ma defenſio (vt inſuper probatur ex iis, quæ latè inferiùs à n.334. dicuntur) & an ſoluto matrimonio vidua, cuius maritus in vita redditus emit,quæ lucra ſunt, & communicanda inter ipſos, an poſſit illa petere exe- 307
cutionem inſtrumenti, quanuis de ea mentionem non faciat, vel an ſit neceſſarium,vt ſibi ab hæredibus cedantur actiones, aut lucrorum ſit facta diuiſio, vide latiſſimè per Gaſparem Rodri. *de an. reddi. lib. 2. quæſt. 9. num 67.*

Et in beneficialibus,vt per obitum Rectoris præbendati, aut Prælati, lis non finiatur, 308
ſed cœpta inſtantia in eodem ſtatu tranſeat in ſucceſſorem, determinauit Rota *deciſ.10. vt lite pendente. in nouis.* ſequitur Gomez *in regul. de annali. quæſtione 62. numero 4.* Paul. Caſtrenſ.

Caſtrenſ. *conſ.*329. *num.*2. *lib.*2. & eſt text. *in c.fi. vt lite penden in* 6. *& in clem.*1. *eodem tit.* quemadmodum etiam quãdo inſtantia fuit inchoata ſub nomine dignitatis, vel adminiſtrationis, non pro particulari iure illius ad-
309 miniſtratoris, & prælati, ad ſucceſſorem in dignitate, & adminiſtratione, tunc actiuè & paſſiuè tranſit. *c dilecti. de foro competen.* Ab. *in c. quia V. de iudiciis.* vbi Decius *n.*8. plures adduxit concordantes Marcus Anto. Peregri. *de fideicommiſ art.*53. *ſub n.*25. *& n.*28.

310 Tertia ſit concluſio, vt plerunque ſententia inter alios lata ius inter alios faciat, aliis prodeſſe, ac nocere contingit ex propria vi, & natura eiuſdem abſque aliqua ſcientia accedente, prout executoriales expeditæ contra illos, quos negotium principaliter tangit, aut principaliter intereſt, quíque primum locum obtinent, & ad quos actio, vel defenſio principaliter ſpectat; præiudicium ſucceſſoribus, quos negotium, vel ſecundariò, acceſſoriè, incidenter aut in conſequentiam tangit, etiam non vocatis, nec citatis, inuitis, ſcientibus, aut ignorantibus præiudicare, damnúmque ge-
311 nerare, certi eſt iuris, tunc ſiquidem lis tractatur cum legitimo contradictore, à quo aliorum ius in eadem re deriuatur, aut oritur, quíque primas obtinet in eadem controuerſia partes, text. eſt *in l.* 1. §. *quamuis. verſ denuntiare. & verſ. denuntiari ff. de ventre inſpici. l. ex cõtractu ff. de re iudi. l. ſi Patroni.* §. *fi. ff. ad Trebelli. l. ſi ſuperatus. verſ. atqui ff. de pignoribus. l. Papinianus.* §. *fi. & in l. qui repudiantis ff. ad Trebellia. l. ſi ſui putaui in prin. ff. de inofficioſo teſtam. l. de vnoquoque iudicio ff. de re iudicata.* vbi mirabilis gl. & ibi Angel. Immol. & Alexan. Bart. *in l. diem ff. de aqua pluuia arcen. num.*1. Bald. *in l. nam ita diuus. in prin. de adoptionib. & in l. ſi curatoris ff. de iure deliber.* Angel. Immol. & recentiores *in l. filiusfamil.* §. *diui ff. de legat.*1. gl. ſingular Domini. *in c. fi. de electione lib.*6. latè Alexan. *num.* 66. *viſis dubitationibus colu.* 1. *&* 2. *lib.* 2. *& conſ.*85. *ponderatis his. colu. vlt. lib.*6. vocans illam gl. mirabilem, Barba. *conſ.*1. *colu.*3. *lib.*2. Felin. *in c. de cauſis colu.*4. *de off. delega. & in c. illa de accuſa.* Iſſ. *in l. reſcriptum colu.*2. *verſ.*2. *moueor. ff. de pactis.* & latiùs *in l. ſi quis nec cauſam colu.*2. *ff. ſi cert. peta.* Philipp. Decius *conſ.*367. *viſo puncto, colu. vlt.* Roma. *in l. in concedendo num.*6. vbi Paul. *num.*2. *ff. de aqua pluuia arcen.* Raphael Cuma. *in l. filiusfamil.* §. *diui colu.*1. *verſ nota quod ff. de lega.*1. vbi Iſſ. *n.*47. *lectura* 1. *& n.*61 *lect.*2. Ripa *n.*61. Loazes *nu.* 126. Crotus *nu.*38. Immol. *in l. decem. n.*6. & ibi Iſſ. 38. *ff. de verbor. oblig.* Alberi. *in l. penul. colu.*4. *de dona inter vir. & vxo.* Oldrald. *conſ.* 94. *n.*18. Tiraquel. *de primogeneis q.*35. *n.*17. Beroius *deciſ.*255. *cola. penult. ad med.* Anchar. *in c. licet de voto.* Alexan. *in l. ſæpe num.*10. *ff. de re iudi.* Iacob à Sancto Georgio *de feudis verb. & dicti vaſſalli num.*33. Curtius Iunior *conſ.*23. *num.*8. Felin. plures referens *in c. exhibita num.*1. *de iudicijs* Alciat. *reſponſo* 493. *num.*33. Marzar. *in Epitome de fideicom. q.*72. *verſ. ſed aduertendum erit.* Auguſtin. Beroi. *conſ.*102. *num.*46. *&* 47. *volu.*2. Ozaſcus *deciſ. Pedemont.*157. *num.*1. *vſque ad num.*6. Cephal. *conſ.*228. *num.*22. *lib.*2. Xuarez *allegatione* 27. *n.*3. Moli. *de primogeneis lib.*4. *cap.*8. *n.*3. (vbi loquitur de ſententia lata contra poſſeſ- 312
ſorem maioratus vt præiudicet ſucceſſoribus) Anton. Gomez *in l.*40. *Tauri num.*73. Couarr. *in præct. quæſtio cap.*13. *num.*6. Mencha *de ſucceſſ. creatione lib.*1. §. 6. *num.*28. Capicius *deciſ.*107. & loquendo etiam in feudalibus, maioratibus, & fideicommiſſis, exactiſſimè optiméque doctiſſi. Pinell. *in l.*1. *p.*3. *C. de bon. ma. à num.*48. Padilla *in l. vnum ex familia.* §. *ſi de falcidia. numero* 14. Gregor. Lopez *in l.*20. *tit.*22. *p.*3. *verbo pero cauſas colu.*2. & in ſententia nobilitatis firmat Otalora *de nobilitate* 2 *p.*3 *p. princ. cap.*8. *num.*7. latiùs Tiraquel. *in tract. de nobilit. quæſt.*37. *à n.*2. *cum ſeqq.* & etiam in fideicommiſſariis, vt ſententia lata contra primum vocatum, cæteris ſucceſſoribus noceat, & lata contra hæredem officiat ſubſtitutis, & legatariis, vide exactiſſimè per Anto. Peregri. *de fideic. art.*53. *à num.*40. *cum ſeqq.* Tiraquell. *in tract. res inter alios lata in prin. n.*5. latiſſimè rem hanc (plurimos referẽs) proſequitur Mieres *tract. de maioratu* 4. *p. quæſt.*14. *à num.*1. *cum pluribus ſeqq. in nouiori impreßione*, pro quibus elegantiſſima ſunt verba *d. l.*1. §. *denunciari ff. de ventre inſpiciendo.* ibi, denuntiari autem oportet iis, quos proxima ſpes ſucceſſionis cõtingit.) & ibi, hæredi inſtituto, non etiam ſubſtituto.) & ibi, qui primum locum tenent, *&c.*) alios citaui infrà hac 4. p. cap. 14. à n. 12. & ſeqq.

Ex qua concluſione vnam notabilem do- 313
ctrinam ac theoricam ponit B. *in l cùm filiusfamilias ff. de verbor. obligatio colu.*2. & ibi Angel. de Peruſio. Immol. Alexan. Socin. Iſſ. & communiter Doctores. Anton. Gom. *tom.*3. *variar. cap.*1. *num.*90. quòd quando delictum eſt principaliter commiſſum ab vno, & pœna bonorum peruenit, & inficit alium, in conſequentiam, ſententia, & condemnatio principalis nocet alteri, qui tenetur in conſequentia, ita probat text. *in l.*1. *C. vbi cauſæ fiſcales.* text. *in l. quiſquis* §. *fily verò. C. ad leg. Iuli. maieſta.*

Cuius erit exemplum, quando delictum 314
eſt tale, ex quo prohibetur alienatio bonorum à die commiſſi criminis, quia ſententia

lata contra principalem delinquentem,præiudicat poſſeſſoribus, in quibus bona reperiuntur alienata, ita probat text. *in d. l. quiſquis §. filij verò.* text. *in c. cùm ſecundùm leges de hæreticis lib. 6.* & ita tenet B. *in d. l. cum filiusfamilias 2. colu.* & ibi communiter Doctores. Sequitur Anto. Gomez *vbi proximè*, qui alia exempla conſtituit, vt puta de ſeruo condemnato pro delicto capitali, vt ſententia præiudicet Domino etiam non citato, poſſitque in ſeruum mandari executioni. Et de patre, qui ex forma ſtatuti tenetur ſoluere pœnam pecuniariam filij, quatenus tangit legitimam ſuam, vt ſententia lata contra filium, noceat, & præiudicet patri etiam non citato, nonnullos Doctores trahit in comprobationem Gomez videndus *vbi proximè*.

315 Ex qua etiam concluſione vlteriùs prouenit, quòd ſententia lata contra prælatum, ſeu rectorem beneficij, nocet, & præiudicat ſucceſſori, & per conſequens non excedet executor executoriales in eum exequendo, ita docet optimè Panormit. *in conſ. 92. lib. 1.* quem ſequitur Aymon. Crauet. *conſ. 10. num. 8.* Pinel. *in l. 1. p. 3. ſub num. 28. ante fi. C. de bonis mater.* Iacob. Cancer. *vari. reſolutio. 2. p. c. 16. num. 100.* Panormi. *conſ 62. illud de iure. lib. 1.* & Pinellus *loco citato.* idem dixit loquendo in ſententia lata aduerſus adminiſtratorem, qui vniuerſitati, & rebus præeſt, vel adminiſtratorem tam ſpiritualem, quàm temporalem, vt ſententia aduer-
316 sùs illos lata, ius faciat aduerſus ſucceſſores in adminiſtratione, quibus nocet, & prodeſt, quamuis ab illis cauſam non habeant ſucceſſores, plenè conſuluit Oldrald. *conſ.* 94. per text. *in c. cùm inter. de re iudi. & in c. cum olim de præſcriptio.* & poſt plures alios tenet Peregri. *de fideicommi. d. art. 53. num. 48. per totum*, nec iterum ſucceſſor tanquam
317 obtinens executoriales, aliud de eadem re iudicium ſubire cogitur, ſingulis ſiquidem controuerſiis vnum iudicati finem ſufficere, conſtitutum eſt, *in l. ſingul. ff. de exceptionib. rei iudicat.*

318 Et loquendo in prælato ſuccedente in regimine, & adminiſtratione beneficij, vt quemadmodum teneatur ex contractu ſui prædeceſſoris facto nomine adminiſtrationis, *cap. 1. de ſolutio.* ita ſi ſit aduerſus prædeceſſorem lata ſententia, illi nocet, tenet poſt alios Tiraq. *in tract. de iure primogenit.*
319 *q. 35. num. 17. & 18.* vbi etiam loquitur idem de Epiſcopo, œconomo, & in fiſco, & aliis ſuccedentibus in vniuerſali regimine, & adminiſtratione bonorum, ſeu iurium, ſiue etiam in certa parte per modum quotæ, quamuis ipſe non ſit hæres reuera, nec cauſam habeat à prædeceſſore, cùm in eum transferantur omnes actiones actiuè & paſſiuè, nimirum vt illi obſtet ſententia contra prædeceſſorem lata, pro quo facit communis Doctorum ſententia relata per Ruinum *conſ. 71. num. 5. lib. 5.* quam ſequitur Cardin. Tuſc. *practicar. conclu. tom. 7. litera S. concl. 174. num. 67.* quæ dictat, quòd ſententia ſemper 320
præiudicat ei, qui verè, vel repræſentatiuè eſt eadem perſona. plures citaui infrà ſub num. 326. & quòd ſententia lata contra prælatum Eccleſiæ præiudicet ſucceſſoribus, probat poſt Oldraldum, & alios quos citat, Aymon. *conſ. 10. n. 8.* Mieres *de maioratu 4. p. c. 14. n. 5. in nouiori impreſſione.*

Quod quidem fallit niſi Prælatus fuiſſet 321
intruſus, quia ſententia lata aduerſus prælatum intruſum, nullo modo præiudicat Eccleſiæ. ita docent B. *ad fi.* & Bal. *in l. ſi tutor. in 2. colu. in verſ. quæro erat prælatus. C. in quibus cauſis in integr. reſtit. non eſt neceſſaria.* gloſſa *in c. nihil. in fi. de electione. in verſ. adminiſtrent.* Bertachi. *in reperto. 4. p. litera S. verbo, ſententiæ effectus. ſub n. 4. verſ. ſententia contra Prælatum intruſum fol. mihi 63.* quod ego intelligerem de intruſo notorio, conſidera.

Ex cuius regulæ doctrina fluit, vt ſen- 322
tentia lata in fauorem, vel contra aliquos alicuius artis, vel officij profit, & noceat poſtea venientibus, & ſuccedentibus, licèt in ſententia comprehenſi expreſsè, & nominati nõ ſint, cùm legitimè ſit lis agitata cum omnibus, qui tunc aderant, & contradixerunt, & ſic eis obſtat exceptio rei iudicatæ, meritóque contra illos procedit executio (facta priùs citatione, cùm detur perſonarum mutatio.) ita latè affirmat Fontanel. *in tract. de pactis nuptialib. clauſula 4. gl. 17. num. 87. 88. & 89. fol. 255.* vbi ad id allegat 32
deciſionem Senatus Cataloniæ. idem probat Cancer. *lib. 3. variar. cap. 17. de ſenteni. & earum executione num. 190.* qui confirmationem allegat Guid. Papæ *deciſ. 549.* idem probat Menoch. bene loquens *in conſ. 390. numer. 37. & 38.*

Et per eundem Guidonem Papæ *d. conſ.* 323
549. loquens in ſententia lata contra mercatores & datarios gabellæ, ſeu pedagij, noceat ſucceſſoribus, etiam non citatis, nec in cauſa intercedentibus, quia dicitur actio popularis, ſequitur Cardina. Tuſc. *practicar. concluſio. tom. 7. litera S. concl. 174. nu. 18. & 33.* vide infrà num. 353. & ſeqq. & quia ſenten- 32
tia lata contra plures ſub nomine collectiuo, prout familia, agnatio, vel quid ſimile, 324
præiudicat omnibus, Petrus Anchara. *conſ. 92. num. 2. & 3. verſ. iis præmiſſis.* Tuſcus *vbi proximè num. 46.* prout etiam contra homines caſtri vel villæ, quia nocet ſucceſſoribus,

bus, Guid. Papæ *decis.* 179. Tuscus *d. num.* 46. Facit etiam quod dicit Ant. Capicius *decis.* 1. videndus. Auenda. *de exequen. mand. r. 1. p. c.* 4. *num.* 49. *vers. imò si positis.* ex doctrina Innocentij *in c. Abbate Sancti Sylua. de verbor. signi-*
325 *fica.* quòd si virtute sententiæ positi sint limites inter duos vicos, villas, seu ciuitates, & iterum amoueantur, quòd iterum potest peti executio sententiæ contra turbantes, & amouentes, etiam si sint vicini postea nati in populo condemnato, nam idem est consilium, vide Capicium elegantissimè tractantem.

326 Et generaliter quòd sententia lata contra ciues, vel homines alicuius loci præiudicet omnibus sequentibus, etiam si non sint hæredes condemnatorum, quod satis est, quòd videantur ijdem ciues, iuxta *l. proponebatur de iudicijs.* & ita tenet Nata *cons.* 589. *à n.* 16. *lib.* 3. Barbos. interpretans *ad l. cum proponebatur num.* 28. *probat l.* 5. *tit.* 15. *p.* 2. & ibi notat Gregor. Lopez *verbo, sonuillos.* & Guido Papæ *decis.* 279. quod & tractat Menoch. *cons.* 390. *à num.* 10. *& seqq. lib.* 4. ad quem se refert Mierez *tract. de maioratu quæst.* 11. *num.* 67. in nouiori impressione. Peregri. *de fideicommiss. arti.* 53. *num.* 48. Iacob. Cancer. *variar. resolutio.* 2. *p. cap.* 16. *num.* 101. quia eadem vbi est res aut persona verè, vel interpretatiuè, sententia obstat, & rei iudicatæ exceptio. gl. *in l. & an eadem. verbo, concurrunt,* vbi B. §. 1. *ff. de exceptio. rei iudi.* Angel. *in l. cùm quærebatur ff. eodem.* Lanar. *cons.* 34. *num.* 15. Ponte *cons.* 49. *num.* 4. *cons.* 62. *num.* 36. Petrus Surd. *cons.* 312. *num.* 26. Ann. *cons.* 53. *num.* 27. *& cons.* 99. *sub num.* 1. Soci. *cons.* 18. *n.* 44. *volu.* 1. Cornaz. *decis.* 70. *num* 8. Giurba *decis.* 20. *sub num.* 1. alios citaui suprà num. 319.

327 Hanc tamen nostram principalem regulam suprà positam, vt limites, velim; quando quis de ea re, cuius actio, vel defensio sibi principaliter competit, eum quem negotium incidenter, aut in consequentiam, secundarióque contingit, & sequentem agere de ea re, patiatur, nam hoc quidem casu ratione tanti consensus eius, qui poterat defensionem assumere, & alium à priori saltim defensionis loco repellere; sententiam ei etiam non vocato æquè præiudicat, ac si ipse egisset, vel defendisset; docuit text. elegans *in l. sæpe. ff. de re iudi. & in c. penult. de senten. & de re iudi. l. Regia* 19. *tit.* 22. *p.* 3.

328 Exemplum de creditore, aut etiam debitore patiente de iure, & proprietate rei pignoratæ agere, aut maritus socerum, vel vxorem de proprietate rei dotalis, aut emptor venditorem de proprietate rei emptæ experiri passus sit, quæ exempla in dictis iuribus expressè redduntur, pariter atque inuenies plurima alia per scribẽtes vbilibet, & præcipuè per Alexandrum, qui copiosissimè omniũ eam rem assequutus fuit, quam conclusionem probant, & exempla Tiraquell. *in tract. res inter alios lata num.* 56. latissimè post alios per Couarr. *in practi. quæstio. cap.* 13. præcipuè *à num.* 7. *cum seqq.* vbi latè exempla dictorum iurium pedetentim examinat. & vide suprà sub num. 273. vbi de limitatione.

Iis pertinet scire, an sententia lata aduer- 329
sus beneficij Ecclesiastici possessorem super eodem beneficio, ex ea causa, quòd conferens illi non habuerit ius conferendi; præiudicet illi, qui contulit super iure conferendi. In qua quæstione illud ab omnibus communiter receptum esse reperio, vt conferenti scientiam litis habenti causam hanc super eo iure tractari, quoad possessionem conferendi tantùm, non verò quoad proprietatem præiudicium sententiam generare, ita probant Cardinal. per text. *ibi in c. cum olim. de causa poss. & propriet.* Immol. & Panormi. *num.* 23. Feli. *num.* 11. *in c. penult. de re iudi.* idem Feli. *in c. ad petitionem num.* 18. *de accusatio.* Angel. & Alexander *in d. l. sæpe n.* 54. *de re iudi.* Lamberti. *in tract. de iure Patro. lib.* 2. *p.* 2. *quæst.* 11. *art.* 9. Bal. *in l. si sine C. ad Velleianum. colu. fi.*

Horum insuper Doctorum illa est om- 330
nium concors, & receptissima sententia, vt idem sit dicendum, & prædicandum de sententia lata contra electum, vel contra præsentatum, ob defectum scilicet iuris præsentandi, aut eligendi, vt præiudicet similiter præsentantibus, aut eligẽtibus ex identitate rationis, & præ cæteris ita in terminis adnotarunt Immol. Panormi. Feli. & Cæsar, Lamberti. Innocent. *in c. quamuis* 2. *colu. ad fi. in gl. in verbo à quo causam. de re iudi.* Bertachi. *in repert.* 4. *p. litera S. verbo, sententiæ effectus sub num.* 150. *post medium.* Petr. de Sur. *in l.* 1. *ff. quibus res iudi. non nocet.* ex ratione statim tradenda.

Quod intellige quando sententia lata 331
contra electum, & præsentatum præiudicet eligenti, aut præsentanti, scienti scilicet, in quasi possessione tantùm, vt *ex c. cum olim,* vbi Cardinal. *de causa poss. & proprie.* Immol. & Ab. *in c. penult. de re iudi.* & alij per Lamberti. *de iure Patro. lib.* 2. *p.* 2. *quæst.* 11. *art.* 9. *fol.* 203. Cou. *practi. quæst. cap.* 14. *num.* 1. Mieres *tract. de maiorat.* 3. *p. quæst.* 15. *num.* 11. *in nouiori impressione.*

Ecõuerso autem receptissima est & apud 332
eosdem Doctores sententia: vt sententia lata super iure eligendi, conferendi, vel præsentandi aduersus eosdemmet collatores, aut præsentantes Patronos, præiudicet om-

nino

nino præsentato, electo, vel ei cui beneficium fuerat collatum, quam quidem definiere quæstionem authoritate glossæ *in c. cupientes §. cæterum verbo, nullum præiudicium de electione lib. 6. & in cap. hoc quippe 3. q. 6. verb. his amotis.* priorem autem conclusionem probarunt præfati Doctores inter alia fundamenta, ex determinatione text. *in d. l. sæpe ff. de re iudicat.* præcipuè per exemplum ibidem appositum à Iureconsl. de sententia lata contra creditorem super proprietate
333 rei pignoratæ, noceat debitori scienti de iure suo tractari, quasi visus sit debitor permittere, quòd creditor super pignoris proprietate causam tractet, vt pariter sit in eo, qui contulit beneficium, sciens, videatur permittere illi cui confert, causam agere, vel defendere super iure conferendi, & licèt solus Couarr. latè insurgat contra istam rationem, & communem receptissimam sententiam, ab ea tamen recedas.

Ex hac etiam regula oritur, quòd sententia & res iudicata obtenta contra fiscum, producit rem iudicatam contra eos, quorum ius deriuatur ab illo fisci, & ab illo principio Afflictis *decis. 396. num. 4.* Menochius *cons. 421. n 60.* Franciscus Claperius *causa 66. q. 2. per totam.*

334 Quarta regula erit in hac materia, vt tunc sententia lata aduersus legitimos administratores (qui primas partes obtinent in rei defensione, vel actione) successoribus, & aliis quibus per consequentiam tangit negotium; nocebit, quando ipsi fideliter litem tractauere, stat enim pro illis iuris præsumptio, vt ob interesse proprium fideliter, & attentè litigabunt, vt notat Socin. *in l. Gallus. § & quid si tantum colu. fi. vers. considera ff. de liber. & posthu.* & post alios Pinell. *in l. 1. p. 3.*
335 *num. 50. in prin. C. de bon. mater.* At si successor velit probare sententiam, quæ sibi obiicitur, latam fuisse ob culpam, dolum, vel negligentiam eius, contra quem lata est, ita quòd vel cum aduersario colludat, seu in lite ipsa negligenter se gesserit, vel lis ob eius contumaciam, eo absente tractaretur, compertissimum est, prout & receptissimum; litem his casibus prosequutam, sequentibus successoribus præiudicium non afferre, text. est elegans *in l. ex contractu.* ibi, nisi culpa tutoris.) *ff. de re iudica.* text. *in l. à sententia. & l. si perlusorio. ff. de appellatio. l. si seruus plurium. §. 1. & §. si quis ante.* ibi, vel minus plenè.) *ff. de legatis 1.* optimus etiam text. *in l. si sponsus. §. si vxor. 2. vers. simodò cum animum. ff. de donatio. inter virum & vxorem.* notant B. & communiter Doctores *in d. l. si seruus plurium §. 1. colu. 2.* & post Immol. & Cuma. Iss. *ibi num. 1.* Matthæus de Afflict. post alios feudistas *in cap. 1. §. si vassallus 3. num. 8. ad finem vers. nisi talis alienatio & num. 9. prope finem. vers. nisi sententia lata esset. si de feu. fuerit contentio inter Dominum & agna. vasall.* Bart. *in l. filius fami. §. diui. num. 9. ff. de legatis 1.* Bal. *in l. 2. num. 5. C. quibus res iudi. non nocet.* Socin. *in d. l. Gallus. §. & quid si tantum n. 30. colu. si.* Modern. Parisi. *tit. 1. §. 22. q 5. num. 34. & quæst. 21. num. 68.* Feli. post alios *in c. cum Bertol. num. 20. de re iudi.* Hippolytus *in l. infans num. 23. circa tertium dubium ff. ad Cornel. de sicarijs.* Celsus *in cons. 120. num. 71.* Feli. *in c. lator num. 17. vers. scias etiam. de re iudi.* Decius *cons. 306. in casu proposito num. 6. vers. verum quia ista responsio 492. num. 34. & responso 617. num. 4.* & Marcarius *in Epitome de fideicommiss. quæst. 72 in prin.* Couarr. *in practi. quæstio. cap. 13. colu. fi. in fi.* Anton. Gomez *in l. 40. Tauri num. 73.* Otalora *de nobilit. 3. p. 3. p prin. cap. 8. nnm 7. cum seqq.* Padil. *in l. vnum ex fami. §. si de falcidia n. 5. vers. sed contraria opinio.* Molin. *de Hispanor. primogeneis lib. 4. cap. 8. num. 7.* elegantissimè etiam Pinel. *in l. 1. 3. p. num. 50. C. de bon. mater.* Aluarus Vallas. *de iure emphyteu. quæst. 10. num. 3.* exactissimè etiam Anto. Peregri. *in tract. de fideicommiss. art. 53. à num. 57. cum multis seqq.* vide etiam suprà n. 306.

Hæc igitur collusio seu negligentia pro- 336
babitur eo ipso, quòd principalis victus iura sua non curauit deducere, & exhibere, ita singulariter Decius *cons. 306. num. 6. vers. & cùm de facili probari possit.* Alciat. *d. responsa 492. num. 34 vers. & dicitur collusisse.* & est text. *in d. l si seruus plurium. §. si quis ante ff. de legat. 1.* ibi, vel minus plenè defendit causam, *&c.*) Molin. *vbi proximè num. 9.* & à consequente quando fuit contumax, *l. qua repudiantes § si ff. de inofficioso testamen. l. si perlusorio § quoties ff. de appellatio. & l. ideo. ff. de euictionib. l. præses C. de transactionibus.* vltra supradictos in specie Peregri. *de fideicommiss. d. art. 53. n. 57.*

Idem etiam & idem erit, vbi appellatio- 337
nem omisit in casu, qui illam permittebat, vel etiam interpositam deseruit, Alexan. *in d. §. diui. num. 9. ad fi. vers. non obstat quòd sententia* Ripa *num. 62.* Loaz *num. 113. vers. 9. & vlt.* Crotus *num. 39. vers. secundò fallit.* Moli. 34
vbi proximè num. 10. declarat optimè Pinel. *suprà sub num. 5. limi. 3. vers. & hæc eorum declaratio.* vbi latè comprobat. Anto. Gomez *in l. 50. Tauri n. 32.*

Ac pariter quando sententia fuit lata ad- 34
uersus administratores huiusmodi, primum locum habentes; ob aliquod particulare factum proprium ipsorum, & dependens à voluntate propria, tunc sententia aduersus 338 34
eos lata non præiudicabit successoribus, vel

iis,

iis, quibus aliàs si recta lata fuisset, præiudicium generasset ex propria vi, & natura ipsius. Exemplum in renuntiatione super qua fundatur sententia, non in alio iure litigantis, nam tunc non parit exceptionem rei iudicatæ alteri agenti ex diuersa causa, à qua ius suum prouenit, iuxta *l. cum quæritur* 21. *& seqq. ff. de exceptione rei iud.* Paris. *cons.* 5. *num.* 37. *lib.* 1. probatur ex verbis Bal. *in l.* 2. *num.* 5. *C. quibus res iudi. non nocet num.* 8. Pinellus *vbi suprà sub num.* 50. *post prin. limi.* 2. *versic. limito* 2. *vt hæc conclusio.* allegat text. quem dicit notabilem *in l.* 1. §. *si quis sub conditione ff. vt legatorum seu fideicommiss. nomi. cauea.* Peregri. *de fide d. art.* 53. *num.* 6. faciunt quæ Alexan. *in l. sæpe num.... cum præcedentibus & sequentibus. ff. de re iud.* Feli. *in c. penul. de re iud. num.* 14. *vers. vbi sententia*, dum dicunt, in hoc requiri, vt nihil omittatur in causa, nec succumbens aliquid voluntariè concesserit victori, vt cæteris præiudicium generetur.

339 Et loquendo de sententia lata ex consensu partium, aut conuentione litigantium, aut vbi iura producenda, & alleganda non fuerint producta, vt non præiudicet successoribus, & quomodo, & ex quibus etiam præsumptiuè, & ex fama probetur collusio, latissimè prosequitur Mieres *de maioratu* 4. *p. quæst.* 15. *à prin. quæ incipit à num.* 91. qui quidem post plurimos alios *num.* 102. *&* 103.

340 tractat, quando sententia lata fuit cum procuratore, mortuo iam domino, & possessore maioratus, qui mandatum dederat, an præiudicet successori, & numeris seqq. quando

341 lata fuit contra possessorem maioratus à iudice, qui in veritate iudex non erat, & quid quando à iudice recusato per possessorem postquam ipse à recusatione destitit.

342 Et inde æquè subsequitur, ac est dicendum, quòd sententia lata & obtenta, eáque decisa per iuramentum delatum victo condemnato, non præiudicat cæteris. ita Innocen. Anto. de Bu. Panormi. quos citat Felin. *in d. c. penult. de re iudi. d. num.* 14. *& num.* 15. Peregri. *de fide d. art* 53. *num.* 62. exactissimè plura hinc inde adducens Pinell. *in d. l.* 1. *p.* 3. *sub num.* 5. *vers. vnde videtur dicendum, quòd*

343 *sententia.* vbi extendit etiam si iuramentum sit litis decisiuum, ex Feli. *vbi suprà.* allegat in contrarium glossam *in l. ingenium ff. de statu hominum.* Et tandem cum supradictis veriorem sententiam & opinionem hanc dicit, aliis contrarium tenentibus relatis, suam

344 fundamentis latè comprobans ex eo, quòd hæc non est legitima probatio, quæ fit per iuramentum, quem omnino vide.

345 Et tandem dicendum est, quod si executoriales fuerint obtentæ vittute confessionis factæ in causa ab administratore legitimo, & eo, qui de ea re primùm partes occupat, vt quia confessus sit, aliquam qualitatem præiudicialem, vel ad Ecclesiam, seu dignitatem, aut vniuersitatem, non pertinere, tunc aduersus Ecclesiam, & successores exequi non poterunt, quia non præiudicant, quia confessio hæc non egreditur personam confitentis, in tertij præiudicium. Bart. & Immol. *in l. facta* §. *si hæres. ff. ad Trebelli.* Alex. *in l. sæpe num.* 126. *&* 127. Anto. de Butr. *in c. cum super.* & Ab. *in c. penult. de re iud.* vbi Feli. *num.* 16. sequitur Peregrin. *de fideicomm. art.* 53. *num.* 61. & optimè plura applicans fundamenta, & authoritates doctissimus Pinell. *in l.* 1. *p.* 3. *sub num.* 5. *ante finem. C. de bonis maternis.* Tu tamen per distinctos confessionis voluntariæ, aut necessariæ casus, vide eosdem, Feli. Alex. Pereg. omninò, & hunc articulum latissimè prosequitur, optimè declarans Mierez, post plurimos alios, *in tract. de maioratu* 4. *p. quæst.* 14. *à num.* 35. *cum multis seqq. in nouiori impressione*, vbi *à num.* 36. *&*

seqq. quòd quando anteces sor in maioratu 346 confitetur, se non iustè percipere à vasallis aliqua iura, & mandat successori, vt ea non exigat à vasallis, an teneatur tali præcepto, & declarationi stare successor si non est eius hæres, qui quidem *n.* 52. *cum seqq.* hoc quod de sententia lata super confessione possessoris maioratus, vt non præiudicet, diximus, 347 mirabiliter declarat, vt procedat quando ex sola confessione sequuta est sententia, secus autem si cum confessione concurrerent aliæ verisimiles probationes, ex quibus iudices moueri possent ad sic sententiandum, & dicit ad propositum notabile consilium Bal. *inter virum & vxorem lib.* 1. & aliis applicatis doctrinis; & hanc opinionem ex multis corroborat Tiraq. *in l. si vnquam. verbo, donatione largitus num.* 100. *cum seqq. C. de reuocan. donationib.* & infinitos penè Doctores congessit in proposito Mierez *ibi*, qui quidem *d. quæst.* 14. *num.* 55. tractat post alios, quòd 348 sententia lata ex confessione litigantis super nobilitate, non præiudicet filiis, & successoribus.

Ex quibus omnibus rectè deduces, exe- 349 cutorem non excedere, dirigens executoriales aduersus eos, quibus vel tacitè, & ex propria vi & natura sententiæ, vel expressè nocent etiam nondum vocatis, cùm non sint legitimi contradictores, nec possint executionem executorialium, etiam inter alios obtentarum, impedire & iis, quæ latè dicta sunt.

Quinta & vltima regula sit in hac mate- 350 ria, vt sententia lata in indiuiduis, aliis etiam non vocatis præiudicet, vt loquendo in ser-

uitute,

uitute,quæ est indiuidua,iuxta text. *in l.2 ff. de verbor.obliga.in* §.1.*cum similibus.* voluit gl. per text. *ibi in l. qui alienа* §.*vlt. verb. prædio. ff. de negotiis gestis.* gl.& B. *in l.de communi in prin.*& ibi B.*ff.eodem tit.*Angel.*in d.l.2.*§.*si tamen hominem.*& ibi Immol.& Roma. *in vers. ex iis.* Anton. *in c.causam. el 2. qui filij sint legiti.* Immol. *in l. vlti.* & ibi Alexan. *colu.13. vers. aduertendum est in hoc.ff. de re iudi.* idem Alexan.*in l. sæpe num.*48.*ff. eodem tit.* Panormita. *in c. penult. colu.4. de re iudi.* Tiraquell. *in tract. res inter alios acta num.59.* Marc. Anto. Pereg.*in tract.de fideicommi.art.53. nu.43.* prout etiam econuerso in re indiuidua sententia lata pro vno ex consortibus prodest aliis, ita quòd res iudicata pro vno ex con-
351 dominis, confeudatariis, cohæredibus, aut confideicommissariis, aliis etiam proderit, & oberit, quemadmodum & à conuerso, *l. loci corpus* §.*si fundus. ff si seruitus vendicetur.* Pereg. *vbi proximè,d.n.43.in prin.*

Quam esse tenendam regulam, dicit Rebuf. *vbi proximè* notans, sibi ipsis in hoc fuisse contrarios Bar. & Innocen. eam tamen limitat, vt procedat in seruitute iam constituta, prout loquitur *d.*§.*si fundus. & d. l. si de communi.* secus in constituenda, quia super hac lata sententia inter aliquos aliis
352 nec prodest, nec nocet, cùm in ea non reperiatur terminata regula nostra. & facilius retineatur ius iam constitutum, quàm de nouo inducendum. *l. Patre furioso ff.de eis qui sunt sui,vel alie.iur.*& ita etiam resoluit Bart. quem sequuntur recentiores *in d.l.2.vers.ex his ff.de verbor.oblig.* & Alexan.qui hoc multum commendat *in d.l.sæpe.*

353 Cui alia & sexta finitima est regula, vt scilicet vbi duo, aut plures sunt habentes quilibet eorum ius insolidum, si aliter eorum agat, & rem in iudicium deducat, sententia aduersus eum lata, quæ in iudicatum transierit, consumit, & perimit ius aliorum. Et ea est ratio,quia de eademmet re, & causa non nisi semel, non autem pluries quæri oportet. *l licet* §. *fi. ff.naut.æ,caupo.stabu.l.si cui.*
354 §.*iisdem ff.de accusatio.* Exemplum sit in popularibus actionibus, in quibus de iure publico agitur, & quæ cuilibet de populo competunt. *l. 3. ff. de popularibus actio l. eum qui* §. *in popularibus.ff.de iureiur.* per quæ quidem iura hanc doctrinam notauit gl. *in l.2. C.quibus res iud.* & sequitur Alexan. *in d.l.sæpe num.33.* Peregri. *d. art.53. num.41.* quod idem esse dicunt ipsi, & Alexan. esse in quasi popularibus, veluti cùm opponitur
355 aliquis defectus, ad infringendam electionem, nam lata semel sententia pro electo, quæ in iudicatum transierit, vlteriùs quærendum non est, gl. *in c. cum dilecti. in verbo, iudicatum.de electione.* cum pluribus aliis,adductis ab Alexan. & idem est in publicis iudicijs, iuxta text. *in d.l.si cui.*§.*iisdem.* gl. *scribentes* gl. *in d.l.2.* Alex.*in d.l.sæpe num.*14. & Peregri. *vbi proximè num.41. ad fi.* circa quæ videndus Auendan. *de exequut. 1.p. c.4.n.31.* Matthæus de Afflict.*in constit. Sicil.rubrica 37. lib.3. num.12.* Gregori. Lopez *in l.10. verbo, asi como de helas tit.11. p.3.* qui plures recenset opiniones, quos vide, & quos suprà adduxi à n.322. 356

Hinc idem esse, dicendum est in duobus 357
reis credendi, qui ex eadem causa ius habent, nam res aduersus vnum ex eis iudicata, alteri quoque obest, quod probat text. iuxta secundum intellectum glossæ *in l. ex duobus reis.* & sequitur B. *in 4.q.* Angel. & latiùs Franc. Areti. *sub num.9.* Alexan. *in d. l. sæpe num.42.* Peregri. *in d. art.53. num.42.* qui omnes rationem reddunt, & validissimam quidem, quia alter ex correis agendo, litem contestando sibi præoccupat ius 358
actionis, ad text. *in l. fideicommissa* §. *plerumque. ff. de lega.3.* & ex hoc inferunt Alexan. *in d. l. sæpe n.15.*& per eum Peregri. *d. n.42.* quòd vbi essent duo collegatarij, aut fidei- 359
commissarij re coniuncti,sententia aduersus primò agentem lata, iure præoccupationis per litis contestationem alium fideicommissarium excluderet.

Et vlteriùs hactenus dictis à principio 360
circa tertios oppositores executorialium executioni, respectu, & ratione æ possessionis; vnum non omittam addendum, quòd iste talis tertius debet docere de possessione vera, & iusta, aliàs si sit fraudulenta, & dolosa, illi non prodest, nec impedit executionem rei, quæ absque dubio ab eo est auferenda, probat Couarr. *cap.16. num.4. vers.sextum.* Marius Giurba *decis.62. num.3.* & vlteriùs *in decis.22. num.18. prope finem.* Cephal. *cons.225.* & conducunt quæ nos sursum *à num.94.* quæ possessio fraudulenta 361
& dolosa præsertim in præiudicium tertij non transfertur in accipientem, nec exit à potestate domini, etiam si rem dimiserit, latè Giurba, post magnam cateruam Doctorum *d. decis.22. num.10. & per totam*, & nos obiter suprà n.201. & quòd tertij possessio iniusta non impediat executionem sententiæ, latè post Castrens. *in l. vis.* per illum text.*C.de proba.* Carocius *de exceptio.exceptio.69 à n.31.cum seqq.*

Ampliùs etiam erit notandum, vt iis ca- 362
sibus quibus diximus, tertio non officere sententiam inter alios latam, fallit,(& datur pro cautela,) quando fuerit citatus, etiam si non comparcat, quia tunc sententia illi præiudicat. Aymon *consil. 12. numero 8.* Boëri. *decis.182.*

decis. 182. *à n.* 49. *cum seqq.* Gozadin. *cons.* 103. *n.* 12. plures citat pro hac cautela Iacobus Cancer. 2. *p varia. resolu. c.* 16. *à n.* 59. Giurba, *decis.* 1. *n.* 31. Decian. *cons.* 54. *num.* 5. post Iss. Crauet. & alios, faciunt benè quæ post alios dixi suprà n. 15. & 16.

363 Et insuper ea quæ diximus de oppositionibus, quæ fiunt per tertium executioni sententiæ, applicare poteris ad executiones, quæ fiunt vigore instrumenti guarentigij, quia parificantur, tradit Roma. *cons.* 77. *n.* 4. & 7. Couar. *in pract. cap.* 16. *in fi.* Menoch. *de præsumptio. lib.* 3. *præsu.* 13. *num.* 10. Viuius *decis.* 304. *ad finem.* & bene in terminis aduertit Iacobus Cancer. *vari. resolutionum* 2. *p. cap.* 16. *num.* 95. & nos ex aliis doctoribus alibi etiam diximus, præcipuè cap. 5. n. 100. hac 4. p.

364 Illud insuper non dissimulabo, tertium, qui comparuit, ad impediendam executionem, non prohiberi, si succumbat, ordinariè denuo agere, vt ex pluribus resoluit Vinc. de Franch. *decis.* 289. *n.* 2. *p.* 2. Iacob. Cancer.

365 *variar. resolut.* 2. *p. cap.* 16. *sub num.* 81. quod fallit nisi de iure huius tertij oppositoris plenè cognitum fuerit in iudicio executio. Carceri. *vbi proximè.* vbi etiam quòd si de exceptione opposita plenè fuerit cognitum, si nihilominus fuisset expressè reprobata, amplius opponi non poterit, ex Paulo de Castro *in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbo. obli. num.* 7. de quo nos suo loco fusius.

CAPVT IX.

Ab executore, executionem faciente in quantitate, seu rebus minimè in executorialibus nominatis, aut aliter comprehensis; an, & quando appellationi denegans delationem, vim commisisse dicetur. vbi plurimi casus adnotatione dignissimi inseruntur.

SVMMARIVM.

Executor sententiæ naturam & tenorem imitatur. num. 1.

Sententiæ ius est strictum. n. 2.

Sententia super vna re vel rei parte lata, non continet aliam, nec etiam aliam partem. n. 3.

Sententia de vna re in ipsa expressa, ad aliam non expressam extenditur. n. 4.

Sententia super certis bonis cum dictione (maximè) alia non expressa non includit. n. 5.

Dictio (maximè) nihil operatur circa non expressa in sententia. ibid.

Condemnatio requirit scripturam, & non scripta in sententia non veniunt. n. 6.

Sententia non extenditur ad argumentum rei limitatæ. n. 7.

Sententia nũquam continet ea de quibus in iudicio nõ fuit actum, nec in iudicio cognitum. n. 8.

Sententia lata super vna re ex pluribus petitis, non extenditur ad alias. n. 9.

Pluribus rebus in iudicio generaliter deductis, sententia lata non omnibus præiudicat, sed tantùm in prosequutis, & in quibus lis fuit contestata. n. 10.

Nisi pars malitiosè distulerit alias res prosequi. num. 11.

Excedit executor se extendens ad aliam rem, seu quantitatem non expressam. n. 12.

Excedit executor se extendens ad aliam rem extra expressam. n. 13.

Ab executore excedente de re ad rem, vel de quantitate ad quantitatem, appellationi deferendum declarabitur. n. 14.

Excedit nuntius qui habet in mandatis vt me ponat in possessione vnius rei, & ipse me ponat in possessione alterius. n. 15.

Excedit executor exequendo in alia re quæ non fuerit iudicata. n. 16.

Mandatum vbi est certum & limitatum, quia probabiliter excedit executor, est nullum ab eo gestum. n. 17.

Mandatum vt sit limitatum ad incertum liquidandum, propter probabilem dubitationem excessus liquidationis, tangit iniustitiam non excessum, vt in exemplis. n. 18.

Executor an excedat si executoriales latas pro præbendato, vt in anteriori loco sedeat, illas exequatur in aliis præeminentiis, puta osculo pacis, incensatione ante alios quibus præferri mandatur. n. 19.

Sententia declarans castrum esse ciuitati subiectum, censetur declarare teneri ad onera ciuitatis. n. 20.

Sententia vbi quid necessariò supponit, se extendit, quia in ea dicitur expressum. n. 21.

Pronuntians super principali, censetur pronuntiare super incidenti necessario. n. 22.

Sententia censetur continere illud sine quo principale non potest stare. n. 23.

Sententia lata super vno, extenditur ad aliud, sine quo illud vnum effectum sortiri non potest. n. 24.

Sententia supponens aliquid necessariò, videtur illud exprimere. n. 25.

Expressum, vel necessariò suppositum, ad paria iudicantur. n. 26.

Expressum dicitur quod virtualiter inest orationi prolatæ. n. 27.

Condemnatio super principali, inducit absolutionem super incidenti, quod subsistere non potest subsistente principali. n. 28.

Pronuntiatio super principali, inducit pronuntiationem

tionem super incidenti, quando hoc subordinatur causæ principali contrariæ. n.29.

Sententia lata super præeminentia sedis intelligitur lata super aliis præeminētiis quæ sunt accessoriæ sedis. n.30. & 31. vbi limitatur. & n.32.

Sententia non subintelligitur in necessario antecedenti aut consequenti, quando id in iudicium deductum non fuit. n.33.

Sententia qua aliquid exprimitur per modum causæ, non parit exceptionem rei iudicatæ, in causa super qua non fuit actum cognitum, nec lis contestata. n.34.

Secus si partes illam causam per modum causæ deduxerint in iudicium. n.35.

Annuntiatum in sententia per modum causæ si plenè cognitum sit, præiudicat sententia in annuntiato, non aliàs. n.36.

Sententia extenditur ad id quod ex ea infertur necessariò, quando super illatione plenè fuit cognitum, non aliter. n.37.

Fructus in sententia vbi tacitè sunt subintellecti, locum habent quando fuissent in iudicium deducti. n.38.

Sententia qua pronuntiatur fideicommissarium mittendum in possessionem, intelligitur restituendam fore hæredi quando super eo actum fuit. n.39.

Venditor condemnatus ad restitutionem pretij ob læsionem, ex l.2. C. de rescinden. ven. compellitur rem tradere, etiam si sententia non exprimat. n.40.

Clericus per sententiam condemnatus ad inhabilitationem & priuationem beneficij, an extendatur ad pensionem. n.41.

Verba iudicis debent intelligi secundùm mentem iuris. n.42.

Sententiæ verba ad intellectum iuris sunt reducenda. n.43.

Pensio assignata laico aut pro [illegible]io temporali, [illegible]eneficium, secus [illegible]ata pro clerici [illegible]atione aut causa resignationis. n.44.

Pensio extinguitur per professionem expressam aut tacitam religionis sicut beneficium. n.45.

Pensiones vacant per contractum matrimonij, sicut beneficia. n.46.

Pensionum sunt incapaces illegitimi, sicut beneficiorum. n.47.

Pensionem pro stipendiis cuius est capax laicus, potest habere illegitimus. n.48.

Excedit executor, si sententiam qua quis est priuatus & inhabilitatus ad beneficium, extendat ad pensionem etiam quæ loco beneficij habetur. n.49.

Suspensio à beneficio non comprehendit pensionem. n.50.

Pœna non extenditur vltra proprietatem vocis, nisi cogente fundamento. n.51.

Inhabilitatus ad beneficium per constitutionem pœnalem non censetur inhabilitatus ad pensionem. num. 52. & num. seq.

Pœnalis dispositio sicut sententia est odiosa, stricti iuris, & non extendenda. n.53.

Dispositio simplex inducens vacationem & incapacitatem beneficij non ob pœnam, extenditur ad pensionem quæ loco beneficij habeatur. n.54.

Excedit an executor si sententiam qua clericus est suspensus ab officio, illam extendat ad beneficium. n.55.

Suspenso clerico perpetuò ab officio per sententiam non excedet executor si illam extendat ad beneficium. n.56.

Beneficium censetur vacare per suspensionem perpetuam ab officio. n.57.

Beneficium datur propter officium. n.58.

Suspensus per sententiam ab officio ob delictum graue simpliciter, non perpetuò, nec cum præfinitione temporis, etiam censetur priuatus distributionibus quotidianis. n.59.

Suspensus simpliciter ab officio absque tamen præfinitione temporis, suspensus intelligitur à beneficio. n.60.

Beneficium est accessorium ad officium. n.61.

Suspensus à beneficio non intelligitur suspensus ab officio. n.62.

Suspensus ab officio ob delictum leue aut contumaciam, non intelligitur suspensus à beneficio. n.63.

Collatio beneficij facta suspenso ab officio vel beneficio, non valet. n.64.

Suspensio ab officio ex quibus causis sit infligenda. n.65. remissiuè.

Et quando incurratur irregularitas, & quid Prælatis censeantur interdicta. ibid.

Sententia qua clericus est declaratus perpetrasse delictum, quod tamen sit priuatione beneficij dignum, an possit ad beneficium extendi si in sententia non sit expressum. n.66.

Doctores negatiuam opinionem tenentes recensentur. n.67. vide n.70.

Clericus condemnatus ad perpetuum carcerem an possit beneficium resignare. n.68.

Clericus declaratus commisisse delictum ipso iure priuatione beneficij dignum, intelligitur condemnatus ad illius priuationem. n.69.

Notarius cõdemnatus crimine falsi, duntaxat intelligitur priuatus officij vsu & exercitio. n.71.

Notario delinquente extra officium, requiritur expressa priuatio officij, quia non subintelligitur. n.72.

Officij priuationis pœna si incurratur ipso iure, sufficit delicti declaratio, vt priuato subintelligatur. n.73.

Executor non excedet si sententiam qua clericus declaratur commisisse delictum dignum priuatione beneficij, ipso iure exequatur in illius priuatione. n.74.

Sententia qua clericus condemnatur ad restitutionẽ beneficij cum fructibus perceptis, an exequatur

quatur in districtibus quotidianis, oblationibus funerariis, & eleemosynis incertis. n.75.

Fructuum beneficij ecclesiastici appellatione distributiones quotidianæ non comprehenduntur. n.76.

Priuilegium habens à Pontifice integrè percipiendi fructus etiam absens ac si fuisset præsens, non intelligitur in distributionibus quotidianis.n.77.

Distributiones quotidianæ personaliter interessentibus duntaxat præstantur.n.78.

Fructuum & prouentuum beneficij appellatione non comprehenduntur oblationes, mortualia, & anniuersaria.n.79.

Anniuersaria & funeraria incerta non considerantur ad valorem fructuum beneficij.n.80.

Nisi hæc emolumenta incerta sint solita locari singulis annis.n 81.

Condemnatus ad restitutionem beneficij & eius fructus perceptos,non tenetur restituere distributiones quotidianas.n.82.

Condemnatus ad restitutionem beneficij & fructuum perceptorum non restituit eleemosynas, funeraria,& oblationes,aliáque incerta.n.83.

Fructuum condemnatio etiam parochialis non fit nisi prouenientium ex decimis,primitiis, &c. num.84.

Electione parochialis facta per Episcopum non seruata forma Concilij, condemnatio fit fructuum.n.85.

Prouisus per ordinarium de beneficio, non seruato ordine iuris,non facit fructus suos.n.86.

Condemnatus ad restitutionem fructuum beneficij,intelligitur in distributionibus quotidianis, si beneficium non habeat grossam, nec verba sententiæ inania reddantur.n.87.

Distributiones quando condemnatus tenetur restituere, intelligitur illas tantùm quas ob residentiam suas fecit, non tamen quæ ob eius absentiam aliis accreuere.n.88.

Nisi per collitigantem sibi fuisset facta protestatio vt resideat, vel dimittat, quia tunc ad omnes tenebitur. n.89.

Et quæ requisita sint necessaria ad hanc protestationem. n.90.

Distributiones quotidianas tenetur possessor restituere, quando agitur ex breui Camerali, quia beneficium est reseruatum.n.91.

Distributiones quotidianas tenetur præstare attentans lite pendente condemnatus ad fructuum restitutionem.n.92.

Executor ad rei restitutionẽ vigore executorialiũ datus, an excedat eas exequendo in fructibus non expressis nominatim in sententia. n.93.

Sententia est stricti iuris, & tantum disponit quantum loquitur. n.94.

Sententia plus non probat quàm ex ea necessariò infertur.n.95.

Sententia aliud non continet quàm in ea reperitur expressum. num. 96.

Sententia strictam interpretationẽ recipit. n.97.

Fructuum perceptorum restitutionis condemnatio non capit illos qui percipi potuerunt.n.99.

Omissum censetur quidquid in condemnatione non reperitur expressum. n.100.

Fructus longè distant à re & diuerso iure censentur.n.101.

Restitutionis rei facta condemnatio intelligitur & de fructibus quos de iure condemnatus tenebatur restituere.n.102.

Res non intelligitur restituta, dum etiam fructus non restituuntur. n.103.

Fructus semper veniũt in restitutione rei quãtum attinet ad propriam naturã restitutionis.n.104.

Fructus sub restitutione rei comprehenduntur si aliàs ex natura actionis & de iure veniebant & debebantur,non aliàs.n.105.& 113.

Restituere verbum in sententia appositum fructus quoque comprehendit ex propria vi & virtute. num.106.

Restituere verbum plenam habet significationem vt etiam fructus comprehendat.n.107.

Restitutio est in pristinum statum repositio seu redintegratio.n.108.

Restituit non solùm qui corpus,sed etiam qui omnem rem, conditionémque reddita causa præstat.n.109.

Verba sententiæ ad iuris intellectum sunt reducenda. n.110.

Verba iudicis debent intelligi secundùm mentem iuris. n.111.

Iudicis menti magis quàm cortici verborum est inhærendum.n.112.

Executor ad rei restitutionem datus excedet si præstet fructus non expressos in sententia, si aliàs ex natura iudicij & actionis præstari non debebantur,secus è conuerso. n.113.

Fructuum post litem contestatam expressa petitio non requiritur,sed cum ipsa re tales restituuntur.n.114.

Quòd scilicet res mandatur restitui. ibid.

Fructus ante litem contestatam in sententia vt subintelligantur,per verbum(restituas)debent expressè peti.n.115.

Sententia qua declaratur rei dominus aliquis,non includuntur fructus nisi exprimantur.n.116.

Expressum in sententia, & necessariò tacitè supponi, idem est.n.117.

Couar.declaratur. n.118. & 114.

A significatione verborum non aliter recedendum est, quàm cùm manifestum sit aliud sensisse disponentem. n.119.

Strictam quæ habent interpretationem, non excludunt propriam verborum significationem. n.120.& n.149.

Sententia licèt sit stricti iuris, non excludit quæ veniunt ex propria verbi significatione.n.121.

Verba non amittunt suam propriam significatio-

*nem, etiam quantumcunque materia sit odiosa.n.*122.
*Verba vniuersalia & non restricta ad aliquid limitatum etiam in materia odiosa, retinent propriam significationem.n.*123.
*Ex verbis sententiæ nihil infertur nisi quatenus verborum significatio subintelligitur.n.*124.
*Sententia est stricti iuris, & vltra non extenditur quam importet verborum sonus.n.*125.
*Verba semper recipiunt interpretationem secundùm naturam rei.n.*126.
Quamuis actus periret. ibid.
*Verba debent interpretari secundùm naturam rei, & iuris dispositionem.n.*127.
*Verba impropriantur, supplentur, aut alterantur ob subiectam materiam, etiam si sint prægnantia, & in materia stricta.n.*128.
*Verba etiam in statutis recipiunt interpretationem legalem.n.*129.
*Expressum satis dicitur quod virtualiter ex verborum propria significatione continetur in sententia.n.*130.
Text. in l. ex diuers. 36.§. *vbi ff. de rei vindicatio. pulchrè interpretatur.n.*131. *& seqq.*
*In actionibus realibus satis est iudicem actorem rei dominium declarare.n.*132.
*Sententia qua declaratur quem esse dominum rei, habet tacitam condemnationem ad illam dimittendam & restituendam.n.*133.
*Sententia qua declaratur bona esse actori hypothecata, censetur condemnari reum ad illam relaxandam.n.*134.
*Sententia qua quis declaratur debitor alicuius ex causa mutui, virtualiter intelligitur condemnatus ad restituendum debitum.n.*135.
*Sententia declarans in aliquem fuisse translatam possessionem ex tali tempore, ab illo videtur ad fructus condemnare.n.*136.
*Sententia declarans aliquid deberi, includit tacitam debiti condemnationem.n.*137.
*Iudex declarans actorem verum rei dominum, necessariò supponit à reo restituendam.n.*138.
*Sententia qua quis condemnatur ad restitutionem bonorum refusis expensis, licèt non dicat per quem, tamen subintelligitur per cum cui bona restituuntur.n.*139.
*Executor executorialium quibus quis condemnatur rationem reddere administrationis, an excedat si facta calculatione exequatur reliquatum.n.*140.
*Rationem reddendi actus duo continet separata, rationem reddere & reliqua soluere.n.*141.
*Condemnatus rationem reddere virtualiter censetur condemnatus ad reliquorum solutionem nouo non expectato processu.n.*142.
*Executor ad reddendam rationem datus dicitur mixtus respectu calculationis & liquidationis. num.*143.
*Executor mixtus datus ad rationem reddendam tenetur ante executionem reliquatum & calculationem confirmare.n.*144.
Licèt suprema tribunalia nihil curent de confirmationis omissione facienda per executorem, contra Gutierrez. ibid.
*Sententia reddendæ rationis qua exprimitur vt facta liquidatione executor exæquatur, non indiget alia confirmatione.n.*145.
*Merus executor an possit confirmare calculationem.n.*146.
*Executor ad reddendam rationem non potest esse merus, cùm detur ante liquidatam materiam. num.*147.
*Condemnatus per sententiam ad id quod per calculatores liquidabitur, facta liquidatione alia non requiritur condemnatio.n.*148.
Liquidationis iudicium habet se vt incidens ad sententiam, & eius naturam assumit, ac pariter executioni mandatur. ibid.
*Rationem reddere propriam habet significationem reliqua soluere.n.*149.
*Ea quæ virtualiter in sententia comprehenduntur, habentur pro scriptis in ea.n.*150.
*Quæ virtualiter subintelliguntur, habentur pro expressis, etiam si expressio requiratur pro forma, & pro eis pariter præstatur executio.n.*151.
*Statutum attribuens executionem instrumento, intelligitur etiam respectu hypothecæ tam tacitæ quàm expressæ.n.*152.
*Præsumptio ex instrumento elicita dicitur tenor illius.n.*153.
*Condemnatus ad reddendum triticum in specie, & qualitas non sit expressa in sententia, an excedat executor si compellat ad præstandum optimum triticum.n.*154.
*Et quid in condẽnato ex causa legati tritici.n.*155.
Et quid de aliis rebus quæ terminos habent à natura, seu quæ facto hominis finem habent vt vestis, cuius qualitatis sint præstanda vt iudicatis satisfiat. ibid. remissiuè.
*Condemnatus ad restitutionem rerum ex iudicio particulari, seu vniuersali quas tempore litis motæ non possidebat, si tamen re iam iudicata cœperit possidere, an compelli possit per executorem ad illarum restitutionẽm absque reatu excessus.n.*156.
*Excedere executorem hoc casu qui teneant.n.*157.
*Reus conuentus si non possideat, & de iure agentis constet, iudex declarat rem pertinere ad actorem absoluto reo.n.*158.
*Et tunc si reus post rem iudicatam, cœperit possidere, in illum fit executio absque nouo processu. n.*159.
*Quod idem procedit in bonorũ possessione.n.*160.
*Reum conuentum & non inuentum possidere tempore latæ sententiæ, iudex poterit condemnare, vt quandocunque bona habeat, restituat actori rectè suum dominium probanti.n.*161.
declara vt ibid.

*Reus inuentus non poßidere, non eſt abſoluendus ab obſeruatione iudicij, ſed actor probans de ſuo iure declarandus Dominus, & quæ ſit huius declarationis vtilitas.n.*162.

*Actor tamen hoc caſu erit in expenſis condemnandus.n.*163.

*Et quid ſi reus diſtulit opponere ſe non poßidere. num.*164.

*Reus ob non poſſeßionem tempore latæ ſententiæ tandiu durat abſolutus quandiu non poßideat, ſecus ceſſante cauſa & cœperit poßidere. num.*165.

*Conuentus pro vna repetitione hæreditatis, & tempore ſententiæ plures cœperit poßidere, an in petitione & ſententia comprehenſa intelligantur.n.*166.

*Et quid in iudicio vniuerſali petitionis bonorum poſſeßionis.n.*167.*&*168.

*Verbum præteriti temporis imperfecti in ſubiunctiuo etiam ad futurum reſpicit.n.*169.

*Hæres intentans bonorum poſſeßionem vniuerſalem, aut petitionem hæreditatis contra poßidentem vnam rem tantùm, ſententia comprehendit omnia bona quæ poſt ſententiam cœperit poßidere.n.*170.

*Hæres intentans iudicium vniuerſale bonorum poſſeßionis, aduerſus nullam rem hæreditatis poßidentem, ſi poſt condemnationem cœperit poßidere non officit ſententia.n.*171.

*Secus ſi vnicam rem poßideat, quia tunc cætera iudicium fundatum reperiunt.n.*172.

*Executor ad reſtitutionem bonorum confiſcatorum faciendam ei cui Princeps reſtituit an excedat, ſi exequatur tertios poſſeſſores in quos res fuere à fiſco alienatæ.n.*173.

*Executor ad reſtitutionem bonorum confiſcatorum per Principem factam, datus an excedat ſi fructus etiam ſoluere cogat.n.*174.

*Reſtitutio gratioſa non præſtat fructus, ſecus rigoroſa.n.*175.

*Emptor Authore prætore poßidet bona fide & dominium habet.n.*176.

*Verbum (reſtitutio) importat fructus reſtitutionem, vbi aliàs ex vi iudicij ſolent venire, non aliter.n.*177.

*Reſtitutio Principis ad quæ bona & fructus extendatur.n.*178.*remißiuè.*

*Condemnatus Clericus ad priuationem beneficij ſi à Papa reſtituatur an recuperet beneficium, & quid ſi ſit alteri iam collatum. n.*179. *remißiuè.*

*Clerico capitaliter condemnato penſio extinguitur & conſolidatur cum beneficio.n.*180.

*Clericus capitaliter condemnatus & à Papa reſtitutus, an recuperet penſionem iam conſolidatam cum beneficijs.n.*181.

*Executor ad rei reſtitutionem an excedat compellendo præſtare æſtimationem damni & deteriorationis, quæ in illa reperitur, ſi id omiſerit in ſententia. num.*182.

*Res reddita reſtituta aut ſoluta propriè dicitur, quæ non deteriorata redditur aut ſoluitur. numer.*183.

*Depoſita res non dicitur reddita ſi deteriorata reddatur.n.*184.

*Res abeſſe dicitur cuius corpus manet, ſed forma mutata eſt.n.*185.

*Veſtimentum ſi ſciſſum redditur, videtur abeſſe. num.*186.

*Reſtitutio tota iuris interpretatio eſt.n.*187.

*Damni ſatisfactio, & æſtimatio comprehenditur ſub verbo (reſtituere) cuius hæc propria ſignificatio eſt.n.*188.

*Verborum propria ſignificatio etiam in materia quantumcunque odioſa ſemper retinetur. num.*189.

*Damni ſatisfactionem verbum (reddere) ex propria ſignificatione comprehendit.n.*190.

*Verbum (reddere) iuris interpretatione etiam reſtitutionem ſignificat.n.*191.

*Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum redintegratio. num.*192.

*Redintegratio dicitur à re & integer.n.*193.

*Damnum dicitur omnis rei diminutio ſeu læſio. num.*194.

*Executor datus ad tradendum fundum, non ſatisfacit dimidium tradens.n.*195.

*Reſtitutio tantum reſtituit, quantum abſtulit id aduerſus quod reſtitutio datur.n.*196.

*Reſtitutionis gratia tantum attribuit, quantum condemnationis ſententia admit.n.*197.

*Reſtitutus quis non dicitur, niſi plenariam conſequatur reſtitutionem.n.*198.

Reſtitutio facit renaſci quod extinctum fuit. ibid.

*Rei appellatione; tota continetur.n.*199.

*Condemnatus recuperat melioramenta rei etiam ſi in ſententia nihil ſit dictum, ſed in eius fauorem priſtinus rei ſtatus attenditur ad hunc effectum.n.*200.

*Illud quod rei additum eſt in executione, ſi condemnatus recuperat, pariformiter debet ſoluere quod ipſi rei detrahitur.n.*201.

*Fructus ſunt ſeparati ab ipſa re.n.*202.

*Fructus quia cauſantur ab ipſa re, reſtituit executor datus dumtaxat ad rei reſtitutionem. num.*203.

*Damnum & deterioratio rei ipſam intus tangit, & pars eſt illius.n.*204.

*Cauſa plus influit in re ipſa quàm in cauſato. num.*205.

*Ob damnum tangens rem ipſam Emphyteuta illam amittit, ſecus ſi tangat fructus.n.*206.

Deſtinatio non eſt quid diuerſum ab ipſa re. ibid.

*Damnum contingens in re eſt perpetuum, quia reſpicit dominium: contingens autem in fructibus eſt temporale, quia reſpicit commoditatem vtentis dumtaxat.n.*207.

Executor non excedit compellendo ad æſtimationem

*nem rei peremptæ, ad cuius restitutionem datus est.n.*208.

Æstimatio succedit loco rei,& ipsam repræsentat. ibidem.

*Executor poterit compellere ad æstimationem partis peremptæ rei, sicut & totius.n.*209.

*Fideiussor obligatus solutione certæ pensionis domus, tenetur pro deterioratione, licèt fideiussio sit stricti iuris.n.*210.

*Ad damna & deteriorationes rei censetur virtualiter condemnatus, qui ad eam restituendam simpliciter est condemnatus.n.*211.

*Executor ad rei restitutionem datus non excedit, si compellat condemnatum, liquidatam æstimationem damni & deteriorationis rei præstare.n.*212.

*Damnum illatum in re post sententiam vsque ad realem restitutionem eius, executor potest per eius æstimationem soluere.n.*213.

*Damna rei illata quæ & ad qualia teneantur. num.*214.

*Damna qualia dicantur, & cuius culpa accidisse præsumatur.n.*215.*remissiuè.*

*Damna an compensentur cum melioramentis, factis in ipsa re.n.*216.*remissiuè.*

1 EXECVTOR, qui semper sententiæ naturam, & tenorem imitatur; vltra quantitatem, & rem in ea tacitè, aut expressè contentam, executoriales minimè
2 exequatur, quippe enim adeò est sententiæ ius strictum (prout suprà cap.8. num.47. & seqq. vers. quæ quidem omnia & eo, *&c.* scriptum reliquimus, & infrà hoc c. à n.97.)
3 vt lata super vna re, vel super rei parte, nec contineat aliam rem, nec etiam aliam partem. Alexan. *cons.*123. *discussis.num.*7. *lib.*4. Decius *cons.*248. *de duobus. colu fi.* Fulgos. *cons.*140. *præsupponitur. colu. penul. vers.ad secundum.* Decius *in l.*1. *ff. de off. eius.* Castrens.
4 *cons.*441. *n.*5. *in fi. lib.*2. nec de vna re in ea expressa, ad aliam extenditur, Roma. *cons.* 403.*à num.*4. Alex. *cons*208.*lib.*2.*num.*4. Menoch. *cons.*110. *à num.*17. *vsque ad* 26. Roland. à Valle *cons.*34.*num.*76.*lib.*4. Cardinal. Tusc. *practicar.conclu.tom.*7.*litera S.concl.*126. *à num.*65. qui etiam *num.* 66. dicit in proposito, quòd sententia lata super certis bo-
5 nis cum dictione (maximè) videlicet condemnamus, maximè ad restituendum bona specificata, nempe domum, vineam, *&c.* non includit alia, non specificata, quia di-
6 ctio (maximè) nihil operatur circa non expressa in sententia, ex quo continet solùm ea, quæ necessariò veniunt, quia requirit scripturam, & non scripta non veniunt. Paul.Castren. *cons.*441. *viso num.*5. *lib.*2. vbi
7 apostilla dat plurimos concordantes. nunquam siquidem extenditur sentẽtia ad augmentum rei limitatæ, Decian. *cons.*51. *n.*44. *lib.*1. & tandem sententia nunquam comprehendit ea,de quibus nondum fuit actum, 8
ac in iudicio cognitum, tenet Angel. *cons.* 235.Albert Cuman. *cons.*19 *quidam nobilis.* Paulus Castren. *cons.*262. *in facto illorum, in antiquis.* Cardin. Tusc. *vbi proximè num.*59.
adeò vt nec etiam lata sententia condem- 9
natoria super vna re ex pluribus petitis, extenditur ad alias. Menoch.*cons.*110.*num.*62. Bart. *in l.*4. *C. depositi.* & faciunt, quæ nos diximus suprà cap. 8. à num.47. vers. quæ quidem, & vers. sequenti,in numeris seqq.

Et imò agendo generaliter super pluri- 10
bus rebus, sententia lata non præiudicat in omnibus sic deductis in iudicio, sed illis tantùm, quæ prosequutæ fuere, & super quibus lis fuerit contestata. ita latissimè Socin. plura reddens exempla, *in cons.*18. prosequendo ordinem, *à num.* 42. *cum pluribus seqq.lib.*1. quem sequitur apostilla ad Felin. *in c.aduersario n.*4. *vers.rei iudi.de exceptio.* vbi plures allegat.Tusc. *pract. conclus.tom.*6.*litera R.concl.*268.*num.*9. *& à num.* 11. qui *num.*11. cum Feli. *vbi proximè in d.c. aduersario, n.*12. hoc limitat, vt non procedat, quando pars 11
malitiosè, & dolo distulerit alias persequi res.

Quare ad illas res, seu quantitates se ex- 12
tendens exequutor meritò excedere dicitur. text.est *in auth.de collatoribus.* § *eos autem. vers. si autem aliquis.collatione* 9.*l.contra nostra C. de executorib. & exactori. tribu. lib.*12. quæ loquuntur in excessu de quãtitate ad quantitatem. text. *in l. prohibitum C. de iure fisci. lib.*1. text. *in c. super olim.* Ab. *de off. delegati. & l. Regia* 20. *tit.*4. *p.*3. *& l.*47. *tit.*18. *eadem p.*3. Vantius *de nulli.senten.ex defectu iur.ordi.* &c. *num.*93 plures refert Auilesius *in c.*1.*prætor.gl.mandando,* &c. *n.*30. *& seqq.* Castellus 13
à Bobadill. *in polit.lib.*2.*c.*20. *num.*64. qui loquuntur de excessu de re ad rem.

Et de vtroque ab executoriãlium execu- 14
tore, excedente de re ad rem, & quantitate ad quantitatem, hoc est, quando facit executionem in alia re, de qua nec actũ est, nec facta condemnatio, nec tacitè, nec expressè in sententia comprehenditur, vt puta; lata est pro dimidia domo, & exequitur pro tota, vel pro centum, & exequitur pro centum, & 20. appellationi interpositæ per grauatum sit omni modo, tanquam ab excessu manifesto, vt licitæ, ac legitimæ deferendũ,probat gl.*in l.ab executione. verbo, excedat. C.quorum appell. non recipi.* Speculat. *in tit. de executio. sentent.* §. *nunc dicendum. vers. quid si ab executore num.*7.*ad princ.*B. *in l. ab executore sub num.*2.*ff.de appella.* cum quo transit remissiuè Roland à Valle *cons.*43. *numer.* 6.

volu. 1. Bart. *in d.l. ab executore num.* 4. Salicet. *num.* 5. vbi etiam communiter cæteri Doctores, Alexan. *conſ.* 92. *num.* 6. *verſ. nec in dicta prouincia. lib.* 2. Cardinal. Tuſc. *practicar. concluſio. tom.* 1. *litera A. concl.* 4010. *n.* 5. Ruin. *conſ.* 8. *num.* 2. *colu.* 5. Auguſtin. Beroi. *conſ.* 32. *in cauſa num.* 15. Lancelo. Robert. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 53. *num.* 28. Veſtrius *in praxi Romanæ Curiæ lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 9. *& c.* 3. *ſub n.* 9. Marqueſ. *in tract. de commiſſio.* 1. *p. cap.* 24. *num.* 6. Cæſar Barzi. *deciſ. Bonon.* 55. *num.* 11. Rota Romana *deciſ.* 100. *p.* 1. *diuerſo. ſub n.* 17. Cæſar Contard. *in repetitione l. vni. C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell. limi.* 19. *num.* 21. vbi exemplificat in nuntio, qui habet in mandatis : vt ponat me in poſſeſſionem vnius rei, & ipſe
15 me ponit in poſſeſſionem alterius. Rebuf. *in tract. de ſenten. execut. art.* 7. *gl.* 14. *num.* 3. *verſ.* 2. *tom.* 1. *fol.* 379. exemplificans in executore, qui executoriales exequitur in alia re, quàm fuerit iudicata, idem Rebuf. *ibi d. art.* 7.
16 *gl.* 14. *ſub num.* 4. loquitur, quando executor excedit exequendo executoriales pro maiori quantitate, quàm in ſententia continetur, & probatur *in* §. *plus autem petere. inſtitu.* vbi dicitur is, plus petere, qui pro decem ſibi debitis, petit 20. ac propterea ſi executor ab huiuſmodi exceſſu de re ad rem, ſeu quantitate ad quantitatem minimè appellationi interiectæ detulerit, vim facere deferendum, & reponendum ſenatus hanc per viam violentiæ aditus, declarabit.

17 Pro cuius doctrinę maiori perfectione ſeu claritate vnum eſt notabile, & ſtupendum verbum Ioannis Andreæ *in c. quoad conſultationem ſuper gl. fi. de ſenten. & re iudic.* quem ibi referens, & exaggerans ſequitur eleganter Ab. Panor. *ſub num.* 24. *verſ. ſed contra præcedens dictum*, dicentes, quòd quando mandatum eſt limitatum in certa re, vel quantitate; puta; quando ſententia continet expreſsè talem fundum, vel talem domum, talem agrum ſub talibus cõfinibus limitatum, tradendum, & reſtituendum Franciſco; aut quando ſententia cõtinet certam ſummam, & quantitatem : puta; centum, vel mille: tunc ideo id, in quo excedit executor, cùm ſit exceſſus, nullum eſt. quia probabiliter excedit limites commiſſionis, & ideo appel-
18 latio admittenda. Quandoque mandatum eſt limitatum in incerto, & non liquidato; vt quando ſententia mandat, quòd mittatur quis in poſſeſſionem bonorum, valentium centum, vel hæreditariorum, vel quæ poſſidebat teſtator tẽpore mortis, vel quando condemnat in valore, & æſtimatione talis rei, vel in fructibus, damnis, ſeu intereſſe, quos percepit condemnatus, & ſimilibus; tunc propter probabilem dubitationem tangit iuſtitiam partis, non tamen exceſſum, quia cùm ſit liquidandum, non ſit limitatum, hoc eſt, quantitas non ſit ſpecificata in ſententia, ſiue nullum, ſiue paucum liquidauerit valorem, ſeu bona : non poteſt cognoſci, an excedat. quia ſententia non habet limitem. imò ſemper remanet executor intra terminos poteſtatis mandatæ huius liquidationis reſpectu, & illa liquidatio eſt interpretatio ſententiæ, non augens, nec mutans eius formam, ſeu tenorem. at ſi pars ſe grauatam putarit, cogitans plus, vel minus rem valere, tunc ius ſuum perſequatur per viam appellationis non ſuſpẽſiuæ à grauamine ſimplici, perfecta executione. & circa hanc elegantem doctrinam Ioan. And. & Abbat. vide quæ dixi ſuprà c. 3. num. 75. & ſeqq. verſ. denique exceſſus, *&c.* quibus & hæc iunge, & faciunt quæ latiùs infrà c. 10. à prin.

Hinc ad particulares quæſtiones, ab hac dependentes doctrina deſcendamus. & ad illam primitus; an executor datus, ad exequendam ſententiam, & executoriales obtentas per aliquem præbendatum, vt in honorabiliori, & anteriori loco ſedeat; excedat, ſi eas exequatur, extendat, & intelli- 19
gat, etiam in præeminentiis, puta; oſculo pacis, & incenſatione ante cęteros, quibus in ſede præferri mandatur victor præbendatus.

Et quòd non excedat, fortiſſima probant fundamenta; primò, quia ſi ſententia declarat, caſtrum ciuitati eſſe ſubiectum, & eſſe de aliquo comitatu, cenſetur declarare, quòd teneatur contribuere ad onera ciuitatis, quia venit in neceſſariam conſequentiam. Ab. *in conſ.* 89. *in q. colu.* 2. *in prin. verſ. nec obſtat ſi dicatur. lib.* 1. ſequitur Cardi. Tuſcus *practi. concluſ. lib.* 7. *litera S. concl.* 126. *num.* 111. Paul. Caſtren. *conſ.* 275. *ad primum in prin. lib.* 2. 20

Secundò, quia quando ſententia aliquid 21
neceſſariò ſupponit, ad illud ſe extendit, quia dicitur in ea expreſſum. Alex. *conſ.* 123. *diſcuſsis num.* 8. *lib.* 1. Fulgoſ. *conſ.* 140. *præſuppoſitis.* Decius *conſ.* 348. *de duobus. colu. fi.* Crauet. *conſ.* 174. *nobilis Guido. numero* 2. plura exempla ponit ad hoc Feli. *in c. ſuborta n.* 4. *de re iudi.* vbi ſi iudex qui non poteſt pronuntiare ſuper negotio principali appellationis, niſi priùs pronuntiet ſuper grauamine, ſi tamen pronuntiat in negotio princi- 22
pali, neceſſariò cenſetur etiam pronuntiare ſuper articulo, quia vbi ex actu, qui ſequitur, neceſſariò infertur ad præcedentem actum, cenſetur illum facere, & approbare.

Nam regula eſt, quòd ſententia, & om- 23
nis diſpoſitio cenſetur continere illud, ſine quo principale non poteſt ſtare, quia qui

vult consequens, videtur velle suum necessarium antecedens, Signorolus *cons.*107.*quidam num.*27. Castrens. *d.cons.*275. *ad primum. in prin. lib.*2. & propterea, si sententia continens vnum, extenditur ad aliud, sine quo
24 illud vnum, super quo lata est, effectum sortiri non potest. Angel. *cons.*257. *sub num.*6. Ozascus *decis.Pedemont.*64.*num.*2. Cardinal. Tus. *vbi proximè d.concl.*126.*n.*111. *& n.*105. *& num.*106. Rota *decis.*450.*p.*1.*diuerso.* & per Pedemon. idem repetit Cardin. Tusc.*practicar.conclu.lib.*7.*litera S.concl.*122.*num.*4. quòd
25 sententia supponens aliquid necessarium,
26 videtur illud exprimere. ad paria siquidem iudicantur, aliquid esse expressum, vel necessariò præsupponi, vel subintelligi. Paul. de Castro *in l.*1.*num.*1.*C.quando prouocare non est necesse.* de quibus vide infrà à num.150. cum multis seqq.

27 Et satis enim expressũ dicitur, quod venit in necessarium antecedens, atque expressum dicitur, quod virtualiter inest orationi prolatæ,*l.prætor ait* §. *interdictum.* vbi gl. *in verbo, expressum.* & Bart. hoc notat *in prin. ff. de oper.noui nuntia.l.cum quid.* vbi gl. *in verbo, pro tacito.ff. si certum peta.* cum aliis, per Tiraquel. *in tract. de leg. connubia. gl.*7. §.7. *num.*179. & per Gaill. *pract.i.obser.lib.*1.*obseruatio.*2.*num.*2. *&* 4. Maresc. *variar.resolu.lib.*2.*c.*117.*n.*17.

28 Et hinc illam aliam intelliges doctrinam, quòd quando causa principalis, & incidens habent se ita incidenter, vt impossibile sit, vt incidens subsistat, subsistente principali, nec ambo in ea compatiantur, tunc condemnatio in principali inducit absolutionem in incidenti. text. *in l.*1. *in l.*2. *& in l.*3. *C. de ordine iudicior.* & ibi not. B. vbi B. latè etiam explicat post alios nostras Ioannes Garcia *in tract.de nobilit.gl.*1.*in prin.à num.*18. dicens, quòd quando incidens est subordinatum causæ principali ex diametro contrariæ, ita vt principalis omnino non possit tra-
29 ctari, quin agatur de incidenti, tunc pronuntiatio in causa principali, inducit pronuntiationem in incidenti. text. *in d.l.*1.*l. sin autem* §. *fi. ff. de negotijs gestis.* Paul. Castren. *in l.quod in diem* §.1. *ff.de compensatio.* vide latissimè, melius quàm alibi, vbi habes plures casus distinctos, & exempla, plura iura, & plures Doctores per Felinum *in c. suborta. n.*4.*de sententia & de re iudi.*

30 Et ita fuit in nostro casu resolutum per Rotam Romanam in vna Astensien. sedis 29. Febru. 1597. teste Prospero Farina. in nouiss. per eum recollectis Dcccl.xvi. vbi dicitur, quòd sententia ad fauorem cuiusdam præpositi lata, quia declaratur, eius sedem esse cæteris digniorem,& primam post pontificalem,& per consequens cùm eidem primo loco debeantur prærogatiuæ, videlicet; osculum pacis, incensatio, & aliæ similes, tam ex iure communi, quàm probatione partis; de eisdem præeminentiis intelligitur loqui etiam sententia, tanquam accessoriis ad sedem, quam occupat Præpositus, etiam si in sententia expressè dictum non sit, iuxta Concilium Alexan. 23.*num.*6.*lib.*5. & attende, quòd circa hunc articulum, & causam aliæ etiam tres Rotæ decisiones factæ sunt, vt constat ex eodem Fari. ibi, quas consecutiuè apposuit.

Et quæ est Dcccl.xiv. *fol.*478. egit Præ- 31
positus iudicio possessorio ad sedem dumtaxat, à qua illum spoliauerat quidam Archidiaconus; obtinuit præpositus in sede, & dubitatum fuit; an executio sententiarum ad fauorẽ præpositi latarum, sit restricta, vel restringi debeat ad sedem, de qua agitur, vel potiùs huiusmodi executio iuris interpretatione fieri debeat, etiam in præeminentiis sedis: resolutum fuit per Rotam pro tunc restringendam esse exaltationem ad solam sedem, quam solùm in iudicium deduxit Præpositus. & quia Archidiaconus erat in quasi possessione illarum præeminentiarum, Præpositus autem nihil probauit in contrarium, maximè quia dubium erat, & nondum constabat; qualis dignitas esset dignior, an præpositura, an archidiaconatus, prout etiam dictum fuit in alia decisione sequẽti apud ipsum Farina. quæ est Dcccl.xv.

Sed quia latè discusso negotio, & ven- 32
tilato constitit, dictam præposituram esse digniorem dignitatem, & primam sedem habere post pontificalem, ita determinatum fuit per aliam, quæ est in ordine Dcccl.xvii. *fol.*479. tandem declaratum fuit per Rotam in superiùs adducta decis. Dcccl.xvi. in his verbis *ibi,* nec dicatur, sententias, ad fauorem præpositi latas, non loqui de istis præeminentiis, quia contrarium est verius, & vti accessoriæ ipsi debentur per supradicta. Alexan. *cons.*23.*num.*6.*lib.*5. & quòd dictæ sententiæ sint intelligendæ de istis præeminentiis, suadetur ex eo, quòd mandat Præpositum restitui ad possessionem iuxta petitionem, in eius libro contentam, in quo huiusmodi præeminentiæ notantur, *&c.*) & sic quando non est dubium, dignitatem, pro qua lata est sententia, esse digniorem, & vt tali deferendæ prærogatiuæ, illi omnino deferuntur, etiam si in sententia expressum non sit, & executor pro eis executoriales poterit exequi, nec excedere dicetur, ex iam dictis.

Et ex iis decisionibus Rotæ vnica est at- 33
tribuenda declaratio, ad supradictas doctrinas appositas ad principium huius difficultatis,

tatis, quibus diximus, in ſententia intelligi expreſſam, id quod venit in neceſſarium antecedens, & illud ſine quo diſpoſitum in ipſa ſententia ſtare non poteſt, nec effectum ſortiri, & ſimiles, vt intelligendæ ſint, quando de ipſo actum fuit etiam, & deductum in iudicio principali, quia tunc etiam ſi in ſententia expreſſa mentio non fiat, tamen ſubintelligitur ex eiſdem Doctoribus, at ſi de eo actum non fuit per partes, nec in iudicium deductum, tunc ad illud non poteſt ſententia extendi. ita docent Calderin. *conſ.* 198. *aliàs* 2. *de re iud. in prin.* Ioan. And. *in c. cum Eccleſia ſutrina de cauſa poſſ. & proprie.* quem ſequitur Ancàra. *conſ.* 417. de quibus prædictæ ſententiæ, & iterum *conſ.* 155. *n.* 4. Cardinal. Tuſ. *practicar. conclu. lib.* 7. *litera S. concl.* 131. *num.* 1. *num.* 5. *&* 6. dicentes, quòd ſi in ſententia dictum ſit; talem teneri ad
34 onera, & grauedines, quia eſt vſufructuarius, vt hoc dictum per modum cauſæ neceſſariæ non excludit partem, quominus poſſit principaliter deducere in iudicium, & cognoſci de vſufructu, quia iudex non poteſt pronuntiare diffinitiuè per modum cauſæ, quando partes non ſunt principaliter proſequutæ illud deductum, nec litem ſunt conteſtatæ ſuper eo. quia eſſet pronuntiare ſuper eo, quod non eſt petitum. ideo non obſtat iterum de nouo agenti exceptio rei iudicatæ, quia etiam deducta in ſententia per modum cauſæ neceſſariæ, de qua non eſt actum, non parit eandem rei iudicatæ ex-
35 ceptionem, ſecus quando partes proſequutę fuere illud deductum per modum cauſæ, & rectè faciunt, quæ ſuprà diximus in principio num. 8. verſ. & tandem poſt Angel. Ab. cum Pal. Car. Car. Tuſ. quòd ſententia non comprehendit ea, de quibus in iudicio nondum fuit actum nec cognitum.

Quare etiam dicunt Cæſar Contar. *in l. vnic. limi.* 24. *num.* 45. 46. *&* 47. *C. ſi de momen. poſſ.* Sigiſmun. Scacia *de appella. quæſt.* 17. *limi.* 6. *memb.* 9. *num.* 10. per Bal. *in l. emptor* 65. §. *ancilla in prin. ff. de rei vind. in* 2. *lectura*, quòd quando verba enuntiatiua ſint prolata in ſententia per modum cauſæ de præſenti, & enuntiatum fuit plenè cognitum vt puta ſi
36 iudex pronuntiat ſpoliatum eſſe reſtituendum, quia ſententia, virtute cuius ſpoliatus fuit, eſt nulla. nam ſi de nullitate fuit plenè cognitum, dicetur ſententia lata ſuper nullitate, & per conſequens appellari ab eo tanquam mixturam continente.

37 Hinc dicit etiam idem Scacia, *vbi proximè num.* 11. *in fi.* quòd illa doctrina, qua dicitur, in ſententia ſubintelligi, id omne, quod ex eo neceſſariò infertur, procedat, quando de ea neceſſaria illatione plenè fuerit cognitum, non aliàs, & facit inſuper, quod diximus infrà hoc c. num. 113. verſ. & licet in noſtra principali reſolutione, *&c.* per Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 3. *ſub num.* 1. quòd ad hoc, vt 38
fructus tacitè intelligatur in ſententia, quando vtitur verbo reſtituere, requiritur, vt pars illos deduxerit in iudicium. & quòd ſuper non proſequutis, & ſuper quibus lis conteſtata non fuit, licèt ſit deducta in iudicio, non cadat res iudicata, nec hæc noceat, plures Doctores citati ſuprà in prin. huius c. verſi. & tandem num. 8.

Et ita etiam loquuntur præfati Docto- 39
res citati ſuperiùs pro hac opinionis comprobatione, vt conſtat *ex d. deciſ. Rotæ* 450. *p.* 1. *diuerſor. per totam*, qua petitum eſt à fideicommiſſario, ſibi reſtituendam hæreditatem per hæredem, & in poſſeſſionem mitti, & ideo dictum fuit, quòd ſi iudex pronuntians fideicommiſſarium immittendum eſſe in poſſeſſionem bonorum, cenſetur pronuntiaſſe, in neceſſarium antecedens, hæreditatem debere reſtitui, litium dirimendarum gratia. quia ſententia continens vnum, extenditur ad aliud, ſine quo illud vnum, ſuper quo lata eſt, non poteſt ſortiri effectum. Idem etiam pariter apparet *ex d. deciſ. Pedemon. Ozaſci* 64. vbi emptor cuiuſdam rei putans ſe in ea vltra dimidium iuſti pretij fuiſſe læſum; egit *ex l.* 2. *C. de reſcinden. venditio.* vt ſibi pretium reſtituatur, & ipſe rem tradet, conſtito de læſione, lata fuit ſententia, qua fuit condemnatus reus venditor ad pre- 40
tium hoc reſtituendum, & nihil dictum fuit in ſentẽtia de reddenda re, nec ad illud emptor condemnatus fuit, tamen concluſum fuit, nihilominus ipſum emptorem reſtituto ſibi pretio, compellendum ſententiæ virtute, ad reſtituendum rem pariter, & ex eo potiſſimum id probat Ozaſcus *ibi n.* 3. quod dicit Bal. *in l. penult. ff. de ijs qui ſunt ſui vel alieni iur.* quòd ſententia includit id, quod neceſſariò eſt præſupponendum, & ſumitur ex mente actorum, refertúrque ad cauſam, quæ ſumitur ex actis, ſecundùm Bar. *in l. Iulianus. colu.* 2. *verſ. prædicta verò ff. de condict. indeb.* declarat Decius *in c. cùm venerabilis in prin. de exceptioni.* Feli. *in c. ſignificauerunt n.* 7. *de exceptio.* poſt gloſſam. & Bart. *in l. ſi quis ad exhibendum. ff. de exceptione rei iudi.* & ita procedunt etiam Felin. *in d. c. ſuborta.* & Ioan. Garcia. *d. gl.* 1. *num.* 18. *& ſeqq.* quia illi articuli incidunt, & in propoſito, actum fuit de illis in iudicio, vt expreſsè conſtat, de quo etiam per nos latè ſuprà c. 7. n....

Nunc alia ſe offert tractanda quæſtio, an 41
executor datus ad exequendum executoriales, quorum ſententia, ſeu ſententiis clericus eſt priuatus, ſeu inhabilitatus beneficio

cio,excedat illas exequẽdo,seu extendendo ad pensiones,quas ipse habet condemnatus, in cuius resolutione sũma est difficultas, & partem negatiuam, scilicet, quòd non excedet hoc casu exequutor,forte facit fundamentum, nam verba iudicis debent intelligi secundùm mentem iuris.*c.causam.de rescriptis.l.si stipulatus.in prin.ff. de vsuris.l. Gallus* §. *quidam rectè ff. de libe. & posthum.* Alexan. *cons.2. num.2.lib.3.* Craueta *cons.202. à n.18.* Corneus *cons.126. colu.3. lib.* 4. & verba sententiæ ad intellectum iuris sunt reducenda. *l.miles.*§.*iudicati.ff.de re iudi.* vbi Cas.Bal. *in l. fundus* §. *in venditione. vers. nota. ff. de pigno.* Cæpol. *cons.57. duo fratres num.5. in ciuilibus consilijs.* Alexan. *cons.46. circa primum num.2. lib.5.*Castr.*cons.270. num.2. lib.2.* Socin. *cons. 134.colu.3.in prin.lib.1.* Iuris autem in nostro casu mens illa est (vt quidquid sit in pensione assignata pro seruitio temporali, seu aliàs quæ præstatur vti laico, & eius sit capax) tamen pensio assignata clerico, vt commodiùs sustentari valeat, vel ex causa resignationis, loco habetur beneficij (vt personalitas communiter distinguitur) & loco beneficij cedit,quoad amissionem, hæc pensio regulanda est tanquam beneficium, quia eisdem modis amittitur,quibus beneficium, tradit Hier.Gabri.*cons.187.n.11. & cons.200. lib.2.*qui ita quotidie practicari & consuetudine, & stylo receptum, attestatur. Flami. Paris.*de resignatio.benefi.lib.3.q.1.n.13.*

Et hinc est, vt sicut per professionem expressam, vel tacitam religionis vacant beneficia, *c. beneficium de regul. lib.6.* ita per illam huiusmodi pensio extinguitur, Gigas *de pensionib.quæst.57.* Guidobonus *decis.138.* Caputaq *decis.223. p.2.* ita sicut per contractum matrimonij vacant beneficia, huiusmodi etiam pensiones vacare, testantur Gigas *q.54.& in cons.132.*Caual. *q.30.* Duarenus *de benef. lib.6. c.4. vers. annua huiusmodi.* Flami. Paris.post alios *de resign.lib.1.q.1. n.15. & lib.6.q.2.n.115.*Quintana Dueñ.*Ecclesiast. lib.1.c.6.n.9.* Ceuallos *que.147. n.3.* Viuald. *in appendice ad candelabrum cap.1.n.33.*Greg. Lopez *in l.41. tit.6. p.1. glos.2.* Couarr. *in 4. 2.p.cap.6. §.3. num.6.* Puteus *decis.459. lib.2.* Natta *decis.1079.lib.3 p.3. diuersor.* Cæsar de Grass. *decis.114. num.9.* Azor *institu. mora. lib.13 cap.13. quæst.8.* & Thomas Sanch. *de matri.lib.7.disputatio.55.* ita pariter huiusmodi pensionum illegitimi sunt incapaces, quemadmodum beneficiorum etiam sunt, secundùm Gigan. *de pensio. quæst.16.* Rebuf. *in praxi benef.tit. de dispensatione super defectu natalium.num.48.& tit.de dispensatione ad plura.num.65.* Nauarr. *cons. 5. de filijs presbyter. cons.61.num.3. & cons.63. num.5. de Simonia.* & Cuch.*institu. canon.in paruis lib.2.tit.8.§.in primis.* Quinta. Dueñas *lib.1. cap.6. num.6.* Zerola *in praxi Episcopa. 2. p. verbo, pensionarius* §.1. & Zechus *de benef.& pensioni.cap.11. num 7.* Nicolaus Garcia *de benefi.1. p. cap.5. à num.115.* qui dicit, contrarium tenentes, intelligendos esse in illa pensione, quæ datur in stipendiis, iam istius laicus etiam capax sit. Ex supradictis igitur dicit Nauarr. *cons.11.num.2. de tempori. ordinat.* quòd cùm pensio, de qua loquimur, cedat loco beneficij, etiam quoad habilitates regulanda est tanquam beneficium, ita vt qui non est capax beneficij, non erit etiam capax pensionis, igitur cùm ius dicet de primo ad vltimum, sequi videtur, vt executor datus ad exequendas executoriales, quarum sententiis clericus est priuatus, aut inhabilitatus ad beneficia, non excedat illas, si extendens, exequatur etiam in pensione, quæ loco beneficij habetur, cùm verba iudicis debeant intelligi secundùm mentem iuris.

Sed contrariam opinionem in nostro casu veriorem de iure existimo, vt exequutor excedat, si extendat executoriales, quibus quis priuatus, & inhabilitatus est ad beneficia; ad huiusmodi pensiones, cùm simus in odiosis, & sententia sit stricti iuris. ita tenent Sarnerius *de annali. q.2.* Gigas *cons. 142. num.9.* Crescentius *decis.14. de re iudi.* Flamin.Paris. *in tract. de confidentia quæst.58. num.58.*Nicol.Garcia *de benef.1. p. c.5. n.125. & sequen.* facit decis. Farinacij 51. *num 2.* affirmantes, quòd pensio non venit sub priuatione beneficij per sententiam, dicit Garcia *ibi num.126.* & ad hanc doctrinam reducendum, & intelligendum esse Suarez 5. *tom.de censur. disputatione 27. sess.1. n.15.* dum ait, quòd suspensio à beneficio non comprehendit pensiones, quia pœna non est extendenda vltra proprietatem vocis sine cogente fundamẽto,cùm pensio nõ sit propriè beneficium, nec est ius, vel ratio quæ cogat ad hanc extensionem, *&c.* Pro quo etiam facit, quod dicit Nauar. *cons.12. num.15. de rescript.* vt inhabilitatus ad beneficia per constitutionem pœnalem, non videri inhabilitatum ad pensiones, quem sequitur Hierony. Gonzal. *gl.5.§.5. num.26.* licèt contra eos in hoc resoluat Garcia *vbi proximè n.123. & seqq.* dicens, vt suspensus quis, seu inhabilitatus generaliter, & simpliciter à beneficio per constitutionem, erit etiam suspensus à pensione, licèt secus sit in suspenso per sententiam hominis, nam idem in effectu est, & eadem militat ratio in vtroque, si quidem dispositio pœnalis pariter sit stricti iuris, odiosa, & non extendenda, *c. odia. de regul.iur.cum vulgatis*, sicut sententia.

Quare

54 Quare non obſtant in contrarium adducta fundamenta, quibus reſpondetur, procedere, & locum habere in ſimplici iuris diſpoſitione, in ducente vacationem, & incapacitatem non ob pœnam, at nos loquimur, quando quis in pœnam delicti condemnatus eſt ad priuationem, & ſuſpenſionem beneficij, quia tunc ſtricta fieri debet interpretatio, & ad alia, quàm importet verborum ſonus, non eſt ſententia trahenda, nec extendenda, cùm penſio impropriè dicatur beneficium, & ſic ex ſupradictis ius aliud dictat iſto caſu; quòd ſi ſecus fiat, exequutor excedet, & vim faciet, ſi appellationi emiſſæ ab huiuſmodi exceſſu non detulerit, declarabit Senatus.

55 Inſuper inquirendum venit, an exequutor datus ad executionem executorialium, quarum ſententiis clericus eſt ſuſpenſus ab officio; an excedat, ſi illas exequatur in beneficio; In cuius inueſtigatione licèt hinc inde plura potuiſſem in medium proferre,& applicare fundamenta, varias ac quidem contrarias opiniones, quæ à Doctoribus tenentur in re hac, vt eſt videre per gl. notab. *in clemen. ſi. in verbo, ſuſpenſi.* & ibi Cardi. *de pœnis.*& idem *in clemen. 1. de priuilegiis in verſ. cæterum in 7. q. cum duabus ſeqq.* Immol. *in c. cùm dilectus. de conſuetud. colu.*8. Præpoſ. *in c. presbyterum.* 28. *d. in 2. & 3. colum.* optimè Sylueſtrum *in ſumma,verbo,ſuſpenſio.*§.5.*verſ. ſi quis eſt ſuſpenſus.* cuius diſtinctionem bonam dicit Bernard.Diaz *in practi.crimi.canon. verb.ſuſpendi.c.*130.*num.*3.*per totum.* Bonifac. de Vitali. *in clem cupientes.de pœnis.* Nicolaus Boërius *conſ.* 21. Gregorius Lopez *in l.*17. *tit.*9.*p.*1. *verbo, el derecho.* per text. qui etiam alios referunt, & omiſſa ſuſpenſione, quæ à iure fit, illam inſequantur, quæ à iudice per ſententiam clerico imponitur, qua interdicitur ſui officij exercitium, ſeu exequutio, in quo ex mente omnium has magis communes opiniones & concluſiones admittam.

56 Prima, vt quando clericus condemnatus, ſuſpenſus eſt ab officio perpetuo, & abſque temporis limitatione, tunc exequutor non excedet, ſi pariter exequatur in beneficio, quoniam ſuſpenſus perpetuò ab officio cenſetur ſuſpenſus etiam à beneficio, nam talis ſuſpenſio perpetuò habet vim priuationis, & eſt idem quod depoſitio. Archidiaconus *in cap.* 2. incipit *ſi quis* 83. *d.* & ibi Dominicus, quem ad hoc refert Decius *in c. Apoſtolicæ.colu.penul. verſ.*2. & ibi Ab. *de exceptio.* Immol.*d.c.cùm dilectus.de conſuetu.*8. *colu.* vbi citat Gaſparem Calderi. Gregor. Lopez *vbi proximè gl.*5. poſt Præpoſit. Alex. *in c. præt.* 32. & Hoſtien. *in ſumma de ſenten. excommuni.*§. *quis ſit eius effectus. in prin.* Bernar.Diaz. *vbi proximè num.*5.vbi dicit etiam, 57
quòd per talem ſuſpenſionem perpetuam, videtur beneficium vacare, vt de eodem poſſit fieri prouiſio. ratio eſt, quia cùm be- 58
neficium detur propter officium, quod clericus miniſtrat in Eccleſia, *c.ſi.de reſcrip.lib.*6. *cùm ſecundùm Apoſtolum. de præben.& dignita.* & dicit Cardi. Tolet. *in ſumma lib.*5. *cap.*76. quòd officium conſiſtit in laudibus diuinis in ſacrificio Miſſæ, & ſacrorum adminiſtratione, non quòd propter hoc redditus dentur in pretium, ſed in ſuſtentationem talium perſonarum, vt à cura ſibi prouidendi liberi, Deo meliùs vacare poſſint, in populi vtilitatem,ideò cùm hoc officio ſit perpetuò clericus ſuſpenſus, per conſequens eſt ſuſpenſus à beneficio, quia infecta primitiua, infecta intelliguntur deriuatiua, ac ceſſante cauſa ceſſat effectus.

Altera concluſio erit, quando per ſen- 59
tentiam quis eſt ſuſpenſus ab officio, non perpetuò, ſed ad tempus, vel etiam ſimpliciter, nec addita perpetuitate, nec etiam præfinitione temporis, ſed ſimpliciter ſuſpenditur ab officio, & tunc concors eſt ſententia, vt ita ſuſpenſus cenſeatur etiam ſuſpenſus à diſtributionibus quotidianis,nec exequutor ad illas extendens executoriales, excedere dicetur, quia diſtributiones non dantur niſi intereſſentibus perſonaliter in diuinis officiis. *cap.*1. *de cleri. non reſiden. lib.*6. quorum exercitio, & executione, ſeu vſu ſuſpenſus eſt, ac propterea reſidere, ſeu intereſſe non poteſt, ac ideo ſuſpenſus meritò ab iſtis diſtributionibus quotidianis intelligitur. ex Gregor.Lop.Præpoſit. Alex.& Hoſtien. *ſuprà.*

Si autem quæramus de ipſa præbenda ſeu groſſa,aut de alio beneficio,tunc maior ſtat difficultas, & in varias itum eſt ſententias per Doctores, magis autem communis ſententia, & opinio eſt, quæ diſtinguit inter ſic ſuſpenſum ab officio per ſententiam propter crimen graue,ſeu atrox,& inter ſuſpen- 60
ſum propter crimen leue, aut etiam infamiam, aut contumaciam. Primo caſu ſcilicet, quando à iudice quis ſuſpenditur ab officio propter crimen graue, intelligitur etiam ſuſpenſus à beneficio, & ſubtrahuntur ei fructus ex identitate rationis ſuprà poſitæ, quia beneficium datur propter officium, hoc eſt ſuſpenſus, ergo & beneficio, quia ceſſante cauſa ceſſat effectus, ſiquidem qui altari non ſeruit, de altari viuere non debet, arg. text. *in d. c. cùm ſecundùm Apoſtolum. de præbend. & dignitati.* quod non prouenit ex ſignificatione, natura, & vi verbi (ſuſpenſio) poſiti in ſententia, vt aliqui dicebant,

bant, sed causatiuè, & in necessariam consequentiam, ex iis, quæ suprà diximus in vers. hinc ad particulares quæstiones, *&c.* per totum à num. 19. & latissimè infrà c. 10.
61 à num. 89. cum pluribus seqq. & quia beneficium est accessorium ad officium, & ideo dicunt omnes præcitati Doctores, propterea suspensum à beneficio non intelligi suspen-
62 sum ab officio, quia officium non est accessorium ad beneficium, sicut econuerso, vt beneficium sit accessorium ad officium, quo sublato, & illud tolli necesse est, secundùm ea, quæ de sententia ad accessoria trahenda inferiùs sunt dicenda, & d. cap. 10. à num. 89. Imò hoc casu si aliter diceremus ipsa delicti pœna potiùs imposita diceretur Ecclesiæ, quàm clerico, si perciperet fructus non ser-
63 uiens, nec recidens, quia non potest, & Ecclesia debito seruitio fraudaretur. In secundo autem distinctionis membro, scilicet in suspenso ob delictum leue, & ob contumaciam, tunc non intelligitur suspensus à beneficio, quia pœna non egreditur delictum, sed commensuratur, & hanc distinctionem probat text. *in c. si quis sacerdotum, & c. eos* 81. *d. c. presbyter si à plebe* 2. *quæst.* 4. & in casu *c.* 1. *de re iudi. lib.* 6. Petrus de An. post Gasparem Calderin. *in clem. cupientes de pœnis*, optimè Syluest. *in d. summa, verbo, suspensio.* §. 5. *vers. si quis est suspensus*, ad quem se refert approbans distinctionem eius. Bernard. Diaz *in d. practi. crimi. can. d. cap.* 130. *num.* 3. Gregor. Lopez *in d. l.* 17. *tit.* 9. *p.* 1. *gl. verb. mui des aguissado*, vbi dicit ita communiter per Doctores teneri. Tolet. *in summa, lib.* 1. *cap.* 47. Corrati. 3. *p. c. vl. à num.* 28. Ab. *in c. vestra de coh. ab. cle. & mul num.* 8. Couar. *in* 4. 2. *p. in prin. num.* 14. Armilla *verbo, suspensio*, *num.* 11. Valentia 4. *tom disputatione* 7. *quæst.* 18. *puncto* 1. Cechus *de casibus reseruatis de suspensione num.* 14. Ludoui. Lopez *instructor. conscientiæ* 2. *tom.* 2. *p. cap.* 31. & 39. Vega *in summa* 2. *p. cap.* 108. *casu* 13. & in Espeio de Curas *cap* 12. *num.* 104. & 105. & faciunt infiniti penè Doctores citati à Nicolao Garcia *de benef.* 7. *p. cap.* 14. *à num.* 7. *cum pluribus seqq.* probantibus, quòd clerici concubinarij, seu fornicarij notoriè sunt suspensi ab officio, & per consequens à beneficio, licèt ipse in hoc contrarium defendat, negando antecedens, scilicet; quòd sint suspensi ab officio, & sic quòd nec à beneficio Et hęc nostra opinio magis mihi placet, vt suspensus per sententiam ob graue crimen ab officio, intelligatur etiam suspensus à beneficio (licèt Garcia post alios *ibi num.* 58. contrarium tentet, nempe suspensum ab officio siue à iure, siue à iudice, non esse suspensum à beneficio, quoad ea, quæ competunt non interessentibus diuersis, nisi aliud constet ex mente disponentis) & vltra superiora iura superiùs allegata probãt text. *in c. qui sunt. c. nullus* 32. *d. c. si quis amodo* 81. *d. c. prator* 32. *d.* ibi, nec partem ab Ecclesia suscipiat, *&c.*) vbi gl. & facit, quòd suspensis 64
ab officio, vel beneficio (quia sunt incapaces) non valet collatio facta beneficij, *c. cum dilectus* §. *quia nobis. de consuet.* plures citat Nicol. Gar. *d. tract. de benef.* 7 *p. cap.* 14. *à n.* 1. quam tamen resolutionem omnino intelligere debes; quando suspensio ab officio facta est perpetua, non autem ad tempus, quod & ex mente est omnium citatorum Doctorum, atque iuri consonum, iuxta superiùs dicta.

Apud quos omnes, & apud Zerolam *in* 65
praxi Episcopali 1 *p. verbo, suspensio.* P. Borga *de irregularitate* 6. *p. cap. de senten. susp.* Simo. Maio. *eodem tit. lib.* 3. *cap.* 19. Marti. Nauar. *in Manual. confes. cap.* 17 *num.* 151. *cum multis seqq.* Couarr. *in clem. si furios.* 1. *p.* §. 1. *à prin.* & Nicol. Garcia *vbi proximè.* apud quos inuenies quando, & propter quas causas huiusmodi suspensionis sententia infligẽda sit, & quando incurratur irregularitas, & de eius effectibus, & quid Prælatis, seu Episcopis censeantur interdicta, quando iurisdictio, quando collatio, & ordines, seu iurisdictionalium exercitium, & alia plura.

Quibus & alia succedit indifficilis discu- 66
tienda difficultas: an executor datus ad exequendas executoriales, quarum sententiis clericus declaratus fuit tantum commisisse, & perpetrasse delictum, dignum fui natura priuatione beneficij (eo tamen tacito in sententiis) excedat illas exequendo, & extendendo ad priuationem præfati beneficij.

Et partem affirmatiuam, scilicet excedere manifestè, videtur probari. quoniam clericus condemnatus per sententiam latam super homicidio, puta; vel alio crimine priuatione digno, non est priuatus beneficijs, nisi 67
exprimatur, & expressè dicatur in sententiis, per Innocent. *in c. qualiter el* 2. *de accusationi. num.* 10. Feli. *in c. inquisitionis eodem tit. n.* 7. *& in c. cæterùm n.* 24. & iterum idem Feli. *in c. sciscitatus num.* 2. *de rescript.* Hippolyt. *singulari* 200. Rebuf. qui plures refert *de pacifi. possesso. num.* 315. *aliàs* 262. & iterum *in tit. de modis amitten. benef. num* 64. Simonet. *de reseruatione quæst.* 24. & ibi Granutius *litera B.* Lamber. *de iure patr.* 1. *p.* 2. *lib. quæst.* 6. *art.* 9. *num.* 1. Bernar. Diaz *in praxi crimi. can. cap.* 131. *num.* 3. Mandos. *de signatura tit. de priuatione vers. condemnatus. de homicidio.* Petrus Gregor. *Syntagma. iur. cap.* 26. *num.* 9. & iterum *cap.* 33. *num.* 3. Flami. Paris. *de resigna. benef. lib.* 3. *quæst.* 16. *num.* 29. *& seqq.* Ioann. Gutierr. *canoni. quæs. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 7. Zerola

in praxi epiſcop. 1. p. verb. priuatio. §. 1. & determinauit Rota teſte Puteo *deciſ.* 233. *lib.* 2. & nouiſſimè in alia teſte Farinac. *deciſ.* 134. *n.* 3.

68 Quæ opinio & eo iuuari videtur, quoniam & ſi pro homicidio quis ſit condemnatus pœna perpetui carceris, vel aliàs, ſi per ſententiam latam, & tranſactam in rem iudicatam ſuper crimine, non eſt priuatus expreſsè clericus beneficio; nihilominus poterit renuntiare, & collatio inde ſequuta, erit valida. Rot. *deciſ.* 5. *de re iudi. Viſig. in antiquis.* Sarnerius *de annali. q.* 42. Rebuf. *d. tit. de modis amittendi beneficium n.* 64. Flami. Pariſ. *n.* 28. & Ioan. Gutier. *n.* 38. *vbi proximè.*

69 Sed contrariam ſententiam & opinionem, imò, quando ſententia lata eſt ſuper delicto digno priuatione beneficij ipſo facto, etiamſi id in ſententia de beneficij priuatione non exprimatur, tacitè inducta intelligatur à iure, & in ea poſſe pariter executionem fieri; probat text. expreſſus, qui nullo modo cauillari poteſt, *in l. 1. ff. ad ſenat. conſult. Turpillia.* ibi, Si autem pronũtiauerit, calumniatus eſt, condemnauit eum, & quanuis nihil de pœna ſubiecerit, tamen legis poteſtas aduerſus eum exercebitur, *&c.*) & ibi gl. hoc idem tenet *verb. facti.* & B. per quem text. (qui reuera loquitur in dãnato de crimine quod de iure meretur priuationem eo ipſo beneficio, licèt id in ſententia non exprimatur) & ita per hunc text. defendi non poſſe opinionem Innocent. *in d. cap. qualiter.* tradit doctiſſimus Sarmien. *lib.* 1. *ſelectorum cap.* 13. *num.* 3. falſam eſſe affirmans, quando à iure pœna eſt certa, & illi delicto, de quo eſt clericus declaratus, non eſt arbitraria, ſed à iure determinata, prout etiam ſentit ipſemet Innocen. *in cap. inter dilectos. de exceſsibus prælatorum*, & eum ſequuntur Abb. Panormi. *ibi num.* 11. & Bernar. Diaz. *vbi proximè d. num.* 3. Rebuf. *d. tit. de modis amit. benefi. n.* 65. dicentes, quòd quando delictum erat tale, quod ipſo facto inducebat pœnam priuationis beneficij, tunc ſufficiat delicti declaratio, vt priuatio etiam non expreſſa intelligatur, Feli. *in c. Rodulfus de reſcript. num.* 35. *& num.* 37. Zerola *ſuprà*, Alexand. de Neuo. *in additione magna ad Abb. in d. c. inter dilectos.* & idem Ab. *in c. poſtulaſti de foro competen.* & ita etiam has opiniones contrarias conciliat, & bene, Nicol. Garcia *de benef.* 11. *p. c.* 3. *de renuntiatione n.* 105. *& ſuprà à n.* 97. quòd quando iudex ita pronuntiat ſecundùm Innocen-

70 tium, (condemno te de tali crimine) vel ita (declaro te commiſiſſe tale crimen) vt tunc locum habeat diſpoſitio *d. l.* 1. *ff. ad Turpil.* & tacitè intelligatur, & inducatur priuatio beneficij, at contraria opinio, & Doctores eam tenentes procedant, quando facta fuit condemnatio, ſeu potiùs declaratio delicti etiam condigni pœna priuationis, ſed non ipſo facto, ſeu ipſo iure, ſed demum ſpectata ſententia, vt tunc id non inductum cenſeatur, de quo etiam latè Bernar. Diaz *d. cap.* 131. *à n.* 3. *cum ſeqq.*

Et ego vlteriùs in comprobationem iſtius 71
diſtinctionis, & reſolutionis (quæ veritas eſt) allego famoſam Rotæ Romanæ nouiſſi. deciſionem 769. *per totam* 1. *p. diuerſorum.* qua validiſſimis hinc inde adductis fundamentis reſolutum fuit; ſufficere tabellionem, ſeu notarium condemnare in ſententia de crimine falſi, vt inde cenſeatur tacitè inducta officij in poſterum priuatio, etiam ſi id non ſit in ſententia expreſſum, ſed ſtatim deinceps non poterit tanquam inhabilis, & incapax declaratus, conficere inſtrumenta, & vti officio, prout magis communem contra alios Doctores ab ea relatos, reſoluit eadem Rota *ibi à num.* 8. *verſ. his tamen non obſtantibus*, quam ſequuntur B. Angel. Ioan. de Platea, & Iacob. Rebuf. *in l. ſi aliquid. C. de ſuſceptorib. lib.* 10. per text. *ibi*, & idem voluere *in l. ſi quis ex argentariis.* §. *cogentur. ff. de edendo.* Angel. *n.* 2. Paul. de Caſtr. *n.* 3. dicens requiri ſententiam priuationis officij, quando 72
notarius deliquit extra officium, & ibi Alex. *n.* 6. Iacob. de ſancto Georgio *n.* 12. Iſſ. *n.* 17. Paul. de Caſtr. *in l. quanuis* §. *fi. n.* 2. *ff. de ſolutio. & bene, conſ.* 203. *ſecundùm veterem impreſsionem.* Bal. *in l. & militibus n.* 3. *verſ. & ideo notarius.* & ibi Paul. de Caſtr. *num.* 4. *&* 5. & Decius *num.* 16. *verſ. & nota C. de milit. teſtam.* Afflict. *in conſtitu. Regni.* incipit *iudices tit. de electione officiorum. num.* 8. Tiraquell. *de pœnis temp. cauſa* 58. *num.* 7. *in fi. & num.* 8. Aluarot. *conſ.* 67. *num.* 10. *inter conſilia crimi. diuerſo. lib.* 1. Iulius Clar. *in pract. crim.* §. *fi. q.* 73. *verſic. notarius condemnatus.* Franciſc. Marc. *deciſ.* 299. *lib.* 2. hanc eſſe communem teſtantur Alexand. Decius, Clar. & Franc. Marc. *ſuis locis modò citatis.* & inſuper facit quod poſt alios dicit Tiraquel. *in l. ſi vnquam. verbo, reuertatur. C. de reuocan. donatio. num.* 400. quod ſi pœna priuationis officij incurreretur 73
ipſo iure, non requireretur condemnatoria, ſed declaratoria duntaxat.

Quare rectè ſequitur, vt hoc caſu executor non excedat extendens executoriales, 74
quibus clericus eſt condemnatus, ſeu declaratus, commiſiſſe delictum dignum beneficij priuationecipſo facto, ad ipſam priuationem, etiam ſi in illis hoc non ſit expreſſum, ſed tacitè intelligitur iuris diſpoſitione, & ex eodem facto hæc oritur priuatio ſtatim, vt dicit Ab. *in d. c. poſtulaſti n.* 7. *de for. compet.* ſequutus Innocen. quòd lata ſententia tantùm ſuper crimine priuatione digno immediatè

& incontinenti sequitur iuris pœna, & iuris effectus priuationem operantis, *vt in d.l.* 1. *ff. ad Turpil. & in cap. si quem.* §. *notandum* 2. *quæst.* 3.

Et quòd nec requiritur noua sententia priuationis, sed de facto priuabitur imponendo pœnam iuris, & meliùs dixit Innoc. *in d.cap. postulasti. in prin.* quòd lata sententia super crimine ita, (condemno te de tali crimine) postmodum executio pœnæ fiet secundùm canones, qui præcipiunt criminosos,& damnatos deponendos *c.* 1. *decis.* 25. & ita Innocent. declarat. Anto. de Neuo. *in additio. mag. ad Abb. in d.c. inter dilectos,* quòd in executione sententiæ latæ debebit iste talis clericus,deponi à beneficio,etiam si in ea non sit expressum,sed iuris intellectu imposita pœna priuationem eius inducente ipso facto, & ita tenendum est.

Alia se offert practicabilis inserenda du-
75 bitatio,an executor nominatus ad executionem executorialium, quibus beneficij possessor venit in fructibus eiusdem beneficij perceptis, seu percipiendis condemnatus; an excedat illas exequendo in distributionibus quotidianis,oblationibus,funerariis,seu incertis aliis eleemosynis, & ad horum solutionem, & satisfactionem condemnatum compellendo. In qua breuibus me gerens dico, regulariter executorem hoc casu excedere. moueor; quia appellatione fructus beneficij ecclesiastici distributionis quoti-
76 dianæ non comprehenduntur, Selua *de benefi.* 3. *p. quæst.* 12. *ex num.* 33. Couarr. *lib.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 1. Cassiador. *decis.* 6. *sub n.* 8. *de præben.* latè Prob.ad Ioan.Menoch. *in cap. vnico sub num.* 52. *vers. pro complemento.& sub num.* 57. Lancelo. *de attent.* 3. *p. cap.* 31. *n.* 24. Andr. Gambar. *de off. & potest. lega. delati. lib.* 6. *ex num.* 18. Oieda *de beneficiis incompa.* 1. *p. cap.* 12. *num.* 8. Flami. Paris. *de resignatio. benefi. lib.* 6. *quæst.* 2. *num.* 30. plures referens sequitur Monet. 2. *p. quæst.* 14. *num.* 22. quod adeò verum est ex hac ratione, vt licèt quis
77 habeat priuilegium à summo Ponti. vt fructus beneficij etiam absens integrè recipiat, ac si esset præsens, non tamen consequitur distributiones quotidianas. gl. communiter recepta *in verbo, adfuerint. in c. vnico. de cler. non resid. in* 6. tradit Rebuf. *in praxi* 3. *p. tit. de breui apostolico. n.* 45. Dueñas *regul.* 206. *in prin.* Monet. 1. *p. q.* 6. *num.* 12. & post alios latè Couar. *vbi proximè n.* 2. Calderi. *cons.* 1. *tit. de cleri. non resid.* Ioan. de Ocon. *in repeti. d. c. vni. num.* 10. Cassiado. *decis. vni. per totam. de cleri. non resid.* Gigas *consilio* 144. *ex numero* 25. Graff. 2. *p. decisio. lib.* 3. *cap.* 15. *numero* 9. Ioan. Gutier. *lib.* 2. *canoni. quæstio. cap.* 15. *ex num.* 12. Flami. Paris. *vbi proximè num.* 30. Francisc. Viuius *in communi. opinio. versic. distributiones quotid. fol.* 46. Manu.Rodrig. *quæst. regul. tom.* 3. *quæstione* 74. *artic.* 4. *versiculo secunda ratio.* dicentes, quòd solum- 78
modo percipit fructus distinctos, & separatos à distributionibus quotidianis, quæ tantùm personaliter interessenti præstantur.

Et ex eademmet ratione, & eius identi- 79
tate locum habet in mortualiis, seu funerariis oblationibus, & aliis emolumentis, quia non veniunt appellatione fructuum, reddituum, prouentuum beneficij,latè alias rationes adducens probat Moneta *de distrib. quoti.* 2. *p. quæst.* 14. *num.* 22. Zerola *in praxi episcopali* 2. *p. verbo, distributiones. ad fi.* Cænedus *in canon. quæstio. q.* 1. *num.* 5. dicentes, quod etiam si quis habeat priuilegium à summo Pontifice, vt possit in absentia percipere fructus, redditus, prouentus, obuentiones, & emolumenta sui canonicatus, seu etiam distributiones quotidianas, adhuc non comprehendit mortualia, siue anniuersaria.

Quod insuper & ex eo fulcitur,quoniam 80
etiam ad valorem beneficij, vt nuntius possit prouidere, considerentur, & computentur fructus rationalis residentiæ percipi soliti, & distributiones quotidianæ; tamen anniuersaria, & funeraria incerta,non computantur, nec considerantur,quia non connumerantur in fructibus ad valorem. Abb. *in rub. de parochiis n.* 3.plures in id allegat Rotæ decisiones Nicol. Garc. *de benef.* 5. *p. cap.* 3. *à n.* 153. & iterum *n.* 157. dicunt etiam Feli. *in c. ad aures n.* 14. & Ripa *num.* 29. *de rescript.* Selua *de benefi.* 3. *p. quæst.* 9. *num.* 12. Rebuf. *in praxi benefi. tit. de congrua portione n.* 83. *&* 85. *& de nominatione quæst.* 9 *n.* 43. *aliàs* 46. Rota *decis.* 5. *à numero* 7. *p.* 2. *diuersor* & Cæsar de Graff. *decis.* 117. *n.* 12. Anchar. *in clem. vni. de concess. præben. sub n.* 62. *vers. sed aduerte.* qui dicunt, quòd licèt ab huiusmodi valorem hæ incertæ eleemosynæ, funerariæ, & emolumenta non computentur in fructus, nec eorum appellatione veniant, ratione incertitudinis; tamen hoc limitari; quando in- 81
certa ista sint solita locari singulis annis pro certa quantitate, vel aliàs communiter redigantur, seu redigi possint ad certam summam. nam tunc incerta ista redduntur certa, & computantur in valorem facultatis Nuntij, saltim vt fructus, seu distributiones ratione personalis residentiæ percipi soliti.

Et in terminis quòd possessor beneficij 82
per sententiam condemnatus ad restitutionem fructuum perceptorum, & percipiẽdorum,non teneatur restituere,soluere,nec relaxare distributiones quotidianas, quas ex

fua

ſua reſidentia ſuos fecit condemnatus, nullóque modo debentur abſenti, & non reſidenti, probant Manuel Rodrig. *quæſtio. regula. quæſt.* 74. *art.* 4. *verſ. vnde condemnatus.* Romanus *in l. ſed & ſi poſſeſſori. n.* 5. *ff. de iure iur.* Gambar. *de offic. & poteſtate lega. lib.* 6. *num.* 34. Boërius *deciſ.* 340. *num.* 4. Moneta, *de diſtributio.* 1. *p. quæſt.* 6. Cæned. *canoni. quæſtio. quæſt.* 1. *num.* 6. & probant etiam Decianus & Petrus Gregor. ſtatim citandi, vltra quos latè eſt videndus plures Rotæ deciſiones allegans Lancel. *de attenta.* 3. *p. cap.* 31. *à num.* 25.

83 Quod idem eſſe dicendum in emolumentis incertis, vt funeralibus, oblationibus, ac eleemoſynis, & ſimilibus, tenet & bene Nicolaus Garcia *in tract. de benef. tom.* 1. 6. *p. c.* 3. *n.* 121. *& n.* 122. dicens, quòd etiam in aliis beneficiis, etiam parochialibus non fit condemnatio fructuum, niſi prouenientium
84 ex decimis, primitiis, &c. per Rotam in vna deciſione Dertuſien. parochialis 4. & 10. Maij 1582. quam etiam adducit ad literam in aliud propoſitum *in tom.* 2. *p.* 9. *cap.* 2. *num.* 233. quibus ita dicitur: Retentis aliis deciſionibus in hac cauſa factis, dubitaui; an, & in quibus fructibus Gaudioſus veniret condemnandus; & dubio bis propoſito, Domini pro maiori parte firmarunt, ipſum teneri ad illorum fructuum reſtitutionem, quos ex decimis, & primitiis rectori eiuſdem eccleſiæ debitis, à die motæ litis ipſe percepit, in hanc enim iuerunt ſententiam eo potiſſi-
85 mum fundamento, quia hæc electio forma Concilij non ſeruata, vti ſubreptitia, nulla, & irrita, nullum ius, aut iuſtum poſſidendi titulum ipſi Gaudioſo præbere potuit. vt clarè demonſtrant Concilium Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 18 & conſtitutio Pij V. ſuper collationem parochialium, quapropter fructus abſque dubio reſtituendi ſunt, quòd etiam ſibi locum vendicaſſet, vbi epiſcopus tantùm ſine ordine præceſſiſſet. Afflict. *deciſione* 218. *à num.* 5.

86 Quamobrem ceſſare dicebatur obiectum, quòd licuerit Gaudioſo dictos fructus, veluti bona fide, ac iuſto titulo perceptos, in proprios vſus conuertere, *ad l. qui authore. ff. de regul. iur. l. bonæ fidei. ff. de acquir. rerum domini. & in cap. grauis de reſtitutione ſpolia.* cùm enim ius, hoc pacto, dictæ electioni, ac prouiſioni reſiſtat, viſum fuit, non eſſe hæſitandum, Gaudioſum prædictam reſtitutionem minimè euitare poſſe. Idem voluit Ab. *in cap. dilecto de præben. n.* 12. per doctrinam B. *in l. ſed & ſi.* §. *ſcire. de petitione hæredi.* quam vti pulchram ſequitur Feli. *in cap. de quarta num.* 31. *verſ. tertia reſtrictio. de præſcriptio.* &c.)

Iſthæc tamen noſtræ quæſtionis veriſſima, vt comprobata, reſolutio nonnullas pati fallentias, inuenio. Et prima, vt tunc condem- 87
natus per ſententiam ad reſtitutionem fructuum beneficij, non tenetur diſtributiones quotidianas reſtituere; quando vltra diſtributiones adeſt groſſa beneficij, vt ſecus ſit dicendum, quando omnes beneficij fructus conſiſtunt in diſtributionibus, ne verba ſententiæ inania reddantur; ita probant Decianus *conſ.* 43. *num.* 16. *volum.* 1. Petrus Gregor. *in tract. de benef. cap.* 7. *num.* 12. Moneta *de diſtributio.* 1. *p. quæſt.* 6. *n.* 16. & iterum 2. *p. quæſt.* 10. *num.* 24. Cæne. *in quæſtio. can. quæſt.* 1. *n.* 6.

Et licèt hoc caſu, & aliis dicendis, quibus 88
tenetur condemnatus ad diſtributiones, non tamen tenetur reſtituere, niſi quas percepit, ſuáſque feciſſe apparet ex reſidentia ſua, at ea quæ ob eius non reſidentiam, & intereſſentiam, cæteris canonicis accreuerunt, reſtituere non tenetur, vt per Cænedum ibi, quod quidem verum eſſe cenſeo, niſi collitigans lite pendente legitimam fecerit proteſtationem poſſidenti, nempe, alternatiuè, vt reſideat, aut dimittat poſſeſſionem ſecundùm ſtylum Rotæ, quia tunc etiam 89
diſtributiones non perceptas per eum ob eius non reſidentiam, reſtituere tenetur, Puteus *deciſione* 383. *numero* 7. *lib.* 1. Rota in vna Lacenen. beneficij de Anſo 16. Ianuar. 1577. coram Lanceloto, quæ habetur 1. *p. diuerſo. deciſ.* 618. *& optima etiam deciſ.* 1170. *lib.* 3. *p.* 3. *diuerſo.* Lancelo. *de attenta.* 3. *p. c.* 31. *à n.* 27. Hieron. Gonzal. *de alter.* §. 7. *proœmiali n.* 156. Nicola. Garc. *de benef.* 6. *p. cap.* 3. *n.* 120. *&* 124. vbi alias deciſiones allegat, & ſic in caſu, quo ad diſtributiones tenetur, proteſtatio poſſidentem obligat, ad reſtitutionem etiam non perceptorum, ob non eius intereſſentiam, latè proſequitur, vltra hos Docto- 90
res Lancelo. *de attenta.* 3. *p. c.* 31. *à num.* 27. vbi explicat aliqua neceſſaria requiſita, quæ præcisè continere debet huiuſmodi proteſtatio, vt aliter facta non profit.

Secundò fallit noſtra reſolutio, quando 91
agitur ex breui Camerali, de capienda poſſeſſione beneficij reſeruati, & affecti ſedi apoſtolicæ, quia tunc poſſeſſor intruſus cogitur pro breuis paritione, ad reſtituendas diſtributiones quotidianas ab eo perceptas, latiſſimè poſt alios & Rotæ deciſiones Nicol. Garc. *vbi proximè à n.* 112. *cum multis ſeqq.* & Hieron. Gonzal. §. 7. *proœmiali à num.* 161. *cum ſeqq. & ſuperiùs*, apud quos quomodo, & quando, & de quibus fructibus, ſeu diſtributionibus, pro paritione breuis, poſſeſſor reſtituere teneatur, reperies.

Et tertiam aliam fallentiam ſcribit Lancel. 92

*vbi proximè à num.*25. *& suprà*,quam his addere potes, scilicet; quando attentans lite pendente condemnatur (prout tenetur) ad fructuum restitutionem, quia intelligitur de distributionibus etiam, vbi testatur de aliquibus Rotæ decisionibus, tenet etiam Cassiador. *decis.*6. *num.*3. *tit. de præbend.* Thomas de Thanis *decis.*49. incipit Capitulum Forlibiense Anto. Augusti. *decis.*11. incipit *præsuppositalib.*2.

93 Hinc & in illam labimur, vt celebrem ancipitem discutiendam quæstionem; an exequutor datus ad rei restitutionem, vigore executorialium excedere dicatur, fructus etiam rei parti victrici soluere compellens, cùm in sententia eorum expressa mentio non fiat. Et quòd excedat, videtur manifestè probari, quoniam sententia est stri-
94 cti iuris, & tantum disponit, quantum loquitur, vt per Decium *in l. ius nostrum n.*11. *de regul. iur.* Gozadi. *conf.*50. *num.*12. Socin. Iunior. *conf.*181. *nu.*67. *lib.*2. Crauet. *conf.*188.
95 *num.*6. Menoch. *conf.*80. *num.*39. nec ex ea plus probatur, quàm ex ea necessariò infertur, Alexander *conf.*84. *in causa num.*3. *lib.*3. Anchara. *conf.*437. Decianus *conf.*52. *nu.*44. *lib.*1. Cardinal. Tusc. *pract. conclu. tom.*7. *litera S. concl.*121. *num.*57. *& num.*65. *& seqq.* Menoch. *conf.*110. *num.*17. *& seqq. & num.*26. Alexan. *conf.*123. *discussis num.*7. *lib.*4. Decius *conf.*248. *de duob. colu. fi.* Fulgos. *conf.*140. *præsupponitur. colu. penult. vers. ad secundum.* Decius *in l.*1. *ff. de off. eius.* Castrens. *conf.*441.
96 *num.*5. *in fi. lib.*2. nec continet nisi id, quod in ea reperitur expressum. Roland. à Valle *conf.*79. *num.*17. *lib.*3. pleniùs *conf.*17. *à num.*6. *& seqq.*

97 Et propterea sententiam meritò strictam interpretationem recipere, probant text. *in l.*1. *C. si plures vna sententia. & l. si iudex. ff. de ijs qui sunt sui vel alieni iuris.* notat B. *in l. Iulianus num.*5. *ff. de condictione indebiti.* Decius *in conf.*83. *num.*4. optimus text. *in l. diui ff. de liberali causa. l. si aptè ff. de exceptione rei iudi.* idem Bar. *in l. si expressim. colu.*2. *ff. de appellatio.* Cæpol. *in*1. *ff. de verbor. signi. num.*151.
98 Couar. *vari. resolu. lib.*3. *cap.*5. *in fi.* cuius quidem verba ideo sunt strictè accipienda. Ioan. de Anania *conf.*18. *visa senten. in prin.* Alexan. *conf.*174. *opportunè num.*2. *lib.*2. *& conf.*108. *viso processu num.*2. *lib.*5. plenè *conf.*49. *in causa in prin. lib.*7. *& conf.*164. *visis n.*2. vbi additio. *in verbo stricta*, plures adducit concordantes *lib.*7. Roland. à Valle *conf.*79. *num.*10. *& seqq. lib.*3. Decia. *conf.*8. *num.*108. *lib.*1. Decius *conf.*107. *nu.*7. Crauet. *conf.*188. *num.*6. Curtius Iunior *conf.*153. *in fi.* plenè Menoch. *d. conf.*110. *lib.*2. *à nu.*13. Iff. *conf.*98. *accedo. colu. fi. lib.*1. Alexan. *conf.*174. *num.*2. *lib.*2. *& conf.*46. *lib.*1. Socin. *conf.*139. *lib.*1. Cæpol. *conf.*57. Decius *in l.*1. *ff. de off. eius.* Rota nouis. *decis.*317. *n*4. *p.*2. *diuerso.*

Et hinc est vt sententia qua quis con- 99
demnatus est ad fructuum perceptorum restitutionem, non trahitur ad illos, qui percipi potuerunt. Roland. à Valle *conf.*76. *num.*23. *cum seqq. lib.*4. Cardi. Tusc. *vbi suprà num.*94. ergo sequitur euidenter, quòd cùm de fructuum restitutione simul cum ipsa re tradenda, nihil reperiatur scriptum, & expressum in sententia; excedet exequutor, ad illorum præstationem condemnatum com-
pellendo, quidquid siquidem in condem- 100
natione non reperitur expressum, censetur omissum, vide quæ latè diximus suprà hoc lib. cap.8. num.51. & seqq. & quæ hoc c. in princ.

Quod & eo corroboratur, namque fru- 101
ctus longè distãt ab ipsa re, imò diuerso iure censentur, probat text. *in l. in ædibus. §. ex rebus. ff. de donatio.* sed cùm sententia nihil de fructibus disponat, sequitur, vt ad eos tanquam rem diuersam non extendatur. *l. fi. ff. de calumniator. l. in agris ff. de acquir. rerum dominio.*

Insuper & pro hac parte expendo text. (qui in proposito videtur expressus) *in l. ex diuerso* 36. *§. vbi. ff. de rei vindicat.* cuius verba sunt: Vbi autem alienum fundum petij, & iudex sententia declarauit meum esse, debet etiam de fructibus possessorem condemnare. eodem enim errore, & de fructibus condemnaturum; non debet enim lucro possessoris cedere fructus; cùm victus sit, alioquin, (vt Martianus ait) nec rem arbitrabitur iudex, mihi restitui, & quare habeat, quòd non esset habiturus possessor, si statim mihi possessionem restituisset, *&c.*) ex quo quidem text. (vt vides) constat condemnasse iudicem ad rei restitutionem, *ibi*, iudex mihi restitui, *&c.*) & tamen dicit text. quòd debet facere fructuum condemnationem, *ibi*, & de fructibus condemnaturum,) & *ibi*, debet etiam de fructibus possessorem condemnare, *&c.*) ergo manifestè sequitur, quòd non intelligitur tacitè de illis condemnatus, quantumuis vsus fuerit iudex verbo, restituere, *&c.* & illos subintelligens exequutor videbitur excedere.

Sed nihilominus his nõ obstantibus, con- 102
trarium in re hac est defendendum, imò vt exequutor non excedat huiusmodi fructuum compulsionem faciens, etiamsi de illis in sententia expressa mentio facta non sit. quia cùm res iubetur restitui, tacitè de fructibus intelligitur facta condemnatio, his tamen casibus, in quibus aliàs ad illorum præstationem, & restitutionem condemna

demnatus tenebatur; quam ſententiam, & opinionem à pluribus tentam eſſe, reperio, ſequutis Bal. authorem illius, qui *in rubr. C. de fructibus & liti. expenſ.* docet *num.* 1. ſecundùm gl. ibi dicentem, quòd de fructibus debet fieri in ſententia mentio, quam intelligit, & declarat, quòd ſufficiat fieri condemnatio rei, per verbum (reſtituas) quia tunc tacitè intelligitur fructuum facta condemnatio, per quem etiam idem adnotauit Iſſ. (qui dicit perpetuò ac diligenter notabile) *in §. omnium. inſti. de actio. in fi.* & idem Iſſ. *in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. nu.* 67. *ff. de libe. & poſthu.* & idem voluit ipſe Bald. cuius Iſſ. non meminit *in conſ.* 504. *arbiter & arbitrator. colu.* 2. *verſ. modo quæritur. lib.* 5. Tiraquell. *in repeti. l. ſi vnquam. verb. reuertatur. ſub n.* 224. *C. de reuocan. donatio.* Bertach. *in reperto. verbo, condemnatus. num.* 50. *ad medium*, dicentes ex eodem Bal. quòd in ſententia, quæ reum condemnat ad rem actori reſtituendam; oportere fructuum eiuſdem rei mentionem fieri, niſi iudex vtatur hoc verbo (reſtituere) nam tunc ſatis eſſe dicunt, cum omnino fructus in reſtitutionem rei veniant ex eadem ſententia, licèt aliter id expreſſum non ſit, ſequitur etiam Couarr. *lib.* 1. *variar. reſolutio. cap.* 3. *num.* 1. latè Seſe *deciſ.* 126. *à num.* 3. *cum ſeqq.* Caual. *deciſ.* 14. *num.* 2. *p.* 1. Surd. *deciſ.* 212. *num.* 12. Landerch. *conſ.* 99.

103 *num.* 8. *&* 9. Giur. *deciſ.* 89. *num.* 8. vbi quòd res ideo non dicitur reſtituta, dum fructus etiam non reſtituuntur ſecundùm Deci. *conſ.* 52. *num.* 10. plurimos citat Giur. *deciſ.* 65. *per totam*, & Mieres *in tract. de maio.* 3. *p. q.* 26. *num.* 41. *in nouiori impreſſione.* & conducunt quæ optimè noſtras Ioan. Garcia *de expenſ.*

104 *& meliora. cap.* 23. *num.* 55. dum dicit, quòd de iuris rigore ſemper fructus veniunt in reſtitutione rei, quantum attinet ad propriam, & genuinam naturam reſtitutionis, allegans ad id Bal. *in d. rub. C. de fruct. & litium ex-*

105 *penſ.* quæ reſolutio omnino admittenda, & intelligenda eſt (prout diximus) quando aliàs ex natura actionis, & de iure veniunt, & debebantur fructus, non aliter, ita vltra ſupra citatos Doctores tenent Bal. *in rubr. de fructi. & litium expenſ.* Surd. *conſ.* 293. *n.* 16. Menoch. *conſ.* 1173. *num.* 14. Landerch. *d. conſ.* 99. *n.* 9. Giurba *d. deciſ.* 89. *n.* 26. & vide infrà n. 113.

106 Ratio autem, quæ mouit Bal. & ſequaces, elegans quidem eſt, nam verbum (reſtituere,) quo iudex in ſententia vtitur, plenam habet ſignificationem, fructus quoque comprehendens, cuius propria virtus, & genuina natura ex vi & potentia illius, fructuum condemnationem inducit, ac ſi verbaliter exprimerentur in ea. text. eſt *in l. in condemnatione* 134. §. 1. ibi, cùm verbum (reſtituas) in lege inuenitur: etſi non ſpecialiter de fructibus additum eſt, tamen etiam fructus ſunt reſtituendi, *&c.*) *ff. de regul. iur.* text. *in l. videamus la* 238. *§. in Fabiana.* ibi, in Fabiana quoque actione, & Publiciana, per quam, quæ in fraudem creditorum alienata ſunt, reuocantur: fructus reſtituuntur. nam Prætor id agit, vt perinde ſint omnia, atque ſi nihil alienatum eſſet; quod non eſt iniquum. nam & verbum (reſtituas) quod in

107 hanc rem Prætor dixit, plenam habet ſignificationem, vt fructus quoque reſtituantur. & ideo cùm reſtitui Prætor vult, veluti interdicto vnde vi, etiam fructus ſunt reſtituendi; *&c.*) *ff. de vſuris.* & gl. in margine ibi poſita *verbo, ſignificationem*, addit, plenam, & perfectam habet ſignificationem, per tex. *in c. nullus poteſt. cum ſeq.* 1. *quæſt.* 2. tex. *in c. accedens, vt lite non conteſtata.* text. *in l. fi. ff. de verbo. ſigni. l. domum. C. de rei vindicatione.* Archidia. referens Gofred. *in c. ſi exiſtens. in verbo, integerrimo.* 3. *quæſt.* 2. *& in c. quia ſæpe.* & ibi Ioan. Andr. *colu.* 2. *in verbo, plenè, in nouell.* & Domini. etiam *colu.* 2. *verſ. quæro an ſi non fuiſſet, de electione lib.* 6. *cum ſimilibus.* Andreas Tiraq. *in repeti. l. ſi vnquam. verbo, reuertatur, num.* 224. *in fine.* Iſſ. *in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. num.* 69. *de liber. & poſthu.* Decius *in l. in condemnatio. §. cum verbum. de regul. iur.* Couar. *lib.* 1. *variar. reſolutio. cap.* 3. *num.* 1. *&* 2. Marſil. *ſingula.* 17. & ex propria vi, ſignificatione, & virtute, pariter & damna reſtituuntur, vt latè & doctè explicat Lucas de Peña. *in l. ſi coloni. quæſt.* 90. *C. de agricol. & cenſitis lib.* 11. Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 1. *ſub num.* 6. & probat text. *in l.* 1. *§. qui autem vi.* de qua quæſtione vide latè quæ diximus inferiùs ad finem huius cap. à n. 181. & ſeqq.

Nam reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum 108 repoſitio, ſeu redintegratio. *quod ſi minor. §. reſtitutio. ff. de minor. l. reſtituere. ff. de verb. ſignif. l. præterea. ff. de rei vindicatio. l. Iulian. §.* 1. *eodem tit. l. cum fundus. ff. ſi certum petatur.* gl. *in l. ſed & ſi. ff. de petit. hæred.* ſimilis gloſ. *ſed & partus ff. quod metus cauſa.* & ibi Angel. quę ſignificatio etiã in materia ſtricta operatur, vt ad reſponſionem argumentorũ inferiùs probabimus.

Iſthæc igitur eſt iuris interpretatio. text. 109 *in d. l. fi. §. fi.* ibi, reſtituit, non tantùm qui corpus, ſed etiam quiomnem rem, conditionémque reddita cauſa præſtat, & tota reſtitutio iuris interpretatio eſt.) *ff. de verbor. ſignif.* & ſic eadem in ſententia rem reſtituere mandante attendenda eſt, maximè quia verba ſententiæ ad iuris intellectum ſunt reducenda. *l. miles. §. qui iudicat ff. de re iudi.* & ibi Caſtrenſ. B. *in l. ſi funá. §. in venditione verſ. nota ff. de pignoribus.* Cæpol. *conſ.* 57. *duo*

fratres num.5.in conſiliis. Alexan.*conſ.46. circa prin.n.2.lib.5.*Paul.de Caſtro *cõſ.270. n.2.lib.* 2.Socin. *conſ.134.colu.2.in prin.lib.*1.& verba iudicis debent intelligi ſecundùm mentem iuris. *c.cauſam.de reſcrip.l.ſi ſtipulatus in prin.ff. de vſuris.l. Gallus.* §. *quidam rectè.ff. de lib. &*
112 *poſth.*Alex.*conſ.2.lib.3.n.2.*& magis menti iudicis, quàm cortici verborum eſt inhærendum. Bal. *in l.1.in 1.oppoſitione.C.de nego.geſt.* Decius *conſ.43. pro tenui.colu. fi. in prin.* Cardi.Tuſ.*practi.concluſio.tom.7.litera S.concl.126. num.12.*

113 Et hac ſic fulcita opinione retenta, vt exequutor non excedat ſi hoc caſu compellat condemnatum ad fructuum reſtitutionem, ſimul cum ipſa re, ad cuius reſtitutionem eſt condẽnatus,licèt de fructibus nulla in ſententia mentio fiat: eam tamen velim, vt limites ſeu declares, vt procedat & locum habeat in his tantùm caſibus, in quibus aliàs ſecundùm iuris diſpoſitionem fructus veniunt, ac præſtari mandantur, non aliàs, ita in terminis hanc declarationem ſcribunt omnes ferè citati Doctores, prout expreſsè Bal. *in d. rubr.de fructi. & litium expenſis.* Sequitur Bertach. *in reperto.verbo,condemnat.ſub num.*50. Iſſ. *in d.*§.*omnium.& in d.* §.*& quid ſi tantum & ex fundo.*Menoch.Landerch. Giur. vt dixi à n.105. ſuperiùs, & faciunt quæ eleganter ſcribit noſtras Ioan. Gar. *vbi ſuprà de expenſ.cap.23.num.*55. dum dicit, quòd licèt de iuris rigore ſemper fructus veniebant in reſtitutione rei, attenta propria natura reſtitutionis, cùm hic ſit iuris rigor, & reſtitutionis natura, hócque poſſit iuris ratio; tamen æquitate ſuadente conſtitutum eſt, vt bonæ fidei poſſeſſor fructus induſtriales ſuos faceret pro cultura, opera, & diligentia ſua.§.*ſi quis à non domin. inſtitu. de rerum diuiſione.*ibi, naturali ratione placuit,*&c.)l.in bonæ fidei.ff.de acquiren.rerum domin.* vt & ibi latiùs proſequitur, *& per totum cap.23.*

114 Et licèt in noſtra principali reſolutione Couarr. *vbi ſuprà d.lib.1.cap.3. ſub num.*1. ponat difficultatem dicens rarò, aut difficillimè in praxi poſſe admitti, cùm iudices ſemper in ſententiis fructuum mentionem faciant, tamen vtilem dicit ex eo, quòd licèt in fructibus, qui proueniunt poſt litem conteſtatam legitimè factam, non eſt neceſſaria petitio eorum expreſſa, quaſi petita re, petiti quoque hi fructus ſatis intelligantur, & ſic res cũ his fructibus eſt reſtituenda actori.*l.ædiles.*§.*ſciendum.ff. de ædilitio edicto l. præterea ff. de rei vindicatione l. qui reſtituere.ff.eodem tit.* §. *etſi in rem. inſtitu. de officio iudicis.* Doctores *in c.grauis. de reſtitu. ſpoliato.* Faber *in d.*§. *& ſi in rem.*gl.magna *in c.cùm Eccleſia. de cauſa poſſ.& proprie.*Ioan.Gar.*de expen.c.23. ſub num.*55. *poſt prin.* Boërius *deciſ.*18. inferens ex hoc Couarr. *vbi proximè ſub num.*1. *verſ.his igitur.*Oportere iudicem horum fructuum perceptorum lite pendente mentionem facere expreſſam, vel tacitam, ſcilicet; iubendo ipſi reo, vt actori rem iudicatam reſtituat, cùm idem importet expreſſa fructuum mentio, quòd verbum (reſtituere) in ſententia poſitum ex ſupradictis. vt ſecus ſit (dicit ipſe Couar. ibi) in aliis fructibus perceptis ante litem cõteſtatam, quia requi- 115
ritur eorum expreſſa petitio, & expreſſa in ſententia actori eorum adiudicatio, iuxta notata *in l. ſi rem. ff. de rei vindi.* Ferrar. *in pract. tit. de actione in rem. verſ. cum ſimul fructibus.* Boeri. *deciſ.*18. quod ego veriſſimum intelligo, reſpectu expreſſæ petitionis, quia ad hoc,vt intelligantur etiam tacitè deduci, & ſubintelligi in ſententia, requiritur expreſſa petitio eorum, & vt in iudicium deducatur, iuxta ea, quæ exactiſſimè probauimus ſuprà hoc cap. num.33. & ſeqq. verſ. ex his deciſionibus Rotæ, *&c.* quæ vide omnino.

At verò quantum attinet, vt in ſententia 116
expreſſa fiat eorum mentio;intellige, quando aliter actor declaratur rei dominus, non verò quando in ea iudex vtitur hoc verbo, (reſtituere;)quoniam tunc ſufficiat,cùm expreſſum in ſententia intelligatur. Vera ſiquidem iuris eſt regula, quòd quando ſententia ſupponit, & ſubintelligit aliquid neceſſarium, videatur illud exprimere, ad paria namque iudicantur, aliquid eſſe ex- 117
preſſum, & neceſſarium ſupponi, aut ſubintelligi, vt per Paul. Caſtren. *in l.1. num.1. C. quando prouo. non eſt neceſſe.* optimè loquendo in ſententia, probat poſt alios Ozaſcus *deciſ. Pedemon.64. num.2.* Cardi. Tuſc. *practicar.conclu.tom.7.litera S.concl.122.num.4.*
Et quia nulla datur diuerſitatis ratio inter 118
hunc, & primum caſum, nam ſi ipſe Couar. dicit, in priori caſu debere fieri expreſſam fructuum mentionem in ſententia, vel iubere reſtitui rem actori, ergo neceſſariò ſupponit, vt verbum(reſtituere)æquipolleat expreſſæ, & ſpecificæ mentioni, & ſic idem eſt ius ſtatuendum in ſecundo caſu ex identitate rationis. Deinde, quia foret ſatis reſtringere, imò violare propriam, veram, & genuinam naturam verbi (reſtituere) quod amplam, imò ampliſſimam habere ſignificationem ſuprà latè probauimus, cùm ea iuris ſit interpretatio, & ſignificatio, ſi- 119
quidem non aliter à ſignificatione verborum recedi oportet, quàm cùm manifeſtum ſit, aliud ſenſiſſe diſponentem. *l. non aliter.ff.de legatis 3.*

Quibus

Quibus ſic ſuppoſitis, reſtat ſatisfacere ad ea omnia, quæ pro contraria parte conſiderauimus. Et ad primum, vt cùm ſententia ſit ſtricti iuris, ſtrictam recipit interpretationem, & tantum diſponit, quantum loquitur, cum ſimilibus: reſpondetur ex pro-
120 pria, & vera ſignificatione huius verbi (reſtituere) quod fructus comprehendit; nam etiam in iis omnibus, quæ ſtrictam habent interpretationem, admittenda ſemper eſt propria verborum ſignificatio, text. eſt elegans, vbi hoc adnotauit per illum Aretin. *in l. cum lege. ff. de teſtamen.* Calder. *conſ.1. de conſanguinitate & affinitate, & conſ.7. de verborum ſignifi.* Decius *in c. cum ordinem colu.2. & in c. ſedes. de reſcript.* idem Decius *in l.2. num.59. & in l.factum §.in pœnali. num.10. & in l. ſemper in obſcuris num.11. ff. de regul. iur.* idem Decius optimè *in c. at ſi clerici §.1. colu. vlt.de iudicijs.* Angel. *in l.vlt.colu.2. ff. de conſtitutio. principum.* Ab. *in c.ex parte.vlt.2.nota. de decimis.* Areti. *in c.quidquid aſtringendæ.ff. de verbor.* Angel.*in l. tale pactum.§. fin.colum. 1. circa medi. ff. de pactis.* Couar. *lib.3. variar. cap.5. in fi.* vbi poſtquam per totum c.diſcutit, quid hæc dictio (maioratus) ex propria vi, virtute, & ſignificatione, apud Hiſpanos
121 contineat; dixit *vbi proximè;* quòd vbi ex verbis alicuius ſententię in iudicio latæ conſtaret, & declaratum fuerit patrimonium aliquod iure maioratus familiæ nomini, aut alicui deferri, admittenda eſſe omnia dicta per eum in illo capite, quæ proueniunt à ſignificatione verbi (maioratus) quia licèt ſententia ſit ſtricti iuris, non tamen excluditur propria verborum ſignificatio, non enim à verborum ſignificatione recedendum eſt, iuxta text. *in d. l. non aliter. ff. de legat.3.* facit etiam Rota nouiſ. *deciſ.223.n.28.*
122 dicens, quòd etiam ſi materia ſit odioſa, verba non propterea amittunt ſuam ſignificationem, quæ *num.9. & num.15.* dicit, vt verba vniuerſalia, & non reſtricta ad aliquid
123 limitatum, & certũ, etiam in materia odioſa, retinent propriam ſignificationem, ex Calderi. *in d.conſ.1.de conſang. & affinit.* & Areti. *in d.l.cum lege.* tenẽt etiam Aymon. poſt Corneum, & alios, *conſ.18.num.12. cum ſeqq.* Rebuf. *in praxi de differen.inter reſcr. & priu.n.8.* Doctores *in l.ſi deſerta C.de tranſactioni.*

124 Et hinc eſt, vt ex verbis ſententiæ non poſſumus aliquid inferre, niſi quatenus ex vi verborum de neceſſitate infertur, & ſubintelligitur. Bar. *in l.Iulianus. ff. de condictione indebiti.* Decius *conſ.322.* incipit *viſis conſilijs. in prin.* Aymon. *de antiquit. tempor.4. p. §.1.* incipit *tranſeo num.64. & 65.* Rota nouiſſi. in vna Atenſien. ſedis 2. Decemb. 1588. teſte Farina. quæ eſt inter recollectas per eum 864. *fol. mihi* 478. Ozaſcus *deciſ. Pedemon.64. à num.2.* & ita etiam intelligendum, quod per Alexan. *conſ.108. num.2. volu.5.* Decium, vtrumque Curtium, Iſſ. Ripam, & alios, dicit Petr.Surd. *deciſ.2012. num.13.* quòd ſententia eſt ſtricti iuris, & vltra non 125
extenditur, quàm importet verborum ſonus, Rota *in deciſ. nouiſ.317. p.2. diuerſo.* Socin. *conſ.181. num.6. & 97.*

Nam verba ſemper recipiunt interpreta- 126
tionem, ac intelliguntur ſecundùm naturam rei, & ſubiectam materiam. Bal. *conſ.182. num.6. lib.1.* Rolan.à Valle *conſ.62.n.23. lib.1.* Cephal. *conſ.138. num.6. lib.1.* vbi ampliat, quamuis actus periret, Soci. *in l.vbi eſt verbor.in 5.notabi. ff. de conditio. & demonſtrat.* poſt Bar. *in l.cùm ſenatus ff.eodem tit.* Aymon. *conſ.288. colu. ante ſi. verſ. imò quando verba num.3.* Iſſ. *in l. quoties. ff. de verbor. obliga.* debéntque intelligi, & interpretari verba ſe- 127
cundùm naturam rei, & ſecundùm diſpoſitionem iuris. Natta pluribus ſimili. comprobans, *conſ.416. num.5.* Tiraquel. *in l. ſi vnquam. in fi. num.1. vſque ad 10. C. de reuocan. donatio.* Petrus Surd. *conſ.522. num.12. lib.4.* imò ob ſubiectam materiam verba impropriantur, ſupplentur, & alterantur, etiam ſi 128
ſint prægnantia, & etiam ſi ſimus in materia ſtrictæ interpretationis, latè idem Tiraquell. *in l.ſi vnquam.verbo, reuertatur.num.37. & 38.* Euerard. *in loco ab ſubiecta materia*, & facit quod ſcribit Gozadin. *conſ.73. num.13. verſ. non obſtat. & num.14. & 15.* Rota nouiſ. *deciſ. 39.num.9.p.2.diuerſor.*

Prout etiam in ſtatutis (quæ ſunt ſtricti 129
iuris) etiam verba generaliter prolata recipiunt interpretationem legalem. Bal. *conſ. 67. quia ex facto oritur. colu.1. in fi. & verſ. nec obſtat ſi dicatur lib.3.* Iſſ. *in l.fideiuſſor. §. prætor ait.in fi.num.7. ff. qui ſatiſda. cogan.* Tiraquel. *de retract.conuentio.gl.2. §.1. num.9. in fi. verſ. nam & hæc dictio.* Gratia. *in diſceptatio. foren.1. tom.cap.168. num.14.* Nec obſtat illud aliud, quod ibi diximus, quòd cùm fructus non ſint in ſententia expreſſi, cenſeantur omiſſi, quia reſpondetur, ſatis expreſſum dici, quod 130
virtualiter, & neceſſariò ex verborum propria ſignificatione in ſententia continetur, vt dicetur in quæſt. ſeq. ad reſponſionem argumentorum, à num.150. cum ſequentibus, vbi plures congeſſimus doctrinas, & ſurſum à num.21.

Sed vltimum nec obſtat magis difficile, 131
ex l. ex diuerſo 36. §. vbi ff. de rei vindicatione, quam pro contrario noſtræ doctrinæ & opinionis adduxit Bertach. *vbi ſuprà d. verb. condemnatus num.50. ad medium*, ſed non illi ſatisfacit. ego autem reſpondeo, quòd in illo text. ſententia non fuit lata per verbum (re-

ſtituas,) nec in illa eius mentio à iudice facta fuit, ſed tantùm declarauit actorem verum rei petitæ dominum, vt conſtat ex eodem text. *ibi*, & iudex ſententia declarauit meum eſſe, *&c.*) & nihil mirum, vt addantur alia verba, quæ immediatè ſequuntur, ibi (debet etiam, de fructibus condemnare poſſeſſorem, *&c.*) vt ſecus fieret, ſi iudex verbo (reſtituas) vteretur. nec obſtant alia verba in fine poſita ibi, alioquin (vt Martianus ait) nec rem arbitrabitur iudex mihi reſtitui, *&c.*) quæ cùm videantur referri ad principium, ſcilicet; ad ſententiam iudicis; demonſtrant, verbo (reſtitui) vſum fuiſſe iudicem in ſententia, cui dupliciter reſpondetur, primò vt hæc vltima verba non reſpiciunt ipſam ſententiam, quia clarè ex ea patet, vt conſultus refert, in ea non fuiſſe appoſita; ſed reſpiciunt eiuſdem ſententiæ exe-
132 cutionem, ſole reddam clarius. eſt enim certi, & manifeſti iuris; vt in actione reali, & ſimilibus ſatis eſſe, actorem per ſententiam iudicis, dominum rei petitæ declarari, *l. Pomponi. §. ſed & his ff. de procurato.* vbi B. *& licet l. nec vllam ff. de peti. hæred. l. ſicuti §. ſi quæratur ff. ſi ſeruitus vindicetur*, & etiã *ex ead. l. ex diuerſo. in eodem §. vbi*, & ibi etiam notat B. lata igitur hac ſententia, ad illius executionem iudex iubere debet proprio præcepto ipſi reo, vt rem actori reſtituat, vt *in l. qui reſtituere. ff. de rei vindicatio.* ipſe Iureconſult. ſentit, & poſt eum Accurſius, & alij ibi, & idem probatur *in §. etſi in rem inſtitu. de off. iudicis.* eleganter valde Couar. *in lib. 1. variar. reſolutio. cap. 3. ſub num. 1. poſt medium*, & ſic ſequitur manifeſtè, quòd illa verba poſita *in fi. d. §. vbi*, ibi, nec rem arbitrabitur iudex, mihi reſtitui, *&c.*) reſpiciunt executionem duntaxat, & probant ſimilia, quibus in idem vtitur conſultus *in modò citata l. qui reſtituere* ibi, ex quibus arbitratu iudicis quid reſtituitur, *&c.*)

133 Secundò etiam & rectè poteſt reſponderi, quia licèt illa verba referantur, ſeu reſpiciant iudicis ſententiam, non referuntur tanquã in ea appoſita expreſsè, ſed tanquam neceſſariò ſuppoſita, & tanquam tacitè, ac virtualiter ſubintellecta in illa, habet enim annexam condemnationem in ſe ad dimittendam rem, ita vt poſſint poſſeſſores, cum quibus iſta hæc declaratio facta eſt, per viam brachij militaris expelli, ac ſi eſſent expreſsè, & ſpecificè condemnati, ad illam dimittendam, reſtituendam, & tradendam. optimè, & latè Paul. Caſtr. *conſ. 275. à prin. lib. 2.* Corneus *conſ. 302. licèt in propoſitione lib. 3.* idem Corneus *conſ. 220. lib. 2. poſt prin.* & iterum *conſ. 262. pro euidentia lib. 4.* Cardin. Tuſ. *practicar. conclu. tomo 7. litera S. concl. 122. n. 5.* idem tenet Aymon. *conſ. 79. num. 4.* poſt alios loquens in ſententia declarante dumtaxat bona eſſe hypothecata actori hypothecariam intentanti, quia licèt aliter non exprimatur in ea, cenſetur condemnari reum, ad illam relaxandam, ſequitur Cardi. Tuſc. *vbi proximè num. 7. concl. 129. num. 14.* licèt contrarium teneat Alexan. *conſ. 108. viſo proceſſu colu. 1. lib. 5.* noſtram etiam concluſionem tenet Paul. Caſtren. *d. conſ. 275. ad primum in prin.* vbi latè proſequitur, & adducit plura exempla, inter quæ, & illud, quòd ſi quis ſententia declaratur debitor alicuius 135
ex cauſa mutui, virtualiter cenſetur condemnatus ad reſtituendam quantitatem debitam. Tuſcus Cardin. *d. concl. 122. num. 9. & eadem litera S. concl. 126. num. 117.*

Hinc ſententia, quæ declarat, in aliquem 136
tranſlatam eſſe poſſeſſionem ex tali tempore, ab illo videtur per neceſſariam conſequentiam ad fructus condemnare, etiam ſi de illis mentio non fiet. Paz *tra. de tenut. 2. p. cap. 73. num. 3.*

Hinc ſententia, per quam declaratur, ali- 137
quid deberi ſimpliciter, licèt non contineat expreſſam condemnationem, tacitè tamen intelligitur, Corneus *conſ. 302. numero 6. colu. 3. fol. 265. & conſ. 220. num. 3. fol. 221. volu. 2.*

Nam ex quo iudex declarat actorem ve- 138
rum rei dominum dumtaxat, neceſſariò ſupponit, vt reus illam domino debeat reſtituere, vt probant eadem iura, & authoritates modò citatæ, quia quando ſententia aliquid neceſſariò ſupponit, ad illud ſe extendit, quia dicitur in ea expreſſum. latè diximus ſuprà hoc c. num. 21. & magis in noſtro propoſito. facit elegans Pedemon. deciſ. 64. Ozaſci *per totam*, vbi læſo emptori rei agenti ex remedio *l. 2. C. de reſci.* mandatum fuit per ſententiam, vt venditor pretium receptum reſtituat, non autem fuit condemnatus actor ad rei reſtitutionem venditori, nihilominus iure ibi probatur, ac fuit declaratum, id tacitè ſupponendum eſſe, & ſubintelligẽdum in ſententia, de qua deciſ. nos ſuprà num. 40. quod iterum ex eo corroboratur, quoniam quando ſententia condemnatur quis ad reſtitutionem bonorum, refectis melioramen- 139
tis, licèt ſit incerta, cùm non dicat per quem ſint reficienda; tamen intelligitur, per eum cui bona ſunt reſtituenda, quia ita iuris intellectus ſuadet, Paul. Caſtr. *conſ. 270. in prin. lib. 2.* Cardi. Tuſ. *practi. conclu. tom. 7. litera S. concl. 126. num. 15.* & ita interpretor, & intelligo illum text. *in d. §. vbi*, quæ interpretatio eſt menti commendanda, quæ illi rectè quadrat, quia illud verbum (reſtitui) non retulit conſultus ibi tanquam expreſſum per iudicem

dicem in ſententia,ſed tanquam tacitè ſubintellectum à iudice,& à iure, alia autem & valde vtilia hãc quæſtionẽ tangentia videre poteris infrà c.14. verſ. nunc autẽ quæri poteſt an exceſſus repoſitio,*&c.*n.136.cum pluribus ſeqq. quare concludendum eſt vt executor ad rei reſtitutionẽ datus,non excedat, ſi rei fructus reſtituere cõpellat,quamuis de eis in ſentẽtia expreſſa non ſit facta mentio.

140 Rurſus quæri poteſt, an exequutor executorialium, quibus quis condemnatus eſt, ad reddendam rationem adminiſtrationis ab eo geſtæ, excedat, ſi facta calculatione illas extendat ad reliquorum ſolutionem,& compulſionem, illáſque in eo, quod liquidatum deberi, conſtat, exequendo, ſi nihil de reliquorum ſolutione ſit in executorialibus dictum, nec expreſſum, abſque noua ſententia. In quo quòd excedat, probatur, quoniam hic actus reddendi rationem duo
141 continet capitula ſeparata, ſcilicet rationem reddere, & reliqua ſoluere, *l.cum ſeruus ff.de conditio. & demonſtra.* Afflict. *deciſ.*157. *num.*4. Aymon. *conſ.*231. *num.*14. ergo ſuccedit regul. *l. Papinianus exuli. ff. de minorib.* & vt à ſeparatis non fiat illatio, nec fieri debeat hoc argumentum; quis eſt condemnatus, ad rationem reddendam, ergo cenſetur condemnatus, nec ſententia debet extendi cùm ſit ſtricti iuris, ex iis, quæ ſuprà latiùs diximus.

142 Sed contrarium imò quòd non excedat, dicendum venit, ex eo namque ſolo, quòd quis ad reddendum rationem fuit condemnatus virtualiter, & ex neceſſaria conſequentia, etiam cenſetur condemnatus ad reliquorum reſtitutionem, & ſolutionem, nullo alio adminiculo interueniente, nec alia noua iudicis ſententia expectata, ita probat tex. elegans *in l.quamuis ff.de conditio. & demonſtratio.* ibi, itaque cùm ſeruo ſub hac conditione libertas detur, ſi rationes reddiderit, non hanc ſolam ſignificationem habet, ſi cautiones, inſtrumentáque omnia actus ſui exhibuerit hæredi; ſed & ſi reliqua ſoluerit, *&c.*) per quem text. ita in terminis deciſum fuiſſe in Senatu Neapoli. teſtatur, & probat Matthæus de Afflict. *in deciſ.*157. *num.*2. Azebedi.alios referens *in l.*22.*tit.*6.*lib.*3.*recopila. num.*9. Eſcobar *de ratiociniÿs cap.*33. *num.*19. & vt veriſſimam ſententiam celebrat Damaude. *in tract. de tutore cap.*7.*num.*23.*fol.*57.deciſ. Genuenſ.209. *num.*2. vbi refert ita etiam in Genuenſi Senatu pronunciatum fuiſſe, & cum Afflict. *vbi proximè* hanc concluſionem ſequitur Cardinal.Tuſc. *practicar.conclu. tomo* 7. *litera S.concl.*129. *num.*16. & iterum *tom.*1. *litera A. concl.*210. *à prin.* & iterum ipſe Franciſ. Muños de Eſcob. *in tract. de ratiociniÿs* (qui loquitur in executore cartæ executoriæ) *c.*31. *à num.*10. vbi etiam latiùs diſputat, an iure Regio teneatur exequutor, priuſquàm exequatur, hoc reliquatum vulgò *(alcance)* di- 143
ctum, debeat ipſe rationes,& computa confirmare; In quo diſtinguit inter executorem mixtum, vt cùm iſte aliqualem ſaltim ſummariam cognitionem habeat, ſit mixtus reſpectu calculationis, & liquidationis ſententiæ, ideo ipſe poterit confirmare, & tenebitur, quamuis ſi confirma- 144
tionem omiſerit, nihilominus ſuprema tribunalia de ea non curant, ad effectum annullandi executionem, ſed demum de meritis cuiuſlibet capituli, ac de eius iuſtitia, vel iniuſtitia tractatur, & confirmando, vel reuocando grauamina, cauſa terminatur, prout de quotidiana praxi teſtatur, quidquid in contrarium cenſeat Gutier. *in practi. quæſ.c.*37.*n.fi.*

Si verò in ſententiæ executorialibus hoc 145
ſit etiam additum, vt quidquid liquidauerit exequatur, alia approbatio, ſeu confirmatio neceſſaria non eſt, ſiquidem poſt factam liquidationem exequendo in reliquato adimplet, (prout tenetur) ſuam commiſſionem. Idem etiam dicit ipſe Eſcobar ſi ſit 146
merus exequutor, cuius commiſſioni hoc pariter addatur. quod quidem nullo modo in noſtro caſu verificari poteſt, ſiquidem exequutor ſententiæ, qui datus ad liquidationem reliquatuum, non poſſit merus eſſe, quia habet cauſæ cognitionem ſummariam, cùm datus ſit ante omnem executionis 147
liquidatam materiam, de quo nos latiſſimè diximus ſuprà hoc lib. 4. cap.3. in prin. ex n.4.cum ſeqq.

Noſtra inſuper principalis reſolutio ex 148
eo comprobatur, quoniam condemnatus per ſententiam ad ſoluendum, quod liquidabitur per calculatores, aut peritum, poteſt exequi in illo, quod facto calculo liquidum videbitur calculatori, & executori ex eo, quia huiuſmodi articulus liquidationis habet ſe vt incidens in executionem ſententiæ, cuius quidem naturam aſſumit, cùm virtualiter in ſententia comprehendatur, & ideo liquidatum per calculatorem mandabitur executioni, non ſecus ac ſi in ipſa ſententia liquidatio expreſsè contineretur, latè comprobant Ozaſcus *in deciſ. Pedemon.*129. *per totam.* & de veriori opinione teſtatur poſt diſputationem Muñoz *de ratiociniÿs c.*33. *num.*20. quem referens, etiam ſequitur Gratianus *in diſceptatio. foren.c.*183. *tom.* 1. Ex quibus proculdubio tenendum cenſeo, quòd hoc caſu noſtræ quæſtionis, reliqua via executiua virtute ſententiæ,

qua

qua quis simpliciter fuit ad reddendam rationem condemnatus, agere, & condemnatum compellere,cùm condemnatio solutionis reliquorũ virtualiter, & de natura ipsius condemnationis pariter venire dicatur.

149 Nec his obstant in contrarium adducta, nempe; cùm sententia sit stricti iuris, non debeat fieri lata interpretatio, maximè in separatis, cùm non sit in sententia hoc expressum. quia respondetur, hoc esse satis in ea expressum, siquidem propria eorum verborum significatio, vis, ac natura hoc idem patiantur, & virtualiter comprehendunt,vt probat text. *in d. l. quamuis*, ibi, si rationes reddiderit, non hanc solam significationem habet, *&c.*) nam in sententiis & aliis, quæ strictam interpretationem habent, semper esse admittendam eam interpretationem, quæ à propria verborum significatione prouenit, superiùs probauimus *hoc cap. proximè præcedenti quæstione vers. quibus sic suppositis. à num.* 120. quia virtualiter comprehenditur in sententia.

150 Et insuper quoniam ea, quæ virtualiter in sententia comprehensa sunt, habentur pro scriptis in ea, *l. asse tota ff. de hæred. instit.* Anton. Gom. *in l.* 45. *Tauri sub num.* 139. *vers. item etiam quod virtualiter*, &c. etiam pro expressis habentur, quãtumuis simus in ma-

151 teria stricta, & expressio requireretur pro forma, pro quibus pariter sententia exequenda est, ita tenent Bal. *in l. post medium vers. idem facit ad quæstionem. ff. de his quæ in testam. delentur.* idem Bal. *in l. ad probationem dominij* 21. *ad fi. vers. sed contrarium. C. de prob.* Roderi. Xuarez *in repet. l. post rem iudica. extens.* 2. *num.* 2. *&* 3. Alexan. *cons.* 126. *repetitus colu.* 1. *num.* 4. *lib.* 6. Parlador. *lib.* 2. *rerum quoti. c. fi p.* 1. §. 11. *amplia.* 4. *n.* 19. Escobar *in tract. de ratiocinijs cap.* 33. *num.* 19. *in fi.* Petrus Surd. *decis.* 254. *num.* 37. *vsque ad num.* 40. & idem Surd. *cons.* 143. *num.* 20. *&* 21. *lib.* 1. Corneus *cons.* 55. *num.* 17. *lib.* 2. Gratian. *in disceptatio. forens. cap.* 323. *à num.* 9. vbi testatur ita determinasse Rotam Roma. in vna Romana sub Astasio, 20. Iunij 1597. & iterum in alia Romana dotis, 11. Februarij 1583. vbi num. 10. dicit ex Corneo, quòd statuto tribuẽte exe-

152 cutionem paratam instrumento,illam etiam concedere, intelligitur respectu hypothecariæ tam tacitæ, quàm expressæ, quæ in instrumento continetur, voluit etiam Bal. *in l. vbi adhuc. in repeti. num.* 18. *colu.* 4. *in fi. vers. aduerte C. de iure dotium.* idem Bal. *in d. l. ad probatio. num.* 21. *ad fi.* Barba. *in additio. ad eum in verbo executioni.* latè declarat Alexan. *cons.* 126. *num.* 7. *&* 8. *lib.* 6. Barba. *in l. cum acutissim. C. de fideicommiss.* Asin. *in praxi tit. de executi.* §. 9. *cap.* 75. *num.* 4. *fol.* 299. Bal. Nouel. qui de communi testatur *in tract. de dote priuil.* 7. *num.* 2. *ad fi. p.* 6. Negusant. *tract. de pigno. p.* 2. *memb.* 4. *in fi. num.* 167. Xuarez *in repeti. l. post rem in declaratio. l. Reg. vers.* 2. *extende hanc leg. num.* 2. *ff. de re iudi. fol.* 526. quoniam præ- 153
sumptio ex instrumento elicita, dicitur tenor eius. *l. iuris gen.* §. *quod fere ff. de pact. l.* 1. *ff. de vsuris.* Gratian. *vbi proximè sub num.* 10. Anto. Gom. *in l.* 45. *Tauri sub num.* 139. dicens communiter hoc à Doctoribus teneri, *in d.* §. *quod fere.* ea namque, quæ iuris intellectu, & præsumptione instrumento insunt, dicuntur esse de tenore ipsius, Alexan. *cons.* 126. *num.* 4. *lib.* 6. *&* *num.* 5. & ibi additio *verbo, de tenore,* plures adducit concordan. Cardinal. Tus. *litera T. concl.* 240. *num.* 20. & sic licèt sit separatum rationem reddere, & reliqua soluere, tamen sub verborum (rationem reddere) inuolucro, vtrumque significatur,ac virtualiter comprehenditur.

Amplius quæro, an executor executo- 154
rialium, quibus quis venit condemnatus,ad restituendos certos modios tritici in specie, cùm tunc præcisè in specie, scilicet, in triticо, & non in valore, seu æstimatione est facienda executio, vt latiùs deduximus suprà cap. 5. & in sententia, seu executorialibus bonitas, seu tritici qualitas expressa non sit; an excedet si compellat condemnatum, ad præstandum melius triticum. In quo illud est dicendum, quòd victor, cui hæc est facienda restitutio, tenetur probare bonitatem, & qualitatem tritici mutuati, vel sibi aliàs debiti, quam si ille non probauerit, tunc condemnatus obligationi, & iudicis sententiæ, & executorialibus satisfaciet,etiã si vilissimum triticum obtulerit, vel tradiderit.text. elegans *in l. fideiussore. aliàs si fideiuss.* 52 *ff. manda.* ibi, sine adiectione bonitatis tritici, *&c.*) & ibi, quodlibet triticum dando liberari posse, existimo, *&c.*) optimè Escob. *tract. de ratiocinijs cap.* 17. *num.* 6. & sic hoc casu excedet executor,si condemnatum compulerit,aliud,& bonum triticum præstare.

Quod quidem limitat ibi ipse Escobar 155
per text.iuncta gl. *in l legate generali ff. de leg.* 1. *& in l.* 23. *tit.* 9. *p.* 6. vbi Greg. *verbo semeiantes.* vbi scilicet,quis ex legati causa esset obligatus,& cõdemnatus triticum prestare,quia tunc non satisfit nisi saltim ex mediocri triticо,solutionem faceret hæres.& quid etiam de aliis rebus legatis, quæ habent terminos à natura, vt equus, homo, & similia, & ea quæ facto hominis finem habere consueuere,vt vestis vas,& similia,vide apud eosdem, præcipuè Gregor. Lopez.

Et vlteriùs an executor datus ad execu- 156
tionem executorialium, quibus quis est cõdemnatus,

demnatus, vel in iudicio particulari rei vindicatione, vel vniuerſali petitione hæreditatis, aut bonorum poſſeſſione, ad reſtitutionem rei, ſeu rerum, quas condemnatus tempore litis motæ, & pendentis non poſſidebat, an excedat; ſi executoriales exequi velit in re, vel rebus, quas poſt rem iudicatam cœpit poſſidere condemnatus, & ad eius poteſtatẽ nouiter deuenere, & quòd excedat, videtur probari ex regul. *l. non poteſt ff. de iudicijs.* deinde ex eo, quòd in iudicio vniuerſali petitione hæreditatis non comprehenditur id, quod tempore ſententiæ cœptum eſt poſſideri. 157 Hanc opinionem defendunt Ab. & Feli. *in c.2. de libel. oblatio.* ille *num.25.* iſte *num.11. verſ. ſexta concluſio.* Alex. *in l. edita num.10.* & ibi Iſſ. *num.12. C. de edendo*, ita declarantes *l.4. ff. de petitione hæredi.* Inſuper & in iudicio vniuerſali bonorum poſſeſſionis idem eſſe dicendum, ex identitate rationis, tenet Ripa *in l.1. in prin. num.10. ff. quorum bonorum.*

158 Sed contrariam ſententiam, & opinionem veriorem exiſtimo, imò quòd non excedat executor exequendo condemnatum ad rei reſtitutionẽ, quam cœperit poſſidere poſt rem iudicatam. ad quod moueor, quòd quamuis reus conuentus non poſſideat, tamen ſi conſtat de iure agentis, iudex debet declarare, quod res ſpectat ad actorem, abſoluendo reum, gl. *in l. ſi à te. 9. §. ſi quis fundum. in tertia lectura. ff. de exception. rei iudi.* quo loci inquit Bar. illum text. eſſe aureis literis ſcribendum, indicans huiuſmodi ſententiæ virtutem hanc eſſe, quòd ſi reus poſt 159 ſententiam, & rem iudicatam, qua declaratum fuit ad actorem pertinere, poterit contra illum abſque nouo proceſſu fieri executio, idem etiam vltra B. affirmant Ab. & Feli. *in c. examinata colu.1. annota.2. de iudicijs*, latè etiam proſequitur Roland. à Valle *in conſ.58. num.8. lib.2.* Iſſ. *in §. omnium. num.23. inſtitu. de actio.* cum aliis citatis, à Petro Surdo *conſ. 227. num.18. lib.2.* Gratian. *in diſceptatio. foren.* 160 *tom.1. cap.78. à num.9.* quod idem eſſe, probat in bonorum poſſ. vltra quos etiam hæc doctrina roboratur ex Aymon. Craue. *conſ.60. num.8.* quem referens ſequitur etiam Cardina. Tuſc. *practicar. concluſio. tom.7. litera S. concl.108. num.66.* & iterum *num.70.* dicentes, quòd agens rei vindicatione, qui tenetur probare, ſe dominum eſſe, & reum poſſidere, ſi probat ſe dominum tantùm, & non probauerit, reum poſſidere, poteſt à iudice ferri ſententia ſuper dominio, quæ erit exequenda ſtatim, cùm conſtiterit, illum cõuentum, cœpiſſe poſſidere abſque alia ſententia, ſeu nouo iudicio, quod & ampliat Bal. *in rub. de ſenten. & re iudi. in decretali n.6.* quod etiam poterit reum conuentum, & inuentum non poſſidere tempore ſententiæ, ad reſtitutionem bonorum, quandocumque il- 161
la recuperauerit, condemnare, ſequuntur Surd. *vbi proximè d. num.18. verſ. fortiùs, & in fi.* Gratia. *modò citato loco num.13.* intelligentes hanc Bal. ampliationem, vt procedat, quando actor ignorabat, reum non poſſidere, quam ignorãtiam in dubio præſumi.

Quod tamen mirabiliter declara, quia li- 162
cèt reus, cum quo iudicium actum fuit, non poſſideat, non erit tamen abſoluendus ab obſeruatione iudicij, prout nonnulli exiſtimauerunt, ſed pronuntiandum erit ſuper iure actoris, vt dictum eſt, quæ pronuntiatio, eſt diffinitiua, cùm pronuntiatur illum eſſe dominum, reus autem abſoluetur, non ab obſeruatione iudicij, ſeu etiam non condemnabitur, quia non poſſidet, ſed vtilis valde iudicatur huiuſmodi ſententia. quoniam quãdocumque rei poſſeſſio perueniat ad manus illius conuenti, cogi poterit ex vi huius iudicati ad eiuſdem rei reſtitutionem, prout vltra prædictos in ſpecie docent per gloſſ. *in d.l. ſi à te §. de exceptione rei iudi. in 3. lectu.* Alberi. Paul. Caſtr. & Socin. ibi idem notant Bal. & Salice. *in l. cogi. colu. vlt. C. de petitio. hæred.* idem Paul. *in l. item videndum §.1. ff. de repeti. hæred.* Alexan. *in l. ſi conſtante §. vlt. ff. de peti. hæredi.* ſentit iterum Bar. *in l. is qui deſtinauit. ff. de rei vind.* optimè etiam Peregri. *in tract. de fideicommi. art.45. num.34.* vbi aduertit, quòd hoc caſu tamen actor in expenſis illius iudicij, vti temerè li- 163
tigans condemnabitur, cùm vſus non fuerit iuris cautela, in explorando, & interrogando reum, vtrùm poſſideat, ad text. *in l. qui petitorio. ff. de rei vindi.*

Nec reus videbitur liti ſe obtuliſſe, quia 164
in ius vocatus ſe defendit, etiam quòd malitiosè diſtulerit excipere, ſe non poſſidere, ſicuti in ſpecie tradunt idem Paul. *in d.l. ſi à te §.1.* Ab. & Feli. *ſuprà citato loco,* & latiſſimè Rolan. à Valle *conſ.56. colu.1. quod aliàs eſt d. conſilium 58.* Peregrin. *vbi proximè d. art.45. ſub num.34.*

Et noſtræ principalis quæſtionis doctrinæ 165
rationem reddunt Iſſ. *in d. §. omni. num.23. inſti. de actio.* cum aliis adductis à Petro Surdo *in d. conſ.127. num.18. d. lib.2.* Gratian. *diſcepta. foren. d. cap.78. num.12. tom.1.* quia illa ſentẽtia abſolutoria lata in fauorem rei conuenti non poſſidentis (dominio per actorem legitimè probato) non priuat reum, cùm tandiu abſolutus cenſeatur, quandiu non poſſidet, vnde poſſeſſione ſuperueniẽte, virtus ſententiæ eum afficit, & ex tunc incipit effectum ſortiri, quo carebat durante cauſa abſolutionis, & non ampliùs, quæ elegãs eſt.

Quibus

166 Quibus ita tentis non obſtant in contrarium adducta, quibus vno ictu reſpondetur, quòd etiam quando in iudicio petitionis hæreditatis vna tantùm res ſingularis à reo conuento poſſideatur, fuerit petita, receptior eſt, & magis communis opinio, ac verior ſententia, vt cætera bona, quæ cœpta ſunt poſſideri tempore ſententiæ, in ea petitione venire intelligantur, cùm dum petit hæres, ſeu bonorum poſſeſſor rem illam ab alio poſſeſſam, ſibi vt hæredi, aut bonorum poſſeſſori reſtitui in conſequentiam, petit, & omnia quæ ab illo poſſiderentur, ita in petitione hæreditatis probant, & affirmant Butr. Barb. & Immol. *in cap.2. de libel. oblatione.* Fulgoſ. Riminal. Areti. & Socin. *in l. edita C. de edendo*, & ibi Decius etiam *n.25.* Alciat. & Curtius Iunior *num. 64.* Purpura. *num.25.* & hanc eſſe veriorem & receptiorem teſtatur Couar. *practicar. quæſtio.cap.12. num.6.* Menoch. *de adipiſ poſſ.rem.1.quæſt.16.*

167 *à num.70.* vbi idem probat, omnino obſeruandum in bonorum poſſeſſione, ex identitate rationis inter iudicium vniuerſale petitionis hæreditatis, & iudicium pariter vniuerſale bonorum poſſeſſionis, ex Ripa *in l.1. in prin. num.10. ff. quor. bonor.* quem in in hanc partem inclinat, & probant etiam verba *d.l.1.* iuxta expoſitionem Dyni, & Iacob. de Areti. quam ibi recenſet B. *num.3. verſ.hæc ſolutio.*

168 Et in vtroque iudicio tam petitionis hæreditatis, quàm bonorum poſſeſſionis per Ripam & Menoch. probat etiam, & defendit Peregri. *in tract.de fideicommi.art.46.n.29.* quod in iudicio petitorio hæreditatis probat text. *in l.4. & l. ſi quo tempore. l. idem videndum §.ſi qui ff. de petitio.hæredi.* imò etiam in iudicio particulari vindicatorio probat *l.ſi autem. §. poſſidere ff.de rei vind.* & in bonorum poſſ.eſt text. *in d.l.1.* ibi, poſſides, poſſideréſve, *&c.*) nam futuram poſſeſſionem de-

169 ſignat verbum illud (poſſideres) quia eſt verbum præteriti temporis imperfecti in ſubiunctiuo, quod etiam ad futurum reſpiciet, *l.ſi ita quis. § ſi ita ff.de verbor. obliga.* vbi notatur Bart. *in l.1. in 7.q. ff. de iure codicillor.* Decius *conſ.442.num.4.* Iſt. *in l.placet num.12. ff.de liber. & poſthum.* Pariſ. *conſ.22. num.13. lib.2.* Peregri. *in tract. de fideicommi. art.46. num.29.*

170 Quam doctrinam fortiorem procedere, quando bonorum poſſeſſor, ſeu hæres intentans bonorum poſſeſſionem, ſeu petitionem hæreditatis, intentaret iudicium vniuerſale, hoc eſt, vniuerſa bona hæreditaria peteret ab eo, qui rem vnam dumtaxat poſſidet, quia tunc dubium non eſt, vt vniuerſale illud iudicium amplectatur, & comprehendat omnia bona, quæ poſtmodum reus cœperit poſſidere tempore ſententiæ, *l.4. ff. de peti. hæreditatis.* vt aduertit Menoch. *d.tract. de adipiſ.poſſ.rem.1. num.71.* qui 171 etiam ibi, *verſ. ſecundus eſt caſus.* probat; aliud eſſe dicendum, quando actum fuit, & intentatum hoc iudicium vniuerſale aduerſus aliquem, qui nullo modo ab initio aliquam, etiam ſingularem rem hæreditatis poſſidebat, quia tunc cùm non habuit vbi interdictum bonorum poſſeſſionis potuiſſet à principio fundari, poſtmodum poſſeſſa denuo non veniunt in condemnationem, quemadmodum in caſibus ſuperioribus, quando poſſidebat conuentus, etiam vni- 172 cam rem tantùm, ſiue aduerſus poſſeſſorem ad illam dumtaxat actum fuerit, ſiue iudicio vniuerſali omnium poſtmodum poſſeſſa venire dicantur in petitione, quia iudicium fundatum inueniunt, ex Ripæ ſententia *in d.l.1.num.19. verſ. tenendo ff.quorum bonorum.* poſt Paul. Caſtren. *in l. item videndum §.ſi quis cum.ff de peti.hæredi.*

Inſuper, & quæro; an exequutor datus, ad 173 exequendam reſtitutionem bonorum faciendam ei, quem Princeps vel Rex reſtituit ad bona confiſcata, an excedat, ſi ei reſtituere velit bona in tertium tranſlata, & alienata, vel etiam fructus interim à fiſco perceptos. In quo illud eſt affirmandum, quòd ſi Princeps remiſit ſimpliciter pœnam delicti, non extenditur talis reſtitutio ad bona, etiam ſi reperiantur adhuc penes fiſcum, & in ſuo patrimonio, neque alienata, nec illa tenetur fiſcus tradere reſtituto à Principe, text. eſt qui ſic debet intelligi *in l.1.in fi. & in l.2. & 3. C.de ſent.quæ pro.* & ibi gl. ordinaria, & communiter Doctores. At ſi Princeps reſtituit quoad pœnam, & quoad bona ſimul, tunc intelligitur facta reſtitutio eorum bonorum, quæ penes fiſcum reperiuntur: Si verò reperiantur alienata, & in poteſtate alicuius tertij, in eius præiudicium ad ea non extendi, certum eſt, niſi aliter expreſsè in reſtitutione, & commiſſione exprimatur, ſed tunc tenebitur fiſcus de ſuo proprio patrimonio pretium reſtituere, ita probant prædicta iura, & tenet gl. ſingula. & vni. *in l. Gallus §. & quid ſi tantum ff. de liber. & poſthum. in verbo emancipatus in fi.* & ibi B.Paul. Immol. & Alex. & communiter Doctores, quos ſequitur Anto.Gomez *in l.1. ſub num 11. verſ.ex quibus infertur.*

Reſpectu autem fructuum perceptorum 174 illud eſt indiſtinctè ſeruandum; vt exequutor excedet, ſi illos, etiam à fiſco poſſidente voluerit ſolui, compellere, cùm huiuſmodi reſtitutio, nullo modo ad illos perceptos extendatur, ita probat text. *in authentica,*

idem

idem de Neſtorianis. C. de hæreticis. quem ad hoc reputat ſingularem Angel.Immol.Paul. Alexan. & communiter omnes Doctores *in d.l.Gallus §. quid ſi tantum. ff. de liber. & poſth.* licèt Iſſ. teneat ibi contrarium *n.*50. *colu.*15. ſed ſuperiorem certiorem, veriorem,& tenendam opinionem communem in iudicando,& conſulendo affirmat Ant. Gomez *in d.l.*1. *Tauri ſub d.num.*11.*verſ.vnum tamen eſt penes finem.*

175 Qui tamen rationem non reddit, ſed ea eſt, quoniam huiuſmodi reſtitutio, non eſt rigoroſa, hoc eſt, à iuris neceſſitate, & diſpoſitione inducta, ſed omnino gratioſa, & ex gratia,ſeu indulgentia principis,quo caſu cùm interim percepti fructus nullo modo reſtituentur,notat eleganter Couar. *in lib.*2. *variar. cap.*11. *num.*3. Parlador. *lib.*2. *rerum*
176 *quoti.c.ſi.*5.*p.*§.16. *num.*7. cùm per confiſcationem dominium rei adeptus ſit fiſcus, & eius ſucceſſor, bonæ enim fidei poſſeſſor eſt (vt Iureconſ. inquit) & dominium habet, qui authore iudice comparuit, *&c. l. at ſi quis* §.1. *ff. de religio. & ſumptib. funer. l.*52. *tit.*5.*p.*5. tradunt gl. B. & Doctores *in l. ſi finita.& in l. Titia.ff.de ſolutio.* Couar. & Parla. *vbi proximè.*

177 Nec obſtat, quod de natura huius verbi (reſtitutio)ſuperiùs probauimus, hoc capite, vt ex eius propria vi, & natura etiam ſimpliciter prolati, comprehendat fructus: cui reſpondetur, quoniam (vt ibi à num.105. & à n.113. diximus) procedit; quando profertur in caſu, in quo aliàs à iure eſt inductum, vt fructus reſtituantur,quia illud verbum (reſtitutio) refertur ad ius, hoc autem caſu cùm fiat ex gratia reſtitutio, etſi referatur ad ius, fructus venire non poſſunt.

178 De vera reſolutione huius quæſtionis, & ampliſſimè de tota materia vide vſque ad refectionem, per Farina. *in practi. cri. tom.*1. *q.*6. *à num.*28. *vſque ad fi.* vbi per regulas, ampliation. & limitat. procedit, *& ſub n.*28.
179 *in prin. verſ.* & in ſpecie tractat, an clericus condemnatus ad priuationem beneficiorum, & poſtea ex gratia reſtitutus, reciperet eadem beneficia, præſertim ſi alteri ſint collata, qui ſe remittit etiam ad text. & ibi communiter per Doctores *in c. quamuis. de reſcript. in* 6. Rolan. *conſ.*45. *num.*20. *lib.*4. Peregri. *de iure fiſci lib.*5. *tit.*2. *num.*41. & ad alios plures, vbi etiam *in verſ. ſequenti* tractat idem Fari. an Clericus capitaliter con-
180 demnatus ob contumaciam (quo caſu ſi quam habet penſionem, illam amittit, & cum beneficio conſolidatur) vel etiam in priuationem penſionis expreſſæ, pariter condemnatus, ſi fuerit, vt ſuprà, reſtitutus, cenſeatur etiam ad penſionem reſtitutus in prætiudicium eius, cui penſio adquiſita fuit, 181
& per extenſionem conſolidata cum beneficio, Sfortz. Odd. *de reſti.integr.p.*2.*quæſt.* 99.*num.*85. *&* 92. ad quam etiam materiam vide latiſſimè cumulata per Mierem *tract.de maiora.*4.*p.q.*23. *à num.*66. *cum ſeqq. in nouiori impreſſione.*

Sed & de alia quæſtione ſemel, & paſſim 182
vidi dubitari, an executor excedat compellendo reum condemnatum ad rem reddendam, ſeu reſtituendam, vt pariter ſoluat reddátque æſtimationem damni, & deteriorationis factæ, & liquidatæ in re ipſa, vel ſatisfaciat condemnatus, & liberetur eam reddendo eo ſtatu, quo reperitur tempore condemnationis, & executionis, cùm per ſententiam expreſsè in damnis condemnatus non fuiſſet; in qua varij varia dixere aduocati. Ego autem vt non excedat, defendi ſemper, motus primò, quia res reddita, ſo- 183
luta, reſtituta non dicitur, quæ deteriorata, & damnificata redditur, reſtituitur, aut ſoluitur, text.optimus,& famoſus *in l.*3.*§ ſi reddita.* Si reddita(inquit Conſultus)quidem ſit res commodata,ſed deterior reddita,non videbitur reddita, quæ deterior facta redditur: niſi quod intereſt præſtetur, propriè enim dicitur res non reddita, quæ deterior redditur.) *ff. commodati.* text. eſt etiam *in l.*1. §. *ſi res. ff. de poſiti.* cuius ſunt verba: Si res 184
depoſita deterior reddatur, quaſi non reddatur,agi depoſiti poteſt,cùm enim deterior redditur, poteſt dici dolo modo redditam non eſſe.)text.*in l.qui ſibi* 33.§.*qui Stichum &* §.*item.* qui hominem dare promiſit, & vulneratum à ſe offert, non liberatur) *ff. de ſolutio.* text. *in l. mulieris,*13.§. *res abeſſe.*ibi,Res abeſſe videntur, vt Sabinus ait, & Pedius probat, etiam eæ, quarum corpus manet, ſed forma mutata eſt, & ideo ſi corruptæ 185
redditæ ſint,vel transfiguratæ, videri abeſſe, quoniam plerumque plus eſt in manus pretio, quàm in re.) *ff. de verbor. & rerum ſignifi.* text.*in l. Labeo* 14. ibi, Si veſtimentum ſciſ- 186
ſum redditur, vel res corrupta reddita ſit, veluti ſcyphi colliſi, aut tabula raſa pictura, videri, rem abeſſe, quoniam earum rerum pretium non in ſubſtantia, ſed in arte ſit poſitum, *&c.)ff. eodem tit.de verbor. ſignifi.* text.etiam elegans *in l.* 1. §. *qui autem.* ibi, qui autem vi deiectus eſt, quidquid damni ſenſerit ob hoc, quòd vi deiectus eſt, recuperare debet. priſtina enim cauſa reſtitui ei debet,quã habiturus erat,ſi non fuiſſet vi deiectus.) *ff. de vi arm.* text. etiam *in l. fi.* §. *fi.ff. de verbor. ſignifi.* ibi,reſtituit non tan- 187
tùm qui corpus, ſed etiam qui omnem rem conditionémque reddita cauſa præſtat, & tota reſtitutio iuris interpretatio eſt.) Ex

quibus quidem iuribus manifestè probatur, non soluere, nec rem reddere, aut restituere, sententiæque condemnatoriæ victum non parere, nec satisfacere, si simul damna eius non præstiterit, quæ dum non soluit, aliter rem tradendo à vinculo executorialium minimè liberatur.

188 Secundò probatur, quia verbum (restituere,) hanc habet etiam significationem, vt emendationem, & satisfactionem damni comprehendat, adeò vt qui non emendat vel soluit valorem, & æstimationem damni, dicitur non restituere, ita eleganter docet Federi. de Senis *cons.* 18. *in fi.* sequitur Cardin. Tusc. *practi. conclu. litera R. concl.* 302. *num.* 2. & probat text. *in d. l. fi. §. fi. ff. de verbor. signi. d. l.* 1. §. *qui autem.* per quam & per Lucam de Peña, idem dicit Menoch. *de recuper. poss. rem.* 1. *numer.* 6.

189 quæ quidem verborum propria significatio etiam in materia quantumcumque stricta, & odiosa, omnimodo retinetur, & ab ea nullo modo recedi oportet, text. est *in l. cùm l.* vbi Areti. *ff. de testam.* plures congessit Couarru. *lib.* 3. *variar. cap.* 5. *in fi.* Rota *in nouissima decis.* 223. *num.* 28. & latiùs nos egimus suprà hoc c. à num. 119. & seqq. circa fructus in restitutione, quæ etiam

190 propria est significatio huius verbi (reddere) vt satisfactionem damni virtualiter comprehendat, text. *in d. l.* 3. §. *reddita. ff. commodati.* ibi, propriè enim dicitur res non reddita, quæ deterior redditur, *&c.* text. *in d. l. mulieris. d.* §. *res & seqq. iuncta rubr. de verbor. & rerum signis.* secundùm quam omninò debent leges intelligi, imò

191 & verbum (reddere) iuris interpretatione significat etiam restitutionem, gl. *in l. verbum reddendi ff. de verb. signi.* Cagnol. *in l. curauit n.* 70. *C. de actioni. empti.* ergo executor non excedet, si huiusmodi damni liquidationem præstare cogat condemnatum.

192 Tertiò probatur insuper, nam restitutio est redintegratio in pristinum statum. *l. restituere ff. de verbor. signi. l. quod si minor.* §. *restitutio ff. de minorib. l. videamus* §. *in Fabiana ff. de vsuris.* ergo nec condemnatus, nec executor ad rei restitutionem datus satisfaciunt sententiæ executorialium, si illam reddant, & restituant attento præsenti statu, & non pristino, suadet etiam etymologia verbi (redintegratio) sic dicti, à re, & integer,

193 non enim redditur, aut restituitur res integra, quæ deteriorata, aut corrupta restituitur, sunt iura superiùs citata. damnum enim dicitur omnis rei diminutio, seu læsio,

194 Paul. *in l.* 3. *in fi. ff. de damno infecto.* Antoni. Franci. *in tract. de eo quod interest numer.* 5. *volu.* 8. *tractatuum Doctorum.* Burg. de Paz *in proœmio ll. Taur. num.* 148. non secus ac si 195
executor ad restituendum fundum datus, dimidium tantùm tradat, aut vt soluat centum, & exequatur pro octoginta duntaxat, contra naturam, & verum, clarúmque sententiæ sensum *d. l. fi.* §. *fi. ff. de verbor. signifi.* ibi, omnem rem.) & *ibi,* tota restitutio iuris interpretatio est.) *& d. l.* 1. §. *qui autem ff. de vi & vi armata.* ibi, pristina enim causa restitui ei debet, *&c.*)

Restitutio enim tantum restituit, quan- 196
tum id abstulit, aduersus quod restitutio conceditur, Bar. *in l. fi. colu.* 3. *C. de senten. passis.* vbi per illum text. constat, quòd tantum restitutionis gratia attribuit, quantum 197
condemnationis sententia ademit. Optimè Farina. *practi. crimi. tom.* 1. *q.* 6. *sub n.* 32. vbi per Decium *in l. condemnatione.* §. *cum verbum restituas. ff. de regul. iur.* dicit, quòd non dica- 198
tur quis restitutus, nisi plenariam fuerit consequutus restitutionem, & quòd restitutio facit renasci illud, quod extinctum fuit penitus, per *l. si qui filium* §. *sed si Pater ff. de inusto rupto irri.* & Castren. *in l. Gallus.* §. *& quid si tantum. colu. penul. ff. de liber. & posth.*

Maximè, quia rei appellatione de tota re 199
intelligitur. Ruin. *cons.* 80. *pro clara num.* 4. *lib.* 2. vbi dicit communem. Alexan. *cons.* 195. *in prin. lib.* 6. *l. Titia cum test.* §. 1. *de leg.* 2. quem ibi ad hoc ponderat Bal. & alij post eum *l. si defensor.* §. *qui interrogatus ff. de interroga. actio. & in l. de pupillo.* §. *qui nuntiato.* & ibi not. B. & alij *ff. de noui oper. nun. l. legatis vxori.* & ibi Dyn. & B. *de leg.* 2 *l. hoc legatum. deleg.* 3. not. gl. B. & alij post eum *in l. si in rem in prin. de rei vindi.* Doctores *in l. Pompo.* §. *sed & is ff. de procurato. & in cap.* 2. *de libelli oblatio.* ergo non tota redditur, quæ deteriorata traditur, nec adimpletur mandatum. quare meritò non soluere, nec reddere, soluendo rem deterioratam, dicunt iura superiùs allegata, cùm integram non reddant.

Quartò fulcitur, nam actor, & reus de- 200
bent ad paria, nō autem imparia iudicari, ex iu. vulg. sed ad fauorem condemnati pristinus rei status attenditur, an deteriorata res ad se peruenerit, adeò vt melioramenta à se facta & liquidata in executione opposita in vim exceptionis modificatiuę à vincente rei Domino, recuperat, & ad ea executor præstãda compellit absque reatu excessus, etiam si de iis in sententia soluendis nihil dicatur, vt latè nos suprà in c. de excessu in exceptio. c. 6. à n. 73. ergo pari ratione cõdemnatus rei deteriorationes pręstare tenetur, si in sententia sit omissum, eodem pristino statu attẽto, vt probat *d.* §. *restitutio.* cum aliis. Si enim

æstima

æstimationem eius, quod rei additur, in exe-
201 cutione recuperat, cur similiter quod rei ipsi detrahit, soluere non tenebitur? siquidem fauorabilior est, certans de damno vitando, quàm de lucro captando.

Quintò & eleganter facit, nam si fructus
202 percepti à condemnato, aut eorum æstimatio (qui sunt res omnino separatæ ab ipsa re principali, *l. in ædibus §. ex rebus. ff. de donatio.* Marquesa. *de commiss. 1. p. in commissio. appell. super diuer. c. 28. n. 30. fol. 3. in 2. impressione.* Escac. *de appell. quæst. 17. limi. 6. memb. 9. sub n. 37. & num. 32. in fi.* Carauita *super ritu magnæ Curiæ 259. n. 4. in fi.* Cæsar Barz. *decis. Bononien. 45. petitæ n. 1. & 2.*) sed quia tan-
203 tùm causantur ab ipsa re, restituuntur cum re ipsa, ad quam duntaxat restituendam executor datus est, vt latè probauimus suprà hoc cap. à num. 93. cum seqq.

Ergo multo magis ratio, & consideratio
204 damnorum, & deteriorationum habenda est, quæ ipsammet rem afficit, intus tangit, pars est eius, & membrum ipsius corporis, & substantia illius rei nominatim expressæ in
205 sententia, quia plus influit, & operatur causa in seipsa, quàm in causato, *authent. multo magis. C. de sacrosanct. eccles. clem. 1. de reliquiis & veneratio. sanctor. l. si non sunt claui. 21. §. perueniamus ff. de auro & arg. lega. l. tempus 29. de re iudi.* Castren. *cons. 129. tom. 1.* Feli. *in c. auditis num. 20. de rescrip.* decis. Genuens. 126. *n. 2.* doctissi. Perez de Lara *de anniuersa. & Capellan. lib. 1. c. 6. à num. 1. l nauis onustæ. 1. respons. ff. ad l. Rhodiam de iactu.* Quod quidem fundamentum fulcitur mirabili illa
206 doctrina, nempe; quòd licèt emphyteuta deteriorando rem, ipsam amittat statim; procedit, quando deterioratio contingit in re ipsa, non autem in fructibus, nam damnum in ipsa re est perpetuum, damnum autem fructuum temporale, illud respiciens domi-
207 nium, istud commoditatem vtentis duntaxat, docet Bal. *in authent. qui rem n. 2. C. de sacros. eccles.* & ibi eum sequuntur Raphaël Fulgos. Paul. Castren. & alij. Alexan. *cons. 118. num. 7. lib. 5.* Iss. *cons. 17. n. 11. lib. 1. & in l. 2. num. 98. de iure emphyt.* Ripa *respons. 27. num. 7. de iur. emphyt. volum 2.* Beroi. *cons. 120. n. 30. & seq. lib. 1.* Manti. *de contractibus lib. 22. tit. 29. n. 22.* Roland. à Valle *cons. 49. n. 20. & 21. lib. 2.* Riminal. iunior *cons. 355. n. 22.* fortis enim ratio vrget, nam si spoliator condemnatus ad rei restitutionem tenetur etiam fructus præstare, tanquam damna. Marius Giurba *decis. 39. n. 6.* ergo multo magis damnum, siquidem fortior est ratio deteriorationis in re, quàm in fructibus. & quia æstimatio non est quid diuersum ab ipsa re. Carol. *de oblatio. p. 2. quæst. 35.* Giurba *decisione 114. sub num. 10. & decis. 115. num. 6.* Gratian. *discep. for. 243. n. 67.*

Maximè cùm deficiente tota re, ad quam 208
tradendam, & restituendam executor datur, potest licitè in eius valore & æstimatione liquidata, executionem facere sine excessus reatu, *l. qui restituere ff. de rei vindi. l. Iulianus ff. de confess. l. si longis C. de execut. rei iudic. l. 3. tit. 14. p. 5. l. 42. tit. 5. p. 5.* optimè *l. 5. tit. 23. p. 3.* ante medium, pluribus authoritatibus & doctrinis exactè hæc propositio fulcita est suprà cap. 5. à num. 33. & in specie probatur *in d. l. 3. §. reddita.* ibi, nisi quod interest præstetur, *&c.*) *ff. commodati.* & sic pariter, & à fortiori, cùm tota res reddi, restituíque iubeatur per sententiam, parte eius per deteriorationem perempta, iam non est in condemnati facultate, & potestate restituere, meritò ad eius æstimationem executori licet peruenire, idem nam- 209
que iuris est de parte quoad partem, ac de toto quoad totum: nam æstimatio succedit loco rei, & rem ipsam repræsentat. Oldral. *cons. 114.* Caroc. *vbi suprà.* Surd. *cons. 81. num. 5.* Bursa. *cons. 100. num. 39.* Cephal. *cons. 554. num. 6.* Menoch. *cons. 1166. num. 9.* Socin. *cons. 82. num. 26. volu. 4.* Pappon. *cons. 27. num. 50. & 51.* plures citat Giurba *decis. 114. num. 12.* qui *num. 10.* post plures firmat, quòd qui tenetur ad damna, ad rei æstimationem obligatur.

Et fulcitur hæc pars ex eo, quia fideiussor
obligatus pro solutione certæ pensionis do- 210
mus conductæ, tenetur etiam pro deteriotatione, licèt fideiussio sit stricti iuris, *l. 2. ff. in quibus causis pignus vel hypotheca tacitè contrahatur. l. admissi §. fideiussores. ff. de fideiussoribus.* quam reputauit singularem ibi Ludoui. Bolog. *in 2. interpretatio.* facit text. *in l. si ab vno. ff. vt legator. nomi. caueatur.* Cæpol. *cautel. 127. ille qui fideiussit.* Roma. *singul. 152. quæro.* Hippoly. *in rub. de fideiusso. q. 8.* vbi latè disputat Rebuf. *in tract. de liter. obligato. artic. 4. gl. 2. n. 32. in commenta. tom. 1.*

Et in terminis quòd condemnatus ad rem 211
restituendam, & reddendam, intelligatur etiam tacitè & virtualiter condemnatus ad damna illata in ipsa re, tenet Card. Tus. *pract. conclus. litera S. concl. 126. num. 107.* & meliùs *concl. 128. num. 11.* vbi ad eius assertionis comprobationem allegat text. optimum *in d. l. 3. §. reddita,* dicens quòd in tantum condemnatus intelligitur ad damna illata, vt executor 212
in sententiæ executione, facta damnorum liquidatione, & æstimatione possit per viam brachij militaris, ad eam præstandam condemnatum astringere, quod etiam procedere in damno illato, & deterioratione post sententiam vsque ad veram, & realem rei re-

213 stitutionem, affirmat ipse Tusc. conducunt etiam Federi.de Senis, Tusc.& Menoch. suprà citati in secundo fundamento num. 187. quæ opinio satis est probabilis,& vera,à qua nullatenus recedendum esse arbitror. & loquendo in spoliante condemnato simpliciter ad rei restitutionem, vt etiam teneatur damna restituere, probat Giurba *decis.* 39. *à num.* 2. Pute. *decis.* 298. *lib.* 2. Rota *diuerso. decis.* 334. *p.* 2. Menoch. *cons.* 758. *n.* 17. *volu.* 8.

214 Circa quam an,& quis in re illata ad damna teneatur. vbi de emptore vigore executionis postmodum reuocatæ, de possidente pignus prætorium, de administratore reipublicæ, tutore, curatore, colono, inquilino, vsufructuario, emphyteuta ac maioratus

215 possessore. & qualia dicantur damna, & deteriorationes, & ex quibus causis deteriorationem rei contingentem præsumatur accidisse culpa, negligentia, aut dolo possessoris, seu administratoris, & de pluribus aliis similibus difficultatibus consule omnino Escobar *in tract. de ratiociniis c.* 19. *per totum.* vbi optimè explicat. & latè etiam per Manticam *de contractibus tom.* 2. *lib.* 22. *tit.* 29. *per totum.* vbi multa. qui post alios *n.* 9. optimè

216 tractat, an & quando deterioratio cum melioramentis in ipsa re factis compensetur, apponendo regulam negatiuam, & ad illam nonnullas limitationes, quo loci exactè prosequitur videndus.

CAPVT X.

Ab excessiua fructuum, damnorum, expensarum, interesse, pertinentiarum, ac connexorum liquidatione, & taxatione facta per executorem; appellationi emissæ non deferendo,an vis fiat. vbi exactè quomodo hoc casu simplex grauamen ab excessu cognoscatur.

SVMMARIVM.

Sententia generalis condemnatoria fertur in iudicijs vniuersalibus, in executione postea liquidandum quæ sub generica condemnatione comprehendantur. num. 1.

Idem & in iudicijs generalibus, puta reddendæ rationis administrationis.n. 2.

In executione sententiæ vniuersalis,puta l. fi. C.de edict. diui Adri. tenuta maioratus, petitione hæreditatis, &c. *liquidantur res ad illam pertinentes.n.* 3.

Sententia potest ferri incerta super accessoriis, puta fructibus, pertinentijs,&c. *de cuius æstimatione liquidò in executione apparebit.n.* 4.

Condemnatus vel obligatus per guarentigiam ad fructus, damna, aut interesse, in executione facta liquidatione soluit.n. 5.

Executio facti promissi in æstimatione aut interesse fit.n. 6.

Excessus circa liquidationem dupliciter consideratur, propriè, & abusiuè seu impropriè.n. 7.

Excessus impropriè accidit vbi nimis taxatos fuisse fructus condemnatos quis asserit.n. 8.

Excessus impropriè est potiùs iniustitia & simplex grauamen,quia executor tunc continetur sub limitibus suæ commissionis. n. 9.

Ab excessu improprio,puta vbi nimis fructus sunt taxati,non datur appellatio suspensiua. n. 10.

Liquidatio pertinentiarum præcedente condemnatione vniuersali,dicitur declaratio interpretatiua non augens nec minuens condemnationem.n. 11. 13. *&* 17.

Supplicatio con las mill y quinientas *si non admittatur à sententia transacta in rem iudicatam, nec ab eius liquidatione facta in eius executione. n.* 12.

Executio est sequela primi iudicij & eiusdem naturæ.n. 14.

Quod in sententia continetur implicitè,per liquidationem in executione declaratur explicitè. num. 15.

Executio est eiusdem naturæ cuius est prima causa, & ideo ab ista sicut non licet appellare, ita nec à declaratione, & eius liquidatione. numero 16.

Liquidatio quæ non mutat substantiam rei iudicatæ, non inducit nouum grauamen.n. 17.

Liquidatio tunc non mutat substantiam condemnationis, quando continet declarationem interpretatiuam, non augentem nec minuentem, seu variantem substantiam eius. numer. 18.

Taxatio expensarum est declaratio interpretatiua sententiæ, à qua non appellatur regulariter. num. 19.

Taxatio dicitur meri facti præexistentis declaratio.n. 20.

Taxatio & liquidatio præcedentis sententiæ dicitur executio & declaratio. n. 21.

Exceptio rem pluris minúsve esse liquidatam sententiæ executionem non suspendit.n. 22.

Pro taxa in dubio præsumitur.n. 23.

Exceptio taxæ excessus vbi inducit contractum vsurarium,si probetur intra decem dies admittitur in executione ob periculum.n. 24.

Non satis est aliquid de nouo fieri nisi denuo pars grauetur,& ideo non appellat.n. 25.

Quod contingit ex causa de præterito,ad primam causam de præterito referendum est.n. 26.

Mandatum limitatum in incerto non causat excessum sed grauamen, vt in exemplo appositio. num. 27.

A liquidatione fructuum,damnorum,pertinẽtiarum,

rum, &c. virtute rei iudicatæ, aut instrumenti guarentigiati appellationi non est deferendum. n.28.

A liquidatione executoris vigore executorialium non admittitur appellatio, sed iterum executori causa remittitur vt illam peragat. n.29.

Aestimatio & rei verus valor, vbi euidenter sit probatum, & ab aduersario nihil quod eneruet verificetur, executor si aliter taxet poterit appellare ex capite iniustitiæ notoriæ. n.30.

Excessus verè & propriè in liquidatione contingit, quando executor modum condemnationis, siue etiam liquidationis essentialiter variauerit, aut mutauerit. n.31. redduntur exẽpla. ibid.

Liquidatio quæ sub generalitate verborum sententiæ nec virtualiter, nec visibiliter comprehenditur, rectè conuenit definitioni excessus, & ideo à tali excessiua liquidatione licet appellare. n.32.

Executor liquidans rem quæ extra condemnationem sit illius substantiam augens, nouiter grauat & excedit, & à tali excessu licet appellare. num.33.

Appellatio à taxatione & liquidatione quæ non comprehenditur sub condemnatione generali, causat attentatum & nullitatem executionis. num.34.

Ab excessiua fructuum, damnorum, &c. liquidatione & taxatione facta per executorem admittitur appellatio suspensiua. n.35.

Quod declara vt in n.36.

Executor ad restitutionem præbendæ cum fructibus liquidandis datus excedit si taxet etiam distributiones quotidianas. n.37.

Executor ad restitutionem beneficij cum fructibus liquidandis, datus, excedit si liquidet etiam emolumenta incerta, vt oblationes, & funeraria, &c. n.38.

Distributiones quotidianæ veniunt appellatione fructuum beneficij. n.39.

Excedit executor in liquidatione, si condemnationem in fructibus perceptis extendat ad eos qui percipi potuerunt. n.40.

Fructuum perceptorum, & qui percipi potuerunt, debet fieri condemnatio in reuocatione attentatorum. n.41.

Fructuum qui percipi potuerunt per attentantem omissa condemnatio tacitè in sententia subintelligitur. n.42.

Dummodo percepti fuerint à tertio causam ab attentante condemnato habente. ibid.

Excedet executor in liquidatione si lata sententia super fructibus à tempore litis contestationis, & liquidet à tempore occupationis. n.43.

Fructus virtualiter subintellecti sub condemnationis verbis, executor non excedit liquidare, & præstare. n.44.

Fructus ad quos condemnatus quis à die occupationis vel contestationis non excedet executor, si liquidauerit etiam fructus decursos post sententiam vsque ad realem restitutiorem rei. num.45.

Condemnatus ad restitutionem equarum seu vaccarum con partos y pos partos *an excedet executor, si huiusmodi post partus in infinitum vsque ad tempus præsens voluerit liquidare. num.46.*

Taxam legis iusti interusurij pecuniæ restituendæ si executor excedat, in liquidatione excedere dicitur. n.47.

Sententia excedens taxam legis in annuis redditibus est nulla ipso iure. n.48.

Sententia talis in dubio intelligitur, qualis de iure ferri debuit, quia ad ius refertur. n.49.

Sententia ita debet interpretari ne iniquitatem & iniustitiam contineat. n.50.

Executor in liquidatione excedit si condemnatum simpliciter in expensis compellat & liquidet simul personales. n.51.

In liquidatione excedit executor si sub liquidatione expensarum liquidet etiam damna. n.52.

Iudex reseruans sibi taxare expensas, non potest taxare damna. n.53.

Et quid in contractibus an appellatione expensarum veniant damna. n.54.

Damna tacitè subintellecta sub condemnationis verbis, executor non excedet liquidare in executione. n.55.

Excedit executor quando liquidationem addiderit condemnationi, quia nouam addit condemnationem, & à tali excessiua liquidatione licet appellare. n.56.

Excessiua dicetur liquidatio si executor ordinem omiserit liquidationis, admittens exceptiones reiiciendas, & reiiciens admittendas. n.57.

Executor anteaquam proueniat ad executionem facti, debet præmittere liquidationem, quæ pertinentiæ, fructus, seu damna comprehendantur sub generalitate condemnationis. n.58.

Executio sententiæ factæ ante liquidationem pertinentiarum & similium est nulla ipso iure. num.59.

Et à tali excessiua liquidatione licita est suspensiua appellatio. n.60.

Præpositeratio executoris causat excessum & nullitatem. n.61.

In liquidatione excedet executor si ad illam faciendam non citet condemnatum. n.62.

Exceditur modus inter exequendum, si pars non citetur in eo quo debet adesse. n.63.

Liquidationis in executione per quæ fiat probatio, & ea summariè non seruato ordine iudicij ordinarij, vbi nec requiritur libellus, nec litis contestatio. n.64.

Liquidationis probatio super pertinentiis, damnis, aut fructibus, &c. fit per interrogatorios aduocati. n.65.

Sententiæ generalis siue petitionis hæreditatis, siue

siue rei particularis cum pertinentijs, postquam fuerit in executione verificatum, quæ bona pertineant ad hæreditatem seu pertinentias, super omnibus fit executio.n.66.

Exceptiones omnes spectantes liquidationi, in executione admittere tenetur executor, tam ex parte actoris quàm rei.n.67.

Ad liquidationem faciendam super pertinentijs, &c. tam actorem quàm reum executor tenetur admittere.n.68.

Ad liquidationes probandas executor tenetur terminum assignare de stylo Rotæ, intra quem si non fiant potest ad executionem procedere.n.69.

Excedit executor si exceptiones admissibiles in liquidatione non admittat, vel admittat reijciendas, ob quod licet appellari.n.70.

Exceptiones releuantes & proportionabiles iudicio executiuo executor tenetur admittere, aliàs Rota admittit appellationem.n.71.

Administrator seu Caprarius ad restitutionem ouium seu vaccarum si opponat executioni, naturaliter aliquas perijsse admittendus est, & quæ sufficiat probatio.n.72.

Et quid in Caprario qui pro custodia mercedem recipit.n.73.

Condemnatus ad fructus rei restitutionem, an possit in executoris articulo opponere se illos non percepisse.n.74.

Condemnatus in fructibus rei etiam attentans, probans se non percepisse fructus, euitat executionem sententiæ.n.75.

Exequendum non est mandatum contra condemnatum in fructibus, si nominat alium qui eos perceperit.n.76.

Clausula (parito breui) non solùm importat dimissionem possessionis, sed & restitutionem fructuum n.77.

Contra euincentem rem cum fructibus opponi potest exceptio fructuum quos aliquo tempore euincens percepit, aut rem possedit.n.78.

L. Iulianus.17. §. quod si dolo.ff.de rei vindicat. interpretatur.ibidem.

Exceptio, quod petis intus habes, opponitur post rem iudicatam contra victorem.n.79.

Condemnatus ad fructus beneficij potest executioni opponere se illos conuertisse in vtilitatem beneficij.n.80.

Fructus in sententia intelliguntur deductis expensis & oneribus illorum occasione factis. num.81.

Dispositio quælibet loquendo de fructibus restituendis intelligitur deductis expensis.n.82.

Quod etiam procedit in possessore malæ fidei. num.83.

Fructus ad quos quis est condemnatus, an possit computare & compensare cum melioramentis & expensis in executione.n.84.

Expensas coram se factas an executor excedat taxando, vel ad mandantem debeat remittere.n.85.

Exceptio paupertatis an & quando excuset à solutione fructuum.n 86.

Executor ad rei restitutionem virtute rei iudicatæ simpliciter datus, an excedat si etiam exequatur in pertinentiis & connexis ipsi rei. num.87.

Pertinentiarum nomine & appellatione quæ veniant tam in sententijs, legibus, testamentis, priuilegijs, aliúsve dispositionibus. n.88. remissiuè.

Pertinentiæ sunt appendices rei principalis. n.89.

Pertinentiæ videntur rei principali deseruire tanquam quid accessorium.n.90.

Pertinentiæ illæ dicuntur quæ aut lege, statuto, homine, aut consuetudine, ad vsum alicuius rei sunt destinatæ, cui vt accessoriæ accedunt. num.91.

Dispositio quantumcunque stricta loquens de re principali, extenditur ad connexa & appendices.n.92.

Fideiussio est stricti iuris.n 93.

Fideiussio tutelæ extenditur ad gesta extra tutelam, illi tamen connexa.n.94.

Mandatum ad actum extraiudicialem extenditur ad iudicium occasione illius actus.n.95.

Quæ non possunt nisi connexè produci, non possunt nisi connexè tolli.n.96.

Dispensatio est odiosa & restringenda.n.97.

Dispensatio extenditur ad connexa non expressa. num.98.

Fideiussio licèt sit stricti iuris, extenditur ad accessoria, & ad omnia quæ adhærent & accedunt rei principali.n.99.

Excedere fines mandati non dicitur procurator opponens manum ad connexa mandato. num.100.

Transactio licèt sit stricti iuris facta super vna re, extenditur ad aliam ratione connexitatis.n.101.

Venditio alicuius rei extenditur ad rem accessoriam cohærentem aut pertinentem.n.102.

Vendita equa, vacca, ancilla, seu asina, quando censeatur venditus pullus, vitulus, agnus, &c. etiam si non exprimatur.n.103.

Equo seu mula vendita, an veniat sella, frenum, & alia ornamenta, quibus tempore contractus fuit ostensa.n.104.

Vna res quando alteri accedit & cohæret, non debet ab ea separari, quia vnica iudicatur. num.105.

Re prohibita è regno extrahi, si publicatur, publicatur etiam currus, saccus, nauis, &c. quibus exportatur.n.106.

Sententia lata super re aut bonis quibus adhæret ius patronatus, & est annexum, illud etiam comprehendit.n.107.

Sententia confiscationis bonorum comprehendit

ius patronatus, quod illis est annexum. numer. 108.

Annexum ius patronatus quos pariat effectus. num. 109. *remissiuè.*

Sententia nedum parit exceptionem rei iudicatæ in rebus prosecutis, sed etiam in pertinentijs & appendicibus prosequutorum.n. 110.

Sententia lata super re petita, intelligitur etiam lata super accessorijs & dependentibus ab ea, licèt specialiter non exprimantur.n. 111.

Sententia declarans vicum esse subiectum ciuitati, extenditur ad contributionem onerum ciuitatis, tanquam accessoriam subiectioni. num. 112.

Sententia lata super re principali, extenditur ad connexa pertinentia & adhærentia.n. 113.

Iudex si ponit manus ad connexa mandati, non dicitur excedere eius fines.n. 114.

Sententia licèt sit stricti iuris, extenditur ad augmentum.n. 115.

Sententia extenditur ad connexa.n. 116.

Sententia super dominio castri, censetur lata super iurisdictione, cohærente castro.n. 117.

Et idem dicendum de re incorporata, quia incorporatio omnia comprehendit.n. 118.

Bona augmentata quæ & qualia dicantur, & quæ transeant & incorporentur cum maioratu, & quo iure censeantur, & de alijs pluribus, remissiuè.n. 119.

Sententia in iudicijs vniuersalibus facit rem iudicatam in omnibus pertinentijs liquidandis in executione.n. 120.

Clausula parito iudicato, operatur tam super re principali quàm super pertinentijs in sententia non expressis, sed tacitè subintellectis à iure. 121.

Condemnati ciues alicuius ciuitatis, censentur etiam condemnati habitatores castri Ciuitati subiecti, quia ciues ciuitatis etiam sunt. numer. 122.

Ciuitatis appellatione veniunt castra & villæ. num. 123.

Sententia super re restituenda comprehendit pertinentias, appendices, augmenta, connexa, & cohærentia ipsi rei.n. 124.

Dummodo etiam in genere ipsæ pertinentiæ fuerint in iudicio petitæ, licèt sententia super pertinentijs non petitis ferri possit.n. 125.

(Cum pertinentijs) verbum est vniuersale sui natura comprehendens honores, onera, seruitutes, & omnia necessaria ad rem ipsam principalem.n. 126.

(Pertinere) verbum latissimè patet.n. 127.

Promissio rei cum pertinentijs, est incerta, & nihil proficit, nisi limitatè quid aut quantum comprehendat probetur.n. 128.

Res iure communi non habet accessiones limitatas pertinentiæ, nec appendices, nisi ab homine aut consuetudine ei attribuantur.n. 129.

De pertinentijs esse id de quo contingit dubitari dicenti, incumbit onus probandi.n. 130.

Sententia lata generali super re & pertinentijs fit executio tam super re principali, quàm super pertinentijs liquidandis & verificandis. num. 131.

Probationes & testes seu instrumenta producta in causa principali si probant liquidationem, bene prosunt in executione cartæ executoriæ si ibi reproducantur.n 132.

Liquidatio in executione facienda est per antiqua acta & testes, ne detur periculum subornationis.n. 133.

Executori si sit commissa liquidatio sententiæ, cautus sit victor, vt in executoria inseri faciat dicta testium, qui melius circa valorem & æstimationem rerum, fructuum, aut damni deposuerint, ne subornationi locus sit. numer. 134.

Iudices curent vt si certam quantitatem ex processu deduxerint, exprimant in sententia ne liquidationem committant executoribus, quo euitabitur magnum dispendium partibus. numer. 135.

Condemnatus ad tot modios tritici, an & quando in ipsa specie, vel in eius valore executor exequi possit.n. 136.

Aestimatio rei & fructuum in re iudicata quando crescat.n. 137.

Fructus in specie ad quos quis est condemnatus, quando præstandi sint, & quando in eius valore sit facienda executio, & quando eorum æstimatio quanti plurimi crescant in executione sententiæ, à quo tempore, & à quo decrescat, & de pluribus alijs. num. 138. 139. & 140.

Aestimatio non crescit post fructuum consumptionem, quia tunc debitor non est fructuum sed æstimationis.n. 141.

Causa iusta excusat à mora, & ideo etiam à solutione valoris & æstimationis quanti plurimi in executione sententiæ n. 142.

Condemnatus ad restituendum certos modios tritici nõ expressa eius bonitate, eã victor probare tenetur, aliàs sententiæ debitor satisfacit etiam vilissimum præstando.n. 143.

Aestimatio rei si sit facienda per peritos executor illos quærat, & quæ præ oculis habere debent. num. 144.

Aestimatores nominati semel suscepto negotio compelluntur per executorem si recusent taxare.n. 145.

Aestimatoribus discordantibus in æstimatione, executor compellit partes ad tertium nominandum, vel in defectum ipse executor nominet.n. 146.

Aestimatores aut ob imperitiam, inimicitiam, aliámve iustam causam possunt recusari. numer. 147.

*Aestimatoribus recusatis partes compellit executor de idoneis conueniendis, aliàs ipse executor potest eligere. n.*148.

Aestimatorum peritorum declaratione, authore, executore, confirmante, non admittitur appellatio suspensiua velut ab ipsa executione. numero 149.

Aestimatorum de materia (qui Alarifes *dicuntur) à ciuitate electorum, & an recusari possint, & ab eorum taxatione & iudicio appelletur. n.*150.*remissiuè.*

*Sententia qua res vincenti adiudicatur, semper intelligitur cum fructibus pendentibus, quamuis nulla eorum fiat mentio in sententia.n.*151.

*Dominium rei vbi in alium transfertur, ipso iure intelligitur cum fructibus pendentibus.n.*152.

*Executio sententiæ faciẽda in re debet fieri etiam in fructibus pendentibus eius per quandam consequentiam, cum sint inseparabiles ab ipsa re & possessione. n.*153.

TANTA fuere nostri in hoc articulo confusione loquuti; vt vix ex eis percipiatur, quæ excessiua liquidatio dici possit, quod quidem in causa erit, vt nonnulla, tum nimis vtilia, tum vsu frequentia,& difficillima, nunc distinctè discutiamus. Pro cuius principio obiter supponendum est, quòd in iudiciis, & actionibus vniuersalibus generalis fertur sententia condemna-
1 toria, & postmodum in eius executione, eiúsque progressu summariè discutitur, & liquidatur,quæ sub illa generali condemnatione specialiter contineantur, comprehendantur, & exequenda veniant. gl. celebris, & communiter recepta *in l.1.ff. de edendo.* quo in loco Bar. *num.*8. Paul. Castr. *num.*9. Fulgos. *num.6.& num.*4.idem B. *in l.1.ff. iudica.solui.colu.fi.* Roman.*cons.*76.*colu.*2. & post plures alios Couar.*lib.*2.*vari.c.*11.*sub n.*1. pro qua sententia adducit text. quem dicit optimum *in l.*1.*C. de sententiis quæ sine cer. quantit. & in l. minor* 25. *annis. per fideicommissum. ff.*
2 *de minoribus.* quo etiam loco idem & rectè intelligit in iudiciis generalibus, puta; in sententia, qua quis cõdemnatur ad reddendam rationem administratæ tutelę.Cui conuenit, quod de tutore per obligationẽ guarentigiatam obligato, ad reddendam rationem,dixit post alios Parla.*lib.*2. *rer.quoti.c.fi.* 1.*p.*§.12. *n.*34. & loquendo in sententia lata in iudiciis vniuersalibus, puta;petitione hæreditatis,familię ercisc undæ,actionis ex em-
3 pto, totius hæreditatis, & similibus, prout in remedio *l.fi.C. de edicto diui Adri.*& in tenuta maioratus, & aliis, optimè & latè post Innocent. *in c. conquerente* 16. *num.*5. *de off. ordina.* Gratia.*in disceptatio foren.tom.*1.*c.*333. *à num.*9.10.11.*&* 12.& post B. *in l.*2. *num.*5. *vers. sed quæro & num.*6. iunctis quæ scribit *num.*2. *C. de sententijs quæ sine cert. quant.* loquendo in sententia super petitione hæreredit. tutela, negotiis gest. & similibus, pro quibus datur actio generalis, idem affirmat Sigismun. Esca.*tract.de appella.quæst.*17. *limi.* 9. *num.*24.*fol.*428. & plures alij ex citandis. plures ad hoc citat Phanuti. *tract.de lucro dotis in rub. sub num.*28.*vers. nam B. & sequaces. fol.*25.*in paruis.*

Item sententia licitè incerta profertur su- 4
per accessoriis, puta; fructibus, damnis, interesse,pertinentiis, & expensis, de quorum omnium vero valore, & quantitate in progressu executionis liquidò apparebit, & cõstabit. Iss. post alios *in l.1.ff.de edendo,* vbi *n.*3. communem dicit Bart.Bal. & alij *in d.l.*2. *C. de senten.quæ sine certa quanti.* §. *curare institu. de actio.* Afflict. *decis.*35. communem dicit Alex. *cons.*90.*in causa in fi.lib.*2.clarè Bal.post alios,quos citat Decius *cons.*517.*in prin.*Bal. *cons.*323. *proponitur volu.*2. Rot. *decis.*74.*fuit dubitatum.* Socin. *in cap.*2. *num.*23. *de libelli oblat.* Afflict. *decis.*20. *in fi.* Alex. *in l. Paul.*1. *num.*6.*de re iudic.* Guid.Papæ *decis.*405. *Semproni.contra Titium.* Cardin.Tus. *practi. conclu. tom.*7. *litera S. concl.*108. *à num.*22. *cum seqq.* multis etiam comprobat Roderi. Xuar. *in l.post rem.de re iud.in declaratio. l. Regni limi.*4. *num.*5. 6. *&* 7. & post Roman. *cons.*211. *n.*5. Ruin. *cons.*22. *num.*2. *lib.*1. & alios obseruat Rota Roma. (loquendo in pertinentiis, & etiam generaliter de aliis accessoriis) *decis.* 100.*num.*16.*p.*1. *diuersor.* Gratian. *in disceptatio.foren.tom.*1.*cap.*333.*num.*12. (& loquendo in sententia super interesse) latè idem Gratian. *c.*183.*à n.*43.*cum seqq.*

Et promiscuè loquendo tam in senten- 5
tia, quàm in obligatione Camerali, aut guarentigiata, quibus quis condemnatur, vel obligatur ad damna, interesse,fructus,& expensas, liquidandas in executionis sententiæ, vel obligationis guarentigiatæ discursu, Bar.*in l.*1.*ff. iudi. solui. & in l. proinde ff. ad l. Aqui.*Bal. *in l.*2.*C.de exe.rei iud.& in l.cum testam. de manumis. testam. & cons.*393. *volu.*2. Alex. *cons.*188.*volu.*2. *num.*2. Iss. *in l.*1. *C. de edendo num.*32.Socin.*cons.*89.*lib.*3.*& cons.*51. *lib.*1. Cuman. & Alexan. *in l.*1. *ff. de lega.*2. Rebuf. *in constitu.Galli.tit.de liter.obliga.art.*1. *gl.*9. Boërius *decis.*58.*num.*8. Capici. *decis.*17. Crauet. *cons.*231. *Domini. præsul.* Couarru. (qui sedulò rem explicat) *lib.*2. *varia. c.*11. & testatur communem Zasius, & Orosius. *in l.*1.*ff. de edendo,* & Menoch. *de adipis. poss. rem.*5.*quæst.*9. *num.*59. & iam vsu prævalere, testatur Rupei. *institu.foren. lib.*1.*c.*4. & eam amplectuntur contra alios Roderi. Xuarez & Couar. *locis citatis.* Parlador. *lib.*2. *rerum quoti.*

quoti.c.fi. 1.*p.*§.12.*limi.*4.*n.*27. *& ſeqq.* Muños de Eſcobar *in tract. de ratiocinijs c.*33. *à n.*22. *& ſuprà*, magnam cateruam, præcipuè Regnicolarum, congeſſit Baldez, *in additio. ad Roderi.in d.limi.*4.latè (prolixè tamen) proſequitur Sigiſmund. Eſcacia *tract. de appella. quæſt.*17.*limi.*9.*à num.*24.Paz *in praxi* 4.*p. pri. tom.cap.* 1.*num* 15.Peralta *in l.*1. *ff. de legatis* 2. *num.*82. & facit quod de exequendo inſtru-
6 mento guarentigiato in intereſſe, aut facti promiſſi æſtimatione Didacus Perez *in l.*4. *tit.*8.*lib.*3.*ordi.pag.* 1078.Auileſius *in c prætor. cap.*10. *verbo execution. num.*53.& poſt alios de magis communi affirmatiuè Parla. *lib.*1. *rerum quoti. cap.*6. § 2. *num.*11. Ceuallos *in contra commu.tom.*1.*quæſt.*662.

7 Quo ita cognito, vt abſoluamus noſtram quæſtionem,an ab exceſſiua fructuum,damnorum liquidatione ſit appellationi deferendum: dicendum eſt, exceſſum circa liquidationem dupliciter cõſiderari: vno modo impropriè & abuſiuè; altero modo propriè, verè, & realiter. Exceſſus impropriè tunc dicetur, quando præcedente ſententia condemnatoria committitur ſimul executori fructuum, expenſarum, & pertinentiarum liquidatio,poſt hinc inde habitis infor-
8 mationibus executor taxat, & declarat, à qua taxatione pars appellat, quia dicit, fructus nimis eſſe taxatos, cùm minoris ſint valoris; vel quando declarat aliquam rem pertinere ad hæreditatem, vel maioratum, ad cuius reſtitutionem quis fuerat condemnatus. Et in hoc caſu iſte non poteſt,dici exceſſus propriè, ſed nomine tenus. ſed dumtaxat iniuſtitia, & ſimplex grauamen intra limites iuriſdictionis contentum, cùm exe-
9 cutori ſit liquidationis,& cognitionis facultas per ſententiam, & commiſſionem conceſſa, & intra limites iuriſdictionis ſe continet declaratio. à quo grauamine non ap-
10 pellatur, quoad ſuſpenſiuum effectum, ſed in tempus peractæ executionis reſeruatur. Hæc eſt mirabilis & elegans Rotæ deciſio (aureis literis in corde ſcribenda) 100.*p.*1. *diuerſo.num.*14. *& à num.*29. *vſque ad* 54. qua docemur præcipuè *num.*32. quòd in hoc caſu non poteſt conſiderari nouum grauamen, cùm præcedit condemnatio in actione vniuerſali, & ſequatur poſtmodum liquidatio executorialis, continens ſolùm declarationem qualitatis pertinentiarum non alterans condemnationem, & executionem, eam augendo, vel minuendo, ſed dumtaxat in-
11 ducens declarationem interpretatiuam ſententiæ vniuerſalis, & condemnationis præcedentis, & ad conſequentiam petitorum, tradit Roma. *conſ.*45. *num.*2. vbi bona additio,& Rotæ Rom.deciſio 271.*num.*2.*p.*1.Lapus *alleg.*82. *in cauſa colu. penult. in prin. verſ vnde licet de iure. num.*7. Bal. *in l.terminato* 3. *num.*6. *verſ. modò ego quæro, & num.*8. *in fi. C. de fructib. & litium expenſ.* Fran. *in c.ſæpe* 44. *quæſt.*12.*num.*60.*de appella.* Rom.*conſ.*43.*n.*2. *&* 3.mirabiliter etiam per Auend. *in tract.de ſecunda ſupplicatio. cum pœna M. D. duplarum, ſub num.*8. dicens poſt alios, quos citat,quòd in liquidatione ſententiæ tranſactæ in rem 12
iudicatam ſuper fructibus,& intereſſe facta, ſit cauſæ cognitio adhibenda; tamen ſupplicatio *de las mill y quinientas* non admittitur, quia ſicut à prima executoria, & à ſententiis latis non licet appellari,nec ſupplica- 13
ri; eodem modo non licebit ab earum liquidatione, & declaratione, quia tales liquidationes, & declarationes ſunt eædem ſententiæ cum primis, quibus in effectu nihil additur, vel minuitur,& executio eſt ſequela primi iudicij, & inſtantiæ, ſuper qua ema- 14
nauit declaratio. & ſicut à ſententiis non licet appellari, nec ſupplicari, nec licebit à ſententia declaratoria ſuper ea,nam ſequela primæ inſtantiæ eſt eiuſdem naturæ, vt de nouo non poſſit appellari. quia quod in ſententia erat implicitè, per liquidationem de- 15
claratur explicitè, pro quo citat ipſe Auendan. Bal.*in c.cùm ſuper, de cauſa poſſ. & proprie.* Lauren.Calcan. *conſ.*16.*num.*34.*in prin.* Ludoui. Gomez *in regul. Cancelar.de iure quæſito non tollendo quæſt.*13. & idem Auendan. *ibi d.n.*8.poſt Bal. *in l.ſi in ea. colu. penult.C.quando fiſcus vel priua* inquit reddens rationem, 16
quia executio eſt eiuſdem naturæ, cuius eſt prima cauſa, & ideo quemadmodum ab ea non licebat appellari, nec ab iſta declaratione, & liquidatione,cùm ſit idem.

Et idem, quod dicta Rotæ deciſio, tenet 17
latè & mirabiliter Gratian. *in diſcepta. foren. tom.*1.*c.*333. *per totum*, & præcipuè *à num.*3. tenet etiam Sigiſmun. Eſcacia *in tract. de appellatio.quæſt.*17. *limi.*10 *num.*55.dicens, per dictam Rotæ deciſionem 100. quòd quando liquidatio non mutat ſubſtantiam rei iudicatæ, conſequenter non inducit nouum grauamen. & ampliùs ex eadem Rotæ deciſ. *num.*14.quod tunc dicetur,non mutare ſub- 18
ſtantiam condemnationis; quando continet declarationem interpretatiuam ſententiæ, non augentem, vel minuentem, & variantem ſubſtantiam eius. facit elegans ratio text. *in l.adeò §.cum quis ex aliena.ff.de acquir. rerum domi.* ibi, qui excutit ſpicas, non nouam ſpeciem facit, ſed eam, quæ eſt, detegit,*&c*) *l.*1.*C. de nego.geſt.* & facit quod dicit Ioan.de Ferrar.*in tract.de appellatio. c.*5.*n.*57. dum poſt alios inquit, quòd expenſarum 19
taxatio quædam eſt interpretatio declaratiua ſententiæ, à qua non appellatur regula-

riter

20 riter, imò dicitur meri facti præexiſtentis declaratio, Lapus *alleg.*83.*n.*8. Calderi.215. *circa fi.* Cardi. Tuſc. *practi. concluſio. tomo* 7. *litera S concl.*121.*n.*2.

21 Et præcedentis ſententiæ dicitur exequutio, & declaratio. ita poſt Rotam *deciſ.*64. Lapus *alleg.*82.*in cauſa matrimonij.* Doctores *in clem. ſæpe, de verbor. ſignifi.* Bal. *in l. terminato.num.*8.*C.de fructib. & litium expenſ.* Ripa *in l.quod iuſſit.ff.de re iudi.* Decius *in c. verum num.*12.*de appellatio.* Marqueſ. *tract. de commiſſio.*1. *p. cap.*24. *de commiſſ. appellatio. ab exceſſu & exceſſiua expenſarum taxatione ſub num.*24.

22 Et inſuper probatur, quoniam exceptio rem pluris minúſve taxatam, & liquidatam eſſe, in executione ſententiæ appoſita ipſam non impedit, aut ſuſpendit, bene probat Parlador. *lib.*2.*rerum quoti. c. fi.* 5. *p.* §.11. *num.*44. quia in dubio præſumitur pro taxa.

23 Ioſeph. Ludoui. *concluſ.*56. Carroc. *tract. de locato rubr. de vſuris q.*1. *n.*3. *& ſeqq.* Gaſpar Reddi.*de annuis reddit.lib.*2.*q... ſub n.*62.*ad fi.* vbi dicit etiam, huiuſmodi exceptionem

24 non impedire executionem regulariter, at vbi ex taxæ exceſſu contractus vſurarius induci poteſt, tunc propter tale periculum admitti exceptionem, ſi intra decem dies probetur ab opponente, ſecundùm quæ Rodrig. *d.num.*62.*ad fi.*

25 Et licèt nunc fiat per executorem taxatio, non ideo dicitur nouum inferre grauamen, cùm non ſatis ſit, aliquid de nouo fieri, niſi de nouo pars grauetur, quia illud quod nunc per executorem geritur, non infert nouum grauamen, ſed pars eſt executionis, vt propterea non ſit licita appellatio, latè & in optimo caſu poſt Contard. Lancelot. & alios dicit Eſcacia *in tract.de appella.quæſt.*17. *limi.*1.*num.*48.prouenit enim ex condemna-

26 tione præcedente, quod enim contingit & ex cauſa de præterito, ad tempus,& primam cauſam de præterito referendum, & attribuendum eſt, *l. in ratione* §. *Imperator. ff. ad l. Falcidiam. l. Pomponi.* 2. *de negot. geſt.* Lancelo.*de attenta.*2.*p.cap.*4 *à num.*4.Gaſpar Rodrig. *de annu.reddit.lib.*2.*q.*17. *n.*73. & ſic ad præcedentem condemnationem rectè reducitur.

27 His accedat mirabilis doctrina Ioannis Andreæ *in c. quoad conſultationem, ſuper gl. fi. de ſentent. & re iudi.* quam ibi referens, & exaggerans exclamat Ab.Panormi. *ſub n.*24. *verſ. ſed contra præcedens dictum,* &c. Immol. *ſub num.*15. afferentes, quando mandatum eſt limitatum in incerto, & non liquido, puta; quando ſententia mandat,quem mitti in poſſeſſionem bonorum valentium centum, vel hæreditariorum, aut quæ poſſidebat teſtator tempore mortis,vel in fructibus, damnis, ſeu intereſſe, & ſimilibus, tunc propter probabilem dubitationem, cùm quid ſit liquidandum, non ſit limitatum in ſententia, hoc eſt, quantitas non ſit ſpecificata; ſimplex grauamen iudicatur valor & pretium liquidatum per executorem, ſiquidem non poteſt, ita facilè deregi, an exceſſerit, quia ex tali ſententia, quæ limitem non habet; id probari, & verificari non valet, prout requiritur, iuxta ea quæ latè diximus ſuprà hac 4.p.cap.3.per totum, & circa doctrinam Ioannis Andreæ vide ſuprà cap. 9. poſt principium, verſ. pro cuius doctrinæ.n.17.

Et in hoc ſenſu rectè loquuntur Docto- 28
res, qui magis communiter affirmant, à liquidatione fructuum, damnorum, pertinentiarum, expenſarum & intereſſe, virtute executorialium, aut inſtrumentorum guarentigiorum, non eſſe admittendam regulariter appellationem quoad effectum ſuſpenſiuum, vt ex Bal. *in l.*2. *C. de exec.rei iudi.* Lanfran. *in c. quoniam contra.de probatio. tit. de interlocutoria n.*97. Angel. *in l. ab execu.C.quorum appell.non recip.* Soci. *in regul.*24. *fall.*2. & Roderi. Xuarez *in l. poſt rem in declaratio.l.Reg.limi.*4. Couar. *lib.*2. *variar.c.*11. *verſ.*1. Parlado.*lib.*2.*rerũ quotidia.c.fi.*1.*p* §.12. *num.*32. faciunt citati à Baldeſ. *in additio. ad Xuarez vbi proximè limi.*4 *litera A. & litera C.* & poſt alios Maran. *in praxi* 6 *p. tit. & poſt omnia aduertantur circa executionem num.*22. *fol. mihi* 477. in additis. Rota (loquendo indiuidualiter in noſtris terminis) *deciſ.*100. *à num.*28.*p.*1.*diuerſor.* quam ſequitur Eſcacia *tract.de appella.quæſt.*17.*limi.*10.*num.*55.*& limi.*9.*num.*43.& Gratian. *diſcepta.forenſ tom.*1. *cap.*333. *à prin.* & poſt plurimos alios ipſemet Gratia. *in cap.*183. *num.*48. *&* 49.*eodem tom.*1. Marq.*in tract.de commiſſio.*1.*p.c.*24. *nu.* 24.*&* 29 poſt Galleſ.& poſt nonnullos alios, quos citat, idem tenet Eſcobar *in tract.de ratiocinijs cap.* 33. *à num.*22. *& præcedenti*, vbi etiam dicit *ſub num.*23. *in fine,* quòd multo- 29
ties vidit, appellatum ab executoribus executorialium è Granatenſi Cancelaria emanatarum propter liquidationem earundem, & iterum per eandem Cancelariam fieri remiſſionem ad executorem, vt executionem perficiat etiam in liquidatis. Et hæc eſt praxis communiter recepta, præcipuè in ſupremis tribunalibus, vt pars conquerens de executore, quia multum taxauit fructus, damna, intereſſe,at pertinentias, eorum valorem,& æſtimationem excedendo;non auditur appellans, ſed huiuſmodi grauaminis, & iniuſtitiæ cognitio reſeruatur in tempus peractæ executionis, interim minimè ſuſpendendæ,

pendendæ, ac deferendæ, & iuſtiſſimè quidem, cùm liquidatio ſit pars executionis, quæ in condemnatione continetur, iuxta præfatos Doctores apud quos latè videre poteris.

30 Fateor tamen tunc poſſe ab huiuſmodi liquidatione,& taxatione rei, aut fructuum, *&c.* appellari, quando ſcilicet, à condemnato probatum eſt iuſtum, & legitimum pretium, rei quantitas, & valor, & per aduerſum aliud in contrarium verificare conantem, nihil tamen probauit, vel ita intricatè, & illegitimè, vt nullo modo eneruetur probatio clara valoris facta per condemnatum, quoniam ſi tunc executor nihilominus notabiliter auget valorem probatum, de quo conſtat manifeſtè, tunc poterit ab hoc grauamine condemnatus appellare, quoad vtrumque effectum,non tanquam ab exceſſu, quia nullus adeſt (vt diximus,) ſed ex capite iniuſtitiæ notoriæ patentis ex eiſdem actis, quæ nullitati in totum æquiparatur,& ſic impedit executionẽ, poſt Rebuf. & alios probat Ozaſ.*deciſ.Pedem.* 142.*n.*33.*in fi.* Guido Papæ *deciſ.*50. quem ſequitur Vrſill. ad Afflict.*deciſ.*283.*n.*1. Gaſpar Rodri. *de annuis reddi.lib.*1.*q.*16.*ſub n.*6.*poſt prin.*& nos pluries circa appellationem à notoria iniuſt.alibi diximus latè,præcipuè 3.p.c.9.à n.6.cum ſeqq.

31 Exceſſus autẽ in liquidatione verè & propriè ille dicetur, quãdo in liquidatione executor modum excedit, quod tũc fiet,quando per eum modus condemnationis, & rei iudicatæ, ſiue etiam liquidationis variatur, alteratur,aut aliter mutatur,apponendo manum in eo,quod ſub generalitate verborum ſententiæ,& rei iudicatæ minimè cõprehenditur, nec verbaliter,nec virtualiter, nec tacitè, nec expreſsè.vt puta quando quis condemnatur ad expenſas liquidãdas, quæ cùm de iure non veniant perſonales, executor inſuper eas ſimul liquidet. vel cùm in expenſis condemnatio facta ſit, executor de damnis faciat etiam taxationem. vel quando ſententia loquatur de reſtituendo reditu pecuniæ, executor taxet vltra legis permiſſionem, de quorum ſingulis exemplis,& de aliis pluribus ſcitu digniſſimis, inferiùs ſingillatim eſt videndum.

32 Iſte igitur cùm ſit verè & viſibiliter exceſſus ex inſpectione ſententiæ probabilis, & apparens, cui omnino conueniunt verba, & effectus definitionis, ſeu deſcriptionis à nobis ſcriptæ ſuprà cap.3.num.37.vt exceſſus ſit, nouum quoddam grauamẽ, extra limites poteſtatis mandatæ per executorem illatum, de qua latiſſimè ibi videre poteris; rectè etiam dicetur, vt appellatio à tali exceſſiua liquidatione, ſuos habeat defectus.

Hanc noſtram doctrinam ſic explicatam, 33
clarè demõſtrauit Rot.Romana *in deciſ.*100. *ex nouem.p.*1.*diuerſor.Doctorum à num.*1.2.14. *&* 28.*cum ſeqq.* qua docetur, quòd ſi executor liquidet aliquam rem,quæ extra ſententiam generalem eſt, & minimè in condemnatione comprehenſa, quòd iſtud erit nouum grauamen, augens ſubſtantiam condemnationis, & rei iudicatæ, excedens limites declarationis interpretatiuæ, & per conſequens ab hoc nouo grauamine, cùm ſit exceſſus,licita erit appellatio deuolutiua, & ſuſpenſiua,loquendo in ſententia,& condemnatione de pertinentiis, & per eandem deciſionem 100. & poſt Rui. *conſ.*78. *num.*1. *&* 2.*lib.*5. & alios,optimè Gratia. *in diſcepta. forenſ. tom.*1.*cap.*333.*à num.*4.*& ſuperiùs à n.*2. qui ita in terminis huiuſmodi executionis, teſtatur tenuiſſe Rotam coram R.P.D. Orano in vna Aſculana bonor. 24. Nouemb. 1595. & 13. Maij 1596. vbi etiam poſt alias deciſiones, & Doctores affirmat, hoc caſu 34
executionem eſſe nullam, & attentatam contempta appellatione. & per dictam Rotæ deciſionem 100. *num.*1.*&* 2. & Cæſarem Barzi. *deciſ.Bononi.*55. *Dominus num.*7. ita dicit & explicat Sigiſmund. Eſcacia *in tract. de appellatio. quæſt.*17.*limi.*10. *num.*54. *&* 55. & exemplificat *num.*59. *ad fi. verſ. diſtingue concordando.*& ad propoſitum directò faciunt per argumentum à ratione ceſſante,& à contrario ſenſu, quæ poſt alios diximus ſuprà hoc c.circa princi. verſ. quo ita cognito.n.7. & ſeqq.

Hoc igitur ſaltim tacitè & virtualiter de- 35
prehenditur ex Doctoribus mox citandis, dum communiter tenent, quòd licèt non appelletur ſuſpenſiuè à liquidatione fructuum, damnorum, expenſarum, intereſſe, & ſimilium in executione virtute rei iudicatæ, aut inſtrumenti guarentigiati; tamen quando executor in liquidatione excedit modum,tunc ab huiuſmodi exceſſiua liquidatione appellationi emiſſæ deferẽdum eſſe quoad vtrumque effectum deuolutiuum,& ſuſpenſiuum, quibus quidem iuſtè iuuant iuris principia. B. *in l. ab executore num.*13. *verſ.ſed iuxta prædicta ff.de appellation.*Salicet. *in l.fi.num.*1. *in fi. C. quando prouo. non eſt neceſſ.* Felin.*in c.quoad conſultatio.*15.*n.*16. *limi.*2. *de ſenten.& re iudi.* Iſſ. *in l.properandum.*§. *ſin autem. ſub num.*25. *verſ.ſed numquid. C. de iudicijs.* Philip. Franc. *in c. ſæpe in quæſt.*12. *de appellatio.* Marant.*in praxi* 6.*p.actu* 3.*prin.in verbo,poſt omnia num.*22. *fol. mihi* 475. *in additis, & aliàs fol.*252. Guido Papæ *tract.de appellatio. quæſt.*96. *num* 60. *fol.*60. Roman. *conſ.*45. *num.*2.& ibi additio.& Rot.*deciſ.*271.*num.*2. *p.*1. Saluſti. Tiber. *in praxi lib.*3.*c.*6.*num.*27.

&

& lib.1.cap.27.num.24.& lib.2.cap.2.num.30. Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ lib.7.cap.3. num.12.* Marquesa. *de commissio.2.p.cap.3.de commiss.appella. num.46. &* 47. & idem Marques. *1.p.cap.24.de commiss. appella. ab excessu, & excessiua expens.taxatio.num.24.& num.28.* Capell. Tholos. *decis.*463. Nicol. Garcia *de benef.1.tom.6.p.cap.3.num.*135. Escacia *de appella. quæst.*17. *limi.*10. *num.*56. qui quidem cùm ita simpliciter loquantur, omnimodo declarandi sunt, & reducendi ad terminos nostræ doctrinæ, hactenus descriptæ,secundùm Rotæ decisionem *ex nouem* 100.*p.*1. *di-*
36 *uers.* suprà citatam,& Doctores in eius comprobationem adductos, nempe; quando in liquidatione variatur modus, & alteratur substantia condemnationis, eam augendo, prout vlteriùs illatiuè ex sequentibus exemplis clariùs apparebit.

37 Et huius doctrinæ primum erit exemplum, quo executor in liquidatione sibi commissa excessisse dicetur; nempe; quando quis est condemnatus ad restitutionem præbendæ cum fructibus liquidandis, nam si executor voluerit, simul liquidare distributiones quotidianas, quas possessor condemnatus percepit, omnino excedet, quoniam in generali condemnatione fructuum non comprehenduntur distributiones quotidianæ,illos namque fructus ex sua residentia suos fecit, condemnatus; ita in terminis probant Manuel Rodrig.*quæstio.regula.q.*74. *art.4.vers. vnde condemnatus.* Roman.*in l. sed & si possessores num.*5. *ff. de iureiur.* Gamb. *de off.& potest.legati.lib.6.num.*34. Boërius *decis.* 340. *num.*4. Moneta *in tract. de distributio. quotidia.*1. *p. quæst.*6. Cænedus *in canoni.quæstio. quæst.*1. *num.*6. Decian. *cons.*43.*num.*16. *volu.*1.Petrus Gregor. *de benef.cap.7.num.*12. Hierony. Campanill. *diuers.iur.can. rub.7. sub num.*15.licèt aliquatenus confusè,Caputaq. *decis.*29.*p.*2. latè plures Rotæ decisiones adducens Lancelo.Rober.*de attenta.*3.*p.cap.*31. *à n.*25.Nicol.Gar. *in tract.de benef. tom.*1.6.*p. cap.*3.*à num.*121.

38 Item quando facta fructuum beneficij condemnatione executor velit liquidare etiam emolumenta incerta, vt funeralia, oblationes, elemosynas, & similia,quæ tunc nullo modo veniunt, vt tenent post alios Nicol. Garc.*d. cap.*3. *à d. num.*121. cùm fructuum, reddituum, & prouentuum, beneficij appellatione non contineantur, latè Moneta *in d.tract. de distributio.quotidian.*2.*p. quæst.*14. *num.*22. Zerol. *in praxi Episcopal.* 2.*p.verb. distributiones ad fi.* Cæned. *in canoni. quæstio.q.*1.*n.*15.

39 Quemadmodum etiam appellatione fructuum beneficij Ecclesiastici distributiones quotidianæ minimè comprehenduntur,nec veniunt Selua *de benef.*3.*p. quæst.*12. *ex n.*33. Couarru. *lib.*3. *variar. cap.*13. *num.*1. Andr. Gamb. *de off. & potestate legati de latere lib.*6. *ex num.*18. Oieda *de benef. incompati.* 1.*p. cap.*12. *num.*8. Flami.Paris. *de resignatio.lib.*6. *quæst.*2. *num* 30. Moneta *vbi proximè* plures referens, nonnullos etiam allegat Campanill. *vbi suprà rub.*7. *cap.*6. *sub num.*5. *&* 347. & quoniam nos de hac quæstione multa per ampliationes & limitationes congessimus suprà hac 4. p. cap.9. vers. alia se offert practicabilis inferenda dubitatio, & à n.75. hîc omitto,cùm pro nostræ doctrinæ exemplo hæc sufficiant.

Et iterum ex præfata doctrina infero, vt 40
tunc dicetur executor modum condemnationis variare, & excedere; quando facta condemnatione in fructibus perceptis, tentat etiam taxare fructus, qui percipi potuerunt, cùm in sententia nec expressum sit, nec virtualiter intelligantur iuris interpretatione, ita post alios Cardinal. Tusc. *pract. conclu.tom.7.litera S.concl.*126. *num.*24. quod fallit in attentatis, in quorum reuocatione debet fieri condemnatio fructum, tam per- 41
ceptorum, quàm qui percipi potuerunt, in tantum, quòd si in sententia omnium sit, quòd percipi potuerũt,tacitè intelliguntur, dummodo fuerint percepti ab aliquo tertio, 42
qui causam habuerit ab ipso attentante condemnato, Aquil. de Graff. *decis.*140. *fructus perceptos sub rub. de fructib.* Mandos. (qui generaliter affirmat) *in tract.commissio.*14. *formul. commissionis attentato. in verbo, fructus.* Lancelo.Robert.*tract.de attenta.*3.*p.cap.*31.*de pœnis attenta.n.*22.& præcedenti.

Insuper in liquidatione excedet execu- 43
tor, si lata sententia super fructibus à tempore litis contestationis, voluerit liquidare, & exequi in fructibus à tempore occupationis puta, & hic erit excessus de tempore ad tempus, secundùm ea, quæ latè inferiùs in sequenti cap. vndecimo dicenda sunt, quoniam cùm prædicta nec exprimantur in sententia, nec virtualiter subintelligantur aliàs à iure, nec comprehendantur etiam sub generalitate verborum, rectè dicitur executorem condemnationem augere.& alterare.

Sicuti per contrarium fructus veniunt, 44
quando tacitè & virtualiter in sententia subintelliguntur, licèt verbaliter non exprimantur, vt puta: quando quis in sententia condemnatus est ad restitutionem rei, quia sub restitutionis verbo in sententia prolato, etiam fructus comprehenduntur, si tamen aliàs natura iudicij, & actionis fructus restitutionem pateretur, autor est Bal. *in rub. C. de fruct.& liti.expens.num.*1. Iff. *in* §.*omnium. instit.*

inſtitu. de actio. idem Iſſ. *in l. Gall. §. & quid ſi tantum. num. 67. ff. de liber. & poſthum.* idem Bal. *conſ. 504. arbiter & arbitrator. colum. 2. verſ. modo quæritur. lib. 5.* Bertachi. *in reperto. verbo, condemnatus. numer. 50. ad med.* Couarr. *lib. 1. vari. cap. 3. num. 1.* latè Seſe *deciſ. 126. à numer. 3. cum ſeqq.* Tiraquell. *in repeti. l. ſi vnquam C. de reuocan. donatio. verbo, reuertatur. ſub num. 224.* de qua difficultate latè ad partes diſputauimus ſuprà hoc lib. 4. cap. 9. verſic. hinc & in illam labimur, *&c.* à num. 93. vbi reſoluimus executorem ad rei reſtitutionem datum vigore executorialium, non excedere fructus etiam liquidare, & ſoluere.

45 Prout etiam nec excedet executor, qui condemnatum in fructibus à tempore occupationis, vel conteſtationis voluerit competere, & liquidare fructus non ſolùm decurſos vſque ad ſententiam, ſed poſtmodum decurrendos vſque ad realem, & actualem rei reſtitutionem, gloſſ. & Iſſ. *num. 3. in l. cum fundus ff. ſi certum peta.* Capicius *deciſione 19. in fi.* Cardin. Tuſc. qui alios allegat, *practi. concluſ. tom. 7. litera S. concluſione 128. à prin.* Menoch. *in præludio de recuper. poſſ. num. 6.* Petrus Surd. *deciſ. 212. numero 12.* Marta Neapoli. *in compila. totius iur. controuerſ. ex omnibus deciſ. tom. 4. titulo de fructi. cap. 71.* & eſt Rotæ deciſ. 14. *de re iudi. in nouis.* de quo nos diximus latiùs cap. ſequenti à num. 8.

46 Supradictis etiam conuenit, quòd tunc dicetur executor in liquidatione modum exceſſiſſe, quando ſententia, quæ ſibi exequenda committitur, condemnat ad reſtitutionem tot vaccarum, ouium, equarum, *&c.* cum fœtibus, ac fœtuum fœtibus, quod vulgariter diximus, *con partos y pos partos.* & ipſe in infinitum voluerit liquidare eos partuum partus. vbi de vera quantitate nullo modo apparet, ſed ſub dubio eſt, de qua re latiſſimè & eruditè valde poſt alios Doctores hanc difficultatem abſoluit Eſcobar *in tractatu de ratiociniis cap. 18. per totum*, & in ſpecie *à num. 22.* vbi multa hinc inde pro declaratione horum verborum rei iudicatæ (partos y poſt partos) congeſſit, & nonnulla Ioan. Garcia *de expen. & meliora. cap. 23. num. 47.*

47 Quò etiam pertinet, quòd quando ſententia quis condemnatur ad aliquam pecuniæ quantitatem cum eius iuſto interuſurio, non debet iudex executor, iuſtam legis excedere taxam pro interuſurio, quoniam omnis ſententia excedens taxam le-
48 gis in annuis redditibus, eſt nulla ipſo iure ob clauem vſurarum, latè noſtras Gaſp. Rodrig. *de annuis redditi. lib. 1. quæſtione 16. numero 10. & ſeqq.* & quoniam ſententia iudicis, quæ exequenda committitur, debet reduci ad ſenſum, & diſpoſitionem iuris, & ſecundùm illud interpretari, ac declarari, 49
quia talis in dubio intelligitur, qualis de iure ferri debuit. latè Borgn. Caual. *deciſione 37. num. 53. & deciſione 24. numer. 74. p. 2.* quæ ita debet interpretari, ne iniquitatem, 50
& iniuſtitiam contineat, Caſtrenſ. *conſ. 3. lib. 1.* Menoch. *conſ. 80. num. 40.* & alibi paſſim per Doctores.

Et vlteriùs in liquidatione dicetur, modus excedi, quando ſimpliciter eſt facta ex- 51
penſarum taxandarum condemnatio, & executor ſimul de perſonalibus liquidare intentauerit, quoniam cùm in dubio expenſarum condemnatio minimè de perſonalibus intelligatur, ſed de proceſſalibus tantùm, alio ſpecialiter in ſententia non expreſſo, vt poſt alios Gondizal. de Paz *in praxi 1. p. primi tom. 11. temp. num. 24.* Ceual. *communi. opini. 5. tom. de cognitione violentiæ gl. 16. num. 12.* & alios allegans tenet Villadiego *in polit. c. 1. num. 66. fol. 16.* meritò limites ſententiæ excedere dicetur executor, ſi ad huiuſmodi perſonales expenſas manus appoſuerit.

Et illud ampliùs poteſt reddi exemplum; 52
vt tunc dicetur limites rei iudicatæ in liquidatione excedere executor; ſi facta expenſarum condemnatione, damna ſimul ſub liquidatione comprehendat, quoniam expenſarum appellatione in ſententiis non veniunt damna. gloſſ. *in l. 1. ff. de alienatio. iudicij.* vbi Alexand. *in additio. ad Bart. & l. 3. C. de fructib. & liti. expenſ.* Bald. *in l. terminat. numero 12. in fi. verſiculo modò quæro. C. de fructi. & liti. expenſ.* Iſſ. *in l. 1. §. fin. ff. ſi quis ius dicen. non obtemperauerit.* & condemnatus ad expenſas non intelligitur condemnatus ad damna. Rebuff. *in commenta. ad ll. Gallic. tom. 3. tractatu de expenſ. damn. & intereſſe, articulo 3. gloſſ. vni. numero 6. & 7.* & eſt gloſſ. *in d. l. 1. §. fin. ff. ſi quis ius dicen. non obtemperau.* & ibi Alexand. *numero 7. colum. 2. verſ. & de materia.* Alexand. *num. 7.* Socin. *num. 10.* & Iſſ. *numero 17. in d. §. fi.* gl. *in l. ſancimus. & in l. properand. §. ſin autem alterutra. C. de iudiciis.* Petrus Surdus *deciſione 261. numero primo.* vbi *numero 2.* vnam ponit limitationem, & poſt eum Gratianus *diſcepta. forenſ. tom. 1. cap. 56. numero 43. cum ſeqq.*

Hinc eſt, vt iudex reſeruans ſibi taxare 53
expenſas, non poteſt taxare damna. Bald. *in d. l. terminato.* & Rip. *in l. 3. numero 9. ff. de damno infecto*, & probare videtur gloſſ. *in cap. dilecti. de foro competenti.* vbi poſt eam notant Abb. & Felin. Boërius *in deciſ. 52. n. 5.*

Asin. *in praxi iudic.* §. 32. *capit.* 4. *numero* 1. Petrus Surdus *vbi proximè numero* 3. *&* 4. & hoc procedit in sententia, quæ est stricti
54 iuris, aliud verò est in contractibus, vt distinguit Archidiac. *in cap. in primis* 2. *quæstione* 1.Roman. *singular.* 346. Asin. *in praxi. d.* §. 32. *cap.* 4. *numero* 3. Gratian. *vbi proximè sub numero* 44. Cardinal. Tusc. alios referens *practi. conclusio. tom.* 3. *litera E. conclusione* 637. *num.* 2. *&* 3. & ita intelligendum est, quod ipse Tusc. dicit *tom.* 2. *litera D. conclusione* 4. *num.* 2. allegans Alexand. *cons.* 34.*in fi. lib.*3. Decius *in cap. cum M. num* 3. *vers. præterea de constitutio. & in cap. in nomine Domini. num.* 15. *de testib.* quod expensæ litis dicuntur damnum, intellige, quando per pactum alicui damnum resarciri quis promisit.

Aliud autem est dicendum,quando dam-
55 num virtualiter, & sub verborum inuolucro comprehenditur, ac subaudiri intelligitur in sententia, prout quando res restitui iubetur per executoriales, executorémque non excedere, liquidantem damnum ipsius rei, vt integra tradatur victori, fusiùs disputando resoluimus, multa adducentes in comprobationem suprà cap. præceden. in vlt. quæst. vbi commodiùs videre poteris à num.181.

56 Aliud non omittam exemplum, quod nostræ doctrinæ tradit Sigismund. Escacia *tractatu de appella. quæstione* 17.*limi.* 10. *numero* 54. dum per dictam Rotæ decisionem 100. *ex nouem p.* 1. *diuerso.* dicit, executorem excedere, quando liquidationem addiderit sententiæ, quod *numero* 58. *ad fin.* explicuit, & exemplificauit, quando scilicet non stat res iudicata, nec condemnatio super fructibus, & expensis, & executor vult addere fructuum, aut expensarum liquidationem, & per consequens nouam condemnationem, vt tunc ab huiusmodi excessiua liquidatione licita sit appellatio quoad vtrunque effectum.

Et quia per sæpius repetitam Rotæ Roma-
57 næ decisionem 100.& Gratian.*discepta. foren. d. c.* 333. *n* 4. & alios Doctores superiùs adductos post principium huius capitis, versic. hanc nostram doctrinam. numero 33. & versic. sequenti. hoc igitur saltim num. 35. apertè deciditur, non solùm modis prædictis dici excessum (qui est de re ad rem,) sed etiam quando in ipsamet liquidatione modum excedit executor, quod multis aliis causis contingere poterit, puta: ordinem liquidationis permissæ præposterans, citationem omittens, legitimas exceptiones liquidationi conuenientes non admittens, aut repellendas admittendo.quibus quidem in casibus excedere modum executionis mandatæ variis in locis diximus,singulorum singula capita propria describendo. & nihilominus in præsenti non omittam exempli gratia ea, quæ specialiter liquidationi conducunt, vt quæ excessiua dicatur liquidatio, clariùs pateat.

Et in primis licèt sententia super fructi-
58 bus, pertinentiis, & similibus primitus exe- cutionem iuris mereatur: tamen ad executionem facti (hoc est capere pignora, & similia) non debet deuenire executor, donec liquidauerit, & cognouerit, quid specialiter contineatur sub generalitate verborum sententiæ, nec ad hoc exequutoris potestas extenditur. B. *in l.* 1. *numero* 17. *ff. de lega.*2. *& in l.*2. *numero* 5. *&* 6. iuncto *numero* 2. *C. de senten. quæ sine certa quan. & in l. cum testament.* 4. *C. de testam. manumis. in fin.* Alexand. *consilio* 188. *viso processu. numero* 1.*lib.* 2. Benedi. de Paz *tractatu de guarent.* 1. *p. quæst.* 2. *in pluribus locis.* & præsertim *ibi*, *versic. sed non debet iudex fol.* 340. Gallez *ad form. Came. obli.* 3. *p. cap. de liquidatio. numero* 6. *vers. tertia quæst. fol.* 361. *& eadem p.* 3. *cap. de vi instrumenti oblig. Came. numero* 2. *&* 4. *fol.* 359. & post alios latè prosequitur Sigismund. Escacia *de appellat. quæstione* 17. *limi.*9. *numero* 24.*ad med. & à numero* 25. *cum seqq.* latè Hieron. Mago. in Rota Luca. *decisione* 79. *per totam*, præcipuè *numero* 15. Borgni. Caualcan. *decisione* 21. *numero* 35. *part.* 1.

Et quòd talis executio sententiæ factæ 59
ante eius liquidationem, sit nulla ipso iure, probant vltra relatos Castrens. *consilio* 169. *viso puncto & dubio, in fine.versiculo, postremò videtur posse.* post Bald. *in l.* 2. *C. de execut. rei iudic. & consilio* 165. *statutum disponit*, *libr.* 4. Bart. *in l. multum. C. de conditionib. & demonstrationib.* Couarr. *libr.* 2. *variar. cap.* 11. *numero* 1. & per eum Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. final.* 1. *part. cap.* 12. *numero* 29. Aymon Crauet. *consil.* 13. *versic. tertiò respondeo, num.*2. Rota *decis.*352.*num.*3. *lib.*1. *diuersor.* Peregrin. *decis.*48. *&* 65. *lib.*2. Anton. Augusti. *decis.*712.*lib.*3. *& in repertorio de attentat. numero* 18. ita etiam terminasse Rotam, testatur Gratian. *discepta. forens. tom.* 1. *cap.* 333. *num.* 7. *&* 8. qui omnes pro- 60
fitentur, ab huiusmodi excessiua liquidatione licitam esse appellationem suspensiuam, & per viam attentatorum etiam reuocatur.

Et quidem meritò, cùm sit executionis 61
præposteratio, quæ præsertim in executore causat nullitatem, & excessum,elegans Rotæ decisio, vt testatur Put. *decis.*318. *per totam lib.*2. *fol.* 233. Negusant. *de pigno.* 4. *memb.* 5.

p. à num.

p. à num. 10. *cum ſeqq. verſic. tertia concluſio.* cum aliis citatis à Ioan.Garcia *de expenſ. c.6. num.* 18. *& ſeqq.* Peregri. *de fideicomm.art.*51. Mareſcotus *variar. reſolutio. lib.* 2. *cap.* 12. *à n.*27. *cum ſeqq. c.*121. *à num.* 46. Anto. Gab. *tit. de appella. concl.* 2. *per totam lib.*2. *fol.* 144. Vantius *in tract. de nulli.ſententia.tit.quib.modis ſententiæ null. deferri poſſunt n.* 63. Nicol. Garc.*de benef.p.*9.*cap.*3.*à num.*5.Gutier.*pract. quæſt. ciui. lib.*1. *quæſt.* 131. *fol.* 237. & latiùs per nos infrà in cap.de appella.ab executore ordinem præpoſterante, quod eſt cap. 13. à principio.

62 Item in liquidatione excedet executor, ſi ad illam faciendam minimè citauerit aduerſarium condemnatum , prout præcisè , & de neceſſitate requiritur , ſecundùm Bald. *in l.* 2. *C. de executio. rei iudi. & in l. decem. ff. de verbor. obliga.*Benedict.de Barz *tractatu de guarentig.* 1. *p. quæſt.*2. *verſ.modo hoc. fol.*341. Galleſ. *ad formam Came. oblig.* 3. *p. cap. de liquidatione num.*2. *fol.*361.Roderi. Xuar.*in l. poſt rem in repeti. l. Reg. limi.*4. Couar. *lib.*2. *variar. cap.*11. Parlado. *lib.*2. *rerum quoti.cap. fi.* 1. *p.* §. 12. *ſub numero* 30. Menoch. *de adipiſcen. poſſ. rem.* 5. *quæſt.* 10. plures ex antiquiorib. refert & ſequitur Marant. *de ordin. iudi.* 6. *p. actu fi. verſ.& poſt omnia aduertatur per executionem , num.* 21. *fol. mihi* 377. *in additis.* Sigiſmund. Eſcacia *tract. de appellatio. q.*17. *limi.*9. *num.*35. *&* 41.& extra hos magnam regnicolarum cateruam congerit Baldez *in addit. ad Roderi. Xuar. & limi.*4.*num.*1. *& n.*2. *litera B.*

Et in ſpecie, quòd executor hoc caſu excedat , probat poſt alios Ioan. de Ferra. *in tract. de appella. c.*5. *ſub n.*52.*ad fi.& num.*52.

63 vbi dicit , quòd modus inter exequendum per executorem exceditur , vbi pars in caſu, quo adeſſe debet , non citatur per executorem , quod contingere dicit, quando in alia re , quàm in qua ſententia lata eſt , facienda ſit executio , vel quando liquidatio neceſſaria eſt , & quòd defectus citationis requiſitæ in executione illam faciat appellabilem quoad vtrunque effectum,plures Doctores teſtantur , quos nos retulimus ſuprà hoc lib. 4. cap. 1. verſic. quam executorialium expeditionem , *&c.* à numer. 42. cum ſeqq. & vide quæ capite 5. à numero 8. & ſuprà.

Et erit notandum , quòd in huiuſmodi

64 liquidatione fiunt probationes per teſtes, chirographa , & inſtrumenta , aut æſtimatores , ſummariè tamen non ſeruato ordine iudicij ordinarij,& ideo nec requiritur libellus , nec litis conteſtatio, cùm ſimus in proceſſu executiuo & executione , cuius pars, & membrum eſt liquidationis articulus incidens , ſed cumprimum petitur ſententiæ generalis executio , faciat aduocatus interrogatorij articulos circa damna , intereſſe, 65 pertinentias , & fructus liquidandos , docet B. *in l.* 2. *numer.* 5. *C. de ſenten. quæ ſine certa quantitate.* ſequitur Roderi. Xuar. *in l. poſt rem. in declara. l. Reg. limi.*4. *num.* 5. Eſcobar *in tract.de ratiociniis cap.*33.*num.*22.poſt alios quos allegat latiùs Eſcacia *tract. de appella. quæſt.*17. *limi.*9. *num.*24. *num.*28.*num.*34. *&* 35. vbi loquendo in executione ſententiæ latæ in iudicio vniuerſali , aut generali , vel alio debito velato , in quo quis eſt condemnatus ad reſtituendam hæreditatem ſimpliciter , quia tunc ſummariè admittendus eſt ad probandum , & verificandum , quæ bona pertineant ad hæreditatem , vel de valore , & quantitate fructuum , damnorum , *&c.* aut quæ bona dicantur de pertinentiis, ſecundùm ea , quæ inferiùs inſerenda ſunt.

Et loquendo tam in ſententia vniuerſali 66 petitionis hæreditatis , & ſimilium , quàm in ſententia , quæ condemnat ad rem cum pertinentiis , vt poſtquam probatæ fuerint in executione ſummariè , & extraordinario modo , ſine litis conteſtatione , *&c.* res quæ ad rem pertinent principaliter , aut acceſſoriè , ſuper omnibus erit facienda executio ſententiæ generalis , vt poſt Innocent. *in c. cùm ad ſedem* 15. *num.* 1. *&* 2. *de reſti. ſpoliato.* Bald. & alij *in l.* 1. *colum.* 2. *poſt princ. ff. de edendo,* & alios,tenet Gratia.*in diſceptatio. foren. tom.* 1. *cap.* 133. *numero* 9. *cum ſeqq.* dicens *num.* 10. quòd aliàs nihil proficeret in iudiciis vniuerſalibus obtinere huiuſmodi ſententias , ſi non liceret iſto modo extraordinario liquidare , & procedere ad executionem.

Pariformiter atque in huiuſmodi liquidatione executor omnimodo tenetur ad- 67 mittere omnes , & quaſcunque exceptiones admiſſibiles , & liquidationi attinentes, & tam ex parte actoris , quàm ex parte rei, vt puta talis res pertinet ad hæreditatem, vel non pertinet , vel comprehenditur ſub pertinentiarum nomine , vel non comprehenditur , res eſt pluris , aut minoris valoris , plus vel minus fructus percepti fuere, plus damnum factum fuit , vel minus damnum , & ſic de ſingulis , ita ſentit Bald. *in l.* 2. *C. de executio. rei iudic. & in l. decem ff. de verbor. obliga.* Roderi. Xuarez *in l. poſt rem. in declaratione l. Reg. limit.*4. Couarr. *cap.* 11. Menoch. *de adipiſ. poſſ. rem.* 5. *quæſtione* 10. Parlador. *lib.*2. *rerum quoti. c. fi.*1.*p.*§.12.*n.*30. Sigiſm.Eſcac.*tract.de appell.q.*17.*limit.*9.*n.*34. qui licèt dixerit , quòd debent admitti in liquidatione omnes exceptiones admiſſibiles

de iure communi, quæ debent admitti in iudicio ordinario liquidationis, tamen debet intelligi modo per nos scripto, prout & ipse *num.seq.* se ita explicuit, & declarauit, vt sit procedẽdum summariè, sine libelli oblatione, aut litis contestatione, cùm sit pars executionis. tamen voluit dicere, vt omnes exceptiones, quæ pertinent ad liquidationem, admittantur, scilicet; quæ proueniunt de natura iudicij.

68 Et ad huiusmodi liquidationes faciendas tam reus, quàm actor admittendus est, vltra aliquos ex supradictis, probant Ruin. *cons.*22. *num.*9. *vers. tertiò respondetur volu.*1. quem referens sequitur Petrus Surd. *cons.*186. *n.*24.

69 *ad fi. tom.*2. & executor ad liquidationes probandas terminum assignat de stylo Rotæ, intra quem si non liquidatum fuerit, ad executionem procedere potest, Put. *decis.*471. *in fi. lib.*2. Peregrin. *decis.*18. *lib.*2. Put. *decis.* 12. *de re iud.* Socin. *cons.*62. *num.*3. *lib.*1. Acorambo. *decis.*8. Rota *decis.*112. *in fi. p.*2. *diuersor.* Maresc. *vari. resolu. lib.*2. *cap.*21. *num.*31. & *cap.*112. *num.*20. & 32. & vide quæ nos infrà cap. 13. ante fi. vers. vnum tamen non omittam, & superiùs à n.69.

70 Ex hac doctrina fluit, quòd si executor admissibiles has exceptiones non admiserit, modum in liquidatione excedere dicetur, & ab huiusmodi admittendarum exceptionum reiectione, & ab admissione reiiciendarum, tanquam ab excessu legitimam esse appellationem, probant gl. *in c. ab executione C. quorum appell.non recip. verb.excedat.* Rut. *cons.*8. *num.*2. *volu.*5. Cardin. Tusc. *practi.conclu.tom.*1. *lit.A.concl.*4010. & iterum *sub concl.*1011. Vestrius *in praxi Roma. Cur.lib.*7. *cap.*3. *sub num.*9. *vers. sed & inter alios, fol.*196. & *eodem lib. cap.*5. *num.*9. Rebuf. *in tract. de sententiarum execu.art.*7. *gl.*12. *n.*2. & *in gl.*14. *num.*9. Cæsar Contar. *in repetit. l. vni. C. si de momen.poss.limi.*19. *num.*6. & *quæst.*24. *num.*1. & 10. Cæpol. *cautel.*44. *per totam.* Dueñas *in regul.*41. *limi.*1. Ioan. Ferra. *in tract. de appella. cap.*5. *num.*51. Marques. *de commiss.*1. *p. c.*24. *num.*85. Cæs. Bar. *in decis. Bononi.*55. *Domi. num.*11. & per Beroi. Lancelo. Rober. *de attent.*2. *p. cap.*12. *limi.*53. *num.*28. Roland. à Valle *cons.*43. *num.*6. *volu.*1. plurimos congessimus in cap.7. hac 4.p. vbi exactissimè de hoc articulo, à prin.

71 Et insuper conducit, quod dicit Maresc. *variar. resolu. lib.*1. *cap.*86. *num.*9. & 10. quòd iudex executor tenetur admittere omnes exceptiones releuantes, & propotionabiles iudicio executiuo, & quæ de iure communi processui executiuo opponi possunt, & si contrà exequeretur, signatura denuo transferret executionem cum appellatione, ita declarasse Rotam, testatur ibi ipse Maresc.

Ex quo inferri potest, quòd si caprarius, 72
tutor; aut administrator, fuerit ad restitutionem ouium, aut vaccarum cõdemnatus, & in executione opponat, tertiam, vel quartam earum partem naturaliter periisse, quia talis condemnatus audiri debet, etiam si simpliciter probauerit earum mortem, licèt absque eius culpa obiisse, non probet, tenet Iss. *in l. quod te mihi. num.*11. *ff. si certum petatur.* Escob. *in tract. de ratiociniis cap.*18. *num.*32. vbi probat quòd caprarius, qui certam mercedem recipit pro custodia, non admitta- 73
tur ad simplicem probationem; sed tenetur simul verificare, obiisse absque eius culpa, in tutore autem, vel alio administratore, procedunt superiùs dicta, quia in eis hæc ratio cessat, vt latè per eundem Escob. videre per te poteris.

Quò & illud pertinet, quòd si condem- 74
natus ad rei fructuum restitutionem, opponat, se fructus aliquos non percepisse, admittenda erit exceptio. nam licèt victus fuerit condemnatus in fructibus, & pro eisdem quoque in literis executorialibus monitus (cùm tamen generaliter tantùm) poterit nihilominus ipso in executionis articulo negare, se fructus huiusmodi percepisse, si modò intra terminum executionis sibi datum, vel saltim anteaquam declaratoria sententia contra ipsum proferatur, hanc exceptionem alleget; audietur, elegans Rotæ decisio 184. incipit *sicut auditor. de senten. & re iudi. in nouis, aliàs* 183. *fol. mihi* 42. quam sequitur & de practica Romanæ Curiæ testatur Vestri. *in praxi lib.*8. *c. fi. num.*17. *vers. & licèt fol.* 155. *in fi. & fol. seq.* & cum Rota *in decis.*5. *in fi. aliàs* 25. *de restitutio. spoliato. in nouis.* Nicol. Mill. *in reperto. verb. attentans, lite pendente. fol.*30. Achill. de Grass. *in decis.*140. *fructus perceptos. in rub. de fructib. expens. & interesse.* & Put. tenet Lancelo. Rober. *de attenta.*3. *p. c.*31. *à num.*38. *vsque ad* 41. per quos dicit, quòd 75
si condemnatus, etiam attentans probet, se non percepisse fructus, sibi prodest ad hoc, vt contra eum non fiat executio, qui etiam *num.*41. inquit, hoc esse regulariter verum, quòd contra cõdemnatum in fructibus non 76
sit exequendum mandatum, quando dat, & nominat alium, qui fructus perceperit, vt per Crescentium *decis.*92. Moheda. *decis.*2. & *decis.*10. testatur ipse Lancelo. ita decisum fuisse in Rota in vna Illardensi liquidatio. fructuum coram Caputaq. vt in recollectis per eũdem *decis.*237. incipit *fructus. 1. p.* & ita etiam tenuisse Rot. in vna Pampilo. Priorat. 26. April. 1602. coram Domi. Ludoui. quam ad aliud propositum ad literam refert Nicol.

Garcia

Garcia *de benef.6.p. c.3. n.113.* prout dictum fuit in hæc:Non constare de sufficienti paritione breuis , quia clausula (parito) non so-
77 lùm importat dimissionem possessionis , sed & restitutionem fructuum , vt fuit resolutum in Pampilonen. decis.28. Ianuar.1577. coram D.Blanch.in Hispalen .Benef.24.Februar.1584. coram domino de Cano , & coram eodem Ludoui. in causa Vrgelen. iuris optãdi 10.Decemb.1601.& de perceptione fructuum satis apparere, ex quo fuit in possessione,& non docet,se eos non percepisse, nec ab alio fuisse perceptos , Cota *decis.14.* fuit dictum in vna Compostela fructuum 9. Martij 1590. coram domino Plat.in Panormitana Archidiaconat.22. Maij 1592. & in Cõsentina Parochia. 10. Decemb.1592.coram domino Pamph. *&c.)* Hactenus de dicta decisione,& loquẽdo in spoliatore condemnato, latissimè cõprobat videndus Marius Giurba *decis.39.per totam.*

78 Et his accedit dispositio text. optimi *in l. Iulian.17. §. quod si dolo ff. de rei vindica.* quo dicitur , quòd contra eum , qui rem euicit, rectè opponi potest exceptio illorum fructuum , quos aliquo tempore euincens percepit, aut rẽ possedit , *ibi,* sed & fructus eius temporis , quo possessus est ab eo , qui euicit , restituere non debet, *&c.)* qui text.non est dubium, loquí de condemnatione facta, tum cùm loquatur depræterito , ibi , euicit, absque N. & quia euictio non dicitur nisi post rem iudicatam , iuxta totum titulum,
79 vbi plura iura , *ff. de euictioni.* & quæ ibi tradunt communiter Doctores,& alibi de euictione tractantes.quod corroboratur *ex l.1. C.de re iudi.*vbi probatur,exceptionem(quod petis, intus habes) posse condemnatum opponere post sententiam aduersus victorem, & post rem iudicatam , vbi Doctores latè prosequuntur.

80 Et pariformiter dicendum venit de condemnato generaliter ad fructus beneficij,& in executione opponit , se illos in vtilitatem beneficij conuertisse , vt hæc exceptio debeat legitima reputari , secundùm Vestri. *in praxi Romanæ Curiæ lib.8.c. fi. num. 17.fol.158.ad fi.& seq.*ex Rotæ *decis.184.aliàs 183.sicut auditor de senten.& re iudi.in nouis.*

81 Item etiam si condemnatus ad fructuum restitutionem , opponat de expensis in illis factis , legitima & admittenda exceptio erit per executorem , fructus enim in sententia intelliguntur deductis expensis , & oneribus pro illis , & illorum occasione factis. ita Borgni.Caualca.*decis.27.p.2.num.75.*Rebuf. *in constitutio.regali.tom.3.tract.de fructib.art.1. n.30.fol.893.*Arisinin.Tepatus *lib.1.tit.de fructib.rei litigiosæ.ante fi.fol.344.*

Et comprobatur , quia lex, statutum , aut 82
quælibet alia dispositio , loquendo de fructuum restitutione, intelligitur deductis expensis,& sumptibus factis, præsertim in cultura , & colligendis ipsis fructibus , volunt gl.B.& Angel.*in l.in fundo.ff. de rei vindic.* gl. *in §. ex diuerso. vers. certè illud ,* & ibi Doctores *institu. de rerum diuisio.* gl. *in c.cum antea. verbo,fructus.* & ibi Barba.*colu.2. de pigno.* Iacob. Areti.Beroi.& Alexan.qui adducit concordantes , & alij recentiores *in l.fructus* per illum text. *ff. soluto matrimo.* idem Bar. *in l. cùm quæritur.ff. de lega.3.*Specula.*in tit.de expens. §.1. vers. expensæ igitur.* Bal. & Salicet. *in l.si quis sciens. C.de rei vindic.* vbi & hoc di- 83
cunt ,procedere in malæ fidei possessore, idem Bal. *in l.1. colu.3.* per illum text. & ibi Angel.*C.de fructi. & litium expens.& in l. nec. ad fi. C. de compensatio. & in c.cum M. Ferrarien.colu.2. vers. ibi prouentus. de constitutioni.* Roma.*cons.230.præsupponitur primò.*Paul.Castren. *cons.239. super hoc facto.colu. vlt. lib.1.* Francisc. Areti. *cons.17. consideratis. colu.9.* & post alios Feli. *in c. ad nostram colu.1. & 2.* & ibi gl. per illum text. *de iureiur.* & probatur *in l. si à domino vel à patre.§. vlt.de peti.hæredi. l. fundus qui dot. ff. famil. herciscund.* text. *in l.diuortio.§. impendia. ff. solut. matrimo.* vbi gl. & Doctores. & optimè lex,*quod in fructibus. ff.de vsuris.* vbi in hæc scribitur:quod in fructibus redigendis impensum est, non ambigitur, ipsos fructus diminuere debere , *&c.)* & ibi quoque Angel. & per plures columnas latissimè, de hoc articulo,ad multos casus particulares inde inferens , omnino videndus prosequitur Tiraquell. *de retractu lignagier §. 15. gl.1. per totam ,* vbi copiosissimè de materia deducendarum impensarum ex fructibus.

An & quando in executione sententiæ, 84
qua quis est condemnatus ad rei , & fructuum restitutionem , possit exequutor expensas, & melioramenta in re vel ad rem factas, cum fructibus computare , & compensare , & quomodo , vide latè Aluar. Vallas. *de iure emphyteu. quæst.25.num.26.* Cou.*lib.1. variar. cap.8.num.4.* meliùs & latiùs nostras Ioannes Garcia *de expens. & meliora cap.22. num.54.*Capicius *decis.93. num.10.* bene explicat Escobar *de ratiociniis c.16. num.33. per totum.* quem consule , & Ioan. Garci.in re hac , vide Peregrin. *de fideicomiss. art.50. per totum.*

Sed an executor excedat, taxando ex- 85
pensas executionis coram eo factas, an verò debeat remittere ad iudicem superiorem mandantem , examinant Rebuf. *in constitutio.Regalib.tom.3.tit.de senten.execu.art.7.gl.9. num.16.fol.221.*Vestri.*in praxi Romanæ Curiæ*

c.fi. quod ego fœdere distinctionis componerem, vt mixtus executor, prout est, qui cognitionem habet, ad liquidandum, possit absque dubio illas taxare, quia cui committitur quod est plus, committitur etiam quod est minus. Merus autem, qui nihil decernit, nec iurisdictionem, aut cognitionem habet, sed omnia hæc geruntur à superiore, nec etiam taxare poterit has expensas coram se factas, & ita intelliguntur Doctores ipsi.

86 An & quando exceptio paupertatis excuset à solutione fructuum, vide Couar. *in pract. quæstio. q.25. ante fi. vers. decimo tertio,* alios citat Lancelo. Rober. *in tract. de attenta.3.p.ca.31.*

87 Et cùm de fructuum, damnorum, expensarum, & interesse liquidatione, & excessu latè fuimus loquuti, de pertinentiis autem pauca, & ea quidem obiter, operæpretium duxi, illam ingentem absoluere difficultatem, quæ rei, de qua agimus, pertinet; an scilicet de re iudicata lata super restituenda re, quia nihil de pertinentiis loquuta est, executor excedat, si condemnatum exequi velit in pertinentiis, appendicibus, & aliis rebus ipsi rei connexis.

88 Quam priùs vt diluamus, vtile quidem, & exoneroſum erit, (saltim remissiuè) præmittere, quid, quæque appellatione, & nomine pertinentiarum veniant, quarum in sententiis statutis, legibus, & aliis quibusuis dispositionibus mentio quotidiè solet fieri. de qua re quoniam plures plura dixere, ad illos cuncta dicentes me remittam, vt studiosus, quidquid sibi conueniat, eosdem requirat. Et in primis iura sunt, & Doctores communiter in illis, sic *in l. quod in rerum. § si quis post testament. ff. de legat. 1. l. prædiis §. qui domum. ff. de legat. 3. l. quæsitum est. §. si quis eodem. ff. de fundo instructo, & instrum. legat.* omnes Canonistæ *in c. cùm ad sedem. de restitu. spoliato.* præsertim Innocen. *ibi. vers. & dic quando pertinentiarum nomine, &c.* Ioannes Andr. *vers. pertinentiarum autem nomine,* &c. Anto. de Butr. *vers. oppono, quod non procedat.* Ab. *vers. sed nunc quæro.* Cardin. Ancara. & Immol. *vers. item aduerte.* Collecta. *num.9.* Bal. *conf.468. vers. istis ergo. volu.5.* Oldrald. *conf.10. in prin.* Speculat. *in tit. de religio. domi. vers. qualiter autem.* & ibi Ioan. Andr. *in addit.* Ab. *conf.62. vers. secundò principaliter. volu.2.* practi. Papien. *in libello, actio realis, in verb. cum pertinentiis suis.* Socin. *in regul.295.* Decius *conf. DXVI. vers. & sicut Domina.* Maria. Socin. Iun. *conf.160. num.33. volu.2.* Cardina. *conf.47. vers. ad illud respon.* (dicens, pertinentiarum nomine omnia ea venire, quæ pleno iure pertinent) Calderi. *conf.6. de verbor. signi.* Hostien. *in d. c. cùm ad sedem. vers. verumtamen si Ecclesia.* Barba. *conf.57. vers. ideo cum Innocen. volu.4.* Imola *in l.3.* & ibi Alexan. *vers. circa istam quæstionem. ff. de acquir. poss.* Alexan. *conf.222. in fi. volu 3. & conf.14. volu.7.* Aretin. *conf.15.* Afflict. *in tract. de capita. qui cur. vend. num.8. in vsi. feudorum.* Iff. *in l. fi. vers. vide etiam. ff. de constitu princ.* Rui. *conf.45. volu.1.* Mari. Soci. iun. *conf.160. num.32. volu.1.* Corneus *conf.321. vers. pro decisione. volu.4.* Paris. *concluss. suar. lib.5. regul.37.* Boër. *decis.50. colu. penult.* Natta *conf.506. à num.98. & suprà lib.3.* Roderi. Xuar. *alleg.7. à num.13. & suprà.* Crauetta *conf.895.* Rolan. à Valle *conf.10. à n.34. lib.3.* Cepha. *conf.3. num.42. lib.1.* Menochius *conf.378. à num.26. & conf.145. num.24.* Roderi. Xuar. *allega.8. num.14.* & ibi eius additio. Baldez. Matien. *in l.1. tit.10. lib.5. recopi. gl.12.* Gregor. Lop. *in l.26. tit.2. p.3. gl.1. & l.9. tit.4 p 3 gl.5.* Aluar. Vasq. *de iure Emphy. q.51. num.3.* latissime etiam per Cardinal. Tusc. *pracli. conclu. litera P. concl.323. per totam,* (vbi se ipsum ad alios remittit.) Bursat. *conf.5. n.7. 24. & 25. tom 1.* multa per Bertachi. *in reperto. verb. pertinentiæ. 4. p.* Tiraqu. *in tract. de retra. lignag. §.36. gl.3. à nu.4.* & idem *in tract. de primogenitura q.73.* latè Anton. Gabri. *lib. 6. commun. conclu. tit. de verb sig. concl.10. per tot.* Andr. Gaill. *lib.2. obseruat.63.* copiosè etiam & vtiliter per Manti. *in tract. de contracti. tom. 1. lib.4. tit.14. à n.32. fol.204.* exactè Menoch. *in tract. de præsumptio. lib.3. præsumpt.99. per tot. tom.1.* apud quos plenè, & vsque ad refectionem, quid nomen pertinentiæ in se comprehendat, & multa de pertinentiis, & connexis, & eorum natura latè Mieres, *de maioratu. 1. p. q.10. à n.90. cum seqq.*

Quod attinet tamen ad nostram propoſi- 89
tam quæstionem, videtur dicendum; executorem minimè excedere, si etiam sententiam super pertinentiis rei exequatur. Et moueor primò, quoniam pertinentiæ sunt appendices rei principalis, vt dicit Tiraquel. *in tract. de retract. lignag. § 36. gl.3. num.4. in princ.* & dicuntur annexæ & connexæ rei ipsi, & eiusdem naturæ censeri, ita *per l. quæ religios. ff. de rei vindi.* dicit Natta *conf.446. num.1.* Immol. *in l.3. circa finem prin. ff. de acquir. possess.* Petr. Surd. *in conf.135. num.4. & 5. tom.1.* & videntur rei principali seruire, tan- 90
quam quid accessorium, Silua. *conf.18. nu.7.* Surd. *vbi proxi. num.5.* Rot. *decis.100. ex nouem num.10. p.1. diuerso.* Innocen. *in c. cùm ad sedem. num.1. & 2. de restitu. spolia.* Gratia. *in discepta. foren. tom.1. cap.333. num.12.* Cardi. Manti. *de contra. tom.1. lib.4. tit.14. n.33.* post Ab. & Alexan. Cardin. Tusc. *vbi proximè per multos numeros.*

Et faciunt, quoniam illa dicuntur de 91
pertinen

pertinentiis, quæ aut lege, ſtatuto, homine, aut conſuetudine ad vſum alicuius rei ſunt deſtinata, cui vt acceſſoria accedunt, ita Innocen. *in c.cum ad ſedem. de reſt.ſpolia.* Bal. *in rub.de iudicijs num.*11. *verſ. quæro pet.* Soci. Senior *conſ.*47.*num.*4.*lib.*1. Decius *conſ.*516. *num.*23. Crauet. *conſ.*234. *numer.*2. *verſ.*2. Cardin.Manti. *tract.de ambigui. conuen. lib.*4. *tit.*14.*num.*32.

92 Sed diſpoſitiones, quantumuis ſtricti ſint iuris, loquentes de re principali, locum habent,& extenduntur, ad connexa,& appendices eius. text.eſt *in l. Lucius.*§.*Paulus reſpondit verſ. nulla neceſsitate*, & ibi valde notat
93 Bal. *ff.de adminiſt.tuto.* vbi promiſſio facta per fideiuſſionem (quæ eſt per ſtipulationem,& ſic ſtricti iuris, ſecundùm Niconi. mox citandum) de geſtis in tutela per tutorem,
94 extenditur ad geſta extra tutelam, quæ ſunt connexa ratione tutelæ, ſequitur Iſſ. *in l.*1.. §.*rationem in fi.ff.de edendo.*& poſt alios Franciſ. Niconi.*in repeti.c.quoniam contra à n.*441. *de probatio.* & pulchrè faciunt quæ nos c.11. à num 31. & ipſe Niconi. citat. text. dicit ſingularem *in l. cogendum* §. *fi. ff. de procura.*
95 quo dicitur, quòd habens mandatum(quod eſt ſtricti iuris) ad actum extraiudicialem, intelligitur, illud habere mandatum occaſione illius actus, ad agendum in iudicio,& ita in propoſito ſubtiliter notat Aretin. *in l. Gall.*§. *& quid ſi tantum.ff.de liber. & poſthum.*
96 *colu.*3. *in medio, verſ. tertio modo.* quia quæ non poſſunt, niſi connexè produci, non poſſunt niſi connexè tolli. *l. tria prædia. ff. de ſeruit. ruſti. præd.* Socin. *in l.*1. *colu.*95. *ad fi. verſ. quarto moueor. num.*55. *& colu.*106. *in fi. ff.de vulgari & pupilla.* Bal. *in l. fi. q. penult.C. de inſtitu. & ſubſtitu.* B. *in pri.q per eum diſputata*, incipit, *Lucanæ ciuitatis ſtatuto cauetur. colu.*3. *in prin. verſ. decimò probatur.* allegans *l.*1.*t.*1.*ff de adimen.leg.l.per ſeruum.*§.1.*in fi.ff.de vſu & habit.* Iſſ. *in l. quemadmod ff. de acquir. poſſ.& in l. quod iußit, colu.*3.*num.*12. alia allegans. *ff.de re iudi.* Bal.*in l.ſi ita ſcriptum* §.*regnli.* per illum text. *ff. de liber. & poſt.* facit bona doctrina Immol. *in cum M. Ferrar. de conſtitu.colu.*18.

97 Facit etiam, quòd licèt diſpenſatio odioſa ſit,& propterea reſtringenda,text.*in cap.*1. *in fi.de fil.presbyter. in* 6. gl. *in c. ordinarij de off.*
98 *ordinarij in* 6. (ex mox citandis) & tamen vbi ſumus in connexis, talis diſpenſatio extenditur ad non expreſſa, gl. eſt, quam ibi commendat nota. Ab. *num.*4. *in c. quia in tantum.de præbendis.verbo,plures.* ſequitur Iſſ. *in l.*1. *in prin. ff. de tranſact.* Anto. *in c. cùm in cunctis. colu.*7. *de electio.* Iſſ. *in l. beneficium. colu.*7.*num.*44.*ff.de conſtitu.Principum.* Soci. *in rubr. ff. de liber. & poſth. num.*11. optimè gl. & ibi Butr. *in c. quia iuſtum. de præbend.* Mareſcotus *variar.reſol.lib.*2. *cap.*24.*num.*6. Mando. *in regul.*20.*Cancellar.queſt.*7. *num.*3. Villalo. *in ſumma tract.*2. *difficul.*44 *n.*9. faciunt etiam quæ latè cumulauit Petrus Surd. *deciſ.*212.*à num.*8. *cum ſeqq.* vbi de fideiuſſio- 99
ne, quæ (licèt ſit ſtricti iuris) extenditur ad acceſſoria, & ea omnia, quæ adhærent, & accedunt rei principali, plures Doctores allegans, & plurima fundamenta, exempla, & doctrinas, quæ hanc partem miro modo comprobant, & corroborant, vide latiſſimè per Auiles *in c. prætor. cap.*1. *à numer.*9. *cum multis ſeqq.*

Et corroboratur hæc pars, quoniam pro- 100
curator non dicitur excedere fines mandati, apponens manus ad connexa mandato,ita conſuluit Paul.Caſtren. *conſ.*30.ſequitur Iſſ.*in l.*1.*colu.*1. *poſt medium.C.de tranſactio.* quos ſequitur Franciſ. Niconitius *in repeti. c. quoniam contra.de proba.num.*856. & eo etiam 101
comprobat, quia tranſactio (quæ pariter eſt ſtricti iuris) facta ſuper vna re, ad aliam extenditur ratione connexitatis, per gl. nota. *in c. accuſatus. in verſ. iudican. de hæretic. in* 6. quam valde notat Paul. *in l. ſi certa. C. de tranſactio.* Ancar. & Immol. *in l. qui Romæ.* §.*duo fratres.de verbor.obliga.* Iſſ. *in l. ſi ex falſ. num.*4.*C.de tranſactionibus. & in l. more. col.*9. *num.*56.*ff de iuriſd.omni.iudic. & in l. ſi quis ex argentarijs.*§.*rationes.in fi.ff.de edendo, & in l. ſi vnus.* §. *ante omnia. in fi. ff. de pactis. & in l. tres fratres. colu. fi. ad fi. ff. de eo quod certo loco.* latè Petrus Surd. *conſ.*265.*à num.*17.*& ſuprà, à prin.tom.*2.

His accedit, quòd alicuius rei facta ven- 102
ditio extenditur,& trahitur ad rem acceſſoriam & cohærentem, & pertinentem, vt per *l.Seiæ* §. *Tyrannæ. de fundo inſtruc.& inſtrum l. prædijs.*§.*fi. de lega.*3.& vtrobique B.Alber.& cæteri Doctores, tenet Anto. Gam. *tom.*2. *variar.cap.*2. *num.*13. qui bene explicat text. *in l. ſed adeſt.* §. *ſi quis mulierem. ff. locati.* vbi Paul. & Doctores,text.*in l.in rem actio.*§. *item quæcunque. ff. de rei vindic.* text. *in l. plerunq; ff.de ædili.edicto.l.ſi vt certò* §.*vſque adeò ff.commodati.l quamuis ff.de precario.l.cum auro. ff.de auro & arg.leg.l.poſſeſſionũ.C.comm.vtriuſque iudicij.* Guillel. de Cunis *in l.ſi vt certo* §. *vſque adeò.ff.commodati.*& ibi Alberi.de Roſſ. Fulgoſ. & cæteri Doctores, Angel. & alij Doctores *in l.eum qui.* §. *non ſolùm ff.de furtis.* Bal. *in c. tranſlato. de conſtitu. num.* 3. *colu.*1. Anto. Gom. *vbi proximè*, qui loquuntur in 103
ancilla, equa,vacca,aut oue ſimpliciter vendita, quòd intelligitur, etiam ſi non exprimatur, vendi pullus, vitulus, & agnus earum, ſi adhuc lactatur, quia iudicatur vna, & eadem res, & acceſſoriè adhæret matri,

secus quando non lactatur, sed pascit herbam, & alitur per se, quia iudicatur res distincta, & deperse, non autem quid accessorium, & adhærens matri, ad quam distinctionem reducendam esse *l.lega.§.fi.vers.ouibus ff.de legatis* 3.

Et ex hac ratione probat text. *in l. ædiles la* 2. *vers* 1. *ff. de ædili. edicto.* dicunt ibi Odofred Bal.Angel.Salicet.Fulgo. & communiter Doctores,& *per §. vendidi, eiusdem legis.l. eum qui §. non solùm. ff. de furtis.* Guillel. Alberi. & alij communiter *in l.si vt certo §. si vsque adeò ff. commoda.* Bal. Salicet. & alij Doctores *in l.*2.*C. de ædili. actio.* Anto. Gom.
104 *tom.*2. *var. cap.* 2. *num.*15. quòd si venditur mula, vel equus, venit etiam sella, & frænum, & alia ornamenta, quibus tempore contractus equus emptori ostensus est, quia hæc ornamenta accedunt accessoriè, & cohærent rei venditæ, quoniam quando ali-
105 qua res alteri accedit, & cohæret, iudicatur vna, & eadem res, & non debet ab ea separari, text. *in l. in rem actio §. item quæcunque ff.de rei vindi.*

106 Hinc quando res prohibita è Regno extrahi, publicetur,quia cadit in commissum, publicatur etiam, & in commissum cadit, currus, nauis, mulus, saccus, quibus exportatur, quoniam licèt hæc non sint de mercibus prohibitis; tamen tanquam accessoria etiam publicata sunt, ita probat text. *in l. cotem ferro. & Dominus nauis. ff. de publi. & vecti.* magnam Doctorum cateruam congessit ad hoc Bobadill. *in politi. lib.*4.*c.*5. *à n.*35.

107 Quod & eo fortius redditur, quoniam sententia lata super re, aut bonis,quibus adhæret & est annexum ius patronatus, comprehendit etiam ipsum ius patronatus, in consequẽtiam & accessoriè, eiúsque virtute in victorem transit, vt in vno plures referunt latè per Nicol. Garciam *de benef.*5. *p. cap.*9. *num.*27. & exactissimè quamplures
108 congerens *à num.*25.*cum multis seqq.* testatur idem esse in sententia confiscationis bonorum, quibus adhæret ius patr. quo loci *& in* 5. *p. cap.*5. *à num.*9. *cum multis seqq.* plurimas adducit doctrinas, & effectus resultantes ex
109 hac connexitate, & cohærentia iuris patronatus, qui quidem rei de qua agimus rectè conducunt,quas per te vide.

110 Et ex prædictis infert Francis. Niconitius *in d.repeti.c.quoniam contra.de probatio. n.*857. quòd sententia nedum parit exceptionem rei iudicatæ in rebus prosequutis, sed etiam in pertinentiis, & appenditiis prosequutorum, allegat text. (quem dicit notabilem) *in l. si cum tibi.C.de iudi.* quem ibi singularem vocat ad propositum B. qui sequutus à Salicet. *ibi,* illum text. ita sumunt (licèt sententia generalis non nocet in specie non prosequuta, nocet tamen in appenditiis prosequutorum) licèt Alexan. ibi aliter sumat secundùm eius verum intellectum (vt aiunt) vt sententia lata super certa specie iudicij generalis, nocet in omnibus eius accessoriis, vel dependitiis, licèt super eis non fuerit disceptatum, & hunc intellectum ad illum tex. retinet gl. *ibi verbo, non posse*, communiter recepta per Bart. Bal. Paul. Castren. Salicet. Alexan. & Iss. *ibi.* idem tenet ipse Iss. *in l. licèt vers. tertio C. de iudicijs. & in l. non egimus. num.*2 *ff. si quis cautionibus.* Bart. *in l. Aurel. §. Caius in fi.ff.de liber. legat.* facit text. *in c. inter dilectos.* & ibi Immol. quem citat Niconiti *vbi proximè.*

His adde consilium Alexan. 23. *num.*6. 111
*lib.*5. quo dicitur, quòd sententia lata super re petita, intelligitur etiam lata super accessoriis,& ab ea dependentibus,licèt in ea specialiter nõ exprimantur,per quod consilium ita pluries determinauit Rota Romana, vt testatur Prosper. Fari. vt ex recollectis per eundem est decisio DCCCLVI. & decisio DCCCLIV. *fol.*478.& decisio DCCCIXVI. quibus dicitur, quòd sententia in fauorem præpositi lata super restitutione sedis præeminentioris, extenditur, & exequitur in aliis præeminentiis, de quibus actum non fuit. de quibus decisionibus nos latissimè egimus suprà c. præcedenti num.19. vers. hinc ad particulares quæstiones, *&c.* quæ omnia hîc applicari possunt. Et facit insuper quod dicit Ab. *in cons.*89.*in quæstione.colu.*2.*in prin. vers. nec obstat si dicatur. lib.*1. quem referens sequitur Cardi. Tusc. *practi.conclu.lib.*7. *litera S.concl.*226.*num.*111. Paul.Castr. *cons.*275.
*ad primum in prin. lib.*2. dicentes, quòd si 112
sententia declarat Castrum esse ciuitati subiectum, & esse de aliquo comitatu, censetur declarare vt teneatur contribuere ad onera ciuitatis, quia est appendix, & accessorium ad subiectionem declaratam, & ab ea dependens.

Et quòd sententia lata in principali ex- 113
tendatur ad connexa, pertinentia, & adhærentia, in terminis etiam tenet Hippoly. de Marsi. *in repeti. rub.ff.de fideiuss. num.*187. *& per d.l. cum tibi.* & B. *ibi.* idem tenet expresse doctissimus Auil. *in c. prætor. cap.*1. *num.*17. qui *à num.*9. post gl. *in c.licet ergo.*8. *q.*1. *& l. fi.§.fi.ff.manda.* Alex. *in cons.*40.*num.*11. *volu.* 5. Innocen. *in c. dilecto de rescrip.* & Hippoly. de Mar. *vbi suprà num.*189. & Feli. *in c. super literis. colu.*13. *de rescrip.* rectè comprobat Mari. Giurba *decis.*108. *sub num.*9. per Bal. doctrinam,quam sequitur Castren.*cons.*306. *volu.*2. Peregri. *decis.*118. *num.*3. Gaill. *lib.*1. *obserua.*128.*num.*8. cuius rationem reddit ex

alii s

aliis Giurba *ibi,nu.*7. videndus. firmat etiam Vincentius Carocius *exceptio.*126. *num.*8. &
114 in regula *cùm quid. p.*1. *limi.*4.& docet ipſe Auile. quòd ſi iudex ponit manus ad connexa mandato, non dicitur excedere finem mandati, vbi in comprobationem plurima elegantia adducit fundamenta, & doctrinas, & poſt Felin. Innocen. Bald. & alios, idem repetit *in n.*27.*cum ſeqq.*quem omnino vide, & Hippolytum de Marſi. *vbi ſuprà.*

115 Et inſuper probatur, quia licèt ſententia aliàs ſit ſtricti iuris, extenditur ad augmentum, vt *per l. ſi opus.* & ibi Alberi. *ff. quod vi aut clam.l.quamuis.*iuncta gl.*in verb.perinde ff. de bonis authori. iudi. poſſiden. l. cùm patro.* §. *quamuis in fi. reſpon.*1. cum concordanti. per Tiraqu. *lib.*1.*de retract.*§.1.*gl.*18. *num.*53. *pag.* 358. quos ſequitur referens Mieres *in tract. de maior.at.*1.*p.quæſt.*10. *num.*20. *in nouiori impreſſione.*

116 Et quòd ſententia extendatur ad connexa per text. *in l.ſi cum tibi.*vbi B. *C.de iudic.* notat Hippolyt. *in rubr.ff.de fideiuſſ.num.*187. Auil. *in cap. prætor cap.*1. *num.*17.*fol.*28. latè Tiraquell. *in tract. res inter alios pag.*26. per quem ita affirmat Mier. *vbi proximè nu.*124.

117 & quòd vbicumque profertur ſententia ſuper dominio caſtri, cenſeatur data ſuper iuriſdictione, quæ caſtro cohæret, reſoluit Eguid.Boſſ. *in voto practicæ crim. vt de Principe num.*255. Capicius *decif.*22.*num.*36.ſententiam autem Baldi *in d.* §. *è contrario.* ſequitur gloſſ. Pari. *in conſuet. Pariſien. p.*1. §.1. *gloſſ.*5. *num.*44.*fol.*32. & quòd ſententia lata ſuper comitatu ſiue abſolutoria ſiue condemnatoria profit, & noceat in molendinis, & aliis acceſſoriis, ſeu connexis, ſubintellectis ſub principali, pulchrè comprobat in noſtris terminis Marius Giurba *d. decif.*108.

118 *ſub nu.*9.*verſ.reſpon.*3.*& n.*7.*fol.*391. Et idem dicendum de re incorporata, quia incorporatio omnia comprehendit. Mieres *vbi proximè num.*125. Quintilia. Mandoſ. *in regu. Cance.*12.*num.*6. *fol.*66. vide Tiraquel. *in l. ſi vnquam.verbo,donatione, ſub nu.*192. vbi quid dicatur ius incorporatum.

119 Et quando bona dicantur augmentata in maioratu, & quando eodem iure iudicentur, & quando eorum fiat incorporatio maioratus, quando augmenta cenſeantur eſſe de maioratu, & eius regulis iudicari, ac comprehendi, tanquam connexa, & inſeparabilia, vide latiſſimè plures relatos magnam copiam doctinarum cumulans, per Mier. *de maioratu*1. *p. quæſt.*10. *per totam.* vbi plura elegãtia *in nouiori impreſſione.* & vtrunque Moli. alter *de primogeneis lib....c....à n....* alter & Theologus *de iuſtitia & iure in tract. de maioratu.*

Quibus conuenit, quod dicit Mareſco. 120
*variar.reſolu.lib.*1.*cap.*87.*num.*25. quòd ſi ſententia lata eſt in iudiciis vniuerſalibus generaliter, faciat rem iudicatam in omnibus pertinentiis, poſtmodum in executione liquidatis, & declaratis, adeò vt clauſula (pa- 121
rito iudicato)quoad illas pertinentias, etiam non expreſſas in ſententia, ſed tacitè ſubintellectas à iure operetur, iuxta Rotæ deciſionem 100. *num.*14. *iuncto num.*35. *p.*1. *diuerſor.*

Hinc etiam condemnatis ciuibus alicuius 122
ciuitatis, intelliguntur etiam condemnati habitatores alicuius caſtri, quod eſt de comitatu ipſius ciuitatis, quoniam ciues illius ciuitatis dicuntur comitatiui caſtri. Hanc doctrinam tenet Bart. *l.*2.*in prin. num.*6 *ff.de verbor.ſignifi.per l.ciuitatibus.de legat.*1. *l. ciuitas.ff.ſi cert.petat. l. ciuitatibus. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine.*ita vt ſi ſimus in materia & cauſa communi ciuibus & comitatiuis, tunc verius eſt, vt comprehendantur comitatenſes in ſententia condemnante ciuitatem, prout declarat Feli. *in c.Rodulf.colu.*9. *poſt medium. num.*9. *de reſcrip.* Rebuf. *in l.*2. *colu.*5.*in fi.verſ. denegatur in materia congruenti. ff. de verbor. ſignifi.* Gratia. *in diſceptationi-* 123
*bus forenſ. cap.*207. *num.*7. qui *à num.*2. latè comprobat, quòd appellatione ciuitatis veniunt caſtra,& villæ.

Ex quibus quidem libentiſſimè moueor, 124
hanc partem, & ſententiam amplecti, vt exequutor rei iudicatæ latæ ſuper re reſtituenda, non excedat, ſi eam exequatur in pertinentiis, & appendicibus, pertinentibus, & annexis, augmentis, & cohærentibus ipſi rei, etiam ſi in ea non exprimatur. cum hoc tamen temperamento, vt illæ pertinentiæ, ſaltim in genere ſint antea petitæ, iuxta ea quæ latè diximus ſuprà in c. præcedenti à num.33. licèt aliàs ferri poſſit ſen- 125
tentia ſuper connexis & dependentibus, etiam non petitis. *c. inter dilectos.* & ibi Immol. *de donatio.* Franc. Niconi. *loco ſuperiùs citato num.*871. & poſt alios Auiles *in d. c.*1. *prætor.num.*14.*&* 15.quia ſententia ſuper eo, quod venit ex natura, & aptitudine propoſitæ actionis, valida eſt, quia petitioni ineſt, Eſcacia *de appella. quæſt.*11.*num.*23.& ex Fel. Abb. & aliis Maſcard. *conclu.*118. *num.*51. & in terminis Giurba *deciſ.*108 *n.*7.

Et pro complemento huius pertinentia- 126
rum articuli aduertere debes, quòd verbum (cum pertinentiis) eſt vniuerſale ſui natura. *l.*1. §. *cùm vrbem. ff. de off. præfecti.* Innocen. *in c.cùm ad ſedem. ad fi. C. de reſti.ſpoliato.& in c.ex literis. de iure patrona.* apta comprehendere honores, onera, ſeruitutes, & omnia, etiam neceſſaria ad rem ipſam principalem,

notatur

notatur *in l. rerum appellatio. ff. de verbor. ſignif.* Bal. *conſ.*245. *volu.*3. Innocen. *vbi proximè.* & poſt alios Burſa. *conſ.*5. *numer.*7. *tom.*1. & vt in propoſito inquit Mantica *de contracti. tom.*1. *lib.*4. *tit.*14. *numer.* 32.

127 quòd verbum (pertinere) latiſſimè patet, iuxta *l. verbum illud pertinere ff. de verbor.*

128 *ſignifi.* in tantum quòd conceſſio rei cum pertinentiis dicitur incerta, & parum proficit, niſi limitatè, & quid aut quantum de eis probatur, vt notatur per ſcribentes *in l. legaui. ff. de liberatio. leg. & in l. ſi ſic.* vbi B. *ff. de leg.*1. Alexan. *conſ.*55. *volu.*4. *& conſ.*187. *num.*9. *volu.*2. Mandoſ. copioſas Cotas ad Romanum *conſ.*336. *num.*2. *verb. appareat,* latè Burſa. *in conſ.*5. *num.*24. *&* 25. *tom.*1. Soci. Iunior *conſ.*166. *num.*32. *volu.*2. Cæphal. *conſ.* 250. *num.*16. & poſt Immol. Alexan. Iſſ. Pari. de Put. & alios bene probat Petr. Surd. *conſ.* 135. *num.*59. *&* 60. *tom*1.

129 Ac propterea cùm res principalis de iure communi non habeat certas acceſſiones limitatas, pertinentias, appendices, & alia acceſſoria, niſi ab homine, aut conſuetudine ſint atributa (vt dictum eſt ſuperiùs, & latè per Doctores citatos hactenus) certè onus

130 probandi incumbit ei, qui dicit ea, de quibus contingit dubitari, eſſe, & inter rei pernentias computari, Aym. Craueta *conſ.*480. *n.*1. Cardinal. Manti. *vbi ſuprà d. lib.*4. *tit.*14. *ſub num.*31. *verſ. ſed cum caſtrum. tom.*1. & idcirco rectè dicit Gratia. *in diſcepta. foren. tom.* 1. *cap.*333. *num.*9. *cum ſeqq.* præſertim 12. poſt Innocenti. *in d.c. cum ad ſedem num.*1. *&* 2.

131 *de reſtitutio. ſpoliato.* quòd lata ſententia generali ſuper pertinentiis, executio eiuſdem fiet tam pro principali re, quàm pro pertinentiis, quæ liquidabuntur, & quæ pars probauerit, ad rem ſpectare, & pertinere, facit etiam Rotæ elegans ſæpe repetita deciſ. 100. *per totam, p.*1. *diuerſo.* poſt Romanum *conſ.*211. *n.*5. Roma. *conſ.*22. *n.*2. *lib.*1.

132 Illud tamen generaliter in materia liquidationis præ oculis habere debes: vt teſtes, inſtrumẽta, & aliæ omnes probationes, quæ in iudicio principali fuere adductæ, & præſentatæ, pertinentes ad liquidationem, puta, quia illis verificatum eſt ſpecialiter, quot, & qualia bona in hæreditate remanſerint tempore mortis defuncti, vel quæ res ſint pertinentiæ, & appendices, ſeu connexæ, & acceſſoriæ, quot fructus percepti fuêre, & de eius vero valore ſingulis annis, aut ſuper æſtimando damno & intereſſe, *&c.* rectè poſſunt iterum reproduci in liquidatione, & via executiua cartæ executoriæ, & omnino proſunt. vt loquendo in iudicio petitionis hæreditatis, & in executione ſententiæ vniuerſalis, latæ ſuper eadem exactiùs comprobat, & proſequitur Afflict. *deciſ.*35. *per totam.* Imò tenet, quòd propter periculum 133
ſubornationis (quod etiam in hoc iudicio liquidationis locum habet) liquidatio facienda eſt per antiqua acta, teſtes, & probationes (ſi qui ſunt teſtes) & non ex nobis propter dictum periculum, allegat ad id Offred. & ideo conſulit Gutier. *de iuram. confirmatorio.*1. *p. c.*1. *num.*32. motus ex doctrina 134
Afflictis, quòd quando liquidatio fuerit ad executorem remiſſa, ſit cautus aduocatus, vt præcipiat parti, vt in executoria inſeri faciat dicta teſtium, qui congruentiùs, aut meliùs depoſuerunt in cauſa principali circa valorem fructuum, damni, aut intereſſe, ne aliter aperiatur porta teſtium ſubornationi. ſequitur Muñoz de Eſcob. *in tract. de ratiocinijs. c.*23. *num.*26. *& ſuprà.* vterque tamen iudices admonet, vt ſi aliquo modo ex proceſſu cauſæ principalis aliquam quantitatem certam debitam deducere poſſint, ex- 135
plicitè reum in illam condemnent, ne huiuſmodi iudicibus executoribus liquidandam remittant vel reſeruent, ex eo ſiquidem (vt experimento cognouimus) magnum partium diſpendium euitabunt, quo etiam legislatoris præceptum, & deſiderium adimplebunt, qui hoc ipſum ipſis præcipiendo commendauit (nec id ſine myſterio) *in l.*55. *tit.*5. *lib.*2. *recopil.* quod & idem animaduertit Ioan. Garcia *de expenſ. c.*24. *num.*7.

Nunc tractemus de executore rei iudi- 136
catæ, qualiter ſe debeat habere, quoties quis eſt condemnatus ad reſtitutionem frumenti, vini, vel ſimilium fructuum debitorum, an poſſit compellere condemnatum ad ipſos fructus, an ad eius æſtimationem, qualitérque hæc creſcat æſtimatio. In quo illud ſe offert dicendum, quòd aut quis condemnatur ad reſtitutionem fructuum in genere, vt tot menſuras tritici, viníque; & tunc non deuenitur ad æſtimationem, ſed in ipſis fructibus in ſpecie facienda erit executio, niſi conſtet, non ſtare, aut ſolui non poſſe, quia iis caſibus deueniri poteſt ad æſtimationis executionem, poſt alios Caluacan. *deciſ.*27. *num.*2. *&* 3. *p.*3. quibus adde, quę exactè congeſſimus ſuprà hoc lib.4. c.5. num.33. verſ. inſuper ſuperiùs propoſitam, *&c.* & iſto ca- 137
ſu propter moram ab ipſius tempore creſcit ſemper æſtimatio, & valor fructuum, & ſic intelligitur *l. vinum,* cum ibi notatis *ff. ſi cert. petat.* Genuenſ. deciſ.117. *num.*30. Gaſpar Rodrig. *de annuis reddi. lib.*1. *quæſt* 11. *num.*29.

Aut condemnatus debet fructus in ſpe- 138
cie, vt puta; quia illos ex alieno fundo percepit; & tunc aut ſtant, ſeu præſumuntur ſtare, vt quia ſunt recollecti intra triennium, *l.*1. & ibi gl. *C. ſi aduerſus vſucap.* vel intra annum

annum (in regione in qua regulariter, vlteriùs non ſeruantur) aut ſunt conſumpti. Priori caſu condemnatus tenetur fructus reſtituere,aliàs ad æſtimationem quanti plurimi deueniendum erit, niſi debitor probaret conſumptos abſque eius culpa, ſecun-
139 dùm Rodrig.*vbi proximè*. Si verò conſumpti ſunt à debitore , tunc tenebitur ad æſtimationem habito reſpectu ad illorum tempus perceptionis, aut conſumptionis, ſecundùm Ananiam *conſ.*38.*num.*3. Bal. *in l.*2.*in fi.C. de fructi. & litium expenſ.* Menoch. *de recuper. poſſ. rem.*15.*num.*660. Gaſpar Rodrig. *d.c.*12. *ſub num.*29. Cancer. *vari.reſolu.in* 3.*cap.* 1. *de actio. & oblig. num.*182. Natta *conſ.*599. *n.*4. Ruin. *conſ.*56. *num.*3. *volu.*2. Suarez *recept. ſenten.verbo,fructus num.*346. Rolh. *exerci.*16. *num.*20.Eſcacia *de iudiciis lib.*1.*cap.*38.*num.*9. Couarru.*lib.*1.*varia.cap.*3.*num.*7.Sfort. *conſ.*3. *num.*6. Rendin. *in prompt. iur. tit.*90. *de præſumpt.num.*4. Neguſan. *de pigno.p.*5. *membr.*5. *num.* 12. *verſ.adde tamen.* Cagnol. *in l.ſingularia. num.*139. *ff. ſi cert. petat.*Lamberteng. *de contract.lib.muli.gl.*1.*num.*221.*&* 246. Boui. *de ſtatut.verbo,præſumptio. gloſ.*1.*num.*18.*in fi.* Barboſa *in l. diuortium* §. *interdum num.*43.§. *ob donationes num.* 42.*ff. ſoluto matri.* Gratian. *diſcepta.*42. *num.*50. Gualt. *de tuto. p.*3. *rub.*2.*nu.*54. Auill.*in c.prætor. cap.*10.*gloſſ.execution. nu.*29. Tepat. *lib.*1.*var. tit. de fruct. in gener. colu.*7. *in prin.* Anto.Sola. *ad decret. Sabaud tit.de cenſib.gl.*1.*p.*4.*num.*2.Alb.*conſ.*182. *num.*35. apud quos omnes videre poteris, an & quando fructuum æſtimatio creſcat,& de eleganti diſtinctione præ cæteris videndus eſt omnino Marius Giurba *deciſ.*115. *per totam* , ad quem te libenter remitto , quia tractat mirabiliter , & de præfata diſtinctione, clarè poſt alios Doctores explicat, Eſcobar *in tract.de ratiocinijs. cap.*17.*à num.*7.*vſque ad*
140 24.vbi doctè quidem, quãdo creſcat vel decreſcat valor fructuum, vel quando æſtimatio quanti plurimi ſit in ſentẽtiæ executione facienda, & quod tempus ſpectandum ſit,& attendendum , vt æſtimatio quanti plurimi locum habeat, an conſumptionis veræ, vel fictæ,an perceptionis,& de aliis infinitis difficultatibus , quæ incidere ſolent in executione rei iudicatæ , ad liquidandos fructus, ad quem & ab ipſo relatos te remitto , quia bene loquitur, & peritè,Caual. *tract de tutore à num.*235.*cum ſeqq.* Petrus Surd. *deciſ* 81. tractat etiam nonnulla Roderi. Xuar. *in l. poſt rem in declaratio.l. Reg.ad ſi.operis* §. *quæritur vlteriùs quæſt.*8. Pulchrè etiam & latiſſimè de hoc articulo poſt plurimos Giurba *deciſ.*115.*per totam.*Gratia.*diſcept.foren.c.*243. *à num.*56. Moder. *de proceſſi. executiuis* 1.*p. cap.*2.*num.*103.Peregri. *deciſ.*61. *num.*4. Cualcan.*deciſ.*27.*num.*6.*p.*3.Menoch.*de adipiſ. rem.num.*121.*& conſ.*1111.*num.*43. Fab. Ann. *conſ...num.*24.Lupuz *de vſuris comment.*3.§.6. *num.*145. Tuſcus *lit. F. conclu.*492. *à num.*5. *cum ſeqq.*

Poſt conſumptionem autem non creſcit 141
æſtimatio , quia fructibus iam conſumptis non dicitur debitor fructuum , ſed æſtimationis eorum. arg. text. *in l.*1. *C. de diſtractio. pignor.* vbi ideo conſumpti fructus compenſantur, & debitum extenuant,quia iam non cenſentur fructus , ſed quantitas , ita docet B.*in l.eum qui.ff.de his quibus vt indignis.*idem Bart. *in l.diuortio.*§.*ob donatio.in fi.ff.ſoluto matrimo.* Boëri. *deciſ.*68. *num.*2. Socin. *conſ.*82. *num.*27.*lib.*4. latè Caualca. *de tutore à n.*226. *cum ſeqq.*& Gaſpar Rodrig.*vbi ſuprà num.*29. *ad fi.* vbi adnimauertendum hoc eſſe , aſſerit , maximè ab executoribus executorialiũ, qui paſſim re hac decipi & errare , ſolent. qui quidem Rodrig.*ibi num.*30. cum Boërio *deciſ.*68. *num.* 5. & noſtrate Ioan. Garci. *de expenſ. c.*23.*num.*47. *verſ.aduerte tamen,*affirmat,quòd ſicut iuſta cauſa litigandi excuſat à condemnatione expenſarum, *l. qui ſolidum* §.*etiam. de leg.*2. ita excuſat à mora, & per 142
conſequens à ſolutione valoris & æſtimationis quanti plurimi, quod eſt notabile. de quo vide Giurba *d. deciſ.*115. *ſub num.*2. vbi alios citat ad hoc,quòd poſt cõſumptionem veram vel fictam eorum æſtimatio quanti plurimi non creſcat.

Illud autem inſuper attende, quòd con- 143
demnatus ad reſtituendum , certos modios tritici , non expreſſa eius bonitate , victor, cui eſt facienda reſtitutio , probare tenetur bonitatem tritici mutuati , vel conſumpti, quo non probante,debitor ſententiæ ſatisfeciſſe dicetur , ſi etiam viliſſimum triticum tradiderit , ex eleganti text. *in l. ſi fideiuſſor. ff. mandat.* ibi , quodlibet triticum dando, reum liberari poſſe, exiſtimo , licèt aliud ſit dicendum in legati ſolutione.) optimè poſt Gregor.Lopez *in l.*23.*tit.*9.*p.*6.*verbo,ſemeiantes.*Eſcobar *de ratiocinijs.d.c.*17. *n.*6.

Si autem rei liquidandus ſit valor,& ęſti- 144
matio per peritos,quæret exequutor expertos in arte ad minus duos , qui probè de ea re iudicare poſſint, iuxta auth. *de non alienand.aut permutand.* §. *quod autem. colu.*2.qui cuncta ſpeculatiuè , & diminutatim ſecundùm temporum diſtinctionem debent perſcrutari, iuxta ſpecialiter notata per Immol. & Alexan. *in l.pretia rerum. ff.ad l.falcid.* Ab. *in c.propoſuiſti. de probatio.& in c. fraternitatis, de frigidis & maleficiatis.* Angel. *in l. comparitiones. C. de fide inſtrumen. & in l. iurisiuran. verſ. vlti. quæro. C.de teſti.*Bart. *in proœmio digeſtor.* Bal. *in l. hac edictali.* §. *ſi illud. C. de ſecund.*

ſecund.nuptijs.& in proœmio digeſto.verſ.ſed dubitet. Decius *in c.præpoſuiſti.num.*15. *de probatio.*latiſſimè proſequitur noſtras Ioan. Garci. *de expenſ.& meliora. cap.*24.*num.*19. *& ſuprà,* vide Anton. Gomez *tract.de contractib. c.*10.

145 *num.*2. & iſti æſtimatores nominati ſemel ſuſcepto negotio compelli poſſunt per executorem, ſi recuſent taxare, Bart. *in l.*1. §. *cura carnis.ff.de off.præfect. vrbi. & in l.*1.§.1.*ff. nautæ, caupon. & l.*1.*ff.furtim aduerſus nautas.* Bal.Salicet.& Alex.*in l.inuitus ff.de procurato.* Ioan.Garcia *vbi proximè à n.*24.

146 Ipſis tamen æſtimatoribus inter ſe diſcordantibus, exequutor (cui à iudice intelligitur, omne neceſſarium commiſſum)vel partes ad tertium eligendum, & in vnum conueniendum compellit, vel ipſe eligit. *l. item ſi vnus ff. de pactis.* & aduertit Ioan. Garcia

147 *vbi ſuprà num.*27. & ipſi poſſunt, vel ratione imperitiæ, vel inimicitiæ, aut alia iuſta cauſa recuſari, & debent executores partes de idoneis conueniendis,& cõcordandis compellere, ſecundùm Ioan. Garci. *eodem n.*27.

148 *verſ. quinimò poſſunt.* vbi quòd non concordantibus partibus iudex exequutor eligit (vt dictum eſt)& tenet B. *in l.creditores. ad fi. C.de pigno.* & idem Bart. *in l.*2. *C. de reſcin. vendi.* Pantaleo de Crema *in repeti. eiuſdem lib.*2. *C. de reſcin. vendi.* & conſentientibus tollitur omnis ſuſpicio, & difficultas, *l. fi.C. de arbitr. l. cum l. ff. eodem.* Baptiſta de ſancto Blaſio *de arbitrio.q.*69.

149 At à declaratione, & æſtimatione horum peritorum authore iudice, & comprobante, non datur appellatio ſuſpenſiua, cùm liquidatum in executione executioni mandatur, ac ſi in ipſa ſententia ſit expreſſum, quia pars eſt ipſius, iuxta Doctorum cateruam adductam per nos à num.7. cum ſeqq. & à prin. ſuperiùs, prout obſeruatur, de qua praxi etiam tenetur cum Ioan. Garci. *de expen.c.fi. n. fi. in nouiori impreſſione.* Eſcobar *de ratio. c.*33. *num.*25. & latiùs *à num.*20. Apra. *de parti.*1. *p. cap.*4. *n. fi.* Parlador. *lib.*2. *rerum quotid.c.fi.* 1.*p.*§.12.*n.*33.qui alios citant.

150 De natura æſtimatorum, & peritorum (vulgò dicti *alarifes*) à populo, & ciuitate electorum, & an recuſari poſſunt, vel ab eorum iudicio, & æſtimatione appellari, vide poſt alios latè per noſtratem Ioannem Garciam *de expen.& meliora.c.fi.à num.*22.

151 Ex his, quæ ſuperiùs dicta ſunt, animaduertendum erit, quod ſi ſententia rem aliquam adiudicet vincenti, intelligenda eſt etiam cum fructibus pendentibus, quantumuis de fructibus in ſententia nulla mentio facta fuerit, docet Bal. *in c.*1. *verſ. qui ex parte.verbo, ſuccedere, de pace conſtantiæ, in vſibus feudorum.* Matthæ. de Afflict. *deciſ.*138.*in prin.* Chriſtophorus de Paz *in tract.de tenuta tom.*1. *cap.*13. *num.*46. *& ſeqq.* & eſt optima doctrina Bertran. *conſ.*8. *ex num.*1.*lib.*1. aſſe- 152
rentis, quòd quando dominium fundi in alium transfertur ipſo iure, accipi, & intelligi cum fructibus pendentibus, ſunt enim pars inſeparabilis ipſius rei, de quo videndus eſt Couarr. *lib.*1. *variar. cap.*15. *num.*1. Menoch. *de recuperan.poſſ.rem.*6. *à num.*45. *& lib.*2. *de arbitr.cent.*3. *caſu* 258. *à num.*5. adeò 153
vt executio ſententiæ, quæ debet fieri in re, debet etiam fieri in fructibus pendentibus, per quandam conſequentiam, cùm inſeparabiles ſint ab ipſa re, & poſſeſſione, vt docent Matth.de Afflict. *deciſ.* 7. *num.*9. Menoch. *de adipiſ. poſſ. rem.*4. *num.*80. *& recuper. rem.*6. *num.*46.Cæſar Contar. *in repeti. l. vni. limi.* 1. *num.*68. *&* 69. Chriſtophorus de Paz *in tract. de tenuta d. cap.*13. *à num.*47. & ſic exequutor in his fructibus pendentibus non excedet, ſententiam ſuper re principali tantùm latam,exequendo.

CAPVT XI.

Ab executore excedente de tempore ad tempus; an, & quibus caſibus (vbi ſinguli valde vtiles annectuntur) appellationi emiſſæ non deferens, vim faciat.

SVMMARIVM.

*Ab executore excedente de tempore ad tempus, appellationi interpoſitæ ſi non deferat, vim facit.n.*1.

*Executor exequendo ante tempus datum condemnato ad ſoluendum excedit.n.*2.

*Condemnatis decem dies dantur tam de conſuetudine, quàm iure regio ad ſoluendum, quos poteſt iudex ex cauſa abbreuiare aut ampliare ſuo arbitrio.n.*3.

*Excedit executor ſi dilatione aut conditione ſententiæ pendente exequatur.n.*4.

*Plus petere dicitur qui ante tempus petit.n.*5.

*Executor datus cum termino limitato, eo tranſacto ſi exequatur ampliùs,excedit.n.*6.

*Executor cum termino limitato ſi aliquem intra illud excommunicet,eo tranſacto non abſoluit. num.*7.

*Sententiam qua quis condemnatur ad rei reſtitutionem à litis conteſtatione ſeu occupatione, an poſsit executor exequi in decurſis poſt ſententiam vſque ad actualem reſtitutionem.n.*8.

*Sententia eſt ſtricti iuris, & vltra non exequitur quàm in ea continetur, quia non expreſſum cenſetur omiſſum.n.*9.

Iudex an poſsit condemnare reum ad vſuras decurrendas

*currendas post sententiam ob moram debitoris.n.*10.

52 *Tractus futuri temporis ad iudicem non spectat. num.*11.

*Executoris potestas regulatur à potestate superioris mandantis.n.*12.

*Executor non excedit si condemnatum ad rei & speciei restitutionem cum fructibus, exequatur condemnatum in fructibus decursis vsque ad sententiam, sed etiam in decursis postea vtique ad actualem restitutionem.n.*13.

53 *Rotæ decisio mirabilis refertur in proposito, vbi condemnatus ad beneficij restitutionem cum fructibus compellitur præstare fructus decursos post sententiam vsque ad actualem dimissionem.n.*14.

*Exequendi potestate carens executor, excedit in liquidatione fructuum tam decursorum vsque ad sententiam, quàm vsque ad tempus taxationis. n.*15.

Executor excedens fines mandati nihil agit. numero 16.

*Fructus in condemnatione nedum veniunt vsque ad sententiam, sed vsque ad paritionem sententiæ. num.*17.

*Fructus post sententiam in condemnatione veniunt, si fuerint à principio fructus, aut interesse petita. n.*18. *&* 31.

*Fructuum condemnatio etiam si facta non sit nisi vsque ad sententiam, potest executor decursos post eam à tempore moræ exequi vsque ad actualem restitutionem.n.*19.

*Condemnatum ad interesse propter moram, an executor possit compellere, & taxare interesse postea causatum ob moram paritionis sententiæ. n.*20.

*Interesse iudicis officio debitum crescit vsque ad executionem sententiæ. n.*21.

*Condemnatus ad interesse propter moram soluendi vsque ad sententiam, si post eam perseueret in mora, actione iudicati tenetur ad illud etiam post sententiam. n.*22.

*Condemnatum ad interesse debitum iure actionis, an possit compellere executor illud præstare decursum etiam vsque ad paritionem sententiæ.n.*23.

*Ad fructus decursos vsque ad sententiam, & ad decurrendos vsque ad ipsius paritionem potest iudex condemnare.n.*24.

*Fructus futuri sunt accessio coniuncta & non odiosa.n.*25.

*Pro fructibus tam naturalibus ex re, quàm annuis censibus & redditibus futuris, potest agi & subsequi iudicis condemnatio.n.*26.

*Iudex potest condemnare ad pecuniam debitam cum interesse lucri cessantis, puta hodie ad rationem vigesimæ pendendæ, quandiu solutio satis differatur. n.*27.

Interesse lucri cessantis debitum ex sententia, non est vsura, sed assumit naturam sortis. numero 28.

*Iudicium fundatum in principali de præsenti, potest extendi ad accessorium de futuro, prout in fructibus decurrendis.n.*29.

*Debitore census conuento pro vno anno decurso, si lite pendente maturauerit alius terminus, pro vtroque potest sequi condemnatio.n.*30.

*Executor tunc poterit taxare & soluere fructus & interesse decursos post sententiam, & vsque ad eius paritionem, si appareant in iudicio fructus petiti. n.*31.

Fideiussor de iudicato soluendo an teneatur ad fructus decursos post rem iudicatam vsque ad eius paritionem. n. 32.

*Condemnatum ad præstanda alimenta alicui vsque ad pubertatem, an excedat executor, si illum compellat præstare fœminæ vltra duodecim annos, & masculo vltra quatuordecim. num.*33.

Pubertas in alimentis intelligitur in puella vsque ad 14. *in puero vsque ad* 18. *annum.n.*34.

*Verba semper retinent suam propriam significationem secundùm subiectam materiam, etiam quantumcunque materia sit stricta & odiosa. num.*35.

*Redditus annuos an debeat condemnatus à tempore primæ sententiæ, quæ ad illos condemnauit ex tunc, vel à tempore vltimæ confirmantis.n.*36.

*Confirmatio nihil noui dat, nec auget dispositionem, nec aliquod obstaculum tollit.n.*37.

*Sententia referens se ad aliud, puta instrumentum aut sententiam, plus non operatur quàm quod in relato continetur. n.*38.

*Actio non nascitur ex sententia confirmata, sed ex confirmante. n.*39.

*Sententia confirmans retro non respicit. n.*40.

L. eos 2. *C. de vsuris rei iud. verba referuntur. n.* 41. *interpretantur. n.*45.

*Sententia confirmans referens se ad sententiam, intelligitur cum sua qualitate.n.*42.

*Sententia lata virtute instrumenti ad quod se refert, licèt agatur ex sententia, tamen exequitur prout in instrumento cum omnibus qualitatibus. n.*43.

*L. furti, in prin. ff. de ijs quibus vt indignis. interpretatur.n.*44.

L. eos. 2. *C. de vsuris interpretatur.n.*45.

*Executor non excedit attendens tempus prioris sententiæ specialiter expressum per vltimam confirmatæ. n.*46.

*Condemnatus ad centum, & si non soluat intra tot dies, mittatur in exilium, termino transacto poterit iudex exequi pœnam comminatam ob non solutionem pecuniæ. n.*47.

Condemnatus ad centum, quæ si soluere noluerit, aut non potuerit, mittatur in exilium, quod sit tempus expectandum solutionis præ-

ſtandæ, vt pœna comminata exequatur. numero 48.

Tunc decem dierum terminus expectandus eſt, currens à die intimationis & monitionis, iuxta magis communem opinionem. numero 49.

*Monitio ſemper requiritur, ſi ſumus in facto negatiuo vt incurratur pœna.n.*50.

*Sententiæ termino tranſacto, poteſt iudex exequi pœnam pecuniariam, omiſſa pœna corporali conditionaliter appoſita, ſi hoc vtilius ſit fiſco. num.*51.

Executor ad ſequeſtrandos fructus maioratos vigore decreti in iudicio tenutæ, an excedat ſequeſtrando fructus non ſolùm à die decreti, ſed etiam à die mortis vltimi poſſeſſoris. numero 52.

*Sequeſtri ſententia non comprehendit fructus præteriti temporis, ſed ſtantes & futuros. num.*53.

Electus ad officium pro hoc anno contra electionem, mota lite durante, puta tertia parte anni, obtinuit executoriales, an executor poterit illas exequi pro toto anno aliud tempus ſubrogando loco temporis tranſacti. numero 54.

*Electus ad officium vti impeditus iniuſtè, habet recurſum ad intereſſe.n.*55.

*Locato fundo in biennio, & facto locatoris fuit conductor impeditus vti, contra quem ſententia lata, an poſſit exequi in æſtimatione contra locatorem.n.*56.

*Sententiæ ad rem tradendam, ſi periit, vel obiit, fit executio in æſtimatione. n.*57.

*Executor merus excedit aſſignando terminum ad parendum, & ob eius imparitionem excommunicando. n.*58.

*Excommunicatio pertinet ad iuriſdictionem contentioſam, cùm abſque cauſæ cognitione ferri non debet. n.*59.

Executor merus eſt incapax iuriſdictionis. numero 60.

Executor merus poteſt terminum deliberatorium præfigere, ſed non ad effectum imponendi nouam excommunicationem. numero 61.

*Executor cui cauſa vel executio committitur cum termino breui, & limitato, an excedat aſſignando parti terminum & dilationem regaliam, à ſua commiſſione abbreuiato termino, aliàs à iure aſſignato ſimili cauſæ aut executioni.n.*62.

*Terminum magnum dare non poteſt qui arctatum & limitatum habet. n.*63.

INTER exequẽdum ſolet etiam iudex executorialium executor de tempore ad tempus excedere, quod quidem exceſſus genus inter cæteros connumerari, à quo appellationi, vt licitæ deferendum eſſe, non 1
eſt dubium, cùm ab excedente executore proponatur. gloſſ. celebris & communiter recepta per ſcribentes *ibi in cap. quoad conſultationem* 15. *verbo, excedatur. de ſententia & re iudic.* gloſſ. optima *in l. ab executione. verbo, excedat. C. quorum appellat. non recipi.* communiter approbata per Doctores *ibi*, præſertim Bartolum, *num.* 4. Odofredum, *numero* 3. Paulum Caſtrenſem, *ſub numero* 3. Salicetum *numero* 5. Sebaſtianum Vantium *de nulli. ſentent. ex defect. iur. delega. ſub numero* 93. Veſtrium *in praxi Romanæ Curiæ. lib.* 7. *cap.*3. *ſub numero* 9. *verſic. ſed & inter alios. fol.* 196. Rebuffum *in tractatu de ſenten. execution. articulo* 7. *gloſſ.* 14. *capit.* 3. *numero* 1. *tom.*1. *fol.* 379. Eſcaciam *tractatu de appell. quæſtione* 17. *limi.* 10. *numero* 33. Carocium *exceptione* 126. *num.*1. *& exceptione* 44.*n.*90. Lancelotum Robertum *de attenta.* 2.*p. c.*12. *limi.* 53. *numero* 28. Marqueſa. *in tractatu de commiſſio.* 1. *p. cap.* 24. *de appella. ab exceſſu ex exceſſ.* &c. *numero* 6. & per Alexand. *conſ.*92. *num.*6.*verſ.nec in d.prouincia.lib.*2. tenet Cardinal. Tuſc. *practicar. conclu. tom.*1. *litera A. concl.*4010.*n.*5.*&n.*21. qui omnes explicant 2
etiam, & affirmant in executore exequente ante tempus, datum condemnatis ad ſoluendum, iuxta *l.*4.§.*ſi quis condemnatus. ff. de re iudi.l.*2.*C.de vſuris rei iudi.* licèt iam hodie tam de conſuetudine, quàm iure Regio obtinuit; vt decem tantùm dies condemnatis 3
dentur ad ſoluendum.gl. *in l. ſi debitori ff. de iudicijs.* quam dicit communem Portius *in* §.*omnis.inſtitu. de verbor. obli.* & expreſsè *l.*2. *tit.*13. *& in l.*1. *tit.*27. *& in l.*7. *tit.*3. *p.*3. *& in l.*6.*tit.*17.*lib.*4. *recopi.* Olanus *in concor. iur. litera C. num.*68.*&*69. Parlador. *lib.*2. *rerum quoti.c.fi.*1.*p.*§.5. *num.*19. vbi etiam aduertit, poſſe etiam hoc temporis ſpatium iudicem ſuo arbitrio,(cauſa aliqua interueniente)aut coarctare, aut ampliare, probant etiam Doctores *in c.quoad conſultatio. de re iudi.* præcipuè Ab.Immol.& Feli.Bald *in l. fi. C. de executio.rei iudi.ex l.*2. *&* 4.§.*ſi quis condemnatus. ff.de re iudi.*

Exemplum etiam reddi poteſt; quando 4
in ſententia appoſita eſt condemnato dilatio, vt aliquid faciat, vel conditio, quoniam vtraque pendente, ſi exequutor queat exequi, properè & ante tempus, nulliter atque exequetur. Alexand. *conſ.*95.*lib.*1. Decius *conſ.*421. Rebuf. *tit. de liter. obligat. art.*2.*gl.*1.*num.*26.*&*27.*tom.*1. Roderi.Xuar. *in l.poſt rem in declaratio.l.Reg. limi.*4. *num.*1. 2.*&*3. & eius additio.Baldez. Milis *loq.iuris* 629. *in* 2. *p.* Gutier. *de iur. confir.*1.*p.c.*56.*n.*2. *&* 10.Paz *in praxi* 4.*p.tom.*1.*c.*3.*n.*18. Auenda.*in l.*5.*tit.de las exceptiones n.*22. *lib.*3. *ordi.*

Palac.

Palac.Rub.*in repeti. c. per veſt.in proœmio* §.9. *n.*14. Dueñas *regul.*175. Anto. Gom. *tom.*2. *variar.tit.de locato n.*6. *& tit.de qualit.contract. n.fi.* Doctores *in l.*66. *Tauri.* Ripa *in cap.*1. *de iudic. num.*88. Azebe. *in l.*1. *num.*51. *& l.*2. *num.*5. *tit.*21. *lib.*4. *recopi.* & facit *l.*2. *tit.*21. *lib.*4. *recopi.* ibi, *paſſados los placos.* Curtius *de ſequeſt.n.*46. mirabiliter Petrus Surd.*cõſ.*186. *per totum. tom.*2. dicitur enim, plus petere, qui ante tempus petit.§.*plus autem petere.inſtit.de actio.*& per conſequens exceſſus appareret, iuxta ea quæ latiùs explicuimus hac 4.p. cap.3.à num.75.

6 Quò pertinet, quòd exequutor datus ad tempus, & cum termino limitato, eo tranſacto, & finito, ampliùs exequi, dicitur excedere de tempore ad tempus, eius enim expirauit iuriſdictio. Hoſtien. & poſt eum Ioan. Andr. & Doct. Anto. Ioan. de Immol. *ſub n. fi. in fi.* Ab. Panormi. *numer.*34. *in c. quoad conſultationem. de re iudi.* Calderi. 7 *conſ.*5. *de ſenten. excommu.* (qui ex hoc inferunt, quòd poſt tempus non poterit abſoluere à ſe excommunicatum intra terminum, ſed recurret ad ſuperiorem, iuxta *c. de cauſis. de off. delega. & c. Paſtoral. de off. ordi.ad fi.* poſt alios) Vantius *in tract.de nulli. ſenten. ex defect. iuris deleg. num.*99. *& ſeqq.* optimè Octauia. Veſtr. *in pract. Rom. Cur. lib.*6.*c.vlt. num.*8. *fol.*174. *& cap.*2. & ibi eius additiona. Grauat. *num.*59. *&* 60. *fol.*165. rectè Borgni. Caualca. *deciſ.*20. *p.*1. & Brixian. *in reperto.ad eum, verbo, exequutor ad tempus.*

8 Sed nunc ſe offert illa diſcutienda difficilis, & vtiliſſima quæſtio; an executor ſententiæ, qua quis eſt condemnatus ad rei reſtitutionem cum fructibus decurſis à tempore, puta; litis conteſtationis, vel occupationis, excedere dicetur; ſi pro fructibus poſt ſententiam decurſis vſque ad realem, & actualem executionem, condemnatum exequatur, & compellat virtute eiuſdem ſententiæ, etiam ſi de eis nulla 9 ſit facta expreſſa mentio. Et quòd non poſſit, inſtant iuris regulæ, quòd ſententia eſt ſtricti iuris, quæ vltra non exequitur, quàm quod ea exprimitur, & quod in ea omittitur, cenſetur omiſſum. vt in capitibus præcedentibus, & ſequenti. latè dicitur, & in terminis ita videtur ſentire Gama Luſitanus *in deciſ.*110.*n.*35.

10 Pro quo facit, quia ſi iudex à prin. non poteſt expreſsè condemnare reum, ad vſuras & intereſſe recurrendum,ob moram debitoris veniens poſt ſententiam, vt probat text. *in l.*1. §.1. *ff.de vſuris.* ibi, nec tamen iudex iudicio bonæ fidei rectè iubebit interponi cautiones, vt ſi tardiùs ſententiæ condemnatus paruerit,futuri temporis pendantur vſuræ, cùm in poteſtate actoris ſit, iudicatum exigere, Paulus notat. quid 11 enim pertinet ad officium iudicis poſt condemnationem futuri temporis tractus, *&c.)* iuxta *l. non poteſt, de iudicijs. l. non quemadmodum, in fi. eodem.* latè proſequitur hunc articulum Gama *vbi proximè*, Doctor Felicia. de Solis *in tract. de cenſibus cap.* 5. *ſub num.*11. ergo multo minus poterit exequu- 12 tor, ad iſtos redditus compellere, quando eorum non eſt facta expreſſa condemnatio. maximè, quia poteſtas executoris regulatur à poteſtate ſuperioris mandantis, vt latiùs diximus ſuprà hoc lib.4. cap.6. per totum, præcipuè n.6. n.19. & à n.25. cum plurimis ſequentibus.

Sed contrariam ſententiam veriorem eſſe 13 exiſtimo, ſaltim in condemnatione ad reſtituendam rem, & ſpeciem, quia tunc abſque dubio poterit exequutor non ſolùm in fructibus perceptis ante ſententiam, ſed etiam poſt ſententiam decurſis exequi condemnatũ abſque reatu exceſſus. Hæc eſt elegans Rotæ deciſio 14. *de re iudi. in nouis.* in recol- lectis per Biſcinetum, *aliàs* 337.quam (cùm 14 mirabilia ſint ad propoſitum eius verba)non erubui hîc inſerere, quæ ſic ait: Auditor, cui committitur taxatio fructuum alicuius beneficij, in quibus quis eſt per tres ſententias diffinitiuas condemnatus: poteſt nedum fructus vſque ad vltimam ſententiam incluſiuè, ſed etiam poſt vſque ad tempus, quo ipſe taxationem huiuſmodi faciet, per condemnatum perceptos, taxare ſecundùm maiorem partem damnorum, quia ad illos etiam condemnatus tenetur, & reſtituere compellitur per executionem, & veniunt ex officio iudicis. & ſic dicebant Domini ad vitandum circuitum, quòd poſſint per prædictum Dominum auditorem taxari, quemadmodum per executorem poſſent, & taxari deberent. Quod verum ego, & Dominus Galliardus dicebamus, ſi prædictus auditor prædictas ſententias exequi poſſet. ſed ſi non haberet poteſtatem exe- 15 quendi, & taxandi: idcirco alios fructus, quàm illos, in quibus facta eſt condemnatio, taxare non poteſt, pro quorum taxatione, & compulſione recurrere haberet ad executorem ſuum, & ſi aliter taxaret, for- 16 mam mandati excederet, & ſic nihil ageret, per iura vulgaria, *de reſcript. c. cùm dilecta. ff. manda. l. ſi diligenter, cum ſimili.* Verumtamen ad tollendum omne dubium, fuit per omnes conſultum, quòd prædictus Dominus auditor declararet, taxando prædictos fructus ſingulis annis tantum valuiſſe, & valere: fiétque poſtmodum coram

exeeutore computus quot annis possederit, & perceperit fructus,& compelletur per eundem executorem, ad restituendum eosdem, *&c.*) Hactenus de tam eleganti decisione.

17 Cuius Rotæ decisionis meminit Cardin. Tusc. per quem & gl. & Iss. *in l. cum fundus num.* 3. *in fi.* veriorem dicentem, *ff. si certum petatur.* idem tenet *in pract. concl. tom.*7.*litera S. concl.* 128.*n.*2.dicens,quòd fructus in condemnatione nedum veniunt vsque ad sententiam,sed etiam vsque ad paritionem sententiæ, gl. *verbo, condemnatio,in l.qui restituere. ff. de rei vindica.*Boërius *decis.*45.*per totam.* præcipuè *num.*3.*& n.*10. idem Cardin.Tusc. *vbi proximè n.*12. Angel. *in repeti.l.* 1.*C.de iudic.* voluit Iss. *in l.ait prætor n.*10.*vers.*2.*& notabilius.ff. de iureiura.*referens Baldum,& hoc dictum inquit bene notandum. Iss. *in* §. *omnium in fi.* Decius & Cagnol.*in l. in condemnatione* §. *cùm verbum ff. de regul. iur.* & per Menoch. *in præludiis tract. de recuper.poss.n.*6. hoc idem tenet Petrus Surdus *in decis.* 112. dicens, quòd sententia, qua quis condemnatur ad restitutionem rei, intelligitur non solùm ad fructus perceptos ante sententiam, sed etiam qui postmodum percepti fuere à condemnato vsque ad executionem realem. Capic. *decis.* 19. *in fin.* Marta Neapoli. *in compila. totius iur. controuer. ex omnibus decisionibus tom.*4. *tit. de fructi. cap.*71.quod de-

18 clarat ipse Tusc. *suprà n.*7. quando sunt fructus petiti, aut interesse, post Capicium, & vide infrà n.31.

19 Quam doctrinam ampliant, & intelligunt Capicius *d. decis.*45.*d. n.*10. *ad fi.* quem sequitur Cardin.Tusc. *pract. concl. d. litera S. concl.*128.*num.*12.*tom.*7.vt procedat,etiam si fructuum condemnatio facta non sit, nisi vsque ad sententiam latam, quia etiam tunc bene poterit executor sententiæ,taxare fructus post eam decursos, à die moræ, & pro eis facere executionem in condemnatum.

20 Sed maior stat difficultas in interesse,vbi quis propter moram ad illud condemnatus est, an possit executor, taxare, & compellere condemnatum ad illud interesse, quod causatum fuerit post sententiam,ob moram condemnati vsque ad executionem. In qua quando interesse debetur iudicis officio, omnium concors ferè est sententia, crescere interesse vsque ad executionem senten-

21 tiæ, quia in casu, quo habetur ratio interesse, seu æstimationis iudicis officio, tunc potest crescere, quousque iudicis officium duret, quod est non solùm vsque ad sententiam, sed etiam vsque ad eius executionem, per text. (quem dicunt notabilem) *in l.in fideicommiss. in prin.* ibi,cum post iudicis sententiam moram feciſſet hæres) *ff. de vsuris, & per l. ratio.* §. *si per venditorem. ff. de action. empti l si Calendis. ff. de re iudic.* docent Bartol. *in l.*3.§. *in hac. num.*2. *ff. commoda.* sequitur Iss. *in l. vinum num.*12.*&* 22.*ff. si cert. peta.*Ludoui.Bolog.*in additio.ad conf.*5 Ioan. de Anani. Roderi. Xuar. latè & optimè *in repeti. l. post rem, ad fi. operis. vers. quæritur vlteriùs. quæst.*8. *num.*2. *&* per totam.Escobar *tractatu de ratiocin. c.*17. *n.*13. optimè & eleganter Capic. *decis.* 19. *num. fi. vers. secundò dubitari contingit*, &c. optimè Cardin. Tusc. *pract. conclus. tomo* 7. *litera S. conclusione* 128. *numero* 3. post Bald. quem allegat *in consilio* 166. *statuto cauetur. in fin. versic. quarto quæritur. lib.* 1. quòd condemnatus ad interesse 22 eo, quòd non soluerat vsque ad sententiam, si post sententiam perseuerat in mora,actione iudicati tenetur ad interesse etiam post sententiam.

Quid autem sit dicendum, vbi ad inter- 23 esse tenetur quis iure actionis, puta; ex stipulatione, *&c.* Doctores clarè non loquuntur, licèt contrarium videntur sentire eo, quòd loquuntur affirmatiuè in interesse debito iudicis officio duntaxat,quod pro nunc non examino, licèt Cardin. Tusc. *vbi proximè numero* 4. sentire videatur, idem esse iure actionis, dicens, prædictam conclusionem procedere, maximè quando interesse debetur officio iudicis, quia potest crescere interesse vsque ad executionem cum effectu, secundùm Capic. *d. cap.*9. *in fi.*sed certè Doctores præcipuè Capi. & Roderi. Xuar. *vbi suprà* clariùs sentiunt duntaxat, vbi interesse debetur officio iudicis.

Hinc est, vt multo fortiùs possit iudex 24 condemnare in sententia ad fructus decursos vsque ad sententiam ipsam, & etiam decurrendos vsque ad satisfactionem ipsius sententiæ, ita docet Bald. *in l.* 1. *C. de senten. quæ sine certâ quantitate*, reddens rationem, 25 quia fructus futuri sunt accessio coniuncta non odiosa, per quem passim reum condemnari ad rei restitutionem, cum fructibus post sententiam percipiendis, vsque ad rei realem traditionem, testatur, & bene Gasp. Rodri. *de annu. reddit. lib.* 1. *quæstione* 16.*sub num.*27. Idem tenet ipse Bald. *in l.*1. *C. si mulier.* 2. *memb.* per quem vtroque loco relatum,idem sequitur Card.Tus.*pract.concl. tom.*7. *liter.S.concl.*128.*n.*5.*& seqq.* & loquen- 26 do tam de fructibus naturalibus ex re,quàm pro fructibus census annui, vel menstrui, vt licitè possit agi, & condemnari reus pro futuris fructibus, & redditibus, latè prosequitur post alios Gratian.*in disceptati.forensibus tom.* 1. *cap.* 151. *à numero* 34. *cum pluribus seqq.* & quòd iudex iure optimo possit reum

condem

condemnare, vt debitam pecuniam ſoluat
27 cum intereſſe lucri ceſſantis ad rationem quatuor decimæ (quæ hodie nouiori Regio iure ad rationem vigeſimæ eſt redacta) pendendæ, quandiu ſatis ſolutio differatur, probat Gaſp. Rodri. *vbi ſuprà d.num. 27. ad fin.* dicens, quòd huiuſmodi intereſſe, quanuis ſorti accedat, vſura tamen non eſt, iuxta ea
28 quæ ipſe *lib. 3. quæſt. 5.* dixit. & eſt text. *in l. ſocium qui in eo. ff. pro ſocio.* imò illud intereſſe aſſumere naturam ſortis, ait, ſecundum quæ ipſemet *lib. 3. quæſtione 10. & l. nomen. in prin. de leg. 3.*

29 Nec obſtant, quæ ſuprà diximus in contrarium, tractus futuri temporis ad iudicem non ſpectare; quia non procedit, quando iudicium fundatur in principali, quod eſt de præſenti, quia poteſt extendi ad acceſſorium de futuro, quia tunc poteſt ſequi condemnatio pro fructibus tam decurſis, quàm decurrendis, quaſi ratione adiuncti ſequatur hoc commodum, text. eſt *in l. 1. C. de ſenten. quæ ſine certa quant.* & ibi notat Corneus *in num. 2.* Angel. *in prin.* & cæteri communiter Doctores. Moli. *de primogeniis. lib. 3. cap. 14. num. 18.* Gaſp. Rodrig. *vbi proximè d.n. 27.* (qui etiam reſpondet ad dictam *l. 1. §. 1. ff. de vſu.* in contrarium adductam) B. *in l. 2. verſ. tamen ſingulariter, in fi. C. de fideicom.* Ozas *deciſ. Pedemon. 130. in fi. num. 14. verſ. nec obſtabit etiam.* Aſin. *de executio. §. 7. c. 126. in fi. num. 27. verſ. & ideo non obſtat illud. fol. 203.* latè & optimè Gratianus *in diſcepta. forenſ. tom. 1. cap. 151. à num. 40. & ſuprà à n. 34.* bene etiam per Petrum Surd. *deciſ. 120. n. 14. & 15.* vbi bene explicat, imò dicit Capella Tholoſ. *quæſt. 30.* & eius additio. quem ſequitur Cardin. Tuſc. *practic. conclu. tom. 7. liter. S.*
30 *concl. 128. num. 9. & 10.* quòd ſi creditor occaſione affictus, vel cenſus, conueniat ſuum debitorem pro illo termino decurſo, & pendente iudicio maturauit alius terminus, poterit condemnari debitor in vtroque termino, decurſo tempore ſententiæ, maximè quia procedit petitio pro paga decurſa tempore petitionis, & decurrenda, & poteſt ferri ſententia condemnatoria ſuper vtraque decurſa, & decurrenda.

31 His autem caſibus, quibus hucuſque diximus, executorem non excedere, ſi fructus, & intereſſe liquidet, decurſos poſt ſententiam vſque ad paritionem; intelligendum eſt, ſi tales fructus à parte ſint petiti, non aliàs, quia iudex non debet impertiri officium ſuum inter partes, parte non pendente, iuxta vulgaria iura, vt atteſtatur Anto. Capi. *deciſione 19. in fin.* dicens, non fuiſſe per ſenatum habitam rationem debiti intereſſe, quia non apparuit petitum. vide ſurſum hoc cap. numero 18.

Sed quid dicendum in fideiuſſore de iudicato ſoluendo, vt alicui res detur, an ipſe teneatur etiam ad fructus perceptos poſt rem iudicatam. In quo negatiuè, ſcilicet vt ad illos poſt rem iudicatam perceptos non teneatur, reſoluit Rebuf. *tom. 1. ad conſti. Regi. tit. de literis obligato. gl. 9. num. 9. pagi. 132.* quam videtur ſequi Azebe. *in l. 1. tit. 21. lib. 4. recopi. num. 144. fol. 359.*

Sed de huiuſmodi reſolutione meritò 32
dubitat, difficillimáque videtur, Mieres *de maio. 3. p. quæſt. 26. num. 47.* nam ſi fideiuſſor obligatus eſt de iudicato ſoluendo, & huiuſmodi fructus vſque ad rei reſtitutionem comprehendantur virtualiter, & ex natura rei, acceſſoriè in ipſa ſententia, & re iudicata (vt diximus ſuprà.) ergo ad illos tenebitur fideiuſſor, quod verius mihi videtur. Pro quo euidenter faciunt quæ nos in omnino ſimili quæſtione & terminis reſoluimus hac 4. p. cap. 10. à num. 87. cum multis ſeqq. & in ſpecie de fideiuſſore. ibid. à n. 92.

Contingit dubitari, quis ex vigore contra- 33
ctus, aut teſtamẽti, vel alio quouis modo, eſt condemnatus ad præſtanda alicui impuberi alimenta vſque ad pubertatem, an executorialium executor excedat, ſi condemnatum compellat præſtare alimenta fœminæ vltra 12. annos, & maſculo vltra 14. iuxta §. 1. *inſtitu. quibus mod. tutel. fin. & l. ſi arrogator. §. non tamen. ff. de adoptio.*

Et quòd non excedit, ſi condemnatum 34
cõpellat præſtare huiuſmodi alimenta puellæ vſque ad quatuordecimum, puero autem vſque ad decimumoctauum, probatur, quoniam vbi tractatur de præſtandis alimentis vſque ad pubertatem, pubertas vſque ad hoc tempus intelligi debere, docet eleganter, & expreſsè Modeſti. *in l. Mela. verſ. certè. ff. de alimen. & cibariis legatis.* Quam ſignificationem alimentorum ſpecialiſſimus fauor pubertati attribuit, vt per illum text. dicit Cremen. *ſingul. 78.* Roderi. Suar. *in l. quoniam in priori. ampliatio. 3. in fi. C. de inoff. teſtam.* Nemauſenſ. *in tract. clauſul. pag. 948.* Angel. à Gambelioni. *in tract. de teſtamentis. gl. 45. num. 9.* Polebius *in tract. de ſubſtitu. in rub. de compendioſ. num. 34.* Corra. *in l. precibus num. 18. C. de impuber.* Petrus Surd. *de alimen. priuileg. 58.* Franciſ. Muñoz de Eſcob. *in comput. 4. per totam*, qui *num. 4.* exiſtimat, ex rigore verbi pubertatis vſque ad prædictos annos deferri debere alimentorum præſtationem, cùm vſque ad decimumoctauum plena pubertas dici non poſſit, vt *in l. ſi arrogator. §. non tantum. ff. de adoptio.* quæ plena pubertas in hac alimentorum ſpecie deſideratur, vt tenuit Accurſi. *in d. §. non*

tantùm. verbo, plena, quem sequitur Orosi. *ibi num.2.* Acosta *lib.2. selectar.interpret.c.12.* Lara *de alimen.in §.sed vtrùm n.8.*

35 Quibus adde,quòd etiã in materia quantumcumque odiosa,& stricta, verba semper retinent suam propriam significationem, secundùm subiectam materiam. Calderi. *in cons.1.de consangui.& affin.* Areti. *in l.cum lege. ff.de testam.* Angel. *in l. tale pactum.§.fi.colu.1. circa medium.ff.de pactis.* Decius *in l.2. nu.59. & in l.factum.§.in pœnal.num.10.& in l.semper in obscur.num.11.ff.de regul.iur.* Ab.*in c.ex parte. vlt.2.notab.de decim.* Cou. *lib.3. variar.resolu. cap.5. in fi.* plurimos citauimus hac 4. p. c.9. de exce. de re ad rem, à num.120. vers. quibus sic suppositis, & vers.sequenti.vbi etiam quòd ex verbis sententiæ illud inferri potest, quod ex illis verbis de necessitate subintelligitur, ac secundùm naturam rei, & subiectam materiam, vbi plures ad id Doctores citaui. Ergo sequitur euidenter, vt huiusmodi exequutor ad præstanda alimenta impuberibus non excedat, si prædicto modo pubertatem, scilicet; vsque ad 14. annum puella, & puer vsque ad decimum octauum extendat. & quatenus Petr. Surd. *vbi proximè num.8.* dicit, hæc procedere in puero paupere alendo; non indebitè, iustéque, dissentit Muños *d.c.4.ad fi.* quia in omnibus est accipiendum.

36 His finitima est in iure illa non mediocris difficultas, priori sentẽtia quis fuit condemnatus, vt ex tunc,nempe; à tempore prolatæ sententiæ, vel intimationis, soluat tot annuatim simpliciter, vel forsan causatiuè, videlicet à tempore sententiæ,interim dum non soluerit principale,soluat eius redditus, & ab ista sententia appellante condemnato, iterum confirmata fuit, datus pro eius executione exequutor, quæritur, an excedet, si condemnatum compellat præstare illos redditus à tempore prioris sententiæ confirmatæ, vel à tempore dumtaxat posterioris sen-
37 tentiæ confirmantis. Et quòd non excedat, probatur,quoniã confirmatio nihil noui dat, nec auget,nec minuit dispositionem,adeò vt nullum defectum, aut obstaculum tollit.*c.1.* vbi gl.*2.c.cum dilato.c.examinata.de cõfirmatio. vti.vel inutil* Feli.*in c.cum dilectus* per text. *ibi n.6. de fi.instru.* Cassiado. *decis.vni.n 2.de confirmatio.vtil.& inutil.* Mandos.*in reg.22.q.10. n.2. & de signatu. gratiæ. tit. de confirmatio.in prin.* Rot. *decis.702. n.6. & decis.78.à n.5.p.1. diuerso. & decis.31.num.6.p.2.diuerso.* Moli. *de primogene.lib.2.c.7.nu.7.* Hierony. Gonzal. *in regul.de alterna.gl.45.§.1.num.75.& 76.* ergo cùm cõdemnatio vires assumat à priori sententia, non à confirmante, & illius tempus attendi, & inspici debet.

Secundò, quia sententia referens se ad 38
aliud, puta; instrumentum, aut sententiam, non plus, nec aliud operatur, quàm in ipso relato est,nec plus nec minus tribuit, quàm quod in relato continetur.Rota *decis.40.n.2. p.2.diuers.* latè Borgni.Caual.*decis.19.num.32. p.3.* dicens etiam, quòd sententia referens se ad acta, vel instrumentum dicitur in se continere omne relatum verè, & expressè de verbo ad verbum,super relato iudicasse, ergo vltima sentẽtia dum per simplicem confirmationem se refert ad priorem, etiam illud tempus continere videtur, prout prior continet, & hoc idem insinuauit Roman. *cons.45.* quem referens sequitur Cardi.Tusc. *practicar. conclus.tom.7.lit. S concl.121.num.3.* quæcorroborabitur pars ex mox dicendis.

Contraria tamen sententia multis valida- 39
tur fundamentis Primò, quia actio non nascitur ex prima sententia confirmata, sed ex confirmante.gl.*verb.hodie.in l.furti. in prin.ff. de his qui notantur infamia.*& gl.*verbo, ablatus est.in l.chirographis §. vlti.ff de administ.tuto.& in l. si quis priore.verbo, sed teneri, ff. ad Senat. consul.Trebel.& in l.eos. verbo, vel iniustam. C. de appella.* gl. notab. *verbo, discussa in fi. & in c.pastoralis. § præterea. de off. delega.* sequuntur communiter Doctores secundùm Alex. *in l.1.de re iud.n.5.* & alij relati per Azebe. *in l.6.tit.17.nu.3.lib.4. recopi.* Amador Rodrig. *de execut. c.1.sub num.19. vers. quæ sanè pars.* optimè Salced. *in additio.ad Bernard.Diaz.regul.696.* Gregor. Lopez *in l.1. tit.27. p.3. gl. verbo, los maiorales.* Rebuf.*1.tom.constitu.Fran. tit.de senten.execu.art.7 gl.9. n.5. & 6.* Ferrarien.*in praxi tit de forma sententiæ, in causa appella. vers. causis num.3.* Matthias Colle. *in tract.de processibus executiuis.2.p ex num.97.* ergo non tempus prioris sententiæ, sed secundæ spectandum est.

Secundò pro hac parte facit, quia licèt 40
prima sententia confirmetur, ipsa tamen non ideo assumit vires, sed secunda est,quæ producit effectum, adeò vt retro non respiciat sententia confirmans. *l. furti.in prin.ff.de his qui notantur infamia,*qua probatur,quòd si reus ex famoso iudicio fuit condemnatus,in gradu appellationis confirmetur, non efficitur retro infamis à die prioris sententiæ, sed ex die posterioris, vt *ibi*, hodie notari puto, non retro notatur, *&c.*) ergo exequutor non debet compellere ad tempus prioris sententiæ.

Vltimò & pro hac parte facit tex.qui vide- 41
tur expressus *in l.eos.2.C.de vsuris rei iudicatæ,* ibi, vltra quatuor menses à die condemnationis,vel si prouocatio fuerit porrecta,à die confirmationis sententiæ connumerandos, *&c.*) ergo expressa videtur hæc lex,vt tempus

pus tunc attendatur in prima ſententia, quando ab ea non fuit prouocatum, ſed tranſiuit in rem iudicatam, appellatione autem interueniente, à die ſententiæ confirmantis.

42 Sed nihilominus priorem partem tutiorem arbitror, quoniam quando condemnatio fit cum aliqua qualitate, & per aliam ſententiam condemnatio confirmetur, nemini dubium eſt, vt confirmetur etiam qualitas, & ſententia, quæ ſe ad illam refert, intelligitur in ſe continere primam condemnationem cum ſua qualitate, ac ſi in vtero priorem de verbo ad verbum haberet expreſſam, ſecundùm Rot. & Caualcan. *vbi ſuprà*, & eo quod latiſſimè notatur per Doctores, *in l. ſi quis in aliquo documento. C. de proba.* quos latè refert Ceuall. *in tom. 1. commu. contra commu quæſt. 44. per totam*, & ſententia referens ſe ad aliam ſententiã, intelligitur cum omnibus ſuis qualitatibus, text. *in l. ait prætor* §. 1. *ff. de re iudi.* Cuman. *conſ. 23.* Cardi. Tuſc. *practi. conclu. tom. 7. litera S. conſ. 126. num. 46.* & nos quotidie videmus, vt ſi prior ſententia aliquem condemnet, ad redditus à die occupationis, vel litis conteſtationis, *&c.* ſi confirmetur, redditus exequuntur à tempore, quo dixerat prior ſententia, etſi dicendum videtur, quòd quando aliquid reſpicit condemnationem, tempus primæ ſententiæ confirmatæ attendatur, quando autem reſpicit executionis, tunc tempus confirmantis, iuxta notata infrà cap. 13. à num. 53. & ſeqq.

43 Non obſtant in contrarium adducta pro ſecunda parte. Non primum, quòd agitur ex ſecunda confirmante, non ex confirmata ſententia, quia reſpondetur: nam ex quo ſe refert ad priorem condemnationem, quæ omnino attendi debet, cum ſuis qualitatibus; nullum eſt impedimentum, & inconueniens, ex qua agatur. ecce, actum eſt vigore cuiuſdam inſtrumenti, lata eſt ſententia facta condemnatione, ad illud ſe referens, iam non agitur ex actione inſtrumenti, ſed actione iudicati. & nihilominus omnia exequuntur, prout in inſtrumento continentur, cum ſuis qualitatibus omnibus, vide quæ nos hac. 4. p. c. 5. n. 28.

44 Nec obſtat ſecundum *ex d. l. furti. in prin. ff. de ijs quibus, vt indignis.* quia ibi ſententia prior ſimpliciter lata, eſt condemnatoria abſque aliqua qualitate, & requiſito, cuius executionem, & effectum omnimodo impedit appellatio ſubſequuta. at ſi ſententia lata fuiſſet cum aliqua qualitate, aut requiſito, puta; ſi declararetur infamis à tempore commiſſi delicti, ſi poſtmodum confirmetur ſimpliciter, quis dubitat, vt etiam intelligatur condemnatio infamiæ, ſeu declaratio ab illo tempore prioris ſententiæ confirmatæ, quemadmodum enim vnum repetitum intelligitur, ſcilicet condemnationem principalem; cur cætera adhærentia non intelligentur? nec video rationem differentiæ.

Minus obſtat text. *in d. l. eos* (licèt difficilior apparenter videretur) nihil enim ille text. rei, de qua agimus, pertinet; loquitur enim in vſuris decurrendis poſt rem iudicatam ex mora, poſt eam interueniente, quando non paret ſententiæ condemnatus, non tamen quando terminus aliquis appoſitus eſt in ipſa ſententia, nec in ipſius ventre. Et ita diſponit quatuor menſes qui dantur condemnatis, qui currunt poſt rem iudicatam, ſiue res iudicata ſit per vnam tantùm ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, quia nulla emiſſa fuit ab ea appellatio; ſiue poſtmodum ea interueniente & emiſſa, accedat confirmatio, quia ab eo tempore rei iudicatæ currunt quatuor menſes dati, vt condemnatus pareat iudicatis, iuxta quæ latè diximus ad prin. huius cap. & ſi poſt illos non paruerit, currunt vſuræ, hic eſt caſus illius text. qui longè diſtat à noſtro, in quo quidem nihil tangit, quia non diſponit de termino, & tempore ſolutionis in ſententia appoſito, ſed de illo, qui extra ſententiam, & poſt illam accidere ſolet, interueniente mora, & contumacia condemnati. & ita vi- 46
detur dicendum in caſu propoſito noſtræ difficultatis, vt exequutor non excedat attendens in compulſione illum terminum, ſpecialiter appoſitum, & expreſsè in priori ſententia ſimpliciter poſtmodum confirmata, cùm ille terminus reſpiciat condemnationem, non tamen executionem, & ſic tempus ſententiæ confirmatæ, cui ineſt, attendendum videtur.

Sed quid dicendum in ſententia, qua 47
quis eſt condemnatus in centum, & ſi intra centum, & limitatum terminum non ſoluat, ſit condemnatus, & mittatur in triremes, vel exilium, vel ſoluat duplum, vel quadruplum, in quo poſt lapſum termini, non ſoluta pecunia, poterit ad pœnam corporalem comminatam exequi ſententiam hanc conditionalem iudex, vt latè proſequitur Farinac. *in pract. crimi. tom. 1. quæſt. 26. à n. 13. cum ſeqq. & num. 16.* nunc quæritur (hoc 48
themate retento) quid ſi in ſententia nullus certus ſit terminus appoſitus, vt puta ſi iudex dixerit, condemno Titium in centum, quæ ſi non ſoluerit, vel ſoluere non potuerit, fuſtigetur, vel tranſmittatur ad triremes, aut aliam corporalem pœnam patiatur, tunc igitur quod tempus expectandum erit, vt cognoſci poſſit, an velit

condemnatus, vel valeat soluere pœnam pecuniariam, anteaquam deueniri possit ad corporalem, varij varia dixere, vt est videre apud Prosper.Fari. *vbi proximè num.*16. verior tamen,& rationabilior,atque sequenda illa videtur, quæ docet expectandum
49 esse terminum decem dierum, qui currant à monitione, & notificatione, ac intentione, vt tenet Augusti. *in additio. ad Angel. de malefi. verbo, quas si non soluerit intra decem dies, amputetur tibi manus. num.*12. Prosper.
50 Fari. *d.num.*16. fundatur ex ea regula, quod vbi sumus in facto negatiuo, ad hoc vt quis incidat in pœnam, semper requiritur monitio,*c.extirpandæ.* & *ibi* Inno. Hostien.Ioan. Andr.Anto. de Butr. Ab. & Immol. cum aliis *ibi, de præben. & dignita.* & alij, quos sequitur, & refert Augusti. *vbi proximè* allegatus.

51 Memineris velim, quòd quando sententia ita conditionaliter concipitur, si lapso termino appositio in sententia,condemnatus non soluerit pœnam pecuniariam; poterit iudex nihilominus facere executionem sententiæ pro pœna pecuniaria in bonis condemnati,absque eo quòd contra ipsum exequatur corporalis pœna, si ita fisco magis expedire cognouerit, vt per Bart. *in l. cum duobus,§ fi.num.*2 *ff.pro socio, & in l si frater. §. idem respondit.el* 2. per illum text.*ff.eodem tit.* Angel. *in l. si quando.§.hæres ff.de lega.*1.*& in l.si insulam.ad fi.ff.de verbor.obligatio.* Alexan. *in l. non solùm. §. morte. circa fi. ff. de noui oper. nuncia.* Roma. *in l.*1. *§. post operis. ff. eodem.* refert & sequitur Iss. *in §. pœnales. num.*47. *&* 48. & ibi additio. *lit. P. la primiera.institu. de actio.* & quamuis aliqui relati (sed non sequuti à Flami. Cartario, loco mox citando) dixerint, quod pœna pecuniaria post lapsum termini sit transfusa in corporalem, & sic non possit ampliùs commutari; prior tamen opinio, & æquior est, & etiam magis communis, sicut testatur Contar. *in tract.de executione sententiæ capto bannito, c. fi.* quem sequitur Prosper. Farin. *d.tom.*1 *q.*26.*n.*15.

52 Huc pertinet, an sententia sequestrandorum fructuum maioratus in iudicio tenutæ pendente, excedet exequutor, si fructus, non solùm à die decreti perceptos, sed iam perceptos ante ipsam sententiam sequestri, à tempore mortis vltimi possessoris maioratus sequestret.Quam quæstionem ad partes examinat Christophor. de Paz *in tract de tenuta tom.*1. *c.*11. *per totum*,& quamuis pro illa parte, nempe, vt possit exequutor sequestrare omnes fructus, non solùm post decretum perceptos, sed etiam à die mortis possessoris vltimi,adducens varias,& elegantes considerationes, ac fundamenta, nihilominus tamen rectè contrarium defendit, imò quòd non possit sententia sequestri exequi,nisi in fructibus post eam perceptis, & percipiendis, non tamen in perceptis à tempore mortis possessoris iam, aliquibúsque mediis eam tuetur, quæ omnino verior est & sequenda,quam ibi latiùs disputatam videre poteris. Et generaliter quòd sententia sequestri non comprehendat fructus præteriti temporis perceptos, sed ex- 53
tantes & futuros, tenet post alios Maresc. *variar resolutio.lib.*2.*cap.*77 *num.*34.

Nunc tractandum de eo, qui electus est 54
ad officium, pro anno præsenti puta; vel in semestre, pro primo fuit impeditus vti munere propter obiectiones sibi, & aduersus electionem oppositas, & quòd non fuerat ritè, nec solemniter electus; interim dum lis vertebatur, lapsus est annus regiminis, & officij, vel eius maior pars, postmodum obtinuit, & declaratum fuit, ritè & rectè electionem factam fore, séque legitimè suo posse fungi munere; datus est exequutor pro huius rei iudicatæ executione: quæritur an ipse excedet, si loco lapsi temporis aliud subroget, ita vt redintegraretur totus annus, ad quem electus fuerat. Hanc quæstionem examinant B. *in l.si vno. §. item cum quidam.colu.*2.*ff.locati. & in l.si priùs. quæst.*10. *ff.de noui oper. nuntia.* Ab. per text. *ibi in c. fi.* ibi, vt tempus regiminis elabatur.) *de iudicijs, in penult. notabili.* vbi communiter omnes Canonistæ referunt & sequuntur Bart. determinationem, & eam magis communiter ab aliis Doctoribus teneri, affirmat Iss. *in l. si ita stipulatus essem abs te. colu. penul. in prin.* latè & ad partes disputat Aluar.Vallas. *consult.*155.*per totam, tom.*2. latè etiam Vincent. de Franch. *decis.*419.*per totam.*2.*p.* qui omnes concludunt, quòd quando electio facta est pro tempore certo, limitato, & determinato, puta, pro hoc anno, pro anno proximo sequenti, *&c.* si tempus labatur, impedimento accedente non subrogatur aliud tempus, vt impleatur annus, quoniam alia est administratio, & opera vnius temporis, alia verò alterius, & in isto casu nec fit condemnatio pro huiusmodi redintegratione, & supplemento temporis, vt secus sit (dicunt ipsi Doctores) quando in genere tempus appositum est, vt pro quinquennio, aut biennio,non adiecto, an de proximis,an de aliis. Prædictis tamen casibus habet ele- 55
ctus recursum contra tertium iniustè eum impedientem vti suo officio, & sic non redintegratur.*l.fi. cum materia.ff. de eo per quem factum erit.* text. *in l.inde Nerat.§. idem Iulianus.ff. ad l. Aquil.* habetur *in l.*1. *C. de institut. & in l. si Titius statuas. ff. de condi. & demonstra.*

ſtra. Aluar. Vallaſ. *vbi proximè num.* 14. apud quos latè de hac materia.

56 Sed ſucceſſiuè quæri poteſt, quid ſi facto tertij non eſt ortum impedimentum, ſed facto ipſius obligati, & pariter condemnati, vt puta; quis locauit mihi domum, aut agrum in biennium. aut quando legatus eſt mihi vſufructus in biennium à die mortis teſtatoris, & facto hæredis vel locatoris, qui non permiſit me vti, & dum vincitur, & condemnatur per ſententiam, lapſum eſt tempus: an poſſim, ſaltim in æſtimatione, contra eum condemnatum exequi ſententiam. & videbatur idem eſſe dicendum, veluti in caſu ſuperiori reſoluimus. Sed nihilominus verius videtur in æſtimatione aduerſus hunc condemnatũ principaliter aliàs obligatum, poſſe procedere executionem.

Moueor ex ratione mirabilis text. *in l. ſi vſusfructus mihi in biennium.6.* cuius ſunt verba: Si vſusfructus mihi in biennium continuum à morte teſtatoris legatus ſit, & per hæredem ſteterit, quominus eum mihi daret, præterito biennio nihilominus tenebitur, quemadmodum teneretur, ſi res legata in rerum natura eſſe deſiiſſet, quam quis deberet, moratúſque eſſet, in ea danda, vt peti quidem iam vſusfructus qui legatus ſit, non poſſit, quia alius futurus ſit, quàm qui legatus fuerit, ſed æſtimatio eius bima dumtaxat facienda ſit) Hactenus de dicta lege, vbi gl. & Doctores dant plures concordantes.

57 Cuius legis determinatione ſtante, rectè ſuccedit iuris regula, quæ habet, quòd quando quis eſt condemnatus, ad rem tradendam,& præſtandam,quæ periit,vel obiit, & iam non eſt in rerum natura, poteſt vigore talis ſententiæ fieri aduerſus obligatum debitorem condemnatum executio ad æſtimationem, & valorem rei, ſeu intereſſe. Didac. Perez *in l.4. tit.8. lib.3. ordinam. fol.* 1078. Auile. *in capit. prætor cap.* 10. *verbo,execution. num.* 53. Parlador. *lib.1. rerum quoti. c.6. §.2. num.* 11. Ceuallos *in contra communi. tom.1. quæſt.662.* & vltra hos plurimos alios Doctores & iura adduximus ſuprà hac 4. p. cap.5. à num.33. & eſt text. expreſſus *in l.ſi longis.C.de executione rei iudicatæ.l.qui reſtituere.ff.de rei vindic.l.Iulian.ff.de confeſſ.l.5.tit.27. p.3.* Ergo ſequitur,quòd ſi contra locatorem vel hæredem lata ſit ſententia pro vſufructu, & locatione præſtanda, & patienda, & tempus lapſum ſit, licèt aliud ſubrogari non poſſit; tamen pro æſtimatione aduerſus eum procedere executionem abſque reatu exceſſus, arbitror, iuxta fundamentalem, & iuridicam rationem eiuſdem legis, *ſi vſusfructus.*

58 Tunc tamen excedere dicetur merus exequutor, quando dederit dilationem condemnato ad parendum, intra quam ſi nõ paruerit, illum excommunicauerit,quoniam excommunicationis ſententia actus eſt iuriſdictionalis, quæ ſine iuriſdictione ferri non poteſt. Panormita. *in c. ſi ſacerdos. n.10. de offic.ordinarij.* pertinet enim ad iu- 59 riſdictionem contentioſam, cùm ferri non debet abſque cauſæ cognitione. *c. nemo Epiſcop.2.q.1.* imò eſt meri imperij ſecundùm Innocen. *in c. tranſmiſſa. de electio.* Specula. *in tit. de iuriſdictio. omni. iudi. verſ. ſecundùm canones num.24.* Panormi. *in c. quod ſedem de off. ordinarij. colu. ſi.* idem *in c.cùm contingat. de for.compet.* gl. *in d.c.nemo.* vbi vterque Cardinalis comprobat. Paluda. *quæſt.2. in 4. diſtinctione 3.* latè Nauar. *in repeti.c.cùm contingat.2.cauſa nullitatis. corollario 6.verſ.6. infertur hunc ſubexecutorem.* at exequutor merus eſt 60 incapax iuriſdictionis, & ſic dictum terminum ad excommunicandum dando excedet euidenter, exactiùs probat Nauarr. *in d. c. cùm contingat. quarta nullitatis cauſa. per totam.* dicens etiam, quòd licèt quoad alios 61 effectus poſſit etiam ille, qui nullam habet iuriſdictionem, terminum deliberatorium, puta, præfigere, ad effectum tamen infligendi nouam excommunicationem, alius quàm iudex cum iuriſdictione, præfigere non poteſt,vt poſt Feli. Innocen. Ioan. Andr. Immol. Hoſtienſ. & alios, tenet ipſe Nauar. *in d.quarta nullitatis cauſa.*

Quid autem erit dicendum de executo- 62 re,cui ad aliquam ſententiam exequendam, vel cauſa committitur cum termino limitato, puta; decem dierum, & viciſſim pluris, vel minoris, in quo breuitate termini non eſt facultas, ad procedendum cum terminis, & dilationibus, aliàs à iure in ſimili cauſa, tam ordinaria, quàm executiua conceſſis, & determinatis: an poterit iſte exequutor abbreuiare, & arctare prædictos legales terminos, & illos regulare ſecundùm terminum ſuæ commiſſioni aſſignatum, abſque reatu exceſſus. quia ex eo videbatur hoc caſu detegi ex inordinato proceſſu, ſecundùm quæ latiùs dicenda erunt inferiùs cap.13.

Cui difficultati reſpondetur, poſſe licitè executorem abſque reatu exceſſus, & quod magis eſt, nec etiam ſimplicis grauaminis, hunc terminum arctare, ita illum regulando, vt intra terminum ſibi, iuriſdictioníque conceſſum, per ſuperiorem cauſa terminetur, ita vt tres illi dies, ſeu etiam decem dati condemnatis, & executatis, ad opponendum, & probandum, in minus reſoluantur, atque abbreuientur. quoniam ſi in

iudiciis

iudiciis ordinariis abbreuiantur; multo magis hoc caſu in ſummariis, nempe; & exe-
63 cutiuis, abbreuiari debent. non enim poteſt magnum terminum dare, qui arctatum, & limitatum habet, vt docet Bal. *in c.de cauſis num.*11. & ibi Ab. *num.*6. per text. *ibi de off. deleg.* latè comprobat, & reſoluit Guirond. *in tract. de gabell.*4. *in prin. num.*7. *vſque ad num.*14. teſtantes de praxi, optimè etiam Bobadil. *in politi.lib.*2.*cap.*20.*à num.*29.*vſque ad num.*32. dicentes, quòd iudex exequutor non debet expectare, vt ſua expiret iuriſdictio, cùm tacitè ſibi videatur à ſuperiore data facultas terminos arctandi, qui ſibi illos reſtrinxit, & limitauit. Facit optimè ad propoſitum text. *in l.*1. *ff. de gland.legend.& in l.*2.*tit.*3. *lib.*4. *recopil.* facit *l.*6. *tit.*18. *lib.*4. *recopil.* Bart. *in d. l.*1. latè Felin. *in c. Eccleſ.S. Mar. num.*32. *de conſtitutio.* quibus adde quæ dixi 2.p.c.13.n.270.& ſuprà.

CAPVT XII.

Ab executore perperam ſententiam interpretante, appellationi emiſſæ an non deferens, vim faciat. vbi latè & vtiliter, quæ inter interpretandum præ oculis haberi debeant.

SVMMARIVM.

*Interpretari ſententiam an poſsit executor.n.*1.
*Interpretari & declarare is poteſt qui actum geſſit.n.*2.
*Interpretari & declarare verba dubia ſuæ ſcripturæ an poſsit notarius.n.*3.
*Succeſſor in officio & iuriſdictione an poſsit intentionem prædeceſſoris declarare.n.*4.
*Interpretari & declarare voluntatem defuncti non poteſt hæres.n.*5.
*Declarandi facultas non tranſit ad hæredes.n.*6.
*Interpretatio pendens ex mera voluntate, fieri non poteſt per ſucceſſorem.n.*7.
*Interpretatio pendens à iuris regulis, & principijs ex actis ſeu proceſſu, cuilibet iudici ſucceſſori pertinet.n.*8.
*Iudex delegatus ſubrogatus loco alterius delegati poteſt ſententiam prædeceſſoris interpretari ex veroſimilibus coniecturis, apparentibus ex actis & proceſſu, non autem ex mera voluntate.n.*9.
*Taxare expenſas quas ſibi taxandas reſeruauit prædeceſſor, poteſt iudex ſucceſſor.n.*10.
*Etiam ſi ſucceſſor ſibi reſeruauerit taxare expreſſo nomine proprio.n.*11.
Quia materia non poteſt concernere perſonam, ſed iuriſdictionem, dignitatem, & tribunal.ibid.
*Executor ſententiæ poteſt illius facere declarationem interpretatiuam.num.*12.
*L.ab executore.ff.de appell.declaratur. & n.*13.
*Poteſtas executoris regulatur à poteſtate ſuperioris mandantis.n.*14.*& ſeqq.*
*Interpretari ſuam ſententiam non omnes iudices ordinarij poſſunt.n.*15.
*Executor mixtus reſpicit merum imperium. numer.*16.
*Executor dicitur non qui ordinaria ſed delegata poteſtate aliquid exequitur.n.*17.
*Verba debent intelligi ſecundùm vulgarem modum loquendi.n.*18.
*Communis vſus loquendi præualet in interpretatione legis etiam diuinæ.n.*19.
*Interpretatio generaliter ſumpta in quinque ſpecies diſtinguitur,& quas.n.*20.
*Interpretationis ſpecies quis deduxerit.n.*21.
*Interpretatio ad duo capita reduci poteſt.n.*22.
Interpretatio propriè idem eſt quod congrua verbi vel orationis declaratio ſeu expoſitio.ibi.
Interpretatio largè capitur pro correctiua ſeu extenſiua. ibidem.
*Interpretationem correctiuam alius quàm Princeps facere non poteſt.n.*23.
*Interpretationem extenſiuam non poteſt facere iudex niſi circa acceſſoria & eodem die. n.*24.
*Interpretationem propriè, prout eſt congrua verbi & orationis declaratio, quilibet iudex poteſt facere.n.*25.
*Declarationem interpretatiuam non alterantem condemnationem præcedentem poteſt facere executor mixtus.n.*26.
*Declaratio interpretatiua ſententiæ facta per executorem, non inducit nouum grauamen. num.*27.
*Per declarationem interpretatiuam ſententiæ quod obſcurum eſt illuminatur & detegitur. num.*28.
*Interpretatiuæ declarationis qualitas eſt vt nihil noui inducat ſed actum præexiſtentem & præteritum oſtendit.n.*29.
*Declaratio ineſt actui declarato.n.*30.
*Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis diſpoſitionis declaratæ.n.*31.
*Declaratio adeo inhæret diſpoſitioni vt cenſeatur emanaſſe cum illa eodem tempore.n.*32.
*Actum qui non poteſt facere poſt terminum, poteſt tamen factum declarare poſt illum. num.*33.
*Si actus qui declaratur eſſet validus, ſecus ſi eſſet nullus.n.*34.
*Interpretatiua declaratio debet eſſe congrua, ſcilicet quando verba eam patiuntur.n.*35.
*Verborum certitudo declarat certitudinem intellectus.n.*36.
*Verba præciſæ ſignificationis non poſſunt recipere aliam interpretationem.n.*37.
*Tametſi poſsint reſtringi & extendi intra limites ſignificationis. n.*38.

Interpre

Interpretatiua declaratio ea est quæ addit qualitatem demonstratiuam, non autem quæ alterat subiectum.n.39.

Interpretatiua declaratio sustinetur facta circa circunstantias actus, secus circa eius substantiam.n.40.

Interpretatio circa substantiam actus dicitur nouus actus & grauamen.n.41.

Prout si sententiæ puræ executor velit addere conditionem.ibidem.

Declarationem interpretatiuam sententiæ quotidie faciunt executores supremorum tribunalium absque excessus reatu.n.42.

Executori cùm principale committitur, videtur declaratio interpretatiua etiam commissa.numer.43.

Declarandi facultas quæ venit accessoriè ad contractum, in hæredem transit cum ipso contractu.n.44.

Ab interpretatiua declaratione iusta & legitima facta per executorem, appellationi emissæ non est deferendum, sicuti nec ab ipsa executione cui hæc inest declaratio.n.45.

Interpretationem non congruam verbis sententiæ & minus legitimam facere executorem non patitur.n.46.

Interpretatiua declaratio debet fieri non perimendo sed exprimendo.n.47.

Interpretatiua declaratio debet esse verisimilis. num.48.

De vocabuli significatione vbi tractatur, non est recurrendum ad arbitrium iudicis.n.49.

Interpretatiua declaratio debet fieri circa contenta in verbis sententiæ, non autem extra limites verborum, quia illa dicitur in præiudicium tertij.n.50.

Ab executore perperam interpretante sententiam velut excedente, appellationi emissæ est omnino deferendum.n.51.

Exempla plura huius doctrinæ redduntur obiter. n.51.52.53.54.55.56.& 57.

Interpretationis iniquitas executoris quo modo & ex quibus sit probandum.n.58.

Interpretatio ea sola executori permittitur quæ deducitur ex verosimilibus coniecturis in processu, verborum significatione & natura attentis.n.59.

Interpretatio iuris tantum valet quantum propria verborum significatio, quæ perinde habetur ac si esset expressa.n.60.

Interpretatio quæ subintelligitur iuris intellectiua dicitur non extensiua.n.61.

Sententia debet interpretari prout de iure ferri debet, & ad iuris sensum referenda.n.62.

Verba iudicis debent intelligi secundum mentem iudicis.n.63.

In sententia veniunt ea quæ legis dispositione aut præsumptione inesse dicuntur.n.64.

Verba sententiæ sunt ciuiliter intelligenda. n.65.

Sententia debet interpretari vt non contineat iniustitiam.n.66.

Interpretatio facienda est vt sententia iusta appareat cùm iusta præsumatur.n.67.

Interpretatio sententiæ dubiæ sumitur ex actis, cùm præsumatur lata ex causa in processu deducta, & quæ ex eo apparet.n.68.

Acta sunt vehiculum ad sententiam, & ideo sententia ex mente actorum aperitur.n.69.

Sententia præsumitur lata ex causa deducta in libello, & petitione, & iuxta illam erit interpretanda.n.70.

Agenti interdicto vti possidetis, & succumbenti, volenti postea agere ex noua turbatione contra eundem reum an ei obstet exceptio rei iudicatæ.n.71.

Ex noua possessione superueniente datur rei vindicatio contra semel absolutum.n.72.

Exceptio rei iudicatæ obstat vbi datur identitas rei, causæ, & personarum.n.73.

Absolutus reus conuentus interdicto vti possidetis, ex eo, quia non est probata turbatio de nouo, post sententiam turbanti non prodest res iudicata.n.74.

Contra reum semel absolutum in interdicto vti possidetis, ex eo quòd actor non probauit possessionem suam ob nouam turbationem, non potest actor iterum agere.n.75.

Nisi agat ex noua possessione & ex noua causa. ibidem.

Absolutoria sententia ex qua causa lata sit in interdicto vti possidetis, si nec ex ea nec ex actis appareat an ob nouam turbationem actori iterum agenti obstet exceptio rei iudicatæ.n.76.

Interpretari debet sententia in fauorem condemnati vt minus ei noceat.n.77.

Interpretatio facienda est in dubio contra eum qui se fundat in sententia sicut & in contractu.n.78.

In sententia se fundans debet habere rem veram. num.79.

Absolutoria sententia in criminalibus ex qua causa sit lata ex actis inuestigandum est, vt diffinitiua aut interloquutoria ab obseruatione indicij dicatur.n.80.

Dispositio etiam legalis à consuetudine recipit interpretationem, cum qua iudicis potestas se conformare præsumitur.n.81.

Absolutus reus ob non probatum delictum censetur ab obseruatione iudicij, & iterum ex nouis indicijs potest reus molestari.n.82. & sursum.

Causa ex qua sententia fuerit lata si ex ea nec ex actis appareat quæ præsumenda erit.n.83.

Sententia qua quis est condemnatus in exilium ex qua non appareat de quo senserit, an de præciso, an de voluntario, de præciso intelligenda est.n.84.

Cautionem vxori præstare condemnatus vir ob eius sæuitiam, aliàs fiet diuortium, an sententiæ

*satisfaciet præstando cautionem etiam iuratoriam, & executor excedat illum præcisè ad fideiussores compellens.n.*85.

*Verba iudicis debent intelligi secundùm mentem iuris.n.*86.

*Cautio simpliciter sumpta an de iure intelligatur de verbali obligatione tantùm cum hypotheca & bonorum obligatione.n.*87.

*Fideiussores non reperire maxima est difficultas excusabilis ab obligatione præstandi.n.*88.

*Sententia si ob impossibilitatem non potest adimpleri in eo super quo lata est, exequitur in eo quo potest.n.*89.

*Sententia qua quis condemnatur ad conseruandum fideiussorem suum indemnem ab alterius obligatione, si hæc fuerit extincta, quia compulsus soluit fideiussor, intelligitur vt solutum sibi restituat.n.*90.

*Sententia absoluens tutorem à tutela, intelligitur ab eius ratione reddenda super quo actum fuit.n.*91.

*Condemnatus ad tradendum instrumentum debiti soluti, si non reperiatur, cogitur liberare victorem.n.*92.

*Cautio vbi à iure requiritur plena, sufficiẽs, recta, aut competens, iuris interpretatione intelligitur de fideiussoria vel pignoratitia.n.*93.

*Cautio vxori præstanda à viro ob eius sæuitiam, debet esse sufficiens.n.*94.

*Cautionem debet iudex recipere per quam mulier fit magis secura à sæuitia viri.n.*95.

*Interpretari debet sententia vt in iuris dispositione conformetur.n.*96.

*Verba ciuiliter sunt intelligenda & applicanda pro portionalibus.n.*97.

*Verba sententiæ indubia interpretanda iuxta naturam actionis intentatæ.n.*98.

*Sententia præcisè obligat n.*99.

*Sententia vltrà non extenditur quàm importat verborum sonus, quia tantum disponit quantum loquitur.n.*100.

*Ex sententia aliud infertur nisi, quatenus vis verborum & necessitas patitur.n.*101.

*Cautionem ad exigendam à viro præstandam vxori, executor datus non excedit si illum præcisè compellat ad fideiussores vel pignora. num.*102.

*Cautionis ad præstationem vt vir condemnetur, plurimum potest iudicis arbitrium.n.*103.

*Impossibile est obtinenti rem iudicatam præcisè satisfieri, consulitur meliori modo quo possit. num.*104.

*Periculum vxoris ob viri sæuitiam non recipit æstimationem.n.*105.

*Cautionem præstare vir condemnatus vel in defectum, fiat separatio quoad torum, si fideiussores aut pignora non præstet, potest sententia exequi in separatione.n.*106.

*Condemnatus ad centum quæ si non soluat condemnatur ad exilium, non soluendo fit exécutio in secunda parte sententiæ.n.*107.

*Clericus iniuriator condemnatus ad debitam honoris satisfactionẽ, executor an excedat illum adstringens palidoniam recantare.n.*108.

*Iure canonico deficiente, recurrendum est ad leges & consuetudines regni potiùs quàm ad Imperiales.n.*109.

*Palinodiam recantare non debet Clericus iniuriator, cùm nobilitatis priuilegio fungatur contra Bernar. Diaz communiter reprobatum.n.*110.

*Clerico iniuriatori iure Canonico opposita est pœna ad satisfactionem honoris iniuriam passi. n.*111. *& qualis, ibi.*

*Clericus condemnatus actione iniuriarum efficitur infamis.n.*112.

*Qui pro bono pacis non tamen seruata legis regiæ forma, verba satisfactoria dedit iniuriato, non efficitur infamis, quia tunc non dicitur se desdicere.n.*113.

*Condemnati plures simpliciter intelliguntur pro rata condemnati, licèt vnusquisque in solidum fuerit per scripturam obligatus aut de iure.num.*114.

*Obligatio originalis licèt sit concepta in solidum, ea tamen quæ oritur ex sententia, est pro rata secundùm iuris dispositionem.n.*115.

*Omissum seu non expressum in sententia habetur pro omisso.n.*116.

*Tutores plures condemnati simpliciter ad reddendam rationem tutelæ, intelligitur pro rata in solidum.n.*117.

*Condemnati plures collitigantes simpliciter in expensis vnusquisque tenetur pro parte sua dumtaxat n.*118.

*Sententia lata contra plures simpliciter, intelligitur contra quemlibet pro virili, & quantitate bonorum occupatorum n.*119.

*Si ex sexdecim obligatis insolidum quatuor tantùm conuenti simpliciter condemnentur pro rata, condemnati intelliguntur habito respectu ad omnes obligatos, non ad solos condemnatos.n.*120.

*Quia in residuo absoluti intelliguntur.n.*121.

*Quod fallit nisi iudex habuerit respectum ad libellum quo instatum fuerit omnes condemnari, in solidum omnes condemnati intelliguntur n.*122.

*Qualitates omnes quæ insunt in termino relato, repetuntur in termino referente.n.*123.

*Stylus tribunalium, quo est introductum vt sententiæ dubiæ declaratio sit petenda intra eundem diem naturalem, reprobatur.n.*124.

*Iudex non potest alterare & mutare sententiam, aut eius substantiam.n.*125.

*Interpretationem extensiuam facere potest iudex circa sententiæ accessoria, puta fructus, expensas, &c. & tunc non nisi intra diem naturalem.n.*126.

L. Paul.

L. Paul. la 2. ff. de re iud. interpretatur. ibid.

Interpretatiua declaratio verbi dubij, aut orationis confusæ sententiæ, etiam post diem naturalem peti potest. n.127.

Declarandi facultas præscribitur etiam per mille annos.n.128.

Actum post aliquem terminum qui facere non potest, tamen potest iam factum declarare. num.129.

Sententiam licèt iudex mutare aut corrigere non possit, tamen potest declarare. n.130.

Executores rei iudicatæ è curiis Regiis emanati, possunt post longam temporis distantiam declarationem interpretatiuam sententiæ dubiæ adhibere, ergo multo fortiùs Senatores qui eam tulerunt.n.131.

1 AB executore quomodolibet interpretante, siue bene siue malè, appellationem interpositam licitam esse, videtur probari, cùm ipse ad interpretandam sententiam, quæ sibi exequenda committitur, careat potestate. Primò quoniam illemet debet declarare, & interpretari, qui disposuit, & actum gessit. *l. ex facto. ff. de vulg. & pupill.* & ibi Bald. *verbo in text. ibi interpretari*, vbi etiam Alexand. *nota.2.* Iſſ. *2. nota. ff. de vulga. & pupilla. l. Nerati. ff. de regul. iur. l. fin. C. de leg. cap. inter alia §. vt igitur.* & ibi gloſſ. *ſuper verbo, interpretatio. de ſentent. excommun.* & ibi Felin. imò
2 nullus alius poteſt declarare, niſi illemet qui diſpoſuit. B. *in l. edita. verſic. quandoque vol. C. de eden.* Bald. *in l. fin. verſ. vlt. nota. C. de legi.* Iſſ. *in l. inter ſtipulantem. §. ſi Stichum. verſ. gloſſ. in verbo, actori. ff. de verbor. obligat.* Decius *in cap. cùm veniſſent. verſ. & etiam notandum eſt. de iudi.* vt de notario interpretan-
3 te verba dubia ſuæ ſcripturæ, dicit Socin. *conſil. 94. verſic. præterea, & verſic. hæc omnia volum. 1.* Calcan. *conſ. 48. verſ. tertiò quia, & conſ. 69. verſic. tertiò quia.* Alciat. *in tract. præſumptio. in 3. reg. præſumpt. 13. numero 12.* ergo executor, qui ſententiam non tulit, interpretari, & declarare ſententiam non poterit.

4 Secundò & fortiùs probatur. nam ſucceſſor in officio, & iuriſdictione non poteſt intentionem ſui prædeceſſoris declarare. Bald. *in l. 2. verſ. ſed nunquid hoc poteſt. C. de ſenten. ex breuilo. recit. & in l. edita. verſ. decimo oppono C. de edendo. & in l. ſi vt proponis. verſic. ſed nunquid nuncius. C. de executione rei iudic.* B. *in l. inter ſtipulantem. §. ſi Stichum. verſ. idem puto in iudice. ff. de verbor. obligat.* Angel. *in l. ex facto. in princ. verſ. in textu ibi, ſolent interpretari.* vbi Immol. *verſic. tertiò nota. ff. de vulga. & pupill.* Felin. *in cap. per tuas. in 2. nota. de ſimonia. & in cap. cum veniſſent. verſiculo poteſtas interpretandi.* & ibi Decius *verſic. & ſucceſſor in offic. de iudiciis.* Lanfran. *in cap. quoniam contra. in verbo, interlocutoria, verſiculo vlteriùs dubitatur, de probatio.* Rebuff. *in l. quod iußit 2. nota. numero 164. ff. de re iudic.* facit quod aliàs dicitur, hæredem non poſſe voluntatem defuncti declarare, & interpre- 5
tari, vt exactiſſimè proſequitur Anton. Gabriel *commu. concluſ. lib. 6. tit. de regul. iur. concluſione 3. à num. 74. & ſeqq.* & quòd facultas declarandi non tranſeat ad hæredem 6
ſucceſſorem, de quo per Arias Pinell. *in repeti. l. 2. C. de bonis ma. à n.11.* Couar. *lib. 2. vari. c.18.* Burg. de Paz *in l. 1. Tauri à n.423.* & alibi per Doctores, ergo executor facultatem non habet interpretandi, aut declarandi, & per conſequens illud faciens dicetur omnino excedere.

Sed iis non obſtantibus, contrarium ve- 7
rius cenſeo, cum fœdere diſtinctionis. nam aut agimus de interpretatione, & declaratione, quæ fit, & pendet ex mera voluntate: & iſta non poteſt fieri per ſucceſſorem, vt puta; quando iudex condemnauit aliquem in amputatione manus, qui poteſt interpretari, an de dextera, an de ſiniſtra intellexerit, vnde pendet voluntas eius, ideo hæc interpretatio cùm non congruat ſucceſſori, in eum non tranſit, ſicut nec in hæredem, & ita procedunt Doctores ſuperiùs allegati, & alij adducti per mox citandos.

Aut agimus, & loquimur de declaratio- 8
ne, vel interpretatione, quæ eſt facienda ex iuris regulis, & principiis, & ex veroſimilibus coniecturis, & ex actis, & deductis in iudicio, & proceſſu; tunc talis interpretatio ſucceſſori, & cuilibet iudici committitur, & iure permittitur. ita diſtinguunt Bar. *in l. inter ſtipulantem. §. Stichum.* & ibi Immol. *verſic. item prædicta procedunt, & verſ. item adde.* & ibi Alexand. *in verſ. in gloſſ. in verbo, actori.* & ibi Iſſ. *verſ. item per prædicta. ff. de verbor. obligatio.* Angel. *in l. ab executore. verſic. ideo autem.* & ibi Immol. *verſic. vlterius iuxta prædicta. ff. de appellatio.* Alexand. *in l. ex facto. verſiculo item addo ff. de vulg. & pupil.* Nicel. *in concord. gloſſ. concord. 282. & 323.* Barba. *in conſilio 83. verſiculo tertiò reſpondeo. volum. 3.* Marian. *in cap. fin. verſiculo & ſicut actor. de libell. oblatio.* Felin. *in capit. qualiter & quando. verſic. ſed aduerte diligenter. colum. 14. & colum. 15. de accuſatio. & in cap. cùm veniſſent. verſ. poteſtas interpretandi. de iudiciis.* Rebuff. *in repeti. l. quod iußit. in 2. nota. numero 165. ff. de re iudic.* Anton. Gabriel *commu. concluſ. lib. 6. tit. de regul. iur. concluſ. 3. num. 85. & ſuprà.* & per B. *vbi ſuprà. & in l. terminato. C. de fructi. & litium expenſ.* & alios, tenet Auiles *in cap. prætor. in*

proœmio. verbo, ordenanças.à num. 19.vbi latè refert Doctores vtriuſque partis, & de hac diſtinctione ibi *verſ. ſed hoc non obſtante, opinio B.* &c.

9 Et loquendo in delegato ſubrogato loco alterius delegati mortui,aut impediti, poſt alios probat Marqueſ. *tractatu de commi. 1. p. cap. 3. ſub num.* 43. dum dicit, quòd cùm ſubrogatus ad anteceſſoris inſtar habeatur, ſi ſententia non conſiſtit in mera voluntate declarantis., ſed in veroſimilibus, & coniecturis ex actis, & probationibus in cauſa factis, ex quibus quid primus iudex ſenſerit, apparet: poterit tunc ſucceſſor in commiſſionem ſententiam anteceſſoris declarare, quanuis aliter ſucceſſor anteceſſoris ſententiam declarare nequeat, *&c.*) & quòd iudex ſucceſſor voluntatem prædeceſſoris poſſit ex veroſimilibus coniecturis,& quando eſt congrua interpretatio, ſeu declaratio, declarare, latiſſimè plurimos congerit Mier. *tractatu de maiora. 1. p. quæſtione* 44. *numero* 94. *&* 95. & iterum latiùs *à num.* 99. *cum ſeqq.* de qua interpretatione latiùs poſtmodum agendum eſt.

10 Hinc eſt, vt expenſas, quas ſibi taxandas, & declarandas in ſententia reſeruauit iudex, poterit ſucceſſor declarare, & taxare.B.*in l. ab executore. verſiculo quæro vtrùm. ff. de appellat.* & poſt alios Bur. de Paz *in l. 1. Tauri. ſub numero* 427. Petrus de Ferrara *in prax. in forma libell. in action. reali. verbo, expenſæ præſentis cauſæ. num.* 16. *&* ſeqq. Auil. *vbi proximè num.* 21. quod etiam intelligit,

11 etiam ſi iudex prædeceſſor reſeruauit ſibi taxationem expenſarum expreſſo nomine proprio, vt tenet etiam B. *in d. l. ab executore ſingulariter.* Abb. *in d. cap. 1. de ijs quæ vi metúſve cauſa. num.*8. Lanfr. *in repeti. cap.quoniam contra.de proba.12.p. expenſæ. numero* 13. reddentes rationem, quòd materia non poteſt concernere perſonam, ſed dignitatem, iuriſdictionem & tribunal.

12 Et quòd executor, cui exequenda ſententia committitur, poſſit facere huiuſmodi declarationem interpretatiuam(licèt Doctores in ſpecie hanc difficultatem non tractent) probatur ex optimo text. *in l. ab executore* 4. cuius ſunt verba: ab executore ſententiæ appellare non licet, ſed ab eo, qui malè ſententiam interpretari dicitur, appellare licet, &c.) *ff. de appellat.* & ita illum text. intelligunt in executore, gloſſ. *in l. ab executione. C. quorum appella. non recipi. verbo, excedat*, & optima gloſſ. *in cap. quoad conſultationem. de ſententia & re iudic.* quæ inter modos, quibus excedere dicitur executor, formam mandati, hunc malæ interpretationis ſententiæ numerat. ita etiam illam pariter intelligunt, & clarè Petrus de Ferrara *in ſua pract. in forma executio. ſententiæ diffi. in verbo, publico. numer.* 11. *verſic. ſed pone quod talis executor. fol. mihi* 283. *in poſteriori impreſſione*, & per Petrum Iacobi. *in rubrica de actio.in factum ex re iudic.§. modus autem executionis, colum.* 4. *in ſua praxi*, & poſt alios ita intelligit Rebuff. *in conſtitu. Gall. tom. 1. tit. de ſententiar. executio. artic.*7. *gloſſ.*14. *num.*8. & idem, licèt promiſcuè, & aliquatenus confusè, Eſcacia *de appella. quæſtione* 17. *limi.*10.*n.*52.

Nec huic obſtant verba *dictæ l. ab execu-* 13
tore, quæ ſequuntur, *ibi*, ſi tamen is poteſtatem interpretandi habuit, velut præſes prouinciæ, aut procurator Cæſaris,*&c.*)quæ videntur reduci ad iudicem ordinarium interpretantem, cui multipliciter reſpondetur, quòd cùm lex à princip. loquatur de executore, de eo debet ibi intelligi, qui executor, eiúſque poteſtas regulatur à poteſtate ſui ſuperioris eum mandantis, &
quoad executionem coæqualis ſit poteſtas, 14
& vnamet iuriſdictio, cùm illum repræſentet. *l. 1. §. qui mandatam. ff. de off. eius cui man. eſt iur.* bene B. *in d. l. ab executore. numero* 12. Petrus de Ferrara *in praxi. in form. libel. in actio. reali. verb.& expenſ. ſub numero* 17. & quòd poteſtas delegati reguletur à poteſtate delegantis, latè diximus ſuprà hac 4. part. cap. 6. per totum, & cùm non omnes iudices ordinarij poſſunt ſuam ſententiam interpretari, vt per gloſſ. B. & Docto- 15
res *in d. l. ab executore*, ideo addit text. illa verba prædicta, ac ſi dixiſſet, dummodo miſſus ſit executor ab eo, qui poteſtatem habet interpretandi, *&c.* hoc eſt, à præſide prouinciæ, quia tunc velut ipſe habet poteſtatem, hoc eſt, ac ſi ipſe fuiſſet (vt dictum eſt.) Hanc interpretationem ſequitur etiam gloſſ. *in l. ſi vt proponis. verbo, executor. C. de executione rei iudic. verbo, executor.* maximè, quia executor mixtus(de quo hucuſque ſemper loquor, non de mero) recipit merum imperium, prout eſt excommu- 16
nicare, vt poſt alios latè Nauarr. *in repeti.cap. cùm contingat,corolla.6. verſiculo ſextò infertur. & in* 4. *nullitatis cauſa. per totam.*

Et inſuper,quia *d. l. ab executore.* loquitur 17
de executore, & executor dicitur non qui ordinaria poteſtate, ſed delegata, aliquid exequitur. *d. l. ſi vt proponis.* & ibi gloſſ. *verbo, executor.* & hæc eſt iuris, & vniuerſi vulgi ſignificatio, vt non ordinarius, ſed delegatus ad exequendum dicatur, & ita ſecun- 18
dùm vulgarem modum loquendi *d.l. ab execut.*intelligenda eſt *l.cum de laminis.§.aſinam. ff.de fundo inſtruct.l.1.ff.de flamin.*optim.tex.*in l.Labeo.*& ibi notat B.*ff.de ſupel.lega.l.libror.§.*

quoá

quod autem Caſius. ff. de leg. 3. & ibi B. text. iuncta gloſſ. *in c. vnico, de iniuriis lib.* 6. text. *in cap. vnico.* §. *porrò. de ſtatu regul. eod. lib.* 6. *ex literis* 1. & ibi Doctores *de ſponſali.* text. *in cap. maiores. circa medium, de baptiſmo*; latiſſimè
19 multa congerit Euerar. *in l. lega. loco* 7. dicens poſt alios, quòd in interpretatione legis, & cuiuſcunque diſpoſitionis, etiam diuinæ, communis vſus loquendi prævalet propriæ ſignificationi.

Et facit, quia cùm gloſſæ & Doctores ſuperiùs citati dicant, admittendam eſſe appellationem ab executore, perperam interpretante ſententiam, quia excedit, intelligi debent de delegato, & non ordinario, ſi credimus Parlador. *lib.* 2. *rerum quoti. cap. fin.* 2. *p.* §. 3. *numero* 9. dicens exceſſum cadere in delegato, non in ordinario, de quo vide quæ latè diximus hac 4. p. cap. 3. à numero 105. & quòd executor, cui exequenda ſententia committitur, poſſit facere declarationem interpretatiuam, ex ſequentibus clarè apparebit.

20 Pro cuius rei maiori declaratione breuiſſimè eſt ſciendum, interpretationem generaliter ſumptam, in quinque ſpecies poſſe diſtingui, nempe, alia eſt interpretatio declaratiua, alia intellectiua, alia correctiua, alia extenſiua, alia reſtrictiua, de quorum ſingula natura, & effectu latè proſequitur Mantica *in tractatu de ambig. conuentio. lib.* 1. *tit.* 16. *per totum.* Ioan. Petrus Ferrarien. autem *in ſua praxi, in forma executio. ſententiæ diffini. verbo, publico nuntio. num.* 12. *fol. mihi* 284. *in nouiori impreſſione*, interpretationem
21 ad tres duntaxat ſpecies reducit, nempe, correctiuam, extenſiuam, & verbi orationis congruam expoſitionem, & declarationem. Quam diuiſionem in propoſito etiam ſequitur poſt alios Auiles *in cap. prætor. in proœmio ſub numero* 19. & has etiam adhuc
22 ad duo tantùm reducit capita Euerar. *in locis lega. in loco* 35. *à ratione legis larga, ampla,* &c. *verſic. vno modo propriè*, dicens, quòd iſte terminus (interpretatio) ſumitur duobus modis, vno modo propriè ſecundùm eius propriam ſignificationem, & tunc interpretatio idem eſt, quod congrua, verbi, vel orationis, declaratio, ſeu expoſitio, alio verò modo capitur largè, pro interpretatione correctiua, reſtrictiua, ſeu extenſiua, qui omnes in comprobationem aliqua adducunt videnda, quæ omitto.

23 Hoc ſuppoſito, dicunt Ferrar. & Auil. *vbi proximè*, poſt alios Doctores, quòd interpretationem correctiuam alius quàm Princeps facere non poteſt, extenſiuam autem
24 non poteſt facere iudex, niſi eodem die circa acceſſoria, vt expenſas, & ſimiliter, & tunc eodem die non aliter, iuxta *l. Paul. ff. de re iudi.*

Interpretationem autem propriè ſumptam, & ſecundùm eius veram ſignificationem, quæ verſatur, & eſt congrua verbi, & orationis, declaratio, & expoſitio, quemlibet poſſe iudicem facere; probant prædicti Doctores; & quòd executor mixtus, cui rerum iudicatarum executio committitur, 26
poſſit facere huiuſmodi declarationem interpretatiuam, non alterantem condemnationem præcedentem ſententiæ vniuerſalis, & generalis, tenet in terminis optima Rotæ deciſio 100. *ex nouem p.* 1. *diuerſ.* mirabiliter Gratian. *in diſcepta. forenſ. tom.* 1. *cap.* 333. *per totum à prin.* Sigiſmund. Eſcac. *tractatu de appella. quæſtione* 17. *limit.* 10. *num.* 55. & alij, quos longa manu congeſſimus, vbi de materia ſuprà hac 4. p. cap. 10. de liquidatione numero 7. & ſeq. verſic. quo ita cognito. & à princ. reddentes rationem, quia 27
non facit executor hoc caſu nouum aliquod grauamen, cui conuenit quod dicit Cardin. *in clementi. fin. in princ. quæſtione* 5. *in fi. verſ. regulariter tamen. de pœniten. & remiſ.* Felin. *in cap. non poteſt. verſ. & ideo pulchra. de re iudic.* Anton. Gabriel Roman. *commu. concluſ. lib.* 6. *tit. de regul. iur. concl.* 3. *numero* 42. & prædictam eandem rationem reddunt etiam Petrus Ferrar. & Auiles cum aliis *vbi proximè*, vt per hanc declarationem interpretatiuam nihil noui inducitur, ſed quod obſcurum 28
eſt, & coopertum detegitur, & illuminatur, per text. *in l. hæredes palàm.* §. *ſed ſi notam ff. de teſtam.* ſed in propoſito mirabilis eſt text. *in l. adeò.* §. *cum quis alieno. ff. de acquirendo rerum domi.* ibi, qui excutit ſpicas non nouam ſpeciem facit, ſed eam, quæ eſt detegit.)

Et generaliter hæc eſt qualitas, & natu- 29
ra huius declarationis interpretatiuæ, vt nihil nouum inducat, nec declarans nullum actum de nouo diſponat; ſed factum præexiſtentem, & præteritum oſtendit. *l. à ſe toto ff. de hæredi. inſtitu. l. vnum ex familia.* §. *ſi de falcidia. ff. de legat.* 2. *clem.* 1. *de iure pa. d. l. hæredes palàm.* §. *ſed ſi notam. d. l. adeò.* §. *cum quis.* B. *in l. ab executore. numero* 7. *verſiculo quandoque interpretatio ponitur. ff. de appellat.* Bald. *in l. cum teſtament. in fin. l. de manumiſ. teſtam.* Decius *in l. edita numero* 47. *C. de edendo.* Immol. *in d. l. hæredes palàm d.* §. *ſed & ſi notam. in* 2. *nota.* & ibi Paulus Caſtrenſ. *in princ. verſiculo quid autem.* Roman. *verſic. nota vlteriùs*, & ibi Areti. *in* §. *ſi quid* 1. *nota.* Bald. *in l.* 1. *verſiculo quæro quod teſtes C. de codicillis.* Fulgoſ. *conſilio* 147. *verſiculo ad ſecundum.* Roman. *in l.* 1. §. *ſi quis ſimpliciter ff. de verbor. obligatio.* Salicet. *in l. leg. &*

constitut. oppositio. 1. *C. de leg.* Roman. *consilio* 482. Domini. *in proœmio sexti. in fin. princip. vers. nota optimum text.* Cardi. *in c. fi. versic. si verò disponit. de constitutio.* Immol. *in clemen.* 1. *vers. glossa cecidisse. de sequestratio. poss. & fructuum.* Federi. de Senis *cons.* 112. Iss. *in l. non dubium nota.* 6. *C. de leg.* Socin. *cons.* 214. *vers. sed huic obiectioni.* Barbos. *consil.* 18. *vers. ecce autem volum.* 1. Felin. *in cap. super quæstio. de offic. delegati. & in cap. qualiter & quando. el* 1. *versic. & pro ista fallentia. de accusation. & in cap. non potest versic. facit gloss. singularis de re iudi.* Decius *in l. edita num.* 47. *C. de edendo. & in l.* 1. *C. de impuberum.* Hippoly. de Marsil. *in l.* 1. §. *si quis vltro. vers. vlterius scies ff. de quæst.* Purpur. *in l.* 1. *num.* 38. *ff. si cert. peta.* Rebuff. *in l. quod iussit in* 2. *nota. num.* 154. *ff. de re iudi.* Brunus *in tract. de for. in tit. quas res, personas, & quot casus,* &c. *vers vbi autem tractemus, & vers. interdum dispositio.* Anton. Gabriel *communi. conclusio. tit. de regul. iur. conclus.* 3. *à num.* 1. qui etiam *à num.* 9. asserit,

30 quòd declaratio inest actui declarato, ac ideo quòd declaratio retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis, quæ declara-

31 tur, qui in comprobationem multos adducit Doctores,& doctrinas videndas. Mantic. *in tractatu de contracti. lib.* 1. *tit.* 16. *numero* 7.

32 *tom.* 1. & declaratio adeò inhæret dispositioni, vt censeatur emanasse cum illa eodem tempore. Petrus Surd. *decisione* 21. *per totam.* Gratian. *disceptatio. forensi. tom.* 1. *cap.* 147. *num.* 2.

33 Et ex hoc fonte fluit, quòd ille, qui post aliquem terminum non potest aliquid facere, potest tamen factum declarare, Bald. *in d.* §. *sed si notam. vers. item est argumentum, & in l. tres denuntiationes. in fin. C. quomodo & quando iudex. & in l.* 1. §. *huius studij. vers. & est argumentum ff. de iustitia & iur.* Domini. *in proœmio* 6. *decretal. in fin. prin. versiculo & nota optimum text & in cap. cognoscamus in fin. versic. & nota incidenter* 34 *d.* Archidiac. *in cap.* 1. *versiculo eadem gloss.* 13 *quæstione* 1. Ioan. Andr. *in additio. ad Speculato. in titulo de testib.* §. *nunc videndum. versicul. hoc etiam nota. & in regul. in generali. vers. vltimò quæritur. de regul. iur. in* 6. Areti. *in l. edita. vers. circa primum conclude. C. de edendo.* Salicet. *in l. qui fun. versic. & faciunt prædicta ff. de contrahend. emptio.* Barba. *consilio* 18. *versiculo ecce nunc. volum.* 1. Anton. de Bu. *in cap licet causam. versic. ex ijs deciditur. de probatio.* Aflict *in constitutio. super rubricam de except. dilato. num.* 7. Feli. *in cap* 2. *versic. item illa fallentia. de libel. oblatio. & in c. qualiter & quando. versic. adde etiam hic. de accusatio. & in cap. pastoralis. versiculo declarari potest. de exceptio. & in cap. super quæstio. de offic. deleg.* Ruin. *consilio* 189. *versic. quintò prædicta confirmantur. volum.* 1. Rebuff. *in l. quod iussit* 2. *nota. num.* 154. *& num.* 158. *de re iudic.* Petr. Surd. latè *decisione* 21. *per tot.* Gratia. *disceptatio. forens. tom.* 1. *cap.* 147. *num.* 2. Anton. Gabriel *commu. conclu. lib.* 6. *tit. de regul. iur. conclus.* 3. *num.* 6. qui *num.* 8. declarat, quando actus, 34
qui declaratur, erat validus, secus si fuisset nullus.

Et isthæc declaratio interpretatiua debet 35
esse congrua. & tunc talis dicetur, quando verba eam patiuntur, & conueniunt secundùm propriam significationem. Alexand. *in l. diuortio. versic. & primò quia. ff. soluto matrimonio.* Socin. *in l. postquam liti. in* 1. *nota C. de pactis.* sentit Bald. *in l. nota.* 4. *C. de legib.* B. *in l.* 1. *C. de impub.* & aliis. Iss. *in l. quanuis numero* 2. *eodem tit.* Bald. *in l.* 1. *eodem titulo.* Petr. Ferrarien. *in practi. in forma executionis sententiæ diffi.* §. *publico nuntio. sub numero* 12. Mantica *in tractatu de contracti. d. lib.* 1. *tit.* 16. *numero* 10. qui *num. seq.* inquit, quòd certitudo verborum declarat certitudinem 36
in intellectu. post Bald. & Crauet. *consil.* 4. *numero* 21. ac verba præcisæ significationis 37
non posse recipere aliam interpretationem. B. *in l.* 3. *numero* 2. *C. comminatio. vel epistol.* tametsi rationabiliter possint extendi, & re- 38
stringi, intra limites tamen significationis. Bart. post gloss. *in l. stipulatus sum. in princ.* & Iss. *numero* 3. *&* 4. *de verbor. obligatio.* idem scribit Iss. *in l. liber homo. in princip. numer.* 2. *eodem titulo.* Iss. *in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. in* 2. *lectur. vers. non omitto tamen.* Purpura. *in l. edita. vers. & recipitur huiusmodi declaratio. C. de edendo.*

Et dicitur declaratio interpretatiua illa, 39
quæ addit qualitatem demonstratiuam, non autem, quæ alterat subiectum. Bald. *in l. hæredes palàm. d.* §. *& si notam. versiculo* 3. *nota.* & ibi Immol. *in* §. *si quis post. versiculo item nota.* & ibi Areti. *in* 4. *nota.* Anto. Gabriel *communi. conclusio. lib.* 3. *tit. de regul. iur. conclusione* 3. *numero* 47. *&* 48. & conducit quod ipse dicit ibi *numero* 61. quòd hæc declaratio interpretatiua sustinetur, quando fit circa circunstantias, secus autem quan- 40
do fieret circa substantiam actus, post Angel. *in d.* §. *si quis post. versiculo vel dic quia imo.* & ibi Paul. Castrens. *versic. nota ex prima parte.* & ibi Cuman. *notabil.* 1. *ff. de testam.* & clariùs dixit Anani. *consilio* 84 *versic. & propterea licet.* Petrus de Ancara *consilio* 127. *versic non obstante. cap. nouit.* Iss. *in l. Lucius versiculo tu ergo vltra. ff. de vulgari. & in l. in testam. versic.* 3. *in contrarium facit. C. de testam. milit. & consilio* 56. *versiculo tertiò respondetur. volum.* 3. Decius *in l.* 1. *versic. & ad propositum nostrum. in l. edita num.* 49. *C. de edendo.*

Roma.

Roma. *consilio* 45. *per totum.* Bald. *consilio* 94. *sententia primo loco lib.*4. Cardinal. Tusc. *practicar. conclus. tom.* 7. *litera S. conclusione* 123. *numero* 4. *& numero* 6. qui in proposito bene
41 loquitur, qui omnes nouum actum & nouum grauamen vocant hoc interpretationis genus, exemplum reddens Tuscus post alios, quando puræ sententiæ vult executor conditionem addere, quia cùm interpretatio declaratiua, vt talis sit; non debeat augere, nec minuere substantiam sententiæ, nec eam alterare vltra idem, quod sub verbis dubiis, aut iuris intellectu continetur.

Quæ doctrina optimè declaratur ex de-
42 cisione Rotæ 100.*ex nouem p.* 1.*diuerso.* Gratian. *discepta. foren. tom.* 1. *cap.* 333. Escacia *de appella. quæstione* 17. *limi.* 10. *num.* 55. & alij adducti hoc lib. 4. cap. 10. post princ. à num.10. & suprà, & plurima, ne dicam infinita, exempla huius declarationis interpretatiuæ factæ per executorem, secundùm naturam, & significationem verborum, & circa alia vsque ad refectionem,inuenis in omnibus capitibus præcedentibus, præcipuè cap. 9. 10. & 11. quæ videre poteris, quoniam ego non repeto. Et hanc declarationem interpretatiuam circa dubia sententiæ, quæ exequenda committitur tribunalium superiorum executori, quotidie facere videmus absque excessus reatu, assessoréque super illis dubiis declarant. & vrget ratio. nam omnia censentur sibi commissa, quæ ad expeditionem, & executionem sunt necessaria. & cùm principale committitur,cur
43 non videbitur commissa hæc declaratio interpretatiua, quemadmodum videmus in fortiori casu, prout est in hærede, in quem non transire facultatem declarandi, diximus suprà ad prin.& tamen quando facultas declarandi venit accessoriè ad contractum,
44 qui ad hæredem transit, tunc sicuti transit contractus, transit etiam facultas declarandi. ita Abb. *cons.* 80. *vers. circa secundum. volum.* 2. & pro limitatione ita scripsit Anton. Gabriel *commu. conclusion. lib.* 6. *tit. de regul. iur. concluſ.*3. *num.*79. & sic dicendum venit,
45 vt à iusta & legitima interpretatione facta per executorem, secundùm ea, quæ dicta sunt, appellationi emissæ non esse deferendum, tanquam nec ab ipsa executione, cui declaratio interpretatiua inest,vt in terminis docet d. Rotæ decisio 100. Gratian.& Escacia *vbi proximè,* & nos latè in d.cap.10.circa liquidationem à numero 10. & suprà, vbi latè & expresè probatur à contrario sensu *in d. l. ab executore. ff. de appellatio.* & Doctoribus confestim citandis.

46 Interpretationem autem extraneam, & remotam à sensu, & significatione verborum, tanquam incongruam, & minimè verbis sententiæ, & rei, de qua agitur, conuenientem,facere executorem,non patitur, Angel. *in l. si quis intentione ambigua. ff. de iudicis. versiculo vlt. scias.* B. *in d.l. ab executore. versic. item si verba, colum.*2. Felin. *in cap.qualiter & quando. vers. secundò limita.* & ideo *in cap.*2.*vers. hanc fallentiam limita. de libell.oblatio.* Immol. & Angel. de Areti. *in d.l. ab executore.* Bald. *in l. ea quæ C. comminatio. epistol. & in l. voluntatis. colum. vltim. versicul.quæro si statutum. C. de fideicommiss.* Angel. *in l. si quis intentio. colum.vltim.vers.vltim. scias. ff. de iudic.* Immol. *consil.*21. *in casu præmisso.colum.*2. *vers. nec obstat prædictis. lib.*2. Domini. *in cap. licèt vers. præmissæ. nota.*3. *de testam.* Paul.Castrens. *cons.*338. *quia exceptiones.colum.*2.*lib.*1. Francis. Areti. *in l.*5. §.*stipulatio. colum.*1.*versicul. sed huic rationi ff. de verbor. obligatio.* Iss. *in l. quidquid adstringendæ. colum.*2.*nota.*3.per illum text. *ff. de verbor. obligatio.* Francisc. Purpur. *in l. edita. colum.*18. *& colum.*100. *C. de edendo.* & ibi Areti. Alexand. *in l.diuortio. colum.*4. *vers.item dictum. ff. soluto matrimo.& cons.*28. *visis & accuratè ponderatis. colum. penult. vers. non obstat quòd magis sensus lib.*1. *& cons.*56. *viso processu. colum.* 4. *vers. nec etiam potest dici. lib.*2. Socin. *in l.naturaliter.* §. *nihil commune. colum.* 7. *vers. sed tu considera. ff. de acquir. poss.* Barba. *cons.*38. *præclarè scripsit. colum.* 12. *vers. & si quispiam dixerit. lib.* 2. Stephanus Bertran. *cons.*269.*viso processu num.*4. *lib.* 5. Philipp. Decius *in l. in ambiguis. ff. de regul. iur.*Ludouic.Bolog.*in tractatu de indulgen. colum.* 17. *num.*83. Bald. *in l. si vt proponis. versicul. & modo quæro. C. de execution. rei iudicatæ.* Rebuff. *in l. quod iussit. nota.* 2. *numero* 166. Anton. Gabriel. *commu. conclusio. lib.* 6. *tit. de regul. iur. concl.* 3. *num.* 87. Tiraquel. *in l. si vnquam. verbo, libertis. num.* 13. Petr. Ferrarien. *in praxi,in forma executio.sententiæ diffin. verbo, publico nuntio. num.* 12. *in fi. & seq.* Auilef. *in c. prætor. in proœmio,verbo, ordenanças sub num.* 19. *vers. & hoc nisi velit facere.*

Quia declaratio interpretatiua debet fieri 47
non perimendo, sed exponendo, quæ dicta sunt, vt probat text. *in cap. cum dilecti.de accusatio.* quem ad hoc notat, & commendat Bald. *in sua Margarita. in verbo, interpretatio. & in l.*1. *in fin. C. de liber.præteritis. & in l. fin. de interpretatio. in prin. ff. de legib.* vbi ex eodem text. docet interpretationem debere 48
esse verisimilem, & post alios Tiraquel. *vbi proximè num.*14. qui *num. præcedenti,* inquit, quòd vbi de significatione vocabuli tracta- 49
tur, non est recurrendum ad arbitrium iudicis.

50 Quibus adde, vt hæc declaratio interpretatiua debet fieri, circa ea, quæ continentur in verbis ſententiæ, aliàs ſi fiat extra limites verborum in ea contentorum, ita vt declaratio concernat præiudicium tertij, non dicetur declaratio interpretatiua, ſed noua diſpoſitio iuſtiſſimè vocaretur. Paul. Caſtrenſ. *in l. hæredes palàm §. ſi quis poſt. verſ. multoties & in Papa. ff. de teſtam. & in conſilio* 338. *verſ. ex prædictis patet. volu.* 1. Feli. *in cap. cum olim. verſ. & adduci poteſt. de re iudi.* Sarner. *in regul. de non tollend. iur. quæſti. quæſt.* 13. *verſ. ſed aduertendum.* Anto. Gabri. *vbi ſuprà, d. concluſ.* 3. *num.* 62. faciunt quæ Tiraquell. poſt alios ab eo citatos *in repeti. l. ſi vnquam. verbo, libertis. n.* 15. *C. de reuocan. donatio.*

51 Quare meritò ab executore perperam interpretante ſententiam velut excedente, appellationi emiſſæ omnimodo eſſe deferendum, quia tunc modum exequendi excedere dicitur. probat text. *in d. l. ab executore. ff. de appellatio.* gloſſ. *in l. ab executione. verbo, excedat. C. quorum appellatio. non recip.* gl. optima *in cap. quoad conſultatio. verbo, excedatur. de ſenten. & re iudi.* Bar. *in d. l. ab executione. in fi. num.* 6. Salicet. *in l. fi. num.* 1. *in fin. C. quando prouocare non eſt neceſſe.* & poſt Feli. *in cap. ſuper quæſtio. in prin. colum.* 2. *de offic. delega.* tenet Simon de Prætis *in tract. de interpretatio. vltimar. volunt. volum. vlt. lib.* 1. *interpretatione* 1. *dub.* 3. *colum.* 12. *numero* 11. *fol.* 40. Greg. Tholoſ. *in tract. de appella. lib.* 2. *cap.* 11. *ſub numero* 1. Eſcacia *in tractatu de appella. quæſtione* 17. *limi.* 10. *num.* 52. Petr. de Ferra. *in prax. in form. executio. ſententiæ definitiuæ. verb. publico nuntio. numero* 10. *fol mihi* 283. *in nouiori.* Petr. Iacobi. *in praxi, rubrica de actione in fact. ex re iudicata. §. modus autem executionis. colum.* 4. Rebuff. *in commenta. tom.* 1. *tit. de ſenten. executio. artic.* 7. *gloſſ.* 14. *num.* 8. optima Rotæ deciſio 100. *ex nouem p.* 1. *diuerſo. per totam.* Gratia. *in diſceptatio.*

52 *forenſ. tom.* 1. *cap.* 333. *per totum.* & huius doctrinæ reddunt varia exempla Ferrarienſ. quando ſententia ſcilicet loquitur de florenis ſimpliciter, & executor vult interpretari de ducatis, cùm debeat intelligi de florenis monetæ currentis, in quo inſiſtit con-

53 demnatus. Rebuff. autem exemplificat in condemnato ad decem libras, & executor interpretatur de Pariſienſibus, Sigiſmund. Eſcac. fingit caſum in eo, qui Tholoſæ fuit condemnatus ad ſoluendum decem aureos,

54 & executor interpretetur de aureis Solis, quia eſt mala interpretatio, cùm de conſuetudine intelligatur de aureis paruis æſtimatis 27. ſolidis Turonenſibus, cum dimidio, &c. aliis & ſimilibus modis exemplificat B. *in d. l. ab executione ſub num.* 7. *& ſub num.* 15. *C. quorum appellationes non recipi.* & ſimiliter poteſt poni caſus in eo, qui fuit condemnatus ad beneficij reſtitutionem, & executor interpretatur in diſtributionibus quotidianis, oblationibus, & aliis obuentionibus incertis. item in condemnato ad fructus per- 55 ceptos, & interpretatur executor ad fructus, qui percipi potuerunt. item in condẽnato in 56 expenſis, executor interpretetur etiam de perſonalibus expenſis. vel quando iſto caſu 57 voluerit etiam declarare, & intelligere damna, & alia exempla, de quibus latè ſuprà hac 4. p. cap. 10. verſ. & huius doctrinæ n. 37. cum ſeqq. & infinita inuenies in diſcurſu totius huius tertiæ partis per ſingula capita.

Quemadmodum autem interpretationis 58 iniquitas detegatur, & probetur, nunc tractemus. & generaliter ex actis geſtis omnem exceſſum per executorem illatum, eſſe probandum, latè probauimus ſuprà hac 4. parte cap. 3. à numero 163. vbi vide. & in ſpecie ac indiuidualiter ita probandam eſſe iniquitatem executoris interpretantis, ſcilicet ex circunſtantiis, hoc eſt, ex his quæ acta ſunt in principali cauſa, rei natura, & qualitate attenta, docet B. *in l. ab executore. numero* 15. *verſic. venio ad tertiam partem.* quem referens etiam ſequitur Petr. Ioan. Ferrarien. *in practi. titulo de form. executio. ſenten. diffinit. verſiculo publico nuntio. ſub num.* 14. *verſic. diceret aliquis qualiter detegetur in hac appellatione iniquitas interpretantis*, &c. *fol.* 284. *in nouioribus.* plura reddentes exempla iis in locis.

Quod corroboratur ex eo, quod ſuprà 59 diximus ad princip. huius capitis, verſiculo aut agimus & loquimur, &c. num. 8. poſt Bart. Immol. Alexand. Ang. Barba. Nicell. Felin. Rebuff. *in l. quod iuſſit.* 2. *nota. numero* 165. *ff. de re iudi.* Anton. Gabriel. *commun. concluſio. lib* 6 *titulo de regul. iur. concluſione* 3. *numero* 85. Auiles *in cap. prætor. verbo, ordenanças. in proœmio à numero* 19. Marqueſa. *de commiſſio.* 1. *p. cap.* 3. *ſub num.* 43. & alios ibi citatos, quòd illa tantùm permittitur executori interpretatio, quæ facienda eſt ex veriſimilibus coniecturis, ex actis, & deductis in proceſſu, iuris regulis, diſpoſitione, & interpretatione attentis, ac inſuper verborum ſignificatione, & rei natura ex ſupradictis.

Iuris enim interpretatio tantum valet, 60 quantum propria verborum ſignificatio, quod enim per legis interpretationem, ex verbis, vel ratione concipi poteſt, perinde habetur, ac ſi eſſet expreſſum. *l. nominis & rei. §. verbum ex legib. ff. de verbor. ſignifi. l. ſcire oportet. §. aliud. ff. de excuſatio. tuto. l. non dubium C. de leg.* Bal. *in l.* 3. *§. quid ſi. ff. de*

negotiis

negotijs gestis. & in l.eos. in prin. num.16. C. de appellatio. Manti. *in tract. de contractib. lib.1.*

61 *tit.16. num.12.* & huiusmodi interpretatio sub intellectione, iuris intellectiua dicitur, non extensiua. Bal. post glossam *in l.quamuis. in prin. & in l.ea quæ.colu.penul.vers.11.quæro. C.de condictione indebiti. & in l.Gallus.§.quid si is.nota.4.de liber. & posthu.* & ibi Areti. *num.1.* Curtius Senior *cons.80. nu.2.* Iss. *in d.l.quamuis num.6. & 7. & in auth. quas actiones.n.17. & infrà. C. de sacrosanct. Eccles. & in l. in eum. num.3. & 4.ff.de in ius vocan.* Decius *cons.284. colu.2. vers. cum ista ratio. & cons.372. num.5.* Rip. *in l.fi.n.143. & seqq.C.de reuocan.donatio.* Alexan. *cons.2.num.15.lib.9.* Angel. *cons.321. n.3.* Manti. *vbi proximè.*

62 Hinc est, quòd sententia debet intelligi, prout de iure ferri debuerat, debétque reduci ad sensum iuris, ac iuxta illud interpretari. iudicis namque sententia talis in dubio esse intelligitur, qualis de iure esse debuit, latè Borgni. Caualca. *decis.37. n.53. & decis.27.num.74.p.2.* Cæpol. *cons.64.num.4. tom.1.* Petrus Surd. *decis.69.num.8.* post B. *& decis.93. num.26.* Seraphi. *decis.984. num.3.*

63 *tom.1.* quia verba iudicis debent intelligi secundùm mentem iuris. Aymon Craueta *cons.74.num.9.l.miles.§.iudicari.* vbi Castrens. *ff.de re iudi.* B. *in l. si fund.§.in venditione vers. nota.ff.de pignoribus.* Cæpola *cons.57. duo fratres. num.5. in consilijs ciuilibus.* Alex. *cons.46. circa primum. num.2.lib.5.* Castrens. *cons.270. num.2. lib.2.* Alex. *cons.46. circa princ. colu.1. lib.5.* Socin. *cons.134. visa petitione. colu.3. in prin.* Menoch. *cons.110. à num.31. & seqq.* Castrens. *cons.220.viso puncto supradicto. colu.1.lib.2.* Cardinal. Tusc *practicar. conclu.tom.7. litera S.concl.126.num.8. num.12. num.13.15.*

64 25. & 26. & ideo in sententia veniunt ea, quæ legis dispositione, aut præsumptione inesse dicuntur, Matthæus de Afflict. *in decis.315.* Decius *in l.ius nostrum. ff. de regul.iur.* B. & Doctores *in l.Iulian.ff.de condictio.indebiti.* Curtius Senior *cons.74.* Castren. *in l.1. C. si plures sunt à sententia.* Socin. *cons.273.colu.4. lib.2.* Cuman. *cons.53.* Menoch. *de arbitra. casu 69.* Cardinal. Tusc. *in d.concl.126.n.113.*

65 vbi *num.27.* etiam asserit, quòd verba sententiæ sunt ciuiliter intelligenda, Roman. *cons.321.num.4.* Alexan. *cons.2.num.2.lib.3. & cons.46.n.3.lib.5.*

66 Ideo sententia debet interpretari, vt non contineat iniustitiam, quia mens iudicis non præsumitur velle facere iniustitiam, & contra iuris dispositionem. Bal. *cons.56. factum tale est. numer.3. vers. ijs præmissis. lib.4.* Fulgos. *cons.158. Domina Grabolina num.2. & 3.* Crauet. *cons.45.num.5.* Paul. Castren. *cons. 270.viso puncto.in prin.lib.2.* Oldrald. *cons.66. an ex delicto.* Soci. *cons.302.colu.4. lib.2.* Dec. *cons.282.colu.2. & infrà num.25 & seqq.* Soci. *cons.134.visa petitione.colu.3.in prin. lib.1.* Aymon Crauet. *cons.188.* Feli. *in c. significauerunt.de exceptio. colu.8. vers. demum circa.* Bal. *in l.1.C.de negotijs gest.* Decius *cons.43. colu.fi.* Bal. *cons.218. colu.1. lib.3.* Matesila. *singul.20.* Crauet. *cons.186. à num.14.* qui multa congerit in proposito. Imò à contrario interpre- 67
tatio facienda est, vt sententia iusta appareat, cùm iusta præsumatur, Paris. *cons.111. colu.2 lib.1.* Anchara. *cons.180.visa.columna 2.* Areti. *cons.106.colu.penul.in 3. dub.* Menoch. *d.cons.110.num.6. lib.2.* Ab. *in c.ex literis.* per illum text. *n.6.de pignor.* Soci. *cons.2. quoniam plenissimè n.2.lib.4.* Castrensis *cons.430.si quæritur colu.fi. lib.1. & cons.136. visis colu. penul. in fi. lib.1.* & debet sumi illa interpretatio, quæ potius validet sententiam, latè post plurimos Cardi. Tusc. *practi.conclusio.tom.7.lit.S. concl.126.n.20.& 24.*

Pariter etiam sententiæ dubiæ interpre- 68
tatio sumitur ex actis, probationibus, & processu, cùm præsumatur lata ex causa, quæ ex actis apparet, & in eis fuit adducta, *l.3.C. de senten. quæ sine cert. quantitate.* Alexan. *cons.12.attentis narratis num.3. & 4. lib.7.* Paris. *in c. aduersar.colu.penul.in fi.de exceptio* Zabarel. *cons.72.* B. *in l. Iulian.num.4.de condictio. indebiti. & in l. ait prætor.§.si iudex ff. de re iudica.* Corneus *cons.126.per totum lib.4.* Crauet. *cons.23. num.2.* Bal. *in l. si seruus plurium. §. si minor. ff. de lega.1.* vbi latè Alexan. gl. *in l. si quis ad exhiben ff.de execut.rei iudi.* Iss. *cons.98. accedo.colu fi lib.1.* Corneus *cons.10.colu.3.lib.2.* Socin. *cons.181.num.79. lib.2.* Signorol. *cons. 103.n.4.* Natta *cons.473.n.8.* Menoch *cons.110. n.48.lib.2.* Alexan. *cons.182. in causa & lite.in princ.lib.6.*

Et quòd sententia dubia, & obscura de- 69
claretur, & interpretetur per acta, quia acta sunt vehiculum ad sententiam, & ideo sententia ex mente actorum aperitur, & declaratur, tradunt Bal & Alexan. *in l ex morte. ff.ad l. Aquil.* Feli. *in c. aduersario tuo. numer.4. vers. cognoscitur autem ex actis.* vbi latè *de exceptio.* Angel. *de malefi.verb.ad querel.num.85. in fi. vers. si verò est lata simpliciter.* & ibi Augusti. *in additio. n.88. in fi.vers. cuius opinionem.* & ante hos Syn. *in l.1. n.9. C. quando ciuilis actio criminali præiudicet.* & ibi etiam Alberi. *num.7.vers. quid in dubio.* Salicet. *colu.3. in fi.num.10.vers. aut dubitatur.* Foller. *in pract. crimi. canon. cap.35. num.11.* Cardi. Zabarel. *in c. de his. colu 2. in prin. num.4 vers. quid in dubio*, & ibi Feli. *num.8.* & Mari. *n.32. vers. nec obstat. el 2. de accusatio.* optimè Prosper. Fari. *in practi. crimi. tom.1. quæst. 4. num.28.* vbi plures allegat, & Castr. & B. post glossam

in l. si quis ad exhibendum. ff. de exec. rei iudi. Bal. *in c. cùm super in fi. de causa poss. & propri.* idem Bal. & Bart. *in l. 1. C. si plures vna sent.* Corneus *cons.* 10. *colu.* 3. *lib.* 2. Soci. *cons.* 181. *num.* 79. *lib.* 2. Alexan. *in l. is apud quem. colu. penult. C. de edendo.* Curtius Iunior *cons.* 179. *post prin.* Alexan. *cons.* 93. *repeti. n.* 3. *vers. respondeo quòd sententia. lib.* 6. latè Cardinal. Tusc. *vbi suprà concl.* 124. *nu.* 10 *& concl.* 125. *per totam. & concl.* 126. *à num.* 38. *cum seqq.* Seraphi *decis.* 354. *n.* 18. *tom.* 1.

70 Quò pertinet, quòd sententia præsumitur lata ex causa deducta in libello, & petitione, & secundùm eam in dubio debet declarari, & interpretari gloss. *in l. hæ enim causæ, de suspect. tuto. & in d. l. si quis ad exhibendum.* gl. nota. *in l. & puto.* § 1. *ff. famil. hercis.* Bal. *in l. 1. C. de errore calcul.* & post Baldum Nouell. ita tenet Phanu. *in tract. de lucro dotis in rubr. num.* 29. *fol.* 26. *in paruis.* Castrens. *cons.* 270. *lib.* 2. Alexan. *cons.* 49. *num.* 8. *lib.* 7. Aymon. Crauet. *cons.* 186. *num.* 5. Socin. Iun. *cons.* 181. *num.* 7. *lib.* 2. Ioan. Faber *in* §. *curate num.* 13. vbi Isf. *num.* 35. *institu. de actio.* Bal. *cons.* 501. *per totum. lib.* 5. Escobar *in tract. de ratiocinijs*, latè post alios *cap.* 18. *n.* 23. *&* 24. Cardi. Tusc. *d. concl.* 126. *n.* 22. 36. *&* 50. Menoch. *cons.* 110. *n.* 4. *lib.* 2. & quòd sententia recipit declarationem à libello. Seraphi. *decis.* 640. *n.* 2. *tom.* 1.

71 Et ex iis pendet soluenda vtilis, & practicabilis quæstio, & difficultas, an agens interdicto vti possidetis, in quo iudicio reus fuit absolutus, postmodum lata sententia, incipit reus actorem molestare: an actor possit iterum hoc interdicto agere, contra reum semel absolutũ, fundatus in eo, quòd de nouo fuerit turbatus, an ei obstet executio rei iudicatæ absolutoriæ, oppositа à reo. In qua difficultate videtur dicendum illi non obstare, quoniam noua hæc turbatio debet esse causa huius interdicti proponendi. arg. text. *in l. procurator ad exhibendum. ff rem ratam haberi.* text. *in l. si quis ad exhibendum. & in l. sed & si postea. ff. de noxa.*

72 quibus probatur, quòd ex noua possessione superueniente, datur rei vindicatio contra semel absolutum.

Sed pro contraria parte, imò quòd prædi-

73 cta exceptio rei iudi. obstet, vrget, quòd hoc possessorium vti possidetis, remedium actori competit ratione possessionis, & hæc præsumitur eadem, & continuata, quare cùm detur rei identitas, causæ, & personarum, debet rei iudicatæ agenti obstare exceptio. *l. cùm quæritur. cum l. sequen ff. de exceptio. rei iudi.* Borgni. Caualca. *decis.* 18. *nn.* 127. *p.* 3. & alibi passim. *l. qui iurasse.* § *si pater. ff. de iureiur.*

Cuius difficultatis solutio pendet ex iis, quæ hactenus sunt scripta, est etenim attendenda causa, ex qua absolutus fuerit 74
reus, quoniam si ex eo fuisset lata sententia absolutoria pro reo, qui non turbauit actorem, quod est causa præcisa huius interdicti; tunc rectè potest actor contra turbatorem de nouo iterum agere, cui nec obstabit exceptio rei iudicatæ, quia non est eadem, sed noua causa, hæc noua turbatio, orta post sententiam, nouum ex ea oritur agendi principium. Si autem sententia fuisset lata pro 75
ipso reo ex defectu possessionis actoris, quare iudex reum absoluit, quia sibi defecit qualitatis iustificatio, nempe possessionis omnimodo hoc iudicio necessariæ, vt quia constitit possidere vi, clam, aut precariò, à reo absoluto; tunc actor non poterit iterum agere, rei iudicatæ exceptione illi obstante: nisi fortè dicat, agere ex noua possessione, vel ex noua causa, & qualitate, per quam prior causa, atque etiam prior qualitas possidendi mutata dici posset, argumento tex. *in l. 3. §. illud. & in l. qui bona fide fide* §. 1. *ff. de acq. poss. & in l. non solùm.* §. 1. *ff. de vsucapioni. & in l. 2. §. fi. ff. de vsucapio pro emptore. & in l. penult. & fi. ff. si pars hæredit. peta. & in l. cùm nemo cum materia. C. de acquirend. poss. & in l. si. in prin. ff. de precario.* & hanc distinctionem ita docet Bald. *in cap. cùm super. n.* 8. *col.* 2. *de causa poss. & propriet.* sequitur Anton. Gom. *in l.* 45. *Tauri n.* 147.

Quid autem, vbi nec ex sententia, nec ex 76
actis apparet, ex qua causa lata fuisset absolutoria sententia, sed est dubium, tunc eodem modo obstare exceptionem rei iudicatæ, dicit post Bald. vbi proximè, & alios, Anto. Gomez *in d. num.* 177. *ad fi.* quia secundùm eos debet intelligi de omni causa, quæ probari incumbebat actori, & ad hos distinctionis terminos dicit reducendum, & intelligendum, quod asserit Faber *in* §. *retinendæ. col.* 10. *num.* 31. *institut. de actio.* quod quidem & ex eo comprobatur, quoniam in dubio sententia debet interpretari, & de-
clarari in fauorem cõdemnati, contra quem 77
lata est in eo quod minus ei noceat. Alexan. *cons.* 46. *circa prin. colu.* 1. *lib.* 5. Soci. *cons.* 134. *visa. colu.* 2. *lib.* 1. Decius *cons.* 43. *col.* 1. Alex. *cons.* 46. *visis & accuratè. num.* 6. *lib.* 1. *& cons.* 174. *opportunè num.* 2. *lib.* 2. Decius *cons.* 43. *& pro tenui n.* 3. cum alijs per Crauet. *cons.* 44. Micha. Muthe. *num.* 10. Ab. *cons.* 7. *in fi. lib.* 1. Curtius iunior *cons.* 17. *ad fi. & consil.* 74. *col.* 6. *ad fi & consil.* 153. *ad fi.* Aymon Crauet. *consil.* 74. *in fi. & consil.* 188. *num.* 2. Menoch. *consil.* 110. *num.* 34 *&* 35. *lib.* 2. Boss. *in praxi tit. de fals. defens. num.* 3. Cæpha. *consil.* 249. *à num.* 18. *cum seqq.* & per eumdem Paz *in tit. de tenut.* 78
1. *tomo. cap.* 11. *num.* 20. imò in dubio contra

eum,

eum,qui ſe fundat in ſententia, facienda eſt interpretatio, prout & etiam in contractibus, optimè Menoch. *d. conſil.* 110. *num.* 36. Card. Tuſc. *pract. concluſio. tom.* 7. *litera S. concl.* 126. *num.* 53. & ſuprà latè *à num.* 49. & iterum *num.* 74. *&* 75. qui adhuc *num.* 99. poſt plures,quos allegat: inquit,quòd qui ſe fun-
79 dat in ſententia, debet habere rem claram, aliàs contra eum fit interpretatio.

Iis proxima eſt illa difficultas, quæ ſoluenda ſe offert, an abſolutoria ſententia in
80 criminalibus generaliter lata, è qua ſententia non apparet, ex qua cauſa fuerit lata; an diffinitiua, an interlocutoria ab obſeruatione iudicij intelligatur, vt iterum poſſit reus inquiri,& moleſtari pro eodem delicto. Pro cuius reſolutione ſupponuntur hactenus adductæ doctrinæ, vt ſententia generalis,& dubia recipiat interpretationem, & declarationem ex actis. Ideo ſi ex eis apparet de non commiſſo crimine, ſententia quoque intelligitur lata ob non commiſſum crimen, & conſequenter erit diffinitiua. at verò ſi ex actis non apparet de non commiſſo crimine,& ſic de accuſati innocentia,ſed dumtaxat conſtat, crimen non probatum, ſententia dicetur lata ob non probatum crimen, non autem ob non commiſſum, quia ita ex actis apparet & colligitur. Et tunc iſto ſecundo caſu dicendum eſt, ſecundùm magis communem, & obſeruatam practicam: vt ſit lata ab obſeruatione iudicij, vt poſt alios, & longam indagationem dicit Proſper. Farinac. *in practic. crimin. tom.* 1. *quæſt.* 4. *ſub num.* 28. afferens,quòd cùm hæc ſit communis praxis recepta (de qua nos ſtatim) vt abſolutio rei ob non probatum crimen debeat eſſe ab obſeruatione iudicij,& non diffinitiua: ita etiam iudicem abſoluere voluiſſe præſumendum eſſe. cùm omnis actus,
81 & diſpoſitio etiam legalis à conſuetudine interpretationem recipiat, & cum ea iudicis poteſtas ſe conformare præſumatur. *l. cum de conſuetud. in princip. ff. de leg. l. quod ſi nolit*, §. *quia aßidua*, *ff. de ædilitio edicto.* B. *in l. ſemper in ſtipulatio. ff. de regul. iur.* Abb. *in cap. certificari. de ſepultur.* Felin. *in cap. ex literis, in* 7. *declaratione de fide inſtrumento.* & alij per Cagnolum *in l. ſi quis maior, num.* 72. *C. de tranſactio. & in rubr. ff. ſi quis ius dicen. non obtemper. n.* 24. quibus adde quæ ſuperiùs latè diximus, *verſicul. quod corroboratur ex eo, à numero* 59. vbi plurimos adduximus Doctores, & per conſequens hoc caſu nouis ſuperuenientibus indiciis, poterit reus iterum de nouo conueniri,& moleſtari.

82 Et quòd quando ob non probatum delictum reus ſit abſoluendus ab obſeruatione iudicij, & non diffinitiuè, & quòd hæc ſit communis & vniuerſalis praxis, & opinio magis communis, atque recepta: duabus contrariis relatis per Couarr. *lib.* 1. *var. cap.* 1. *poſt num.* 8. *& per totum.* teſtatur Proſper Farinac. *vbi proximè d. q.* 4. *à num.* 27. vbi multa de materia.

Sed quid ſi penitus ex actis non appareat 83
cauſa, ex qua fuerit reus abſolutus, tunc quamuis Doctores *in l.* 1. *C. quando ciuilis actio criminali præiudicet*, videantur ſe inclinare, vt præſumatur lata ob non commiſſum delictum: tamen communis eſt opinio in contrarium, ſcilicet, ob non probatum. gloſſ. *in l. ſi quis ad exhibendum, ff. de exceptio. rei iudicatæ.* Bart. *in l. hoc* 2. §. *edicto. num.* 3. *verſicul. aut dubitatur, ff. vi bonorum raptorum.* & ibi Angel. *num.* 6. Salicet. *in d. l.* 1. *poſt num.* 10. Bald. *in l.* 3. *C. de ſentent. quæ ſine certa quantitate.* Lanfr. *in cap. quoniam contra. in verbo, interlocutoria, num.* 43. *de probatio.* Anton. de Butr. *in cap. de his, num.* 4. *colum.* 2. *in princip.* vbi Zabarel. *num.* 4. Felin. *num.* 8. *verſic. quid ſit ſimpliciter.* vbi de communi. Marian. *num.* 32. *& ſeqq. de accuſatio.* Pariſ. *conſil.* 87. *num.* 53. *lib.* 3. *& in repetit. l. admonend. num.* 77. *ff. de iureiur.* vbi etiam de communi. Angel. *de malefic. in verbo, ad querelam, num.* 85. *in fin. verſicul. ſi verò non apparet.* & ibi Auguſt. *num.* 88. *ad fin.* Couarr. *d. lib.* 1. *var. cap.* 1. *num.* 8. cum aliis relatis per Brunor. à Sole *in ſuis quæſtionib. lega. q.* 17. *num.* 3. Proſper Farinac. *d. q.* 4 *n.* 28. *verſ. quòd ſi penitus.*

Et quid erit dicendum de ſententia, qua 84
quis condemnatus fuit in exilium, & non apparet ex ea, de quo ſenſerit iudex, an de voluntario,an de præciſo. Hanc mouet difficultatem Paria. 3. *tom. q.* 17. *num.* 6. *& ſuprà poſt ſeſquicenturias*, quo loci probat, in dubio de præciſo exilio, quàm de voluntario ſumendam eſſe interpretationem, & ſententiam intelligendam,quem vide.

Vlteriùs quæri poteſt: an vir condemna- 85
tus per iudicem eccleſiaſticum, ſimpliciter ad præſtandam vxori cautionem, propter eiuſdem viri ſæuitiam,& quòd aliter fieret diuortium quoad torum, & mutuam cohabitationem, an ſi non præſtet fideiuſſores, ſatisfaciet, ſi offerat nudam cautionem, vel etiam iuratoriam, & an executor excedet ſi illum arctet ad fideiuſſores præſtandos, etiam illos non reperire allegantem. Et quòd exedat executor, probatur. nam ver- 86
ba iudicis debent intelligi ſecundùm mentem iuris, vt ſuperiùs *à num.* 60. altiùs probauimus, ſed ſimplex cautio de iure, dum- 87
taxat intelligitur de verbali obligatione, iuxta gloſſ. *in l.* 2. §. *ſed ſi agant, in verbo, ſola promißione, ff. de iudicijs.* quamuis conſuetudo obtinuit,vt requiratur etiam hypotheca, &

bono

bonorum obligatio, tenet Bart. *in l.prætoriæ. num.2.ff.de prætorijs ſtipulatio.* Socin.*conſ.*120. *cùm in præſenti conſultatione, in* 2.*dub.colum.*3. *num.*4.*verſic.ſextò quia demum,lib.*1.quam vt magis communem ſeruandam teſtantur Iſſ. *in l.*1.*num.*20.*colum.penult.ad medium, verſic. circa dictas quinque fallentias. ff. qui ſatisdare cogant.& in l.ſi priùs,num.*52.*de noui oper.nuntiatio.* Padill.*in l ſuper poſſ.num.*22.*cum ſeqq.C. de tranſactionib.*& per *l.*1.*tit.*7.*p.*3.tenet Quezada *in cap.*11.*num.*1.Socin.*regul.*43.*verſicul. fallit* 4. Ceual. *in contra commun. tom.*1. *q.*66. *num.*1.*&* 2.Gratian. *in diſceptatio.foren.tom.*1. *cap.* 147. *num.*19.*&* 20. ergo executor iuris intellectum, & verborum ſententiæ ſignificationem attendere,& ſeruare debet.

Secundò & pro hac parte facit, quoniam etſi ad fideiuſſores præſtandos maritus virtute ſententiæ teneretur;tamen propter impoſſibilitatem ex eo, quòd eos non reperit (quæ eſt maxima difficultas excuſabilis ſecundùm gloſſ. *in l.*3.§.*quamuis. in verbo,quibus. ff. ſi cui plus quàm per l. Falcidiam.* & ibi Bart. *num.* 3. *l. ſi vehenda.* §. *idem iur. ff. ad l. Rhod.de iactu.*) debet excuſari, iuxta *l.*1.*C.de vſufruct.l.penult.C.vt in poſſeſſ.legat.* Angel. *in l.*4.*de vſufruct.* Iſſ. *in auth. cui relict. num.*8.*C. de indicta viduita. tollen.* & alibi paſſim per Doctores.Sed vbi datur maxima difficultas, vel impoſſibilitas adimplendi ſententiam in eo,ſuper quo lata fuit,ſententiæ executio fit in eo,quod poteſt.text.eſt *in l.qui reſtituere,ff de rei vindic.*text.*in l.Iulianus,ff.de confeſſ. l.ſi longis, C.de executione rei iudicatæ,* quibus probatur, quòd licèt quis præcisè teneatur ad rei reſtitutionem,& traditionem,& ad id compellatur; nihilominus ſi non habet facultatem rei reſtituendæ, puta; quia periit, deceſſit, vel abiit; vt iudicatum ſortiatur effectum;fit executio in æſtimatione, & valore eiuſdem rei, de quo latè egimus ſuprà hac 4 p.cap.5.verſic.inſuper ſuperiùs à nobis propoſitam à n.33. & quæ ibi dicta ſunt,bene conducunt ad propoſitum.

Et vlteriùs comprobatur ex doctrina Angeli Areti.*conſil.*136.*in themate num.*4.& per totum contrarium,dum loquitur de ſententia condemnante Titium,ad conſeruandum indemnem Gaium ab obligatione Gaij, ſi obligatio Gaij eſt extincta, quia fuit tanquam fideiuſſor compulſus ſoluere, debet relaxari indemnis eo modo, quo poteſt, vt ſolutum ſibi reſtituatur, licèt ſententia dicat releuari ab obligatione, comprehendit etiam à ſolutione facta vigore dictæ obligationis. Bald.*conſil.*501.*caſus talis eſt.per totum.* maximè *in fin.lib.*5.Roman.*conſil.*14.*in prin.* & ibi additio 1.Felin. *in cap.auditis, colum.*1. *de præſcriptio.*gloſſ *in cap.& puto, ff.famil.herciſcund.* Abb.*in cap. ex literis,in fin. col.penult. de pignor.*Cardinal Tuſc.*practic.concluſ.tom.*7. *litera S. concluſ.*126. *num.*20. vt ſententia abſoluens tutorem à tutela,intelligitur de reddenda ratione tutelæ, ſuper qua actum fuerat,& non de tutela, & per Angel.Aretin.*in d.conſil.*136.*&* 20.*& num.*13.*&* 17.latè proſequitur Cardinal. Tuſc. *vbi proximè concluſ.* 126.*à num.*125.*cum quatuor ſeqq.* vbi loquitur de condemnato in eo, quod de iure eſt impoſſibile,ſed honeſtum, qui compellitur de facto ad executionem eo modo,quo poteſt, quando ſecundùm verba ſententiæ non poteſt fieri executio,vt de condemnato ad tradendum inſtrumentum debiti, ſi non reperitur, cogitur condemnatus liberare victorem,vt per Angel. Aretin. *vbi proximè d.numer.*13. *& ſeq.* tenet Tuſc. *d.num.*128. ergo idem dicendum venit in noſtro caſu, quòd ſi vir non poteſt inuenire fideiuſſorem(caſu quo ad illos præſtandos teneatur) ſatisfacere dicetur ſententiæ, ſi cautionem iuratoriam offerat.

Sed contrariam ſententiam, & opinionem longè de iure veriorem eſſe, cenſeo. Primò, quoniam quidquid ſit de iure, vel conſuetudine de ſimplici cautione dicendum, ex iis, quæ ad primum argumentum contrariæ partis ſcripſimus;tamen indubitatum illud eſt,quòd quotieſcunque à iure requiritur cautio plena, ſufficiens, recta, aut competens; tunc iuris intellectu, & interpretatione intelligitur de cautione cum fideiuſſoribus,vel pignoribus. Socin. *in regul.* 43.*verſic.fallit* 4.tradit gloſſ.*in cap.quoniam,*§. *in alijs vt lite non conteſtat. & in cap.fin. de pignoribus, cap.*1. *de ſequeſt. poſſ. & fruct. cap.qua fronte, de appellat.* gloſſ. *in cap.ex tranſmiſſa,de reſtitutione ſpoliat.verbo, ſufficienti.l.ſi mandato Titij,*§ *fin.ff.mandati.l.ergo,* §.*adiui. ff. de fideicommiſſ.libert.*& alij Doctores ſtatim citandi. Sed cautio quæ à viro fœuiente debet vxori præſtari, debet eſſe ſufficiens iuris diſpoſitione. text.eſt *in cap. tranſmiſſa.* ibi, ipſam ei reſtitui facias,recepta tamen ſufficienti cautione.) vbi iura, & gloſſæ ſuperiùs citatæ, & citandi Doctores exponunt,ſufficiens,id eſt, cum fideiuſſoribus, vel pignoribus. quia iudex debet recipere cautionem, per quam mulier ſit magis ſecura à viri fœuitia. *c. quoniam,*§.*vlt.vt lite non conteſtata.* & eſt text. *in d.c.literas,in fin.*ibi,Si verò tanta ſit viri fœuitia, vt mulieri trepidanti non poſſit ſufficiens ſecuritas prouideri, non ſolùm non debet ei reſtitui, ſed ab eo potiùs amoueri, *&c.*) & ita tenent Anton. Gomez poſt alios *lib.*2.*variar.cap.*6.*ſub num.*16. Menoch.*de arbitr.lib.*2.*cent.*2.*caſu* 139.Gutier. *canon. quæſt. cap.*34. *per totum.* Ceuallos *in contra commun. tom.*

*tom.1.q.66. numer.9. & ſuprà num.2.*Bertazz. *clauſul.42.gl.8. num.2.* Gratian. *in diſceptatio. forenſ.tom.1.cap.147.num.21.& 22.*quia aliter ſecuritati vxoris trepidantis non conſulitur, ex d.iuribus,& Doctoribus.

96 At verba iudicis debent intelligi ſecundùm mentem iuris, & ita debet ſententia generalis interpretari,prout de iure fieri debuit,& vt cum iuris diſpoſitione conformetur. De quo pleniſſimè per nos actum fuit ſuperiùs hoc eodem cap. num.35. verſic. & iſthæc declaratio interpretatiua,*&c.* & à numer.46. verſic. interpretationem autem extraneam. & num. 62. verſic. hinc eſt quòd ſententia debet intelligi,*&c.*imò etiam verba ſententiæ debent intelligi ciuiliter. Calderi. *conſ.88. an ſit legatus. aliàs* 8. *de off.delegat. & conſ.314. circa medium, verſ. licèt ergo. aliàs* 11.*de feud.* Petr.de Anchara.*conſil.153. punctus talis.num.* 8. Roman. *conſ.90. num.4. & conſ.312. circa propoſitam. col.2. num.2.* vbi additio.latè proſequitur Cardinal.Tuſc.*practicar.concluſ.tom.8.litera V.concluſ.104. per totam.* qui *num.5. cum Soci. conſil.186. Reuerendiſſ.*

97 *num.3. lib.2.* dicit verba ciuiliter eſſe intelligenda, videlicet, vt applicentur rebus proportionabilibus. Et facit quod latè ipſe Tuſc.*eodem titulo & litera,concl.97.per totam.*

98 Et verba ſententiæ in dubio ſunt interpretanda ſecundùm naturam actionis intentatæ, & prout magis congruet natura rei, de qua loquitur,vel agitur.Bald.*conſ.501.per totam, lib.5.* Paul. Caſtrenſ. *in l.1.* per illum text. *ff. ſi quis cautio.* Decius *conſil.339. viſis iis,in princip.* Ioan.Faber *in §.curare, num.13. verſ.in tertio caſu.* & ibi Iſſ. *num.35.inſtitut.de actio.* Menoch. (loquens in natura inſtrumenti) *conſ.110.num.33.lib.2.* Cardin.Tuſc. *vbi ſuprà,d.tom.7. litera S. concl.125. num.22. 29.& 30.& num.42.* ergo ad iuris interpretationem, & ſignificationem debet reduci (cautio)verbum, & ſic non ſatisfaciet condemnatus cautionem ſimplicem, aut etiam iuratoriam offerendo.

99 Deinde quia dicta ſententia præcisè obligat, & aſtringit, vt latè probauimus ſuprà cap.5.hac 4.p.per totum, & à num.25. quo-

100 niam ſententia eſt ſtricti iuris,& tantum diſponit, quantum loquitur. Et vltra non extenditur, quàm importet verborum ſonus. Bald. *in l.Iulia.num.5. de condictione indebiti.* Alexand. *conſ.108.num.2. volum.5.* & ex Decio,& vtroque Curtio,Iſſ. Ripa,& aliis,Petr. Surd. *deciſ.212. num.13.* & per Decium *in l. ius noſtrum,num.1.ff.de regul.iur.* Gozadi.*conſil.50.num.12.* Socin.iunior *conſ.181.num.67. lib.2.*Crauet.*conſ.188.num.6.*Caſtrenſ.*conſ.3. lib.1.* Menoch.*conſ.80. num.39.* Borgni. Caualca. *deciſ.1. num.6. p.3.* Ancara. *conſil.437. iſta ſententia,in fi.* Anani. *conſ.18. viſa ſententia, in princip.* Alexand. *conſil.174. opportunè, num.2.lib.2.* & plenè *conſ.49.in cauſa,in princ. lib.7.& conſ.164.viſis,num.2.* vbi addi. *verbo, ſtricta.*adducit concordantes *lib.7.* Rolan. à Valle *conſ.70. num.10. & ſeqq.lib.3.* Decian. *conſ.8. num.108. lib.1.* Decius *in conſ.607. num.7.* Curtius Iunior *conſ.153.in fi.* Iſſ.*conſ. 98.accedo.col.ſi. lib.1.* Cæpol. *conſ.57.* Decius *in l.1.ff. de off. eius.* Menoch. latè *conſ.110.à num.13. lib.2.* vbi multa cumulat. Nec ex 101 ſententia poſſumus aliquid inferre,niſi quatenus ex vi verborum de neceſſitate infertur. Bart. *in d.l.Iulia.de condict.indeb.* Alexan. *conſ.84.in cauſa.num.3.lib.3.* Ancara.*conſ.474. iſta ſententia. in fi.* Decius *conſ.322. viſis, in princ.* Aymon Crauet. *de antiquit. tempor.4.p.* §.1. incipit, *tranſeo,num.64. & 65.* Rota nouiſſima in vna Aſtenſ. Sedis 2. Decembr. 1588.teſte Farinac.quę inter recollectas per eum *deciſ.864.fol.mihi.478.* Petr. Surd. *deciſ. 261.num.6.* Cardinal. Tuſc. *practicar.concluſ. tom.7.litera S.concl.126.num.57. & ſeqq.* plures refert Padill. *in l.ſi de certa, num.5. C.de tranſactio.*& poſt Abb.Tiraq.& alios Cacheria. *deciſ. Pedemon.64. num.1. & 2.* Chriſtophor.de Paz *in tract. de tenut.tom.1.c.11.n.19. & 20.*

Quapropter dicendum eſt in noſtra quę- 102 ſtione,quòd cùm rei,negotij, iudiciique, & verbi natura non patiatur à propria ſignificatione verbi (cautio) (ad quam vir propter ſæuitiam condemnatus eſt) recedere, ideo executor minimè excedere dicetur, ſi illum præcisè ad fideiuſſores, ſeu pignora adſtringat. quam partem etiam tenent in noſtris terminis Gutierr.*in l.nemo poteſt, numer.297.* Roland. à Valle *conſ.37. nu.ſi.vol.2.* Ceuallos *in contra commun. tom.1.q.66. n.13.* & vltra quos referens ſequitur Gratia. *in diſceptatio forenſ.tom.1.cap.147. à num.22.& ſuprà.* licèt ad faciendam condemnationem, an, & quando debeat maritus condemnari, 103 ad præſtandam huiuſmodi cautionem, plurimùm importat iudicis arbitrium, qui ex variis cauſis cuncta rimando, proſpiciet, an calumniosè petatur ab vxore; & an appareat de magna ſæuitia. Et ſic quoad faciendam condemnationem iudicis arbitrio relinquunt Ceuall.& Gratia. *vbi proximè*, per Menoch. *de arbitr. caſu 142.* poſt factam autem condemnationem (de quo nos loquimur) iudicis arbitrium ceſſet ex ſupradictis.

Et hac parte retenta,non obſtant in contrarium adducta argumenta; non primum, cui reſpondimus in primo fundamento huius ſecundæ partis, ſcilicet; quia loquitur quando ſimplex cautio deſideratur ſecundùm naturam, & qualitatem iudicij, & negotij,

gotij, non tamen quando requiritur cautio sufficiens,vt hîc.

104 Nec obstat secundum argumentum,quia omnes doctrinæ ibi adductæ, licèt in se verissimæ sint, nihilominus procedunt in casibus, quibus loquuntur,nempe, quando est impossibile, vt aliter possit obtinenti rem iudicatam satisfieri,puta;quando periit, vel obiit res, & tunc propter impossibilitatem exequitur eo modo, quo meliùs possit consuli vincenti, puta; in æquiualenti, & æstimatione, vt constat ex Doctoribus, & iuribus ibi allegatis. at in nostro casu, primò
105 deficit ipsa impossibilitas, deinde quia deficientibus fideiussoribus, aut pignoribus, non potest dari executio in re æquiualenti, cùm periculum vxoris non recipiat æstimationem,nec pretium,quo ius suum deterius redderetur, cùm per simplicem cautionem, nec etiam iuratoriam,non euitet periculum
106 sæuientis viri. Et sic vel præcisè compellendus est,vel in secunda sententiæ parte,nempe; in separatione quoad torum, executio facienda est, secundùm ea quæ latè superiùs diximus cap. 11.num.47. & seqq. versic.sed quid dicendum in sententia,*&c.* post Farin. *in pract.crimin.tom.1.q.26.à num.13. cum seqq.*
107 vbi diximus, sententiam latam contra aliquem in centum, quæ si non soluat, illum condemnat in exilium, vt non soluendo dicta centum, quia si non habet, exequitur sententia in pœna corporali comminata, vide quos ibi latè adduximus, quæ omnia rectè ad propositum nostrum conducunt. Et etiam aduertit Ceuall. *vbi proximè ad n.13. cum seqq.* vbi quòd mulier deponetur loco tuto.

108 Contingit dubitari de clerico, qui in aliquem protulit verba iniuriosa,& per nuntiũ (vt assolet) seu aliũ iudicem ecclesiasticum condemnatus fuit, ad debitam honoris reddendam satisfactionem; an executor excedet,si illum cogat palinodiam recantare, & se desdicere, vt honori iniuriati satisfiat, & consulatur. Et non excedere videtur, eo, quòd ita iure hæc honoris satisfactio declarata est, *l.2. tit.10. lib.8. recopi.* quod attendi
109 etiam debet in foro ecclesiastico; etenim iure canonico deficiente, recurrendum est ad iura,& consuetudines regni,potiùs quàm ad iura imperialia. ita docet Pala. Rub. *in repetit.rub.de dona.inter.colu.5.*allegans Didacum de Villadiego, Doctorem Hispanum, & post Præpositi doctrinam *in cap. consuetudo.1.d.colu.3.* tenet Bernar.Diaz *in pract.crim. cano.cap.66.de maledicis sub num.7.* vbi etiam dicit, clericum iniuriatorem teneri hanc pœnam pati.

Sed contrarium,imò quòd iudex executor excedet manifestè, probatur, tum quia sententia eam pœnam non infligit, nec verba patiuntur; tum etiam, quia Bernard. Diaz *vbi proximè*, dum in clerico iniuriatore intelligi dicit legis Regiæ pœnam palinodiæ, communiter à Doctoribus reprehensus est, cùm nobilitatis priuilegio fungatur. Parla.*lib.1.variar.cap.17. num.31. & 32.* Didac.Perez *in l.9.tit.1.lib.1.ordin.*Boëri.*cons.4. num.40.* idem Didac.Perez *in l.3.vers.de maledico.tit.8. lib.8.ordi.* Placa *in epitome delicto. lib.1.cap.1.num.24.* D.Anton. de Padill. *in l. quamuis,num.9.C.de iur.& fact. ignorant.* Salced. *in addit.ad Bernard. Diaz vbi proximè d. num.7. verbo, se mentitum.* Prosper Farinac. (post Salced.) *in pract.crim.tom.3.q.105.n.75.* 110

Deinde quia clericis iniuriatoribus, ad 111
satisfactionem honoris iniuriam passi, iure canonico apposita est pœna, qua clericus cogitur,veniam ab aduersario petere, vt est text. expressus *in cap.clericus maledicus, 46.d.* qua puniuntur clerici in foro ecclesiastico, secundùm Salcedum & Farinac. *vbi proximè.* quem vide *suprà à num.71.* vbi multa in propositum adducit. Et hanc etiam pœnam petitionis veniæ recenset Bernar. Diaz *dict. cap.66. num.1.* quare non erit recurrendum ad ius Regium, cùm in hoc non deficiat iuris canonici determinatio.

Vnum nota, quòd generaliter condem- 112
natus actione iniuriarum efficitur infamis, latè prosequitur Farinac. *vbi proximè à numer.61.* quod obtinet etiam in clerico condemnato hac iniuriarum actione,text.*in cap. cum te.* & ibi notant omnes *de re iudic.* Bernar.Diaz *in d.practic.crimin.canon. cap.66.n.6.* Salced. *ibi litera P.* Placa *in epitome delicto. lib.1. cap.4.in fi. num.5.* Farinac. *ibi num.64.* Tamen erit animaduertẽdum,quòd quamuis cantans palinodiam, & se desdicens coram iudice, notario, & testibus, iuxta formam *d.l.2.tit.10. lib.8.recopi.* remaneat infamis: tamen quando pro bono pacis, non ta- 113
men seruata specifica forma dictæ legis, alia verba æquipollentia satisfactoria proferat, non erit infamia maculatus. Nam aliud est se desdicere formaliter, & aliud verba satisfactoria pronuntiare, bene probat Auilles *in prœmio Capitul. præto. num.20. in fi.* aduersùs Gregor. Lopez *in l.25 tit.18.p.2.in gloss.verb. como desmentir*, & meritò, vt recenset,& sæpè practicasse affirmat Hieronym. Gonzal. *in regul. de men. & alter. gloss.4. sub n.38.& 4.* quod etiam in simili casu dubius dixit Azebed.*in d.l.2.tit.10. lib.8.recop.n.89. & 90.* qui prædictorum Doctorum non meminit, quæ notare poteris pro huiusmodi satisfactione, & veniæ petitione, ad quam clericus cogitur iniuriator.

Vtilis

114 Vtilis quædam, & practicabilis sese nobis offert tollenda difficultas, passim contingens, & illa sit; quidam conuenti fuere vigore cuiusdã obligationis, qua obligati erant expresse omnes in solidum, tamen per sententiam simpliciter omnes cõdemnati sunt; an in solidum condemnati omnes intelligantur, iuxta tenorem scripturæ; an pro rapta dumtaxat. & vt attendi debeat obligatio præcedens, vrgere videntur ea, quæ hactenus hoc capite dicta remanent.

Sed contrarium verius est de iure, imò quòd si plures simpliciter condemnentur, vnusquisque pro rata condemnatus intelligatur, licèt insolidum per scripturam obligatus sit, Guid. Papæ *singul.* 681. *si plures.* Aymon. Crauet. *cons.* 10. *n.* 2. *& cons.* 188. *num.* 6. Tiberius Decian. *inter consilia Menochij* 123. *num.* 10. *lib.* 2. optimè Gratia. *disceptatio. forens. tom.* 1. *c.* 33. *à n.* 50. *&* 51. & est text. *in l.* 1. *C. si plures vna sententia.* & optima gl. *ibi verbo, virilibus.* & est text. expressus melior de iure *in l. si mandato. §. Paul. respondit.* 2. *ff. de re iudi.* mirabilis etiam *in l.* 2. *C. si plures vna sententia. condemnentur.* quibus adde text. *in l. Paul. respondit eos.* 43. *ff. de re iudi.* vbi gl. *in verbo, virili,* intelligit non solùm censeri condemnatos pro parte, quando erat diuisa obligatio originalis, & primæua; sed etiam quando eadem obligatio esset insolidum, quia semper in vtroque casu condemnatio intelligitur in viriles, vt de communi obseruantia testatur Tiber. Decian. *vbi proximè,* eã etiam sequitur Anto. Gom. *lib.* 2. *variar. cap.* 12. *de duob. reis sub n.* 1. Giurba *decis.* 46. *à n.* 1. & faciunt quæ hac 4. p. c. 7. n. 101.

115 Et ratio est, quoniam licèt obligatio originalis sit insolidum, tamen illa, quæ oritur ex sententia, talis non est, nam quilibet videtur de iure condemnatus pro parte, & sententia debet intelligi secundùm dispositio-
116 nem iuris, ita vt omissum, seu non expressum, habeatur pro omisso, secundùm Guido. Pap. Crauet. Grati. Gomez. & Giurb. *locis nuper relatis.*

117 Et ex hoc infertur ad plures tutores, ad reddendam rationem condemnati, quia intelligitur, quilibet pro rata, & pro parte, non insolidum. Castr. *in l. si quis separatim. §. quoties. de appellatio.* Petr. Surd. *cons.* 150. *num.* 35. Lallong. *racem.* 7. *n.* 5. Costa *de lata portione q.* 33. *n.* 3. Giurb. *vbi suprà, n.* 4. *d. decis.* 46.

118 Et comprobatur, quia quando adessent plures collitigantes condemnati in expensis simpliciter & genericè, vt tunc vnusquisque teneatur pro parte sua dumtaxat, ita vt hoc modo sententiæ generalitas debeat declarari, & interpretari secundùm Afflict. *decis.* 215. & ita seruandum esse testatur Caputa. *decis.* 243. *p.* 1. Caual. *decis.* 15. *num.* 31. Cartar. *decis.* 28. *n.* 2. Cancerar. *lib.* 3. *resolutio. cap.* 17. *num.* 195. Millan. *decis.* 15. *num.* 89. pro quo faciunt iura superiùs allegata. Hinc 119
sententia contra plures simpliciter pronuntiata, lata dicitur contra quemlibet pro virili, & quantitate bonorum occupatorum, vt per argumentum legis *si mihi, & Titio. in prin. de verbor. obligatio. l. reos. §. cùm in tabul. ff. de duobus reis. & per d. l. Paul. respondit eos. & & per d. l.* 1. latiùs comprobat Philip. Corneus *cons.* 190. *n.* 13. *cum seqq. volu.* 1 *fol.* 145.

Quæ doctrina in tantum vera est, vt iu- 120
dicatum dixerit Afflict. *decis.* 215. quòd si ex sexdecim obligatis insolidum, quatuor dumtaxat simpliciter conuenti cõdemnentur, pro rata tantùm condemnati censentur, non hãbito respectu ad numerum condemnatorum, sed potiùs ad munerum sexdecim obligatorum, ita vt eorum quilibet non in quarta, sed in portione decima sexta, condemnatus existimetur, & intelligatur, etsi hac in re anceps sit Surd. *cons.* 150. *num.* 35. tamen Afflictum laudant Apostilla ad Abbatem *cons.* 263. *volu.* 1. & meliùs Ab. *cons.* 33. *volu.* 8. *num.* 2. Caualca. *decis.* 15. *num.* 51. *& decis.* 38. *num.* 3. *& decis.* 30. *num.* 112. *p.* 2. Gramati. *decis.* 68. *num.* 9. Costa *de rata portione quæst.* 33. *num.* 9. *& quæst.* 138. *num.* 1. Ripa *de indiuiduis. sess.* 8. *num.* 61. Decian. *cons.* 3. *volu.* 9. *num.* 3. Corneus *cons.* 71. *volu.* 1. *num.* 1. Millan. *decis. num.* 86. *lib.* 1. Verall. *decis.* 343. *p.* 1. Cartar. *decis.* 28. Franch. *decis.* 228. Boër. *decis.* 99. *& decis.* 310. *num.* 4. Crauet. *cons.* 19. *num.* 51. Tepat. *variar. resolutionum cap.* 17. *de sententia. num.* 292. Cardinal. Tusc. *practi. conclusio. litera O. cons.* 32. *num.* 15. *& seqq.* Giurb. *decis.* 46. *num.* 1. di- 121
cens ex eo, quia in residuo absoluti censentur, gl. *in d. l.* 1. *verbo, virilibus.* Cancer. *d. cap.* 17. *num.* 295.

Hæc tamen doctrina, & dispositio nostra 122
principalis limitatur; dummodo iudex in sententia non habuerit respectum ad libellum, in quo si fuerit instatum omnes condemnari, & per iudicem relaxetur petita executio, perinde est ac si omnes insolidum condemnasset. B. *in l.* 1. *post medium.* & ibi Bald. *numer.* 3. *in fi. C. si plures vna senten.* Gratia. *in disceptat. foren. tom.* 1. *cap.* 33. *sub num.* 51. vbi testatur ita tenuisse Rotam in vna pecuniaria Bononiens. 28. Iunij 1602. coram Domino Coccin. censentur etenim repetitæ in termino referente, omnes qua- 123
litates, quæ insunt in eo, ad quem fit relatio. *l. si ita scripsero* 38. *de conditio. & demonstratio.* B. *in l. si prior* 33. *ff. soluto matrimo & in l.* 1. *in princ. ff. de receptatio.* Bal. *in l. si fideiussor. §. qui interrogatus. de interroga. actio.*

Decia. *conſil.*603. *num.* 6. *poſt princ.* Anchar. *q.*21.*n.*11. *lib.*2. Gratia.*vbi proximè d.num.*51. *ad fi.* & ſuperiùs nos alios citauimus. Alias nonnullas declarationes, ſeu fallentias apponit Giurb. *d.deciſ.* 46. quæ omnia quidem præ oculis habere debet executor, vbi ſibi huiuſmodi ſententia exequenda committitur.

124 Hinc priùs vt abeamus, animaduerſione dignum eſſe duxi, ſtylus qui in ſupremis tribunalibus introducitur (potiùs abuſus vocandus) vt petens ſententiæ dubiæ, aut obſcuræ declarationem, adſtringatur intra viginti quatuor horas, ſeu potiùs intra diem eundem prolatæ ſententiæ, eandem petere, iuxta determinationem text.*in l.Paulus.la* 2.
125 *de re iudic.* Sed attendite quæſo, quòd iudex, licèt addere, mutare, & alterare ſuam ſententiam, & eius ſubſtantiam non poſſit, *l. quod iuſſit. de re iudic. & d. l. Paul.* tamen in-
126 terpretationem extenſiuam facere poteſt duntaxat, circa acceſſoria ſententiæ, puta; fructus, expenſas, *&c.* & eam non aliter facere poteſt, quàm eodem die, & hoc caſu loquitur *d.l.Paul.* prout bene intelligunt poſt B. & alios, Petrus Ferrar. *in practic. in forma execution.ſent.diffin. verb. publico nuntio.n.*12. *fol. mihi* 284. *in nouiori impreſſione.* Auiles *in capit. prætor. in proœmio ſub numero* 19. & ad hunc effectum rectè procedit d. ſtylus tribunalium.

127 Si verò agitur duntaxat de declaratione interpretatiua, hoc eſt, de declaratione verbi dubij, obſcuri, aut orationis confuſæ, tunc ad illam petendam ad illud tempus, nec ad aliud aſtringi poteſt petens, tum
128 quia facultas declarandi nunquam præſcribitur etiam per mille annos, ſecundùm optimam Baldi, & Saliceti doctrinam, *in l.petens.* per gloſſ.*ibi C. de pactis.* & Iſſ. *ibi colum.* 4. *verſ.ex iſta gloſſa bene etiam*, vbi de ratione per Balbum *in tractatu de præſcriptio.* 4*p.*5. *p. princip. quæſtione* 1. *numero fin. & ſu-*
129 *prà.* Tum etiam, quia ille, qui poſt aliquem terminum actum aliquem facere non poteſt, poteſt tamen declarare iam factum, plurimi ſunt Doctores in huius doctrinæ comprobationem, cuius nomenclaturam adduximus ſuprà hoc cap. verſiculo, ex hoc fonte fluit. à numero 33. ergo hanc declarationem interpretatiuam illo termino *l. Paul.* circunſcribi, nec arctari debere, certum eſt.

130 Deinde, quia licèt iudex ſententiam diffinitiuam mutare, aut corrigere non poſſit, *l. iudex poſteaquam. ff. de re iudic.* niſi in acceſſoriis vt ſuprà: tamen illam poteſt declarare, gloſſ. *verbo, ſed iam interpretari, in l. ea quæ. C. comminationes, epiſtolas.* & ſentit gloſſ. *in l. ſed & ſi vtriuſque. in verbo, & ſic aut. ff. de euict.io.* Ioan. Andr. *in additio. ad Specula. in tit. de teſtament §. nunc videndum. verſ. hoc etiam nota.* B. *in l. hæredes palàm. §. ſi quid. verſ. quæro an iudex.* & ibi Immol. *verſ. item quod iudex.* poſt Bal. *ibi in §. ſed ſi notam. verſiculo tertiò eſt argument. ff. de teſtam.* B. *in l. ab executore. verſiculo quæro ſecundò. ff. de appellat.* Ioan. Fab. *in l.*1. *verſ. item dic. C. ſententiam reſcindi non poſſe.* Alexan. *in l.* 2. *verſ. ſed videtur. C. de liber. & poſthu. & in l. Authorum. verſ. ſed vbi eſſent. ff. de re iudic.* Lanf. *in cap. quoniam contra. verbo, interlocutiones. verſ. vlteriùs dubitatur. de probatio.* Alexand. *conſilio* 3. *verſic. ſuper alio quæſito. volum.* 1. Calcan. *conſ.* 69. *verſic. quartò quæritur.* Felin. *in cap. ſuper quæſtionum. verſ. ego allego. de offic. delegati.* Decius *in cap.* 1. *verſic. tertia eſt ſpecies. de poſtulatio. prælator. & in l. in ambiguis oratio. ff. de regul. iur.* Rebuff. *in l. quod iuſſit in* 2. *nota. num.*153. *& num.*155. Anton. Gabriel *communi. concluſ. lib.* 6. *tit. de regul. iur. concluſ.*3. *num.*14. quæ poteſtas tempore circunſcribi non debet, vt ſuprà.

Vltimò facit, nam ſi tribunalium execu- 131
tores, pro rerum iudicatarum executione dati, etiam poſt multos dies à tempore prolatæ ſententiæ, hanc declarationem interpretatiuam faciunt (vt latè ſuperiùs probauimus, & quotidie practicamus, & videmus) ergo ipſimet iudices, qui ſententiam eandem proferūt, multo fortiùs poſt dictum terminum viginti quatuor horarum (iuxta *dictam l. Paul.*) facere poterunt, cùm (vt diximus) lex illa procedit, quando aliquid additur, vel detrahitur ſententiæ circa eius acceſſoria, quod locum non habet in hac declaratione interpretatiua, in qua nihil additur, vel detrahitur, ſed duntaxat factum obſcurum detegitur, vt latè ſuprà dictum reliquimus hoc capite.

CAPVT XIII.

Ab executore ſententiæ ordinem præpoſterante, & omittente, an appellationi emiſſæ non deferens, violentiam commiſiſſe dicetur.

SVMMARIVM.

*Ordo legis ſonans in monitionem potius quàm in neceſsitatem, licèt omittatur, non vitiat. num.*1.

*Præpoſteratio ordinis ſonantis in conſilium legis non in neceſsitatem, non vitiat.n.*2.

*Ordinem ſententiæ præpoſterans executor excedit manifeſtè.n.*3.

Ordo

Ordo eſt modus agendi, ſine quo nihil rectè agitur. num.4.

Executor excedens modum nulliter agit, & propterea appellatur.n.5.

Ordinem excedere ſeu modum, idem eſt, cùm ſint duo inſeparabilia.n.6.

Actus omnes humani à tribus dependent, nempe, poteſtate, voluntate, & modo, qui eſt ordo ad finem.n.7.

Ordo in duplici eſt differentia, à iure vel ab homimine datus.n.8.

Ordinis dati ab homine præpoſteratio ſemper actum vitiat ipſo iure.n.9.

Mandati forma diligenter attendenda eſt.n.10.

Appellatio licita eſt ab actu nullo. n.11.

Præpoſteratio ordinis etiam dati à iure in eadem cauſa, & ſic de ſe ipſa ad ſe ipſam vitiat ipſo iure.n.12.

A præpoſteratione ordinis etiam à iure vnius cauſæ ad ſe ipſam, appellatio licita eſt.n.13.

Præpoſteratio ordinis eiuſdem cauſæ ad ſeipſam, vitiat proceſſum ipſo iure.n.14.

Præpoſteratio ordinis in diuerſis cauſis præiudicialibus, tamen inter ſe annullat ipſo iure.n.15.

Ordo præſcriptus ſententiæ, eius præpoſteratio cadit in ſe ipſa cauſa executionis.n.16.

Præpoſteratio ordinis dati à iure vnius cauſæ ad alteram ſeparatam, ſeu vnius iudicij ad aliud, non vitiat ipſo iure.n.17.

Ob præpoſterationem ordinis dati à iure vnius iudicij ad alterum, ſententia & proceſſus tenent à quo appellare neceſſe eſt.n.18.

Ordo vnius cauſæ in ſeipſa eſt velut ordo membrorum in corpore indiuiduo, à quo ſi ſubuertatur aliquod principale, totum corpus periit, ſecus in ordine vnius cauſæ ad aliam diuerſam. n.19.

Ordinis à iure de vna cauſa ad aliam præpoſteratio non admittit appellationem in indicio ſui natura inappellabili, quia non cauſat nullitatem.n.20.

A peruerſione ordinis appellatio admittitur etiam in iudiciis aliàs priuilegiatis, in quibus regulariter appellatio non admittitur.n.21.

Nullitas cadit in peruerſione ordinis vnius cauſæ ad ſeipſam, & ideo executionem non meretur. n.22.

Ordinis præpoſteratio eſt grauamen euidens patens ex actis.n.23.

Sententia euidenter iniuſta cùm nullitati æquiparetur, admittit appellationem etiam in cauſis priuilegiatis n.24.

Iniquitatis reſpectu nunquam appellatio prohibita intelligitur. n.25.

Executor ad rei reſtitutionem cum clauſula (refuſis priùs melioramentis) an excedat ſi ante eorum liquidationẽ rem faciat reſtituere.n.26.

Qui non excedere dixerint hoc caſu recenſentur. n.27.

Dictio (priùs) ſignificat præcedentiam, & dat ordinem & formam, cuius omiſsio vitiat actum. n.28.

Ablatiuus abſolutus inducit conditionem.n.29.

Conditio debet adimpleri ita vt interim ſuſpendat diſpoſitionem.n.30.

Verba (ſolutis expenſis) faciunt ſententiam conditionalem.n.31.

Conditio importat formam.n.32.

Conditione non ſeruata actus corruit.n.33.

Reſeruatum ius in ſententia, ipſius executionem non ſuſpendit, ſecus ſi ſententia condemnat ſub aliqua modificatione, aut limitatione, quia tunc ſuſpendit.n.34.

Reſeruatum ius condemnato in ſententia, eius executionem non ſuſpendit, quia intelligitur reſeruatum in aliud iudicium.n.35.

Secus ſi ſententia aliquam exceptionem aut limitationem adiiciat. ibid.

Sententia condemnans ad reſtitutionem bonorum, exceptis quæ ſint in territorio condemnati, aut quæ ſint feudalia, priùs de exceptione eſt facienda liquidatio.n.36.

Quia interim dum hæc non fit liquidatio, ſententia dicitur incerta. n.37.

Verba limitatiuè appoſita habent terminum quem non licet excedere.n.38.

Dictiones (quatenus, donec, quandiu, dum, quoad, vſquequo) & ſimiles, ſignificant limitationem temporis & ſuſpendunt ſententiam. num. 39. & n.41.

Dictiones (quatenus, donec, quoad, &c.) ſi imponantur ad inchoationem alicuius beneficij, important conditionem.n.40.

Dictio (dummodo) quando apponitur in ſententia ei, quod venit implendum, ante perfectionem actus importat conditionem.n.42.

Dictio (quatenus) aliquando idem ſignificat quod (dummodo.) n.43.

Gerundium dando, reſtituendo, &c. importat conditionem & formam præciſam adimplendam. n.44.

Gerundium adiectiuum, vel participium, inducit neceſsitatem.n.45.

Sententia lata ſub conditione vel modo, ſemper opponi poteſt de defectu conditionis vel modi. n.46.

Quia tunc non tam ab alio repellitur quàm à ſe ipſo, cùm ex eodem fonte & inſtanti oriatur actio & exceptio. n.47.

Actor qui in actione includit & deducit exceptionem, ſuo ſe ligone percutit, ita vt ſibi incumbat onus probandi.n.48.

Exceptio quæ oritur ex ſententia præcisè, eſt verificanda in executione, etiam ſi requirat altiorem indaginem.n.49.

Exceptio nullitatis ſi oritur ex ventre inſtrumenti quod exequitur, ſuſpendit eiuſdem executionem.n.50.

Nullitas instrumenti reddit probationem nullam, quo non potest dici de obligatione constare.n.51.

Exceptio orta ex ventre sententiæ aut instrumenti,non censetur excluſa,etiam si requirat altiorem indaginem. n.52.

Conditio respiciens principalem dispositionem & substantiam , ipsam reddunt conditionalem. n.53.

Conditio apposita in executiuis sententiæ , aut alterius dispositionis , non facit sententiam aut dispositionem conditionalem , sed pura remanet , eius tamen effectus & executio suspensa est in tempus.n.54.

Melioramenta priùs debet soluere executor , si de priùs soluendis mentio fiat in sententia,quam attendere debet.n.55.

Ordo literæ seruandus est , & à forma sententiæ non est recedendum.n.56.

Executor ad rei restitutionem pagando los gastos , *an possit priùs restituere rem , & postea expensas condemnato, saltim sub fideiussione. n.57.*

Conditio adimpleri debet in specifica forma , non per æquipollens. n.58.

Retentionis pro melioramentis exceptio suspendit sententiæ executionem,etiam si opposita fuisset in iudicio principali , non tamen de ea iudicatum. n.59.

Ob præposterationem,eo quòd executor priùs exequetur rem , quàm refundat expensas , potest grauatus agere de nullitate & spolio. n.60.

A qua præposteratione poterit etiam pars grauata appellare.n.61.

Cautionem seu depositum offerens de soluendis melioramentis,cùm liquidentur post rei traditionem, audiendus non est.n.62.

Condemnatus ad plurium rerũ restitutionem,an propter expẽsas in vna factas,executio suspendatur in aliis sequutis,& non melioratis.n.63.

Retineri vna res non potest pro expensis in alia re factis.n.64.

Executio suspendi non potest in aliis rebus seiunctis,ob expensas in vna tãtùm re factas,etiam si sententia dicat(solutis priùs expensis.)n.65.

Retentio conceditur in re separata,quando melioramenta facta in vna re eius valorem excedunt.n.66.

Melioramenta si respiciant ius vniuersale , puta hæreditatẽ,ad quam restituendam quis est condemnatus,an vna res pro alia retineatur.n.67.

Et quid hoc casu , quando melioramenta de facili non possunt liquidari,an omnia bona sint relaxanda sub fideiussore. n.68.

Executio sententiæ vt suspendatur ob melioramenta, debet de eis priùs saltem ingenuè apparere , intra terminum assignatum ab executore.n.69.

Melioramenta opponens si non liquidet intra terminum sibi assignatum , proceditur ad executionem,ne sit in eius potestate illam retardare. n.70.

Præposterationis ordinis nullitatem sanat partis confessio emanata.n.71.

Confessio partis validat omnes defectus processus, & ordinis iudicialis.n.72.vbi de ampliationibus & limitationibus.

LICET circa peruersionem ordinis dati à iure,iuxta §. *in venditione l. à diuo Pio.*maxima sit inter Doctores controuersia, an vitiet executionem,de quo nos latè suprà hac 4. p.c.3. vers. intra quod autem tempus excessus, *&c.* à n. 101. vbi pro vtraque authores maximæ authoritatis retulimus,quoniam ipsius legis dispositio non sonat in necessitatem , sed in monitionem , propterea præposterationem eo casu non vitiare docet Petr. Surd. *cons.*39. *n.*18. *& seqq.* rectè etiam aduertit Card. Tusc.*pract.conclus.tom.*6.*litera P.concl.*519.*n.*16. *& à num.*13. vbi post alios, quòd quando præposteratio sonat in consilium legis , non in necessitatem , non vitiat, Castrens.*cons.*232.*in causa quæ vertitur.colu.*1. *in fi.vers.nec obstat, & colu.*2.*lib.*1. illud tamen certius esse apparet generaliter loquendo, extra illius legis casum particularem;veriorem, ac probabiliorem esse opinionem,validissimísque fundamentis vallatam , illam, quam ibi elegimus ; vt executor (qui tenorem commissionis ad vnguem seruare cogitur) si sententiæ ordinem præposteraverit, excedet manifestè. Hanc concordiam reddunt Alex.*cons.*5.*viso proposito volu.*2. Afflict. *decis.*358.*in causa inter.sub n.*1.*&* 2. Anto.Gabriel *commun.concl.lib.*2.*tit.de execut rei iudic. concl.*3.*n.*3. Sigism.Esca.*in tract de appell.q* 17. *limit.* 10.*n.*26. (vbi refert Puteum contra distinctionem hanc tenentem) & per Afflict. tenet Rolan. à Valle *cons.*33.*n.*32.*lib.*1.Card. Tusc.*pract.concl.tom.*3.*lit.A.concl.*483.*num.*11. Abb.*cons.*3.*volu.*3.*colu.*10.*vers.*11.*quæro.*vbi dicit communem Paul.de Castr.*cons.*321.*volu.* 1.*colum.*2.*in fin.vers.*2. *præpostera tio quia litera mandat.*Et loquendo in executore præposterante ordinem executionis, idem tenet alios citans Gratia.*in discept.forens.c.*136.*à n.*30.& Rebuf.*in comment. tom.*1. *tit.de senten. execut. art.*7. *gl.*14. *n.*7. (licèt in Francia non seruari dicat)& ita intelligendam esse magnam Doctorum cateruam, quorum nomenclaturam retulimus suprà d. c.3. à n.101.dum indistinctè affirmant præposterationem ordinis nullum reddere actum ipso iure , vt indistinctè procedant , in executore , cui ordo ad exequendum est assignatus , quæ doctrina , & ex sequentibus fulcitur.

1 2 3

Primò quoniam ordo nihil aliud est,quàm modus agendi , sine quo nihil rectè agitur, secundùm

4

ſecundùm Bald. *in tract. de Schiſmati. colu. 3. de ordin. iudicio. in proœmio num.* 3. ſed executor excedens modum nihil agit, cùm nulliter agat, à quo propterea tanquam ab exceſſu licet appellare. *l. ab executore. ff. de appellat. l. ab execut. C. quorum appellatio. non recip. cap. quoad conſultatio. de ſenten. & re iudi.* ergo idem dicendum erit in executore excedente ordinem, cùm ſit à modo inſeparabilis, idémque ſit modus & ordo. Bal. *in conſ.* 326. *rex Roma. n.* 2. *verſ. & ad huius quæſt. lib.* 1. Beroi. *conſ.* 76. *n.* 26. *& ſeqq. lib.* 1. Cardin. Tuſc. *pract. concluſ. tom.* 1. *liter. A. concluſ.* 126. *n.* 1. dicentes, quòd omnes actus humani regulantur, & dependent à tribus, nempe; poteſtate, voluntate, & modo, videlicet ordine ad finem, de quibus latè ſigillatim per totam illam concluſionem. & per conſequens à tali perturbatione ordinis, cùm ſit exceſſus, appellationi deferendum eſſe, latè diximus ſuprà hac 4. p. cap. 3. per totum, imò per tota capitula ſuperiora.

Secundò, quia licèt ordo in duplici ſit differentia, quoniam aut datur ab homine, aut datur à iure, & quicquid indiſtinctè procedatur in ordine iuris (vt ſtatim dicemus) tamen ordinis dati ab homine præpoſteratio ſemper actum vitiat, illúmque nullum reddit ipſo iure. Bald. *in l.* 1. *ſub num.* 1. *nota.* 3. *C. de appell.* idem Bald. *in l. prolatam* 4. *num.* 12. *verſ. & nota quod Princeps. C. de ſenten. & interlocutio. omnium iudic.* Marant. *de ordin. iudic.* 2. *p. iudiciorum. d. n.* 24. *fol.* 12. Alex. *in l. naturaliter.* 12. §. *nihil commune. n.* 94. *verſ. adde caſum*, quem ibidem refert, & ſequitur Iſſ. *conſ.* 164. *verſ. tertiò vltra ff. de acquir. poſſ.* & ex his Caputaq. *deciſ.* 143. *ſeu* 30. *ſententia lata petitorio. n.* 2. *in fin. & num.* 3. *& ſeqq. p.* 3. & hanc probat doctrinam Sigiſmund. Eſcacia *de appella. quæſt.* 16. *limit.* 6. *memb.* 7. *num.* 15. qui & Iſſ. ac Maranta reddunt rationem, quia forma mandati diligenter attendenda eſt, *cap. cum dilecta. de reſcript.* cùm dicatur form. ex Felin. latè *ibi*, quare tanquam ab actu nullo licitam eſſe appellationem, aduertit, & bene Eſcac. *vbi proximè.* & faciunt quæ ſuprà hac 4. p. cap. 3. à numero 240. & exactè diximus ſuprà 3. p. cap. 9. per totum, quia quod nullum eſt, executionem non meretur. *l.* 4. §. *condemnatum. ff. de re iud.*

Tertiò probatur hæc pars, & doctrina, quia etſi ordo ſit datus à iure, tamen quando peruerſio & præpoſteratio in vna, eadémque cauſa, & ſic de ſe ipſa, ad ſe ipſam (non ad aliam diuerſam, vt ſtatim) tunc illa præpoſteratio ordinis vitiat actum, & annullat proceſſum ipſo iure. text. eſt *in l. prolatam.* & ibi Bald. Salicet. & Paul. Caſtrenſ. *C. de ſenten. & interloc. omni. iudic.* & propterea tanquam de actu, & proceſſu nullo, hoc caſu licitam eſſe appellationem, optimè Eſcacia *in tractatu de appellation. quæſt.* 17. *limit.* 6. *memb.* 7. *n.* 116. *fol.* 393. & quòd præpoſteratio ordinis vnius, & eiuſdem cauſæ ad ſe ipſam vitiet, & cauſet nullitatem, probant inſuper gloſ. *in l. ſi mancip.* §. 1. *ff. de euictioni.* text. *in l.* 1. & ibi gl. & ſcribentes *C. de appell.* gl. *in l.* 2. *C. commu. diuidun.* B. Angel. & cæteri *in d. l. prolatam.* & gl. *in ſumma* 2. *quæſt.* 1. & B. *in l. proſecutione. in fi. C. de pignor.* Bald. *in l. per hanc. in* 6. *colum. verſ. vel pone exemplum. C. de tempori. appellat.* Lanfr. *in c. quoniam contra.* §. *interlocutoriæ. verſ. circa ordinem numero* 15. *de probatio.* Alex. *conſ.* 34. *Conſult. lib.* 4. Cardin. Tuſc. *practic. concl. tom.* 6. *litera P. concluſ.* 519. *num.* 9. optimè Sebaſt. Vant. *in tract. de nullit. ſententia. ex defectu proceſſ.* &c. *num.* 49. qui etiam *à num.* 50. *cum ſeqq.* probat, idem eſſe dicendum, quando in duabus cauſis diuerſis, ſed tamen ad inuicem præiudicialibus, quia in eis etiam peruerſio, & præpoſteratio ordinis iuris vitiat, & annullat, de quo nos latiùs egimus ſuprà 2. p. cap. 18. à prin. & ideo cùm in cauſa executionis peruerſio ordinis ſententiæ adſcripti, ſit in ipſamet cauſa, ſequitur euidenter, vt præpoſteratio vitiabit executionẽ, & per conſequens ab executore licebit appellare, tanquam ab excedente.

Et hoc eſt ad differentiam ordinis traditi à iure inter diuerſas lites, ſeu vnius cauſæ, ad alteram ſeparatam, vel vnius iudicij ad aliud, ſecundùm Bal. *in d. l. prolatam. ſub n.* 1. *verſ. item præmitto. & num.* 9. *verſ. ſed opponitur nunc.* Bart. & Paul. Caſtr. *in l.* 1. *C. de appellat.* idem Paul. *in l. prolatam*, & in iſtius ordinis perturbatione ſententia tenet, & proceſſus, ſecundùm Bald. Salic. & Paul. *vbi proximè.* ſed tamen iudex malè faciet, & ideo appellatio licita erit, vt notant B. Bal. Salic. & Paul. Caſtr. *in l* 1. per text. *ibi C. de appellat.* Contar. *in l. vni. limi.* 18. *n.* 2. *C. ſi de momen. poſſ.* Eſcac. *tract. de appel. q.* 17. *limi.* 6. *memb.* 7. *n.* 117. *cum ſeqq.* Crauet. *conſ.* 248. *iniuſtitia n.* 4. *verſ. amplius. & conſ.* 299. *Anto. ſub n.* 8. *& conſ.* 302. *in hac cauſa ſub n.* 6. Feli. *in c. inter monaſterium. ſub n.* 23. *verſ. tempera tamen. de ſenten. & re iud.* Card. Tuſc. *pract. concl. tom.* 6. *lit. P. concl.* 119. *n.* 19. Et rationem huius differentiæ huius caſus, ad præcedentem, reddit Bal. *in d. l. prolatam. num.* 9. quia ordo vnius cauſæ in ſe ipſa eſt, veluti ordo membrorum in vno corpore indiuiduo, à quo ſi remoueatur, vel ſubuertatur aliquod membrum principale, totum corpus perit: ſed ordo vnius cauſæ ad diuerſam, eſt ordo vnius corporis ſeparati, ad aliud corpus ſeparatum, & ſic eſt ordo extrinſecus, ac ideo non vitiat.

Et propterea in iudiciis, à quibus non eſt licita

licita appellatio, prout in executiuis, nec admittetur appellatio, quia sequitur naturam principalis, vt latè suo loco probauimus. In aliis verò iudiciis aliàs appellabilibus, rectè & ab huiusmodi præposteratione de vna causa ad aliam diuersam appellabitur, vt ex Doctoribus proximè citatis, cùm probent quòd tamen actus non sit nullus, per consequens non erit excessus, & ita nec appellabitur. *d. l. ab executore. & l. ab executione. C. quorum appella. non recip. cum vulgari.*

21 Quartò & quòd à præposteratione executoris sit licita appellatio quoad vtrunque effectum, probatur, quia licèt in possessorio, & aliis causis priuilegiatis non sit admittenda appellatio ab ipsa causa principali; tamen in iis causis, vt legitimæ deferendum est omnino à præposteratione ordinis interiectæ, ita docet Bal. *in c. ex conquestio. 10. n. 1. de restitutio. spoliator.* & latè *in l. 1. C. de appella.* Iss. *in l. 1. n. 5. limit. 2.* & Dec. *n. 6.* ibi, quintò ab ordinato processu.) *C. de bonor. poss. secundum tabul.* Rursus idem Decius *in cap. pastoral. 53. n. 29.* ibi, & notat etiam.) *de appell.* Couar. *pract. quæstio. cap. 23. sub n. 8. versus finem. vers. cæterum licèt.* Natta *cons. 121. in caus. possessso. vers. 4. præsuppono. n. 4. lib. 1.* Menoch. *tract. de adipiscen. poss. rem. 4. quæst. 99. n. 808.* Achil. Persona. *tract. de adipis. poss. sub num. 336. vers. ego autem bene fateor. & sub num. 337. vers. vel, & quoque. & 338. fol. 269. aliàs fol. 277.* Cæs. Contar. *in repet. l. vni. limi. 7. sub num. 9.* ibi, & licèt aliquando & latiùs.) *limit. 18. à num. 1. cum seqq. & sub n. 21. & 22.* Escacia *tract. de appell. quæst. 17. limi. 6. memb. 7. numer. 113. fol. 393.* Marquesa. *tract. de commiss. p. 2. de commiss. appell. c. 2. n. 46. limit. 4. fol. 38.* Grama. *decis. 65. excellens Comitissa. sub n. 82.* Borgn. Caual. *decis. 23. n. 105. & seq. & n. 107. p. 3.* Alex. Styat. *in practi. ciu. c. 12. num. 17. fol. 31.* qui omnes probant, quòd in possessorio summariissimo, in quo regulariter prohibetur appellatio; tamen admittitur ex causa præposterationis, & inordinati processus, & post Zuchar. Petrum Surd. & Hieronym. Gonzal. & alios, probauimus suprà cap. 18. 2. p. à num. 30. vers. & huius conclusionis illa fortis est, *&c.* ergo pariter dicẽdum venit manifestè, quòd licèt ab executore sit prohibita appellatio. *l. ab executore. ff. de appellat.* tamen illi erit deferendum, vbi executionem præposterare, & ordinem perturbare, contigerit. & vlteriùs in nostris terminis vide inferiùs à num. 60. & seqq.

Et huius quarti fundamenti rationem reddit Contar. *d. limit. 18. sub num. 22.* sed meritò eam refutat Escac. *vbi proximè.* illa
22 tamen verissima redditur, quia cùm in peruersione ordinis vnius causæ ad se ipsam detur nullitas, ex hactenus dictis, meritò exequi non potest, quia quod nullum est, executionem non meretur, etenim dispositio attribuens sententiæ, & causæ priuilegium executionis, intelligitur de valida, non de nulla. *l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic.* & propterea appellationem rectè procedere sæpius diximus hoc in tract.

Secunda etiam, & vera ratio est, quoniam 23
iudex non seruans ordinem, eámque præposterans, facit iniustitiam, grauamen autem, & iniustitia ordinis non seruati, notorium patens est, & euidens ex actis; & à sententia euidenter iniusta, cùm nullitati æquiparetur, licita est appellatio, etiam in cau- 24
sis priuilegiatis, & quæ appellationem non recipiunt. Bald. *in l. vnica. colum. 2. numero 5. versic. denuo quæro. C. si de momen. poss.* Abb. *in cons. 55. in causa quæ Paul. post princ. lib. 2.* Maran. *in specul. 6. p. actu 2. prin. in verbo, & quandoque appellatur. limi. 6. num. 311. fol. 505.* Vestr. *in praxi Roma. Curiæ lib. 7. cap. 3. vers. at vbi. sub num. 6. fol. 195.* Lancel. *tract. de atten. 2. p. c. 12. limi. 25. prin. n. 15.* Achil. Personal. *vbi suprà d. tract. de adipis. poss. sub num. 347. versic. præterea dato. tom. 3. p. 2. fol. 269.* Ioan. Baptis. Ponta. *in tract. de spolio. lib. 4. cap. 3. num. 50. vers. quocunque. fol. 306.* dicens, quòd respectu iniquitatis non intelligitur vn- 25
quam prohibita appellatio, latè Cæs. Contar. *in repeti. l. vnic. limi. 9. n. 2. C. si de momen. poss.* & est de mente Bart. *in l. 2. num. 5. vers. præterea video. ff. de appellatio. recipi.* & loquendo in sententia *ex l. fi. C. de edicto diui Adria.* scribunt Zuchar. *in ead. l. fin. n. 447.* Menoch. *tract. de adipis. poss. rem. 4 quæst. 100. num. 805.* & Achil. Personal. *d. tract. de adipisc. poss. sub num. 334. vers. ego autem. fol. 268. in fi. & 269.* Escac. *tract. de appella. quæst. 17. limi. 4. num. 99. & eadem quæst. 17. limit. 6. memb. 4. num. 106. & memb. 7. num. 79. & num. 113. ad fin.* & nos passim pluries alios allegando diximus variis in locis.

Ex his rectè quæri potest, an condemnatus 26
per sententiam, vt rem restituat, refusis priùs melioramentorum expensis, an executor excedet, si rem faciat, restituere ante liquidationem, & solutionem expensarum prædictarum. Et quòd non excedat, affirmant Beneintendi *decis. 77. per tot.* Cardinal. Tusc. *practic. conclus. tom. 6. liter. P. conclus. 319 n. 17.* dicentes, quòd poterit dare executor resti- 27
tutionem bonorum vigore sententiæ, cui est illa clausula adiecta (refectis priùs melioramentis) quia intelligitur, priùs, quatenus sint liquidata, quia est monitio ad iudicem exequentem, non necessitas.

Sed contrariam sententiam, & opinionem 28
longè de iure veriorem esse, existimo, imò quòd

quòd excedet ex ordinis peruerſione, quoniam dictio(priùs)præcedẽtiam ſignificat,& diſpoſitio illa vtens intelligitur,dare ordinẽ, qui inducit formam, qua non ſeruata, actus eſt nullus. Felin. *in cap.cum dilecta.de reſcript. nu.6.verſ.ſextum ſignum.* Brun. *in tract.de forma. in tit. quatenus cenſeatur datum aliquid pro forma.* Cacher. *deciſ. Pedemont.*165. *num.*14. cum Neuiz. *conſ.*87.*num.*13. Mandoſ. *regul.* 24.*q.*3.*num.*9. & pluries ita determinauit Rota, cuius deciſiones ibi allegat Nicol. Garcia *de benef.*9.*p.cap.*3. *nu.*10.*& ſuprà*, vbi in ſimili caſu circa Cõcilium Tridentinum *ſeſſ.*7. *cap.*13. vtens his verbis : priùs examinentur,*&c.* ergo cùm modum excedat executor in huiuſmodi præpoſteratione, appellationi per conſequens deferendum eſt.

29 Et vlteriùs probatur, quoniam illa ſententiæ verba (ſolutis expenſis melioramentorum.) inducũt conditionem, virtute ablatiui abſoluti, iuxta *l.ab emptione.ff.de pactis. l. à teſtato. ff.de condit. & demonſtr. cum vulgari.*

30 quę conditio debet adimpleri,ita vt interim ſuſpendat diſpoſitionem *l.qui hæredi.in prin. & l.Mœuius.in toto titulo.ff.de cond.& demonſt.*

31 Et in terminis,quòd illa verba ſententię(ſolutis expenſis) ſint conditionaliter prolata propter ablatiuum abſolutum, tenet Neguzan.*in tract.de pignori.memb.*4.5.*p.prin.ſub nu-*

32 *mero* 10. *verſic. tertia concluſio.* quia conditio importat formam.Bald.*in auth.matri & auiæ. Cod. quando mulier tutelæ officio fungi poſſet.* &

33 conditione non ſeruata actus corruit, & nullus redditur. *l.non dubium.C.de legib.* Bal. *in l.executo. C. de execut.rei iudic.* Natta *conſil.* 438.*num.*28. Petr.Surd. *conſ.*186.*numer.*18. *tom.*2. qui *num.* 17. poſt elegans conſilium

34 Socin.iunior.67.*num.*19. *vol.*1. inquit, multum referre, quòd ſentẽtia reſeruet ius,quia tunc ſententiæ executio per reſeruationem non ſuſpenditur. at quando ſententia condemnat ſub aliqua limitatione, vel modificatione ; tunc ſententiæ executio retardatur, & ſuſpenditur, donec cognitum ſit de iure limitato,& per eundem Socinum idem dixit Cardinal.Tuſc. *practicar. concluſ.tom.*3. *litera E.concl.*472.*num.*3. dum affirmat,quòd

35 ſententia debet exequi, etiam ſi in ea reſeruetur ius aliquod condemnato, quia intelligitur in alio iudicio ; vt ſecus ſit, ſi aliquam limitationem, aut exceptionem adiiciat. Et reddit exemplum, quando excipit bona, quæ eſſent in dominio, aut territorio

36 condemnari, quia tũc debet executor priùs diſcutere,quæ,& qualia bona eſſent ; & hoc idem repetit idem Cardinal.Tuſc. *practicar. concluſ.litera E. concl.*489.*à num.*12.*&* 13. qui loquitur de hac conditione(ſolutis priùs expenſis) & Socin.& Surd. *locis proximè citatis,* exemplificant, quando ſententia condemnat ad reſtituendum bona, exceptis feudis, affirmantes priùs cognoſci debere, quæ illa 37
ſint bona,quæ non ſunt feudalia.idem dicit Capicius *deciſ.*17.*nu.*9. Et eſt ratio, quia interim ſententia eſt incerta, quæ ante liquidationem nullo modo executioni mittitur, vt ſuprà diximus latè hac 4.p. cap.10. de liquid.à princ. Verba enim limitatiuè appoſi- 38
ta, habent inducere terminum, quem non licet excedere. *l.qui fundum.*§.*vendebat. ff.de contrah.empt.* Bald.*in l.ſi.C.de donat.ante nupt.* Anton. de Cana. *in tract. de inſinuatio. q.*28. *n.*48.*vol.*9.*tractatuum diuer.ant.* Iulius Cæſar Ruginellus *practic.quæſt.cap.*42.*à num.*9. *cum ſeqq.* Bald. *conſil.*51. *numer.*5. vbi plura iura allegat.

Et loquendo de dictionibus (quatenus, 39
donec,quandiu,dum,quoad, vſquequo) & ſimilibus,quando illis vtitur ſententia, quæ cùm ſignificent limitationem temporis, habent naturam ſuſpenſiuam, & diſpoſitionem,ſeu acquiſitionem ſuſpendunt ; ſecundùm B. *in l.ſi.*§.*ſi.num.*2. *ff.ad Trebel.* Aretin. *in l.Gallus.* §. *& quid ſi tantum. in fi. ff.de liber. & poſth.* Socin.*conſ.*63 *num.*3 *volum.*1. Socin. iunior *in conſ.*76.*num.*113. *vol.*1. & principaliter ſignificant tempus, ſecundùm Alexan. *in l.*1.*colu.*2.*in princ. verſ.licet enim. C.de legat.* Ruin. *conſil.*42. *num.*6. *vol.*2. Natt. *conſ.*459. *num.*16. quæ tamen dictiones ſi apponantur 40
ad inchoationem alicuius beneficij, important conditionem. *l.pater.*§.*ſi ff. de condit. & demonſtr.l.legatum.ff.de annu.lega.l.Gaio.*§.*imperator ff.de alimen.lega.* B.*in l.*1.*num.*15.*verſ. quandoque iſtæ dictiones ff de cond.& demonſtr.* Caſtrenſ. *in l.*1. vbi Alexand. *num.*2. *C.de lega.* Socin. qui communem dicit *in conſil.* 68. *num.*3. *&* 8. *vol.*1. Decius *conſ.*485. *numer.*5. Ruin. *conſ.*37.*num.*1.*vol.*2.*& conſ.*170.*num.*7. *vol.*3. Socin.iunior *conſ.*58. *num.*8. *vol.*3. Pariſ. *conſ.* 18. *num.*4. *vol.*1. Cepha. *in conſ.*71. *num.*17. Petrus Surd. *conſ.*186.*à n.*14.*tom.*2. qui ex hoc concludit, ſententiam, cui hu- 41
iuſmodi dictiones adiiciuntur, ipſam ſuſpendunt, *& à numer.*10. *&* 11. quòd dictio (dummodo) quando apponitur in ſententia 42
ei, quod venit implendum ante perfectionem actus, importat conditionem. *l. Thais Stichus.ff.de manum.teſtam.*B.& alij *in l.quibus diebus.*§. *Termilius. ff. de condit. & demonſtrat.* Curti.ſenior *conſ.*74.*colu.*8. *in princ. verſ.capio ſecundam legitimationem.* Socin. iunior *conſil.* 148. *in fin.vol.*1. Crauet. *conſ.*10. *num.*14. & idem Surd.loquitur de ſententia,qua declaratur, bona donata per patrem alicui ſpurio, ad illum pertinere, quatenus reperiatur non exceſſiſſe vnciam ex liquidatione facienda, in liquidatione ſententiæ, vbi poſt alios,

43 quòd dictio (quatenus) aliquando idem ſignificat quod(dummodo.)

Quod & idem dicendum venit de gerundio,prout (dando,pagando,entregando,
44 reſtituendo, *&c.*) quod & inducit conditionem, & formam, in actu gerendo adhibendam præcisè. Bald. *in l.falſus. C.de furt.* B. *in l.1.num.36.ff.de condit.& demonſtrat.* Gregor. Lopez *in l.27.tit.5.p.5.* gloſſ. *verbo, el precio,*
45 *circa fi.* Eſcob.*de ratio.cap.38.num.14.*& quòd inducat neceſſitatem,& præceptum gerundium,adiectiuum, vel participium,habetur *in rubrica de edendo.* Iſſ. *in rubrica ff.de liber.& poſth.num.23.* Nauarr. *conſ.2.num.3.tit. de celebr.Miſſ.lib.3.* Cened.*in quæſtio.canon.quæſt.3. num.13.*

Et hinc eſt quod dicit Bald.*in l.1. num.4. verſicul.concludo ergo.C.de iur. & fact.ignorant.*
46 quòd ſi ſententia lata eſt ſub conditione,vel modo, ſemper opponi poteſt de defectu ipſius conditionis, vel modi non impleti. ſequitur Socin.iunior *in conſ.67.num.8.vol.1.* B. *in l.1.§. & parui.ff.quod vi aut clam.* Caſtrenſ.*conſ.327.n.2. vol.2.* Petr. Surd. *d.conſil.186.num.13. & num.26.* vbi reddit ratio-
47 nem,quia eodem tempore, eodem inſtanti, & ex eodem fonte oritur actio,& exceptio, quia tunc agens non tam ab alio repellitur, quàm à ſemetipſo repelli intelligitur, docent etiam Bald. *in l.ex his prædijs. num.1. C. de euictionib.* & poſt Bald. & Alexand. ita concludit Natta *conſ.474. num.35.* Crauet. *conſ.127.num.14.& in conſ.151.num.10.*Beci. *conſ.45.num.13.*

48 Et facit, quoniam ſi actor in actione includit,& deducit ſimul exceptionem,ſuo ligone ſe percutit, eique incumbit onus probandi excluſionem exceptionis, ita elegãter Ferret. *conſ.53. num.11.* Caſſiador. *deciſ.10. num.10.de reſcript.*Mareſc.*variar.reſolut.lib.2.*
49 *cap.1. num.34.* Et hæc exceptio, quæ oritur ex eadem ſententia, adeò præciſa eſt, vt ſit verificanda in executione, etiam ſi requirat altiorem indaginem. Caſtrenſ. *conſ.270.n.3. in 2.dub.verſ.allegata verò. vol.2.* Ruin. *conſil. 22.num.9. verſic.ſecundò reſpondetur. volum.1.* Petrus Surd.*d.conſ.186.n.22.*

50 Et hinc etiam prouenit, quòd quotieſcumque ex ventre inſtrumenti, cuius vigore executiuè agitur, oritur defenſio, & exceptio nullitatis,tunc ſuſpenditur executio, quã ipſa legitima nullitatis exceptio impedit. B.*in l.1.§. & parui. num.3.ff. quod vi aut clam.* Alexand.*conſ.20.num.2.& 3.lib.6.* Sarner. *in compend. ſignaturæ n.84.* Aquill. *deciſ. 3.* Felin. *in rubr.de exceptio.num 2.* Socin.*conſil.27.num.3. verſic. ſecundo compulſ. lib.4.* Iſſ. *conſ.170. verſ. & ſi diceretur. lib.2.* Caſſiador.
51 *deciſ.10.de reſcript.* Et ratio eſt, quia nullitas inſtrumenti reddit probationem nullam, qua ſublata non poteſt dici conſtare de obligatione. Afflict. *deciſ.285. num.1.* Roman. *conſ.42.* Mareſc.*variar.reſolut.lib.2. cap.121.à num.33.* qui teſtatur, ita fuiſſe deciſum per Rotam in vna Roma. domus & nullita. coram Cardin. Paleot. & in vna Neapoli. nullit. inſtrum.4.Iulij 1574.coram Cotta. Quæ quidem exceptio pariter admittenda eſt (quando ſcilicet oritur ex ventre inſtrumẽti, & ſententiæ,) etiam ſi requirat altiorem 52
indaginem, quia talis exceptio nullibi cenſetur excluſa; ita eriam docent Caſſiador. *deciſ.10.de reſcript.* Sarner.*in compend.ſignatu. num.89.& 85.* Bald.*in l.ex prædijs.n.1. C.de euictio.* Roman.*conſ.42.num.3.* Decius *conſ.8. num.7.cum ſimilib.* Mareſcot. *vbi proximè numero 36.* & circa hanc exceptionem vide quæ nos cap.7. verſic. hinc etiam pariter. à num.99.hac 4.p.

Vnum tamen animaduerſione dignum 53
inſerere duxi, vt ſcilicet, appoſitæ conditiones aliquando reſpiciunt ipſam condemnationem, aut principalem diſpoſitionem, tunc illam reddunt conditionalem.at quando conditio apponitur in executiuis ſententiæ, aut alterius diſpoſitionis, quia non re- 54
ſpicit eius ſubſtantiam, ſed eius effectum dumtaxat, (vt in hac de qua loquimur,) & tunc non facit ſententiam, contractum,nec principalem diſpoſitionem conditionalem, imò pura remanet,effectus tamen,executio, & ſatisfactio ſuſpenſa eſt, & dilata in tempus. ita poſt alios mirabiliter docet Natta *conſ.453.à num.1. tom.2.* referens notata per Bald.*in additio.ad Speculat. tit. de inſtrumento. additione.colu.fi. & in l.2.C.de iure doti.* quem refert & ſequitur Alexand. *in l. quæ dotis. colum.5. verſ.7.fallit.ff.ſoluto matrim.* Bald. *in l. ex his.oppoſitio.1. C.quando dies legati cedat.* & eſt optimum conſilium Oldradi 114.*factum tale eſt.* Tiraq. *in tractatu de iure conſtitut. 3.p. limit.2.* & eſt de mente Alexand. quem refert Neguz. *de pignorib. 2. p. princ. membr. 2. num.4.* & ad multos admirabiles effectus ex hac infert doctrina Natta per totum illud conſilium videndus.

Quare meritò in noſtra principali diffi- 55
cultate reſpondet Paul. de Caſtrenſ. *conſil.* 270. Anton. de Fan. Neguzan. *vbi proximè, 3.p.princ.membr.4.num.10. verſ.3. concluſio.* & noſtras Ioan. Garcia *in tractatu de expenſ. & melioratio.cap.6.num.18.* quòd executor verba ſententiæ debet attendere,ita vt ſi in ſententia de meliorationibus priùs ſoluendis
mentio fiat,priùs ſoluantur,quia ordo literæ 56
ſeruandus eſt, & à forma ſententiæ non eſt recedendum. *l.cum poſt ſententiam. l.ex ſtipulatio.C.de ſent.& interlocut. omnium iudic.*dicit

etiam

etiam Peregrin. *de fideicommiſſ.artic.*50.*n.*69. Mareſcot. *variarum reſolutionum lib.*2. *c.*112. *num.*27.& ex dicendis vlteriùs apparebit.

57 Sed ille caſus difficilis eſt,quid erit;quando ſententia ſimpliciter condemnat ad rei reſtitutionem, refuſis melioramẽtorum expenſis,ſcilicet *pagando los gaſtos*,&c.an poterit executor priùs rem reſtituere,& poſtmodum ſatisfacere condemnato de melioramentis , ſaltim ſub fideiuſſore. In quo breuiter regulariter negatiuam partem veriorem eſſe,cenſeo, tum ex natura ablatiui abſoluti,qui facit conditionem , & induit formam , & ordinem non tranſgreſſurum , ſed
58 irritantem,quæ omnimodo prȩcedere & verificari debet,adimpleríque in ſpecifica forma,non per æquipollens,hoc eſt , fideiuſſorem oblatum admittendo , *l. promiſſor.*§.*fi.de conſtit.pecun.* gloſſ. *in l.fi.*§.1. *ff. ſi certum petat. & in l.ſatisfacto ff.de ſolutio.* Tiraq. *de retractu lignag.* §.3. *gloſſ.*3. *n.*14. optimè multa bona adducens fundamenta in propoſito Petrus Surd. *conſ.*186.*à num.*29.*tom.*2.ergo præpoſteratio patienda non eſt.

59 Deinde quoniam condemnato ad rei reſtitutionem competit illius retentio , donec ei de melioramentis ſatisfiat , & huiuſmodi exceptio ſuſpendit executionem , etiam ſi de ea fuiſſet oppoſitum in principali iudicio , dummodo de ea non fuerit iudicatum, plurimos adduximus ſuprà hac 4. p cap. 7. verſic. ſed maior ſtat difficultas , à num.72. tenent inſuper Speculator *tit. de execut. ſententiæ.* §.*poſtrem. verſ. quid ſi bona ædificaui.* & ibi latè Ioan.And *in additio.* B. *in l. ſi fundus.* 16.*n ff de rei vindica.* Ripa *in l.vbi purè.*§.*quid in diſtrahendis.ff.ad Trebell.* Decius *conſil.*18. *num.*2. Aymon Crauet. *conſ.*148.*num.*2.Roland. à Valle plures referens *in conſil.*28.*n.*3. *lib.*1. Tiraq. *de retractu conuentio.* §.7. *gloſſ.*1. *num.*14. Neguz.*de pignor.*5.*p. membr.*4.*n.*10. *verſic.ſecunda concluſio.* Beneintendi *deciſ.*67. *num.*1. Boërius *deciſ.*43.*num.*9. Pontan. *de ſpolio. lib.*4.*num.*63. Galleſ. *de obligatio.Cameral.in* 4.*p.q.*2. *num.*12. Burſatus *conſ.*66. *n.*3. *lib.*1. Lancelot.*de attent.*3.*p.cap.*25. *quæſt.*29. *num.*10. & pluries ita determinaſſe Rotam, cuius deciſiones refert , teſtatur Mareſcot. *variar.reſolutio.lib.*2.*cap.*112.*ſub num.*18.*&* 19. ergo executor nimis properè exequitur, priùs rei reſtitutionem faciens, contra *l.*1.*C. de execut.rei iudic.*& per conſequens nulliter, *ex cap.præpoſterationis.* ex ſuperiùs dictis.

60 Et hinc eſt , quòd pro huiuſmodi præpoſteratione pars grauata agere poteſt nullitate , & ſpolio. Cæſar Contar. *in repet. l. vnic. C.ſi de moment.poſſ.q.*24.*nu.*32. teſtatur etiam Luc.Per. *in practic.Capitoli.tit.de cauſſ.nullitat. num.*2.*verſ.& ex ratio.* Mareſcot. *variar.reſolut.lib.*2.*cap.*121. *num.*48. vt teſtatur,ita fuiſſe deciſum per Rotam in vna Roma. Saluiana.interdict.19. Nouembr.1593. coram Penia,& per conſequens à fortiori poterit etiã, 61
ab huiuſmodi præpoſteratione ob non admiſſam exceptionem,legitimam appellationem interponere condemnatus,vt in terminis probant ipſa Rotæ deciſio , & Doctores citati, & iterum ipſe Mareſc. *eodem lib.c.*112. *ſub num.*18. & eſt conſilium Alexan.85.*n.*6. *verſ.præterea etiam lib.*5. & faciunt ſupradicta in hoc cap.& latiùs hac 4.p.c.7.à prin.

Quod & in tantum procedit,nam etſi ad 62
executionem ſententię petenti offeratur depoſitum , vel cautio de ſoluendis meliorationibus, cùm fuerint liquidatæ, audiendus non eſt.Capic. *deciſ.*17.Rui.*conſ.*84.*in fi.lib.*1. Tiraquel.*de retractu conuentio.*§.7. *gl.*1. *n.*13. noſtras Ioan.Garc. *de expenſ.& meliora.cap.*6. *num.*19. Galleſ.*de oblig.in form.Came.*4.*p.q.*2. *num.*13. quam opinionem contra Gozadi. *conſ.*100.*num.*21. Beneintendi *deciſ.*77. *n.*10. & Neguz.*de pignor.*5.*p.membr.*4.*num.*10.contrarium ſentientes citant , & veriorem dicunt Menoch. *de recuper. poſſ. rem.*15. *n.*569. quam amplexam fuiſſe à Rota affirmat Galleſ.*ibi* Puth. *deciſ.*12.*de re iudi.* Mareſcot.*variar.reſolutio.d.lib.*2. *cap.*112. *num.*21. vbi teſtatur , ita fuiſſe tentum per Rotam in vna Terra.Palu.17.Maij 1559.vt in manuſcriptis diuerſo.*deciſ.*139.Petr.Surd.*conſ.*186.*num.*19. *tom.*2.

Quæ doctrina veriſſima eſt reſpectu eius 63
rei , in qua facta fuit melioratio , pro qua competit retentio,non tamen reſpectu aliarum rerum diuerſarum,nam ſi quis plurium fundorum detentor , aut poſſeſſor , ſit condemnatus ad omnium reſtitutionem , non impeditur ſententiæ executio in illis fundis, & corporibus ſeiunctis, & ſeparatis , in quibus non eſſent facta melioramenta , quia etiam de iure pro expenſis factis in vna re, alia non poteſt retineri , ad notata *l. ſi non ſortem.* §.*ſi centum.ff. de condictio.indebi.*& ſic 64
reſpectu earum rerum , in quibus nulla ſunt facta melioramenta, ſententiæ executio ſtatim facienda eſt , etiam nulla præſtita fideiuſſione. Secus reſpectu earum rerum , quibus expenſæ factæ ſunt , in quibus quidem executio ſuſpenditur, donec fiat liquidatio, & melioramenta cum effectu probentur. ita tenet Paul. de Caſtr. *conſ.*270. *lib.*2.*à n.*1. *cum ſeqq.* & per eum Ioan. Garci. *de expenſ. cap.*6.*ſub num.*19.deciſio Lucan.Ioſephi *n.*10. Rodoa. *de rebus Eccleſ.* §.*de emptor. num.*6. & ita bis obtinuiſſe firmat Peregri. *in tract. de fideicommiſſ.art.*50. *num.*69. Mareſc. *vari. reſolut.lib.*2.*d.cap.*112. *num.*27. quod procedit 65
etiam ſi in ſententia apponantur illa verba

(ſolutis

(solutis priùs expensis.) *&c.* quia cùm in iis negetur secundùm ius retentio, ad iuris intellectum debere referri verba iudicis, dicunt Paul. Castrens. Peregr. & Maresc. *vbi proximè.*

Quod secus erit, quando sententia rem vnicam contineat, vel plures, sed adeò connexas, vt vna sine alia stare non possit, quia tunc non fit restitutio, quousque meliorationes actor refundat, secundùm Castrens. *vbi proximè* ad Tiraquel. *loco modò citato n.* 12. *&* 13. Maresc. *num.*29. Boërius *decis.*44. *n.*19.Peregri. *d.art.*50.*n.*69.qui & Tiraq.reddunt mirabilia exempla.

66 Hoc tamen limitari placuit; quando expensæ,& melioramenta facta in vna re,eiusdem valorem excederent, quia tunc in alia separata poterit etiam fieri retentio, ita limitat Boër. *decis.*44.*num.*17.*vers.illud dictum Pauli.* Maresc. *d.cap.*112. *num.*30. Peregri. *sub d.num.*69.

67 Quid autem & quando melioramentum respicit ius vniuersale, puta hæreditatem, ad quam restituendam quis condemnatus fuit,nempe: secundùm *l.fi.C.de edi.diui Adri.*

68 an tunc vna res pro alia retineatur, & an, & quando ibi non possunt de facili liquidari expensæ, an sub fideiussione relaxanda sunt bona omnia, vide plenè per Ioan. Garci. *de expens.& meliora.cap.*6. *num.*19. *per totum.* vbi plures allegat, & obiter etiam Peregri. *vbi proxi.d.n.*69 *in fi.*

69 Vnum tamen non omittam, quòd iis casibus, quibus diximus, executionem sententiæ impediri, propter huiusmodi retentionem rei, ob expensas in ea factas, debet saltim priùs in genere constare, & apparere de illis. quo casu Rotæ stylus est, vt executor præfigat terminum condemnato opponenti de melioramentis,vt intra illud illa liquidet.Put. *decis.*471.*in fi. lib.*2. Peregri *decis.*18. *lib.*2. & fuisse dictum in causa Roma. domus 18.Iunij 1612.coram Cardi.Pamphi. & aliàs sæpe, testatur Maresc. *variar. resolu. lib.*2.*cap.*21. *num.*31. & iterum *cap.*112. *n.*20.

70 *&* 32. qui quidem si intra prædictum terminum sibi præfixum, melioramenta non liquidauerit,proceditur ad executionem,quia tunc stante mora, non est amplius locus retentioni, ne sit in potestate opponentis propter moram liquidandi, sententiæ executionem retardare Put. *decis.*12. *de re iudi. d. decis.*471.*num.*2. *vers.& tanto magis lib.*2. Peregrin.*decis.*16. *lib.*2. & tenuit etiam Rot. *in d. decis. Roman. domus.* vt testatur idem Maresc.*d.cap.*112.*num.*20.*&* 32. *& d.cap.*121. *num.*51. & tenet Socin. *cons.*62. *num.*3. *lib.*1. Acorambo. *decis.*8. Rota *decis.*112.*p.*2.*diuers.* quo casu non dicetur executor præpostera-re ordinem executionis, & sententiæ. Vide sursum hoc c à n.67.& suprà.

Illud denique adde, quòd etiam in his 71
casibus,quibus diximus; præposterationem, & perturbationem ordinis causare nullitatem, limita vbi adest confessio partis, quæ omnino sanat omnes defectus processus, vt in terminis tenet Cardin. Tusc. *practicar. conclusio. tom.*6. *litera P. concl.*519. *num.*11.*&* *num.*20. Alexan. *cons.*34. *viso processu.num.*3. *& num.*4. quem referens sequitur Tusc. *ibi*, & generaliter, quòd confessio partis valideт 72
omnes defectus ordinis iudicialis, & processus,latè Marcar.*de probatio.lib.*1.*concl.*244. *num.*4. *& concl.*357.*num.*3.vbi de communi. Roland. *cons.*31.*num.*4.*lib.*1. infinitos congerit Farinac. *in practi. crimi.tomo* 3.*q.*81.*cap.*2.*à n.*66.*cum pluribus seqq.* vbi multis modis ampliat, pariter & limitat.

CAPVT XIV.

De effectibus repositi excessus, & an tertio rei possessori non citato, etiam clerico, afficiat. & an fructus non expressos comprehendat. & an excessus totam vitiet executionem, vel is solus dumtaxat reponendus. & insuper facta semel executione, si res iterum deueniat in potestatem condemnati, aliæ executoriales nouæ an requirantur.

SVMMARIVM.

*Executio reuocata & reposita, an officiat tertio rei emptori,ipsius executionis virtute.n.*1.

*Redduntur exempla.n.*2.

*Res inter alios acta tertio non præiudicat,nec contra non nominatum in sententia eius executione comprehenditur.n.*3.

*Executione sententiæ,cuius virtute tertius emptor possidet, reuocata, vt ipsa res non sit restituenda, sed pretium à creditore auocandum, quis dixerit.n.*4.

*Executione reuocata, cuius vigore creditor insolutum rem accepit, restituenda res est cum legitimis accessionibus.n.*5.

*Reuocata executione in gradu appellationis, creditorem damnandum ad res ablatas restituendas, vel æstimationem, damna, & expensas,qui dixerint.n.*6.

*Azebeti sententia in re hac refertur.n.*7.

*Tertio emptori in subhastatione pro executione, si hæc reuocetur, illi nocet citato.n.*8.*&* 9.

Res insolutum data mulieri virtute executionis, quæ in gradu appellationis reuocata fuit, an

hæc

hæc reuocatoria exequi posſit contra virum, cui hanc rem appellatione pendente dederat in dotem mulier. n.10.

Sententia infirmatoria executionis, cuius contemplatione tertius vel per ſubhaſtationem, vel aliter, rem poſsidet, ipſi tertio etiam non citato, & etiam clerico officit, & in illum directò exequitur. n.11.

Tertius poſſeſſor rei ſubhaſtatæ, vigore executionis à qua eſt appellatum, non habet ius in ipſa principaliter, & deperſe, ſed dependens cauſatum & deriuatum à iure principali creditoris, pro cuius iure res ſubhaſtata fuit. n.12.

Sententia lata cum eo cui principaliter negotium tangit, præiudicat habentibus ius ſecundariò, & in conſequentiam, & deriuatum ab illo, etiam non citatis, & ignorantibus. n.13.

Sententia infirmatoria executionis per appellationem reuocatæ, cuius occaſione tertius poſsidet rem ſubhaſtatam, lata contra creditorem cui principaliter tangit, & eſt legitimus contradictor, officit ipſi tertio etiam non citato, cui res tangit in conſequentiam. n.14.

Commodum ſecundariò contingens non eſt conſiderabile. n.15.

Principale quod agitur inſpicitur, non quod venit in conſequentiam & acceſſoriè. n.16.

Actus non dicitur factus in præiudicium illius cui principaliter non obeſt, ſed ſecundariò. num.17.

Origo à qua cætera vim capiunt, magis attenditur & nobilior habetur. n.18.

A radice infecta procedens, pullulare non poteſt. num.19.

Ex eadem radice ſi multiplex vitium naſcitur, eodem modo tollitur & reſoluitur. n.20.

Vitium paruum in principio totam maſſam corrumpit. n.21.

Origine falſitatis data, omnis actus dependens eſt nullus. n.22.

Fundamento ſublato totum ædificium corruit. num.23.

Fundamento deficiente ſuperædificari non poteſt. num.24.

Principio omiſſo, non poteſt fieri tranſitus ad extremum. n.25.

Cauſa prima ſemper repræſentatur in ſecunda in quam influit. n.26.

Auctoris iure reſoluto reſoluitur ius tertij abſque facto hominis, ſed iuris miniſterio. n.27.

Sententia lata ſuper cauſa, cenſetur lata ſuper cauſato. n.28.

Prouiſus de quarta portione, cuius vigore optauit dimidiam, & ſucceſsiuè integram, ſententia declarans primam prouiſionem nullam, in portione optata exequitur. n.29.

Clericus beneficio priuatus ob cõtumaciã aliquam, non verò delictum, & alteri collatum, ſi compareſ abſoluatur, illud recuperat à tertio. n.30.

Cauſatiuè multa permittuntur quæ aliàs directò non permitterentur. n.31.

Iudex ſecularis licèt non poſsit directò clericum coram ſe litigantem compellere ad compromittendum, poteſt tamen cauſatiuè denegando illi audientiam. n.32.

Euicto per ſententiam canonicatu quem quis optauerat, dimiſſa portione quæ alteri fuit collata, huic nocet ſententia etiam non citato, quia ad portionem redit condemnatus. n.33.

Et idem erit ſi plures gradatim optauerint, quia primus optans, condemnatis cæteris gradatim officit. n.34.

Defectus in primo gradu, qui eſt cauſa aliorum ſucceſsiuè, primo gradu euicto reſtituitur aduerſus ſecundum, & iſte aduerſus tertium, & ſic de ſingulis, quia influit in cauſato. n.35.

Minore reſtituto per ſententiam aduerſus venditionem, cuius cauſa vectigal ſoluit, ſententia officit publicano. n.36.

Reſtitutio redigit omnia ad priſtinum ſtatum etiam aduerſus tertium. n.37.

Condemnato retractante rem aditam intra tempus legis, vectigal à publicano recuperat etiam, cuius ius pẽdebat ab hac cauſa variabili. n.38.

Reſtitutio facta iuris diſpoſitione, ex cauſa quæ ineſt à primordio tituli, præiudicat tertio, & contra eum operatur. n.39.

Reſtitutio per viam iuris inhæret à primordio, ita vt ius transferentis non fuerit liberum à principio, quod ideo reciſioni eſt ſubiectum. n.40.

Reſtitutio iuris ob iniuſtitiam, comprehendit bona ablata, & in fiſcum incorporata, ſed alienata in tertium poſſeſſorem. n.41.

Reſtitutione à Principe facta etiam ex gratia, dicenti haberi pro non facta confiſcationem, & eſſe irritam, ius tertio tollitur, & omnia prouenientia ex tali condemnatione reſoluuntur. num.42.

Sententia reuocata per aliam, prima dicitur illicitè præceſsiſſe, & omnia acta pro illicitè attentatis corruunt ipſo iure. n.43.

Executio vigore ſententiæ poſtea reuocatæ, conſideratur retro ac ſi facta non ſit, nec ſententia lata. n.44.

Reuocata executione, cuius contemplatione tertius poſsidet, ipſe comprehenditur. n.45.

Qualitas reſolutiua tranſit in tertium emptorem vigore executionis, quia inhæret à primordio. num.46.

Ius tertij ex cauſa excutionis non eſt actus ſtans deperſe, ſed dependens à iure creditoris. n.47.

Ad reſciſsionem antecedentis, ſequitur reſciſsio ſubſequentis. n.48.

Iura duo cauſata ex vna radice, vna ambo reciſione tolluntur. n.49.

Tertius rei emptor in ſubhaſtatione comparens in appellationis iudicio, vel citatus, vel ſua ſponte, aliter rem illam & poſſeſsionem defendere

dere non potest, quàm ex iure creditoris, à quo ſuum ſecundario dependet. n.50.

Tertium in poſſeſſorem ex ſubhaſtatione executio poſtea reuocata influit, qui rem reſtituere tenetur. n.51.

Reuocata executio cuius contemplatione tertius poſſidet, ipſi nocet. n.52.

Sententia ſi facit ius quoad omne, lata contra principalem, nocet etiam tertio poſſeſſori. n.53.

Reſciſſa executione per appellationem retro, nihil factum eſſe intelligitur, & eius vigore venditio habetur pro non facta, & bona à quolibet poſſeſſore reſtituuntur, ac ſi à poteſtate domini exijſſent. n.54.

Tertio emptori vigore executionis ius acquiritur reuocabiliter, & obnoxium appellationi ab executato interpoſitæ. n.55.

Tertius in executione rem ſubhaſtat cum qualitate, & tacita conditione reſolutiua, & variabili à principio, ſciens rem vendi ex iure litigioſo. n.56.

Actum gerens ſubmittitur legibus & conditionibus eiuſdem. n.57.

Qui cum alio contrahit, vel ſcit, vel ſcire debet eius conditionem. n.58.

Executio, cuius occaſione ob venditionem gabellarius perceperat decimam per appellationem, reuocata tertio gabellario etiam non citato nocet. n.59.

Quia cum legitimo contradictore lata eſt reſciſſoria, & ideo nec appellare poteſt ab ea gabellarius, nec alium recurſum habere niſi doceat de ſolutione. n.60.

Reciſa alienatione à iure, vel à iudice, executio procedit contra ſingularem poſſeſſorem. n.61.

Sententia lata contra authorem, nocet ſucceſſori etiam non citato, ex capite iuris reſolutiui. num.62.

Sententia infirmatoria executionis, cuius contemplatione tertius poſſidet, illi etiam clerico officit non citato. n.63.

In tertium emptorem executio locum habet vigore pacti de non alienando appoſitæ hypothecæ. num.64.

Pactum de non alienando vt operetur executionem in tertium, an debeat apponi hypothecæ ſpeciali, an ſufficiat generali n.65. remiſſiuè.

Sententia lata inter creditorem & debitorem, ſufficit etiam ſi non citetur tertius poſſeſſor hypothecæ, cui pactum de non alienando erat appoſitum, vt in eum executio procedat. n.66.

Executione reuocata, omnia retro iudicantur irrita & infecta ipſo iure n.67.

Exceſſus à principio cauſat nullitatem manifeſtam in executione. n.68.

Poſſeſſione non priuat executor inordinatè procedens, nec acquiritur ei cui tradidit. n.69.

Executor ſecularis an poſſit ſententiam repoſitionis executionis, cuius contemplatione clericus poſſidet in hunc exequi, & rem auocare declinantem. n.70.

Executor ſecularis ſententiæ latæ inter laicos erit competens cognoſcendi, an ſententia officiat clerico, vt tertio cõparenti & declinanti. n.71.

Clericus ad impediendam executionem ſententiæ latæ à iudice laico ratione ſuæ poſſeſſionis, debet coram eo oppoſitionem facere. n.72.

Clericus ſi voluerit contradicere miſſionem in poſſeſſionem petitam à laico, debet iudicem laicum adire. n.73.

Clericus executioni factæ à iudice laico ſe opponens debet coram eo de ſua poſſeſſione ſummatim docere, vt declinatoria locum habeat. n.74.

Neapolitana vicaria cognouit de oppoſitione & declinatoria clerici comparentis executioni ſententiæ lata in eadem vicaria. n.75.

Affecta res ſi tranſeat in clericum, quam detineat eius reſpectu, iudici ſeculari non tollitur iuriſdictio. n.76.

Poſſidere quem vel in poſſeſſione eſſe, quæſtio eſt facti non iuris. n.77.

Iudex laicus competens eſt de facto rei ſpirituali incidenti. n.78.

Sententiæ executionem ad impediendam de ſolo & mero facto poſſeſſionis tertij oppoſitoris cognoſcitur & tractatur. n.79.

Iudex laicus à ſe capto opponente eſſe clericum cognoſcit ad effectum vt nullatenus differatur remiſſio. & de ratione. n.80.

Iudex ſecularis poteſt cogere clericum vt ſibi oſtendat ea, quæ eſt allegaturus coram Eccleſiaſtico, vt videat an ſint concludentia, aliàs procedet. n.81.

Laici omnes præſumuntur quandiu de contrario non oſtenditur. n.82.

Declinatoriam opponere debet captus, & oſtendere titulum clericatus, cùm ſit fundamentum ſuæ intentionis, de quo cognoſcit laicus, vt ſciat an captus de ſua ſit iuriſdictione. n.83.

Poſſeſſionis ſuæ conſeruationem petens dicitur defenſor, non actor. n.84.

Tertius poſſeſſor aliàs reus, opponens ſe executioni trium conformium, actoris partes ſuſtinet, & ſi eſt clericus, non declinat iudicis laici iudicium. n.85.

Actor dicitur, qui alium ad iudicium prouocat, etiam ſi aliàs ſit reus. n.86.

Captus profuga ſi citat ad iudicium vt declaretur captura nulla, in iudicio nullitatis dicitur actor. n.87.

Clericus ſi ſententiam per ſecularem latam nullam dicit coram iudice ſeculari, debet nullitatem proponere. n.88.

Executor laicus an poſſit exequi in clericum ſententiam inter laicos, & à laico latam, quæ illi ex natura cauſæ ſecundariò & in conſequentiam, vel aliàs, omnino de iure præiudicat, vel an requiſitoriæ literæ ſint neceſſariæ. n.89.

Iudex

Iudex ſecularis eligens clericum vt depoſitarium, poteſt & ipſe cognoſcere vt depoſitum reſtituatur. n. 90.

Et quid actualiter cogere, Martæ opinio refertur. ibi. & n. 105.

Iudex ſecularis clericum deputans ſequeſtrum, cognoſcit de ipſo reſtituendo. n. 91.

Sed executio per quem iudicem ſit facienda actualis, Martæ opinio refertur. ibidem. reſoluitur. n. 105.

Iudicem ſecularem caſibus quibus poteſt contra clericum ferre ſententiam, eam non poſſe exequi, ſed eccleſiaſticum ad eius inſtantiam, qui teneant. n. 92.

Sententia inter alios lata exequitur de recto, & ſine nouo proceſſu in poſſeſſorem rei litigioſæ. n. 93.

Litigij vitium omnes etiam eccleſiaſticos ligat. n. 94.

Sententia lata per iudicem laicum licèt clericum tertium rei litigioſæ poſſeſſorem noceat, an poſſit per eum exequi in clericum, Martæ opinio refertur. numero 95. reprobatur. numero 122.

Iudicem laicum poſſe ſententiam à ſe latam contra clericum caſibus quibus cognitio iure pertinet vel aliter, ſententia ex natura cauſæ nocet clerico realiter in eius bona exequi, vt verior opinio reſolaitur. n. 96.

Iudici ſeculari eadem ratione qua ſibi cauſæ cognitio in clericum pertinet, ita etiam executio in temporalibus. n. 97.

Executio ſententiæ ad illum iudicem debet ſpectare qui de cauſa principali cognoſcit. numero 98.

Iudex eccleſiaſticus caſu quo de laico cognoſcere poteſt exequi, tamen non poteſt in illius bonis temporalibus. n. 99.

Bona temporalia clericorum cùm ſint in territorio Regis, illi ſubiiciuntur. n. 100.

Eccleſiaſticus iudex vltra ambitum eccleſiæ & pertinentia ad ſpiritualia, nullum cenſetur habere territorium. n. 101.

Ordinarius in caſibus quibus poteſt contra Religioſos & aliàs exemptos à ſua iuriſdictione procedere, poteſt ſuam exequi ſententiam abſque literis requiſitoriis. n. 102.

Gabellam debitam à clerico negotiatore, poteſt iudex laicus exigere & exequi in temporalibus captis pignoribus, ſalua tamen perſona. numero 103.

Clericus an ſit negotiator nec ne ad effectum exiqui gabellam, ſi ſit dubium, iudex ſecularis cognoſcit. n. 104.

Iudex laicus clericum à ſe depoſitarium, ſeu ſequeſtrarium electum, poteſt compellere captis pignoribus ad reſtitutionem depoſiti & ſequeſtri. n. 105.

Caſus plurimi remiſſiuè recenſentur quibus iudex laicus contra clericos procedit, & actualiter exequitur in eorum temporalibus bonis, & compellit captis pignoribus. numero 106.

Martæ opinio reprobatur, quia loquitur contra communem (vt aſſolet.) n. 107.

In clericum nulliter nanciſcentem rem caſu quo fingitur illam non exigere poteſtatem laici, executio procedit per laicum iudicem, vt in exemplis. n. 108.

In clericum tertium poſſeſſorem rei, cui erat appoſitum pactum de non alienando, executio fit directò per iudicem ſecularem. numero 109.

Litigioſam rem alienatam lite pendente in clericum, poteſt iudex ſecularis ab illo auocare, & in eum ſententiam latam exequi. numero 110.

Vincentij de Franch. opinio & fundamentum refutantur. n. 111. & ſeqq.

Reciſio alienationis in fraudem requirit ordinem iudicialem. n. 112.

Alienatio in fraudem paratæ executionis ex actione perſonali an requirat reciſionem. numero 113.

Alienatione facta cæpto iudicio ſuper actione perſonali, executio fit in tertium poſſeſſorem. n. 114.

Alienatio facta duntaxat in fraudem creditoris, ſcilicet ante motam litem ſuper actione perſonali, requirit reciſorium iudicium. numero 115.

Poſſidere qui dolo deſiit pro poſſeſſore habetur. n. 116.

Alienatione facta in clericum, vel alium, ſimulatè, ita vt appareat rem non exire de poteſtate conuenti, vel conueniendi, etiam in illum per laicum iudicem fiet executio. numero 117.

Alienatione doloſa verificata in tertium fit executio. n. 118.

Clericus factus per delictum perpetratum in fraudem, condemnatur per ſecularem, & in eius temporalibus ipſe exequitur pœnam pecuniariam, ſalua tamen perſona clerici. numero 119.

Priuilegium per fraudem acquiſitum nihil prodeſt acquirenti. n. 120.

Iudex ſecularis magis dicitur iudex cauſæ quàm clerici, quando poſt delictum fraudulenter ſuſcipit ordines. n. 121.

Martæ opinio reprobatur aſſerentis, in clericum rei litigioſæ poſſeſſorem non fieri executionem per iudicem laicum. n. 122.

c. eccleſ. clem. 1. vt lite pendente. interpretatur. n. 123. & ſeqq.

Summus Pontifex eſt dominus temporalis vrbis Romanæ, quia eſt de patrimonio Eccleſiæ. numero 124.

*Possessio vigore l. fi. C. de edicto diui Adria. clerico data per iudicem laicum, comparente legitimo tertio oppositore, reuocanda est per eundem laicum, cuius iurisdictionem clericus non declinat.n.*125.

*Clausula (saluo iure, &c.) in missione ex l. fi. de edicto diui Adri. tacitè subintelligitur, si non apponatur.n.*126.

*Res per clericum adepta vigore executionis attentatæ excessiuæ, inordinatæ, aut aliter nullæ, postmodum recisæ, ab eo auocari potest per iudicem laicum. n.*127.

*Possessione non priuat executor nulliter procedendo, nec ab accipiente acquiritur. n.*128.

*Clericus possessione carens rei executionem non impedit. n.*129.

*Iudex Ecclesiasticus non potest inhibere executori laico exequenti clericum in temporalibus, in casibus quibus sententia à seculari lata virtualiter & ex natura causæ alitérve præiudicat clerico. n.*130.

*Inhibere iudex ecclesiasticus poterit executori laico, exequenti clericum sententiam per laicum latam clerico tertio nullatenus præiudicantem. n.*131.

*Inhiberi secularis iudex tunc potest, quando contra clericum nequit procedere. n.*132.

*Ab inhibitione appellatio quando tollat impedimentum iudici laico inhibito, vt liberè possit procedere.n.*133. *remissiuè.*

Inhiberi executor laicus quando contra clericum potest sententiam exequi, quia illi præiudicat an possit ante cœptam executionem. numero 134.

*Inhibitionem si expediat ecclesiasticus iudex in laicum, anteaquam incipiat cognoscere de quæstione facti incidenter rei spiritualis, an vlteriùs possit validè se intromittere secularis. n.*135.

*Repositionis sententia ob excessum executionis, an fructus comprehendit etiam si non exprimat. n.*136.

*Sententia ad non expressa non porrigitur, cùm sit stricti iuris. n.*137.

*Fructus suos facit qui authoritate & sententia iudicis possidet tanquam bonæ fidei possessor. n.*138.

Fructus suos an faciat iudicis authoritate possidens etiam sine titulo, vel eo inualido. numero 139.

*Executione aut sententia annullata siue recisa, cuius contemplatione quis possidet, rem cum fructibus restituit. n.*140.

*Tituli resolubilis virtute possidens facta resolutione, res cum fructibus interim perceptis restituuntur. n.*141.

*Causa quando reducitur ad non causam, & titulus ad non titulum, res cum fructibus restituuntur à possessore.n.*142.

*Titulus habens ortum à causa irrita, vel ad non titulum redactus, non operatur fructuum acquisitionem.n.*143.

*Possessionis apprehensio etiam iudicis authoritate ad non possessionem redacta, res cum fructibus restituitur n.*144.

*Fructus cum re restituuntur, irrita aut annullata sententia, cuius contemplatione quis possidebat.n.*145.

*Fructus restituit cum re is, cui virtute decreti annullati possessio adiudicata est propter debitum, & licet pro parte veri debiti.n.*146.

*Bona vendita virtute pretij reuocati postea per appellationem, restituuntur cum fructibus perceptis à creditore. n.*147.

*Fructus restituuntur ei cui bona vendita ob debitum ex iustitia reddi iubentur.n.*148.

*Fructus percepti vigore sententiæ & executionis, tam per viam appellationis, quàm reuisionis reuocatæ restituuntur.n.*149.

Fructus etiam percipiendi vigore executionis recisæ sunt restituendi. n 150.

*Fructus perceptos, & quos percipere potuit, præstat attentans etiam si in sententia non exprimatur, dummodo sint percepti à tertio, à condemnato attentante causam habente.n.*152.

*Fructus à se perceptos præstat attentans condemnatus, licèt cuitet executionem pro ijs quos percipere potuit, quando dat tertium qui illos percepit. n.*153.

Fructuum condemnatio verificatur in perceptis à tertio habente causam ab attentante condemnato n 154.

*Dos data filiæ vltra taxam legis regiæ reuocatur cum fructibus. n.*155.

*Executionem annullantes senatores ob non seruatam formam iuris per executionem, quemadmodum bona vendita faciant restituere, & quando fructus cum interusurio debiti compensentur. n.*156.

Excessus est attentatum. n. 157.

Excessus ad instar attentati reponitur.n 158.

Excessus commissionis causat attentatum, quo omnia attentatorum requisita concurrunt. numero 159.

*Excessiuæ executionis contemplatione possidens, pariformiter vt attentans ad fructus tenetur percipiendos. n.*160.

*A fructibus non excusat bona fides, & authoritas iudicis illam, qui virtute sententiæ reuocatæ possidet. n.*161.

*Sententia reuocata dicitur illicitè præcessisse, & retro acta pro attentatis corruunt ipso iure. n.*162.

Fructus quilibet etiam bonæ fidei possessor lite pendente perceptos tenetur restituere. numero 163.

Retractata sententia tacitè retractata, intelligitur executio eius vigore facta, omniáque quæ victor

*victor eius occasione habuit, in pristinum restituuntur.n.*164.

*Reuocata sententia tacitè executio reuocata intelligitur, ita vt bona capta relaxentur eodem imperio, quo fuerunt concessa ac si facta non fuisset executio.n.*165.

*Commissio executionis præcedente sententia nulla idem valet, veluti si nulla lata fuisset.n.*166.

*Reuocata sententia non præstat bonam fidem, quoad fructuum acquisitionem.n.*167.

*Ab executorialium executore appellatio emissa, solet delegari cum clausula (parito iudicato.) n.*168.

*Clausula (parito) operatur vt appellans non queat audiri nisi integrali peracta executione.n.*169.

*Clausula (parito) tribuit iurisdictionem conditionalem, quatenus sit paritum iudicato, non aliter.n.*170.

*Clausula (parito) stante, ante omnia possessio dimittenda, & fructus seu expensæ vsque ad obolum restituendi, aliàs gesta erunt nulla ex defectu iurisdictionis.n.*171.

*Quod procedit etiã si fiat fructuum oblatio, etiam liquidorum, cùm sint cum effectu restituendi, vt tollatur iurisdictionis suspensio.n.*172.

*Executor secundus ad rei restitutionem cum clausula (parito) an excedet procedendo ante paritionem illorum fructuum, qui tacitè & virtualiter in sententia subintelliguntur.n.*173.

*Clausula (parito iudicato) non operatur vltra iudicatum n.*174.

*Marescoti opinio refertur asserentis clausulam (parito) non operari in paritione fructuum, quando restitui mandatur.n.*175.

*Obligatus vigore instrumenti ad rem & interesse, si dumtaxat sit condemnatus ad rem, clausula (parito iudicato) non operatur respectu interesse non expressi.n.*176.

*Fructuum paritionem tacitè subintellectorum in sententia operari clausulam (parito) verius ostenditur.n.*177.

*Fructuum condemnatio per iuris subauditionem facta intelligitur, vbi res mandatur restitui, & verbo (restituere) sententia vsa est. numer.*178.

*Expressum dicitur in sententia, quod ex ea tacitè subintelligitur, & necessariò infertur. numer.*179.

*Clausula (parito iudicato) operatur in eo, quod tacitè subauditur, & inest in sententia, licèt non exprimatur.n.*180.

*Pertinentiæ liquidandæ in executione sententiæ generalis, licèt in ea non sint expressæ, comprehenduntur sub clausula (parito iudicato.) num.*181.

*Clausula (parito) operatur in omnibus, quibus sententia transit in rem iudicatam, vel aliàs meretur executionem.n.*182.

*Rescriptum Principis recipit interpretationem à iure, cum quo se conformare censetur. numer.*183.

*Sententia lata cum legitimo contradictore, qui primas defensionis partes occupat, nocet habenti ius secundariò, & in consequentiam. num.*184.

Clausula (parito) operatur contra illum, cui virtualiter & secundariò res iudicata nocet, etiam non citato, nec expresso in ea. numero 185.

*Clausula (parito) operatur contra tertium rei litigiosæ emptorem, à condemnato, habentem causam siue immediatè, siue mediatè. numer.*186.

*Tertio opponenti exceptionem releuantem res iudicata non nocet n.*187.

Clausula (parito) non operatur quando res iudicata non afficit rem aut personam. numero 188.

*Exceptio releuans vel non, secundùm naturam iudicij executi quæ dicatur, remissiuè. numer.*189.

*Clausula (parito iudicato) nihil operatur in sententia nulla, quia non meretur executionem. num.*190.

*Clausula (parito) non operatur in sententia notoriè iniusta patente ex actis.n.*191.

*Excedit executor cum clausula (parito iudicato) si ante paritionem fructuum virtualiter comprehensorum in sententia, quæ vtitur verbo (restituere) procedat in principali. numer.*192.

*Sententia non probat vltra id quod ex ea necessariò infertur.n.*193.

*Marescot. explicatur.n.*194.

*Excessisse executorem vbi sit declaratum, an tota executio reponenda, an pro parte excessus dumtaxat.n.*195.

*Mandatum iudicis relaxatum vltra summam debitam, in totum est nullum, & reuocatur. num.*196.

*Mandatum relaxatum partim ex causa falsa, partim ex vera, in totum est nullum, etiam pro summa debita ratione indiuiduitatis. numer.*197.

*Scntentia ratione excessus in totum est nulla, cùm sit indiuidua.n.*198.

*In solutum datum, & adiudicatio, si non fiat pro mensura debita, reuocatur in totum.n.*199.

*Fideiussio pro maiori summa, non valet, etiam pro minori summa, ad quam tenebatur, secundùm veriorem opinionem.n.*200.

*Fideiussorem non obligari in plus quàm principalis, est forma legis.n.*201.

*Fideiussio in accessorijs, & respectu pœnæ, valet in plus quàm principalis.n.*202.

*Locatio per Ecclesiam facta vltra nouem annos, nec in tempore permisso sustinetur.n.*203.

Excessus aliud quid est diuersum & separatum à

sententia & executione. num.204.

Actus totus propter excessum non vitiatur in diuisibilibus.n.205.

Sententia continente diuersa capita licèt annulletur, excessus pro cæteris sustinetur. numero 206.

Executio tota si propter excessum executoris reuocaretur, res iudicata rescinderetur. numero 207.

Ab excessu appellatio super eo duntaxat deuoluit cognitionem. n.208.

Condemnatus in expensis non potest appellare à tota taxatione executoris, sed ab excessu, quia foret appellare à sententia transacta in rem iudicatam, & eius petere rescissionem. numero 209.

Executio reuocatur propter excessum in summa, non tamen ipsum mandatum executiuum.numero 210.

Iudex superior de appellatione ab excessu cognoscens non potest se intromittere in totius executionis reuocatione,cuius cognitio ad eum non est deuoluta,sed excessus duntaxat. n.211.

Appellatio à sententia nullitatis alterius sententiæ, non deuoluit cognitionem super eius iniustitia.n.212.

Excessum duntaxat reponendum,non totam executionem,qui probant, vbi de communi praxi. n.213.

Decretum non reuocatur in totum, sed pro parte excessus & erroris, quando ex actis de veritate apparet.n.214.

Excedens modum defensionis non punitur pro totis percussionibus, sed pro excessu duntaxat. num.215.

Excessus separabilis vitiatur, sednon vitiat totum. n.216.

Executione sententiæ semel factæ, si res in potestatem condemnati iterum deueniat,an noua condemnatio ad illam auocandam sit necessaria,vel idem executor sufficiat. n.217.

Causa quæ semel effectum suum produxit, licèt postea cesset effectus, tamen non cessat. numero 218.

Obligatio semel extincta non reuiuiscit, etiam si res redierit ad priorem statum. n.219.

Condemnatus vel obligatus ad rem tradendam, si semel tradiderit, liberatur, & obligatio non reuiuiscit, licèt eadem res ad obligatum redierit.n.220.

Delegatus super nouiter attentatis caret iurisdictione, nisi super executione intra annum. num.221.

Instrumentum semel executum, & bonorum facta adiudicatio, non poterit iterum agi via executiua, prætextu quòd non potuerit consequi rem adiudicatam. n.222.

Sed via ordinaria aget ad manutentionem bonorum. n.223.

Idem in interdicto quorum bonorum, & hæreditatis petitione semel concessa. n.224.

Condemnatus ad rem restituendam semel facta restitutione, si iterum recuperet, non intelligitur ab obligatione iudicati liberatus. numero 225.

Condemnata ciuitas ad subuersionem murorum, si semel dirutis iterum eos reædificet, non satisfacit sententiæ, quia debent manere destructi.n.226.

Executorialibus semel executis & incontinenti, non ex interuallo,si res ipsa ad condemnatum reuertatur, restituenda est iterum earundem executorialium virtute. n.227.

Iudex delegatus postquam sententiam tulit, & semel fuit executus, eius expirat iurisdictio. n.228.

Delegatus si facta suæ sententiæ executione condemnatus statim rem vlteriùs occupet, potest suam sententiam iterum exequi. numero 229.

Possessionem adeptus non videtur qui statim eam amisit. n.230.

Possessio per primogenitum apprehensa quæ non durauit, non censetur adepta, quoad varia iuris remedia. n. 231.

Exequi non videtur iudicem cuius executio fuit perturbata.n.232.

Possessionem beneficij non videtur nanciscipacificam, quia statim fuit turbatus quoad ordinum obligationem.n.233.

Factum non dicitur, quod non durat factum. n.234.

Fuisse non videtur, quod parum durauit. numero 235.

Solutio rei debitæ non est in consideratione, quæ non durauit. n.236.

Defendisse non sufficit, si non durat defensio. n.237.

A iudice iussus vt domum exeat, si semel exiuit, & iterum redeat, non videtur exiisse. n.238.

Medicus promittens curare infirmum, si curet, & illico re incidat ægrotus,non videtur curasse à primo morbo, secus si ex longo interuallo. n.239.

Possessionem recuperans incontinenti, fingitur nunquam ejectus. n.240.

Dominij translatio non consideratur quæ momento durauit. n.241.

Sententia contra turbatorem lata, & præstita cautione, si turbet & dicat ex noua causa,non auditur,si executio fuit de recenti, secus si longo interuallo.n.242.

Sententia dicitur executa,quando aliquo tempore permansit. n.243.

Executoriales intelliguntur intra annum executæ, si fuere sortitæ effectum. n.244.

Clausulam (defendas inductum) in executorialibus,

rialibus, quanto tempore duret, variæ referuntur Doctorum opiniones. n.245.

Executorialium potestas cum clausula (defendas inductum) extinguitur anno , si sortitæ fuerint effectum, qui per integrum annum perdurauit. n.246.

Sententia semel executa in habentibus tractum successiuum , si res iterum ex interuallo deueniat in potestatem condemnati , iterum exequitur n.247.

Executio cœpta & nondum perfecta, durat perpetuò & debet finiri. n.248.

Executor datus ad exequendum si in parte exequatur, non est functus officio donec plenè perficiat. n.249.

Lis non dicitur finita per rem iudicatam , donec exequantur executoriales & possessio apprehendatur. n.250.

Executoriales non expirant per triginta annos cœpta iam executione. n.251.

Factum non dicitur, dum aliquid remanet faciendum. n.252.

Actus non dicitur perfectus , si est partim factus, & partim non. n.253.

Perfectæ rei nihil addi potest. n.254.

Soluisse non videtur qui totum non soluit. numero 255.

Attentatum non dicitur purgatum nisi sint omnia purgata , & vsque ad vnum nummum in pristinum reposita. n.256.

Repositionis sententiæ ob excessum quando satisfactum censeatur , multa remissiuè. numero 257.

Executione reuocata cuius contemplatione quis possidet , an possit rem ex alio capite , aut iure retinere. n.258.

Partem negatiuam qui teneant , referuntur. numero 259.

Qui partem affirmatiuam teneant. numero 260. & 261.

Mandatum relaxatum pro maiori summa , sustinetur etiam in excessu , si creditor eo tempore creditor sit , æquali aut maiori summa , quàm sit excessus mandati. n. 262.

Condemnatus ad rei restitutionem , illam potest retinere, donec sibi de melioramentis satisfiat. n.263.

Excessum reponere potest de facto, & proprio motu reponere ipsemet executor qui excesit. numero 264.

1 NON possum non fateri , ingentem in se continere difficultatem , & apud omnes scribentes cæteróſque iuris peritos, variam resolutionem habere quæstionem illam ; an excessus repositio tertium rei possessorem comprehendat. Sit exemplum, inter exequendam quantitatem excedendo executor rem tertio emptori tradidit , reus ab excessu appellans repositionem obtinuit, sibíque rem ablatam restitui , executor illam à tertio emptore non citato auocare intendit , vt reuocationis & repositionis sententiam exequatur.

2 Vel aliàs quando executor executoriales exequendo pro quantitate , pro qua rem in subhastatione puta, vendidit , postmodum reus appellans ob aliquem executionis defectum, eius reuocationem obtinuit, sibíque reddenda bona iubentur executa ; an tertio emptori non citato , ad prosecutionem appellationis noceat reuocatio , ita vt sit ab eo res empta auferenda.

Et pro parte negatiua , imò quòd ei non noceat repositionis sententia , vrgent notissima iuris principia; etenim iste tertius ratione sui interesse, iudicis authoritate, iusto titulo & bona fide quęsiti, citari debuerat, aliàs 3 sententia ei non præiudicat, latissimè multa scitu digniſſima congessimus hac 4. p. cap. 8. de person. ad person. à princ. nec sufficit, si lis agitata sit , appellatióque prosequuta inter debitorem, & creditorem puta ; quia res inter alios acta , tertio non præiudicat , *toto tit. res inter alios acta*, &c. de quo etiam multa in d. cap. 8. vbi latè, quòd non nominatus in sententia , eius executione non comprehenditur.

Hinc dicit Vincent. de Franch. *decis.* 120. 4 *num.* 8. *p.* 1. quòd reuocata sententia in gradu appellationis , virtute cuius tertius possidebat rem venditam , pro primæ sententiæ executione , quòd non fit res ipsa restituenda vincenti, sed tantummodo est ei danda æstimatio , executióque ad pretium contra aduersarium suum , alleget Bal. *institu. colu. fin. num.* 47. *in fin. C. de bonis autho. iudic. poss.* quod quidem tunc non procedere, dicit ipse Vincent. de Franch. quando res ipsa repe- 5 riatur in potestate creditoris , puta ; quia ei fuit pro debito adiudicata , quia tunc postmodum reuocata executiore , ipse creditor victus teneretur rem restituere cum legitimis accessionibus , iuxta *auth. quæ supplicatio. C. de precibus Imperat. offeren.*

Rebuf. autem alia tendit via , *in tract. de literis obliga. art. 5. gloss. 6.* dicens, quòd reuo- 6 cata executione in gradu appellationis, tunc cõdemnari debere creditorem ad restituendas res venditas in subhastatione , vel æstimationem illarum, & ad damna, & interesse cum expensis , per text. *in l. cùm ex causa. ff. de appella. & l. Chirographis. §. 1. ff. de administ. tuto.* & in hanc Rebuſi sententiam , & opinionem adducit Azebet. *in l. fin. tit. 21. lib. 4. recopi. num. 139. l. 47. cum tribus seqq. tit. 13. p. 5. & totum titul. C. si vendito pignore agatur.*

7 Ipse tamen Azebet. ibi aliter esse hoc casu procedendum, vt melius existimat, inquit enim, se credere, quòd si tempore vltimæ sententiæ reuocatoriæ executionis, bona vendita,& subhastata penes eundem creditorem existant,teneri illa restituere; si autem illa non habeat creditor, non bona, sed pretium etiam duplicatum reddere tenetur. *ex l.2.& 4.tit.21.lib.4. recopil.*ibi,*que le tornara loque asi pagare conel doblo,* &c.) *& in l.4.* ibi, *de tornar y restituir loque asi vbiere resciuido,* &c.*)* sed leges illæ nihil nostram difficultatem absoluunt, cùm certi iuris sit, quòd reuocata executione, siue bona reddantur debitori, siue non, pretium per creditorem
8 acceptum penes ipsum non remaneat.

Quare & adhuc ipse Azebet.perplexus in re hac tandẽ consulit,super omnia tenorem sententiæ reuocatoriæ esse inspiciendum, & attendendum. Azebetum etiam in prædictis referens sequitur Amador Rodrig.*tract. de executione cap.6. tit. quibus causis executio,* &c.*num.*35.Borgni.Caualca.*in decis.*21.*n.*36.
9 *p.*4.dicit, quòd sententia lata contra principalem venditorem nocet etiam emptoribus sub hasta citatis pro suo interesse, qui quidem videtur requirere citationem tertij emptoris,vt sententia illi officiat.

10 Hanc etiam nostram difficultatem mirabiliter tetigisse reperio Bald.Nouell. *in tract. de dote.p.*12.*nu.*70.in hæc: Sed dubitatio surgeret, & quidem non parua, quid si dos fuit in pecunia, & mulier lata pro ea sententia, & pendente appellatione, interim obtinuit executionem, quia bona aliqua, puta, stabilia fuerunt sibi adiudicata in solutum, secundùm formam *l.à diuo Pio §.si pignora.ff.de re iud.* & illa eadem dedit in dotem secundo viro; an dictum remedium attentati lata postea sententia infirmatoria in causa appellationis, obtinebit contra virum; nam videtur quòd non, ex quo actus attentationis in parte dicti mariti,& sic tertij possessoris, non fuit in eadem re, super qua fuit lata sententia, & super qua pendebat appellatio. quia sententia fuit lata in pecunia, & sic super pecunia appellatio pendebat, insuper dictis bonis adiudicabis, cùm dictum remedium attentatorum solùm obtineat, maximè contra tertium,quando super eadem re, super qua est lata sententia, est attentatum, quasi tunc res ipsa dicatur effecta, quodam quasi vitio litigiosi propter pendentiam appellationis super eadem re, & ita est de mente d.glossæ suprà allegatæ *in d.c.non solùm.* & Doctores *in d.c. bonæ.* Vnde tunc solùm contra ipsam mulierem poterit succurri appellanti,qui obtinuit in causa appellationis, & hoc fortè, nisi ipsa mulier non haberet alia bona, vbi possit succurri ipsi appellanti, quia tunc fortè in subsidium haberetur recursus contra dictum virum. arg.*l.si.ff.de eo per quem factum erit.* facit gl. *in l.2.§.1.in verb.sui iuris.ff.soluto mat.*) Hæc ille Bald. Nouel. qui quidem nihilominus non firmans pedes in resolutionem, & cogitandum reliquit. nihilominus eum referens sequitur Vincent. Caroc.*exceptione* 44.*n.*20. pro quo etiam citat Gratian. *decis.*220.*nu.*4. Lancelo.*de attenta.*3.*p.cap.*24.*num.*50.

Quid tamen dicendum in tanta Doctorum varietate, absimilitudine, & inconstantia? illud quidem verius, & de iure, praxíque receptius esse arbitror, vt vendita re per executorem, & in gradu appellationis, siue propter excessum, siue alia iusta causa, executio reuocata sit, bona à tertio empta in pristinum statum reponenda esse, & restituenda priori possessori obtinenti in appellationis iudicio, etiam ipso tertio possessore emptore non citato, etiamsi clericus sit, quoniam illi mero iure præiudicat sententia, executionis reuocatoria, ad quod moueor ex sequentibus. 11

Primò, quia iste tertius possessor non habet ius in ipsa re principaliter, & deperse; sed dependens, causatum, & deriuatum ab illo iure principali creditoris, pro cuius satisfactione res illa subhastata fuit, cuíque res principaliter interest. quare meritò succedit regula, quòd executoriales expeditæ contra illos, quos negotium principaliter tangit, aut principaliter interest, quíque primum locum obtinent, præiudicium iis, quibus negotium, vel secundariò, accessoriè, aut in consequentiam tangit,etiam non vocatis, nec citatis, etiam ignorantibus generari, certi iuris est. quoniam tunc lis tractatur cum legitimo contradictore, à quo aliorum ius deriuatur, vel oritur, quíque primus in eadem cõtrouersia partes obtinet. text.optim *in l.1.§.denuntiari.ff.de vẽtre inspic.* ibi, denuntiari autem oportet iis, quos proxima spes successionis contingit, *&c.*) & *ibi,* heredi instituto,non etiam substituto.)& *ibi,* qui primum locum tenent,*&c.*)& ex contractu. *ff. de re iud. l.si Patroni.§.fi.ff.ad Trebel.l.si superatus. vers.atqui.ff.de pign.l.si suspectam. in princ.ff.de inof.testa.l.de vnoquoque iudicio.ff.de re iudi.*& vbi mirabilis gloss.& *ibi* Ang.Imol. & Alex. Ozas.*decis.Pedem.*157.*n.*1.*vsque ad* 6. Cæphal.*cõs.*228.*n.*22.*lib.*2. Xuar.*allegatio* 27. *n.*3.Moli. *de primogen.lib.*4.*cap.*8.*n.*3. Anton. Gomez *in l.*40. *Tauri num.*73. Couar. *pracli. quæstio.cap.*13.*num.*6. Mencha. *de success.creatio. lib.*1. §.6. *num.*28. Capicius *decis.*107. Pinel. *in l.*1.*p.*3. *C. de bonis mater.à num.*28. Padill. *in l.vnum ex famil. §.si de fallen.num.*14. 12 13

Gregor.

Gregor. Lopez *in l.20. tit.22. p.3. verbo, pero cauſſas.* Oralora *de nobilit. 2.p.3.p. prin. cap.8. num.7.* Tiraquel. *in eodem tract.de nobilit.q.37. à num.2.* exactè per Anto. Peregrin. *tract. de fideicommi.art.53. à n.40. cum ſeqq.* Tiraquel. *in tract res inter alios art. in prin.num.5.* & nos magnam iurium, & Doctorum cateruam adduximus ſuprà hac 4.p. cap. de exceſſ. de perſo.ad perſo.verſ tertia ſit concluſio.n.310. vltra quos, plures alios citat Mareſcot. *variar. reſolu. lib.1. cap.86. art.54. cum ſeqq.* Paz *tractatu de tenuta.quaſt.43.à num.1.cum ſeqq.*

14 Ergo cùm lis, & cauſa appellationis legitimè proſequuta ſit, & agitata per creditorem, cui res principaliter intereſt, ac defenſio competit, à cuius iure, hoc tertij emptoris,& poſſeſſoris deriuatum ſit,& ortum; ſententia reuocatoria obtenta tertio, cui negotium ſecundariò, & in conſequentiam
15 tangit,debet nocere,etiam non citato.Commodum namque ſecundariò contingens,nõ eſt conſiderabile, cùm quod principale eſt, ſpectandum ſit, non quod venit in conſe-
16 quentiam. Inſpicitur enim quod principaliter agitur, non quod acceſſoriè, & in conſequentiam. *l.cùm ex oratione. § fi.ff. de excuſatio.tuto.* Bal. *in l.1.num.5.C.de leg.& in l.quod fauore.C. eodem.in 7. oppoſi. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi certum peta.* & poſt Iſſ. Decium, & alios,
17 Peregrin. *de fideicommiſ. art 37 num.24.* ſicut econtra non dicitur actus factus in præiudicium illius, cui principaliter non obeſt, ſed ſecundariò gl.nota. *in c.quamuis.de pactis.in 6.* quam aduertit Gemin. *ibi.* & Peregri. *d.n.24.*
18 & origo, à qua reliqua vim capiunt, magis attenditur, & nobilior habetur *l. quidquid. in prin ff. de noxa.* Mandoſ. *in regul.27.q.20. num.4.& in regul.30.q.2.n.2.*

19 Deinde & ſecundò probatur, quia ius huius tertij poſſeſſoris procedit, & dependet à iure creditoris, quod ſui natura erat variabile, reuocabile, & reſolutiuum, ac ideo quod procedit à radice infecta, pullulare non poteſt. Ancara. *conſ.339.* incipit *pro*
20 *maiori. num.6.* nam quando ex vna radice multiplex vitium naſcitur, conſequens eſt, vt eodem modo tollatur, & reſoluatur. *l. ſi libertam.in fi. C de nuptijs.* gl. *in verbo, nouis. in c. fraternitatis.de teſtib.* & facit text. *in c. inter vos. de re iudi.* ibi, quæ de ipſo cauſam, &
21 originem acceperunt.) vitium enim,ſeu error paruus in principio, totam maſſam corrumpit. Bal. *in proœmio decretal. ſub num.3. ante fi. princi.verſ. nam error.* Hiero.Gonza. *in regul.de men.& alter gl.31.num.36.* data nam-
22 que falſitatis origine, actus omnis ſequens, & dependens, eſt nullus *l.ex initio C. de falſ.*
23 Simone. *de reſeruatio. quæſt.61. num.7.* & ſublato fundamento,totum ędificium corruit, *l.egi tecum. 26.ff. de exceptio. rei iudi. l. fi. ff. de conſtitu. pecu. l. vectigal. ff. de pigno.* Rot. *deciſ.* 24
10. *in fi. de præben. in antiq.* ac deficiente fundamento, ſuperædificari non poteſt. *c. cum Paul. 1.quæſt.1. c. veniens de presbyt. non baptizato.* & ſublato antecedenti tollitur conſequens. *l. ſi cum te. ff. de pactis. c. ad petitionem. de accuſa.* Rota *deciſ.10. de præben. in antiq.* Philip.Franch. *in c.fi. num.18. de conſuetudin.* Geminia. *in conſ.21. num.6. 7. & 9.* vbi latè. Caſſiador. *deciſ.17. num.2. de præbend.* hinc eſt 25
vt omiſſo principio non poteſt fieri tranſitus ad extremum. *l fi.C.vnde vi.*

Hinc eſt, quòd ſemper cauſa prima re- 26
præſentatur in ſecunda, in quam influit, *l. licet.§.ea obligatio. ff de procurato.* Aymon Crauet. *conſ.131. num.15.& conſ.144.n.1. volu.1.* Hiero.Gonzal. *in regul. de menſ.& alter gl.31. num.45.* hinc meritò reſoluto iure authoris, reſoluitur ius tertij accipientis naturaliter 27
abſque facto hominis, & ſolo iuris miniſterio. *l lex vectigali.ff. de pignori. l.1. C. ſi pignus pigno.datum ſit.cap.1.§.rurſus.quibus mod. feud.* latè in propoſito Corbul. *de iure emphyteu. c.12.à n.78.cum ſeqq.*

Tertiò & hæc pars probatur,nam ſenten- 28
tia lata ſuper cauſa, cenſetur lata ſuper cauſato, & eodem modo exequitur in petitis, quæ dependent à cauſa, *l.ex diuerſo.§ 1.* cum ibi notatis per Bar. *ff. de rei vindica.* Innocen. *in c. cum Eccleſ. ſutrina. circa prin. de cauſa poſſ. & propri l.quid tamen. §. ſi arbitror ff. de arbit. l. ſi prætor. in prin. ff. de iudic.* latè & optimè probat Paul. Caſtr. *conſ.275. à prin. lib.2.* & per huius reuocationis executionem titulus huius tertij poſſeſſoris reducitur ad non titulum, & cauſa ad non cauſam, ex iis, quæ inferiùs latè adducentur. ergo ſententia lata ſuper cauſa emptionis, hoc eſt, ſuper iure creditoris, debet operari in cauſato ab ipſo iure, & cauſa.Et huic fundamento pertinet, quod eleganter dicit Hieronym. Gonzal. *in regul.de alter.gl.34.ſub num.91.quæſt.16* quòd
ſi vnus fuit prouiſus de vna quarta portio- 29
ne, cuius vigore optauit, & aſcendit ad dimidiam, & poſtea ad integram portionem; poſtmodum autem ſentẽtia lata eſt, qua declaratur collationem factam de illa quarta portione, nullam eſſe; vel quia erat reſeruata, vel ex alio defectu, quòd etiam huius ſententię virtute erit priuandus integra portione, quam nunc habet, quia procedit ab iniuſto principio, infecta radice, à qua cauſatur hæc integra portio vltima optata; quia ſententia operatur in cauſato,vt dixi, & faciunt quæ latè ſuprà c.9.à n.19.cum ſeqq.

Quò pertinet, quòd ſi clericus ob con- 30
tumaciam, non ob delictum, fuerit priuatus beneficio, & alteri conferatur, ſi com-

paret,& absoluatur, beneficium ipsum recipiet, etiamsi iam alteri collatũ fuerit. Achil. *decis.1. de absolutione*, quia huiusmodi sententia priuationis ob contumaciam, non ob delictum, est interlocutoria, & tandiu durat effectus illius, quandiu durat contumacia, quæ est causa eius. Bal. *in l.1. circa med. vers. extra opponitur. C. de postulan.* Maresc. optimè *variar.resolutio.lib.2. cap.33. à num.2. & suprà* dicens *num.10.* quòd cessante contumacia, cessat pœna ob contumaciam illata. *c.ex literis.* vbi Felin.Decius & alij,*n.12. 17.& 18.de consuetu.*latè Tiraq.*tract.causa cessante 1.p.cap.57.& seqq.*Foller. *in pract.crimi. cano. cap.33. num.86.* & ita fuisse decisum in Rota in vna Romana benefi. S.Pet.16. Iunij 1561. & in alia Romana Canoni. S. Angel. vltim. Februarij 1567. Litta. & in alia ciuitatis Castell.16.Decemb.1577.testatur Maresc. *vbi proximè.*

31 Hinc est,quòd multa fiunt causatiuè,quæ aliàs directò non permitterẽtur.Castr.*cons.2. visis omnibus.num.3.lib.1.* Bal. *in l. venditor ff. de euictio.* Rimi. *cons.300. num.34.* decis. Perusin. 8. *num.32.* Vital. *in clem.1. num.87. de procurato.* latissimè prosequitur Cardin. Tus. *practicar.conclu.tom.1. liter. C. concl.161. per totam.* vbi varios casus congerit. & *num.6.*post Bal. *cons.5.numquid clericus.lib.3.* dicit, quòd iudex secularis, coram quo litigat clericus,
32 licèt non possit clericum directè compellere ad compromittendum;tamen potest causatiuè, denegando illi audientiam, vel iustitiam, *& num.15. 16.& 17.& seqq.* Zabarel. *cons.150.num.7.* vbi ponit alia exempla, quibus iudex secularis causatiuè habet iurisdictionem in clericos,non autem directè. Ab. *cons.6.lib.1.* plures allegat Tusc. *vbi proximè.*

33 Pariter etiã huius est farinæ, quòd si quis habens aliquam portionem, & optauit canonicatum, in portionem dimissam nouus alius portionarius fuit prouisus,post aliquot tempus fuit euictus canonicatus primo loco optatus, & ad dimissionem condemnatus possessor, quia erat reseruatus, vel aliter affectus, euictio, & condemnatio officit huic tertio nouiter prouiso in portionẽ, ad quam victus redit,& tertius prouisus remanet sine
34 illa, & inanis. Et sic etiam dicendum, si plures gradatim optauerunt, vt prima præbenda euicta, omnes gradatim descendant,text. *in c. si beneficio 20.* vbi notat Anchar. *nota.8. num fi.* & Franch.*num.4.de præben.lib.6.*Hier. Gonzal. *in d regul.de men.gl.34. à num.94.& gl.31.num.44.* dicentes, quòd quando adest
35 defectus in principio, & in primo gradu, & ille est causa defectus electionis successiuæ in pluribus gradibus, primo euicto, & restituto, aduersus secundum restituitur, secundus aduersus tertium, & sic de singulis successiuè,quia procedunt à radice infecta,quæ necessariò influit in causato.

Quartò & pro hac parte adduco mirabi- 36
lem text. *in l.1.C.de reputationi.* per quem dicit Parlador. *lib.1. rerum quoti. cap.3. §.5. sub num.16.* quòd si minor restituatur aduersus venditionem, cuius causa vectigal soluerat, officit etiam publicano pro vectigali, quia 37
restitutio omnia ad pristinum statum redigit, etiam aduersus tertiam personã, iuxta *d. l.1.*alia in comprobationẽ adducit *ibi* Parla. cui conducit, quod & ipsemet Parlador. *d. cap.3. §.2. num.40.* dicit post Castell. *in l.70. Tauri.verbo, del Remate.* quod si debitor condemnatus intra tempora à lege seu consue- 38
tudine introducta, rem aditam à tertio retraxerit, vectigal itidem à publicano recuperabit, cùm pendat, proueniat,& oriatur à causa variabili,& resolutiua.

Igitur cùm excessus reponatur, vel aliter executio reuocetur,reddíque,& restitui bona alienata obtinenti iubetur, meritò tertio, qui causa & cõtẽplatione ipsius executionis repositæ,& reuocatę,possidet,nocere debet.

Quod vlteriùs, & quintò probatur,quo- 39
niam restitutio quæ fit (non ex gratia,) sed ex iustitia, & iuris dispositione, & effectu, ex causa, scilicet, quæ ineſt à primordio tituli, & ex causa de præterito inhærens contractui, fit tertio præiudicium, tollit enim ius tertij, & in eius præiudicium operatur. *l.in causa.1.§. fi. cum duab.legib.seqq.ff.de mino. l.minor. ff. de euictio.l Iulian. & l.cùm miles. §. fi. ff. ex quibus caus. maior.* latissimè disputat, examinat, & resoluit doctissimus Sarmien. *selectar.inter.lib.5.super l.Gall. §. & quid si tantum. à num.68. & seqq.* vbi multa eleganter ad propositum videndus congerit, post Raphaël. Comes. & alios, quos citat, & sequitur Acosta *in d.§.& quid si tantùm,fol.46.*

Cuius doctrinæ illam reddit rationem 40
mirabilem Bal. *in l. in testam. num.6. C. sententiam passis.* quia restitutio, quæ procedit per viam iuris scripti, inhæret à primordio, ita quòd ius transferentis ab initio non fuerit liberum, vnde meritò rescissioni est subiectum, arg. *l lex vectigal. ff. de pigno.* latè resoluit multis citatis Doctoribus Mier. *tract. de maiora.4.p.quæst.23.à num.26.cum seqq.* vbi quòd restitutio facta ex gratia, operatur in præiudicium tertij, & etiam fructuum restitutionem, quem vide. vide etiam *à num.66. cum seqq.* vbi multa ad propositum, & pro vtraque parte.

Quod & fortiter corroboratur, nam re- 41
stitutio facta ob iniustitiam condemnationis, & ob innocentiam condemnati, quæ potiùs ex iustitia dicitur, non solùm com-

prehendit

prehendit bona ablata, & incorporata in fiſcum, ſed etiam trahitur ad bona in tertium poſſeſſorem alienata, & tranſlata per ipſum fiſcum, ex pluribus Doctorum authoritatibus, iuribus, & rationibus comprobat,& dicit communem D.Oddus *in tract. de reſtitu. in integ.2 p.quæſt 99. art.13. num.116. & ſeqq.* vbi bene explicat Brun. à Sole *in quæſtio. legal.quæſt.19.num.60* Menoch. *de præſumptio. 46.num.2.lib.5.* Ant. Peregri.*de iure fiſci lib.5. tit.2.num.21.* iuncto *num.44.* vbi alios refert Proſper. Farin.*in prax.crimi. quæſt.6. num.29. tom.1.*

42 Imò & illud fortius eſt, nam etiam reſtitutione à Principe facta ex gratia, qua ſimul declaratur, confiſcationem haberi pro non facta, & irritam eſſe, tunc tollitur per iſta verba ius tertio quæſitum,omniáque deciſa, & ſecuta ex tali condemnatione reſoluuntur, & retractantur, ſecundùm gl. *in cle.1. in verbo,pro infectis,de immuni.eccleſ.*per quam Card. *in c. quia diligent.* vbi etiam Immol. *in fide electio.* Deci. *conſ.252. col. penult. in fi. & ſeqq.* Crotus *conſ.129.* Iacob. Porti. Immol. *conſ.48.num.7.colu.2.in fi. verſ. venio ad ſecundum.* latè Roland.à Vall. *conſ.45. num.29. & ſeqq. lib.4.* Oddus Peruſ. *in d.tract. de reſti. in int.2.p.quæſt.99.art.12.num.109.& ſeqq.* & latè per Proſp. Fari. *vbi proximè à num.35.* vbi alia adducit. Ergo pariformiter erit dicen-
43 dum in terminis noſtræ principalis difficultatis, in qua reuocata executione per latam poſtea ſententiam, illa prima dicitur illicitè præceſſiſſe, & omnia retro acta pro illicitè attentatis corruunt ipſo iure, Franch. *deciſ. 120.& 136.& deciſ.188.*Gratian.*deciſ 120.* &
44 conſiderantur retro, ac ſi facta non ſit executio, nec ſententia lata ſecundùm eundem Franch.& Sacc.*conſ.78.num.16.*Intrigil.*lib.2. ſingul.136. num.87.* Muſcatell. *de fideiuſſ.1.p. mod.18.num.14.* Gonzal. *ad regul. Can. gl.6. num.183.* plures citat Giurb.*deciſ.59.n.14.*

45 Sextò, & quando reuocata executione, tertius, eius vigore, & contemplatione poſſidet, comprehendatur, tenet Bal. *in l. in teſtam.num.6 C. ſententiam paſſis,* ex eo, tum
46 quia hæc qualitas reſolutiua inhæret à primordio,& cum eadem tranſit in emptorem.
47 Et quia ius tertij non eſt actus deperſe, ſed dependens à priori (puta, iure creditoris)ac
48 ideo ad reſciſſionem antecedentis ſequitur reſciſſio ſequentis, iuxta *l.non eſt nouum ff.de condict.indebi.l.qui repudiantis.§. fi ff. de inof-*
49 *ficioſo teſtam.* & quia cùm iſti duo actus, & iura cauſantur ex vna radice; tunc ambo vna reſciſſione tolluntur, *ex l. libertam. C. de nuptijs.* Patet inſuper manifeſtè, quòd ius tertij poſſeſſoris, emptoris ſit, dependens à iure creditoris, cuius contemplatione fuit res illa vendita; nam dato, quòd iſte tertius citetur, vel libenter compareat ad proſecutionem appellationis, non aliter, nec alia ra- 50
tione poteſt ſuam rem,emptionem, & poſſeſſionem defendere, quàm ex iure creditoris dumtaxat, nec aliud in iudicium deducitur. Ergo ſententia lata contra ius creditoris, cui negotium principaliter tangit, tertio etiam non citato, qui ius habet ſecundariò, & in conſequentiam, debet nocere,iuxta ea, quæ diximus in primo fundamento huius partis.

Et in terminis, quòd executio, & ſubha- 51
ſtatio facta vigore decreti nulli, & reuocata influat in quemcumque accipientem poſſeſſionem, fuit tentum in vna Roman. ſpolij 21. Februarij 1600. coram Iuſto, teſtatur Mareſcot. *variar.reſolutio. lib.2. cap.6. num.5.* qui *num.6.*declarat, vt tunc tertius poſſeſſor reſtituere teneatur, iuxta Fulgoſium (quem citat) *conſ.136.num.1. & conſ.127. num.2. & conſ.190.in fi.* & quòd reuocata executione, cuius contemplatione tertius poſſidet, ter- 52
tium afficiat, tenet etiam in terminis Giurb. *in deciſ 89.per totam,* & conducunt, quæ Maſtrill. *deciſ.29.* præcipuè *ad fi* facit inſuper quod dicit poſt alios Borgnin. Caualca. *deciſ 45. num.70.p.5.* quòd quando ſententia 53
facit ius quoad omne, lata contra principalem,nocet tertio poſſeſſori.

Hanc etiam noſtram difficultatem mira- 54
biliter tangit in ſimilibus terminis Laſarte *in tract. de decim.venditio.cap.14.à num.61.* & Ab.Panor. *conſ.69.* incipit *Chriſti eiúſque Matris. lib.1.* vbi dicit, quòd facta executione pro aliqua quantitate, & ſubhaſtatis bonis cõdemnati,à qua executione appellans,meliorem, & reuocatoriam ſententiam obtinuit, tunc nocere tertio emptoti bonorum. Etenim ſententia illa reuocatoria iure appellationis à ſuperioribus pronunciata, ſic priorem inferioris ſententiam annullauit, & extinxit, vt retrorſum nihil factum eſſe intelligatur.ac per conſequens videtur venditionem illam bonorum debitoris ſic eſſe retrorſum reſolutam, ac ſi nunquam à principio fuiſſet contracta; etenim apud quemcumque poſſeſſorem bona illa inueniantur, abſoluto reo reſtituuntur,perinde ac ſi nunquam vendita eſſent, nec à dominio eius exiuiſſent, allegat ad id Laſarte *ibi l. Chirographis §.fi. in fi.* vbi bene explicat B. *ff.de adminiſ. tuto.* dicit inſuper ipſe Laſarte, quòd 55
ius quæſitum eſt ipſi emptori ad res emptas reuocabiliter,nõ ſcilicet firmiter,ſunt quippe omnia eius iura appellationi per debitorem exequutatum interpoſitæ, obnoxia, ſecundùm Abbatem ſuprà. nam cùm vigore latæ ſententiæ venditio illa bonorum per

iudicem

iudicem fuerit celebrata, & per appellationem, & litem ius sententiæ sit suspensum, dubium non est, quin & venditio ipso eodem morbo laborare videatur, ac proinde nullum ius firmum emptorem fuisse consequutum, sed reuocabiliter, iuxta text. cum sua gl. *in l. si quis. §. quod si quis. ff. de iniusto, rupto.* text. *in d l. Chirograph. in fi.* ibi, vt obnoxius priori sententiæ esset) vbi bene notat B. ac inde in hoc casu cessare regul. *l. id quod nostrum. de regul. iur.* quam planè in iure irreuocabiliter quæsito, non tamen reuocabiliter (vt hîc) locum habere, dicit Lasart. *vbi proximè sub d. num. 62.*

56 Cum hac enim tacita qualitate & conditione resolutiua, & variabili à principio, emptor rem subhastauit, & contraxit, cùm sciat, rem illam vendi ex iure litigioso, super quo ventilatur, ciúsque dubio euentui ipse se submisit. contractum enim faciens
57 intelligitur se omnibus conditionibus, & legibus, de ea re loquentibus, astrinxisse. text. est *in l si duo.* & ibi B. & Paul. Castr. *ff. de acquir. hæredi.* Tiraq. *de retra. conuentio. §. 1. gl. 2.*
58 *num. 14. fol. mihi* 578. nam qui cum alio contrahit, vel scit, vel scire debet conditionem eius cum quo contrahit, *l. qui cum alio. ff. de regul. iur.*

Qui quidem Lasarte *d. c. 14. num. 62.* mouet mirabilem quæstionem, cuius resolutio nostræ absoluit difficultatem, in hæc inquit ille: Sed vlteriùs in hoc resolutiuæ venditionis proposito tria ad iudicialem praxim animaduertẽda sunt, Primò quòd si in quocumque casu de his, quibus dixi, vel propter nullitatem, vel propter resolutionem contractus, decimam non deberi, solutámque posse repeti à gabellario, lis, controuersiáque moueatur inter ipsos contrahentes, emptorem, & venditorem, & tandem de nullitate, vel dicta resolutione sententia feratur:
59 si quæras an nocere debeat gabellario, respondendum fore in hunc modum: Quòd si sententia est arbitraria, vel per contumaciam alicuius contrahentis lata, non facit ius contra gabellarium. Si autem est sententia contradictoria, & sic causa plenè cognita pronunciata, ius facit contra gabellarium, & fiscum, quia cum legitimo con-
60 tradictore lata est. nec erit admittendus gabellarius, etiam si citatus in lite non fuisset, si velit à sententia appellare, aut alia quacumque via contra eam agere, vel excipere, nisi collusionem contrahentium in facto, & probare offerat, aliàs tenebitur iuxta latam sententiam receptam decimam restituere venditori.) Hæc ille Lasarte. cui consonant, quæ à principio huius quæstionis considerauimus pro hac parte.

Prædictis accedat Bartoli doctrina *in l. 3.* 61
num. 25. vers. sed an possit adhiberi. C. de pignoribus. dicentis, quòd alienatione recisa à lege, vel à iudice, potest executio fieri contra tertium singularem successorem. sequitur Petr. Surd. *tom. 3. cons. 405. numero* 8. Roderic. Xuar. *in l. post rem. limi. 1. ad l. Reg. num. 5.* Matthias Colle. *in tract. de process. executi. 2. p. cap. 3. num. 434.* & plures alij statim citandi. & ex capite iuris resolutiui, sententia lata 62
contra Authorem, nocet successori, etiam non citato. Plures refert Surd. *cons. 189. num. 8. tom. 2.*

Vides igitur iure esse verissimum, vt sen- 63
tentia reuocatoria executionis, cuius causa, & subhastatione tertius emptor possidet rẽ, illi etiam non citato noceat ex natura causę, & iudicij. quod & in clerico eisdem rationibus obtinere, non ambigitur, & in vtroque insuper probatur. Etenim propterea pactum de non alienando hypothecæ appositum, afficit tertium emptorem, & in eum executio 64
locum habet, quia cùm venditio, & alienatio nulla sit, & à lege recisa, adhuc consideratur rem esse in potestate debitoris, vt per text. *in l. si creditor. §. fi. ff. de distractione pigno. & in l. ea lege. C. de condictione ob causam affirmatam. l. fi. tit. 5. p. 5.* docent Bart. *in l. creditores. num. 10.* & ibi Salicet. *C. de pigno.* Roderi. Xuar. *vbi proximè d. num. 5.* Anton. de Butr. *in c. quia G. de iudi. num. 13.* Ripa *in l. 1. §. si hæres. num. 22. ad Trebell.* Immol. & Isi. *in l. si quis ita §. ea lege. ff. de verbor. obligatio.* Menoch. plures referens *de adipis. rem. 6. num. 134.* Villal. *in ærario commu. opinio. lit. A. num. 139.* communem dicit Turza. *in volum. commu. opinio. lib. 14. verbo, pactum de ingrediendo.* Couarr. *lib. 2. vari. cap. 15.* Dueñas *regul 240. limi. 1.* Anton. Gabriel *commu. opinio. lib. 3. tit. de pignor. concl. 1.* Gregor. Lopez *in l. 73. tit. 18. p. 3. verbo, ni las en a.cenaria.* Emanuel Suarez *in thesauro recepta. sententiar. verbo, alienatio, & verbo, prohibitio.* Parlador. *rerum quoti. c. fi. 4. p. §. 5. à num. 18. lib. 2.* Amador Rodri. *de exeq. cap. 4. à num. 47.* Paz *in pra. 4. p. tom. 1. c. 10. num. 49.* Matthias Coller. *de process. execut. 2. p. cap. 3. num. 434.* Felician. *in tract. de censi. lib. 1. cap. 4. num. 6.* Matiens. *in l. 1. tit. 17. lib. 5. recopila. gl. 3. num. 6.* Aluar. Vallasc. *de iur. emphy. 1. p. qu. est. 32. à num. 13.* Ioann. Gutierr. *in repeti. l. non potest. num. 38.* & idem *lib. 2. practicar. quæstio. quæst. 167. num. 4.* Azebed. *in l. 1. tit. 5. lib. 5. recopi. num. 8.* Gasp. Rodrig. *de annu. reddit. lib. 2. quæst. 9. num. 57.* & *suprà.* Leo. Gomez *in centur. respons. 59.* Ant. Gomez *in l. 40. Tauri. num. 19.* Petr. Dueñas *in regul. 240. n. 7. limi. 7.* Tiraquel. *de retractu lib. 2. §. 3. num. 8.* Petr. Surd. *cons. 405. à num. 8.* & 9. Gratia. *disceptat. forens. 1. p. cap. 16.* qui quamplurimos

alios

65 alios allegant, apud quos etiam latè videbis, an hypotheca hoc casu debeat esse specialis, an sufficiat generalis. Et in proposito vnum optimum dicit Paz *vbi proximè*, quòd ad huiusmodi executionem faciendam con-
66 tra tertium hunc rei emptorem, stante dicto pacto de non alienando, eius non requiritur citatio, sed quòd sufficiet, fieri litem cum principali debitore, cui ius, & negotium principaliter tangit.

67 Sed huiusmodi doctrinæ ratio omnino militat in casu, de quo loquimur, quippe reuocata executione, omnia retro iudicantur irrita, & infecta ipso iure, vt ex Franch. Gratia. Sacci. Intrigil. Muscatell. Giurba, & aliis diximus suprà hoc capite, in quinto fundamento huius partis ad fi. num. 43. & multò fortiùs, quando reuocatur ex capite
68 excessus, quia semper à principio adest euidens nullitas, latè resoluimus suprà hac 4. p. cap. 3. vers. intra quod autem tempus excessus, *&c.* à num. 101. & etiam est attentatum, vt inferiùs dicemus. adeò vt quando executor inordinatè, & nulliter procedit,
69 possessorem possessione rei ablatæ non probat, nec adquiritur, nec transfertur in eum, cui executor tradiderit, vt exactissimè comprobauimus suprà hac 4. p. cap. 8. vers. nunc tractandum. à num. 100. igitur in hunc tertium emptorem rectè procedit executio sententiæ reuocatoriæ, & rescissoriæ executionis, cuius ipse contemplatione possidebat, quia ei officit, etiam non citato, tam Clerico, quàm laico, prout communiter practicatur apud omnia tribunalia.

70 Difficultas tamen erit, an executor secularis, qui de repositione commissa tractat, possit in Clericum sic possidentem, & declinantem exequi, & ab eo rem auocare, & an à censuris, & inhibitione expedita per Ecclesiasticum iudicem, coram quo comparuit Clericus, ratione suæ possessionis, appellationi emissæ non deferens vim faciat.

Hîc duo nobis se offerunt examinanda, primum, an executor laicus, coram quo Clericus comparet opponens de sua possessione, & simul declinans, sit competens ad cognoscendum, an Clerico officiat sententia, per laicum lata, de cuius executione tractatur. In quo articulo multis omissis, quæ hinc inde in medium possem adduce-
71 re; breuiter respondeo: iudicem, seu executorem secularem, esse competentem huius articuli; primò ex determinatione Stephani Aufrer. *in tract. de potest. secular. super*
72 *Ecclesias. num.* 10. *fol.* 10. dum inquit, quòd si Clericus vult tanquam tertius possessor rei, super qua lata est sententia inter laicos per iudicem secularem, se opponere ad illius executionem impediendam, debet coram eodem iudice laico executore hanc facere oppositionem, ex Bald. doctrina *in l. testamenta. C. de testamentis.* & Sali. *in l. consulta. C. eodem tit.* tenet etiam Anton. de Canar. *in tract. de executio. quæst.* 57. qui allegat d. Bald. *in l. fi. C. de edict. diui Adria. colu.* 12. dicentis, 73
quòd si hæres scriptus petat, se mitti in possessionem hæreditatis, ex beneficio dictæ legis coram iudice seculari, si Clericus voluerit contradicere, dictum iudicem secularem debet adire. & idem tangit Carol. de Tapia *in compil. iur. Reg. Neapoli. rubr.* 42. *in c. Regni conuentus. verbo, conuentus. sub tit. de aliena. iudi. fol.* 228. remissiuè ad Fr. Ioord. & ad Petr. de Ancar. *cons.* 394. Aufrer. *in clem.* 1. *de offi. ordi. regul.* 2. *fallent.* 10. Guillelm. *in c. Raynutius. in verbo, & vxorem nomine.*

Quia Clericus coram seculari iudice de 74
possessione sua allegare tenetur, & summatim docere, ad hoc vt fori declinatoria locum habeat, de qua iudex ipse laicus rectè cognoscit. Hanc doctrinam pulchrè docet Ancaran. *in c. ea quæ. quæst.* 17. *num.* 21. *de regul. iur. in* 6. Capic. *decis.* 8. *num.* 3. Decius *cons.* 706. Aymon. Crauet. *cons.* 3. *in fin.* Alexan. *in l. de pupillo. §. si seruo. ff. de noui oper. nuntiatio.* & post Felin tenet Christophor. de Paz *in tract. de tenut. quæst.* 63. *sub num.* 33. *&* 21. *p.* 2. vbi bene tractat, quòd clericus ratione suæ possessionis debeat executioni se opponere coram iudice seculari exequente. probat Ancharan. *cons.* 233. vbi de re hac, quem latiùs vide. Franch. *decisione* 545. *n.* 10. Giurba *decisione* 62. *num.* 2. *ad fi.* ad effectum, vt causa remittatur ad Ecclesiasticum, eo quòd sententia sibi nullo modo nocet ratione suæ legitimæ possessionis, de qua summatim & incontinenti docet coram executore laico ex d. Doctoribus.

Et in terminis nostræ difficultatis ita ex- 75
pressè determinauit Vicaria Neapolitana, vt testatur Afflict. *decis.* 380. vbi de declinatoria, & oppositione facta per Clericum, ad impediendam executionem sententiæ, latæ in eadem Vicaria; ipsamet cognouit, & declarauit. quæ iustificatur decisio, ex Doctoribus mox citatis, & citandis, quia si reperitur Clericum vel non possidere, vel possidere eo modo, quo sibi sententia lata per laicum noceat, & virtualiter comprehendit, secularis exequitur.

Et facit etiam, quia quoties res transit 76
affecta in Clericum, iudici seculari non tollitur iurisdictio respectu rei affectæ, etiam si Clericus eam detineat, vt docuit Bald. *in l. de his. C. de Episcopis & Cleri. & in Auth. sed & periculum. C. sine sensu vel reliquis.* gl. *in l. mu-*

ner. §.

ner.§. vlt. verb. Pontifex ff. de muner. & honor. Christophor. de Paz *in tract. de tenuta. q.*63. *num.*30. *p.*2. & sic Clericus, qui virtute executionis rem possidet, si postea rescindatur, non poterit declinare, quia in eum res affecta transit reuocabiliter,& cum causa variabili à primordio tituli, & acquisitionis, vt suprà latiùs.

77 Insuper probatur, quoniam quem possidere, vel in possessione esse,est quæstio facti non iuris, eleganter examinat, & resoluit latè post alios Menoch. *de reti. poss. rem.*3.
78 *n.*745.*& suprà à n.*743.sed de facto etiam rei spiritualis incidenti iudex laicus competens est, tenent B.Alexan. & Iss. *in l. quoties. C. de iudic.* Roma. *in l. Titia ff. solut. matrimo.* Capici. *decis.*7. *num.*2. *&* 3. Ferr. *cautel.* 53. Aymon *cons.*253. *num.*2. Afflict. *decis.*219. Roland *cons.*12. *num.*24. *volu.*2. Vant. *de nullit. senten. ex defectu iurisd. num.*54. *in fi.* de communi, post Alexan. *in d.l.Titia Roma.* testantur Couar. *in epitome de spons. cap.*8. §.12. *num.*3. Tusc. *in commu.opini.*90. & Villalob.*commu.opinio.verb.iudex secularis n.*107. *& seqq.* Menoch. *de retinen.poss.rem.*3.*n.*336. *& de recuper.rem.*15.*num.*338. Arnal. Albert. *in tract. de agnoscen. assertio. Catholi. & hæreti. quæst.*25. *num.*51.52. *&* 54. latè comprobat, & examinat Prosp. Farinac. *in practi. crimi. tom.*1.*q.*8.*n.*25.

79 Et quòd ad impediendã rei executionem sententiæ, de solo, & mero facto possessionis tertij oppositoris cognoscatur, mirabiliter tenet, & nouissimè Ludouic. Peguera *decis. ciui.*215. *num.*7. & post hæc Ceuall. *in tract.de cognitio.per viam viol. quæst.*16.*nu.*17. *in fi.* Quibus consonant, quæ suprà hac 4.p. cap.8.n.62.

80 Et quòd iudex secularis possit cognoscere de hac facti quæstione, & oppositione ad effectum remittendi, probatur insuper, quia quando captus à seculari iudice allegat, se esse Clericum, huius articuli laicus bene assumit cognitionem, quoad effectum se informandi, vtrùm ille statim, & absque vlla retentione remittendus sit, cùm ad id sufficiat quasi possessio Clericatus, quæ laico non denegatur, vt tradunt Felin. *in c. fin. de exceptio. num.*10. Bald. *in l. si qua per calumniam.num.*2.*C.de Episco.& Cleri.* Iul. Clar. *in practi.* §. *fin. quæst.*36. *num.*21. probat latè Torre Blanca *in tract. de magia lib.*3. *cap.*26.
81 *num.*17. Quinimo secularis poterit cogere Clericum, vt sibi ostendat ea, quæ allegaturus est apud Ecclesiasticum,vt videat vtrùm sint concludentia, aliàs procedet ad vlteriora, idem Felin. *in c. cùm sit Romana. num.*3. *de appella.* Alexan.*in l.Titia. ff. solut.matrim.* Deci. *in c. decernimus. num.*24. *de iudic.* Cacher. *decis.*30. *num.*15. Torre Blanca *in tract. de magia lib.*3. *cap.*26. *num.*18. Omnes enim 82
præsumuntur laici, quandiu de contrario non constat. Ripa *in d. c. decernibus. num.*4. Boër. *decis.*171. *num.*14. Farinac. *quæst.*8. *num.*38. quare captus obiicere debet declina- 83
toriam, & ostendere titulum, cùm sit fundamentum suæ intentionis. Didac. Peresc ius *in l.*1.*tit.*3.*lib.*1.*ordinam.* Torre Blanca *vbi proximè num.*20. cuius rectè laicus assumit cognitionem, vt sciat vtrùm captus sit suæ iurisdictionis, necne.*l. si quis ex aliena. ff. de iudic. c. super literis. de rescript.* Quod non solùm ad se informandum, sed ad cognoscendum & pronunciandum in Regno Neapolis obseruari, testatur Carauita *in Constitutio. mag. Cur. cap.*235. *num.*4. & in Francia Rupelan. *lib.*4.*institutio. cap.*6.quod respectu pronuntiationis in Hispania non admittitur, nec meritò practicatur, sed respectu sui animi instructionis, ad effectum statim remittendi captum, & ad euitandam plenam & longam dilationem, quæ ex cognitione, quæ Ecclesiastico competit, oritur.

Pro quo etiam facit, quòd qui petit con- 84
seruationem suæ possessionis, defensor dicitur,non actor. gl. *in l.*1. *verb. fiat. ff. de Carboni. edicto.* Bal. *in l. post sententiam. n. fi. C. de sentent.& int.omni.iudic.* latè probat Christophorus de Paz 2. *p. cap.*63. *num.*9. Iis accedat, quod dicit Cardin. Tusc. *practicar. conclus. tom.*1. *litera A. conclus.*118. *num.*24. post Petrum de Ancharan. *consil.*333. *dubia quibus.in princip.num.*1.*& num.*....quòd reus verè 85
efficitur actor, & partes actoris sustinere cogitur possessor, & quilibet alius, qui se opponit executioni trium conformium, & omnis alius, qui venit ex transuerso, quia verè efficitur actor, ideo non declinat forum, etiam si esset Clericus, quia coram seculari compellitur defendere. Eadem etiam & alia multa ad propositum repetit ipse Tusc. *concl.*83. *litera F. per totam. tom.*8. qui quidem Tusc. *in d.concl.*118.*num.*30. inquit, quòd dicitur actor, qui alium in iudi- 86
cium, seu ad iudicium prouocat, etiam si aliàs sit reus, ideo captus pro fuga, si citat ad iudicium, vt declaretur captura nulla, licèt in captura sit reus, tamen in iudicio 87
nullitatis capturæ dicitur actor, quia prouocat ad iudicium, secundùm Roma. *cons.* 217.*res ista. in princ.* vbi Apostilla *verbo,prouocat.* dat concordantes. prout & de clerico 88
aliàs dicimus, qui si sententiam à seculari iudice latam nullam dicit, coram seculari iudice nullam allegare debet, non autem coram Ecclesiastico. ita Afflict. *in constitu. ab omnibus num.*8. *rub.*65. *de senten.in script. foren. num.*1. Giurba *decis.*25. *num.*9. quæ quidem

quidem resolutio vera est, & practicabilis, aliter enim magnum daretur absurdum, si ab executore seculari hæc cognitio abstraheretur, foret enim in manu cuiusuis clerici, suspendere quaslibet executoriales inter laicos obtentas, interdum fraudulenter, & interdum simulatè, quod nec ius nec æquitas patiuntur.

89 Secundum autem inquirendum est; an quando sententia, quæ exequenda tractatur, lata inter laicos, scilicet; & à iudice laico, verè & realiter præiudicat clerico, vel ex natura causæ, vel secundariò, accessoriè, & in consequentiam, vt puta; quia ipse clericus emit in subhastatione rem debitoris, virtute executionis postea reuocatæ, (vt hucusque diximus) vel aliter in ipsum exequendo transtulit executor, vel rem litigiosam emit, variisve aliis modis clericũ virtualiter comprehendit, & afficit. an ipse executor laicus possit realiter sententiam contra clericũ exequi, absque excessus reatu, vel requirendus est ecclesiasticus iudex, vt illam exequatur.

Et quòd executor eam exequi non possit,
90 facit, quia si iudex secularis elegit clericum depositarium, tunc licèt idem iudex cognoscat, & ordinet, esse restituendum depositum. Bald. *in l. acceptam. num.6. C. de vsur. & in l. si fideiussor. §. fin. 1. lect. ff. qui satis. cogan.* per text. *in l fi. §. penul. C. de bonis autho. iudic. possi.* Salicet *in d. l. acceptam. colum. fin.* Iss. *d. l. fideiussor §. si. colum. 1. & in l. 1. in fin. numer 7. ff de offic. eius.* Aufrer. *in additio. ad Capell Tholo. decis. 168. & in tract. de potestate secul. regul. 2. fall. 4. num. 14. & in clem. 1. de offic. ordi.* Guillelm. Benedi. *in cap. Raynutius. verb & vxorem. numer. 419.* Tiraquell. *de retract. tit 2. §. 4. gloss. 7. numer. 10.* Afflict. *decisione 24. num. 3.* & ibi Vrsi. Marau. *de ordin. iudic. p 4. dist. 11. num. 62.* Cumia. *super ritu magnæ Curiæ cap. 19. num. 24. & seq.* Carroc. *in tract. de depos. in tit. de causis. num. 40.* Marta *de iurisdictio. cent. 2. casu 104. num. 8.* tamen istam doctrinam & opinionem declarat ipse Marta *ibi n. 9.* vt procedat quoad iudicem secularem declarantem, depositum esse restituendum, non autem respectu coactionis clerici depositarij ad restituendum.

91 Prout etiam quando clericus deputatur sequester per iudicem secularem, qui potest ab eodem iudice seculari condemnari & iuuari, vt restituat sequestrum, secundùm Bal. *in l. 4. §. si satisdatum.* vbi Iss. *n. 6. ff. qui satis. cogan* Stephan. Auf. *in tract. de potesta. secul. in eccles. regul 2. fall 14. vers. & istud posset adduci & in additio. ad Capell. Tholos. decis. 167.* Afflict. *decis. 74.* cum aliis, per Vinc. Carroc. *in tract. de sequestro 1. p. in q. 1. quæst. 1. princ.* Marta *de iurisd. 4. p. cent. 2. casu 123. à prin.* ta-

men ipse *n. 4.* declarat, posse secularem iudicialia ordinare, sequestrum esse restituendum, sed executionem esse faciendam per iudicem ecclesiasticum, qui quidem in isto & præcedenti casu nimis de vilibus, & apparentibus rationibus mouetur.

Et generaliter quòd in quocunque casu 92
possit iudex secularis ferre sententiam contra clericum, puta; in causa reconuentionis, semper executio facienda est per Episcopum loci ad instantiam iudicis secularis, probant Anto. de Butr. *num. 20.* & Socin. *in c. 1. de mutuis petitio.* Ancara. *in c. 1. nota. 4. de cleri. coniug. lib. 6.* Viuius *decis. 49. aliàs 46. n. 6. lib. 1.* Mart. *de iurisd. 1. p. cap. 50. num. 34.* & per eandem Viuij decisionem idem affirmat Mar. Anto. Genuens. *in praxi Curiæ Archiepisc. Neapol. cap. 12.* dicens, quòd quando aliquis clericus reconuentus apud iudicem secularem fuit ab ipso condemnatus, solet Vicarius facere præceptum iudicibus, & aliis, ne molestent in persona, aut bonis, clericum sine licentia ipsius Vicarij, sub pœna excommunicationis, & postea visa sententia, ac processu iudicis secularis, mandat executionem fieri contra clericum, vbi procedit comprobans ipse Genuensis.

Vltiùò & illud considerari potest pro hac 93
parte, quoniam etsi contra tertium rei litigiosæ possessorem directò, & absque nouo processu, fieri possit executio inter alios lata, & eidem tertio omnino præiudicet, vt latè probauimus ex pluribus Doctoribus suprà cap. 8. de perso. ad perso. vers. supradictis conuenit quod, *&c.* n. 168. hac 4 p quoad 94
vitium litigij omnes ecclesiasticos etiam ligari. est text. *in cap. eccl. 1 & 2. vt lite penden.* vbi Ioan. Andr. Anto. de Butr. Abb. & cæteri. Marta *de iurisd. 4. p. cent. 1. casu 35. n. 9.* & tam in beneficialibus, quàm in profanis, plures citat Carolus de Grassis, *de effectib. cleri. effectu 2. à n. 256. 257. & 258.* vbi copiosè. tamen Marta ipse intelligit, vt quantum attinet ad sententiæ latæ per laicum iu- 95
dicem, inter laicos, puta; executionem non posse fieri per eundem secularem in clericum, rei ipsius litigiosæ possessorem, sed per iudicem ecclesiasticum, per text. *in c. eccles. 1. vt lite pendente.* vbi summus Pontifex auocat ad se causam à Senatore vrbis, *&c.* Ex quibus videtur concludendum, sententiam, quam in casibus sibi permissis tulit iudex laicus, contra clericum, non posse per illum exequi, sed per ecclesiasticum ad eius requisitionem.

Sed contrariam sententiam, & opinionem, 96
imò iudicem secularem posse realem facere executionem sententiæ à se latæ contra clericum, in casibus, quibus sibi à iure cognitio

permissa est, vel aliter ex natura rei nocet sententia super re à se possessa,vel detenta,vt veriorem opinionẽ resoluit Guillel. Benedi. *in c.Raynutius.verbo, & vxorem.decis.2.n.147.* sequitur Barbo.*in l.qui prior.29.à num.93. cur multis seqq. ff. de iudi fol.289.* dicentes,verius esse, secularem iudicem, in quibus casibus sententiam validè tulit aduersus clericum, posse iubere executionem fieri in eius bonis temporalibus.*l.addictos.cum gl.C.de Episcopali audien.l.2.C.vt nemo priuatus*, qui testatur ita cõmuniter practicari in Lusitania, & ita esse
97 lege illius regni determinatum.Et reddit rationem, quia eodẽ modo,quo cognitio causæ pertinet ad secularem, ita etiam executio in temporalibus debet ad eum pertinere, vt etiam ipse Barbo.*in l.si quis posteaquam.n.165. de iudic. fol.105.*& iudicium executiuum,atque sententiæ executio debet spectare ad il-
98 lum iudicem,qui de causa principali cognouit,vt dicit Mart.*tract.de iurisd.4.p.cent.1. casu 89.n.33.* per *l.nulli.C.de iudi. & ordinarij. C. de rei vindi.cap.1.de caus.poss.& propri.* Hanc partem, & opinionem tenet etiam Trentacinquius *l.1. quæst.forens.q.79.* eam etiam tenet Innoc.*in c.1.de mu. peti.*vbi dicit,quòd iudex laicus exequitur sententiam suam in bonis clerici coram eo reconuenti.Sequitur Felin. *in c.significasti. sub n.4.vers. sed moderni tandem tenent*, &c.*de off. deleg.* & testatur ita tenere Modernos ibi per doctrinam Innocentij. Tenet etiam Ioan.de Immol.*in c.1.de mutuis peti.* latissimè comprobat Carolus de Grassis, *de effect.cleri.effectu 1. à n.789.& 791.* post Palac. Rub.secus si executio in persona sit facienda clerici.

99 Et Barbo. *vbi proximè n.99.* respondet ad illam difficultatem, quæ oritur ex sua resolutione,nempe; pari ratione iudicem ecclesiasticum in casibus, quibus potest contra laicos procedere, posset etiam executionem facere in eorum bonis, cùm contrarium verius sit ex iis, quæ Couar.*in practic.quæst.c.10. n.2.vers.3.* cui satisfacit Barbo. *d.n.99.*in hac materia esse constituendam differentiam inter iudices ecclesiasticos, & seculares, nam seculares possunt exequi suas sententias in bonis temporalibus clericorum, & tamen ecclesiastici non possunt suas exequi,in temporalibus laicorum. Ratio differentiæ est,
100 quia licèt personæ clericorum sint exemptæ à iurisdictione secularium,bona tamen temporalia ipsorum, cùm sint in territorio regis secularis,illi subiiciuntur. Feli. *in c.eccles.n.8. de constitutio.* & nos alibi latiùs & ideo secularis tanquam in bonis sitis in suo territorio,
101 poterit facere executionem.*l.qui restituere. ff. de rei vindi.* ecclesiasticus autem vltra ambitum ecclesiæ, & pertinentia ad spiritualia, nullum censetur habere territorium. *c. licèt ex suscepto. de for.competen.c.causam. el 2.*& ibi Panormi. *n.3. qui filij sint legiti.* gl.& Bal.*in l. episcopale. C. de episcop. audi.* Bellug. *in specul. Princip.rub.14.§.nunc videamus.n.37.pag.87.*& eadem ratione non posse iudicem ecclesiasticum proprio iussu, & authoritate iubere capi laicum, tanquam existentem in alieno territorio,comprobat latè ipse Barbo.*à n.99. cum seqq.* & passim alibi per Doctores.

Et pro hac parte facit, nam in casibus, in 102
quibus iudici ordinario ecclesiastico specialiter permittitur cognitio,& punitio religiosorum, aliàs à sua iurisdictione exemptos, & priuilegiatos, in iis omnibus potest ipse Episcopus ordinarius suas exequi sententias aduersus præfatos religiosos, nulla præmissa, nec postulata requisitoria. ita latè examinãs concludit post alios Cened. *in canoni. quæst. q.26. à princ.* vbi mirabiles adducit doctrinas, quæ nostræ rectè conducunt.

Hinc videmus, quòd in iis casibus,in qui- 103
bus clericus propter negotiationem debet gabellam, potest coram iudice seculari conueniri, & illam ab eo exigere, & exequi in temporalibus, scilicet; ipsius clerici, captis pignoribus ad solutionem adstringere, persona tamen eius semper excipienda,nec propter gabellæ debitum incarceranda, ita Mexia Pontius in pragma taxæ panis *conclus. 5. num.23.* Petrus Rebuff. *ad l. Galli. 2. tom. de mercato. minutatim venden. gl.13.* Boërius *decisione 246. num.4.* bene Azeb. *in l. 11. tit.3. lib.1. recopi.* optimè explicat Lasar.*tractatu de Gabell.cap.19.num.84.*qui *n.85.*ex resolu. per Gregor. Lop. *in l.49. ver. las franquezas in fi. tit.9. p.1.* aduertit, si dubium fuerit,an cleri- 104
cus sit negotiator nec ne, poterit iudex laicus de causa cognoscere, tanquam de fundamento suæ iurisdictionis.

Hinc depositario,seu sequestrario consti- 105
tuto clerico per iudicem laicum, ipsemet potest depositum ab eo remouere, & astringere ad restitutionem captis pignoribus, & tenent omnes Doctores suprà citati in proposito in fundamentis contrariæ partis. à num. 90. & seqq. & idem tenent plures alij, quos refert, & sequitur Menoch. *de recuper. poss.rem.15. num.215.* Marant. *de ordin. iudicio. 4. p. dist. 11. n.62. & 37.* Aufrer. *in tract. de potest. secul super eccles.2.regul. fall.14.* Auiles *in cap.20. præto. gloss. execution. num.6. & in cap.20.verbo, vsurp.r.num.10.*Didac.Perez *in l.1. tit.10. colu.1142. lib.3. ordin. vers.quæri. 12.* Gregor. Lopez *in l.3. tit.3. p.5.* plurimi, quos refert, & sequitur Mexia *in pragmatica, taxæ pan. concl.5. num.35.* infiniti penè sequuti per Bobadi. *in politi.lib.2. c.18.n.130.* plures referens sequitur Prosper Farinacius

in

*in pract.crimi. quæst.8.sub n.*123. quando executio sit facienda in re,non tamen in persona clerici, ita eleganter latè Grassis *de effecti. cleri. effectu* 1. *à n.*855. vbi latissimè & tenent Ioa.Iacob.Masull. *in addit.ad Capi.decis.7.n.*4. allegans Vrsil. ad Afflict. *decis.*173. Calefat. *in l.*1.*n.*36. *vers. id. cap. clericum ff. de iudi.* dicentes, quòd si executio sequestri, aut depositi est realis, non personalis, possit per eundem iudicem laicum fieri.

106 Innumeros alios & singulares casus singillatim eleganter refert Castell. à Bobadil. *in poli.lib.*2.*c.*1.*à n.*66.*n.*117.*& n.*118.*n.*122.*n.*123. *& n.*124.*n.*126.*& n.*137. *& seqq.n.*109.227. *n.*244.*n.*153.*n.*306.*&* 320. Quibus quidem casibus specialiter ab eo relatis post multorum Doctorum comprobationem,potest iudex secularis cognoscere aduersus Ecclesiasticas personas, & simul suam sententiam exequi in earum bonis temporalibus, & compellere captis pignoribus, quos omnes casus per te videre poteris, mihi autem ad nostræ doctrinæ comprobationem sufficiet referre,non transcribere.

107 Nec est audiendus Marta ex proprio marte,& debilibus quidē rationibus motus cōtra communem (vt assolet)in casibus quibus illum retulimus sursum n.90.& sequentibus.

108 Huius tamen partis resolutio minorem habet difficultatem in clerico possidēte rem emptam in subhastatione, postmodū annullata,& executione reuocata,vel vbi interueniente executoris excessu, rem emit,vel aliter nactus est,vel quādo rem litigiosam possidet,quia iis casibus cùm venditio,& acquisitio sit nulla,fingitur,& consideratur à iure, res adhuc permanere in potestate alienantis, & nunquam eius dominium euasisse, vt de re litigiosa communiter Doctores affirmant, quos retulimus suprà hac 4.p.c.8.de excessu, de perso.ad person.vers.supradictis conuenit à n.168. de cæteris verò probauimus suprà hoc c.vers.vides igitur.n.63.& 64.cum seqq.

109 Sed sic est,quòd quando propter nullitatem alienationis(vt in pacto de non alienando rei pignoratæ adiectū de quo suprà)consideratur, & fingitur res adhuc esse in potestate alienantis, executio, quæ contra illum competit, habet etiam locum aduersus clericum illius rei tertium possessorem, & hoc corā iudice seculari,vt post Guil.Bal & alios dicit communem Aufr. *de potesta.secula.super Eccles. regul.*2. Gregor. Lop.*in l.*51. *tit.*6. *p.*1. *gl.*4.Vallas. *de iur.emphyteu.q.*17.*n.*7.Boba. *in polit.lib.*2.*cap.*18.*n.*204. optimè Parlad *lib.*2. *rerum quotid.c.si* 2 *p* §.1.*num.*11.quem referens sequitur Ceuall. *in contra commu. tom.*1.*q.*36. *à n.*14. vbi latiùs prosequitur plurimos allegans, licèt contrarium tenuerit Gasp. Rodrig.*de annu.reddit.lib.*2.*q.*9.*n.*58. *vers. quod amplia. & n.*59. contra quem, & meritò iterum tenet multo post hæc scripta idem Ceual.*in contra comm.*4.*p.q.*899.*à n.*80.

Ex eodem fonte fluit, rem litigiosam, in 110
Clericum lite pendente alienatam, posse ab eo auocari per iudicem secularem,& in eum directò fieri executionem sententiæ latæ ab eodem iudice; tenent Vrsil. ad Afflict. *decis.*331. *num.*3. cum quo transit Carpan. *ad stat Mediolanen.*68. *num.*114. *tom.*1. & Bin. *cons.*187. *num.*10. optimè Marius Giurb. *in decis*62. *num.*7. *ad fi.* nec obstat Vincen. de 111
Franch. *decis.*549. *num.*9. qui per Ab. *in c. Ecclesia sanctæ Mariæ num.*11. *vt lite pendente* (qui quidem nihil adducit ad propositum) & per Socin. *cons.*10. *num.*30. *volu.*4. dum affirmat, alienatione facta lite pendente in clericum, non à iudice laico, sed ab Ecclesiastico facienda est executio in eum: quoniam si ratio, qua se fundat Franch.esset vera, præcisè & necessariò procederet eius doctrina. est enim aduertendum, esse inter Doctores controuersum, & in duas opiniones facta diuisio; an alienatio facta in fraudem iam paratæ executionis contra debitorem requirat recisionem, vel directò possit ipsa res in pignus executionis capi, alij enim requiri dixerunt, & hanc sequutus opinionem Franchis nihil mirum, vt illam firma- 112
ret doctrinam, etenim recisio requirit ordinem iudicialem, & viam ordinariam,& supponit contractum mero iure validum. alij autem non requiri huiusmodi recisionem sectantur, quorum opinio magis fre- 113
quenter ab omnibus est recepta. Bal.*in l.executorem n.*22. *C. de executio. rei iudica.* Castr. *n.*8. Iss. *n.*10.Cuma.*n.*5. Herculan. *n.*46. Lasius *in l.à diuo Pio* §.*si super rebus.de re iud.* Ripa *in l.*1.§.*si hæres.num.*21.*ad Trebell.* Couarr. *in pracli. c.*15. Villalo.*in ærario commu.opinio. litera A.nu.*132. Papon. *cons.*63.*n.*4. Pancirol. *cons.*186.*n.*17. Ludoui.Perus.*decis.*26.*num.*9. Bella.*tom.*2.*commu.opi.lib.*7. *tit. de executio.rei iudi. num.*55. Dueñ. Diaz ad Afflict. eiusdem opini. recenset Aloys. Leo *in l.*1. *numer.*4. *C. de aliena. iudi. mut. cau. fact.* Vrsill. *decis.*396. *num.*38. *num.*7. Natta *cons.*250. *num.*3.*&* 4. Æmill. *cons.*51.*numer.*6. Neuiz. *cons.*20 *num.*13. Decius *cons.*187.*&* 189 *in fi.* Hondedeus *cons.*20. *numer.*52. *&* 56. *volu.*1. Nig.Campan. *in cap. Reg. Neapol.*151.*num.*4. Carpan. *ad stat.* 160. *num.*38. *p.*1. Curti. Senior *cons.*73. Ruin. *cons.*87.*num.*1. *volu.*4. Ozas. *decis.*64. *numero* 5. Ann. *singulari* 28. Capicius *decis.* 128. *numero* 12. Rimi. Iun. *cons.*100. *per totum volu.*1. Guid. Papæ *decis.*81. Socin. *cons.*13. *volu.*4. Bursat. *cons.* 100. *numero* 23. Torret. *cons.*66. *volu.*2.

Menoch. *conſ.* 319. *n.*12. *&* *conſ.* 1187. *num.*4. *& de adipiſ. rem.*5. *num.* 127. Cumia. *Ritu* 9. *num.*37. Surd. *conſ.*533. *num.*4. *&* 40.& poſt Parlador. quem ſequitur latè & optimè Mar. Giurb. *in d. deciſ.*62. *numer.* 6. *&* *ſeqq.* qui quidem omnes,& alij plurimi, quos nos retulimus latè hac 4. p.c.8. à num.174. illam ſequuntur in hac controuerſia diſtinctio-
114 nem ; quòd quando dolus committitur in fraudem executionis, puta ; quia iam pendebat lis ſuper ea, alienatione facta in tertium in actione perſonali, fit directò executio, etſi vitio litigioſi lis eo caſu affecta non ſit. aut etenim alienatio facta eſt duntaxat
115 in fraudem creditoris, puta ; anteaquam lis mota ſit, & tunc priùs reſciſſorio iudicio agendum eſſe. & ſic cùm in caſu, de quo agimus, reſciſſoria non ſit neceſſaria, quod eſt fundamentum Franch. meritò per eius ſubuerſionem doctrina corruet, vt & illi ita ſatisfacit Marius Giurb. *vbi proximè d. num.*7.

116 Quò pertinet, quòd cùm is, qui dolo deſiit poſſidere, pro poſſeſſore habeatur, *l. pro poſſeſſore. de regul.iur.*latiſſi. Peregrin.*de fideicommiſſ. artic.*46.*à num.*26.*fol.*286. Gratia. *diſcepta. forens. cap.*78. *à num.*9. *cum ſeqq.tom.*1. vel aliter de ſimulata donatione, venditione, aut alienatione facta in clericum, aut aliàs, ſi appareat verè rem non exire de po-
117 teſtate conuenti, aut conueniendi etiam in clericum,fiet executio per laicum iudicem, latè Parlador. *lib.* 2. *rerum quoti. cap. fin.* 2. *p.* §.1. *num.* 11. plurimos etiam referens ſequitur Caſtell. à Bobadill. *in politi. lib.*2. *cap.*18.
118 *num.*132. & quòd data doloſa alienatione in tertium fiat executio, ex aliis probat Aſin.*in praxi* §. 31. *c.*4. *à prin.*Mart. *de iuriſd.*4.*p.cent.* 1. *caſu* 35.*n.*14.

119 Et his accedit, quòd quando quis poſt commiſſum delictum, & poſt citationem realem, vel verbalem, & ſic præuenta iuriſdictione, vel etiam non præuenta, ſi verè, vel præſumptiuè apparet in fraudem ſe feciſſe clericum,adhuc coram ſeculari iudicio ſit cõueniendus, per quem fieri poteſt etiam condemnatio, & ſimiliter executio in pœna pecuniaria in temporalibus, non tamen in perſona clerici,cùm ſit iure diuino exempta à iuriſdictione ſeculari. attamen in bonis ſecularibus poteſt executionem facere condemnationis. ita poſt alios Aufrer. *de poteſt. ſecul.regul.* 1. *fall.*11. Nauarr. *in c.non dicatis* 12. *q.* 1. *n.*92. *ad fin.* plures Gutier. *in pract. ad ll. Reg. l. p. quæſt.*5. *num.*3. Vincent. de Franch. *deciſ.*384. *num.*3. 2. *p.* plures per Boſſ.*in praxi cri.tit.de pœnis* 38.Couar.*pract. quæſt.c.*32.*n.*4. *verſ.concluſ.* Placa *de delict.cap.*35. *num.*11.Iul. Clar. *in prax.*§.*fi. quæſt.*36. *num.*43. Gama *de ſacram.præſt.queſt.*5.*n.*27.Viuius *lib.*1.*commun. opin. verbo,clerici. verſ. eccleſiaſticus.* Anton.de Matth. *de prorogatione iuris. n.*57. latè proſequitur Barboſ. *de iudi. ad l. ſi quis poſteaquam. à num.*215. ex eo, quia priuilegium acqui- 120
ſitum per fraudem, nihil prodeſt acquirenti. *l. hos accuſare ff. de accuſatio. l. ſi maritus.*15. §. *lege Iulia. de adulter.* & quia iudex ſecu- 121
laris hoc caſu magis dicitur iudex cauſæ, quàm iudex perſonæ clerici, vide Barboſ. ibi,qui per multos numeros multa adducit ad propoſitum.

Hinc falsò opinari conſtat Martam *vbi* 122
proximè num. 9. quem adduximus pro contraria parte in vltimo fundamento. n.93. aſſerentem,contra clericum, in quem res litigioſa alienata eſt, non poſſe per ſecularem fieri executionem ſuæ ſententiæ latæ ſuper ea,per text. *in cap.eccleſ.*1.*vt lite pendente*,motum ex eo, quòd ſummus Pontifex auocauit ad ſe cauſam à Senatore vrbis,quia in iu-
riſdictionem temporalem non ſe intromit- 125
teret Pontifex, niſi attendens, Senatorem non poſſe, de clerico cognoſcere. cui reſpondetur, quòd ſummus Pontifex ſe intruſit in cauſa, tanquam Dominus temporalis vrbis Romanæ,cùm ſit de patrimonio eccle- 124
ſiæ.*c.Conſtantin.*96.*d.*vt optimè poſt Hoſtien. aduertit Abb.*in d. c. eccl. ſanctæ Mariæ.num.*7. ex text.*in cap.per venerabilem. de electio. lib.*6. qui quidem Doctores ad prædictam difficultatem alias ſimul ſolutiones aſſignãt. Vide latiſſimè per Eſcac.*de appella.q.*8. *à n.*127. *art.*6. *per totum*, vbi latè de appellatione à Senatore. & faciunt quæ Felin. *in c.ſignificaſti. ſub n.*4. *de off. delega.* quod & in hoc caſu quando adeſt vitium litigij, à fortiori dicendum eſt, quippe ſi in ſuperiori, vbi propter alienationem in fraudem executionis paratæ, ad pecuniam res à clerico pignoratur, quo caſu non contrahitur vitium litigij. vt tenent Vrſil. Carpa. Beni. & Giurba ſuprà. multo fortiùs dicendum eſt,quando ipſa res eo ſit vitio affecta, quam quocunque vadat comitatur.

Huic etiã parti rectè & fortiter fauet,quod latè adducit comprobans Peregr. *in tract. de fideicommiſſ.art.*48.*n.*62.*&* *ſeqq.*quòd ſi clericus vigore *l. fin.C.de edicto diui Adri.*mittatur in poſſeſſionẽ hæreditatis authoritate iudi- 125
cis ſecularis, & poſtmodũ tertius compareat coram eodem iudice pro ſui intereſſe, petẽs reuocationem poſſeſſionis, vel quia nõ fuit, vt debuit citatus, vel aliam aliquam legitimam exceptionem opponit;tunc ipſe iudex ſecularis erit iudex competẽs,ad huiuſmodi poſſeſſionis reuocationẽ,quia à principio hęc poſſeſſionis datio nõ fuit liberè, ſed reuocabiliter,conditionalitérque cõceſſa, ſiue quia

expreſsè

126 expreſsè appoſita fuit clauſula (ſaluo iure, *&c.*) ſiue non expreſſa huiuſmodi conditione, quia tacitè ſunt ſubintelligitur. *l.2. §. ſi quis à Principe. & §. meritò. ff. ne quid in loco publi.* gl. fi. *in cap.2. vt lite penden.* gl. *in l. fi. C. ſi contra ius vel vtilit. pub.* & ibi B. & cæteri. Marta *de iuriſd.4. p. cent.2. caſu* 159. *num.22.* origo enim rei ſemper attendi debet, ſecundùm ea, quæ nos latè ſuperiùs diximus. Et contra hanc doctrinam (quæ vera eſt, & practicabilis) curandum non eſt de Marta *in tract. de iuris.4.p.cent.2.caſu* 159. in eam inſurgentem, vt de more habet. Peregri. autem ſequitur Paz *tract. de tenuta 2. p. cap.64.n.13.* facit Bald. doctrina *in d.l.fi.n.45.* Cepola *conſ.* 28.29.& 30. pro noſtra opinione.

Quibus quidem rationibus, & authoritatibus, prout & praxis communiter obſeruat, quòd reuocata executione, cuius contemplatione Clericus tertius emptor per ſubhaſtationem poſſidet, vel aliter ab illa executione ſit cauſata ſua poſſeſſio, vel quando per executorem excedentem in eum fuerit
127 res tranſlata; poterit per eundem executorem auocare, quod quando mediante exceſſu, aut inordinato proceſſu rem clericus fuit adeptus, vt poſſit tunc res ipſa à clerico auocari per ſecularem, pro indubitabili teneo; ad quod vltra ſuprà dicta illud conſidero, quoniam tunc iſte talis non poſſidet. Enimuerò quando iudex, ſeu executor ex-
128 cedendo, attentando, aut aliter, nulliter proceſſit, iuris ordinem omittendo, nec priuat poſſeſſorem poſſeſſione, nec illam transfert in accipientem, vt & nos exactè probauimus ſuprà hac 4.p. cap.8. de exceſſu de perſo.ad perſo. verſ. nunc. tractandum. n.100.
129 & ſic cùm careat poſſeſſione, ſe executioni rei opponere non poſſe, indubitanter eſt, vt & ibidem nos probauimus, præcipuè n.73. & 62.

Ex præfatis pendet etiam reſolutio ad propoſitam ſuperiùs difficultatem; an iudex Eccleſiaſticus vim faciet inhibitionem emittere executori laico, quando in clericum poſſidentem rem, de cuius executione tractat, & an ab huiuſmodi inhibitione appellationi interiectæ non deferens, vim faciat
130 Eccleſiaſticus. In quo dicendum venit, quòd quando ſententia lata à ſeculari virtualiter, aut in conſequentiam, aut ſecundariò præiudicat clerico poſſeſſori ex natura rei, & iudicij; tunc non poterit inhibere executori, ſecus autem quando ſui natura virtualiter, nec in conſequentiam clerico poſſeſſori non citato minimè præiudicat ſenten-
131 tia; quia tunc ſicut non poterit ſecularis exequi in clericum, ita nec vis fiet inhibendo, quæ reſolutio rectè & apertè colligitur ex Mar. Anto. Genuen. ſuperiùs pro contraria parte præcedentis difficultatis allegato, *in praxi Curiæ Neapo. Archiepiſ. c.2. per totum*, dum concedit inhibitionem, quando iudex ſecularis non poteſt exequi aduerſus rem clerici, & ſic rectè ſequitur per argumentum à contrario ſenſu, & à ratione ceſſante, (in qua ſe fundat) quod vbi poteſt ſecularis exequi, minus poterit Eccleſiaſticus iudex inhibere, tunc namque poteſt inhiberi ſecularis, cùm procedere in cauſa contra 132
clericum non poteſt, latè per Lancelo. *de attenta. 2. p. cap.20. in præfatione à numer.77.* latè etiam Mandoſ. *de inhibitio. quæſt.10. vſque ad quæſtio.14.* benè Mart. *de iuriſ.2. p. cap.42. per totum*, vbi etiam tractat, an, & 133
quando appellatio ab inhibitione, vel eius reuocatoria amoueat impedimentum iudici laico inhibito, vt de cætero queat in cauſa liberè procedere.

Sed hæc reſolutio indubitanter procedit, 134
quando ſecularis, qui poteſt exequi, proſequi iam executionem incipit, an autem idem erit, vbi iudex Eccleſiaſticus præuenerit inhibitionem nondum incipiente ſeculari, magna eſt difficultas, ex eo, quod dicit Proſper Fari. *in practi. crimi. tom.1. q.8. ſub num.25. verſ. ſublimita ſecundò.* cum Gerard. *ſingul.96.* poſt Bal. Butr. & alios, quos ibi referendo ſequitur, nempe; iudicem ſecularem de quæſtione facti rei ſpiritualis incidenti poſſe cognoſcere, niſi quando iudex Eccleſiaſticus inhibuiſſet iudici ſeculari, ne ſe intromitteret in quæſtione ſpirituali, etiã 135
ſuper ſolo facto conſiſtente, nam ſi hæc inhibitio emanaſſet immediatè, & anteaquam iudex laicus inceperit, cognoſcere ſuper illa facti quæſtione, non poteſt ſe in ea ampliùs intromittere, & ideo eſſe cautelam (dicit ille Fari.) vt oblata incidenti ſuper ſpirituali cauſa quæſtione, etiam facti coram ſeculari iudice, is, cuius intereſt, ſtatim Eccleſiaſticum iudicem adeat, ab eóque petat, vt illius quæſtionis cognitionem aſſumat, laicúmque inhibeat, qua emanata inhibitione, anteaquam iudex laicus de cauſa cognoſcere incipiat, illa terminanda erit per iudicem Eccleſiaſticum, & non ſecularem. quam difficultatem vlteriùs non diſputo, cùm defeſſus calamus longam examinationem iam non patiatur.

Nunc autem quæri poteſt: an exceſſus 136
repoſitio effectus ſuos extendat ad fructus perceptos per poſſeſſorem rei, de cuius repoſitione, & reſtitutione tractatur, etiam ſi in ſententia reuocatoria executionis de eis nulla facta ſit mentio. Et videtur quòd non. quia ſententia ad non expreſſa non por- 137
rigitur, cùm ſit ſtricti iuris, vt capitibus ſu-

perioribus latè diximus. Et quia iuſtè poſſidet, qui authore Prætore poſſidet.*l.iuſtè poſſidet. de acquir. poſſ.* & cùm vigore ſententiæ iudicis poſſidet, bonæ fidei poſſeſſor iudi-
138 catur, quo caſu ſuos facit fructus, nec teneri ad eius reſtitutionem.iuxta text. *in l.4. §. fi. ff finium regund.§.ſi quis à non Domino.inſtit.de rerum diui.l. bonæ fidei emptor. ff. de acquir. rer. domi.* Curti. Senior *conſ.71.* Afflict.*deciſ.188. num.2.* & poſt alios Boëccius *conſ.85. ſub num.13.* Petr.Surd.*conſ.115. num.1.* vbi ſub-
139 dit, etiam quòd poſſideret ſine titulo, vel cum titulo inualido.*l.quæſitum in fi.de acquir. rer.domi.* Menoch. *de recuper. rem.15. n.582.* alios allegans,quæ concluſio procedit,etiam ſi ſententia, cuius occaſione quis poſſidebat, reducatur ad irritum, vt tenet Boëccius *d. conſ.95.num.24.*

140 Sed contrariam ſententiam, & opinionem longè de iure veriorem, receptiorémque exiſtimo; imò quòd ſententia, aut executione irrita, & reuocata, cuius cauſa, & contemplatione quis poſſidebat; rem cum fructibus reſtituere teneatur. Quod proba-
141 tur, quia quando titulus ſui natura eſt reſolubilis, facta reſolutione, res cum fructibus interim perceptis reſtituitur. *l. eum qui emit. in prin.l.item quod dictum eſt.l. Imperator ff. de in diem adiect.l.is qui §. ſi fundus.ff.quod vi aut clam.l.fi. ff. de iure fiſci.l.1.§.1.& l.quod ſi nolit. in fi.iunct.l. cum autem. §. cum redhiberetur ff. de ædilic. edic. l. lege ff. de leg. commiſſ. l. cum quis.* & ibi Angel. & Alexander *ff.de conſuetud.ob cauſam.l.videamus. §.item & indebitum, & duobus ſeqq.ff. de vſur.l.1.* vbi Angel.Paul. & Alexan. *C. de ijs quibus vt indig.* & voluit gl. *in l. ſi mortis cauſa donat.* & ibi B.*ff.de dona. cauſa mor.*Bal.*in l.vlt.C.de vſu. & fruct. leg. & conſ.294. donatio cauſa mort. in prin. lib.3.* Panormi. *in c.illo vos colu.2.de pigno.*Ang.Areti. *in §.1.vlt.colu.verſ quæro quando reuocatur.inſt. quib. non eſt permiſſum facere teſtam.* Franci. Cre. *ſingul.15.ſi legatum ſoluitur.* Tiraq.*in l.ſi vnquam.verbo,reuertatur.n.268.*

142 Hinc fit, quòd quando titulus reducitur ad non titulum, & cauſa ad non cauſam, res cum fructibus reſtituitur à poſſeſſore. Bal. *in l. fi.C. ſententiam paſſis.* Felin.*in c. cum cauſa colu. penul. verſ. reſpectu autem fructuum. de re iudi.*Tiraq. *vbi proxim. num.278. ad fi.* & cæteri citati Doctores. Roman. *conſ.454. ſub num.27.* inferens, quòd ſi titulus redactus
143 ad non titulum, vel habens ortum à cauſa irrita, non operatur acquiſitionẽ fructuum. ſequitur Natta *conſ.535.num.12.* Cacher. *deciſ.Pedem.160.num.12.* Surd. *deciſ.25.num.21. & deciſ.45. num.11. & deciſ.163. num.16.* & idem *conſ.115. quaſi per totum. & conſ.268. num.29.30. & 31. & conſ.372. num.21. lib.3.* Fab.Turet. *conſ.13. num.24. & conſ.23. n.11. volu.3.*Rimi.Iun.*conſ.333.num.21.& num.51.* & idem *in §.1. inſtitu. de donatio. num.601.* Maſtrill.*deciſ.29.num.5.6.& ſeqq.*

Hinc etiam eſt, quòd quando poſſeſſio- 144
nis apprehenſio, per aliquem facta, ad non poſſeſſionem reducitur, tunc res ipſa cum fructibus interim perceptis ab ipſo poſſeſſore auferuntur; quamuis iudicis authoritate in poſſeſſionem miſſus fuerit,tenet Rom. *conſ.454.num.25.& tribus ſeqq.* Natta *vbi ſuprà n.11.* Menoch. *de recuper. rem.15. n.638.* Matthæus de Afflict. *deciſ.218. num.4. & 5.* Ozaſ. *deciſ.159.num.12.* Innocen. *in c. conſultatio.num.1.verſ. idem etiam.de iure patro.* Menoch. *de retinen.rem.3.num.93.* Areti. *in l.intereſſe n.1. de acquir. poſſ.* Chriſtophor.de Paz *in tract.de tenut c.11.n.13.*

Et in terminis, quòd irrita, aut annullata, 145
ſeu reuocata ſententia, cuius cauſa, & contemplatione quis poſſidebat,res ſit cum fructibus reſtituenda, eſt text.optimus *in l.filiofamil.§.cõtra tabul. ff.de inofficioſo teſtam.*quam meritò omnes exclamant, probant Ab. *in c. cum cauſ. vlt.nota.de off.deleg.* Fulgoſ.*conſ.136. num.2.& conſ.190.num.3.* Prouinz.*in collect. ad text. in l.ſi non ſortem.§. ſi centum. ff. de condictio.indebi.* Afflict. *deciſ.218.*vbi Vrſill. *deciſ.240.num.2.& deciſ.249.* Roman.*conſ.454. num.26.& 27.*Natta *conſ.535.num.12.*Alciat. *conſ.160.num.10.* Curtius iun. *conſ.153. n.16.* Mazol. *conſ.109.num.4.* Capic.*deciſ.210.n.12.* Coſta *tract. de ſcientia & igneran. gl.13. n.8.* Torniol. *conſ.79.num.9.* Sfort. *conſ.96.* Lamberteng. *de contracti. mulier. gl.1. num.223.* Vaſq. *lib.3. controuerſ. vſu frequent.79. num.9.* Ioan. Garc. *de expenſ. cap.23. num.24.* Burſa. *conſ.73.& conſ.220.* Cardinal.Tuſc. *practicar. concluſio.litera E. concl.490. num.30.41. & 53.* Bardell. *conſ.59. n.7.* Rauden. *de analog.c.37. num.209.* Aldoui. *conſ.50.num.38.& conſ.51. num.37.* Plot. *conſ.38.num.14.* Gutier.*conſ.15. num.11.& 12.* Riminal.Iunior *conſ.333. n.19.* Aſi. *de executione §.4.cap.21.* Petr. Surd. *conſ 14. num.16. & conſ.115. num.11. & conſ.168. num.20. & conſ.372. num.21.* Rebuf. *de liter. oblig.art.1.gl.12.num.4.* Morot.*conſ.58.num.8.* Boſſ. *tit.de damna.in ſol. num.1.* Cæphal. *conſ.198.num.2.* Præt. *conſ.206. n.39.* Peregr.*conſ. 3.num.71.volum.1.* Menoch.*de recuper.rem.15. num.638.& de retinend.num.26.*Pinell.*in l.2. p.2.num.31.C.de bon.mater.& in l.2.p.2. cap.4. num.10. C. de reſcin. venditio.* Cumi. *ritu 17. num.157. & 158. & ritu 91. num.17.* Ozaſc. *deciſ.Pedem.160. num.10.* optimè Petr. Surd. *deciſ.45. à num.10. vſque ad 12. & deciſ.25. à n.21.* & iterum *in tractatu de alimentis tit.1. quæſt.124. num.8.* Giurb. *deciſ.89. per totam,* vbi mirabiliter.Maſtrill.*deciſ.29.num.4. & 5.*

Gratian.

Gratian. *diſceptatio foren.c.157.num.27. & ſuprà*,& inſuper mox citandi.

146 Et quòd quis teneatur reſtituere fructus, quos percepit virtute decreti,in quo fuit adiudicata poſſeſſio propter aliquod debitum, etiam pro parte debiti,quod debebatur,tradunt Matth.de Afflict. *deciſ.218.ad fin.*.B. & Iſſ. *in l. ſi non ſort.*§. *ſi centum. ff. de condictione.*& alij,quos citat Menoch.*de retinen.rem.1. num.26.* Barboſ. *in l.diuor.* §. *fi.num.52. pagi.* 1241. *ff. ſolut. matrim.* poſt Paulum de Monte Pico *in l. poſt contractum num.*103. *ff. de donatio.*Bolognin.*in l.2. ff. ſi quis rem minor.*Neuiz.*conſ.77.num.23.* Padill. *in l.2. num.23. C. de reſcin. vind.* Boër. *deciſ.44. num.26. & in conſ.23.num.*10. Ferra. *in form.in actione hypothecaria pag.379. num.*1. Pelaes à Mieres *in tract.de maior. quæſt.25. num.36.3.p. in nouiori impreſſione.*

147 Et quòd quando debitor,cuius bona vendita fuere propter appretium, à tali appretio appellauit, & per iudicem appellationis fuit tale appretium reuocatum, creditor teneatur reſtituere fructus, quos vigore appretij percepit, tenet Matth.de Afflict. *deciſ.* 188. *num.*4. Barboſ. *in d.l. diuor. n.*51. *&* 52. Mieres *vbi proximè num.*28. *& ſeqq. & num.* 34.*&* 35.

148 Et corroboratur, nam facta venditione ob debitum, ſi res reddi iubeatur debitori, non ex gratia, ſed ex iuſtitia, & iuris diſpoſitione dictante, fructus etiam reſtituendi ſunt illi, vt poſt Paulum de Monte Pico,Bologni.Neuiz.Padill.*locis proximè citatis* reſoluit Petrus Barboſ. *d.*§.*fi.num.*51. & poſt Ferrara *vbi ſuprà.* Menoch. *de arbitra. caſu* 288. *num.*19. Pedemon.*deciſ.*160.*num.*16. in praxi notandum dixit Mier. *d.3. p. quæſt.25. n.36.* & faciunt, quæ nos ſuprà diximus hoc capite in prioris quæſtionis reſolutione, fundam. 5.verſ.quod vlterius, & quinto probatur à num.39.& ſeqq.

149 Et non ſolùm quando ſententia, & executio reuocata eſt per viam appellationis, ſed & per reuiſionem, vt vtroque caſu ſit res cum fructibus reſtituenda, iuxta text. *in auth.quæ ſupplicatio.* & ibi notat gl. cum legitimis augmentis, *C. de precibus Imperatori offerendis.*& Bal. *num.*5.Aloyſ. *num.*26.Rebuf. *ad Regias conſtitutiones tit.de ſenten. execu. art.* 5.*gl.*3. *num.* 3. *&* 4. Franch. *in c. dilecto n.*33. *de appellationi.* Morla *in emporio iuris. tit. de iuriſd. omnium iudi. in præmiſſ. num.*73. Vincent.de Franch.*deciſ.*224.*& deciſ.*288. *& deciſ.*120. Capi.*deciſ.*202. *num.*10. *&* 12. Muſcat.*de fideicommiſſ.mod.*18.*num.*20. Giurb.*deciſ.*89. *ſub num.2. verſ. vnde eſt quod reuocata ſententia.* Afflict. *deciſ.*88. Maſtrill.*d.deciſ.*29. *num.*9.

Quæ doctrina ampliatur, etiam in fructibus percipiendis, vt & ipſi ſint ab huiuſmodi poſſeſſore reſtituendi, ita ex Angelo, *in l. ſed parat.num.2. in fi. ff. quod metus cauſa.* Maſtrill.*in d.deciſ.*29. *n.*5. Giurb. *d. deciſ.*89. *ſub num.*2. Pacif. *de Saluian. interdicto, inſpectio.*4.*cap.*1. *num.*47. & etiam contra fiſcum, text. *in l.*1.*&* 2.*de fide haſtæ fiſcal. lib.*10. & ita deciſum fuiſſe teſtatur Giurb. *vbi proximè ſub d. num.*2. & faciunt ad propoſitum, quæ dicit Lancelo. Rober. *de attenta.*3.*p.cap.*31.*à num.*22. *& ſuprà*, quòd attentans non excuſatur à fructibus, quos percepit, ſed nec ab iis, quos percipere potuit,etiam ſi in ſententia omiſſum ſit, dicere de iis, quos percipere potuit, dummodo ſint percepti ab aliquo tertio, qui cauſam habuerit ab ipſo attentante condemnato, prout ita fuiſſe dictum in vna Peruſina attentatorum coram Put.vt eſt deciſio in recollectis Achil.de Graſſ.140. *fructus perceptos. ſub rub. de fructib.* affirmat Lancelo. *vbi proximè.* & generaliter Mandoſ. *in tract.de commiſſio.*14.*formul.commiſſionis attenta. in verbo, fructus.* Enimuerò ſi huiuſmodi condemnatus attentans aliquam allegat iuſtam cauſam,ſe excuſandi à fructibus percipiendis, puta; quia dat aliquem tertium, qui illos percepit; tunc licèt excuſetur à fructibus, quos percipere potuit, ita vt pro eis executionem euitet, non tamen excuſatur ab iis,quos ipſemet percepit. Mil. *verbo, attentans, lite penden. fol.*30. Achil. *deciſ.*140. Rot.*deciſ.*25. *aliàs* 597.*ſi ſpoliatus. de reſtitu. ſpoli. in antiq.* Creſcent. *deciſ.*92. Moheda.*deciſ.*2. *&* 10. Caputaq. *deciſ.*237. incipit *fructus* 1.*p.* de quo articulo nos latiùs ſuprà hac 4. p. cap. 10. de exceſſiua fructuum, *&c.*verſ. quod & illud pertinet.à n.74.& 75. & 76.cum ſeqq. & vide etiam ſuperiùs n.41. & 42.

150 151 152

Hoc enim generale verum eſt,quòd fructuum condemnatio verificetur in fructibus perceptis per tertium, habentem cauſam ab attentante condemnato,vt ex Achil. & aliis Rotæ deciſionibus firmat Lancelo. Robert. *de attenta.* 1.*p. cap.*3.*num.*23.*&* 24. Quò pertinet quod dicit Baeca *in tract. de non meliorand. filiabus cap.*33.*num.*6.*cum ſeqq.* quem ſequitur Mieres *de maior.*1.3.*p. cap.*25. *num.*42. quòd dos data filiæ vltra ſummam taxatam per legem Regni, eſt reuocanda cum fructibus.

154 155

Cuius etiam eſt farinæ, quod diximus de venditore bonorum debitoris in cauſa executionis rei iudicatæ,vel publici inſtrumenti; nulliter tamen factæ per executorem, eo quòd minimè fuêre ſeruatæ iuris ſolemnitates. nam propter hoc paſſim in tribunalibus huiuſmodi executiones annullãtur, bo-

156

nis cum fructibus debitori restitutis, soluta priùs debita pecunia, hoc est, quæ deberi omnino, apparet ex instrumento, aut re iudicata, non autem pretio, pro quo vendita fuêre, & hoc cũ legitimo interusurio simul, quod cum fructibus eiusdem rei facta omnium liquidatione proportionabiliter compensandum est, vt eleganter tradunt Ozas. *decis. Pedemon.* 160. Sequitur Ioan. Franch. Bellacom. inter communes 1. *p. lib.* 5. *tit. de prædijs minor. num.* 19. & ex aliis Gasp. Rodr. *de annu. reddit. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 61. vbi alia ponit exempla, optimè Mier. *de maio.* 3. *p. quæst.* 25. *à num.* 28. post Barbosam, *in l. diuor.* §. *fi. num.* 51. *&* 52. Gabr. *cons.* 33. *num.* 10. *& cons.* 168. *num.* 94. Nicol. Boër. *decis.* 44. *n.* 26. Ferra. *in pract. in form. libell. pag.* 379. *colu.* 1. Gama *decis.* 232. *num.* 5. & eius addition. 234. qui refert Sfortiam *cons.* 41. *lib.* 1. & legendus est ipse additionator, *decis.* 40. eiusdẽ Gamæ. Latissimè etiam idẽ probat post alios Giurba *decis.* 105. quando executio quomodolibet sit reuocata, etiam per enormissimam læsionem, siue res creditori sit adiudicata, siue quia ipse emit per suppositã personam, siue à tertio emptore, possessa per subhastationem, quem vide.

157 Quæ consideratio non extra rem est, cùm nemini dubium esse possit, excessum esse attentatum. Feli. *in c. cum olim. et* 1. *num.* 7. *de off. delega.* Mascar. *de proba. tom.* 2. *concl.* 1007.

158 *num.* 22. & excessus adinstar attentati reponitur, vt post alios Gratia. *discepta. foren. c.* 333. *tom.* 2. *num.* 7. & est de mente Lancelot. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 53. *à num.* 22. & ita in terminis dixit Rot. vt testatur Seraphi. *decis.*

159 10168. *tom.* 2. dicens, quòd excessus in executione causat attentatum, omnia quippe requisita attentatorum reperiuntur in excessu commissionis. Quare quæ diximus hactenus de attentato respectu fructuum, in-

160 telligatur & in eo, qui virtute executionis excessiuæ rem restituendam possidet, vt pariter ad eosdem teneatur.

161 Nec hos excusat ab horum fructuum restitutione titulus à iudice, & bona fides (de quibus diximus suprà pro contraria parte,) quoniam sententia reuocata reducitur ad non sententiam, & perinde habetur, ac si nunquam fuisset sententiatum, latè Borgni.

162 Caual. *decis.* 40. *n.* 51. *p.* 2. & lata vltima reuocatoria, illa prima dicitur illicitè præcessisse & omnia retro acta pro illicitè attẽtatis corruunt ipso iure. Vinc. de Franch. *decis.* 120. *&* 136. Carolus de Tapia *in compilati. iuris Regni Neapoli. lib.* 3. *tit. de assistentia. in Rubrica* 40. *num.* 5. *folio* 226. *& decis.* 188. Gratia. *decis.* 120. Mastrill. *decis.* 29. *num.* 7. Giurb. *decis.* 89. *sub n.* 1. Pro quo facit regula, quam tutam vocat Mier. *tract. de maior.* 3. *p. quæst.* 25. *num.* 30. *l. certum C. de re iudica l.* 2. *C. de fructi. & litium expens.* quòd quilibet, etiam bonæ fidei possessor restituere tenetur fructus, quos lite 163
pendente percepit, adeò vt retractata sententia, retractata intelligitur executio, & si 164
in ea nihil dictum sit, ita vt omnia in pristinum statum debeant restitui, quæ occasione ipsius habuit victor *in c. accedens. verbo, uniuersa, vt lite non contesta.* quam ibi notant Bal. & Barb. *num.* 77. Ana. *singul.* 472. *& alleg.* 93. *num.* 2. Gallia. *cons.* 37. *num.* 28. Bal. *cons.* 147. *colu.* 3. Amat. *decis.* 75. *num.* 10. Contar. *in l.* 1. *in intellectu. num.* 3. *C. de momen. poss.* Grati. *decis.* 220. *à num.* 4. *vsque ad* 8. & additio. Caluac. *decis.* 40. *num.* 51. 52. *&* 55. *p.* 2. Franchis *decis.* 136. & per eundẽ Carolus de Tapia Regius meritissimus consiliarius in supremo collaterali consilio Neapolitano, *loco proximè citato.*

Hinc meritò procedit, vt reuocata sen- 165
tentia, executionem etiam tacitè reuocari, vt attentatorum remedio bona capta relaxentur eodem imperio, quo fuerant concessa, ac si facta non esset executio. Vincen. de Franch. *decis.* 126. *&* *decis.* 120. Sacc. *cons.* 78. *num.* 16. Intrigil. *lib.* 2. *singul.* 173. *num.* 83. *appellatione non obstante.* Muscatell. *de fideiuss.* 1. *p. mod.* 18. *num.* 14. Hieronym. Gonzal. *ad regul. de men. & alter. gl.* 6. *num.* 183. plures citat Giurb. *decis.* 39. *num.* 14. & sicut nulla 166
procedente sententia commissio executionis fieri non potuit, nec facta valet, ita etiam si præcesserit sententia nulla, commissio executionis fieri non potest, nec valet, si de facto fiat, vt *ex l.* 4. §. *condemnatum. & l. cum nulla. ff. de re iudi. c. pastoral. eodem tit.* Lancelot. Gallia. *cons.* 61. *num.* 31. 34. *&* 35. Viuius *decis.* 53. *num.* 7. *decis.* 304. *num.* 5. *&* *decis.* 380. *num.* 29. Caual. *cons.* 26. *num.* 6. Areti. *cons.* 56. *colu.* 1. Torniol. *cons.* 79. *num.* 50. Berret. *cons.* 34. *num.* 6. Bertaz. *cons. crimi.* 79. *num.* 3. Turr. *cons.* 7. *num.* 10. *volu.* 3. Peregri. *decis.* 35. *num.* 9. Aldouin. *cons.* 110. *num.* 84. *&* 85. Caualcan. *decis.* 11. *num.* 63. *p.* 1. *&* *decis.* 3. *num.* 15. Giurb. *decis.* 89. *sub num.* 14.

Quo supposito, sententiam reuocatam 167
non causare, nec præstare bonam fidem quoad fructuum adquisitionem, dicunt Doctores citati suprà ad prin. huius quæstionis, vers. sed contrariam sententiam, *&c.* n. 140. & præcipuè Roman. & post eum Petr. Surd. *decis.* 25. *num.* 21. Mastrill. *decis.* 29. *num.* 5. & melius *num.* 11. Grati. *decis.* 79. *num.* 12. Caualca. *decis.* 11. *num.* 63. *p.* 1. *&* *decis.* 40. *num.* 53. Caual. *cons.* 26. *num.* 6. Giurb. *d. decis* 89. *sub n.* 2. vbi etiam dicit, quòd titulus nullus nec aliquam tribuit exceptionem, aut effectum, *l. quoties. ff. qui satisd. cogan.* Rebuf. *cons.* 190.

Marescot.

Mareſcot. *lib.2.var.reſol.cap.94.num.35.* nam titulus inualidus habetur pro nō titulo. *l.nec vllam. §. item in fi.ff.de petit.hæredi.* Marcab. *conſ.10.n.59.* Eugen. *conſ.43.n.29.* Viuius *deciſ.22. num.8.* nec opitulatur ei qui poſſidet ex illo titulo, Afflict. *deciſ.271. num.3.& deciſ.228.& in cap.1. §. præterea. gl.3. num.4. tit. quæ ſint prin.cauſ.benef. amit.* Rui. *conſ.166. in fi.volu.6.* Rolan. *conſ.41.num.31. volu.3.* Gratia. *diſcepta.foren.cap.45.nu.33.* Surd. *conſ.28. n.53.* Morot. *conſ.58.n.9.*

168 Sed huic quæſtioni ſucceſſiuè quæro, ſi eſt appellatum ab executore executorialium per condemnatum, pro cuius cognitione ſolet cauſa delegari, & committi cum clauſula (parito iudicato) quæ illius eſt ef-
169 fectus, vt non poſſit quis audiri, niſi facta priùs integrali executione, adnotata *in c.fi.de reſti. ſpoli.* Staphil. *de liter. iuſti. §. dicendum num.82.* Veſtr. *in praxi. lib.8. cap.3. num.10.* Mareſcot. *variar.reſolutio.lib.1.cap.87. à nu.1.*
170 dicens, quòd cùm dicta clauſula proferatur per ablatiuum abſolutum, tribuit iuriſdictionem conditionalem, videlicet; quatenus ſit paritum iudicato, & non aliter. *l. à teſtatore ff. de conditio.& demonſtra.c.cum dilecta.de reſcript.* Pariſ. *conſ.94.num.8.& conſ.45. num.6. lib.4.* Tiraq. *de retract. conuentio. §.2. gl.vni. num.3. & 4.* Put. *deciſ.283. lib.2.* Ca-
171 putaq. *deciſ.150 p.1.* vnde in primis, & ante omnia poſſeſſio dimittenda eſt, & fructus, & expenſæ vſque ad obolum debent reſtitui, anteaquam in cauſa procedatur, aliàs geſta ante paritionem ex defectu iuriſdictionis erunt nulla, vt in dictis locis, & per Put. *deciſ.429. lib.1.* Mareſcot. *vbi proximè ſub num.3.* vbi teſtatur ita fuiſſe reſolutum per Rotam pluries, vt in vna Callagurritana Capellaniæ ſanctæ Crucis 13. Ianuarij 1589. coram Orano, & in vna Pampilonen. parochial. 4. Maij 1591. coram Penia. & in alia Foren. Parochial. 1. Iulij 1602. coram Litta. & de eodem anno in alia Pampilonen. priorat. 26. Aprill. coram Ludouiſ. etiam ſi
172 eorum fructuum fiat oblatio, etiam liquidorum, cùm ſint cum effectu reſtituendi, ad hoc vt tollatur ſuſpenſio iuriſdictionis. Staphil. *loco citato num.82.* & ita fuiſſe pluries terminatum per Rotam, cuius affert deciſiones, firmat Mart. *d. cap.87. num.4. 5. & 6.*

173 Quo ſuppoſito, duo quærenda ſunt, primum an d. clauſula (parito iudicato) operatur quoad fructus, quando facta eſt rei reſtituendæ condemnatio, & nihil de fructibus expreſsè dictum fuit; an ſecundus exequutor datus cum data clauſula (parito iudicato) excedet, & nulliter procedet; ſi vtatur iuriſdictione anteaquam paritum ſit, etiam per prædictorum fructuum non expreſſorum actuali reſtitutioni.

Et quòd non excedet, nec procedet nul- 174
liter, videtur probandum ex eo, quod expreſsè firmat Mareſcot. *variar. reſolutio. lib.1. cap.87. num.24.* dum dicit, quòd quamuis d. clauſula operetur vt non poſſit quis audiri, niſi facta integrali executione (vt dictum eſt) nihilominus iſtum effectum reſtringi, vt locum non habeat vltra iudicatum, *l.1.C. ſi plures vna ſententia.* quæ doctrina indubi- 175
tabilis eſt, & veriſſima. ipſe tamen reddit exemplum dicēs (vnde ſi aliquis fuerit condemnatus, reſtituere rem, & nihil dictum ſit de fructibus, clauſula (parito iudicato) non operatur quoad fructus, iuxta *l.termi.C. de fructi. & lit. expenſ.* Dec. *conſ.43.numer.4.* Natt. *conſ.112.*) Quod & ex eo comprobat, 176
quia ſi quis vigore inſtrumenti teneatur vltra rem aliquam, etiam ad intereſſe; ſi tamen non fuit condemnatus ad intereſſe, ſed ſolùm ad rem, non erit parendum quoad intereſſe. Decius *conſ.321. in prin.* & teſtatur *num.25.* ita fuiſſe terminatum à Rota in vna Areti. bonor. 12. Ianuarij 1538. Ex quo ſequitur, quòd cùm dicta clauſula non operetur horum fructuum reſtitutionem, ſimiliter ſuſpenſa non ſit iuriſdictio iudicis, cui cauſa appellationis ab executione commiſſa eſt cum dicta clauſula, & per conſequens procedet validè, & cum iuriſdictione.

Sed veriorem eſſe contrariam ſenten- 177
tiam, imò in vtroque caſu erraſſe manifeſtè Mareſcot. dictum exemplum conſtituendo, cùm d. clauſula (parito iudicato) horum fructuum, tacitè & virtualiter in ſententia comprehenſorum reſtitutionem operetur: probatur euidenter; quoniam quando ad rei reſtitutionem quis eſt condemnatus, ta-
citè virtualiter, & per iuris ſubauditionem 178
veniunt fructus vigore verbi (reſtitutio) quo vtitur ſententia, quando ſcilicet, ſumus in iudicio, in quo eius natura fructus aliàs veniunt, & illorum tacitè intelligitur facta condemnatio, latè comprobauimus hactenus, & euidentiùs ſuprà hoc lib.4. cap.9. verſ. hinc & in illam labimur, *&c.* à num.93. vbi adeò videri factam condemnationem eorundem, vt executio in illis debeat fieri, & executor in ea non excedet. quia quod 179
tacitè in ſententia intelligitur, aut quod ex ea tacitè neceſſariò infertur, dicitur in ea expreſſum, ex Eſcacia *de appella. quæſt.17. limi 6.memb.9. num.70. & 71.* & nos pluribus citatis paſſim probauimus in diſcurſu huius tertiæ partis.

Sed illud, quòd licèt non ſit expreſſum 180
in ſententia, ſi tamen tacitè ineſt, & ſubauditur, atque ſubintelligitur, comprehendi-

tur

tur ſub d. clauſula (parito iudicato) vti cætera , quæ in re iudicata exprimuntur , quia in illo verificatur doctrina ſuprà poſita , per Mareſcot. vt non operetur clauſula vltra iudicatum,cùm ſatis iudicatum dicatur, quod
181 neceſſariò inducitur, & colligitur. Et comprobatur ex eo , quod dicit ipſe Mareſco. *d. cap.*87. *num.* 25. quòd ſi ſententia lata eſt in iudiciis vniuerſalibus , quia ſicut ſententia lata generaliter faciat rem iudicatam in omnibus pertinentiis, poſtea in executione declaratis, & liquidatis, ita etiam dicta clauſula (parito iudicato) operatur quoad illas etiam non expreſſas in ſententia , ſed tacitè ſubintellectas à iure, Rott. *deciſ.*110. *nu.*14. iuncto *num.*35. *p.*1. *diuerſ.* quia omne illud ſiue perſona , ſiue res , in qua locum habet rei iudicatæ executio, ſub dicta clauſula cõprehenditur.

182 Et quòd dicta clauſula operatur in iis omnibus , in quibus ſententia tranſit in rem iudicatam , vel aliàs meretur executionem, probat Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.*87.
183 *num.*30. ex eo, quia reſcriptum Principis recipit interpretationẽ à iure communi , cum quo ſe confirmare conſetur *l. reſcripta. C. de precibus Imperatori offerendis. l.*2. *C. de diuer. reſcript.c.cauſam quæ.de reſcript.* Staphi. *de liter. iuſti.tit.de ſanatio. proceſſ.cap.*4. *num.*4. *& ſeqq. fol.*419. Eſcacia *de appella. quæſt.*17. *limi.* 6. *memb.*7. *à num.*123. & iterum *in quæſt.*16. *limi.*1. *à num.*86. Marqueſa.*de commiſſ.*1.*p.c.*10. *ad princ.*

184 Hinc eſt quòd ſi executoriales expediuntur contra legitimum contradictorem , cui ſcilicet cauſa , & defenſio principaliter competit , cauſaque ſit non dolosè defenſa, cùm tacitè præiudicent tertio ſecundariò, & in conſequentiam , etiam ſi expreſsè non ſit condemnatus, iuxta *l. ingenuum ff.de ſtatu hominum.* Decium *conſ.*342. *num.*7. Alex. *in l.ſepe n.*58 76. *&* 84 *ff.de re iudi.* Gabriel.*conſ.* 42. *num.*20. 35. *&* 42. *lib.*2. Pariſ. *conſ.* 22. *num.*16. *lib.*1. & etiam ſucceſſori Aymon. *conſ.*10 *num.*8 Iofred. *conſ.*10.*num.*13. *& ſeqq.* Tiraq. *de nobilit.cap* 35.*num.*4. Couar. *practi. quæſtio. cap.* 13. *num.* 6. Mohedan. *deciſ.*217.
185 ideo pariter d. clauſula (parito iudicato) illum afficit, & contra illum , etiam non expreſsè condemnatum operatur , vt tenet Mareſcot. *variar.reſolu.lib.*1.*cap.*86.*à num.*35.
186 *cum ſeqq.* qui quidem *à num.*59. *& ſeqq.* ex eadem ratione idem operari , affirmat contra tertiũ rei litigioſæ emptorem,cui virtualiter nocet ſententia, vt alibi ſuo loco latiùs diximus) quia ſcilicet locum contra illum habet executio rei iudicatæ , latæ contra venditorem , à quo cauſam habet , ſiue mediatè, ſiue immediatè,vt & latè ibi per eum. Ergo cùm in noſtro caſu , quando ſententia quis eſt condemnatus ad rei reſtitutionem, fructus etiam virtualiter intelligantur comprehenſi , & in illis rei iudicatæ locum habeat executio, ex his , quæ dilucidè & ampliſſimè explicuimus ſuprà d.cap.9. à nu.93. meritò etiam illos comprehendit d.clauſula (parito iudicato) & dum non præſtantur, commiſſionis iuriſdictio remanet ſuſpenſa, tanquam nondum ſequuta, & impleta conditione.

Econuerſo autem quando res iudicata 187
virtualiter non afficit rem , aut perſonam, puta ; quia tertius releuantem exceptionem oppoſuit , contra quem executio , nec procedit. ideo nec dicta clauſula (parito iudi- 188
cato) latè Mareſcot. *variar. reſolutio. lib.* 1. *cap.*86.*à nu.*42.*cum pluribus ſequentibus, vſque ad num.* 56. vbi etiam quæ dicatur exceptio 189
releuans vel non , ſecundùm naturam iudicij executiui.

Hinc etiam eſt, quòd cùm ſententia nul- 190
la minimè mereatur executionem , ſecundùm ea quæ copiosè diximus ſuprà 2. p.c.9. & paſſim alibi. pariter clauſula (parito iudicato) nihil operatur , vt tradit Roman. *conſ.* 334. *num.*1. *& ſeqq.* Felin. *in c. cauſam quæ. num.*6 *verſ.& iſtam regulam.de reſcript.*Ferret. *conſ.*308.*nu.*5.*verſ.nec obſtat.* Capu. *deciſ.*266. *p.*2. Rota *deciſ.* 100. *num.*12.*p.*1. *diuerſo.* vbi hæc clauſula fuit intellecta conditionaliter, hoc eſt , quatenus adeſſet iudicatum , tenet Mareſco. *d.cap.*87.*num.*30. *& ſeqq.* vbi teſtatur , hoc idem fuiſſe reſolutum in vna Toleta. Capella. 14. April. 1595. coram Cardinali Mili. & iterum in vna Fauon. Monaſter. 20. Iunij. 1607. coram Penia. in qua poſt arduam diſputationem prævaluiſſe tandem opinionem , clauſulam iſtam intelligi vigore ſententiæ validæ , quia ſententia nulla nihil eſt. quo loco aduertit etiam ad hunc effectum nullitatem debere eſſe euidentem, & ex eiſdem actis reſultare debere , de quo nos latè d.3.p.c.9.à prin.

Quod & idem repetitur in ſententia no- 191
toriè iniuſta , cuius iniuſtitia notoriè conſtat ex actis , quia ſimiliter & eo modo, cùm tali rei iudicatæ ſit denegata executio , minimè operatur clauſula (parito iudicato,)explicat optimè Mareſ. *d. c.*87. *num.* 53. & latiùs de vtraque ſententia tam nulla , quàm euidenter iniuſta , cuius nullitas , & iniuſtitia notoriè patet ex actis,proſequitur ipſe Mareſc. *d.lib.* 1.*c.*86.*à n.*28. *cum ſeqq.* plures Doctores ac Rotæ deciſiones allegans.

Igitur ex ſupradictis ſatis comprobatum 192
reliquimus ; dictam clauſulam comprehendere fructus virtualiter in ſententia comprehenſos , quando ſententia verbo (reſtituere)

tuere) vſa eſt, in iudiciis, quibus ſui natura veniunt ac per conſequens donec reſtituantur, nec cenſetur iudicato paritum, nec interim iuriſdictionem ſuſpenſionem euaſiſſe, ac ideo ſi ante tempus integræ partionis ea vtatur iudex, nulliter procedet, erítque appellatio quoad vtrumque effectum legitima iudicanda.

193 Nec obſtant Doctores citati à Mareſco. à prin. huius quæſtio. pro contraria parte, ſcilicet Decius & Natt. quia id, ad quod citãtur, non probant, ſed illud dumtaxat, vt ſententia non operetur vltra id, quod ex ea neceſſariò infertur, quod veriſſimum eſt, & ſic tantum abeſt, vt noſtræ officiant reſolutioni, quinimo illam directò comprobant.

194 Nec etiam obſtat ipſe Mareſcot. quia regula per eum appoſita ibi *d.num.*24. nempe; vt clauſula non operetur vltra iudicatum, quæ veriſſima eſt ex ſupradictis, intellecta ſecundùm ius, repugnat eius exemplo, prout probaui. Et ſic reſpondendum eſt, vel manifeſtè errraſſe Mareſcotum, vel illum ſaluando, vt procedat in iis iudiciis, in quibus aliàs fructus non veniunt ſui natura, de quibus ſententia, etiam vtendo verbo (reſtitutio) non ſubintelligitur.

Nec obſtat illud de intereſſe, quod ex Rota adducit, quia cùm intereſſe fuit in ſententia omiſſum, omiſſum intelligitur, nec vllo pacto tacitè in rei reſtitutione ſubauditur. nec hoc ius dictat, de quo nos ampliſſimè ſuprà cap. 9. à prin. ac ideo iuſtiſſimè determinatum fuit ita à dicta Rota vt non ſubintelligatur.

195 Vlteriùs quæri poteſt; an facta per ſuperiorem declaratione, executorem exceſſiſſe; an tunc tota executio reponenda eſt, an dumtaxat pro ea parte, pro qua exceſſit. Et quòd non ſolùm exceſſus, ſed etiam ſit tota executio reponenda, probatur primò, quo-
196 niam decretum iudicis, ſeu mandatum relaxatum vltra ſummam debitam, in totum eſt nullum, & etiam pro ſumma debita non ſuſtinetur, ſed reuocatur in totum ratione indiuiduitatis, ſecundùm B. Caſtren. & alios *in l. ſi non ſortem. §. ſi centum de condictio. indebi.* quam ſententiam paſſim ſequi Rotam teſtatur Put. *deciſ.* 323. *lib.* 1. nonnullas eiuſdem Rotæ deciſiones refert, & ſequitur Mareſc.
197 *var. reſol. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 1. & 2. quia cùm ſit decretum relaxatum partim ex cauſa vera, partim ex cauſa falſa, & pro non debito, ratione indiuiduitatis nullum eſt, & reuocandum in totum, etiam pro ſumma debita. Afflict. *deciſ.* 218. Roma. *in l.* 1. *§. penul. ff. de verbor. obliga. & conſ.* 454. *num.* 12. vt poſt Marſ. Curt. Iun. Natt. Roland. Anchar. & alios refert Petr. Surd. *deciſ.* 45. *num.* 3. *deciſ.* 74. *num.* 8. *conſ.* 39. *num.* 5. *& conſ.* 217. *num.* 17. Milanen. *deciſ.* 14. *num.* 81. *&* 82. *lib.* 1. Boni. *conſ* 3. *num.* 2. Tiraq. *lib.* 2. *de retract.* §. 23. *gl.* 1. *num.* 23. Pancirol. *conſ.* 131. *num.* 13. Cartar. *deciſ* 39. *n.* 3. *&* 22. Coſta *de ratione ratæ quæſt.* 26. Caualca. *de vſufru num.* 209. Barzi. *deciſ.* 76. *num.* 6. Cancer. *in p.* 3. *reſol. cap.* 17. *de ſent. num.* 328. Intrigil. *ſingul.* 173. *num* 3. Sfort. Oddus *conſ.* 96. *num.* 6. Gama. *deciſ.* 40. *num.* 4. Giurb. *deciſ.* 89. *ſub num.* 2. *verſ. vnde eſt quod reuocata ſententia*, &c. & quod ratione exceſſus ſententia 198
ſit in totum nulla, cùm ſit indiuidua, latè comprobat Gratian. *in diſcepta. foren. cap.* 162. *à num.* 18. *cum ſeqq. tom.* 1. plures allegans.

Secundò probatur, quoniam adiudica- 199
tio, ſeu datum in ſolutum, debet fieri pro menſura debiti, ſi autem fiat plus debito, vitatur in totum, & etiam reuocatur pro parte debiti. *l. ſi non ſortem §. ſi centum. ff. de condict. indebi.* vbi B. & Iſſ. *colu.* 1. plenè Alexan. *in l. iuſtè poßidet. colu.* 5. *&* 6. *ff. de acquir. poſſ.* Marant. *de ordi. iudi.* 6. *p. actu ſi. de executione ſententiæ num.* 20. Gratian. *in diſcepta. foren. tom.* 1. *c.* 162. *n.* 33.

Tertiò corroboratur hæc pars, quoniam 200
fideiuſſor obligatus pro maiori ſumma, nec valebit obligatio etiam pro minori, ad quam tenebatur, ſecundùm veriorem opinionem, iuxta gl. *in §. fideiuſſores inſtitu. de fideiuſſ.* B. *in l. grege §. illud. num.* 2. *&* 3. vbi teſtatur de vna opinione *ff. de fideiuſſ.* Anto. Gom. *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 2. vbi de communi, quidquid ipſe contrarium ſequatur. Seraphi. *priuil. iuram.* 107. *num.* 20. (vbi aliis ſimilibus comprobat.) Iſſ. *in l.* 1. *§. ſed & ſi mihi. colu.* 3. *in prin. verſ. ſecundo inquantum n.* 6. *de verbor. obliga.* & hanc eſſe magis veram, & in praxi receptam, teſtãtur Ceuall. *in contra commu. q.* 382. *in fi. num.* 6. *verſ. ſed contrariam opinionem. in q. prin.* Gratianus *in diſcepta. foren. c.* 162. *tom.* 1. quia datur pro forma à lege, vt fideiuſſor 201
non obligetur in plus, quàm principalis. *l. grege.* & ex aliis rationibus conſideratis per eundem Gratianum. quidquid ſit in acceſ- 202
ſoriis, & reſpectu pœnæ, in quibus valet obligatio fideiuſſoris in plus, quàm principalis. Bart. *in l. centum Capuæ num.* 6. & ibi Iſſ. *num.* 5. *ff. de eo quod certo loco.* Idem Iſſ. *in l.* 2. *§. fi. num.* 6. *ff. qui ſatiſda. cogan.*

Hinc locationem factam per Eccleſiam 203
vltra nouem annos nec in tempore permiſſo ſuſtinetur, latè Mareſcot *variar. reſol. lib.* 2. *cap.* 25. *à num.* 8 *& ſuprà.* Rodoan. *de rebus Eccleſiæ quæſt.* 6. *de loca. rerum Eccleſ. §. item ex præmiſſis in fi. num.* 27. Gratia. *vbi proximè, n.* 22. vbi alia adducit ſimilia, quibus omnibus videtur, exceſſum omnem executionẽ vitiare.

Sed contrarium iure verius eſt, praxíque 204
receptius eſſe arbitror. Primò, quoniam exceſſus

cessus aliud quid est deperse diuersum, distinctum, & separatum à sententia, & commissione executoris. text. optimus *in l. diligenter. ff. mandati.l. si itaque mandatum. de iureiur.l.sed & si ante.ff.ad Trebelli.l. parui. in fi.ff. de excep. arbitr.* plures Doctores adduximus suprà hac 4.p. cap.3. vers. executor qui executoriales excedit, *&c.* à num.65. vbi etiam, quòd propterea dicitur nouum quoddam grauamen,& meliùs etiam cap.4.à fi. à n.38.
205 & supr.sed in actibus diuiduis,& separabilibus, vt vtile per inutile non vitiatur,nec totus actus propter excessum rescinditur, vt tenent omnes Doctores superiùs citati in primo fundamento contrariæ partis.

206 Et magis in specie apparet etiam in vna, eadémque sententia, continente separabilia capitula, valida est in eo, quòd non excedit, licèt excessus annulletur, veriorem opinionem dicunt ex B. *in l.1.C. si à non compet. iudice.* Salicet.*in l.2. C.de re iudi.*cum aliis per Ceuallos *quæst. in contra commu. quæst.*60. Doctores *in l.1. C. si aduersus rem iudicatam.* Cardin.*cons.*29.*colu.*2.*ante med.vers. secundò si quando.* veriorem etiam dicit Gratian. *in discepta.for. cap.*162. *à num.*24. vbi alias declarationes adiicit. Ergo multò fortiùs dicendum est in vestro casu. quia excessus est separatus à sententia, & commissione. & ita Doctores omnes in d.1. fundamento citati loquuntur, quando iudex relaxat vnum decretum pro maiori summa,qui est casus longè distinctus à nostro.

207 Deinde & secundò, quoniam si propter excessum executoris tota reponeretur executio, maximum sequeretur absurdum,cùm res iudicata, & eius effectus subuerteretur penitus, propter quod vitãdum,non ab executione permittitur appellatio, sed dumta-
208 xat ab excessu, cuius cognitio tantummodo deuoluitur ad superiorem, nec vltrà potest se intromittere. text. optimus *in l. ab executore.ff.de appella.recipi.l.*15.*tit.*23.*p.*3. diximus & probauimus suprà hac 4.p.cap.4.ad fi.d.n. 38.& seqq.& c.3. vers. sed melior ac probabilior, *&c.* à num.192. & per totum capitulum probauimus, quòd ab excessu admittitur appellatio dumtaxat.

Et hanc considerationem probari mihi, reperio per Bal. *in l.3. terminato colu.*4. *vers. pone quod.n.*17. *C.de fructib.& liti.expens.& in Margari. in verbo, appellari potest à iuramento.* Lanfr.*in c.quoniam contra.fol.penult.* quẽ referens sequitur Nicell. *tract.de concor.gloss.concord.*6.*fall.*32.*fol.*194.*n.*74.Sigismun. Escacia *tract. de appella.q.*17.*limi.*10.*num.*58.dum di-
209 cunt, quòd condemnatus in expensis, non poterit appellare à tota expensarum taxatione facta per executorem, sed tantùm ab excessu.Reddunt rationem;quia si à tota taxatione expensarum appellaretur,foret rescindere pronunciatum, & sententiam, forétque potiùs appellare ab ipsa sententiæ executione, quàm ab excessu. quia cùm præsupponatur ampliùs non posse à sententia appellari, in qua adest condemnatio expensarum, quia vel transierit in rem iudicatam, vel adsint tres conformes; pariter non poterit appellari à tota taxatione,quia esset potiùs appellare à sententia contra iuris prohibitionẽ, permittentis dumtaxat ab excessu.

Et hoc est quod voluit Rot.Rom.vt testatur Seraphin. *decis.*9.38. *apud eundem* 2. *tom.* dicens, quòd executio propter excessum in 210
summa reuocatur, non tamen ipsum mandatum executorium. itaque cùm non possit appellari propter tot inconueniens, nec ad superiorem deuoluitur nisi excessus cognitio: non poterit in totius executionis reuocatione se intromittere, quia vltra id, quod in iudicium deductum est, excedere potestas iudicis non potest. & de qua re co- 211
gnouerit iudex, de ipsa quoque pronuntiare debet. *l.de qua re.ff. de iudicijs.* & sic excessus vitiatur, sed non vitiat. Econuerso autem aliud consideratur absurdum, nempe sententiam latam super excessu, & sic super accessorio, præiudicare principali, scilicet; executioni, quod omnino negandum,& vitandum. & in istis terminis, quòd superior non possit cognoscere nisi de nudo articulo excessus,à quo est appellatum,probant Guido Papæ *quæst.*574. *num.*2. Vincenti. Caroc. *exceptione* 65.*num.*4.

Cui fundamento rectè conuenit, quod 212
dicit Philipp. Franch. *in c. dilect. num.*11. *de appella.* quem referens sequitur Escacia *de appella. quæst.*17. *limi.*1. *num.*56. vt iudex superior, qui cognoscit de causa appellationis à sententia lata super nullitate alterius sententiæ, non poterit in ista appellatione cognoscere de iniustitia sententiæ, sed solùm super nullitate. Reddunt rationem, quia cùm iste iudex non possit adiri nisi super nullitate sententiæ dumtaxat, non poterit nisi de ea cognoscere,quia non est super simplici iniustitia aditus, nec est hoc petitum, ac ideo appellationis iudex super eo non acquirit iurisdictionem,optimè Bal.*in l.4. sicut proponis.in fi.C.quomodo & quãdo iudex.* Fran. *in c.dilecto*63. *quæst.*10. *sub num.*24. *vers. sed aduerte quia Bal. de appellatio.* idem Escaci. *de appella.quæst.*11. *num.*127. ergo idem dicendum in nostro casu, quòd cùm super nullitate, & excessu non super simplici grauamine, & iniustitia sit dumtaxat aditus superior, minimè poterit se intromittere vltra in libello deductum, non consentiẽte parte.

Quibus

Quibus adde quæ ſuprà diximus c.4. ad fin. à num. 38. & ſupra. quare cùm exceſſus ſit quid ſeparatum à commiſſione, & executione, ipſam non debet totam vitiare.

213 Tertiò & in noſtris terminis,quòd exceſſus non vitiet totam executionem ; dicit communem Curt.Iun. *conſ.79.num.2.* quem referens ſequitur Anton.Grauat. *in addit. ad praxim Veſtrij lib.5. cap.1. ſub num.10.litera E,* dicentes,quòd exceſſus, & quod præter formam mandati factum eſt, adeò nullum ſit, vt retractandum, ac reponendum, non in totum, ſed quatenus forma exceditur duntaxat, & ita communiter apud omnia tribunalia practicatur.

214 Deinde & quartò probatur, quoniam quando ex actis conſtat de veritate, decretum non reuocatur in totum, ſed prætextu erroris, & exceſſus. ſed ſoluto exceſſu duntaxat ad vlteriora proceditur, cùm ſententia declaretur ex actis, ita Alexand. *conſ.49. num.9.lib.2.* Curtius Iun.*conſ.179.num.2.p.2.* & ita fuiſſe textum in vna Peruſi. executionis 18.Decemb.1595. coram Pœni.refert,& ſequitur Mareſcot. *variar. reſolut.lib.2. cap.6. n.9.* qui,ita intelligendos eſſe Doctores ſuprà citatos in primo fundamento pro contraria parte. dicens etiam æquiorem ad euitandos inanes circuitus, & ne litigantes in modicis grauentur expenſis, ſecundùm Angel. & alios *in l. ſi finita, ff. de damno infecto.* Aymon.*conſ.46.num.7.* Gozadi. *conſ.21.n.35.* vbi teſtatur de communi.Sed cùm in noſtro caſu appareat de vero debito euidenter, atque notoriè ex ſententia, & re iudicata,quæ reddit rem indubitabilem, *ex l.1. & toto tit. ff.de re iudi.* nihil mirum, vt duntaxat exceſſus reponatur.

215 Et hinc eſt, quòd excedens modum caſtigandi, aut defendendi, non punitur pro toto, & pro omnibus percuſſionibus,ſed ſolùm pro illis in quibus exceſſit modum, & ſic nõ punitur pro toto,ſed pro exceſſu duntaxat. Petr.Anchar. *in clem.1. de homi.* Hippolyt.de Mar.*in cap.2.circa fi.de homi.* Alexan. *conſ.2.col.5.volum.7.* Petr.Philip.Corrat. *conſ.* 204.incipit *pro deciſione,in fi.vol.1.* B.Bal.Angel.& Doctores *in l.ſi adulterium cum inceſtu. §.Imper.ff.ad l.Iul.de adulte.* Angel. *in l.Grach. C.de adult.* Cyn.*in l.1.C.vnde vi.* qui alios citat text.& per eum *ibi* Bal. *in l.ſed ſi quacumque, ff.ad l.Aquil.* latiſſimè, & eleganter, plura exempla inſerens ad propoſitum, Hippol.de Marſil. *in pract.crim.§.quoniam à n.68.* & iterum *à num.90. cum ſeqq. fol.74. & 75.* & ita dicit Gaſpar Rodrig.*de annu.reddi.lib.1.*

216 *cap.18. num.29.* quòd exceſſus, qui ſeparari poteſt, & in quo non peccatur, niſi in exceſſu, vitiatur, ſed non vitiat totum, quia pœna non excedit delictum. *l.reſcriptum, ff.de ijs quibus vt indig.* vbi ſic plura iura intelligit, & interpretatur. Hinc etiam videmus,quòd in attentatis duntaxat quod eſt attentatum reponitur, cum quibus remanet ſatisfactum ad argumenta in contrarium adducta. Pro quibus poteris etiam videre Mareſcot. & Gratian. *locis ibi allegatis.* Ex quibus quidem deducitur reſolutiua concluſio, quòd exceſſus repoſitio non comprehendit totam executionem, ſed duntaxat exceſſum, qui non vitiat, ſed vitiatur, & ita communiter practicatur.

217 Sed ſucceſſiuè illa ſe offert ingens tollenda difficultas:an facta ſemel repoſitione,vel aliter executa ſententia, qua quis ad rem reſtituendam, vel tradendam fuiſſet condemnatus, ſi iterum res ipſa in poteſtatem condemnati deueniat, an paruiſſe dicatur ſententiæ, & an ipſemet iudex virtute executorialium poſſit iterum rem prædictam à condemnato auocare, vel an nouo iudicio experiundum ſit aduerſus ipſum poſſeſſorem rei.

218 Et partem negatiuam,imò quòd non poſſit ipſemet iudex vigore rei iudicatæ ſemel exequutæ rem ipſam iterum recuperare,ſed quòd nouo iudicio opus ſit. probatur, nam ſemel facta executione iam effectum ſuum ſententia habuit, & ideo cauſa, quæ ſemel effectum ſuum produxit,ea poſtea ceſſante, 219 non tamen ceſſat effectus. *l.fin. in princ. ff. de ſolutioni.* cum multis aliis ſimilibus latè cumulatis per Tiraquell. *in tract. cauſa ceſſante, limit.8.per totam,* actionémque, & obligationem ſemel extinctam, non reuiuiſcere, nec reuocari,etiam ſi res redierit ad priorem ſtatum. *l.inter ſtipulantem, §.ſacram. ff.de verbor. oblig. l.qui res,§.aream,ff.de ſolutio l.Mœuius, §. duobus, de legat.2. cap.quæris, de conſecrat. d.4.* cum ſimilibus.

220 Secundò & in terminis probatur, nam condemnatus, & obligatus ex ſententia,vel contractu ad rem tradendam, ſi eam ſemel tradiderit, eſſe liberatum, nec reuiuiſcere obligationem, etiam ſi eadem res ad illum denuo reuertatur, docet gloſſ. *in l.ab emptione,in gl.magna.*& ibi Bart.*colum.2.ff.de pactis, & in l.ſi cum fundum venderes.in verbo,tradat, ff.de contrahend. emptione, & in l.3. §. vnde vi, in verb.vindicare,ff.de vi & vi arma.*& eadem gloſſ.*in l.Claudius,in gloſſ.1.poſt med.* & ibi B. *ff. qui potio. in pignor. habeantur. & in l.Pomponius,§.ſed ſi is. in verbo,de rato in fin. de procur. & in authent. ſacram.pub.in gloſſ.penult.C.ſi aduerſ. vendit.* quod & idem voluerunt Iacob. Aret. B.Imol. Paul. Caſtr. Roman. & cæteri recentiores *in l.permiſceri.* quæ eſt penult. *§ſpecies,ff.de acquir.poſſeſſ.* Bartol. Bald. Paul.

Castrens. Rapha. & Alexand. *in l. fideiuss. §. meminisse. ff. de legat.* 1. Petr. Iacob. *titul. de condict. ex lege, quæ pro re donat. competit. colum. 2. versiculo item rectè dicitur.* Angel. *in l. qui restitut. ff. de rei vind. & in l. sed & si possessori. in princ. de iureiuran. & consil. 34. Constant. col. 2.* Petr. Ancharan. *in clem. ne Romani, §. porrò, de electione.* Paul. Castr. *in l. qui pendentem.* per illum text. *ff. de actio. empti.* Barba. *consil. 22. Deum inuocent, colum. 5.* iunctis sequentibus, *lib. 3.* Corn. *in l. si quis hæredem, colum. 2. C. de institut. & substit.* Lanfranc. *in tractat. de arbitr. quæst. 41. vlt. part. principal.* Iss. *in §. actionum, num. 148. Instit. de actio.* & facit text. *in l. à diuo Pio, §. si post addictum, ff. de re iudicat. & in l. Nesen. §. fundum.* iunctis notatis per Doctores *ibi*, maxime Iss. *in pri. nota. eodem titulo.*

321 Deinde & tertiò, quoniam super nouiter attentatis iudex delegatus non habet iurisdictionem, postquam sententiauit, nisi circa executionem intra annum, Abb. *in c. quæren. in princip. num. 6. versiculo intellige hanc distinctionem, de offic. deleg.* Hinc licèt instrumentum, & sententia habeant executionem paratam; tamen si semel fuit obtenta execu-
222 tio, & bonorum adiudicatio, non potest iterum agi via executiua, prætextu quod non potuerit consequi rem adiudicatam, quia facta semel solutione extinguitur instrumentum. Petr. Ancharan. *consil. 40. visa peti-*
223 *tione, per totum,* vbi in fine, quòd via ordinaria agit ad manutentionem rerum adiudicatarum, Tusc. Cardin. *practic. conclus. tom. 4. litera I, conclus. 240. num. 50. & litera E, conclus. 493. num. 8.*

224 Hinc bonorum possessio *ex l. fin. C. de edicto diui Adrian.* aut ex interdicto quorum bonorum, aut petitione hæreditatis semel concessa, & ab hærede obtenta, ampliùs nec ei competit, nec conceditur, etiam si deiiciatur ab ea, Alexand. *consil. 183. viso puncto, n. 2. & 3. lib. 5.* Anchar. *cons. 189. num. 6. versic. præterea posito.* Cardin. Tusc. *practic. conclus. tom. 3. litera E, d. conclus. 493. à num. 9. cum seqq.*

225 Sed contrariam partem, imò quòd condemnatus ex sententia ad rem restituendam, semel eam restituerit, si ad eum res ipsa iterum deuenerit, possit ab eo iterum peti executio eiusdem sententiæ, tanquam ab eo non sit liberatus, qui rem iterum recuperauit, tenent Oldrad. *in l. Titio centum.* per illum text. *ff. de condit. & demonstratio.* dicens quod si arbiter iusserit mihi fundum restitui sub pœna, & aduersarius restituerit, sed postea iterum occupat, cadit in pœnam compromissi, & in terminis de sententia tenent Iacob. Butr. Gulielm. cum Bart. Bald. Salicet. & Fulgos. *in l. sed & si possessori. versic. proinde, ff. de iureiur.* & idem voluerunt Cyn. & Bald. subobscurè tamen *in l. si quis hæredem, C. de instit. & substit.* & clarè ipse *in l. qui licitam, in princip.* per illum text. *C. vt lite pendente. & in l. debitori, colum. 2. versic. sed videamus, C. de pactis, & in cap. cùm in cunctis, colum. 2. versic. sed quid si habuerit, de electio. & in cap. significat. post princip. de officio delegat. & in cap. quærenti, post medium, eodem titulo, & in §. si facta, colum. 2. versiculo extra quæro, titulo si de feud. fuer. controuer. inter domi. & agnat.* Angel. *in l. permisceri.* quæ est penult. *§. species ff. de acquir. possess.* Nicol. Neapol. & Immol. *in l. si fideiuss. §. meminisse, ff. de legat. 1.* & Petr. Anchar. *in clem. ne Romani, de electio.* Nellus *inter consilia Paul. Castr. consil. 204. præsuppositio, colum. 2. versiculo tertiò domino, lib. 1.* ipse Paul. *cons. sequen. ego Paul.* Stephan. Bertr. *consil. 232. addendo eleganter, n. 14. vsque ad fin. lib. 2.* Socin. *cons. 133. pro facto, colum. 3. versiculo tertiò & vlt. lib. 1.* quod & repetitur *in consil. 147. lib. 2.* Hippolyt. de Marsil. *consil. 7. summi Cæli, col. 2. versic. cùm ergo in casu, lib. 1.* Castell. *in l. 63. Tauri fol. 179. colum. 4. versiculo item quæro lata fuit sententia,* &c. Fabius à Mont. *in tractatu de emptione & vendit. in 63. q. 3. q. princip.* vbi pro hoc dicit esse clarum text. *in l. si quasi recepturus, ff. de pignor. actio. & in l. inter Castellianum, ff. de arbitris, & in l. 2. §. dominorum, ff. de his qui sunt sui vel alieni iur.*

Huc spectat, quod scriptum reliquerunt 226
Dyn. Cyn. B. Bald. & Salicet. *in l. seruus.* per illum text. *C. de pœnis,* dum dicunt, quòd si ciuitas fuerit condemnata ad subuersionem murorum, si illis directis, iterum eos ædificet, non est satisfactum sententiæ, debent enim manere destructi, quod & etiam voluit B. post Dyn. *in l. si quis adulterium, §. 1.* & ibi quoque Angel. per illum text. *ff. de adulter.* idem Angel. *in l. in numerationib. ff. de solutio. & in d. l. fideiussor. § meminisse.* & ibi etiam Immol. *ff. de legat. 1.* Angel. *num. 34. Constant.* vbi & alia multa similia congerit Petrus Anchar. *in cap. ex literis, de constitutio.* & ibi quoque Felin. *colum. 8. versiculo secunda conclusio.* & Philipp. Dec. *colum. 4. versiculo tertia conclusio.* & idem Petrus Anchar. *in c. commiss. in 5. nota. de electio. lib. 6. & in cap. 1. in 6. nota. de vsur. eodem lib. 6. & in cap. felicis 7. not.* & ibi etiam Philipp. Franc. *in princip. colum. 2. versiculo vltimò nota.* ibi, *reparetur, de pœnis, eodem lib. 6.* Corn. *consil. 7. rudis & incomposita, colum. fin. lib. 1.* & Barba. *consil. 22. Deum inuocent, colum. 6. lib. 3.* Stephan. Bertr. *consil. 232. addendo eleganter, ad fin. lib. 3.* quibus quidem Doctoribus satis comprobata remanet huius contrariæ partis intentio.

Quid autem in tanta Doctorum varieta- 227
te, & diuisione sit dicendum, ingeniolum meum pauescit. quare mediam inter eas eligendam

gendam esse opinionem, verius arbitror, vt scilicet, tunc facta rei restitutione, vigore rei iudicatæ, réspque ipsa incontinenti, & non ex interuallo reuertitur ad condemnatum; tunc hæc secunda opinio indubitanter procedit, vt iterum aduersus condemnatum possit procedere eiusdem sententiæ executio, sic distinguunt Immol. Paul. Cast. Rom. Alexan. & alij recentiores *in d.§. species.* Paul. Roman. Alexand. & Iff. *in d.l.sed & si possessori.* quam Iff. legit *cum §.si petitor. in d.l.nam postea.* Paul. Castr. *in d.l.Titio centum, in princ. ff.de conditio.& demonstr.* & Fran. Aret. *in d.l.si fideiuss.§.meminisse, colum.fin.ff.de legat.1.* Corneus *consil. 59. placet in hac consultat. colum.1. lib.3.* Barba. *in d.clemen.Romani, colum.102.in paruis, versiculo nota quòd constitutio.* vbi ad hoc allegat gloss. *in cap.quoniam, de offic. delegat. & in cap.commiss. de electio. lib.6.* veram & indubitabilem esse hanc distinctionem, affirmat Tiraquell. *in l.si vnquam, verbo, susceperit liberos, num.183.*

228 Quæ doctrina non solùm in ordinario iudice, verùm & in delegato procedit quoque, qui licèt postquam tulit sententiam, functus sit officio suo, præsertim, si eam semel fuerit exequutus, *l.iudex.ff.de re iudi.c.in*
229 *liter.de officio delegat.* tamen statim executione facta, si victus rem iterum occupat, potest ipse iudex delegatus iterum cognoscere, & suam exequi sententiam, vt voluit gloss. *in cap.quærenti, in verb.& integrum annum, de of-*
230 *ficio deleg.* vbi inquit, quia non videtur possessionem adeptus, qui eam statim amisit, *l.non videtur, ff. de acquir. possess.* & arg. *l.2. §. peruenisse, & §.illud, ff.de hæredit.vel actio.vendit.* & illam gloss. sequitur Ioan. Andr. & Panormit. *ibi,* Tiraq. *vbi proxim.d.l.si vnquam,*
231 *verbo, susceperit liberos, num.184.* vt & de possessione per primogenitum apprehensa, quæ non durauit, habetur pro non apprehensa, quoad iuris effectus, & remedia multa, videnda congerit Molin. *de primogeneis, lib.3.*
232 *cap.13. sub num.* 8. nam non videtur (vt ipsi dicunt) iudicem fuisse executum, ex quo executio fuit perturbata, arg. *cap. diuortium, de pœnitent. dist.1. & d.cap.1. de iudicijs.* & est gloss. *in d.cap.commiss.§.annus autem, verb.pa-*
233 *cificam, de electio.lib.6.* dicens, quòd non videtur adipisci pacificam possessionem beneficij, qui statim ex ea fuit deturbatus, ideo & non currere tempus ad ordinem requisitum.

234 Quę resolutio insuper comprobatur, quoniam non dicitur factum, quod non durat factum, *l.idem, §.si actor. ff.quod cuiusque vniuersitatis nomine. l.si pro parte, §.versum.* vbi gl. citat concordantes, *ff. de in rem verf. l.3. § si quis ita.* vbi Immol. *ff.de hæred. institu.* Socin. *consil.91.num.2.volum.1.* Petr. Surd. *cons.145. num.11. p.1.* plurimos citat Giurba *decis.29. num.2.* Muscatell. *de delict.in proœ. num.9. & in praxi ciuil. p.6. glossa, conclusum, num.2.* Simon de Prætis *consil.191.num.13.*

Nec videtur fuisse, quod parum durauit, 235
Ioan. And. & Panormit. per illum text. *in cap. nam & ego, de verbor. signific.* vbi gloss. allegat concordantes, gloss. *in cap.1. §. quinetiam, in verbo, non admittantur, tit. Episcopi vel Abbates.* & illam singularem dicunt, ibi Rayn. Aluar. Marti. Laudens. Cardin. Alexandrin. & cæteri scribentes. Et hoc planè adstruit illud Iob cap.10. Fuissem quasi non essem, de vtero translatus ad tumulum. Nec etiam est in- 236
consideratione solutio rei debitæ, quæ non durauit, *l. qui sic soluit, vt statim recipiat, nihil agit, ff. de solutio.* nec videtur versum, quod versum non durat, *l.si pro parte, §.versum, ff.de in rem verf.* vbi gloss. allegat plura similia, & multa alia elegantia cumulauit Hippolyt. de Marsil. *in repetitio l.vlt.n.155. & multis sequentibus, ff.de iurisd. omn.iudi. & in l.2. in fin. ff. quibus ex causis in possessio. eatur.* vbi dicit, nec sufficiat vnquam defendisse, si non du- 237
rat defensio, facit *l.1. §. quod ait prætor, nisi, ff. quorum legator.*

Hinc etiam est, quod scribit B. *in l.sicut, §. superuacuum, col.3. versiculo redeo ad ordinem, ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur.* quod si iudex alicui præceperit, vt domo 238
exiret sub certa pœna, & is exiuerit, & postea iterum ingressus est, incidit in pœnam, tanquam non videatur exiuisse, qui statim rediit; sequitur Tiraquell. *in d.l.si vnquam, verb.susceperit liberos, num.179.* cuius est farinæ, quod si medicus certa mercede pro- 239
misit curare ægrotum, qui curatus, vt videbatur, eandem in ægritudinem recidit: certè in dubio, si statim recidit, non videtur fuisse curatus à primo morbo, secus si longo pòst interuallo, ita voluit Pileus *in 12.quæst.* & Barnab. Brixon. *q.73.* Dyn. Richar. Malum. Cy. Marti. B. Bald. *in vtraque lectura.* Alberi. Salic. & Paul. Castren. *in l.Marcius, ff.locati.* Speculator *titulo de salario, §.vlt.post prin.* Ioan. Andr. *in cap.contractus in 2.quæst. de regul.iur lib.6.* Alber. *in l.contractus, num.7. ff.eodem titulo.* Bald. *consil.225. quidam fœnera. colum.2. lib.3.* Imol. Francisc. Aretin. & Barba. *in l.si ita stipulatus essem abs te, ff.de verbor.obligat.* Petr. Anchar. Panormit. Barba. & Felin. *in cap.presbyter.de homi.* Hippolyt. de Marsil. *cons.7. Summi Cæli, colum.2. versic. cum ergo in casu, lib.1.* ex quo idem tradit Bald. *in l. licèt, C.de exceptio.* quòd in continenti recuperans possessionem fingitur nunquam fuisse expulsus, quò pertinet, non considerari translationem dominij, quæ momento durat, *l.vlt.*

§.*fin. in fin. C. de bonis quæ liberis.* notat B. *in l. fin. ff. de conditio. inſtit.* Angel. *in l. volunt. ad fin. C. de fideicommiſſ.*

242 His rectè conuenit, quod dicit Menoch. *de retinen. poſſeſſ. rem. 3. num. 819.* quòd ſi lata ſententia contra turbatorem, præſtitáque ab eo cautione, adhuc perturbet, aſſerátque ſe noua ex cauſa poſſidere, atque ita velle ſe illi poſſeſſioni incumbere, audiendam non eſſe, dicit Ioan. Faber *in* §. *retinendæ, num. 29. Inſtit. de interdict.* cuius doctrinam declarandam eſſe cenſet Menoch. ibi, non procedere, cùm elapſo multo tempore hic condemnatus aſſereret, ſe ex noua cauſa poſſidere, & huiuſmodi cauſæ probationes paratas, & in promptu haberet. nam tunc ceſſat malitia iuſtiſſimè aliàs à Fabro conſiderata.

243 Facit etiam quod dicit Felin. *in cap. quærenti, in fin. verſiculo ſed tu tene. de officio delegati.* poſt Bart. *conſil. 181. num. 1. & l. quod ſi, ff. de ſolutio.* citatus per Gratian. *in diſceptatio. forenſ. cap. 226. num. 37. tom. 2.* quod ſententia dicitur exequuta, quando aliquo tempore permanſit, & eſt Rotæ deciſio, teſte Put. *deciſio. 334. per totam.* & præcipuè *num. 5. lib. 1.* dum in hæc inquit. Non obſtat etiam, dum dicebatur, quòd virtus exequutorialiũ euaneſcit anno, per *cap. quærenti.* & ibi Abb. *col. 2. in fin.* & Felin. *colum. fin. in fin. de officio dele-*
244 *gati.* quia illud eſt verum, quando exequutoriales ſemel erant effectuatæ, & effectus earum durauerat anno: hic autem non poterat dari effectuatio, quia Capitulum tenebatur de præſtanda patientia, non ſolùm de præterito, ſed etiam de futuro, & quòd licèt de præterito tempore habuiſſet patientiam, tamen quod in futurum poterant contradicere: ſed non erat verum, quòd fuiſſent effectuatæ.

245 His conuenit, quod de clauſula (defendat inductum) poſita in exequutorialibus latè dixerit Ioan. Hieron. Campanil. *diuer. iur. can. rubric. 11. cap. 13. num. 283.* vbi hinc inde refert Doctores diuerſimodè illam declarantes, nam quidam, quod facultas executoris anno durat, tuendi inductum in poſſeſſione apprehenſa, alij, expirare ſtatim adepta pacifica poſſeſſione, ne præiudicium fiat ordinariæ iuriſdictioni, alij verò aliud. tandem ipſe firmat, & reſoluit ex eodem Put. virtutem exequutorialium extingui per anni lapſum,
246 vbicumque ſemel fortitæ ſunt effectum, & huiuſmodi effectus integro anno perdurauit, quæ mihi verior etiam videtur, ad quam etiam ſecundùm ſubiectam materiam noſtra reſolutio reducenda eſt.

247 Sed hanc noſtram reſolutionem cenſeo dupliciter eſſe limitandam. Primò, quando ſumus in cauſis habentibus tractum ſucceſſiuum, in quibus licèt ſemel exequuta ſit ſententia, ſi iterum res ex interuallo reincidat in poteſtatem condemnati, iterum peti poterit executio ſententiæ, vt loquendo in ſententia lata in materia terminorum, vt etiam poſitis ſemel limitibus, & poſtea amouerẽtur, iterum valebit petere eiuſdem ſententiæ executionem contra nouiter turbantes, etiam ſi ſint vicini poſtea nati in populo condemnato, quia idem eſt conſilium, vt poſt Capicium *deciſ. 1.* affirmat Auend. *de exec. manda. cap. 4. num. 39.* vbi plures citat *in verſic. quod maximè verum eſt.* pro qua doctrina facit dicta Putei deciſio ſupracitata *d. n. 5.* & quæ dixi hac 4. p. c. 8. n. 325. & 326.

Secundò limitandam eſſe, quando exe- 248
cutio cœpta eſt, & nondum perfecta, quoniam cœpta & nondum finita, durat perpetuò, & debet finiri. Petr. de Anchar. *conſil. 42. tria in fauorem, n. 4. & vſque in fin.* Cardinal. Tuſc. *practi. concluſio. litera E, concl. 514. num. 6. & conſ. 513. num. 5.* dum poſt Bart. *conſ. 139. ſtatuto communis Peruſij lib. 1.* quod eſt Barth. Fran. Trigri. & repetit B. *in conſ. 142. num. 1. verſic. ad hoc reſpondetur, lib. 1.* Anchar. *conſ. 412.* dicit executores ad aliquid ordinandum, & 249
exequendum, licèt in parte executioni demandauerint, non dicuntur functi officio, donec plenè executionem perfecerint, & facit, quod per Bart. *in l. venditor. §. veniſſe, ff. de hæredita. vel actio. vendita.* quod in materia terminorum non dicitur executio ſententiæ impleta, niſi limitibus aſſignatis, & data reali poſſeſſione terminorum.

Hinc eſt, vt executio non dicatur perfe- 250
cta, nec lis finita per rem iudicatam, donec ſint exequutoriales executioni demandatæ, & earum vigore poſſeſſio apprehenſa. Sarner. *in regul. de ann. q. 44.* Put. *deciſ. 310. lib. 2.* Mohedan. *deciſ. 180. & deciſ. 106. aliàs deciſione 105. fuit dictum.* cum aliis per Lancelot. Robert. *de attenta. c. 4. in præfatione, num. 230.* qui plura congerit ſcitu digniſſima. & ita 251
cœpta executione, non expirare ſpatio triginta annorum vigorem exequutorialiũ, tenet Achill. *deciſion. vni. de execut. ſententiæ.* & dicit Rota in vna Legionen. præſtimo. 27. Nouemb. 1592. coram Pamphi. ad fin. adducta per Nicol. Gar. *de beneſi. 6. part. cap. 4. num. 42. in fin.*

Quod comprobatur, quia non dicitur fa- 252
ctum, dum aliquod remanet faciẽdum, *l. cum Sillanian. in fin. C. de his quibus vt indignis.* vbi Bald. *num. 2. l ſoluend. ff. de verb. ſignific. cap. 1. de baptiſ. cap nihil 7. quæſt. 1.* nec dicitur actus 253
perfectus, quando eſt partim factus, & partim non, *l. 2.* ibi, (quia ipſi animaduertunt, aliquid deeſſe.) *ff. de orig. iur.* Hieron. Gonz. *in regul. de men. & alternat.* gloſſ. 63. *à num. 24.*

& patet,

& patet, quia res perfecta non debetur, nec facta, si aliquid essentiale & substantiale remanet agendum in iis, quæ perfectionem requirunt ex debito iustitiæ. Viuius *decisione* 224.*num.*1. *decisione* 442.*num.*9. Riminal. Iun.*consil.*296.*num.*10.*volum.*3. Simon Præt. *consil.*191.*num.*13. Riminal. Iun. §.1. *num.*3. *Inst.de donat.* Caualca. *decisione* 46.*num.*304. Muscatell. *de delict. in proœmio, num.*9. *& in praxi ciuil.p.*7.*glossa,conclusum,num.*2. Giurba *decisione* 29.*num.*2.

254 Quæ doctrina & ex eo etiam comprobatur, quia rei perfectæ nihil potest superaddi, *l.*2. & ibi notat Bald. *C.de vin.libert.* Bald. *in l.vnic.* §. *his ita n.*3 .*C.de caducis tollen.* Neguz. *consil.*72. *num.*10. sicut plenum dicitur, cui nihil addi potest, cuique nihil deest, *l. Iulia. la* 1.§.*fin.ff.de rei vindic.l.huius,*§.*ædes,de leg.*1. Tiraq.*de retractu conuentio.gl.*1.*& vni.n.*40.

255 Hinc est, vt nihil videtur soluisse, qui totum non soluit, *l.hæredes,*§.*in illa,ff.famil.herciscun.* nec videtur edisse,qui totum non edidit, *l.si defensor.ff.de interrogato.actio.l.ex clausula,ff.iudicat.solui.* Specula.2.*p.tit.de instrum. editio.* §. *dicto. de impugn.num.*6.

256 Nec dicitur purgatum,nec repositum attentatum, nisi omnia sint purgata, & vsque ad vnum nummum in pristinum statum reposita. Achill.de Graff. *decis.num.*7. *ad fin. de locato.& decis.*17.*de restitutio.spoliato.* Cæsar de Graff. *decis.*150.*num.*4.*&* 8.*p.*1. *& decis.*270. *p.*2.*num.*5. *& decis.*171.*&decis.*176.*p.*3. Put. *decis.*56.*num.*12.*lib.*1. *& decis.*298.*lib.*2. cum aliis, quorum nomenclaturam refert Lancelot.*de attent.*3.*p.cap.fin. n.*78.*&* 85.*&* 176. *&* 191.

257 Et de repositione rei, vel causæ in pristinum statum, & quomodo satisfactum dicatur sententiæ repositionis excessus, & cæterorum attentatorum, tam circa rem, quàm circa causam, vide multa elegantissima per Lancelot Robert. *de attent.*3.*p.cap.*29.*per totum.* & præcipuè *à num.*73.*& eadem* 3.*p.c.*31. *num.*14.ad quem te remitto libenter.

258 Vltimò circa hanc repositionis materiam quæri potest: an reuocata executione,cuius contemplatione quis possidet, qui pati debet repositionem, possit rem illam ex alio capite,aut alio iure,aut ex alia causa, retinere eandem.Et quòd non possit,sed possessionem, quam illi iudex dedit, teneatur restituere,est Bald. doctrina *in l.penult.in fin.C.de*
259 *pignoratitia actio.* vbi dicit,quòd mulier missa in possessionem ventris nomine, non poterit interuertere possessionem alio respectu, & idem Bal. *in authentica ei qui iur.col.*6. *versiculo,sed tunc quæro, num.*26.*C.de bonis authorit. iudi. possiden.* asserens, quòd missus in possessionem ex primo decreto,comparente debitore, & offerente stare iuri, & satisdare de expensis, & facere ea, ob quorum defectum facta est missio, non poterit retinere possessionem prætextu hypothecæ conuentionalis, quia non est eo nomine missus, sed missio est limitata, & sic recedere debet à possessione, cùm cesset causa missionis. quem Bald.refert Mieres à Pelaez *in tract.de maiorat.*3.*p.quæst.fin.*quæ est 14.*num.*2.

Sed pro contraria parte vrget alia eius- 260
dem Bald. doctrina *in l.fundus qui Lucij Titij, ff. de rei vindicatio.* vbi dicit, quòd si tenuta fuit mihi data inordinato processu,& nullo, poterit retineri, donec soluatur verum debitum, quod dicit perpetuò esse notandum Crema *singular.* 52. *tenuta fuit mihi data.* latiùs per Decium *consil.* 449. *num.*22. Thomas Grãma. *decis.*52.*magnifi. Domina Marga. num.*5.*pag.*234. Anton. de Fano *in tractatu, de pignor.part.*5.*membr.*4.*num.*4.*fol.mihi* 143. vbi post Bar.*in l.petenti,ff.de pignoratitia actio.* tractat,an res data alicui nulliter pro debito, possit pro vero debito retineri, & hanc partem videtur sequi Mier. *vbi proximè num.*3. *in antiq.impress.* vbi dicit esse notabile ad appellantes, & dantes querelas contra executores sententiarum, vel instrumentorum quarentigiatorum, quæ ex aliquibus defectibus nullæ iudicantur.

Et vltra præfatos Doctores hanc etiam 261
opinionem reperio tenere Roland. à Valle *cons.*5.*num.*7.*vol.*2. videndus etiam *num.penult.& fin.* per eundem Bald.*in l.qui Titij,notab.*4.*C.de rescind.vendit.* dicentem,quòd vbi tenuta minùs legitimè data reperitur, si res illa propter debitũ aliàs hypothecata comperitur, datur creditori retentio, allegat ad idem Crema.*singular.*94. Bertachin. *in tract. de Episcop.*3.*p.prin.n.*66. & Neguz.*de pignorib. in* 2.*memb.* 2.*part. num.*20. Curtium Iunio. *consil.fin.*

His rectè conuenit, quod dicit Marescot. 262
*variar.resolutio.lib.*2.*c.*6.*num.*11.*& seqq.* dum ait, quòd quamuis relaxatum mandatum pro maiori summa,& maiori quantitate,non solùm in excessu,sed etiam in totum sit nullum, & reuocandum,secundùm quæ nos latiùs suprà hoc cap.tamen si tempore relaxati mandati obtinens decretum, erat verè creditor in æquali,seu maiori quantitate, quàm esset illa, in qua fuit excessum, tunc sustinetur mandatum propter compensationem, quæ tamen licèt antea non fuerit opposita, ipso tamen iure inducitur ad euitãdam pœnam spolij, & nullitatis mandati. Hàncque sententiam passim sequutam fuisse à Rota, etiam non obstante iuramento, vt in vna Bonauentana deuolutionis 14. Iunij 1585. corã Cardinali Pamphilo, testatur ipse Ma-

reſcot. *vbi proximè n.* 13. quam aliquibus rationibus ipſe comprobat *ibi vſque ad fi.d.c.6.*

263 Facit inſuper, quòd poſſeſſor condemnatus ad rei reſtitutionem, poteſt executionem impedire ob facta melioramenta, donec ſibi integraliter ſoluantur, & ſic ex alio iure poteſt retinere, quàm quo lis principaliter tractatur, de quo nos latius ſuprà hac 4.part.cap.13.ante fin.verſiculo deinde quoniam condemnato,&c. à n.59.vbi plurimos citauimus; ſed in re hac adhuc dubius ſum, quæ omnia dicta hactenus tu conſiderare poteris.

264 Vltimò & pro complemento obiter animaduertendum eſt, eundemmet executorem, qui exceſſit, & attentauit inter exequendum, poſſe & ipſum idem grauamen & exceſſum reponere proprio imperio de facto, quemadmodum & illud de facto attentauit, & exceſſit, prout & nos latiſſimè ſuprà diximus 1.p.cap.3.per totum,& etiam eadem 1.p.cap.5. & alibi paſſim. Vltra quæ expendo text. expreſſum *in c.qualiter. el primero, de accuſatio.* vbi legatis generalibus ad inquirendum,modum excedentibus, ita reſpondet Summus Pontifex, *ibi,* nec inde naſcantur iniuriæ, vnde iura naſcuntur, ideoque mandamus, quatenus ad conſcientiæ veſtræ iudicium recurrentes, ſi contra præſcriptum ordinem,tanquam homines exceſſiſtis: non pudeat vos errorem veſtrum corrigere, qui poſiti eſtis, vt aliorum corrigatis errorem,&c.) vbi gl. *verbo,obſeruari.* & Doctores communiter. Sed dum aliorum exceſſus reprimere curamus, noſtros ampliùs ne manifeſtemus, illis iam imponamus finem, ad laudem puræ & immaculatæ matris ſemper Dei Virginis Mariæ, ſub cuius protectione opuſcula hæc confecimus, ac beati Barnabæ Apoſtoli,cuius Veſperas hodie celebrat ſancta Mater Eccleſia, cuius correctioni totum hoc opus noſtrum ſubmittimus.

FINIS.

INDEX

INDEX
RERVM ET VERBORVM
QVÆ HOC SECVNDO VOLVMINE CONTINENTVR.

Primus numerus paginam, alter columnam, tertius marginalem eiuſdem columnæ numerum denotat.

A

Abdicare à ſe qui tenetur aliquod ius, ſi monitus abdicare nolit, habetur pro abdicante, & proceditur ac ſi abdicaſſet. 313.1.88

Ablatiuus abſolutus inducit conditionem. 475.1.29

Abſolutio in incidenti quando deducatur per condemnationem in principali. 337.2.83

Abſolutoria ſententia ſeipſam exequitur, nec indiget facto iudicis. 256.1.99

Abſolutoria ſententia ex qua cauſa lata ſit in interdicto vti poſſidetis, ſi nec ex ea nec ex actis appareat, an ob nouam turbationem actori iterum agenti obſtet exceptio rei iudicatæ. 464.2.76

Abſolutoria ſententia in criminalibus ex qua cauſa ſit lata ex actis inueſtigandum eſt, vt diffinitiua aut interloquutoria ab obſeruatione iudicij dicatur. 465.1.9

Vide *Sententia.*

Abſolutus ſtatim exceptione rei iudicatæ tutus eſt. 256.2.100

Abſolutus ex vna cauſa poteſt ex alia conuentus condemnari. 290.1.200. & 340.2.21

Abſolutus reus conuentus interdicto vti poſſidetis, ex eo, quia nõ eſt probata turbatio de nouo, poſt ſententiam turbanti non prodeſt res iudicata. 464.2.74

Abſolutus reus ob non probatum delictum cenſetur ab obſeruatione iudicij, & iterũ ex nouis indiciis poteſt reus moleſtari. 465.1.82. & ſarſum.

Acta faciunt rem notoriam, & cur. 96.2.35

Acta geſta in vna cauſa non probant in alia, etiam ſi vtraque tractetur coram eodem iudice, niſi eorum fiat reproductio, nec iudex poteſt ſupplere ex capite notorietatis. 117.2.241

Acta proceſſus etiam lite finita probant, & vim retinent. 263.1.68

Acta iudicij licèt pereant perempta inſtantia, non tamen acta cauſæ. 264.2.59

Acta iudicij dicuntur, quæ tendunt ad litis ordinationem, vt in exemplis. ibid.60

Acta cauſæ dicuntur tendentes ad litis deciſionem prout inſtrumenta, cõfeſſiones, teſtes, & ſimilia. ibid.61

Acta probatoria non pereunt peremptâ inſtantiâ. ibid.62

Acta non valent poſt oppoſitionem defectus mandati, niſi in actis exhibeatur. 341.1.128

Secus ſi non opponatur, quia ſufficit quandocunque de eius vera exiſtentia docere. ibid.

Acta ſunt vehiculum ad ſententiam, & ideo ſententia ex mente actorum aperitur. 463.2.69

Actorum tranſportatio niſi aduerſarius intra legitimum tempus citetur, non excuſat à deſertione. 239.2.71

Sufficit tamen vt de tali deſertione ſuperior cognoſcat. ibid.72

ab Actis & ſententiis negatiuis ſiue diffinitiuis, ſiue interloquutoriis appellationi deferendum, ſi ſit legitima. 195.2.77. vbi plura exempla recenſentur.

ab Actis & ſententiis negatiuis appellationi legitimæ, ſi vim non adeſſe declaretur, potiùs videretur auxilium violentiis præſtare. 196.2.86

Actio iudicati licèt habeat executionem paratam, ſtipulatio tamẽ per quam ipſa nouatur eius priuilegio non gaudet. 7.2.21

Actio aliqua quando deuoluitur in aliam, intelligitur deuoluta ſecundùm ſuam naturã primæuam. 8.1.28

Actio & exceptio ſi oriatur ex eodem actu, à pari procedunt. 338.2.99

Actio iudicati denegatur contra tutorem aut curatorem. 374.1.162

Actio non naſcitur ex ſententia confirmata, ſed ex confirmante. 450.2.39

Extincta prima actione per nouationem, extinguuntur omnia eius priuilegia. 8.2.36

ex Actione iudicati agitur ordinaria via. 451.1.43

pluribus Actionibus competentibus ex eodem facto, diuerſa tamen cauſa & reſpectu, ſententia ſuper vna, non nocet ex altera agẽti, ſecus quando ex eadem cauſa. 290.2.207

in Actionibus realibus ſatis eſt iudicem actorem rei dominium declarare. 416.1.132

Vide *Ago.*

Actor & reus non debent ad imparia iudicari, nec actori licere, quod reo licitũ non exiſtat. 41.1.17

Actor ſi dolo & potentia aduerſarij nõ poſſit mitti in poſſeſſionem rei poſt annum, habetur pro vero poſſeſſore, ac ſi miſſus fuerit. 313.2.95

Actor tamen hoc caſu erit expenſis cõdemnandus. 419.2.163

Et quid ſi reus diſtulit opponere ſe nõ poſſidere. ibid.164

Actor qui in actione includit & deducit exceptionem, ſuo ſe ligone percutit, ita vt ſibi incumbat onus probandi. 476.1.48

Actor dicitur, qui alium ad iudiciũ prouocat, etiam ſi aliàs ſit reus. 492.2.80

Actus nullus aliquos an pariat iuris effectus, & quos. 93.2.14. remiſſiuè.

Actus non attribuitur exequenti, ſed mandanti &

ordinanti. 274.1.26
Actus apprehensiuus si non potest consequi ob resistentiam condemnati, compellitur per carcerem ad præstandam patientiam. 312.2.86
Actus non attribuitur exequenti, sed mandanti. 321.1.54
Contemplatione alterius videtur fieri actus, cùm dicitur: Ego vendo rem Titij, vel nuntio, ne ædifices in domo Titij. 389.1.289
Actus non dicitur factus in præiudicium illius cui principaliter non obest, sed secundariò. 487.1.17
Actus totus propter excessum non vitiatur in diuisibilibus. 504.1.205
Actus non dicitur perfectus, si est partim factus, & partim non. 508.2.253
Per vsum vnius actus ex competentibus patrono, acquiritur iuris patronatus quasi possessio. 138.1.114
per Actum nullum non interrumpitur præscriptio. 93.2.13. remissiuè. vbi simul de effectibus sequentibus:
Non perpetuatur iurisdictio,
Non rumpitur primum testamentum validum,
Non inducitur mala fides,
Non inducitur litis pendentia,
Non tribuit causam præscribendi,
Non expirat potestas quominus actus iterum valeat celebrare,
Testium examen nulliter factum non derogat primis depositionibus,
Publicatio minus rectè facta non impedit,
Non cadit quis in commissum. ibid. remissiuè.
Actum gerens si adiungat qualitatem, puta, filius, maritus, Rector, Episcopus, tutor, pater, &c. intelligitur illam facere nomine alieno, non proprio. 386.2.264
Actum qui non potest facere post terminum, potest tamen factum declarare post illum. 460.1.33.& 470.1.129
Actum gerens submittitur legibus & cõditionibus eiusdem. 490.1.57
ab Actu quem quis approbauit, nõ potest appellari. 189.1.22
ex Actu nullo amittitur & acquiritur possessio. 367.1.106
Actus gesti inconsulto patrono qui reualidentur subsequuto, & superueniente patroni consensu, remissiuè. 106.2.138
Actus possessorij per retentionem in vna particula muri conseruatur quasi possessio in toto muro. 139.2.132
Actus omnes humani à tribus dependent, nempe, potestate, voluntate, & modo, qui est ordo ad finem. 473.1.7
Administrator aut tutor si nolit exhibere rem domini in qua sit facienda sententiæ executio, incarceratur quousque exhibeat. 309.2.53
Administrator condemnatus nomine officij, si non est vitiosus possessor, lite pendente potest respectu suæ personæ executionem impedire, & cur. 388.1.276
Administrator licèt nõ exprimat actum facere nomine administratorio, tamen si exprimat causam tangentem administrationem, videtur nomine alieno facere. 389.1.287
Administrator seu caprarius ad restitutionẽ ouium seu vaccarum si opponat executioni, naturaliter aliquas periisse admittendus est, & quæ sufficiat probatio. 436.2.72
Et quid in caprario qui pro custodia mercedem recipit. ibid.73
Administratores si sint contumaces exhibere rem loco pij, quòd sit facienda sententiæ executio, potest executor compellere. 374.1.165
Adrianus VI. concessit Carolo V. Imperatori nostro, & eius successoribus ius præsentandi Episcopos Hispaniæ, qui antea prouidebantur ad supplicationem Regum. 151.1.236
Æguidiana constitutio decernit, hodie licere exequi primam sententiam latam super quolibet remedio possessorio etiam appellatione pendente. 179.2.71
Est coarctata & limitata ad certas causas, & certas personas. ibid.72
Non habet locum nisi in statu Ecclesiastico Sedi Apostolicæ subiecto. ibid.73
Non habet locum inter personas Ecclesiasticas. ibid.74
Æqualitas in iudicio semper est seruanda. 41.1.18
Æquitas noui casus nouum inducit remediũ. 340.1.118
Æstimatio succedit loco rei, & ipsam repræsentat. 423.2.208
Æstimatio & rei verus valor, vbi euidenter sit probatum, & ab aduersario nihil quod eneruet verificetur, executor si aliter taxet poterit appellare ex capite iniustitiæ notoriæ. 431.1.30
Æstimatio rei & fructuum in re iudicata quando crescat. 442.2.137
Æstimatio non crescit post fructuum consumptionem, quia tunc debitor nõ est fructuum, sed æstimationis. 443.2.141
Æstimatio rei si sit facienda per peritos, executor illos quærat, & quæ præ oculis habere debent. ibid.144
Æstimatores nominati semel suscepto negotio cõpellũtur per executorem si recusent taxare. 444.1.145
Æstimatores aut ob imperitiam, inimicitiam, aliámve iustam causam, possunt recusari. ibid.147
Æstimationem peritorum declaratione, authore, executore, confirmante, non admittitur appellatio suspensiua velut ab ipsa executione. ibid.149
Æstimatorum de materia (qui *Alarifes* dicuntur) à ciuitate electorum, & an recusari possint, & ab eorum taxatione & iudicio appelletur. ibid.150. remissiuè.
Æstimatoribus discordantibus in æstimatione, executor compellit partes ad tertium nominandum, vel in defectum ipse executor nominet. ibid.146
Æstimatoribus recusatis partes compellit executor de idoneis conueniendis, aliàs ipse executor potest eligere. ibid.148
Agens priuilegiata via si sententiam contra se reportet, appellat suspensiuè: si autem reus illam reportet, non; quia in vtroque diuersa fauoris militat ratio. 42.1.26
Agens priùs de simplici executoris grauamine, & succumbens, an possit postea idem grauamen qualificatum, & sic per viam excessus in iudicium deducere. 290.1.199
Agenti ad eandem rem super qua possessor alteri condemnandus est restituere, non præstatur cautio, quia illius non interest ab vno vel ab alio possessor vindicare. 362.2.71
Agenti contra possessorem ad rem quæ alteri iam est per sententiam adiudicata, allegante possessionem transferri in duriorem aduersarium, an sit cautio præstanda. 363.1.74

Agenti

Agenti interdicto vti possidetis, & succumbenti, volenti postea agere ex noua turbatione contra eundem reum, an ei obstet exceptio rei iudicatæ. 464.1.71

li Agitur contra possessorem beneficij, qui pensioni consentit, statim, seruatis tamen terminis de stylo Romæ seruari solitis, aut accusata contumacia, datur in eum sententia declaratoria facta expensarum condemnatione. 32.1.34

Vide *Actio*.

Alienatio in fraudem paratæ executionis ex actione personali an requirat recisionem. 495.2.113

Alienatio facta duntaxat in fraudem creditoris, scilicet ante motam litem super actione personali, requirit recisorium iudicium. 496.1.115

Recisio alienationis in fraudem requirit ordinem iudicialem. 495.2.112

Alienatione prohibita censetur prohibitus omnis actus per quem peruenitur ad eam. 383.1.240

Recisa alienatione à iure, vel à iudice, executio procedit contra singularem possessorem. 490.2.61

Alienatione facta cœpto iudicio super actione personali, executio fit in tertium possessorem. 496.1.114

Alienatione facta in clericum, vel alium, simulatè, ita vt appareat rem non exire de potestate conuenti, vel conueniendi, etiam in illum per laicum iudicem fiet executio. ibid. 117

Alienatione dolosa verificata in tertium fit executio. ibid. 118

Alimenta petita à paupere habent priuilegium, vt per appellationem non suspendantur, quando petuntur à paupere, secus si à diuite in quo cessat ratio prohibitionis & priuilegij. 5.2.9

Alimenta futuri temporis petita hoc habent priuilegium; vt præstatio non suspendatur per appellationem, secus alimenta præteriti temporis, quia iam semel euasit periculum. ibid. 10

Alimenta futura dicuntur etiam ea quæ debentur à die motæ litis. ibid. 11

Alimenta quando petuntur officio iudicis, non admittitur appellatio suspensiua, secus quando iure actionis, quia tunc admittitur. 6.1.13

Alimenta quæ officio iudicis petuntur iure naturali debentur, in petitis iure actionis solum ius ciuile operatur. ibid. 2.14

Alimenta vt lite pendente præstentur pauperi habenti pro se sententiam, tria requiruntur copulatiuè. ibid. 15

Alimenta quando petuntur iure actionis, iudicium non est summarium, sed ordinarium quo datur appellatio. 7.1.16

Alimenta petita vigore contractus, quo fuere promissa ei, cui iure naturali, & officio iudicis debebantur, puta filio, patri & similibus, an à sententia lata pro illis præstandis admittant appellationem suspensiuam. ibid. 20

Alimenta quæ iudicis officio debebantur, si in obligationem deducantur, animo nouandi officium iudicis cõpetens pro illis (quæ nouatio expressè hodie requiritur) euanescit officium iudicis, & remanet sublatum, & sic ex contractu agendum est, & iure actionis. 8.2.35

Alimenta deducta in contractum ab eo, cui iure naturali debebantur, non nouandi animo, sed potiùs ad illius corroborationem, additamentum, & maiorem securitatem, & cautionem, non amittunt suum priuilegium competens ex officio iudicis. 9.1.38

Alimenta in causa dotis an sint pendente appellatione ministranda. 10.1.48

Alimenta nimis taxata in eadem sentẽtia, qua quis ad eorum præstationem condemnatur, an admittant appellationem quoad vtrumque effectum. ibid. 50. vbi opinio Auendani reprobatur.

Alimenta crescunt & decrescunt crescente, vel decrescente patrimonio alimentati, vel alimentantis, etiam post sententiam & iudicis taxationem. 338.2.97

Etiam si taxationi consenserit. ibid. 98

Alimentorum præstatio celerem executionem desiderat. 4.1.1

ab Alimentorum sententia prohibetur appellari quoad effectum suspensiuum tantùm, non quoad deuolutiuum. ibid. 2.3

ab Alimentorum sententia denegatur suspensiua appellatio, non solùm quando omnia alimenta petuntur: sed & quando eorum pars tantùm petitur, vt vestitus, habitatio, & similia. 5.1.7

Alimentorum à sentẽtia appellatio denegatur, non solùm quãdo proceditur principaliter, sed etiam quando incidenter ad illa actum est. ibid. 8

Alimentorum promissio (cessante nouatione) obligationi à lege inductæ accedit accessoriè; & ita eius natura vestitur quoad appellationis prohibitionem. 9.2.45

Alimentorum à sententia diffinitiua prohibita appellatio quoad suspensiuum, multo fortiùs prohibita intelligitur ab interloquutoria. ibid. 46

ab Alimentorum sententia sicut non licet appellare, ita in causa dotis non licere plures affirmant, quod author nunquam vidit practicari. 10.1.48

Alimentorum à sentẽtia reformatoria appellationi emissæ an sit deferendum. ibid. 49. remissiuè.

Alimentorum taxatio facta in sententia fiat accessoriè ad illorum condemnationem, & sic regulatur ab eius natura, quoad appellationis prohibitionem. ibid. 1.52

Alimentorum taxatio facta in eadem sententia, si admitteret appellationem, nunquam posset effugari periculum, quod ex dilatione à iure consideratur. ibid. 53

Alimentorum reformatio idem in effectu est, ac si sententia lata fuerit contra alimenta petentem, cui ab hac negatiua permittitur appellare quoad vtrumque effectum. 17.2.14

Alimentorum priuilegium non admittendæ appellationis suspensiuæ procedit, non solùm quando sententia lata est pro omnibus alimentis præstandis, sed etiam pro aliqua parte ipsorum. 19.1.24

Alimentorum augmenti sententia multo fortiùs excludit appellationem suspensiuam. 21.1.39

Alimenta præstare condemnatus, non auditur in prosequutione appellationis, nisi priùs soluat alimenta. 4.2.2

inter Alimenta præterita & futura dispar est ratio, & sic in istis summariè proceditur, in illis verò non. 6.1.12

Alimenta petens, si reportet contra se sententiam negatiuam, potest licitè appellare quoad vtrumque effectum. 7.1.18

ad Alimenta vbi agitur virtute cõtractus per illum, cui iure naturali debentur, pariter appellationem carere suspensiuo, defenditur. ibid. 2.25

ad Alimenta quando agitur ex vtraque obligatione, vna admittens appellationem, alia excludens illam (prout est officium iudicis) hæc detrahit. 9.2.43

Index Rerum,

ab Alimentis ad dotem valere argumentum, plures affirmant. 10.1.47

Alimentarius quamuis cõsenserit taxationi alimentorum factæ per rem iudicatam, semper poterit petere augmentum si reditus decreuerint, vel alia iusta causa. 21.1.40

In fauorem alimentarij quod est introductũ non debet in eius damnum retorqueri. 17.2.15

Alimentario satis consulitur sublata dumtaxat appellatione quoad effectum suspẽsiuum, quo procedunt rationes, quibus ab alimentorum sententia negatur appellatio. 4.2.5

Alimentario seu portionario exigenti annuatim alimenta, aut portionem ab antiquo legitimè constitutam, si mota lis super reformatione, puta quia vel aucta est res super qua portio est constituta, vel alia bona quæsiuit alimentarius. 17.1.11. quibus casibus potest agi ad reformationem portionis & alimentorũ. ibid.12.remissiuè.

Alimentati, seu alimentantis crescente, vel decrescente patrimonio, etiam post factam condemnationem & taxationem à iudice, an crescant vel decrescant alimenta. 12.2.71.remissiuè.

Anniuersaria & funeraria incerta non considerantur ad valorem fructuum beneficij. 410.2.80

Nisi hæc emolumenta incerta sint solita locari singulis annis. ibid.81

Annullatus actus in fauorem alicuius subintelligitur illa conditio si voluerit ille, in cuius fauorem actus annullatur. 105.2.135

Annuntiatum in sententia per modum causæ si plenè cognitum sit, præiudicat sententia in annuntiato, non aliàs. 405.1.36

Appellans non auditur, si ex sententia non grauatur. 64.2.61

Appellans à sententia quatenus contra se facit in cæteris articulis separatis, à quibus altera pars non appellauit, sententia transit in rem iudicatam. 207.1.1

Appellans quatenus contra, altera parte non appellante, an & quando possit suæ appellationi renuntiare, siue in articulis connexis, siue separatis; siue intra terminum, siue extra illum. 212.1.50. remissiuè.

Appellans, cuius appellatio à iudice reiicitur, an teneatur iterum appellare. 215.1.7

Appellans si nunquam iudicem ad quem adiuit, iudex à quo potest de desertione cognoscere. 239.2.69

Appellans debet citari super articulo desertionis, cùm possit de legitimo impedimento docere, atque executio impediatur. 240.1.75

Appellans ab executione rei iudicatæ præsupponit antecedens validum, & negat consequens, scilicet, executionem, & ideo nihil agit. 249.2.27

Appellanti ne tradatur possessio suo aduersario, pariter nec ei tradenda erit. 41.2.21

Appellanti à monitorio, vt intra certum tempus accedat ad recedendum, resistit ius commune, & potest Episcopus ea non obstante ad executionem procedere. 61.2.23

Appellanti à correctione resistit ius, ac interim non causatur attentatum. ibid.34

Friuole appellantem potest iudex à quo excommunicare tanquam contumacem. 66.1.81

Appellante vtraque parte ab eadem sententia, quatenus contra, quis iudex de causa possit cognoscere. & an diuersi pro singulis appellationibus queant impetrari. 212.1.49. remissiuè.

Ad exhibendam rem condemnatus, quando habet facultatem rei restituendæ non appellat, quia tale iudicium non patitur dilationem. 11.1.57

Ad exhibendum condemnatus si vlteriùs vltra rei exhibitionem ad aliquod aliud, puta, interesse seu pœnam condemnetur, an possit appellare. ibid.2.58

Ad exhibendum condemnatus, si in eadem sententia conditionaliter ad interesse condemnetur, nisi soluat, &c. an possit appellare. ibid.59. remissiuè.

Appellare non posse à nominatione muneris, & postea appellare à reiectione legitimæ excusationis propositæ, multum distat. 84.1.27

Ad exhibendum condemnatus & ob non exhibitionem ad interesse, potest ab interesse sententia appellare. 181.2.86

In quolibet causæ articulo, seu grauamine diuerso, bis poterit grauatus prouocare, non ampliùs. 214.2.3

Quælibet pars potest ab eodem articulo bis prouocare, ita vt super eodem quinque ferri possent sententiæ. 215.1.7

Quod contingere potest, siue appellationes & sententiæ sint alternatim, siue successiuè, siue interpolatim latæ. ibid.8

Exemplificatur. ibid.9.& 21

Idem est appellare ab aliquo facto iudicis, quod à iudice aliquid faciente. 274.2.32

Appellare omittens ab actu appellabili, non poterit postea appellare à citatione ad videndum se declarari. 311.1.69

Appellandi ratio in promptu esse dicitur, etiam casibus aliàs priuilegiatis, & sui natura inappellabilibus; si nullitas apparet ex actis, cùm tunc sententiæ executio suspendatur. 92.1.4

Appellandi ratio in promptu esse dicitur, quando incontinenti iustificatur appellatio, quæ vt legitima admittitur quoad vtrumque effectum. ibid.2.5

Appellandi necessitatem à sententia nulla tollit ius, non facultatem. 116.2.232

Appellari si non potest à sententia lata ex iurisdictione ordinaria, pariter nec poterit appellari à sentẽtia lata ex iurisdictione prorogata. 19.2.26

Appellari si non potest ab aliquo propter dignitatem personæ vel aliàs, pariter nec poterit appellari si procedat ex iurisdictione prorogata. ibid.27

Appellari non potest, quando agitur de conuertendo frumentum in vsum militum & subsidium annonæ. 41.1.6

Appellari non potest, ne fiat quod de iure fieri permittitur. 60.1.9

Appellari potest à denegãte beneficium concessum per ius commune, quia vbi denegatur iuris communis obseruantia, grauamen infertur. 61.2.27

Appellari licèt non possit à pœna excommunicationis lata ipso iure, tamen à declaratoria admittitur appellatio quoad vtrumque effectum. 76.2.71

Appellari non potest à pœna legis seu canonis, à declaratoria tamen aliquem in eam incidisse, licita est appellatio. 77.1.72

Appellari potest vbi aliàs ius prohibet, quando nullitas patet ex actorum inspectione, quia tunc cessat præsumptio, quæ erat pro sententia. 94.2.23

Appellari non potest à nominato seu præsentato ad beneficium simplex, quo minus examen subire

ſubire teneatur. 112.1.185
Appellari an & quando poſſit poſt decem dies, & de aliis ſubſtantialibus appellationis remiſſiuè. 116.1.228
Appellari non poteſt ab ordinario, recuſante inſtituere præſentatum, iuſta tamen de cauſa moto. 148.2.214
Appellari ſi non poterat à iuriſdictione ordinaria, pariter nec poterit appellari ab eadē prorogata. 161.2.17
Appellari licèt non poſſit à prouiſione beneficij ſimplicis facta iudicialiter; tamen fallit, quando prouiſio fit iure deuoluto, & de ratione. 164.2.47
Appellari non poteſt ab omni iudicio poſſeſſorio tam adipiſcendæ, & retinendæ, quàm recuperandæ poſſeſſionis. 275.1.30
Quorum bonorum vtili interdicto petente filio feudi inueſtituram non poteſt appellari. 183.2.111
Appellari quando poſſit ab arbitri ſententia, qui pro materia videndi. 189.2.23
Appellari non poteſt ab aliquo, cuius conſcientiæ aliquid declarandum committitur, quando declarationem iuramento firmauit, quod procedit non in iudicio. 192.1.41
Appellari non poteſt à iudice ſuum officium non interponente, quando pars interponendum non petit. 194.1.59
Appellari vbi non licet, iudex licitè poteſt ad vlteriora procedere appellatione non obſtante. 196.1.79
Appellari tertiò non poteſt in quacunque cauſa. 214.1.1
ſi Appellatur à iudice requiſita exequente pro grauamine exceſſus requirentis, non ad iſtum, ſed eius ſuperiorem erit recurrendum. 299 2.46
Appellatio quamuis ſit prohibita in remedio l. fin. C.de edict.diui Adri. tamen permittitur quando ſententia fertur contra actorem. 17.2.17
Permittitur quoad vtrumque effectum à ſententia, qua declaratur non eſſe reformandam, nec minuendam portionem, ſeu alimenta iam antea conſtituta. ibid.18
Permiſſa à ſententia denegante congruæ ſeu alimentorum reformationem, ſi alimentarius eſt in quaſi poſſeſſione percipiendi, illi non officit, quia lite & appellatione pendente priuari non debet ſua poſſeſſione. ibid.
Prohibita in cauſa cōuentionis, an cenſetur prohibita in cauſa reconuentionis. 41.1.15
Friuola non dicitur interim, dum remanet diſputandum. 46.1.57
Emiſſa ab eo quod ſit ſecundùm iuris decreta & determinationem, non ſuſpendit. 59.2.2
Appellatio à iuris diſpoſitione & determinatione non eſt licita. 61.1.18
Vbi non admittitur à ſententia, pariter nec ab eius executore, aut executione. ibid.19
A ſententia legali eſt contraria iuri, & per conſequens friuola, cui nec defertur, nec cauſat attentata. ibid. 21. & 26
Friuola dicitur interpoſita ab interlocutoria expreſſa minùs legitima cauſa, aut à iure reprobata. ibid.2.26
Appellatio innititur iuſtitiæ. ibid.28
Friuola dicitur, vbi non adeſt grauamen, nec legitima cauſa. ibid.30
Appellatio quæ caret effectu, & non habet adminiculum iuris, vt minùs legitima non impedit executionem. 62.1.35.& 63.1.45
Friuola quæ dicatur, relinquitur iudicis arbitrio. ibid.2.42.& 57
Friuola illa dicitur, quæ nihil prodeſſe poteſt, nec vllum vnquam iuris effectum ſortiri. 63.1.44
Appellatio calumnioſa illa dicitur, non ſolùm quæ in eius interpoſitione apparet talis, ſed & quæ talis detegitur in fine litis. ibid.46
Legitima illa dicitur, quæ interponitur ex cauſa, quæ ſi eſſet probata, reputaretur legitima. ibid.2.49
Contraria iuri quocumq; vadat, in nulla inſtantia poteſt effectum ſortiri (iure attento) quia ius eſt certum, & vbique idem operatur. ibid.2.51
Friuola tunc reiici poteſt, quādo notoriè & manifeſtè talis detegitur, ſecus ſi in dubio, ſiue dubium ſit iuris, ſiue facti. 64.1.55
Friuola & calumnioſa quando ita notoriè & manifeſtè dicatur apparere. ibid.1.56. remiſſiuè.
Friuola dicetur notoriè, quando quis petierit in cauſa recuſationis, quod eligantur arbitri, vbi eligendi non ſunt. ibid.2.59
Friuola dicetur, quando interponitur à ſententia, quæ illum non tangit. ibid.60
Appellatio non admittitur à iudice aliquid admittente cum clauſula, *ſi & inquantum, &c.* ibid.62
Tanquam friuola à iudice reiecta, ſi pars nō contradicat appellando, videtur fateri friuolam eſſe. 66.1.80
Sublata intelligitur per verba æquipollentia. 73.1.38
Nunquam intelligitur prohibita ratione reſpectu notoriæ iniquitatis. 92.2.7.& 34
Ab executione notoriè nulla virtute obligationis Cameralis, aut guarentigiatæ admittitur quoad vtrumque effectum. 94.1.20
A nullitate paratam habente probationem, impedit executionem vnius ſententiæ, ſiue ſui natura ſit priuilegiata, vt in alimentis, poſſeſſoriis, obligatione Camerali, *&c.* ſiue quia tranſierit in rem iudicatam. ibid.24
Siue hæc nullitatis exceptio probetur ex eiſdem actis, ſiue aliunde, dummodo ſit incontinenti. ibid.25
Appellatio à Procuratore interpoſita tempore, quo carebat mandato, non ſuſtinetur, etiam poſtea habens ſufficiens, ſi de nouo non appellet intra terminum. 102.1.91
Nec talis appellatio cauſat attentata, quia qualitas, quæ requiritur tempore actus, non ſufficit, ſi poſt actum ſequatur. ibid.92
Appellatio in Parochiali per præſentatum aſſerentem ſe maiorem partem patronorum, & vocum habere, interpoſita ab ordinario inſtituente alterum præſentatum, quem minorem partem vocum habere contendit appellans, an vt legitima ſuſpendat. 106.2.139
Ex quibus cauſis nulliter propoſita dicatur, vt eius delationi locus non ſit, ſeriatim, obiter tamen recenſentur. 115.2.217
Appellatio à ſententia & actu nullo admittitur, & ſuos operatur effectus. 116.2.232
Ab vna cauſa non ſuſpendit aliam diuerſam. 165.2.56
Ab vno articulo non ſuſpendit iuriſdictionem in tota cauſa, nec afficit tertium. ibid.57
Non admittitur à ſententia lata ſuper iudicio merè poſſeſſorio adipiſcendæ, retinendæ, aut recupe

Index Rerum,

recuperandæ iure ciuili. 174.2.27
Nõ admittitur à poſſeſſorio ſummario. 175.1.29
Non datur in remedio l.3.C.de pignor.176.1.40
Eſt prohibita in ſingulis ſpeciebus adipiſcendæ poſſeſſionis. ibid.42
A poſſeſſorio mero licèt non admittatur, intelligitur quoad ſuſpenſiuum dumtaxat,non verò quoad deuolutiuum. 178.1.62
Si foret prohibita in poſſeſſorio quoad vtrumque effectum,vera foret opinio, dicentium, à qualibet eius interlocutoria eſſe permiſſam quoad vtrumque. ibid.2.65
Quãdo eſt prohibita à diffinitiua quoad ſuſpenſiuum dumtaxat, prohibita intelligitur etiam à qualibet interlocutoria incidenti. ibid.66
Admittitur iure Canonico à ſententia lata ſuper mero poſſeſſorio. ibid.67
Non admittitur ſuſpenſiua etiam de iure canonico in poſſeſſoriis ſummariiſſimis, prout in l.fin.C.de edicto diui Adri. 180.1.77
An ſit admittenda à ſententia cõplicata habente contrarias qualitates.181.1.85.remiſſiuè.
An admittatur in iuriſdictionalibus,& aliis quibus poſſeſſio iuſtificatur cum titulo.ibid.2.88. remiſſiuè.
Quãdo admittatur in poſſeſſoriis,vide remiſſiuè. 182.1.97
Non admittitur ab auocatione iuriſdictionis facta per delegantem ſuperiorem. 193.1.53
Quod procedit ſiue auocatio fiat ſine cauſa, aut cum ea, aut cum leui, quia non poteſt appellari. ibid.54
Appellatio de iure ciuili & canonico vt ſit prohibita, confeſſum & conuictum ſimul adeſſe, qui teneant. 200.1.18. vbi de communi.
Vt denegetur reo tam de iure canonico, quàm ciuili, vt ſufficiat ſpontanea confeſſio qui teneant,& magis communem dicant. ibid.2.19
Non denegatur à ſententia collationis beneficij vacantis propter ſimoniam lata à mixto executore. 201.1.25
Accelerari pœnam, & delinquentem ſtatim puniri, vbi publicè intereſt, appellatio non ſuſpendit. ibid.2.31
Appellatio vbi regulariter ſit prohibita, ſi tamen ex aliqua ratione ſpeciali in eodem caſu ſit permiſſa, debet ſpecialiter exprimi in appellatione, vt ipſa admitti queat. 204.2.61
Quoties eſt prohibita à diffinitiua quoad vtrumque effectum, permittitur à qualibet eius interlocutoria, etiam aliàs non qualificata. 205. 2.71
Emiſſa ab vno capitulo, & per vnam partem quatenus contra, nõ deuoluit cætera capitula ſeparata, ſed tranſeunt contra non appellantem in rem iudicatam. 208.1.7.& ſeq.
Limita quatenus contra, non ſuſpendit iuriſdictionem in capitulis ſeparatis, à quibus neutra pars appellat, quominus executioni mittatur. ibid.9.& ſeq.
Appellatio quando deficit, ſenatus regius illo ſemper vtitur decreti genere, *que no viene por la orden y ſe le remite*.&c. ibid.2.15.& ſeq.
Quando deficit, ſenatus regius non poteſt decernere,vim fieri,& reponi. ibid.17
Appellatio limitata limitatum producit effectum. 209.1.20
Interpoſita per vtranque partem ab eadem ſententia quatenus contra, ſi ſimus in alimentis, & ſimilibus priuilegiatis, capitula ſeparata pro actore mittentur executioni,non obſtante appellatione. 210.1.29
Appellatio à cauſa conuentionis non deuoluit cauſam reconuentionis,ſed coram iudice à quo hæc erit tractanda. ibid.36
Interpoſita à ſententia delegati ſuſpendit iuriſdictionem in alia cauſa, ſecus in ſententia ordinarij. ibid.37
Quatenus contra, & limitata deuoluit omnes alios articulos connexos. 211.1.40
Quatenus contra, tunc deuoluit totam cauſam in connexis, quando ſententia in vno capitulo parit exceptionem rei iudicatæ in alio. ibid.2.43
Appellatio ab interlocutoria an & quãdo deuoluat totam cauſam tam in articulis connexis, quàm ſeparatis. ibid.51.remiſſiuè.
Si aliquo caſu ſit permiſſa vbi tertiò prouocari non poteſt, non impedit trium conformium executionem,nec cauſat attentatum.217.2.32
Non eſt licita ab interlocutoria merè. 223.2.4
Licita eſt ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. ibid.5
Vbi à iure eſt prohibita, ſi admitteretur à iudice illam reiiciente, de nihilo ſeruiret prohibitio. 225.1.18.& 21
Cùm prohibetur, cenſetur prohibitũ omne per quod peruenitur ad illam. ibid.20.& 21
Emiſſa à reiectione appellationis vbi de iure non admittitur,contraria dicitur iuri, & ei reſiſtit. ibid.22
Emiſſa à reiectione appellationis, vbi de iure eſt prohibita, dicitur friuola, quia nullum poteſt iuris effectum ſortiri, nec vnquam prodeſſe. ibid.24
Appellatio tertia in eodem articulo cùm nõ valcat, non deuoluit cauſam. ibid.2.30
Appellatio admittitur à reiectione appellationis emiſſæ in caſu, quo iudex illam admittit. 226. 1.33
Nõ admittitur à reiectione appellationis emiſſę, vbi aliàs iure eſt prohibita. ibid.35
Appellatio à reiectione appellationis legitimæ admittendæ à diffinitiua eo ipſo cenſetur iuſtificata. 227.1.43
Secus in caſibus à iure prohibitis. ibid.44
Si reiiciatur per iudicem dicẽtem,eo quòd cauſa ſit inappellabilis, cùm reuera appellabilis ſit, iudex nihil debet innouare. ibid.47
Si iure teneat, licèt non deferatur, eius vigore iudex inhibetur iuris potentia, & miniſterio. ibid.48
Appellatio à reiectione appellationis quandiu ſit neceſſaria. 228.1.51
Appellatio quando euidenter eſt calumnioſa, cognitio pertinet iudici à quo. ibid.54
Quando reiicitur cum cauſæ cognitione & parte opponente, requiritur appellatio alia. ibid. 2.58. vel propoſitæ adhæſio. ibid.
Secus quando ſine illa reiectio fit. ibid.59
Appellatio eo ipſo cenſetur iuſtificata, cuius grauamen apparet per ſolas allegationes iuris, vt à ſequeſtro, quod à iure regulariter eſt prohibitũ. 236.1.37
Deſerta vt declaretur appellatio, debet præcedere cauſæ cognitio. 239.2.73
Appellatio cùm eſt denegata à re iudicata & iudice,debet denegari ab eius executore. 274.1.25
Appellatio & querela vbi ſimul competunt,qui appellationis via vtitur,debet intra decem dies interpo

terponere, ſecus in querela, quia & poſt illos poteſt proponi. 281.1.99

Appellatio vbi regulariter eſt prohibita, permiſſa tamen ex ſpeciali ratione in aliquo caſu, ratio debet exprimi, vt illis deferatur,& quare. 285.2.146

Appellatio non cadit ſuper exceſſu non expreſſo. 286.1.157

Appellatio ab vno articulo non ſuſpendit totam cauſam non connexam. ibid.158

Ab executore Apoſtolico excedente an legitima ſit,detegit ſenatus Regius,ad quem recurritur per viam violentiæ per inſpectionem proceſſus originalis. 288.2.187

Appellatio prima ab exceſſu executoris ſuſpendit ſecum,appellatio autem ab eius reuocatione ſuſpenſiuo effectu caret. & de ratione differentiæ. 291.2.218

Appellatio ſuſpendit à declaratoria ſuper executione rei iudicatæ ſi executor modum in ea ferenda excedat. 311.2.76

A reiectione exceptionis ante eius iuſtificationem,non deuoluit, nec ex ſola reiectione iuſtificatur in quibuſlibet iudiciis,& de ratione. 334.2.55

A reiectione exceptionis ſimul oblata probatione,incontinenti ſtatim dicitur iuſtificata.335.1.56

A taxatione & liquidatione quæ non comprehenditur ſub condemnatione generali, cauſat attentatum & nullitatem executionis. 431.2.34

Licita eſt ab actu nullo. 473.1.11

A ſententia nullitatis alterius ſententiæ,non deuoluit cognitionem ſuper eius iniuſtitia.504.2.212

Appellationis prohibitio, & illius permiſſio vbi in vno ſubiecto concurrunt, hæc an prætualeat. 7.2.24

Appellationis prohibitio in alicuius inducta fauorem debet intelligi, ſi in fauorem eius lata ſit ſententia,ſecus ſi contrà. 17.2.16

Friuolæ appellationis redduntur exèmpla. 64.2.58

Appellationis dies à principio ſunt vtiles, quoad progreſſum continui. 115.2.220

Appellationis ſublatæ priuilegiũ ſi conceditur cauſæ,eſt reale, & totũ vniuerſaliter comprehendit. 162.1.22

Appellationis, ſi & quatenus contra,effectus. 212.1.48.remiſſiuè.

Appellationis prohibitio & promiſſio concurrens circa eiuſdem ſententiæ diuerſa & ſeparata,vnaquæque qualitas operatur in ſuo ſubiecto. 218.1.54

A reiectione appellationis appellatio non eſt licita in iis caſibus, quibus ius appellare prohibet. 224.2.11

A reiectione appellationis per ſuperiorem facta cum cauſæ cognitione aut ſine illa,an & quãdo ſit appellationi deferendum. 226.2.38

Reiectio appellationis eo quòd ſit friuola, vel alia cauſa expreſſa,requirit nouam appellationem. 228.2.60

Appellationis denegatio in cauſa eſt magnum priuilegium, vtilitas, & fauor; & iudicium executionem merens longè vberius eſt aliis. 236.1.35

A reiectione appellationis à iure prohibitæ interpoſita appellatio non admittitur. ibid.38

Secus ſi ſit in caſu permiſſo interpoſita, quia tũc à declaratione nõ admittitur appellatio. ibid.

Per viam appellationis licèt poſſit quis conqueri de iniquitate executoris, tamen etiam poteſt quandocumq; ſuperioris implorare officium. 280.1.90

Appellationis & querelæ remedio ab exceſſu executoris vti ſimul non poteſt, ad effectum recurrendi ad Regem per viam violentiæ, & cur. ibid.2.96

Appellationis priuilegiatæ ratio quandoque claudicat,vt à prima ſententia non ſuſpendat,à reuocatoria autem ſic,& è conuerſo. 292.1.221

De eſſentia appellationis eſt illam proponere de minori ad maiorem. ibid.224

Prohibitio appellationis in commiſſione non ſe extendit ad tertios non nominatos in ea. 359.2.46

Appellationi à ſecunda ſententia reuocatoria primæ priuilegiatæ, & executioni iam traditæ erit deferendum omnino. 44.1.48

Appellationi contra iuris clari diſpoſitionem vt friuolæ non eſt deferendum. 59.2.7

Appellationi à ſententia legali ius reſiſtit,habétque contra ſe iuris præſumptionem,& ideo non cauſat attentata. 61.2.22

Approbatione denegata eius articuli qui probatus non prodeſt,appellationi emiſſæ tanquam friuolæ non erit deferendum. 65.1.65

Appellationi à ſententia declaratoria, beneficium incompatibile vacaſſe per adeptionem pacificæ poſſeſſionis ſecundi, non eſſe deferendum, veriùs demonſtratur. 70.1.6

Appellationi à prouiſione beneficij ſiue curati,ſiue ſimplicis, ſiue extraiudicialiter, ſiue iudicialiter celebrata,nulliter tamen & cum formæ emiſſione,deferendum eſſe,indiſtinctè decernitur in ſupremis tribunalibus aditis per viam violentiæ. 98.1.48

Appellationi interpoſitæ à prouiſione beneficij cuiuſlibet facta ſpreto & contempto iure patronatus,an ſit deferendum,& vim fieri declarandum. 105.2.129

Appellationi à prouiſione beneficij nulla cùm executionẽ non mereatur,erit deferendum.ibid.130

Appellationi interiectæ per ſuperſtitem collitigantem à prouiſione,ſeu concurſu facto per ordinarium cedente vel decedente collitigante in poſſeſſione vel abſque ea,ſi non deferatur, an vis fiat. 109.2.159

Appellationi minùs ſolemniter, aut aliàs nulliter propoſitæ etiam ab actu & ſententia,aliàs ſui natura appellabili, deferendum non eſt,nec impedit executionem illius. 115.1.216

Appellationi propoſitæ aut proponendæ renuntiatæ per partem tacitè vel expreſsè non eſt deferendum. ibid.218. & quæ tacita ſit renunciatio. ibid.

Appellationi à ſententia notoriè nulla ex aliquo defectu lata etiam aliàs priuilegiata & inappellabili niſi deferat iudex vim faciat. 117.1.234

Appellationi informiter aut nulliter propoſitæ à ſententia ſui natura appellabili deferendum non eſt. ibid.235

Appellationi à collatione beneficij ſpreto iure regio patronatus emiſſæ à præſentato Catholicam maieſtatem emiſſæ ſi non deferatur, an vis fiat. 127.2.1

Appellationi emiſſæ per clericum traditum curiæ ſeculari, quando ſit vel non deferendum. 205.2.72.remiſſiuè.

Index Rerum,

Appellationi emissæ à processu gesto contra clausulam, sublata, est deferendum, etiam super iis, quæ aliàs inappellabilia sunt. 135.1.80

Appellationi à prouisione beneficij simplicis facta in contradictorio iudicio defertur. 145.2.186

Secus quando extraiudicialiter. ibid.

Appellationi emissæ à prouisione Parochialis vacantis siue iudicialiter siue extraiudicialiter, à quouis fiat, deferendum non est. 160.2.2

Appellationi à prouisione Parochialis iure deuoluto siue iudicialiter siue extraiudicialiter non deferens superior, vim nullam facere decernitur. 162.2.30

Appellationi à prouisione beneficij simplicis facta iure deuoluto non deferens an vim faciat. 163.1.31

Appellationi à prouisione beneficij simplicis facta per ordinarium extraiudicialiter non defertur, secus si iudicialiter, quia tunc vtrumque habet effectum. ibid.32

Et secundùm hanc distinctionem pluries determinauit Rota Romana, prout refertur. ibid.

Appellationi defertur à sententia nulla, etiam aliàs priuilegiata. 165.1.54

Appellationi ab actu negatiuo si iudex deferre non teneretur, licitè posset ad vlteriora procedere, cùm retineat iurisdictionem. 195.2.78

Appellationi emissæ in criminalibus, sicut & in ciuilibus regulariter vt licitæ deferendum esse, quotidie decernunt Senatus Regij. 198.2.1

Nec interim exequenda est sententia. ibid.2

Appellationi in criminalibus nec tacitè, nec expressè renuntiari potest. 199.1.18

Appellationi emissæ per condemnatum de crimine simoniæ deferendum non est. 201.1.24

Appellationi à carceratione vel eius relaxatione, deferendum non est, & de eius effectu. 202.2.42. remissiuè.

Appellationi à sententia lata super causa notoria regulariter non est deferendum. 203.2.54

Appellationi limitatæ quatenus contra, erit omnino deferendum in cæteris capitulis connexis, licèt non appellatis, alias vim fieri declarabitur. 212.1.44

Quæ doctrina procedit etiam in via executiua. ibid.

Appellationi à reiectione appellationis an sit deferendum, pendet à natura causæ principalis, à qua interponitur an illã admittat, vel non. 224.2.12

Appellationi à reiectione appellationis emissæ ab interlocutoria vbi iure est prohibita, non defertur. 226.1.36

Appellationi à reiectione appellationis cuius prohibitionis causa est aperta, deferendum non est. ibid.2.39

Appellationi à delatione appellationis interpositæ à sententia & iudicio priuilegiato, an sit deferendum. 233.1.9

Appellationi à defertionis sententia deferendum esse, qui teneant. 240.2.85

Appellationi ab expeditione executorialium virtute rei iudicatæ an sit deferendum. 246.2.9

Opinionem affirmatiuam, scilicet, esse deferendum, qui tenuerint. ibid.9

Appellationi emissæ ab executione executorialium præscriptarum, nisi deferat executor vim faciet. 259.1.5

Appellationi à superiore mandante cognoscente de excessu executoris sui non esse deferendum 296.1.8

Appellationi emissæ citato per merum executorem executorialium quem non tenetur expectare, non erit deferendum. 305.2.29

Appellationi à declaratoria sententia pro rei iudicatæ executione, executor non deferens an vim faciat. 311.1.67

Appellationi ab executore mixto aut mero reniciente legitimam exceptionem defectus suæ potestatis aut mandantis, non deferente, vim fieri declarauit Senatus. 319.2.40

Appellationi à tertio non possidente & oppositore deferre non tenetur executor, quominus ad vlteriora procedat. 362.2.73

Appellationi à legitimo oppositore executionis non admisso per executorem, vt licitæ deferre mandabit Senatus. 373.1.152

Ratio prohibendi appellationem cùm cesset, debet cessare ipsa prouisio. 17.2.15

Friuolam appellationem non debet iudex arbitrari, vbi ita notoriè apparet. 46.1.57

Appellationem non esse admittendam ab eo, quod fit secundùm iuris dispositionem & canonica decreta, qui probent. 59.2.1.& 5

Friuolam esse appellationem, vt iudex arbitratur, potest appellatione non obstante procedere ad vlteriora. 63.1.43

Friuolam appellationem tunc arbitrabitur iudex, quando apparent legitima indicia ad torturam, & illa reus in termino sibi concesso non purgauit. 64.1.54

Appellationem interpositam per præsentatum (vt asserit) à maiori parte ad Parochialem regulariter non suspendere executionem institutionis, vt verius defendit Author. 107.1.143

Appellationem esse licitam à iudice adito per viam reductionis, vt bono viro, vt magis communis & æquior opinio resoluitur. 187.2.7

Appellationem ab interlocutoria si iudex reiiciat, si iterum à reiectione non appelletur, an maneat deserta appellatio. 224.1.9

Appellationem vt iustè iudex reiiciat, causa debet esse aperta. 226.2.37.& 39

Appellatione pendente interposita per canonicum à Capitulo imponente honestam correctionem, seu etiam à correctione per ordinarium potest ad executionem deuenire, & cur. 61.2.25

Friuola appellatione non obstante, an iudex ad vlteriora queat procedere, & an per illius delationem à se abdicet iurisdictionem. & an inhibitio à superiore emanata vigore friuolæ executionis impediat executionem sententiæ, vide remissiuè. 66.1.79.

Appellatione limitata in capitulis separatis quatenus contra, non potest altera pars se iuuare. 208.2.19

Appellatione pendente limitata quatenus contra, à capitulo separato non suspendit executionem in alio capitulo separato non appellato, quia appellatio est in vna causa, executio verò in alia. 209.1.22

Appellatione limitata à quibusdam articulis quatenus contra, pendẽte, iudex à quo nõ potest alia capitula, connexa tamen exequi, etiam si non appelletur ab illis. 211.1.41

Appellatione limitata quatenus contra, in articulis cõnexis potest aduersarius se iuuare, & eius virtute Regem adire, ne in connexis non appellatis iudex exequatur. 212.1.45

in Appellatione ab iniusta delatione appellationis debet inferi causa grauaminis, scilicet, appellationem

latione esse illo casu prohibitam. 235.2.34
Appellatione mediante ab interloquutoria qua iurisdictio est finita, potest illam delegatus reuocare,& reassumere. 237.1.49
Appellatione introducta coram iudice ad quem, de quo per appellantẽ docetur,non iudex à quo,sed ad quem de desertione pronuntiabit. 239.2.70
Deficiente appellatione (quæ coram ipso executore necessariò est proponenda) non potest haberi recursus per viam violentiæ. 280.2.97
Quatuor appellationes licet ab eodem articulo dentur, non tamen possunt requiri sex sententiæ. 216.1.18
De iure regio vix possunt dari quatuor appellationes à quolibet articulo,& quare. 221.2.68. & quid in foro Ecclesiastico. ibid.
Appellatus non potest adhærere nec vti appellatione limitata aduersarij quatenus contra. 209.1.21
Non contradicente appellato cui delatio officit appellationis friuolæ, potest iudex à quo super iustitia causæ validè procedere. 235.1.27
Arbiter per pronuntiationem in vna causa seu articulo, non perdit iurisdictionem in alia causa seu articulo. 208.2.12
Arbitri sententia an sit exequenda non obstante appellatione. 189.1.20.& seqq.
Arbitri sententia quãdo emologatur tacitè vel expressè. ibid.21
Arbitri sententia etiam pacto nudo facto compromisso iure canonico recipit appellationem, & de ratione. ibid.2.24
Arbitri iuris habent iurisdictionem à lege,& coram illis coguntur partes litigare,sicut coram iudice. 190.1.26
Arbitri iuris habent à lege iurisdictionis tertiam speciem æquiparatam delegatæ. ibid.27
ab Arbitris iuris electis scilicet, super recusatione, aut competentia inter iudices Ecclesiasticos appellari,an liceat. 189.2.25
ab Arbitris iuris licet appellare, quemadmodum & ab aliis iudicibus. 190.1.27
in *Arbitrariis* super re magna quemadmodum enormiter læsus iudicetur. 191.1.32
ab *Arbitratoribus* & eorum arbitramento non potest regulariter appellari,atqui reductio peti ad arbitrium boni viri. 188.2.14
Arboris rami maiores vires non habent quàm à radice susceperint. 319.2.35
Argumentum non est bonum; in iudicio summario requiritur pura probatio. ergo iudicium efficitur plenarium,vt contra Sarmiento. 174.1.26
Argumentum validum est, appellatio non suspendit;ergo iudex procedens non attentat. 196.1.80
sicut econuerso. ibid.
Arma in antiquis non paruæ sunt authoritatis ad probandum ius patronatus. 254.1.270
Articulus an tertius habeat legitimum interesse ad impediendam executionem,est præiudicialis ante admissionem examinandus. 373.2.154
Articuli impertinentes & non releuantes non sunt admittendi. 65.1.68
Articuli impertinentes qui dicantur,remissiuè.ibid. 69
Artifex insignis potest prohibere,ne alius suo signo vtatur. 154.1.273
Assassini crimen nõ recipit appellationem.202.1.36
Attenditur semper quod principaliter agitur. 9.1. 40.& 20.1.31
Attentatum non adest, ergo non adest violentiæ recursus;non est bonum argumentum. 195.1.75
Attentatum non dicitur purgatum nisi sint omnia purgata, & vsque ad vnum nummum in pristinum reposita. 509.1.256
Attentati simplicis reuocationem nullo tempore præscribi posse, qui dixerint. 283.2.128
Attentati simplicis reuocatio quanto tempore præscribatur, & quando perpetuò peti possit. remissiuè. ibid.129
Attentata an sit prouisio iure deuoluto facta appellatione pendente. 165.2.55
Auctoris iure resoluto resoluitur ius tertij absque facto hominis, sed iuris ministerio.
Audientia vbi alicui denegatur, censetur etiam denegata appellatio. 241.2.98
Auditor Cameræ postquam sibi literæ pẽsionis sint præsentatæ, procedit vel per viam monitorij vsque ad mãdatum executiuum, vel per viam processus fulminando censuras, committendo publicationem omnibus & singulis,*&c.* 31.2.31
Auditor Cameræ licèt sit executor sentẽtiarum, tamen executoriales à Rota intimatæ non possunt reproduci coram Auditore ad declaratoriam,nisi ipse expediat monitorium. 254.2.82
Et de ratione. ibid.3
Auditori Cameræ denegatur iurisdictio in prima instantia, quando excedit metas, & formam rescripti,& rectæ executionis. 31.1.25
Augmentum regulatur secundùm naturam principalis, cui augetur. 19.1.25

B

Beneficium quando vacat ipso iure per obtentionem secundi, non est necesse iudicem adire pro sententia declaratoria priuationis. 70.2.9
Beneficium incompatibile quantum ad iuris effectus vacans est, & ideo in eius collatione & prouisione nulla requiritur possessoris citatio. ibid.10
Cùm vacans sit per sententiam legalem, nihil aliud remanet faciendum, quàm ipsa nudi facti executio. 71.2.17
Nec tunc ordinarius aliud agit nisi vt iuris executor & minister, illam legalem sententiam executioni tradit. ibid.
Beneficium simplex non dicitur incompatibile, quando eius residentia non est præcisa & absoluta, sed causatiua ratione amissionis fructuum. 78.1.82
Non dicitur incompatibile, quando residentia non est continua, sed ad certum tempus, nisi in eodem tempore concurrat seruitium & residentia alterius. ibid.83
Beneficium prouisum non seruata debita forma nec acceptari, nec retineri potest, etiam in foro conscientiæ, secundùm magis communem opinionem. 97.2.42
Concessum per ius commune vbi reiicitur à iudicio, licita est appellatio. 227.1.46
Beneficium censetur vacare per suspensionem perpetuam ab officio. 407.2.57
Datur propter officium. ibid.58
Est accessorium ad officium. 408.1.61
Beneficium incompatibile obtinens ob non residentiam an possit de facto spoliari, vel an priùs debeat citari, & audiri. 70.1.4
Incompatibile obtinens sententia an requiratur diffinitiua ad priuationem, & an appellationi ab ea deferendum, decernat Senatus Regius aditus per viam violentiæ. ibid.5

Index Rerum,

Incompatibile ipſo iure vacans poteſt liberè ab ordinario conferri abſque declaratoria ſententia,nec citatione poſſeſſoris. ibid.7

Citatum eſſe poſſeſſorem beneficij penſione grauati, & fructus percepiſſe, vel per eum ſtare, quominus percipiat, quis teneatur verificare. 35.2.76

Beneficij ob fructuum diminutionem an facienda ſit ſuppreſſio,extinctio, aut vnio per Epiſcopum cum Capituli conſenſu. 57.1.49. remiſſiuè.

Beneficij merè collatiui prouiſio nullam requirit etiam per edictum citationem regulariter. 112. 1.182

Beneficij ſtatus mutatio procederet per prouiſiones Pontificis eius concurrente ſcientia, & voluntate. 131.1.31

Beneficij facta commenda Rector præſentabit in vicaria perpetua. 156.2.307

Beneficij crimen non recipit appellationẽ.202.1.35

Beneficij capta poſſeſſio lite pendente pluribus iuribus eſt prohibita habentibus decretum irritans. 378.2.195

Beneficio de iure vacante ob priuationem ipſo iure & non de facto, tametſi patronus queat præſentare,non tamen poſſeſſio auocanda eſt donec conuincatur,& declaretur. 144.2.178

Beneficia omnia etiam ſimplicia quomodolibet reſidentiam requirentia, dicuntur incompatibilia, & per adeptionem poſſeſſionis pacificæ ſecundi, vacat primum ipſo iure ex diſpoſitione Trident. 77.2.78

Beneficia ſimplicia etiam requirentia reſidentiam per ſecundi adeptionem inter ſe non vacare hodie ipſo iure,qui teneant. 78.1.80

Beneficia ſimplicia requirentia reſidentiam ſunt inter ſe incompatibilia, & per conſequens hodie vacat ſecundum ipſo iure ex magis vera opinione. ibid.81

Beneficia iuris patronatus Eccleſiaſtici ſub reſeruatione comprehenduntur,quia facilè huic iuri patrona.præiudicatur. 103.1.101

Beneficia conſiſtorialia ac monaſteria virorum Clemens VII. reſeruauit ſibi excedentia ducentorum florenorum auri æſtimationem. 152. 2.253

Beneficia multa ſunt ſcripta in libro conſiſtorialium,quæ nihilominus conſiſtorialiter non prouidentur. 153.1.260

Forma prouidẽdi beneficia iuris patronatus Eccleſiaſtici ſeruatur in beneficiis pertinentibus præſentationi alicuius ordinis militaris, & Regij, tanquam eius perpetuo adminiſtratori. 156.2.304

Circa incompatibilitatem beneficiorum, & eius plurimas quæſtiones Doctores qui ſint videndi. 79.1.87

Beneficiorum ſimplicium prouiſio ex quibus nulla reddatur, vt appellationi ab ea omnino deferatur. 111.2.178

Beneficiorum conſiſtorialium valor taxatus eſt in libro conſiſtorialium, qui attenditur in eorum impetrationibus. 152.1.252

Qua forma non ſeruata in eiſdem beneficiis tanquam patronatus Eccleſiaſtici appellationi erit interpoſitæ deferendum. 156.2.305

in Beneficialibus quoad collationem, præſentationem, & electionem vltimus ſtatus & immediata quaſi poſſeſſio attenditur. 128.1.5

Beneficiatus abſens monitus & contumax plectitur pœna priuationis beneficij ob non reſidentiam, cuius executionem debet præcedere declaratoria ſententia diffinitiua cum cauſæ cognitione, aliàs erit attentata,& nulla. 77.1.75

Beneficiati tenentur non ſolùm ad fabricam, ſed etiam ad alia ornamenta, ſine quibus diuinum officium celebrari nequit,ſed etiam ad alia paramenta neceſſaria ad diuinum cultum. 52.1.6

Blaſphemiæ ſententia non ſuſpenditur per appellationem. 202.1.33

Bona maioratus ſunt inpræſcriptibilia. 141.2.150

Bona quamdiu conſtat eſſe de platea vel exitu ciuitatis, ſunt inpræſcriptibilia. 155.1.284

Bona debitoris vbi capienda ſunt ſubhaſtanda pro executione quantitatis contentæ in ſententia,requiritur citatio. 305.1.12

Et quo executionis ſtatu citatio hæc ſit facienda.ibid.declara vt 305.1.13

Bona alienata in tertium per illum poſſeſſorem,cuius ſententia ex noua cauſa fuit reſciſſa. 340. 2. 123. remiſſiuè.

Ciuitatis quando poſſint decuriones obligare,& qualia & quando ipſi teneantur. 374. 1. 164. remiſſiuè.

Augmentata quæ & qualia dicantur, & quæ tranſeant & incorporentur cum maioratu, & quo iure cenſeantur, & de aliis pluribus, remiſſiuè. 441.1.119

Temporalia clericorum cum ſint in territorio Regis,illi ſubiiciuntur. 494.1.109

Vendita virtute pretij reuocati poſtea per appellationem, reſtituuntur cum fructibus perceptis à creditore. 499.1.147

Bulla Pij Papæ IV. edita in confirmationem Concilij mandat omnia & ſingula decreta eius obſeruari appellatione remota. 75.2.65

Bulla Pij V. diſponens ſententiam tranſactam in rem iudicatam mittendam executioni, niſi ſit nulla ex defectu citationis, iuriſdictionis, aut mandati; ſubintelligitur etiam de alia nullitate ex defectu ſubſtantialis actus iudicij, quantumuis limitatè loquatur de illis tribus nullitatibus. 113.1.198

Bulla prædicta licèt diſponat ſuper aliqua forma, non tollit nullitatem prouenientem ex forma non ſeruata aliàs à iure requiſita. ibid.1.200

Bulla Adriani concedens ius patronatus Regium, ibi, *ac perpetuò inuiolabiliter obſeruari debere*, inducit perpetuitatem. 133.1.53

Continet clauſulam,ſublata. 134.2.76

Continet clauſulam derogatoriam, quæ ibi refertur. 135.2.87

Continet clauſulam derogatoriam derogatoriarum. 136.1.90

Bullæ Adriani VI. verba referuntur, qua ius patronatus in beneficiis conſiſtorialibus Regi Hiſpaniarum competit. 128.2.11

C

CAdauer debitoris detineri non poteſt per creditorem, nec eius appellatio quominus ſepeliatur, donec ſoluatur debitum, admittenda erit. 12.1.63

Canon ſeu lex quando in aliquo caſu determinatè aliquid faciendum præcipit, (vt in exemplis appoſitis) non admittitur appellatio. 60.2.14

Canon eſt onus reale quod comitatur rem, & ſequitur poſſeſſionem. 381.1.216

Canonicus, qui non interfuit lectionibus oppoſitorum ad Doctoralem ſeu Magiſtralem an poſſit votare?

votare : & electio an sit irrita. 112.2.192
Canonicus in prouisione Doctoralis, &c. an possit per Procuratorem votare, & an procurator teneatur iurare sicut mandans. ibid. 193. remissiuè.
Capella, vel Ecclesia construenda ex præcepto testatoris intra quod tempus sit ædificanda. 57.1.48. remissiuè.

Capitula enodata.

Cap. tua nos. de cler.ægrot. 21.2.44
c. cùm nos. de offic.ord. 22.1.51
c. fin. de mut.petit. 41.1.14
c. decernimus.10.quæst.1. 52.1.5
c. ad audientiam. de Eccl.ædif. 55.2.34
c. licet Episcopus. de præb.in 6. 70.2.11
c. secundò requiris. de appell. 75.1.59
c. de multa. de præb. 78.1.81
c. cùm Bertholdus. de sent.& re iud. 105.2.131
c. decernimus. 16. quæst. 7. 107.1.144. & 105. 2.131
c. 2. vt lite pendente in 6. 110.2.165
c. 2. §.nisi. de supplenda negl.præl. 162.2.30
c. nulla.§.si autem. de concess.præb. 163.2.39
c. literas. de suppl.negl.prælat. 164.1.42
c. cùm propter. de iur.patron. ibid.
c. ne pro defectu. vers.is verò ad quem. ibid.43
c. sua nobis. de appell. 225.2.32
c. Eccles.clem.1.vt lite pend. 496.2.123.& seqq.
Pro intellectu c. tum ex litteris. de in integr. restit.qui videndi. 338.2.96
Capitulo peccante in forma electionis, tam Doctoralis & Magistralis, quàm cæterorum, appellationi emissæ omnino erit deferendum,& de pluribus difficultatibus irritantibus electiones Doctorales,*&c.* 112.2.194. & sursum.
Captus profuga si citat ad iudicium vt declaretur captura nulla, in iudicio nullitatis dicitur actor. 492.2.87
Carboniani edicti remedio proceditur summariè. 173.1.15
à *Carceratione* licèt possit appellari,tamen à carceratione pro executione rei iudicatæ aut instrumenti guarentigiati non potest. 311.2.75
Casus de facto refertur, quo probatum fuit ius regium patronatus ex eo solùm,quòd in libro quodam, quo erant Ecclesiæ scriptæ ad marginem cuiusdam Ecclesiæ,repertum est scriptum (Regis est.) 154.2.280
Nec in præfato casu profuisse possessori probari immemorialem in contrarium. ibid.280
Catholica maiestas non indiget indiciis & præsumptionibus probationis iuris patronatus,quia ipse non tractat de probanda illius præscriptione, cùm satis sit probata sua intentio, & ius patronatus in consistorialibus. 154.1.267
Tractat duntaxat de probanda qualitate beneficij, an sit vel fuerit consistoriale néne, quæ est longè minoris probationis. ibid.268
Causa primordialis & originalis potiùs attenditur. 8.1.29
Causa est summaria, ergo est executiua;non est validum argumentum:à contrario autem benè procedit,est executiua,ergo summaria. 26.1.91
Causa non ex eo quòd agitetur summariè, & ex aliqua iuris ratione sententia exequatur, & non recipiat appellationem, dicetur executiua. ibid.92
Causa conuentionis si est tractanda summariè vigore rescripti; pariter summariè tractanda est causa reconuentionis. 41.2.22
Causa quando est summaria, omnes eius articuli etiam summarij sunt. ibid.24
Causa,quæ est summaria in prima instantia, pariter & in secunda summaria erit. 43.2.42
Causa semel facta ordinaria & appellabilis, semper remanet ordinaria,& appellabilis. 45.2.59
Causa immediata appellationis est iniustitia, iniuria,& grauamen. 61.2.29
Causa inserta in appellatione attenditur ad detegendam ipsam friuolam, frustratoriam, aut calumnioſam. 63.1.47
Causa in appellatione ab interlocutoria inserta, quando illam friuolam detegat. ibid.48
Causa legitima & à iure approbata si inferatur in appellatione ab eo, quod fit secundùm iuris dispositionem, & à iudice illam exequente, deferendum est illi. ibid.2.50
Causa ad præscribendum ius Regium patronatus cùm non sit sufficiens, non poterit Pontifex se ex alia iuuare. 132.1.45
Causa vniuersalis, quando adest in vtente, potiùs attenditur,quàm particulare exercitiũ.138.1.117
Causa quæ iusta dicatur,vt ordinarius legitimè possit institutionem denegare. 148.2.216
Causa à qua rei origo procedit attendenda est. 156. 1.297
Causa summaria in prima instantia suam naturam retinet & in secunda. 261.1.7
Causa, qua sit actum in iudicio, & iudicis intentio vt constet, interrogatoria & alia acta inserentur in executorialibus. 263.1.69
Causa eadem agendi, vt obstet exceptio rei iudicatæ, debet esse immediata non mediante aliquo. 290.1.203
Causa est summaria, ergo executiua; non valet argumentum. causa est executiua, ergo summaria; valet. 303.2.4
Plus influit causa in se ipsa, quàm in causato. 317.1.11. & 423.1.205
Causa ex qua fit actum specialiter non expressa, omnes causæ petitione comprehenduntur. 342. 2.145
Causa iusta excusat à mora, & ideo etiam à solutione valoris & æstimationis quanti plurimi in executione sententiæ. 445.2.142
Causa ex qua sententia fuerit lata si ex ea nec ex actis appareat quæ præsumenda erit. 465.2.83
Causa prima semper repræsentatur in secunda in quam influit. 487.2.26
Causa quando reducitur ad non causam, & titulus ad titulum, res cum fructibus restituuntur à possessore. 498.1.142
Causa quæ semel effectum suum produxit,licèt postea cesset effectus, tamen non cessat. 505.2.218
Causæ cognitio quæ est adhibenda in tollenda possessione à detentatore ob vacationem ipso iure, debet esse summaria. 71.2.16
Causæ expressione præsumitur actus geri eius contemplatione cui causa pertinet. 389.1.288
Causam magis, quàm exercitium ipsius actus considerandam esse. 139.1.125
Quod contingit ex causa de præterito,ad tempus præteritæ causæ referendum est. 156.1.298
Pro certa & determinata causa vbi aliquid cõceditur,durat,quãdiu durat ipsa causa. 162.2.28
Delegata causa quæ ad iurisdictionem mandantis non spectat, omnia sunt irrita & appellatione non egent. 319.1.32

Index Rerum,

In omnibus cauſis, quæ celerem expeditionem deſiderant, appellatio quoad ſuſpenſiuum tollitur. 5.1.6

Cauſatiuè multa permittuntur quæ aliàs directò non permitterentur. 488.1.31

Cautela Veſtrij ad ſuſpendendam totam executionem vigore appellationis ab exceſſu refertur. 286.2.160

Cautio iuxta l.is à quo.ff.de rei vendi.procedit etiam in beneficialibus. 34.2.62

Cautio tunc tertio oppoſitori de dominio rei præſtanda eſt, ſi ante rem iudicatam lis pendebat ſuper ea contra condemnatum, ſecus ſi poſt rem iudicatam. 362.1.68

Cautio præſtanda poſſeſſori condemnato per vincentem, nec alter ante rem iudicatam poſſeſſorem conueniat pro eadem re, & de ratione. ibid.2.70

Cautio hoc caſu quare præſtari iubetur. 370.2.136

Cautio ſimpliciter ſumpta an de iure intelligatur de verbali obligatione tantùm cum hypotheca & bonorum obligatione. 465.2.87

Cautio vbi à iure requiritur plena, ſufficiens, recta, aut competens, iuris interpretatione intelligitur de fideiuſſoria vel pignoratitia. 466.2.93

Cautio vxori præſtanda à viro ob eius ſæuitiam, debet eſſe ſufficiens. ibid.94

Cautionis ad præſtationem vt vir condemnetur, plurimum poteſt iudicis arbitrium. 467.2.103

Cautionem præſtandam in aliquo caſu particulari vbi lex determinatè præcipit, fit appellatione non obſtante. 60.2.15

Cautionem vxori præſtare condemnatus vir ob eius ſæuitiam, aliàs fiet diuortium, an ſententiæ ſatisfaciet præſtando cautionem etiam iuratoriam, & executor excedat illum præcisè ad fideiuſſores compellens. 465.2.85

Cautionem debet iudex recipere per quam mulier ſit magis ſecura à ſæuitia viri. 466.2.95

Cautionem ad exigendam à viro præſtandam vxori, executor datus non excedit ſi illum præcisè compellat ad fideiuſſores vel pignora. 467.2.102

Cautionem præſtare vir condemnatus, vel in defectum, fiat ſeparatio quoad torum, ſi fideiuſſores aut pignora non præſtet, poteſt ſententia exequi in ſeparatione. 468.1.106

Cautionem ſeu depoſitum offerens de ſoluendis melioramentis, cùm liquidentur poſt rei traditionem, audiendus non eſt. 477.2.62

Chorus. Vendito vel legato choro cantorum poſſeſſione apprehenſa in vno capite, totus chorus apprehenſus intelligitur, cùm omnes ſint ſimul connexi. 139.1.128. vbi alia redduntur exempla. Quod limitatur. ibid.129

Citare non debet aliquem iudex, cuius conſcientiæ aliquid iudicandum eſt commiſſum. 192.1.44

Citandæ ſunt partes ad omnem cauſam incluſiuè, & citationes quæ poſtmodum fiunt in Curia per audientiam contradictarum, procedunt potius ex vrbanitate, quàm neceſſitate. 32.2.38

Citatio noua eſt neceſſaria, quoties iudicis aut partis datur mutatio. 114.1.207

Citatio noua requiritur ad probationem faciendam, quando primus receptor, qui ſemel citauit, ſit mutatus, & alius ſubrogetur ad probationes recipiendas. ibid.208

Citatio ad ſententiam eſt omnino neceſſaria, aliàs ſententia eſt nulla ipſore iure. 118.2.252

Citatio an ſit neceſſaria in relaxatione mandati vigore ſententiæ, variæ fuere opiniones remiſſiuè, vbi reſolutio. 251.1.46

Citatio noua requiritur in quolibet iudicio, quo detur perſonæ mutatio. 381.2.223

Citationis defectus probatur ex actorum inſpectione. 95.2.28

Citationis omiſſio iudicium & ſententiam reddit nullam. 114.1.206

Citationem non eſſe neceſſariam in declaratione deſertionis, qui teneant. 240.1.76

Citationem in via executiua non requiri qui teneant. 303.2.6

Eam requiri qui teneant. 304.1.7

Citationem præcedere executionem etiam vbi non ſit neceſſaria, tutius erit. 307.1.31

Citatus ad totam cauſam ſi eſt contumax, alia non requiritur citatio. 32.1.37

Citatus ſi compareat, & aliquam legitimam exceptionem opponat contra executionem penſionis (de quibus hîc) debet iudex breuem terminum aſſignare, cùm incontinenti exceptio probanda ſit. ibid.2.39

non Citatus non eſt iudicio ſubiectus, nec tanquam pars, nec tanquam adhærens, & ita non videtur ratificare cauſam. 357.1.28

Ciuitatis appellatione veniunt caſtra & villæ. 441.1.123

Clauis eſt totius tractatus violentiæ ſolemnitatum ac formæ omiſſio, qua inducuntur nullitates, ad quas peritiſſimi aduocati confugiunt, cupientes impedire executionem, etiam in cauſis ſui natura inappellabilibus. 92.1.1

Clauſula Bullæ (dummodo remanеãt centũ pro Rectore) ad corroborationem iuris Rectori competentis eſt appoſita, nõ vt illud innouetur. 20.2.38

Clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis) tunc apponitur, quando committitur appellatio ſuper nullitate, aut reductione penſionis, & alias. 30.1.9

Clauſula (ſine præiudicio literarum Apoſtolicarum) quando apponatur. ibid.10

Clauſula (ſine præiudicio literarum, *&c.*) & ſimiles præſeruant iuriſdictionem iudicis à quo, nec commiſſio impedit ad vlteriora procedere. ibi.13

Clauſula (ſine præiudicio literarum, *&c.*) ſtante, poteſt iudex à quo titularem cogere ad ſolutionem penſionis. ibid.14

Clauſula præſeruatiua ſtante commiſſarius non poteſt inhibere iudici à quo. ibid.2.15

Clauſula præſeruatiua eneruat vim & effectum inhibitionis. ibid.16

Clauſula præſeruatiua operatur vt non poſſit in cauſa principali procedi etiam ſi verè penſio ſit ſoluta, in actis tamen de ſolutione non conſtat. ibid.21

Clauſula præſeruatiua (ſine præiudicio legitimæ executionis, *&c.*) non procedit niſi pro ſumma contenta in ſententia. 31.1.27

Clauſula (ſine retardatione, *&c.*) apponi ſolet in commiſſione, ſuper cauſa reductionis vel nullitatis penſionis ob Pontificis reuerentiam, & calumnias debitorum. 33.1.46

Clauſula præſeruatiua limitat, & ſuſpendit iuriſdictionem iudicis commiſſarij. ibid.2.47

Clauſula præſeruatiua importat conditionem, ita vt iudex non poſſit procedere, niſi priùs ſoluta penſione. ibid.48

Et etiam facta inhibitione, cuius potentiam eneruat clauſula, & ſubintelligitur conditio commiſſionis. ibid.49

Clauſula præſeruatiua ſi deficit in cõmiſsione ſuper nullitate,

nullitate, aut reformatione penſionis, exceptio litis pendentiæ impedit executionem interim. ibid.50.vide 41
Clauſula reſcripti ad lites (appellatione remota) ſi reſpicit totam cauſam, eſt communis actori & reo. 41.1.16
Clauſula(appellatione remota)appoſita in commiſſione primæ inſtantiæ,cenſetur repetita in commiſſione appellationis. ibid.2.23
Clauſula (appellatione remota)idem operatur,quãdo virtualiter ſubintelligitur in ſecunda commiſſione, vtputa quando refertur ad aliam, à qua virtutem & poteſtatem recipit. ibid.
Clauſula appellationis prohibitiua non intelligitur repetita in alia perſona,quando diuerſitas rationis aliud ſpecialiter inducat, quia in vna ex partibus tantùm fauor, aut odium dumtaxat viget. ibid.25
Clauſula quòd ſummariè procedatur,ſi fuit oppoſita in commiſſione primæ inſtantiæ, tacitè intelligitur repetita in commiſſionibus aliarum inſtantiarum. 43.2.43
Clauſula (ſi & inquantum)operatur ſecundùm ius, & ſic cum ius ſit certum, nõ remanet admiſſum, vbi ius id dictat. 64.2.63
Clauſula (appellatione remota) aut (appellatione poſtpoſita) tollit effectum ſuſpenſiuum. 65. 2.74
Clauſula (appellatione remota) appoſita in Bulla ſuper prouiſione beneficij, non præcedente cauſæ cognitione parum aut nihil operatur, & cur. ibid.75
Clauſula(appellatione poſtpoſita)non operatur,vbi apparet de notorio grauamine. ibid.76
Clauſula (appellatione poſtpoſita) ſemper apponitur in parte executiua literarum, quæ non comprehendit contradicentes de iure, ſed tantùm de facto. ibid.
Clauſula appoſita in executiuis gratiæ nec auget gratiam,nec tollit ſurreptionem. 66.1.77
Clauſula (dimittendi primum incompatibile) intra duos menſes, &c. adiecta in Bulla impetrationis ſecundi quomodo intelligenda eſt, & declaranda,& an ad iuris terminos ſit reducẽda.74.2.54. remiſſiuè.
Clauſula (dimittendi) an exiſtenti in Curia terminus currat à tempore notitiæ captæ poſſeſſionis in partibus. ibid.55
Clauſula(dimittendi) virtute quãdo poſſit vel non, ob non dimiſſionem,beneficium impetrari.75.1. 56.remiſſiuè.
Clauſula (appellationibus, &c. minimè ſuffragantibus) vt generalis omnia in Concilio contenta comprehendit. ibid.58
Clauſula (de præmiſſis) ad omnia & ſingula præcedentia refertur de neceſſitate. ibid.2.61
Clauſula (parito iudicato) operatur his caſibus dumtaxat, quibus ſententia tranſiuit in rem iudicatam, aut aliàs executionem meretur. 93. 2.15
Clauſula (parito iudicato) non operatur quando ſententia eſt nulla, nec aliàs meretur executionem. ibid.16
Clauſula(parito indicato) non operatur vbi ſententia eſt notoriè iniuſta, & cur. 94.1.18
Clauſula(irritans)qua vtuntur Concil.Trid. & motus propr.inducit formam. 97.2.45
Clauſula derogatoria præcedẽs operatur defectum voluntatis in diſpoſitionibus ſequentibus. 130. 2.25
Clauſula (irritans) inter alios eius effectus, tollit præſcriptionem. 133.2.62
Clauſula(irritans)tollit conſuetudinem, non ſolùm in præteritum,ſed etiam in futurum. ibid.63
Clauſula(irritans)tollit vires ſententiæ,& eius executionem impedit. ibid.64
Clauſula (irritans) inficit non ſolùm titulum beneficij collati, ſed & poſſeſſionem, ita vt poſſeſſor nullo ſe poſſit poſſeſſorio remedio iuuare. 134. 1.65
Clauſula (irritans) inficit omnia quæ ſequuntur. ita vt nec fomentum, nec iuris effectũ habeant. ibid.66
Clauſula (irritans) habet inhibitionem in ventre. ibid.67
Clauſula(irritans)continet priuatiuam vim,& auocationem poteſtatis conceſſæ. ibid.68
Clauſula (irritans) operatur nullitatem ab initio. ibid.69
Clauſula (irritans) impedit remedium etiam ſummariiſſimum poſſeſſorium, in quo omnes excluduntur exceptiones. ibid.70
Clauſula (ſublata) claudit ora iudicibus aliter iudicandi,& adimit partibus poteſtatẽ opponendi contra priuilegium dictam clauſulam continens. 135.1.77
Clauſula (ſublata) etiamſi non opponatur an proceſſus ſit nullus ipſo iure. ibid.78
Clauſula (ſublata) obſtat etiam in ſummariiſſimo poſſeſſorio manutentionis. ibid.82
Clauſula (irritans) & clauſula (ſublata) ligat, & afficit ignorantes, etiam ſi id non expreſſerit. ibid.84
Clauſula (irritans) ipſum Papã,& ſucceſſores ligat. ibid.2.86
Clauſula derogatoria annullat omnes diſpoſitiones ſequentes contrarias. ibid.88
Clauſula derogatoria ſtante in prima diſpoſitione futura contraria, nõ valet,niſi prioris ſpecialem faciat mentionem. 136.1.89
Clauſula irritans appoſita in diſpoſitione non poteſt impugnari ex eo, quòd ipſa diſpoſitio vſu recepta non ſit,& de ratione. ibid.2.99
Clauſula (irritans) tunc ſuos producit effectus, & inficit poſſeſſionem, quando conſtat obtinere in illo caſu: interim tamen poſſeſſor non impeditur remediis poſſeſſoriis vti. 142.2.161
Clauſula (irritans) nihil operatur dummodo non conſtet reſeruationem intrare in illo beneficio de quo agitur. ibid.162
Clauſula (irritans) dummodo non ſit verificata, non impedit manutentionem poſſeſſionis. ibid. 163
Clauſula conſtituti ſi iuris effectus non habet,poſſeſſor non impedit executionem rei. 169.1.119
Clauſula conſtituti quando non transferat poſſeſſionem,remiſſiuè. ibid.120
Clauſula (parito breui) non ſolum importat dimiſſionem poſſeſſionis, ſed & reſtitutionem fructuum. 437.1.77
Clauſula (parito iudicato) operatur tam ſuper re principali quàm ſuper pertinentiis in ſententia non expreſſis,ſed tacitè ſubintellectis à iure.441. 2.121
Clauſula (ſaluo iure,&c.) in miſſione ex l.fi.de edicto diui Adri.tacitè ſubintelligitur, ſi non apponatur. 497.1.126
Clauſula (parito) operatur vt appellans non queat audiri niſi integrali peracta executione. 501.1. 169

Clauſuia (parito) tribuit iuriſdictionem conditionalem,quatenus ſit paritum iudicato,non aliter, ibid.170
Clauſula(parito)ſtante,ante omnia poſſeſſio dimittenda, & fructus ſeu expenſæ vſque ad obolum reſtituendi, aliàs geſta erunt nulla ex defectu iuriſdictionis. ibid.171
Quod procedit etiam ſi fiat fructuum oblatio, etiam liquidorum,cùm ſint cum effectu reſtituendi, vt tollatur iuriſdictionis ſuſpentio. ibid.172
Clauſula (parito iudicato) non operatur vltra iudicatum. ibid.2.174
Clauſula (parito iudicato) operatur in eo, quod tacitè ſubauditur, & ineſt in ſententia,licèt non exprimatur. ibid.180
Clauſula (parito) operatur in omnibus, quibus ſententia tranſit in rem iudicatam, vel aliàs meretur executionem. 502.1.182
Clauſula (parito) operatur contra illum, cui virtualiter & ſecundariò res iudicata nocet, etiam non citato, nec expreſſo in ea. ibid.185
Clauſula (parito) operatur contra tertium rei litigioſæ emptorem, à condemnato, habentem cauſam ſiue immediatè,ſiue mediatè. ibid.186
Clauſula (parito) non operatur quando res iudicata non afficit rem aut perſonam. ibid.2.188
Clauſula (parito iudicato) nihil operatur in ſententia nulla, quia non meretur executionem. ibid.190
Clauſula (parito) non operatur in ſententia notoriè iniuſta patente ex actis. ibid.191
Clauſulæ (ſine retardatione, &c.) effectus non impeditur, quando penſionarius eſt in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem,licèt exceptio oriatur ex ventre Bullæ. 31.2.29
Quod fallit ſi ipſa poſſeſſio ſit turbida & non clara, penſióque fuerit exacta per compulſionem & metu cenſurarum,quia tunc neminem conſtituit in poſſeſſione. ibid.30
Clauſulæ (appellatione poſtpoſita) de materia qui latè ſint videndi. 66.1.78.
Clauſulæ (parito iudicato) vt effectus impediatur, debet nullitas eſſe notoria patens ex actis. 94.1.17.
Clauſulæ (ſublata) exceptio oppoſita à parte non eſt dubium, quòd ſit proceſſus nullus ipſo iure. 135.1.79
Clauſulæ (ſublata) natura & effectus. 135.1.83. remiſſiuè.
Clauſulam (irritans) continent omnia decreta Concilij Trident. 98.1.46
Mareſcoti opinio refertur aſſerentis clauſulam (parito) non operari in paritione fructuum, quando reſtitui mandatur. 501.2.175
Clauſulam (defendas inductum) in executorialibus,quanto tempore duret,variæ referuntur Doctorum opiniones. 508.1.245
Clauſulæ præſeruatiuæ limitant, & ſuſpendunt iuriſdictionẽ iudicis de appellatione cogniturí vbi clauſula præſeruatiua (ſine præiudicio, &c.) tribuit iuriſdictionem conditionalem, & operatur vt iudex non poſſit in cauſa appellationis procedere niſi ſoluta priùs penſione. 30.2.20
Clauſulæ derogatoriæ in contrarium faciendorum (quibus vtitur Bulla Adriani) inducunt proteſtationem defectus voluntatis in futurum. 130.2.24.
Clauſulæ & verba, quibus arbitrium regulatum, ſeu boni viri,iudici datum ſit. 191.2.35. remiſſiuè.
ex Clauſulis Bullæ Adriani (quæ enixam voluntatem demonſtrant) clarè attenta earum natura & proprietate excluditur quaſi poſſeſſio & præſcriptio contra Regem noſtrum in beneficiis ſui iuris patronatus. 129.1.12
*Clem.*1. de ſent. & re iud. vt locum habeat, ſufficit tres obtinere ſententias ſiue ſucceſſiuè, ſiue interpolatim, aut alternatim. 217.1.22. & cur. ibid.23
Clericus priuatus beneficio ipſo iure per adeptionem ſecundi, an ad declaratoriam ſententiam ſit neceſſariò citandus. 69.2.2
Clericus poſſeſſor rei non citatus poteſt ſe opponere, & impedire executionem ſuper ea factam per executorem laicum, & eius iuriſdictionem declinare. 372.1.146.148.& 149
Clericus vbi ſuſtinet actoris vices non poteſt executoris exequẽtis iudicium declinare.373.1.150
Clericus per ſententiam condemnatus ad inhabilitationem & priuationem beneficij, an extendatur ad penſionem. 405.2.41
Clericus condemnatus ad perpetuum carcerem an poſſit beneficium reſignare. 409.1.68
Clericus declaratus commiſiſſe delictum ipſo iure priuatione beneficij dignũ, intelligitur condemnatus ad illius priuationem. ibid.69
Clericus capitaliter condemnatus & à Papa reſtitutus, an recuperet penſionem iam conſolidatam cum beneficiis. 421.2.181
Clericus iniuriator condemnatus ad debitam honoris ſatisfactionem, executor an excedat illum adſtringens palidoniam recantare. 468.1.108
Clericus condemnatus actione iniuriarum efficitur infamis. ibid.2.112
Clericus beneficio priuatus ob contumaciam aliquam, non verò delictum, & alteri collatum, ſi comparens abſoluatur, illud recuperat à tertio. 487.2.30
Clericus ad impediendam executionem ſententiæ latæ à iudice laico ratione ſuæ poſſeſſionis,debet coram eo oppoſitionem facere. 491.2.72
Clericus ſi voluerit contradicere miſſionem in poſſeſſionem petitam à laico, debet iudicem laicum adire. ibid.73
Clericus executioni factæ à iudice laico ſe opponens debet coram eo de ſua poſſeſſione ſummatim docere, vt declinatoria locum habeat, ibid.74
Clericus ſi ſententiam per ſecularem latam nullam dicit coram iudice ſeculari, debet nullitatem proponere. 492.2.88
Clericus an ſit negotiator nec ne ad effectum exequi gabellam, ſi ſit dubium, iudex ſecularis cognoſcit. 494.2.104
Clericus factus per delictum perpetratum in fraudem, cõdemnatur per ſecularem,& in eius temporalibus ipſe exequitur pœnam pecuniariam, ſalua tamen perſona clerici. 496.1.119
Clericus poſſeſſione carens rei executionem non impedit. 497.1.129
Clerico capitaliter condemnato penſio extinguitur & conſolidatur cum beneficio. 421.1.180
Clerico iniuriatori iure Canonico oppoſita eſt pœna ad ſatisfactionem honoris iniuriam paſſi. 468.2. & qualis, ibid.
in Clericum nulliter nanciſcentem rem caſu quo fingitur illam non exigere poteſtatem laici, executio procedit per laicum iudicem, vt in exemplis. 495.1.108
in Clericum tertium poſſeſſorem rei,cui erat appoſitum

ſitum pactum de nouo alienando, executio fit directò per iudicem ſecularem. ibid.109
Clerici an teneantur contribuere pro operibus publicis & communibus. 52.2.9.& 10
Clerici quorumlibet beneficiorum ſimplicium tenentur (deficiente fabrica) ad Eccleſiæ reparationem,& non alij. 53.2.19
Clerici ſimplicis Eccleſiæ quando tenentur ad reparationem coguntur appellatione non obſtante iuxta Concil.Trid. 54.1.23
Coadiutor poteſt dari Parocho exẽpto propter identitatem rationis. 21.2.45
Coadiutoris deputatio, etiã facta iudicialiter, non ſuſpenditur per appellationem ſubſequutam. ibid.48
Quod intelligitur quoad effectum ſuſpenſiuum, quo dumtaxat caret hæc appellatio, non tamen deuolutiuum. 22.1.49
Coadiutoris tẽporalis de materia, qui ſint videndi. ibid. 50
Coadiutori Rectoris impediti aſſignanda eſt certa congrua pro victu de fructibus beneficij.21.2.43
Cognitio an appellationi ſit defereudum nec ne ad effectum exequendi ſententiæ, pertinet iudici à quo. 228.1.52
Cognitio an appellatio ſit legitima,admittenda vel non admittenda, pertinet iudici ad quem. ibid. 53
Cognitio an ſit appellationi deferendum necne, vel an appellatio ſit nulla, vel an ſit interpoſita intra terminum,vel an ſit deferta,ad quem iudicem ſpectet,remiſſiuè. 239.1.67
Cognitio an ſit exceſſum à commiſſione, ſpectat iudici à quo emanauit commiſſio. 295.2.3
Collatio ſeu præſentatio quando ſit facienda certæ perſonæ, ſeu certo generi perſonarum, dicitur neceſſaria. 101.1.85
Collatio beneficij illiterato facta,licèt ſit nulla; tamen ſi poſtea literas addiſcat,& conferens ſciens non pœnituit, intelligitur denuò tacitè conferre,& prior reuiuiſcit. 102.1.95
Collatio & præſentatio beneficij poteſt fieri non ſolùm expreſsè,ſed etiam tacitè. ibid.2.97
Collatio facta ab ordinario ſpreto & contempto patrono, & iure patronatus intra tempus datum ad præſentandum,eſt nulla ipſo iure. 105.2.131
Collatio facta per ordinarium de beneficio iuris patronatus tunc erit nulla, ſi patronatus reclamet contra illam intra terminũ ſibi competentem ad præſentandum,non aliàs. 106.1.133
Ratio vera redditur, quare collatio ab ordinario facta ſpreto patrono non ſit nulla,non reclamante patrono intra terminum. ibid.134
Collatio facta ſpreto iure patronatus eſt nulla ipſo iure. 128.1.2
Collatio facta per Epiſcopum excommunicatum vigore executorialium, tamen nondum declaratum valet. 254.2.80
Collatio beneficij facta ſuſpenſo ab officio vel beneficio,non valet. 408.2.64
Collatorem ſeu patronum eſſe aliud eſt,aliud verò ius præſentandi, vel conferendi habere, quia illud reſpicit petitorium, iſtud poſſeſſorium. 128.2.7
Commenda facta alicuius beneficij, quod antea erat patronatus, Regi, poterit Rex præſentare vicariam perpetuam. 156.2.308
Commiſſio appellationis ſuper ſententia alimentorum præſentium,aut futurorum datur cum clauſula (ſine retardatione præſtationis alimẽtorum) vel (ſine præiudicio legitimæ executionis.) 4.2.4
Commiſſio appellationis ab executione literarum penſionis reſcribitur cum clauſula (ſine præiudicio legitimæ executionis) & non cum clauſula quam dicit Gigas. 29.2.8
Commiſſio appellationis ab executione vigore cameralis obligationis, qua clauſula reſcribatur. 30.1.11
Commiſſio appellationis ſuper declaratoria cenſurarum latarum pro executione literarum Apoſtolicarum reſcribitur cum clauſula(parito breui) ne ſuſpendatur executio. 36.1.85
Commiſſio ſignata cum clauſula (liberè expedienda & determinanda) intelligitur appellatione remota. 72.2.28
Commiſſio ſuper appellatione à poſſeſſorio ſignatur cum clauſula (ſine præiudicio legitimæ executionis) quatenus Æguidianæ locus ſit. 179.2.75
Commiſſio non præſumitur niſi quatenus de ea conſtet. 288.1.174
Commiſſio ſpeculum executoris eſt. ibid.2.80
Commiſſio ſuper appellatione ab exceſſu ad illum dumtaxat reſtringitur, ac etiã omnes eius clauſulæ ſuſpenſiuæ & inhibitio. 299.1.39
Commiſſio ſuper appellatione à declaratoria lata pro executione literarum Apoſtolicarum, non datur niſi cum clauſula(parito breui.) 311.2.74
Commiſſio collata in tempus quo committens cariturus eſt iuriſdictione, eſt nulla. 321.1.49. remiſſiuè.
Commiſſio executionis præcedente ſententia nulla idem valet,veluti ſi nulla lata fuiſſet. 500.2.166
Commiſſionis verba vbi non conueniunt, nec ipſa conuenit commiſſio. 275.2.42
Plura loca ſacræ Scripturæ ponderantur vetantis exceſſum mandati. ibid.43
Commiſſionis forma debet attendi ſpecificè, vt executoris poteſtas cognoſcatur. 288.2.184
Commiſſionem eſſe præſentatam non ſufficit, ſed requiritur vt ſequatur appellatio. 320.2.44
à Commiſſione executorialium facta executori, vt illam ad effectum perducat,appellationi non eſt deferendum. 255.2.90
Commodum ſecundariò contingens non eſt conſiderabile. 487.1.15
Compulſio poteſt fieri per cenſuras. 310.1.60
Compulſione per carcerem nullus etiam priuilegiatus qui tenetur ad factum perſonale ex ſententia, poteſt ſe excuſare. ibid.58
Quia tunc non capitur pro debito, ſed pro contumacia, & quaſi delicto, prout tribunalium praxis obſeruat. ibid.
Computatio temporũ refertur,quam ſcripſit Couarr. 151.2.245
Computatio temporum deſcripta à Camillo Borello in propoſito refertur. ibid.246
Computatione qualibet admiſſa certum eſt ad minus 80.annos præceſſiſſe Toletanum Concilium Imperatorem. 152.1.247

Concil.Tridentinum quà relatum, quà explanatum.

Concil.Trident.ſeſſ.21.de reform.c.7. 53.1.16
Seſſ.21.de reformat.c.4.expenditur. 55.1.32
Seſſ.21. c 4. decretũ cùm ſit ius nouum editum in cõfirmationem c.ad audientiam, de Eccleſ. ædific.debet recipere omnes ampliationes, & limitationes illius. ibid.2.56
Seſſ.24.de reform.diſpoſitio expenditur.56.1.41

Seſſ.

Index Rerum,

Seſſ.7.de reformat.cap.7. diſponens contra retinentes incompatibilia procedendum eſſe appellatione,& inhibitione non obſtantibus,dilucidè explanatur. 75.1.57

Seſſ.7. de reformat. cap.4. explanatur. 77. 2.79. & 85

Seſſ. 24. de reformat. cap. 17. quod contrarium videbatur d.cap.4.ſeſſ.de reformat. ſecundùm aliquorum ſiniſtram declarationem formalis ſenſus reſtituitur. 78.2.86

Seſſ. 24. de reform.cap.20. diſponens de ſuſpendendo & mulctando notario non exhibente actorum copiam appellanti,explanatur,vt intelligatur appellatione non obſtante, cùm ſit delictum tangens officij adminiſtrationem. 81.1.8

Seſſ.24.de reform.cap.18. explanatur prohibens, ne examinatores ad examen beneficiorum recipiant ſtipendium aliquod, etiam ex fructibus ipſius beneficij. 83.1.21

Seſſ.24.de reform. c.18.in illis verbis (tranſacto conſtituto tempore, *&c.*) exponitur. 99.1.64

Seſſ.24.de reformat. c.18. in illis verbis (quod ſi ius patronatus laicorum,*&c.*)explanatur circa formam ſeruandam in prouiſione Parochialis iuris patronatus laicorum, 103.2.105

Seſſ. 7. de reform.c.13. quam formam induxerit in prouiſione beneficiorum ſimplicium. 112. 1.184

Seſſ.7. de reformat.d.c.13. interpretatur, & eius verba ponderantur, vt loquatur in præſentatis ab Eccleſiaſticis perſonis. ibid.1.186

Seſſ.22. de reformat. c.8. ponderatur, diſponens Epiſcopũ non poſſe vitiare hoſpitalia & confraternitates, quæ ſunt ſub immediata Regis protectione. 146.1.192

Seſſ. 24. de reform. c.20. explanatur in illis verbis (niſi Epiſcopus priùs requiſito cóque negligente procedat, *&c.*) 195.1.73

Seſſ.24.de reformat.c.20.diſponens,in prima inſtantia poſt lapſum biennij liberum eſſe parti adire ſuperiorem, explanatur. 265.1.65

Seſſione 25. de reformat. cap.3. explanatur, loquens de executione per cenſuras, quando ſit facienda tam in criminalibus cauſis quàm in iudiciis. 310.2.63

Concil. Trid. quamuis det formam prouiſioni Parochialis exequendæ appellatione non obſtante,ſi iudicialiter procedatur,intelligitur ſi non ſit nulliter proceſſum. 113.2.203

Permittit appellationem ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. 242.1.100

Apponit biennium inferiori ad finiendam cauſam, non tamen irritat acta proceſſus,ſed per ea ſuperior cauſam decidit. 265.1.66

Concilij Trident. locus ſeſſ.7. c.7. refertur. 16.1.1

Concil. Trident. locus refertur ſeſſ.6. de reformat. c.2. & ſeſſ.25. c.4. & eadem ſeſſ.25. de reform. c.25. quibus eſt cautum, in qualibet congruæ portionis aſſignatione ordinarium poſſe appellatione poſtpoſita exequi. ibid.

Concil. Trident.ſeſſ.21.de reform. c.6.verba recenſentur. 21.2.47

Concil. Trident. verba ponderantur in d. cap.18. ſeſſ.24.de reformat.22.2.56. & Eccleſiæ vacanti deputatus vicarius etiam appell. pendente, non amouendus donec de Rectore prouideatur. ibid.

Concil.Trident.ſeſſ.21.de reformatione c.7.expenditur. 53.1.14

Concil. Trid. ſeſſ.21. de reform. c.8. verba expenduntur. ibid.2.18

Concil. Trident.ſeſſ.7.de reformat.c.8.refertur diſpoſitio. ibid.

Concil. Tridenr. ſeſſ.13. de reformat. cap.1. verba recenſentur. 66.1.79

Concil. Trid.ſeſſ.22. de reformat. cap.10. verba expenduntur. 80.2.2

Concil. Trident. ſeſſ.24. de reform. c.18. & motus proprij Pij V.diſpoſitio loquens in ordinario habet etiam locum in Epiſcopo prorogato. 161. 2.19.

Concluſio in cauſa ſemper ſupplet citationis ad ſententiam defectum, intimata vtrique parti eius diſcuſſione. 118.2.254

Quod fallit ſi concluſio non eſt formiter & ſolemniter facta. ibid.255

Concurſus eſt præcisè faciendus in prouiſione Parochialis, ergo edictum eſt neceſſarium:non eſt legitimum argumentum. 98.2.51

Concurſus, & examen ante lapſum terminum edictorum eſt nullum. 99.1.64

Concurſus factus intra terminum edictorum an ſuſtineatur,ſi alius oppoſitor non compareat. ibid. 2.65

Concurſus per examen in prouiſione Parochialis requiritur pro forma,ita vt eius omiſſio illam vitiet,ac nullam reddat. 100.2.77

Concurſus etiam requiritur pro forma in Parochialibus iuris patronatus Eccleſiaſtici. ibid.80

Concurſus ad Parochialem iuris patronatus Eccleſiaſtici, ſicut & alias merè collatiuas etiam reſeruatas ſuæ ſanctitati, & etiam in menſibus reſeruatis, debet fieri ab ordinario,& tunc in menſibus reſeruatis electio eſt Epiſcopi, non patroni. 102.2.98.& ſeq.

Concurſus ad Parochialem iuris patronat. laici in quibus caſibus requiritur. remiſſiuè. 103.2.1

Concurſus an ſit neceſſarius in beneficio iuris patronatus mixti Eccleſiaſtici & laici, affirmatiuè reſoluitur. ibid.107

Concurſus eſt neceſſarius in Parochiali iuris patro. mixti pro vna tantùm parte, pertinentis ad Clericos,& pro duabus ad laicos. ibid.108

Concurſus eſt neceſſarius in prouiſione dignitatis vnitæ Parochiali æquè principaliter. 104.2.116

Concurſus in parochiali iuris patronatus laici non requiritur, quando vnus tantùm præſentatur à patrono, ſecus autem quando plures à patrono præſentantur, quia inter ipſos & non alios neceſſarius eſt concurſus,& ex approbatis vnus eligit ordinarius. 105.1.123

Quod procedit, quando ſinguli præſentati à Patronis laicis habent æqualem ſeu æquales voces, quia tunc inter ipſos habebit locum concurſus,ſecus ſi aliquis haberet plures, aut maiores voces, & maiorem partem patronorum,quia is dumtaxat erit examinandus.ibid. 124. quod fallit. 128

Concurſus non eſt neceſſarius in prouiſione Vicariæ perpetuæ, ſed ſolùm ad nominationem, ſeu præſentationem eius, cuius dignitati aut Eccleſiæ vnita eſt Parochialis, facienda eſt inſtitutio & prouiſio. 109.1.156

Concurſus ceſſat in beneficio litigioſo cedente vel decedente collitigante,cùm nec ordinarius conferre, patronus præſentare,elector eligere poſſit. 110.2.169

Concurſus locũ habet in Parochiali litigioſa,quando per Pontificem facta eſt ſubrogatio gratioſa alicui.

alicui,quàm superstiti. ibid.170
Concursus factus in subrogatione gratiosa electo vt magis digno non est facienda collatio, quousque lis finiatur, & vincatur superstes, potest tamen admitti electus pro suo interesse in statu litis. III.1.171
Concursu & electione Rectoris facta per ordinarium differentem possessionem aliqua iusta causa, si superior de appellatione cognoscens interim reuocato concursu, & electione,potest suam sententiam executioni mandare, & aliquem in possessionem mittere vacantem, non obstante appellatione. 42.2.32
Concursu peracto in Parochiali iuris patronatus mixti Ecclesiastici & laicalis, ex approbatis, patroni præsentant ordinario instituendum. 104.1.109
Condemnata ciuitas ad subuersionem murorum, si semel dirutis iterum eos reædificet, non satisfacit sentẽtiæ, quia debent manere destructi. 506.2.226
Condemnatio requirit scripturam, & non scripta in sententia non veniunt. 402.1.6
Condemnatio super principali, inducit absolutionem super incidenti, quod subsistere non potest subsistente principali. 404.1.28
Condemnatione facta vigore statuti aut ordinationis ciuitatis super vestibus, & cibis disponentis à mille marapetinis infra non admittitur appellatio suspensiua,ex l.regia. 11.1.55
Condemnatus præsumptione iuris & de iure, dicitur conuictus & confessus, ac ideo nullo modo auditur appellans. 66.2.83
Condemnatus principaliter & immediatè ad possessionem tradendam vigore contractus appellat, & cur. 182.2.101
Condemnatus ad liberè dimittendum possessionem appellat, quia continet mixturam. 183.1.104
Condemnatus anteaquam declaretur vigore executorialium, præmittit Rota quatuor citationes, vt doceat cur illis non paruerit. 254.2.81
Condemnatus ad rem tradendam non cogitur præcisè, si non habet facultatem rei tradendæ, puta, quia abiit, vel aliter periit, quia tunc in æstimatione fit executio. 307.1.33. & sequentib.
Quod procedit etiam in depositario, mandatario, & venditore. 307.2.34
Condemnatus ad recipiendam aliquam in vxorem, cogendus est per censuras. 310.2.65
Condemnatus recipere aliquam in vxorem,quibus ex causis cogendus non sit, sed in executione executorialium supersedendum. remissimè. 311.1.66
Condemnatus in concessoria, compellitur præstare patientiam seruituti. 312.2.82
Condemnatus in iuribus incorporalibus compellitur pro patientia,sicut in corporalibus pro actuali traditione. ibid.83
Condemnatus ad cedendum vel renuntiandum officium aut beneficium, si monitus nolit renuntiare, iuris interpretatione habetur pro renuntiante. ibid.87
Condemnatus ad tradendum instrumentum debiti,si id non reperiatur, compellitur ad conficiendum instrumentum liberationis. 313.2.97
Condemnatus ad id quod est impossibile facere,sed honestum, compellitur eo modo quo potest. ibid.98
Condemnatus aliquem facere indemnem ab obligatione, si hæc sit extincta, eo modo quo potest debet indemnem seruare. 314.1.99
Idem modus & forma seruatur in executione instrumenti Cameralis continentis quantitatem,speciem certam,factum, aut ius incorporale, quæ seruatur in executorialibus, quia à iure æquiparantur. ibid.100
Condemnatus curet appellare coram executore à sententia, quam exequi vult intra terminum ad appellandum, cùm antea sibi non fuerit intimata,& cum protestatione adeundi superiorem qui eam tulit. 321.2.59
Condemnatus ad rei commodatæ,aut depositæ,aut perditæ restitutionem, & eius veram æstimationem,si res deueniant in potestatem domini, potest de hac legitima exceptione opponere executioni, & admittenda. 340.1.117
Condemnatus respectu officij potest executionem impedire iuris proprij ratione. 388.1.274
Condemnatus ad restitutionẽ beneficij & eius fructus perceptos, non tenetur restituere distributiones quotidianas. 410.2.82
Condemnatus ad restitutionem beneficij & fructuumpe rceptorum non restituit eleemosynas, funeraria, & oblationes, aliáque incerta. 411.1.83
Condemnatus ad restitutionem fructuum beneficij,intelligitur in distributionibus quotidianis,si beneficium non habeat grossam, nec verba sententiæ inania reddantur. ibid.2.87
Condemnatus rationem reddere virtualiter censetur cõdemnatus ad reliquorum solutionem nouo non expectato processu. 417.1.142
Condemnatus per sententiam ad id quod per calculatores liquidabitur, facta liquidatione alia non requiritur condemnatio. ibid.2.148
Condemnatus ad reddendum triticum in specie, si qualitas non sit expressa in sententia, an excedat executor si compellat ad præstandum optimum triticum. 418.2.154
Et quid in condemnato ex causa legati tritici. ibid.155
Et quid de aliis rebus quæ terminos habent à natura, seu quæ facto hominis finem habent: vt vestis, cuius qualitatis sint præstanda vt iudicatis satisfiat. ibid.remissiuè.
Condemnatus ad restitutionem rerum ex iudicio particulari, seu vniuersali quas tempore litis motæ non possidebat, si tamen re iam iudicata cœperit possidere, an compelli possit per executorem ad illarum restitutionem absque reatu excessus. ibid.156
Condemnatus Clericus ad priuationem beneficij si à Papa restituatur an recuperet beneficium, & quid si sit alteri iam collatum. 421.1.179. remissiuè.
Condemnatus recuperat melioramenta rei etiam si in sententia nihil sit dictum, sed in eius fauorem pristinus rei status attenditur ad hunc effectum. 422.2.200
Condemnatus vel obligatus per guarentigiam ad fructus,damna,aut interesse, in executione facta liquidatione soluit. 428.2.5
Condemnatus ad restitutionem equarum seu vaccarum *con partos y pos partos* an excedet executor, si huiusmodi post partus in infinitum vsque ad tempus præsens voluerit liquidare. 433.1.46
Condemnatus ad fructus rei restitutionem,an possit in executoris articulo opponere se illos non percepisse. 436.2.74

Index Rerum,

Condemnatus in fructibus rei etiam attentans, probans se non percepisse fructus, euitat executionem sententiæ. ibid.75

Condemnatus ad fructus beneficij potest executioni opponere se illos conuertisse in vtilitatem beneficij. 437.1.80

Condemnatus ad tot modios tritici, an & quando in ipsa specie, vel in eius valore executor exequi possit. 442.2.136

Condemnatus ad restituendum certos modios tritici non expressa eius bonitate, eam victor probare tenetur, aliàs sententiæ debitor satisfacit etiam vilissimam præstando. 443.2.143

Condemnatus ad interesse propter moram soluendi vsque ad sententiam, si post eam perseueret in mora, actione iudicati tenetur ad illud etiã post sententiam. 448.2.22

Condemnatus ad centum, & si non soluat intra tot dies, mittatur in exilium, termino transacto poterit iudex exequi pœnam comminatam ob non solutionem pecuniæ. 451.2.47

Condemnatus ad centum, quæ si soluere noluerit, aut non potuerit, mittatur in exilium, quod sit tempus expectandum solutionis præstandæ, vt pœna comminata exequatur. ibid.48

Tunc decem dierum terminus expectandus est, currens à die intimationis & monitionis, iuxta magis communem opinionem. 452.1.49

Condemnatus ad tradendum instrumentum debiti soluti, si non reperiatur, cogitur liberare victorem. 466.2.92

Condemnatus ad centum, quæ si non soluat, condemnatur ad exilium, non soluendo fit executio in secunda parte sententiæ. 468.1.107

Condemnatus ad plurium rerum restitutionem, an propter expensas in vna factas, executio suspendatur in aliis sequutis, & non melioratis. 477.2.63

Condemnatus in expensis non potest appellare à tota taxatione executoris, sed ab excessu, quia foret appellare à sententia transacta in rem iudicatam, & eius petere rescissionem. 504.1.209

Condemnatus vel obligatus ad rem tradendam, si semel tradiderit, liberatur, & obligatio non reuiuiscit, licèt eadem res ad obligatum redierit. 505.2.220

Condemnatus ad rem restituendam semel facta restitutione, si iterum recuperet, non intelligitur ab obligatione iudicati liberatus. 506.1.225

Condemnatus ad rei restitutionem, illam potest retinere, donec sibi de melioramentis satisfiat. 510.1.263

Condemnato ad possessionis restitutionem, competenti retentionem dumtaxat, licet appellare. 183.2.115

Condemnato ad rei restitutionem quam possidet, danda est cautio, si tertius de dominio opponat, qua præstita non suspenditur executio. 361.2.67

Condemnato retractante rem aditam intra tempus legis, vectigal à publicano recuperat etiam, cuius ius pendebat ab hac causa variabili. 488.2.38

Condemnatum ad interesse propter moram, an executor possit compellere, & taxare interesse postea causatum ob moram paritionis sententiæ. 448.1.20

Condemnatum ad interesse debitum iure actionis, an possit compellere executor illud præstare decursum etiam vsque ad paritionem sententiæ. ibid.2.23

Condemnatum ad præstanda alimenta alicui vsque ad pubertatem, an excedat executor, si illum compellat præstare fœminæ vltra duodecim annos, & masculo vltra quatuordecim. 449.2.33

Condemnati ciues alicuius ciuitatis, censentur etiam condemnati habitatores castri ciuitati subiecti, quia ciues ciuitatis etiam sunt. 441.2.122

Condemnati plures simpliciter intelliguntur pro rata condemnati, licèt vnusquisque in solidum fuerit per scripturam obligatus, aut de iure. 469.1.114

Condemnati plures collitigantes simpliciter in expensis vnusquisque tenetur pro parte sua dumtaxat. ibid.118

Condemnatis decem dies dantur tam de consuetudine, quàm iure regio ad soluendum, quos potest iudex ex causa abbreuiare aut ampliare suo arbitrio. 446.2.3

Conditio debet adimpleri ita vt interim suspendat dispositionem. 475.1.30

Conditio importat formam. ibid.32

Conditio respiciens principalem dispositionem & substantiam, ipsam reddunt conditionalem. 476.2.53

Conditio apposita in executiuis sententiæ, aut alterius dispositionis, non facit sententiam aut dispositionem conditionalem, sed pura remaner, eius tamen effectus & executio suspensa est in tempus. ibid.54

Conditio adimpleri debet in specifica forma, non per æquipollens. 477.1.58

Conditione non seruata actus corruit. 475.1.33

Confessio vt tollat in criminalibus appellationem, requirit spontaneam, non per torturam, aut illius formidine. 199.2.13

Confessio spontanea dicitur, quæ post torturam illatam legitimis præcedentibus indiciis ratificatur, quæ appellationem impedit. 200.1.15

Confessio eius, ad quod quis est in ciuilibus condemnatus, emanata post sententiam impedit appellationem. ibid.16

Confessio post sententiam in criminali causa non impedit appellationem. ibid.17

Confessio partis validitat omnes defectus processus, & ordinis iudicialis. 380.1.211. & 478.2.72. vbi de ampliationibus & limitationibus.

Confessus & conuictus simul in delictis non auditur appellãs, sed iudici exequi permittitur. 199.1.10

Et in quibus delictis. ibid.11

Confessus & conuictus in criminalibus & pecuniariis causis non auditur appellans. ibid.2.12

Confessus reus tantùm si in appellatione inferat aliquam causam offuscantem eius confessionem appellare potest. 200.2.20.& 22

Confessus sponte & condemnatus si nullam inferat in appellatione causam offuscantem confessionem non appellat, sed sententia exequitur ea non obstante. ibid.21

Quod procedit tam de iure canonico, quàm ciuili. 201.1.22

Et tam in ciuilibus causis, quàm in criminalibus. ibid.23

Confirmatio nihil noui dat, nec auget dispositionem, nec aliquod obstaculum tollit. 450.1.37

Conformitas datur vbi adest identitas rei, causæ, & personarum, siue verè, siue interpretatiuè. 217.1.26

Congrua assignata etiam clerico suspẽso à beneficio, non

non ſuſpenditur per appellationem ſubſecutam. 16.2.6
Congrua præſtari iubetur per ſententiam prouiſionalem,& ideo non ſuſpenditur. ibid.7
Congrua Vicario aſſignanda eſt ex fructibus eiuſdē beneficij,aliis tamen reſeruatis ſucceſſori.22.2.54
Congrua Parochis non poteſt eſſe minor centum ducatis. 23.1.60
Congruæ nouæ aſſignatione facta per ordinarium Rectori beneficij appellationi emiſſæ non eſt deferendum,quia caret ſuſpenſiuo. 16.1.1
Congruę in aſſignatione Epiſcopus procedit ſecundum conſcientiam,& velo leuato, ſemotis omnibus exceptionibus, & per conſequens ſemota appellatione. ibid.2.2
in Congruæ aſſignatione tractatur de alimētis præſtandis iudicis officio. ibid.3
à Cōgruæ aſſignatione,ſicut ab alimentorū præſtatione nō admittitur ſuſpenſiua appellatio. ibid.4
Ab exceſſiua congruæ aſſignatione appellationi interiectæ deferendum non eſt. 17.1.9
In fauorem congruæ aut alimentorū aſſignatione, inductum eſt priuilegium, & ratio prohibendi appellationem ſuſpenſiuam. ibid.2.14
Congruæ ex antiquo conſtitutæ quando per Rectorem agitur ad augmentum,ex quo incidēter tractatur de penſionis reformatione, appellationi ab augmento congruæ, & incidenter à diminutione penſionis non eſt deferendum. 18.2.23
Congruæ & alimentorum augmentum vbi concurrit in eadem ſententia cum penſionis diminutione quoad appellationis prohibitionem diuerſæ ſunt qualitatis,& quæ prævalet. 19.2.29
Congruæ augmentum cùm ſit cauſa diminutionis penſionis, illius naturam attendere debemus. 20.1.31
Congruæ augmentum & penſionis concurrunt circa vnum & idem indiſſolubile. ibid.35
Congruæ petitio non habet locum in beneficiis ſimplicibus, ſed in curam animarum habentibus dumtaxat. 21.1.41
Congrua aſſignata œconomo & Vicario Eccleſiæ vacanti deputato an ſuſpendatur per appellationem ſubſequutam. ibid.51
Conecturis poteſt conſtare quem agere vel contrahere nomine adminiſtrationis. 390.1.299
Connexa capitula dicuntur, quæ ex continentia factorum ſeparationem non recipiunt. 211.1.38
Connexa capitula,ſeu ſeparata quę dicātur.ibid.39. remiſſiuè.
Connexa vnum reputantur indiuiduum ratione connexitatis. ibid.2.42
Redditur exemplum. ibid.
Quæ non poſſunt niſi connexè produci,non poſſunt niſi connexè tolli. 439.1.96
Conſcientia quando à iure iudici eſt onerata, appellatio regulariter non ſuſpendit. 16.2.5
Conſcientia vbi ſit onerata iudici ſiue iure,ſiue forma commiſſionis & reſcripti, appellatio nec ſuſpendit,nec impedit executionem. 191.2.37
Conſcientia iudicis vbi non eſt onerata ſimpliciter,ſed aliquid ſimul ſit appoſitū reſpiciens iuſtitiam,appellatio nō eſt prohibita. 192.1.40.& 47
Conſcientia cui aliquid terminādum committitur, debet eſſe cum iudicio diſcretionis. ibid.2.46. & 47
Conſcientiæ ſolus Deus ſuperior eſt, & ideo ad alium vt inferiorem appellari nō debet.ibid.1.39
Conſeruare aliud eſt, aliud de nouo acquirere. 137. 2.109
Conſilium Regium non cognoſcit de iure Regio patronatus in conſiſtorialibus competente, de quo non dubitatur, nec ibi inſtitutio aut collatio fit. 146.1.193
Agit tantùm de qualitate extrinſeca Eccleſiæ contenta in Bullis Pontificalibus, an beneficium ſit conſiſtoriale nécne, quod eſt quid facti,non autem ſpiritualitatis. ibid.194
Conſiſtoriale beneficium non conſueuiſſe prouideri conſiſtorialiter aſſerenti, incumbit onus probandi. 153.1.258
Conſiſtorialia beneficia duplici de cauſa ita dicta ſunt. 152.1.248
Conſiſtorialia beneficia aliqua ita dicuntur, quia reperiuntur ſcripta in libris Cameræ inter conſiſtorialia, non tamen illa prouidentur per Conſiſtorium Papæ. ibid.
Ita vocantur, quia de eis diſponit Papa,in Conſiſtorio coram Cardinalibus. ibid.249
Conſiſtorialia beneficia ſunt monaſteria virorum. ibid.250
Conſiſtorialia beneficia eſſe monaſteria & prioratus virorum excedentia ducentorum Florenorum æſtimationem dumtaxat aſſerentes, decipiuntur. ibid.2.255
Et de ratione. ibid.
Conſiſtorialia beneficia aliquem valorem non requirunt, vt conſiſtorialia dicantur. & quare. ibid.256
Conſiſtorialia beneficia non ideo eſſe deſinūt prioratus & Abbatiæ virorum, quamuis non reperiantur ſcripta in libro conſiſtorialium.& quare. 153.1.257.
Conſiſtorialia beneficia prioratus & Abbatiæ, quæ & qualia denuo recuperatæ fuere per coronam Regiam,recenſentur. ibid.2.265
Conſiſtorialiter licèt beneficium non prouideatur, non deſinit eſſe conſiſtoriale ſi reuera eſt monaſterium virorum. ibid.1.259
Conſuetudo ſeu præſcriptio non eſt legitima cauſa ad impediendam ſolutionem penſionis appellatione pendente. 24.2.74
Conſuetudo ſoluēdi decimam ex tritico fundi procedit,ſi ſeminetur milium. 157.1.315
Conſuetudinem nominandi prælatos per Hiſpaniæ Reges ſtare, etiam ante natiuitatem Caroli Imperatoris Francorum,oſtenditur. 151.2.244
Conſuetudine induci non poteſt,vt appellatio proponatur à maiori ad minorem, ſed ſic propoſita vitiatur ipſo iure. 292.1.225
Conteſtatio. Ficta conteſtatio perpetuat ius executiuum in 40.annos. 264.1.54
Per quaſi conteſtationem & actum, qui illius loco habetur, perpetuatur actio in 40. annos. ibid.2.57
Contractus celebratus in vltima voluntate propriam amittit naturam, & eam aſſumit ab vltima voluntate. 7.2.22
Contractus plura continens capitula, ſi in aliquo fiat mentio officij, & in aliis ſimpliciter loquatur, intelligitur qualitas repetita quæ informat omnem obligationem. 389.2.296
Contractus vna pars ab alia poteſt declarari. ibid. 297
Declarandi facultas quæ venit acceſſoriè ad contractum, in heredem tranſit cum ipſo contractu. 461.1.44
Qui cum alio contrahit, vel ſcit, vel ſcire debet eius conditionem. 490.1.58
Contradictio vbi eſt remota, appellatio etiam remota intelligitur.

Index Rerum,

intelligitur. 53.1.15.& 45
Contradictio vbi à iure ſublata eſt, pariter & appellatio ſublata intelligitur. 73.1.32
Contradictio contra collationem facta ſpreto patrono inducitur non ſolùm tacitè præſentante patrono intra tempus, ſed etiã expreſsè, & etiam per appellationem interpoſitam à collatione. 106.2.137
Contradictio ſeu querela remota à iure tacitè ſubintelligitur remota appellatio. 164.1.41
Contradictio nulla maior appellatione, & cur. 235.2.33
Conſtante contradictione partis appellatæ poteſt iudex delationem reuocare, & reaſſumere. 237.2.53
Contradictio, ſi per diſpoſitionem remouetur, intelligitur etiam appellatio remota. 241.2.95
Contradictor quando comparet in prouiſione beneficij allegans ſuum eſſe ius patronatus, audiendus eſt in cõtradictorio iudicio, & ſententia fertur diffinitiua, & appellatio vtrumque habet effectum in ſimplicibus, non autem in curatis. 144.1.173
Contribuere coguntur, qui tenentur ad Eccleſiæ refectionem appellatione non obſtante. 53.1.14
Controuerſia. Singulis controuerſiis vnum iudicati finem ſufficere. 392.1.317
Controuerſias, quæ ſolebant oriri inter Conſilium ſupremum, & Conſilium Cameræ ſuper cognitione iuris Regij patronatus Catholica maieſtas diremit per regias ſchedulas, quibus inhibuit omnibus tribunalibus, excepto conſilio Cameræ. 146.2.198
Conuentus pro vna repetitione hæreditatis, & tempore ſententiæ plures cœperunt poſſidere, an in petitione & ſententia comprehenſa intelligãtur. 420.1.166
Et quid in iudicio vniuerſali petitionis bonorum poſſeſſionis. ibid.167.&168
Corpus carens anima & ſpiritu vitali, quemadmodum manet frigidum, ita appellatio carens iuſtitia (cuius eſt anima) vt friuola mortua cenſenda eſt. 62.1.36
à *Correctione* fraterna licèt negetur appellatio, tamen admittitur corrigente modũ excedente. 273.2.18
Correlatiuo in vno ſi ſit prohibita appellatio, in altero ex correlatiuis intelligitur prohibita. 41.1.19
Creaturæ omnes (dempto homine) ſui creatoris præcepta adimplent in nihil trãſgredientes. 277.1.55
Creditor meus ſi conueniat meum debitorem, contra quem habet viam executiuam, pariter & ipſe poterit executiuè experiri. 161.1.12
Creditor ſuſtinet imaginem debitoris, cuius debitorem conuenit. ibid.13
Creditor rem in ſolutum accipiens, ſit cautus proteſtari, vt re euicta, illæſa ſibi ſit actio primæua, qua fideiuſſores & pignora non liberantur. 345.1.162
Creditor euictionem pignoris debiti nõ debet, concurrentibus iuris requiſitis, & quæ illa ſint. ibid. 163
Creditor qui obtinuit ſententiam pro ſuo debito, euitabit ſuſpenſionem ſuæ executionis, ſi offerat cautionem in forma depoſiti aliis creditoribus executioni oppoſitis anterioritatem prætendentibus. 361.2.66
Creditor cui actio ſuo debitori competens datur in ſolutum, quemadmodũ poteſt illam in iudicium deducere. 385.2.252.& 254
Baldi mirabilia verba recenſentur. 386.1.253
Criminalia. In omnibus criminalibus & notoriis, in quibus non eſt licita appellatio, tamen ſuperſedetur in ſententiæ executione, quando iudex ſuperior dubius cognoſcens per inſpectionem actorum inhibuiſſet inferiori. 205.1.68
Quod declara vt ibi.& 69
in Criminalibus regulariter vbi eſt prohibita appellatio, intelligitur quoad vtrumque, & cur. 205.2.70
Cultus diuini aut animæ fauor nõ recipiunt appellationem, & excuſant ab attentatis. 24.1.69
Curatores ſi iam bona minoris non habeant, quia finitum eſt officium, poſſunt hac exceptione euitare compulſionem executionis. 374.2.166

D

D*Amnum* dicitur omnis rei diminutio ſeu læſio. 422.1.194
Damnum & deterioratio rei ipſam intus tangit, & pars eſt illius. 423.1.204
Damnum contingens in re eſt perpetuum: contingens autem in fructibus eſt temporale, & cur. ibid.207
Damnum illatum in re poſt ſententiam vſque ad realem reſtitutionem eius, executor poteſt per eius æſtimationem ſoluere. 424.1.213
Damni ſatisfactio, & æſtimatio cõprehenditur ſub verbo (reſtituere) cuius hæc propria ſignificatio eſt. 422.1.188
Damni ſatisfactionem verbum (reddere) ex propria ſignificatione comprehendit. ibid.190
ob Damnum tangens rem ipſam emphyteuta illam amittit, ſecus ſi tangat fructus. 423.1.206
ad Damna & deteriorationes rei cenſetur virtualiter condemnatus, qui ad eam reſtituendam ſimpliciter eſt condemnatus. ibid.2.211
Damni rei illata quæ & ad qualia teneantur. 424.1.214
Damna qualia dicantur, & cuius culpa accidiſſe præſumatur. ibid.215.remiſſiuè.
Damna an compenſentur cum melioramentis, factis in ipſa re. ibid.216.remiſſiuè.
Damna tacitè ſubintellecta ſub condemnationis verbis, executor non excedet liquidare in executione. 434.1.55
Debitor licèt poſſit ſoluendo intereſſe liberari, non tamen poſt ſententiam diffinitiuam quæ obligat præciſè ad tradendum. 306.2.28
Debitor annui redditus, ſi in executione vnius paghæ omiſit opponere exceptionem illam, poterit opponere in executione aliarum præſtationum futurarum. 342.2.146
Debitor interdictus ne ſoluat ſuo creditori, ſi compellatur à iudice cum cautione indemnitatis, an ſoluere debeat decimam executionis. 343.2.152
Debitor interdictus per iudicem ne ſoluat ſuo debitori, vel quòd ſoluat alteri, an & quando teneatur appellare. 344.1.154
Et an debeat contradicere, & omni vti diligentia, ne debitum ab eo exigatur. ibid.
Debitor compulſus alteri ſoluere quàm vero domino, anteaquam ſoluat, tenetur denuntiare creditori ſuo. ibid.155
Debitor iuſſu iudicis ſoluens alteri quàm ſuo creditori, non liberatur ſi præceſſit mora ſoluendi, illi etiam contradicens ſequeſtro debito. ibid.2.156
Debitor etiam ante moram debet modis omnibus reſiſtere, ne fiat ſequeſtrum, & factum tollatur, aliàs ſi ſponte ſoluit & agnouit, non liberatur. ibid.157

Debitor soluens iudici aut apparitori exequenti liberatur. ibid.158
Debitor competens actione personali pro qualitate debita, & lite pendente alienans rem, an sentẽria possit dirigi directò in emptorẽ. 376.1.174
Debitor debitoris condemnati vt exequi possit, an & quando priùs est conueniendus, & cõdemnatus coràm suo iudice ordinario. 384.1.248.& seq.
Debitore census conuento pro vno anno decurso, si lite pendente maturauerit alius terminus, pro vtroque potest sequi condemnatio. 449.1.30
Debitum vt capi possit pro executione facta in eius creditorem, debet priùs summatim constare executorem illud ius habere. 385.1.251
Decimæ, cùm clericis assignentur pro alimentis, dilationem non patiuntur. 24.1.67
Decimarum condemnatio an recipiat appellationem suspensiuam. 23.2.63
Decimarum executio fit appellatione non obstante. ibid.65
Decimarum solutionis tarditas continet peccatum. 24.1.68
in Decimarum causis commissis super appellatione non describitur nisi cum clausula (sine retardatione solutionis decimarum.) ibid.2.73
Decimis ius assistit, & debitum est euidens, & ideo habent executionem paratam. ibid.1.66
à Decimis ad tributa valet argumentum, quia illas reseruauit Deus in signum vniuersalis dominij. 23.2.64
Declarandi facultas non transit ad hæredes. 457.2.6
Declarandi facultas præscribitur etiam per mille annos. 470.1.128
Declaratio iudicis à quo an sit deferendum necne, nihil detrahit virtuti appellationis, nec potentiæ superioris, quominus iterum illam queat reuocare. 228.2.57
Declaratio interpretatiua sententiæ facta per executorem, nõ inducit nouum grauamen. 459.2.27
Declaratio inest actui declarato. 460.1.30
Retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis declaratæ. ibid.31
Adeò inhæret dispositioni vt censeatur emanasse cum illa eodem tempore. ibid.32
Declaratio interpretatiua debet esse congrua, scilicet quando verba eam patiuntur. ibid.2.35
Declaratio interpretatiua quæ. ibid.39
Sustinetur facta circa circumstantias actus, secus circa eius substantiam. ibid.40
Debet fieri non perimendo, sed exprimendo. 461.2.47
Debet esse verisimilis. ibid.48
Debet fieri circa contenta in verbis sententiæ, non autem extra limites verborum, & cur. 462.1.50
Declaratio interpretatiua verbi dubij, aut orationis confusæ sententiæ, etiam post diem naturalem peti potest. 470.1.127
Declarationis interpretatiuæ qualitas quid. 459.2.29
Declarationem interpretatiuã non alterantem condemnationem præcedentem potest facere executor mixtus. ibid.26
per Declarationem interpretatiuam sentẽtiæ quod obscurum est illuminatur & detegitur. ibid.28
Declarationem interpretatiuam sententiæ quotidie faciunt executores supremorũ tribunalium absq; excessus reatu. 461.1.42
à Declaratione interpretatiua iusta & legitima facta per executorem, appellationi emissæ non est deferendum, sicuti nec ab ipsa executione cui hæc inest declaratio. ibid.45
Vide Interpretatio.
à *Declaratoria* incursus censurarum contentarum in Bulla pensionis appellari an liceat quoad vtrumque effectum. 36.1.84
Declaratoria incidens in iudicio executiuo, eius natura vestitur propria amissa. ibid.2.86
Declaratus incidisse in pœnam si sit conuictus & confessus non appellat. 77.1.74
Declinatoriam opponere debet captus, & ostendere titulum clericatus, cùm sit fundamentum suæ intentionis, de quo cognoscit laicus, vt sciat an captus de sua sit iurisdictione. 492.2.85
Decretum irritans contentum in lege conciliari, an & quando etiam ipsum Papam liget. 98.1.47
Decretum irritans potentius est reseruatione. 134.2.72
Decretum non reuocatur in totum, sed pro parte excessus & erroris, quando ex actis de veritate apparet. 505.1.214
Decuriones ciuitatis cuius intuitu contraxere, & eius bona obligauerunt, non patiuntur executionem in propriis bonis. 374.1.165
Cogi possunt decuriones ciuitatis per capturam, vt exhibeant bona ciuitatis ad faciẽdam executionem. ibid.2.167
Defectus proprietatis si constat tempore præsentationis aut collationis, proprietarius præfertur possessori. 142.1.160
Defectus tituli tertij oppositoris respicit iudicium plenarium, non executiuum. 169.1.122
Defectus in primo gradu, qui est causa aliorum successiuè, primo gradu cuicto restituitur aduersus secundum, & iste aduersus tertium, & sic de singulis, quia influit in causato. 488.1.35
Defectu iuris concurrente cũ silentio decennij honestum non est, vt beneficium tanto sit tempore litigiosum. 260.2.18
Defensio. Si is cui primus locus defensionis competit, patiatur vt alius cui negotium secũdariò tangit, agat, sententia lata illi præiudicat etiam non citato. 393.1.327
Plura redduntur exempla. ibid.328
Defendisse non sufficit, si non durat defensio. 237
Deferre appellationi tacitè censetur iudex, quando concedit apostolos reuerentiales, seu remissoriales. 233.2.14
Deferre appellationi & terminũ præfigere ad prosequendum non est idem. 234.1.20
Deiectus per iudicem à beneficio vacante ipso iure, præmissa citatione, non est restituendus. 71.2.19.& 21
Delatio negata iustæ appellationi sufficit ad recursum regium postulandum, cùm sit pars & principium violentiæ, ex qua animi deliberatio ad illam inferendum detegitur. 195.2.76
Delatio supponit appellationẽ tanquam subiectum necessarium. 208.2.18
Sine delatio fiat in casu appellabili, siue etiam vbi erat prohibita appellatio, quia iudex non poterat ad executionem vlteriùs procedere impediente delatione. 232.1.2.
Delatio appellationis cum clausula (si & in quantũ) pendet à iuris dispositione, quia non intelligitur delatum vbi ius prohibitionem prohibet. ibid.3
Delatio appellationis & inhibitio pariter procedũt in tollenda iurisdictione, etiam iis casibus quibus iudex à quo poterat appellatione nõ obstante exequi. ibid.2.4

Index Rerum,

Delatio tacita inducitur quando iudex dederit ipsa acta pro apostolis. 233.2.15

Delatio appellationis an probetur per verba notarij dicentis, quia iudex benigne recepit appellationem. 234. 1. 17. remissiue.

Delatio an indicatur ex assignatione termini ad prosequendam appellationem. ibid.18

Delatio appellationis non deferendæ operatur suos effectus non contradicente appellato, cui delatio nocet. 235.1.28

Delatio appellationis deferēdæ nullum causat grauamen. ibid.2.31

Delatio non legitimè facta non abdicat à deferente iurisdictionem, imò vnus iudex potest pœnitere ante delationem alterius. 239.1.65

Delationis vim habet denegatio apostolorum, vel quando iudex requisitus non tradit illos intra tempus. 233.2.16

per Delationem appellationis iudex abdicat à se omnimodam iurisdictionem, & in superiorem transfert. 231.2.1

Delationem appellationis non deferendæ iudex an possit reuocare. 233.2.10

Delationem reuocare, & iurisdictionem reassumere, atque vlteriùs procedere potest iudex, si sententia sit priuilegiata, seu aliàs inappellabilis, contradicente scilicet, & appellante appellato, in cuius fauorem est denegata appellatio. 234.2. 23

Delationem iniustam potest iudex reuocare,& sententiam priuilegiatam exequi, secuta contradictione partis appellatæ, cui delatio officiebat. 235.1.30

per Delationem non expirat radicitus delegati iurisdictio,sed eius exercitium tantùm retenta potentia & habitu. 237.2.51

Delationem iniustam non potest iudex reuocare, non interueniente contradictione aut appellatione partis appellatæ,cui nocet delatio, nec tũc potest reassumere iurisdictionem. ibid.54.& 56

Delationem appellationis factam per vicarium de causa cognoscentem, non potest Episcopus reuocare, & cur. 238.2.61

Delatione appellationis minimè deferendæ præcedente,etiam sine reuocatione posse iudicem exequi sententiam priuilegiatam, qui teneant. 234. 1.21

à Delatione appellationis minimè deferendæ appellatio licita est. 235.2.32

Delegatus super nouiter attentatis caret iurisdictione,nisi super executione intra annum.506.1.221

Delictum manifestum non tollit appellationem. 205.1.63

Delictum vbi est commissum ab vno, & pœna inficit alium, in consequentia sententia lata super delicto contra principalem nocet alteri. 391.2. 313

Delicti punitio vbi non recipit dilationem,permittitur & postea scribere. 201.2.32

Delinquens in flagranti delicto, & notorio, æquiparantur à iure,& ex obruto,& iuris ordine omisso proceditur in vtroque. 205.1.63

Denominatio semper fit à potentiori. 105.1.126

Depositum. Deposito subrogato loco alterius contractus possunt opponi omnes exceptiones, quæ poterunt opponi priori contractui. 8.2.34

Deposita res non dicitur reddita si deteriorata reddatur. 421.2.184

Depositarius cogitur captis pignoribus & per carcerem depositum reddere. 509.2.51

Depositarius de mandato iudicis, reddens depositum an liberetur, & quid si alteri etiam non citato cuius interest, quas diligentias teneatur facere depositarius, & an teneatur appellare. 344. 1.153

Derogatum intelligitur ius patronatus Clericorum ex sola collatione beneficij facta à Papa alio non expresso. 103.1.102

Deferens appellationem ab actu extraiudiciali, auditur per viam querelæ & recursus, non tamen appellationis. 216.1.14

Defertio tollit appellationem etiam in actibus extraiudicialibus & aliis,quæ non transeunt in rem iudicatam. ibid.15

Defertio causata ex non interposita appellatione, non eget declaratione expressa. 240.2.8

Defertor appellationis non auditur amplius appellans. 241.2.96

Destinatio non est quid diuersum ab ipsa re. 423.1. 206

Determinatio vna respiciens plura determinabilia, debet pariformiter determinare. 54.1.24

Deuolutio beneficij fit ad superiorem cum omni sua causa,oneribus,& qualitate requisita in sui principio. 43.1.38

Deuolutio ad superiorem fit cum omnibus qualitatibus & requisitis in prima prouisione, ac si fieret ab inferiori. 160.2.3

Deuolutio quare introducta. 162.1.25

Deuolutio si reuera non est causata, nec de ea constat ex actorum inspectione, appellationi emissæ deferendum esse, decernit Senatus. 165.1.49

Deuolutio vt locum habeat,omnium patronorum, aut electorum scientia requiritur, imò ius scientium vacationem conseruatur per ignorantes, vt excludatur deuolutio. 166.1.64

Deuolutio vt causetur ex negligentia,sufficit scientia præsumpta determinanda à iudice. ibid.65

Deuolutio debet fieri cum causæ cognitione,& citatione quorum interest. ibid.2.66

Deuolutio nõ fit ad Episcopũ ob litem inter ipsum & patronos motam,& non finitam. ibid.67

Deuolutio in beneficio iuris patronatus quando & quibus casibus locum habeat. 167.1.73. remissiuè.

Deuolutio non causatur durante lite super iure cõferendi, aut eligendi vltra tempus à iure præfixum. ibid.74

Causatur, quando patronus siue Ecclesiasticus, siue secularis præsentat indignum,inhabilem, aut incapacem. ibid.2.78

Causatur generaliter collatione, aut electione incapacis,aut aliàs indigni. ibid.79

Deuolutio ob lapsum terminum fit ad superiores gradatim. ibid.81

Deuolutio in electionibus ad quos fiat,& quemadmodum. 168.1.82. remissiuè.

Deuolutio quemadmodum, & quibus casibus fiat de capitulo ad Episcopum,& de Episcopo ad capitulum. ibid. 83. remissiuè.

Deuolutiuo iure facta prouisio Parochialis an formam examinis per concursum requirat. ibid. 84

Deuolutio quando contingat Magistralis aut Doctoralis ad Episcopum ob lapsum temporis dati Capitulo ad eligendum, seruari an debeat in eius prouisione forma concursus & examinis. ibid.85.resolutur affirmatiuè in seqq.contra Nicol.Garc.

Deuolutio beneficij fit cum omnibus qualitatibus, quæ

quæ à principio inerant beneficio. ibid.86
Deuolutio fit ad superiorem cum eisdem qualitatibus, quibus inferior prouidere tenebatur. ibid. 87
Deuolutionem,qua fundatur quis,sufficienter probare tenetur. 166.1.59
de Deuolutione omnia ferè iura tractãtia præ oculis habent maximum damnum & periculum Ecclesiarum & animarũ, causatum ex diutina prouisione. 164.2.45
Deuolutione reuera non causata prouisio est nulla ipso iure ex defectu potestatis. 165.1.50
Deuolutione non causata facta prouisio per superiorem non conualescit, etiamsi postea caulari contigerit ob negligentiam inferioris. ibid.51
Deuolutiuo iure facta prouisione non citatis quorum interest, senatus aditus per viam violentiæ dare solet tertium genus, scilicet, *oyendo de nueuo y reponiendo lo hecho no haxe fuerca, &c.* 163.2.34
Deuolutiuo iure facta prouisio etiam beneficiorum simplicium iudicialiter (vt requiritur) appellationi emissæ non deferens vim non facit. ibid. 35
Deuolutiuo iure facta prouisio non parat perpetuum præiudicium patronis,aut electoribus,*&c.* sed pro illa tantùm vice. 165.1.48
Deuoluitur prouisio ad ordinarium appellatione remota,ob controuersiam intra patronos non finitam intra terminum datum ad præsentandum. 163.2.36
Deuoluitur ad ordinarium non præsentante patrono idoneam personam intra terminum appellatione remota, ita tamen vt patrono in posterum nullum paret præiudicium. ibid.37
Deuoluitur electio ordinario ob electionem factam per electores vltra tempus iure præfixum, & illa confirmatur appellatione remota. ibid.38
Deuoluitur beneficium Episcopo lite mota inter patronos discordantes, nec sit finita intra terminum præfixum ad præsentandum. 166.2.70
Deuoluto iure facta collatio ob litem non finitam intelligitur saluo iure postea euincenti ius patronatus. ibid.71
Deuoluto iure prouisum potest euincens ius patronatus repræsentare iuris sui conseruandi causa. 167.1.72
Deus optimus maximus contra Adam statim executoriam sententiam misit. 247.1.4
Dictio (frustra) significat impotentiam faciendi. 63. 2.53
Dictio (illico) significat executionem paratam, nec requirit aliam condemnationem. 73.2.39
Illico, dictio exponitur, idest sine vlla dilatione, & significat latam sententiam iure operante. ibid.40
Dictio (mox) idem operatur. ibid.41
Dictiones (statim, illico, mox) excludunt appellationem. 74.1.44.& 241.1.88
Dictiones, (mox, statim, illico) & similia, nullam dilationem admittunt, & intelliguntur sine temporis interuallo. 74.1.46
Dictiones (statim,mox,illico) & similia,important summariam cognitionem,& non requirunt sententiam. ibid.47
Dictiones (statim, illico) & similia, intelliguntur cum temperamento ratione subiectæ materiæ. ibid.48
Dictiones (mox, statim) & similia, effectu non indigent sententia translata in rem iudicatam. ibid. 50
Dictio (præmissa) est repetitiua omnium præcedentium. 75.2.62
Dictio (supradictis) restringit dispositionem ad superiora,perinde ac si specialiter essent repetita. ibid.63
Dictio (huiusmodi) præcedentia repetit cum omnibus suis qualitatibus. ibid.64
Dictiones (iuxta,secundùm,) & similes, in gratia, seu priuilegio stant causatiuè, in iustitiæ rescripto autem conditionaliter. 252.1.55
Dictio (maximè) nihil operatur circa non expressa in sententia. 402.1.5
Dictio (priùs) significat præcedentiam, & dat ordinem & formam, cuius omissio vitiat actum. 474.2.28
Dictiones (quatenus,donec, quandiu, dum, quoad, vsquequo) & similes, significant limitationem temporis & suspendunt sententiam. 475.2.39. & 41
Dictiones (quatenus, donec, quoad,*&c.*) si imponantur ad inchoationem alicuius beneficij, important conditionem. ibid.40
Dictio (dummodo) quando apponitur in sententia ei, quod venit implendum, ante perfectionem actus importat conditionem. ibid.42
Dictio (quatenus) aliquando idem significat quod, dummodo. 476.1.43
Vide *Verbum.*
Dicto alicuius vbi sit standum ex quacumque dispositione, intelligitur iurato, non aliter. 192.1. 42. & 43
Dilatio decem dierum in via executiua debitori assignata,vt intra illam suas probet exceptiones, cùm sit in fauorem actoris limitata, potest eo desiderante prorogari. 41.1.13
Dilationem non recipiunt causæ aliquæ, quæ generaliter non admittunt appellationem. 12.2. 70
Dilationem vbi res non recipit, appellationi non est deferendum. 164.1.44
Dilationes duæ quando procedunt non ex eodem fonte,sed diuersis respectibus, vna alteram non confundit,sed vtraque successiuè operatur. 284. 1.136
Dispensatio est odiosa & restringenda. 439.1.97
Dispensatio extenditur ad connexa non expressa. ibid.98
Dispositio excludens omnes nullitates non intelligitur exclusa nullitas notoria,quæ patet ex actis. 92.1.3
Et quid de iure regio remissiuè.ibid.
Dispositio loquens de actu, intelligitur de valido, non de nullo. 93.1.10.& 12
Dispositio nulla caret executione, nomine & effectu,atque pro non facta reputatur. ibid.12
Omnis dispositio de mundo loquens de actu valido intelligenda est. 113.1.197
Facta cum aliquo præsupposito, ipso non verificato,corruit penitus dispositio. 132.2.51
Realis an sit dispositio, vel personalis, tenor inspiciendus est. 133.1.58
Dispositio faciens mentionẽ successorum ex vtraque parte est realis,non personalis. ibid.59
Dispositio secunda non obest priori nisi faciat mentionem clausulæ derogatoriæ, & etiam clausulæ derogatoriarum. 136.1.91
Si aliqua dispositio aut sententia lata ab inferiori ad superiorem facienda sit translata, pariter executionem mereatur, si ob aliquam causam eam mereatur. 161.1.8

Index Rerum,

Diſpoſitio generalis non intelligitur dumtaxat de prima perſona, quoties per illam non eſt ſatisfactum intentioni diſponentis, ſed iterum per aliam perſonam debet ſatisfieri. 162.2.29

Diſpoſitio mandans aliquid exequi, intelligitur appellatione non obſtante, quamuis id non exprimat. 164.1.40

Diſpoſitio pœnalis ſicut ſententia eſt odioſa, ſtricti iuris, & non extendenda. 406.2.53

Diſpoſitio ſimplex inducens vacationem & incapacitatem beneficij non ob pœnam, extenditur ad pendiſionem quæ loco beneficij habetur. 407.1.54

Diſpoſitio quælibet loquendo de fructibus reſtituendis intelligitur deductis expenſis. 437.2.82

Quod etiam procedit in poſſeſſore malæ fidei. ibid.83

Diſpoſitio quantumcunque ſtricta loquens de re principali, extenditur ad connexa & appendices. 439.1.92

Diſpoſitio etiam legalis à conſuetudine recipit interpretationem, cum qua iudicis poteſtas ſe conformare præſumitur. 465.1.81

Diſpoſitionem nullam vltra egredi, quàm quòd tenor patiatur. 276.2.48

Diſtributiones quotidianæ perſonaliter intereſſentibus dumtaxat præſtantur. 410 2.78

Diſtributiones quotidianæ veniunt appellatione fructuum beneficij. 432.1.39

Diſtributiones quando condemnatus tenetur reſtituere, intelligitur illas tantùm quas ob reſidentiam ſuas fecit, non tamen quæ ob eius abſentiam aliis accreuere. 411.2.88

Niſi per collitigantem ſibi fuiſſet facta proteſtatio vt reſideat, vel dimittat, quia tunc ad omnes tenebitur. ibid.89

Et quæ requiſita ſint neceſſaria ad hanc proteſtationem. ibid.90

Diſtributiones quotidianas tenetur poſſeſſor reſtituere, quando agitur ex breui Camerali, quia beneficium eſt reſeruatum. ibid.91

Diſtributiones quotidianas tenetur præſtare attentatus lite pendente condemnatus ad fructuum reſtitutionem. ibid.92

Diuerſa illa iudicantur, quæ diuerſitate factorum ſeparationem recipiunt. 210.2.32

Et quæ nõ impediunt in aliquo negotium principale. ibid.

Dominium licèt ſit amiſſum & publicatũ ipſo iure, non tamen poſſeſſio, quæ eſt facti. 71.1.14

Dominium rei vbi in alium transfertur, ipſo iure intelligitur cum fructibus pendentibus. 444.2.152

Dominij tranſlatio non conſideratur quæ momento dui auit. 507.2.241

Dominus feudi nolens ſub feudatione præſtare conſenſum, iuxta pactum cogitur intra terminum præſtare, & ſi non præſtet, habetur pro præſtito. 315.2.94

Dominus directus an ſit legitimus cõtradictor ſententiæ latæ contra emphyteutam vel eius vaſallum. 370.1.130

Domino rei condemnato poterit fieri executio executorialium contra depoſitarium, commodatarium, & ſimilem eius nomine detinentem. 368.1.112

Donatione in ſtipulationem deducta & virtute ſtipulationis condemnatus donator, non amittit priuilegium illi competens, ne conueniatur vltra quam facere poteſt. 8.1.27

Dos data filiæ vltra taxam legis regiæ reuocatur cum fructibus. 499.2.155

Dubitatio probabilis quando fuiſſet dubitatio, quis duorum ſit hæres, neceſſe eſt, ingredi iudicium petitorium, & appellatio admittitur. 182.2.92

E

Eccleſia diruta & collapſa debet reparari & reædificari ex redditibus ſuæ fabricæ. 51.2.1

Eccleſia ſimplex diruta (deficiente fabrica) ſeu beneficiato, aut his adhuc non ſufficientibus, an petenda ſit eleemoſyna in populo & inter vicos circumuicinos, maximè ſi Eccleſia maximæ ſit deuotionis. 53.2.21

Eccleſia ſimplex diruta omni deſtituta remedio ad refectionem, quomodo cum omnibus oneribus, & emolumentis ſit ad matricem transferenda. 54.1.28

Et quid & quando Eccleſia Parochialis collapſa eſt, & non ſit vnde reparetur, ad quam Eccleſiam ſit transferenda, cum quibus qualitatibus, & conditionibus iuxta Concil. Trident. & congregat. Cardin. ibid.2.27. & quando ipſa Eccleſia eſt profananda, & de aliis vide ibid.

Eccleſia ſi reperiatur ſcripta in Cataſtro Epiſcopi inter Eccleſias collegiatas, nihilominus collegiata non dicitur. 153.1.261

Eccleſia, quæ habet arma Regia, vel alia ſimilia ſigna regalia demonſtrantia fuiſſe vel eſſe monaſterium virorum, attendenda eſt ad nouam recuperationem. 154.1.269

Eccleſia nunc Parochialis, ſi appareat aliquando fuiſſe monaſterium virorum & conſiſtorialem, recuperatur ius patronatus Regium. 157.2.318

Eccleſiam conſtruens an in reparatione & reædificatione ſit aliis præferendus. 57.1.47.remiſſiuè.

Eccleſiæ non Parochiales vbi collapſæ ſint, & deficiat qui contribuat, an & quãdo radicitus erunt deſtruendæ. 53.2.20

Edictum in prouiſione beneficij iuris patronatus indiſtinctè an ſit neceſſarium. 98.2.52

Edictum ad Parochialem proponendum eſt cum termino decem dierum, nec vltra alios decem dies prorogari poteſt. ibid.53

Edictum appoſitum cum minori termino decem dierum vitiat prouiſionem. 99.1.59

Edictum non ſufficit, ſed debent ſpecialiter & nominatim citari patroni, qui ſunt certi & cogniti, aliàs prouiſio erit nulla. 111.2.181

Edicto appoſito cum maiori termino viginti dierum prouiſio an vitietur in totum, an ſolum edictum reſpectu exceſſus dumtaxat. 98.2.57

Edicta omnino & neceſſariò præcedere debẽt prouiſionẽ beneficij ſiue ſimplicis, ſiue curati, quod ſit iuris patronatus, aliàs erit nulla. 111.2.179

Aliud eſt in beneficiis merè collatiuis. ibid. & ſeq.

Edicta debent continere terminum competentem & peremptorium. ibid.180

Edictorum omiſſio in prouiſione Parochiali an vitiet concurſum, & qui affirmatiuam indiſtinctè tenuerint. 98.1.49

Edictorum omiſſio regulariter prouiſionem beneficij non vitiat, niſi tantùm vbi conſilium prouinciale id ſtatuit. ibid.50

Edictorum prorogatio fieri non poteſt abſq; cauſa. ibid.2.56

Edictorum appoſitio emiſſa in beneficio iuris patronatus, licèt vitietur, non tamen vitiat præ-

ſenta

ſentationem. 112.1.183

Effectus immemorialis ceſſat, vbi conſtat de mala fide. 155.1.287

Electio ad munus publicum facta de incapace ſuſpenditur per appellationem & contradictionem, poſſeſſioníſq; traditio interim nulla eſt. 83.1.19

Electio ad munera publica quibus pertineat, & qui ad eam ſit citandus, & an per electionem indigni priuetur eligens pro illa vice. ibid.20.remiſſiuè.

ab Electione & nominatione muneris nulliter & non ſeruanda debita forma celebrata,nec eſt neceſſe appellare, nec executioni mandanda erit. ibid.19

Electione parochialis facta per Epiſcopum non ſeruata forma Concilij, condemnatio fit fructuum. 411.1.85

Electus & nominatus ad officium ſeu munus publicum vtilitate & authoritate,ſi habens excuſationem intra terminum ad appellandum ea oppoſita,non prouocet;videtur electioni conſentire,& ampliùs non auditur appellans. 82.2.17

Electus ad officium pro hoc anno contra electionem, mota lite durante, puta tertia parte anni, obtinuit executoriales, nũ executor poterit illas exequi pro toto anno aliud tempus ſubrogando loco temporis tranſacti. 452.2.54

Electus ad officium vti impeditus iniuſtè, habet recurſum ad intereſſe. ibid.55

Electo ad officium publicũ authoritate, priuatum verò vtilitate,vt eſt tutela, & cura, ſi intra quinquaginta dies legitimas excuſationes probatas iudex non admittat, permittitur appellare, non ſecus. 83.1.24

Emphyteuta ob non ſolutionem tunc cadit in commiſſum domino volente, & declarante. 106.2.136

Emphyteutæ,vſufructuarij,& ſimiles,poſſident naturaliter,quia ſubire tenentur iudicium,ſi agatur ſuper iure ad illos ſpectante. 370.2.133

Emphyteuticæ rei tertius poſſeſſor directò conueniri poteſt pro canonis præſtatione. 381.1.217

Emptor authore prætore poſſidet bona fide & dominium habet. 421.1.176

Epiſcopus Vicarium, Caſtellanus caſtelli ſui ſubſtitutum,iudex ſuũ locumtenentem quando poſſit liberè amouere cum cauſa, vel abſque illa, vel quando non reuocare iurauit.82.1.12.remiſſiuè.

Epitaphium mentionem faciens de familia in antiquis probat legitimè. 154.2.276

Epitaphiis ſeu literis deſcriptis in lapidibus antiquis fides adhibetur. ibid.1.274

Equo ſeu mula vendita, an veniat ſella, frenum, & alia ornamenta, quibus tempore contractus fuit oſtenſa. 440.1.104

Eremitoria deſtructa tempore Clerici, ex qua plures fructus & prouentus percepiſſe apparet, an eius hæredes ad reparationem ſint compellendi,caſus de facto refertur. 54.1.22

Error dicentium appellari non poſſe ab actibus & ſententiis negatiuis damnatur, & eorum falſa fundamenta. 195.1.74

Euicto per ſententiam canonicatu quem quis optauerat, dimiſſa portione quæ alteri fuit collata, huic nocet ſententia etiam non citato, quia ad portionem redit condemnatus. 488.1.33

Et idem erit ſi plures gradatim optauerit, quia primus optans,condemnatis cæteris gradatim officit. ibid.34

Examen Parochialis vacantis non debet fieri niſi cum tribus ſaltim examinatoribus. 99.2.66

Examen requiritur etiam in beneficiis ſimplicibus iuris patronatus mixti. 112.1.188

Examine non excuſatur etiam quilibet notoriè doctus. ibid.189

Examinator ſi electus intra terminum ad appellandum legitimas excuſationes non proponat, impoſterum erit cogendus, & eius appellationi non deferendum. 83.1.23

Examinatores electi & nominati poſſunt per ordinarium cogi illud munus (cùm ſit publicum vtilitate & authoritate) ſubire. ibid.22

Examinatores ad minus ſex ſingulis annis eligendi ſunt ab Epiſcopo in Synodo, ex quibus tres quoſlibet ad ſingulas vacationes poteſt eligere. 99.2.67

Examinatores antiqui ſi tot non ſint, Epiſcopus alios ſuppleat, approbatos tamen à Capitulo. 100.1.72

Examinatores etiam antiqui ſi nulli ſuperſint, alios nouos non minus ſex deputet cum approbatione Capituli. ibid.73

Examinatores non poſſunt deputari incerti, puta; prior talis monaſterij Magiſtralis aut Doctoralis,*&c.* ita vt futuri comprehendantur. ibid.76

Examinatores debẽt pro forma renuntiare Epiſcopo, quotquot idonei reperti fuerint,& an debet hæc renuntiatio fieri ſecretò aut palàm. ibid.2.79

Examinatoribus minus ſex deputatis in Synodo deputatio non erit legitima, ſed contra formam Concilij, & concurſus per eoſdem factus erit irritus. 99.2.69

Examinatoribus ſex deputatis in Synodo, ſi aliqui intra annum vel mortui, vel abſentes ſint, tota facultas ſpectat ad ſuperſtites, etiamſi vnus tantùm ſi vnà cum Epiſcopo, aut Vicario. ibid.70

Examinatoribus omnibus intra annũ mortuis vel abſentibus,Epiſcopus vſque ad numerum ſubrogabit alios ex antiquis Synodalibus. 100.1.71

Excedentes clauſtra & limites virtutis intrant poteſtatem Dæmonis. 296.2.17

Exceptio orta ex ventre Bullæ tunc impedit executionem illius, quando gratia eſt conditionalis, non aliàs. 31.2.28

Exceptio litis pendentiæ ſuper nullitate aut reformatione penſionis, non impedit interim agere via executiua ipſam penſionis exactionem.32.2.41

Quod procedit ſiue quando lis pendet vigore commiſſionis Pontificis cũ clauſula ordinaria (ſine retardatione ſolutionis penſionis,*&c.*) & quibus rationibus hæc clauſula in commiſſionibus apponatur. ibid.& 50

Exceptio nullitatis oppoſita executioni penſionis debet apparere notoriè & euidenter, aliàs non impedit executionem. 33.2.51

Exceptio quæ opponitur executioni penſionis debet conſtare incontinenti. ibid.53

Exceptio ſurreptionis, & obreptionis efficit executorem incompetentem. 34.1.55

Exceptio, quòd in ſecunda reſeruatione penſionis non fuit facta mentio de alia penſione eiuſdem beneficij, an requirat altiorem indaginem. ibid.2.60

Exceptio reductionis, penſionis quando prouenit ex ventre Bullæ conditionabiliter,nempe (dummodo tãtam partem remancat,*&c.*)impedit executionem, etiamſi incontinenti non probetur. ibid.63

Index Rerum,

Exceptio quæ oritur ex ventre instrumenti Cameralis, etiam si requirat altiorem indaginem, admittitur ad impediendam eius executionem. ibid.64

Exceptio illa consentientem pensioni caruisse bono iure & beneficij possessione,non impedit executionem contra titulatum. 35.2.72

Exceptio opposita per citatum, se nõ possidere beneficium pensione grauatum,legitima est ad impediendam illius executionem. ibid.75

Exceptio quæ requirat altiorem indaginem, relinquitur arbitrio iudicis regulato ex dictis hoc capite. 36.1.80

Exceptio iuris patronatus Regij opposita quousque in Senatu Cameræ Regiæ terminetur, ordinarius tenetur supersedere in prouisione beneficij. 144.1.175

Exceptio, per quam mutatur figura iudicij, non est admittenda in causa appellationis. 161.1.6

Exceptio respiciens proprietatem,cùm possit repelli, si admittatur, de ea erit cognoscendum in possessorio, à quo iudicio tanquam mixto datur appellatio. 182.1.93

Exceptio vbi sit opposita appellationem esse tertiam, & iudex se competentem pronuntiet,sententia lata eiusdem tertiæ appellationis vigore erit valida. 225.2.31

Exceptio, quæ omissa fuit à parte citata per iudicem super causæ cognitione adhibita in executione, non potest postea executor, cui executio committitur,de ea cognoscere. 272.1.4

Exceptio nullitatis ex defectu mandati & iurisdictionis non censetur excluſa ab statuto excludente omnes exceptiones. 283.1.124

Exceptio releuans & legitima dicitur quæ prouenit à causali, quæ iustam causam præstat appellandi. 317.1.8

Exceptio si non potest executioni opponi, non potest appellari ob reiectionem. ibid.9

Exceptio falsæ & surreptitiæ commissionis oritur post sententiam, & est incognita superiori. 318.2.22

Exceptio dominij aut possessionis potest tertius oppositor proponere coram iudice requisito pro executione sententiæ, quia vtplurimum longè distat superior. 323.2.75

Exceptio nullitatis incontinenti probata,ex inspectione actorum, est legitima, & impedit etiam trium conformium executionem. 332.1.35

Exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis etiam trium conformium executionem impedit. ibid. 36

Exceptio nullitatis notoriè impedit executionem oppositam coram iudice sententiam ferente: executor autem non tenetur terminare, sed interim supersedere. ibid.37

Exceptio legitima vt per executorem admittatur, debet vel ex eisdem actis probari, vel conferre incontinenti probationem. 334.2.52

Exceptio quæ continet aliquam dubitationem iuris vel facti non prompte, liquidabilem respicit proprietatem. 335.2.63

Exceptio modificatiua cùm non impugnat sententiam,dicitur quid separatũ ab appellatione principali. 336.1.66

Exceptio collationis bonorum potest vt modificatiua opponi executioni sententiæ. ibid.1.68

Exceptio peremptoria modificatiua semel iudicio principali & ante sentẽtiam oppositam,& à iudice reiecta,in executione opponi non potest.ibid.69

Exceptio modificatiua semel oppositam,& terminata in principali, non potest executioni sententiæ opponi. ibid.70

Exceptio modificatiua semel opposita in processu ad vnum finem,potest ad aliud diuersum in executione sententiæ opponi. ibid.71

Exceptio peremptoria modificatiua semel processui opposita, non tamen per iudicem super ea pronuntiatum,an executioni opponi possit.ibid. 72

Exceptio sumptuum est modificatiua, & admittenda per executorem executioni sententiæ, quam directò non impugnat. ibid.73

Exceptio modificatiua opposita,& non determinata,censetur reseruata executioni sententiæ,quando est compatibilis cum sententia. 337.2.85

Exceptio opposita & non terminata, censetur reiecta,& non admittenda in executione,quando est incompatibilis cum sententia. 338.1.86

Exceptio competens obligatio ad alimenta,ne conueniatur vltrà quàm facere possit, est modificatiua. ibid.88

Exceptio augmenti,aut diminutionis bonorum alimentarij,& alimentantis,est legitima,& variatur iuxta augmentum & diminutionem. ibid.89

Quod intellige si incontinenti hæc augmenti, aut diminutionis exceptio probetur. ibid.90

Exceptio orta ex ventre sententiæ, est legitima, quam si executor reiiciat, excedet. ibid.2.99

Exceptio ex ventre sententiæ aut instrumenti obstat etiam non opposita, quia semper loquitur, & simul cum actione præsentatur & deducitur. 339.1.101

Exceptio orta ex instrumento prodest si ex eo agatur, secus si ex re iudicata super instrumento, nisi & in illa sit incluſa. ibid.102

Exceptio (non impleuisti ex latere tuo) legitima apponitur executioni. ibid.2.108

Exceptio (tu non impleuisti ex parte tua) oritur ex ventre sententiæ, & quandocunque opponi potest executioni. ibid.109

Exceptio (rei non traditæ,& pretij non soluti) eius est naturæ cuius exceptio (tu non impleuisti) & opponi potest executioni sententiæ. 340.1.113

Exceptio etiam dilatoria quæ oritur post sententiam potest licitè eius executioni opponi. ibid. 114

Et quomodo intelligatur. ibid. remissiuè.

Exceptio dilatoria orta post litem contestatem, potest opponi. ibid.115

Exceptio (quod petis intus habes) opponi potest sententiæ. ibid.2.119

Exceptio defectus mandati aut iurisdictionis, est perpetua,& nunquam censetur excluſa, & obstat etiam tribus conformibus. ibid.125

Exceptio opposita primæ solutioni annui redditus, & reiecta, an opponi queat in executionibus sequentium annorum. 341.2.135

Exceptio sequestri authoritate iudicis præcipientis debitori ne soluat suo creditori,an impediat executionẽ pro ipso debito sequestrato. 343.2.151. & quid si debitor sequestrum procurauit. ibid. 152. & quid aduersus fideiussorem. ibid.

Exceptio litis pendentiæ in executiuis non admittitur. 345.2.171

Exceptio eadem obstat cessionario quæ cedenti, & etiam intruso,lite pendente,& eadem competit exceptio, quæ condemnato per sententiam. 346.1.175

Exceptio iudicio opposita, de qua est actum, non tamen

tamen eius fit mentio in sententia, quando censeatur omissa. 360.1.55
Exceptio rei iudicatæ nocet eadem, vbi est res vel persona verè vel interpretatiuè. 393.1.326
Exceptio rem pluris minusve esse liquidatam, sententiæ executionem non suspendit. 430.1.22
Pro taxa in dubio præsumitur. ibid.23
Exceptio taxæ excessus vbi inducit contractum viurarium, si probetur intra decem dies admittitur in executione ob periculum. ibid.24
Contra euincentem rem cum fructibus opponi potest exceptio fructuum quos aliquo tempore euincens percepit, aut rem possedit. 437.1.78
Exceptio, quod petis intus habes, opponitur post rem iudicatam contra victorem. ibid.79
Exceptio paupertatis an & quando excusset à solutione fructuum. 438.1.86
Exceptio rei iudicatæ obstat vbi datur identitas rei, causæ, & personarum. 464.1.73
Exceptio quæ oritur ex sententia præcisè, est verificanda in executione, etiam si requirat altiorem indaginem. 476.2.49
Exceptio nullitatis si oritur ex ventre instrumenti quod exequitur, suspendit eiusdem executionem. ibid.50
Exceptio orta ex ventre sententiæ aut instrumenti, non censetur excluſa, etiam si requirat altiorem indaginem. ibid.52
Exceptio reuelans vel non, secundùm naturam iudicij executi quæ dicatur, remissiuè. 502.2.189
A reiectione exceptionis nõ debito aut legitimo tempore oppositæ appellationi emissæ non defertur. 224.2.14
Si ope exceptionis repellatur, aliàs bene poterit actionem iudicati procurator intentare. 285.1.143 & de aliis limitationibus ibi remissiuè.
A reiectione exceptionis in executione incidentis appellatio est necessaria, aliàs transiuit in rem iudicatam. 329.1.9
Exceptionem legitimam, puta, surreptionis, defectus iurisdictionis, vel ortam ex ventre gratiæ tacitè, expressè, purè, aut conditionaliter, si executor non admittat, excedet, & appellatio vti legitima suspendit. 31.1.24
Et hoc casu Senatus Regius aditus per viam violentiæ deferre, & reponi, decernit. ibid.
Exceptionem præscriptæ executionis non est necesse opponere, sed iudex ex officio id tenetur, cùm appareat ex inspectione sententiæ. 259.2.8
Exceptionem contradicere non sufficit, nisi etiam à receptione opponens appellet. 244.1.247
Exceptione impugnante potestatem delegantis potest delegatus cognoscere. 318.2.25
Succumbens in exceptione compatibili cum actione, non prohibetur in aliud iudicium deducere, si de ea non fuerit iudicatum. 337.2.82
Exceptione (tu non impleuisti) stante, inhibitio expeditur contra executionem. 339.2.110
Exceptiones oppositæ si requirant altiorem indaginem, reseruantur iudicio ordinario. 32.2.40
Exceptiones plures aliæ quando possint opponi executioni pensionis, & de effectibus quasi possessionis pensionem exigendi, & quibus clausulis in eius causa appellationis referibatur. & de aliis pluribus in causa iudiciali in materia pensionis, qui sint videndi. 36.2.89
Exceptiones, quæ admitti non debent in prima instantia, nec etiam admittendæ sunt in secunda. 160.2.5
Exceptiones incompetentiæ sui aut mandantis, si subexecutor reiiciens procedat executione, excedit, & datur appellatio suspensiua. 316.2.6
Exceptiones infringentes iurisdictionem delegantis, admittit & cognoscit delegatus. 318.2.26
Exceptiones executorialium executioni conuenientes legitimæ dicuntur, & vt solutæ admittendæ. 328.2.1
Exceptiones dicuntur non legitimæ, quæ à lege reprobantur. ibid.3
Exceptiones minùs legitimas & reiiciendas admittens executor excedit, ex hoc capite appellationi vt licitæ deferendum est. 329.2.9
Exceptiones legitimæ quæ executioni sententiæ opponi possunt, in duplici sunt differentia. 330.1.14
Aliæ infringunt sententiam, illique ex diametro repugnant: aliæ non repugnant directò, sed tantùm modificant, & quales sint in vtroque casu. ibid.
Exceptiones omnes indistinctè omnes executores an admittere, & terminare queant. ibid.15
Exceptiones infringentes & annullantes sententias licèt executor non teneatur admittere, potest tamen, si vult, ad effectum supersedendi, & referibendi dumtaxat. ibid.2.18
Primò quando exceptio esset notoria, & nondum fuisset in iudicium deducta. ibid.19
Secunda exceptio excommunicationis opposita petenti executionem. ibid.20
Tertia exceptio & causa nouiter orta, quam si cognosceret iudex supersederet. ibid.21
Quarta exceptio falsa rescripti. ibid.22
Quinta exceptio nullitatis notoriæ, vbi executio est irretractabilis. ibid.23
Exceptiones modificatiuas quæ directò non infringunt sententiam, sed respiciunt executionem sententiæ tantùm, executor mixtus admittere tenetur. 332.2.39
Exceptiones modificatiuæ naturæ executionis cõueniunt, & ideo admittendæ per executorem. 333.2.46
Exceptiones quæ coram ipso executore proponi possunt, & quæ non, sub. coram superiori mandante. 334.1.48
Exceptiones legitimæ à reiectione vt possit appellari, & excedat executor, debet illius probatio incontinenti offerri, non aliàs. ibid.2.50
Exceptiones peremptoriæ quæ non infringunt, nec directò impugnant, sed modificant sententiam, possunt vt legitimæ opponi in eius executione. 335.2.65
Exceptiones modificatiuæ & legitimæ quæ sint. 336.1.67 remissiuè.
Exceptiones attingentes proprietatem non admittuntur in iudiciis possessoriis. 379.2.206
Exceptiones proprietatis tendentes ad distruẽdam possessionem admittũtur in iudicio possessorio. ibid.207
Exceptiones excludentes qualitatem requisitam à iure ad obtinendum in iudicio possessorio admittuntur omnes. 380.1.208
Exceptiones omnes spectantes liquidationi, in executione admittere tenetur executor, tam ex parte actoris quàm rei. 435.2.67
Exceptiones releuantes & proportionabiles iudicio executiuo executor tenetur admittere, aliàs Rota admittit appellationem. 436.1.71
ab Exceptionum excusabilium contra notoriam denegatione interlocutorio appellatio admitti-

tui, etiam si à diffinitiua non admittatur. 204. 2. 59
Exceptionibus moderantibus sententiam ferēdam non admissis potest appellari, nihilominus poterit procedi in causa principali tanquam separata. 210.2.34 vbi de exemplis,& 35. vbi de ratione.
De Exceptionibus oppositis tribus sentētiis vel duabus conformibus iuxta statutum qui vidēdi. 221. 2.70
Exceptionibus omnibus sublatis per statutum non tollitur orta ex eodem statuto. 339.1.100
Exceptionibus omnibus exclusis non intelligitur excluſa exceptio (tu non impleuisti.) ibid.2.111
Excessus est potestatis mandatæ limitum transgressio. 275.1.36
Excessus est nouum quoddam grauamen extra limites potestatis mandatæ per executorem illatum, & hæc descriptio magis consonat. ibid.37
Excessus executionis dicitur casus non decisus in sententia, quæ exequitur. 278.2.70
Excessus potest dici & committi tot modis, quot potest aliquid dici plus. ibid.75
Excessus omnis grauamen est.279.1.76 non econuerso. ibid.
Excessus grauamen est qualificatum,plura specialissima continens. ibid.77
Excessus dicitur quando aliquid additur sententiæ quæ exequitur, non tamen quando aliquid detrahitur. ibid.2.82
Excessus & defectus inter se contraria sunt, & repugnantia. ibid.83
Excessus intra quod tempus sit proponendus disceptatur. 281.1.101
Excessus executoris vt non sit nullitas, sed iniustitia tantùm, egeatque appellatione, qui teneant. ibid.102
Excessus quilibet executionis est nullus,quia in excessu executor caret potestate, mandato & iurisdictione.282.1.108.& tempera, vt 248
Excessus per viam appellationis & nullitatis potest in iudicium proponi. ibid.2.110
Excessus omnis mandatæ commissionis est nullitas. ibid.111
Excessus executoris non transit in rem iudicatam, quominus quocunque tempore possit in iudicium allegari. ibid.113
Excessus an vltra triginta annos possit proponi. ibid.114
Excessus executoris excedentis limites sententiæ potest quandocunque proponi. 283.2.126
Excessus executoris est attentatum. 284.1.133
Excessus executoris est incomparibilis cum simplici grauamine,& iniustitia. ibid.134
Excessus in vno casu allegatus supponitur in aliis non adesse. 286.1.136
Excessus executoris quomodo sit probandus. 287. 1.163
Excessus non præsumitur nisi per appellantem probetur. ibid.164
Excessus debet constare euidenter, verisimiliter & probabiliter. ibid.165
Excessus executoris probatur ex inspectione actorum quæ gessit, & commissionis. ibid.2.167
Excessus directo opponitur commissioni mandatæ, iuxta quam appositus clarius patet. 288.2.179
Excessus separati ab executione possunt probari per testes, vt varatari, vel illi qui ex actis non apparent,tangunt tamen negotium principale. 289. 1.188
Excessus executoris tangens executionem ex actis non apparens per viam querelæ, proponi potest coram superiori,licet interim nō suspendat. ibid. 189.& ibi declaratur.
Excessus supponit defectum potestatis, & iurisdictionis,ac nullitatē,grauamen simplex,aut etiam potestatem & actus varietatem supponit. 290.2. 208
Excessus executoris vt reponatur, non est necessaria appellatio,sed querela sufficit. 292.2.228
Excessus & nullitas deducta per viam appellationis impedit executionem. 293.1.237
Excessus per viam appellationis, huius natura vestitur & assumit vires. ibid.239
Excessus ratione causæ ille dicitur, qui concurrit circa exceptionem iniustè admittendam, vel reiiciendam. ibid.2.243
Excessus ob non admissam legitimam exceptionem executioni appositam præcisè requirit appellationem,alias transit in rem iudicatam. ibid.244
Excessus ratione causæ (hoc est) ob exceptionem reiectam,non est nullitas. 294.1.248
Excessus est articulus separatus ab executione & executorialibus. 298.2.38
Excessus contractuum guarentigium non tangit,& ideo simplex commissio datur super appellatione ab eo. 299.1.40
Excessus ex defectu potestatis à cæteris excessus speciebus substantiam rapit,& de omnibus componitur. 316.1.1
Excessus nullus alius maior quàm defectus potestatis mandatæ, quia immediatè & naturaliter est excessus. 317.2.13
Excessus executoris vt detegatur inquirimus potestatem mandantis. 319.1.31
Excessus de persona ad personā nullitas est.355.2.4
Excessus adest in executore, seu quolibet alio delegato, ergo licita est appellatio; valet argumentatio. 356.1.5
Excessus de persona ad personam est causa legitima appellandi ab executore. ibid 7
Excessus circa liquidationem dupliciter consideratur,propriè, & abusiuè seu impropriè. 429.2.7
Excessus impropriè accidit vbi nimis taxatos fuisse fructus condemnatos quis asserit. ibid.8
Excessus impropriè est potiùs iniustitia & simplex grauamen, quia executor tunc continetur sub limitibus suæ commissionis. ibid.9
Excessus verè & propriè in liquidatione contingit, quando executor modum condemnationis, siue etiam liquidationis essentialiter variauerit, aut mutauerit.431.1.31.redduntur exempla. ibid.
Excessus à principio causat nullitatem manifestam in executione. 491.1.68
Excessus est attentatum. 500.1.157
Excessus ad instar attentati reponitur. ibid.158
Excessus commissionis causat attentatum, quo omnia attentatorū requisita concurrunt. ibid.159
Excessus aliud quid est diuersum & separatū à sententia & executione. 503.2.204
Excessus separabilis vitiatur, sed non vitiat totum. 505.1.216
Excessus executionis materia subtilis, difficillima, & indigesta est, & vtriusque fori tribunalibus frequens. 246.1.2
Excessus reuocationem nullitatis remedium iure introductum est. 280.1.91
Excessus causa pendente an currat tempus ad appellandum à simplici grauamine, casu quo declaretur non excessisse executorem. 283.2.1.30

Excessus causa, & simplicis grauaminis sunt inter se diuersæ. 284.2.138
Excessus articulo pendente non currit terminus ad appellandum à simplici grauamine executoris. ibid. 139
Excessus causa si non sit in appellatione expressa, executor non tenetur supersedere, sed exequi. 285.2.147
Excessus causam exprimere, nullam tamen, non prodest. ibid. 148
Excessus causa est exprimenda, vt discernatur, an sit appellatio deneganda, vel concedenda audientia. ibid. 149
Excessus causæ omissio non vitiat appellationem, nec ea non est de substantia nisi quoad effectum deferendi. ibid. 151
Excessus specialis expressio requiritur, ita vt non sufficiat appellatio, quia excessisti à tua commissione. 286.1.152
Nec sufficit expressio in genere per relationem ad acta. ibid. 153
Excessus causa expressa si nõ concernat totam executionem, illam non suspendit appellatio, sed excessum expressum. ibid. 155
Excessus executoris per commissionem detegitur, sicut macula faciei per speculum. 288.2.180
Excessus causa succumbenti non obstat exceptio rei iudicatæ, quo minus per viam simplicis grauaminis vlteriùs grauamen in iudicium deducatur, quia est causa diuersa & separata. 289.2.196
Excessus causa an vtraque pars possit appellare semel. 290.2.210
Excessus ad reuocationem an præcisa & necessaria sit appellatio. 292.1.222
Excessus reuocationi tria remedia sunt à iure assignata, appellatio, nullitas, & querela. ibid. 223
Excessus nullitas per querelam deducta nõ suspendit executionem. 293.1.234
Excessui consentire non videtur, qui consentit sententiæ. 273.1.15
Excessui executoris tria reperiuntur in iure descripta remedia. 279.2.84
contra Excessum executoris potest grauatus implorare officium iudicis superioris. 280.1.88
Excessum non adesse declarans superior non causat perpetuum præiudicium, sed reparabile per viam simplicis grauaminis prosequendum post executionem. 289.1.192
Excessum non fuisse licèt declaretur, non tamen negatur adesse grauamen simplex. ibid. 2.193
Excessum factum per delegatum Principis potest ordinarius reponere. 292.1.227
Excessum duntaxat reponendum, nõ totam executionem, qui probant, vbi de communi praxi. 505. 1.213
Excessum reponere potest de facto, & proprio motu reponere ipsemet executor qui excessit. 510. 1.264
ab Excessu pœnæ in notoriis datur appellatio. 205. 1.62
A qualibet causa mundi licèt aliàs negetur appellatio, tamẽ admittitur ab excessu. 273.2.16
in Excessu cessat omnis res iudicata, & omnis obligatio executiua. 278.2.71
ab Excessu appellationi emissæ nisi executor deferat vim facere, decernet senatus aditus per viam violentiæ. ibid. 74
ab Excessu simul cũ querela appellare valde vtilissimũ est, ne executor excessũ exequatur. 280.1.92
ab Excessu executoris vtilius est appellare, vt euitetur actualis executio grauaminis. ibid. 2.95
ab Excessu vtens appellationis remedio nõ auditur post decem dies. 281.1.100
ab Excessu quantumuis nullo vtile est appellare vt causet suspensionem. 282.1.109
de Excessu executoris etiam post triginta annos & perpetuò agi posse, defendit Author. 283.1.117
super Excessu iudex dumtaxat aditus non potest se intromittere & cognoscere de simplici grauamine, & iniustitia executoris. 284.1.135
ab Excessu qui appellauit etiã si succumbat, prodest illa appellatio, vt possit prosequi super simplici grauamine, & cur. ibid. 2.140
ab Excessu appellationi emissæ per procuratorẽ carentem speciali mandato ad idem deferendum non est. ibid. 141
ab Excessu si appelletur, debet excessus nominatim exprimi, aliàs appellationi deferendum non est. 285.1.144
ab Excessu contra appellantẽ est iuris præsumptio, cùm ab executore regulariter sit prohibitum, nisi specialiter ab excessu, & ideo is debet exprimi, vt executor cognoscat an sit deferendum. ibid. 2.145.
ab Excessu appellationi resistit ius non facta causæ expressione. ibid. 150
ab Excessu appellatio an totam executionẽ suspendat, an solùm excessum expressum. 286.1.154
ab Excessu executoris non nisi semel appellari potest, nec secũdæ appellationi deferẽdũ. 289.1.190
ab Excessu appellãs iuris præsumptionem contra se habet, quod ideo restringit potestatem appellãdi. ibid. 191
de Excessu proposito & sic de qualitate grauaminis si nõ constat, grauamẽ simplex reseruatum remanet suo loco & tempore deducendum. ibid. 2.198
vbi de exemplo.
ab Excessu appellare, licèt nõ sit necesse: tamen valde est vtile, vt executor supersedeat in executione eiusdem excessus. 292.2.229
ab Excessu appellatio omnino necessaria est, vt recurri possit ad Regium senatum pro tollẽda violentia. 293.2.242
ab Excessu appellatio ad superiorem mãdantẽ proponenda est. 295.2.2
ab Excessu de persona ad personam appellationi vt legitimæ & suspensiuæ deferendum est. 356.1.6
ab Excessu improprio, puta vbi nimis fructus sunt taxati, non datur appellatio suspensiua. 429.2.10
ab Excessu appellatio super eo dumtaxat deuoluit cognitionem. 504.1.208
Excessus tendunt in noxam reipublicæ ac regulariter in malam partem sumitur. 279.2.85
Excedit executor exequendo personas non nominatas in executorialibus, nec virtualiter aut visibiliter expressas. 355.1.1.& 4
Excedit se extẽdens ad aliam rem, seu quantitatem non expressam. 402.2.12
Excedit se extendens ad aliam rem extra expressam. ibid. 13
Excedit exequendo in alia re quæ non fuerit iudicata. 403.1.16
Excedit, si sententiam qua quis est priuatus & inhabilitatus ad beneficium, extendat ad pensionem etiam quæ loco beneficij habetur. 406.2.49
Excedatne si sententiã qua clericus est suspensus ab officio, illam extendat ad beneficium. 407.55
Excedit in liquidatione, si condemnationem in fructibus perceptis extendat ad eos qui percipi potuerunt. 432.2.40

Index Rerum,

Excedit quando liquidationem addiderit condemnationi, quia nouam addit condemnationem,& à tali exceſſiua liquidatione licet appellare. 434.1.56

Excedit ſi exceptiones admiſſibiles in liquidatione non admittat, vel admittat reiiciendas, ob quod licet appellare. 436.1.70

Excedit ſi dilatione aut conditione ſententiæ pendente exequatur. 446.2.4

Excedit cum clauſula (parito iudicato) ſi ante paritionem fructuum virtualiter comprehẽſorum in ſententia, quæ vtitur verbo (reſtituere,) procedat in principali. 502.2.192

Excedet in liquidatione ſi lata ſententia ſuper fructibus à tempore litis conteſtationis, & liquidet à tempore occupationis. 432.2.43

Excedere dicitur ſi aliquid dolosè vel lata culpa faciat. 280.1.87

Excedere dicitur eo ipſo quòd abſque iuriſdictione procedit. 316.2.5

Excedere executorẽ hoc caſu qui teneãt. 419.1.157

Excedere fines mandati non dicitur procurator opponens manum ad connexa mandato. 439.2.100

Qui non excedere dixerint hoc caſu recenſentur. 474.2.27

Excedens modum defenſionis non punitur pro totis percuſſionibus,ſed pro exceſſu duntaxat.505.1.215

Exceditur modus inter exequendum,ſi pars non citetur in eo quo debet adeſſe. 435.1.63

Exceſſiſſe executorem vbi ſit declaratum, an tota executio reponenda, an pro parte exceſſus dumtaxat. 503.1.195

Excommunicatio eſt actus executiuus. 310.1.61. & ſeqq.

Excommunicatio ab homine non fertur niſi pro contumacia. ibid.62

Excommunicatio pertinet ad iuriſdictionem contentioſam, cùm abſque cauſæ cognitione ferri non debet. 453.2.59

Excommunicatum in articulo mortis conſtitutum poteſt iudex à quo appellatione pendente abſoluere,quia periculum eſt in mora. 12.1.68

Executio vbi denegata eſt ex eo,quòd inſtrumentum eſt vulneratum,expectantur tres conformes ſententiæ, ſecus vbi ex alia cauſa denegatur nõ tangente vires inſtrumenti. 44.1.46

Quando denegatur ob aliquam nullitatem reſeruato iure creditoris,conſultiùs faciet ex integro executionem repetere, quàm appellatione vti. ibid.47

Executio iuris iure facit iniuriam. 62.1.32

Executio prædictæ ſententiæ vt impediatur, ſufficit vt nullitas aliunde proueniat,etiam ſi non ſit expreſſa in d. Bulla Pij V. 113.1.199

Quarum trium conformium ſuper principali ſit executio, licèt appellari poſſit ab ea reſpectu nullitatis. 220.2.57

Executio rei iudicatæ & inſtrumenti guarentigiati æquiparantur à iure. 247.2.12

Executio dicitur de appendicibus. 248.2.18

Executio in quem finem inducta. 249.2.28

Si ab eodem iudice ſit facienda, parui refert executoriales conficere,cùm ſufficiat ſola ſententia à Notario ſignata publica forma. 253.2.71

Executio vigore executorialium non intimatarum capitulo, ſed quibuſdam canonicis non congregatis,capitulariter eſt attentata.ibid.73.& quando tunc valeat. ibid.

Executio & poſſeſſio capta vigore executorialium ante intimationem, & eius reproductionem eſt attentata,& nulla. ibid.75

Executio eſt nulla niſi intimentur executoriales latæ contra vnum alteri poſſeſſori reſignatario, vigore clauſulæ reſignationis gratioſæ, etiã quoad poſſeſſionem,qua actualiter reperitur. 254.1.76

Si eſt petita actione in factum, ordo iuris ſeruari debet. 262.2.41

Ex executorialibus per officium iudicis petita non requirit libellum, nec figuram aut ordinem iudicij, & ideo vberius eſt ex eo agere, quam actione in factum. 263.1.44

Siue petatur iudicis officio,ſiue actione in factũ, ab executorialibus appellationẽ ſuſpenſiuam non recipit. ibid.45

Cœpta per litis conteſtationem perpetuatur in quadraginta annos ius exequendi. ibid 2.47

Facta pendente exceſſu deducto per viam appellationis,eſt attentata & reuocatur. 293.1.238

Quando fit ab eo iudice vel eius executore ſuper eadem re ſuper qua lata eſt ſententia, citationem non requirit. 304.1.8

Vbi eſt facta rei, iudicis aut litigantis condemnati perſona requirit citationẽ præcisè. ibid.9

Vbi eſt facienda in perſona ſpecialiter non nominata, in executorialibus citatio an neceſſaria ſit. ibid.2.11

Executio & eius acta corruunt ſi omittatur neceſſaria citatio. 305.1.16

Executio cœpta pro re, an ea perempta ſit proſequenda, & in quo. 308.1.37

Fit per manum militarẽ & violenter,ſi aliter perfici non poteſt. 310.1.57

Executio facti dependentis à voluntate condemnati, fit per carcerem poſtea creſcente contumacia per cenſuras,iuxta Concilium. ibid.2.64

Si fiat in officiis publicis vendibilibus, debitor compellendus eſt renuntiare, & titulum officij exhibere. 313.1.91

Vbi ſit facienda in officio vendibili, & ſit adeundus Rex,quomodo debitor eſt compellendus. ibid.1.92

Et hoc compulſionis genere ad præſtandum cõſenſum, vtitur vt meliori conſilium Neapolitanum. ibid.2.93

Mandata etiam morte mandantis re integra non expirat mandatum. 323.1.68

Executio ſententiæ ſummariè tractatur, & ita nihil admittitur requirens altiorem indaginem ad illam impediendam. 332.1.34

Executio locum non habet aduerſus non nominatum in ſententia,licèt lis cum eo ſit acta.359.1.42

Executio ſententiæ ſuper aliqua re reſtituenda impeditur à tertio docenti incontinenti de ſua poſſeſſione, quouſque in contradictorio vincatur. 363.1.81

Quod extende. ibid.82. & ſeq.

Vt locũ habeat contra tertiũ emptorem in quem res alienata eſt pendẽte lite inter creditorẽ & debitorem, pro quantitate, neceſſe eſt vt alienatio fiat ſententia & re iudicata,& ſic in fraudem paratæ iam executionis. 376.2.178

Non poteſt dici parata ante rem iudicatam & cauſæ cognitionem. 377.1.179

Executio vigore inſtrumenti guarentigiati pro quãtitate,an & quando directò fiat contra tertium, in quem debitor alienauit rem. ibid.182

An locum habeat aduerſus tertium in quem res emphyteutica eſt alienata inſcio domino.379.2.20.

Quando

Quando inter alios non citatos locum habet ſine noua cauſæ cognitione, tamen noua citatio eorũ omnino pro executione requiritur. 381. 2.222
Quando in tertios non citatos locum habet, adhibetur ſummatim & incontinenti cognitio ſuper illa qualitate, quæ cauſam præſtat executioni in illos. ibid.224
Vt in tertium locum habeat, non ſufficit vt nunc rem poſſideat, ſed quòd illam ſit adeptus lite pendente, & affectam vitio litigij, verificandum eſt. ibid.225
Ad verificandam qualitatem qua fundatur executio contra tertium, citatio neceſſaria eſt. 382.1.226
Aduerſus debitorem poteſt directò fieri aduerſus eius debitorem penſionis indiſtinctè. 386. 2.255
In pecunia debitoris condemnati quæ ſit apud argentarium ſeu depoſitarium, directò fit. ibid.256
Executio facti promiſſi, in æſtimatione aut intereſſe ſit. 429.1.6
Executio eſt ſequela primi iudicij & eiuſdem naturæ. ibid.2.14
Quod in ſententia continetur implicitè, per liquidationem in executione declaratur explicitè. ibid.15
Eſt eiuſdem naturæ cuius eſt prima cauſa, & ideo ab iſta ſicut non licet appellare, ita nec à declaratione, & eius liquidatione. ibid.16
Executio ſententiæ factæ ante liquidationem pertinentiarum & ſimilium, eſt nulla ipſo iure. 434. 2.59
Et à tali exceſſiua liquidatione licita eſt ſuſpenſiua appellatio. ibid.60
Executio ſententiæ facienda in re debet fieri etiam in fructibus pendentibus eius per quandam conſequentiam, cum ſint inſeparabiles ab ipſa re & poſſeſſione. 444.2.153
Suſpendi non poteſt in aliis rebus ſeiunctis, ob expenſas in vna tantùm re factas, etiam ſi ſententia dicat (ſolutis priùs expenſis.) 477.2.65
Executio ſententiæ vt ſuſpendatur ob melioramenta, debet de eis priùs ſaltem ingenuè apparere, intra terminum aſſignatum ab executore. 178. 1.69
Reuocata & repoſita, an officiat tertio rei emptori, ipſius executionis virtute. 485.1.1
Redduntur exempla. ibid.2.2
Executio vigore ſententiæ poſtea reuocatæ, conſideratur retro ac ſi facta non ſit, nec ſententia lata. 489.1.44
Executio reuocata cuius contemplatione tertius poſſidet, ipſi nocet. ibid.2.52
Executio, cuius occaſione ob venditionem gabellarius perceperat decimam per appellationem, reuocata tertio gabellario etiam nõ citato nocet. 490.1.59
Quia cum legitimo contradictore lata eſt reſciſſoria, & ideo nec appellare poteſt ab ea gabellarius, nec alium recurſum habere, niſi doceat de ſolutione. ibid.60
In tertium emptorem executio locum habet vigore pacti de non alienando appoſitæ hypothecæ. ibid.2.64
Executio ſententiæ ad illum iudicem debet ſpectare qui de cauſa principali cognoſcit. 494.1.98
Reuocata ſententia tacitè executio reuocata intelligitur, ita vt bona capta relaxentur eodem imperio, quo fuerunt conceſſa ac ſi facta non fuiſſet executio. 500.2.165
Executio tota ſi propter exceſſum executoris reuocaretur, res iudicata reſcinderetur. 504.1. 207
Reuocatur propter exceſſum in ſumma, non tamen ipſum mandatum executiuum. ibid. 2. 210
Sed executio per quem iudicẽ ſit faciẽda actualis, Martæ opinio refertur. ibid. reſoluitur 105
Cœpta & nondum perfecta, durat perpetuò & debet finiri. 508.2.248
Executionis tractatus qui edidere. 246.1.3
Executionis commiſſio, executionis dicitur pars realis. 255.2.92
Executionis extrema à parte ante & parte poſt appellationem excludunt. ibid.93
Executionis cœpta inſtantia an per triennium pereat, tres reperiuntur opiniones. 262.1.33. & de reſolutione. 46
Fauor ſuſpendendæ executionis concurrens in appellatione ab exceſſu durat in repoſitione exequenda appellatione non obſtante. 291.2. 219
Quod de facili fuit conceſſum, de facili eſt reuocandum. ibid.220
Executionis exceſſiuæ contemplatione poſſidens, pariformiter vt attentans ad fructus tenetur percipiendos. 500.1.160
Executioni locus non eſt, nec pœnitentiæ, ſi creditor qui potuit agere via executiua, cœpit agere via ordinaria. 45.2.60
Executioni ſententiæ poteſt opponi & oriri exceptio proueniens ex mente pronuntiantis. 339.1. 103
Executioni pro quantitate factæ in re qua tertius dicit potius ius habere, puta, anterius ius pignoris, an ſit admittendus ad illam impediendam. 361.1.65
Executioni ſententiæ latæ ſuper ſeruitute domus emphyteuticæ an dominus directus poſſit comparens impedire, & quando ſecus. 371.1.137
Executionem faciens iudex in criminalibus capitaliter punitur. 199.1.4
Illud quod venit in executionem actus inappellabilis, pariter inappellabile eſt. 274.1.27
Executionem ex re iudicata emanata à lite qua procurator quis fuit petere non poteſt, niſi cum ſpeciali mandato. 285.1.142
Executionem ex l.fi. C.de edicto Diui Adria. impedit tertius docens de ſua poſſeſſione, quouſque iudicio ordinario vincatur. 365.1.90
Executionem iudicij poſſeſſorij pendentis inter vaſallos, directus dominus non impedit, maximè præſtita ſibi cautione. 370.2.135
Executionem ſententiæ contra colonum ſeu inquilinum clerici latæ, poteſt ipſe clericus impedire cuius nomine poſſidetur. 372.1.147
Executionem nõ impedit tertius ratione nullæ poſſeſſionis traditæ per iudicem inordinatè procedentem. 380.1.310
Executionem contra principalem an poſſit impedire fideiuſſor iudicatum ſolui. 382. 1. 229. remiſſiuè.
Executionem annullantes ſenatores ob non ſeruatam formam iuris per executionem, quemadmodum bona vendita faciant reſtituere, & quando fructus cum interuſurio debiti compenſentur. 499.2.156

Index Rerum,

ab Executione literarum Apostolicarum, instrumenti cameralis,aut rei iudicatæ,appellans præsupponit antecedẽs validum, à quo executio dependet, & negat consequens, nempe, executionem,& sic nihil agit. 30.1.12

Executione denegata vigore breuis per subexecutorem à quo appellatur, potest iudex Rotæ iustificato constito breuis, illud exequi, quemadmodum poterat iudex à quo. 42.1.28

ab Executione rei iudicatæ,aut obligationis Cameralis,& guarentigiati,appellans præsupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat consequens necessarium, quapropter non auditur. 61.1.20

in Executione eius sentẽtiæ priuilegiatæ, cuius appellatio caret suspensiuo effectu,cadere solet excessus,& per consequens appellatio. 246.1.7

de Executione sentẽtiæ,ad executionem instrumẽti guarentigiati, licitum est arguere. 247.1.13

ab Executione appellationi emissæ iudex non deferens,vim non faciet. 248.1.16

ab Executione non appellatur,quia plus quàm sententia non grauat;ita nec ab expeditione executorialium, quia plus quàm ipsa executio non grauat. 249.1.25

in Executione sententiæ semper eius verba ponderanda sunt. 252.1.57

Si in executione conquieuit pars, & iudex per vnum annum puta, noua debet fieri citatio cum relatione status executionis, & de ratione. 258.2.2

ab Executione non appellatur. 274.2.31

in Executione instrumẽti guarentigiati pro quantitate, eodem modo proceditur quo in executorialibus. 306.1.23

in Executione pro specie certa,ciuiliùs facit iudex, si priùs moneat condemnatum aut obligatum. 307.1.30

pro Executione iuris incorporalis requiritur actus apprehensiuus. 312.2.85

ab Executione appellatio vt operetur effectum suspensiuum exceptionis, probatio debet incontinenti conferri. 334.2.54

ab Executione incipere dicitur si cõtra tertium non victum iudicio petitorio aut possessorio executor exequatur. 365.1.89

Executione facta in tertium intrusum sine nouo processu non potest agere de spolio. 378.1.192

Illud quod rei additum est in executione, si condemnatus recuperat, pariformiter debet soluere quod ipsi rei detrahitur. 423.1.201

in Executione sententiæ vniuersalis,puta l.fin.C.de edict.diui Adri.tenuta maioratus, petitione hæreditatis,&c.liquidantur res ad illam pertinẽtes. 428.1.3

Exceptione sententiæ,cuius virtute tertius emptor possidet, reuocata,vt ipsa res non sit restituenda, sed primùm à creditore auocandum,quis dixerit. 485.2.4

Executione reuocata,cuius vigore creditor in solutum rem accepit, restituenda res est cum legitimis accessionibus. ibid.5

Executione reuocata in gradu appellationis, creditorem damnandum ad res ablatas restituendas, vel æstimationem,damna,& expensas, qui dixerint. ibid.6

Executione reuocata,cuius contemplatione tertius possidet, ipse comprehenditur. 489.1.45

Executione rescissa per appellationem retro, nihil factum esse intelligitur, & eius vigore venditio habetur pro non facta,& bona à quolibet possessore restituuntur, ac si à potestate domini exiissent. ibid.2.54

Executione reuocata, omnia retro iudicantur irrita & infecta ipso iure. 491.1.67

Executione aut sententia annullata siue rescisa,cuius contemplatione quis possidet, rem cum fructibus restituit. 498.1.140

Executione sententiæ semel facta, si res in potestatem condemnati iterum deueniat, ac noua condemnatio ad illam auocandam sit necessaria, vel idem executor sufficiat. 505.2.217

Executione reuocata cuius contemplatione quis possidet,an possit rem ex alio capite, aut iure retinere. 509.1.258,259,260,& 261

Executiua via si semel fuit vulnerata, non signatur commissio cum clausula(sine præiudicio legitimæ executionis.) 44.1.45

Executiua si sit vna sententia alterius, si non potest appellari à prima, pariter nec à secunda illius executiua. 208.2.21

Executiua via maximum affert commodum. 329.2.12

Executiuam viam ex instrumento guarentigio non habere instantiam, nec triennio perire, qui teneant. 262.1.36

Quam opinionem veram esse, resoluitur in casu de quo loquitur. ibid.& 38

Executiuam ad viam redire non potest, qui ordinariè cœpit agere. 346.1.172

Nisi protestetur quòd viæ executiuæ præiudicare nolit. ibid.

Executiuum ius ex re iudicata super actione personali simul cum ipsa actione præscribitur spatio viginti annorum iure regio. 259.2.10

Executiuum ius intentatum per actionem in factum ex re iudicata,habet instantiam perituram. 262.2.39

Executiuum ius ex executorialibus intentatum per iudicis officium mercenarium,non datur peritura instantia. ibid.40

Executiuum iudicium intentatum per iudicis officium,celerem expeditionem requirit. ibid.42

Executiuum ius & interruptum per citationem aut executoris missionem, denuo initiatur eius præscriptio. 264.1.53

Executiuo iudicio actione in factũ intentato, licet detur peritura instantia,procedit iure ciuili, non iure canonico. 263.2.45

Executor Apostolicus ad tradendam possessionem beneficij vacantis ipso iure prouiso tradere non debet,nec à detentatore auferenda,nisi isto priùs citato, quando ad eius prouisionem citatus non fuisset. 71.1.12

Quod extẽditur ad omnes priuationes ipso iure. ibid.13

Executor exequendo rẽ ab alio possessam per clausulam constituti, illo reiecto, excedit de persona ad personam. 169.2.125

Executor datus accessoriè, puta ad gratiam, potest interloquutoriam, qua se non iudicem declarat,reuocare. 237.1.45

Executor mandatum implens non est qui grauat, sed mandans. 249.1.25

Executor sententiæ non est antea ad eius executionem deuenturus, quàm sibi de sententia legitimè constet. 352.1.53

Executor meras in quibus à mixto distinguatur, & cognoscatur. 271.2.2

Executor meras dicitur, quoties omni liquidata materia,

materia, & præcedente cauſæ cognitione ſuper exceptionibus,& liquidationibus nudi facti executio eſt commiſſa. ibid.3
- Executor mixtus dicitur, cui executorialium executio committitur nulla præcedente cauſæ cognitione ſuper exceptionibus, & liquidationibus,quæ incidere ſolent in ea. 272.1.5
Executor mixtus eſt iudex, & habet iuriſdictionem ad exequendum. ibid.7
Executor mixtus cognoſcit de cõcernentibus executionem ſententiæ. ibid.8
- Executor mixtus poteſt cognoſcere, & terminare omnes exceptiones, quæ opponi poſſunt executioni executorialium, non tamen reſpicientes merita cauſæ. ibid.2.9
Executor datus ad rerũ & fructuum reſtitutionem, eſt omnino mixtus, cùm illi commiſſa intelligatur fructuum liquidatio. ibid.10
Executor merus nullam cauſæ cognitionem habet, ſed purum factum committitur,& ideo caret iuriſdictione. ibid.11
Executor vterque quas exceptiones admittere, vel reiicere teneatur, & quando ob id poterit ab eo appellari. ibid.12. remiſſiuè.
Executor ſiue merus ſiue mixtus eſt delegatus, & vices gerit mandantis. 273.1.13
Executor ſiue ſit facti, ſiue ſit iuris,admittit appellationem ab exceſſu. 274.1.22
Executor qui mandatum exequitur, non eſt qui grauat, ſed ſententia, & iudex, qui eam tulit. ibid.24
- Executor recipit poteſtatem à commiſſione ſtrictè, cuius limites non tranſgreditur, ſed præ oculis habere debet. 275.2.38
Executor tenorem commiſſionis præ oculis habere debet. ibid.39
Executor ſi executorialium fines egrediatur, deſinit eſſe iudex, & poteſtate carere tunc incipit. 277.1.56
Executor executorialium ad inſtar eſt iudicis habentis iuriſdictionem territorio limitatam, vt ſi illud egrediatur,efficitur priuatus. ibid.2.57
Executor in eo quod excedit, deſinit eſſe executor. ibid.62
Executor in exceſſu caret iuriſdictione, & deſinit eſſe iudex. ibid.63
Et caret poteſtate. ibid.64
Executor excedens executoriales aliud ſeparatum & diuerſum ab eis facit. ibid.2.65
Executor exequens nouum grauamen in ſententia non comprehenſum, dicitur excedere,quia incipit ab executione. 278.1.69
Executor excedit pluribus modis.ibid.2.72.nempe,
De re ad rem,& de quantitate ad quantitatem:
De perſona ad perſonam:
De tempore ad tempus:
Reiiciendo legitimas exceptiones ſententiæ licitè opponendas, aut admittendo reiiciendas:
Præpoſterando ordinem ſibi in cõmiſſione traditum:
Et ſemper quando caret poteſtate & iuriſdictione. ibid.73
Executor infert ſimplex grauamen intra limites ſuæ commiſſionis, non tamen in exceſſu. 279.1.80. vbi redditur exemplum.
Executor ſi præſtet minus, quàm in ſententia ſit comprehenſum,grauat ſimpliciter, non excedit, & quare. ibid.81
Executor excedens tenetur parti de dolo,vel actione iniuriæ, & facit litem ſuam. ibid.2.85
Executor in exceſſu mandatæ poteſtatis caret mandato. 283.1.118
Executor quando exceſſit non currunt fatalia,quominus omni tempore de huius nullitate dici poſſit. ibid.2.127
Executor ſuperioris in exceſſum remanet priuatus & ſubiectus correctioni iuriſdictionis ordinariç. 296.1.13
Executor ſuperioris quantum commiſſionis limites egreditur, tantum alienos ſcilicet Ordinarij intrat. ibid.14
Executor Principis licèt ſit maior ordinario,in cauſa commiſſa tamen excedens,priuatus reputatur & ordinario inferior, cui reſiſtere poteſt & exceſſum reponere. ibid.2.18
Executor inordinatè procedẽs & excedendo dicitur ſpoliare,cui vt priuato licet reſiſtere. 297.1.22
Executor merus is eſt cui nudum factum committitur,& executio, diſcuſſis omnibus quæ opponi poterant executioni ſententiæ. 305.2.18
Executor merus ſi citauerit, non tenetur citatum expectare, quia non poteſt aſſumere partes iudicis, & iuriſdictionem non commiſſam vſurpare. ibid.19
Executor pro ſumma pecuniaria procedit captis pignoribus ſubhaſtãdis,ex quibus ſatisfit creditori, vel illi dantur in ſolutum. 306.1.22
Executor executorialiũ pro certa ſpecie cogit præcisè condemnatum tradere, eúmque vi & manu militari de poſſeſſione deiicit. ibid.25
Executor ad factum dependens ab animo condemnati, non excedit non admittendo intereſſe, ſed ad factum præcisè compellens. 308.2.42
An excedat illum contumacem per carcerem cogere. ibid.44
Executor pro quantitate poteſt per carcerem compellere condemnatum,vt indicet bona in quibus facienda ſit executio. 310.1.56
Executor non excedit compellendo per carcerem cõdemnatum ad factum dependens ab eius animo & voluntate,nec vim faciet. ibid.59
Executor ſecularis ſententiæ latæ inter laicos erit competens cognoſcendi, an ſententia officiat clerico, vt tertio comparenti & declinanti. ibid. 71
Executor merus poteſt deputari etiam non conſtitutus in dignitate. 312.1.77
Executor executorialiũ ſuper iure incorporali quomodo procedat ad executionem. ibid.79
Executor aliquem partem poteſtatis vſurpans excedit multo fortiùs qui totam arripit. 316.2.3
Executor beneficiatus etiam ſi aſſumat viam meri, ſi non admittat exceptionem ſurreptionis aut nullitatis ſuæ poteſtatis, poteſt appellari. 317. 1.7
Executor merus ſaltim de exceptione infringente ſuam poteſtatem, cognoſcit ad effectum remittendi tantùm. ibid.2.14. & ſeq.
Mixtus poteſt cognoſcere de poteſtate ſua an reſcriptum ſit falſum vel ſurreptitium,& ſe pronuntiare iudicem vel non. 318.1.16
Merus poteſt de exceptione defectus ſuæ poteſtatis cognoſcere extraiudicialiter ad effectum ſuperſedendi in executione. ibid.17
Licèt non admittat exceptiones contra ſententiam, tamen defectus poteſtatis ſuæ admittit. ibid.19
Quantumuis præciſam habeat facultatem,poteſt cognoſcere de falſitate narratorum ad effectum ſuperſedendi. ibid.20

Index Rerum,

Tenetur admittere exceptionem nouiter ortam, quam si sciret mandans in executione supersederet. ibid.21

De exceptione releuãte,puta surreptionis coram eo opposita cognoscit, vt remittat & supersedeat si verum inueniat. ibid.2.23

Admittens exceptionem ad referibendum & supersedendum remanet nihilominus merus. ibid.24

Executor admittit exceptiones concludentes defectum tam suæ quàm mandantis potestatem.319.1.28

Declara, vt 29

Ante commissionis executorialium præsentationem & intimationem sibi factam, caret potestate & iurisdictione,nec ea vti potest. 320.1.42

Etiam si sciat facultatem sibi competere, tamen ante præsentationem non recipit potestatem. ibid.245

Ad exactionem post terminum exigens, vinculis ligatus ad superiorem remittitur. ibid.47

Ignorans prorogationem de tempore ad tempus,si procedat post terminum,irritè & nulliter facit. 321.1.48

Non dicitur executionem facere, sed mandans. ibid.52

Est velut causa instrumentalis quæ nihil disponit. ibid.53

Procedens ad executionem sententiæ suspensæ per appellationem potest de facto impediri & resisti. ibid.2.56

Et ab eius processu appellationi nisi deferat,vim fieri declarabitur. ibid.57

Executor gratiæ licet acquirat iurisdictionẽ à tempore datæ, eam tamen non exercet ante præsentationem literarum. ibid.60

Executor gratiæ etiam si sciat sibi facultatem competere,non potest procedere ante literarum præsentationem. 322.2.62

Executor ad exequendum morte mandantis procedens non excedit. 323.2.4

Excedit, non admittens legitimas exceptiones executionis naturæ congruas. 328.2.4

Executor literarum põsionis reiiciens exceptiones legitimas incompetentiæ,surreptionis, aut ortas ex ventre gratiæ,excedit,& ex hoc capite appellatio vtrumque habet effectum. 329.2.8

Executor admittens exceptiones non admittendas, detrahit iuri priuilegiato partis, hoc est, iuris exequendi, eámque priuat beneficio iuris communis, ob quod datur appellatio. ibid.10

Executor merus cùm sibi committatur nudi facti executio, & omni liquidata materia, non potest regulariter cognoscere de exceptionibus appositis. 330.1.16

Non potest cognoscere de exceptionibus appositis labefactantibus sententiam, sed mandatum ad vnguem seruare tenetur. ibid.17

Executor has exceptiones infringentes sententiam potest admittere, si vult, non tamen tenetur, & ideo à reiectione appellationi interiectæ non deferendum. ibid.2.24.& seqq.

Executor mixtus sicut merus,non tenetur admittere exceptiones labefactantes sententias, si non vult. 331.1.26

Executor præcisè tenetur admittere exceptionem, infringẽtem eius potestatẽ,& vbi datur executio irretractabilis,aut excommunicationis exceptio, quas si reiiciat executor,licet appellare. ibid.27

Executor mixtus is dicitur, cui executio committitur, non præcedente causæ cognitione super iis, quæ incidere solent in viam executiuam. ibid.28

Non tenetur admittere exceptiones labefactantes sententias,nec respicientes merita causæ. ibid.29

Executor non potest factum superioris labefactare. ibid.31

Non potest admittere exceptiones respicientes iustitiam, & causam principalem, sed statim remittit superiori non supersedens in executione. ibid.2.32

Potest,si vult, admittere exceptiones respicientes nullitatem sententiæ vt remittat & supersedeat. ibid.2.33

Executor Romanæ Curiæ in partibus cognoscit super rebus in quibus est facienda executio pro quantitate debita, & de aliis exceptionibus modificatiuis. 332.2.40

Executor si nolit admittere exceptiones infringentes sententiam ad effectum supersedendi, nõ excusatur pars illas proponere iterum coram superiore. 334.1.49

Ex noua causa potest in sententiæ executione supersedere. 338.2.93

Executor datus ad vendẽdum & pretium recipiendum,emptor ei legitimè soluit, sed executor domino rei tenetur. 344.2.159

Ad vlteriorem executionem procedens,non obstante tertij legitima oppositione excedit, & licitè appellatur. 356.1.10

Cum non possideat, non potest tradere possessionem vigore executorialium per aspectum, nec cui tradiderit acquiritur. 367.2.108

Executor sententiæ contra beneficij possessorem latæ an excedat exequendo tertium illius beneficij possessionem occupantem lite pendente. 377.2.183

Executor non excedit exequẽdo executoriales contra condemnatum ad dimittendum beneficium, sed nec contra intrusum in illud lite pendente. 378.1.189

An excedat exequi sequestrarium, aut depositarium, in quos res lite pendente deposita fuit. 382.1.227

An excedat exequendo fideiussorem de iudicio sisti in causa principali. ibid.228.remissiuè.

Non excedit dirigens executoriales in eos, quibus tacitè & ex propria vi & natura sententiæ nocent. 395.2.349

Executor sententiæ naturam & tenorem imitatur. 402.1.1

Executor an excedat si executoriales latas pro præbendato, vt in anteriori loco sedeat, illas exequatur in aliis præeminentiis, puta osculo pacis, incensatione ante alios quibus præferri mãdatur. 403.2.19

Non excedet si sententiam qua clericus declaratur commisisse delictum dignum priuatione beneficij, ipso iure exequatur in illius priuatione. 404.2.74

Executor ad rei restitutionem vigore executorialium datus, an excedat eas exequendo in fructibus non expressis nominatim in sententia. 402.1.93

Excedet si præstet fructus non expressos in sententia, si aliàs ex natura iudicij & actionis præstari non debebantur, secus e conuerso. 414.1.113

Executor

Executor executorialium quibus quis condemnatur rationem reddere administrationis, an excedat si facta calculatione exequatur reliquatum. 417.1.140
Executor ad reddendam rationem datus dicitur mixtus respectu calculationis & liquidationis. ibid.2.143
Executor mixtus datus ad rationem reddendam tenetur ante executionem reliquatum & calculationem confirmare. ibid.144
Licèt suprema tribunalia nihil curent de confirmationis omissione faciẽda per executorem, contra Gutierrez. ibid.
Merus an possit confirmare calculationem. ibid. 146
Executor ad reddendam rationem non potest esse merus, cùm detur ante liquidatam materiam. ibid.147
Executor ad restitutionem bonorum confiscatorum faciendam ei cui Princeps restituit an excedat, si exequatur tertios possessores in quos res fuere à fisco alienatæ. 420.2.173
Ad restitutionem bonorum confiscatorum per Principem factam datus an excedat si fructus etiam soluere cogat. ibid.174
Ad rei restitutionem an excedat compellendo præstare æstimationem damni & deteriorationis, quæ in illa reperitur, si id omiserit in sententia. 421.2.184
Datus ad tradendum fundum, non satisfacit dimidium tradens. 422.2.195
Non excedit compellendo ad æstimationem rei peremptæ, ad cuius restitutionem datus est. 423.2.208
Poterit compellere ad æstimationem partis peremptæ rei, sicut & totius. ibid.209
Executor ad rei restitutionem datus non excedit, si compellat condemnatum, liquidatam æstimationem damni & deteriorationis rei præstare. ibid. 212
Liquidans rem quæ extra condemnationem sit illius substantiam augens, nouiter grauat & excedit, & à tali excessu licet appellare. 431. 2.33
Executor ad restitutionem præbendæ cum fructibus liquidandis datus excedit si taxet etiam distributiones quotidianas. 432.1.37
Ad restitutionem beneficij cum fructibus liquidandis, datus, excedit si liquidet etiam emolumenta incerta, vt oblationes, & funeraria, &c. ibid.38
Executor in liquidatione excedit si condemnatum simpliciter in expensis compellat & liquidet simul personales. 433.2.51
Antequam proueniat ad executionem facti, debet præmittere liquidationem, quæ pertinentiæ, fructus, seu damna comprehenduntur sub generalitate condemnationis. 434.2.58
Ad rei restitutionem virtute rei iudicatæ simpliciter datus, an excedat si etiam exequatur in pertinentiis & connexis ipsi rei. 438.1.87
Exequendo ante tempus datum condemnato ad soluendum excedit. 446.2.2
Datus cum termino limitato, eo transacto si exequatur ampliùs, excedit. 447.1.6
Cum termino limitato si aliquem intra illud excommunicet, eo transacto non absoluit. ibid.7
Executor non excedit si condemnatum ad rei & speciei restitutionem cum fructibus, exequatur condemnatum in fructibus decursis vsque ad sententiam, sed etiam in decursis postea vtique ad actualem restitutionem. ibid.2.13
Excedens fines mandati nihil agit. ibid.16
Executor tunc poterit taxare & soluere fructus & interesse decursos post sententiam, & vsque ad eius paritionem, si appareant in iudicio fructus petiti. 449.1.31
Non excedit attendens tempus prioris sententiæ specialiter expressum per vltimam cõfirmatæ. 451.2.46
Executor ad sequestrandos fructus maioratos vigore decreti in iudicio tenutæ, an excedat sequestrando fructus non solùm à die decreti, sed etiam à die mortis vltimi possessoris. 452.1.52
Executor merus excedit assignando terminum ad parendum, & ob eius imparitionem excommunicando. 453.2.58
Est incapax iurisdictionis. ibid.60
Potest terminum deliberatorium præfigere, sed non ad effectum imponendi nouam excommunicationem. ibid.61
Executor cui causa vel executio committitur cum termino breui, & limitato, an excedat assignando parti terminum & dilationem regalium, à sua commissione abbreuiato termino, aliàs à iure assignato simili causæ aut executioni. ibid. 62
Executor sententiæ potest illius facere declarationem interpretatiuam. 458.1.12
Executor mixtus respicit merum imperium. ibid.2. 16
Executor dicitur non qui ordinaria sed delegata potestate aliquid exequitur. ibid.17
Executor excedens modum nulliter agit, & propterea appellatur. 473.1.5
Executor ad rei restitutionem cum clausula (refusis priùs melioramentis) an excedat si ante eorum liquidationem rem faciat restituere. 474.2.26
Cum clausula *pagando los gastos*, an possit priùs restituere rem, & postea expensas condemnato, saltim sub fideiussione. 477.1.57
Executor secularis an possit sententiam repositionis executionis, cuius contemplatione clericus possidet, in hunc exequi, & rem auocare declinantem. 491.1.70
Laicus an possit exequi in clericum sententiam inter laicos, & à laico latam, quæ illi ex natura causæ secundariò & in consequentiam, vel aliàs, omnino de iure præiudicat, vel an requisitoriæ literæ sint necessariæ. 493.1.89
Executor secundus ad rei restitutionem cum clausula (parito) an excedet procedendo ante paritionem illorum fructuum, qui tacitè & virtualiter in sententia subintelliguntur. 501.1.173
Executor datus ad exequendum si in parte exequatur, non est functus officio donec plenè perficiat. 508.2.249
Executoris potestas coarctata est ad limites cõmissionis, sententiæ tenori inhærens. 277.2.59
Executoris mandatum & procuratoris eisdem legibus regulantur quoad excessum. 283.1.119
Executoris mandati defectus probatur ex actorum inspectione. 287.2.169
Executoris potestas vt quanta sit, appareat, commissio legitimè exhibenda est. 288.2.182
Executoris potestas pẽdet à deputatione, sicut procuratoris à mandato, & sic à deputationis verbis non est recedendum. ibid.183
Super qualitate grauaminis executoris cognoscitur, quando appellatur ab excessu, super qua tantùm

tantùm cadit appellatio, cognitio, & determinatio. 289.2.194
A ſimplici executoris grauamine pendente executione appellans non auditur, ſed in finem peractę executionis reſeruatur grauaminis cognitio. ibid.195
Executoris poteſtas commiſſionis tenore eſt circumducta, quæ tantum valet, quantum ſonat. 296.1.10
Contra executoris miniſtros & tabelliones excedentes ſalarium in commiſſione vel lege taxatum,poſſe ordinariũ procedere vt exceſſum reſtituant. 297.2.27
Cùm de defectu poteſtatis executoris quęrimus, neceſſariò inferimus ad exceſſum. 316.1.2
de Executoris poteſtate quando diſputatur, locum habet appellatio ſuſpenſiua. ibid.2.4
Executoris meri poteſtas ob falſitatem commiſſionis nulla redditur. 318.1.18
Executoris poteſtas pendet à poteſtate mandantis. 319.1.30
Debet à poteſtate mandantis regulari. ibid.2.33
Executoris præpoſteratio cauſat exceſſum & nullitatem. 434.2.61
Executoris poteſtas regulatur à poteſtate ſuperioris mandantis. 447.2.12
Executori dato ad exequendam ſententiam legitima appellatione ſuſpenſam,non eſt permittenda executio. 250.1.34
Executori commiſſa cenſetur cauſæ cognitio, & terminatio eorum, quæ incidunt, & admitti ſolent in via executiua,vbi talis cognitio non præceſſit. 272.1.6
Executori intelligitur prohibitum omne illud quod clauſtra commiſſionis excedit. 296.1.11
Executori Papæ etiam mero excedenti poteſt Ordinarius reſiſtere, & quilibet alius. 297.1.19
Executori procedẽti in negotio ſibi ſpecialiter non commiſſo, poteſt iudex ordinarius & quilibet alius reſiſtere. ibid.1.20
Executori non quomodo ſit lata ſententia,ſed quomodo ſit exequenda, pertinet, non quid ſit pronuntiandum, ſed quid ſit pronuntiatum. 331.3.30
Executori ſi ſit commiſſa liquidatio ſententiæ,cautus victor,vt in executoria inferi faciat dicta teſtium, qui meliùs circa valorem & æſtimationem rerum,fructuum,aut damni depoſuerint,ne ſubornationi locus ſit. 442.2.134
Executori cùm principale committitur, videtur declaratio interpretatiua etiam commiſſa.461.1.43
Executorem excedentem mandatum tanquam ſuperiori inobedientem poſſe punire ordinarium. 297.2.26
Delinquentem extra commiſſionem indubiè poteſt ordinarius incarcerare & punire. ibid.28
per Executorem geſta poſt terminum limitatum in commune, ſunt nulla ipſo iure, atque vim facit procedens. 320.2.46
Executore reiiciente exceptionem friuolam appellationi emiſſæ non defertur. 224.2.15
ab Executore exequente executoriales Romanæ Curiæ in partibus poſt intimationem, & ante earum reproductionem in Rota appellationi deferendum eſſe, declarat Regius Senatus. 255.1.85
ab Executore omittente citationem requiſitam appellationi interiectæ deferendum eſt. 259.1.3
ab Executore reiiciente legitimas exceptiones appellationi deferendum. ibid.2.7
ab Executore ſiue mero ſiue mixto, appellationi emiſſæ non deferens, vim nullam facit. 273.1.15. niſi modum excedendo. ibid.
ab Executore neutro appellatur,niſi modũ excedat. ibid.2.19.& 20
Ab vtroque executore negatur appellatio, niſi exceſſus adſit, & cur. 274.2.33
ab Executore mixto,cui virtualiter intelligitur cõmiſſa negotij principalis cognitio, licet appellare, & de exemplo. 275.1.34
Etiam ſi non excedat. ibid.
ab Executore excedente appellatio emiſſa vtrumque habet effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum,cui niſi deferat executor, vim facit. 280.2.93
ab Executore non appellatur niſi clauſtra & limites commiſſionis excedat, & tunc niſi ſemel. 295.2.1
ab Executore ſeu nuntio excedente limites mandatæ executionis, appellatur ad iudicem mandantem. 300.1.48
ab Executore omittente neceſſariam citationem appellationi emiſſæ eſſe deferendum decernit Senatus Regius. 305.1.17
ab Executore pro quantitate incipiente à captura perſonæ ante diſcuſſionem bonorum tanquam ab excedente licita eſt appellatio. 306.1.24
ab Executore facti & carceratione pro eius executione non datur appellatio. 309.2.52
ab Executore vigore breuis Cameralis habentis executionem paratam poteſt appellari, quando verificetur ſubreptio commiſſionis. 317.1.10
ab Executore non admittẽte legitimas exceptiones tanquam excedente, appellatio habet vtrumque effectum. 328.2.5
Quod idem locum habet in executione inſtrumenti guarentigiati, quia parificantur à iure. 329.1.6
ab Executore excedente de perſona ad perſonam, appellationi vt legitimæ deferendum decernit ſenatus,aditus per viam recurſus. 355.1.2
ab Executore reiiciente legitimas exceptiones licet appellare. 356.1.11
ab Executore citante non citandum,nec comprehenſum in commiſſione, licita eſt appellatio. ibid.2.13
ab Executore admittente non legitimum oppoſitorem, & nemine offerente ſui iuris probationem incontinenti, appellationi emiſſæ non deferens vim facit. 373.1.153
ab Executore admittente minus legitimas exceptiones & non admittendas appellatur. ibid.2,156
ab Executore excedente de re ad rem,vel de quantitate ad quantitatem, appellationi deferendum declarabitur. 402.2.14
ab Executore excedente de tempore ad tempus,appellationi interpoſitæ ſi non deferat, vim facit. 446.2.1
ab Executore perperam interpretante ſententiam velut excedente, appellationi emiſſæ eſt omnino deferendum. 462.1.51
Exempla plura huius doctrinæ redduntur obiter. ibid.51.52.53.54.55.56.& 57
Executores ſiue executorialium ſiue gratiarum aut meri ſunt,aut mixti. 271.2.1
Executores dicti compulſores ſunt meri, & non debent eſſe in dignitate conſtituti, ſed ſimplices clerici ſufficiunt. 312.1.78

Executores rei iudicatæ è curiis regiis emanati, possunt post longam temporis distantiam declarationem interpretatiuam sententiæ dubiæ adhibere. ergo multo fortiùs Senatores qui eam tulerunt. 470.2.131
Executoribus excedentibus modum executionis resistere licet cuilibet priuato. 196.2.16
Executorialis moribus inducta,idē est in effectu quoad mandatum executiuum. 251.1.40
Plures executoriales sententias, instrumenta,informationes etiam per testes peritos, & curiales,tam Consilij supremi & Cameræ,quàm Cancellariarū recensuit Franciscus Gonzalez de Heredia secretarius Cameræ in quadam ampliſſima & fideli per eum facta relatione. 153.2.264
Obtinens executoriales pro re locata an teneatur stare locationi factæ per condemnatum. 169. 2.126
Quid in simplici colono vel in colono partiario, qui seminauerunt,an pro illo anno sint legitimi contradictores. ibid.
Executoriales obtinens pro re non tenetur stare locationi factæ per condemnatum cœpta iam lite super re. 170.1.128
Executoriales obtinens dominus, & eius colonus fuerant spoliati, an domino mortuo possit colonus suo iure earum petere executionem. ibid.
Et quid si colonus sit nominatus in sentētia, cum eo tamen nulla acta facta fuēre, nec etiam citatus, nec constituit procuratorem. ibid. remissiuè.
Executoriales expediuntur etiam non facta declaratione expressa super desertione. 240.2.79
Executoriales quid. 250.2.39
Expediuntur stante re iudicata,non tamen mandatum executiuum,quod si secus fiat, Rota sustinet dum ritè sit expeditum. 251.1.41
Expediuntur etiam in domo auditoris Rotæ.ibid. 1.43
Expeditæ absque citatione recipiunt appellationem suspensiuam. ibid.44
Cui sex ampliationes adiiciuntur. ibid.45
Executoriales in primis debent continere sententias,seu sententiam. ibid.2.51
Vt per se fidem faciant de sententia, debet in illis inseri de verbo ad verbum. 252.1.56
Vt probent mādatum procuratorium, totus eius tenor de verbo ad verbum est inserendus.ibid. 58
Executoriales Romana in Curia expeditæ,ante executionem earum requiritur citatio partis de inuiolabili Rotæ stylo. 253.2.72
Executoriales obtinens vigore trium conformium contra intrusum, si reperiatur in possessione per viginti annos, etiamsi non appareat de intimatione & terminis seruatis, non dicitur attentata possessio. 254.1.78.& cur.ibid.79
Executoriales imperiti iudices concedunt indistinctè. 256.2.101
Executoriales relaxari ex qualibet sententia etiam negatiua, seu absolutoria vbique indistinctè practicatur. ibid.102
Executoriales non expediuntur vigore sententiæ notoriè nullæ. ibid.103
Executoriales expedire quis iudex possit, à quo, an ad quem, qui vltimam translatam in rem iudicatam,tulit sententiam,& quid in delegato,& de aliis pluribus similibus difficultatibus. ibid.104. remissiuè.
Executoriales & sententiæ post triginta annos non exequuntur. 259.1.4
Executoriales in beneficialibus extinguuntur per non vsum earum, & per cessationem minori tempore triginta annorum, & quomodo intelligatur. 261.1.20
Executoriales valde antiquæ non mittuntur executioni. ibid.2.31
Executoriales simpliciter antiquæ, scilicet, quæ nondum compleuere triginta annos, mittuntur executioni, cùm exhibentur processus & sententiæ ex quibus emanarunt. 262.1.32
Secus si solæ executoriales exhibeantur post longum tempus, quia tunc illis denegatur executio. ibid.
Executoriales obtinens curet intentare remedium possessorium contra tertiū oppositorem,& quando prima lata sententia auocetur possessio, possitque suas executoriales exequi. 365.2.91.& 96
Executoriales expeditæ contra confraternitatem aut locum pium, super re aut debito ipsius loci pij, an excedet executor illas dirigens in administratorem. 374.1.159
Obtentæ contra superstitem collitigantem, exequuntur contra intrusum lite pendente. 378. 1.190
Executoriales capiunt intrusos & intrudendos lite pendente. ibid.193
Executoriales expeditæ contra capitulum afficiunt tertium etiam non citatum,cui lite pendente capitulum tradiderat possessionem præbendæ. ibid. 2.194
Possunt exequi in tertium possessorem rei, quam alteri dominus hypothecauit, cum pacto de non alienando. ibid.199
Expeditæ contra emphyteutam pro canonis solutione an exequantur contra tertium cui rem alienauit. 381.1.215
Expeditæ contra vxorem pro debito ante matrimonium contracto, an dirigantur in virum super bonis postea in dotem datis. 382.1.231
Expeditæ contra procuratorem in rem suam, si soluendo non sit,an dirigantur in bonis principalis non citati. ibid.232
Expeditæ contra defunctum in interdicto retinendæ,an possint exequi contra eius hæredes. 383.2.245
Expeditæ contra debitorem, an exequi possint absque excessu in eius condemnati debitorem non citatum.384.1.247. vbi latè discutitur.
Executoriales & acta aduersus prælatos & administratores vt possint nocere Ecclesiis, & præbendis,debet in libello inseri nomen administrationis legitimæ. 386.1.259
Executoriales expeditæ contra defunctum in interdicto retinendæ, an exequi possint contra hæredes si possident iure proprio. 388.2.281
Obtinens executoriales non cogitur nouum subire iudicium cōtra nouum successorem. 392. 1.317
Executoriales intelliguntur intra annum executæ, si fuere fortitæ effectum. 508.1.244
Non expirant per triginta annos cœpta iam executione. ibid.2.251
Executorialium paritio licèt sit statim facienda, intelligitur tamen ciuiliter, & cum aliquo temperamento. 74.2.51
Executorialium paritionis temperamentum respicit tempus, non appellationem, quam executoriales non recipiunt. ibid.52

Index Rerum,

ab Executorialium expeditione, & præcepto de exequendo vigore rei iudicatæ appellationi non esse deferendum, omnium ferè concors est sententia. 248.1.14

Ab expeditione executorialium vigore triū conformium non esse licitam appellationem, citra dubium est. ibid.1.15

Executorialium expeditio plus non grauat, & ideo non appellatur. ibid.2.17

Executorialium expeditio est pars executionis, & ipsius atque sententiæ declaratio. ibid.19

Executorialium expeditio, & decretū de exequendo fit in executione rei iudicatæ. 249.1.22

Executorialium expeditio ante rem iudicatam, & intra terminum ad appellandum, appellationem suspensiuam recipit. 250.1.32

Executorialium expeditio continens nouum aliud grauamen vltra rem iudicatam, admittit appellationem suspensiuam. ibid.35

Executorialium expeditio decreta contra alium in re iudicata non comprehensum, recipit appellationem. ibid.2.36

Executorialium expeditio facta parte nō citata admittit appellationem suspensiuam. ibid.37.& 42

Executorialium expeditio, vt per appellationem suspendatur, debet rationabilis causa in scriptis exprimi. ibid.38

Executorialium expeditionem debet præcedere citatio ad videndum illas relaxari. 251.1.42

Executorialium expeditionem requirere citationem, vbi datur iudicis, rei, aut litigantis mutatio, sine controuersia est. ibid.2.47

Executorialium expeditio requirit processus reproductionē, aliàs si negetur, negatur executio. ibid. 48.& seqq.

Executorialium cum intimatione fit in Rota reproductio, vbi ante actualem executionem & declarationem incursus censurarum quatuor termini seruantur. 253.2.74

Executorialium executio est attentata, quia cùm deberent reproduci coram Auditore Rotæ, reproducuntur coram subexecutore in partibus. 254.2.84

Executorialium vires ex quibus vel extinguantur, vel enerventur. 258.2.1

Executorialium præscriptarum exceptio est legitima, cùm oriatur ex inspectione sententiæ. 259. 2.6

Executorialium ius iure ciuili præscriptum per triginta annos, à minori tempore iure canonico amittitur. 260.1.13

Executorialium vires amittuntur per longum tempus concurrente non bono iure victoris. ibid.14. & 21

Executorialium ius vt extinguatur, triginta annorum lapsus requiritur iuxta Rotam. 261.1.25

Executorialium executor Papæ si nudi facti executionem alicui committat, & is excedat, potest de excessu cognoscere. 295.2.4

Executorialium iudiciū ab ordine iudiciario etiam summario multùm distat. 303.1.1

in Executorialium executione pro quantitate debet intimari debitori vt soluat. 305.1.14

Secus si instrumentum contineat tempus determinatum, quia tunc ipse interpellat. ibid.15

Executorialium executores non eodem modo, sed diuersimodè omnes sententias effectui tradunt. 306.1.21

Executorialium executor ad actum consistentem in animo condemnati, puta præstare patientiam aut consensum, renuntiare officium aut beneficium, & similia, quomodo se habere debeat. 308.2.41

Executorialium latarum in Saluiano interdicto quando possit impediri executio. 384.1.246.remissiuè.

ab Executorialium executore appellatio emissa, solet delegari cum clausula (patito iudicato.) 501. 1.168

Executorialium potestas cum clausula (defendas inductum) extinguitur anno, si fortitæ fuerint effectum, qui per integrum annum perduranit. 508.1.246

Executorialibus non indiget sententia absolutoria. 256.1.98

in Executorialibus omnis cessat calumniosa præsumptio, & pro eis præsumitur ritè & rectè latas sententias. 261.1.24

Executorialibus inscribi solent libelli actionum & exceptionum, & alia munimenta quæ ad executionem magis congruant. 262.2.62

Executorialibus inferendus de verbo ad verbum libellus actoris, cum eius probatio requirat scripturam. ibid.63

Executorialibus inseri libellum rei, vt constet de litis contestatione, non requiritur, cùm sufficiat enuntiatio litis contestationis. ibid.64

Executorialibus libellus exceptionum erit inferendus, vt appareat an oppositæ executioni sint admittendæ, vel non, vel iam super illis iudicatum. ibid.65

Executorialibus citatio inferenda est, vt appareat tertius possessor, & oppositor fuerit citatus, & quibus officiant executoriales. 263.1.66

Executorialibus sunt inferenda omnia, quæ excludant exceptiones oppositas ad impediēdam executionem, vt extrinseca alia excusetur probatio, nempe actorum exhibitio. ibid.67

Executorialibus inseri solent testes meliùs probantes rei æstimationem, valorem & bonorum liquidationem reseruatam executioni, vt alia excusetur. ibid.70

Executorialibus semel executis & incontinēti, non ex interuallo, si res ipsa ad condemnatum reuertatur, restituenda est iterum earundem executorialium virtute. 506.2.227

Exequi non videtur iudex cuius executio fuit perturbata. 507.1.232

Exequēdæ prouisionis Parochialis priuilegium non est concessum prouidenti, nec eius contemplatione, sed prouisioni, & ideo per variationem personarum non extinguitur, nec alteratur. 161. 2.20

Exequendi ius ex obligatione personali decem annis iure regio præscribitur. 259.2.9

Exequendi ius ex instrumēto guarentigiato si præscribatur per decennium, non impeditur via ordinaria ex instrumēto agi intra aliud decennium. ibid.11

Exequendi ius ex actione reali etiam hodie iure regio non præscribitur, nisi spatio triginta annorum. 260.1.12

Exequendi ius in executorialibus etiam iure canonico non nisi spatio triginta annorum extingui, defenditur. 261.1.21

Lancelotti Roberti assertio reprobatur. ibid.22

Exequendi ius ex executorialibus nō habet instantiam regulariter. ibid.2.29

Exequendi ius tam in executorialibus, quàm instrumento guarentigiato habere instantiam triennio perituram, qui teneant. ibid.34

Qua

Quæ opinio tãquam absoluta & sine distinctione sequenda non est. ibid.35
Exequendi ius etiam ex actione personali, & re iudicata, super ea post litis contestationem petita executione, interrupta perpetuatur in 40. annos. 264.1.50
Exequendi iuris per citationem & executoris missionem interrumpitur præscriptio, per litis autem contestationem perpetuatur ius ipsum in alios 40. annos. ibid.51
Et quid in hoc Rota Romana censuerit. ibid.52
Exequendi potestate carens executor, excedit in liquidatione fructuum tam decursorum vsque ad sententiam, quàm vsque ad tempus taxationis. 447.2.15
Exequendum non est mandatum contra condemnatum in fructibus,si nominat alium qui eos percep erit. 436.2.76
Exemptio tributorum permittit appellationem suspensiuam. 24.2.76
Exemptionem habitam à Papa,aut legitimam compositionem allegans, si super illa non audiatur in causis decimarum,potest licitè appellare. ibid. 75
Exercens vnum vel plures actus ratione iuris vniuersalis,quod quis prætendit sibi competere, fit extensio ad alios actus & personas, dummodo non diuersas. 138.2.119
Expeditionem celerem vbi causa desiderat, etiam iure canonico denegatur appellatio. 180.1.78
ab Expeditione executorialium & præcepto de exequendo tam rem iudicatam, quàm instrumenta, &c. non esse licitam appellationem, vt verior opinio resoluitur. 247.1.11
ab Expeditione executorialium appellatio admittitur, si rationabilem causam habeat expressam. 249.2.31
ab *Expensarum* petitarum condemnatione in vltima sententia, quarum nulla mentio facta est in cæteris instantiis,tanquam à nouo grauamine licet appellare. 218.1.35
Expensarum petitarum omissa condemnatio in sententia non intelligitur condemnatus in illis absolutis. ibid.2.36
Expensas iure actionis debitas & in condemnatione omissas potest victor denuo petere, etiã sententia super principali transacta in rem iudicatam. 219.1.42
Redduntur exempla. ibid.
Expensas coram se factas an executor excedat taxando, vel ad mandantem debeat remittere.437.2.85
Expressum,vel necessariò suppositum, ad paria iudicantur. 404.1.26
Expressum quid dicatur. ibid.27
Expressum satis dicitur quod virtualiter ex verborum propria significatione continetur in sententia. 415.2.130
Expressum in sentẽtia dicitur,quod ex ea tacite subintelligitur,& necessariò infertur. 501.2.179

F

Fabrica deficiente,vel non sufficiente,beneficiati deducta congrua tenentur ad reparationẽ, & Episcopi,cõmendatarij,& alij interesse habentes in fructibus eiusdem Ecclesiæ, quibus minimè sufficientibus Parochiani tenentur ad contributionem. 52.1.7
Fabricam si Ecclesia diruta non habeat,clerici eiusdem tenentur contribuere pro reædificatione ex redditibus,qui sibi superstint deducto necessario. 51.2.2
Facio. Non potest quis per alium facere, quod non potest facere per seipsum. 321.1.51
Factum iudicis est factum partis. 345.2.167
Factum non dicitur,quod non durat factum.507.1.234
Factum non dicitur, dum aliquid remanet faciendum. 508.2.252
Ea quæ sunt facti in principibus ignorare præsumuntur. 130.2.26
Facta contra ius debent vtique pro infectis haberi. 225.1.23
Facta de facto,de facto rescindi ius est. 358.2.40
Facultas testandi concessa inhabili intelligitur seruata forma in testamentis requisita. 113.2.205
in *Famulorum* salario,& mercede operarij non attenditur qualitas diuitiarum,aut paupertatis,sed indistinctè non admittitur appellatio. 25.2.84
Fauor appellationis prohibitæ in Parochialibus non est inductus propter prouisum, sed propter Ecclesiam vacantem, & ita quocumque vadat Ecclesia vacans, replenda erit Rectore, qui tunc prouisus reperiatur. 43.1.33
Fideiussio est stricti iuris. 439.1.93
Fideiussio tutelæ extenditur ad gesta extra tutelam, illi tamen connexa. ibid.94
Fideiussio licèt sit stricti iuris, extenditur ad accessoria, & ad omnia quæ adhærent & accedunt rei principali. ibid.2.99
Fideiussio pro maiori summa, non valet, etiam pro minori summa,ad quam tenebatur,secundùm veriorem opinionem. 503.2.200
Fideiussio in accessoriis,& respectu pœnæ, valet in plus quàm principalis. ibid.202
Fideiussor obligatus solutione certæ pensionis domus, tenetur pro deterioratione, licèt fideiussio sit stricti iuris. 423.2.21
Fideiussor de iudicato soluendo an teneatur ad fructus decursos post rem iudicatam vsque ad eius paritionem. 449.2.32
Fideiussorem non obligari in plus quàm principalis,est forma legis. 503.2.201
Fideiussores non reperire maxima est difficultas excusabilis ab obligatione præstandi. 466.1.88
Filiusfamilias potest efficaciter ex contractu & quasi,seu ex iudicio,præterquam ex mutuo,obligari. 382.2.235
Filiusfamilias nullatenus potest alienare proprietatem rei in qua pater habet vsumfructum. 383.1.239
Filiusfamilias si non habeat bona,potest pro debito incarcerari. ibid.241
in *Filio* contrahente alimenta concurrunt officium iudicis inductum ab ipsa natura, & contractus quod est quid accidens, sicque illud naturale debet attendi. 8.1.31
Finis regulatur à suo principio, & ad illud trahitur. ibid.
Florenus in Camera Apostolica in taxis capitur pro ducato de Camera,& de vero Florenorum valore,& eius varietate. 152.2.254.remissiuè.
Forma si est omissa in prouisione beneficij tam curati,siue simplicis, vel alia nullitas appareat, appellatio admittitur suspensiua. 97.1.39
Forma & solemnitas ad prouisionem beneficij non fundatur in præsumptione, nec falsa causa, & sic etiam si fraus absit obligat in conscientia. ibid.2.43

Index Rerum,

Forma quando non potest seruari præcisè, sufficiet actum facere eo modo, quo potest, & per æquipollens. 100.1.74

Forma à noua constitutione inducta, & illa de facto non potest obseruari, puta, quia deficit persona, aut qualitas requisita, sufficit actum fieri eo modo, quo priùs geri poterat. ibid.75

Forma Cõcilij est vt patronus Ecclesiasticus vnum præsentet ex approbatis ab examinatoribus peracto concursu. 101.1.80.& seq.

Forma nouiter inducta à Trident. præcisè & specificè est seruanda. ibid.86

Forma à Concilio tradita si omittatur in prouisione Parochialis vacantis in mensibus reseruatis, tale beneficium potest impetrari, & concedi solet breue rigorosum de capienda possessione nomine Cameræ. 103.2.104

Formæ omissio actum corruit,& vitiat. 97.1.41

Formæ iuris non satisfit ex nimia festinatione,imò illi detrahitur. 99.1.63

Formam annullatiuam non inducunt omnia contenta in Concil. Trid. sess. 24. de reformat.c.18. circa prouisionem parochialium. 111.2.176

Exempla redduntur in deputatione Vicarij seu œconomi, & in edicto cum maiori termino apposito. item quòd eligatur magis dignus, quorũ omissio non reddit prouisionem nullam. ibid.177

Frater declaratus plebeius non nocet alteri fratri, etiam super nobilitate litiganti. 357.2.30

Friuola appellatio dicitur inanis & varia. 62.2.38

Friuolæ appellationi nec ius defert, nec est à iudice deferendum. ibid.40

Friuolæ appellationi non deferens iudex Ecclesiasticus,vim non facere declarat Senatus. ibid.41

Friuola esse dicuntur, quæ informia & fragilia sunt secundùm Budæum. ibid.57

Friuolum verbum importat caducum vel inutile. ibid.59

Fructus in sententia vbi tacitè sunt subintellecti, locum habent quãdo fuissent in iudicium deducti. 405.2.38

Fructus longè distant à re,& diuerso iure censentur. 412.2.101

Fructus semper veniunt in restitutione rei quãtum attinet ad propriam naturam restitutionis. 413.1.104

Fructus sub restitutione rei comprehendũtur si aliàs ex natura actionis & de iure veniebant & debebantur, non aliàs. ibid.105.& 113

Fructus ante litem contestatam in sententia vt subintelligantur,per verbum (restituas) debent expressè peti. 414.2.115

Fructus sunt separati ab ipsa re. 423.1.202

Fructus quia causantur ab ipsa re, restituit executor datus dumtaxat ad rei restitutionem. ibid.203

Fructus virtualiter subintellecti sub condemnationis verbis,executor nõ excedit liquidare, & præstare. 432.2.44

Fructus ad quos condemnatus quis à die occupationis vel contestationis non excedet executor, si liquidauerit etiam fructus decursos post sententiam vsque ad realem restitutionem rei.433.1.45

Fructus in sententia intelliguntur deductis expensis & oneribus illorum occasione factis.437.1.81

Fructus ad quos quis est condemnatus, an possit computare & compensare cum melioramẽtis & expensis in executione. ibid.2.84

Fructus in specie ad quos quis est condemnatus, quando præstandi sint, & quando in eius valore fit facienda executio, & quando eorum æstimatio quãti plurimi crescant in executione sententiæ,à quo tempore, & à quo decrescat, & de pluribus aliis. 442.2.138.139.& 140

Fructus in condemnatione nedum veniunt vsque ad sententiam, sed vsque ad paritionem sententiæ. 448.1.17

Fructus post sentẽtiam in condemnatione veniunt, si fuerint à principio fructus,aut interesse petita. ibid.18.& 31

Fructus futuri sunt accessio coniuncta & non odiosa. ibid.2.25

Fructus cum re restituuntur,irrita aut annullata sententia, cuius contemplatione quis possidebat. 498.2.145

Fructus restituit cũ re is,cui virtute decreti annullati possessio adiudicata est propter debitum, & licet pro parte veri debiti. 499.1.146

Fructus restituuntur ei cui bona vendita ob debitum ex iustitia reddi iubentur. ibid.148

Fructus percepti vigore sententiæ & executionis, tam per viam appellationis, quàm reuisionis reuocatæ restituuntur. ibid.149

Fructus etiam percipiendi vigore executionis recisæ sunt restituendi. ibid.2.150

Fructus quilibet etiã bonæ fidei possessor lite pendente perceptos tenetur restituere. 500.2.163

Ab excessiua fructuũ taxatione & liquidatione, facta in executiuis, an & quando sit licita appellatio. 19.1.10.remissiuè.

Fructuum beneficij ecclesiastici appellatione distributiones quotidianæ non comprehẽduntur. 410.1.76

Fructuum & prouentuũ beneficij appellatione non comprehenduntur oblationes, mortualia,& anniuersaria. ibid.2.79

Fructuum condemnatio etiam parochialis non fit nisi prouenientium ex decimis,primitiis,*&c.*411.1.84

Fructuum perceptorum restitutionis condemnatio non capit illos qui percipi potuerunt. 412.2.99

uctuum post litem contestatam expressa petitio non requiritur,sed cum ipsa re tales restituuntur. 414.1.114

Fructuum perceptorum, & qui percipi potuerunt, debet fieri condemnatio in reuocatione attentatorum. 432.2.41

Fructuum qui percipi potuerunt per attentantem omissa condemnatio tacitè in sententia subintelligitur. ibid.42

Dũmodo percepti fuerint à tertio causam ab attentante condemnato habente. ibid.

Fructuum condemnatio etiam si facta non sit nisi vsque ad sententiam, potest executor decursos post eam à tẽpore moræ exequi vsque ad actualem restitutionem. 448.1.19

Fructuum condemnatio verificatur in perceptis à tertio habente causam ab attentante condemnato. 499.2.154

Fructuum paritionem tacitè subintellectorum in sentẽtia operari clausulam (parito) verius ostenditur. 501.2.177

Fructuum condẽnatio per iuris subauditionem facta intelligitur,vbi res mandatur restitui, & verbo (restituere) sententia vsa est. ibid.1.178

Fructus non lucratur is cui iudex aut executor non seruato iuris ordine possessionẽ tradidit,sed vero possessori tenetur restituere. 367.1.104

ad Fructus decursos vsque ad sententiam, & ad de-

cursum

currendos vſque ad ipſius partionem poteſt iudex condemnare. 448.2.24
Fructus ſuos facit qui authoritate & ſententia iudicis poſſidet tanquam bonæ fidei poſſeſſor. 498.1.138
Fructus ſuos an faciat iudicis authoritate poſſidens etiam ſine titulo, vel eo inualido. ibid.139
Fructus perceptos, & quos percipere potuit, præſtat attentans, etiam ſi in ſententia non exprimatur, dummodo ſint percepti à tertio, à condemnato attentante cauſam habente. 499.2.152
Fructus à ſe perceptos præſtat attentans condemnatus, licet euitet executionem pro iis quos percipere potuit, quando dat tertium qui illos percepit. idid.153
pro Fructibus tam naturalibus ex re, quàm annuis cenſibus & redditibus futuris, poteſt agi & ſubſequi iudicis condemnatio. 448.2.26
à Fructibus non excuſat bona fides, & authoritas iudicis illum, qui virtute ſententiæ reuocatæ poſſidet. 500.1.161
Fruſtrà aliquid faciens nulliter facit, etiam ipſo iure. 63.2.52
Fruſtratoriè appellans dicitur in dolo eſſe. 65.2.71
Fuiſſe non videtur, quod parum durauit. 507.2.235
Fundamento ſublata totum ædificium corruit. 487.1.23
Fundamento deficiente ſuperædificari non poteſt. ibid.2.24
Fundamẽta ſpecialiſſima multa vrgent, quæ ius regium patronatus conſeruant, præſcriptionémque ipſius beneficij impediunt, atque quaſi poſſeſſionem inficiunt. 128.2.9
Fundo locato in biennio, & facto locatoris fuit conductor impeditus vti, contra quem ſententia lata, an poſſit exequi in æſtimatione contra locatorem. 453.1.556
rari vltra intentionem & mentem concedentis. ibid.2.47
Gratiæ narratio falſa exiſtẽs perpetuò gratiam annullat ipſo iure. ibid.48
Gratiani compilatoris decretorum verba non habent vim canonis, nec canonizant iura ciuilia. 179.2.76
Grauamen in actis & ſententiis negatiuis fortius eſt, ac magis qualificatum eſt grauamen exequutum, in quibus ratio appellandi potentior viget, quàm in cæteris. 197.1.88
Grauamen illatum in ſententia poſſeſſorij, ſi reparari non poteſt per petitorium, admittit appellationem ſuſpenſiuam. 183.2.115
Grauamen illatum vltra ſententiæ tenorem nouum eſt, & exceſſus minimè admittendus. 278.1.66
Grauamen nouum illatum per executorem nondum in iudicio fuit cognitum, nec grauatus ſuper illo condemnatus. ibid.67
Grauamen ſimplex executoris vt exceſſum proponens ineptè, & ante tempus agit, quapropter ſuccumbens paracta executione illud aptè proponet. 290.1.202
Grauamen ſat præiudiciale dicitur, quo impeditur via executiua competens. 329.2.11
Ratio differẽtiæ inter ſimplex grauamen, & grauamen qualificatum, ſcilicet exceſſum, redditur. 279.1.79
A ſimplici grauamine per executorem illato appellationi non defertur. ibid.78
à Grauamine illato agenti via priuilegiata faciliùs admittitur appellatio, quàm aduerſario. 329.2.13
Millies grauatus in vna cauſa, totidem poterit bis à ſingulis grauaminibus appellare. 214.2.5
Guarentigiato inſtrumento ſi ſit procedendum ſummariè, pariter erit procedendum ſummariè in hypothecaria mora ratione debiti. 174.1.25

G

Gabellam debitam à clerico negotiatore, poteſt iudex laicus exigere & exequi in temporalibus captis pignoribus, ſalua tamen perſona. 494.2.103
Gerundium dando, reſtituendo, &c. importat conditionem & formam præciſam adimplendam. 476.1.44
Gerundium adiectiuum, vel participium, inducit neceſſitatem. ibid.45
Geſtum. Nullum eſt omne geſtum præter mandati formam, nec valet, vt valere poteſt. 282.1.112
Geſta intra decem dies ad appellandum à tempore ſententiæ, licèt ſint nulla & attentata; tamen geſta poſt illos, & antea quàm perueniat ſententiæ tenor ad notitiam condemnati, non reuocantur per viam attentati, quia non ſunt nulla ipſo iure, ſed per viam iuſtitiæ. 116.1.225
Nec geſta dicuntur attentata, quia deficit appellatio, nec altera pars pro illorum reuocatione inſtans eſt audienda. 209.1.23
Geſta à iudice à quo tangentia articulum à quo eſt appellatum, vt attentata ſunt omnia reuocanda. 212.1.46
Geſta ad ſuos authores reſtringuntur. 357.1.22
Gotorum tempore electio Epiſcoporum pertinebat ipſi Regi Hiſpano. 150.1.227
Gratia Põtificis fundata ſuper aliqua cauſa aut qualitate, eſt nulla ipſo iure, non conſtito de qualitate. 132.1.46
Gratia conceſſa etiam motu proprio nõ poteſt ope-

H

Hæres ad hoc vt ex teſtamento militari in poſſeſſionem mittatur, requiritur plena probatio. 174.1.22
Hæres intentans bonorum poſſeſſionem vniuerſalem, aut petitionem hæreditatis contra poſſidentem vnam rem tantùm, ſententia comprehendit omnia bona quæ poſt ſententiam cœperit poſſidere. 420.1.170
Hæres intẽtans iudicium vniuerſale bonorum poſſeſſionis, aduerſus nullam rem hæreditatis poſſidentem, ſi poſt condemnationem cœperit poſſidere, non officit ſententia. ibid.2.171
Secus ſi vnicam rem poſſideat, quia tunc cætera iudicium fundatum reperiunt. ibid.172
Hæredes Clerici quando ad reparationem tenentur, coguntur non obſtante appellatione, quia qualitas obligationis ex perſona hæredis nõ mutatur. 54.1.25
Hæreditatem qui tenetur reſtituere, & monitus recuſet, habetur pro reſtituente legis interpretatione. 313.1.89
Hæreſis à crimine quando nunc admittatur appellatio. 202.1.34. remiſſiuè.
Hiſtorijs & Chronicis fides vbi adhiberi ſoleat. 154.2.278
in *Hypotheca* probari debet de dominio vel quaſi debitoris. 176.2.48
Hypothecaria ex inſtrumento guarentigiato executiuè experitur cõtra omnes hæredes & ſucceſſores vniuerſales, ſed nõ particulares. 381.1.219

Index Rerum,

Nisi tertius faceret census, & canonis recognitionem in forma publica. ibid.220

I

Iuarans semper dicitur esse intra terminum ad appellandum. 115.2.224

Illiterati quales dicantur. 22.1.50.remissiuè.

Immunis a collectis si describatur in libro contribuentium,debet infra decem dies appellare.280.1.89

Non immunis autem ab excessu poterit querelam semper proponere. ibid.

Impediti & imperiti in iure æquiparantur, cùm ex vtroque oriatur impedimentum officij exercitio. 22.1.50

Impensæ petitæ in prima instantia,in ea tamen omissa condemnatio, si in secunda super illis declaretur,erit prima sententia illarum respectu. 337.1.80

Et tunc in executione sentẽtiæ hæc exceptio admittenda est. ibid.

Impensarum exceptio per viam actionis, & exceptionis,in iudiciũ principale deduci potest. ibid.78

Impensarum exceptionem per viam actionis propositam debet iudex expresse pronuntiare, aliàs habetur pro omissa. ibid.79

Impensarum exceptio modificatiua in iudicio principali deducta per viam exceptionis, potest iterum in executione opponi. ibid.81

Imperium merum habens ex priuilegio si in vno actu exerceat iurisdictionẽ, totius priuilegij ius conseruat, & quid in præscriptione. 137.2.111

Impetratio facta ex vna causa, qua vera non existente, non potest sustineri ex alia causa tunc temporis existente. 132.2.50

Impetrationes & prouisiones Pontificales factæ de beneficiis iuris regij patronatus tanquam subiectæ clausulæ irritanti sunt nullæ ipso iure, & præscriptiones causare non possunt. 135.2.85

Imputari non debet alicui non fecisse, quod factum non profuisset. 65.1.66

Indultæ Apostolica, quibus conceditur ius patronatus Catholicæ maiestatis, facit mentionem successorum Coronæ, & sedis Apostolicæ, & propterea realia sunt,& perpetua. 133.2.60

Inhabilitatus ad beneficium per constitutionem pœnalem non censetur inhabilitatus ad pensionem. 406.2.52.&. seq.

Inhibere iudex ecclesiasticus poterit executori laico, exequenti clericum sententiam per laicum latam clerico tertio nullatenus præiudicantem. 497.1.131

Inhiberi secularis iudex tunc potest,quando contra clericum nequit procedere. ibid.2.132

Inhiberi executor laicus quando contra clericum potest sententiam exequi, quia illi præiudicat an possit ante cœptam executionem. ibid.134

Inhibitio censetur expedita subintellecta illa clausula præseruatiua prout in commissione,à qua non aliter iudex recipit iurisdictionem. 30.2.17

Inhibitio à superiore emanata vigore appellationis limitatæ an iudicem afficiat,ne vltra procedat in cæteris articulis separatis,à quibus non est appellatum. 212.1.47.remissiuè

Inhibitio suspendit iurisdictionem iudicis à quo, etiam vbi aliàs poterat exequi, quia sentẽtia erat priuilegiata. 232.2.5.vt in exemplis.ibid.

Inhibitio emanata vigore appellationis à merè interlocutoria intimata iudici à quo, impedit processum ad vlteriora,& debet supersedere. 233.1.8

Inhibitioni censetur inesse dictæ clausulæ conditio, quia iudex non habet iurisdictionem nisi peracta executione, qua deficiente euanescit inhibitio. 30.2.18

Inhibitionem suam si iudex reuocat,& à reuocatione appellatur, poterit reuocationem iterum reuocare. 237.2.50

Inhibitionem si expediat ecclesiasticus iudex in laicum,anteaquam incipiat cognoscere de quæstione facti incidenter rei spiritualis,an vlteriùs possit validè se intromittere secularis. 497.2.135

ab Inhibitione, cui virtualiter inest clausula præseruatiua,appellationi emissæ est vt legitimæ deferendum. 30.2.19

ab Inhibitione appellatio quando tollat impedimentum iudici laico inhibitio, vt liberè possit procedere. 497.2.133.remissiuè.

Iniquitas euidens,& iniustitia notoria, idem operatur ac nullitas,atque pariformiter sententiæ executionem impedit. 92.2.6

Iniquitatis respectu nunquam appellatio prohibita intelligitur. 474.2.25

Inquisitio. Super aliqua qualitate formata inquisitio quæ non probatur, & sequitur absolutio, potest de simplici delicto denuò inquiri. 289.2.197

Inscriptio in lapidibus & monumentis seu parietibus antiquis positis in loco publico legitimè probat, etiam in magnum præiudiciũ alterius.154.2.277

Instantia iure canonico non perit, sed est perpetua. 260.1.15

Instantia iure canonico perit per decennium concurrente negligentis nõ bono iure, quia tunc bis præsumitur habita pro derelicto. ibid.2.16

Instantia & lis in Romana Curia non finitur nisi per sententiam in omnibus causis præter beneficiales. 261.1.19

Instantia in executorialibus non incipit currere,anteaquam in iudicio cœpta sit executio. ibid.2.30

Instantia perempta per triennium nõ perit ius agentis, quominus denuo aliam fabricet instantiam. 264.2.58

Instantia de nouo cœpta reproducuntur acta probatoria primæ instantiæ peremptæ, quæ fidem faciunt. 265.1.63

Perempta instantia in via executiua intentata actione in factum, potest de nouo inchoari, per aliud triennium. ibid.64

Instantia si periret biennio ex d.Tri.acta omnia ordinatoria iudicij perirent, vt citationes, libelli, termini,conclusiones,& similia. ibid.69

Instantia cœpta cum possessore beneficij mortuo, transit in successorem in eodem statu. 390.2.30

Instantia inchoata sub nomine dignitatis,transit ad successorem in dignitate actiuè & passiuè. 391.1.309

Primæ & secundæ instantiæ eadem est natura. 160.2.4

Institutio seu collatio quando facienda est ex certo genere personarum,vel ex personis certi generis, quibus aliqua qualitas requiritur(prout in exemplis ibi appositis) aliis facta, irrita est,& nulla ipso iure. 101.1.83

Institutio facta cõtemptis patronis est irrita,& propterea appellatio ab ea etiam in Parochiali, vt licita suspendit. 106.2.142

Facta præsentato à minori parte patronorum, non dicitur facta contempto iure patronatus. 107.1.144

Inſtrumentum productum ante litis conteſtationem, non probat, niſi poſtea tempore probatorio fiat eius noua reproductio. 101.2.90
Inſtrumentum præſentatum coram alio notario, quàm corã quo acta & lis tractantur,nõ prodeſt, etiam ſi alter notarius ſit eiuſdem tribunalis & iudicij. 117.2.240
Inſtrumentum ſemel executum, & bonorum facta adiudicatio, non poterit iterum agi via executiua, prætextu quòd non potuerit conſequi rem adiudicatam. 505.1.222
Sed via ordinaria aget ad manutentionem bonorum. ibid.223
Idem in interdicto quorum bonorum, & hæreditatis petitione ſemel conceſſa. ibid.224
Inſtrumenta & alia acta conducentia ad litem, quæ tractatur coram vno notario,non ſufficit coram alio notario, etiam eiuſdem iudicij & tribunalis præſentare & producere. 82.1.16
Interdictum quorum bonorum non admittit appellationem ſuſpenſiuam. 176.1.38
Quorum legatorum interdictum non admittit appellationem. ibid.39
Interdicti de aqua quotidiana & æſtiua ſententia, cùm habeat admixtam cauſam proprietatis, recipit appellationem à tota. 181.2.89
Intereſſe iudicis officio debitũ creſcit vſque ad executionem ſententiæ. 448.1.21
Intereſſe lucri ceſſantis debitum ex ſententia, non eſt vſura, ſed aſſumit naturam ſortis. 449.1.28
Interlocutoria ſuper non admiſſione appellationis præiudicat appellanti, & ideo ab admiſſione appellare debet. 224.1.8
Interlocutoria iudicis declarans falſum & aſſertum procuratorem legitimè comparere,non præiudicat domino inſcio, & poteſt quandocunque de nullitate dicere. 341.2.133
Quid ſi dominus huius interlocutoriæ habuiſſet notitiam. ibid.134.remiſſiuè.
ab Interlocutoria de admittendis articulis ſi non eſt appellatum, nec poterit poſtea appellari ab ipſa actuali admiſſione. & de ratione. 249.1.24
Interpretari ſententiam an poſſit executor. 457.1.1
Interpretari & declarare is poteſt qui actum geſſit. ibid.2
Interpretari & declarare verba dubia ſuæ ſcripturæ an poſſit notarius. ibid.3
Interpretari & declarare voluntatem defuncti non poteſt hæres. ibid.2.5
Interpretari ſuam ſententiam non omnes iudices ordinarij poſſunt. 458.2.15
Interpretatio pendens ex mera voluntate, fieri non poteſt per ſucceſſorem. 457.2.7
Interpretatio pendens à iuris regulis, & principiis ex actis ſeu proceſſu, cuilibet iudici ſucceſſori pertinet. ibid.8
Interpretatio generaliter ſumpta in quinque ſpecies diſtinguitur,& quas. 459.1.20
Interpretatio ad duo capita reduci poteſt. ibid.22
Interpretatio propriè idem eſt quod congrua verbi vel orationis declaratio ſeu expoſitio. ibid.
Interpretatio largè capitur pro correctiua ſua extenſiua. ibid.
Interpretationem correctiuam alius quàm Princeps facere non poteſt. ibid.23
Interpretationem extenſiuam non poteſt facere iudex niſi circa acceſſoria & eodem die. ibid.24
Interpretationem propriè, prout eſt congrua verbi & rationis declaratio, quilibet iudex poteſt facere. ibid.2.25
Interpretatio circa ſubſtantiam actus dicitur nouus actus & grauamen. 461.1.41
Prout ſi ſententiæ puræ executor velit addere additionem. ibid.
Interpretatio ea ſola executoris permittitur quæ deducitur ex veroſimilibus coniecturis in proceſſu, verborũ ſignificatione & naturæ attentis 462.2.59
Interpretatio iuris tantum valet quantum propria verborum ſignificatio,quæ perinde habetur ac ſi eſſet expreſſa. ibid.60
Interpretatio quæ ſubintelligitur iuris intellectiua dicitur non extenſiua. 463.1.61
Interpretatio facienda eſt vt ſententia iuſta appareat cùm iuſta præſumatur. ibid.2.67
Interpretatio ſententiæ dubiæ ſumitur ex actis,cùm præſumatur lata ex cauſa in proceſſu deducta, & quæ ex eo apparet. ibid.68
Interpretatio facienda eſt in dubio contra eum qui ſe fundat in ſententia ſicut & in contractu. 464.2.78
Interpretationis ſpecies quis deduxerit. 459.1.21
Interpretationis iniquitas executoris quo modo & ex quibus ſit probandum. 462.2.58
Strictam quæ habent interpretationem, non excludunt propriam verborum ſignificationem. 415.1.120.& 149
Interpretationem non congruam verbis ſententiæ & minus legitimam facere executorem non patitur. 461.1.46
Interpretationem extenſiuam facere poteſt iudex circa ſententiæ acceſſoria, puta fructus, expenſas, *&c.* & tunc non niſi intra diem naturalem. 470.1.126
Vide *Declaratio.*
Intimatæ ſententiæ quomodo facienda eſt condemnatio. 115.2.224. remiſſiuè.
Intimari debet appellanti, an iudex deferat appellationi. 228.2.56
Intruſus lite pendente non amittitur ad appellandum ab intimatione executorialium inter alios expeditarum,& quare. 378.2.197
Intruſi in beneficium litigioſum coguntur literis intimatis parere, ſiue habeat titulum, ſiue non. ibid.191
Intruſi titulus & poſſeſſio eſt infecta inanis,nec reſtituibilis,quia caret iuris fomento. ibid.2.196
Diſpoſitio de intruſo loquens procedit in accipiente poſſeſſionem ex executorialibus non ſeruatis ſeruandis. 254.1.77
Iudex debet eſſe certus de ſua iuriſdictione. 130.2.2.
Iudex ad quem appellatum eſt in prouiſione Parochialis ob aliquam legitimam cauſam anteaquam ordinarius prouiderit, vel tradiderit poſſeſſionem,aut tulerit ſententiam, declarans bene appellatum, ac præuio concurſu digniorem eligat,poterit huic poſſeſſionem vacantem tradere. 42.2.31
Iudex appellationis in beneficio curato vacante dicitur primus iudex,& loco ordinarij ſubrogatus cuius iure vti licet. 43.1.36
Succedit in locum prioris iudicis. ibid.2.40
Poteſt facere ea omnia, quæ poterat primus iudex. ibid.41
Iudex ordinarius poteſt exemptos compellere ad Eccleſiæ reparationem appellatione & inhibitione non obſtantibus. 53.2.18

Index Rerum,

Iudex ex officio potest repellere calumnioſas exceptiones ad intricandum & procraſtinandum iudicium oppoſitas. 65.2.73

Idem de appellatione fruſtratoria. ibid.

Iudex ordinarius liberam facultatem & poteſtatem habet à iure prouidendi beneficia incompatibilia vacantia ipſo iure per pacificam poſſeſſionem ſecundi. 72.1.22

Iudex in declaratoria priuationis ipſo iure nihil noui agit, ſed actum in præteritum oſtendit. 76.2.70

Iudex non debet arbitrari in his, quæ ſunt à iure determinata. 99.1.61

Iudex ordinarius intra quatuor menſes currentes à tempore notitiæ vacationis tenetur mittere Sedi Apoſtolicæ fidem approbationis concurſus facti in Parochialibus vacantibus in menſibus Apoſtolicis. 103.1.103. & qua forma. ibid.

Inſtituens ad præſentationem patronorum quoquomodo fiat, ius patronatus agnoſcit, & ideo inſtitutio non eſt irrita, ex c. contempti iuris patro. 107.1.145

Inſtituens præſentatum à patrono, non dicitur contempſiſſe ius patronatus,& ideo inſtitutio non eſt nulla ipſo iure, ſed erit iniuſta reſpectu veri patroni. ibid.2.147

Præſentatum à maiori parte patronorum ſi non inſtituat, facit iniuſtitiam, non nullitatem. 108.1.153

Poteſt etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus apponere Vicarios perpetuos in beneficiis curatis vnitis dignitatibus, vel quibuſuis Eccleſiis,non obſtante appellatione, iuxta Concil.Trident.de reform.c.7.ſeſſ.7. 109.1.155

Non poteſt prætendere ius vniuerſale in beneficiis conſiſtorialibus Hiſpaniæ prout Rex,maximè quia horum beneficiorum genus reſeruatum eſt conſiſtorio Papæ. 140.2.140

Non eſt cogendus inſtituere præſentatum à Rege alio exiſtente in poſſeſſione per longum aut longiſſimum tempus, donec per executoriales conuincatur. 144.2.177

Iudex ſecularis poteſt cognoſcere, & terminare ſuper donatione iuris patronatus facta à laico, & ad illius implementum donatorem compellere. 146.1.195

Poteſt compellere promittentem donare ius patronatus,vt contractum adimpleat.ibid.2.196

Poterit cognoſcere de qualitatibus inhærentibus ipſi donationi iuris patronatus. ibid.197

Iudex ordinarius ſi nõ inſtituat præſentatum à Catholica maieſtate & interim cõquieſcat, aliter ab eius prouiſione & proceſſu appellationi interpoſitæ conſilium Cameræ deferendum declarabit. 147.2.206

Iudex ſuperior ad quem eſt appellatum ab ordinario recuſante inſtituere,iuſta tamen ex cauſa,nec poteſt inſtitutionem facere, nec ad faciendam ordinarium compellere. 148.2.215

Poteſt facere,quæ poterat inferior. 160.1.11

Iudex appellationis ſuccedit primo iudici tanquam confirmator,vel infirmator. 161.1.9

Iudex ſubrogatus repræſentat primum, & eius poteſtatem. ibid.10

Iudex ordinarius debet inquirere & ſcire conditionem eius,cui confert. 167.2.80

Iudex ſuperior ad quem beneficium deuoluitur,debet illud prouidere habenti qualitates à fundatore requiſitas. 168.1.88

Iudex in arbitrariis argui non poteſt, quia tunc Deum iudicem rei huius cognitorem habet. 190.2.30

Iudex ſi ex ſtatuto poteſt aliquem carceratum ſub fideiuſſoribus relaxare,ſi non fecerit, non appellatur. 192.2.50. Declara vt ibi.

Iudex delegans meram habet facultatem reuocandi iuriſdictionem delegatam. 193.1.52

Iudex cuius facultati & voluntati aliquid committitur, ſicut cogi non poteſt per ſuperiorem, ita nec appellatur ab illo. 194.1.63

Iudex negligens, à quo appellatum eſt, non poteſt reuocando grauamen reaſſumere iuriſdictionem. 195.1.71

Iudex deferens appellationi minimè deferendæ,abdicat à ſe omnem iuriſdictionem,& vltrà validè nequit procedere. 196.1.81

Non deferens appellationi legitimæ virtute regij decreti, aut aliàs, in proxima eſt cauſa attentandi,& vim inferendi. ibid.2.84

Iudex, ſi à denegante admittendam meam probationem, vel inſtrumenta non admittatur appellatio virtute decreti regij; poterit ad ſententiam diffinitiuam procedere. ibid.85

Iudex à quo inhibitus, non poteſt ſententiam notorij exequi. 205.1.64

Iudex Eccleſiaſticus vim non facit exequi capitula ſeparata ſententiæ, à quibus pars contra quem lata fuere non appellauit, cùm tranſeant in rem iudicatam. 208.2.15

Et quo decreti genere tunc vtatur ſenatus regius aditus per viam violentiæ. ibid.14.& 24

Iudex ſecularis iuſtè denegat ſuum auxilium petitum ab Eccleſiaſtico pro executione ſententiæ, quam per legitimam appellationem comperit eſſe ſuſpenſam, quã nolit admittere. 226.1.34

Iudex poteſt pendente appellatione ab interlocutoria merè procedere ante inhibitionem. 233.1.6

Iudex appellatione pendente ab interlocutoria habente damnum irreparabile, vel præiudicium, cauſæ principali ſuperſedere tenetur. ibid.7

Iudex non poteſt ſemel à ſe abdicatam iuriſdictionem per delationem reaſſumere. ibid.2.11

Etiam de conſenſu partium. ibid.12.contrarium. 57

Etiam ſi detulerit ſiue expreſsè, ſiue tacitè. ibid.13

Iudex à quo etiam poſt delationem poteſt præfigere terminum appellanti ad proſequendum ſiue incontinenti,ſiue ex interuallo. 234.1.19

Iudex nõ poteſt reuocare interlocutoriam qua eius finitur iuriſdictio, nec illam vlteriùs poteſt reaſſumere. 236.2.40

Quod procedit in iudice delegato declarante ſe iudicem incompetentem. ibid.41

Iudex ordinarius poteſt reuocare interlocutoriam, per quam eius finitur iuriſdictio, & de ratione. ibid.42

Inhibitus poteſt ea facere, quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis. 237.1.43

Delegatus non poteſt poſt delationem vlteriùs in cauſa ſe intromittere ante remiſſionem. ibid.43

Non poteſt reuocare interlocutoriam,qua ſe incompetentem declarauit. quod intellige ſuo motu proprio. ibid.48

Iudex qui detulit appellationi ab interlocutoria, poterit de conſenſu partium delationem reuocare. 238.1.57

Et etiam de ſolo conſenſu partis appellantis à delatione. ibid.58

Iudex

Iudex delegatus tenetur expresse declarare super desertione ante executionem. 240.2.81
Iudex potest causatiuè declarare super desertione,cùm declarat expediendo executoriales. ibid. 82
Iudex cautus sit, non pronuntiare super sententia exequenda, sed directò committat executionem executori,vt appellato euitetur. 255.1.91
Iudex delegatus nõ potest interpretari rescriptum, nisi quatenus eius verba patiuntur. 275.2.41
Iudex ad quem ab excessu est appellatum, non potest se intromittere super causa principali executionis,sed an sit excessus,vel non. 290.1.209
Iudex inordinatè procedens & extraiudicialiter, facit iniuriam, & vt priuatus committitur. 297.2.23
Quod obtinet in iudice incompetente procedente etiam seruato iuris ordine. ibid.24
Et etiam si competens nulliter non procedit. ibid.25
Iudex superior de excessu executionis cognoscens siue per viam querelæ, siue appellationis, non potest se intromittere in negotio principali, sed an sit excessus,vel non,dumtaxat. 298.1.33
Cogniturus de executore excedente ob non admissas legitimas exceptiones, non potest cognoscere de causa principali, sed dumtaxat an iure sint reiectæ, vel non. ibid.2.34
Cogniturus de appellatione à nullitate sententiæ,non potest cognoscere de iustitia aut iniustitia ipsius sententiæ. ibid.35
Cum non possit nisi super nullitate sententiæ in rem iudicatam transactæ adiri, non potest de iniustitia cognoscere, quia nullam acquirit iurisdictionem. ibid.36
Super excessu superior aditus nõ super simplici iniustitia,non poterit de ea cognoscere, cùm in libello contenta non sit. ibid.37
Iudex requisitus præstãdo auxilium facti petiti pro executione,non est qui grauat,& sic ad superiorem requirentis erit appellandum.399.2.47.redditur exemplum.
Requisitus pro executione sententiæ à iudice alterius territorij latæ dicitur delegatus & executor, & ad requirentem appellatur ab eius excessu. 300.1.51
Iudex quilibet siue ordinarius, siue delegatus, cognoscit an sua sit iurisdictio. 319.1.27
Iudex sicut appellatione pendente & eius termino non potest exequi, ita nec executionem committere, cuius defectus est particeps executor. 321.1.50
Iudex vim facit non deferens appellationi à commissione executionis sententiæ suspensæ per legitimam appellationem. ibid.55
Iudex requisitus an excedat non exequendo iuxta statutum iudicis requirentis. 323.1.65. remissiuè.
Re integra mortuo vel aliter finito officio requirentis,an possit nihilominus executionem facere. ibid.66
Iudex successor tenetur adimplere & exequi mandatum directum suo prædecessori. ibid.69
Iudex requisitus an possit cognoscere de dominio aut possessione rei super qua exceptio est facienda. ibid.2.73
Requisitus ad exequendum, dicitur nudus & merus executor. ibid.94
Requisitus pro executione sententiæ quas exceptiones admittat. 333.1.41
Requisitus pro executione executorialium dicitur merus executor. ibid.42
Requisitus pro executione cognoscit de omnibus exceptionibus modificatiuis, si coram iudice cognitæ non sint. ibid.43
Requisitus potest de dominio rei super qua est facienda executio,cognoscere etiam si sit merus. ibid.44
Iudex ordinarius qui in defectum iurisdictionis arbitri ferentis sententiam exequitur, dicitur mixtus executor, quia omnes exceptiones admittit & cognoscit. ibid.45
Iudex reiiciens probationem incõtinenti oblatam, ostendit suam iniquitatem contra opponentem exceptionem, cuius malitiæ præsumptio purgatur ex eo. 335.1.57
Tam in exceptionibus dilatoriis, quàm in peremptoriis. ibid.58
Et hoc casu appellatio statim operatur effectum suspensiuum & attentata. ibid.59
Iudex cùm non possideat per actum nullum, non transfert possessionem,licèt habeat animũ transferendi. 367.2.107
Iudex declarans actorem verum rei dominum, necessariò supponit à reo restituendam. 416.1.138
Iudex reseruans sibi taxare expensas, non potest taxare damna. 433.2.53
Et quid in contractibus an appellatione expensarum veniant damna. 434.1.54
Iudex si ponit manus ad connexa mandati,non dicitur excedere eius fines. 441.1.114
Iudex an possit condemnare reum ad vsuras decurrendas post sententiam ob moram debitoris. 447.1.10
Iudex potest condemnare ad pecuniam debitã cum interesse lucri cessantis, puta hodie ad rationem vigesimæ pendendæ, quandiu solutio satis differatur. 449.1.27
Iudex delegatus subrogatus loco alterius delegati potest sententiam prædecessoris interpretari ex verosimilibus coniecturis, apparentibus ex actis & processu, non autem ex mera voluntate. 458.1.9
Iudex non potest alterare & mutare sententiam,aut eius substantiam. 470.1.125
Iudex secularis licèt nõ possit directo clericum coram se litigantem compellere ad compromittendum, potest tamen causatiuè denegando illi audientiam. 488.1.32
Iudex laicus competens est de facto rei spirituali incidenti. 492.2.78
A se capto opponente esse clericum cognoscit ad effectum vt nullatenus differatur remissio. & de ratione. ibid.80
Iudex secularis potest cogere clericũ vt sibi ostendat ea, quæ est allegaturus coram Ecclesiastico, vt videat an sint concludentia, aliàs procedet. ibid.81
Eligens clericum vt depositarium, potest & ipse cognoscere vt depositum restituatur.493.1.90
Et quid actualiter cogere Martæ opinio refertur. ibid. & 105
Clericum deputans sequestrum, cognoscit de ipso restituendo. ibid.91
Iudex ecclesiasticus casu quo de laico cognoscere potest exequi, tamen non potest in illius bonis temporalibus. 494.1.99
Vltra ambitum Ecclesiæ & pertinentia ad spiritualia, nullum censetur habere territorium. ibid.1.101

Index Rerum,

Iudex laicus clericum à se depositarium, seu sequestrarium electum, potest compellere captis pignoribus ad restitutionem depositi & sequestri. 494.2.105

Casus plurimi remissiuè recẽsentur quibus iudex laicus contra clericos procedit, & actualiter exequitur in eorum temporalibus bonis, & compellit captis pignoribus. 495.1.106

Iudex secularis magis dicitur iudex causę quàm clerici, quando post delictum fraudulenter suscipit ordines. 196.2.121

Iudex Ecclesiasticus non potest inhibere executori laico exequenti clericum in temporalibus,in casibus quibus sententia à seculari lata virtualiter & ex natura causæ alitérve præiudicat clerico. 497.1.130

Iudex superior de appellatione ab excessu cognoscens non potest se intromittere in totius executionis reuocatione, cuius cognitio ad eum non est deuoluta,sed excessus dumtaxat. 504.2.211

Iudex delegatus postquã sententiam tulit, & semel fuit executus,eius expirat iurisdictio. 507.1.228

Si facta suæ sententiæ executione condemnatus statim rem vlteriùs occupet, potest suam sententiam iterum exequi. ibid.229

Iudicis officio pertinet reformare, quæ dolo aut malitia gesta sunt à parte lite pendente. 65.2.72

Iudicis ordinarij potestas in prouisione beneficij litigiosi suspensa est, quousque superstes euincatur, & executoriales effectum fortiantur, atque possessio auocata ab illo. 110.1.161

Eius prouisiones non nocent patrono. 131.1.28

Iudicis iniquitas inter procedendum quando arguitur ex inspectione processus detegitur.187.2.168

à Iudicis tarditate in ministrãdo iustitiam,vel illam negante licet appellare. 195.1.69

A cuius iudicis facto appelletur est attẽdendum, vt sciatur quis iudex pro repositione excessus & grauaminis sit adeundus. 299.1.41

Iudicis authoritas inordinatè procedentis non excusat à fructibus. 367.1.105

Iudicis factum dicitur factũ partis & quando. ibid. 2.109

Iudicis factum ritè & rectè procedentis dicitur factum partis. ibid.110

Iudicis menti magis quàm cortici verborum est inhærendum. 414.1.112

Iudici ordinario nõ est prohibita prouisio beneficij litigiosi cedente vel decedente collitigante in perpetuum, sed dumtaxat suspenditur eius potestas, donec litis declaretur euentus. 110.1.160

Iudici ordinario hodie ex motu proprio Pij V.præfixus est terminus duorum mensium, vt instituat præsentatum à patronis in Parochiali, aliter ad quem recurri potest. 148.1.209

Iudici ordinario non est appositus terminus ad instituendum vel confirmandum in beneficiis simplicibus,sed si id facere vel recuset, vel sit negligens,recurritur ad superiorem qui terminum illi præfigit,vt instituat,*&c.* ibid.211

Iudici exequenti violentiam in criminalibus potest licitè per vicinos,& consanguineos condemnati resisti. 199.1.5

Etiam in delictis enormibus, & atrocissimis, in quibus specialiter nõ est prohibita appellatio. ibid.6

Et etiam in crimine læsæ maiestatis, magis communiter resoluitur, cum declarationibus, remissiuè. ibid.7

Iudici à quo,an iudici ad quem pertineat rem iudicatam exequi, & executoriales expedire. 242.2. 104.remissiuè.

Iudici seculari eadem ratione qua sibi causæ cognitio in clericum pertinet,ita etiã executio in temporalibus. 494.1.97

Iudicem secularem casibus quibus potest cõtra clericum ferre sententiam, eam non posse exequi, sed ecclesiasticum ad eius instãtiam,qui teneant. ibid.2.92

Iudicem laicum posse sententiam à se latam contra clericum casibus quibus cognitio iure pertinet vel aliter, sententia ex natura causæ nocet clerico realiter in eius bona exequi, vt verior opinio resoluitur. ibid.96

à Iudice iurisdictionem exequente non permittitur appellare. 59.2.4

à Iudice ordinario procedente ad vlteriorem prouisionem beneficij, interim dum in Senatu regio de iure patronatus terminatur exceptio,appellationi emissæ erit deferendum. 144.1.176

à Iudice inordinato processu appellationi esse deferendum, etiam in iudiciis aliàs inappellabilibus. ibid.2.176

Iudice ordinario recusante instituere præsentatum à Catholica maiestate recurrentem ad consilium Cameræ pro secunda iussione, an & quãdo concedi vel denegari solet. 147.1.202

à Iudice Ecclesiastico recusante impartiri suũ brachium imploratum à iudice seculari appellari potest ad superiorem,vt illum compellat. 149.1.22

Iudice ordinario prouidẽte Parochialẽ quoad executionem eius iuxta Trid.nõ attenditur quo iure an institutionis, an meræ collationis, an confirmationis,& sic nec deuolutionis. 161.2.15

Iudice ordinario aliqua ratione differente executionem prouisionis Parochialis, si illam interim superior reuocet,& aliam ferat sententiam, poterit suam exequi, cùm vacans inueniat beneficium. 162.1.23

à Iudice habente arbitrium à lege, homine, seu statuto,appellari licere,qui teneant. 190.1.28

à Iudice cuius arbitrio aliquid committitur siue in ciuilibus,siue in criminalibus, qui teneant. ibid. 2.29

à Iudice, cuius arbitrio aliquid relinquitur, non licet appellari in paruis & leuibus, secus in grauibus,in quibus quis enormiter læsus est. 191.1.31

à Iudice habente liberum arbitrium, seu absolutum à lege,seu statuto,vel homine,nõ licet appellare. ibid.1.33

à Iudice cuius conscientiæ aliquid terminandum, seu faciendum committitur, appellationi emissæ non defertur. ibid.2.36

à Iudice,cuius conscientiæ aliquid committitur,appellatio est prohibita quoad suspensiuum effectum dumtaxat. ibid.38

à Iudice, cuius facultati & potestati aliquid faciendum relinquitur, non licet appellare. 192.2.49

à Iudice facultatem dispensandi habente, & id negante,non licet appellare. 193.1.51

à Iudice denegante id quod facere potest ex suo mero officio,appellari non valet. ibid.55

à Iudice non supplente de facto cùm possit,nec lædit,nec licet appellare. ibid.56

à Iudice negante id cuius facultati relinquitur,non appellatur,secus quando concedit,sed ex eo pars lædatur,

lædatur, quia tunc appellatur. 194.1.62
à Iudice faciente quod facere præcisè cogi & compelli poterit,non appellatur. ibid.64
à Iudice obtemperante literas requisitorias, & permittente executionem,cùm illis obtemperare teneatur,non appellatur. ibid.2.65
à Iudice nolēte adimplere iustas requisitorias, cùm possit per superiorem compelli, potest appellari. ibid.66
à Iudice ordinario recusante sine causa instituere præsentatum, vel confirmare electum, appellari licet, vel etiam superiorem adire per viam recursus. ibid.67
à Iudice ordinario negante licentiam iustam Rectori, vel alteri beneficiato, licita est appellatio. ibid.68
à Iudice denegante defensionem reo,prout aliis,appellatio licita est. 202.2.45
à Iudice reiiciente appellationem tanquam friuolam,si pars non appellet, videtur reiectioni consentire. 224.1.10
à Iudice reiiciente petitionem eius cui ius denegat audientiam, appellationi interpositæ non deferendum. ibid.2.16
à Iudice vt iuris executore procedente non licet appellare. 225.1.25
à Iudice priuante beneficio iuris communis,appellatio legitima iudicatur. 236.1.36
Vno iudice delegato deferente, altero non, an ille possit pœnitere. 239.1.63
Et an vno iudice delegato persistente in sua voluntate delationis,possit nō deferens in causa procedere. ibid.64. remissiuè.
Et quid quando vnus sine altero iuxta formam rescripti procedere potest. ibid.
à Iudice requisito excedēte in executione ad quem sit recurrendum & appellandum. 296.1.7. remissiuè.
à Iudice qui sententiam tulit exequente si appellatur, erit recurrendum ad ipsius superiorem. 299.1.42
à Iudice requisito exequente iure proprio grauante appellatur ad illius superiorem. 300.1.50
à Iudice Ecclesiastico cuius officiū imploratur pro executione lata à seculari,ad quem appellandum. ibid.2.52
à Iudice requisito pro executione sententiæ excedente mandatum, an ad requirentem vel superiorem requisiti sit ab excessu appellandum.304.1.49
à Iudice iussus vt domum exeat, si semel exiuit, & iterum redeat,non videtur exiisse. 507.2.238
Iudices curent vt si certam quantitatem ex processu deduxerint, exprimant in sententia ne liquidationem committant executoribus, quo euitabitur magnum dispendium partibus. 44.2.135
Iudices Ecclesiastici liberè possunt punire suos officiales laicos delinquentes in officiorum administratione. 81.2.11
Iudices ordinarij pares aut dispares vno deferente an alter possit procedere. 239.1.66
Iudices non debent recedere à verbis rescriptorum. 275.2.40
Iudices ordinarij non debent permittere executoribus Principis extra modum exequi & vatallos cedere. 296.2.15
Aduersùs ordinarios recusantes instituere præsentatum à Catholica maiestate attentè procedatur. 147.2.205
Duobus iudicibus procedentibus,alio non deferente, alio deferente, poterit ille, anteaquam ille deferat,iterum suam delationem reuocare. 238.2.62
Vide *Superior*.
Iudicium cuius sententia exequitur non obstante appellatione,non dicitur executiuum. 303.2.5
Iudicium agitatum cum Monacho constituto procuratore sine licentia superioris, non apposita exceptione an sit nullum. 341.1.130
Iudicium fundatum in principali de præsenti, potest extendi ad accessorium de futuro, prout in fructibus decurrendis. 449.1.29
in Iudicio possessorio, quo fit condemnatio ad interesse ob non facultatem rei restituendæ,admittitur appellatio. 181.2.87
in Iudicio summario agitur an debeatur, in executiuo quomodo soluatur. 303.2.3
In quolibet iudicio vbi rei aut personæ datur mutatio,noua citatio præcisa est,etiam si omnes necessariæ præcesserint. 304.2.10
In executiuo iudicio ex l. fin. C. de edicto diui Adri.non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem. 335.2.64
Executiua & summaria iudicia non admittunt exceptiones requirentes altiorem indaginem. 334.2.51
in Iudiciis notoriis pronuntiatio non est propriè sententia, sed quædam iuris executio. 204.1.55
in Iudiciis priuilegiatis,& similibus quod nō reperitur expresè concessum, censetur prohibitum. 388.1.173
in Iudiciis Ecclesiasticis ordinarius reponit excessum executoris ob maximam difficultatem adeundi superiorem. 298.1.30
Iuramentum sub cuius forma & præstatione lata fuit sententia,potest recipi appellatione pendente,ne scilicet probatio pereat. 12.1.67
Iuramentum sibi oblatum licitè recusat pars, quæ bene probauit. 65.1.67
Iurisdictio prorogata & augmentata non est diuersa à prima, sed eadem extensa, & de vtraque idem est iudicium. 19.2.28
Iurisdictio regia licèt vltra immemorialem præscribi non possit; tamen contra priuatum, cui illam rex donauit ex priuilegio,tempore ordinario præscribitur. 155.2.294
Iurisdictio non est suspensa quoad ea, quæ nō sunt in appellatione deducta, nec quoad personas in ea non comprehensas. 208.1.11
Quo casu interim gesta non dicuntur attentata. ibid.
Iurisdictio ordinarij an sit per commissionem executionis superiùs nouiter delegata, aut excitata, multum interest,quoad excessum. 282.1.107
Iurisdictionis defectus probatur ex inspectione processus. 95.2.27
Iurisdictionis tam delegatæ quàm ordinariæ defectus insanabilis nullitas est, & eius materia remissiuè. 114.2.211
Iurisdictionem ac potestatem nullus delegatus recipit ante literarum præsentationem & intimationem. 320.1.43
Auocata iurisdictione à delegante, intelligitur sublata ab eius delegato compulsore in partibus. 319.2.39
Ius potentiùs operatur in causa, quàm in causato. 20.2.32.& 317.1.12
Ius & iniuria opponuntur inuicem, quia ius neminem gratiat. 62.1.31

Index Rerum,

Ius habens ad poſſeſſionem rei per executoriales alteri reſtitutæ, poteſt contra hanc eo remedio agere. 365.2.92

Ius patronatus Eccleſiaſticum ex quibus acquiratur. 103.1.100

Ius patronatus Eccleſiaſticum vt dignius, trahit ad ſe ſeculare vt minus dignum, & pars Clerici trahit ad ſe partem laici. 104.1.111

Ius patronatus mixtum non cadit ſub generalibus reſeruationibus. ibid.114.& 127

Ius patronatus competens pluribus vt ſingulis,aut pluribus vt vniuerſis, quomodo conſideretur reſpectu vocum pluralitatis. 106. 2. 141. remiſſiuè.

Ius patronatus non amittitur per vſum. 131.1.30

Ius patronatus regium eſt Coronæ incorporatum, ac de regalibus, ac ideo niſi per immemoriale tempus acquiri poteſt. 141.1.148

Ius regium patronatus quando apparere dicatur. 142.2.164

Ius regium patronatus non tractatur coram ordinario, ſed in Conſilio ſupremo Cameræ. 144.1. 174

Ius patronatus regiæ Coronæ Hiſpaniæ quibus rationibus Regibus competat,recenſet lex partitæ. 149.2.224

Ius patronatus in antiquis ex quibus coniecturis & præſumptionibus probetur,remiſſiuè.153.2.266

Ius patronatus antiquum probatur ex epitaphiis & literis deſcriptis in lapidibus antiquis. 154.1. 275

Ius patronatus antiquum probatur ex antiquis annalibus. ibid.2.279

Ius regium patronatus donatum à Rege alicui perſonæ ſeu Eccleſiæ an retineat naturam regij patronatus. 155.1.288

Ius patronatus abſolutè donatum primæua natura variata regulatur iuxta naturam donatarij. ibid. 289

Ius patronatus originale laicali ſi aliquo titulo in Eccleſiam aut Eccleſiaſticam perſonã ſit tranſlatum, efficitur Eccleſiaſticum. ibid.2.290

Ius regium patronatus donatum non abſolutè ſed in feudum, cùm ſcilicet adhæret caſtro aut villæ infeudatæ, retinet naturam regij patronatus. 156.1.296

Ius patronatus an & quãdo in feudum vel emphyteuſim concedi poſſit, vide remiſſiuè. ibid.

Ius regium patronatus donatum Eccleſiæ efficitur Eccleſiaſticum. ibid.299

Ius patronatus alicuius comitatus annexi Epiſcopatui,eſt Eccleſiaſticum. & de ratione. ibid.300

Ius patronatus ſpectans ad prioratum erit Eccleſiaſticum. ibid.2.302

Et etiã ſi prioratus ſit iuris patronatus laici, vbi legitima redditur ratio. 156.2.303

Annexum ius patronatus quos pariat effectus. 440.1.109.remiſſiuè.

Ius præcipiens fieri executionem contractuum,non intelligitur de nullis & inualidis, cuius exceptio executionem rectè impedit. 94.2.21

Ius quærendũ faciliùs tollitur, quàm ius quæſitum. 140.1.139

Ius reale exigendi luctuoſam vbi præſcribitur,comprehendit omnes perſonas territorij, quibus ius illud applicari poteſt. 138.2.121

Ius reſeruatum eſt excluſum à ſententia & cõdemnatione. 359.2.105

Ius tertij ex cauſa executionis non eſt actus ſtans de per ſe,ſed dependẽs à iure creditoris.489.1.47

Ius vniuerſale prætendens in aliqua diœceſi probatis actibus particularibus aliquorum locorum,an manu teneatur in tota diœceſi. 139.2.131

Iuris executio non grauat. 60.2.13

Iuris patronatus regalis adminiſtratio, & cognitio non pertinet ad officiales Regis, ſed ad ipſum dumtaxat, ideo ſcientia officialium Regi nocere nõ poteſt in eius iuris patronatus præſcriptione. 130.2.22

ad Iuris patronatus regij præſcriptionem in vtroque principe ſpirituali, & temporali deficit intentio præſcribendi, & ſcientia, beneficium eſſe iuris patronatus regij, nec de eo fit in ſupplicationibus mentio. 131.1.32

Iuris regij patronatus beneficium cum ignoret illius qualitatem, prouidet ſummus Pontifex ex capite ampliſſimæ poteſtatis. ibid.32

Iuris patronatus annexi maioratui Hiſpaniæ quaſi poſſeſſio acquiritur ſucceſſori miniſterio legis regiæ,etiã ſine apprehenſione actuali.141.2.156

Iuris patronatus quaſi poſſeſſio non transfertur in tertium occupantem maioratum. ibid.157

Iuris regij patronatus cognitio tã ſuper poſſeſſione, quàm ſuper proprietate,cui pertinet. 146.1.188

Iuris patronatus tanquam ſpiritualibus annexi iudici Eccleſiaſtico ſpectat cognitio. ibid.1.189

Regij iuris patronatus cõtrouerſia tractatur coram Rege & eius conſilio Cameræ ſpecialiſſima ratione. ibid.190

Quod non ſolùm vſus Hiſpaniæ recipit, ſed & Regni Galliæ, Angliæ, Hungariæ, & Apuliæ. ibid.191

Iuris regij patronatus beneficio in alium ſtatum erecto, an ius patronatus retineatur, vel amittatur. 156.2.306

Iuri patronatus quando derogetur. 104. 1.115. remiſſiuè.

Iure canonico deficiente, recurrendum eſt ad leges & conſuetudines regni potiùs quàm ad Imperiales. 168.1.109

Iure communi vtens non præſcribit. 132.1.40

Iure deuoluto prouidens non officit patrono, niſi pro illa vice dumtaxat. ibid.41

Iure deuoluto prouiſio facienda eſt cum cauſæ cognitione, an lis finita ſit intra tempus, an ſcientia habita fuiſſet vacationis,& à quo tempore,& alia diſcutienda, ex quibus cauſatur deuolutio. 163.1.133

in Iure patronatus mixto vbi non concurrit Eccleſiæ fauor, ſed patroni dumtaxat, tunc qualitas laicalis prævalet Eccleſiaſticæ. 104.1.112

ex Iure patronatus vniuerſali conſeruato in parte priuilegij, retinetur ius in toto, & ad beneficia conſiſtorialia nouiter reperta diſcooperta extenſio fit. 140.2.143

in Iure regio patronatus non currit præſcriptio, imò in Camera Luſitana plura beneficia oblita eſſe recuperata,dicit Cauedus. 141.1.147

in Iure regio patronatus beneficiorum conſiſtorialium non poteſt dari immemoriale à tempore indultorum. ibid.149

de Iure regio patronatus ſi conſtat tempore regiæ præſentationis,vt dictum eſt,& ordinarius aliter conferat beneficium, prouiſio erit nulla, & appellationi eſſe deferendum, declarabitur in tribunali regio. 143.2.172

Iure regio patronatus eiecto poſſeſſor non eſt auocandus, nec præſentatus mittendus in poſſeſſionem,ſed omnimodo ſententia admittit ſupplicationem. 145.2.185

in

in Iure patronatu regio non currit præscriptio. 154. 2.281
Iure regio quando possit à possessoriis ordinariis appellari. 177.2.60
Vtente iure vniuersali ex priuilegio datur manutentio etiam in specie non possessa contra iuris assistentiam habentem, & etiam si possidenti ius commune resistat. 140.2.141
Iura loquentia de priuatione beneficij vacantis per adeptionem secundi incompatibilis iuxta verba, quibus vtuntur, respiciunt executionem & possessionis auocationem, prout est verbum (illico, absque moræ dispendio, *&c.*) & quæ ea sint iura plura explanantur. 73.1.36
Iura duo causata ex vna radice, vna ambo recisione tolluntur. 489.1.49

L

Laicus propter societatẽ Clerici non debet damnum pati, nec suum perdere priuilegium. 104.2.112
Laici omnes præsumuntur quandiu de contrario non ostenditur. 492.2.82
Latrones insignes, incitatores seditionum, vel duces factionum, non audiuntur appellantes. 201.1.28
Etiam si cõfessi tantùm sint, vel conuicti. ibid.29
Laudi executio non est facienda pendente reductione ad iudicem vt bonum virum, vt verior opinio resoluitur, & quot sint in hoc articulo. 188.1.10
Iure regio hæc opinio innouata est. ibid.2.11
Laudi executio fit si sit inter partes conuentum. ibid.12
Vel si sit ab aliquo statuto sic inductum. ibid.
Et de aliis limitationibus, remissiuè.
Legatum relictum pro sepultura dilationem non recipit, & propterea nec appellationem suspensiuam. 11.2.60
Legatum, quod dilationem nõ recipit, debetur anteaquam hæreditas adeatur. 12.1.61
Legatum non fuisse mandatum, nec relictum, probatur ex inspectione testamenti. 287.2.171
in Legato pro alimentis agitur iure actionis. 7.1.17
Tot sunt legata quot annuæ præstationes. 342.1.141
Legitimum dicitur, quod à lege recipitur, & approbatur. 328.2.2
Lex vbi aliquid fieri præcepit, iudex id faciens dicitur legis executor, à quo non est licita appellatio. 60.2.12
Quia tunc potiùs operatur lex, quàm homo, cuius est executor. ibid.
Lex vbi præcipit aliquid fieri, iam casus censetur decisus & determinatus per sententiam legalem, quo casu à legis dispositione videtur appellare, si à iudice vt legis executore appelletur. 61.1.17
Lex regia refertur qua reuocantur donationes iuris regij patronatus factæ per Regẽ Enricum & aliorum Regum. 157.2.319
Lex tollens appellationem confesso, intelligitur de spontè confitente. 200.1.14
Lex seu canon debet intelligi secundum rubricam, sub qua situata est. 273.1.14

Leges enucleatæ, ponderatæ.

L. qui id quod.ff.de donat. 8.1.29
L.4.tit.21.lib.4.recop. 44.1.48
L.11.tit.11.p.1. 52.1.5
L.1.§.si quis tutor.ff.quando appell.sit. 83.2.25
L.scire.15.ff.de excus.tut. ibid.
L.cùm in vna.§.tutor.ff.de appell. 84.1.28
L.1.C.si sæpius in integr.restit.post. 116.1.226
L.tempus.29 ff.de re iud. 162.1.21
Remedium l.fin.de edicto diui Adr. est executiuum. 169.2.124.& 364.1.79
L.vnic.C.si de moment.poss. 175.1.31.& seqq.
L.vnic.C.ne liceat tertiò prouocare. 215.2.70
L.quoniam nonnulli.C.de appell. 241.1.87
L.si contra.C.de appell.& l. fin.§.illud.C.de temp. appell. ibid.89
L.ab executione. C.quorum app.non recip. 274.1.21
L.regia tit.15.lib.3.ordi. 283.2.125
L.si longis.C.de execut.rei iud. 208.1.40
L.cùm fideicommiss.ff.de confess. 333.2.47
Remed. l. fin. C. de edict. diui Adri. proceditur summariè & executiuè, & exceptio requirens altiorem indaginem reseruatur petitorio. 335.2.61
Quod per interpretationem verborum probari desideratur, requirit altiorem indaginem, quæ reseruatur in remed. l.fin. ibid.62
L. peremptorias. C. sententiam rescindi non posse. an loquatur in peremptoriis modificationis. 337.1.74
L.quod in diem.§.citationem.ff. de compensat. expenditur. 337.2.84
L.1.C.de fideicommiss. 343.1.149
L. is à quo.ff.de rei vind. 362.1.69
L.1.§.si vir vxori.ff.de adq.poss. 367.1.106
L. ex diuers.36.§.vbi.ff.de rei vind. 415.2.131
L.eos.2.C.de vsur. rei iud. 450.2.41
L. Iulianus. 17.§.quod si dolo.ff.de rei vind. 437.1.78
L.furti.in pr.ff.de iis quib. vt indign. 451.2.44
L.eos.2.C. de vsur. ibid.45
L.ab executore.ff.de appell. 458.2.13
L.Paul.la 2. ff.de re iud. 470.1.126
Remedium l.2.C.de rescind. vend. licèt non detur in contractibus stricti iuris, locum tamen habet in stipulationibus adiectis super contractibus bonæ fidei. 8.2.33
L.Partitæ verba, ibi (*aunque lo contradigan,&c.*) ponderantur. 56.2.45
Libellus quo pater agit absque qualitate expressa legitimi administratoris, sustinetur si ex litis discursu appareat quo iure sit actum. 388.2.285
Maximè vbi proceditur attentata veritate & sublatis formulis. 389.1.286
Libellus generalis licèt non admittatur, potest tamen ex discursu constare qua actione sit expertum. 390.1.300
Libera facultas dici non potest, quæ ab alio dependentiam habet. 72.2.24
Liberam facultatem prouidendi beneficium vacans ipso iure per adeptionem secundi cùm per ius accipiat ordinarius, debet intelligi appellatione non obstante. 73.1.34
Liberum arbitrium ex quibus verbis, & clausulis datum iudici intelligatur. 191.2.34.remissiuè.
Liberè, dictio idem importat quod sine alterius consilio, consensu, interuentu, requisitione, seu interuentione. 72.2.24
Importat voluntatem absolutam. ibid.25
Denotat potestatẽ liberam in faciente sua sponte, & alterius voluntate non requisita. ibid.26
Vbi apponitur, impedit appellationem, quia idem importat, quod appellatione & præscri-

Index Rerum,

ptione non obſtante. ibid.27
Nec iure,nec ratione, nec æquitate aliqua regulatur. 73.1.31
Vbi eſt appoſita, intelligitur ſublata omnis contradictio, & impedimentum. ibid.33
Sine contradictione actum celebrat, qui poteſt facere liberè. ibid.35
Libri antiqui probant,quando eis communiter creditur, vel ſunt in loco,vbi dumtaxat ſeruatur authentiæ ſcripturæ. 555.1.282
Licium quod eſt fieri ante appellationem, & poſt illam fieri poteſt. 60.2.16
Limites territorij egredi, & terminos iuriſdictionis ampliare,idem eſt. 277.2.60
Liquidatio incidens in executionem eſt pars ipſius, cuius ſubſtantiam & naturam non mutat. 274.2.28
Liquidatio in executionem incidens non inducit nouum grauamen, ſed continet declarationem interpretatiuam, ceſſante exceſſu. ibid.29
Liquidatio pertinentiarum præcedente condemnatione vniuerſali,dicitur declaratio interpretatiua non augens nec minuens condemnationem. 429.2.11.13.& 17
Liquidatio quæ non mutat ſubſtantiam rei iudicatæ,non inducit nouum grauamen. ibid.17
Liquidatio tunc non mutat ſubſtantiam condemnationis, quando continet declarationem interpretatiuam, non augentem nec minuentem, ſeu variantem ſubſtantiam eius. ibid.18
Liquidatio quæ ſub generalitate verborum ſententiæ nec virtualiter, nec viſibiliter comprehenditur, rectè conuenit definitioni exceſſus, & ideo à tali exceſſiua liquidatione licet appellare. 431.1.32
Exceſſiua dicetur liquidatio ſi executor ordinem omiſerit liquidationis,admittens exceptiones reiiciendas,& reiiciens admittẽdas. 434.1.57
Liquidatio in executione facienda eſt per antiqua acta & teſtes,ne detur periculum ſubornationis. 442.2.133
Liquidationis iudicium habet ſe vt incidẽs ad ſententiam,& eius naturam aſſumit, ac pariter executioni mandatur. 417.2.148
Liquidationis in executione per quæ fiat probatio, & ea ſummariè non ſeruato ordine iudicij ordinarij, vbi nec requiritur libellus, nec litis conteſtatio. 435.1.64
Liquidationis probatio ſuper pertinentiis, damnis, aut fructibus, &c. fit per interrogatorios aduocati. ibid.2.65
ad Liquidationem faciendam ſuper pertinẽtiis, &c. tam actorem quàm reum executor tenetur admittere. 436.1.68
à Liquidatione fructuum, damnorum, pertinentiarum,&c. virtute rei iudicatæ aut inſtrumẽti guarentigiati appellationi non eſt deferendum. 430.2.28
à Liquidatione executoris vigore executorialium non admittitur appellatio, ſed iterum executori cauſa remittitur vt illam peragat. ibid.29
Ab exceſſiua fructuum,damnorum, &c. liquidatione & taxatione facta per executorem admittitur appellatio ſuſpenſiua. 431.2.35
Quod declara vt ibid.36
in Liquidatione excedit executor ſi ſub liquidatione expenſarum liquidet etiam damna. 433.2.52
in Liquidatione excedet executor ſi ad illam faciendam non citet condemnatum. 435.1.62
ad Liquidationes probandas executor tenetur terminum aſſignare de ſtylo Rotæ, intra quem ſi non fiant,poteſt ad executionem procedere. 436.1.69
à Liquidationibus incidentibus in executorialem executione non appellatur. 274.2.30.remiſſiue.
Lis ſuper reformatione aut nullitate pẽſionis etiam ſi pendat coram ordinario abſque commiſſione, vel cum ea, etiam abſque dicta clauſula præſeruatiua, adhuc talis exceptio non impedit executionem penſionis. 33.1.44
Etiam ſi ordinarius hoc caſu executorem inhibuiſſet,quia cùm ſit inferior nõ poteſt. ibid.45
Lis cenſetur derelicta per ſilentium decennij concurrente non bono iure negligentis, non in omnibus cauſis,ſed in beneficialibus tantùm, & qua ratione. 260.2.17
Lis perit triennio iure ciuili, & tamen non ius exequendi, cùm triginta annorum lapſum deſideret. 261.2.28
Lis eſt initianda cum eo, cui ſententia non officit. 278.1.68
Lis agitur cum legitimo contradictore, ſi tractatur cum eo, qui primum locum obtinet defentionis à quo cæterorum ius deriuatur ſecundariò. 391.1.311
Lis non dicitur finita per rem iudicatam,donec exequantur executoriales, & poſſeſſio apprehendatur. 508.2.210
Quod procedit in ſententia lata contra poſſeſſorem maioratus, feudi,fideicommiſſi, & perpetuitatis, vt lata contra primum vocatum cæteris ſucceſſoribus noceat. ibid.2.312
Litis conteſtatio vbi non requiritur, primus actus ſubſecutus habet vim litis cõteſtationis. 262.1.55
Quod procedit in via executiua. ibid.56
Citandus eſt Epiſcopus aut patronus, & ab eiſdem prouiſus ad litem ſuper ſpolio. 145.2.184
Lite mota inter Epiſcopum & patronum, vincente patrono, prouiſus ab ordinario remoueri poteſt. ibid.1.181
Lite vertente inter Regem & alium patronum putatiuum exiſtente in quaſi poſſeſſione vincente Rege, præſentatus à putatiuo patrono amouendus eſt:& de ratione. ibid.182
Lite pendente inter patronos electores aut collectores ſuper poſſeſſione, vincens declaratur verus poſſeſſor, & ideo ab aduerſario præſentatus ſeu electus erit indiſtinctè remouendus.ibid.183
Lite mota inter Epiſcopum & patronos interim dum lis terminatur, Epiſcopus apponit œconomum. 166.2.68
Lite cœpta per citationem aut executoris miſſionem,incepta præſcriptio interrumpitur, non tamen perpetuatur actio, quæ de nouo initianda eſt. 263.2.48
Lite cœpta per litis conteſtationem, non ſolùm interrumpitur præſcriptio, ſed perpetuatur actio in 40.annos, etiam ſi decem tantùm ſufficiant ad actionis præſcriptionem. 264.1.49
Lite mota contra plures pro portione ſententia lata contra vnum non nocet aliis non nominatis qui intelliguntur omiſſi. 359.2.52
Lite mota contra emphyteutam de iure ſpectante iuri domini,in illum laudatum & comparentem iudicium transfertur. 370.2.134
Lite pendente inter creditorem & debitorem,ſi iſte rem in ſolutum dederit alteri tertio creditori, ſententia inter illos lata in hunc an poſſit exequi contra tertium creditorem pro auocanda re. 375.2.172

Finem

Finem nunquam assequerentur lites, si ab executorialium expeditione daretur appellatio. 249.2.29
Litigans si moriatur, noua citatio cum relatione status litis in successorem est necessaria, aliàs corruit iudicium. 114.1.209
Litigij vitium in beneficiis contrahitur. 377.2.184
Litigij vitium omnes etiam ecclesiasticos ligat. 193.2.94
Litigiosa res non potest per alienationem mutare statum & ordinem iudicij, nec potest litis cursus impediri. 375.1.170
Litigiosum non dicitur beneficium, nec lis super eo pendere, quando esset dumtaxat mota super possessione, tunc enim sola possessio litigiosa est. 110.2.166
Litigiosum non dicitur beneficium, quando super eo vt vnito tantùm lis vertitur. ibid.167
Litigiosum non dicitur beneficium, quando agitur super priuatione beneficiati, nisi agens de priuatione sibi simul petat adiudicari. ibid.168
Literæ Apostolicæ ob eius reuerentiam habent executionem paratam, quæ non suspenditur per appellationem. 29.2.6
Literæ reseruationis pensionis de stylo Curiæ regulantur iuxta naturam literarum beneficialium. 34.1.56
Literarum Apostolicarum virtute proceditur executiuè contra titulatum tam ob earum reuerentiam, quàm ob obligationem cameralem, quæ in eis fieri assolet. 29.2.9
Locatio per Ecclesiam facta vltra nouem annos, nec in tempore permissio sustinetur. 503.2.203
Luctuosam præscribens ratione iurisdictionis, sufficit, illam percepisse ab aliquibus vasallis, vt contra omnes intelligatur. 138.2.120

M

Maior pars prædominãs attenditur. 105.1.125
Maioratus bona præscribũtur per tempus immemoriale. 141.2.151.declara vt à num.282
Maioratus mortuo possessore tertius occupans bona nec habet possessionem ciuilem, nec naturalem, sed solam detẽtionem. ibid.154.adeò vt non possit præscribere. ibid.
Maioratus bona non præscribuntur etiam per centum annos, vbi apparet euidenter de eorum principio, esse maioratus. 155.1.283
Mandatum factum à Prælato vel Rectore Ecclesiæ in his, quæ spectant ad ipsam Ecclesiam, finitur morte Prælati, aut Rectoris, etiam lite cœpta in vita illorum. 117.2.239
Mandatum insertum de verbo ad verbum in sententia aliisve actibus iudicialibus, fidem facit, sicut ipsum originale. 252.1.59
Insertam per relationem & enuntiationem notarij non de verbo ad verbum, non probat, si negetur. ibid.2.60
Etiam si Notarius atteſtetur, se vidisse, & legisse. ibid.61
Et etiam si dicat, vt constat ex instrumento per me fieri rogatum confecto. ibid.
Mandatum iurisdictionis & mandatum ad lites æquiparantur, & de vno ad aliud arguitur. 283.1.120
Mandatum vtrumque litis, & iurisdictionis est stricti iuris, in quo non veniunt nisi expressa. ibid.121
Mandatum quem non habere, seu potestatem iudicandi, seu ordinem non fuisse seruatum, & similia, probatur per actorũ inspectionem. 288.1.175
Quod in eisdem actis non apparet, dicitur non adesse. ibid.176
Mandatum regulariter debet exhiberi. ibid.177
Mandatum Papæ iniustum potest executor non exequi, sed rescribere, & secundam iussionem expectare. 321.2.58
Etiam si mandatum contineat excommunicationem. ibid.
Mandatum ex causa necessaria (prout est executio commissa) non expirat morte mandantis. 323.1.70
Mandatum quibus casibus non expiret morte mandantis re integra. ibd.2.71.remissiuè.
Mandatum vbi est certum & limitatum, quia probabiliter excedit executor, est nullum ab eo gestum. 407.1.17
Mandatum vt sit limitatum ad incertum liquidandum, propter probabilem dubitationem excessus liquidationis, tangit iniustitiam, non excessum, vt in exemplis. ibid.18
Mandatum limitatum in incerto non causat excessum, sed grauamen, vt in exemplo appositio. 430.1.27
Mandatum ad actum extraiudicialem extenditur ad iudicium occasione illius actus. 439.1.95
Mandatum iudicis relaxatum vltra summam debitam, in totum est nullum, & reuocatur. 503.1.196
Mandatum relaxatum partim ex causa falsa, partim ex vera, in totum est nullum, etiam pro summa debita ratione indiuiduitatis. ibid.197
Relaxatum pro maiori summa, sustinetur etiam in excessu, si creditor eo tempore creditor sit, æquali aut maiori summa, quàm sit excessus mandati. 509.2.262
Mandati defectus probatur ex actorum inspectione, & impedit executionem etiam trium conformium. 95.2.29
Mandati & legitimationis personarũ defectus nullam reddit sententiam. 114.2.212
Tenor mandati via est & lucerna executoris. 277.1.53
Mandati forma diligenter attendenda est. 473.1.10
à Mandato de euacuando domum, seu vt dicunt de sfractando, an liceat appellare. 184.2.121
pro Mandato non præsumitur nisi quatenus ex eius inspectione appareat. 288.1.177
Mandata regia, vulgò (prouisiones ordinariæ) dictæ, quibus vtuntur suprema tribunalia, non recipiunt supplicationem, quia partibus inuitis expediuntur, executione legis ita disponentis. 62.1.34
Manutentio denegatur quandiu apparet de titulo inualido. 140.1.138
Maritus qui vt legitimus vxoris administrator potuit cõparere, si vt procurator agit absque mandato, corruunt acta, nec sustinentur illa via qua potuit agere. 387.2.270
Quod procedit etiam in coniuncta persona. ibid.271
Maritus potest pro vxore agere sine mandato, & cautione de rato in bonis paraphernalibus, in cęteris cum cautione, in dotalibus liberè. ibid.272
Maritus censetur habere mãdatum ad administranda bona paraphernalia. ibid.273.& de alio simili casu. ibid.
Materia delinquentis reperti in flagranti, remissiuè. 205.1.67
Matrimonij quæstio si incidat, & remittat laicus iudici

dici Ecclesiastico, poterit hanc remissionem iterum reuocare. 237.1.47
Matrix Ecclesia, ad quam simplex diruta erit facienda translatio, dicitur Ecclesia Parochialis. 54.2.28
Matrix Ecclesia, vt Parochialis tranferatur, erit Ecclesia Cathedralis. ibid.
Medicus promittens curare infirmum, si curet, & illico reincidat ægrotus, non videtur curasse à primo morbo, secus si ex lógo interuallo. 507.2.239
Medium participat à iuribus extremorum, & probatis extremis medium probatum remanet. 255.2.94
Quod procedit, quando medium habet coniunctionem cum extremis. 256.1.95
Medium eiusdem præsumitur naturæ & conditionis, cuius sunt extrema. ibid.96
Medium declaratur ex præcedétibus, & subsequentibus. ibid.97
Meliramenta priùs debet soluere executor, si de priùs soluendis mentio fiat in sententia, quam attendere debet. 476.2.55
Melioramenta si respiciant ius vniuersale, puta hæreditatem, ad quam restituendam quis est condẽnatus, an vna res pro alia retineatur. 578.1.67
Et quid hoc casu, quando melioramenta de facili non possunt liquidari, an omnia bona sint relaxanda sub fideiussore. ibid.68
Melioramenta opponens si non liquidet intra terminum sibi assignatum, proceditur ad executionem, ne sit in eius potestate illam retardare. 478.1.70
Mentio semper debet præcedere compulsionem. 309.1.46
Mercedis causa non recipit appellationem suspensiuam. 235.1.25
pro Mercede conuentus si opponat, petentem esse diuitem, ac constet; cessabit priuilegium appellationis, imò admittitur quoad vtrumque effectum. 25.2.89
Minor summa naturaliter inest maiori. 221.1.62
Minore restituto per sententiam aduersus venditionem, cuius causa vectigal soluit, sententia officit publicano. 488.2.36
Missio in possessionem vtilis dominij duntaxat fit ob contumaciam emphyteutæ. 371.1.138
Monachi quando ad hanc Vicariam perpetuam nominari possunt per Abbatem, cuius monasterio vnita est Parochialis. 109.2.158
Monetæ falsæ crimine damnatus etiam conuictus tantùm, vel confessus non auditur appellans. 201.2.30
Monitio semper requiritur, si sumus in facto negatiuo vt incurratur pœna. 452.1.50
Monitus intra quod tempus tenetur adimplere. 309.1.47. remissiuè.
Moram aut dilationem vbi res non recipit, appellatio sublata intelligitur. 73.1.37
Munera, & malignantium persuasio executorem diuertere, & declinare faciunt à tenore mandati. 277.1.54
Plura ad id sacræ Scripturæ loca adducuntur in comprobationem. ibid.

N

NEgatiua coarctata ad certam scripturam per illius inspectionem probatur, quia quod ibi non reperitur expressum, præsumitur nó factum. 287.2.170
Negatiua, aliquem non esse talem prout asseritur, probatur per inspectionen actorum. 288.1.172
ob *Negligentiam*, & tarditatem iudicis superior adiri potest per viam querelæ. 195.1.72
Nemo plus iuris in alium transfert, quàm ipsi competat. 319.2.38
Nominatus seu præsentatus ab vniuersitatibus & Collegiis generalium studiorum nó tenetur examen subire in beneficio simplici. 112.1.186
Notarius condemnatus crimine falsi, duntaxat intelligitur priuatus officij vsu & exercitio. 409.2.71
Notario delinquente extra officium, requiritur expressa priuatio officij, & cur. 409.2.72
Notarium semel electum per iudicem ad aliquod negotium, non poterit iudex sine causa remouere vsque ad finem ipsius negotij. 82.1.14
Notarij Ecclesiastici etiam Apostolici imperiti, aut delinquẽtes reperti possunt per ordinarium perpetuò vel ad tempus suspendi ab officio, non obstante appellatione. 80.2.2
Notariis duobus electis si vnus cœperit acta alicuius negotij scribere, alius deinceps non poterit se intromittere, nisi impedito primo. 82.1.15
Notoria iniustitia tunc impediet executionem sententiæ quando euidenter ex actis apparet, sufficiet tamen qualis qualis offuscatio ad tollendam illius notorietatem. 96.2.34
Notorium licet releuet ab onere probandi, non tamen ab onere proponendi & allegandi. 203.1.48
Notorium nõ requirit diffinitiuam sententiam, sed ipsum est sententia desiderans executionem. 203.1.50
Notorium esse reo negante, procedẽdum est ad declaratoriam interlocutoriam formato iudicio, aliter non fiet executio. 203.1.51
Notorium an requirat libellum, & litis contestationem, & an citationem, remissiuè. ibid.2.52
Notorium quotuplex sit, iuris, aut facti permanentis, vel transeuntis, seu momentanei, & quid manifestum, & de singulorum attributis, & quomodo cognoscatur, & in quibus casibus verificetur, & de aliis pluribus. ibid.53. remissiuè.
Notorium admittit appellationem, quando in ea exprimitur causa rationabilis offuscãs notorium. 204.2.60
Notorium aut manifestum vbi est, appellationem esse nullam & non recipiendam, potest iudex licitè in causa procedere non obstante appellatione. 225.2.41
Secus si simus in dubio, quia tunc regulæ generali est standum, dum de casu exceptio non apparet. 227.1.42
Notorij probatio quando & quibus casibus requiratur, & de qualitatibus & requisitis huius probationis, aut quid concludere & continere debeat. 203.1.49. remissiuè.
Notorij sententia, vt impediat appellationem, debet ferri cum expresso suppositio notorij, & eius facta mentione, non alias. 204.1.56
in Notoriis quando sit licita appellatio. ibid.2.62. & seqq remissiuè.
Notorie vbi constat, quem esse priuatum beneficio ipso iure, vel quando in sententia declaratoria possessor vocatus fuit, aut etiam in collatione vacantis beneficij, ipso iure possessio auocari potest à detentatore absque alia citatione. 71.2.15
Et ita procedunt Doctores indistinctè tenentes, posse à possessore primi beneficij incompatibilis amoueri. ibid.

de

de *Nouo* quid fieri non ſufficit, niſi denuo pars grauetur, & ideo non appellat. 430.1.25
Quod cõtingit ex cauſa de præterito, ad primam cauſam de præterito referendum eſt. ibid.26
Nullitas quæ verſatur circa extrinſeca gratiæ penſionis (prout in exemplis quæ apponuntur) non impedit executionem, ſed reſeruatur iudicio ordinario. 33.1.52
Nullitas quæ verſatur circa intrinſeca gratiæ, nempe circa ſurreptionem, vel obreptionem & ſimilia, legitima exceptio eſt ad impediendam executionem penſionis. ibid.54
Nullitas aut euidens iniquitas apparens ex actorum inſpectione dicitur eſſe in promptu, & notoriè conſtare. 92.1.2.& 34
Nullitas notoria patens ex actis impedit executionem trium conformium. 94.2.22
Nullitas notoria in genere ſumpta diuiditur in tres ſpecies. 95.1.24
Nullitas notoria & manifeſta patens ex actis impedit trium conformium executionem, non tamen alia probatio, etiam in continenti hoc caſu releuans eſt. ibid.2.26
Nullitas apparens ex facie ſententiæ magis quàm alia quæuis dicitur notoria. ibid.30
Nullitas proueniens tam ex non ſeruatis terminis ſubſtantialibus, quàm ex aliis concernentibus ſubſtantiam iudicij, & ob non ſeruatam formam ſtatuti requiſitam ad actum, impedit executionem. 96.1.32
Nullitas requirens altiorem indaginem, quia nec conſtat ex actis, nec in continenti eius probatio offertur, impedit executionem irretractabilem. ibid.33
Nullitas velata, quæ poteſt habere dubitationem & diſputationem, non eſt notoria, nec impedit executionem trium conformium. 97.1.38
Nullitas non principaliter, ſed per viam appellationis propoſita, appellationis naturam aſſumit, & cauſat attentata. 116.2.233
Nullitas ſententiæ triginta annis durat. 282.2.115
Nullitas ex defectu mandati quandocumque etiam poſt mille annos poteſt proponi. 283.1.122
Et idem de nullitate proueniente ex defectu iuriſdictionis. ibid.125
Dummodo nullitas calumniosè non ſit propoſita, aut ex cauſa euidenter improbabili. ibid.
Quæ doctrina procedit in attentatis abſque diſtinctione, an appellatio ſit compatibilis vel incompatibilis. 284.1.132
Nullitas de per ſe propoſita ſiue principaliter aut incidenter, non ſuſpendit executionem ſententiæ. 292.2.230
Et idem de nullitate per viam querelæ propoſita. ibid.231
Nullitas deducta per viam exceptionis non ſuſpendit executionem. ibid.232
Limitatur in nullitate euidenti ex actis ex defectu iuriſdictionis, necnon ſententiæ irretractabilis. 293.1.233
Nullitas nulla maior, quàm quod ſit extra poteſtatem. 316.2.3
Nullitas quæ inficit poſſeſſionem cuius virtute quis non vult impedire executionem, attenditur ne ſuſpendatur. 379.1.202
Nullitas reſpiciens titulum, & iuſtitiam principalis oppoſitoris, reſpicit peritorium cui reſeruatur. ibid.2.203
Nullitas quæ inficit titulum & poſſeſſionem, obſtat tertio ſe opponenti executioni ratione ſuæ poſſeſſionis. 380.2.213.& ſeqq.
Nullitas cadit in peruerſione ordinis vnius cauſæ ad ſeipſam, & ideo executionem non meretur. 474.1.22
Nullitas inſtrumenti reddit probationem nullam, quo non poteſt dici de obligatione conſtare. 476.1.51
Nullitatis effectus deductæ per viam appellationis. 293.2.241
A reiectione exceptionis oppoſitæ nullitatis euidentis ex actis, ſi non appelletur, iterum poſtea opponi non poteſt. ibid.245
de Nullitate perpetuò agi poteſt in cauſis, quibus vertitur animæ periculum. 283.1.116
Agenti de nullitate ſententiæ etiam ſuccumbenti non currit terminus ad appellandum ab ea propter iniuſtitiam. 284.1.131
de Nullitate dicere, & adire per viam querelæ, paria ſunt. 293.1.235
ad Nullitates reddentes iudicium nullum tam in temporalibus quàm in beneficialibus qui videndi. 114.2.213
Quod nullum eſt, effectum non ſortitur. 93.1.11
Nuntius qui exequitur prout in mandato, non eſt qui grauat, ſed mandans cui exceſſus & grauamen attribuitur. 299.2.44
Quod procedit quando appellatur ſpecificè à facto iudicis committentis, non ſimpliciter à facto executoris & nuntij. ibid.45
Nuntius vt mittat aliquem in poſſeſſionem, iudice mandante mortuo poteſt mandatum exequi. 323.1.67
Nuntius excedit qui habet in mandatis vt me ponat in poſſeſſione vnius rei, & ipſe me ponat in poſſeſſione alterius. 203.1.15
Nuntij reuerẽdiſſimi iuriſdictio ſolet declinari, volentis cognoſcere de iure patronatus regio, aliter autem appellatio decernitur per Conſilium Cameræ legitima, vimque fieri & reponi. 149.1.222
Nuntio exequente prout in mandato, erit recurrendum ad mandãtis ſuperiorem, & de ratione. 295.2.6
à Nuntio iudicis exequentis, adimplente tamẽ mandatum limitatum, non ad mandantem, ſed ad eius ſuperiorem appellatur. 299.2.43

O

Obligatio redditus annui ſi eſt vnica, pro omnibus præſtationibus futuris, vnica præſcriptio ſufficit pro tota obligatione. 341.2.136
Obligatio ſi eſt vnica pro omnibus annuis præſtationibus, exceptio ſemel oppoſita & reiecta in executione vnius præſtationis, non obſtabit creditori in aliis. 342.1.142
Obligatio guarentigia rem tradere mittitur executioni, & ſtatim mittitur in poſſeſſionem donatarius obligato poſſidente etiam non citato. 358.2.37. & de effectibus clauſulæ iuſtificatiuæ in poſſeſſionis traditione appoſitæ. ibid.remiſſiuè.
Obligatio originalis licèt ſit concepta in ſolidum, ea tamen quæ oritur ex ſententia, eſt pro rata ſecundùm iuris diſpoſitionem. 469.1.115
Obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit, etiam ſi res redierit ad priorem ſtatum. 505.2.219
Obligationes ſingulæ ſi oriantur pro ſingulis præſtationibus annuis, tot præſcriptiones ſunt neceſſariæ, ita vt vnica pro omnibus non ſufficiat. 341.2.139
Obligationes ſi tot ſint quot annuæ præſtationes, ſententiæ

sententia pro prima pagha non parat plenum præiudicium in sequentibus. 342.2.144

Obligatus ad factum licet ante sententiam liberetur præstando interesse, non tamen post illam, quia obligat præcise. 328.2.43

Obligatus vigore instrumenti ad rem & interesse, si duntaxat sit condemnatus ad rem, clausula parito iudicato, non operatur respectu interesse non expressi. 501.2.176

Si ex sexdecim obligatis insolidum quatuor tantùm conuenti simpliciter condemnentur pro rata, cõdemnati intelliguntur habito respectu ad omnes obligatos, non ad solos condemnatos. 469.2.120.& cur.ibid.121

Quod fallit nisi iudex habuerit respectum ad libellum quo inferatum fuerit omnes condemnari, in solidum omnes condemnati intelliguntur. ibid.122

contra *Occupantem* rem lite pendente quando non possit fieri executio, remissiuè. 375.1.171. & an conuentus iure proprio possit rem alienare ex alio nouiter acquisito, puta hereditatis. ibid.

OEconomus an assignandus ab Episcopo durante lite inter patronos, vel in totum queat beneficium prouidere. 22.1.52.remissiuè.

OEconomi deputatio, sicut & eius congruæ assignatio impeditur per appellationem sequentem. ibid 2.56

Officium iudicis cùm concurrit cum actione, quando per illud vberiùs consulitur agenti atque aliquid addatur actioni. 9.2.42

Ab iniusta denegatione officij implorati licet appellare. 194.1.61

A suspensione vel priuatione officij & lata in syndicatu an sit licita appellatio. 202.2.43.remissiuè.

Officij priuationis pœna si incurratur ipso iure, sufficit delicti declaratio, vt priuatio subintelligatur. 409.2.73

Officio iudicis mercenario quod potest exercere motu proprio, quando aliquid committitur, ab illud negante appellatur. 193.2.57

Secus de officio iudicis nobili, quod deseruit actioni propositæ, & de vtriusque exemplis. ibid.58

Officia & beneficia ad nutum amobilia, quando sine causa possint tolli. 82.1.13.remissiuè.

Officialis delinquens extra officium captus ab vna Curia remittitur ex vrbanitate ad Curiam superiorem, cuius est delinquens ipse. 81.1.7

Officialis suspensus vel priuatus officij administratione in Syndicatu pœna exequitur appellatione non obstante. ibid.2.9

Officiales ad nutum amobiles, non possunt absque causa amoueri. 23.2.62

Officiales minores vt Alguazeli incorrigibiles excessus committentes, possunt ab eorum iudice statim expelli, & manumitti sine lite, & appellatione, sed liberè. 81.1.5

Officialibus tunc prohibita est appellatio, quando condemnantur pro delicto commisso in administratione officij sui, & à proprio iudice. ibid.6

Omissum intelligitur quidquid in condemnatione non fit expressum. 360.1.54.& 412.2.100

Omissum seu non expressum in sententia habetur pro omisso. 469.1.116

Opinio Hieronymi Gonz. & Gratia. reprobatur, dicentium, dictiones (mox, statim, confestim, illico) & similia, non excludere appellationem. 74.1.41

Oppone nõ potest aliquid, etiam per viam replicationis contra dispositionem continentem clausulam (sublata) 135.1.81

Opposita exceptione super impotentia appellandi, debet adhiberi cautæ cognitio ex inspectione actorum. 228.1.55

Oppositio & offuscatio etiam si contineat iuris subtilitatem tollit notorietatem nullitatis ex actis resultantem. 97.1.37

Oppositiones per tertium executioni sententiæ, seu instrumenti guarentigiati parificantur à iure. 397.1.363

Oppositor si sit clericus, & altera pars petẽs sententiæ executionem similiter, remittenda est executio ecclesiastico. 373.1.151

Quatuor proponuntur conclusiones ad quas tertij oppositoris iura reducuntur, quibus cognoscitur quãdo possit impedire executionem vel non. 360.1.56.& seqq.

Oppositori quantumcumque docto etiam notoriè non potest conferri beneficium Parochiale absque concursu, quem ipse subire tenetur. 100.2.78

Oppositores post viginti dies, & intra terminum excessiuum & prorogatum per Episcopum, nec sunt legitimi oppositores, nec ad concursum sunt admittendi. 98.2.58

Oppositum in opposito idem operatur, quod propositum in proposito. 236.1.39

Ordo datus formam inducit. 112.1.187

Ordo iuris non seruatur in notoriis, sed tunc ordo est ordinem non seruari. 202.2.47

Ordo l.à Diuo Pio. §.in venditio. ff. de re iudic. an detur pro forma substantiali, ita vt eius peruersio non egeat appellatione. 281.2.103

Ordo executionis, de quo in §.in venditione, omissus per iudicem ordinarium non causat excessum & nullitatem, sed iniustitiam. ibid.105

Ordo legis sonans in monitionem potius quàm in necessitatem, licẽt omittatur, non vitiat. 472.2.1

Ordo quid. ibid.4

Ordo in duplici est differentia, à iure vel ab homine datus. 473.1.8

Ordo præscriptus sententiæ, eius præposteratio cadit in se ipsa causa executionis. ibid.2.16

Ordo vnius causæ in seipsa est velut ordo membrorum in corpore individuo, à quo si subuertatur aliquod principale, totum corpus perijt, secus in ordine vnius causæ ad aliam diuersam. ibid.19

Ordo literæ seruandus est, & à forma sententiæ non est recedendum. 476.2.56

Ordinis præposteratio inducit nullitatem & appellationem. 112.1.190

Ordinis peruersio de quo in d.§.in venditione, facta per executorem causat nullitatem, & excessum. 281.2.106

Ordinis omissio respicientis vtilitatem partis tantùm, non vitiat executionem, sed permittit appellationem. 293.1.246

ab Ordinis iudicialis præposteratione est licita appellatio, vbi aliàs regulariter est prohibita. 373.2.155

Ordinis præposteratio sonantis in consilium legis non in necessitatem, non vitiat. 472.2.2

Ordinis dati ab homine præposteratio semper actum vitiat ipso iure. 473.1.9

Ordinis præpostetratio etiam dati à iure in eadem causa, & sic de ipsa ad se ipsam vitiat ipso iure. ibid.12

ab Ordinis præpoſteratione etiam à iure vnius cauſæ ad ſeipſam,appellatio licita eſt. ibid.2.13
Ordinis præpoſteratio eiuſdem cauſæ ad ſeipſam, vitiat proceſſum ipſo iure. ibid.14
Ordinis præpoſteratio in aduerſis cauſis præiudicialibus , tamen inter ſe annullat ipſo iure. ibid.15
Ordinis præpoſteratio dati à iure vnius cauſæ ad alteram ſeparatam,ſeu vnius iudicij ad aliud,non vitiat ipſo iure. ibid.17
ob Ordinis præpoſterationem dati à iure vnius iudicij ad alterum, ſententia & proceſſus tenent, à quo appellare neceſſe eſt. ibid.18
Ordinis à iure de vna cauſa ad aliam præpoſteratio non admittit appellationem in iudicio ſui natura inappellabili, quia non cauſat nullitatem. ibid.20
ab Ordinis peruerſione appellatio admittitur etiam in iudiciis aliàs priuilegiatis, in quibus regulariter appellatio non admittitur. 474.1.21
Ordinis præpoſteratio eſt grauamen euidẽs patens ex actis. ibid.2.23
Ordinis præpoſterationis nullitatem ſanat partis confeſſio emanata. 478.2.71
Vide *Præpoſteratio.*
Ordinem ſuſcipere neceſſarium beneficio compulſus poſſeſſor nõ appellat,quominus interim exequatur præceptum. 60.1.10
Ordinem aſſignatum per d.§.in venditione eſſe inductum pro forma , & eius omiſſionem cauſare nullitatem & exceſſum,qui teneant. 281.2.104
Ordinem ſententiæ præpoſterans executor excedit manifeſtè. 472.2.3
Ordinem excedere ſeu modum , idem eſt, cùm ſint duo inſeparabilia. 473.1.6
Ordinarius ſi prouiſionibus regiis præſentationis non obtemperet,quid faciendum. 147.1.204
Ordinarius in cauſa delegata minor eſt iudice delegato à Principe. 292.2.226
Ordinarius in caſibus quibus poteſt cõtra Religioſos & aliàs exemptos à ſua iuriſdictione procedere,poteſt ſuam exequi ſententiam abſque literis requiſitoriis. 494.2.102
ab Ordinario reponere volente exceſſum executoris Romanæ Curiæ appellationi emiſſæ an ſit deferendum. 296.1.9
Negatiua aſſeritur. 298.1.32
Origo, & principium præſentandi Reges Epiſcopos, quod fuerit. 151.1.240
Origo à qua cætera vim capiunt , magis attenditur & nobilior habetur. 487.1.18
Origine falſitatis data , omnis actus dependens eſt nullus. ibid.22

P

Pactum de non alienãdo poteſt opponi in annui cenſus conſtitutione, quod ſolùm reſpicit ſeueritatem creditoris. 379.1.200
Pactum de non alienando vt operetur executionem in tertium,an debeat apponi hypothecę ſpeciali, an ſufficiat generali. 491.1.65.remiſſiuè.
Palinodiam recantare non debet Clericus iniuriator , cùm nobilitatis priuilegio fungatur, contra Bernard. Diaz communiter reprobatum. 468.2.110
Papa concedens mihi caſtrum poterit contra me præſcribi,quia mea poſſeſſio non eſt Papalis.155.2.291
Vide *Pontifex.*
Parochus cui ex impedimento vel impetitia datur coadiutor,non excuſatur à reſidentia. 21.2.46
Parochus præficiendus Eccleſiæ nouiter cõſtructæ, debet inſtitui ad præſentationem Rectoris primæ,& de ratione. 55.2.37
Parochialis. Cauſa quæ ſufficiens ſit , vt noua Parochialis conſtruatur. ibid.1.32.& 34. remiſſiuè.
Parochialis prouiſio & poſſeſſionis traditio nec ſuſpenditur per appellationem , nec poſſeſſor à poſſeſſione amouetur, donec per tres ſententias vincatur , vbi referuntur & ponderantur verba conſtit. Pij V. 45.2.62
Parochialis iuris patronat. Eccleſiaſtici vacantis in menſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ concurſus fit ſpreto patrono. 102.2.99
Et quomodo ſit fides concurſus ad ſedem tranſmittenda. ibid. & latiùs 103
Parochialem nouam fieri quando iuſſit Ordinarius, an poſſit ad id compellere non obſtante appellatione. 55.1.31
Parochiani cõtribuere tenentur in Eccleſiæ collapſæ reædificationem , ſi Clerici redditus, qui ſuperſunt,non ſufficiant. 51.2.3
Non poſſunt renunciare adminiſtrationi,& perceptioni Sacramentorum, vt à contributione hac excuſentur. ibid.4
In ſubſidium tenentur ad contributionem reficiendæ Eccleſiæ dirutæ,ſicut Clerici tenentur ad opera publica communia omnibus , pontes,& fontes,*&c.* 52.2.9
Tenentur pro oneribus Eccleſiæ , puta, ſi reconciliatione egeat. ibid.10
Parochiani quando in ſubſidium tenentur contribuere pro neceſſitate Eccleſiæ, tã nobiles, quàm plebei indiſtinctè coguntur,vbi de ratione. ibid.11
Pars quæ omiſit appellare à capitibus ſeparatis , de quorum executione tractat iudex , non poterit poſt decem dies ab eorum executione appellare. 209.2.25
Et ſi hæc cauſa ad ſenatum per viam violentiæ protrahat executiuas,decretum vim non fieri, reportabit. ibid.26
Vnaquæque pars licèt tertiò appellare non poſſit ab eodem articulo , tamen aduerſarij appellationi rectè poteſt adhærere. 221.1.65
Pars cuius intereſt appellationi non deferendæ ne deferatur,ſi non contradicat,aut appellet à delatione , ipſam iudex proprio motu non poteſt reuocare. 235.1.26
Quælibet appellatio eſt cõmunis vtrique parti, etiam non appellanti. 221.1.66
Niſi appellatio fuerit limitata quatenus contra, *&c.* ibid.67
Pater eſt legitimus filij adminiſtrator in aduẽtitiis, tam in agendo quàm defendendo. 386.2.260
Patronus an teneatur præſentare intra terminum edictorum,cùm habeat terminum iuris,an poſſit eorum petere prorogationem pro tempore ſibi à iure conceſſo,vt interim præſentandus queat ordinari,vel eius ætas legitima cõpleatur. 65.1.70. remiſſiuè.
Patronus Eccleſiaſticus ſi præſentauerit ante examen per concurſum, eius præſentationis virtute non erit facienda inſtitutio. 101.1.82
Niſi iterum denuo expreſsè vel tacitè præſentatus ſit poſt examen , & approbationem inter cæteros. ibid.
Non ſolùm poteſt nouiter præſentare expreſsè, ſed etiam tacitè aliquem actum gerendo in

Index Rerum,

fauorem illius,quem præsentauerat ante concursum. 102.1.93

Patronus præsentans indignum pro illa vice priuatur præsentatione. 148.2.216

Patrono non currit tempus præsentandi, nisi à die scientiæ,& notitiæ verç,non interpretatiuè. 132.1.42

Patrono excusat impedimentum, vt illi non currat tempus,non tamen excusat lis non finita. 167.1.76

Patronum si habeat prima Ecclesia simul & ille cum Rectore debet nouiter constructæ præsentare. 56.1.38

Patrono aut Episcopo existente in quasi possessione currit tempus lite pendente super proprietate. 166.2.69

Patroni Ecclesiæ fructuum eius participes tenentur ad reparationis contributionem. 53.1.14

Patronis currit tempus ad præsentandum datum à iure vel à fundatore, à tempore notitiæ, non à tempore vacationis. 166.1.62

inter Patronos vertente lite super iure præsentandi præsentatus à possessore sustinetur, etiam postmodum euicto iure patronatus à veris patronis, secus quando lis est inter patronos & Episcopum,& de ratione. 107.1.146

Paupertas vti qualitas naturalis in famulis & operariis præsumitur, qui vrplurimum necessitate coacti seruiunt. 25.2.85

Pensio reseruata pro alimentis & pro vitæ humanæ sustentatione non recipit appellationem suspensiuam,vbi de exemplis. 29.1.1

Pensio apposita super duobus beneficiis deuentis postea ad duos possessores non dicitur liquida, sed priùs debet executor cognoscere de rata portionis quæ tangat vnumquodque beneficium. 35.1.71

Quo casu non rescribitur commissio appellationis cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis.) ibid.

Pensio assignata laico aut pro seruitio temporali, non est beneficium,secus assignata pro clerici sustentatione aut causa resignationis. 406.1.44

Pensio extinguitur per professionem expressam aut tacitam religionis sicut beneficium. ibid.45

à Pensionis diminutione non potest admitti appellatio suspensiua, quin eundem effectum causet in augmento congruæ contra eius priuilegium. 20.1.35

Pensionis ad reformationem quando agitur ex causa agendæ congruæ, non agitur iure actionis, sed officio iudicis,contra Flores de Mena. ibid.2.37

Pensionis processus siue fulminetur executiuè, siue summariè tantùm,appellatione suspensiua caret. 29.1.2

Pensionis ad solutionem condemnatus vigore Bullarum Pontificalium ex causa puta resignationis,non potest impedire executionem per appellationem. ibid.2.5

Pensionis executioni locus non erit, nec clausula (sine retardatione)vel (sine præiudicio legitimæ) effectum habet,quando ex ventre Bullarum constat de vitio nullitatis,pensionis, aut alterius legitimæ exceptionis. 310.1.26

Pensionis reseruatio si est conditionalis, aut possessor non est qui illi consensit, debet pensionarius coram executore de quasi possessione exigendi pensionem docere, alias debet narratiuam, & conditionem verificare. 32.1.35

Pensionis reseruatio super aliquo beneficio non facta relatione alia, esse iam grauatum, est nulla, etiam si motu proprio fuerit reseruata. 34.1.59

Pensionis reseruatio cum clausula (dummodo remaneant centum pro Rectore) & similibus, est conditionalis, de qua priùs debet constare. ibid.2.65

Quod procedit siue ordinariè, siue executiuè agatur. ibid.66

Pensionis reseruatio conditiones aut aliquas qualitates habens facit, vt auditor teneatur assumere partes iudicis. 35.1.67

Et an ordinario sit talis causa in prima instantia remittenda. ibid.

Pensionis non solutæ per longum tempus opposita exceptione commissio appellationis non datur cum clausula (sine retardatione solutionis pensionis) cum pro opponente adsit præsumptio. ibid.69

Pensionis transiatarius an teneatur iustificare ius & titulum transferentis. ibid. 2.74. remissiuè.

Pensionis extinctæ per professionem pensionarij non impedit executionem, nec retardat solutionem, quia requirit altiorem indaginem. ibid.77

Et an talis exceptio debeat priùs discuti in iudicio ordinario. ibid.

Pensionis extinctæ per matrimonium subsequutum non impedit executionem literarum. ibid.78

Pensionis solutionẽ quales exceptiones impediant, 36.1.81. remissiuè.

Pensionis reductio potest peti coram ordinario, si fructus parochialis post reseruationem venerint in diminutionem, absque speciali commissione Papæ. ibid.2.87

Pensionis reformatio à principio excessiua non potest coram ordinario tractari,nec legato, nisi ex speciali rescripto Papæ. ibid.88

Per receptionem partis pensionis cõstitutæ constituitur in quasi possessione exigendi totam pensionem. 139.2.133

Pensioni non consentiens successor,vt queat declarari in censuras incurrisse, debet Bulla ipsa intimari. ad faciendam autem executionem in eius bonis sufficiet monitorium auditoris inserto tenore gratiæ. 32.1.36

Pensionem si tertius habens super beneficio petat committi causam nullitatis primæ pẽsionis, exigetur cautio, quamuis allegetur paupertas prioris pensionarij. 34.2.61

Pensionem appositam super duobus beneficiis ab vno possessis, quæ postmodum ad duos possessores deuenissent, illi non teneantur in solidum, sed pro rata soluere. 35.1.70

Pensionem pro stipẽdiis cuius est capax laicus, potest habere illegitimus. 406.1.48

Pensione translata vigore literarum si titularis alleget,non rectè factam fuisse translationem, commissio conceditur cum clausula (sine retardatione) licèt translatarius nunquam fuerit in quasi possessione exigendi, sed transferens sic. 35.1.42

Pensione Rector grauatus si per decennium non soluerit opposita exceptione, & cautis non soluendi,& si apparentes allegando, (remissa causa ordinario)non potest executor contra illam executiuè procedere. 35.1.68

Pensiones vacant per contractum matrimonij, sicut beneficia. 406.1.47

Pensionum sunt incapaces illegitimi, sicut beneficiorum. 406.1.47
Pensionarius si post professionem aut matrimonium permansit in quasi possessione exigendi pensionem, vel ostendit dispensationem etiam intricatam,& non claram, non suspenditur executio, vt dictū est, aliàs autem exceptio extinctionis pensionis executionem impedit, cùm sit releuans probata intra breuem terminum. 35.2.79
Pensionarius an teneatur verificare bonū ius consentientis reseruationi pensionis. ibid.73
Pensionario existente in quasi possessione exigendi pensionem lata sententia super reformatione pensionis,aut nullitate ipsius non exequitur prima sententia, nec ipse interim impeditur sua vti quasi possessione,imò tunc rescribitur cum clausula (sine retardatione solutionis pensionis.) 18.1.20
Periculum vbi sit in mora, quando tollitur appellatio. 5.1.6.remissiuè.
Periculum vbi imminet ex mora, potest legatarius impunè propria authoritate legatum capere.12.1.62
Periculum in mora caret lege,legem non admittit, atque legem tribuit ibid.2.72.licitum facit,quod aliàs licitum non est. ibid.
Periculum imminens,& instans necessitas attribuit iurisdictionem etiam non habenti. 13.1.73. & à iuris regulis tunc receditur. ibid.
Periculum & damnum proueniens ex longa vacatione beneficij fortiùs viget in prouisione iure deuoluto facta,& de ratione. 164.2.46
Periculum vxoris ob viri sæuitiam non recipit æstimationem. 468.1.105
Periculo durante, ob quod aliquid fieri mandatur, durat mandatum,dum durat periculum,& cessat illo cessante. 162.2.27
Pertinentiæ sunt appendices rei principalis. 438.2.89
Pertinentiæ videntur rei principali deseruire tanquam quid accessorium. ibid.90
Pertinentiæ illæ dicuntur quæ aut lege, statuto, homine, aut consuetudine, ad vsum alicuius rei sunt destinatæ, cui vt accessoriæ accedunt. ibid.91
Pertinentiæ liquidandæ in executione sententiæ generalis, licèt in ea non sint expressæ,comprehenduntur sub clausula (parito iudicato.) 501.1.181
Pertinentiarum nomine & appellatione quæ veniant tam in sententiis,legibus,testamentis, priuilegiis,aliisve dispositionibus. 438.1.88. remissiuè.
de Pertinentiis esse id de quo contingit dubitari dicenti,incumbit onus probandi. 442.1.130
Pignus quominus vendat creditor,appellari non licet per debitorem. 62.1.33
Pignoris venditio legitimè facta non impeditur per appellationem debitoris. 345.1.164
Pignore vendito authoritate iudicis instante creditore, indistinctè debitor tenetur de euictione eius. ibid.2.166
Plus petere dicitur qui ante tempus petit. 447.1.5
Pœna non extenditur vltra proprietatem vocis,nisi cogente fundamento. 406.2.51
à Pœna per legem ipso iure imposita licèt non sit licita appellatio,tamen à declaratoria aliquem in eam incidisse, illam admittit quoad vtrumque effectum. 70.1.3
Pondus. In iis quæ consistunt in pondere, numero, aut mensura, apprehensa parte granorum totum aceruum frumenti apprehendisse dicitur. 139.1.126
Aliud esse in furto ex æquitate. ibid.
Pontifex est dominus tēporalis vrbis Romanæ,quia est de patrimonio Ecclesiæ. 496.2.124
Vide *Papa.*
Populo ita numeroso, vt Rector non possit sufficere sacramentis, vel cultui diuino ministrandis, potest ipse Rector,vel alius ad quem pertinet sufficientes sacerdotes sibi adiungere. 55.1.33
Portionis assignatio, & Clerici institutio & præsentario ad nouam Ecclesiam fieri debet appellatione,& contradictione non obstante. 56.2.42
Quasi possessio conferendi attenditur, non ius proprietatis. 128.2.6
Quasi possessio in iuribus incorporalibus quæri non potest,nisi ex scientia & patientia aduersarij. 129.2.16
Possessio talis est,qualis demōstrat titulus præcedens. 131.1.33
Possessio infecta per clausulam(irritans)omni caret effectu. 134.1.65
Quasi possessio non acquiritur per collationes, etiam effectum sortitas contra decretum irritans. ibid.2.74
Quasi possessio omnium patronorum conseruatur per præsentationem aliquorum dumtaxat, dūmodo hi animo priuandi cæteros non præsentent. 138.1.115
Possessio generalis acquisita in iuribus incorporalibus (quæ magis intellectu, quàm corpore percipiuntur)propter iurium vnitatem ratione causæ generalis possessio retēta ac quæsita in parte, retinetur in toto. ibid.116
Quasi possessio percipiendi oblationes in aliquibus locis diœcesis ex iure vniuersali,extenditur ad omnia alia loca eiusdem diœcesis.ibid.2.118
Possessio rei principalis censetur etiam continuari in connexis,& accessoriis. 139.2.130
Quasi possessio iuris vniuersalis non extenditur ad aliam speciem in cuius possessione alius reperitur. 140.1.136
Possessio ciuilis & naturalis transfertur in successorem maioratus ministerio legis Tauri etiam ab alio occupata in vita, aut post mortem prædecessoris. 141.2.153
Quasi possessio non sufficit, vbi agitur de statu beneficij, & de diuerso anteriori constat.142.1.159
Possessio conferendi dimidias portiones in aliqua diœcesi trahitur ad alias portiones nouiter erectas eiusdem speciei. 157.1.313
Possessio per clausulam constituti vera est, ciuilis & naturalis, licèt modus acquirendi sit fictus à iure. 168.2.116
Possessio momentanea quare dicta. 175.1.33
Possessio capta vigore pacti(de ingrediendo propria authoritate)est valida etiam non obtenta sententia declaratoria. 183.1.105
Possessio à tertio non est auocanda nisi super dicta possessione sit legitimè conuictus. 360.2.61
Etiam si iste tertius de nuda possessione opponat,etiam non allegans iustam esse, quia præsumitur. ibid.62
Possessio rei si sit vacans,tertius comparens pro suo iure de quo docet, impedit executionem. 363.1.76
Possessio si auocaretur à tertio non citato, sed absente,

ſente,non fieret executio contra condemnatum, ſed contra non condemnatum. 364.2.85

Poſſeſſio ſola ſufficit ad implendam executionem rei dum de ea docetur incontinenti cum ſola articuli iuſti allegatione. 365.1.87

Poſſeſsio tertij oppoſitoris cóparentis patitur controuerſiam. ibid.2.93

Poſſeſsio nulliter per executorem aut iudicem ab vno oblata, & alteri tradita, nec iſti acquiritur, nec ab illo confertur ciuilis. 367.1.103

Poſſeſſio miniſterio legis ficte tranſlata abſque naturali apprehenſione in aliquem concurrendo cum detentatore,impedit executionem rei,& dicitur legitimus contradictor. 368.1.113

Poſſeſsio non transfertur per alienationem rei lite pendente,nec etiam per precarium in ea appoſitum. 378.2.198

Transfertur ex actu nullo. ibid.204

Poſſeſsio doloſa & in fraudem tertij non transfertur,etiam ſi dominus à re exeat. 396.2.361

Poſſeſsio vigore l.fi.C.de edicto diui Adria.clerico data per iudicem laicum, comparente legitimo tertio oppoſitore,reuocanda eſt per eundem laicum,cuius iuriſdictionem clericus non declinat. 496.2.125

Poſſeſsio per primogenitum apprehenſa quæ non durauit, non cenſetur adepta, quoad varia iuris remedia. 507.1.231

Poſſeſsionis beneficij traditio facta ab habente poteſtatem per neceſſarium antecedens, inducit tacitam,& virtualem collationem. 102.1.96

Poſſeſsionis cauſam nemo mutare poteſt, niſi aliquo extrinſecus accedente. 131.2.35

Poſſeſsionis ſuæ conſeruationem petens dicitur defenſor,non actor. 492.2.84

Poſſeſsionis apprehenſio etiam iudicis authoritate ad non poſſeſsionem redacta, res cum fructibus reſtituitur. 498.2.144

Continuans ſuam poſſeſſionem lite & appellatione pendente non attentat. 18.1.19

Acquiſiuiſſe poſſeſsionem vnius rei in iuribus incorporalibus, ſufficit, vt conſeruetur quaſi poſſeſsio in omnibus. 140.1.135

Poſſeſsionem probans ex priuilegio decimandi in toto territorio reſpectu fructuum, qui aliàs ibi naſcebantur, iuuatur etiam reſpectu noualium poſtea repertorum. ibid.2.144

Poſſeſsionem ingredi quis poteſt propria authoritate, ſed vrbaniùs facit adeundo iudicem. 183.1.106

ad Poſſeſsionem vbi non eſt actum vigore contractus principaliter,ſed vigore clauſulæ conſtituti, vel pacti de ingrediendo propria authoritate, appellatio non ſuſpendit. ibid.107

ad Poſſeſsionem vbi agitur non principaliter ex contractu, ſed vigore clauſulæ conſtituti in eo appoſitæ, appellatio non ſuſpendit. ibid.109. & cur.110

Poſſeſsionem captam vigore executorialium expeditarum in partibus,& nõ reproductarum attentatam non eſſe,determinauit Rota. 255.1.88

in Poſſeſſionem ſi quẽ mittere actualiter non queat iudex ob aliquod impedimentum, habetur pro poſſeſſore miniſterio legis. 313.2.96

Poſſeſsionem adeptus non videtur qui ſtatim eam amiſit. 507.1.230

Poſſeſsionem beneficij non videtur nanciſci pacificam, qui ſtatim fuit turbatus quoad ordinum obligationem. ibid.235

Poſſeſſionem recuperans incõtinenti, fingitur nunquam eiectus. ibid.2.240

Poſſeſſione apprehenſa in vno ex capitibus gregis empti; totius gregis apprehenſam intelligitur, cùm ſit vnum corpus, licèt plures diſtantes res. 139.1.127

Poſſeſſione auocata à tertio oppoſitore poſſeſſorio remedio,cuius prima ſententia exequitur,ſi executoriales priores in ea exequitur, an ſit tertio præſtanda cautio. 396.1.98

Et noua poſſeſſione ſuperueniente datur rei vindicatio contra ſemel abſolutum. 464.1.72

Poſſeſſione non priuat executor inordinatè procedens,nec acquiritur ei cui tradidit. 491.1.69

Poſſeſſione non priuat executor nulliter procedendo,nec ab accipiente acquiritur. 497.1.128

Poſſeſſor priuatus ipſo iure per adoptionem ſecundi incompatibilis ſi ad collationem de iure vacantis non fuit citatus, tamen poſſeſſio facti, & detentatio auocari ab eo non poteſt, niſi citatione præmiſſa. 70.2.11

Poſſeſſor iuris patronatus ſufficit habere poſſeſſionem in conſequentiam ad præſentandum, vt in bonæ fidei poſſeſſore caſtri aut villæ,cui inhæret. 142.1.158

Etiam ſi ipſe poſſeſſor numquam præſentauerit, quia dignitas ſeu caſtrum retinuit ſemper poſſeſſionem. ibid.

Poſſeſſor virtute clauſulæ conſtituti an impediat rei executionem,& ſit legitimus contradictor. 168.1.114

Poſſeſſor per clauſulam cõſtituti legitimus eſt contradictor ad impediendam executionem rei, cuius iudicio non fuit citatus. ibid.2.118.& 121

Poſſeſſor per clauſulam conſtituti impedit executionem ſententiæ latæ in remedio l.fi.C.de edicto diui Adri. 169.2.125

Poſſeſſor conuentus ex l.fi.C. de edicto diui Adria. aſſerit ſe heredem ſcriptũ in teſtamento ſolemni, & parem titulum oſtendit, appellatio admittenda eſt quoad vtrumque effectum. 181.2.91

Poſſeſſor violentus condemnatus vt deſiſtat à poſſeſſione, ſi nolit, cogitur per carcerem. 309.2.55

Poſſeſſor beneficij accuſatus de crimine eius inferente priuationem ipſo iure, poteſt renuntiare illud etiam ſi ſit lata ſententia priuationis à qua tamen appellauit. 377.1.180

Condemnatus ob delictum ad priuationem per tres conformes,reſignare non poteſt tanquam in fraudem paratæ executionis. ibid.181

Poſſeſſor maioratus qui fatetur ſe iniuſtè vaſallis iura quædam percepiſſe,& iubet ſuos ſucceſſores ampliùs non percipere, an obligent ſucceſſores non hæredes. 395.2.346

Poſſeſſori nouo beneficij competunt remedia poſſeſſoria pro rebus ad illud ſpectantibus,quas non poſſedit, dummodo prædeceſſor fuerit in poſſeſſione. 32.2.41

Poſſeſſore priuato ipſo iure, poteſt alius eligi abſq; alia ſententia priuationis. 70.2.8

Poſſeſſorium iudicium duplex eſt, aliud ſummarium ſeu ſummariiſſimum, aliud ordinarium ſeu plenarium. 171.2.1

Poſſeſſorium ſummarium eſt præparatorium iudicio ordinario poſſeſſorio. ibid.2

Poſſeſſorium ſummarium, cùm ſit momentaneum aptitudine,exigit ſummariam cognitionem, non libellum,litis conteſtationem,concluſionem,aut diffinitiuam ſententiam. ibid.3

Poſſeſſorium ordinarium quando locum habeat, &

in

in eo quomodo procedatur, & de eius effectibus & natura breuiter explanatur. 172.2.10
Possessorium summariissimum ab ordinario & plenario quantum distet, & quæ in vtroque requirantur. 173.1.11. & seq. remissiuè.
Possessorium remedium ex l. fin. C. de edicto diui Adri. summariissimè proceditur. ibid.13
Quod intelligitur respectu omniũ personarum, quæ eo remedio potiri possunt. ibid.14
Possessorium adipiscendæ intentatũ à muliere ventris nomine summariè tractatur. ibid.16
Possessorium remediũ ex Saluiano interdicto summariè agitur. ibid. 17
Possessorium summarium seu summariissimum requirit semiplenã & leuem probationẽ. ibid.2.20
Possessorium iudicium licèt requirat plenã & perfectam probationem,nõ definit esse summarium. 174.1.23
Possessorium non merum,sed mixtũ cum petitorio admittit appellationem à toto. 181.1.82
Possessorium quãdo simul tractatur cum petitorio, istud vt potentius præponderat,& absorbet possessorium,& attenditur,vt appellatio admittatur à tota causa,& sententia. ibid.83
Possessorium admixtam habens causam proprietatis admittit appellationem. ibid.2.90
Possessorium admixtum habẽs causam proprietatis non dicitur momentaneum. 182.1.94
Possessoriũ licèt mixtè tractetur in iudicio,si tamen super possessorio dumtaxat feratur sententia,appellatio nõ suspẽdit eius executionem. ibid.2.98
Possessorium agitatum per viam contractus admittit appellationem quoad vtrũque effectum. ibid. 99.& seqq.
Fallit quando ad rei possessionem agitur vigore instrumenti guarentigiati. ibid.100
Possessorium iudiciũ motum contra detentatorem, qui non potest petitorium mouere,vt puta,commodatarium,admittit appellationem. 183.2.116
Et huius doctrinæ plura redduntur exempla, remissiuè. ibid.17
Possessorium summariissimum est præparatorium possessorij ordinarij. 184.1.118
Possessorium summariissimum, & eius interlocutio durat vsquequo lata sit sententia diffinitiua in possessorio ordinario. ibid.
Possessorij summarij natura,& effectus, quãdo proponatur,& quoad duret.171.2.3.breuiter tamen.
Possessorij summarij ad materiam qui sint videndi. 172.1.4.& 8
Possessorij meri sentẽtia affert modicũ præiudiciũ, cuius grauamẽ reparatur per diffinitiuã.174.2.28
Possessorij meri sententia parat modicum præiudicium, & illud reparabile de facili in iudicio petitorio. 175.1.32
Possessorij sententia continens condemnationem fructuum,damni, aut interesse, an & quando recipiat appellationem. 182.1.97
A mero possessorio licèt non appelletur,appellatur à possessorio intentato virtute contractus. 7.2.22
Possessorio summariissimo,quod est iudicis officiũ, nullus requiritur ordo iudicialis. 172.1.5
Quod procedit in summariissimo recuperandæ, adipiscendæ, aut retinendæ possessionis. ibid. & seqq.
à Possessorio adipiscendæ ex l. fin.C. de edicto diui Adria. & eius sententia lata in fauorem vtentis illo remedio appellationi non est deferendum. 175.2.34
Possessorio deducto in stipulatione, cuius vigore quis condemnatus est,appellare licet. 182.2.102
Et idem quando quis petit de feudo se inuestiri, quia agit ex contractu. ibid.103
in Possessorio si agatur ad caducitatem non principaliter, sed incidenter & accessoriè, non admittitur appellatio. 183.1.108
Possessoria omnia remedia ordinaria habent remedium summariissimum ex iudicis officio.172.2.9
Possessoria remedia semiplenam probationem requirere tantùm,qui defendant. 173.1.18
Possessoria remedia plenariam & legitimam probationem requirere, qui defendant. ibid.2.19
Possessoria adipiscendæ, aut Saluiani, & l.fin.C.de edicto diui Adria. licèt quoad ordinem procedatur summariè, plenam tamen requirunt probationem. 174.1.21
Possessoria iudicia summariissima pręparatoria possessorij ordinarij, non recipiunt appellationem. 177.2.61
Possessoria remedia omnia summariissima, quæ sunt præparatoria possessorij ordinarij, non recipiunt appellationem etiam de iure canonico. 180.2.80
Possidens ex vna causa,si sit insufficiens, non potest ad aliam redire, quia animus & opinio vtentis attenditur. 131.2.34
Possidenti ministerio legis absque facto corporeo competunt remedia possessoria omnia.168.2.117
Possidente debitore speciei ex guarentigia clausula absque citatione,auocatur possessio,secùs si alius possidet. 307.1.32
Possidere quem vel in possessione esse,quæstio est facti,non iuris. 492.1.77
Possidere qui dolo desiit pro possessore habetur. 496.1.116
Possedisse, & præscripsisse noualia ille dicitur, qui possedit,& præscripsit decimas vnius prædij,quia ob vnitatem subiecti dicitur acquisiuisse totum. 139.2.134
Potestas sententiæ executori commissæ certis finibus concluditur. 296.1.12
Potestas executoris regulatur à potestate superioris mandantis. 458.2.14.& seqq.
Potestati iudicis quando aliquid relinquitur,id non subiicitur iudicis necessitati. 192.2.48
Præceptum de soluenda pensione licèt non admittat appellationem,tamen vbi negatur,ipsum præceptum ad pensionẽ agenti,licita est quoad vtrumque,quia cessat priuilegium. 40.1.9
à Præcepto de residendo beneficium residentiam requirens,non datur appellatio. 59.2.3
à Præcepto de exequendo tam sententiam quàm instrumenta guarentigiata, esse licitam appellationem,qui affirment. 246.2.10
Prælatus agens vel defendens in iudicio rem Ecclesiæ,tenetur proponere nomine Ecclesiæ, nõ suo. 387.1.265
Et idem in cæteris procuratoribus Ecclesiæ ibid. 266
Prælatus Ecclesiæ tenetur ex contractu prædecessorio nomine Ecclesiæ facto. 392.1.318
Ob præposterationem, eo quòd executor priùs exequetur rem,quàm refundat expẽsas,potest grauatus agere de nullitate & spolio.477.1.60
A qua præposteratione poterit etiam pars grauata appellare. ibid.2.61
Vide *Ordo.*
Præscribens institutionem non potest iure deuoluto conferre. 131.2.39

Index Rerum,

Præſcribens in terra certas decimas, videtur quoad omnes illius terræ fructus præſcripſiſſe. 157.1.316

Præſcriptio vt procedat in iure patronatus regio, duo requiruntur probanda, patientia, & ſcientia patroni,& animus liberandi Eccleſiam à iure patronatus. 129.1.13.& ſeq.

Abſque quaſi poſſeſſione nulla præſcriptio iuris incorporalis procedere poteſt. ibid.2.15

Præſcriptio ſuper re non extenditur ad acceſſoria ſeparabilia; quare præſcripta viſitatione,non intelligitur præſcripta procuratio. 131.2.37

Præſcriptio nó extenditur ad eam, quæ venit in antecedens,vt exemplificatur. ibid.38

Præſcriptio tollitur per diſpoſitionem inducentem perpetuitatem. 133.1.56

Præſcriptio ordinariorũ aduerſus indulta iuris regij patronatus non habet principium, vel ſi habuit,illud paſſim interruptum. 137.1.102

Præſcriptio & conſuetudo vſus conceſſionis in vna parte, extenditur ad aliam. ibid.105

Præſcriptio de vno caſu vnius ſpeciei extenditur ad alium caſum eiuſdem ſpeciei. ibid.2.113

Præſcriptio iuris realis porrigitur ad omnes, etiam ſi aduerſus eos ſpecificè non fuerit præſcriptum. 138.2.122

Præſcriptio in vna ſpecie extenditur de perſona ad perſonam, & de vno actu ad alium eiuſdem ſpeciei. 139.2.123

Præſcriptio ordinariorum iuris patronatus regij interrumpitur per ſingulorũ Regum ſucceſſionem. 141.2.153

Immemorialis præſcriptio nõ ſuffragatur quantumuis legitimè probata; ſi apparet de iniquo principio inualido, & iniuſto titulo. 155.1.285

Præſcriptionis cauſatæ à iure reali effectus extenditur aduerſus eos, contra quos non præſcriptum eſt,& ad particularem ſpeciem iuris comprehenſi ſub vnico iure vniuerſali. 139.1.124

Præſcriptum tantum intelligitur, quãtum poſſeſſum. 131.2.36

Præſentandi ſtatus & quaſi poſſeſſio ſi non reperiatur apud regiam maieſtatem, ſed apud ordinarium, an ius patronatus contemptum dicatur. 128.1.4

Præſentandi ius habeo, ergo competit mihi ius patronatus;non eſt bonum argumentum. ibid.2.8

Præſentandi quaſi poſſeſſione patronus non turbatur per collationem nullam. 134.2.75

Præſentatio tacita inducta ex litis proſecutione excludit deuolutionem. 102.1.94

Præſentatio debet fieri corporaliter coram ordinario,nec ſufficit patronum mittere inſtrumentum præſentationis dumtaxat ordinario. 111.1.172

Præſentatio non facta præſentialiter & corporaliter præſentati erit nulla, & patrono currit tempus. ibid.174

Præſentatio de clerico abſente erit nulla. ibid.175

Præſentatio, electio & collatio ſunt fructus iuris præſentandi,eligendi & conferendi. 128.1.2

Præſentatio literarum originalium an ſit neceſſaria, vel an tranſumptum ſufficiat. 322.1.61. remiſſiuè.

Præſentationes factæ per Catholicam maieſtatem quorundam beneficiorum iuris regij patronatus, impediunt præſcriptionem, etiam centenariam in aliis eiuſdem qualitatis. 141.1.145. & 279. cum ſeqq.

Præſentatus an poſſit appellare, ne patronus alium intra terminum preſentet accumulatiuè tantùm. 59.2.8

Præſentatus à maiori parte patronorum inſtituendus eſt. 108.1.152

Præſentatus prius quàm inſtituatur debet examinari,vt ſciatur an ſit idoneus. 111.1.173

Præſentatus à patrono putatiuo exiſtente in quaſi poſſeſſione præfertur præſentato ab habente ius in proprietate. 128.1.3

Præſentatus ab exiſtente in quaſi poſſeſſione iuris patronatus, ſi iſte euincatur,non erit auocandus à poſſeſſione. 144.2.179

Idem eſt quando lis vertitur inter duos collatores. 145.1.180

Præſentatus à Rege poteſt (recuſante ordinario inſtituere) recurrere ad Metropolitanum vel ordinarium viciniorẽ pro inſtitutione nanciſcenda. 147.2.207

Præſentatus poteſt licitè appellare ab ordinario negligente inſtituere, & quid facere tunc poterit ſuperior. 148.2.213

Præſentato à maiori parte patronorum & vocum debet fieri inſtitutio, & præferri habenti minorem partem. 106.2.140

Præſentato à Catholica maieſtate appellationis via quare inutilis & improbabilis videatur. 149.1.218

Defenditur tamen & probabilis mõſtratur. ibid.219

Præſentati plures Clerici à patronis laici maiorem vocum partem habens,ſolus eſt examinandus ad parochialem, nec appellationi interpoſitæ à minorem partem habente deferendum eſt. 105.2.128. quod limita vt ibi.

Præſumptio iuris & de iure cõdemnatio repugnans, non erit in appellatione audiendus. 66.1.82

Præſumptio iuris & de iure non recipit probationem in contrarium. ibid.2.84

Præſumptio iuris & de iure vbi recepit probationem in contrarium,admittit etiam tunc appellationem. ibid.85

Præſumptio iuris & de iure, in quibus caſibus admittat probationem in contrarium,& quales ſint præſumptiones iuris, & de iure. ibid.86. remiſſiuè.

Præſumptione iuris tantùm cõdemnatus non prohibetur appellare. ibid.87

Præſumptio immemorialis ceſſat cùm ſimus in claris, de eiúſque infecto principio clarè apparet. 155.1.286

Præſumptio ex inſtrumento elicita dicitur tenor illius. 418.2.153

Pratoria ad detegendum executoris exceſſum faciunt trahere commiſſionem & proceſſum originalem. 288.2.185

Quæ de facto fiunt, de facto & omiſſo ordine iudiciario reponenda, ius eſt. ibid.186

Primitiua infecta,cenſetur infecta & deriuatiua. 319.2.34

Principis aſſertioni ſtandum eſt in antiquis, quibus fundatur etiam in præiudicium tertij. 143.1.167

Principis aſſertioni ius patronatus ad ſe ſpectare ex relatione tamen partis non eſt ſtandum. ibid.2.168

Principi quaſi informato de facti veritate aliquid aſſerenti eſt ſtandum. ibid.1.166

Principes omnes Chriſtianæ religionis ſimile priuilegium iuris patronatus habent. 151.1.238

Principes Chriſtiani habentes ius patronatus ſuorum

tum Regnorum recenſentur. ibid.238
Principalis cùm durat gratia,per iudicis acceſſoriam pronuntiationem non tollitur ius partis. 237.1.46
Principale quod agitur inſpicitur, non quod venit in conſequentiam & acceſſoriè. 487.1.16
Principium eſt fine potentius,cauſáque incipiens potentior eſt perficiente. 8.1.30
Principio omiſſo, non poteſt fieri tranſitus ad extremum. 487.2.25
Prioratus, Abbatiæ, & aliorum Regularium præfecturæ virorum ſunt conſiſtorialia beneficia.152.1.251
Priuatus ipſo iure ſi ſpolietur à priuato (authoritate tamen iudicis)reſtitui non debet, quem excludit exceptio priuationis ipſo iure. 72.1.20
Priuilegium exequendæ ſententiæ vbi conceditur tantùm ratione perſonæ, ſcilicet, creditoribus, alimentariis,& in poſſeſſoriis & ſimilibus, ſi prima ſententia pro eis lata non fuit executa, ſi interim in gradu appellationis reuocetur, non poteſt exequi, nec etiã reuocatoria ex ratione aſſignata. 43.1.34
Priuilegium aut reſcriptum Pontificis, quo conceditur alicui vt in cauſa poſſit liberè appellare,poterit etiam tertiò in ea prouocare. 73.1.30
Priuilegium quantumuis latæ ampliationis non debet ita interpretari, vt contineat plures ſpecialitates. 113.2.204
Priuilegium conceſſum ſucceſſoribus durat perpetuò,quandiu adſunt perſonæ in priuilegio contentæ. 133.1.55
Conceſſum Cardinali prouidendi beneficia alicuius diœceſis continens decretum irritans, ordinarius prouidet nulliter ipſo iure, etiam ſi Cardinalis illud non prouideret. 134.2.73
Priuilegium continens fortiſſimas clauſulas non eſt veriſimile, velle Principem in lege generali derogante,priuilegia comprehendere. 136.1.93
Priuilegium conceſſum Marchioni Aſtoriſcenſi præſentandi nonnullos canonicos illius Eccleſiæ ſua vita durante, refertur. ibid.2.94
Priuilegium Marchioni Aſtoriſcenſi continens ſimiles clauſulas ac Bulla Adriani, non intelligitur ſublatum per regulas Cancellariæ poſtmodum in contrarium editas. ibid.95
Priuilegium per Papam conceſſum perſonis dilectis gratis & valde bene meritis non cenſetur derogatum per legem derogantem quibuſuis priuilegiis. ibid.97
Priuilegium alteratur, & variatur per mutationem perſonarum. 155.2.292
Priuilegium competens prioratui erecto poſtea in Cathedralem non amittitur,ſed retinetur. 157.1.312
Priuilegium percipiendi decimas ex aliquo fundo, ſi varietur modus ſeminis & fructuum, conſeruatur in eis priuilegium. ibid.314
Priuilegium exequendi prouiſionem Parochialis non eſt datum iuri prouidendi, ſed ipſi prouiſioni,quia prouenit ex natura cauſæ. 161.2.16
Priuilegium guarentigiæ inhærens iuri & actioni debiti tranſit ad quemcumque tranſit actio.ibid.1.18
Priuilegium habens à Põtifice integrè principiendi fructus etiam abſens ac ſi fuiſſet præſens, non intelligitur in diſtributionibus quotidianis. 410.1.77
Priuilegium per fraudem acquiſitum nihil prodeſt acquirenti. 496.2.120
Priuilegij vſus in parte interrumpit quamlibet præſcriptionem aduerſus illum introductam. 137.1.101
Priuilegij Apoſtolici conceſſi Regi mentionem faciunt Bullæ & Epiſcoporum penſionem ſuper Epiſcopatibus. 150.2.234
Priuilegij cauſa durante durat ipſum priuilegium,& eius effectus. 162.1.26
Priuilegio appoſita ſi ſunt verba perpetuitatis excluditur præſcriptio. 133.1.57
Priuilegio vtens in parte conſeruat poſſeſſionem in toto priuilegio. 137.2.112
Priuilegio probato ceſſat legis aſſiſtentia, cùm poſſeſſio iuſtificetur ex titulo. 140.2.142
Priuilegio aut aliqua iuris diſpoſitione qui vti vult, eo debet vti cum omnibus ſuis qualitatibus.179.2.70
Priuilegia duo vbi concurrunt,aliud prohibitiuum, aliud permiſſiuum,illud potiùs prævalet. 8.1.26
Priuilegia realia per alterationem rei non perduntur. 157.1.311
Priuilegium derogatione facta per legem generalem an cenſeatur derogatum priuilegium. 136.1.92.remiſſiuè.
ad *Probandum* admitti nõ debet quis ad id, quo probato non releuat,nec prodeſt, puta quando aliquid conſiſtit in iure. 64.2.64
Probatio nulla quantumcunque liquidiſſima executionem habet. 25.2.90
Probatio quæ non debuit. admitti, admiſſa tamen valet. 235.1.29
Probatio quæ per iuramentum fit,non dicitur legitima. 395.1.344
Probationem incontinenti offerens, debet petere terminum breuiſſimum. 335.2.60
Probationes & teſtes ſeu inſtrumenta producta in cauſa principali ſi probant liquidationem, bene proſunt in executione cartæ executoriæ ſi ibi reproducantur. 442.1.132
Proceſſus non ſenatur per confeſſionem,quando nullitas inficit non ſolùm proceſſum, ſed eandem confeſſionem. 380.2.112
Procurator quia à ſententria geſſit cauſam procuratorio nomine, ſi faciat aliquem actum ſimpliciter, intelligitur & in illo qualitas repetita. 389.2.295
Procuratorem inhabilem ſi iudex non repellat,licèt poſſit ex officio, non licet appellare per partem id non petentem. 194.1.60
Procuratorem quo iure conſtituerim inſpicitur, quod ſi vt Rector, ille non poteſt tractare negotia mei patrimonij. 387.1.268
Procuratorem cõſtituendo ſimpliciter videtur conſtituere eo modo quo poteſt. ibid.2.269
Procuratore acquirente actionem ex re domini, & eius nomine,ſi monitus recuſet cedere, habetur pro cedente 313.1.90
Quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti. 225.1.19
Prohibito vno prohibetur omne, per quod peruenitur ad illud. 249.2.30
Promiſſio rei cum pertinentiis, eſt incerta, & nihil proficit, niſi limitatè quid aut quantum comprehendat probetur. 442.1.128
Promittens ſcribere poteſt compelli per carcerem ad ſcribendum. 309.1.50
Promittens contrahere matrimonium, compellitur per carcerem & cenſuras. ibid.2.54
Pronuntians ſuper principali, cenſetur pronuntiare ſuper incidenti neceſſario. 403.2.22
Pronuntiatio de exequendo dicitur executio, licèt

non mera. 248.2.20
Pronuntiatio ſuper principali, inducit pronuntiationem ſuper incidenti, quando hoc ſubordinatur cauſæ principali contrariæ. 414.1.29
Pronuntiationis vigor naſcitur ex iudicio, quo quis eſt incluſus. 357.1.21
Pronuntiationem ſiue tacitam, ſiue expreſſam, ſuper deſertione præcedit citatio partis, & eius exceptionem examinatio. 240.2.84
Proprietas bonorum in quibus pater habet vſumfructum, an poſſit confiſcari pro delicto filiifamilias. 383.1.242.remiſſiuè.
Proteſtatio vt nihil fiat niſi docta de legitimo mandato, debet repeti non à quolibet actu. 241.1.131. & ſeq.
Prouiſio hominis facit ceſſare priuilegium ſibi à iure çonceſſum. 7.2.23
Prouiſio Parochialis per ordinarium ſi eſt ſortita effectum, & tradita poſſeſſio, à ſecunda ſententia illius reuocatoria emiſſæ appellationi per poſſeſſorem eſſe deferendum, quotidie decernitur in Senatu regio, vimque facere iudicem eam exequi volentem. 45.1.54
Prouiſio rectoris Parochialis non ſuſpenditur per appellationem ſubſecutam. 56.2.44
Prouiſio beneficiorum erit nulla, ſi nõ ſeruetur forma præſcripta à iure, ſtatuto, aut fundatione. 97.1.40
Prouiſio Parochialium facta nõ ſeruata forma præſcripta à Concil. Trid ſeſſ 24. de reformat. c. 18. & motus proprij in conferendis, irrita eſt ipſo iure. 97.2.44
Prouiſio Parochialis non ſeruata forma vacare dicitur, vt antea. ibid. 44
Prouiſio beneficij ſiue ſimplicis ſiue curati facta iudicialiter, ſubſtantialia iudicij debent ſeruari, aliàs omiſſio cauſam præbet appellandi ſuſpenſiuè, quamuis aliàs ſeruata ſit forma Trident. 112. 2.196
Prouiſio regia præſentationis directa ordinario aliquando narrat ius patronatus regale eſſe motu proprio, aliquando verò illud aſſerit ex relatione præſentati. 143.1.164
Prouiſio Parochialis vbi ſit facienda in contradictorio iudicio, prima ſententia exequitur, ſi eſt vacans Parochialis, ſecus ſi non eſt vacans: & de ratione. 145.2.187
Prouiſio facta iure deuoluto, eo quòd præſentatus ſit indignus, ſi non apparet de indignitate, erunt tentata geſta appellatione pendente. 165.2.58
Prouiſio Magiſtralis aut Doctoralis non facta per capitulum intra ſex menſes, an deuoluatur Epiſcopo. 167.2.77.remiſſiuè.
Deuolutiuo iure facta prouiſio Parochialis iuris patronatus laici ſeruatur forma concurſus, licèt aliàs non requiratur, quando prouidetur ad præſentationem patroni, & de ratione. 168. 1.90
Prouiſio omnis facta determinato modo ſuos terminos egredi non debet. 276.2.47
circa Prouiſionem beneficij curati quæ forma ſit præſcripta à Concilio Compoſtellano refertur. 98 2.54
in Prouiſione Parochialis iuris patronatus laicorum concurſus non requiritur, & quæ forma ſit inducta. 103.2.105
à Prouiſione beneficij ſiue curati ſiue ſimplicis facta per ordinarium cedente vel decedente collitigante, tanquam nulla ipſo iure appellationi interiectæ non deferens vim faciet. 110.1.162
in Prouiſione canonicatuum Doctoralis & Magiſtralis multa pro forma requiruntur, & quæ. 112. 2.191
de Prouiſione beneficiorum tam ſimplicium quam curatorum plura annotantur remiſſiuè. ibid. 195
Deuoluta Parochialis prouiſione debet ſuperior adhibere concurſum, vt determinauit congregatio Concilij. 168.1.89
Prouiſiones Apoſtolicæ non mutant ſtatum beneficij iuris patronatus, nec patronis nocent docentibus de ſuo iure patronatus. 130.2.27
Prouiſiones nullæ non ſunt in conſideratione ad præſcriptionem inducendam. 132.2.49
Prouiſiones beneficij reſeruati virtute regulæ octo menſium continentis decretum irritans, factæ in menſibus reſeruatis ſunt nullæ ipſo iure quoad titulum & poſſeſſionem. 134.2.71
Prouiſiones Regis recenſentur, quibus hæc iuris regij patronatus cognitio priuatiuè eſt reſeruata conſilio Cameræ. 146.2.198
Prouiſus ad Parochialem per ordinarium non eſt à poſſeſſione auocandus, etiam ſi iudex appellationis nullum & notoriè iniuſtum declarer ordinarij iudicium. 45.1.53
Prouiſus contra formam & diſpoſitionem c. 2. vt lite penden. lib. 2. eſt de facto remouendus à poſſeſſione. 110.1.163
Prouiſus per ordinarium de beneficio, non ſeruato ordine iuris, non facit fructus ſuos. 411.1.86
Prouiſus de quarta portione, cuius vigore optauit dimidiam, & ſucceſſiuè integram, ſententia declarans primam prouiſionem nullam, in portione optata exequitur. 487.2.29
Pronocatio, vide *Appellatio*.
Pubertas in alimentis intelligitur in puella vſque ad 14. in puero vſque ad 18. annum. 449.2.34

Q

Quæſtio acceſſoriè & incidenter deducta ſuper validitate ſcripturæ in poſſeſſorio principaliter intentato, non tollit appellationẽ. 183.2.112
Quæſtio intrinſeca de tituli inualiditate non admittitur in adipiſcendæ poſſeſſorio, tam in profanis quàm beneficialibus. 380.1.209
Qualitas naturalis, & accidentalis quando in aliquo concurrunt, & ſimul ſtare non poſſunt, prævalet naturalis. 8.1.29
Qualitas proueniens ex officio iudicis ad alimẽta & eius priuilegium vt præponderet, debet actor in iudicium deducere, & probare qualitates huic officio iudicis neceſſarias. 9.1.41
Qualitas prohibitiua & permiſſiua quando concurrunt circa vnum & idem indiuiduum, qualitas negatiua vincit. ibid. 2.44
Qualitas diuitiarum & paupertatis in cauſa mercedis quoad admittendam vel reiſciendam appellationem attendenda eſt. 25.1.83
Qualitas & natura appellationis multoties variatur, & alteratur ex modo procedendi. 30.2.23
Qualitas adiecta verbo, vel participio, debet intelligi ſecundùm tempus verbi, vel participij. 101. 2.87
Qualitas quæ à principio requiritur tempore prouiſionis beneficij, non ſufficiet, ſi poſtea ſequatur. ibid. 89
Qualitas attenditur quæ Eccleſiæ prodeſt, & eſt magis fauorabilis, cùm ex concurſu maior vtilitas ſequatur Eccleſiæ. 104.1.110
Qualitas & natura beneficij vniti acceſſoriè non

attendit

attenditur,ſed principalis. ibid.2.119
Qualitas regia non tranſit cum re in donatarium priuilegiatum. 155.2.293
Qualitas beneficiorum, de cuius prouiſione tractatur, alterat, & variat prohibitionem appellationis. 160.1.1
Qualitas attribuens poteſtatis in primis debet conſtare. 165.1.53
Qualitas legitimi adminiſtratoris tenetur pater in libello inferere. 386.2.261
Et verba libelli referenda ſunt ad perſonam filij. ibid.262
Qualitas attendi debet ſub qua actus & diſpoſitio geritur. 388.1.278
Qualitas adminiſtrationis ſi à principio non exprimatur,colligitur ex diſcurſu cauſæ. 389.2.298
Qualitas reſolutiua tranſit in tertium emptorem vigore executionis, quia inhæret à primordio. 489.1.46
Qualitate adminiſtratoris legitimi omiſſa, in dubio cenſetur cauſam tractare nomine proprio, non alieno. 386.2.263
Qualitates contrariæ quando in eadem ſententia concurrunt, alia permiſſiua, alia verò prohibitiua appellationis, acceſſoria cedit naturæ principalis. 20.1.33
Qualitates contrariæ concurrentes in ſententia circa vnum inſeparabile æquè principaliter tamen, qualitas prohibitiua appellationis præualet. ibid. 34
Qualitates omnes quæ inſunt in termino relato, repetuntur in termino referente. 469.2.123
Qualitatum appoſitio in prouiſione beneficij eſt forma,& earum omiſſio vitiat. 101.1.84
Querela aduerſus executores excedentes quotidie vtuntur aduocati in ſupremis tribunalibus. 280. 1.88
Querela ab exceſſu non operatur effectum ſuſpenſiuum. ibid.2.94
Querela ſupponit ſuperiorem, coram quo proponenda eſt. ibid,98

R

Radice infecta rami exiccantur, & palmites inficiuntur. 319.2.36
Radice infecta & extincta rami pullulare non poſſunt. ibid.37.& 487.1.19
Ex eadem radice ſi multiplex vitium naſcitur,eodem modo tollitur & reſoluitur. ibid.20
Raptus crimine condemnatus non appellat. 202.1. 37. declara vt 40
Etiam ſi ſit confeſſus tantùm,vel coniunctus tantùm. ibid.38
Raptus criminis cauſa damnatus, ſcilicet ſocius,auxiliator, receptator, aut conſultor appellare poteſt. ibid.1.39
Ratificatio appellationis debet fieri intra terminum ad appellandum. 115.2.221
Ratio propter quam ſententia in Parochialibus exequitur, durat in qualibet inſtantia, qua beneficium adhuc ſit vacans,ex quo nullus deiicitur de poſſeſſione. 43.1.36
Ratio appellandi vbi eſt in promptu, putà per nullitatem,etiam in remedio l.fin. C. de edicto diui Adri.appellatio vtrumque habet effectum. 94.1. 19
Ratio propter quam exequitur prouiſio Parochialis vacantis,militat in prouidente iure deuoluto, cum idem animarum periculum adeſt in Eccleſia vacante. 162.1.24
Rationem reddendi actus duo continet ſeparata,rationem reddere & reliqua ſoluere. 417.1.141
Rationem reddere propriam habet ſignificationem reliqua ſoluere. 418.1.149
Readificans, vel reparans Eccleſiam dirutam an acquirat ius patro.& an illud acquirens ex conſtructione ſi funditus diruta ſit, illud amittat.& quid quando ſimul dotauit. 56.2.46.remiſſiuè.
Rector inutilis effectus,atque ſenio impeditus, non eſt probandus ſuo beneficio. 21.1.42
Rectori impedito perpetuò,ſeu etiam imperito, atque illiterato, ordinarius poteſt dare coadiutorem temporalem,non perpetuum,nec cum futura ſucceſſione. ibid.
Rectori nouiter ædificatæ Eccleſiæ quæ portio aſſignari debet per Epiſcopum, & vnde deducenda iuxta nouiter per Trid.diſpoſita. 56.1.40
Recuperandæ poſſeſſionis remedium nõ admittit appellationem. 177.1.55
Recuperandæ poſſeſſionis interdicta nõ admittunt appellationem. ibid.2.58
Recuperandæ ſingulæ interdictorum ſpecies non recipiunt appellationem. ibid.59.remiſſiuè.
Recurro. Propter difficultatem recurrendi ad ſuperiorem licet iuris rigorem tranſgredi. 298.1.31
Reddirus Clericorum vbi non ſuperſunt ad reparationem Eccleſiæ,poteſt expendi pecunia publica vniuerſitatis, & in ſubſidium collectari vicinos. 52.2.12
Redditus annuus debitus ex contractu, regulariter vna eſt obligatio, & actio, & ad hæredes tranſit. 342.1.138
Debitus ex contractu cum conditione ſingulis annis adimplenda, tunc quot ſunt anni, tot ſunt obligationes. ibid.139
Redditus ad vitam tot continet obligationes, quot præſtationes annuæ. ibid.140
Redditus annuos an debeat condemnatus à tempore primæ ſententiæ,quæ ad illos condemnauit ex tunc,vel à tempore vltimæ confirmantis. 450. 1.36
Redintegratio vnde. 422.1.193
Reductio arbitramenti ſi petatur poſt illius arbitramenti executionem,illam non reuocat, nec impedit. 188.2.13
Reductio ad arbitrium boni viri intra decem dies debet peti iure regio. ibid.16
Reductio an etiam iure communi debet peti intra decem dies. 189.1.17
Reductio cõram quo iudice ſit petenda, & de variis opinionibus. ibid.18.remiſſiuè.
Reductio debet peti intra decem dies etiam iure canonico. ibid.19
Reductionis ſententia lata à iudice, vt bono viro appellationi non eſſe deferendum, qui teneant. 186.2.1
Reductionis ſententiam admittere appellationem ſuſpenſiuã,qui cum Baldo ſubſcripſerint.187.1.3
Couarruuias perplexus & varius redditur, in reſolutione huius articuli. ibid.4
Baldi diſtinctio refertur. ibid.2.5
Reductionis iudice confirmante arbitramẽtum non licere appellari,ſecus ab eo illud infirmante, qui tenuerint,recenſentur. ibid.6
Quæ procedit ſiue ipſe iudex moderetur, ſiue confirmet,vel infirmet arbitramentum. ibid.7
Et hæc opinio maximè procedit ſi ſententia feratur ad fauorem eius, qui petit reductionem. 188.1.8

Index Rerum,

Reductionis ſententia an admittat appellationem iure regio. ibid.9.remiſſiuè.

Regnum caput eſt omnium maioratuum Hiſpaniæ. 141.2.152

Regnum cuius ciuitates aliquæ parent Imperio,totum intelligitur illi ſubiectum,quia ſufficit partis tantùm habere pacificam poſſeſſionem, vt totius habere intelligatur. 137.2.107

Regulæ duæ vbi reperiuntur,vna firmatiua,alia prohibitiua, hæc præponderat. 7.2.25

Regulæ aſſignãtur quibus cognoſcitur quando executoriales inter alios expeditæ poſſint exequi inter alios non citatos, vt exceſſus detegatur vel non. 386.1.257

Remedium poſſeſſorium ex c.redintegranda, ſiue ſit intentatum in foro Eccleſiaſtico, ſiue ſeculari, datur appellatio ſuſpenſiua. 179.1.68

Et de ratione. ibid.69

Renuntiatio appellationis quãdo expreſsè per tranſactionem fiat. 116.1.229

Renuntiatio per pactum de nõ appellando valet, & non ſuſpenditur ſententiæ executio. ibid.2.230

Renuntiatio appellationis inducta per pactum de ſtando vnicæ ſententiæ valet. ibid.231

Renuntiatio appellans in criminalibus valet, vbi delictum eſt notorium. 199.1.9

in *Reparatione* Eccleſiæ & quis ad eã teneatur contribuere, attenditur primitus conſuetudo, & obſeruantia. 53.1.13

Repoſitionis ſententia ob exceſſum executionis, an fructus comprehendat etiam ſi nõ exprimat.497. 2.136

Repoſitionis ſententiæ ob exceſſum quando ſatisfactum cenſeatur,multa remiſſiuè. 509.1.257

Repulſo ob ineptam actionem propoſitam non obſtat exceptio rei iudicatæ aptam vlteriùs proponenti. 290.1.201

Res poſtquam ſemel prohibitionem euaſit, ſemper remanet libera. 45.2.55

Res ſemel effecta alienabilis, ſemper remanet alienabilis. ibid.56

Res quæ ſemel exiuit de trunco, & de familia, non dicitur amplius eſſe de trunco, quominus retractui locus ſit. ibid.58

Res perpetuæ eſſe debent apud ſucceſſores vocatos, vbi perpetuò ius competit. 133.2.61

Res eius eſſe præſumitur, cuius eſt ſignum & marcha. 154.1.271

Res obligata, ſi tranſit in aliam formam reducibilem ad primam materiam, non extinguitur ius pignoris competens in ipſa prima materia. 157. 1.309

Res tranſit cum ſua cauſa,& ſuo onere. ibid.310

Res empta ex pecunia redacta ex re maioratus, in eius locum ſubrogatum cum omnibus qualitatibus primordialibus maioratus. ibid 317

Res cùm reperitur penes condemnatum, alius non impedit executionem, nec illi præſtatur cautio. 168.1.115

Res iudicata dicitur vbi concurrit identitas rei,cauſæ,& perſonarum. 217.2.28

Res vbi in ſpecie præſtanda erit,executor facit præceptum reo vt intra triduum reſtituat, qua non reſtituta cogitur manu militari. 307.1.29

Res ad quam quis eſt condemnatus ſi longè abſit, quomodo ſit facienda executio. 308.1.36

Res iudicata non facit ius in iis quæ tempore mutantur. 338.2.95

Res iudicata licèt perpetua ſit, tamen non obſtat agenti ex noua cauſa ſuperueniente de nouo. 340.2.116

Res iudicata non præiudicat non citatum ad actum, quo lædi poteſt. 357.1.18

Res iudicata inter alios lata, aliis non præiudicat. ibid.19

Res iudicata vt obſtet, debet adeſſe identitas cauſæ,rei,& perſonæ. ibid.2.25

Res à poſſeſſore non citato auocanda non eſt, niſi legitima cauſæ cognitione præcedente etiam remedio aliquo poſſeſſorio. 364.2.84

Res inter alios iudicata aliis non poteſt præiudicium generare. 365.1.86

Res petita actione perſonali,puta ex vendito,donato,& ſimilibus,alienata,lite pendente efficitur litigioſa,& in emptorem ſcientem diriguntur executoriales. 375.1.173

Res emphyteutica alienata lite pendente, aut præſentato inſtrumento guarentigiato in iudicio contra emphyteutam, executio dirigitur in tertium. 381.2.221

Res iudicata cohæret rei, & authoris acceſſione vtitur ſucceſſor. 383.1.243

Res non intelligitur reſtituta, dum etiam fructus non reſtituuntur. 413.1.103

Res reddita reſtituta aut ſoluta propriè dicitur,quæ non deteriorata redditur aut ſoluitur. 421.2.183

Res abeſſe dicitur cuius corpus manet, ſed forma mutata eſt. ibid.185

Res vna quando alteri accedit & cohæret, non debet ab ea ſeparari,quia vnica iudicatur.440.1.105

Res iure communi non habet acceſſiones limitatas pertinentiæ, nec appendices, niſi ab homine aut conſuetudine ei attribuantur. 442.1.129

Res inter alios acta tertio non præiudicat, nec contra non nominatum in ſententia eius executione comprehenditur. 485.2.3

Res in ſolutũ data mulieri virtute executionis, quæ in gradu appellationis reuocata fuit, an hæc reuocatoria exequi poſſit contra virum, cui hanc rem appellatione pendente dederat in dotem mulier. 486.1.10

Res affecta ſi trãſeat in clericum,quam detinet eius reſpectu, iudici ſeculari non tollitur iurisdictio. 491.2.76

Res per clericum adepta vigore executionis attentatæ exceſſiuæ,inordinatæ,aut aliter nullæ, poſtmodum reciſæ, ab eo auocari poteſt per iudicem laicum. 497.1.127

Rei ſemel alterata natura,ſemper remanet alterata. 45.2.57

Rei iudicatæ exceptio vt obſtet, debet euidenter ſtare. 290.1.204

Rei iudicatæ ceſſante cauſa ex noua cauſa ſuperueniente,ceſſat res iudicata. 338.2.94

Rei iudicatæ exceptio quando prodeſt abſolutio ob non probationem actoris in realibus aut perſonalibus. 340.2 124.remiſſiuè.

Rei iudicatæ exceptio obtentæ contra receptatores redituum,an præiudicet domino principali. 346. 1.174

Rei alienatione facta in fraudem paratæ executionis pro quantitate pecuniæ, fit executio in tertium emptorem. 376.1.175.& cur.ibid.2.176

Rei iudicatæ exceptio non intrat vbi nõ adeſt identitas rei,cauſæ & perſonarum. 388.1.275

Rei appellatione,tota continetur. 422.2.199

Rei perfectæ nihil addi poteſt. 509.1.254

Impoſſibile eſt obtinenti rem iudicatam præcisè ſatisfieri, conſulitur meliori modo quo poſſit. 468.1.104

Rem litigiosam alienatam lite pendente in clericum, potest iudex secularis ab illo auocare, & in eum sententiam latam exequi. 495.2.110
à Re iudicata non appellari iura clamant. 241.2.93
Re euicta in solutum pro debito data à iudice vel à parte, non agitur ex actione primæua, quia est extincta, sed vtili ex empto. 344.2.160
Re euicta in solutum data, an, & quando liberentur priores fideiussores & pignora. ibid.161
Re prohibita è regno extrahi, si publicatur, publicatur etiam currus, saccus, nauis, &c. quibus exportatur. 440.1.106
ad *Rescissionem* antecedentis, sequitur rescissio subsequentis. 489.1.48
Rescriptum ad lites est commune, & regulatur secundùm ius & iustitiam. 41.1.16
Rescriptum quo prohibetur appellatio, pariter operatur in præiudicium actoris ac rei ex capite æqualitatis seruandæ in vtroque. ibid.2.20
Rescriptum Principis recipit interpretationem à iure communi. 93.2.15
Recipit interpretationem à iure, cum se conformare censetur. 502.1.183
Reseruatio licèt non intret in patronatu mixto, procedit in mixtura æquali, secus si pars Clericorum habet plures voces, quàm laicorum, quia alteratur beneficij natura. 105.2.127. vide 114
Reseruatio iurium facta in vltima sententia illius respectu dicitur cæteris difformis, & datur appellatio à reseruatione noua. 219.1.43
Reseruatio iuris facta in sententia, conseruat ius condemnato competens. 339.2.104
Reseruatio iuris est exceptio quæ modificat actum, atque omnino admittenda est. ibid.106
Reseruatio iuris confirmat non reseruatum, & conseruat reseruatum, ac si nulla staret condemnatio. ibid. 107
Reseruatum ius in sententia, ipsius executionem non suspendit, secus si sententia condemnat sub aliqua modificatione, aut limitatione, quia tunc suspendit. 475.1.34
Reseruatum ius condemnato in sententia, eius executionem non suspendit, quia intelligitur reseruatum in aliud iudicium. ibid.35
Secus si sententia aliquam exceptionem aut limitationem adiiciat. ibid.
Resignatio facta sine consensu patroni est nulla, & si ex hac causa patronatus præsentet aliquem, non tenet, quia non abdicatur ius à resignante: at si lite pendente resignans moriatur, & patronatus prosequatur litem cum resignatario, & afferat instituendum iam præsentatum, hæc litis prosecutio æquipollet nouæ præsentationi. 102.1.94
Resignatio beneficij facta lite pendente afficitur vitio litigij. 377.2.185
Resignationes plerumque in causa sunt, vt ignorentur vacationis beneficiorum iuris regij patronatus. 141.1.146
Resignatarius tenetur dimittere possessionem à se possessi beneficij, postquam adeptus est possessionem beneficij resignati (non obstante appellatione) cui non deferens iudex vim nullam facere declarabit Senatus. 59.2.6
Restituere verbum in sententia appositum fructus quoque comprehendit ex propria vi & virtute. 413.1.106. & ibid.2.107
Restituit non solùm qui corpus, sed etiam qui omnem rem, conditionémque reddita causa præstat. 413.2.109
Restitutio gratiosa non præstat fructus, secus rigorosa. 421.1.175
Restitutio Principis ad quæ bona & fructus extendatur. ibid.178. remissiuè.
Restitutio in integrum quando potest opponi rei iudicatæ, & suspendit executionem, procedit si opponatur coram iudice, non autem coram executore. 332.2.38
Restitutio est in pristinum statum repositio seu redintegratio. 413.2.108
Restitutio tota iuris interpretatio est. 421.2.187
Restitutio est in pristinum statum redintegratio. 422.1.192
Restitutio tantum restituit, quantum abstulit id aduersus quod restitutio datur. ibid.2.196
Restitutio facit renasci quod extinctum fuit. ibid. 198
Restitutio redigit omnia ad pristinum statum etiam aduersus tertium. 488.2.37
Restitutio facta iuris dispositione, ex causa quæ inest à primordio tituli, præiudicat tertio, & contra eum operatur. ibid.39
Restitutio per viam iuris inhæret à primordio, ita vt ius transferentis non fuerit liberum à principio, quod ideo recisioni est subiectum. ibid.40
Restitutio iuris ob iniustitiam, comprehendit bona ablata, & in fiscum incorporata, sed alienata in tertium possessorem. ibid.41
Restitutionis rei facta condemnatio intelligitur & de fructibus quos de iure condemnatus tenebatur restituere. 412.2.102
Restitutionis gratia tãtum attribuit, quantum condemnationis sententia ademit. 422.2.197
Restitutione à Principe facta etiam ex gratia, dicenti haberi pro non facta confiscationem, & esse irritam, ius tertio tollitur, & omnia prouenientia ex tali condemnatione resoluuntur. 487.1.42
Restitutus quis non dicitur, nisi plenariam consequatur restitutionem. 422.2.198
Retentio conceditur in re separata, quando meliramenta facta in vna re eius valorem excedunt. 478.1.66
Retentionis exceptio adeò fauorabilis est, vt etiam post sententiam competat. 337.1.75
Retentionis exceptio admittitur in executione, etiam si ea sit processui opposita, non tamen per iudicem terminata. ibid.76
Retentionis exceptio non decisa, etiam in iudiciis priuilegiatis opponitur post sententiam, & à reiectione appellatio admittitur. ibid.77
Retentionis pro melioramentis exceptio suspendit sententiæ executionẽ, etiam si opposita fuisset in iudicio principali, non tamen de ea iudicatum. 477.1.59
Retinendæ in singulis speciebus non admittitur appellatio. 177.1.56
Prout in interdicto ne vis fiat. ibid.
Interdicto vtrobi. ibid.
Interdicto de superficie. ibid.
Interdicto de itinere actúque priuato. ibid.
Retinendæ interdicto non cadit attentatum. ibid. 2.57
Retineri vna res non potest pro expensis in alia re factis. 477.2.64
Retractata sententia tacitè retractata, intelligitur executio eius vigore facta, omniáque quæ victor eius occasione habuit, in pristinum restituuntur. 500.2.164
Reuocata sententia non præstat bonam fidem, quoad fructuum acquisitionem. 500.2.167

Index Rerum,

à *Reuocatione* iniustæ delationis non præcedẽte contradictione partis appellatæ, poterit idem appellans iterum appellare. 238.1.55

Rex Hispaniæ licet non sit vsus sui iuris patronatus indultis in aliquibus beneficiis,illa non amisit per non vsum. 136.2.98

Indultis iuris patronatus vsus est semper in parte. 137.1.100

Maiori parte beneficiorum consistorialium virtute concessionum Apostolicarum vsus est, quoties vacare contingunt. ibid.106

Non tractat de acquirendo nouo iure patronatus in beneficiis consistorialibus, sed de conseruando sibi ex indultis Apostolicis competente. ibid.2.110

In sua præsentatione ad beneficium nouiter repertum,vt præferatur,debet de suo iure patronatus in illo beneficio docere, aliàs interim ordinarius non excluditur. 142.1.159

Misit per sua Regna præcipuè Galleciæ Austures & Obiedo personas fide dignas scientiæ & conscientiæ, vt recognoscerent beneficia suo regio patronatui spectantia. 143.1.165

Fuit redactus ad suum ius eligendi, quod priùs habebat consensu & ordinatione Ecclesiæ vniuersalis, & prælatorum Hispaniæ. 150.1.228

Hodie præsentat Prælatos Ecclesiarum, cuius iuri patronatus nihil detrahitur. ibid.2.231

Ob suam suorúmque ministrorum maximam religionem maiori fruitur potentia, quàm remo hucusque fuerit assequutus. ibid.232

Quot,qualésve Episcopatus & Archiepiscopatus prouideat in Hispania, & extra illam, remissiuè. 151.1.237

Potest opponere Episcopum electum sibi esse suspectum, quo probato, retractatur electio. ibid.240

An possit donare ius patronatus sibi à sede Apostolica concessum in consistorialibus, remissiuè. 155.2.295

Regis & eius Consilij supremi iussu, an possint capere, pignorare bona Ecclesiastica, siue decimas contribuere renentium ad huiusmodi Ecclesiæ reparationem tanquam Concilij Tridentini executoris. 52.2.8

Eius priuilegio nullo modo detrahunt summi Pontifices,sed passim augent cùm eius merita crescunt. 136.2.96

Regis interest,nosse qui in suo regno Ecclesias sint administraturi. 151.1.241

Regi Hispaniæ competit ius patronatus in quibusdam beneficiis ex bulla Adriani VI. Clementis VII.& Pauli III. maximorum Pontificum.128. 2.10

Regi cùm nunquam currat tempus ad præsentandum ex defectu scientiæ, semper potest reclamare contra prouisiones ordinarij. 132.1.44

Regi Catholico ius patronatus in consistorialibus beneficiis Hispaniæ fuit attributum Pontificum indultis. 150.1.225

contra Regem nulla potest probari scientia & patientia, vt aliquis vsurpet ius patronatus, cùm potiùs tales Bullæ in eius derogatione retinentur in Hispania, ne illis vti queant impetrantes. 130.1.17

Regem Catholicum magno prosequi fauore per Romanam Ecclesiam. 150.2.232

Rege Hispaniæ existente in quasi possessione iuris patronatus vniuersalis beneficiorum consistorialium,ordinarius etiam particulariter non potest aliquod illorum quasi possidere: & de ratione. 140.1.137

Rege absente nuntiatio fiebat eius Vice-Regi. 150.1.230

Reges Hispaniæ sunt veri patroni Cathedralium, prælatiarum,& Abbatiarum consistorialium horum regnorum Hispaniæ. 149.2.223

Et quo iure.ibid.& numeris seqq.

Reges omnes de iure communi habere regium patronatum maiorum Ecclesiarum suæ ditionis, qui affirment. 151.1.239

Regibus Hispaniæ non currit tempus quadrimestre ad præsentandum beneficia & Episcopatus suæ Coronæ, etiam si eorum officiales sciant vacationes. 132.1.43

Et etiam si Rex ipse sciat vacationem ob maximas occupationes. ibid.43

Regium consilium Cameræ iam hodie non solet expedire prouisiones regias præsentationis, nisi priùs de iure patronatus regio legitimè doceatur,& quare. 147.1.203

Regium Cameræ Consilium recusante ordinario instituere præsentatum à Rege, potest expedire secundam iussionem præsentationis cum relatione negligentiæ ordinarij, directam Metropolitano vel ordinario viciniori,vt instituat. 148.2.217

Regium ius patronatus dicitur ius regale, & inter cætera Principis regalia computatur. 150.1.226

Regium eligendi ius variatum fuit, quia nuntiata Regi morte prælati eligendi petebatur licentia per Capitulares Ecclesiæ, quorum electio Regi præsentabatur. ibid.229

Regij patronatus præcipuum fundamẽtum est priuilegium,quod habent Reges. ibid.2.233

super Regio patronatu orta cõtrouersia Sixtus IV. concessit Regibus Catholicis perpetuò, vt ad Episcopatus eligerẽtur ab eo nominati & petiti. ibid.235

Reus si insistat ex aliqua causa, vt priùs sibi nõ præfigatur dilatio ad probandas suas exceptiones, quousque actor suam probet intentionem in iudiciis Ecclesiasticis obtinebit. 118.1.247

Reus conuentus rei vindicatione negans possidere,& conuictus de mendacio, non appellat.176. 1.41

Reus conuentus si non possideat, & de iure agentis constet,iudex declarat rem pertinere ad actorem absoluto reo. 419.1.158

Et tunc si reus post rem iudicatam, cœperit possidere, in illum fit executio absque nouo processu. ibid.159

Quod idem procedit in bonorum possessione. ibid.160

Reus inuentus non possidere, non est absoluendus ab obseruatione iudicij,sed actor probans de suo iure declarandus dominus, & quæ sit huius declarationis vtilitas. ibid.2.162

Reus ob non possessionem tempore latæ sententiæ tandiu durat absolutus quandiu non possideat, secus cessante causa & cœperit possidere. ibid. 165

Reum conuentum & non inuentum possidere tempore latæ sententiæ, iudex poterit condemnare, vt quandocunque bona habeat, restituat actori recte suum dominium probanti. ibid.161. declara vt ibid.

contra Reum semel absolutum in interdicto vti possidetis,ex eo quòd actor non probauit possessionem suam ob nouam turbationem,non potest acto:

ſor iterum agere. 464.2.75
Niſi agat ex noua poſſeſſione & ex noua cauſa. ibid.
Rotæ deciſio refertur, vt ſecunda ſententia reuocatoria primæ executæ in Parochiali non ſit exequenda appellatione remota. 46.1.67.&52
Rotæ ſtylus obſeruat, vt examen teſtium ſit nullum, ſi fiat à notario recuſato, quia ſola ſuſpicio iurata illum remouet in totum. 118.1.248
Rotæ Romanæ determinatio in hoc articulo refertur. 234.2.24
Rotæ deciſio mirabilis refertur in propoſito, vbi condemnatus ad beneficij reſtitutionem cum fructibus compellitur præſtare fructus decurſos poſt ſententiam vſque ad actualem dimiſſionem. 447.2.14

S

Salarium Aduocatorum, Procuratorum, & ſolicitatorum an recipiat appellationem ſuſpenſiuam. 25.1.80
Salarium petitur in iudicio, vbi lis mota fuit, & etiam in foro Eccleſiaſtico, quo laicus poteſt compelli pro ſalario litis ibi tractatæ. 26.1.94
Salarij famulorum ſententia non ſuſpenditur per appellationem à condemnato emiſſæ, quia res dilationem non patitur. 24.2.78
Salarij & mercedis famulorum cauſa ſummariè tractatur, atque etiam appellatio à ſententia ſalarij mercedis non retardat executionem. 25.1.79
Salarij & mercedis famulorum cauſa tractatur in die feriato ob honorem Dei, quia ſuccedit loco alimentorum. ibid.2.86
Salarij materia remiſſiuè. 26.1.93
Salarij & mercedis executio non ſuſpenditur per appellationem. 29.1.4
Saluianum interdictum eſt vtiliſſimum, & merè poſſeſſorium, quod ad cœlum exclamant Doctores. 176.1.43
Competit fundi domino contra colonum, vt adipiſci poſſit poſſeſſionem earum rerum, quæ illata ſint in fundo. ibid.44
Et ideo competit pro penſione fundi locati, & hoc eſt directum interdictum. ibid.44
Saluianum interdictum vtile datur etiam domino contra conductorem prædiorũ vrbanorum. ibid.2.45
Saluianum interdictum competit cuilibet creditori habenti bona ſui debitoris obligata etiam tacitè & ex quacumque cauſa. ibid.46
Duæ contrariæ opiniones referuntur. ibid.47
Saluianum interdictum eſt remedium ſummarium, in quo de ſola poſſeſſione tractatur. ibid.2.48
Non admittit exceptiones reſpicientes defectum pignoris, maximè requirentes altiorem indaginem. 177.1.50.ſecus hypothecaria. ibid.
De pluribus ſpecialitatibus Saluiani interdicti, & differentiis inter illud, & actionem hypothecariam, remiſſiuè. ibid.51
Saluianum interdictum ita ſe habet ad actionem hypothecariam, ſicut poſſeſſoriũ ad petitorium. ibid.52
Saluianum interdictum tanquã merè poſſeſſorium non admittit appellationem ſuſpenſiuam, ſecus actio hypothecaria. ibid.53
Saluianum poſſeſſorium non admittit appellationem etiam iure canonico. 180.2.81
Saluianum interdictum quando poſſit habere mixturam proprietatis, vt appellatio admittatur. 184.1.96
Saluiano vtens non tenetur probare, rem hypothecatam fuiſſe in bonis debitoris, ſed illam poſſedisſe. 176.2.49
Scientia & notitia procuratoris cum quo lis acta fuit ad appellandum, nocet domino, & illi ex tunc currit. 115.2.223.&228
Scientia officialium in præſcriptione contra Principem ſufficit, vt illi præiudicet. 130.1.18
Sufficiet in præſcriptione, nempe in iis quorum adminiſtratio ſpectat ad eoſdem officiales, eáque ratione poſſunt reclamare. ibid.2.21
Non nocet Regi in eius iure patronatus. ibid.23
In præſcriptione contra Principem non ſufficere qui teneant. ibid.1.19
Qui in hac controuerſia mediam tenuerint opinionem. ibid.20
Scientia aliquorum ex patronis nõ nocet aliis ignorantibus vacationem. 166.1.63
Senatus regius aditus per viam violentiæ quotidie decernit, vim facere iudicem non deferentem appellationi emiſſæ à ſententia negatiua lata contra agentem aliqua via priuilegiata, ſcilicet executiua. 40.2.12
Senatus, ad quem recurritur per viam violentiæ, quotidie declarat, vim non fieri appellationi non deferendo interiectæ à ſecunda ſententia reuocatoria prioris, ſi eius virtute mittatur aliquis prouiſus in poſſeſſionem vacantem beneficij, & ita communiter practicatur. 43.1.35
Senatus regius aditus per viam violentiæ communiter decernit, deferendum eſſe appellationi interiectæ, vbi euidens iniuſtitia apparet ex actis, reprobata opinione Ioſephi de Seſe. 93.1.8
Senatus regius in cognitione per viam violentiæ ab actibus negatiuis, ſolùm inquirit, an appellatio de iure ſit legitima, quæ ſi talis reperiatur, vim fieri decernit indubiè. 197.1.89
Senatus regius aditus per viam violentiæ ob denegatam appellationem ab exceſſu, quo decreti genere vti ſoleat, & quomodo concipiendum. 286.2.159
Sententia lata contra fabrum malleantem circa domum ſcholaris ſeu Doctoris, appellatio non admittitur. 12.1.66
Sententia contra alimentarium lata ſi exequetur, foret dare priuilegium, cui ius negat. 17.2.17
Sententia quamuis ſit ſtricti iuris, tamen ex vi attractiua continens vnum trahitur ad aliud, ſine quo illud vnum ſuper quo lata eſt, nõ poteſt ſortiri effectum. 19.2.30
Quod procedit etiam in libello. ibid.
Sententia lata ſuper congruæ augmẽto cauſatiuè & incidenter præiudicat penſionario ſuper diminutione penſionis, cùm principaliter agatur de congruæ augmento. 20.1.31
Sententia inter duas Eccleſias contendentes ſuper iure decimandi admittit appellationem. 24.2.77
Et etiam quando collector decimarum excedit modum, quia etiam datur appellatio. ibid.
Sententia lata pro ſolutione ſalarij, & mercedis famulorum, tunc meretur executionem, non obſtante appellatione ſi petatur à paupere, ſecus ſi à diuite. 25.1.81
Lata contra agentem aliqua via priuilegiata, & non admittente appellationem, an illam admittat quoad vtrumque effectum. 39.1.1

Index Rerum,

Sententia in ſecunda inſtãtia lata in fauorem agentis via priuilegiata reuocatoria prioris contra illum latæ, an executioni ſit mandanda,non obſtante appellatione. ibid.

Sententia ſecunda reuocatoria primæ priuilegiatæ,& iam executæ, an ſit pariter executioni (altera reuocata) mandanda, appellatione non obſtante. ibid.

Sententia lata cõtra intentantem viam executiuam, remedium poſſeſſorium,& petentem aliměta, & ſimilia,appellationem admittit quoad vtrumque effectum. ibid.2.2

Lata contra petentem miſſionem ex l. fi. C. de edicto diui Adri. permittit appellationem ſuſpenſiuam. ibid.3

Idem eſt in ſententia negatiua lata in aliis poſſeſſoriis remediis. ibid.4

Sententia lata contra actorem petentem alimenta licita eſt appellatio ſuſpenſiua. ibid.5

Sententia negatiua diſtributionis annonæ in vſum militiæ admittit appellationem quoad vtrumque effectum. 40.1.7

Sententia lata contra mulierem petentem dotem recipit ſuſpenſiuam appellationem, licèt lata in eius fauorem non ſuſpendatur. ibid.8

Sententia de non exequendo rem iudicatam aut obligationem Cameralem, permittit appellationem ſuſpenſiuam. ibid.10

Licèt alij contra inaduertenter & promiſcuè dicant, à præcepto de exequendo, & non exequendo non dari appellationem. ibid.

Ratio redditur fundamẽtalis,quare detur appellatio ſuſpenſiua actori intentanti actionem priuilegiatam, & reportanti ſententiam negatiuam, cùm affirmatiua non ſuſpendatur.ibid. 2.11

Sententia lata contra agentem via priuilegiata, qui ab ea appellans reuocatoriam illius obtinuit,hæc ſecunda reuocatoria erit executioni mandanda. 42.1.27

Lata in fauorem rei conuẽti de ſpolio intentato, ſi in cauſa appellationis reuocetur hæc ſecunda ſententia lata in fauorem actoris, mittitur executioni,non obſtante appellatione.ibid.29

Sententia ſecunda affirmatiua,& reuocatiua prioris negatiuæ ſi ſimul lata ſit,declarãdo primam nullam an mereatur executionem. ibid.30

Sententia lata in fauorem creditoris in via executiua, quando nulla præceſſit executio in ſecunda inſtantia an exequatur. 43.1.37

Sententia addictionis executionem deſiderans nihil intereſt,an à primo, an à ſecundo iudice appellationis lata ſit,vt exequatur. ibid.2.39

Sententia prima ſi vulnerauit inſtrumentum guarentigiatum, ſcilicet, declarans illud falſum, aut vſurarium, ſecunda reuocatoria illius non meretur executionem, donec obtineat creditor tres conformes. ibid.44

Sententia, qua eſt reus condemnatus, nititur ſententiæ aut inſtrumento habenti executionem paratam & priuilegium,at ſententia ſecunda,qua actor condemnatur, illi nititur, ſed eius priuilegio repugnat. 44.2.49

Sententia ſecundà lata contra actorem reuocatoria prioris executæ virtualiter eſt negatiua executionis, quo caſu etiam in prima inſtantia actori licet appellare. ibid.50

Sententia addictionis ſi nulla ſeu iniqua ſit manifeſtè, an iudex de appellatione cognoſcens queat ea neglecta, ſuam exequi, & quo caſu. ibid.51

Sententia ſeu iudicium ordinarij, cuius virtute vt magis idoneus electus fuit in poſſeſſionem Parochialis miſſus, licèt ſit in cauſa appellationis reuocatum, non amouetur à poſſeſſione, donec per tres ſententias conformes vincatur.ibid.2.52

Et ab hac reuocatoria appellationi per poſſeſſorem emiſſæ eſt deferendum. ibid.

Sententia prima lata in Curia contra poſſeſſorem beneficij ſequeſtrum apponitur, tamen licèt ipſe poſſeſſor ſecundam pro ſe obtineat, non reuocatur ſequeſtrum. 45.2.61

Sententia prima, qua executioni petitæ locum non fore, eſt declaratum, & inſuper actor in expenſis damnatus, licèt patiatur appellationem; tamen expenſarum reſpectu mittenda eſt execetioni. 46.1.64

Sententia pro actore in alimentis, aut executiua lata cuius executionem omiſit petere, & lata eſt ſecunda ſententia illius confirmatoria, poterit eiuſdem petere executionem, non obſtante appellatione, quia nec efficitur appellabilis, nec cenſetur eius priuilegio renuntiare. ibid.65

Secus econuerſo, quando prima pro actore lata nondum executa, ſecunda illius reuocatoria lata eſt, quia tunc prima non exequitur in ſecunda inſtantia. ibid.66

Quæ doctrina fallit in Parochiali vacante. ibid. remiſſiuè.& 33.cum ſeqq.

Sententia qua ex iuſta cauſa & à iure approbata ordinarius inuitis etiam Rectoribus nouam Parochialem erigi declarat, exequitur, appellatione non obſtante. 55.2.35

Sententia declaratoria aliquem incidiſſe in pœnam ipſo iure impoſitam,an ſit neceſſaria. 69.2.1

Sententia iudicis non debet eſſe melioris conditionis, quàm ſententia iuris, & quemadmodum ab illius executore non appellatur, ita nec debet appellari ab executore iuris. 71.2.18

Sententia, qua declaratur incompatibile vacaſſe per adeptionem alterius,ac ſimul mandatur eiuſdem fieri prouiſionem, non ſuſpenditur per appellationem interiectam per detentatorem vtriuſque, prout decreuit Senatus Valiſoletanus. 74.2.53

Sententia declaratoria requiritur cum præuia cauſæ cognitione, quando beneficium vacat ipſo iure ob pœnam alicuius facti, puta, ob non reſidentiam; non tamen quando ex iuris diſpoſitione, puta ob adeptionem ſecundi incompatibilis. 76.1.66

Sententia declaratoria vbi requiritur in priuatione beneficij ob pœnam,non ideo ſequitur,quòd appellatio ſit admittenda ſi aliqua ſpecialitatis ratione excludatur, vt in priuatione ob nõ reſidentiam. ibid.68

Sententia declaratoria incurſus in pœnam priuationis ipſo iure quoad appellationis prohibitionem, veſtitur ex natura caſus,cui adiicitur, vt ſi caſus eſt appellabilis, à declaratoria appellatur;ſi inappellabilis, à declaratoria multo fortiùs prohibetur appellari. ibid.69

Sententia declaratoria incurſus cenſurarum ſi ſit lata in cauſa executiua, ſecundùm eius naturam regulatur, & pariter non recipit appellationem ſuſpenſiuam. 77.2.72

Sententia declaratoria aliquem eſſe priuatum beneficio ob non reſidentiam quando non recipiat appellationem ſuſpenſiuam. ibid.76

Contra non reſidentem quando proceditur ad priuationem beneficij admittitur appellatio,ſi non præcedit cauſæ cognitio & citatio,& quo decreti

decreti genere tunc vtitur Senatus regius. ibid.77
Sententia lata contra quoslibet ministros iustitiæ, puta tabelliones, Alguazelos, executores, &c. ob varatarium, vel excessum tangentem exercitium officij exequitur appellatione non obstante. 80. 2.3
Quod intelligitur, quando à iudice cui subsunt condemnantur ex ratione. 81.1.4
Sententia lata in Syndicatu contra officialem iure regio quomodo exequatur appellatione pendente. ibib.2.10.remissiuè.
Sententia nulla executionem non meretur, quæ & nomine sententiæ caret. 93.1.9
Sententia lata non seruatis terminis substantialibus iudicij est notoriè nulla, atque nullitas insanabilis. 96.1.31
Sententia ampliùs nõ dicitur notoriè ex actis nulla & iniqua, quando ex aduerso aliquid opponitur, quod dubitationem, aut offuscationem pariat. ibid.2.36
Sententia lata cõtra probantem fundum suum esse, & ad alterũ spectare declarans, non dicitur nulla ipso iure, sed tantùm iniusta retractãda per viam appellationis, non nullitatis. 107.2.148
Sententia, qua declaratur aliquem non habere ius patronatus, licèt probauerit habere, tamen non potest dici nulla, sed iniusta regulariter. ibid.149
Sententia lata in tam breui tempore, tantáque festinatione, vt verisimiliter processus inspici non potuit, est nulla ipso iure. 114.2.214
Lata contra vel pro defuncto valet, quando procurator in vita fuisset per contestationem factus dominus litis, vel quando dominus satisfedit de iudicato soluendo, dummodo sententia concipiatur in persona procuratoris. 117.1.236
Et quid si dominus sine hærede decessit, etiam si Procurator sit in rem suam cessionarius, aut in causa possessoria. ibid.237
Sententia contra mortuum valet, quando iudex ignorauit mortem. ibid.238
Sententia continens causam falsitatis non exequitur in bonorum possessione secundùm tabulas petita. 183.2.114
Sententia prima lata in possessorio ordinario contra obtinentem in iudicio summariissimo, an sit contra illum exequenda non obstante appellatione. 184.1.119
Sententia de aperiendo testamento non recipit appellationem, quia celeritatem desiderat. ibid.120
Sententia reductionis licèt admittat appellationem, an nihilominus ea pendente sit exequenda. 187.1.2
Sententia negatiua non trahit secum executionem à iure, nec à iudice, cùm ius hoc illi priuilegium attribuat, quando legitima stat appellatio. 196.1.82
Sententia contra insignem latronem vt excludat appellationem, debet ferri cum expresso suppositio insignis latronis. 204.1.57
Sententia interlocutoria declarans notorium præcedente negatione rei admittit appellationem. ibid.58
Sententia lata contra repertum in flagranti crimine non appellat suspensiuè. 205.1.66
Sententia in via executiua lata partim pro actore, partim contra, à quo solus appellat quatenus contra, poterit capitulum separatum, à quo neutra pars appellauit, executioni mitti. 209.2.27
Et etiam si reus executatus ab illo capitulo separato, quod contra se facit, appellet, quia nihilominus in viis executiuis executio illius facienda est, & de ratione. 210.1.28
Sententia præiudicat ei qui verè vel repræsentatiuè eadem est persona. 217.2.27
Sententia alias duas confirmans cum aliquo nouo grauamine seu additamento, quod aliis non adsit, recipit appellationem, licèt in quo sit conformis exequatur hac appellatione pendente. ibid.30.& 33. vbi declaratur.
Et tunc sententia quæ pro vna parte est appellabilis, & pro alia inappellabilis, iudicatur dirudua. ibid.31
Sententia tertia aliquid de nouo aliis addens, de quo sit actum in cæteris instantiis, tacitè aut expresè non dicitur prima super additamento, sed vltima. 218.1.33
Sententia vltima cõdemnans ad eandem summam, ad quam aliæ, sub conditione tamen quatenus facto calculo tanta summa debeatur, non exequitur, quousque conditio purificetur. 219.1.44
Sententia tertia declarans alias duas præcedentes nullas, quæ postea est reuocata per aliam declarantem validas priores, an illis ista vltima dicatur non formis. ibid.2.50
Et an tunc executio illarum sententiarum permittenda est non obstãte appellatione ab hac vltima. ibid.51
Sententia tertia alias duas latas super principali causa declarans nullas, dicitur prima respectu articuli nullitatis, & quarta quæ illam reuocat, dicitur secunda, & recipit appellationem. ibid. 52
Quod declaratur pulchrè vsque ad 55
Sententia lata super impotentia appellandi est interlocutoria. 223.2.1
Lata super articulo iuris est interlocutoria. ibid.2
Lata super impotentia appellandi licèt sit interlocutoria, habet vim diffinitiuæ. ibid.3. & 6. vide 49
Lata vigore tertiæ appellationis super eodem articulo an sit nulla ipso iure. 225.2.27.& seqq.
Lata contra sententiam translatam in rem iudicatam est nulla ipso iure. ibid.28
Sententia prima aliis duabus confirmata non potest rescindi. ibid.29
Sententia super impotentia appellandi licèt habeat vim diffinitiuæ, non tamen admittit appellationem, vbi iustè lata sit speciali ratione. 227.2.49. & 50
Sententia per desertionem trãsit in rem iudicatam. 239.2.74
Transit in rem iudicatam, quæ executionem desiderat. 241.1.92
Sententia quando per desertionem transiuit in rem iudicatam, fingit lex ab initio non fuisse appellatum. ibid.2.94
Sententia super desertione habet vim diffinitiuæ. 242.1.101
Continet damnum irreparabile. ibid.102
Sententia translata in rem iudicatam, vel aliis duobus conformibus mittitur executioni. 246.1.5
Sententia in rem iudicatam transit ob non emissam appellationem intra terminum, vel ob eam desertam. ibid.6
Sententia de exequendo est executio, & sic non facienda ante rem iudicatam, & intra terminum ad licitè appellandum. 250.1.33
Sententia valde antiqua præsumitur, ritè & rectè latam

latam fuiſſe. 251.2.49
Sententia valde antiqua quæ dicatur, vt ſine proceſſu poſſint executoriales expediri. ibid.50. remiſſiuè.
Sententia inſerta in executorialibus facit fidem, quia ſunt acta iudicialia. 252.1.52
Sententia non dicitur conſtare, etiam ſi eius tenor referatur in executorialibus Papæ per relationem partis, quia ipſa ſententia adhuc debet doceri. ibid.54
Sententia diffinitiua eſt eſſentialis,vt iudicium inſtantiam habere dicatur. 262.2.37
Sententia lata ſuper vna actione non nocet eidem agenti ex alia actione ſibi competenti ex eodem fonte. 290.2.205. declara, vt in ſeq.
Etiam ſi adſit cõformitas aliqua cum alia actione diuerſa. ibid.206
Sententia rei tradendæ obligat præcisè ad factum, nec ſoluendo intereſſe condemnatus liberatur ſi habeat facultatem rei tradendæ. 306.2.26
Sententia pro Barone lata vt pro ſingulis centum ouibus ratione paſcuorum Baro vnam habeat, etiam contra minus centum paſcentem, fiat executio habito reſpectu ad numerũ, & facta computatione grata. 308.1.38
Si autem quinquaginta quis depaſcit fiet executio pro æſtimatione dimidię partis vnius ouis. ibid.39
Declaratoria incurſus cenſurarum pro executione executorialium dicitur pars rei iudicatæ. 311.1.68
Declaratoria cẽſurarum ſuper via executiua non admittit appellationem. ibid.70
Declaratoria incurſus cenſurarum pro executione rei iudicatæ non admittit appellationem. ibid.2.71
Declaratoria incurſus cẽſurarum pro executione obligationis in forma Cameræ eſt inappellabilis,quia executionis natura veſtitur. ibid.72
Declaratoria incurſus cenſurarum pro executione literarum Apoſtolicarum,non admittit appellationem ſuſpenſiuam. ibid.73
Sententia ſola in iuribus incorporalibus an transferat poſſeſſionẽ ciuilem & naturalem. 312.1.80
Sententia ſola non transfert dominium in iuribus corporalibus. ibid.2.84
Sententia lata ſuper principali, intelligitur reprobare incidens,ſi aliter cum illo non poteſt ſubſiſtere. 338.1.87
Sententia pro aliquo vti hærede ab inteſtato, reſcinditur poſtea apparente teſtamento nouiter reperto. 340.2.120
Sententia ſuſtinetur ſi reuera adfuerat mandatum procuratoris, licèt non præſentatum in actis, de quo etiam poſt ſententiam conſtet. ibid.126
Sententia erit nulla, etiam ſi verè adſit mandatum, non tamen productum in actis, poſtquam fuit de eius defectu oppoſitum. 341.1.127
Sententia & acta vt nulla dicantur, non ſufficit ſemel à principio de defectu mandati opponere, ſed in quolibet actu proteſtari, & repeti, aliàs ſufficit quandocunque de eius vera exiſtentia docere. ibid.129.& ſeqq.
Sententia lata in fauorem debitoris ſuper vno annuo reddítu, obſtabit agenti pro ſeqq. debitis vnica obligatione. 342.1.143
Lata ſuper primæua actione, & obligatione annui redditus, vt in poſterum præſtetur, vnica ſufficit pro ſingulis annis condemnatio. 343.1.150
Sententia cùm ſit ſtricti iuris, non extenditur de perſona expreſſa ad non expreſſam. 355.2.3
Sententia lata contra vnum non præiudicat aliis ius habentibus pro portionibus ex eadem cauſa. 357.2.23
Et multò fortiùs ſi illi non habeant ius ex eadem cauſa. ibid.24
Sententia lata ſpecialiter contra vnum ex ſociis non præiudicat. ibid.26
Lata contra vnum alteri non præiudicat quando vterque prætendit ius æquè principale.ibid.27
Sententia ſuper nobilitate lata contra fratrem non nocet alteri fratri litiganti ſuper nobilitate, nec econtra. ibid.28.& ſeqq.
Sententia quando facit ius quoad alios, non nocet habenti æquè ius principale. ibid.29
Sententia lata contra præſentem valet, contra abſentes autem nec legitimè citatos nulla eſt. 358.1.31
Sententia non nocet tertio poſſeſſori rei, ad cuius reſtitutionem alius eſt condemnatus, & de poſſeſſione docens,impedit executionem. ibid.32
Quod procedit ſiue ius executiuum proueniat ab actione reali & hypothecaria, ſiue ab actione perſonali. ibid.33
Sententia contra non nominatum nec actiuè nec paſſiuè locum habet. 359.1.44
Sententia eſt ſtricti iuris & tantum diſponit quantum loquitur. ibid.2.47
Sententia lata ſuper vna re ex pluribus petitis cæterarum non infertur abſolutio nec condemnatio,ſed omiſſio. 360.1.53
Sententia pro vna lata ſemper intelligitur exceptus tertius & ſine eius præiudicio. 362.2.72
Sententia lata ſuper dominio vtili, aut eo quod ius vtile tangit duntaxat, nihil detrahit aut officit domino directo, nec eius iuri. 370.1.131
Lata ſuper poſſeſſione emphyteuticæ rei & reſpectu ſuæ poſſeſſionis naturalis, non nocet domino directo etiam ſcienti. 371.1.14
Lata contra naturaliter poſſidentem non nocet poſſidenti ciuiliter. ibid.2.141
Lata contra naturaliter poſſidentes ſuper dominio rei cuius probationem & defenſionem aſſumunt, non nocet domino ignoranti cauſam agitari. ibid.142
Sententia contra vſufructuarium non nocet proprietario ignoranti. ibid.143.& ſeq.
Sententia lata contra emphyteutam, & vſufructuarium ſuper proprietate rei,an noceat domino directo ſcienti. 372.1.145
Lata contra minorem non exequitur contra curatorem vel tutorem. 374.1.160
Lata contra tutorem vel curatorem non mandatur executioni contra tutorem,ſed contra minorem. ibid.161
Sententia inter alios lata officit rem obtinenti lite pendente, ſiue ſciat ſiue ignoret. 375.1.169
Sententia lata contra emptorem,an poſſit exequi in bonis venditoris aſſiſtentis defenſioni litis. 382.1.233
Lata cõtra filiumfamilias efficaciter obligatum, an exequatur in bonis aduentitiis quorũ vſusfructus patri pertinet. ibid.2.234
Lata contra filiumfamilias exequitur in eius bonis caſtrenſibus ſeu quaſi,vel in aduentitiis,in quibus pater non habet vſumfructum. ibid.236
Et quid in bonis profectitiis quorum ius adquiritur patri. 383.1.237. remiſſiuè.

Sententia lata contra filiumfamilias nõ potest exequi etiam in sola proprietate rei,cuius vsusfructus pertinet patri. ibid.238
Lata in fauorem actoris super interdicto retinendæ prodest eius hæredibus, vt in possessione defendantur. ibid.243
Sentẽtia & acta gesta per tutorem nomine pupilli, non nocet iuri competenti ipsi pupillo, quod in iudicium non deduxit. 387.1.267
Sententia lata contra agentem tãquam ex alia persona, illi non præiudicat in iudicio, quod venit ex noua persona. ibid.2.282
Lata contra comparentem vti administratorem, nocet illi, etiam si dixit comparere nomine suo proprio. ibid.283
Lata contra administratorem ratione & cõtemplatione officij, illi etiam vt priuato nocet, si lite pendente falsus est possidere nomine administrationis. ibid.284
Sententia condemnatoria licèt sit lata contra aliquem tanquam administratorem alterius,si probat incontinenti de possessione sua, iure proprio admittendus est. 388.1.279
Sententia quæ simpliciter sequitur de nomine proprio patris, si tamen ex actis appareat egisse vti legitimus administrator, non iure proprio intelligenda est, sed administratorio nomine. 389.1.291
Sententia intelligitur lata ex qualitate in libello deducta, etiam si in sententia non exprimatur. ibid.2.294
Sententia cui nocet,nocent etiã omnia acta iudicij. 390.1.301
Sententia lata contra prædecessorem quando præiudicat successoribus, nocent etiam acta, & instantia cœpta in eodem statu transit. ibid.302
Nec est necesse vt lis sit contestata cum prædecessore,sed sufficit sola citatio,& etiam libelli oblatio, vt successor subire teneatur eandem instantiam. ibid.303
Sententia lata contra virum in rebus dotalibus,nocet vxori etiam in soluto matrimonio.ibid.2.305
Nisi adsit collusio vel minùs legitima defensio. ibid.306
Sententia lata contra illos quos negotium principaliter tangit,& primum locum defensionis habentes,præiudicat ius habentibus in consequentiam & accessoriè, siue scientibus, siue ignorantibus. 391.1.310
Lata contra principalem alienantem post commissum delictum inferentem prohibitionem, ipso iure nocet possessori bonorũ. ibid.2.314
Lata contra Prælatũ seu rectorem beneficij præiudicat successori. 392.1.315
Lata contra administratorem Ecclesiasticum vel temporalem, prodest & nocet successori in administratione, quamuis ab illo causam non habeat. ibid.316
Sententia semper præiudicat ei,qui verè vel repræsentatiuè est eadem persona. ibid.2.320.& 326
Sententia lata contra Prælatum intrusum an præiudicet Ecclesiæ. ibid.321
Lata pro vel cõtra aliquos alicuius artis vel officij, prodest & nocet successoribus & postea venientibus. ibid.322
Sententia contra mercatores aut datarios gabellæ seu pedagij nocet successoribus etiam non citatis,quia dicitur actio popularis. ibid 323
Sententia cõtra plures sub nomine collectiuo,puta familia,agnatio,præiudicat omnibus. ibid.324
Sententia super vna ciuitate vel vico contra aliũ super apponendis limitibus,exequitur contra vicinos postea natos in vico condemnato.393.1.325
Sententia lata contra ciues alicuius loci præiudicat sequentibus etiam non hæredibus. ibid.326
Lata contra possessorem beneficij ex eo quòd conferens iure caruerit, an præiudicet conferenti, vt sciatur litem agi quid quoad possessionem,quid quoad proprietatem. ibid.2.329
Lata contra præsentatum aut electum an præiudicet patronis,aut electoribus. ibid.330
Sententia contra præsentatum aut electum ex defectu iuris præsentandi aut eligendi an noceat patrono aut electori. ibid.331
Sententia contra patronos electores aut collatorem ex defectu iuris eorum an præiudicet præsentato aut electo,&c. ibid.332
Sententia contra creditorem super proprietate rei pignoratæ, nocet domino debitori sciẽti litem agi,& quare. 394.1.333
Sententia lata contra fiscum, nocet habenti ius ab illo deriuatum. ibid.
Sententia contra eos qui primum locum obtinent in rei defensione,tunc successori nocet,& ei qui ius habet secũdariò quòd illi fideliter litem tractauere. ibid.334
Quando in dubio præsumitur respectu proprij interesse. ibid.
Sententia contra eum qui primum defensionis locum habet obtenta, illo colludente, negligente, aut contumace, non præiudicat successoribus. ibid.335
Collusio hæc probabitur eo ipso quod primus maioratus possessor, puta victus, non curauit deducere iura sua. ibid.2.336
Collusio hæc etiam probatur eo ipso quòd victus omisit appellare, vel deseruit appellationem. ibid.337
Sententia lata per actum dependens à volũtate administratoris, vt puta per renuntiationem eius, non præiudicat successoribus. ibid.338
Lata ex consensu litigantium & eorum conuentione non præiudicat successoribus.395.1.339
Lata cum procuratore mortuo iam domino maioratus possessore, an præiudicet successoribus. ibid.340. remissiuè.
Lata contra possessorem maioratus à iudice qui reuera iudex non erat,an præiudicet successoribus. ibid.341.remissiuè.
Et quid quando fuit lata à iudice recusato possessore maioratus à recusatione desistente. ibid. remissiuè.
Sententia lata per iuramentum delatum possessori maioratus non præiudicat successoribus.ibid.342
Etiam si iuramentum sit litis decisiuum.ibid.343
Sententia lata per confessionem legitimi administratoris,non præiudicat Ecclesiæ præbendæ,aut successoribus. ibid.345
Sententia si ex sola confessione possessoris maioratus lata est,non nocet successoribus, secus si aliæ concurrant verisimiles probationes. ibid.2.347
Sententia lata ex confessione litigantis super nobilitate,non præiudicat filiis & successoribus.ibid. 348
Lata in indiuiduis, aliis etiam nõ vocatis nocet. ibid.350
Lata pro condominis,confeudatariis,cohæredibus, aut confideicommissariis, prodest & nocet condomino,&c. 396.1.351
Lata super seruitute constituta, prodest & nocet

consortibus,secus super cõstituenda.ibid.352
Pluribus habentibus ius in solidũ si ex his vnus agat,sententia contra eum lata consumit ius cæterorum. ibid.353
Exemplum redditur in popularibus actionibus. ibid.354
Oppositio defectu ad infringendam electionem, lata sententia pro electo ,alterius præcluditur via vlteriùs opponendi. ibid.355
Et idem est in publicis iudiciis. ibid.356
Sententia aduersus vnum ex duobus reis credendi, nocet alteri,qui ex eadem causa ius habet.ibid.1.357
Sententia super vna re vel rei parte lata, non continet aliam,nec etiam aliam partem. 402.1.3
Sententia de vna re in ipsa expressa, ad aliam non expressam extenditur. ibid.4
Sentẽtia super certis bonis cum dictione (maximè) alia non expressa non includit. ibid.5
Sententia non extenditur ad argumentum rei limitatæ. ibid.7
Sententia nunquã continet ea de quibus in iudicio non fuit actum,nec in iudicio cognitum.ibid.2.8
Sententia lata super vna re ex pluribus petitis, non extenditur ad alias. ibid.9
Pluribus rebus in iudicio generaliter deductis, sententia lata non omnibus præiudicat, sed tantùm in prosequutis, & in quibus lis fuit contestata. ibid.10
Nisi pars malitiosè distulerit alias res prosequi, ibid.11
Sententia declarãs castrum esse ciuitati subiectum, censetur declarare teneri ad onera ciuitatis.403.2.20
Sententia vbi quid necessariò supponit, ad illud se extendit, quia in ea dicitur expressum. ibid.21
Sententia censetur continere illud sine quo principale non potest stare. ibid.23
Sententia lata super vno, extenditur ad aliud, sine quo illud vnum effectum sortiri non potest.404.1.24
Sententia supponens aliquid necessariò, videtur illud exprimere. ibid.25
Sententia lata super præeminentia sedis, intelligitur lata super aliis præeminentiis quæ sunt accessoriæ sedis. ibid.30.& 31. vbi limitatur. & 32
Sententia non subintelligitur in necessario antecedenti aut consequenti, quando in iudicium deductum non fuit. ibid.2.33
Sententia qua aliquid exprimitur per modũ causæ, non parit exceptionem rei iudicatæ, in causa super qua non fuit actum cognitum, nec lis contestata. 405.1.34
Secus si partes illam causam per modum causæ deduxerint in iudicium. ibid.35
Sententia extenditur ad id quod ex ea infertur necessariò,quando super illatione plene fuit cognitum,non aliter. ibid.37
Sententia qua pronũtiatur fideicommissarium mittendum in possessionem, intelligitur restituendam fore hæredi quando super eo actum fuit, ibid.2.39
Sententia qua clericus est declaratus perpetrasse delictum, quod tamen sit priuatione beneficij dignum, an possit ad beneficium extendi si in sententia non sit expressum. 408.2.66
Doctores negatiuam opinionem tenentes recensentur. ibid.67.& 70
Sententia qua clericus condemnatur ad restitutionem beneficij cũ fructibus perceptis,an excquatur in districtibus quotidianis, oblationibus funerariis,& eleemosynis incertis. 410.1.75
Sententia est stricti iuris, & tantum disponit quantum loquitur. 412.1.94
Sententia plus non probat quàm ex ea necessariò infertur. ibid.95
Sententia aliud non continet quàm in ea reperitur expressum. ibid.96
Sententia strictam interpretationem recipit. ibid.97
Sententia qua declaratur rei dominus aliquis, non includuntur fructus nisi exprimantur. 414.2.116
Sententia licèt sit stricti iuris, non excludit quæ veniunt ex propria verbi significatione. 415.1.121
Sententia est stricti iuris, & vltra non extenditur quàm importet verborum sonus. ibid.1.125
Sententia qua declaratur quem esse dominum rei, habet tacitam condemnationem ad illam dimittendam & restituendam. 416.1.133
Qua declaratur bona esse actori hypothecata, censetur condemnari reum ad illam relaxandam. ibid.2.134
Qua quis declaratur debitor alicuius ex causa mutui, virtualiter intelligitur condemnatus ad restituendum debitum. ibid.135
Sententia declarans in aliquem fuisse translatam possessionem ex tali tempore, ab illo videtur ad fructus condemnare. ibid.136
Declarans aliquid deberi,includit tacitam debiti condemnationem. ibid.137
Sententia qua quis condemnatur ad restitutionem bonorum refusis expensis, licèt non dicat per quem, tamen subintelligitur per eum cui bona restituuntur. ibid.2.139
Sententia reddendæ rationis qua exprimitur vt facta liquidatione executor exæquatur, non indiget alia confirmatione. 417.2.145
Sententia generalis condemnatoria fertur in iudiciis vniuersalibus, in executione postea liquidandum quæ sub generica condemnatione comprehendantur. 428.1.1
Idem & in iudiciis generalibus, puta reddendæ rationis administrationis. ibid.2
Sententia potest ferri incerta super accessoriis,puta fructibus,pertinentiis, *&c.* de cuius æstimatione liquidò in executione apparebit. ibid.2.4
Sententia excedens taxam legis in annuis redditibus est nulla ipso iure. 433.1.48
Sententia talis in dubio intelligitur, qualis de iure ferri debuit,quia ad ius refertur. ibid.2.49
Sententia ita debet interpretari ne iniquitatem & iniustitiam contineat. ibid.50
Sententia lata super re aut bonis quibus adhæret ius patronatus,& est annexum,illud etiam comprehendit. 440.1.107
Sententia cõfiscationis bonorum comprehendit ius patronatus,quod illis est annexum. ibid.108
Sententia nedum parit exceptionem rei iudicatæ in rebus prosecutis, sed etiam in pertinentiis & appendicibus prosequutorum. ibid.110
Sententia lata super re petita,intelligitur etiam lata super accessoriis & pendentibus ab ea, licet specialiter non exprimantur. ibid.2.111
Sententia declarans vicum esse subiectum ciuitati, extenditur ad contributionem onerum ciuitatis, tanquam accessoriam subiectioni. ibid.112
Sententia lata super re principali, extenditur ad conne

connexa pertinentia & adhærentia. ibid.113
Sententia licèt sit stricti iuris, extenditur ad augmentum. 441.1.115
Sententia extenditur ad connexa. ibid.116
Sententia super dominio castri, censetur lata super iurisdictione, cohærente castro. ibid.117
Et idem dicendũ de re incorporata, quia incorporatio omnia comprehendit. ibid.118
Sententia in iudiciis vniuersalibus facit rem iudicatam in omnibus pertinetiis liquidandis in executione. ibid.2.120
Sententia super re restituenda comprehendit pertinentias, appendices, augmenta, connexa, & cohærentia ipsi rei. ibid.124
Dummodo etiam in genere ipsæ pertinẽtiæ fuerint in iudicio petitæ, licèt sententia super pertinentiis non petitis ferri possit. ibid.125
Sententia lata generali super re & pertinentiis fit executio tam super re principali, quam super pertinentiis liquidandis & verificandis. 442.1.131
Sententia qua res vincenti adiudicatur, semper intelligitur cum fructibus pendentibus, quamuis nulla eorum fiat mentio in sententia. 444.1.150
Sententia est stricti iuris, & vltra non exequitur quam in ea continetur, quia non expressum censetur omissum. 447.1.9
Sententia referens se ad aliud, puta instrumentum aut sententiam, plus non operatur quam quod in relato continetur. 450.2.38
Sententia confirmans retro non respicit. ibid.40
Sententia confirmans referens se ad sententiam, intelligitur cum sua qualitate. 451.1.42
Sententia lata virtute instrumenti ad quod se refert, licet agatur ex sententia, tamen exequitur prout in instrumẽto cum omnibus qualitatibus. ibid.43
Sententia debet interpretari prout de iure ferri debet, & ad iuris sensum referri. 463.1.62
Debet interpretari vt non contineat iniustitiam. ibid.1.66
Sententia præsumitur lata ex causa deducta in libello, & petitione, & iuxta illam erit interpretanda. 464.1.70
Interpretari debet sentẽtia in fauorem condemnati vt minus ei noceat. ibid.2.77
in Sententia se fundans debet habere rem veram. 465.1.79
Sententia qua quis est condemnatus in exilium ex qua non appareat de quo senserit, an de præciso, an de voluntario, de præciso intelligenda est. ibid.2.84
Sententia si ob impossibilitatem non potest adimpleri in eo super quo lata est, exequitur in eo quo potest. 466.1.89
Sententia qua quis condemnatur ad conseruandum fideiussorem suum indemnem ab alterius obligatione, si hæc fuerit extincta, quia compulsus soluit fideiussor, intelligitur vt solutum sibi restituat. ibid.1.90
Sententia absoluens tutorem à tutela, intelligitur ab eius ratione reddenda super quo actum fuit. ibid.2.91
Interpretari debet sententia vt in iuris dispositione conformetur. 467.1.96
Sententia præcisè obligat. ibid.99
Sententia vltra non extenditur quàm importat verborum sonus, quia tantum disponit quantum loquitur. ibid.100
Sententia lata cõtra plures simpliciter, intelligitur contra quemlibet pro virili, & quantitate bonorum occupatorum. 469.2.119
Sententia euidenter iniusta cùm nullitati æquiparetur, admittit appellationem etiam in causis priuilegiatis. 474.2.24
Sententia condemnans ad restitutionem bonorum, exceptis quæ sint in territorio condemnati, aut quæ sint feudalia, priùs de exceptione est facienda liquidatio. 475.1.36. & cur. ibid.2.37
Sententia lata sub conditione vel modo, semper opponi potest de defectu conditionis vel modi. 476.1.46
Et tunc non tam ab alio repellitur quàm à se ipso, cùm ex eodem fonte & instanti oriatur actio & exceptio. ibid.47
Sententia vltrà nó extenditur quàm importet verborum sonus. ibid.48
Nec ex ea plus probatur quàm ex ea necessariò infertur. ibid.49
Nec aliud continere dicitur. ibid.50
Sententia infirmatoria executionis, cuius contemplatione tertius vel per subhastationem, vel aliter, rem possidet, ipsi tertio etiam non citato, & etiam clerico officit, & in illũ directò exequitur. 486.2.11
Sententia lata cum eo cui principaliter negotium tangit, præiudicat habentibus ius secundariò, & in consequentiam, & deriuatum ab illo, etiam non citatis, & ignorantibus. ibid.13
Sententia infirmatoria executionis per appellationem reuocatæ, cuius occasione tertius possidet rem subhastatam, lata cõtra creditorem cui principaliter tangit, & est legitimus contradictor, officit ipsi tertio etiam non citato, cui res tangit in consequentiam. 487.1.14
Sententia lata super causa, censetur lata super causato. ibid.2.28
Sententia reuocata per aliam, prima dicitur illicitè præcessisse, & omnia acta pro illicitè attentatis corruunt ipso iure. 489.1.43
Sententia si facit ius quoad omne, lata contra principalem, nocet etiam tertio possessori. ibid.2.53
Sententia lata contra authorem, nocet successori etiam non citato, ex capite iuris resolutiui. 490.2.62
Sententia infirmatoria executionis, cuius contemplatione tertius possidet, illi etiam clerico officit non citato. ibid.63
Sententia lata inter creditorem & debitorem, sufficit etiam si non citetur tertius possessor hypothecæ, cui pactum de non alienando erat appositum, vt in eum executio procedat. 491.1.66
Sententia inter alios lata exequitur de recto, & sine nouo processu in possessorem rei litigiosæ. 473.2.93
Sententia lata per iudicem laicum licèt clerico tertio rei litigiosæ possessori noceat, an possit per eum exequi in clericum, Martæ opinio refertur. ibid.95. reprobatur.
Sententia ad non expressa non porrigitur, cùm sit stricti iuris. 497.2.137
Sententia reuocata dicitur illicitè præcessisse, & retro acta pro attentatis corruunt ipso iure. 500.1.162
Sententia lata cum legitimo contradictore, qui primas defensionis partes occupat, nocet habenti ius secundariò, & in consequentiam. 502.1.184
Sententia non probat vltra id quod ex ea necessariò infertur. 503.1.193

Index Rerum,

Sententia ratione excessus in totum est nulla, cùm sit indiuidua. ibid.2.198
Sententia continente diuersa capita licèt annulletur,excessus pro cæteris sustinetur. 504.1.206
Sententia contra turbatorem lata, & præstita cautione, si turbet & dicat ex noua causa, non auditur,si executio fuit de recenti, secus si longo interuallo. 508.1.242
Sententia dicitur executa, quando aliquo tempore permansit. ibid.243
Sententia semel executa in habentibus tractũ successiuum, si res iterum ex interuallo deueniat in potestatẽ cõdemnati,iterum exequitur. ibid.247
Sententiæ etiam secum executionem trahẽtis effectum suspendit appellatio legitima. 196.1.83
Sententiæ executio fieri non potest durante termino ad appellandum. 199.1.3
A nouo additamento sententiæ licèt possit appellari, tamen sententia exequitur in eo quòd conformis est aliis duabus. 220.2.58
Sententiæ executio ob defertionem quomodo sit petenda,& de eius praxi. 240.1.77
Sententiæ potestas finibus concluditur. 277.2.61
Sententiæ executio facienda est ab eo iudice sub cuius districtu res sita est, ad requisitionem tamen iudicis ferentis sententiam. 322.2.63
Et idem in contractu paratam executionem habente. ibid.64
Sententiæ causa cessante cessat & ipsa sentẽtia.338.1.91. & 340.2.122
Sententiæ causa quando redit ad non causam sententia retractatur. ibid.92
Sententiæ dubietas declaratur ex actis & processu. ibid.2.292 fol 389
Recipit declarationem à libello. ibid.293
Sententiæ ius est strictum. 402.1.2
Sententiæ verba ad intellectũ iuris sunt reducenda. 406.1.43
Sententiæ generalis siue petitionis hæreditatis,siue rei particularis cum pertinentiis, postquam fuerit in executione verificatum, quæ bona pertineant ad hæreditatem seu pertinẽtias,super omnibus fit executio. 435.2.66
Sententiæ termino transacto, potest iudex exequi pœnam pecuniariã, omissa pœna corporali conditionaliter apposita, si hoc vtilius sit fisco. 452.1.51
Sententiæ ad rem tradendam, si periit, vel obiit,fit executio in æstimatione. 453.1.57
Sententiæ executionem ad impediendam de solo & mero facto possessionis tertij oppositoris cognoscitur & tractatur. 492.1.79
Sententiam à se latam si idem iudex exequatur nuntio misso ab eo excedente mandatum, ad iudicem mandantem pro repositione recurrendũ est. 395.2.5
Sententiam qua quis condemnatur ad rei restitutionem à litis contestatione seu occupatione,an possit executor exequi in decursus post sententiam vsque ad actualem restitutionem. 447.1.8
Sententiam licèt iudex mutare aut corrigere non possit,tamen potest declarare. 470.1.130
à Sententia præstante alimenta appellatio interposita non suspendit executionem, quia venter dilationem non patitur. 4.1.1
à Sententia negatiua lata contra agentem aliqua via priuilegiata generaliter admittitur appellatio. 7.1.19
si ex Sententia facta patronorum & vocum computatione clarè patet, mandari, instituendum præsentatum à minori parte; appellatio erit licita quoad vtrumque,etiam in Parochialibus. 108.2.154
Exempla in comprobationem plura adducuntur. ibid.vbi latè de errore apparente in sententia.
à Sententia super reformatione portionis, seu alimentorum siue contra actorem, siue contra alimentariũ lata,licita est appellatio quoad vtrumque effectum. 17.1.13
à Sententia reformante pensionem ab antiquo constitutã super beneficio,ex quibus causis,& quãdo admittat appellationem suspensiuam. 18.2.21
à Sententia in interdicto quorum bonorum appellatio non admittitur. 175.2.36.& 38
de Sententia mixturam habente,& de pluribus difficultatibus illam tangentibus, & quando ab illa tota liceat appellari, & generaliter quando duæ diuersæ qualitates prohibitiuæ, & permissiuæ appellationis cõcurrunt in eadem sententia, quæ attendatur latè. 181.1.84.remissiuè.
à Sententia continẽte diuersa capitula separata vna pars potest appellare limitatè, quatenus contra, & quoad cætera transit in rem iudicatam. 207.2.2
Aliàs contra partem non appellantem sententia transit in rem iudicatam. ibid.2.3.& 7
à Sententia vtrãque partem grauante vtraque pars tenetur appellare ab eo capitulo sibi grauante, quatenus contra,&c. ibid.5
Vtraque appellatio limitata ab ea parte sententiæ, quatenus contra, &c. suos deperse operatur effectus. ibid.2.6
à Sententia quæ non transit in rem iudicatam, non auditur quis appellans post decem dies,licèt alio remedio non excludatur. 216.1.15
à Sentẽtia super defertione appellationis interiectæ appellationi an sit deferendum. 239.1.68
A defertionis sententia appellationi non esse deferendum, qui tenent. 241.1.86
à Sententia,qua quis non grauatur,non appellatur. 249.1.26
à Sententia Episcopi si semel tantùm possit appellari, intelligitur si à superiori prima sententia confirmetur. 291.2.216
Secus si prima infirmetur,quia tunc ab alia parte poterit prouocari. ibid.217
à Sententia nulla licet appellare,quia nõ est sublata facultas,sed necessitas appellandi. 293.1.240
Non nominatus in sententia potest ab eius executione appellare, licèt expressè nominati nõ possint. 359.1.45
à Sententia inter alios lata, non appellatur sine legitima causa,quæ est fundamentũ vt admittatur. 373.2.158
in Sententia non nominatus intelligitur omissus,& ideo non condemnatus. ibid.1.43
Expressum in sententia, & necessariò tacitè supponi, idem est. 414.2.117
Et quæ virtualiter in sententia comprehenduntur,habentur pro scriptis in ea. 418.1.150
Quæ virtualiter subintelliguntur, habentur pro expressis, etiam si expressio requiratur pro forma, & pro eis pariter præstatur executio. ibid.151
in Sententia veniunt ea quæ legis dispositione aut præsumptione inesse dicuntur. 463.1.64
ex Sententia aliud infertur nisi, quatenus vis verborum & necessitas patitur. 467.2.101
Sententiæ tot sunt quot capitula separata in eadem sententia contenta. 207.2.4

& Verborum.

Sententiæ tres conformes in quolibet articulo exequuntur:non obstante qualibet exceptione etiam nullitatis. 216.1.19

Sententiæ conformes dicuntur quæ conueniunt in qualitate & substantia. 217.1.25

Sententiæ in quo difformes dicantur. ibid.2.29

Sententiæ,quæ tendunt ad diuersum finem,non dicuntur conformes. 219.2.47

Sententiæ diuersæ in tẽpore dicuntur difformes, & datur exemplum. ibid.2.48

Sententiæ,altera absoluens,quia non est probatum, altera obseruatione iudicij, non sunt conformes. ibid.49

Conformes non dicuntur sententiæ si vltima lata non super principali, sed super desertione, vt in exemplis. ibid.1.45

Tamen cùm transeant duæ in rem iudicatam ob desertionem,executionem merẽtur. ibid.2.46

Sententiæ vt tanquam conformes exequantur, non est necesse,vt in toto sint conformes, sed in articulo conformi appellationem excludunt. 220.2.59

Sententiæ tres diuersæ summæ in minori dicuntur conformes,si cui diminutio nocet,non appellat. ibid.60 & 64

Sententiæ quòd dicantur conformes respectu maioris summæ simpliciter,qui teneant. 221.1.61

Sententiæ duæ quando exequendæ sint vigore statuti,idem de illis iudicandum est, ac de tribus conformibus. ibid.2.69

Sententiæ conformes quæ dicantur, de limitationibus & ampliationibus. ibid.71

Sententiæ duæ vbi sic se habent, vt vna veniat in executionem alterius, si non potest appellari à prima,nec poterit appellari à secunda. 224.2.17

Nihil prodessent sententiæ & iudicia, si non esset qui ea executioni mandet. 246.2.8

Sententiæ latæ contra administratores prælatos, seu tutores,executionem an possint impedire ratione iuris sui specialis. 386.1.258

Sententiæ duæ conformes faciunt rem iudicatam in articulo excessus à liquidatione fructuum & expensarum. 291.1.214

Duæ conformes vt dentur in articulo excessus, debet præcisè concurrere bina appellatio in vna parte,& tres sententiæ. ibid.215

Sententiarum trium conformitas impedit vlteriùs appellare,siue sint interlocutoriæ, siue diffinitiuæ. 214.2.2

Sententias tres qui contra se reportauit super aliquo articulo seu grauamine etiam diffinitiuas, debet iudicatis acquiescere, quia contra illum præsumptio iuris est. 215.1.6

Sententias tres conformes aliquo pro se obtinente, impossibile est, vt altera pars alias tres habere possit in eodem articulo. 216.2.20.& 24

Sententias tres conformes pro vna parte dare non possumus, quin ab alia non demus duas appellationes præcedentes. 217.1.24

Sententias tres non dici conformes respectu maioris summæ, nec exequendas, qui teneant. 221.1.63

Verior opinio resoluitur. ibid.64

à Sententiis quæ iuris dispositione non transeunt in rem iudicatam,appellari tertiò nõ potest. 215.2.12

à Sententiis interpolatim aut alternatim latis, quæ sit executioni mittenda, & in cuius partis fauorem. 216.1.16

Variæ Doctorũ assertiones in hoc articulo. ibid.

Errore lapsos esse Doctores in hoc articulo clarè monstratur. ibid.17

Sententiis duabus super principali latis conformibus,si à secunda appelletur, & simul de nullitate agatur,tertia fertur illas vt nullas reuocans, si quarta feratur priores duas confirmans,illis dicitur conformis. 220.1.56

Vide *Absolutoria.*

in *Separabilibus* potest quis repræsentare duplicem personam, & considerari tanquam alius & tanquam ipse. 388.1.277

Separatorum separata est ratio, nullàque coniunctio. 210.1.30

à Separatis & diuersis non fit illatio. ibid.31

Sequestrum licèt regulariter fit prohibitum, tamen quando in casu particulari lex præcipit sequestrum apponendum appellatio non mittitur. 60.1.11

Sequestri sententia non comprehendit fructus præteriti temporis,sed stantes & futuros. 453.2.53

Sequestris pluribus appositis super eadem re, an prius præferendum. 345.2.169

Sequestrata mula debitoris forensis, si probet non esse suam,sed conductam,restituitur. ibid.168

Sequestratæ rei seu pro executione captæ an venditio sit nulla. ibid.170

Seruitus potest constitui in re emphyteutica resoluenda, tamen resoluto iure emphyteusis. 371.1.139

ex *Signo* & marcha agitur dominium eius, cuius est marcha. 154.1.272

Signa quibus Ecclesia probatur aut præsumitur consistorialis,remissiuè. 153.1.262

Signatura iustitiæ solet referibere cum clausula(sine præiudicio legitimæ executionis, *&c.*) in causa mercedis promissæ, vel inter eum qui solet operas locare,& eum qui solet conducere. 25.2.87. secus econuerso. ibid.

Signatura si videat iudicem à quo excessisse in taxatione mercedis non conuentæ, solet pro parte admittere executionem, pro parte verò deferre appellationi. ibid.88

Signatura iustitiæ anteaquam committat causam appellationis suspensiuæ ab excessu, non facilè credit partis assertioni,nisi priùs de illo gustaret. 287.1.166

Silentium longi temporis in executorialibus licèt possit concurrere; non tamen iniustitia calumniosa sicut in lite. 261.1.23

Silentium per longum tempus non præsumit derelictas executoriales, cùm adsit in illis præsumptio boni iuris. ibid.2.26

Silentium longi temporis perimit instantiam litis, ergo perimit ius exequendi ex executorialibus; non est bonum argumentum. ibid.27

Simoniacus notorius vel confessus non appellat, vel quando simoniacus respectu ordinis, etiam occultus,quia tunc non appellat. 201.1.26

Simoniacus occultus appellat si simonia cadat super beneficio. ibid.27

Singularis successor dicitur habere causam à condemnato, non solùm si titulum habeat immediatè, sed etiam mediatè per longam successionem. 378.1.188

Societatem in re indiuidua alteri non præiudicare, æquum est. 104.1.115

Solemnitates de iure Rotæ stylo essentialiter requisitæ si omittantur releuant, vbi de contrario stylo Hispaniæ apparet. 117.2.242

Soluens alicui de mandato iudicis an sit legitimus

Index Rerum,

contradictor executionis. 382.1.230.remissiuè.
Soluisse nō videtur qui totum non soluit. 509.1.255
Solutio rei debitæ non est in consideratione, quæ non durauit. 507.2.256
Solutiones decursæ nihil inferunt in futurum, quo minus opponatur exceptio contra instrumentum aut tabellionem, omissa in prima pagha. 342.2.147
Quod procedit siue vnica sit obligatio, siue plures pro singulis annis, quando exceptio omissa fuit in proximis paghis. ibid.148
in *Solutum* datum, & adiudicatio, si nō fiat pro mensura debita, reuocatur in totum. 503.2.199
Spoliator causam dans homicidio non appellat. 202.2.41
Status mutatio in beneficialibus in dubio non præsumitur. 131.1.29
Statutum tollens appellationem, debet esse clarum, non turbidum, cùm suapte natura sit etiam strictæ interpretationis. 73.2.42
Secus autem in lege, quia per eam tollitur appellatio etiam per æquipollens. ibid.43
Statutum disponens aliquam sententiam exequendam non obstante appellatione, nec alio statuto, nihilominus non censetur excluſa nullitas prouenies ex forma alterius statuti non seruata. 113.1.201
Statutum simpliciter permittens appellare in causis possessoriis non intelligitur in sententia, de mittendo hærede scripto in possessionem. 175.2.37
Statutum loquens de possessorio mero, non extenditur ad possessorium mixtum. 182.1.95
Statutum attribuens executionem instrumento, intelligitur etiam respectu hypothecæ tam tacitæ quam expressæ. 418.1.152
Verisimile non est, vt vno statuto disponente super solemnitatibus alicuius actus velit tollere solemnia alicuius statuti. 113.2.202
Statuto disponente vt semel tantùm in causa appelletur, possunt dari duæ appellationes à qualibet parte vnica. 291.1.212
Stipulatio, quæ est stricti iuris, si interponatur super contractu bonæ fidei, huius natura & effectus retinetur, quia qualitas primæ obligationis censetur adiecta in stipulationem. 8.2.32
Studiorum causa dilationem non patitur. 12.1.64
quare à sententia lata contra turbantem scholarem in habitatione appellatio non admittitur. ibid.65
Stylus Curiæ Romanæ obseruat, quòd lata sententia super executione Breuis, instrumenti Cameralis, aut literarum Apostolicarum, licèt in Rota feratur illius reuocatoria, non mandatur executioni, sed appellationi ab ea defertur, & donec executoriales relaxentur, in omnibus supersedetur. 46.1.63
Stylus & consuetudo respiciens ordinatoria iudicij debet attendi illius tribunalis, vbi lis tractatur. 117.2.243
Stylus Hispaniæ, vt vnica citatio sufficiat pro toto termino probatorio etiam prorogato, sustinetur à Rota. 118.1.245
Stylus Hispaniæ approbatur, quo terminus probatorius eodem tēpore currat actori & reo. ibid.246
Stylus quis seruandus in examinatione testium facienda in Hispania super lite pendente in Rota & per eius delegatum, seu receptorem, vel Rotæ attendendum esse, resoluitur. ibid.2.150 vbi quid quando ipse recusetur, an in totum remoueatur.
Stylus Hispaniæ requirit citationem ad sententiam, sed conclusio in causa eius vim obtinet, & hunc stylum pluries approbauit Rota. ibid.253
Stylus Rotæ obseruet vt executoriales post intimationem in Rota reproducantur, alias executio dicatur attentata; tamen contrarius Hispaniæ stylus approbatus est. 119.1.256
Stylus Hispaniæ obtinuit, vt nec aliquis valor attendatur, nec descriptio in libro Cameræ Apostolicæ, vt beneficium consistoriale dicatur, si tamen naturam consistorialis habere, vel habuisse legitimè apparet. 153.1.263
Stylus Romanæ Curiæ in expeditione executorialium ac reproductione intimationis non seruatur in partibus Hispaniæ, sed cōmune. 255.1.86
Et quis Hispaniæ stylus sit. ibid.87
Stylus Rotæ extra Curiam non est attendendus, nec ad partes extendendus. ibid.89
Stylus tribunalium, quo est introductum vt sententiæ dubiæ declaratio sit petenda intra eundem diem naturalem, reprobatur. 470.1.124
Stylum iudicis à quo tenetur seruare iudex appellationis. 118.1.244
Stylum Hispaniæ, quo notario recusato detur adiunctus re non integra ad examinandos testes, Rota Romana approbauit. ibid.1.249
Stylum Hispaniæ contrarium stylo Rotæ pluries approbauit ipsa Rota. ibid.2.251
Subexecutor virtute clausulæ (cæterum processibus fulminatis, *&c.*) debet esse canonicus Cathedralis, vel aliàs in dignitate constitutus, quia est mixtus summariam & executiuam habens causæ cognitionem. 31.2.32
Subexecutor literarum pensionis quemadmodum procedat ad earum executionem, & quo vtatur stylo. ibid.33
Subexecutor vigore clausulæ (cæterum) an queat procedere executiuè contra bona debentis pensionem. & an sic excedere dicatur, vt appellationi locus sit contra Flor. de Mena, & Camilium Plautium defendit Autor. 36.1.82
Subexecutor cum clausula (cæterum) debet esse in dignitate constitutus, cùm sit mixtus, non merus. ibid.83
Subexecutori Auditoris Cameræ dato ad exequendum pensionem in partibus, potest Ordinarius resistere & oppressum defendere. 297.1.21
Subrogatio gratiosa in locum, ius atque possessionem collitigantis demortui, quomodo fiat. 110.2.164. remissiuè.
Subrogatus retinet qualitates & naturam eius, in cuius locum subrogatus est. 161.2.14
Subsidium charitatiuum impositum pro sui sustentatione pariter non suspenditur per appellationem. 16.2.8
Subsidium charitatiuum impositum per Episcopum pro alimentis appellationem nō admittit. 29.1.3
Successor beneficij an teneatur stare locationi sui prædecessoris pro illo anno iam seminato. 169.2.127
Successor in officio & iurisdictione an possit intentionem prædecessoris declarare. 457.1.4
Successori cuilibet in vniuersali regimine & administratione, nocet sententia lata contra prædecessorem, vt Episcopo, œconomo, fisco, & aliis. 392.1.319
in Successorem singularem habentem causam à litigante, locum habet executio etiam sine nouo iudicio. 377.2.186. & seq.
Summarium quando est iudicium, seu executiuum

omnes

omnes eius articuli sint summariissimi, seu executiui,& pariter procedendum est. 174.1.24
Superior ecclesiasticus, ad quem præsentatus à Rege appellat à negligentia vel proteruia ordinarij, non se intromittit in cognitione iuris patronatus regij, sed de grauamine. 149.1.221
Vide *Iudex.*
Supplicatio, cui adaptatur querela, non suspendit executionem. 293.1.236
Supplicatio bina vbi est prohibita, intelligitur ab eadem parte, quia vtraque potest semel supplicare. 291.1.213
Supplicatio *con las mill y quinientas*, si non admittatur à sententia transacta in rem iudicatam, nec ab eius liquidatione facta in eius executione. 429.2.12
Surreptio annullat gratiam ipso iure, & per consequens dationem executoris, cui nulla attribuitur iurisdictio. 34.1.57
Suspenso à beneficio non comprehendit pensionem. 406.2.50
Suspensio ab officio ex quibus causis sit infligenda. 408.2.65.remissiuè.
Et quando incurratur irregularitas, & quæ Prælatis censeantur interdicta. ibid.
à Suspensione & interdicto officij aut beneficij respicientis temporalitatem licita est regulariter appellatio, ac interim suspẽsus potest illius vsum continuare. 80.1.1
Suspensus per sententiam ab officio ob delictum graue simpliciter, non perpetuò, nec cum præfinitione temporis, etiam censetur priuatus distributionibus quotidianis. 407.1.59
Suspensus simpliciter ab officio absque tamen præfinitione temporis suspensus intelligitur à beneficio. ibid.60
Suspensus à beneficio non intelligitur suspensus ab officio. 408.1.62
Suspensus ab officio ob delictum leue aut contumaciam, non intelligitur suspensus à beneficio. ibid.63
Suspenso clerico perpetuò ab officio per sentẽtiam non excedet executor si illam extendat ad beneficium. 407.1.56
Synodus formalis quomodo,& ad quid sit. 99.2.68

T

Tarditas & negligentia iudicis in ministrando iustitiam arguitur ex trina monitione. 195.1.70
Taxam legis iusti interusurij pecuniæ restituendæ si executor excedat, in liquidatione excedere dicitur. 433.1.47
Taxare expensas quas sibi taxandas reseruauit prædecessor,potest iudex successor. 458.1.10
Etiam si successor sibi reseruauerit taxare expresso nomine proprio. ibid.11. & cur. ibid.
Taxatio seu liquidatio quando fit in eadem sententia de cuius executione tractatur, non admittere appellationem omnes fatentur. 10.2.52
Taxatio mercedis seu alimentorum facta in sententia eadem nõ recipit appellationem suspensiuam, prout determinauit Rota Romana contra Auendanum. 11.1.56
Taxatio expensarum est declaratio interpretatiua sententiæ,à quo non appellatur regulariter. 429.2.19
Taxatio dicitur meri facti præexistentis declaratio. 430.1.20
Taxatio & liquidatio præcedentis sententiæ dicitur executio & declaratio. ibid.21
à Taxatione seu fructuum liquidatione facta in executione rei iudicatæ,nõ datur appellatio suspensiua. 10.2.51
à Taxatione ciborum vendendorum in populis, & ciuitatibus facta per iudicem non admittitur appellatio suspensiua,iuxta l.regiam. 11.1.54
à Taxatione mercedis non datur appellatio suspensiua, sicut nec à sententia alimentorum præstandorum. 25.1.82
Ab excessiua expensarum & fructuum taxatione appellatio an totam causam suspendat. 287.1.162
Tempus nullum de iure communi reperitur præfixum, vt ordinarius instituat præsentatum, sed tantùm ad conferendum. 147.2.208
Tempus præfixum collatoribus ad prouidendum non currit à die vacationis, sed à die scientiæ, & notitiæ. 166.1.60
Tempus iure præfixum ad prouidendum currit à tempore quo sciri debuit,vt Episcopo, qui singulis annis tenetur visitare. ibid.61
Tempus non currit conferentibus, aut eligentibus impeditis impedimento iuris,aut facti. 167.1.75
Temporis interuallum quod requirunt dictiones (mox,statim)& similia,est vt non statim sententia lata exequatur, sed omnia substantialia executionis prout citationes & similia præcedant. 74.1.49
Tenor sententiæ est forma ipsius. 276.1.45
Tenor scripturæ attendendus in sententia,commissione,rescripto,legibus,statutis,priuilegiis,testamentis, feudorum concessionibus, compromissis,libellis,instrumentis. 277.1.51
Tenori dispositionis semper inhærẽdum,numquam tamen recedendum. 276.2.49
Tenorem sententiæ, & commissionis præ oculis habere debet executor. ibid.1.44
Terminus edictorum an currat, ex quo tam in valuis Ecclesiæ Cathedralis, quàm Ecclesiæ beneficij fuere apposita, ita vt sit attendenda vltima effigies. 98.2.55
Terminus à lege inductus non debet à iudice abbreuiari. 99.1.60
Terminus appellationis à quo tempore currat, & an de momento ad momentum. 115.1.219
Terminus ad appellandum currit à tempore scientiæ & notitiæ. ibid.2.222
Terminus duorum mensium præscriptus ordinario ad instituendũ,non currit à die præsentati instrumenti nominationis per patronos; sed à die quo nominatus ab eis præsentialiter se ordinario offert examinandum. 148.1.210
Termino præfixo per superiorem ordinario, vt instituat,aut confirmet,intra illud si labatur, potest ipse superior supplere,vel compellendo,vel instituendo. ibid.212
Terminum nimis breuem ne ad plurimorum notitiam veniat edictum procurans petens collationem,institutionem facit irritam. 99.1.62
Terminum sibi assignatum, ad aliquid gerendum labi permittens, censetur illi renuntiare, nec vlteriùs audiendus. 116.1.227
Terminum alicui præfixum ad aliquid faciendum labi permittens, illi censetur renuntiare. 241.2.97
Terminum magnũ dare non potest qui arctatum & limitatum habet. 454.1.63
Termini Parochialis si inter antiquam Parochialem

lem & nouam Ecclesiam non diuidantur, an decimæ prædiales sint diuidendæ, vel quæ emolumenta noua Ecclesia debeat percipere. 56.1.39
Termini habiles in omni dispositione sapponendi sunt. 84.1.28
Terminis transactis, appellanti assignatis ad docendum de diligentiis circa appellationem factis (& quæ sint remissiue) expediuntur executoriales. 240.1.78
extra *Territorium* ius dicenti impunè non paretur. 277.2.58
Tertius comparens & appellans ab executione, debet de suo interesse incõtinenti docere. 334.2.53
Tertius comparens coram executore docens, & allegans se non comprehendi in executorialibus, si non admittatur ab eo, licitè appellat. 356.1.8
Tertius executorialibus non comprehensus earum executionem impedit & appellat. ibid.9
Tertius legitimè comparens impedit executionem etiam trium conformium. ibid.2.15
Tertius non citatus nolens processui comparere, & se opponere, potest executionem impedire, ne contra illum fiat. 357.1.16
Tertius non citatus ratione suæ possessionis etiam trium conformium impedit executionem. 358.1.34
Tertius solius possessionis ratione impedit executionem sententiæ alteri adiudicatæ. ibid.35
Secus si non possideat, quia tunc nec impedit executionem, nec dicitur legitimus oppositor. ibid.36.& tertio sufficit possessionem dumtaxat probare ad impediendam executionem sententiæ. ibid.
Tertius non citatus potest impedire sententiam de immittendo hæredem in possessionem, ex l.fi.de edicto diui Adri. & eius executionem impedire. 359.1.41
Tertius impedit executionem pro quantitate factam in alia re quàm debitor est condemnatus, quando docet de suo interesse ex possessione. 360.2.60
Tertius impugnans executionem rei qua pro quantitate debita fit executio, opponens de solo dominio incontinenti probando, admittendus. 361.1.63
Tertius non possidens opponens se executioni factæ in alia re quàm sit in iudicium deducta, quantum distet à tertio oppositore, & non possessore rei super qua lis vertitur. 363.1.75
Tertius comparens executioni rei vacantis ante illius omissionem, & docens de suo interesse si non audiatur ab executore, poterit licitè appellare. ibid.2.77
Tertius si sciat litem pendere super re vacante, non potest impedire executionem. ibid.80
Tertius non possidens non impedit rei executionem. 365.1.88
Tertius docens se verum possessorem, condemnatum autem habere suo nomine nudam detentionem tantùm, impedit rei executionem. 367.2.111
Tertius contradictor non admittitur appellans nisi de legitima exceptione doceat expressè. 373.2.157
Tertius rei litigiosæ possessor non est legitimus contradictor, sed in eum potest sententia inter alios lata directè exequi. 374.1.168
Tertius possessor vigore simulati contractus non impedit executionem sententiæ, quæ inter alios lata illum directò afficit. 379.1.201
Tertius violentæ seu fraudulentæ possessionis causa quando possit rei executionem impedire. 366.1.94
Tertius si lite pendente violenter adeptus est, vel cum fraude de qua docetur, non impedit executionem eius. ibid.95
Tertius oppositor possidens iniustè quoad alios, iustè tamen quoad condemnatum, est legitimus contradictor. ibid.97
Tertius vt executionem impediat, debet incontinenti de iure suo docere, aliàs eius appellationi non defertur. ibid.2.99
Tertius ratione possessionis ciuilis dumtaxat (naturali ab alio occupata) an sit legitimus contradictor executionis eiusdem rei. ibid.100
Tertius aliàs spoliatus nulliter per executorum aliquem cùm ciuilem possessionem animo retineat, potest esse legitimus contradictor ad impediendam executionem in eadem re. ibid.101
Tertius à possessione beneficij nulliter per iudicem eiectus, potest executionem breuis Cameralis ab alio obtenti impedire, cui datur manutentio. 367.1.102
Tertius vt executionem impediat, debet docere de sua possessione vera, & fraudulenta, nec dolosa, quia ista non impedit executionem. 396.2.360
Tertius si succumbat, poterit suam exceptionem deducere in via ordinaria, & quando secus. 397.1.364.& seqq.
Tertius possessor rei subhastatæ, vigore executionis à qua est appellatum, non habet ius in ipsa principaliter, & deperse, sed dependens causatum & deriuatum à iure principali creditoris, pro cuius iure res subhastata fuit. 486.2.12
Tertius rei emptor in subhastatione comparens in appellationis iudicio, vel citatus, vel sua sponte, aliter rem illam & possessionem defendere non potest, quàm ex iure creditoris, à quo suum secundariò dependet. 487.2.50
Tertius in executione rem subhastat cum qualitate, & tacita conditione resolutiua, & variabili à principio, sciens rem vendi ex iure litigiosa. 490.1.56
Tertius possessor aliàs reus, opponens se executioni trium conformium, actoris partes sustinet, & si est clericus, non declinat iudicis laici iudicium. 492.2.85
in Tertij oppositione duo concurrunt, exceptio legitima reiecta, & executio contra non nominatum, quæ præbent causam appellandi. 356.2.12
Tertij comparentis appellatio impedit executionem sententiæ contra alium latæ. ibid.14
Tertij opositores multis de causis possunt comparere ad executorialium executionem impediendam. 357.1.17
Tertij comparentis interest ne repleatur vacãs possessio, quia facilius consequi potest rem vacantem, quàm ab alio occupatam. 363.2.78
Tertij oppositoris nullitas tituli quando non opponenda, & quando sic. 380.2.213
Tertio occupanti bona maioratus contra successorem non competit remedium possessorium, nec fructus lucratur, nec aliquem iuris effectum habet. 141.2.155
Tertio opponenti de suo dominio rei super qua fit executio pro quantitate, an incumbat onus probandi, & quid quando de possessione tantùm, vel de dominio & possessione simul. 361.1.64
Tertio si aliàs non præiudicet sententia, si tamen ad iudicium citetur, etiam non comparenti, sententia nocet. 396.2.362

Tertio emptori in ſubhaſtatione pro executione, ſi hæc reuocetur, illi nocet citato. 486.1.8.& ſeq.
Tertio emptori vigore executionis ius acquiritur reuocabiliter, & obnoxium appellationi ab executore interpoſitæ. 489.1.55
Tertio opponenti exceptionem releuantem res iudicata non nocet. 502.1.187
Tertium poſſeſſorem à iudice ſpoliatum poteſt ſuperior ſummatim de poſſeſſione cognoſcens etiam non citato aduerſario reſtituere. 358.2.39
Tertium in poſſeſſorem ex ſubhaſtatione executio poſtea reuocata influit, qui rem reſtituere tenetur. 489.2.51
à Tertio poſſidente non nominato in inſtrumento, poſſeſſio non auocatur abſque cauſæ cognitione. 358.2.38
Teſtatoris voluntas celerem executionem deſiderat. 175.2.35
Teſtes, ſenes, & valetudinarios, poteſt iudex à quo licitè recipere appellatione pendente, ob moræ periculum, ne pereat probatio. 12.1.67
Titulus vbi adeſt vniuerſalis, per vſum partis conſeruatur ius in toto quoad quaſlibet ſpecies ſub eo contentas. 137.1.103
Titulus C. ne liceat in vna eadémque cauſa tertio prouocare, intelligitur, vt quælibet pars poſſit bis appellare, non ampliùs. 290.2.211
Titulus habens ortum à cauſa irrita, vel ad non titulum redactus, non operatur fructuum acquiſitionem. 498.2.143
Intellectus tit. C. creditorem euictionem pignoris non debere. 345.1.165
Tituli reſolubilis virtute poſſidens facta reſolutione, res cum fructibus interim perceptis reſtituuntur. 498.1.141
Titulum oſtendens ad conſequendam poſſeſſionem petitam, non dicitur agere poſſeſſorio mixto. 183.2.113
Titulari etiam habenti vnam ſententiam pro ſe in commiſſione ſuper tranſlatione penſionis, reſcribitur cum clauſula (ſine retardatione, *&c.*) 33.1.43
à *Tortura*, vel torturæ comminatione appellare quando liceat. 202.2.44.remiſſiuè.
Tractus futuri temporis ad iudicem non ſpectat. 447.2.11
Tranſactio licèt ſit ſtricti iuris facta ſuper vna re, extenditur ad aliam ratione cónexitatis. 439.2.101
Tranſlatio hæc an ſit vnio, vel Eccleſia diſtincta. & an ordinarius ita profanatæ Eccleſiæ lapides, & trabes poſſit vendere, & quæ ex his ædificia conſtrui poſſint. & de aliis vide remiſſiuè. 54.2.30
de Tranſlationis Eccleſiæ dirutæ materia, qui videndi ſunt. ibid.29
Tribunalia. Suprema regia tribunalia non ſe intromittunt in cognitione per viam violentiæ factæ ab ordinario Eccleſiaſtico, ſed illam remittunt conſilio Cameræ. 146.2.199
Suprema regia tribunalia vix permittunt ſuos miniſtros etiam excedentes ab ordinariis corripi. 298.1.29
Supremorum tribunaliũ auditoribus cognoſcentibus per viam violentiæ non pertinet regulare voces patronorum, ſed vim notoriam dumtaxat tollere. 108.1.150
Quod maximè procedit in his controuerſiis ſuper iure patronatus inter compatronos, quibus vix datur notoria iniuſtitia abſque intricatione, & dubitatione in iure, aut in facto, ac ideo in Parochialibus vim non fieri decernitur: ſecus ſi notorietas iniuſtitiæ notoriè apparet abſque aliqua dubitatione. ibid.150
Tributa & vectigalia Principi debita cur nõ ſuſpendantur per appellationem. 24.1.70
Multo minus debent ſuſpendi decimæ cùm ſint tributa animæ debita Principi cœleſti. ibid.
Decima cùm proueniat à iure diuino, dicitur cibus domus Domini. ibid.71
In decimis cùm agatur de materia concernente animam, poteſt iudex Eccleſiaſticus incipere à præcepto de ſoluendo, & monitorio. ibid.72
Monitorium pro ſolutione decimarum reſoluitur in ſimplicem citationem. ibid.72
Tutor vel adminiſtrator pupilli rem vendens, poteſt iure proprio vt conſanguineus rem retrahere. 388.2.280
Tutor contrahens ſuper re ſpectante ad pupillum, præſumitur nomine pupilli. 389.1.290
Tutores plures condemnati ſimpliciter ad reddendam rationem tutelæ, intelligitur pro rata in ſolidum. 469.1.117

V

Vacatio. Inter vacationem beneficij ipſo iure ob pœnam facti, & ob vacationem ob iuris diſpoſitionem id dictantis, differentia, & eius genuina ratio redditur. 76.1.67
Venditio alicuius rei extenditur ad rem acceſſoriam cohærentem aut pertinentem. 439.2.102
in Venditione alicuius ſpeciei ſi ſit factum inſtrumentum guarentigiatum venditor præcisè compellitur ad tradendum. 306.2.27
Vendita equa, vacca, ancilla, ſeu aſina quando cenſeatur venditus pullus, vitulus, agnus, *&c.* etiam ſi non exprimatur. 439.2.103
Venditor condemnatus ad reſtitutionem pretij ob læſionem, ex l.2. C. de reſcinden.ven. compellitur rem tradere, etiam ſi ſententia non exprimat. 405.2.40
Verbum (in præmiſſis) quo vtitur Tridentinum, ad omnia præcedentia refertur, iuxta eius grammaticalem ſignificationem. 75.1.60
Verbum (vt accepimus) poſitum in gratia facta ad petitionem partis, ad eius narratiua refertur, & non ad aſſertionem Principis. 143.2.169
Appoſitum in gratia motu proprio facta non ad narratiuam partis, ſed principis aſſertionem refertur. ibid.170
Verbum imperſonale (vt aſſeritur) non refertur ad impetrantem; & ideo ad eius verificationem non adſtringitur. ibid.171
Verbum præteriti temporis imperfecti in ſubiunctiuo etiam ad futurum reſpicit. 420.1.169
Verbum (reſtitutio) importat fructus reſtitutionem, vbi aliàs ex vi iudicij ſolent venire, non aliter. 421.1.177
Verbum (reddere) iuris interpretatione etiam reſtitutionem ſignificat. 422.1.191
Verbum (cum pertinentiis) eſt vniuerſale ſui natura, comprehendens honores, onera, ſeruitutes, & omnia neceſſaria ad rem ipſam principalem. 441.2.126
Verbum (pertinere) latiſſimè patet. 442.1.127
Verba l.2.verſ.quare ff.de priuil.credi.expenduntur in propoſito, cui mirabiliter conducunt. 9.1.31
Verba l. ſi non obtulit §. ſi ex conuentione ff. de re iud. expenduntur. ibid.37
Verba l. ſi non obtulit §. ex conuentione ff. de re iud. vlteriùs ponderantur. ibid.39

Index Rerum,

Verba præteriti temporis præcisè requirunt confirmationem,& perfectionem actus. 101.2.88
Verba (dictorum ſucceſſorum veſtrorum) de quibus in Bulla Adriani, inducunt perpetuitatem. 133.1.54
per Verba hæc (ſententia firma remaneat, & executioni mittatur) ſublatam appellationem ſuſpenſiuam intelligi. 241.1.90
Verba hæc (ſententia fortiatur effectum ſuum) tollunt appellationem ſuſpenſiuam. ibid.91
Verba ſententiæ ponderanda ſunt, ſicut verba contractus. 276.1.46
Verba contractus ſunt forma ipſius, quæ dat eſſe rei, cui aliquid nec addi,nec detrahi poteſt. ibid. 2.47
Verba adaptantur implicitè ſaltim, quia quantitas æſtimationis ſemper ineſt rei petitæ æſtimabili. 307.2.35
Verba (compelli & cogi) pertinent ad meram executionem & factum præciſum. 308.2.45
Verba iudicis debent intelligi ſecundùm mentem iuris. 406.1.42
Verba præſentis temporis inducunt nullitatem ipſo iure. 106.1.132
Verba ſententiæ ad iuris intellectum ſunt reducenda. 414.1.110
Verba iudicis debent intelligi ſecundùm mentem iuris. ibid.111
Verba non amittunt ſuam propriam ſignificationem, etiam quantumcumque materia ſit odioſa. 415.1.122
Verba vniuerſalia & non reſtricta ad aliquid limitatum etiam in materia odioſa, retinent propriam ſignificationem. ibid.123
Verba ſemper recipiunt interpretationem ſecundùm naturam rei. ibid.2.126
Quamuis actus periret. ibid.
Verba debent interpretari ſecundùm naturam rei,& iuris diſpoſitionem. ibid.127
Verba impropriantur,ſupplentur, aut alterantur ob ſubiectam materiam,etiam ſi ſint prægnantia, & in materia ſtricta. ibid.128
Verba etiam in ſtatutis recipiunt interpretationem legalem. ibid.129
Verba ſemper retinent ſuam propriam ſignificationem ſecũdùm ſubiectam materiam, etiam quantumcunque materia ſit ſtricta & odioſa. 450.1.35
Verba debent intelligi ſecundùm vulgarem modum loquendi. 458.2.18
Verba præciſæ ſignificationis non poſſunt recipere aliam interpretationem. 460.2.37
Tametſi poſſint reſtringi & extendi intra limites ſignificationis. ibid.38
Verba iudicis debent intelligi ſecundum mentem iuris. 463.1.63. & 465.2.86
Verba ſententiæ ſunt ciuiliter intelligenda. 463.1.65
Sunt ciuiliter intelligenda & applicanda proportionalibus. 469.1.97
Verba ſententiæ indubia interpretanda iuxta naturam actionis intentatæ. ibid.98
Qui pro bono pacis non tamen ſeruata legis regiæ forma, verba ſatisfactoria dedit iniuriato, non efficitur infamis,quia tunc non dicitur ſe deſdicere. 468.2.113
Verba (ſolutis expenſis) faciunt ſententiam conditionalem. 475.1.31
Verba limitatiuè appoſita habent terminum quem non licet excedere. ibid.2.38
Verborum vbi ordo,ibi myſterium eſt. 277.1.52
Verborum à ſignificatione non aliter recedendum eſt,quàm cùm manifeſtum ſit aliud ſenſiſſe diſponendum. 414.2.119
Verborum propria ſignificatio etiam in materia quantumcumque odioſa ſemper retinetur. 422.1.189
Verborum certitudo declarat certitudinem intellectus. 460.2.36
à Verbis cuiuſlibet diſpoſitionis non eſt recedendum,etiam ſi naturã rei aliud ſuadeat, cùm verba ſint clara. 277.1.50
ex Verbis ſententiæ nihil infertur niſi quatenus verborum ſignificatio ſubintelligitur. 415.1.124
Vide *Dictio*.
Veſtimentum ſi ſciſſum redditur,videtur abeſſe. 421.2.186
Via executiua eſt ſummaria,tamen magis accelerata quàm ſimplex ſummarium iudicium. 303.2.2
Via executiua non agitur aduerſus tertium poſſeſſorem rei emphyteuticæ, ſed via ordinaria ratione hypothecariæ actionis. 381.1.218
Vicaria Neapolitana cognouit de oppoſitione & declinatoria clerici comparentis executioni ſententiæ lata in eadem vicaria. 491.2.75
Vicariæ perpetuæ non ſunt ad liberam electionem ordinarij, ſed ad nominationem eius, cuius Eccleſiæ aut dignitati Parochialis eſt vnita, præuio examine coram ordinario erit facienda prouiſio. 109.2.157.vbi refertur conſtitutio Pij V.
Vicarius Eccleſiæ vacanti conſtitui non poteſt is qui in concurſu,vt magis idoneus electus eſt,ad idem beneficium, donec facta collatione nanciſcatur poſſeſſionem. 22.2.55
Quod procedit etiam in aliis beneficiis quibuſuis. ibid.
Vicarius ad nutum amobilis non poteſt remoueri ante finitum anni ſeruitium. 23.2.61
Congrua quantitas Vicario aſſignanda relinquitur Epiſcopi arbitrio, quod hodie limitatum eſt ex Bulla Pij V. ibid.57
Congrua Vicarij temporalis quæ ſit per Congregationem Cardinalium arbitrata. ibid.158
Vicario dato Eccleſiæ vacanti non ſunt aſſignandi omnes fructus beneficij, & quid ſi omnes ſint neceſſarij ad congruam portionem. ibid.59
Vicarium idoneum poteſt Epiſcopus conſtituere Eccleſiæ vacantis habita notitia cum congruæ aſſignatione eius arbitrio,donec de Rectore prouideatur. 22.1.53
Victor in principali non poteſt appellare ab omiſſa condemnatione expẽſarum, ſi aduerſarius victus à principali ſententia appellauit. & de ratione. 218.2.37
Victor poteſt ab expenſarum omiſſa condemnatione appellare, quando victus à ſententia principali non prouocauit. ibid.38
Et idem eſt quando victus appellauit limitatè quatenus contra. ibid.39
Et quid quando victus ſimpliciter à ſententia appellauit,appellationem non proſequitur. 219.1.40.remiſſiuè.
Supradicta procedunt in expenſis petitis officio iudicis mercenario dumtaxat. ibid.41
Victor in iure incorporali ſi vti non poſſit reluctante condemnato, compellitur ad patientiam præſtandam. 312.2.81
Vindemiæ & meſſes non recipiũt dilationem,& ideo appellatio iis negotiis ſuſpenſiuo effectu caret. 12.2.69

Violentiam adesse decernet Senatus, si iudex non deferat appellationi ab iniusta delatione appellationis prohibitæ, & minimè deferendæ. 237.2.53

Sed hoc casu potiùs cadit tertium genus decretorum, scilicet, *que reassumiendo la iurisdicion y reponiendo lo hecho no haze fuerça*, &c.

Pro tollenda violentia facta à delegato superioris Ecclesiastici, ad quem appellauit præsentatus à Rege ob denegatam institutionem, potest recurri ad quamlibet Cancellariam. 174.1.200. & de ratione. ibid.201

Vim non fieri, declarabit senatus appellationi non deferentem à reiectione appellationis non legitimæ, sed iure prohibitæ. 227.1.45

Secus è conuerso. ibid.

à *Visitatione* licèt non appelletur, tamen à visitatione excedente admittenda est. 273.2.17

Vitium paruum in principio totam massam corrumpit. 487.1.21

Vnio si est facta accessoriè, eius tantùm Episcopi requiritur consensus, in cuius diœcesi extat principale beneficium. 104.1.118

ex Vnione facta æquè principaliter nihil alteratur, sed quodlibet beneficiũ manet vt antea, & quælibet Ecclesia in suo statu, honore & priuilegiis, proprióque redditus agnoscit, sed vtriusque vnus est Rector. ibid.116

De effectibus resultantibus ex vnione accessoriè aut æquè principali facta, qui videdi remissiuè. ibid.2.122

Vnitum alteri accessoriè, principalis naturam, consuetudines, & priuilegia assumit. ibid.2.120

Vnitum accessoriè perdit propriam prærogatiuam, proprium nomen, ac titulus extinguitur, & de cætero denominatur à principali. ibid.121

Vnitæ duæ Ecclesiæ æquè principaliter si sint in diuersis diœcesibus, vel collatio duobus pertineat, in earum prouisione vtriusque Episcopi aut collatoris requiritur consensus. ibid.1.117

Vnum quando disponitur, & alterum supponitur, non potest verificari dispositio, nisi priùs verificetur suppositio. 165.1.52

Vno ex correis agendo per litis contestationem, sibi præoccupat ius actionis. 398.2.358

Vno ex duobus collegatariis aut fideicommissariis re coniunctis agente in iudicio, iure præoccupationis alium excludit, ita vt sententia lata ei non agenti præiudicet. ibid.359

de *Vocabuli* significatione vbi tractatur, non est recurrendum ad arbitrium iudicis. 461.2.49

Voluntas & animus condemnati ex quo pendet executio vt subiiciatur, corpus detrudendum est. 309.1.48

Voluntas cõdemnati à qua executio dependet, causatiuè est reducenda, cùm directè non possit ob eius proteruiam. ibid.49

Vsufructuarius, emphyteuta, & alij ius habentes in re petita, non possunt conuenti dominum laudare, sed coguntur defendere sui iuris respectu. 370.2.132

Vsus iurisdictionis in vna parte concessionis tribuit vsum in alia, & conseruat omne ius. 137.1.104

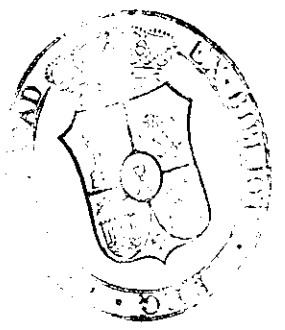
Vsus in parte conseruat ius in totum, vbi agitur de conseruatione, non verò de noua acquisitione. ibid.2.108

Vsus loquendi communis præualet in interpretatione legis etiam diuinæ. 459.1.19

Vti possidetis remedium retinendæ non recipit appellationem. 177.1.54

Vxor an possit exigere dotem promissam viro suo mortuo ex eisdem actis inchoatis cum viro, & etiam intentare viam executiuam. 390.2.304

Vxor an possit soluto matrimonio petere executionem pro redditibus emptis à viro constante matrimonio absque cessione hæredum. ibid.307

INDICIS FINIS.